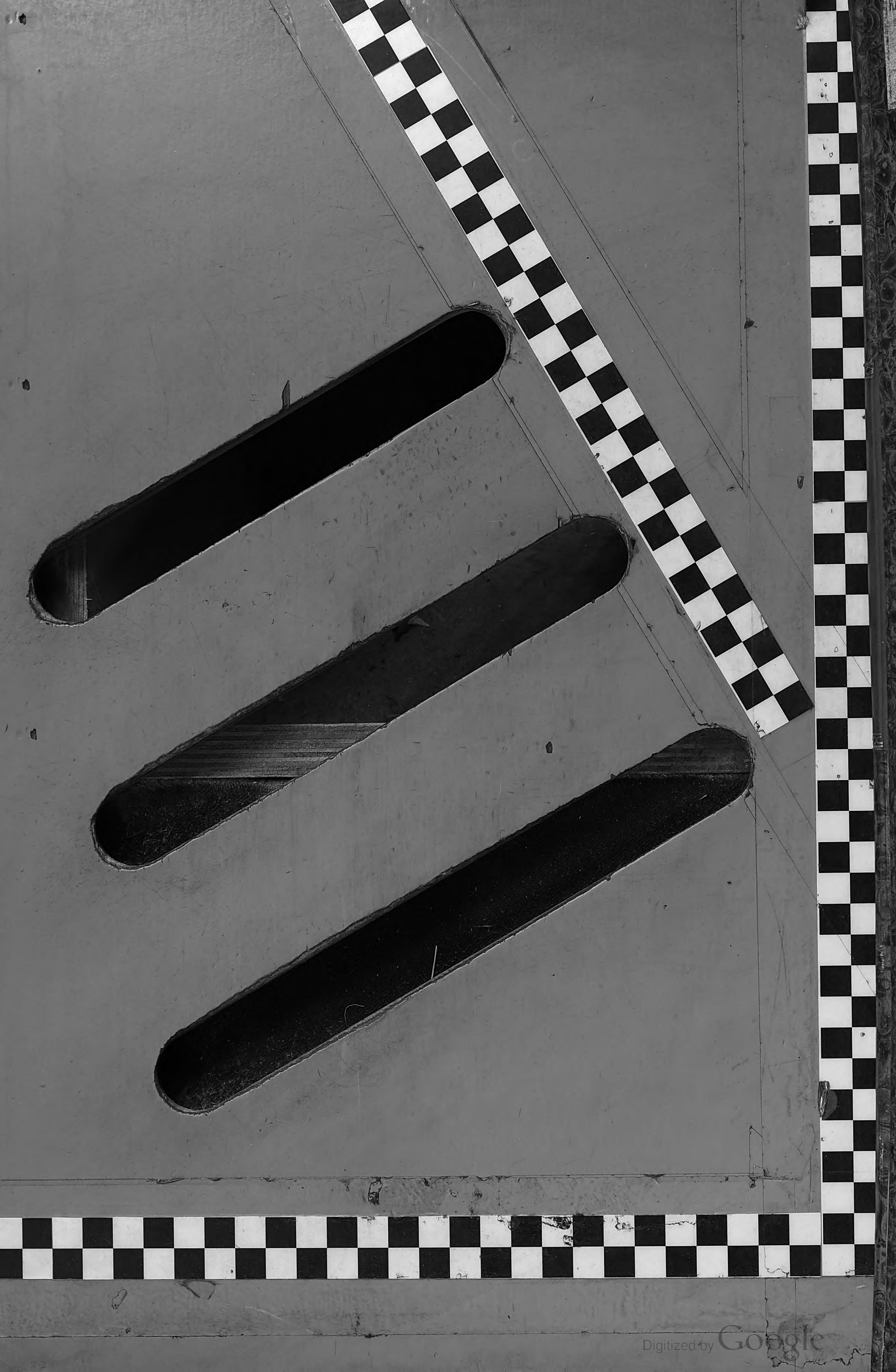

MSKA 4894-96

KAIS. KON. HOF BIBLIOTHEK

103.135-D

EE 100

253 B.6.

103135-D

CRVENA HRVATSKA

U svakom slučaju, a cijena mu je unaprijed za Dubrovnik: na cijelu godinu, 12 flor. 25; za Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu, na cijelu godinu, 25 flor. 25; za inozemstvo flor. 4 i poštarski troškovi. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je preplatio za doista polugodište.

Pretplata i oglašaj plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku. Za oglašaj, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglašaj koji se tiskava po pogodbi. Rukopisi se ne vraćaju. Listove ne frankirane ne prima ni uredništvo.

Poziv na pretplatu.

Otvoramo pretplatu na četvrtu godinu naše ga-liste. Cijena je „Crvenoj Hrvatskoj“ za Austro-Ugarsku i Bosnu i Hercegovinu: na god. 4 flor. (9 kruna); a na p. god. 2 flor. 25 novč. (4 kruna). Za ostale zemlje: 4 flor. (8 kruna) i pošt. troškovi (Za Ameriku itd. 11 franka u zlatu).

Ovom prilikom preporučamo rodoljubima, te nijesu predloženi neka nas potpomognu (tačnom pretplatom). Cijena listu, razmjerno prama troškovima, vrlo je umjerena.

Uprava „Crvene Hrvatske“

Na početku nove godine.

Eve nas u četvrtoj godini! Ko bi bio rekao, da će se ove tri ovako brzo izlupati! Čini nam se kap da je juče bilo, kad je ono iz Dubrovnika frknula u svijet „Crvena Hrvatska“.

E, a sad bi trebalo da slijedimo stari novinarski običaj da se opet na pragu nove godine predstavimo našim čitateljima, pa da im naš program ponudimo i svečano obećamo šta ćemo raditi kroz godinu koja dolazi i kako ćemo se vladati u našijem važnijem pitanjima. Ali ovaj put, hoćemo da običaj pogazimo. Ta sav hrvatski narod unaprijed znade, što će da radi „Crvena Hrvatska“, a kako će da izradi, još ni mi isti ne znamo.

Kad nam dakle nije potreba da kažemo ime i prezime društva, s kojim smo tri godine proživjeli, koje nas dobro pozna, a mi ćemo da početkom četvrtog tječaja kažemo dvije o tom društvu, biva o narodu kome imamo čast da pripadamo.

Jesu li Hrvati u ovo zadnje doba koraknuli naprijed? Jesu nema sumnje. I mi taj napredak opažamo: tim bolje, što imamo susjeda, te se nijesu niti makli, da ne rećemo, te su nazadovali. Prisposobljavaju nas snjima, mi opažamo golemu razliku i mi se veselimo našem napretku.

Nego tu se, ako ćemo da govorimo iskreno, dosta obmanjujemo i naš napredak prisposobom procjenjujemo. Uzmimo za mjeru brojeve. Koji su sjedini narod, na pr. u zadnje doba pomaknuo se naprijed za 0, a mi smo došli do 2. Istina je, 2 je milijuna i bilijuna puta veće od nštice, ali 2 je opet veoma malen broj naprama 10 ili 20, kod kojih se rećemo nalaze drugi narodi. Do ovih brojeva hoće se poslati.

Ne govorimo o kilometrima željeznica niti o množini tvornica. Govorimo o ljudima, o vrijednosti naroda naprama sadašnjosti i zahtjevima čovječanstva koje danas diše.

Mi hoćemo slobodu i cjelokupnost. Neodvisnost i cjelokupnost jednoga naroda nije tako lagana stvar osobito kad se tiče naroda ovako malena kao što je naš, u sklopu velikih centralističnih sastavina njemu toliko protivnih, pak još u doba kad je, kao što je danas, individualnost spletena u veliku gustu mrežu.

Svaki veliki čin na svijetu bio je produkt individualnosti, a ostali faktori bijahu pomoćni. Tako je bilo i tako će biti, s tom razlikom što se danas ta individualnost raširila, navlašteno u pogledu narodnih djela. Za oslobodjenje naroda traži se danas od stotina i hiljada, da imaju ona

ista velika svojstva, za koja je nekad bilo dovoljno da ih imade šaka ljudi. Neizmjerljivo je mučno to postići, al je potrebno.

Evo primjera. Da se, metnimo, nagje koja moćna duša, koja bi sastavila ovu našu rascijepanu Hrvatsku u jednu cjelinu, dala joj neodvisnost onu kako je mi umišljamo pa još pozvala i rekla nam: — Narode, evo ti domovine sjedinjene i nezavisne, upravljaš joj s tobom. — šta mislite bi li mi bili sposobni da to obavimo? Ili bi mi, ovakvi kakvi smo danas, ovu domovinu doveli na zalosni položaj Italije ili Srbije? Ne, mi se nadaćemo da se ovo zadnje ne bi dogodilo, ali ne bi bilo nemoguće. Pogledajmo dobar dio hrvatske inteligencije, pogledajmo nesposobnu i nehrvatsku aristokraciju u Banovini i još koga pa ot-sječimo.

Jest, imade svakojakih naroda. Francézi, najbogatiji narod na svijetu, da ih ko pogjarni; za pedeset godina eto ih prosjaka u svakom pogledu, jer bez slobode ne mogu živjeti kao ni bez zraka. To je plemenita krv. Poljaci naprotiv kad su imali Poljsku, izdavali su je za dobre novce jedan Pruskoj, drugi Rusiji itd.; a kad su je izgubili postali su najbolji patriote i izvrsni političari. Talijani su do šesdesete, rascijepani u toliko komadića u borbi za slobodu bili uzor naroda. Stvorili su Italiju i postali su — ono što su danas. Zašto? Massimo d'Azeglio pisao je god. 1865: Italija je učinjena, sad treba učiniti Talijane. Talijani Massimo d'Azeglia nijesu bili odgojeni i Italija propada. Slično se može kazati i o Srbiji.

Kakav bi bio naš narod? Bi li možda bio poput Talijana?

A ko to znade?

Za to mi toliko vićemo oko narodnog odgoja, oko oplemenjivanja narodnog karaktera. Bez nas se ne može učiniti Hrvatska, ali neće ni s nama samijem. Mi treba da se pokažemo dostojni domovine, dostojni slobode i države i baš danas kad se narodi biju da tako rećemo nekim moral-bitkama, u kojim kultura i karakter odlučuju pobjedom, nama treba svā sila onih moralnih i duševnih junaka.

Ne varajmo se našom junačkom prošlošću. Hrvati su bili uvijek junaci; Hrvati su tri puta spavili kulturnu Europu; njihove krvi napla se Francuska Pruska, Magjarska i Talijanska zemlja; ali ovi isti junački Hrvati na početku ovoga vijeka gubili su redom svoja politička prava, pa gotovo i svoj jezik, da se nijesu našli geniji, koji su udarili temelj *Preporodu*, počinili čudesā i spasili hrvatstvo. Po ratnim junaštvima ne smijemo uvijek suditi vrijednost jednog naroda.

Imade i drugih većih junaštva, kojima je otac značaj.

Kod borbe za narodna prava značaj slavi slavlje u onim tihim svojevolumu žrtvama priloženih uvjerenju, za koje malo ko zna; u pregaranju lijepih mjesta, masnih služba, društvenih položaja; u odbijanju laskavih ponuda; u ustrajnosti svojga osvjedočenja. Ovo je onaj pravi kvasac, koji čini, da narod uzavri plemenitim lijepim idejama. Ne nijećemo, junak je onaj koji je u času entuzijazma, opijen bojnom rikom, dimom i zadahom ljudske krvi poginuo na bojnome polju; ali je za nas što puta veći junak onaj skromnik, te godina i godina trpi, zajedno sa svojim, mirno i ustrajno

svaku bijedu, jer neće da pogazi svoje poštenje, svoje osvjedočenje. Ovaki čine narod narodom.

Hrvatska imade i ovakvih heroja i ako kome od ovih panu pod oči ovi reći, neka mu budu putjehom i priznanjem. Ali, narode, pomislimo, koliko si ti u zadnje 30 godina dao društvu ljudskom odgojenih i naobraženih mladića. Njeki su već i ostarili. A koliko ih je danas s tobom? Odgojori. — Ne, mi se ipak nijesmo izrodili. Naš narod, ima divnijih kreposti, plemenitih svojstva jošte u sirovom istanju. Mi se nadamo da naš azijski susjed, koji hoće da narod u Banovini otruje nes-moralom, neće uspjeti. Mi ćemo napredovati, mi vjerujemo u našu lijepu budućnost. Ali, za bogat neka se svak prihvati rada koliko više može. Naš patriotizam ne smije da bude konsekvencijom ambicije, obješti, besposlice, ili jaoch kalkila, nego plodom dužnosti, one dužnosti koja traži da se vrši kad i ne daje plaće. Recimo s velikim En-glezom: „Hrvatska očekuje da svak vrši svoju dužnost,“ recimo i uradimo tako; pregnimo da budemo bolji i kreposniji svi, svi bez razlike, pa kad ova naša odluka porodi domovini trideset u-zor karaktera poput staroga Starčevića, mi smo postali plemeniti narod.

Eto posla rodoljuba, eto ujedinenjoj opoziciji velike misije!

Jer ako mi hoćemo da učinimo Hrvatsku, znajmo da nas danas, sutra čekaju borbe i kušnje; prama kojim ove sadašnje nijesu nego ugodna zabava. Da im odolimo treba nam velike duševne snage.

Neka niko naše riječi ne uzme drugčije nego one zvuče. One su iskreni izljev našeg mišljenja, a njihova tendencija neka bude iskrenim našim vapajem narodu našem, na početku godine koja obećava da će mu, bilo gdje bilo, donijeti velikih iznenagjenja i borbe.

Blaga uspomena D. Iva Broza.

Htio bih da bude klapnja ovo što se sada nemirno premeće po mojoj pameti, a uzbudjuje mi u sred duše moje neugodnu bol; al, na žalost to nije moguće: realnost bo je to, i kruta realnost, koju niti smijem oporeći, niti mogu ubjeći.

Dr. Ivana Broza ne ima više! U najljepšoj dobi života, kada je tek stanuo da razvija svoje muševne sile, oživotvoruje svoje visoke ideale; u dobi kada se pojavila na njegovu obzorju nadali lijepe budućnosti, pod pritiskom naporna umnau rada, pada eto žrtvom neumoljive smrti! Hladna ploča nijema groba zatvorila se je, da za uvijek sakrije muža onim koji su ga i iskreno ljubili i dužboko štovali; a istrigne iz ruka znanosti lijepe nade, kakvih je mogla od njega, kao od pupuljka jošter ne dovoljno razvijena, očekivati da procvate.

Pade Ivan prije vremena žrtvom sveopće sudbine; nade s njime sagioše u crnu zemlju; odnese kruta smrt sve što je u njezinoj vlasti bilo; al ostane nešto: da, ostane što nije ona kada bila da uništi; nešto besmrtno i vječno.

blazi bol, bodri na rad, udahniva smjelost umriku, da bi znao neustrašivo prkositi zaprijetom, koje bi mu put priječile da bi težio i dosegnuo do uzvišenih ideala istine ljepote i dobrote: ostane nam naime njegova slavna uspomena. Ova obliježće oko crne rake, nijemin mukom, al jakom rječitošću, govoriće: ovdje poživaju kosti čovjeka, koji nije umro. Da; I. Broz žive u svojim djelima, žive u srcima svojih prijatelja i štovatelja!

Opstoji sviježa jošter u mojoj duši spomen onog dana, kada sam se prvom lično uspoznao sa pokojnikom: bilo to otrag četiri godine, kada je on pohodio naš Dubrovnik u znanstvene svrhe.

Vidjesmo se, spoznasmo se, razumijesmo se: bilo to u jedan čas, te se naši duhovi vezaše prijateljskim vezom; koga ni ista smrt eto nije kadra da razriješi. Blaga riječ, umiljato podnašanje, čelik znanosti, zanimanje uprav strastveno svojom strukom, ustrajnost i neumornost u radu prave su njegove bile karakteristike; koje, zaodjenute nekom čednošću, to ljepše su i sjajnije izgledale. On je pripadao onim rijetkim karakterima, koji su jedino tim zadovoljni bili, da im duševnost može mirno posvjedočiti da su nešto dobra i lijepa proizveli, i svoje sile na korist naroda posvetili; pa im malo stalo do imena i hvala, kojim bi ih mogao obasipati ovaj svijet. — Provedoh u njegovoj družbi veće od mjeseca dana, svaki dan po nekoliko sati listajući i premeđajući po zapaženim rukopisima, prepisujuć, bilježeć, diveći se njegovoj tačnosti i ustrpljivosti, kojom je prijanjao uz rad, utanoč svoga slaba zdravlja, koje da mu je već za toga vremena bilo poremećeno, i da je krilo u sebi klicu ljute bolesti, koja bi ga bila prije vremena strovalila u grob, kazali su se očititi tragovi na njegovu licu. —

Dogje vrijeme da se rastanemo; i mi se rastadosmo. Uz pozdrav, obeća mi da će se, kada bude na povratku iz Crne Gore, opet vratiti u Dubrovnik; al, bila to sudbina ili što drugo, od toga dana ja ga već ne vigjoh. Teško mi je ležao na duši taj rastanak i odgogjeni sastanak, al uz to me je blažila nada, da ćemo se, bilo gdje bilo, opet vidjeti, sastati, porazgovoriti: nada ta već eto izčesne, smrt ju utamani; privremeni rastanak postane vječitim!

Mili prijatelju! kada mi nije bilo dozvoljeno da te još jednom dok si u životu bio, vidim, i od srca te pozdravim, nek mi barem bude prosto da ti sada preko ovog jaza što nas luči, i sa ovog predijela gdje nestalnost vlada i ništavilo ljudskih slaboba skuplja me, zadnje dvije riječi rečem: s Bogom, Ivane! Zagrebačka zemlja, zemlja sjajne budućnosti nek ti poda blago, tiho poživalište! Hrvatski narod, koji bolno gleda gdje mu se trga po perivoju najljepše cvijeće, obasipaće tvoju grobnicu harnom ljubavi, a u svomu sreću hraniće nezaboravnu uspomenu sve dotle dokle nada njim bude sunce prosipati zlatne zrake svoje sjajne svjetlosti.

Iz Dubrovnika.

T.

Dubrovnik, 5 Januara,

Mi redovito i pažljivo čitamo sarajevski „Bošnjak“, i evo što smo opazili. U zadnje doba taj list kao da se popravio. Nema više onih besmislenih tvrdnja o *bosanskoj narodnosti*, koja je od naše sasvim različna, dosljedno nema polemika sa hrvatskim listovima, koje su te tvrdnje pobijali. Ako „Bošnjak“ piše o kom plemenu, to najradije prikazuje svojim čitateljima srbijansko nevoljno stanje, poučavajući ih, što je od njega posve lijepo, da se čuvaju one buke nekoliko usijanih glava koje tamo amo paradičaju pod mučeničkim imenom emigranta i koje srbijanska vlada njeguje u svom krilu, — a drugo šta ne tražite od političkih članaka,

Za to se počeo vruće zanimati ekonomskim pitanjima. Donosi lijepijih sastavaka o gospodarstvu, o moralnom uzgoju naroda; upućuje ga kako da postupa kod zakonskih naredaba s kojim ima svaki dan posla; nuka ga da šalje svoju djecu u školu; napada na iselenje, žigoše katkad postupanje kojeg nižeg činovnika, koji se o narod ogriješio itd. itd.

To je sve dobro pametno i korisno i mi bi ga pohvalili, kad ne bi sumnjali, da se u pravcu

„Bošnjakovu“ ne krije i jedna vrlo opasna politika.

Bošnjaštvo se nekako ne prima muhamedanaca, kako se isprva mislilo. I zbilja teško je razumna čovjeka u Bosni uvjeriti, da on govori jednim jezikom — bosanskim — a mi drugim — hrvatskim, da je on član jedne a mi druge narodnosti. Polemika i dokazivanje ovih paradoksa dovodi čovjeka do smiješnosti. Da ne kuša naš „Bošnjak“ drugi put: uljesti naime u volju naroda zanimajući se za njegovo materijalno stanje, nametnut mu se tako političkim i narodnim organom te ga preko gospodarskih članaka i nukanja da ide u školu — *pobošnjačiti*?

Ovo bi bilo mnogo lakše od nasilnog namećanja bosanskog imena kao naziva narodnosti. Naš narod se lako zavede. Osobito mu godi na pr. kad se šibukaju neki mali činovnički, „gospoda“ s kojim se on nalazi u neposrednom doticaju. To on smatra odmah kao neku opoziciju vladi, a narod koji plaća, uživa da mu se tegne onaj koji mu, čini mu se, otimlje kruh iz usta.

Zato neka naši prijatelji po Bosni dobro pazе da nijesu te „Bošnjakove“ suze za dobrostanjem naroda samo stranačka manovra, kojom bi malo po malo rastrojio naš narod u Bosni.

Naši Dopisi.

Koločep, 1 Januara.

Na 29 prošlog mjeseca dogjoše s lagjom pod Orašac naši sumješćani Vice Svilokos, kap. Jozo Svilokos i Stijepo Turović. Oko 18 ura otputiše se kući. Jedra dobro podvezaše, ostaviše samo otvoreno pred jarbolom, kao dobar obrus, ali uzalud, jer bura je bila jaka, upravo počela dimiti, te netom se oni odalje jedno 200 korataja, dogje jedan žestoki *refuo*, lagju nagje mrtvu, pa je od prve izvrnu, a oni sva trojica vrcem iz lagje. Gospodaru lagje Vice Svilokosu ostane argola u ruci koju pusti, pa se dade odmah plivati na kraj. Čuje glas, gdje ga jedan drug zvaše, ali on u strahu i ne obrne se, već jedva živ dopliva pri kraj od Orašca. Koja hvajda, kad ne ima nikoga da mu priteče u pomoć, jer su kuće daleko od mora. Do dva puta se hvataše za mrkijentu, ali svaki put, bi mu more napunilo usta, dok srčom treći put mu pogje za rukom izpeti se na kraj. A sad takovu valjalo mu uzaći veliku uzbrdicu oko ½ ure hoda preko jedne glavice na udarcu silne bure i zime, gdje ga vjetar do tri puta baci na tle, dok napokon jedva duhat dopuze u najbližu kuću, gdje mu povrate život. To vam je pravi hrvatski pomorski junak, siromah sa mnogo ženske djece u 62oj godini, koji se dva puta s velikim brodima topio. Prvi put od 23 druga njih se deset spasilo, a drugi put se svi spasiše, al im bark pogje u piljke. Kad uzlazio tu glavicu do dva puta se obrne na svoje drugove. Prvim putem ne vigje ništa. Kad dogje malo na više, ugleda jednog druga na izvrnutoj lagji. — Čim se je za to dočulo, načelnik Zatonске općine g. Miho Buć sa strane općine brzojavi na pomorske urede u Gružu i Dubrovniku da se pohiti utopljenicima u pomoć, a glavom otrča s velikom trobojnicom i s nekoliko Orašana k moru, otkle svi mahahu i vikahu, ne bi li s barka g. Bjelovučića, koji je usidren u konalu, došla im pomoć, ali oni ne vidješe ništa, kad se ne makoše. Istim časom posla čeljade u Trsteno, da bi od tamo izašli u susret, al se ne usudiše upuštati u more, jer da ne imaše velike lagje. Parobrodic „Melanira“ bijaše za nesreću u Slanom, pa tekao po podne obagje kanal, a da ne nagje ništa. Na kraj mora od Orašca bilo je ljudi, te da su po sreći imali pri ruci poveću lagju, bili bi se otisli za nevoljnicima i spasili barem jednoga, a tako jaohl obojica nam zaglaviše na vratima od kuće, premda su svu svoju mladost istrošili po širuku moru! Bijahu dobri ljudi! Bog im se na dušu smilovao! Kap. Jozo, čovjek od kojih 42 godišta, ostavi za sobom ucviljenu staricu majku i ženu sa četvero nejake djece, a mornar Stijepo od 36 godina ucviljena slijepa oca i ženu s dvoje nejake djece, dočim rečeni Vice Svilokos izgubi svoje imanje t. j. lagju sa svim potrebitim ribarskim orugjem u vrijednosti preko 200 fiorina. Kako da tako star i nevoljan čovjek sve to opet nabavi, e da uzmobude prehraniti sebe i svoje ukćane? To nije moguće. Ako starije Vlasti ne pri-

teku u pomoć ovim našim postradalim obiteljima, crna im se piše! — Sinoć pred samu noć dovezoše nam Lopunjani izmrcvareno truplo Stijepa Turovića zapućena u parangalu, što ga nagjoše pod Sumihaljem. Od Boga im plata, a od nas hvala!

Iz Župe, 2 Januara.

Čestitajući vama, prijatelju uredniče, i svima boricima i prijateljima hrvatske misli novo ljeto i novu godinu, čestitamo vam junačko držanje gdje suzbijate tugjina i tugjinskog prirepinu, a našeg odroda, s našeg kutnjeg praga.

Ali pravo je rečeno, gdje se pojedinci bore za narodno dobro mora tu i sam narod priskočiti u pomoć, jer svak je svoje sreće kovač; a misle li u neki s time da za narod dobro rade, ako omidu ramenima i bezbrižno gledaju kako se drugi bore zna njih, ljuto se varaju, jer gdje narod anom mrtvijem spava tu se uspava i njegova svijest.

Ne mislim ja ovim na Župljane, ne dao Bog! već na neke druge. Što se Župljana tiče, bili smo ti spravni, da pokažemo šarenjacima ko smo i što smo. Zaludu im trka i obigravanje po našijem selima, zaludu ulizivanje oko nekoliko prevarenih naših domorodaca. Prošlo je vrijeme kad se pri izborima govorilo: *hoćemo sa Petra a nećemo sa Paola*, kad smo hodili za osobama. Danas stojimo malo drukčije. Danas mi pitamo: *što si? jesi li Hrvat?* I ko nije Hrvat, naš nije. U našoj zemlji dubrovačkoj, u hrvatskoj po jeziku i plemenu, ne smiju zapovijedati sebičnjaci i šarenjaci, ne smiju ovdje agovati ni Talijani ni nekakvi Srbi i Srbići, nego mi Hrvati. Jesu se Pulja i vlaška vila dogovorile i kontrat učinile kako će nas prevariti, ama mi nećemo da smo ni Vlasi ni Puljizi. Tamo im kuća!

Mi stranci? Mi dogoni? Luda djeco, Srbi i Srbići, imamo mi svaki u svojoj škrišnji testere, da smo ovdje u hrvatskoj zemlji od davina domaćini, a pitali bi za te testere sve vaše prvake od popa Jova i Boškovića do Vlahu Matijevića, da vidimo koliko vas je dubrovčana, pa ako će vam ljepo doći u pomoć i onaj kalugjer, koji zna kovat laži da su srbi bitisali prije nego se svijet stvorio, pa ih sad došao prodati po Dubrovniku.

Ma znate koja je: vrijeme načinja, vrijeme raščinja. Spominjete li se kad ste nam ono nazad četiri godine dolazili u Župu na naše kobasice i lagali nam da vi nijeste Srbi nego pravi *Dubrovačani*? Spominjeteli se (mi se dobro spominjemo), kad je jedan od vašijeh rekao: „Ko? mi Srbi? mi Vlasi? Vlahe su vam doveli u grad Rafo Pozza i Pero Čingrija, a mi ćemo ih iščerať? Tako je to onda išlo i mi smo vam povjerovali, jerbo nam se ni u snu nije snjelo, da bi gospari mogli jednu mišljati a drugu govoriti. Mi smo zavedeni i prevareni, još više vašijem obećanjima, jadni, pošli bili za vama i glasovali s vama, pa što ste učinili? Nikad ništa, nego se ukazali da ste Srbi, a nama ste slali vaše mužike, da nam udaraju srpake pjesme. To je bilo sve što ste za nas učinili, ali je bilo dosta da vas poznamo ko ste i što ste.

Hvalili su se gospari Srbići, da su oni srpskim programom oteli općinu. Kakvijem srpskijem programom da jadni nijeste! Da ste nam ga samo iznijeli, bili bi vam ga prišli na legja, de odete otkuda ste i došli, kao što ćemo Vam ga brzo mi Župljani i prilijepiti, i vama i vašijem Puljizima, samo Bože zdravlje. Nema više masnijeh riječi ni Gondulinah obećanja, da nas odvrte pa da idemo u ne-svijest protiv ovoj ljepoj našoj domovini. Otvorili smo mi oči, pa ako svi građani i neće, a ono će Župljani pokazati, kako se čuva narodna čast. Neka se rišćani hvale da imaju para, sve je zaludu. Opet su te pare spekli s našijem pukom, a po Srbima mogli bi sata lihat iz grada. Neka oni imaju para, mi imamo pošteno srce, a vara se ko misli da će jednoga Župljanina kupiti, ne za crnu kafu ni ručak nego ni za hiljadu fiorina. Zar ne zna jedan, da ko proda svoj glas, da prodava svoju duševnost, svoju misl, sebe istoga. Ti bi sutra prodali i kćer i ženu. Pa kako hoćete da bude izmegju nas take čeljadi? Takih halā neće se valaj u Župi naći, a ima li ih po gradu, vaš je pozao, moj uredniče, pa ih šibajte.

Ima nekoliko dana, pa nam se po koji erbić došulja amo ili k nama kad dogjemo u grad, te nam počne svakojake laži, sipat na naše gospare DeGiulli, Čingriju, Mišetića. Promislite malo, nazad nekoliko dana govorili su nam da je gospodar Vlaho uteko ča iz Čitaonice! Mi smo jadni vjerovali, dokle nam nije došlo čeljade koje nam je reklo da je to laž i da se to gospodar Vlahu ni u snu nije snjelo. Ali to je još ništa naprama drugijem lažima, koje svaki dan siplju.

Evo im našega vjerovanja. Puljizi nijesmo, da volimo talijanski jezik više nego svoj. Talijanskomu avaka čast, ali u našem gradu nema vladat drugi jezik nego naški. Srbi nijesmo nikad bili niti čemo bit, jerbo to ime nije naše nego tugje. Mi smo *Dubrovčani*, ali smo najprije *Župljani*. Dubrovčana ima i Konavljana i Stonjana, pa zato smo mi Župljani da se zna iz koga smo mjesta. Svaki Župljanin zove se opet drugim imenom po svome selu gdje žive, ali zato što se jedan zove stavimo *Postranjanin*, ne prestaje zato biti Župljanin i *Dubrovčanin*. Je li ovako? Kao Župljani i Dubrovčani mi smo *Dalmatinci* jer naša zemlja nalazi se u Dalmaciji. To bi bilo kad se zovemo po zemlji. Ali po jeziku i po plemenu i mi i Hrvati iz Hrvatske jedno smo i zato govorimo da ako smo Župljani i Dubrovčani po zemlji u kojoj smo se rodili, po plemenu i po krvi mi smo Hrvati. Za Srbe se amo nikad se nije znalo i neće ako Bog da! — *ić.*

Pogled po svijetu.

— Mi smo u prošlom broju pisali da je u Siciliji ustanak. Tamo je kako se čini prava revolucija sa svim svojim znakovima. Vojska je pojačana, civilna vlast stegnuta a general Morra de Lavriano imenovan je zapovjednikom otoka. Kada se te odredbe neće mnogo koristiti. Nema dana bez krvoprolića sad u jednom, sad u drugom mjestu. U sred Palerma čovjek nije sjeguran.

Došlo se dotle da ih ima koji hoće da se Sicilija otcijepi od Italije, ili barem da se za nju učini nekakva *home-rule* nalik na onu Irske.

Velike nevole, kako rekosmo, tište niži puk. Posjed nije ni malo razmjerno podijeljen. Pokrajina i općina predan je veliki dio državnih tereta, zato su narasli neizravni porezi do nečuvane visine. Time gospoda nijesu ni malo opterećena, već je sve palo na puk. Današnjem stanju Sicilije i uopće sve južne Italije nema lijeka.

— „*Neue Freie Presse*,” danas poluslužbeni organ austrijske vlade plaća račune godine koja je prošla. Ona nahodi da su za nju bili povoljni, jer pokušaji koalicije u februaru urodili sa Plenervim ministarstvom u novembru. Ipak ne može nikako da proguta češki i hrvatski pokret. Za nas kaže, da mi na jugu hoćemo da učinimo *Veliku Iliriju*, i ovo je dosta da znamo koliko na poznaju ta njemačka čeljad.

— Kako je poznato radi pokolja tal. radnika u Aignes-Mortes bio je odregjen proces pred dvorom Angoulême. Ovih dana taj je proces svršio i francuski optuženici bijahu proglašeni nevinim. Talijanska je štampa kiselo prihvatila osudu te insinuirala pristranost.

Brzjavu. — Rim, 5. Januara. Za svu Siciliju proglašeno je opsadno stanje. Vojska je ponovo pojačana.

Prag, 5. Januara. Mladočesi predložile da se ustanovi u Pragu vrhovno sudište. Zemaljski maršal Lobhowitz radi oštre forme predloga podijelio im je ukor.

Domaće vijesti.

Stolna crkva u Spljetu. U Spljetu ustrojilo se je društvo za gradnju nove stolne crkve. Društvo je izdalo posebnu brošuricu, u kojoj se nalazi rasprava prof. Frana Bulića „O gradnji nove stolne crkve u Splitu”, zatim poziv društva i pravilnik. U pozivu se kaže kako je sadašnja spljetska stolna crkva premalena za onaj grad, te se ističe potreba gradnje nove velike crkve i pita potpora u svih bogoljubnih kršćana. Presjednik promicateljnog odbora jest presvj. biskup Filip Nakić, a članovi gg. Dr. Gajo Bulat, Angjeo Kata-

linić, prof. don Frane Bulić, don Ante Vušković don Mate Dvornik i prof. Alois Hausner.

Srpska riječ. — Pišu iz Kamenice „Hrvatskom Braniku”: Dne 19. o. m. bio je u Kamenici izbor općinskoga zastupstva. Kako su u Kamenici Hrvati u većini i međusobno složni, pobojaše se nadri-Srbi, da bi mogli sasvim propasti, ter umoliše Hrvate, da sklope s njima kompromis i da se bira polovica Hrvata i polovica Srba, pak će onda i jedni i drugi za tu kompromisnu listinu glasati. Hrvati uvijek pripralni na bratsku slogu i sporazumak, a ne misleći, da bi ih nadri-Srbi mogli namagjariti, pristadoše na to, ter se sa nadri-Srbima sporazumješe u ličnostima, za koje će glasovati jedna i druga strana. Kad li nadogje dan izbora, izasla kr. kot. oblast u Irigu svoga povjerenika g. kot. pristava Rudolfa Petrika. Izbor započe u redu. Hrvati kao poštteni ljudi glasovaše za kompromisnu listinu; ali kad je već polovica birača glasovala, opaziše Hrvati, da su ih nadri-Srbi prevarili. Oni na ime nijesu glasovali za listinu, o kojoj se s Hrvatima pred izbor sporazumješe, nego za svoju, u kojoj nije bilo nijednoga Hrvata i tako prevarom i lukavštinom bizantinskom Hrvate iztisnuše i zadobiše većinu.

Hrvati videći tu zlobu, ostadoše do duše mirni, ali poslaše prosvjed, koji će, nadamo se, biti uvažen. Ovaj kamenički slučaj neka svim Hrvatima služi za primjer, da nadri-Srbima ne idu nigdje na lijepak. Nadri-Srbi ne znadu se drugačije boriti nego bizantskim, lukavim i prevarnim načinom.

Gradska Kronika.

Izbori. — U utornik prikazala je naša stranka preko 400 utoka proti objelodanjenju listini birača.

Vrijeme. — Prošloga petka počela je studen sa velikim vjetrom, te je trajala sve do juče, kad je okrenula kiša. Toplomjer bio se nekoliko puta stisnuo ispod ništice, što je u naš rijetkost. U srijedu imali smo i malo snijega koji se je sutra dan rastopio.

Influenca. — Ima nekoliko dana da se je pojavila, te pohagja naše gragjanstvo. Mnogo čeljadi tuži se da joj nijesu umakli, mnogo ih još leži. Smrtnih slučajeva bilo je nekoliko, kod starije čeljadi. Liječnici govore da ga protiv influence zdravi cognac, i drugi spiriti, te je mnogi sad u ovo zimno doba ovako *liječe.*

Bondin Teatar. — Kao svake tako će se i ove godine u našem lijepom Bondinom teatru prirediti nekoliko plesnih zabava i to pod upravom vrijednoga poduzimaca g. Ilije Nardelli, koji se u ovim pothvatima i do sada odlikovao, pa nam je upravo drago da je kazališna uprava i ovog puta ustupila njemu teatralne prostorije. Kako smo izviješteni priredit će se 5 *veljuna* i 2 *ball paré* i to ovim redom: veljuni će biti u danima 14, 21, 28. Januara i 3 i 4. Februara o. g. a *ball paré* u danima 1 i 6. Februara o. g.

G. Upravitelj poduzimac jamči da će kazalište urediti lijepo i krasno, kako će se svakome svidjeti, a mi u tome i ne sumnjamo poznavajući njegovu vještačku sposobnost, pa se nadali da će se gragjaustvo odazivati mnogobrojnom posjetom jer zaista od svih javnih lokala, gdje se uz platežnu ulazninu prireguju plesovi naš je teatar najprikladniji, jer odgovara svima uvjetima, tim više kad nas i o tom uvjeravaju da će se nabaviti dobra orhestra, a gostioničar i kavanar učiniće sve moguće, da budu izvrsna jela i pića, te posluga bez svake zamjerke. Ako bi kakvo privatno društvo ili korporacija htjela prirediti zabavu, g. Nardelli im stoji na usluzi s izjavom, da će im kazališno prostorije ustupiti uz vrlo umjerenu cijenu, a da će im i on u svemu biti pri ruci. Radujemo se, da pravo rećemo, što će se ovake jayne zabave priregivati i u našem teatru te time pružiti prigoda da se naše gragjanstvo, kroz ovo kratko mesojegje, proveseli lijepo onako kako se reče: baš od srca!!

Galateo. — U našem za narodnu stvar za služnom „Srpskom Glasu” ima članak „nekolicine” Srba — po svoj prilici dubrovčanina — u kojem ovaj svjetuje srbe katolike u toliko lije-

pijeh stvari. Ima tu svjetla kako će se oni popašati prama *izobraženijem*, a kako prama *neizobraženijem* Hrvatima; kako valja da poštuju papu i katoličku vjeru; kako valja da budu skladni itd.

Da pravo rećemo, za njih se i htjela jedna ovaka lekcija baš hvala „Srpskomu Glasu!” Jedino ono što se tiče pape mogli su ispustiti, jer nije li dr. Toni Pugliezi nazad četiri godine u Župi, kad se je ono bar. Gondola na miru ispred Kisićeva dućana zaklinjao koliko će on učiniti za puk, ako njega izabere, nije li već onda naš Toni vikao: *Živio Papa!*? Kako vidimo ove preporuke baš su izlišne, a što je još gore, one meću u golemu nepriliku naš *istinski i objektivni* „Srpski Glas,” koji je prvih godina svoga opstanka neprestano uljuvao svoju finu srpsku žuč i na papu i na Rim i na sve katolike.

Razbio se parobrod. — Novi parobrod društva „La Ragusea” *Gruš* razbio se je na obali Italije blizu Jakina. Silan vjetar bacio ga na kam. Svak se je spasio, ali će društvo pretrpjeti znatnu štetu. Vrijedio je 80.000 fior., dočim bio je osjegan samo za 50.000 fior.

Samoubojstvo. — Sinoć pokušao je jedan vojnik mjesne posade, da se ubije, što mu odmah nije pošlo za rukom. Nalazi se u očajnom stanju.

Zakasnio Lloyd. — Brzi Lloydov od pečka zakasnio je čitav dan.

Diskoras na Poljani.

Vlaho. — Jeli još ovdje Strojilo?

Ivo. — Jes, a što će ti?

Vlaho. — Ništa. Htio sam znat što čini.

Ivo. — Iste greb gje su ukopali pokonjega *srakoga* kralja, koji je *fondo* Dubrovnik. Pop Jovo misli da bi moglo bit u njega iza crkve gje je ono sadio tabak, ma gospodar Frano ga je *persvado*, *che non è possibile*, jerbo da je tu negda bio *njegov gardin*. I akademik se zakleo da neće pod prije nego ga nagje.

Vlaho. — A što govori Bogojević?

Ivo. — On je isko po *storiji* ma *questo Strojilo non lo trova*. Ni pop Pavlić koji je našo greb Gaudulića nije bolje sreće. *Eppur* ovo je stvar od velike *importance*, jerbo jedaa put kad se nagje greb, *dimostrano* je da je Strojilo živio i da je učinio Dubrovnik. A onda je Hrvatima pukla *setenca*: mogu *subito* kupit tunju iz grada.

Vlaho. — *Naturalo!* Moglo bi valjat za *eleccioni*. Onda bi svi bili Srbi, onda se ne bi bila potreba lizat a *autonomima*.

Ivo. — A *proposito* od *eleccioni* i od *autonoma*, čuo sam da se ovi ijedu jerbo su *liste* bile *publicane* samo naški. A ono se bilo reklo u *kompromesu* da će bit *parità di lingua*. Spominješ li se?

Vlaho. — Kako ne! Ovo su im Srbi počeli *manikavat* riječi. *E difatti* ja ne znam kako se može *per esempio* jednoga Podića, jednoga Učovića, Bačića, Gjurčića, Jaraka i druge upisat naški. To je *porkarija*, to se zove *falsifikavat* imena.

Ivo. — Da kako hoćeš da ih upišu?

Vlaho. — Neka hi upišu *talijano*, po *kompromesu*. Ti isti govoriš, da se je ostalo *parità di lingua*. *Dunque?* Ja bi da sam šnjima *protesto*.

Ivo. — Više je dozna, *paso* je *termin* od četres dana. Neka sad *gabinet* zato prividi. Neka rečn gospodaru Franu.

Vlaho. — A gje jel

Ivo. — Imaš razlog: gje je! Ma zima je, ostavi drugi ču ti put rijet štogod više. *Adio!*

Vlaho. — Baš puha kako *sajeta*. Na ovakoj može se lasno buškat kakva *florenca*. Sad je *in voga*. *Adio!*

Književnost.

Primili smo:

Djela Dr. Antuna Starčevića. Izdaje odbor kluba stranke prava. Knjiga I. Govori. Svezak 6. Zagreb. Tiskara Antuna Scholza.

Popis izvoznih tvrtka u okružju spljetske i obrtničke komore. Izdala Spljetska trg.-obrt. Komora. Spljet. Tiskarnica Dragutina Russo-a.

„*Dom i Svet*” br. 1. god. 1894, obilnim sadržajem i slikama. „*Dom i Svet*” izlazi svake 15 dana a stoji na godinu 6 fior. Ovo mu je VI. godina opstanka.

„*Matica Hrvatska*” javlja svojim društvenim povjerenikom i članom, da je čitava naklada „*Matičinih*” knjiga — 10.000 otisaka — do posljednjeg otiska raspacana, te da se više članovi za god. 1893. ne primaju. Razašiljanje dotično dijeljenje ovih „*Matičinih*” knjiga započeti će za osam do deset dana.

Otvoreni Dopisi „Crvene Hrvatske.“

Č. g. Dopisnik. — Uder brate! radite, jačajte se, pazite, čuvajte se; ali to ne treba javljati čitavom svijetu. To je vaša domaća dužnost.

JAVNE ZAHVALE.

Svojoj gospodi koja su priskočila prigodom smrti naše nezaboravne sestre, odnosno tetke
NIKE CLECIJAK
bilo tješeci nas, bilo prateći njezine smrtne ostatke do hladnog groba, izjavljujemo najtopliju zahvalnost.

Dubrovnik 1. Januara 1894

Vlaho Clecjak brat,
Niko Nardelli neput,
Č. K. Kot. Poglavar.

Prigodom smrti gosp. Ane ud. Nikolić bi udijeljeno na uhar siromaha od gosp. Dum Vice Medini flor. 2.

Prigodom smrti gosp. Ane Radulović bi udijeljeno na uhar siromaha od gosp. Boža Banza flor. 5.

Povjerenstvo Javne Dobrotvornosti.

Buduće da koliko prije moram se iseliti iz moga dućana za odijela, prisiljen sam prodati odijela za muške, ženske i dječju crevlje i ostalo

ispod tvorničke cijene

Pozivljem sve one koji bi imali namjenu kupiti jeftino, da se obrate

W e i s s u

kod koga ima najveće stovarište u tijem stvarima.

Potpisani daje na znanje, da je spravan podučavati klarinet i flautu uz umjerenu nagradu.

U Dubrovniku, 20/X 1893.

Antun Bagatella.

HOTEL „PETKA“ GRUŽ

Preporuča se P. N. Općinstvu sa izvrsnom kuhinjom i tačnom podvorbom. Svi lokali preuređeni su na novo, s novijem pokućtvom. Prostrane sobe sa dvostrukim prozorima i pećima, bogato urejene.

Cijene umjerene.

WILHELMOV

ANTIARTHRITSKI I ANTIRHEUMATSKI

čaj za čišćenje krvi

FRANA WILHELMA

LJEKARNIKA

u Neunkirchenu u Dolnoj Austriji

dobiva se

kod svih Apoteka

uz cijenu od 1 flor. a. v. za packet

Najbogatije osjguravajuće društvo na svijetu

» The Mutual «

Utemeljeno god. 1842.

Čisto mutualna ustanova bez akcionista. Osjguratelji sami primaju sav čisti dohodak društva.

Glavnica garancije 907 milijuna franaka

oko 130 milijuna franaka više od ikakvog drugog opstojecceg društva.

Do sada poduzeto 10½ milijarda franaka osjguracija.

Do sada isplaćeno ili nakupljeno za osjguravanike:

2½ milijarda franaka

Dividendi plaćeni ili rezervirani za osjguravane u 50 godina:

preko 630 milijuna franaka,

od kojih najveća kvota god. 1892:

30 milijuna franaka.

Reserva nagrada (glavnica garancije) za sve osjguracije utanačene u Austriji ostaje uložena kao posebno pokriće kod c. k. državne blagajne u Beču (po dopustu od 29. Aprila 1890. Br. 6677.

Solidnost i dobar glas društva.

New-York, 8 Juna 1891.

Br. 1031.

Slavnom c. k. Pokr. Sudu u Trst.

Usljed štovane tražbe od 12 m. d. Br. 249/2245 častim se priopćiti Vam poviše Mutual Life Insurance Cy in New-York. Na 1. Januara 1890 rečevo Društvo posjedovalo kapital od 135,638.539 dolara (oko 340 mil. flor.). U tom pogledu ovo Društvo ostaje nenatkriljivo. Mutual se drži kao jedno od najbolje upravljanih i najsolidnijih Društava Saveznih Država i kao najvažnije osjguravajuće društvo na svijetu.

(L. S.) Od c. k. a.-ug. Generalnog konsulat u New-Yorku.

Glavno predstavništvo za Trst, Istru, Dalmaciju, Goricu i Trident: Trst, Via Canal Grande N.ro 2.

Glavno predstavništvo — u Zadru Petar Andrović — u Spljetu Petar Karaman — u Šibeniku A. Carbonetti — na Braču M. Kovatić u Putišou — u Starom Gradu Dr. Marcel Vragan — u Dubrovniku P. Srncich.

Da se izbjegne nesporazumljenju molimo da se ne pomiješa našo društvo sa onim zvanim „NEW YORK“

A. Podner de Komaromy
Nadzornik.

Povlaštena Međunarodna Agencija za Putovanje

DRAGUTIN PIRELLI

Trst, Via d. l. Arsenale.

(Carlo Pirelli) — Rijeka — Via del Lido 537 vis à vis il molo Adamich.

Prodaje vozni karata

za svako mjesto, preko mora ili preko kopna (cedulje II. razreda uz sniženu cijenu). Izdaje cedulja za polazak i povratak za jednu goliju s kamatama od 20 olo a to po cjeniku koj gdi europskog ili americkanskog društva.

Izdaje vozne karte (biglietti di passaggio) za Ameriku: preko Havre, preko Anversa, preko Bremena, preko Hamburga, preko Liverpoola, preko Glasgowa i preko Southampton — Za Afriku: preko Genova, preko Marsilje, preko Liona, preko Londona i preko Dartmouth-a. — Za Australiju: preko Genova, preko Bremena, preko Anversa i preko Hamburga. — Za prugu Iquique (itd.): preko Genova i Montevidea, preko Hamburga uprav kroz Magelanovo tijesno i prugom Hamburg, Colon (Colon, Panama, s željeznicom) Panama, Iquique, itd. preko mora uz sniženu cijenu.

Putnici ne treba da traže gore navedene vozne karte, da se misle za razreda kao ni da polože kaparu. Dosta je da dogđu na Agenciju na Rijeci i da usmu kartu isplaćujuć odmah; poslije nek ostane na Rijeci ili u kojem drugom gradu otkle polazi parobrod dane, kad im Agencija naloži. Agencija sljedeći tečaj svih odlazaka, osim toga u komunikaciji je

sa svim mjestima i sa svim društvima i tako kad god joj se prikažu putnici, nastojeće tako udesiti, da ovi ne budu trošiti za čekanje i poslaće ih u mjestu iz kojih će najprije krenuti parobrod preporučujući ih samo društvima, koji će davati na brodu dobro jelo.

Jamči se za odlazak u danu tanačen na putnoj karti i nadoknađuju se troškovi, ako se ovaj zakasni krivnjom Agencije t. j. ako ne dogđe na vrijeme u određen grad zbog toga što je Agencija pogriješila u računanju koliko traje željeznička vožnja ili ako se ne nagje više mjesta na parobrodu.

Posto Agencija ima u New-Yorku drugu agenciju za odpremanje (spediciju) po svojoj Sjevernoj Americi, riječka filijalka davaće karte za svako mjesto u Sjevernoj Americi uz najnižu cijenu.

Za svako odregjeno mjesto izdaje ova Agencija vozne karte.

Gore navedena Agencija daje mukte obavijesti vrhu cijena, kao i vrhu roka i mjesta odlaska.

Poduzimlje opremanje

prtljage i robe za svako mjesto preko mora ili preko kopna. Obvezuje se nadalje tražiti sve stvari što bi se na putu u Ameriku ili drugodje eventualno izgubile ili zaboravile.

Badava dobije svaki predplatnik 4 krasne slike u bojama.

Badava!

5000

otisaka

1. broja novoga VII. tečaja

najvećeg ilustriranog lista

DOM I SVIET

otiskani su u knjižari LAV HARTMANA (Kugli Deutsch)

a šalje se svakomu tko dopisnicom zahtjeva

badava i franko.

Ovaj list sadrži mnoštvo izabranih i vrlo zanimljivih pripovjedaka hrvatskih i drugih prvotnih i mnogo umjetničko izradjenih slika.

Predplata: Za cijelu godinu for. 6.—
Za pol godine for. 3.—
Za četvrt godine for. 1.50.

a šalje se poštom naputnicom Knjižari LAV. HARTMANA (Kugli i Deutsch) III 2 — ZAGREB — Ilica 2.

Za pol cijene dobije svaki predplatnik „Dom i Sviet“ krasni šaljivi i mnogimi slikama nakićeni list „Zvekan.“ jer sa „Dom i Svietom“ skupa stoji samo 8 for. za cijelu, 4 for. za pol, 2 for. za četvrt godine. — Prvi broj istoga šaljeno svakomu na zahtjev badava. —

CRVENA HRVATSKA

Ukupna cijena je unaprijed za DUBROVNIK: na cijelu godinu, 4. na polu godinu, 2. Za Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu: na cijelu godinu, 4. na polu godinu, 2. 25. Za inopostu, 4. i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je preduzeće i za daljnje pogodbite.

Posljednja pretplata.

Otvoramo pretplatu na četvrtu godinu, 1894.

Cijena je Crvenoj Hrvatskoj za Austro-Ugarsku i Bosnu i Hercegovinu: na god. 4. na polu god. 2. 25. novč. (4. krune). Za ostale zemlje 4. (8. krune) i pošt. troškovi. (Za Ameriku i Japan 10. i 12. krune).

Ovom prilikom preporučamo rodoljubima, te nijesu predloženi neka nas potpomognu, tačnom pretplatom, čijim listu, razmjerno, prema troškovima, više je umjereno.

Uprava Crvene Hrvatske.

Hrvatski primas.

Prošla sedmica, javili su zagrebački listovi, da je magjarski primas Bela Mayer, kandidat magjarske vlade na zagrebačku nadbiskupsku stolicu, sam i nepozvan otputovao u Rim, da se tamo preporuči.

Svak ko je tu vijest pročitao, bio je pomislio da će ovo brzo tri godine dugo, što je umro kardinal Mihalović i zagrebačka stolica, nje se još popunila. Tri godine dana hrvatski katolički puk Banovini čami bez svoga pastijera, hrvatski narod bez svoga primasa. A zašto sve to?

Ili su se povratila sredovječna doba borbe za investituru? Ili smo zagrešli u Kulturkampf? Ne, ništa od toga. Postoje danas crkvena i državna biokupna na predlog ili bolje u sporazumu sa svjetovnom, to se ove dvije nisu moguće složiti. Rimski kurija ne neće nego ne može prihvatiti kandidata magjarske vlade, ova bi se neće da pristane na zahtjeve kurije, i tako ovo već tri godine dugo, što se vodi ljuti i ako pobitni boj.

A kako to, pitao se kod, što ga ulazi u imenovanje zagrebačkog nadbiskupa magjarska vlada? Zar bogostovlje, crkveni poslovi, po nagodbi ne spadaju u režiju hrvatske autonomije? Sta ga tu ulazi magjarski ministar bogostovlja, ili kakav njegov brat? To je naše, to je posao dotičnog hrvatskog prestonika, ili ako ćemo hrvatskog bana.

I tako bi bilo kad bi se vršila nagodba, onako kako je pisana, ali se ona provagja onako kako Magjari hoće. Po samoj nagodbi Hrvatima je zajamčena potpuna autonomija u sudbenim, školskim, crkvenim i unutarnjo-upravnim poslima. Pitajte zagrebačkog nadbiskupa, imalo bi se riješiti jedino između Zagreba i Rima. Pošto po nagodbi ne smije tu zadržati svoje prste, pa ako se uza sve to Hrvatska u ovako važnom pitanju ignorira, ili, što je još gore, tri godine dugo vuče za nos, to nam je najboljim dokazom, koliko realne vrijednosti ima nagodba. Ovdje se vidi, da hrvatski odjelni prestonici — hrvatski ministri — zajedno sa chefom vlade nijesu drugo već činovnici višega ranga!

Ban je više puta iza zuba prigovorio, da nje ki Hrvati u Rimu odetaju gore. Hvaljene dobre intencije, prekodnoskih saveznika, da se oni dakle kriviti, ako zagrebačka nadbiskupska stolica evop tri godine čeka na svoga gospodara. Moguće da je, to istina, da nije koji odlični Hrvati svojim opštom do sad raspravo svaki talentat Magjara. Hrvatski narod, koji je u zatvoru, zahvalan, ali što Zagreb, i magjarski, driva je magjarska.

Pretplata i oglas, plaćaju se upravi Crvene Hrvatske u Dubrovniku a dopis, listu se Predništvu. Za oglas, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglas koji se više puta tiskaju po pogodbi. Bukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Od smrti pok. Mihalovića, koga je narod obri-

zo zaboravio, do danas bijaše preko petnaest kandidata na zagrebačku stolicu. Većina od ovih bijaše Magjari, a samo nekoliko magjaroni, izmed kojih Vučetić, magjarske i najviše izgleda. On je bio kandidat magjarskog ministra pl. Jostpovića i hrvatske vlade, me kod Rima već kod vlade magjarske u (Pesti). Njeki su čili da se preporučuju i do Vatikana, ali mitra ne dobiše. Rim nije mogao pristati na volje Magjara, jer je znao, bio je u pučen, da bi on s ovim nadbiskupima teško arihuo u životu naroda, kome je najpošlje Magjari namijenjeni. Jedno doba bio je razbiljnim kandidatom Dr. Stadler, da pače stvar bijaše dovedena kraj, ali je magjarska vlada unistila Stadler, jer bio je u Sarajevu. Sati je takotitaj Bela Mayer, za koga vlada ne zna hrvatska, ali i magjarska. Pri ovakim pojedinačnim stranac bi pomislio, da Hrvati traže nadbiskupa, čovjeka opozitijonalnog, koji se kretu u programu, u političkoj oporbi, koji se kretu u programu, u političkoj oporbi, koji se kretu u programu, u političkoj oporbi.

Ali tako nije. Mi (govorimo mi, jer je naša domovina jedna) hoćemo da primasom Hrvatske bude jedan Hrvat i da bude dobar svećenik. Mi ne tražimo da je ovaj gorljivi pristasa naše stranke, ali barem neka je sin naše domovine, neka ova domovina ljubav. Drugo ne tražimo. Bas ovd smeta Magjarsima i zato se u hrvatskim listima nametnuli da se imenuje Staderov Dr. Stadler, današnji nadbiskup bosanski, nije strančar, on se da rećemo političkom i ne bavi. On je sam Hrvat i uz to uzbrat svećenik i strog starješina. Ali to je za Magjare odviše.

Oni hoće da u Zagrebu, na najvišem crkvenom dostojanstvu u zemlji imaju svoga čovjeka, izmećara magjarske politike. U prvom redu najljepše bi bilo kad ovaj ne bi bio članom naroda kome ina da postane pastijerom, nego poput grčko-katoličkog biskupa, u Krizevcu, koga su negdje ispod Karpatu otarili i poslali u Banovinu upravitelja činovnika kad šalju u kakvu komisiju. Ako pak ne asprije jedan koji se amo nije rodio, onaj predava drugoga, našega zemljaka, koji bi bio bilo da nam se nije ni rodio. Takve preporuči njihova jedna svojstva.

Nasi ljubljani saveznici ne vole uzorac i stroga svećenika, jer da pravo rećemo bio buduć nadbiskup i kmetke narodnosti, kao dobar pastijer postao bi im nekoristan. Oni se šnjime ne bi mogli služiti u svojoj syrho i zato uprav traže čovjeka svoje politike i svoga mišljenja.

Zalosno je to za Hrvatsku i za naša svjedodžba jednog dobrog dijela hrvatskog klera.

Mi svjetovnjaci nemamo nekoga prava da diramo u tu grupu, ali evo hoćemo. Korupcija, kome je, na stopine nacina, saveznik Jand, otokvao dobar dio hrvatske inteligencije, zaštože nije se ograničila samo na svjetovnjake. Prošla je radavna tu ogradu i gaje je posegla, tu je napravila ragnu i pramotu. Nasi dalmatinski svećenici i ne snijevaju kakvijeh baraktera, imamo u Banovini i u ovim najljepšim sluge sistema, jer im ovaj uz taj u vještave prapsta, da pače dogagja se čestito puta, da se ovakovi nošeni na dlanu, promaknuti, odli kovan i mjestima i zavednim potastima za isran-

redne zasluget. Lako je pogoditi što se dogagja od slabila, koji sve to motre i znadu, a primjera im pred očima dosta, kako krepost može dati materijalno, upropasćuje. Tako se uzgajaju stupovi magjaronstva, i to se u N. viti oboje.

Uzoran nadbiskup, uveo bi red. Blo ko bio, ako je posten čovjek, on ne bi trpio njeko poja ve, on bi uništio uzrok, radi kojeg, dobar dio hrvatskog sveštenstva nije niti u bježi, nalič dalmatinskom što se rodoljublja, tiče, a kad bi satelo korupciju, postalo bi il one, neodgovisiti, koji i je ova nametnula.

Može li ko biti milo onijem preko Drave? Ovi bi najvolje kad bi hrvatsku crkvu i redili, dnako kako što, su to već dobri i dijelom obavili sa pravoslavnim u Srijemu, Banatu, Bačkoj, Neće bogme! Ruz vidikud, Pešta, gdje, te ako je pravo slavnijem usud, podijelito, da im vlada jedan magjar Branković, kome bi dosta bilavi deseta, što mu Sini, Noyasaglad i radikalci, pišuni, dokazuju, nadamo se, da katolicim u Banovini, ne bi upravljeti Bela Mayer, ili magjaroni i lažani Jagić. Uninterestu je same uske, da se to u dogodi.

Hrvatski koledari.

Iz kotara dubrovačkoga, početkom godine. Kad bi ko sudio po koledarima, koliko ih u nas ima, rekao bi, ne da smo narod od nekoliko milijuna, nego nekoliko puta viši nego što smo. Nije nam baš na to zap što je toliko tih knjiga, nego što se mnogo puta malo pazi, što se u nji ma piše. Kojeznosti koledarskoj je čuili, da koristi narodu, da ga podučava ili da ga uz podučavanje i zabavlja. S koledarima imalo bi se nastojati, da se naš narod budi, da se goji i učina, ne vrijede veliki napisi ni zlatna slova, ako u sebi ne donose okrepe. Ne ćemo ovdje nabrajati koledare, ni govoriti da je jedan ili drugi, štampa samo za spekulaciju, te može, ako toga ima, lako uvidjeti svaki okati čovjek, nego ćemo govoriti o nečem drugom: o zgodnoj hrani, koju bi trebalo, da poda lijep koledar za hrvatski narod.

Promislimo na hrvatski narod i one koji najviše čitaju koledare. Pitajte knjižare, ko najviše kupuje koledare sa štivom i znatnoće vam odgovoriti, da su to ponajviše ljudi proste ruke. E pa to je i najnaravnije. Čovjek koji ima mnogo ko ješta da čita, ne treba mu, da kupuje koledare, nego samo, koliko mu je dosta, da zna dane i svetkovine. Da naučnja čeljad kupuju malo koledare sa zabavnim štivom, ima i to jedan razlog, a to je što se malo pazi na vrijednost onoga, što je u koledaru. Narod srednje i niže ruke kupuje koledare, misleći, da će tamo za malo novčica i imati kakvo štivo, pa kako cijeno kipi knjigu, tako i ne mari da se nije bog zna koliko nasladio u njemu. Izdavači koledara trebalo bi, da dobro na ovo promisle i imalo drugačije urede koledare. Evo što mislimo o materijalu u koledarima, da se ugodit svakomu. Dvije vrste koledara, trebalo bi, da imamo za proste puk i, druga bi bila vrsta za ostali narod. Kakav bi trebalo da bude koledar za proste puke? To nije vrlo mučno pitanje, te ćemo odmah na nj da odgovorimo. Čovjek koji oijeli božiji dan krvavo se znoj u ovom poslu, dogje dom i duša mu poželi da

se u svojoj kući uz zaloga kruha, porazgovora i razveseli.

Nema mu zgodnije knjige za to, što dobar koledar. On će ga uzeti i najprije će gledati kad je koji svetac ili kad je koji bio i spominjaće se bilo slatkih bilo gorkih svojih časova. Nego ne priteže prostoga čovjeka koledar kad u njem nema glavnih svetaca njegove biskupije o kojim on uvijek sanja i po kojim računa svoje dane. Ovdje smo rekli, da su naši koledari uređeni tako da se među svetkovine samo jedne biskupije. Naš seljak u dubrovačkom kraju, ne nalazi svoga svetoga Vlaha, a vidi svetoga Stjepana, kralja Ugarskoga napisana debelim slovima, [kao da je velika taj dan svetkovina! Koledari treba da budu za svakoga, da se stave u nj glavni sveci, koji se štiju u pojedinim hrvatskim stranama i da se kaže, da je u toj i toj biskupiji velika svetkovina, da je zaštićena toga kraja. Ovim bi se mnogo koristilo hrvatskoj svijesti, narod bi se uvjerio, da se Hrvat s kojega mu drago kraja brine za nj i veže se duševnom zajednicom. Ovo svakako bilo bi dobro i za drugu spomenutu vrstu koledara.

Drugo je da bude dobar koledar za puk, da je zgodno štivo. Zar se nema šta pisati u koledare, nego kojekakve pripovijesti bez ikakve vrijednosti? Što će nam oni prijevodi kojekakovi, šta li one slike, koje malo dopiru do srca prostoga puka? Šta našem hrvatskom seljaku nedostaje? Nedostaje mu prave i čiste hrvatske svijesti; čistoga pojma o sebi, o svojoj jakosti, o blagu što ga ima. Neće se narod razbuditi, ako se zove koledar, recimo, Zvonimir, ili kako drugo. Treba puk malo po malo učiti da sazna što je i ko je. Narodu je najzgodnije, da koledari, lijepim pučkim (žalibože toga je u koledarima najmanje) jezikom kažu po malo svake godine početak i razvitak hrvatske povijesti, treba malo narodnoga blaga, pjesama i pripovijedaka, pouka u gospodarstvu, šve kratko i zanimljivo, pa opet malo da se nasmije, ali ne ludih njemačkih šala, nego zgodnih i čistih. Slike naših svetitelja i pokrovitelja, valjalo bi da se po malo među u koledare, a ne sela, za koje narod malo i mari. Ovaki bi se koledari čuvali u kolibi. Druga vrsta koledara, nek bude skuplja, ali nek bude drugačije u njoj štivo. Ima vrsnih pripovjedača kod nas Hrvata, neka se oko njih nastoji, da napišu što zgodna, neka se kaže što o napretku čovječanstva, o napretku hrvatskoga naroda, nek bude koja pjesma umjetna, životopisi znamenitih ljudi iz prošlosti i sadašnjosti, ali ne mnogo slika i ljudi, koji nijesu bog zna što uradili na napredak i prosvjetu hrvatsku, nego sve po izbor, sve dostojno knjige, koju narod ne bi bacio poslije godine dana.

Ovo rekomo mirni u srcu, da nikoga ne mišljamo uvrijediti, nego iz ljubavi za mili nam hrvatski rod i za njegov napredak, a onomu koga se ovo tiče, neka zna da ćemo druge godine svaki koledar prorešetati i nagjemo li da nije zgodan za hrvatski narod oštro ga osuditi.

Dubrovnik, 12. Januara.

U pozivu na pretplatu „Posavske Hrvatske“, koji danas donosimo kao prilog čita se i ova tačka:

„Nije li i nedavno iz zastupničkih krugova iz Slavonije u raspravah proračunskog odbora na saboru u Zagrebu stavljen predlog ob uvođenju magjarskog jezika po školah u Hrvatskoj?“

Braća naša iz Broda govore živu istinu.

U proračunskoj raspravi dignuo se jedan zastupnik, za koga su u saboru mislili da je nijem, i predložio je da se u hrvatske škole uvede magjarski jezik. Ovo je možda prvi put što je taj zastupnik otvorio usta.

Taj rođoljub zove se Čiro Milekić iz Srijema zastupnik na hrvatskom saboru i Srbin pravoslavne vjere.

Taj isti Milekić još je i načelnikom grada Mitrovice, gdje su Hrvati naprama Srbima u znatnoj većini. Pa šta je on sa svojim učinio? On se je združio sa juče naseljenim pruskim kolonistima — sa Nijemcima dakle — protiv Hrvata. Ovi Nijemci zajedno sa Srbima imaju svoj organ i taj se zove „Mitrovitzer Zeitung.“

I ovaj čovjek ide u hrvatski sabor i tamo predlaže da se u školu uvede magjarski jezik!

Ako braćo, ovo nije izdajstvo, nepoštenje, sramota, onda te riječi brišimo iz rječnika.

Srbima je malo stalo što ovom politikom i oni propadaju. Oni uživaju gledajući kako ona šteti hrvatstvu a za drugo im malo stalo. Neka izgori i njima kuća, to ne mari, ali samo neka prije vrug odnese hrvatsku!

Ako ovako uzradi individuum protiv individuumu, to se u kriminalistici smatra živinskim zločinom, te se krivca kazni teškom tamnicom. Kad bi i za narode taj zakon opstajao, mi bi neku željad vidjeli iza gvozdene rešetke. Jer postupanje čir Milekića i njegove klike nije drugo nego hotomično bratoubstvo.

Jedina Milekićeva utjeha bila bi, što u toj gadnoj koaliciji nije sam. Mitrovački Srbi samo oponašaju, svoje drugove dalmatinske Srbe, koji u nestašeci Magjara i Nijemaca zagriješili gnjilu dalmatinsku autonomiju na sve veće slavu vasiona srpstva.

Naši Dopisi.

Korčula, 6. Januara.

„U borbi je život“ stara je riječ, koja vrijedi suha zlata. Jer po našem mnijenju, ne ima gore, i sramotnije stvari do mlohavosti. Ona je ona kužno zarazna bolest što tijekom vremena sve tjera u nazadak, a tjerajući probuđuje sve uspane strasti i grijehe, pa se, od njih još tek znatni atomi nalazili. Ona je ona što dopušta da ljudi svakovrsne fele srću i mješaju se tamo gdje ne bi imali — ona je ona što dopušta da se bez crvenila otjerano prima a svoje, odgađa, u malo riječi ona je prava roditeljka svakoga zla. A bogme i starac sa Patmosa, kao hydra ljudskih mana, smatrao je mlohavost, te je volio vidjeti čovjeka studena nego li mlaka.

Ta je mlohavost i u našoj pokrajini za svijem onijem što je domoročno na visoku potencu skokla, a da je pak na osob u našem gradu tu potencu dostigla o tome ne ima sumnje.

Smiješno, a istodobno žalospo je vidjeti kako narodna misao postignuvši svoj cilj u našem gradu, uzvalila se je na potrgane levore, topeći se u svojoj prošlosti, ne znajući da i lovoru odavna potrganu popanu listi, ostavivši samu i gelu palicu, koja ako se opet svježim lišćem ne ovije, u nju može lasno uplašeni črv udariti i teško joj dosagijivati. Kada, pitamo mi, vojskovođe najhitrije svoje planove izvršavaju ako ne onda, kad im treći da na nepripravnoga pripravnici udare? Onda je kad jednijem mahom sve njihove ideje sruše. Dočim kad li se plavovi na izmjenice borili, onda straha nebi bilo od nikuda.

Da naša općina glede uprave dobro kroči o tome do danas nema sumnje, jer protiv toga pisati htjelo bi reći istinu mračiti. Ali to nije dosta, jer treba ciganskijem koracima i u sućuti narodnoj koracati, drugčije uprava ne bi bila drugo ako ne jedan pefalni ekonom. — Nego što nam nadasve udara u nos i muti pojmove, jest jedna druga čimbenica, koja je iza zadnjih izbora prokljicala i silnim se vihom izmještala razmahala.

Sastalo se regbi lišpo čelo domoroda, koji kane kako se tuje jednom čisto i bistro izjaviti ono što su i što smo. Nikud bolje, ali kojim putem da ndare? jer kad bi htjeli posla im imade i preko teka, kako čujemo. Hoteš nećeš treba im u nečem god dati razlog.

Naša Čitaonica od svog početka, nosila obično i nikakovo ime. Htjeli joj nadjenuti pravo hrvatsko ime i to se učinilo. Ali mi dosadni, indigatore, pitamo tu gospodu, što se je tijekom učinilo? Ništa drugo nego promijeniti goraju haljinu, a dolnju isto gnusnu i traljavu ostaviti, kad u tome hrvatskome stecištu — kad u taj narodni hram, može koja mu goder ideja sebi mjesta naći; kaono ti ona glasovitoga deklamatora u Čitagu, koji do tamo sarađi usburkana mora Dalmatincima i njihovijem pjesnicima svoje porijeklo savoravio. Čim se je Čitaonica ime promijenilo, consequens je lato da se i pravila preinače i da svakome pravome Hrvatu bude zabranjeno u tugljaka gnijezda, kao što oni k našijem us dolaze, da ne bude polak miša a polak lantavice. Re-

ći će kogod to ne mari da ja idem simo ili tamo, kad ne mjenjam ideje. Dobro, ali poslovica veli, „kaži mi skijem općih, kazat ću ti što si.“

Ko je uzrok da se dakle glede Čitaonice nije sve promijenilo, taj je teško svome narodu a i svome narodnome duhu, ili recimo bolje hrvatskome duhu teško sagriješio. Taj je štetan da još koju godinu u mlohavosti probugarimo. Ali uzto veniet dies, kad će sam svoj grijeh uvigjeti, jer služiti se onom „quod ego...“ kod istijeh sumišljenika ne vrijedi. To je bombastična pogibeljna supremacija.

Druga je ogromna mlohavost u pjevačkome društvu našega grada svoje gnijezdo savila, koje je tako docna zadrijemalo da mjesto uplemenjivati duh i srce a ono te na nerad i nehajstvo potiče. Ko je tome uzrok ako ne mlohavost?

Zar zbilja ta gospoda još nijesu došla do spoznanja da pjesma i prestave jesu dva prva glazna motora prosvjete, jesu duša tijelu — srce ljubavi? A s druge strane ako taj sveti hram mora skoro vavijek sličiti Janovu hramu — čemu obveživati uplatnice?

Široko je dakle polje onima koji bi htjeli pravu hrvatsku borbu zametnuti, da pranu, ili u duše one koji za napredak ne haju. Ima kako čujemo tu i svijesnijeh glava i moćnijeh kesa, ali koja fajda kad se na rad ne umijedo ili neće da dadu?

Koja je fajda gospodo moja, vikati i kćko-drilskijem suzami naricati, to i to ne valja, to i to ne ide, a sve to činiti u četiri oka? Pravica se ne plaši ni krike ni vike. Ako u vami dakle pravoga požrtvovanja imade, ako vi uprav za blagostanje naroda namiste vaše sile uložiti; ne želite ni truda ni novca te udarivši pravom stazom, nebojte se, pobjeda je naša, nebojte se da će vam kogod kipove podmećati, jer stare trupine istočiti će se — stare ideje otići će, neć musce degli pensionati, i tad će se obistinili oni, da na mlagjima svijet ostaje.

Ali da dotle stignete, tvrdo uturite u pamet da svaka ptica mora svojijem jatom ići, još svojijem glasom pjevati, a onda program na srijedu.

X.

Kotor, 10. Januara.

Učeca mladež u Dobroti slijedeći u hrvatkom rodoljublju primjer svojih pregja, prigodom mlagog ljeta sakupila je lijepu za društvo-Sv. Ćirila i Metoda u Istri, a darovaše slijedeća gospoda: gospođe: Regina Juričević krunu 1, Pave ad. Petričević kr. 1, gospojice: Jelka K. Dabčević kr. 1, Karle B. Dabinović 40 helera, Joka M. Dobrilo, vić 40 hel., Anjeze Dj. Milošević 40 hel., Milka Dj. Milošević 40 hel., Anjeze Dj. Radoničić 40 hel., Karmela K. Dabčević 40 hel., Marija A. Dabčević 40 hel., Angjelija A. Radoničić 20 hel., Marija A. Radimiri 20 hel., Marija I. Milošević 20 hel., Silvija B. Dabinović 20 hel. gospoda: Luka Tripković 2 kr., Dum Ilja Andrić 2 kr., Dum Ivan Radimiri 2 kr., Filip Radoničić 2 kr., Pavo Radimiri 2 kr., Ante Kamenarović 2 kr., Mato Radimiri 1 kr., Gjuro Dobrilo, vić kr. 1 Ante Radimiri 1 kr., Krsto Matović 1 kr., Josip Petričević 1 kr., Ivan Macher 1 kr., Krsto Nikičević 1 kr., Josip Oparenović 1 kr., Božo Milošević 1 kr., Ilko Dabčević 1 kr., Špiro Dabinović 1 kr., Jesip Radoničić 1 kr., Marko Petričević 1 kr., Marko Klavčević 1 kr., Luka Sablić 60 hel., Vjekoslav Radimiri 60 hel., Marko Kamenarović 60 hel., Vjekoslav Oparenović 60 hel., Špiro Kamenarović 40 hel., Aleksandar Radoničić 40 hel., Anton Milošević 40 hel., Njokoliko učenika 9 kr., 40 hel. Ukupno 45 kruna. *)

*) Sa ovim prinosom iz Kotora za rečeno društvo stiglo je u sve na naše Uredništvo 162 kruna i 40 para. Ovu smo svotu danas poslali časopis Dr. M. Laginji u Polu. Ur.

Pogled po svijetu.

— Najznamenitiji čin ove sedmičice u moharkiji jest, da je 67 članova velikoga posjeda zastupilo iz stranke, zaključiv usajamno djelovanje sa mladoćosima. Na čelu ovih aristokrata nalaze se baron Leonhardi i grof Waldstein. Barun Leonhardi bio je zastupnikom u carskijem Vijeću, te je nasad mjesec dana položio mandat, jer nije

hotio glasovati za istomno stanje kako mu je to stranka nalažala. Sada se još ne mogu predvidjeti posljedice ovako zamašnjog preokreta.

— General Morra de Lavrano, koji je dobio svu moć nad Sicilijom, dao je zatvoriti zastupnika Giuffridu, poglavicu socijalističkog pokreta. Kod jednog popa našlo se preko 1000 njegovih pisma, iz kojih se vidi da je Giuffrida bio u svezi sa franceskim agitatorima. Tako javljaju službeno. Istodobno javljaju da vojska nastoji svom silom uspostaviti red, ali još nismo čitali, mieli li vlada talijanska predložiti koju zakonsku osnovu za poboljšanje sicilijanskoga kmetstva.

— U oči badnjega dana pobili su se Englezi i Francezi na granicama donjeg Nigra u Africi. Englezi je poginulo 27 i 3 časnika a od Franceza njihov kapetan. Francezi su navalili prvi misleći da imaju poslausa urojenicima. Sam kapetan prije smrti izjavio je pogrešku. Ova sukob neće imati nikakvih posljedica.

— Magjerski književnik Mavro Jokay slavio je ovih dana pedeset-godišnjicu književnoga rada. Tom prigodom stiglo mu je od kralja ručno pismo, a takogjer nebrojeno počasti sa svih strana.

— U ponedjeljak obavili su se u Franceskoj naknadni izbori za članova senata. Monarhisti su ostali strašno poraženi. Floquet je izabran u Parizu velikom većinom glasova.

Brzofav. — Zadar, 12. Januara. Klub šesterice predao je danas u saboru adresu na kralja za sjedinjenje.

Pariz, 12. Januara. Vaillant je osuđen na smrt.

Rim, 12. Januara. Ustanak u Siciliji posvećen je ugušen.

Domaće vijesti.

Dr. Rački. — Sijedi učenjak ovih se dana opasno razbolio. Influenca ga je bacila na upalu pluća. U utorak i srijedu bilo je stanje veoma kritično i liječnici izgubili svaku nadu. Ta je vijest utrljala u nas, a zasijelo i po svoj otadžini, grdan utisak sa drom. Rački je hrvatski bi narod mnogo izgubio. Mi smo se odmah obratili u Zagreb i još iz podne dobiti smo ovu utješljivu vijest: Stanje bolesnika danas je znatno bolje, liječnik se nada spasu.

Vapimo za dragocijeno zdravlje ovoga velikoga čovjeka!

Sabor dalmatinski. — U srijedu se je otvorio sabor dalmatinski pozdravnim govorom predsjednika sabora Gjura conte Vojnovića. U svom govoru označio je predsjednik da će Zemaljski Odbor prikazati nekoliko predloga. Zatim je namjesnik hrvatski i talijanski izrekao svoju običnu besjedu, u kojoj je nabrojio više veoma važnih predloga koje će vlada predložiti saboru na odobrenje. Ti razni predlozi jesu: a) zakon kojim se sa kraljevinu Dalmaciju uvagjaju lovački listovi; b) zakon glede zaštite divljači i c) preinačenje zakona o sadržavanju korisnih ptica. Gosp. Namjesnik izrazio je želju, da se on nada da će zastupnici bez razlike stranaka zauzeti se za opće interese otadžbine, te će, proniknuti ovim čuством, uzeti u raspravu ove predloge obzirom na interese pokrajine.

I mi očekujemo da će gg. zastupnici svijesno raspraviti ob ovim važnim vladinim predlozima, koji će biti od neprocijenjene koristi za ovu zapuštenu našu pokrajinu, kojoj je vinska klauzola nanijela toliko štete.

Hrvatski klub nije ni prisustvovao ovoj sjednici.

Nagrada „Matica Hrvatska.“ — Na 2. Januara raspisala je „Matica Hrvatska“ dva natjeva: a) jednog na nagradu iz zaklade grofa I. vana N. Draškovića, a drugog iz zaklade Adolfa Veber-Tkalčevića. Prva nagrada iznosi 850 flor. a doplaćuje se jednom djelu, koje uz apsolutnu vjernost iznosi najmanje petnaest tiskanih araka. Druga je nagrada od 300 flor. za književno djelo zabavnog ili poučnog sadržaja, koje opseže barem deset araka. Rok je natjeva do sadnjeg decembra 1894.

„Hrvatska Hrvatska.“ — Današnjem broju dodajemo kao prilog Poziv na pretplatu novog lista, što ga pod ovim naslovom pokreću naši sumišljenjaci u Brodu na Savi.

Veselim pozdravljamo ovaj patrijotični pot-hvat Brojgana. Novom drugu želimo svaku sreću i napredak, a najprvo da on, uzarijemski „Hrvatski Branik“, pobjedonosno savlada sve dušmane hrvatskog imena koji su po Slavoniji počeli dizati glavu!

Sloboda štampa u Americi. — Čitamo u „Chicago“: „Ovdje za izdavanje lista ne treba ni dozvole ni molbe, a još manje kaucije; državni odvjetnik niti ne znade da list izlazi i malo ga briga za to, jedino pošta hoće da znade da se listom švindel ne pravi. Ovdje je dosta za izdavanje lista podnijeti dva primjerka na poštu pa mirna Bosna.“

Stanje učiteljstva. — Prigodom otvora sabora nekoliko učitelja objelodanilo je članak u „Narodnom Listu“, u komu iznose nevolje svojega stališa te traže da se za njih prevede. Mi usrdno odobravamo i zagovaramo njihove želje, jer su ove posve opravdane. Naše učiteljstvo koje se razmjerno od svih činovnika najveće napreže najmanje je nagrađeno. Svaki službenih u državi ima više plaće nego jedan učitelj naroda, navlašt ako je na selu. Država je dužna da ovdje priteče u pomoć pokrajini, koja je bila radi interesa državnih žrtvovana glasovitom klauzulom. Eto galicijski sabor onomadno je raspravljao o podignuću medicinskog fakulteta na sveučilištu u Lavovu, te je odredio da pokrajina podmiri trošak. Dalmacija ne može toliko, ali bar neka se zauzme za svoje učiteljstvo, od kojeg dobrim dijelom ovisi budućnost naše djece.

Desetgodišnjice. — Novom godinom navršilo se 10 godina dana što izlazi u Mostaru „Glas Hercegovca“, a u Sarajevu „Bosnische Post.“ Naš hercegovački drug ovom prilikom, koliko je mogao rekao je par lijepih riječi. „Bosnische Post“ izišla je u pomnoženom izdanju sa obilnim komemorativnim sadržajem.

Nijemčenje. — Sarajevska vlada priopćuje u svom službenom listu oglase isključivo na njemačkom jeziku. Tako u zadnjem broju nalazimo „Concurs für eine secundärärztliche Stelle“, „Concurs für Spital Wärterinnen-Stellen“ itd. sa potpisom „Von der bosn.-herceg. Landesregierung.“

Peta metamorfoza. — Poznati Joca Živković nošen je od magjarona kao kandidat na ispražnjeno zastupničko mjesto u Osijeku. Ovo je peta metamorfoza čestitog baruna. (Četvrta mu bijaše sloga svijuh Srba i ustanova srpskog političkog društva „Srbadija“ kom bi on bio poglavicom).

Izjava. — Od nekoliko vremena prosuo se je glas po gradu Lokolici, da sam prevrnuo bandijeru, to jest da sam postao Srbom. Ovu prostu klevetu i izmišljotinu najodlučnije odbacujem, i pošto je moj značaj od vremena poznat, ufam da će općinstvo rečenoj izmišljotini dati onu vrijednost koju zaslužuje.

Ivo Ipšić, župnik Mokošice.

Gradska Kronika.

Lične vijesti. — Prof. Korlaet zastupnik nadalmatinskom saboru otputovao je u utorak put Zadra. Dr. Čingrija odlazi u dočasti utorak.

Plesovi u Čitaonici. — U našoj Čitaonici biće ovih poklada plesovi na 17 i 27. Januara i 5. Februara.

Dr. Kosto Vojnović. — Ovaj poznati hrvatski učenjak nastanio se je konačno u našem gradu, te je preduzeo odvjetovanje (advokaturu) koje je slijedio kroz mnogo godina u Spljetu prije nego bi pozvan u Zagreb da zaspredi stolicu gragjanskoga prava na hrvatskom sveučilištu.

Dubrovački autonomisti. — U prethodnom broju „Dalmate“ ima dugo izvješće ustanovljenja „Lege“ u Drnišu, gdje bi ova imala da talijanci male hrvatske crven-kapice. Naravno da su o stanci stare autonomije telegramima saučestvovali ovi komedijanti, a između ostalih imali smo prigodu da se divimo kako nekoliko dječaka, juče na-

stanjenih u ovom gradu sa trojicom četvoricom Dubrovčana čestitaju come „autonomi di Ragusa.“

Srbi katolici i Papa. — Kako smo u prošlom broju javili, „Srpski Glas“ bio je donio famoznu onu izjavu Srba-katolika, u kojoj u sve širine ispovijeda svoj liberalizam. To je bilo u prethodnom broju. U prošlom broju „Srpskog Glasa“ nalazimo ovu objavu: „Slobodno sildarstvo.“ (to j. framusonerija). Njegov cilj i principi. Njegova sadašnjost. Pisma brata Sr. jednom neposvećenom prijatelju (to j. jednomu koji nije framasun), Izdanje lože „Pobratim“. Štamparija kraljevine Srbije 1893.

Ovo je dosljednost „Srpskog Glasa“, ovo je u ostalom dosljednost svijeh Srba.

JAVNE ZAHVALE.

Dolje potpisani ne mogu s manje nego da od srca zahvale svijem onijem prijateljima koji su nam se zauzeli u našoj teškoj žalosti, prigodom smrti nezaboravne naše majke, odnosno svekrve i punice

FRANE ud. MITROVIĆ rođ. PULJIZEVIĆ

Najprvo nam je zahvaliti nezaboravnom prijatelju i rođaku gosp. Matu Gjiku koji nam je bio od velike utjehe i pomoći koliko prilikom njegove bolesti koliko u času kad je izgubismo. Zahvaljujemo vrlim liječnicima gospodi dru. M. Wendziloviću i dru. Pugliesi a osobito vrlom gosp. dru. Ferri; gosp. Luju Miliću koji nam je kao pravi prijatelj u svemu bio na ruku; prijatelju g. Antunu Škrivaniću; prijatelju Vicku Glunčiću; rođacima M. Gjiku, Andru Puljizeviću, Jozu Pavloviću i Marku Mitroviću; kapetanu gosp. V. Viduliću. Zahvaljujemo nadalje svoj onoj gospodi što su nam se pobrinula da sprovedu mile pokojnice što sjajnije ispane, u prvom redu mnogopoštovanim dn. Niku Baći župniku Banića i dn. Niku Kureli župniku Slanoga; velečasnom O. Majčiću; općinskom predstavništvu; mjesnim c. k. Vlastima i uredima te napokon svijem imenovanijem i neimenovanijem prijateljima, svojiti, znancima i milim sumješćanima, koji su u onolikom broju sprovedu učestvovali i u bolesti mile nam pokojnice razne nam utjehe pružali. Svijem skupa i svakomu napose vječita naša harnost!

U Slanamu, 1. Januara 1894.

Kate Glunčić Ivo, Andro, Pavo Lujo
Mare Dobroslović sinovi
Vica Milić
kćeri Ivo Milić
Elisa rođ. Škrivanić Antun Glunčić
Brigida rođ. Ortolani Baldo Dobroslović
nevjeste zetovi

Prigodom smrti naše tetke Mare Radulovice osjećam dužnost zahvaliti se najdublje svijem onizijem, koji su miloj pokojnici i mojoj obitelji ikazali na svaki požrtvovni način svoju ljubav — u prvom redu velečasnome Dum Vici Medini, pak prečasnijem kanonicima Dum Matu Pišti i Dum Vici Palunku, te vrijednijem obiteljima Markovčić, Medini, Pišta i pl. Serragli. Bog ih naplatio a moja vječita harnost svijem.

Dubrovnik, 12. Januara 1894.

Antonija udova Hardalo
za sebe i za svoje kćeri Marijanu i Katarinu.

Potpisani se časte zahvaliti iz dna srca svo- ga svoj onoj uglednoj Gospodi koje su ma na koji način izvoljeli iskazati poštu milomu stricu našem

NIKOLI GIAJA

o smrti i pogrebu njegovu. Osobito pako zahvaljujemo mnogopoštovanom gospodinu dn. Stijepu Hrdalu, gospodinu D. ru Jeru Pugliesi i štovanoj porodici Füllenhals.

Dubrovnik, 8. Januara 1894.

Ivo A. Gija Nike Böttner Gija
sinovac sinovica

BALDA MILIČA

U Slanomu, 23 Decembra 1893

Marko Milić	Vica Milić rođ. Mitrović
otac	supruga
Marko, Frano Milić	Kate, Marijana Milić
braća	sestre.

U blagotvorne svrhe hrvatskog pripomoćnog društva u Beču, naročito u svrhe učilišta, koje podržavam za uboge hrvatske giake visokih škola, primismo: od presv. biskupa Filipa F. Nakića u Spljetu 20 for.; presv. biskupa Pavla Guglera u Zagrebu 15 for.; slavnog osjeđuravajućeg društva „Croatia“ u Zagrebu 15 for.; presv. bagunice M. Unukić u Osijeku 20 for.; Dr. I. Posseđela u Dubrovniku 10 for.; Dr. L. Landenbacha u Vukovaru 10 for.; od gospode zastupnika na čarvinskom vijeću Dr. M. Laginje, Vjek. Spinčića, J. Biankinia, J. V. Perića po 5 for.; od Dr. D. Vitezića na Krku 6 for.; preč. K. Dojkovića kanonika u Varaždinu 10 for.; gđje Anke Protić u Spljetu 10 for.; velič. Petra Bučara župnika u Sv. Petru na Mrežnici 5 for.; u Beču od gospode „Rudolfi Milovičić“ 10 for.; I. A. Kmenta trgovca 5 for. — Dr. Milana Rešetara

Dübtövník 18. Januara 1894

Povjerenstvo Jayne Dobrotvornosti.

Badava dobije svaki predplatnik 4 krasne slike u bojama

W e i s s u

kod koga ima najveće stovarište u tije m stvarima.

Prigodom sadašnjeg haranja influence i drugih kataralčnih bolesti upozorujemo stovano općinstvo, da se iz vorno djelujući sok protiv kashja „**Wilhelm's Schneckenebergs Kräuter Allopath**“ iz apoteke **Franz Wilhelma u Neunkirchenu** (Donja Austrija) nalazi se i u svim drugim apotekama uz cijenu od 1 for. 25 novč.

Bada va! 5000 otisaka

broja novoga
VII. tečaja

naivećeg i ilustriranog

DOMESTIC SVIET

Ovaj list sad

dotiskani su
u knjižari **LAV. HARTMANA**

a šalje se svakomu tko dopisnicom
zahtjeva.

badava, i franko.

Ovaj list sadržaje mnoštvo izabranih i vrlo zanimivih pripovjedačkih hrvatskih pisaca, prevoda i mnogo umjetnički izrađenih slika.

Predplata: Za cjelu godinu for. 6.—
Za pol. godine for. 3.—
Za četvrt godine for. 1.50.

a šalje se poštanskom - uplatom -
Knjižari L. V. HARTMANA
 (Kuhn i Deutsch) - Beograd
 III 2 - ZAGREB - ulica 2.

Za pol cene dobije **nakl. preplatnik** „Dom i Sveta“ krasni šaljič mnogimi slikama nakleeni list „Zvekan“ jer sa „Dom i Sveta“ skupa stoji samo 8 for. za celiu, 4 for. za pol, 2 for. za četvrt godine. — **Pri prvi broj istoga šaljemo svakomu na zahtjev badava.** —

ZA OVE POKLADE
samo kod Marka Mitrovića Veliki izbor
Svake vrsti krinka i dekoracija kotiljona
Uz najjeftiniju cijenu.

 Schutz-Marke. **Heinr. Franck Söhne**

 Schutz-Marke.

Komotau, Linz^{a/D}, Kaschau

Franjo Šupilo, upravitelj, izdavatelj i odgovorni prednik.

Tipografija D. Pretnera u Dubrovniku.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za Dubrovnik: na cijelu godinu flor. 4, na polu godine flor. 2; Za Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu: na cijelu godinu flor. 4; 50, na polu godine flor. 2; 25; sa inosemstvom flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojena i za došasto polugodište.

Pretplata i oglaš. plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu. Za oglaš, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglaš koji se više puta tiskaju po pogodbi. Rokopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

ADRESA

na N. V. cara i kralja Frana Josipa I., prikazana po hrvatskom klubu u sjednici dne 12. Januara 1894. sabora dalmatinskoga.

Svijetla kruno! Premilostivi naš kralju!

Sabor kraljevine Dalmacije okupljen u Zadru, dočim smatra ugodnom dužnošću ponoviti Vašem Veličanstvu nepokolebiva čuvstva svoje vjernosti i odanosti, ne može se oglasiti glasom svoje savijesti i zastupanog naroda, a da u teškom položaju u kojemu se zemlja i narod nalaze, ne zavapi pomoć i obranu od očinskog srca. Vašeg Veličanstva, svoga zakonitoga kralja, prvog čuvara nezatočljenih prava i drevne slave hrvatske domovine.

Mi predani Vam zastupnici kraljevine Dalmacije duboko smo uvjereni, da ogromne nevolje koje tište ovu kolijevku hrvatstva — gdje se od davnih vremena kruniče slavni prešasnici Vašeg Veličanstva, i gdje je toli sjajno sjala zublja kraljevske prosvjete, kad je većim dijelom Evrope barbarika tmuša vladala — neće nikada prestati, dok ne bude povraćena avojoj starini; dok ne postane opet živim udom viječne Vaše države hrvatske, kojoj dvostrani ugovori, zavjernice i prisežbe Vašeg Veličanstva i slavni Vaši pregja zajamče prava, ustav, zakonitu neodvisnost i zemljišnu cjelokupnost.

Svijetla Kruno! Dalmacija, što silom, što sramotnom trgovinom otrgnuta od hrvatske zajednice, četiri je puna vijeka tugjinec robovala, dvo-reć mletačku skopnovladu i odbijajuć nasrtaje azijatske aždaje. Ali ni kroz sve to dugo doba suza i proslavljenog junaštva, u srcima dalmatinskih Hrvata nije se nit za čas utrula svijest prava na ujedinjenje s ostalom braćom, nit je za čas prestao živ njihov vapaj za svojom hrvatskom stari-
nom. Ovoj su se dapače još čvršće privezali, kad su po svom biskupu kninskom Andriji, složno sa ostalim velmožama i zastupnicima hrvatskoga naroda, na cetinskom saboru, god. 1527, poklonili hrvatsku krunu slavnom prešasniku Vašeg Veličanstva, Ferdinandu Iu.

I stajeli hrvatski, s druge strane Velebita, nijesu nikada zaboravili, ni kroz najburnije doba, ovaj znameniti dio hrvatske domovine, te su u to ime nebrojeno puta zatražili pomoć i zaštitu zakonitih pregja Vašeg Veličanstva i Vašu.

Vaši slavni prešasnici nijesu pak nikad mogli ni za čas oteti se glasu svog vjernog naroda te su u slijaset prigoda obećali, da će njegovo pravo na jedinstvo i cjelokupnost udjelotvoriti. I sam Leopold I. u svojoj rješitbi od 10. Jula 1703, svečano obeća Hrvatima, da će za njihovu svomu dvoru dobro poimatu vjernost utjeloviti Hrvatskoj sve one zemlje, koje su joj od starine pripadale.

Kada pri svrhi prošlog vijeka bi srušena mletačka skupnovlada, te Dalmaciji padoše s ruku ropski okovi, i ustade slobodna na svoje noge, zaletije se amo poklisati N. A. V. Frane I. a da ju prizovu k nasljedniku starih njezinih vladara, i da joj obećaju stare hrvatske pravice. U narodu nije se bila utrula hrvatska svijest. On ču glas svojih kraljeva, osjeti ljubav za svojim stari-
m pravicom, te sa narodnih saborova gradskih vijeća odazove se pozivu, tražeć sjedinjenje sa Hrvatskom pod žestom moćne kuće Habsburgovića.

Ali prije ratna buka, pa zabuna pri ustrojstvu europskih odnošaja, posmetaše da se izvede to naravno ujedinjenje.

Ipak slavni pregja Vašeg Veličanstva Frane I. i Ferdinand V. u svečanim prigodam ponoviše obećanja, da će se vapaju naroda odazvati.

Kad je banska konferencija u Zagrebu, svojom preponiznom predstavkom od 26. novembra 1860, zamolila Vaše Veličanstvo da bi po starodrevnim pravima, priznatim patentom od 7. aprila 1850, nerazlučivo spojilo sa svojom posestrimom Banovinom, Dalmaciju — otrgnutu nezgodam vremena — Vaše Veličanstvo previšnjim pismom od 5. decembra 1860 na bana Sokčevića odgovorilo je, da je pripravnim predloženim željama konferencije potpuno zadovoljiti, te da ujedno potrebna nareguje, da se radi potpunoga ispitivanja i svestrano zadovoljujućega riješenja ovoga pitanja pozovu poslanici iz Dalmacije u bansku konferenciju.

Kad je pak Vaše Veličanstvo poveljom od 26. februara 1861 blagoizvolilo urediti ustavne odnošaje u monarkiji, izričito je svojim narodima izjavilo, da izdana zemaljska uredba za Dalmaciju ne može potpuno valjanost steći, budući da o državopravnim odnošajima, kraljevine Dalmacije prema kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji nije Vaše Veličanstvo konačnu odluku izreklo. U tu svrhu Vaše je Veličanstvo carskom resolucijom od 26. februara 1861 odredilo, da sabor Dalmacije prije svega odašalje poklisare, koji će razpravljati pitanje o sjedinjenju Dalmacije s Hrvatskom i Slavonijom na prestejećem saboru ovih posljednjih kraljevina. U tom smislu se je Vaše Veličanstvo izjavilo previšnjim ručnim pismom istoga dana na bana Sokčevića, doknadno pismu od 5. decembra, pa je o tom kraljevskim otpisom od istog dana obavijestilo hrvatskih sabor, pozivajuć ga, da pitanje sjedinjenja Dalmacije sa Hrvatskom i Slavonijom u sporazumljenju sa izaslanicima dalmatinskim uzme u pretres i zajedničke zaključke. Vašem kraljevskom potvrđenju podnese. No, ondašnji nenaravni položaj Dalmacije ne dade, da se izvedu blage namjere Vašeg Veličanstva, koje nije ipak nikad svoju kraljevsku riječ opozvalo, već je opetovano i najsveteljom prisežbom izjavilo, da je hoće ispuniti.

To nam jamči i previšnji otpis Vašeg Veličanstva dne 8. novembra 1861, kojim se tješi vjerni Vaš nared hrvatski, da će se pozvati još jedan put sabor dalmatinski, da se sa saborom hrvatskim i slavonskim putem odaslanik tamo poslanika o bližnjoj svesti djelova Trojedne kraljevine sporazumije; to nam jamči takogjer i drugi otpis Vašeg Veličanstva dne 2. novembra 1865, kojim se obećaje, da će se pitanje o ujedinjenju konačno riješiti, pošto budu uregjeni državopravni odnošaji Hrvatske; to nam jamči zavjernica Vašeg Veličanstva od godine 1867 sa dotičnom zakletvom; to nam jamči po Vašem Veličanstvu sankcionirani zakonski članak I. 1868 hrvatskoga sabora.

Svijetla Kruno! Premilostivi naš Kralju! Skrajno je već vrijeme prispjelo, da se ispuni svečana riječ Vašeg Veličanstva i slavni Vaši pregja, jer Dalmacija teško trpi od njezinog nenaravito i protinarodnog položaja. Dalmacija i danas robuje tugjinec. Dalmacija ne stvara sebi zakone, ko što je po hrvatskom pravu igje. U ma-

lom dalmatinskom saboru, jedva joj dopuštaju krojiti kojekakve pravilnike; ali ni ovi ne dopiru do kraljeve potvrde, niješu li krojeni kako hoće savjetnici krune, izmegju kojih nema nit jednog Hrvata. Pravi zakoni, koji ureguju društvene i državljanske odnošaje, ti se kroje na vijeću, gdje se i ne čuje glas dalmatinskih zastupnika, a kamo li se obazire na osobite potrebe zemlje i naroda.

Dalmacija ne upravlja sama sobom, kako je to po hrvatskom pravu igje. Prepletana, spučenazna praznima formalnostim, uprava Dalmacije ne odgovara starim hrvatskim uredbam. Sva je upravu u svoje ruke prikupila državna vlast, pripuštajuć samo općinam nešto samouprave u sitnim mjesnim poslovima; ali i to svaki čas prijeti tobožnji nadzor državne vlasti, da općine nebi kosnule u kakav zakon ili promašile svoju nadležnost.

Uvlače se uz to sve to više u javnu upravu ljudi tugjinci, koji zemlju i narod ne poznaju i ne ljube, a sa sobom nose mržnju na narodne težje i zadaću da ih ponijemče. Na čelu Dalmacije ko što nigdje u prostranoj monarkiji, stoji vojnik, koji je po svomu staležu nevješt građanskoj upravi, te ne može, da joj duh shvati. Pačh sve uprave napokon sjede ljudi sasvim tugja i tugjini, i neodgovorni zastupstvu naroda.

Takogjer ni naukovna struka ne služi na korist istoj, ni zdravoj narodnoj presvjeti. Pripomaga se da nam pučku školu truje škola njemačka i talijanska. U naukovnim knjigam klastri se sve što bi moglo odgojiti hrvatsku svijest i hrvatsko rodoljublje. Taljanštini drži se svegjer otvoren zaklon kod srednjih učiona, a stvara se svaka mučnoća, da se mladež odvrti od hrvatskog sveučilišta.

Vlada Vašega Veličanstva u Dalmaciji donapokon svetogrдно pruža ruku do samog božjeg oltara, da odtud izgoni jednu od najvećih narodnih svetinja — starinsku našu glagoljicu, posvećenu od svojih osnivatelja od rimskih SS. Otaca, i uspjehom deset vjekova.

Istu svetogrđnu ruku vlada Vašega Veličanstva u Dalmaciji diže i na barjak hrvatski, koji nosi krunu Vašeg Veličanstva, nad združenim grbom vjerne Vaše kraljevine Dalmacije, Hrvatske i Slavonije, te je simbolom naše odanosti habsburgskoj kući i hrvatskoj domovini. Proganjanje tog barjaka sa strane vlade V. V. u Dalmaciji ljutom je povrjedom naših dinastičkih i otačbeničkih osjećaja.

Ne možemo Vašem Veličanstvu nadalje zatajiti, kako je jedno Dalmaciji i na materijalnom polju, dok je njezina uprava u nedomaćim rukama.

Dalmacija mora se za drugoga stiditi pred izobraženim svijetom, jer nema, što danas imadu divljači u Africi i u Aziji — komad željeznice, koji bi ju privezao svojim posestrimam i ostalom svijetu.

Dvije jedine zamašnije radnje izvedene od vlade Vašega Veličanstva u Dalmaciji kroz cio ovaj vijek, nijesu joj na korist: sakata željeznica Spljet-Knin ne nadovezuje se nikakvoj svjetskoj željeznici; a uregjenje Neretve, koje služi samo prolaznoj trgovini susjedne Hercegovine, nije spasilo od vode neretvansko blato, nit narod od kužnih bolesti.

U Dalmaciji vlada Vašeg Veličanstva ne radi ništa ozbiljna sa promaknuće poljedjelstva, da

pače ovomu je dala smrtni udarac zadnjim trgovačko-pomorskim ugovorom s Italijom.

Isti udarac podan je iz prostih političkih obzira, i našem malom obalnom brodogradu i ribarstvu našoj, pokle je nesnosnim porezima uništena naša slavna trgovačka mornarica na dugu plovidbu. Pomorcima i ribarima dalmatinskim uskraćuju se i danas one polakšice, koje se udjeljuju tugjincima!

Vlada Vašega Veličanstva ovakovom upravom ne promiče blagostanje Dalmacije, kao što i ne stvara vrela državnim dohotcima, pa ove propisluć u skupo svoje administrativno ustrojstvo, nama predbacuje narodno siromaštvo.

A što je pak najgore, vlada Vašeg Veličanstva ne traži svoje naravno uporište u ljubavi i u pouzdanju naroda, a uz to pridružuje na protustavni i protizakoniti način slobodu štampe i slobodu riječi, osobito kad hoće da budu tumačim javnog mnijenja.

Svijetla Kruno! Premilostivi naš Kralju! Ovo nenaravno i nasilno stanje odavno teško drži za brinute preodane zastupnike Vaše viječne kraljevine Dalmacije, koji u njemu uvigjaju ne samo povredu prava i pravice, te propast naroda, nego i ozbiljnu pogibelj za samu monarkiju, prijevremeno nenadnom evropejskom zapletaju.

Vijerni zastupnici kraljevine Dalmacije ne mogu uz ostalo zaboraviti, da tugjinske pohlepe na ovu obalu gadanokoga mora nijesu sasvim izbezle, a da i pri bilo kojem sukobu na Balkanu, Dalmacija uvijek je pozvana na žrtvu i važne uloge, ko što no bijaše pri zaposjedanju Bosne i Hercegovine.

Samo u ujedinjenoj Hrvatskoj, Dalmacija može spokojno gledati na budućnost. Ujedinjena Hrvatska bila bi uz to nepredobitni bedem za dinastiju proti pohlepi tugjinskim, a ujedno i najčvršće jamstvo za vršenje naše civilizatorne zadaće u Istoku.

I s toga pogleda treba, dakle, da ovo ubitačno pretrpno stanje u Dalmaciji prestane, a da pri svakoj oluji njezin pravni položaj nagje se čvrsto i konačno uregjen; da napokon zavlada mir i zadovoljstvo u ovom narodu izmorenom i iskušanom za toliko vijekova borbe i tugjinske tlače, te da započne i on mirno razvijati se prema svomu kulturnomu i ekonomičnomu zvanju.

Svijetla Kruno! Premilostivi naš Kralju! Predani Vam zastupnici kraljevine Dalmacije, duboko su uvjereni, da tog sretnog dana Dalmacija neće doživiti, dok Vaše Veličanstvo ne ispuni davna svoja obećanja i slavnih svojih praotaca; dok ne ispuni dvostrane ugovore, na temelju kojih prešastnici Vašeg Veličanstva stekoše Dalmaciju; dok ovu izmučenu zemlju Vaše Veličanstvo ne povrati svojoj starini, na temelju njezinog nezatamljenog državnog prava.

Dalmacija zadovoljena u svojim najsvetijim zahtjevima, pričevršćena tvrdom sklopu hrvatskih zemalja, nauživat će se željnog mira pod okriljem svog zakonitog kralja, bit će važnim čimbenikom i nepredobivim branikom cijeloj monarkiji.

U to ime Bog poživio Vaše C. K. Apostolsko Veličanstvo! Bog zaštitio premilostivog našeg hrvatskog kralja Frana Josipa I.!

Iz sabora kraljevine Dalmacije.

Zadar, na 11. Januara 1894.

LJUBIĆ — BIANKINI — PAŠTROVIĆ — BUZOVIĆ
PERIĆ — ŠARIĆ.

Na odgovor. *)

Šibenik 11. Januara 1894.

I.

U br. 49. „Srp. Glasa“ od 21. decem. vidjeli smo i pročitali neki dopis iz Šibenika. Iznenađio nas baš to pest u oči sa svoje smjelosti i sa svog svoje vrste bezobrazluka. Poslije smo se pak čudili svom iznenađenju. Ali ljudi u svom poštenju i u svom bezazlenom mišljenju nikako ne mogu na prvi mah da pojme, kako može čovjek da

što takova promisli i kaže; čovjek, koji je još jučer s njima zajedno bio, tobože jednako pošteno mislio i o poštenju samom valja i zborio.

Tu bijaše riječ o Slavj. čitaonici Šib., danas hrvatskoj. Tu veli što se od tih ljudi nikada ne nadasmo da će reći; — bar po onome kako se iskazivahu nama, negdašnjim svojim prijateljima. Da li to oni pišu ili ko drugi iza njihovih legja, to ne znamo, a bilo bi zanimivo da se znade. Svakako to je njihovo glavno glasilo primilo i tiskalo, a oni na to ne rekoše ni crne ni bijele. Po tome svakako, ako ne napisashe, priznaše to istinom. Žao nam je što do juče imagjasmo tako iskrene prijatelje, a ne poznadosmo ih prije. Neg, to je bilo, a sad bar znamo na čemu smo. Život je neprekidna škola, i mi se učimo.

Neg hoćemo da vidimo koliko on piše istine u svem tomu. Gosp. dopisnik zahvatio je svojim šestalom odveć velik opseg kad piše onako o Srpstvu u Šibeniku. Počevši odmah s debela, veli: „ovu su čitaonu utemeljili sve sami zgoljni Srbi“; Kovačevići, Petrovići, Jurići, Miletići, Dimitrovići, Babići, Omčukusi, Lončari i dr. još onda, kad u Šibeniku „Krešimirovu gradu“ nije bilo osim pok. kan. Mrkice *šamodrugog* čma ni ciglog narodnjaka *osim Srba*,... „Mi ih pozivajmo da dogđu i da vide „Posio“ od 14. Januara 1866 god. za osnivanje narodne Slavj. čitaonice, potpisan od *osamice* ljudi, koji u njemu pozivlju ostale Šib. rodoljube, da dade svoj potpis svaki, koji želi da se društvo osnuje. On tih 8 potpisnika 6 je Hrvata, a 2 pravoslavna; a između svih 35 koji tu ubižešše svoje ime, pravoslavnih ima: 1. Babbich, 2. Gluhoslav Covasovich, 3. Sp. Popović, 4. S. Omčukus, 5. P. Miović, 6. N. Miletić, 7. protopr. paroh J. Šušić. Dakle *sedmorica* a sve drugo su Hrvati. Tu, kako se vidi, neka časna imena navedena od gosp. dopisnika, manjkaju, a isplivaše druga imena starih i poštenih rodoljuba onoga doba, kakovi vi, gosp. dopisniče, nećete nikad biti. Dakle jesu li tu *sve sami zgoljni Srbi*?

Nego hajdemo dalje. Imamo u ruci „Pravilnik“ od 1870. god. u rukopisu. U našem je jeziku: a on je potpisan od *petorice* od kojih je samo jedan pravoslavni: Miletić. Jesu li tu *sve sami zgoljni Srbi*? I dandanas, gosp. dopisniče, vi si u čitaonici „Nutaruji pravilnik narod. Slavj. čitaonice“ od 1866, a pod njim su samo potpisani čestiti Hrvati, blage uspomene kan. Mrkica i K. Koštan. Jesu li i tu *sve sami zgoljni Srbi*? Ne, ni tu. Dakle gdje i koliko vas je bilo? Jesu li oni pravoslavni i bili što ste vi danas?

Pađoše nam do ruku stari „Zapisnici“ od god. 1867 pa sve do dana današnjega. Prelistamo ih i nagjosmo sve, koliko je bivalo koje godine i mjeseca članova u nar. Slavj. čitaonici. Broj članova bio je od prilike, sad više sad manje, od 75. i 80. do 90. do 100. do 110. i do 120. Vas pravoslavni i svih koji se broje Srbi ma danas, bivalo je od maloga broja 7 pa do najvećeg vam broja 18, a najstalniji vas je broj bio 13. Dakle gdje ste? Jesu li zar i tu *sve sami zgoljni Srbi*? Dogjite pak vigjite, a ne vjerujete li, iznajećemo vam imena, pak se tad pogledajte, da li vas koji fali. Dakle: je li tu bio još cigli koji „narodnjak“ *osim Srba*, u *Krešimirovu gradu*? — Neg ono ne znamo što će reći: Mrkica *šamodrug*. Koji je to drugi uz Mrkicu, kažite ga, ne bojte se biti; ili se plašite?!

Eto kakova je vaša pisanja i koliko je u njoj istine. Laž do laži, kula gotova; u kuli opet laž. Gle dakle, ko je utemeljio, ko li kupovao, plaćao i što ti ga ja znam.

Pak još, gosp. dopisniče, dogji i vidjećeš namirnice prvih godina osnutka čitaonice za tolike nar. barjake prigodom izbora ili česa drugoga; a ti barjaci ne mogahu biti niti bijaku drugi do li *hrvatski sa grbom*. To se dobro sjećamo, kao što se nipošto ne sjećamo, da je igda bilo drugog barjaka osim hrvatskog. Što to znači? ko je gosp. podar tada naime u početku osnutka čitaonice bio? koja je misao zanosila tadašnje rodoljube, i koji su to rodoljubi bili, koji su čitaonu osnovali? Valjda srpski? Koje li je čuvstvo vladalo srcima tih prvih narodnih boraca? Ako su te osobe, ti

prvi nar. borci bili i jesu današnji Hrvati, to onda izlazi da su čitaonice utemeljili Hrvati a nikako Srbi. Jesu li pak te osobe, osobe *današnjih naših Srba*, to izlazi da ste vi, današnji Srbi bili u ono vrijeme Hrvati. Dakle nikako po tvoju, gosp. dopisniče.

Hajdemo dalje. U popisu imovnika god. 1872 nalazimo geografičnu kartu, koja prestavlja Trojedinicu: Dalm. Hrvat. Slavoniju. Što to znači i svjedoči? Ništa drugo, već da spojenje tih zemalja bijaše, kao što i dan današnji jeste prva želja i glavni cilj tih ljudi, što čitaonice utemeljiše. Tomu za potvrdu jest i jedan okvir, pribiven na vrh vrata ulaza u čitaonicu još u početku njezinu, u komu je grb troj. kraljevine sa krunom i ovjenčan lovorom i nar. vrpcom; koji još i dan današnji visi tude, da sjeti svakoga, ko u ta mjesta staju, čija su. Tamo ste i vi stupali i *znali ste dobro gdje ste stupali*. — Neg hajdemo dalje u potrage toga dopisnikova srpstva.

Kad je ono Šibenska Općina iz tugjih ruku upala u nar. ruke i u nju sjeli naši nar. ljudi, letilo je brzojava odasvuda na radovanje i svi ti bijahu istih misli, izražavahu jednaka čuvstva. Donosimo jedan takav s odgovorom dotičnim, kao najvažniji, jer potiče od Općine, koja je, istrgnuta iz dušmanskih najprva palu u narodne ruke. I evo ga: „Zastupniku Šupuku, Šibenik, Makarsko-primorska Općina i rodoljubi, sjećajući se prvih zasnovatelja grada Šibenika i Makarske, slavnih Kačića, dnevni se Šibenskom rodoljublju i junštvu, odaševljeno pozdravljaju prvu u kolu podesnim, novu narodnu Općinu Šibensku. Živla narodnost! Živla škola, *Živla hrvatsko pravo*! I. M. Ševeljević za načelnika, Mihovilo Pavlinović zastupnik.“

Da ne bi gosp. dopisnik (ko što je srpski običaj), podvaljujući štogod sjajnoj i neumrojoj uspomeni Pavlinovićevoj rekao da je to bilo samo Pavlinovićovo maštanje, te da uvidi da je to opća misao bila, koja ih je sviju zanosila, donosimo toga radi odgovor. Ševeljeviću, Mihovilu Pavlinoviću. Makarska. *Proslavio se Šibenik i ovieh dana, što je tragom stupio svojih divnih zasnovatelja, ali dio te slave i toj Općini pripada, što je prednjačilo te mu sa ugled bilo: a naposljetku tebi svi sokole, što si i ovdje i budio drjemljivu narodnost, te sa sve odaševljeno zahvaljujemo*. Šupuk. Ina li tu Srpstva? Ne diše li sve to čistim nepomućenim hrv. duhom, kojim *zadovoljeni i opojeni* (kako to vi velite) svi mi radijasmo za tu ideju, kaono ti za svoju stvar. Sve je onda odisalo hrvatstvom, za to radijasmo, to pas veživaše jakim vezom, to nas bodraše u borbi protiv dušmanâ našeg naroda, našeg jezika, naših svetinja; kad nam bijaše mili ideal svima — sjedinjenje svih hrv. zemalja, koji napunjavaše gradi naše i srca naša. Jedni onda bijasmo za jednu stvar onda radijasmo. Kasnije vas je vjera odijelila. Ako vi već onda radijaste to kao Srbi, (?) radijaste pravo i dobro, i mi vam zahvaljujemo; radijaste za Hrvata, za svoga brata. A što danas već nećete da radite za brata svoga, osudiće vas vaš brat, osudiće vas veliko Slavenstvo što ne radite za svoga, već obratno protiv svomu, a u prilog dušmanina vaše braće i slavenstva cijelog. Drugi onda bijaste a drugi ste sada. Rušite što ste jednom dizali, i dižete što ste jednom rušili. Što pak gosp. dopisnik „Srp. Gl.“ veli, da Srbi iz čitaonice, do danas ne htjedoše istupiti, jer bi im se protivne strane reklo, da hježe od bratske škole,“ pitamo ga, što li znači sam istup njihov baš u času kad se mi podičismo svojim hrv. imenom te prozvasmo pravedno i punim razlogom njime i mjesto gdje se sastajemo ili biste zar vi onda bili za slogu kad bismo se mi sramili svoga imena i ne smjeli ga izreći ni njime se podičiti javno? Hvala vam tad na takoj braći i takoj slozi. U ostalom, kako već rekosmo, vi ste i prije *znali dobro gdje ste stupali*, kad ste u ova mjesta ulazili *ispod prv. grba*. Svakako dobro je znati svoje ljude malo kasno, ali još na vrijeme. Što gosp. dop. još veli da „Oni (Srbi) za sebe čine sa svijem odvojenju partaju, pa što Bog da!“ regidemo gosp. Srbima, bar onakovim kao što je gosp. dopisnik „Srp. Gl.“ Bog vam dao te vam sretno bilo, samo daleko od naše kuće. Niti blizu takovih ne želimo, a osobito takovih ko što vi, gosp. dop.

*) Uvršćujemo radi ovaj dopis, ma i poduži, jer se u njemu dosta dobro crta prošlost nekih delija koji prevrnuše kabanicu, te prisiljeni popovskim terorizmom promjenashe svoje ime i svoju politiku. Ur.

**) Ako igdje ima Srba, u Šibeniku ih nema. Ono 200, 300 pravoslavni posrbiše popovi srpskom vjerom. Ur.

Takovi su pagibeljni i za čistoću zvaka. A svaki se nekako čini, da ovaj gosp. dopisnik mora da bude jedan od onih, koji se dogodio najesti si henskog kruba, pak sad kad su se siti najeli za- novetaju svojim poštenjem. Ali non quis sed quid je li, gosp. dopisniče!

One pak vaše ljudske i skladne riječi, da smo se „obmanom i lukavstvom podigli“ odbijamo s gagljenjem od sebe i bacamo ih natrag nama u obraz, jer kad ste taki, drugo vam se i ne pri- stoji. Stražitić vam je napravio ogleдало; ogledaj- te se u nj i vidjećete se u pravoj slici, pa, ako možete, perite se; a dotle u nikoga ne dirajte.

† Antun Kazali.

(Nadgrobni govor izrečen od vel. gospodina dn. Vice Medini).

Gospodo! Imamo pred sobom mrtvo tijelo Dum Antuna Kazali.

Rijetka doista i nezasluzena čast mene da- nas dopane da pred mrtvim ostancima ovakova čovjeka rečem dvije riječi u njegovu pohvalu. Pje- snika Dum Antuna Kazali pozna vas naš narod na daleko, a pozna ga po njegovim djelima, kako što ga po njima i ja poznajem, jer osobno, kako mlad čovjek, je nijesam imao sreću, da ga bolje upoznam. Kazaliću dakle o njemu samo ono što o njemu mogu znati, a cijenim da će biti dosta da se uzmjerimo, kako imamo iskreno žaliti za njego- vim gubitkom.

Rodio se on u Dubrovniku na 29 aprila 1815 od Nikole Kazali, pomorskog kapetana i Margari- te Bigonjini. Reditelj, po danom kućnom običa- ju, bio je namjerno svoga sina uputit u pomorstvo, ali zato ga dade, na nauku u nautičku školu. Ali niti nauke u toj školi, niti poslije filozofski nauci uz zadarskomu gimnaziju nijesu prijali našem dum Antunu, jer mu se činilo da od njih neće vele mo- ći crpiti koristi za život. Bijaše uz to već od dje- tinstva bolehljiv na promjeni prvašnju namjeru i naposljetku navijesti oću da hoće da postane crko- vnijakom. Izučivši četiri godine bogoslovja u Za- dru, zaređi se svećenikom i godine 1838. otpjeva mladu Misu u svome rodnome mjestu.

Od toga vremena vidimo, ga gdje vrši dušo- brižnočko zvanje po raznim župama ove naše bi- skupije, najprije na Plöćicama u Konavlima, pa na Mljetu, Vrućici, Mokošici, Lopudu i Ošljemu. Vr- šeći trudne dušobrižničke dužnosti, uvijek je učio i puno učio, a vrhu svega upre dobro da izuči svoj narodni jezik, jer ga od djetinstva slabo bje- še čuo u kući, a još ga manje mogao naučiti u o- nadašnjim zadarskim školam, koje bješe pohodio, tako da se je vidio nekako zapućen, imajući pro- povijedati riječ božju seoskome puku. Pregnu da- kle svim silam da dobro izuči narodni jezik, eda bi čim mogao biti koristan onome narodu iz ko- ga je nikao, i komu bješe naumio posvetiti vas svoj umni rad. Zgodnu su mu za to priliku pru- žale mjesta u kojim je župnikovao, jer tjesno op- čeci s narodom nauči ne samo forme narodnog je- zika, nego takogjer pronikne u samu narodnu filo- sofiju i duh narodnog govora, a to korjenito po- znavanje naroda i jezika, združeno sa neobičnim i upravo rijetkim umnim sposobnostima, kojim je od naravi bio bogato obdaren, učini da se doma- lo pojavio i plodovi njegove svijesti i njegovog umnog napora, koji razvijaje glas o njemu na da- leko po pokrajini.

God. dakle 1855. bi imenovan učiteljem na zadarskoj gimnaziji, i tu je službu vršio za nje- koliko godina, uređujući istodobno za koje vrije- me „Glasnik Dalmatinski“. Poslije okušavši u Za- dru razne suprotive, Hrvati god. 1861 pozvaše ga na Senjsku Rijeku, gdje je proživio nekoliko vre- mena, sve dok Rijekom ne počese zapovijedat Ma- gjan. Onda ostavi Rijeku i povraća se svojoj o- tadzbi, najprvo u Stonu kao upravitelj ondješnje pučke škole. Tu ga zagrebačka vlada pozva da bi došao kao učitelj pri zagrebačkoj gimnaziji, ali ne htjede, nego nakon malo, željan pokoja, zakloni se u Luku Španjku, gdje je, župnikujući i nepre- stano bavio se književnošću, daleko od budnoga svijeta, sproveo više od 10 godina, sve dok god. 1882 ne bi pozvan na doživotno uživanje Nadar-

je kod „Tri Crkve“. Ovdje, živeći u miru i tihoci sproveo je Dum Antun svoju kasnu starost, i ov- dje je umro, — a da ga ipak, na žalost, nije mo- gla mimoići ona nesreća, koje se je on toliko bo- jao onda kad je u svojoj „Zlatki“ pjevao: „Kada duša umre nam — ah, da smo mi prije!“

Ovo su u kratko, gospodo, mijene što je vr- li pokojnik imao u 78 godina svoga mučnoga ži- vota, ova je njegov život što se tiče njegovih iz- vanjskih sveza sa svijetom. Vidi se po svemu, da i ako je on u svijetu dosta suprotivā okušao, su- protivā koje su za njegovu posve osjetljivu čud i ljubeće srce još težim i nesnosnijim postajale, to ipak svijet mu nije odkazao ono poštovanje, koje svaki vrijedni i veleumni čovjek sam po sebi po- stiže u prkos svim svjetovnim inadima i zadjevam.

Rekoh: vrijedni i vele umni čovjek; i takav je bio i naš dum Antun! Kao svećenik, zva- nje koje bješe odabrao, izabrao je svojevrijedno, po- znajući vrlo dobro s kakvim je dužnostima, su- protivom i prijetnjama svezano, i premda preba- can simo tamo od žestokih svjetskih oluja, obda- ren jednom pameti, koja bi kome drugome mo- gla biti uzrokom potpunog zalutanja i propasti, znao se je ipak do smrti održati vjerno svome zvanju i svome karakteru. Kao pjesnik, sve što mu je iz pera izlazilo, izlazilo mu je iz dna srca; iz onog srca, koje je tu sada pred nama mrtvo i ledeno, ali koje mu je za živa kucalo tako jako, kako u malo kojeg čovjeka. Kao pjesnik, imao je pokojnik u sebi združene sve one vrline i sposo- bnosti, koje čine pravog pjesnika: opširno i sve- strano poznavanje svojih grana ljucke znanosti i umjeća, tako da nije bilo stvari u koju se on ne bi bio razumio; izvanredno pamćenje, duboko po- znanje ljuckog srca i ljudskih strasti, koje je či- nilo da bude tako zanimivo sve ono što je pisao; sve te pak sposobnosti združene s izvrsnim po- znavanjem jezika, i urešene takom silom pjesni- čke mašte, da mogu bez otezanja kazati, da se Dum Antun Kazali može smatrati, ako ne prvim, a ono među prvim našim pjesnicim, uz bok Pre- radoviću i Mažuraniću. Noje on vele stvari napi- sio, ali što je pisao vrijedi više nego stotinu ko- jekakvih knjiga neslano napisanih i u svijet ture- nih. Najprije nam se prikazuje njegova „Zlatka“, objelodanjena g. 1845, čiji izvornik bješe u koje- čem preradio po napatku pok. Meda Pucića. Vi- linskoj ovoj pjesmi bjehu uzorom Byronovi pjesni- čki sastavi, a cijenim da pogagjam kad kažem da svrha ovoj pjesmi jest taj da pokaže: kako se neuredna ljubav sama na sebi osvećuje. Iza „Zlat- ke“ imamo njegove „Trista Vica Udoviča“, što je spjevao župnikujući na Lopudu i posvetio svome oću, u znak sinovske ljubavi. Predmet pjesmi dao je jedan epizod povijesti Dubrovačke za doba Kar- la Petoga. Pjesma je veoma ganutljiva sadržaja, ispremiješana kako i „Zlatka“ dubokim filozofskim razmišljanjima o najbitnijim pitanjij života. Ima- mo zatim pjesmu, koju je pokojnik štampao u Zadru pod naslovom „Glas iz Pustinje“, po kojoj se vidi kako je i koliko je Kazali svoj rod ljubio. Njoj uz bok stoji pjesma „Dvije Vile“, divna pje- sma gdje se uvagja vila Velebita da se razgovara sa vilom Nevesinja, pravo remek-djelo pjesnikovo! Napokon od štampanih pjesničkih sastavaka ima- mo „Grobnik“ u tri pjevanja. Kra- ni ovaj junački spjev posvećen Anki Zmajčicevoj viteški nji sveti- vanjskoj i vladici Strossmajeru, štampan je g. 1863 na Senjskoj Rijeci, te opijeva borbu Hrvata sa divljim Tatarima i kako ih poraziše na grobnic- kom polju, uz poklik: „Za krst časni i slobodu zlatnu!“

Osvem toga mnogo je svojih pjesničkih u- motvorina štampao po raznim književnim listovi- ma, pak je preveo mnogo toga iz Engleskoga je- zika, Grčkoga, Francuskoga, a najznamenitiji mu je period cijele Omerove Ilijade, oko koga je si- la truda i muke vidio. Dosta stvari ima još u ru- kopisu, koje pokojnik u zadnje doba nije bio u stanju da razvidi i objelodani, među kojim „Si- rotica Lopudska“, „Cvijet neimeni“, „Bištan i Dub“, i druge.

Tako dakle, gospodo, imadamo u pokojniku pravog učenjaka i pravog pjesnika, koji radi svo- jih velikih talenata i slavni književni djela o- stavlja za sobom nepomrsiv trag, i mrtav nam još govori! Da li još sam govori; i dokle god bude na-

roda našega njegovo će se ime spominjati kao i- me jednog od poglavitih naših književnih prepo- reditelja, ne samo, nego kao ime jednog velikana pjesnika, sina ove zemlje, koji se u veličini i krep- čini pjesme može isporučiti i sa najglasnijim pjesnicima inostranstva. Da, djela Dum Antuna Kazali ne umiru, preko njih nam on uvijek govo- ri, a njegov glas da ne bude isprazan! Ra- spravlja li o Bogu i budućoj sudbini ljuckoj, čuj- mo ga kako duboko govori u „Trista Vica Udo- vica“:

„Svijeh nas kupi Ljubav vječna sama
Sama stavna u promjeni svega,
Po otajstvu životnoga plama,
Po otajstvu smrti tamnog stiega:
Vap u pustu: „Svaka pūt je slama!“
„Kralj kom svaka živu“ vapaj s briega;
Smrt i život, protivno za ljudi,
Smrt i život jednim putem trudi.“

Radi li se o svijetu čujte ga kako otsijeca u „Zlatki“:

„Sve prohodit Stvor nam trini
Dan i noć“;

a o znoju i naporu ljuckomu:

„Ah! trud ljucki! Već ga 'e dosti,
Svaku dušu tre!
Ta ispraznost ispraznosti
Ogortiva sve!“

ipak ostaje ufanje, o kome pjeva drugovdje:

„Oh ufanje! vodi me za ruku
Kroz svjetovne zlotvore;
Otri suzu, a sladi mi muku,
Dokle grob mi otvori!“

Hoćete li od njega čuti, što su ljucke strasti, po- slušajte:

„Jerbo oganj što nam srce gori
U razbludi samoj sebe mori,
I dospjeva stigutim veseljem;“

a u „Grobniku“:

„Ljubi srce svoje zavičaje,
Ljubi slasti jučer očučene,
Al svagdano nešto ožešćene,
Uzvišene do samih nebesa;
Dok na svrhu čestim uživanjem
Nemoguću promjenu požele.“

Na jednom mjestu pita:

„Ko zvjersko srce ljudima
A ljucko poda hridima?“

a na drugom mjestu obara se, kako i Byron, pro- ti krvništvu ljudi te veli:

„Osvem branit svoju domovinu,
Nema slave da se krvlju m'jeni!“

Drugovdje razložeći o sveopćoj ljubavi, kaže:

Njemo 'e brdo i njemo je more
Duši praznoj, duši bez ljubavi!“

a sumnjivce našega vijeka pita:

„Jel' ti sišla pamet do te smutnje
Da b' dvojila povrh svoje čutnje?“

Radi li se pak o ljubavi napram rodu i domovini, u „Glasu iz Pustinje“ ovako ja la:

„Pramaljetno žarko sunce sjaje
Svim narodim još jednome da je!“

a u „Grobniku“ obraća se na svoju zvijezdu po- sestrimu, koja luta tamo i amo po nebu, te joj upravlja ove riječi:

„Koli slična, zvijezdo posestrimo,
Koli slična sudbina je tvoja
I sudbina roda slovinskoga!“

pak prilaze:

„Strada vječno, nesretni putniče,
Strada vječno po tugijem jarmom
Kada bratu i ime zavigjaš!“

a o nesretnom stanju roda, govori:

„Kruh svagdanji, prezir i tlačenje
Omili nam srcu umiljenu;
Te mi sami željet ne smijemo
Što jur znamo da nam pravo spada!“

ali ipak ostaje nada, jer hrvatski junaci pali na „Grobniku“ pjevaju:

„Tada robom, puče mili,
Necās gordih bit naroda,
Kada bukne po svoj sili
Krst, prosvjeta i sloboda!“

Ja neću dalje, gospodo, jer se u srcu čutim duboko ganut, razmišljajući da nema više onoga koji je ovako divno mislio, i na ovaki način svo- me rodu govorio! Vječni ti pokoj Dum Antune, veliki umniče, mišljeniče vilā, i dko svega roda, a napose Dubrovnika, koji vajmeh! u tvome gubit- ku nadazrijeva gubitak posljednjeg svoga velikana pjesnika. Vječni ti pokoj dični Antune od o- noga Boga, čiji svećenik bio si na zemlji! Laka ti bila rodna gruda, i vječna ti slava u narodu!

Pogled po svijetu.

— Započela je parnica protiv češkog „Omladincima“, ali nije otvorena javnosti. Sav politički slavenski i strani svijet pratiće najvećom pozornošću tečaj iste.

— Ugarska liberalna stranka nalazi se u rasulu. Do sada je istupilo preko 20 zastupnika iz njezina kluba. Istupio je i sam bivši ministar predsjednik Szapary. Ovo je veoma važan čin za unutarnju politiku monarhije.

— Disidenti češkog veleposjeda izdaše svoj program, koji se osniva na državnompravnom stanovištu.

Domaće vijesti.

Sabor dalmatinski. — U utorak imao je sabor drugu sjednicu, ali na opće čudo nije adresa donešen na dnevni red. Potpredsjednik sabora dr. Bulat izjavio je da on ne zna kada će doći, jer predsjednik Vojnović nije mu ništa priopćio. Vojnović sasvim da je bolestan ne ostavlja zamjenika nego od dana do dana. Lijepo! Izneseno je nekoliko predloga i molba, koji su upućeni raznim odborima. Autonomasi učiniše protu-adresu.

Sabor hrvatski. — Sabor hrvatski nastavio je u ponedjeljnik svoje sjednice, te je prešao na specijalnu debatu proračuna.

Sabor istarski. — U saboru istarskom hrvatski i slovenački zastupnici dva puta do sada istupiše iz sjednice radi postupanja vladinoga povjerenika.

Bosansko-her. omladina. — Svakolika katolička i muhamedovska mladež iz Bosne i Hercegovine, koja uči na sveučilištima u Beču, Gracu, Zagrebu i Innsbrucku učinila je u „Hrvatskoj“ i „Obzoru“ izjavu, kojom se priznaje dijelom hrvatske narodnosti. Živjela omladina!

Dr. Rački. — Bolest d. ra. Račkoga okrenula je postepeno na bolje.

„Posavska Hrvatska“. — Primili smo prvi broj ovog novog lista. Lijepo je uređivan.

Gradska Kronika.

† **Antun Kazali.** — U utorak na 16 ov. mj. preminuo je dubrovčanin i pjesnik Antun Kazali, nakon duge i mukotrpne bolesti, koja ga je zadnjih godina morila.

Na drugom mjestu donosimo njegov životopis. Ovdje ćemo samo reći, da je Kazali bio jedan od najvećih umova, što ih je rodio Dubrovnik u ovo zadnje stotinu godina. Njegovu velikom talentu mogao se uz bok metnuti samo jedan Gjuro Pulić. To nam jamče one velike i duboke misli koje vr'u iz njegovih neumrlih, na žalost naše knjige malo raširenih pjesama.

Kazali bijaše za Gajeva pokreta u njegovu kolu, tako da ga možemo staviti u red ilirskih preporoditelja. Ljubio je svoj narod iskreno i osjećao s njim jedno. Kazali se je osjećao Hrvatom, možda izrazitije nego mnogi drugi pjesnik. Svjedok nam je „Grobnik“, navlastito onaj komad gdje pjeva Dru. Antunu Starčeviću, kao velikom spoporniku slobode Hrvatske.

U srijedu bio mu je svečani sprovod uz prisuge mnogobrojnog odličnog gragjanstva. Naša Čitaonica i Hrvatska Dubrovačka Omladina izdaše krasne epigrafe. Jednoga je izdala i Štionica ćirilicom. U crkvi nad lijesom držao je velič. Medini govor, koji na drugom mjestu donosimo, a nad grobom govorio je u ime srpske Štionice gosp. Dr. Lujo conte Vojnović.

Slava uspomeni Antana Kazali! Mir prahu njegovu!

† **O. Maksimilijan Budinić.** — Na 15 ov. mj. preminuo O. Maksimilijan Budinić, Isusovac, doktor teologije, negda profesor kod padovanskog sveučilišta, u 69oj godini života, rodom iz Lošinja. Bio je učen, prečedan, uzor redovničkog stališa. Proveo mal da ne cijelo svoje redovničko življenje propovijedajući, ispovijedajući, umiruće dvoreći. Kako njegov red tako i cijeli Dubrovnik sažali njegov gubitak. Na njegovu sprovodu dokazaše Dubrovčani da znadu oijeniti krepost i vrlinu.

Ples u Čitaonici. — U srijedu je bio u čitaonici prvi ples ove godine, koji je ispanuo lijepe i animirane, trajajući sve do iza 3 sata u jutro. Drugi je ples na 27 ov. mj.

Za Dom Starčević. — Primili smo 9 kruna, sakupljenijeh u raznim prigodama i sastancima nekolicine našijeh mladića. Živjeli!

Trg. obrtnička komora. — Primili smo zapisnik sjednice dneva 7 decembra 1893 trgovačke Obrtničke komore Dubrovnika i Kotora.

Povjerenstvo za nađeziranje siromašne djece poslalo nam je ponovo poziv izdan Novembra prošle godine, u kome se rodoljubnom gragjanstvu stavlja na dušu ovaj zavod, utemeljen ovako plemenitom svrhom.

Pišu nam iz grada: — Vi ste ne davno pohvalili što je upraviteljstvo Bondinog Teatra povjerilo i ove godine prostorije vrijednome poduzimaču g. Iliji Nardelli. S vašom se pohvalom i mi slažemo — ali čujemo s druge strane, da se upraviteljstvo Općinske muzike ne ponaša prema rečenom poduzimaču onako kako bi po našem mišljenju trebalo. Najme znade se, da je uvijek Općinska muzika svirala u Bondinom Teatru, a nije od potrebe govoriti kako je to u neku ruku i sa svim korektno. Ali ove godine učitelj muzike gosp. Mayer, učinio je jednu iznimku, t. j. on se obvezao u Dvorani Baccich svirati sa 4 od najboljih muzikanta, dočim trebalo je naravno da on upravlja Armoniom u Bondinom Teatru kao svegi do sada i kao što mu dužnost nalaže. Na ovaj način uopće stvorile su se ogromne poteškoće a najviše poduzimaču. Zahvalit se ima onoj dvanestorici muzikanata Općinske muzike, koji su se od svoje dobre volje odazvali da sviraju i ovog puta u našem Teatru, jer inače ne bi bilo plesova, a poduzimač g. I. Nardelli na ovaj način iznevjeren pretrpio bi ogromne neprilike. Ali ima još. Mi čujemo da g. Mayer s četvericom u Dvorani Baccich svira tako, da blagajna muzike nema nikakve koristi. Je li, pitamo, korektno, da on svira ondje gdje nije njegovo mjesto, a neće da upravlja ondje gdje ga dužnost zove i gdje je muzička blagajna svegi crpila koristi? Takogjer je li korektno i pošteno na ovaj način ostaviti na ciedilu poduzimača gosp. I. Nardelli, koji već od 6 godina bijaše uvijek premu Općinskoj muzici predusretljiv, te istoga na ovaj način oštetiti?

Svakako mi opet kažemo, da se ima zahvaliti dvanestorici spomenutih muzikanata, koji su rijetkim požrtvovanjem otklonili mnoge nepogode, a koji će se i bez učitelja gosp. Mayera, te sami upravljeni izmegju sebe znati i htjeti zabavljati nas i ovoga puta u našem Teatru. Baš im hvala.

Diskoras.

Dotur. — Slugavamse gospogja Lukre... ja Vam se klajam... kako ste, jeste li dobro... da neka dragom mi je...
Gospogja Lukre. — Molim Vas, služite se, ostanite služeni... prostite kakva ste me našli. Su čijem Vas mogu služiti? Gosparu Toni nijesam Vam se nadala... Marija ljubi... Marija!

Luko. — Gospogja Lukre, nemojte se mučiti, nećemo Vas vele sekavati. Došli smo samo za jedan momenat.
Gospogja Lukre. — Zapovijegite!

Dotur. — Znae... sad su brzo eiecijoni za komunu, pak smo Vas došli molit... Vi imate ovu kuću... imate vot...
Gospogja Lukre. — Da, da, ja, više znam, da Vam dam vot. Ma ja ću Vam fjet, a prostite; ja sam Vam bila dala i ono prije kad je bilo, ma rekli su mi da ste vi Srbi i... da Vam pravo rečem... trudno mi je... Vi ste mi prijatelj, poznamo se... ma...

Dotur. — Mi Srbi?!... Ma gospogja Lukre! govorite li Vi to? Kakvi Srbi, moja gospogja Lukre, mi smo za naš partit Dubrovački. Ovi partiti srpski i hrvatski sumbunjali su nam grad. Nećemo bit ni Srbi ni Hrvati nego Dubrovčani. Oti ste i Vi diventali Hrvatica?

Gospogja Lukre. — Ja ne, ma, su mi svegi bili draži Hrvati, a, znate, moj Mato, vrug je pakljeni, vas u Hrvatima... Pomamio bi se kad bi obazno da sam votala za Srbe... Dunkve, vi me asikuravate da nije za njih... Znae... mi se poznamo odavna. Bože moj, ovlišni ste bili i hodili na skulu, ja sam bila pasala tridesti... Ko bi rijet kako brije me leti!... Dunqve nije za Srbe?

Dotur. — Kakve Srbe, jaдна gospogja Lukre, to Vam ovi galijoti Hrvati prišivaju. Ne bojte se, oli ćemo Vas mi privariti? (Obrće se Jovu koji je do sad sjedio i mućo). Dodaj kalamar!

Jovo. — Evo ga! Kakvi Srbi i smokve! Mi smo Dubrovčani. (U sebi: sreća da me ne pozna!).

Dotur. — Taho! Aha! kad smo i ovo akomodali. Dunkve vi ste s nama!... Ovega puta nemoć! Ma ja se arajdam, Vi ste kako hrek... Imaćete li šeset?
Gospogja Lukre. — Šeset i sedam!

Dotur. — A! ko bi reko! drži se kako hajduk... Luko osam su... Gospogja Lukre mi vam se klajamo.

Gospogja Lukre. — Čekajte, služite se štogod... Marija!... pasja para ima bit na ulici... Ah ove sadašnje djevojke!

Dotur. — Gospogja Lukre nemojte se mućit, i onako nemamo kad, nego prostite, a ako Vam što bude potreba...
Gospogja Lukre. — Ajme meni o čemu govorite! Sluga Vam se! (S vrh skala). Dunkve smo se razumjeli: Za Srbe ništa!

Dotur. — Nemojte dubitat. Mi smo svegi isti!
Dotur, Luko i Jovo. — Slugavamse... dobranoć... fala Vam...

Gospogja Lukre. — Bog s vama... zatvorite vrata!
Svi. — Hoćemo, hoćemo... Novamente! (Vrata se zatvaraju).

JAVNE ZAHVALE.

Gorka smrt pokosi nam nezaboravnoga brata, odnosno ujaka

ANTUNA KAZALI župnika u miru.

Od srca zahvaljujemo svima koji, bilo svojom nazočnosti kod sprovida, bilo kako inače nastojali, da mu bude onako sjajan sprovod i da nas utješe.

Osobito smo hane preč. g. župniku kan. Hrđalu, veleč. g. Vlahušiću i veleučnomu g. Dru Mišetiću, koji su izvanrednim nastojanjem krijeplili miloga nam pokojnika, do zadnjega časa njegova života. Napose zahvaljujemo i veleč. g. Vicu Medini i veleuč. g. Luju conte Vojnoviću, što su krasno besjedili nad ostancima miloga nam pokojnika.

Svima Bog naplatie na ovom i na drugom svijetu.

U Dubrovniku na 18. Januara 1894.

Mare Gjurgjević rođj. Kazali
Ane Palunko rođj. Gjurgjević.

Potpisani iz srca se zahvaljuju svijem prijateljima, koji su im se dobrovoljno i požrtvovno zauzeli u nesreći te ih je zadesila smrću njihova

N I K Š E

i koji još k tome otpratiše umrle ostanke rajnika do hladna groba. Bog im platio!

U Dubrovniku, 18. Januara 1894.

Ivo i Mare Nikoletić
roditelji.

Kod potpisanoga nalazi se jedna ljetna mreža (tratta sardnara) na prodaji. Učinjena je god. 1891, a u junu 1893 promijenjena je vreća i guče. Dužina iste prolazi 90 pasa (hvata) a visina na gučama 14 pasa. Potanje obavijesti kod potpisanoga.

Rijeka Dubrovačka 17. Januara 1894.

Luka Hanza.

P. S. Kod istog imadu i sve druge potrebne stvari za obrt ribanja osvem lagje. Takogjer imade preko 80 barjela za solenje ribe.

Njeki veleposjednik kupio bi 80-50 stabala dvo- ili trogodišnjih mladih murava za presad. Ko bi ih imao, neka se obrati na naše Uredništvo.

1-3

Osjeguravajuće društvo New-York.

Glavna filijalka društva u Beču poslala je ovih dana ovaj brzojav na sve svoje podružnice:

Primili smo kabelom vijest o sjajnim rezultatima dobivenim godine 1893. Prošle godine izdali smo konačno 82.000 polica. Osjegurana glavnica iznosi 1155 milijuna franaka, te nadmašuje proizvod svih društava na svijetu. „New-York.“

Glavno zastupstvo osjegurajućeg društva „New-York“ za Dubrovnik i okolice P. G. Svago, kod Dominikanske Orkve.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za (Dubrovnik:) na cijelu godinu flor. 4, na polu godine flor. 2; (Za Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu:) na cijelu godinu flor. 4: 50, na polu godine flor. 2: 25; (za inozemstvo) flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Za sjedinjenje sa Hrvatskom.

Hrvatski klub u Zadarskom saboru predložio je adresu za sjedinjenje, koja iza pretresanja i eventualnih ispravaka, primljena po saboru imala bi se upravitelj svijetloj kruni, našem kralju.

Do ponedjeljnika adresa za sjedinjenje nije došla na dnevni red. U ponedjeljnik izjavio je predsjednik da će doći na raspravu, kad se riješe svi ostali poslovi. Ova izjava predsjedništva čini nam se odvise lukavom, a da joj se čovjek svrsi ne dosjeti. Adresa je u toliko izašla na javnost, te je pobudila opću pažnju političkog elementa naše monarhije, napose Nijemaca.

I tako će ovo brzo pitanje sjedinjenja prvi put da ozbiljno dogje na pretresanje u dalmatinskom saboru, od kako je narodna stranka pobijedila hrvatske protivnike. Govoriti o pravu našem na sjedinjenje sa Hrvatskom, o pravu Hrvatske na Dalmaciju, značilo bi u neku suncu svjetlost dokazivati. Dalmacija pripada Hrvatskoj po državnom historičkom pravu i po pravu narodnom. Dalmacija je uvijek bila čest Hrvatske, dok je nijesu Mlečići izdajstvom i nepoštenom trgovinom uzeli u svoje ruke. Dosta je pročitati novu adresu, da se uvjerimo, kako se kruna kroz Hrvatsku nije bila nikad odrekla Dalmacije ikako, kad se Dalmacija vratila svom zakonitom vladaru, pripoznala je toliko puta, da ona pripada Hrvatskoj.

Da ne ponavljamo povelje, da ne ponavljamo kraljevske reskripte navedene već u adresi hrvatskoga kluba, spomenućemo sad samo riječi, što ih je Nj. Veličanstvo upravilo našem Dubrovčaninu pok. Niku knezu Puciću, kad je išao zagovarati aneksiju i koje se nalaze u pismu upravljenu na brata mu Meda, pripćenju u „Pozoru“ g. 1861. Kralj je doslovce rekao:

„Ja cijenim da sjedinjenje Dalmacije sa Hrvatskom kasni i Dalmaciji i svim pokrajinam carevine, znam da je u Dalmaciji narod slavjanski, da je budućnost Dalmacije sa Slavljanima, te želim i brinem se da to sjedinjenje postane djelom.“

Ove riječi kadre su da začepi usta svijem onijem, koji, ne znajući što je narodnost, priječe naše narodne težnje.

Da i nema svih tih oslonja, i po narodnom pravu mi možemo tražiti sjedinjenje. Dalmacija i Hrvatska, to su dva imena, dvije pokrajine, ali jedan narod. Ne slušajmo, ako nećemo, kako o tom misle u Zagrebu, Djakovu, Spljetu, čujmo Dubrovčanina kneza Meda Pucića. „Historičko pravo“, piše on, kad nije skopčano s narodnim, istina je, malo vrijedi. Ali kada je, kako ovdje „skopčano s njim, neprocjenjivo je blago, koje „svak mora da zaljubi i pri srcu drži. Stoga „svaki Dubrovčanin mora da zaljubi i pri „srcu drži društvo s Hrvatima pod ugarskom krunom, i mora da zgrabi svaku prigodu „koja bi ga tamo dovela.“

Sjedinjenje narod hoće. To je on u Dalmaciji dokazao u svim prigodama. Ko bi pak dvojio o južnoj Dalmaciji, odgovorimo mu, da u južnoj Dalmaciji do Neretve imade 25 hrvatskih općina biranih tako širokim izbornim redom, da se približuje općem pravu glasovanja, da je narod izabrao ove općine i da ih je birao u ime ideje sjedinjenja, jer amo nema Hrvata koji toga neće.

A mi Dubrovčani koji se nekako smatramo napose od Dalmacije, počujmo malo što nam veli o sjedinjenju isti naš zemljak i vlastelin, neoplakani knez Medo Pucić. God. 1861 piše on poznatim svojim bistrim stilom:

„To strašilo sdrženja nije za Dubrovčanina nikakvo strašilo. U Dubrovniku ne stoje nikakvi Talijani da se plaše za svoju narodnost; Dubrovnik nije nikada tako priljubio dalmatinsko ime, da mu ga je sad žao izgubiti; Dubrovnik nije nikakva dobra okusio od njemačko-zadarske gubernije, da mora plakati za njom, da pače otkad je pod njom, svaki je dan vidio gdje mu vehnuli stari izvori blagostanja, pa ne može pregorjeti, da u ovo pedeset godina mira svaki je dan jače propadao i mjesto što je od basničkog doba, otkad mu je do juče bilo središte prosvjete, bogatstva, trgovine itd. postalo je gomila bezkućnika i bezobraznika; Dubrovnik neima dakle uzroka da vidi u ukinuću zadarske negdašnje gubernije gubitak kakav svoj; pače potpunim izvršenjem česarske izjave od 5 prosinca nemoguće nego dobiti u svakom smislu.“

Zlatne riječi! Neka ih svaki Dubrovčanin dobro promozga i u srcu nosi.

Imade naših dušmana koji zlobno insinuiraju, da su godinama 1867 i 1868 prestale sve kraljeve obveze, te da je uspostavom Beustova dualizma Dalmacija definitivno pripala Austriji. Tako govori i prosvjed zadarskih autonomaša. Ali to nije ni malo istina, te se adresa pravom pozivlje na zak. čl. I. zakona od god. 1868. U njemu stoji, da Ugarska neće prestati „zahtijevati reinkorporaciju Dalmacije, kao i zahtijevati, da se Dalmacija pridruži kraljevinam Hrvatskoj i Slavoniji.“ A taj je čl. I. sankcioniran od njegova Veličanstva.

Pa i danas eto hrvatski sabor u Zagrebu zove se „saborom kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije;“ autonomna vlada zove se vladom „Hrvatske, Slavonije i Dalmacije;“ ban isti nosi naslov bana „Dalmacije, Hrvatske i Slavonije.“ Šta nam treba više?

Što to znači? Znači da Dalmacija pravom pripada onamo, te ako je časovito odsutna, da to pravo nije izgubilo svoju krepost. Ako se pak to pravo do danas nije izvršilo, to imamo da zahvalimo u prvom redu protivnicima našega naroda, koji u današnjem stanju crpe svoju korist.

Ali to donekle shvaćamo, kao što shvaćamo njihovu bijesnu viku što je pokrenuto pitanje sjedinjenja.

Što nikako ne shvaćamo jest, da se i vladina stranka preko Velebita protivi adresi.

„Narodne Novine“ zovu nas Dalmatince njekim malo bratskim imenima, jer da pitamo sjedinjenje preko nagodbe, dok bi one htjele da se Dalmacija postavi na opstojeće državno-pravne ugovore između Ugarske i Hrvatske — da se postavi na nagodbu i da na temelju one aneksiju.

Ali u adresi nema govora o nagodbi ni za ni protiv, dapače članak I. zak. 1868 na koji se adresa pozivlje sastavni je dio iste.

Adresa hrvatskog kluba pita samo sjedinjenje sa Hrvatskom, a „nagodba“ „Narodnih Novina“ nije nego kukavna isprika sada vladajuće stranke, koju mi vrlo dobro razumijemo.

Mi radimo i vapimo za sjedinjenjem, mi to sjedinjenje tražimo onako kako znamo i možemo. Ali to je i vaša dužnost, gospodo vladine stranke, jer ako mi pitamo da budemo pripojeni materijalnoj zemlji, toliko više morate tražiti vi, da se Hrvatskoj ova naša Dalmacija povrati, da „Dalmacija“ u naslovim vašeg sabora, vaše vlade i vašega ba-

na ne bude prazna riječ. Po vama državopravnog pitanja više nema, jer je riješeno ugovorom s Ugarskom od 1868. Taj ugovor, nagodba, na koju se vi toliko pozivljete priznaje vaše pravo na Dalmaciju. Zašto ne radite u duhu izjave što ju je o sjedinjenju izrekao vaš pristaša i novoizabrani zemunski zastupnik Dr. Nikolić? Zašto vi ne tražite Dalmacije na temelju nagodbe? Možda bi se ova i tako odazvala, ko zna? Nasuprot vi se usugujute protiviti sjedinjenju, jer da ga tako mi ne tražimo! Ne znači li to da su vama vaši stranački interesi nad sve, da vi žrtvujete vašoj partaji i njezinim pogreškama najbitnije interese našega naroda?

Vi nagodbi žrtvujete sjedinjenje. Zar bi Mađari ugovorima sa Cizlajtanjem žrtvovali jedinstvo Ugarske? —

Srećom ideja sjedinjenja tako se uvrijedila u narod hrvatski s ove i s one strane Velebita, da je nije moguće više isčupati ili je zabašuriti. Ako sada i ne postane činom, ona će u svim prigodama izbiti kao vapaj naroda usprkos svim njegovim i njezinim protivnicima domaćim i vanjskim, dok najpotlje svojom enerzijom i ustrajnošću ne dobije ono za čim teži.

U svojim granicama narod može sve, samo kad hoće.

Na odgovor.

Šibenik, 11 Januara 1894.

II.

Neg mi ćemo ovu dobru poštenčinu još malko počastiti i pozabaviti.

Mi hoćemo da se našalimo, i eto nek bude sve kako hoće ova dobra poštenčina, gosp. dop. „Srp. Gl.“ Nek bude da su oni utemeljili, kupili, plaćali, darivali pak i jeli i ragjali se za nas, i još štogod, ako mu je malo njegovoj gladnoj srpu. Velimo mu dakle i dajemo mu sve na milu volju. Al samo nek bude malu iskru ustrpljiv u svom čelavome srcu, — jer vigju da si pošten i da ti srce nije runjavo, — pak u svom istočnom ustrpljenju riješi mi ovo, što mi, kratke dobričine ne možemo da razumijemo; a do čega smo došli samo po tvojim riječima i po tvome sudu. To bi, dakle, bio rebus zadan od tebe gosp. Tebi, pak nam ga gosp. Ti riješi da ga razumijemo. Biva to: kako je to da vi i oni zgoljni Srbi, koji ste ovu čitaonicu utemeljili, nijeste na nju podigli svoj srp. barjak, ili ako ne bi bili smjeli toga, zašto nijeste podigli koji drugi, n. p. dalmatinski samo, neg vas nečastivi, prosti Bože, zaveo i vi išli da razvijete baš i baš onaj, na koji danas tulite, koji danas grдите i nepriznajete radeći iz svih sila proti njemu i proti onome, čemu je on kazalom i ciljem; nego razaviste barjak hrvatski a na njemu grb velike Hrvatske! I vi njegov razavili, vi pod njim narod ovaj dizali, vi pod njim marširali u redovima, vi se pod njim oduševljavali, vi pod njim i u njegovo ime sav svoj mučni rad udešavali i za njegovu čast i pobjedu išli da se žrtvujete novcem i životom! To protumači nam. Ili je to valjda bila politička pogriješka, sudeći po današnjem vašem političkom radu, mišljenju i govorenju? Ili je pak politička pogriješka današnje vaše djelovanje riječju, mišlju i činom na-

prama onom prvašnjemu? A pošto za ovakove krupne pogreške u političkom životu, svijet kruni ljude krunom izroda, to onda slijedi, ili da ste izrodi bili onda ili da ste sada. A sada ti, moj slatki dopisniče, odaberi kad voliš biti, ili onda ili sada. Ili ako nećeš sam odlučiti, ili ako ne znaš, a ti sazovi srbuljsko sέlo, turi predlog na glasove, pa kad bude gotovo, kaži nam. Pošto sada rušite što ste prije dizali, to nam neumitnim kažite, jeste li pošteno i pravo radili onda ili radite sada; odnosno kad ste ne — radili pošteno, ili kad ste poštenu bili? Tome si sve sam kriv (časne i poštene obraze isključujemo vazda) a to smo željni znati. Mi smo donekle dogonotali taj rebus, naime da su bili onda al da nijeste sada; al ipak hoćemo autentično tumačenje, jer je valjanije i proti njemu nema prigovora. Kako-vo god ono bilo, bez njega nas nikako nemojte ostaviti kojekakvim primudrivanjem. Vi ste htjeli, vi ste počeli, ne mi.

I vigji, gosp. dopisniče, ni ove ne možemo da razumijemo. Ti nijesi kriv, što smo mi tvrde glave, znam, al vigju da si dobar pa ćeš oprostiti. Ti ono reče „ovu su čitaonicu utemeljili sve sami zgoljni Srbi“... (slijede časna imena). Čusmo i razumjesmo. Čuj, sad mi govorimo: hoćeš li nećeš li, kako svagdje, tako i u ovom gradu Šibeniku čitaonica je čisti i pravi odraz samog naroda, ogledalo u kome vidiš i upoznaš sam narod grada toga, njegovu volju i čuvstvo. U jednu rečeno, upoznaš ga svega i u svemu. Dakle, kakvi je narod, takova je i čitaonica, kakova čitaonica tak je i narod. Izlazi dakle, da, pošto su čitaonicu utemeljili sve sami zgoljni Srbi, to bi onda narod bio zgoljan Srb, Šibenik srp. grad, a u njemu srpska čeda per eccellenza (ti se smiješ?! i ja isto.) Kako je to, moje mило janje, da je ta zgoljna srp. čitaonica, dotično da su ti zgoljni Srbi u njoj podigli, ili podignuti dopustili jednu Općinu hrv. i predali ju u ruke sve samim Hrvatima? Zašto ne podigoste srp. nar. Općinu sa svojim ljudima? nego postaviste Hrvate, digoste joj na čelo Hrvata, a on odmah, brže bolje, k svojim današnjim drugovima, te skovaše sebi program a prva mu životna tačka — što?! — velika Hrvatska (koju bi vi svi, da je to kakvi veliki krokant, izjeli samo da je nije) i to na temelju tuge vaše, hrv. drž. prava, koje da je cijelo more otrovi, vi biste pili i pili dok ne biste sve do kapi popili, pak sve se vascijelo Srpstvo, ko miši, pootrovalo, kako mu hoćete dobra. — Nego vi ste se prevarili, t. j. on je vas prevario. Zašto onda drugom prigodom nijeste ga srušili, nego ga birali i za načelnika vašeg grada i za zastupnika? Imali ste njega lijepo otpremiti, pak izabrali kojeg od plemenite srp. loze Svegladovića, ta vás i onako ima dosta i previše, ima vas od Jugije do Galiije, od Sibiriije do Perzije (filoksera serbica) i do obala Afrike, ima vas i... i gdje vas nema.

Lipi moj, to su dvi. A sad trči kući po treću, pa pitaj svog oca i mamu, i djeda svoga, oni će ti sve po istini kazat. Ovo sam htio reći. Mi Hrvati i vi Srbi ničim se živim ne razlikujemo. Zar nije tako? Jest! Govorimo jednako, živimo jednako, nosimo se jednako, stanujemo skupa i ispremiješani, kuće su nam po jednom kalupu, samo se krstimo drugačije, jer smo jedni kršćani, drugi rišćani. Al to opet ne kaže ništa; jer kō što sam ja kršćanin, tako sam mogao slučajno biti rišćaninom, pak bih bio uvijek ostao onaj ko sam i što sam; a to isto vrijedi i o kome mu drago rišćaninu. Dakle tu se ne možemo razlikovati, kō što se ne razlikujemo ni vonjem, ni formom glave, ni usiju, ni ruku, ni nogu, niti vi za razliku imate što više na tijelu od nas. Pak dakle kako je to da smo jedni Hrvati a drugi Srbi; po čemu se pozna i pogodi, da smo baš mi Hrvati a vi Srbi? Zašto da nijesmo mi Srbi a vi Hrvati? kad smo u svemu i po svemu jednaci! Nego negdje sam vidio, gdje je bilo govora o Hrvatima i Srbijancima, da se raspoznavamo samo time da, jedan te isti jezik, jedni zovu hrvatskim, drugi srpskim. Stoga, zlatni dop., kako rekoh, poteci kući svojoj pa upitaj mame svoje, oca svoga i djeda svoga: kako divaniš majko? a ti čako? a ti dide? pak ako bi ti rekli po slučaju naški? (što ti neće, jer to vele samo tugjenu čovjeku), pre-pitaj: ma kako to naški? kako zoveš svoj jezik?

pak ako ti nēreku hrvatski već ti reku srpski, evo poštena riječ, biću ti i ja Srbīn, i ako moja majka hrvatski govori. Dakle ni to nije teško, van ako nemaš roditelja živa, a ti pitaj po Šibeniku, koliko je dug i širok, stare ljude, oni će ti znati kazat. Tako možda da dobiješ jednog Srbina više; i onako vas je u Šibeniku malo. U protivnom slučaju rad sam znati, što ćeš ti učiniti, ako ti roditelj reče da divani hrvatski? A (da ne zaboravim) što veli neko u „Srp. Gl.“ da je Šibenik iza Dubrovnika prvi grad u pogledu Srpstva u Dalmaciji, ovdje mu velju, da im Bog višnji da, te svagdje prošli kao u Šibeniku, i svagdje im rodilo i plodilo kao ovdje. Sa ovo malo riječi, mislim da ću ugoditi gosp. Srbīnu, kad mu želim ono što on hoće, pak će on to isto na uzvrat poželjeti nama, braći svojoj.

Sine Strojilov, a prauunče Totilov, dopisniče moj, eto to je što naša slaba pamet dokučit nije kadra. Sve je srpsko, a svukud Hrvati zapovijedaju; siješ zgoljne Srbe, a sve sami Hrvati niču. Kako to? Ako ne znaš ti, ja ne znam. Samo znam da ovako dobro po nas, al zlo po vas; a to je ono što mi je žao. Čuvajte se! vas će ubiti vaša veličina, ko što negda Rim. Rim i vi to su dva. Socii malorum!

Ovo malo načaratasmo, gosp. dop., više od šale neg od nevolje. Danguba, vigju, na svašta navede. Odsle ću se je čuvati. Al svakako možda i ovo bude od koristi da se budalaštinam ne povjeruje. Ti ćeš možda na ovo opet zabubnjati u svoj srp. bubanj, al samo nemoj glupo ni blekasto ko što zadnjeg puta, jer ću začepiti uši da ne čujem glupog bubnjanja, nit bubnja gluposti. To je sve. Uz dužnu počast! Otpisnik.

Naši Dopisi.

Perast sa Kule Šantave 13 Januara.

Ne daje se doista poreći da naši nadrisrbi nijesu ugledni te baš valjani ljudi. Nadasve kod njih je značajno rodoljublje, dočim uzgoju i gragjanskome njihovom karakteru treba se upravo diviti. — Primjeri su po srijedi.

Je li iko kada pogoneni kako se kod naših ovdje Srba slavi rođestvo Hristovo i nova godina, kako li se oni mirobože? Urlikanjem, deranjem, urnebesom i podlim demonstracijama proti Hrvatima koji mirno leže i spavaju. Kraj srpskog ognjišta, gdje se srpski badnjaci nalagaju, na slavu Hristosa koji je svojim rođestvom prinio mir čelovjeku, iz srpskih grla prodiru ove srpske nazdravice u zdravlje braće Hrvata: „U Srbina čaše zveću — u Hrvata kosti ječu.“ — „Gladan Hrvat torbu nosi — u Srbina kruha prosi....“ Pi, srbine, grdna razgovora! — Divne pjesme, jadi je ubili! — Čudne braće, Bog ih posjekao! — Nije se dakle čuditi ako: Bog se dragi na Srbe razljuti — za njihova smrtna sagrađenja. A već su znakovi na vigjelo, jer koga Bog hoće da upropasti, prije ga tukne po tikvi.

Nuder, Srbi, tako vam obraza: što vam je Perast skrivio te ga do tolike niskosti dočerate, te postade po vama ruglom prvorogjenik cijele Boke? Jesu li poštene te vaše provokacije? potiču li one iz duha miroljubivosti, ja li iz demna nesloge koji vam se u drob uvalio? Je li skladno slušati onog pijančinu gdje se do kasnog doba noći vuče po peraškiim ulicama (oprosti Mitre, i ako si mi susjed) derući se kao svinja: „vesela je srrr....badija — propala je hrrr....vatija — dok je nama..... ne boji se Srbīn od Hrvata“ (gdje su točke tu je svetogrđno spomenuta jedna izmegju najuglednijih osoba peraških koja smrtno mrzi na neslogu te je mjestom zavladała, dočim njegovo se ime na žalost javno zloupotrebljava za većma poticati gnjev i nemir megu braćom). Nije vjerovati da je one navlaš potonje riječi ona šuplja tikva iz svojijeh prsta isposala, što ih i opet od vas nije čula. Je li časno slušati Rišnjane, Morinjane, Kamenare, Kotorane itd., gdje niz perašku obalu dolaze praviti provokacije vika-jući: „živio srpski Perast!“ (a jest doista srpski koliko je li turski); „živjeli peraštani Srbi, a Hrvatima prrr.....“ kao što se čulo prošloga ljeta? Ed ei avean del cul fatto trombetta, rekao bi Dante. Vi Dubrovčani rekoste da smo

vam spravili na Gundulićevo slavlje „čihukaše i toljagaše,“ a vi jadni ne znate da amo imamo i gnijezdo prdaša!

Vasijoni svijet osugjuje tako podlu niskost, nego htio bih znati, da li nema izmegju paragrafa kojijema se poslužilo općinsko upraviteljstvo da osudi na tri fiorina globe Iva Brajinovića zašto je zvižnuo na provokatore koji bokeškom plovitbom putovahu, da li nema, kažem, kakvog makar sitnog paragrafa a da se kazne i oni hrvatožderi koji tako gadave provokacije prave, namecuć glavola, bune u našem zavičaju i čemer u njedrima našijem.

Kanite se Srbi, čorava posla, jerbo strpljivost kad je odveće pokušana postaje bijesnilom. Brkanović Marko.

Kraljeva Sutjeska (Bosna).

Dopustite velecijenjeni gospodine uredniče, malo prostora ovim mojim iskrenim riječima. U proš. godini Vaš dopisnik iz „Vrhbosne“ turio je u Vaš cijenjeni list, da Sutjeski fratri tuže biskupa Strossmajera radi kraljičine paramente, jer ju neće da povrati, i da tu poramentu hoće da prodađu Magjarima u Budimpeštu.

Buduć je u tim riječima velika potvora proti Sutjeskim fratrima, smatram dužnoću tu klevetu odbiti. Premda bi mi svi volili da ta stvar nije prodrla na javnost, ali buduć je tako, to u ime Sutjeskih fratara izjavljujem ovo:

Preuzvišeni gospod. biskup Strossmajer bojeći se da ne bi bosanske starine propale, zamoli tadanjega bosanskoga redodržavnika fra Miju Gučića, da naloži samostanu Sutjeskom neka bi izaslancima njegove preuzvišenosti D. i K. isti izučio svoje starine, pod uvjetom da će se povratiti čim bude Bosna slobodna. Samostan je sbilja dao staru paramentu, koju je bosanska kraljica blažena Katarina vezla sa još četiri starinske slike, pod uvjetom da mu se njegove starinske dragocijenosti povrate čim Bosna bude slobodna. Dakle samostan je pod uvjetom izručio svoje dragocijenosti tadanjom redodržavniku fra M. G., ovaj poslao Strossmajeru a samostan je dobio od spomenutoga redodržavnika reversales, da će mu se stvari sigurno povratiti. Ove reversales posjeduje samostan Sutjeski, te ih može svak vidjeti. Buduć su spomenute starine vlasništvo samostana Sutjeskoga, to je istoga ravnateljstvo zatražilo, da mu se njegove starine povrate jer stvari nit su prodate niti poklonjene; a po konstitucijam franjevačkoga reda ne mogu se ni pokloniti. Ko ne vjeruje, neka čita ustanovu Klementa VIII. od 18 lipnja 1594, koja započinje „Religiosae congregationes;“ i Urbana VIII. 16 listopada 1640, koja započinje „Nuper a congregatione“, ili neka zaviri u Bralić-a Priručni tumač strana 175 paragraf 65. Iz čega slijedi, da ravnateljstvo samostana mora zahtijevati svoje stvari, kao što je zahtijevalo i zahtijevati će; nu stvar nit je došla do suda, niti želi iko da dogje. Ako pak Bosna još nije slobodna, neka Zagrebačka Akademija vrhu spomenuti starina stavi natpis da su vlasništvo samostana Sutjeskoga, te preko njeg. preuz. Strossmajera pošalje priznanicu da ih samostan kad god hoće može povratiti. Tako bi se stvar najskladnije svršila. Eto tako stvar stoji. Dakle je kleveta, da su Sutjeski fratri biskupa Strossmajera tužili i da hoće paramentu prodat Magjarima u Budimpeštu.

Samostan je četiri stotine god. spomenute stvari čuvo i krio pod zemljom, kao najdragocijeniju uspomenu svoje mile kraljice, te njive i druge stvari prodavao u nuždi a sada Magjarima da ih proda?! Dopisnik je pako svojim izmišljotinama i klevetama digao čast ravnateljstvu ovoga samostana, pa s toga je po kršćanskom moralu dužan ili dokazati svoju tvrdnju, ili opozvati očitu laž.

Što se tiče njeg. preuzv. Strossmajera njemu svaku čast i poštenje nose i nosiće bosanski franjevci kao svomu prvomu dobročinitelju i da bi mogli za njega bi sve dali!

Jedan samostanac.

Derventa, 18 Januara.

Putujući u Derventu sastadoh se s odličnim muhamedancem iz Turske Hrvatske, koji mi pripovijedi kako se jednako javljaju naši iseljenici

muhamedanci iz Inedjola, Brusa iz Male Azije svojoj rodbini u Bosni i pravu je obavješćuju o ovamošnjem njihovom položaju i živovanju. Kako se iz njihovih listova razabire, baš im tamo ruže najbolje ne cvatu, dapače svakom zgodom preporučuju svojoj rodbini, da čuva grudu rođene zemlje i domovine svoje, jer vele „nema Bošne do zlatnih vrata.“ Pišu nadalje, da bi im tamo nešto bolje bilo da se iz Rusije ne sele, Čerkezi u Aziju. Tako pišu Džaf i Ajro Alagić rodbini svojoj da na dan iz Rusije prispije po osamdeset porodica u Inedjol. Vele da su oni kao begovi prama njima. Čerkezi nigdje ništa ne donose, do li gladne svoje čeljadi pa postaju opasni po bosanske doseljenike, jer glad očiju ne ima. Ko našem pisanju ne vjeruje, neka se obrati u Inedjol na spomenute Alagiće pa će se uvjeriti.

Dogje mi do ruka krasan spjev „Ženitba Esada Kulovića“, spjevao Osman beg Štafić, a preštampano iz zagrebačke „Prosvjete.“ O toj pjesmi ne mogu drugo reći nego da nijedna muhamedovska kuća ne bi smjela biti bez nje.

Hrvat muhamedanac.

Pogled po svijetu.

Danas je Srbija na dnevnome redu. Odatav su odozda dolazili glasovi o krizi, ali je Grušićev kabinet to jednostavno dementirao. Na jednom je kriza postala ožita. Kralj je pretrgao sa radikalcima svaku užu svezu i pozvao oca Milana iz Pariza. Grujić je na to demisionirao.

Milan je došao u Beograd simpatično pozdravljen od srpskoga naroda. Hrgjava je to svjedočba njegova karaktera. Milan je s kraljem u konaku sazivao naprednjake, liberale, radikale, dapače ovim zadnjim dao dobrih predika — da nijesu štedili novce!

Pokušalo se da se sastavi novo ministarstvo izabirući radikale, ali nije se uspjelo. Isto tako propala je i liberalno-naprednjačka koalicijska. Napokon se skalupilo nekakvo ministarstvo bez boje, bez programa i skupština je odgorgjena do 1 novembra. No kriza nije svršila. Radikali se spravljaju na otpor.

A zašto sva ova bruka? Nema tu pitanja programa, financijskog pitanja itd. Ti svi profesori, generali, ministri koji svojim bučnim titulama imponuju pokazale, da su nesposobni da vladaju. Zato je kriza i biće je uvijek. Srbija se nalazi u najvećem rasulu, jer je narod sve što je boljeg porodio od sebe odbio.

Car Vilim pomirio se s Bismarkom. Kad je ozdravio poslao mu je laskavo pismo i flašu dobrih vina.

Brzjavi. — Rim, 26. Januara. Franceska je isplatila Italiji 420.000 franaka kao otštetu za poubijane radnike u Aigues-Mortes.

Berlin, 26. Januara. Danas je amo prispio knez Bismark da se caru zahvali i da se konačno izmire.

Domaće vijesti.

Sabor dalmatinski. — U prošli utornik bila je druga, a tek u ovaj ponedjeljak treća sjednica. Sabor je praznikovao sedam dana. Zašto? To se ne zna. Možda vlada još nije proučila zakon o pticama.

Do sada je predsjedao dr. Bulat, ali u utornik u neko doba nakanio se i conte Gjuro Vojnović da stupi u sabor. Kad je mogao na banketu u namjesnika slaviti ovog kao providencijskog čovjeka, koji da će poput njegova imenjaka, bibličkog Davida oboriti dalmatinskog Golijata (biva, sve nevolje koje nas more), može bogme i u sabor. Šta više conte Gjuro izjavio je, da je pitanje o sjedinjenju od velike važnosti.

Ali adresa još nije došla na raspravu. Ona će doći, rekao je predsjednik, kad sabor obavi sve ostale poslove, dakle kad votira naš mršavi provincijalni budžet i kad prihvati zakone o pticama i o divljaci. Ljubić i drugovi prosvjedujuć i zagloše iz sabora. Zatim su se nastavila čitanja izvješća vojnika, poljodjelske zaklade, mirovinske učiteljske, zemaljske učionske itd. Na posljednju riješene su njeke molbenice i tim je završena sjednica. Druga nije bila urečena, ali znamo da je bila u četvrtak.

Članovi većine do sada igraju neku nerazumljivu ulogu.

Sabor hrvatski. — Sabor hrvatski nastavlja specijalnu debatu proračuna. Odmah kod tačke „ban“ dignuo se je zast. Crnković, te je izjavio da će glasovati za proračun i u neku ruku držao je govor koji je spadao više generalnoj debati. Tim je izazvao opozicijonalce, koji su kroz usta Franka, Kumičića i drugih odgovorili Crnkoviću baš kako treba. Govori se, da se g. Crnković radi toga što je bio u zadnje doba propušten u mnogim odlikovanjima bio veoma razljutio i ne htio da sudjeluje općoj raspravi. Sad se to izgledilo.

U magjaronsku stranku uniješe Dr. Pliverić i Dr. Nikolić neku novu notu. Oni su doista najveći nagodbenjaci, al kad utiš njihove govore, vidi se, da s nagodbom nijesu zadovoljni. „Pa da je ona gora nego jest“, rekao je jednom Dr. Nikolić.

Sabor istarski. — Naša braća u Istri podnose teških kušnja s obijesne talijanaške većine. Njeki dan prof. Spintić prikazao je jedan prešni predlog, ali presjednik ne dade mu ni da ga čita. Predlog je bio da hrvatskom jeziku. Većina je kroz to vikala i bučila, a s njom i galerije. Hrv. i slov. istarski zastupnici bijahu prisiljeni da brzojavno prosvjeduju kod ministra-presjednika.

Pišu nam iz Janjine: — Nije dosta da u ovoj našoj varoši ne smiju se pjevati hrvatske pjesme, te je mladež bila osugjena na 24 sata zatvora, nego evo na najveće naše svetkovine kao ona od božića bilo nam je zabranjeno pucati iz mužara po našem starinskom običaju. Znatijeljni smo da li će nas sličnom zabranom iznenaditi i na našega sv. Vlahu. Neka ovako potraje, vidjećemo ih lijepijeh. — U nas zdravlje nije najbolje, hunjavice do ta. Nedaj bože da se koja druga pojavi. Zato preporučamo čistoću mjesta.

† Dr. S. Vučetić. — Umro je kan. Vučetić višegodišnji kandidat magjarske vlade na zagrebačku nadbisk. stolicu. Tim je ispražnjen i koprivnički izborni kotar. Ujedinjena opozicija kandidira tamo dra. Ivana Ružića odvjetnika. Ima izgleda na pobjedu. Dr. Ružić bio bi izvršna sila u hrvatskom saboru.

„Danica.“ — Primili smo prvi broj novog hrvatskog časopisa koji je počeo izlaziti u Pittsburgu u Sjever. Americi pod ovim naslovom. Dobro je uregivan i krcat vijesti, a velika formata.

Izjava bosansko-herc. omladine. — U prošlom broju javili smo da je svakolika bos. herc. sveučilišna omladina učinila izjavu, kojom se priznaje članom naroda hrvatskoga. Švapskim listovima to nije pravo i oni hoće silom da u izjavi vide prste ujedinjene oporbe. Ako je ovu izjavu pospiješila i nadahnula sloga hrvatska nikud bolje. Ali žalosno je da je jedan slovenački list, klerikalni „Slovenac“ ne odobrava. Njemu se čini čudno kako su se katolički gjaci sdružili sa muhamedancima. Ovo zaudara po ludilu. Zar izmegju nas katolika i muhamedanaca opstoji ikakva narodna razlika?

Gradska Kronika.

† U slavu Antuna Kazali. — Svi hrvatski listovi donijeli su prigodom smrti našeg pjesnika veoma lijepih nekrologa. Osobito su se istaknuli „Obzor“ i „Vienac“, koji su toplim riječima sažalili, što je ugasnula ova naša sjajna zvijezda.

Dobra prigoda. — Poznata učiteljica ručnog ženskog rada gospogja Constans Hay povratila se je prošlih dana iz Franceske, te se stalno nastanila u Dubrovniku. Podučava osvem ručnih radnja i u franceskom jeziku. Uredila je tečaje za podučavanje više učenica u jedan put, na koji način cijene su znatno snižene. Eto prilike našim djevojčicama da se usavrše u krojenju i ostalim ženskim radnjama.

Poklade. — I ove godine kao obično ne fali u našem gradu, pokladnih zabava, tim više što su poklade ovoga puta vrlo kratke. Zato na Placi svaki dan na pretek maskara. Pleše se svukud, u Čitaonici, Štionici, Teatru, u Bačićevoj dvorani.

Večeras je ples u našoj Čitaonici.

Došastli broj „Crvene Hrvatske“ radi blagdan na lazi će u petak na podno.

Diskoras.

Ivo. — Dunque smo se razumjeli I čuvaj se da te ne privaru.

Lobro. — Mene? ... Čovječe o čemu govoriš. Ovaki se ne vodi za nos Nego ostaj zbogom, podne će, idem vigjet u Klokočuše, jeli u mene moja pošla doma. Stavio bi joj u košić par papuča. Zbogom Ivo!

Ivo. — Adio Lobro! idem i ja, imam nešto posla. Zbogom!

Nikola. — La questione bisogna prenderla da questo lato, jerbo ako mi štogoć ne učinimo, Srbi neće zaista. Više im ne vjeruju. Ti me razumiješ.

Dotur. — Lascia fare, meni ćeš doć spjegavat! Znam ja s koje hi bande valja uhitit. Samo polako, kako da nije tvoj poso Oho! eno gja jednoga! Pušti me šnjim, adio! (Prohodi Lobro). O Lobro, baš mi je drago da si u gradu! Kako si? što ima novo?

Lobro. — A evo ti me št! ... Imo nešto posla

Dotur. — Dogji momenat samnom u oficijo, imamo se razgovarat.

Lobro. — Hm! ... Nemam kad.

Dotur. — Hodi jadan koja ti je preša. Pukla je senten-za od one kauze, ma još je poso na tribunalu. Hodi!

Lobro. — (Smije se). Pa eto ne služi da idem tamo, rekli ste mi ovgie.

Dotur. — Dunque kako idu posli? Znaš eto su brzo vo-ti. Mi smo svegi od našijeh, je li da?

Lobro. — Kakvijeh vašijeh? Za Srbe?

Dotur. — Ma kakve Srbe, ovi ti ga odmah uhitio s Srbima. Kad si ti od mene čuo da sam Srb i od mene i od gospara Boža i gospara Balda i drugijeh? Da mi je znat ko vam je tjem napunio glavu. Ne trata se ovdj, za Srbe nego za Dubrovčane, Dubrovčane, Dubrovčane!

Lobro. — Ajde jadan, ti ćeš mene krstit kad sam kršten. Ja znam da ti nijesi srb nego autonomaš, a to je isti gjavo. Jedan fatiga za drugoga. Kako da ja ne znam! Dubrovčani! ... Bre i mi smo Dubrovčani. Nego zbogom!

Dotur. — Čuj, čekaj! Mi smo za gospara Frana. Gospar Frano je veliki gospar.

Lobro. — A eto vam ga, mi vam ga nećemo. Što nam je učinio ti gospar Frano? Obećo trista učinio ništa. Nego steko neku ludu silu, pa ne možeš pridanj ni za svoj poso, a kamo li jadan siromah. Eto vas, pa recite jeli ovako? Da znaš kako je onomane vik'o na jednoga - iz Postranja što je doš'o po liječnika! I ostajte zbogom!

Dotur. — Čekaj još momenat, imam

Lobro. — Neću čekat, nijesam ja ni Srb ni Talijan. Jednom ste nas prevarili.

Dotur. — Nijesmo ni mi, mi smo Dubrovčani.

Lobro. — Jednom ste nas prevarili.

Dotur. — Ma kad nećeš da se daš razlogu

Lobro. — Jednom ste nas prevarili.

Dotur. — A eto sve što je boljega u Župi, s nama je.

Lobro. — Ko je svama?! Ivo Gagre! Ajde, bogati, gosparu, nemoj počat ludovat Nego ostajte zbogom, vidim ja da ću se uvestit u napas. (Rastaju se).

Književnost.

Nova Drama. — Gosp. Dinko Politeo, hrvatski publicista i suradnik „Obzora“ napisao je dramu pod naslovom „Marija Stančevićeva.“ Drama je prikazivana u hrvatskom pozorištu u Zagrebu, te je postigla sjajan uspjeh. Čestitamo!

— Primili smo prva dva broja „Vienca“ i „Prosvjete“. Uprav smo se nasladili sa ova dva naša književna lista. Oni se megjusobno takme koji će da postane bolji, a to je na korist naše književnosti. Mi ih toplo preporučamo. Cijena je svakomu po 7 fior.

— Društvo Pučka knjiga u Zadru objelodanilo je kroz godinu 1893 ukupno 5 novih knjižica u 500 primjeraka. Utjeralo je 500 fior. a potrošilo fior. 412.61. novč. Upisali su se 22 nova utemeljitelja a 641 pribojnik. U novom upraviteljstvu izabrani su presjednikom V. prof. Danilo, a potpresjednikom Dr. P. Klaić. Kao vijećnici: N. prof. Batistić, A. prof. Nimira, Dr. A. Katalinić i J. prof. Carić; a tajnik-urednik E. M. Vusio.

— Primili smo nadalje Izabrane ruske narodne pripovijetke. Preveo Mirko Divković ravnatelj kr. gimnazije zagrebačke. U Zagrebu. Knjižara Dioničke Tiskare. Pripovijetke koje smo pročitati vrlo su zanimljive i jezik je dobar.

Priopćeno. *)

Na 7 Decembra 1893 imao sam biti saslušan kod C. K. Suda u Cavtatu u pogledu neke parnice od mene podignute protiv neke osobe. Na 22 Novembra poslao sam na Gosp. Vlahu Rajčevića, tražbu sa mojom punomoću da me zastupa na rečenu audijencu, u koliko zaprijeđen ja ne bi bio mogao taj dan saći do C. K. Suda. Po Gosp. Peru Boroji na 4 Decembra 1893, poručio sam opet Vlahu Rajčeviću jesam li ja siguran da će on na 7 Decembra mene zastupati i odgovorio mi je po istome da ne mislim. Opet na 4 Decembra 1893 poručio sam mu istu stvar po Gosp.

*) Za ovo pismo ne uzimamo nikakve odgovornosti. Ur.

Arbanasu Crevljaru, odgovorio mi je kako i prvi put da sam siguran i da ne mislim. Ja jedan u nadi da će on to sve meni opremit u potpunom redu, ostadoh zadovoljan. Kad tamo na veliko moje čudo kad je imala biti udijenca biva na 7 Decembra 1893, Gosp. Vlaho Rajčević ne prikaziva se na Sud ni stranka koju sam ja pozvao. I tako pade udijenca, i mene uvali u ogromni trošak i nepošteno me prevari. Pita se je li ovo korektno postupanje? Možda je njemu srbinu dopušteno varati stranke? možda se njemu osvećivati gdje sam ja Hrvat? Mislim da to nije pošteno. Pozivljem pažnju C. K. Suda Cavtatskoga na ove neurednosti i njemu je bđiti nad ovakove osobe, kad mu je dopušteno na sudu zastupati stranke za da se pomože, i žive; što po opstojecim propisima ne bi mogao nego samo osoba zakonita. Ako se dađe pripustiti pravdozakonstvo, nema se ipak dopustiti da onaki bacaju stranke u ogromni trošak možda za partajske osvete. Ovo sve iznašam na vidjelo, da se rodoljubni konavljani ne pušte prevariti i da vide s kojom vrstom čeljadi mi imamo česa činiti.

Gruda, 15 Januara 1894

Ivo Jelinović
Narodni terzija

Veleučeni gospodine Uredniče!

Najučtivije umoljavam Vašu prijaznost, da blagoizvolite uvrstiti u Vaš cijenjeni list slijedeće:

Na upit mojih prijatelja i znanaca, koji su me pitali ustmeno ili pismeno: Hoće li se banka „Slavija“ s novom godinom ustanoviti u Spljetu glavnu podružnicu za Dalmaciju; i mislili priteć u pomoć tamošnjem zapuštenom našdm narodu nižeg sloja, koji stenje pod lihvarskim i kamatničkim jarmom, kao što je učinila i čini po Istri.

Meni kao nadležnom njenom činovniku za Dalmaciju čest je izjaviti:

Prvo: Ne buduć se postigao dovoljan broj članova, još za koje vrijeme nije moguće ustanoviti podružnicu, pošto se ne bi mogli niti troškovi pokriti.

Drugo: Budu li se odazivali tamošnji rodoljubi, po onoj: svaka ptica svome jat, kao što su se odazivali i što se odazivlju oni posestrime Istre, i budu li se zauzimati Vaši zastupnici kod ovdješnjeg glavnog Zastupstva — odnosno Ravnateljstva u Pragu, kao što se zauzeše Istarski sokolovi, poslovat će se na isti način.

Sad sve stoji u odzivu tamošnjih rodoljuba i u patriotičnom poduzeću. Ja ću s dojučim mjesecom prosljeđiti svoje djelovanje po našoj kršnoj i ubavoj Dalmaciji, preporučujući se Vašoj rodoljubnoj blagonaklonosti. Da bi se htjeo koji rodoljub k meni obratiti za kakav posao, to može učiniti adresom u Ljublanu — odakle preko Slav. Zastupstva banke „Slavije“ namah dobijem.

Ljubljana, 6 Siečnja 1894.

Ivan Radeljak

nadležni činovnik za Dalmaciju uzajemne osjeguravajuće banke „Slavije“

L. MOSCHETTI.

Accordatore e riparatore di organi, piano-forti, armoniche, armonium, ariston ed ogni qualità d'istrumenti musicali, stabilitosi qui a Ragusa accetterebbe alle famiglie di Ragusa un' abbonamento annuale per Pianoforti.

per 4 accordature all' anno	fior. 7
per 3 " " "	6
per 2 " " "	5
per 1 " " "	4

Riparature che oltrepasano fior. 25 pagabile a rate mensili, fior. 5 al mese.

Per coltivature dei organi di chiesa fior. 20 all' anno, due volte all' anno; fuori di Ragusa fior. 30 e più secondo la distanza.

Fabbrica armoniche dai fior. 25 fino a 80.

L. Moschetti

1—4 Ragusa, Prijeko Nro. 124.

PRODAJA KAMENICA.

Ima tomu deset godina, da sam počeo razasijati kamenice iz moga gojilišta, u Kutima kod Stona Maloga, po raznim stranam naše carevine i svake mi godine raste broj naručitelja. Ko bi i unaprijed hotio nabaviti dobre vrsti i svježih (freških) kamenica, nek se obrati na moje ime, biće potpuno služen sa naručbom u svako doba od prvog Oktobra do petnaest Aprila. Prodavaju se na komade ili na kila.

Ston, 25 Januara 1894.

Antun Medi.

Brzajavna adresa: Medi — Ston.

(1—3)

WILHELMOV

ANTIARTHRITSKI I ANTIRHEUMATSKI

čaj za čišćenje krvi

FRANA WILHELMA

LJEKARNIKA

u Neunkirchenu u Dolnoj Austriji

dobiva se

kod svih Apoteka

uz cijenu od 1 flor. a. v. za packet

Buduć da koliko prije moram se iseliti iz moga dućana za odijela, prisiljen sam prodati odijela za muške, ženske i djecu crevlje i ostalo ispod tvorničke cijene

Pozivljem sve one koji bi imali namjene kupiti jeftino, da se obrate

Weissu

kod koga ima najveće stovarište u tijem stvarima

Osjeguravajuće društvo New-York.

Glavna filijalka društva u Beču poslala je ovih dana ovaj brzajav na sve svoje podružnice:

Primili smo kabelom vijest o sjajnim rezultatima dobivenim godine 1893. Prošle godine izdali smo konačno 82.000 polica. Osjegurana glavnica iznosi 1155 milijuna franaka, te nadmašuje proizvod svih društava na svijetu. „New-York.“

Glavno zastupstvo osjegurajućeg društva „New-York“ za Dubrovnik i okolice P. G. Svago, kod Dominikanske Crkve.

Badava dobije svaki predplatnik 4 krasne slike u bojama.

Badava!
5000
otisaka

1. broja novoga VII. tečaja

DOM I

dotiskani su u knjižari LAV. HARTMANA (Kugli i Deutsch)

a šalje se svakomu tko dopisnicom zahtjeva

badava i franko.

najvećeg ilustriranog lista

SVIET

Ovaj list sadržaje mnoštvo izabranih i vrlo zanimljivih pripovjedačkih hrvatskih pisaca, prevoda i mnogo umjetničko izradjenih slika.

Predplata: Za cijelu godinu for. 6.—
Za pol godine for. 3.—
Za četvrt godine for. 1.50.
a šalje se poštanskom naplatnicom

Knjižari LAV. HARTMANA (Kugli i Deutsch)
III 2 — ZAGREB — Ilica 2.

Za pol cijene dobije svaki predplatnik „Dom i Sviet“ krasni šaljivi i mnogimi slikama nakičeni list „Zvekan.“ jer sa „Dom i Svietom“ skupa stoji samo 8 for. za cijelu, 4 for. za pol, 2 for. za četvrt godine. — Prvi broj istoga šaljemo svakomu na zahtjev badava. —

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za (Dubrovnik:) na cijelu godinu 4. na 6 godinu 20. (Za Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu:) na cijelu godinu 4. na 6 godinu 20. (Za inozemstvo) 4. na 6 godinu 20. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu je predbrojen i liza, dočesto polugodišta.

Pretpata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu. Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi. Rukopisi se ne vraćaju. Listove ne frankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Pretpata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu. Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi. Rukopisi se ne vraćaju. Listove ne frankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Kocka je pala!

„Narode! Tvoja smo mladež, tvoje dobro, stavismo ciljem svoga djelovanja, pa mislimo da ti možemo reći, da se ne daš zavesti i otuđiti od hrvatstva!“

„Ne strah se staniti li ti rada hrvatstva, prijetiti ti, triput draže ti milije neka ti bude staniti li ti hrvatstva, preziti, hrvatsku li ti drugo ime, mahneti ti, ne vjeruj, rekni ti, vjeruće ti opteti hrvatstvo!“

„Da, na koncu ove izjave ne može akademijaska mladež, a muhamedovske i katoličke vjere, a da najostrije ne prosvjeduje protiv naskoj i sramotnoj izmišljotini, kojom se muhamedovski dio našega naroda gleda, odvratiti od hrvatstva, dokazujućim mu, da je hrvatstvo isto što i katoličanstvo, te da su muhamedanci u opasnosti da po hrvatstvu prime i katoličanstvo.“

„Muhamedovska i katolička mladež osuguje se preziranjem tu pristaću, da, to izjavljuje, da hrvatstvo nema ništa zajedno s katoličkom ni uopće s kojom vjerom, hrvatstvo je narodnost a zna se: braška vjera, braška narodnost. I muhamedovska i katolička mladež poručuje svakom onomu, koji je isamio s toga Hrvat jer je katolik, da on nije dobar Hrvat.“

„Rekosmo: a završujemo vrućom željom, da ti, Narode, čija je sadašnjost, probudivši se, pospiješ konacnu pobjedu hrvatske misli u Bosni i Hercegovini, pospiješ, velimo, jer je pobjeda osigurana: ona je zajamčena povješću i prošlošću a da joj i budućnost bude sklonu, bit će tvoja i naša brigda.“

Ovo je zaključak glasovite izjave, što ju je izdala i potpisala sveukupna bosanska i hercegovačka omladina: muhamedovske i katoličke vjere, koja danas uči na sveučilištima u Beču, Zagrebu, Gracu i Innsbričku.

Nema više potrebe. Iz ovih krasnih i uzvišenih riječi bosanske i hercegovačke omladine obijuh vjera, možemo mirne duše kazati: kocka je pala!

ne smiju tiskati bez potpisa svekoličke omladine. Sta će javnosti potpisi, kad joj izjava kaže da su ju potpisali svi muhamedovski i katolički sveučilištari iz zaposjednutih zemalja? Ne bude li to bila istina, da se bio našao a mai jedan sveučilištar, koji svog potpisa nije dao, on je imao prava da prosvjeduje.

Naši protivnici čekaće na prosvjed i do sudnjega dana, jer je ovu izjavu zbija potpisala sva kolika muhamedovska i katolička sveučilišna mladež iz Bosne i Hercegovine, njih jedno dvadeset na broju.

Nijesu to „žutokljuni“ i „mamlazi“ kako ih zove „Novo Vreme“, već je to cvijet bosanske i hercegovačke mladeži po inteligenciji, po rodu i položaju svojih roditelja. Srpski listovi u svoje doba pravise galamu sa dvojicom ili trojicom muhamedanaca, koji su iz Bosne pobjegli, koje srpska vlada podupire, da se zovu Srbima. Ali naša omladina nije iz Bosne pobjegla, ona nije svoj narod ostavila, ona se uči na visokim školama, ona će se sutra povratiti svome narodu, da mu bude od dake i od koristi.

Srpski listovi usugnuju se pitati i za porijeklo naše čestite mladeži, valda iz sumnje da to nijesu kakvi došljaci, koji juče dogoše u Bosnu. Jadnici! Između potpisanih naci će dva bega Defterdarovića, Ahmed-bega i brata mu Ibrahim-bega, sinove načelnika Trebinja grada, čija starodavna familija Defterdarović-Resulbegović dala je turskom carstvu više odličnih vojskovođa i paša, kako to svjedoče stari fermani carski, koji se u njihovoj kući čuvaju kao amanet. Pa da sada preskočimo sa skrajnjega juga Hercegovine na sjever Bosne ponosne, ostavljajući Mostarce, Travljane, Kreševljake i Sarajlje, pozivljemo srpsku braću neka se upitaju u Bihacu, da li su eff Midžići došljaci, neka upitaju da li su došljaci begovi Pašalići iz Bos. Krupje, jer će i ovih imena naci na spomenutoj izjavi, kao što će naci i ime bega Ostojić-Hrasnice iz Konjice, čiji su pradjedovi — Ostojići — sjedali njeko vrijeme na bosanskom kraljevskom prijestolju!

S više se strana, a sa raznih stanovišta gleda zatajiti svijetu istina, — kaže u početku izjava! — nastoji se iz petnih zila pomutiti pojmove našem bistroumnom, ali školom, još sve o sve neprosvijetljenome narodu, kao da bi se on, — osim hrvatskim, još nekima drugim narodnostnim imenima, koja ili uopće nemaju, nikakva prava na to ili kao takova uopće nikad ni postojala nijesu, velimo — kao da bi se on još nekim drugim imenima mogao nazivati, pak da bi ga ostali svijet i drugi narodi i po tim oznakama mogli razlikovati, te znati, koje i gdje mu je domovina, kakvoga li je naroda, što živi u Europi. Sve to biva na štetu hrvatskom imenu!

Hoće se i nugja nam se, da biramo od nekoliko narodnosti, koju hoćemo. Birat ne možemo, jer sama privola na izbor značila bi, da smo nesigurni za ono, što u istinu jesmo; da ne znamo da samo jedno možemo biti, samo jednim imenom da se možemo zvati, — imenom hrvatskim.

Bosnjaci i Hercegovci muhamedovske i katoličke vjere dobro će promozgati ove riječi, izuštene od njihove omladine na visokim školama. Oni će zacijelo onako i raditi kako što ona misli i ra-

di. Mi ćemo biti složni, bićemo jedno i lijepa budućnost našega naroda biće osigurana. Zivjela omladina! Zivjela Hrvatska!

Kako je u Srbiji.

Da naši čitatelji imaju potpunu sliku ove nesretne zemlje (koja bi od nas zaslužila svako sazajenje, da uprav bratoubojničkim načinom ne nastoji nam u svaku ruku nahuditi), donosimo ovdje nekoliko fakata, koji su se u njoj zbili u roku od mjesec dana, bez ikakve kazne, a gdje-god možda i uz znanje vlast.

Evo ih:

Noću 6. novembra, nepoznati zlikovci napali su na kuću Kamena Nikolića, liberala iz Kutiljeva, i potjerali mu stoku, ali se Nikolić pohi-je sa zlikovcima vatrom iz pušaka, te ih od kuće svoje odbije. Te iste noci, možda ti isti zlikovci, napali su na kuću Ante Krstonosića i Pavla Dimitrovića i ove opljačkali i opustili. Vlastima nije poslo za rukom da zlikovce pronagju.

Noću izmegju 9. i 10. novembra, nepoznati zlikovci razbili su sudnicu općine Zickel i opljačkali je, i porez joj odnijeli. Vlasti nije poslo za rukom da ovog jазавца pronagje.

Noću izmegju 7. i 8. novembra napali su zlikovci na kuću čestita starca, Petra Tatića, seljaka iz Tatovaca, Petra na mrtvo ime isprebjaši i do gole ga duše opljačkali. Zlikovci nijesu pronagjeni.

Danju 15. novembra premlaćen je motkom Miloje Jovanović iz Brgjana, te je na mjestu o- stao mrtav. Miloje je, kako „Takovo“ veli, bio v- stan član radikalne stranke, i baš su ga premla- tili naprednjaci! Zlikovci nijesu pronagjeni.

17. novembra osut je citav plotun iz pušaka na Milenka Tomića, naprednjaka iz Brezjana. Ve- le, da je ovo kapetanovo maslo, a kapetan nije pozvan na odgovornost.

18. novembra Lapadata G. Sandića, seljaka iz Bordelja u srezu ključkom, ubi carinarski po- zornik iz puške. Govore, da mu se probijelo, da ga ubije, pa ga ubio.

18. novembra obijena je sudnica općine ja- vorske i opljačkana. Lopovi nijesu pronagjeni.

Noću 19. novembra obijena je sudnica opć- ne šumljanske i iz iste pokraden porez. Lopovi nijesu pronagjeni.

Noću 19. novembra zapaljena su i sagorjela su dvojica sjena i dva stoga šaša Luki Kušiću, se- ljaku iz Sveštica (naprednjaku). — Zločinac ni- je pronagjen.

20. novembra obijena je sudnica općine br- daračke (okr. požarevački) i opljačkana. Lopov nijesu pronagjeni.

20. novembra poginuo je kod sudnice općin- ske u Vel. Plani (okr. toplički) Yukoja Zarić, op- ćinski služitelj, a na kneta Savu, liberala, pucali su iz pušaka. Krivce vlast nije pronašla.

20. novembra uhvatili su kmetovi carevački u srezu ramskom, okr. požarevačkog, Dimitrija Sto- kica iz Carevca, goja, zbog kragje košnice; 25. javili su, da je iz apsa pobjegao, a 27. nagjen je Dimitrije u jazu vodeničkom, premlaćen sjekirom i iz puške ubijen. Nestalo čovjeka iz apsa, pa to ti je!

Ovako važni čin nije mogao da ne prouzro- či veliki utisak u stranome svijetu. Njemačke no- vine tješe se da je izjava djelo hrvatski državo- pravnik političara, dok slavenski „Narodni Li- sty“, koji su nekad na dugo i na široko opisivali donkišoterije, jednog probisvijeta, naprosto šute. Ali izjava je najostrije dirnula u živac našu bra-ću. Srbe bilo s ovu, bilo s onu stranu Drine, Beo- gragjani naprosto ne vjeruju u ovu izjavu i tim se tješe. Beogradska „Srpska Zastava“ javlja Srbijancima da izjava nema nikakve važnosti, jer da nije potpisana. Isto tako misli „Branik“ i drugovi mu, dok zenumsko „Novo Vreme“ zo- ve bosansko-hercegovačku omladinu „mamlazi“, „žutokljuna“, „derladi“, „zecevi“ i drugim sličnim uvrijeđama, sasvim da imai on ne vjeruje, jer na izjavi nema nikakva potpisa.

Upitali bi, ove delije, šta je izjavi i trebalo potpisa. Nju je izdala sveukupna muhamedov- ska i katolička mladež koja se uči na sveučilišti- ma u monarkiji. Ona ju je izdala i potpisala, a potpisi se nalaze u uredništvima „Hrvatske“ i „Obzora“, koji tamo ne služe za drugo nego kao garancija uredništva koja jednu ovakovu izjavu

Noću između 21. i 22. novembra obijena je sudnica općine odžačke (okr. kruševački) i iz nje iznešena „Verthajmova kasa“ sa porezom. Lopovi još nijesu pronagjeni.

Danju 22. novembra teško je ranjen Stěvan Simić, težak iz Glušača. Na njega je pucao žandar po naredbi Manojla Lazarevića, vatrogasca, čuvenoga kmeta glušačkoga!...

Danju 23. novembra prešla su 4 naoružana čovjeka na čamcu iz Banata kod Kličevca, i tu se sa kmetom kličevačkim i pandurima puškarali i opet natrag vratili. Niko nije poginuo.

24. novembra ubijena je u Pirotu Vela žena Angjelka Stojanovića tkače. Zlikovci su je u sred bijela dana uvukli u podrum, i tu je sjekirom prematili, pa opljačkali. Vlasti nije pošlo za rukom da ubojice pronagje.

25. novembra nepoznati zlikovci tarili su pod prag đučanski Stojana Soldatovića iz Pirota kutiju baruta pa potpalili. Šteta je neznatna. Zlikovci nijesu pronagjeni.

U veče, 26. novembra ubijen je iz puške Jon Tukić iz Vel. Jasikove; član stalnog odbora okr. krajinskog. „Odjek“ kaže, da je ovo ubijstvo političke prirode. I Jon Tukić je ubica.

27. novembra nagjen je na drumu ubijen Paun Jovanović, seljak iz Česljeve gore. Ubica nije pronagjen.

28. novembra zapaljena je kuća Sretena Šaponjića težaka iz Bed. varoši, te mu sagorela sa svimi stvari. Zlikovac nije pronagjen.

29. novembra iz jutra udavljena je i opljačkana u svom stanu Mara, udova Stojana Cojinceta u Požarevcu. Ubojica joj odneo 40—60 dinara, svu sermiju koliko je imala. Vlasti nije pošlo za rukom da ubojicu pronagje.

3. decembra poginuo je Živojin Stanojević iz Nedeljice (okr. podrinski). Ne zna se ko ga je ubio. Prije dva dana pred smrt, puškarao se sa Ilijom Ilijćem ondašnjim, oko megje.

7. decembra ubijen je predsjednik užičke okr. skupštine Sredoje Krčevinac iz Latvice. Ovo je onaj ubica Milana Žugića. „Dnevni List“ kaže, da su „poznate ubice“, ali niko nije pozvan pred sud.

8. decembra u veče zapaljena su sjena Miloradu Baboviću, naprednjaku iz Vračevića, a u slavu slobodnih općinskih izborah. Zlikovci nijesu pronagjeni.

9. decembra. U slavu slobodnih izborah ukrageno je Marku Perišiću iz Latkovića, naprednjaku, 28 ovaca i jedan vol, a jednog mu vola u košari na mrtvo izprebijali. Vlast nije lopo-ve pronašla.

10. decembra zapaljena je košara Živku Joksimoviću iz Ratkovaca, liberalu, i u istoj mu izgorela 4 vola i jedna krava u slavu slobodnih izborah.

13. decembra nepoznati zlikovci običe „Verthajmovu kasu“ općine mrčevačke i odnese 2500 din. Vlastima nije pošlo za rukom da lopo-ve pohvata.

Je li dosta?...

Ovo i ovako piše beogradsko „Videlo“ organ naprednjačke stranke.

Njeki smušenjaci koji se rugaju s našim hrvatskim imenom, s našim državnim pravom, s našim željama za sjedinjenjem, neka se ogledaju u ovo zrcalo. Neka vide malo kome i kamo bi nas dovela njihova smetena politika, ako se politikom može zvati luda i mahnita mržnja na Hrvate, koja sačinja vas njihov program.

Megjutim stavljamo ovo par redaka na razmišljanje našem puku, da pogleda malo za čim teže najskrajnje željece naših odmetnika, koji se krste Srbima. Ovo je zemlja koja je trošila na hiljade dinara, da se, ako je moguće, iskorijeni ime hrvatsko!

Ovogodišnje knjige „Matice Hrvatske.“

I.

Tebi mili moj hrvatski narode, namijenjene su ove riječi, jer se radi o društvu, koje ti je do sada najviše osvijetlalo lice, koje ti pruža najzdraviju i najobilatiju duševnu hranu, i koje ti je u sadanje doba najjači oslon i pravo sunce spasa. To je književno naše društvo, naša mila Matica

Hrvatska! Kome ona širom svijeta, gdje veći broj Hrvata ima, nije poznata? Ta svuda ju nalaziš, gdje prati u daleku tuginu svakog dobrog Hrvata, da ga sokoli u radu i drži u budnoj svijesti hrvatskoj. Koliko Matice za nas vrijedi, znamo samo mi Hrvati, a dokazuje to razmjerno velik broj novih članova. Evo ove godine prijavi se već više članova, nego li se istisaka natiskalo, i da se srećom još koja tisuća natisnula i to bi se razgrabilo. Zaista napredak od lane. Na 50-godišnjicu raspačale se knjige u šest dana, iza kako su izašle, a evo sada još prije nego li izagjoše! Tako valja braćo!

Sada valja da pregjem na same knjige. Neću se upuštati u ocjenjivanje jer to ne spada amo, samo sam nakanio da upoznam čitaoce „Crvene“ s njima. Doduše zastaju za lanjskima u nekoliko, ali to je posve razumljivo, nije pedesetgodišnjica svake subote! Tu su „Ribe“, ogromna knjiga, zabavni način pisanja nadomješćuje manju zanimivost samoga predmeta, te sam uvjeren da će ih svako rado čitati, tu je nastavak „povjesti srednjega vijeka“, već deveta knjiga opće povijesti, tu su „životopisi slavni ilirskih glazbenika“ od našega zaslušnog Kuhača. Svakega će Hrvata zanimati što no pripovijeda o narodnoj himni „Lijepa naša domovina“ u životopisu Runjaninovu; tu je prvi svezak „Bogovićevih pjesničkih djela“, pa „izabrane pjesne Hranilovićeve“, „Bosanke“ Lepušićeve i „Marija Konavoka“ slavnoga Dubrovčanina pok. bisk. Vodopića. Dopuniše pripovijest brat njegov i Carić, a lijep je životopis od Kušara, o pokojniku. Uvod napisan je čistim hrvatskim duhom. Osim tih redovitih izdanja ima ih iz „naklade“ Matice tri: „hrvatske pjesmarice“ od Vj. Klaića sa napjevima, sa obiljem rodoljubnih pjesama. Do sada se u nas prodalo mnoštvo malih pjesmarica ali samo riječi! Matica nas je zato silno obradovala izdajući u lijepom vezu, a uz jeftinu cijenu pjesmaricu sa kajdama.

Važan korak Matičin ove godine su tri „knjižnice“ nove što ih je osnovala, to su: „slavenska knjižnica“ u kojima se palaze prevodi lijepe literature slovanske. Bit će to za nekoliko godina važna zbirka za svakoga Hrvata, a za mlade ljude evo prilike radu. Druga je: „prevodi novovjekih pjesnika“, a posabrat će tekom vremena najdragocjenije bisere svjetskog pjesništva. Ono poče sa dvije divne pripovijesti Turgenjeva: „Plemićkom gnijezdom“ i „Rudjinom“, a ovo sa znamenitim Mickijevim „Pan Tadeuszom“. Treća vrlo važna knjižnica je ona „za klasičnu starinu“. Bit će to vrlo znamenita zbirka, jer će opsisati povijest grčke i rimske književnosti, privatnih i državnih starina te povjest umjetnosti tih dviju naroda, a počinje sa divnom izrekom: „prava naobrazba ne nahodi se u većem ili manjem nagomilavanju cvanja, nego u jednomjermom razvijanju sviju duševnih svojstava, u skladu duševnih sila bez kojega gotovo ne može se ni pomisliti zrelo napredak narodne snage.“ Zaista divna zamisao.

Naši Dopisi.

Sarajevo 25. Januara.

Izjava naše omladine prijedmetom je žive rasprave u našem gradu, koji u domaćim toli u javnim krugovima. Kako je za nju malo ko znao prije nego će izaći, tako je mnogoga iznenadila, ali uopće ugodno iznenadila. Biće ih kojijem ona nije mila, ali tih je manjina. Veći dio naroda, u koliko sam mogao opaziti, primio je nekim zadovoljstvom, kao riječ koja se odavna očekivala.

Mi muhamedanci lutamo ovo desetak godina tamo amo, ne znajući uprav šta da radimo. Ako je kogod u početku imao nekakav program, taj program bio je iselenje. Selimo se! govorilo se sa mnogih strana i dobar dio poslušao ovaj glas na svoju veliku nesreću. Većina ipak nije se mogla ni smjela na to odlučiti, već se podala kljemetu, pa nek ovaj odluči. A, pravo valja, bilo ih je uvijek, koji su nagovarali narod da stoji doma i da se koliko može prilagodi novomu vremenu. Između tih isticao se i sadašnji sarajevski načelnik, ali on na žalost bio udario putem, koji nas vodio do osamljenja.

Ele, mi bijasmo neodlučni. S jedne strane nugaljalo nam se srpsko ime. Srpsko ime mi neh-

tjasmo i ne mogasmo prihvatiti, jer to nam je ime bilo uvijek tugje. Bošnjastvo mnogomu gđiko, jer ime lokalno, ali bošnjastvom smo se odbijali od braće naše. Hrvatstvu se mi nikad nijesmo protivili i da ne bude bošnjastva dubok bi korijen bilo uhvatilo. Izjava omladine pokazala nam je taj put. Zašto da ga ne slijedimo?

Ja umijem ovako: Hrvati su naša braća. Šnjima zajedno živimo u jednoj državi, govorimo jedan jezik. Pogledajmo na geografsku kartu, i odmah ćemo vidjeti šta bi oni bez nas i šta bi mi bez njih. U žvalo tuginu obojica. Ima ih koji nam kažu, a zašto ćemo mi s Hrvatima. Tijem odgovaram s drugim upitom: a zašto baš nećemo šnjima? Šta hoćemo mi? Mi hoćemo da se u našu vjeru ne tiče, da nas inovjerci poštuju kao sebi jednake, da šnjima zajedno s vremenom uzbudimo imati jednaka prava. Mislim da nema muhamedanca u Bosni i Hercegovini koji bi rada da se ove zemlje pripoje Srbiji. Mi bez sile to ne bi dopustili. Mi želimo da ostanemo pod žezlom Habzburga, koji se pokazao pravedni, da nam se dade naš jezik u našoj zemlji — u jednu riječ, da nas puste mirno živjeti i razvijati se. Sve to možemo lijepo imati zajedno s Hrvatima, jer kako rekoš, to je jedan narod.

Sarajevska vlada ne smije se protiviti našim miroljubivim namjerama, koje kako svak vidi ne idu daleko. Mi smo čeljad od riječi i poštenja koji ne mislimo izdaju. Poznato je svakome kako su do tu skoro Srbi ovdje bili držani na dlanu. Pa što se opazi? Puknuše njeki procesi i vlada je vidjela, kako se u nekoj čeljadi ljuto prevanila. Pokazalo se da su njeki... ono što se danas po Sarajevu javno govori i što se je dokazalo.

Kakva temelja bijaše kod tih ljudi, da se na njih narod osloni? Mogahu li oni voditi narod?

Narodni vogja treba da prvo i prvo bude pošten čovjek.

Ja bi svjetovao moje zemljake i prijatelje, da promisle malo vrhu svojih riječi. Jednom valja da se odlučimo. Znam, mnogijem biće teško. Ima staraca koji su četrdeset i pedeset godina shizili sultana, biva, živjeli pod našom starom vladom. Teško se na jednom okrenuti od staroga načeta. Ali se mora. Eto prije smo se dijelili u age i begove i u raju. Aga je bio aga, a raji je služila. I danas je aga aga, ali ako se aga i kmet ne sljube zajedno kao braća, teško ti ga obojici. Dolaze stranci pa metu ko metlom i kmeta i agu. Danas je bolji onaj koji više umije, a zapovijedja onaj koji je umio očuvati svoju narodnost i svoj jezik. Ako izgubimo ovo dvoje, do dvadeset godina ne treba našim braniti da ne idu u Aziju, neće ni imat ko da seli. Doći će stranac i osvojiti svekoliko.

Mladež to vidi, jer zna iz povijesti kako su propali mnogo veći narodi, kad nijesu umjeli da se brane. I, da pravo rečem, mladež nas je pretekla kad je učinila ono što smo imali da učinimo mi stariji, koji ih nijesmo umjeli, ili smo se bili k'o prepali. I dobro je uradila.

—ic.

Pogled po svijetu.

— Bizmark je bio u Berlinu svečano dočekan. Poslije objeda s carem i caricaom vratio se je kući.

— Milanu i Nataliji dozvoljeno je povratiti se u Srbiju. Obustavljen je proces liberalnog ministarstva. Radikalci ogorčeni spremaju se na skrajnju oporbu.

Domace vjesti.

Sabor Dalmatinski. — U prošli četvrtak bila je sjednica, u kojoj su se ponovili prosvjedi protiv prigovornih vladina povjerenika zast. Biankinu. Biankini je između ostalog pitao da se po-hrvati nautička škola. — U ponedjeljnik bila je druga sjednica.

Pjevačko društvo „Slavulj“ u Trebinju. — Dne 4-5 Februara prireguje ovo naše mlado pjevačko društvo trebinjsko lijepu zabavu u vlastitu korist sa ovim rasporedom: I. Dio. 1) Carska Hi-

Digitized by Google

ZA OVE POKLADE
samo kod
Marka Mitrovića
Veliki izbor.
Svake vrsti krinka
i dekoracija
kotiljona.
Uz najjeftiniju
cijenu.

PRODAJA KAMENICA.

Ima tomu deset godina, da sam počeo razasijlati kamenice iz moga gojišta, u Kutima kod Stona Maloga, po raznim stranam naše carevine i svake mi godine raste broj naručitelja. Ko bi i unaprijed hotio nabaviti dobre vrsti i svježih (freških) kamenica, nek se obrati na moje ime, biće potpuno služen sa naručkom u svako doba od prvog Oktobra do petnaest Aprila. Prodaju se na komade ili na kila.

Ston, 25 Januara 1894.

Antun Medi.

Brzopjavna adresa: Medi — Ston.

(2—3)

L. MOSCHETTI.

Accordatore e riparatore di organi, piano forti, armoniche, armonium, ariston ed ogni qualità d'istrumenti musicali, stabilitosi qui a Ragusa accetterebbe alle famiglie di Ragusa un'abbonamento annuale per Pianoforti.

per 4 accordature all' anno	fior. 7
per 3 " " " "	6
per 2 " " " "	5
per 1 " " " "	4

Riparature che oltrepasano fior. 25 pagabile a rate mensili, fior. 5 al mese.

Per coltivature dei organi di chiesa fior. 20 all' anno, due volte all' anno; fuori di Ragusa fior. 30 e più secondo la distanza.

Fabbrica armoniche dai fior. 25 fino a 80.

L. Moschetti

2—4 Ragusa, Prijeko Nro. 124.

W I L H E L M O V
ANTIARTHRITISKI I ANTIRHEUMATSKI
čaj za čišćenje krvi
FRANA WILHELMA
LJEKARNIKA
u Neunkirchenu u Dolnoj Austriji
dobiva se
kod svih Apoteka
uz cijenu od fior. 1 a. v. za packet.

Buduć da koliko prije moram se iseliti iz moga dućana za odtjela, prisiljen sam prodati odtjela za muške, ženske i djecu crevlje i ostalo

ispod tvorničke cijene

Pozivljm sve one koji bi imali namjene kupiti jeftino; da se obrate

W e i s s u

Kod koga ima najveće stovarište u tjem stvarima.

Franjo Supilo, upravitelj, izdavatelj i odgovorni urednik.

Badava dobije svaki predplatnik 4 krasne slike u bojama.

Badava!

5000

otiskaka

1. broja novoga VII. tečaja

najvećeg ilustriranog lista

DOM I SVIET

dotiskani su u knjižari LAY. HARTMANA (Kugli i Deutsch)

a šalje se svakomu tko dopisnicom zahtjeva

badava i franko.

Ovaj list sadržuje mnoštvo izabranih vrlo zanimljivih pripovjedačkih hrvatskih pisaca, prevodila i mnogo umjetnički izradjenih slika.

Predplata: Za cijelu godinu for. 6.—
Za pol godine for. 3.—
Za četvrt godine for. 1.50.

a šalje se poštanskom naputnicom Knjižari LAY. HARTMANA (Kugli i Deutsch) III 2 — ZAGREB — Ilica 2.

Za pol cene dobije svaki predplatnik „Dom i Svijet“ krasni šaljivi i mnogimi slikama nakičeni list „Zvekan“ jer sa „Dom i Svijetom“ skupa stoji samo 8 for. za cijelu, 4 for. za pol, 2 for. za četvrt godine. — Prvi broj istoga šaljemo svakomu na zahtjev badava.

Najbogatije osjguravajuće društvo na svijetu

» The Mutual «

Utemeljeno god. 1842.

Cisto mutualna ustanova bez akcionista. Osjguratelji sami primaju sav čist dohodak društva.

Glavnica garancije 907 milijuna franaka

oko 130 milijuna franaka više od ikakvog drugog opstojeceg društva.

Do sada poduseto 10½ milijarda franaka osjguracija.

Do sada isplaćeno ili nakupljeno za osjguraoike:

2½ milijarda franaka.

Dividendi plaćeni ili rezervirani za osjgurane u 50 godina:

preko 530 milijuna franaka,

od kojih najveća kvota god. 1892:

30 milijuna franaka.

Reserva nagrada (glavnica garancije) za sve osjguracije utanačene u Austriji ostaje položena kao posebno pokriće kod c. k. državne blagajne u Becu (po dopustu od 29 Aprila 1890 Br. 6677.

Solidnost i dobar glas društva.

New York, 8 Juna 1891.

Br. 1031.

Slavnom c. k. Pokr. Sudu u Trst.

U ljeđ stovane tražne ot 12 m. d. Br. 249/2245 častim se priopćiti Vam poviše Mutual Life Insurance Co. in New-York. Na 1 Januara 1890 rečevo Društvo posjedovaše kapital od 135,638,539 dolara (oko 340 mil. flor.). U tom pogledu ovo Društvo ostaje nenatkrljivo. Mutual se drži kao jedno od najbolje upravljanih i najsolidnijih Društava Saveznih Država i kao najbogatije osjguravajuće društvo na svijetu.

(L. S.) Od c. k. a.-ug. Generalnog konsulat u New-Yorku.

Glavno predstavništvo za Trst, Istru, Dalmaciju, Goricu i Trident: Trst, Via Canal Grande Nro 2.

Glavno predstavništvo — u Zadru Petar Andrović — u Spijetu Petar Karatman — u Šibeniku A. Carbone — u Braču M. Kovatić u Putišeu — u Starom Gradu Dr. Marcel Vražučan — u Dubrovniku P. Srncich.

Da se izbjegne nesporazumljenju molimo da se ne pomiješa naše društvo sa onim zvanim „NEW YORK“

A. Podner de Komaromy Nadzornik.

Povlaštena Megjunarodna Agencija za Putovanje

DRAGUTIN PIRELLI

Trst, Via del Arsenale,

(Carlo Pirelli) — Rijeka — Via del Lido 537 vis à vis il molo Adamich.

Prodaje voznih karata

za svako mjesto, preko mora ili preko kopna (cedulje II. razreda uz sniženje cijene). Izdaje cedulja za polazak i povratak za jednu godinu s kamatama od 20 olo a to po cjeniku kojeg držimo uopćem ili amerikanškog društva.

Izdaje vozne karte (biglietti di passaggio)

za Ameriku: preko Havre, preko Anverse, preko Bremena, preko Hamburga, preko Liverpoola, preko Glasgowa i preko Southampton. — Za Afriku: preko Genove, preko Maraije, preko Liona, preko Londona i preko Dartmoutha-a. — Za Australiju: preko Genove, preko Bremena, preko Anverse i preko Hamburga. — Za prugu Iquique (id.): preko Genove i Montevidea, preko Hamburga uprav kroz Magelanovo tijesno i prugom Hamburg, Colon (Colon, Panama, s željeznicom) Panama, Iquique, itd. preko mora uz sniženu cijenu.

Putnici ne treba da traže gore navedene vozne karte, da se misle da razreda kao ni da polože katu. Dosta je da dogu na Agenciju na Rijeci i da uzmu kartu isplaćujuć odmah; poslje nek ostanu na Rijeci ili u kojem drugom gradu odakle polazi parobrod dane, kad im Agencija naloži. Agencija sljedj tečaj svih odlazaka, osim toga u komunikaciji je

sa svim mjestima i sa svim društvima i tako kad god joj se prikažu putnici, nastojeće tako udesiti, da ovi ne budu trošni za čekanje i poslaće ih u mjesto iz kojih će naprije krenuti parobrod preporučujući ih samo društvima, koji će davati na brodu dobro jelo.

Jamči se za odlazak u danu tanačena na putnoj karti i nadoknajuju se troškovi, ako se ovaj zakasni krivnjom Agencije t. j. ako ne dođe na vrijeme u određeni grad zbog toga što je Agencija pogriješila u računjanju koliko traje željeznička vožnja ili ako se ne nagje više mjestu na parobrodu.

Posto Agencija ima u New-Yorku drugu agenciju za odpremanje (spediciju) po svojoj Sjevernoj Americi, rijetka šljaka daje karte za svako mjesto u Sjevernoj Americi uz najnižu cijenu.

Za svako određeno mjesto izdaje ova Agencija vozne karte.

Gore navedena Agencija daje muke obavijesti vrhu cijena: kao i vrhu roka i mjesta odlaska.

Poduzimlje opremanje

prtljage i robe za svako mjesto preko mora ili preko kopna. Obvezno se nadaje tražiti sve stvari što bi se na putu u Ameriku ili drugodje eventualno izgubile ili zaboravile.

Tipografija D. Pretnera u Dubrovniku.

Digitized by Google

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za (Dubrovnik:) na cijelu godinu fior. 4, na pò godine fior. 2; (za Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu:) na cijelu godinu fior. 4: 50, na pò godine fior. 2: 25; (za inozemstvo) fior. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto: polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Balkanski Pijement!

Nema deset godina. Kraljevina Srbija bila se uželjala rata. Kralj srpski, oduševljeno pozdravljen od svega naroda srpskog poveo svu je svoju vojsku na braću Bugare i vojska je imala osvanuti u Nišu, a omrknuti u Sofiji glavnome gradu Bugarske, gdje je srpski kralj htio da konači. Ovo je bio prvi čin tugjom zaslugom oslobodjene zemlje, koja bi iza Aleksinačke sramote od g. 1877 bila samo zaslužila bruku.

Srbi nijesu krivi što su njihovi planovi od g. 1885 postali dimom. Oni su imali svu dobru volju da osvoje Bugarsku. Krivi su dakle Bugari koji su Srbe u dva puta hametom potukli. Pobjedonosni bugarski knez bio je na putu u Beograd, ali tad se umiješa Austrija, koja je Aleksandru Tomu rekla dosta! i tako spasila Srbiju.

Ali kad se je Milan poražen povratio u svoju prijestolnicu, građanstvo ga dočeka velikim ogorčenjem — na Bugare. Srpski kralj bijaše ušišćen pozdravljen i javno mnijenje zahtijevalo od njega, da nastavi rat proti braći Bugarima. I možda bi se Srbi bili opet obručili, da su im drugi dali.

Četiri godine dana iza toga, obožavani, slavljani Milan odrekao se kraljevske časti. Sva je Srbija blagoslovila taj dan. Veselju, iluminacijama ne bijaše ni kraja ni konca.

Postepono za tim Milan se odrekao očinsko-ga prava, prava državljanstva; zavjerio se da neće u Srbiju ni nogom stupiti, a to sve nije on učinio badav nego za velike sume novaca i Srbi su svaki taj njegov gadni čin pozdravili s onim istim oduševljenjem, kojim su ga dočekali — kao novoga Dušana — poslije Slivničkog poraza.

Milan je napokon zahtijevao, da se i kraljica odaleči iz Srbije. Pa kad ona nije htjela ostaviti mladog i neiskusnog sina kao što ga je ostavio njegov otac, Srbi su je silom odagnali iz države. Potezali su je po ulicama, ukrcali na parobrod i spravili u inozemstvo. Izobraženi svijet grozio se na ovaka divljaštva. A Srbi? Oni su se veselili, junačili i Bogu zahvalili za ono što su učinili!

Tada su vladali radikalci, koji imaju za sobom devet desetina pučanstva. Kako su vladali, to je našijem čitateljima dobro poznato. Ristiću je jednom bilo dodijalo i on ih protjera te pozove liberala. Beogradsko građanstvo koje je juče s radikalima slavilo junačka djela na kraljici, sad se listom od njih okrene i proslavi novu vladu velikim protestom protiv radikalne beogradske općine. Nego i to je malo trajalo. Milan i Natalija bijahu se već izmirili, na veliku radost svijeh Srba. Mladi kralj Aleksandar, pogjaren od oca, jedne noći otjera Ristića i njegove liberala te se proglasi punoljetnim kraljem.

Opet novo veselje u Srbiji! Opet iluminacije! Ustanovila se radikalna vlada. Ona je vladala kao i prije. Htjela se nametnut kralju, narodu i ustavu, koji je tobože štiti. Ministarstvo je ovisilo o radikalnog Glavnog Odbora, koje se je ponašalo strančarski. Napokon su se zavladali i kralj i ministri i radikalna stranka. Kujalo je to nekoliko nedjelja, dok ne izbije na vidjelo. Kriza postane neizbježiva i Aleksandar pozove oca u Srbiju!

Kad se je Milan iskrcavao građanstvo mu je dovikivalo: „Živio Kralj Milan!“ On je na to lukavo odvrćao sa „Živio Kralj Aleksandar,“ pak se lijepo nasadio u Beogradu, gdje je primao političare, ugovarao šnjima u ime kraljevo, te napokon skalupio njeko ministarstvo, kako se njemu prohtjelo. Danas je on faktični srpski gospodar.

Mi smo u prošlom broju donijeli iz „Videla“ nekoliko činjenica, po kojim se vidi šta je Srbija i kakvi su Srbi. Nadodajmo još ovo što smo gore rekli, pak ćemo dobiti potpunu sliku morala srpskoga naroda. Danas se tamo razvija žestoki rat, al tu borbu ne vodi načelo niti jedna velika ideja. Oni se kolju zato, što drugo i ne znadu. Postali su marionete velike Europejske politike. Danas slušaju Rusiju, a sutra Austriju; danas grde Milana, sutra ga slave; juče su istjerali kraljicu, a danas vapi da im se što prije vrati. To je narod. Njegovi vogje nijesu ništa bolji od njega. Oni su kao brgjan franceske revolucije, s tom razlikom da je između brgjana bilo ljudi, a kod njih ni toga nema. Brgjani su umirali za svoje pretjerane ideje. Vogja Srba — Pašić htio je Srbiju izdati Bugarima!

Kan da njekojoj čeljadi sve ovo nije dosta. Oni još smatraju Srbiju državom velike misije na slavenskom jugu, koja je pozvana, da Hrvate, Bugare, Slovence okupi pod svoje okrilje, da ih ona prosvijetli i povede u kolo kulturnih naroda! Zar su ti ljudi glavu izgubili?

Ako je ikome sugjeno da postane Balkanski Pijementom, taj će biti jedino Hrvatska. Pogledajmo položaj naš, savnimo ga sa srpskim, a savnimo naprotiv naš napredak sa njihovim i doći ćemo do uvjerenja, da Srbija za tako veliku misiju nije sposobna.

Ovogodišnje knjige „Matice Hrvatske.“

II.

Matica mnogo zadužila u duši svakoga Hrvata. Svi smo joj, t. j. njenom slavnom odboru zahvalni, što se tako svojski brine za zdravu duševnu hranu hrvatskome narodu. Evo sada izdaje ove nizove knjiga: poučnu knjižnicu (ima već 18 knjiga) svjetsku povjest (9 knjiga), zabavnu knjižnicu, knjižnicu za klasičnu starinu, te prevode rim. i grč. klasika i novijeh pjesnika i slavj. knjiž. Tim je udaren radu Matičinom tako čvrst i trajan temelj, da njenom radu ne može nikada uzmanjkati gradiva i neobrađena polja. Time je ona dala prilike mlagjim silama da ogledaju snagu svojga duha u valjanim prijevodima i da se time pripreme na teži i samostalni rad. —

Mnogi će se požaliti što ove godine nema ni jednog cjelovitog romana, no prilike su takve da nije moglo inako biti. Gjalski i Novak obdariše nas lani sa lijepim radom, a Kumičić pišaše do nedavno još svoju veliku „Urotu Zrinsko-Frankopansku.“ Tim više nade polažemo u buduću godinu, o čemu će nas već obavijestiti buduća glavna skupština Matičina.

Redovite knjige tiskane su sve po 10,000 komada, a one iz naklade kako koja; hrvatske narodne pjesme ne mogoše se dovršiti radi smrti neprežaljenog Broza. Ipak su sve te knjige tiskane u kakvih 100,000 komada, što je za nas ogremna

količina. Onih knjiga imade do 197 araka. Ova množina pokazuje kako se svuda među hrvatski narod šire Matičine knjige. Zato vruće preporučamo kao što svakom prilikom svim Hrvatima da junački pregnu i da se rpimice zapišu među članove Matičine što prije, da odbor još za vremena može udariti dovoljnu nakladu knjiga, da se ne dogodi ko što evo već drugu godinu, da se javi više članova no što knjiga imade!

Iz iskustva znademo već kako će Srbi dočekati ovogodišnje knjige, i da će ih prokleti sa svoga „pravovjernog“ gledišta, no na čast im bude, nas time lje ne smetoše! Neka se ragje ugledju u našu hrvatsku Maticu, pak nek rade ozbiljno i pošteno, a mi im tada uvijek želimo najbolju sreću. Osobito naš mili „Srbobran“ počesati će se za uhom od same neprilike jer neće znati što da kaže, jer uvijek ponavlja da je to samo zaslepljivanje i zavaravanje naroda! Evo, primjerom, svjedočimo da nam do svega toga nije stalo, a on neka laže i maže kako može, odzvonit će mu jer narod veli: gdje laž ruča, tu ne večera!

Živila Hrvatska!

Nije uzalud rečeno, da je književnost ogledalo naroda, a osobito borećega se naroda. Jest to je istina. Borba za narodna prava ili čak za opstanak najbolje se zrcali u književnosti dotičnog naroda, a evo za što. Kaže se život je borba, po tom život bez borbe mlitav je i ragja nesposobnošću. Bez borbe ne bi čovječanstvo nikada došlo do one naobrazbe koju posjeduje. Tako je kod malih naroda. Inako je kod naroda velikih i moćnih i slavnih, koji mogu da počivaju na lovoriki slave svojih djedova; mali narodi moraju da se neprestano bore, da očuvaju budnu svijest i da ih veći narodi ne progutaju. Ta je borba za plemenito i nzvišeno čuvstvo: za narodnost svoju, za milu domovinu. Svi plodovi te plemenite borbe takogjer su plemeniti, a književnost glavna je personifikacija tog doba. Književnost je u doba borbe onaj vez, koji veže sva plemenita srca onog doba, za to ona i napreduje i koristi. Po njoj sudiš da li je narod imao u onoj borbi plemenitih namjera, da li je bio pošten i da li se je pošteno borio. Eno vam jasnih primjera u Italiji, koja iz doba svog preporoda i sjedinjenja broji svojih najvrsnijih i najumnijih državnika i književnika. Borba izazove na rad sve sposobne muževe, a za to se u to doba najviše i radi. Još sada su oni glavna duševna hrana sadanjih Talijana, a i nas oduševljuju. Obratno nepoštena borba sa nepoštenim namjerama ragja književnost istoga smjera. Eno u Srba velik dio novih knjiga ne govori nego da sramoti Hrvate, i pokazuje znakova koji u budućnosti neće na čast služiti Srbima. Budućnost naš je sudac.

I mi Hrvati borimo se, i to vrlo teško, jer nas je sa sviju strana pritisnuo neprijatelj, koji čeka samo na našu propast, da sagradi svoju veličinu na našim razvalinama. Velim borimo se, ali ne još onako, kako se za pravo bori; ipak borba postaje već žešća, ona se tek započela organizovati, a to tek od dvije godine ili tri, i nuto baš od najnovijega vremena naša se književnost krasno razvija i razgranjuje. Da li je pošla dobrim ili zlim putem pokazati će budućnost. — Naša borba ne smije da se ograniči na samu Banovinu, svi djelovi moraju da se bore, a za isti cilj da se oživo-

državno pravo hrvatsko. Kako se širi ta misao, tako ju slijedom slijedi knjiga. Sve su to posljedice zagrebačke izložbe i one jasne manifestacije naroda u prilog ideja stranke prava.

I naša braća Srbi vele takogjer da se bore, al to je krivo, oni sa samo bune i komešaju, a to je daleko od prave narodne borbe. — Srbi se oslobodiše od turskoga jarma ponajviše tugjom pomoću, a u Hrvatskoj podigla se je propaganda strahovita, da spase „izdišće srpstvo u Trojednici“, incijativom tugjih vlada, pače i same hrvatske — tako zvane—. Čovjek kada se nečesa lako domogne, ne zna mu cijene, a tako ni oni svojoj slobodi, nego se kolju megju sobom ko pomamni, a iz vana hoće da se pokažu moćni, moćniji nego li jesu, a opet ne znadu da cijene tugje. Prekonoći treba da Srbi postanu staroslavani i kulturni narod, za to grabe Hrvat, sve što on ima, neka svijet misli da je sve njihovo, — Neplemenita ova „borba“, protiv izmišljene „propasti“, koja da prijete Srpstvu od Hrvata ragja odurnim nakazama.

Eno kakov im je javni život: rastrovan do skrajnosti. Eno im politike: osvade i svojatanja, eno im kulture: slaba pučka naobrazba i nemoral, eno im prema svemu tome književnosti: izmet književnog zanata, koji će poći onim pravcem, koji odredi materijalna korist. Čim se pojavi koja nemoguća misao, evo već knjiga da ju podupre i raširi. Otale Ružičičeve povjesti pa Srbobranovi koledari. — Ovakove knjige — a niču jedna za drugom — ne nalaze nigdje megju Srbima čovjeka koji bi ih valjano ocijenio, ne nalaze čovjeka, koji bi javno ustao sa svojim imenom proti takvim sablaznima; da barem obrani čast srpskoga imena. Neka se toga sjete, da pravedan sud ipak pobje-gjuje, neće li danas, a ono će sutra. Dok Srbi hvale knjige ovakoga smjera koji se protivi i najprivativnijoj istini, jasno dokazuju da u njih nema više narodnoga ponosa i da im je riječ „narod“ postala firmom za njihovu gadnu mešetariju.

Nego ostavimo ih sada na stranu. Matica je ove godine raspacala 10.000 snopa svojih knjiga. Kan da se sve više približa dan kad neće biti rodoljuba Hrvata, a da nije njezinim članom. Želeći našoj Matici do godine još koju hiljadu članova više, kličem: Poduprimo Maticu! Okupimo se oko nje! Ona nam je sada duševna sveza za sve krajeve gdje god nas ima.

Naši Dopisi.

Beč, 30 Januara.

Ko budnim okom i simpatijom prati borbu koju Hrvat, ne samo u svojoj domovini, već i u tugjini vodi na obranu svojeg imena, svojeg prava, jezika i časti, taj će se svakako u duši veseliti svaki put, kad bude čitati dobre vijesti o napretku i radu hrvatskih akademičnih društava u tugjini. Slobodno možemo reći da ono, što je sada za hrvatstvo u našoj domovini stranka sjedinjene opozicije, to da su za hrvatstvo u tugjini naša akademična društva. U domovini sjedinjena opozicija budi narod, uči ga da štuje svoje ime, svoj jezik, kako da brani svoja prava, otkriva mu sva neprijateljska rovarjenja, koja njegovi dušmani kuju da ga upropaste: ona je, da tako kažemo, odvjetnikom koji brani pred svijetom pravednu parnicu za hrvatsko državno pravo i slobodu hrvatskog naroda.

A hrvatska akademična društva u Beču, Gracu i Innsbrucku zastupaju te ideje u tugjini, oni raznašaju u svijet hrvatsku kulturu i dokazuju stranom svijetu kako hrvatski narod zbilja opstoji jak i čil, samosvjestan svoje zadaće i pravedne želje, da se opet naime uspenje na ono uzvišeno mjesto u položaju svjetske kulture i slave, koje ga pravom patri. „Zvonimir“ u Beču, „Hrvatska“ u Gracu i „Velebit“ u Innsbrucku, šire hrvatsko ime svojim neumornim isticanjem hrvatstva u sredini njemačkih gradova; njegovanjem sitne tambure šire oni hrvatsku glazbu, a što je najglavnije spoznavaju oni tugji svijet hrvatskim velikanima.

U tome se osobito ističe „Zvonimir“ u Beču. On je 1888e godine slavio trisagodišnjicu ro-gjendana Gundulića, na način kojemu u ljepoti i sjaju te krasnom ispatku, teško da se nagje slične zgode megju Hrvatima. Almanaci „Zvonimi-

ra“ i krasna „Spomenica“ u slavu Gundulića jasni su svjedoci te slave a i vrline istodobno, ondašnjeg odbora kao i književnika koje je „Zvonimir“ u svome krilu njegovao. I lanjske je godine „Zvonimir“ pod presjedanjem člana vaše hrvatske omladine g. Grgurevića, proslavio zaslužnog hrvatskog musikologa Kuhača, na način dostojan i vrijedan imena tog slavnog muža.

A ovog puta, na 15 Veljače tek. god. slaviti će „Zvonimir“ uspomenu na neumrlag miljenika hrvatske vile slavnog Preradovića.

Ova slava zaslužuje da ju se na vrijeme javi i spomene, eda se na nju svrne pozornost hrvatskih rodoljuba, jer ovom zgodom stalni smo da će se „Zvonimir“ u Beču proslaviti, tim više što on eto pripravlja — osim one od prenosa pjesnikovih kosti, — prvu svečanost koju zahvalan hrvatski narod svom glasovitom sinu posvećuje.

Presjednikom za ovu godinu „Zvonimiru“ je takogjer sin stare dubrovačke republike, gosp. Rodo Milovčić, već iskušani i poznati rodoljub, a on će uz pomoć vrijednog odbora i požrtvovnih društvenih članova zaufano na najdičniji način ovu svečanost izvesti, buduć da se već sada opširne pripreve čine, tako da se nadamo, da ova slava neće u ničemu zaostati onoj od 88e Gunduliću, a to i ide tako, jer genij Preradovića nek bude za Hrvata isto što i genij Gundulića; svetu uspomenu obojice, slavimo na isti način.

Još nekoliko riječi o „Zvonimiru“.

Stara je i poznata stvar da je mlagji naraštaj najradikalniji politični element u općem smislu, a osobito takova je mladost hrvatska. Dok su nesretne stare zadjevice razdvajale hrvatske rodoljube u domovini, onla je skoro cijela mladež, pa i ona u Beču, listom i od srca pristajala uz radikalniju stranku, stranku prava. Ali otkada se, na sreću i dobrobit hrvatskog naroda, rodoljubne, stranke složiše, od tada je mladež najiskrenija a i najokovjelijja pristašica sloge svih rodoljubnih Hrvata, pa ista ona ideja, koja je vodila hrvatske prvake, da su koplja i mačeve, kojim su prije naštetu domovine, jedan drugome teške rane zadavali, sada složne protiv općeg neprijatelja i na zator hrvatskih dušmana okrenuli, ista ta ideja vodi sada i mladež, nadahnjujuć je čistim hrvatskim osjećajem u ljubavi prama domovini i požrtvovnom radu, da podignu i na glas iznesu svoja ognjišta u tugjini, ognjišta rodoljublja i škole budućeg rada za hrvatsku slobodu.

Stara nesloga u domovini, bila je donekle uzdrmla i „Zvonimirom“ u Beču, ali sada kao da nam se pomladio; a sadašnjem presjedniku kao da ide za rukom da opet steče svom društvu ono staro njegovo prvo mjesto u kolu bečkih Slavjana. Dao Bog da tako bude! Janislav.

Nevesinje, 28 Januara.

Gospodine Uredniče! Odavna Vam se nije sam javio, jer sam se nadao, da će se naši odnošaji poboljšati, ali zaludu, hvajde nema sve na istomu ako ne i gore.

Prije nekoliko dana padne me put u Nevesinje i tamo se uvjerih da je još gore nego li lanjske godine. Prvo gledao sam djecu muhamedansku da uče u džaminskom hajratu i znajući da ima tamo lijepa kuća medresa, upitam ljude da zašto im je tako žao na školu. Oni mi odgovoriše: Ona nam je medresa uzeta. Mi smo za nju molili i tužili ali zaludu; vazda je dotični činovnik turao tužbe pod šeltu. Dalje mi rekoše da je i u drugijem stvarima amo za muhamedance naopako. Nevesinjski gragjani počeli ostavljati svoja mjesta i bježe u druge kotare.

Suviše kaže mi gragjanin da su se počeli širiti neredi ispred džamija i u naokolo njih. Valjda amo nijesu propisi kao u drugijem mjestima Bvsne i Hercegovine?

Čujte još ovu. Vigjoh djecu našu kad izlaze iz osnovne škole. Nema muhamedanske nego ciglo 5-6. Ja se tome začudih i upitah a da zašto je tako malo naše muhmedanske djece, koja uče školu. Odgovoriše mi prijatelji, da se u učiteljstvo uvuklo srpstvo, pa da bi ovi rada, da se i djeca toga napoje i da s toga muhamedanci svoju djecu u školu ne spremaju.

Obzirom na broj pučanstva, Vis. Vlada imala bi u Nevesinje dodijeliti barem jednog učitelja

muhamedanca, pošto Nevesinje broji tri četvrtine muhamedanskog žiteljstva. Ja se nadam, da će nam Visoka Vlada ovu pravednu želju i ovu molbu uslišati. A sada Allah emanet.

Kaimija.

Pogled po svijetu.

— Prošle sedmice bio se je nenadano razbolio ruski car od upale pljuće. Ognjica mu je bila veoma poskočila. Ali za malo bolest je jenjala. a neobično jaka narav ruskoga cara prebrodila je svaku pogibelj.

— Bugarskome se knezu rodio sin kome su nadjeli ime Boris. Odmah je postao zapovjednikom više pukovnija!

— U ponedjeljak pogubljen je guillotinom anarhista Vaillant, koji je ono bio bacio dinamit u sabor. Niko se nije nadao njegovu smaknuću. Govori se, da je Carnot imao svu dobru volju, da ga pomiluje, ali njegovi savjetnici nijesu to nikako dozvolili.

— Francezi su osvojili središnji afrički grad Timbuktu na Nigru. Timbuktu je stjecište sudanske trgovine. Tako su Francezi postali gospodari Sudana.

— Umro je glasoviti liječnik Billroth od kljenuti srca.

— Češki veliki posjed onačno se razdvojio: u prave Čehe i u one koji ostaju vjerni bečkoj koaliciji. Ovi potonji u praškome saboru uvijek glasuju zajedno sa Nijemcima. Ali će u narodu izgubiti sve zemljište. Danas isčezavaju razlike megju starim i mladim Česima naprotiv općim koaliranim neprijateljima.

— Prosuo se glas da će se Gladstone odreći vlade. To je bila donijela Pall-Mall-Gazette, ali nije istina. U Londonu se općenito drži, da je sam Gladstone turio tu vijest u njemu protivne novine, neka vidi koji će to utisak učiniti na narod.

— Crispi je ozdravio i otišao u Napulj na oporavljenje. Čitava je Sicilija razoružana, samo su neki posakrivali oružje. I u Massi Carrari nastalo je razoružanje.

Vlada je navijestila ove godine veliki deficit koji će biti pokrit novim porezima. Nevolja je gotova!

— Poznat je svakomu glasoviti politički „bolesnik“ Dr. Cornelius Herz, koji radi bolesti ne može da dogje u zatvor u Francesku. Ovaj je bolesnik napokon progovorio. Rekao je da on imade hrpu dokumenata koji gadno kompromituju njeke franceske političare te su ostali poštegnjeni od panamske afere. On će te dokumente iznijeti na javnost. Tako kronika škandala nije još završena.

— Bruseljsko je sveučilište zatvoreno, jer je mladež pravila nereda što nijesu dozvolili da predava anarhista, čuveni E. Reclus.

Domaće viesti.

Umoljavamo p. n gg. predbrojnike da što prije namire pretplatu.

Sabor Dalmatinski — U sjednici od prošlog ponedjeljnika primljen je zakon o uređenju konavoskog polja. U utornik započela je rasprava o školskom proračunu koja još traje. Taj isti dan od hrvatskog kluba podnešeni su predlozi o povišenju plaća učitelja i kateheta. Za rasprave govorili su Buzolić, Biankini, Borčić, Vukotić, Bjelanović i Salvi. U prošlu srijedu nastavila se rasprava u kojoj su govorili Borčić, Peričić, Vukotić i Bjelanović.

U Četvrtak na 1 februara nastavlja se rasprava školskog proračuna. Diže se Biankini i u trosatnom govoru izreče jedan od onih njegovih govora, koji se mogu uzeti kao program jednog naroda. Za Biankinom govorio je Nardelli, koji ga je kušao pobijati, za tim Salvi i Truxa, koji je prosvjedovao proti Salvijevim opaskam o talijanaškoj školi u Spljetu.

U Subotu na 3 Februara bila je X. sjednica. Nastavlja se — iza nekoliko upita i odgovora sa strane vlade — rasprava o školskom proračunu. Prvi je govorio Borčić, čiji govor dosta se razlikuje od onoga prekolani u istoj raspravi. Borčić

je istaknuo i želju za slogom između hrv. zastupnika. Novi srpski zastupnik Baljak izrekao je svoj nastupni dobro pripremljeni govor. Trigari se je tužio na zator talijanske narodnosti, a Pugliesi nas je do mile volje napadao onako kako on umije. Žao mu je da su, usprkos srpskim profesorima, učenici svi Hrvati! Zatim je Klaić predložio da se zatvori opća rasprava, što je bilo primljeno.

U srijedu na 7 ov. mj. bila je jedanaesta sjednica u kojoj je opet slijedila opća rasprava o školskom zemaljskom proračunu za g. 1894. Govorio je u općoj raspravi Perić, a za lične ispravke Korlaet, Zore, Borčić, Šarić, Bjelanović, Baljak i Perić. Zatim su govorili izvjestitelji Klaić i Čingrija. Proračun je bio odobren u posebnoj raspravi. XIIa sjednica bila je juče. Adrese još nema na dnevnom redu!

Mustajbeg Sulejmanpašić. — Odlični ovaj muhamedanac, član poznate porodice Sulejmanpašića umro je prošle sedmice u Sarajevu. Mustajbeg bio je čovjek velikih duševnih sposobnosti, te je kao samouk izučio istočne jezike a naročito persijski s čijom se književnošću mnogo bavio. Laka mu zemljica!

80-godišnji rođjen dan biskupa Strosmajera — Na 4 ov. mjeseca navršilo se je osamdeset godina, da se je porodio veliki naš biskup. Prilikom ovog svečanog dana stigle su meceni mnogobrojne čestitke sa svih strana domovine. Isto tako pozdravila ga srdačno i hrvatska štampa.

Ko je za nas i naš narod biskup Strosmajer, to ne treba da govorimo, kad njega poznadu po svemu svijetu, što više kad nas u daljini poznaju jedino kao zemljake Strosmajerove. Da nam ga Bog poživi još mnogo ljeta na diku našega naroda. Strosmajer nije sam između živućih europskih velikana koji su dočekali visoku starost. I Bismarck se brzo primiče svojoj 80-godišnjici. Gladstone je 29 Decembra prošle god. svršio 84 godine, a Lav. XIII svršiva ih na 2 doš. marta.

Nepouzdanica grofu Hohenwartu. — Izbornici grofa Hohenwarta poslali su mu pismenu nepouzdanicu, koju su potpisali svi birači Radovljškoga okružja.

Ukor bosansko-hercegovačkoj omladini. — Čitamo u „Obzoru“ ovu brzojavku iz Beča: Muhamedanskoj i katoličkoj mladeži iz Bosne podijeljen je danas od bosanskog ministarstva ukor poradi isticanja svoga hrvatstva u javnosti putem poznate izjave.

Što na ovo vele Srbi?

Štampa pred saborom. — U zadnjim sjednicama hrvatskog sabora neutrudivi dr. Josip Frank poveo je muževnu riječ protiv groznih zapljena, kojim se tlačiti opozicionalna štampa hrvatska. Obrana prestonika pravosuglja g. Kleina bila je vrlo mršava i nesporna.

Veliki ples u Spljetu. — U prošli četvrtak priredila su sva spljetska hrvatska društva u spljetskom kazalištu veliki narodni ples. Na toj do sad nevigjenoj zabavi prisustvovalo je 2.200 osoba!

Na obranu glagoljice. — Doznajemo da je poslana u Rim na ruke sv. Ocu adresa svećenstva spljetske biskupije na obranu starodavne naše glagoljice, koja se u zadnje doba sistematski zapostavlja i progoni.

Pišu nam iz Sarajeva: — Evo već 7 mjeseci što smo predali pravilnik za pjevačko društvo a vlada ga još nije potvrdila. Umoljavamo putem javnosti stariju vlast da se za nas zauzme, te da nam dozvoli ono što već i drugi imaju.

Preradovićeva slava u Beču. — Hrvatsko ak. društvo „Zvonimir“ u Beču priređuje u slavu Petra Preradovića na 15. februara veliki koncert s plesom u Ronacherovim dvoranama. Koncertu će sudjelovati gji. ca Matilda Feudrichova, operna pjevačica, zatim gg. drnd. phil. Bogoljub Kernic deklamator, Teodor Kristof umjetnik na guslama i Frano Lederer operni pitomac te slavjansko pjevačko društvo u Beču i mješoviti tamburaški zbor „Slovenije“ i „Zvonimira“ Glazba c. i kr. pješ. pukovnije Ferdinand IV vel. voj. Toskanski br. 66. Za odbor: Rudolf Milović presjednik, Grga Bogić, tajnik.

Novo Društvo u Spljetu. — U Spljetu se ustanovilo novo društvo „Bihać“, koje će se baviti izučavanjem hrvatske starine.

Intendant zagrebačkog kazališta. — Poslije toliko kombinacija imenovan je intendantom zagrebačkoga kazališta naš mladi književnik Dr. Stjepan pl. Miletić. Ovo je zbilja najsposobnija i najprikladnija sila za tako teško zvanje, od kojeg u velike zavisi budućnost naše dramske književnosti i umjetnosti. Čestitamo!

Magjarski zastupnici u Zagrebu. — U petak prispijelo je u Zagreb petnaest magjarskih zastupnika pod vodstvom presjednika budimbeštanske zastupničke kuće baruna Dezidera Banffy, da posjeti svoju „braću Hrvate.“ Kako nam iz Zagreba javljaju gragjanstvo je primilo Magjare hladnokrvno, ali je zato vas službeni i sustavni aparat bio na nogama. Magjari su razgledali grad i učinili najnužnije vizite. U subotu bijahu i u saboru, gdje im se odredila čitava jedna galerija. Uprav kad su uljegli, a rasprava započela digne se zastupnik Barčić te reče: Prije nego se pregie na dnevni red, molim riječ. Vesela je vijest došla, kojoj se cijeli izobraženi svijet veseli. Dragocijeni život ruskoga cara jest izvan svake pogibelji. A ovaj car ruski jest član i potomak Romanov, kojim naša dinastija ima mnogo da zahvali: eno na pr. Vilagoš. Rusi su i za kulturu zaslužni. Ruski je dvor i Rusija radila za oslobođenje Slavena, te s toga stavljam upit na gosp. presjednika, je li voljan izraditi u ime hrvatskog sabora čestitke ruskomu caru za sretno ozdravljenje. (Živio na lijevi.)

Predlog je naravno bio odbiven od presjednika, koji je rekao da je Barčić htio ovim da pomuti harmoniju, koja vlada Zagrebom, što su Magjari tu!

Pišu nam iz južne Hercegovine: — Na 15 pr. mj. ženio se Boško Salata iz Ravnoga. Prije nego se imao vjenčati nukao ga je zavaljski kalugjer Teofan Rudan, da će mu zaimati zastavu da je nosi pred svatovima, ali on nije htio uzeti, već je u istom Ravnomu uzajmio hrvatsku trobojnicu i s njom pred svatovima otišao na Zavalu da se vjenča. Kad dogje blizu crkve, stane po običaju izvijati zastavu i klanjat se crkvi, na što se kalugjer razviče da koju mu je donio zastavu. On siromah morao je skinuti trobojnicu a kalugjer mu je na silu dao srpsku, da je nosi pred svatovima. Ovomu prisutni bijahu slijedeći svatovi: Gjur Bukvić iz Ravnoga, Risto Pendo iz Čvaljine, Ivan Kralj iz Dvrstnice, Zekan Salata, Jovica Salata, Petar Salata, Tripko Salata, Boško Salata. Sava Salata i Risto Salata svi iz Ravnoga. — X.

Gradska Kronika.

Svečanost sv. Vlahu. — Ova naša starostavna svečanost bila je ove godine proslavljena kako igda, zaradi lijepa vremena, koje je navabilo u grad množinu svijeta iz okolice. U oči svečanosti bila je iluminacija grada. Svak je opazio da su na Placi uz stupove zastava bili izvješeni svi mogući grbovi samo ne hrvatski. Isto tako upalo je u oči da naši seoski barjaci nijesu pozdravili općinu. Inače sve je prošlo u redu, mirno i skladno.

Trodnevje sv. Vlahu. — Po starom običaju, ove godine u oči Svečeva blagdana propovijedao je trodnevje vel. dn. Vice Medini. Ko je i što je bio sv. Vlaho; što je on bio naprama Dubrovniku, a što je Dubrovnik bio napram njemu: ovo bijaše predmet njegovih trodnevnih razlaganja, koja je neobično mnogobrojno slušateljstvo pratilo velikom zanimivošću. Osobito se dojmio posljednji razgovor, u kome je vel. Medini kratkim potezima crpljenim iz dubrovačke povijesti istakao religiozni duh i spasonosne posljedice dubokog vjerskog osvjeđenja starog Dubrovnika, nukujući mlagji naraštaj da se povede za stopama svojih slavni predjaka.

Kučki po gradu. — Tuže nam se neprestano radi velikog broja pasa, koji se skitaju po gradu, bez gospodara. Općina bi imala za to providjeti.

Poklade. — Zadnji dani bijahu proslavljeni baš kako treba, a korizma je tu, da pita račune. Zahara ipak nije bilo toliko koliko lani, ali se zato plesalo junački. Teatar je bio upravo prepun, osobito zadnji dan, kad je veselo društvo gospode u-

priličilo lijepu maskaradu. Na Placi nije bilo mnogo maskara, ali je opći smijeh pobudila maskarada Strojilova, koju je mudra općinska policija onoliko omela, koliko je bilo dosta da polučiti trostruki efekat.

Za društvo Ćirila i Metoda. — Primili smo od gosp. Ivana Kalafatovića iz Janjine 11 kruna za rečeno društvo. Darovao je gg. Antun Carević 2 krune, a jednu mještu da plati društvu čašicu; Antun Barović 1 kr.; Alberto Zommer 1 kr. Ivan Dežulović 1 kr.; Mato Belin 1 kr. a drugu mještu da plati piće; Ivan Kalafatović 1 krunu a drugu takogjer mještu pića; Antun Perušić 1 kr. U sve 11 kruna. Živjeli darovatelji!

Nova brošura. — G. A. Stražićić izdao je novu brošuru pod naslovom: Srbi-katolici u Dubrovniku, u kojoj opisuje svoje negdašnje drugove, s kojima je proživio punih deset godina. Kako je svak u gradu pročitao, suviše je da ista spominjemo.

J.š. nešto s Gundulićeve slave. — Lani smo dosta pisali o čibukašima, ali nam je nešto izbjeglo što smo baš ovih dana doznali. Ne svi, ali svakako jedan dio „čibukaša“ imali su u čibuku šupljinu, u kojoj je bio sakrivan bodež (štil). Ova vijest dolazi nam iz pouzdana izvora, od osoba kojima su prijateljski dva čibukaša to pokazali.

I ovo neka služi kao prilog kulturnoj historiji Srba. Neka se još bolje opiše na koji način dolazahu neki „da se poklone neumrloj sjeni pjesnika Gundulića.“

Propovijednik. — Sutra dolazi iz Italije jedan Isusovac, koji će ove korizme propovijedati u stolnoj crkvi. Bio bi došao i prije, ali kako više naši parobrodi tiču Bari svake 15 dana, to je zakasnio. Glas koji ga je amo pretekao hvali ga kao vrsna govornika.

Poštarški Ured. — Na molbu nekoliko trgovaca iz Grada i Župe, ministar trgovine naredio je da se ustanovi za Župu poštarski ured sa sjelom u Mlinima.

Parobrod „Gruš.“ — Ovaj parobrod dubrovačkog društva, koji se bio nasukao u przinu blizu Potenza Picena u Italiji, bio je ovih dana iskopan. Ispotezao ga je za to opredijeljeni parobrod Pluto, koji ga je odvuкао u luku.

Ples u Čitaonici. — U ponedjeljak naša je Čitaonica priredila svoju zadnju zabavu, koja je kako uvijek ispala veselo. Zahvaljujemo orhestri koja se, pod upravom gosp. Arnerića ovoga puta baš opoštenila.

Diskoras na Poljani.

Vlaho. — Dobro jutro Ivo! Što si krvavijeh oči? Sikuro si noćas bio na veljumu.

Ivo. — Na kakvom veljumu! Što je danas?... Srijeda. Jes, bio sam sinoć na večeri, malo se napio, pošto spat i evo ti me jutros. A ti?

Vlaho. — Ni ja nijesam učinio nekih disordina. Neda mi špag. Ja sam gledao kako se drugi divertiška....

Ivo. — I to je jedna specie od divertimenta.

Vlaho. — I koja! A propozito! A jesi li vidio Strojila.

Ivo. — Kako ne, za boga. Ma su im istetili poso, nije bilo ni za polovicu kako je imalo bit. Imo se Strojilo potezat na karu, u tronu, koji je imo bit vas okorunan lišćem od kupusa. Pak je došo Knego i zabranio im je kar.

Vlaho. — Zašto?

Ivo. — Pogji pa ga pitaj. Biće našo u zakonima koji paragraf po komu Strojilu nije dopušteno sjedit na karu, nego hoditi na nogama. Ko zna kako je bilo u stara vremena! Može bit da onda karā nije ni bilo.

Vlaho. — Jadnoga Strojila! On koji je sagradio Dubrovnik pa se sad ne smije po gradu prošetat kako je njemu drago!... Ma isto je izišlo imenno. Ja sam sve amiravo Luka maranguna s oklopom i sabljom u ruci. Paro je pravi antiki gverier! A što su bili oni drugi vragovi u crnu, s čibucima i s onijem perušinama na glavi?

Ivo. — Ono su bili diferenti costumi srskoga naroda. Znaš da su onda srbi zapovijedali od Sibereje do Afrike. Tu je bilo i Morā i Kineza!

Vlaho. — Koji puk za njima!

Ivo. — Kako nuti za kraljem. I ono je služilo. Sad barem svak zna da je Strojilo sagradio Dubrovnik i da smo mi Strojilaši. Che commedia! Eto vidiš koliko može učiniti jedan tovar, kad se stavi pisat.

Vlaho. — Bog mu do zdravlje i duši spasenje. Onaki se hoće! Zbogom; idem vigjet na Pontu ima li što ribe,

Ivo. — A ja sam ti kupio jedan bakaljarić i malo kavolina. Korizma je! Adio!

JAVNA ZAHVALA.

U blagotvorne svrhe hrvatskog pripomoćnog društva u Beču naročito u svrhe utočišta, koje podržavamo za uboge hrvatske djake visokih škola primismo: od slavnog uredništva „Narodnog Lista“ u Zadru 25 for. 50.; i to u Arbanasima sakupljeno na prijateljskom sobetu 5 for.; gosp. Čičin-Šain u Vodicama sakupio 15 for. 50.; gosp. P. V. Milović u Milni 5 for. darovao; Slavno ravnateljstvo prve pučke dalmatinske banke u Spljetu 30 for.; Slavna općina Makarska 10 for.; Preuzvišeni gospodin grof Gjuro Jelačić c. k. podmaršal u Novili Dvorih 5 for.; gosp. Frano Arnold kr. javni biljež. u Zagrebu 5 for.; Slavno općinsko poglavarstvo u Djakovu 10 for.; gosp. B. Obersohn u Vukovaru 5 for.; U Beču darovaše po 2 for. g.g. Karlo Voršak veletržac, Filip Neumann trgovac i Dr. Ivo Radinger. Slušatelj trgovačke akademije Zdenko S. Spicer sakupio u Osijeku 12 for. 20.;

Plemenitim darovateljima bit će narodnostni rad naših štićenika nagrada za njihovu ljubav k hrvatskom djaštvu, a mi im se što srdačnije zahvaljujemo. Srdačna hvala i poštovanim sabiračima na njihovom trudu u korist našega društva.

Hrvatsko pripomoćno društvo
U Beču 2 veljače 1894.

Predsjednik	Tajnik
D. K. Kozić	Franjo Vahčić
dvorski i sudbeni advokat.	c. k. državni činovnik.

Primamo ove retke:

U br. 5 „Dubrovnika“ ima opis svetosavske svečanosti, koja se obdržavala u ovdašnjem pravoslavnom pjevačkom društvu „Slogi.“ Svi oni koji su učestvovali bili su imenovani izim moje kćeri Stane Kosić. Držeći da je bila ne manje zaslužna u tom pogledu nego one koje su spomene, čudim se što su je izostavili i ako je kći siromašna oca.

U Dubrovniku 26. Januara (9. Februara) 1894.
Auto Kosić.

Buduće da koliko prije moram se iseliti iz moguća dućana za odijela, prisiljen sam prodati odijela za muške, ženske i dječju crevije i ostalo

ispod tvorničke cijene

Pozivljem sve one koji bi imali namjenu kupiti jeftino, da se obrate

Weissu

kod koga ima najveće stovarište u tijem stvarima

Kod Knjižare D. Pretnera u Dubrovniku
nalazi se na prodaji:

Korizmene propovijedi i besjede
za različite svečanosti i prigode, O.
Arkangjela Kalica dubrovčanina,
1873, u-8 v., str. XVI-608, for. 3.
uvč. 20. — franko s poštom f. 3.35

PRODAJA KAMENICA.

Ima tomu deset godina, da sam počeo razasijlati kamenice iz moga gojišta, u Kutima kod Stona Maloga, po raznim stranama naše carevine i svake mi godine raste broj naručitelja. Ko bi i unaprijed hotio nabaviti dobre vrsti i svježih (freških) kamenica, nek se obrati na moje ime, biće potpuno služen sa naručbom u svako doba od prvog Oktobra do petnaest Aprila. Prodavaju se na komade ili na kila.

Ston. 25. Januara 1894.

Antun Medj.

Brzojavna adresa: Medj — Ston.

(3—3)

WILHELMOV ANTIARTHRITISKI I ANTIRHEUMATSKI čaj za čišćenje krvi FRANA WILHELMA

LJEKARNIKA

u Neunkirchenu u Dolnjoj Austriji

dobiva se

kod svih Apoteka

uz cijenu od 1 fior. a. v. za packet.

Osjeđuravajuće društvo New-York.

Glavna filijalka društva u Beču poslala je ovih dana ovaj brzojav na sve svoje podružnice:

Primili smo kabelom vijest o sjajnim rezultatima dobivenim godine 1893. Prošle godine izdali smo konačno 82.000 polica. Osjeđurana glavnica iznosi 1155 milijuna franaka, te nadmašuje proizvod svih društava na svijetu. „New-York.“

Glavno zastupstvo osjeđurajućeg društva „New-York“ za Dubrovnik i okolice P. G. S v a g o, kod Dominikanske Crkve.

CRVENA HRVATSKA

1. List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za (Dubrovnik) na cijelu godinu fior. 4; na polu godine fior. 2; (za Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu) na cijelu godinu fior. 4; na polu godine fior. 2; (za inozemstvo) fior. 4; i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku; a dopisi i šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku; a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Dr. FRANO RAČKI.

og stavlja na velike kušnje Hrvatsku i Slavenstvo. Nestalo je 13. Februara Dra. Frana Račkoga! Pred osamdeset godina i Providnost podijeli Hrvatskoj Strossmajera, a ovi joj pokloni Račkoga, ostvaratelja njegovih osnova! Iz srea i una Biskupova ragna se i pred 25 godina Jugoslavenska Akademija, a Račkova ruka ju diže na visinu evropskih sličnih zavoda. Palaca koja reši Zrinjevac, knjižnica najbogatija jugoslavenskim listinama, galerija slika, sve je to darežljivost hrvatskog Mecene, a radom majstora Frana, ili skupljeno ili uregjeno. Sve grane na polju hrvatskoga i slavenskoga znanja, kroz ovaj četvrt vijeka uzese prvi časn oblik u Akademiji, a Rački prvi njezin presjednik, bijaše spiritus movens i ustrojitelj svega umnoga rada, te ostade takav do zadnjeg dana. Premda ga pred sedam godina lišše magjarske spletke presjedničke stolice, nad ovom slijedio je, lah diti njegov duh. Prvi on zametne žice znanstvenijeh sveza Akademije sa svijem učenijem svijetom, slavenskijem i zapadnijem i dovede prve umnike Europe u kolo njezino. On udari stožerne stupove povijesti Hrvatskoj, te odgoji svu političku inteligenciju od god. 1860 unaprijed, da se uzmogne poznati i braniti državna prava svoje domovine. S ovoga gledišta trudno je naći historika koga je zapao taku zadatku, i koji ga je znao tako ispuniti. Svi oni koji su od 30 godina igrali kakvu političku ulogu u Hrvatskoj, svi su bili njegovi učenici. Ovi još govore u hrvatskom i u dalmatinskom saboru kad brane državna prava Hrvatske po znanju najviše iz njega crpljenom. Velike adrese hrvatskog sabora od god. 1862-1866, ili sastavljene ili nadahnute po njemu, otišle su ta prava u diplomatskim spisima koji spadaju u povijest Hrvatske i ostadoše vrela iz kojih se vadi za nju i sada, a vadiće se i za budućnost obraneno oružje, dokle god cjelokupnost i nezavisnost Hrvatske ne budu se oživotvorile. Taki Hrvat imagjaše slavensku dušu i gledaše vazda u široko slavensko obzorje. Bješe pohagao sve slavenske zemlje proučio ih i ocijenio vrline i mane sljubivši se svakoj. Cijenjaše da od malih slaven skijeh plemena nijedan se ne može uspeti do samostalnog života ako se moralno ne oslanja na ostale, a svi na gorostasni ruski narod. Na blizu gojaše neumornošću, koju nikakva razočaranja ne mogoše oslabiti, prijateljstvo Hrvata i Srba, te držaše da nesreća Hrvata ne može činiti sretnu Srbe, niti nesreća Srba učiniti sretnu Hrvate. Povijest ga je bila naučila — o čemu često govorjaše — da se sadašnji pritisak Magjara na Hrvate malje više povlaćuje kroz svu povijest hrvatsku, ali da oni čerajući svoju hegemoniju rade za Njemačku s kojom će slavenski svijet prije poslje doći na istoku u sukob, što će odlučiti udes Europe, kojemu može odoljeti samo slavenska uzajamnost na spas svetukupne naobrazbe.

Frano Rački bijaše znanjem i životom na ures katoličke crkve, čiji je bio dostojanstvenik. Otkad postane članom prvostolnog kaptola zagrebačkog, akademički i politički život ne biše mu nigda zaprijetkom neumornom svagdanjem radu za crkvu. Najteži zadatci njemu bješe povereni. Kad velika trešnja od god. 1881 malo da ne sruši prvostolnu crkvu zagrebačku, gdje je u onaj tren čitao misu i gotovo izgubio život, — on bi najrevniji poticatelj da se povrati crkva svome čistome gotičkome stilu, te joj postade kasnije umnim čuvarom.

Uskrsnuvši odavna i postavivši prvi na tvrd temelj povijesti život slavenskih apostola, Cirila i Metoda, sa svom dušom uzništvo i rasprostranjenju slavenske liturgije, koju držaše srestvom najmoćnijim za ujedinjenje crkava, kojemu Strossmajer posveti svoj veliki dom. Uz Biskupa puno doprinese k izdavanju glagoljskog misala za katolike Crnogore.

Ako slavenski svijet, ako Hrvatska ima zašto naricati ovome umniku, Dubrovnik ima posebnog razloga pridružiti im se. U širokom Račkovom znanstvenom obzorju naš grad imaše dostojno mjesto sa svojom slavnom prošlosti, koju on poznavaše i ljubljase. On bi pokretač izdavanja djela dubrovačkih književnika i historika i zakonotvornih zbornika, koji su se imali pod njegovom upravom zaokružiti. Vidjeli smo ga kod Gundulićeve slave, koju resijaše u ime Akademije svojim dostojanstvenim vladanjem, — te bi predmetom čašćenja i priznanja od strane samih protivnika Hrvatske. Jer je sve bilo tiho i skladno, ozbiljno i umjereno a u isto doba jako i neslounivo u njegovom značaju. Pogagjanja u čovjstvu a i u načelima kojima bijaše posvetio život, nije se poznavalo kod njega. Ništa nije ga moglo odrinuti od Hrvatstva, ništa od Slavenstva. Okolo toga velikoga Hrvata znali su se bratski okupiti u njegovoj kući i za njegovom trpezom Srb i Bugar, Čeh i Sloven, Poljak i Rus, koji ga jednako čašćahu i pred kojim vazda visoko držaše svoj hrvatski ponos. I nestade ga u punoći svoga umnoga i rodoljubnoga života, malo dana poslije proslave osamdesetgodšnjeg velikoga starca, kojega misljamo da će jednom nadomjestiti, kad budemo morali i tu gorku čast ispitati.

I tako crna nam zemlja progutava jednoga umnika za drugijem. Lebdi istina Hrvatskoj na tamnom obzorju kao zvijezda uhvanja čenij Strossmajera, ali mu je desno krilo odsječeno. Neka ona ipak ne očaj! Dodirom pepela svojih umnika, sjeme po njima bačeno donijeće joj slo-gum, radom i Božijom pomoć spasonosni plod. Sursum corda!

Dr. Frano Rački rodio se 25 novembra 1829 u Fužini u hrvatskom gorskom kotaru od čednih roditelja. Pučku školu svršio je u rodnom mjestu a gimnaziju u Varaždinu. Odabrav svećeničko zvanje prege u senjsko sjemenište, odakle god. 1849 pogje u Beč, gdje je marljivo izučavao teologijske i filozofijske nauke, nu već onda priljubi se učenju slavistike i stranih jezika. Istodobno stade marljivo izučavati historiju, napose slavensku. God. 1852 regien je za svećenika, a god. 1853 položi doktorski ispit, te bude namješten u senjskom sjemeništu kao učitelj crkvene povijesti i kanoničkog prava. Ali nad sve znanosti historija bijaše njegovom strukom. Još u Senju napiše veliku svoju radnju „Viek i djelovanje sv. Ćirila i Metoda“, a zatim još nekoliko povjesnih rasprava po raznim časopisima. G. 1857 pogje iz Senja u Rim za kanonika ilirskog kaptola sv. Jeronima gdje ostane tri godine, koje su mu mnogo vrijedile, jer je kroz sve ovo vrijeme iz bogatih knjižnica rimskih crpao gradnju za povijest južnih Slavena. God. 1861 povuče i Račkog-megju narodne pobornike i on stupi u narodnu stranku uz svog prijatelja biskupa Strossmajera. Znamenite adrese onih vremena njegovo su djelo. Osvem njih napisao je više pol. članaka od velike vrijednosti, a u Beču izda knjigu pod naslovom „Odlomci iz državnog prava hrvatskog za narodne dinastije“. Iste godine 1861 izda u Zagrebu „Slavensko pismo“. Godine 1864 stade sa Jagićem i Torbarom uređivati znanstveni časopis „Književnik“ u kome je napisao osim inih radnja i „Ocjenju starijih izvora za hrvatsku i srbsku poviest“. Došaste godine u društvu s Jagićem izda glasovito „Asemanovo evanjelje“. U prvoj sjednici jugoslavenske akademije na 5 juna 1867 bi izabran presjednikom akademije i uzdrži tu čast sve do zadnjih godina. Tada se posvema posveti ovome naučnom zavedu, kome je bio duša. Od njegovih većih radnja spomenućemo samo: „Pokret na slavj. jugu koncem XIV i početkom XV vijeka“, „Bogomilji i Patariji“, „Kada i kako se pretvori hrvatska kneževina u kraljevinu“, „Dopunjeni i izpravci za stariju poviest hrvatsku“, „Borba južnih Slavena za državnu neodvisnost u XI vieku“ itd. itd. Sve ove rasprave izišle su u „Radu“ jugoslavenske akademije, ali nijesu same, jer ih slijedi sijaset drugih radnja razbacanih tamo i amo.

Kad su nazad tri godine bili podignuti pregovori izmegju Rima i Petrograda radi uregjenja ruskih katolika, ruski car bio je sklon da ustanovi za svoje katolike patrijarsku stolicu, ako će na nju zasjesti Dr. Rački. Povjerenik carev bio je došao dapače u Zagreb, da se dogovori, ali je Rački tu čast usprkos hitnjama Vatikana otklonio, jer da se on ne može odreći svog milog naroda i akademije. Eto koliko je bio cijenjen ovaj čovjek!

Kao političar Rački, premda se od nazad dvadeset godina povukao s parlametarnog polja, sudjelovao je duševno svim velikim pokretima u pri-log hrvatske misli. Bio je vjagjom neodvisne narodne stranke sve do nazad malo vremena, kad se je ova sjedinila sa strankom prava. Tad ga nazlazimo u ujedinjenoj oporbi, gdje je njegova riječ bila visoko cijenjena. U zadnje doba bio se veoma poharao, tako da nije mogao odoljeti nemiloi bolesti koja ga je mjesec dana mučila, dok ga nije osvojila.

Laka mu bila hrvatska zemlja! Vječna mu uspomena u narodu!

Kobna vijest ošiuila je sve prave sinove naše domovine. Po svemu narodu od Drine i Drave do jadranskoga mora vlada velika žalost. Sve hrvatske novine izlaze u crnu. Brzjavi sažaljenja lete sa svih strana u Zagreb. Nije samo hrvatski svijet, već svekoliko učeno Slavenstvo saučestvuje našoj žalosti, osobito braća Česi. Općine, Društva i Čitaonice svih hrvatskih krajeva odaše boli svojoj izraza. Sabor dalmatinski izrazio je akademiji svoje žalovanje, na što se akademija odmah zahvalila. Isto tako brzjaviše hrvatski klub i klub narodno-hrvatski. Iz Dubrovnika pošlo je nekoliko

brzjova. Čitaonica je zamolila prof. Smičklesa da je zastupa i položi vijenac. Dr. Mile Starčević zastupaće isto tako dubrovačku hrvatsku omladinu.

Prekojuće bio je sprovod. Po velikim pripravama sa svih strana ima biti bilo nešto impozantna.

Vječna slava velikome po ojniku! Čast narodu koji ovač štije svoje neumrle sinove!

Ko nam truže pravoslavne Hrvate.

O tome smo mi dosta govorili. Ali je najbolje progovorila jedna rasprava koja se je onomadne vodila u Zagrebu.

Lani negdje „Obzor“ bio donio dopis iz Senja, u kome bijaše nacrtane goleme nepodopštine srpske što ih je na tamošnjoj gimnaziji radio došljak grč. ist. kateheta Duić, koji je pravoslavne učenike (nije ih bilo nego šest!) učio, mješte vjeronauka, kako da bolje zamrže hrvatstvo i hrvatsko ime i još mnogo toga.

Kad je dopis izišao, Duić je tužio urednika radi uvrijede poštenja. Ovakoj feli čeljadi ti ne smiješ kazati po istini ko su i što su, jer oni odmah nalaze da je tim uvrijegjena njihova čast.

Ele rasprava je bila u Zagrebu i sudbeni stol pozvao je kao svjedoke gjake pravoslavne vjere, od kojih jedan g. M. Ljuboević sada uči u Pešti. Evo ovdje presude i srpske bruke:

Broj 560. kaz. ex 1894.

Kr. sudbeni stol u Zagrebu obnašao je odbiti predlog privatnoga tužitelja Vladimira Duića, da se proti Josipu Pasariću, uredniku „Obzora“ povede iztraga radi pristupka suprot sigurnosti poštenja. tiskopisom označena u §. 488 k. z. kažnjiva po §. 493 k. z. a počinjena tiskopisom: „dopis iz Senja od 28 lipnja 1893 štampana u „Obzoru“ od 1. srpnja 1893 broj 148 i to iz slijedećih razloga: Inkrimirano je slijedeće:

- stavka od „Mi u studenju javismo.... do kako da ravnatelj nije i t. d.“
- stavka od „tim nečuvanim nakanama.... do pop g. Duić.“
- stavka od „u iztrazi.... do otac papa prosti razbojnik.“
- stavka od „dakle onaj čin.... do posljedica uzgoja pravoslavni vjeroučitelja.“

Sve to u objektivnom pogledu tvori učin prestupka označena u §. 488 k. z. jer se tužitelj okrivljuje stanovitim nečudorednim činom koji ga mogu poniziti ili omraziti u očijuh javnoga mnijenja.

Po §. 490 k. z. može se postići bezkažnjivost, ako se dokaže potpuna istina okrivljenja.

Osumnjičen nastupio je dokaz istine, koji je sudbeno poveden s uspjehom slijedećim:

Ustanovljeno je izkazom Miroslava Ljuboevića, da je privatni tužitelj kao vjeroučitelj običavao podučavati svoje djake pol sata o crkvenom pjevanju a pol sata o srpstvu, da je putio djake za vrijeme poduke o religiji, da zamrže na konškolarce Hrvate, da je mirno i smješeći se slušao, ako su djaci obrede katoličke vjere ruglu izvrgavali, da je pripovjedaio, da su prvi rimski pape bili razbojnici, jer da su ljude, koji im se nisu htjeli pokloniti na lomači izpalili, a ti ljudi, da su bili pravoslavne vjere, da imaju 211 150 mučenika, koje pravoslavni svetcima slave, a to su bili oni, koje su rimske pape na lomači spalili, — da je, rimske pape oholija podigla, podučavao je, kako nadalje iz izkaza tog svjedoka proizlazi, da će se svi Srbi sa Srbijom sjediniti, ter navaliti na Hrvate i t. d. — da je u obće djake za vrijeme vjerouke putio na mržnju i prezir proti Hrvatima, da je mače odobravao što su djaci pravoslavne vjere učinili, jer kad su djaci pred crkvom gazili hrvatsku trobojnicu, da je gledao sve to mirno i smješeći se, a smijao se takogjer, kad su mu djaci pripovjedali da su poderali i u zahod bacili rimokatolički evanjeljar.

Svjedok Josip Lukić kaže, da je privatni tužitelj pripovjedaio u školi, da je pravoslavna vjera jedina prava vjera, a rimske pape da su najgorji ljudi koji dadu pravoslavne paliti, kojim kasnije srpski narod spomenik postavlja.

Ravnatelj g. Mesek potvrguje, da je njemu privatni tužitelj na njegov upit, što on djecu učio o nepogrešivosti pape, kazao da je to istina, da je on, na upit jednog djaka morao po svojoj savjesti reći, da je papa pogrešiv.

Pošto dakle iz izkaza tih svjedokah a naročito izkaza Ljuboevića proizlazi, da je privatni tužitelj u istinu djake pravoslavne vjere putio na mržnju i prezir proti djakom katoličkim Hrvatima i da je privatni tužitelj kriv vladanju pravoslavni djaka, jer je iste kod poučavanja u religiji huškao proti hrvatskoj narodnosti i rimokatoličkoj vjeri — to neima dvojbe, da je osumnjičenik uspio dokazati istinu svojih okrivljenja — pa je stoga ovaj zaključak opravdan.

O tom se ubavještjuje privatni tužitelj g. Vladimir Duić i gosp. Josip Pasarić — prvi time, da mu prosto stoji proti ovom zaključku u roku od 3 dana (§. 105 kaz. pos.) predati pritužbu na veleslavni kr. banski stol.

Kr. sudbeni stol
U Zagrebu 3 veljače 1894

Rakodczay v. r.

Pomper v. r.

Ne, pravoslavno pučanstvo, koje žive po Hrvatskoj, Slavoniji, Dalmaciji i koje svoj jezik i danas zove Hrvatskim, ne bi bilo našim najljucim neprijateljem, da mu nije nekijeh popova i kalugjera, koji ga zavagaju i goje mu u sreću fanatizma i mržnju na hrvatstvo. Mi bi željeli da se još gdjeod nagje poštenih momaka poput g. Ljuboevića, pak smo uvjereni da bi izišlo takih na vidjelo, da bi svi čestiti i nepokvareni hrišćani oči otvorili i zgažjeni se odvratili od one staze, kojom ih danas vodi šaka popova i njihovih na gornji način odgojenih učenika.

Gospodin koji nam je poslao gornju presudu hrišćanin je i zove se Mile Maravić. Iz pisma, na našega urednika izvadivemo jednu tačku, na počinili tim i jednu malu indiskreciju, radi čega mu pitamo proštenje. „Ovo Vam napominjem, piše on, još i radi toga, da se uvjerite da importirani srbski otrov nije otrovao svega pravoslavnoga življa hrvatskoga. Ima nas još, a bit će broj sve veći, jer se već opaža reakcija u zavedenom pučanstvu, koje nije ni slutilo, da se primajuć srbstvo odriče svetoga hrvatstva i da postaje dušmanin svoje otadžbine.“

S ovim istinskim riječima i mi završujemo.

Naši Dopisi.

Orebić, 12 februara.

Dabome, da se ovijeh poklada nijesmo zabavljali, kako vi tamo u gradu — ali ipak se zabavismo i mi dosta lijepo. Naplesasmo se do mile volje, naučismo se društva krasnijeh našijeh Hrvatica, napjevasmo domoljubnijeh pjesmica — pa što ćete više? To je za nas, za malovaroške ljude, uživanje non plus ultra.... Nadodajte uz to svake večeri po svrsi zabave večeru izmegju naš nekoliko tjesnijih prijatelja — i eto vam potpune slike svega...

No, to nije uprav baš sve — ima još nešto. Radi toga nešto i pišemo ovo par riječi; — ostalo samo tako da usput napomenusmo.

Da razjasnimo... Kazasmo vam za večere. Jedna od takijeh večera bila je poslije posljednje zabave — na osvit čiste srijede. Bilo nas nekoliko. Kad se potkrijepismo, stadosmo da pjevamo lijepe naše hrvatske pjesme, a onda da i nazdravljamo. Te su nazdravice, naravski, bile košte običajno u takijem prilikama bivaju, pa i ne treba, da ih sve posebice spominjemo. Sampo ćemo jednu — onu gospara Mh. Bijelića, brodovlašnika iz Kučišta. Lijepa je ta nazdravica i na čast je rečenom rodoljubu. Suština joj je u malo riječi: veseli se probugjenom patriotizmu; drago mu je, što se već gotovo svud na sastancima divna naša domovina ističe i rodoljublje fali — ali ne bi rada, da to sve ne bude, ko što na šalost kad i kad biva, patrijotizam samo u riječi; kaže, da svaki pravi Hrvat, uz svoje hrvatsko osjećanje, treba da i potpomaže hrvatstvo, u koliko može, i moralno i materijalno; — kod nas je nadasve preporučit ovo posljednje... Citira tad one Harambašićeve stihove, upravljene praktičnijem stekli-ima, što smo ih mi u jednoj sličnoj prigodi u vašem cijenjenom listu već donijeli — i žao bi mu bilo, ako bi se ikome na poluostrvu te riječi mogle da namijene... Nazdravlja samo onijem, koji su Hrvati i na riječi i na djelu. — — — Nasle društvo, da dokaže, e je i ono takovo, a i u znak odobrenja nazdravice, pokosa se i za čas izmegju dvanaestorice drugova sakupi za Društvo Ćirila i Metoda lijepu svotu od 82 krune... Bi opredijeljen za sakupljača g. Antičević, od koga ćete to i ono, što je po mjestu poslije sakupio, bit već valjda primili. (Primili smo 104 krune. Ur.)

Eto — to je ono nešto, to je ono radi čega sa vam šaljemo ovaj dopis. No ne šaljemo kao da tijem hoćemo da pofalimo koga. Od onijeh smo te drže, da sve ono što se po mogućnosti čini za svetu našu narodnu stvar — čini se to iz same dužnosti. A kad jedan naprosto vrši svoju dužnost, ne zaslužuje nikakve posebne pofale. S toga gledišta ne bi bilo potreba ni da ovo na javnost iznosimo. Ako pak iznosimo — ne iznosimo za to, no da potvrdimo staro javno naše mišljenje. Mi smo to mišljenje još poodavna u jednom našem pokrajinskom listu bili obrazložili — ali nijesmo našli šljedbenika... Sastoji se u tom, da se, u koliko je moguće, upriliči više sastanaka — sad u

jednom, sad u drugom mjestu na poluostrvu. Tako bi se ideja narodna više širila i bolje korijenitala — a tako bi se uvijek i po koja svotica sakupljala, pa doprinosila na žrtvenik domovine. Prigode beru jagode — narodna je riječ. I tako je. A da je — dokaz nam i ovaj slučaj. Da se mi nijesmo bili sastali ovijeh poklada, jamačno da ne bismo bili ono novaca sakupili — pa makar smo mi svi dobri i čestiti Hrvati...

S toga ponovo ovom prigodom ističemo naše staro mišljenje i pozivljemo sve rodoljube na poluostrvu da se povedu za njim. Napokon nije to stvar velika, što hoćemo! Pa opet — koliko je ista korisna za našu narodnu stvar, toliko može da bude i zabavna za onoga, koji je slijedi... Pomoćnica kršćana je — dogovorimo se i sastanimo na Ofebićima; gospa od rožarija je — sastanimo se u Vignju; sv. Mihali je — sastanimo se na Trpiju; gospa od Loretta je — sastanimo se na Kunjoj; sv. Stjepan (3. avgusta) je — sastanimo se u Janjini; mala gospa je — sastanimo se u Sreseru; sv. Lovrjenac je — sastanimo se u Trstenu. Što je u velikom učinilo slavje Katićevo, slavje Gundulićevo i zagrebačka izložba — to bi za nas u malom mogli da učine ovi sastanci. Drugo ne kažemo. Cijenimo, a ne možemo bolje nego tijekom da protumačimo stvar, koju zagovaramo.

Mi rekosmo — i izvršismo svoju dužnost. Na kome je sad red, neka i on vrši svoju.

Sibenik, 14. Februara.

Carissime Domine Srbije! Kako rekosmo, tako i činimo. Zabubnjali ste glupo, a mi nećemo da čujemo. Interesiraju li pak koga ove naše stvari, neka prošije, kao naš odgovor, ono što piše zadnji „Dubrovnik.“ — ako mu je milo da ga zaboli stumika. Mi samo primjećujemo ovo:

Glupo je (ostavimo što i junacki nije) zvati koga na megdan, a sam biti iza plota sakriven. Na polje ravno, slivnički osvetačice; a mi, ako ne izagjemo, nek smo kukavice. Bugarin je spreman primiti megdan, samo na polje! Pokaži se, pokazaćemo se!

„Čuj, što stari Grci pričaju.“

Jedan njihov stari junak oboruža se te okrotiv konja ode da potraži laž hoteći ju umoriti. Jezdeći tako dogje do lijepe zelene livade, oda le ču glas koji mu govori: Stan, delijo, kuda ćeš! Ja uvijek istinu kazivam; pitaj me! Junak stade, o-pipa i vidje da je blato. Razočaran, junak uzdahne bolno, govoreći: Zašto, o Zeuse bože, učini i dade ovom gadnom blatu lijepi dar govora! Rekavši to, juna osrenu konja i ode da udari drugim putem. Ne sjeti se, jadan, da to tude bijaše laž.

Fiat applicatio, domine Srbije!

Odpisnik.

Ston, 15. Februara.

Dr. Antunu Puljezi. — U „Hrvatskoj Kruni“ čitam danas izvješće o sjednici hrvatskog Sabora u Zadru dne 3. Februara t. g. i u istomu nalazim da prijatelj mi Dr. Antun Puljezi pozva vladu, da mu javi da li zna za nered, koje on nabraja, i koji bi se bili, u dobrom dijelu i a o izričito rečeno nije, dogodili ovdje. Ti bi neredi bili: 1) Da su neki mladići skinuli prvašnje kape, i uzeli crvenkapice sa „Živila Hrvatska“, što bi bilo fanatizam do skrajnosti. 2) Da je susreo 50 učenika predvogjenih od popova i učitelja, koji su, kad su bili blizu stali vikati: „Živila Hrvatska“ — ergo to su dokazi da se u školi tjera politička propaganda.

Ka o mjesni šols i nadzornik, kateheta, predvoditelj učenika onom zgodom, cijenim da sam dužan ne opravdati se, nego dokazati da stvar nije kako je kazana, i da uz labave premise posve je klimav zaključak. Čudim se, da se liberalac utječe u skut visoke vlade, čije ipak predstavnici kudi. Zastavno ja i a o ne liberalac, ne bi u taj tabort. Čudim se takogjer da oduševljeni Srbin, koji bi imao pohvaliti narodni ponos, pa gdje god ga našao, da bude konsekventan sebi, ruži ga i kori u svojim političkim protivnicima. Čudim se da ponosni Srbi rado primaju prikrpinu „hrvatski“ za svoj jezik, i ubrajaju u progonstvo to, da Hrvati neće da im jezik nosi prikrpi-

nu „srpsko.“ A o se čuim dušom Hrvatim, nije li naravno da svoj jezik nazivljem „Hrvatskim?“

Nu eto istine u namišljenim neredima. Kako vas narod Dubrovački izvanjski, tako i Stonjani trobojnicom na čelu, za predstavnicim Općine, mnogobrojni odoše poklonit se kipu velikog Gundulića. Tamo crven apice sljubile u jedno kolo dolju i gornju Dalmaciju. Narod se povratio, i kao amaret denjo sobom crvenkapice. Trgovci naručili i većina varošana i sebe i svoju djecu tim tapingama počastila. Stvorili se crvenkapicari. Je li oje zlo u tomu? Zar i s roz narodnja kapa nered bezakonje je?

Drugi nered takogjer nema temelja. Učenici ovdješnjih škola slavili sv. Luju, i a o od pamtičjeka, odosmo na školjić tamo sprovedi pobjed i pred suton vraćali se kućam. Tu sam bio i ja, oba učitelja, gosp. Niko Hrdalo umirovljeni ravnatelj, g. Maro Gučić i veleuč. O. Angjelko Passeri. Mladež veselo hrlila za trobojnicom, koju ipa nije nosio učenik, i koja je bila od Općine mladeži podarena, i pjevali vesele pjesme. Mi odrasli iz daljega slijedili i razgovarali se. Kad bili o o sv. Ane začuli mi viku djece, pospješili bliže, a djeca kliču: „Živila Hrvatska.“ Ugledavši Dra. Antuna Puljezi sa uglednim g. Savjetnikom Vernazom, pomisliv da bi njemu taj i ako nevini usli mogao biti na žao, kako može svjedočiti gosp. Savjetnik i svi prisutnici gori spomenuti, djecu sam veoma strogo opomenuo, dapače opsovao, a za mnom i učitelji. Jesmo li mogli predvigjati da će učenici susretiti Dra. Puljezi? — Ne. Je li tomu šola što kriva? — Ne. Jer djeca ne u šoli nego u svojoj obitelji čuju roditelje, koji gore žarom domoljubstva, pa i a o bezazlena, i izraze se i pre o volje svojih nastavnika.

A o je do šole, dr. Puljezi imao je navesti koji slučaj, gdje bi ja ili koji od učitelja ili učiteljica bili što progovorili djeci, o hrvatstvu itd.; ali tvrda mu vjera ni ome se od nas i ne sanja o tome progovoriti, jer je škola mjesto gdje nema toga biti, gdje se jedino gleda da mladež moralno i znano napreduje. Ne vjeruje li svakomu učitelju, eto gospodične ugledne nadučiteljice Jelle plemićke Bizzarro, koja mu najbolje može kazati, da li je u Stonu škola pravi hram, gdje se gleda da se jedino pravi cilj odgoja stječe.

Cijenio sam, da sam dužan istinu posvjedočiti, a eto me spravna u svako doba da odgovaram za živu istinu mog ispravka.

Dn. Ante Ljepopili.

Pogled po svijetu.

— Sklopljen je i potpisan novi trgovač i ugovor izmegju Rusije i Njemačke.

— Ove sedmice dva anarhiste baciliše bomba u Parizu u javnim lokalima. Uzrujanost pučanstva je velika.

— Talijanski ministar-presjednik snuje ka o bi umanjio vojsku. Saveznice Italije biće prisiljene da na to pristanu.

Brzjavi — Zagreb, 16. Februara. — Jučerašnji sprovod Račkoga bijaše sjajan da takoga Zagreb ne vije. Impozantna poverka gragjanstva svih stališa. Bijahu zastupana sva domaća društva, svi stališi. Vijenaca velika množina. Deputacije prispiješe sa svih strana. Nad grobom su govorili Marković, Smičiklas, Brestjenski, Slovenci Koblar i Kušar, Šved profesor Lundell i Rus prof. Kolakovski. Duboka žalost prekrilila sav grad.

Rim, 16. Februara. — Kralj i kraljica odlaze u Liguriju u Riviera di Ponente.

Berlin, 16. Februara. — U ponedjeljak car Vilim polazi u Fridricksruhe, da odvrati posjet kuezu Bizmarcku.

Zadar, 16. Februara u več. — Hrvatska adresa poslije prvog čitanja upućena je naročnome odboru sa 22 glasa protiv 12 glasova „srbo“-talijanaških. Adresa autonomaša odbijena je sa 30 glasova proti 4. Izabran je naročit odbor koji ima izvestiti kroz 24 sata o predlogu adrese. U odbor su izabrani Klaić, Biankini, Paštrović, Bulat, Čingrija, Brajković i Baljak. Sutra je drugo čitanje.

Domace vesti.

Umoljavamo p. n. gg. predbrojnike, da što prije namire pretplatu, a naše dužnike od proš. god. da se sjete svoje dužnosti.

Sabor Dalmatinski. — U petak bila je XII. sjednica, na kojoj su se pretresali novi od vlade predloženi zakoni, te se primali uz male popravke. Zatim se Biankini potužio na neuredno sazivanje sabora i naglasio potrebu i pravo da sabor bude sazvan svake godine. Zatim su riješene njeke molbenice.

Na 10 ov. mj. bila je XIII. sjednica. Poslije upita prešlo se na dnevni red: izvješće financijskog odbora poljodjelske zemaljske zaklade za god. 1894. Izvješćivao je Bulat a govorili su Trigari, Bjelanović, Biankini, Truxa i Bulat. U ponedjeljak prošlijedila se rasprava o proračunu zemaljske zaklade za god. 1894. Ta rasprava slijedila je u ponedjelja, utorak, srijedu i četvrtak uz veliko saučesće govornika svih stranaka. U četvrtak je govorio Zore i izjavitelj Bulat. Zatim je došao u raspravu Biankinijev predlog o klauzoli. U petak je imalo biti prvo čitanje adrese. Kako doznajemo sabor misli izručiti adresu stanovitom odboru sedmerice, te će se na 17 ov. mj. zatvoriti, jer već za 22 sazvano je carevinsko vijeće.

Izjava Bos. Herc. Omladine. — Gosp. Hašim Pašalić Badnjević izjavio je da on nije potpisao poznatu izjavu bosanske i hercegovačke omladine. Na to su „Obzor“ i „Hrvatska“ donijeli sva imena omladine bosanske, šesnaest na broju, koji su izjavu potpisali. Pašalića onda nije bilo na sveučilištu već u Bosni, te je svojim prijateljima pisao, da se s namisli slaže te da uz izjavu pristaje s dušom i tijelom.

Gosp. Abdusselam beg Hrasnica-Ostojić pravni u Beču javlja nam, da smo ga pogrešno metnuli kao Konjičanina. On je rođeni Sarajlija i prvi od svih sarajevskih muslimana koji je došao na sveučilište. Toli o kao ispravak.

Pišu nam iz Budve: — Na 10 t. mj. došao je amo neki učitelj Crnogorčević iz Krtola. Po gradu se govori da je došao otkriti grob nekakvog srpskog kneza Balsića. On u društvu sa bilježnikom Stefanovićem tražili su po našem samostanu Sv. Marije, a jesu li što našli, to će nam oni najbolje kazati. Čudimo se da nijesu otišli u crkvu sv. Ivana, jer je sv. Ivan stariji od samostana sv. Marije barem za četiri vijeka. Tu bi imali potražiti.

Iz srpskoga perivoja. — U jednom od zadnjih brojeva veliki londonski „Times“ napisao je vrlo oštar članak o Srbima u kom im je izmegju ostalog rekao i ovo: „Ako Srbije ne umiju bolje da upravljaju, onda neka se okane samouprave pa neka čuvaju svinje.“

Ovako Srbe cijeni najveći svjetski i najuvaženiji engleski list!

„Timesu“ je odgovorio neki akademik Srećković, koji mu je obećao da će Srbi ustrojiti državu od južnih Alpa pa do egejskih voda, od karpatskih gora pa do Jadranskoga mora. Ova država po nadama prof. Srećkovića imaće dvanaest milijuna stanovnika, dakle šest puta više nego današnja Srbija. Pa da nijesu Pijemontezi?

Ovo je na političkom, a sad hajdemo na moralno polje, koje je s političkim tvrdo svezano. Budući budimpeštanski prav. bisk. Petrović dao je zastupniku Linderu 5000 fior., da mu isposluje imenovanje. Onomadne je to izašlo na vidjelo i bilo škandala dosta. Pravoslavni arhimandrit daje dakle magjarskom zastupniku 5000 fior. da mu kupi biskupiju „sve za veću slavu srpske crkve.“ Lijepa li morala u crkvnih srpskih starješina!

Nije bolji ni u novinara. Ima jedno po godine što se počelo pisati proti patrijarhi Brankoviću. Pisalo se i dokazivalo svakojakih kriminalnih činjenica. Patrijarh je sada objelodanio pismo, u kome kaže da ga je to klevetao Dr. Jovan Gruić publicista srpski. On mu je bio pitao 800 fior. jer da su svi patrijarhe podupirali „Srpski Narod“ (list) sa 1200 fior. godišnje i da će mu biti na ruku, a kad je to patrijarh odbio, onda ga je stanuo napadati. Lijepa svjedočba poštenja srpskoj štampi!

Pišu nam iz Spljetske biskupije: — Novine su javile dvije nasilne mlade mise latinske mjesto dragovoljnih glagoljačkih, al' nijesu kazale, da osim molba i utoka svećenstva, puka i mladomisnika, ovi u znak žalosnog prosvjeda, odstranili su svaku svečanost, koja im je veličanstvenu spravljala rod-bina i prijatelji, te su rekli primorane mlade mise žalosno: jedan u rodnom mjestu, drugi van, prije zore samodruzi. — Pošto su podijelili naše župe i mise na latinske i glagoljačke, sad ove dijele na rabotnjake i svećane proste i pjevane, a misnike na rabotnjake, prostake, svećare i pjevače, i to jedne te iste župe i misnike. Po toj najnovijoj diobi u nekim župama mogu se govoriti proste i tihe mise glagoljačke, al' ne pjevane i svećane, u nekim o-bratno; neki misnici mogu govoriti pjevane i sve-ćane mise glagoljački nipošto obratno.

Igraju se! — Lani htjedoše Makarani da prirede komers u proslavu sretnog ujedinjenja hr-vatskih opozicija. Politička vlast to im je zabra-nila, Namjesništvo na njihov utok potvrdilo odlu-ku Poglavarstva. Gosp. Dr. Vranjican učini tada, utok na Ministarstvo, koje nakon 10 mjeseca od-govori ovo:

Gosp. Dr. Ivanu Vranjicanu

u Makarskoj

Visoko c. k. Ministarstvo unutarnjih posala svojom odlukom dneva 23 Prosinca 1893 broj 2999 M. I. na ri-ješenje utoka podastrog od Dra. Ivana Vranjicana u Ma-karskoj proti Namjesništvu. Odluci dneva 18. Svibnja 1893 broj 2238 pr. kojom na potvrdu Poglavarstvene odlu-ke dneva 19 Travnja 1893 Br. 3767 zabranjeno je bilo da se drži „Komers“ na dan 30 Travnja 1893, našlo je da u-kine odluku proti kojoj je bio podnešen utok, jer gori na-vedeni Komers bio je prijavljen kao ograničen na pozva-ne gostove, i jer pri postojećim okolnostima odredbe za-kona od 15 Studenoga 1867 D. Z. L. Br. 135 nijesu imale nikakve uprave na taj „Komers“.

Toliko Vam priobćujem na znanje, povraćajući Vam priloge utoka.

Makarska, 7 Veljače 1894.

C. K. Kotarski Poglavar
Blessich

Ministarstvo je dakle na 23 Decembra 1893 ukinulo Poglavarstvene i Namjesništvene za-brane da se drži komers na 30 Aprila iste gedi-ne. Taj bi se komers dakle mogao držati, ali na 30 Aprila 1893. Da bi ga Makarani sada htje-li prirediti, morali bi pitati novu dozvolu, za ko-jom bi došla nova zabrana, novi utoci i nakon go-dinu dana ukinuće zabrane. Hajde ti onda godine 1895e priredi skupštinu, za koju si im rekao da će biti Februara 1894e, ako te majka rodila!

Pišu nam iz Potomja 10 ov. mj. — Mladost našega odlomka kao svake tako i ove godine kao kolendari prirediše objed i večeru izmegju sebe na bratski način i to baš u Nedjelju dana 28 pr. mj. tek. god. Osim omladine objedu prisustvovali naš seoski glavar i naš domorodac vrli hrvatski slikar O. C. Medović. Svi okićeni našom milom trobojnicom pjevaše mile hrvatske pjesme a na-pitnicama nije bilo svrhe, a najviše našima veli-kanima hrvatske domovine, Starčeviću i Strosma-jeru. Naše krasotice služiše oko stola, pak i one nijesu zaostale a da nijesu napili miloj našoj do-movini. Kao svaku tako i ovu zgodu mi hrvatski sinovi upotrebismo za dobru svrhu. Na predlog je-dnoga od družine da se ne zaboravi Družba Sv. Ćirila i Metoda, svi očitom ljubavi za mi-lom braćom u Istri dadoše po koju krunu te u jedan čas sakupismo 30. Na rastanku O. C. Medo-vić sa svojim govorom, kako to samo on umije, najprije je zahvalio cijeloj mladosti na ljubavi ko-ju onaj čas prama njemu izkazasmo, a zatim nam je preporučio da unaprijeda budemo kao i sada složni u hrvatskoj misli.

Svi skupa pozdravišmo govor sa burnim: Ži-vio O. C. Medović! Živjela Hrvatska!

Potomjani.

Gradska Kronika.

Na sudbenoj struci. — Drž. odvjetnik gosp. Ilić razbolio se. Na mjesto njegovo stigao je za-mjenik drž. odvjetništva gosp. Barić. — Pristav gosp. Maroli stignuo je iz Spljeta i poprimio u-redovanje.

Financijska straža. — Sa vrata Pila i Plo-ča dignuta je financijska straža.

Javni sjegurnost u Dubrovniku. — U Su-botu u večer išao je iz grada kući na Boninovo gosp. grof Viktor Cecconi iz Trsta sa gospođjom. Blizu Teodorine Gradine susretnu dva čovjeka ko-ji su odmah polako otišli za njim i stigli ga u blizini Jelićeve kuće. Tu ga jedan od one dvojice dočeka, te mu reče da ga aretira u ime za-kona. Gosp. C. počne se oprati i vikati a nje-gova se gospođa prepala. Već prije toga istrču-še mu iz ruke štap, koga je ne misleći o zlu vu-cario po zemlji. Kad se čovjek nagie u nevolji stane psovati napadače, a jedan od ove dvojice za-zviždi i ozdo se ukažu druga dvojica, koja su br-zala u pomoć. Gosp. C. ipak pogje za rukom, da ne bude „aretiran u ime zakona“ nego pogje ku-ći vas ustresen. Jedan od onih bio je općinski re-dar a drugi općinski rondari. Čujemo da se isti gospodin pritužio za ovo nadležnoj vlasti.

I ovakih se događja pod našom uzornom op-činom i njezinim vrijednim komesarom, koji ima zadaću da pazi pjevaju li gdje Hrvati hrvatske pjesme!

Zubar. — Gosp. Miho Miletić Zubar u Splje-tu dolazi sutra u Dubrovnik.

Diskoras na Poljani

Vlaho. — Govoru da su ovega puta Srbi u Zadru de-nuncijavali kako nigda.

Ivo. — To im je arta. Ako je koje dijete upisalo na li-bru „Živjela Hrvatska!“, ako su u koga našli hrvat-sku bandijericu, ako je koji meštari voto za partit hrvatski, sve su oni to denuncijavali govornu.

Vlaho. — Biće i naši tako činili njima?

Ivo. — Prolegaj sve diskorse naših i ako što nagješ, reci mi da sam tovar. Ništa, ni meno. . . . A bilo je tega, ma su se naši podnijeli od kavalijera a njihovi od srba.

Vlaho. — Govoru da im je Miho Klaić lijepo zakant.

Ivo. — Jes, reko im, hi je paprenijeh. Jerho miritaju. A ne znaš ko je učinio najbolju figuru?

Vlaho. — Toni!!!

Ivo. — Bravo! Njemu su se svi smijali. On je čio svako-ga da posrbi. Govori Zori da je Srb, a Zore skočio da nije nego da je on sveg bio za združenje s Hr-vatskom. Isto mu se dogodilo s jednim mladijem deputatom iz Neretve, koji mu je pripovidio ljepi-jeh stvaraca. A Zore mu je reko in mezzi termini da je djetetina.

Vlaho. — A što je govorio gospodar Frano?

Ivo. — Ništa, kako sveg. Ovega je puta bio spradio ve-liko diskoras koji je imo durat sedam ura, pa mu ga je prokura sekvestrata i tako je valjalo da mu-či. Kad ti se dogodi dizgracija. . . .

Vlaho. — Svi vragovi stobom! A kako se vladaju au-tonomaši?

Ivo. — Nema ih vele čut. I Baldo muči, ja neznam što mu je. Najegjeni su kako i Srbi na ovi poso od bi-skup. Oni su se nadali da će nam kapitat neki o-drti talijan s Korčule.

Vlaho. — Kako? A nije se pisalo da će biti nominan naš don Andrea?

Ivo. — Ajde jađan ne šokaj. . . . Nego ko zna, može bit da mu se ono bilo snjelo! Zato se sad sfogava po „Dalmati.“

Vlaho. — E da. Ti misliš da njemu ovo nije bio dizgus.

Ivo. — I kakav!

JAVNA ZAHVALA.

Nezgodom smrti moje mile majke izrazujem najdublju harnost svim prijateljima, koji nastojahu da me tješe. Svim plemenitim osobam, koje spro-vodu učestvovali iz srca zahvaljujem. Blagodarim Prepostovanom Kapitulu Stolne Crkve, koji iz sa-me vелеdušnosti, prisustvova zadušnicam. A Mn. Pošt. Župniku Gosp. D. Ivo Ferranti, koji ne šte-deći ikakva požrtvovanja, budi danom budi noći, neprestano tješijase ljubljenu mi pokojnicu, izra-zujem vječitu harnost.

U Dubrovniku, 15. Februara 1894.

Dan Antun Maffioli.

HOTEL „PETKA“ GRUŽ

Preporuča se P. N. Općinstvu sa izvr-snom kuhinjom i tačnom podvorbom. Svi lo-kali preuređeni su na novo, s novijem pokuć-tvom. Prostrane sobe sa dvostrukim prozo-rima i pećima, bogato urejene.

Cijene umierene.

Kod Knjižare D. Pretnera u Dubrovniku
nalazi se na prodaji:

Korizmene propozicije i besjede
za različite svečanosti i prigode.
Arkangjela Kalica dubrovčanina,
1873, u-8 v., str. XVI-608, for. 3.
nvč. 20. — franko s poštom f. 3.35

NIKO PAPA u DUBROVNIKU

Prodaja štrcaljka za polijevanje leze

„Vermorel,“ i „Non plus ultra“

i drugih vrsti. Ko će uzeti neka se na vrijeme pobrine.

Oštećene se popravljaju kod istoga.

1-20

Buduć da koliko prije moram se iseliti iz
moga dućana za odijela; prisiljen sam prodati odi-jela za muške, ženske i dječju odjeću po
ispod tvorničke cijene

Pozivljem sve one koji bi imali namjene ku-piti jeftino, da se obrate

W e i s s u

kod koga ima najveće stvariste u tjem stvarima

L. MOSCHETTI.

Accordatore e riparatore di organi, piano-forti armoniche armonium ariston ed ogni qualità d'istrumenti musicali, stabilitosi qui a Ra-gusa accetterebbe alle famiglie di Ragusa un' ab-bonamento annuale per Pianoforti.

per 4 accordature all' anno fior. 7

per 3 " " " " 6

per 2 " " " " 5

per 1 " " " " 4

Ripature che oltrepassano fior. 25 pagabi-le a rate mensili, fior. 5 al mese.

Per coltivature dei organi di chiesa fior. 20 all' anno, due volte all' anno; fuori di Ragusa fior. 30 e più secondo la distanza.

Fabbrica armoniche dai fior. 25 fino a 80.

L. Moschetti

3-4 Ragusa, Prijeko Nro. 124.

WILHELMOV

ANTIARTHRITSKI I ANTIRHEUMATSKI

čaj za čišćenje krvi

FRANA WILHELMA

LJEKARNIKA

u Neunkirchenu u Dolnoj Austriji

dobiva se

kod svih Apoteka

uz cijenu od 1 flor. a. v. za paket

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za (Dubrovnik): na cijelu godinu flor. 4, na pō godine flor. 2; (Za Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu:) na cijelu godinu flor. 4; 50, na pō godine flor. 2; 25; (za inozemstvo) flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Sabor Dalmatinski.

Ovogodišnje zasjedanje trajalo je malo manje nego mjesec i pō dana. Iz početka se plandovalo, od sjednice do sjednice i po 5 dana, a na svrhu navali jedna za drugom, kad je najviše trebalo dogovora i promišljanja. Sabor je u subotu od vladina povjerenika po nalogu ministra naglo zatvoren i tako je ostalo mnogo posala neriješenih. Vladini povjerenik zatvorio je sabor, da ne dogje do drugog čitanja adrese za sjedinjenje sa Hrvatskom.

Početak saborisanja ne naliči svrsi u ničemu. Hrvatski klub predao je odmah adresu o kojoj se narodno-hrvatski izrazio tek mjesec dana kasnije. Između Biankina i potpresjednika Bulata, kao zamjenika presjednikova, dolazilo je svaki dan do neugodnih prizora. Organ ovoga zadnjega, „Narod“ odvrćao je Biankinu svom žestinom, uzimajući pri tom njeko skoro „namjesništveno“ stanovište. „Narodni List“ nije mu ostao dužan, a većina je šućela. Jedan jedini zastupnik većine ulazio je još u ovu polemiku, koja se vodila pō najviše radi toga što adresa nije bila odmah donešena na dnevni red.

Mi to takogjer ne odobravamo. Postupanje većine tumačimo kao da ona već zna za sudbinu adrese kluba šesterice i sabora ako je prihvatiti, te da joj je najprva briga, da zemaljskom odboru votira provincijalni budžet. Možda se nijesmo ni prevarili.

Ali malo po malo, kad su se hladni zidovi sabornice Sv. Antuna ogrijali žarom političke borbe, sve se promijenilo. Spljetski „Narod“ najednom stahuo pisati o Biankinu kao o čovjeku koji je izrazom mišljenja sveukupne dalmatinske Hrvatske, dapače pošao je još dalje, te zaprijetio nekome, da gleda dobro što čini, jer da bi lako mogao imati posla s elementima, kojim ni sam Biankini nije dosta radikalni. Dok je ovako udarao Bulatov list, u Zadru se raspravljao školski proračun sa velikim saučesćem govornika. Narodna-hrvatska stranka utjecala je obilno u raspravu, te je naprama Srbima zauzela tačno i posve opredjeljeno stanovište. Govori Borčića, navlastito pak oni Čingrije i Klaića, bijahu od svakoga s radošću pozdravljeni i veoma dobro primljeni. Narodna stranka trsila se da popravi svoju prekolanjsku pogrešku o čitankama, te je ovo pitanje bilo izručeno stanovitom odboru. Istodobno je Klaić zapitao presjedništvo kada misli donijeti na dnevni red adresu za sjedinjenje sa Hrvatskom.

Da pravo kažemo, teško bi nam bilo naći razloge ovome preokretu. No mi ih nećemo ni tražiti, jer bismo mogli začeti i krivim investigacijama. Mi se radujemo da je krenulo na bolje i u Zadru kao u Beču, pak, sasvim da nam je naša bliža stranačka budućnost veoma tamna, vapimo naprama narodno-hrvatskoj stranci, neka ona i nadalje nastoji da se što bolje zbliži radikalnom življu pokrajine, koji i u mladosti i u narodu osvaja sve više zemljišta. Dalmacija mora da progovori svojim neprijateljima onako kako im danas govori bratska zemlja češka. Bićemo maleni, ali nijesmo osamljeni.

Da će vlada ovaj put zakopati adresu za sjedinjenje, tome se je svak nadao, ali da će se

to dogoditi na ovaj način kako se dogodilo, nije nam se ni snjelo. Pomislite malo! adresa je podnesena: vladini povjerenik šuti, jedino prosvjeduje da se tobože kralju nije govorilo s dužnim mu poštanjem; dolazi se na prvo čitanje: povjerenik šuti; raspravlja se pitanje kojim se bavi adresa, čita se prvi put i velikom većinom glasova izručuje se ona posebnom odboru sedmerice: povjerenik ne govori ništa; odbor se sastaje, bira predsjednikom Klaića, izvijestiteljem Bulata, čini njeke popravke na adresi te je prima; u došastoj sjednici dolazi na red adresa i baš da će se izručiti drugome čitanju, kad na jednom ustane gospodin povjerenik vlade. Da govori protiv nje? Ne, nego ide do presjedničke stolice i izručuje presjedniku malo pisance. Ovaj ga otvora i čita — da je sabor po nalogu ministra naglo zatvoren!

Ovako ponašanje zaudara malo po apsolutizmu i dovodi vladu do opreke sa temeljnim zakonima ove države, po kojim Dalmacija pripada Hrvatskoj. Nema ju li zar dalmatinski zastupnici prava da pitaju to združenje? A vlada, nije li njezina dužnost da obrazloži svoje postupanje.

Kot. poglavar Nardelli rekao je da vlada ima pravo a ne dužnost da odgovara saboru. Kad bi se ovako postupalo, ustavnost ne bi bila nego obmana a narodno predstavništvo puka igračka.

Ali nas sve ove „ekspetoracije“ ni malo ne straše. Sabor dalmatinski dokazao je, da većina, velika većina naroda želi sjedinjenje sa materom zemljom. Mogu se tome stavljati na put koje-kakve zapreke i mudre doskočice, ali to će biti samo pokušaji. Mi treba da tim pokušajima junački odolimo, da se ne prepanemo od dekreta i ljudi koji su tu od danas do sutra. I mi ćemo pobijediti. Sabor dalmatinski može se još zatvoriti nekoliko puta. Toliko bolje! To će našu narodnu svijest još više učvrstiti. Proti nama svom snagom vojuje njemačka ideja. Nju ćemo iz naše zemlje izagnati. Spomenimo se samo da smo Hrvati i da smo Slaveni.

* * *

Talijanaši su ovog puta učinili vrlo žalosnu figuru. Njih 3-4 govorili su o velikoj konvencionalnoj laži, o talijanskom karakteru zemlje. To su čeljad koja ne vide dalje od nosa, koja ne vide šta će biti sutra i kako će se svi njihovi napori rasplinuti u strahovitoj asimilativnoj sili našega naroda. Oni toga ne dokučuju i zato su se usudili, da adresi za sjedinjenje sa Hrvatskom suprotstave svoju adresu, da se uzdrži statu quo. Zahtijevali su pučkih škola na talijanskom jeziku za spljetske crven-kapičare, da im odbor piše talijanski, da se učenici srednjih škola odgajaju talijanski i još mnogo toga. Ali su bili sjajno poraženi u svemu a najviše u svojoj adresi, koja je zadobila cigla četiri glasa. Ako ti ljudi umiju misliti neka ob ovom razmišljaju.

Prije nijesu bili talijanci, već samo protivnici sjedinjenja. Da se uzmognu osloniti na § 19 temeljnih zakona, prihvatili su se talijanske narodnosti. Talijanske narodnosti u nas nema. U nas može biti obitelji u kojima se doma govori talijanski, al to su pojedinci, koji pretežito pripadaju birokratičnom stališu. Možemo li mi njima priznati da sačinjavaju talijanski narod? Sačinjavaju li talijanski narod Vidovići, Smirići, Krstulovići, Ilići, Podići i drugi? Ne nikada, jer bi onda sve o-

ne pjemonteške obitelji, u kojima se danas govori franceski, sačinjale franceski narod, a to bi bila ludost i pomisliti.

Da nas ne boli zaslijepljenost puka, smijali bi se kad vidimo njeke naše širogaće i crvenkapičare, koji ti talijanski ne znaju reći ni dobro jutro! a ponose se kao zanešeni pristase dalmatinske autonomije!

Govore nam u ime talijanske kulture. Ona je bogata i mi je ne čeramo. Naši naobraženi mladići uče talijanski, njemački, franceski, a u najnovije doba eto i ruski i oni iz ovih jezika crpaju bogati materijal nauke za svoju širu naobrazbu. Ali naš narod, naš puk kad bi i desetinu naučio od onoga što njegov jezik posjeduje, bilo bi mu dosta.

Naprotiv ova talijanomanija može učiniti, da se iz naših kuća, iz naših škola, iz naših posala — uopće sa naše obale talijanski jezik sasvim pročera. I tome se ne bi bilo čuditi, ako je tu ne srestvom kulture nego kao oružje naših narodnih protivnika.

* * *

Srbi su dosta govorili, ali što su govorili, to je drugo pitanje. Svakako dobro su istaknuli svoj liberalizam zastupnici hrvatskih hrišćana koje su popovi vjerom posrbili. Oni su govorili i o jeziku i o spomenicima, i o hrvatskome pravu i o čitankama, i o učiteljima i o srednjim školama i svukud su samo govorili o Hrvatima. Najmanje su govorili o sebi, o svojim načelima i o svojim težnjama.

Oni su nam se pokazali u pravoj svojoj slici kad su adrese došle na dnevni red.

Srbi su glasovali i protiv talijanske i protiv hrvatske adrese. Njihovi politički saveznici zahtijevahu da se Dalmacija ne združi sa Hrvatskom, već da ostane kako je i danas, u Cizlajtarniji. Srbi su se tomu protivili. Mi smo pitali da Dalmacija ne ostane u ovome stanju već da se pripoji Hrvatskoj: Srbi su se i tome protivili.

Što dakle hoće ti ljudi? Hoće li sjedinjenje sa Srbijom? Ne, dapače ako ih to zapitate, oni će vas opsovati kao podle denuncijante.

To je jedno. A za drugo pitali bi ih, kako se slaže njihovo glasovanje protiv autonomaske adrese sa izjavom zastupnika Kvekvica, koji je lani rekao da je Srbima mjesto u Beču?

Jedan govori ovako, drugi onako. A ne pitajte ih što hoće, jer oni ni sami ne znaju. Ali ne! Oni hoće inad i mržuju, oni hoće zlobu, prkos i cijepanje narodnih stranaka; oni hoće tugijsko gospodstvo i saveze sa našim najgorim dušmanima. To im je dopušteno, pa i rade, a za drugo se ne misle. Oni ne rade, ne stvaraju već ometaju nas i sebe. Srpska stranka u Dalmaciji nije narodna stranka nego je to sekta koja je nikla na buništu vjerskoga fanatizma. Kao takova ne može nego da truje i sreća za nas da sačinja neznatnu manjinu pučanstva.

* * *

Sa svim tim ovo zasjedanje nama je donijelo razmjerno najviše koristi. Kao da su se umjereni elementi već uvjerali, da se u pitanju narodnih pravica valja služiti odlučnijim srestvima. Hrvatsko ime nije nikad bilo tako visoko uzdignuto kako sada. Saborom dalmatinskim vladala je prije neka raznobojna, polutanska, neopredijeljena narodna misao. Danas u njem gospoduje misao hrvatska.

† Dr. Frano Rački.

Sav narod hrvatski bio je na 15. ov. mjeseca u Zagrebu, da se po zadnji put pokloni tijelu velikoga pokojnika, čija će uspomena živjeti dok bude svijeta i Hrvata. Neizbrojni brzoglavci, sažalnice dolazahu sa svih strana i još su ih puni opozicionálni listovi. Bijaše preko šesdeset vijenaca, osvem svota koje su se polagale mješte vijenaca u dobrotvorne svrhe. Bijahu zastupana mnogobrojna društva hrvatska sa svih strana. Napunili bi sav naš mali prostor kad bi samo htjeli da pobrojimo razna zastupstva i odličnjake koji su bili na velikom sprovodu.

Odmah na vratima akademije, gdje su bili izloženi umrli ostanci pokojnika oprostio se šnjim na ime iste g. Dr. Frano Marković prekrasnim govorom koji je prisutnim izmamio mnogu suzu žalobnicu. I tužna povorka krenula do prvostolne crkve, a odonle na groblje „Mirogoj“, uz saučesče nepreglednog naroda. Nad grobom je govorio akademik Tadija Smičiklas, a prof. Šandor pl. Bresztijensky izrekao je u ime ujedinjene hrvatske opozicije, koja je izgubila jednoga od najboljih svojih članova ovaj govor:

„Žalosni zборе!

Na vijest smrti dra. Frana Račkoga trznu se bolno sav hrvatski narod ter šilja odasvuda izražaj svoje žalosti, a prvi među svima izrazi ju jednoglasno sabor Dalmacije, koljevka našega državnoga i kulturnoga života.

Mi pako gragjani prijestolnice Hrvatske, prastamo se satrveni sa slavnim pokojnikom pred njegovim otvorenim grobom.

U tom gragjanstvu evo i nas, mili pokojniče, Tvojih najbližjih političkih suradnika, da Ti kažemo posljednji „S Bogom!“

Teško nam se kidaju riječi od srca i od ustiju, jer je Tvoje preminuće i za nas gorki gubitak.

Tvoje bo savršeno otačbeništvo posvetilo je Svoj umni i neumorni rad i političkim probitcima Hrvatske domovine.

Medju sjajne rezultate Tvoga znanstvenoga rada spada i neoboriva obrana hrvatskoga državnoga prava.

Spram tim rezultatom udesio si u svim odnosnim pitanjima i Tvoj politički rad.

Ne samo da se tim nijesi ogriješio o znanost, već si se uprav tim pokazao pravim njezinim sveštenikom, ne zatajiv u praktičnom životu ono, što si u znanstvenom radu pronašao kao svetu istinu, a domovini si dao u obranu prava nepobjedjeno oružje uma.

Oslonivši se na kulturu i samosvijest naroda, radio si za hrvatsko državno pravo odvažno i temeljito u našim saborima od g. 1861 do 1875, u kraljevinskom odboru g. 1866 i u dogovaranju s ugarskom vladom g. 1872.

Tebi povjeri hrvatski sabor opetovano najvažnije državopravne poslove.

U tvom političkom radu bijaše Ti hrvatsko državno-pravo pozitivno-pravnim temeljem; nu Tvoj prosvjetljeni um i moralna savršenost tražila je i etički temelj a našla ga je u kršćanstvu.

Po njem posvećena načela slobode i ravnopravnosti bijahu Ti u savezu sa hrvatskim državnim pravom oni temelji, na kojih si hotio osnovati imenito savez kraljevina Hrvatske i Ugarske, bivši skroz osvjedočen, da će samo oni osigurati trajnost saveza i za vazda zajamčiti slogu, bratinstvo i među sobom obranu posestrima kraljevina.

Ko što u državopravnim pitanjima, tako si kao zastupnik naroda i u drugim, naročito u svim prosvjetnim, razvijao najpomniji, najtemeljitiiji rad.

Prestavši biti narodnim zastupnikom, nijesi ipak prestao biti političkim čimbenikom, već si ostao i u tom pogledu daleko pretežnom dijelu hrvatske inteligencije vazda autoritetom.

Jest, a u t o r i t e t o m! Takovim nam posvetiše Tebe pravoga sveštenika naše svete crkve i uzor samostalnoga značaja. Tvoja savršena učnost, neumorna radinost, idealna samozataja, uzorna neseličnost te izvanredna požrtvornost, krijeposti rijetko u jednom čovjeku političaru, spojene.

Taj tvoj autoritet doprineo je vanredno mnogo i do najnovijega znamenitoga i radostnoga poli-

tičkoga dogagjaja u hrvatskom narodu, do sjedinenja oporba.

Ali žali Bože! Uprav sada, kad nam je u radu oko konačnoga provedenja jedinstva oporbe najviše trebalo Tvoga temeljitoga znanja, bogatoga iskustva, izdašnoga rada i moćnih sveža, uprav sada odijeli Te od nas nemila smrt.

U našoj velikoj tuzi može nas tješiti samo jedino ono, što bijaše i Tebi najsvetije.

Vjera! ona nam kaže, da se je, mili pokojniče! Tvoja čista duša dovinula Svoga vječnoga izvora i svrhe: Boga; tamo će ona pred prestoljem vječne savršene pravde biti zagovornikom hrvatskoga naroda.

A taj će narod i u dalnjem radu oko ostvaranja svojih, Bogom i državnim pravom posvećenih ciljeva, crpati upute i pomoć iz Tvojih umnih djela, a u težjih će se časovih jačiti pred Tvojom slikom plemenitoga savršenoga otačbeništva, pak dok goder bude hrvatskoga naroda, oriti će i slava Franju Račkomu!

Iza Bresztijenskoga govorahu Slovenci Dr. Koblar i dr. Kušar. Prof. Lundell iz Švedske govorio je njemački: „Njegova će djela, reče izmogu ostaloga, ostati trajna u svjetskoj literaturi. On je neumornim svojim radom podigao sebi spomenik „aere perennius“, a time proslavio ne samo sebe, nego i svoj narod. Hvala mu zato, hvala i vječna slava dru. Račkomu!“

Rus prof. Kulakovsky govorio je ruski. „Kamogod si došao, reče, bilo u Moskvu, bilo u Petrograd, u Pariz, Běč, Ljubljanu, svagdje su znali za ime dra. Račkoga. Neprolazne su njegove zaduge kulturne za čitavo Slavenstvo, i ako je pokojnik bio u prvom redu Hrvat i vjeran i odan sin svoga naroda.“

Sve hrvatske, sve slavenske i sve velike strane novine donose o Račkomu dugačkih osmrtnica. Odlikuju se braća Slovenci koji su i u ovoj prilici ukazali da s nama zajedno osjećaju i da su naše boli i njihove boli, a za njima Česi. Naš „Vie-nac“ budućim brojem izlazi sav posvećen Račkomu, a „Prosvjeta“ je zamolila hrvatskog slikara i Dubrovčanina g. Vlahu Bukovca, da za nju snimi lik milog pokojnika sa mrtvačkog odra. Već se kupi za njegov spomenik.

Po svim krajevima naše domovine služe se svečane zadušnice za dušu nezaboravnog učenjaka. I Dubrovački Hrvati spravljaju da se pomole Bogu za svoga osobitoga prijatelja.

Zasluzni srpski publicista u Banatu, starina Dr. Polit-Desančić piše: „Kakav gubitak! Mogu generacije proći, a naš narod takova čovjeka dobiti neće. On je jednakom ljubavlju obuhvaćao oba naša plemena. Šta je on sve napisao to bi bilo mnogo i za deset učenjaka a ne za jednoga.“

I tako je: Ispod njegova umnoga pera narasle su gomile mudrih knjiga. Slava mu! Slava velikome Hrvat i učenjaku, velikom spoborniku naših ideja i naše budućnosti!

Naši Dopisi.

Pridvorje u Konavlima, 15. Februara.

Ima već osam godina da naša Župa nema svoga stalnoga župnika, sbog različitih okolovština, a nadasve uslijed prevremene nestašice svećenika Presvjetli Ordinarijat nije bilo u stanju pokriti ovo mjesto valjanim dusobrižnikom, i tako u istinu upravljao njime kroz rečeno vrijeme sad jedan sad drugi svećenik i starješina ovog franjevačkog samostana, na opću utjehu i zahvalnost svih Pridvorjana. Ali ipak narod sasvim da nije imao ma eto baš ništa da prigovori duhovnoj službi vrijednih franjevac, želio je imati svoga župnika kako ga je imao od pamćivijeka. Ta se obistinila ovih dana, i velikim veseljem i neopisivim ushitom ovaj narod primi radosni glas da Dum Vice Radecki bijaše imenovan upraviteljem ove prostrane župe nakon 4 godine pravednog i zaslužnog župnikovanja u kršovitaj Stravci. — Na 12. t. m. oprostio se svojim Stravčanima koji ga otpričaju do granice zvonjenjem zvona, pucanjem kubura, vijanjem barjaka, blagoslivljajući njegov pastirski rad, žudeć mu svako dobro i svaku sreću u novoj župi. — Kod Drvenika prvo selo župe Pridvorske dočekase ga m. p. otac Ivo Car i nekoliko Pri-

dvorjana koji ga pozdraviše sa velikim ushitom čestitajući mu put i zdravlje. Prije nego povorka k matici Pridvorskoj gdje su ga čekali parokijani, muško i žensko veliko i malo, mužari započese pucati, zvona zvoniti, narod se buniti da pristojno primi za prvi put svoga oca i pastira. Dogjoše napokon, po rimskome ritualu slijedi ceremonija prvog ulazka u crkvu, svak ulazi u hram Božiji da se pomoli svevišnjemu, zatim se Dum Vice sa svojim pukom lijepo pozdravi i zahvali na oduseljenom dočeku. U nedjelju biva na 11. tek. naš dobri i nezaboravni otac fr. Ivo Car iza Sv. Evan-gelja javi nam da će na 14. tek. t. j. u srijedu slijediti predaja Crkve, Ureda i župničke Crkve i novoimenovanomu upravitelju uz prisutnost prečasnog dekana, za to da ovaj žudi da se u taj dan budu naći u župničku kuću svi seoski glavari, pristavi, komornici su više po dva tri domaćina iz svake kaznacine. Sasvim da u Srijedu bijaše pogano vrijeme, velika studen, jaka bura i snijeg ipak vijerni i dobri, Pridvorjani dogjoše, ma svi, njih na broju 30 i više, pobratime dragoviću odličnjaci i prve osobe župe Pridvorske. U 9 sati započela predaja a okolo 11 sve je bilo svršeno u najljepšem redu ljubavi i miru. Iza svršene predaje naš prečasní dekan Dum Jozo Crnica, koji dobro pozna našu župu, njezine odnošaje, zahtjeve napokon svakoga pojedinoga kao ono čovjek koji je više Konavljani nego gragjanin, nakon 24. godine neprekidnog boravka u našim Konavlima, u velike radostan videći nas zadovoljne, lijepim rečitim vatrenim i temeljitim govorom prestavi nam novog upravitelja kao uzor svećenika, istaknuvši njegovo dosadašnje ponašanje, upravljanje župom Stravčanskom kroz četiri godine, neumorni njegov rad oko spasavanja duša njemu povjerenih oko napretka one župe, i njegove ljubavi iskazane onomu puku, spravan vazda svakomu ugoditi i bit mu pri ruci u svakom duhovnom predmetu na veliku slavu Božiju, na čast i diku junačkih njegovih Pridvorjana. Napokon reče kako se i mi prisutni imamo vladati prema njemu ako žudimo ter hoćemo vidjeti plod i stostruki plod njegova rada, biva onog sjemena kog će on uznastojati posijati u naša srca doklen ga Bog i starješine držati uzbuđu u Pridvorju. — Zahvali se Dum Vice na iskrene bratske i žarke izražaje prečasnog dekana a puku obeća i to svečano bit njemu pravi pastir i pravi njegov prijatelj.

Ostadosmo svi kao začarani pod slatkim nekim utiskom, u koliko svaka njihova riječ rani naše srce od radosti i miline, videći i duboko spoznajući ko nas ljubi i kolikim žarom i dobro nam misli. Bog nam poživio našeg općeljubljenog dekana do duge sretne starosti, Dum Vicu Radecki i našeg bivšeg župnika O. Cara! Neka im bude u pameti da gdje su oni tu smo i mi. Pak neka im slobodno reče časni raspop Bjelanović da su „nizam.“ Posrbit Konavle nećete nikad, Bog i vjera kleti dopisnici paček reporteri papirnato „Dubrovnika“ „sa Snježnice“ rekte iz Mrcinske župničke kuće. Progi se popo čorava posla. Da se tebi pridružuju naši vrli rodoljubi Tvrdetić, Radecki, Bačić, Vodopić i Viočić? Nikad za nikad. Naši su svećenici svi s narodom a narod šnjima. To je najbolje dokazala ona skorašnja Pridvorska svečanost a i druge će ako Bog da!

Pridvorjanin.

Iz rata. 20. Februara.

Rijetko se kad bavim našom nevoljnom politikom, ali vazda prigledam izvještaje pokrajinskog zasjedanja, da vidim šta rade oni što nas zastupaju. —

Danas čitajući oko mi zape, i živo samnom trzne, a to? afera janjinske omladine. Ta je afera po zasluži vrlor našeg zastupnika Biankinia bila iznesena pred carevinsko vijeće u Beču, pa evo sad i pred sabor u Zadru. Konačno je i s vladine strane bilo odgovoreno.

Omladina je osugjena jer je bunila javni mir! Nijesam nikakav zakonoša, al ipak poznam prilično zakon o nadležnosti. — Stvar janjinske omladine kako sama vlada izpovijeda, nije bio nikakav politički nered, dakle nije ni bio pod njezinoj nadležnosti. To je posao jedino općinski, izuzam slučaj, kad bi općina zanemarila svoju dužnost. Je li općina opominjala omladinu, te ovi po-

navijali rušić jasniri mir ne obziruć se na naredbe iste, i ona ista bila usilovana uteci se starijoj vlasti to je nje stvar. — Svakako je nerazumljivo da zastupnik i načelnik Janjinski, komu je ovo najbolje poznato nije ustao u saboru da razjasni stvar, jer tim bi bez dvojbe vlada kad bi u pravoj slici upoznala stvar, uništila prvu osudu ili barem otklonila zatvor — što se i nada

Stari članin.

Mcstar, 22 Februara.

Članovi „Matice Hrvatske“ primili su i ovogodišnji lijepi dar naše marne Matice. I ove godine je Matica nama bosanskim Hrvatima posvetila jednu knjigu iz našeg domaćeg života pod naslovom „Bosanke“ od Ivana Lepušića. Prem Lepušić dobro poznaje naše prilike, čini nam se da u ovoj nije baš najbolje uspio; nu pošto se mislimo napose osvrnut na „Bosanke“, to prelazimo na drugu stvar.

Još prošle godine čitali smo u novinama da kani Matica izdati iduće godine „Zmaja od Bosne“ i to nas je vrlo ohrabralo, jer je Zmaj obilježena knjiga među muhamedancima. Ali kako nam se čini, Matica to kani izdati za sve članove, kako običnu knjigu, a mi bismo s toga baš htjeli koju reći. Matica je „Zmaja“ jedan krat izdala i po tom članovi te godine imaju ga. Muhamedanski Hrvati ga nemaju i rado ga istu. Ne bi li bilo shodnije da Matica štampa „Zmaja“ kao nakladnu knjigu tako da se svakom Muhamedancu članu Matičinu pošalje kao dar od Matice svome članu, a za druge članove ne-Muhamedance, da se odredi stalna cijena? Nama se čini da bi bilo shodnije nego da „Zmaja“ izdade među običnim knjigama. To bi bilo nekako onako kako je izdala i slavenski riječnik za svoje članove Slovence. — Čitali smo pak da će izići i Osman Gundulićev. Nu ako bi se i izdavao, nek se bar ispušte oni stihovi koji bi mogli Matici škoditi. Dakle svaka-ko treba uzet obzir i na to.

Nebi bilo zgoreg da se i „Zmaj“ malko isporavi. To će znati kojigod malo bolje poznaje naše odnose i prilike. Mujo.

Pogled po svijetu.

— Sva Europa upiré očina u Francesku, koja je postala pozorištem krvavih prizora. Anarhiste kao da su nju odredili svojom žrtvom. U tornik opet su bačene dvije bombe u Parizu usprkos tome što je polivatana čitava rulja ovih zlikovaca. Gragjanstvo je strahovito uzrujano i boji se posjećivati javne lokale. Vladine stroge mjere kan da nijesu ništa koristile.

— Austrijski su sabori zatvoreni. Staročesi u češko-njemačkom pitanju opet se vraćaju na svoje staro stanovište.

— U Srbiji se dogagja groznih stvari. Regbi da se danas vodi borba između dinastije i naroda. Radikalci osobito napadaju na Milana. „Zastava“ dapače piše, da Milan nije od krvi Obrenovićeva, da on nije Obrenović. To bi po „Zastavi“ značilo da je on nezakoniti sin. Mladi kralj izjavio je jednom novinaru da je on voljan uspostaviti red. Vidjećemo.

Brzjavu — Prag, 22 Februara. — Juče svršila rasprava „Omladine“. Osugjeni su od 6 mjeseca do osam godina.

Budimpesta, 23 Februara. — Danas se razvila velika rasprava o crkveno-političkom programu vlade. Ministar pravosugja Szilagy govorio je preko 2 sata u prilog civilnom braku. Po gradu su učinjene vladinoj stranci velike ulične ovacije.

Rim, 23 Februara. — Sonnino je iznio svoj i vladin financijski program. Ovogodišnji deficit iznosi 177 milijuna, čemu dosta dopriniješe Sicilija i Massa-Carara. Sonnino misli pokriti deficit pristojbom na žito i na so, nametom od 20o/o na pokretna dobra i plaćanjem pet-postotnih coupona sa 4o/o. Velika uzrujanost.

Rim, 23 Februara. — Presjednikom komore izabran je Bianchieri.

Domaće vesti.

Odziv. — Franjevačka omladina bosanska koja uči na Pečuškoj bogosloviji upravlja je od-

ziv izjavi sveučilišne omladine Bosne i Hercegovine. Živjela!

Sabor zatvoren. — Kako je poznato sabor dalmatinski bio je naglo zatvoren, kad je došlo na dnevni red pitanje o adresi. Prije toga raspravljalo se o pripomoći kninskom starinarskom društvu, pri čemu je došlo do velikih galama sa strane srbo-talijanaša. I galerije su bučile i presjednik bijaše prisiljen da ih isprazni. I on je glasovao protiv adresi!

Oprošteni. — Poznato je da je svekoliko cavtajsko općinsko vijeće bilo osugjeno na globu radi tužbe, što je protiv njega podignuo bio pristav Gozze, koga je općina gledala odalečiti. Ovih dana svi bijahu carskom milošću pomilovani i globe oprostene. Čestitamo!

Preradovićeva večer u Beču — Dne 15 ov. mj. hrvatska je mladež u Beču dostojno je proslavila uspomenu velikoga hrvatskog pjesnika Preradovića. Svečanost je bila u dvorani Ronacherovoj, koja je bila okićena poprsjem besmrtnog pjesnika. Dvorana je bila, kako pišu „Obzoru“, dupkom puna otmenih i odličnih gostiju, a napose je krasni spol bio zastupan u velikom broju, odlikujući se krasnim i sjajnim toaletami. Slovenska akad. društva bila su lijepo zastupana. Drnd. med. R. Milovčić, presjednik akad. društva „Zvonimira“, pozdravi najprije goste a onda prozbori zanosno slovo o Preradoviću. Završivši govor položi na podnožje kipu lovor-vijenac, općinstvo uzviknu „Slava“ a glazba zasvira: Lijepa naša domovino! Bio to veličajan čas! Sada izigje g. Bogoljub Krnic, da govori proslav, koji je u slavu Preradoviću spjevao dr. August Harambašić. To je prava apoteoza pjesnikova. Deklamatoru se burno povlagjivalo. Sjajno je uspjela gijca Fendrihova koja je prekrasno pjevala Zajčevu „Domovini i ljubi.“ Slaven-sko pjevačko društvo odlikovalo se u zboru „Križari na moru“, a g. Kristof lijepo je gudio Sarasatov „španjolski ples br. 8.“ Pjevač g. Lederer pjevao je krasno Zajčev „Plovi, plovi“ i Lisinskoga „Udaljenoj“, a uz to se iztakao kao skladitelj dviju lijepih kompozicija, koje su se kod ove svečanosti izvodile i stekle sveopće odobravanje. (Živio! Op. Ur.) Zadnju je tačku izvodio vrlo precizno tamburaški sbor. Poslije koncerta bio je vrlo animiran ples. Cijela je slava vanredno krasno uspjela.

Gradska Kronika.

Lične vijesti. — U ponedjeljnik stigao je iz Zadra zastupnik dr. Pero Čingrija. Brzim parobrodom od petka prošao je za Boku naš zastupnik grada Kotora prof. Tomo Brajković.

Izjava. — U zadnjem „Srpskom glasu“ nekakav dopisnik iz Dubrovnika spomenuo je razmiricu između gg. Frana Bibice ml. i Frana Supila. Pošto je tu izneseno, samo ono što nije u prilog g. Supila i pošto je stvar tako prodrila na javnost već sa srpske strane, zamoljeni od g. Supila, dužni smo izjaviti istini na čast, da je gosp. F. Bibica mlagji pred nama izjavio da nije htio uvrijediti g. Supila i da žali i opozivlje ako je izustio koju riječ koja bi ga bila mogla uvrijediti.

Dubrovnik 23 veljače 1894

B. Mičić.

M. Čingrija.

Financijsko stražarenje. — Kako svak zna zast. dr. Podić upitao je u saboru vladu, je li joj poznato, da financ. stražari pregledaju i čeljad iz predgragja Pila i Ploča, koji idu u jutro u grad za poslom ili u kupovinu i misli li tome stanuti na put, pošto i Pile i Ploče spadaju u okružje potrošarine naše općine. Vladin povjerenik odgovori, da će se tomu naći lijeka i bi naregjeno, da se, radi pokusa, digne fin. straža sa vrata Pila i Ploča.

Ova se naredba odmah izvršila, ali je za to fin. stražarima naregjeno, da što bolje pripaze predgragja, te i ako bi sad bilo lašnje štogod prokrijomčariti u grad, nije bogme donijeti do grada. Nego zato ako fin. vlast tako dobro pazi, ona čini samo svoju dužnost.

Ima nešto drugo na što se mi tužimo a to je velika šteta, koja se novom uredbom nanaša zdvojnomo našem puku. Naši Konavljeni itd. obično dolaze sa svojom trgovinom u grad u jutro rano. Već tamo više sv. Jakoba dočekaju ih financijski stražari i zaustave sve što imaju „za zdanje.“ Tu valja da čekaju s robom po nekoliko

ura, dok dogje straža koja će ih otpratiti u grad. Narodu je ovo čekanje nesnosno i štetno. Onomadne na pr. kod sv. Jakoba zaustavljena su po zimi čitava kola vina iz Konavala i tu su pod vedrim nebom čekali nekoliko sati dok su ih otpratili u grad. Konji umorni i oznojeni, bez ikakve zaštite, mogahu vrlo lako oboljeti. Ako pak Konavljanin ili Župljanin goni u grad pastvu, on je obično u cik zore na Orsuli. U sv. Jakobu valja da sve zaustavi, a da ondje ne stoji zaludu, ide u grad i poslije se opet vraća po robu, koja leži na putu. I naš se puk na ovo veoma tuži.

Za to mi mislimo da bi mnogo bolje bilo, kad bi se vratilo na staro, ili da se barem na granicama okružja potrošarine sagrađe zgodne prostorije, gdje bi se mogla trgovina smjestiti, dokle se odvede na carinarski ured.

Nema srpstva bez pravoslavlja. — U nas se mnogo dokazuje da vjera ne ulazi u narodnost. Ali dok je to kod Hrvata sveta istina, kod Srba je bezočna laž. To im mi uvijek govorimo i oni se uvijek od toga brane, al ne mogu da se obra- ne, jer su činjenice koje svjedoče, da jedno govore a drugo rade i misle.

Na jednom od zadnjih sjednica sabora dalmatinskoga jedan srpski zastupnik takogjer je prosvjedovao protiv toga, da se srpstvo i pravoslavlje istovjetuje, te je predbacio Hrvatima da oni Srbe tije klevetaju.

Tome zastupniku dokazaćemo da mi ne klevećemo. Nećemo dokaze kupiti iz dalje i bliže prošlosti. Uzmimo samo najnoviji broj cetinjske „Prosvjete“ koju ureguje pop Jovo Sundečić. Pod rubrikom „Književnost“ najavlja „Prosvjeta“, kako je u Beogradu počeo izlaziti novi sedmični list pod naslovom „Mir“. U programu tog lista razlaže se, kako je srpstvo sa pravoslavljem tvrdo svezano, te se zaključuje ovim riječima: „S koje god se daklen strane pogje, dolazi se do uvjerenja, da je samo u pravoslavlju srpstvu spas“.

Istina, „Mir“ piše nadalje, da „on ne želi ovim da odbije od sebe braću Srbe drugih vjera“ „Brat je mio koje vjere bio!“ kliče „Mir“ — ali spas srpstvu samo u pravoslavlju.

Drugijem riječima: Srbi svi i svuda, a pravi Srbi samo pravoslavni Srbi.

I još imaju obraza pisati da ih mi klevećemo! i još se razbacaju liberalizmom!

Diskoras na Poljani.

Vlaho. — Obazno sam od Luja, da su Srbi u dijeli votali kontra autonomašima. Je li to moguće?

Ivo. — Jes.

Vlaho. — Ma da zašto su im to učinili? Ovo je treći put: kad je bilo za gijaziju, u nas za Bajamonta i sad. Ja se čudim autonomašima...

Ivo. — Pa što to smeta. Ovo su ti dispetti amorosi. Autonomaši znadu, da ih Srbi čutu i da im ovo činu apposta. Ja sam se o temu razgovarao s Lujom. Poznato hi mi dobro, govori, nijesu to čeljad koja bi te privarila, ajbo!

Vlaho. — A kako se je podnio gospar Frano? Jeli kako i ono prikolani kad je voto per la lingua?

Ivo. — Ne! ove ga je puta tokala sreća. Bio ti je ono došlo na sv. Vlahu za da mu se poklonu župski barjaci, pak je pošlo subito u Zadar. Biće imo puno posla. Ma... tri četir, dana prije nego je došla ona scabroza kvestijon, on se razbolio i valjalo ga je doći doma. Tako je salvo e se ed il decoro della lega.

Vlaho. — Tako ti je to kad se čovjeku da sreća. Valja se roditi u crljenjoj košuljici.

Ivo. — Nije se on u njom rodio, nego su mu je obukli za njegove merite. Ma to su sve stare stvari. A novo ti je da se je u srskomu partitu promijenio gjenero.

Vlaho. — Ma bogati!

Ivo. — Kako ne. Prije je bio Vlaho a sad je došo Luko. Sad je u Luka i svita i nožice. Grizo se on toliko vremena! Sad je došo njegov red.

Vlaho. — Jadnoga Vlahu! Ma opet... kad se promislím draže mi je da su ga tisluli zhande. Luko je barem dubrovčanin i čeljade koje umije imponjat. Sad će barem bit dišipline; neće pop Jovo činit što mu je drago.

Ivo. — Ludove! Biće isto. Jerbo ovo ti je za našega svijeta, da se vidi da ga vjera ne ulazi. Ma ti znaš da naši Srbi ne mogu sami učinit ništa. Znaš koga valja da slušaju.

Vlaho. — Vlahe!

Ivo. — A oni?

Vlaho. — Boškovića!

Ivo. — A Bošković?

Vlaho. — Popa.

Ivo. — Eto vidiš da smo na istomu, bio Vlaho, bio Luko, ona sekreta direccijon od partita ostaje na mjestu. To ti je sve isto kako ono gje framansuni činu ministre, pa se para da guvernuju ministri. I nije ti tako samo u nas nego svukud.

Vlaho. — Neka im Bog naspori... Drugo ništa novo?

Ivo. — Ništa, ništa! Nego zbegom. Nadađ mi se za druge zgode.

JAVNA ZAHVALA.

Svijem onijem koji su na koji mu dra- do način doprinijeli da ublaže našu bol rad gubitka naše nezaboravne

A N E

najsrdčajnije zahvaljuje.

Obitelj Šoletić

U Gružu, 22 Februara 1894.

Prigodom bolesti i smrti našega nezaboravnoga muža, odnosno oca

Iva K. Marinovića

smatramo našom dužnošću da zahvalimo svijem onijem koji su se zauzeli oko miloga pokojnika. U prvom redu budi srdačna hvala Veleučenom gosp. Dru. N. Wronowkom, M. P. dn. Federiku Buriću, susjestyu i svijem ostalijem znancima i prijateljima.

Gruž, 24 Februara 1894.

Diamantina Marinović supruga
rogi. Bjelovučić
Luce, kći Niko. sin.

Preporuča se Spedicionalni i komisijonalni bureau A. Budmana nasljednik, Rijeka za odašiljanje trgovine iz Dalmacije u inostranstvo.

Esclusiva vendita

POMPE ANTIPERONOSPORA

sistema Francese Vermorel di rame

Samossa

Vandone

e rappresentanza principale della Società d'assicurazioni sulla vita e di rendite

„ANKER“ IN VIENNA

istituita nell' anno 1858 con fondi di garanzia 25 milioni di fiorini.

presso l' agente

Natale Banaz

Ragusa

W I H E L M O V

ANTIARTHRITSKI I ANTIRHEUMATSKI

čaj za čišćenje krvi

FRANA WILHELMA

LJEKARNIKA

u Nennkirchenu u Dolnoj Austriji

dobiva se

kod svih Apoteka

uz cijenu od flor. 1 a. v. za packet.

Buduće da koliko prije moram se iseliti iz moga dućana za odijela, prisiljen sam prodati odijela za muške, ženske i djecu. crevlje i ostalo

ispod tvorničke cijene

Pozivljem sve one koji bi imali namjene kupiti jeftino, da se obrate

W e i s s u

kod koga ima najveće stovarište u tijem stvarima.

Tvrtka ustanovljena godine 1853.

Uz najniže cijene

KOD PAVLA SRINCICH-A

U DUBROVNIKU

Proti PERONOSPORI

Bakrene štrcaljke sa jetnim i dva piska *Wermorell, Austria* (Ova zahtaja osobito preporučena i isključivo upotrebljavana od Bečkog Poljodjelskog zavoda), i drugih raznih sistema uz cijenu od 16 florina unaprijed.

Modra Galica u izvornijem držanju 100 kg. 25 florina.
Nožice za loze engleskog proizvoda od florina 1.20 unaprijed.

Za gragjevine

Veliki izbor svake mjere i vrste greda i pilanoga drvla. Sturč za podkrovlje (*Stuk*). Cementa i Klaka, Stakala, prostog razragjenog Željeza, Peći i Ognjišta (*Sparherd*). Closets gvozdena i zemljena, alatâ za svakog zanata.

Potrebe za kuhinju. Decimalne mjere i utezi redovito biljegovani. Ditmarove Svijeće. — Putni kovčezi (*Bauli*).

Pokujstva i tapecarije svake vrste vlastite i bečke tvornice. Poskokâ (*Šusta*) za postelje.

Šivači strojevi od 3 florina unaprijed.

Pletena kolica za malu djecu, okvira i zrcala.

Pušaka, Revolvera i municije raznih sistema.

Mrtvački ljesovi od kovine, svjetionici i vjenci za pogrebe.

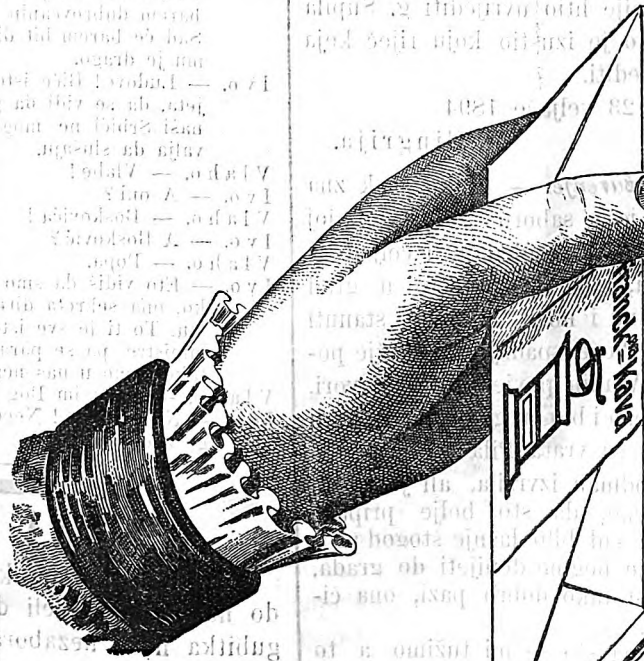
Poduzeća za radnje, prenose i otpravaćine.

U radionici drvodjelaca izvršavaju se najtačnije različite radnje za gragjevine, kao zatvore za prezore, persijane, vrata i podove itd.

Na zahtjev šalju se cijenici.

Poduzeće za prevoz vojničke pošte u Hercegovinu.

HOTEL PETKA
Gruž.

Poštovana Gospodjo! pazite tačno na naš potpis.

Heinrich Franch & Söhne
Linz, Ludwigsburg.

Franch

jer naše žigove se od mlogi tvornica podražavaju.

Franch Kava

Prava Kava

Tipografija D. Protnera u Dubrovniku.

Frano Supilo, upravitelj, izdavalac i odgovorni urednik.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za (Dubrovnik) na cijelu godinu flor. 4, na p. godine flor. 2, (Za Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu) na cijelu godinu flor. 4, 50, na p. godine flor. 2, 25; (za inozemstvo) flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za dobašto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Jedna stranka!

Poslije nego se zatvorio sabor, vraćamo se na naše stajalište, nekoliko puta istaknuto mišljenje. Zadnje zasjedanje našeg sabora još nas je, bolje u njemu utvrdilo.

Nama se, hoće organizacije, hoće nam se jedina, jedinstvena i odlučna stranka.

Eto, mi amo u Dubrovniku dobro napredujemo. Narodna ideja zavukla se u sve slojeve građanstva, a zahvatila je i naša sela. Odgajamo izvrstan mladi naraštaj, koji će iz Dubrovnika učiniti političku tvrgjavu Hrvatske. Hrvatska se svijest probudila.

Što smo rekli za Dubrovnik, možemo ponoviti za Boku.

U Bosni i Hercegovini zagriše se braća muhamedovske i katoličke vjere. I jedni i drugi osjećaju da su sinovi jednoga naroda. Bosanska i hercegovačka omladina to je potvrdila svojom glasovitom izjavom.

A što da kažemo o Istri, Dalmaciji, Srijemu? Svakud se hrvatstvo budi i pobijeguje.

Nego mi ove pobjede nemamo zahvaliti nikakvoj stranačkoj disciplini. Ako dobivamo, zahvalimo istini i pravici, koju naš bistroumni narod znade razlikovati od laži i nepravde.

To je dobro, ali nije sve. Jedan narod, koji se bori za svoju samostalnost ne vodi okršaja na svoju ruku. Ideja nije dovoljna, treba jedinstva, sloge i posluha.

Kad se združila opozicija u Bačevini, mi smo se najviše uzradovali, jer je to zbilja bio dogajaj koristan i patriotski. Ali mi smo poslije dalje mi smo se nadali da će ujedinjenje opozicije u Hrvatskoj donijeti za sobom stranačku revoluciju u političkom životu hrvatskom.

Regbi da smo se prevarili: Ujedinjenje nije prešlo Save ni Velebita. Mi smo amo oduševljeno pozdravili bratski mir i bratski sporazum, dali smo braci u Zagrebu mnogo brojnih izraza našoj radosti, ali na tomu je sve svršilo. Mi smo svejedno ostali podijeljeni u tri tabora, u narodnjake, pristase hrvatskog kluba i pravaše.

Mnogi će ove razlike bagatelirati, no taj nema pravo. Frakcije opstojе, te ako su se napadali jedne na drugu u posljednje doba nešto i ublažili, razlike mišljenja još su tu — ili ne, ne kažimo mišljenja, ako se ko u tom s nama ne slaže; zovimo ih kojim drugim imenom.

Ne valja zaboraviti da su brzo izbori. Sve će se stranke ogledati na bojnopolju. Tad će se najbolje vidjeti da smo mi govorili istinu, da ovo isticanje hrvatstva koje u zadnje doba satire dušmane naše, ojačalo je narodnu ideju, ali nije stvorilo među nama trajnoga unutarnjeg jedinstva. Ako nam se pri tom dogodi kakva nesreća na stetu našem narodnom imenu, onda ćemo kriviti jedan drugoga, te ćemo jedan drugoga napadati i opadati, dok se među nama ne stvori nepremostivi jaz. I može se vrlo lako dogoditi, da pitanje osobno i — rečimo: pitanje jednog ili drugog kandidata — bude posljedicom velikom stranačkom ratu, na veliko veselje naših dušmana, koji drugo i ne žele.

Nadić se s kogađ koji će ove naše riječi uzeti kao pesimistično nagoviještanje. Ili, eto svuda vlada muk. Muči se i u Zadru i u Šibeniku i u

Spljetu i po otocima! Ali, ovaj muk mogao bi značiti oluju.

Zbiližimo se, probijmo led, ako je ikako moguće. Budimo jedni po svoj Dalmaciji. Ako bi tim neka frakcija izgubila koju svoju silu, neka je pregoz mirne duše. Sporazum, iznagju pravaša i neodvišnjaka učinio je, da su se povukli na stranu neki žestoki „Obzoraši“, koji nijesu mogli progutati sloge sa „steklišima.“ To megjutim nije smetalo da se oporba spoji i ojača.

Biskup Štrosmajer o dru. Franu Račkome.

Ako je isto u stanju, da Hrvate u teškoj boli nad gubitkom nikada neprežaljenoga dra. Frana Račkoga utješi, to je pastirsko pismo, kojim je biskup Štrosmajer svojem svećenstvu objavio smrt svoga najvjernijega prijatelja. Kao, svaka, takva je i ova biskupova poslanica pravi melem hrvatskomu narodu. Sami ovakav um, ovakovo srce i ovakova duša, koja je nekidanju korizmu poslaniču napisala i svijetu predala, mogla se je na svijetu u najvećoj svojoj veličini pokazati, prednjačeći u najvećoj nesreći naroda, postojanošću i pouzdanjem u Svevišnjega bez čije volje čovjeku ni vlas iz glave ne izpada. Pismo glasi:

„Ljubezna moja braćo u Isusu! Pretužnu vam viest javljam, da je moj najmiliji, najstariji i najpostojaniji prijatelj u Isusu, kanonik zagrebački, Franjo Rački u Gospodinu preminuo dana 13. ovoga mjeseca jutrom oko sedam ura. Gubitak je to neizmjeran i nehnakativ i za crkvu božju i za domovinu našu, jer je blaženi pokojnik i crkvi i domovini našoj glavni upravo stup bio. Od prvoga početka pak tija do posljednjega časa slavnoga života njegovoga Bog mu je i vjera, domovina mu je i narod — prva riječ glava — briga bila. Štogod sam i ja sam za Boga i vjeru, za domovinu i narod svoj pomislio i izveo, i u njegovoj je plemenitoj duši, i u njegovom je plemenitom srcu i volji postojalo i izvedeno bilo. Bolja polovica svega toga njegova je misao, njegova zasluga i njegova slava. Može se punim pravom reći, da je pokojnik jedan od najčišćih i najčestitijih, od najučenijih i najzaslužnijih svećenika bio, koje je igda hrvatska crkva i hrvatska država imala. U tom obziru će uspomena blaženoga pokojnika u crkvi i u narodu našem na uvijek blagoslovljena ostati, i stajati kao uzor pravi, u koji se svaki svećenik ugledati ima, tim više, ako se pomisli, da je pokojnik poleg sve svoje učenosti, radinosti i zasluga, bio čovjek izvanredno čedan, umiljat i dobrostiv, koji se s nikim nikad zavadio, nikad nikoga uvrijedio nije, prava i živa slika i prilika svećenika po srcu Isusovo. Što je blaženoga pokojnika u ovo naše nestalno doba osobitim načinom odlikovalo jest značajnost i nepomičnost u životu i u poslovanju njegovu; a to je upravo ono, što svu cijen i svu slavu života osobitim načinom sačinjava. Vidi se iz celoga života i iz celoga rada njegovoga, da mu je od prvoga početka pak tija do konca života Bog i vjera, istina i pravda sa ljubavlju svetom prama domovini i narodu svom duboko u duši i srcu zasjela, ter celim životom i poslovanjem njegovim tako zavlada, da je odmah od prve mladosti svoje pak tija do smrti svoje, do zrelosti dobe Isusove i do onoga sugla-

sja i jedinstvenosti u životu i poslovanju dospio, koja ga je viš svih kušnja, i napasti ovoga svijeta uzniela, i svake slave vrijednim učinila, što je u svako, osobito pako u ovo naše doba, u komu se ljudi kano djeca za svakim vjetrom nauke zanašaju, od velike cienne. To je, što se svakomu pristoji, osobito pako svećeniku, koji osobitim načinom Bogu i vječitoj istini služi, i koji vazda ono Isusovo pred očima ima: mora jest, jest; nije, nije. Pokojnik je bio od mladosti svoje moj osobiti prijatelj i brat, i u svih kušnjah i mukah ovoga života, moja najveća podpora i utjeha. Ja mogu iskreno reći, da sam s njim dobru polovicu duše i srca svoga izgubio, što je tim više, budući sam sad već prestar i preslab, i budući da su vremena takva, da mi se bez ikakvoga na svijetu razloga mirno živjeti i bez muke biti nedade. Megjutim ja ovom prilikom velim: Bog dan, Bog oduzeo, Bogu budi hvala i slava na vjek vjeka. Amen. — Ja se osobito tješim i hrabrim čvrstim uvjerenjem, da je blaženi pokojnik poleg svoje čistoće, čestitosti i dobrote u onaj isti čas, kad je oči svoje tjelesne ovomu vidivomu svijetu zaklopio, odmah u svjetlu Božje slave oči svoje duševne otvorio. Licu Boga jedinoga i trajnoga, da će ono, što je tolikom postojanošću i plodovitošću na ovom svijetu zastupao, zastupati i na onom pred licem Božijim kao molitelj i zagovornik i svete crkve Božje i domovine svoje. Nadam se pako, da će se i na mene staroga svoga prijatelja pred Bogom sjetiti, da me Bog blagoslovi, u svakoj krieposti pokriepi, i da mi neprocjenivi dar pravedne i mirne i svete smrti podijeli.

Svatko živ u našoj zemlji imao bi blaženoga pokojnika hvaliti, slaviti, imao bi nad njegovom smrću tužiti, cviliti plakati; a opet nije tako.

Ima ih, koji ga odsudjuju, ko što su ga od njegovoj uspomeni ni malo ne škodi; tko bi sve to u svom svijetu zadovoljio? Bog je najmudriji, najsvetiji i najmilostiviji; pak koliko ih je, koji sa njegovom svetom providnošću zadovoljni nisu? Navala nepravednih ljudi kadšto je najveća hvala i slava čovjeku pravedniku. Isus Isukrst, Bog je i čovjek bio ujedno. Svaka riječ njegova, svaki nauk njegov, svaka sveta ustanova njegova i sav sveti život njegov, ništa drugo nije bio, nego sveta i neizmjerana ljubav prema rodu ljudskom i prama narodu svomu; pak kako mu je svet, kako narod njegov naplatio? Naplatio mu mukom i odsudom, naplatio križem i smrću, koja je međjutim po svetoj volji božjoj, po neizmjernoj ljubavi Isusovoj zalog postala odkupljenja, uskrsnuća, spasa i višjega života celomu svijetu. — Isus je Isukrst pravi i živ Bog, uživa dakle od vjeka do vjeka i uživati će na vjek vjeka neizmjernu slavu; ali osim te Božje slave, uživa Isus Isukrst slavu neizmjernu zbog patnje svoje, zbog križa svoga, zbog smrti svoje; jer apošto naroda, poslije kad je rekao, da se je Isus Isukrst ponizio i kano uništio do smrti, do smrti pako križa, nadodaje: za to mu je vječiti otac njegov poklonio ime, koje je nad svakim i imenom, komu se imenu sve što je na nebu i na zemlji i u paklu klanja, ime, u kome jedinom čovjek i sav rod ljudski spašen biti može.

Evo kako su često put muke i progonstva ovoga svijeta zalog nove slave, što je onaj stotnik rimski pod križem priznao, koji u otjeglih mukah

Isusove u ime neba zemlje i celoga roda ljudskoga vapije: ah! zaista ovaj, koji ovako trpi, nije samo čovjek, nego je ujedno sin Božji. Kad Isus Isukrst o samom sebi veli: da nitko bez muke i patnje nije prorok u narodu svomu, kako bi mi drugi proroci i apostoli prosvjete i prave slobode bez muke i patnje bili? Ali ako čovjek u sred muke i patnje Bogu svomu i svijesti svojoj vjeran ostaje, onda su navale na takvoga čovjeka nova slava i hvala njegova.

Ja sam posve uvjeren, da čim se vrijeme bude više od preminuća našega pokojnika odmicalo, tim će i njegova slava biti čistija, obćenitija i sjajnija. Pokojnik je osobito božjom providnosti članom bio svih naših biskupija. Rodio se, svećenik je postao u senjskoj biskupiji; jedno kratko vrijeme bio je i našim kanonikom; bio je i kanonik zagrebački, i kano taki bio je upravo čast i hvala i slava zagrebačke nadbiskupije.

Valja dakle da se sve naše biskupije u ljubavi i u uspomeni prama pokojniku natječu.

Zato želim, molim, određujem, da se u svakoj našoj župi, odmah kad ovaj moj list u župu prisprije za pokojnika svečana misa „Requiem“ od-pjeva.

Ovim se pobožnoj uspomeni i molitvi braće svećenika i celoga puka preporučujem.

U Djakovu, 15. veljače 1894.

Josip Juraj, biskup.

Naši Dopisi.

Župa, 28. Februara.

Molim Vas, gosp. uredniče, da mi ustupite malo mjesta u Vašem listu, da van pričam bruku, koja se je onomadne u nas dogodila.

Vidjeli ti naši Srbići i braća Autonomaši, da se bez Župe ne posluje, te što će, što neće, ajde, rekoše, da nasrtnemo u gustoj koloni na one otpadnike: načuškaćemo pune špaga šestica i njima ćemo sipat u oči, dako nam to ratovanje na dobro izide. Što rekoše to i učiniše. Gagre obećao da će im on ujamiti Postranjane i da se ništa ne boje; Bajo dofatio barjak, opalio dvije habernice, da se kupi vojska na krajini. I što ću vam na daleko pričat. Što bi dlanom o dlan udario, stvorilo se na Pločam trides dobrih druga. Pop Bućin, kažu, izljetio i on da blagosovi svoju djecu i vele ljudi koji su mu bili blizu, da mu se je omakla suza radosnica, gledajući lijepu slogu bratije i lacmanske bradice. Da nebi četa sustala, odvela sobom i starca Martina s barjelom da ih do potrebe pokrije. Kad bilo da se upute, upade k njima i majstor Matija s očitom namjerom, buduli Postranjani tvrde glave, da im zaprijeti e neće više u njega gjavolje papuče kupiti. Odoše. Kad na Dubac, nuti vraga! — vije se hrvastka trobojnica! Nehote svačija ruka dosegla do iza uha da se malo počeslje, ali Srbi su junaci! — toči, Martine, razaberi nas, starče, nije sva Župa u Dupeu. Ošini mali! Evo ih na Brgatu. Nego. Brgaćani fina nosa, ovonjali ih i vigji napasti, bježe od čete kô da je gubava, mješte ih pričekati kô se onakijem obrazima dolikuje. Gospar Ivo mršavi, razumije da tu stanja nije. Vikne: kalauzi Bajo i — naprijed u Postranje. U Postranju ne zna niko da će krajišnici u pohode, dok neko javi: evo ih. Kô da je s vrha puška ciknula da će Turci na Župu, skoči svak ko pomaman i staro i mlado i muško i žensko. Oni pomolili a odamo mužika ustrojena u dva časa da osladi četi teško putovanje i mislim slobodno da je i danas čuju. Na taj sjajni doček nijesu se gospari nadali nagaziti, pa su se iz prva malo i.... prepali. Al je Bajo srca slobodna, stisnuo barjak a zaorio glasom: držimo se, ne dajmo se. I stadoše lećeti megu narod šestice i fiorini. Kad eto treće nevolje! Postranjani neće šestica ni fiorina, osta drum posrebren na sramotu krajišnika a na diku i svijetal obraz poštenijeh Postranjana. Zasramljeni, pokunjani, kud će te u pobratima Gagre da se malo okrijepe, jer Martinu se ustresla ruka i ne može da očepi bario. Dok su oni tamo žvakali Ivove kovsice, mužika je pred vratima izabrane komade svirala a narod klicao iz svega grla: „Živjela Hrvatska.“ Gagre ko pame-tna glava savjetova jaranima, da pošto se napapu, okrenu doma prije večega zla i zbilja njegov pre-

dlog bi primljen ogromnom većinom glasova. Bo-žo, krvav junak, ne šće ko kukavica istijem putem natrag, no mu se hrabrenije učini skotrljati se niz Postranje. Ostali naguše za njim, materin sine, kô da su svi bijesi za njima. Kad evo i opet nesreće! Upade četa megu dvije vatre; Brgaćani otud, odovud Postranjani: Držite se varalice koji hoćete da trujete Župu, dosta vam je pašovanja, narod vas pozna, molite Boga da ste i ovako prošli. Taj ih je grād pratio sve do teste u donjoj Župi, gdje ih je opeta dočekala kiša..... Ali bolje i kiša no da su pošli u Mlinu, gdje ih je čekala i druga muka. I utekoše nam siromasi mokri i jadni baš kô pobijegjena vojska.

Gospodo Srbi i Autonomaši! Mislimo da ste se osvjedočili ako baš slijepi nijeste da Župa vaša nije, niti će igda biti. Način koji ste izabrali da zavedete našu siromašnu čeljad, najbolje vas karakterizuje. Sjegurni smo da neke osobe koje ste sobom u nas dopotenzali, stidiće se i danas i vazda radi gadne igre, u koju su se dale zaplesti; ali nam ih nije žao: nek vide, nek pamte, nek zna-ju da Brgaćani i Postranjani i Župljani nijesu mar-va i da se za novce ne prodaju kako su oni za cijelo držali. I ako smo tanki u imanju, znamo daj-budi da smo poštenji. I da ste nam zdravo i mika-da vaša noga ne stupila na našu zemlju, a mi slobodno lakše ćemo bez vas i puru jesti no s va-ma glodati Ivove kovsice.

Postranjanin.

Sućuraj na Hvaru, 24. Februara *)

Je li moguće promisliti da u ovakovoj ma-lenjoj varoši, u kojoj sve je svezano u svojbini je-dno s drugim, da ne može da se dogje do mira, sloge i bratske ljubavi. Oh! sasvim žalosno je vidjeti, gdje ne imajuć nikakove političke borbe, da se bratski ne ljube, već neki nemirni, duhovi svagdanjom podaju povoda mržnji i nemiru optu-žujuć putem suda najvinu i poštenju čeljad. U tu svrhu kao da se ustrojio jedan odbor, koji o tom svagdano radi, kojemu se na žalost pridružio i neki gospodin. Nego svim ovim regbi da je trun u oku sadašnji općinski načelnik, koji bi morao na njihovu želju podati ostavku i zahvaliti se na na-čelničkoj časti, da njima možda pogje za rukom dočepati se općinske uprave, i da tada nevoljan narod bude mogao jednom gledati na svoje oči gdje „Diviserunt sibi vestimenta meam et super vestem meam miserunt sortem.“ Evo našto ciljaju naši filius patriae, pa već sada, prije sedam mjeseci pripravlja se na izbore i već odlučise o načelničkoj časti, sigurni tome kad kažu: „Io so-no podestà da qui počeo tempo.“ Ludost, djecur-ljo moja, a što kaže narod? pozna li vas? Djeco Božja puštite narod da izreče osudu, nek prosudi današnju upravu i onu što bi pod vama imala bi-ti. Nego oni poznaju da narod njih prezire i boji se kao ovca vuka, pa s toga sad nastoje da sa-klakovim krivim izmišljajem optuže putem suda sa-dušnjeg načelnika i da ga stave pod kakovu istra-gu. Djeco božja to je sramota dirati u mirna čovjeka, koji vam je nagrađio i nasadio i koji svag-danjem traži svaki način kako bi koristio vašoj Općini, varoši i narodu, čovjeka koji nije uzmanj-kao odrješito zastupati svoju hrvatsku općinu i narod, koliko na izložbi u našem hrvatskom glav-nom gradu Zagrebu, toliko i pri otkriću spomenika našeg slavnog hrvatskog pjesnika Gundulića u Du-brovniku. Jedino što bi mogli ukoriti našeg dičnog načelnika, da je s vama, djeco, dobar i što hladno-kivno s vami postupa. Taj ukor primio je i od nas više puta.

Ako vi znate da je sadašnji načelnik što po-griješio proti narodu i interesim Općine, tužite ga slobodno; ako je narodu već ogorčao, vašim upli-vom sakupite narod i općinsko vijeće nek mu po-dadu glas nepovjerenja i prije izbora, pa vidjećete da će se on zahvaliti časti načelničke. Ali mučno da do toga dogjete, jer narod hoće da on jedini šnjim upravlja kao i do sada, da ga brani i ču-va, jer jao bi ga bilo njemu kad bi upao u vaše šake, kao što je već prije zapamtio upravu va-šijeh.....

Prijatelji naroda.

*) Primamo i uvrštujemo s rezervom, jer nam nijesu poznati onamošnji mjesni odnosi. Ur.

Pogled po svijetu.

— Otvoreno je carevinsko vijeće. Ministar-presjednik ne kani ukinuti iznimno stanje u Pra-gu. Plener je prikazao tri osnove o regulaciji va-lute. Vlada se dogovarala s članovima koalicije o izbornoj reformi. Slavenski članovi odbora za pro-račun glasovali su protiv dispozicijonog fonda. — Umro je bečki načelnik Dr. Prix.

— U Italiji velika nevolja. Narod je ostao kao okamenjen na strahoviti izvještaj ministra Son-nina koji navješta manjak od 177 milijuna i nove poreze. U komori dogagja se svakojakih prizora. Mnogi ugledni monarhični listovi žale što kralj ni-je obalio svoju civilnu listu.

— U Srbiji i još gore! Tamo se nadaju da će svaki dan rat. Zapovjednik vojnog zbora Hrvat-ske dobio je nalog da djelomično mobilizuje voj-sku. Tu istu zapovijed dobiše zapovjednici vojnih zborova u Bosni i u Temesvaru.

Milan pita 600.000 dinara apanaže, da se u-dalji iz Srbije. Radikalci bi na to pristali.

— Opet se pronša vijest da će se Gladsto-ne povući u mir, a na njegovo mjesto da dolazi lord Rozebery. — Njemački car dolazi na prolje-će u Opatiju. Francezi misle da njihove anar-histe podupiru novčano njihovi neprijatelji. O tom se sada pomno istražuje.

Domaće vesti.

Umoljavamo p. n. gg. predbrojnike da što prije namire pretplatu, a naše dužnike od proš god. da se sjete svoje dužnosti.

Novi Krčki biskup. — Kanonik tršćanski bi-skupije i župnik Sv. Justa preč. g. Andrija Šterk imenovan je biskupom krčkim. Novi biskup rodom je iz Volovske, te je dobar rodoljub i dobar Hr-vat. Istarski talijanaši veoma se ljute na ovo ime-novanje, jer bi oni htjeli imati kakvoga novoga Flappa.

Hrvati u Bugarskoj. — Ovih dana sakupi-se se naši zemljaci, koji žive u prijestolnici brat-ske nam zemlje u svrhu da osnuju društvo „Hr-vatsku zadrugu“. Presjednikom društva i-zabran je g. Jurinić, prof. na državnoj gimnaziji u Sofiji.

Nesreća. — Starina Ljubić, poznati rodoljub i narodni zastupnik sasvim je oslijepio i nema nade da će ozdraviti. Dalmatinski sabor votirao mu je mršavu mirovinu od 800 fiorina. Ali i bez očinjeg vida časn i Ljubić radi za svoj narod vidom svoga razuma i iskustva. Kako doznajemo on je neprestano u poslu za narodnu stvar. Živio starče!

Ivan Lukšić. — Načelnik sutivanski g. I-van Lukšić umro je u Beču gdje je bio pošao na liječenje. Bio je u svom narodu veoma obljubljen. Laka mu zemljica!

Eduard Eichler. — Umro je pravosudni direktor bos. vlade Eduard Eichler. Hvale ga da je bio dobar i vrstan činovnik. Pokoj mu duši!

Za hrvatsku Taliju. — Novi intendat za-grebačkog kazališta gosp. Dr. Miletić otišao je na putovanje radi kazališnih studija. On kani obaci sva važnija kazališta zapadne Europe, da se bolje upozna sa sadašnjim umjetničkim stanjem i orga-nizacijom onih zavoda, te da sklopi s njima traj-ne sveze.

Hrvatski sabor. — U hrvatskom saboru ras-pravlja se o glasovitom ugovoru između ugarske i hrvatske vlade glede svilgojstva. Opozicija svom žestinom napada ovaj po Hrvate veoma štetni u-govor.

Nijemci o hrv. akad. mladeži u Beču. — Pod naslovom „Sa plesa Hrvata“ donosi be-čki „Fremdenblatt“ ovaj opis Preradovićeve slave u Beču: „Našoj gospodi diplomatima, koja — va-zda nastojeći, da uklone i najmanji oblatic sa po-litičkoga obzorja, bijahu prisiljena da ponovno za-vire onim pravcem, koji se nekad nazivao europ-skim leglom oluje (Rusija) željeli bismo, da su u

četvrtak u veče mogli baciti pogled u plesnu dvoranu Ronacherova etablissementa. Oni bi bili bez sumnje ovog puta zadovoljni sa uspjehom svojih neprestanih nika, možda isto tako kao gospoda članovi odbora hrvatskoga akademskoga društva „Zvonimir“, koji su htjeli da u Beču aranžiraju slavenski — koalicioni ples. Oznaka se slavenska dade ovdje ipak samo djelomično ostvariti, jer njemačka gospoda i njemačke gospogje — a ovakvih prijatelja nije nigda mladim Hrvatima u Beču manjkalo — također aktivno sudjelovahu kod plesa. I koalirani je ples potpuno uspio. Osim krasnih zastupnica i zastupnika sjevernih slavenskih plemena kretahu se dvoranom ponajviše gospoda i gospogje sa slavenskog juga. Jednom riječi, ta je večer pružila pravi dogagjaj: mirno plesući Balkan!

Time bila bi Zvonimirova večer dovoljno karakterizovana. No pravi hrvatski ples ne može da progje bez pjesme i igranja. A ta je okolnost bila takogjer opravdana, to većma, što je slava bila posvećena uspomeni najvećeg hrvatskog lirika, Petra Preradovića. Stoga je položio ponajprije društveni presjednik gosp. Milovčić nakon zgodnoga govora na glavu ženijalnoga pjesnika Lovrović vijenac, gosp. cand. phil. Kernic deklamovao je pjesmu Harambašićevu, a na to je operna pjevačica gijca Matilda Fendrich sa svojim vrlo ugodnim mezzo-sopranom otpjevala zgodno odabranu Zajčevu pjesmu „Domovini i ljubavi“, koja odgovara intencijam komponiste. Slavensko pjevačko društvo pod ravnanjem sborovogje Jirika otpjevalo je jedan Basinov zbor, a tada su slijedili kao prelaz k jugoslavenskom narodnom plesu „Kolu“ nježni zvukovi „tamburice moje dangubice“, koja južnim Slavenima svaku bol ublažuje, a veselje povećava. Hrvatskomu je plesu prisustvovalo distinguirano društvo. Oficijelnom dijelu večeri prisustvovali su i kćeri proslavljenog pjesnika, gijce Preradović. Poslije toga bio je ples. Preko 200 parova plesalo je kadrilu! Još u 5 sati u jutro živahno se je plesalo...

Gradska Kronika.

Sudbena rasprava našeg urednika. — U četvrtak bila je rasprava pred sudom, koju je podignuo naš urednik proti g. Stevu Vrčeviću i družini radi poznatog napadaja. Na raspravi svjedoci opisuju čin kako smo ga i mi u br. 50, od njih uoblašteni, opisali. Svjedok gosp. Paladino govori da je bio 3-4 koraka daleko, da je vidio kako je Vrčević zamahnuo rukom i kako mu je naš urednik rukom odbio udarac. Svjedok gosp. Milić slaže se potpuno s gosp. Paladinom i nadodaje, da bi on, koji je bio blizu 3-4 koraka, bio vidio ili čuo da ga je udario. Za tim je govorio punomoćnik Dr. Mandolfo i branitelj Dr. Matijević i naš urednik. Gg. Culić i Harlović bijahu riješeni, a Stevo Vrčević bio je osuđen na 3 dana tamnice, promjenjivo u 9 fior. globe.

Izjava. — Na lažni dopis iz Dubrovnika, uvršten u br. 5 „Srpskoga Glasa“, odnosno tački u kojoj je rečeno, da Božo Mičić „..... običaje čuti svašta bez da se zacrvni, na primjer od Luka Bone o Gundulićevoj slavi Pred Dvorom,“ — da svoju čast obranim, poslao sam uredništvu istog lista slijedeći ispravak:

„Nije istina da sam ja o Gundulićevoj slavi, pred Dvorom, bio uvriježen od g. Luka Bone. Izrazi kojim se je on u onoj prigodi, samnom govoreći, poslužio ne vrijegjaju mene direktno.

Istina je nasuprot da sam ja g. Boni istim tonom iste izraze odvratio, — što je dopisnik iz Dubrovnika u svom dopisu navlaš prešutao.“

Pošto uredništvo „Srpskog Glasa“ nije još objelodanilo taj moj ispravak, poslužujem se našom „Crvenom Hrvatskom“, što će biti svakako shodnije, jer je onaj dopis potekao iz Dubrovnika, i nadodajem danas samo to, da ja u istinu nje sam navikao da se crvenim jer nemam Bogu hvala zašto. Žao mi je jedino što se dopisnik nije potpisao svojim pravim imenom, jer bi mu onda u četiri oka kazao: ko je šupalj, jezik za zube!

U Dubrovniku, 1. Marta 1894.

Božo Mičić.

Tučenjava. — U utornik u veče glazbaristare glazbe počeo psovati naše, a kad su im ovi odgovorili, napanuše ih nožima. Ušijera nije bilo. Ovi ih počnu tjerati i zametne se tučenjava. Dogju napokon i ušijeri koji povedu na općinu ona dva glazbara stare glazbe. Gosp. M. G. pokupio im je klobuke po Placi i ponio na općinu i poslao zvati komesara. Kad je ovaj došao naredi da se ona dvojica puste iz zatvora.

Domobranci. — U pretprošlom br. „Dubrovnika“ stoji da su dva domobranca susreli Srbe pa da su ih stali vrijegjati, dok je i do gustijeh došlo.

Kako smo se mi informirali, ovo ne odgovara istini. Domobranci su išli mirno, a Srbi su ih počeli zadirkivati vičući: jeste li vi Hrvati? i nadostavljajući k tome uvredljivijeh izraza. Domobranci, ni kao vojnici ni kao ljudi, nijesu mogli pretrpiti da ih se vrijegja. Naši domobranci mogu služiti svoj vojsci kao izgled radi mirna i uzorna ponašanja, što je od dike i njima i njihovim starišinama, ali svaka stvar ima svojih granica.

Bojrotting — U tomu su naši Srbo-autonomaši majstori. Već smo lani spomenuli nekoliko slučajeva. Sada imamo nadodati još jednog počinjena sa strane općine. Na 1 ov. mj. pozvala je općina užigača gradskih fenjera P. K., koji ju je 8 godina vjerno služio i otpustila ga bez ikakva razloga. Naredili su mu da preda sve stvari svomu nasljedniku, koji je jedan došljak, i da ide ča.

Diskoras na Poljani.

Ivo. — Kume Lovro, dobro jutro! (Vlaho čekaj!) Danu pripovijgi, pripovijgi. Jedan govori na jedan način, drugi na drugi. Što je bilo?

Lobro. — Jadna čovječje progje se, ko bi ti sve pripovidio! Vjeruj, duši i kumostvu, odak je Župe, nije onega bilo. Urnebes! E kunem ti se svačijem na svijetu, imo sam puknut od smijeha. Ti ne možeš znat.... valjalo je bit tamo i slušat.... jedna stvar za ne vjerovat, eto....

Vlaho. — Kako? A oni pišu da su hi svukud lijepo pričekali i vikali „Živio Gondola“, a samo nešto malo djece iz jednoga sela da je vikalo „Živjela Hrvatska“ i da je to vama bilo jakon zo?

Lobro. — A pušti ih bogati čovječje, kako pišu o svemu tako i o temu. Bolje po njih da nijesu ništa ni spominjali.

Ivo. — Da čujmo, čujmo, pripovijgi nam lijepo, iz početka. Koliko ih je bilo?

Lobro. — Bilo ih je oko triest. Sedam karoca! Došli na Brgat. Što ćeš ti vijet: okupila ih mladost, oni otud oni odovud: „Živjela Hrvatska!“ Ama najbolje se opošteni Brgat donji! Našli se ljudi na muci, stali tažit djecu šesticama, a mladost im baca šestice, da oni neće njihovijeh solada. Nema kud kamo, valja bježat u Postranje, u Grbavac. U to počela ona pusta mužika. Da čovjek oglune! Viče se, trubi se, vragovi se kote, a oni niz brdo u Grbavac kako ko bolje može. Oni postariji dome se niz put što su ga bili obecali načinit kad dogju na komunu. Nema nego da se iskopeciš....

Ivo. — A jesu li Postranjani znali da će doć?

Lobro. — Čekaj, muči, da ti kažem.... Eto ih u Grbavac. Postranjani svi bili u trkvi na blagosovu, niko ne zna ništa, jedino ono 4-5 Ivovijeh. Dok poleti aber: Evo Srba! evo Talijana! E, brate si mi dragovicu, stade vika: „Živjela Hrvatska!“ Živio Vlaho DeGulli! Živio Pasko Lucić! Nikad prestat. Počela mužika i u Postranju. Kad eto ih u Martinovici! Tu ih dočekali svi Postranjani. Viču: „Živjela Hrvatska!“ Čudo se čini. Jadna Ivo trči tamo amo, a ma što ćeš učinit? Skočile i žene! Zapjevali onu našu hrvatsku, a jedan iz one družine viče: alate još, alate još! Jedan mali, na pamet Stjepov, skoči, veli, „ovo smo sad pjevali hrvatske pjesme, a sad ćemo vama malo zaudarati srsku mužiku.“.... Nije bilo nego da zineš pa da slušaš. Oni jadni smeteni....

Ivo. — Što će vas bit Vlaho Matijević studijo!

Lobro. — Eto smeli se. Kud će? U Makoše? I gore. U Buice? I gore. Od onamo Brgat trubi, Postranje se ozivlje. Ostavili i Gagru i Makoše i Buice te niz brdo niz Veliku Rijeku, da ih niko ne vidi, a za njima mužika. Čulo se lijepo u Kisića u Čibači. Zovu ozgar: O ti i ti evoti ovijeh...., ama što ću vam dalje pripovijedat: u jednu riječ bruka! Trube Makoše, ozivlju se Čelopeci, zove Brgat, Martinovici, sve dolje do u Lazine iz više kuća Grbića. Nema nego sudnji je dan! Nije im niko ni vlas zglave.... ama eto: ukazali smo im da nijesmo ni Srbi ni Talijani. Dok u neko doba nijesu izišli na put niz Riječinu. Tu po njima kiša!

Ivo. — Ha! ha! ha! A čuj! (što sam hotio rijet?) Čuo sam da su Iva Avoscani nosili niz potočine krkače?

Lobro. — Ne znam brate, može bit da i jesu. Čudim se njemu staru u što se uputio, Nego kad su izišli na

put, brže poslali po karoce, koje su hi čekale u Minima, te kako je koja stizala, tako su se krcali, pa u grad. Svu Župu posrbili!

Vlaho. — Oni govore da ste se grubo podnijeli, da ono nije valjalo učinit, da nije bilo skladno.

Lobro. — Nije valjalo učinit? Još im je bilo malo! A upitaj hi je li skladno doć megju puk i mitit s dinarima za da pogje za njima? Je li to skladno?

Vlaho. — Oni govore da nijesu pošli mitit nego se samo malo prošetat.

Lobro. — Prošetat! Bogami su se baš prošetali! A da zašto su počeli djeci sipat šestice? Da su djeca uzeli i mučali, bili bi onda udrili oko ljudi, s fiorinima. Nego su im djeca sve pobacali. Ja sam vidio jednoga maloga gje šestice tuče kamenom i sve viče: nećemo mi vašijeh dinara!.... Prijatelju moj, ako smo i siromasi, poštenti smo.

Vlaho. — Ja sam čuo da nijesu sipali šestice.

Lobro. — Nijesu? Neka reću meni! Neka reče Vlaho Matijević da nije do četiri šestice malomu pok. Petra Knege, neka reče Frano Bibica da nije dijelio krunu sinu Stijepa Nadramije, i gospar Abele i oni drugi, ko bi ti ih svijeh nabrojio? A djeba bacala! I dobro su učinila!.... Reci, prijatelju, zove li se ovo doš sumbunjavat narod?

Ivo. — I ja mislim, Nego to im je stalo dobro. Biće se više persvadali da Župljani nijesu Srbi.

Lobro. — I meni se čini. Ono će se u Župi spominjat dok bude koljena nakon koljena. Valja čut žene što govore. Ma ja ti nijesam ni deset reko, a zagovorio sam se, ostaviće me družina. Zbogom ljudi!

Ivo i Vlaho. — Adio Lobro, držte se junački. Živjela naša, jeli Lobro?

Lobro. — Da kako! Živjela naša Hrvatska! (Odlazi.)

Vlaho. — Ivo, ja te gledam.

Ivo. — Ne čudi se ništa. Puk je počeo otvarat oči. Prije su ga mogli varat i potezat za nos kakogod su čeli. Više neće. Nema ti više gospar ti ni gospar ovi nego: mismo za hrvatsku stranku, a ko je talijan u Pulju, ko je srb u Srbiju. Ma da mi je bilo vijet tu šenu do bi deset fiorina. Ina bit bio pazar.

Vlaho. — Nemoj vikati, evo Jova. Furenat je!

Ivo. — Zbilja! A jeli i on bio u Župi?

Vlaho. — Nijesi lud, razumiješ da nije stalo, da oni idu. Ma sad se kaju i oni koji su bili. Pripovidio mi je jedan od kumpanije, da bi prigorio dvjesti fiorina da nije pošo.

Ivo. — Neka se drugi put promisli. Ma ja bi hi čio pitat zašto su pošli sami? Zašto jopet nijesu poveli gospara Frana....

Vlaho. — da se isa na mirac i da drži diskoras! Bravo! To su imali učinit. Adio Ivo!

Ivo. — Bog s tobom! Arrivederci!

Književnost.

Vienac br. 7 izišao je vas posvećen uspomeni Dra. Frana Račkoga. Sadržaj mu je ovaj: Biskup Strossmajer o dru. Franji Račkomn. — Sjeni dra. Franje Račkoga. Spjevao Gj. Arnold. — Uspomeni dr. Franje Račkoga. Čitao u sveučilištu Dr. Fr. Marković. — Nad odrom dra. Franje Račkoga. Spjevao Jovan Hranilović. — S Franjom Račkim. Zapisak. Napisao Ks. Šandor Gjalski. — Rački. Spjevao Dr. A. Tresić-Pavičić. — Rački prema filologiji. Napisao Dr. Milivoj Šrepel. — Vienac na grob ljudine dostojanstvenika te učenjaka i pisca hrvatskog na glasu dra. Franje Račkoga. Spjevao I. T. — Svetac svoga naroda. Napisao V. Novak. — Rački u javnom životu. Napisao Dinko Politeo. — Dr. Rački kao izdavač izvora za hrvatsku povjest. Napisao Ferdo Šišić. — Tri suze na grobu dra. Franje Račkoga. Spjevao Stjepko Španić. — Rad dra. Račkoga oko povjesti unutrašnjih prilika države Hrvatske prije XI. vijeka. Napisao Ferdo Šišić. — Govori na pogrebu dra. Račkoga. — „Vienac“ izlazi svake subote a zapada 7 fior. na god.

JAVNE ZAHVALE.

Svijem onijem, koji u prigodi smrti naše mile tetke

MARIJE grofice GOZZE

učestvovala u našem žalovanju, najsrdačnije zahvaljujemo.

U Dubrovniku, dne 26 Veljače 1894.

Marija Čingrija rođjena pl. Natali
sestrična

Marija markizica Bona rođjena pl. Natali
sestrična

Jerolim pl. Natali č. k. Kotarski Sudac u mir.
sestrić.

Najsrdacnije zahvaljivamo svijem onijem mnogobrojnim prijateljima, koji su nam se pri sprovodu našega

I V A

bratski zauzeli, eda isti ispane onako sjajno. Na dugo bi posli, kad bi htjeli da svakoga napose spomenemo, a možda bi koga i zaboravili, zato neka ovijem bude svakomu izrečena naša harnost. Sa svim tim nemožemo učiniti manje, a da ne istaknemo častu gospodu Dr. N. Wronowskoga, Antuna Dijića, Joza Pavlovića i Antuna Skrivanića, kao i njihove gospogje, koji su nam prijateljskom ljubavi i tješnjem ublažili donekle našu gor-ku bol. Hvala im još jednom, a hvala svim ostalim, koji su nam se iskreno zauzeli koliko su vi-še mogli. Njihovo prijateljstvo i dobro srce neće mo nigda zaboraviti. Bog im platio!

U Gružu, 26 Februara 1894

Diamantina Marinović rogi. Bjelovučić
supruga

Niko, Luce, djeca
Baro. brat

Mare ud. Azzalia
Frane ud. Kuničić
sestre.

Lovro Ciurlizza

Ivo Grgurević

Miho Bjelovučić

Antun Učović
sure.

Potpisani zahvaljuje se svijem prijateljima koji su prisustvovali na sprovodu

JOZA ŠMUKA

a naročito glazbarima hrvatske glazbe, koji su se zauzeli da sproved što bolje ispane.

U Dubrovniku, 28 Februara 1894.

Ivan Zippitello, za se i za rodbinu.

Njegova preuzvišenost gospodin biskup Jo-sip Juraj Strosmajer blagoizvodio je ponovno našem društvu doznati dar od 100 for.

Mi se u ime naših štićenika njegovoj preuzvišenosti na ovom velikodušnom daru najsmjernije zahvaljujemo.

Hrvatsko pripomoćno društvo.

U Beču, 24 Veljače 1894.

Predsjednik.

Tajnik

Dr. K. Kozic
dvorski i sudbeni advokat

Franjo Vahčić
c. k. državni činovnik.

Kod Knjižare D. Pretnera u Dubrovniku nalazi se na prodaji:

Korizmene propovijedi i besjede za različite svečanosti i prigode, **O. Arkangjela Kalića** dubrovčanina, 1873, u-8 v., str. XVI-608, for. 3. nvč. 20. — franko s poštom f. 3.35.

Esclusiva vendita

POMPE ANTIPERONOSPORA

sistema Francese Vermorel di rame

" Samossa "

" Vandone "

e rappresentanza principale della Società d'assicurazioni sulla vita e di rendite.

„ANKER“ IN VIENNA

istituita nell' anno 1858 con fondi di ga-ranzia 25 milioni di fiorini

presso l' agente

Natale Banaz

Ragusa

NIKO PAPA u DUBROVNIKU

Prodaja štrcaljka za polijevanje loze „Vermorel“ i „Non plus ultra“ i drugih vrsti. Ko će uzeti neka se na vrijeme pobrine.

Oštećene se popravljaju kod istoga.
3-20

Povlaštena Međunarodna Agencija za Putovanje

DRAGUTIN PIRELLI

Trst, Via d. l. Arsenale.

(Carlo Pirelli) — Rijeka — Via del Lido 537 vis à vis il molo Adamich.

Prodaje voznih karata

za, svako mjesto, preko mora ili preko kopna (ce-dulje II. razreda uz sniženu cijenu). Izdaje cedulja za polazak i povratak za jednu godinu s kamatama od 20 o/o a to po cjeniku kogagod europskog ili američanskog društva.

Izdaje vozne karte (biglietti di passaggio)

za Ameriku: preko Havre, preko Anverse, preko Bremena, preko Hamburga, preko Liverpoola, preko Glasgowa i preko Southampton. — Za Afriku: preko Genova, preko Marsilje, preko Liona, preko Londona i preko Dartmoutha. — Za Australiju: preko Genova, preko Bremena, preko Anverse i preko Hamburga. — Za prugu Iquique (ind.): preko Genova i Montevidea, preko Hamburga uprav kroz Magelanovo tješko i prugom Hamburg, Colon (Co-lon, Panama; s željeznicom Panama, Iquique, itd. preko mora uz sniženu cijenu.

Putnici ne treba da traže gore navedene vozne karte, da se misle za razreda kao ni da polože ka-paru. Dosta je da dogu na Agenciju na Rijeci i da uzmu kartu isplaćujući odmah; poslije nek ostanu na Rijeci ili u kojem drugom gradu odakle polazi pa-robrod dane, kad im Agencija naloži. Agencija ali-jedi tečaj svih odlazaka, osim toga u komunikaciji je

Buduć da kolikopriliče moram se iseliti iz mega dućana za odijela, prisiljen sam prodati odi-jela za muške, ženske i djecu crevlje i ostalo

ispod tvorničke cijene

Pozivljem sve one koji bi imali namjene kn-piti jeftino, da se obrate

Weissu

kod koga ima najveće stovarište u tijem stvarima.

sa svim mjestima i sa svim društvima i tako kad-god joj se prikažu putnici, nastojeće tako udesiti, da ovi ne budu trošiti za čekanje i poslače ih u mje-sta iz kojih će najprije krenuti parobrod preporuč-juć ih samo društvima, koji će davati na brodu do-bro jelo.

Jamči se za odlazak u danu tanačen na putnoj kar-ti i nadoknajuju se troškovi, ako se ovaj zakasni krivnjom Agencije t. j. ako ne dogje na vrijeme u odre-jeni grad zbog toga što je Agencija pogriješila u računjanju koliko traje željeznička vožnja ili ako se ne nagje više mjesta na parobrodu.

Pošto Agencija ima u New-Yorku drugu agenciju za odpremanje (spediciju) po svoj Sjevernoj Ameri-ci, riječka filijalka davaće karte za, svako mjesto u Sjevernoj Americi uz najnižu cijenu.

Za svako odregjeno mjesto izdaje ova Agencija vozne karte.

Gore navedena Agencija daje muke obavijesti vr-hu cijena, kao i vrhu roka i mjesta odlaska.

Poduzimlje opremanje

prtljage i robe za svako mjesto preko mora ili preko kopna. Obvezuje se nadalje tražiti sve stva-ri što bi se na putu u Ameriku ili drugovdje e-ventualno izgubile ili zaboravile.

Tvrtka ustanovljena godine 1853.

Uz najniže cijene

KOD PAVLA SRINCICH-A

U DUBROVNIKU

Proti PERONOSPORI

Bakrene štrcaljke sa ječnim i dva piška *Wermorel, Austria* (Ova zadnja osobito preporučena i isključivo upotrebljavana od Bečkog Poljodjelskog zavoda), i drugih raznih sistema uz cije-nu od 16 fiorina unaprijed.

Modra Galica u izvornijem bačvama 100 kg, 25 fiorina.

Nožice za loze engleskog proizvoda od fiorina 120 unaprijed.

Za gragjevine

Veliki izbor svake mjere i vrste greda i planoga drvija. Sturč za podkrovlje (*Stuk*). Cipepti i Klaka, Stakala, prostog i izragjenog Željeza, Peči i Ogujišta (*Sparherd*). Closets gvoztiena i zemljena, alata za svakog zanata.

Potrebe za kuhinju. Decimalne mjere i utezi redovito biljegovani. Ditmarove Svijeće. — Putni kovčezzi (*Bauli*).

Pokujstva i tapecarije svake vrste vlastite i bečke tvornice. Poskokā (*Susta*) za postelje.

Šivači strojevi o i 3 fiorina unaprijed.

Pletena kolica za malu djecu, okvir i zrcala.

Pušaka, Revolvera i municije raznih sistema.

Mrtvački ljesovi od kovine, svjetionici i vjenc za pogrebe.

Poduzeća za radnje, prenose i otpravašine.

U radionici drvodjelaca izvršavaju se najbačnije različite radnje za gragjevine, kao zatvore za prezore, persijane, vrata i podove itd.

Na zahtjev šalju se cijenici.

Poduzeće za prevoz vojničke pošte u Hercegovinu.

Franjo Supilo, upravitelj, odgovorni urednik.

Tipografija D. Pretnera u Dubrovniku.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed: za (Dubrovnik:) na cijelu godinu flor. 4, na pō godine flor. 2; (Za Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu:) na cijelu godinu flor. 4: 50, na pō godine flor. 2: 25; (za inozemstvo) flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu prēplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju pō pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Megalomanija srpska.

Europa ih je smatrala Pijemontom balkanskim Slavena. A danas?

Najvažniji svjetski list, „Times“, zgagjen na njih, izrazio se neparlamentarnim izrazom, te jim je rekao, da nijesu sposobni za drugo nego da čuvaju svinje.

A „Standard“, drugi uvaženi engleski list, organ vogje torijevaca lorda Salisbury, poručuje im da su pokazali taku nesposobnost, da bi najbolje bilo, kad bi se Srbija, poput Poljske, podijelila na tri dijela, od kojih da jedan pripadne Austriji, drugi Bugarskoj, a treći Rumunjskoj!

Etō dakle nijesmo mi Hrvati jedini, koji su Srbe dostojno ocijenili, već se k nama pridružise i Englezi, ti uzor državni i zaštitnici narodne slobode. Oni su dapače pošli još dalje, pa su do dva puta rekli, da Srbija nije dostojna da bude slobodnom državom. A kamo li balkanski Pijemonti!

Da su naši odnošaji, dugi, mi bi bili prvi, koji bi požalili tu nesretnu zemlju. Ali ne možemo i nećemo. Ona je svoj udes zaslužila.

Jer čim se je ona tugjom mukom, tugjom krvlju oslobodila, najprva joj je bila, da se na naš, svoju braću, baci, da kod nas započne onaj prokletu politiku, koja nas je u narodnim težnjama toliko omela. Govorilo se što se hoće, protimba srpska, sa kojom se mi borimo, ima svoj začetak onamo preko Drine. Srbija je kriva, ako amo narodna misao nalazi jošte na bilo kakva nenarodnog otpora, jer da naši nazovi-Srbi nijesu sjegurni da svojim bratoubojničkim radom tumače osjećaje svoje dične braće u kraljevini, oni bi svoju politiku odmah promijenili.

Srbija naprotiv ne samo da odobrava njihovo postupanje, nego im dapače šalje izdašne pomoći i oni pokreću listove, otvaraju srpske štamparije, u kojima se baca pod noge sve što je ovomu narodu amo milo i sveto.

Srbijanci nijesu nikad digli glasa, da to osude, oni nijesu nikada izjavili da se s njima u tom radu ne slažu, nego su ih, kadgod su mogli, u njemu i pretekli.

Je li dakle čudo, ako su Hrvati odavna izgubili svaku simpatiju za svoju srbijansku braću?

Ali Srbija je nama i direktno naškodila svojom slabosti i nesposobnosti, jer da je ona baš državom, nijemstvo i magjarstvo ne bi se lje nikada usudilo, da počinja ovakih atentata protiv našem narodnom opstanku. Da je Srbija... ono što nije, Hrvatska bi danas bila na drugome političkome skoku.

Dobar primjer imamo u malenoj Crnojgori, čiji vladar, kao prijatelj Hrvata, uživa kod ovih možda mnogo više simpatije nego kod istih velikih Srba, koji su osobito u zadnje doba u njekim nakaznim brošurama iz Beograda žestoko napali i njega i sve Crnogorce. Srbijanci naprotiv koga god su mogli, oni su ga svojim osvajačkim ponašanjem odbili, te danas nemaju nigdje ni štovatelja ni prijatelja.

Pa dok to svak dobro zna, dok svi znamo ko su Srbi i što je Srbija, neki naši smušenjaci usuguju se da naš narod odvrćaju od hrvatske misli neka prihvati srpsku! Oni se još uzdaju, da će doći dan, kad će Srbija na razvalinama Hrvata,

Bugara i Slovenaca stvoriti šilnu državu, koja će se prostirati od Soluna do Drave i Triglava!

Ne, ovo nije više megalomanija već prava pravcata mahnitost i mi se moramo boriti svim našim silama, da nam ovi sanjari ne zavedu, ne otruju narod.

A za Srbiju, koja je svemu ponajviše kriva, mi nemamo nego samo jednu riječ: Prste k sebi!

Prste k sebi! To joj poručuju kroz nas Dubrovčani. Ne oni Dubrovčani koji su juče ovdje došli, i koji su se danas združili s dušmanima našega naroda, jer se oni ne smiju zvati tijekom slavijem imenom, već pravi Dubrovčani, te su do danas ostali vjerni staroj narodnoj politici i narodnim načelima, koje su kojekakovi došljaci bezobzirno poplesali.

Kada Srbija bude poslušati ovaj glas, kad se ostavi pustolovnih težnja za nekakvijem velikijem carstvom, u kome bi nestalo tri bratska plemena, kad ne bude pružati noge dulje od pokrivala, ona će se onda zabaviti okolo svojih teških domaćih rana te će gledati da ih izliječi. Samo tada ona može biti sretna. Preko Drine ima toliko zla, toliko nemoralnosti, toliko blata, da bi Srbima, kad bi svoje stanje zbilja shvatili, izčežle na vijeke one fantastične ideje, te bi se svojski prihvatili saniranja svoje domovine.

Tako i samo tako može se Srbija ojačati i povratiti s ruba propasti, što bi i nama bilo od koristi. Priznajemo da je našoj braći malo teško povratiti se iz njihovih pjesničkih visina na zbilju i realnost, al svakako, kad im druge nije, bolje da sigju na noge, nego da se skotrljaju na glavu, porugani i ismijehani od svega izobraženoga svijeta.

Gladstone je ostupio.

Ima nekoliko dana da se pronosi vijest o ostupu njegovu, ali je bila dementovana. Napokon se potvrdila jer je Gladstone već predao ostavku na ruke kraljice Viktorije, koja je na njegovo mjesto pozvala lorda Rosebery.

Gladstonova zahvala na časti engleskoga premijera ne smije se krivo tumačiti. On se nije odrekao političkoga rada, koji će od sada nastaviti kao prosti narodni zastupnik. Ali su Gladstonu osamdeset i četiri godine, a u toj dobi ne mogu se činiti čudesa.

Obzirom na njegovu starost i tjelesnu slabost, možemo reći, da je Gladstone svoj rad dovršio. Ako bi pak uspio da izvede sadašnje svoje planove, to bi bio najdostojniji zaglavak ovome vijeku napretka i slobode.

Gladstone je naime započeo žestoku borbu protiv aristokracije. Gornja kuća odbila je njegovu Home-rule, koju je primila dolnja od naroda izabrana. Zato su demokrati stali zahtijevati, da se ona parlamentarna institucija ukine. Gladstone se tome pokretu stavio na čelo, te misli da će bolje uspjeti kao zastupnik nego kao ministar-presjednik.

Tako ćemo do malo vidjeti jednoga od najvećih umova ovoga vijeka, gdje stupa na poprište protiv najmoćnije aristokracije na svijetu. Hoće li uspjeti? O tome veoma sumnjamo, jer su divnome starcu osamdeset i četiri godine.

Gladstone je bio zanešen za svijem što je

pravedno i lijepo. Nema liberalne ideje u Europi, koja u njemu nije našla svoga zagovornika. On se je najprvi smilovao na jadnu Irsku, koju su Englezi nemilo ugnjetavali. On joj je u ime slobode podijelio veliku autonomiju, koja bi bila već postala činom, da joj se nije aristokracija usprotivila a za ništa drugo nego radi vlastite koristi.

Danas je Gladstone ostupio i tijekom su ujedno uzdrmani svi njegovi planovi.

Njegov nasljednik lord Rosebery ne dijeli posvema njegove nazore. On, kao lord, neće odobriti boj protiv gornje kuće, čiji je član. To će ga malo zbližiti sa liberalnim unionistima: kojijem je na čelu Chamberlain, ali ga je odalečilo od radikalaca, koji su kod stranke prosvjedovali, da jedan peer bude ministrom presjednikom.

Samo jedan Englez mogao je dostojno zamijeniti Gladstonea i nastaviti njegovu politiku, a to je današnji irski ministar John Morley. Ali je John Morley za mnozinu liberalaca i odviše demokrat.

Njemački listovi i njemačko javno mnijenje raduju se da se Gladstone uklanja s vlade. On nije bio veliki prijatelj trojnoga saveza ni njemačkog militarizma, dočim će lord Rosebery u vanjskoj politici slijediti stopu Konservativca Salizbury. Slaveni će dakle žaliti veoma njegov otstup, jer su izgubili svoga staroga moćnoga zagovornika.

Starčevićev dom.

Do koji dan pak će se navršiti dvije godine, da su privrženici stranke prava sa svih strana domovine vijećali na Rijeci, u dvoranama primorskoga lava Erazma Barčića.

Druga vremena bijahu onda! Opozicija razdijeljena, u megjusobnom boju. Polemike, najoštrije što ih pamti hrvatska žurnalistika bijahu na dnevnome redu. Ali... bilo pa prošlo. I danas se samo spominje kao dokaz koliko smo poslije mogli i umjeli pregorjeti za narodnu stvar.

Vijećalo se u Barčića o svemu. Udarao se široki temelj našoj stranci. Bilo je i žestokih prepiraka u pitanjima vrlo važnim. Ali je saučesnike ondje dovela jedna misao i ova je svej održala pobjedu.

Neki od onih koji su tamo bili nijesu ni snijevali, od kolika zamašaja bijaše riječki sastanak pravaša za pozniji stranački razvoj u Hrvatskoj. Činiće se kome smjela naša tvrdnja, al uza svu onu žestoku opreku koja se onda pokazivala prema neodvisnoj stranci, možemo reći da je Riječki sastanak bio pretečom sastanku u Streljani od 15 novembra. Na Rijeci se nehote stvorila podloga za ujedinjenje opozicije.

Na Rijeci se začela misao i o Starčevića Domu.

Dr. Frank je ustao, obrazložio, predložio: da narod hrvatski podigne našem Starom dostojan dom, kao залог njegove harnosti. Predlog je bio oduševljeno primljen.

Da pravo kažemo, nama se misao činila dobra ali... neizvediva. Bojasmu se da starca i stvar ne izložimo neuspjehu, blamaži. Nijesmo vjerovali u snagu naše stranke.

Od onda evo brzo dvije godine. Na sve strane kupilo se za Dom. Nije bilo vesela hrvatskoga društva, koji nije svoj obol priložio kao darak na-

rođnomu spoborniku. „Hrvatska“ dvije godine, ne-
prestanu, u svakom broju donosi imena harnih si-
nova hrvatskih. Koliko je ko mogao, dao je. Prvi
novi novci, koje su dotakle hrvatske ruke bijahu
namijenjeni u ovu plemenitu svrhu. Bilo je prino-
snika u opancima i u cilindru; bilo je novčića i
stotina fiorina. Svak je dao. U samomu glavnome
gradu Bosne ponosne sakupilo se je 4000 fiorina.
Kad bi „Hrvatska“ tačno prebrojila imena prino-
snika, bilo bi ih na tisuće i tisuće. I još se kupi,
jer dar jednomu Dru. Antunu Starčeviću treba da
bude dostojan ovoga svijetloga imena.

Ovih dana raspisan je natječaj za najbolji
nacrt palače, koja će se sagraditi ovim mnogobroj-
nim prinosima zahvalna naroda. Na sv. Antuna bi-
će, ako Bog da, položen prvi kamen.

Kroz ove dvije godine dogodilo se mnogo to-
ga. Danas će slava biti sjajnija, jer nas je više,
jer smo jedni. A Starčevićev Dom biće vje-
čnim dokazom, da narod hrvatski zna cijeniti svo-
ju slobodu i one ljude, koji su mu za nju borili.

Preradovićeva slava u Beču.

Beč. 1. Marta.

Da se odazovem uljudnom pozivu gg. hrvat-
skih sveučilištara u Beču, odoh i ja prisustvovati
koncertu i plesu u slavu Preradoviću.

Kad sam ušao u Ronacherove dvorane, pri-
znajem da sam se zbijla iznenadio. Znao sam da
je naša mladež u Beču rodoljubna, znao sam da
je radina i požrtvovna na korist domovine, ali da
ona tako dobar glas uživa u kolu bečkog slaven-
stva, da su njezina poznanstva i simpatije tako
široko među cvijetom bečke publike razgranjena,
tomu se ni iz daleka nijesam nadao, ali sam se
ono večer zbijla uvjerio. — Štogaod je finijeg, in-
teligentnijeg među bečkim Slavenima, pohrli to
večer da se odazove „Zvonimirovom“ pozivu, da
svojim prisućem i ushitom doprinese do krasnog
ispatka svečanosti u slavu jednog od najglasovitij-
jih pjesnika slavenstva.

Sve četiri ogromne dvorane sjajnog Ronache-
rovog etablissement-a bijahu prepune fine publike.
Rumene djevojke u krasnim toaletama, redovima
urešena starija gospoda i vatrena mladež, svi u
frakovima, muhamedanski Hrvati sa ponosnim fe-
sovima, bugarski oficiri u sjajnim odorama, sve to
u čarobnoj slici mamilo lutajuće moje oko, a svi
slavenski jezici u ugodnom nekom šaputanju po-
davale toj slici nekakvu velebnost, koja se jedva
opisati dade. — Odmah pri ulazu u dvorane, pa-
de mi u oko poredani svečanostni odbor „Zvoni-
mira.“ Sve vatrena momčad, rumenog lica, nemir-
nog veselog oka, na prsima im hrvatska trobojni-
ca a na lijevom ramenu lijep plavetan odborski
znak. Goste je primao i pozdravljao junački naš
Rodo Milović, kome se lice od veselja smiješilo
nad tako krasnim ispatkom svečanosti.

Bacih pogled u glavnu dvoranu. — Poviše
podija, na baršunom odjevenu podnožju, diže se
veliko poprse Preradovića, plemenit dar obrtne
škole u Zagrebu, društvu „Zvonimiru.“ Izvrstno
pogojeno pjesnikovo lice, kao da se rajskim bla-
ženstvom posmjehiva, nadahnuto veseljem gdje vi-
di pred sobom taku vrijednu uzdanicu hrvatskog
naroda, gdje vidi tako otmenaj svijet, da mu se
klanja, da njegovu svetu uspomenu svetkuje.....

Opčaran divnom slikom koja mi se kudgod
se okrenem očima pružala, Bog zna dokle bi bio
u tom slatkom polusnu ostao.... da me ne strese
znak da svečanost počima.....

Nego ovaj koncert, hrvatske mladeži bio je
za mene kao Dubrovčanina od osobitog interesa,
jer sam naime imao zgode da tu čujem i upoznam
mladog Hrvata iz Dubrovnika, gosp. Frana Lede-
rera, koji je takogjer u više uloga kod te sveča-
nosti sudjelovao.

Kako sam već prije obaviješten bio da je
gosp. Lederer stoprvo početnik u pjevanju, to zbi-
lja priznajem, da sam se ipak začudio, da je on u
toli kratko vrijeme u tako teškoj nauci, ipak do-
sta napred pošao. Gospodin Lederer posjeduje u-
godan i opsežan baritonski glas, naravno još po-
sve ne razvit, a to s toga jer mu još fali mnogo
škola, koju i onako nije mogao steći u jedva pol-
godine pjevačke nauke. Gospodin Lederer je po-

sve dobro otpjevao Zajčetu „plovi, plovi moja la-
gjo“ i Lisinskovu „Udaljenoj.“ — Nego ovdje mi
je spomenuti da, premda sam uvjeren, da su ove
dvije pjesme zbijla krasne, ipak ne bijahu ni ma-
lo zgodno odabranje po gosp. Ledereru, kao piece
kojim je imao po prvi put da stupi pred općin-
stvo, da pokaže ne samo svoju vještinu u pjeva-
nju već takogjer jakost, krepčinu, opsežnost svog
organa. Ipak gosp. Lederer je potpuno zadovoljio
općinstvu koje ga je dugo i burno povlagivalo, a
društvo ga „Zvonimir“ nadarilo lijepim darom.

To isto večer iskazao se gosp. Lederer i kao
vrstan glasovirač te kao vrijedan komponista. Pra-
tio je naime i to veoma precizno na glasovirni pje-
vačicu gospogjicu Fendrichovu i guslača gosp. Kri-
štofa, a iz osobite naklonosti prema „Zvonimiru“
izvježbao je i osobno dirigirao na koncertu mje-
šoviti tamburaški zbor, koji je izvrstno i veoma
dobro izveo, od istog gosp. Lederera sastavljen
karišik „Narodno biserje.“ Napokon imao sam sre-
ću da čujem i jedan ples koga je gosp. Lederer
komponirao te „Zvonimiru“ ovom prigodom posve-
tio. Bio je to krasan walse „Dalmatinski zvuci“
koji je svojom milotom poput magične šipke va-
trenu mladež i vitke krasotice u vrtlog plesa o-
vijao....

Vrlo me veseli, da će eto Dubrovački Hrvati
imati jednog čovjeka, kojim će se moći dičiti i
na tako trnovitom polju svjetske umjetnosti, polju
muzikalnom. —

Hrvatski glasoviti slikari Medović i Bukovac
raznose nam već slavu po domovini i stranom svi-
jetu, a imamo potpuno opravdane nade, da će i
gosp. Lederer doskora stupiti u kolo tih sinova
Dubrovnika, kojim ćemo se moći punim pravom
ponositi i pred najprosvjetljenijim narodima.

Svečanost je otvorio kratkim ali jezgrovitim
pozdravom predsjednik „Zvonimira“ gosp. Milović.
Krasni svoj govor završi predsjednik usklikom
slava Preradoviću, te položi lijepi lovor-vijenac na
Preradovićev kip. Taj čas na opće iznenagjenje za-
ori vojnička glasba, sa galerija dvorane našu hi-
mnu „Lijepa naša domovino!“ Nastade neopisiv
momenat. Hrvatska se mladež i njezini gostovi za-
rumeniše od ushita, grsa, se oduševljenjem nadi-
gnuše i svakome od nas poleti, taj čas misao k do-
movini, svaki od nas u duhu je iz tuginje pozdra-
vi, zaželi joj sreću, slobodu.....

Sada se zaredaše ostale točke izvrstno i u-
mjetnički sastavljenog programa. Svi sudjelovači
odigraše veoma vjstno svoje uloge, te zbijla ovaj
koncert je završio, da ga se ragje nazove muzi-
kalnom akademijom, no inače.

Poznatom svojom vještinom, krasnoslovio nam
je danoviti gosp. Krnic iz Zagreba, Harambašićev
proslav „Petru Preradoviću.“ Kao njega tako je i
gosp. Krištofa, na izvrstnoj gudbi, nadarilo općin-
stvo burnim i dugotrajnim pljeskanjem.

Necu pak pogriješiti ako kažem da je naj-
sjajnija točka programa bila pjevanje krasne Če-
skinje, operne pjevačice, gospogjice Fendrichove.
Ona je uprav majstorski otpjevala jednu njeznu
češku pjesmicu a onda poznatu Zajčetu „Domovi-
ni i ljubavi.“

Morao bi biti vrstan operni kritičar kad bi
htio da potanko opišem vrsnoću njezinog pjevanja.
Ne bi znao što bi više hvalio, ili njezin krepki,
uprav vilinski glas, ili zanosni njezin način pjeva-
nja, pun ushita i pravog umjetničkog poleta. —
Dosta je to da kažem da je ona opčarala sve slu-
šatelje, koji su je dugotrajnim, skoro nesvršivim
odobranjem popratili.

Vrijedno i obiljubljeno bečko slavensko pje-
vačko društvo, otpjeva nam veoma skladno glasov-
iti Basin-ov zbor „Križari na moru“, a kao kra-
sni „dulcis in fundo“, dogoše nam na podij
mladi „Zvonimirovi“ tamburaši sa krasnim tambu-
rašicama. Veoma precizno udaranje zbora izazva
burni pljesak i odobravanje, ali da i nije toga bi-
lo, sama čarobna slika tog „Zvonimirovog“ zbora,
bila bi svakome od nas izazvala na usne ljupki
smiješak, ugodno iznenagjenje. — Pomislite se na
pročelju podija lijepu kitu u krasnim toaletama o-
djevenih ljepotica, gdje ružičastim prstićima pre-
bire po sitnoj tamburici, a za njima veliki zbor
junačke mladosti, ponosna čela, sa naherenim cr-
venkapičam, svaki sa trobojnicom na tamburi, sva-
ki sa srcem punim rodoljubnog nastojanja da u tu-

gjni pokaže vrijednost i milinu našeg narodnog
glazbila, sitne tamburice.

I tim dovrši koncert, a moram da dovršim i
ja moj opis..... i ja se naime poput ostalog mla-
dog svijeta, podah vrtlogu vatrene plesa.

Rujna zora već se na obzoru rumenila, kad
ostavih Ronacherove dvorane, pun ugodnog osje-
ćaja štovanja i zahvalnosti prema bečkoj hrvatskoj
mladeži, koja ovdje u tugini, odasvud opkoljena
neprijateljem, zna ipak, svladav tolike zaprieke,
na tako veleban način slaviti svoje velikane.

Preradovićeva slava u Beču uspjela je pre-
krasno. Moralni njezin uspjeh proslavio je opetov-
no društvo „Zvonimir“ i mladež u njemu okuplje-
nu, pribavio mu još veće i stalnije simpatije u
bečkoj slavenskoj publici, a, što je najviše, prive-
zao je k njemu zahvalnost hrvatske domovine, ko-
joj će od utjehe i radosti biti, kad vidi da imato-
li rodoljubnu, toli vrijednu mladiku, kojoj će moći
da mirne duše povjeri svoj napredak, izvještjenje
svoje slobode! N. N.

Naši Dopisi.

Župa, 7 Marta.

Evo i opet novosti iz Župe. Vaši Srbo-Au-
nomaši pomamljeni na onaj krasni doček, što su
im ga u prošastu nedjelju priredili Postranjani i
Brđani, pa su im se htjeli osvetiti. Zato su u
nedjelju izlježli u Donju Župu. Bilo ih je punijeh
šest karoca, ali su falili neki po izbor junaci, ko-
ji su misljeli da je bolje ostati doma, i poslaše
svoje dične zamjenike. Na polasku dogodila se je-
dna mala pometnja, jer su Brđani i Postranji
mislili da će im opet doći u pohode, pa su ih
kod svete Ane čekali, neka im vide junački brk.
To je zlo, braćo, i drugi put narod prije obavije-
stite, da vas zaludu ne čeka, jer i ako ste gospo-
da, opet nije pravo da se jedan narod muči i če-
ka sve božije po podne, da vam srpsku počast učini.

Ele, oni okrenuli u Mlinu pa u Plat. Kad
onamo, nagu našu gospodu iz grada, gdje čine
prokure za našu hrvatsku stranu. Stigli se, bo-
lan, pa se svi zbili u jedan kantunić, u Bagovića
na podu i gledaju kako narod potpisiva svoj glas
za Hrvate. Nema niko s njima. Al obaznali Pla-
ćani da su došli Srbi i Talijanaši, pobunila se dje-
ca. Bilb bi bruke, da nijesu isti Hrvati utažili na-
rod, dok su braća Srbi i Talijani popili kavu ili
što zagrizli. Niti oni s kim niti ko s njima! Kad
se valjalo vratit, podbio dvojicu bogme i strah,
da ne počne mužika, nego im se smilovao jedan
naš gospodar iz Župe i uzeo ih k sebi u karocu.
Tako su došli do Trgovišta praćeni mužikom. Na
Trgovištu se okupila sva Donja Župa kao da je
dernek. Viče se, pjeva se „Živjela Hrvatska!“ Sr-
bi i Autonomaši prepadeni pohjogoše u jednu kr-
čmicu i tu se zatvoriše, dapače zatvoriše i pro-
zore, da ne čuju mužiku, koja je bila spravljena
i bila bi im zasvirala gore nego opomadne, da nije
bilo žandara. Srbi i Autonomaši ne mogu dakle
megju nas nego pod zaštitom bajuneta. To je naj-
bolji dokaz da smo mi svi Srbi ili Autonomaši.

Al neko je doba, valja odlaziti. Izvuče ti se je-
dan po jedan iz one krčmice i posjedaju u karo-
ce. Kad ih mladost vidi udre klicati: Živjela Hr-
vatska! Živjela Hrvatska! Staro i mlado ustalo da
im pokaže da nijesu ni Srbi ni Talijani. A kad se
karoce uputile počne zviždanje. Izviždismo ih po
sedam zakona, da se onoga još u Mlinima čulo
nije. Zviždalo se za njima sve dok nijesu zamakli
za stranu. Došli na rugo, pošli s rugom i Bog mi
te veselio!

Poslije smo pjevali do kasna doba sve hrvat-
ske po izbor pjesme, dok se nije uhvatila crna
noć. Oni su u toliko došli u grad. Kud god su
prošli svukud su ih pozdravljali vikajući: Živje-
la Hrvatska!

Ovo im je drugi pohod u Župu. Gore su im
trumbetali, dolje zviždali, jerbo valja da bude ma-
lo promjene. —16.

Pogled po svijetu.

— Bečka njemačko-poljska koalicija počinje
se klijati. Konservativci vide da Plener go-
spoduje u kabinetu. On je u račun svoje stran-

ke skulpture novu izbornu reformu, koja podjeljuje petom stališu (radničkom) 43 zastupnika.

U zastupničkoj kući upitao je Blankini o tobožnjoj razdiobi ili o djelotvornom pačanju Austro-Ugarske u srpske unutarnje poslove.

Ostatak Slovenaca hoće takogjer da istupi iz Hohenwartova kluba.

— U Budimpešti bila je velika narodna skupština od preko 130.000 duša, koja se jednodušno izrazila u prilog obligatornog građanskog braka. To je bilo priregjeno od liberalaca kao prosvjed protiv katoličkom sastanku.

— U Engleskoj promjene u kabinetu. Mješte Gladstone došao je lord Rosebery a mješte njega imenovan je Kimberley ministrom izvanjskih posala. Gladstoneov sin imenovan je ministrom za Irsku na mjesto Morley, koji je preuzeo indijsko ministarstvo.

— Na 6 ov. mj. u Srbiji bijaše velika proslava godišnjice oslobođenja. Pišu njemačkim novinama, da će kralj učinit svoga oca vrhovnim zapovjednikom vojske.

Dvor je nezadovoljan s novom vladom, koja da je preslaba. Očekuje se nova kriza.

— Talijanska komora prihvatila je vladine odredbe glede iznimnih stanja velikom većinom glasova. Usprkos tome vlada nema stalne većine, te će se po svoj prilici raspustiti sabor.

— Njemački car imao je na 8. ov. mj. stignuti u Opatiju. Italija poslaće mu na počast tri ratne lagje. Novine pišu da će se car svratiti i u Polu, da razgleda arsenal. Na Opatiji su za cara unajmljene 3 ville.

— Naš kralj i kraljica borave u južnoj Francuskoj na Cap Martinu, gdje su prijedmetom velikoga štoranja sa strane svih putnika. Ostaće još nekoliko dana.

Brzjavi. — Beč, 9 Marta. — Ministarstvo je priopćilo povjerenicima koalicije nacrt reforme izbora. Hohenwart je izjavio da se u cjelini s reformom ne slaže, te bi radije uveo opet delegatski pokr. sabora.

Rim, 9 Marta. — Sabor je odbio predlog o rimskoj izložbi za godinu 1895. — Danas je pred saborom pukla bomba. Osmerica su teško ranjena.

Domaće viesti.

Čitamo u Zagrebačkoj „Prosvjeti“: — Gospodin Vlaho Bukovac ostavlja doskora Zagreb, te će se nešto vremena baviti u Beču, a za tim ide u Pariz, gdje će i ostati. U Beču će sasvim dogotoviti prekrasne dvije radnje, koje će ostati u Zagrebu. Prva radnja namijenjena je galeriji slika. Naručio ju je biskup Strossmayer. Predstavlja Gundulića koji sazivlje vile, da mu kažu slike iz „Osmana“ i smrt Sulejmana. Slika je tri metra široka. Obiluje mnoštvom osoba. Vile se dotiču čela pjesnikova, koji leži na uzglavlju i tim dodirom vidi razne prizore iz „Osmana.“ Vidi kako Vladislav poljski dobiva bitku, kako Kizlar otimlje Suncanicu, kako ubijaju Osmana itd. Nacrt toj slici odobrio je Strossmayer i pokojni Rački. — Druga je slika namijenjena odjelu za bogoštovje i nastavu u Zagrebu. Prikazuje apoteozu Dubrovnik. Osobe su prikazane u naravnoj veličini. Vidi se Dubrovnik sa morskim žalom. Među osobama na slici, nalaze se svi slavni dubrovački pisci. — Živio naš Bukovac!

Knjaz crnogorski na glas smrti Dra. Frana Račkoga — Knjaz Crnogorski čim je dočuo za smrt Dra. Račkoga, poslao je jugoslavenskoj Akademiji brzjovnu sažalnicu nadahnutu bratskim čuvstvima.

† Ioka bar. Vranyczany-Dobrinović. — Na 5 ov. mj. nakon dugog i teškog bolovanja umrla je gospođa Ivka bar. Vranyczany-Dobrinović. Ovo je bila jedna od onih rodoljubnih plemkinja, koje zborom i tvorom potpomažu svoj narod. Barunica Ivka bila je poznata na daleko i široko radi svoga žarkoga patriotizma. Laka joj zemlja.

† Petar Bučar. — U Sv. Petru na Mrežnici (u Hrvatskoj) umro je ovih dana u 79. godini Petar Bučar, onamošnji župnik, poznat kao izvršni pučki pisac. Bučar je bio i zastupnikom hrvatskog naroda. Vječni mu pokoj!

Daničevića pismena. — Čitamo u „Prosvjeti.“ Neki dan imali smo prigode vidjeti vrlo rijetku knjigu od Pavla Vitezovića, koji je živio u XVIII. vijeku, te smo se začudili videći u njoj gotovo sva slova, koja je Daničić uveo mjesto gdje ih itd. Naš slavni Vitezović ih je prije izumio. Spomenuta knjiga je vlasništvo akademije, te ne znamo, da li je bila poznata Daničiću.

Pišu nam iz Postranja. — Da vam i ovu pričam. Onomadne neki Jovo D. vikao je nama: Čekajte do godine, pak ćemo biti jedan pastijer i jedno stado. Našao se jedan poštteni Župljanin S. S. pa ga je išćerao na dvor. Evala mu!

Sukobit parobroda. — Na 1. ov. mj. sukobio se u luci Riječkoj parobrod ug.-hrv. parobrodarskog društva „Stefanija“ sa remorquerom „Csikosom.“ „Csikos“ je probušen i odmah je stanuo tonuti ali su ga brzo spasili. „Stefanija“ je oštećena na provi.

U prošli petak u noći blizu Pole sraziše se dva Lloydova parobroda „Elektra“ i „Orion.“ „Orion“ je mogao prosljediti put, ali „Elektra“ je tako oštećena, da su je parobrodi, koji su brzo potekli u pomoć, morali potegnuti na kraj. Od mornara jedan je umro a četiri su teško ranjeni. Jednome je otkinulo noge, drugome ih prsnulo.

Gradska Kronika.

Zadušnice za Dra. Frana Račkoga. — Dubrovačka narodna Čitaonica izdala je ze velikim pokojnikom ovu osmrtnicu:

„U današnji dan navršuje se upravo mjesec dana, što su u Zagrebu sprovedeni do vječnog počivališta mrtvi ostanci jednog od najdičnijih sinova hrvatske domovine

D. R. FRANA RAČKOGA

naučnjaka svjetskoga glasa, čelik-rodoljuba, za Gundulićeve slave u Dubrovniku svijetlog nam gosta.

Da se oduži uspomeni tog velikog pokojnika pobrinula se Dubrovačka Narodna Čitaonica, da mu se u taj dan, t. j. na 15 ov. mj. u 11 sati u jutro u crkvi Male Braće služe

SVEČANE ZADUŠNICE.

U Dubrovniku, na 8. marča 1894.

Upraviteljstvo Dubrovačke Narodne Čitaonice.

Lična vijesti. — Danas je stignuo u Gruž N. V. nadvojvoda Stjepan pod-admiral carske mornarice sa svojom eskadrom. Čujemo da će sutra biti u kazalištu dobrovoljna prestava.

Premješten. — Naš sugrajanin gosp. David Mandolfo, sudbeni pristav, bio je premješten s Orebića u Spljet.

Kod poreznog ureda. — Gosp. Jero pl. Cega, nakon sedam dana teškoga bolovanja, preuzimlje ovijeh dana ponovo upravu mjesnog c. k. poreznog ureda. Radujemo se!

Ispravak. — Gosp. pop Jovo Bučin pravoslavni — ili kako se on sam nazivlje (pošto vjera u narodnost ne ulazi) srpsko-pravoslavni paroh, postao nam je ovaj ispravak:

„Nije istina što piše neki Postranjanin u dopisu iz Župe u br. 9 ovogodišnje „Crvene Hrvatske“, da sam ja izljetio i blagosovio na Ploče „onu gospodu koja su u nedjelju 25 februara t. g. pohodila Župu, te da mi se je omakla suza radnosnica gledajući lijepu slogu bratije i lacmanske bradice.“

Dubrovnik, 3 Marta 1894.

Pop Bučin

srpsko-pravoslavni paroh.

Dvije riječi dopisniku „Dalmate.“ — U jednom do zadnjih brojeva „Dalmate“, dopisnik iz Dubrovnik izmegju tolika ludosti i lakardija pripovijeda nam o tobožnjem uličarskom fanatizmu jednoga poštarskoga činovnika. Mi se nijesmo nikad bavili činovničkim stališom i ako nam ne bi pomanjkalo građiva. Za ovaj put prišapnućemo dopisniku „Dalmate“ samo to, da bi fanatizma i agitacije mogao vrlo lako naći uprav u kakovog inostranog poštarskog činovnika. upisana u Gabinetu i spravni smo vazda ako dopisnik zahitjeva, potvrditi ove naše riječi mnogobrojnim dokazima. Za ovi put — punctum!

Za društvo Citila i Metoda. — Naknadno priopćujemo imenik one gospode, te priložiše 104 krune, koje smo na završnje poklade primili s Orebića. Darovaše gg.: Miho Bijelić 20, Dr. Baldo Bibica 10, Lovro Kosović 10, Ivo Antičević 6, M. Pasabanda 5, A. Pasabanda 5, Ivo Mateljan 5, David Mandolfo 5, I. Bijelić st. 4, Ivan Bubalo 4, I. Bijelić ml. 4, Mato Glabalo 4, Jozo Regner 4, Ivan Bibica 4, Jero Despot 2, Vinko Ivanišević 2, Frano Vekarić 2, Marko Marinović 2, Dn. Pero Bijelić 2, Ivo Posedel 2, Mato kan. Štuk 2. — Ukupno 104 krune.

Boycotting. — U ponedjeljak od g. R—ća bijahu zazvani fakini od divone u poslovnicu A. T. Tu im je gori navedeni M. R. zaprijetio da buduć za srpsko-autonomašku stranku, jer inače da će ih činiti istjerati iz divone.

Mi sad naprosto bilježimo slučajeve ovog boycottiranja. Ako mu se s naše strane počne odgovarat istijem oružjem, umjeće nam pripovigjet neki ter neki.....

Diskoras na Poljani.

Vlaho. — E, Lobro, ti jopet u gradu?

Lobro. — A evo tako... došo nešto kupit.

Ivo. — Danu, Lobro, neka čujemo. Ovdj Lujo govori sve drugu i treću. Kako je bilo u nedjelju?

Lobro. — A što govoriš ti Lujo?

Lujo. — Ja sostenjam da su svukud lijepo pasali....

Lobro. — Jesu, brate, ko ti govori da nijesu. Komu bi vraga bilo palo na pamet da im ide prigragjivat put To se i ne smije. Zato su lijepo pasali sve do Plata, kako po štici, osvem ono na Orsuli gje su freško nasupli.

Lujo. — Ne govorim ja o temu, nego....

Lobro. — Čekaj! Ja govorim. Nego da te nešto pitam. Znanago ti imaš bit njihov?

Lujo. (Smeo se). — Ja njihov? ... ne... čiji?... ja sam sveg dubrovčanin.... ja ti se ne prtim.... nego sa svakijem lijepo.... ja živem sa svakijem....

Lobro. — A što se, jadan čovječe sramiš? Reci čisto i bistro, kao što bi ti i ja reko da me pitaš.... Ovaki su ti svi! Kad ih upitaš što su, zaputi im se jezik.... Bez šale, što si?

Ivo. — Ne pitaj ga, Lobro; on ti je autonomaš.

Lobro. — A čaća mu je nosio široke gaće, ko i ja sad! Aferim Lujo! Ti kako i oni naši Talijani po gradu, što su juče iz Župe došli i još nose našu robu, pa se činu kako da su se rodili u Mlecima, a bogami ja drugi ako umjedu rijet alavija i dobrojutro.

Lujo. — Mi smo svi Dubrovčani.

Lobro. — Hajde ti s tezijem naprijed, učinićeš dosta: Vlaho. — Pušti ga Lobro i pripovijgi.

Lobro. — A što ćeš da ti pripovidim! Izviždali smo ih kako ide i toka. Nego neka mole Boga da su došli žandari. A za pasat, pasali su lijepo. Put je, jadan! Nije im se bilo potreba lomiti niz potočine i nositi krkače kako i onomadne.

Ivo. — A je li bio gospodar Ivo mali!

Lobro. — Jes! Opet ti govorim čudim se njemu. Kad su prošli mimo Smokovljane, prhlj, govoru, kokoš s doca, a on breknuo od straha. Nego ja ne nalazim koga gusta imadu dolaziti da im mi zviždimo.

Ivo. — E un gusto particolare. Ma oni govoru, da će hoditi svake nedjelje, ako im rebuska koga zavesti oli kupit.

Vlaho. — Anci prijetu, da će vam se osvetiti, ako i vi ne budete Srbi i Talijani. Da vam više neće prodavat muku ni robu.

Lobro. — Vidiš, to bi imali i učiniti za da se vidi ko s kijem žive: oli puk s njima (kako se ono falu), oli oni s pukom.

Ivo. — Reci im, Lobro, da se ne igraju s ognjem, jer ako počne reakcion.... je li da, Lujo? A ti, Lobro, dogji pripovijgi meni svaku najmanju što učinu za despet. Priporučit ću hi jal U toliko dršte se vi junački kako i do sad.

Lobro. — Hoćemo, vjera i Bog! Poruči im, Lujo, da Srbi nijesmo nigda bili ni da ćemo bit, a za Talijane nas nećete kupiti. Mi smo Dubrovčani i Hrvati. I ostanje zbogom!

Vlaho. — Z bogom Lobro! Pozdravi braću!

Lobro. — Hoću ne boj se! Zbogom!

Književnost.

— **Matica Hrvatska.** Razaslala je svim svojim članovom pripadajuće im knjige za god. 1893. Ako pometnjom koji vanjski član nije ipak primio ovih knjiga, ili ako koji zagrebački član nije po nje poslao, neka ih prvi u smislu naputka „Matiice Hrvatske“ točke 7. ili kod dotičnog društvenog povjerenika ili neposredno kod uprave „Matiice“ u Zagrebu potraži, a zagrebački članovi neka po iste u sveučilišnu sgradu (prvi kat) društvenomu blagajniku pošalju, jedni i drugi do uključivo 21. ožujka t. g. Tko u ovo vrijeme sebi pripadajuće knjige „Matiice“ za god. 1893. ne potraži, nema ih u smislu društvenoga naputka točke 7. prava iza toga vremena više tražiti, i kasnije potražbe ne će se moći od strane „Matiice“ uvatiti.

Umoljavaju se najučtivije, svi oni članovi „Matice“ — utemeljitelji i prinosnici — koji su zaostali s uplatom društvenih prinosa g. 1893., da te prinose što prije uplate, kao takodjer i društveni povjerenici, koji još prinosa svih svojih članova za g. 1893. blagajniku „Matice“ dostavili nisu, da to svakako do koncata kućega mjeseca (31. užujka) t. g. učine, jer „Matica“ taj novac i vele nužno treba, a i dok ga ne sabere, ne može društvene račune za upravnu g. 1893. zaključiti i glavnoj skupštini „Matice“ predložiti. Nadalje se umoljavaju gg. povjerenici, koji još nisu imenika članova svoga kotara za g. 1893. u obće ili nepodpuno društvenomu blagajniku dostavili, da i na nj ne zaborave, da se uzmogne što prije i godišnje izvješće „Matice“ i imenik članova za g. 1893. tiskati.

U Zagrebu, 1. ožujka 1894.

Uprava „Matice Hrvatske.“

— Gosp. Dr. Derenčin napisao je novu dramu pod naslovom „Opozicija na selu.“ Ona će se do brzo prikazivati u hrvatskom kazalištu.

— Poznati hrvatski romanopisac Ks. Šandor Gjal-ski napisao je oveći roman u kome se čita savremeno hrvatsko društvo. Glavni junak romana jest jedan književnik. Počeo izlaziti u došastome broju „Vienca.“

— Zemaljska vladā za Bosnu i Hercegovinu počela je izdavati pedagoški list „Školski Vjesnik.“ Časopis izlazi svaki mjesec u obilnim sveskama. Urednik mu je gosp. Ljuboje Dlustuš. Godišnja cijena 2 flor.

— Primili smo korizmenu poslanicu presvj. Dra. J. Posilovića biskupa senjskog i modruškog.

— Neumorni zastupnik J. Biankini objelodanio je u posebnoj brošuri svoj govor izrečen prigodom rasprave školskog proračuna.

— Primili smo Xu knjižicu društva „Pučke Knjige“ pod naslovom „Zrcalo čudorednog života.“ Napisao fra Mate Ivanišević.

— Primili smo zadnje brojeve „Vienca“, „Prosvjete“ i „Doma i Svjeta“ Ovi naši ilustrirani listovi postaju svakim danom sve ljepši i bolji. Toplo ih preporučamo hrvatskim obiteljima i hrvatskim društvima.

Otvoreni Dopisi „Crvene Hrvatske.“

Č. g. dru. Vlahu Matijeviću. Mjesto. — Ne znamo otkle ste izvadili onu tvrdnju, koja Vam je toliko draga, da ste je poslije i štampali, biva, da se djela mrtvih ne smiju pretresati. Kad bi se svijet služio s tom hypokrizijom, kud bi onda povijest čovječanstva? Istini ništa ne smije da bude zaprijetkom, niti sami grobovi ljudski. Jer da se istina, da se povijest ispred njih zaustavlja, mi danas ne bismo znali, da je bilo i prije Herostrata, Efiialta i Brankovića, pak bi, gledajući što rade neki ljudi, mislili da se približa propast našega naroda.

Znamo da Vi uvijek govorite pro domo sua, jer se bojite da, ako se Vama pogleda na porijeklo, da bi se našlo, da su Vaš otac Vaš djed i pradjed bili pravi i rojeni Hrvati, te da ste se Vi iznevjerili narodnom imenu otaca Vaših, a to Vam dabome ne može biti od dike.

Znamo najpotlje, Vi se rado tužite na naše, dosta puta oštro pisanje, jer Vama prvome nije po čudi. Al na te Vaše „nepriprane“ indignacije, mi ćemo Vam odgovoriti zajedno sa novijem članom franceske akademije gosp. Ferdinandom Buneti-rom: „La liberté de tout dire n'est-elle pas le plus sûr moyen que les hommes aient trouvé d'ôter à quelques-uns la liberté de tout faire?“ Jeste li nas razumjeli?

JAVNA ZAHVALA.

U blagotvorne svrhe hrvatskog pripomoćnog društva u Beču naročito u svrhe utočišta, koje podržavamo za uboge hrvatske djeke visokih škola darovao: Slavno zastupstvo grada Zagreba 25 for.; gosp. Niko Dapar zast. na carevinskom vieću 20 for.; gosp. fra Angjelko Franjić u Beču 2 for.; Gosp. Miroslav pl. Čačković sakupio u Zagrebu a darovali: Dr. Gjuro Rihtarić 5 for.; Dr. K. 5 for.; Dr. N. N. 5 for.; Dr. Grünwald 3 for.; Dr. Milan Novak 1 for.; Dr. M. Maurović 1 for.; Dr. Lujo Švrljuga 1 for.; Dr. P. pl. Orešković 1 for.; Josipa pl. Čačković 1 for.; Gosp. Dr. Dobroslav Brlić sakupio u Brodu na Savi u veselom društvu kod gosp. Salamona Merkadića 15 for.

Plemenitim darovateljem bit će narodnostni rad naših štićenika nagrada za njihovu ljubav k hrvatskom djačtvu, a mi im se što srdačnije zahvaljujemo. Srdačna hvala i poštovanim sabiračem na njihovom trudu.

Hrvatsko pripomoćno društvo u Beču 2 Ožujka 1894.

Presjednik: Dr. K. Kozić Tajnik: Franjo Vahčić
dvorski i sudbeni advokat. c. k. državni činovnik.

Prigodom smrti gospogje Jele ud. Bašić, bi udijeljeno na uhar siromaha od gosp. Vlahu Dr. Matijevića flor. 20.

Povjerenstvo Javne Dobrotvornosti.

Franjo Supilo, upravitelj, izdavatelj i odgovorni urednik.

5 do 10 Kruna

na dan nudi poslovnica onim osobama, koje bi poduzele jedno unosno zastupstvo. Veoma prikladno kao nuzgredni posao. Pisma se šalju na

Mecantil-Bureau, Zwittan (Moravska).

1-5

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se naj-

bolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

Weissa

Ima na prodaju fotografija Lubrovnika

NIKO PAPA u DUBROVNIKU

Prodaja štrcaljka za polijevanje loze

„Vermorel,“ i „Non plus ultra“

i drugih vrsti. Ko će uzeti neka se na vrijeme pobrine.

Oštećene se popravljaju kod istoga.

4-20

Čisti vosak i loj kupuje u svakoj množini uz gotov novac. Uzorci nuždni!

Vilko Mosković Zagreb.

WILHELMOV

ANTIARTHRITSKI I ANTIRHEUMATSKI

čaj za čišćenje krvi

FRANA WILHELMA

LJEKARNIKA

u Neunkirchenu u Dolnoj Austriji

dobiva se

kod svih Apoteka

uz cijenu od 1 flor. a. v. za packet

Tvrtka ustanovljena godine 1853.

Uz najniže cijene

KOD PAVLA SRINCICH-A

U DUBROVNIKU

Proti PERONOSPORI

Bakrene štrcaljke sa jednim i dva piska *Wermorell, Austria* (Ova zadnja osobito preporučena i isključivo upotrebljavana od Bečkog Poljodjelskog zavoda), i drugih raznih sistema uz cijenu od 16 florina unaprijed.

Modra Galica u izvornijem bačvanu 100 kg. 25 florina. Nožice za loze engleskog proizvoda od florina 120 unaprijed.

Za gragjevine

Veliki izbor svake mjere i vrste greda i planova drvja. Stupč. za podkrovlje (*Stuk*). Cementa i Klaka, Stakala, prostog i izrađenog Željeza, Peći i Ognjišta (*Sparherd*). Closets gvozdena i zemljana, alatā za svakog zanata.

Potrebe za kuhinju. Decimalne mjere i utezi redovito biljegovani. Ditmarove Svijeće. — Putni kovčezi (*Bauli*).

Pokujstva i tapacarije svake vrste vlastite i bečke tvornice. Poskokā (*Šusta*) za postelje.

Šivaći strojevi od 3 florina unaprijed.

Pietena konca za malu djecu, okvira i zrcala.

Pušaka, Revolvera i municije raznih sistema.

Mrtvački ljesovi od kovine, svjetionici i vjenci za pogrebe.

Poduzeća za radnje, prenose i otpraćine.

U radionici drvođelaca izvršavaju se najtačnije različite radnje za gragjevine, kao zatvore za prezore, persijane, vrata i podove itd.

Na zahtjev šalju se cijenici.

Poduzeće za prevoz vojničke pošte u Hercegovinu.

Tipografija D. Pretnera u Dubrovniku.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za (Dubrovnik): na cijelu godinu flor. 4, na polu godine flor. 2; (za Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu): na cijelu godinu flor. 4: 50, na polu godine flor. 2: 25; (za inozemstvo) flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu preplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretpлата i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Ministarstvo se koalicije raspada

Ovijek dana u Beču se nategnuše žice. Koalicijoni kabinet pripravlja se za parlamentarnih praznika novu izbornu reformu. On bi možda bio rado učinio s manje, ali nije mogao, prvo što se obvezao da će preinaciti izborni red, a drugo, što je pitanje reforme od Taaffea tako vješto lancirano, da ga više nije moguće maknuti sa dnevnoga reda. Ministarstvo Windischgrätzovo držalo je svoju osnovu tajnom sve do prošle sedmice, kad ju je priopćilo delegatima koaliranih klubova.

Ova se razlikuje od stare samo u tom, što bi se stvorila nova, peta, kategorija birača, koja bi imala 43 zastupnika za svu Cislajtaniyu. Taj novi kolegijum ne predstavlja jedan stališ, već je nekakva mješavina birača, iz koje se ne možeš izvući. Svakako izbornu pravo znatno bi se raširilo.

Poglavice klubova nijesu ovu osnovu onako prihvatili, kako je vlada očekivala. Oni su najprvo poslali sa svog stranačkoga stanovništva, pak su se upitali, da li bi njihova stranka dobila ili izgubila i po tome su se vladali. Cini se da su liberalci najzadovoljniji, sasvim da se boje radi Moravske, koju bi, kaže „N. Fr. Presse“, novim kolegijumom mogli vrlo lako izgubiti. Poljaci su i u ovom, kao i u svim pitanjima, vrlo šareni, al bi zacijelo napokon pristali.

Nego konservativci sa novom izbornom reformom nijesu nimalo zadovoljni. Hohenwart se odlučio izjavio protiv nje od početka do kraja, on je dapače pošao malo dalje, te je predložio neku svoju reformu, koje ne bi povećala broj zastupnika, nego bi ih podijelila u one birane direktno i u druge izabrane preko zemaljskih sabora. Pri tom je Hohenwart dakako računao za svoju stranku, koja bi se tako znatno pomogla, što je bilo dosta, da se liberalci zgroze.

Mi sad ne znamo kako će proći ova dva predloga o preinaci izbora, to nas dapače malo interesira. Ali znamo to, da se konservativna njemačka stranka okreće od koalicije, i da prije ili poslije prestoje u Austriji velike promjene.

Moglo bi da bude, da je opozicija konservativaca protiv vladina predloga samo izlika. Oni su jedva dočekali čas, da provale na dvor svojim osjećajima. U koaliranom kabinetu konservativna stranka nema nikakve važnosti, sve dok tamo sjedi jedan Plener, koji je umio iz Windischgrätzova ministarstva stvoriti kabinet ljevice, a konservativci su mu samo kola vukli.

Kad bi Hohenwartov klub vladi zaničkao svoju pomoć, ova bi izgubila većinu. I onako Slovenci, koji su još tamo, spravljaju se da izagju, te ih ni njeke male koncesije novog ministra nastavu ne mogu udobrovoljiti.

Poljaci pak teže za potpunom autonomijom Galicije. Oni gledaju da učine, neka sabor galicki šalje u Beč svoje delegate. Osvem toga, željeti bi im neke autonomne poslove, te bi tako došli u položaj koji danas ima Hrvatska naprama Ugarskoj. Pod tu cijenu oni bi na mnogo pristali.

Situacija koju su stvorile ove oprijeko u Beču nije dosta jasna. Ljevica je na vladi i ona svoje mjesto tako lako ne pušta. Windischgrätz pak nije čovjek koji bi se mogao barabariti s Plenerom. Ali ljevica nije toliko jaka da se odriže protiv svojih zakletih neprijatelja Čeha Hrvata i Slo-

venaca da ne brojimo njom protivne Nijemce. A onda?

Ministarstvo koalicije može još nekoliko potrajati, no njegovi su dani već odmjereni. Moguće da je on izvrstan administrativni stroj. Ali danas vlada treba da ima jedan pravac, jednu ideju. A koju zajedničku ideju mogu imati liberalci i konzervativci?

Valjda kakav gospodarski projekt? Moguće. Nego ne valja zaboraviti, da u Austriji ima tri četiri nezadovoljna naroda i da ovi za gospodarske poboljšice svojih narodnih težnja neće pregovijeti. I zato svi fantastični lijekovi za nas ne vrijede, kad se neće da se prizna prava bolest. Austriji nema lijeka u receptima ekonomske ili socijalne naravi. To bi moglo vrijediti u Italiji ili Franceskoj, ali kod nas je narodno pitanje po srijedi.

Neka se stvaraju koalicijona ministarstva, neka se ova i raspadaju u mudrinama svojih planova. Uprimo mi svim silama za naša narodna i državna prava. I održimo li se junački i ustrajno, Beč, te danas naša pitanja ignorira, biće najprvi koji će ih pripoznati i zvati nas da se nagađjamo.

Magjarska nam je za to najbolji jamac.

„Lega Nazionale“ u Šibeniku.

Šibenik, u Martu.

„Dalmata“ u 17tom broju imade opis svečanog otvora šibenske skupine talijanskog društva „Lega nazionale.“ Mi se na taj opis osvrnuti nećemo pošto će svakome njegova pretjeranost biti jasna, kad pomisli, da ih niko hvaliti i uzveličati neće, iako to sami ne učine. Radije ćemo našu pažnju obratiti govorima (discorsi notevolissimi!) gg. dra. Pini, Pavla Mazzoleni i dra. Locas govorima koji doista obiluju lijepijem frazama, koje imadu jedini uspjeh, da govorniku neuki slušaoc zavikne „bravo!“ — Prvome smo osobito harni pošto nam je iznio na vidjelo golotinju te „Legae“, koja imade 17.655 članova u pokrajinama „consorelle“: Tirol, Gorica i Gradiška, Trst s okruženjem, Istra i Dalmacija. A znate li koliko stanovnika broje te pokrajine sve zajedno? 2.035.479 po statistici god. 1892 od dr. Brachelli, pa prisposobite ta dva broja i risum teneatis, odnosno je kao 1 prama 115. A tek razmjerje u Dalmaciji! Ova broji po gore spomenutom ministarskom savjetniku 527.426 stanovnika. Od ovih ih je upisano u „Legu“ 1.799, dakle 1 prama 290; nu što je još smiješnije po dr. Pini sam Šibenik imade 948 članova i po tome čitava ostala Dalmacija 851. Doista bijele vrane! Ali u broju od 948 šibenskih članova nemojte zaboraviti, sadržana su, kao valjda i u ostalijem pokrajinama i ona djeca u pelenima i bezsvjesna služinčad, što ih upisaše marljivi sabiraoci članova „Legae“, te i ona množ prevarenih slabica, (ta kod žena igrala je veliku ulogu i gospa od Pompeja) a muškarcima se govorilo, kako će za dva tri mjeseca (na vri svirala!) dobiti škole, te će im se omogućiti talijanska kultura za samijeh 25 novč. godišnjih. Billig, meine Herren, nur 25 Kreuzer, vikao bi Židov! Nu to su članovi do sada a koliko će ih još biti! Malo veoma malo, jer kad su u fanatizmu, kojeg ovakove institucije u prvom mahu podignu sa svom djecom, služinčadi itd. sakupili

samo taj malen broj, to možemo lako predvidjeti što će biti u buduću. Upravo nam je „Lega“ u još većem sjaju pokazala nama dobro poznato ništavilo t. zv. Talijana (i così detti Italiani della Dalmazia, kako se izrazuje N. Tommaseo).

Prelazimo na govor g. Pavla Mazzoleni „discorso d' argomento storico“, ali po izvorima crpljenjem iz povijesti koju je rodila plodovita mašta g. Pavla Mazzoleni. Između inog taj gospodin veli: „La storia c' insegna che dal latino rustico si sviluppò naturalmente nei municipi dalmati la lingua italiana; onde questa lingua possente non ci fu importata, ma nacque in casa nostra come nel bel mezzo d' Italia.“ Bum! Što se babi htlo, to se babi snilo! Kao prastanovnici Dalmacije Iliri što su se utopili u rimsko more, tako su se i ovi Latini, znatno brojem umanjeni dugijem borbama sa Gotima, Avarima i Hrvatima, dijelom iselili a dijelom obiteljskijem svezama te utjecajem većine tekom vremena asimilirali Hrvatima. „Stari prasadoci i najdavnije pridošlice, koji su još ostavali, ma kojeg porijekla bili, tekom se vremena svi stopiše s narodom od sedmoga vijeka unaprijed naseljenim u njegov jezik, zvaoga tko slovinskim, hrvatskim, ili srpskim; jezik koji je zavladao po cijeloj zemlji.“ (Dalmacija iz djela Österreichisch-ungarische Monarchie in Wort und Bild.)

Već s toga razloga nije se mogao u Dalmaciji dogoditi onaj proces, koji u Italiji biva da se talijanski jezik razvije iz latinskoga. Pa sve da i Latini premda pomiješani sa Hrvatima ne izgubiše svoj jezik, to ovaj nije ipak mogao podnijeti tu metamorfozu, jer mu je manjkala ona sloboda i izoliranost koja je tomu potrebna bila; te nije moguće pomisliti da na to pretvaranje ne bi imao utjecaj hrvatski jezik. I po tome dogodila bi se smjesa latinskog i hrvatskog jezika, koja nebi nikada rodila čedom talijanskijem i to mletačkog porijekla. „Presvjetla“ donijela je u Dalmaciju svoj jezik sa svojim uredbama, uređima i naseljenicima i naravno onda i sami Dalmatinci koji su u Italiji učili. Pa kad bi sve i dopustili da istorijska istina povijesti gospodina Pavla Mazzoleni vrijedi za ostalu Dalmaciju, to ova nikako ne stoji za Šibenik o kojem upravo govorimo. Šibenik je u osmom stoljeću sagrađen od Hrvata; to drže kao najvjerojatnije veliki broj našijeh povjestničara kao Smičiklas, Klaić itd., nu radije ću ovdje navesti nekoliko autonomaša koji su to potvrdili. F. A. Galvani govoreći o osnutku Šibenika u svojem „Il re d' armi di Sebenico“ sv. I. str. 9 veli: „L' ipotesi più verisimile è che cominciasse poco dopo l' occupazione della Dalmazia compiuta nel 7 secolo da' Croati i quali a meglio conservarsene il possesso, visto il sito tanto da natura munito, vi avranno eretto dapprima un castello.“ Don Antonio Fosco, sada šibenski biskup u svojem koledaru „Il Cronista di Sebenico“ 1861, str. 10 tvrdi: „L' esistenza della città di Sebenico, forse non va al di là dei mille anni, avendo cominciato coll' essere un castello forte denominato dall' Arcangelo s. Michele, e fabbricato probabilmente dai re Croati.“ Šibenik utemeljen od Hrvata bio je uvijek jedno od glavnijeh središta hrvatskijeh u Dalmaciji, a mislimo da Hrvati ne bi bili zato odabrali talijanski grad. Tu je sijelo Kresimira, koji je u Šibeniku g. 1066 izdao znamenitu povelju kojom je dao kraljevsku slobodu samostanu „s. Mariae Ja-

„drensis“ u Zadru, utemeljenom od sestre mu Cike. (Johannis Lucio de Regno Dalmatiae et Croatiae lib. II, pag. 98 col. 2; Cattalinich, Storia della Dalmazia 2. sv. 5 knjg. str. 247) Šibenski statut i reformacije tiskane su latinski, koji je kao svagdje u Europi još živio u javnom životu. Tek u 16tom stoljeću (god. 1551) imademo prvu talijansku reformaciju istijem jezikom kojijem su se služili Mlečani. Mlečani uvedoše nam jezik talijanski premda ne mogahu uništiti hrvatski karakter i duh zemlje. God. 1553 (ugovor Šibenika sa Mlečanima nosi nadnevak od 30 Oktobra 1412) nalazimo u izvješću povjerenika mletačke vlade u Dalmaciji za Šibenik slijedeće: „I costumi, gli habiti, il parlar e le pratiche di questi sibenzani sono tutti all' usanza slava.“ Iza Mlečana uzdržaše taj jezik u nas i austrijska vlada i tako se riješava pitanje, da danas imademo talijanski jezik u Dalmaciji. On je unesen, a ne rođen „in casa nostra come nel bel mezzo d' Italia.“ Mi ovo ne bilježimo kano istorijsku radnju, jer bi onda i drugim načinom opširnije pisali i navagjali drugi množ dokaza, koji nam pri ruci stoji, a niti ne pisasmo da pobijemo g. Pavla Mazzoleni, tako ne smatramo vrijednijem osvrnuti se na svaku, koja se u vjetar baci; nego samo istini u har, te htijući nekijem dijeliti savjet po latinskoj „Sutor ne ultra crepidam!“ G. Mazzoleni veliki štovatelj Tommaseov kao svagdje donio ga je i ovdje na bojno polje u obranu talijanskog jezika, kojeg Tommaseo „succhio col latte materno“. U „Iskricama“ (Scintille) i to u XXXI. Tommaseo piše: „nek vam bude preporučen na š materinski jezik“. Govoreći to svećenicima valjda nije mislio talijanski jezik i po tome Tommaseo imade dva materinska jezika! Nu čujte ovu u „Iskrici“ XXX.: „kada će, Bože, dospjeti ovo čoravo i naopako slijegjenje za tugijem običajima? Iliri budimo, braćo, najprije“. U XXIV govoreći o mladićima, koji idu u tuge zemlje na nauke savjetuje ih da budu „ufanje i veselje, a ne žalost i strah otačbine tužne. Spominjite se uvijek nje, uzdržite jezik njezin; učite i druge jezike, ali da vam tugji ne istjera materinskog iz srca“. Mi ne pišemo raspravu, stoga ovo samo bilježimo i puštamo, da trijezan čitaoc zaključke stvara. — Nu još jednu krupnu reka je gosp. Mazzoleni i to: „avendo noi sempre mirato all' affratellamento vagheggiato dal sommo nostro concittadino“. All' affratellamento! Zar su bratska nastojanja proganjanje jezika i mržnja običaja naroda, koji vas hrani? Naroda, čija krv i u vašim žilama teče, tã sã vam Tommaseo piše: „io dissi che in nessuno de' Dalmati odierni può giurarsi che gocciola di sangue Slavo non viva.“ Zar je bratska ljubav malouvaženje i prezir našeg puka, kojeg vi nazivljete divljačkim? Vi slijedite nauk Tommaseov? Ali koji? Sjegurno ne ovaj, kojeg vam on u XVItoj svojoj Iskrici dijeli: „valja da se klobuk pokloni kapi: u ovoj je osobito narodnost i dostojnost . . . počitujmo puk sa svijem srcem svojijem.“ Ruku na prsa, gospodo t. zv. Talijani, pa ako vam savijest jošter radi, kazaće vam ona, da se vaše riječi ne slažu sa vašijem djelima. Ljubav i zahvalnost prama puku svom sveta je dužnost!

Sada vam iznašamo nečuveni primjer gorljivog domoljublja i požrtvornosti. Gosp. prof. Miagostovich (che in fine dei nomi slavi si pronunzia come la c delle parole pace, fece, dice itd. F. A. Galvani) ostavlja svoje boravište u Trstu i rad svoj „non badando a spese“ te dolazi u Šibenik k slavi iz povijesti domovinske neizbrisivog 18tog veljače i skrha pjesmu punu lijepijeh srokova, nu skovanu upravo po poznatoj „Cicero pro domo sua“. „Son tutti fratelli ed itali e slavi“ kad treba namamiti članova za „Legu“, a inače? Ne sastoji se ljubav i brastvo u pukijem riječima, djelâ se hoće! Pa napokon kakvo brastvo? Zar da sutra ovamo dogje rulja Kineza, željna da nam gospoduje, mi bi morali ustupiti im mjesto, dati im škole, pustiti da se ovdje šire, da i nas kinezima nazovu pa ih napokon grliti kano braću? Stranac koji poštuje narod naš i načelo zemlje dobro došli nam je gost, ali sin zemlje, koji se odmetne od načela ove iste, ne smije uživati obzira kod nas, on je izrod. Ako je gosp. prof. Miagostoviću ova pjesma povećala glasovitost (!) tad ga doista žalimo, jer mu ova na truhlijem trupovima počiva.

Dr. Locas (Talijanač!!!) pravi je vulkan, a njegov govor erupcija tog vatrenog ždrijela i nastavlja u toj prispodobi zgodno je, da velimo „parturiunt montes, nascetur ridiculus mus“. Kad to kazasmo, onda je dovoljno rečeno o tom govoru, koji nema upravo nikakve vrijednosti. Još ćemo samo najsmjernije zafaliti dru. Locas za njegov slatki naziv „fratello“ nama dodijeljen i izrazićemo se upotrebljavajući riječi Nikole Tommasea „certe carezze ai sinceri fanno schifo!“

Blago tebi, Šibeniče. Jer u tvojem kazalištu pjevao je zbor, da „sembrava di essere o alla Scala di Milano o al San Carlo di Napoli in sera di gala!“ Bože moj! ovijem ljudima talijanska kultura odnijela je i ono malo zdravog razuma!

Još jedno pak smo gotovi! Na toj sjednici bilo je i nekoliko braće (!) Srbâ i od toga zaključak „ed essere desiderio anco di parecchi slavi che in Dalmazia sia mantenuto l' italo idioma“. Ta talijanski jezik kod nas dosta je „mantenuto“ jer se u gimnaziji uči kano obligatan predmet, nu razlika je velika učiti taj jezik kano ipredmet i imati taj jezik u školama kano naukovni. Ovo drugo mi dopustiti nikako ne možemo niti želimo, a ne znamo, da li je ono 5, 6 Srbâ što su ondje bili, dovoljan broj a i kompetentne osobe, da su de o željama jedne zemlje. Mi bi onijem željeli talijansku kulturu, jer bi tako dajbudi jednu imali.

Eto vam, gospodo t. zv. Talijani, vaše „Legge“. Mi joj predvigjamo sudbinu vašeg „Pro patia“. Pastiće „Lega“, doći će drugo društvo, pastiće ovo i doći će opet drugo, a megjutijem vrijeme leti i velikijem svojijem svojstvom, da svaku ranu liječi, izliječitiće i nas od vas, te ćemo o vama govoriti kao o nečemu što je bilo pa prošlo, jer se analogično u povijesti kojekakvi procesi zbivaju. Našijema pako neka nikada pred očima ne iščeznu riječi: u pamet!

Naši Dopisi.

San Francisco, 21 Februara.

Javlja nam brzojav iz Angels Comp. Col.: Na 19 Feb. 1894 na 2 sata jutros bijaše bačena dinamita u kuću M. Maguda iz Konvala. Kuća je sva pošla u komade, a bacilo je Maguda i dijete i ženu. Žena mu se spasila od pogibelji, a Maguda je ranilo, ali se uzda preboljet, dočim su dijete našli u postavi od vina, zdrava samo malo nargrgjeno u nozi. I on će ozdraviti. Sve druge kuće u okolič su se stresle i skla popucala. Misli se da je u dinamitama bilo 20 litara praha. Čulo se je 6 milja daleko.

Magud je držao u svojoj kući Hôtel, gdje je mnogo austrijanaca živjelo i spalo, ali sa srećom u onu noć svi su bili na raboti. Misli se da su austrijanci to učinili koji su Magudu bili neprijatelji. Stražari od grada nastoje da uhite zločinca. Već su 4 austrijanca uapšeni, misleći da su oni, ali se ne zna još ništa ko je.

Dalje vam imamo javiti da je umro ovdje u San Francisco Ivan Herco, rođen u Župi Dubrovačkoj star 68 godina. Gospodin Herco bio je jedan od najbogatijih Dubrovčana u Americi. Računa se da ima više nego 200.000 talijera imanja (oko pò milijuna našega novca). Mnogo se je naše vojske protreslo čujuć njegovu smrt, jer je dosta našijeh pomogao i postavio na dobar put. Laka mu zemlja!

Pogled po svijetu.

— Velika se rasprava vodi po svim novinama u monarkiji o novoj izbornoj reformi. Liberalni i konservativni listovi koji su do juče bili u ljubici, danas pune svoje stupce žestokim megjusobnim napadajima. U toliko nastavlja se pretresanje proračuna u njegovu odboru.

Dr. Richter imao je da postane bečkim načelnikom, ali kako je on bezvjerac, to je načelnikom izabran podnačelnik Dr. Grühl. Antisemite su kandidirali Dra. Luegera.

— Milan se definitivno uvukao u Srbiju. On je danas gospodar kraljevine. Novine pišu da će do malo slijediti preustrojstvo kabineta i da će Milan postati ministrom rata i ministrom presjednikom.

— U Italiji su se pomamili da naglu zlikovca o kome smo u prošlom broju javili, da je bacio bombu pred sabor, ali im to još nije poslo za rukom. Bomba je bačena baš onda kad se imalo raspravljati da li će zastupnika socijalistu De Felice Gioffridu izručiti sudu. Zato se drži da je bomba osveta socijalista, ali su njihovi zastupnici protiv toga odlučno prosvjedovali.

— U Franceskoj počinje nova era. Onomadne ministar nastave Spuller držao je u parlamentu govor, u komu je istaknuo novi duh, koji će zbližiti svećenstvo s vladom. Govor je pro-uzrokovao veliku senzaciju i kod radikala najveće ogorčenje.

— Ruski car posjetio je ples njemačkoga poslanika, na kome je ostao oko tri sata. Dobro obaviješteni listovi drže, da se iza novog trgovačkog ugovora Njemačka približila Rusiji i da je rusko-francesko prijateljstvo uzdrmano. To po svoj prilici neće biti istina, ali stalno Francezi ovaj posjet ne gledaju dobrim okom.

Br. o javi. — Beč, 16 Marta. — Privremeni proračun primljen je u dva čitanja. Protiv njega govorili su Eim, Sokol Vašaty i Biankini. Rusinski zastupnik Valmjanin(?), po svoj prilici protiv mišljenja većine svojih sudrugova izjavio je, da će Rusini znati naći stazu svoje plemenske sreće i izvan slavenske koalicije.

Plenar je izjavio, da će ustrojiti pododbor u kome će razvidjeti pitanje o povišenju činovničke plaće.

Pariz. 16 Marta. — Anarhiste pokušale izvesti atentat u crkvi Madeleine, preko predike, kad je bila dupkom puna naroda. Na sreću bomba nije uspjela, te je usmrćen samo njezin auktor.

Zagreb, 16 Marta. — Jučer je nenadno umirovljen sveučilišni profesor Breščenski.

(Dr. prof. Aleksandar Breščenski jest presjednik eksekutivnog odbora ujedinjene opozicije i jedan od najvrsnijih njezinih članova. Mi u velike sumnjamo da je ovo umirovljenje slobodnog sveučilišnog profesura u savezu sa njegovim političkim osvjedočenjima. Uredništvo.)

Domaće viesti.

Umoljavamo p. n. gg. predbrojnike da što prije namire pretplatu, a naše dužnike od proš god. da se sjete svoje dužnosti.

Mladi doktor — Javljaju nam iz Graca da će danas slijediti svečano promaknuće na čast doktora prava mladoga i poznatoga rodoljuba gosp. Gjura Ferri, iz Trpnja. Čestitamo vrlo me prijatelju!

Mladočeski klub zastupnika Biankini. — Kako je poznato, ovaj neumorni zastupnik koliko se zauzima za interese svoga naroda, toliko ne propušta prigode, da podigne svoj glas u obranu pravâ bratskih slavenskih plemena, osobito Čeha i Slovenaca. U minulom saborskom zasjedanju on je ustao protiv iznimnog stanja u Pragu i okolici. Mladočeski klub češkog sabora poslao mu je za to slijedeće laskavo pismo:

„Velecijenjeni i glasoviti gospodine! Iskrenom radošću smo saznali, da ste izvolili zauzeti se za češki narod, i učiniti predlog, zagovarajući ukinuće iznimnog stanja u Pragu i okolici. Primiti, velecijenjeni i glasoviti gospodine, za taj prijateljski postupak najsrdačniju hvalu i uvjerenje naše vruće zahvalnosti. Po zaključku zastupnika slobodoumne narodne stranke na saboru kraljevstva češkoga, s potpunim štovanjem. U Pragu, na 1. februara 1894. Presjednik Dr. G. Blažek. Tajnik Dr. Engel.“

Posljedice klausele. — Čitamo u „Katoličkoj Dalmaciji“: Narod je po Dalmaciji jako zabrinut radi neprodaje vina: slabe mu cijene, a k tomu nemoć ga prodat, to je teška mora na prsima jadnomu tešaku. Ne dalje od sinoć stigla nam jedna takva tužaljka iz Šibenskog Zatona: „ovdje, veli se u pisnu, još se nije prodalo ni kapi vina, a ima ga na tisuće hektolitara“. Uz takvo stanje sasvim je naravno što nadodaje dopisnik, da je „narod zlovoljan i zabrinut, jer vidi da mu se črna piše.“

Kamo sreća da nije tako! kliču „K. D.“, a mi mađarajemo: „Ovo su sve posljedice glasovite klauzule. A šta čini vlada?“

Pišu nam iz Postranja: — U nedjelju brat talijanasa Baja, udrio je Mata Kristovića prevorom kamenom u prsi. Dobašao je u kuću s kamenom u ruci iza legja, te kad mu se namjerila zgoga baci kamen na čovjeka, i pogodi ga u zlo mjesto. Ako su naši Srbo-autonomaši iz grada naukali svoje plaćenike da se ovakijem srestvima služe, možemo im doviknuti: sramite se! Mato Kristović poznat je kao pošten čovjek i kao trgovac na daleko i široko. Kukavički napad na njega, to je klin u srce cijelome Postranju.

Ovo vam javljamo neka svijet zna kakvijem se podlijem srestvima služe naši protivnici. U tamen: im muka!

Pišu nam iz Janjine: — U velecijenjenom vašem listu 27. januara tek. god. broj 4, čita se gdje dopisnik iz Janjine preporuča čistoću varoša ali na žalost opet je usilovan preporučiti. Eto nam se uvukla bolest djece grlobolja, difterita itd. Njeko koliko ih je umrlo. Ko je zvan za nadgledanje čistoće, trebalo bi da se malo bolje zauzme. Još više strašiti se je od požara koji može buknuć od časa do časa radi velikih hrpa šume megju pribivalištima. Da ko vidi rekao bi: ovo je Janjina koja je na glasu, a tamo!!

Društvo sv. Jeronima. — Glavna skupština društva sv. Jeronima prihvatila je prijedlog upravljaćeg odbora, da se davaju svakogodišnje knjige društvene seljacima, obrtnicima, radnicima i školskoj mladeži za 50 novčića.

Molimo dakle u ime pučke prosvjete sve prijatelje-puka i naše knjige, koji žive u puku, da nam što više ovakovih pretplatnika sabereu.

Na da se uzmogne naklada knjigama tačno opredijeliti, primat će se ove godine takovi pretplatnici samo do 31. ožujka t. g.

Upravljaćuci odbor

književnoga društva sv. Jeronima

Pišu nam iz Zagreba: — Društvo u potporu ubogih sveučilišnih dalmatinskih djaka izabralo je u sjednici držanoj dne 10. t. mj. za ljetni semestar školske godine 1893/94. sljedeći upravni odbor: predsjednik: stud. jur. Frano Alačević, tajnik: stud. jur. Milivoj Milić, blagajnik: stud. jur. Ante Fabio, odbornici: stud. jur. Dinko Fabris, stud. phar. Šime Ljubić a u revizionalskom odboru: Dr. Antun Tresić-Pavičić, Bare Poparić i Peroslav Paskijević Čikara.

Frano Alačević **Milivoj Milić**
predsjednik tajnik

Gradska Kronika.

Zadušnice za Dra. Frana Račkoga

U četvrtak držale su se u franjevačkoj crkvi svečane zadušnice, što ih je naša Čitaonica priredila za dušu blage uspomene velikog pokojnika. Već u jutro društvena zgrada okitila se crnim sagovima, a društveni barjak visio tužno na pō stijega. Na 11 sati počela je služba božija u prisuću svih crkvenih i civilnih oblasti, svih društava i korporacija, mnogobrojnih odličnjaka i mnoštva naroda. Prečasni provincijal M. P. oo. Franjevaca starina O. Lujo Uccellini rekao je misu. Naše mlado Hrvatsko Pjevačko Društvo „Gundulić“, koje se je ovom prilikom prvi put pokazalo u javnosti, pjevalo je žalobnu Rössijevu misu pod upravom svojga zaslužnoga učitelja gosp. prof. N. Marcocchie, te se je uprav odlikovalo. Crkva je bila prekrasno nakićena crninom. U sredini bijaše podignut veliki (mrtvački odar). Jedan od najboljih što ih ima u Dalmaciji. Naokolo njega bijahu obješeni razni epigrafi od kojih je jedan učinila Čitaonica, drugi M. P. oo. Franjevci (latinski), zatim jedan od Veleč. gosp. dn. Mata Vlahušića i napokon lijepa prigodna pjesma M. P. oo. Franjevaca. Dubrovačka Narodna Čitaonica položila je lijep vijenac, koji će biti poslan u Zagreb na onu silnu hrpu; te je riješila pokojnikov odar. Velečasni O. Urban Talija izrekao je krasni i učeni govor, koji će kako čujemo biti posebiće štampan. Ma da se o velikom pokojniku do sad mnogo govorilo i pisalo, ipak je O. Urban umio da reče nešto novoga. Njegov go-

vor bio je začimjen dubokim, mislima i zdravom naukom. On je djelovanje Račkovo podijelio u tri dijela, u onog svećeničkog, naučenjačko i rodoljubno te je svaki obradio rijetkom vještinom, što je ushitilo svakoga, ko ga je slušao.

Možemo reći da su ove zadušnice bile jedne od najimpozantnijih što su dane u Dubrovniku. Na dugo bi pošli kad bismo htjeli svakoga napose spomenuti, ko je prisustvovao ovoj poćti, što su je priredili Hrvati Dubrovački u slavu svog velikog suplemenjaka, te ćemo se samo u kratko osvrnuti. Na prvom mjestu bijaše predstavljena općina preko načelnika gosp. bar. Gondole i članova upraviteljstva; prisustvovahu na dalje činovnici kot. oblasti na čelu im poglavar gosp. bar. Maroičić; kapitul stolne crkve sa svojim vikarom prečkan. Bazdanom; župnici gradski i prestavnici svih samostanskih redova; prestavnici financijalne oblasti sa fin. upraviteljem gosp. Tacconijem; presjednik okružnog suda gosp. Milić; lučko poglavarstvo; poštarski i brzojavni ured; svi mjesni učevni zavodi; trgovačku-obrtničku komoru predstavljahu gosp. Vlaho vit. DeGiulli i mnogobrojni članovi; pokr. bōnicu predstavljao je gosp. Dr. R. vit. Mišetić sa ostalim liječnicima i činovnicima; „Blago Djelo“ na čelu mu presjednik gosp. Ugjo vit. Stauber; bijahu zastupana sva mjesna društva osvem talijanaškog i korporacije svih stranaka itd. itd. Izmegju odličnijih gragjana vidjesmo narodne zastupnike gg. Dra. Pera Čingriju i Marina pl. Giorgi; akademika gosp. dra. Kosta kneza Vojnovića; gosp. Nikšu pl. Gradi, Dr. Matu pl. Zagnagnu, Dr. Ugja pl. Saracu, Nika grofa Pozzu, Marka grofa Pozzu, mnogobrojne profesure, sveučilišnu omladinu i veliki broj gragjanstva. Isticala se lijepa kita gospogja uglednijih obitelji.

Po svršetku žalobne svečanosti Dubrovačka Narodna Čitaonica upravela je Akademiji u Zagreb ovaj brzojav:

„Predsjedništvo jugoslavenske akademije

u

Zagrebu

Svečane zadušnice Dru. Franu Račkome, koje je danas uz srčano sudjelovanje časnih otaca Franjevaca i mjesnog pjevačkog društva „Gundulić“ priredila u crkvi istih fratarara Narodna Dubrovačka Čitaonica uspješne najsajnije. Zastupane bijahu općina i sve ostale crkvene i gragjanske oblasti i korporacije svih stranaka. Ganutljiv govor izrekao č. otac Urban Talija.

Upraviteljstvo Narodne Dubrovačke Čitaonice.“

I tim bi mogli završiti ovaj naš mršavi opis, al imamo još jednu stvarčicu da nadostavimo. U ovoj tužnoj zgodi sakupilo se u gradu za domoljubne svrhe 100 kruna i te su odregjene našoj braći u Istri za Društvo sv. Ćirila i Metoda.

Za družbu St. Ćirila i Metoda. — Prigodom svećanih zadušnica držanih u Dubrovniku na 15 tek. za velikog Hrvata Dra. Račkoga sakupilo se i predalo povjereniku družbe 100 kruna. Doprinješe: po 10 kruna gg. Vinko Milić predsjednik sudišta i Vlaho DeGiulli; po 5 kruna: g. Drag. Pretner; 4 kr. prof. Carić; po 2 kr. gg. Dr. Posedel, prof. Topić, prof. Kušar, Don M. Rajčević, Don M. Vlahušić, Fr. Dabrović, prof. Ukas, N. Voldopić, Dr. Mišetić, ravn. Buzolić, Don A. Maffioli, pl. Hreljanović, Klimo pl. Gheldi, N. N., Marko Mitrović, B. Mičić, Dr. K. conte Vojnović, V. Cvietanić, Dr. Mandolfo, Ivo Perušina, ravn. L. Klaić, kan. Pišta, N. N., prof. Pregelj; po 1 kr. gg. M. Stojković, A. Muhoberac, A. Mandolfo, V. Jastremsky, M. Čingrija, M. Rusko, Gj. Kovačević, kap. Tomašević, Don P. Lubov, M. Stahorović, N. N., Petar Orepić, N. grof. Pozza, A. Paljetak, prof. Mohr, Miho Miletić, P. Raffaelli, Slav. Markovinić, kan. Hrdalo, L. Angeli, Fr. Supilo, L. Welcek, Mato Miloslavić, J. Rašica i A. Sinobad. Evala im!

Nj. Visost Nadvojvoda Karlo Stjepan — Ovih dana boravio je u Gružu Nj. Visost nadvojvoda Karlo Stjepan podadmiral c. i kr. mornarice sa svojom eskadrom. Općina je njemu u čas priredila u nedjelju iluminaciju grada. U večer u kazalištu bijaše akademija. Tu je gji.ca E. Ohmućević-Bizzarro deklamovala prigodni pozdrav*). Za tim je slijedio tableau vivant „Slikarev san.“ Gosp. L. Brešan otpjevao je svojim lijepim tenorskim glasom romancu iz „Mignona.“ Gji.ca Silvija

i g. Rudolf Pizzighelli odigrali su na glasoviru Bellinijevu simfoniju iz opere „Montecchi e Capuleti“ tako vješto, da pljeskanju ne bijaše ni kraja ni konca. Iza toga bio je drugi tableau vivant „Hercegovačko roblje.“ Gosp. S. Radovani odigrao je na glasoviru „Imitaciju oluje“ maestra Raeyes Escotta. Prestavljala se i mala komedija u jednom činu „Prijeke lijev.“ od Mita Kalića u kojoj sudjelovahu gji.ca D. Babić i Lj. Zore, te gg. S. Knežević i B. Čulić, koji se zadnji osobito istaknuo. Dugi i teški Mendelssohnov trio izvršili su gja. Pugliesi gji.ca E. Lütner i gosp. Jero Pugliesi sa vrlo dobro pogogjenom interpretacijom. Akademiju je završio treći tableau vivant „Mozart na dvoru carice Marije Terezije.“

Svaki komad bio je popraćen oduševljenim pljeskanjem gragjanstva. Njegova Visost prisustvovala je sve do kraja zabave.

Čisti prihod ove akademije namijenjen je blagajni za udovice i sirote c. k. pomorskih potčasnika i kažu nam da se skupila lijepa svotica. Jučer je nadvojvoda sa svojom eskadrom izišao iz gruške luke na manovre, ali, kako kažu, povratit će se, da uskrs proslavi u Dubrovniku.

*) Taj pozdrav sonet je, koji ovdje donosimo:

Ljupko čedo jasnoga koljena
Koje nigda ne će vidjet mraka,
Kud dopire moguća ti sjena?
Ko bi stigō brzoga ti kraka?

Tvoja bistra, puna nade zjena
Pravo sljedi Lepantskog junaka
Časne stope; pa i slave čjena
Biće tvoje pouzdano taka.

Dok to bude, goste plemeniti!
Sad te mlo Dubrovnik pozdravlja;
A kad prigiješ kod Česarske Krune,

Kaži njojzi: ovaj grad čestiti
Da joj povjest na amanet stavlja
Nek pod njome žalosno ne trune.

Diskoras na Poljani.

Vlaho. — Jesu li u nedjelju bili u Župi?

Ivo. — Ne, nijesu.

Vlaho. — Nijesu!!... Zašto?

Ivo. — Dva su razloga, jedan lažni a drugi istinski. Prvi je (koji i oni prosiplju po gradu) da su se bili spravili, pa da je u večer bila festa na čast arčiduki i tako da nijesu mogli poć...

Vlaho. — Zašto? Akademija je počela na osam, a oni su mogli na šest bit u gradu.

Ivo. — Pravi ti je razlog da su oni bili kupili i jagnjiće i salatu i jaja i sve što je od potrebe, pak kad su vidjeli da se spravlja buraska, učinili su konte i našli su da je bolje ostat doma. I sad se vadu s akademijom.

Vlaho. — Govorimo izmegju nas, ne čuje nas niko: Čudo jedno kako se ovi puk užego. Ko bi se bio na do....

Ivo. — Ne, ne govori tako. Puk je bio prije indiferenat, jerbo nije za ništa zno. Snjime se tratalo kako da prosiš s živinom. Naregivalo mu se to i ovo i on je činio a nije ni zno zašto čini. Pak je došla ova prokleta gjenija, koja ga je varala na sve moguće načine. Varali su ga obećavanjima, i prodavali su mu se za Dubrovčane, a tamo su činili i mislili drugo i treće. Malo po malo, na forcu esperijence i diziluzijoni pak je počeo otvorat oči. Sad razumije poso. Hajde ti više reci jednomu Župljaninu oli Konavljaniu: „Čuj! poručio ti je gospar ti, oli gospar ovi, da budeš što i on!“ Njima malo prema njihovo gospostvo, nego pitaju: jeli ti gospar Hrvat? Ako jest, dobro, ako nije, progji se kume čorava posla.

Vlaho. — Duše mi, imaš razlog. Više se ne može impojnavat s gospostvom.

Ivo. — Ajbō! Kakvijem gospostvom! Sad je posrijedi idea. I da ti pravo rećem, to je dobro, anche per la morale del popolo, jerbo su ga galijoti bili počeli trovat s dinarima. Bio bi nam se coll' anda del tempo, puk sasvijem istetio. Sreća da se na vrijeme počeo vraćat na se.

Vlaho. — I kako su se zaljubili u ime Hrvasko!

Ivo. — Kako nuti u nešto svoje. Narod, moj dragi, poznava po srcu što je njegovo. Srbi nijesmo, jeli tako. Dosta ti je legat našu sjaru storiću, pa češ vigjet koliko su dubrovčani podnijeli s Srbijom koja je onda bila nešto drugo nago sada. Svaki čas su se zalijećali na Dubrovnik da ga osvoju. Naši stari toliko su vjerovali Srbima, da im nijesu ni meno permetili, da zaviru u grad. Toliko su oni bili Srbi, da je Gundulić piso da su Srbi i Maćedonci sve isto. Pa u našijem starijem librima naćeš svegi da se naš jezik zove hrvaski oli slovinski a nikad srski. A (valja rijet pravo) nastojali su da s Srbima živu u prijateljstvu jerbo im je stalo dobro radi komerća samo....

Vlaho. — ... dalje trklje od oći! je li?

Ivo. — Bravo, digo si mi je s pōnte od jezika. — Talijani pak nijesmo, to vidu i luda djeca. Zato ne služi vele tratit riječi. Dunque koga smo plemena? Hrvaskoga. I, ako si oservo, vidjećeš da se nijedno ime nije priljubilo narodu kako ovo. I ne pitaj ga zašto jerbo ti ne bi ni on sam umio pripovijet. Sree ga poteže, pa eto. To baš hoće rijet da je ono pravo.

Vlaho. — Jopet smo i Dubrovčani.

Ivo. — Tu sam s tobom. Jesmo, ko ti govori da nijesmo. Zato što smo Hrvati nijesmo pristali bit Dubrovčani. Oli ja više nijesam Ivo, a ti Vlaho, erbo smo Hrvati?

Vlaho. — Bogami tako je; jedno se s drugim mže manjiko paragonat. Ma per altro, još nijesu svi Hrvati, još ima u puku čeljadi što ne.....

Ivo. — Questo non nego, ima hi. Ali malo po malo, kad se narod osvijesti i obrati neće hi bit. Neka naši dušmani činu što hoće. Neka prošipju dinara koliko hoće. Istina je istina, moj dragi. Prije ili poslije, valja da dobije. Ne može ulje stat ispod vode.

Vlaho. — Čuj, stô sam te puta čio pitat. Reci mi na svrhu, zašto sve ovo? Nije li sve isto bit tamo, bit amo? Od koje koristi može bit za narod sva ova politika?

Ivo. — Od koje koristi? Po temu se vidi da ni ti još dobro ne razumiješ. Od koje koristi? Moj dragi, kad je narod složan i od jedne misli, kad se drži svoga pravoga imena, on može učinit za se lipejeh stvari. Istina i sloga, to su, Vlaho, djeca božije mudrosti.... Složan narod! Kaspito! Onda mu ne služi toduřa; on se misli za se.

Vlaho. — Per dio, ti danas govoriš kako iz libra. Ot kle si sve to naučio?

Ivo. — Naučila me moja zdrava pamet. Ma.... pasajmo na drugo. Znaš novitat? Gabinet je rifiuto „Cr ljenu.“

Vlaho. — Je li? Zašto?

Ivo. — Le ragioni, sono un po scabrose. Pripovijedaju mi, da se ona gospogja najedila na one atake „Cr ljene“ kontra capu od partita. Ona nije mogla pri kompörtat i naredila je da se „Cr ljen“ više ne prima. A ti to komentaj kako hoćeš.

Vlaho. — Ha! ha! ha! huncute maliciozni! Adio, adio, uvesti se u napaš. Adio, pozdravi mi Lobra.

Ivo. — Hoću, bićeš služen, malo prije sam ga vidio u Lončarici. Adio!

Književnost.

Radmilović. Napisao Šandor Gjalški. — U prošleme broju „Vienca“ nagjismo početak nove pripovijetke našega romanopisca, koju smo već oglasili. I ako se po prvomu poglavju ne smije su diti djelo, možemo ipak reći, da nam se Radmi lović veoma svigja, te da će susresti opće odo bravanje hrvatske čitalačke publike. Tipovi koje nam je Gjalški u prvom poglavju svoje pripovije sti obećao isklesati, nijesu zamišljeni već živi ju naci naše suvremene političke i književne inteli gencije. Zacijelo „Radmilović“, kako je počeo, nadmašiti će „Osvit“, koji s njim ima nešto slični motiv iz prošlosti naše, te zato na nj upozorujemo sve prijatelje naše knjige i našeg genijalnog knji ževnika.

JAVNA ZAHVALA.

Veleštovanoj gospodi: Načelniku Štuku, U pravitelju Poliću, Župniku Bijeliću, liječniku Bibi ci, učitelju Antičeviću i svim ostalim mnogobroj nim prijateljima, te su mi, prigodom mog odlaska iz Orebića na novu odregjeno mi mjesto kod o kruznog sudišta u Spljetu, priredili, u dvorani op činskog doma, veličanstvenu oprostnu večeru naj srdačnije zafaljivam.

Spljet, 14 Marta, 1894.

David Mandolfo.

Prigodom smrti gosp. Nikole pl. Mehoffera koji je umro u bonici bi udijeljeno na uhar siromaha od njegovijeh roditelja gospogje Luigje i gosp. Rudolfa pl. Mehoffera fior. 30.

Povjerenstvo Javne Dobrotvoruosti.

L. MOSCHETTI.

Accordatore e riparatore di organi, piano forti, armoniche, armonium, ariston ed ogni qualità d' istrumenti musicali, stabilitosi qui a Ragusa accetterebbe alle famiglie di Ragusa un' ab bonamento annuale per Pianoforti.

per 4 accordature all' anno	fior. 7
per 3 " " " "	6
per 2 " " " "	5
per 1 " " " "	4

Ripature che oltrepasano fior. 25 pagabi le a rate mensili, fior. 5 al mese.

Per coltivature dei organi di chiesa fior. 20 all' anno, due volte all' anno; fuori di Ragusa fior. 30 e più secondo la distanza.

Fabbrica armoniche dai fior. 25 fino a 80.

L. Moschetti

4—4

Ragusa, Prijeko Nro. 124.

Esclusiva vendita
POMPE ANTIPERONOSPORA
sistema Francese Vermorel di rame
„ Samossa „
„ Vandone „
e rappresentanza principale della So cietà d' assicurazioni sulla vita e di rendite
„ANKER“ IN VIENNA
Istituita nell' anno 1858 con fondi di ga ranzia 25 milioni di fiorini.
presso l' agente
Natale Banaz
Ragusa

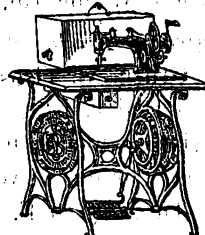
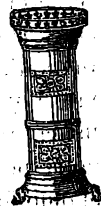
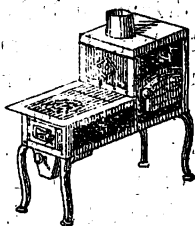
HOTEL „PETKA“
GRUŽ
Preporuča se P. N. Općinstvu sa izvr snom kuhinjom i tačnom podvorbom, Svi lo kali preuređeni su na novo, s novijem poku ćtvom. Prostrane sobe sa dvostrukim prozo rima i pećima, bogato urejene.
Cijene umerene.

Tvrtka ustanovljena godine 1853.

Uz najniže cijene

KOD PAVLA SRINCICH-A

U DUBROVNIKU

Proti PERONOSPORI

Bakrene štrcaljke sa jednim i dva piska *Wermorell, Austria*. (Ova zadnja osobito preporučena i isključivo upotrebljavana od Bečkog Poljodjelskog zavoda), i drugih raznijeh sistema uz cije nu od 16 fiorina unaprijed.

Modra Galica u izvornijem bačvanu 100 kg. 25 fiorina.
Nožice za loze engleskog proizvoda od fiorina 1.20 unaprijed.

Za gragjevine

Veliki izbor svake mjere i vrste greda i pilanoga drvlja. Sturč za podkrovlje (*štuk*). Cementa i Klaka, Stakala, prostog i izragjenog Željeza, Peći i Ogrištâ (*Sparherd*). Closets gvozdena i zemljana alata za svakog zanata.

Potrebe za kuhinju. Decimalne mjere i utezi redovito biljegovani. Dittmarove Svijeće. — Putni kovčez (*Bault*).

Pokujatva i tapecarije svake vrste vlastite i bečke tvornice. Poskokâ (*Susta*) za postelje.

Šivaci strojevi od 3 fiorina unaprijed.

Pietena konca za malu djecu, okvira i zrcala.

Pušaka, Revolvera i municije raznijeh sistema.

Mrtvački ljesovi od kovine, svjetionici i vjenci za pogrebe.

Poduzeća za radnje, prenose i otpravaćine.

U radionici drvojelaca izvršavaju se najtačnije različite radoje za gragjevine, kao zatvore za prezore, persijane, vrata i podove itd.

Na zahtjev šalju se cijenici.

Poduzeće za prevoz vojničke pošte u Hercegovinu.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za (Dubrovnik:) na cijelu godinu flor. 4, na polu godine flor. 2; (za Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu:) na cijelu godinu flor. 4: 50, na polu godine flor. 2: 25; (za inozemstvo) flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu preplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglas plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglas koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Uskrs.

Sutra nam osviće jedna od najvećih svetkovina: kršćanskoga svijeta — uskrs. Dan koji čemo nam sa sutra roditi, spominje nam onaj kad je nazad devatnaest vijekova bog-čovjek božanskom svojom moći uskrsnuo od mrtvih na slavu i spas svega čovječanstva.

Dosta će se napisati ovom prilikom. Velikogovine Europe čuvaju za uskrs svoje političke tajne, da ih onda kad ovaj dan pozdravljaju, otkriju svojim čitateljima i javnosti. Zato se uskrsni brojevi čekaju s velikom napetošću, jer u najgorim slučajima donose ponovljeni osvjetlan svoj program. Lanijski uskrsni članak „Vorwärtsa“ zabunio je svu Njemačku, radi sramotne korupcije koju je otkrio u visim stališima. Glasovit je i uskrsni članak Frana Deaka, kojim je Hrvatima nudion bijeli list, a mi na taj dan u Dubrovniku.

Al to je shvatljivo samo tamo, u centrima. Čitaćemo li ove godine za uskrs što novoga, važnoga; i naši će Zagreb, srce Hrvatske, poput ostalih podati svome narodu uskrsni dar.

Mi amo na granicama, mi siromašni pijoniri narodne ideje i hrvatskoga imena, ne možemo ništa drugo, nego našem narodu kršćanske vjere zapisati: čestit Uskrs! Borimo se! to je naša lozinka; borimo se svim našim silama. S nama je istina i pravica i mi ćemo prije ili poslije pobijediti, te ćemo podati božanskog Spasitelja veselo slaviti naše narodno uskrsenje. A dok to bude naša stvar, to ćemo da ga zaslužimo.

U to ime nazivljemo hrvatskom narodu kršćanske vjere čestit Uskrs!

Duh sjedinjenja.

Da li napreduje? upitao će se mnogi kad učitaju gornji naslov, a i pravom će se pitati, jer to nam je sada glavna želja. Samo ujedinjena Hrvatska može izvršiti svoju zadaću i da izliječi rane što joj ga u sadanjoj raskomadanoj zadaje nesretni ustav, koji ju nije posvuda a naročito u Banovini onaj zakon zakona.

Progrmino u kratko povjest toga sjedinjavanja da ga tim laglje promotrimo kakvo je sada. Ilirski ideja nije no jedna ideja ujedinjenja, tek prema duhu onoga vremena; ona neće da spaja samo ono što je isto nego i ono što je slično. To je bolje i plodonosnije, no ako Ilirci nijesu uspješni, nije to njihova krivnja. Dok Hrvati zapuštaju i svoje ime narodno, samo da ne odvrte Srbe i Slovence od jedinstva, javljaju se srpski Ilirci, koji neće da se svi Ilirci tako prozovu. Poznat je da se je Malin, rođak Demetrov tužio Vrazu, što Vuk ne mari no za srpske Ilirce, pače u Beču nagovarase jednoga Dubrovčana nek se i on tako nazove — čemu je on dakako otolio.

Da je ovo „Ilirstvo“ bilo štetno po ime hrvatsko jasno je, a ono ne donese ni željenoga ploda, jer ne nagje odziva izvan Hrvatske. Apokritizam uništi Ilirstvo svojim nasiljem, ali ono osvajane ponovljeno u jugoslavenstvu, koje nagje opet glavni oslon u nas u Hrvatskoj. Uzdržavali su ga muzevi odgojeni u Ilirsko doba i zadojeni još onom misli jedinstva. Te uvigaju da to je

dinstvo ne može biti politično nego jedino duševno pomoću literature. No pitam ja, je li shodno zapuštati svoje rođeno ime za to da ono ne bi odvrtilo brata od duševnog jedinstva s tobom? Srbi nijesu nikada pristajali uz to popuštanje. U nas bi ime Hrvat mnogo raširenije bilo, da se ono zajedno širilo sa političkim i duševnim preporodom.

Konačno ne uspije ni to jugoslavenstvo, i dobri Hrvati izmisliše naziv srpsko-hrvatski, jer se svi uvjeriše o nemogućnosti onog jugoslavenstva uz one jednostrane prilike. Ovaj zadnji naziv bio je učinjen za Hrvate i Srbe u Hrvatskoj. — Sve to poteče iz onoga čuvstva sjedinjenja, ali nije se tu mislilo najprije na nas same. Čast muževima hrvatskih sabora 1861-7; oni su uvijek naglasili i jedinstvo Hrvatske, ali na duševnom polju nije se radilo toliko koliko za ono Ilirstvo i jugoslavenstvo. To je bila — čini se meni — velika pogreška. Sjedinjenje Hrvatske ne smije da bude samo jednostavni politički akt, kako je manje više bilo u Italiji. Sve grane narodnog života mora da budu jednako zanesene za sjedinjenje, a to se može samo probuđenom svijesti. Sredstva su razna, a ponajglavnije patriotskom književnosti i političkim idealom, koji je vrstan da u svim čestim pobudi jednako oduševljenje.

Iza neuspjeha onih sa izmišljenim imenima i na širem temelju radi neprijaznosti ostalih dijelova, nadogje novi pokus, a to je pravi preporod naroda, koji imade zdravijih temelja i više simpatija, a ima izgleda da će donijeti boljih uspjeha. Preporod taj pokrenu stranka prava, koja se pojavila na saboru 1861, a na čelu Starčević i Kvaternik. Dosljednim isticanjem hrvatskosti i hrvatskog državnoga prava počinje onaj preporod, koji hoće da najprije sjedini sve Hrvate u jednu cjelinu, a kad se više ne budemo morali boriti protiv domaćeg rascjepkanosti, mislim da ćemo lakše moći raditi i za duševno jedinstvo s ostalom braćom.

Priznajem da su Hrvati baš radi ovoga pokreta postali ekskluzivniji, i da se manje obaziremo na ostale Slvjene, osobito Srbe, no to je posve naravna posljedica, jer dok mi svoju kuću uređujemo ne možemo pohagjati druge. Ali da Hrvati ipak vole dobrog susjeda svjedoči sve više rastuća ljubav prema Slovincima, koji s nama podnose nevolje i s nama se vesele. Sa Srbima ta ljubav ne mogase da ustraje. Naše težnje se sraziše ne samo u prepornom zemljištu u Bosni, nego i na čisto hrvatskom tlu, u Dalmaciji. Radi zavladaologa autonomastva ime se hrvatsko još najmanje raširi tamo. Narodna-liberalna stranka, koja udari bijeg hrvatskim saborima od 1861-7. propade nagodbom na čelo stupi narodna-unionistička (magjaronska) kojoj ne bijaše stalo nego do toga da iscrpe nagodbu u svoju korist. Ostade dakle jedina stranka prava koja je širila ime hrvatsko u knjizi a politički ideal državnim pravom hrvatskim.

Padom narodne-liberalne (neovisne) stranke, pak time što je kasnije pristala uvjetno uz nagodbu počeo ugled stranci prava rasti. Narod osvješćen svojim pravim imenom i zadojem idejom prava hrvatskoga pristade vremenom sve više uz nju, a kako je to osvješćenje raslo, tako je rasla i težnja za sjedinjenjem. Tek od najnovijeg doba prođe ta želja u sve slojeve koji se zani-

maju životom narodnim, a sada je već toli jaka da se ne javlja samo u novinama već i u sa-borima.

Evo razvitka duha sjedinjenja, a da vidimo kako se očitova u javnosti. Što se ja sjećam prvi je pokus učinjen za Katićeve slave u Makarskoj. „Živila sjedinjena i nezavisna Hrvatska!“ klicalo se onda bez konca svuda kuda smo prolazili mi iz Banovine. Uvjerjenje da nas Hrvata ima u svim krajevima (bilo nas je Banovaca, Istrana, Hercegovaca, Bošnjaka i Dalmatinaca), makar nam se nije ime, te uvjerjenje da nas veže i oduševljuje ista želja i misao, oživi doskora u svim krajevima sve duhove. Dopisivanja braće iz raznih krajeva i uspomene iza te svečanosti vezale su nas sve iskrenim vezom.

Sve to potakne još veći otpor sa strane Srba. Oni bijahu baš u ono doba na vrhuncu svoje slave pobjedom u drevnom Dubrovniku. Ta ih nezasluzena pobjeda toliko zavede u strasti, da već nijesu pazili što rade. Nije više bilo hrvatske svetinje kojoj se ne narugase nije bilo valjanijeg hrvatskog nisca, kojega ne posrbise. Sve to izazva otpor s naše strane. Jedino južna Dalmacija, oslanjajući se na svoje posebne tradicije, a najmanje dirnuta pokretom hrvatskim osta neutralna u onoj borbi. Hvala „Crvenoj Hrvatskoj“ a i postupanju Srba, koji se prije izbora izdavahu za Dubrovčane, nijetec time lokalni patriotizam na štetu Hrvatskosti, i južna se Dalmacija za nekoliko godina povede za sjevernom da zajedno uzrade za sjedinjenje.

Izložba u Zagrebu bijaše glavnim mjestom gdje se izjaviše težnje naroda Hrvatskoga i sad opet prigodom otkrića Gundulićeva spomenika. Mi se upoznasmo dobronam, a toga nam do tada najviše manjkase. Dalmatinci se uvjeriše da Hrvatska nije takva vemijska kako ju slikahu njeni protivnici. Cijelim putem pak ososito u Karlovcu i u Zagrebu nagjose bratskih srdaca, koja s njima zajedno kucaju.

Iskrenim izjavama u prilog stranci prava proizročiše onaj preokret u javnom životu Hrvatske, opozicije se spojiše, da nastave ujedinjenim silama sjedinjenje. U Dubrovniku nagje ova želja opet svojih izražaja. I južna se Dalmacija osvješćuje i ona hoće sjedinjenje a do skora to mora i da bude.

A što Bosna? Budi se i pristupa k onom pokretu da se jednom svi Hrvati megu na okupu. Dao Bog da čim prije nadogje onaj čas, da ne bude samo dalmatinski sabor donosio adrese za sjedinjenje. Kad Hrvati jednom budu sjedinjeni, onda će lako nastojati da sa ostalim Slavljanima a osobito s južnima stupe u čim čvršću duševnu zajednicu. Kad se ne budu pojedinci vriježali i kada ime hrvatsko više ne bude zazorno bilo Srbima, onda će približenje biti iskreno a to može da bude samo čistim pravcem, a nipošto izmišljenim imenima. Taj smjer imat će bolji uspjeh nego ilirstvo i jugoslavenstvo.

Evo u kratko razložih kako posta i napreduje duh sjedinjenja u Hrvata. Daj bože i sjedini što je naše, to te moli sav hrvatski narod.

X.

Naši Dopisi.

Korčula, 15 Marta 1894.

Kad je 15 godina natrag požar uništio šumu „ober“ što no leži u neposrednoj blizini grada, zauzme se toli vlada koli općina, da na ured mjestu odgoje ondje borovu šumu.

U spomenutu hvalevrijednu svrhu, bijahu žrtvovane ogromne svote, a treba priznati da se polučio priličan uspjeh, osobito zadnjih godina usljed revnog zauzimanjanja c. k. povj. Mauera.

Na sjevernoj strani šume, biva kraj puta što vodi u Lumbardu, vigaju se i dandanas dotične crne table, na kojima se čita zabrana ulaza u šumu, te je svakomu gragjaninu živa uspomena na strogo političke vlasti prama djeci koja su se usudila u šumu stupiti.

Toj strogosti ne zamjeravam, dapače mora se njoj zahvaliti, ako se što polučilo na punim pravom može se zahtijevati da u prvom redu ne budu prekršili zakon oni, koji su zvani, i koje država, pokrajina i općina plaća, da bdiju na opsluživanje zakona.

Nu regbi da su ovi drugog mnijenja, pa quod non fecerunt barbari, fecerunt barbarini.

Dogodilo se naime, da su dneva 23 Dekembra 1893 bili po općinskom redarstvu zaustavljeni neki Jukić sluga c. k. oružničke postaje u Korčuli, i neki Mančić, dočim su se vraćali iz spomenute šume sa borima ondje posjećenim, koji su po njihovom kazivanju bili opredijeljeni za božično drvo. Hvala zauzimanju c. k. povj. Mauera i općinskog prisjednika Dr. Roka Arneri, uspije se još onog jutra dokazati, da su oni bori posječeni baš na Oberu.

Kad je nakon toga na večer 23 dekembra pozvan na odgovornost općinski lugar, ovaj izjavi da je dotično zamoljen, bio dbn prije na večer u šumi, sa c. k. Poglavarstvenim tajnikom Messi, te da mu je ovaj, pregledav šumu, štapom naznačio drvo što ga želi imati; suviše da je u jutro 23 dekembra hoćeć put šume, susreo u varošu c. k. oružničkog Stražmeštra Liebela, koji da ga je zamolio da mu s Obera dobavi jedan bor za božično drvo. Nadoda pak, da je odgovorio Liebelu da on baš ide na Ober za c. k. Tajnika Messi-a, te da pošalje slugu kojemu da će on predati drvo.

Lugarevo kazivanje bi uzeto na zapisnik, te poslijegjeno c. k. Poglavarstvu za dotično uređivanje.

Poglavarstvo urekne raspravu rad šumskog prekršaja, gdje, na veliko zadovoljstvo nekih, lugar izjavi da ne poznaje hrvatskog jezika, te da ne zna što je općinsko Upraviteljstvo dalo upisati na zapisniku koji je on potpisao a da nije ni poznavao sadržaja. C. K. Poglavarstvo, premda je moglo biti uvjereno da je lugarevo kazivanje lažno, povjerala mu, te na temelju istoga riješi glavne krivce.

Slavno Poglavarstvo, ovom osudom dalo je uviditi koliko drži do zapisnika sastavljena na općini, u prisutnosti Gospodina Načelnika i svih gradskih prisjednika, što ne malo doprinosi da se o nemoguću sklad megu oblastima, što ga je govorom zaželio c. k. Perovogja Zupanović, recte Giuppanovich pri ustoličenju novog Upraviteljstva. Megjutim općinske Upraviteljstvo dađe pozvati lugara, te ovaj u prisutnosti dvaju svjedoka — jedan od kojih autonomas — izjavi da poznaje hrvatski jezik, da zapisnik dneva 23 dekembra na općini sastavljen vijerno sadržava njegovo kazivanje, da mu je taj zapisnik bio dva puta pročitan, pa da ga on vlastoručno potpisao. Suviše tom zgodom, bio mu je taj zapisnik pročitan a on ga je tačno protumacio hrvatskim pučkim narječjem. Vrijedno je da spomenem da je c. k. Stražmeštar Liebel, ojućiv se osudom Poglavarstva, tužio općinske redare sudu radi potvora, koji ih pak naravno riješio.

Prekidam za danas, upućujući nadležne oblasti na preslušanje sluga oružničke, koje rasvijetljuju je najbolje anormalne okolnosti u kojima mi živimo.

Što rekoh, gola je istina, te se izjavljam pravnim do potrebe dokazati i na Sudu.

Ja p a j a.

Iz grada, 16 Marta.

Da se dopisnici političkih novina dadu u političkim stvarima zavesti od stranačke mržnje, te izvrnu hotimice istinu, stvar je bez dvojbe gnjusna i bogumrska, ali bacati se blatom na revnost svećeničku i na bogoljubnost vijernika, to je upravo djelo gjavolsko. Stoga mi je mučno vjerovati da je kršćanin dopisnik iz Dubrovnika u br. 21 „Dalmate“, koji onako sramotno laže govoreći o korizmenom propovijedanju u našem gradu; ako je pak zbilja kršćanin nije za stalno polazio nikakvih propovjedi, pa ni onijeh O. Venturia, kojega on toliko (a ja bi se okladio preko volje) hvali, jer da je slušao njegove lijepe riječi o kršćanskim dužnostima, ne bi zaista onako bezbožno poricao i izvraćao istinu. Jer što je nego poricati i izvraćati istinu tvrditi da domenikanski propovjedač nije prikladan za gradske slušaoce i da u svojim propovjedima svaki čas ističe hrvatstvo? Ko piše ove retke, slušao je pomnjivo sve propovjedi M. Domića, te može reći da je O. Domić posve ugodio dubrovačkome općinstvu i to baš inteligentnijemu, koje je mnogobrojno polazilo njegove propovjedi, jer O. Domić ima sva svojstva vrsna propovjedača. U njega su predmeti posve zgodno birani prema duhovnim potrebama vjernika, razglabanje je i dokazivanje skroz logično, slog lijep, jezik uzoran, dobar glas, kretanje pravilno i neprisiljeno; jednom riječi O. Domić pokazao se je dostojnim propovjedaonice ovih OO. Domenikanaca, koju su i ovih zadnjih godina prodičili toliki izvršni redovnici ovog zaslužnog reda i koja će ako Bog da i u naprijed vabiti Dubrovčane, da slušaju lijepe i učene govore o svetim stvarima na svojem milom jeziku, ma bilo to drago ili ne bilo bogoljubnim dušama „Dalmatovih“ dopisnika. — Nego dok je sud „Dalmatovog“ dopisnika o propovijedanju u crkvi od Rozarija bezočna i bogumrska laž, ona mu je pak druga smiješna, da puku nije drago što se kitice muke gospodinove pjevaju hrvatski a ne latinski. Ko i malo pozna Dubrovnik i Dubrovčane krstit će se lijevom rukom na takovu ludost. Samo ljudi „Dalmatov“ dopisnik može tvrditi da je puku milije što ne razumije od onoga što razumije. Neka upita koju mu drago osobu, te je polazila one funkcijoni, i neće naci jednu koja mu neće reći da je nijesu upravo ushitile one kitice pjevane krasnim glasom O. Oreba, toga miljenika ljubitelja crkvenog pjevanja. Ali naravno, „Dalmatovcima“ je zlo sve što je hrvatsko; oni se rugaju i slavenskim apostolima, jer ih Hrvati osobito štiju, oni viču na hrvatske svećenike, jer se ovi te vno brinu za duševne potrebe naroda od Boga njihovoj upravi povjerena, oni ne mogu da čuju da bogoljubni puk u jeziku od Boga mu danu svoje molbe svome tvorcu uzdiže. Njemu su sacerdoti esemplari e dotti samo ono malo svećenika, koji vjeruju u njegov credo; svi ostali nijesu drugo nego intriganti, faziosi, ignoranti, politicanti, dapače ih je Bog jadne i tjelesno nagrdio učiniysi ih barcollanti, cachetici i što hoćeš.

Ali nijesu samo hrvatski svećenici „Dalmatovom“ dopisniku trn u oku; svaki katolik, dosta da je Hrvat, za njega nije drugo nego licemjerac, koji ide u crkvu samo iz političnih razloga, to jest da u oči općinskih izbora pokaže svijetu da ljubi talijanski jezik. Jadni dopisnik mjeri Hrvate svojim laktom, kako on mrzi na sve što je hrvatsko, tako ne može da razumije kako Hrvati iz bogoljubnosti mogu polaziti talijanske predike. Ne, moj dobri dopisniče, Hrvati ne čine u tome kvestion od partita; oni i ako bi pravom mogli očekivati da se u stolnoj crkvi dubrovačkoj propovjeda narodnim jezikom, ipak pošto to žalibože još nije uvedeno, a ne znamo upravo zašto, znadu ipak iskazati dužnu počast riječi božjoj i ako im se dijeli drugim jezikom, osobito ako je propovjedač onako vrsna sila, kao što je učeni i rječiti I. susovac O. Venturi-a prepustaju „Dalmatovim“ dopisnicima čast, da iskale svoju političnu mržnju na nedužne osobe propovjedača riječi božje. Ali „Dalmatov“ dopisnik, koji hoće da bogoljubne Hrvate prikaže licemjercima, sam je najveći licemjerac kad hvali O. Venturi-a, jer znadu i čuci po gradu, da njegovo oštro i pravedno šibanje lažnog liberalizma talijanskih patriota, tih idejala „Dalmatovih“ pristasa, nije bilo baš po čudi stanovitih kru-

gova kojima bi se možda bilo činilo paravnije da se sa katoličke propovjedaonice slavi možda Garibaldi ili čak i veliki čača Adriano Lemmi. „Dalmatov“ je dopisnik dakle ovoga puta grubo nasjeo. Stoga ćemo ga svjetovati da in puncto katoličanstva i vjere mete pred svojim vratima, a kad bude htio da usreći svoju publiku kojim bodom svojeg zlatnog pera, neka se drži one talijanske: Scherza coi fanti, e lascia stare i santi.

Prijatelj istine.

Šibenik, 16 Marta.

Onome koga idel — Ni „kamenje tukati“ svakome ne davaju. I tu se hoće uvjeta i sposobnosti. U Šibeniku gradi se evo perivoj: jedni kopaju, drugi tešu kamenje, treći vuku kariole, i u more siplju. „Quattro occhi“ je tekar megu ovim zadnjima. — Gosp. Azmišljete (?) piše u „Srp. Glas“. Našlo se dakle i za nj posla! Pak, — šta l' radi, šta li piše?!

U 1. om kupu rečenica zanijela vila daleko od realnog svijeta, i nije napisao ništa, t. j. napisao je, al tu nema ništa. Dakle sve jedno.

U 2. om kupu — ut supra.

U 3. em — ut semper: počima lagati. „Bezočno izvrće ono, što se je štampalo“ (tako on piše). Naše riječi stoje štampane ovako: „U br. 49 Srp. Gl. od 21. decem. vidjesmo i pročitasmo neki dopis iz Šibenika. Iznenadio nas baš ko pest u oči sa svoje smjelosti i sa svog svoje vrste bezobrazluka“. Dakle?

U 4. om kupu — sicut dixi; suviše se nabacuje na časnog prof. K., kojemu nije dostojan ni ime spomenuti.

U 5. om kupu opet — ut supra. U 6. om isto.

U 7. om, 8. om, 9. om, i laže i ne zna što govori i pobija se. Najprije veli: „Mi smo u nekoliko redaka dokazali, kako se je nastojanjem Srba i njihovom bogatoni kesom osnovala Slavj. čit. u Šibeniku“. Za tim kaže: „Rekao sam i ponavljam da su Slavj. čit. u Šibeniku utemeljili zgoljni Srbi, u kojoj su se bratski morali skupljati svi Slavjani bez razlike, a Hrvati su je naprosto uzurpirali, kao što su i Maticu Dalm. osvojili, koju je takogjer osnovao Dr. Bož. Petranović“. Pak idući dalje pobija sve, kad veli „ako nema odviše srp. potpisa na starijim zapisnicima i pozivima, to nije dovoljno ipak da se Srbi isključe“.

Kakovo je ovo pisanje?! — Ah! da. Tako se piše „radi onog uzvišenog zadatka koji vrši štampanje“. Je li? — „Ovo sa facta crna na bijelom, a — facta loquuntur!“ To je u br. 7. god. 1894. A u br. 49. god. 1893. piše „Ovu su čitavnicu utemeljili sve sami zgoljni Srbi... još onda, kad u Šibeniku „Krešimirovu gradu“ nije bilo osim pok. kan. Mrkice samodrugog ama ni ciglog narodnjaka osim Srba“.... Kad dakle nije bilo ama ni ciglog narodnjaka, koji su to onda svi Slavjani bez razlike, koji su se imali u njoj okupljati? Ovdje valjda niti secundum non datur! Jedanput vele da se nastojanjem Srba, i da su je sami zgoljni Srbi utemeljili, a drugi put obratno vele, da „to nije ipak dovoljno da se Srbi isključe“. Ta, kad ama ni ciglog narodnjaka osim Srba nije bilo, koji bi vas bijes tad imao da isključi, kad nema ko da vas isključi, van da biste se sami vi zgoljni Srbi megu sobno isključivali. Prije: Srbi osnovali, a sad ih ne valja isključiti za to jer ih je „dvojica potpisanih“. Pošto ih je dakle bila dvojica, to su onda bili „svi sve sami zgoljni Srbi“ i „ama ni ciglog narodnjaka osim, Srba.“ Conti chiari amici cari!

U ostalom mi Pravoslavne, ili ako hocete Srbe, niti ih isključujemo nit smo ih isključili; nego mi poštene Srbe, kad ih ima, uključujemo, a tebe, gosp. dop. Azmišljete (!) et similia similes apsolutno isključujemo, jer Srbin nijesi nit si vrijedan kog imena Slavjanskog. Što se tiče Petranovića nek zna gosp. Azmišljete (!), da su Maticu Dalm. osnovali naši ondašnji ljudi, a prvi na upravi da su bili Danilo i Petranović, i da je Petranović ko i svi drugi u ono doba zvao svoj jezik samo hrvatskim. Dalje:

U 10. om kupu ko i do sada — nema ništa.

U 11. om idem. U 12. om? blaženi siromasi duhom, jer je njihovo kraljevstvo nebesko. Hoće

da do cijelog tijela učini jedno udo, rečmo, ruku.

U 13.00 — ništa.

U 14.00 — baš stvarni odgovor, pače dokumentirani odgovor dopisniku „Crv. Hrv.“ Tako u 15.00 i 16.00. Tu dohodi „Il Nazionale“ i Sp. Popović. Megjutim evo što mi pišamo o Popoviću u „Crv. Hrv.“: „Tu, kako se vidi, neka časna imena, navedena od gosp. dopisnika, manjkaju, a isplivase druga imena starih i poštenih rodoljuba (tu je baš ime Sp. Popovića) onoga doba, kakovi vi, gosp. dop., nećete nikad biti.“ I sada on meni dolazi s imenom, blage uspomene, Sp. Popovića, da me njime pobiva, tobože, na korist, Srpstva i Sibeniku! Čast od nas prahu njegovu i vrloj uspomeni! A vi, pogani izrodi, ne oskvrnjajte imena njegova, vi, nedostojni da vas sunce grije. Ta nije li to dostatan odgovor i neboriv dokaz, namu u prilog, kad se ime njegovo dovodi u savez sa „Nazionalom“ i kad on, kako i sam veliš, piše u „Nazionalu.“ Jer uzmi, pak vidi, što taj list piše u svom prvom broju od 1. Ožujka 1862., kad u svom programu donosi iz pera Nodilova ove riječi: „Tad i nama Dalmatincim biće dopušteno stegnuti tjesniji vezom svezu, što naš s našom braćom hrvatskom do sad jedino veže po krvi i po jeziku.“ Pak gledaj slijedeće brojeve gdje isti prof. Nodilo svojim uzoritim načinom ustaje na obranu aneksije proti neprijatelju ista. Pak ako „Naz.“ obasiplje hvalama Sp. Popovića, to čini svome čovjeku, uzor postenjak, zaslužnom rodoljubu. A vi, pogani izrodi, ne smijete takove narodne junacke zatočnike sebi isporogivati, svijetlu im uspomenu crnjeti izrabljujući ih u svoje nedostojne svrhe. Ako je pravoslavne vjere bio, mislite li zar da nije bio vrijednim sinom naroda a napose grada ovoga; mislite li ga učiniti ravnim sebi, dok bi on take nevrijedne ne samo podučio, nego kaznjom proterao iz zemlje ove, ko što znamo još po kojeg pravoslavnog brata, koji od vas bježi ko od nečiste kuge, a vaše piskaranje drži — teško je reći sramotnim — al nečim sličnim. Ne prevrćite kosti poštenih, već tražite svoje parove.

U 17.00 kupu — jedna velika istina od starine, da — facta loquuntur! Eto, gdje je što istinita, to sigurno nije njegovo.

U 18.00 kupu — ništa novoga, osim što se vidi da znade za Hamleta, kojega da muči ono: biti ili ne biti; dočim je gosp. Azmišljete sasvim indiferentan za istinom. Možda bi Hamleta još više mučio: Azmišljete!

U 19.00 kupu i 20.00 — risum teneatis! — hrvatski grb postaje njihovim srpskim! Na zdravlje! Sad ko bude jači: ili će oni grb posrbiti ili će naš grb njih pohrvatit. I — dolazi velika laž o M. Pučiću i vladici Kneževiću, da oni nijesu priznavali hrv. drž. prava, već ga držali „sup-ljom frazom.“ Evo o toj stvari samo ovih riječi Medovih: „Historičko pravo kad nije skopčano s narodnim, istina je malo vrijedi, ali kada kako ovdje skopčano s njim, neprocjenjivo je blago, koje svak mora da zaljubi i pri srcu drži.“ Pozor broj 26 god. 1861. Dakle, eto kakovi su to vaši nečisti posli i bezobrazno i neljudsko nabacivanje na vladiku ko što je Pučić. Gosp. Azmišljete (!) gdje laž ruča, ne večera. Tako ćeš isto naći i ime vladike Kneževića, u početku borbe, mal ne vazda prvo potpisano, bilo pod predstavkom, bilo pod prosvjedim, kad se je vodila žestoka borba proti talijomanima, koji se protivljahu aneksiji, gdje je vazda nar. stranka isticala kao svoje glavno uporište za stvar hrv. drž. pravo; te kako je dapače Knežević poletio u Beč da kako god pomrsi nastojanja talijanaška i da javno kaže što narod u Dalmaciji želi. Rekoh u početku borbe! U ostalom, ne žalost, gdje je neka imena i ne spominjati da inače na njih ne padne crna mrlja, koja je ne malo okaljala kad zalutališe na svoj obraz te izložiše narodno poštenje. Jer dosta je i puno je što o rečenom vladici piše L. Vulićević u svom djelu „Partiti e lotte in Dalmazia.“ „Parecchi sorsero a propugnare l'annessione della Dalmazia alla Croazia; tra quelli, per grado episcopale, risaltava il vescovo del rito greco a Za-

ra, mons. Stef. Knežević. Che tutti i colleghi e amici politici del Knežević abbiamo avuto il volere e l'intendimento di giovare alla nazione, non posso dire; la maggior parte di loro volle giovare e giovò, ma il Knežević, quando l'amor di patria potea essergli di danno, mostrò senza ambagi di non aver mai amato l'altra cosa, che non era il suo utile personale.“ Pak dalje: „Prima delle elezioni per la seconda Dieta, il vescovo Knežević venne chiamato dal governatore Mamula, e questi, non so se con minacce o con promesse, non solo lui allontanò dal partito nazionale, ma pure ad esso lo fece assai avverso. Il Knežević defezionò, ed ogni forza, tutto il prestigio episcopale rivolse a danno della sua nazione. Il suo antinazionale apostolato cominciò a Benkovac, dove prima di quelle elezioni era andato a tener discorsi e prediche al popolo ed ai preti della chiesa orientale, inculcando a tutti di dare il voto agli uomini proposti dal governo. Il vescovo, a conseguir lo scopo, gli uni pregava, gli altri minacciava. Dove le minacce li parevano inefficaci, alle promesse si appigliava, e ne era largo. La discordia, la volubilità, l'interesse giovarono al prelato, molti a se attrasse e al nuovo partito, di cui egli era il nuovo apostolo. In quella occasione ei disse ai preti le parole: vi ste moje orugje — donde il Sundečić trasse il tema per un canto.“

„Alla burocrazia giovò assai il vescovo Knežević; egli guadagnò a lei un territorio, che sempre si distingeva per sentimenti nazionali, e dove il clero del rito orientale teneva viva la fiamma del patrio amore. Il Knežević negò la patria, divenne nemico agli amici; i favori e le minacce vinsero il vescovo, lo fecero prevaricare. Ei al prekinimo tužne žice, a njemu — Bog oprostio! I hajdemo dalje:“

U 21.00 i 22.00 kupu rečenica — sama pustara riječi osebujnog mirisa, a nekakvi „neborivi dilem“ imao bi da bude u toj pustari željenom oazom spasa.

Neborivi dilem! A kakav je ovaj dilem: ili je gosp. dopisnik „Srp. Gl.“ čovjek ili ne; jer da je čovjek — ne bi pisao ono što piše, a da nije čovjek — ne bi znao u opće što piše.

„Sada ili, ili — tertium non datur!“

U 23.00 kupu — glupost.

U 24.00 veli da su oni velikodušni i kavaljeri i da im je netko „ugrizo za sisu srpsku majku.“ (poetično!)

U 25.00 kupu „Hrvatska čitaonica sa programom pravaškim!“ Jadni programe svagdje li te pribivaju!

U 26.00 kupu uhvatio se oko glagolja „nacaritati“, što ga upotrebih u mojem dopisu. Tu mu dokazivanje kulminira. Ne znam, znade li gosp. Azmišljete onu nar. pripovijest, kako je k jednome junaku došao drugi junak i pozvao ga da se ogledaju. Pozvani se obuče u sjajnu odoru, pograbi najbolje oružje, zajaha i obode konja i — odriža megdan. Drugog puta, veli priča, dogje nekakvo „gubešće“, pak se i ono htjedne ogledati s junakom na megdanu. Junak ga pogleda, pa, vidjevši ga ko je i što je, pograbi metlu iza vrata i proćera ga van. Tu je oružje prema potrebi.

U 27.00 kupu — kao i gore.

U 28.00 — procijegjeno bizantinstvo.

U 29.00 — obične gluposti.

U 30.00 — niti gluposti.

To je sve. I ovo je za zadnji put, jer nemamo vremena da ga gubimo, a ima pametnijeg posla nego li tebe sapunati, pak i to još bez koristi. Ako li bi što zaželio potpisuj svoje ime, ko što si u „Dubrovniku“ sam rekao, nek znam skime mi je čast, jer ne bih rado sa svakim posla imati a ne znati se. Kad ja budem u napred što htio, ja ću se potpisati. Uz dužnu počast

Otpisnik.

Kotor. 19 Marta.

U četvrtak 15 tekućega, po nastojanju kotorskih Hrvata, držali su se u franjevačkoj crkvi S. Klare svečane zadušnice za blagopokojnog vrlor Hrvata Dra. Franja Račkoga. Prisustvovali su

zadušnicam presvjetli pragospodin biskup Dr. Marčelić, načelnik Dr. Pezzi i lijepi broj Hrvata i gospogja. — U 11 sati otpjeva svetu misu u trojki prečasni gvardijan otac Skunca, a odriješene udijelio je pragospodin biskup. — Na sred crkve dizao se je lijepi odar urešen vijencem trobojnom vrpcom sa natpisom: Račkome — Hrvati.

Na ovaj način Hrvati kotorski izkazahu svoj pijetet prema velikom pokojniku, čije ime ostaće neizbrisivo u srcu svakog rodoljuba, a duša nezaboravnog našeg velikana u rajskim dvorima moliće se za svoj mili narod!

Pogled po svijetu.

— Umro je Košut! Nakon odulje bolesti umro je u utornik u Turinu u dobi od 92 godine. Košut je bio porijetlom Slovak, ali se priznavao Magjarom. God. 1848 bio je diktator Ugarske. Njemu imadu Magjari ponajviše zahvaliti svoj današnji položaj. Nama Hrvatima bio je ljutim neprijateljem. — U Ugarskoj je velika žalost.

— Zatvoreno je carevinsko vijeće, ali će se otvoriti odmah po uskršnjim praznicima.

— Sinod je proglasio ništetnom rastavu između Milana i Natalije. I Natalija se vraća u Srbiju.

— Njemački car prispio je u Upatiju. Iza uskrsa doći će i naš kralj da ga posjeti. U Kvarneru se spravljaju velike svečanosti.

Brzjavu — Budimpešta, 23 Marta. —

Sinoć je gragjanstvo u znak žalosti za Košutom molbom i silom zapriječilo prestave u dvorskom i narodnom kazalištu. Na carsku ložu zasadiše trobojnu zastavu. Policija je reagirala te je došlo do krvavih sukoba. Ima dvadeset i osam ranjenika. Sve kuće izvjesiše crne zastave a one koje nijesu to učinile bijahu napadnute. Po svoj zemlji vlada grozničava uzrujanost.

Budimpešta, 23 Marta. — Vlada će takogjer učestvovati sprovedu, ali umjerenim držanjem. Nije dozvolila da ovaj bude na državne troškove, što će donijeti ozbiljnih sukoba.

Prag 23 Marta. — Gregr je opasno obolio na očima.

Pariz, 23 Marta. — U Grenoble pukla je bomba pred crkvenim vratima. Detalji još nijesu poznati.

Domaće viesti.

Spomenik Livadiću. — Hrv. pjev. druš. „Jeka“ u Samoboru odlučilo je da podigne spomenik slavnom ilirskom glazbeniku Ferdi Livadiću. U to ime pozivlje rodoljube da je podupru novčanim prinosima.

Strossmajerov imendan. — Na 19 ov. mj. bio je Strossmajerov imendan. Tom prilikom primio je stari dobrotvor naroda sa svih strana brzajavnih čestitaka. Živio Strossmajer!

Pišu nam iz Cavtata. — Na 14 ov. mj. obdržavane su ovdje i po konavoskijem parokijama svečane zadušnice za dra. Frana Račkoga. U Cavtatu je općina priredila zadušnice na koje prisustvovali su sve mjesne oblasti. Slava velikomu pokojniku!

Umirovljenje dra. Breščenskoga. — Zagrebačke novine neprestano pišu o umirovljenju ovog zaslužnog učenjaka, kome nema još pedeset godina. Ovaj čin prouzrokovao je veliko negodovanje u Zagrebu, navlastito među sveučilišnom omladinom, koja je svog profesura od srca ljubila. Drži se da je ban — njegov negdašnji učenik — predložio umirovljenje radi govora, što ga je dr. Breščenski držao nad grobom Račkoga. Frank, Vojnović, Breščenski su otpušteni, a na sveučilište dolaze sile, sposobne samo da budu magjaronski izmećari!

Novi parobrod. — Gosp. I. Grgurević iz Rijeke Dubrovačke kupio je u Engleskoj veliki parobrod od 2400 tonelata. Ime mu je „Naprijed“, a biće vlasništvo nekolicine skopljera.

Za društvo Cirila i Metoda. — U Zagrebu u Streljani priredilo je građanstvo proš. petka svečan komers kao prosvjed protiv nekih nenarodnih prestava. Što ih je pokrenula banica. Tu se sabralo 1200 kruna, namijenjenih Društvu sv. Cirila i Metoda.

Gradska Kronika.

Dne vijesti. — U ponedjeljnik bio je ovđe na prolasku put Italije veleposjednik i zastupnik na dalm. saboru vit. Niko Duboković iz Jela se sa suprugom i sinom. Doznajemo, da mu je pok. brat Ante Duboković, koji je tu nedavno umro, ostavio 8.000 flor., da bi se kamatama uzdržavao jedan siromašni mladić na nauke ili eventualno namirila, pri udaji svake godine po jedna siromašna i poštena jelšanska djevojka.

Ratna mornarica. — U četvrtak po podne povratila se u Gruž eskadra pod zapovjedništvom nadvojvode Karla Stjepana. Kako čujemo u utor-nik odlazi put Rijeke, da se pokloni njemačko-mu caru.

Doznajemo da je N. V. Yacht „Fantasie“ stavljen na raspoloženje njemačkom caru za njegovo putovanje po Dalmaciji.

Odreka. — Općinski prisjednik gosp. Matej Šarić položio je ovu čast.

Velika sedmica. — Mnštvo puka vrvi po crkvama. Iza velikih kiša ošvanuli lijepi vedri dani, koji vabe na dvor pobožni svijet.

Radoljublje našega seljaka. — Prošle sedmice umro je starac Pero Barović iz Gornjega Bragata. Kad je vidio da mu se približavaju zadnji časovi, zvao je sina, blagoslovio ga i preporučio mu je, da bude uvijek dobar Hrvat. To je bila njegova posljednja želja.

Zadirkivanje. — Prošli „Dubrovnik“ tuži se, da je Čitaonica na zadušnice Račkoga poslala poziv svuda i svakome, samo ne pravoslavijem, na što se organ srpsko-talijanaške koalicije veoma zgraža u ime — slavenske solidarnosti!

Ovo nijesu nego nepotrebna zadirkivanja ljudi, koji su valjda kivni, da nam ovom prigodom ne mogu što drugo predbaciti, pak se u nevolji hvataju i laži. Čitaonica je pozvala i pravoslavne, naime mjesno pravoslavno opštstvo i pravoslavno društvo „Slogu“, isto onako, kako je pozvala sve ostale zadruge i društva gradska. Mi ne možemo vjerovati, da su baš ovi pozivi ostali na pošti izgubljeni, već ih adresati imaju biti zacijelo primili.

Članak dra. Polita. — U novosadskom „Braniku“ izišao je o dalmatinskim odnosajima članak srpskog radoljuba dr. Polita, koji je „Obzor“ preštam-pao, i na nj odgovorio. U tome članku čitamo i ovu vrlo važnu tačku: „Mi kao što osuglujemo u Hrvatskoj savez Srba sa Magjari-ma, tako isto osuglujemo savez Srba u Dalmaciji sa autonomašima Talijanima protiv Hrvata.“

I dubrovački Srbi donose ovu izjavu na čelu svoga lista!

Jednaka mjera za svakoga. — U četvrtak jedna žena iz Župe kupila je zapreprodaju 10 kila ribe. Bilo je prošlo 9 sati kad je kupila, ali joj ipak redar i jedan nadglednik trga (koji je 10 dana prije zvao u svoj dućan i nagovarao da se posrbij ribu otmu. Usijer je tom prigodom tur-nuo rukom i zaviknuo: „Drž! neka ti sad pomognu Hrvati!“ Jadna žena pošla se tužiti na općinu, došao i ribar koji je bio spravan zakleti se da je bilo prošlo 9 sati, ali u zalud. Iza kako, su joj učinili izgubiti sve jutro, povratili su joj ribu, a nju su oglobili za 60 novčica.

Diskoras na Poljani.

Vlaho. — Da ti rečem pravo, fermo sam se na ono što si onomadno govorio o Hrvatima i o politici. Imas razlog, valje da narod bude slozan i da gleda kako će se uništak zajedno. Ma reci mi malo zašto nas ovi Srbi oli ti, kako hi mi zovemo, Vlasi, o-metaju?

Ivo. — Vidiš, A valja da znaš da su prije oni najviše kombati-li za da se združimo s Hrvaskom!

Vlaho. — Ma što mi govoriš? **Ivo.** — Jes, kako ne, oni su negda bili drugačiji. Anči, ako se spominješ, talijanaši su na naš partit najviše lupali, jerbo su u njemu bili i Vlasi. Pokonji Vice Vuletić nije hi mog'o čut ni vigjet. Sad su u ljubici, ma to ostavimo na bandu. Nego onda nijesu miga-oni bili Srbi! Ajaj! to je došlo poslije. Njihovi po-povi i biskupi zvali su svoj jezik kako i mi, hrvaski i fatigali su za onu ideu, za koju i mi danas fatiga-mo. Tako je bilo po svoj Dalmaciji i bila je jedna ljepota vigjet tu slogu.

Vlaho. — A na koji se način to sve razmjetnilo? **Ivo.** — Na jedan sramotni način. Malo po malo, naš je partit utako talijane i dobio veliku magjorancu. Ova magjoranca čela je da se uniškamo s Hrvaskom. Vlasi su onda bili izmegju najprvijen: pokonji dum Mih'o Pavlinović i pop Jovo Sundecić, zagrljeni kako dva brata obišli su svu Dalmaciju. To je smagjelo nekoma trećemu, koji nas je gledao kako vrag križ. Možeš se imaginat ko je ti treći. I tudešci su počeli fatigat ispod vode, kako će nas razdijelit. Uhitili su se najprije Vlaha....

Vlaho. — Imaju bit čuli za onu storiju od po-pli-tice?

Ivo. — Uhitili su se njih. I našli su jednoga koji je do-sad bio najžešći i on je bacio kamen smutnje. On je počeo bunit Vlahe i njihove popove (a nije se bio prest'o zaludu) i od onda su oni počeli pljuvat na ono, što su juče ljubili.

Vlaho. — A kako se zove ti skladni gospar koji ima to-liko merita?

Ivo. — Umro je, a zvo se je. Šćepan Ljubiša iz Boke. Njemu je iza tega bilo kako malomu kralju. Iz početka nijesu ga svi Vlasi slušali. Malo po malo svi su obrnuli bandijeru. Ali ovo je bio početak. To se dogodilo nazad jedno šesnes godišta da-na. Sad oni govoru drugu i treću, ma sve što nigovo-ru nevalja po slda, jerbo jedan partit koji je ova-ko gadno počeo, on ne može imat razloga.

Vlaho. — Što s tezijem hoćeš rijet?

Ivo. — Evo! oni govore da bi oni bili s nama, ali da ih mi trzimo i prgonimo. Oni uzimlju l' effetto come causa. Da se nije dogodilo ono gori, ne bi se da-nas ovako gledali.

Vlaho. — Pokonji Vice Vuletić govorio je, ako Vlasi do-gju na komunu da će pobjeć u Krf. Bogami hi je požno.

Ivo. — Onda su snašijem bili, ali autonomaši nijesu mrzjeli nas koliko njih. Sad su zajedno....

Vlaho. — Sikuro neće bit još izjeli do pola....

Ivo. — To naši posli nijesu. Ma ti si me zagovorio a ja sam ti čio pripovijet nešto novo. Jesi li vidio onu bezočitat u „Dubrovniku“? Da su naši gospari spu-kom bili osorni, a....

Vlaho. — a on je umiljen! Kako ih nije sram? Čio bi hi pitat, ko je ta sretna duša, koja je bila u njega, da se nije na nju izdrečio? Potezali su ga i po sudu radi njegove superbije.

Ivo. — To je jedna. A druga je da je bila krizi.

Vlaho. — Kakva krizi? Da ne bude? Sad znam! Ma govoru da se je sva apjanalo. Per-altro gospar Mato nije imo razlog. Glava je svegi starija od ruka.

Ivo. — Adio!

Književnost.

Prikaze. Fantazija Ivana Turgenjeva. Preveo Milivoj Šrepel. U Zagrebu. Tiskom Karla Albrech-ta 1894. Cijena 30 novč. — Primili smo ovaj sve

666 divnih maštanja neumrloga brata Rusi. Pro-voditelj je posvetio ovaj dragulj ruske književno-sti svome prijatelju slikaru Bukovsu.

Djela Dra. Ante Starčevića. Izdaje odbor kluba stranke prava. Knjiga II. Glavni Svezak 7. U Zagrebu 1894. Tiskara Antuna Scholza.

Ivan Kušar. *Impressioni e note sulle feste di Dubrovnik (Ragusa)* per lo scoprimento del monumento di Ivan Gundulić. Gorizia Tipografia edi-trice A. M. Obizzi 1894. Cijena je knjižici 1 kruna. Čist prihod namijenjen je Društvu sv. Cirila i Metoda u Istri.

5 do 10 Kruna

na dan nudi poslovnica onim osobama, koje bi poduzele jedno unosno zastupstvo. Veoma prikladno kao nuzgredni posao. Pisma se šalju na Mecantil-Bureau, Zwittan (Mcravska).

3-5

TRAŽE SE ZASTUPNICI.

U Dubrovniku kao i u okolnim gradima biće utemeljena Podružnica za pro-davanje na veliko svake robe što se ta-mo prodaje. Trgovci ako i nijesu agenti od-zanata, koji traže stalnu i sjegurnu eksisten-ciju, neka pošlju ponude na njemačkom je-ziku na ovo adresu:

Rudolf Mosse, Bee R. 9612.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospođe i djecu kupuje se naj-

bolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

Weiss a

Ima na prodaju fotografija Dubrovnik

NIKO PAPA u DUBROVNIKU

Prodaja štrcaljka za polijevanje loze

„Vermorel“ i „Non plus ultra“

i drugih vrsti. Ko će uzeti neka se na vrijeme pobrine.

Oštećene se popravljaju kod istoga.

6-20

Na Brsaljama

Mekanički muzej.

Pomćnih voštenih likova u veličini života, Izabrana zbirka najrazličitijih čovječjih likova te i historičkih ličnosti; odjel stereoskopski. Najnovije pariske opere.

NOVO SVJETSKA IZLOŽBA U CHICAGO - NOVO

Car Lazar na Kosovu polju.

Otvoreno svaki dan od 8 u jutro do 9 na večer.

Ulaznina: Za odrasle 20 novč., djeca 10 novč.

Moli za mnogobrojni posjet s veleštovanjem

Ravnateljstvo.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za (Dubrovnik): na cijelu godinu flor. 4, na polu godinu flor. 2; (za Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu): na cijelu godinu flor. 4 i 50, na polu godinu flor. 2 i 25 (za inozemstvo) flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za dopisno polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Lajoš Košut

Ljudi često putaju prerađeno sudb, gledajući kroz prizmu svojih uvjerenja, presuda i strasti na događaje koji se zbivaju pred njihovim očima. Savremeni sudovi ne mogu biti nepristrani. Ali napokon istina pobjeđuje. Jer kad se junaci, kojima je u historiji naznačeno svoje mjesto, odmaknu malo od sadašnjosti, sudi im druga generacija, koja ih pozna samo po njihovim djelima. Ona, kao slike, gleda ih iz daljega, te rasčinjavu ih savjesnom kritikom, brže ih upoznaje vrline i mane i dosta puta svijet ostaje začuđen, kako je dugo vremena mogao vjerovati jednoj — laži.

Lajoš Košut spada među heroje, kojima je u historiji dosugjena, ovakova sudba. Glas i slava, te je danas uživa u Europi, raspršene se poput dima, kad pokoljenje došastoga vijeka, bude istraživati one njegove „zasluge“, kojima se danas di- vi zapadni svijet. Onda će se vjerovati, ono, čemu se sad mnogi smiju, te će se o Košutu misliti o- nako kako što se misli o kojekakvom prostom na- rodnom regenatu, ako isključimo udivljenje, što će ga valjda ostaviti njegov veliki talenat i ljudskoj slabosti to više imponuje od poštenja i karaktera.

Onda će se bediti nama Hrvatima suditi malo pravednije, jer će Europa uvidjeti da magjarski pokret nije za drugom težio, nego kako će pogja- miti i potlačiti okolne narode i jezike, da na nj- ma sazida Veliku Magjarsku. Narod sa takovim težnjama, mže koga prevartiti, ali ne može osta- viti u povijesti ono mišljenje, koje je, recimo, o- stavila plemenita borba italijanskog naroda za svo- ju slobodu. Mi se nadamo da ćemo mi, za koje se drži da smo god. 1848-49 bili srestvom represije magjarske narodne slobode, sinuti u pravome svi- jetlu. Nepristrana povijest kazat će, da su se onda Hrvati borili za svoj opstanak i za svoju slobodu, a da Magjari bijahu — ono što su i danas — ti- rani i tlačitelji drugih naroda.

Njihov pokret i njihove ideje nijesu mogli naći prikladnijega predstavnika od Lajoša Košuta. Rođeni Slovak, krv jednog ugnjetenog našeg brata na Kar- patim, on je pogazio svoje ime i izdao hrek svo- jih djedova. Vjerujemo, čovjek će se zaustavljati pred njegovom figurom, te će zadržati promatrati njegova djela, ali ne ako još pravde ima, čovje- čanstvo ne smije zaboraviti, da su ta djela bila djela jednoga narodnog odmetnika, da je Lajoš Ko- šut gnječio slobodu svoga roda, kome se je sramo- tno iznevjerio.

Trijezniji pisci već danas smatraju Košuta nekom vrsti političkoga pustolova i šarlatana, a kao takova držali su ga i njegovi intimni prijatelji. „Ja ne poznajem čovjeka“, piše Magjar gosp. Sze- mere, koji je s njime poslovao u ministarstvu, bur- nih dana mjeseca avgusta 1849. „Ja ne poznajem čovjeka, koji je toliko puta utjerao u laž svoja načela i svoje riječi, koliko on, koji je u tom i- šao upravo do beskrajsnosti.“ Koncem marta, piše isti Magjar, god. 1848 kad je Jelacic bio samo pet do šest milja pred Peštom, pobjegao je Košut u Segedin pod izlikom da tobože organizu- je ustanak, docim su članovi sabora i pučanstvo glavnoga grada pohrli u boj. Mi, koji smo onda u rukama imali provizornu vladu, poslali smo br- zoteču za Košutom, neka ne ide sve to dalje, ne-

go neka se vrati. Početkom januara 1849 pobje- gao je Košut među prvijem, i to potajno u De- brečin.

Dne 11. avgusta 1849 oko 9 sati sjedili smo zajedno u ministarskom vijeću, pa ipak se je on u 12 sati zahvalio, ne kazav nikomu ni riječi, te je predao diktaturu Görgeyju. Isti dan sastao sam se s njim u Radni, tri sata od Arada, te ga upi- tah: — Kojim pravom mogao si se ti zahvaliti, a da se nijesi o tom posavjetovao s ministarstvom? — Istina je, odvratit on, nu vas dvojica možete prosvjedovati. Na ovu advokatsku primjetbu od- vratioh porugljivo: — Ipak je Görgey veoma kriv, da te nije dao puyatiti, obzirom na punomoć koju si mu dao. — O! ja sam i na to mislio, odvratit Košut, njegova vlast počinje večeras u 9 sati a, dotle sam se ja izvukao iz škripca. To je on od- govorio! On je mislio na se ali ne na svoju otačinu.

Ovako piše njegov sudrug, te nastavlja: „U progonstvu nijesu se htjeli s njim družiti, vrsni Magjari, koji su ga poznavali, kao što su Bem, Bathany, Perczel, Dembinski, Mesaroš.“ I ovo će sve biti istina. Ali Košut imao je veliki govornički dar, kojim je znao začarati fanatične Magjare. U progonstvu Europa mu je, krivo obaviještena, po- đala najveće slavje. Kad je iz Turske pobjegao u Gibraltar, engleski zapovjednik dočekao ga je voj- ničkim počastima. Prvi gradovi Engleske i Ameri- ke htjeli su ga imati u svojoj sredini, te mu is- kazivahu najveće počasti. I to je uplivalo da je njegov kultus u Magjarskoj sve više rasao, te se konačno pretvorio u pravi mythus, sasvim da je Košut od svoje domovine odsutan četrdeset i pet godina.

Ne smiju mu se zaniijekati velike sposobno- sti. Njegova grozničava radinost kroz devet godi- na pred revoluciju učinila ga je najpopularnijim čovjekom magjarske. Na peru i jeziku nije mu bi- lo para, te je svoje zemljake dovodio do pravoga fanatizma. Poslije, u progonstvu, nije prestao nje- gov upliv i u mnogim važnim poslovima, vozili su se Magjarski patrijote u Turin, da se s njime po- savjetuju, znajući da će narod njegovo mnijenje prihvatiti kao svetinju.

Nama Hrvatima Košut je bio najvećim ne- prijateljem. „Gdje je ta Hrvatska, ne mogu je na-ći na karti?“ rekao je jednom, i taj mu usklik narod hrvatski nije zaboravio. I ne samo Hrvati- ma, već svim narodnostima u Ugarskoj, pa i svo- jim Slovcima Košut bijaše krvnim dušmaninom. Sav njegov rad bio je udešen, da sve ove narode podloži magjarskomu imenu i magjarskomu jeziku.

Kao zakleti neprijatelj habsburške dinastije, mrzio je prejasnu vladajuću kuću sve do zadnje- ga daha. Na 14 Aprila, 1849 on je učinio te je sabor magjarski prihvatio zaključak, po kome se habsburška dinastija skida s ugarskoga prijestolja. Kad je pak pobjegao iz Ugarske, izdao je glas- ovitu zakletvu da se neće vratiti u svoju domovinu, sve dok ova bude pod žezlom vladara današnjeg koljena. Toj je zakletvi ostao vjerna i onda, kad mu je god. 1867 kroz kraljevsku amnestiju dozvo- ljen povratak. Nikada pak nije htio priznati da- našnji državopravni odnošaj Ugarske i radi toga otklonio je godine 1877. ponugjeni mu zastupnički mandat.

To je čovjek koga je prekolani prijestolni grad Ugarske izabrao svojim začasnim gragjani-

nom, koji će ga sada na svoje troške pokopati, a za njegovim lijesom stupaće predstavništvo ugar- skog sabora i ugarska vlada!

Treba li tomu komekata?

Ne zacijelo. Mi ne žalimo, već se dapače ra- dujemo svim onim demonstracijama, što su se o- vih dana počinile po svoj Ugarskoj, po onoj spa- naš od neprijatelja naših. Mi se nadamo da će odlučujući krugovi napokon uvidjeti, kamo vodi protuslavenska politika monarhije. Žalimo je- dino sramotu našu, da se je našlo četrdeset Hr- vata, koji su za nesreću zastupnici u Pešti, koji sve te demonstracije gledaju mirnim okom, te će i nadalje ostati magjarski mameluci i najzdašnija potpora ove i ovake magjarske vlade. Crnim slo- vima zapisat će njihova imena povijest Hrvatske.

Društvo za istraživanje domaće povijesti.

U Splitu je ustrojeno društvo sa gornjom zadaćom pod imenom „B i h a. d.“ Ovo, sastavljeno od ljudi koji nam već svojim imenom jamče us- pjehe i pobjedu, razaslalo je sljedeći po z i v nam sve hrvatske novine:

Dalmacija obiluje starinskim spomenicim, po- vjestnim i umjetničkim, čak iz predhistoričke, pa iz grčko-ilirske, rimske i hrvatske dobe.

Dosta se je toga dosad iznašlo, svaki se dan- što nalazi, a mnogo toga ima još zatrpana u kuć- nim skrovištima, ili se skriva u utrobi majke zem- lje. Nije lako otići zaboravi, te posakrivene izpra- ve, a zemlja je tlakoma, te neda iz svoje utrobe to blago spomenika, nego težkim trudom i veli- kim troškom.

Istina, dobar dio toga blaga za povjest i um- jetnost pripada rimskoj dobi, ali ima velevažnih spomenika i iz drugih, pa izobilja i iz naše hrvat- ske dobe, i to baš iz onog vremena, kad počinje život našega naroda u ovom lepom dijelu hrvat- ske domovine.

Nego kako je Božja Providnost i priroda za- brala u svakoj zemlji nekoje predjele, gdje je o- obilato razasula svoje prirodne dražesti, tako je i u ljudski izabrao nekoje krajeve, u kojim se je osobito razvio i svoje umne plodove iznio. Ovaj predjel jest Split i bliža mu okolica, ovo srce od- vajkada naše pokrajine, bilo u prirodnom, bilo u umnom, bilo u narodnom pogledu.

Prema prostranim i tvrdim poljanam povje- sno-starinarskog istraživanja, razvedenim po raz- nim raztrgnutim predjelima naše domovine, razdie- liti povjestno-starinarsko istraživanje i obradiva- nje na razne kotare, odoljeva se lakše, trudu, a postizava se bolji uspjeh.

Obzirom na takovu potrebu, važno je svrati- ti pozornost na ovi najznačajniji kraj naše do- movine, na Split i njegovu okolicu. U ovom gra- du sabire se izobilja spomenika iz rimske dobe, u ovom gradu treba sabirati još bolje i spomenike junačke prošlosti hrvatskog naroda, sa koje bacati pogled u bolju sjajniju budućnost njegovu.

Baš u ovoj okolici, naravskim nekim grahi- cam zatvorenoj na zapadu Tiogirirom, koji sjedi na dvama zaljevima, ograničenoj romantičkim Omišom od istoka, strmenitim Klisom i gordim Mosorom od sjevera, a nizom pitomih otoka od podneva, razvila se dokle nam siže najdrevnija povjest, dje- latnost naroda, koji ove krajeve naseliše. Tako i

naš hrvatski narod, stupiv sedmim vekom u ovaj predio, svoju svoju postojbinu, izabrao ga za središte svog života; pa dok se u Splitu i nadalje očuvala stara, zdrava umjetnička tradicija, razvio Hrvat u njemu i u neposrednoj njegovoj okolini svoju političku, državnu, umjetničku djelatnost za dobe svoje narodne dinastije, a nastavio je i kasnije, u koliko to dopuštale silne zapreke i nesgođe, koje ga snalazile. Uzprkos tomu što tmina davnine ubatalila mnoge dragocjene povelje naše prošlosti, a zub vremena podgrizao i najjače kamene spomenike; i premda su divlji čopori Tartara i Mongola u XIII. v. koješta uništili, a kasnije što osmanlijsko kopito nije pogazilo ili u zemlju utrla to lukavi Mlečić odnio ili zabašurio: ipak još ima u ovom predjelu spomenika, koji na svjetlo izneseni, kadri su razbistriti i popuniti mnogu tamnu stranicu naše prošlosti. Osobito u polju od Trogira do Omiša, po ravnim Kaštelim, po klasičnom Solinu, u polju pod tvrdom Klisom, po župnim Poljicim, po krševitoj Zagori razsijani su ostanci spomenika naše prošlosti, koji su spomenici kulture naših praotaca.

U ovom predjelu leže spomenici njihove bogoljubnosti, u opatijam i žuđubinam, od njih utemeljenim. Tu naš Bihać i Solin, siela naših kraljeva. Sv. Petar od Klobučca, Sustjepan, Sv. Mihovil, Sv. Juraj i Putalju, opatijske Sv. Mojsije, sv. Stjepana de Pinis, Sv. Marije, Sv. Petra Gumajškoga itd. Dapače u crkvi Sv. Petra u Solinskom polju bi krunjen blagi kralj Zvonimir, a grobnice mnogih vladara leže među ruševinam crkava Solinskoga polja, poglavito crkve sv. Marije u Solinu.

Okolo ovih spomenika razvila se u narodu tekom vremena čitava povjest, koja dielom pisana a dielom u puku kazivana, zahtjeva da se zaboravi otme prama današnjoj probudjenoj narodnoj svijesti i prama današnjoj znanosti.

Narod tri godine prigodom otkrića nadpisnog spomenika bana Trpimira u Solinskom polju, na nadležnom mjestu bilo je rečeno, da je vrijeme, da se započmu sustavna iztraživanja hrvatskih spomenika u Solinskom polju. Ufati se je — bilo je nadovezano — da će to biti u nedaleko vrijeme: hoće se sredstava, a ob uspjehu nije sumnjati.

I vrijeme je došlo!

Došlo je vrijeme, da se ovog posla latimo, da bar nastojimo pripomoći, da se razjasni naša povjest, koju odlični naši rodoljubi i vriedni pisci na temelju već našastih spomenika vrsnim uspjehom obradjuju. Vrijeme također današnje narodne samosvijesti zahtjeva, da se iztraže listine starih zakona, ustanova, raztrkanih osobito po staroj knežiji Poljičkoj, napisanih slovom naše mile glagoljice, na kojima proučavati čud. običaje našega naroda. Za ova iztraživanja, već se zgotovila povjestar-arheološka karta okolice Splita od Trogira do Omiša, iza višegodišnjeg proučavanja položaja pojedinih mjesta, važnih u našoj domaćoj povjesti i na temelju odnosnih listina, te će tim naša skromna radnja biti osnovana na čvrstu temelju. A za ostale predjele, u obsegu od nas opredjeljena rada, dotična se karta izradjuje.

Podpisani u zajedničkoj ljubavi prama dičnim spomenicim svoje prošlosti sastali su se u Promicateljnom Odboru, na temelju posebnih, već od državne vlasti odobrenih Pravila, te stupaju ovim Pozivom pred hrvatski narod, kucajući na srđce svih rodoljuba, kojim je do svoje prošlosti, do ponosa svoje sadašnjosti, do svoje budućnosti, da stupe kao članovi u Hrvatsko Društvo za iztraživanje domaće povjesti „Bihać“.

Split će biti sielo Društva. U Splitu će se i čuvati sabrani spomenici, da uz grčke i rimske, pa i mletačke, kojih svih ima izobilja u ovom gradu, naši spomenici budu dokazom, kako su Hrvati, stupivši na ove klasično tlo, uz vjeru kršćansku, koju su odmah poprimali, poprimali istodobno i kulturu, te ju dalje stali obradjuvati: da budu dokazom, da se poslužimo liepim riečima prvog vrsnog iztražitelja povjestnih spomenika na slavenskom jugu, kojega neprocjenjivi gubitak baš ovo dana hrvatski narod žali, pri ocjenjivanju prvog svezka Hrvatski Spomenici itd. „da su Hrvati za dobe narodne dinastije živili u istoj kulturnoj atmosferi, u kojoj ostali prosvietljeni narodi Evrope.“ Uz grčke i rimske spomenike, spomenici iz

dobe hrvatske narodne dinastije, bit će dokazom povjestničkog i genetičkog razvitka umjetnosti, lancem, koji će spajati stari vjek sa preporodom umjetnosti u srednjem vjeku u našoj pokrajini, čim će naravno odskočiti vriednost naših spomenika i oni će u pravoj svojoj znamenitosti prosinuti.

Prinosi za ovo Društvo neka se šalju podpisanim Promicateljnom Odboru Društva „Bihać“ u Splitu, na ruke Dra Ante Trumbića.

Imena veledušnih prinositelja biti će objelodanjena u našim hrvatskim novinam. U ovo doba, u kojem se razvilo u svakom pogledu čuvstvo narodnog ponosa, ljubavi za svojom prošlosti, u kojem povjest uz sve pripomoćne znanosti vodi glavnu ulogu u razvitku narodnomu, a našega naroda naosob, bilo bi suviše dalje poticati hrvatski narod, da podupre ovaj patriotski podhvat.

Sa malim prinosom svaki rodoljub može doprinieti dogradjenju liepe sgrade u našem narodnomu preporodu. Može se sve hrvatske novine da pretiskaju ovaj Poziv.

U Splitu, dne 15 veljače 1894.

Promicateljni Odbor:

Benevoli Dr. Josip, obć. liečnik u Novomu kod Trogira — Biočić pop Mate, dušobrižnik Kaštel Luksića — Borčić Lovro, rav. nar. zastupnik u Splitu — Bulat Dr. Gajo, narodni zastupnik u Splitu — Bulić Msgr. Fr., gimn. i muzeal. ravnatelj u Splitu — Cambj pl. Bašće, veleposjednik u Kambelovcu — Danilo Vicko, prof. mušk. učiteljišta u Zadru — Deanković pop Josip, dušobrižnik K. Štafilića — Dubravčić pop Miho, dušobrižnik Srinjina u Poljicim — Franceschi Ivan, posjednik u Omišu — Ivanac Marko, trgovac u Novom kod Trogira — Ivanišević pop Frano, gimn. učitelj u Splitu — Jelić Dr. Luka, prof. bogosl. u Zadru — Jurišić pop Stjepan, svećenik u mirovini u Tugarim Poljica — Kapić Juraj, pučki učitelj u Splitu — Karaman Dr. Srećko, narodni zastupnik u Splitu — Karaman pop Mate, dušobrižnik Dubrave u Poljicim — Karaman Ivan p. Matija, posjednik u Jasenicam Poljica — Kaštelan pop Jozo, dušobrižnik Žrnovnice — Katalinić Dr. Ante, prof. bogosl. u Zadru — Katalinić Damjan, posjednik u Novomu kod Trogira — Kružićević pop Ante, dušobrižnik Zvečanja Poljica — Lubin pop Ivan, dušobrižnik K. Sućurca — Lukas pop Grgo dušobrižnik Duća Omiša — Luketin pop Spiro u Sućurcu — Mangjer Dr. Ivan, načelnik Splita — Marušić pop Jure, dušobrižnik Svinjska — Matešan pop Ivan dušobrižnik K. Kambelovca — Madirazza braća Fr. i Nik. veleposjednici u Trogiru — Mijanović Simun p. Tadije, posjednik u Žrnovnici — Milavić pop Lovre, župnik Jasenica — Mladinov pop Đujan, župnik Klisa — Mikotin Ante, posjednik u K. Luksiću — Moretti Dr. Luj, odvjetnik u Trogiru — Novaković Juraj, načelnik Omiša — Pavišić Ante, posjednik u Omišu — Perišić pop Vicko, umir. dušobrižnik u Novom kod Trogira — Pivčević kan. Toma, župnik Gata u Poljicim — Poparić pop Ivan, župnik Novoga kod Trogira — Poparić Toma, posjednik u Novomu kod Trogira — Puović Spiro, načelnik Trogira — Šimetin Frane, načelnik Novoga kod Trogira — Škarica pop Nikola, župnik K. Staroga — Škarica pop Petar, umir. župnik u Podgradju Poljic — Smolaka Dr. Josip, odvjetn. kandidat u Splitu — Tomasović pop Miho, župnik Tugara — Trumbić Dr. Ante, odvjetn. kandid. u Splitu — Vulić pop Šime, nadžupnik Omiša — Vulić Ivan, posjednik u Zakuću Omiša — Žuljević pop Josip, dušobrižnik Ostrvica Poljica.

Naši Dopisi.

Sarajevo 22. marta.

Još malo vremena, pa će sarajevska općina navaliti na se dosta velik dug. Naime od strane vlade iznešen je predlog u jednoj prošloj izvanrednoj sjednici gradskih vijećnika, da sarajevska općina sklopi zajam od jedan i po milijuna fiorina. Polovinu te svote potrošiti će se na električnu rasvjetu i električni tramvaj, a ostatkom imaju se poklopiti neki prijašnji dugovi i dovršiti gradska vijećnica. O raspravljanju o tom predlogu, kao što i o ostalim stvarima u gradskim sjednicama, vrlo

se malo znade, jer se o tom rijetka kada iznose tačni izvještaji na javnost, a to od sebe slabo karakteriše položaj gradskih vijećnika. Ali ipak vjestina gosp. Šakir eff. Biserovića u komplimentima na prema svemu onom što dolazi o zgor poštaje sve poznatijom.

Predlog je primljen, te se je već danas uputio gosp. Mehmed-beg Kapetanović sa još nekom gospodom u Budimpeštu, da donesu pare.

Tom se svotom dakle ima poljepšati glavni grad Sarajevo. To je lijepo, i svak bi se tomu od srca veselio, da nije po srijedi nešto drugo. Po našijem je ulicama blato do koljena, a ko je još zalazio malo po strani, mora se zgroziti, što se svega tamo nalazi i kakova nečistoća vlada. Nečist onako teče otvoreno, jer kanala nema. Istina čini iznimku ulica Franje Josipa, ali ona sama ne sačinjava Sarajevo. Kad se sve ovo uzme u obzir, mora se čovjek čuditi, da ljudi hoće električnu rasvjetu i električne tramvaje i na to milijone troše, dok viri hiljadu drugih mnogo i mnogo prečih stvari. Da nas po nesreći posjeti onaj nemili gost — kolera, koja nam je jesenas toliko prijetila, šta bi činili kod takovih ulica? Malo bi tu pomogli električni tramvaji i što takova.

Čini se, da ovo sve mimise po onoj narodnoj poslovi: „iz dvora bubanj, a unutra šušanj,“ jer se tu pomnije njeguje vanjština, da se s njom imponira, dok se nutarnost prepusta samoj sebi ili se na to obraća mala pažnja. *)

X.

*) Naš sarajevski dopisnik pravo sudi. Ima u Bosni šta prečeg od tramvaja i električnih rasvjeta, za koje se sklapaju ovoliki zajmovi, a sve u veliko-političke i diplomatske svrhe. Uredništvo.

Nevesinje 22. Marta.

Gospodine Uredniče! Ne mogu, a da Vam javim nešto što sam odavna opazio i što je od velike štete po naš narod. U nas u Nevesinje neprestano doseljuju se iz okolice seljaci, koji ostavljaju aginske zemlje, te se ova pripušta i zane-maruje, a ipak na ostavljenu zemlju neće da se odreknu kmetstva. Ništa to, ama u Nevesinju nema velika življenja pak se ovi ljudi tamo amo klatare i uče se svakomu zlu, pa tako trpi i moral i sjegurnost. Istina čovjek je slobodan, al bi vlast mogla uplvisati da se ove navale ne dogagaju, jer je od štete samome narodu. Bolje to nego da brane težacima, iz Humnine t. j. iz Mostarskog i Ljubuskog kotara da se amo sele. Ovi su ljudi željni zemlje, koje u nas ima na pretek ne uragjene. Oni bi našu zemlju uradili i uredili, te bi bilo svakome od koristi i samim ovdašnjim seljacima koji bi se od njih štogod naučili. Čujem da su dozvole, da se oni amo mogu seliti, bile zabašurene, dok mi je poznato da je u trebinjskom kotaru to dozvoljeno i samim Magjarima, te da onamo već ima jedna magjarska kolonija. Istina je, u Nevesinjskom kotaru ima više kmetova koji su pritisli i zauzeli čak po 20-30 tovara usjeva zemlje, ali koja korist kad nije vrijedan ni trećinu od tog obraditi? U mostarskom i ljubuskom kotaru ima ljudi koji žive s 10 oka usjeva. Je li pravu ne dati ovim valjanim i vrijednim težacima da amo rade i žive na svoju korist i na korist svoga age?

Molio bi vlast, da se ona malo zauzme, jer će se dogoditi ko i Gačanima, da ih je polovina pobjegla glavom po svijetu. Kad bi se htjelo moglo bi se dosta učiniti, da se narodu življenje lijepo rasporedi. Bogato je Nevesinje svakim darom božijim.

Kaimija.

Skradin dne 26. Marta.

Ove korizme imali smo propovjedaoca veleučenog O. Don. Radmilovića, franjevca iz Dubrovnika. Prije njegova dolaska pretekao ga je veoma dobar glas, a to nam svjedoče ona mnogobrojna mjesta po cijeloj Dalmaciji i hrvatskom primorju. Iz početka on je privukao cijelo općinstvo, koji su svi hrili bez razlike vjere i staleža, da ga slušaju a tim više on je zanio cijelo slušateljstvo, pošto mu predmeti bijahu sasvim učene naravi; te on sa njegovom prirodjenom rječitošću znao je općinstvo zadržati a kad i kad i do suza ganut. Plod njegovog rada svjedoče nam mnogobrojne ispovje

di, te ove godine pristupiše na Svetotajstvo pokore i oni koji su bili zanemareni, a to sve usljed njegovog obilnog rada.

Danas je on učinio svoju oprosnu propovjed. Naša crkva koja je dosta velika, bila je puna kao šipak, te se je vidjelo mnogo suza na licima ovog dobrog naroda, te njegova uspomena ostat će među nama nezaboravna. Nije on samo vrstan propovjedaoc, dali i društveni čovjek, da mu para ne bi mogao na daleko naći, te može pristati u najotmenijem društvu. Mi se radujemo slavnjoj hrvatskoj Atini, a još više M. P. O. O. Franjevcima da imaju onako vrsnu silu, koja je na djelu cijelom njihovom redom našim hrvatskim narodu. Bog te pozivio za mnogo ljeta, te opet da te mi negdje nama vidimo!

Pogled po svijetu.

N. V. naš kralj prispio je u četvrtak u jutro u Opatiju, da pozdravi njemačkoga cara. U petak u jutro povratio se je u Beč.

U Budimpešti bilo je prošle sedmice ozbiljnih nereda. Vojska je bila konsignirana te su dapače eskadre husara i policije tjerali gragjanstvo. Gragjani su se iz kuća bacali na vojnike kamenjem i bilo je ranjenih.

To je učinilo na sve strane duboku impresiju, te je svak uvidio da se tim demonstracijama neće ništa proslaviti Košutova uspomena. Sve stranke nastojahu da se gragjanstvo primiri.

Kako pišu vanjskim novinama u visokim krugovima ove demonstracije gledaju prijekim okom. Kralj je izjavio, da neće potvrditi zakona, koji bi zastupnička kuća votirala da se Košut pokopa na državne troškove. Govori se dapače i o kabinet-skoj krizi.

Danski kralj primajući uskršnje posjete izrazio se jednom diplomatu, kako se nada da će brzo započeti razoružanje. Ruski car da bi bio prvi koji bi da to pristao, a za njim po svojoj prilici i kralj talijanski. Niti austrijski car ne bi bio tome protivan.

Umjerene franceske novine pozivlju vladu, neka i ona, poput Rusije, prekine trgovački rat sa državama trojnoga saveza, napuše sa Italijom.

Grof Hohenwart povući će svoj izborni predlog. Ministarstvo će takogjer svoga preinaciti i obećaje da će se svak naći zadovoljan.

Brzojavi. Turin 29 Marta. — Kralj Umberto prigodom pogrebnih svečanosti Košuta poslao je vrlo srdačni brzojav.

Budimpešta 30 Marta. — Po svoj Ugarskoj učinjene su nevidjene demonstracije. Na mjestima svijetina progonila je popove, što nijesu izvjesili zastave ili što ne htjedoše kleknuti. Časnici pričuveni biše pozvani u službu na dan pogreba. Učiteljima je strogo zabranjeno prisustvovati pogrebu.

Rim 30 Marta. — Otvorio se znanstveni liječnički kongres sa 6000 upisanih liječnika.

Beč, 30 Marta. — Delegacije sastaje se mjeseca maja.

Šibenik 30 Marta. — Danas je jednoglasno izabran vikarom kanonik Vidović.

Opatija 30 Marta. — Današnji pučki pozdrav carevima bijaše velika hrvatska manifestacija.

Zagreb 30 Marta. — Senjski biskup Dr. Juraj Posilović imenovan je i potvrgjen zagrebačkim nadbiskupom, Zvijela Hrvatska!

Domaće vesti.

Antun Fosco. — Na noć uskrsa umro je nenadano u Šibeniku biskup Antun Fosco. Hvale ga kao čovjeka milosrdna i plemenita, koji je bio krcat široke nabrazbe. Nije bio naš pristaša, ali je bio čovjek dobar i pravedan. Pokoj mu duši!

Česka opera u Spljetu. — Na 21 Aprila započinj u Spljetu svoje prestave česka opera. Između ostalih talijanskih, njemačkih i franceskih opera i opereta, pjevače i česku operu Smetane „Prodana nevjesta.“

Šilo na ognjilo. — Kako piše beogradski „Red“, rumunjska irredenta hoće da u Srbiji započne rumunjsku agitaciju. Jedan list pozivlje rumunjsku akademiju, da izdaje, po kojim bi se zaključilo da u Srbiji od Radujevca do Smedereva žive rumunjski narod.

U istinu u Srbiji imade oko 150.000 Rumunja nastanjenih u kompaktnoj masi na istočnoj granici. Ovi nemaju niti jednoga svoga zastupnika na beogradskoj skupštini. Kako su Rumunji vrlo žilav narod, to će Srbi oko njih imati dosta posla, ako se samo prenu.

Pišu nam iz Vignja na Pelješcu: — Ovijeh dana odijelio se od nas vrijedni i zaslužni učitelj gosp. Stjepan Vekarić, premješten na bližnje Orebiće. Dok žalimo njegov odlazak, molimo pok. šk. vijeće, da bi nam udijelio učitelja kakav je bio ovaj što nas je ostavio.

Novi plovitbeni red Ugarsko-Hrvatskog parobrodarskog društva. Na zadnjoj strani današnjeg broja donosimo novi plovitbeni red ugarsko-hrvatskog parobrodarskog društva, koji stupa u krijepost sa 1. Aprila t. g.

Iz istog se opaza, da je društvo u svojim redovitim plovitbama znatne promjene provelo; koje promjene se na dalmatinske pruge općenito protežu. U brzu prugu Rijeka-Kotor uvedeno je pristajanje u Tivtu (luka u kotorskom zaljevu), a u brzu prugu Rijeka-Metković, pristajanje na povratku u Makarskoj; red plovitbe na ovim prugama, ostaje, izazvan jedne male promjene, isti kao i do sada. Dosadanje petnaesterodnevne pruge Rijeka-Kotor i Rijeka-Dalmacija-Albanija, jesu sasvim ukončane, a mjesto njih stupa u krepot jedna sedmerna pruga Rijeka-Kotor, na kojoj ticati će se sve luke zapuštenih dviju pruga sa dodatkom Tivta a isključujući Budvu i Crnogorske i Arbanaške luke. Na ovoj novoj pruzi odlaziti će parobrod iz Rijeke svaki srijedu u 7 sati u večer a vraćati će se takogjer u srijedu u 7 sati jutrom. U pruzi Rijeka-Brac, izpušteno je pristajanje u Makarskoj, jer je dodano brzoj pruzi Rijeka-Metković, dočim je sasvim ispušteno ticanje u Sumartinu na Braču. Na ovoj pruzi slijedi odlazak iz Rijeke svakog petka u 4 sata po podne, a povratak svakog utorka u 5 sati u jutro.

Pišu nam iz Pločica, 30. ov. mj. — Na 26 tekućega ovomjesna hrvatska mladež držala je u kući Luke Budmani zabavu i to prvu u Konavlima koja je uprav sjajno i prekrasno ispala na veliko zadovoljstvo svih prisutnih. Željelo bi se da slične zabave češće se budu činiti ne samo ovdje nego i u drugim mjestima ravnijeh Konavala, jer se ovim mladost budi i prosvjetljuje. Naša hrvatska mladež pokazala je ne samo zborom nego i tvorom koliko ljubi našu milu hrvatsku domovinu, jer na predlog ovomjesnog župnika sakupila je lijepu svoticu od 15 kruna za spomenik velikana našeg neumrlog Račkoga te vam ju, cijenjeni gospodine Uredniče, šaljem. *) Svijest hrvatska u ovom mjestu ljepo napreduje, te se slobodno može ustvrditi da je razvijenija nego u ikakvom mjestu u našim Konavlima. Imena prinosnika jesu: Don. Antun Bačić 2 krune; Pero Memed pok. Miha 2 kr.; Gjuro Bećir občinski prisjednik 1 kr.; Marko Sablić seoski glavlar 1 kr.; Luka Bećir pok. Balda 1 kr.; Ivo Skvrce Perov 1 kr.; Pero Memed Ivo 1 kr.; Pero Bećir Matov 1 kr.; Gjuro Skvrce pok. Nika 1 kr.; Antun Karaman 80 para; Ljubo Bačić 80 p.; Niko Šutić 40 p.; Ivo Budmani Lukov 40 p.; Gjur Sablić Lukov 40 p.; Luka Baljević Gjurov 40 p.; Luka Kukuljica pok. Nika 40 p.; Mato Sablić Markov 40 p.; Ukupno kruna 15. Naprijed sokolovi, prednjačite ostaloj braći! Zvijela Hrvatska!

*) Ovu smo svotu poslali ur. „Obzora.“ Ur.

Gradska Kronika.

Lične vijesti. — U nedjelju, ponedjeljak i utorak boravio je ovdje na povratku u domovnim prof. Dr. Kajiz mladočeski zastupnik realistične frakcije zajedno sa svojom gospođom. — U utorak bio je u Gružu na prolasku presv. naš biskup. Dr. Marcelić. Putuje u Beč. Nekoliko odličnih svećenika poslo je u Gružu da ga pozdrave. — U ponedjeljak stigoše profesori Krafft-Ebing i Onersteiner iz Beča. Gosp. Krafft-Ebingu tako je omiljela Dalmacija, da se evo svake godine zalijeće k nama.

C. K. Mornarica. — U srijedu je odjedrila iz Gruža put Pole c. k. ratva mornarica pod zapovjedništvom N. V. nadvojvode Karla Stjepana.

Izjava. — Od naše Čitaonice primili smo ovu izjavu:

Štovanom Uredništvu „Crvene Hrvatske.“ Na Vašu molbu rado izjavljujemo, da je naše društvo prigodom zadužnica, koje je samo priredilo pokojnom Dr. Račkomu, jednoglasnim zaključkom Upraviteljstva, komu nije niti ikoji od članova što zabavio, pozvao na svečanost sva mjesna društva i korporacije bez razlike stranaka i vjere poimence i pjevačko društvo „Slogu“ i tutorstvo pravoslavnog opštества, i to posebnim oglasima, na koje su adrese pisane bile pod nadzorom samih Upravitelja i koji su od istih Upravitelja zajedno s oglasim za ostala mjesna društva uručeni bili društvenom poslužniku, da ih preda na poštu.

U Dubrovniku 29 Marta 1894.

Upraviteljstvo „Dubrovačke Narodne Čitaonice.“

Donosimo ovu izjavu da se bolje vidi koliko istine ima u ponovnoj „Dubrovnikovoj“ tvrdnji, da naša Čitaonica „nije pozvala a ma nijedno društvo naše braće (pravije bi išlo: nas) pravoslavne vjere na zadužnice za pok. Dr. Frana Račkoga,“ koja je tvrdnja sada ublažena doskočicom, da „pozivi su gotovi bili, ali im se trag majstorski zametnuo u istoj Čitaonici.“

Hrvatska Čitaonica znala je odvratiti predusretljivost koju su pokazali srpski zastupnici u Zadru, te je kako svjedoči gornja izjava, pozvala i ovdasnje pravoslavne.

Diskoras na Poljani.

Ivo. — E, Lujo! Kako je bilo u Gabinetu na balu?

Lujo. — Manjifiko! Oosa inaudita! Načinjeno da je parala jedna espozicijon.

Ivo. — Figuraj se! Osam dana autonomasi nijesu mogli doma primiti nijedne vizite.

Vlaho. — Zašto?

Ivo. — Jerbo su im sve kamare od posjeda bile u Gabinetu. Dobro ti govoriš, prava espozicijon. A jesu li došli Srbi?

Lujo. — Bravo! Nije ga majka rodila koji bi bio rekao! Bili su se napuhali što im se poslo invit dva dana prije, ma valjalo je da muču. Tebi mogu rijet, bili smo decidali da ih se nema invitat, pak se promislilo da će se najedit što ih disprecamo, a dopo tuto oni su oni koji su činili uskršnut naš partit u Dubrovniku. I tako ih se zazvalo ultimi momenat.

Vlaho. — Ja da sam snjima ne bi vam bio ni došo.

Lujo. — Je li? Prisjelo bi im. Adio srski Dubrovniče! Čekaj, čekaj, do malo učinicemo im i mužiku.

Ivo. — Da što! A, reci Lujo, jesu li svi gospari govorili talijano?

Lujo. — Nego što? Bila je data parola d'ordine: oli mučat, oli goverit talijano.

Vlaho. — I za gospogje?

Ivo. — Ne, ne, ne, ne, ne, o gospogjama nećemo govorit. Ti, kakav si, mogo bi izvadit na dvor qualche trivialità. Nego, Lujo, čuo sam nešto od nekakvih busta? Govori se da je u sred Gabinetu bio bust Lapene, na njegovu lijevu Tommasea, a na desnu Bajamonti. Jeli to istina?

Lujo. — To sur naši posli.

Ivo. — I da su se ragusei autonomi najedili, što nije bandijera dubrovačka imala il posto d'onore?

Lujo. — Jes, čuo sam, nešto je bilo. Ma da vam rečem pravo (a s vama se može govorit) i ovi naš partit.

Ivo. — ... è una porcheria politica, je li? Sfido!

Lujo. — Ne, to ne govorim. ... ma ... evo ... u sto duša ci sono tre autonomie.

Ivo. — Questa è bella! A koje?

Lujo. — Ecco ... autonomia dalmata, autonomia ragusea e autonomia italiana.

Ivo. — Siete stupendi! A od koje si ti?

Lujo. — Ja ti se u te novitati ne razumijem. Ja sam ti quei vecchi autonomi austriaci di Ragusa, što smo bili s pokonijjem Vicom. Ma sad je došla ova burokracija iz Dalmacije, koja je skombusolala svekoliko. Ja sam više ne razumijem, što hoće rijet biti autonomas u Dubrovniku.

Ivo. — Vjeruj, Lujo, da ne razumijem ni ja. To si reko istinu. Jedino što sté vi autonomasi gente di coltura e per la civiltà.

Lujo. — To hvala bogu jesmo! E anche per la lingua! ... Da mi ti je pripovijet! ... Ma valja da mučim.

Vlaho. — Ne služi da pripovijedaš, mi se imaginavamo. I tvoj je čaće nosio široke gaće.

Ivo. — Reci Lujo, pak što smieta? Nijesu ni drugi iz Florence, nego oli iz Primorja, oli iz Župe, oli iz Konavala e così via. Kad mogu oni bit talijani, mogu i ja što sam se karém rodio u Dubrovniku.

Lujo. — Nemoj se ti s nama rugat.

Ivo. — A ko se ruga, ovo se, čovječe, razgovaramo. Reci da nije ovako!

Lujo. — Idem ča, idem ča! O temu nećemo govorit. Adio!

Ivo. — A ti hajde, bog s tobom. Kako se razgovaralo.

Vla ho. — A šta se nasumporo? Oti on ne vidi, da su u lazi? Nego ga je sram promijenit, da mu ne reću, da nema karatera.

Ivo. — Bel carattere diffendere con una menzogna pubblica una causa falsa!

Vla ho. — I ti si klasik! A kako mogu Srbi?

Književnost

— Primili smo novi mjesecnik: *Ljetopis, o gled po hrvatskome narodu*, što ga je počeo uređivati gosp. Milan Grlović u Zagrebu. Svrha je ovom ljetopisu, da nam predstavi kulturnu snagu naroda i zabilježi sve važnije događaje koji su se u njemu zbili. Prvi broj naš je zadovoljio. „Ljetopis“ izlaziće kako rekomo: svaki mjesec u sveskama a zapada na godinu 5 fior.

— *Spomen knjiga* otvara prvoga muzeja hrvatskih spomenika uz izvješće šest glavne skupštine hrvatskog starinarskog društva obdržane u Kninu 24 kolovoza 1893. — U Zagrebu Tisak Dioničke tiskare 1894. — Ova spomen knjiga sadržaje sve što se pisalo i raspravljalo o kninskoj slavi, kao i sve članke hrvatskih novina, koji su tom prigodom bili objelodanjeni. Zapada 1 fior.

5 do 10 Kruna

na dan nudi poslovnica onim osobama, koje bi poduzele jedno unosno zastupstvo. Veoma prikladno kao nuzgredni posao. Pisma se šalju na

Mecantil-Bureau, Zwitter (Mcravska)

4-5

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

W e i s s a

ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

NIKO PAPA u DUBROVNIKU

Prodaja štrcaljka za polijevanje loze

„Vermorel“ i „Non plus ultra“

i drugih vrsti. Ko će uzeti neka se na vrijeme pobrine.

Oštećene se popravljaju kod istoga.

7-20

WILHELMOV

ANTIARTHRITSKI I ANTIRHEUMATSKI

čaj za čišćenje krvi

FRANA WILHELMA

LJEKARNIKA

u Neunkirchenu u Dolnoj Austriji

dobiva se

kod svih Apoteka

uz cijenu od 1 fior. a. v. za packet

UGARSKO - HRVATSKO

dion.

pomor. parob. društvo u Rieci

PLOVITBENI RED

vriedi od 1. Travnja t. g. do nove objave.

Brza pruga Rieka-Kotor.

Polazak					Povratak
Nedjelju	1— pr. podne	odlazak	Rieka	dolazak	Sriedu 3— po podne
"	8½	dolazak	Zadar	(odlazak)	7½ pr. podne
"	10½	odlazak	"	(dolazak)	"
"	5— po podne	dolazak	Spljet	(odlazak)	Utorak 12— u noći
"	11—	odlazak	"	(dolazak)	7½ po podne
Ponedjel.	8½ pr. podne	dolazak	Gruž	(odlazak)	10½ pr. podne
"	10½	odlazak	"	(dolazak)	9½
"	13— po podne	dolazak	Tivad	(odlazak)	6½
"	2½	odlazak	"	(dolazak)	5½
"	3—	dolazak	Kotor	odlazak	5—

Pruga Rieka-Kotor.

Polazak					Povratak
Sriedu	7— po podne	odlazak	Rieka	dolazak	Sriedu 7— pr. podne
Četvrtak	—½ pr. podne	dolazak	Lošinj veliki	(odlazak)	1½
"	1—	odlazak	"	(dolazak)	"
"	2½	dolazak	Silba	(odlazak)	Utorak 11½ po podne
"	3—	odlazak	"	(dolazak)	10½
"	6—	dolazak	Zadar	(odlazak)	7½
"	7—	odlazak	"	(dolazak)	6½
"	11½	dolazak	Šibenik	(odlazak)	2½
"	1½ po podne	odlazak	"	(dolazak)	12½
"	5½	dolazak	Trogir	(odlazak)	8½ pr. podne
"	6—	odlazak	"	(dolazak)	7½
"	7½	dolazak	Spljet	(odlazak)	6—
Petak	5— pr. podne	odlazak	"	(dolazak)	Ponedjel. 6½ po podne
"	6½	dolazak	Milna	(odlazak)	5½
"	7—	odlazak	"	(dolazak)	4½
"	8½	dolazak	Bol	(odlazak)	3—
"	9½	odlazak	"	(dolazak)	2½
"	10½	dolazak	Jelsa	(odlazak)	1½
"	11½	odlazak	"	(dolazak)	12½
"	12½ po podne	dolazak	Starigrad	(odlazak)	11— pr. podne
"	1—	odlazak	"	(dolazak)	10—
"	3½	dolazak	Hvar	(odlazak)	8½
"	4½	odlazak	"	(dolazak)	7½
"	5½	dolazak	Vis	(odlazak)	6—
"	7—	odlazak	"	(dolazak)	5—
"	11½	dolazak	Korčula	(odlazak)	7—
Subotu	1— pr. podne	odlazak	"	(dolazak)	6½
"	6½	dolazak	Dubrovnik ili Gruž	(odlazak)	1—
"	10—	odlazak	"	(dolazak)	12— u podne
"	1½ po podne	dolazak	Ercegovi ili Metljine	(odlazak)	8½ pr. podne
"	2½	odlazak	"	(dolazak)	8—
"	3½	dolazak	Tivad	(odlazak)	7½
"	3½	odlazak	"	(dolazak)	7½
"	4—	dolazak	Risan	(odlazak)	6½
"	4½	odlazak	"	(dolazak)	6½
"	4½	dolazak	Perast	(odlazak)	6—
"	5—	odlazak	"	(dolazak)	6—
"	5½	dolazak	Prčanj	(odlazak)	5½
"	5½	odlazak	"	(dolazak)	5½
"	6—	dolazak	Kotor	odlazak	5—

Brza pruga Rieka-Metković.

Polazak					Povratak
Utorak	10— po podne	odlazak	Rieka	dolazak	Subotu 4— po podne
Sriedu	6½ pr. podne	dolazak	Zadar	(odlazak)	7½ pr. podne
"	8½	odlazak	"	(dolazak)	6½
"	4— po podne	dolazak	Spljet	(odlazak)	Petak 11— po podne
"	12— u noći	odlazak	"	(dolazak)	5—
"		dolazak	Makarska	(odlazak)	2—
"		dolazak	Trpanj	(odlazak)	11— pr. podne
Četvrtak	7— pr. podne	dolazak	Metković	(dolazak)	10—
"		odlazak	"	odlazak	8—

Za ostale pruge neka se obrati mjesnijem društvenjem agencijama.

RAVNATELJSTVO.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za (Dubrovnik:) na cijeli godinu flor. 4, na pol godine flor. 2; (Za Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu:) na cijelu godinu flor. 4: 50, na pol godine flor. 2: 25; (za izdavanje) flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Košutovo slavlje.

Otkad postoji i Magjarska nije toga bilo.

Kad je truplo mrtvaca došlo na magjarsku zemlju, na prvoj željezničkoj staciji, u Czakaturnu kako se jači danas zove Čakovac naš megjurski, rodno mjesto Nikole Zrinjskoga, dočekala ga je neizbrojna množina Magjara, koji su tamo došli da svome mrtvu idolu u rođenoj zemlji zažele dobro počivanje. I te su demonstracije slijedile po svim stacijama, po svim selima i gradovima kuda je prošlo mrtvo tijelo.

A u Budimpešti 200.000 Magjara koji su došli sa svih strana Ugarske poklonile se njegovoj slavi i uspomeni. Nikada, nikada Budimpešta toga ne vidi. Na stotine hiljada duša provelo su božiju noć oko Narodnoga Muzeja, samo da budu u blizini Košutovih umrlih ostanaka. I za veliko čudo nigdje nije bio poremećen red; sve je mučalo grobnim mukom. To je bila lozinka Magjarske. Vlada kao da ne postoji. Ministar obrane naredio je da svi pričuvni časnici ovaj dan dogju pod barjak. Od 2000 što ih broji Budimpešta došlo ih je samo 50. Oni hoće da slave Košuta.

A sutra dan, na dan pogreba išlo je za lješom između zbijene mase naroda koja se je protezala više kilometara, ništa manje nego četiri milijuna ljudi. Hiljade gospođa pod zastavom neodvisne stranke u crnim odjevenim pratile su nekoga, koji je živio davno, davno prije nego su se one bile i rodile. Sa svih strana Ugarske došle su deputacije općina, društava korporacija koje su brojile hiljade i hiljade duša. Svekolike kuće u glavnome gradu bijahu crninom zastarte, a vrata im širom otvorena da dobrovoljno dadu konaka nebrojenoj gospodi iz zemlje. Na grobu govorio najveći živući Magjar, Mavro Jokay, a za njim kalvinski biskup i jedan sretni djak, koji je bio odbačen da prestavlja magjarsku mladež.

Pa kad je sve to svršilo, ona strahovita, neizmerna masa mesa napojena vjerom i idejom htjede da mu posjeti sina Frana. Njezin entuzijazam ne shvaća, da bi toga čovjeka ubili, ako mu svaki samo ruku stisne, ona hoće da ga vidi. Svaki njezin atom hoće da govori snjim. Neodvisna stranka, koja je bila začetnica ovoga velikoga slavlja, nudi mu osjegan zastupnički mandat i moli ga da se povrati u domovinu. Ko bi tome odolio?

I sve ovo, impozantno, nečuveno slavlje prolazi u najvećem redu. Nigdje, nikakvog accidenta, ako izuzmeš nekoliko nesvjestica, koje su veoma pojmijive! Magjarska je bila tu, ozbiljna, lijepa, veličanstvena i poklonila se svome slavnome sinu.

Koliko li pouke za nas Hrvata!

Mi ne možemo i nećemo komentirati postrojavanje Magjara! Oni su zaslužili da ih Europa študira kao narod, jer oni sami to štovanje svakome nametnu. Ugladajmo se u njih i razmišljajmo.

Nećemo i ne možemo izvoditi njeke zaključke, njeke prispodobе. Danas se čini ne ono što se smije, nego što se može. Sila je nad pravom i pravednošću otela pobjedu.

Da se na primjer u Hrvatskoj samo pomisli na ono što su Magjari izveli, valjalo bi mi se o tome nećemo baviti. Naš je narod dosta zrio. Ne misli.

Jedno nam ipak ne može da ostane u peru. Ovi jadni, zanemareni ignorirani Hrvati najvjerniji su narod u monarkiji. Oni su nekada spasavali ovu državu, a možda će se to od njih i u buduće zahtijevati, samo ako sadašnje pojave prosljede svojim naravnim tijekom.

Lajoš Košut, pomagjareni Slovak, nije bio osloboditelj Ugarske. Ako ona svoj današnji položaj ima da napose zahvali kojemu pojedinome patrijoti, ne bi taj Košut bio, već Frano Deak. Iza godine 1849 došao je Bach i njegov apsolutizam koji je canevao osamnaest godina dana. Istina, ideje Košutove bijahu prihvatile u narodu korijena, al to nijesu bile samo njegove ideje već ideje revolucije, ideje godine 1848e, koja je imala i drugih zatočnika, pa ipak trebalo je da dogje do Kraljičina Gradca i da se tu poražena Austrija pokloni zahtijevima Magjarske. Deak i Andrássy okoristili su se prigodom i spasili su domovinu.

Košutova popularnost ima se pripisati drugom čuvstvu, kao što i sadašnje Košutovo slavlje. Ne, ono nije samo izljev magjarske ljubavi i magjarskoga patriotizma, već je to slavlje pogjareno velikom mržnjom, koja na Austriju tinja u srcu Magjara. Slavimo Košuta ne zato što bi on bio domovinu „spasio“, već što je mrzio Austriju; slavimo ga što nije pripoznao današnji sustav; slavimo ga što...

Zar nije ovako?

Čuvstva koja danas vladaju kod Magjara, ne naviještaju mira. Ona prijete da ćemo prije ili poslije doživjeti teških dana, u kojim će se brzo pokucati na vrata Hrvatske. A što onda ako se u nje ne nagje Jelačić?

Mi se ipak radujemo Magjarskom veselju. Oni danas nijesu u normalnom stanju, oni su opiti svojom moći i svojom veličinom, s koje mogu vrlo lako zateturati. Niko prije od magjarske obijesti neće promijeniti današnje olovno stanje, koje ovako tišti Hrvatsko i Slavenstvo.

Košutovim slavljem Magjari to sjajno dokažae.

Izdajica vjere i domovine. *)

Negdje prošle godine donio je sarajevski „Bošnjak“ članak o poznatom prebjegu Sulejmanu Faladžiću pod naslovom „Murtat Faladžić.“ Premda smo znali da Faladžić nije otišao čistih ruku, da mu ni tamo nije čist posao nego vrlo sumnjiv, i pak nam se činilo ono „Bošnjakovo“ kô u neku ruku pretjerano. Nu od lani do danas bilo je toliko dokaza zbilja o Faladžićevu murtatluku a sad je tu činjenica koja dokazuje, jasno dokazuje izdajstvo toga otpadnika i odroda, koja dokazuje da je Faladžić izdajica vjere i domovine, da je u službi Beogradske vlade, da je slijepo oružje bizantinskog kalugjerstva. Tu negdje u prošloj godini otišao se dva muhamedanca iz Bosne i to Hamza Mataradžić iz Ljubinja i Sarajlija Ismet Zulfic. Ova se dvojica na njihovu nesreću ustave u Beogradu, gdje se sastanu sa Faladžićem. Faladžić ih oberlati i vršeci svoj izdajnički zanat, sklone Mataradžića te ovaj ostavi svoju vjeru i pređe na srpsko-pravoslavnu vjeru i bude kršten u crkvi srpskoj u Beogradu. Tako je taj ostao...

*) Ovaj smo članak primili od jednoga muhamedanca. U...

vio svoju vjeru, dok se je Zulfic u srpskoj crkvi vjenčao sa nekakvom srpkijom. Nu, ali Mataradžić osvijestiv se, uvidi kako je za našu vjeru smrtni grijeh počinio i pošto ga savjest pekla i mučila — opet se vrati u Islam i napusti vjeru pravoslavno-srpsku. Znajući pak da mu nije sigurno biti u Srbiji i među Srbima, ako nije i sam Srbin-pravoslavni, zatražio je kukavac dozvolu od vlade da mu se dopusti povratak u domovinu.

Eto što znači biti Srbin i među Srbima! A Faladžić Bogu će i narodu ako ne prije a ono nakijamet dan polagati račune za svoja podla djela. I ovaj se odrod, usugjuje javno govoriti u ime Bosne i nas Muhamedovaca! Srami se odrode nijesi vrijedan ni imena turskog! — Srami se i pomisli kakav ti jedan zanat, koji čeraš na račun prevelanog bizantinstva! I ovaki čovjek uzeo je za zadaću zanat vlašskog kalugjera, te vrijegja cijelo muhamedanstvo. Vječno mu proklestvo!

I još ima muhamedovaca, koji bi htjeli biti Srbi ili prestajati i podupirati njihove težnje? Kolika sramota, koliki grijeh!

Ali ne, mi nevjerojemo da ima i jedan musliman koji bi tako nisko pao i — bio Srbin. Al ako koji ima, neka mu između ostaloga i ovo služi za primjer i dokaz srpske politike i toga srbežaja! A ti Faladžiću, izdajico vjere i domovine, još jednom vječno ti proklestvo i besmrtna sramota!

„Vatan“ pišući o tome završuje svoj članak ovako: „Onaj koji je dužan da vjeru brani i koji se bezobrazno hoće da ubraja među hodže, tako je nisko pao te propagira srpsku vjeru. Kolika sramota, koliko poniženje; podlost i kukavičluk!“

Svaki musliman, koji ovo pročita, bez dvojbe će u njem krv uskipiti i jednom za uvijek lanet (prokleti) učiniti te otpadnike, nevaljalce. Eto dakle koji igru u Srbiju, čeka ih ta gadna zadaća, da odvrćaju svoju braću od njihove i svoje vjere. Neka ovo služi svakom muslimanu za primjer srpskog alčakluka i šejtanskih intriga, neka se svak ugleda u ovu sramotu!

Mostar, 28. Marta 1894.

Mujo.

Govor O. Urbana Talije

izrečen prigodom zadušnica za dr. Frana Račkoga u Dubrovniku. *)

Tužni Zbore!

Frana Račkoga ne ima više! Jutros evo mjesec dana, redala se je duga povorka iz Palače Jugoslavenske Akademije do Stolne Zagrebačke Crkve, a odatle do groblja „Mirogoj“, da prati njegovo mrtvo tijelo, gdje se s njim za zadnji put oprosti i rastavi. Narod satrven zabrinuto gledao okolo sebe, te kroz novine u crno odjevene, mjesne korporacije, općine, zastupnike učenih društva, kulturnih zavoda, kazao duboku bolest velikog gubitka, neizcjelive rane! Petrograd, Moska, Zlatni Prag, Varšava bratski sažaljevali oni naš mali narod, komu eto zamakne sa obzorja najsjajnija

*) Ovaj krasni govor nijesmo prije donijeli, jer smo se nadali da će ob onim svečanim zadušnicama za velikoga pokojnika izaći posebna knjižica. Nu pošto se od toga odušlo, cijelili smo da je vrijedno, da se i šire općinstvo upozna sa jednim od najljepših govora, što su izrečeni u slavu neprežaljenog učenjaka, Uredništvo.

zvijezda, čije zrake eto već preko trideset godina rasvijetljale su ne samo sve južne Slavene, da li su se širale čak i preko njihovih granica.

Da, Tužni Zbore! u današnji dan, ottrag mjesec dana, otvorio se grob, da nam pokojnika za uvijek našem pogledu ugrabi!

A i Dubrovnik naš osjetiv taj teški udarac, te udružujući jadikovno naricanje sa bolnim glasom, što no se izvijao iz rastuženog srca svih Slavenkih naroda, pokunjenom glavom, mutnim očima govorio: teška li gubitka, velike li i nenaknadive nesreće!

Da, Dubrovnik sjećajući se dobro onoga čovjeka, niska stasa, slaba tijela, čedna i blaga govora, pronicava pogleda, visoka uma, koji ga je ljetos, prigodom otkrića Gundulićeva spomenika po drugi put pohodio poklonivši mu na dar Djela neumrloga pjesnika, onoga čovjeka, koji ga je tako vruće ljubio i visoko cijenio, da bi ga se čulo gdje sa pravim zanosom o njemu govori, i češće naglasuje: svaka stranica Dubrovačke Povjesti ne oduje mi drugo, no veličinu i slavu, do koje se je znao dovinuti; nije mogao a da mu na osobiti način ne iskaže zadnju počast, kakvu je veliki pokojnik punim pravom i pred kulturnim svijetom, i pred milim svojim narodom zaslužio.

Zato Dubrovnik svijestan onih dužnosti, što ima napram svomu velikanu, a u isto doba napram svomu vjerozakonu, evo se ovdje danas zgrnjava u ovi Božji hram, crninom obavitim, da razmisli, da moli, da žali nad grobom i smrti neumrloga pokojnika.

Tužni Zbore! napomenuh dvije riječi: grob i smrt! Oduerne možda na prvi mah! Ali za nas kojim tinja iskra vjere u našim grudima, riječi su ovo što nam udahnuvaju uzvišenih ideja, neumrlih budućih nada. Jadnih li nas, da bi bilo inačije: želje bi naše bile nezadovoljene, težnje naše nepostizene: cijeli život bio bi zamršeni labirinat, nerješiva zagonetka...

Ali zahvalimo dobromu Bogu, da nas podučio o našem postanku, i našem cilju; te za nas smrt drugo ne znači, no korak k vječnosti: biva pristup k vječnomu izvoru istine, ljepote i dobrote, kojih slabi i blijedi odsjev prolijeva se po ovom svemiru, što nas opkružuje.

Rački je dakle umro: pristupio k neiscrpivu vrelu istine, ljepote i dobrote, za kojim je svim silam težio, ostavljajući za sobom sjajnu svjetlost svojih djela, i slavnu uspomenu svoga imena.

Ne bi zato smjeli ni ja ni vi, ove dvije faze odvojiti: one bo su čvrsto skopčane: slavna uspomena okraj groba, a onkraj vječni pokoj velikog pokojnika.

Obziruć se na ovo, ja u ovom ganutljivom i svečanom trenutku, stupam pred vas da progovorim o velikomu pokojniku. — Omjeriv njegov život i rad, pomoljivaju mi pred oči riječi sv. Pisma: = Non recedet memoria ejus, et nomen ejus requiratur a generatione in generationem *) = „Njegova spomen neće se zaboraviti, a koljeno nakon koljena pitaće za njegovo ime.“

Koljeno nakon koljena pitaće za Račkovu ime, i to kao uzor-svećenika, velikog učenjaka i pravog rodoljuba: sjajna tri traka što je Rački za sobom ostavio.

Tužni Zbore! Rački je bio uzor-svećenik. Premda krjeposti, koje bi morale da rese svakoga u opće čovjeka, a na osob svećenika, češće izbjegavaju pogledu motrioca, i jedini je Bog, koji je mogao uprav prosuditi; ipak i umrliku dozvoljeno je da rasudi bar iz spoljašnosti ono što se u srcu krije. Obzirajući se na ovo, nije trudno uspoznavati kakav je Rački svećenik bio, tek se pogleda na njegovo mlado doba, gdje se odlikuje neporočnost svoga života, tako da biskup Ožegović svrati svu svoju pažnju na Račkoga, obljubi ga, stane o njemu snovati lijepih stvari, naosob kako bi ga smjestio u svoje Sjemenište te mu povjerio odgoj i pouku bogoslovne mladeži. Što se potla i obistinilo.

Ovo je prvi pojav na obzoru one čiste duše, golubinke čudi, čelika značaja, revnosti i ustrajnosti, što se je krila u njegovoj velikoj duši. — Svojstva, što se posve lako mogu pomračiti, kada se dogie u dodir sa nekim okolnostima, i upliva

*) Eccles. 39. 13.

u mutni vrtlog ovoga svijeta. Al ta svojstva dajomice tako u njemu rastu i bujno se razvijaju, da kroz tri godine što je kao kanonik sv. Jerolima proveo u Rimu, gdje je radio na narodno-crkvenom i književnom polju, steče ljubavi i ugleda i pred učenjacim i crkovenjacim.

Svjetiljka ova nije mogla dugo da ostane u inozemstvu. Božija providnost, koja bdije nad sudbinom naroda, preodregjiva Račkoga drugoj misiji, uzvišenijoj i plemenitijoj; za koju je trebvalo da uz druge vrline, bude združena onako čista duša, neporočni život, kakav je u sebi krio Rački i bez kojega ne bi se možda bilo proizvelo onako i ono, što sada s udivljenjem mi gledamo da se je proizvelo. Koj je ta misija bila, vi se, Gospodo, već sjećate: da uz Strosmajera stoji, bude mu desna ruka, polovina njegove duše. Ova velika dva duha, što no nam ih Providnost namijeni, dva Božja svećenika stapaju se u jedno, popunjavu se, te nam predstavljaju (dopustite mi ovako reći) sintezu što može zapadna kultura naslonjena na nepromjenjivim istinama evanđelja, sa svojim centrom Rimom.

Nalazimo zato Račkog već god. 1860 u svojoj domovini. Ovdje ga vidimo obdarena crkvenim častima: Prepozitom Djakovačke Stolne Crkve, Opatom Sv. Andrije Bistričkoga, Kanonikom, namjestnikom i pro-kustosom prvostolne Zagrebačke Crkve, presjednikom duhovnoga Stola nadbiskupije, prosinodalnog izpitivaoca: časti i tereti su ovo iz kojih otsjeva cijena u kojoj je bio držan, prava svećenička duša, koja mu je kucala u grudima, i velike sposobnosti, kojim je obdaren bio. Tim dužnostima odgovara uprav duševno i požrtvovno: vidimo ga gdje najvećom skrupuloznošću pohagja Kor, do potrebe zalazi u ispovjednicu; vidimo ga da svečanog dana, kad dogje njegov rok, uzlazi na propovjedaonicu da pravovijernim lomih kruh života; gdje u Prvostolnoj Crkvi obavlja korizmno propovijedanje. Ipak ne zaboravite, Gospodo, da se je mogao izvinuti bar nekim od tih dužnosti, pošto je imao na svojim ramenima teški teret jedne Akademije, koja je istom pomoljavala u kolo naučnih Europejskih zavoda te vrste; zabavljen istraživanjem istoričkih dokumenata; objelodanivanjem znanstvenih djela; zakupljen osnovam, što su zasijecale u interese svih inokupno južnih Slavena. Ne, ne htjede: da li duševno, tačno mirno, neprigovorno, dapače sa zadovoljnošću svijuh te je dužnosti vršio, zasluživajući pravom da ga se zove dušom cijele Zagrebačke Crkve i Kaptola.

Nu što bi se imalo reći, ako se na um uzme da Zagrebačka Biskupija broji oko 1,100,000 katolika, čija uprava dobrim dijelom spada na Koncistorijum, koga je on članom bio; da Kaptol administrira crkovna dobra, te da je morao svakog petka i svake subote u sjednice dolaziti, tu slušati, raspravljati, odgovarati, svoje mnijenje davati? Što li ako se spomene da je bio presjednikom žnitbenog Suda, gdje bi mu zapala teška pitanja, da ih prouči i riješi?

Je li se radilo o pitanju kakve važnosti one Crkve. Ko da se pita? to je bio Rački.

Je li se radilo o riješenju kakova teška referata. Ko da ga riješi? bio je to Rački.

Je li trebalo svjeta i upute. Ko da ju poda? to je bio Rački. — Njegovoj su se riječi klanjali, pouzdano vršili: jer je bila riječ, što se je začimala u pameti širokih nazora, izlazila iz duše oplemenjene svećeničkim krepostima, a uz to popraćena uzornim životom, da se i sama kleveta nije smjela gnusnom svojom rukom njega da dotakne.

Job jerekao „militia est vita hominis super terram“; nije mogao biti inačiji ni Račkov život na ovome svijetu: bilo je takovih, koji naginjajuć i popuštajuć svojim strastima, a ne slušajući zahtjeve zdrava i nepomućena razuma, nisu nimalo blago na Račkoga gledali, te ga u mnogo čemu i osudili: to mu doprinese da mu je staza više puta bila posijana ostrim dračam, i bujno mu se čemerika zelenila. Al to mu ne naškodi: sudbina je to, što sustopice velikane prati, to čini da njihova djela to bolje otskoče, i jasnijem je bljeskom zaodjenu.

„Talenat se odgaja u samoći, a značaj u bujici svijeta“ *) govorio je Göthe. U protivnostima

*) Es bildet ein Talent sich in der Stille — Sich ein Charakter in dem Strom der Welt.

i gorkosti oskače Račkov željezni karakter, kom on vjieran, postojano ide po putu umnom i moralnom, a nikada ne pripušta da ga s toga puta svrati ni strast, ni probitak, ni laskanje, ni ma bilo kojeakva predsuda: lebdi mu pred očima ona staroga Seneke — displicere malis, argumentum recti; — zato i sami njegovi protivnici, željni da ga vide podnižena, prisiljeni su, dapače njemu se duboko klanjaju: najbolji dokaz što se može u prilog pokojnika iznijeti.

(Nastaviće se)

Umoljavamo sve p. n. gg. predbrojnice, koji još nijesu namirili pretplatu, da to što prije učine. Izdavanje lista skopčano je sa velikijem troškovima, koje niko drugi ne nadoknaguje nego rodoljubno hrvatsko općinstvo, te drži i čita naš list. S toga svako zatezanje donosi nam omete i neprikladnost, a osim toga i jednu neugodnu posljedicu, naime obustavu lista.

Cijena je „Crvenoj Hrvatskoj“ (s poštom) na godinu 4 flor. 50 novč.; na 60 godine razumjerno. Novci se šalju Upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku.

Naši Dopisi.

Cerro de Pasco, 15 Februara.

Štovani Uredniče! Želimo da nam ovo par riječi uvrstite u Vaš nama mili list „Crvenu Hrvatsku.“

Svi ovamošnji Hrvati ostaše zgagjeni na uvrede vašeg srpsko-pravoslavnog „Dubrovnika“, koje je on u br. 25 izasuo na gosp. Sima Zeca, jer ako je gosp. Zec molio u br. 49 „Cr. Hrv.“ da mu se ne šalje niti nameće samozvani list „Dubrovnik“ i rekao da on kao Hrvat neće primati niti plaćati srpski list, tim nije prekršio nijedan srpski zakon.

Ako im nijesu oči otvorila pisma, u kojim smo im odovle javljali, da ne trebamo i nećemo srpskoga „Dubrovnika“, tomu nije kriv gosp. Zec, koji je prva dva broja, te ih je primio povratio uredništvu, kako se može sjećat Vrčević, koji je list primio iz Cerro de Pasco natrag. Mi smo pisali do sad i pisaćemo opet, da mi ovdašnji Hrvati nećemo njih ni njihova lista. Nama njihove laži ne služe za ništa, te da bismo htjeli u njih što i zamotati, ne valja papir.

A što se hvale da imaju ovdje dosta predbrojnika, odgovorićemo im da ih je bogu hvala uprav dosta. Bilo im ovako svukud kao u nas. Treba najprvo pitati kako osjećaju oni što su im list nametnuli, srpski ili hrvatski?

Sve uvrede koje je „Dubrovnik“ namijenio gosp. Zecu, mi ih vraćemo retour njemu i njegovijem srpsko-pravoslavijem gospodarima. A da im ne bude zao njihova malo vrijedna truda, biće im plaćena dugovina.

Za sad, gosp. uredniče, drugo ništa nego im ponavljamo, da mi njihova neslana „Dubrovnika“ nećemo.

Vaši sa hrvatskim pozdravom

ovdješnji Hrvati.

Kotor, 2 Aprila.

Zadnji broj „Dubrovnika“ ima dopis iz Kotoru u kom se čita, da su nekakvi Škaljari napali u grad u nedjelju 11 marta, kad su Srbi činili svoju maškaradu; i napali su pretnjam, kako su običajni na nekakve tajne, koji tobož rekô bi da su poticatelji. Za te pretnje mi bismo mogli šutiti, jer ih cijenimo kako su dostojne; niti bi smo u ovom slučaju potrošili niti riječi; ali ako odgovorimo to činimo jedino za hrvatski narod van Bosne, da ne bi mislio, da se je zbilja što dogodilo i bez temelja. Dakle u hator same istine moramo pripovijedati, kako je stvar prošla.

Srbi kotorski odlučili su u spomenutoj nedjelji dati svoju maškaradu i obukli bili karnevala u hrvatskim bojama, sa dalmatinskom crven-kapicom. Svak, ko ima malo soli u glavi, mogao je lako razumjeti, da je to bila velika provokacija strane Srba, jer bogme znamo, da se na večer

i srpski sin a ovo drugo sve džaba! Ovo ti ja govorim čisto i bistro, ovo je naše vjerovanje a ti vjeruj kako hoćeš.
 Ivo. — To je moj Jovo istina kako evangelijske. Barem si ti iskren. Tako se misli i u Srbiji.
 Jovo. — Svukud gje Srbini živi. A gje nema Srba!

Književnost.

Primili smo sa zahvalnošću:
 Gdje je istina? Riječ u zgodno vrijeme nakon konferencije hrvatskih školskih nadzornika. Napisao Stjepan Korenić kateketa u zagrebačkom ženskom liceju. Knjižara Dioničke Tiskare u Zagrebu. Cijena 20 novč.

Škrtac. Napisao. H. Conscience. Preveo J. Zorić. U Zagrebu knjižara Dioničke Tiskare. Cijena 60 novč.

Dom i Svet 1894. Br. 7 izišao je zanimivijim sadržajem.

JAVNE ZAHVALE.

Slavno ravnateljstvo „Prve hrvatske štamparije u Zagrebu“ izvoljelo je u dobrotvorne svrhe našega društva priposlati nam pripomoć od daljnjih 100 for. (sto forinta).

Neka nam slavno ravnateljstvo „Prve hrvatske štamparije“ dozvoli, da mu se u ime naših štitenika na ovom vrlo znatnom, plemenitom daru, u kom vidjamo priznanje patriotskih hrvatskih cilja našega društva, što toplje zahvaljujemo.“

Hrvatsko pripomoćno društvo
 u Beču, 28 ožujka 1894.

Predsjednik Tajnik
 Dr. K. Kozic Franjo Vahčić
 dvorski i sudbeni advokat c. k. državnih činovnih.

Svim prijateljima, koji su mi na mom odlasku iz Vignja na novo mjesto u Orebić priredili oprostu večeru, ko što i onima, koji su blagoizvolili, da me doprate u ladji do Orebića, najsrdačnije zahvaljujem.

Orebić, 30 ožujka 1894.

Stjepan Vekarić
 učitelj.

Kod knjižare D. Pretnera u Dubrovniku nalazi se na prodaji:

SVIBANJ

(MJESEC MAJ)

posvećen Bl. Djevici Mariji
 ili

razmišljanja o poglavitim izvrstnostima Marijina života, s molitvama i izgledima preko mjeseca Svibnja (Maja), čemu se nadodaju: Misne molitve, priprava na ispovijest i sv. pričestjenje i neke druge pobožne zabave, a zatim:

KITA PJESMICA (80)
 na čast Bl. Djevice Marije
 uredio Stjepan Skurla
 u 16., str. XVI-412 franko s poštom
 85 nov.

NIKO PAPA u DUBROVNIKU

Prodaja štrcaljke za polijevanje loze „Vermorel“ i „Non plus ultra“ i drugih vrsti. Ko će uzeti neka se na vrijeme pobrine.

Oštećene se popravljaju kod istoga.

8-20

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

Weiss

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Franjo Supilo, izdavalac.

Tipografija D. Pretnera u Dubrovniku.

Privremeno odgovara za Uredništvo: Filip Čaroki.

Do Nedjelje 15 Aprila počamši od 4 sata poslije podne Brsalje. Mekanički muzej. Brsalje. NOVO-PRVI PUT OVDJE! SAMO MALO DANA - NOVO Aërolitha Zračna Kraljica

Ista se je dosele producirala u najvećim gradovima kao LONDONU, PARIZU, BERLINU, HAMBURGU, BEČU, TRSTU itd. te je svuda pobudila najveću senzaciju svojim veličajnim okretima u slobodnom zraku, kao što: vježbanju i hodanju, Salto mortale napred i natrag, skakanjem kroz obruče, plivanjem itd. na koncu najveličajnije što je do sada izumljeno: AEROLITA voziće se naime velocipedom u zraku i preko čitave pozornice a bez ikakva uporišta.

NOVO - U SVAKOJ PREDSTAVI - NOVO

Sudjelovati će svjetskoga glasa nagradom ovjenčani orijans g. **MAYER**, koji će izvoditi svoje nedostižive produkcije.

Svaki dan od 4 poslije podne do 9 sati na večer.

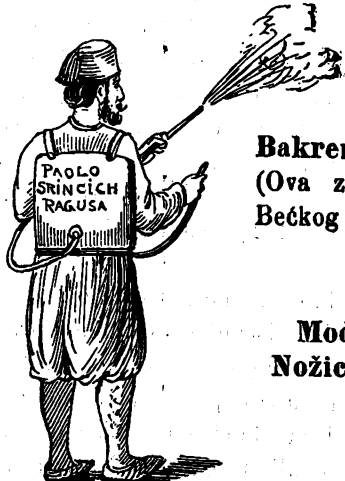
ULAZNINA: I. mjesto 20 novč., II. mjesto 10 novč.

Moli za mnogobrojni posjet s veleštovanjem RAVNATELJSTVO.

Tvrтка ustanovljena godine 1853.

Uz najniže cijene

KOD PAVLA SRINCICH-A U DUBROVNIKU

Proti PERONOSPORI

Bakrene štrcaljke sa jednim i dva piska *Wermorell, Austria*. (Ova zadnja osobito preporučena i isključivo upotrebljavana od Bečkog Poljodjelskog zavoda), i drugih raznih sistema uz cijenu od 16 florina unaprijed.

Modra Galica u izvornijem, bačvama 100 kg. 25 florina.
 Nožice za loze engleskog proizvođa od florina 1.20 unaprijed.

Za gragjevine

Veliki izbor svake mjere i vrste greda i pilanoga drvla. Sturč za podkrovlje (*štuk*). Cimenta i Klaka, Stakala, prostog i izragjenog Željeza, Peći i Ognjišta (*Sparherd*). Closets gvozdjena i zemljana, alatā za svakog zanata.

Potrebe za kuhinju. Decimalne mjere i utezi redovito biljegovani. Ditmarove Svijeće. — Putni kovčezi (*Bauli*).

Pokupstva i tapecarije svake vrste vlastite i bečke tvornice. Poskokā (*Šusta*) za postelje.

Šivači strojevi od 3 florina unaprijed. Pletena konca za malu djecu, okvira zrcala.

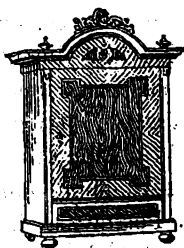
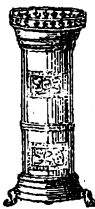
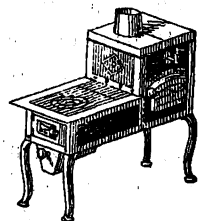
Pušaka, Revolvera i municije raznih sistema.

Mrtvački ljesovi od kovine, svjetionici i vijenci za pogrebe.

Poduzeća za radnje, prenose i otpravaćine.

U radionici drvojelaca izvršavaju se najtačnije razlićite radaje za gragjevine, kao zatvore za prezore, persijane, vrata i podove itd.

Na zahtjev šalju se cijenici.

Poduzeće za prevoz vojničke pošte u Hercegovinu.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za (Dubrovnik:) na cijelu godinu flor. 4, na pò godine flor. 2; (Za Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu:) na cijelu godinu flor. 4: 50, na pò godine flor. 2: 25; (za inozemstvo) flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Irska za slobodom.

I.

Kada je duh modernih vremena počeo rušiti samovolju vlastodržaca, i vladari i prvaci naroda zabrinuše se, da nagju način vladanja, po kome bi i narod postao dionikom uprave. Obazriješe se okolo sebe i vidješe, da je takova forma vladanja, već odayna u životu u jednoj državi, koja glavno njoj ima da zahvali jakost i bogatstvo: ugledaše Britaniju. U njoj se od vjekova vladalo po pravilima slobode, i zemlja je zato cvjetala, a vani se je premoć njezina širila. Kada čovjeku što treba, a nema, tada u drugoga zaimlje. To učiniše i evropejski absolutistički vladari, kad im dogorjela luč do nekata. Pomisliše presaditi klicu engleskih slobodina na svoju ledinu, klastreć je što su bolje mogli na svoju korist. Porodi se tako onaj laži-parlamentarizam, što i sada u opće po Evropi opstoji i proti kojemu se čuje opravdanih tužaba. Nu jedan od poglavitih uzroka da nije posve uspjelo to navrtanje engleske ustavnosti na goli hrek drugih naroda jest i to, što ovi narodi imagjahu premalo engleskoga duha u sebi. Da parlamentarizam urodi plodom morali bi usvojiti duh engleskoga naroda, ugledati se u gragjanske kreposti stanovnika Velike Britanije, da i oni svoju domovinu velikom učine, velikom, i ako ne po teritoriju, a ono po nutarnjem uređenju, napretku i blagostanju.

Osobito mi Hrvati moramo se ugledati u njihov primjer, ako hoćemo što trajna postići. Moramo pozorno pratiti razvitak odnošaja u Engleskoj, gdje se radi divnim požrtvovanjem, da se raširi carstvo slobode, osobito da se popravi jedna velika nepravda, nepravda nanešena Irskoj.

Irska je tlačena bila, al približa se dan zadovoljštine, radosni dan, kad će se bijedni, al uvijek fronderski rob, zagrliti sa tlačiteljem svojim, koji mu velikodušno povraća prijašnju neodvisnost koji hoće da ga posadi za obilnu sofru božice Slobode, nazivljuć ga bratom, sebi jednakim.

Velike li sličnosti megju udesom Irske i Hrvatske! Obedvije negda nezavisne države, zlim udesom, premda na razni način, padoše pod tugju premoć. Irska bijaše osvojena; Hrvatska nikada, već svojevoljno izabra tugjina kraljem svojim. Obe zemlje sačuvaše ipak i u tom položaju svoju vlastitu konstituciju. Hrvatski ustav bijaše jedan od najstarijih u Evropi, bijaše veoma širok, i po nje-mu sabor hrvatski vladao je Hrvatskom. Tada je bilo divova u našem javnom životu, koji su znali prkositi nasilju ma od koje strane dolazio; koji su bili voljni braniti prava i povlastice kraljevine od svakoga atentata.

Svrhom prošloga vijeka, nešto jer značaji isčumijehaše, nešto jer nastupše vanjski zapletaji, hrvatski sabor prenese dio svoga djelokruga na ugarski. Početak raspa, početak tužnih dana, koji i danas traju! Malo vremena kasnije kucnu zadnji čas i Irskoj autonomiji. Našlo se irskih plemića, većinom protestanske vjere, koji prigruše glavu vanjskom nasilju, i glasovaše samoubojstvo irske nezavisnosti, i predadoše svu vlast londonskom parlamentu. Crni dani nastadoše „zelenoj Erin“; osta bez sjene slobode, a narod kmet nekolicine lordova. Za jezik, istina, nije bilo borbe, jer irski jezik celtskoga porijekla, već prije bješe skoro sasvim izumro, ali to žešća borba nastala je brzo

za vjerozakon. Irci su naime većinom katolici, a toga nije trpjela anglikanska nesnosljivost. Engleska je počela vladat u Irskoj kao u kakovoj koloniji. High Church, žirena bogatim prihodima irskih biskupija, povede rat katoličkoj vjeri. Irci tegnuti u živac, junački se opriješe. Vlada pokuša da ih materijalno satare. Dok su ostali djelovi sjedinjenog kraljevstva napredovali, Irska je nazadovala. Mnogi se Irci na to iseliše u Ameriku, a što preostade glad stjera na najmanje proporcije. Od 20 milijuna duša što je Irska negda brojila, spade na četiri. Nu borba se uzdrža.

Najprvo ugovaraše sa Napoleonom, ne bi li on iskrcao odio vojske u Irsku, da tim putem skrši moć okorjelom protivniku, plavom Albijonu. Kada se ugasila Napoleonova zvijezda, rotiše se svakojako da se dočepaju slobode, ili da se barem osвете. „Fenjani“ nijesu se ustručavali ni od bo-deža, ni od laguma, a pokretu dolazila novčana pomoć iz Amerike, gdje se ustrojila republikanska irska stranka, te tiskala i vlastiti parpirni novac, koji je obećivao vlasniku, nakon proglašenja Irske republikom, protu-vrijednost u kovanom novcu, sa odnosnim kamatama. Irci bijahu ponajviše surovi radnici, te je pravo čudo, koliko su znali žrtvovati za svoju domovinu. Irkinje su većinom služile, te tako posta poznata puruga, da irski pokret uzdržavaju newyorške kuharice.

Vladi Irci dotužiše i ona udari na Irsku korsivni zakon, koji je politički zločin kaznio smrću ili dugom robijom. Irci plaćaju glavom, ali se ne pripadaju — slijede svoju. Dogovoriše se, neće da plaćaju gospodarevo: ko plati mrtav je. Gospodar ih tjera s bića — oni mu se svete. Ako bi ko zakupio prazno biće — boycottiran je. Krune svoje djelo ubijstvom podkralja i tajnika mu, prvu noć kad stupiše na irsko zemljište; a u Westminsterskoj opatiji neustrašivo brani svoju domovinu div O' Connell. Vlada šalje vojsku, dvostruči mjere — oni bezobzirni. Nasljednik prijestolja, princ Wallesa dolazi u Dublin, tjeraju ga zviždanjem. Kuda će se tako? Može li se tako naprijed? počelo se pitati englesko javno mnijenje.

Megjutim se ustrojila megju Ircima parlamentarna stranka, čije vodstvo preuze nakon O' Connella, glasoviti Parnell. Silna duha, jamačno je pogodio novo doba, i odlučio povesti narod svoj, drugom stazom, k cilju. Bogat i ugledan, a vanredno nadaren, organizirao je patrijote i metnuo im se na čelo; a oni ga priznadoše vodjom, sasvim da je bio protestanat. I ne pogriješiše, jer pod njegovom upravom slaviše mnoge pobjede. Oružje kojim je najragje vojevao, bila je obstrukcija. Svak mu se divio, a protivnici ga poštovali.

U to doba ukinuše inglezi prevlast anglikanske crkve u Irskoj, i dadoše katolicima jednako-pravnost. U tu veliku reformu uplete svoje ime neumrli V. S. Gladstone, rodod Englez. Kao jedan o prvih živućih umova i haraktera, osjetio je nepravdu učinjenu Irskoj, i glas, koji krepko podizaje za potlačene, tugje narode, još ga krepčije podigne za potlačene svoje zemljake, za oporavu jednog dijela svoje lijepe domovine. Polovicom osamdesetih godina po treći put postade ministrom i predloži zakon o irskoj autonomiji. Nu zadnji čas odbjegnu ga jedan dio stranke, pod vodstvom lorda Hamiltona, i prouzroči pad kabineta. Sabor bi razpušten, a narod se izjavi proti reformi, bi-

rajuć većinu unionista. Kraljica pozove lorda Salisbury-a da sastavi ministarstvo i taj je vladao poduprt od torryjevaca i liberala-unionista, kojim postade vogjom Chamberlain, namjesto Hamiltona koji se morao seliti u kuću lordova, usljed smrti svoga oca vojvode od Devonshira.

Tjesniji postadoše tada odnošaji megju gladstonovim liberalcima i Parnellovim Ircima-narodnjacim. Salisbury pokuša uništiti Parnella i odatle „Timesova“ parnica, kojom mu ne naudi; al mu iskopa grob podkupljeni suprug crnooke preljubnice. Parnell je pokopan za uvijek, a Irci se razdvajaju. Salisbury utječe se opet koersiji, koju leader liberalaca napada oružjem razbora i čovječnosti, a oko njega kupe se i Irci. Drže se sastanci po svim krajevima zemlje, predobiva se javno mnijenje za pravednu stvar. U golemu meetingu u New-Castle sastavlja se program potpuno radikalni. U naknadnim izborima narod daje glas liberalima, i konservativna se većina tanča. U to nadogjoše novi izbori.

„Revue des deux Mondes“ o združenju crkava.

Ovaj oglašeni francuski dnevnik, u sveski minulog marta, donosi pod naslovom: „L'union des Eglises et l'Eglise orthodoxe“, zanimivu raspravicu u kojoj se razlaže o duhu i načelima crkve katoličke i crkve grčko-istočne, a piscu je glavna namjera da istakne raznovrsne opreke što postoje izmegju jedne crkve i druge, koje su, po mišljenju pisatelja, takove naravi da čine združenje crkava u sadašnjim okolnostim veoma mučnim, ako ne nemogućim. Rasprava je uopće dosta objektivna, najpače gdje se opisuje sadašnje stanje i raspoloženje duhova u istočnoj crkvi. Najveća zapreka koju pisac nalazi sjedinjenju crkava sastoji u žestokoj oporbi, na koju od strane državnih vlasti nailazi svaki pothvat i pokušaj za sjedinjenje, dok s druge strane u samim istočnim crkvama nema toliko duha i kreposti da se, kad bi i htjele, otmu uplivu države, koje su ih sasvim pod svoj jaram podvrgle. Evo kako o tome veli pomenuti francuski dnevnik: „Ali ako država ne nalazi koristi da se odreče svoje oblasti nad crkvom (istočnom), nalazi li koristi crkva da smetne sa sebe skrbništvo države? Želi li ona u združenju sa rimskom crkvom naći nezavisnost i slobodu? Ne cijenimo. Najprvo kad bi to ona i htjela, nebi bila u snazi da se bori s državom. Drugog oružja proti državi ona nebi našla osim vjere svojih pripadnika. Nabožni osjećaji Grka odviše su površni a i vjerovanje njihovo od nazad pò vijeka odveć je oslabilo, da bi puk mogao podupirati crkvu u njezinoj borbi proti državi. U Grka je duh bitno svjetovnjački, a takav duh megju njima još se veće razvio usljed nauke rasijane megju njih otkad postigoše nezavisnost. Slavjani su „mistični“ i vjeruju, ali je njihova vjera odveć stegnuta na forme, da bi dopuštala i samim svećenicim da prime preinake koje bi združenje s Rimom izazvalo? (Ur.) pa i samo svećenstvo zadojeno u formalnostim kako i pastva njegova, nebi htjelo da preuzme inicijativu tih preinaka. Napokon kod Grka, kao i kod Slavena, svećenstvo nije odijeljeno od svjetovnjačstva kako što je to u rimskoj crkvi: ono ne sačinjava stališ-napose; njegovo življenje pomiješano je sa življe-

njem svjetovnjaka i može se kadgod hoće pridružiti svjetovnjačkom življenju; kao takovo ono dijeli sa svjetovnjačtvom narodnosne težnje. Znati je pak, da kod istočnih pukova narodna dobića izvagaju se u ime pravoslavlja.“

Žalosna istina! Grčko-istočno svećenstvo smatra kao da je svoju zadaću u svijetu i narodu potpuno izvršilo, kad je svoju pastvu odvrćalo od Rima i činilo joj da sve to većma zamrzi na „Latine.“ Istočnoj crkvi ne samo manjka jedinstvo, nego joj manjka i sama težnja za jedinstvom. Iz njezina se krila nigda ni ne diže glas za sjedinjenjem! Ona kan da je posve zadovoljna ropskim stanjem u kome se nalazi kao sluškinja raznih država i državnica na istoku, koje se inače koja će ju bolje za svoje svrhe izrabiti. Lijepo o tome veli francuski dnevnik: „Istočna crkva postavši državnom crkvom, prometla se u narodnu crkvu... Za Ruse, pravoslavna crkva jest crkva ruska, kako je to za druge države crkva grčka, ili crkva srpska, ili bugarska. Dosljedno tome kod naroda prevjernih i dobroćudnih kao što su Slaveni, razvitak narodnog ponosa imao je prijati razvoju ponosa vjerskog. Vjera je a da se čovjek ne osjeti, postala formom patriotizma i puk se navikao da narodne dobitke smatra vjerskim dobitcima.“ — Sdrugim riječima nije smatran kao pravi Rus, ko ne pripada „pravoslavnoj“ ruskoj crkvi, niti pravim Srbom, ko ne vjeruje u srpsko pravoslavlje, niti pravim Grkom ili Bugarinom ko nije pripadnik istoimenih pravoslavnih crkava. Može li biti gore besmislice?! A ipak je na žalost tako, a što je gore i žalosnije to je da grčko-istočno svećenstvo u ovakovim nazorima ne vidi nikakve pogibelji za svoju vlastitu crkvu, već nasuprot prima kao spasonosnu jednu nauku, koja prije ili poslije istočnu crkvu, kao crkvu, ima dovesti do potpunog rasula i samoubojstva.

Opisavši veliku potištenost u kojoj se nalazi sadašnja grčka iliti anatolska crkva napram turskoj vladi, prelazi francuski pisac da potanje govori i o onim balkanskim narodima, koji su se pomoću Evrope oslobodili osmanlijskog pritiska, te o njima veli ovako: „Ali su ti narodi bili nepotpuno otkupljeni, tako da je svaki od njih stvorio za se neku vrst iredentizma, a u krajevima gdje se miješa vjera s narodnosti, vjera je postala formom toga iredentizma.“ — Velika hvala francuskome piscu što nas je ovim značajnim riječima još bolje utvrdio u onome o čemu smo mi već davno bili osvjedočeni, biva da je srpstvo od pravoslavlja nerazlučivo. Srpskom iredentizmu sjedište je Beograd. Odatle se on širi napram zapadu istoku i jugu, ter zahvaća Hrvatsku, Bugarsku i Macedoniju. Forma tog srpskog iredentizma jest pravoslavna vjera, ali ne koja mu drago, nego pravoslavna srpska. Na temelju te državne vjere imalo bi se obnoviti i utvrditi negdašnje Dušanovo carstvo. Ovo je namisao i program svih koji se „Srbim“ krste i u sveto pravoslavlje vjeruju. Uzme li se kao izhodište ova ideja od sebe se tumači vas rad i postupanje Srba u kojemu god kraju oni se nalazili. Primum movens polazeći iz Srbije i Beograda, svi ostali manji ili veći točki zasagljeni po Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj i Dalmaciji i drugdje, vrte se onako kako su prvo maknuće primili, i svukud je srpska vjera forma srpskog iredentizma. Naši tako zvani dubrovački Srbi sačinjavaju najzadnji točak na velikim kolima pravoslavnog srpstva; ali taj umišljeni srpsko-dubrovački točak čini da se kola k zadnjoj zamjeri još bolje i laglje gibaju u koliko dubrovačko katoličko srpstvo, premda neznatno, služi pravoslavnom srpstvu za „opsjenu prostote,“ kako bi rekao stari Starčević.

Srpski vjerski iredentizam, o kome govori francuski pisac, jest naša nesreća, rak-rana cijeloga našega naroda. On je onaj što nas dijeli u dva tabora, na korist trećega; on goji mržnju, muti pojam o narodnosti i sve to većma nas odaljuje od općenitog našeg narodnog cilja. Nužda je ipak da se mi Hrvati proti njemu borimo, kao proti duhovnoj zarazi, koja odasvuda prijete da nam okuži zdravo narodno tijelo. Pogibeljna je ta borba, pošto zaraza dolazi od bližnjeg nam i najrodnijeg plemena, kojemu bi imala biti zadaća da s nama jednaku sudbinu dijeli. U nenadanom kakovom ev-

ropskom zapletaju, događaji nalazeći nas u omrazi i neslozi, mogli bi prouzročiti propast i jednih i drugih. Ali nije kud kamo, Hrvatima duševnost nalaze da se svim silama bore proti stuji srpskog vjerskog iredentizma, dogodilo se štogod se dogodilo!

Svoju raspravu o sjedinjenju crkava zaglavljuje francuski pisac ovim lijepim riječima: „Deset je vjekova prošlo od Fotijeva raskola a da se nije na putu pomirenja nijedan korak učinio. Jeli nije ovo razlog da se očaja i da se djelo mržnje i strasti nehajstvom potvrdi? Nipošto. Što su napokon deset vjekova napram otajstvu budućnosti? A kad bi se i drugi vjekovi pristavili prošlim a da se djelo sjedinjenja ne ostvari, sveg je lijepo da sred nesloga i potištenosti ljudskih podigne se kadgod glas čisti i vedri, kao onaj Leona XIII, koji svrha Isukrstove Stolice čini ljudima nadazrijeti kraljestvo mira i dobrote na zemlji.“

Za hrvatski jezik u trgovini.

Trst 7 Aprila. *)

U svoje vrijeme i „Crvena Hrvatska“ donijela je okružnicu trpanjskih trgovaca upravljenu trgovačkim firmama u Trstu, Rijeci i Beču kojom javljaju da će unaprijed u trgovačkim poslovima samo hrvatski dopisivati i da neće primati putujuće agente, koji hrvatskog jezika ne poznaju. — Većina trg. firma odazvala se je rado njihovu pozivu priznajući da je njihov zahtijev pravedan; ali našlo ih se je nekoliko, koji jedino iz mržnje protiv našemu narodu i jeziku, nijesu hotjeli nipošto hrvatski dopisivati. Izmegju ovijeh osobito se ističe nekakova firma „Mann & Rossi“ koja trguje sa drvljem; s toga je dobro da ju svi tamo upoznaju. Preporučamo našim trgovcima koji su do sada bili u poslovnoj svezi sa ovom židovskom firmom, neka ju nauče kako se mora poštovati jedan narod i jezik s kojim se žive, a to će najbolje pokazati ako unaprijed pretrgnu svaku poslovnu svezu sa istom. U Trstu imamo osobito u ovom predmetu, više narodnijeh poštenijeh firma koje su mnogo jače i solidnije od gorispomenute. Izmegju ostalih vrijedne su preporuke slijedeće: Jakov Mankoć, Gugl. Cavalieri i Frano Laurić. Neka se dakle na ove obrate svi naši trgovci koji trguju s drvljem. Kako u Trstu tako na Rijeci i u Beču naći će solidnijeh i poštenijeh firma, koje su pripravne naš jezik poštovati.

Pohvalni primjer trpanjskih trgovaca počeo slijediti i mnogi drugi trgovci iz Dalmacije, ali ne u onolikoj mjeri kako je bilo očekivati. Poznati su nam mnogi i mnogi trgovci, koji se u svakoj prigodi ističu kao veliki hrvati i tobože radikali, koji povrh svojijeh dućana imaju velike hrvatske natpise a neki dapače i trobojne, a ipak i dan današnji iza kako su trpanjci razbili led slijede ne samo talijanski dopisivati nego, osim hrvatskog natpisa, sva njihova trgovina ima isključivo talijanski karakter. —

U Dalmaciji talijanski jezik gospodari još jedino u c. k. uredim i u trgovini; ali dokle gospodari u uredim nije naša krivnja, dočim u trgovini mi smo sami krivi, a kada sami ne znamo ili nećemo da poštujemo svojega jezika kako možemo to zahtijevati od drugoga?! Mnogi misle da bi služeći se svojim jezikom materijalno štetovali, jer da ne bi možda bili dobro posluženi; ali u tome se jako varaju. Neka im služe za primjer Bosna i Hercegovina, koje su mnogo veće od Dalmacije a ipak ove pokrajine služe se samo hrvatskim jezikom u svijem svojijem trgovačkim poslovima i dopisuju hrvatski sa Trstom, Rijekom, Bečem i Budimpeštom, pa ipak su veoma dobro služeni.

Bilo bi dakle jednom vrijeme da se otresemo starijeh presuda i tugjinstine, te da u svakoj prigodi pokažemo svijetu da smo narod sa kojim treba računati. Najbolji ustuk talijanaškoj „Lega Nazionale“ koja se je u zadnje doba i po Dalmaciji počela širiti bit će, ako svi hrvati i u svakoj prigodi budu svoj jezik upotrebljavali i isticali. Mislimo da su baš trgovci najprvi na to pozvani, pošto su oni najneodvisniji stališ, tim više što se ovdje ne radi o nikakvoj novčanoj žrtvi, već dosta je imati malo dobre volje. Na taj način učinili bi svojoj otadžbini ne male koristi. Pomislimo samo

*) Radi znamenitosti predmeta dajemo ovdje mjesta ovom dopisu. Uredništvo.

osim moralne koristi, koliko bi naše mladeži našlo zaslužbe kada bi svi tamošnji trgovci isključivo hrvatski poslovali i dopisivali. Nije li sramota za nas da u Dalmaciju dolaze svakakovi putnici samo ne hrvati?! Nije li sramota da ih imade i takovijeh, koji već 10-15 godina putuju po Dalmaciji a da nijesu ni dvadeset riječi hrvatski naučili? Svi većinom mrze naš jezik i ruju proti njemu kada im se samo prigoda pruži. — Poznato nam je, da putujući Dalmacijom mnogi kupe prinose za talijanašku „Legu“; a pomisliti da takovi ljudi žive našijem novcem i da smo sve sami toj kri-

Ovo redaka napisasmo u namjeri da ovo veoma važno pitanje ostane na dnevnom redu i da se barem djelomice pospiješi njegovo riješenje.

Govor O. Urbana Talije

izrečen prigodom zadušnica za dr. Frana Račkoga u Dubrovniku.

(Nastavak.)

Ove kreposti i njegova svećenička djelatnost nije samo bila poznata i razvijala se u uskom okviru jedne Biskupije: sizala je čak dosta dalje preko tih granica. Veliki pokojnik sa biskupom Štrosmajerom sačinjao je ugalni kamen, na kojemu dolazila su u doticaj sva ozbiljna političko-crkvena i znanstvena pitanja izmegju istoka i zapada, koja pitanja on je svojom velikom dušom prepunom krćanske ljubavi, daleko od svake pretjeranosti gledao da riješi, i da svede, ostranjujući svaki sukob, prama istini i probitku vjere, čija je prava neustrašivo branio, i svoga naroda, komu je vas svoj život žrtvovao. U Vatikanu njegova je riječ bila u velike cijenjena, i uvažavana; Leo XIII. na osobiti ga način častio i ljubio, njegovo ime kod srodnih nam naroda bilo je ime ljubavi i mira, sloge i jedinstva.

A što nas više zanaša to je: da on svu slavu svoga imena, što se je u nakrst svijeta širila, obavijao je plaštom čednosti i krotkosti: nikada nije za slavom svojom gramzio; nikada sebe nad drugim istakniva; nikada ni hvale ni nagrade tražio; i isti emolumentum što je za svoj rad od Akademije zaslužio, nikada nije primio. Bio je Rački (reći ću vam sa Biskupom Štrosmajerom) prava slika i prilika svećenika po srcu Jezusovu.

Evo, Gospodo, kratki nacrt Račkoga, kao svećenika

Bilo 9 studenoga 1880 oko 7½ sati u jutro. Rački je čitao s. Misu u Prvostolnoj Crkvi. Na jedan put stane zviždja, buka, štropotanje, lomnjava po tomu velebnomu hramu, gibanje velikih stupova: ruši se svod u Presbiteriju, diže se silni prah, nastaju tmaste i stravične tmine. Bio to veliki potres. A Rački? svijestan velike pogibelji, što tu prijeti, sama dva koraka uzmiče, Bogu svoju dušu priporučuje, žali na težki udes, moli za spasenje svoga roda: jasni primjer potpune sklonosti Božjoj volji, potpune mirnoće njegove savjesti, postojanosti pred najvećom pogibljom! Odanost, sklonost, mirnoću, postojanost, što je hranio i pokazao sve do u zadnjoj teškoj bolesti, sve dokle je izdahnuo veliku svoju dušu!

Tužni Zbore! Uz sve ove vrline i kreposti, zabave i zasluge, što no ih je Rački stekao kao uzor-svećenik; prisvajao je i one velikoga učenjaka: pravo čudo da je ona duša mogla u sebi kriti toliko blaga, ako se obazremo na vrlo slabe čovječijske sile. Svojom dušom dalekovidnom u shvaćanju, odvažnom u oživotvorenju, prepunom svestrane ozbiljne nauke, a oblitom zanosnim žarom svega što je uzvišeno, lijepo i dobro; shvatio je dobro zahtjeve današnjih vremena: zadaću naime znanosti da osvijesti narod, da ga turi u kolo drugih naprednih naroda, brišući mu sa lica mrski pečat prezira. Ovaj mu je idejal stajao pred očima, za kojim je pregnuo, i sebe uprav žrtvovao: i to na osob u dva pravca: osnućem i ravnanjem Jug Akademije: udaranjem temelja domaće povjesti. — Tek mu Biskup Štrosmajer svoju namisao o Akademiji otkriva, buktu mu u duši pravi žar, on o tomu duboko misli, snuje, uči, te odatle potiče na javnost godine 1860, dugi niz članaka, opazaka, rasprava; kao n. p. — O osnuću Akademije — Jugoslavenska Akademija — Jugoslavenska Akad. napram povjestničkom

društvu i matici ilirskoj — Riječ o jugoslavenskom Akad. Sveučilištu, narodnom Muzeju — Teški porod Akademije. Podiže se Akademija god. 1867; njome treba organizatornog duha, i brižne ruke, koja bi ju još njeznu negovala i gojila: i nalazi je u Račkomu. On već od njezina prvog postanka, postaje joj predsjednikom, posvećiva joj svoj veliki um, svoju svestranu kulturu, svoj neumorni i požrtvovni rad, da joj sila jača, ugled svjetla, u svezu dovede sa prvim evropskim te vrsti zavodima. Lebdi mu pred očima da cilj znanostima i umjetnostima nije, niti može drugi da bude, do uzdignuća i oplemenjenja čovjeka i naroda; a da se to samo postići može ako znanost bude služiti istini na vjeri naslonjenoj, ako budu narodi crpiti svoje intelektualne i moralne sile iz Propela. Ovim pravcem on udara; ovaj ideal: Bog i domovina provire iz njegovih djela, težnja, rada kroz vas život, što ga znanosti posvetio; osjeva iz njegovih govora, što ih pred Akademičkim Zborom drži. „Rad Akemije“ (v. Ljetopis J. A. g. 1888) treba da oživljuje „naj duh, po kojem znanost oplemenjuje čovjeka i narod; a to biva onda, kada znanost služi istini i višim idealnim ciljevima. Znanost ne smije se ni pod ikoju cijenu podniziti do skutoonoše, neistine i nepravde, do puka ratila sile i časovitih hirova moći. Što pjesnik dovikuje guslam, tomu propovjedniku prošlosti vjestniku budućnosti: Digni oči k nebeskoj vedrini, zagledaj se u svijetla nebesa, iz kojijeh vječna ljubav bljeska; iz njih čitaj.“ (nastaviće se).

Pogled po svijetu.

— U zastupničkoj kući u Beču na 10 tek. pri raspravi o proračunu Česi demonstrativno govorahu česki i zahtijevahu krunisanje kralja u Pragu i državno pravo. Gregor žestoko napade na vladu i na grofa Hohenwarta. Pak tada na koaliciji, Poljacima i češkom veleposedu. Napao je na Plenaru, Madejskoga i na ministra-presjednika Windischgrätz. Reče da je iznimnom stanju kriv namjesnik. Velika buka u kući, pa kad se umirila Windischgrätz izjavljuje da neće dalje govoriti. — Pri raspravi dispositionfonda govoriče Perić. — Zastup. Biankini krenuo je iz Zadra za Beč na 11 tek.

— U Bugarskoj u raznim gradovima bilo je krvoprolića među narodom i vojskom. — U Srbiji novo ministarstvo napokon se ustrojilo.

— Njemački Cesar bio je u Mlecima sjajno dočekan. Povratio se u Opatiju. Javljaju da se misli prošetati i po našoj Dalmaciji.

— Iz Španjolske ima oko polovine ovog mjeseca prispjeti na poklon Papi 15.000 hodočasnika.

Domaće viesti.

Prijenos kosti hrvatskoga pjesnika Luke Botića. — Zaključivši splitsko općinsko vijeće da se splitska općina prihvati prijenosa smrtnih ostataka pjesnika Luke Botića, u istom Splitu ustrojio se posebni odbor, presijedan od Dra. Gaja Bulata, kojemu je svrha sabirati dobrovoljne prinose toli za prijenos, koli za dostojnu grobnicu prahu pjesnikovu. Odbor je za to, danom 18 marta, upravo poziv na Hrvatski narod, potičući ga na iskaz pieteta „prama uspomeni prvoga hrvatskoga rodoljuba i književnika iz otuđenoga Splita.“

Nadat se je da će vas hrvatski narod, za čigovo je jedinstvo pokojni pjesnik toliko radio, i toliko ga ljubio, brojno se odazvati Odborovu pozivu. Novci se šalju ujedno s popisnicom „Botićevu Odboru“ u Split, a na ruke blagajnika Dujma Mikačića.

Iskaz proti Košutu. — Kako prošli put javismo zagrebačka mladež, slijedeći savjet gg. Dra. Franka i Mazure odustala je od demonstracije proti Košutu. Zagrebačka „Hrvatska“ ovako stvar obraziluje: „Da je sveučilišna mladež izvela svoju nakanu, to bi se bez sumnje u stanovitim krugovima zlo shvatilo i ta bi se demonstracija smatrala srestvom reakcije. Hrvati, i ako vazda vjerni svojoj dinastiji i svome vladaru, bore se za svoju samostalnost i slobodu; Košutova pak slava u Budimpešti sinatra se po čitavoj Evropi impozantnim izražajem težnja jednoga naroda za njegovu slobodu. Kad bi dakle hrvatski sveučilišni građani priredili spomenutu demonstraciju, moglo bi se to tumačiti, kao da su ustali proti općenitom mnije-

nju Evrope. A takva šta ne smije se više dogoditi u Hrvatskoj. Hrvati stjuću svoju slobodu, znati će cijeniti i tugju i nema nikoga ko bi ih mogao upotrebiti orugjem proti čijoj slobodi. Takovo shvaćanje ne protivi se geslu hrvatskoga naroda, ne protivi se ideji cjelokupnosti i slobode hrvatske domovine, i niko na svijetu ne može, da Hrvatima upiše u grijeh, što neće da demonstriraju proti slobodi magjarskoga naroda.“

Za Društvo sv. Ćirila i Metoda u Istri. *) sakupilo se je u Trpnju prigodom vjenčanja Dr. Mate Burakovića obćinskog liječnika sa g. Mari-com Ivetta iz Trpnja: Dr. Mate Buraković kr. 4; Ante Ivetta kr. 2; Duje Vežić kr. 2; Ane Markela kr. 2; Stjepan Ilijić učitelj kr. 1; Ante Belin stariji kr. 1; A. Botteri tajnik kr. 1; Kapetan Tomašević kr. 2; Don Ivo Fabris kr. 1; Mato Mrčić kr. 2; Kapetan Vidoš kr. 2; Ivan Miletić komesar kr. 1; Oreste Fabris kr. 1; Ante Belin mlađi kr. 1; Ante Glavina kr. 1; Don Stiepo Marković župnik kr. 1; Kapetan Maćela kr. 2; Dr. Ferri, načelnik kr. 2; Lujo Berić kr. 2; Ivan Mrčić novč. 30; Baldo Brigović novč. 30. Usve kruna 32 i 20 para ili f. 16 i 10 novč.

„Historik, koji istinu ljubi!“ — Pod ovim naslovom čitamo u „Obzoru“: Izisao je 1 i 2 svezak smotre „Ungarische Revue“, što no se izdaje potporom magjarske akademije. U tim svescima nalazi se historijska rasprava dubrovačkog profesora Josipa Gelcicha pod naslovom: „Eine Seite mittelarterlicher dalmatiner geschichte“. Nije nam namjera da govorimo o samoj raspravi, nego čemo samo upozoriti, kako taj historičar poput drugih nekih pod plaštem znanosti zašućuje hrvatsko ime. Stanovnike naime dolnje Dalmacije zove dijelom svoje rasprave sad „Dalmatiner“, sada „Slaven“, sada „Serboslaven“, a nigdje ih ne zove Hrvatima, što oni zaista ne samo danas, nego to i u srednjem vijeku bijahu. Jao si ga historiji, kad joj služe takovi falsifikatori!“

„Glas Crnogorca“ službeni organ crnogorske vlade, pišući o Košutu, veli, da njegove dvije najveće pogreske bile su, što nije htio živjeti u suglasju sa ostalim ugarskim narodnostima, i što nije htio priznati državno hrvatsko pravo (Kako i naši Srbi. Ur.)

Eppur si muove! — „Smotra“ doznaje da su Prizivnom Sudištu u Zadru počele dolaziti od Vrhovnog Sudišta u Beču presude na hrvatskom (ona veli: srpsko-hrvatskom) jeziku.

Električna rasvjeta. Telefon. — Općinsko Vijeće grada Zadra dobilo je od Namjesništva povelju da može zavesti skladište za opću električnu rasvjetu grada. — Ravnateljstvo Pošta i Brzjava za Dalmaciju priopćilo je odluku ministarstva trgovine, kojom se odobrava ustrojenje državne telefonske mreže u Spljetu.

Posjedicu klauzole. Pišu nam iz Rata: Ova-mo ove godine ne spravlja se obilna ljetina, jer nemamo kiše. Naše vino, radi nesretne vinske klauzole, prisiljeni smo prodavati za sasvim nisku cijenu. E da kadgod Bog providi i za nesretnu našu Dalmaciju!

Prosvjed. Sveučilišna mladež zagrebačka odlučila je prosvjedovati proti umirovljenju vrlog profesura Dr. Breščenskoga.

Novo Zagrebačko kazalište. uprkos zahtjevima građanstva, gradiće se na sveučilišnom trgu, jer tako hoće Khuen-Herdervary!

Kosut list. Čitamo u americkom hrvatskom listu „Chicago“: Sve americkanske novine u velike slave magjarskog rodoljuba Lajoša Košuta, te vele da je isti rođen dne 27 travnja 1802 u Monoku, županije Templin, u sjevernoj strani Ugarske. Njegov otac Andreas Košut potiče od jedne veoma stare i uvažene hrvatske obitelji (Croatian Family); — Tako dakle vidimo i ovdje da ne rijetko budu sami hrvati najveći neprijatelji Hrvatske!

Gradska Kronika.

Naš novoimenovani presvj. Biskup Dr. Josip Marčelić položio je prošlih dana u Beču na ruke Nj. Vel. Kralja običajnu zakletvu. Njegova prekonizacija u Rimu neće slijediti prije 18 došastog junija, jer je za taj dan odregjen tajni papinski konzistorij, dočim će se javni konzistorij držati na 21 istog mjeseca. — Presvj. biskup boko-

*) Zakasnilo (Uredu.)

kotorski Radoničić bio je ovih dana ovdje na prolasku vraćajući se iz Rima i Beča, gdje no je bio najdobrohotnije primljen.

Imenovanje. — U Povjerenstvo Javne Dobrotvornosti bjehu imenovani od strane Općine u zadnjoj sjednici gospoda: Dr. Baldo Podić, Dum Stijepo Tomašević, Ivo kap. Bogojević i Mato Gjurisić; to jest oni isti koji su bili do sada. Dognajemo da su prva trojica tvrdo naumili odreći se časti, prvi radi velikih posala, drugi radi porušena zd ravlja, a treći radi silnog truda što je ulagao brineći se za mnogovrsne siromaškenevolje kao dosadašnji najradiniji član povjerenstva, i radi dalečine stana, koja mu je priječila da prisustvuje sjednicama istog Povjerenstva.

Uspomena trešnje god. 1667. — Prošli petak, 6 aprila, u Stolnoj Crkvi bi održana funkcija, a iza nje zavjetna procesija u crkvu sv. Spasa, uz silno mnoštvo puka, na uspomenu velike trešnje, da unaprijed ukloni Bog od nas ovaj strahoviti bič. — Sve je teklo u redu da nije moglo ljepše, samo se je opazilo, kako i prošle pute, da načelnik Gondola ide pod samim baldakinom što pokriva Svetotajstvo. Pitamo, koje je dostojanstvo u gosparu Franu, da on može činiti nešto što ne čini ni Cesar u Beču?

Ostavština. — Pok. Marija ud. Hajtilović, koja je umrla u Mlecima, ostavila je svotu od 3000 forinta da se odmah razdjeli među sramežljive gradske siromahe. Razdioba slijedila je ovih dana kod Općinskog Ureda. Pokoj duši plemenite dobročiniteljice!

Zadušnice za pok. šibenskog biskupa Fosca bile su držane jučer u 10 sati u Stolnoj crkvi od strane preč. stolnog Kaptola.

— **Nova autonomaska popjevka** po našim gradskim ulicama dosad nečuvana, zvuči ovako: Nella patria di Avoscanti, non se parla che 'l taljan! — Pazar! truke! Što govore „Srbi“?!

Diskoras na Poljani.

Ivo. — Ha, ha, ha...
Vlaho. — Koga se jada smiješ?
Ivo. — Kako nećeš čoeće božiji kad me toka po staros čuti nekakvih što se ne bi ni vragu u snu snjelo.
Vlaho. — Danu neka čujem.
Ivo. — Idem ti jučer iza Gospe za poč u Karmen vijet nekakav poslo. kad od nekle sve neko brebonji: Rad-ji-ka... ma-li...; a neko opet gje koregava i govori: ma nije čae Radujika nego Radujica... i jučer sam te glavio da se ne lega trobojnika nego trobojica!
Vlaho. — Pa što se čudiš? To su ti djeca kompitala u skuli ženskom.
Ivo. — Kakva djeca, ne stucij; to ti je, vrazje, bio Abele in persona, a zalegavo ga je njegov isti mali. Dušeti oli neznam gje stoji, to se iz njegove kuće čulo, pak mu poznim manjifiko glas.
Vlaho. — Knšpito, ova merita što hoćeš. A reci mi malo kako se on to dečido.
Ivo. — Fjorini, fjorini, moj Vlaho; pa ti ima i ono njihovo proverbio: O magna sto osso — o salta sto fosso!
Vlaho. — Capisco... e compatisco. Valja premisliti na kmaru od Komerčija, a bogme i na sve ostalo, jer ti više talijano skili kako ono lukjernica kad jom primajka ulja. Riječeš mi da ako nema ulja, ima čerina, ma...
Ivo. — Te tvoje konsideracioni nijesu za baciti; ma da reci mi, molim te, koga se vruga prpoši i lakardija po Dalmati?
Vlaho. — Moj dragi, valja da i njegovijem da malo pepela u oči i prikaže da i on nešto čini.
Ivo. — To ti je, kad sumaš sve zajedno, ona frančeza: aržin fé tū. I Bog mi stobom!
Vlaho. — Počekaj malo, kurioz sam nešto znati.
Ivo. — Para mi da je i tebe uhitio morbin jutros. Što je to?
Vlaho. — Reci mi što je Lukin s nosom?
Ivo. — Per dio! nećeš da bude? Matej je bio dekoran.
Vlaho. — Kakvih potežeš? A čuj još nešto...
Ivo. — Vigji ga!...
Vlaho. Što je da se svijeh ovijeh dana gospar Frano onako teribilo dereći na Komuni?
Ivo. — Dodijali mu siromasi. Kako ćeš znat pokojna Mare Hajtilovića ostavila dinara da Bog pomože da se razdjeli siromasima od grada. Siromasi dolazu na komunu a on se ni njih dereći.
Vlaho. — A što ćeš valja mu što od odbit i na glasinu.
Ivo. — I koju vraziju glasinu! Imaš li me još stogod pitat?
Vlaho. — Za sad para mi se da nemam.
Ivo. — Adio.
Vlaho. — Arivederci.

Književnost.

— **„Svibanjski Ružičnjak ili Marijina po-
božnost u Svibnju“** po Vaseru preveo Cvjetko Ru-
betić. Strana ima 320 u šestnaestini. Dobiva se u Zagrebu kod prof. Cvj. Rubetića tvrdo vežan po 40 novč. Ko naruči najmanje 5 knjižica, njemu se plaća i poštarina. Knjižari dobivaju 20 o/o po-
pusta. Knjižica zbilja vrijedi da ju ima sva kato-
lička hrvatska kuća.

— **Djele Dra. Ante Starčevića.** Izdaje „Od-
bor kluba stranke prava.“ Knjiga II. Predstavke.

— **Ljetopis.** Ogled po hrvatskomu Narodu; Sv. II. god. I. Uređuje: Milan Grlović.

JAVNE ZAHVALE.

U preteškoj žalosti, u koju nas zavede rana smrt naše neprežaljene sestre i tetke

M A R E

ne možemo a da ovijem putem iz svega srca ne zahvalimo svoj onoj gospodi, koja na kojimudrago način pobrine se da nam bol i tugu ublaži.

Osobitu dužnost smatramo da izrazimo naj-srdačniju našu zahvalnost prijateljima i susjestvu, te za vrijeme bolovanja naše mile pokojnice nastoje da je utješe i razgovore. Takogjer osobita zahvalnost svoj onoj gospodi, koja se požuri da nam iskaže sažaljenje i saučešće i sve moguće učini da nam nezaboravnoj pokojnici sproved čim ljepše ispane, otprativši u velikom broju mrtve ostanke do hladna groba. Napokon svijem prijateljima koji iz daleka pismima i brzojavkam nastoje da nam tešku bolest utaže budi srčana i vječita zahvalnost. Još jednom budi svijema i svakomu nezaboravna hvala.

Dubrovnik, 14 Aprila 1894.

Frano Dabrović

Božo Dabrović

Kate Dabrović za se i za sestrice.

Prigodom smrti gospodične Mare Dabrović bi udijeljeno na uhar siromaha od obitelji Bibica f. 10; od Injacije Amerlinga f. 10; od Mata kap. Marinovića f. 5; od Dr. prof. Possedel f. 6; od Iva Kosovića f. 3; od Paska Joba f. 5; od Vlaha vit. Jastremski f. 2; od Zipfel f. 2; od Vlaha vit. DeGiulli f. 10; od g. Ane Stjepović f. 5; od obitelji Nikolović f. 6; od g. Boža Markovića iz Rijeke f. 5.

Obitelj Dabrovića udijelila je na uhar siromaha f. 50.

Povjerenstvo Javne Dobrotvornosti.

Hrvatsko pripomoćno društvo u Beču primilo je u svoje blagotvorne svrhe, naročito u svrhe utočišta, koje podržaje za uboge hrvatske djake visokih škola u Beču, od slavnog ravnateljstva di-
oničke štedionice u Križevcih 25 for.; od slavne narodne čitaonice u Spljetu 20 for.; od gosp. Andrije Kottasa-Heldenberškoga č. k. podpukovnika u Beču 2 for.

Mi se ovim u ime naših štićenika velikodušnim darovateljem što toplije zahvaljujemo.

Hrvatsko pripomoćno društvo
u Beču, 28 ožujka 1894.

Predsjednik

Tajnik

Dr. K. Kozić

Franjo Vahčić

dvorski i sudbeni advokat

c. k. državni činovnik.

5 do 10 Kruna

na dan nudi poslovnica onim osobama, koje bi poduzele jedno unosno zastupstvo. Veoma prikladno kao nuzgredni posao. Pisma se šalju na Mecantil-Bureau, Zwittan (Mcravska).

Kod Knjižare D. Pretnera u Dubrovniku nalazi se na prodaji:

GOSPA OD LURDA

POVIJEST I MOLITVE

treće izdanje

u kome su priložena druga bogoljubna djela za svaki dan, za sv. misu, pričestćenje, i za šest nedjelja svetoga Luigja, uz druge bogoljubnosti.

U-16. str. 270 franko s poštom nč. 65.

Frano Supilo, izdavalac.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

W e i s s a

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Ovih dana prispjele su nove Štrcaljke za polijevanje loze

„Vermorel,“ i „Non plus ultra“ i drugih vrsti, te se nalaze na prodaji kod
NIKA PAPE u DUBROVNIKU

Ko će uzeti neka se na vrijeme pobrine. Oštećene se popravljaju kod istoga.

9-20

Kod knjižare D. Pretnera u Dubrovniku nalazi se na prodaji:

SVIBANJ

(MJESEC MAJ)

posvećen Bl. Djevici Mariji

ili

razmišljanja o poglavitim izvrnostima Marijina života, s molitvama i izgledima preko mjeseca Svibnja (Maja), čemu se nadodaju: Misne molitve, priprava na ispovijest i sv. pričestćenje i neke druge pobožne zabave, a zatim:

KITA PJESMICA (80)

na čast Bl. Djevice Marije

uredio Stjepan Skurk

u 16., str. XVI-412 franko s poštom 85 nov.

WILHELMOV ANTIARTHRITSKI I ANTIRHEUMATSKI čaj za čišćenje krvi FRANA WILHELMA

L J E K A R N I K A

u neunkirchenu u Dolnjoj Austriji

dobiva se

kod svih Apoteka

uz cijenu od 1 fior. a. v. za packet.

Prava Franckova kava.

Zaštitna oznaka

Gospodjo! Ne sviđaju li vam se patvorine kave? Iste tako riječi su i patvorine kave. Iste se u sandučiću i paketi, u trgovini kave kao prava Franckova kava prodaju. Iste se u tim sandučićima i paketi, u trgovini kave kao prava Franckova kava prodaju. Iste se u tim sandučićima i paketi, u trgovini kave kao prava Franckova kava prodaju.

Ja prodajem samo pravu kakvovu vidite ondje ovaj mlin kao zaštitna oznaka.

Ja neuzimam patvorinu, kupujem samo originalan zamotak sa onom zaštitnom oznakom ovaj podpis.

Tipografija D. Pretnera u Dubrovniku.

Privremeno odgovara za Uredništvo: Filip Carok.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed (za Dubrovnik): na cijelu godinu flor. 4, na pola godinu flor. 2; (za Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu): na cijelu godinu flor. 4, 50, na pola godine flor. 2, 25; (za inozemstvo) flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Irška za slobodom.

Grozničavom radinosti dade se obje strane na rad. U engleskoj je volja naroda vrhovni sudija, valja dakle narod za sebe predobiti. Vlada, ma koja bila, drži se stroge neutralnosti; za mito se u toj blaženoj zemlji ne zna, zakonom propisana je najveća svota, koju kandidat smije potrošiti, i koju mu vlada daje, a da zakona i nema. Englezi svoje savijesti ne prodavaju. Valja dakle predobiti puk razlogom. Na sve strane se agitira, drže se meetingi. Vode zaređase pokrajinom, i u svim većim mjestima drže govore, podavaju račun djelovanja, i razvijaju program. Svuda su u doticaju s narodom, da se mogu uvjeriti što narod hoće i što mu je potreba. Zene najoduševljenije, a u vassuju, idu predobijati, biraju, koji ne mogu odoljeti nježnim argumentacijama. Gladstone hoće da vidi prije smrti okunjen svoj rad velikim činom pravednosti, i putuje cijelom Škotskom, praćen od vjerne supruge, vršeć apostolat home-rula, i na tom putu mal da oko ne izgubi, kadno ga ono jedna, stara udari korom suha kruha.

Pitanje bi svestrano ispitano i razjašnjeno, te narod se odluči za Gladstonea. Liberalci sa Ir-cima zadobije 42 glasa, većine, i Gladstoneu, bi dano još jednom sastaviti ministarstvo.

Izbori su bili neustojljivo, isčekivani po svemu svijetu, a po Engleskoj febrilno. Klubovi bija-hu cijele noći krcati očekujuć vijesti. Pred uredništvima velikih novina nije se moglo prolaziti, a sobito pred Daily Chronicle-om, na čijim se pen-gjerima gledale prilike Gladstonea i Salisbury-a, ka-ko se penju po ljestvama, označenim brojem gla-sova. Iz početka bijaše Gladstone zaostao, al ga posljednje vijesti rinuše i preskoči pretiloga protivnika. — U Engleskoj konservativna stranka za-dobila većinu, ali su brojem nadkriliše Irška, Škotska i Wales, te se Salisbury morao seliti iz Downe-street-a.

U adresi na kraljicu pokaza se prvi put div-na organizacija liberalno-radikalne stranke. Prvi predlog poslije adrese bio je nacrt zakona o „Ho-me-rule-u“, ili kako ga vlada nazvala, zakona za bolju upravu Irške. U dvorani donje kuće nema prostora za sve zastupnike, al taj dan nije ni je-dan izostao, bilo je kap, sipak sve pretrpano. Kad stupi u sabornicu, iza predsjednikove stolice sije-di vogja, bijaše burno pozdravljen, aplauz je tra-jao dok nije započeo svoj magistralni govor. U njemu istaknu kakva je nepravda, nanješena Irskoj, istaknu da ona nema ni onoliko vlasti koliko ko-lonije, da je vrijeme stati na kraj toj nepravdi i povratiti Irskoj autonomiju, a i radi same koristi ostalog carstva, jer neće više zaostajati poslovi u parlamentu, ako Irška, pod novim režimom, mora procvasti, i takovu Iršku s Engleskom u buduću spajati ljubav, a ne silu.

U novom zakonu daje se Irskoj podpuna nu-tarnja sloboda, jedino su poduzeta neke garan-cije u vjerskom pogledu, da se zaštiti protestan-ski Ulster. Financije, biće u rukama Iraca, koji su dužni plaćati dio za zajedničke troškove. 89 nji-hovih zastupnika ostaje u Westminsteru, ali imaju samo pravo glasa, kad se radi o zajedničkim po-lovima.

Opozicija bijesno ustaje proti zakonu, i u sabornici, a i po meetingima kroz praznike. Salis-bury razvija u Belfastu „union jack“ i potiče Ul-ster na bunu. Gladstone mu odgovara u zgradi Corn Exchange u Liverpoolu i slavi trijumfe. U sabor-nici utječe se tada opozicija oružju obstrukcije a slijoviti pukovnik Sanderson počne i pestima, al im liberali dodjose vrha, hvala valjanom whipu Marjoribanksu, sadašnjem lordu Tweedmouthu, i zakon je glasovan. Glasovan je u kući općina, al zao ga udes zadesi: kuća lordova odbaci ga, o-gromnom većinom po tri puta, i Gladstone bi pri-siljen povući natrag nacrt za neopredjeljeno vrije-me. Nu poslao je lordima današnje uzdarje, zakon o osiguravanju radnika i zakon o župama. Prvi slijedio je udes home-rula, a drugi je stupio u krepost znatno preinačen, hvala popustljivosti Glad-stona, koji izreče tom prigodom znamenite riječi: „Medju donjom i gornjom kućom razmirica je, tra-jne naravi. Donja kuća birana narodom, ne može dozvoliti, da joj priječi rad gornja, koja nema ni-kakve odgovornosti“. To znači rat lordovima koji pretvorise svoj dio parlamenta, u konservativni klub. Te riječi pobudiše odziv, kao da je zabio čavau u lijes sredovječnih povlastica britskog plemstva. Ljuta je osveta to, za home-rule!

Irski zakon tijesno je vezan sa ostalim dije-lom New-Castleskog programa, koji je prirasao srcu naroda. Izim napomenutih reforma, doći će na razpravu još: disetabliranje anglikanske crkve, u Wales-u, a presbiterijanske u Škotskoj, jer nije pravo da te crkve uživaju povlastica gdje je veći-na pučanstva druge vjeroispovijedi; tada zakon o žestokom piću, osamsatna dnevna radnja, i zakon o samoupravi Londona, koji je skrajnje nužde, jer ošim City-a, taj grad, koji broji više pučan-stva nego mnoga kraljevina, nema autonomije.

Lordovi zabacice ove reforme, drage demo-kraciji, a ta će im suditi. To mend or to end. Popraviti ili skončati, geslo je budućih bitaka, a kraljica će popustiti javnom mnijenju, koje je ta-mo jako. O tom dosta je slijedeći primjer: Bio promaknut zapovjednikom vojske, kraljičin sin, vojvoda od Cambrida, a to je mjesto po pravici išlo jednog starog generala. Novine to iznesose, a sabornica se uskomesala. Bez razlika stranaka nijesu htjeli stvar potomiti, premda se visoke oso-be ticala, već se čulo i krupnih na njegovu adre-su. Spomenuse da jedino njegovo junastvo bila bitka proti dervisima, za koje se držao pametno nekoliko milja daleko. Glasovase ukor vladi, i vojvoda je morao demisionirati. — Nije li to duh staril Rimljana? pak koje čudo da napreduju!

Poslije gornjih reforma doćice s vremenom na red i home-rule za Škotsku i Wales, riječju federalizacija Velike Britanije.

Nu jedna nesreća zadesi Whigovce. Oboža-ni vogja oboli na očima — i nužno mu bje po-ložiti čast. Opet počese proročanstva o raspustu sabora, o raspu većine — ali se ne obistinise. Stranka na vladi skupi se kao jedan čovjek, oko-lo popularnog lorda Rosebery, i navijesti rat — ali kući lordova, a na juris će ih voditi plemeniti lord njihov vogja. Gladstone će upotrijebiti si-gurno počinak, da im sastavi strategični plan, da nagje opet magičnu riječ, koja će elektrizat masu, i biti novo objavljivanje velikoga mu duha. Taki ljudi ne spavaju — u tom je tajna pobjede.

Pri koncu opaziti mi je, da stranka Whiga nije homogena, sastavljena je od Liberala, slijed-benika Gladstonevih, radikala pod vodstvom duho-vitog bugonote Labouchera, dvije Frakcije Iraca, Članova Trade-Unions-a i dvojice socialista. Ovi ljudi razlikuju se u mnogočemu, ali njima vla-da razbor, poznato im je, da kad se neće da na-pravi revolucija, tada se mora postepeno na-prijeda.

Slično je i s hrvatskom opozicijom. I ona je sastavljena, i mi se čvrsto ufamo u patriotizam naših prvaka, da neće dati da se njihova sloga nigda pomuši. Neka imaju na umu, da su Irči bili u pogibelji radi cijepanja poslije Parnella, da iz-gube plod stoljetne borbe, al čim njima prevlada razbor, podjose naprijed. Ako nije hrvatsko pita-nje dozrelo kao Irsko, moramo podvostručiti sile, pak će i nama svanuti dan home-rula, kako reče u rajnsratu časni Klaić. I to neće moći zapriječiti na-si Ulsterovci, hrvatski odmetnici, nadri — srbi.

Bogi i Hrvati!

Prosvjed

slušaatelja hrvatskog sveučilišta u Zagrebu.

Hrvatska sveučilišna mladež drži za prijeku potrebu i svetu svoju dužnost, da dade izraza svo-me negodovanju radi nenadanog umirovljenja sve-učilišnog profesora, velemožnog i veleučenog go-spodina Dra. Šandora pl. Bresztyenszkoga.

U tom umirovljenju Dra. Bresztyenszkoga, koji je svojim sjajnim umom i značajem mogao još mnogo godina biti na ures i diku hrvatskom sve-učilištu, vidi hrvatsko djaštvo težak udarac po najviše naše učilište i gorku nepravdu proti nje-mu samomu.

Hrvatska sveučilišna mladež dobro zna, da tonu činu visoke vlade treba tražiti razloga iz- van njegovog profesorskog djelovanja, jer po svo-joj učenosti, revnosti i vanrednoj susretljivosti prema djacima, a u naponu muževne svoje snage gospodin Dr. Bresztyenszky bio je zvan kao malo koji da mladeži i na dalje bude duševnim vogaom i učiteljem, uzorom poštenja i značajnosti.

Zabrinuta srca gleda mladež na budućnost hrvatskog sveučilišta, gdje kod namještanja i u-mirovljenja sveučilišnih profesora ne odlučuju znan-stveni, već drugi obziri, pa se tim sveučilište, ko-je bi imalo služiti lih znanosti, podreguje ideja-ma, s kojima nebi smjelo biti ni u kakvoj sve-zi. I to se ima smatrati glavnim razlogom, zašto se naše hrvatsko sveučilište ne može da digne na visinu ostalih sličnih evropskih zavoda.

Hrvatskoj sveučilišnoj mladeži nesmije i ne-može biti svejedno, koga dobiva za učitelja, a ko-joj se oduzima, pa je za to odlučila na legalnoj sveučilišnoj skupštini, da najodlučnije prosvjeduje protiv postupka, kojim se krnji čast i ugled naše alme i matris pred svijetom, pa tim uništavaju sve najljepše nade, što su ih u nju polagale nje-zini osnivateli i yas, hrvatski narod.

Dano i jednoglasno primljeno na legalno sa-zvanoj sveučilišnoj skupštini dne 8 travnja, go-dine 1894.

Govor O. Urbana Talije

izrečen prigodom zadušnica za dr. Frana Račkoga u Dubrovniku.

(Nastavak.)

Uprijeti ima oči (Akad.) u nebesku vedrinu, do koje ljucke strasti i požude ne dopiru, zagledati se u svijetla nebesa, pak čitati vječna načela koja na ljudske odnose prenešena izmiruju sve opreke. —

Ovim načelima nadahnio je Rački kroz 30 godina cijeli Akademski Rad, tvrdim osvjedočenjem, mirnom savješću da će uroditi blagoslovnim plodom. „Naša (ovako govori zadnji put pred „Akad. Zborom) radnja na polju nauke i „knjige jest, gospod. Ak. eminentno etična, jest radnja evangjelska, ako je „evangjeoskim duhom, duhom istine, samozataje, požrtvovanja proniknuta.“

Ona, dakle Akademija, što je otrog, 30 godina malena i bojazljiva pomoljivala pred učeni svijet, i u prvih 25 godina sa radom 117 članova, sa 220 knjiga, što no izdade, sa 600 rasprava koje zasijecaju u filologiju i povjest, filozofiju i pravo, matematiku i prirodne znanosti, stekla priznanja, ugleda i simpatije pred cijelom Evropom, pripoznaje u Račkomu blagoga drugoga svoga oca, revna njegovatelja, od koga je crpila nauke i bodrenja, upute i njege; i harne duše zahvaljuje na dobroćinstvima, plače i jadikuje nad tolikim gubitkom! —

Plače obudovljena takogjer domaća i strana povjest, koja je s Rački-em izgubila odana ljubitelja, trijezna kritika, i pravoga svoga oca!

Da; od god.: 1849, kada se prvom pojavi na književnom polju u „Katolič. Listu“ sa članom „Krćanstvo i čovječanstvo“ svedo zadnja svoga dva djela „Šesti nastavak o nutnjem stanju Hrvatske prije XII. v.“ i „Thomae archidiaconi Spalatensis historia Salonitanorum Pontificum atque Spalatensium“, što će do skora svijetlo ugledati, niže se dugi niz njegovih djela, rasprava, kritika, nekrologa, dugotrajne vrijednosti. Kanio je Rački da otme zaboravi i zubu vremena, komu ju bila kruta sudbina osudila, prošlost južnih Slavena, a na osob svoje Hrvatske; te svom dušom prione uz domaću povjest. Već u Beču sakuplja izvore; u Senju bavi se pitanjima, kojim su se bavili Dobrovski, Kopitar, Šafarik; u Rimu marljivo kupi gragju po bogatim knjižnicam, arhivima; zalazi u Napulj, Montecasino; uči Rimske starine; pohagja tamošnje muzeje, zbirke, arheološke zavode; sabira i kritički uči izvore; stjeća prijateljstva sa povjestničarom Tosti, Theinerom; te pomoljiva u bijeli svijet njegovo djelo (1859.) „Vijek i djelovanje S. Ćirila i Metoda“ najopširnije djelo o tom predmetu.

God. 1861. „Pismo Slovensko“; 1863. „O književnosti i radu S. Ćirila i Metoda“, nižu se mnoge druge radnje.

Stupa na javno političko polje. To mu ne priječi da se ne bavi svojom milom znanosti; dapače tu upotrebljava svoju historičku znanost na korist naroda, koga zastupa. Eno teku njegovi političko-historički članci, njegove dubokoumne opazke. Njegovim perom kite se: Kat. List, Narodne Novine, Neven, Naše gore list, Pozor, Branik, Obzor, Vienac itd. Al najglavniji književni njegov rad započinje od tada kada odstupa sa javnoga parlamentarnoga poprišta, i postaje presjednikom Akademije.

Rad, Starine, Monumenta, Ljetopisi pune se njegovim studijama, raspravama, kritikama, ocjenama, govorima, nekrologima. Hoćete li štogod znati o pokretu na slavjanskomu Jugu prije XIV. vijeka, tu ćete naći. Hoćete li znati o Patarenima i Bogomilima, ili kako se je preobrazila hrvatska kneževina u kraljevinu — o borbi južnih Slavena za državnu neodvisnost XI. v.; o uzrocima i posljedicama pada Srpskoga Carstva na Kosovu, na ova i na stotinu drugih pitanja, tu Rački trijezno raspravlja, bestrastveno odgovara, jedinom nakanom da služi istini, da koristi narodu: postaje pravim auktoritetom u historičkom pitanju, na kojega se opozivlju i domaći i inostrani učenjaci; to mu pripoznaju najglavnije Akademije Evrope, koje ga

časte svojim diplomama; učene ličnosti, koje s njim zapredaju znanstvene koneksije. Reći ću vam sa švedskim prof. Lundell-om, koji nije, mislim, ni njemu već mrtvu, ni našem malomu nurodu laskao: „Mnoga djela, kojim je Rački povjest Južno-Istočne Evrope razjasnio, neće nikada izgubiti svoje vrijednosti, te će svegi biti „Monumentum“, i njemu i njegovu narodu na čast. 1)

(nastaviće se).

1) „Die vielen Werke, durch welche Rački uns die Geschichte Süd-Ost-Europas aufgeklärt hat, werden immer ihren Werth behalten, werden immer als ein „Monumentum aere perennis“ dastehen, ihm und Seinem Volke zur Ehre.“

Naši Dopisi.

Mostar. 24 ramazana 1894.

(O preustrojenju sibjan-mekteba. *) Više je od dvije godine što se u nas radi o preustrojenju sibjan mekteba i priznati se mora da se u tom pogledu dosta načinilo, jer su zbilja naši sibjan mektebi bili posve zapušteni. Pitanje o preuregjenju sibjan mekteba jest važno pitanje, dapače jedno od najvažnijih pitanja za nas; pa bi trebalo posvetiti veliku pažnju tome pitanju. Sibjan su mektebi temelj naše budućnosti, jer se u sibjan mektebima naš podmladak podučava u vjeri. Tu prima prvi vjerski uzgoj. Ako su nam sibjan mektebi uregjeni kako treba i ako odgovaraju svojoj svrhi, možemo mirne duše našu djecu slati i u druge škole, dočim ako su nam sibjan mektebi neuregjeni, moramo strahovat za našu djecu i ne možemo ih dalje slati.

Kako rekoh priznati se mora da se ovo dvije godine dosta učinilo u tom pogledu, ali ipak mi imamo da neke opaske stavimo i upozorimo nadležne na to, glede nekih točaka u pogledu samoga učenja.

Po novom usulu (sistemu) sibjan mektebi uregjeni su na tri godine i proti tome mi nemamo ništa, ali što se uči i kako se uči u te tri godine, mi ćemo da progovorimo a naš prigovor da i obrazložimo. Ako su sibjan mektebi za to, da se u njima naš podmladak u vjeri uči, onda treba na to i paziti, te u mektebima čisto vjeru predavati i vjerske obrede tako da se dijete učvrsti, da znadbude svoju vjeru koliko je nužno i koliko je moguće znati i naučiti za tri godine. To je. A odgovaraju li naši sibjan mektebi tome uz današnje preuregjenje? Po našem sudu ni iz daleka! A evo kako: u sibjan mekteb idu djeca od 6-7 godina, dok još ništa ne znaju o vjeri, osim onog što su čuli od roditelja. Dakle o tom djecu treba naučavati u mektebu i to najprije glavne ustanove itikada (vjerovanja) pa onda kako će amel činiti, te što je farz, što li vagjib, što halal, što li haram. Kao muslim to svako dijete znati mora. Ako će da zna nešto od Itikada, mora najprije znati turski jezik ili si sve uvrstiti u glavu, što mu hodža kaže. Da zna učiti iz sufara, Kuraniazi šam i druge dore, mora naučiti čitati — i to se dade lako naučiti. — Zato mu ne treba poznavati turski jezik, ali ako će da nešto od Itikada znade, apsolutno turski znati mora. Zato uvedena je „Bergjivija.“ A odgovara li sibjan mektebima? Ne! Evo zašto: Najprije Bergjivija je pisana kaba turskim jezikom; drugo u Bergjiviji je toliko stvari, koje ne treba djetetu kao takovom učiti, a opet toliko fali stvari, koje djete apsolutno treba da zna. Drugo u sibjan mektebe uvedena je „kučuk tarihi asmani i hesab.“ Čija je ženijalnost uvela u sibjan mektebe tu nesmisao, mi ne znamo, ali pitamo jeli treba i nije li to ludo uvagjati u sibjan mektebe tarihi i hesab, gdje treba da se djeca isključivo bave vjeronaukom? Ta za Boga kud će nam ruždije i druge škole; a sibjan mektebe ostavimo za vjeronauku! Najbolje, uvedite još u sibjan mektebe i burhani gjelenbevi i mula džimiju sa šerhi radijom, pa ćemo tako za tri godine imati potpuna muderisa u osobi od deset godina! Kolika sreća za nas!!!! Ljudi Božji, sibjan mektebi su zato, da se u njima naš podmladak u vjeri podučiti koliko mu je nužno, a nijesu da djeca od 6-7 godina uče

*) Piše jedan Muhamedanac za svoje suvjernike i njihove vjerske odnose. Ur.

povjest i matematiku! To će oni učiti u vašim školam.

Djecu treba učvrstiti u dijanetu; to je zadaća sibjan mekteba. Što će znati naša djeca uz taki usul (sistem) kad svrše te tri godine i kad prihvate babin zanat: berberluk ili čibuk u ruku, pa od čefenka do čefenka i od kahve do kahve? Ništa, pa ništa! Nije li danas u nas najviše ih koji ne znaju čestito ni Elhaću?

Koliko ćete naći djece što će svršiti taj mekteb uz taki usul, pa da će vam poslije znati otvoriti Bergjiviju, i oči ili materi kazati onu dijamenselu, koju moraju znati? Stotine je takih nedostataka kojim se može doskočiti uz shodno preuregjenje sibjan mekteba.

Uz ovako preustrojenje nećemo ništa ili posve malo postići; dočim bi se shodnim preuregjenjem postigao žugjeni cilj. Hele prije svega, za Boga, izbacite iz sibjan mekteba tarihi i hesab, pa eto, brate, u ruždiji ako će nek uče i tarihi i „Nemima.“

Glede preustrojenja mi bismo mogli staviti dva predloga, ali za sad čekamo, hoće li se ista reći na ovo s nadležne strane; a onda ćemo mi s našim predlozima.

Još jednu uzgred. Pred nekoliko dana došla je naredba od vlade glede mekteba, da se provede u svakoj varoši i da se nešto potpore raspíše na narod. Kako ti je na našu sreću odavle otišao Foglar, na njegovu mjestu ostao privremeno komesar Galanta. Ovaj, kanoti bajagi predstojnik, sazovi medžlis, da se o tom vijeća. Pa? Kano ti čeljade, koje se u sve slabo razumije a u to najmanje, sazvao sve ljude, koji zato nijesu, a izostavio koje bi morao zovnuti i koji su baš zato.

On ti nije pozvao ni Muftije ni hadži-Salih eff., ni načelnika, kao da će vigjati kontrat za slamu!

Kad se našla čeljad u medžlisu, nije šale; vele, da je Mujaga od višeg ushićenja skakao sa stolice na stolicu. Bilo burrio i veselo, a gospodin bajagi prestojnik ispod brka se smijó i glavom klimao. I družba raspisala koliko ko ima da dadne. I čeljad se razišla, a Mujaga se hvalio u magazikako je Ibrahim begu bocuo dvije stotine forinti. Aferim ago! vikali drugi.

Ali drugu se večer sjetili i muftije, pa ga pozvali ne varen pilav; — i da te Bog sačuva kako su raspisali tu pomoć: mećali su nekim po 50 forinti, kojim ako uzmeš to uzeo si mu sve njihovo. Pošto muftija i drugi sposobni i nadležni zato ljudi nijesu tu bili, neka visoka vlada taj zaključak bajagi prestojnika vrati natrag, te nek se to provede kako treba. To je nužno, jer Bogami inače neće imat uspjeha. — X.

Županjac. dne 6 Aprila.

Češće je bilo što šta u novinam iz Duvanjskoga kotara, ali ima dosta vremena, da se je to prećutilo, kao regbi, da su više prestala ona vremena. Nam se čini, da to nije pravi razlog; jer se je mnogo koješta pripetilo, što će ostati u gorkoj i žalostnoj uspomeni. Mi ovom zgodom, što nam je visoka vlada milostivo gosp. prestojnika Radinskoga premjestila iznašamo njeka njegova postupanja, koja su na uštrb ovom kotaru. Mi bi molili visoku vladu da bi imala strožu kontrolu vrhu nekih nižih činovnika, pošto oni mogu — a regbi da neki i rade — posvema otugjiti narod koji prostiji toli inteligentniji od oblasti, tako, da on neće nikad imati povjerenja u vladine organe, pa makar im što nudili na njihovu hasnu. Mi ćemo samo nešto napomenuti od g. Radinskoga, koji je smjelo akciju bio zapodjenio. On je imao tu manu što je htio da se njegove riječi drže kao sveto pismo ili koran. Pa je tako smjel bio, da istu visoku vladu htio u bludnju zavesti, radi tobožnjeg nekakovog ustanka u Vinici. Na stvari je bilo ovako: Pet do šest ljudi okraj i onkraj megeje bili kivni na lugara radi drvarine, pa ugrijani rakijom malo se pokljucali, a onkraj dalmatinske megeje zvonilo zvono radi jubileja papina te se od tog mislilo da zvoni na ustanak. Odtale pomnožanje oružničkog osoblja, za ugušenje fantaziranog ustanka, kad samo bruka! — Govori se po gradu i o nekakvim odnosajima sa novim poštarskim činovnikom, ali bi mi rada da se te glasine ne obistine, jer ne bi ni malo pomnožali simpatije našemu gosp. prestojniku. Njegovo je djelo, da je op

čina sagradila hotel — premda ne ima ni vlastite zgrade za općinsko vijeće — i tako naprtila na legia dug. Zašto? To on zna. — Kako se čuje jur su neki zemljoposjednici počeli tapije zalagati. — Još jednu, pa ćemo biti gotovi. Prijave je i pri- tužbe činio malne proti svima župnicim svoga ko- tara. Njekom je — kako se čuje — vlada dala u- kor, a o nekim prećutila. Pa kad ni to nije uspje- lo njegovoj samovolji, latio se je ekstremnih sre- stva. Tužbe su se počele proti njima činiti javnim putem polak kaznenog postupka, u kojim malne u svakoj glavni tužitelj ili svjedok bio je njegov podvornik S. M. Kao kršćani to nerado gledamo i čujemo; jer su naši franjevoč svegjer bili naši za- točnici koji u dobru toli u zlu i vazda smo imali uporište na njih. Mi bi u opće molili visoku ze- maljsku vladu, da bi blagoizvolila već jednog iza- slati jednog višeg činovnika od strane visoke vla- de u ovdješni kotar, koji bi sve rane vidao i po- ravnao sve, što bi bilo na korist narodu a na hvalu i zaslugu visoke vlade. U ostalom mi želimo sre- tan put gosp. Radimskom i bolju trijeznost u po- slovanju! D. K.

S Pelješca, 16. aprila.

Ovaj je put naš odmor bio predugačak, pri- znajemo. Al je tako moralo da bude. Za što — ovdje ne kažemo. Očitujemo jedino, da nije to bi- lo s nikakva straha ni kukavičluka — kako smo čuli, da nas neki osugujuju. Bilo je s nečega tre- sazovi čega. To treće naša je privatna tajna. Kao ta- čeljake, kovu pridržajemo je za samijeh nas — a cijenimo, da nam ni slavna čitajuća publika neće zamjerit koje v na tome.

Toliko kao uvod. A na stvar nas evo odma. Nego za danas nećemo ništa nova. Nešto ćemo sa- mo uopće — dvije na jedan prigovor, koji nam se sa stanovite strane direktno i indirektno stao da upravlja. Ne možemo da se u pravu kolotečinu postavimo, dok na taj prigovor ne odgovorimo.

U kratko ćemo. Zamijera nam se, što ne pi- šemo u pomirljivijem duhu; što, mješte da napa- damo, ne poučavamo, ne osvjedočujemo. Ispovije- da se, da naši dopisi dobro djeluju, kao ovakovi, a da bi još bolje, da su kao pouke napisani. Že- li se od nas, preporučuje nam se dapače, da u buduće budemo takovi.

Tu je suština svijeh tijeih prigovora. Prizna- jemo — nije stvar da je neosnovana, ja li luda. U načelu pače veoma je dobra. To uopšte. Al za nas, za naš posao, ne valja. Neka nam se oprost, što tako naprečac kategorično tvrdimo. Polazimo u- vijek s našega načela: — Srba kod nas niti je bilo, niti ih ima. Kad bismo mi stali da osvjedo- čujemo, da poučavamo u dopisima, bilo bi kao da mi priznajemo pravo na opstojnost tijem Srbima. A to neide. Ma ipak ste o njima pisali — pri- mjetite nam ko. Jasno. Al pisali smo onako — kako smo pisali. Pa nijesmo ni to, kao da smo htjeli da dadećmo cijene onoj dvojici-trojici nazovi srbenda. Što su oni tako mislili — to je drugo pitanje. Kod slobodoumnijeh ljudi je imaginacija uvijek tvorna i jaka. Mi smo pisali jedino, da naš ovamošnji niži svijet zaljubljuje u čitanje. Trebalo je izabrat predmet — i mi smo izabrali onu dvo- jicu-trojicu, koju je narod već bio osudio. Da se ne ogriješim o naše načelo, uzeli smo ih p o d bandijeru — kako bi rekli naši. I uspjeli smo. Škodili nijesmo ničemu ni nikomu, a koristili smo dosta — i više, no smo se nadali.

To s gledišta našijeh načela. Nego — oni, te nam prigovaraju, ne slažu se baš u svem s na- šijem načelima — oni priznavaju da srba ima. Kad ih ima na jednom mjestu, može ih da bude i kod nas. Paradokson je to prve vrsti — ali oni tako misle.

Dobro. Pretpostavimo za čas, da i mi tako mislimo. Povratimo se onda na našu stvar, da bi sve te srbende, kao srbi opstojale, bi li one, ka- kve su amo kod nas, zasluživale da se s njima oz- biljno bavimo? Pa i da bi — bi li to našoj na- rodnoj stvari u istinu koristovalo?

Na oba upita s naše strane dajemo negati- van odgovor. Za opravdanje prvoga, na pitanje, da li zaslužuju — pozivljemo, se na cijeli poluostrv. Za drugoga, na pitanje da li bi to koristovalo — pozivljemo se na svu uvjagljivu našu inteli- genciju.

Za niži je svijet, a navlaste za srpski, i na- rodnost, biva ispovijedanje narodnosti — jedna vjera. Poći takove o protivnom uvjeravati, bilo bi uzaludno — a da se izrazimo po našu narodnu — tukla bi se voda u mortaru, pa ni služi ni go- spar. Cijenimo, da ni gospoda prigovaratelji kao dosta dobri Hrvati, ne bi to zahtijevali.

I za danas ne idemo dalje. Mislimo da je i ovo suviše. Da se u nekima stvarima javno do spo- razumljenja dogje, dosta je da se o njima u sta- novitijem prigodama istom poštogogj natukne. Mi smo bili slobodniji. Ako ipak sve nijesmo rekli — inteligentni čitatelj pogodiće sve isto sam, što htje- dšmo da rečemo. Drugo i ne ištemo. A idućijem brojem eto nas opet u „staru našu kolotečinu“, biva na trijebljenje ljulja iz pšenice — dok ga svega ne istrijebimo. Ovo tek napisasmo, da pre- dusretnemo začete prigovore — i da opravdamo naš način pisanja.

Živjela Hrvacka!

Mi, p a m i.

Pogled po svijetu.

U Berlinu u sjednici berlinskoga državnog sabora bilo je na dnevnom redu treće čitanje Hom- peschova predloga o ukinuću zakona proti Isusov- cini. Predlog je primljen sa 168 proti 145 glašo- va, i tim je ukinut zakon proti Isusovcimi.

U Budimpešti na saboru bila je primljena vladina osnova o gragjanskom braku sa 175 gla- sova većine. Osnova prelazi odmah na magnatsku kuću, gdje će, kako javljaju, takogjer biti primljena!

U Češkoj listovi pozivlju Mladočehe da pod- nesu predlog za optužbu ministra Schönborna, jer je naredbom 6 veljače povrijedio ustav. — Zastu- pniku Gregu pala je kap, te se nalazi u opasnom stanju.

Domaće vijesti.

„Hrvatska opozicija.“ — Bečka „Neue Fr. Presse“ donijela je vijest, da u Zagrebu neće u- spjeti fusija dvaju hrvatskih oporbenih stranaka. Posljednja „Katol. Dalmacija“, prima o tome sli- jedeci brzogjer iz Zagreba: „Jučer pretrgnuti dogo- vori, jer Obzoraši nehtjeli pristati na ime stranke prava. Naši neće, nemogu, nešmiju popustiti.“ — Listovi pak što danas primismo iz Zagreba potvr- guju djelomice tu žalosnu vijest. Pododbor, uo- blašten od eksekutivnog odbora, da izradi zajedni- čki program, riješio je povoljno svoj nalog. Pro- gram bi primljen, samo je došlo do nesporazuma gle- gljde ukupnog imena, kojim bi se imala nazivati stranka. Članovi stranke prava ostadoše čvrsto pri starome nazivu svoje stranke, dočim su članovi neodvisne stranke zahtijevali da se primi ime: „Hrvatska stranka“, ili „Sjedinjena državopravna stranka.“ Presjednik Odbora Dr. Bresztyenzsky predlagao je da se bude zvati: „Hrvatska stranka prava“, pri čem su se neodvisnjaci opri. — Izvje- šujući o ovome, „Hrvatska“ veli „da ne može za- tajiti, da je za sjedinjenje opozicije i za njezin dalnji zajednički rad nastupila znamenita pogibelj.“ „Obzor“ pak kaže, da ne bude li se glede imena stranke mogao postići sporazumak, izaslanici „ne- odvisne narodne stranke“ izjaviše, da se drže do- sadašnjega kompromisa sjedinjenih oporba. — Ka- ko pak razabiremo iz izvještaja „Hrvatske“, gla- vni protivnici naziva „stranka prava“ na sjednici bili su gg. Dr. Mazzura i prof. Smičiklas, dočim Dr. Amruš i Dr. Marković živo su zagovarali na- ziv: hrvatska stranka prava, koji pravaši primaju. Nadalje, veli „Hrvatska“, saznali smo iz pouzdanog vrela, da su se i privrženci narodne neodv. stranke iz gragjanskih krugova odlučno za to izjavili, da se imade pridržati ime „stranka pra- va“, makar uz dodatak hrvatska ili „sjedinjena stranka prava.“ U oči svega toga držimo, radi ve- like važnosti stvari i znamenitih interesa naroda, da još nije kocka pala, te da će biti zadaća ekse- kutivnog odbora sjedinjene opozicije, eventualno samoga naroda, da o tom izrekne svoju vrhovnu odluku.“ — Od naše strane kazaćemo sa „Sloven- skim Narodom“, da iz svega srca želimo da se dogje do sporazumljenja. Doista bi prežalosno bi- lo da bi se razbilo sjedinjenje, od koga smo svi očekivali da će biti začetak nove sretne dobe u Hrvatskoj!

Sensacionalna vijest. — Glasilo magjarske neodvisne stranke „Magyarország“, javlja da Če- sar Frano Josip namjerava zahvaliti se na kruni i izručiti vladu mlagjim rukam. — Domišljati li su ovi Magjari!

„Narodne Novine“ proti Dru. Anti Starče- viću. — Službeni organ hrv. vlade eto u dva na- vrata obara se na sijedoga vogju dične stranke prava. „Hrvatska“ je na prvi napadaj odgovorila, kako valja. „Nar. Nov.“ rugaju se hrvatskim dr- žavnim pravom, čiju zastavu visoko ističe Dr. An- te Starčević. One misle da Hrvatska nema u sebi sile da ostvari Starčevićovo državno pravo. Doista smo mi tvrdo uvjereni da ako Hrvatska bude sli- jediti imat onakovih „rodoljuba“ kakvi se kupe oko bana Khuen-Hederwary-a, neće sigurno nig- da postići slobodu i nezavisnost narodnu. Nek bu- du uvjerene „Nar. Nov.“ da zajednica s Magjari- ma i podregjenost Hrvatske ne stvara niti može stvarat za Hrvate nikakav narodni ideal. I za to dokle god bude u srcu Hrvatâ narodnjeg ponosa, i narodnjeg žara i ljubavi, uvijek će se oni kla- njat sjeni Dr. Ante Starčevića, kao krepkom, zna- čajnom i samozatajnomu predstavniku težnja hrv. naroda za slobodom. Mi kažemo otvoreno, hrvat- ski, kao narod, ne zaslužuje ni da opstoji, ako se ne drži onog programa, kog je stari Starčević iz samog srca i duše narodnje crpio.

O novom nadbiskupu Zagrebačkom do- nosi Novosadski „Branik“, podulji dopis iz Zagre- ba, napisan dosta objektivno. Došavši Rim u pita- tanju o imenovanju u opreku sa Magjarskom vla- dom, doznaje dopisnik iz pouzdanog izvora, da je papa rekao da će on postaviti zamjenika arcibi- skupu zagrebačkom, ako se ta stolica ne popuni što prije. „Nema sumnje, veli „Branik“, da je ovo imenovanje neka koncesija Hrvatima, i da je u tome imao udjela biskup Strossmayer, pa da je to imenovanje ujedno i pobjeda kurije nad upli- vom magjarskim u Beču. Koliko se može uzeti, da se je stari Strossmayer... sasvim povukao sa po- lja političkog... to ipak je Strossmayer još i da- nas najupliviija ličnost i po sebi i prema svom velikom uplivu kod kurije rimske. Može se reći, da je Strossmayer u današnjeg pape Leona najo- miljenija osoba; uplivu Strossmajerovom može se i prepisati, da je papa Leo naklonjen Slavenima.“

Podla igra. — Brzojavljaju iz Stona „Nar. Listu“ dne 14 tek.: „Jutros na opće iznenagjenje c. k. grbovi na uredim osvanuli su klakom omrče- ni. Opće je mnijenje, da je ovo čigova podla igra, e da bi se pred vlasti ocrnili Stonjani i hrvatska čuvstva ovog pučanstva. Značajno je, da se je to dogodilo baš danas, kad se kotarski poglavar Ma- rojčić nalazi ovdje. Ufamo da će stvar izaći na čistac.“

Općinski činovnici, kako pišu „Kat. Dalm.“ kane osnovati svoje posebno Društvo, sa sijelom na Visu; članovi mogu postati samo općinski taj- nici, blagajnici i pisari; imaće i svoje glasilo, ko- je će zastupati i općinske interese.

„Danica.“ — List posvećen hrvatskom radni- čkom stališu u Americi. — Primismo 12 i 13 broj ovog uprav lijepo uregivanog lista naših zemljaka u dalekom svijetu. Toplo preporučamo list svim onim koji imadu svoje čeljadi u Americi, jer zaslu- žuje, pa i svak drugi našao bi u ovome listu za- bave i obilnog zanimivog štiva. — List za Evropu zapada na godinu 6 for. Izlazi u Pittsburgu.

„Deputacija bečkih Zvonimirovnica.“ sa- stavljena od gg. presjednika drda R. Milovčića, te članova drda pl. Čačkovića, pl. Markovića i Mili- čića, išla je na 12 tek. da se pokloni novome Za- greb. nadbiskupu Dru. Posiloviću.

Gradska Kronika.

Ponapravak Dvora. — Bečko centralno po- vjerenstvo za uzdržavanje spomenika odredilo je, da se u Dubrovniku ponapravi stari knežev dvor.

Na prolasku. — Prošlog ponedjeljnika, paro- brodom ugar.-hrv. društva bio je ovdje Namjesnik Sejske Rijeke, Bathiany, sa gospogjom.

Našijem gradskijem srpskijem „liberalima“ na znanje! — U Biogradu, u štampariji najlibe- ralnijeg srpskog novinara Pereodorovića, socija- liste, izlazi srpski list „Mir“. Taj „liberalni“ srp- ski list u svome broju 4, donosi članak pod na- slovom: „Plaći Srbijo!“ Članku dala je povoda izjava nekog časnog Srbina, koji je kazao, da bi se, radi zdravstvenih razloga, riščani imali priče- šćivati po obredu rimokatoličke crkve. O tome, naravno, ne daje ni opepeli taj liberalni list još liberalnijih Srba. Odavna, veli on, srpski duš- man radi „kako bi Srbina odcijepio od njegova

svetog pravoslavlja, te time ga odradio i od mile mu narodnosti; "odavna, veli on, dušmani našoje da se Srbin "odreče svoje svete srpske vjere." Ali u prkos svima protivnicima "Srbin i dalje ostade istinskim sinom pravoslavne crkve, ostade Srbinom u pravom smislu te riječi," — kaonom jer je "Srbin težnje i zadatke svete matere crkve potpuno izjednačio sa težnjama i zadatcima svoje mile narodnosti." Nadalje piše taj srpski list da "Srbin Krstom od "tri prsta" čuva i brani svoje narodne osobine i tekovine od krštenih neprijatelja svojih," te prijavljuje ovako: "I ako je po neki sin Srpstva: otpavši od pravoslavlja, tim ujedno otpao i od narodnosti srpske." — Čuju li i razumiju li naši gradski srbi katolici zvuk sve Beogradske trublje? Ako čuju, što odgovaraju? Jesu li igda od hrvatske strane ovakovi glasovi potekli? Jesmo li igda mi hrvati katolici, svoju vjeru hrvatskom vjerom nazvali? — Ama čujmo, što nam jošte pričat znade beogradski list. "Srpskom narodu, slijedi on, naročito prostom, poništite časne poste, i on će već početi sumnjati u postojanje kakve razlike između pravoslavlja i papizma; . . . ako mu oduzmete krepki znak od "tri prsta" onda će se kod njega začeti misao o nekoj jednakosti između naše i rimske vjere. Ako li ga još počnemo pričešćivati rimopapinskim oblantom, onda će se on potpuno uvjeriti da nema nikakve razlike između naše crkve i rimopapinog odmetništva." — Eto ovo su poruke što dolaze iz srpske prijestolnice našijem tako zvanijem srbima katolicima, a treba znati da sve što je "Mir" napisao, napisao je, kako sam kaže, "obzirom na interese i nacionalne zadatke srpskoga naroda.!!"

Diskoras na Poljani.

Ivo. — Odkle si to?
Vlaho. — Evo me iz Gruža, imo sam nešto tamo posla, pa sam se ferio momenat u Vodnice, i tako mi je ispričavjelo mirakula od Gospara Frana, kako je on degnoz, i kako mu svaki put kad se nagju da šaku ruke, i kako on može sve samo kad hoće.
Ivo. — Ne govorim ti ništa, è la prima potenza in terra.
Vlaho. — Kako ne, vrazè, između ostalih bumba, i maginaj se, ima i ova: da je poša u Vijenu za persvadat tudeške da učinu u Gružu nekakvu strahovitu lokandu.
Ivo. — Govori ti što hoćeš, ma, dopo tutto, Gospar Frano ha un' inesauroibile spirito d' inventiva; nazad četiri godišta, za privarit Župljane prišio im je što hoćeš i što nećeš, a sad, videći da su mu tamo izgubili kredo, misli zabebnat gragjane i gruzane con nuovi progetti.
Vlaho. — Idea bi mu bila dobra kad bi našo ludova koji će mu vjerovat.
Ivo. — Mući, ovo Luja, sa' ćeš vigjet kako ću ga staviti na pazar.
Vlaho. — Eh Lujo, gje si, što bježiš?
Lujo. — Evo me, che nova? vi ste vazda puni morbina.
Ivo. — A ti si mi sad pun kompreča, i okladio bih se da znam zašto.
Lujo. — Zašto?
Ivo. — Perché znam da te Abele onomadne asikuravo come cosa positiva da će se finalmente fondat nova skula talijanska.
Vlaho. — A gje su, Andro, pare?
Ivo. — U Srbiji.
Vlaho. — Nemoj, sveca ti, ludovat!
Lujo. — Ne ludujem, niente affatto, anzi ću vam pripovijet, ma neka, ostane među nama, reko mi je baš Abele da mu je piso Imbriani, neka, štavi subito ruke na posò, i da nagje najprvo lokale adatane i propo-nja profesure, a za dinare da je lasno, perché da će im Srbija učinit prestit.
Vlaho. — Da dobro, a ko su profesuri, jesu li oni isti od kojijem se i prije govorilo?
Lujo. — Eto vidiš, . . . baš isti njesu, učiniće se nekakav mali kambijamenat.
Vlaho. — Vale a dire . . .?
Lujo. — In prima linea ostaje Abele kako ispetur, pak Bajo esclusivamente per la lingua e letteratura italiana, a . . .
Vlaho. — Prati da te prisjećam, ma su mi rekli da je Bajo dikjaro da mu ostale karike ne permetu okupavati se o skuli, i da će on sugjeriskat kakvo drugo čeljade adatano na mjesto njegovo.
Ivo. — Ja ne znam, Vlaho, koji su ti vragovi danas; ni jedne guste njesi danas reko, pa i na ovu ću ti rijet da sam ja, ništa dalje od jučeric, čuo Bajo gje govori jednomu triještinu: "non aver paura che Ragusa zmentiga lingua talijana, perché a mi že venjuda nomina de majestro de talijan in nova skola, e Abele že survejante."

Lujo. — Nemojte me ometat, ako hoćete da vam finem.
Ivo. — Ne jedi se, Lujo! Valja kompatiskat Vlahu gje ne može da se persuada da je Abele dopo tanto upalilo.
Lujo. — Dunkve, kako sam vam reko, biće Abele i Bajo i svi ostali, samo neće više bit katekiste, perché, kako i vi znate, mi autonomo-talijanaši nećemo ih; nami invece služi jedno čeljade da bude kapačo komponjat un trattato sulla morale indipendente.
Vlaho. — A koga ćete nać?
Ivo. — Lascia far a loro, iznać će ga lasnisimo; ako ne-megju njima, između srba.
Lujo. — Ja ću vam rijet, ma nemojte me tradiškati, perché ne bi čio da po putu momu izidu čakule po gradu dokle se ne konkretaju za nominu, i Abele bi se živ pomamio i izgubio svu fidučju što ima u meni. Dakle znabudite, da su još indečizi hoće li Bogojevića, ili koga između šelte, omladine srške.
Ivo. — Ja bi Bogojevića assolutamente!
Vlaho. — I ja, tanto più da sam persuad da bi se on prestò con piena cognizione di causa, i da studijajući vokabolarijo, kako ga on zna studijati, ti bi tratat bio baš stupenad.
Ivo. — A bidelp?
Lujo. — Gospar Ivo mali, francamente sostenja Lalu, i govori che un consesso costituito da Abele, Bajo, Bogojević e Lale di farebbe onore anche all' estero.
Vlaho. — Tako je, non c' è che dire.
Lujo. — A sad vi meni pripovijgite, što se ono govori da je Matej dekorati?
Ivo. — Kako ne, vrazè, ne vidiš ga kako isava vrat za parat viši.
Lujo. — A za koje merite mu je dato?
Vlaho. — Čuo sam u kafi na Pilam gje gospar Mato N. . . . govori da mu je to mali Gaus prokuro.
Lujo. — Manjifika! koliko ova valja! perdio involve! involvibile!
Ivo. — Homo doma, počeo je daž.
Lujo. — Homo.

P O Z I V .

Pozivlju se p. n. g. g. članovi Hrvatskoga starinarskoga društva na glavnu skupštinu, koja će biti obdržana u Kninu u prostorijam "Prvoga muzeja hrvatskih spomenika" dne 15 svibnja o. g. u 11 sati prije podne sa slijedećim dnevnim redom: 1. Govor predsjednika. 2. Izvješće tajnika. 3. Izvješće blagajnika. 4. Obnovljenje upraviteljstva: a) izbor predsjednika b) četvorice suodbornika c) dvojice zamjenika. 5. Obnovljenje znanstvenoga sabora: a) izbor glavnoga izvijestitelja b) četvorice suodbornika c) jednog člana zamjenika. 6. Izbor trojice pregledatelja društvenih računa. 7. Konkretni predlozi upraviteljstva o izdavanju društvenoga organa prema zaljublju zadnje društvene skupštine. 8. O proširenju "Prvoga muzeja hrvatskih spomenika" i o kupovštini za to prilježne kuće. 9. Izbor izaslanika na međunarodnu starokršćanski kongres što se namjerava u Splitu obdržati, koju bi društvo zastupali i o hrvatskim starinam kongresiste obavjestili. 10. Odlučiti koje stanovište da društvo zauzme prama ustrajajućem se starinarskom društvu "Bihać" u Splitu. 11. Slučajni predlozi, koji treba da budu upraviteljstvu dva dana prije skupštine predani.

Upraviteljstvo

Hrvatskoga starinarskoga društva

Knin 12 Travnja 1894

Predsjednik:

Fra Luigj Marun.

Tajnik:

Dr. Miho Šimetin

Blagajnik:

Josip Lovrić.

Otvoreni Dopis "Crvene Hrvatske."

Č. g. Antun Beato. Chicago. — Primili smo svekoliko u redu. Čudo nam je da se naše pismo izgubilo; jer je bilo upravljeno na novu adresu. Javite nam primete li redovito list. Hrvatski pozdrav!
P. n. gg. Suradnicim. — Primismo vaše lijepe radnje. Molimo potrpite se do došastoga broja.

Kod knjižare D. Pretnera u Dubrovniku nalazi se na prodaji:

SVIBANJ

(MJESEĆ MAJ)

posvećen Bl. Djevici Mariji

ili

razmišljanja o poglavitim izvršnostima Marijina života, s molitvama i izgleđima preko mjeseca Svibnja (Maja), čemu se nadodaju: Misne molitve, priprava na ispovijest i sv. pričesćenje i neke druge pobožne zabave, a zatim:

KITA PJESMICA (80)

na čast Bl. Djevice Marije

uredio Stjepan Skurla

u 16. str. XVI-412 franko s poštom 85 nov.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenn kod

W e i s s a

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Ovih dana prispjele su nove štrcaljke za polijevanje loze

"Vermorel," i "Non plus ultra" i drugih vrsti, te se nalaze na prodaji kod

NIKA PAPE u DUBROVNIKU

Ko će uzeti neka se na vrijeme pobrine.

Oštećene se popravljaju kod istoga.

10-20

Povlaštena Megjunarodna Agencija za Putovanje

DRAGUTIN PIRELLI

Trst, Via del Arsenale,

(Carlo Pirelli) — Rijeka — Via del Lido 537 vis à vis il molo Adamich.

Prodaje vozni karata

za svako mjesto, preko mora ili preko kopna (cedulje II. razreda i uz sniženu cijenu). Izdaje cedulja za polazak i povratak za jednu godinu s kamatama od 20 o/o a to po cjeniku kogagod europskog ili američanskog društva.

Izdaje vozne karte (biglietti di passaggio) za Ameriku: preko Havre, preko Anversa, preko Bremena, preko Hamburga, preko Liverpoola, preko Glasgowa i preko Southampton. — Za Afriku: preko Genova, preko Marailje, preko Liona, preko Londona i preko Dartmoutha. — Za Australiju: preko Genova, preko Bremena, preko Anversa i preko Hamburga. — Za prugu Iquique (itd.): preko Genova i Montevidea, preko Hamburga uprav kroz Magellanovo tijesno i pricom Hamburg, Colon (Colon, Panama, a željezničkom) Panama, Iquique, itd. preko mora uz sniženu cijenu.

Putnici ne treba da traže gore navedene vozne karte, da se misle da razreda kao ni da polože kazu. Dosta je da dogju na Agenciju na Rijeci i da daju kartu isplaćujući odmah; poslije nek ostann na Rijeci ili u kojem drugom gradu odakle polazi parobrod dane, kad im Agencija naloži. Agencija slijedi tečaj svih odlazaka, osim toga u komunikaciji je

sa svim mjestima i sa svim društvima i tako kadgod joj se prikažu putnici, nastojeće tako udesiti, da ovi ne budu trošiti za čekanje i poslaće ih u mjesto iz kojih će najprije krenuti parobrod preporučujući ih samo društvima, koji će davati na brodu dobro jelo.

Jamči se za odlazak u danu tanađen na putnoj karti i nadoknajuju se troškovi, ako se ovaj zakasni krivnjom Agencije t. j. ako ne dogje na vrijeme u određen grad zbog toga što je Agencija pogriješila u računjanju koliko traje željeznička vožnja ili ako se ne nagje više mjesta na parobrodu.

Pošto Agencija ima u New-Yorku drugu agenciju za odpremauju (spediciju) po svojoj Sjevernoj Americi, riječka filijalka dade karte za svako mjesto u Sjevernoj Americi uz najnižu cijenu.

Za svako određeno mjesto izdaje ova Agencija vozne karte.

Gore navedena Agencija daje muke obavijesti vrhu cijena, kao i vrhu roka i mjesta odlaska.

Poduzimlje opremanje

prtljage i robe za svako mjesto preko mora ili preko kopna. Obvezuje se nadalje tražiti sve stvari što bi se na putu u Ameriku ili drugovdje eventualno izgubile ili zaboravile.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed (za Dubrovnik:) na cijelu godinu flor. 4, na polu godine flor. 2; (za Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu:) na cijelu godinu flor. 4; 50, na polu godine flor. 2; 25; (za inozemstvo) flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

„Nova misao.“

Parfois c'est le mot qui fait la chose.
Duc de Broglie.

Poslije rata bila je monarhična većina ona, koja je stvorila Francuskoj republikaški ustav, ostavljajući ipak na njemu otvorena vratašca, kroz koja bi se moglo provući kraljestvo, ako bi nastala povoljnija vremena. Nu republikaška manjina, kad se dočepala vlade, zatvori za sobom ta vrata, a narod joj je dao pravo, svaki put, kadagod si se na nj pozivali. Sad nastade žestoka borba između republikanaca i konservativaca, pod kojim su se imenom skupljale sve monarhične frakcije, i one božijega i one narodnog prava, a njima se pridruži i francusko svećenstvo, od velike pomoći pri izborima. To je prisililo i razne republikaške stranke, da se drže na okupu. Koncentracija odbije sve, juriše na formu vladavine, i da izbije neprijatelju oružje iz ruke, zasnaje mnoge protu-crkvene zakone, kao n. p. zakon o redovima, školski i vojnički zakon, i udari na samostane namet „d'accroissement.“ Tako nastrada katolička crkva, radi neopreznog uvlačenja vjere u politiku.

Nakon one znamenite, vulkanične provale patriotizma, koju je Boulanger označio svojim imenom u historiji, narod se odlučno izrazio za republiku, a monarhisti se vratiše u vrlo ograničenom broju u sabornicu, i vidjelo se da se neće nikada više oporaviti.

To je porodilo zamisao, da se ocijepi interes crkve od onoga monarhije. Leo papa, snažnom rukom, rastavi francusko katoličanstvo od mrtvoga trupa, komu bijaše prikovano, i savjetova vjernicima, da se priljube Repuplici. I bi poslušan. Republika, prezirna gueuse, dobila je tim toliko, da drugčija vladavina u francuskoj nije danas moguća; ali se republikaška stranka počela preustrajati. Baštinica ideja velike francuske revolucije, pojavljala se tečajem vijeka u kritičnim časovima, da je opet nestane, dok nije nakon grozne narodne katastrofe duboko korijen pustila. Al priznati je da se je pokazala sposobnom za vladu. Podigla je domovinu iz očaja, preuredila financije, razvila trgovinu i obrt, preustrojila vojsku i mornaricu, dovela zemlju od poraza do velikog blagostanja. Oružana uvijek za svoj opstanak, otkada je papa podigao njoj u prilog svoj moćni glas, pretopila je u se cijeli narod; nema dakle više proti komu da borbu vodi: tu se začu ideja pomirljivosti i snošljivosti.

Ministar bogoštovlja Spuller, tajnik začetnika III. republike, duše narodne obrane, Gambette, a desni prijatelj velikog državnika Jules Ferry-a, razjašnjujući stajalište vlade u ovim okolnostima, izusti riječ velikog zamašaja. „Esprit nouveau,“ njegov izraz, što je možda i nepromišljeno izustio, nu poslije bistro razvio, postao je oznakom sloge i mira. To ne znači još da će civilni zakoni biti ukinuti, ali znači da se neće strogo provagjati, a glavno da se neće stvarati drugi. Riječ je ta početak formacije jedinstva, koje nemože nego pokrijepiti Francusku, i proti vanjskom dušmaninu, i proti domaćim rušiteljima, stečevinu borbe za slobodom, vogjene kroz vjekove.

Svaka plemenita ideja nagje u francuskoj ili korijen ili pogodna tla; a odatle je beru drugi na-

rodi. Ideja snošljivosti propiruje, kao blagi lahor po Evropi, uzimajući u raznim zemljama razne forme, ali češ je moći svuda raspoznati. Ona nije ni Hrvatsku izbjegla, jer mi živimo, hvala Bogu, evropejskim životom. Nesloga i domaća borba bile su od pamtivijeka hrvatska nesreća. U časovima kad se je odlučivala sudbina naroda, nesloga bi pomutila duhove i udarilo bi se krivom stazom. Da nije bilo nesloge, bili naši župani bili igda pošli tražit u Ugarskoj sebi kralja, kad su se naše velikaške obitelji ponosile ugledom, starinom roda junaštvom, sjajem, bogastvom da im je bilo malo premaca i megu okrunjenim glavama! Da bijaše malo više razbora i snošljivosti, hrvatstvo bi bilo udarilo drugim smjerom; ne bi bili onako žalosno dokončali plemeniti pothvat braće Horvata i Zrinskih bana. Nu ko bi izcripio sve slučajeve, gdje nam je nesloga zlim urodila? Svak se sjeća bijesne borbe koju su vodile dvije rodoljubne stranke u Banovini. Prepirale su se čiji je rad spasonosniji domovini, i opijeni riječima, potkopavali su jedni druge, dok je domovina sve to više propadala. Svakomu je pao kamen sa srca, kad su se pravaši i obzoraši združili i pomirili. Diljem hrvatstva to je blago dještovalo i njeplju plodom urodilo. Još nam je ugodnije pak bilo, kad do nas dospješe glasovi, da će se te dvije stranke potpuno stopit u jednu veliku vojsku, koja će slušati samo jednu zapovijed. Istiniti su ti glasovi bili, obojica se sporazumiše o zajedničkom programu, na temelju hrvatskog državnog prava. Još ih mu-ti ime, koje bi imali nadjesti preporogjenoj stranci, a to je vrlo škakljiv posao. Svakomu je teško zapustiti ime, uz koje je privezao svoju djelatnost, kroz dugi niz godina; ali čvrsto se nadamo, da će patriotizam, koji je dosad nadahnjivao njihove korake, obodrit ih do potpunog samoprijedora, a koja stranka više pregori, zaslužnija postaje za domovinu. Kad bi se naša brojila, rada bismo da se uzdrži popularni naslov „stranka prava“ jer najbolje označuje težnju, a pokle je raširen u narodu, najuspješnije vojuje sam po sebi za našu svrhu. Parfois c'est le mot qui fait la chose! Štoga zaključili u Zagrebu, znamo da se to neće i ne smije tumačiti kao pobjeda jedne stranke nad drugom, već kao pobjeda patriotizma, i hrvatske misli nad ljudskim svojeljubljem. Svakako možemo se radovati da su stvari tako napredovale, da sporazum i u imenu mora se postići. „L'esprit nouveau“ porodiće: „état nouveau“.

K.

Kako stojimo?

Idejom ilirskom Hrvatska se probudi na novi život iza one sramotne kapitulacije od 1790. Sve više propadaše ona stara samosvijest hrvatska, koju podržavaše naše plemstvo u starodavnoj kraljevini Hrvatskoj. Plemstvo to počeo zaboravljati na svoju narodnost i na svoje porijeklo živući životom tugi, a često i u tudjini, trošeći tamo svoje blago, nagnuto od slavni predja i teškim radom hrvatskoga kneta, koji se je jadan mučio da gospodar udobno živiti uzmogne. Kada se je plemstvo hrvatsko ovako odrodilo, posta nesposobnim za tešku političku borbu protiv njemačkoga centralizma. U Magjara bilo je plemstvo zdravije i do-

moljubnije, a jadni Hrvati pomisliše prislone li se uz „ustavnu braću“ Magjare, odoljeće lakše Nijemcima. Magjari pristadoše, ali kako su već počeli zapostavljati ostale narodnosti, a uzdržati samo čistu magjarsku, bila im je i neodvisnost Hrvatske zazorna. Hrvati dakle tražeći pomoć u njih moradoše doprinositi stanoviti žrtava, a te žrtve bijahu odreka na narodna hrvatska prava. Naši oci onog doba popuštaju jedno državno temeljno pravo za drugim, samo da ih lakše obrane od centralizma. Jedini uvjet koji stavljahu bijaše taj, da mogu opet uskrstiti svoja prava, kad nadogju bolja vremena. — Na žalost mjesto boljih nadogjoše još gora, jer Hrvati niješu se imali boriti samo protiv Nijemaca, koji sapaše svu vojnu krajinu, neprestano kušajući da razmaknu svoju vlast dalje u Hrvatsku, nego im se bilo boriti protiv novoga neprijatelja do sada prijatelja, t. j. proti Magjarima.

Jedva se domogoše Magjari glavnih prava hrvatskih, već kušaju da slobodu Hrvatske unište, da našu domovinu učine svojom provincijom. Narinuše nam svoj ustav i jezik; sve naše imalo se odlučivati u Pešti, a škole naše nek prime jezik njihov. Isto i uredi. Otimahu nam najljepše česti domovine u koliko ih ne držahu već Nijemci u rukama, a Hrvatima otvoriše se oči, kad već bijahu jednom nogom u grobu. Bilo se je sad boriti protiv austrijskog i magjarskog centralizma.

Kad pomislimo da su Hrvati onda bili posve osamljeni i prepušteni sami sebi, valja da se divimo onom čilom i ustrajnom, rekao bi zdvojnóm naporu, koji Bog blagoslovi, te urodi dobrim plodom. Naša slovjska braća svud naokolo stegnahu pod tugi gospodstvom te bijahu bez ikakve ustavne slobode, a mi sami bijasmo rascijepani na razne oblasti: vojničku i civilnu; narod hrvatski ne bijaše svjestan kako treba, jer nesjedinjen, neprosvjeljen i ne poznavajući se kroz književnost, ne imagaše skoro ni zajedničkih interesa, a uz to gnjeten s toliko strana živio je samo materijalnim životom, nipošto duševnim. Književnosti ne bijaše skoro nikakve, sve mrtvo i tamno. Krasnu a žalosnu sliku tadanje Hrvatske daje nam pjesnik Štoos (god. 1831.) Domovinu opjeva kao krasnu al tužnu ženu, nekadanju kraljicu, al na njoj ne vidiš više ni jednoga kraljevskog uresa, sve joj oteše grabljivi tugini. Domovina je zaboravljena, prošlost nepoznata, a narod naš sada već se srami, ako ga stranac zove Hrvatom. Rogjenu Hrvatice i ne poznaješ više, misliš da je Nijemica. Tugini narodima već i noću sunce sije, a u Hrvatskoj možeš i danju tminu napipati.

Takva je Hrvatska prije preporoda.

Iz one tmine, iz onog mrtvila probudi Hrvat nekoliko mladih ljudi a na čelu im Gaj. Duševni im je vogja Drasković grof Trakošćanski. Mladi ovi ljudi učili su u tugini; tu naučiše da ljube svoj narod jer vidješe kako Nijemci i Magjari za svoj narod rade. Upoznaše se u stranom svijetu i s ostalim Slovjenima, najviše s narodom Češkim, koji se budio već prije nas. Česi bili su Hrvatima uzorom. Vrativši se kući našli ovi mladići narod u mrtvilu, bez svijesti i književnosti, i počese sad onaj rad koji se zove hrvatskim preporodom. Kolike muke i napora trebaše dok se hrvatski jezik bar toliko izgadi, da se s njime može što valjana napisati i reći! Trebalo je prapopisa, trebalo je stvoriti terminologiju, nariječje

književno, sve je to valjalo tek stvoriti, jer su nevjestiji stoljavištini.

Nije čuda da su se Hrvati našli osamljeni u svom nastojanju. Odasvud reže kivni neprijatelji, pripravnici da uguše svadi narodni pokret, a narod malen, k tomu rascijepkan na tri četiri dijela, ostade sam bez ičije pomoći. Iz zdvojnosti koja bi ga spopala, kad uvidi svoje tužno stanje, izvede ga jedino ideja ilirska, koja ga je učila da on nije sam nego da ima braće u Evropi, da ima braće na Slovjenskom jugu, na koje da se osloni. Slovjenska solidarnost potače Hrvate na ustrajnu borbu protiv rastućeg magjarskog centralizma. Književnost koju zovemo ilirskom, sva ide tim smjerom, i budi narod pjesmom da ustraje u ustavnoj borbi.

Njemački centralizam bio je malo popustio, jer magjarska ideja posta doskora opasna i samoj Austriji. Kad je tako odlanulo s jedne strane, usredotoči se sva borba protiv Magjara, koji je svojim zahtjevima već mjeru prevršio. Očajna politička borba porodi se sad protiv „ustavnog brata“, a mržnja na Magjara prodre u sve slojeve naroda. U to puče i buna u Ugarskoj, a Austrija slaba i rasklimana radi nezadovoljstva njenih narodnosti, i radi nepovoljnih odnošaja u Njemačkoj i Italiji, počne da ugagja Slovjencima, da se obrani od Magjara. U Hrvatskoj bijahu tada dvije stranke: hrvatska i magjarska. Ova zadnja izgubi svu moć iza onih nasilnih čina prije 1848. Kad se je hrvatska stranka domogla vlasti, bijaše sukob neukloniv. Otake stvari, i one prilike koje tada veživahu Hrvatsku s Ugarskom ne mogu se riješiti do li ratom. Austrija znala je dobro izrabiti ono stanje i zaratiti Hrvate s Magjarima, a to mnogi zamijeraju Jelačiću. Veli se, Hrvati mogli su se onda ragje nagoditi s Magjarima, i stvoriti sebi samostalnost po volji; ali mislim da bi to bilo nemoguće poradi ogorčenosti Hrvata na Magjare, kao što i radi magjarske preuzetnosti i tiranije. Nijedna strana ne popuštaše, a sveopći onaj rat, povuče u svoje kolo i Hrvate. Jelačić proglasi rat, pak, da je i služio samo Austrijskoj politici, on bi tim ratom samo vršio vruću želju Hrvata, koji su htjeli mačem u ruci da izvojuju stara svoja prava.

Samo je bila pogreška, koja se osvećuje još i sada, što Hrvati odviše povjerovali Nijemcu, te što ne zatražiše nekih pogodnosti radi usluga još prije rata. Hrvati su imali tražiti sjedinjenje Hrvatske ne tek za budućnost, nego odmah još prije rata imalo se je sve uglaviti diplomatskim putem.

Iza svršenog rata oslabiše Magjari posve, a naprotiv ojačaše Hrvati u toliko, da bi oni sjedinivši svoju domovinu i izvršivši ideju ilirsku mogli postati trećom odlučujućom skupinom u Austriji. Ova bijaše još sva zauzeta duhom centralizacije, pa kad i Česi počеше tražiti svoje pravo bi proglašen apsolutizam, koji obustavi sve starodavne ustave da ih zamijeni jednim stvorenim u njemačkom duhu. Gorko očutiše tu promjenu svi narodi Austrije, a najteže Hrvati i Ugri.

Ratom izmegju Hrvata i Magjara, i krvlju koja tim poteče, prekinu se pravna sveza izmegju oba naroda. Hrvatska se počne uregjavati kao posebna država, kad ju stiže apsolutizam. Stari njemački jaram pade opet na Hrvate svom težinom svojom, i zaguši u klici onaj pokret, koji htijaše da Hrvatsku učini onakom kakva nekada bijaše, time da se Austrija pretvori u federalističku državu.

Nevolje, muke i progoni što ih Hrvati i Magjari pretrpješe od apsolutizma, ublažiše onu mržnju megjusobnu, a kad apsolutizam pade, ostade u glavnom mržnja na Nijemce, koji su haraćili u ovim slobodnim kraljevinama kano u pokorenim zemljama. Ustavi bješe povraćeni narodima, ali po jadnu Hrvatsku bijaše najgore. Vlada austrijska ne htjede nipošto da se i Hrvatska podigne, za to je udesila svoju politiku vrlo lukavo: koliko u javnosti popuštaše, toliko je potajno radila protiv Hrvata. Tako ne dogje do sjedinjenja Hrvatske, a sabori biše radi svojih zahtjeva uvijek raspušteni. U nas ne bijaše dakle napretka, jer se morasmo boriti za ujedinjenje, za svoja prava i protiv Austrije i Magjara. U saborima bijahu tada tri stranke: narodna, nasljednica stranke 1848., i jedna nova t. j. bečka, koja sastojase većinom od zastupnika iz Krajine. Sve stranke bijahu u bližem raz-

mjerju, i tako ne bijaše nikada napretka. Magjari megjutim imahu zdraviji temelj svomu radu: njihovo plemstvo težilo je s narodom za jednim ciljem: da krunidbom opet uskrisi svoje državno pravo, i koliko god im se austrijska vlada opirala oni uspješe radi sloge i jednodušnosti svoje. Bilo im se je boriti samo s jednim protivnikom, a pričaju im tadanje političke okolnosti u Evropi. Godine 1867. okruniše oni kralja svojom krunom, a Hrvatska osta kao da visi u zraku. Zalud se hrvatski sabor opire. Ponovno raspušten, bi sazvan s novim izbornim redom za slijedeću godinu. Tadanji izbori ne zaostajahu za sadanjima „pravilnošću i zakonitošću“, a ujedno malodušnost Hrvata doprimože da su u treći sabor došla lica do tada većinom nepoznata. Bila je to stranka magjarska, kojoj bijaše dana zadaća da riješi sudbinu Hrvatske. I riješi ju dostojno svog imena. Sa Ugarskom, ili bolje s Magjarima, sklopljena bi nagodba onako kako je Magjari sami željahu, a sabor naš raspravivši o njoj u pet šest sjednica, primi tu nagodbu u cjelini bez posebne rasprave. Ta ko odlučiše oni sudbinom Hrvatske u pet dana! — Plodove te nagodbe beremo mi sada. Veli se: oci zobahu kiselo grožđe, a djeci utruše zubi. Slavna državna prava Hrvatske napuštena su, sjedinjenje odgagja se u neizvjesnost a mi živimo onako od milosti od dana na dan. Od onda je magjarska stranka na vladi, a sada kad se temelj izmiče, jer narod uvidje kamo ga ta politika vodi, rabi ona sva srestva da se uzdrži. Tko je jači, taj tabači!

Ovim sam u glavnome odgovorio na pitanje: kako stojimo? Nedavnom prošlosti htio sam da pokažem valjani put. Naš narod neka bude ustrajan i jedinstven, nek ima stalnu cijelj, a politika nek se ne vodi onako od zanata i inata, nego iz ljubavi prama domovini i narodu iz kojega niknismo: ovo je prava, i plodonosna politika. Mi stojimo zlo. Treba lijeka, a do kojih je to neka upru, i nek savjesno rade. Ljubavi i rodoljubnog ponosa nam treba!

X.

Prvi sastanak kršćanskih arheologa u Splitu-Solinu.

Čitatelju pozdrav u Isusu Krstu!

Buduć glasovi, koji se bijahu prvih dana kolovoza lanijske godine 1893 prosuli o koleri, osujetili držanje prvog sastanka kršćanskih arheologa, koji je bio već urečen, bijaše dužnost Promicatelj-nog Odbora, da vidi u koje bi se najzgodnije doba tekuće godine 1894 mogao sazvati ovi sastanak. Iza svestranog promatranja, činila mu se je najshodnija treća nedjelja mjeseca kolovoza tekuće godine.

Pun dakle nade u Boga, a i u ljude, podpisani Promicateljni Odbor najuljudnije pozivlje na ovi sastanak, koji se ima držati u Splitu-Solinu dne 20, 21, 22 kolovoza:

1) štovanu g.du, koja se bave kršćanskom arheologijom, crkvenom povjesti i patrologijom ili povjesti i starinama Dalmacije. Ove zovemo „prave članove“ (socii genuini);

2) sve one, koji podupiru ove nauke i sve prijatelje ove veoma zanimive zemlje, koji pristupaju kao članovi sudionici (socii participantes).

Iz samoga imena sastanka razumije se, da drugi, izim kršćanskih drugova (pravih članova i sudionika), nemogu biti pripušteni.

Sciijenili smo shodnim ovo predložiti na pretresanje sastanku:

1) prikazati će se, koje kršćanske starine bjehu dosad otkrivene, iztražene i proučene u Dalmaciji i u bližnjim pokrajinama;

2) razjasnit će se, koliko se je u zadnjem deceniju uradilo za razvitak nauke kršćanskih starina bilo u samoj Evropi, kano na pr. u Austro-Ugarskoj, Italiji, Francuzkoj, Njemačkoj, Švajcarskoj itd., bilo u zemljama van Evrope.

3) razpravljat će se o utemeljenju kršćanskih muzeja i u kojim gradovima da budu.

4) sporazumjet će se, što se ima učiniti da se na sveučilištnim i u bogoslovnim zavodima podignu stolice za kršćansku arheologiju i patristiku.

5) dokazati će se, kako umjetnici, koji urešuju crkve, mogu i moraju udesiti na svoju pora-

bu one plodove, što se crpe iz nauke kršćanske arheologije;

6) označit će se put, kojim je udariti pri iztraživanju kršćanskih starina; na koja pravila, treba paziti pri opisivanju starih stvari, i kako se knjige mogu na najbolji način prirediti i urediti slikama, tako da budu i ukusne oblikom i jeftine cijenom.

7) u sastanku iznieti će se predlozi: o utemeljenju sbirke kršćanskih nadpisa za Austro-Ugarsku (Corpus Inscriptionum christianarum Austro-Hungariae) i o časopisu koji bi sadržavao opazke i učene razprave o kršćanskim starinama svih učenjaka na svijetu.

Što se tiče javnih sjednica, svečanosti, izleta u Dalmaciji i glede knjižica, koje će se u sastanku razdijeliti, neće biti nikakve razlike među pravim članovima i sudionicima; dok u sjednicama Odbora, ili ako bi Kršćanski Arheolozi bili pozvani, da pregledaju starine van Dalmacije, biti će dakako pravedne razlike.

Štovana gospoda, koja namjeravaju učestvovati ovom sastanku, neka pismeno obavieste našega povjerenika Mgra. Franu Bulića, ravnatelja c. k. gimnazije i arheološkoga muzeja u Splitu; koliko oni, koji su lani prinos izplatili, toliko oni, koji kane stupiti sada kao članovi. Ove zadnje molimo, da pošalju istomu Mons. Frani Buliću svotu od 10 kruna austr. (ili 5 flor.) a ti će iza toga primiti izkaznicu. Listove pako, kojim će navjestiti svoj dolazak istomu povjereniku, neka pošalju najkasnije kroz mjesec lipanj, da Promicateljni Odbor, koji pripravlja potrebito, bude imao u pregledu već početkom srpnja broj članova i u koje dane imaju doći, kako ih pričekati i konak im prema stališu odrediti itd.

Naša izkaznica biti će od te koristi, da će članovi imati polakšicu na parobrodima koji putuju po Dalmaciji (uobće platiti će za drugi red, a uživati prvi). Izkaznice lani od nas izdane, vriede i ove godine i za nas i za parobrodarska društva.

Novi članovi primiti će novu izkaznicu. Na svoje vrieme priobćiti ćemo putovanje parobrodarskih društava, da članovi budu mogli na vrieme stići u Split. Točniji program pitanja, koji će se razpravljati u kongresu, priobćiti ćemo članovima kasnije. Da se pako može ovi program utanačiti, želimo, da oni članovi koji kane o gori navedenim točkama govoriti obavieste najkasnije do konca mjeseca svibnja ili našega povjerenika u Beču gosp. prof. Dr. W. A. Neumana (Wien. Garnisonsgasse 18) ili povjerenika u Splitu Msgr. Franu Bulića o predmetu, sadržaju i naslovu svojih govora i predloga.

Dano na blagdan Sv. Leona Velikoga Pape 1894

Promicateljni odbor za sastanak:

Msgr. Fr. Bulić u Splitu — Dr. A. Hytrek u Studenici u Štajerskoj — Prof. Dr. Luka Jelić u Zadru — Prof. Dr. W. A. Neumann u Beču — Dr. H. Swoboda u Beču — Msgr. Dr. A. de Waal u Rimu.

Naši Dopisi.

Dubrovnik, na Gjurgjevo.

„Govore mi da ima gliba po gradu, i da su ga unijeli neki što govore da su Hrvati. Hrvati u Dubrovniku!... Prije bi vjerovao da je vrag na otaru, nego Hrvat u Dubrovniku... Vi sveštenici, što se bavite politikom i sebe zovete Hrvatima, čujem da se ne bavite dušama pastirskom ljubavlju, kojom Hristos ljubi spasene svojom krvlju. Za vas to nije. Kad vam biskup sveti reče: Primite Duha svetoga — on vam reče da primite Duha ljubavi i mira. A vi nemir širite po narodu. Već vam narod ne može vjerovati... Hristos plače a vi se ne sramite, da ste gori od nevjernika. Sveštenici, budite sveti a ne mrtve muhe!... Popovi izvadite glavu iz vreće! Pamet u glavu, jer Duh sveti veli: „Bič konju, a uzda magarcu, a batina bezumnicima na legja.“

Ovako doslovce piše iz Napulja Ljudevit Vuličević, upravljajući svoje pismo na Uredništvo „Dubrovnika.“ Naš samozvani „Dubrovnik“ prima radosno njegovo pismo, podava mu odlično mjesto u listu, pod naslovom „Pismo iz Italije“ i

67 njega pravi golemi kapital za svoju čitalačku publiku.

Nije kud kamo tajiti, pokle se primicu općinski izbori, ako nijedan auktoritet neće da sklo- ne Dubrovčane da zamrže na Hrvate, a svim sr- cem prionu uz „Srbe“, hoće zanago auktoritet je- dnoga Ljudevita Vuličevića! Jer ako iko smije da govori o narodnosti, o ljubavi, o Isukrstu, o Du- hu svetomu, o spasenju duše i o svećeničkim du- žnostima, to smije i može Ljudevit Vuličević!

Ljudevit Vuličević! Ko je da ne pozna, ili nije čuo govorit o Ljudevitu, rectius Petru Vu- ličeviću, tako zvanome Jelinu sinu, cavačani- nu? — Bio je fratar Malobraćanin, pa se odme- tnuo od vjere i od reda: Nemoguć se veće naći u domovini, pošao je u tuginu, u Trst, Polu, Mlet- ke, objijajući po Italiji, kako u nas reku, „od ne- mila do nedraga, od pasje vjere do vruga“, propo- vijedajući Protestantstvo i drugujući sa framasuni- ma, pišući u bezvjerskim listovima proti crkovnim redovima, proti ispovjesti, proti Papi i svećenstvu, i proti svemu što je katoliku sveto. Sada se na- lazi u Napulju, kako propovjednik kod ondješnje protestantske valdeske crkve, i odanle se eto po drugi put oglašuje u „Dubrovniku“, služe- ći se hrvatstvom kao izlikom da obaspe pogrda- ma svećenike, i nikoga drugoga nego, svećenike, jer je to njegov stari zanat, koji je naučio od ta- lijanskih framasuna.

I nije čuda, da negdašnji fra Lodovico, gojeći u srcu duboku mržnju napram katoličkoj crkvi i njezinom svećenstvu, obara se i na Hrvat- stvo, ne mogući ga smisliti u Dubrovniku. Hrvati su većinom katolici, pa se njemu čini da bi uz hrvatstvo moglo katoličkoj vjeri u Dubrovniku bi- ti bolje, nego li uza srpstvo. A to je što ga boli, pa za to i govori da bi prije vjerovao da je vrug na otaru nego Hrvat u Dubrovniku!

Jelin sin veli ovako, ter spominje s uzda- hom negdašnji „stari skladni Dubrovnik naše sta- re i skladne vlastele.“ A ja govorim: „Prije vrug na otaru, nego Vuličević u Dubrovniku“, i za ovo upućujem ga uprav na negdašnji stari Dubrov- nik, koji bi ga kao odmetnika bio prokleo i na staru našu skladnu vlastelu, koja bi se kako i prije u Luterovo doba, sa svijem dubrova- čkim pukom bila zavjetovala svetomu Vlahu, da onake kuge oslobodi Dubrovnik.

Ali je tako na svijetu! Ko govori o glibu? Onaj koji je u najvećem glibu. Ko podmeće dru- gomu neispunjavanje pastirskih dužnosti? Onaj koji je svaku takovu dužnost i svaku Božju i ljudsku obvezu pod noge bacio. Ko drugomu predbacuje pogrgjenje Duha Svetoga? Onaj, koji je toga isto- ga Duha razalostio i koji ga, ustrajući u odmetni- ču, neprestano žalosti. Rasfratirca govori o sveti- nji, odmetnik o vjeri, zasrjepljenjak o svjetlosti! Ne čudimo se. Lupež obično najveće govori o po- štenju, i nije na svijetu bilo nevjernika ili odme- tnika koji nije ovako govorio, polag onesp. Pisma: „Superbia eorum qui te oderunt, ascendit sem- per.“ A kad nebi on ovako govorio, kako bi drugi- je potutolio tajni glas duševnosti, koji ga osugljuje?

U ostalom cijenin da ne može biti niti pra- vovjerni protestanat onaj koji svoju dušu smatra „mrvom božijega bića.“ Kršćanska nauka ne priznaje u božijemu biću nikakvih mrvica, koje bi tobože od Boga otpadale, ter sačinjavale čovječiju dušu. Slična nauka odava pantheistički emanaci- nizam; a ko u tu nauku vjeruje, te se u isto doba razmahiva pretvorenom nabožnošću, pozivlju- ći se na Isukrstu i Svetoga Duha, treba reći, ili da nije u svojoj svijesti, ili da se najsvetijim stva- rima služi kao podlim srestvom da bezazlene bolje zavede. S druge pak strane, Ljudevit Vuličević, koji misli da ima s Bogom nešto zajedničkoga, ako će i mrvicu, ne može za pravo ni da bude po- zvan na odgovornost za sve ono što djeluje i piše. Jer, ako je njegova duša jedna s Bogom u nara- vi, onda nema veće ko da mu stoji, on po tome za sva svoja djela može biti potpuno miran do su- dnjega dana.

Megjutim, dok to bude, neka ga vele ne mo- ri misao na Dubrovnik, koji od njega nije imao nigda nikakve koristi, niti će je imat. A za Hrvate neka se ne brine: Dubrovnik ima zašto da bu- de Hrvatima do vijeka zahvalan! Oni su pak u Dubrovniku živi, i živjeli ako Bog da, dokle god

bude Orlando i svetoga Vlahu, nè da Dubrovnik u- glib povuku, jer je to pošao izrođa i odmetnika, nego da mu osvijetljaju lice i dignu s jega sramo- tu, što na nj navukoše na žalost neki isti njegovi sinovi, mrdeći pred svijetom njegov čisto slavenski karakter. Dubrovačko pak hrvatsko svećenstvo, kome i ja častim se pripadati, naći će se uvijek na braniku, i do zadnjega daha boriće se za čast i jedinstvo hrvatskoga roda, i za čistoću one vje- re, koja uprkos svim mijenama i napastim, nije nig- da došla na manje u slobodnome i uvijek katolič- kome Dubrovniku.

D. Vice Medini.

New Orleans, 29 marta 1894.

Otrag koje doba, ja sam kroz cijenjenu na- šu „Crvenu Hrvatsku“ pozvao braću u Južnoj A- merici, e da bi smo tako mi sjevero-Amerikanski Hrvati i oni s juga mogli sklopiti kojekakve brat- ške sveze, da bi smo se malko upoznali, jedan drugog posavjetovali, u nevolji pomogli, itd.; nu na žalost do danas od braće ni glasa ni odziva. Ja neznam kako bi ovo tumačiti morao. Ili južna braća zbilja neće nikakvih sveza s nama sjever- nim Hrvatima? To se nemože vjerovati. Ja znam što je. Mi Hrvati smo previše mlitavi, spori, mi nećemo još da počnemo ozbiljno misliti. To je sigurno uzrok neodzivu južne braće. Nu ja bi rekao da bi to moralo prestati. Ja bi ragje posa- vjetovao, da se mi Hrvati u daleku svijetu već pre- nemo iz dubokog sna u kom spavam. Istina amo u Sj. Drž. počeli se opažati znakovi budjenja što u velike veseli svakog patrijotičkog Hrvata; nu to još nije dosta, treba raditi i to raditi brzo, nepre- stano i neumorno, a da tako dostignemo barem u čem druge narode; jer, treba priznati, daleko smo zaostali, uz sve naše hvalisanje. Rek bi da braća u Južnoj Americi nepojme sve ovo. Jer ako pojme, zašto muče? Zašto nam se neodzovu? ta Bogu hvala imamo dosta novina, od kojih ja sam im i adrese naznačio. Nu i ako nam se neozvaše kroz naše novine, mogli su to učiniti kroz našu dičnu „Crv. Hrv.“ kroz koju su se već i prije o- glašivali. Da su oni to učinili mi bismo im se bili opet odzvali, i tako bi bliže upoznanje već davno bilo započelo. Nu ja ipak još nezdvajam. Ja eva po drugi put pozivljam braću u Južnoj Ame- rici da primaju naše novine, da pišu kroza nje, da tako zavlada jedna misao hrvatska i u dalekom svijetu, sve tamó s krajnje Patagonije, pak do le- denog Greenlanda. Odzovite se dakle, južna bra- ćo, pak ćete vidjeti, koliko zajedničkim silama moći ćemo jedan drugom koristiti. Saviše, koristi- ćemo i potlačenju našoj domovini, biće nam lakše da svijet upoznemo s našim slavnim hrvat- skim imenom, i t. d. Da, sve to ćemo braćo po- stignuti kad budemo složni kad budemo bliže u- poznati.

Ja se dakle nadam da ovog puta moj poziv neće ostati glas vapijućeg u pustinji, nego da ću primiti čim prije bratski odziv.

Uz to živila sloga i spoznanje med sjevernim i južno-američkim Hrvatima!

Vaše Momče Dalmatinče.

Kotor, 18 Aprila.

Razgovor u Kotoru, kod monumenta.

Piero. Servus, Jovo! — Jovo. Adio fa- mozni Piero! Kako su te ono picigali u „Hr- vackoj kruni!“ — Piero. Da ti rečem istinu, nije- sam se naljutio, jer je znak da me se plaše. Cal- lista mi je jučer učinio raporat, da je „Lega“ impresionala Hrvate, a istom kad budu doznali za presidenta! — Jovo. Neluduj. Hrvati se smiju vašoj „leghi“ i vašem presidentu. — Piero. Tako mi isto reče i Kapitan Leso, a ja se smijem vama. — Jovo. Boga ti, a ko će biti pre- sidentom? — Piero. Pogodi. — Jovo. Okladio bih se za bićerin, da sam pogodio. — Piero. E, pa kaži. — Jovo. Il più furbo. — Piero. Il più politico. — Jovo. Onda je Ferdi. — Piero. Ta mani se, neće da se primi, kao što ni Brunelli, ni Sardelić ni ostali impiegati. Ferdi nije odvažan kao što treba, ali je insuperabile, kad po ka- fanama, po pijacama stane vikati proti Hrvatima. I onakovi koriste. — Jovo. Možda, ali kao pro- fesur nije persona fina. Nego, vratimo se na presidenta; dakle ti ostaješ prvi poslije impiegata

u kandidaturi. — Piero. Jok, ja nemogu, dapače nesmijem, jer mi je kapetan Leso već dao uvjet- ni consilium abeundi. — Jovo. Che pa- triota!!! Sada nijesam više u stanju da pogodim ako mi ti ne kažeš. — Piero. Vittorio nosi Dra, Quadrelli-a, ali ne može da bude, jer je talijanski podanik, a traži nostrifikaciju živinarske di- plome — Jovo. Zašto ne može, kad barem, inter nos rečeno, znademo, da je svrha „le- ghe“ da širi „Irredentu.“ Ta nije li ona isto što i „Pro patria“? Ja bi birao za presidenta „Grilla“ jer zaslužuje. — Piero. Ne možemo, brate, „Gril- la“ radi obraza. — Jovo. Vidim, da se bojiš po- vjerit mi tog novog vašeg Mesiju. — U smokve ti i vaša „lega.“ — Piero. Kazaću ti ko je, ali zakuni mi se srpskim nebom, da nećeš nikome ka- zati. — Jovo. Kunem ti se ovim našim srpskim nebom, da neće ni zemlja znati. — Piero. Čuj Jovo! Il presidente del gruppo della Lega na- zionale di Cattaro sarà l'onorevole con- sigliere comunale Šior Toni Crivich; dietro proposta fatta dal „Grillo“. Da- kle? che te ne pare, Jovo, della scelta? — Jovo. Da ti pravo kažem, moj Piero, izbor nije loš, ma — Piero. Ma, cosa, ma? Un bel vecchio, aspetto patriarcale, tim- bro di voce baritonale, lingua purgata, stile elevato, intelligenza superlativa, e poi ha dato saggi di erudizione e di sublime arte oratoria nelle sedute co- munalì. Vjeruj Jovo addatto e poco impor- ta se fu una volta guardia di Finanza. — Jovo. Ne luduj molim te — pristao možda i da otvori ples „della lega“ na 5 maja! — Piero. Ne, on otklanja tu čast; bal će otvoriti Fretti. — Jo- vo. Taman tako; zamjena je dobra! Ha ha! Ta- lijanski podanik Fretti!!! — Piero. Nego, kad smo pri ovom razgovoru, da te nešto zapitam. Čuo sam, da tebi nije po čudi ova naša „lega.“ — Jovo. Kako hoćeš, da mi bude po čudi „lega“, kojoj je svrha u srpskom Kotoru, ispod srpskog Lovčena, gdje Srbin samo žive, radiati o glavi srp- skom jeziku. Vi se najviše oslanjate na zanatlije, te da ih ufatite na baketun obećavate „Roma, To- ma e Mezzo Milan“, ali oni će iz nje istupiti pri- je neg se i nadate, jer su najprije i nada sve austrijanci. Non so se mi spiego — Piero. Ne buncaj toliko. Nije tako; gdje ja ula- zim nema prijevare. I Rade odobrada „legu“ i on će se upisati. — Jovo. Neće bogami. Komu u ži- lama teče prava srpska krv ne smije u „legu.“ — Piero. Ti tako govoriš, a znam ti kazati, da će „Srpsko pjevačko društvo Jedinstvo“ pjevati pri otvoru „leghe.“ — Jovo. A ja ti kažem da neće. To bi bila bruka, prava sramota za srpski narod. Ako smo s vama kad se radi protiv Hrvatima, e to su drugi računi: onda su nam zajednički inte- resi po srijedi. — Piero. A takvi ste!! Vidim, da nas vi ližete i mažete kad imate potrebu od nas. Kakvi srpski Kotor d' Egitto! Ovo je ter- ra italiana. — Jovo. Vidi se da si učio histo- riju, ako i ne po listinama, a to sigurno iz nekog rječnika, gdje stoji: „Cattaro città italiana.“ Ne hulazni bogati! Mi da davamo novce u zakladu; da našim žuljevima trujemo našu srpsku djecu, da nam postanu izrodi. Za ništa me ne zovu „Mali Bismark;“ srpskog mi postenja neće niti jedan Srbin u vaše kolo. — Piero. Hoće, hoće. Rekao mi je dušanov p. da će i on doći al ballo. — Jovo. Ako je pomanitao hoće, pa napokon on je Srbin Katolik. — Jadna Boko što si dočekala! Ako ti je milo naše prijateljstvo ne zanovetaj mi više tvojom „legom.“ Idem u školu. — Piero. Adio — ne srdi se, a uz to: Evviva la lega!

Dobrota, 16 aprila.

Potresla je srcem dobrotke mladeži smrt, i ako očekivana, dvadesetgodišnjeg mladića Joza Mi- loševića pok. Gjura. Živio je o idealim za ideal — Hrvatsku. Čista neporočna ponašanja, uzorita dru- govanja, neokaljana značaja, čvrste volje, bio je ljubljen od svakoga skoro više nego da je bio po- jedinim brat. Kad smo mu vijence polagali na pre- rani lijes, oh Bože, kakve su nas misli zaokuplja- le — sile su nas izdale — te smo pred njegovim mrtvim licem popadali.

Jadni Jozo — uvenuće cvijeće koje smo položili na tvoj grob, ali neće, ne može, ne smije

uvenuti uspomena tvoja iz naših srdaca. Ko može zaboraviti tvoje zadnje i teške časove, kada si gledao smrt u oči, te nam preporučivao da te nepredajemo u tugne ruke, da te dopratimo do groba; da ti trobojnicom lijes okitimo, a umreš li u nedjelju da tvoju omiljelu „Crvenu Hrvatsku“ pod glavu stavimo. Naše suze će natapati cvijeće rodoljubja koje si ti nježno gojio, a od nezaboravnoga oca baštiniš; sveta će nam biti uspomena tvoja, tvoj ideal — kako će nas zanosno sjećati na te omiljeli stihovi:

Od mene će odpuh praška biti
Al u grobu rastvoreni prašak
Za Hrvatsku razigrat se hoće.

Neka ti utješi ucviljenu obitelj misao da si sašao u grob oplakan i štovan, a dobroga ti brata Antona uvjerenje da je tvoja potonja riječ i misao bila za njega udaljena. Laka ti zemljica.

Prijatelji.

Pogled po svijetu.

— U Londonu donja kuća prihvatila je zaključak kojim se ukida veto gornje kuće. — Uz Irski sada dolazi napred i škotski home-rule, za koji je glasovala većina donje kuće.

— U Beču u zastupničkoj kući izrekao je Bjankini znamenit govor, zahtijevajući da se preuredbe odredbe za ukonačenje žandarmarije, tužeći se na način kako se provagja domobranska služba, ter proti zakonu landšturmista. — Zastupnik Perić govorio je o potrebi religioznog i moralnog uzgoja u školam; zagovarao potrebu gradnje župnik crkava i kuća, i pohrvaćenje srednjih i naučičkih škola. — Delegacije biće sazvane na 26 svibnja u Budimpešti.

— U Talijanskoj komori vodi se rasprava o proračunu ratne mornarice, te je došlo do velike sablazni i svagje izmegju Crispi i Imbriani.

— U Ateni vladaju neprestani potresi, i mnogi su ljudi poginuli. Grad Tebe sasvim je razoren. — Po raznim velikim gradovima Europe anarhisti čine neprestano atentate. — U Hodmezövasarselyi u Ugarskoj agrarni socijalisti podigli su ozbiljnu narodnu bunu. Polovina redarstva našlo se je da je sporazumna sa socijalistim. Bilo je mrtvih i ranjenih. — U Italiji su velike poplave.

Domaće vesti.

O sjedinjenju opozicije. — Razni listovi javljaju da sjedinjena središnjeg odbora sjedinjene opozicije, odregjena za prošlu subotu, bila je odgojena za koji dan. Govori se da se je većina neodvisne stranke izjavila proti tome, da dogje u oporbi do raskola.

„Smotra“ javlja da je Nj. Preuz. gosp. Namjesnik krenuo put južne Dalmacije u službene pohode.

Dr. Starčević u Sisku. — Pišu nam iz Siska: Ovdje se nahodi već od duže vremena naš dični vogja „Stari,“ te kako vidim nalazi se u posve krepkom i čilom stanju zdravlja, uprkos njegovoj starosti. Neka nam ga Svemogući još podrži! Priopćite svima pravašima, da je stari posve zdrav, jer kad nije u Zagrebu, i kada ne piše članke, onda su uvijek zabrinuti za njegov život. Bog i Hrvati!

— **Mladež na gradačkome svenčilištu** energično je prosvjedovala i ona proti umirovljenju prof. Breščenskoga.

Ogromna podzemna špilja bila je ovih dana otkrivena u blizini Krke, prigodom kopanja za uregjenje stroja za munjevu rasvjetu. Čitav je brijeg prorovan.

Naprijed Magjari! — Hrvatska slavonska vlada, da ugodu Magjarima, odlučila je premjestiti hrvatsku gimnaziju s Rijeke na Sušak!

Srpsko-talijanaški zastupnik na česarev. vijeću Bonda zagovara uvođenje talijanskih pučkih škola u Spljetu.

Imenovanje. — Gosp. Brkljača, negdašnji tajnik Cavtajske općine, a sada šibenske, bio je i-

menovan tajnikom Zemaljskog Odbora u Zadru. „Dalmata“ se silno ljuti. Neka ga!

Sastanak dalmatinskih pravaša. — „Kato-lička Dalmacija“ od 19 tek. priopćuje znamenitu vijest o prvom skorom sastanku dalmatinskih pravaša. Sastanak će se do malo držati u Spljetu, eventualno u Šibeniku ili u Zadru, te će se raspravljati „o stanovištu, koje dalm. pravaši misle zauzeti prema postojećim strankam i drugim znatnijim javnim domaćim ustanovam, teznjama, dobrim i zlim pojavama.“ „Promicateljni Odbor“ moli sve privrženike stranke prava da stoje u Starčeviću duhu, svi složni, sporazumni, pravni!

Staro-slavenska služba božja u senjsko modruškoj biskupiji. Okružnicom od Uskrsa novoimenovani zagrebački nadbiskup Posilović, sada senjsko-modruški biskup, naredio je da se za svu senjsko-modrušku biskupiju uvede staroslovenska služba božija, uz uporabu novog staroslovenskog misala, o kome govori ovako: „Ovaj dakle misal uvodimo u Naše diocese Senjsku i Modrušku kao jedini zakoniti misal za službu božiju slovenskim jezikom, bila ova svečana, ili samo pjevana ili tiha; i nalažemo svima svećenikom, da ga naročito za svečanu ili pjevanu sv. Misu, čim se može prije, u porabu stave.“ U isto doba nareguje svim svećenikom da i u buduće nauče misu latin-sku, a to za to: „da u drugih krajevih, izvan Naših diocesa, u kojih ne postoji privilegij staroslovenskoga jezika, uzmognu lasno svetu misu latinski čitati.“ — Uslijed ovoga velevažnog dogajaja, mi smatramo da je pitanje o uporabi staroslovenske službe božije kod nas Hrvata, načelno jednom za vazda riješeno, i da nikakvo napre-zanje slovenskih neprijatelja neće već nigda uspijeti da nam otme i uništi tu našu veliku crkveno-narodnu stečevinu. Živio nadbiskup Posilović!

Hrv. akad. lit. zab. društvo „Hrvatska,“ u Gracu. na glavnoj skupštini obdržavanoj dne 14. t. m. izabralo je sljedeću gg. u upravni odbor: Presjednik: stud. med. Mate pl. Rukavina Vidovgradski. Potpresjednik: stud. med. Ante Kovačević. Poslovogja: stud. med. Ivan Letiš. Blagajnik: stud. med. Stevo Eold. Bilježnik: stud. med. Milutin Divković. Knjižničar: stud. med. Živko Uzorinac. Gospodar: stud. jur. Josip Pošćić. Odborski zamjenici: stud. jur. Ante Justi i Ante Bonetić. Revizori: stud. med. Dragan Mance i Ivo Nikolorić. Častni sud: drnd. med. Lav Vrbanić i Mate Drinković.

U GRAZU, 16 aprila 1894.

Mate pl. Rukavina
presjednik

Ivo Letiš
poslovodja

Gradska Kronika.

— Doznajemo iz najpouzdanijeg izvora da papinski koncistor za prekonizaciju biskupa držaće se u Rimu na 18 došastog maja, a ne kako se bilo javilo na 18 junija. Uslijed ovoga cijenimo da ćemo moći imat megju nama našeg novog biskupa polovinom došastog junija.

Oluja. — Prošlu subotu bijesnila je u nas za cijeli dan strahovita oluja, dolazeći knama u pravcu od jugo-zapada. Naviještena je bila iz Amerike brzojavom u Trst. Sreća da se nije nesreća dogodilo.

Parobrodarska općila. — Općenita je tužba koli u Dubrovniku, toli u Kotoru, da uslijed nedavne promjene u itinerarima Parobrodâ Ugarsko-hrvatskog društva, nemamo nijednoga parobroda ni za Trst ni za Rijeku gotovo za cijelu sedmicu od utornika do subote. Doznajemo, da se je mjesna Obrtnička Komora jako potužila za ovo Ministarstvu Trgovine u Beču, kao i Upravama Austrijskog Lloydâ i Ugarsko-hrv. društva, zanimajući ih da se unaprijed bude imat više obzira na Dubrovnik i Kotor što se tiče pomorskih općila.

Diskoras na Poljani.

Vlaho. — Što studijaš tu nešto serijo?

Ivo. — Vraga studijam serijo, nego mi anci dohodi smijeh misleći al gran colpo di Stato Dra. Vlaho.

Vlaho. — Ima bit štogod strepitozo, kad parćiva od njega, što ne čini drugo nego studija Bonghi i druge velike politikaše.

Ivo. — Zaludu su mu svi ti studiji, isto mu nije rebuskalo otić u Vijuenu, a znam da je povereto bio sve disponjo nella sicurezza di riuscire.

Vlaho. — Ma reci mi o čemu si ono mislio?

Ivo. — Ahâ, govori se da Dr. Vlaho, nella sna gran prosopoea, videći da autonomašima nije rebuskalo u Župi, promislio je, s pomoći onega čelebroga Ministera, konvokat veliku sedutu i invitat sve srbe iz grada, ben' inteso i našega Jova, i proponjat da se pogje dimostrativo u Župu, a da će im on otrestit bokun diskorsa, i persuadat ih da kako je on, da su tako i svi oni od srske origjine.

Vlaho. — Neka pogju ako im basta; garantiskavam ti da će imat gusta.

Ivo. — Imalo bi se konkludat da su fanatiki žviždofili.

Vlaho. — Assolutamente i ja sam od tvoje; ma vraćajući se na sedutu, reci mi molim te, gje će bit?

Ivo. — Para u Stjepana na konalu.

Vlaho. — Da dobro, samo da im se ne dogodi kako oni pasani put, pa da im prisije.

Ivo. — Spominješ li se, che scena?

Vlaho. — Znam da si bio dogodio tanana, ma sam zaboravio detalje.

Ivo. — Ja se invece manjifiko spominjem. I onadar su se bili skupili per una questione politica, pa giusto priko diskorsa Dr. Vlaho, sul più bello, presento ti im se gjandaram, a oni svikolici kako kunjeji skočili, ko tamo, ko amo; Dr. Vlaho priko mira, Stijepo se Bravačić skrio u kapunaru, Pilato počeo plakat, e così via discorrendo.

Vlaho. — Bravo, jes, jes, sad i meni dohodi na pamet; che quadro!

Ivo. — E che magnifico; a vjeruj mi, da znam precizo gjornatu, odveo bi kogagod s makinom istantaneom da ih potegne; perchè, i ako ne bude do guste da ih ustoka bjezat, meritalo bi isto pena, come tipi, kolpiškati ih al vivo, gje, pieni di gravità, decidavju delle nostre sorti.

Vlaho. — Zaisto ja bi ih konsiljo da abandonaju ideu od tega mitinga, perchè im je svakako perikolozo; ako dogje gjendaram tokalo bi ih opet škakat, a ako pak pogju u Župu, bili bi izvždani coi fiocchi, i tako im ne bi uspjelo da se izstresu, a to zdravlje tolíkijeh od njih ne bi moglo prikompportat, i od disgusta mogla bi bit. zancica komugod, pa ko bi soffrio?

Ivo. — La patria.

Vlaho. — Eto ih tamo, neka se mislu oni, a mi homo na objed, pa Bog.

Ivo. — Bonapetito.

Vlaho. — Hvala ti, parimenti.

Književnost.

— Bruchstück eines altslovenischen handschriftlichen Evangeliums, mit Vorrede und Weiheformeln in gothischer Schrift aus der Bibliothek des Franciskanerklosters in Badia bei der Stadt Curzola, von Franz Radić, professor in Curzola. Mit einer Abbildung im Texte. Wien, 1894. — Ova publikacija učenog profesora Radića jest posebni otisak iz drugog ovogodišnjeg svezka „Wissenschaftliche Mittheilungen aus Bosnien und der Herzegovina.“ — Primili smo takogjer od istog auktorâ njegov govor o „povjesno-umjetničkoj i arheološkoj znamenitosti iskopina na Kosovu polju kod Knina,“ u talijanskom prijevodu.

Русская Библиотека 1894 г. Корень Зл. Романъ П. Н. Полевого. Львовъ.

— *Bullettino di Archeologia e Storia Dalmata* pubblicato per cura di Fr. prof. Bulić. Marzo 1894, Nr. 3.

Otvoreni Dopisi „Crvene Hrvatske.“

Časnom Dopisniku iz Banovine. — Izostavismo drugi dio do bolje prigode, obzirom na nadošle nove zapletaje. Preporučamo se za i na dalje, vrsnomu Vašemu peru.

Ovih dana prispjele su nove Štrcaljke za polijevanje loze

„Vermorel,“ i „Non plus ultra“ i drugih vrsti, te se nalaze na prodaji kod

NIKA PAPE u DUBROVNIKU

Ko će uzeti neka se na vrijeme pobrine.

Oštećene se popravljaju kod istoga.

11—20

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za (Dubrovnik) na cijelu godinu flor. 4, na po godine flor. 2; (za Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu) na cijelu godinu flor. 4: 50, na po godine flor. 2: 25; (za inozemstvo) flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi "Crvene Hrvatske" u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu. Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglas koji se više puta tiskaju po pogodbi. Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Srpska politika.

Kriza što je danas trpi mlada srpska kraljevina, nije nešto prijelazno, što se dade riješiti časovitim umirenjem razdraženih duhova, jer duhovi nijesu samo razdraženi, oni su bolesni, pak kriza ima duboki korijen u duševnom raspoloženju srpske zadrge uopće, koja je postala rastvarajućom silom na Balkanu. Amo kod nas točito nam narodno tijelo i ne da nam da se sabiramo i okupljamo, a onamo u kraljevini, drma sustavom kao kakvom igralicom, koja je sauo zato učinjena neka se lašnje mijenjaju prizori. Ministri se mijenjaju s dneva na dan sa zla na gore, koleba se sa spoljašnjom politikom kao što mora kolebati narod koji nema odregjena cilja, stranka za strankom dolazi na vladu — ali objem ostaje isti, onaj objem u kojem državna misao traži uzalud pravu kolotečinu, jer je u opreci sa svim pojavama devetnaestoga vijeka, jer je u opreci sa istim zrakom koji ga okružuje.

Osobito od Topčiderske katastrofe, pak sve do otraga nekoliko dana, kada se usprkos zadanoj riječi, sa njim, Milan povratiti u Srbiju, sve što se u kraljevini zbilo, sami je niz državnih pogrešaka, jasan je dokaz, da Srbi nijesu znali iscrpiti blagodat slobode na ni u kojem pogledu.

U nestasici zdrave narodne misli koja bi zaoкупljala sve jednakom ljubavlju, duhovi su zalutali za sjenama, koje nijesu nikad okružavale srpsko prijestolje, nove prilike i moderna narodna načela isezla su sasvim, nijesu se dapače nikad jasno bila ni pomolila na na kojem kraju obzorja srpskih političara i srpskih književnika, nikad da je ma ni u zabithoj mašti kojega srpskoga pjesnika zasjehnula bez natruhe vjerske ona široka i čista patriotska misao, koja je bila zavlada hrvatskim pokretom, koja je i kasnije odsijevala iz svih hrvatskih duševnih proizvoda, koja se još i danas ovud onud uzalud pomiče između hrvatskih pjesnika, uza sva razočaranja što dolaze sa srpske strane.

Srpstvo, zagušeno sredovječnim idejama, učinilo je od pravoslavlja narodnu tvrgju, iz koje jurisa na jednokrvnu braću. Juriš je težak i srpstvu nekoristan i ako Hrvat u štetan, jer je Hrvat opasan jačom kulturom i svoga imena ne da. Bio on muhamedanac ili katolik on ne mari, ne će da zna za srpsku pravoslavnu misao, jer je ta njemu tugja, jer ta prijeti vjerskom njegovom čustvu.

Srpstvo skućeno pod pravoslavljem nema i ne može imati ekspanzivne sile. Onakovo kakovo je, kud se samo na Balkanu obrne, nailazi na otpor. Evropa, koja je početkom ovoga vijeka prtila simpatično srpski pokret, gubi malo po malo s vida srpsku državnu misao, i to ne samo onakovu, kakvu su snovali srpski patrioti, već i onakovu kakva postoji u današnjim granicama.

Srpstvo nije odgovorilo onim nadama što ih je slobodoumna Evropa bila u nj postavila. Izjave evropskoga javnoga mnijenja, bivaju s dneva na dan srpstvu nepovoljnije. A i drugacije ne može da bude, kad su kušali da i samu znanost učine kotlačem srpsko-pravoslavnog šovinizma. Pravi naučnjaci, a tih nema u njih na žalost nego odmjeren broj, slabi su da zaustave strašnu nizbrodu, niz

koju se kotrlja dostojanstvo i ugled srpskog plemena pred naobraženom Evropom. A kamo to vodi?

Neka što je Macedonija više srpska nego bugarska, javno je mnijenje u prilog Bugarskoj; za Bugarsku su oni kojima Srbi ne znadu kako bi se dosta klanjali. Uza svu bugarsku nezahvalnost prema Rusiji, i rusko javno mnijenje voli Bugarsko, nego Srbiju. Kao da i sam turski sultan hoće da Macedoniju pripravi za Bugarsku; barem se tako može suditi po najnovijim vijestima, što dolaze iz Carigrada.

Evans, koji je bio propuтовao Bosnom i Hercegovinom još prije okupacije, onaj isti Evans, koji je, ako nas pamćenje ne vara, bio prognan od austrijske policije, došao je bio do uvjerenja da Austrija valja da zapremi one zemlje. Da je srpska politika bila narodna politika, Evans ne bi bio ponio sa sobom takovo mnijenje u moćnu i prosvijetljenu Englesku; da je on našao u Bosni ljubavi za slobodogonim braćom, kao slobodouman čovjek, bio bi se izrazio u prilog srpskoj ideji; ali pošto nije, pošto je došao do sasvim protivnog zaključka, valja reći da on u njoj nije vidio nikakve narodne ideje, da Srbi nijesu kadri da što velika osnuju, pošto im zato manjka najprvi uvjet, ljubav svoje rojene braće.

I ovo nepovoljno raspoloženje prema srpstvu širi se po Evropi strašnom brzinom, a što je još gore, pretvara se malo po malo u mržnju i u prezir. Ovo mi ne naglašujemo nikakvim zadovoljstvom, jer nama Hrvatima otale nikake moralne koristi, već ogromne štete: nije od dva brata nikad nijedan osugjen bio na vješala, a da se tine drugi mogao dičiti. Ali na žalost da je ovo sve istina, svjedokom su tome nedavne izjave dvaju engleskih uvažanih listova. Glupo bi bilo i pomisliti, da bi jedan novinarski glas, pa i više njih, ma bili oni i engleski, mogli uzdrmati temeljem jedne samostalne države, ali je teško što se ti glasovi mogu u opće čuti, jer je to jasan biljeg, da Srbija gubi svoj ugled i da bi sutra pred kakvim Berlinskim kongresom prošla gore nego onda kad mu je presijedao Bismark.

Ako ovo ide sve ovako sklizavim putem, razlog valja tražiti u razvitku što su ga Srbi pokazali od godine 1815. do danas.

U posljednjem ratu za oslobođenje borili su se, lijevali su svoju krv i pomoću ruskih četa, odoljeli su pretežnijoj turskoj sili; ali to Evropi nije bilo i nije moglo biti dosta. A za čudo nije bilo dosta ni Rusiji, neka što se je, ona borila na Balkanu više za pravoslavlje nego za Slavenstvo. Italija i Francuska nijesu imale razloga da lome koplja za jednu misao koja nije bila narodna; a evropsko novinstvo nije se moglo nikako ugrijati za srpsko pravoslavnu prosvjetu.

Za mirno doba, Srbija nije bila ništa učinila da sebi osigura simpatije javnoga mnijenja, naklonost starih dvorova, te ljubav i povjerenje svoje rojene braće. U mjesto da ljubi i njeguje svoju muhamedansku braću, da im poštuje vjersko čustvo, Srbija ih je nepošteno i okrutno proganjala, a prema ostalim Hrvatima razvila je bila odurnu devizu: „Srbi svi i svuda“, kao da se mačija ljubav može stizati na juriš. A srpski književnici, u mjesto da čipaju znanje, jakost, oduševljenje i patriotsku mudrost u talijanskoj povijesti i literaturi, te da silom narodna plebišta, nacinu mužev-

nost i požrtvovnost svojim političkim ljudima, trovali su pravoslavni narod krivom povješću i prijevodima najgorih izmeta europske knjige.

Pak se dogodilo ono što se moralo dogoditi. Dogodilo se da je Srbija došla pred Berlinski kongres bez ljubavi Hrvata, a prema tomu da nije ni u Bosni ni u Hercegovini imala što da traži. Evropski državci morali su računati nepobitnom istinom, da srpstvo znači isto što i pravoslavlje; da Hrvati a po tom katolici i Muhamedanci nijesu isto što i Srbi; morali su računati i na to, da liberalna Evropa nema rašta da zlo sudi o kongresu jer je tobož osujetio snove jednoga naroda, kad mu je isto srpstvo i niko drugi nego srpstvo, razbilo jedinstvo; morali su se napokon osvrnuti i na to, kako bi prošlo toliko stotina hiljada katolika i Muhamedanaca u jednoj državi poznatoj sa svoje vjerske nesposobnosti, u jednoj državi, koja nikad nije htjela dopustiti da se zida ma ni jedna džamija, ma ni jedna katolička crkva.

Ali da je Srbija bila zauzela pravo narodno stanovište; da nije bila posijala oko sebe toliko mržnje, pak da je pred forumom Evrope srpstvo moglo stupiti kao istovjetno sa hrvatstvom, ma da je i prošlo na Berlinskom kongresu onako zlo, što u ostalom nije vjerojatno, Evropa bi znala da je težnjama jednoga naroda učinjeno krivo i javno bi mnijenje pripravljalo da se ta krivica ispravi.

Ipak, nakon slična poraza, nakon toliko iskustva, jesu li Srbi došli k sebi, jesu li barem pokušali da udare narodnom stazom, da poprave pogreške? Ne. Oni su dapače, odmah izlili svoje srpske jade i nevolje na ruke Rusa Majkova, onoga istoga Majkova, koji im je najviše pomutio narodne pojmove i time onemogućio svaku ljubav s hrvatske strane. Majkov je uzradio kao vjerski fanatičar, kao sin pravoslavne Rusije, a Srbi su i poslije ostali vjerni onoj političkoj nauci, koja ih je i prije nadahnjivala, i koja im je dala prvi udarac.

Ona poslanica, koja se mora smatrati kao srpski protest pred Evropom i ujedno kao program budućega djelovanja, dokazom je da Srbi nijesu kadri da crpe koristi ma ni iz samoga svoga iskustva; dokazom je, da svi jasni, suvremeni dogagaji nijesu izbili iz srpskoga plemena a ma ni iskre poleta za narodnu misao. Ovom je poslanicom srpstvo samo potvrdilo slobodoumnu Evropu u mnijenju što ga je o njem bila dobila, i po kojem je bio moguć Berlinski poraz. Tu Srbi ne vide okolo sebe, nego gole golcate Srbe, a ratove što su ih vodili, oni to kažu izričito, vodili su ih: razvijši zastavu hrišćanskoga oslobođenja. O Muhamedanskoj i katoličkoj braći ni habera.

Shvatljivo je ako se Hrvati nijesu mogli nikad oduševiti za takovu zastavu i ako Evropa za takovu slobodu ne mari.

Prema tom nenarodnom programu, Srbi su nastavili i spoljašnju i unutrašnju politiku. Što su sve učinili srpski državci od mlade kraljevine, to se vidi danas i ne treba da to ovdje ispituujemo, kad je to posao dnevne političke kronike i kad se s dneva na dan čeka što će sve učiniti hrpa fanatizovanih seljaka i šaka bezdušne sredovječne gospode u modernom evropskom braku, od svoje nesrećne domovine. Ali da pogledamo na one pojave u srpstvu, što su imale i imaju direktan utjecaj na plemena što su mu naslobo,

Ostavimo na stranu onu Milanovu pustolovinu, koja je nesrećnu Srbiju dovela do Slivnice i svrnimo pogled na dva fakta, koja i ako na prvi pogled nemaju ništa zajedničko, ipak su tako usko spojena sa svojim posljedicama prema nedoglednoj budućnosti; naime na krunu što su je Beogradjani postavili Milanu na glavu i na politiku, što su je amo kod nas narinuli pravoslavnomu življu.

Milanu se prohtjela kraljevska kruna kao što i knezu rumunjskom i Milan je postao kraljem. Povećao je civilnu listu i narasli su troškovi za razna poslanstva, što sve ne bi bila nikakova velika nesreća. Ali to već nije bio dobar znak kad je to na primjer i Magjarima bilo pravo. Dakako taj novi sjaj, dvor u mjesto konaka, sve je to dobro došlo srpskoj političkoj djeci, koja nijesu mogla uvidjeti, da je to oštar i otrovan božej u samo srpstvo.

Crnagora ovjenčana junačkom slavom i simpatijom cijeloga slavenstva, gledala je zabrinuta u taj Beogradski dogagaj i nije ga mogla odobriti i tako su popucale tradicionalne sveze između Beogradske i Cetinskoga dvora; a prema kulturnom stepenu obiju zemalja Beogradske su svetkovine stavile u opreku Srbiju sa Crnogorom. Pak od onoga dana srpstvo ne diše više jednom dušom, i ako se i tamo i amo diže nebu pod oblake.

Kao posljedica svega toga zbiva se u Crnoj gori u jedan mah dvostruki preokret. Crna gora, koje je donekle vodila narodnu politiku i tako indirektnim putem blagotvorno djelovala na razdvojenju braću, valjda zabljestana sjajem kraljevske krunice, da primami srpstvo, smetnula je s uma dojačanu politiku na Balkanu i ujedno jače prionula uz pravoslavlje, odnosno uz srpstvo. Ustrojenje Barske nadbiskupije bio je valjda čin pieteta prema zapuštenim idejalima, a neka se vidi da Crnagora diše čistim srpstvom, „Glas Crnogorca“ hvata se prve povoljne prilike i pjeva posmrtnu himnu najvećem hrvatskom dušmanu u Dalmaciji.

Govor O. Urbana Talijske

izrečen prigodom zadušnica za dr. Frana Račkoga u Dubrovniku.

(Svrha.)

Sada što da vam rečem o rodoljubju Račkoga?

Rodoljubje! Bajna riječ kojom se mnogi razmeću i hvalisaju, riječ, koja više puta nije drugo no krinka pod kojom se krije strast, samovolja i egoizam. U plemenitoj duši Račkovo što slična nije se moglo kriti: rodoljubje za njega nije drugo bilo no požrtvovno pregnuće k podignuću i oplemenjenju svoga roda, koje bi ga vodilo k samostalnosti u okviru istine i pravice.

Zato niti strast, niti osobna kakova korist nije trovala njegovo srce; ljubav, što no mu je na mlazove, iz njega tekla, oblijevala je svaki njegov pothvat, težnju, djelo: bratskim ogrljajem obuhvaćao je obadva plemena jednoga naroda, spreman da im poda poljubac mira i slobode.

„Mi (ovako govori pri otvorenju Akademije) mučenici kršćanski, i zatočnici civilizacije u stoljetnoj borbi protiv muhamedanstva, jedva što nam je dane odahnuti, i nepreboljivši rana uspozna, smo da samo djela duha narodima dižu nebori, ve spomenike Mi smo Hrvati i Srbi bez otpora stupili prije XII. vijeka u kolo kršćanske Europe. Mi osnovalimo slobodne države u doba, kada se je s jedne strane feudalizam pomaljao, a s druge cezarizam vladao. Naši Držislavi, i Krešimiri, Nemanje i Dušani mogu se pribrojiti najrazboritijim i najodvažnijim vladavima svih naroda Koliko može naš narod na polju prosvjete, kada je sebi svoj, sjajno pokazala mala Republika Dubrovačka.“

A u govoru (god. 1888) pred Akad. Zborom, govori:

„Od vremena našega duševnoga preporoda, nastoji i potpomaže hrvatska književnost, da se hrvatski narod dovine do duhovnoga jedinstva; da se osjeća ne samo po porijetlu i jeziku nego i po prosvjeti po nadorganičnim svojstvom, jednim; da bude narodom u etičkomu značenju. Nastoji dakle da se rijeka njegova duhovnoga bića, koja

„se od osam stotina godina razlijevala u dva glavna traka ujedinj. Ovo nastojanje ima se pohvaliti ne samo s posebnoga narodnostnoga nego i općega čovjekoljubnoga gledišta. Čovječanstvo sa- stoji ne samo iz naravnih nego i iz duhovnih, prosvjetnih jedinica. Prirodni bi tok ljudske povjesti bio da se naravne u duhovne jedinice preobrazu i razviju, pak svaka dodje do naponu svojih sila, a svaka da skladno djeluju, na spas cjeline, i napokon da teže k nadnaravnoj cijeli, onoj za koju je stvorena.“

Ovo su patriotski nazori velikoga. Pokojnika: nazori koji vode do ojačanja i krećine, do jedinstva i složnosti sila, do moralnog i fizičkog uzdignuća jednoga naroda.

Ovi nazori vodili su R. već dok je u Rimu bio da se zauzme, svojski kako bi se bolje uredio Kapitol S. Jerolima, s jedne strane upotrebljavajući prihode za bolju opskrbu Kaptola, a s druge strane za potporu mladih svećenika sa naših strana, koji bi htjeli u vječnom gradu napajati se na vreću znanosti i umjetnosti, te potla pretakati ju u svoj rod. — To ga je vodilo da doprinese ne malo izdanju glagoljčkoga Misala; da se u velike obraduje okružnici „Grande Munus“; da se odreće Metropolitanske časti, što mu se je u Rusiji nudila: poznao bo je vrlo dobro da njegovim odlazkom iz domovine, dosta bi se izgubilo, i on svoje sile ne bi joj mogao posvetiti.

A na političkom polju kakav je R. rodoljub? Kada se strasti umire, kada se pobace presude, kada se pojavi na obzorju blijesak blagog mira, tada će se od svakoga poznati i pripoznati, kakav je rodoljub bio R. na tom polju.

Uz to budi mi ovdje dozvoljeno reći. Rački je ostao sveg vjeran, kako se je dolikovalo, svojim čistim načelima, svomu čelik-karakteru: posvetio svu svoju znanost da brani prava svoga Hrvatskog naroda: nije trpio da se istina zabaci, a pravica pogazi; a uz to može mu duševnost mirno posvjedočiti, da u tomu političkom vrtlogu, gdje je lako da nadvlada strast oko njegova srca nije se nikada ovijala mržnja, nikada ugnijezdila strast, nikada zavela ga pretjeranost, što je karakteristika plitkih umova i niskih karaktera: kakav Rački doista nije bio.

Ovim, Gospodo mislim da sam Vam sve rekô.

Ali, vajmeh! njega nam više nije! on nam umrije: kruta i neumoljiva smrt ugrabi nam svećenika, učenjaka, rodoljuba i ostavi obudovljenu i Crkvu i znanost, i narod: koji kao siročad nariču za svojim ocem: „Defecit gaudium cordis nostri, versus est in luctum chorus noster.“

„Cecidit corana capitis nostri.

„Propterea moestum factum est cor nostrum: ideo conturbati sumus.

„Pupilli facti sumus absque patre, matres nostrae sicut viduae. 1)

„Veselje je odbjeglo srce naše. Kor se je pretvorio u žalost.

„Tuga je obuhvatila srce naše, navukla se je magla na oči naše.

„Pala je eto kruna sa glave naše.

„Postalismo sirote bez oca, a matere naše udovice. Teško se kidaju suze sa oči naših jer neimamo veće onoga u koga bi tražili i našli upute, savjeta i znanja: usta ona vajmeh umukla su; srce što je tako žarko za nama kucalo, ledeno je; pero njegovo zlatno slomjeno je u nijemu grobu!

Ali ostaje nam i utjehe: da tješimo se: smrt nam nije sve otela. Ostaju nam njegova velika djela, sjajni primjeri, blaga njegova uspomena. Ova steraće se od koljena do koljena, udahnivati će budućnosti težnju za visokim idealima, bodriće na velike pothvate, kazaće da harmonija znanja i vjere može samo protisnuti da naš narod dopre do stepena prave kulture, pravoga dobrostanja.

Veliki pokojniče! Nama, koji sada tvoju grobnicu vrućim suzama oblijevamo, čini se čuti tvoj glas, gdje nam govori: ja ću vas se svegi spominjati; hladni bo grob sveze ljubavi između mene i vas nije pretrgnuo.

Gledaj dakle sa nebeskih visina brižno na nas, i moli. — Moli da sjeme što si sijao bude klijeti, bujno se razvijati i rastjeti: nedaj da ga

1) Oratio Jerem:

ljuti sjevernjak oprli. Moli da u borbi u kojoj nam je Vojevati, i koja nas čeka, ne zdvojimo, ne očajamo. Ne zaboravi ni onoga starca, koji za tobom jadikuje i nariče, bivši s tobom izgubio polovinu svoje duše.

A mi zafalni Božjoj Providnosti, koja nam je tebe podijelila, zafalujemo i tebi na tvomu radu, na tolikim dobrima, što smo od tebe primili. Hvala Tebi! Fala, slava tebi Franjo Rački! Hvala slava, vječni pokoj Tvojoj velikoj duši!

Naši Dopisi.

Dubrovnik, 1 svibnja.

U pameti Ljudevita Vuličevića, cavaćanina, uzavrele, rekao bih, „ideje“, kako sirovo varivo u kotlu, ter nemogući mu se uzdržati u lubanji od silne napregnutosti, nalaze oduška u našem lije- pomu „Dubrovniku“.

Kako je čitatelju poznato, prva njegova „Ideja“ bila je krasna i u svojoj vrsti uprav originalna: „Prije vrug na otaru, nego Hrvat u Dubrovniku . . . sa svim onim što slijedi. Ali druga njegova „Ideja“, natkriljuje prvu, ako ne originalnošću, a ono zaista svojom uzvišenošću, da ne bi za drugo a ono za same ove zlatne riječi: „Narodnost ne gine, dok je u narodu omladine koja osjeća poput mile naše Srpske Omladine!“

I ovoga puta doista naš Ljudevit, pustivši za čas na stranu „glibave“ Hrvate i „bezumne“ popove, uhvatio se svoje mile Srpske Omladine. Nova njegova „Ideja“ za nju je stvorena, i za nju odregjena. Veliki meštar sljedbenik Petra Valda uvjeru se da u srpskom narodu ima „veprova“, da ima „ljudi kojijem je trbuh i savjest jedna stvar.“ Veliko je to zlo, pa mu treba naći lijeka i ustuka. Ali ko će to da učini ako ne filozofija? I za to se naš vrli Ljudevit upustio u „duboka“ umovanja o narodu i narodnosti, o duhu i jeziku, o savjesti i trbuhu, o prirodi i tjelesima, pa čak i o Isukrstu i Crkvi; ter pretresavši sva ta tako duboka i zamašita pitanja, Tacito v o m ožetošću, u punih šezdeset štampanih crta, završuje pozivljući srpsku omladinu da „uzme metlu, pa mete, pomete i izmete“ što? — „Veprova“ iliti divlje svinje što razdiru srpstvo.

Da je filozofija zvana da čovjeka od mnogoga zla oslobodi, o tome nije sumnje, i jaoh čovjeku koji ju zapusti! Ona je veliki dar božiji, dar mudrosti, za koji je Salomun nekoć toliko Boga molio, da mu ga udijeli, i o kome je Isukrst rekao, da ljude od zla oslobagja: et veritas liberabit vos. Kad bi Ljudevit Vuličević nastojao da uputi srpsku omladinu, naosob katoličku, u pravu filozofiju, iliti mudrosti, njegovo bi djelo bilo zaslužno i pohvalno, i ne bi bilo što da mu se prigovori.

Ali kako opreznost, kad je zlo shvaćena, vema lasno pretvara se u podlost, tako i filozofija, kad je osnovana na laži, nije veće mudrost, nego razvratnost i ludost, koja, mješte da ljudi oslobodi, ona ih zavodi, mješte da ih oživi, ona ih ubija, naročito kad je otrov krive mudrosti ponujen u medenoj čašici.

I takova je, a ne drugčija, filozofija negdašnjega fra Lodovika, odregjena za srpsku Omladinu.

I zbilja, ako dobro uočimo zadnje njegovo pismo, uvjerićemo se da sve ono što on govori o narodu i narodnosti, i o odnošajima između savjesti i trbuha, kao i sve njegove preporuke srpskoj omladini u tome pogledu, ne sačinjavaju pravu jezgru njegove tako zvane „Ideje.“ Sve ono umovanje vrhu stvari svakome djetetu poznatih, nije nego mama da od Omladine bude čitan, da tako lašnje čitatelji upiju pravu njegovu „Ideju“, a ta je: pogrgijavanje ustanova katoličke crkve, i obaranje slobode i nezavisnosti čovječije savjesti.

Naš Ljudevit, izrekavši „duboku“ filozofiju misao da je „narod concretum, a narodnost, abstractum“ i da se narodni duh javlja jezikom, skaće s kruške na bat, te veli ovako: „I nebeski se duh javi ognjenijem jezicima da sastavi Crkvu, to jest novi narod od naroda što su na zemlji, da bi u Hristu svi narodi bili jedan narod, braća bez poglavarstva, jer Otac sviju nas boravi na nebesima.“ A da ovu „ideju“ potvrdi pozivlje se na Evangelje Matejino: „Knezovi narodni zapovijedaju narodu, i poglavari upravljaju njim; ali među vama da ne bude tako, nego koji od vas hoće da bude prvi, da vam bude sluga.“

Eto dakle, ovim je naš filosof dao bat po glavi i Papi i Biskupima. Nema ih, niti može da ih bude, jer je Isukrst uređio svoju crkvu tako da u njoj budu svi braća bez poglavarâ. Potpuna anarhija! I da je ovo učio Isukrst!? — Čudno.

Isukrstu doista nije manjkala filosofija, i cijenim da neću uvrijedit „mrvu božijeg bića“ što se taji u našem Ljudevitu, ako mu kažem da je on njega u filosofiji daleko, daleko natkriljivao. Prva pak oznaka svakoga valjanoga filosa jest to, da ne upada u protuslovja. Nu kad bi one riječi, na koje se pozivlje naš vrli valdeški propovjednik, imale ono značenje, koje im on dava, onda bi trebalo reći jednu psost, to jest da Isukrst opda kad je učinio sv. Petra „pastirom svojih ovaca“ (pasce oves meas), i kad je rekao Apostolina: „ko vas sluša, mehe sluša“, upao je bio sam sobom u veliko protuslovje, i izgubio svu svoju filosofiju. Nu pokle se to neda ni pomisliti, izlazi da one Isukrstove riječi imaju se uzet kao znak poniženstva, to jest da starješinsto onih, koji u crkvi vladaju, nema njima biti poticalom da se uzohole, nego da se još veće poniže; što se bistro vidi iz riječi što iz njih odmah dolaze, a koje naš Ljudevit, regbi navelaš, propušta: „... koji hoće da megju vama prvi bude, da vam bude sluga, kako što i Sin čovječanski nije došao da bude služen, nego da služi, i preda dušu svoju za spasenje mnogijeh.“ Sličan razgovor držao je Isukrst svojim učenicima takogjer iza kako im je bio opraao noge po zadnjoj večeri, da im poda izgled podniženstva. Što zar Isukrst nije bio „poglavar“ Crkve? „Vi zovete mene: naučitelju i Gospodine, veli on, i dobro govorite: jer taki jesam.“ Bio je on to doista, ali onaki „poglavar“ kakav je sam bio, hoće on da budu i oni, koje svojoj crkvi za vidljive poglavare postavlja: „Izgled sam dao vama, da kako ja učinih vama, tako i vi budete činiti.“ — Sve ovo razumiju i mala djeca, samo ne razumije „filosof“ Vuličević. Oh, jadne li ti Srpske Omladine uz takova meštra! U srpstvu želi slogu, ko u Krstovoj crki propovijeda anarhiju!!

Ali zaludu: ideje su ideje! Ljudevit Vuličević, spomenuvši kako u srpstvu ima Esava „koji bi narodnost prodao za malo leće“, prelazi da govori o vražijoj borbi, što ju vodi savjest s trbuhom, pak da dokaže da duševnost i trbuh nije isto, razvija pred srpskom Omladinom svoju teoriju o duševnosti, učeći ju ovako: „Kazala je stara metafizična škola, da se ljudi raggaju sa savješću, i da je u svakoj savjesti naravni sud zla i dobra. Ona je kazala, da je u svačijoj savjesti glas Božiji. Positivizam dokaza da je to sanja. Savjest je nešto stečeno, i faktori su joj: roditelji, porodica, vjera, crkva, opseg, prijatelji, društvo, ješa i piće. Kako je naše tijelo sastavljeno od vanjske materije, tako je isto i naša savjest plod vanjskih uticaja i upliva. Ona je onaka kakvi su joj faktori, i ne može biti inače. Neki misle da je savjest nepromjenjiva; ali to je sanja. Gdje je pokret, ondje se sve mijenja. Priroda je opći pokret, u kojemu se sve kreće. Ako nam se mijenja tijelo, fizično biće, mora nam se neophodno mijenjati i savjest, moralno biće.“

Sve ovo što dokazuje? Dokazuje, po našem filosofu, da duševnost iliti savjest, ne zavisi o trbuhu, da trbuh i savjest nije isto. Doista: difficile est satyram non scribere!

Najprije ono što on krsti imenom: „stara metafizična škola“, to vam je stara i uvijek nova kršćanska nauka, zastupana od ljudi kakovi su: Platon, Aristotel, Toma Akvinski, Dante, Cantù, Tommaso, Pascal, Manzoni, Gladstone; poduprta od naravoslovaca kakvi su: Newton, Cuvier, Herschel, Oerstedt, Ampère, Agassiz, Mayer, Biot, Quatrefages, Chalmers, Faraday, Cl. Bernard, i toliki drugi svjetskoga glasa; — a što on zove „positivizam“, to vam je materijalizam, zastupan u starije doba od Lucretiusa, pa Voltaira i Fridrika I. pruskoga, a u novije od Büchnera, Vogta, Moleschotta, Spencera, Darwina i družine. — „Stara metafizična škola“ (u koju, Bogu hvala, nijesmo još vjerovanje izgubili) osnivajući se na načelo uzročnosti, i po kakvoći učinka izvođeci razmjernost uzroka, tvrdi nematerijalnost čovječijeg duha. Ovaj budući nematerijalan, jest

jednostavan; kao jednostavan on je u svome jeststvu nepromjenjiv. Kao takov on je u svome djelovanju nezavisan, dosljedno za svoja djela veće ili manje odgovaran. Izvanjski svijet neopredjeljuje savjest u čovjeku, niti ima moći da u njemu uništi prirođenu mu spoznaju dobra i zla. Čovjek čuti u sebi moć da radi i proti svojoj savjesti, pa i proti svemu opsegu, porodici, vjeri, crkvi, društvu u kome se nalazi (a niko to bolje ne može posvjedočiti što Ljudevit Vuličević) što ne bi mogao kad bi savjest bila naprosto „plod izvanjskih utjecaja.“ — Ovako od prilike uči „stara metafizična škola.“ Naprotiv moderni pozitivizam, polazeći od poznatog načela: „Keine Kraft ohne Stoff“, i da što se ne vidi, ne postoji, tvrdi da Bog i duša, i u opće sve što siže u vrhunaravno, ima se zabaciti kako babuštine; i dosljedno tome, što se tiče ljudske savjesti, drži s našim Vuličevićem*) da sud zla i dobra nije od Boga u srcu čovječijemu zapisan; da se čovječije moralno biće mijenja isto kako i fizično, dosljedno skupa s njim i propada; da je „sanja“ nezavisnost i nepromjenjivost čovječije duševnosti, u jednu riječ da čovjek kad čini dobro ili zlo, to čini „jer ne može inače“, čini ne od sebe, nego jer su ga izvanjske okolnosti naučile da radi onako, kako radi. — Ali nastaje ozbiljno pitanje: ako je baš tako, onda jeli čovjek za svoja djela pred Bogom i pred svijetom u duši svojoj odgovoran? Nije, odgovara zdrava logika. Jest, tvrdi čudnovatom nedosljednošću Ljudevit Vuličević. I ne mari ako po njemu u izvanjske faktore što „stvaraju“ savjest u čovjeku ulazi ga i „ješa i piće“, to jest trbuh. Čovječja savjest, i ako djelomice stvorena od trbuha, ipak je, po misli našega filosa, od trbuha posve nezavisna; ona nije, kako on veli, s trbuhom jedna te ista stvar; i svijet ima pravo da zla čovjeka pedepše, sasvim da mu je on sam zlu savjest narinuo!

Kako se pak slaže „ideja“ o stečenoj savjesti, sa „idejom“ o „mrvu božijeg bića“ što se, po Vuličeviću, krije u toj istoj savjesti, to je pitanje, koje je kadra jedino da riješi kakova Hartmanova „Philosophie des Unbewussten...“

Da zaglavim. Kako s prya reko, prava „ideja“ Ljudevita Vuličevića jest, da poduču srpsku narod katoličku dubrovačku omladinu u dvjema stvarima: da u Crkvi Isukrstovoj nema poglavarâ, i da je materijalizam jedina prava svjetlonosna nauka, koje ako se srpska Omladina bude držat, neće nigda doći do toga da zamjeni glas trbuha sa glasom duševnosti, i da ovu proda za trbuh. Tim idealima zadahnuta, srpska će Omladina moći prkositi i odoljet svim nasrtajima divljih „veprova“, a narodnost u kojoj bude takove mladeži, neće i ne može nigda zaginuti!... Sic itur ad astra!

D. Vice Medini

*) „Gottes Dasein anzunehmen ist „Unsinn;“ die Zurechnungsfähigkeit eines Menschen anzunehmen ist „Unsinn;“ die Fortdauer der menschlichen Seele anzunehmen ist „Unsinn.“ — „Die Sitte ist das Product äußerer Umstände, verschiedener Zeiten und Ansichten.“ Ovako Vogt, Bilder aus dem Thierleben.

Pogled po svijetu.

— Na 7 svibnja počeo u gornjoj kući u Budimpešti rasprava o građanskom braku, koji teško da bude usvojen. — Što se dosada znade svetkovanje 1. svibnja prošlo je ovog puta u opće mirno. — Pariški atentator Henry bio je osugjen na smrt. — Srpski kralj Aleksander odlazi na put, pa će ga zamijeniti Milan u regenciji. — Engleška je donje kuća 25 pr. mj. s velikom većinom usvojila bill o osamsatnom dnevnom radu u rudnicima. Ovo će biti socijalno-politički događaj najvećega zamašaja. — Gladstone uvijek po-pjegjuje. — U Beču zast. Bjankini potuzio se na Vladu što ne posvećuje dužnu pažnju rimskim monumentim u Dalmaciji, pa je zapitao ministra predsjednika što je od zaključka dalm. sabora, kojim se pozivaše vlada da ukloni zapreke postavljene pohagjanju hrv. sveučilišta u Zagrebu od strane dalm. mladeži. U sjednici 1. svibnja tužio se na Vladu što ne gradi željeznicu, što žrtvuje naše vino, nedaje jezik u uredim, proganja hrv. zastave; pa je zagovarao oprost kotlarine, gojitbu du-

hana, nagradu za izvoz vina, pitajući, uz živo odobravanje, korenitu promjenu uprave u Dalmaciji. — U Bugarskoj svršila je ministarska kriza.

Domaće vesti.

Umoljavamo sve p. n. gg. predbrojnice, koji još nijesu namirili pretplatu, da to što prije učine. Izdavanje lista skupčano je sa velikijem troškovima, koje niko drugi ne nadoknaguje nego rodoljubno hrvatsko općinstvo, te drži i čita naš list. S toga svako zatezanje donosi nam omete i neprilika, a osim toga i jednu neugodnu posljedicu, naime obustavu lista.

„Srpski“ zastupnik Kevkić potpisao je Bon-dinu interpelaciju učinjenu u prilog ustrojenja pučke škole u Spljetu.

Svečane sadušnice za hrv. mučenike grofa Petra Zrinjskoga i kneza Krsta Frankopana držale su se po svoj Hrvatskoj dne 30 minuloga mjes.

Zastupnik Juraj Bjankini primio je prigodom svoga imendana ogroman broj brzojavnih pozudanica. Svaki Hrvat doista ne može a da ne odobrava u velike njegov žilavi i rodoljubni rad. Živio!

„Slovenski Narod“ pišući o združenju hrvatskih opozicija, veli da je njegovo mnijenje da ako se je dostiglo sjedinjenje glede programa, što se tiče imena, da bi to bila najzadnja stvar, o kojoj se nebi smjelo prepirati.

Vrli pravaš, Dr. Ante Trumbić iz Spljeta položio je ovih dana ispit za odvjetnika. Od srca čestitamo.

„Dalmata“ u zadnjem broju piše da „l'istituzione di una scuola italiana a Ragusa sarebbe una vera necessità, e non vi è che da celiare...“ — Za ovo neka se preporuče „Srbima“, e l'affare è fatto.

Brzojavljaju nam iz Spljeta 3 o. m. — Današnji broj „Pučkog Lista“, zaplijenjen je zbog članka „Gladne godine“, u kojemu se zamjera Vladi da pri velikoj ekonomskoj nevolji koja prijete gladom, nije se pobrinula ničim za puk u Dalmaciji; hvali se držanje Bjankinija u Beču, zamjera se starijim zastupnicim da ne sudjeluju.

Pišu nam iz Hercegnovoga: — Kako javlja „Le Courier de Bizerte“ u svomu ovogodišnjemu br. 67, prvoga Aprila dne 31 marta u istom gradu bi svečano predata kolajna za spasenje (la medaille de Sauveautage) Carstva ruskoga izmegju dva druga i našem zemljaku Pavu pok. Frane Plazonića sestriću g. A. Popića iz Hercegnovoga, koji dne 13 sječnja lanjske godine spasi od morskih valova ruski brod Paule.

Svečanost bila je veličanstvena u prisustvu svih vlasti toga grada, a opće veselje neopisivo. Nedjelni Courier cijelu prvu stranu lista napunio je opisivanjem iste. Srce nami i svakomu domorocu ima biti veselo čujuć da naša mila mladež hrvatska i daleko od svoje domovine znade držat visoko zastavu svoje poznate hrabrenosti i vrline. Živio nam vrli Pavo!

Slaveni u Trstu. — U nedjelju imalo je „Slavensko potporno društvo“ u Trstu svoju godišnju glavnu skupštinu. To je jedno od najvećih radničkih društava u Trstu, i čvrsti je oslon slaven-skoj ideji. Da se vidi kako je slavenstvo u Trstu jako, kako bujno žive, pod umjetno stvorenim talijanskim karakterom grada, donijecemo nekoliko podataka iz Izvješće društva za god. 1893.

Po tom Izvješću bilo je u sve članova prošle godine 1243. Društvo je potrošilo za potpore bolesnih članova for. 11,721:02; a za ljekarije for. 1345:44. Dohotka je imalo for. 17315:52, a troškova for. 14742:33. Nedotakljiva glavnica iznosi for. 11623:70 a ostalo vlasništvo društveno for. 1750:51. —

Rodoljubni trščanski radnici mogu se slobodno ponositi jakim svojim društvom, koje može služiti izgledom, kojemudrago drugomu sličnomu društvu svojim uregjenjem i mudrim upravljanjem. Radnici svih slovenskih narodnosti nalaze u njemu ognjište svoje i zapleće; samo Srba nijednoga nema: ni radnika, redovitog člana; ni gospodina, podupirajućeg člana.

Pišu nam iz Trebinja: Na 13 ov. mj. biće ovdje izvanredna svetkovina, to jest blagoslov novog otara posvećenog Bl. Gospi. od Lourdes-a. Kip iste bio je ovoj crkvi darovan od visokorogijene gospođe kapetanice Mijekovičke. Visok je met. 1:20. Ovom prilikom sudjelovaće službi Božijoj za prvi put mlada muzika „Slavuljeva.“ — Živjeli naši vrli trebinjski Hrvati. Naprijed svi složno pod geslom: Bog i Hrvati!

Odnosaji na Korčuli. — Pod ovim naslovom čitamo u zagrebačkoj „Hrvatskoj.“ U našem listu od 4. o. mj. br. 74 bio je objelodanjen članak pod naslovom „Odnosaji na Korčuli“, u kojem se piše o razmiricama, koje su nastale među Korčulanskim Hrvatima prigodom mijenjanja društvenih pravila onamošnje čitaonice. Taj članak potječe od strane onih Hrvata koji su istupili iz čitaonice a naperen je na drugu stranu a osobito na gosp. Rafo Arneria. Dužni smo izjaviti da je spomenuti članak bio nepažnjom objelodanjen, jer je uredništvo namjeravalo ne uplitati se u ove razmirice, koje hrvatskoj stvari ne koriste već škode, te žalimo da je isti članak bio objelodanjen i radi toga, što nam je još prije s druge strane bio stigao jedan dopis iz Korčule o ovoj razmirici, pak nam je uspjelo skloniti dotičnoga dopisnika, koga inače kao vrijedna Hrvata vrlo štujemo, da odustane od toga i da mu se dopis ne tiska. Poznato je, da je obitelj Arneri zaslužna za hrvatsku stvar u Korčuli, a osobito g. Rafo Arneri odlikovao se kao vođa hrvatske stranke u Korčulanskom kotaru svojim čistim značajem u svakoj zgodi bez obzira na napadaje vlade i talijanaša, koji su svako sredstvo upotrebili da mu podkopaju ugled, te g. 1874 zaveli dapače nekoliko nesretnih seljana da pokradu občinsku blagajnu a da bi na njega sumnja pala, da je on to počinio, kao što su i govorili. Ne možemo stoga nego osuditi što se u spomenutom članku prikazuje g. R. Arneri kao čovjek, komu je u njegovu političkom djelovanju više stalo do obzira prema vladi nego li do narodnih probitaka i koga vode osobne svrhe.

Neka nam pak dopuste svi hrvatski rodoljubi u Korčuli, da im preporučimo, da se čuvaju megjusobnih razmirica i da budu megju sobom što susretljiviji i složniji, tim više, što u Korčuli, ako je i stanovništvo hrvatsko po krvi i jeziku, ipak hrvatska svijest nije još svagdje razbugjena pa ima ljudi, koji se puštaju zavagjati od talijanaša, te im služe kao orugje proti hrvatstvu.

Uredništvo.

Gradska Kronika.

Dolazak c. k. Namjesnika. — U utorak u večer kopnom iz Novoga prispio je ovdje Nj. Preuzgosp. Namjesnik David. U srijedu obišao je Urede, a u petak pregledao vojsku.

Rijetka svečanost. — Velecijenjeni g. Eduard Selch, upravitelj mjesnog ck. Ureda. Pošta i Brzjovaga navršio je u prošli utorak 45tu obljetnicu svoga službovanja. Ovom prigodom gospoda pošarski i brzjovajni činovnici udesiše svomu starješini večernju počast sa zubljam. Dočim je glazba svirala svi činovnici pogjoše u kuću svoga starješine, koji im priredi lijepu večeru, koja se produlji do kasne noći izmegju napitnica i skladnog veselja. — K tome doznajemo da su činovnici prikazali gosp. Selchu kao maleno uzdarje svoje fotografije u krasno izragjenom okviru, sa po srijedi slikom istog svečara. Na samu godišnjicu u jutro mnoge oblasti i mnogi odlični gragjani, kao i Trgovačka Komora počastiše svečara svojim posjetom, a iz sve pokrajine prispješe na njega mnogobrojne brzjovajne čestitke. — Po svemu ovome držati je da je gosp. Selch zaslužen znao pribaviti čast i ljubav sebi podrženog osoblja, pa je željeti da ostane još za dugo poglavicom tako znamenitog ureda.

Promaknuće. — Upravitelj mjesne Vojničke Bolnice gosp. Dr. Josip Safarović, i zapovjednik mjesnog vojničkog bataljuna gosp. Griman, obijca promaknuti, ostavljaju naš grad. Prvi ide u Krakov, a drugi u Solnograd. Mjesna posada mijma na čast prireguje večeras gozbu u Vojničkom Kazinu.

Naše župke napadnute. — Izvješćuju nas da nekoji tobože skladni mladići, predvogjeni od jednog starežine, u noći prošle Nedjelje besramno napadoše neke djevojčice iz Župe, koje su se jutrom rano nalazile za poslom na poljani. Prestrašene stadoše one zapomagati, na što pridogje čeljad, te se oni besramnici udaljiše. — Na što smo spali!

Nova Drogerija gosp. Mata Franičevića o-tvorila se ovih dana na „Placi“, u blizini „široke ulice“, kako nam kažu, dobro opskrbljena.

Nuvrcanje loze. — Ravnateljstvo Zemalj. Poljodjelskog Zavoda u Gružu javlja da će se ondje kroz cijeli mjesec svibanj svake nedjelje od 8. u jutro do podne podučavati, kako se loza u ovomu zemanu navirce na zelene mladike.

Molimo gg. Župnike iz okoliče i puno ih zanimamo da o ovome obznane čeljad s otara, da ih što više dogje.

Diskoras na Poljani.

Ivo. — S kije si ono govorio?

Vlaho. — S ženom Lujvom.

Ivo. — Appunto, što je od njega, nemaga ni u karti od navedanja.

Vlaho. — Udrio se jadnik u nogu, pa leži. Govori mi njegva da je insofribio, specialmente pak da mu se iritavaju teribilo nervi kad ga dogje konsolavati Božo Bačić; a da nije kitare na kojoj ogni tanto zaudara, i tako ga malo distraga, da bi je tokalo bjezat iz kuće.

Ivo. — A što je, koji mu se vrug dogodio?

Vlaho. — Pripovijeda mi ona da se onomadne dogodilo bujikan u Gabinetu. Tratalo se da na prvoga Magja kad izigje njihova muzika u jutro za učinit dijanu, da se ima zaudarat ona famoza nova marča: „Nella patria di Avoscani, non si parla che l'italiano...“, a da se tu po vragu namjerila gospođa Vere, i da je ona invecce pretengjala, ad ogni costo, da se marča ima intitulat: „Nella patria dei Galasso...“

Ivo. — Pa što ga tu ulazi Lujova noga?

Vlaho. — Pušti me finut. — Lujvo misleći učinit fijoret gosparu Ivu pošto je bio u Gabinet za ukazat mu spartituru od nove marče, kad gospođa Vere, koja ti tu tronegja po vas dan, persuzaza da ima neka kvijeh merita, e per consequenza dirita, skočila je kako akvila na gospara Iva, pretengjajuć da rinuncija na nje favor tituo od marče.

Ivo. — Pa gje je bila prilika inveiskat tako na nj; biće nesretnik umro od straha.

Vlaho. — Tutt' altro, cosa incredibile! Skočio je invecce kako kapun on na nju, i od riječi do riječi arivali su a tanto da se gospođi Veri smrklo, i da ga je rinula con tal forza da se privaglio, i udrio glavom o koljeno jasnoga Luja, koji vas konfuz gledò je ti manjitički duel; i govori da je tako teribilo oćutio il colpo di testa kako da ga je kogod predeko nezdriljem pipunom, e prova ne sia da mu je još koljeno otečeno.

Ivo. — Ja se del resto čudim gosparu Ivu zašto nije pobjegò, oli videći da je toliko alterana, zašto jom nije akonsentiško.

Vlaho. — Tanto più da po njezinom impulsu Gabinet je rifjenu.

Ivo. — Pa kako je finula kvestion?

Vlaho. — A magjoranza di voti ostalo je: „Nella patria di Avoscani.“

Ivo. — Muči, Vlaho, slušaj, što je oni kontres u Boškovića ispred butige?

Vlaho. — Ohò! l' affar è serio; viggi Dr. Vlaho kako je agjitan, koga se ono vraga krivi?

Ivo. — Stojmo atento! čuješ ga gje govori da i on ima nekoga dirita od Srbije; ... a što mu ono odgovara gospar Niko? ... brat ... ispetur ... dokumenti ... hrvat ...

Vlaho. — Što bi ovo moglo bit?

Ivo. — Pa nijesi arivo razumjet?

Vlaho. — Ja ne.

Ivo. — Eh ludove! Ne vidiš da ga Dr. Vlaho rimprovera zašto mu se ne presta da ga Srbija dekora, a da mu oni dragi govori da se ne može za nj ništa učinit, kad svaki zna da mu je brat Fabo, za otenjat impijeg, provò da su oni hrvati pravi pravcati.

Vlaho. — Che perle!

Ivo. — T'kakve! ja se nebi začudio da bi se ovaki di-kjarali anche kinezi.

Vlaho. — Nego, vraćajući se na Gabinet, reci mi, dušeti, tvoju opinion.

Ivo. — Meni se para da će se dogodit veliki skobusola-menat ako se gospođa Vere skasa, perchè voglia o non voglia ona je ušestala sočijetat i dala jom tutto quel brò.

Vlaho. — Da su pametni, imali bi na svaki način pro-kurat da se kvijeta, perchè altrimenti guai!

Ivo. — Znaš što bi ja? Ja bi lijepo poslo Luja, kad ozdravi, da s njegovijem glasom od kanarina i s kitarom pogje jom pod funjestru učinit serenatu i dolcemente zakanta: „Nella patria dei Galasso non si parla che l'italiano...“; i adio!

Vlaho. — Adio, pasja mjerò.

JAVNA ZAHVALA.

Ranjena srca sbog preranog, nenadoknadivog gubitka našeg milog

J O Z A

preminulog dne 15 tek. u nepunoj dvadesetog godini, zahvaljujemo svjema, koji nastojaše ublažiti tešku bol i koji izvolješe izpratiti smrtne ostatke do počivališta.

Hvala liječnicima gg. Dru. Miheliću, a osobito Dru. Veroni, koji nastojaše spasiti nam ga.

Hvala osobita M. P. Pragosp. Don Iliji Andriću župniku Sv. Matije, M. P. kanoniku Don Ivu Radimiru, gradskom župniku, M. P. profes gimnazije Don Srećku Vuloviću, M. P. Don M. Bonačiću, M. P. Don Antunu Ortošaniu, M. P. O. Franjevcima veleč. B. Škunci i K. prof. Šegviću; g. Luki Tripkoviću načelniku, občinskom upraviteljstvu i vijećnicima; g. Niku Didoliću ravnatelju, gg. profesorima i učenicima nautičke škole; g. Avg. Dobriloviću ravnatelju gimnazije; g. bilježniku Ivu Giuniu, predsjedniku „Slavjanskog Doma“, g. Matu Radimiru predsjednik „Slavjanske Čitaonice“ i članovima; gg. upraviteljima „Bokeške plovitbe“, obim mjesnim pučkim školama, itd.

Nemamo pak rieči, a da zahvalimo, kako bi trebalo, vrloj našoj mladeži i naročitom odboru, koji se pobrinuo za vijence, za sastavke i za vas trud uloženi, da nam što bolje bude sahranjen milo pokojnik.

Svemogući njoj a i svijema naplatio.

Dobrota, 22 Aprila 1894.

Anjeze udov. Milošević, majka na ime svoje, obitelji, i svojete.

Nova salnama za godinu 1312!

MEARIF

Tako se zove salnama, što će najdulje do 15 maja izići nakladom knjižare **Lav. Hartmana** (Kugli i Deutsch) u **Zagrebu**.

Bila je već velika potreba, da Muslomani Bosne i Hercegovine imadu na svomu jeziku salnamu (kalendar), a evo sad će se i tomu da stane na kraj. Ne treba kazivati, kako je potrebna salnama, a upravo radi toga nakladna knjižara Lav. Hartmana (Kugli i Deutsch) u Zagrebu pobrinula se je, da Muslomanim za god. 1312 dađe u ruke jednu salnamu, koja će im upravo najbolje doći.

Ovu su salnamu priredili domaći sinovi Osman-Aziz, te su nastojali, da je urede tako, kako će odgovarati svima potrebama našega svijeta. Sadržaj joj je veoma bogat; zabavnih stvari u pjesmi i pripovijedci ima s turskoga, arapskoga pak i izvornoga.

Od poučnoga štiva napose spominjemo „Umdet ul Islam“, što ga je izradio Ibni Mostari po mütebër-kitabima, pak hadisî-şerife i članak „O nauci“, potkrijepljen takodjer hadisima i mudrim izrekama. Izmedju ostaloga će tu biti obširni životopis Alijaše Stočevića-Rizvanbegovića, pa jedna pripovijest o njemu, veoma lijepe pjesme mladoga pjesnika Safvet-bega Bašagića i mnogo drugih stvari. — Od slika napominjemo da će doći slika Mustaj-bega Fadilpašića sa životopisom, Osman Mazhar-paše Čengića, razne džamije, medrese iz Bosne i Hercegovine.

Salmane će imati do 200 strana, a omot joj je vrlo lijep sa slikom džamije u bojama i napisom turskim slovima. Salmane će biti gotova do 15 maja, te će se moći dobiti u knjižari Milana Šarića u Sarajevu i u svim hrvatskim knjižaram.

Il sottoscritto si pregia di avvertire il P. T. Pubblico che cominciando colla prima Domenica di Maggio darà principio al lavoro dei Gelati.

Essendo sempre stato favorito da numeroso concorso, spera che anche in quest'anno non lo sarà meno, assumendo qualunque ordinazione per Gelati pezzati in Ghiaccio, Granite, tenendo inoltre Siroppo d'arancio e Tamarindo concentrato.

VINCENZO NARDELLI

Gelatiere e proprietario del Caffè Marittimo

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za (Dubrovnik:) na cijelu godinu flor. 4, na pò godine flor. 2; (Za Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu:) na cijelu godinu flor. 4: 50, na pò godine flor. 2: 25; (za inozemstvo) flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Na odgovor.

Srpsko bjesnilo, neprestano raste, i već je svaku mjeru prevršilo. Dubrovnik se sve to veće odaljuje od svoga starinskog značaja i ponosa, i sunovraće iz propasti u propast.

Da je ovo ovako uvjeriće se svaki, koji usporedi staro ono doba dubrovačke sreće i slobode, kad su prije Židovi, nego „vlasi“ i mali pristupa u Dubrovnik, sa današnjom dobom, u kojoj su po gotovo „vlasi“ oni što u gradu zapovijedaju i zakone davaju, uz pomoć nekijeh ter nekijeh na imenu Dubrovčana, koji misle da je ovo Italija.

Propast dubrovačke slobode praćena je sa pojavom „vlahâ“ u Dubrovniku. Da se bolje osnaže iz početka umilivali su se okolo nas i borili se s nama za sjedinjenje s Hrvatskom. To je bilo samo prividno, jer ne progje dugo i oni oćutjevši se iaki i bogati pravnuđu banicu, ter naćeše sve svoje sile ulagati kako da se nametnu Dubrovniku.

Harni Franu Getaldi, što im je prodao staru Gundulićevu palaću da grade crkvu po sred Dubrovnika, izabraše ga za načelnika.

Svak znađe da se prije u našem gradu nije znalo što to znači prodavati svoj glas i svoje uvjerenje. Izborom nove općine, otvara se novo sretno doba prodavanja duševnosti u Dubrovniku.

Tim se je ispunila poslovice: dogjoše divlji, istjeraše pitome!

I otkad su „vlasi“ svoju ćeljad na krmilo grada postavili, udariše u nove diple i talambase.

Imajuć izobila novca, na našem stećenu, porezaše se, ter po sred Dubrovnika udariše temelj svojoj štampariji, a da sramota bude veća tisnuše u svijet list, pod imenom „Dubrovnik!“

Doćekali smo dakle to, da u ime Dubrovnika govore oni, koji na to najmanje prava imaju; koji su od naših starih jedva izvan grada trpljeni bili!

Doćekali smo mi još nešto, što se nazad dvadeset godina nije od njih ni smisliti dalo u Dubrovniku. Doćekali smo to jest, da se Stevo Vrćević kroz svoj list baca blatom i pogrđam na duhovnog pastira ovog uvijek katoličkog grada! Pokojni naš dobri biskup Vodopić bio je ne jedan put od mjesnog vlašskog klepetala napadnut, i sjedine njegove ruglu izložene.

Doćekasmo i to da „vlasi“ u svome listu crne i zloglase svakoga dubrovačkog gragjanina i svakoga svećenika, koji s njima u isti vlaški ili puljiški rog ne puše.

Doćekasmo napokon nešto, na što se je ži sjena starijeh Dubrovčana; doćekasmo, velim, da u „vlaškom“ Dubrovniku zloglasni Ljudevit Vulićević, rasfratrica i odmetnik, uz pleskanje „vlahâ“, udara na našu svetu vjeru i crkvu, uzimljući u sprdnju Boga, dušu i sve, u što mi kao kršćani katolici vjerujemo!

Na prizor take smjelosti smućuju se svi pošteñi Dubrovčani, a jedan mladi svećenik odlučno ustaje da onome odmetniku sve bezbožne psosti u grlo utjera.

Ali se „vlasi“ ne gube, već da omalovaže glas onoga svećenika, snuju kako bi ga potvorili u onome što znadu da je pred pukom za nj najteže. I potvaraju ga!

Da pak unište, ako je moguće, ugled drugih svećenika, prekazuju ih pijane i mahnite!

Ima li što sramotnijega, i možemo li mi ovdje „vlahâ“ što gadnijega doćekati? I to jest lorum.

Kako njihovo bjesnilo i oholast raste, do tri godine, ako se ne osvijestimo, imaćemo odrtoga „vlahâ“ za načelnika.

Dubrovački puće, ne varaj se! U svojoj gradskoj trlabuci, „vlasi“ jesu, i bili su uvijek oni koji radi naše mlitavosti stupaju naprijed i dobivaju. Svaki dan ih sve to više iza brda dolazi, i do koje vrijeme svi će oni od šegrtâ postat gospari, i svijeh će sadašnja općina proglasit pravim dubrovačkim gragjanima, da kad bude, za nju glasuju.

Dubrovnici ne varaje se! Srbi i „Vlasi“ jesu ista stvar, i kod nas nema „vlahâ“ koji će reći da je druge narodnosti, ako ne „srpske.“

Na oprez dakle, dubrovčani! Već je krajno vrijeme da skinete obrazinu „Srbima“, i svijem onijem ludovima koji ih zagovaraju... za nesreću Dubrovnika!

Srpska politika.

II.

Prema tome preokretuaoštrila se strašnom brzinom razmirica izmegju Hrvata i Srba i poprimila je drugi oblik; oblik negacije prema radu, oblik izdajstva i mržnje prema ljubavi.

Od onda nema više z Hrvate na istočnom nebu ma ni jedne vedre toće u koju bi pogledali i na kojoj bi im umoren oko moglo opočinuti; zvijezda koju su gledali kao predhodnicom ljubavi i mira, ugasnula je; tonula je i ona u srpsko-pravoslavnu maglu.

Srpstvo, potpireno s'ana, ponavlja podvostručenom bezobzirnošću sare, i sklapa nove saveze. Proti komu? Proti Hrvatu. A zašto? Jer se bori da u okviru ove monarhije izvjesti sebi usta-

vnim putem takav položaj, koji bi mu osigurao dojakošnje kulturne stećevine i pripravljao ga na obnovljeni život. A ipak on se bori za one iste kulturne stećevine, koje su mu zajedničke sa Srbima ma koliko Srbin od njih zazirao; jer još nije dokazano da od dva plemena koji govore istim jezikom, koji istim jezikom pišu, što jedno uzradi i izvjesti, da nijena korist i drugomu. A ipak kad je Hrvata kaki neprijatelj stiskao, eto, srpske ruke da Hrvatu odnemogne. I kao da to nije dosta, nema hrvatske svetinje, koja srpska ruke nije kušala da oskvrne. Same hrvatske kosti nijesu od srpske ruke našle mira u grobovima svojim i ni jedan srpski list, da je osudio sramotno i varvarsko nedjelo.

U Dubrovniku, u ovoj narodnoj svetinji sa sjajne njegove prošlosti, kao što jednoć prosvjeta, tako je i ideja mira i ljubavi bila našla jedino utočište, odakle je mogla kad li tad li raširiti svoja krila nad razdvojenom braćom. Složno srpstvo bacilo je i ovdje klicu otrovi. Otrov djelovala i skućila nekolicinu pod srpsko-pravoslavnu mantiju, koja se ovdje bila za čas pojavila pod onim istim Budimani, Zore i drugi omeni Dubrovčani htjeli pleća, pao je. Jaći, veći, oni Hrvati koji su se pravoslavna mantija nije dotekla da prikrije, razbjegli su se, a oni koji se ipak još ćemu nadaše, ostali su da vojuju kao dobrovoljci, jer znadu i sami da onaki kaki su, nadahnuti zapadnom kulturom, u srpstvu su nešto tugje, što je samo trpljeno od nužde.

Srpski eskulzivizam, koji se kao zaraza hvata svega što je s njim u doticaju, htio da razmahne i ovdje svoja krila, ali mu snaga nije dotjecala. Ne mari ako strada slavenski značaj ovoga drevnoga grada, koji je podigao svenukupnome narodu gorostasani spomenik pred cijelim naobraženim svijetom; ne mari ako se ovako bacaju u zaborav stoljetne tradicije i pogrđuje prošlost, koja je ovom gradu pribavila štovanje i prvenstvo na slavenskom jugu; ne mari ako se drma kostima i prahom onih neumrljih velikana, koji su stoljetnim pjevanjem zasvjedoćili pred cijelim svijetom „slovinski“ značaj ove zemlje; sve to ništa ne mari; srpstvu kad se radi protiva Hrvata ništa nije sveto, i srpstvo traži ne svoj spas, već zator hrvatskom imenu u savezu sa talijanašima.

I ovako je nestalo i ove zadnje dodirne taćke; ovako je utonuo i Dubrovnik u onu maglu, što ju je na slavenskom jugu izazvao srpski šovinizam.

Ova borba hrvatskom imenu nije štetovala; sasvim protivno, koristila mu je, jer se pojmovi bistre i jer narod treba jedne ćiste ideje, okolo koje da se sakuplja; ali svakako pada teška odgovornost pred Bogom i pred ljudima na one, koji su ovako prekinuli najzadnju nit izmegju dva bratska plemena; a ta je odgovornost tim veća što se to nedjelo izvršilo od zdrelih ljudi djetinskom lakoumnošću i što je izvršeno iz same lićne mržnje prema ljudima, koji su ljubili i poštivali, i jer su ljubili i poštivali hrvatsko kao što i srpsko ime.

Hajka protiva sjedinjenja postala je jedina deviza srpskoga patriotizma, a prema tomu i njegov nenaravni i nepatriotićni razvitak. Srbin ne će da se narod ukuplja, da se lašnje opre Nijemcu

i Magjari; Srbin ne će da se iz Dalmacije istrijebi sasvim tugjinski upliv; Srbin hoće da domovina Hrvata bude podređena; Srbin hoće Hrvatu propast.

Ako je ovo srpska deviza — ako je ovo srpska politika, onda su jasne mnoge pojave, koje mi sve ovdje ne možemo nabrojiti. Samo ćemo spomenuti, kako nije ničim opravdana ona vika, što su je Srbi podigli na Biankini-a kad je u Beču govorio o dvostrukoj struji, što je izmegju nas. Biankini je govorio kao ogorčen Hrvat, pod utiskom nenaravnih saveza, pod bolnim dojmom Kninskih varvarština i vandalizama; govorio je kao čovjek, koji je izgubio svaku nadu, da bi se Srbi mogli opametiti. Srpski su političari graknuli na hrvatskoga zastupnika; da su mogli bili bi ga kamenovali, ali njima ni na kraju pameti, da promišljaju po čem i kako su nastale dvije struje tako protivne u zemljama u kojima živi jedan narod, i u kojima su oni mogli igrati glavnu ulogu. Oni su naprosto nazvali Biankini-a izdajicom i još kojekako zaboravljajući na ono što je u svom govoru premućao. Jer Biankini nije rekao Bečkoj gospodi, kako bi današnje krivice prema hrvatskom narodu mogle s vremenom poroditi samo jednu struju u slučaju da bi Srbi došli k sebi se da bi, opametili i počeli sijati ljubav u mjesto mržnje.

Ali su sve ovo trice za oštroumnu srpsku politiku. Srpski zastupnik na carevinskome vijeću otvara usta samo za to da napada hrvatsko državno pravo, jedino oružje što ga Hrvati imaju da se ustavnim putem slože, stisnu, ujedine, ojačaju proti moćnijim susjedima. Srpski zastupnik na carevinskome vijeću hvata se političkog pera samo za to da sklapa saveze sa talijanašima, da potpisuje nuždu jedne talijanske škole. Umire Košut a srpsko novinstvo izrazuje svoje sažaljenje magjarskoj gospodi, onoj istoj gospodi, što su svečano bila poslala zlatnu sablju Kerim paši. Ali to ne smeta. Košut je jednoč tražio uzalud Hrvatsku na svojem magjarskom globusu, a to je srpskim patriotima bilo dosta; oni to nijesu mogli zaboraviti. — E da li je to zdrava politika, to je drugi posao. — E da li se srpstvo pred Evropom diže, to je treće pitanje. Srpstvo, valjda Kineza ono, što srpstvo ovako pripravlja sebi u slučaju novih zapletaja na Balkanu. U kojem će stanju zateći tada evropejska diplomacija srpstvo prema rođenoj svojoj braći, za to srpske političare glava ne boli.

Hrvata nema, vikali su svi složno srpski patrioti i s jedne strane i s druge; Hrvate je stvorila austrijska policija. Valja reći da je, po srpskoj povijesti, austrijska policija miješala svoje prste i onda kada su Hrvati krunili kraljeve svoje krvi, pak i onda kada su hrvatski dinasti, braće i svoja porodična prava, širili svoj upliv i na samu sudbinu ugarske krune.

Nu otkad su se Hrvati makli, donekle su popustili. Uvidjeli su napokon da ih ima, i da ih ima dosta; ali je za to i valja reći upravo s toga mržnja jača. Što sve ne bulazni „Srpski Glas“ otkad se sjetio da hrvatsko državno pravo nije i pak šuplja fraza, kako je on to bio čuo govoriti! U svojoj mržnji prema Hrvatima ide tako daleko, da zaboravlja i jedan dio svoje srpske braće, da skida sa srpstva i onaj jedini listak, koji je dosle bio ostao netaknut i neoskvrnut. Nikolajević kao da je pročitao *Veliku Srbiju* „Srpskoga Glasa“ kad je onako označio srpski pokret s ove strane. Ali, pošto su se ove dvije izjave, zovimo ih ova-ko, porodile na svijet paralelno, reklo bi se da su naručene. Bilo što bilo, one srpstvu nijesu korisne, ne dižu mu ugled i dokazuju još jedanput da srpstvo luta bez izvjesna cilja.

Da je u naših Srba političke uvigjavnosti, prestali bi s politikom mržnje i udarili bi stazom, koja vodi k ljubavi; čuvali bi se kopati još dublje jaz izmegju sebe i plemena, koje bi ih svojom kulturom podiglo, a ujedno crplo za sebe ono što nema; jer kao da je svevišnji Bog navlaš jednomu oteo što je drugomu dao, i obrnuto. Pošto drugačije nije moguće, išli bi na ruku Hrvatima u ideji sjedinjenja, ako ne na temelju državnoga a ono na temelju narodnoga prava, neka se okuplja sve ono što istim jezikom govori; i tako bi sijali ljubav, koju toliko trebamo i koja je jedini most

do duševne zajednice. Da je u njih političke uvigjavnosti, ne bi odgajali svoju mladež u mržnji prema svemu što je hrvatsko; ne bi trovali neuki puk huckajući ga na primjer na hrvatske svetinje jer tako kvare značaj narodu, do kojega, Bogu hvala, još mržnja nije doprla i koji velikom većinom gleda još začugjeno, što se to kolju sitna i objesna gospoda megju sobom. — Da je u njih političke uvigjavnosti, čuvali bi se svega što se u ovoj našoj žalosnoj borbi protivi interesu i dostojanstvu naroda; čuvali bi se osobito toga, da, zaneseni od slijepe strasti, udaraju batinom po sebi samo kad se i Hrvata mogu dotaknuti.

Jer zaista da ima žalosnih primjera što ih od njih gledamo.

Ovdje u Dubrovniku, danas sutra spremaju se oni koji se krste srpskim imenom, da podupru prekomorske pohlepe na ovo hrvatsko tlo, a koje oni vele da je srpsko, valja da samo zato da skinu i oni jedan cvijet s onoga vijenca što ga je mladi srpski kralj poslao bio pri Gundulićevoj svečanosti, po onim svojim zemljacima, koji su Zadarskoj fukari, u ime nezavisne Srbije, pomogli vikati: Živio talijanski Zadar!

Ah! nepameti živ te Bog ubio,
Što je tebi Srbin učinio!

Hrvatstvo u istočnoj Istri.

Hrvatsko primorje, polovinom aprila.

Onomadne javiste u Vašem cijenjenom-listu, da su u Opatiji kralja dočekali sami hrvatski usklici „živio,“ a drugih da je bilo jedva i čuti. To me potače da napišem evo ovo malo riječi, jer će valja da zanimati Vaše čitaoce kakov je politički položaj u toj istočnoj Istri. Kako je poznato hrvatska je država za narodne dinastije sizala do riječice Raše u Istri, i zapremaše tako malne svu istočnu obalu i dobrahan komad iza Učke. Već u Rimsko doba išla je tude megja izmegju pokrajine Italije i Ilirije, a ta oznaka osta i poslije seobe naroda. Hrvati zapremiše skoro sav poluotok zajedno sa braćom Slovencima, a Latina osta nešto uz zapadnu obalu u gradovima. Rimski Istre, napokon prevladu njemačko gospodstvo, koje se poslije raširi po cijeloj Istri. Ipak ova razdioba osta i nadalje u svijesti narodnoj, pak i sada stanovnici istočne Istre vole da kažu e živu u Liburniji, a kad kazuju za zemlju preko Učke vele da je ono Istra. Taj istočni dio Istre ili Liburnija nije no obronak gorja koje omegjuje Kvarnerski zaljev sa zapada pak je za to na samim bregovima razasuto pučanstvo, siromašno ali radino. Glavna su mjesta: Kastav, Volosko, Opatija, Lovrana, Ika, Mošćenice i Bšec; Plomin i Labin već se ne broje u Liburniju, premda nekada bijahu u Hrvatskoj. — Narod je vrlo razasut po selima na bregovima i obalama, tako da mnoga župa ima samo po nekoliko kua na okupu oko crkve, a ostalo sve je rasijano okolo. Narod se u gorama bavi poljodjelstvom a uz more još i voćarstvom i pomorstvom.

Pučanstvo je isto hrvatsko, te i ne zna drugoga jezika do li smoga hrvatskoga; no stenjući uvijek pod mletačkim gospodstvom, a bez ikakve pomoći ostalog Hrvatsva, zaboravi na narodnu svezu s Hrvatskom. Pokoravaše se neprestano nametnutim talijanskim oblastima, a to potraja i dalje još iza oslobođenja Istre od mletačkog gospodstva. Ovakvi doseljenici znali su što ugledom svoje stare gospodrice, svojeg bogatstva i veće kulture zadržati nepravnu prevlast nad hrvatskim pučanstvom, a ako nije išlo milom, znali su oni mitom i nasiljem svojih plaćenika zadržati vlast. Hrvatsko pučanstvo bilo je bez naobrazbe, bili su to sami težaci.

No kad se kultura i u ove strane raširi, kad ju nisu uživali sami tugjinci i vlastodršci nego i sami Hrvati, stvar se preokrenu; hrvatski sinovi polazili su gimnaziju obično na Rijeci, a sveučilište u Austriji ili u Češkoj, pak zadahnuti duhom narodnim vraćali se kući opremljeni na boj s nametnikom. Težak je to bio boj, jer su talijanski načelnici znali upotrijebiti naivno mišljenje i slabu naobrazbu puka protiv pokretača hrvatske misli. Kad ih već ne moge posvema suzbiti, jer puk se ipak počeo uvjeravati da nije talijanskog ni is-

tarskog porijetla, počеше ti šarenjaci putiti narod, da su oni svi Slaveni, ali ne Hrvati: „Slavo si, ma Croato mail“, i poče ono sramotno opsjenjivanje talijansko koje su oni uvijek i svagdje upotrebljavali kad im se bilo boriti sa budećom se hrvatskom misli. Hrvate prikazivahu uvijek siromasima, odrpancima i prosjacima, Hrvati čuvaju svinje u Velebitu itd., a kako se je prije prava Hrvatska u ovim krajevima slabo ili nikako poznavala uspije ovo opsjenjivanje preko mjere. Tek mrnari i trgovci koji dopirahu dalje od domaćega praga suzbijahu ovo klevetanje, a ti i bijahu desna ruka pokretača. Na žalost valja priznati da i sada imade takvih ljudi, a osobito u Lovrani koji se priznavaju čistim Slavenima! — Nego i ta vlast talijanska pade preporodom Hrvatske. Ime hrvatsko i književnost dopirahu i amo, pak to olakša u Istri borbu.

Najprije se očisti tugjinštine Kastav grad sa svojom Kastavšćinom, a onda prelažaše pobjeda hrvatske misli iz jednoga mjesta u drugo, pak sada zastupa svu Liburniju Hrvat u bečkom parlamentu. Tek iz te istočne Istre pregje hrvatska misao preko gora u zapadnu Istru, gdje se još bje težak boj. Nadajmo se da će sloga Hrvata i Slovenaca znati ograničiti vlast Talijana na ono nekoliko gradova i manjih naseobina uz zapadnu obalu Istre.

No stvar naša nije još sigurna. Podignuće Opatije na svjetsko kupalište, koje je posve u rukama Nijemaca, dalo je težak udarac kristalizaciji Hrvatsva, koja još nije ni dovršena. Njemački elemenat koji ima sve prednosti na svojoj strani potisnuće posve Hrvate iz Opatije, a odrezalo se tim Lovranu od Kastva i Voloskoga i ostavilo na samu. Moram spomenuti da je Lovrana još najmanje probugjeno mjesto, te tamo talijanaška stranka imade još najveću moć. To znadoše upotrijebiti riječani, pa oni sada neprestano hodočaste nedjeljom u Lovranu na zabave i znadu neuki puk predobiti svojim lukavo-ljubeznim ponašanjem. Ondje su župnik, učitelj pa još neki zagriženi autonomaši, pak za to tamo nema napretka, jer nema onoliko hrvatske inteligencije, kako u Kastvu i

nu dakle podignuće Opatije, i sada sve prijeti da će naša stvar nazadovati.

Za ostala mjesta nema straha i tu se već dulje vremena javlja vrlo neugodna pojava. Inteligencija nije složna, ona se dijeli u nekoliko stranaka, koje premda su hrvatske, ipak priječe jedinstveni razvoj čistoga hrvatstva. To su stranke koje su nastale osobnim zadjevicama, a osobito u slavnom i u starodavnom Kastvu. Ovakve stranke može da podnese narod velik, moćan i kulturnan, koji se ne bori ni za opstanak ni za bitisanje, tamo se mogu pojmovi bistriti do najsitnijih tančina. U nas toga ne smije da bude, a osobito u Istri, gdje nam dva protivnika koji si pružiše ruke, sjedoše za vrat. Tako se dogodi, te se kod općinskih izbora u Kastvu podiže nekoliko stranaka, neke čak protiv Spinčića. Neću kazati da su to bile političke razmirice, ali makar i osobne, to nama u vanjskom svijetu mnogo škodi, jer na ljude ko Spinčića i dr. uprte su oči cijele Evrope. Od kakvih su dakle posljedica onakove osobne zadjevice uvjeriće se svak.

Svijesnim Kastavcima ostaje jedna mnogo časnija i slavnija zadaća. Neka se slože svi u jedan skup, pak neka ostave sve osobne zadjevice, a neka ragje svoju djelatnost i veliku sposobnost svoju na to uporave da učvrste i spase Hrvatstvo u Liburniji. Opatija ima doduše hrvatsku čitaonicu, ali trgovci pa i sami Hrvati imaju na svojim pločama njemački napis. Treba dakle stati pa put germanizaciji. Kako, to će oni najbolje znati koji ondje zivu i čute za svoj narod. Ponos budimo u narodu, neka se ponosi time što je Hrvat, jer nije dosta da on zna da nije Talijan ili Švaba. Još veće i opsežnije polje djelatnosti ostaje Istarskim muževima u Lovrani. Češćim pohodima, pa pjesmom, tamburicom, glazbom, zabavama u dogovoru sa sušačkim društvima; Jadranskom Vilom i hrvatskim primor. planinskim društvom, te knjigama nek se tamo budi narodna svijest, jer inače će se „Lega nazionale“ ondje tako uvriježiti da se neće moći lako izagnati.

Slijedi Prilog.

Trsta, pozvan tamo, uslijed obiteljske žaohe radi smrti profes. Bolla.

Krasna radnja. — Imasmo prigode da vidimo izvrsnu fotograficu fragju, što su je GG. poštarski i brzoj. činovnici poklonili svome Starješini prigodom 45te obljetnice njegova službovanja. — Po našem sudu i po sudu vještaka ragja je savršeno ispala, tako da se radujemo našem su-gragjaninu gosp. Antunu Miletiću na uspjehu u sličnim predmetima.

Laži i potvore „Dubrovnik.“ — Zadnji „Dubrovnik“ onom prostakom formom, koja potpuno odgovara niskom odgoju njegovih piskara u posebnom entfrefiletu pod senzacionim naslovom „skandalozno predavanje“ napao je na našeg vrijednog Hrvata prof. Kušara, i to za to, što ovaj tobož u nekom svojem predavanju u šestom razredu rekao da imamo u Dubrovniku dva stihotvorca (sic!) kanonika Stojanovića i Vlahu Slijepoga i ovim da je uvrijedio Stojanovića u njegovoj književnoj reputaciji prisposodivši ga tobož s Vlahom Slijepim, i koješta drugo. Vijest je ova sa svim svojim različitim dodacima, kako doznajemo, dijelom posve izmišljena, a dijelom zlobno izvrnuta, tako da je prof. Kušar u tom smislu i poslao samom „Dubrovniku“ stvarni ispravak, zato nije ni potrebe, da je mi ovdje pobijamo. Na odgovor onom dopisu opazićemo samo ovo skribama i farizejcima nadri-srpskoga lista: Ako ima što, te može nani-jeti štete književnoj reputaciji dum Ivana Stojanovića, to je samo podlo kagjenje dječurlije, što u „Dubrovniku“ piše. — Više vrijedi nekoliko prostih pjesmica Vlahu Slijepoga, nego sve lakrdije, koje su dosad punile stupce „Dubrovnik“, ne-Dubrovnik. — Vi velite, da je Kušar po zloj sreći profesor u našoj gimnaziji, i bit će istina, da je on tu učitelj za vašu nesreću, ali je i na sreću naše mladeži, i na diku zavoda kome pripada. Vi njega potvarate, da se nabacuje glibom na naše odlične sugragjane; nesrećni klevetnici! čitajte njegov uvod Vodopićevoj Mariji Konavoci, pitajte njegove učenike, je li se igda pod kojim dubrovačkim profesorom učila u našoj gimnaziji tako duboko i s tolikom ljubavi literatura našega grada, proučavao Gundulić, kako i uopće sva hrvatska i srpska književnost, kao pod njime, pak onda zagraknite. — Vi se kunete, da vam na sreću leži dobra naobrazba naše mladeži, a tamo, zaslijepljeni fanatici usagjujete u srca te mladeži najpodlija čuvstva licemjerstva i spijunstva, ne bi li jednom, kad porastu mogli nastaviti one žalosne prizore, koje pruža danas naša Srbija i vi isti na sramotu svih nas Slavena, jer: „chi vento semina, raccoglie tempesta.“ — Vi se na poslijetku obraćate upravitelju Škarici, misleći, da će se vlasti obazreti na vaše žablje kreketanje, i da će Kušara zar za uho potegnuti, kako bi trebalo potegnuti vas, lude derane!

* *

— Od velč. D. Vice Medini primamo slijedeće: „Dubrovnik“ u zadnjem broju veli da se njega ne tiče da meni odgovori, pokle je to posao Ljudevita Vuličevića. Ele dobro, kad se sve ono što je Vuličević pisao njega ne tiče, ja čekam Ljudevita Vuličevića na biljezi! — „Dubrovnik“ me-gjutim, i ako veli da se stvar njega ne tiče, pokazao je vrlo dobro kako i koliko se njega tiče, kad je u namjeri da moje pisanje omalovaži, utekao se ništa manje nego podmetanju i potvori! Najprije mi u grijeh upisuje što sam Vuličevića nazvao „Jelinim sinom“, jer da sam ga tobože time učinio odgovornim za grijeh njegove majke, a to da je „nemoralno“. Pitam ja samo ljude oko „Dubrovnik“, što tu ima nemoralna, kad se nazivlje jednog čovjeka imenom kojim se on sam ostentativno nazivlje? Zar ne znadu ljudi oko „Dubrovnik“ da je Ljudevit Vuličević već davno rasturbio u sve četiri strane svijeta da je on sin Jele Vuličević, i nikoga drugoga nego Jele Vuličević? I doista ako je Jele Vuličević njega rodila, on je *Jelin sin*, pa ako se on voli potpisivati majčinim imenom, nego oćinim, to mu se ne može u grijeh upisati, jer: „de gustibus non est disputandum“. Ja sam dakle imao prava nazvati Vuličevića nazivom, kojim se on sam diči i ponosi, ali ljudi oko „Dubrovnik“ nijesu imali prava da iz naziva *Jelin sin* izvode nezakonitost Vuličevićeva

porijetla, i da mu majčin grijeh spominju. — Ovo glede prvog podmetanja, a drugo je prosta kleveta za koju sam poslao u „Dubrovnik“ stvarni ispravak, za istinitost koga jamči slijedeće pismo upravljeno na mene od uglednog gospodina učitelja Antuna Barića sina one starice na Jezuitima koja se bila razboljela, i na koju sam ja bio pozvan:

Velečasnom Gospodinu

Dum Vici Medini

u Mjestu.

Na Vaš upit, dužnost mi je izjaviti na čast istini što slijedi: Kad ste prigodom nenadane bolesti moje majke bili od mene k njoj pozvani, nijeste bili pozvani da ju ispovidite, pokle ispovjednik Isusovac prije Vas prešno pozvan, nalazio se u tu svrhu kod nje; nego ste bili pozvani da joj ako bude potreba podijelite druga otajstva umirućijeh, držeći mi da ste Vi naš župnik. Ali pokle nijeste, Vi drugo ne učiniste neg svoju dužnost, kad nas za to uputiste na vlč. Pavlića, koji, od Vas upozoren, odmah je došao, ali Bogu hvala našao nemoćnicu oporavljenu.

U ostalom nit ja nit moja obitelj o svoj ovoj stvari koju krivo iznosi „Dubrovnik“, nijesmo u našoj kući ništa govorili, niti išta Vama zamjerili.

Ovlašćujući Vas da se ovim pismom služite kako bolje znate, uz izraz osobitog štovanja, čast mi je reći se

U Dubrovniku, dne 7 svibnja 1894

Vaš prepokorni sluga

Antun Barić.

* * *

Kao epilog svemu ovome, smatramo zgodnim da ovdje iznesemo na javnost pismo upravljeno na našega Urednika od preč. kanonika Dum Ivana Stojanovića, da se vidi da njemu kako poštenu svećeniku, premda našem političkom nesumišljenjaku, sve hvale i sva podla ulagivanje ljudi oko „Dubrovnik“, nijesu mogla laž iz usta izvaditi.

Časnom Uredniku „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku. — Njeki profesor gimnazija u Dubrovniku, kojega ja ne poznajem ni po situ ni po rešetju, jer nikad nijesam s njim ni riječce zametnuo, onomadne preko lekcije spomenuo je mene i nekoga Vlahu O., prosta čovjeka, ali samouka spisatelja, kojega pjesme nahode se štampane u zbirci popa Glavića. Djeca, kako no ti djeca to razni-ješe po gradu, svaki na svoj način. S toga sam se činio čut. Taj profesor poruči po nekome svome znancu da prostim, ali da su me krivo obavijestili, jer da me on nije uvrijedio. Na tome se stvar svršši. Kad eto ti list „Dubrovnik“ bez moga znanja i dozvole učini se čut. Tamo oni neka se megju sobom gledaju i prkose, ako ih je volja: sam sebi reko. Opet jučer njeki moj mladi prijatelj, kojega učevnost i vrijednost isti njegovi dušmani trebada priznaju, i ako neće dobrotu duše, kako ja, reče mi da bi bilo dobro da učinim *retifiku* protivu listu „Dubrovniku“. Stvar mi se svidjela, i za to molim Urednika Gospodina da ova moja poslanica bude štampana. — I evo mojijeh mnijenja, koja baš u ovoj slučajnoj prigodi, htio bi za vazda da budu javna. Najprvo je, da ja nepripadam nikakvoj stranci; toli sam od onijeh malo ljudi, koji u potaji skrovno žale i uzdišu ovi najposljednji poraz domovine, kojoj veće nema lijeka. Drugo je: priznajem, da ja ne moram braniti toga profesora protivu napadu „Dubrovnik“ lista, jer mi nije svojom glavom dao tu povlasticu. Treće je: ne znam za što me list „Dubrovnik“ toliko branio, da se usudio još rgiom nazvati toga profesora, kad uvreda (kako oni vele) spada na moju književnost, a ne protivu momu privatnomu životu i ponašanju, kako su pisali i Katolička Dalmacija i Vragolan. Četvrto pak, što je Akil megju svijem razlozima navedenijem, jest da pošto jedna osoba daje javno štampat svoje izume, ona je onda po svijem zakonima izložena *čensuram* svačigovijem. Knjige su hrana duše, kô što su jela tijelu. Jedno jelo zgotovljeno može biti jednomu prijatno, a gadno drugomu, a škodljivo trećemu. Ja i Vlaho izložili smo se štamptom, a tome profesoru, pošto je profesor, ne može se odgovoriti ni ona: „sutor ne ultra crepidam“. Čičerun nije u svemu svomu životu bio učinio nego samo jedan latinski stih, i našo je odmah čensuru; ali ovi slavni govornik po pravu naravnomu nije našo, da može

napasti na njih kao in *Verrem et in Catilinam*. A to je ono što pisatelju lista „Dubrovnik“ zasnago neće bit došlo na pamet. Veliki pisatelji kao pisatelji treba da budu protresani bez prava da se tuže, a kamo li neće jedan Vlaho i pobratim njegov*)

Dum Ivan Stojanović.

*) Vlaho Slijepi naravno u svojoj vrsti, a preč. Stojanović opet u svojoj vrsti. Obojica imadu u sebi kao spisatelji nešto karakteristična, što pak ne znači da jedan i drugi jednako vrijede, kako himbeno izvrće „Dubrovnik“. (Ur.)

Diskoras na Poljani.

Vlaho. — Gje si? Ima ura da te odik prežim.

Ivo. — Eppure nijesam tardô, užanca nam je veramente nač se docnije, nego si ti danas antičipo, imaš bit sikuro bregj pripovijet mi kakvu novu.

Vlaho. — Indovino si.

Ivo. — A merita li da se okupavamo, oli je kakva šokeca?

Vlaho. — Nije šokeca nego una solenne castroneria našijeh Srbića.

Ivo. — Ala manje preambula i dogji mi al fatto.

Vlaho. — Izgubili su dalle file Balda Podića e quindi i njegov vot.

Ivo. — Ohô! ma da ti pravo rečem ova noticija mi nećini toliku impresijon, perchè prima o dopo zno sam da čemo na ovo doč; nije prvi put da je od njih primio afronata, e mi consta da je odviše zgagjen na njihov bizantinizam; a čovjek ako je i malo od pripozita nemože drugačije ni učinit; ma reci mi jeli serija njegova risolucijon i što ga je na to indukalo?

Vlaho. — Na Spasov dan Dum Mato odveo ti ga je na objed u paroka od Mokošice, a Srbi i Autonomasi učinili bulikan persvazi da se tu Baldo pohrvatio, e quindi iradiddio na njega i na Dum Mata u dešapitomu njihovu folju.

Ivo. — Ja ufam da se zato on neće desperat, anci da će zafalit Bogu da se libero vragova, samo neka se drži tvrdo.

Vlaho. — Ma ad ogni modo nijesu ga imali ofengjat na oni način.

Ivo. — Lascia far a loro, oni će sve to ljepo potašulat i obećat mu mari e monti, retifike i kontroretifike samo da se umiri dokle pasaju elecijoni.

Vlaho. — Ma onake sangvinose insolence ne pere nijedna retifika, a Baldo nije dijete da to ne razumije i da se pušti za nos potezat pa da mu se poslje ispod brka smiju.

Ivo. — Eppure jopet ti govorim da će ga arivat impampanat.

Vlaho. — Bogami neće, perchè sam ga ja mojijem ušima čuo gje gurava da neće više šnjima ni arte ni parte.

Ivo. — E... kad je tako formalo dikjarô non c'è più dubbio.

Vlaho. — Tanto è vero, da kad su obaznali da neće više assoluto šnjima, počeli su ga terorizavat Stevo, Dr. Vlaho i ranketiva compagna bella, a Banac mu je imponjô da nema tratat s nijednijem Hrvatom, a ako ga ulovi, da će ga kolendat u Dalmati kako ide i toka.

Ivo. — Del resto znaš da sad u nas u Dubrovniku bilo bi diversijeh argomenata i personagja za komponjat kojugod operu di magnifico effetto!

Vlaho. — Ma imena nebi bila nova, zašto bi jednu valjalo intitolat „i pagliacci“, kojijeh imamo na pregrš, a drugu, alludendo na sfidu Gjuraševu u Lapadu, „Cavalleria rusticana.“

Ivo. — Eppure bila bi i treća!

Vlaho. — Danu koja?

Ivo. — Pirati e filibustieri!

Vlaho. — Ta ti je sublima!

Ivo. — Ma giusta, e con questa ed altre simili homo na objed.

Vlaho. — Adio, bonapetito.

Književnost.

— Miss Sara Sampson. Tragedija u 5 činova napisao G. E. Lessing, preveo R. Strohal. — U Belovaru 1894.

— I. M. Dragljanski: „Dell' annessione della Dalmazia alla Croazia e di Don Michele Pavlinović. Appunti all' opuscolo di Dottore de Pavissich: „Di don Michele Pavlinović.“ — Prezzo soldi 20. Čist prihod namijenjen školskoj istarskoj zadrugi Sv. Ćirila i Metoda. — Spljet, štam. Zannoni 1894.

— Zapisnik sjednice središnjeg odbora zajednice hrv.-slav. dobrovolj. vatrogasnih društava u Zagrebu 16 travnja 1894.

— „Prosvjeta“ list za zabavu, znanost i umjetnost. Br. 8. Godišnja cijena s poštom flor. 7.

— „Dom i Svjet“, br. 9, godina VII. Cijena na godinu s poštarinom for. 6.

Oba ova krasno uregijvana, slikama i raznovrsnim štivom snabdjevena zagrebačka lista, preporučamo najtoplije hrvatskom općinstvu.

Hartmanov hrvatski konduktar. 1894.
 Maj. Ciena 20 novč. Nakladom knjižare Lav. Hartmana (Kugli i Deutsch) izašao hrvatski konduktar za mjesec maj. Isti sadržaje sve željezničke i parobrodarske pruge u Hrvatskoj, Slavoniji, Dalmaciji, Bosni i Hercegovini te Istri, Kranjskoj, Goriči i Gradiški sa priključenjem u Peštu, Beč, Sofiju, Carigrad i Solun. Nadalje pruge ugarsko-hrvatske te Lloyd na Jadranskom moru i pruge parobrodarske na Dunavu. Željezničke pruge uređene su tako zgodno, da su sva direktna priključenja iz Zagreba dodata. Oznake kilometara kod sviju stanica, su od velike koristi svim našim činovnikom. Istoj knjizi dodata je i jedna karta sa stanicama, koja vrijednosti knjige mnogo doprinosi. Konduktar jest izključivo sastavljen po najnovijih službenih podacih a sa svojom jeftinom cijenom — za svaki mjesečni svezak skupa sa kartom samo 20 novč. *nađamo se, da će cijenjeni uredi, trgovci, te ostala poštovana putujuća publika poduprijeti ovo naše hrvatsko poduzeće.*

Hrvatski konduktar izlazi 10 puta godišnje, a ciena je za predbrojnik ujedno sa poštom for. 2.

Književni natječaj. Pošto usljed književna natječaja, što ga je raspisala „Matica Hrvatska“ 2 januara god. 1893 za nagradu iz zaklade Dušana Kotura za god. 1893, ni jedan od prispjelih rukopisa nije mogao biti nagrađen, to raspisuje „Matica Hrvatska“ u smislu zakladnice iz zaklade Dušana Kotura ponovno istu književnu nagradu za godinu 1893 u iznosu od trista i pedeset (350) for. a. vr., i to: „za jednu izvornu pripovijest (novelu ili roman), koja opseže barem deset tiskanih araka, ili dramatski proizvod bez obzira na opseg.“

Ovaj ponovni natječaj traje do konca mjeseca prosinca god. 1894, do kojega roka imaju se rukopisi u običnoj formi podnijeti „Matici Hrvatskoj“ na ruke njezina tajnika.

Po odboru „Matice“ nagrađeni rukopis postaje vlastništvom „Matice Hrvatske“, koja ga je u smislu zakladnice dužna tiskati tečajem godine dana, pošto je nagrada dopitana.

U Zagrebu, 25 travnja 1894.

Odbor „Matice Hrvatske.“

Govor O. Urbana Talijske, izrečen prigodom zadušnica što ih je Dubrovačka narodna čitaonica priredila Dr. Franu Račkome, preštampan iz „Crvene Hrvatske.“ — Čist prihod ove knjižice namijenjen je spomeniku Dr. Frana Račkoga. — Cijena 20 novč.

Nova salnama za godinu 1312!

MEARIF

Tako se zove salnama, što će najdulje do 15 maja izići nakladom knjižare Lav. Hartmana (Kugli i Deutsch) u Zagrebu.

Bila je već velika potreba, da Muslomanima Bosne i Hercegovine imaju na svomu jeziku salnamu (kalendar), a evo sad će se i tomu da stane na kraj. Ne treba kazivati, kako je potrebna salnama, a upravo radi toga nakladna knjižara Lav. Hartmana (Kugli i Deutsch) u Zagrebu pobrinula se je, da Muslomanima za god. 1312 dađe u ruke jednu salnamu, koja će im upravo najbolje doći.

Ovu su salnamu priredili domaći sinovi Osman-Aziz, te su nastojali, da je urede tako, kako će odgovarati svima potrebama našega svijeta. Sadržaj joj je veoma bogat; zabavnih stvari u pjesmi i pripovijedci ima s turskoga, arapskoga pak i izvornoga.

Od poučnoga štiva napose spominjemo „U medet ul Islam“, što ga je izradio Ibn Mostarfi po mütebér-kitabima, pak hadisi-šerife i članak „O nauci“, potkrijepljen takodjer hadisima i mudrim izrekama. Između ostaloga će tu biti obširni životopis Alijaše Stočevića-Rizvanbegovića, pa jedna pripovijest o njemu, veoma lijepe pjesme mladoga pjesnika Safvet-bega Bašagića i mnogo drugih stvari. — Od slika napominjemo da će doći slika Mustaj-bega Fadilpašića sa životopisom, Osman Mazharpaše Čengića, razne džamije, medrese iz Bosne i Hercegovine.

Salmane će imati do 200 strana, a omot joj je vrlo lijep sa slikom džamije u bojama i napisom turskim slovima. Salmane će biti gotova do 15 maja, te će se moći dobiti u knjižari Milana Sarića u Sarajevu i u svim hrvatskim knjižaram.

Franjo Supilo, izdavač.

Ocijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

W e i s s a

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Gosp. Jerko Kirigin

javlja

da od sad unaprijed držaće svoju *povlaštenu Radionicu Uteza i Vaga* u Gjorgijćevoj Ulici (iza Roka).

Cijene najumjerenije ispod svake utakmice.

HOTEL „PETKA“

G R U Ž

Preporuča se P. N. Općinstvu sa izvrsnom kuhinjom i tačnom podvorbom. Svi lokali preuređeni su na novo, s novijem pokućtvom. Prostrane sobe sa dvostrukim prozorima i pećima, bogato uređene.

Cijene umjerene.

Povlaštena Megjunarodna Agencija za Putovanje

DRAGUTIN PIRELLI

Trst, Via del Arsenale,

(Carlo Pirelli) — Rijeka — Via del Lido 537 vis à vis il molo Adamich.

Prodaje vozni karata

za svako mjesto, preko mora ili preko kopna (cedulje II. razreda uz sniženu cijenu). Izdaje cedulja za polazak i povratak za jednu godinu s kamatama od 20 oja a to po cjeniku kogod europskog ili amerikanakog društva.

Izdaje vozne karte (biglietti di passaggio)

za Ameriku: preko Havre, preko Anverse, preko Bremena, preko Hamburga, preko Liverpoola, preko Glasgowa i preko Southampton-a — Za Afriku: preko Genove, preko Marsilje, preko Liona, preko Londona i preko Dartmouth-a. — Za Australiju: preko Genove, preko Bremena, preko Anverse i preko Hamburga — Za prugu Iquique (itd.): preko Genove i Montevidea, preko Hamburga uprav kroz Magelanovo tijesno i prugom Hamburg, Colon (Colon, Panama, s željeznicom) Panama, Iquique, itd. preko mora uz sniženu cijenu.

Putnici ne treba da traže gore navedene vozne karte, da se misle za razreda kao ni da polože karu. Dosta je da dogju na Agenciju na Rijeci i da uzmu kartu isplaćujući odmah; poslije nek ostanu na Rijeci ili u kojem drugom gradu odakle polazi parobrod dane, kad im Agencija naloži. Agencija sljedeti tečaj svih odlazaka, osim toga u komunikaciji je

Il sottoscritto si pregia di avvertire il P. T. Pubblico che cominciando colla prima Domenica di Maggio darà principio al lavoro dei Gelati.

Essendo sempre stato favorito da numeroso concorso, spera che anche in quest'anno non lo sarà meno, assumendo qualunque ordinazione per Gelati pezzi in Ghiaccio, Granite, tenendo inoltre Siroppo d'arancio e Tamarindo concentrato.

VINCENZO NARDELLI

Gelatiere e proprietario del Caffè Marittimo

Ovih dana prispjele su nove Štrcaljke za polijevanje loze

„Vermorel,“ i „Non plus ultra“ i drugih vrsti, te se nalaze na prodaji kod

NIKA PAPE u DUBROVNIKU

Ko će uzeti neka se na vrijeme pobrine.

Oštećene se popravljaju kod istoga.

12—20

sa svim mjestima i sa svim društvima i tako kad god joj se prikažu putnici, nastojeće tako udesiti, da ovi ne budu trošiti za čekanje i poslaće ih u mjesto iz kojih će najprije krenuti parobrod preporučujući ih samo društvima, koji će davati na brodu dobro jelo.

Jamči se za odlazak u danu tanačen na putnoj karti i nadoknađuju se troškovi, ako se ovaj zakasni krivjom Agencije t. j. ako ne dogje na vrijeme a određeni grad zbog toga što je Agencija pogriješila u računjanju koliko traje željeznička vožnja ili ako se ne nagje više mjesta na parobrodu.

Pošto Agencija ima u New Yorku drugu agenciju za odpremanje (spediciju) po svojoj Sjevernoj Americi, riječka filijalka davaće karte za svako mjesto u Sjevernoj Americi uz najnižu cijenu.

Za svako odregjeno mjesto izdaje ova Agencija vozne karte.

Gore navedena Agencija daje muke obavijesti vrhu cijena. kao i vrhu roka i mjesta odlaska.

Poduzimlje opremanje

prtljage i robe, za svako mjesto preko mora ili preko kopna. Obvjezuje se nadalje tražiti sve stvari što bi se na putu u Ameriku ili dragovdje eventualno izgubile ili zaboravile.

WILHELMOV ANTIARTHRITISKI I ANTIRHEUMATSKI čaj za čišćenje krvi FRANA WILHELMA

L J E K A R N I K A

u neunkirchenu u Dolnjoj Austriji

dobiva se

kod svih Apoteka

uz cijenu od 1 fior. a. v. za packet.

Privremeno odgovara za Uredništvo: Filip Čaroki.

Tipografija D. Prethnera u Dubrovniku,

Evo, gospodo Kastavci, časnijeg i plodonosnijeg polja Vašemu djelovanju. Neka je bez zamjere sve što rekoh; iskreno otkrih sve mane i nedostatke a sve iz čistog uvjerenja, da borbe još treba u ovim stranama.

* * *

Kad se spremaše sve za doček kraljev u Opatiji, dogovarahu se u Voloskomu svi kako da kralja dočekaju. Valja ga pozdraviti što prvi put dolazi u ove krajeve. Obratiše se na načelnika, al on starac nema više snage za to. Talijanci i Nijemci pogledaše u svojoj stranci, al nema ga za to dostojna ni spretna. Moradoše dakle da se obrate Hrvatima. Svi se složiše da će izabrati odvjetnika Štangeru, blagajnika društva sv. Ćirila i Metoda, s molbom da pozdravi kralja. On pristade, ali reče da su svakome poznata njegova politička načela i zato da će on kralja hrvatski pozdraviti. E sila kolo lomi, i protivnici moradoše da i na to pristanu. Brzojaviše u Beč kako se odlučilo, no vlada odvrati da dočeka ne treba i tako sve prestade. — Hvala gosp. Štangeru, on se pokaza opet ustrajnim horiocem! I bečke novine priznavaju hrvatski karakter slave.

Kralj dogje, a narod dade oduška svome veselju i čuvstvu sa „Živio.“ I same strane novine priznaju da je karakter slave bio čisto hrvatski. Narod izvjesi same hrvatske trobojnice. Čast mu! Samo naprijed i uvijek valja trijebiti kukolj iz žita, a kad polje bude čisto onda smo mi pobijedili. Dotad ne smije biti počinka!

Ovo pisah radi čitalaca „Crvenc“, pa stavljam na srce Hrvatima u Istočnoj Istri da učine ono što od njih očekuje majka Hrvatska. Uprimo braćo!

Nova knjiga.

Izašla je zadnja knjiga engleskih državnih osuda, u kojoj čitamo raspravu proti irskom vogji O' Conell-u. Bio je optužen i osugjen radi ročenja proti državi, jer je sklicao bio dva velika meethinga proti državnoj zajednici Irske i Engleske. Godine 1843 zabilježena je u povjesti pod imenom godine od *repeal union*, jer je tada držan ogromni meething u varošu Tira, gdje je Conell, naslonjen na hrid, koja je, po tradiciji, gledala krunjenje Irskih kraljeva, nasladom promatrao pred sobom četvrt milijuna osoba, prožetih jednom misli: neodvisnost domovine.

Drugi tabor bio je urečen blizu Dublina, jeseni iste godine, i već su hiljade naroda kretale put naznačenoga mjesta, kad u oči sastanka izagje okružnica potkralja Irske, da se meething zabranjuje. Dosta je bilo O' Connell-u maknuti rukom, da se narod ustane na oružje, ali on to nije učinio. Gledao je umiriti narod, a od toga časa prestao je biti pogibeljan. Cavour je to odmah svatio i lijepo izrazio, a toga je mnijenja bila i vlada engleska, koja ga je sudu predala. Bili su optuženi Conell i sin mu Ivan, sa nekoliko drugih osoba. Državni odvjetnik tužio ih je da su urotnici i da tajno rovaru proti opstanku države. Zaludu se je valjani branitelj, englez i protestanat Whithead mučio, da ih obrani: bili su osugjeni na 12 mjeseca tamnice i globu od 2000 šterlina. Conell je u svojoj obrani istaknuo, da su oni radili kao slobodni građani, javno i otvoreno za popravak ustava i blagostanja domovine; a da ne imaju ništa zajedničkoga sa tajnim clan-na-gael-om. Bili su osugjeni, i bilo je prekršeno pravo engleskih građana, da mogu slobodno zagovarati reforme, koje im se korisne čine. Nu ipak se ta osuda toliko kosnula javnoga mnijenja, da su ih suci pitali, u koju tamnicu najvole poći, i kad se Conell izrazio za Richmond, bio je odgovor: Wery well. Puk je vrvio na tisuće u tamnice, da vidi sapetog lava, i bila je takova stiska da su tamničari sami molili da se ne pusti ulaziti, nego one koji predadu posjetnicu i budu izabrani; — ovo nije naravno teživalo gospogje, koje su i nadalje mogle slobodno dolaziti.

Oda svih strana se je proti ovoj osudi prosvjedovalo, a osugjenici su se utekli najvišem suđu, kući Lordova. Svi lordovi imaju pravo glasa u takovim slučajevima, ali ovaj put svi oni, koji nisu bili pravnici, ustegoše se, da ne ta-

knu u osjetljivost Iraca, i da pokažu svoje pravdoljublje. Lordovi pravnici ukinuše prvu osudu i proglasiše optuženike nedužnim. Istu večer kad je glas o tome pravoreku stigao u Dublin, uapšenici su bili pušteni na slobodu, ali se sutri dan opet u tamnicu povratili, da izagju iz nje nošeni na rukama puka sabranog na tisuće i tisuće.

Ova osuda ipak je uništila Conella, nije bio više prvašnji čovjek. Zadnji govor u donjoj kući držao je 1845, i Justin Mackarty kaže po Disraelu, da je vrlo slab utisak učinio, vidjelo se čovjeka skršena. On sam zaželi da umre u Rimu, ali nije mogao *stignuti cilju* jer ga smrt stigne 1847, putem.

Naši Dopisi.

Iz Pljesnavca na 10 maja.*)

Neće vam vjerojatno biti žao obaznat iz ovoga dopisa što se sad dogagja u našem gradu, koga će te naći na istoj zemljopisnoj karti gdje se nalazi i Crvena Hrvatska. Dogje nam ovijeh danā iz Pekina naš mili, poštenu i neumorni sugrajanin *Mazak Ližizadnjić*. Bijaše se tamo spustio s velikijem svojijem požrtvovanjem, a jedino na našu veliku korist; pa donije nam, kô što se i nadasmo, punu vreću blagodatī svakojake ruke. Imaćemo dakle dažda, kad nam bude dovoljno oblaka, a vrućine tek julija mjeseca. Imaćemo gvozdeni put, netom vojnička vlast bude ga pripoznala potrebitim u vojničke svrhe. Kad se to zgodi, (a zgodiće se do brzo, kô što je sasvijem naravno) mili Bože! kakve nas čekaju ljepote! Naša će krasna okolica biti puna veleljepnijeh ljetnikā i kupališta, sve jedan bolji od drugoga. Cvijet kitajskih Mandarina i Evropejskih velikaša skupiće se sred Pljesnavca da nagju zdravlje i zaborav neugodnijeh misli, a ostavi nam bogastva i zlata izobilja, uprav koliko i obrećene nam vode. Uz sve to zašto bi nam imalo biti na odmet da se dičimo našijem vrljem Mazkom, komu je pravo da zahvalimo za tako obilne milosti božije. Istina je da mašući nogama prem često nas udara, a da su mu noge poviše, pa da i ako su mu mekše od glave, svakako su tvrde. Istina je da kad s nama zbori, bježe mu iz ustiju riječi, kojih bi se sramili i prosti opančari; ali su sve ovo neznatne trice, te su možda samo znakovi iskrene i proste ljubavi. No kakav je, vesela mu majka! kad se kreće među velikašima i među njihovijem gospogjama! Tad mu noge oblakšaju, a glava mu omekša, pa fino iznagje gdje uprav treba da liže. Nu zbilja! sve stare gospogje rohole za njim. Pa nije li nam zanago neizmijerna dika, da žena nekog kitajskog Mandarina, gospogja *Ču-ju-ming-king*, mu je rekla, kad joj po dva puta izasobice poljubio ruku, ove znamenite riječi: kako je uljudan i učtiv ovaj dragi gospodin Ližizadnjić! A da druga u sličnom slučaju ga pomilovala po sijedom obrašču svojim moskarićem od slonove kosti, te mu se je slatko i dobrohotno posmjehnula! Na oke prizore kome da ne uzraste srce od velike miline? Hvala Bogu! do brzo su izbori. Hômo da vidimo jesmo li mi harni, jesmo li mi pravi *Pljesnavci*, i hoćemo li ostati taki do sudnjega dana!

*) Piše jedan izvrsni dubrovački psiholog. Ured.

Prijevor u Rijeci Dubrovačkoj počet. Maja.

Otrag nekoliko dana puče gromorke glas da nas naša vrijedna učiteljica Margarita Rems ostavlja nakon osamgodišnjeg neporočnog službovanja u školi Prijevora. Ovoj vijesti koja se je ljuto dojmila srca našega, ne hćasmo u prvi mah važnosti dati, cijeneć da i to može biti kojekakva od — boutada; ali nas prevarila nada, jer boutadam ne bilo mjesta, neopovrgljivi factum na površinu izplutao. Slavno Kotarsko Učionsko Vijeće u Dubrovniku jednoglasno ju imenovalo učiteljicom u selu Komolcu ove iste Općine. Rekosmo da nas se teško dojmilo ovo imenovanje, jer naša vrijedna ex-učiteljica to je uprav rijedka sila među pijonerima naše narodne prosvjete, koja se je svim žarom mladenačke duše svoje posvetila trudnom zvanju, sve na svijetu preziruć samo ne svoju dužnost! Čedna i učena, pronicava, znade nekim naravskim pedagogijskim darom po onoj franceskoj guverneur c' est prevoir prividjeti svaki motum — i u zametku ga ugušiti, jednom riječi: znade upotrebiti kod uzgoja ona srestva koja joj o dobrom

uspjehu unaprijed govore. Prema ovakovim pijonerima mi smo uopće nemarni, apatični. Jer eto što vidimo da čine naši uplivniji faktori da se zaslužnom učiteljstvu poboljša materijalno stanje u kojem danas zdvaja, bez kojeg ono nemože odgovoriti cilju svog uzvišenog zadatka? Vigjamo to da je bolje nagragjen ma koji drugi zanat od čovjekoljubivog zanata učitelja! Čudne li ironije!... Ta za Boga, mi se ne sjećamo možda da učiteljstvo mora da igra glavnu ulogu u poslu naše bolje budućnosti; učiteljstvu u našoj — povijesti novijeg doba treba da bude prva riječ namijenjena, jer ako smo imali i imamo velikana kojih slava širom svijeta odjekuje, koji su naš maleni narod pred izobraženim svijetom prodičili, osvjetlali mu lice, mi se ne ustručavamo reći da je to glavna zasluga našeg rodoljubnog učiteljstva, koje je znalo u srca tih velikana usaditi prvu klicu, koja se je poslije do gorostasnog stabla razgranila. Što ustvrdismo o apatiji našeg naroda uopće, to vidimo baš da se među nama dogagja. Eto ko srećniji od nas imajuć učiteljicu kakova nam je bila, kojoj smo mogli mirne duše povjeriti najveće blago naše, djecu, sigurni o uspjehu, napretku ne samo u nauci nego i u nabožnosti i čudorednosti, jer je ona baš majstorski pojmla dužnosti svog uzvišenog zvanja da uzgojem vodi djecu k savršenosti; da ne samo izoštri um, prosvijetli pamet nego više da izpravi čud, poboljša srce, oplemeni dušu koja je bolji dio naše hypostase; pa ko se je pobrinuo da joj ne govorimo u malo doba dužnu poštu izkaže, nego što je glavnije da nam se taj čelik karakter koji ne žive za drugo nego da s ojim zvanjem, doprinese svoj kamičak velikoj zgradi našeg duševnog preporoda, od nas ne odaleči. Znamo da ćemo sada početi skakat u ovom poslu skruške na jabuku, ali post factum nullum consilium, kad se drugčije prije ne trsismo. Zato i ne činimo sada drugo, nego žaleć njezin odlazak iz Prijevora čestitamo braći iz Komolca, Čajkovice, Knežice i Šumeta na stečenoj vrsnoj sili, koja će njihovu djecu usrećiti. A njoj čestitamo na ugledu što ga je radi svoje požrtovnosti i nastojanja među nama i kod svojih starješina stekla. A najbolji monument kojim ćemo mi njezinu uspomenu među nama ovjekovječiti, biće harnost koju neće nikakva proždrljiva vremena utamaniti, nego koja će uvijek nepokolebivo u srcim našijem opstojati. — Amo inače u ovom romantičnom kraju ništa nova, osim kojekakvih domaćih mizerija, s kojim nećemo na srijedu da nam se poštenu svijet ne ruga.

O šgrivović.

Mostar, 30. Aprila.

Dum Ivan Raič poznati napadač nas herceg. Hrvatā radi Gundulićeva slavlja, na moj odgovor u 48 br. p. g. ov. lista kojim mišljah utaložiti i obuzdati njegov bijes; još gore vrisnu u 2-3 broju lista „Dubrovnika.“ Baš odoljiv ko sinjsko užje, kô da meni, njemu nedostojnoj osobi ni neodgovara, ali ipak stavljaću pitanja cijelj mu je, veli, e se vidi kakovi ljudi gmižu po „Crv. Hrvatskoj.“ Vrlo lijepo!

Da mu sad malo odgovorim. Počet ću s reda.

Što se tiče hrv. štampe na koju on baš prostački ili srpski napada, pokazujuć svoje i svojih drugova oštroumne recepte, neću se osvrćati, pošto onaki sud jasno pokazuje onu bolest samoga liječnika kojega ne bi izliječilo sto batina Hadžibega Rizvanbegovića. Pa nuti ga da štampom hvaljenom iskaljuje ijed t. j. ono što ne mogaše bjesomućno urlikanje t. z. srpske inteligencije, onu noć iza povratka iz Dubrovnika postići proti nam mostarskim Hrvatima, jer iz Dubrovnika odoše čičava repa i veoma čipe grive.

Šteta da čitateljstvu i listu zapremajuć prostor moram Dum Raiču odgovarati, da kogod njegovoj šupljoglavosti povjerovao ne bi: a to bi i prije učinio da se prije dokopah njegova miljenčeta lista:

ad 1. Predbacuje da sam došljak, i za tim bi ko bajagi hotio da hrvatstvo u nas po domaćim sinovima nije gojeno. Moj otac rodio se u gradiću Počitelju nedaleko od sela Dračeva gdje se i naš Dum Raič (brzica) našao odakle, opet tri sata daleko. Mati je moja iz starije mostarske obitelji Ostoića; dakle ako sam ja došljak onda bi bili svi Mostarci osim muhamedanaca.

ad 2. Kaže da nije su drugovi moji odnosno jednomišljenici oni te su bili pri svečanosti u Dubrovniku (čudo ne pita imena i koliko ih je bilo) osim kojih još hvala Bogu po gdje kojega imadijah amo. To sve niječe Raič predstavljajući me osamljena, valjda misli ko što je on. To bi moglo biti istina kad bi se po hercegovačku, koji neistinu brlja Dum Raič na čaršiji uvatio za uho i viknuo „ja zeko.“ I ako siromah čovjek, odbornik sam dvaju društava u Mostaru brojećih 300-350 članova; ali neću drugo, neka Dum Raič posvjedoči bradom, da ona dična kita Hercegovaca što samnom dogje bijaše njegova mizernog tabora, ili inače sam sebi izriče onu klevetu, e nijesam zaslužio imati u društvu ljudi karakternijih sto puta nego li on, koji kao seljače dokopao se ono haljine, pa udario na belaj s pameti i sam sebe izvrće smijehu.

ad 3. Traži rastumačenje kako je on mimo svoje kolege bio bez ikakova znaka pri svečanosti, a sam priznaje da nije, kao i to da njegovi kolege imagjahu hrv. kokardu, a sam kaže da je jedan imao. Očito je da onakim upitom je glupost po srijedi ili hvalisanje da njemu kao domaćoj dubrovačkoj ličnosti (sic.) nije trebalo znaka; da da, a jado muči na ono ko da ni vidio nije kako se je cijela okolica dubrovačka kitila hrv. trobojnicom, koja je baš domaća; dodajući da s njim nekakav svećenik iz hercegovine bez znaka takogjer bijaše, kao jednomišljenik, s kojim da me je prezreo, štali, što je prijesna neistina, kao što i ono da je ikakav kolega njegov u Hercegovini njegov pristaša. Još veli da nije htio uza sve nagovore kolega doći samnom u društvo! Sam ne zna što govori. Htio bi mene nedostojnim učiniti a onamo ga kolege nagovaraju da ide samnom; bravo!

Je li mu ova zrela kao i ostalo, da Hrvati ne imaju nabožnijih čustva? Oh! Blaženi ubogi duhom.....

Iz dvije riječi moje da Hercegovina nije srpska Toskana, jer neće ni danas da pišu kako mi govorimo, od jednom nazivlje ekavštinu natrunjenu osmanlinštinom precijegjeno zlato. Filolog zaista! Prestigao je u tom i pok. Daničića, kad ponizuje ikavštinu koja je najpre i rodila književnost hrvatsku, ali pred sve književnosti i jedne i druge misle ljudi da su na jugu obje suhoparne, pa ne vole obreći prekodrinskoj ekavštini pored svog bogastva, da će igda biti čitana u narodu kô što se čita umjerena ijkavština hrvatska.

Dalje piše da je u mene bio na konaku, naživljuć da mu je to bila crna noć, a nije nego baš svijetla. Bio je samo sa blag. pok. Markovićem *) na ručku gdje se izkazao vatreni Hrvat, a da nije bio takav, kako bi ja mogao nanj slati neka pisma, što sam tvrdi, u obranu hrvatstva za „N. L.“, a još manje bi mogao prećinjati se da se nije obećao. Samo po sebi pada da je to bilo samo jedno pismo dok veli da je on mene stoga bajagi dva puta ukoravao da mu o tom ne pišem, biva bilo ih je više, kao i to da su mu ta dva pisma bila protkana srpstvom, dok u jednom piše, hvaleć moje revnovanje, da je pročitao i predao, ko što će to drage volje i unapred činiti, a u drugom koje nakon 2 mjeseca slijedilo, piše — da pošto sam ja utužio pismima na urednika „N. L.“ — moglo bi se starješinstvo čemu dosjetiti, te bi on mogao stradati; moli da od sele na nj ne šaljem. Ta pisma zahtjeva Dum da mu iznesem na javu, što bih ja rado učinio, da me onakov čovjek, kako već navodi, ne bi potvorio da sam ih izvrnuo, nego mora udovoljiti da čim prvi put dogje u Mostar da ću mu ih pred 4 birana svjedoka u brk pročitati, uz uvjet da on pokaže ono moje pismo u kojem veli, lažno, da sam lizao i uvjeravao ga u pismu bajagi zatvorenu na urednika koje da on nije pročitao. Uh! nema nikom ništa protivna, pa ću mu oči a oči raspršiti svu srsku djetinjariju i izvrćanje kojim se sam služi kućevički podmećuć drugomu svoje djelo. Eto dakle što niječe da ne bijaše prije hrvatskog mišljenja, a što mu se je kašnje dogodilo u Zadru i kakovu on ideju ima najbolje zna, on. Zar nije dostatno i to da Raič bijaše prije druge misli, kad sam ja njemu kazivao za ručkom na pitanje o položaju

*) Neistino govori da je pok. Marković bio njegov jednomišljenik. Neka to dokaže.

hrvatskom u Mostaru, ali ne na onaj način kako on sad podlo tvrdi, e ja letam od dućana do dućana stičuć Hrvate.

Što veli da je on ono moje očitovanje o Mostaru javno iznio, ni to nije istina pa sve da jest, pitam što je on bio prema larmašima, „Čika Niki“ u „Srp. Glasu“ te zagovornicima srpstva kao Topolu itd. koji su mene bezdušno klevetali i progonili, kao što ih je još s jedne strane bilo. Ali hvala Bogu nikad ne mogoše podmetnut podame svoju mješinu da po njoj skačemo, osim ako kojem rodoljubi škodiše materijalno, što jest pravo srpsko junaštvo.

Svak može vidjeti da je moj cilj odgovoran bio, da se Dum i njegova miljenčad late bez šale posla te biserje srpske historije tičući se Bos. i Hercegovine, skupe i izdadu jednu brošuru po kojoj bi se Hrvati naučili e je Bosna srpska, megju koje dokaze mogu uvrstiti Hodavendi čauša, Kaminiju Šitića Viševića itd. najskoli Ali — pašina bajraktara, Bajrak našast po Velč. Dum S. Putici u Dubravama, pa eto časti za srpstvo! Eto izazvane časti za našega mušičavog Dum Raiča!

Marko Šešelj.

Pogled po svijetu.

— U Budimpešti na 7 ov. mj. počela je rasprava o zak. osnovi o ženidbenom pravu, te će po svoj prilici trajati samo dva-tri dana. Protestanski biskupi govore u prilog osnovi. Pučanstvo u Budimpešti povlauguje slobodnjacima, a protivnike osnove dočekuje sa poklicima: „doli!“ — Ako magnatska kuća osnovu odbije ministarstvo dat će ostavku. — U Bečkoj zastup. kuci raspravlja se osnova zakona o promjeni valute, pa je bilo žestokih zamjenitih napada izmegju Poljaka, konservativaca, njemačkih narodnjaka, antisemita i mladočeha. — Svih sedam iztraživača špilje Luegloch u Gracu spašeno je, i živi su. — Bila je nastupila kriza u Hohenwartovu klubu u pitanju odregjenja valute, tako da se grof Hohenwart bio zahvalio na predsjedništvu i izišao iz kluba, ali regbi da je kriza uklonjena. — Na 6 tek. u Milanu svečano se otvorila industrijalna i gospodarska izložba, uz prisutnost kralja i kraljice, Crispi i ostalih dostojanstvenika. — U Engleskoj prvi ministar lord Rossbery, držao je opet važan govor, u kome je naglasio nuždu waližke crkv. reforme i irske home-rule. — U Kološvaru vodi se rasprava proti 25 članova narodn. rumunjskoga odbora optuženih, što su htjeli da u naročitom memorandumu saopće kruni svoje tegobe! Megju Rumunjima velika ogorčenost.

Domaće vesti.

Sjedinjenje opozicija. — Prekojučer dobismo brzojavom iz Zagreba slijedeću nimalo utješljivu vijest: „Dogovori ne uspješe. Neodvišnjaci ostaju uz sporazumak i program; ne primaju naziv „stranka prava“; predlažu: „sjedinjena opozicija“; pravaši ne pristaju.“ — Iznebušeni zapitismo same sebe: jeli mognće da stvar tako dobro upućena, i tolikim požrtvovanjem izvedena, mogla zapet na golome imenu!? — Svakako: neka Bog bdije nad Hrvatskom!

Pišu nam iz Rijeke Dubrov.: — Na Rusalje i blagdan što slijedi držaće se ovamo u mjestu „Čempresati“ sajam, uz ine pučke igre. Veselju će prisustvovati i dubrov. hrv. glazba.

„Društvo za ekonomski preporod Dalmacije“, kako javlja „Nar. List“ imalo bi se ustrojiti u Beču, potaknućem českoga velikaša, za slavene zaslužna, grofa Harrach-a. Ele, Bože daj!

Gragjanska ženidba u Hrvatskoj. — Čitamo u „Obzoru“: Budimpeštanske novine javljaju, da će pri otvoru hrv. sabora, „jedan liberalni zastupnik“ predložiti osnovu zakona o gragjanskom braku i za Hrvatsku. „Ban Khuen-Hedervary, nadostavljaju iste novine — već je predobiven za taj predlog i on će glasovati u velikaškoj kući za gragjanski brak.“ — Dobro, vidi se svašta, pa bi se moglo i to. Svakako u slučaju hrv. narod zna da šta mu je činiti.

Pripreme se velike čine u Zagrebu za doček Nadbiskupa.

Novi prvi srpski ministar Nikola Jević, jest framasun: Jadnoga mladoga srpskoga kralja u rukama framasuna; a jedne li ti svake zemlje gdje oni glavnu riječ imaju! — Megjutim javljaju iz Beograda da je kasacioni sud, pri procesu proti jednom radikalnom listu, *proglasio ništetnim ukaz*, kojijem kralj priznaje Milana članom kraljevskog doma! — Glasilo pak sadašnje vlade „Red“ pripodablja Milana *pravednome Aristidu*, *koga su bili Atenjani istjerali*, i veli da je imao kralj pravo da ga pomiluje! Petrogradske „Novosti“ pišu, da mladomu kralju ne preostaje ništa nego, kao zadnji korak, zahvaliti se kruni, i priseći vjernost Milanu, to biva iznova prirediti Milanovu komediju od g. 1889.

„Sbor duhovne mladeži u Djakovu priregjuje dne 14 svibnja u sjemeništnim prostorijama svečanu akademiju sa slijedećim programom: 1) „Danica“ poputnica, priredio za tamb. V. G. Brož. udara tamb. sbor „Zrinjski“. 2) *„Mač Nikole Zrinjskog“* od I Zahara, deklamuje bogoslov gosp. Dr. J. Pliverić. 3) *„Ružica i Slavulj“* uglazbio I. pl. Zajc pjeva sbor. 4) *„Tam gdje stoji“* uglazbio Dušan pl. Barac, udara tamb. sbor „Zrinjski“. 5) *„Tužne prilike u doljnoj Hrvatskoj“* (rasprava) čita bogoslov gosp. Iv. Nep. Lakajnar. 6) *„Dalmacija, Dalmacija“* priredio za tamb. V. G. Brož, udara tamb. sbor „Zrinjski“. 7) *„Poputnica Jurišić“* uglazbio Iv. pl. Zajc, pjeva pjevački saor. 8) *„Narodna koračnica“* iz opere „Prodana nevesta“ udara tamb. sbor „Zrinjski“.

Narodno glasbeno pjevačko društvo u Mostaru priregjuje u ponedjeljak 14 svibnja 1894 u Areni (bašci) „Kafana Europa“ svoju glavnu godišnju zabavu uz dobrovoljno sudjelovanje vojničke glazbe 84 pješačke pukovnije viteza pl. Bauera.

I. DIO.

1) Pozdravnim govorom otrara zabavu društveni odbornik gosp. Marko Šešelj. 2) V. Lichteneger, „Hrvatska Domovina“ pjeva sbor „Nar. glazb. pjev. društvo“. 3) V. Šubir, „Što je naše vaše nije“ kasirik hrvatsko-hercegovačkih pjesama pjeva mješoviti sbor. 4) Osm. beg Stafić, „Hrvatskom narodu o prosvjeti“ krasnoslovi g. Stj. Mihić. 5) I. pl. Zajc, „Hrabren Hercegovac“ sbor pjeva „Narod. glazb.-pjev. društvo“. 6) I. pl. Zajc, „Poputnica Nikole Jurišića“ sbor pjeva „Narod. glazb. pjev. društvo“.

II. DIO.

„Poraz Mongola“ istorička-junačka igra, u četiri čina, od Ivana Kukuljevića Sakcinskoga.

Pokle je ova zabava odregjena da se skupi što više milodara za gradnju društvenog doma, ne možemo a da stvar najtoplije preporučimo.

Gradska Kronika.

Općinski izbori. Tandem aliquando! Jučerašnjim općinskim oglasom urečeni su novi izbori. Dne 22, 23 tekućega bira treće tijelo; dne 25 drugo tijelo; prvo na 26.

Visoki gosti. — Prošli utornik na podne prišpela je i iskrcala se na Trsteno Nj. V. Nadvojvodkinja Marija Tereza, supruga Nj. V. Nadvojvode Karla Stjepana. — Na obali bi pričekana od grofa Vita Gozze, pak je obašla njegov perivoj i oglašene platane iskazujući veliko zadovoljstvo. Ovom prigodom pomenuti grof Gozze ponudi Njez. Visosti doručak, i ujedno jednu velekrasnu kitu cvijeća umjetno napravljenu od samih raznobojnih ružica. Zatim isti grof podvori Nadvojvodkinju u svojoj kući onom uljudnosti kojom se odlikuje, na način da je Njez. Vis. iskazala očitu hvalu i zadovoljstvo, stavljajući svoj potpis na album, i vladajući rukom svoga prvorogjenca Nadvojvode Karla, da i on stavi svoj prvi potpis na rečeni album. — U srijedu obagje Rijeku, u četvrtak u jutro znatnije stvari u gradu, a popodne Lokrum. Istodobno stigne iz Tivta Nj. V. Nadvojvoda Stjepan svojoj supruzi u susret. Jučer u jutro krenuše obojica put Tivta.

Vojnička zakletva. — Prošli Nedjelju u jutro na polju gruškom, iza Mise i hrvatskog govora izrečena od m. p. Lončara, slijedila je zakletva Domobranstva, pred cijelom mjesnom vojnom postajom.

Presvj. naš biskup Dr. Marčelić bio je na prolasku jučerašnjim parobrodom put Kotora, gdje će držati sv. Krizmu.

Odlikovanje. — Gosp. Dr. Eduard Tacconi, predsjednik odvjetničke komore u Spljetu, i otac zaslužnoga upravitelja mjesnog financijalnog ureda, bio je od Kralja odlikovan redom gvozdene krune III. razreda. Čestitamo!

Gospar Vlaho vit. DeGiulli, predsjednik naše trgovačke komore, krenuo je prošli utornik put

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za (Dubrovnik): na cijelu godinu fior. 4, na pò godine fior. 2; (za Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu): na cijelu godinu fior. 4; 50, na pò godine fior. 2; 25; (za inozemstvo) fior. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Njekoliko iskrenih riječi prije općinskih izbora.

Još nas malo vremena rastavlja od onog važnog časa, kad ćemo biti pozvani da vršimo izbornu pravu, bismo novo vijeće u našoj općini. Mislimo da nećemo ni najmanje pretjerati, ako kažemo, da će u našem gradu ovi izbori biti najvažniji poslije onih g. 1868, kada je narodna stranka istrgla općinu iz ruka narodnih protivnika t. z. Autonomasa.

Spomenusmo g. 1868u, i red je da se na nju osvrnemo, jer je zaista bolno i žalosno, kad samo i promislimo da je naš mili Dubrovnik u samome početku ustavne borbe podigao visoko slovinski barjak, otrsavši sa sebe tugju, talijansku odjeću — a danas, poslije toliko sjajnih pobjeda u našoj pokrajini osjećamo prijekor da ovaj Dubrovnik silom srpsko-talijanskih kompromisa, opet neki hoće da bace na milost i nemilost ljutim i poznatim dušmanima našega roda i plemena. Istina naša Hrvatska stranka nije tome kriva. Mi dubrovački hrvati, vedra čela, a mirne savijesti, možemo pristupiti grobovima milijeh predaka, jer ih nijesmo ni u čemu oskvrnuli; istina, za ovu bruku koja se nadvija nad domovinom velikana — besmrtnika činimo odgovorne pojedine sebičnjake... ali je i to istina, da ovi sebičnjaci ne bi ovdje pirovali, da smo mi svi na svomu mjestu, da smo na braniku narodnih svetinja, na onome braniku na kojemu vidjesmo mnoge dubrovčane čelik borce, danas mile nam pokojnike, gdje visoko drže barjak narodnih nam ideala.

Danas se svaki narod bori za svoja prava, svakomu narodu mio je materinski jezik, kao što su pojedinomu čovjeku mile oči u glavi. Gdje god svrnemo okom vidimo, kako nigda što sada rasplamtjela se narodnosna borba. Svaka narodnost, u svakoj državi, pokrajini i svakomu gradu hoće da preuzme svoju vlast, jer joj to pravo po naravi i po Bogu pripada, i sada joj je zakonima zajamčeno.

Pa kad sve ovo promislimo i o svemu se uvjerimo, jel'te, braćo Dubrovčani, da možemo, da smijemo izaći pred vas s nekoliko skromnih, ali za vas ozbiljnih pitanja: Jeli ovo Dubrovnik? Jesu li se u ovome gradu ragjali slovinski, istodobno svjetski geniji? Jesu li se u ovome mjestu odgajali oni junaci koji su toliko pretrpjeli za naša prava? Jeli ovo koljevka najslavnijega hrvatskog pjesnika Ivana Gundulića? Jeli ovo kruna hrvatskih gradova, gnijezdo hrvatske književnosti, Atina južnog Slovinstva?

Mislite li da zalazimo u davna vremena, kad da vas pitamo: jeli ovo onaj Dubrovnik, koji je još godine 1848 slovio radi svoje probugjene svijesti, prvi megu svim Dalmatinskim gradovima? Jeli se ovdje rodio onaj Medo Pučić koji perom u ruci, i onaj Niko Veliki koji živom riječi radiše prvi megu prvijema da se Dalmacija sjedini s Hrvatskom?

I ako jest ovo onaj Dubrovnik, koji je uvijek blistao u svakomu hrvatskomu, bilo kulturnomu, bilo političkomu pokretu, kako možemo mirne savijesti i promisliti da upravu općine ovoga grada imaju smionosti tražiti oni ljudi, koji su zanijekali sve najsjetije predaje svojih praotaca, koji

su i nama i svemu Slovenstvu poznati ne samo kao ljuti dušmani Hrvatske, nego u opće i slavenske misli?

Mi smo uvjereni da ti ljudi neće uspjeti, kao što ni do sada nijesu uspijevali kakovim političkim načelom, a još manje smo uvjereni da će naći gragjana koji bi se iz načela povukli za njima; ali se bojimo, ne radi nas, nego radi narodnog nam ponosa i glasa ovoga grada, da ti ljudi svi mal' da ne veliki bogataši, nebi zavagjali proste gragjane kao što su i prije obećanjima, obmamam, neistinama, prijetnjama i novcem; pa je naša rodoljubna dužnost, da u samome početku razbistrimo položaj i da otvoreno rečemo što nam je na srcu. Da, na srcu, Dubrovčani! Jer je naša politika, politika srca i osjećaja; jer ljubimo ovu milu grudu rodne nam zemlje, jer se borimo da našem patničkom narodu sinu dani ljepše budućnosti.

Govorimo najprije o t. z. Autonomasima. Što ovi ljudi misle i što hoće niko ih ne razumije; samo znamo da ih u svemu rukovodi mržnja na Hrvatsvo i želja da svuda hrvatski jezik, a u Dubrovniku nadasve, zamijene talijanskim. Doduše ova šaćica dubrovačkih autonomasa ne kaže otvoreno da je talijanska; svak bi se u Dubrovniku nasmiyo u brke gospodi *Svilokosu, Jeliću, Bancu, Učeviću, i Dr. Podiću* kad bi tvrdili da su talijanci, dok znamo da ovi kao i svi ostali dubrovački autonomasi jesu, ili *popovci, ili župljani, konavljani, primorci*, er sve se njihove porodice jučer da tako rečemo priselile iz tih mjesta u naš Dubrovnik. Ali ne zaboravimo, da ovi naši autonomasi stoje pod neposrednim uplivom i komandom zadarskih Autonomasa a ovi se zadarski ispovijedaju pravim pravcatim Talijancima. Tako i talijanski listovi kad govore o dubrovačkim autonomasima uvijek ih spominju kao Talijance, spomenuvši se, može bit, istodobno nekadašnjeg govora zastupnika *Mussa u florentinskome Parlamentu* da je Dalmacija talijanska zemlja, pa da je valja otkupiti, kako i zastupnik *Imbriani* u rimskome Parlamentu, koji traži da se Dalmacija daruje Italiji, misleći sveg da su ovdje Talijanci. To našim Autonomasima, megu kojim ima ih mnogo koji ni dvadeset riječi ne govore talijanski, vrlo ugagja; da ugagja im, da ih braća iz Italije zovu Talijancima, i ako oni to pred našim narodom vješto kriju. Svakako i ovo je dovoljno, da se vidi šarenjastvo ove neprirodne i narodu našem protivne stranke, a ujedno da se svak uvjeri kako nas ovi ljudi samo bruce u političkome smislu pred cijelim Slovinstvom. Kažu da misle i u Dubrovniku ustrojiti: *la Lega Nazionale*: imaju *il gabinetto* u komu se obožavaju slike famoznoga talijanca *Bajamonti* i *Lapenne*; u komu se kupe svi talijanski *komesi* trščanskog iredentizma; pa zašto i ne bi mogli na korist talijanštini ustrojiti „*La Lega Nazionale*“, pod pokroviteljstvom Dubrovčanina rodnom Hrvata, a srcem talijanca, talijanskog podkonsula, *Abela Serragli*? Nu mi nećemo govoriti opširno o ovim stvorovima, koji rođeni i odgojeni u hrvatskoj zemlji, preziru nas, i svoj materinski jezik; ali nam je, kao Dubrovčanima oko srca tijesno, kad i promislimo da tih stvorova ima, i da ih može biti u našem gradu; te da se kod nas nalazi ljudi, koji, nipošto radi talijanskih načela nego radi prijateljstva, kumstva i ostalih *putina i rutina*, uz njih pristaju. Takove ljudi red nan je zapitati: znadu li oni da radi osobnih sit-

nica, čestokrat radi kakvagod inada i prkosa, ili svoje *ambicije*, izdavaju svoj dom i rod? Znadu li oni, da stupajući u redove gdje zapovijedaju Zadarski Talijani, pred cijelim svijetom sramote naš slavni Dubrovnik? Ljube li oni svoj zavičaj, svoj materinski jezik; ljube li svoju narodnost? Pa onda nek nam odgovore, ako imaju prst obraza, mogu li puštavat da ih vode za nos oni koji će ih moliti, zaklinjati, siliti, pa čak i novcem mititi da glasuju za njih, nek se pak poslije piše po talijanskim novinam da su glasovali kao talijani, talijanskog Dubrovnik? Ne bi li to bila politička sramota, moralno ruglo za naš grad? Odgovorite vi koji ste zavedeni, ako pojmite što je ljubav prema narodu i domovini, i ako u vašim srcima ima još i jedne iskrice patriotizma!

Žalibože, čini nam se neumjestan i sam ovaj prijekorni upit, pošto ne bez uzroka sumnjimo, može li se i progovoriti o patriotizmu, kod prvaka talijanaške stranke.

Prvi izmegju tih prvaka imenuje se *konte Marinica Bonda*, zastupnik u Beču. Kad se ne davno razpravljalo, da se u domobranstvu služi dvije godine, hrvatski su zastupnici tražili da mi Dubrovčani od toga tereta budemo oslobođeni, i nijesu za zakon glasovali. A autonomas Bonda? Onaj Bonda koji je obećavao, da će nas od domobranstva osloboditi, glasovao je, da naša djeca služe dvije godine, ni manje ni više neg je zahtjevala vlada. Jesu li mu na tome zamjerili ista autonomasi? Ne! Er su to ljudi bez srca i osjećaja za ovu našu rodnu zemlju. Izrodi i ne znadu, ni ti znati mogu što je pravi patriotizam!

Pregjimo na Srbe.

I ovi ljudi, kao ni Autonomasi, još javno ne izlaze sa svojim programom. Znadu oni, da naš puk srpski ne osjeća, nego da je protivan svakoj srpskoj biljki u ovoj zemlji. Ta srpska kolonija od kada je u Dubrovniku? — Od jučer. Nek pisakara *Cvijeta* s konala što god joj je mило i drago, o dubrovačkomu nekadašnjem Pravoslavju, koje je danas mal da ne, jedino obilježje srpstva: ta srpska pravoslavna kolonija počela se uvriježivat u Dubrovnik, došašćem Francuza, a sada se uzmnazila silama *Dra. Vlahu Matijevića*, *Srbina katolika*, uz blagosov i suglasje naše famozne srpsko-autonomaske općine. On se je tu nedavno izrazio: *da mu se srce veseli, videći da sve više raste broj pravoslavnih u Dubrovniku, er tim se sve više ukorjenjuje srpska misao!*

Poznadu dakle „Srbi“, da bi čistim i iskrenim svojim programom za sebe više štete negli koristili, pa se služe se taktom svojih saveznika autonomasa i sijući mržnju proti Hrvatima, obilježavaju oko našega puka veleć mu: Mi Dubrovčani nijesmo ni Srbi, ni Hrvati; mi smo Dalmatinci, Austrijanci; mi smo Dubrovčani; i s toga se moramo boriti proti svima koji neće da budemo Dubrovčani, nego Hrvati. Na žalost ovim nedostojnim, a u političkom smislu sramnim doskočicama, prevare mnogoga u stvari neupućenog birača — Mi im odgovaramo:

Istina je: dubrovčani smo, jer smo rođeni u negda zvanom dubrovačkoj državi, i tim se ponosimo; dalmatinci smo, jer je Dubrovnik u Dalmaciji; Austrijanci smo u toliko, jer smo podanici Austrije. Ali smo sinovi hrvatskog naroda, i Hrvat-

skim jezikom govorimo. Naša je zemlja hrvatska, kao zemlja, kao domovina, a ne smeta ako se pokrajina zove Dalmacija, a u Dalmaciji naš grad, Dubrovnik. Gradovi ne čine narodnosti — jer bi u samoj Dalmaciji bilo preko deset narodnosti.

Narodnost čini jezik, a pošto nam je jezik hrvatski, i mi smo hrvatske narodnosti, i mi smo Hrvati.

Što očima previjate srpska gospodo? Što šarate? Govorite otvorenu istinu ovako, kao i mi. Ali da, vi se istine plašite!

Nego dok Srbi oblijetaju oko našeg puka ovim i ovakim šarenim doskočicama, uvijek plašeći se da stupe pred birača; da mu otvoreno reku, pak bio ovaj i sam Gagre Župljanin, ili Balbi dubrovčanin: *čuješ, brate, hoćeš glasati za Srbe?*; — znajući da bi ih svaki birač, ako nije *Vlah*, ili *bezsramni kupljeni propalica*, poslao u smokve; — dotle što rade iza legja onih birača, koje ovako nepošteno varaju?

Čitajte srpske listove, i vidjećete kako tu pišu (znajući da naš narod njihove listove ne čita) da smo mi Srbi. Tu već ne govore da smo Dubrovčani, Dalmatinci, a još manje Austrijanci; to sve prestaje, a samo se trubi: *Dubrovnik je srpski grad!* Pa pošto je po njima *srpstvo* *skopčano sa Pravoslavljem*, nadodavaju da negda u Dubrovniku i u okolici mu Pravoslavlje bila vjera naših praotaca.

Tako vam je bilo i godine 1889. Naši Srbići ne smjedoše se za živu glavu pojaviti pred narod sa srpskim programom, nego su oblijetali govoreći samo to: da *valja zamijeniti starije smlagljim ljudima u općini*; obećavajući zlatna brda, koja su na posljedku rodila — šugava miša; ali o Srpstvu ni jedne jedine riječi. Mnoge su zaveli, ne zato što su birači bili Srbi, nego što su povjerovali obećanjima, i *skačaturu* gospara Frana; a poslije? Poslije su srpski listovi pisali o nekoj srpskoj pobjedi u Dubrovniku, oslanjajući se na izvarani narod; jer su to pisali, da se vidi, da su svi Dubrovčani Srbi, kad su za Srbe glasovali. Ako to nije bila *infamija*, tada što je?

Pa što su onda uradili, nišane kao no ti Bizantinci da i sada urade. Već oblijetaju i kupe birače, odričući se srpstva; ali poslije će ne one koji za njih glasuju, proglasiti Srbima.

Naš puk te laži u srpskim listovima neće čitati, ali će ih čitati po svijetu mnogi, i mnogi će im povjerovati. Povjerovala da su Dubrovčani „Srbi“, er ste glasovali za one ljude, koji pred vama ističu *dubrovčanstvo* a iza vaših legja ne samo da se oni ispovijedaju srbima, nego i vas proti samoj vašoj volji posrbljuju. U Beogradu će opet pisati da je Dubrovnik Srpski grad, i da ga moraju osvajati Srbi, kako su i pisali negda u „*Velikoj Srbiji*“.

Pokle mi nijesmo ni Talijani, ni Srbi, nego Dubrovčani Hrvati, s toga one neke neobaviještene gragjane u ime narodnoga ponosa, dubrovačkoga ugleda, u ime svetih predaja naših otaca molimo da ni po kumstvu ni prijateljstvu glasovat budu; da ne vjeruju ni obećanjima ni ulagivanjima, nego da junačkim srcem, vedrim čelom bez ikakvog obzira stupe na biralište, s izjavom da će kao Hrvati Dubrovčani glasati po svome uvjerenju za ljude koji im jamče da će braniti u općini ne samo materijalne gradske nego i narodne moralne interese. — Nego, Dubrovčani! Ima nikogovića, pa vas zalijeću u ime nekog liberalizma. Znajući da većina hrvatskog naroda ispovijeda katoličku vjeru, huckaju vas, prikazujući vam, kao da se borimo za vjerska načela i time da smo *klerikalci*. Uopće na svijetu nema tako zvana *klerikalizma*. Dobar katolik je dobar katolik, — i više ništa. Ali govorimo otvoreno da smo mi Hrvati dobri katolici, pa da ne možemo biti nehajni prema svojoj vjeri. Nu ipak zato ne brojimo po vjeri narodnosti, te prosvjedujuemo proti svima onim „Srbima“ koji nas mjere svojim laktom, kao no ti er kad njih vlada dogma da svaki *rišćanin mora biti Srbini*, *zato jer je rišćanin*.

Znamo mi vrlo dobro, zašto neki „Srbi“ u ime huncutskog liberalizma mute bistru vodu. Mržnjom proti onim svećenicima, koji kao vjerni sinovi svoga naroda, ljube svoju domovinu, brane njezina prava, misle posijati i mržnju proti Hrvatima. Znamo mi, od kad i zašto se po nekim srp-

skim listovima, onako gadno napada na naše svetinje. Ali na te napadaje, smatramo da nam je ispod dostojanstva odgovarati. Samo napominjemo da ni jedan narod ne ističe u svima stvarima vjeru, (a to je dosta puta dokazala „C. H.“) koliko Srbi. Kod Srba je sve usko skupčano s pravoslavljem; pa ipak jesmo li mi Hrvati ikada na njihovu vjeru napadali kao što mnogi i mnogi Srbi napadaju na našu? — Ima još nešto Dubrovčani, čim se Srbi razmeću: — Slavenstvom! Uvijek pišu kako oni brane slavensku zajednicu. Ne vjerujte riječima, sudite ih po djelima. U Magjarskoj saveznicu su Magjaronski, i Magjare biraju za poslanike. U Hrvatskoj takogje. U Srijemu podupiru Nijemce. U Dalmaciji talijane. U jednu riječ svuda se druže s protivnicima Slavenstva, samo da inad vode proti Hrvatima; pa još taki ljudi imaju obraza govoriti i pisati da im je na srcu Slavenstvo!!

Srbin Miletić u hrvatskomu saboru traži magjarski jezik. Srbin Gjurić u karlovačkomu saboru isto — a naši? Samo da se održe u Općini, na upravi jedne prosto administrativne vlasti, dakle da zadovolje ili ličnoj taštini ili ličnim interesima, druže se sa zakletim protivnicima naše krvi i našega jezika. Smijete li Vi, Dubrovčani, dopustiti da taki ljudi, saveznicu slavenskih protivnika, vladaju ovim gradom kojega sve slovenstvo zove Atinom slovinskom?

Dubrovčani! Mi rekosmo našu otvorena srca jer nijesmo vični da izmišljamo, kao Strojilaši. Ako se Srbi i Talijani, boje vama otvoreno reći da glasate za Srbe i Talijane, nego vam šaraju i uvijek od vas kriju svoje namjere, mi se našeg programa ne bojimo, veleći vam otvoreno, da smo mi Dubrovčani Hrvati i da kao takovi imamo doč na izbore. Ovi se primiču. Cijela Hrvatska upire u vas svoje oči. Dokažite da još u Dubrovniku vlada nekadašnje na glasu poštenje. Ako ste prije prevareni bili, ovaj put kad su se već razbistrili pojmovi, ne dajte se zavesti. Eto, sve zemljište stare države svetoga Vlaha, diše hrvatskim duhom; zar li sam Dubrovnik, nekadašnje slavno središte ove države, mora još stenjati pod uplivom izrogjenika? Ne, Dubrovčani, vi to dopustiti ne možete! Zato, čekamo vas na biralištu sa rodoljubnim poklikom:

ŽIVIO HRVATSKI DUBROVNIK!

Dubrovački Hrvati.

Naši Dopisi.

Kaštel-Novi kod Trogira, 4 Maja.

Jer je odrvenilo srce ovih ljudi, i ušima teško čuju, i oči su svoje zatvorili, da kako nevide očima, i ušima ne čuju, i srcem nerazumiju.

Po Mateju. g. 13.

Mogu li se ove riječi prišiti našim Srbakovim? Zar reći, da oni očima gledaju, ušima slušaju, srcem razmišljaju, slobodno je? I to kad nas ocrnjuju tobožnjim Srbstvom, i kad na dopise u obranu našeg Hrvatstva imaju srca, da odgovaraju? Dvojimo. — Svakomu je poznat dogogaj megu našim mornarom i putujućim srbijanskim kabinetnim naučnjakom. Taj nas fakat uvjerava da u istinu imade ljudi, koji tim dopisim vjeruju. Dakle — strani svijet — prvi je uzrok, što nas na odgovor nutka. Drugi je uzrok, oni sami — da nemisle u svojoj erotomaniji, da im odgovarat nemoremo, te da se tim u njoj još bolje ne učvršćuju. Treći je uzrok — ponos kaštelanski — da branimo čast ovamošnjeg naroda, čast naših prijatelja u politici, i našu osobnu čast. Da ne postoje ta tri uzroka, neka budu uvjereni gospoda srbici, da našega odgovora nikad nebi dobili.

A bićemo kratki; ne samo jer to želimo, nego i jer sami njihovi dopisi evidentni su dokazi duše i srca i onih, koji ih šalju, i onih, koji ih primaju.

„Oni pišu za one, koji nas nepoznaju“ to sam čuo, kad sam pročitao pred našim seljakom neke dopise obraznoga „Dubrovnika“ iz Kaštela. I doista, čitajući te dopise, reko bi, da je neću reći amo sve srbsko, ma jaka srbska stranka, s kojom amošnji hrvatski elemenat mora da računa. U „Narodu“ su kazali, da se sva ta stranka sastoji od nekoliko osamljenih članova, kako i je, a

eto ti njih ponovno s legijom: „Dr. Odvjet, dr. Liječnik, posjednika, trgovaca itd. itd. itd.“

Ma gospodićići! Ma da vas i ja pitam! Za koga pišete ili za nas Kaštelane ili za Kineze ili Hotentote? Vjerujem. Vi pišete za odlično čitateljstvo „Dubrovnika“ za kojeg znate, da si nerazbija glave s Lucijem, Farlatijem, Račkijem, Jirićkom, Thomas, — Archidjakonom, Maschekom, Ivanom Szylytzesom — grkom, Ceobronom, Zonarsom, Choniatesom — bizantinskim piscima; pa mi s vlastitim sinom svog plemena crnogorcem Popom Dukljaninom. Licet — al zahtjevati od čitateljstva cijenjenog „Dubrovnika“ da nezna za razvikanog Porfirogenita, to je odveć; čitateljstvo „Dubrovnika“ dobro zna, da Porfirogenit nazivlje predjel kaštelanski, predjelom hrvatskim — „regio Croatorum“. Otvorite njegova „Documenta“ gl. VII. str. 272. Al našim Srbicićim hoće se pustog razbacivanja. Sami znaju, da njihov broj 5 (cijela njihova stranka) osamljen je. Nego broju 5 dodaju ti oni 2-3 ništice, kako im se kad mili; uvjereni, da pridodao ili oduzeo komu 2-3 ništice sve ostaje isto. Tako ti oni 5 znadu naći kadkad 500, a kadkad 5000 Srba u ravniem Kaštelima.

Al kako su i ta 5 Kaštelana hoćeš, nećeš postali Srbima, zanimae Vas znati g. Uredniče. Malo ustrpljenja, eto nas.

Petoricu Kaštelana pretvori u Srbe prkos.

Oni nemogu vidjet neke ter neke ljude na obćini, s kojima od davnine u zadjevicam živa. Te ljude oni bi htjeli svrgnut s obćine. Pošto te uzdrži tu jedino Hrvatstvo, oni na uztuk njimanisle ustrojiti srbsku stranku, koja bi srušila hrvatsku obćinu a s njom i te ljude. Vi se smijete. To će otići ko dva a dva četiri.

„Iz inada se Kraljević Marko poturčio“; jeli čudo, da su se naši gospodićići posrbili iz prkosa?

I mi osugujemo u mnogočem sadanje ljude na obćini; i mi osugujemo višeput njihov rad; i mi bismo žehli, da isti odstupe, a da ih zamijene energičnije, bolje, sposobnije sile, ili ako neće barem da se oni takvim pokažu; i mi dok se to ne sbude, biti ćemo im najodlučniji protivnici. Ali da radi toga bacimo obraz pod noge, da se iznevjerimo uspomeni naših djedova; da se prozovemo imenom, kog nam ni Bog ni svijet neudjeli — to vi, Srbići, nećete ugledat da živete preko sudnjeg dana. Mi imamo barjak pod kojim ćemo vojevat proti nepravici i laži, barjak stranke prava, kojoj je pravica i istina uvijek devizom bila. Pa gospodićići! Ne samo da s tim postupanjem sebi u obraz pljujete, ma i vašim neprijateljim vjerujte pomazete. Jer je Kaštelancu dosta znat da ste se posrbili, da ste izrodi, a da ne ide s vami ni u raj. Evo dokaza.

Ovdje su nekad kao po svoj Dalmaciji autonomaši slavije slavili. Nu naš seljak nije imao mira nesamo dok nije na obćini razvio hrvatski barjak, nego dok ih nije sasvim uništio. Četvoricu njih što su se do neki dan još nekako značajno iztjecali kao nepredobiveni — ista želja, isti prkos s vami združili. I to dakle četvorice veterana negdašnjih kaštelanskih autonomaša nestalo; preskočili su u vaše redove, posrbili se i oni pod starost.

Gospodićići! Ti negdašnji veterani, a sadašnji uskoci, i vas nekolicina bili zasnovali „Poljodjelsko Društvo“. Obećanjem da se u javne poslove nećete miješati, htjeli ste dovesti naše seljake i učiniti ih nehrvatima. Dovabili ste ih, al čim su opazili lukavu zamku ostavili su vas; a „Poljodjelsko Društvo“ je spalo na ono što je sada u koje ponovno mislite ih zamamiti. Neuzdajte se u zamke gospodićići, i budite uvjereni da je u Kaštelim vijek šarlatanizma, šovinizma, fanatizma i fraza davno prošao.

Govorit o Srpstvu u Kaštelim, isto je ko reći, da je Ruski car i carica iz Srbije protjeran, ili da ribe žive u Srbiji, a Srbi u moru. Istim pravom moglo bi se reći da su Amerikanci bili potučeni kod Pirota, Slivnice i Gjunisa.

Bijele muhe bez glave! Tko vas nepozna? Tko vas nerazumije? Što želite? Čemu se nadate?

Sramite se izrodi, sramite se! Sramite se pred slikom djedova; pred likom domovine, tužne naše majke hrvatske; pred licem naših djevojaka, momaka, trgovaca, posjednika, seljaka i izučenih kaštelanskih sinova. Da, sramite se i pred časnim

obrazom onoga čovjeka, kojim se vi često po šp-
sku razbacujete — onoga velim u ljekarni, koji
vjeran tradicijam svojih djedova nit je radio, nit
radi, nit će raditi proti našem i svomu narodu,
već mu je bio uvijek dobar sin.

Stalni budite, da ćete se brzo uvjeriti o onoj

Hajde nogo, nemoj mnogo,
danas, sutra, prekosutra;
naše noge, tugja zemlja,
nas će noge zaboljeti,
neće zemlja ni hajati.

Tebi ću narode doviknuti s plemenitim tvo-
jim sinom: „Prama tebi, narode moj, nisu mnogi
nego polu-ljudi. Ne stidi se krvi svoje; pazi samo
da ti čista ostane, da ti kuga gradskih opačina,
neulije u nju slabost, nevolju i sramotu.“

Spljet, 3 Maja.

(Češko Operno i Operetno društvo u Splje-
tu.) Kako ćete biti po našim novinama čitali ov-
dje gostuje češko operno i operetno društvo pod
upravom gosp. Chmelensky-a. Program za ovu se-
sonu veoma obilan i raznolik, a najbolje je zastu-
pana slavenska glazba, Od opera dati će se „Pro-
dana Nevjesta“, „Gilov“, „Onjegin“, „Carmen“,
„Pagliacci“, „V. Studni“ i „Cavalleria Rustica-
na“ a k tomu još slijedeće operette „Trgovac Pti-
ca“, „Mamselli Nitouche“, „Sedam Gavranova“,
„Feldprediger“, „Cigainer Baron“. Komplex dru-
štva je jako dobar. Orhestra premda nije mnogo-
brojna, ipak je jaka, i pojačana našim elementima
udara dobro i precizno. Dosta je spomenuti da
prvi violiniste, to su konseratoristi prof. Rosen-
berg-Ružić i prof. Meneghello-Dinčić. Zborovi su
dobro uvježbani i prilično jaki. Što se ženskih par-
tija tiče, tu je svaka hvala premalena. Primadona
g. ja Božana Dudova to je umjetnica u pravom smi-
slu riječi, tako isto lijepi glas posjeduje g. Karla
Fürstova primadona za operette. Contralto g. Ma-
rija Jungmanova isto tako dobra. Nego uza sve
te dobre elemente imalo bi se koješta primjetiti
kao na pr. Tenor ne posjeduje sladkog i ugodnog
glasa, već nešto naginje na bariton. Što ne čini baš
dobar efekt osobito kad pjeva solo. I bariton nije
baš najbolji, jer slabiji glas ima, te kad pjeva sa
zborovima ostaje mu glas prigušen od zbora što
ne smije da bude. No svemu ovomu, je g. Chme-
lentky doskočio, jer je angažirao baritona, g. Kro-
nya, bivšeg člana praške opere, koji će se večeras u
„Cavalleria Rusticana“ za prvi put obćinstvu pre-
staviti. Tako isto prekosutra dolazi novi Tenor i
Bas. Do sada su se pjevale „Prodana Nevjesta“,
„Cavalleria Rusticana“, „V. Studni“, „Fogelhän-
dler“ i „Mamselle Nitouche“. Sve su postigle do-
bar uspjeh ali osobito „Prodana Nevjesta“. Sudeći
po dosadašnjem uspjehu, i po tomu što će se dru-
štvo ojačati novim vrsnim silama, mislimo da je
osjegan uspjeh za cijelu sezonu.

Naši Talijanaši da puknu od jeda pak nei-
majuci kako da iskale trube u svom papirnatom
„Dalmati“ kojekakve trice. Mi im na to odvrća-
mo: „La lingua batte, dove il dente duole“.

L—ć.

Komolac u Rijeci 15/V 94.

Ovih minulih dana, naime 13 i 14 tekućega
doživismo u ovom zabitnom kutu ovog romantičnog
kraja rijetku svečanost, kakvih od bitisanja ovog
mjestu ljucke oči nijesu u njem vidjele. Na 14 te-
kućega padala naša domaća svečanost, te da se to
naše domaće slavje ove godine mimo prošle na o-
sobiti način proslavi, dvojica trojica naših sumje-
ščana, držeć u velike do rodoljublja ovog nek si-
romašnog al čeličnog u rodoljublju pučanstva, sta-
li u tu svrhu sakupljati milodare. Kad se lijepa
svota njihovim požrtovnim radom sakupila stali
o priregjivanju slavja raditi, i da drugo ne napo-
minjem, ugovorili s upravom naše glazbe u Du-
brovniku, koja im je odmah na ruku išla, dopušta-
juć da nas Dubrovačka hrv. glazba bude prigodom
ove naše svečanosti razveselivat svojim veselim i
našem rodoljubnom srcu ugodnim melodijam, što
bi u istinu na utjehu i na radosno znanje svih nas.
Ali što nigda megju nama ne vidijesmo, cijenismo da
te radosti nećemo doživjeti ni ove godine, nu na
veliku radost prevarili se u dvojenju, jer na 13
tek. u oči svečanosti oko pet sati pošlje podne
banu nam u Rijeku naša glazba, koja istom se na
kraj iskrcala, praćena odborom pozdravi naše pr-

vake Kisića i Kolića uz burno kiicanje naroda, te
dugom povorkom praćena ode do odregjenog mje-
sta, gdje stane. Iza rukovanja i upitanja za junač-
ko zdravlje udare braća u narodno kolo, koje u
skladu potraja do kasne ure noći. Ovom davaše za-
činka gruvanje mužara, zvonjenje zvona i vijanje
barjaka i trobojnica i navijestase svakomu da su-
tra u našem mjestu mora biti nešto izvanredna.
Osvanuo i dan veselja, svak hiti k crkvi da prisu-
stvuje svečanoj službi božjoj, koja u devet sati zapo-
čne i preko koje stase mužari oborivat vatru a
glazba stase nam srca uzdizati. Služba božija svr-
ši blagodarenjem i blagoslovom svetotajstva. Došlo
i podne, svak se posadio za stol da okrijepi svo-
je sile. Bilo i stranih gosti lijepa kita, te tako u
prijateljskim krugovima stali se razvijati razni go-
vori i rodoljubne zdravice napijati. Ručki dovršili,
mladost pohita u kolo da pleše a stariji sjeli da
divane. Oko dva sata i po kroz divotni naš zaljev
stalo pomolivat sijaset malih brodica, vodeć svijet
koji je amo na zabavu dolazio. U tri sata i po već
bilo svijeta u našoj Čempresati dosta, te oduše-
vijenom udaranju glazbe, plesanju i skladnom za-
bavljanju ne bilo kraja do sedam sati, doba odre-
gjeno, odlazak muzike. Prispje taj čas za svak zažali
što mu se je tako veselim i skladnim danom ra-
staviti. Muzika dađe znak odlaska, prati ju nebro-
jena povorka naroda. Na kraju gdje bilo muzici
zadnji „zdravo“ nama upraviti, ponovi se veseli pri-
zor klicanja i veselja uz urnebesni „Živio“ prvaci-
ma, domovini i mužici, kojoj ovdje budi izrečena
srdačna hvala, i do vidova, ako Bog da i do godi-
ne. Muzika praćena i pozdravljena našom milom
trobojnicom otplovi put Dubrovnika, i tim možemo
reći da dovrši megju nama ovo rijetko slavje, ko-
je ako je na opću radost lijepo ispalo, zasluga je
onih koji nijesu žalili ni truda ni make e da se
bolje povjerenju puka odazovu. Živili i množili
nam se!

Komolčani.

Pogled po svijetu.

U Magjarskoj uslijed glasovanja o gragjan-
skoj ženidbi, prijeti ministarska kriza. Ministar-
ski presjednik Wekerle bio prošle subote u
Beču na saslušaj kod Česara, te s njim na dugo
raspravljao o novoj situaciji.

U Bugarskoj Stambulov dogovara s Portom
o ustrojenju defensivne sveze izmegju Bugarske
i Turske.

U Beču, pri naslovu: „proračun ministarstva
poljodjelstva“ govorio je opet zast. Biankini, po
običaju, prvo hrvatski pa njemački, tužeći se na
ministra financija što nije ni riječi odvratio, na tužbe
neki dan podignute, proti načinu, kojim Italija krši
trgovački ugovor za vino. Prelazi da pretresa pro-
račun, i nalazi da vlada nije ni ovaj put ništa u-
činila sa zapuštenu Dalmaciju. Razlaže o težačkim
nevoljam uzrokovanim od neuređenja voda, od
kamatništva, od opće zapuštenosti zemlje. Tuži se
na ministra, što neupliva da se vino za ck. mrna-
ricu nabavlja u Dalmaciji, već se dovozi u Polu
vino iz Italije. Zaključuje, veleć da će vlada svo-
jim postupanjem stvorili u Dalmaciji socijalno pi-
tanje, koje će se u svojoj surovosti pojaviti, ali
da će ona bit odgovorna.

U Kološvaru Parnica proti Rumunjima sveudilj
traje. Sud je odbio njihov zahtjev da se rasprava
odgodi, dok se nagju novi branitelji, pokle su svi
branitelji, na čelu im Ratiu, odstupili s motivacijom
da uz postupak suda ne mogu slobodno braniti
svojih štićenika.

Domaće viesti.

Program sjedinjene opozicije. — Pododbor,
izabran od kluba stranke prava, i kluba neodvisne
narodne stranke, pod predsjedništvom Dra. Bres-
ztyenskoga, uglavio je zajednički program, pri-
hvaćen od neodvisne nar. stranke. Taj program
glasi:

I. Hrvatska sjedinjena opozicija, stojeći na
temelju državnoga prava i narodnoga načela, ra-
diti će svim zakonitim srestvima, da se narod
hrvatski, koji stanuje u Hrvatskoj, Slavoniji i Dal-
maciji, na Rijeci sa kotarom i u Medjumurju, Bos-
ni, Hercegovini i Istri sjedini u jedno samostalno
državno tijelo u okviru habsburške monarhije, te
će podupirati svom snagom i nastojanje braće Slo-

venaca, da se i Slovenske zemlje ovomu državno-
mu tijelu prikupe.

II. Isto tako raditi će sjedinjena opozicija,
da se kraljevina Hrvatska uredi kao pravna drža-
va ustavno i slobodno tako, da će narod po svo-
jim zastupnicima, u svim granama državnoga živo-
ta, po načelima parlamentarne vladavine vršiti u
hrvatskom saboru zakonodavnu vlast sporazumno
s krunom.

Na čelu parlamentarne vlade stoji ban kra-
ljevine Hrvatske.

III. Poslove skupne cijelom monarkiji, potiču-
će iz pragmatičke sankcije, riješavaće kraljevi-
na Hrvatska ravnopravno kraljevini Ugarskoj, s o-
stalim zemljama Njegova Veličanstva.

IV. Radiće u obće, da se ustav, sloboda i
zakonita nezavisnost kraljevine Hrvatske oživotvo-
ri i svim zakonitim jamstvima, naposeb slobodo-
umnim izbornim redom, pravom sakupljati se i sa-
stajati se, te slobodom savjesti, govora i štampe
zajamči.

V. Provedenje ovoga programa povjerava se
eksekutivnomu odboru, koji može dozvoliti sudje-
lovanje u tom radu i drugim otačbenicima, ako i
nijesu članovi stranke.

Ovaj program, kako je izjavio gosp. E. Ku-
mičić, odgovara posvema namjerom stranke prava.
Sasvim tim imamo jošte dvije stranke, jer dogo-
vori o potpunoj fuziji stranaka nijesu uspjeli radi
toga što neodvišnjaci nehtjedoše pristati da jedin-
stvena stranka primi ime „stranke prava“, koje je
ime, kako razabiremo iz izvještaja „Hrvatske“, za-
govarao takogjer veleuč. gosp. Dr. Kosto Vojno-
vić, u pismu upravljenu na Dr. Bresztyenskoga.
„Hrvatska“ od 12 tek. donosi dugo lijepo pismo
upravljeno od Dr. Franka na Preuzv. Vladiku Stros-
majera, e da bi se polučilo jedinstvo opozicije. Iz
toga pisma razabiremo da su, na žalost, bili drugi
povodi, a ne toliko pitanje o imenu, koji su osu-
jetili jedinstvo opozicije. A to se moglo i po sebi
nagagjati; jer, primit program stranke prava a ne
primit joj ime, to je za nas bila stvar posve ču-
dna i nepojmljiva. U ostalom ako grožnje nije bi-
lo zdroło, bolje da se nije ni ubrało. Ali ufamo da
će do brzo dozrijet pri toplini rodoljubnog žara.

Poziv „braće“ Magjara. — Kako je poznato
presjednik ugarskoga sabora Desiderij Banffy u-
pravio je na sve zastupnike hrvatskoga sabora po-
ziv za prijateljski posjet u Budimpeštu. Uslijed o-
voga, presjednik hrv. sabora sabrao je naročitu sa-
borsku konferenciju posebnim dopisom na sve za-
stupnike, sa slijedećim dodatkom: „Pošto je u o-
bostranom interesu Hrvatske i Ugarske, da se go-
je dobri odnošaji megju oba bratska naroda, bilo
bi željeti, da se tome časnom i bratskom pozivu
svi mi odazovemo.“ — Na konferenciji Dr. Frank
izjavi u ime svoje i svojih sudrugova, da se onim
pozivom smatra doista počašćenim, nu da žali, da
se radi postojećih odnošaja izmegju Ugarske i Hr-
vatske ne može pozivu odazvati. — Nakon ras-
prave zaključeno je, da će od narodne stranke 40
zastupnika sudjelovati izletu. Presjednik Gjurgje-
vić nastojao je na sve načine da nagovori članove
opozicije, da promijene odluku, ali utaman. — Živjeli!

Gosp. Dinko Politeo istupio je iz Uredniš-
tva „Obzora“.

Brzojavljaju nam iz Kaštela: „Danas ustroji-
sno društvo „Bihać“, pod crkvom sv. Marte na
Bihaću. U Upraviteljstvo odabrani ravnatelj Bulić,
načelnik Šimetin, prof. Benzon, dokt. Trumbić,
dokt. Karaman. Bulićev govor o osnovanju društva
po naputku pokojnog Račkoga primljen oduševljeno,
Dokt. Jelić izvijestio o dosadašnjim istraživanjima
u djelokrugu društva. Članovi iz Spljeta braća sve-
čano dočekani. Sila kaštelanskoga puka navrvilo
na Bihać.“

„Narodne Nov.“, kako se bilo nadati, prihva-
tile prigodu neuspjeha dogovora izmegju pravaša
i neodvišnjaka za stopljenje stranaka, da se baci-
ju svakojakim porugam proti prvacima jedne i dru-
ge stranke. Udarile one jadne u silnu pisaniju, ali
se nadamo da će im s protivne strane biti odgo-
voreno onako kako zaslužuju.

Magjaronski ban Khuen-Herderwary glasovao
je u prilog gragjanskog braka u Budimpešti. Svi
Draškovići i svi hrv. biskupi glasovali su proti.

Od hrv. pjev. društva „Kolo“ u Zagrebu primamo: „Zbirka izabranih hrvatsko-slovenskih muških zborova, koju izdaje hrv. pjevačko društvo „Kolo u Zagrebu a uređuje Nikola pl. Faller, po čet će se razasijati 15 svibnja 1894. Pogledom na to, što je i proti svakom očekivanju ova sbirka porasla na omašnju knjigu, ter što će se svaki čas trebati, mislila je uprava, da će biti dobro, da se pobrine za doličan vez. I odazvao se njezinu pozivu ovdjašnji knjigoveža, gosp. Stanko Tkallac, ter priredio ukusne korice uz vrlo umjerenu cijenu od 25 novč.

Koji bi dakle od gosdode pretplatnika želio imati sbirku okoričenu, neka se izvoli obratiti na nj, jer uprava daje za pretplaćenu fiorintu sbirku broširanu.

Gradska Kronika.

Dolazak Nadvojvode Albrechta. — Sinoć stiže nam parobrodom iz Kotora Nj. Visost. Nadvojvoda maršal Albrecht. Jutros prisustvova velikoj vojničkoj smotri na gruškom polju, krenuvši paka oko podne put Spljeta.

Touristi. — Parobrodom „Trieste“ prispješe prošlog četvrtka u Gruž 57 turista. Razgledaše znatnije stvari u gradu. Jučer pak unajmiše parobrodić „Melanira,“ ter pohodiše Lokrum i Rijeku. Jutros otputovaše put Kotora.

Ispiti usposobljenja. — Prošli ponedjeljak stigao je ovdje nadzornik Peričić, da presjeda istim usposobljenja pri mjesnom ženskom učiteljištu.

Polazak. — Večeras odlazi za novo svoje odregjenje u Solnograd Gosp. Taccioli Grimani, bivši zapovjednik mjesne vojničke pukovnije. Na njegovo mjesto već je došao novi zapovjednik Gosp. Karlo Gabriel.

Odlikovanje. — Vrijedni kapetan Austrijskog Lloydja, gosp. Ivan Bojanović, osvem drugih odlikovanje što je dosad primio, bio je onomadne za svoje zasluge odlikovan od turskog Sultana redom Medžidije III. razreda.

Izazivanja. — Na 15 tek. dogodilo se u našem Postranju nešto što treba da ovdje naročito spomenemo, jer nam je poznato da ima interesovane gospode koja se na svaki dopušteni i ne dopušteni način muči, da prikaže stvar sasvim drugčije neg je slijedila. Gospoda Božo Banac i Pavo Bakara u društvu bilježnika gospodina Dr. Pugliesi spustiše se onamo u lov na *prokure*.

Kad dogoše kod Gagre nakupi se okolo kuće nekoliko čeljadi, osobito žena i djece, te počeh zviždati i hukati.

U toliko jedan kam bačen sa protivne strane, uhvati u glavu Iva Spiletka, mladička od okolo 17 godina, koji pade vas u krvi.

To je puk mnogo uzrujalo tako da dok su gospoda odlazila, bacao se jajima za njima.

Tako je bilo; ali po nekim pojavama, rek, bi da sa stanovite *bande* hoće se tendencijozno i lažno da se stvar izvrne, te se muče kako bi odmetli opću pozornost sa *razbivene glave maloga Spiletka*, što je dalo uprav. povoda svemu, i na način prem proziran, da ne pade i čoravijem u oči, kažu se sami zabrinuti sa uvrijegjeno tobožnje talijanstvo i srpstvo svojijeh ortaka, pak čine veliku tarlambuku u stranačke svrhe, na koju ćemo se povratiti u zgodniji čas.

— Primamo i rado priopćujemo slijedeću **I z j a v u**

Na lažljivu vijest što je „Dubrovnik“ u zadnjem broju donio, da me je jedan karocijer, na sred Pilā „udario prdeljuskom“, prinugjen sam da iznesem na javnost, istinito i tačno, kako je stvar slijedila.

U subotu, dne 12 tek., neki Zucchetti, karocijer, napane me pred stanom gospoje Šarić-Füllaus, i po riječima što mi je u onaj mah upravio, razumio sam da hotijaše da se na meni osveti, jer da sam mu ja kriv da mu je općina, nazad godinā, dala ubiti jednoga konja, i da sam naumio da mu i druga dva smaknem. Ne treba da ovdje iko ga uvjeravam da niti je igda stajalo, niti stoji u mojoj vlasti da to učinim. Svakako odbih snažno namišljeni napadaj, koji potraja malo trenutaka, i odoh mirno u grad.

Razmisliv, da onaj karocijer nije mogao ozbiljno vjerovati da sam ja kadar da dadem smaknuti njegove konje, toli više što je dan ili dva prije sa mnom u šali o tome govorio, i da dosljedno nije proti meni radio iz sopstvene incijative, odlučih da ga za uvredu, što na Pilam hotijaše da mi nanese, neću ni Sudu tužiti, kō što ga nijesam ni tužio.

Sutri dan u nedjelju, nijesam bio u gradu, a u ponedjelnik po objedu prijatelji me upozoriše na gori pomenutu lažljivu vijest sadržanu u „Dubrovniku“. Uvredljivi način kojim je ista napisana, kao i očitō prikrivena namjera da se prekaže kao istinit dogagaj, kog „Dubrovnik“ veli, da su mu *očevdci* saopćili, tako me je silno uzrujalo, da sam odlučio da ću gosp. Vrčeviću, kao odgovornom uredniku „Dubrovnika“ dati javnu svjedočbu, kō što javna bijaše njegova kleveta, da Božo Mičić, kad mu se ko časti dotakne, zna *davati* a ne primati prdeljuske. Svoju nakanu izvedoh u utornik, na Placi kō što je poznato.

Nijesam navikao da ikoga u časti vrijegjam, pa ni da na uvrijede jednog lista odgovaram uvrijedam. S toga neću dalje, jer cijenim da sam stvar potpuno razjasnio, a to je današnja moja namjera.

Dubrovnik, 17 Maja 1894.

Božo Mičić

Gosp. Jerko Kirigin

javlja

da od sad unaprijed držaće svoju *povlaštenu Radionicu Utežā i Vagā* u Gjorgjićevoj Ulici (iza Roka).

Cijene najumjerenije ispod svake utakmice.

HOTEL „PETKA“

G R U Ž

Preporuča se P. N. Općinstvu sa izvrsnom kuhinjom i tačnom podvorbom. Svi lokali preuređeni su na novo, s novijem pokućtvom. Prostrane sobe sa dvostrukim prozorima i pećima, bogato urežjene.

Cijene umjerene.

Il sottoscritto si pregia di avvertire il P. T. Pubblico che cominciando colla prima Domenica di Maggio darā principio al lavoro dei Gelati.

Essendo sempre stato favorito da numeroso concorso, spera che anche in quest'anno non lo sarā meno, assumendo qualunque ordinazione per Gelati pezzi in Ghiaccio, Granite, tenendo inoltre Siroppo d'arancio e Tamarindo concentrato.

VINCENZO NARDELLI

Gelatiere e proprietario del Caffē Marittimo

Povlaštena Megjunarodna Agencija za Putovanje

DRAGUTIN PIRELLI

Trst, Via del Arsenale,

(Carlo Pirelli) — Rijeka — Via del Lido 537 vis ā vis il molo Adamich.

Prodaje vozniĥ karata

za svako mjesto, preko mora ili preko kopna (cedulje II. razreda uz sniženu cijenu). Izdaje cedulja za polazak i povratak za jednu godinu s kamatama od 20 olo a to po cjeniku kogagōd europskog ili ameriĥanskog društva.

Izdaje vozne karte (biglietti di passaggio) za Ameriku: preko Havre, preko Anverse, preko Bremena, preko Hamburga, preko Liverpoola, preko Glasgowa i preko Southamptona. — Za Afriku: preko Genove, preko Marsilje, preko Liona, preko Londona i preko Dartmoutha-a. — Za Australiju: preko Genove, preko Bremena, preko Anverse i preko Hamburga. — Za prugu Iquique (itd.): preko Genove i Montevidea, preko Hamburga uprav kroz Magelanovo tijesno i prugom Hamburg, Colon (Colon, Panama, s željeznicom) Panama, Iquique, itd. preko mora uz sniženu cijenu.

Putnici ne treba da traže gore navedene vozne karte, da se misle za razreda kao ni da poloĥe kaparu. Dosta je da dogju na Agenciju na Rijeci i da uzmu kartu isplaćujuć odmah; poslije nek ostanu na Rijeci ili u kojem drugom gradu odakle polazi parobrod dane, kad im Agencija naloĥi. Agencija slijedi tečaj svih odlazaka, osim toga u komunikaciji je

Nova salnama za godinu 1312!

MEARIF

Tako se zove salnama, što će najdulje do 15 maja izići nakladom knjiĥare Lav. Hartmana (Kugli i Deutsch) u Zagrebu.

Bila je već velika potreba, da Muslomani Bosne i Hercegovine imadu na svomu jeziku salnamu (kalendar), a evo sad će se i tomu da stane na kraj. Ne treba kazivati, kako je potrebna salnama, a upravo radi toga nakladna knjiĥara Lav. Hartmana (Kugli i Deutsch) u Zagrebu pobrinula se je, da Muslomanim za god. 1312 dade u ruke jednu salnamu, koja će im upravo najbolje doći.

Ovu su salnamu priredili domaći sinovi Osman-Aziz, te su nastojali, da je urede tako, kakō će odgovarati svima, potreba našega svijeta. Sadržaj joj je veoma bogat; zabavnih stvari u pjesmi i pripovijedci ima s turskoga, arapskoga pak i izvornoga.

Od pouĥnoga štiva napose spominjemo „Umetul Islam“, što ga je izradio Ibni Mostari po mtebér-kitabima, pak hadisi-šerife i ĥlānak „O nau ci“, potkrijepljen takodjer hadisima i mudrim izrekama. Izmedju ostaloga će tu biti obširni životopis Alijaše Stoĥevića-Rizvanbegovića, pa jedna pripovijest o njemu, veoma lijepe pjesme mladoga pjesnika Safvet-bega Bašagića i mnogo drugih stvari. — Od slika napominjemo da će doći slika, Osman Mazharpāše Ćengića, razne džamije, medrese iz Bosne i Hercegovine.

Salmane će imati do 200 strana, a omot joj je vrlo lijep sa slikom džamije u bojama i napisom turskim slovima. Salmane će biti gotova do 15 maja, te će se moći dobiti u knjiĥari Milana Šarića u Sarajevu i u svim hrvatskim knjiĥaram.

Odjela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

Weiss a

Ima na drođaju fotografija Dubrovnikā.

Ovih dana prispjele su nove štrcaljke za polijevanje loze

„Vermorel,“ i „Non plus ultra“ i drugih vrsti, te se nalaze na prodaji kod

NIKA PAPE u DUBROVNIKU

Ko će uzeti neka se na vrijeme pobrine.

Oštećene se popravljaju kod istoga.

13—20

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za (Dubrovnik:) na cijelu godinu flor. 4, na pō godine flor. 2; (Za Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu:) na cijelu godinu flor. 4: 50, na pō godine flor. 2: 25; (za inozemstvo) flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo, ni uprava.

Živjeli naši Župljani!

Živjeli naši Župljani

Živjela, braćo naša!
Ako smo čast osvjetlali
Zasluga jeste vaša,
Junački sinci susjednih
Pitomih naših sela,
Svaka vas sreća srela,
Poživio vas Bog!

Poznavši jednom istinu,

I spasonosnu stazu,
Stresoste sebe odlučno
Srpskine zlu zarazu;
Ter jednim duhom sljubljeni
Stupiste k biralištu,
Da teškom na poprištu
Vršite zavjet svet.

Da javno, časno, svečano

Prosvjedujuete s nama,
Savezu proć ne prirodnom,
Što laži, opsjenama
Naš slavni nekoć Dubrovnik
U vrtlog strasti stjera,
I bez ikakvog smjera
Teturat čini mu.

Narodni ponos uvr'egjen

Život vam prože čjeli;
Ter uz nas brižni pristaste
Zanosni, srcem vrēli;
Susljedna tri dni ne grijuć
Priprosta vam ognjišta,
Ne bojeći se ništa
Kad s vama pravo, Bog!

Pritisak vas ne pridusi

Novac vas ne zamami,
Svuda ste išli ponosno
S poštenjem vašim sami;
A pored vas je stupao
Lik starog Dubrovnika:
On prava vaša dika,
A vi ste njemu svi!

Vidjeste mnogo, premnogo

U razmak od tri dana:
Bezdušnih ljudi deranje
Sred općinskoga stana;
Kako se s vama postupa,
Kô da ste srpske kože;
Kako vam pr'jete, groze
Kô da vas misle strt.

Al Bog vam dade ustrajnost

I prezir tovarluka;
Vršeci dužnost nije vas
Divljačka smela buka;
Niti bi igda m'jenili
Najnižeg megju vama,
S onijem što bez srama
Izbacahu vas van!

Vidjeste dosta!... recite

Pravedno po istini:
Kad ono s vama činjahu,
Što neće na općini?!
Kada su javno pred sv'jetom
Postupali onako,
Kakav će činit pako
Gdje niko ne vidi!?

Vidjeste dosta!... ustrajte

U borbi proć zloduhu;
Suzbijte srpsku nesnosnost,
I puljišku natruhu;
Ne dajte da se Dubrovnik
Potpuno opogani:
Junaci vi valjani,
Da vas poživi Bog!

„Macellate, macellate!“

„Queste son, vili, le vittorie vostre.“

Alfieri.

Osvanuo lijepi proljetni dan 22 ov. mj., dan urećen za izbor trećeg tijela gradskog zastupstva očekivan od svakoga grozničavom napetošću. Već u 6 sati u jutro počelo se skupljati mnoštvo svijeta pred općinskom palačom, odregjenom za izbore. Zvone 7 ura, kad svrata, što vode na Plöče, zaori poklik: „Živjela Hrvatska!“ i u grad stupi, koracajući ponosno povorka svijeta iz bližnje Župe u silnom mnoštvu, ter se izredi pred općinskom zgradom, predvogjena od naših. sa na čelu Dr. Perom Čingrijom, koji su im bili pošli na doček. Ulazak njihov u grad bio je veličanstven, kakvoga se Dubrovnik, nakon Gundulićeva slavlja, ne spominje. Cijelo mnoštvo, od preko 400 birača iz Župe, ne brojeći gragjane, izgledalo je zadahnuto jednom misli i vrućim hrvatskim narodnim čustvom. Mnoštvo zaokupi ulazak općinske zgrade. Vrata se otvaraju u 8 sati, i općinske prostorije pune se svijeta. Naši ulaze prvi, a za njima uortatani srbo-talijani, pridušeni brojem naših, nevjerujući svojim očima, da je hrvatsko čustvo moglo zaokupiti oko sebe toliko svijeta. I doista, kogod je samom okom bacio na hrvatske birače, nije mogao ni po-

sumnjati o ispatku izbora.

Načelnik Gondola potresenim glasom javlja da počinje biranje izbornog povjerenstva. U ne vele prostranoj izbornoj dvorani nastaje tiska, ubija te vrućina i zaparina. Čita se imenica, i birači dolaze redom da glasuju. Posao ide na dugo, jer nigda dosle nije došlo toliko svijeta na biralište, a s druge strane vidi se da načelnik kao navllaš razteže.

Od vladine strane nazočan je č. k. Poglavar Barun Marojčić. Oružnici i redarstvo postavljeni su na vratima općine i u izbornoj dvorani da paze na red. Načelnik odbija svakog četvrtog našeg birača, malo koja naša punomoćnica valja, dočim protivničke svekolike su u redu. Vladin povjerenik neprestano prosvjeduje, i prosvjedi su prineseni u zapisnik. Iz početka protivnici nadjačuju nas brojem gotovo za polovinu, al kasnije malo po malo njihov broj spada, i s našim se izjednačuje. Ali sila hrvatskih birača raste, ter sad većinom dolaze oni na red. Načelnik to dobro znade, pa učestuje odbacivanjem naših glasova. U to prima tajno pismo, u kome mu se preporuča: Macellate, macellate! Kolji, kolji! U izbornici nastaje nemir, koji napram rastućoj drzovitosti načelnikovoju sve to većina raste, dok napokon ne prekupi. Čuje se glas: Za što smo došli? Hajdemo vanka! Odzivlju se nebrojeni glasovi iz općinskih dvorana, prohod i stepenica, u čas nastaje silna buka. Većina

naših, smućena i ogorčena hoće da ide van. Izbornica se ispraznjuje, u njoj ostaje načelnik i još kojigod njegov pomoćnik. Predane izborne cedulje izložene su svačijemu dohvatu. Ali se neki naši umeću u onu silnu vrevu i snažnom rukom zaustavljaju svijet, koji već bješe počeo izlaziti. Pomažu naši s dvora, vičući: „Natrag, natrag, treba da smo na mjestu, treba svakako da biramo! Buka i vrevu utišava se, i biranje se nastavlja. Već su četiri ure po podne. Odbacivanje naših glasova napreduje, al smo polag učinjenih bilježaka već znatno nadmašili protivnike, a dvorane su pune naših birača. Pobjeda je sigurna; To govore sami srbo-talijani. Glasovanje produljuje se u kasnu noć. Neki plaćenici pred općinskom palačom počese vikati. ali zviždanje s naše strane prikriva njihove glasove, koji kad se utišaju zaori gromorni: „Živjela Hrvatska!“ te u tihoj noći još bolje odjekuje. Čeka se nestrpljivo ispadak glasovanja, već je prošlo 11 sati večer, kad pred ponoć čuje se klicanje s protivne strane da je izašla njihova komisija su 16 glasova većine. Pop Jovo Bućin najprvi hita iz bližnje kafane, ko da su ga srpske srde digle, vičući: „živjela srpska!“ Odzivlju se srpski mameluci, al naši skupljeni viču jednoglasno: živjela Hrvatska! i prikrivaju protivnike. Hrvatski poklik ori se cijelim gradom. Oduševljenje neopisivo pretvara se u pleskanje. Naši viču: kukavičluk, prijevara, sra-

moćta. Prvog naših birača i drugog svijeta ide do čitaonice nazdravljajući neprestano Hrvatskoj i našim prvacima. Tu se rastaje, očekujući sutrašnje mezevo pod auspicijima srpsko-talijanskog povjerenstva, presjedanog od Frana Gondole.

Osviće dan 23 svibnja. Naši se kupe u prostorijama Čitaonice. U odregjenu uru kreću svi in corpore pred općinu; povorka zahvaća treći dio „Place“. Izbor počinje u 8 sati, iza kako Frano Gondola pročita neke paragrafe o izberivosti osoba za općinsko zastupstvo, i imenicu predloženika jedne i druge stranke. Vladin povjerenik barun Marojčić. Izorno povjerenstvo sastavljeno od gospode: Frana Gondole, Frana Bibice, Mata Grčića, Boža Bačića i Pava Bakara, sve čeljad znana i učena, i sa svoje nepristranosti na daleko poznata. Jedan je barun, drugi zlatar, treći mlado obijesno momče, zadnja dva trgovci su. Talijanaška stranka bolje u povjerenstvu zastupana. Naši, redom zvani, dolaze pred povjerenstvo da glasuju, al se s njima postupa gore nego dan prije. Frano Gondola drži se na nogama, igra očima ko bijesan, viče i dere se da te mili Bog sačuva; svaki čas dozivlje pomoć vladina povjerenika i žandara da drže red, neka on može bolje vršiti svoju obijest i samovolju. Pripušten je svaki četvrti, peti naš birač. Gotovo svaka druga naša punomoćnica je odbijena za nikakve razloge, a pri tome Božo Bačić i Pavo Bakara davaju dokaze svoje duboke juridične učenosti. Družba se meće u prozopopeju, natiče naočale da pregleda naše punomoćnice, i u njih začurena potiče na općeniti grohotni smijeh. „Što je ovo, viče Gondola, red, red!! Gospodine vladin povjereniče molim, ako imate kakve moći, činite da bude red! Stvara se gori smijeh. Blizu učenoga Boža Bačića stoji sad Antun Puljezi, sad Luko Bona, sad Vlaho Matijević, pa kako oni šapću, tako Bačić govori: *si rigetta!* a Frano Gondola na vas glas: *Questa procura la Commissione non accetta, perchè non ci consta l'identità della persona!* Pa tako dalje i dalje obraćajući se na vladina povjerenike s riječima: *la solita storia!* Magjutim prima Gondola od stanovite strane ponovno tajno pismo: *macellate, macellate!* I zbilja do malo klanje se pretvara u pravu komardu. Komardarsko povjerenstvo neće veče da prizna je istovjetnost naših birača. Vladin povjerenik prosvjeduje; naši, izgubivši ustrpljenstvo, na glas prigovaraju, svijet se jedva uzdrži da ne prekupi.

Na 6 ura 20 čas. Frano Gondola javlja da je došlo doba da se glasovanje završi, ter proglašuje izbor svršenim. Opire se vladin povjerenik, jer da se još nije ni polovica imenica birača pročitala, niti su svi prisutni birači glasovali. Uslijed toga izbor je odgogjen za sutra dan. Protivnici su dosad u neznatnoj većini, jer nije još došla na red sila hrvatskih birača.

25. svibnja, dan Tjelova. Izbornom povjerenstvu presijeda uvijek Frano Gondola. Vladin povjerenik Ivo conte Vojnović. Naših birača dolazi još više. Vrli Župljani ne malaksaju u ovakoj užasnoj borbi, potiču i sokole jedni druge, skupljaju se u Čitaonicu na kojoj se viju trobojni sagovi, i iz koje kreću oduševljeno na izorno kreševno. Srbo-talijani ostaju iznenagjeni, osupnuti. Propadosmo! općenito je njihovo uvjerenje. Al se ne gubi Frano Gondola sa svojim komardarskim povjerenstvom, već nastavlja započeto izorno klanje još gorom drzovitošću. *Macellate, macellate!* trepti mu uvijek pred očima. Naše se punomoćnice ne priznaju, nijeće se istovjetnost naših birača. Vladin povjerenik neprestano prosvjeduje. Odbačeno je već preko stotinu naših glasova, dočim je dobar svaki protivnički glas, svaka njihova osoba poznata. Da smo u Turskoj ne bi gore bilo! Za njih glasuju i mrtvi. Našim naprotiv biračima Frano Gondola veli: „Ti nijesi Ivan Petrović, jer ja u imenici nalazim samo Ivana Petrovića Stjepanova, a ti govoriš da ti je otac umro. Zato te ja odbacam!“; drugomu veli naprosto: „Odbacam te, jer Božo Bačić i Pavo Bakara govore da te nepoznadu“; trećemu odbaca punomoćnicu, pronašavši da je učinjena na ime nekakve Zlatke a ne Zlatić, a tamo je bistro i čisto upisano „Zlatić“; četvrtome nalazi da je na pu-

nomoćnici upisano „Krsić“ a ne „Kisic“, petome ju odbija jer da je crnilom pokapljena i. t. d. i. t. d., i. t. d. stvari nečuvene, i nigda nevidjene. Uzalud svi prisutni glasno potvrguju istovjetnost birača, uzalud su sva svjedočanstva seoskih glavara. „Macellate, macellate“ na dnevnom je redu i traje cijeli dan. Dubrovnik ne vidje gore bruke i sramote. Broj odbačenih naših glasova neprestano raste i dostigao je već 201 glas, kad nadogje doba da se izbor završi, i proglašiti konačni ispadak, po ovome proizlazi da je u trećem tijelu glasovalo 807 birača, od kojih, brojeći odmetnute glasove, za hrvatsku stranku 475 a za protivnu 332.

Ovakovim uspjehom može se podičiti hrvatska stranka u Dubrovniku, tim više ako se pomisli na sva ona srestva što su srbo-talijani imali na svoje raspoloženje, a koja ipak nijesu ništa mogla da urade proti razbugjenom hrvatskom narodnom svijesti našega puka. Pobjeda je naša. Srbo-talijani, kad bi obraza imali, ne bi smjeli da se već nigda pred bijeli svijet prekažu. Oni su za uvijek osramoćeni. Ipak se diče da su pobjeđili, ipak dižu hvalospjeve Franu Gondoli, nametnačelniku, a on se vas topi u slasti, i dočekanu sramotu nastoji da gorim bezobrazlukom pokrije. Al neka ne misle srbo-talijani da će neki grijesi i neke smutnje moći proći, a da se prije ili poslije ne osveti na onim koji su ih počinili. Mi ufamo da pravda i istina nije na svijetu još sasvim propala, i da uvrijegjenom ponosu i potlačenim predajam našega grada biće što prije podana zaslužena zadovoljština.

Slovenija.

Tukaj Slava vence vije
Srce bije nam gorko; —
Čujte gore i bregovi,
Da sinovi Slave smo! —

Sa istoka odakle bi nas sunce imalo grijati, bije nas led. Žalosno je što istočna braća nama rade, a žalosno je i ono što rade sami sebi. Nebratskim postupanjem odhiše ljubav našu, a tragi-komičnom operetom, koju od nekoliko godina igraju u Biogradu, izgubiše naklonost naobraženoga svijeta, škodeć nam i u tome, jer svijet misli da je svak onaki, kakvi su oni.

Da nam oko od tih rugoba opočinje, okrenimo ga k zapadu, na maleno pleme slovensko, koje nam bratsku ljubav, najiskrenijom ljubavi odvrća. Naši saveznici u borbi za narodnost, od vijekova su naši najbolji prijatelji. Nije bilo tuge koju dijelili nijesmo, a svako veselje bilo nam je zajedničko. Nakon vremena domaćih kraljeva, slavne uspomene, sudbina nas je čas spajala, čas rastavljala, dok nije moćna desnica Napoleona Velikoga, sjedinila slovenske zemlje sa dijelom kraljevine Hrvatske, u Ilirsku guberniju, koju je proslavila Vodnikova muza. Nestalo je Ilirije, al je ostala ilirska ideja, koja je megu slovincima brojila najoduševljenijih pobornika, najprvoga Stan-ka Vraza. Ista ideja žive i danas megu Slovincima, i kad se ostvari, porodiće blagosovom za nas obojicu.

Smatrali mi Slovence ogrankom hrvatskoga stabla, planinskim Hrvatima, ili kako drugi hoće, pradnevni slavjanskim plemenom, fakat je da su danas, u jezičnom pogledu, od nas odijeljeni. Goje svoje nariječe, a i vlada ga pripoznaje i rabi. Smatraju su posebnim narodom. Stanuju u Kranjskoj, južnoj Stajerskoj i Koruškoj, sjevernoj Istri te istočnoj Goričkoj. Broje 1,300,000 duša. Narod je marljiv i čedan. Ljubi jezik svoj kao zjenicu oka, i književnost mu razmjerno prilično napreduje. Prvi su mu pjesnici Vodnik, Preširn, Gregorčič a imaju vrsne pripovijedače kao Jurčiča Costu, Cenjara i dr. Megju narodom šire naobrazbu Matica, veliko društvo sv. Mohora, dramatično društvo, i glazbena Matica. Jezik se sve to bolje gladi i približiva hrvatskomu. Velikom požrtvovnosti slovenski patriote rade okolo prosvjete narodne, i uspijevaju, jer je narod po naravi obdaren, te nije njegova krivnja, ako je zaostao, nego onih, koji su mu bili na čelu, a nijesu se za nj brinuli, nego dapače nastojali odroditi ga. Pomisli li se da još danas slovinci nemaju jedne slovenske gimnazije, a gdje granice s drugim nar-

dima, moćni protivnici, neće da im dadu ni pučku škole, — moramo se diviti njihovom napretku i orijaškoj borbi koju vode.

Bez pravih vogja, do sada, i bez obilnih srestava, sjetise se, da sloga sve može, i ustrojiše raznovrsna društva za unapregjenje svojih interesa. Društvo sv. Ćirila i Metoda, broji podružnice u svim mjestima, gdje Slovenci bivaju, i slično njemačkom schulvereinu ili talijanskoj legi gradi slovenske škole, gdje je potreba, ali plemenitijom namjerom od gornje dvojice, jer ih oni grade da nas odnarguju, a mi da narodnost svoju učvrstimo. Jednako društvo ustrojiše i naši junački Istrani. — Neizmjernu uslugu vrši naša granicama slovenstva to društvo, ali ga i Slovenci paziti, kao miljenče svoje. Nema svetkovine, nema zabave, nema sastanka, da se ne sjete Ćirila, i ne sakupe svoticu za škole. Posve pametno, jer prosvjeta krši okove!

Ne manju ulogu vrše, ali u materijalnom pogledu „Posujilnice“, vrsta bankâ sistema Schulze-Delitsch, koje ustrojiše slovenski rodoljubi, da izbave iz lihvarskih pangja svoga težaka, da spase imanje njemu, a njega narodu. I ovako društvo ustrojiše Hrvati u Poli, koje je, pod upravom Laginje, postalo pravom blagodat zapadne Istre.

Za političke svrhe osnovali su slovinci u svim većim mjestim politička društva. Namjera je ovih, da narod politički odgoje; za izbora kumuju kandidatima, čiste vjere, pred narodom, rukovode izborima, a poslije su uvijek spojnikom megu zastupnicima i narodom. Zastupnici njima polažu godimice račun o svom djelovanju, a od njih dobivaju naputke u svakom važnom pitanju. Društva ta dižu u opće uvijek glas na korist slovenskog naroda. — Jedan dio Hrvata, naime Istrani, imaju i oni jedno ovako društvo, ili bolje pripadaju području, koje je uvrstilo pol. društvo „Edinost“ u Trstu u svoj program. Presjednik „Edinost“i je hrabri istarski lav, zastupnik Mandić, a Spinčić i Laginja, kao prije njih dični starina Vitezić, ne fale nikada doći položiti račun svoga djelovanja, u glavnoj skupštini političkog društva.

Dobro razgranjena pjevačka društva, (ima gotovo svako selo svoga), i priličan broj novina znatno doprinášaju bugjenju narodne svijesti, te ako se još prave kojekakovi eksperimenti sa tim narodom, blizu je vrijeme kad se neće moći više. Manjak inteligencije popunja se novim svježim podmlatkom, oko koga se narod sakuplja, a taj podmladak ide odlučnom stazom.

Politički ideal, u vrijeme „očeta“ Bleiweisa, bio je da se sve slovenske pokrajne slože u jednu administrativnu cjelinu, a dok to uzbude prihrane se poznatim mrvicama. Po riječima zastupnika Ferjančiča, nije više tako. Novi naraštaj prenaša hrvatsko državno pravo i na Sloveniju, i na temelju pragmatične sankcije, širi misao o jačkoj slavenskoj državi na jugu monarhije. Držimo da imaju pravo, jer bi se tako mogao oživotvoriti i njihov stari ideal, sjedinjena Slovenija, koja bi lako ostala u mladom političkom kompleksu, administrativno autonomna, sa posebnim narijetjem u javnim poslovima i školama; sa svim uvjetima plemenskog ostanka. Slovinci bi ojačali Hrvatsku slobodnu i nezavisnu, a Hrvatska bi njima dala sve uvjete napretka i razvoja. Što god im sada maćuhinska vlada kratki, mogli bi s nama imati, jer bi bili sami svoji gospodari, i ne bi jedan drugomu kratili sredstva napretka, jer napredak jednoga, napredak je drugoga, život jednoga, život je drugoga.

Za sjedinjenjem uzdišu svi mlado-slovinci, i ako se kadkad to prikrije s razloga zgodnosti, a propagiraju ga njihova glasila „Slovenski Narod“ iz Ljubljane i „Edinost“ iz Trsta, a najotvorenije tršćanski „Slovenski svijet“, koji uvažava i hrvatsinu. Mi ga ovom prigodom najtoplije preporučamo.

Slovenski slobodoumni zastupnici rade sporazumno sa hrvatskim; a oni koji su ostali u konservativnom klubu pod vodstvom patra Kluna, pripadaju klerikalnoj stranci, i goje stari ideal, nastojeć dobiti od vlade, za plaću svoje poslušnosti, male administrativna pogodnosti. Nu uz to najbratskije osjećaju prema Hrvatima, što u svakoj prigodi pokazuju. Rod nas spaja, spaja. Sa-

va! Njihovo glasilo „Slovenec“ nije krzmao usta-
ti proti riječima zastupnika Šukljete, čovjeka ve-
likih sposobnosti, al' otvoreno hteptićega za stoli-
com sekijskoga šefa, kad je ovaj osuđujući u beč-
kom parlamentu, a onaj dio slovenaca, koji graviti-
ra put Hrvatske. Prekinuli su svaku svezu s njime.

Tako se pripravlja zemljište da se unija sr-
daca, pretvori u realnu uniju, naravno kad na-
stupi zgodan čas.

Dok Hrvatska vene sirota —
A u sjedi stjezanove krune,
Slovenija, mila joj sestrice,
Mora pjevat uz tugjinske strune.
Al' će procvat njihova milina
Kad ih sretna sastavi sudbina!

K.

Naši Dopisi.

Trebinje, na Duhove.

Ima neka latinska rečenica, koja glasi „vo-
lenti nihil difficile“, što hoće reći „sve se može,
kada se hoće.“

Ob istini ove rečenice imao sam prigode da
se osvjedočim, nalazeći se na Svetkovini, što se
je ovdje u Trebinju danas obavila: svečanost, što
bi se mogla nazvati crkveno-prosvjetna. Prispo-
bljavajući sadašnji život i pokret sa onim otrog dvije
godine, što sam ovdje našao, kada sam prvom bio,
uvjerio sam se da se razvija religiozno-napredni
život zaodjenut hrvatskim duhom, koji ga tako
lijepo ukrašuje. — Doista uzimeli se u obzir krat-
ko vrijeme, i maleni broj sila, ne bi se smjelo zah-
tjevati da se velikih stvari potini; al' ipak je ži-
va istina da se ovdje dosta uradilo, te se ne pra-
šta ni trudu ni muci, doprinasti se žrtava da se
što lijepa i dobra uradi, što bi moglo podignuti,
osvijestiti i poduprijeti ovaj narod, komu je jedino
tražiti spasa u vjerskom čuvstvu i hrvatskoj ideji.
Pregnuće je ovo svake hvale vrijedno, kojim se
mogu podići svi oni koji tu zajednički rade. Ja
bih mogao i iznijeti njihova imena; al' bih, mi-
slim, uyrijedio njihovu čednost: zato šutim: uvje-
ren bo sam da će njima biti draža ona: djela što
mi činimo najbolji su nam svjedok.

Danas dakle na Duhove, bila ovdje u kato-
ličkoj Crkvi Svečanost posvećenja novog jednog
oltara, i kipa B. Gospe od Lourdes-a, koju blago-
darno neko čeljade nabavi; a nakite oltara rena
dareživost ovoga pučanstva. Veoma mi se je srca
dojmilo kako se je svojski zauzeo č. g. Župnik
sa svojim Crkvinarima da bude Svečanost što
sjajnija i po puk korisnija dozviljuć u tu svrhu iz
Dubrovnika dva Franjevca, naime O. Gaudencija
Barbića Koristu u Maloj Braći, i O. Taliju, od
kojih je prvi otpjevo S. Mišu, a drugi progovorio
preko Mise, tomu puku, koji se je tu pobožno bio
zgrnuo: Ovom prigodom lijepo se iztaknulo (što
me je iznenadilo) narodno pjevačko društvo „Sla-
vulj“ koje od nazad nekoliko vremena opstoji; a
od nazad sama tri mjeseca nabavilo je i glazbu.
Ovo društvo komu pripadaju katolici i muhame-
danci, mislim da je ne malih žrtava doprinijelo da
se zaustroji, ojača, nabavi glazbu, da se u posve
kratko vrijeme izvježba, te se danas prvom poka-
že na javnost svirajući vješto lijepih komada, i u
Crkvi i izvan nje. Trudan je svaki početak; al' ako
su oni tako znali svladati prve poteškoće, u na-
prijeda će sve u sve u bolje ići kao u ovoj, tako
i u drugim stvarima, koje vode k moralno-reli-
gioznim i prosvjetnim čuvstvima, pod razavitoj Hr-
vatskom zastavom.

Neki putnik.

Vodice kod Šibenika, 21 Svibnja.

Jučer u ovom varošu obdržala se skupština
seljaka, i to u občinskoj dvorani. Bila dupkom pu-
na: oko 500 osoba što iz mjesta, okolice i ravnih
kotara. Vladinim povjerenikom bio knez Vicković;
skupštini predsjedao Enrik Alfrević. Dva pitanja
bila su na dnevnom redu; predložil bijahu jedno-
dušno usvojeni.

Na Ivo pitanje: U sadašnjim okolnostima,
koje stanovište zauzeti je poljodjelcima u opće, na-
pose vinogradarim Dalmacije; da si ublaže — a
pomogućnosti izliječe novčano-gospodarstvenu ranu,
koju im zadao vinski ugovor sa Italijom? skupšti-
na jednoglasno usvojila: „U sadašnjim okolnostima
tism nemoguće je izliječiti novčano-gospodarstvenu

ranu, što ju Dalmaciji zadao vinski ugovor sa I-
talijom, jer narod nije „svoj.“ Narodu samu po se-
bi nemoguće je niti ublažiti dotičnu ranu, pošto
nema toliku dovoljnih sredstava; klauzolom ma-
terijalno upropašćen je, stjeran je na prosjački štap.
Jedino vlada mogla bi, a i dužna je to ublažiti. A
uspjeh bio bi joj sjeguran kad bi nadzirala uvoz
Talijanskog vina, držeći se strogo ministarske na-
redbe 10. Kolovoza 1892 br. 125 D. Z. L.; kad bi
zahtjevala da se poštuju a i sama poštovala pra-
vila trgovačkog ugovora sa Italijom; kad bi o svom
trošku ustanovila po glavnim tržištima u inozemstvu
skladišta za razprodaju dalmat. vina; kad bi za izvoz
dalmat. vina u inozemstvo ustanovila posebnih nagra-
da; kad bi shodnim željezničkim prugama spojila Dal-
maciju sa Banovinom, Bosnom i Hercegovinom; kad bi
podigla više trgovačkih i obrtničkih škola, te po-
pupirala obrtnička poduzeća; kad bi kroz razdo-
blje ugovora oprostila vinograde od plaćanja pore-
za zemljarine; kad bi muke dijelila svim bez ra-
zlike vinogradarim sumpor i modru galicu, a op-
ćine opskrblila znatnim brojem štrcaljaka; kad bi
ukinula kotlarinu; kad bi odredila sveopću gojitudu
duhana po Dalmaciji; kad bi narod priskočila u
pomoć novčanim zajmom uz najniži postotak.“

Na II. go pitanje: „Koja politička stranka u
hrvatskom narodu je jedino patriotska. Ako je
stranka prava, koje stanovište ova da zauzme na-
pram „Hrvatskom klubu u Zadru?“ — skupština je
dnodušno usvojila: „Stranka prava“ jedino je pa-
triotska stranka. Skupština izražuje potpunu pri-
vrženost istoj; kao takva smatra i priznaje svojim
vođom Dr. A. Starčevića. Dosadašnji rad „Hrvat-
skog kluba“ u Zadru u pogled materijalnog pro-
bitka Hrvatskog naroda u Dalmaciji, uzev u opće,
jedino vrijedan je priznanja. Pošto „Hrvatski klub“
nije politička stranka, nego odio saborskih zastu-
pnika, skupština želi da se ovaj proglasi takvom
poprimiv naziv i savijem usvojiv načela stranke
prava; dok šta takova ne izvede, pravaši i u op-
ćinskim i u političkim izborima djelovaće samo-
stalno.“

U Konavlima polovicom Svibnja.

Ovih dana naš vrlo obćinski liječnik Dr. Jo-
zip Bendon obavio je jednu vrlo tešku i pogibe-
ljinu operaciju, pokazavši divno svoju vještinu. Neka
žena u Mikulićima poslije tri dana teška skonča-
nja i bolesti ragajući, bila je baš više onoga sve-
ta. Dijete se je nalazilo u materi u tako nenarav-
nom položaju, da se je bila više sasvim sva nada
izgubila za obojicu uz sva nastojanja vješte ba-
ce i drugih; jer ručica djeteta izišla je bila od
prije dva dana van. Kad u najskranjem trenutku
priskoči naš liječnik, koji s njegovom poznatom
vještinom i hrabrošću tako se podnese da kroz
malo vremena sretno povrati život i materi i dje-
tetu. Ona je sada potpuno zdrava i zahvaljuje
Bogu pak vrijednom liječniku koji ju je od očite
smrti izbavio. Nije ovo prvi put da je naš liječ-
nik pokazao svoju duboku učenost i liječničku
vještinu kod nas, jer poznamo i vjgamo osoba,
koje je on, može se slobodno reći, od mrtvih ži-
ve i zdrave učinio. Neka, te naš vrlo doktore; Bog
te poživio i za dugo među nami ostao.

Konavljani.

Sarajevo, 10 Svibnja.

Jučer se vozio bogataš pravoslavne vjere
Jeftanović, na svom fijakeru, ali tako brzo, da se
nije imao kod „Stari aga Džino,“ ukloniti kolima,
te je isti Jeftanovića fijaker, tog uzor starinu, agu
Džinu bogataša, Muhamedanca, pogazio, i to pred
ovdašnjom poštom na širokoj ulici. Ama on nije
zastupnik općinskog vijeća! Zar taj srbin ne zna
za pravila poglavarstva glede vožnje, te take star-
ce od 100 god. počeo je da gaži s kolima? Ovaj
slučaj ne može se u nehoticu uzeti, jer nije se u
tijesnu i usku sokaku dogodilo, već na sred Bo-
žije ravni. Pa vidjećemo, kako će to naše pogla-
varstvo riješiti. Hoće li svaki jednak pred zako-
nom biti?

Ihtijar (starina) aga Džino ozlegjen je na
glavi i na ruci, te se liječi. Bože ga oporavi!

Sigurno ste čuli, da je već potlje dugotraj-
nog promišljanja naša vlada potvrdila pravila no-
vo ustrojenog Hrvatskog pjevačkog društva „Tre-
bević“ i da je već priličan broj članova u to

društvo upisan, a da ih ima i iz među nas Mu-
hamedovaca, zašto se svi mi, koji se čutimo Hr-
vatima (a ima nas lijepa kita), veselimo. Bože
mu sreće i uspjeha, a mi braćo Muhamedanci u-
pišimo se što više među članove tog veselog društva!
Spas je u sjedinjenju, bratskoj ljubavi i slo-
gi, pa hvalimo vrijeme je! Bog i Hrvati!

Hafiz Sezai.

Pogled po svijetu.

— U Beogradu oglašen je kraljev ukaz, ko-
jim se sada postojeci ustav dokida. Očekuje se
proglas na narod. Svi članovi državnog vijeća ot-
pušteni su. Nikola Hristić, strašilo radikalaca, već
je imenovan predsjednikom državnog vijeća. Ot-
pušten je predsjednik vrhovnog sudišta i osam čla-
nova istog. Ima se uspostaviti ustav g. 1869. ko-
jim se steže pravo sakupljanja i odreguje stroga
censura periodične štampe. Radikali sada vele da
će „na silu odgovoriti silom“. Otkrivena je urota
proti Aleksandru i Milanu, da se Karagjorgjević
proglasi kraljem.

— U Parizu na 21. o. m. straćen je anar-
hista Henry. On umrije s poklikom: živjela anar-
hija! U Barceloni jednako su ustrijeljena četiri a-
narniste.

— U Budimpešti zastupnička kuća primila
je predlog ministra predsjednika, da se osnova za-
kona o civilnom braku uputi gornjoj kući za no-
vu raspravu.

— Parnica proti Rumunjima uzbuguje i u
vanjskoj štampi veliku senzaciju. — U Parizu pa-
lo je ministarsvo Kazimira Periera.

Domace vijesti.

Vinska klauzola. — Njemački konsul u Spije-
tu javlja, da je izvoz dalmatinskog vina u Nje-
mačku u razmjeru prema zadnjim godinama za-
stavu polovicu pao, premda su mu cijene za 20 o/o
jeftinije postale. Uzrok ovomu jest neodoljiva u-
takmica talijanskog vina. Tako svi glasovi potvr-
gjuju da je vinska klauzola propast za Dalmaciju.

Posjet hrvatskih zastupnika u Budimpeštu.
— Do 60 hrv. zastupnika vladinovaca, pošli su u
Budimpeštu u posjet članovima ugarskoga sabora,
da se uvjere kako „Magjar i danas Hrvata za svo-
ga prijatelja i ljubljenoga brata smatra!“

Filoksera nam prijetila! — Kao grom iz ve-
dra neba puče glas u pokrajini da se je na oto-
ku Loparu kod Lošinja pojavila filoksera na lozi.
Pošto je Lopar otočić dosta osamljen, veli „N.
List“, naše je potpuno uvjerenje da ako se bude
energično postupalo, može se filoksera na sam Lo-
par ograničiti, da pače i sasvim iskorijeniti.

Kapitul M. P. Otaca Domenikanaca, kako
doznaje „Narod“ držeći se u lipnju ove god. na
Bolu ili na Lokramu.

U novo općinsko zastupstvo na Sipanu iza-
brani su: načelnikom dični starina kap. Frano Ro-
mano; prisjednici Mato Urgjević, Niko Palunko
Ivo Malovoz i Miho Mrše.

Gradska Kronika.

Lične vijesti. — Prošli petak stigao je u
Gruž i još ondje boravi predsjednik austr. Lloyd
baron Kahlberg. — Vratio se je sa dopusta pre-
sjednik gradskog okružnog Suda, Milčić.

Tjelovo. — Uz običajnu svečanost prošli če-
tvrtak bio je držan Tjelovski Ophod uz prisustvo
svih oblasti.

† Josip Mohr, profesor pri mjesnom c. k. žen-
skom učiteljsku, umro je u Šibenskoj bolnici dne
21. maja nakon kratke teške bolesti. Pokojnik je
bio rodom iz Zagreba, čovjek pošten, radin i odu-
ševljeni rodoljub. Učiteljski zbor c. k. Preparandi-
je prireguje pokojnomu na 2 tek. zadušnice u cr-
kvi Male Braće, uz sudjelovanje hrv. dubr. pjev.
društva „Gundulić“.

Biranje II. i Iog izbornog tijela. — Za izbo-
re II. tijela dne 25 tek. nije bilo borbe. Hrvatska
stranka znajući da je ono izborna tijela sada u rukama

srpsko-talijan. trgovaca, podala je samo svoje glasove koji su iznosili 20 napram 72 srbo-talijanskih. Isto tako dne 26 t. pri izboru I. tijela naša stranka podala je 79 glasova, napram protivničkih 109. Ovim je naša stranka, samostalna časna i poštena, posvjedočila svoju jakost napram uortačenoj srpsko-talijanskoj družbi. Hrvati su živi u Dubrovniku, živu i napreduju, pa će, ako Bog da, bližnja budućnost jakost hrvatske misli u Dubrovniku bolje zasvjedočiti. — Sad „Dalmata“ i „Dubrovnik“ neka govore što hoće, neka slave pobjedu, pobjedu Pirrhovu. A naša srpsko-talijanska, *jeunesse dorée* neka pleše oko „baruna“, i viče „živio“ koliko joj grlo iznosi. Zbilja su jedni drugoga dostojni!

Laži „Dubrovnik.“ — „Svud, bože, samo ne po glavi,“ govori naš puk; ali regbi da je ta nesreća dopala nekakvoga Marića šavca, koji u zadnjem „Dubrovniku“ napravio nekakvu protuispravu proti svome šuri gosp. učitelju Bariću, hotеći tobože da ovoga posljednjega u laž utjera glede onoga što je on na čast istini izjavio prigodom poznate klevete iznesene od srbâ proti vlč. Medini. I, brate ti ga moj, šavac Marić, stavlja se kao da je on poglavica obitelji učitelja Barića, ter himbeno hoće da prekaže, kao da je učitelj Barić učinio izjavu na ime svoje, a ne na ime svoje obitelji, u sporazumku sa svojom gospogjom, koja jedina zna potanko kako je stvar slijedila. Šavac Marić nezna ništa, već jedino kundurovat, i govorit zlo o svemu i svakomu. On je, kako doznajemo, ono dijete dozvaio bio k sebi, i pitao ga i činio mu odgovarat onako kako je on htio, jer je to s djetetom lasno. Ma ga nije pitao ono što je glavno, to jest, da kad su vlč. Medini došli bili zvati, cijeneći da je on župnik mjesta, Isusovac Fantini nalazio se je već kod nemoćnice, tako da nije bilo nikakve pogibije da ona umre nesregjena. Opet govorimo: „svud, Bože, samo ne po glavi!“

— „Dubrovnik“ se takogjer ponovno osvrće na predavanje prof. Kušara u našoj gimnaziji, pak ne znajući šta da odgovori na ono što mi rekosmo, služi se svojim običnim lažnim doskočicama. Iz pisma preč. Stojanovića proizlazi jasno da prof. Kušar nije pitao proštenje, jer nije imao zašto. Preč. Stojanović veli doslovce: „Taj profesor poručio mi po nekome svome znancu, da prostim ali su me krivo obavijestili, jer da me on nije uvrijedio“. Ali „Dubrovnik“ izmegju riječi da i riječi prostim umeće mu, tako da izlazi: da mu prostim. Svak zna da naše prosti odgovara talijanskom *scusi*, što se rabi u uljudnom govoru, kad se hoće da seko ga upozori na kakvo naopako shvaćenu stvar. Ali ako umetneš mu smisao se znatno mijenja, ter odgovara talijanskom *perdonate mi*, kako da onaj koji tako veli, ima zbilja da radi kakve krivine pita proštenje. — Evo kako se „Dubrovnik“, u pomanjkanju dobrih razloga, služi sramotnim izvrtanjom nedostojnim svakog poštenog lista. — Što pak veli da se ne slaže sa preč. Stojanovićem, to znamo: er kako da se složi laž s istinom? A što prijeti drugom podvalom proti prof. Kušaru, čekamo šta će da bude taj novi *monstrum* srpskih denuncijanata!

Dubrovački hrv. izborni odbor izdao je na gragjane slijedeći proglas:

Dubrovački! — Minulim izborom trećeg tijela gradskog zastupstva upotpunio se onaj dugi niz zloporaba i sramota, što je u naš grad uvela srpsko-talijanska družba. *)

Što nigda prije u Dubrovniku, jučer i prekojučer došlo je na biralište i glasovalo je 807 birača. Od svih tih birača nebrojeći jedno pedeset naših glasova što izostaje, glasovalo je za hrvatsku stranku 475 birača. Imadosmo dakle napram protivnicima znamenitu brojnu većinu od 143 glasa, što ipak nije smetalo da se nagjemo u manjini, uslijed samovolje načelnika i nečuvanih nezakonitosti počinjenih od nezakonito izabranog izbornog povjerenstva, te da, pobijednici, podlegnemo!

Gragjani! Dvjesti i jedan hrvatski glas bio je od izbornog povjerenstva odbačen, dočim je protivnicima svaki njihov glas valjan bio, svaka puno-

*) Naknadno treba da upozorimo da nije istina što družba veli u svome uredovnom računskom izvješću, da su se kroz rok njihove uprave umanjili prihodi potrošarine (dazio consumo). Pod njihovom upravom utjeralo se je od potrošarine okolo 67.000 flor. dakle za 10.000 više nego je primala stara uprava!

moćnica vrijedila; dočim su za njih i mrtvi glasovali!

Dubrovački! Postupanje izborne komisije i razlozi s kojih je ona naše glasove odbacivala bili su takovi, da kad bismo mi bili imali i deset puta onoliko glasova koliko smo ih imali, jednako bismo bili podlegli. Minuli izbori ne mogu se ni nazvati izbori, jer su oni gorka poruga svakog izbornog prava, reda i zakona. Vidjeli ste bezdušnike, kako se pri odmetanju naših glasova nijesu mogli sami sebi i svojoj drzovitosti dosta načuditi, pa bi često preko biranja u grohotan smijeh udarili!

Dubrovački! Ako podlegosmo, mi nemamo nijedan razlog da se obezdušimo, nego većma da se puno veselimo. Moralna je pobjeda naša. Protivnici su za uvijek osramoćeni. Na minulome izbornomu kreševu hrvatskoj misli u Dubrovniku osvanula je rujna zora bolje budućnosti. Dubrovnik, sjetivši se djedovskih svojih predaja, javnim prosvjedom popravio je što mu kvara nanese objest i inad nekolicine.

Ali, ako svi naši birači zaslužuju velike hvale, to je preko svake mjere zaslužuju naši vrli i čelični župljani. Njih najviše ide zasluga za održanu pobjedu; njih, koji besprimjernom ustrajnošću, opojeni hrvatskim narodnim čuством, nemariše za sva napastovanja i pritiske, za sve muke i trude, ter se znadoše za duga tri dana održati čvrsto i postojano na biralištu, ostajući mirni i u onim teškim časovima, kad bi svačija ustrpljenost bila došla na manje. Mi ne znamo kako da ih dovoljno pohvalimo, ni čim da im na podnesenim trudima odvratimo; ali će im odvratiti onaj Bog koji bdije nad Hrvatskom, i koji svaku plemenitu misao i pothvat, učinjen za čast roda i domovine obilno nagragjuje. Megjutim nek ustraju odlučno, postojano, kako i došle, uvjereni da ako nam ovdje nije bilo pravice, biće nam je na drugom mjestu.

Dubrovački Hrv. Izborni Odbor.

Diskoras na Poljani.

Vlaho. — Više je bilo i brije me da se vidimo dopo tanto!

Ivo. — Da ti rečem pravo i ja sam te željan, tanto più da češ imat vreću novitati, ti što šmrdaš svukuda.

Vlaho. — Po vas dan sam ti kišo u sali komunalom, i imo sto gusta amiravajuć one manjiške šene izmegju gospara Frana i našijeh eletura kad se formavala komisijon.

Ivo. — Bella questa, kako da ja nijesam! eppure sam i ja tu bio i sjedo kala Harlovića.

Vlaho. — A ja sam sto naslonjen na kelomni baš suproč gosparu Franu, i tako sam bio al caso amiravat la sua forza di talento.

Ivo. — Per altro nijesam zno da je anke gluh.

Vlaho. — Kako gluh?

Ivo. — Per la semplicità ragione da kad bi mu njegovi sugjerituri prišaptali kakav ludi razlog za skartat naš vot, on nečujući, potego bi nadvor kakav razlog još lugi.

Vlaho. — Ma što češ, dopo tutto nemožeš od njega ni pretengjat da ariva rijet štogod sputna; gje je učio, što je naučio?

Ivo. — A zašto se per forza nameće?

Vlaho. — Imaće njegove razloge.

Ivo. — Dunkve vidiš da ima nešto po srijedi.

Vlaho. — Del resto tu ti rijet sinčero da me je eleccijon od komisijoni teripilo aveliskala.

Ivo. — Zašto?

Vlaho. — Perche sam ja sa svom posibilom atencijoni senjavo numere od votanata, i nahodio da je našijeh skeda bilo 41 više od njihovijeh; kad što češ ti vigjet, sul più bello, kako znaš, kad su učinili skrutinijo, našlo se invece njihovijeh 16 više.

Ivo. — Dobro nam stoji.

Vlaho. — Ma poslije jesli li vidio pazara kad je g. Frano izišo iz komune?

Ivo. — Što je bilo, perche sam ja pošo doma prije nego je finulo?

Vlaho. — Pop Jovo koji se krivio „Živjela srpska“ dočekao ga je i blagosovio ga, a on suzama na očima zafalio i poljubio ga u ruku, pa iza tega pjeni di vittoria učinili su trionaf s njim priko place; Micin ga je držo za glavu, Božo Moreti za noge, a Ivo Gagre prid njima balo kako kozle, a prijatelji njihovi kantali za njima na vas glas la... li... la... li... là... là... là... là...

Ivo. — Para mi vigjet g. Frana, i čut ga gje im govori: „fala vam braćo iz sveda srca.“

Vlaho. — A što govoriš od eleccijoni od konsiljera, kad su vigjeli da je vas puk i sva Župa kontra njima?

Ivo. — Ono ih je ubilo i s tega su izgubili bili glavu.

Vlaho. — Lo sbaglio consiste, vjeruj mi, nella scelta della comisione. Nijesu imali izabrat tri mječanina

koji nepoznadu čeljad, ni Frana velčkoga koji za ambicijon klima vazda glavom, e quindi je bilo naturalo da skartavaju per difetto d' identità.

Ivo. — Nije ni to, perche je Bakara reko šusti da ga ne pozna, sasvijem da ga je in publiko rimprovero i reko mu: kako me ne poznaš kad si me služio i nosio mi u koš kruh?!

Vlaho. — Tad valja rijet da su subiskali Abelinu influencu, koji im je po malomu Gausu kontinuo slô biljete: „macellate, macellate.“

Ivo. — Jadnijeh tugâ!

Vlaho. — Ja bi reko i štogog drugo.

Ivo. — Na što smo došli! Dosta je bilo vigjet što su učinili u sali.

Vlaho. — A jesli li oservo Mateja e Matteo da Trappano?

Ivo. — Pravi tintilini.

Vlaho. — Eppur su se davali importance.

Ivo. — Dragi moj s njima se trata di bucolica, jednemu lijeci za komunu a drugomu susistenza od foja.

Vlaho. — Ta ti je dobra, pak sam oservo da ovi njihovi što agjitavaju imadu svaki svoj skop.

Ivo. — Najviše ga deru da ih sva Župa neće.

Vlaho. — Oni su sikuro mislili da su župljani kako Ivo Gagre.

Ivo. — Znaš koja je, ride ben chi ride l' ultimo; vigjet češ da će naši poštteni župljani imati sodisfaccijon.

Vlaho. — I ja sam od tvoje, nego idem docna mi je.

Ivo. — Arivederci. Drugi put ćemo se bolje porazgovarat.

JAVNE ZAHVALE.

Prigodom smrti Gosp. Mata Podića udijeliše na uhar siromaha: Časna obitelj Balda Givovich flor. 5. Gosp. Niko Kobila flor. 5. Gosp. Božo Banac kruna 5. Gospogja Mare ud. Turčinović flor. 3. Gosp. Martin Radić flor. 2.

Prigodom smrti Gosp. Josifa prof. Mohra udijeliše: Časne obitelji c. k. kapetana Prica f. 3. c. k. majora Kovač f. 2.

Dubrovnik 23 Maja 1894.

Povjerenstvo Javne Dobrotvornosti.

Dužnost mi nalaže izraziti vječnu blagodarost prvijencu ljekaru bonice u Dubrovniku, visokoučenome g. dr. Roku Mišetiću, kao i ljekaru pomoćniku dr. Pugliezi; što su mi spasili život, izliječivši me sasvim da sam sada potpuno zdrav; suviše pak osobita hvala poštovanoj milosrdnoj sestri upraviteljici za njezino majtino nastojanje i majčinu brigu što je pokazala za vrijeme moje bolesti. Svima hiljadu puta najusrdnija hvala.

Kotor, 21 Svibnja 1894

Ivo Nika Radića.

Prigodom moga srebrenog pira, naime dvaespetgodišnjice misnikovanja, koju dne 17 t. m. proslavih u rodnome mjestu, okružen svojtom i liepom kitom mile braće svećenika i odličnih prijatelja, dužnost mi nalaže da se javno zahvalim gospodi i prijateljima koji mi brzojavno čestitase, kako i onim koji brižno sudjelovase da ovo moje slavlje toli u crkvi koli za stolom svećanije i radostnije ispane. Svijema srcem blagodaram i za života haran iskreno zahvaljivam.

Lisac 1915 1894

Don Marko Glunčić
župnik.

Hrvatsko pripomoćno društvo u Beču primilo je u svoje blagotvorne svrhe, naročito u svrhe utočišta, koje za uboge hrv. djake visokih škola u Beču uzdržaje: od visokog Sabora kraljevine Dalmacije svotu od 100 for.

Mi se ovijem u ime naših štićenika slavnog narodnog zastupstva sabora kraljevine Dalmacije najtoplije zahvaljujemo.

Članarinu po 2 for. uplatiše u Beču: Dr. K. Kozić, Dr. M. Barković, Dr. Josip Škarica, Dr. Jaroslav Korejzl, Dr. Miroslav pl. Čačković, Karlo Voršak, Ante Kottas Hel-denberški, Vladimir Krisković i Franjo Vahčić.

Hrvatsko pripomoćno društvo
u Beču, 2 svibnja 1894.

Predsjednik

Dr. K. Kozić

Tajnik

Franjo Vahčić

dvorski i sudbeni advokat.

c. k. državni činovnik.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenn kod

W e i s s a

Ima na drodaju fotografija Dubrovnika.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za (Dubrovnik:) na cijelu godinu flor. 4, na pò godine flor. 2; (Za Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu:) na cijelu godinu flor. 4: 50, na pò godine flor. 2: 25; (za inozemstvo) flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Priroda se osvećuje.

Kada je otraga četiri godine šaka mladih ljudi, koja hoće da bude srpska, skosnula na život i pozvala u pomoć već gotovo mrtvu autonomasčku stranku, da sruši narodnu, srpskim eskuzivizmom ne zadahnutu, Dubrovačku općinu, neki ljudi neupućeni u mjesne okolnosti zapljeskali su za jedan čas na taj pojav, koji su smatrali narodnim i izrazom neke liberalne misli, koja preskače vjerska pitanja i hoće da postane narodna, pak su taj srpski korak opravdavali time što Dubrovački autonomasi nijesu neprijatelji našem narodnom jeziku. Povodom onoga lakoumnoga članka, što ga je onom prigodom svakako s dobrom nakanom bio u svijet turio „Obzor“, jedan srpski „liberalni“ dubrovački omladinac našao je bio za shodno da u istome listu kuša da opravda ono za što je on bio najviše odgovoran. Kada je stvar našem općinstvu postala jasna, kao što je bila jasna našim ljudima u Dubrovniku, niko živ nije više mogao sumnjati o istini.

Ljudi što su bili na općini bili su umjereni ljudi; ljubili su jednakom ljubavlju i jedno ime i drugo — a suviše bili su na općini ne s ljubavi prema vlasti, već su bili tu da se žrtvuju i da narodu u koliko mogu, budu od koristi; oni naprotiv, koji su pozvali u pomoć zajedničkog neprijatelja da ih sruše, valjda samo zato što su slijedili tradicije nikad dosta oplakanoga grofa Rafa Pucića, bili su mladi, umišljeni i neiskusni ljudi, opojeni zarazom srpskog eskuzivizma, puni častohleplja i spravi da mu žrtvuju sve, pak i samo svoje srpstvo, kako smo to doživjeli minulih izbora.

Naši ljudi, uvjereni da su vršili svoju dužnost, čim su bili na vlasti, povukli su se mirno na stranu i promatrali su žalosnu komediju, što ju nepromišljenost i lakoumnost narinula njihovoj užoj domovini, gradu Dubrovniku. Dani su prolazili, prolazili su mjeseci, prolazili su godine a omladina srpska, ta uzdanica srpskoga naroda, ruku o ruku sa dalmatinskom autonomasčkom birokracijom stala je okupljena ne okolo jedne narodne misli, ma kakova i koja ona bila, već oko baruna Frana Gondole. Ako je istina da u stranačkim borbama jedna osoba prestavlja jedan program, tad valja reći ili da ta mladež nije programa imala ili da ga je barun Gondola znao vješto zamijeniti sa svojom osobom. Što je barun Gondola u politici to znadu i dubrovačka djeca; dokle ide njegov patriotizam, to znadu takogjer dubrovačka djeca. Znali su to i naši srpski patrioti; ali uzalud, kada samo srpstvo nije imalo tolika krila da se razmahne na općini.

Od onda su prošle četiri godine, a iskustvo nije mladim ljudima ništa koristilo. Pak evo danas čovjek uzalud tare oči i pita presenečen: što je ovo što se u Dubrovniku dogodilo? što se to zbija iza kulisa srpsko-autonomasčke lige? gdje je ono proslavljeno pravoslavno srpstvo dubrovačko, popa Bućina, gdje ono razvikano liberalno srpstvo dubrovačko. Dr. Vlaha Matijevića i njegovih mladih srpskih prijatelja? Dubrovačko srpstvo leži kao mrtvo; nije mu bilo traga u proglasima za prošle izbore, uzalud bi ga čovjek tražio bilo samo i duhata u samim stupcima njihova glasila, ondje gdje govore o ispatku općinskih izbora. Kako, po-

čem, zašto je moglo doći do toga da ti mladi oduševljeni ljudi nijesu mogli da izagju na srijedu pred gragjanstvom Dubrovačkim sa svojim programom, sa svojim srpstvom? Kako je to da smo ih gledali i da ih još gledamo u jednom redu sa Avoscani i družinom ispod talijanskih proglaša, još prilijepljenih i živih po gradskim uglovima?

Mi se krstimo u čudu — ali opeta pojмимо onaj prirodni zakon, kojemu niko i ništa ne izbježe, i kažemo: priroda se osvećuje. Da, priroda se osvećuje, jer da tako nije nebi sada toli razvikano liberalno i pravoslavno Dubrovačko srpstvo ležalo skućeno pod nogama ne dubrovačke već Dalmatinske autonomasčke birokracije, koja je ovdje u Dubrovniku ustanovila svoju filijalku i nameće mu svoju mržnju prema narodnom našem jeziku, i koja se sad razmeće po staroj i ako obnovljenoj Dubrovačkoj vijećnici na sablazan svakog Slavena.

Članovi drevnih Dubrovačkih porodica neće na sebi ljage, koja bi ih kompromitovala pred narodom, pak vidjesmo da odbjogoše ligu netom u vidješe kamo ona vodi.

Ali je srpstvo Dubrovačko imalo i drugih osuda: u samim njegovim radovima bilo je onih, koji bi se bili stidili da ih čovjek vidi da ga slijede sklizavom stazom, kojom se zaputilo.

Koja razlika, Bože dobri, od sve ove miserije, do hrvatske stranke, koja je izašla pred narod vedra i mirna čela i rekla mu: mi smo Dubrovčani, ali smo i Hrvati; mi hoćemo da zadobijemo našem gradu ono mjesto na Slavenskom Jugu koje ga ide; ne ćemo da luta, ne ćemo da bude zadnji u narodnom pokretu; Dubrovnik valja da se iskaže dostojan svoje prošlosti; Dubrovnik valja da prednjači.

Ovo je sve izviralo jasno iz svakog čina, iz svakog kreta hrvatske stranke. Hrvatska stranka istakla je čisto svoje načelo i nije ga krila ni plamću, ni gragjaninu, ni seljaku. Ona se prikazala na izbore sa čisto hrvatskim idejama; ona se nije bojala svjetlosti.

Na oči svega grada do blizu pet stotina birača iz grada i okolice došlo je da posvjedoči pred talijanskim i pred srpskim konsulima da ovo nije ni srpska ni talijanska zemlja. Naši vogje nijesu ih doveli; došli su sami, dovela ih je njihova mladež. Nijesu došli ni da viču živio Petar, ni živio Pavao; došli su da glasuju za predložene hrvatske stranke, i vikali su: živjela Hrvatska!

Za tri dana muke što im je bezdušna i bahata sila namećnula, nijesu klonuli duhom; ustrajali su; a kad bi se u večer sakupili u Čitaonicu na odmor, opet bi klicali: živjela Hrvatska!

I kad su čuli da su prividno pobijegjeni, sjetili su se i shvatili su zašto ih mnoge nijesu gospoda na općini htjeli pripoznati; shvatili su i nijesu se čudili nasilnoj i časovitoj pobjedi protivnika, ali su se čudili kako mogu stanovita gospoda igrati takvu ulogu, koje bi se oni poštteni seljaci bili stidili. Svaka sila za vremena: reklo im se; a oni poštteni ljudi opet su klicali: živjela Hrvatska!

U našoj narodnoj borbi bilo je sjajnih trenutaka još za doba nezaboravnih naših vogja Pavlinovića, Pucića i drugih. Vrli Župljani dodali su i oni zlatan jedan lanac onome vijencu, koje će napokon ovijenčati boljom budućnošću naš mučenički narod. — A „Srbi“?

Izborni pabirci.

U zadnjem broju našega lista podali smo našim štovanim čitateljima kratku sliku minulih općinskih izbora. Svekoliko opisat, kako smo bili odasvud zaokupljeni, nije nam bilo moguće. Cijenimo pak da nam ne treba upuštati se u kojekakva duga razlaganja, jer su same činjenice takve, da govore same po sebi. Jedno samo možemo ustvrditi, a to je da Dubrovnik nije još doživio onakvih sablazni, kakve su se zbile na 22, 23 i 24 prošlog mjeseca.

Da počnemo iz daljega, opazićemo kako, na općenito zaćugjenje, sve one dane koji su pretekli izbore, srpsku fukaru nije bilo čut gdje više i dere se obdan i obnoć po gradskim kćetm i ulicam; stvar što većma udara u oči, kad se čovjek sjeti svega onoga pakla i talambuke što su srpski plaćenici činili nazad četiri godine za cijela gotovo dva mjeseca predhodna gradskim izborim. Ovoga puta nasuprot od srpske strane sve kao mrtvo i pospano: jedina popijevka što kadikad odjekuje gradskim ulicam to je talijanaška: nella patria di Avoscani itd. Koji je razlog ovome? „Srbi“ jesu li sami zamukli ili ih je ko drugi zamuknuo? Ako ih je ko drugi zamuknuo ko bi bio taj strašić, pred kojim bi oni bili prisiljeni da sviju rep i umuknu? Odgovaramo: naša dična srbadija bila je prisiljena da zamukne, a to su joj naredili talijanaši u ime zajedničkih interesa!

Nije kud kamo: zahtjevi autonomasa bili su tvrdi, teški. Srbadija se otimala, previjala između gvozdenih njihovih kliješta, ali druge nije bilo, jer talijanaši zapri: ili ovako ili nikako! Za izbore radićemo skupa, ali da se srpsko ime ne spominje, da se srpski glas ne čuje u Dubrovniku! Vi s vašim srpstvom štetite posao; ako što ne dobijemo ističući „Dubrovčanstvo“, sa srpstvom zlo i naopako! Nećemo dakle da se srpstvo spominje nimalo ni vele, nećemo ga u popijevci, nećemo ga u proglasim. I tako je bilo. Složna braća izdala izborni proglas u oba jezika: Birači, elettori! U njemu se govori o svemu, ali o srpstvu ni za lijek. Naravno, puk bi se smutio, pak ih sasvim odbjegao. Ali zahtjevi talijanaša dopiru dotle, da su voljeli da se ne zna ni od kojeg odbora proglas potiče, samo da se riječ „srpski“ ne bi upotrebila, ter dok svak zna za srpsko-autonomasčku koaliciju, njezin proglas ne nosi potpis dotičnog „srpskog-autonomasčkog izbornog odbora“, kako je svaka razložitost zahtijevala, već naprosto: izborni odbor, comitato elettorale; tako da čovjek kad ne bi proglas u cjelini sa svim u njemu sadržanim neslaštinam pročitao, ne bi ni znao ko ga je u svijet turio.

Ovako dično uortaćeni, zazirući, dapače srameći se jedni drugijeh, stupiše složna braća na izbornu poprište, da boj biju proti hrvatskoj stranici. Ova složna, kompaktna, oduševljena, uvjerena da radi za pravicu i diku roda i grada, dočeka ih na biljezi. Borba se razvija osobito pri biranju trećeg tijela. Ovdje glasuje i bira puk, a hrvatskoj stranici glavno je da pokaže da je puk uza nju.

Naši Župljani opošttenili se. Jutrom na 22 svibnja osvanu pred istočnim gradskim vratima više od 500 njih. Pred njima su seoski glavari; pjevaju hrvatske pjesme. Iza njih vuče se nedogledna povorka kćija; u njima se nalaze stari,

Na pločani ih dočekiva povorka naših iz grada i Gruzija. Jedni pozdravljaju druge s poklikom: Živjela Hrvatska! pa se grle i rukuju. Sva ta sila ulazi u grad, uzimlje mjesto pred općinom; protivnici trepte, skrivaju se.

U osam sati zatvaraju se općinska vrata i počinje biranje općinskog povjerenstva. Čita se prvo ime, drugo, treće. Na prvo naše načelnik Gondola počinje da prigovara, odmeće, i to sve raste, dok nasuprot svaki protivnički glas vrijedi, svaka je punomoćnica dobra. Uzalud se sa strane zabavlja da je taj umro, ili da ga u dvorani nema: on se osorno dere, maha, zavija očima. Ni jedna gotovo naša punomoćnica ne vrijedi za načelnika, dok i same seoske glavare odbacuje kao nepoznate. Jednom isti njihov skutonoša Ivo Spiletak, rečen Gagre, zapitan pozna li jednog birača, odgovori da ga pozna, da je on taj. A načelnik njemu: ako ga ti poznaš, ne poznaj ga ja! Uzalud bi pitao načelnika, što on navodi kao uzrok za što odbacuje punomoći, jer on sam ne zna. Gluposti što su se ovom prigodom čule sa načelnikove stolice ne dadu se pojmiti. Kao primjer neka samo neki služe. Dolaze neke punomoćnice napravljene u Trebinju, a on ih odbija jer da nijesu vidimirane od austrijskoga konsula (sic!) u Trebinju (!). „Što govorite?“ pita ga začugjen pravnik Čingrija. A on se na nj dereći. — Jeli dakle Trebinje *estero*, ili nije? Dvoranom se ori smijeh. Tada, valja da ga je kojigod od doušnika na izrečenu bedastoću upozorio, pa da popravi reče: potpis kotarskog prestojnika nije potvrđen od dva svjedoka! Opet smijeh i prosvjedovanje u dvorani. Silan broj punomoćnica odbija se, jer Bilježnik u ovjerovljenju križa ili potpisa veli da ih osobno ne pozna. Načelnik čita samo te *dvije riječi*, i odbacuje punomoćnice. Uzalud se s naše strane traži, da čita *naprijed*, gdje Bilježnik kaže da mu je identičnost osobe potvrđena od dva poznata svjedoka; on neće da što čuje, već maše rukama, viče i pozivlje vlad. povjerenika da drži red, i ako to nije potreba jer je sve mirno. Za tim ih rpu odbaca, jer da nije navedeno prebivalište mandatarā; zatim nalazi da je koje slovo zlo napisano itd. itd. Nezadovoljstvo u narodu raste, protestiranje vlad. povjerenika i naroda biva sve češće, i naše stoji silno truda da narod umire. Hoće li načelnik da koju našu punomoć primi, njegovi na ljevici prigovaraju, i ne dadu mu. Imena se čitaju neobičnom brzinom, tako da i oni koji su u dvorani, ne mogu na vrijeme da se odazovu, a kamo li oni koji su na stepenicama. Za to svaki čas prijavljuje se kogod, koji je bio tren prije pročitan, pa ako je sa žutom (protivničkom) ceduljom, toga načelnik prima i još mu zahvaljuje; ako je naš, odbija ga; i tako naravno mnoštvo naših birača nije moglo da glasuje, jer se je za komisiju samo jedna listina čitala. Ogorčenje raste.

Na općinskim vratima stoji žandarmarija i općinski komesar. Niko od naših ne smije unutra, ne bi smio niko ni od njihovih. Ali na jednom nastaje graja pred vratima. Miše Bego i Ivo Goga, dva vrlo župljanina, vidješe da je Pavo Bakara, protivnički birač, slobodno uljegao, dok se njima ne dopušta da roditeljima komad kruha ponesu. „Na dvor s njime, ili ćemo mi svi unutra!“ kliče naš narod pred vratima. Bakara neće da izađe, narod sve više pritišće, i žandarmarija Bakaru izagna. Za ovoga znamo; nu, kako je on uljegao, ko nam jamči da nijesu i drugi ulazili?

Odbijanje naših glasova sve više raste, narod se uzvrpoljio, Gondola napada, psuje; birači mu okreću legja, čuje se prigovora i žešćih. Onda za čas zamukne, da i opet odbija, psuje i dere se. Odbaca jednog, jer da je umro. „Kako sam umro, kad sam ovdje živ?!“ odgovori mu onaj. Svejedno ga odbija. Drugomu kaže: „tebe zovu nadimеном Lasilo“ (a u listini toga nema). I tebe zovu Šiško! odgovara mu birač. Svejedno odbija se. Na jednom čuje se glas: Ovdje vlada samosilje jednog čovjeka! Hajdemo ča! — Narod se uzvitlao, nastaje pobuna i buka u dvorani i po prohodima, naši hoće da izlaze. Ali ih opet drugi zastavljaju, uz poklik: Izgubićemo! natrag! Živjela Hrvatska!, i tako se vraćaju. Dvorana u taj tren bila je opustjela. Gondola i družina bili su gošpodari situacije. Glasovanje se nastavlja. Cedulje se i naprijed predavaju na stol, *bez ikakve kon-*

trole i formalnosti, kako i do tada, samo što se žute meću na jednu hrpu, ljubičaste na drugu. Nema ni žare da ih u nju metneš. Ljubičaste (naše) na vrlo su tankoj hartiji, vjetar bi ih lako mogao odpuhati, a da ih onako punom šakom zagradiš, bi ih, brate, stotinu zahvatio!

U kasnu noć još traje glasovanje. Naš je narod iznemogao, na samoj je vodi čitav dan, nu se ipak postojano i junački drži i glasuje. Dok se naši birači tako more, njihovi piruju. Sve sobe ureda su za njih, a i ona mjesnog školskog Vijeća. Negdje iza deset prestaje glasovanje. Po našim bilješkama, što smo držali imamo većinu od 41 glas, premda su nam preko 120 glasova odbili, a barem 60 neprimili, jer su pri čitanju listina naši kasno pristupili, pa ih načelnik ne htio primiti, dok je svaki njihov primljen. Isti nam protivnici priznaju da smo pobijedili, pokunjeni su. Počinju se brojiti cedulje, kad tamo, gle čuda! nalazi se 16 više njihovih nego naših! Toni Puljesi izlazi na prozor, i podvikne: Živio Fr. Gondola! Slab odjek, a silan žvižduk. Izlaze naši iz Općine s Dr. Čingrijom na čelu. Dočekuje ih silno mnoštvo naroda kličući: Živjela Hrvatska! Sve plešće, kliče i kreće put Čitaonice. Tamo Dr. Čingrija držao kratak govor, obrazloživši kako se s hrvatskim biračima postupalo, i kako sutra treba očekivat isto. „Mjesto jednog Gondole, reče, imaćemo ih pet; s toga, ti narode, odluči hoćemo li sutra u borbu.“ A narod jednoglasno: „Hoćemo, pa makar mjesec dana trajalo! Živjela Hrvatska!“

Što se tiče ovog glasovanja, osvem gore navedenih i drugih nebrojenih zloporaba, istaknut nam je još jednu nezakonitost počinjenu od protivne strane, to jest da je načelnik nezakonito pridržao punomoćnice, čiji glas bješe odbacio; što nam je otelo poslije pri izboru vijećnika 29 glasova.

* * *

Dočepavši se srbo-talijani na ovako sramotni način izbornog povjerenstva, spravljaju se da sutra dan pri izboru vijećnika gora nasilja počine. Već smo prošli put rekli koje i kakve osobe sačinjavahu izorno povjerenstvo: čeljad, u kojoj ne znaš da li je veće neznanje ili bezobrazluk. Od njih si se mogao svemu nadati.

Megjutim preko noći dogagja se u taboru srpsko-talijanaškom znameniti preokret, koji njihovu himbenu i podlu čud još bolje pokazuje. Dva dni prije izbora bješe družba u svome klasičnom proglasu iznijela debelim slovima kao jednog od predloženih vijećnika za treće izorno tijelo Frana Baruna Gondolu. Nu preko noći vidjevši Baruna da je izorno povjerenstvo izašlo u njihovu smislu, ter računajući unaprijed na sigurnu pobjedu pri sutrašnjem izboru vijećnika, *povlači se* iz trećeg tijela i stavlja se kao *jedan od kandidata za drugo tijelo*, te mi jutrom rano dne 23 svibnja vidimo po gradu priljepljene nove preinačene imenice srpsko-talijanaških predloženika. Bez sumnje drugo je tijelo za njih najsigurnije, pa u slučaju da bi starija vlast radi nezakonitosti i izbornog nasilja, koje on opet sa svojim komandarskim povjerenstvom kani sutradan počinuti, uništila izbor trećeg tijela, on, kao jedan od predloženika za treće tijelo, mogao bi se naći izbačen, pa s bogom načelnistvo! Računa Gondola dobro na sve to, pa veli: hajdemo mi u drugo tijelo, tu smo najsigurniji, dogodilo se od trećeg tijela što god se dogodi! Megjutim učinimo sutra u trećem tijelu vraga i njegova oca, odbacaćemo, lupaćemo na desnu i na lijevu, činićemo što god nam je drago: svakako je dobro nemat Hrvata na općini ako će još i za godinu dana!

I što „barun“ sa svojom družbom naumi, to sutra dan izvrši. Izbori vijećnika za treće tijelo, kako dobro kaže izborni hrvatski odbor u svome proglasu, ne mogu se ni nazvat izbori, pokle nijesu nego gorka poruga svakog izbornog prava, reda i zakona. — Po § 26 izbornog pravilnika, izorno povjerenstvo dužno je da zabilježi u zapisnik glasovanja ime svakog pojedinog birača, čiji glas odbije, i tako isto imena po njemu predloženih vijećnika.

Toga propisa izorno povjerenstvo nije se držalo. Načelnik slao svakog odbijenog hrvatskog birača da se tuži starijoj vlasti, ali u onome nevigjenom izbornom kaosu nije bilo moguće da svaki odbijeni hrvatski birač bude uzet na zapisnik, tako da dok

po bilješkama od nas učinjenim proizlazi stalno da je bio odbijen dvjesto i jedan naš glas, iz izbornog zapisnika dade se konstatovati da ih je bilo odbijeno nešto manje, biva 158. U istom zapisniku pri-neseni su takogjer razlozi, s kojih ih je povjerenstvo odbijalo. — Da govorimo najprvo o punomoćnicama. Dvadeset i četiri naše punomoćnice odbijene su radi zanižavanja istovjetnosti punomoćnika, premda je ta istovjetnost potvrđena od svih nazočnih osoba i seoskih glavara. Petnaest ih je odbijeno radi razlikosti stana punomoćitelja, dočim su njihovi, bez obzira na to, primani, kao n. pr. Vu-letić Ivo nastanjen na Hvaru, Šterle Joze nast. u Sapljetu, Koprivica Ivo nast. u Konavlima itd. Sada ih je odbijeno, jer da nemadu uredovnog pečata, a kad su istim opskrbljene, onda je zanižavanje istovjetnosti punomoćnika, kako n. pr. Upravi crkve bl. Gospe u Postranju; trideset ih je odbijeno, jer da potpisani svjedoci nijesu naznačeni kao svjedoci istovjetnosti, premda ek. bilježnik u svojoj svjedodžbi tvrdi da mu je istovjetnost punomoćiteljica bila zasvjedočena na istijem punomoćnicama potpisanim; šest ih je odbačeno dijelom zato što nijesu učinjene u Trebinju, pokle da nemadu sučeva potpisa; dijelom da nemadu dotičnog punomoćja, dok su to bili osobni glasovi, na koje je dotični župnik imao pravo; pedeset i jedna punomoćnica odbijena je radi različitih razloga, a ti su razlogi ovakovi: Račić Ilija odbijen je jer da je u Americi, i ako je on pasaportom dokazao da se je povratio nazad 15 dana; Antun Stražićić kao punomoćnik odbačen jer da na Mljetu ima nekoliko Antuna Stražićića; Barzović Ivo takogjer, jer da je rekao da nema nego 40 godina, dočim u listini piše da ih ima 70 (!?); Miloslavić Silvo pok. Miha odbačen, jer da listina donosi *Mihov*, što nije istina; Kovač, našli su da je u punomoćnici upisano *Korač*; Majstorović Vicko po listini nalazi se u Dubrovniku, a oni da nije, nego iz Šumeta. Šodrnja Luka odbijen jer da je već glasovao kao punomoćnik, a nije nego u ime svoje; Grbić Marin pok. Vlahu odbačen jer da je on *nezakoniti sin* pok. Vlahu Grbića; Račić Ivo p. Bara, jer da je upisano da je umro, a tamo živ i zdrav; za taj isti razlog odbačeni su mnogi drugi; devet ih je odbijeno jer da nije ista osoba, pa bilo upisano pok. oca ili sin toga i toga; drugi, jer da su glasovali dva puta, što nije istina. Miletić Ivo i Grbić Ivo odbačeni jer da prvi nije iz Brašine nego iz Makoša, drugi da je iz Čibače, a ne iz Čelopeka; Štakula Rado jer da nije iz Brgata Gornjega nego iz Donjega; drugim se kaže da nemogu glasovati, jer da onaj koji je sastavio listine nije ih poznavao; Miloslavić Vicko odbačen, jer da ima pridjev *„Orić“*; Vojvodić Stijepo jer da je rekao da mu je 70 god. a ne 90 kako u listini itd. ko bi sve nabrojio. — Prelazeć na osobne glasove nalazimo da ih je odbačeno 23 premda čeljad poznata od Općine i od svih odličnih prisutnih i seoskih glavara. Prigodom jednog hrv. glasa vladin povjerenik opaža da je valjan, a Bakara njemu: Kad sam jedanput rekao da ne valja, ne valja! Ivu Martiniću načelnik opaža da se on ne zove tako nego Martinović, pa ga pozivlje da dokaže protivno. Martinić brže bolje donosi sve isprave prepuštane mu od Poglavarstva i same Općine; ali načelnik, kad ih je donio, ne vjeruje, te kaže: nije istina, ti se tako ne zoveš!

Ovako se postupalo s našijem biračima, a s njihovijem? — Što se tiče punomoćnica sve su prošle kao valjane; na razlikost prebivališta punomoćitelja nije se gledalo; gestaldi nekih bratovština glasovali su i bez biskupove potvrde; za njih su glasovali punomoćnicama žene koje imadu muža, (a tjeih ima dosta); dapače na ime nekih žena glasovali su i krivi muževi, kao n. p. za Katu Kraljić iz grada, nekakav Johan Kraljić iz Gruža; neki njihovi kao n. pr. Frano Bibica i Mato Jarak glasovali su punomoćnicama do tri puta; za njih je glasovao i *pokojni* Dum Luka Pavlović i *pokojna* Gjiva Reljić; njihove su *prokure* valjale i ako nijesu bile učinjene na ime svih sudbeno proglašanih nasljednika itd. Što se pak tiče osobnog glasovanja, svi su njihovi bili poznati, nije se gledalo da li je kome otac umro ili je živ, jeli nastanjen u *Kuparima* ili u *Brašini* (!), jeli podanik turski ili austrijski, jeli mahnit ili u svojoj svijesti; tako da odbivši od ukupnog broja njihovih glasova

va one osobe koji apsolutno nijesu mogle glasovati, broj se njihovih snizuje najmanje za 25, to računajući samo po onome što je uslijed odlučnog prosvjeda vlad. povjerenika prineseno u izb. zapisnik.

Proti svim ovim nečuvenim izbornim nasiljima i zloporabama naša stranka već je podnijela preko općine utok na Vis. Zadarsku Vladu, tražeći na temelju svestranog obrazloženja:

I. Da budu pripoznati kao zakonito podati i valjani glasovi slijedećih birača III. izbornog tijela za Izbor Vijeća Općine Dubrovačke, koje povredom zakona izorno povjerenstvo nije metnulo u imenik o glasovanju, to jest: (slijede imena birača od 1 do 158).

II. Da budu pripoznati i proglašeni nezakonitim i nevaljanim glasovi slijedećih birača uvršteni u imenik glasovanja istog III. izbornog tijela, to jest: (slijede imena od 1 do 25).

III. Da bude pripoznato da u izboru III. izbornog tijela za Vijeće Općine Dubrovačke nadpolovičnu većinu glasova nijesu dobili oni koje je izorno povjerenstvo proglasilo biranim, nego: (slijede imena naših 12 vijećnika).

IV. Da radi toga ovi posljedni po propisu § 29 tačka I Izbornog Pravilnika za općinske izbore Kraljevine Dalmacije imaju se smatrati biranim u III izbornom tijelu kao vijećnici za novo opć. vijeće, na mjesto gori navedenih nezakonito proglašanih; *podregjeno* paka traži se

V. Da kad bi visoko c. k. Namjesništvo uništilo izbore III. tijela i odredilo nove, da tada bude Općina Dubrovačka raspuštena, i poslan vladin povjerenik, da istom privremeno upravlja, dok nove izbore izvede.

Ova zadnja tražba ovako je u utoku obrazložena: „U slučaju gdje su, kako u našem, počinjena bezakonja tako flagrante naravi, očitom namjerom da se sadašnja općinska uprava uzdrži u rukama srpsko-talijanaške koalicije, što bi vrijedilo da se izbore *unište*, kad opet isti onaj načelnik, koji je sudjelovao u svim počinjenim nezakonitostima došao bi ponovno da nove izbore ravna i ponovio staru igru, kojoj na žalost svi bijasmo svjedoci. Uništenje pod takovim okolnostima bilo bi ironija, kojom ne bi se postiglo drugo, neg jače izobijestili i osokolili oni isti elementi, koji su prva bezakonja počinili i obodriilo ih na nove gore nepravde. Za to u slučaju da bi Visoka Vlada izbore uništila, ako hoće da osbiljno postupa, treba da istodobno stavi se u dogovor sa Vis. Zemaljskim Odborom, i općinu Dubrovačku raspusti, te pošalje svoga povjerenika da zauzme upravu iste, i nove izbore izvede.

Tim više mislimo da se može to zahtijevati u koliko naš izborni odbor, znajući po iskustvu s klijem ima posla, te predvigajući da će se dogoditi što slična onomu što se dogodilo, obratio se na visoko Namjesništvo u svrhu da naredi, da bude za izbore odregjeno mjesto prostranije od općinske dvorane. Taj zahtjev nije bio uslišen; ali istodobno, kako svjedoči izvorna odluka 21. Maja t. g. Br. 6777 pod N.) bi mu javljeno da će biti poduzete potrebite mjere da sloboda izbora bude zajamčena. Neka Visoka Vlada sad vidi u kome suglasju stoji takovo obećanje sa zatiranjem *in massa* naših glasova koje je na biralištu slijedilo! Općinski naši izbori u prošlosti vogjeni su svegjer nepristrano, duševno i ozbiljno, tako da bi mogli služiti kao uzor u svakom pogledu.

Ovo je prvi put da se u Dubrovniku šta slična zgagja. Cinizam kojijem su se gazila izborna prava naših gragjana; poruge kojijem su se birači naše stranke izazivali, to su neki unikum, koje ljudi što su u prošlosti upravljali općinom Dubrovačkom nijesu mogli ni pojmiti. I uprav je za čudo da za duga tri dana muka, izaziva, psavaka i uvrijeda na koje su naši birači bili izloženi nije se šta ozbiljna dogodilo. Stara dubrovačka skladnost i uljudnost još je ovaj put pobijedila, ali niko ne bi mogao jamčiti da kad bi se šta slična ponovilo, svako ustrpjenstvo nebi došlo na manje, te bi postali pozorištem teških prizora, od kojih ufamo da će nas Bog sačuvati.“

Coup d' Etat u Srbiji.

Pod ovim naslovom glasoviti engleski svjetski list „Times“ u broju 22 ovog mjeseca do-

nosi uvodni članak, koji vrijedno je da u prijevodu prikazemo našim čitateljima:

„Navrći zapadne ustanove na polu-iztočne narode prouzrokovalo je u Srbiji nekakav zanimivi hybrid koji se može označiti: Parlamentarna Vlada ublažena od Coups d' Etat. Nije lasno slijediti jednoga za drugim ove *Coups d' Etat*, kojim razkralj Milan i njegov vrijedni sin gledaju da se svaki čas izvuku iz škripca, niti je lasno označiti tačno zadnjega, koji se zbilo ovih dana. Kralj Aleksandar upravio je svome vjernom puku proglas, kojim ukida ustav god. 1888, a povraća onaj od god. 1869. Proglas je zaodjeven onim visokim i čovjekoljubnim čuvstvima, kojim se vladari svegi izrazuju, kad ukidaju ustave. Ima jošter i ukaz, kojim kralj obustavlja megju drugim zakonima, i onaj te se odnosi na štampu. Brza ostavka Ministarstva i brzo imenovanje novoga pokazuju da g. Nikolajević i njegovi sudrugovi sudjelovahu kralju. Vjerojatno je da Ministri biće mnogo olakočeni u teretu odgovornosti od Nikole Kristića, imenovanog Presjednika Državnog Vijeća, er znamo od mnogo vremena da on odlučan čovjek bio je svegi desna ruka kralja Milana, kad se radilo o odrješitim udarcima. To su vam fakti. Kako ih raztumačiti? Prije svega niko nije tako naivan da promisli da ovoj pojavi bilo je uzrokom jedno dijete koje se nalazi na srpskom prijestolju i komu još nije 18 godina. Kralj Milan — taj Kerub visokog leta — umiješao se i ovaj put u svoje stvari i one svoga mjesta. Nema tomu godina dana da po njegovu nadahnuću Kralj Aleksandar navijestio je iznebušenom svijetu kako je otpremio svoje Regente. Zatim taj Kerub držao se naumice u potaji, sasvim da njegovu nazočnost objavljuvahu električna drhtanja u političkoj atmosferi. Radikalna štampa, na primjer, sipala je tu skoro punu pregršt uvijeda na Kralja Milana, a nije mogla bit pedepsana, er jedan absurdni ustav daje potpunu slobodu štampi, i ne zapovijeda da se ikoga štuje osim kraljeve osobe. Da predobije tu malu zapreku Obrenović otac zapovjeda Obrenoviću sinu da izda ukaz, kojim je Obrenović otac opet podignut na čast Vladaoca, i tad započinju parnice proti štampi. Nu osnova postaje nekorisna, kad jedan smion sud usuguje se proglasiti ukaz neustavnim. Nato se lako odgovara: „toliko gore za Ustav“ i Ustav bi ukinut. Po onome od god. 1869 sloboda štampe jest milost, povelja Kralja, koji je može dokinuti kad hoće; po tome ustavu trećina zastupnika Skupštine imenovana je od kralja, dočim pod onim sad ukinutim svi su bili birani. Izborna sloboda pod onim god. 1869 ograničena je; neograničena pod drugim.

Cilj i poglavita težnja sadašnjeg „Coup d' Etat“ ima biti da pridusi i uništi moć radikalaca, okrutnih neprijatelja kralja Milana. Nu nema sumnje da lukavom vladaru jesu na unu njegovi privatni interesi. Svaki put kad je Kralj Milan pretrgno svoj razmetni život u Parizu, da se umješa u gadnu političku igru Srbije, *znuk je bio da mu je ponestalo novaca*. Nema razloga da se drži da nije ista stvar i sada. Ali razumije se, da mu ima biti ugodno rugati se u isto doba sa svojim političkim neprijateljima. Gosp. Kristić jest naprednjak, jedan od malo ih, koga radikalna bujica nije još zanjela. Kralj Milan bio je svegi posljednjih godina revan pristaša iste stranke. Radikalci koji sačinjavaju devet desetina izborništva, jesu vatreni pristaše Rusije, dočim Naprednjaci strančare za Austriju. Ali po načinu mišljenja srpskih političara, izvanjske simpatije dvaju stranaka manje su važne od njihove unutrašnje politike. Oni vrijedni Radikalci došli su do uvjerenja da za vladanje ne služi ni poreza ni vojnika. Čudnovate naivnosti u toj teoriji! Kralj Milan tome ne vjeruje, tim više što možda radi toga, misli da je popularan u vojsci: a ne vjeruje ni to da se može proći bez poreza koji sačinjavu civilnu listu njemu i njegovu sinu. Suviše vidi on da pobjeda Radikalaca dovela bi do republike, i to do republike bankrotom upropašćene. Radikalci koketuju sad s Rusijom i s Knezom Karagorgjevićem, paček jedna izmišljena urota otkrivena, služila je lažljivom izlikom sadašnjemu „Cop d' Etat.“ Stalno je da načela i postupanje Radikalaca jesu protu-monarhična, recimo bolje anarhična.

Kralj Milan nije bio skrupulozan u svom dje-

lovanju, i drzovitom je rukom dirnuo u svetinju Srpskog Ustava. Sumljivo je ono što ga vodi, a njegov upliv nije bio igda dobitvoran njegovoj otačbini. Ipak, i ako je on sve drugo a ne izgledan suprug ili izgledan vladar, treba priznati da on ima u glavi daleku ideju kako treba vladati sa Srbima. Već znamo da ovi nemaju ni pojma kako treba da samim sobom vladaju. Srpsko društvo fakično je i iskvareno svrha na dno, a vlast je u rukama jednog ludog izborništva, koje ne zna ni za prva počela jednog self-government. Seoski birači osobito, čeljad malo manje nego varvarska, srestvo su i žrtva smutljivaca bez ikakvog moralnog načela. Činjenica da devet desetina birača ki-vni su neprijatelji kuće Obrenovića, stvara veoma ozbiljni položaj sad kad i prilika jednog ustava, ako i lažljivog, bila je ukinuta. S jedne strane imamo Kralja opkoljena od šake bezdušnih političara, i vojsku; s druge mnoštvo bedastih buntovnih seljana, koji okusiše grozničave naslade ustavne vlade, onakove kakva se dade pojmiti u Istoku. Preko granica pak dvije gorostasne države koje sumnjivim okom vrebaju, koja će od dvaju stranaka pobjediti, ili podleći. Stalno sadašnja srpska kriza jest za čas samo lokalne važnosti, ali je trudno reći kad će prestati bit taka, i kad će razbuditi uspravano Istočno pitanje.

Naši Dopisi.

Iz Pljesnavca na 29 maja.

Hoćemo njega ter njega, našega krasnog Magzana Ližizadnjića, i nikoga drugoga! Mogu zli jezici govorit koliko im je drago, kako je on upravljao svojom vlastinom tako lijepo da mu je sva ispuhala ispod ruka; pa kako je u tomu slabog jamstva, da će bolje upravljat našijem imanjem. Ne vrijede ni prebijene pare i sve ostale neslane priče, što se odasvud prosuše o njegovoj skrajnoj ludosti, o nikakvoj nauci, o neizmijernoj i posve djetinskoj taštini. Budi da je, kô što zbilja nije, po tvrdom mnijenju svijeh nas mudrijeh Pljesnavaca — ali budi da je, priznajmo to samo za koji trenutak — malo odviše tupe glave, pa, ako hoćete, i uskog razuma, — ne opominje li nas baš sveto pismo, da dalje idu ljudi niskog duha, no svi na glasu mudraci ovoga svijeta? Pa, gledajući stvar s druge strane, i ako doduše nije nikad ništa učio, što bi, molimo vas, to htjelo rijet, kad se, na zamjenu, može najbolje izvesti njegovo duboko poćitanje prama nauci iz bogate biblioteke, gdje on čuva rijetkom pomnjom svakovrsne najnovije a sjajno vezane knjige, te ih kaže još netaknute i uprav u djevičanskom stanju svojim začugjenim gostima? Taština, mili Bože! taština: što je na svrhu taština? Ništa drugo, do mali vjetric, koji diže u vis napuhane mjehire. Puštajmo dakle mi dobri Pljesnavci, da se naš ljubljani Ližizadnjić uvijek bani u neke osobite dane pod baldakinom, kao nekad dosjetljivi vladar otoka Baraktarije. Ako je to komu trn u oku, gore njemu! Što je nama za to, e kad ga lerići od puta i proste ženice vide posve ozbiljna u tako ozbiljnom poslu, stanu megju sobom rugat se i žuborit: „Nū pogledaj mu malo žilavijeh rukā i širokijeh plećī! Nijedan bastah ne bi lakše do njega mogao podignut ogromnu vreću mūke; a nijedna mazga nebi zanago bila u stanju da bolje od njega ponese uz dugački i strmi put najteže breme drvā. A kakva mu je glava, izjeli ga vuci! rekō bi da uprav naliči kakvoj velikoj tikvi lube-njaćī!“ — Ali ima i druge rabote. Vele neki pasiji ljudi da pošto otrag tri godine ga postavismo zapostatom na našu najbolju baštinu, poarčio nam je nekoliko novca, a nije ništa, uprav ništa učinio što bi nam moglo biti od ozbiljne koristi; a to sve iz samog jogunluka i neznanja, jer ne dopušta ikomu, da što dobra uradi, a on sam, potom mu nije prilika da udara nogama, ili da se klanja i liže, ne zna više ni bēknuti, ni krenut se. No, ko bi se obzirao na ovake sitnarije? koji bi ih dobri Pljesnavac mogō vjerovat tek i za jedan čas? Naš Mazgan ne zna? Naš Mazgan nije ništa učinio, niti drugijem dopustio da rade?! — Mili Bože! ako zbilja nije ništa učinio niti drugijem dopustio da rade ljucki, kō što baš i nije, bilo mu je i nevolja. Kako bi inače, pitamo mi, u sred treske i buke svoga i tugijega rada, mogao

bijedni i valjatni čovjek imati dovoljnog mira, da u svojoj prôdujoj glavurini izmisli sve one lijepe osnove, kojijem će nas usrećiti, a to bez najmanje dvojbe, početkom dohodnog dvadesetog vijeka, pod samim uvjetom da ostane dotle neprekidno kao zapostat naše baštine? A i ostaće, Bogu hvala! Zar ne znate kako su kod nas svršili zadnji izbori? Svi krvnici našega sokola; sve crne vrane što na njega mrze bijahu se urotile suprot njemu, i došle pune gnjeva i bijesnula da ga svrgnu. Tu se desio i nekakav Ulema, da nam štije knjige singjelice, gdje su napisana izborna pravila. Ali sve zama! Ko nije vidio našega Mazgana u sred žestoke borbe, ne može pojmiti ni stôti dio njegovijeh rijetkijeh i izvanrednijeh vrline. On se grohotom nasmiya na knjige, i na svoje bezobrazne suparnike; pa zaklopi oči, zabreca gromovitim glasom, te stane mahati nogama bez obzira. Što da vam kažem? Svi protivnici iščežuše kao dim. Ulema sav zadrhta, prestane čekat...; knjige singjelice poletješe, ne zna se kud; a na svrhu održasmo sjajnu pobjedu, i sačuvasmo naš svijetli obraz! Nije šala! Evo, sad nagjosmo čovjeka koga smo čekali odavna, i koga trebovasmo, e je on vjerni izraz našijeh visokijeh misli, našijeh plemenitijeh osjećanja, i našijeh skladnijeh običaja. Ozgara i ozdo, on je naša prava slika i prilika! — Znamo dobro da je za sad kod vas sve drugčije; ali ko zna? ustrpite se malo; s vremenom ćete i vi, Dubrovčani, doprijeti do sadašnjeg lijepog znanja: vidjećete jasno ko sunsunce što bijedni Pontije Pilato nije ni kao mogao razabrat; i kod vas će se na svrhu razviti spasonosne mlagjahne silice, pa se možda i za vas čuva u dalekoj budućnosti štogod slična našem nedostizivomu i do vijeka počitanomu Mazganu Lizizadnjiću.

Brzjav. — Zagreb. Hrvatskomu banu povjeren sastav magjarskog kabineta.

Gradska Kronika.

Neke primjedbe izboru I. tijela. — Kako je poznato pri glasovanju I. tijela naša stranka podala je sama 79 glasova, proti 109 srpsko-talijanaških. Kad se pomisli na sve one elemente što no protivnicim stvoriše većinu od samih 30 glasova, naša stranka treba da za se izvede veoma utješljivih posljedaka. I zbilja osamdeset birača što za nas glasovahu jesu prestavnici jedne stranke, jedne ideje; dok u protivnom taboru što vidimo? Vidimo pomiješane „srbe“, autonomaše, talijane, nijemce, magjare, vojničke činovnike i t. d.: „Omne genus musicorum“; čeljad bez ikakva načela, bez ikakve zastave. Ako se suviše pomisli na neizmerna silovanja što oni uložiše dovodeći iz odra hrome, kapi udarene i ulozima bolesne, čineći doći iz daleka sve koji pravo glasa imaju, čak iz Missisipi; zadržavajući trgovačke kapetane podvržene njihovoj zapovijedi, i ostalo; možemo im srazlogom reći: prividna je vaša pobjeda, a budućnost je naša! Nećemo se pak osvrutati ne nezakonitost njekih glasova, kao što je onaj vojničkog ljekarnika Hlatki, koji je već od mjesec dana dignut sa službe u gradu, i premješten drugovdje; niti na glas poštarskog činovnika Hoppe, za isti razlog; kako što i onaj pošt. činovnika Müller-a, koji u vojnoj službi ne može pripustiti punomoćnicu; niti na glas gosp. Mata pl. Natali, koji je glasovao proti izričnoj volji svoje supruge, potaknut na to od načelnika. — Iz svega ovoga okušasmo pravu nasladu, te možemo pitati srbo-talijane: Zar je Vlada nas pomogla? — Nimalo. A to izlazi još bistrije kad se pomisli da neki činovnici i neki gimnazijski profesori, koji su po naravi plašljivi, i koji su prije za hrvatsku stranku običavali glasovati, i nasijem se ljudima preporučati, prigodom zadnjih izbora pometnuli su svaki strah i glasovali su za srbo-talijane; dapače su junački druge nukovali da s njima glasuju. Nek nam „Dubrovnik“ ne dolazi s običnim bedastocam, da je naša stranka, stranka *forestijeh!* Nek promotri malo i uvjerice se da kad Illich-i, Persicalli, Benvenuti i dr. ne bi bili predali *dvije trećine* glasova u prvome tijelu, bijedni „Srbi“ bili se našli jako nase, niti

bi se s hrvatskom strankom mogli takmiti. — Obzirom na svećenike istaknut nam je sa zadovoljstvo da je u prvom tijelu glasovala za srbotalijane poznata „triplice“: Broilli — Fizzovich — Tomašević, i niko drugi; ovaj zadnji dapače, radi velikoga svoga znanja, bio je od družbe nošen kao jedan od vijećnika.

— *Neki glasovi.* Srbo-talijani raznose po gradu kao da bi Frano Gondola bio primio iz Zadra od visokopoloženih osoba iz vladinih krugova brzojavne čestitke za svoj čestiti izbor za načelnika. Mi u te glasove ne vjerujemo, pokle kad bi bilo istina trebalo bi se pitati: ubinam gentium sumus? — Stalni smo da su to obične talijanaške *bufonade*.

Diskoras na Poljani.

Ivo. — Para li ti se da su aveliskani?
Vlaho. — Ja bi reko i zasramljeni.
Ivo. — Nijesam persuad da su kapači zasramit se.
Vlaho. — Drugijem riječima hoćeš rijet da su izgubili sram ljuski i strah božji.
Ivo. — Appunto.
Vlaho. — Ne ću ti kontrestat, ma svakako hi nije čut, a spominješ li se što je bilo nazad 4 godišta?
Ivo. — Nijesu vele kontenti, ne. A kako ćeš i da budu? izgnusili su se do oči, a infine za što: Srbi da stavu maloga Iva na komunu, i da se furda plaćena njihovim dinarom krivi: „viva il gabinetto di lettura!“ Autonomaši da ringaju svoj jezik, jedini nota bene koji poznadu, i da dadu okažijoni Savici da piše o srskom primorju i čistom srskom vitoriji.
Vlaho. — Ta ti je dobra; ma reci mi u koju bi kategoriju stavio Frana Gondulu.
Ivo. — I vrag više zna da je on nešto treće, i po momu pareru on je jedini koji nema što žaliti u ovomu poslu.
Vlaho. — Ritenjaš li to per la sua ambizione za bit potestat?
Ivo. — Oltre l'ambizione, bit potestat è un fatto, ed ogni fatto ima svoje consequence.
Vlaho. — Gjak smo na Gonduli, reci mi što ti se para od one ovacijoni.
Ivo. — Kakve ovacijoni?
Vlaho. — Što, oli nijesi vidio što su mu učinili u Subotu kad je finula eleccijon?
Ivo. — Niti sam vidio, niti sam čuo.
Vlaho. — Peccato, baš je meritato ne večerat za vigjet. Kad je finulo gospodar Frano istrčao ti je kako furija iz komune, pa se fermio ispred vrata, da ga gospoda dogju akumpanjavat, a jadnik videći da nema nikoga nego sam Gjuraš i Čuković s klobukom u ruci, risolvo se uputiti s njima samijem, e con una trentina di turba pagata, i tako su ti trionfali i otišli najprije u Gabinet pa onda u Štionicu. Govoru da ga je u Gabinetu pozdravila Vere con un discorso italiano, a u Štionići Pop Jovo in pretto serbo.
Ivo. — Zo mi je da nijesam bio, ma del resto mogu se imaginat kako su bili.
Vlaho. — Grehota da čovjek nije mogo bit svukudar, perchè hi se moglo čut i vigjet delle belle.
Ivo. — Što govoriš per esempio od komisioni III. korpa.
Vlaho. — Brillava per la gran intelligenza.
Ivo. — Diffatti su bili svi stupendi, ma il più stupendo bio ti je Božo Bačić kad bi lupnuo pesti po tavolinu i reko la sacramentale „non accetto.“
Ivo. — Činiš krivo Bakari, kad tako govoriš, oli si zaboravio s kojom bi prosopopeom potego: io mi associo agli altri!
Vl. A to je bilo onda kad nije imo koragja rijet da ne pozna Susta, ma del resto i Matija Gračić non scherzava zakonom u ruci.
Ivo. — Il non plus ultra per altro bila je one Frana Gondule koji je pretengio da firma suca na prokurama od Trebinja bude vidimirana od konsula austrijskoga u Trebinju.
Vlaho. — Kad tu čuješ kako da mu imaš fotografiju pred očima.
Ivo. — Gjista ti je. Ma za moj konat però la figura più meschina činio je Frano Bibica koji je ondi sto i konfirmavo sve ono što su činili.
Vlaho. — I to je oni isti Bibica koji pretengja da ga se ne atakava u foljima, perchè da se on ne prti u politiku.
Ivo. — S vragom neće imat više takijeh preteza.
Vlaho. — A ko ti govori, ne znam ja ništa. Nego adio a kontinuaćemo drugi put.
Ivo. — Nemoj mi falit. Arivederci.

Književnost.

Poziv na predplatu! — Pozivlje se poštovano občinstvo na predplatu zabavne knjižice: „Ljubav Vile.“

Pripovjest izcrpljena je iz narodnog pripovijedanja, koje se oslanja na starodrevno vjerovanje naroda, što odaje kako naš hrvatski narod i u ovoj grani književnog polja bogat je i prebogati; radnja se s toga sama po sebi preporuča.

Djelo je u pjesničkoj formi izvedeno, razdie-

ljeno u 4 pjevanja sa jednim fantastičnim predgovorom takodjer u stihovima.

Knjižica će obsizati četiri tiskana arka u velikoj 8. in i a zapadati će 45 novčića, s poštarinom 50.

Da knjižica što prije božje svjetlo ugleda, to će zavisiti ob občinstvu, koje bez sumnje i ovom prigodom znati će pokazati svoj mar i podupiranje za sve ono što narodnim duhom diše.

Novci se šalju podpisanome, ili se uručuju osobam, kojima je poziv na predplatu povjeren.

Trogir dne 7 Svibnja 1894.

Lucij Perojević.

Priopćeno.

Zaton, 27 Maja 1894.

U br. 40. „Smotre Dalmatinske“ t. g. ima jedan dopis na talijanskom jeziku iz Zatona (Maffi 8 Maggio).

To nas je ne malo iznenadilo i smutilo s mnogo uzroka, a navlastito što onaj dopis nije tačan u *nećemu*, a nije istinit u *ničemu*. Gijenimo pak da nam niko neće zamjeriti ako rećemo da mi najbolje možemo i čuti i vidjeti, pa i kazati što se u našem mjestu zgagja.

Nećemo da drobimo i pretresamo pojedina izvrtanja i laži što se ondje nalaze, prvo jer bito bilo dosadno, drugo, jer ne zaslužuje, a treće, jer ne želimo ponavljati neke stare, ljute rane, te pošto smo zastrli već jednom na sve *ono što je bilo* crnu gustu koprenu zaborava nećemo da je sad odvrćamo, dok nas se ne bude dalje izazivalo. No pri obrazu i ponosu svomu, da nam se ne raga ko nas pozna, uvjereni tvrdo da nijedan Zatonjanin niti je, niti bi mogo onakova šta pisati, na čast istini najodlučnije prosvjedujemo u opće proti svemu što se u spomenutom dopisu nalazi, a osobito proti onomu gdje nas se vrijeđa, biva gdje nam se kaže da: „žalimo odlazak financ: nadstražara J. Defilipis-a, da je on od svakoga amo bio ljubljen, da svjetujemo njegova nasljednika da se u njegove vrline ugleda, da čestitamo Župljanima na onakoj stečevini itd.“ Bože sačuvaj! — Mi nit smo rekli toga, nit možemo; sve protivno dapače i mislimo i govorimo.

Mi očito ne samo Župljanima nego svakomu kažemo: da smo baš sad zadovoljni i radosni kad megju nama financ: nadstražara Defilipis-a više nema, jer smo ga siti i presiti bili; da mu želimo svako dobro (i ako on to ne zaslužuje) ali *daleko* mu od nas kuća, što god se *dalje* može! — a da koliko smo žalili njegov odlazak, najbolje je dokazala njegova dreka i pomama na mačiju muziku kojom je bio otpravljen odovle.

Njegovog nasljednika svjetujemo, ako želi našu ljubav i poštovanje, nek vrši svoju dužnost, ali neka ne slijedi nipošto njegove stope.

Nepozvanomu pak dopisniku iz Zatona (ne Zatonjaninu) poručujemo da ne bude više govoriti u naše ime, dok na to ne bude ovlašćen, i da muči ako želi bit miran; ako li neće nek iznese, *ako ga je porodila majka*, svoje ime na srijedu kô i mi pak ćemo ga služiti kako ide i valja.

Nikola Miloš seoski glavar: — Vlaho Matić — Rafo Vijolić — Pavo Ferri — Miho Medini — Gjivo Njirić — Mija Ferri — Niko Miloš — Andrija Vodnica — M. Viska Miloša — Niko Vijolić — Vlaho Milošević — Filip Ferri — Gjivo Talajić — Ivo Ferri.

Otvoreni Dopisi „Crvene Hrvatske.“

Č. g. X. Spljet. — Lijepa hvala na prijateljskom pismu. Pravo imate: svaka sila za vremena. Naše odnošaje moći ćete bolje poznati po ovome broju lista.

Č. g. Antun Barić učitelj. Mjesto. Na Vaš upit, očitujemo da Vi nijeste imali nikakva učestvovanja u onome, što mi u zadnjemu broju pisasmo na ustuk poznate zlobne pisanije šavca Marića u „Dubrovniku.“ U ostalom kad jezik g. Marića nije štedio Vas, puno manje će drugoga.

JAVNA ZAHVALA.

Prigodom smrti gospogje Mare Knego, bi udijeljeno na uhar siromaha od časne obitelji Dr. Nikolorića kruna 5.

Povjerenstvo Javne Dobrotvornosti.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za (Dubrovnik:) na cijelu godinu fior. 4, na pò godine fior. 2; (Za Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu:) na cijelu godinu fior. 4: 50, na pò godine fior. 2: 25; (za inozemstvo) fior. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da e predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu. Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi. Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Br. 208

Res.

Gosp.

Uredniku „Crvene Hrvatske“

Filipu Čaroki

u Dubrovniku.

Odlučilo se je zaplijeniti Br. 23 Lista „Crvene Hrvatske“ izlazećeg u tiskarni D. P. u Dubrovniku sbog uvodnog članka „Polij ga vodom, pobijesnio je.“

Nareguje se C. K. Kotarskom tajniku Napoleonu Nonkoviću da u prisutnosti Upravitelja gorirečene tiskarne stavi pod zvanični pečat cijeli tiskopisni sastavak Lista i da zaplijeni sve primjerke istoga.

Dubrovnik, 9 Juna 1894

C. K. Kotarski Poglavar

Maroičić.

Spljetski „Narod“, od 5 tek. raspravljajući o našim izborima, piše:

Sudeć i po izjavama, po prosjedima još pri izboru, lako je pogoditi što čeka vladu poslije dubrovačkih izbornih nedjela. Vlada treba da energično pobije nemoralnost, da podigne, ugled zakona, koji je bio ponižen na dohvat najprostijega puka. Kaže se, da barun Gondola i njegovi pronose glasove o svojim moćnim zakrilnicima na najvišim stolicama, koji da će poravnati svaku. Neka zakrilnika, neka oni podižu i brane za svoj račun koga hoće i kako hoće, — ali kršiti zakon, utvrđivati narod u misli, da je zakon za onoga i uz onoga, koji zlo čini, — to se ne će usuditi da pokuša niko, pa bilo i za ljubav poznatih Gondolinih sposobnosti i zasluga.

Mi se dakle od vlade nadamo pravici, strogoj pravici, koja se neće obazirati ni na Petra ni na Pavla, nego na stvar i na zakon. Jednoga bi se samo mogli bojati, a to je da se riješenje zategne i da se time ne daje vremena zlotvoru da pripravi zemljište za buduća zlodjela. To nas jedino straši, pa zato naglasujemo nadležnim faktorima, da rak ranu treba sjeći dok je u zametku, pušta li se je da se ukorijeni, ode život. Uzaludne su sve zakasnele njege i lijekovi. Ta se je rakrana pojavila na udima, koji se hvale da su čest vladina tijela, nas se ne tiče nego toliko,

koliko nas prieči da nastavimo svoj put, — ali nek se čuvaju oni, koje bi mogla da rastoči.

Ustuk zloporabam i uspostavljenje zakonskoga ugleda valja da dodje što prije, hoće li se da tek minuli nezakoniti dubrovački izbori ne ostave za sobom traga, doli u požaljenju zla, — inače, otezanjem i razvlačenjem mogu uroditi teškim posljedicama, koje će svak razuman pripisivati u prvom redu onima, koji su ih mogli predusresti, a nijesu htjeli.

A što bi vlada morala po zakonu odmah učiniti?

Protiva izbornomu postupku dubrovački su Hrvati prikazali općinskomu načelniku za namjesništvo redovit utok. Taj utok ne smi dugo ostati u načelnikovo prašini, već treba da što prije stigne kamo je upravljen. A ne učini li svoju dužnost načelnik, namjesništvo je dužno da prizove odmah sebi sve spise. To je prva.

Utok je upravljen protiva trećemu izborništvu i tako je dokazan, da mora biti uvažan. Samo nastaje pitanje u kojem će smislu biti uvažan. Tomu su dva načina. Ili da namjesništvo proglasi izabranim predložene hrvatske stranke, ili da uništi izbor. Koliko bi bilo pravičnije i bolje da se proglase izabranim oni, koji su faktično dobili većinu glasova, mi se ipak tomu ne nadamo, jer nam je iz prakse poznato, da se dalmatinsko namjesništvo ne odlučuje na takov korak, već podlaže opet spor sudu birača. Dakle tu se dolazi do uništenja dotičnog izbora. A uništenje mora biti cjelovito za treće tijelo. Imade pak jedna presuda Upravnoga Sudišta (br. 6792 g. 1893) koja kaže da kada se ispadak izbora jednoga tijela, koje je prvo biralo, u cijelosti uništi, onda se izbor onih tijela, koja su kasnije birala, imade u isto doba uništiti, sve i kad bi taj izbor bio bez prigovora. To je jasno, uništenje izbora trećega tijela donosi kano posljedicu i uništenje izbora drugoga i prvoga tijela. I onda se općinski izbori imaju sa svim iznova obaviti.

Naravno je da oni, koji su svojom očitom pristranošću i zloporabam vlasti, dali povoda da se izbor jednom uništi, — ne mogu i po drugi put voditi izbor, jer bi to značilo koliko i dopustiti im da svoju nemoralnost uzakone. To vlada neće dozvoliti, pošto bi onda sva krivica pala na nju. Novi izbori treba s toga da se obave pod upravom nepristrana čovjeka, protiva djelovanju kojega, vladin povjerenik neće biti prisiljen da svaki čas prosvjeduje. A pošto po zakonu izborom upravlja načelnik (kasnije s izbornim povjerenstvom), u ovom slučaju upravo onaj, s kojega se izbori uništaju, — i koji je dao dokaza da bi i unaprijed jednako postupao, — to treba maknuti načelnika i staviti posao u čestitije ruke. Samo pak ravnanje izbornoga postupka povjeriti nekome, recimo komu vladinu činovniku, a općinsku upravu ostaviti kako je, — bilo bi kolik i zamrsiti cijelu stvar. Jedno što ne bi bilo u suglasju sa slovom zakona, a drugo što bi bez dvojbe stvorilo koliziju između dvaju faktora, koji bi ujedno imali predstavljati istu vlast. Nije druge misli li se dobro i pošteno, treba doći do raspusta općinskog zastupstva. Time bi djelovanje ovoga za općinske izbore bilo sasvim osugjeno. A uslijed toga nameće se drugo pitanje, Obzirom na prethodne nepravilnosti za pripreme izbora, ne bi li

bilo najpravednije da novi općinski upravitelj sasvim iznova započne izborni postupak, da naime započne od sastavljanja izbornih imenika. Mi cijeno da tomu ne bi smjelo biti prigovora ni s jedne strane, jer ko bi tomu prigovarao, taj bi dokazivao da se rade nepristrane i neinteresane osobe boji, a da mu je u prilog sve ono, što je počinio načelnik i općinska uprava, a što je dovelo do uništenja izbora. To bi bila najklasičnija potvrda da sve treba iznova započeti.

Namjesništvo je pak vlasno da što takova odredi. Upravno je sudište, presudom pod br. 2596 još godine 1885 izjavilo, da se obnova svijet priprava za izbor može odrediti zajedno sa odlukom vrhu izbornoga postupka, a to kad bi uzrok ništetnosti bio u odnošaju sa pripravom za izbor. A da takav odnošaj doisto postoji, dosti je navesti neke nepotpune i neispravne uvršbe u izborne imenike, uslijed kojih je načelnik odbijao birače, a vladin povjerenik prosvjedovao; dosti bi bilo navesti pokojne glasače srpsko-autonomaške koalicije; dosti bi bilo navesti njeke pri izboru konstatovane pogreške u broju godina biračima, koji su s toga bili odbijeni, dosti bi bilo navesti iskrivljene stajbine itd. itd. itd.

Zaključujemo: Je li vladi do toga da pokaže svoju nepristranost, neka riješi što prije utok protiva općinskim izborima u Dubrovniku. Bude li to riješenje osnovano na kriterijima pravice i zakona, dovest će do svestrana uništenja izbora, raspusta općinskoga zastupstva, imenovanja nepristrana općinskoga upravitelja i urećenja novih izbora, na temelju nova izratka i novih priprava za izbor.

Ovaj broj lista bio nam je zaplijenjen, radi uvodnog članka u kome smo odgovarali na napadaje „Srpskog Glasa.“ Praznoću popunjamo gornjim zanimivim izvatkom iz Spljetskog „Naroda.“

+ U zadnji čas primamo iz Zadra prežalosnu vijest da je ondje jučer nenadano nakon kratke bolesti preminuo naš obljubljeni i proslavljeni pjesnik, čelični narodni zastupnik *Dun Stijepo Buzolić!* — Vječni pokoj njegovoj plemenitoj duši!

JAVNA ZAHVALA.

Velika i duboka hvala svoj gospodi i prijateljima, koji se potrudili doći na obdržavane zadušnice za pokojnog supruga; a posebno pako hvala gospodi kolegama za njihov trud.

Udova Mohr.

Otvoreno pismo.

Gosp. Ludoviku Vuličeviću

bracki pozdrav u Isukrstu!

Dragi Brate!

Tvoj čudni vjerski nauk, koji iznosiš pred dubrovačku omladinu, dovoljno je pobio naš izvrsni pop Medini u dva članka „Cr. Hr.“, koja mu mora potpisati svaki zdravi filozof i teolog tog

Ja neću ga pobijati; nego idem da tebi dvije ljubezne riječi nađodam.

Ti znaš da ja tebi kao svome znanцу i domorodcu ne umijem namilo pisati. Ako si dosta mudar i pametan, ti ćeš razumjeti, kako je teško meni na te nastupati, . . . kad se spomenem, koliko sam puta suznih očiju pred Sv. Otac, gdje naš mili Spasitelj *reali praesentia* stoji, molio se za tvoje obraćenje. Ufam da si se i ti gdje za me molio po onoj: *orate pro invicem ut salvemini*.

Ali niti žalosti, niti muke . . . gdje brat na brata, domorodac na domorodca, sveštenik na sveštenika ovaj put ide da udari. Ako udaram, brate, na te, ne udaram od mržnje, nego od ljubavi; pak ćeš ti meni pročitati, kako bi brat bratu oprostio, da ga, u more, utopljen, i za noge na kraj polumrta izvuče.

Ne možeš ti sam u sebi sve poznati; pak ćeš mi dopustiti da ti naspomenem neke riječi, koje bi tebi, u hramu Boga, mogle biti od koristi. Negdje će i malo dijete mudru riječ rijeti. Nećeš uzdam se, kazat mi, kako Farizeji slijepcu: *tu natus im peccatis totus, tu doces nos?* Ne idemo da ubijamo jedan drugoga, nego idemo da liječimo jedan drugoga. Toga pravila rada bih da se drži sva kršćanska štampa.

A sad evo me s tobom.

Kad o tebi promislim, dogje mi na pamet mladost svetoga Augustina. Ti, Bogu hvala, nijesi raspustjenjak, kako je on bio. On je iskô, pak je i našô. Gdje je našô? U crkvi katoličkoj. On bio Manijehac, i još što, pak postao katolikom. I ti iste istinu . . . pa gje si je našô? . . . u Valdezi! Ti bio katolik, pak postô Valdezom! Dakle ti nahodiš da si mudriji od svetoga Augustina? Malo je svetijeh Agustina rodila Crkva Sveta . . . a ti još mudriji od njega? Kad je tako . . . ili valja da budeš baš mudriji od njega, ili . . . lugi. Ja ti se čudim, er znam da ti znaš ko je svetî Augustin.

Ti si prebjegô iz vasionê Crkve Katoličanske u neznatno jatoce mišâ . . . tako ja zovem valdešku sektu. Ko te ne bi žalio; ko ti se ne bi čudio? Jesi li ti uvjeren da si tu našô istinu? *Rationabilis sit fides vestra*, kaže nam sveti Pavô. Zar nemaš kad da proučiš temelj te tvoje vjere.

Onda čuj što te svjetuje jedan londonski trgovac. (Contemporary Review. March 1877. Reasonable Faith. Francis Peek, a London Merchant. pag. 660: *No excuse of want of time can release any person of ordinary ability from the duty of carefully investigating the foundations of that, which he professes to believe.* On veli: „Kogod je ikoliko sposoban, nemože se ispričati da mu nedostaje vremena, da marljivo prouči temelj svoga vjerovanja.“

Danas, kogod se obrati na dobar put po osvjedočenju i molitvi, onaj trkom trči i bježi u Rimsku Crkvu. Dobježe je u nju kardinal Wiseman, anglikanac. Tako kardinal Newman; tako Manning, i oni, na stotine svake godine, učeni (i kako učeni!) Inglezi, Nijemci, Rusi, Amerikanci . . . svaki bježi u Rimsku Crkvu. Pobjegô je i framasunski Grand Orient, Marquise Lord Rippon, zadnji potkralj indijski . . . gdje? U Rimsku Crkvu. Jedan tako bogati, učeni i plemeniti Lord, poglavica svijeh framasuna engleskih! U Rimsku Crkvu! A ti da pobjegneš iz nje? Ti koji si učio bogoslovje i filozofiju, pak da tako skратиš? Ali mislim da ti nijesi kriv, koliko filozofija nesrećnoga Gioberti, koja te je još mlada zavela.

Ti si čovjek, koji imaš glave, samo ako hoćeš; pak imaj snage baciti iz ruka knjigu jednog čovjeka ugrijane glave, pune oholosti. Ti znaš da je kršćanstvo osnovano na podrijetlu: *nisi efficiamini sicut parvuli, non intrabitis in regnum coelorum*. Dakle na strant s Gioberti.

Na vrijeme si, brate, vrati se; jer ćeš se kajati na samrtnoj postelji, kad ti neće bit na vrijeme.

Danas svijet ima potrebu da mu se povrća vjera, koju su mu ugrijane ohole glave, kako Luther, ugrabile.

Dok čovjek zaritja radi slabosti ljučke, Bogom prôsto; ali kad čovjek pozna istinu; pak se je odriče . . . to je zanat sotonski. Još gore kad zavodi neuke.

Ja ufam u Boga da ćeš se zaboljeti (mogu riječ) neukom dubrovačkom omladinom, pak im stat propovijedat ono što im najviše treba, t. j. *kršćansko podrijetlo*; a ne *pantheizam* i ko zna što.

Ja se nadam da ćeš se zaboljeti *radničkom rukom*, koju treba braniti od nasilnika — a to je jedina kadera učiniti katolička Crkva.

Zaboli se Cavtatom, tvojijem rodnijem mjestom. Ti znaš da je u njemu malo ko učio filozofiju i bogoslovje, pak mogli bi lasno popiti tvoje *spirdarije filozofske*. A onda, koliku bi tije m strahovitu odgovornost uzeo na se? Misliš li da malu odgovornost primaš na se zavodeći u tvoj nesrećni nauk tužnu srpsku, a osobito dubrovačku omladinu?

Ako si izgubio vjeru, kaži da molimo Boga za te. Ali ti spominješ Duha Svetoga i Isukrsta i Vangjelje: dakle nijesi, brate, nego si zašô s puta od istine.

Sam nevjerni Buckle (History of the civilisation in England) govori, da, ako je kršćanstvo istinito, tad, *osvem rimskoga katoličizma*, Lutherizam i svaka ina sekta nemaju dosljednosti.

Grehota ti je, dragi brate, klati nevine jaganjce; a bit učio bogoslovje, i duboko ga učio (kako ga tvoji Franciskanci uče), pak sad okrenut legja istini, sramota je po tvoj razum.

Da je sreće, ti bi našu omladinu, koju voliš srpskom nazivati, utvrgivô u katoličkoj spasonosnoj nauči, a tamo sve protivno! Batali brate, ne valja ti posô. Ja sam nekada mislio da ti više znaš; a sad vidim da ti je sasvijem plitak nauk.

Obazireš li se ti, što se dogagja po Europi? Čuješ li ti za dinamite i Socijalizam? Pomozi i ti, pomozi!! Ja znam da valja da Bog pedepše nevjernost luthersku i framasunsku. Ali spasimo, koliko se može, jadne radnike, koji nijesu duboko učili, i koji su danas uzavreli da sijeku one, što im išćupase vjeru iz srca.

Ne vjerujem da je još tako blizu *skrajnje vrijeme*, neka nije ni vele daleko; a žao bi mi bilo da baš iz Cavtata ustane *pseudopropheta*. Do sad, brate, tvoje naukovno djelovanje megju omladinom, nije ništa bolje od djelovanja nesrećnog Arhimandrita Pelagića megju tužnijem Srbima. Pelagić je svojijem kužnijem naukom rastrovao dobar dio srpskog pravoslavnog sveštenstva — a ti si udrio njegovijem putem. *Kolika odgovornost pred Bogom i pred nevoljnijem srpskim plemenom!*

Ako je moguće, pani na koljena pred Gospu u Pompei, i reci jednu Zdravu Mariju i za me; a ja ću ovamo moliti u naše *Gospê od Cavtata* — da nam te vrati.

Tvoj Dn. Ivo Miljan.

Naši Dopisi.

Kotor, 2 junija.

Razgovor u Kotoru u kafani „Dojmi.“

Luka. „Adio miô bel Davide!“ „Che aria, che me par, che ti me ga!“ . . . Znam, znam! . . . David. „Niente affatto.“ — Luka. Onda „ti me xe lessô e avilio.“ Poslije otvora „leghe“ „ti xe andâ, un poco xo.“ „Non xe andâ la festa come se credeva.“ — David. Nije tako. „Son stanco.“ — Luka. To mi je milo; to će reć: da se radi, „ma anche che se guadagna.“ — David. Radi se, „ma non se guadagna.“ — Luka. Ta ti je „magnifica“ rekli bi Dubrovčani. „Lavorar senza guadagnar“ valja biti lud. Kad nema „il relativo torna-conto“ onda se čini, kao što kažu trgovci: „si cambia genere,“ mjesto prodavat „chincaglierie“ prodava se „articoli de moda“ a, vjere mi, učinilo bi se parâ „specialmente“ poslije otvora „leghe.“ — David. „La lingua batte dove el dente dol.“ Tako i ti, vazda govoriš od „leghe.“ Vidi se, da te peče. — Luka. Ne budi lud! „Dopo il 26 maggio 1894“ a i ti znaš zašto, da me ta naša „lega“ nemože impresionat. — David. Ko bi ti vjerovao. — Luka. „Solo il fatto“ da poslije otvora nema kod vas „quell' entusiasmo“ osobito kod tebe „mio simpatico Davide“ i kod „Piera quondam Giuseppe“ dosta je za uvjeriti se, „che la jera — femena.“ — David. Mi smo „sodisfatti.“ — Luka. Bum! Bum! . . . A da nije bilo Srba „saria sta un fiasco su tutta la linea.“ — David. Srba je bilo više nego nas, ma i bez njih

bilo bi ispalo lijepo. — Luka. Nikako! Bez njih „fiasco,“ a s njima, činilo se je, da je otvor kakve srpske zadruge, a ne „della lega italiana.“ Je li pak istina, da sad žale što su se odazvali našem brackom pozivu? — David. Oprosti, ma to nije istina, pače su bili tako oduševljeni, da su neprestano pleskali, osobito, kad su pjevali klicu iz „Inno della lega.“

„E paroni in casa nostra

„Se faremo rispettar.“

Luka. S tim hoćeš da rećeš, da su potvrdili, da ovo nije srpska zemlja, već talijanska. — David. Tamao tako. Ma ste jetki, što su bili. — Luka. Pače smo zadovoljni, jer smo barem sada na čistu s njihovim programom. — David. A koji je? — Luka. „Negacija hrvatstva.“ A što će reći, da nije bio Jovo? — David. To je tajna velikih ljudi.

Luka. „Il segreto di Pulcinella!“ Takova je tajna, da se zna, da je on poslao sve Srbe, ma on nije htio poć „perchè el xe el più furbo.“ — Reci mi sada „se xe permesso“ kako su vas prevarili Perzagnotti. „Diavolo uno“ da vati je bio „dopo oltre 60 inviti fatti.“ — David. Bila je kiša. — Luka. „Daghe la da bever a chi ti vol, ma non a mi.“ Nisu htjeli doć, — jer nijes htjeli. — David. Ma su nam bili impiegati. — Luka. Ne luduj, „non t'era redico!“ od svih činovnika što su u Kotoru, bili su: od kapetanata jedan; od tribunala dva; „consiglieri“ i dva od kancellarije; od imposte jedan; od duvane jedan; od pošte dva; od gimnazije jedan; od naučike dva; od pučke škole jedan, somma sommarum. 13 punto de jndei.

A gdje su ostali? . . . — David. „Ma quei jera in rappresentanza.“ — Luka. Nije istina, jer ja znam n. p. da Brombilla „non rappresentava niente affatto la posta; e così via“ . . . — David.

„Con ti non se pol parlar.“ — Luka. Ta ti je pametna. — Kaži mi, „se xe lecito,“ „cosa tanto el eiga el professor Valle per via delle „velade.“ — David. One večeri „kamarieri“ nisu služili u „veladi,“ a ono su učinili apošta. — Luka. To ste vi razglasili, a oni su pravedni, jer su primili „befel“ da od prvog maja nesmiju više služiti u „veladi,“ a da im je bilo naređeno da ju obuču „al ballo della lega“ oni bi je bili „per sicuro“ obukli. Pa ja mislim, da je za vas bolje bilo, što su vas služili bez „velade“ jer tako se nije dogodio nikakav „qui pro quo.“ — David. A što će to reć? — Luka. „Come non ti capissi.“ — David. reć, da kad nijesu bili u „veladi,“ oni veliki broj „dei forestieri“ nije uzeo „in sbaglio“ kameribra za kojega od vas; — ne tebe, jer kako sam čuo, ti nijesi bio u „veladi.“ „Scusa, ma jera una tua mancanza.“ — David. Ma ja opet kažem, da su kamerieri apošta učinili. „Ma i la pagarà.“ — Luka. „A vista o a rate?“ . . . — Je li istina, da je barunu Billebergu veoma žao što ste ga izabrali za presidenta „leghe“? Viče i bruci na lijevu i na desnu; neće da zna za takovu čast. Čemu ga onda birati? — David. Mi smo mislili učiniti mu „un special onor,“ a kad tamo on se je uvrijedio. — Luka. „Pareria allora che non vol trovar se fra de ualtri. Se xe coxi, la xe un poco troppo grossa“ . . . — David. „Ma perchè?“ — Luka. Pa mene pitaš. Pogji do njega, pa ga moli, da ti reće „il perchè.“ — David. „Manderò il Sardellini, lu xe bravo per ste robe.“ — Luka. A što će reć, da Sardellini ne govori onako, ko što je govorio prije otvora „leghe“? — David. Možda drži se „risservato fino la nomina del novo superior;“ ma isto „el parla,“ „el te ga unâ linguazza“ . . . — Luka. Oprosti „mio caro Davide,“ „ma dopo tutto, sempre più netta della tua;“ a za ništa te nije prozvao stari Martiniš „Davide bocca d' oro.“ — Čuj ovu del Sardellini. Ima tomu mjesec dana „ovdje u kafi „el te ga sbruffâ una delle sue solite.“ „mi son slavo, mi per la lingua d' istruzion italiana.“ Što ćeš, sva ona fina gospoda na okolo smijali se „proprio de gusto“ a bio ti je oni „delle assicurazioni,“ che te lo prendeva per il fiocco a biondo Dio.“ — David. Na dugo smo pošli; — „me ne vado.“ — Luka. „Vattene, vattene e — arrivederci.“

Slano 3 Juna 1894.

Dneva 17 prošlog Maja imali smo ovdje za prvi put rijetku svečanost srebrnog pira, 25 godi-

snjice misnikovanja; domaćeg stana, vrloga župnika
lisačkog, Dum Marka Glunčića.

Dan prije počela se sakupljati prijateljska
zadruga da se u godni dan sa svečarom veseli. Na
17 pako stiže kita braće mu svećenika iz bližnjih
župa, a na čelu im dični nadpop Ljepopili iz Sto-
na. U 9 sati velika povorka odličnjaka prihvati
svečara da ga otprati do naše matice, gdje no je
naš čestiti Dum Marko, otrag 25 godina za prvi
put prikazo žrtvu na oltaru božijem. Na 10 zapo-
če, svečana misa uz gruvanje mužara i pjevanje
pod glazbom slanskih diletanata i pripomoć ča-
snih svećenika Boglić, Brilli i Čeligoj — svečana
misa, kakovih mi malo vijamo, preko koje vrije-
dni svečar ganut skrušeno se molio svemogućemu
za dom i rod svoj!

Po evanđelju prečasnih Ljepopili izneće govor,
kakovih izreči on sam zna, u kome iztakne vrline
svečareve — te prikazav mu čestitke i veselje pri-
sutnih potakne ga na ustrajnost onako uzorna ži-
vota, rada i požrtvovanja na korist vjere, domo-
vine i njegovijeh „primoraca“.

Crkva je bila puna svijeta a sve što je od-
ličnijeg u mjestu, i vlasti i učitelj sa djecom —
bijaše tu.

Po mjestu se vijahu, u znak radosti, našemi-
le trobojnice a pucanje iz trombuna pozdravljalo
lje prolazak svečarev.

Iza mise otprati opet ista povorka našega
Dum Marka do kuće — gdje on spravi svojijem
prijateljima i štovateljima baš gospodsku sofru, da
u njihovu društvu veselo provede svoj srebrni pir.
Preko objeda teklo je sve uzornim radom i veselo
se napijalo svečaru, stariji majki, svejti, redame
mjestu, domovini, braći mu svećenicim i prijate-
ljima prisutnijem i onijem koji se svečara mило
sjetiše i brzojavno ili pismeno prikazaše svoja če-
stitanja.

Dok zahvaljujemo milom i rodoljubnom na-
šemu Dum Marku, što nas je onako ugodno izne-
nadio i svojim veseljem obradovao, prosimo u Bo-
ga da mu podijeli dobra zdravlja, svaku sreću i
dug život, na koris vjere i hrvatske domovine, te
da čili doživimo zlatni pir onako čestita i uzorna
svećenika, rodoljuba i prijatelja.

Bog nam ga poživio!!

Pogled po svijetu.

— U Parizu sastavljeno je novo Dupuyev
ministarstvo. — Sva je štampa zabrinuta novim
Turpinovim iznaštem. Eugen Turpin, izumitelj me-
linita, izumio je novu električnu mitkaljezu, koja
je kadra u kratko vrijeme na prestoru od po četv.
kilometra sasuti 20,000 taneta, i posebnu vrst
kartuša, koje strahovito djeluju. Nemogući dobiti
audienciju kod Periera i Merciera, bio je prisiljen
prodati svoj izum. — Njemačkoj!

— U Bugarskoj ministarstvo Stambulovljevo
dalo je ostavku. Za sastav novog kabineta pozvan
je vogja konservativne stranke Stoilov. Radi bvo-
ga bilo je osbiljnih nereda.

— U Palermu ratni sud osudio je zast. De
Felice Giuffrida na 18 godina zatvora, i gubitak
mandata. — U Mlecima milijunar Bevilacqua bib
je umoren od vlastitog sina. — U Rimu Crispije-
vo ministarstvo dalo je ostavku, jer su u komori
danomice rasli neprijatelji Sonninoove osnove za
poboljšanje državnih financija.

— U Budimpešti kralj je primio ostavku ci-
jelog Wekerle-ova gabinetu, zahvalio je na uslu-
gam, povjerivši vogaenje posala pojedinim mini-
strima do daljnje odluke. — Sva nastojanja bana
Khuena, da sastavi novo ministarstvo od članova
liberalne stranke, izjalovila su se, jer Magjari ne
vjeruju liberalstvu Khuena. Kralj, koji se sada na-
lazi u Budimpešti, vječao je na dugo opet s We-
kerle-om i sa Kolomanom Tiszom. Grof Khuen-
Herdervary, na upit dali ide u Budimpeštu kab
hrvatski ban, ili je već kao takav odstupio, odgo-
vorio je: „Ja sam sada još ban hrvatski, jer nije-
sam imao povoda odstupu. Tome će biti vrijeme,
kad se uvjerim da mogu stvoriti homogeno mini-
starstvo liberalne stranke.“ U protivnu slučaju, ja-
ću se vratiti u Hrv. kao ban.

Domaće vesti

Novi pravaški zastupnik. — Javlja nam br-
zjav iz Koprivnice, da je u onome kotaru bio i-
zabran jednoglasno za zastupnika na hrv. sa-
boru vrli i čelični pravaš Dr. Ivan Ružić. — Ovim
izborom stranka prava dobija novu mladu izvr-
snu silu.

— Službeno se oprovrgava vijest da se je
na otoku Loparu pojavila na lozi filoksera.

— Zastupniku Spinčiću bila je doznačena
mirovina u iznosu od 1000 for.

— U delegacije za Dalmaciju većinom glasova
izabran je Dr. Klaić, a kao zamjenik Dr. Bulat. — Iz
Beča su se vratili svi zastupnici na česar. vijeću.

— Zagreb. „Hrvatska“ od 5 tek. donosi zna-
čajnu izjavu predsjednika kluba stranke prava, Jur-
ja bar. Rukavine. Žao nam je gdje izjavu ne mo-
žemo donijeti u cjelini, ali prinosimo ovo: „Stran-
ka prava mora jedino nastojati da se uspostavi
cjelokupna i slobodna Hrvatska, ne dirajući u slo-
bodu ma kojeg naroda, ne priznavajući prevlast ma
kojeg naroda nad drugim, prevlast ma kojeg sloja
žovječanstva nad drugim, jedino vladalačku kuću.
U tu svrhu i na tom temelju stranka prava mora
nastojati da stupi sa svima narodima u prijateljski o-
dnošaj, da raširi i učvrsti mejunarodna prava na
zaštitu svih naroda, te da bude dosljedno proti
svakomu, koji radi proti takom hrvatstvu.“

— Svi hrv. listovi bave se našim općinskim
izborima osobitim interesom i suću, ističući sve
nepravde i nasilja kojim smo podlegli. Žao nam je
što radi nestašice prostora ne mogosmo donijeti ni
u izvrtku njihova svestrana i temeljita procjenji-
vanja, ali čemo po mogućnosti nastojat dočasti put.

Našim težacima na dušu. — Eto je prispje-
lo doba da se bere buhač (osjenac). Malo ga je i
na više mjesta ne pita truda, jer ga je seljak u-
slijed pale cijene skoro zapustio. Ali ono što je
Bog dao, nade je da će se prodati dobro, ako mu
cijenu ne upropasti sam seljak prodavanjem stru-
čja. Prodaja stručja, a na ovo upozorujemo župni-
ke i učitelje neka težaka na to napute, doprine-
sla je u velike padanju cijene, a naškodila je i
samim trgovcima koji pri kupovanju Buhača (o-
sjenca) imaju jedan nepoznati faktor s kojim ne
mogu uvijek računati. Neke dionice među i stru-
čje i cvijet i sve miješaju zajedno, te to prodavaju
pod imenom „Dalmatinski Buhač.“ Ko kupuje ta-
kav prak nalazi ga veoma slabim, a tim trpi ne-
izmjereno ono dobro ime, što ga je ovaj naš pro-
izvod zaslužio. Neka se težak ne vara. Za pet fo-
rinta što je na primjer dobio za stručje, izgubio
je deset put više na cijeni samoga cvijeća, a stru-
čje mu je i onako dobra hrana za životinje. Upo-
zorujemo još jednom župnike, učitelje, puk i same
naše trgovce neka seljaku otvore oči i neka ga
odvraćaju od prodavanja stručja e da se tako sam
ne upropašćuje.

Pišu nam iz Trstenića: — Na 21 pr. mj. na-
vršila se godina od otvora ovdašnje „Čitaonice.“
Družinari da proslave tu prigodu prirediše zabavnu
večer: bengaličnom rasvjetom i bacanjem vatrome-
ta počela je zabava, a završi narodnim plesom ko-
ji je trajao do kasne noći. — Opazili smo neki
uzhit i oduševljenje u „Čitaonici“ i izvan nje, pa
i da nijesmo optimiste opravdano možemo kazati
da su vrlo rijetke kod nas slične večeri. Želili bi
da nam upraviteljstvo u koliko mu sile dopustaju,
češće pruži prigodu da se možemo zabavljat, po-
što je i cilj odnosno program „Čitaonice“, da pro-
miče narodni uzgoj, i da nabavi družinarom ugo-
dnih zabava, a ništa drugo!

Pišu nam iz Trebinja:

— Dne 27 tek: nekoji rišćani u Trebinju
stadoše kricati po gradu: živio Gundulić! živjelo
Njegovo Pravoslavno Veličanstvo! živjela srpska
Dalmacija! proglašujući sve dalmatinske gradove
za srpske. Vas dan ne prestadoše po ulicama i du-
ćanima napastovati mirne Hrvate, vrijeđajući ih i
nudeći im pirule. Dan bi njihov, ali noć bi Hrva-
ta. Od ovih pozobane pirule, brzo pokazao svoju
moć, i rišćani primiše zasluženu nagradu, romjen-
čami, pestima i prdeljuskama: pa na svrhu tam-
nicom, pošto policija uapsi ih kao plaćene napa-
dače i smutitelje. Sad su pod strogom istragom i
leže u tamnici.

Gradska Kronika

Lična vijest. — Jučer se je vratio, po-
ljen u zdravlju, naš sugrađanin čk. bilježnik
E. Katić.

Odlikovanje. — Vrijedni g. Augustin Črge-
bio je odlikovan od Sultana redom „Viteštva
Medžidije.“ Čestitamo.

+ Kap. Ivo Grgurević. — Prošle subote u
večer primismo iz Beča žalosnu vijest, da je on-
dje preminuo vrijedni starina, pomorski kapetan
Ivo Grgurević, rodom iz naše pitome Rijeke. Bo-
lojao je teškom nemoći od duže vremena, te je
bio pošao u Beč, da se tamo podvrgne teškoj o-
peraciji. Žalimo puno njegov gubitak, jer je bio
jako dobar čovjek, od svakoga čašćen i ljubljen,
tako da njegovu smrt svikolici oplakuju. Ucvilja-
noj čestitoj obitelji naša najiskrenija žalovanja.
Mrtvi ostanci pokojnoga biće preneseni i pokopa-
ni u obiteljskom grobu u Rijeci.

Dolazak engleskog brodovlja. — Kako do-
znajemo odjel engleskog brodovlja prispjeće u
Gružu na 15. ov. mj. i zadržaće se četiri dana.

Talijanska „Lega“ u Kotoru i naši auto-
nomasi. — U Kotoru se „inaugurirala“ „Lega“
„Dalmata“ pjeva u sve glase, a stupci su mi puni
govora i brzojavnih čestitaka. U pogled ovih
zadnjih najviše je zastupan Zadar i — Dubrovnik!
Čestitke su poslali slijedeće „dritte“ „Natale Ba-
naz“ — Dr. Giuseppe Tolentino, „le Signore au-
tonome di Ragusa (!); Gli operai di Ragusa (!?);
Gli autonomi di Ragusa (?); La gioventù autonoma
di Ragusa (!?); Il Gabinetto di Lettura“;
Dr. Serraglio (poznati Abele); Giovanni Jelich;
„negozianti autonomi“ (!). Čestitka „della Signora
autonoma“ glasi: „Ai forti campioni dell'italica
favella e civiltà, esultanti per la splendida vitto-
ria (!!) nostra (a gdje su „Srbi“?), inviano frater-
ni saluti e voti di prosperità, augurando felicissi-
mo avvenire al nobile atto ideale!“ „Atto ideale“
ne može biti niko drugi nego gospogja Vera. Ali
je najbolje čestitao Ivo Jelich, zaleći što nije mo-
gao biti u Kotoru radi naših izbora (macellate,
macellate!), koji da su svršili sa potpunim pora-
zom protivnika, koji „vogliono toglierci (?) l'italico
adionia, maestro di civiltà e di prosperità commer-
ciale nella nostra marina!“ — Znali smo dobro,
a sad znamo bolje da Ivo Jelich, Banaz, i ne-
ki drugi nijesu talijani za drugi razlog, nego za
onaj „della prosperità commerciale!“ Što se tiče
kotorskih „pravoslavnih“ Srba „Dalmata“ o njima
piše doslovce: „Nessuno di essi mandò, e tutti
contribuirono a beneficio del fondo della Lega con
non indifferenti oblazioni!“ Tableux!

Osuda. — Dne 2 o. m. slijedila je raspra-
va pri ovom C. K. Okružnom Sudu o poznatom
neskladnom ponašanju Gjorgja Drkalovića mom-
ka u dućanu g. Stjepa Bravčića, prama gospogji
A. Nikolović. Sud je potvrdio osudu prve molbe
kojom je Drkalović bio osuđen na 15 dana za-
tvara ili na 30 fior. globe, i tim mu je dao pri-
smenu izjavu kako je na trazio.

Kako se pravda „Dubrovnik.“ — U zadnjem
broju piše Stevo Vrčević da, ako su „Srbi“ prije
izbora bili zanimili to je jer „ko muči dvojicu uti!“
Našu stranku i nazivlje „hrvatskom kolonijom“ i
„strankom od forestijeh.“ i ako na našem izbor-
nom proglasu, od 60 potpisa, nije bio ni jedan, stran-
nac potpisan. Veli, da je njihov barjak bio: brack-
ka sloga; a program: opće dobro!! Hrvati su „na-
tražnjaci.“ Slušajući nas „reklo bi se da smo mi
njihove premasili brojem birača, i da su oni veći-
nu dobili nasiljem i nezakonitostima,“ a tamo sve
drugo, jer „da smo mi pokupili s kopa i konopca
sve što se moglo micati, prizvavši zvane i nezva-
ne, birače i nebirake, samo da brojem, pokazemo
da smo od njih jači.“ „Njihova komisija da nije
mogla propustiti one naše birače, koji su sami
prijevaru odali (kaj su to?). Nije mogla primiti
glas od onijeh koji su se pod tugijem imenom
prekazali; pod imenom onijeh koji su ili davno u-
mrli, ili kući ostali (nadvor s imenima!). Nije mo-
gla propustiti da glasuju oni koji su do tri pu-
ta pod tugijem imenom pristupali.“ (Bio je
slučaj da je koji naš birač, prosti seljanin, nehote
pristupio, čujući se zvati po imenu i prezimenu,
sasvim da nije bio uprav on, nego koji drugi nje-
gov istoimenjak. Ali naravno mi takove nijesmo
ni računali u broj odbivenih glasova). „Nije mogla
priznati mnoge punomoćnice nezakonito uregjene
(osvem možda dvije, tri, ostale su bile sve zakonite.
Njihove su sve valjale).“ Naravno dakle da je tako-
ve birače naša komisija, u koliko se je dosjetiti
mogla, odbacila na posve zakonitoj osnovi (t. j.
zanimkanjem istovjetnosti. Dvjestu su ih odbacili,
što su se sjetili; a druge dvjestu imali su odba-
citi ali es njesu sjetili) —

„Nada se da je bilo nekoliko Župljana s...“ (Malo prije rekao je da „za...“... „Na pošljektu, veli, rastvorio se tajne riznice, te mnoge zaslijepi sjaj zлата i srebra“ (!) A o Ivu Gagri i družini veli da „njihovo poštenje nigda ne gine, a još veće sine kad se pobjedonosno izvuce ispod teška tereta mita i obećanja, a prione bez ikakva nagovora i sile uz ljude, kojima je svijest i poštenje jedino oružje u borbi za narodnu pravicu!!!“

„Dalmata“ se nasukao!“ — „Dalmata“ pod nadnevkom 28 svibnja prima iz Dubrovnika slijedeću brzjavku: „Al barone Gondola vennero fatte „imponenti ovazioni.“ Jeri sera alle Pille ebbe luogo una „brillantissima illuminazione,“ mentre la banda comunale eseguiva uno scelto concerto in mezzo ad animatissimo passeggio. Entusiasmo generale“ (!). — Naprotiv „Dubrovnik“ od 3 tek. piše: „U počast gosp. Baruna Kalchberga općina je u Nedjelju rasvijetlila „Brsalje“ na Pilam, gdje je naša gragjanska muzika svirala u nazočnosti mnogobrojnog naroda.“ — Ali mi razumijemo „Dalmatu!“ Pravo je bilo da naši srbo-talijani, ako igda, a ono prigodom zadnjeg onako čestitoga izbora Frana Gondole učine mu kakvu počast ili barem serenadu, kako nazad četiri godišta. Ali ništa, baš ništa, kako da nijesu baš ništa dobili! Jadnoga „Dalmate,“ kako je nasio sa svojim iznašaćem!

Nova izazivanja. — Prošli utorak u večer naša glazba htjede da iskaže počast učitelju muzike Petrarki, koji se povratio iz Amerike, udarajući nekoliko komada pod njegovim stanom. — Gosp. Petrarka pozva paka svirače da dovečerak, na kome se prolazilo veselo i skladno, sve dok običajni srpski izazivači ne dogioše pod prozore da se bacaju na Hrvate svakovrsnim pogrđama. Tim nezadovoljni, zloglasni Moretti htjede pod svaki uvjet da ugje u stan s namjerom da opet izazivlje, ali potpunim pravom bi odstranjen od vlasnice kuće. S toga, ne mogući s bliza, stane s ulice bljuvati svake najgadnije psovke proti Hrvatima. Za sve ovo općinski redari ograničili su se samo na to da ga taže, svjetujući ga da se odaleči. Nasuprot kad jedan od naših htjede pokazati ako i najmanju reakciju proti srbima, bi odmah uapšen! Naši, uzrujani radi toga tako očitoga protekcijonizma, sigioše na ulicu, gdje bjehu takogjer dočekani pogrđam i uvredam, uslijed česa dogodi se gungula. Pitamo: ko su izazivači? — Izvješćuju nas takogjer, da nekakav pisar Chicco naregijvao je redarima da naše uapse, i povedu u tamnicu. Željeli bi samo znati kakvog upliva cijeni pomenuti Chicco da može imati nad općinskim redarstvom, sve ako to nije radi zasluga što je stekao kako „Quartiermeister“ u vojnoj mrnarici, koju je službu on onako sjajno završio...!

Diskoras na Poljani.

Ivo. — Pazar!
Vlaho. — Što je?
Ivo. — Pazar! Arivo sam obaznat da kad je ono onomadne bila finla votacion, ona debela u Lončarici, znaš više koja, arivala je perfino pokarecat Dum Stijepa Tomaševića.
Vlaho. — S vragom, biće jom siguro jednu oflimo.
Ivo. — Che! Tutt' altro! On ti se vas raspišto, i reko jom: Draga moja, jes' vigjela čuda, la vittoria è nostra, dobili su naši!
Vlaho. — Pare impossibile!
Ivo. — Ma vero pur troppo! A što ti misliš, da Dum Stijepu ne basta?
Vlaho. — Znam da je un capo d' opera, ma opet pustit se karecat...
Ivo. — Evo nam Luja!... Eh, signor Luigi, što nam imaš nova pripovijet?
Lujo. — Puštite me stat, ovaška mi je glava!
Ivo. — Capisco, ima te još boljet rame, što si onomadne akonpanjo u salu od votacioni gospara Nika, kad je votavo prvi korap.
Vlaho. — A nije ga Božo doveo bio do tavolina?
Lujo. — Jes, ma san ga ja doveo do Komune. Nego mi je zo da se i za njega nije digo došo mu uzet čedulicu, kako onu u gospara Mata.
Ivo. — Ma ondi je bila druga manovra. Valjalo je u kantuniću zabašurit poso, da i gospogja Mara votava, a ona nije htjela nikako.
Vlaho. — Bio bi i ja dragovojno stoje oni dan u sali.

Ivo. — Mogo si poč stat blizu njega, kako ono Ficović, koji se nije digo kala njega, kad je votavo prvi dan treći korap.
Vlaho. — Ma je bio i jedan gjenero u sali.
Ivo. — Kakav gjenero? Ha, ha, ha! ono ti je komesar od finance iz Gruža.
Vlaho. — A jeli bilo militara oko njega?
Ivo. — Biće stali tako, kako je ko sio. Doveo ih ti je Luko, ma da su znali da se trata za Srbiju, nebi zaista bili došli.
Vlaho. — Ma zašto se toliko afanavo Bilanzia?
Lujo. — Che se afanavo! Quello è un uomo di vaglia. Neću rijet da nema i njegove koristi, er govoru da kako se fondž jedan depozit od tabaka u Gružu, tako da Komuna misli fondat jedan deposit od vina, i stavit njega za diretura.
Vlaho. — Ja sam oni dan godio nešto drva na Ponti, i vidio gospara Jera iz Tri Crkve, gje ide i dolazi svaki momenat na Porporelu.
Ivo. — Nije ti imo mira oni dan dok nije svršilo. Sad ti je vas njihov; može bit za ne omrazit se s dundom Matom, kako oni put kad se malo najedio gje mu on nije do poč u Dietu, nego poslò Toni. A poslije bilo mu je zo što se je najedio.
Vlaho. — A što sam ti vidio najegjena kapetana Iva s Konala!
Ivo. — Kad?
Vlaho. — Onomadne prid Fontanom stojò sam blizu i nekoga čeko, a Bogojević spjegavo kapetan Ivu Por-kigenita (može bit da nijesam dobro reko, ali ne smeta); ali kap. Ivo neće da zna za te spjegacioni, nego prstom u zubima prijeti da ako mu ne načinu ulicu, da će...
Lujo. — Naćiniće, naćiniće; anci počeli su gja raskopavat.
Vlaho. — Ma ona hudoba od Bogojevića što je vrsan u storiji!
Ivo. — Uči po vas dan. Sekava fratre bijele i priko kora da mu otvoru librariju, er uči nekoga našega Červu.
Vlaho. — Naućiće dosta! A jesi li vidio ono pobjed one tri gospogje, gje s funjestre posiplju cvijeće na Frana?
Ivo. — Ne samo vidio, nego bolje čuo kakvijeh su im vikali odizdo s place. Izišla ti je nadvor sva storija od jedno tridesti godišta nase, pa sve do danas. Tu ti se čulo repatijeh, a ti znaš kako i ja, onadar smo bili mladići i svud šnurili; sve ti je živa istina. Jedna Brgajka onomadne ti je in poche salate parole repetiskala svu storiju gospogji Kati na Pilam.
Lujo. — Za rijet pravo, bolje da se nije u vraga uprtial!
Ivo. — I ja govorim. A znaš li, Lujo, za nekakvu večeru što su nazad malo dana učinili vaši impiegati u Gružu, za proslavit vitoriju?
Lujo. — Čuo sam govorit; i da je bilo dosta napitnica.
Ivo. — Koliko hoćeš! A najbolju je potego spičar Denaro kad je napio Trigari, potestatu od Zadra.
Vlaho. — Serio, Ivo, para li ti da ova komedija ima još durat za dosta?
Ivo. — Duraće još koje godište, dokle hi vrag ne odnesel!
Vlaho. — Dunque si persuaz da će do brzo otegnut.
Ivo. — Persuaz sam to da sve što je svragom stečeno, svragom se i raspađe.
Vlaho. — I ja sam otvoje...
Ivo. — Što se posmjehivaš?
Vlaho. — Sve mi dohodi na pamet elecion od prvoga korpa.
Ivo. — Reci, reci; što je bilo?
Vlaho. — Prosti mi Bože! ne valja se rugat, ma kako se nećeš nasmiijat kad vidiš nekijeh stvari. Imagijnaj se, ono sam se jutro prošetivao ispid komune, kad ogni tanto vigjelo bi se gje vodu oli nosu šantavijeh, čoravijeh, kljenjavijeh i paralitkijeh da je baš bio kompasium gledat ih; u to...
Ivo. — Dragi moj, ne čudi se, oni su bili kapači uskrsnut i mrtve, pak ih dovesti na votacion, nego li neće movit kljentave.
Vlaho. — Pušti me finut, nemoj me prisijecat. Dakle... u to dohodi supro meni jedna stara i pita me, ali je došo u komunu oni Turčin što je lani liječio. Ni je jadna, ja jom odgovaram, nego one nesretnike vodu, da im votavaju za srbe; a ona meni: ovo su ti čeljad mahrita i finuće zajedno s gosparom Franom u Šibenik.
Ivo. — Žena je non volendo indovinala, zašto je baš onijeh dana bio u komuni čiružik specialista, koji je kvartò a più non posso njegovijem poštenijem metodom hrvatske vote za ostat ad ogni costo na komuni.
Vlaho. — S tega su navrvljeli osvuda mladi dokturići srbići za asistit, novoga specijalistu, i naučit kako se čin i tagli ardit.
Lujo. — Za rijet pravo, neka mi prosti Abele, ma su se šporkali teribilo.
Ivo. — Dunque konvenjaš i ti. Ma im je zaludu pratika, puk je otvorio oči, i na vas glas im viču: daleko vas kuća!
Vlaho. — Diffatti i u staro doba smo imali kugu, glad, rat i trešnju, pa nam nije naudilo, pa ufam u Boga da neće ni ova srška guba.
Ivo. — Tako je; držmo se tvrdo i izgledajmo se u naše junaške Župljane, a svaka sila za vremena. Adio! Arivederci!
Vlaho. — Z bogom, Ivo. Homo, Lujo, mi dvojica malo na Porporelu, da respiramo malo arije od mora.

Književnost.

— Hartmannov „Hrvatski Konduker.“ Vozni red željeznica i parobroda u Hrvatskoj, Slavoniji, Dalmaciji, Bosni i Hercegovini, Istri, Kranjskoj, Gorici i Gradiški. — Sastavljeno po službenim podatcima. — Za Lipanj 1894.

— „Bullettino di Archeologia e Storia Dalmata“ pubblicato per cura di Fr. prof. Buhić. — Aprile N.ro 4.

— „U Vagonu.“ — Dokolnim putnicima prikazuje Miloje Fruškogorac. (Zemun 1894.) — Sadržaje šest živahnim slogom i dobrim jezikom napisanih crtica, od kojih su neke već izašle u raznim hrv. listovima.

Otvoreni Dopisi „Crvene Hrvatske.“

Časni Dopisnici Trebinje, Mostar i dr. — Radi gje-snoće prostora i obilnog prešnog gradiva ne zamjerite ako vaši lijepi dopisi nijesu ni ovog puta mogli doći na red.

U Tipografiji D. Pretnera izašao je I. Dio djelca pod naslovom:

Austrijansko Domovno Pravo

rasudami Ministarskimi, Upraviteljstvenog Sudišta i dr. za općinske upravitelje priredio i izdao gosp. Petar Bošnjak, tajnik općine Metkovačke.

Mi ovo djelo toplo preporučamo, osim općinskih upravitelja i činovnika, svim onim osobama koje dolaze u doticaj sa općinskim upravama a nijesu vješti njemačkome jeziku, jer isto može im biti od ne male pomoći i koristi.

NOVA DROGARIJA

M. Franičevića

na „Placi“, kod „Široke Ulice“

drži na prodaju

svakovrsnih mirodija, vonjica, praška, likera, kao i raznih mineralnih voda i ljekovitih počela, ulja, finog sapuna i. t. d.

Dobila je takogjer povlasticu prodaje vina u posebnim caklenicam, koje se, kao i sve ostalo, prodavaju uz najumjerenije cijene.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

W e i s s a

Ima na drodaju fotografija Lubrovnika.

Ovih dana prispjele su nove Štrcaljke za polijevanje loze

„Vermorel,“ i „Non plus ultra“ i drugih vrsti, te se nalaze na prodaji kod

NIKA PAPE u DUBROVNIKU

Ko će uzeti neka se na vrijeme pobrine: Oštećene se popravljaju kod istoga.

14—20

Il sottoscritto si pregia di avvertire il P. T. Pubblico che cominciando colla prima Domenica di Maggio darà principio al lavoro dei Gelati.

Essendo sempre stato favorito da numeroso concorso, spera che anche in quest'anno non lo sarà meno, assumendo qualunque ordinazione per Gelati pezzi in Ghiaccio, Granite, tenendo inoltre Siroppo d'arancio e Tamarindo concentrato.

VINCENZO NARDELLI

Gelatiere e proprietario del Caffè Marittimo

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za (Dubrovnik:) na cijelu godinu flor. 4, na p. godine flor. 2; (za Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu:) na cijelu godinu flor. 4: 50, na p. godine flor. 2: 25; (za inozemstvo) flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da e predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Primiće se kraju i prvo polugodište, a mnogi naši dužnici još otežu sa pretplatom. Mi ih najljepše molimo da se sjete svoje patrijotičke dužnosti, i da što prije urede račune s našom Upravom.

Oni pak te su pismeno tražili račun dobiće ga ovih dana, čim se naš urednik povрати iz vojnika.

UPRAVA „CRVENE HRVATSKE“

Izuzetci?

„Srpski Glas“ prigodom naših općinskih izbora, pod naslovom: „Slava Dubrovniku!“ donio je bio članak, na koji smo mi u prošlom broju našeg lista bili odgovorili, onako kako je zasluživala skrajna „srpska“ držovitost, ali je naš list radi onog odgovora bio zaplijenjen!

Danas ćemo se osvrnuti samo na jednu tvrdnju „Srpskog Glasa“, to jest na onu gdje on veli, da su stari Dubrovčani u svojoj ljubavi napram „Vlasima“ dotle dolazili, da su za njih pravili „izuzetke.“ Ovo se, veli „Srpski Glas“ vidi bistro po tome „što su stari Dubrovčani živjeli uvijek u prijateljstvu sa srpskim velikašima, te ih primali kao „prijatelje i braću“ megju židovima staroga Dubrovnika,“ kao i po tome „što su oni pozivali Vuka Brankovića, da dogje s obitelji u Dubrovnik, i još mu nudili: da stvori crkvu po svojoj vjeri, slobodno.“

Da su stari naši u svoj grad primali svakoga progonjenoga, bio taj Srb, Grk ili Arnant, to znamo; ali to ne znači ništa. „Izuzetak“ bi bio kad bi samo srbe bili primali, a svakoga drugoga odmetali. Što se pak tiče povlastice gragjenja „pravoslavne“ crkve, udijeljene Vuku Brankoviću, to bi doista bio „izuzetak“ u općenitome pravilu, i ako, na žalost, od te crkve nigdje se u svemu „Dubrovačkomu“ traga ni spomena ne nalazi, tako da valja reći da ta crkva, uprkos svoj povelji, nije nigda zgrajena bila.

Svak znađe da jedan od poglavitih zadataka dubrovačke republike bio je taj, da u svojim zemljama širi katoličku vjeru; i da joj vjeri „umnoži sinove, da njihovim posredovanjem Dubrovnik bude oslobođen od svakoga zla.“ Ovako se izražuje Senat Dubrovački u jednoj odluci g. 1432. Ovakvim duhom zadahnute su sve uredbe i sve djelovanje Republike, pa kad se radi o „izuzetcima“, treba reći da ih u tome smislu niko više nije uživao, nego što su ih uživali oni, koje Senat dubrovački „Vlasima“ nazivlje!

I doista, kad se stvar malo bolje prouči, treba priznati da „Srpski Glas“ ima potpuni razlog. Mi ćemo navesti samo nekoliko od takovih „izuzetaka“ da vidi svaki, koji nije pobesavio, kako je i koliko je stari Dubrovnik srbe milovao.

Godine 1667 veliki potres uništi Dubrovnik i njegove stanovnike svede na skrajnju nevolju. Baš u to doba 600 srpskih obitelji ponudi se Republici da će se nastaniti u opustošenom gradu i teritoriju, te plaćati vladi godišnji porez od 2500, ili tačnije 3000 dukata. Ako je igda bila prilika da se za srbe stvori „izuzetak“, to je bilo u ovome času, kad je Dubrovniku bilo svega ponestalo. Ali Senat, pokraj svega decimirana i osiromašena pučanstva, odlučno odbi ponudu! O tome ovako

pripovijeda Farlat: „God. 1667 kad strahovita trenja poklopi pod ruševine mnogo tisuća ljudi, isti „raskolnici“ obećahu da će u opustjele krajeve dovesti 600 svojih obitelji da ih nasele i obragjivaju, te da će uz to plaćati svake godine 2500 dukata. Za sve ovo Senat ne htjede da čuje, ter jednako odlučnošću i postojanošću, kakvom se uvijek bješe služio odbaci sva njihova obećanja, i pomete im svaku nadu pristaništa megju Dubrovčane“ (*Illyricum Sacrum*, Tom. VI. p. 277; cf. Engel, str. 241-248).

Godine 1724 silni Car ruski Petar Veliki, upravi dubrovačkomu Senatu naročitu molbu, da bi dopustio srpskomu velikašu Savi Vladislaviću, koji stanovaše u Dubrovniku, da podigne „pravoslavnu“ kapelu u svome vrtu. Ali i ova molba bi odlučno odbijena, uprkos svoj pogibeli, što je radi toga koraka Dubrovniku s ruske strane zaprijetila. God. 1768 bukne rat izmegju Turske i Ruske, te rusko ratno brodogradilište, pod zapovjedništvom Orlova, dogje za prvi put u jadransko more, i da se osveti Dubrovčanima zaplijeni mnogo dubrovačkih trgovačkih brodova i zaprijeti gradu da će na nj pucati. Republika se obrati na bečki dvor za posredovanje; ali joj slaba pomoć od toga, jer Marija Terezija bijaše zagrižena s Katarijom II. Sred velike tjeskobe pokuša Vijeće poslati u Petrograd svoga najvjestijega poklisara Frana Ranjina, ali uzalud. Megjutim Orlov bijaše pošao u Livorno da prezimi, spravljajući se da s proljećem opet napade i osvoji Dubrovnik. Ali za veliku sreću republike pogje za rukom papi Klementu XIV. da preko Velikog Vojvode toskanskoga i bečkoga dvora sklone Orlova da popusti. Bi sklopljen g. 1775 ugovor izmegju Rusije i Dubrovnika, u kome republika obeća neutralnost u svakome ratu, u kome bi mogla biti upletena, i pristade napokon, nakon toliko oporbe, da ruski konsul bude u Dubrovniku, i da može držati u konsularnoj kući „pravoslavnu kapelu“ za sebe i za svoje podanike.

Sklonost i ljubav Dubrovčana napram Srbima pokazuju takogjer sve one polakšice, koje su im bile milostivo priznate, kad se radilo da kome od njih bude udijeljeno dubrovačko državljanstvo. God. 1449 Veliko Vijeće bješe u korist dubrovačana snizilo carinu na robu koja se uvozila i izvozila s kopna, a podvostručilo ju za Srbe i Bošnjake. Dogodi se radi toga, te pravoslavni počese u velikom broju tražiti od Malog Vijeća da im podijeli dubrovačko državljanstvo, s tom lukavom namjerom (*ea quidem astutia*) da uteku povišenoj carini. Da tome stane na put Veliko Vijeće su 114 glasova proti 2 (!) oduzimlje Malome Vijeću ovlaštenje primanja u državljanstvo, te odreguje da unaprijed slične molbenice imaju biti, doista, predane Malome Vijeću, ali da ih ono ima dalje uputiti na Veliko Vijeće, budu li za to osmerica od dvanaest nazočnih malovijećnika; a u tome slučaju samo Veliko Vijeće u prisutnosti barem 100 članova može primiti Srbijanca ili Bošnjaka u državljanstvo, i to ako budu za to dvije trećine vijećnika!

Zbilja ako sve ovo nijesu bili „izuzetci“ „milosti“ i „povlastice“ namijenjene širenju i rasplodjivanju „pravoslavnijeh“, onda ne znamo, što je sve ovo bilo!

Ali imademo još nekoliko upravljenih

„izuzetaka“, koje bila bi prava grehota kad ne bi ovdje spomenuli, da se vidi sva neizmjerina mudrost one nedostižive tvrdnje Save Bjelanovića, po kojoj je „Dubrovčanima od „Vlaha“ privreo jezik, krv, bogastvo, čim su postali velikijem i slavnijem.“!!

Dubrovačka Republika, stekavši Primorje (t. j. zemljište od Stona do Orašca), izdava razne odluke, kako da se „nove zemlje“ zgodno i lijepo urede; i da stvar bude „čista“, stvara jedan veliki „izuzetak“, t. j. nareguje u prvom redu izgon svih „Vlaha“, a to slijedećom odlukom Velikoga Vijeća, koju donosimo u izvorniku:

„Die XIII Novembris anni praedicti (1399) in Consilio magno more solito congregato in quo interfuerunt consilarii LXXI, captum et firmatum fuit per LVII dictorum consiliariorum de non recipiendo in terris novis praedictis aliquos „Vlachos, qui vellent venire ad habitandum et pascendum ibi, et de licentiando et expellendo ex dictis terris omnes Vlachos, qui venissent ad habitandum et pascendum in ipsis terris, et expellendo illos Vlachos qui ad praesens sunt in eis.“

„Item captum fuit per LVI dictorum consiliariorum, quod quicumque habet in dictis terris Vlachos aliquos vel eorum animalia, debeat illos licentiare et expulsare de dictis partibus et terris praedictis usque ad totum praesentem mensem novembrem, sub poena ducatorum centum auri, et nihilominus teneatur illos expellere. Et quod nullus audeat de cetero recipere aliquos Vlachos, nec eorum animalia in terris praedictis sub dicta poena.“

Što „naški“ znači: „Na 13. novembra rečene godine (1399) sakupivši se Veliko Vijeće, kako po navadi, u nazočnosti sedamdeset i jednoga vijećnika bi odlučeno i potpisano od 67 pomenutih vijećnika da se nemaju primati u rečene nove zemlje Vlasi, koji bi htjeli da se ondje nastane i pasu; i da imaju biti otpušteni i izagnani iz rečenih zemalja svi Vlasi, koji dogju ondje da stanuju i pasu; i da se imaju izagnati oni Vlasi koji se dosada ondje nalaze.“ — „Jednako bi odlučeno od 66 pomenutih vijećnika, da kogod drži Vlahe i njihovu životinju u rečenim zemljama, ima ih otpustiti i istjerati iz istih krajeva i zemalja do svrhe ovoga mjeseca novembra pod prijetnjom globe od 100 zlatnih dukata, i po svaki način da ih ima izagnati. I da unaprijed niko se ne usudi primati Vlahe ili njihovo živo u rečenim zemljama pod pedepsom iste globe.“

Jednako, kad je Republika stekla Konavle, nareguje izgon Vlahâ, kako se vidi po slijedećoj odluci:

„Anno a Nativitate Domini Millesimo quadragintesimo vigesimo tertio, die VIII mensis Januarii in dicto majori et generali Consilio, de mandato Nobilis et Sapientissimi Viri Domini „Andrea Mat. de Volzo, honorabilis Rectoris Civitatis Ragusii et ejus minoris consilii, ad sonum campanae loco et more solito congregato, in quo interfuerunt Consilarii nonagintaunus, captum et firmatum fuit per octogintaduos ex ipsis consiliariis: „Item quod nulli Vlachi cum eorum animalibus possint venire ad standum et pascendum in dicta contrata nostra Canalis, et si quis veniret, expellatur protinus. Et quod

„nullus possit retinere illum vel illos in partem suam, sub poena ducatorum auri centum pro quolibet contrafaciente, et qualibet vice, et nihilominus illum vel illos expellere teneatur sub dicta poena, et quilibet possit accusare, et habeat dimidiam dictae poenae....“ —

Što u prijevodu glasi: „Godine od Poroda Istakrova tisućčetrestvadeset treće na 8 mjeseca Januara, na zapovijed Plemenitoga i Premudroga Gospodina Andrije Mat. de Volzo, poštovanoga kneza grada Dubrovnika i njegova Maloga Vijeća, sakupivši se Veliko i općeno Vijeće na glas zvona na navadnome mjestu i običajnim načinom, nalazeći se prisutan devedeset i jedan vijećnik bi odlučeno i potpisano od osamdeset i dva vijećnika.....“

„Jednako, da u spomenutome našem predjelu od Konavala nijedan Vlah nema doći da se nastani i pase, i ako koji dogđe, da se odmah potjera. I da niko ne može nijednoga Vlaha kod sebe zadržati pod prijetnjom globe od 100 zlatnih dukata svakome koji bi zakon prekršio, i za svaki put što ga prekrši; i da je dužan po svaki način da ih istjera pod istom pedepsom; i da je svak slobodan da prekršaje prijavi, i da će imati kao nagradu polovicu rečene globe.“

Da pravo kažemo, energija Republike u poslu „izuzetaka“ bila je silna!

A što da rečemo o „pravoslavnijem“ popovima i kalugjerima? Nema sumnje da bi stari Dubrovnik bio za njih, i za njih nadasve, stvarao „izuzetke“, ali ih na žalost, nije vele bilo, tako da se je samo malo njih moglo uživati milosti. Što znamo, bilo ih je negdje blizu Stona (*Puncta Stamni*) prije neg je Republika one krajeve posvojila. Ali jednoga lijepoga dana, kad je najmanje izgleda bilo, oni učiniše čudesan skok, našavši se na vrh brda Athosa u Grčkoj....; a dubrovačka vlada posla Franjevece, čijim djelovanjem biše u kratko doba iz onih krajeva Bogumili i „pravoslavni“ sasvim istrijebljeni, i vjersko jedinstvo u cijeloj državi potpuno utvrđeno.

U ostalom neka niko ne cijeni da bi mi sada bili kadri „pravoslavnijem“ srbima iskazivat onaku ljubav i obdarivat ih onakovim „povlasticama“ kakovim su ih obdarivali naši stari. Mi, hvala Bogu, imademo sada posred našega grada, ondje gdje se je dizala stara Gundulićeva palača krasnu „pravoslavnu“ crkvu; naši „pravoslavni“ imadu u gradu svoje škole, svoje bogate dućane, svoje udobne kuće i palače, pa i svoj list, koji nosi slavno ime Dubrovnika! A u bijelome Zagrebu oni uživaju i tu povlasticu da na Bogojavljenje velikom svečanošću krste vodu posred Jelačićeva trga. Ništa njima ne fali, a najmanje pokrovitelji: **super omnem autem gloriam, protectio!** — Ovako se kod nas „krivoslavni“ s njima postupa, a oni kao no ti „pravoslavni“ u njihovoj Srbiji i na njihovome Cetinju, uprkos svim zauzimanjima Rima i Strosmajera, ne dopuštaju da se gradi ni jedna javna katolička crkva ili bogomolja! I ovakav „izuzetak“, u mjestima gdje su gospodari, stvaraju oni za katolike u punoj svjetlosti devetnaestoga vijeka!!

Nemila, i tim veće nemila, koliko nenadana smrt pokosila je još u muževnoj snazi, omiljelog i najpopularnijeg hrvatskog pjesnika

DUM STIJEPA BUZO LIĆA

Radin, odlučan i požrtvovan kao čovjek, slavan i uznosit kao pjesnik, izgledan kao svećenik, pokojnik može služiti svakome kao uzor, kako na ovome svijetu treba boriti se sve do zadnjega daha za čast i dobrobit vjere i otadžbine. U njemu vas hrvatski narod, osobito svećenstvo i učiteljstvo, gubi vješto i odličnog spobornika svojih pravica; književnost pak hrvatska učenog i oduševljenog gojitelja. Nema doista toga veselog ili žalosnog časa u povijesti hrv. naroda ovog zadnjeg vremena, kad pokojnik ne bi bio činio odjeknut svoju slatku i ushićenu pjesničku muzu. Pjevao je većinom pjesme prigodnice, a u tome je bio uprav nenatkriljiv. Dubrovčani sjećaju se još njegove krasne pjesme što ju ispjevao prigodom otkrića Gundulićeva spomenika. Narodni jezik tekao mu

je iz ustiju neobičnom lakoćom, a u pjesmi znao ga je tako vješto okrećati, da je prava divota. Nije vele razbijao glavu za srokovje, jer su ti sami dolazili iz punoće pjesničke duše. Preveo je mnogo toga u pjesmi iz raznih jezika, osobito talijanskog i ruskog. Njegovi su pjesnički proizvodi štampani po raznim hrv. belestričkim i političkim listovima, pa i u negdašnjem „Zabavniku“ i „Slovincu“ izlazilo je njegovih pjesama. Velč. Medini svoju prvu podulu pjesmu „Jelku“, štampanu u prvim brojevima „Crv. Hrv.“ njemu je na čast posvetio, i od nje ga dobio iskreno priznanje. Bio je pokojnik sa svakim ljubezan, i što na srcu, to mu je bilo i na jeziku. — Kao narodni zastupnik, osobito u zadnjim saborskim zasjedama pokazao je neobičnu radinost i žilavost, ustajući na obranu slobode i jednogupnosti hrvatskoga naroda. Pobijajući protivničke napadače bio je čestokrat veoma sretan, i mi smo pravim zadovoljstvom čitali njegove saborske govore. „Hrvatski klub“ gubi u njemu odličnu silu. Poznata nam je misao pokojnoga obzirom na nove naše političke odnose, i njegova vruća želja i nastojanje da se dogđe do potpunosti sloge i jedinstva izmegju „Hrvatskog kluba“ i dalmatinskih pravaša. — Na žalost nije mogao dočekati svoju želju ispunjenu! —

Pokojnik je bio rodom iz Novigrada pod Velebitom. S njim je zaginula još jedna sjajna zvijezda našeg narodnog preporoda. Pokoj mu plemenitoj duši, i vječna uspomena u harnome narodu!

Naši Dopisi.

U Trebinju svrhom svibnja.

Pisaše u „Dubrovnik“ naša zlobna braća, sve po svome poznatome načinu, služeći se pri tome kao vazda svojim lažnim aršinom i svojom poznatom srpsk. logikom. Sutili smo vazda ne dirajući u nikoga, jer nam je mir najmiliji. Da, ali ne mogu oni s mirom — jer bi se kao iznevjerili svome, tako rekuć, svetome zavjetu nemira, laži i opadanja. Obično se kaže, ko šuti, priznaje da je kriv, pa tako bi se moglo i za nas reći; — dakle da su i one laži u prnjavome „Dubrov.“ istinite! Ne obaziremo se mi mnogo na ono njihovo besmisleno buncanje i na ono izvrtanje gosp. dopisnika, koji je ono umio skrojiti bez škara; ne boli nas radi toga glava — jer smo već naučni na njihov „alarm“, koji oni dižu bez ikakve naše štete a još manje svoje koristi. Znamo mi dobro, da one laži nijesu ništa drugo, nego poznati njihov nebratski izljev rgjave im duše, koja ne trpi nikakova napretka u ljudstvu, pa misli, ako oni ne mogu koraknuti korak naprijed, da se onda toga pravila moraju i drugi držati.

Hoćemo ovdje čitateljima dične naše „Crv. Hrvatske“ da u kratko opišemo utemeljenje, razvitak i napredak našeg pjevač. i glazben. društva „Slavulja“ u ponosnome Trebinju. Da se ne bi opet našlo i takijeh, koji bi možda onijem lažima povjerovali, hoćemo i one laži da iznesemo na vidjelo — te da dokažemo kako su: „U laži kratke noge.“

Kako je cijenjenim čitateljima već poznato, opstoji ovdje pjevač. društvo „Slavulj.“ Naši vriedni gragjani katolici uvidješe da je onako društvo vrlo potrebno i to najprvo s ovoga razloga. Prije — dok nije bilo ovoga društva — mladost naša hrvatska — izazvana prostačlukom i napajima svoje nesugjene braće, dogje s istim u česte sukobe, koji naravno porodiše katkada zle posljedice. Ukori od strane polit. oblasti dodijaše već svakome, te se složiše naši vriedni gragjani katolici u toj plemenitoj zamisli, da se osnuje ovo društvo. Ko iskreno misli i ko se veseli napretku svoga blišnjega, priznaće da je ovaj postnapak opravdan i plemenit. Društvo se osnovalo, sastavi se za nj „Pravilnik“ koji je Vis. zem. Vlada blagoizvoljela najmilostivije potvrditi. Društvo se počelo baviti učenjem i pjevanjem crkvnih i lijepih narod. pjesama — predstavljanjem zanimivijeh komada, te je izborom i izvagjanjem istijeh steklo do sada već toliko puta svačije priznanje. (Zar smo im mi krivi, što oni ništa drugo ne predstavljaju nego samo uvijek „Kosovo“ pa „Kosovo“, što je već izišlo na vrh nosa svakome a i njima sami-

jem). Naše društvo postade ognjištem oplemenjivanja, — svezom, koja nas sve veže, a ujedno odvrća od svega neplemenita i prosta — te tako ne bi više prilike, da je slav. polit. vlast morala da se potuži na hrv. mladež. Tako evo opisamo u kratko pjev. društvo „Slavulj“, a sad ćemo preći na nešto nova, čime se je ovo društvu popunilo, iz čega se vidi, kako opet stupismo za veliki korak unaprijed, držeći se one stare: „ko ne napreduje, nazaduje.“ —

Uviggajući pretpostavljenici veliku korist ovoga društva u svakome pogledu, zamisliše da društvo nadopunu utemeljenjem glazbe. Velimo, samo zamisliše, jer u prvi mah činila se je već sama zamisao poteška osobito kad se pomisli na materijalne žrtve, koje jedna glazba zahtijeva. Kad se hoće, sve se može — te i mi položismo svaki svoj obol na oltar mile nam domovine, i nabavismo dobre instrumente. Glazbila su tu, a naći će se ko će i svirati; a ma gdje je glavni faktor, gdje je učitelj — koji će poduzeti tako tešku zadaću? Nagiosmo i njega, hvala Bogu, i to gosp. I. Bagatellu — čovjeka vriedna — svome poslu dušom odana i vrlo vješta. Svoju vještinu u podučavanju i svoju veliku ustrpljivost dokazao je već javnim produkcijama, koje je izvaggao sa svojim mladim društvom. Uspjeh je bio upravo nenadan — te se svak čudi — kako u tako kratkom vremenu — čeljad — koja nije znala ni što je instrument, a u note što se kaže ni bijele ni crne — pa da tako šta polučil! Sve je to lijepo i dobro. Glazba potpuna — ali ne imadomo još dozvole — što je našu pakosnu braću osobito veselilo. No za kratko im bi to veselje, jer nam stiže dozvola Vis. zem. Vlade — kojoj budi na toj milosti i ovom prilikom izrečena najdublja zahvalnost. Svak može pomisliti, kakovo veselje i oduševljenje zavlađa svakim od nas, nego i onima — koji osjećaju i uviggaju što je lijepo i plemuito — te se kao pravi ljudi vesele sreći i napretku svoga blišnjega.

Duhove proslavismo na svečani način glazbom — jer je taj baš dan bio odregjen — na koji će se prvi put razviti divni zvuci nove naše glazbe. Trebalo je u javnosti da se dokaže da smo tome dorasli — i da se vidi što se je već u tako tome dorasli — i da se vidi što se je već u tako kratkom roku postiglo. Na čelu glazbe stupahu ugledni i vevriedni presjednik i podpresjed. društva — kao društveni prestavnici. Na tom prvom koraku odregjeno bude — da se pred slavnim kot. uredom carskom himnom oda najdublja zahvalnost Nj. Veličanstvu i Vis. zem. Vladi. Otale krenu glazba u crkvu, da i u Božijem hramu prinese svojim milozvucima hvalu Svevišnjega Tvorca. To je bio u istinu svečani dan, koji je u svima prisutnima ostavio slatku i trajnu uspomenu. Nebrojena svjetina nestrpljivo očekivaše tu pojavu — a radi polučena uspjeha zasja licem iskrenijeh subalaca izraz zadovoljstva i radosti. Znamo mi, da je to bio po našu braću turoban dan, te da im je svaka pjesma zučala u ušima poput „marcia funebre.“ Eto u kratko i opisa naše glazbe — gdje nam je dužnost, da još jednom izrazimo svoju najdublju zahvalnost Vis. zem. Vladi — zatim vevriedjenome i požrtvovnome gosp. presjedniku društva — a vriednome učitelju i izvšujućim članovima iste želimo najbolji uspjeh i u buduće, koji tako dično osvjetlaše obraz na čast mile domovine.

Vrlo nam je žao, što moramo iza ovako lijepih čina da pregjemo na nešto što nas u istinu i same boli. Istaknomo već gore, da nam je mir najmiliji. One laži u „Dubr.“ hoćemo sada da iznesemo e bi se vidjelo, kako su rugobu sami nase nabacili — hoteći ju podlo na svoje bližnje — svoju braću da svale. Velimo unaprijed — da se čutimo toli plemenitijem — pa nećemo da svoje ruke zamrljamo blatom laži i klevetanja kao naša „braća.“ Kaže dopisnik u „Dubr.“ kako je V. T. — „perjanica“ našega hrvatskoga društva počinio nekakvo djelo, koje zaslužuje da se kazni; tu nabraja sve paragrafe i crkvene sabore — da bi time tobože što više iznio na javnost — a šta?! — ništa drugo neg svoju i svoje „braće“ prirogjenu srpsku laž. Da je to baš prijesna laž — vidi se otale što onaj V. T. nije nikad — niti je — niti će biti članom našeg društva — pa kako ga onda može takijem okrstiti a za što baš hrv. „perjanicom?!“ A zašto ga okrsti baš hrv. „perjanicom?!“ — e, na to bi vam, mili čitatelji, mogao

najbolje odgovoriti onaj divni dopisnik — onaj katol. pop iz Trebinja — koji se je poslužio istim srp. sredstvom — da tobože u osobi M. Šešelja ocrni hrvatsko dično ime, — ali mu ne pogje posao od ruke — jer je „u laži plitko dno!“ Doista je vrijedno da se zapamti ova žalosna srp. karakteristika — t. j. da se oni u izmišljanju i izboranju neljudskih neuglagjenih srestava svi potpuno slažu, i po tome se vidi kako im uzvišena ideja lebdi pred očima. Ta se njihova karakteristika osobito ističe ondje gdje treba navaliti na svoga bližnjega — a osobito na brata — Hrvata.

A pitamo mi sada vas, podla naša braćo — kako bi vam bilo pri duši kad bi mi na javnost iznijeli slučaj — koji se je desio jednoj gospođi iz najodličnije vaše familije? — pa kad bi po tome slučaju ocijenili sve ostalo vaše društvo — respektive ženskinje?! Bili bio to čin zdravoga razuma — djelo iskreno i ljudsko?! Svak zna da nebi — samo vi to nećete da znate — ali mi stojeći na našoj visini nećemo da se kaljamo glibom kao vi!

A šta odgovaraš g. dopisniče na poznati sramotni živinski protunaravni slučaj koji se je nedavno desio, da se radi njega moramo svi bez razlike sramiti i žalostiti?! Na pitanje ćeš moći i bez nas odgovoriti. Zapamtite samo ovo; da vi ne vidite u svome oku nikada brvna, a dlaku u oku svoga bližnjega — svoga brata, — svaki čas! Čini nam se da je i ovo što istaknismo već dovoljno — da se ta mješina laži već jednom začepi!

Držaćemo se i nadalje na našoj visini kao i do sad — nastojaćemo da kao i do sad sa svakim u miru živimo, bavceći se za napredak našega dičnog društva — a radi vašeg eventualnog buncanja nećemo mnogo razbijati glave. Glazba će veselo udarati na radost svijeh iskrenih kojima se mili napredak i koji pojimaju ljepotu i uzvišenost, a naravno na veliku žalost onakih ljudi — kao što su naša „braća.“

Ti pak mili „Slavulju“ izvagaj i nadalje svoje pjesmice, cvati i napreduj na diku miloga nam hrvatskog roda i dičnog nam Trebinja!

Primite ljubezni pozdrav svi od vašeg
Trebinjca.

Korčula, 8 Juna.

Odavna sam se želio poslužiti, blagohotnošću uglednog Uredništva mile nam „Crvene Hrvatske“ te prosljediti opisivanjem našiu odnošaja, nu slučajno se zaustavih, kao da sam predvigjao da se nešto krupna iza brda valja, što će nadmašiti sva ku doвле na Korčuli vigjenu. Nemoralna „Lega“, kojoj je glavna svrha odgojiti novu vrst janjčara ne samo u Istri, već i u ovoj kolijevci hrvatstva, hvala žilavom radu nekog izrogjenog konavljana, koji je kao hudi duh k nama doletio u svojstvu c. k. činovnika, pa kao blaga kišica osvježio već uvenulu autonomiju, pruži ovo dana svoje proklete žile do našeg grada, komu je sada sugjeno da do kraja župije gorku čašu što mu biva pružena po izrodima i doskitačima najgore vrsti.

Žalosno je doisto, kad vlada, koja je dužna da podanicima opću jezik, to neprocijenjivo blago svakog naroda, društva komu je svrha druge lišiti jezika a po tom i narodnosti, već prepušća takogjer svojim činovnicima da u tom društvu glavnu ulogu igraju. Nije mi do danas poznat uspjeh prosjačenja i obsjenjivanja dostojnih „Leginih“ perjanica, ali sam uvjeren da će nepoštenje za se predobiti nekolicinu onih kojima se prije sutona smrkne.

Preporučam megjutim miloj braći Hrvatima susjednog nam Pelješca da upamte ovaj besramni pokušaj na naš jezik i narodnost od strane bezdušnih naših izroda, pa da upamte i odbiju one koji k njima dolaze s gnjezda nepoštenja, te se prikazuju Hrvatima ili blagim janjcima samo da svoj prazni želudac okrijepe hrvatskim znojem. Braćo, nije kud kamo, prenimmo se svi s jednog i drugog kraja, pa gvozdenim obručem hrvatske svijesti opkolimo ovo otrovno gnijezdo te smrvimo u zametku iredentističkog crva, koji nam se sada toli bahato nameće.

Glasilo hruhoraca i izroda, koji će sada naravno ubrojiti Korčulu megju čisto-talijanskim gradovima, dotakao se u prošlom Br. 42 izjave uglednog Uredništva Zagrebačke Hrvatske, u kojoj

bivaju naglašene zasluge Rafo Arneri-a za hrvatsku stvar na Korčuli.

Pošteni dopisnik usugjuje se ustvrditi da je Rafo Arneri svojevrijednim raspolaganjem lišio odlomak grada vlasnosti imovine ležeće na ovom otoku.

Ovako može govoriti samo budala i neznalica, kome nije poznato poglavlje VI. opć. Prav. usljed kojega je Zemaljski Odbor svojim odlukama doprinio da su općine Blata i Korčule ugovorile pristatak u svrhu diobe općinske imovine. Ako li pak mudra dopisnikova glavica želi tačnijih obavijesti o tom predmetu neka se obrati glavi grackih autonomaša, recte talijana, biva Dr. Ivanu Smrkiniću, koji je ovoj diobi sudjelovao više no Rafo Arneri.

Kao da Dalmatov liberalac želi u istinu da se ponovno zapodjene javna rasprava o glasovitoj političkoj parnici proti Rafo Arneri-u, i o glasovitijoj kragji općinske blagajne. Mi se toga ne bojimo, te ga pozivljemo da slobodno juriša, pa će znati ono što je jednom zasramilo stare autonomaške perjanice.

Za danas mu samo kažem da nijesu porotnici proglasili nevinim njegovog miljenika Depola, već da je Državno odvjetništvo samo odustalo od optužbe proti njemu na veliko čudo prisutnih, a osobito porotnika, koji su svojem negodovanju dali oduška tim, što su jednoglasno proglasili nevinim zločinstva potvore, ono jadnih žrtava autonomaške zlobe, koji su bili optuženi takogjer s toga, što su izjavili, da ih je na kragju naveo Depolo i neki cilindrač, koga nijesu poznavali.

To su ti, nesretnice, neborive činjenice.

Prekidam viješću da je Naše Poglavarstvo zaključilo natrag vremena da se javno psikanje prigodom jednog mirnog iskaza nemože smatrati prekršajem poremećanja javnog mira.

Evala mu!

Pogled po svijetu.

— *U Budimpešti* nakon neuspjeha Khuena-Herderwary-a stupio je opet na pozorište Wekerle. — Novo ministarstvo prestavilo se je jučer zastupn. kući, kojom je zgodom Wekerle rekao da je s najvišeg mjesta ovlašten da izjavi, da kruna želi da što prije svrši rasprava crkv-polit. osnova.

— *U Rimu* parnica proti rimskoj Banki iznijela je opet nova otkrića, što neizmjereno kompromituju Giolittia. — Ministarska mijena po zadnjim vijestima, imala je biti riješena na 13 tek. — Umro je oglaseni Nicotera. — Sv. O. Papa ima doskora izdati encikliku, u kojoj će spomenuti velike manifestacije katol. svijeta prigodom svoga jubileja, te razlagati o blagosovnom uplivu papinstva.

Domaće viesti.

Dan 26. lipnja. — Dne 26 o. mj. položice se temeljni kamen domu dr. Ante Starčevića.

Isti dan stranka prava imaće svoj godišnji sastanak, uz svečani banket.

Klubski odbor stranke prava odabrao je u tu svrhu dan 26 lipnja, pošto je pred 33 godine toga istoga dana dr. Ante Starčević rekao u saboru govor, kojim je položio temeljni kamen stranci prava.

Dan 26 lipnja biće dakle, ove godine ne samo dan velikoga hrvatskoga slavlja, nego mora da bude dan znamenite hrvatske manifestacije.

I kada novi odnošaji, koji su nastali u našem javnom životu u ovo zadnje doba, nebi davali ljetos danu 26 lipnja neki osobiti karakter — bila bi ipak dužnost hrvatskih rodoljuba, da što brojnije sudjeluju kod slavlja i s njim spojene manifestacije.

Ali baš radi odnošaja, koji su nastali, ta dužnost postaje prešnja i dvostruka.

Hrvatskim rodoljubim pruža se prilika da velikom impozantnom manifestacijom onoga dana odobre postupak pouzdanika stranke prava kod pregovora; da dadu sankciju uglavljenom programu, kao jedinstvenom programu i izrazu čiste pravaške misli; da dokažu, kako je u narodu jedinstvo postignuto i kako je to jedinstvo u stranci prava, u njezinu imenu i pod njezinim svetim, neokaljanim barjakom; da očituju, kako na politič-

kom poprištu narod pozna svojim vogjom, vogju stranke prava: dr. Antu Starčevića.

S toga klubski odbor stranke prava poziva rodoljube u svim hrvatskim zemaljama da brojno učestvuju kod svečanosti i kod manifestacije dana 26 lipnja.

Svi oni, koji namjeravaju učestvovati, moljeni su da se što prije — a željeti je do 20 o. mj. — prijave g. dr. J. Franku u Zagrebu.

Uvjereni smo, da će se otačbenici i brojno čistim oduševljenjem odazvati pozivu odbora, bud osobnom prisutnosti, bud kojom zgodnom izjavom.

Državnim organizmom odijeljeni, dne 26 lipnja daćemo dokaz, da smo spojeni u duši i u aspiracijam; da je Hrvatska ujedinjena i slobodna vrhovni naš cilj i glavni naš ideal; da sva naša akcija ide svim ustavnim srestvima za oživotvorenjem toga ideala, i da je ta akcija, proniknuta velikom kulturnom zadaćom i dostojanstvom stvari, uz samoprijegor i požrtvornost, što zahtijeva, moguća jedino u stranci prava, njezinim imenom, koje je kao sintesis svih naših težnja i pod vodstvom dr. Ante Starčevića.

Bog i Hrvati!

Odbor.

Filoksera! — Strašna ova riječ odjekuje bolno u svim našim domaćim novinam. Filoksera, ta propast vinograda, prošla je dalmatinska granicu, i pojavila se zbilja na otoku Olibu. U ponedjeljak 11 tek., kako javlja „Nar. List,“ kod dalmatinskog namjesništva vijećalo je zemaljsko filokserično povjerenstvo. Bi odlučeno, da osobito odaslanstvo pogje na otok Olib, i preduzme shodne mjere proti filokseri. Isto će odaslanstvo obaći vinograde na otoku Rabu i Pagu, a da vidi, da po nesreći i tu nema traga filokseri. Kažu, da i u Novalji na Pagu, konstatovala se bolest na lozi, koju neki hoće filokserom.

Gradska Kronika.

Dolazak Biskupa. — Večeras u 6½ sati, parobrodom od Kotora, dolazi k nama naš presvijetli Biskup Dr. Josip Marčelić. Dolazak je ovaj sasvim privatn, jer svečano ustoličenje slijediće u došastu Nedjelju, na Ivanjdan, 24 ov. mj. Mi kako što smo se iskreno radovali njegovu imenovanju za dubrovačkog biskupa, tako se jednako od srca veselimo njegovu čestitom dolasku megju nas. On je čovjek jošte u muževnoj snazi, pobožan, učen, čedan, ljubezan i radišan, šter mu ne fali nijedno svojstvo vrijednoga i odlučna Biskupa, onakova kakva uprāv zahtijevaju današnja ozbiljna i teška vremena. Dobar glas ga je uvijek pratio u svakom njegovom djelovanju. Naš grad i biskupija mogu se ponositi da ih je on u sreću zapao, jer će bez sumnje interesi vjere i naroda, od nje kojih tako grдно izigrani, naći u njemu ne manje odlučna, koliko trijezna i razborita pobornika.

Presvj. Biskup rođen je na 23 marta 1847 u Prikome kod Zadra. Svršivši bogoslovne nauke u Zadarskome bogoslovnome zavodu, zaređi se svećenikom, i po tome pogje na više nauke u bečkom Augustinianeum-u, koje kad dovrši bi postavljen kao profesor crkvenog prava i povjesnice pri Središnjem Bogoslovnom Sjemeništu.

Nakon smrti pok. Tacconi-a, bi postavljen kao Ravnatelj istog Zavoda, a pak imenovan naslovnim biskupom Tani-a i apostolskim upraviteljem kotorske Biskupije, ter posvećen biskupom na 12 veljače prošle godine u Zadru. Odatle pak bi premješten i imenovan biskupom Dubrovačkim.

Našemu novome Pastiru mi želimo od Boga zdravlje i potrebitu snagu, da može vršit kod nas svoju tešku zadaću!

Engleško brodovlje. — Prošlu srijedu po podne prispije ovdje Engleško brodovlje, sastojeće od 4 ratna veća broda, te se usidri pod Lokrumom. Dan poslije slijediše običajni pohodi. Kako se pronosi, odavle će krenuti u Brindisi, pak u Antivari, jer da je namjera admirala Seymour-a pohoditi knjaza Crnogorskoga.

Sprovod pok. kap. Grgurevića. — Prošli ponedjelnik s riječkim parobrodom biše preneseni u Gruž mrtvi ostanci oplakanog kapetana Grgurevića. Sprovod se obavi uz izvanredni stječaji puka, kako iz grada, tako iz Gruža i Rijeke. Mrtvo tijelo bilo je smješteno na mrtvačkim kolima, prikritim krasnim vijencima. Sa prozora kuća u Rijeci i Sustjepanu visijahu crni sagovi, i na svačijem obrazu vidjela se žalost. Općenito žalovanje bilo na utjehu uciviljenoj obitelji, koja se u ponedjelnik ovamo iz Beča vraćala.

— *Starčević imendan.* Na dan sv. Antuna biše i oдавle upravljena mnoga brzjavna čestitacija Dr. Starčeviću za njegov imendan. Da ga Bog poživi!

Diskoras na Poljani.

Ivo. — Što ti ono govori Lujo; zašto ga nijesi zazvo da se dogje s nama porazgovarat?

Vlaho. — Reko mi je da neće s tobom imat posla, dokle se ne zaboravu elezioni, perchè da ga odviše satirkavaš.

Ivo. — Meno male, da ima još u njemu malo pudora!

Vlaho. — Vas afaan mi pripovijeda da će se dogoditi skandò, ako rinuncija gospodar Frano.

Ivo. — Ma i rinuncijat!

Vlaho. — I ja sam od tvoje; njemu je od glavu bit potestat.

Ivo. — Nego što govori još Lujo?

Vlaho. — Da su oni bili ostali dakordo, ako rinuncija gospodar Frano, inalcet gospara Iva alla testa del Municipio.

Ivo. — Gospara Iva! Ma šnjime sarebbe veramente un affar serio... Što ćeš da on učini?

Vlaho. — Znam i ja da nije komplet.... Ma pušti me finit. To su bili ostali dakordo da će njega, kad invec se obaznalo da je Bogojević bio fiso da njega učinu.

Ivo. — Ma Bogojević ne može bit, perchè je nošen u trećemu korpu, a i ludi znadu da ovako ili onako da će im poć korap in fumo.

Vlaho. — Appunto za to da se najedio, perchè da su ga tradiškali; kad su učinili pasat gospara Frana i Bibicu u drugi, da su imali i njega.

Ivo. — Passa differenza. Gospara Frana tokalo je da ga prinesu, Bibica znamo da im je imponjò, ma Bogojević dopo tutto neka se kontenta kako i Bajo.

Vlaho. — Ma mi Lujo govori da je Bogojević per la patria sakrifiko dosta, bez kontat da ima godište dana da mu je Harlović na špalama, i da su sve ovo imali konsiderat, a ne: gosparu Ivo di qua, gosparu Ivo di là, pa sul più bello od šake od laktal!

Ivo. — Dà, dà, povero diavolo, valja ga malo i kompatiskat; ko zna koliko noći nije zažeo oka, misleći kad bude potestat, kako će, obučen u velati, hodit pričekivat personagje.

Vlaho. — I u isto doba sukat imponente bafe.

Ivo. — Bravo! i ja sam oservo da kad suče bafe, para da ti hoće rijet: jesam li oli nijesam un uomo di proposito, di senno e di coltura basata sulla letteratura autonoma e serba?

Vlaho. — Eppure ga ja nahodim denja sučesura gospara Frana.

Ivo. — Belle teste obadvojica!

Vlaho. — Pa gje ti je, vrazilo Lujo mi pripovijeda da se gjenoro iz Gruža teribilo jedi, perchè da se on in fin dei conti podnio od čovjeka i hotio kontentat svakoga.

Ivo. — Kako kontentat?

Vlaho. — Da je u Sinju za kontentat hrvate votavo vazda šnjima, a sad u Dubrovniku da je hotio učinit galantariju koalicioni, perchè li el xè un omo che là sà longa.

Ivo. — To su ljudi, a ne kukumari!

Vlaho. — Ma čuješ Ivo, ti što si fondaan u politici, reci mi, duše ti, kojije partit dobio? Autonomashi graju po fojima da su dobili oni, a srbi, povereti, sotto voce, da su oni.

Ivo. — Da ti pravo rečem, dotole ti ne arivavam, ma veramente bi se imalo sudit po koluru od potestata.

Vlaho. — Tu te hoću, a od koga je kolura on?

Ivo. — Od partita nikakvoga, a od kolura crljenoga, kad se obuče od giganta; od zelenoga kad se dere na hrvate; a od žutoga kad mu kakva prisije!

Vlaho. — A ja da sam sfojima, pito bi ga da se dikjara što je, jeli srb oli autonom.

Ivo. — Što si lud! nije odgovorio ni na neke što su bile repatiije, nego li bi ti na ovu.

Vlaho. — Vjeruj mi ti, da se njemu hoće inglez.

Ivo. — Kakav inglez?

Vlaho. — Pa ne znaš?! Prikojučer vodio je po gradu jednoga srzenta ingleza, obučena u crljenu, misleći da je ko zna ko, i naredio usijerima da se vrtu oko njih, pa da mu činu prezentir svaki čas.

Ivo. — Pa što?

Vlaho. — Pa kad su došli ispid Orlanda, pita ga ko je ono, a on mu odgovara, da mu je ono brat; pa ispid Gundulića, da mu je ono čaće; pa u Dvor ispid Miha Pracata da mu je nono; a inglez, ginja malteška, videći s kijem ima posla, vodi ti ga ispod kuće Sabove, pa mu govori, kaživajući onu malu statuicu na taraci: *a ono imaš bit ti!*

Ivo. — Bene, benissimo, baš se na meštra namjerio!

Vlaho. — A gje ti je la più bella, da se nadò da će ga brodovi inglezi salutit con 21 colpo, i bio je rekò Amušiću da ferma kaic al primo tiro, zašto valja da se on digne na noge i učini riverencu.

Ivo. — Kad invec pošla mu je zbužal!

Vlaho. — Nije mu ni prvi ni ultimi put da je pošò spaliticom.

Ivo. — Dosta je za danas, homo! Bon appetito!

Vlaho. — Addio, arrivederci!

JAVNA ZAHVALA.

Ucviljenim srcem, al' punim harnosti i zahvalnosti, izražavamo ovim putem našu naj topliju hvalu svoj p. n. štov. gospodi dubrovačkoj i inozemnoj, te su nam u našoj golemoj nesreći, što nas je stigla smrću premilog muža, odnosno oca:

kap. Iva G. Grgurević-a

osobno, brzjavno, ili drugim načinom nastojali utažiti pregorku bol.

Red nam je pak osobitu hvalu izraziti cijenenim našim prijateljima u Beču, a na čelu im gosp. Drndu Rudolfu Milovčiću, nadalje štovanoj gospodi Matu Poliću u senjskoj Rijeci, Božu Mičiću, Melku Čingriji i Luku Hanzi u Dubrovniku, koji su se velikom požrtvovnošću, svojski zauzeli za sprovod milog pokojnika, a izraz naše duboke zahvalnosti nek prime i sva ona p. n. štov. gospoda te su ili vijencem ili osobnim saučesćem kod sprovoda počastili uspomenu njegovu.

Od Boga im za to plaća, a od nas do smrti harnost i hvala!

U Beču, 12 Junija 1894.

Kate Grgurević rogi. Bjelovučić žena,
Ivka Grgurević, Nebesnica Grgurević kćeri
medicinar Ivo G. Grgurević sin.

Prigodom smrti gosp. Iva kap. Grgurević bi udijeljeno na uhar siromaha: Od GG. Iva kap. Papi kruna 4. — Luka i Mare Radulović fior. 5 — Nike ud. Deanović fior. 5. — Mare ud. Joza Jassich i Antun Jassich fior. 6.

Povjerenstvo Javne Dobrotvornosti,

HOTEL „PETKA“

G R U Ž

Preporuča se P. N. Općinstvu sa izvrsnom kuhinjom i tačnom podvorbuom. Svi lokali preuređeni su na novo, s novijem pokućtvom. Prostrane sobe sa dvostrukim prozorima i pećima, bogato uređjene.

Cijene umjerene.

NOVA DROGARIJA

M. Franičevića

na „Placi“, kod „Široke Ulice“

drži na prodaju

svakovrsnih mirodija, vonjica, prašaka, likera, kao i raznih mineralnih voda i ljekovitih počela, ulja, finog sapuna i. t. d.

Dobila je takogjer povlasticu prodaje vina u posebnim caklenicam, koje se, kao i sve ostalo, prodavaju uz najumjerenije cijene.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

W e i s s a

ima na drodaju fotografija bubrovnika.

Cijene znatno snižene TIJESTOVI za GROŽGJE, VOĆE i MASLINE

IZVORNI SATVORI

najnovijeg i najizvrsnijeg sastava sa mehanizmom na dvostruki i trajni pritisak; obezbijegjena je najkorisnija uporaba čak do 20 po stò veća od svake ine što se drugim tijeskovima postiže.

Prvijen nagradam obdareni kod svih izložaba.

MLINOVI za GROŽGJE, VOĆE i MASLINE

RAZDROBNE SPRAVE SA PRIDRUŽENIM HVATALIM ZA GROŽGJE.

Suhotvorne sprave za voće, kao i za sve bilinske, životinjske i mineralne proizvode.

Pritisni strojevi za sieno, slamu i ost. priregjeni za ručno kretanje;

Razdrobnici za žito; Vijace za čišćenje zrnja.

Najnovija patentirana automatična Štrapala za loze „Syphonia“

Sve ove sprave priregjuju samo tvorničari

P. H. MAYFARTH & COMP.

ces. i kr. isključ. povlast.

Tvornica poljodjelskih i vinskih strojeva

B E Č, II, Taborstrasse Br. 76.

Mukte se šalju katalogi i nebrojene pohvalne svjedodžbe. — Traže se prestavnici i priprodavaoci.

Pri nareggivanju paziti je na patvorenja.

1-14

Povlaštena Megjunarodna Agencija za Putovanje

DRAGUTIN PIRELLI

Trst, Via del Arsenale,

(Carlo Pirelli) — Rijeka — Via del Lido 537 vis à vis il molo Adamich.

Prodaje vozni karata

za svako mjesto, preko mora ili preko kopna (cedulje II. razreda uz sniženu cijenu). Izdaje cedulja za polazak i povratak za jednu godinu s kamatama od 20 olo a to po cjeniku kogagòd europskog ili americkanskog društva.

Izdaje vozne karte (biglietti di passaggio)

za Ameriku: preko Havre, preko Anverse, preko Bremena, preko Hamburga, preko Liverpoola, preko Glasgowa i preko Southampton. — Za Afriku: preko Genova, preko Marsilje, preko Liona, preko Londona i preko Dartmoutha. — Za Australiju: preko Genova, preko Bremena, preko Anverse i preko Hamburga. — Za prugu Iquique (itd.): preko Genova i Montevidea, preko Hamburga uprav kroz Magelanovo tijesno i prugom Hamburg, Colon (Colon, Panama, s željeznicom) Panama, Iquique, itd. preko mora uz sniženu cijenu.

Putnici ne treba da traže gore navedene vozne karte, da se misle za razreda kao ni da polože kaparu. Dosta je da dogju na Agenciju na Rijeci i da uzmu kartu isplaćujući odmah; poslije nek ostanu na Rijeci ili u kojem drugom gradu odkle polazi parobrod dane, kad im Agencija naloži. Agencija sljedjedi tečaj svih odlazaka, osim toga u komunikaciji je

sa svim mjestima i sa svim društvima i tako kadgod joj se prikažu putnici, nastojeće tako nadesiti, da ovi ne budu trošiti za čekanje i poslače ih u mjestu iz kojih će najprije krenati parobrod preporučujući ih samo društvima, koji će davati na brodu dobro jelo.

Jamči se za odlazak u danu tanačen na putnoj karti i nadoknagjuju se troškovi, ako se ovaj zakasni krivujom Agencije t. j. ako ne dogje na vrijeme u određen grad zbog toga što je Agencija pogriješila u računanju koliko traje željeznička vožnja ili ako se ne nagje više mjesta na parobrodu.

Pošto Agencija ima u New-Yorku drugu agenciju za odpremaue (spediciju) po svoj Sjevernoj Americi, riječka filijalka daveće karte za svako mjesto u Sjevernoj Americi uz najnižu cijenu.

Za svako odregjeno mjesto izdaje ova Agencija vozne karte.

Gore navedena Agencija daje mukte obavijesti vrhu cijena, kao i vrhu roka i mjesta odlaska.

Poduzimlje opremaue

prtljage i robe za svako mjesto preko mora ili preko kopna. Obvezuje se nadalje tražiti sve stvari što bi se na putu u Ameriku ili drugodje eventualno izgubile ili zaboravile.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za (Dubrovnik) na cijelu godinu flor. 4, na p. godine flor. 2; (Za Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu) na cijelu godinu flor. 4: 50, na p. godine flor. 2: 25; (za inozemstvo) flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisni šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove ne frankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Za stranku prava.

Na 26. ov. mj. ima se u Zagrebu svečano položiti prvi temeljni kamen *Domu Dr. Ante Starčevića*.

Taj isti dan poslije ove svečanosti kako nam javlja dotični Odbor, držeće se u prostorijama „Strelice“ godišnji sastanak stranke prava.

Na ovome sastanku imade se proglasiti polučeno jedinstvo svih hrvatskih otadžbenika i neovisnih živalja, na temelju programa stranke prava, koji ovako glasi:

1. Stranka prava stojeć na temelju državnoga prava i narodnoga načela, radi će svim zakonitim sredstvima da narod hrvatski koji stanuje u Hrvatskoj, Slavoniji i Dalmaciji, na Rijeci s kotarom i u Medjumurju, Bosni, Hercegovini i Istri, sjedini u jedno samostalno državno tijelo, u okviru laburške monarhije, te će podupirati svom snagom i nastojanje braće Slovenaca, da se i slovenske zemlje ovomu državnomu tijelu prikupe.

2. Isto tako radiće stranka prava, da se kraljevina Hrvatska uredi kao pravna država ustavno i slobodno, tako da će narod po svojim zastupnicima u svim granama državnoga života, po načelima parlamentarne vladavine, vršiti u hrvatskom saboru zakonodavnu vlast sporazumno s krunom.

Na čelu parlamentarne vlade stoji ban kraljevine Hrvatske.

3. Poslove skupne cijeloj monarhiji, potičuće iz pragmatičke sankcije, riješavati će kraljevina Hrvatska ravnopravno kraljevini Ugarskoj, s ostalim zemljama Njegovog Veličanstva.

4. Stranka prava radiće u opće, da se ustav, sloboda i zakonska nezavisnost kraljevine Hrvatske oživotvori, i svim zakonitim jamstvom, naposeb slobodnim izborim redom, pravom sakupljati se i sastajati se, te slobodom savjesti, govora i štampe zajamči.

* *

Djelo, koje zagrebački rodoljubi ovih dana kane u Zagrebu izvesti od velikog je zamašaja. U ovaj čas oči svih Hrvata uprte su u Zagreb, i svatko misao leti k onoj junačkoj četi hrvatskih rodoljuba, koji toli divnom žilavosti i ustrajnosti nastoje oko slobode, cjelokupnosti i jedinstva hrv. naroda, pod jednim programom i jednim političkim vjgjom, dičnim Dr. Antunom Starčevićem.

Starčevićev Dom prozvan je takogjer „Dom hrvatskog naroda.“ Zgrada zaslužuje taj naziv, jer je Antun Starčević u hrv. narodu, a hrvatski narod u duši njegovoj. U podizanju Doma na čast Starčevića, hrv. narod nalazi svoju slavu, dok s druge strane Antun Starčević u novomu Domu nalazi o varenu jakost i slavu hrv. naroda, onu jakost i slavu, koju je sijedi vogja u cijelome svome mučnome životu imao jedino na umu i na srcu.

Nijedan čovjek nije prost manja, pa će i i mat i Dr. Starčević. Ali sveinogučje njegove mane isčejavaju pred jednom velikom istinom: Dr. Starčević jest i bio je uvijek u svome življenju skroman i prijetoran, u svome javnom i privatnom djelovanju pošten; u svojim mislima i načelima do kraja dosljedan i nepokolebiv. Mnogo je bura nad njim prohujilo, a on je ostao uvijek isti; mnogo su napasti na njega jurisale ali onakova kaka, ga nagjose, onakva ga i ostaviše. Za transak-

cije sa svojim načelima i sa svojom savjesti, za ulaganje, krivudanje, oportunizam, dvoličnost on nije nigda znao. Stojeći samac u svojoj zabiti, onoj zabiti, kojom se emancipirani magjaroni rugaju, daleko od visoke gospode, od dvorskog ulaganja, od svjetskih raskoši, razmatrao je svijet, razmatrao svoju Hrvatsku. Promatrao je što je ona bila, i što jest napram svijetu, a što svijet napravlja njoj; sve mijene kojima je bila podvrgnuta, sve nevolje i nepravice što je u prošlosti podnijela, i što još uvijek podnosi. Dugo iskustvo naučilo ga je da Hrvatska nema ni u koga da se uzda, nego u se, i u iskreno rodoljublje svojih sinova. Geslo je njegovo: Bog i Hrvati! Za drugo on neće da zna.

Hrvatstvo njegovo, jest hrvatstvo čisto, svijesno svojih pravica, svojih dužnosti i zadaće svoje, osnovano ne na vici i ispraznome hvalisanju, nego na zdušnom radu, na požrtvovanju, a nadasve na poštenju. Kogod uz „Staroga“ pristaje, treba da je pošten, radišan i za narod na svaku žrtvu spravan. Ko tih svojstava nema, a pravašem se nazivlje, nanosi uvredu Starčeviću, a protivničim dajva povoda da njegova sveta načela izvršavaju rugu i smijehu, i da njegovo ime i stranku njegovu omalovaže pred narodom, kako što se je na žalost do sada ne jedan put moglo vidjeti.

Stranka prava, kojoj je Starčević začetnikom, i uz koju je sada vas narod, priznaje njega svojim vjgjom, i ne može da bude inače. Malo je ljudi, napram kojim narod naš goji takovo povjerenje, i taku ljubav, kao napram „Staromu“. Dok je on živ, ne može da bude u stranci drugog prvaka i vjgje, do njega. On se sam ne nameće, nameću ga djela njegova. Kad njega nestane, hrvatski narod, i jedino narod, znaće koga da mu nagje dostojnim nastupnikom, a pri tome biranju glavnim kriterijem biće poštenje. Kad bi se stranka prava, za živa Starčevića, od njegova vodstva odmetla, to bi značilo da ona već nije ono što je prije bila, i vaskolik narod imao bi prava da posumnja o iskrenosti njezinih osjećaja.

Podignuće veličajnog Hrvatskog Doma u Zagrebu na čast Starčeviću svečano zasnjeđuje ljubav i veliko pouzdanje što cio narod još uvijek polaže u vrlu starinu i dično njegovo vodstvo, a u isto je doba najodlučnija osuda svih onih koji bi njega, pod stare njegove dane, htjeli tako rekuć, zabašuriti i po gotovo iz brazde progati. Starčevićev Dom ima biti mjesto, gdje će se sastajati sve što u Hrvatskoj odlučno misli i nezavisno radi; to ima biti ognjište na kojem će se svaki Hrvat moći ogrijati pri žarkoj vatri neprečinenog rodoljublja; rasadište čistih, krepih i plodnih misli; oltar na kome će svaki hrvatski sin polagati svoju žrtvu za čast i slobodu domovine; kvašac koji će svojom preporodnom silom djelovati na sve i najdalje krajeve, gdje žive Hrvati, te ih svekolike prikupljati oko jedne misli, oko jedne težnje: sloboda, cjelokupnost i jedinstvo otadžbine!

Za to cijenimo da nije bolje prigode bilo, što prigoda polaganje prvog kamena za Starčevićev Dom, da se proglasi ono za čim se odavna hlepi, što se odavna vapije, biva jedinstvo svih iskrenih hrv. otadžbenika u jednoj misli i na temelju jednog programa. Na urečenom velikome sastanku u Zagrebu ima odjeknuti čista hrvatska misao iz svih krajeva, gdje žive Hrvati,

Mi jasno očitujemo svoje političko uvjerenje, jer nema razloga da ga prikrivamo, a poznat je i smjer „Crv. Hrvatske.“ Program, koji gori donesemo, takav je, da svaki Hrvat, ako je Hrvat, treba da ga odobri, potpiše, i svim srcem uza nj prične. Zagrebački magjaroni pisali su nedavno, da se ono ne može nazvati programom, jer da je njemu predmetom *ono što ne opstoji*. Po njihovoj teoriji regbi da je svaki čovjek dužan da se zadovolji onim što ima, i što mu je milostivo udijeljeno, odgovaralo to ili ne njegovim pravicam. Težnja za jedinstvom, za slobodom i cjelokupnostom cijelog našeg rastrganog naroda, to po njima ne može da sačinjava program nijednog hrvatskog sijn! Lijepo zaista! Ali da bi oni koji zahacuju težnju za onim što ne opstoji, zna li barem biraniti i sačuvati *ono što opstoji*? — Opet kažemo, nije moguće, da ko hrvatski čuti, program stranke prava objeručke ne primi. Ako ipak se kogod nalazi, izvan magjarona, da ga odmeće, to nije, niti može biti iz osvjedočenja, nego opet iz inada ili osobnosti; a stara naša poslovice veli da: inad duše gubi!

Vrlo smo žalili, ter uvijek žalimo neuspjeh dogovora, što se vodiše izmegju dvaju hrv. opozicija. Ko je imao pravo, a ko krivo? I ako je možda od strane pravaša moglo biti više taktike, to ipak po našem sudu, jasno je da su t. zv. „Obzoraši“ onemogućili sporazum, jer dok su toliko popustili, pa i sam gornji program poprimili, inače li su i dalje popustiti, ako su u opće iskreno mislili u cijeloj ovoj stvari. Možda je to bio jedan politički manevar, kao i revizija nagodbe, pak ni je uspio kao ni onaj. Svakako cijenimo da „obzoraska“ stranka danas nema „raison d'être“, tene služi za drugo nego da ometa rad stranke uz koju pristaje narod; a osim toga grabinarodu mnogo dragocjene sile, koje zavedene svojim teorijama, marilo mare na praksu. „Obzorova“ stranka, kao politička stranka, mislimo da više ne može stupiti u javni život, pa i ako stupi, ne može da steče ugleda, jer je svoj prijašnji program napustila, a sada je sebi posudila program stranke prava, s kojim programom ona, kako druga stranka, ne može djelovati. Sada je „Obzoraše“ čeka čudna sudbina: Zapušteni od naroda i od neodvisnog novinstva, mogu oni da žive za svoje ideale, ali nipošto za javni rad, pa ih čeka neizbježiva politička smrt. Njihovo nepopuštanje i tvrdokorno opiranje ujedinjenju sa strankom prava može da ih uzdrži dokle žive neki, koji mogu da nekim srestvima na spolažu, i koji se još uvijek nadaju u uspjeh svoje stvari, ali kojih neće za dugo biti. Napokon pretvoriće se oni u nekakvu kulturnu stranku, koja će se skupiti oko akademije, dok napokon i ona ne pređe u mlagje ruke. O „neodvisnoj“ će se stranci onda govoriti samo u prošlosti, ocijenivši se neprestano njezin rad, priznaće joj se zasluge, a opet žigosće joj se mane i navesti uzroci neizbježive propasti. Samo će ocjenitelj požaliti što mnogi dobri ljudi te stranke nijesu znali odlučiti se radići. Ova neodlučnost razlogom je nesjedinjenja opozicija, i povodom svim neprilikam koje se opet pojavljuju.

Megjutim mi bi željeli našim prijateljima u Zagrebu nešto svjetovati, samo molimo da nas ne shvate krivo, jer govorimo iskreno i iz ljubavi napram narodu, koja ne dopušta da šutimo ondje

gdje treba da se govori. Polemika je sada bar za neko vrijeme nužno zlo, kome se moraju pokoriti i oni koji od nje najviše zaziru; nu kad se ona već mora da javno vodi, trebuj da se i na javnost obazire onaj koji piše dotični polemični članak, a javnost ne podnosi nipošto nepristojnosti ili čak prostote. Ma koliko istine kazali u nepriličnoj formi, ona će odvracati pozornost od sebe. Eto to htjedosmo da primjetimo na nastalu polemiku, i molimo za to ljude oko „Hrvatske“ da se kane u polemici svake nelijepe riječi i svakog osobnog napadanja. Istina je, i oni oko „Obzora“ puni su osobnog napadanja, ali pustimo: biće i to jedan kamenčić koji će doprinijeti da se čaša prelije. Pošto je stranka prava u pravu, lako je u „Hrvatskoj“ voditi dostojnu polemiku, ne treba da pojedine Obzoraše ocrnjuje i obijegjuje s koristoljublja. Njihov rad će ih najbolje optužiti pred narodom. „Hrvatska“ neka samo nepristrano iznosi istinu na javnost, pak imamo oružja dosta! — Ovo je ono što nam je ležalo na srcu. Neka dakle „Hrvatska ne zamjeri, a „Obzor“ nek to ne prihvati kao novo oružje, jer bi znali inako odgovoriti.

Svima nam je potreba jedinstva. Hrvatska ima toliko neprijatelja izvana i unutra, pa mi treba da smo svi složni u jednom duhu i da se ne cijepamo na stranke. Jedna treba da bude stranka, stranka hrvatskoga prava. Kako dobro reče „Slovenski Narod“: „danas je Starčevićev državopravni program faktično program svega hrvatskoga naroda, a načela stranke prava ukorenjena su u narodnom srcu, te se može mirno reći da je ona pristavnica narodne volje.“ Ele, kad je tako, uprimo svikolici, saberimo se, složimo se, organizujmo se. Koliko nam treba jedinstva, toliko nam treba reda i stege, da poput čvrste i dobro uregjene falange možemo odoljeti svakome udaru, i pobjedonosno odbiti svaki napadaj.

Srce nam raste videći kako sve što je u našoj zemlji odlučna i nezavisna spravlja se da ili osobno ili barem srcem prisustvuje velikome narodnome prazniku, što se na 26. ov. mj. ima proslaviti u Zagrebu, a nadasve se veselimo što će ova kolijevka hrvatstva, naša kršna Dalmacija, biti onamo brojno zastupana. Vatra rodoljublja treba da razgali sve tmuše koje su se bile nadvile nad našim političkim obzorjem, tako da nijesmo znali kuda trtamo, ni u koga da vjerujemo. „Narodni List“ izjavio se je odlučno za stranku prava, i njegov Urednik, vrli i neustrašivi zastupnik Bjankini polazi u hrvatsku prijestolnicu da zastupa „Hrvatski Klub“. Gojimo pak stalnu nadu da i članovi „Hrvatskog narodnog kluba“, kojima se ne može zaniijekati rodoljublje, neće se oglušiti, već da će prikloniti uho vapaju domovine, koja traži sporazum i slogu svih svojih vjernih sinova. Prigoda je svečana, čas je odlučan, da svak pokaže koliko ljubi Hrvatsku.

Zao nam je samo, što iz južne Dalmacije radi dalečine i nesretnih naših općila slabo će biti osobno učestvovanje na urečenome sastanku. Ali, ako nećemo moći osobno, a ono ćemo duhom. Molimo s toga naše prijatelje da u što većem broju zgodnim izjavama potvrde djelo ljubavi, sloge i jedinstva što se došaste sedmice ima izvesti u Zagrebu.

Ustrajmo, ne dajmo se, braćo Hrvati! Gdje god nas ima radimo za ideju čistoga hrvatstva, širimo ideju stranke prava, budimo zamrle duhove, ulijmo im u srce ideal, ponos i želju za ujedinjenom i cjelokupnom Hrvatskom. Kad to uradimo, znajmo da ni takova Hrvatska nije daleko, jer želja naroda, volja je Božija. A stari onaj Bog, koji motri kroz vjekove patnju naroda našega, koji znade da je sav narod hrvatski jedan mučenik za vjeru i za svoj ideal, naplatiće nam stostruko i onu prolivenu krv i popraćenu muku; i daće da Hrvatska, kroz vjekove ponižena i prezrena, osvane sjajna i uzvišena na bregovima rasijskih kosti i rijekama prolivene krvi njezinih sinova. U to ime: Živjela Hrvatska! — a živio i onaj blagosavljeni poljubac mira što su Starčević i Strossmayer jedan drugome dali, i koji hrvatski narod nigda zaboravit neće!

Političko obzorje.

Proljetos padaju ministarstva kako zrele tresnje. U Engleskoj ministar trgovine Mundella, dao je ostavku, jer komisija ustrojena da razvidi stanje i poslovanje raznih novčarskih zavoda, uslijed opetovanih stečaja kolonijalnih banka, pronašla bijaše, da banka Nove Zelandije nije u potpunom redu. On je naime bio predsjednikom rečenog zavoda, i premda je nered bio jako malahan, nije mu dozvolilo moralno shvaćanje, građanska krepakost, i sama korist vlastite stranke, da dulje ostane na čelu Board of Trade, da se nebi kazalo, e hoće pokriti ministarskim plaštem, nered privatnog poduzeća. Njegov otpust ugodno se dojmio javnoga mnijenja, a u cjelokupnom engleskom novinstvu bijaše jedan glas, glas prijaznosti prema njegovoj osobi, povjerenja u njegov službeni rad i pohvale njegova nesebičnog koraka. I tom se prigodom prosuše glasovi da će Mundella slijediti cijelo ministarstvo, jer se u liberalnoj stranci pokazala nesloga među raznim frakcijama, od kojih je svaka htjela da se reforme njoj mile stave prve na dnevni red, mimo sve ostale, koje vlada namjerava proturati. Konservativci su tada u parlamentu i vanka žešće stali jurišati, nebi li obalili vladu, otklonom ženijalno sastavljenoga Harcourtovoga proračuna, u kojemu vješto pokriva manjak, a pri tom ne opterećuje siromašne stališe, dapače ih rasterećuje. Nu navala je imala protivan uspjeh, jer se vlada ojačala. Centrifugalni se elementi primiriše, videć, da će njihove nade, ostati li liberalci na krmilu, kad-li tad-li doći do ostvarenja. Pušti li se vlast konservativcima, teško je poslije od njih je otimati. Sreća je liberalaca da je megdan na ovogodišnjem Derby ostao pri konju ministra predsjednika, lorda Rosebery. „Ladas“ je dobio prvu nagradu, a to je u Engleskoj, gdje se silno zanimaju za utrke i sve junačke igre, silno povećalo popularnost njegovog gospodara. Kabinet će se tako moći još neko vrijeme uzdržati, dok opet stupi pred sud birača. — Lordu Rosebery-u bila su prorokovana u djetinstvu tri proročanstva: Da će se bogato oženiti, da će mu konj ostati pobjednikom i da će upravljati velikim carstvom. Sve se to ispunilo. Udovac bogate Rošildove kćeri, koja mu je donijela 19 milijuna šterlina, upravlja carstvom, koje broji najviše podanika, a „Ladas“ stiče lovre. Proročanstvo ne kaže hoće li dugo upravljati carstvom, al u interesu potlačenih naroda, radi zdravog liberalizma i modernih načela, ufajmo da hoće. —

U Francuskoj sa gabinetom Kazimira Periera, dogodilo se ono, što se dogagjalo sa svim onim prije njega. Kad se mislilo da načvršće drži na uzdi većinu kuće, jedna prosta interpelacija ostavlja ga u manjini, i prouzrokuje pad njegov. Grehot, da ministarstvo talenata, kako ga nazivahu, nije moglo dovršiti započeto djelo pomirenja svih francuza u naručaju Republike, koje je bilo započelo. Ali sad se svak pita kud vodi taj način interpelacija *à jet continu* koji je srušio tolika ministarstva, i zapriječio u Francuskoj svaku metodičnu radnju na veliku štetu zemlje? I misli se kako bi se tom doskočilo, legislativnim putem, kad nije mogla ništa narodna volja, koja je vratila zadnjih izbora u sabornicu neobično pojačanu umjerenu stranku. Tako pojačanu, da oni, koji su srušili zadnji kabinet, našli su se u nemogućnosti, da preuzmu vladu u svoje ruke, te ju je predsjednik republike opet predao ljudima iste boje, koje su bili oni srušeni. — Nada je da će se ovi uzdržati barem dok se izvrši izbor predsjednika republike, što će bit ove jeseni, jer drugčije bi nastala opasna kriza. Tu nadu povećava i vanjski zapletaj u komu se nalazi Francuska. Država Kongo naime, u personalnoj uniji sa Belgijom, dala je u zamjenu Engleskoj njeke zemlje u središnjoj Africi, što će biti velika zapreka izvozu proizvoda francuskog Sudana. Francuska tu nagodu neće da pripozna, jer protivna duhu i slavu briseljskoga traktata. To je otvoreno izjavio u sabornici novi, valjani ministar vanjskih poslova Hanotaux, nadostavljajući da će franceska znati obraniti svoje pravo u svakom slučaju. Govor je bio odriješit i skoro bi rekao agresivan. Nije se bilo vidno čuti takov ton od mnogo vremena od fran-

cuske diplomacije. To je znak da je ona jaka i spravna — pa i bez Turpinovih iznahašća. To se razumjelo u Londonu, i već Englezi popuštaju, predlažući da se povedu rasprave o ugovoru. Francusko će rodoljublje sigurno olakotiti posao predstavnicima zemlje, i okupit se oko njih, da izdaju pobjednici, kako i hoće, jer je s njima prava i pravica. —

U Italiji mesija Don Ciccio Crispi nije dobio željeni ekonomični spas mladoj kraljevini, državni poredak, koji joj je potreban. A nije ni čudo uz najbolju volju, kad mu se temelj izmiče izpod nogu, a njegova željezna ruka hvata za gnjilo. Toliko je toga gnjila u Italiji, da kad bi ga kušali kidat od zdrava, malo bi što zdrava i ostalo. Kad mu je kruna povjerila zadnju upravu, dala mu je nalog da izvida rane, kojima je Italija patila, a pod njegovom upravom ne samo da se stare izvidale nijesu, nego su se otvorile mnoge nove. On je upotrijebio vatru i bisturi, u spodobi puške i bodeža, da uništi rak socijalne nevolje u Siciliji i drugodje; sad nastaje pitanje da li se može takova kirurzičnom operacijom zastarjela rana potpuno izliječiti? Mi kažemo da ne može, jer ostaje klica, da se opet razgrana. Zaludu je diktatorstvo, zaludu bezobzirna represija gdje narod skapa od gladi. Ono može uliti straha od državne svemoći, ali strah nije zdravlje. Do zdravlja bi dovest mogli jedino dobro upotrebljeni lijekovi, koje pruža ekonomična znanost. Znanost puti na štednju, a uči, da ono što se mora potrošiti, bude uloženo u mudre investicije, koje će opet nositi koristi. Štednja može najbolje Italiju osloboditi deficita, a roditi suficitom, koji bi se mogao posvetiti dijelom umanjenju tereta, pod kojim narod izdiše, dijelom promicanju trgovine i industrije, vrela dobiti, iz kojega bi mogla Italija crpati zlato, nužno za podmiru kamata, ogromnih njezinih dugova. — Ali štednja mora biti radikalna, nije dosta odkinut ovdje, ondje po milijunčić. Treba stisnut srce i ostaviti političke pustolovine a raspustiti vojsku. U ovom koraku ne bi bilo pogibelji za Italiju, jer njoj niko ne prijeti, naprotiv joj je to jedino sredstvo da se oporavi, a pomogla bi joj Francuska. Nu Talijanima je to mrsko, jer im se mili figurirati među vevlastima, a želja opet za zemljama, koje nisu njihove i koje njih neće, odvraca ih od čednog domaćeg kućanstva. — Nu doći će dan kad neće moći više naprijed i tad će uvidjeti, da je i cijelom narodu, kao i pojedincu bolje, da se ravna zdravim razumom, nego da sluša šaptanje bujne mašte. Mi im želimo svu sreću, jer nas boli da zemlja, koja je dala slobodi toliko mučenika, a svijetu bezbroj misaonika, koja bi morala biti našom učiteljicom, hrli k svojoj propasti. Italiji slabo pristoji nož i puška, ljepše bi joj stao umjetnički kist i mudroznansko pero.

O Srbiji bismo imali mnoga kazati, al tako se sramimo, kao ljudi i kao Slaveni, zadnjih takmošnjih dogogjaja, da volimo mučati.

Pregjimo na Bugarsku. Glas da je pao zloglasni Stambulov, primili su svi Slaveni i prijatelji Slavena s veseljem. Dugo je paševao po Bugarskoj, dugo je vremena stenjao narod pod njegovom silničkom pesti; a najbolji sinovi bugarski, najvjigjeniji njihovi rodoljubi, zalijevali su rođenu grudu krvi svojom, za to samo što su se usugijvali podići glavu proti tirjanstvu jednog čovjeka. Ali je kucnuo i njegov čas. Oni, koje je on do prijestolja doveo, sunovratili su ga sa stepenica istoga prijestolja. Tim narodu silom nijemu, povratila se moć govora, i on podignu ruku na proklinjanje. Mnštvo koje nije smjelo pisnut, jer mu je Stambulov bajunetima pribijao jezik pri zube, sačuvalo je svoju svijest. Stambulov nije mogao zapriječiti da misli i osijeća, i ta svijest buknuv na bijeli dan, zbori njemu osudu. Prigoda se pružila da Bugari prosvjeduju proti silniku, proti krvniku, a jeka demonstracija, koja do nas dopire, svjedoči da su ga bili siti. Demonstrirali su proti osobi koja je predstavljala i širila struju protu-slavensku, a Bugari su u toj osobi, tu struju osudili. Demonstracija proti Stambulovu odnosi se na cijeli sustav,

Zaboravili su svoja velika, realna, zaslugi Stambulo-
va na pol. polju. Ne gledaju da je on mnogo do-
prinio pripojenju Istočne Rumelije, a poslije znao
isto steći naklonost Sultanovu, dapače, navesti ga
da bude pokroviteljem bugarske crkve i škole u
Macedoniji. Ne gledaju na materijalni procvat ze-
mlje, na obveznice bugarskog zajma, koje su do-
prile do *pari* na glavnim bursama, što je sve za-
sluga valjane administracije Stambulova. Ne gle-
daju sve, to, već vide, u njemu tlačitelja, narodne
volje, i slovenskog osjedaja, pak ga hule. Njegovo
je carstvo skončano. Zločina njegovih bijasa kao
kapalja u moru. More je prodrlo obale, i tud ono
svekoliko odteče: jasna poduka, da djelo jednog čov-
jeka, može časom, zapriječiti napredovanje cijelog
naroda, alga odvratiti od cilja ne može, pa makar
bio taj čovjek, ko zna koliko jak. Bujića poplavi
sve zapreke i zanese ih kao slamku. Tako je sa
Stambulovom, a tako je bilo i biće, ufajmo sa
svim drugim silnicima (pa makar strašili u crljenu!
op. slagara.

U Ugarskoj Wekerle se je opet podigao od
svog pada. Nije baš tomu bilo velike nađe, govo-
rilo se je i o haštincima, a jedan je bio došao u
Peštu da čini inventar, pak se vratio puhajući u
šake. Škoda, u tom inventaru bio bi našao mnoga
prava, ukragjena Hrvatskoj, pak bi bio spoznao
svoje djelo. Ele — mislilo se, da će nemirna ma-
njina, koja namiče svoju volju Ugarskoj, uzmaći,
primiriti se pred očitom zlovoljom vladara, a pro-
tivštinom svih narodnostih Ugarske, proti uvagja-
nju civilnog braka. Ali je bila varava nada. Ma-
gjar, ili bolje ona šaka mašpouskih političara, ko-
ji ih vode nistrmo, znali su nametnut svoju vo-
lju, i zakon će bit opet podnesen velikaskoj kući
s nadom uspjeha. Ako bude osnova sankcionirana,
biće uvrijegjena njome najveća svetinja svih kr-
šćanskih vjeroispovjesti, koje gledaju u ženidbi jedno
svetotajstvo. A lažni liberalizam ponosiće se po-
bjedom, koja će ulit nemir među narod Ugarske,
i onu domovinu, koju oni žele ojačat, neće tom
mjerom nego oslabit. Jakost države sastoji se u
miru i zadovoljstvu državljana, a većina državlja-
na Ugarske uznemiruje se i uzbunit neliberalnim
zakonom, očito naperećim proti svim narodnosti-
ma, na korist ~~mađarske~~ *mađarske*, koja je u manjini
u Ugarskoj.

Gospodi mađarskoj hoće se nepravde i na-
silja, da mogu gospodovati nad ostalim. Skovaše
silesiju zakona, koji to gospodovanje njima sankci-
oniraju: ~~zgodje ne dotječe zakona~~ ima bajuneta,
veriga i sudaca bez duše, pak i porota je tu, da
bijesni Mađjari mogu bijedne Slovence i Rumunje
krive što su živi, na robiju slati. Htjelo im se još
zakona o ženidbi i kršćenju, da sprovedu unifi-
kaciju imena i prezimena na svoju korist, u Mađjar-
orsagu, i zagruše taj zakon liberalnim plaštem.
Nu nije im uspjelo prevarit svijet, jer je liberali-
zam već vrlo izrabljena riječ, koja straha ne zadava.
Gledaju se čini a ne riječi. Pravi liberalizam bio bi
pustit svakoga neka se krsti i ženi kako ga volja.
Volja ga po ~~crkvenom~~ *crkvenom* obredu, gospodari je; volja
ga je gragjanski, eto mu. To bi bilo pošteno i
pravo! Pravo! Zato ne znaju Mađjari. Gdje su oni
tu ~~gdje~~ *gdje*, a da se sutra nađe u Ugarskoj, i
djeli bismo opet seolu naroda:

Iz Belgije javljaju da se i tamo ministarstvo
skotrljalo, usljed strikovanja liberalnih zastupnika,
koji tako prepriješće radnju komore. Zbogom da-
kle klerikalni izborni pakt. Ali ako bi se u svijet
tu ugodio?

Kako se vidi svuda je nemir, svud se inje-
ša, jednom mora grubo svrsiti. Nastojmo da tad
bude uz nas razlog i pravda.

Nasi Dopisi.

Cerro, dne 24 Aprila 1894.

Gospodine Uredniče! Prošlo je nekoliko vre-
mena da vam se nijesam javio iz ove daleke zem-
lje; svomije danas da vam nešto ispišam, što u-
fam da će te uvrestiti u našu mlju, Orvenu.

Bio sam se za nekoliko vremena odalečio
od ovog mjesta i stonry jučer stigao sam natrag.
Svi naš (kako no je više pitta rečeno) koji se
ovdje nalaze, jesu upravo Hrvati i pripovijedaju mi

da su čitali u ~~samo~~ *samo* zvanom „Dubrovniku“ gdje
srbađija gudi jednog našeg Hrvata nastanjena ov-
dje. Ova gosp. bio je poručio po našoj „C. H.“
da mu Uredništvo „Dubrovniku“ ne šalje lista jer
da on nije Srb, nego pravi Hrvat i Hrvata sin.
Gospoda od Uredništva onog skladnog lista odgo-
vorili mu svakim pogrdama, kakve samo mogu i-
zaći iz njihovih gadnih usta, i kakve samo njihov
list može iznijet na svjetlost. Istina je da je onaj
gosp. iz Župe, koja je cvijet Dubrovačke okolice;
ali nije došao iz brda proseći da ga u naš grad
primu, kako oni. Dosta je onaj dogagaj pok. g.
Marinovića, da se znade što su Srbi.

Na 18. t. m. odputovao je za Dubrovnik gosp.
Ivo Acalia sa svojom časnom suprugom. Vrijedan
je Hrvat i dobročinitelj svih naših, te u znak har-
nog odvratka pri njegovu odlasku, svi naši i pu-
no Peruanaca sa gospogjama otpratiše ga do da-
ljeja na konjima. Eto, mili Ivo, nigda te neću za-
boravit, ne samo ja nego sve Cerro kog si osta-
vio u cviljena dok nam se na zdravlje opet ova-
mo povratiti.

Nazad dana poradi jedne osobe....., od na-
sih bilo je u zatvoru jedno vrijedno momče, ali
će sada Sud popraviti uvrijedu.

Ima nas ovdje blizu stotina Hrvata, a zapo-
vijeda nam jedan *švaba* iz Hamburga, kao Vice-
Konstl. Doista ova osoba nije vrijedna nipošto da
je uzvišena do takog stepena, i nijedan od nas ne
može ga kao zapovjednika, niti je pristojno da
nam zapovijeda jedan čovjek, koji ne poznaje na-
šeg materinskog jezika. Svi naši mole, da se Vla-
da pobrine zato i neka nam zapovjednikom učini
jednog našeg čovjeka, a ima ih lijepi broj koji bi
bili puno vrijedni i dostojni takog časnog stepena.

Našao sam u jednom dućanu gdje je jedan
moj prijatelj čitao list što mu ga je napisao vele-
cjenjeni gosp. Peroslav Paskijević Čikara, pristav
trgovačke obrtničke Komore u Zagrebu, u kojem
šalje punu torbu pozdrava svijem Hrvatima u Cerro.
Ah! dragi Gospodine da vi je znat samo, kako je
naše srce radošno i veselo videći da se sjećate
nas u dalekom svijetu. Ja i svi naši Hrvati ovdje
odvrćamo vam trostruko pozdrava i neka vas
Bog poživi do duge starosti, na korist naše mile
domovine Hrvatske.

Na početku ov. mj. umro je u Limi General
Bernúdez predsjednik ove Republike, a sada spra-
vlja se velika buna s toga što su zbacili prvog
podpredsjednika a drugoga uzvisili.

Mijena novca je nešto malo poboljšala, i to
nam je na veliku korist. Živjeli!

Do druge zgrade ostajem vaš

Dubrovčanin Hrvat.

S. Francisco dne 30 | 5 94.

Gosp. uredniče! Latih se pera, da Vam sa-
mo dvije riječi pišem: Kad se je znalo za Hrvat-
stvo u Californiji itd., a dan današnji? ... „Hrvat-
ski pjevački zbor, Zvonimir“ među kojim smo i
ja i drugi sve po izbor pjevači a iza toga „Hrvat-
Dalm. Klub, Zvonimir“ a uz to i „Hrv. glazba“;
Dobro stablo Hrvatsko pružilo jošte bolje grane.

Što se može ljepšega promisliti od hrabre,
i vjerne, mladosti hrvatske? Nema ništa na svije-
tu ljepšega što kad je jedan narod vjeran svojim
dužnostima a osobito domovini svojoj. Kamo sre-
će da bi naša hrvatska narodnost poznavala svoje
dostojanstvo!

Nebi se tako, ne, odrekla lahkomno svoje
slave..... Izgubljena jest jednom — izgublje-
na je u nepovrat. I pokajanje ulije, da, u dušu i
slasti i zadovoljstva — ali pokajanje nije nevi-
nost..... Blago narodu, koji imade staraca i
pastira mudrih; a poslušnih i vjernih mladića!

Inače jao, i sto puta jao! ... ali na žalost
izlajicam — života nije — ter neće uteći snaž-
nim mišicam desne ruke vjernih sinova hrvatske.

Vjerujte mi gosp. uredniče, da Hrvatske
novine sasvim malo se zauzimlju glede vjernih
sinova Hrv. prava, koji se nalaze u slobodnoj
Americi, a tim nam dokazuju da nemare za o-
ne što su dušom i tijelom za „pravo“ svoje hrvatske
domovine. Već je Amerikanskim Hrvatima sud-
bina u jakoj desnici ruci, koja će sve sisteme mo-
derne filozofije naših (tako zvanih Srba) dušmana
zadesiti, koji se nečuvnom bahatošću grade pre-
urediteljima proti hrv. pravu, uzdižući sebe. Ako

prem su oni kud i kamo mlohaviji nego li njiho-
vi prešastnici oni ipak i ne misle na svoju sla-
boću! ... Umišljaju jadnici, da iznašaju tko zna
kakove novosti, dok u istinu samo *oponašaju* i
prebiru stare diple, koje su bile bačene u koprivu
još u vrijeme prvog izdajice koliko vjere toliko
naroda i domovine. Dosta je dalje neću! Živila
Hrvatska i njezina prava!

Domaće vijesti.

Primiće se kraju i prvo polugodište, a
mnogi naši dužnici još otežu sa pretplatom.
Mi ih najljepše molimo da se sjete svoje
patrijotičke dužnosti, i da što prije urede
račune s našom Upravom.

Oni pak te su pismeno tražili račun
dobiće ga ovih dana, čim se naš urednik po-
vrat iz vojnika.

UPRAVA „CRVENE HRVATSKE“.

Za stranku prava. — Gosp. Enrik Alfrević
iz Vodica primio je od hrv. akadem. mladeži u
Beču pismo, kojim mu saopćuje zaključak učinjen
na posebnom društvenom sastanku. Taj zaključak
glasi: „Hrv. akadem. mladež u Beču pozdravlja
s oduševljenjem političku izjavu sastanka u Vodi-
cam od 20. pr. mj., izjavljuju se s njom solidarnom
i želi da sva Dalmacija slijedi taj primjer.“ — Pri-
godom smrti nezaboravnog Buzolića, gosp. Kažimir
Ljubić, predsjednik „Hrvatskog kluba“ u Zadru,
primio je bio sažalnicu od strane „kluba stranke
prava“ u Zagrebu, na koju je opet odgovorio za-
hvaljujući i primjećujući: „Neka čuju prijatelji i
neprijatelji Hrvatske, kako se ljube i štuju sinovi
jedne majke, članovi jedne stranke — stranke pra-
va; prijatelji da se hrabre, neprijatelji da se pla-
še.“ — Ovaj odgovor veli Zagreb, „Hrvatska“, o-
bradovaće za cijelo srce svakog hrvata, kad uvidi
kako se redovi stranke prava slažu u složnu i o-
duševljenu falangu u borbi za prava Hrvatske.

Jedna Papina riječ. — Katoličko novinstvo
uzimlje ovaj čas u radostan pretres Papine riječi
izušćene francuzu Harmelu, biva da svećenstvo
mora iziti iz sukristije..

Strosmajerova slika. — Od štovanog gospo-
diha S. Kočonde iz Zagreba primili smo na dar
krasnu uokvirenu sliku vladike Strosmajera, izra-
gjenju od našega slavnoga slikara Vlaha Bukovca.
Ova slika jest ona ista što se nalazi u zagreb. ga-
leriji slika, a njezina reprodukcija odobrena je od
Akademije. Poprsje je snimljeno u životnoj veliči-
ni; široko 55 cm., a 68 cm. visoko. — Cijena je
slici for. 15 u lijepom (10½ cm. širokom) pozlaće-
nom okviru, i to na obročnu isplatu; a uz pouze-
će ili za gotovo for. 13; 50; — zaista jeftino ako
se uzme u obzir ovako krasna umjetnička radnja,
koju toplo preporučamo svim štovateljim velikog
Biskupa.

Sastanak u Spljetu. — Glasilo Spljetske
općine „Narod izvješćuje o sastanku držanu na
18. ov. mj. u Spljetu, u kome se je vijećalo o na-
činu kako da se pomogne jednoj našoj pokrajini,
toliko oštećenoj vinskom klauzulom. Stvoreni su
razni zaključci, koji dao Bog da budu uvaženi!

Ne već „Narod“ nego „Jedinstvo.“ — Ure-
dništvo „Naroda“ javlja da će list drugim polu-
godištem promijeniti naslov, i zvaće se „Jedinstvo.“
Novi list da će uopće slijediti tradicije „Naroda“
u zagovaranju hrv. ideje i cjelokupnosti hrv. dr-
žave, i da će „osobito nastojati na ujedinjenje ra-
da svoju patriotu, koji teže k istoj svrsi.“ Izjavlju-
je da „ne priznaje u zemlji drugih „političkih“
narodnosti do hrvatske; da „neće tjerati radika-
lisma u smislu vikanja, deranja, demonstracije,
surovosti“ (?); da „prama vladi biće iskren te ju
baš za to, pri današnjim okolnostima, neće podu-
pirati, jer da njezin politički i ekonomski pravac
ne odgovara zahtjevima hrv. naroda; s istog pak
razloga da će prama njoj biti pravedan, kad bude
nastojala da udovolji našim pravednim zahtjevima.“

„Mlada Hrvatska.“ — Ovako će se zvati
nova smotra za politiku i knjigu, koju kani prvim
srpnja izdavati u Zagrebu vrli Hrvat gosp. Dinko
Politeo. — Samo ime Urednika preporuča ovaj list,
koji će izlaziti svakog mjeseca na 5 araka u če-
tvrtini. Cijena 5 for. na godinu.

Sproved pok. Don Stjepana Buzolića, pjesni-
ka i narodn. zastupnika, ispao je sjajno u Zadru.
Vaskelj pak hrv. narod ušestvovao je žalostu, i

dostojno se odužio slavnoj uspomeni nezaboravnog pokojnika.

II „*Rinnovamento*“, gorički lijepo uređivani list, kani se, kako doznajemo, preseliti u Trst, da se ondje u društvu sa „Il Pensiero Slavo“ bori za naša narodna prava. — Zadnji broj istog lista donosi u talijanskom prijevodu na uvodnom mjestu naš članak „Slovenija“, štampan u Br. 21.

Gradska Kronika.

BISKUPOVO USTOLIČENJE. Sutra je svečanost ustoličenja presvijetlog našeg Biskupa Dr. Josipa Marčelića.

O našem novomu duhovnomu Pastiru mi smo već u prošleme broju našeg lista koju iskrenu kazali. Danas, u oči velike sutrašnje svečanosti, pridružujemo svoj glas glasu crkve i svega našeg vjernog katoličkog puka, te zajedno s njime kličemo:

Blagoslovljen koji dolazi u ime Gospodinovo!

U ovome svečanome času željeti je, da Dubrovčani zbacе s uma svjetovne misli, te se sjetе onoga što ih svekolike u kršćanskoj misli sljubljuje, i one zajedničke sudbine koja nas svekolike u budućnosti čeka, pa da svi bez razlike iskazuju dužnu počast svome novome duhovnomu ocu i pastiru. To je očekivat nadasve od potomaka starih Dubrovčana, koji, dok su s jedne strane braća Hrvati za vjeru i slobodu krv svoju prolivali, znali su toj istoj vjeri sred zidina slobodnog Dubrovnika uvijek i u svakoj prigodi svaku počast i štovanje iskazivati, tako da nema u našem gradu kamena koji nam ne svjedoči vjeru i nabožnost otaca naših. Mi dakle na domaku sutrašnje svečanosti ne možemo biti hladni, dapače je željet da sutrašnji dan bude pokazat, kako i koliko svi pravi Dubrovčani umiju častit onoga, kome je Bog nametnuo tešku zadaću i dužnost da nas puti na dobro, i križ Isukrstov svim nam pripovijeda, pod izabranim geslom: *In cruce salus* — u križu je spas!

Svečanost će započeti u 8 sati pr. p., kad će iz Stolne Crkve krenuti svećenstvo k crkvi sv. Andrije, odakle, po starome običaju, ima se presvijetli Biskup uputiti da učini u grad svečani ulazak. — *Raspored* će biti sljedeći: 1) Stijeg sv. Vlah; 2) Bratimstva sa barjacima po običajnom redu; 3) Bratimstvo „Domina“ sa križem; 4) Izvanjske Župe sa svojim barjacima; 5) Dubrovačka Glazba; 6) Ženska pučka škola; 7) Pučka i gragjanska muška škola; 8) Učiteljski zbor c. k. ženskog Učiteljišta; 9) Č. k. Nautička škola; 10) Č. k. Gimnazija; 11) Prvi dio počasne satnije; 12) Općinska Glazba; 13) OO. Franjevci sa križem; 14) OO. Dominikanci sa križem; 15) Križ Stolne Crkve — klerici; 16) Svećenstvo i Kapitul; 17) Kapit. Prepozit megu dva Kanonika; 18) Biskup; 19) Č. k. Kot. Poglavar sa pripadnim osobljem; 20) Načelnik — i drugi prestavnici Ureda; 21) Druga polovica počasne satnije. — Kad prvi barjak prispije na velika vrata stolne crkve, zaustaviće se, i svi oni koji sastavljaju veliku povorku od 1) do 11) rastaviće se, čineći dva krila, i ostavljajući po srijedi široki prostor. Dvije glazbe, i prva polovica počasne satnije posjesti će redom običajna mjesta. Izmegju dva krila stupat će drugi dio procesije od 11 unaprijed.

Odlazak. — Čujemo da nas ostavlja mjesni talijanski ministar Markez Franco di Castelbianco.

Oglašeni hrvatski slikar, naš zemljak, gosp. Vlaho Bukovac nalazi se od nekoliko dana u našem gradu, gdje će se zadržati do 10 doš. mj., pak krenuti u Zagreb, i ondje se stalno nastaniti, kao no ti u kulturnom središtu našega naroda.

Zadnji odio engleskog brodovlja, krenuo je odavle u ponedjeljnik na podne, kako se kaže za Marok, radi ondje nastalih nemira.

Sobot. — Prošle nedjelje na jednom engleskomu brodu bio je objed, na koji bješe pozvan c. k. Kotarski Poglavar, c. k. Lučki Poglavar i Zapovjednik mjesne vojne Postaje.

+ *Ema Gjivanović,* supruga našeg dobrog znanca D. r. a. Jaka Gjivanovića umrije u Zadru na

16 tek. iza duge teške bolesti. Mrtvi ostanci biće preneseni u obiteljski grob u Dubrovniku. — Vrlome otadžbeniku naša iskrena sažalovanja!

Primamo i uvršćujemo:

Prošle nedjelje lijepa kita dubrovačkih radnika i gragjana učinila izlet s parobrodićem „Cavtat“ u Mline, gdje su od čestite braće Župljana bili najsrdanije primljeni. Hrvatskoj pjesmi i hrvatskim nazdravicama nije bilo kraja. Ovaj u pravome smislu riječi hrvatski teferić, na kojemu bješe preko 300 duša, nije, kao što je naravno, dobro zamirisao našim protivnicima. Ta iz samog Dubrovnika, o kome vlaški „Dubrovnik“ laže da u njemu nema Hrvata, pošlo je toliko radnika, da ih je bio pucat parobrodić — tako, da više nije mogao krcati, pa ih se vratilo kući do 50. Nadri-Srbima žao, da su Hrvate Župljani bratski primili, jer su oni iz Župe bježali preko potočina; žao im da se megu radnicima ovako divno širi hrvatska misao, — pa, rekli bi, kad im nijesu mogli teferić spriječiti, tužili su ih za drugo strašno zločinstvo, biva, kad su se vratili iz Mlina, da su učinili, znate što? Molimo vas ne smijite se, jer su tuženi, da su preko „grada“ i „Pila“ pjevali hrvatske pjesme! A to je laž! Jer oni koji su bili u Župi, nijesu pjevali niti preko grada niti preko Pila; pjevali su drugi mladići, a mi nijesmo krivi, ako se u „srpskom“ Dubrovniku može skupiti i deset društava, svako do 50 članova radnika, da pjevaju hrvatske pjesme. Svakako konstatujemo, da je općina pozvala mnogo gragjana i to baš većinom od onih, koji su bili u Župi, da se opravdaju što su tobož pjevali po gradu i po Pilama. — Sad hoće li barun Gondola, da nekim podmetne ovo za to, kako bi ih kaznio za izlet u Župi, prepuštamo čitaocima da sude. Ali, ako mu je ta namjera, onda je to jedna prosta Nego oni, koji su pjevali po gradu i Pilama za što su tuženi? Ili je već postalo zločinstvo pjevati hrvatske pjesme? Da su išta pjevali zabranjena, ili u nevrijeme (i ako je bilo 8½ sati) slijedio ih je Ivo Komesar s policijom, pa je mogao — ne, morao ih je opomenuti i raztrkati. Ali od svega toga nije bilo ništa, to zna i Komesar, inače bi postupao bio po zakonu; pa ipak sutra dan mrče se tužbe i čine se — kule po zraku. A mi govorimo da tako ne smije biti, jer ako su što skrivili, Komesar nije činio svoju dužnost; ako nijesu, kao što nijesu, onda je tužba osnovana na perfidnoj laži. Jedino, ako je zločinstvo pjevati hrvatske pjesme, onda skidamo kapu, i molimo za opasno stanje. — Govore nam da je na općini bilo čudnih prizora. Tako n. pr. da je Gondola htio da se nekim stavi u zapisnik ono što on hoće, pa da oni potpišu. Ali mu ta taktika nije upalila. Svakako optuženi, koji nijesu pjevali, iznijeli su svjedoke, pa idemo da vidimo, hoće li ih ipak općinsko upraviteljstvo kazniti — jer onda će nadležna vlast morati da učini svoju dužnost, i da prouči sve tužbe. Nije to baš šala tužiti i pozivati poštene gragjane na općinu pred onim Gondulom, od koga se valja čuvati, da vas u uredu svojim ponašanjem ne kompromituje. Nije to šala, ako ih osudi, osuđivati poštene ljude da su pjevali (*scusate se è poco!*) i ako ipak mnogi od njih nijesu ni pjevali. Ovoga u Dubrovniku nije nikad bilo i ovakovi postupci u našem inače mirnom gragjanstvu siju ogorčenje.

U ostalom neki misle, da ovim Gondola hoće dokazati, kako tobož hrvatski radnici ovdje izazivlju nemire. Ako je tako, onda tome treba stati na put; a zbilja upada u oči, da općina uvijek tuži i globi Hrvate, dočim na protokolima sudske i političke vlasti ima i članova srpske fukare, a za općinu izgleda da su oni Andjeli. Završujemo s izjavom da smo siti i presiti nekih gadaluka u našem gradu, i da mi znamo e ne živimo u Aziji, te nijesmo ovisni ni od mandarina niti od mandarinskih sdura i kalanza. A u toliko čujemo da se spravlja drugi izlet u junačku i poštenu Župu, kojemu će učestvovati na stotine naših radnika. Javljamo to unaprijed protivnicima, i uvjeravamo ih, da će nas Župljani srcem dočekati, kako mi srcem i odlazimo. Mi Hrvati i oni Hrvati, mi za ideju i oni za ideju a Gondoli i njegovima — čika, pa eto! Živjela Hrvatska!!

Diskoras na Poljani.

Vlaho. — Eh Ivo, ke nova? što se smiješ?
Ivo. — Kako nećeš! Kakvih čuješ, kakvih vidiš — za krepat od smijeha!
Vlaho. — Da pripovijgi neka se i meni nasmejat.
Ivo. — Povel su ti Gagru s vaborom u Kotor, i daj mu razumjet da Kotor želi učinjt njegovu konošenu, i da će ga pričekat con tutti gli onori.
Vlaho. — Pak?
Ivo. — Jadati ti se Gagre ukrco, i kako mu je morao udilo, kalumó ti se u štvu i tu ti je zaspo; kad blizu Kotora ide ti ga Bakara zvat: Signor Giovanni! Signor Giovanni! — Diže ti se jadan Gagre, kad iz daleka vidi bandiere, čuje muziku, jer su Vlahi u Kotoru imali festu. On inveče uzimlje da je sve zaporad njega, zafaljiva svijem, stisniva ruke, plače od veselja i govori da on nije merito toliko, niti kurava da će on i dalje kombitit za Tonomij!
Vlaho. — E, kad je tako imaš se razlog smijat.
Ivo. Počekaj! Bakara ga kareca i govori mu: voi siete un gran uomo per il nostro partito! — Na to Gagre: nemojmo partit kad smo apena došli! — Ti si, Ivo, un uomo per noi dicitno! slijedi Bakara. A Gagre: Hvala ti, Pavó, popio sam vina! Bakara kontinua: — Ti si, Ivo, l' eroe della giornata! — Lako je za giornatu, platicete mi je sutra! odgovori Gagre. Insomma, Vlaho moj, ... pazari!!
Vlaho. — A što je bilo kad su arivali u Kotor?
Ivo. — Nijesu dali da se Gagre iskrca, nego su mu dali razumjet da ima na vaboru čekat vizite, idifati dohodila su čeljad kojijem je Gagre pripovijedo, da su dobro otišle elecijoni: Bog i duša naš gospar Frano kako Zambelan!
Vlaho. — A jesi li ti vidio kakva se dogodila gosparu Franu?
Ivo. — Ne; pripovijgi sad ti.
Vlaho. — U negjelju na jednomu brodu inglezomu bio je objed. Gospar Frano na 9 ura na kafi uzeo bran-ku per apetito. Kad što ćeš vigjet! bio ti je invitán Ćirkuo, kapitan od porta, i komandanat od forteče, a gospar Frano u velati, tokalo je da pogje objedovat na Lokrum. Govoru da je bio žut kako bubu.
Ivo. — A da zašto ga nijesu invitaji?
Vlaho. — Zašto? Vragovi ti ga znali! Kako sam čuo, para da su se strašili da ne dogje u crljenoj velati, perchè in questo caso tokalo je da pogje na trpeku s postijerima od broda.
Ivo. — Uzmi kako hoćeš, davam mu razlog što ga dere. Nego evo ga ozgar, sveca mi! Idem ti zašto ima nekoliko dana, da me gleda krivo.
Vlaho. — Pa što ti prema?
Ivo. — A da zavizdi?!

JAVNA ZAHVALA.

Svoj onoj gospodi prijateljima i znancima, koji su nam iskazali svoje saučešće prigodom smrti premile nam supruge, odnosno nevjeste

EME GJIVANOVIĆ rogi. Gaslunger

otprativši mrtve ostanke iz Gruža do vječnog počivališta kod Tri Crkve, te prisustvovavši tuj za-dušnicam, budi ovim izrečena najtoplija hvala.

Dubrovnik, 22 Junija 1894.

Stijepo Gjivanović
svekar

Ane Gjivanović
svekrva

Ane ud. Ivanov
zaova

Dr. Jako Gjivanović
suprug

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenn kod

Weiss

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Ovih dana prispijele su nove Štrcaljke za polijevanje loze

„Vermorel,“ i „Non plus ultra“ i drugih vrsti, te se nalaze na prodaji kod

NIKA PAPE u DUBROVNIKU

Ko će uzeti neka se na vrijeme pobrine. Oštećene se popravljaju kod istoga.

15—20

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za (Dubrovnik:) na cijelu godinu fior. 4, na pō godine fior. 2; (Za Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu:) na cijelu godinu fior. 4: 50, na pō godine fior. 2: 25; (za inozemstvo) fior. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je prebrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Zagrebačko slavlje.

To je bilo nešto veličanstvena. Isaslanici, saučesnici sa svih strana hrvatske domovine došli su tamo, da se poklone jednoj ideji koja je inkarnirana u sijedome vogji stranke prava. I njemu je narod hrvatski u utornik započeo da gradi dar za, koji je sabrao kroz dvije godine hiljade i hiljade prinosa. Još nijedan Hrvat nije bio tako odlikovan.

Ali ostavimo sada to gledište. Dan 26 juna ostaje znamenit u našoj domaćoj povijesti i radi toga, što je učinio da su se združili mnogi rodoljubi, koji su do sad bili razdijeljeni. Pri tom združenju nije bilo mudrih i ukočenih rasprava učene političke djece, niti su se pred bilježnikom sklapali ledeni ugovori. Srce hrvatsko, izraz narodni diktirali su uvjete, koji su bili vrlo jednostavni. I veliki broj otačbenika, te je nazad nekoliko godina stranku prava žestoko napadao, stupio je u nju i prigrlio njezino ime.

U ove ljude, u ljude „hrvatskoga kluba“ i „Narodnoga Lista“ imali bi se mnogi ugledati.

Čitamo u hrvatskim i njemačkim novinama duge opise o zagrebačkom slavlju, kome je prisustvovalo više hiljada ljudi. Serenada koja je veče prije bila pripravljena u čast svečaru ispala je impozantno. Položenje prvog kamena slijedilo je u jutro, a zatim je bio svečani sastanak stranke, gdje su se pretesala svakojaka važna pitanja, osobito ona što ih je stvorila nova situacija. U veče je bio veliki komers, kakva još Zagreb ne vige. Tu je svak dao do volje oduška svome patriotskomu čuvstvu. Na stotine i stotine brzojava stiglo je sa svih strana Hrvatske. Kad ih „Hrvatska“ počne donositi, naši će se protivnici najbolje uvjeriti, da stranka prava ne predstavlja „šaku vikača“, već da je u njoj sve što iskreno osjeća za Hrvatsku.

Žalost nas hvata kad pomislimo na otsuče nekih, koji bi još pred koji mjesec bili najaktivnije sudjelovali. Ali s druge strane bolje da se dogodilo danas ono, što bi se do koju godinu sje gurno zbililo. Nadamo se ipak, da ćemo do brzo naći u jednome kolu snaina sve što je patriotska na drugoj strani, dok šarenjake nijesmo nigda ni tražili. Ne, hrvatskom narodu ne trebaju dvije opozicije! To je za nj preveć veliki luksus.

Dan 26 Juna imaće velikih posljedica. Osvem izjave „Hrvatskog Kluba“ ne napominjemo sad ništa drugo nego izjavu Slovenca Dr. Tavčara, poznatog nam gosta za vrijeme Gundulićeva slavlja, koji je ovaj put došao u Zagreb, da nam kaže kako se njegovi slovenački sumišljenjaci nadaju spasu jedino u krilu stranke prava. Dr. Tavčar ne misli ovako sam. Za njim je velika stranka pod barjakom „Slovenskog Naroda.“

Nazad dvadeset ipet godina pisale su bečke poluslužbene novine da je stranka prava „Starčevićsche Bande aus verkommenen desperaten Subjekten ohne Stellung ohne Würde.“ Nadalje su pripovijedale, da je to tako velika stranka, da bi je dobar bečki Dienstmann od jednom svu u košu na svojim legjima ponio. I doista onda ih nije bilo mnogo. Nekoliko mladih ljudi kupili su se oko Staroga i nezaboravnog Kvaternika. Ali ova dva čovjeka imali su u svojim rukama žestoko oružje: ideju. Oni su je bacili u narod i ovaj ih je razumio.

Kvaternik je poginuo. Ali Starčević još žive i dano mu je da vidi uspjeh svoga rada. Danas stranka prava nije „desperate Bande“, već jedna velika narodna stranka, kojoj je na jugu dosugjena budućnost. Ideja i istina prokriše joj put. Stari Starčević govorio je narodu iz srca i on ga je razumio. Živio Starčević!

Iz spisa Dra. Antuna Starčevića.

Da i naše općinstvo malo bolje i dublje upozna čovjeka kojega danas slave u Zagrebu i svud gdje Hrvat žive, donosimo ovdje nekoliko njegovih misli o otačbeništvu, što je on nazad dvadeset i tri godine izdao pod naslovom „Naputak pravim članovom stranke prava.“ Neka ih svaki pominjivo pročita i dobro promozga, pak će već iz toga uvidjeti neobičnu veličinu duha i uma prvaka pravaške stranke.

Donosimo netaknuto, starinskijem pravopisom, kojeg se Dr. Starčević još i danas drži:

1. Strah i plaća, te dve staze koje vode k sercu ljudskom, niti su stalne, ni vredne za dobro stvar ni u vlasti stranke prava. S toga ovoj stranki neostaje nego da radi uputjivanjem, podučavanjem.

2. Narod hrvatski, u duhovnom obrazovanju koje zanemaren, koje pokvaren, koje zasukan, najvećma derži do dobra telesnoga. Tu treba narod naučiti, da se do telesnoga dobra nedolazi van kroz dobro duhovno, kroz slobodu i prosvetljenje.

3. Priprava k slobodi i prosvetljenju jest: radnja, štednja, i sloga.

4. Za ganuti narod na radnju i štednju, u današnji obostojnostih, hoće se uztrpljenja u naučanju, dobra izgleda, i nada sve izkusvenih dokaza, spojenih naučanjem.

5. Za sklonuti narod na slogu, treba mu pokazati na složnu i nesložnu obitelj, zadrugu, občinu. To bo sve on razumi. Kada se tu osvedoči o blagoslovu slogu i prokletstvu nesloge, valja ga uputiti da narod naprama narodu stoji u veliko, kako u malo obitelj napram obitelji, itd. Napokon ima mu se predočiti, iz povesti i života, veličanstvo složnih i nesreće nesložnih narodah.

6. Siromaštvo i progonstvo zasadiše u serdce naroda zloću, po kojoj se jedni vesele nad nesrećom drugih, ili barem nemare za nevolju drugih. To se zlo neda drugčije izkoreniti, van učeć rječju i primeri, da se sreća i nesreća jednoga sina domovine, od dana do dana pruža i na sve ostale, i zato da svako domaće zlo ticalo se ono neposredno koga mu drago, svatko ima smatrati za svoje osebno zlo.

7. Narod hrvatski, toliko vekovah varan i terven, izgubio je veru u sve one, koji jesu ili se derže nad njim. Stranka prava ima nada sve svojim ponašanjem razložnu veru u narodu probudit i na pravo mesto dovesti.

8. Seljanstvo i najnižje građanstvo na jednoj, a ostali staleži na drugoj strani u Hrvatskoj su dva neprijateljna življa. Nijedan taj življ o sebi nemože ništa; oba složna svemoguća su. Stranka će prava sljubit i ta dva velika življa, i njihove sve dele, ako se svojski zauzme, da odbaciv iz svih staleža nečiste ljude, iz pravih muževah svih staleža splete jedan venac za slavu, složi jednu vojku prosvetljenja i napredka za obranu domovine,

9. U narodu hrvatskom, u celosti, ima serdca neraztrovana, i uma nesmutjena, ter snaga moći je ovaj narod iskrenim i ljubeznim podučavanjem na dobro ganuti.

10. Pravica i nepodmitljivost, to su najjače poguge u narodu hrvatskom.

11. Uz pravicu i nepodmitljivost, u narodu hrvatskom najvećma vredni uljudnost, iskrena prijaznost.

12. Stranka prava ima narodu pokazati i učitelje, i uzrok, i netemeljitost i posledice nauka koj hoće da su Hrvati narod malešan i preslab. U tu sverhu služi povestnička, i po narodnosti današnja Hrvatska prisposobljena s drugimi deržavami.

13. Stranka prava ima narod podučiti, da je vera stvar duševnosti; da se po veri nedeli nijedan narod; da vera mora biti slobodna tako, da nesmi nitko u ničiju dirat, ni svoju drugomu silom namećati; da narod različan veroin; nu jedan narodnostju i domovinom, ima biti jedan i u sreći i slobodi; i da dosadanja, te struke nesloga u Hrvatskoj, dobro služi samo neprijateljem naroda.

14. Tko je na mestu, da može narodu koristiti, neka to mesto hotice nepustja, osim za drugo još pogodnije. Drugačie dobra stvar izgubila bi jednoga radina, a na mesto njega dobila bi neprijatelja svojega.

15. Drugovati, razgovarati se s ljudi neizgubljenimi, dobro je svagde, a gde narod čita malo ili nečita ni malo, ono je uprav potrebno.

16. U pogledu drugovanja budi sveto načelo; višji, time što druguje s nižjim, uzvisuje sebe i pokazuje svoju plemenitost.

17. Buduć je ljudih laskounnih, prevrtljivih, i narućeih, neima se bez dovoljnih dokazah verovati ni poverenje davati.

18. Ljude, koji traže samo svoju korist, ili razkoš, pod ništo neprimati u stranku i za ništo nezanašati se na nje, osim ako je temeljita nada, da će se popraviti i ako svojski o tomu rade bez da su budi čime osim osvedočenja na to primorani. Onakovi bo ne samo nisu za pravu radnju, ne samo nemogu koristiti dobroj stvari, nego oni će ju svakomu za plaću izdati.

19. Poznati ljude do kojih puk derži, i uzroke s kojih derži. Ako je uzrokom bogatstvo, ili vlast, ili to oboje: za one ljude netreba brinuti se; nu nevalja ni odbijati ih osim ako neimaju drugu vrednosti. Puk bo za nje iskreno nemari; u potaji merzi nje i one koji su s njimi, te će ih prvom sgodom ostaviti, pače i udariti će proti njim.

20. S ljudmi, do kojih puk derži poradi njihove pravice, kreposti, pameti, s takovimi treba drugovati, ter ih upućivati.

21. Protivnikom nekaživati o svojoj težnji i radnji ni istinu ni neistinu. Ova bo je nedostojna i valjanih muževah i vredne stranke, a ona škodi kod zlih ljudih. Težnju i radnju stranke otkriva njezin program.

22. Nevikati, negroziti se. To bo je i proti uglađenosti i proti napredovanju dobre stvari. Time se neprijatelji opominju i razjaruju, ter preče dobra dela.

23. Neokrivljivati ljude kao takove, ili ljude vlade, nego sve pripisivati sustavu i onim, koji su ga uveli, ili ga brane.

24. Narodu ništa neobećivati, dok mu nemožeš dati, i opominjati ga neka pazi na one, koji mu obećavaju.

25. Narod uputiti neka se u svojim stvarih neznaša na pojedine ljude, neka se od pojedinih ljudi ničemu nenada; nego neka sam upravlja svojim velikim stvarima, i neka nastoji da uzmagne on sam sebi davati.

26. Svakom prilikom nastojati, iz rečih, delah, i narave stvari poznati ter narodu otkriti njegove domaće i izvanjske prijatelje i neprijatelje, i obojih težnje i sredstva.

27. Narod uputiti, da mu nikakov sabor nemože pomoći, dok tuđinci neopaze, da je narod složen s onimi narodima u saboru, koji rade o sreći naroda.

28. Svaki član stranke prava ima nastojati, da se usavrši u kojoj struci državna života. Ako kojemu to nije moguće, on neka gleda poznati mane, težnje i želje kojega staleža, ter način kojim bi im se dalo pomoći.

29. Dobro ponašanje, trezno življenje, međusobno prijateljstvo, razložno štovanje razumna priklonost naprama vrednim i poštenim osobama, to su bilege po kojih treba da se odlikuju članovi stranke prava.

30. Koj član stranke podpuno prouči i upotrebi ovaj obćeniti naputak, on će u preredkih slučajih trebati naputak o pojedinostih.

U Zagrebu, 2 srpnja 1871.

Dr. Ante Starčević.

Umorstvo presjednika Carnota.

Strašna vijest prolećela je svijetom u nedjelju več. Obljubljeni presjednik franceske republike Sadi-Carnot panuo je žrtvom gadna zločina. U jutro je došao iz Pariza da posjeti Lyonsku izložbu; bio je pričekan najsrdacnije od cijeloga pučanstva; odlikovao je mnogo gragjana lyonskih visokim redovima; na podne je bio sa ministrom-presjednikom na priregjenom mu banketu; u več se je mirno i nevino vozio u kazalište između gusta špalira naroda. Carnot bijaše veoma popularan. Lyonjani na hiljade nagnuli ulicom da pozdrave poglavara države. Posipali su ga cvijećem, klicali mu, a bližnji mu ruku stiskali. On je u kočiji otkrile glave zahvaljivao svome narodu. Na jednom skoči na podnožak kočije mlad čovjek s kitom cvijeća. Predava je Carnotu. U desnoj mu je ruci nešto zamotano u papiru. Sadi-Carnot u jednoj ruci sa šešišom prima dar, ali u taj čas mladić svom silom urine mu u papiru sakriveni bodež u prsa, te mu zadade ranu duboku 18 cm. Za dva sata ispusti jadnik svoju veliku dušu.

Evo ovako pogibe presjednik Franceske.

Nije moguće opisati utisak što ga je strahoviti događaj proizveo po cijelom svijetu, a nadasve u Lyonu i Franceskoj. Teško da umrla čovjek dožive onakog saućesća i onake sućuti. Vijest o razbojstvu i o konačnoj smrti izazove svuda najveću stravu. U Parizu se sve po noći poskakalo, zablenuto, nijemo. U Lyonu zaustaviše prestave, narod se grnuo ulicama, htio da rastrga zločinca, kojega je još i u tvrdoj tamnici morala da čuva jaka straža. Svak je kriknuo za krvi, za osvetom, od samoga užasa. Obaznalo se da je ubojica rodom Talijan! U jedan hip bijahu u Lyonu razoreni svi talijanski dućani. Htjelo se navaliti i na konsulat, ali se opriječila vojska. U Parizu u palači ministarskoj radilo se cijelu noć, da se uspostavi red. Orijaški bijaše to posao i ljudi na čelu Franceske dokazaše u ovoj prigodi, da su dorasli važnijem zadaćama. Ali se ogorčenost naprama svemu što je talijansko nije mogla svladati. Po svim većim gradovima narod je dao oduška svojoj srdžbi i mnogi je nevini Talijan ljuto proplakao. U Parizu bojalo se da ne dogje do nove komune, ali je vlada umjela uzdržati red. Sva vojska već one noći bila je konsignirana.

Nije lako niti stotu opisati. U Italiji su ostali kao poraženi. Jedan je talijanski list pisao, da bi u onom času cijela Italija, da je mogla najragje pod zemlju propala od bruke i stida, što je njezin sin to uradio, jer Talijani bijahu u Fieschi i Orsini. U Rimu se vijest najprvo obaznala u Crispijevoj kući, al joj se nije htjelo vjerovati. Kasnije se potvrdila i djelovala je upravo porazujuće. Zastupnici talijanski kidahu se od muke. Italija da

ublaži jedan utisak dala je najviše izraza sućuti i ogorčenja.

Naš kralj obaznao je u jutro rano. Odmah je brzojavio u Pariz. Papa za dugo vremena nije mogao doći do riječi, a kasnije je naredio Rampolli neka udovici izrazi njegovu sućut. Svi evropski dvorovi, sve vlade brzojavno sažališe Franceskoj, a između prvih njemački car. Po svim većim gradovima zatvoriše se burse u znak žalosti. Parlamenat u Washingtonu obustavio je sjednice, kazališta prestave. Trgovina, promet po svoj Franceskoj ostao je kao zapet. Svi Francezi zatvoriše u znak žalosti svoje kuće i svoje dućane, a preko 700.000 ljudi otpratilo je do lyonskoga kolodvora Carnotovo mrtvo tijelo.

Ubojica je bio anarhista. Po ovemu se dake čini, da ga on nije ubio radi talijanske narodnosti, nego radi Henry, Vaillanta i Ravachola. Zove se Cezario Santo, rodom je Milanez, zanatom pećar.

* * *

Carnot je spadao među one državnike, koji su umjeli steći ljubav puka bez da im se je prigoda pružila da stvore velika djela. Carnot je bio najpopularniji čovjek Franceske, a tu je popularnost zaslužio svojim poštenim karakterom i mirnom upravom. Narod ga je toliko ljubio kao možda malo koga vladara, kako to dokazuju veličanstveni dočeki i slavlja, s kojima su ga susretali po pokrajini, kako to dokazuje i opća narodna žalost prilikom njegove smrti. Iz svih nepoštenih afera zadnjega vremena njegovo je ime izašlo čisto kao liljan. Njegovu opreznost i mudru državnu imadu se zahvaliti rusko-franceski savez, kako što je opet dosta doprinio za zbliženje Franceske i Vatikana i sa uzdržanje Europskog mira.

Unuk glasovitog Lazara Carnota, koji je u Revoluciji igrao slavnu ulogu kao državnik, ratni ministar i zakonodavac, nije mogao a da svom dušom ne prigrli republikanska načela. Carnot je više naginjao k radikalcima, ma da i nije bio onako bezobziran kao što su oni. Ali se nije dao zavesti socijalističkim teorijama na kojim sada boluje lijevo krilo franceskih republikanaca. Anarhiste je suzbijao najvećom odvažnošću jer je u njima uvidio glavnog neprijatelja čovječanstva. I oni su mu se osvetili. Ravacholi nijesu kod njega mogli naći smilovanja i Ravacholi su ga konačno i ubili.

Zadnji događaji nastali iza njegove smrti mogli bi vrlo lako dovesti do ozbiljnih komplikacija. Nego regbi da će se Francezi po malo utišati u svojoj srdžbi na talijane, pošto su sada svi zabavljeni ponajviše izborom novoga presjednika. Ovaj se je obavio u srijedu uz živo zauzimanje svekolike Franceske. Mnogo je bilo kandidata ali najobiljniji su bili Casimir-Perier, Dupuy i Brisson. Casimir-Perier bijaše kandidat tako zvane republikanske aristokracije, većine senatora, railliraca, dapače i monarhista. Za Dupuya je radila sredina republikanske stranke, dočim su skrajnji ljevičari nosili Brissona. Izbor je bio nesiguran jer se nije znalo da li je na Perierovoj ili na Dupuyovoj strani prevlaga. Svi veliki republikanci radili su za Dupuy osobito Constans, koji je u senatu strašno agitovao. Ali mu nije pomoglo jer je Casimir-Perier izabran sa 451 glasom.

Nasljednik Carnotov mlad je još čovjek neobične eneržije i duhovitosti. Lani je poslije pada Floquetova bio izabran presjednikom zastupničke komore. Kad je zauzeo ovo mjesto već ga mnogi pokazaše kao nasljednika Carnota. Poslije pada Dupuy postane nakon oduljeg oklijevanja onim ministrom presjednikom, iz čijeg je kabineta puknula glasovita Spullerova izreka o novom duhu. To mu je pribavilo velikih simpatija kod klerikalaca. Kao gotovo sva franceska ministarstva tako je i njegovo palo rad neznatnih pitanja. Dupuy dogje opet na ministarsku presjedničku stolicu, a Perier se vrati na onu presjedničku komore, na kojoj ga je Dupuy do njegova pada bio zamijenio. Sad se pak popeo na najviše državno mjesto.

Naši Dopisi.

Iz grada, 26 Juna

Živio! Živio!! Živio!!! — Uprav smo se arajdali čitajući silne hvalospjeve što „srpski“

Dubrovnik iz dubine srca podigao našem dičnomu novomu Biskupu prigodom njegovog ustoličenja. Novi je biskup „srpskomu“ Dubrovniku „nova uzdanica“, „novi pobornik“, „čovjek uma i srca, pobožan, učen, blag, krotak, čelična značaja i volje“ i t. d. Sve ove lijepe srpske izjave mi uzimljemo na radosno znanje, jer, ko zna, do potrebe mogle bi čemu i valjati. S naše pak strane niti smo činili, niti treba da činimo novome našem Pastiru svu onu dugu litaniju prekričavanja i preporuka, što mu je iznizao „Dubrovnik“, jer poznamo vrlo dobro čovjeka. On će naravno nastojati izvršiti sve ono što mu preporuča „Dub.“; on će, to jest, „uspostaviti mir i red“, „omjeriti svakome bez razlike djelovanja“, „pokazati da je crkva jedno a narodnost“, drugo i dosljedno da je „narodna crkva“ isto tako besmislica kako i „srpska crkva“, on će „do potrebe ukorom i kaznom pokazati nekijem da je crkva prvi i glavni zadatak“, pa će uz to, slijedeći Papina nukovanja, poticati svećenstvo da u interesu vjere i prosvjete *izagje izvan sakristije*, i povede odlučnu borbu proti svim koji trguju vjerom i politikom; on će „svoje ljubiti, a tugje poštovati“ i baš za to neće moći dopustiti da što je tugje okuži Dubrovnik. „Kakav je bio dosad, takav će i odsad.“ Taman! Ljubiće slogu, ali slogu u dobru, a „opasnost“ neće zana go suditi po kriterijima „Dubrovnika.“ I mi držimo zajedno s „Dubrovnikom“ da novi naš Biskup neće moći ni smisliti „neke nesmiljene crne proroke koji se u narod uvlače u janjećoj koži“, pa da će „brižljivo paziti da mu gladni vukovi u stado ne zarinu i da ga ne razderu“, i baš s toga neće moći „mirno spavati.“ U jednu riječ stalni smo i mi da će našem novome Biskupu „lebditi pred očima kako i dosad, jedino interesi vjere i naroda“, i da će se odlučno, kako i dosad, boriti za vjeru i za domovinu, i to onako, kako je on sam naučio shvaćati ove dvije velike čovječije svetinje, a ne onako kako ih shvaćaju ulizice oko „Dubr.“ U ostalom ne bi bilo nikakva čuda da današnjem trokratnomu „srpskomu“ živio, u žalosnom slučaju da novi biskup ne bi htio potpisati program ponugjen mu od popa Jova Bučina, odgovori kroz kratko vrijeme drugi srpski trokratni: *crucifige!!*

Pogled po svijetu.

— U Magjarskoj je kulturkampf neizbježiv. Kako je poznato zakonska osnova o civilnom braku bila je prihvaćena sa 4 glasa većine. Sada se prešlo na posebnu raspravu i nije sumnje, da će se provesti svi zakoni. Ali neprijatelji njihovi, s klerom na čelu, pokušat će sve moguće da zapriječe provedbu njihovu i Ugarska ide u susret neizbježivoj teškoj borbi. Još bi katolici mogli i zaći pobjednicima.

— Velike povodnje bijahu ovih dana u Galiciji, Šleskoj i Gornjoj Ugarskoj. Čitava sela razorena, gradovi ležahu pod vodom. Mnogobrojni narod ostao je bez kuće i kućista. Povodnja je prestala.

— Sklopljen je ugovor između Rusije i Vatikana, po kome će Rusija od sada imati svoga zastupnika kod Sv. Stolice. U vjerskom načelu ugovor je veoma dobra stvar, ali nije u narodnom, jer čini se da je učinjen na račun Poljaka. Rusija je htjela zabraniti crkvenu poljštinu protiv čemu su se žestoko opirali poljački biskupi. Sada Vatikan kan da je, pod tim uvjetom i dobio ruskog poslanika, da naime pripušta ruskoj vladi u tom slobodne ruke. Radi toga Poljaci novi ugovor ne gledaju dobrim okom.

— Nikolajevičevo je ministarstvo naprednjačko! Tako vele liberalci i oni su zaključili, da mu ne pružaju nikakve potpore. Šta će onda vlada to ni sama ne zna. Biće jedna kriza više.

— Zadnje vijesti iz Franceske donose povoljne glasove, da su izgredi i demonstracije protiv Talijana prestale, te da se nemamo bojati pogibeljnih posljedica. To se u prvom redu imadu zahvaliti energičnom postupanju franceske vlade, koja je protiv izgređnicima oštro reagirala. U samome Lyonu zatvoreno je preko 2000 osoba.

Cijelo ministarstvo Dupuy dalo je ostavku, ali će privremeno pridržati upravu, dok se ne sastavi novi kabinet. Casimir Perier povjerice po svoj prilici Burdeau-u da to učini.

Pozivljamo p. n. gg. predbrojnike, da se požure sa isplatom, jer smo već uljegli u drugo polugodište. Ona gospoda predbrojnici koja nam više duguju, primiće ovih dana posebni pismeni poziv.

Domaće vesti

Ovaj broj izlazi radi nekih tehničkih zaprijetki dva dana kasnije. Ostali će slijediti u redu.

Povratio se je naš urednik s vojničkih vježba i preuzeo opet sve uredničke poslove.

Filoksera. — Službeno je konstatirana filoksera na Silbi, Olibu, Novalji i Časkoj na otoku Pagu. Sada dolazi druga vijest da se službeno konstatiralo da je tamo filoksera zarazila ima već 6 godina dana. Šest je godina dakle da se je filoksera uvukla u Dalmaciju, a mi smo to tek sada obaznali. Kolike li štete i.... sramote! A koje tomu kriv? Bilo bi ludo da bismo mi tražili od prosta i neuka seljaka, da on istražuje svoje vinograde i da prijavi ako je našao trsne uši koja je tako malena, da se gotovo prostim okom i ne vidi. Ali vlada ima svoje strukovnjake i ona je bila dužna malo bolje pričuvati granicu dalmatinsku, tim više što je u neposrednoj blizini onih okuženih otoka Istra, gdje filoksera odavna hara.

Kako se vidi kroz ove šest godina što je filoksera u Dalmaciji ona nije mnogo napredovala. Ali da se već nazad šest godina znalo da je imamo, moglo se je do danas mnogo uraditi. Mi bismo na pr. mogli danas imati nekoliko hiljada mladih američanskih loza, dosta jakih i tlu prirogjenih, dočim sad ćemo ih tek početi uzgajati.

Čitamo o raznim povjerenstvima koji se sada uz dobre nagrade šetaju po Dalmaciji. Tu ima doisto vrlo vrijednih strukovnjaka, među koje možemo punim pravom ubrojiti i novoimenovanog mladog učitelja Lovrića i druge. Ali tamo nalazimo i kojekakvih savjetnika i drugih ličnosti koji se u poljodjelstvo i u filokseru razumiju koliko i mi u kinesku gramatiku. Bolje bi bilo da ovaki strukovnjaci izostanu doma, a da se za one debele svotice njihovih putnih trošaka posadi ili posije američka loza. Danas i onako službeno konstatiranje malo vrijedi. Je li filoksera tu, mi je ne možemo povjerenstvima ni uništiti ni ograditi. Neka učitelji poučavaju narod strukovni o gojenju, navrćanju itd. strane loze, neka vlada uredi rasadnike, a neka savjetnici — ostanu lijepo doma.

Sramota je nadalje da vlada nije našla shodno da u filokserični odbor imenuje ma da bi jednoga usposobljenog vinogradara iz Dalmacije. To joj je već bio predbacio i „Narodni List“, ali se „Smotra“ svom silom na nj oborila tumačeći krivo zakone. Zakon kaže da u povjerenstvu imaju spadat 3 strukovnjaka, i ona broji kao strukovnjake izučene gospodare, dočim u ovom slučaju kao strukovnjaci razumijevaju se jedino vinogradari. Vinogradara nema nijednoga. Bio je jedini Antunović, ali više nije ni on. U ostalom ostavljamo „Nar. Listu“ da on opširnije odgovori „Smotri“, a mi ćemo drugi put „Smotri“ poručiti još jednu gorku istinu.

Hrv. biskupi u Budimpešti. — Za zadnje crkv. pol. rasprave o gornjoj kući, došli su na glasovanje i biskupi iz Hrvatske, naime zagrebački nadbiskup i biskup djakovački preuzv. Strossmayer, da glasuju protiv osnovi. Ovo je djakovačkom velikanu prvi put nakon mnogo godina, da ulazi u sabor, pak još u tugji, gdje za njega, po njegovu i našem uvjerenju, nema mjesta. Što je ipak ova iznimka počinjena, to se nema, kažu, nikomu drugomu pripisati nego vrućoj želji pape, koji da je molio hrvatske biskupe, neka i oni pogju u velikašku kuću, da po mogućnosti osujete protu-katoličku vladinu zak. osnovu.

Ustoličenje Zagrebačkog nadbiskupa. — Ustoličenje presvj. Dr. Posilovića slijediće u Zagrebu na 8 ov. mj.

Odlikovan Hrvat. — Čitamo u bečkim novinama, da je tamo ovih dana bio svečanim načinom odlikovan Hrvat stražmeštar A. Sabljčić, koji je nedavno spasio jednu djevojku iz valova Dunava. Pred čitavom vojskom u paradi obuhvaćenom

predan je junačkom stražmeštru od brigadira srebrni krst s krunom za zasluge, što mu ga je udělilo Njeg. Veličanstvo. Sabljčić služi u bosansko-hercegovačkom bataljunu.

Khuenova zvijezda. — Kako pišu iz Zagreba položaj grofa Khuena veoma je uzdrman. Magjari nemađu više u njega onoliko povjerenja kao prije, osobito otkad je htio da zbaci njihova obljubljeno-ga Wekerla i da zasjedne na njegovo mjesto. Grof Khuen se i Wekerlu samom veoma zamjerio, kad se bio zaletio i kralju obećao da će izvesti nešto za što je sam Wekerle držao kao nemoguće. Poslije svoga poraza povratio se ban, istina, mirno u Zagreb, al je magjarskom premieru postao vrlo sumljiv, jer se osvjedočio da mu tako rekuć o glavi radi. Ovo je smisao svih dopisa o banu, koji ovih dana stižu iz Zagreba. Magjari bi sad rada uzeli novoga čovjeka, kad bi ga našli.

Gradska Kronika.

Ustoličenje našega Biskupa. — Svečano ustoličenje presvj. Dr. Josipa Marčelića, koje je slijedilo u nedjelju 24 tek. ispalo je baš onako kako smo željeli pak se i nadali. Potomci starih dubrovčana u ovoj zgodi pokazase, da oni znadu javno izkazati svoje štovanje onima koji ga zaslužuju i slobodno ispovjedati čuvstva svoje vjere, koja ih je izobrazila, te glasovitim i srećnim učinila.

Svečanost je započela jutrom u 8 sati, kad se iz stolne crkve sve svećenstvo skupa krene k crkvi sv. Andrije na Pilama, otkle po starom običaju svaki novoimenovani biskup ulazi u stolnu crkvu. Kad se rasporedila procesija, biskup se uputi da svečano uljeze u grad. Pred njim stupaše povorka od 12 djevojčica, krasno u bijelu odjevenih, koje posipahu ispred Biskupa cvijeće. Raspored procesije ne služi da ga, opisujuemo, jer smo ga već javili u prošleme broju našega lista. Ali nam je dužnost posvjedočiti, da se je malo kad vidjelo u dubrovačkom puku toliko veselje, toliko oduševljenje, kao u ovoj zgodi i toliko natjecanje čeljadi kako će bolje izkazati čast i štovanje prema novome Pastijeru. Njegov ulazak s Pila u grad bi pravi trijumf. Ona veličanstvena impozantna pojava, kad je med narodom stupao krotko i ganute, pognute glave i blagosivajuć, svakoga je začarala. Placa posuta cvijećem vidjela se okićena zastavama raznovrsne boje, prozori se uresiše sagovima i mnogobrojnim gospodskim svijetom, koji se natiskao da što bolje uživa svoju i biskupovu slavu. Svakovrsni prigodni sastavci čitali su se po zidovima. Tome krasnome prizoru nadodajmo divno ljetno vrijeme, sviranje dvijuh glazba, tutnjavu zvona, pjevanje crkovnih pjesama i sam žamor sakupljena naroda, pak zasvjedočimo, da smo izim Gundulićeve svečanosti — malo igda u Dubrovniku vidjeli i čuli što slična. Ako se nijesu čule, može se ipak reći da su se vidjele upisane na čelu prisutnika one znamenite riječi natpisa te se vidio u ovoj prigodi vrh velikih vrata stolne crkve: „Blagosavljen koji dolazi u ime Gospodinovo.“

Kad Biskup stupi u svoju stolnu crkvu pjevači zaore *Te Deum* a zatim su pročitani odnosi spisi njegova imenovanja za dubrovačkog biskupa. Prečasni vikar kanonik dn. Stijepo Bazdan upravi Biskupu u hrvatskomu jeziku krasni govor, kojim mu istakne odanost svoju i cijeloga pučanstva. Presvijetli biskup odvrati mu istim jezikom, te se u sočnom ovom govoru, izrečenu muževnim lijepim glasom koji se je svakoga dojmio svrne i na *Stari Dubrovnik* i na negdašnje glasovite dubrovačke svećenike, koji se odlikovahu zbog svoje svetosti i znanosti i preporuču svomu novomu stadi, da bude poći stazom svojijeh starijeh. Nakon toga počne pontifikalna misa, koja je ispjevana pod upravom prof. Marcocchie. Misa je glasovitog Ricci. Ne znamo koga više da pohvalimo ili upravitelja ili pjevače. Možemo kazat, da u dubrovačkim crkvama mi nijesmo čuli mise onako vrsno ispjevane. Nakon evanjelja biskup pročita svoju krasnu pastirnicu nagomilanome narodu, koga i onako prostrana crkva nije mogla više uzdržati. Treba da nadodamo kako je ovoj svečanosti uz gragjanstvo prisustvovala cijela dubrovačka okolica, dapače cijela biskupija, jer je čak s Korčule do-

šlo naroda na slavlje. Oko podne završila je služba božija.

U večer grad bio je krasno rasvijetljen. Dvije glazbe svirahu pred biskupovom palačom. Vrijeme tiho i vedro dopusti da rasvijeta ispane u potpunom redu. Placa dubrovačka bila se napunila otmena općinstva, a onako rasvijetljena, pričinja se više kakovim gospodskim salonom nego li javnom ulicom. Presvijetli, praćen od načelnika i svog klera, šetao se između svoga naroda diveći se onom magičnom prizoru, što mu ga spravi ljubav i veselje puka. Kasno u večer svrši ova lijepa svečanost.

Budućnost će dokazati, da li su baš svi iskazi vijernosti, časti i odanosti naprama biskupu bili iskreni. Sa naše strane nema dvojbe, jer koga smo željno čekali, toga smo evo veselo i srdačno dočekali. Biskup je list naše gore; nama su poznate njegove vrline uma i srca, pak smo potpuno zadovoljni. Teška je njegova zadaća, ali vjerujemo što mu proricaše jedan sonet prilijepljen po zidovima Dubrovnika, da mu naime pomoći neće *nestat s neba*; jer ko vjeru, ko svoj narod ljubi, nikad milost u Boga ne gubi.

Lične vijesti. — Danas će biti u Gruziju na prolasku put Kotora novoimenovani biskup i administrator bokeške biskupije presvj. Frano Uccellini. Naš biskup poći će s njime do u Kotor, da ga uvede u posjed, a onda će se obojica povratiti i to presvj. Marčelić u Dubrovnik, a presvj. Uccellini u Zadar.

Vice Cvjetanić. — U ponedjeljak u jutro nakon kratke bolesti iznenada preminu gosp. Vice Cvjetanić, vinotržac i posjednik u Dubrovniku u 56. godini života. Vijest o njegovoj smrti, koja se brzo raznijela po gradu, svakoga je iz srca razalostila, jer je pokojni Vice bio osoba opće štovana i uvažena, tako da se je o njemu moglo reći, da nije imao neprijatelja. To su Dubrovčani dokazali pri njegovu sprovodu, koji je slijedio sutri dan, uz veliko učestvovanje gragjanstva svih stranaka. Pokojnik je bio iskreni i vijerni pristaša naše stranke i dobar rodoljub. Laka mu bila crna zemljica!

Imenovanje. — Nj. Carsko Veličanstvo Sultan premilostivo se udostojao imenovati gosp. Antuna Persich Effendi kancelarom generalnog konsulata u Dubrovniku. Našemu prijatelju i sugragjaninu srdačna čestitanja!

Teatar. — Čujemo da se jedno društvo, što sada prestavlja u Trstu ponudilo da će doći ovdje, da prestavi za 5 večeri „Il barbiere di Siviglia.“ Ne znamo hoće li se primiti radi velike vrućine.

Odlazak domobranaca. — U utornik, srijedu i četvrtak bijahu otpušeni oni domobranci, koji su bili došli na proljetne vježbe. Naša slavna općina bila je upotrebila priliku, da nekijem našijem gragjaninu Hrvatima, kojijem kao civilistima nije mogla ništa, naškodi kao vojnicima. U to ime kad su jedne večeri pjevali pjesme, policija ih je stala izazivati i općina ih je tako strahovito denuncirala, da je bilo naređeno sa strane vojničke oblasti, da se protiva njih povede dišiplinarna istraga, koja je mogla potrajati i koji mjesec. A od svega toga što se izleglo? Kad je istina sebi prokrčila put, ovi domobranci bijahu dan kasnije drugih pušteni svojim kućama i tako je slavna gradska policija premašila svoj cilj. Izazove li nas ona kroz svoje prljavo glasilo, mi ćemo joj dokazati, da je ona denuncija proti landwerašima bila samo politička osveta, jer su se sami neki redari u tom smislu pred svjedocima izrazvali.

Dvadesetgodišnjica. — U petak je „Dubrovačko Radničko Društvo“ svečano proslavilo dvadesetgodišnjicu svoga opstanka. U tu svrhu po podne otišli su članovi s muzikom i barjakom u Gruz, gdje su zajedno večerali, i u večer se povratili kući.

Njemački!? — Prigodom Biskupova ustoličenja došla naredba *ab alto* da se odluka Cesar-skog imenovanja ima čitat u crkvi u tri jezika: njemački, „srpsko“-hrvatski i talijanski. Tako dakle imadosmo krasnu prigodu da se za prvi put divimo ljepotama njemačkoga jezika u crkvi. Sada vidimo da se čini ono što se prijašnjim Vladama ne bi bilo ni snjelo!

JAVNA ZAHVALE.

Najtoplija hvala budi ovim izrečena svim prijateljima i znancima, koji za vrijeme bolesti i smrti našeg dragog i nezaboravnog muža, odnosno oca, svaka i tasta **Vice Cvetanića**, da ne bismo duhom klonuli, kriepili su nas blagom i utješljivom riječi i bili nam u svemu pri ruci; hvala takogjer od srca i svoj onoj mnogobrojnoj g.g. i slavnim društvima, koji su mu posljednju počast izkazali, otpratiš mrtve njegove ostanke do stana vječnoga mira, nanesivši njegov lijes vijencima i udijelivši na njegovu uspomenu kod javne Dobrotvornosti milodare za siromahe, da se pomole za njegovu dušu. Jamčimo svima, da su ovi izrazi sućuti i prijateljstva u teškoj nesreći, koja nas je u crno zavela, jedini melem našoj ljuto ucvijeljenoj duši, jer nam oni dokazuju, da je naš preljubljeni Vice, kojega mila uspomena neće se do vijeka ugasiti u našem bolnome srcu, od svakoga u gradu ljubljenu i štovanu bio radi rijetkih vrлина, koje su ga resile, kao supruga, oca, gragjanina i rodoljuba.

Dubrovnik 29 lipnja 1894.

Pere Cvetanić rogi. Katičić supruge
Niko Cvetanić, sin
Anka Bulić, rogi. Cvetanić } kćeri
Marija Cvetanić
Katičić kap. Mato, šura
Stjepan Bulić, zet.

Prigodom smrti g. Vice Cvetanić bi udijeljeno na uhar siromaha od časne obitelji Bibica fior. 10. Gosp. Vlaho vit. DeGiulli fior. 10. Gosp. Pava kap. Svago fior. 5. Gosposke Obitelji Dr. Wendzilovitz fior. 5.

Povjerenstvo Javne Dobrotvornosti.

Hrvatsko pripomoćno društvo u Beču primilo je u svoje blagotvorne svrhe naročito u svrhe utočišta, koje za hrv. uboge djeke visokih škola u Beču uzdržaje: od slavnog društva „Dvorana“ u Varaždinu u mjesto vijenca na odar blagopokojnoga Dr. Franje Račkoga 20 for.; od g. Dr. Dominka Linardića c. k. štopskoga liečnika u Šoprunu 10 for.; gosp. Franjo I. Semenić 2 for.

Mi se ovime u ime naših šticenika što toplije zahvaljujemo

Hrvatsko pripomoćno društvo
u Beču, 10 Lipnja 1894.

Predsjednik Tajnik
Dr. K. Kozic Franjo Vahčić
dvorski i sudbeni advokat. c. k. državni činovnik.
adresa društva: VIII. Lerchenfelderstrasse 38 I. Stiege III. Stork, Ith 10.

Dužnost mi nalaže izjaviti kako, pri skorašnjem požaru koji se je zbio u mojoj kući, osiguravajuće društvo „Ungaro-Francese“, kod koga je osigurano moje pokupstvo, mahom mi je na potpuno moje zadovoljstvo nadoknadilo štetu.

Slano, 28 Juna 1894.

Lujo Milic

Dalla Tipografia C. Pretner e uscito:

L' ITINERARIO

degli

ARRIVI E PARTENZE

nei porti di

Ragusa o Gravosa

con l' indicazione delle linee nazionali di Navigazione postale nell' Adriatico e nel Mediterraneo, e delle coincidenze delle ferrovie austro-ungariche. Tariffa delle vetture pubbliche.

Prezzo soldi 15.

Tvornica Margarinskog Masla i Parna Rafinerija Svinjske masti

JULIJA GRANICHSTÄDTENA

Wien, XVI., Ottakring Schottengasse 49,
preporuča svoje izvrsne više puta nagrajene proizvode kao:

Margarinsko maslo, Margarinsko vrhnje, Margarinsku mast, Umjetnu mast, rafiniranu svinjsku mast.

1—6

Franjo Supilo, upravitelj, izdavalatelj i odgovorni urednik,

Odijela i Crevalja

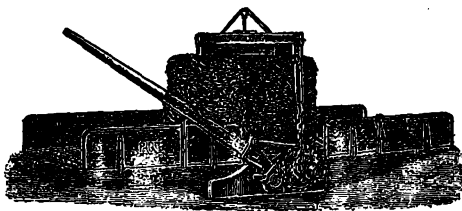
za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

W e i s s a

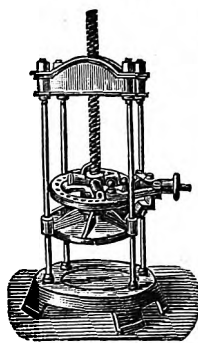
ima na prodaju fotografija Dubrovnika

Traže se Agenti za prodaju pivovarskih aparata, strojeva za pivnicu i kućanstvo, lampi, itd. uz veliku proviziju. Njemačke ponude na tvornicu lampi i metalne robe u PRAGU Schulgasse Nr. 28.

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO, VINO I VOĆE.

MLATILA, ŽRVNJALA, MLINOVE za čišćenje žita, RALA, TISKI za grožđe i voće, Patentirane ŠTRCALJKE za peronosporu i samodjelujuće sprave za PERONOSPORU sa ZRAČNOM SISALJKOM STROJEVE za REZANJE i PIVNIČARKE SPRAVE

kao u opće sve strojeve za poljodjelstvo, vino i izragjivanje vina iz voća sve po najnovijem i najboljem sustavu prodaje

IG. HELLER, BEČ, ²/₂ Praterstrasse Nr. 28.

Bogato ilustrovani cijenici na hrvatskom i talijanskom jeziku na zahtjev badava i franko

NAJPOVOLJNIJE POGOĐE.

najteftinije cijene, jamčevina, vrijeme za prokušanje!!!

Preprodavaocima veliki popust.

Cijene znatno snižene

TIJEŠTOVI za GROŽĐJE, VOĆE i MASLINE

IZVORNI SATVORI

najnovijeg i najizvrsnijeg sastava sa mehanizmom na dvostruki i trajni pritisak; obezbijegjena je najkorisnija uporaba čak do 20 po sto veću od svake ine što se drugim tijeskovima postiže.

Prvim nagradam obdareni kod svih izložaba.

MLINOVI za GROŽĐJE, VOĆE i MASLINE

RAZDROBNE SPRAVE SA PRIDRUŽENIM HVATALIM ZA GROŽĐJE.

Suhotvorne sprave za voće, kao i za sve bilinske, životinjske i mineralne proizvode.

Pritisni strojevi za seno, slamu i ost. priregjeni za ručno kretanje;

Razdrobnici za žito; Vijače za čišćenje zrnja.

Najnovija patentirana automatična Štrapala za loze „Syphonia“

Sve ove sprave priregjuju samo tvorničari

PH. MAYFARTH & COMP.

ces. i kr. isključ. povlast.

Tvornica poljodjelskih i vinskih strojeva

BEČ, II, Taborstrasse Br. 76.

Mukte se šalju katalogi i nebrojene pohvalne svjedočbe. — Traže se prestavnici i priprodavaoci.

Pri naregijivanju paziti je na patvorenja.

1—14

Povlaštena Megjunarodna Agencija za Putovanje

DRAGUTIN PIRELLI

Trst, Via del Arsenale,

(Carlo Pirelli) — Rijeka — Via del Lido 537 vis à vis il molo Adamich.

Prodaje voznihi karata

za svako mjesto, preko mora ili preko kopna (cedulje II. razreda uz sniženu cijenu). Izdaje cedulja za polazak i povratak za jednu godinu s kamatama od 20 o/o a to po cjeniku kogagod europskog ili amerikanškog društva.

Izdaje vozne karte (biglietti di passaggio)

za Ameriku: preko Havre, preko Anverse, preko Bremena, preko Hamburga, preko Liverpoola, preko Glasgowa i preko Southamptona. — Za Afriku: preko Genova, preko Marsilje, preko Liona, preko Londona i preko Dartmoutha. — Za Australiju: preko Genova, preko Bremena, preko Anverse i preko Hamburga. — Za prugu Iquique (itd.): preko Genova i Montevidea, preko Hamburga uprav kroz Magelanovo tijesno i prugom Hamburg, Colon (Colon, Panama, s željeznicom) Panama, Iquique, itd. preko mora uz sniženu cijenu.

Putnici ne treba da traže gore navedene vozne karte, da se misle za razreda kao ni da polože kaparu. Dosta je da dogju na Agenciju na Rijeci i da uzmu kartu isplaćujući odmah; poslije nek ostanu na Rijeci ili u kojem drugom gradu odakle polazi parobrod dane, kad im Agencija naloži. Agencija sljedeći tečaj svih odlazaka, osim toga u komunikaciji je

sa svim mjestima i sa svim društvima i tako kadgod joj se prikažu putnici, nastojaće tako udesiti, da ovi ne budu trošiti za čekanje i poslaće ih u mjestu iz kojih će najprije krenuti parobrod preporučujući ih samo društvima, koji će davati na brodu dobro jelo.

Jamči se za odlazak u danu tanačen na putnoj karti i nadoknagjuju se troškovi, ako se ovaj zakasni krivnjom Agencije t. j. ako ne dogje na vrijeme u određeni grad zbog toga što je Agencija pogriješila u računjanju koliko traje željeznička vožnja ili ako se ne nagje više mjesta na parobrodu.

Pošto Agencija ima u New-Yorku drugu agenciju za odpremanje (spediciju) po svoj Sjevernoj Americi, riječka filijalka davaće karte za svako mjesto u Sjevernoj Americi uz najnižu cijenu.

Za svako odregjeno mjesto izdaje ova Agencija vozne karte.

Gore navedena Agencija daje mukte obavijesti vrhu cijena. kao i vrhu roka i mjesta odlaska.

Poduzimlje opremanje

prtljage i robe za svako mjesto preko mora ili preko kopna. Obvezuje se nadalje tražiti sve stvari što bi se na putu u Ameriku ili drugovdje eventualno izgubile ili zaboravile.

Tipografija D. Pretnera u Dubrovniku,

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za (Dubrovnik) na cijelu godinu flor. 4, na po godine flor. 2; (za Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu) na cijelu godinu flor. 4: 50, na po godine flor. 2: 25; (za inozemstvo) flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Programi i jedinstvo.

„Obzor“ se je u dva puta osvrnuo na članak „Crvene Hrvatske“. Za stranku prava i to prvom odgovara nam glavom gosp. Š., a drugom uredništvo. Milo nam je, jer nam dade priliku, da odvalimo nešto što nam odavna leži na srcu.

Sifra „Š.“ poznata je u našem političkom svijetu kao sifra, kojom se služi gosp. Dr. Šime Mazzura, kad neće da izagije čitavim imenom. Gosp. Š. dakle polemizuje s našim člankom uzeo je na nišan poglavito jednu tačku, biva onu, u kojoj se veli, da je „neodvisna narodna stranka“ napustila svoj prijašnji program i sebi posudila onaj „stranke prava“, dok, po njegovu mišljenju, stvar se ima sasvim obratno: stranka prava odalečila se od svog starog programa i prihvatila program neodvisne stranke. I doista gosp. Š. koliko u poznatoj brošuri izdanoj sa dr. Derenčinom, toliko u gore spomenutom članku dokazuje da redakcija programa, kako ga je stranka prava „usvojila“ i koja je bila djelo pododbora u jedinjenih opozicija, nije ništa drugo nego stari obzoraški program.

Nije nam drago, da smo i mi prisiljeni zamiješati se u onu dosta neharnu rabotu, koja istražuje čiji je program, što ga je stranka prava objelodanila prigodom 26. juna. Ali kad već nije druge eto nas, ako za ništa, a ono — poslužimo se konvencionalnim izrazom — za bistrenje pojmo-va, neka se rasčisti, na kojoj je strani pravo, na kojoj krivo.

Gosp. Š. vješto brani svoju stranku, ali nas ne uvjerava. Program za 26. juna to je onaj isti, za koji se od vjeka bori stranka prava. Riječi su promijenjene, forma mu je bolja, načela su jasnije precizovana, ali je ideja ostala, naime da stranka prava traži neodvisnost i cjelokupnost Hrvatske. U tom se on od staroga u ničem ne razlikuje i mi ne možemo biti sa gosp. Š., ma upuštao se on u sva ona pravnička razglabanja, koja neće shvatiti niti deseti dio naših političkih čitatelja i koja mogu jedino povećati onu babilonsku smutnju, u koju se neki programima i ne-programima danas zapletoše.

One sitne faničine, u koje gosp. Š. i u svojoj brošuri raščinjaše program stranke prava mogu da zabune neiskusna rodoljuba, dočim svakoga ko malo dublje razmišlja uvjeravaju u protivnom. Zar se stranka prava odrekla svoga programa, jer je na 26. juna kazala da ona „na temelju državnoga prava i narodnoga načela radiće svim zakonitim sredstvima da narod hrvatski koji stanuje u sjedini u jedno samostalno državno tijelo,“ mješte da kaže kako se prije običavalo da se sjedine zemlje hrvatske? Što se je ovdje promijenulo? Ništa drugo nego se mjesto teritorijalnog integriteta traži narodni, mjesto zemalja, narod koji žive u tim zemljama, dapače i slovenačke zemlje našle u novom programu zamjenu u slovenskom narodu. Da li su pak Slovenci posebno plem ili samo ogranak Hrvata, to pitanje spada najviše u historiju i etnografiju.

Nama se čini da se braća u Zagrebu, osobito u zadnje doba, nešto odviše razbacuju programima. Jedni od drugih traže apsurdnost. Malo je presmjelo zahtijevati od jedne stranke, da vam ona izda program o svemu svom budućem radu i

postupanju. To nije moguće, jer ni ona sama ne zna, kako će se razviti okolnosti, prama kojim će udesiti svoje djelovanje. Stranka jedino mora da ima svoju cijelu, svoju metu, ona valja da zna što hoće i da od te kardinalne misli ili ideje ne smije odstupati. Taj „program“, koji je savršeniji što je jednostavniji jer ga narod lakše shvaća, služi stranci zastavom i direktivom, i ona se samo onda promijenila, kad je njega napustila. Okrećite sada koliko god hoćete stari pravaški program i sa svijuh strana stoji napisano: Slobodna ujedinjena Hrvatska. Zar onaj koji smo mi u prošlom broju donijeli ne traži isto? Ako je tako, kako onda može gosp. Š. kazati, da ono nije program stranke prava? Ili — neka se i nama jednom oprosti doskočica — ako je zbilja onako kako piše gosp. Š., ako su pravaši prisvojili program neodvisne stranke i žrtvovali svoj, zašto se onda ona nije za jedinstvo odrekla svoga imena? U svakom slučaju njezina žrtva bila bi kud i kamo manja.

Naprotiv lako je dokazati da neod. nar. stranka nije prije stajala na programu, koji je po narodu prihvaćen 26. prošlog i za koji smo mi pisali, da ga je posudila od stranke prava. Za 15. proš. novembra, kad je bila velika skupština u Streljani, gdje se odobrio sporazumak i bili zapreli konci za jedinstvo, neod. stranka, čini nam se preko pokojnog Račkog — čiji gubitak danas ovako teško osjećamo — bila je priopćila klubu pravaškom nacrt svoga staroga programa i izjavila da je to bio njihov stari program, ali da se na nj više ne veže. Žao nam je što taj program nemamo kod sebe, ali, u koliko se sjećamo, tražio je vršenje nagodbe i još štogod. U ostalom to sad nije glavno, već je glavno, da su gospoda s one strane, još onda izjavili, da odustaju od svoga programa u slučaju nade za ujedinjenje, a danas pak gosp. Š. tvrdi da je ovaj program — zovimo ga programom 26. juna i ako je sastavljen 14. aprila — uvijek bio njihov i da ga je pravaška stranka od njih prihvatila i svoga napustila!

Hajdemo dalje. Gosp. Š. piše da je program od 26. juna imao izvor u čl. 42 od 1861, na koji članak neodvisna stranka „prislanjala“ je svoj rad, da on dakle nema ništa što ne sadržaje rečeni članak i renuncij kraljevinskog odbora od g. 1866. Neka nam učen gospodin i prijatelj ne zamjeri, al ovdje ćemo iskreno reći naše mnijenje. Dopuštamo da su ljudi neodvisne stranke pisali i takve programe, ali se njih držali nijesu. Oni su mislili i djelovali po sasvim drugome programu, koji je bio pravi program neodvisne stranke sve do današnje programske konfuzije, makar da bi, osobito zadnjih godina uplivom dalmatinaca, udrih gdjekad u radikalnije žice. A koji je to program? To je onaj za koji su prošle jeseni gospoda kazali, da se na nj više ne vežu, to je program koji je Dr. Marijan Derenčin u onoj istoj brošuri što je napisao u društvu s gosp. Š. ovako jezgro- vito označio: „Državno-pravni program neodvisne narodne stranke, piše odlični njezin član, čuvao je naprotiv onu zajednicu sa Ugarskom, koja je opisana u prvih pet §§ ugarske hrvatske nagodbe. Uz teritorijalni integritet kraljevine tražio je program potpunu samostalnost kraljevine u riješavanju svih onih državnih posala, koji nisu austro-ugarskom nagodom predani rješavanju delegacija. Neodvisna je stranka htjela da se revizija posto-

jeće hrvatsko-ugarske državo-pravne nagode u na- značenom pravcu provede na način, koji je u sa- moj nagodi određen, ona je dakle priznavala le- gitimitet današnjeg ustrojstva mornakije i smatra- la — pazite dobro, gosp. doktore! — i smatrala hrvatsko-ugarsku nagodu kao izhodište političkog svog djelovanja.“

Poslije ove i ovake izjave zar je „Crvena Hrvatska“ rekla neistinu, kad je kazala, da je neodvisna stranka posudila program od stran- ke prava?

„Naša stilizacija“ zove gosp. Š. program od 26. juna. Nijesmo potanko upućeni u, tečaj priva- tnih rasprava pododbora, ali vjerujemo gosp. Š. da je ovaj program njihova, moguće uprav njego- va stilizacija. Ali ne, ne varajmo, osvem toga dru- go njihovo nema ništa, jer je jezgra, misao, toga sastavka analogna sa tendencijom svijeh Starčevićevih govora i spisa, jer je analogna sa progra- mom riječkim, sa onim od 15. novembra i uopće sa svijem izjavama, što ih je do sada stranka učinila. Ni spomena nema tu o nagodbi, već jedino volja i želja da Hrvatska postane slobodna i je- dna. Ako su se pak neki nazori Staroga o odno- šajima naprama drugim zemljama monarkije — kako bi htio „Obzor“ u svom redakcionelnom članku — nešto i promijenili, to programu našem nije ni malo prejudiciralo. Stari je negda mogao zazirat od saveza s Česima: mi ga danas sklapamo, ali to su kako prije natuknismo dru- gotna pitanja i nazori, koji se prama okolnostima mogu i promijeniti, te nam se ne čini odviše lo- jalnim ovo „Obzorovo“ postupanje, koje nije dru- go nego igra riječima i koje može vrlo lako da zavede koga od slabo upućene većine naših rodoljuba, te velikom pomnjom prate ono što se da- nas u Zagrebu zbiva.

Toliko o programima, za koje bi mnogo bo- lje bilo, kad bi se o njima manje pisalo, a više mislilo i radilo. A sad na drugo. „Obzoru“ i nje- govu čestitom saradniku kan da je žao, što se i mi u ovom sporu izjavismo za stranku prava, te nas sjeća naše misije dolje na jugu i našega po- ložaja naprama hrvatstvu. Neka budu uvjereni da mi ovaj nijesmo nikad zaboravili. Mi znamo što je naša glavna zadaća, no sa svim tim smatramo du- žnošću, da, ma i ne utjecali u stranačke naše raz- mirice, izjavimo ono što smo, pak to bilo i naše prosto individualno mnijenje. Čast ljudima oko „Obzora“ u koliko kao Hrvati zagovaraju nas i našu tešku borbu sa dušmanima hrvatstva, ali se s njihovijem stranačkim djelovanjem ne slažemo. Veće susretljivosti ni mi od njih ne tražimo.

Još jednu pak smo gotovi. Potpunog jedin- stva, na žalost, ne mogaše da bude. Da bismo htjeli ispitivati uzroke, našli bismo da „programi“ a ni ime, za koje se izjaviše mnogi neodvisnjaci, nijesu baš najveći grešnici. Nego mi nećemo di- dirati u tu vrlo delikatnu stranu ovog pitanja. Svakako, nijesmo se nadali da će ovako sustati na po puta neki rodoljubi, koji su iz početka po- dali lijepih primjera volje i pregaranja. A oni od- mah u početku znali su što mi mislimo! Ali sve- jedno, sad po smrti kajanja nema i što nas tješi jest, da su ovo iznimke. Da se o tom osvjedočimo do- sta nam je čitati izjave, koje su prigodom 26. ju- na učinjene za stranku prava. Jedinstvo je naroda polučeno, jedinstvo koje se sažire oko jednog

Nema, jednog imena, jednog vogje. Udaren je temelj za daljni rad. I mi koji smo uvijek bili zagovaratelji sloge, danas bi svaki pokušaj novih pregovora osudili, jer ne mislimo narodu pripravliti komedija. Propali sporazumak nije ipak djelovalo izgubljeno, već bijaše od neprocijenjive blagodati. On je pravaškom programu priveo mnogo dragocijenih elemenata; on je stranki prava osigurao budućnost; izmirio je s velikim narodnim dobrotvorom iz Djakova; on je — kako da kažemo? — ovu stranku oplemenio. Redovi njezini obogaćuju se kolikoćom i kakvoćom; ona će sada postati bolja i pozitivnija u smislu svoje političke akcije. I nas, koji smo sa svim njezinim porocima bili uvijek u njezinu kolu, raduje što će oni odbijajući poroci sasvim iščeznuti. Sve to imamo zahvaliti blagotvornom djelovanju jedinstva. Ako igda, danas ne smije da bude, do nje, druge hrvatske opozicije. Ona je zvana, da, kao zdravija, narodnija stranka, primi u svoje krilo sve bolje sile hrvatskog patrijotizma. Ako se to još nije dogodilo, kod mnogih je kriv politički ambijenat u kome živu, stare relacije, zatim neka zlo shvaćena dosljednost. Zar na pr. jedan Milan Amruš ne bi bio amo, da nije tih zaprijetki? Ta sva njegova žarka duša plamti za naš program! Ali, Bogu hvala, malo po malo nestaje i toga i mi svi, o svem izrođa, bićemo jedno. Jest, gospodine Š., to je goruća želja „Crvene Hrvatske.“

S.

Hvala Slovincima!

Iz Hrvatske, poslije slavlja.

Kako da izrazimo naše veselje, našu radost, a i našu zahvalnost junačkim Slovincima, radi njihovih izjava što su ih učinili u ovo zadnje doba u prilog hrvatstvu i zajednici slovensko-hrvatskoj? Nema, za stalno to znamo Hrvata, koji ne bi znao što su ono Slovenci pisali ponajprije u „Slovenskom Narodu“ o uglavljenom programu svih Hrvata, o programu stranke prava i o Starčeviću prigodom njegova imendana i sad nedavno o proslavi što no je bila 26. Juna u Zagrebu. Neću dakle da to ne iscrpam nego samo ponavljam onu za vjekove važnu i odlučujuću rečenicu koja glasi: „Mi Slovenci pristajemo uz uglavljeni program i obim ga rukama potpisujemo,“ a malo prije toga navedena je ona tačka programa, koja veli da će združena Hrvatska svim silama podupirati težnju Slovenaca, da se i oni tom državnom tijelu pridruže — dakako svojevrijedno. —

Rekoh odsudna je to riječ, jer je u mnogome razbistrila i učvrstila položaj. Do sada smo svi znali za onu ljubav koja je spajala Slovence i Hrvate jednim vezom, znali smo za onu naklonost megjusobnu koja se je uvijek pokazivala kod raznih sastanaka i posjeta, te iz pisanja slovenskih rodoljubivih listova. Što dalje, već dulje vremena javljaju se pojedini glasovi u Slovenaca, koji ističu da je združenoj Sloveniji spas od napredujućeg germanizovanja samo u zajednici sa slobodnom Hrvatskom. Osobito to do sada isticao je dr. Tavčar kojega i Dubrovčani još dobro poznaju sa Gundulićeve slave. No sve to ne dostojalo našim protivnicima i mlitavcima, a osobito Srbima. Znamo da su ovi pisali „ako i sve te sanjarije o velikoj Hrvatskoj uspiju, Slovence neće ni malo volja biti da svojom kapitulacijom proslave taj Starčević rad.“ Ujedno misljahu da su baš Slovenci uz Srbe najveća zapreka oživotvorenju programa Starčevićeva.

Muževna ova izjava Slovenaca začepila je sada zlorada usta naših protivnika i naše nebraće i time su ujedno toliko doprinijeli ugledu i jakosti stranke prava, da im se za to ne možemo dosta zahvaliti. Tim je prva tačka programa, ako ne ostvarena, ali ono barem u potpunom zarotku, koji će se vremenom razviti ojačati i ostvariti. Evo sve zemlje dale su svoju privolu da budu jedno skupno državno tijelo.

Slovenci i Hrvati tako su skoro srodni kano Hrvati i Srbi, što više narav njihova je kud i kamo srodnija, nego li ona izmegju Hrvata i Srba. To je stalno, u nas su iste tradicije, iste potrebe, iste težnje i iste nevolje, ista nam je meta do koje težimo, a svega toga izmegju nas i Srba nema

jezik je doduše malo različitiji no nije tako različan da Slovenac hrvatsku, ili Hrvat slovensku knjigu uz malo vježbe i razmišljanja ne bi razumio. Uz sve ove sličnosti oba ova bratska plemena nisu još u duljoj zajednici, osim u onoj Napoleonovoj „Iliriji“, ali se od vjekada opažaju političke i duševne sveze obiju plemena. — Sad ima da nadogje tek stalno jedinstvo u jednom državnom tijelu, no tome je bezuvjetno potrebna privola naroda Slovenskoga, jer ovo jedinstvo treba da se temelji na ljubavi i na pouzdanju, hoćemo li da bude trajno i čvrsto i da ga prve bure ne razvrgnu iz nezadovoljstva koja bi potajno rovarila protiv jedinstvu i koja bi došla u horu zajedničkome neprijatelju. Zato rekoh bezuvjetno je potrebna iskrena privola Slovenaca za zajednicu s Hrvatima. Uz ovakvu privolu znat ćemo junački podnijeti sve navale, sve bure i oduprijeti se svakome neprijatelju, kao što to uvijek niče iza kakvoga sjedinjenja više česti u jedno državno tijelo. — Ni u samoj Italiji nije se sjedinjenje polučilo u svim krajevima narodnom voljom, jer mnogo i mnogo krajeva ne bijaše još dozrelo, a da je sve narodnom voljom bilo, ne bi sada u nekim mjestima govorili: blažena prijašnja vlada!

No veselimo se: ideja ujedinjenja napreduje megju Slovincima vrlo brzo. Kako se uvijek zato zanimam pitam uvijek naše gjake sa sveučilišta u Gracu i Beču! Kako se slažete sa Slovincima? i uvijek dobivam utješni odgovor: izvrsno: Pitam znance koji putuju posla ili zabave radi u posestrimu Sloveniju: kako te dočekaše kad si rekao da si Hrvat? Krasno, gostoljubno i veselo! uvijek je odgovor. A mnogi i mnogi rekoše mi tom prilikom da se baš čude i dive kako je megju Slovincima već raširena ideja sjedinjenja s Hrvatskom i kako ta misao dobiva sve više pristaša. Uz ovakve vesele vijesti, koje su sve istinite, možemo mirno ići u susret budućnosti, jer smo stalni za sjeguran uspjeh. Prvi plodovi tog bratinstva vijaju se već u Istri, gdje je nesebična ljubav Slovenaca i Hrvata po malo istrignula već veći dio Istre iz ruku talijanaša.

A sada da reknemo našu hvalu preko „Crvene Hrvatske“ narodu i bratu Slovenskomu, njegovim vrlim pregaocima, i dičnom „Slovenskom Narodu“ bratinskom listu, koji otrešavši sa sebe i zadnje ostanke separatizma, ulaze u redove naše domoljubne vojske, da se s nama junački biju za slobodu i zakonitu nezavisnost zajedničke domovnice. Onom svojom izjavom učiniše oni to jasno i znatno pojačahu naše bojne redove; nijesu oni tim postali kakvi god „auxiliarij“ naši, da nam pomognu do veličine Hrvatske, nego su ravnopravni borci u našem središtu s istim idejalima i željama kako ih i mi imamo. Hvala vam braćo na tom odlučnom i junačkom koraku i živila zajednica svih poštenih i rodoljubivih Slovenaca i Hrvata!

Valja da još nekoliko riječi posvetimo „Slovenskom Narodu,“ tome glavnom predstavniku svog naroda i ujedno najradikalnijem i najliberalnijem slovenskom listu.

Prijaznost i ljubav njegova prema Hrvatima i svemu što je hrvatsko baš je uzorna, pa nek bude uvjeren da se ta ljubav u našim srcima ne samo stotruko i pojačano odjekuje, nego da mi Hrvati prema Slovincima gojimo isto onaku ljubav. Mi to iskazasmo i iskazujemo lijepo u književnosti i bratskom susretanju. Isto tako nam je milo i ugodno da se poznavanje hrvatskoga jezika širi megju Slovincima, ta poznato nam je koliko Slovenaca ima megju članovima „Matice Hrvatske,“ a isto tako je i nama mio svaki kulturni napredak braće Slovenaca, ta mi smo djeca jedne majke. Što je naše to je i vaše.

Što „Slovenski Narod“ neće da se upliće u najnoviji razdor u politici našoj posve je pravo, jer to su stvari koje Hrvati moraju megju sobom sami raspraviti i dokrajčiti, a dat će Bog, uvjagavnost nekih muževa dovršit će to već kako to narod zahtjeva. Tim on samo pokazuje svoju veliku bol nad tim raskolom, no koliko li tek nas boli, kad vidimo da se ovako samo trati vrijeme, sile i strpljivost naroda. Hvala Slovincima, ona rezerviranost u tom pitanju posve je umjesna, oni hoće samo da se združe s nama, ali dotle neće darane još povećaju, jer dogje li Hrvatska do onih megja i do one moći program stranke prava je

pobijedio. Za to ne mislimo da Slovenci ne žnaju bi li uz ovu ili onu opoziciju; oni to dobro znadu, ali hoće im se jedinstva Hrvata, pak ne vole da diraju u tu delikatnost, jer kadšto je ta stvar i za nas Hrvate vrlo delikatna. Vrijeme liječi sve rane pa će i ovu. — Hvaleći dakle „Slovenskom Narodu“ za te krasne simpatije ne možemo na ino no da ga osokolimo, da neustrašivo napreduje tom stazom kojom je pošao. Istina je da će naci dosta neprijatelja megju samim Slovincima, a kud i kamo više megju Nijemcima, no to ne smije da ga odvraća od te stare, pa smo mi ureni da neće, jer nam je svima na pameti ona narodna: „konac djelo krasni.“ Mi s naše strane ne možemo na ino nego da mu poželimo stalan uspjeh u djelovanju za zajedničku sreću našu i da ima oko sebe uvijek uzorne značajeve i svestrano naobražene muževe, da ga uzdrže i na ovoj odlučnoj stazi i na toj duševnoj visini u kojoj se sada nalazi. Živio „Slovenski Narod“ i živili vrsni domoljubi koji su oko njega!

Napokon još da se zahvalimo junačkomu zastupniku Tavčaru i njegovoj plemenitoj gospodji, koji no dogjoše da uveličaju ovu slavu i da udare biljeg solidarnom radu Slovenaca i Hrvata. Njegove su riječi: „Slovence pritištu s jedne strane Talijani, a s druge Nijemci, ovi hoće da Slovence odnaroče a spas nam je samo uz Hrvatsku. Mi Slovenci nećemo dakle tek prijateljstva i bratinstva s Hrvatima nego baš jedinstva.“ Stotine uznešenih gostova pozdravilo je srdačnim usklikom i pljeskom ove krasne i požrtvovne riječi.

Komersom u Zagrebu svršena je ona znamenita narodna svečanost koja se 26. juna u Zagrebu ovršila. Znamenita je ona u svakomu pogledu i po narod i po našu buduću politiku, onaj program, one misli, koje je Starčević evo kroz 33 godine propovijedao, one njegove misli evo pobjeđuju, a nedavna svečanost postavila je bolji i čvršći temelj daljnjemu i realnijem radu stranke prava. Koliko su nam mili bili gostovi iz Bosne Hercegovine, Dalmacije i Istre, toliko nam bijahu najmiliji oni iz Slovenije, jerbo pokazahu da ni maksimum Starčevićevih zahtijevanja nije apsurdan. Složan rad sa Slovincima sad već postoji, dat će Bog, pa će se on i nastaviti u većoj mjeri, čvršćem pouzdanju i većoj ljubavi, a jedino na slavu mile nam i zajedničke domovine, sada još razdružene, ali već vezane nerazviješivim duševnim vezom.

Svršujući ovu hvalu Slovincima, kličem im u ime cijeloga hrvatskog naroda srdačni „zdravo“ i dodajem: do vidova u bijeloj Ljubljani prigodom otvorenja „Narodnog Doma!“

Živili Slovenci!

Filoksera.

Početkom prošloga mjeseca, kao grom iz vedra neba, stiže nam crna vijest da se je filoksera, taj bič evropskog vinogradarstva, pojavila na otoku Olibu. Nijesmo se htjeli prenaglići u ispitivanju uzroka, čekali smo i pozorno pratili vijesti ostalih domaćih novina, a sad kad smo o svemu na čistu evo i nas da rečemo svoju.

Minulo je već nekoliko godina otkad se je filoksera udomila na otoku Lošinju susjedne nam Istre, te prijetila da se od dana i u naše vinograde uvuče. Ko pozna narav filoksere znao je da se tomu ne može nikako izbjeći, prije ili poslje valjalo je da i na naša vrata kucne. Nego i svak se je dakako nadao da će se nje dolazak još za koje vrijeme osujetiti, ako se zakonski propisi, koji u tu svrhu opstoje, budu točno vršili. Mi s naše strane nijesmo se u tu nadu nikad ufali, jer dobro poznamo sve djelove onog vrlo važnog stroja, koji opstoji na vladi i koje mu je isključiva svrha promicati interese našeg težaka i čuvati ga od zaraze filoksere. Dok svi ostali strojevi u vladinoj tvornici teku u redu i dapače i previše energično rade, onaj poljodjelski ne može se ni micati. To nije ništa začudno ako se promisli da je taj stroj saostavljen bez ikakova reda i sveze i od česti koje ili mu po naravi ne pripadaju ili su zahrgjale i istrošene te za nikakav drugi stroj ne valjaju.

Da potvrdimo naše skromno mnijenje analizirati ćemo sve česti toga najvažnijega stroja.

Nadzornici i referenti poljodjelstva, ili kako se sve ti ljudi krste, politički su činovnici, te o poljodjelstvu i o filokseri nemadu čisto nikakova pojma. Naravno je po tome da nijesu mogli nikad ozbiljno shvatiti zamašnu važnost filokseričnog pitanja, oni su ga uvijek uzimali a i danas ga još uzimlju posprdno i na lahku ruku. Pa kako da ta čeljad radi i energično nadzire rad svojih potčinjenih? Je li dakle čudo što imamo filokseru? U njihovim je rukama i izbor nekakvih filokseričnih odbora i poljodjelskih vijeća, koji da im budu od pripomoći, pa mogu li biti sretni u izboru ljudi za te odbore i vijeća kad ne mogu suditi o njihovoj sposobnosti? Njihov posve nenaravni položaj stvara im danomice neprilika, iz kojih da se izvuku prisiljeni su obraćati se Petru i Pavlu, e da ih iz neprilike iskopa, te se dogodi da se redovito namjeraju na čarlatane, švindlere i piskarale poljodjelstva. Čarlatani, švindleri i piskarali poljodjelskih članaka, za njih su virtuoziteti, jer znadu po novinam sipati kao iz rukava članke o poljodjelstvu, isključivo nakićene šupljim i potresnim frazama, deklamacijam i hvalospjevima sebi i svojim strarešinam. Putujući učitelji poljodjelstva nijesu ni oni uvijek na svome pravome mjestu, te za to ni oni ne mogu uvijek korisno djelovati na dobrobit ovog istrošenog naroda. Poznavajući svoje stariješine, ugledaju se u njih, stanu ih šljediti i raditi površno i bez ikakova mara a samo se dobro uvježbaju u sastavljanju izvješća. Kogod bi mogao valjda na njih naprtiti krivnju što imamo filokseru, ali kad se dobro promisli nije tako.

Oni rade onako kako im se zapovjeda i pogiu gdje im se naredi. Činovnici su pak valja da slušaju. Krivi su i opet stariješine, što ih nijesu znali zgodno upotrebiti i energično nadzirati, već se uvijek zadovoljavali sa izvješćima. Nikad se ne pita gdje su bili, jesu li u vinograde zalazili a putujući učitelji znajući da se za to stariješine ne brinu mislili su i računali u sebi ovako: kilometar je 27½ novč., pa tjeraj dalje od konaka do konaka, u tri dana sva je Dalmacija proputovana.

Kad se ovako radi smijemo li se čuditi što čujemo da se je filoksera u samih 15 dana pokazala na Pagu, Olibu, Šilbi i Ugljanu i da na ova 4 otoka imade do preko 60 ognjišta? Da su se putujući učitelji upotrebljavali onako kako valja, da se je njihov rad boljom energijom nadzirao, tada bi filokseru bili zatekli na prvom mjestu gdje se zavukla i tada smo je mogli lako i sa malim troškom sasvim iskorenuti, a ovako što da se pokuša? Ništa.

Šest je godina što imamo u njedrima filokseru bez da za to znademo, a sam bi ga Bog znao kud se je sve ona u ovo nekoliko godina pritaje raztrkala? Vrijeme će i to dokazati.

Za posao filoksera imamo i nekakav filokserični odbor, o kojemu nam je „N. L.“ dao čist pojam. Tomu je odboru svrha stvarati zgodne zaključke da se lašnje obranimo od zarace filoksera. Šesta je godina na izmaku da je taj odbor stupio u život, a i šest je godina da imamo filokseru. Odbor je vječao i trudio se kako i na koji način da se zapriječi dolazak filoksera; a kad tamo ona im je bila pod nogam i u brk im se smijala, a valjda i k njima na sjednice dolazila da čuje kako joj ti ljudi rade o glavi.

Kako i od kojih je ljudi taj odbor sastavljen, rekli smo u prošlom broju i ne treba da ponavljamo. Najmanje bi zlo bilo što u filokseričnom odboru sjede sami ljudi koji o filokseri ne imadu nikakova pojma, već je zlo što su opstojeći zakoni o filokseri ostali samo na papiru a nikad se u djelovanje nijesu stavljali. Zaludu se „Smotra“ trudi i donasa za dokaz njezina energičnog rada sve zaključke sjednica filokseričnog odbora. Mi ne pitamo kakvi su ti zaključci bili, već pitamo jesu li se vršili, ako su bili zgodni ili su se jednostavno bacili u koš.

Navagja za dokaz i njeka putovanja učitelja na gori spomenute otoke, a mi je pitamo zašto od dana kad se je filoksera ukazala na Lošinju nije držala preko cjelog ljeta jednog putujućeg učitelja na otocima izloženim pogibelji i da obilazi vinograde, a ne oslanjati se na izvješća, sastavljena iz glave?

Da putujući učitelji nijesu niti zalazili u vinograde dokazuju nam toliko zaražena mjesta što su se tek sada pronasla. Sada je već sve prekasno. O uništenju filoksera nije ni misliti, konstatiranje već ništa ne pomaže, nego se treba latiti jednog spasonosnog sredstva, američanske loze i pomoći narodu, da štetu uništenja starih vinograda što manje osjeti. I baš tu pokazaće se da ljudi koji danas imadu ovaj posao u svojim rukama nijesu nikakvi strukovnjaci, a Bože daj da se prevaramo. Uvesti američansku lozu nije to šala. Koju vrst, za kakvo zemljište itd. to sve treba proučiti. A mogu li to učiniti ljudi koji su u prvi mah preporučali rasprostiranje naše šumske divlje loze, jer da bi ova tobože filokseri odolijevala?

Mi se nadamo da će nadležni faktori napokon uvidjeti na koju nogu konj hramlje.

Pogled po svijetu.

— U nedjelju pokopan je Carnot sa orijaškim saučešćem naroda. Računa se da je 2 mil. duša gledalo ili sudjelovalo sprovodu. Nebrojani vijenci natrpaše čitavu povorku kola. Na grobu su govorili na ime vlade Dupuy, zatim predsjednik senata, potpredsjednik komore i general André. Njemački car pomilovao je ovom prilikom dva viša franceska časnika, koji su radi uhodarstva bili uhvaćeni i osugjeni u Glatzu. Ta velikodušnost uzbudila je u Francezima veliko priznanje.

— Čini se da su anarhisti odlučili sistematično trijebiti svoje protivnike. Onomadne ubili su u Livornu novinara Bondi, koji je protiv njih napisao nekoliko žestokih članaka. Zacijelo opstoji internacionalni anarhistični komplot i Evropejska policija marljivo istražuje. I vlade imadu svu dobru volju da poduzmu stroge mjere, al ih smetaju radikali, puni straha i brige „da se ne osakati sloboda!“ Kako se svaka lijepa ideja, karikirana, izvrgava u smiješnost!

Domaće vesti.

Resolucije (zaključci) stranke prava.

— 1. Po predlogu odbora. Na sastanku stranke prava, držanom dne 26 juna 1894. u Zagrebu, na dan položenja temeljna kamena za dom dr. Ante Starčevića, sakupljeni pristaše stranke prava 1. Odobravaju izvješće o radu eksekutivnog odbora stranke prava: u pogledu ujedinjenja svih neodvisnih oporbenih živalja uz uglavljeni jedinstveni program, kao izvor čiste pravaške misli. 2. Nalazu središnjem odboru kluba stranke prave u Zagrebu, da se čim prije lati posla oko daljnje organizacije stranke. 3. Uvjereni napokon, da je dnevnik „Hrvatska“ u Zagrebu, kao glavni organ stranke prava jedna od najmoćnijih poluga za organizatorni rad stranke, da radi toga mora taj organ vazda biti na visini svoje narodne, političke i kulturne zadaće, pa da može samo onda udovoljavati svojem otačbeničkom pozivu, ako naigje na svestrani odziv u narodu; s toga izjavljuju: da imadu svi pristaše stranke prava što revnije nastojati, i uspješnije raditi, da se dnevnik „Hrvatska“ u njihovom kraju što više širi, i vazda kratkimi i stvarnim dopisima, vijestima i podatcima opskrbi.

II. Po predlogu don Jurja Biankinija:

1. Sastanak stranke prava izvjavljuje svoje štovanje i otačbeničku harnost velikom dobrotvoru čitavog hrv. naroda, Preuz. biskupu Josipu Jurju Strossmayeru, i prezaslužnom prvaku stranke prava dr. Anti Starčeviću, što su uzornim primjerom prednjačili cijelomu narodu u nastojanju da se oporbe ujedine. 2. Sastanak stranke prava izvjavljuje najtoplije svoje priznanje predsjedniku eksekutivnog odbora, veleuč. g. dr. Šandoru pl. Bresztjenskom, za njegovo neumorno nastojanje oko polučenog jedinstva oporbe. 3. Sastanak stranke prava proglašuje djelovanje oko jedinstva oporbe definitivno završenim.

III. Po predlogu g. Vjekoslava Spinčića: 1. Sakupljeni pristaše stranke prava proglašuju klub stranke prava u Zagrebu, kojeg dosadašnji rad odobravaju, maticom stranke prava, vogjom jedinstvene akcije u čitavoj otačbini, dočim se klubom u pojedinim pokrajinam Hrvatske države prepušta, da udese svoj rad onako, kako drže, da je najshodnije, prema programu stranke prava. 2. Sa-

kupljeni pristaše stranke prava preporučuju kao vrijedne drugove i pomoćnike glavnog organa stranke prava „Hrvatske“ u radu za oživotvorenje jedino spasonosnih težnja svih Hrvata, sadržanih u programu stranke prava: „Narodni List“, „Katoličku Dalmaciju“, „Crvenu Hrvatsku“ u Dalmaciji; „Hrvatski Branik“, „Posavska Hrvatska“ i „Hrvatski Narod“ u Banovini; „Naša Sloga“, „Edinost“, „Il Pensiero Slavo“, „Slovenski svet“ u Trstu; „Il rinovamento“, „Soča“ u Gorici; „Slovenski narod“ u Ljubljani; „Glas Hercegovca“ u Hercegovini: 3. Skupljeni pristaše stranke prava izražuju čitavom narodu i svakom pojedinom svoju najtopliju zahvalnost, što je uz tolike vlastite potrebe i nevolje, velikom ljubavi i požrtvovnošću izkazao narodnu počast, i obezbijedio stare dane prvaku stranke prava dr. A. Starčeviću.

„Mlada Hrvatska.“ — Najtoplije preporučamo ovaj novi list što ga je zasnovao gosp. Dinko Politeo u Zagrebu. Već njegovo ime daje jamstvo da će „Mlada Hrvatska“ preteći svoje starije drugove. Gosp. Politeo — možemo reći bez laskanja — jest najbolji hrvatski novinar, a možda mu u toj struci ne ima para na cijelom slavenskom jugu. „Mlada Hrvatska“ koju je zasnovao biće neka vrst naše političke i književne Revue.

Pišu nam iz Trstenoga: — Na Gospu od Orašca bila je došla amo srpska muzika da nas razveseli srpskim svirkama. Spominjući se što je bilo u Zatonu njeke godine, Općina joj nije dozvolila da se iskrcaju i da nas provocira.

Hrvatska Čitaonica u Vrlici. — Na 5 ov. mj. otvorila se hrvatska čitaonica u Vrlici. Općina se bila zaklela da će joj činiti što moguće više neprilika, ali ona ih je svih svladala. Pozdravljamo mlado hrvatsko društvo. Bila je već skrajna nužda, da se hrvatski duh u Sjevernoj Dalmaciji pridigne.

Bile su velike priprave da se otvorenje novog društva što bolje proslavi. Zastupnik Biankini imao je glavom poći tamo, da pozdravi junačke krajišnike vrličke, koji će se okupiti u novom društvu, iz koga će kao iz bojnog tabora krenuti na dušmane našega naroda. Živjelo, cvalo, napredovalo mlado društvo!

Ispravak. — Ispravljamo vijest u pr. br., da je i preuzv. Strossmayer bio otišao u Budimpeštu na glasovanje protiv civilnog braka. Tu smo vijest donijeli po njemačkim novinama, ali nije istinita.

Gradska Kronika.

Zadušnice za Carnota. — U nedjelju ministar za Crnu Goru, koji stanuje u Dubrovniku g. Denaut dao je za Carnota svečane zadušnice.

Lična vijest. — Na 10 t. m. doći će u Kotor zubar Ivan Stjepović-Dabrović i zadržat će se malo dana.

Akademija. — U utočnik milosrdne sestre na Pilama prirediše na čast biskupu malu muzikalno-literarnu akademiju, kojoj prisustvovahu, osvem Presvj. Dra. Marčevića, kler i nekoliko odličnih osoba. Kažu da je ispala lijepo.

Umjetnička radnja. — Naš slikar gosp. Vlaho Bukovac naslikao je portrait gosp. Frana Dabrovića. Slika je upravo dostojna imena ovog velikog umjetnika. Može se vidjeti u dućanu Braće Bibice.

Izbori. — Juče su se osobno predavale cedulje za izbor trgovačke i obrtničke komore. Danas je skrutinijum svih cedulja. Ispadak priopćemo u došastom broju.

Tužba komardara. — Komardari nam se tuže da im se kasno prigleda meso, t. j. mješte na 5 ura na 6½. Općina je dužna da za to providi.

Diskoras na Poljani.

Vlaho. — Dobro jutro, Ivo! Mi svegi u elekcijonima!
Ivo. — E, što ćeš? Sad su one za kamara od komerca, pak će doć za deputata e cosi via. Sempre in ballo!
Vlaho. — A što ti se para ovi poso od kamare? To je stvar importanta, jerbo kamara čini jednoga deputata. Hoćemo li spuntat?
Ivo. — Danas je spolj od skeda. Ja se nadam... Pak i to je, tamo nema niko koji bi bio kapać učinit por-karija.
Vlaho. — I koji bi čio činit od busolotiste.
Ivo. — Non capisco.
Vlaho. — Oli se rugaš? Bi li ti onako brzo bio oporo il piu bravo prestigiatore del mondo kako on! Što si se obrnuo skede spariškale. Od peset magiorance petnes oli šesnes minorance. Znaš da je to bila bravura.
Ivo. — A eto... ti je poso sad na drugomu mjestu.

pak što tamo decidaju. A vijećemo kako će ovo danas proć. Što ti govoriš?

Vlaho. — Evo Luja, pitajmo njega. On je sveg s Abdom. E, Luj otkle tako?

Luj o. — Da ti pravo rećem, iz Gabinetta. Eto ti tu!

Ivo. — Bravo Luj! Ne valja se sramit svoje bandijere. Mi smo Hrvati ti si talijan, oni drugi Srb, svak ima svoju. Je li tako?

Luj o. — Hajde baga ti ne stucaj;

Ivo. — Ne, ovo ti je ovako. Ma, kad smo na Gabinetu, čio sam ti nešto oservat riguardo a nome. Ja nahođim da bi bilo bolje da se zove Casin nego Gabinet. Casin autonomo di Ragusa. Ecco!

Luj o. — A zašto?

Ivo. — Vidiš, para mi se da bolje zvoni.

Luj o. — Ma barem ti ne budi dijete, ono su iznijeli huncuti po gradu, a vjeruj nije istina ništa. Ja sam pito tolike gospare, perfino slugu što tamo stoji.

Ivo. — Što si, Luj o, zakukurijeko? Mi govorimo od jeziku. Ja sostenjam da je Casin parola più adatta. Odgovara duhu jezika, rekli bi filolozi.

Vlaho. — To bi valjalo skjariškati u „Dalmati“.

Ivo. — Oli zazvat jednu sedutu generalu i decidat hoće li se promijenut ime.

Luj o. Adio!

Ivo. — Dunque ti nijesi od moje.

Luj o. — Adio, adio, uvesti ću se u napas. Zvaće se Casin o Gabinetto, kako nama bude drago. To nije su vaši posli. Adio.

Vlaho. — Imaš razlog Luj o. To su vaši posli, o meglio, to su posli njihovi. Adio.

Književnost.

Primili smo sa zahvalnošću.

Islam i kultura. — Napisao Osman Nuri Hadžić (Odgovor prof. Nedjeljkoviću.) U Zagrebu 1894. Nakladom pišćevom. Tisak Dioničke tiskare. Cijena 75 novč. — Beogradski prof. Nedjeljković u Ljetopisu Matice Srpske bio se svom silom oborio na muhamedance kao element nesposoban za kulturni napredak. Gore imenovana rasprava odgovor je rećenome profesoru. Napisao je mlad Hercegovac eff. Hadžić, mladić vanredno darovit i sposoban. On je svoju vjeru i svoje suvjernike obranio i povjesnim dokazima uvjerio gosp. profesura, da muhamedanci nijesu neprijatelji nego veliki ljubitelji kulture. Ova lijepa knjižica, koju toplo preporučamo, raspršati mnog presuda, koje su o tom pitanju i kod nas vladale. Mi baš zahvaljujemo našem mladomu prijatelju, te mu čestitamo na uspjesima nauke, koju je on u svojoj radnji pokazao. Neka on bude primjerom mladim muhamedancima u Bosni i Hercegovini. Osman Hadžić je svršio šerijatsku školu u Sarajevu, te se dao dalje na pravničke nauke. Čestitamo mu na njegovim prvim uspjesima i ponovo preporučamo djelo osobito našoj braći Muhamedove vjere po Bosni i Hercegovini. Iz njega će mnogo naučiti.

Iskre i Plamovi. — Pod ovim naslovom sakupio je gosp. Mate Ostojić sve svoje pjesničke proizvode u ovecu knjižicu koju pozvećuje mladeži hrvatskoj. Velika većina ovih pjesama veoma su krasne, te ih zato možemo preporučiti za čitanje. Cijena je knjizi 80 novč. a nabavlja se kod V. Morpurga u Spljetu.

— **Programi Oporbenih stranaka u Hrvatskoj.** Napisali Dr. Sime Mazzura i Dr. Marijan Derčin. U Zagrebu, Tisak Dioničke tiskare. Cijena 20 novč.

— **Hartmanov hrvatski konduktor 1894.** Srpanj. Hartmanov hrv. kond. izlazi za god. 10 puta te stoji 2 fior. Ovo je vrlo zgodna knjižica za sve putnike. Vrijedna preporuka!

— Preporučamo „**Razbistrimo!**“, krasnu političku brošuru što je izdao „Glas Hercegovca“ u Mostaru!

JAVNA ZAHVALA.

Zorom na 23 ov. mj. iza duge i nemile bolesti kršćanskom ustrajnosti podnesene svetijem Tajnama pokrijepljen, prestavio se je u svome rodnome mjestu Luci Šipanskoj moj tužni otac

PAVO MURATTI

ostavivši u dubokoj žalosti moju majku i mene s bratom i sa sestrama.

Tom bolesnom prigodom mnogi su nas svojom dobrotom zadužili. Od srca im vječna hvala! Osobita hvala v. č. mjesnom paroku g. Don. Bal-

du Glaviću, koji ništa nije žalio kako bi neprežaljenoga nam bolesnika i nas utješio. Ista hvala g. načelniku Franu kapet. Romano koji je pokojnika u bolesti svakojako kriepio; m. p. gosp. Dn. Niku Goravici, g. Franu Masdini, čas. porodicama Glavića, g. učitelju Božu Glaviću, koji je sa svojim učenicima našem nezaboravnome pokojniku zadnju počast ukazao, i svoj onoj ostaloj gospodi što zajedno šnjima izvolješe svojim pristupom uveličati skromni i lijepi sprovod. Jednaka hvala ugl. porodicama pok. A. Smrdelja i g. Marina Muratti, koje su milome nam nemoćniku obilne njegove pružali za sve vrijeme njegove teške smuke od po godine dana. Hvala na svrhu svoj rodbini, prijateljima, znancima i svijem onijem koji bilo poslavši vijence, bilo na koji mu drago način ukazaze nam svoje utješljive osjećaje ili u bolesti, ili na smrti, ili na ukupu. Milostiva gospodo i rodbino! Mi vam uvijek blagodarni ostajemo na časti, pomoći i ljubavi; a mili Bog svijem vam u dobru odvratio!

Orašac, 30 Juna 1894.

Dum Andro Muratti
za se i za porodicu.

Svijem prijateljima i znancima koji su nas prigodom smrti našeg nezaboravnog sina odnosno brata

K R I S T A

gledali da bilo na koji god način utješe i pokojniku zadnju čast iskazali doprativši ga do zadnjeg počinka i okitivši mu lijes vijencima izrazujemo ovim najveću hvalu i najdublju harnost.

Grgur Milošević
za se i za obitelj.

Prigodom smrti Gosp. Krista Milošević bi udijeljeno na uhar siromaha od Gospogjice Mari-
ce Giordan kruna tri.

Povjerenstvo Javne Dobrotvornosti.

Traže se Agenti za prodaju pivovarskih aparata, strojeva za pivnicu i kućanstvo, lamp, itd. uz veliku proviziju. Njemačke ponude na tvornicu lampa i metalne robe u PRAGU Schulgasse Nr. 28.

Na ubavom ljetištu LOPUDU kraj Dubrovnika vrlo zgodnom za morske kupelji unajmljuje se amobiliziranih i neamobiliziranih soba i kuća.

Potanje obavijesti kod gosp. PETRA OBULJENA pošt. čin. u Lopudu.

Ked gospogjice Eugenije Falkoni u Gružu, nalazi se uz sniženu cijenu svakojakih novih školskih knjiga za sve razrede (Preparandije, koje se mogu i ne mogu dobiti u Dubrovniku.

Tvornica Margarinskog Masla i Parna Rafinerija Svinjske masti

JULIJA GRANICHSTÄDTENA

Wien, XVI., Ottakring Schottengasse 49,
preporuča svoje izvrsne više puta nagragjene proizvode kao:

Margarinsko maslo, Margarinsko vrhnje, Margarinsku mast, Umjetnu mast, rafiniranu svinjsku mast.

2-6

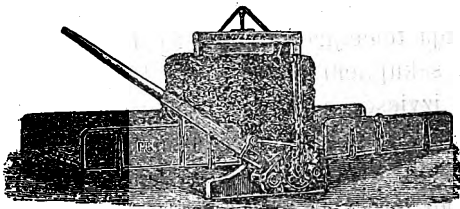
Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

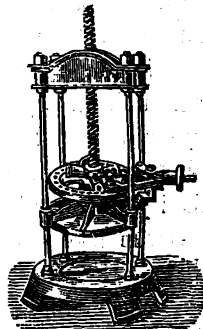
W e i s s a

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO, VINO I VOĆE.

MLATILA, ŽRVNJALA, MLINOVE za čišćenje žita, RALA, TISKI za grožđe i voće, Patentirane STRČALJKE za peronosporu i samodjelujuće sprave za PERONOSPORU sa ZRAČNOM SISALJKOM STROJEVE za REZANJE i PIVNICARSKJE SPRAVE

kao u opće sve strojeve za poljodjelstvo, vino i izragjivanje vina iz voća
sve po najnovijem i najboljem sustavu prodaje

IG. HELLER, BEC, ²/₂ Praterstrasse Nr. 28.

Bogato ilustrovani cijenici na hrvatskom i talijanskom jeziku na zahtjev badava i franko

NAJPOVOLJNIJE POGODBE.

najteftinije cijene, jamčevina, vrijeme za prokušanje!!!

Preprodavaocima veliki popust.

Cijene znatno snižene TIJESTOVI za GROŽĐJE, VOĆE i MASLINE

IZVORNI SATVORI

najnovijeg i najizvrsnijeg sastava sa mehanizmom na dvostruki i trajni pritisak; obezbijegjena je najkorisnija uporaba čak do 20 po sto veća od svake ine što se drugim tijeskovima postiže.

Prvjem nagradam obdareni kod svih izložaba.

MLINOVI za GROŽĐJE, VOĆE i MASLINE

RAZDROBNE SPRAVE SA PRIDRUŽENIM HVATALIM ZA GROŽĐJE.

Suhotvorne sprave za voće, kao i za sve bilinske, životinjske i mineralne proizvode.

Pritisni strojevi za sijeno, slamu i ost. priregjeni za ručno kretanje; Razdrobnici za žito; Vijače za čišćenje zrnja.

Najnovija patentirana automatična Štrapala za loze „Syphonia“

Sve ove sprave priregjuju samo tvorničari

P. H. MAYFARTH & COMP.

ces. i kr. isključ. povlast.

Tvornica poljodjelskih i vinskih strojeva

BEČ, II, Taborstrasse Br. 76.

Mukte se šalju katalogi i nebrojene pohvalne svjedodžbe. — Traže se prestavnici i priprodavaoci.

Pri nareggivanju paziti je na patvorenja.

2-14

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za Dubrovnik: na cijelu godinu flor. 4, na 6 godinu flor. 2; Za Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu: na cijelu godinu flor. 4, na 6 godinu flor. 2; 25; za inozemstvo flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku; a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Otvoramo pretplatu na drugo polugodište. Naš radi i postignuti uspjesi najbolje nas preporučuju, a i do rodoljuba Hrvata je, da nas predbrojbom i tačnom pretplatom podupre. To nam je jedina potpora, naprama kojoj mi se obvezujemo i nadalje savjesno vršiti dužnost svoju.

Cijena listu naznačena je pod naslovom.

Rezultati jednog važnog izbora

U subotu obavili su se parcijalni izbori za trgovačko-obrtničku komoru Dubrovnika i Kotora. Lako da širem općinstvu izbjegne važnost ovog čina, tim više što mnogi nijesu ni dobro upućeni u ove izbore, te ne znaju o čem se radi. Zato ćemo se danas malo, na njima, zaustaviti, a kome je prijedmet poznat, slobodno mu je da preskoči članak.

Trgovačko-Obrtnička Komora Dubrovnika i Kotora sastoji iz dva kotara; dubrovačkog i kotorskog. Kotorskom kotaru pripada Boka, dubrovačkom politički kotari Dubrovnik i Korčula. Ova komora zastupa dakle cijelu južnu Dalmaciju od Neretve do Spića. Evo zašto je njezin izbor vrlo važan.

Važan je nadalje i zato, što ova komora bira jednoga zastupnika u pokrajinski sabor. Ona kao i druge, sastoji iz tri odsjeka: trgovačkog, obrtničkog i pomorskog. Svaki kotar bira predstavnike svojih odsjeka napose. Ukupnih predstavnika svijeh odsjeka ima 22, sa rokom od 16 godina, ali tako da se svake tri godine bira polovina. Od ove polovine spada na Dubrovnik (politički kotar Dubrovnik-Korčula) 6, na Boku 5 članova.

Trgovačkom odsjeku spadaju svi biraci koji se bave trgovinom, obrtničkom, oni te vrše jedan obrt ili ine znanstvene i tehničke rabote, pomorskom odsjeku pripadaju napokon vlasnici i graditelji brodova, kapetani itd. Biraci dakle mogu biti svi građani austrijski pripadajući ovom komorskom području, koji više jedan od gore navedenih poslova i plaćaju najmanje godišnje 8 flor. čiste obrtničke bez prireza.

Dubrovačko-Kotorska komora bila je nekada citadella, autonomaša. Općina je bila već davno pala u narodne ruke, ali komora svejedno bijaše u talijanskim rukama, te ni zajednica sa hrišćanima nije mogla da im je istegne. U posljednje doba bijaše sreća promjenjiva sve do g. 1889, kad je ova komora izabrala za svoga zastupnika Srbin-omladinca Dr. Toni Puljezi. Onda su Srbi bili na vrhuncu svoje moći.

God. 1891 obavili su se parcijalni izbori za komoru Hrvatska stranka, koju su prošli porazi u gradu bili naučili pameti, zadahnuta sad novim svježim dahom čistoga hrvatstva, prikazala se na izborima sama protiv koaliranih protivnika. I mi smo izvojsili sjajnu pobjedu. Od 11 članova naša je stranka dobila 8 po glasovanju, a i pomoću neke srpske pogreške. Komora dospije tako u hrvatske ruke. Politički sarbenjaci svijeh mogućijeh boja budu zbačeni, i predsjednikom njenim izabran prvak naše stranke gosp. Vlaho vit. DeGullu. Od onda progloše 3 godine rada u borbi. Drugi polovinu komore istekao je rok i quinquaginta

kako rekosmo, bijahu izbori. Srbo-talijanaši napriješe sve svoje sile da dobave što više glasova. Na to ih je i obraz silio, jer iza one poštenje, pobjede u gradskim izborima nije smio da slijedi jedan fiasco, koji bi najbolje dokazao njihov broj i njihovu golotinju. Da se to ne dogodi, radili su što su više mogli: u čisto hrvatska mjesta po Pelješcu i drugdje pisali su i prosićili glasove i ne samo prosićili nego su, gdje molbe pomogle nijesu, pokušali i onim nekim moralnim srestvima, s kojih su u narodu toliko na glas došli. Osobito su se u Boki odlikovali.

Uspjeh svega toga označice nam najbolje cifre.

U Dubrovačkom kotaru u trgovačkom odsjeku naša stranka nosila je gg. Mata Gijka i Marka Mitrovića, trgovca, koji bijahu izabrani sa 213 glasova. Srbo-talijanaški kandidati, zadobiše ih samo 45.

U obrtničkom odsjeku Hrvati gg. Luka Anđeli i Jako Bino prošli su sa 154 glasa. Protivnici jedva su dobili 49 glasova.

Još je veća razlika u pomorskom odsjeku i stog kotara. Tamo su gg. Mato Krile i Antun Učević dobili 70 glasova, od kojih 3 glasa na gg. Krilu nijesu bila primljena, jer mu je ime bilo pogrešno napisano, dokim protivnici nijesu uspjeli da naju nego cigla 2 (dva) glasa i to ona svojijeh kandidata. Ako uzmemo u obzir da i od ta 2 glasa samo je jedan srpski, onda ne možemo a da ne priznamo pravo naše braće na ovo srpsko more i srpsko primorje, o kom „Srpski Glas“ toliko budali. Ono je zaista njihovo.

Izbrojimo sada sve glasove predane za Dubrovački kotar, te ćemo naći da su Srbi i Talijanaši imali ukupno 96, a Hrvati 437, dakle gotovo 5 (pet) puta više nego udruženi im protivnici skupa. Spomenimo se još da su to glasovi neodvisnih ljudi, ljudi koji većinom pripadaju boljoj klasi srednjeg stališa, pak zaključimo.

U Boki nijesmo mogli doći do ovakovih rezultata, jer su tamo dvije trećine pučanstva srpsko-pravoslavne vjere. Ali ipak naprama 186 glasova što su ih protivnici imali u trgovačkom i u obrtničkom odsjeku, mi smo mogli suprostaviti našijeh 81, dok smo u pomorskom odsjeku i u Boki — uz sve srpsko naprezanje — sjajno pobijedili sa 2 glasa većine, jer su naši imali 7, a njihovi samo 5 glasova. Tako smo u Boki od 5 članova dobili 2, a u Dubrovačkom okružju svijeh 6.

Ukupno dakle za ove izbore od Neretve do Spića, za ove izbore u srpskoj južnoj Dalmaciji, za koju pametni kažu da se zvaše Crvenom Hrvatskom, bijaše predano 812 valjanih glasova. Od ovih Srbi i Talijanaši dobiše 287, a Hrvati 525, to jest dva puta više nego oba naša neprijatelja. Od naših predloženika izabrano je 8, a od njihovih samo 3.

Zar ovo nije pobjeda? Zar ovo ne znači napredak hrvatske misli? Ovi izbori ne ostavljaju za sobom buke, jer su se obavili pismeno, uz to zakonito i mirno. Prošli su mirno, ali su zasvjedočili veliku silu hrvatske ideje koja plamtje ovdje na jugu. Oni su začepili usta našijem protivnicima i dokazali, da je sav narod i ovih stranama — osvem ono vjekom posrbljenih hrišćana — čisto hrvatski. Oni su osobito u Dubrovačkom izbornom kotaru, gdje smo imali 5 puta više glasova, pokazali svemu svijetu

da amo tijež Srba nema i da se sve naše srpstvo, koje ne prolazi zidine Dubrovnika, sastoji iz nekoliko usijanih glava, punih vjetera i prkosa, koji sami ne znadu što hoće. Ali ni gornji broj nije njihov, jer odbijmo glasove korčulanskih, dubrovačkih i bokaških talijanaša (koje su Srbi lukavo prevarili, jer im nijesu dali niti jedno sigurno mjesto) i onda tek divimo se velikoj srpskoj sili u razvikanoj srpskoj Boci i srpskom Dubrovniku.

V r l i k a.

Danas je hrvatski pogled uprt na Vrliku. Ona je, kako se kaže, na dnevnom redu.

Na 5 ov. mj. otvorila se u Vrlici hrvatska čitaonica. Tom prilikom bilo je tamo mnogo slave i veselja; došlo je gostiju iz Spljeta, Knina, Drniša, Zadra itd., došlo je naroda iz raznih krajeva, tako da je više izgledalo da se otkriva kakav spomenik, nego da se stvara jedna od onih čitaonica, kojih u nas toliko imade. Jer se u Vrlici nije samo otvorila čitaona hrvatska. Narod vrlički uhvatio je onu prigodu, da javno izrazi svoj toliko vremena pritajeni osjećaj. Vrličani su se tu prvi put zakleli, da stupaju u borbu kao Hrvati zajedno sa ostalom braćom. Otvorila se je čitaonica i navijestila se onoj krajini nova era, era borbe za hrvatsku narodnost za hrvatsko državno pravo.

Begenišemo! Zivjeli Vrličani!

Mi smo do sada nekoliko puta ukorili braću iz Gornje Dalmacije. Tamo se spavao i puštalo narodnim dušmanima, da rade što ih je volja. U Gornjoj je Dalmaciji narod pravoslavne i katoličke vjere, pomiješan. Na mjestima je vicina pravoslavnih, a na mjestima opet katolika. Prosti narod i jedne i druge ruke u naobrazbi dosta zaostaje za našim seljakom, ali što se narodnosti tiče, življe osjeća kome pripada. Dok će naš čovjek obično reći da govori naš, Bukovčanin, Kninjanin itd., ne kaže inače nego hrvatski. Hrvatski govori koliko katolik, toliko pravoslavni. Pa ipak je, kako rekosmo dušmanima našeg imena uspjelo, da iz ove krajine učine najjaču protuhrvatsku tvirgu u Dalmaciji. Ima 15 godina, da sjeverna Dalmacija bira za zastupnike najfanatičnije neprijatelje hrvatstva.

A kako to? Pomoću vjere.

Kalugjeri koji su svoje ognjjezdo savili na Krki i Zrmanji i pravoslavni popovi, rasturani tamo amo vjerom sa narod gonili protiv svoje braće. Oni su činili, da oni jadni slijepi seljaci, koji sami kažu da su Hrvati i hrvatski da zборе, budu bez svog znanja najljući diđušmani toga svoga imena.

Ali to je još ništa. U nekim krajevima ovi novoskovani Srbi umjeli su sobom zvesti i našijeh ljudi, bez kojih se ne bi nikako uzdržali na vlasti. Tako se dogodilo da je tamo hrvatska svijest spavala tvrdo sanati.

Megju ove krajeve spadaju Obrovac i Vrlika. U Vrlici pašuje Kulišić općinski načelnik i zajedno narodni zastupnik, čovjek lukav, ljubazan i sladak kao med. Njegov otac bio žestoki pristaša hrvatskoga prava i uvodio amo bana Jelačića, a podmladak se izvrgnuo u srpsko-pravoslavni Srbina. Ima godina da on upravlja sudbinom Vrlike, koja je Srbima odlučivala da pošalju ništa

manje nego 3 zastupnika u pokrajinski sabor. A ipak većina pučanstva je katolička.

Tako nije moglo da potraje. Odlični Vrličani za doba žividješe kud to vodi. U to nadošla mladež, uzdanica naša. Hrvatska omladina u Vrlici nije mogla podnijeti sramotu, nego se dalana rad. Uz nju stupili i drugi rodoljubi i danas se tamo udario široki temelj budućoj hrvatskoj kuli. Otvor nove čitaonice početak je zamašnom radu oko narodnog preporoda, oko kojeg pregnuše Plazonići, Novakovići, Begovići i drugi odlični Vrličani.

Mi s ushitom pozdravljamo njihovu pojavu, tim više što se oni nalaze na vrlo važnoj poziciji. Od njihove radnosti i enerģije zavisi, hoće li se i nadalje narodni dušmani baniti po sjevernoj Dalmaciji. Drniš i Promina spravni čekaju da ih braća sa Cetine stignu. Junački zato naprijed! Ne slušajte hijene naše narodne misli, gdje oko vas kukaju, da ste tobože razbili gragjansku slogu. Od te sloge oni su vukli svu korist a vi ste davali i kapital i kamate. Take sloge vama nije trebalo, jer bi nas ona ugušila. Borite se junački na svojoj liniji, ne popuštajte ni za dlaku od narodne svijesti. Prionite oko naroda, u njega je srce zdravo. On će vas poslušati kao što je i nas poslušao. Sva Hrvatska gleda danas na vas, a taki momci znaće odgovoriti nadama, koje se u njih polažu. Osvojite Vrliku! Ono je vaša djedovina. Tamo su vladali naši knezovi, tamo su vaši oci krv prolijevali, kad su vam današnje narodne i političke neprijatelje, kao bjegunce u svoje kuće ispred turske čorde zaklanjali. Ukažite im da stara krajiška krv cetinska nije u vama umrla, da je Kačić kazao istinu, kad je pjevao, da ravna Cetina nije bez junaka.

Danas se bjeđe drugi boj. Ali u tom boju, Vrlička naša braćo, vi imate bolje oružje. S vama je istina i pravica. Poslužite s njima u potpunoj mjeri i vi ćete pobijediti.

Mi vam to već unaprijed čestitamo! Čuli smo za veliko hrvatsko slavlje, što ste ga priredili u prošasti četvrtak. Znamo da ste se listom izjavili za hrabru našu stranku. Hvala vam! Ko onako započinje, već je na pō puta. Samo naprijed. Živjela Vrlika!

Kako nam „Srpski Glas“ odgovara.

Zadarski „Srpski Glas“ zajeo se silno o naš članak: „Izuzetci!“ kojim smo pobili njegove neumjesne i neslane tvrdnje o tobožnjoj ljubavi i sušretljivosti starih Dubrovčana napram „pravoslavnijem“, pak stao pritezati i natezati e da nam nešto odgovori.

Kako po običaju, on počinje s lažima i s njima svršava. Najprvo tvrdi da je naš članak „Polj ga vodom, pobijesnio je“, bio sekvstriran, jer da smo tobože mi onim člankom pobijali njegovu čudnu tvrdnju: da su stari Dubrovčani za „pravoslavne“ pravili izuzetke. Ovo nije istina. Onaj naš članak prohtjelo se političkoj vlasti sekvstrirati, pokle je u njemu, kako se iz sama naslova dađe razabrati, živim bojama bila orisana čud i vjerska nešnosljivost ljudi poput Save Bjelanovića, te se odgovaralo na ostale pogrde izlunate od „Srpskog Glasa“ proti hrvatskoj stranci prigodom prošlih općinskih izbora.

Nadalje „Srpski Glas“, piše da smo mi u drugom članku „Izuzetci“ „napunili nekoliko stupaca dokazima izvagjenjem iz knjige Jezuvite Farlati-a. Ovo je laž.“ Mi nijesmo nego samo jedan jedini dokaz iznijeli iz glasovitog dubrovačkog povjesničara Farlati-a, za istinitost kojega u ostalome jamče i drugi domaći historičari, pa i sam Engel. Ostale smo pak dokaze crpili iz dubrovačkog Arhiva, gdje no ih Sava Bjelanović može tražiti i naći kadgod zapovije. „Izgon svijeh „Vlaha“ — ne nareguje „jezuita“ Farlati, nego Dubrovačko Vijeće u više navrata. I nota bene, ovdje se ostentativno ističe Farlatovo isusovačtvo, jer liberalni „Srpski glas“ misli da je tobože svekoliko omalovažio, kad je svoje čitatelje upozorio da je Farlat bio „jezuita“, a nama, koji se pozivljemo na jednoga „jezuita“, makar taj bio i manje slavan od „jezuita“ Rugja Boškovića, niko pametan ne može vjerovati. Vjerovati je samo „slavnom srpskom historičaru“ Nikanoru Ružičiću, kad tvrdi opstojanje predpotopnijeh Srba.

„Stari Dubrovčani, veli „Srpski glas“, bili su mudri, svijesni i pošteni, jer su ono crno doba

kad su od nužde morali progoniti svaku drugu vjeru, gledali kroz prste, popuštali, a svakada i u svako doba držali se zadane riječi, ugovora i sklopljena prijateljstva i sa onijem Srbima, koji nijesu bili njihove vjere.“ — Ovdje se proti svakome zdravom razumu i proti svakom povjesnom smislu hoće da reče, da je teorija o vjerskoj snošljivosti bila ona, te je nagnala stare Dubrovčane, te prave „Srbe“, ali na žalost „krivoslavne“, da opće i dopisuju sa „pravoslavnijem.“ Naprotiv svak znade da su stari Dubrovčani to činili jedino od straha i neprestanog trepeta, da im „pravoslavni“ ne unište slobodu i strovale u veliku neizbježivu materijalnu i moralnu propast. Taj isti strah i trepet, a ne nipošto „ono crno doba“, bio je povodom da su naši stari uvijek i u svakoj prigodi odlučno odbijali, da se poslužimo izrazom „Srp. Glasa“ „vlaške navale iz srpskih zemalja.“

Ali „Srp. Glas“ iz svojih širokih kalugjerskih rukava vadi proti nama jedan *argumentum ad hominem*, ter pita: „Ko je u Dubrovniku prvi progovorio srpsku riječ, i kome su najprije Dubrovčani počeli pisati srpski?“ — Prvo je pitanje ludo, jer je ludo i pomisliti da se je u Dubrovniku od „pravoslavnijeh“ prva hrvatska riječ čula. Drugo je pitanje gotovo još lugje, jer je isto kao reći, da Dubrovčani ne bi bili nigda hrvatskog pisma zametli, da nije bilo „Srba.“ U staro doba kako po svim Evropskim državama, tako i u Dubrovniku, diplomatski jezik bio je latinski. Dubrovčani su tim jezikom dopisivali sa svim onim prosvijetljenim vladama, koje su latinski jezik poznavale, pa i s Hrvatima, a sa Srbima nijesu, jer su u prosvjeti ostajali sto milja daleko za njima i za Hrvatima. Ipak su stari dubrovački pjesnici hrvatskim banima i pjesnicima svoje pjesme posvećivali, i s njima uzajamnu snagu podržavali, a nije im nigda ni na kraj pameti došlo da što slična „srbima“ učine.

Napokon mi smo bili istakli, kako ni danas u punoj svjetlosti devetnaestog vijeka u Srbiji i na Cetinju ne dopušta se gradnja katoličkih crkava.

Da omalovaži ovu crnu istinu, „Srpski Glas“ laća se doskočice, te ističe želju Srbije da sklopi ugovor s Vatikanom, kao i okolnost da se barski arcibiskup Milanović potpisuje „prvostolnik svega srpskoga carstva“, te priglavljuje: „Ovaj potpis kaže nam: prvo, da je u pravoslavnom srpskom carstvu postojalo „prvostolništvo“ rimokatoličke crkve, kad po Farleti-u, u katoličkoj republici pravoslavni nijesu smjeli ni svoju stoku pasti; drugo, da se u srpskoj državi, netom je 5000 katolika zadobila, podižu crkve i uspostavlja porušeno primatstvo.“ — Dakle, kumašine moj, ako prije nije nijesi znao, to znaj sada, da je „pravoslavno srpsko carstvo“ u prošlosti bilo tolerantnije od dubrovačke katoličke republike, a tome je dokaz potpis arcibiskupa Milanovića! Pa da nije mudra glava, naš Sava Bjelanović! Pitamo mi: onaj naslov barskog nadbiskupa je li njemu bio igda pripoznat u Dušanovu carstvu, je li mu pripoznat sada? Biva: da je on zbilja prvostolnik svega srpskoga carstva? Ovo je samo naslov, i prosti naslov, koji barski nadbiskup sam sebi dava, sličan onijem naslovima koje na se uzimlju ini katolički biskupi u Istoku, kao u Carigradu, Jerusolimu, Aleksandriji, da naznače ono doba kad su sve istočne biskupske stolice bile združene s Rimom. Pozivati se na takove naslove, da se tobože dokaže vjerska snošljivost i pripoznanje katoličkih pravica od strane Arapa i Turaka, a nadasve Srba, to je zbilja skrajnost ludosti, kao što je s druge strane skrajnost naivnosti, kad se ističe okolnost da je Srbija čekala da se pod konac devetnaestog vijeka nakupi u njoj 5000 katolika, da istom tada iskaže želju da im se crkva gradi. Megjutim ta crkva ni na Cetinju ni u Beogradu nije se još zgradila, a Bog zna i kada će, a „Srp. Glas“ može se doista ponositi „ovijem sjajnijem djelima srpskijem“, kao i mi „onijem sramotnijem“ slavne Dubrovačke republike!

Naši Dopisi.

Trebinje, 26 Juna.

Prošlu nedjelju imali smo mi Hrvati naš gođišnji teferić, gdje smo se do mile volje zabavljali uz veselu svirku naše glazbe. Bilo nas je na

broju do jedno dvije stotine a od ovih i dobar dio naše braće muhamedanaca izmegji, kojih i čelik-Hrvat gosp. Jusuf-beg-Defteđarović i drugi.

S čašom u ruci nazdravio je gosp. Jantić hrvatskoj zastavi, gospogjica Anka Scherzer Zagreb-gradu, a bilo je takogjer i još mnogo drugih nazdravica.

Ovdje nam je čast zahvaliti gosp. Mahu Dračkoviću, koji nam je povjerio svoj zaselak blizu hladne Trebinjčice za naš teferić, pa onda gospođi Alagi, Budaliću i Žeravici, koji su se trsili, da svaki gost bude posvema zadovoljan, što mislimo, da je svak bio.

Primite, gospodine uredniče hrvatski pozdrav!
Trebinjski Hrvati.

Korčula, 11 Jula.

Radošću smo dočuli da smo sjajno pobijedili u trgovačkoj komori. To nam je najboljim dokazom, da je južna Dalmacija naša, hrvatska. Ali duh, koji nas je doveo do pobjede, treba da odjekne i u samoj komori. I zato mi, koji smo takogjer dosta doprinijeli veličini pobjede odlučno zahtijevamo, da komora uvede, po primjeru svoje spljetske drugarice po svema i isključivo jezik hrvatski. Ovo je naša pravedna želja. Nijesmo govorili sa braćom na poluostrvu, al uvjereni smo, da to traže i Orebićani, Kunjani i drugi a navlastito Trpanjci. Kako čujemo u Komori nema sada niti jednoga talijanaša, a ono 6 srba neće misliti tako nisko spasti, da ustanu protiv nas u tom pitanju. Pak da i ustanu što smeta? naša je većina ogromna. Zato na posao i što prije, jer mi amo nestrpljivo čekamo, a s nama svi birači. Talijanskomu jeziku svaka čast, al u našem domu gospodavaće jedino naš, hrvatski. To mi odlučno tražimo.

Korčulanin.*)

*) Pridružujemo se svim srcem predlogu i željama našega prijatelja s otoka i tim ne činimo ništa drugo nego izrazujemo želju cijele naše stranke. Uredništvo.

Pogled po svijetu.

— Veliki se radnički pokret pojavio u Sjedinjenim Državama sjeverne Amerike. U mnogim krajevima bilo je dosad nevidjenih nereda, osobito u Chicagu, gdje je sav promet zapeo. Presjednik Saveznih Država, Cleveland, bio je prisiljen, do proglasi za Chicago opsadno stanje.

— Došastog mjeseca spravlja se naš kralj u Galiciju u Lavov, gdje će ostati 5 dana i pet puta posjetiti galičku izložbu. Tom prilikom spravlja mu poljačko plemstvo veličajnih demonstracija lojalnosti i odanosti. Iz Galicije krenuće kralj u Ugarsku.

— Franceska vlada predložila je nove nacerte zakona protiv anarhista. Radikalci nijesu s njima ni malo zadovoljni, jer, kažu, krnji slobodu štampe. Ali vlada će ipak prodrijeti. Izmegju ostalog zakon zabranjuje štampi priopćivanje anarhističnih sudbenih rasprava.

— U Češkoj su počeli sa dinamitama. Na 8 ov. mj. u Plznju pred njemačkim domom pukla je jedna praskavica u času, kad je u vrtu bilo sila svijeta. I kod kotarskog te okružnog suda našlo se praskavica. Ima nekoliko osoba ranjenih.

— Stambulov je izgubio svaku popularnost. Onomadne bijahu izbori sa sofijsko gradsko vijeće. Listina vladina održala je sjajnu pobjedu, dočim su kandidati Stambulovi kukavno propali.

Domaće viesti.

Instalacija nadbiskupa Posilovića. — U nedjelju obavila se svečanim načinom instalacija Dr. Posilovića. Već u subotu u veče započela je svečanost uz veliko saućešće naroda sa svih strana Banovine. U veče bila je novomu nadbiskupu priregjena serenada i bakljada. Veliki utisak učinio je njegov jezgroviti govor pjevačima, kad je naime kazao: Vi ste pjevali, „nek se slože grla bratska“ a ja velim „nek se slože srca bratska živjela Hrvatska.“ Sutra dan bila je svečana instalacija uz saućešće nadbiskupa bosanskog presvj. Dra. Stadlera i biskupa Strossmajera i Guglera. Biskup Strossmajer predao je novom nadbiskupu pallijum i tom prilikom izrekao krasni latinski go-

vor. Poslije su dolazili razni dostojanstvenici da mu se poklone.

U opće je svak zadovoljan sa drom. Posilovićem, osvem Magjara i Nijemaca. „Pester Lloyd“ gotovo da napada na nadbiskupa, dok „N. Fr. Presse“ obara se na Magjare, koji su u ovom poslu nasjeli. Neće biti više samo Djakovo već i Zagreb sjelo panslavizma, veli stara naša prijateljica. Instalacija novoga nadbiskupa bila je velika hrvatska demonstracija, veli ona, pošto tu su se našli svi biskupi hrvatski sa Strossmayerom na čelu.

Nama je milo da se ovako ljute na novoga primasa Hrvatske. To dokazuje, da će on potpuno odgovoriti nadama, što narod u nj polaže, da će svim silama raditi za njegov duševni i kulturni razvitak. U to ime kličemo mu: Živio Posilović!

Biskup Strossmayer u Zagrebu. — U petak u večer stignuo je u Zagreb Nj. Preuzvišenost biskup Strossmayer, da prisustvuje instalaciji presvj. nadbiskupa Posilovića. Već nekoliko dana prije gragjanstvo zagrebačko bilo je kao elektrizovano i ovo se spravljalo da dostojno pričekava ovog velikog čovjeka. I doista teško da će ko doživjeti onakav doček, kakav ga je doživio biskup. To je sličilo dočeku Dalmatinaca nezaboravne god. 1891. Cvijet zagrebačkog gragjanstva, gospogje, sveučilišna omladina sa svojim barjakom, mnogobrojni narod dočekao je biskupa na kolodvoru. Gospogje mu uručile kitu cvijeća pozdravljajući ga kroz usta gje. Maje Turkovićeve, a gragjani preko g. Janka Grahora. Njegov pak ulaz u grad sličio je više jednomu triumu. Kuće bijahu okićene zastavama, sagovima i cvijećem, koje se sa prozora sipalo na narodnoga mecenu. U večer je pred nadbiskupskim dvorom gdje je biskup otsio „Kolo“ pripravilo sjajnu serenadu. Narod je klicao: Živio Strossmayer! Živio Starčević! a biskup je otkrile glave slušao pjevanje hrvatske pjesme.

Sutra dan primo je mnogo odličnika među kojim i deputaciju stranke prava, koja se sastojala iz gg. nar. zastupnika F. Folnegovića, E. Kumičića, Gj. Jakčina i Dr. Ružića te gradskog župnika velč. Dr. Boroše. Na pozdrav Folnegovićev odgovori biskup da on stoji izvan stranaka, te se neće sa nijednom identificirati, ali čim stranka prava bude više širila u narodu idejale prave vjere i ljubavi za otačbinom, tim ga više bude imala pravo smatrati svojim. Biskup se šnjima usrdno razgovarao i najljepše rastao. Živio nam na mnogo ljeta!

Spomenik Račkome. — U Zagrebu se ustrojio posebni odbor za podignuće spomenika neprežaljenom Dru. Franu Račkomu, te je izdao poziv za sabiranje priloga. U Odboru su gg. Dr. M. Amruš, Dr. Š. Mazzura, Dr. Zahar i Tomo Padavić. Novci se šalju na gosp. Toma Padavića blagajnika.

„Mlada Hrvatska.“ — Primili smo prvi broj ove nove smotre, što je kako već prije spomenusmo, počeo izdavati gosp. Dinko Politeo u Zagrebu. Moramo reći da nam se vrlo svigja. Na prvom mjestu nalazimo program. „Program mlade Hrvatske, veli se tu — ako hoćemo govoriti o programu sastoji od dvije riječi: jedinstvo i sloboda!

To je njezin politički i narodni program.

Kažemo politički i narodni — jer ima u nas onih, koji misle, da se ta dva programa moraju razlikovati, da jedna stranka može imati narodnim, idealnim programom jedinstvo i slobodu — ali njezin politički praktični program, da mora biti drugi.

Mlada Hrvatska ne dopušta te razlike, koja može biti komodna, al otvara vrata svakojakom oportunitetu i svakojakim kompromisima, ali je opasna glavnom cilju: jedinstvu i slobodi.

Osvem toga ima u novoj smotri politički članak „Na Balkanu,“ zatim „Carnot-Perier.“ Dr. Tresić-Pavičić napisao je za nju „Prvi pokušaj prispodobiti hrvatske narodne poezije sa španjolskom,“ zatim je prevod iz portugijskog „Ljubomornost na mrtvu.“ Napokon dolazi politički pregled i široka rubrika za književnost, umjetnost i vijesti.

Cijena je za cijelu godinu flor. 5. za pō godine flor. 2 i 50 novč. Usrdno preporučujemo novoga drugu.

Dvije, tri „Obzoru.“ — Zavedeni od nekih novina, donijeli smo i mi vijest da je i preuz. biskup Strossmayer bio u Budimpešti, da glasuje protiv civilnog braka. Ta vijest nije bila istinita i mi smo je sami u prošlom broju ispravili.

Ali našem drugu „Obzoru“ činilo se umjesno, da se o nas radi toga nemilo očepi. On je donio samo jedan dio naše vijesti i to tako da se ona može uzeti u sasama drugom značenju, pak je, bazirajući se na to tumačenje, sasuo na nas punu vreću prostijeh uvrijeda, koje mi od njega nismo ni malo zaslužili.

Mi mu na uvrjede nećemo uvrjedama odgovarati, jer to nismo naučni, naprotiv kadgod smo se našli u kakvom pitanju drugog mišljenja, nego što je bio taj zagrebački list, mi smo se uvijek trsili da to šnjime raspravimo na najskladniji način. Što je pak njega navelo da onako s nama postupa, mi to nikako ne možemo da pogodimo.

Jedno smo očekivali: da će naime „Obzor“ iz pristojnosti, donijeti i naš samovoljni ispravak, koji je izišao prije nego smo mi mogli pročitati „Obzorov“ grubi napadaj. Ali mi smo zaludu to čekali, ako kašnje ne dočekamo, jer do sada našu retifiku u „Obzoru“ ne vidjesmo.

To nije ni malo lijepo od organa „drugog krila hrvatske opozicije.“

„Il Dalmata.“ — Ovaj škandalozni list, koji žive od laži i klevete, onomadne je donio svakojakih lažnijeh vijesti o zadarskoj katoličkoj bogosloviji. Presvj. nadbiskup vit. Rajčević bio je usilovan, da otvorenim pismom na biskupe i svećenstvo najoštrije prosvjeduje protiv gadnim lažima „Dalmate,“ upozorujući iste, da ništa ama ništa istina nije od onoga što piše ovaj organ općine zadarske. I tako je kleveta klevetniku punom šakom u obraz povraćena.

Filoksera. — „Smotra,“ ne nalazi za vrijeme da se osvrne na naše temeljite prigovore o radu ljudi u namjesništvenoj palači, poviše ovog važnog posla. Najbolji znak, da smo koliko mi toliko „Nar. List“ govorili živu istinu, jer da ona može uloviti ma i jednu slabu našu stranu, ne bi zacijelo mučala.

Pišu nam iz Drnisa. — Njekidan hrišćani tako zvani Srbi navalise na grčko-istočnog popa, što nije došao na Kosovo da proslavi srpsko carstvo, i da ih hrabri poput druge braće prot bunjevcim Hrvatima. Htjedoše ga kamenovat, nazivljuć ga izdajicom i propalicom srpskog carstva, da u vrijeme ne stiže gradski nadstražar P. Škarica. Evo do čega su došli naši nazovisrbi.

Ne bi im ni ovo dosta, već prinesoše krivu optužbu, sastavljenu od jednog sudbenog pisarčica, od istoga pisarčica kojega naši htjedoše metnut za blagajnika općinskog, premda nosi istu čast i „in Gabinetto“ i od jednog takogjer sudbeno-kančeliste pl. Nj. Pri svemu ovom hvalimo ponošanje grčko-istočnog popa. Stvar je predata sudu. X.

Gradska Kronika.

† **Vlaho Podić.** — I opet jedan gubitak! U ponedjelnik preminuo je u Župi gosp. Vlaho Podić pomorski kapetan u 61. godini svoga života. Kapetan Vlaho bio je u našoj stranci vrlo štovana i uvažena ličnost, čiji su se savjeti slušali, a rad njegov vrlo cijenio. Ali i kao gragjanin bijaše od svakoga ko ga je poznavao ljubljen i štovan, pa i od svojih političkih protivnika. Svoju mladost i muževno doba proveo je kapetan Vlaho po burnoj pučini morskoj. I sad, kad se je pod stare dane sklonio u svoj ubavi zaselak u Župi, da sa svojim uživa plodove svoga truda, stiže ga eto oštra kosa nesmiljene smrti. A šta ćemo? Taki je život čovjekji.

U utornik u jutro prenešeni su njegovi umrli ostanci u Dubrovnik te bijahu sahranjeni uz veliko saučešće njegovih mnogobrojnih prijatelja. Pokoj njegovoj dobroj i poštenoj duši!

Posjet. — U nedjelju presvj. biskup posjetio je radničko društvo, gdje je radnicima biranim riječima preporučio ljubav, slogu i rad. Društvu je darovao 50 flor.

Ispiti zrelosti. — U ponedjelnik počeli su pismeni ispiti pri mjesnoj c. k. preparandiji.

Jedna želja mnogih. — Eto bogu hvala i mi smo se u Dubrovniku primakli malo bliže u Europi. Do sada su nas bili naučili stati bez pošte i novina po četiri dana, čemu smo se mi bili lijepo navikli, ali na što su se svi stranci te su dolazili u Dubrovnik neprestano tužili. I doista ludo bi bilo i pomisliti da će Europejac moći održati 4 dana bez svojih friških jutarnjih novina, pa bio Dubrovnik još jedan put toliko lijep i čaran.

Nego, kako rekospo, sad je u tom mnogo bolje. Imamo poštu s novinama gotovo svaki dan i to: u nedjelju večer, u ponedjelnik u jutro, utornik večer, četvrtak u jutro i u večer, petak u jutro i subotu večer. U večer nam dolaze listovi preko Bosne, Metkovića i Stona, a u jutro Lloydovim ili Ug.-hrvatskim parobrodima.

Listovi, ali ne svi. Dobivamo n. pr. redovito svakom poštom po koji eksemplar „N. Fr. Presse,“ „Fremdenblatta,“ „Wiener“ i „N. W. Tagblatta,“ te drugih bečkih novina. Ostale novine dolaze jedino morskim putem. Zato na pr. zagrebačke novine od četvrtka mi primamo tek u ponedjeljnik, dočim bečke od četvrtka primamo već u subotu, od petka u nedjelju, a u ponedjeljnik imamo jutarnja izdanja od subote! Kad se uredilo za bečke listove, moglo bi se i za zagrebačke. Zato bi molili ravnateljstvo ovdašnje pošte da upozori, a zagrebačko da naredi, da se zagrebački listovi od ponedjeljnika, srijede, četvrtka i subote šalju preko Bosne, jer baš ove datume dobivamo po jedan ili dva dana kasnije nego one bečkih listova, dapače zagrebačka izdanja od subote dobivamo istom u četvrtak, dok smo bečka tog datuma primili jutrnja već u ponedjeljnik a večernja u utornik večer.

Ovo nije samo naša želja već želja mnogih čitatelja novina u ovom gradu. I pisma bi se mogla ovako otpremati.

Crescit eundo! — Čitamo u zadnjem „Dubrovniku:“ „Neće biti istinita ni ona tvrdnja, koja se je uvukla u današnje opće mnijenje, da je čakavština hrvacki jezik, jer čakavština nije ništa drugo nego dijalekat srpskoga jezika.“

Ovo je nova teorija. Prije su nam otimali sve, samo su nam od mилоšte darivali čakavštinu. Ali danas ni čakavština nije hrvatska i ona je srpska. Ono što su nam juče davali, danas nam dižu. Sa ovakim nije moguće raspravljati.

Dočastijem brojem odbijamo list svijem predbrojnicima, koji se oglašuje našim opetovanim pozivima. Predbrojiti se na jedan list, a ne plaćati ga, to nije pošteno! Nama je pak žao što ćemo morati da posegnemo za drugim srestvima, da dočemo do svoga.

Ona p. n. gospoda, koja su nešto zaostala s pretplatom, neka se požure, ako neće da se i njima isto dogodi,

Uprava „Crvene Hrvatske.“

Diskoras na Poljani.

Vlaho. — Jesi li prolego „Dalmatu“? Intanto Gabinet ima sad una biblioteca per i soci. Perfino iz Zadra šalju im libara!

Ivo. — Kako ne vraže! Bio ti je bulikan onomadne.

Vlaho. — Zašto?

Ivo. — Počeli su razdijeljvat libra, neka se koltiva la lingua. Najprvo su čeli služiti tri Mata come i più dotti. Mato N. o I. uzo je „La divina commedia.“ „Neka ti komedije, almeno se čeljade nasmiće.“ Meštru Matu jednomu dali su „I promessi sposi“, meštru Matu drugomu „La Rivoluzione francese“, a meštru Duju „Mille ed una notte“.

Vlaho. — E pak njesu grubo ni promislili.

Ivo. — Počekaj, sad ćeš čuti! Konfuzijon u Gabinetu! Evo ti meštra Mata coi „Promessi Sposi,“ da mu je žena zagjelozijala, da je počela vikati po kući: „Stara vjero! u što si se do? Hoće ti se amorinai!“ Insemma pako! Čela je libro rasparat u bokune. Meštar Dujo vraća i on libro, da je on čovjek od fatige, da ne može ne spat mille ed una notte za sve ono prolegat. Za njim trči meštar Mato colla Rivoluzione francese. Zafaljiva i vraća, jerbo je on bio svegi čovjek miran i neće rivoluzioni. Pazar!

Vlaho. — Imaginavam se! Da sad?

Ivo. — Vigjeli su da tu nije fajde i dali su svakomu qualche prezzo corrente. Jedino što se nije bila vratila, bila je „La divina commedia.“ Naš Mato nalazi u njom trista gusta i sve se čudi come un cosi bel lavoro nijedna kumpanija ne dava kadgod u Teatru. I toliko je bio esigjenat, da je valjalo, da mu Abele obeća, da će činit dovesti jednu ove zime. Samo za da ga kvijeta!

Via ha. — Ha! ha! ha! Adio, adio! Idem ti se kupat.
 IV. — Bog s tobom! Iako mi ne možeš imat qualche, au-
 tore classico avizaj, perche in ultimo ima razlog
 gopar Melko Boccabianca: mi smo d' origine ita-
 liana e di lingua serba. Adio!

Književnost.

Primili smo:

Zajmorne, Blagajne, po sustavu Rajffeisena.
 Kratke poduke odvjetnika, Dra. Srećka Karamana
 u Spljetu. Pisac dariva knjižicu muke.

*Rapodične misli o budućnosti kaanonoga pra-
 va.* Raspravljao u skupštini pravnčkoga društva
 dne 10 veljače 1894. Milan Roje, odvjetnik u Be-
 lovaru. U Zagrebu Tisak Dioničke Tiskare.
 Preporučamo koliko pravnicima, toli nepravnicima
 ovu izvrsnu radnju, punu i krasnih misli i načela,
 a pisanu biranim jezikom. Mi smo je s velikom
 ugodnošću pročitali i nasladili se zdravijem teo-
 rijama, koje gosp. pisac brani i zagovara.

Vatrogasne Upute. Napisao Niko Kolarić.
 Izdano troškom hrv.-votr.-zajednice. U Zagrebu.
 Tiskara C. Albrechta.

JAVNE ZAHVALE.

Svoj onoj Gospodi i korporacijama, koji su
 nam prigodom smrti našeg milog

IVA ZVETINE

bili na koji god način od pomoći ili od utjehe,
 ovijem najsrdajnije zahvaljujemo.

Dubrovnik, 6. Julija 1894.

Pero Zvetina

i u ime cijele Obitelji.

Svijem prijateljima i znancima koji prigodom
 smrti našeg premilog i nezaboravnog muža odno-
 sno oca i tasta

VLAHA PODIĆA

nastojase da nas utješe i tešku nam bol ublaže;
 kao i svoj onoj mnogobrojnoj gg. koja mu je zad-
 nju počast iskazala bilo otprativši njegove ostan-
 ke, bilo okitivši njegov lijes ili tiđijelivši milodar
 siromasima, iskazujemo ovim najtopliju hvalu i
 vječnu harnost.

Zupa, 11. Julja 1894.

Nike Podić supruge

Kate Podić za Gogu kći

Ivo Goga zet

Prigodom smrti gosp. kap. Vlaha Podića bi
 udjeljeno na uhar siromaha od časne obitelji Ma-
 re i Luka Radulović f. 5., gospogje Nike ud. N.
 Deanović f. 5., časne obitelji Bibica f. 10., časnog
 Društva Plovidbe Dubrovačke f. 10., gospogjice
 Mare ud. Turčinović f. 3., časne obitelji Goga i
 Nike Podić f. 10., g. Miše Bego f. 5., časne obi-
 telji prof. Jakoba Podić kruna 6., g. Krsto Milić
 kruna 4, od gosp. Pava Kapetana Svaga fior 5.
 ter prigodom smrti gospogje Antonije Crnica od
 Leonarda de Benvenuti 1 fior.

Povjerenstvo Javne Dobrotvornosti.

**Ko ima na pro-
 daju mladih (do 1
 godine) pasâ pra-
 ve lovačke race,
 nek se izvoli javi-
 ti u uredništvo li-
 sta.**

Na ubavom ljetištu LOPUDU kraj Du-
 brovnika vrlo zgodnom za morske kupe-
 lji unajmljuje se amobiliziranih i neamobi-
 liziranih soba i kuća.

Potanje obavijesti kod gosp. PETRA
 OBULJENA pošt. čin. u Lopudu.

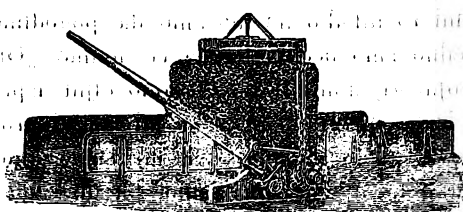
Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se naj-
 bolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

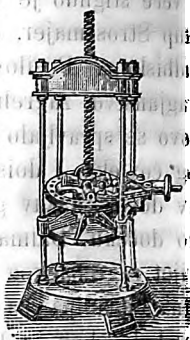
Weiss

ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO, VINO I VOĆE.

MLATILA, ŽRVNJALA, MLINO-
 VE za čišćenje žita, RALA TIS-
 KI za grožđe i voće, Patentirane
 ŠTRCALJKE za peronosporu i sa-
 modjeljuće sprave za PERONO-
 SPORU sa ZRAČNOM SISALJKOM
 STROJEVE za REZANJE i PIV-
 NIČARKE SPRAVE

kao u opće sve strojeve za poljodjelstvo, vino i izragjivanje vina iz voća
 sve po najnovijem i najboljem sustavu prodaje

IG. HELLER, BEC, 2 Praterstrasse Nr. 49.

Bogato ilustrovani cijenici na hrvatskom i talijanskom jeziku na zahtjev badava i franko

NAJPOVOLJNIJE POGODBE.

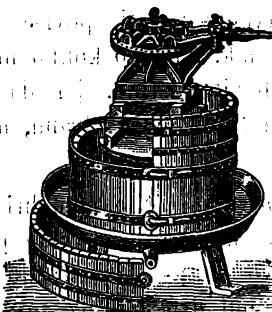
najteftinije cijene, jamčevina, vrijeme za prokušanje!!!

Preprodavaocima veliki popust.

Cijene znatno snižene

TIJESTOVI za GROŽĐJE, VOĆE I MASLINE

IZVORNI SATVORI

najnovijeg i najizvrsnijeg sastava sa mehanizmom na dvostruki i traji-
 ni pritisak; obezbijegjena je najkorisnija uporaba čak do 20 po sklo-
 veća od svake ine što se drugim tijeskovima postiže.

Prvim nagradam obdareni kod svih izložaba.

MLINOVI za GROŽĐJE, VOĆE I MASLINE

RAZDROBNE SPRAVE SA PRIDRUŽENIM HVATALIM ZA GROŽĐJE.

Suhotvorne sprave za voće, kao i za sve bilinske, životinjske i mine-
 ralne proizvode.

Pritisni strojevi za sijeno, slamu i ost. priregjeni za ručno kretanje;

Razdrobnici za žito; Vijace za čišćenje zrnja.

Najnovija patentirana automatična Štrapala za loze „Syphonia“

Sve ove sprave priregjuju samo tvorničari

P. H. MAYFARTH & COMP.

ces. i kr. isključ. povlast.

Tvornica poljodjelskih i vinskih strojeva

BEC, II, Taborstrasse Br. 76.

Mukte se šalju katalogi i nebrojene pohvalne svjedodžbe. — Traže se prestavnici i
 priprodavaoci.

Pri naređivanju paziti je na patvorenja.

3-14

Povlaštena Megjunarodna Agencija za Putovanje

DRAGUTIN PIRELLI

Trst, Via del Arsenale,

(Carlo Pirelli) — Rijeka — Via del Lido 537 vis à vis il molo Adamich.

Prodaje vozni karata

za svako mjesto, preko mora ili preko kopna (ce-
 dulje II. razreda uz sniženu cijenu). Izdaje cedulja
 za polazak i povratak za jednu godinu s kamatama
 od 20 olo a to po cjeniku kogagod europskog ili
 amerikanškog društva.

Izdaje vozne karte (biglietti di passaggio)

za Ameriku: preko Havre, preko Anverse, preko
 Bremena, preko Hamburga, preko Liverpoola, preko
 Glasgova i preko Southampton. — Za Afriku:
 preko Genove, preko Marsilje, preko Liona, preko
 Londona i preko Dartmoutha. — Za Australiju:
 preko Genove, preko Bremena, preko Anverse i pre-
 ko Hamburga. — Za prugu Iquique (itd.): preko
 Genove i Montevidea, preko Hamburga uprav kroz
 Magelanovo tijesno i prugom Hamburg, Colon (Co-
 lon, Panama, s željeznicom) Panama, Iquique, itd.
 preko mora uz sniženu cijenu.

Putnici ne treba da traže gore navedene vozne
 karte, da se misle za razreda kao ni da polože ka-
 paru. Dosta je da dogu na Agenciju na Rijeci i da
 uzmu kartu isplaćujući odmah; poslje nek ostanu na
 Rijeci ili u kojem drugom gradu odakle polazi pa-
 robrod dane, kad im Agencija naloži. Agencija sli-
 jedi tečaj svih odlazaka, osim toga u komunikaciji je

sa svim mjestima i sa svim društvima i tako kad-
 god joj se prikažu putnici, nastojasće tako udesiti, da
 ovi ne budu trošiti za čekanje i poslaće ih u mje-
 sta iz kojih će najprije krenuti parobrod preporuča-
 juć ih samo društvima, koji će davati na brodu do-
 bro jelo.

Jamči se za odlazak u danu tanačen na putnoj kar-
 ti i nadoknajuju se troškovi, ako se ovaj zakasni
 krivnjom Agencije t. j. ako ne dogje na vrijeme u
 odrezjeni grad zbog toga što je Agencija pogriješila
 u računjanju koliko traje željeznička vožnja ili ako
 se ne nagje više mjesta na parobrodu.

Pošto Agencija ima u New-Yorku drugu agenciju
 za odpremanje (spediciju) po svoj Sjevernoj Ameri-
 ci, riječka filijalka davaće karte za svako mjesto u
 Sjevernoj Americi uz najnižu cijenu.

Za svako odregjeno mjesto izdaje ova Agencija
 vozne karte.

Gore navedena Agencija daje mukte obavijesti vr-
 hu cijena, kao i vrhu rokâ i mjesta odlaska.

Poduzimlje opremanje

prtljage i robe za svako mjesto preko mora ili
 preko kopna. Obvezuje se nadalje tražiti sve stvar-
 i što bi se na putu u Ameriku ili drugovdje e-
 ventualno izgubile ili zaboravile.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu fior. 4, na pò godine fior. 2; za *Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu fior. 4: 50, na pò godine fior. 2: 25; za *inozemstvo* fior. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Otvoramo pretplatu na drugo polugodište.

Naš rad i postignuti uspjesi najbolje nas preporučuju, a do rodoljuba Hrvata je, da nas predbrojbom i tačnom pretplatom podupre. To nam je jedina potpora, naprama kojoj mi se obvezujemo i nadalje savjesno vršiti dužnost svoju.

Cijena listu naznačena je pod naslovom.

Škandali zadarske fukare.

U prošlom broju javili smo, kako je presvj. metropolit Rajčević javnim pismom odbio poganu klevetu, što je „Dalmata“ bio bacio na zadarsku bogosloviju. Danas smo prisiljeni da stvar razjasnimo.

„Il Dalmata“ bijaše donio, da je pretpošte srijede u veče u zadarskoj bogosloviji bila velika galama između bogoslovaca i dumana i za potkrijepljenje svoje tvrdnje istaknuo, da su mu to javili očevici.

Ova stvar nije mogla proći bez opaske. I zato je nadbiskup u javnom pismu javno osudio „Dalmatu“ protestirajući proti njegovim klevetama i nazivljuć ih prostom laži.

Ravnatelj bogoslovije, biskup i profesor Frano Uccellini, u pismu upravljenu raznijem novinama, izjavio je takogjer da je laž što „Dalmata“ piše, jer svi bogoslovci ono po podne i baš u doba kad ovaj škandalozni list piše, da su pravili galamu, bili su na zabavi dva kilometra od Zadra, u Bokanjcu u kući svoga ravnatelja.

Dokazalo se dakle, da je „Il Dalmata“ napisao jednu podlu gadnu laž u svrhu da nahudi mladim bogoslovcima i reputaciji, najprvog školskog zavoda pokrajine. A zašto? Odgovor je lak: jer su oni mladi ljudi, te će biti sutra narodni pastiri, svikolici Hrvati.

Što je pak učinio „Dalmata“? Mješte da prizna svoju pogrešku, on je u posebnom članku najpogrdnije napanuo na poglavicu katolika Dalmacije, izvirgavajuć ga — ako onaka čeljad to uopće mogu — rugu i preziru. To oblast nije mogla dopustiti i list je bio zaplijenjen. Ali njegovi gospodari nagjoše ipak načina, kako će ga razdijeliti po svoj Dalmaciji. Tako je i u Dubrovnik došlo mnogo više eksemplara nego što ih obično dolazi.

I to nije bilo dosta, nego u prošli četvrtak gospodari i aspiratori ovoga lista sakupili su onu već glasovitu četu ljudi sebi, ravnijeh, skupili su zadarsku fukaru i ispred palače nadbiskupove revali su najsmradnijeh uvrijeda na mitropolitu, a klamirajuć uz to svoje dostojno glasilo. Nekakav prekomorski dopuz predvodio je te buljuke della colta cittadinanza zaratina, koji su prošli kroz čitav grad urlikajuć i vičući svakojakijeh uvrijeda nadbiskupu. Gradsko redarstvo koje je to sve slušalo i gledalo nije ni pokušalo, da ih rastjera. Ne samo to, nego kako zadarske novine pišu, nije se nigdje vidjelo ni jednog žandara.

Onaj divljački čin nije mogao proći bez odziva. Sa svih strana stižu metropolitu neprestana sažaljenja i prosvjedi proti onoj fukari, koja ga ne mogaše uvrijediti. I sam zadarski načelnik bijaše prisiljen da se pridruži drugim odličnicima i da se nadbiskupu osobno požaluje, te da tako i on pro-

svjeduje protiva svog vlastitog glasila. Mi ne znamo kako mu je onda bilo pri duši, ali znamo samo to, da se taj korak ima pripisati jedino neodoljivom moralnom pritisku izjava koliko vladinih, toliko onih cijele Dalmacije.

Nama ne dostaje riječi, da po zasluži žigosmo junačka djela našega glavnoga grada. Jest, glavnoga grada, čije gragjanstvo bilo bi mučki odobravalo cijelu gadnu pisaniju svoga lista, da se nije stvar ovako okrenula; glavnoga grada, čije se gragjanstvo nije stidilo da vrijegja i sramoti poglavara dalmatinske crkve, a samo radi toga što je ovaj rekao istinu! Mi ne znamo kako bismo nazvali taj postupak.

Neka nam se ne reče da to gragjanstvo ne prestavlja ona fukara, koja je revala i urlikala, jer ko je naučao onu fukaru? ko je predvodio? ko je onaj gadni zaplijenjeni odgovor rasturio po cijeloj Dalmaciji? gdje su bili općinski redari? zašto općina nije reagirala? Dapače u fukari bilo je i „bolje“ čeljadi, bilo je mladića i od „prvih“ obitelji, koji ne samo nijesu osugijivali, nego su bruki još najaktivnije sudjelovali.

Nadbiskupa Rajčevića sve to nije naravno moglo da uvrijedi. Ko je uvrijegjen to je pučanstvo cijele Dalmacije, koje zgagjeno neprestano prosvjeduje; uvrijegjena čitava pokrajina naša.

Nije ovo prvi put da je fukara zadarska osramotila Dalmaciju. Da ne sižemo u prošlost, eto nam lani, baš u ovo doba, kad su oni isti junaci, najsmradotnije napali gospodu iz Hrvatske, koja su putovala u Dubrovnik na Gundulićevu slavu. Od onda nije prošlo godinu dana i ona fukara morala je posvjedočiti, da opstoji i da se promijenila nije.

Mi sad pitamo: Dokle će Dalmacija trpjeti da joj glavni grad ovako vrijegja najsvetija narodna i vjerska čuvstva?

Smije li i nadalje ostati našim glavnim gradom onaj grad, čije je gragjanstvo ovako sramotno izgrdilo naše narodne prvake i naše vjerske pastijere?

Ne, prosvjedi nijesu dovoljni. Nešto valja poduzeti. Valja pokazati onim nadutim Talijanima, da se hrvatska Dalmacija, koja ih napokon hrani, neda dalje vrijegjati.

U to ime mi bi predložili:

1) Da se izjave *sve dalmatinske općine*, da one ne mogu i neće smatrati Zadar glavnim gradom, a da se izjave za koji drugi od većih gradova Dalmacije;

2) Da sa općinama sabor i zemaljski odbor ulože sve svoje sile, neka se sva uprava Dalmacije iz Zadra makne;

3) Da sabor u toliko ne ide više u Zadar, nego se za prvog zasijedanja sastane u kome drugomu gradu dalmatinskom, recimo u Spljetu ili u Dubrovniku.

Mislimo da bi ovo pomoglo. Onda bismo vidjeli, ko su i što su ta ponosita talijanaška gospoda, koja prkose cijeloj pokrajini.

Moguće da bi njekim našim bilo teško pristati na ove predloge, osobito ljudima koji stanuju u Zadru. Ali oni trebalo bi da svoje udobnosti žrtvuju časti i interesima našega naroda.

Ovo je naše mnijenje i naš predlog. Usvoji li se i izvrši li se, razorili smo i zadnju protunardnu kulu. Nestaje onda obijesne *talijanaške zadarske fukare*, te nas ovako neprestano vrijegja,

Srbo-Talijanaši i filoksera.

Bič božiji, filoksera, kad je pokucao na vrata Dalmacije, bio je pozdravljen od naših narodnih dušmana, veseljem, jedva prikritim. Stisnuti u kraj od hrvatske narodne svijesti, nemaju izgleda, da bi redovitim putem igda dospjeli nas nadvladati, te se eto raduju filokseri; njezin pojav ulio je traćak nade u njihova prsa, ufaju da će taj nemili mikrob, iskorijeniv dalmatinske vinograde, upropastiv pokrajinu, podrezat žile hrvatskoj ideji. Tako su nisko spali, i patentaši zadarski, i ona čeljad koja je šnjima uortačena, da se vesele propasti zavičaja; da propast tu žele, da se samo oni budu mogli usljed nje dočepati vlasti, za kojoj hlepte. Njihovo pisanje bilo bi dostatno, da otkrije svu golotinju njihove duše, da pokaže tu gospodu u pravom svjetlu. Al uzaludne su im sve nade! Neće filoksera uzdrmati privrženost pravih Dalmatinaca prama hrvatstvu, nego ako bude od Boga sugjeno, da naša izmučena zemlja bude i ovo gorko iskušanje morala trpjeti, svi ćemo se cvršće zagrliti okolo hrvatske zastave, okolo znaka, našega ne samo moralanoga, nego i materijalnoga spasa. Jer vi talijanaši, i vi srbi, vi obadvije duple polovice, niti možete niti hoćete što za narod učiniti. Ne možete jer ste slabi i malobrojni, a nećete, jer vi ste voljni da sadanje stanje stvari ostane, vi ste za današnji nemar, nered i nebrigu po kojim naš narod ostao bi uvijek zadnji među narodima. A mi Hrvati, mi smo za promjenu, mi smo za napredak. Hrvati hoće, da se sudbina našega naroda povjeri vodstvu njegovih vlastitih biranih sinova, koji iz bijeloga Zagreba, pod predsjedništvom hrvatskoga bana radiće za sreću i blagostanje domovine naše. A radiće uspješno, jer iz naroda nikli, poznavaće narodne potrebe i znaće ih doskočiti, kako tugjinci ne znaju. Za sjedinjenje nas vodi najprvo briga za osjeganje našega jezika, ali to nije sve, borimo se za sjedinjenje, jer u njemu uvigjamo jedino sredstvo materijalnog boljka naše domovine. Nećemo da budemo zaboravljeni i zapostavljeni, hoćemo da se misli za nas, a ko će bolje za nas mislit, nego mi sami, kad se ako Bog da, sjedinimo i stećemo nezavisnost? Pogledajmo na Ugarsku. Što je bila nazad 35 god. kad je robovala? a danas? Danas je između prvih evropejskih država. Naš čili i dobri narod naselio prostrane, plodne zemlje, natopljene rijekam brodaricam, pod zemljom mu bogatstvo ruda, a pred njim velebno more. On sam svoj gospodar, znao bi najbolje sve to blago za sebe samoga esplodirati. Procvjetala bi trgovina, razvio bi se obrt, nestalo bi ubitačnog današnjeg željezničkog sustava, a proizvodi izvažani prama jadranskom moru, probudili bi usnulu našu mornaricu. Nastala bi era blagostanja, kakvu naš narod ne poznaje. A u današnjem vinarskom pitanju, toj otvorenoj rani, recite mi, da smo svoji, zar hrvatski glas, sa glasom češkim, ne bi bio znao zapriječiti prihvat klauzole; da smo sjedinjeni, zar se ne bi bolje mjere poduzele proti filokseri; da smo samostalni, zar se ne bi u najkraćem roku, iz državnih sredstava, ili izvanrednim zajmom, priteklo u pomoć infektiranim predjelima? — Zato smo eto mi Hrvati zaneseni idejom stranke prava, i kolikogod nas boli nesreća, koja grozi naš narod, mi se ne bojimo za našu ideju. Bojati se značilo bi ne poznati

vat historije. Narod bijedan najpostojanije se bori za svoja prava, dočim sit malo mari. U oči francuske revolucije, žene, koje su išle u Versalj, bile su gladne; a ko gladniji od Iraca, pa ko pregorniji od njih? Rekao sam, da sit malo mari za boljak: sit gladnu ne vjeruje. To mi tumači zašto vi mislite, dok nam poručujete da zaniječemo svoju krv, da vam je slobodno mahnuti za Legom. Siti ste i vi nasljednici mletačkih lihvara, i ti raznarogjena birokracija, užireni ste žuljevima naroda. A siti ste i vi ispiratori srpskih listova; vas se prijeteća pogibelj ne tiče. Samo da vam ne prisije!

K.

Naši Dopisi.

Iz grada, 18. Jula.

(„Dalmatove“ nesmotrenosti). — U jednom od zadnjih brojeva „Dalmate“, bićete opazili, prijeteći nam se, da će se napustiti svaka opreznost, svaka suzdržljivost, te da će se na javnost iznijeti sve što može bit na štetu kojegagod javnoga činovnika. „Glavu za glavu, zub za zub“, prijeteći nam časnici Kajin. — Mi nemamo ništa protiv toga da on kontrolira ponašanje činovnika naše stranke, dapače pozivljemo ga neka prati njihov rad; neka ga iznosi na javnost, ali uvijek u granicama istine. Ali kad on, u pomanjkanju dobrih razloga i bez ikakva uzroka, ne zna drugo nego izmišljati činjenice, koje poslje začinja niskom denuncijom vapeć sad vlast A. protiv činovnika B., sad vlast C. protiv profesura D., sad ravnateljstvo X. protiv učenika Y., to gadno ponašanje zaslužuje s naše strane ozbiljnu reakciju, ne sa izmišljenim već realnim faktima, koje možemo uvijek dokazati. Zaludu ćemo s ovakom čeljadi postupati u rukavicama. Treba da joj odgovorimo istim samo istinskim oružjem. Kajinu pak, koji se toliko brine za opće dobro i da stvari idu u redu, prišapnućemo za danas ovo: Zašto ne pozivlje u pomoć Gimnazijalno Ravnateljstvo, da nadgleda nek učenici ne pohagjaju Gabinet i neka dapače ne sudjeluju monstre-plesu, što ga je isto društvo priredilo prošloga marta? Zašto ne potiče na pažnju poštarsku oblast poviše zadnjih sablazni koji su se zbili u mjesnom poštanskom uredu, i o na kojim još vas grad govori? Zašto, mješte da dobro savjetuje onog mladička koji se misli posvetiti poštarskom zvanju, on ga draži i služi se s njim da k stolu glasovite izborne komisije šalje svoje glasovite biljete, „macellate! macellate!“ te mu uz to još nalaže da razdijeljava cedulje? O svim ovim i o stotinu drugih okolnosti mi do sad nijesmo nikad govorili, jer denunciju ostavljamo kao sramotni monopol „Dalmatova“ dopisnika. Ama od sad unaprijed otvorimo i mi njeku rubriku ad hoc, uvjeravajuć „Dalmatova“ dopisnika, da on svojom pisanijom čini svojim ljudima vrlo hrjavu uslugu, pošto kukavnoj njegovoj denunciji, mi ćemo suprostaviti fakte.

Rešeto.

Iz grada, 19. Jula.

Čitajući gadne denuncije „Dalmate“, o kojim Vam pišem u jučerašnjem mom pismu, bijah za čas zaboravio, da „Dalmata“ nije sam, već da ovdje među nama ima dostojna druga, u svomu kolegi i političkom savezniku „Dubrovniku“. Ovaj se s „Dalmatom“ upravo natječe u podvalama i denuncijanstvu. Te denuncije ne per i on protiv ljudima kojim ne može naškoditi već baš na one, kojim bi ove mogle materijalno nauditi i njih u propastiti. Tako me prijatelj upozorio, da u prošlom broju ima jedan dopis protiv jednog stražmeštra, čovjeka vojnika iz Trebinja, koji je tako sastavljen, da ga, ako je moguće, upropasti. To me je ponukalo, da se za stvar ispitam najvećom po-
mnom, te ću je ovdje u potpunoj istini iznijeti, upozorjujuć uz to vojničku vlast da će se kadgod uprozoruć ako bude vjerovati nekim de-
gratima, koji bijahu prisiljeni da se radi kruha bace na kojekakvo piskaranje.

„Dubrovnik“ piše da je na 7. ov. mjeseca stražmeštar g. Andro Horvat od 16. pukovnije u Trebinju došao sa jednim stražmeštro mjesne posade i ključarom mjesnih tamnica g. J. Medunićem u dućan g. Gjura Lončara i tu stao na najbezobrazniji način vrijetati srpsku narod-

nost i pravoslavnu vjeru“ i ko zna došta bi još bilo došlo, da nije reagirao „naš vrli radnik Vice Balcani“. Pomislite malo naivne laži! Čovjek dolazi u dućan Srbina i hrišćanina Lončara da se napije čašu vina i stane mu vrijetati srpstvo i vjeru! To ne bi nikakav ludov učinio, kao što ne bi taku bedastoću niko drugi mogao napisati nego ljudi oko „Dubrovnika“. Ali ipak „Dubrovnik“ na temelju ove gluposti nema srama, da zazove u pomoć sve vojničke oblasti, neka za Boga oštro kazne stražmeštra Horvata!

Mi smo se zato pomnjivo ispitali i evo istine. Istina je, onaj dan došli su u dućan Lončara gore imenovana dva stražmeštra i g. Medunić. Kad su stupili u dućan, momak Lončarev (Srb i hrišćanin) pozdravi ih sa: dobar večer naši Hrvati! Stražmeštar Horvat mu na to od prilike odgovori: „Sjegurao da smo Hrvati.“ Ja sam rodom iz Hrvatske, a i zovem se Horvat, pa kako ne bi bio Hrvat. Na to skoči crevljar Balcani, koji je u kutu sjedio i s kojim nije niko govorio i počne ružiti Hrvate, da kakvi Hrvati, da otkad su izgubili komunu Hrvati su to i to, da ih više nema itd. Rečeni stražmeštar mu je na to odgovorio dvije, tri oštre i imao je pravo, jer ovo društvo niti je s njim govorilo, niti se u nj uprtilo.

Ovakvo stvar stoji. Znatiželjni smo da li će vojnička vlast zbilja uzeti u zbilju podvale „Dubrovnikovih“ piskarala, u kom slučaju mi bi se još navratili na ovaj i na neke druge prijedmete iste vrsti.

Mi se sramimo za Dubrovnik. Ovi hajdučki lažni napadači tugjeg položaja i tugje budućnosti preteći će talijansku Mafiju.

Rešeto.

*) Neka nam denuncijant nagje ratni članak, po kome je vojničku zabranjeno kazati koje je narodnosti. Ur.

U Sarajevu, 10. jula. *)

Hajrun' nasi men jenfeun' nas
t. j. Najbolji je onaj, koji svijetu koristi.

Cijenjeni gospodine uredniče! dozvolite nam malo prostora u Vašem velezaslužnom listu „Crvenoj Hrvatskoj“ za slijedeće riječi.

Odavna se velika potreba opazala, da se koja studija o Islamu napiše u našem jeziku, te da se krivi pojmovi o Islamu, koji se nalaze osobito među Nijemcima i Magjarima razbistre i poprave, ali kako sve, tako i to čekalo je zgrade.

Kako su se ti krivi pojmovi poredili među spomenutim ljudima, nešto su navedeni u „Islam i Kulturi“, a pošto se neki sami o sebe mogu saznati i smozgati i još radi malog prostora, ovdje mi nije namjera ih nabrajati.

Osvade i napadaji na Islam negdje su rasle, a negdje spadale, dok napokon i u onu kukavnu Srbiju ne dospješe, te i Srbi, i to oni koji nikako ne poznaju Islama, usudiće se grdno obarati i udarati na naše svjetinje. Izmed njih je najbezobraznije napao, kako je već poznato, prof. Milan Nedjeljković u ljetopisu „Matice Srbske“.

Spomenuh da ne poznaju Islama, jer im se to iz samih djela očito i bistro vidi, dok govore, da Islam i kultura ne mogu zajedno. Istina da ne može sa onakom nemoralnom, koja je poplavila Srbiju.

Dakle za što napada gosp. Nedjeljković, te se skoro srami pred svijetom, kad ne zna. Odgovor u „Islam i kulturi“.

Dakle kad se pak i Nedjeljković usugljuje napadati Islam, druge ne osta osim odgovoriti.

Ko će odgovoriti? Naravno naša Ulema. Ali na žalost veći dio naše Uleme nije sposoban da u svom narodnom jeziku posebnom knjigom osvade i napada odbije, te koliko god joj je to na srcu lebdilo zbog spomenute zapreke, čekala je Ulema za to časa a počela o tom brinuti se i raditi, t. j. da bar odgovori na arapskom ili turskom jeziku, jer joj je time lakše. Nu, povrh toga pojavio se hercegovački soko, koji se takogjer ima ubrojiti među one, koji su dobro proučili svoju vjeru u svakom pogledu, te junačkim perom u „Islam i kulturi“ odbi one bezobrazne napadaje na Islam i donekle podade razbrištoću pojmova, koji skoro u svem zapadnom svijetu krivo vladaju o Islamu.

*) Ovaj dopis primismo od prijatelja muhamedapaca. Ur.

Taj soko je Osman Nuri eff. Hadžić. Njegovu sposobnost i nadarenost ne ide mene da spominjem, s toga ću samo neka nam dozvoli — mladosti — da mu ovako javno s bratskim selamom deži — da mu ovako javno s bratskim selamom srdačno i oduševljeno čestitamo na onoj zlata vrijednoj „Islam i kulturi“, kojom je onako vješto, junački i pravilno odbiti znao besposlice Srbe M. Nedjeljkovića. Živio! sokolu Hercegovački! uzore naš i naša — mladenačka — diko, jer si u istom gnijezdu odgojen gdje i mi, koji Te želimo slijediti, pa slava Ti!

Ono na kraju, u zaključku svoje zlatne knjige, što si upravo na nas, braću muhamedance u Bosni i Hercegovini i srcem i dušom čujemo i u srce kao alem kamen usagljujemo i stavljamo, te će mo iz svih sila nastojati za onim se Vašim bratskim savjetima povesti, a i druge gledati uputiti, jer kako velite nami je spas u nauci....

Dželellahu sajehu meškura!

U ime nekoliko svojih drugova:

Hafiz - i - Sezać.

Sarajevo, 13. Jula.

Cijenjeni gospodine Uredniče!

Ne uzinam pera od objesti, već me je silno potresao novi glas o trci u Butmiru kod Ilidže, koja je utanačena na 15. jula. Pisati bi bilo suviše, kakav je bio program o toj trci, jer ga skoro već svak zna, kao što će se saznati i za preinaku.

U 27. broju „Bošnjaka“ stoji uvodni članak „Trka kod Ilidže“, koji sadržaje novi program.

Što bih duljio i kazivao? Bosansko-hercegovački su konji izvagjeni iz svih prvih šest trka, a mjesto seljačke uvedena je „Velika narodna trka“ u daljini 4800 m. Tomu se navodi, da nijesu naši ljudi vješti jokejskoj trci, pa da bi mogli pro-
uzrokovat nesreću, pa ko bi nadoknadio štetu vlasniku na pr. kad nastrada konj od više hiljada fr., što se rijetko trefi. Ta zar treba da meni drugi plati, ako nesretno progjem kod trke? Jokejski klub to navagja te uvjerava, da je promjena samo na korist našu. Ali to mi ne igje u glavu. Pobjegli se stranci da i ove godine neće kupiti ploče za našim konjićima, sjećajući se lanjskog mejdana i ko čineći im se ispod časti, da njihovi konji na hiljade plaćeni lete sa našim vilenim grivašim!

Pa nas tješe time, što je odregjeno 10.000 kruna za posebnu domaću trku, kao da naši ljudi lete za novce, a ne znaju, da je lanjski pobjeditelj Mustaj beg Džabić iz Jajca, čijeg je konja jašio Sabit aga Ademović, više potrošio nego dobio.

Zašto je taj klub bio prije dopustio učestvo-
vanje naših konja? Pa što će u nas tolike trke na kojim ne daju našim konjima letiti? Naši ljudi vole hiljadu puta više utrkivati se nego gledati. Ja da sam svog konja upisao, odmah bi ga sad ispisao, osim ako sam ga uvrstio u seosku, onda bih ga, može biti, pustio na veliku narodnu trku.

U glavnom danas je kod nas govor samo o trci. *)

Avdija.

*) I do nas su doprili glasovi o uzrujanosti, koja tamo vlada radi toga što se domaći ljudi i domaći konji ne mogu natjecati sa tim finim pasminama. Kao uzrok, da su oni iz jokejske trke isključeni, navagja se to, da se oni ne mogu pokoriti internacionalnim pravilima kod trčanja. Ne znamo u koliko je taj izgovor umjestan. Ne odobravamo pak nikako da se naprama domaćoj rasi tako postupalo, tim više što ti četveronožni celebriteti imaju i drugih pijaca u Europi, pak se za domaću pasminu imalo uzeti više obzira. — Uredništvo.

Kotor, mjesec Jula.

(Razgovor u Kotoru u kafani „Dojmi.“) — Luka. „Che ciera“!!!..... Vidi se „che l' ojo de ricina ga fatto effetto.“ — Piero. Manje nego li misliš. — Luka. Tebi je bilo dosta po unce, ma ostali su popili toliko, da ga u Stefanovića i u Viskovića nema ni kap više. — Piero. Nećini mi se toliko interesantno radi izbora od kamare od komercia — ožalostiti se. — Luka. Nemoj da te čuje David; jer on osim ono ulja što je kupio u Mila, popio je i onu bočicu, što je našo na vrata od butige. — Piero. Da nu kaži mi, kako je to bilo. — Luka. Ono jutro iza izbora, David otvorio butigu i dok je nešto radio unutra, stavili

mu na vratima bočicu ulja od ričina; a djeca, kò vrugulici, stali vikati: „Šior David: *el cioghi l' ojo che ghe xe nella bocetta sulle porte.*“ David uprav pomamio se; zgrabio bočicu i odma u Nika u spičariju. Tu ti je bio pravi bulikan, a djeca vikali: „El cioghi l' ojo; el cioghi l' ojo.“ Što ćeš, bio ti je pazar! — *Piero.* „Che f...a“ u našega Davida; a dok ti se rimeti oće mu se barem pò godine. — *Luka.* Ne vjerujem; jer ti je on „un' uomo robusto e più che completo.“ — Ti znaš, pa mi kaži, je li istina, da ste primili iz Dubrovnika za izbore od kamare od komercia 1200 fiorina; „la prima rimessa era di 500, e la seconda di 700 fiorini.“ Znam da su bili plaćene karoce i nadnice do Budve i barke i nadnice proz kono. „Che appetito.“ !!! — *Piero.* Ja neznam. A reci mi, molim te, koji misliš, da je ti sansar? — *Luka.* Kako si inoćenat!..... Oni isti, koji su primali pare, kad su agitavali za pokojnoga Bajamonta. Ali sve uzalud, „ad onta dei carantani“ „ditta“ je *fabila.* Razumiješ?.... Kad se dava 100 fiorina za jedan glas u pomorstvu „ti capirà ben che bezzoni non mancava,“ ali im u ovom slučaju nije upalilo. — *Piero.* „A proposito.“ Ti ćeš znat što ono po Dobroti djeca viču: Dobio je barba Andrija. — *Luka.* Ono ti viču starome kape-tanu mladoženji, komu je lijepa giornata ispala u lokandi kod Leona. Bio je dao nana škedu, pa su ga vaši nagovorili, podložili i poslali u Dubrovnik da protestira, ali je učinio „fiasco.“ Rek bi, da se je barba Andrija sramio, er kad se je vratio nije se iskrco u Kotor već na Prčanj. Strašio se, da mu ne zviždu. — *Piero.* Sad mi reci, jesi li bio na rivu, kad je došla autnomaška muzika iz Dubrovnika, koja je pošla u Risan? — *Luka.* Pardon, srpska muzika. Bio sam, pa što? — *Piero.* Jesi li ti čuo, da je David sramotio anzi uvrijedio Hrvate i hrvatski narod i još nešto „de più grosso.“ — *Luka.* Čuo sam i ja nešto od toga govorit, ali pustimo to, nek sud izreče svoju pošto se stvar već nalazi kod državnog odvjetništva. — *Piero.* Žo mi je; jer će on prije oli poslije naći meštra. — *Luka.* Neće; za njega je lako. — *Piero.* Kako? — *Luka.* Jer ima „una faccia illustrata.“ — *Piero.* To nerazumijem. — *Luka.* Zna se, da su mu ilustrali u Roberta D. D. S. G.; u kafi Dojmi A. C.; u Tomazina M. M.; a u neki portun P. P. — *Piero.* Ostavi; to se zaboravilo. — *Luka.* E moj Piero, dosta je više od njegovog vrazjeg jezika. Za mučat dosta bi mu bilo izmegju ostaloga promisliti „alla fuga in America;“ kako je zadnji put pobjego iz Viene „insalutato ospite.“ — *Piero.* Što ćeš, kad ga Bog trpi, trpimo i mi. — *Luka.* Nije tako. Bolje mu je da muči, jer mislim da je i Bogu više do-dijo. — *Piero.* Čini mi se, da režite na nj poradi „leghe.“ — *Luka.* Ja mislim, da je to ludo govoriti „dal momento“ što je legu otvorio jedan Mandel, a držao govor jedan Zanuttini, koji mu je bio sastavljen u Zadru. Biće mu žo, da se ovo zna, ma mu ja nijesam kriv. — *Piero.* I tega vraga ste doznali. — *Luka.* A znaš li štogod od nove akademije? — *Piero.* Znam, a „già“ što te toliko čini čikat šior Piero, umijem ti rijet da će ovog drugog puta držati govor: „Sulla necessità di istituire una scuola italiana in Oraovac.“ A na koncerat „poi si esporà con un a solo per tromba istrumento che ha imparato da suo padre conosciuto concertista in questo istrumento.“ — *Luka.* Neluduj bogati „ghe de tanta importanza a un scribacin de avvocato.“ — *Piero.* „El scrivani el lo fa nelle ore libere, ma el ga altre due cariche, che non xe de butar via: segretario-cassiere e...“ — *Luka.* A što je Brunialti-u, čini mi se „che el xe andà xo.“ — *Piero.* Ne može spavat. „El patisse d' insonnia poveretto.“ — *Luka.* A, sad razumijem. Jedne noći sigurno nije mogo spavat, vidio sam ga na prozor i kad je čuo orkestru u Roberta izišo je iz kuće tri puta u jednu uru i polako otvarao vrata od kuće da ga žena..... ne čuje „e tutto agitato“ što je skriven i virio u Roberta, da vidi je li —; a kad vidio da nije, vratio se kući pjevajući „tutto contento“ poznatu staru pjesmu: „Mia Virginia sei tu sola“ — *Piero.* Ti si bogami „un spirito foletto,“ sve znaš. — A sad da te pitam, što ti se para od feste od trojčina-dana. Nećeš rijet, da nije bilo lijepo, veselo, dvije

muzike, mnoštvo naroda. — *Luka.* Dobro; ma kaži ti meni, a što je najljepše bilo? — *Piero.* Za mene je sve lijepo bilo, a ono što je za te najljepše bilo, kaži mi. — *Luka.* Najljepše je bilo vigjeti „srpsku gardu“ gdje maršira pod starim hrvackim barjakom a pred njom udara muzika koračnice: „El Si i“ „l' Inno della lega.“ *Tableau!* — *Piero.* Imaš pravo. — Nego na dugo smo se razgovarali; učinimo mi sada našu solitu briškulu „chi paga el caffè e el virginia.“ — *Luka.* „Femola pur, mio buon Piero.“

Pogled po svijetu.

— Danas je cijela Europa zabrinuta radi neprestanih anarhističnih pokreta. Kako već javismo Franceska i Italija poprmiše protiv njih veoma strogih zakona. Ali usprkos tome ovi kao da iz zemlje niču. Dokazano je da je Engleska sjelo anarhizma, otkle potječu razni komploti. Onomadne bijahu odlučili, da će u jedan dan baciti u zrak pet najglavnih javnih zgrada Pariza. Bombe su imale doći iz Engleske, ali je policija pomnjivo pazila.

U Toulonu pak htjeli su počinit krvoproliće za porinuća oklopnjače „*Lazare Carnot.*“ Bijahu već zapalili drva ispod nje. Da se nije vatra na vrijeme ugasila, bili bi zapalili čitavu skelu. Brod bi tako bio zakopao pod sobom više stotina ljudi.

— Veliki američki štrajk posvema je pre-stao. Iznimno stanje proglašeno od Clevelanda ne-očekivano je djelovalo. Šteta je ogromna, ali opet bolje kad se promet malo po malo vraća.

— U Carigradu bilo je prošle sedmice više potresa. Tom prigodom zaglavilo je preko 150 ljudi, razoreno je mnoštvo kuća i minareta. Europa za dva dana, nije ništa znala jer su sve brzo-javne linije bile popucale. Novije vijesti javljaju, da je bilo još potresa, ali bez velike štete.

— Bugarska je uvijek izvorom senzacional-nih političkih vijesti. Sada se iz Sofije neprestano telegrafiše proti Stambulovu, koji je, slušajući novu vladu, najgori čovjek na svijetu. Predbaca mu se da je pronevjerio ništa manje nego 30 milijuna. Zacijelo da će bugarski Bizmarčić doći još pod istragu.

Domaće vesti.

Hrvatski sabor. — Otvoren je hrvatski sa-bor. Na dnevnom su redu rasprave o proračuni-ma prošlih godina i zakonska osnova preustroje-nju gradskih zastupstva.

Zast. dr. Frank interpelirao je vladu zašto je dala izvjesiti uz hrvatsku i magjarsku rastavu na hanskim dvorima, prigodom ustoličenja zagreb. Nadbiskupa. Tom prigodom razvila se izmegju bana i opozicije žestoka rasprava.

„*Jedinstvo.*“ — Primili smo prvi broj spljet-skog „Jedinstva,“ koji je zamijenio prestali „Na-rod.“ „Jedinstvo“ je organ hrvatskog oportunizma u Dalmaciji, velika je formata i vrijedi 10 fior.

Velika trka u Ilidžam. — Kako na drugom mjestu govorimo, u nedjelju na 15 bila je u Ilid-žam velika trka na konjima, na koju su se prija-vili jahači sa raznih strana Europe. Ministar Kal-lay isposlovao je, da su ovaj put Bosnu posjetili mnogi franceski i engleski novinari i franceski od-ličnjaci. Na banketu podanu od gradskog zastup-stva slavili su ovi napredak Bosne, osobito Blo-witz, glasoviti dopisnik „Timesa“ iz Pariza.

Na velikoj trci bilo je više nagrada. Na 4 trci (velika bosanska trka) prvu nagradu (4000 kr.) dobije Abdi beg Salibegović, drugu Feriz aga Ma-tarević, treću Aleksa Simić. Na VIIoj trci (za do-maće pasmine) prvu nagradu (8000 kr.) dobije Be-go Pjanić, drugu Stevo Milošić, a treću Ibrahim beg Bašagić.

Na III trku (carska nagrada od 40.000 kr.) kako je već poznato nijesu htjeli isprva puštati domaće konje. U zadnji čas pripustili su ih ipak četiri pod uvjetom da ih jokey jašu, ali se poka-zalo da zaostaju za engleskom rasom. Ovu nagra-du dobila je kobila „Dornröschen“ grofa Testetića.

Drugi je dan bila mala trka.

Lojalni ljudi. — Čitamo u „Hrvatskoj“: Bečka poluslužbena „Presse“ pravim zadovoljstvom

piše, da se u Bosni i Hercegovini diže pokret pro-ti hrvatstvu, a znakom lojalnosti, da se smatra „srpstvo“ svih trijuh vjera? Otkuda je „Pressa“ saznala za taj „pokret“ proti hrvatstvu, mi ne zna-mo, ali znamo, da su rečene dvije zemlje hrvat-ske pokrajine i da se u njima budi hrvatska svi-jest — hvala stranki prava — svakim danom, te da ju neće zaustaviti ni srpska „lojalnost“, ni sav bečki poluslužbeni svijet, komu su od vjkada o-pravdane zakonite hrvatske težnje trn u oku. Opet nova njemškutarska petljanija proti hrvatskomu narodu!

Magjarizacija. — Iza kako je Magjarima u-spjelo, da s Rijeke maknu hrvatsku gimnaziju sad misle ne bi li se dala Rijeka pomagjariti. U to i-me oni kane da tamo podignu veliku magjarsku obrtnu školu. Talijanaško gradsko zastupstvo pre-palo se s tih plemenitih namjera svojih saveznika. Školski odbor nije htio prihvatiti dotične novčane ponude Magjarske vlade, već će stvar prije „izvi-diti.“ Radi toga ljute se u Budimpešti na riječke talijanaše.

Nadbiskup Posilović. — Novi nadbiskup po-čeo je već sloviti kao dobrotvor naroda. Odmah iza svoga ustoličenja darovao je zagrebačkim si-romasima 3.000 fior.

Pišu nam iz Vrljke: — Kažite tomu vašemu lažljivomu listu „Dubrovniku“, da presjednik naše hrvatske čitaonice nije čestiti i poštenu kovač To-šić, koji takogjer pripada našoj stranci, već gla-vom gospodin I. Plazonić junački krajišnik i per-janica naša.

Ispravak. — Na neki dopisic iz Drniša, pri-mismo ovaj ispravak, koji uvršćujemo i ako ne bi bili dužni, očekujući razjašnjenja našeg dopis-nika:

„Nije istina, da sam ja bud kakvu tužbu sa-stavio protiv jednog popa koje mu drago vjere, kako je to objavljeno u Br. 28 Vašega lista izdanog dne 14 Jula 1894, u kojem, ako se i ne spominje izričito moje ime, ipak se isto može naslućivati.

U Drušću dne 18 jula 1894

Kosto Petrović Njegoš

C. K. Sudbeni Kancelist.

— Radi obilja materijala bijasmo ovaj put prisiljeni izostavit neke naše članke i dopise.

Gradska Kronika.

Ispiti. — U srijedu svršili su ispiti zrelosti na c. k. pomorskoj školi. Bijaše proglašen zrelim s odlikom: Vidović Niko iz Dubrovnika, a zrelim: Buić Antun iz Staroga grada, Kosović Simo iz Kučišta, Lederer Artur iz Dubrovnika, Lisičar Ma-to iz Dubrovnika, Medin Ugjo iz Zadra i Šimac Pavo iz Kotora. Osmerici bi odgogjen ispit na 2 mjeseca, a jednomu na jednu godinu.

U petak počinju ispiti na c. k. ženskoj učiteljskoj školi.

— *Ispiti u poljodjeljskom zavodu u Gružu.* U prošli ponedjeljnik držali su se u gruškoj ratar-nici pitomcima obaju razreda javni ispiti, kojima su prisustvovali s dvora presvijetli g. Dr. Marče-lić, biskup Dubrovački, zatim sa strane vlade dal-matinske g. kotarski poglavar barun Marojčić i kotar. škol. nadzornik g. Luko Zore, a sa strane Odbora zemaljskog gosp. prof. Marcel Kušar. Is-piti obavljani su kako čujemo s najboljim uspjeh-om i potpunim zadovoljstvom svih nazočnih. Če-stitamo vrijednim učiteljima.

Od Ravnateljstva istog Zavoda primamo sli-jedeću Objavu:

Na Zemalj. poljodjel. zavodu u Gružu zapo-činje školska godina 1894-95 danom 1 rujna. Traž-bice imadu biti prikazane kod potpisanoga do dana 20 kolovoza te imadu biti snabdjevene:

- a) krštenicom na dokaz dovršenih 15 godina;
- b) liječničkom svjedočbom, dokazujućom zdrav i čvrst tjelesni ustroj;
- c) općinskom i župničkom svjedočbom na dokaz povoljna čudoredna ponašanja;
- d) učionskim svjedočbom, kojim se dokazuje do-brim uspjehom svršena pučka škola.

Za hranu do prigode za liječenje (malih bo-lesti) imade svaki pitomac plaćati ravnateljstvu za-voda doprinosak 180 fior., a. v. i to u dva pre-djudena obroka.

Ravnateljstvo zemalj. poljod. zavoda u Gružu.

Za Društ. Čirila i Metoda. — Primili smo 3 fior. 70 novč. što su ih u ovu svrhu sakupili neki mladići u veselju društvu. Živjeli!

Vjenčanje. — Danas na 6 sati vjenčava se u kapelici na Posatu dražesna gđa. Jelica Zore, kći zastupnika i nadzornika gosp. prof. Luka Zore, s Mavrom mq. Bonom. Čestitamo!

Odlikovanje. — Gosp. Niko Mihanović poznati milijunar i konsuo austro-ugarski u Buenos-Ayresu bio je odlikovan od Nj. V. redom željezne krune III. Razreda. Radujemo se!

Fregata Friedrich. — U ponedjeljak stigne u Gruž fregata „Friedrich“ s kadetima. U srijedu rano otputovala je put Pole.

Kragja. — U noći od subote i nedjelje nepoznati lupeži ukradoše gosp. Jaku Binu u Gružu barku sa svim ribarskim orugjem. Do sada se nije pronašlo zlikovce.

Današnjim brojem počinjemo odbijati list mnogim predbrojnicima, koji se oglašuju našim opetovanim pozivima. Predbrojiti se na jedan list, a ne plaćati ga, to nije pošteno! Nama je pak žao što ćemo morati da posegnemo za drugim sredstvima, da dođemo do svoga.

Ona p. n. gospoda, koja su nešto zaostala s pretplatom, neka se požure, ako neće da se i njima isto dogodi,

Uprava „Crvene Hrvatske.“

Diskoras na Poljani.

Ivo. — Lujo, o malo da ne rodim i ja! Kad će to više bit? Lujo i Vlaho. — Što?

Ivo. — Kako što? Kad će se rodit Mesija?

Lujo. — Koji Mesija?

Ivo. — Kako koji? Oni što ga ima okotit Gabinet. Ne vidiš kolik mu je trbuh!

Lujo. — Non capisco.

Ivo. — Inocentina! Fingaš!... Čaće mu je dalmatinski burokratizam a mame svijesna dubrovačka autonomija. Kumovi su dvije dične srbadije hrišćanske i katoličke vjere, koje su mu gja spravile kolijenicu, pelenice i svu bjankariju.... razumiješ?

Lujo. — Ja bogami ne! Ko se to ima rodit?

Ivo. — Il gruppo locale della „Lega Nazionale!“ Oli mi slis da smo čulumi?

Vlaho. — Imaš razlog, ja se nijesam ni stavio. Hajde, Lujo, pripovijgi! Kad će, kad će? Kad ćemo na zahare? Parola d' onore neću nikomu ni riječi.... ni crnoj zemlji.

Lujo. — Guai! Mogli bi me komprometiti.... Ja ću vam pripovijget sve.... ma.... za boga!....

Ivo. — Ajme meni! nemoj činit tolike sparamaškate. Dunque quando?

Lujo (polako.) — Strah me je da se neće ni rodit.

Ivo i Vlaho. — Što?!!!

Lujo. — Gospar Lujo učinio je, da će abortiskat.

Ivo. — Lujo, za boga, što govoriš? Aborto!!! Crimine!! Zašto ga ne zatvoru? Gje je prokuratur? gje je signor giudice? Un delitto tremendo! Da quindici a venti anni! A gospar se Lujo šeta impunemente po Placi! Jeste li avizali tribuno?

Lujo. — Ti se rugaj, ma....

Ivo. — Ko se ruga, za boga? Aborto! Aborto artificiale! È un delitto atroce! Da pripovijgi, zdravlja ti, pripovijgi!

Lujo. — Evo.... sempre sotto condizione da ostane megju nama.... onomadna bila je seduta. Dalmatini skočili da je ovo sramota: a Zara un gruppo, a Sebenico un altro e che gruppo! a Spalato, a Cittavecchia — perfino u Kotoru! a u nas ništa! Da valja počet fatigat e così via; insoma intavolala se kvestijon. Naši Toskani aprovavaju come sempre, quando si tratta della lingua dei loro spropositi — kad....

Ivo. — Kad?....

Lujo. — Kad.... ma zaboga ni crnoj zemlji!

Ivo. — Ajme! ne budi dijete.... Kad?....

Lujo. — Kad diže ti se stari gospar Lujo i dikjarava chiaro e tondo, da je on temu kontrarijo!

Ivo i Vlaho. — Kontrarijo?!!!

Lujo. — Sissignori! kontrarijo! Da on ne aprovava da se čini grup u Dubrovniku, da mi nijesmo Talijani, nego Slavi, da mi imamo naš jezik, da je za nas talijano una lingua di coltura e niente altro, da bi nama „Lega“ donijela u puku štete kad bi počeli s talijanizmom, insomma da on nerazumije nikako a oni neka činu što hoće.

Ivo. — To je reko! I pošto je doma zdrav?!

Lujo. — Zdravissimo! Ma.... što ćeš ti vigjet! Dogodio se pako! Za naše kako tako, ma ova burokracija iz Dalmacije! Pomamila se!

Ivo. — Da na svrhu što se decidalo?

Lujo. — Ancora niente. La questione è in sospenso. Ima se pisat Bondi, Trigari i onemu nekomu Tomassichu i čut će se što će oni rijet.

Ivo. — A što ti govoriš?

Lujo. — Ja sam ti per la Lega! Evviva la Lega!

Ivo. — Bravo! I ja bi bio da sam na tvomu mjestu. Pak, govorimo serijo, pomoće vas štogod i Srbi.

Lujo. — Hoće, obećali su da hoće! Ma krijući.

Ivo. — To se razumije. Adio Lujo moj!

Književnost.

Primili smo „Prosvjetu“ br. 14 izašlu prigodom ustoličenja nadbiskupa Posilovića. Ovaj je broj jako lijep koli obzirom na raznovrsni sadržaj, toli radi obilja slika. Najusrdnije preporučamo ovaj list, koji je dostojan drug staromu „Viencu.“

JAVNA ZAHVALA.

Potpisani najsrdačnije zahvaljuju svijem onijem te su im se u velikoj nesreći koja ih je zadesila gubitkom mile žene odnosno majke

ANTONIJE

prijateljski zauzeli da ublaže tešku bol i da im budu u svemu na ruku. Poimence svaka hvala M. P. župniku Dum. Stijepu kan. Hrdalu, koji koliko u nemoći, toliko i u zadnje časove, kao i pri sprovodu uvijek se odazvao kao pravi božiji svećenik; veleučenom g. Dr. Vlahu Šariću, koji je rijetkom samozatajom liječio pokojnicu punijeh 10 godina, te jedino njegovu iskustvu i nauci zahvalit je da je ovoliko uzdržao u životu; časnoj obitelji Rajčević koja se za sve vrijeme nemoći podnijela od pravih i iskrenih prijatelja i pomoćnika; nadalje časnim obiteljima Golubović, Radeljević itd. itd. Hvala napokon svijem mnogobrojnijem prijateljima, koji su nam bilo usmeno, pismeno ili brzojavno izjavili svoju žalost i saučešće, kao i svim onim sugrađanima, te su se zauzeli, da smrtni ostanci mile nam pokojnice budu što dostojnije otpraćeni do vječnog pribivališta. Od Boga im plata a naša vječita harnost!

U Dubrovniku, 16 Julia 1894

Franjo Crnica
suprug.

Dn. Jožo Crnica } sinovi
Edoardo Crnica }
Rozina Crnica } kćeri
Mare Crnica }

Ko ima na prodaju mladih (do 1 godine) pasâ prave lovačke race, nek se izvoli javiti u uredništvo lista.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu. kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

W e i s s a

Ima na prodaju fotografija i ubrovnika.

Tvornica Margarinskog Masla i Parna Rafinerija Svinjske masti

JULIJA GRANICHSTÄDTENA

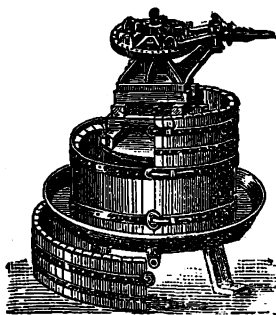
Wien, XVI., Ottakring Schottengasse 49, preporuča svoje izvrsne više puta nagragjene proizvode kao:

Margarinsko maslo, Margarinsko vrhnje, Margarinsku mast, Umjetnu mast, rafiniranu svinjsku mast.

3—6

Cijene znatno snižene TIJESTOVI za GROŽGJE, VOĆE i MASLINE

IZVORNI SATVORI

najnovijeg i najizvrsnijeg sastava sa mehanizmom na dvostruki i trajni pritisak; obezbijegjena je najkorisnija uporaba čak do 20 po sto veća od svake ina što se drugim tijeskovima postiže.

Prvim nagradam obdareni kod svih izložaba.

MLINOVI za GROŽGJE, VOĆE i MASLINE

RAZDROBNE SPRAVE SA PRIDRUŽENIM HVATALIM ZA GROŽGJE.

Suhotvorne sprave za voće, kao i za sve bilinske, životinjske i mineralne proizvode.

Pritisni strojevi za sijeno, slamu i ost. priregjeni za ručno kretanje; Razdrobnici za žito; Vijache za čišćenje zrnja.

Najnovija patentirana automatična Štrapala za loze „Syphonia“

Sve ove sprave prireguju samo tvorničari

P. H. MAYFARTH & COMP.

ces. i kr. isključ. povlast.

Tvornica poljodjelskih i vinskih strojeva

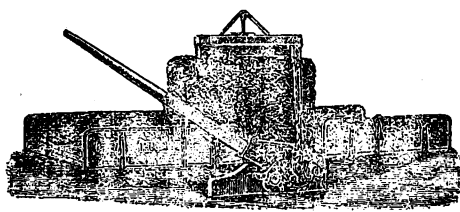
B E Č, II, Taborstrasse Br. 76.

Mukte se šalju katalogi i nebrojene pohvalne svjedodžbe. — Traže se prestavnici i priprodavaoci.

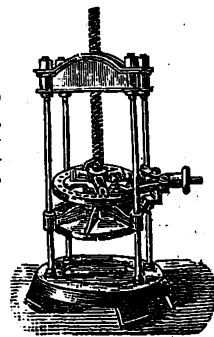
Pri nareggivanju paziti je na patvorenja.

3—14

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO, VINO i VOĆE.

MLATILA, ŽRVNJALA, MLINOVE za čišćenje žita, RALA, TISKI za grožgje i voće, Patentirane ŠTRCALJKE za peronosporu i samodjelujuće sprave za PERONOSPORU sa ZRAČNOM SISALJKOM STROJEVE za REZANJE i PIVNICARSKJE SPRAVE

kao u opće sve strojeve za poljodjelstvo, vino i izragjivanje vina iz voća sve po najnovijem i najboljem sustavu prodaje

I. G. HELLER, BEČ, ²/₂ Praterstrasse Nr. 49.

Bogato ilustrovani cijenici na hrvatskom i talijanskom jeziku na zahtjev badava i franko

NAJPOVOLJNIJE POGODBE.

najteftinije cijene, jamčevina, vrijeme za prokušanje!!!

Preprodavaocima veliki popust.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na pò godine flor. 2; za *Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4: 50, na pò godine flor. 2: 25; za *inozemstvo* flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Otvoramo pretplatu na drugo polugodište.

Naš rad i postignuti uspjesi najbolje nas preporučuju, a do rodoljuba Hrvata je, da nas predbrojbom i tačnom pretplatom podupre. To nam je jedina potpora, naprama kojoj mi se obvezujemo i nadalje savjesno vršiti dužnost svoju.

Cijena listu naznačena je pod naslovom:

Za jedinstvo stranke i naroda.

Na naš članak „Programi i jedinstvo“ odgovorio je „Obzor“ u dva broja u punijih 8 stupaca, gdje nam na dugo i na široko dokazuje, da je program stranke prava bio od vjeka, da program njegove stranke. Da mu se na sve potanko odgovori, trebalo bi nam ispuniti nekoliko brojeva maloga našega lista, što mi nikako ne možemo, a što bi donekle i dodijalo našijem čitateljima. Zato ćemo gledati, da što moguće u kraće uhvatimo „Obzorove“ misli, ne obazirući se na njake doškočice vrlo sumnjive duhovitosti, kao na pr. na onu, gdje „Obzor“ našu tvrdnju, da ona beskrajna, učena i zapućena razlaganja programâ ne shvaća ni deseti dio našijeh (t. j. hrvatskijeh) polit. čitatelja, uzimlje kao da smo mi rekli čitatelja „Crvene Hrvatske“, i koja mu je doskočica toliko omilila, da se s njome neprestano igra. Progljimo ragjeina stvar.

„Obzor“ uporno tvrdi, da je ideja cjelokupnosti i neodvisnosti ideja njegove stranke, za koju on kaže, da je nešto starija od pravaške, te se ponovno pozivlje na razne zaključke, izreke, govore itd. od g. 1861 i dalje. Ali mi smo već prošli put rekli: „Dopuštamo da su ljudi neodvisne stranke pisali i takove programe, ali se njih držali nijesu“, pak nam je mučno ovaj odgovor ponoviti. Ma kako lijepi i patrijotični bili članci 42, renuncij i izjave g. 1861, mi vidjesmo, da se iza toga sklopila nagodba, koja djelomice ili sve niječe, što se u onim prvašnjim izjavama spominje, te ako i ima koju dobru stranu, ta je ipak tako postavljena, da se je mogla uporabiti onako, kako se to danas zbiva.

Neka nam „Obzor“ sada ne dobacuje svoju običnu ispriku: To nijesmo mi bili! Istina je nije bila neodvisna stranka, koja je učinila što rekosmo, jer nema no desetak godina, da se ona preustrojila pod ovim imenom, ali to su bili ljudi od 1861, na koje se „Obzor“ malo prije naslanjao, kad je kazao da je njegova stranka starija od pravaške, to su ljudi čije dobre strane neodvisnjaci rado prisvajaju svojoj stranci i ovu zovu njihovom baštinicom. Počam od 1835, od Gaja, ova je baštinila od onih rodoljuba sve što je dobro, dok kad se radi i o pogreškama tih ljudi, onda umiju dlaku na četvero rascijepati, pak se fino od njih razlikuju. Ali to ne može biti. Jedna stranka valja da na se primi i političke pogreške onih, te za se prisvaja političke stečevine. Tih pogrešaka pak ima toliko, da mi s pravom možemo kazati, da i ako je u prvo doba ideja samostalnosti i cjelokupnosti bila i od njih ako i nejasno istaknuta, da su poslije nastupili čini koji su tu ideju ostavili isključivo u krilu stranke prava. Kad je iza zlosretne revizije zasio na vladu Mažuranić, uz njega, člana one stranke po kojoj je današnja „Obzorova“ nešto starija od pravaške, zasio je na vladu i barun Živković,

koji je sve do juče bio uplivan član neodvisnjaka. Uz Mažuranića nalazimo i jednoga od današnjih vođa neodvisne stranke gosp. Dra. Marijana Derenčina, koji je bio prestojnik (što u nas odgovara činu ministra) pravosugja, te je takav ostao njeko vrijeme i iza pada Mažuranićeva, pod Pejačevićem. Mažuranićeva, a osobito Pejačevićeva vlada bijahu strogo nagodbene, dapače ovaj zadnji pripratio je terrain grofu Khuenu. Ljudi „Obzorovi“ bili su duša tih vlada, „Obzor“ je uređivao Miškatović, koji je onda podupirao sistem i pobijao pravaše i pravaške ideje. Ovo su fakta koja se ne dađu nikako pobiti, i koja nam kažu, da, ma i bilo prije lijepijeh državopravnijeh ideja, poslije se sve napustilo, dapače indirektno radilo se protiv njima.

Istina je, poslije je nastala secesija boljeg, ako i ne većeg, dijela vladinih nagodbenjaka, koji su zajedno sa nekim pojedincima — te su nezadovoljni stali u prikrajku i na koje se „Obzor“ gdje kad pozivlje kao na stranku, kad mu se govori o ovoj dobi — skalupili t. zv. neodvisnu narodnu stranku poznatu radi svoje adrese g. 1884, koja je ujedno bila njezinim programom. Ali i tada pak sve do najzadnjeg vremena ovi su se uvijek i uvijek oslanjali na nagodbu i ne prestupali granice dualizma. Za dokaz tomu mogli bi mnogo toga navesti, ali jer smo obećali ne otežati, to ćemo spomenuti samo Draškovićev centum, koji je tražio čistoću i vršenje nagodbe. „Obzorovi“ ljudi borili su se dakle proti povijedama nagodbe, spravni uvijek, da je oni sami na vladi vrše i tumače. Tako se pisalo i misljelo do Makarske. Otkriće Kačićeva spomenika bio je onaj čin, koji je izmamio „Obzoru“ priznanje sile pravaških načela, te ga sklonio da krene malo sa staroga stanovišta. Od onda datira fikcijozno njegovo pravaštvo, koje je najprvo počelo lučiti „pravaše“ od „Starčevićanaca“, a kad to nije pomoglo, zagadila se nova pjesma, koju evo danas slušamo i na koju moramo da odgovaramo.

Kako rekosmo, prizajemo da je bilo članova današnje neodvisne stranke, koji ni pod Mažuranićem nijesu odobravali ovaj ili onaj čin vlade, ali to nije dosta, da stranku možemo postaviti na ono stanovište, na kojem se nalazi stranka prava, koja je sustavu i svim nagodbenim vladama od 1868 do danas u ime neodvisnosti i cjelokupnosti Hrvatske pravila i pravi neumoljivu opoziciju.

„Obzor“ tvrdi da je ideja neodvisnosti i cjelokupnosti Hrvata opstojala i prije stranke prava. To je živa istina, te bi žalosno bilo, da tako nije. Ideja slobode Hrvatske vodila već Ljudevita Posavskoga, kao što je njezin mučenik bio zadnji kralj narodne dinastije, Petar Svačić. Ova ista ideja izmamila je iz hrvatskih sinova na potoke krvi u ljutim borbama protiv Turaka, ona je nadahnula neumrle Petra Zrinjskoga i Frana Krsta Frankopana. Hrvatski narod čutio je instiktivno kroz sve vjekove dah i potrebe slobode. Stranka prava nije dakle otkrila ništa novo, ona je samo zakonika nasljednica ovih ljudi i načela. Jest, jedino ona, jer u mutno ono doba, kad se narodni pojmovi ne bijahu razbistrili, kad su hrvatski politički i narodni glavari kolebali između Beča — recimo pravije izmed dvora — i Budimpešte, kad se njihov patrijotizam izrabljivao čas od Beča protiv Budimu čas od ovog proti Beču,

kad usprkos lijepim izjavama koje nam danas „Obzor“ citira i koje su ostale prikovane na papiru, u Hrvatskoj nijesu znali upotrebiti zgodu, i dati odlučne direktive svojoj politici, — onda je stranka prava kroz svoje začetnike razvila zastavu hrvatske slobode. Dapače kad se u Hrvatskoj u onoj konfuziji — ovu smo riječ navlaš počeli li — bilo dotole došlo, da se počelo listom odrićati imena svoga i svomu narodu i jeziku nadjevati kojekakve slovinske, jugoslavenske, srbohrvatske i narodnjačke nazive — onda je došao Dr. Ante Starčević i kao pravi narodni prorok bacio u narod riječ prošlosti i budućnosti naše, riječ čistoga hrvatstva. Ovo je veliko djelo. Danas kad smo se trgli sa stramputice, kad smo ovako intenzivno proniknuli našim plemenskim individualitetom, činiće se ovo komugod od malene važnosti. Ali to je nepravda, jer i sve ovo hrvatstvo, koje je danas toliko moralno jako, da mu se ne mogu oteći ni najgnjiliji magjaroni, to je sve zasluga Staroga i njegove stranke. Bilo je i prije iskrenih rodoljuba hrvatskih koji su narod ljubili, ali većina njih bila je svaki čas spravna, da se odreće „hrvatstva“ na korist novoškovanih naziva. Ko bi to danas predlagao, smatrali bi ga izdajicom. Stari je svojim neumoljivim, tvrdokornim, dosta puta preoštrim postupanjem istjerao iz Hrvatske sve nametnice. Stranka prava učinila je da se u nama duboko uvriježi ljubav napram našem narodnom imenu i naprama ideji narodne slobode, na čemu se naslanja sva današnja politika naša. To mi, amo iz daljeg, bolje opažamo. Neka se „Obzor“ sam konfrontira, ne dalje nego edicije od 4-5 godina nazad sa ovogodišnjoni i lanjskom, pak će vidjeti razliku. Od god. 1884. do danas neodvisna stranka, koja nije drugo nego odlomak boljeg dijela vladine stranke, živi u neprestanoj evoluciji i baš zato što se ova razvijala postepeno i polako, ne opaža da se je u ičem promijenila.

Mi mislimo da smo ovim, koliko smo kraće, mogli, odgovoriti na „Obzorove“ primjetbe glede ideje neodvisnosti i cjelokupnosti Hrvatske. A sad da opet posegnemo za djelomično neuspjelim sporazumkom. „Obzor“ piše da nije istina, što smo mi pisali, da je lani jeseni njegova stranka izjavila, da se u slučaju sporazuma, na svoj program ne veže. Mi smo prisustvovali sastanku u Zagrebu i spominjemo se vrlo dobro riječi dra Franka, što ih je ob ovom poslu rekao i koga pozivljemo za svjedoka. Mi se sjećamo da je dr. Frank onom prilikom, ispred 300 lica kazao i to, da je on u oči rekao delegatima neodvisne stranke: „U ovom sporazumku stranka prava mora vašu progutati, a vi imate biti toliko patrijotični, da se date progutati“. „Obzorova“ stranka znala je dakle šta pravaši misle. Zašto je dakle jedan njezin dio u zadnji čas tražio da se prekrstavamo? U izvještaju pododbora neodvisne stranke, koji donosi razloge radi kojih ova ne može primiti pravaško ime, ima i tačka 4, za koju se veli, da je drugotna. Nama se čini da je ona najvažnija. Iz one tačke, koja sadrži dosta strasti, mi bi pomakli ime Strossmayerovo a stavili k tomu nekoliko drugih imena. Da, gospoda oko „Obzora“ nijesu mogla da pojme, kako bi oni mogli pripadati stranci, kojoj je prvak „jedan dr. Ante Starčević“. I, govorimo iskreno, ne samo dr. Starčević. Oni

nijesu mogli da svoje lične stvari podrede, da za-
borave, da pre gore kao što su to učinili hvalevri-
oni ljudi oko „Narodnoga Lista“, čiji je korak na-
šao na opće priznanje.

Ali što se nije onda učinilo, moraće se prije
ili poslije, milom ili silom. Svak pametan prizna-
će da ovako ne može dugo potrajati, da u Hrvat-
skoj ne mogu opstajati dvije stranke, od kojih da-
nas obe imaju jedan te isti program. Jedna dru-
gij valja da se ukloni, da se s njom stopi. Koja
će to biti lako je predvidjeti.

U sredini neodvisne stranke ima odličnih, u-
čenih ljudi, koji se ne trebaju stiditi ni najprvih
sinova drugih naroda, što im mi svakom prilikom
rado priznajemo, te ih kao osobe i naše osobne
prijatelje veoma poštujemo. Ali ovi generali ima-
du za sobom jako malo vojske. To je jedno, a dru-
go je, da je obzoraška stranka kao i sve druge
hrvatske stranke, osvem naše, jedna regionalna
ili provincijalna stranka. Ko bi amo u Boki i Du-
brovniku kazao da pripada neodvisnoj narodnoj
stranci? Naprotiv bi li mogli naći Srijemca, koji bi
spadao narodno-hrvatskoj stranci tzv. *šesnesterice*?
Ima li pak i jednoga Hrvata Bosne i Hercegovine, ko-
ji je pristaša ijedne od ovih stranaka, da negovorimo
o magjaronskoj, kamo spadaju samo činovnici, Sr-
bi, hrvatski Švabe, Magjari i pred vladom zainte-
resovani ljudi? Bi li nam „Obzor“ takova Hrvata
našao valjda u Istri? Dočim od Srijema do Boke,
po svim krajevima gdje naš narod žive, naći ćete
mnogo i mnogo ljudi svakoga zvanja i stališa, ko-
ji će vam otprto kazati, da su pristaše stran-
ke prava i koji su kao dobro urejena i dišiplini-
rana vojska složni u svim načelnim pitanjima. Ova
stranka ima dobar broj zastupnika na zagrebač-
kom i zadržskom saboru, njome pripadaju svi na-
rodni zastupnici istarskog sabora i većina hrvat-
skih zastupnika na carevinskom vijeću. Ova je
stranka dakle jedina universalna hrvatska stranka
i njoj valja da se poklone sve druge, što hoće da
imaju isti program kao i ona, ako neće da posta-
nu prostim fakcijama, koje su samo tu da mute i
ometaju.

Jer mi nećemo nikad ništa učiniti, ako sve
naše sile ne saberemo u jednu veliku, dobro or-
ganizovanu i narodnu stranku, koja će biti sposo-
bna, da se suprostavi neprijatelju, da se dostojno
bori za jedinstvo i slobodu domovine. Domovina
je narod, a stranka je kao narodna *vojska*. Svi zna-
kovi govore da je ta uloga dosugjena jedino pra-
vašima, na kojim megjutim leži i velika dužnost:
da dostojno odgovore nadama Hrvata. A ljudima
neodvisne i ostalih stranaka — nemoj da se mi
ljuto varamo — ne ostaje drugo, nego da biraju iz-
među dične i požrtvovne kapitulacije i osude svo-
ga naroda.

S.

Reforme kod franjevaca.

Iz Bosne. *)

„Amor patriae scribere jussit.“

Zaposjednućem Bosne-Hercegovine po Austro-
Ungariji, nastupiše u ovom pokrajinom novi odno-
šaji kako na političnom tako i crkvenom polju.
Preustrojtstvom gragjanske uprave, nastala nužda,
da se uredi i vjerske stvari triju glavnih vjero-
ispovjesti. Ne dugo iza zaposjednuća zavela se za
katoličke hijerarhije, za muhamedovce Reis-ulemat,
a za grčkoiztočnjake preuztrojila metropolija u Sa-
rajevu.

Kako je poznato prije okupacije, još od feta
Bosne-Hercegovine, franjevci su kao misionari bili
jedino katoličko svećenstvo, koji su kršćansko-
katoličkoj raji u onovremenim teškim okolnostima
činili dušobrižničku službu, i bili su isključivo do-
maći sinovi, jer se strancim nije račilo, pa ni naj-
gorljivijim misionarim, dijeliti s ovim narodom gor-
ki njegov udes. Franjevci su s toga usljed brzog za-
vedenja hijerarhije — redovite crkvene uprave —
bili presenećeni, tim više pošto se je mali ili ni-
kakav, ako ćemo pravo obzir spram njih u tomu
uzav. Svak se je pitao, zašto da se njima — do-
maćem svećenstvu nije povjerilo i novo preuztroj-
stvo crkvene uprave, kao što se je to dogodilo sa
inim vjeroispovjestima? Istina bog, franjevci su i
mali barem za prvi početak okrom inih prednosti
— jer su domaći sinovi i ponajbolje poznaju od-

*) Od odličnog Franjevca. Ur.

nošaje u zemlji — i svećeničko usposobljenje za
hijerarhične časti; oni bo su izučavali bogoslovne
nauke u stranim učilištima i mnogi se odlikovali,
ali na žalost manjkalo im je jedno bez šta nika-
kovo društvo, nikakova uprava nije moguća, *falilo*
im je jedinstva i sloge. Da, to je ona zla kob, ko-
ja kako eto progoni kroz vjekove naš hrvatski
narod na političnom polju i neda nam da ravno
stanemo, da se konsolidujemo: tako nas eto i po-
jedine skupine pa i u crkvenim redovima pritišće.
Gorka je ovo istina, ali činjenica koju ne koristi
zatajivati, pače po momu dubokom uvjerenju jed-
ini je uspješni joj protilijek, da se uvijek javno
žigoše.

Franjevci bosanski prije Austrijske okupaci-
je bijahu samo na oko jedna provincija, u istinu
pako dijelili su se pojedinim distriktima, (kustodi-
jam zvanim), samostanima, koji su bili u upravi
posve nezavisni jedan od drugog; pače zavidni je-
dni drugim u napretku, te kad bi se radilo o op-
ćoj stvari usljed prečernog tog lokalnog patrioti-
zma svak je imao pred očima jedino interes svo-
ga kraja. Mukom mimoilazim sva ona trvenja, ko-
ja su iz toga proizlazila, te povod davala Rimskoj
kuriji, da miri „braću.“ Kamo pusta sreća da ni-
jesam ni sad take hude dužnosti, te da ne tičem
u one gorke i žalostne uspomene, ali sam prisli-
ljen ljubavlju roda i reda da natuknem izvor zlu,
koje žalibože još i dandanas progoni „Bosnu-sre-
brnu.“ Kadgod se radilo o kojoj višoj časti u pro-
vinciji bosanskoj, na dnevnom su redu bile intri-
ge, makinacije, denuncijacije itd. Braća zavidna
jedan drugom prepirali su i osvagjali pa često bio
izlazak, da im je nametnut treći i strani i obisti-
nila se ona: „Duobus litigantibus tertius gaudet.“
Niti gospostvo Turske, niti strani neprijateljski up-
liv ne dozvaše ih pameti, ne otvoriše im oči da
uvide istinitost one evangjelske „omne regnum in
se divisum, desolabitur.“ Take ih zateče i austrij-
ska okupacija i uspostavljanje hijerarhije. Rim i
Beč dobro upućen koli izvještajim stranih izasla-
nika, toli — i možda još više — samih domaćih
franjevaca o žalostnom megjusobnom njihovu od-
nošaju, jednostavno ih ignorira u sudbonosnom tre-
nutku, te novi nadbiskup, noseći u džepu naputke
bezobzirno zasjede novu metropolitsku stolicu u
Sarajevu. Pak da ih barem taj najnoviji udarac
osvijesti? Jok! Usprkos svemu tomu ne mogu da
dogju do svijesti, da im je u potpunom jedinstvu
i bratskoj slozi jedini spas i pošten opstanak. Zna-
lo bi se i iz najnovije dobi mnogo štošta pričati
o žalosnoj ulogi bosanskih franjevaca, koji prem
ogorčeni novijim preustrojtstvom crkvenih odnoša-
ja, ipak gledaju da steku privrženost stanovitih
ličnosti, a da bi to bilo barem za opće dobro! Ne,
nego opet da se okoriste pojedini krajevi a zavi-
dnim se okom još uvijek megjusobno prate. Ovo
moradoh istaknuti da bude jasniji povod i uzroci
najnovijem pokretu kod bosanskih franjevaca.

Kako je već neko nedavno u zagrebačkom
„Obzoru“ iznio na javnost, kod bosanskih franje-
vaca snuje se nekakova reformacija. Franjevci su
bosanski, kao misionari dosad uživali mnoge po-
vlastice, podijeljene im od Sv. Stolice radi izvan-
rednih opstojnosti i mučne dušobrižničke službe
u ovim krajevima. Tako mogli su se po narodnu
odijevati, a i dan danas svojim „brcima“ bez bra-
de svraćaju pozornost i kurioznost stranaca. Oni
imaju posjede zemalja i šuma itd. Usljed nastalih
novih odnošaja i zavedene redovite crkvene upra-
ve, te olakšanog saobraćaja, mnoge prijašnje po-
vlastice po sebi dakako padaju, ali pošto faktično
još opstojne i dugo će opstojati zasebni odnošaji
vjerski u ovim krajevima, ne može se reći da nije-
smo još ni partibus infidelium; a navlastito neu-
mjestan je smjer da se franjevci bosanski dotje-
raju po talijanskom kalupu. Radi toga eto već
dvaput od okupacije da izlazi u Bosnu-srebrnu
glavom Redo-general iz Rima, dočim ih prija kroz
vrijeme krutih višestoljetnih franjevačkih patnja
nikad ne vigješe ovi krajevi.

Novi odnošaji, novi i zahtjevi. Ko ne napre-
duje taj nazaduje, te se mora priznati da treba i
bosanskim franjevcima preustrojtstva, tim više, što
kako istaknusmo, vladaju kod njih još uvijek žal-
osni odnošaji koji ako produlje, franjevci će na-
pušćajući svoju dičnu zadaću ostati bez svake va-
žnosti. Ali na žalost, kako se smnjuje reformiranje

sada, ne spasi franjevce. Stvari nuzgredne hoće da
se uvedu svom strogošću, a glavne temeljne iz-
vida pušćaju. Nedavno je dopisnik „Obzora“ na-
tuknuo kako se smjera, da se zabrane župnicim
sluškinje-babe držati; nova forma habita poku-
ku talijanskom uvede; krunice svakomu privjese o
pojas itd. kao da su te stvari najpreče. Ko se lju-
di Božji sablazni u tomu dosud? Naš dobri na-
rod za cijelo ne; pače mogao bi odsele, ka nas
drugčije vidi, nego što smo mu se dosad prikazi-
vali sumnjati o prijašnjemu našem postenju. I
još koješta moglo bi slijediti, što sigurno ne bi bi-
lo na umnoženje nego protivno na umanjanje do-
maćih franjevaca. Hoće li se reformacije nek se
počne s temelja, nek se iskorijene uzroci i pov-
di nesloge, razcjepkanosti i zavisti, koja nam do-
sad nije dala naprijed i dovela nas do današnjeg
komešanja, i odtalen počne; a ostala suzgedna
preinačenja, sama bi sobom se izvela. Hoće li se
reformacije, nek se braća ujedine u svemu u jed-
nu cjelinu i posvemašnu zajednicu. Nek bude per-
fecta communitas personalis u provinciji; nek pre-
stane dijeljenje po distriktima i ono proketo „me-
um“ i „tuum“ naše vaše, fojničani, sutješani
itd.; nek se preustroji odgoj podmlatka, glede
kog neka se centraliziraju študija, kao svagdje.
Nek se ne koriste kao dosad pojedini samostani
na račun kukavnog obskrbljenja mladeži; nek se
bez obzira na zastupanje pojedinih distrikta na
što se sada glavno pazi postavljaju za učitelje spo-
sodne sile ex corpore provinciae. Tako isto nek
se bira starješinstvo u redodržavi. Rijječ u jednu
kad se hoće reformacije, nek budu omnia commu-
nia inter fratres in provincia, communitas perfec-
ta, perfectissima; omnia aequalia quo ad cibum ve-
stitum ubique et semper, inače biti će kao i do-
sad uvijek vječiti nemir, disonancija i povod do-
lasku stranih vizitatora, kojih posjeti puno košta-
ju, a braća kukavno kao i dosad životariti u svo-
joj mukotrpnjoj misiji. Ako se sami ne osvijetite
ne uredite, zar da nekog tugjeg za to srce zaboli?
Nikad. — Dixi.

Domoljub.

„Vatan“ i „Bošnjak.“

U Sarajevu, 15. Jula. *)

Hajde, šućur Allahu, danas se možemo ba-
citi na drugo polje, nego li obično: dok se evo
kod nas sve sleglo na liidžu, da gleda utrk u ko-
nja — to je najnovija politika — mi ćemo da se
pozabavimo dvijema literarnim radnjama, koje su
kod nas nove. O njima samima, o njihovoj sadr-
žini niti bismo se, niti ćemo se na ovom mjestu
osvrnuti, jer su i inako druge novine, pa i strane,
o tom dovoljno pisale, već ćemo da govorimo
o tom, kako su se amo primile.

Počet ćemo kronološki redom, kako je
koja knjiga izišla. Na redu je prvi „Mearif“, ka-
lendar muhamedanski za godinu 1312. po hidžre-
tu. Kako novine pišaše, a kako se ovamo naš
svijet pojagmi za tim kalendarom, što su ga ure-
dili Osam-Aziz, bit će svakako, da je baš dobar
i da je s ljubavlju uređen za Muhamedance u
Bosni i Hercegovini, koji ga odmah objeručke pri-
miše i oblubiše. Osim slika i zabavnoga kalen-
darskoga dijela u tome kalendaru, osobito je va-
žan njegov poučni dio, i to članak „Umdetul Is-
lam“, pak onda i članak, kojim se svijetu popu-
larno dokazuje, od kakve je nužde nauka i knjiga.
Uztraje li ovaj kalendar i odsle ovakov biti, on
će zaista mnogo koristiti nama Muhamedancima.

Nu odmah da vas upitamo: a znadeti li vi,
koji list nije objavio taj kalendar? Da sami ne
idjete pogagjati — a ne bi bilo teško pogagjati
— nije ga objavio jedini „Bošnjak“, list za nas
Muhamedance, kako se on kô janeći nameće. Taj
list, taj „Bošnjak“ ne osvrće se ni najmanje na
jednu knjigu, koja može s vremenom ili koristiti
ili štetovati nama Muhamedancima: ako budne ono
prvo, morao ju je pohvaliti i preporučiti, a ako
ovo drugo, onda odmah i odlučno pokuditi i od-
vraćati svijet od nje. Nu „Bošnjak“ nije ni jedno,
ni drugo učinio, a koji su ga razlozi na to navu-
kli, nećemo da ispituje. Samo znademo to, da
su se gospoda oko „Bošnjaka“, čim su čula, da

*) Piše jedan Muhamedanac. Ur.

izlazi „Mearif“, okupila te turila u svijet neki kalendarčić „Barjaktar“. Ne bi trebalo ovdje razjasnjivati tu njihovu hitnju — jer i onako bi bila pogrdna za „Mearif“ ići ga uspoređivati s „Bajraktarom“, već bi dovoljno bilo istaknuti samo to, da je jedva jedvice nakon hvalospjeva „Bajraktaru“ napokon izašla mala vijest o „Mearifu“, kojom se ovaj niti hvali niti odsuguje.

Još da spomenemo, da je „Vatan“ lijepo pisao o „Mearifu“ — i time li jedna stvar bila gotova. A sad na drugu.

Bit će i mjesec dana i više prošlo, kako je izašla knjiga „Islam i kultura“, što ju je u Zagrebu izdao naš zemljak Osman Nuri Hadžić. To je knjiga, kojom Hadžić od napadaja brani Islam onako lijepo, pametno i savjesno, kako se nije ni moglo očekivati. Mislimo, da nema Muhamedanca, koji je tu znanstvenu knjigu pročitao; a da nije ostao najzadovoljniji, kad vidi, kako se lijepo tu brani Islam tako, da će ta knjiga svakomu klevetniku na Islam za uvijek zatvoriti usta. Koliko čusmo i vidismo, o toj knjizi pišu sve gotovo hrvatske novine, ocijeniv ju najlaskavije, ocijeniv ju slovenske pa češke i njemačke novine, koliko nam kažu, a sve pako nemaju dovoljno riječi da knjigu pohvale, radosni, što su im tom knjigom razpršane sve i zadnje presude o Islamu. Svako je to knjiga od važnosti a na ponos nama Muhamedovcima, te će k tomu mnoga stara i kriva mnijenja o Islamu sama ispraviti.

Kako rekosmo, prošao je mjesec dana i više, kako je ta važna knjiga izašla, koju su tolike novine ocijenile za najbolju, a znate li, koje ju novine ni spomenule nijesu?

Samo ju dvije novine niti riječju ne spomenuše, dvije novine, koje se nameću, da štite interese nas Muhamedanaca; ne spomenuše ju a još manje ocijenile — „Vatan“ i „Bošnjak“!

Dok „Vatan“ puni svoje stupce člancima o anarhizmu i nekima vlastitim slavospjevima tobože iz Bugarske, „Bošnjak“ se živ pretrže, noseći u vodne članke na kilometre o utrki konjskoj na Ilidži, a i o Kapetanovićevu „dopunju“ Avdije. Zar se anarhizmom i konjskom utrkom na Ilidži brane interesi nas Muhamedanaca, zar se takovim i sličnim stvarima pomaže narodu te brani Islam od napadaja? Ta dva „muhamedanska“ lista ne spominju jedne knjige, koje se tiče Islama!!!

Hajde da mirno raspravimo tu stvar. Novinarska je dužnost objaviti knjigu, koju dotična novina dobije na prikaz. Sva je prilika da su i „Vatan“ i „Bošnjak“ dobili po jedan komad knjige „Islam i kultura“. Nu oni to ne učine. A oni — kao tobože organi nas Muhamedovaca — morali su to učiniti tim prije, što ta knjiga govori o Islamu. Morali su i opeć to učiniti za dva razloga: ako je dobra za Islam i prava, preporučiti je narodu, a ako je kriva i zla te proti Islamu, osuditi je, da ju narod ne kupuje i ne čita.

Mi se dobro sjećamo, kako je „Bošnjak“ prešutio stolačku mađu i travanjki dogagjaj, ali da će toliko pasti, koliko sada, to nijesmo nikada vjerovali.

Za sada ovo neka je dosta, a Muhamedanci ma prikrićujemo: U pamet i oprez, pa gledajte ljudi, ko je prijatelj vaš i Islama!

Naši Dopisi.

Iz grada, 27. Jula.

Juče mi je uredništvo „Crvene Hrvatske“ ukazalo ispravak, što ga je dobilo ob onom poslu, o komu sam se zadnji put bavio i koji glasi:

„Nije istina, što piše dopisnik *Rešeto* u svom dopisu iz grada od 19. tek. uvrštenom u Br. 29 „Crvene Hrvatske“, da sam ja, momak Lončarev, pozdravio sa: „dobar veče naši Hrvati“, dva stražmeštra, biva g. Andra Horvata od 16. pukovnije u Trebinju i jednog stražmeštra mjesne posade i g. Medunića ključara tamnica sudbenijeh, kad su na 7 o. m. ušli u dućan mog gospodara Gjura Lončara. Po tome nije istina da mi je stražmeštar Horvat od prilike odgovorio: „Sjegurao da smo Hrvati i t. d.“

U Dubrovniku 25. Jula 1894.

Gjuro Drašković
momak u dućanu Lončara.

Vigji ti vraga! Da što ću ja sad? Ništa drugo nego do očevitijih svjedoka, baš do g. Medunića ključara tamnica, koji mi daje svoju poštenu riječ i ovlašćuje me da u njegovo ime izjavim, da je istina da kad su on i ona dva stražmeštra stupili u dućan Lončarev bijahu pozdravljeni sa: „Dobar veče naši Hrvati.“ Po duši uvjerava Medunić, da se ne bi mogao zakleti, da ih je tako baš momak pozdravio, al drži da nije niko drugi nego on. Na to da je odgovori Horvat, kako sam već pisao u prošlom broju, a onaj crevljar nepozvani skočio je i počeo vrijetati.

Ovoliko imam da javim Sl. Uredništvu odnosno ispravka, koji mi je priopćilo. Nadodajem još, da je po mom mnijenju stražmeštar Horvat bio dužan reagirati, jer cijenim da jedan podčasnik ne smije dopustiti, da ga se vrijetja i provocira.

Rešeto.

Pogled po svijetu.

— U dalekom Istoku prijeto žestoki rat. Zavadile su se dvije od najstarijih država na svijetu, Kina i Japan radi tutorstva nad kraljevinom Korejom. Kina i Japan vindiciraju za se ovo tutorstvo, koje je doista nužno, jer tamo radi domaćih sekta vladaju veliki nemiri. Na strani Kine je Rusija, a za Japan je Engleska. Rat nije još formalno najavljen, al već je bilo kreševa izmed kineske i japanske vojske. Europa sa znatiželjnošću prati ovaj boj, koji ako ispane pobjedom Kine, biće pobjeda Rusije i ovoj će osigurati istočnu obalu Sibirije i najvažniju luku Wladivostok.

— U Africi izvojevali su talijani novu pobjedu. Zauzeli su grad Kassalu, glavno sjelo ratobornih Derviša. Ali Kassala spada u zonu egipatske influence, dakle otmanskog carstva. Radi toga dok mnogi prećerani talijani slave slavije, ozbiljni se ljudi pitaju, da li pobjeda Kassale ne nosi za sobom ozbiljnih komplikacija.

— U Franceskoj komori raspravlja se i nadalje zakon proti anarhistima. Socijaliti i radikalci nagnuli su oponirati svim mogućim sredstvima, ali biće im zaludu sab obstrucijonizam, jer zemlja hoće energičnih mjera.

— U Lavovu je zemaljska izložba. Posjetili su je Nijemci zastupnici koalicije, koje su Poljaci lijepo pričekali. Ali taj doček ne može se usporediti sa dočekom kojim su pozdravili češke spisatelje koji su došli, da prisustvuju publicističnom poljskom sastanku. Na taj sastanak došlo je Poljaka iz Pruske, koji su se hvalili da je tamo uza sve napore Nijemaca narodna svijest veoma raširena. U Pruskoj nema Poljaka koji ne bi znao čitati i pisati. Dapače ovi pruski Poljaci prekorili su austrijske, da se malo zauzmu za svoju braću u austr. Šleskoj. To je ubolo austrijske Poljake i danas se svi bave šleskim poljačkim pitanjem. Budućeg zasijedanja car. vijeća poljski klub učiniće štogod za šleske Poljake.

Domaće viesti.

Hrvatski sabor. — Ovih dana uz užasnu vrućinu hrvatski sabor zaključio važnih stvari. Votirao je 100.000 za zaučesće kod izložbe kojom će Magjari proslaviti hiljadugodišnjicu svoga naseljenja. Zatim je zaključio da se hrvatska gimnazija sa Rijeke prenese na Šušak itd.

Zastupnici opozicije navlastito gg. Dr. Frank, Dr. Amruš, Dr. Ružić, Kumičić, Dr. Banjavčić, Barčić i ostali u sjajnim govorima pobijali su nijemu većinu koja je jedino glasovala. Istaknut nam je dva govora u proračunskoj osnovi, koja se mogu potpuna naći u zagrebačkim dnevnicima: Frankov i Amrušev.

Hedervari odlazi? — Ovih dana neprestano se pronosi glas, da se ban Hedervari zavadio sa Wekerlom i da otstupa. Makar da „Narodne Novine“ to poriču, ona upornost, kojom to ističu magjarski listovi, daje nam sumnjati, da ima nešto po srijedi.

Hedervari je htio srušiti Wekerla i sam se uspeti na stolicu magjarskoga ministra predsjednika. To Wekerle zna te je sa grofom Khuenom po-

stao veoma hladan. Ovo je sve priznata istina. Ona da bi lako bilo da izmegju njih pukne svaki doticaj.

Novine magjarske već su govorile o novomu banu u osobi Slavonca grofa Theodora Pejačevića. Čini se da je ta vijest prerana.

Zadarski izgredi. — Kardinal Rampolla brzojavio je nadbiskupu svoje sažaljenje. „Fremdenblatt“ oštro piše protiv izgrednika, dočim bečki „Vaterland“ najoštrije osuguje ponašanje vlade, koja je pustila, da se demonstracije cijelu uru protežu po Zadru.

Spljetsko „Jedinstvo“ donasa naše predloge. Milo nam je. Ali to nije dosta, trebalo bi da se započne akcija i to energična akcija. Niko prije od Spljeta nije pozvan da joj se stavi na čelo. Neka pokuša. Biće mu u pomoći sve hrvatske damatinske općine. Osvem toga neka naši zastupnici nešto odluče. Do njih je najviše. Na rad za čast i obraz hrvatski!

Rumunji su patrijote. — Bez mučeništva nema slobode. Kad su Rumunji pisali članke, Magjari su im se smijali. Ali danas najbolji sinovi rumunjski radi energične obrane svojih narodnih prava leže u tamnicama. To je učinilo da su Rumunji ustali za narodnost takom žilavošću, da su se i sami zaslijepljeni Magjari zabrinuli. Ministar unutarnjih posala Hieronimy bio je ovih dana u Erdelju, da „prouči pitanje“, jer kad je već dogorjelo, vladini su krugovi počeli uvigijati, da valja „nešto učiniti.“ Ali Rumunji nijesu se dali na lijepak slatkim riječima magjarskog ministra. Njihova rana odveć krvavi. Oni ne pristaju na njegove ponude, da će se i u Erdelju uvesti izborni red kao u Ugarskoj, jer znadu kako je tamo. Magjari im prijete da će ih suzbijati svim silama, jer da su protiv jedinstva i ustava Ugarske. Neka neka, čekajte malo!

Folnegović u Bosni. — Kod zadnje utrke u Ilidži bio je tamo i naš zastupnik gosp. Folnegović, koji je pošao u Bosnu, da se na licu mjesta informira o bosanskih prilikama. Tom prigodom posjetio je ministra Kallay, te je ostao kod njega jedan sat i po. Iza toga posjetio je gosp. Folnegovića dopisnik „N. Fr. Presse“, te se je s njime razgovarao. Kako „N. Fr. Presse“ piše, gosp. Folnegović pohvalno se je izrazio o vladi bosanskoj, da radi velikom energijom oko napretka zemlje, ako bi joj se, što se tiče narodnog pitanja moglo i predbacivati. On priznaje da se je ona umjela uzdržati nad strankama i nad vjerama i t. d. Izjave g. Folnegovića veoma su se ugodno dojmile vladajućih krugova u Bosni.

Okružni sud u Šibeniku. — Vlada se napokon odlučila da podigne okružni sud u Šibeniku. Općina je bila ponudila za gradnju kuće 20.000 fior., ali vlada pita 30.000 fior. Općina će na to pristati.

Zgodna misao. — Čitamo u drugom broju lijepo „Mlade Hrvatske“: „Mlada Hrv.“ mora osobitu ljubav gojiti prama umjetnostima, koje se u nas uopće zapostavljaju. U nas je sve erudicija, dok nadal nuče i umjetnost zauzimlju posljednje mjesto. Zašto pokojni Šenoa nije mogao biti član akademije? Zašto nebi mogli biti članovi akademije Kuhač ili Zajc?“

Pišu nam iz Kotora. — Molimo Vas veleuč. gosp. uredniče, da biste uvrstili ovaj dopis u cijenj. Vašem listu. „Dubrovnik“ u 29. br. ima dopis iz Boke, u kojemu uz mnoge laži, klevete i himbene tobož opomene, na najnedostojniji način napada se na općelj. i općestov. naše Franjevece. Nećemo braniti veleč. O. Franjevece od „Dubrov.“ napadaja, jer bi ih tim uvrijedili već ćemo ovim u kratko natuknuti nešto dopisniku i ispraviti ga, premda znamo, da ni on sam ne vjeruje onome šta je napisao, ali eto radi štov. čitaoca. Nije istina, da je naša lozinka, da je „katolik svaki Hrvat...“ jer na žalost izmegju katolika ima i autonomaša i „Srba“, dočim kod Vas hrišćana biva, da je svaki hrišćanin „Srbin.“ Ako nije ovo ovako spomenite jednog hrišćanina, koji živi u Boki, a nije Srbin. — Srpski bezobrazluk zrcali se osobito u stavci, gdje zamjera nama starosjediocima, što izvješamo „pred“ (nota bene!) crkvama hrvatske zastave. Poštenj

dopisnik poštenijeg „Dubrov.“ ima obraza nama ovo zamjerati, dočim njegovi istomišljenici ne samo „pred“ crkvom, već i „u“ crkvi izvješaju „srpske“ trobojnice na sablazni svjeh. Ne ćemo iz daljega, neka ovo posvjedoči ovogodišnja svečanost Petrovdana u Risnu, gdje „u“ crkvi na raznim mjestima visahu srpske trobojnice, pa čak i na samom Križu Hrista Gospoda. Dok ovo oni rade, usugljuju se namisti prigovarati, ako „pred“ urkvom izvjesimo hrvatske zastave. Pa napokon, ne znamo čemu im udaraju u oči kad viju pred našim crkvama, dočim ista zastava sa istim bojama vije kao zastava „srpske Garde“ i kao zastava općine Kotorske, koju kao takovu odabraše i izvjesiše dopisnici istovjerci.

Pišu nam s Orebića: — Dne 17 ov. mj. dični naš prijatelj i čelik Hrvat liječnik Dr. Baldo Bibica ostavi ovu varoš, da otigje u svoje rodno mjesto u Kunu. Ako je istina da se vrijednost onoga, što se posjeduje, poznaje tek kad se izgubi, sjegurno je svaki od nas morao sve to više osvjedočiti se o vrlinama veleučenog doktora iza njegova odlaska iz Orebića. Bogat umom i srcem, čelik Hrvat, duboko naobražen osobito u svojoj liječnikoj struci; uresen svima svojstvima valjana liječnika, znao je steći u malo mjeseci svojstvu ljubav i štovanje; a svojim prirođenim svojstvima blagosti i ljubeznivosti znao je pritegnuti koliko u mjestu Orebiću, toliko više u ostalim odlomcima simpatiju i svačiju odanost. Zbogom, poštenjače i prijatelju, budi stalan, da ćeš do vjeka živiti među tvojim prijateljima i narodom općine Orebičke, čiju ćeš uspomenu i ti stalni smo uvijek u srcu nositi. — U novoj pako tvojoj postojbini lebdili ti pred očima sveti hrvatski ideali, koji su i do sada opajali tvoje srce, nadahnjivali tvoj rad.

Prijatelj.

Zagrebački paromlin. — Naši trgovci i pekari naučeni su pokrivati svoju potrebu u brašnu i t. zv. farinelli ili semolati kod raznih trščanskih, magjarskih i inih mlinova, ali se samo nekolicina sjeća jednog mlina, koji u Hrvatskoj, u našem bijelom Zagrebu postoji, te kojeg proizvodi mjesu samo u Hrvatskoj, nego dapače i u inozemstvu u velike cijene. — Proizvode toga mlina nabavlja već skoro iz svakog većeg mjesta Dalmacije po nekoliko trgovaca i pekara, te se svi bez iznimke — a osobito pekari — puno hvale u pogledu vršnoće brašna. — Stoga bi našim trgovcima toplo preporučili, da svoju potrebu što više moguće pokrivaaju kod tog našeg domaćeg mlina, tim više što je isti u stanju pružati u pogledu dobrote brašna i cijene, iste pogodnosti kao i najbolji tugi mlinovi, tako da se baš nije potrebno obraćati na kojejakove mlinove izvan domovine, kad se lasno može potreba kod kuće nabaviti. Zagrebački kralj. povlašćeni paro i umjetni mlin, predao je zastupstvo za Hrvatsku, Istru i Dalmaciju gg. Braći Frelich na Rijeci, kod kojih se nalazi takogjer i skladište.

Imademo opet nov dokaz kako se brašno zagrebačkog paro i umjetnog mlina izvan naše domovine u velike cijeni. Na internacionalnoj izložbi, koja se sada u Beču obdržava, odlikovan je pomenuti paromlin sa zlatnom kolajnom.

Gradska Kronika.

Lične vijesti. — Jučer je prispio pokrajinski školski nadzornik gosp. vitez Perić i odmah je pošao u c. k. učiteljsku školu, gdje su pod njegovim presjedništvom započeli ispiti zrelosti.

Mp. kanonik Don. Stijepo Hrdalo otputovao je u Jeruzolim. Na njegovo mjesto kao paroh varoša ostao je je Don. Mato Vlahušić.

Vrućina. — Ovih dana baš je užegla užasna vrućina. Toplomjer na podne bilježi 33, 34 dapače do 35° Celsiusa. Razlika izmed dana i noći nije baš znatna.

Bilo je i nesreća radi žestoke žege. U četvrtak jedna Župka, Mare Šmiko, uputila se oko 10 ura u jutro kući na Brgat. Kad je došla tamo samo što je sjela i napila se malo vode umrla je od udarca.

Krizma. — U nedjelju naš je biskup dije-lio sv. Krizmu u stolnoj crkvi. Bilo ih je 150, te su primili sv. otajstvo, osim onih, što su krizmani drugi dan.

Morski kućak. — Vidi se u blizinama grada morskog kućak. Vidjeli su ga na dva, tri mjesta s toga moguće da ih je više a ne jedan. Na oprez plivači!

C. k. ratna mornarica. — C. k. ratna mornarica, koja se sastojala od dvije divizije pod zapovjedništvom podadmirala nadvojvode Stjepana i podadmirala Hinke, boravila je u gruškoj luci u petak, subotu i nedjelju. U ponedjeljnik u jutro zadimila je put Boke. Te dane nalazio se u Gružu i Nj. Pr. bar. Sterneck.

Svečanost u Cavtatu. — U Nedjelju dne 5 Augusta t. g. u proslavu Bl. Gospe od Snijega. Sudjelovati će preko cijele svečanosti C. i K. Vojnička glazba iz Ercegnovoga. Na 5 sati pos. p. igrati će se **Javna tombola**. Na večer rasvjeta cijele varoši i bacanje umjetnih oganja.

Današnjim brojem potinjemo odbijati list mnogijem predbrojnicima, koji se oglašuje našim opetovanim pozivima. Predbrojiti se na jedan list, a ne plaćati ga, to nije pošteno! Nama je pak žao što ćemo morati da posegnemo za drugim srestvima, da do- gijemo do svoga.

Ona p. n. gospoda, koja su nešto zaostala s preplatom, neka se požure, ako neće da se i njima isto dogodi,

Uprava „Crvene Hrvatske.“

Diskoras na Poljani.

Ivo. — E, Lobre? Dobro jutro! Koliko ti je ovi pipun?

Lobre. — O! ti si!.... Deset.... kako tebi osam. Sladak ti je kako cugar. Dobra zemlja a dobra kvalitati!

Ivo. — Evo, ti meni dva solda. Da što mi ga dobro uživaš?

Lobre. — A evo ti me o! U mene moju odnijeli gjavoli nekud, pak osto ja da pričuvam košić.... Vrućine!

Ivo. — Da izgoriš. Ja ne znam što je ovo. Ovega čuda nijesmo imali odavna. Da hoće doć malo dažda, da malo zahladi!

Lobre. — Nemoj za boga!

Ivo. — Zašto?

Lobre. — Ne. Ne bi bilo dobro za polja. Sad o llistaci- ma i ne može učiniti dobra kiša, veto ako bi štranu- lo. A to bi ti bilo za roda kô da si ga upalio. Sve bi se spržilo.

Ivo. — Vidiš, hajde ti sad svijetu ugod! Jedan bi htio dažda drugi ne. Ma.... kad je za kampažu neka ne daždi. Ona je najstarija, ona nas hrani. A reci mi ima li kako roda?

Lobre (na ženu). — Kud su te vragovi nosili do ovega doba? Ima ura da sam ovdje! Evo ti, ja idem sovi- jem čovjekom. (Ivu). A što ćeš da ti rečem?.... Tako! U srednje!.... Valja vigjet hoće li sve i doć do ruka. Jadan težak visi o sreći. Jedan hrgjav dan odnese mu svu entratu. A kako u gradu?

Ivo. — Ph! Žive se.... Onomadne smo dobili u eleci- jonima od kamare.

Lobre. — Znam, čuo sam. I pravo je bilo. Ovdje se vi- gjelo ko je narod.

Ivo. — Kako ne! Imali smo pet puta više vota.... A što je u Župi?

Lobre. — U Župi dobro. Nikud bolje! Ti ne možeš vje- rovat što se narod užego. Ja ne znam, ma držim da je za nas dosta bolje, da su učinili sve one galijo- tine. Da ti je sad doć pak vigjet....

Ivo. — Eto me ako Bog da na Veliku Gospu u Postranje.

Lobre. — Dogji. Nema ti nego sve živi Hrvat. Ono ma- lo izgometi što se je prodalo išćerali smo iz braće,

iz kola iz svakoga našega skupa. Črna i obrada. Ne- ćemo mi šnjima posala. Opet ti velju: za nas bolje!

Ivo. — On se opštenio!

Lobre. — Jest duše mi. Onake duple face nema u sve- sedam kraljeva. Eno smo vigjeli kako se bezobrazno i bezočno s nama podnio. Ama neka, prisjestiće m!

Ivo. — Ne, Lobre! Najbolje je da se on sam mrti.

Lobre. — I ta ima mjesta. Ma reci mi zašto je toliko zaintačio da ostane?

Ivo. Dva su razloga. Jedan ti je da ni Srbi ni Talijanci nemaju boljega od njega, jer je on od svih posib- lijev kolura, a drugi, što se govori da je to njemu potreba.

Lobre. — Kako?

Ivo. — Eto tako. Ja ti ne umijem spjegat. Biće kakvih- konseguenaca.... Hoćeš se doć napit?

Lobre. — Neću sad sam pio.

Ivo. — Hodi!

Lobre. — Neću fala ti. Drugi put!

Ivo. — Hodi, ne budi dijete. Sad ljeti zdravo je ocijedit jednu prave. Čuva od nemoći.

Lobre. — Kad baš hoćeš, hajdemo.

Zahvala. — Potpisani fabricijeri baš od srca zahvaljujemo g. *Domeniku Zamoli*, što nam je za našu crkvu naslikao lijepu sliku Gospe od Karmena, Sv. Ilije i sv. Petra, s kojom smo slikom mi potpuno zadovoljni.

U Uskoplju u Konavlima 1894.

Marko Miljanić, Mato Rajčević, Gjuro Miljanić, Cvijeto Kostopeč.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se naj- bolje vrstu i uz jeftinu cijenn kod

W e i s s a

Ima na prodaju fotografija Lubrovnika.

Ovih dana prispjele su nove Štrcaljke za polijevanje loze

„Vermorel“ i „Non plus ultra“ i drugih vrsti, te se nalaze na prodaji kod

NIKA PAPE u DUBROVNIKU

Ko će uzeti neka se na vrijeme pobrine.

Oštećene se popravljaju kod istoga.

16—20

Tvornica Margarinskog Masla

i Parna Rafinerija Svinjske masti

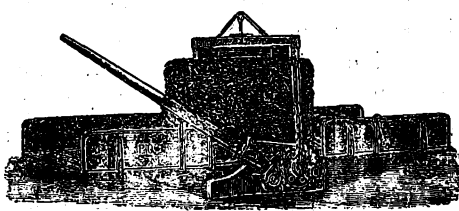
JULIJA GRANICHSTÄDTENA

Wien, XVI., Ottakring Schottengasse 49, preporuča svoje izvrsne više puta nagrađene pro- izvode kao:

Margarinsko maslo, Margarinsko vrhnje, Mar- garinsku mast, Umjetnu mast, rafiniranu svinjsku mast.

5—6

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO, VINO I VOĆE.

MLATILA, ŽRVNJALA, MLINO- VE za čišćenje žita, **RALA, TIS- KI** za grožđe i voće, Patentirane **ŠTRCALJKE** za peronosporu i sa- modjelujuće sprave za **PERO- SPORU** sa **ZRAČNOM SISALJKOM** **STROJEVE** za **REZANJE** i **PIV- NIČARKE** **SPRAVE**

kao u opće sve strojeve za poljodjelstvo, vino i izragjivanje vina iz voća sve po najnovijem i najboljem sustavu prodaje

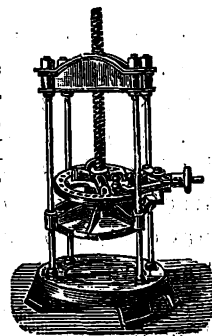
IG. HELLER, BEČ, ²/₂ Praterstrasse Nr. 49.

Bogato ilustrirani cijenici na hrvatskom i talijanskom jeziku na zahtjev badava i franko.

NAJPOVOLJNIJE POGODBE.

najteftinije cijene, jamčevina, vrijeme za prokušanje!!

Preprodavaocima veliki popust.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za Dubrovnik: na cijelu godinu fior. 4, na polu godine fior. 2; Za Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu: na cijelu godinu fior. 4: 50, na polu godine fior. 2: 25; za inozemstvo fior. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Iz hrvatskog sabora.

Zatvorilo se je ovogodišnje zasjedanje sabora hrvatskog, koji se bio otvorio da po najvećoj vrucini riješi njeke velevažne poslove. Nećemo se upuštati u pretresanje svega onoga što je vlada saboru predložila i što se je primilo, jer to su učinili zastupnici opozicije mnogo bolje od nas. Mi ćemo istaknuti samo njeke pasuse, koji nam u potpunom svijetlu predstavljaju jednu sliku narodne stranke u Banovini.

Ova je dotle spala, da mi danas, radi nje, hrvatski sabor i ne možemo smatrati sličnim drugim parlamentarnim institucijama ma kojega naroda. Mi bi rekli da u svemu svijetu hrvatski sabor čini žalosnu iznimku, osobito ako se prispodobi sa saborom engleskim, franceskim, magjarskim.

Da hrvatski sabor nije emanacija mišljenja većine Hrvata to je stara stvar, no to bi se dalo donekle shvatiti, jer je i drugdje bilo legislativa, čija većina nije predstavljala narodnu većinu, pa toga je bilo i u slobodnomu Franceskoj, kad je 5 zastupnika predstavljalo mišljenje cijeloga naroda. Ali mi se usugujemo ustvrditi, da ona ogromna hrvatska saborska većina nije ni emanacijom prostog hrvatskog patriotizma. Dok u svim ustavnim državama stranke koje se među sobom kolju, čim se radi o općem narodnom interesu, sve zaborave, te se složno natječu koja će ga bolje zastupati i braniti, u hrvatskom saboru dogagja se prizora, kakvih je danas teško gdje naći. Regbi da se tamo provagja samo abdikacija.

Današnja sab. većina sliči u velike onijem historičnijem poljskijem velikašima osamnaestoga vijeka, pomoću kojih su Austrija, Rusija i Njemačka razdijelile Poljačku. Mi u povijesti ne bi našli za nju drugog primjera. Najveći atentati na naša narodna prava nju nalaze i ostavljaju hladnu, dapače njezini članovi i njezina glasila gadnim cinizmom podsmjehuju se i rugaju onoj rodoljubnoj manjini, koja se nadčovječnom silom muči, da trzne, da probudi onu želju, da im ukaže opasnost onoga što oni, ustajući na noge, bez brige sankcioniraju.

Počujte samo!

Saborska je sjednica. Članovi većine (od kojih 90 o/o niti kad govori niti utječe u rasprave, već lijenp sjedi, glasuje ili pljeska govorima svoga čefa), članovi većine rekomo sjede, te se megjusbno razgovaraju, smiju ili s nekim strahopoćitanjem gledaju na bana. Raspravlja se najvažniji predmet koji spada pred sabor — proračun zemlje. Po njemu je Hrvatska veoma siromašna, u njemu stoji koliko Ugarska godimice za nju troši pošto se sama ne može uzdržati, kako su sadašnji 44 o/o dohoda te spadaju na autonomne poslove, veći od 45 o/o itd. Opozicioni zastupnici znaje se da odbace ovu za zemlju ponižujuću relaciju. Oni dokazuju da je laž da je Hrvatska siromašna, da su dohotci nje dovoljni za njezine potrebe; oni i po onim podacima, do kojih se mogu doćepati, dokazuju kako i koliko svake godine hrvatskog novca putuje u Peštu, kako se krajiškim zakladama regulisaju magjarske rijeke, oni odbijaju priekor da Magjarska potpomaže Hrvatsku dozivljuć joj u pamet blago krajiških šuma i odričuće se te velikućuće „pomoći“, oni dokazuju kako je željez-

nički promet vas udešen na korist Ugarske a na štetu Hrvatske a osobito Slavonije. Sve to i još veće naći ćete u krasnim govorima Franka, Amruša, Ružića i drugih. A većina? Većina se podruguje, samo gdje kad dobaci koju neslanu lakardiju izvr-gavajuć smije u zastupnika koji je mjesecā sabirao podatke da obrani čast i prava svoga naroda. I kad se opozicija izgovorila — „ispucala“ kaže većina, koja slabo ili nimalo ne utječe u te rasprave — onda ustane vječni izjavitelj Egersdorfer, koji je kako nam samo njegovo ime svjedoči, model hrvatskoga rodoljublja. Taj nasljednik pok. Miškatovića opetuje proračun, iskiti ga sa nekoliko riječi, u kojim se zreali pokorna zahvalnost naprama braći, koji su nam i onoliko ostavili — većina skače na noge! Proračun za godinu z. odobren je i prihvaćen.

Tako biva redovito, ali ovoga puta imali smo i nešto osobita: predlog za sudjelovanje magjarskoj izložbi. Magjari na ime hoće da proslave onaj dan, u kome su, hiljadu godina nazad, njihovi čopori došli u današnju svoju postojbinu, otkle su se, kako nas povjest uči, na sve strane zalijetali na razbojstvo i palež. Oni hoće da taj dan proslave jubilarom izložbom. Vlada predlaže da i Hrvatska sudjeluje k toj izložbi i mi vidimo, da oni isti ljudi, koji su malo prije kod proračuna dokazivali, kako Hrvatska prima od Magjarske potpore za svoje uzdržavanje, oni predlažu da zemlja za tu izložbu potroši 100.000 fior. — Hrvatska se dakle mora radovati dolasku Magjara i postanju držane, koja joj je zadušila njezinu samostalnost, te će ona znatnom svotom da povisi slavu naroda, skojim njezin žive u neprijateljstvu? Opozicija u divnim govorima još divnijim razlozima predlaže da se ova stavka odbaci, ali zaludu, jer čef većine, koji je prekojuće bio magjarski župan, a juče je — da su ga Magjari htjeli — htio da postane magjarskim ministrom predsjednikom, govori za predlog. Presjednik ga stavlja na glasanje, a pokorna se većina diže na noge i glasuje 100.000 fior.

Mi bi htjeli na pr. vidjet taj bugarski sabor koji bi votirao ma jednoga novčića za proslavu dolasku Turaka u Europu. Okolnosti su tamo i amo iste.

Ali ima i drugih posala na dnevnome redu. Ima pitanje riječke gimnazije. Magjari, iza kako su protuzakonito, preko većine na Markovu trgu koja se opirala nije, Rijeku sasvim oćijepili od Hrvatske, iza kako su činili da se svi hrvatski uredi s Rijeke maknu — na čelu im sudbeni stol koji je na želju Magjara i dozvolom ove hrvatske većine morao da seli gore u Ogulin, — sad hoće da iz Rijeke išćeraju i zadnji hrvatski zavod: biva hrvatsku gimnaziju, koja se nalazi u potpunom cvatu. U Hrvatskoj ima patrijota koji će i to obaviti. I našla se izlika, da u sadašnjoj zgradi gimnazija ne može više ostati i da je valja premjestiti i to uprav na Sušak. Riječki Hrvati, doznav što se snuje, stvorise kapital, nugajuć vladi da će oni, uz povoljnije uvjete nego na Sušaku, o svom trošku u Rijeci, na najzgodnijem mjestu zgraditi kuću za školu, koju bi poslije vladi unajmili. Ako je dakle bilo pitanje zgrade, evo je riješeno. Ali pitanje zgrade bila je nespretna izlika, jer je vlada, nadmudrena, bila prisiljena da predloži da se hrvatska gimnazija ipak s Rijeke prenese.

Sabor valja da primi ili odbaci predlog. Da bi neka franceska vlada predložila da se iz Tuniza, koji po narodnosti i nije franceski, makne koja franceska škola, ili da bi neka magjarska vlada htjela samo izvesti pravicu, te povratiti Rijeku Hrvatskoj, ta vlada ne bi pet minuta ostala na svomu mjestu. Njezine bi članove isti pristase iz sabora zviždanjem istjerali. A u Zagrebu se to hladnokrvno predložilo kao obična stvar, kao kakav zakon o regulaciji jedne vododerine. Opozicija, naša stranka i opet ustaje za obranu prava narodnih. Ova je kroz svoje odlične govornike, nasdasve preko starog riječkog patrijota zastupnika Barčića, dokazivala, da se tu ne radi o materijalnoj promjeni mjesta, već da je to moralni poraz i abdikacija na Rijeku, jer se Hrvatska, prenoseć svoj zadnji zavod, na neki način za uvijek odriče svojega prava na Rijeku. Ona je tim odstranila sve žive svjedoke svoga posjeda i svoga prava. I još su govorili ovi rodoljubi i još su se oni uzalud apellirali na hrvatstvo i hrvatski ponos većine. Ona je bila nijema i gluha. Ona njezina dva-tri govornika, zajedno sa čefom — koji je htio imati najvišu čast, koju može dobiti jedan Magjar — dokazivali su, da je to svejedno bila gimnazija na Rijeci ili na Sušaku, jer od staroga mjesta do novoga nije nego 1000 koraka daljine. Hrvatska saborska većina nije, osvem ove, druge razlike nalazila, ona je pitanje jedino s ove strane promatrala.

Šta više, ova većina rugala se „vatri“ opozicije. Čitajte njezin organ, koji je ujedno službenim listom i vidjećete. Kad je stvar došla na glasanje, većina se ravnodušno digla na noge i hrvatska gimnazija, zadnji spomenik naših prava na Rijeku bi odonud proćerana!

Zaludu je razbijati glavu, ovaka djela zovu se samo jednim imenom. I u Franceskoj ima stranaka, koje se u načelu kud i kamo više razlikuju koje kud i kamo žešće raspravljaju, jer je onamo sloboda. Ali čim se radi o franceskim pravima naprama vani, čim se radi o njihovoj Rijeci, o Elsas-Lotaringiji, stranke išćeznu. Tad su oni samo Francezi, pak će najžešći monarhisti polećet, da pod državnom zastavom republike brane narod i domovinu. A kod nas?

Čuli smo i znamo, da se u politici traži hladnokrvnost i opreznost, osobito kod onih koji su na upravi. Ali izmegju opreznosti i kukavičluka nema opredijeljene granice. Mi smo tu još malo rekli. Poćinili bi teški grijeh kad bi postupanje većine nazvali oprežnošću. To nije drugo nego ravnodušnost za narodnu stvar, kojom ravnodušnošću magjaroni glasuju za prenos gimnazije, pošto i onako „bila na Rijeci ili na Sušaku razlika je samo 1000 koraka“, kojom oni votiraju 100.000 fior. za proslavu dolaska Magjara, kako su glasovali za nagodbu, za „krpicu“, za reviziju, za prenos arhiva u Peštu i za sve ono što danas usrećuje Banovinu. Politika nije istina poesija već znanost, ali ako ta politika ne izvire iz čuvstva i osjećaja, ako ona nema fibre patriotizma, onda ona lako postaje srestvom one kreposti, usljed koje su neki rodoljubi poznati pod imenom prodanih mješina, onda ona nije više narodna politika nego politika osobne eksistencije i vlastitog trbuha.

Mi vidimo kod velikih naroda, kako sjedi starci, koji su nešto viši od naših magjaroni, kad

se radi o časti naroda svoga, usplamte mladenačkim žarom, pak svome čuvstvu daju izraza u krašnim riječima, koje kao električna struja prožmu dušom naroda, da ga podignu i oplemene. U nas pak mi vidimo mlade magjarončice, koji su već u tridesetoj godini navukli na se političku trijeznost i ozbiljnost, pod kojim se skriva veliki egoizam i indiferentizam za sve što je narodno. Oni ne znadu planuti i obraniti, a imaju bogme što da brane. Da nema opozicije, koja često potrese narodnim životom, po njima bi se reklo da to nijesu Hrvati već četa tugjinaca došljaka poslana nam u Banovinu, da je administrira, pak je naučila naš jezik. Jedan jedini — Pliverić — što se kad god sjeti da je Hrvat, te prikriveno dađe oduška nekom ljubavi, nekoj nadi, ali i taj je tek od lani u vladinoj stranici. Ostali su izgubili svaki žar, svaki zanos za hrvatstvo i to su zamijenili cinizmom i sarkazmom. Na rodoljubnu riječ odgovaraju ludijem vitzevima, a brinu se jedino za materijalno blagostanje svojih. Vogja pak narodne stranke u ugarskom saboru najžešće magjare kao Frana Deaka i druge zove našim velikim patrijotima! —

Na stranci je prava da se bori sa tom poganom apatijom za sve što je hrvatsko, sa tim nekim rodoljubima, koji narodni interes ovako zastupaju. I, priznajmo otvoreno, u tom pogledu borba naših prijatelja preko Velebita kud i kamo teža je od naše, jer je delikatnija. Jer dok se mi borimo protiv vanjskih narodnih neprijatelja, oni moraju vojevati doma, protiv ljudima koji su na žalost sinovi vlastitoga našega naroda. Tu obična srestva političke i narodne borbe nijesu dostatna, jer se protivnik lako prepoznaje. Tu treba velikih moralnih i gragjanskih kreposti, treba ljubavi, štovanja, megjusobnog povjerenja izmegju svih onih, koji su uprili da narod oslobode od gospostva onakijeh mu sinova. I što su oni gori, to nek su rodoljubi bolji, što oni dublje padaju, nek se oni više dižu, da mogu sami služiti kao ponos i ujedno kao uzor svome narodu. Otačbeništvo, krepost mora da pobijedi.

Dubrovnik, 3 Avgusta.

Zadnji broj spljetskoga „Jedinstva“ ima uvodni članak, u kome odgovara svojijem kritičarima. Na prvom mjestu odgovara nama, koji smo rekli, da je novi list organ dalmatinskog oportunizma te piše: „Mi znamo što to znači u usta jednog pravaškog lista i koji se značaj onom epitetu daje; s toga najodlučnije odbacamo tu nezasluženu uvrjedu i proti istoj se ograđujemo. Stranka, kojoj nam je čast biti glasilo, nije nikada pazarila patrijotizmom, da li je svegjer visoko držala hrvatski stieg“ itd. — U ovom tonu slijedi „Jedinstvo“ sve dalje i sve žešće, dok najpotlje nago viješta da će njegove riječi istina podignuti „strašnu buru i izazvati gromova osobito nekih golobradih novinara,“ ali čiji ga sud u ostalom ni malo ne uznemiruje.

„Jedinstvo“ je našim riječima dalo hotice ili nehotice posve krivo tumačenje, koje je onda moglo žestokim izrazima komentirati, jer ne cijenimo da nam on podmeće nešto što nijesmo rekli. Mi nijesmo ne sada nego nikad ustvrdili i napisali, da je hrv. nar. stranka pazarila patrijotizmom, te smo baš mi koji imamo pravo da se ograđujemo proti ovakom tumačenju naših riječi koji bi se moglo krstiti i insinacijom. Mi smo samo pisali o oportunizmu, a biti oportunista i pazariti patrijotizmom, to je nešto sasvim različita, jer dok prvo znači jedno političko mišljenje, drugoje samo nepoštenje i infamija. To bi uredništvo „Jedinstva“ imalo jednom razumjeti.

Javni prinosi.

Iz Hrv. Primorja, 28. Jula.

Zrno do zrna pogača
Kamen do kamena palača.

U nas Hrvata je vrlo raširen sustav sabiranja milodara i prinosa u javne domoljubne svrhe, kojih ima barem šest u užim hrvatskim zemljama. Nema skoro zabave, prijateljskoga sastanka, privatne gozbe i t. d. a da se tom prilikom ne bi sakupila manja ili veća svota u koju lijepu svrhu. Sada se sakuplja u banovini, najviše za dom Dr. Ante Starčevića za školsko društvo sv. Cirila i Metoda u Istri i od najnovijeg doba i za spome-

nik neprežaljenog hrvatskog učenjaka i politika Dr. Franje Račkoga.

Stara je i poznata stvar da su Hrvati popreko siromasi, a od bogatijeh velika većina ne mari ni za narod ni za narodni napredak, stranom za to, što nemaju čuvstva za domovinu, a stranom što potekoše iz drugog naroda pak im je samo do toga stalo da se ovdje obogate i da se onda vrate kući da tamo uživaju ono što stekoše Hrvatskoj. Milodare dakle prinosi niža i siromašnija klasa, pak je i posve naravno da te glavnice po malo rastu. Prinosi doista redovito teku no glavnica po malo raste, jer tisuće su velike svote. U drugih naroda lako se sabere, za kratko vrijeme velika svota, jer ondje prema mogućnosti pojedinci davaju i po tisuće a kod nas tek po desetke. No valja to priznati da se naši prinosi sakupljaju u što širim slojevima i masama, a to baš me je potaknulo da napišem ovo nekoliko redaka, a time da potaknem i obilnije sakupljanje za budućnost.

Ovakovo javno sakupljanje imade mnogo veću moralnu vrijednost, nego li kad pojedinac sam dađe toliko koliko dostaje da se namiri trošak ili za spomenik ili što sličnoga. Evo zašto. Gragjevine ili spomenici koji se sagrađe ovakovim prinosima većinom se namještaju u kulturnom središtu narodnom. Hrvatu je Zagreb baš prava Meka. Ondanle njemu sviće i zora naobrazbe, odanle se širi polje književnosti koja opet sve više širi u ostale hrvatske zemlje svoje niti i svoj utjecaj. Iz Zagreba dolaze od nedavna i mjerodavne političke izjave, upće sve što hrvatski čuti svraća svoje oči u Zagreb, to je dika to je utjeha svakoga Hrvata. Baš Zagreb u glavnom pokazuje koliko su Hrvati napredovali tamo od 1848.

Svaki ko samo može prolazeći kraj Zagreba svratit će se na dan, dva u nj, da ga vidi i prouči, a sada baš dolazi ono što sam htio da naglasim. Proći će kraj doma Starčevićevog, spomenika Račkovog, kraj akademije, doma Matice Hrvatske, sv. Jerolima, spomenika Kačićevog, poslije i kraj medicinskog fakulteta pa i sadanjen sveučilišta, i t. d. divit će se krasoti predmeta uvjeren o moralnoj i kulturnoj zadaći toga zavoda i spomenika, pak će uvijek veseo gledati rečenu zgradu ili spomenik. Jer koliko su to svojine naroda, u toliko su i svojina njegov, jer je jamačno i on prema mogućnosti doprinio koju svotu u svrhu gradnje ili izradbe. On će biti svijestan da je veselo i nekim pijetetom doprinjeo svoj obol u tu svrhu, pa makar samo nekoliko desetica. Negleda se tu na veličinu prinosa nego na volju i ljubav onih koji što prinose u označene svrhe. Svjestan si toga on će veseo gledati plod toga sabiranja i u zgradi ili u spomeniku vidit će komadić svojega, no uz onaj mali komadić svoga naći će on tamo i bezbroj onakih komadića koji potječu iz cijelog hrvatskog naroda, i koji nijesu bili darovani manjom željom i manjim pijetetom nego li je on sam to učinio. Kad to bude znao, on će veseo uvjeriti se: da je ista misao, ista želja i molitva, što ih on imao i činio u vrijeme sabiranja, bijaše i u tisuće i tisuće drugih Hrvata, bez da su oni za nj znali ili on za nje. Tada istom razdragat će mu srce onaj ponos čistoga hrvatstva, a u patriotizmu ukrijepit će ga onaj moralni vez koji bude čutio s ostalim Hrvatima u taj čas, kad je najmanje na nje mislio. Ovo osvjedočenje dat će mu nove snage i odlučne volje, a pregaranja razne vrsti pričinat će mu se posve naravno, jer će znati da on nije sam koji što čini, žrtvuje ili trpi za domovinu jer će znati da to čini manje više svaki čestiti Hrvat, makar on to ne znao i ne čuo. Ovakve misli moraju se nadati same od sebe svakome koji se ma ikoliko zamisli o tom predmetu, a ne trebam da razlažem koliko to koristi. Plemenito srce dobit će time toliko okrepe za daljni rad, da će sve svoje sile uprijeti da nastavi što je započeto.

Još nešto važno polučuje se tim javnim sabiranjem za kulturne svrhe u glavnom gradu, svako će to i sam osjetiti ako se o tom dublje zamisli ili bude u Zagrebu prolazio kraj takve gradnje. Promatrajući grad ništa ga neće toli sjetiti na to da je to glavni grad svih Hrvata na kulturnom i političkom polju kao kad bude vidio zgrade i spomenike podignute javnim prinosima. Jamačno je pratio tekom sakupljanja broj i veličinu prinosa te zemlju iz koje je došao, pak promatrajući zgradu

čutit će on onu pripadnost svoje okoline i pokrajine k ovome gradu, on će znati da to nije bilo sabrano samo u banovini, nego u svim hrvatskim zemljama, koje tim izrazuju svoju volju da se oko toga kulturnog središta okupe i u političkom pogledu, i tim će se u njega učvrstiti one duševne sveze što ih on goji prema braći u ostalim zemljama.

Evo to su posljedice javnog sabiranja, ono nas jača i u patriotizmu, potkrepljuje u nama moralno osvjedočenje o pravu i pripadnosti uzajamne hrvatskog naroda, ono širi megju nama ono duhovno bratinstvo koje mora da veže jedan narod. Hrvati na žalost ne mogu da se ponose svojom slobodom, svojom domoljubnom vladom i političkim napretcima kako to naš vijek slobodoumlja zahtjeva, moraju dakle da se zadovolje ovakim dokazima svoje ustrajnosti i svoje duševne zajednice. Doista ovakovim razlaganjem možemo da mnogu slabu dušu ohrabrimo.

Napisah ove retke da potaknem gdje kojega na razmišljanje, a ne da ocjenim vrijednost moralnu toga sabiranja. Ujedno molim svu braću hrvatsku da razmisli što o tom pohrle darovima rodoljubivim, da se započeto dovrši. Starčević dom osobito nam je taj čas na pameti, za godinu dana bit će već gotov, požurimo se dakle i prinosima, da gradnju posvema podignemo narodnim prinosima, da dom Dr. Ante Starčevića doista bude i dom „Hrvatskog naroda“ kako je „Obzor“ do nedavna pisao. On mora da bude vjerodostojnim i čvrstim pečatom onih zaključaka što se učiniše za sav narod dne 26 Juna 1894 u Zagrebu.

Upri narode slava je samo tvoja.

Naši Dopisi.

San Francisco, 3 Jula.

(Kako su varali naše Župljane). — To vi tamo vrlo dobro znate, ali ja ću vam nešto pripovijet što je došlo lijepo na ove strane. Nazad malo dana neki mladić iz Župe i moj veliki prijatelj primio je iz doma pismo, u kome mu čača izmegju ostaloga piše: „dragi sinko, učinili smo za načelnika gospara Frana Gundulu. Tako smo sada svi naši Dubrovčani, a neka srbi idu koze pasti.“ Nadalje mu pripovijeda kako su bili izbori itd.

Sada možete suditi koliko znadu oni naši nesretnici, za koga su glasovali i što su učinili. Da Srbi ovako ne rade ne bi nikad dobili. Taj čovjek koji je glasovao za Srbe šlje ih da idu koze pasti, a da su oni izabrali dubrovčane. Žlje ti ga Dubrovniku na onakijem dubrovčanima!

Amo na našoj izložbi 24 prošlog mjeseca bio je veliki slavjanski dan. Tu su se Hrvati baš opoštenili. Bilo ih je došlo sa svih krajeva Sjedinjenih Država. Gosp. Zdravko Mužina urednik „Dania“ iz Pittsburga, koji je takogjer bio amo, obećao je da će u „Danici“ o tomu donijeti opis na široko.

Da ste mi zdravo i veselo!

Županjac, 20 Jula.

Mi premda štošta iznosimo na javnost kao kroniste, ali ne u takovoj mjeri kako bi imali i morali; a zato iznosimo e ne bili se koja rana izvidala. — Istina, ima mnogo koječega što vrijedi javnosti, no ipak, sad za sad ćemo nešto i prečutiti do bolje zgode, nego ćemo sad samo nešto iznijeti što nam najviše srce tišti, ne bi li nam bar tako malo odlanulo.

Ima više godina kako g. S. obavlja službu kod političke oblasti u Županju, ali ne baš tako uzorno kako bi morao, što nije od dike ni njemu ni njegovim starešinam, jer narod prosti misli, da se to s višeg mjesta nalaže. Mi smo istina koji vidimo dalje od nosa protivna mnijenja.

Nekogej vremena predbacivano je u javnim glasilim koješta s nadom, da će se oni sami sjetiti i tako u se doći, te savjesnije svoju službu obavljati. Nada nas prevari! — Gosp. S. — regbi riješava agrarna pitanja po osmanlinsku preko čibuka i na ulici bez parnice i saslušavanja. Zašto je tako lak? Govori se da ima intimne odnošaje s subašam-providnicim itd. itd.

Glavari se seoski imenuju po volji i to s dobre ruke. Bar to bi se moglo seljanom ostaviti, da izabiru po svojoj volji kao za otomansko doba.

Kod nas u opće nijesu autonomne općine, da bi i kakovu malu stvar riješiti ili odrediti mogle bez uticaja političke oblasti. Ali ko najviše tim stvarima ravna? Načelnik i S. Oni daju prednost inostrancem, bilo trgovcima i zakupnicima ili inim drugim poslom bavećim se ljudima, to je bogme nama domaćim jako zazorno. Domaći nesmje prekoračiti niti jota oli piknicu, a što će stranski preko cijele noći halabuciti, to se smatra za veselje što danjašne doba zahtijeva, a ipak domaćemu se za najneviniju stvar uzimlje globa. Gospo-
 do moja tako se narod ne pridobiva. Ako je ipak naš narod na niskom stepenu prosvjete, ali ima zdrav sud i zdrav razum.

Mi bi imali još mnogo iznositi na javnost, ali ćemo se sad na ovo ograničiti. Nego ćemo samo još predbaciti načelniku, kojim pravom on oduzima rad domaćim ljudem? S kojim pravom on meće u tako zvani „crni teftar nevinu mladež? — A možda zato ih meće što njeki ga kontroliraju? —

Mi slobodno — ako oni misle, da im klevetu nanosimo — pozivljemo ih, da se javno opravdaju.

D. K.

Pogled po svijetu.

† *Nadvojvoda Vilim.* — U nedjelju umro je tragičnom smrću inspektor svega topništva nadvojvoda Vilim, bačen od svoga konja u mjestancu Badenu kod Beča. Konj se je bio preplašio od električnog tramvaja te ga bacio, potezajući ga nekoliko po kamenitu zemljištu. Ova žalosna vijest izazvala je veliko saučesće koliko u monarhiji toliko vani. Nadvojvoda Vilim je brat maršala i nadvojvode Albrehta.

— Ovih dana svršila je glasovita parnica protiv Tanlonga i drugih okrivljenika Rimske Banke. *Svi su proglašeni nevinim.*

Talijansko javno mnijenje najrazličnije komentira ovaj pravorijek. Općenito se drži da bi u novoj velikoj parnici, koja bi nastala revelacijama osugjenika bilo upleteno polovina političara Italije, dočim sada je stvar završena. Činovnici koji su bili optuženi radi podmitljivosti vraćaju se na svoja mjesta.

Najbolje je reasumirao situaciju talijanski list „Messaggero“ koji piše: „Prekojuče osugjen je 16 godišnji dječak, što ukrao jednoj ženi iz novčarke 40 centezima na 6 mjeseca tamnice; jučer je riješen muž, u čijim se rukama poput snijega rastopilo 24 milijuna. Bezbožnije anarhije nego što je ta ne može više biti. Za gragjansku državu to je naprotiv red, sloboda i čudorednost.“

Domaće vesti.

Za Starčević Dom. — Na 30. prošlog mjeseca započela je gradnja Starčevićovog doma u Zagrebu, a najkasnije dne 15. avgusta došaste godine dom će biti predan dru. Anti.

Nisu nego dvie godine — piše „Hrvatska“ — da su se počeli sakupljati prinosi za ovaj spomenik harnosti, za ovo djelo kulture, Hrvatski se je narod odazvao pozivu na način, koji je nadkrio svako očekivanje: u dvie godine polučio se je najsajnijim uspjeh. I tako je narod dao nov dokaz svoje zahvalnosti prama Starcu, koji posobljuje njegove kulturne težnje i njegove domovinske ideale.

Ali ono što se sakupilo, nije dostatno, da spomenik bude onakav, kakav mora biti: dostojan naroda, koji ga diže; muža, komu je namijenjen; simbola, koji predstavlja, i uzvišenoga svoga zadatka u potomstvu.

Treba sakupiti još dvaput toliko — a to u jednu samu godinu, jer je dozvola za sakupljanje na godinu produžena. Tim na neki način svršava prva faza u sakupljanju, a počinje nova. Pri nastupu te nove faze, mi molimo i pozivamo narod na novi djelotvorni iskaz svoje ljubavi i harnosti prama velikom našem Starcu. Pošto će se dne 15. kolovoza dojuće godine predati dom našem vogji — to nek se već ovim danom počme izdašnije raditi, nek se na neki način dne 15. kolovoza ove godine anticipira slavlje onoga dana: neka se ljetos već posveti onaj dan, koji će biti znamenit u povjesti našega kulturnoga razvitka i preporoda.

Dne 15. kolovoza 1894 mora pripraviti dan 15. kolovoza 1895. Tko je proniknut našom hrvatskom idejom, tko je uvjeren da prava prosvjeta vodi k slobodi, neka dne 15. kolovoza položi jednu krunu za Starčević dom; a gdje je to pojedincu teško neka položi obitelj. Da stvar bude lakša i jednostavnija, najbolje bi bilo, da prinosnici u svakom mjestu zamole jednoga ili dva otačbenika, da oni odprave novac.

Narod, koji se je tako uzhitno i požrtvovno odazvao prvome pozivu, odazvati će se i ovom. Ako tolikom izvjestnosti izričemo ovakovu ne nadu, nego tvrdnju, to je, jer imamo jamstvo u vrlinama i krepostima hrvatskoga naroda, koji kad je tako lipeo započeo i toliko dotjerao, hoće da dostojno dovrši i okruni djelo, koje će i daljnjim pokoljenjima kazati plemenitost čuvstava, što su nas vodila i poticali njih takodjer na onaj kulturni rad, bez kojega se nemogu ostvariti, a kad se ostvare, neće se moći učvrstiti sami politički ideali Dr. Ante Starčevića: jedinstvo i sloboda Hrvatske.

Na posao, dakle, dne 15. kolovoza! Zove nas čuvstvo harnosti, zove nas vjera u kulturni zadatak naroda, zove nas misao, da se prosvjetom ide k slobodi, zove nas ponos, zove nas privrženost k svemu što je liepo i uzvišeno, svemu što svaki narod mora držati plemenitim i svetim!

Molimo sve naše listove, da ovaj poziv pre-tiskaju i da misao što toplije zagovaraju.

Prinosi se šalju izključivo D. ru Josipu Fran-ku u Zagrebu.

Prosvjedi. — „Katolička Dalmacija“ počela je donositi nebrojene prosvjede protiv gačnim demonstracijama nadbiskupu.

Spomenik Mihaloviću. — „Posavska Hrvat-ska“ predložila je da se podigne spomenik pjes-niku Antunu Mihanoviću, koji je spjevao hrvatsku himnu „Lijepa naša domovina.“ Predlog je našao odziva.

Novica k zakonu o štampi. — „Wiener Zei-tung“ priobćuje novicu k zakonu o štampi.

Novica se sastoji od šest paragrafa, a izme-gju glavnijih propisa navagjamo slijedeće: Za pe-rijodična objelodanjivanja dignuta je jamčevina, te su postavljene van krieposti sve prijašnje naredbe i propisi, koji se na isto odnose.

Novčane se globe ili naknade troškova mo-
 raju isplatiti u roku od osam dana; kad se ispla-
 tile nebi, vlast će obustaviti list. Ako bi uzprkos
 tomu izlaziti slijedio, taj bi se prekršaj kaznio
 po § 15. — zakona o štampi.

Samo pokrajinska vlast može da udijeli do-
 zvolu za prodaju novina, koje izlaze u državi, i-
 pak ista ne može zanijekati dozvole onima, koji
 se po obrtnom zakonu, mogu da bave tim poslom.

Ta dozvola vrijedi za stanoviti dućan gdje
 se novine predavaju i za sve tuzemske novine, ko-
 je su vlasti dojavljene bile. Dozvola može da di-
 gnuta bude samo ako je povrijeđena koja ustano-
 va obrtnoga zakona.

Ostaje u krieposti § 491. kaznenog postupni-
 ka, koji se samo u toliko mijeja, da kad se ulo-
 ži utok proti zapljeni izvedenoj na osnovu obje-
 ktivnog postupnika, i da kad je zapljena pronagje-
 na kao ne temeljita, list biva po državnim blagaj-
 nama nadoknagjen.

Vlast mora da naznači zaplijenjenu stavku ili
 članak, pače i pojedine riječi, koje su prouzroko-
 vale zapljenu.

Odieljeni djelovi lista (dodatci itd.) ne pod-
 padaju pod zapljenu, i da je slučajno cijeli tisko-
 pis zaplijenjen bio.

Tamburaši. — Ove se je godine porodila
 megju našim hrvatskim sveučilišnim gragjanima u
 Zagrebu lijepa i domoljubna misao, da se naime
 ujedine u pjevački i tamburaški zbor, te da tako
 pogju diljem naše mile domovine priregjivati kon-
 certe. Svrha je tih koncerata plemenita i rodolju-
 bna, jer je sav čisti dohodak namijenjen družbi S.
 Čirila i metoda u Istri. Ovaj se mladi zbor sasto-
 ji od šesnaestorice sveučilištara, samih mladih i
 gorljivih Hrvata, koji su u našem dičnom hrvat-
 skom sveučilišnom društvu „Zastava“ u Zagrebu
 ponajbolje sile kao pjevačke tako i tamburaške.
 To nam pak potvrđuje njihov repertoar, koji je
 veoma opsežan, te sadržaje najbolje i najljepše
 kompozicije hrvatske; tako imaju i do 68 kompo-

zicija tamburaških, a 36 pjevačkih. Sam zbor je
 vrlo dobro izvježban, te je u izvaganju svih ta-
 čaka stalan, upravo vrstan i što više može biti
 precizan. Tamburaškim zborom ravna poznati i
 sni zborovogja učenik prava gospodin Marko Do-
 gan, a pjevačkim učenik filozofije gospodin Franjo
 Dugan. Taj mladi zbor prirediti će u mjesecu Av-
 gustu niz koncerata po našoj kršnoj Dalmaciji u
 ovećim mjestima. Za to gledom na požrtvovnost
 tog mladog zbora i na plemenitu svrhu čitavog
 poduzeća, koje je skupčano sa mnogo muke i tru-
 da, preporučujemo najtoplije našu mladež, tu na-
 šu uzdanicu, svuda i svakomu, kamogod došli, da
 ih što ljepše dočekamo i primimo onako, kako mo-
 že samo da dočeka i primi brat brata.

Gradska Kronika.

Lične vijesti. — U ponedjeljnik prispio je a-
 mo pokr. nadzornik srednjih skola gosp. Glavinić.
 — U utornik otputovao je put Zadra pokr. nad-
 zornik gosp. Peričić.

U petak je bio na prolasku put Lopuda no-
 voimenovani kot. administrator presvj. biskup Fra-
 no Uccellini.

Ispiti. — U subotu i ponedjeljnik pod pre-
 sjedništvom pokr. nadzornika viteza Peričića oba-
 vili su se usmeni ispiti zrelosti na mjesnoj učite-
 ljskoj školi. Sve kandidatkinje položile ispit s u-
 spjehom. Bijahu proglašene zrelim s odlikom gji.ce
 Anka Asanović, Anka Miloš i Olga Rakić; a zre-
 lim gji.ce Tonka Aljinović, Anka Alfirov, Marija
 Antunović, Milka Brajda, Marica Dulčić, Karmela
 Gargašević, Marica Gujina, Marica Supilo, Edvigja
 Škarica, Frane Šutić, Anka Trumer i privatista g.
 Nikola Gjukić.

U srijedu, četvrtak i petak obavili su se u-
 smeni ispiti zrelosti na mjesnoj c. k. gimnaziji pod
 presjedništvom pokr. nadzornika za srednje škole
 vit. Glavinića. Bijahu proglašeni zrelim sa odli-
 kom: DeGiulli Ivo, Gjivanović Niko, Korsan Fra-
 no, Vladimir Taljeran i Vladislav Vranjican, a zre-
 lijem: Stijepo Fortunić, Melko pl. Gozde, Jerko
 Kovačević, Kristo Krile, Bogoslav Medini, Dušan
 Mičić, Tomo Radovanović, Antun Santica, Miho
 Jerinić, Miljenko Šeršić i Antun Zore. — Radu-
 jemo se, tim više što su svi, osvem dvojice-troji-
 ce, vatreni Hrvati. Živjeli!

Na dopustu. — Upravitelj financ. ureda g.
 Tacconi otišao je za mjesec dana na dopust. Za-
 mjenik mu je gosp. komisar Welzek.

Hrvatski izletnici. — U srijedu prispio je
 pred Dubrovnik yacht hrvatske vlade „Margita“
 pod zapovjedništvom kapetana g. B. Urpani. Na
 njem putuje sedam hrvatskih profesora u znan-
 stvene svrhe izmegju kojik vidjesmo sveuč. prof.
 i glasovitog zoologa Brusinu, prof. Mišu Kišpatića
 prof. Hoića i druge. Razgledaše grad, Lokrum i o-
 kolicu, te krenuše put Boke.

Teatar. — Posjednici loža držali su u ne-
 djelju sjednicu, na kojoj je bilo zaključeno, da će
 dati 4 o/o za koje operetno društvo za jesensku
 sezonu.

Izlet. — Sutra na 3 ure po podne parobrod
 „Epidauro“ poduzimlje izlet u Cavtat gdje je sve-
 čanost Gospe od snijega (Gospe od Cavtata). Ci-
 jena tamo i amo 1 flor.

Novi savjetnik. — Naš susjed gosp. Kostan
 sudac u Cavtatu bi imenovan savjetnikom. Radu-
 jemo se!

Svršetak školske godine. — U utornik zavr-
 šila se je školska godina 1893-94 na mjesnoj puč-
 koj i gragjanskoj školi.

Diskoras na Poljani.

Ivo. — Dunque?
 Luj. — Što Dunque?
 Ivo. — Kad će?
 Luj. — Hajde jedan ne luduj!
 Ivo. — Ne luduj ti. Ja znam što znam, a ti govori što ho-
 ćeš. Misjeli ste da će vas pomoć oni iz Rima? Hoće
 smokava! Ima minister i drugih spenaza nego va-
 ma činit škole. Nemaju dinara, ne!
 Luj. — A che nemaju! L' Italia è il primo paese del
 mondo! Pitaj Bakara, on je bio.
 Ivo. — Zaludu je bio, znam ti ja rijet, da guveran ne
 zna nikad, kako će izić na kraj. I zato uzdaj se u
 se i u svoje kljuse.
 Luj. — To su sve nekakve tvoje aluzijoni, ma si falio,
 jerbo se od onemu više nije ni govorilo.

Ivo. — Kako nije? Nije vam poručio Trojanis da se sramite, da je on u Korčuli arivo fondat „Legu“ i u nju upisat i impjegate i sve njihove sluge. A vi ništa?

Luj. — Rugaj se s impjegatima! Impjegati su oni što nas i sostenjaju. Da nije njih kud bismo?

Ivo. — To sam persvaz. Dunque vidiš: oni bi i ovdje mogli dosta valjat. Što govori mali gospodar Ivo?

Luj. — Bio je pošto na Korčulu per la festa.

Ivo. — Znam, vratio se je. On je bio pošto otvorit „Legu“.... ma reci mi Luj, come cosa? Come capo di partito slavo-dalmato-autonomo a Ragusa, o come antico commissario politico?

Luj. — Pošto je otvorit! Nije bilo potreba da on pogje kako komesar, jer je on u pensioni. Oli na Korčuli nema komesara?

Ivo. — Znam da ima, ma nekako ovi stari, vjeruju, slagju su! Oni su i benemeriti del partito. On i Trojanis! Capperi! Oni su bili u Korčuli sve. Dunque ja držim, da je gospodar Ivo pošto vigjet plod svoga truda. Govoru da je odhrdo peču diskorsa, da se sva sala tresla.

Luj. — Biće im reko dvije riječi i congratulato se šnjima sul progresso del partito, ma u konat težijeh velikih njegovijeh diskorsa, ja ti umijem rijet da su to fiabe.

Ivo. — Znam, znam. I da je obećo da će se prestat što više uzmože za otvorit „Legu“, u Dubrovniku? On da je Trojanis obećo da će je on doć blagosovit.

Luj. — Neka se ne muči, imamo mi ko bi je mogo otvorit i blagosovit da se fonda.

Ivo. — Za blagosovit to je lasno, ma otvorit ja mislim da ne bi stalo gospara Iva, giacche je otvorio onu na Korčuli. Ovdje bi je imo otvorit stari Disecco i on je bio commissario politico.

Luj. — Ko mu drago, samo da se otvori! Ma me je strah. Moj Ivo ovo ti je nekakvi nesretni partit. Jedan ti je italiano, drugi dalmato, treći slavo-autonomo, četvrti raguseo-autonomo, peti austriaco....

Ivo. — šesti fanfarun, sedmi bufun, osmi ludorija....

Luj. — Fate conto, fate conto! Zdravlja mi tako je. Koliko, je nas toliko je diferentijeh opiniononi. Adio!

Književnost.

Primili smo: *Dalmaticae res* per Vjekoslav Istinović. Gorizia Tipografia „Goriška Tiskarna“ A. Gabršček edt. 1894. Cijena 30. novč.

— *Danica, koledar i ljetopis književnoga društva Svetojeronimskoga* za god. 1895., tiskana u 41.000 eksemplara, upravo je dogotovljena. „Danica“ ne treba hvaliti, jer se sama sobom hvali, a svakomu prodavaocu bit će lako isticati njezine prednosti pred drugim koledarima. Sadržaj je „Danice“ sljedeći: Prosta godina 1895. — Visoka kraljevska kuća. — Koledar. — Ljetopis književnoga društva sv. Jeronima. — Izvadak iz pravila društva svetojeronimskoga. — Bratovština hrvatskih ljudi u Istri. — Izvadak iz pravila Bratovštine. — Dr. Juraj Posilović. — Dr. Fr. Rački (sa slikom). — Dug — zao drug, napisala M. S. Pokupska. — Kapela sv. Ćirila i Metodija u Rimu (sa slikama), napisao dr. Pazman. — Zemun (sa slikama), napisao V. Rožić. — Mitrovan (sa slikama), napisao Ive Svirčević. — Plitvačka jezera, napisao Ivan Trnski. — Pokobilio se (obrukao se), napisao J. Draženović. — Dvije tri protiv rakije, napisao I. Barle. — Dalekoglas ili telefon (sa slikama), napisao prof. O. Kučera. — Kneipova pouka, napisao Milan Kučenjak. — Narodna priča o požaru i narodna priča o pastiru i pastirci, priopćio Mar. Nikolašević. — Kako ćeš se čuvati otrovnih gljiva, napisao F. B. — Katoličke misije. Pabirci po vinogradarstvu. — Gospodarske sitnice. — Smješice. — Narodne zagonetke. — Kakova će biti godina 1895.? — Sajmovi. — Uvjeti su za rasprodaju „Danice“ isti kao i prijašnjih godina, to jest: društvo nudi rasprodavaocima i raspačateljima od svake stotine prodanih komada 20 postotaka i samo plaća poštarinu od pošiljke, nu pojedine naručbe imaju sadržavati najmanje 25 komada. Poznatim trgovcima i raspačateljima, koji su dosele „Danicu“ prodavali, a ništa ne duguju, pripravno je društvo poslati i u napredak „Danicu“ na komisijsionalnu prodaju; ostalim pak jedino uz poštovno pouzete. Komisijsionalni trgovci dužni su novac za prodanu „Danicu“ društvu poslati odmah, čim ju prodadu, najkasnije pak do sredine mjeseca siječnja buduće godine. Naručbe se šalju „Otpравниčtvu društva Svetojeronimskoga“, Zagreb, Trenkova ulica kbr. 14.

JAVNE ZAHVALE.

Svoj onoj gospodi znancima, prijateljima i rogljacima koji su nam prigodom smrti naše premile i nezaboravne jedinice

D A R I N K E

bili na koji god način od pomoći i utjehe ovim najsrdačnije zahvaljujem.

Dobrota, 28 Jula 1894.

Mato Radimiri
u ime cijele obitelji.

Društvo u podporu ubogih i vrieanih sveučilištnih djaka u Zagrebu, primilo je kroz godinu 1893/94 sljedeće prinose: Slavni Odbor Zemaljski u Zadru flor. 100.; Slavna Obćina Makarska flor. 10 kao prinos, a flor. 10 mjesto vience D.ru Račkomu.; Prva pučka dalmatinska Banka u Spljetu flor. 20.; Hrvatska čitaonica u Spljetu flor. 10.; Zastupnik Juraj Biankini sakupljenih flor. 15, 50.; Sl. Obćina Imotska flor. 10.; Sl. Obćina Spljetska flor. 25.; Slavna Obćina Starogradska flor. 25.; Gosp. Vinko Milić flor. 5.; Nadalje od nepoznate strane flor. 10.

Preporučujući se i unapried njihovoj blagonaklonosti, Odbor se najljepše zahvaljuje.

U Zagrebu, 26 srpnja 1894

Predsjednik Tajnik
Frano Alačević. Milivoj Milić.

Odijela i Crevalja

za gospodo, gospogje i djecu kupuje se naj-

bolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

W e i s s a

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Cijene znatno snižene TIJESTOVI za GROŽGJE, VOĆE i MASLINE

IZVORNI SATVORI

najnovijeg i najizvršnijeg sastava sa mehanizmom na dvostruki i trajni pritisak; obezbijegjena je najkorisnija uporaba čak do 20 po sto veća od svake ine što se drugim tijeskovima postiže.

Prvim nagradam obdareni kod svih izložaba.

MLINOVI za GROŽGJE, VOĆE i MASLINE

RAZDROBNE SPRAVE SA PRIDRUŽENIM HVATALIM ZA GROŽGJE.

Suhotvorne sprave za voće, kao i za sve bilinske, životinjske i mineralne proizvode.

Pritisni strojevi za sijeno, slamu i ost. priregjeni za ručno kretanje; Razdrobnici za žito; Vijace za čišćenje zrnja.

Najnovija patentirana automatična Štrapala za loze „Syphonia“

Sve ove sprave prireguju samo tvorničari

P. H. MAYFART & COMP.

ces. i kr. isključ. povlast.

Tvornica poljodjelskih i vinskih strojeva

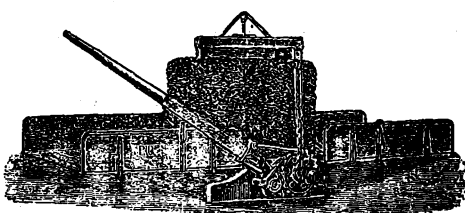
B E C, II, Taborstrasse Br. 76.

Mukte se šalju katalogi i nebrojene pohvalne svjedodžbe. — Traže se prestavnici i priprodavaoci.

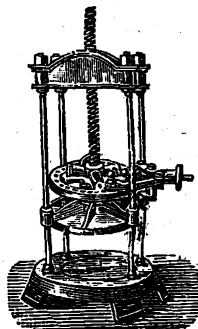
Pri nareggivanju paziti je na patvorenja.

5-14

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO, VINO I VOĆE.

MLATILA, ŽRVNJALA, MLINOVE za čišćenje žita, RALA, TISKI za grožgje i voće, Patentirane ŠTRCALJKE za peronosporu i samodjelujuće sprave za PERONOSPORU sa ZRAČNOM SISALJKOM STROJEVE za REZANJE i PIVNICARSKJE SPRAVE

kao u opće sve strojeve za poljodjelstvo, vino i izragjivanje vina iz voća sve po najnovijem i najboljem sustavu prodaje

I. G. HELLER, BEC, $\frac{1}{2}$ Praterstrasse Nr. 49.

Bogato ilustrovani cijenici na hrvatskom i talijanskom jeziku na zahtjev badava i franko

NAJPOVOLJNIJE POGODBE.

najteftinije cijene, jamčevina, vrijeme za prokušanje!!!

Preprodavaocima veliki popust.

Povlaštena Megjunarodna Agencija za Putovanje DRAGUTIN PIRELLI

Trst, Via del Arsenale,

(Carlo Pirelli) — Rijeka — Via del Lido 537 vis à vis il molo Adamich.

Prodaje voznih karata

za svako mjesto, preko mora ili preko kopna (cedulje II. razreda uz sniženu cijenu). Izdaje cedulja za polazak i povratak za jednu godinu s kamatama od 20 oja a to po cjeniku kogagöd europejskog ili amerikanskog društva.

Izdaje vozne karte (biglietti di passaggio)

za Ameriku: preko Havre, preko Anverse, preko Bremena, preko Hamburga, preko Liverpoola, preko Glasgowa i preko Southamptona. — Za Afriku: preko Genove, preko Marsilje, preko Liona, preko Londona i preko Dartmoutha-a. — Za Australiju: preko Genove, preko Bremena, preko Anverse i preko Hamburga. — Za prugu Iquique (itd.): preko Genove i Montevidea, preko Hamburga uprav kroz Magelanovo tijesno i prugom Hamburg, Colon (Colon, Panama, a željeznicom) Panama, Iquique, itd. preko mora uz sniženu cijenu.

Putnici ne treba da traže gore navedene vozne karte, da se misle za razreda kao ni da polože kaparu. Dosta je da dogu na Agenciju na Rijeci i da uzmu kartu isplaćujući odmah; poslje nek ostanu na Rijeci ili u kojem drugom gradu odakle polazi parobrod dane, kad im Agencija naloži. Agencija sljedj tečaj svih odlazaka, osim toga u komunikaciji je

sa svim mjestima i sa svim društvima i tako kadgđ joj se prikažu putnici, nastojeće tako udesiti, da ovi ne budu trošiti za čekanje i poslače ih u mjestu iz kojih će najprije krenuti parobrod preporučju ih samo društvima, koji će davati na brodu dobro jelo.

Jamči se za odlazak u danu tanaćen na putnoj karti i nadoknagjuju se troškovi, ako se ovaj zakasni krivjom Agencije t. j. ako ne dogje na vrijeme u odrejeni grad zbog toga što je Agencija pogriješila u računjanju koliko traje željeznička vožnja ili ako se ne nagje više mjesta na parobrodu.

Pošto Agencija ima u New-Yorku drugu agenciju za odpremanje (spediciju) po svoj Sjevernoj Americi, riječka šljalka daveće karte za svako mjesto u Sjevernoj Americi uz najnižu cijenu.

Za svako odregjeno mjesto izdaje ova Agencija vozne karte.

Gore navedena Agencija daje mukte obavijesti vrhu cijena, kao i vrhu roka i mjesta odlaska.

Poduzimlje opremanje

prtljage i robe za svako mjesto preko mora ili preko kopna. Obvezuje se nadalje tražiti sve stvari što bi se na putu u Ameriku ili drugovdje eventualno izgubile ili zaboravile.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je naprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na polu godine flor. 2; za *Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4: 50, na polu godine flor. 2: 25; za *inozemstvo* flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto: polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Naši predlozi.

Kad su se dogodili oni nemili izgređi u Zadru, mi smo ustali da ih najoštrije žigošemo. I obzirom da ovo nije ni prvi ni posljednji put, predložili smo radikalne mjere, koje bi Hrvati imali poduzeti, da se zapriječi našijem narodnijem dušmanima, da nas ovako i dalje vrijeđaju. Mi smo dakle iznijeli ove predloge:

1) Da se izjave sve dalmatinske općine, da one ne mogu i neće smatrati Zadar glavnim gradom, a da se izjave za koji od većih gradova dalmatinskih;

2) da sa općinama sabor i zemaljski odbor ulože sve svoje sile, neka se sva uprava Dalmacije iz Zadra makne;

3) da sabor u toliko ne ide više u Zadar, nego se za prvog zasjedanja sastane u kome drugom gradu dalmatinskom, recimo u Splitsu ili u Dubrovniku.

Hrvatska štampa samo djelomično pridružila se ovoj zamisli, ali je ova u narodu našla dosta privrženika. Najviše privrženika našla je u srednjoj Dalmaciji.

Mi se opet povraćamo na ovo pitanje, s razloga, da i one sramote što su onomadne počinje ne u Zadru ne svrše — kao i lanjske pogrdi i uvrijede braći iz banovine — samo s nešto buke vike i prosvjeda, pak da onda čitava stvar lijepo ne zaspi.

Mi ne smijemo to dopustiti.

Neka nam bude dozvoljeno na hrvatsko općinstvo samo nekoliko upita.

Ko od godina na najgornji način napada sve što je hrvatsko i slavensko i nijeće staro naše narodno ime u Dalmaciji?

Ko se neprestano i bezobrazno ruga našoj povijesti i našoj sjajnoj prošlosti, ko se ruga sa starim hrvatskim kraljevima iz narodne dinastije, čija uspomena svakomu je Hrvatima sveta?

Ko se ruga sa našom zastavom hrvatskom i zove je zastavom tuguju, te pogrdnim imenima gnjusne krpetine (cencio rosso), sramotom (l'onta) i t. d.?

Ko najviše navaljuje na najsvetiju našu ideju, na *sjednjenje*, i svim silama nastoji, da narod od tog što više odyati?

Ko prezire i mrzi naše plemensko ime, te varajući narod, ovomu kuša, nadjesti kojekakva skovana pokrajinska imena, samo da ga od svojega odbije?

Ko mrzi i progona naš lijepi jezik i na sve načine nastoji, da u pokrajini ne dogje do onoga položaja, koji ga po Bogu i pravu ide?

Ko naprotiv svim silama zagovara uvođenje jezika, nama i našem narodu tuguje, na uštrb našega materinskoga?

Ko sakuplja velike svote novaca za škole, kojim je svrha da malu djecu našega puka, bilo u Dalmaciji bilo u Istri, makar uz dobru nagradu, u njih navabi i da ih tamo odnarojuje?

Ko neprestano napada i grdi naše uzorne i rodoljubne svećenike, koji zdušno vrše svoje vjerske dužnosti, a samo su zato krivi, što s narodom osjećaju?

Ko naprotiv hvali i u zvijezde kuje te narodu kao izgled predložuje svećenike, koje su njihovi drugovi radi njihova ponašanja izmed sebe

izmetli, i te svećenike zagovara samo zato što su protivnici našega naroda?

Ko neprestano denuncira onu manjinu činovnika koji s narodom osjećaju, nastojeć lažima i svim srestvima da ih upropasti i pozivljuć u pomoć pretpostavljene, da denunciji i sumnjičenju povjeruju, te ako čovjeka ne sataru, a ono da mu barem prejudiciraju budućnost?

Ko uvijek i neprestano denuncira hrvatske učenike, samo zato jer oni osjećaju onako kako su ih i doma naučili, osjećaju hrvatski?

Ko se blatom napada na najbolje rodoljube naše, predbacujuć im svakojake nepoštene ciljeve i svrhe?

Ko denigri uzorne i poštene uprave naših dalmatinskih općina, da im u narodu uzdrma povjerenje?

Ko nas bijedi veleizdajstvom?

Mogli bismo do sutra nastaviti i ne bismo svršili. Na sva ova pitanja nema nego jedan odgovor: to radi talijanska stranka u Dalmaciji javno, bilo usmeno, bilo kroz svoj organ, koji je istodobno glasilo općine Zadra, glavnoga grada naše pokrajine.

I kad je taj list onako infamno klevetao bogosloviju i mitropolitu dalmatinskog, da je ovaj ustao na obranu časti svog zavoda, onda je gragjanstvo Zadra učinilo poznate demonstracije koje jesu i ostaju sramota za svu pokrajinu. Neka nam se ne kaže, da je ono bio plaćeni smet, jer su demonstrante predvodili jedan bivši općinski vijećnik pravoslavne vjere i sin jednoga od prvaka talijanske stranke u Dalmaciji.

To je sve učinila stranka eminentno burokratična. Da, burokratična jer talijanašima činovnici davaju najbolji kontigenat. Izvadite iz talijanske stranke svu burokraciju koja se bani po raznim uredima u Dalmaciji, pa da vidimo ko ostaje, da i ne govorimo o Zadru, gradu činovnika, koji malda ne svi pripadaju autonomaskoj stranci.

A mi ćemo se protiv svega toga držati „po hrvatsku“; mi ćemo žaliti osugijivati, protestirati i zaboraviti, pak se opet i sutra puštati vriježati?

A od koga?

Ima godina i godina da paladin svijeh gore navedenijeh viteških djela, „Il Dalmata“, napada općinsku upravu jednoga od naših dalmatinskih gradova i da ljudima — s kojima se možemo i razilaziti u mišljenju, ali smo kao pleme jedno — podmeće najnepoštenije svrhe. Dočim kad bi naši ljudi, koji su bliži nekim upravama, iznijeli pred javno mnijenje neka junačka djela, da ih sudi, o vo bi ostalo začugjeno, kako se moglo toliko mučati, te bi ljudi raznih *patrijotičnih poduzeća*, među koje spadaju i električne rasvjete, ostali rasrinkani pred cijelim narodom. Ali ta pravedna reakcija već je počela, što je dokazom, da ni njihova *oamorra* nije toliko jaka, da može uvijek imponirati muk. Nego o tom boljom zgodom.

Nemamo se mi tužiti na same talijanaše, ali čujemo da su u Beču na onu stranu, te bijaše gluha i slijepa do zla boga naljućeni, da je ona dobila svoj dio i da je još čeka, te nju puštamo sad na miru, bilježeć kako se neki od ovih gluhih i slijepih nalaze već pod optužbom. Mi možemo ovdje da jedino upozorimo pod kakvom smo zaštitom, a naši zastupnici svojom slobodnom riječi kazat će svijetu ono što mi ne možemo.

No zato tim prije obračunajmo sa talijanašima, obračunajmo s njima svim našim silama, kojim raspolazemo.

Ne udarajmo po repu zmiju prekomorku, tim joj lje ne naudismo. Udarimo je u glavu, tamo je otrov, što ga ona neprestano štrca u naš narodni organizam. Pokažimo se da imamo ponosna, da se znamo štovati, da smo jednom otvorili oči, da smo mi gospodari hrvatske Dalmacije. Upotrebimo prigodu! Pak ako sve i ne izvršimo, učinimo koliko možemo, a narod će znati da smo dušnost ispunili. Neka počnu oni u čiju se inicijativu uzdaju svi Hrvati. Naprijed!

Glasovi o Bosni.

Ministar Kallay lukavo je radio, kad je potaknuo onu veliku trku u Butmiru. On je bio pozvao nekoliko izmegju prvih novinara i političara engleskih i franceskih, pri čem pametno nije gledao na njihovu političku boju nego ih je izabrao iz raznih stranaka. A da se gospodi na skroz narodnoj zabavi ne bi dugočasilo, pripravljena je europska trka po svim pravilima *jokey-kluba*. I lidže pak imale su da svojim dražesnim čarom razdragaju goste, vratolomna Ivan-planina i druge prirodne ljepote da im ostane najbolji utisak, da, kad se vrate kući, raznose i slave veliki napredak Bosne ponosne.

Megju gostovima u Ilidži nalazio se i hrvatski zastupnik gosp. Fran Polnegović, koji kao jedan od prvaka hrvatske opozicije bio je svukud najljubeznije susretan i u svemu mu se na ruku išlo. Gosp. Polnegoviću otvorila su se mnoga vrata koja su inače radikalcima zatvorena i on je tako imao prilike da opći sa prvacima duhovne, školske i zemaljske uprave Bosne i Hercegovine.

Svrha svega toga postupanja očevitna je. Gosp. Kallay htio je da izmami priznanje o Bosni. On je to priznanje mogao mnogo lakše dobiti od svojih političkih saveznika, od Talijana i Nijemaca, ali je bio uvjeren da bi njihove izjave ostala Europa primila kao parcijalni sud, te ga je ragje potražio uprav kod onih ljudi, koji nijesu pristale današnje austrijske politike. On im je postavio pitanje više s kulturnoga, ekonomskog i — ako ćemo športskog nego s političkog gledišta, te im tako olakotio posao i oslobodio ih velike neprilike. Gosp. Kallay nije ni tražio političko priznanje, jer je znao da ga neće tako lako dobiti, a i sa ovim drugim on će se poslužiti kao sa dobrom svjedočbom.

U istinu ta su mu priznanja već počela padati sa svih strana. Odbijmo govore, što smo ih čuli još na licu mjesta, od koji su neki, kao onaj urednika i pariškog dopisnika „Timesa“, od velike znamenitosti, ali kad su se ta gospoda povratila svojim kućama, oni su stali o Bosni pisati najpovoljniji sud. Engleski i franceski listovi počeli su donositi pune pregršti hvale o napretku okupiranih pokrajina, o velikom napretku na svakom polju ljudske kulture. Gosp. Polnegović priopćuje svoje dojmove u „Hrvatskoj“, prisposobljavući Bosnu sa Banovinom. On je ponio kući tako lijepo mnijenje o onoj upravi, da se kadkad sa ovim prisposodobama malo i zaletio.

Gosp. Kallay učinio je svojim gostovima sve što je mogao. Ali, da je mogao, okladili bismo se

da bi iz bosanske šetnje, bio poveo u jednu drugu zemlju, koja ga svojom agitacijom u velike sekira, kad bi ih tuda po čefu našetao, onda bi im začu kazao: „Epo vidjeli ste šta smo mi od Bosne napravili, a sad znate šta bi od nje ovi drugi uradili.“ Prisposoba bila bi za one druge porazujuća, ali gosp. Kallay nije bio u stanju da je prevede.

Poslije toliko hvalospijeva napretku okupiranih zemalja, kad bi neko ustao da ga kudi, to bi bila ružna disonanca. Zato ćemo se i mi pridružiti svijem izjavama, pak ćemo ih potpisati i pohvaliti gosp. Kallay za njegov neumorni rad, koji on evo jedanaest godina razvija po Bosni. To je njegov neumorni duh doisto zaslužio.

Ali sa svim tim mi ne smijemo na nešto zaboraviti: da mi nijesmo ni franceski ni engleski novinari; već da smo Hrvati i da smo svoji sa onim narodom koji žive u Bosni. Taj fakat može učiniti, da bi naš sud mogao imati i njeku varijaciju.

Pa kako se moramo spomenuti da smo Hrvati, ne smijemo zaboraviti da je gosp. Kallay Magjar i to dobar Magjar, od onih Magjara, koji kod svojih suplemenjaka uživaju veliko povjerenje, da je nadalje gosp. Kallay kao zajednički ministar financija sudionik one vanjske i unutarnje politike, kojoj se mi, koliko možemo, protivimo.

Čitatelji nas već razumiju i ne bi bilo od potrebe da na dalje idemo.

Istina je, na okupiranim zemljama opaža se veliki materijalni napredak. Dosta je proći od Metkovića do Broda, te razgledati šta se je tamo u ovo zadnje doba sve napravilo. To se neda nijekati, akoprem za sve to ide zasluga i bosansko-hercegovačko pučanstvo, koje je sve one ljepote svojim novcem platilo. Ono i danas toliko plaća, da usprkos svojim troškovima, Bosna ipak nije pasivna, već svake godine ostaje znatan suficit, te bi se moglo pitati, da li bi bilo bolje, da se narodu žrtve olakšaju, kad ih evo i na pretek donáša, ali ovdje nije mjesto o tom raspravljati.

Držmo se dakle gosp. Kallay. Očito je da on ima da riješi dvije zadaće. Jedna bi se bavila o položaju Bosne naprama Europi, a kad je ta riješena, onda dolazi druga, koja nije ništa laganija i to: položaj Bosne u monarhiji. U prvom pitanju gosp. Kallay postupa kao austro-ugarski državnik i ministar, te radi da Bosna bude definitivno priključena našoj monarkiji. U drugom pitanju gosp. Kallay ne zaboravlja da je on Magjar.

Sve ono što se danas u Bosni čini, čini se prolazeć sa ovih stanovišta. Prvo odobravamo, ali drugo nikako ne možemo.

Drago nam je da Europa dobije mnijenje, da se Bosna može uspješno razvijati samo u našoj monarhiji, i slažemo se sa onom politikom, koja ide za tim, da to mnijenje učvrsti, ali unutarnja politika bosanska naperena je u prvom redu protiv nas. Gosp. Kallay neće da Bosna, osigurana jednom monarkiji, pogje u ono kolo, kamo je zvana po narodu, jeziku, prošlosti, sadašnjosti i po istom geografskom položaju svama. On je na sve moguće načine gleda od toga odvratiti. Bošnjaci u monarkiji ne mogu nego s Hrvatskom i uz Hrvatsku, čemu se gosp. Kallay iz svih sila protivi.

Dokaz je tomu velika protimba koja se čini hrvatstvu u Bosni, dokaz i oni zamašni pokušaji protiv upliva hrvatske kulture. Kad Bošnjaci i Hercegovci, po jeziku i po osjećaju nagonom pregnuše za knjigom u kojoj se uči hrvatski, gosp. Kallay zamisli sila eksperimenata, da ih od svog naravnog barem kulturnog centra odbije, te mješte da Bosnu priveže duševnom napretku Hrvata, hoće da je posvema izolira. Uz posebnu bosansku narodnost, koja se stvara u Bosni, gosp. Kallay želi stvoriti i posebnu neku bosansku kulturu, koja će biti u svemu od naše odijeljena, samo ne u jeziku, ali i taj će se zvati drugim imenom. On hoće da Bošnjaci prama nama budu u istom položaju kao Srbi, te ne žali troška da Sarajevo emancipira od Zagreba. U tu svrhu radi se na svim strukama prosvjete, a sad se eto pokreće veliki književni list bosanske separatistične tendencije, za koji je vlada odredila glavnica od 40.000 fiorina. I za gjake se pobrinulo Bosanski gjak ima stipendij ako ode na magjarsko sveučilište u Pešti ili njemačko u Beču, ali

ga na hrvatsko sveučilište, gdje bi se učio u svom jeziku, neće dobiti.

Mi smo uvjereni, da je u Bosni moguća snacijonalizacija, da bi se i s njom pokušalo, ali pošto bar danas o tom ni govora nije, onda će se bar narodno čuvstvo da skrene s prave kolotečine, da ga se odijeli i osami kako ne bi sutra slaven-ski jug Austrije mogao predstavljati jednu duševnu cjelinu. Od tuda bošnjaštvo i protuhrvatstvo.

Uz neslavenske doseljenike pomaže se u Bosni i urogjenicima, dapače za njih se dosta radi, ali samo pod uvjetom da prigrle zemaljsku narodnu politiku gosp. ministra, jer je ova sustavu i njegovim magjarsko-njemačkim nosiocima najkorisnija. Tu politiku mi s hrvatskog stanovišta ne možemo nikako odobriti, te dok se radujemo napretku okupiranih provincija u koliko zajamčuje njihov opstanak u monarkiji, osugujemo ga u koliko se ovaj upotrebljuje u protunarodne svrhe.

Dubrovnik, 10 Avgusta.

„Obzor“ u dugom članku odgovara „Crvenoj Hrvatskoj.“ I mi bismo sada mogli da mu dugim člankom odgovorimo, da mu stanemo dokazivati kako stranka prava, uzimljuć za se program koji je i prije u narodu živio, stekla je na nj i vlastništvo, te drugima nije dopušteno, da zazivlju narod istim programom pod drugu zastavu, jer to znači mutiti i ometati; kako se u istinu obzoraši nijesu držali svojih širokih narodnih programa, jer i ako je manjina kao Rački, Perkovac i dr. i bila kod revizije u opoziciji, većina kao Derentín, Muzler i dr. bili su uz nagodbenu vladu; kako pitanje da li je dobro ili zlo podizati spomenike ne može biti načelno pitanje stranaka; kako je jedno pisati koji put u neke novine, a drugo kroz organ stranke zastupati istu, kako je to radio pok. Miškatović; kako su njeka čeljad, koje „O.“ danas neće, bili upravo žestoki obzoraši, te se od njih odijelili tek onda, kad su se ovi bili združili s pravašima. I još bismo mogli na dugo usporegijivati hrvatske izjave drugih rodoljuba sa onim dra. Starčevića, i ispitati vrijednost onih da koje danas niko i ne zna sa njegovim, pak napokon upitati gospodu oko „Obzora,“ da li nvgjaju ono što smo mi već pisali, da samo jedinstvena stranka po svim hrv. zemljama može spasiti Hrvatsku i nalaze li oni, osim pravaške, druge takove stranke, koja bi bila popularnija i bolje odgovarala težnji naroda. Ali čemu sve to? Mi „Obzor“ nećemo i onako uvjeriti, jedino što bi trošili prostor i vrijeme ponavljajuć stvari već stô puta rečene.

Žao nam je jedino što se gospoda oko „Obzora“ ljuto varaju, oslanjajuć se preveć na svoju kulturu i na svoju erudikciju. To su izvrsna svojstva za jednu akademiju, ali u politici gdje kad vrijedi više iskra zdrava razuma, nego sva učestnost, koja sa lako izvrigne u doktrinazam, taj otrov političkom životu. Ko hoće pak da vodi narod, valja da ga narod i razumije. Razumije li narod današnju nagodbenu i pravašku, oportunističnu i radikalnu, čisto hrvatsku i srpsko-hrvatsku, aktivnu i pasivnu politiku obzoraške stranke?

Naši Dopisi.

Jelsa, 4 Avgusta.

Na 26 juna, kad se je u Zagrebu slavilo velébnó narodno slavlje stranke prava, nije naša Čitaonica ni narodne zastave izvjesila. Čudo nam je bilo da ovo društvo, čiji se članovi zovu pravašima nije učinilo ništa da proslavi dan, koji će ostati u povijesti naroda zabilježen zlatnim slovima. Kako doznajemo najviše je protiv tome radio neki čovo, koji se amo u nas dovukao, tobože zato što čitaonica nije političko društvo, pak se nema uplićati u te „demonstracije!“ Ovaj čovo prošao je kroz sito i rešeto, od vladine ulizice, do Velike Srbije, dok nam ga evo i u Jelsi, koja ga je bogme lijepo primila, jer mi smo Jelšani bezazleni ljudi. Pronose se glasovi, a biće istina, da na Hvaru preko ovog čova sve znađu šta se u Jelsi radi, kan da mu je to zanat da bude izvještitelj, al ne novina. On je kod nas počeo uva-gjati i druge vrlo korisne reforme. Otkad je on amo, ne vidiš više na općini hrvatske zastave, ko-

ja se prije uz austrijsku vila; redaru bi otstranjen hrvatska vrpca sa sablje i odijela, jer da ne izgleda lijepo; zabranjuju se pjesme hrvatske dočim se pjevaju talijanske, na sve grlo, a kad se nauče srpske i one će. To je vrlo lijepo od njega, a dobroćudni Jelšani neka mu još živu postav spomenik za ove neumrle zasluge. Ako se naše društvo i naša općina bude i nadalje oslanjati na ovakove ljude, mi ćemo daleko dotjerati.

Mi smo našu rekli: Ko hoće da razumije još je na vrijeme, a ko neće gore za njega. Do vijenja gosp. Uredniče!

Korčula, 4 avgusta.

Diskoras pod Murvom kraj Dogane pak u krčmi.

Carletto. Giovanni a jesi li danas štogod dobio? — Giovanni. Akomodó sam po koju um-brelu, i ruvinao sam nehotice jedan orologi, a bo-jim se da će padrun pitat plaću za štetu. — Carletto. Ako je ašocian u Legi oprostít će ti; a što si ti dobio grintavče? — Baldo. Dosta, sa trasportom muke i soli ali moji kumpani malo perche su do kasna sinoć čakulali o njihovoj sočetaći od Lege; ali mi se para da mi imamo potrebe kru-ha i guadanja a ne da činimo komedie; štuť sam! — Giovanni. Kako govoriš?! — Carletto. Učini giudicij; perche!!! — Baldo. — A pak come cè andò la festa? — Carletto. Troppo benissimo. — Giovanni. Bolje je far kuzzo. Čekahu se mnogi talijani iz Splita; drugi s vaporem apozitum i s muzikom iz Raguže... a pak? nikoga! Kad smo se firmali kao socii prijatelj Ferdé i drugi ašikuravali su nas da će mo za octobar imat škole talijane, franceske, ingleske, tudeške etc. etc. a sad doktor Smrkinić Giovanni čaro nam je i tundo učinio kapit, u svom diskorsu da se tako brzo neće moći e che bisogna attendere. Ovo sam samo dobro kápío i da ćemo tako imati ajut u novcu. Ali dotur Stefan za reći pravo ga parla assai ben ma non go capio un fico i ja bi se obložio da ga nisu capili više od 10. A što je pak to da foga d'artifizio spravljeni, nijesmo vidili, a sad se oni djavli od Hrvata smiju i govore da smo se akum-tentali sa diskorsom dotura Stefa i da će se oni onim ognjima služiti u drugu liepu ocasion? — Carletto. Ma po duši i njegov diskoras bijaše bul-lo i vibrato!! kako piše „Dalmata.“ — Baldo. Andiamo u betolu Marianke da popijemo jedan žmul. — Carletto. Anche Ella xe socia u Legi; ma tu ide puno Hrvata pa se neće moći parlat franko, a da bi se oni disgustali i da bi bilo kakve hrvatske betule na Korčuli tada bi ona sve izgubila. Homo u Pimpina nostro omo pa.... — Baldo. Andemo! — Giovanni. Bona sera, Antune! Sada che semo soli reći ću vam da mi festa nije učinila dobru impresiun jer vanka marina bjaše puna Hrvata a mi con quel caldo! Naš dover je bio statí zatvoreni i batit ruke senza capit, kad je batío ruke Šior Giako. Vanka su bili svi pulicioti, mnogi gjandarmi i ništa manje isti kum-par Petar ma!..... — Baldo. Što hoće rijet da dok je durala festa u sali žena perche non ghè xè ništa za večeru a da Nikolletu Pujizu ghè xè venjudo mal u sali? — Carletto. E.... bijaše iz-zio.... mnogo; ma ne možeš rit da nije bilo pu-no čeljadi i ništa manje le ventole od Rose od Ung. i od Cic. etc. etc. etc. pa ti si isti impres-tao frak i učinio da ti žena obuče veštít alla mo-da. Pak smo ništa manje nego u 405 socia. — Giovanni. Lascemola la; i dise 405 ali sam ja do-bro kápío Smrkinića koji i ga ditto 36 a u listi svaki figuraje kao socii come el Garufulić za se pa za ženu a pak za 7-8 dice crescemo di nume-ro e femo bona figura ma non.... — Carletto. Ali almeno poco a poco naši socii neće doma vi-še parlat hrvatski kako sad. A te par poco da je arivao iz Raguže mali šior Ivo i da ga je musica cittadina dočekala con tutti gli onori! — Giovanni. Veramente el primó loro strumento so-lito tamburun nizam sentio a na mjesto toga u Korčuli i Sabioncellu možda jer se koji udovac virio čuo se neki drugi istrumenat a kogod kaže da se repetio (ali niko nije od nas čuo) i na partenzu ob dan. — Carletto. Gavemo almen jednu bullu direziun. — Giovanni. Eccelenti svi ali su imali i zabrat mod taljana, ali mjesto toga od 11 membra i sotto membra 8 su slavi. — Carletto. Kako? —

Giovanni Tre Smrkinić koji dolaze iz P. . . . 2 Španića, Blavi koji dolaze iz Albanije i Jevičević, Geričić i Cvilićević (Šargira). — *Carletto*. Oni su Talijani kao sve stare familje od Korčule i perfin Arneri; tako je sakanto Smrkinić. — *Giovanni*. Muči čuo sam toliko racontare da dolaze iz Bosne i iz Stagna pod imenom *Pimševići* da imaju dokumenata. *Influenza veneta* kako na druga mišta tako i ovdje učinila je da se ime uzme za prezime *mentre* p. e. Smrkinić P. . . . bijahu ostali esenti anzi su se rivoluzionari contro Venezia, altrimenti alla taljana kiamali bi Smr. . . . ne znam. Al Dutur Stefo apunto neće da znade, da Lega ima intrat u politiku, jer da Lega nije za pulitiku ali samo *question* o jeziku pak neznam *come se la kavarà* sa kolegima *Trentinima, Gorizianima, Triestanima i Zaratanimi*. — *Carletto*. Lako, bogati! kao njegov otac nel 1849, 1861 e 1864. — *Baldo*. Come? — *Giovanni*. Nel 1849 u societat koju su imali na Korčuli *cosi ditto dei Ljubodomei* u kući Ortolania on je kupio, per una gazzetta za multu per ogni parola, koju bi kogod izustio talijanski i nel 1861 bio je nominan deputat kao annessionist u Hrvatskoj a u Spljtu Bajamonti ga obuče svom kožom. Nel 1864 nije bio više, nego sa Roznerom. — *Carletto*. Basta di questi brutti discorsi. Ali recite mi vi šta je od telegrama što od adoba? — *Giovanni*. Med telegrama pjažali su mi mnogo dva; prvi od 2 *marinera* ratna u Pulj a drugi iz Blata koji je *classicamente kiamao classico la lingua italiana*. — Nell' adobbo najljepše su bile statue i sve ostalo šta je bilo u Ragusi ili u Kotoru *imprestanto*. — *Baldo*. Koje statue? *Forse Checco* s jedne parte a Božo alievo Španić s druge parte? — *Giovanni*. Oni djavli od Hrvata per altro *sostenjaju che la storia el Stefano ga avdo la braura di cambiarla tutta de capotto*. — *Carletto*. Ma lascemo perche danas nisam *guadagnao mezza para* sa bagalijima *almeno* u ova dva pasana dana ja i Nj. smo *guadagnali* prodavajuć el Dalmata. *Adesso che non ghè xè più bordelli ho paura* da mi niko neće više ništa dati. — *Antun*. Infin alla più disperata ako nećemo imati skule imati ćemo *dinara za 1895 e 1896*. — *Baldo*. Što vuol dire ciò? — *Antun*. *Aequa in bocca!* svi tvrđi ma svi *pella Lega* e non *secchè troppo* Hrvate, jer ako će biti kakve *bettule* hrvatske na Korčuli *addio baracca*.

Pogled po svijetu.

— Razvio se veliki rat izmegju Japana i Kine. Sreća je izmjenična, jer dok su na moru potuženi Kinezi na kraju su pobijedili. Najnovije vijesti javljaju velike priprave Kineza na ozbiljni boj.

— Ubojica Carnotov osugjen je na smrt. Na raspravi držao se kao bedasti poseur. Biće smaknut na 16 o. m. Mnoštvo franceskih anarhista zatvoreno je te se nalazi pod istragom koja se ne smije publicirati. — Anarhist Lucchesi priznao se je ubojicom novinara Bandi, te je otkrio više sukri- vaca. Izaći će senzacionalna parnica. — Italija traži u Eritreji zgodno mjesto za prisilno boravište svojih anarhista. Regbi da ga je našla kod Massaua, te će do brzo iz Napulja krenuti prva partija od 300 ovih razbojnika. — Mnogi su anarhiste počeli bježati u Ameriku. Amerikanske novine na to viču jer da i oni imaju toga smeta dosta, te pozivlju vladu da im zabrani useljavanje. — Na 7 ov. m. kod palače predsjednika republike franceske nagjen je naboj pun dinamičkog praha.

— Ugarski ministar predsjednik držao je u Nagy-bany pred svojim izbornicima znamenit govor. Dotaknuvši se civilnog braka izjavi da je on pobjeda liberalizma proti natražnjstvu i da će vladati svim silama provagjati zakon. Što se tiče narodnog pitanja, to je po mnijenju Wekerla, već riješeno! On ne pozna rumunjskog pitanja niti magjarizacije. Ministar pozivlje neka ko izjavi da je bio silom magjariziran. (Ministar se lijepo brani! Ko je magjariziran taj je već Magjar, a Magjar zaista neće izjaviti da je to od sile nego iz uvjerenja. Ur.)

— Magjarski ministri Wekerle i Lukač i hrvatski ministar Josipović posli su da posjete polj-

sku izložbu u Lavovu, gdje su bili veoma srdačno primljeni.

— U Srbiji opet vragovi kašu metu. Došao je tamo Pašić i preuzeo vodstvo radikalne stranke. Ona će svim srestvima oponirati vladi, te će zahtijevati uspostavu staroga ustava. Radikalne i mlade liberalne novine na najžešći način napadaju ministre osobito onog financija, te su neprestano sekvestrirane.

— Dok Karavelov, Zankov i drugi politički vogje raznih opozicionih stranaka u Bugarskoj priznavaju sadašnjega kneza, Stančev je izjavio da ni on ni njegovi sumišljenjaci bugarski emigranti ne mogu ga nikada priznati za vladare. — Stambulov uvjerava da on ima pisama koja bi mogla kneza jako kompromitovati.

— Glasoviti panamista „bolesnik“ Cornelius Herz osugjen je u Parizu in contumaciam na 5 godina tamnice i 3000 franaka globe.

Domaće viesti.

Preradovićev Spomenik. — Gosp. Rendić svršio je već i stalak (pedestal) Preradovićeva spomenika, na kojem će biti uz emblemu pjesničke i vojničke časti natpis: Petar pl. Preradović hrvatski pjesnik, a s druge strane: „Zora puca biće dana!“ Misljelo se da će se spomenik otkriti na 8 došastog mjeseca, ali se od toga odustalo, jer je načelnik priopćio darovatelju gosp. Dru Stjepanu pl. Miletiću, da sad nema raspoloživa mjesta.

Po predlogu gradskoga poglavarstva zaključio je gospodarski odbor, da se spomenik stavi na južnoj strani akademijskog trga iza kemičkog laboratorija. Spomenik će se otkriti po svoj prilici u proljeće.

Vodopad Gubavica. — Nekoliko stranih firma rade o tom, kako će za električnu silu iscrpiti vodopad Gubavicu kod Omiša, sa kojom bi se moglo tjerati nekoliko obrtničkih tvornica i dovesti električnu rasvjetu u Spljet.

Za 15 Augusta. — U prošlom broju donijeli smo poziv za sakupljanje prinosa za Starčević dom na 15 avgusta, u koji dan slijediće do godine svečano otvorenje doma. Ne treba spominjati da je 15 avgusta Velika Gospa i da pada u srijedu. Opoštenimo se!

Ugledajmo se u Rumunje. — Zaludu je ministar predsjednik izjavio da u Ugarskoj narodno pitanje više ne opstoji. Rumunji se na sve načine muče da pokažu protivno. U to ime oni ne samo da trpe i kao mučenici leže po tamnicama, ne samo da dosta žrtvuju da uzdrže agitaciju megu narodom i da mu probude narodnu svijest, nego su se latili i drugog uspješnog srestva, za koji se u nas malo haje: oni naime nastoje da u vanjskom svijetu probude zanimanje za svoju stvar. Nijedne prigode neće propustiti. Ovih dana poslaše poglavice rumunjski talijanskom zastupniku Imbriani-u, koji se za njih zauzeo, krasno pismo, u kojem mu zahvaljuju za zagovaranje rumunjske stvari. Pismo je bilo priopćeno te je dosta učinilo, da se u Italiji ohladi simpatija za „viteški“ magjarski narod. S druge strane rade oni u Rumunjskoj u kojoj se pojavlja velika stranka, koja traži da se država proti Magjarima sdruži s Rusijom. U Beču su radi toga zabrinuti, jer je pozicija Rumunjske vrlo važna, ali šta će kad su u Pešti slijepi!

Narodna svečanost u Postojni. — U nedjelju u Postojni koja je poznata radi svoje glasovite špilje bila je velika svečanost. Toga dana slavila je postojnska čitaonica 25 godišnjicu svoga opstanka, a mlado društvo „Sokol“ prvi se put pokazalo u javnosti. Na tu svečanost došli su „Sokolaši“ sa svih strana Slovenije, da kumuju svoje najmlagjen bratu, a takogjer iz Hrvatske pripjelo je okolo 200 duša izmed kojih do 50 „Sokolaša.“ Došli su i zastupnici češkoga „Sokola.“

Svečanost je sjajno uspjela u duhu hrvatsko-slovenačke sloge. Hrvate su na svim stacijama najusrdnije dočekali. Svi govori što ih izrekoše Hrvat i Slovenci bijahu nadahnuti onom krasnom idejom sloge, koja kod nas tako divno uspijeva. Živjela braća Slovenci, koji našu braću ovako pričekase!

Gradska Kronika.

Visoki gosti. — Juče u jutro brzijem parobrodom stignuše Njeg. Preuzv. presvjetli pragospodin Grgur vit. Rajčević mitropolita dalmatinski, presvjetli pragospodin Filip Nakić biskup spljetski i prečasni kan. Dvornik. Naš presvjetli biskup pragospodin Dr. Josip Marcelić zajedno sa novomenovanim biskupom presvjetlim pragosp. Franom Uccellini i ostalim svećenstvom izišli su na susret odličnim gostima. U Gružu ih je takogjer dočekao zamjenik kot. poglavara gosp. Ivo grof Vojnović, a u gradu im se pridružio i općinski načelnik.

Kako doznajemo sadržaće se u Dubrovniku sve do utornika.

Posvećenje. — Sutra će biti u stolnoj crkvi posvećenje novoga biskupa presvj. Uccellini uz asistenciju gore imenovanih biskupa i našega biskupa presvj. Dr. Marcelića. Svečanost počinje na 9 sati.

Od srca se radujemo sutrašnjem velikom danu za našega dn. Frana i za onaj hrvatski narod, koji on toliko ljubi. I ne samo mi nego svi pravi Dubrovčani u novomu biskupu pozdravljaju svoga sugragjanina, koji će im biti od dike na pastijerskoj stolici u Kotoru, kao što je bio na katedri zadarske bogoslovije.

Riječi nijesu dovoljne da izraze čuvstva štovanja, ljubavi i radosti naprama novomu biskupu, tim više što je on naš, naš po rodu, naš po jeziku i po osjećaju. Sretnih li starih roditelja koji su dočekali onakoga sina! Sretne li Boke koja ga dobija za svoga biskupa!

Za Starčević dom. — Gosp. S. B. pripisao nam je 1 krunu. Na večeri maturanta sakupljeno je 25 kr.

Za Društvo Ćirila i Metoda u Istri. — Od gosp. dra. B. Bibice primili smo 21 for. 70 novč. sakupljenih za pira odličnog Hrvata gosp. Mata Orhanovića na Oskorušnu. Darovaše slijedeća gospoda: Mato Orhanović 1 for. Mare Miloslav-Orhanović 1, M. Miloslav 2, Dr. B. Bibica 2, M. Šestanović 1, P. S. N. 1, A. Cibilić 1, M. Kobojević 1, M. Cibilić 1, B. Sinković 1, S. Orhanović 1. Mato Vidoš 1, Ivo Bibica 1, I. L. Orhanović 1, B. A. Orhanović 1, A. I. Bogojević 1, M. Violić 1, B. Šestanović 20 novč. N. Orhanović 50, A. S. Orhanović 50, N. Jurić 50, St. M. Orhanović 50, A. St. Orhanović 50. Ukupno 21 for. 70 novč.

U istu svrhu istom prigodom poslano je preko gosp. Dr. B. Bibice a sakupljeno od kap. M. Bijelića 12 kruna. Imenik prinosnika nijesmo primili.

Od gosp. Miha S. Bijelića iz Kućišta primismo u istu svrhu 15 for. mješte vijenca na grob nezaboravnog mu prijatelja kap. Iva Grgurevića. *)

Od gosp. A. Carevića primismo u istu svrhu for. 9. 50 novč. sakupljenih u Bristi na Sv. Liberana za stolom u kući gosp. Antuna Perića prigodom nazdravice za ujedinjenje i samostalnost mile nam hrvatske domovine. Darovaše gg. Antun Perić Zelo for. 1, dn. Antun Tvrdeić 1, Andro Ragić 1, Anica Radić 1, Ivo Kalafatović 1, Antun Carević 1, N. Ivančević 50 novč. Kate Carević 50, Donko Tvrdeić 50, Klare i Kate Kalafatović po 50, Frane Čučuković 20, Marija Bogović 20, Vjekoslav Bazanin 10, Ivo Antičević 50. Ukup. f. 9. 50.

Dok se mi sa prinosima za Dom Starčević ne možemo na žalost mnogo pohvaliti, za Društvo Ćirila i Metoda prispjelo nam je do danas za II. obrok (jedan smo poslali lani) u sve 412 kruna, od kojih je veći dio sakupljen na rodoljubnom pelješkom poluostrvu, koju svotu šaljemo na ruke blagajnika Društva veleuč. gosp. dra. A. Stangera u Volovskom u Istri.

Na dopustu. — U subotu otputovao je put Ischl-a kot. poglavar gosp. barun Maroičić, ostavljajući upravu kapitanata povjereniku gosp. grofu Ivu Vojnoviću.

*) Ima nekoliko da smo ove svote dole primili, ali ih ih nemogismo oglašiti, jerbo se u doba kad je naš urednik bio u vojnicima, bijahu nekako zagubila imena prinosnika. Zato smo morali pisati po novu listu, i vrijednog g. Sabirača stalo je dosta truda dok ih je izuova popisao, te nam je imenik ove sedmice poslao. Neka oprostu gospoda rodoljubi što su malo počekali! — Ured.

Imenovanje. — Poštanski bogajnik u Spljetu gosp. Jozo Gjenticica bi imenovan upraviteljem poštanskog i brzojavnog ureda u Gružu i juče je prispio, da primi novo mjesto.

Večera maturanda. — Hrvatski maturandi prirediše u subotu u več. gospodsku večeru na koju pozvaše svoje buduće sveučilišne drugove i prijatelje. Večera je bila u gostionici hotela „La-groma“ te, se protegne do kasne noći u najvećem skladu i oduševljenim napitnicama. Tom prilikom sakupili su mladi pravaši 25 kruna za dom dra. Antuna Starčevića.

Odlazak. — Jutros, iza 12 godišnjeg boravka među nama, odijeli se od Dubrovnika put Gorice gosp. Antun Kaznačić c. i kr. vojnički kapetan, čovjek široke kulture i dika slavnog imena, što ga nosi. Žalimo njegov odlazak i želimo mu dobar put!

Novi pošt. ured. — Ministarstvo je odobrilo da se u Župi namjesti novi pošt. ured i to s novom godinom 1895.

Miho Bjelovučić. — U ponedjeljak stignuše u Gruž mrtvi ostanci kap. Miha Bjelovučića, vatrena Hrvata, koji je preminuo nakon duge i teške bolesti, radi koje je bio došao iz Amerike, gdje je odavna bio nastanjen. Lijepom sprovodu sudjelovao je veliki broj pokojnikovih prijatelja. Laka mu zemljica!

Odličnom svojti pokojnikovoj, koja je u malo vremena bila ucvijeljena kroz tri neprežaljena gubitka naše usrdno sažaljenje!

Dr. Cofler. — Na 22 ov. mj. stignuće u Dubrovnik poznati specijalista za očne bolesti dr. Cofler.

Kako lažu Rusima. — U jednom od posljednjih brojeva „Slavjanskog Obozrenia“ ima i jedno pismo iz Dalmacije.

„Dalmatov“ kolega, organ srpsko-pravoslavnih popova i kalugjera, „Srpski Glas“ toliko je hvalio to pismo, iz kojeg zja istina, da nije mogao srcu odoljeti nego ga je preveo i donosi ga u svome podlistku.

Tu smo se i mi djelomično upoznali s njim. Velimo djelomično, jer ko bi čitao sve one izmišljotine što su tu napisane. I djeca znadu da to isti Srbi pišu, te na sve moguće načine nastoje da ušuljaju u kakve ruske novine, koje lako nagovore kad ih uvjere da amo prijeti propast pravoslavnoj vjeri, pak onda izgleda kao da su to ruski sastavi.

Između ostalih golemih laži a la „Kratka povjesnica Srba“ ima i jedna koja se tiče Dubrovnika. Gospodin Srbin pripovijeda Rusima, kako su Srbi podigli spomenik Gunduliću za koji Hrvati nijesu dali ni novčića.

Dok to štampava „Sl. Ob.“, koje bi u ostalom imalo gledati više na poštenje svojih dopisnika nego na to da li se ovi krste sa tri ili pet prsta, opet se dade shvatiti, jer je taj list daleko u Rusiji, pak je njega lako nasamariti. Ali to je prenio „Srpski Glas“, kome ne može biti nepoznato, kako su Hrvati bili prvi koji su počeli davati novce za Gundulićev spomenik i kako su oni za nj sakupili lijepijeh svota.

Da je „Srpski Glas“ pošten list, on ne bi bio takve stvari prenašao. U najgorem slučaju on bi bio retificirao neistinu. Ali „Srpski Glas“ to nije učinio. Zato koliko dopisnika „Sl. Obozrenia“ toliko „Srpski Glas“ spadaju oni naslovi, koji se davaju ljudima te hotimice — lažu.

Na čast im bilo!

Druge laži. — Nekakav list „Mir“ koji piše da je srpstvo sa pravoslavljem tako usko skopčano, da jedno bez drugog nije moguće pomisliti, donosi u br. 26 slijedeće:

„Hrvatska besomučnost. Do kakve su besomučnosti dotjerali hrvatski fanatiki u Dubrovniku vidi se najbolje iz njina žalostnog listića „Crvene Hrvatske.“ Prilikom prošlih izbora u Dubrovniku taj je listić pozvao da se Vlasi (tako on naziva pravoslavne Srbe) iz Dubrovnika potjeraju. (U. Ur.) Nu ovako divljaštvo učinilo je, te su hrvatski vjetropirovići u Dubrovniku onako strašno poraženi.

Neka bude uvjeren „Mir“, da je zasluga dugih prsta a ne Srbo-Talijana (nemojmo se braćo tako sramiti ove druge riječi!) da su Hrvati u Dubrovniku „onako strašno poraženi“ i da bi braća Srbi vrlo rado zamjenuli svoju „pobjedu“ sa „porazom“ ljudi oko ovog „žalosnog listića.“

Diskoras na Poljani.

Ivo. — Jesi li čuo novitat? Ovu zimu imaćemo operete u teatru.

Vlaho. — Jesam, i naši su gospari dobro učinili votat za operete, jerbi hi odavna nijesmo imali. Nego čudno mi je, da je Abele jedini bio zakočuto i sve persyadavo neka dogje una compagna dramatica. A imali smo je priko lani.

Ivo. — E, ne, prosti kako njemu ne možeš dat ni krivo, anci ja ga stimam, jer je imo mantenjat la parola.

Vlaho. — Zašto?

Ivo. — Ne spominješ li se onomadne kad sam ti ono govorio, da je obećo našem Matku, da će se on prestat prva kompanija što dogje neka representava La divina comedia i tako nije on moglo učinit s mije, nego votat za dramatiku, da mu se ne reče da je slago.

Vlaho. — Bravo, bogaremi imaš razloga. Sad se spominjem i sad mi je chiaro la ragione. Nego kad smo na njemu, reci mi što ono hoće rijet u telegrafu što ga je poslo alla „Lega“ na Korčuli gje svršiva; minaciata coltura? Jeli mu ko što prijetio?

Ivo. — Vragovi ti ga znali što je s tezijem čio rijet. Par da se strši da ne bude uveden hrvaski jezik u kamari od komerča i tad, po njemu, adio coltura!

Vlaho. — Probabilo da si indovino. Ma pasajmo sad na drugu. Jesi li bio na gospu od Cavtata?

Ivo. — Nijesam! Nijesi ni ti? Govoru da je bilo lijepo.

Vlaho. — Jes, Mare se fali po gradu: Nikad onake feste! A jesi li vidio kakvu je ofabriko Miho Jančić?

Ivo. — Kakvu?

Vlaho. — On je bio uzo imprezu od gjite. Na avizima je stalo da će a bordo udarat i muzika, ma nije rečeno koja. Kad se je imo vapor uputit evo ti muzike stare, ukrčala se i počela udarat. Ukrčali su se! Kad je bilo za odriješit cimu, muzika brzo na kraj, a tvoj Miho na pontu puca od smijeha. Jesi li ti vidio ovake?

Ivo. — Ha! ha! ha! Onaki?! Onaki će ti opraviti što hoćeš.

Vlaho. — Jes, ma to se zove rugat s pukom.

Ivo. — Jadan Vlaho! Da je to učinio ko drugi, onda bi se zvalo „rugat s pukom.“ Ma njemu sve pasava lišo. Oti ga ne poznas?

Vlaho. — Poznam... ma opet.

Ivo. — A che opet! Valja čut njega govoriti o politici. Cose da crepar da ridere! Onijem sve stoji dobro. Nego ja se čudim direccijoni od muzike, koja je to dopustila. To je nije stalo učinit.

Vlaho. — Dakako da nije. Adio Ivo!

Ivo. — Adio!

Književnost.

Primili smo:

— *Kovilje* ili ljetopis seljačkog Gospodarskog društva Dalmacije god. I. 1894. U Zadru. Nagr. Tiskarnica Vitaliani i sinovi. Cijena pō krune.

— *Hartmanov hrvatski kondulter* za mjesec August 1894. Cijena 20 novč.

JAVNE ZAHVALE.

Prigodom smrti prenosa umrlih ostanaka i sprovoda našega neprežaljenoga

MIHA I. BJELOVUČIĆA

mnogobrojni prijatelji i poznanici zauzeše se, te

nam u svemu bijahu na ruku. Naša je dužnost da im najusrdnije zahvalimo, osobito onijem koji u pokazahu veliko saučešće za našu ljutu bol.

Uvijek ćemo harni biti veleštovanom kapetanu „Hungariae“ gosp. Bakarčiću, koji se s velikom požrtvovnošću i trudom zauzeo oko prenošenju umrlih ostanaka pokojnikovih! Hvala nadalje M. P. Župniku Mokošice veleč. dn. Ivu Ipsiću, koji je obavio posljednje zadužne molitve! Hvala napokon i svijem onijem mnogobrojnijem prijateljima, koji su se vijencem, sažalnicom ili svojim prisučen sjetili milog pokojnika i naše goleme žalosti!

Dubrovnik 8 Avgusta 1894.

Adrijana Bjelovučić rođ. Cavalić
žena

Ivo M. Bjelovučić
sin

Ivka Bjelovučić
kći.

za se i za svu ostalu rodbinu.

Bila mi se razboljela žena Pave i sve što je lijeka i ljekarija ne učini joj ništa dobrog, tako da smo svi drhtali poviše njezina života. Nego u velikoj nevolji obratih se ja na liječnika cajtajskog, veleučenog gospodina Dr. Josipa Bendoni, koji se odmah svom svojom znanosti zauzeo da je spasi. Nije žalio ni truda ni puta nego je u svako doba i ne zvan dolazio i oko nje nastojao s velikom pomnjom tako da je napokon i izbavio od očite smrti. Nema plate koja bi mogla do kraja isplatiti ovako djelo, zato ja ne znam kako bi mu se bolje odužio nego ako mu ovako javno zahvalim, neka i drugi svijet još bolje čuje za njegovu učenost, a moja mu harnost do vijeka!

U Uskoplju u Konavlima, 7 Avgusta 1894

Pavo Kastopec.

PENSION. One obitelji, koje bi željele početkom školske godine namjestiti svoju djecu u dobroj činovničkoj obitelji, gdje će biti paženi, neka se na vrijeme izvole obratiti našem Uredništvu. 1—6

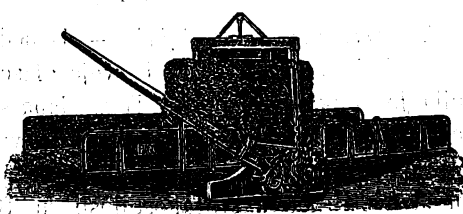
Odijela i Crevalja

za gospode, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

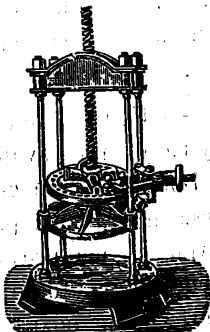
W e i s s a

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO, VINO I VOĆE.

MLATILA, ŽRVNJALA, MLINOVE za čišćenje žita, RALA, TISKI za grožđe i voće, Patentirane STRCALJKE za peronosporu i samodjelujuće sprave za PERONOSPORU sa ZRAČNOM SISALJKOM STROJEVE za REZANJE i PIVNICARSKJE SPRAVE

kao u opće sve strojeve za poljodjelstvo, vino i izragjivanje vina iz voća sve po najnovijem i najboljem sustavu prodaje

IG. HELLER, BEČ, 2 Praterstrasse Nr. 49.

Bogato ilustrovani cijenici na hrvatskom i talijanskom jeziku na zahtjev badava i franke

NAJPOVOLJNIJE POGODBE.

najteftinije cijene, jamčevina, vrijeme za prokušanje!!!

Preprodavaocima veliki popust.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu fior. 4, na pò godine fior. 2; za *Austro-Ugarsku*, *Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu fior. 4: 50, na pò godine fior. 2: 25; za *inozemstvo* fior. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Izložba u Lavovu.

Mi tamo nijesmo bili, ali čujemo i čitamo da su Poljaci sve moguće učinili, da se pred svijetom odlikuju. To vjerujemo, jer oni, koji bi se mogli nazvati slavenskim Francezima, biće svim silama nastojali, da se sada u Lavovu iskažu koliko elegancijom toliko bogatim produktima svoje zemlje i svoga rada. Ako su u svemu tomu postigli uspjeh, kao što se čuje da jesu, mi im se radujemo i želimo im dobru sreću.

Ali mi ne smijemo samo sa agrarnog, industrijalnog i merkantilnog gledišta promatrati uspjeh narodne izložbe. Narodne izložbe, osvem što predstavljaju narodnu produkciju i napredak, one su kao veliki jedan salon, gdje se drugi narodi kupe na kavu i prijateljski razgovor. Izložbe dakle mogu mnogo doprinijeti na razvitak dobrih čuvstava između naroda-domaćina koji pričekuje, i naroda-gosta koji dolazi u posjetu; one mogu da narod moralno ojačaju. Poražena i ponižena Franceska u dva puta htjela je izložbama da se podigne pred Europom. Godine 1889, kad su Francezi bili priredili nešto do tad nevidjena, i kad su u Parizu Martove Poljane pozvali sav izobraženi svijet — osvem Nijemaca, — onda su oni slavili veliku moralnu pobjedu, te su kao narod i kao država dobili opet onaj svoj stari glas. Ali ne idimo daleko. Mi se još svi sjećamo praške i zagrebačke izložbe, mi znamo kako su one što bolje upoznale slavenska plemena i kako su bile pozorištem pobratimstva ovih naroda. Tamo su se grlili Česi, Hrvati, Slovenci, a ni drugi prijatelji nису bili izostali. Naša pak malena jubilara izložba gospodarskog društva učinila je, da smo se mi Hrvati međusobno upoznali i da smo naše jade sebi i drugoj braći ispričovali i od njih utjehu primali.

Toga svega uzalud ćete tražiti kod izložbe Poljaka, jer biste našli nješto sasvim protivna.

Zabuljelo nas je u sred duše, kad čitamo kako „*Dziennik Polski*“, organ poljskih zastupnika na carevinskom vijeću, svečano izjavljuje svom njemačkom sudrugu, organu ministarstva vanjskih poslova, da Poljaci nigdje i nikad nijesu imali namjere, da guličku izložbu upotrebe za sklapanje slavenskog pobratimstva. Ove riječi porazno djelovahu na svakoga, koji u svojim žilama čuti slavensku krv.

I doista lavovska izložba bijaše sve drugo do pozorištem slavenskog bratimstva. Ko je došao n pohode braći Poljacima? Njihovi njemački saveznici konzervativne i liberalne boje, koje su poljački prvaci oduševljeno dočekali i s njima slavili poljsko-njemačku koaliciju, zatim su i opet dolazili Nijemci, a napokon magjarski ministri, pod kojim se imenom tamo provukao i naš hrvatski ministar Josipović. Došli su saveznici, ali braća ne! Gdje su Slovaci, Slovenci, Hrvati? Gdje su Česi, od kojih sve što je s narodom demonstrativno ostade kući? Oni nijesu htjeli da se raduju bratskom plemenu, koje najizdašnije podupire sustav, te ih pritiska, dočim jedini nosioci toga sustava bijahu u Lavovu, ne zacijelo iz bratske ljubavi naprama Poljacima, već iz hladne političke učtivosti.

Poljaci su, ako nijesu slijepi, mogli sada prigodom izložbe da najbolje vide, kako stoje u sla-

venstvu, a tome je kriva sva ova njihova nesretna politika u Austriji, kojoj mi imamo da zahvalimo mnoge naše muke i nevolje.

Sve ovo braća poljačka vrlo dobro i znadu, znadu da ne rade pravedno, ali oni svome postupanju imaju jedan izgovor, kojim misle da su sve opravdali, a to da oni ne mogu čiti sa ostalim slavenstvom, jer ono simpatije sa njihovim najvećim neprijateljem, s *Rusima*.

Mi razumijemo tu njihovu tešku ranu, koja je posljedicom dvoboja od vjekova i teško da se dobrom izravna. U tom dvoboju bivalo je dana kad su Poljaci izlazili dobitnici, osvajali i pogjarmivali Ruse, a danas je sreća na strani ruskoj. Da ih Rusi gnječe to se neda zanijekati. Poljaci su od Rusa podnijeli nebrojenih muka i progonstva, pa i ono 80 rodoljuba, koji se većinom izranjeni povratili iz Sibirije, i koji će se na izložbi sastati na 2 septembra, biće živa slika narodne patnje. Mi ih, kako rekosmo, donekle razumijemo, tim više što i dolje na jugu imamo neprijateljstvo izmegj Srba i Hrvata i Srba i Bugara, čija čuvstva mogla bi se usporediti sa međusobnim čuvstvima Rusa i Poljaka. Ali sve ovo ne može ispričati Poljake, da oni načelno budu protivnici svakom Slovenu, koji s *Rusima* hoće da žive u dobru prijateljstvu. S druge strane i Poljaci, koliko mogu, odvrćaju *Rusima* mlo za drago, ako i ne u Poljskoj a ono u Galiciji gdje žive 3 mil. *Rusina*, koji bi se što se tiče poljačkog pritiska mogli usporediti sa jednim ugarskim Rumunjima, kako nam to svjedoče neprestane njihove tužbe, koje se čuju u galičkom saboru.

Mi bismo im još i oprostili, kad bi se u borbi s *Rusima* bili uhvatili iskrenih prijatelja, koji im hoće da pomognu. Ali ni iz daleka! Nijemci su Poljacima dva put više nahudili od samijeh *Rusa*, jer se ovi bar pokazaše nesposobni da ih raznaroguju, dočim su prvi u tom pogibeljniji. Poznato je kako su progonili poznanske Poljake pruski Nijemci, koji su ih silom gonili s očinskog praga, te u poljačke krajeve naseljavali čiste Nijemce. Ako su se ovi poslije popoljčili, mi se tome možemo veseliti, ali ne smijemo isključiti zlenamjere poljskih saveznika.

U Pruskoj imade 3 milijuna Poljaka i ovi još ni danas nemaju niti jedne škole! Tim mislimo da smo dovoljno dokazali koliko im dobra želi narod, s kojim oni hoće da prkose *Rusima*.

Ako pak u Austriji i stoje bolje, to nemaju nimalo da zahvale bratskoj pomoći i prijateljstvu svojih aleata nego opet sebi, jer mi vidimo da ih njihovi njemački drugovi traže jedino u Beču, kad se radi protiv Čeha, Hrvata i Slovenaca. Inače oni ih progone svejedno kao i Nijemci iz *Reicha*, te gledaju kako bi ih što bolje skućili pod svoje gospodstvo. Eto u Šleskoj, gdje su Poljaci u manjini, gospoduju liberalci, njihovi tobož najbolji prijatelji. Bi li nam braća znala kazati, koliko imaju tamo svojih škola, koliko zastupnika? Tako im Nijemci svukud rade gdje su u većinu pak napokon i u malenom gradiću Biali u Galiciji, koji je danas njemačka naseobina i čiji gragjani na sve moguće načine gledaju, kako bi zakopali poljski jezik.

Ni s Magjarina ne stoje bolje. Magjari ne kako nijesu u položaju da mi u narodnom pogledu mnogo nahude a to radi geografskih i kulturnih uzroka, ali da su bili zacijelo gore nego Nijem-

ci, jer ih Bogu hvala poznamo. No ako i ne mogu mnogo, oni gledaju da im otmu ono što mogu, tako na pr. onaj njihov krasni predjel Tatrâ, koji se zove „Morske oči“ i koji Magjari na sve načine nastoje, da ga — valjda kao zalog simpatije — otrgnu Galiciji i pripoje Ugarskoj.

Ako Poljaci uza sve to s ovim narodima, i jedino s njima, saveze sklapaju samo zato jer su oni krvni neprijatelji *Rusa*, onda to mi nazivljemo strašću i zaslijepjenošću naše braće, kojim je golemu mržnja a oči zablještila, pak ne vide da hotomice srnu u propast. Ako je pak to njima u krvi, da sami svoju nesreću traže, kako su je tražili i svrhom prošlog vijeka, onda ih sažaljevamo, te im onu njihovu toli razvikanu političku mudrost ni malo ne zavidimo.

Mi znamo da je braći veoma žao što su im s narodnog piróvanja demonstrativno izostali svi Slaveni monarkije. Oni su ih jedva čekali, i bili bi ih pričekali s onakim oduševljenjem s kojim su zagrlili ona 2-3 češka spisatelja, te su posjetili njihov sastanak književnika i novinara. Osobito rado bili bi primili naš Hrvate, jer smo im od svih Slavena najsimpatičniji, kao što su i oni nama, da nije ove nesretne politike. Ali Česi, Hrvati, Slovenci nijesu mogli da posjete onoga, koji se je protiv njihovoj borbi za slobodu, te njemu nije od nikakve pogibelji, urotio sa kletim našim dušmanima. Oni nijesu mogli da se grle s bratom, koji se juče ljubio s Chlumetzkiem i Wekerlom. Čemu da u Lavovu hinimo?

Poljačka izložba nije bila stječistem braće, ona je sankcionirala iskrena pobratimstva Poljaka, Magjara, Nijemaca. Drugčije i nije moglo da bude. Danas je Lavov filijalka Beča i Pešte. Zašto? Bog bi znao. Sve ono što danas ječi pod Peštom i Bečom gleda na nj, pak mu bolno uzdiše: *zar i ti, sine, Brute!*

Dokle će to trajati? Dok Poljaci ne uvide nenaravnu, nenarodnu svoju politiku, po kojoj će im se napokon tugjin doma usuljati. Ne, Lavov i Krakov, ako sebi dobra žele, ne smiju da se tako bacaju u žvalo aždaji, koja je pozobala najbolje slavenske krajeve. Neka se spomenu da su njima Prag i Zagreb mnogo bliži i mnogo srodniji. Neka Poljaci s ovim zaigraju u jedno kolo. Bilo bi onda, istina, manje *Ekscelencija*, manje ministara, al bi za malo udarili temelj sjegurnoj narodnoj budućnosti, dok ih ovako prvi vjetar može otpuhati s položaja, radi kojeg izgubiše simpatije Slavena i oni bi se mogli teško kajati, kad im više ne bude na vrijeme.

Travanjski begovi Srbi?

Da je Travnik u svakom pogledu napretka zaostao iza Sarajeva, Mostara, Tuzle, Banjaluke i Bileća, o tom nema sumnje, premda bi kao okružno mjesto, te po svome položaju historijskoj prošlosti i broju žitelja morao napredovati uspoređujući sa ostalim okružnim mjestima. Iz Travnika je razmijemo najmanje mladeži (naročito muhamedanske) na školama, nema kakvih zavoda, a o kakvoj inteligenciji ni govora. Taj nazadak Travnika pripisuje se tome jer su Travnici konzervativni, svo je čudni, te se opiru svakoj novotariji i napretku, i po taj način vlada ne može ništa poduzeti tamo. Tako se trubi u svijetu!

„Omladino nado, svijeta; ali na mlađjim svijet ostaje!“ Shvativ dobro značaj ove rečenice,

Digitized by Google

ne duha i srca, i zasluženu čast i ljubav koju mu iskazuje svak a, nadasve njegovo rodno mjesto, koje on toliko ljubi. Nakon veseloga razgovora, diže se između svećenstva veleč. Medini, da hrvatski nazdravi svečaru. On zanosnim riječima istaknu potrebu značaja u borbi za vjerske i narodne svetinje nadasve u današnjim teškim okolnostima, ter napije presvj. Uccellini-u. kao značajniku, koji u svakoj prigodi, pod svaku cijenu, neobzirujući se ni na desnu ni na lijevu, znao je ustati na obranu vjere i naroda. Oduševljeni „živio!“ poprati ove zdravice, pak se društvo razigje. — U večer u 7 sati cijelo društvo bješe pozvano na gospodski do-večerak u novi perivoj baruna Mayneri, a nakon toga gosti se ukrcaše na parobrod, zadržavši se jošter za koje vrijeme na Lopudu Nj. Preuzv. nadbiskup Rajčević i presvj. Uccellini. Mnoštvo puka skupi se na obalu da pozdravi odlazeće. S kraja zaori: „Lijepa naša domovino!“ Odvrća se s parobroda. Čuje se poklik: „Živio hrvatski Lopud! Živio presvj. Uccellini; Živio Starčević i Strosmajer! Živjela stranka prava! Veselju i oduševljenju ni kraja ni konca. Ovako se svrši ovo veliko, lopijsko slavlje, koje će u povjesti mjesta ostati zlatnim i neizbrisivim slovima zabilježeno.

Pogled po svijetu.

— U Srbiji se miješa. Milan je imenovan generalissimusom vojske. Pašić neprestano čeka na audijenciju kralja. Pera Todorović piše u Malim Novinama, da je maja bio se Stambulovom i da mu je ovaj očitovao, da so Pašić u Petrogradu obvezao da će svima srestvima nastojati o padu dinastije Obrenovića i podignuću jednoga ruskoga kneza na srpsko prestolje. Ovu vijest da je Stambulov dobio po svojem pouzdaniku i ovlastio Todorovića, da je prijavi kralju Milanu.

— Velika parnica anarhista koja se vodila u Parizu ispuhala je kao dim. Svi su riješeni osvem dvojice-trojice, koji su kažnjeni radi lupeštine ili sličnih prestupaka.

— Kralj se spravlja da posjeti izložbu u Lavovu gdje će se sadržati 5 dana. Tom prilikom otvoriće i novi medicinski fakultet.

— U kineskom i japanskom ratu nemamo zabilježiti nikakav novi sukob. Japan je treći dio svoje vojske, 26.000 momaka, prebacio u Koreju. Kina se neprestano oružava. Potkralj pokrajine Pet-chili Li-Hung-Chang panuo je u nemilost carevu, jer se nije na rat bio dovoljno pripravo. — Kinesko brodovlje nestalo je s kineske obale. Čuje se da kani navaliti na japanske prijevozne lagje.

Domaće viesti.

Požar na Rijeci. — Na 13. avgusta velika je vatra buknila u skladištima društva „Adria“. Vatra je zahvatila veliki prostor, gdje je smještena sila trgovine. Sva su skladišta zapaljena osvem onaj sa špirom. Skladišta su bila osigurana.

Prvi kršć. arheolog. megjunar. kongres. — Na 20. ov. mj. otvara se u Spljetu i Solinu prvi megjunarodni kongres kršćanskih arheologa, na koji će doći mnogobrojni učenjaci sa svih strana svijeta. Duša tog kongresa neumorni prof. Bulić i njegov pomoćnik Dr. Luka Jelić evo već mjeseca rade da nam se pokrajina tom prilikom opošteni. Čast im!

„Smotri.“ — Našoj ljubeznoj drugarici koja se onako pošprdnno ponaša sa narodnim glasilima i narodnim zastupnicima, koji neće da se klanjaju mudrosti japanskoga kralja (Kakav mu je ono naslov), postavili bi dva upita. Prvi bi bio: *Smiju li se žene priti u politiku?* A drugi: *Da li je i žena sudionikom čina koji nosi njezin muž?*

Ovaj zadnji upit sjegurno Smotra ne razumije. Evo je služene. Uzmimo da je muž general. Da li je žena, koja u tom slučaju nosi naslov *generalice*, faktično ono što joj naslov kaže, te ima svu izvršujuću vlast jednog generala, ili je to samo počasni naslov bez ikakve vlasti? Isti bi slučaj bio i za ženu sudca, savjetnika, advokata, predsjednika, kot. poglavara, itd. itd.

Mi bismo rada čuli mišljenje naše poštovane drugarice. Mi na primjer mislimo da žena u tom slučaju nema druge vlasti nego da ragja i odgaja

djecu, čuva kuću, i da obavlja sve one poslove kao i svaka druga žena, a da za nju nijesu ni akti ni intrigi. Što ti govoriš, „Smotro?“

„Dalmatova“ pokora. — U pred zadnjem broju „Il Dalmata“ skrušeno se kaje ispred „Kat. Dalmacije“, poričući da je on ikad bio laži-liberalni list. On tu nabraja kako je hvalio biskupe i njeke redovnike (znamo koje!) kako je donosio opširnih izvještaja o predikama raznih propovjednika itd. Sad bi valjalo da mu „Kat. Dalmacija“ pripiše i pokoru, kad se tako skrušeno obraće.

Nijesmo znali da u nekim junacima ima ovoliko kukavičluka.

Gospodarsko kemijska eksperimentalna štacija u Spljetu. — Vlada je utemeljila u Spljetu eksperimentalnu štaciju za poljodjelske proizvode. Na toj štaciji imenovan je upravitelj gosp. Frühauf, a pristavom gosp. Gvozdenović. Ni jedan ni drugi ne znaju njemački! Ovo je lijepa ilustracija naših odnošaja!

Talijanština. — Čitamo u „Jedinstvu“, da kad je presvj. Rajčević stignuo u Spljet, biskup Nakić pozdravio ga je *talijanski*. Nadbiskup mu je na to talijanski i odgovorio. Veoma zamjeramo presvijetlomu spljetskomu za ovo hotomično isticanje talijanštine, ali se s druge strane i ne čudimo — kako nas uči.... glagoljica. U ostalom Načelnik spljetski dao mu je dobru lekciju oslovivši nadbiskupa jedino hrvatskim jezikom. Ne stidimo se naših svetinja! Tek onda će nam ih i drugi poštovati!

Vrlička. — Ima nekoliko da pučanstvo vrličko uzrujava neki mladić naprasit koji je tamo došao da zasluži svoj kruh. On je i lani činio svakojakih komedija u Kninu na kninskoj slavi, a sad mu je udrila u glavu vrlička čitaonica, koja mu je tako ugrijala maštu, da siromah izvan sebe psuje, prijeti dapače i napada... po srpsku. Na 10. ov. mjeseca mnogobrojni narod predvogjen od tri općinska predsjednika sgrnuo se pred općinom, da traži neka se ukloni taj mladić koji je ujedno i općinski liječnik. To će se i dogoditi. Nije Vrljica Hercegnovi, ni Vrličani čibukaši!

Gradska Kronika.

Posvećenje novoga biskupa. — U nedjelju je slijedilo u stolnoj crkvi svečano posvećenje novoinenovanoga biskupa presvj. Frana Uccellini uz mnoštvo naroda koje je prisustvovalo radosnom činu. Po gradu je bilo u čast svečaru prilijepljeno nekoliko krasnih sastavaka. Sv. čin trajao je od 9 ura do podne. Kako rekospo posvećenje je obavio presvj. pragospodin mitropolita uz asistenciju presvj. prag. Dr. Marcelića i Nakića.

Zatim je presvj. Dr. Marcelić u čast svom prijatelju novom biskupu dao gosposki sobet na koji bijahu pozvani, osim višeg svećenstva, i priv. upravitelj kot. poglavarstva i gradski načelnik. Glazba je svirala pred biskupskom palačom.

U ponedjeljnik svi biskupi pošli su na Lopud, gdje su Lopugjani svomu sumješćaninu pripravili veliku svečanost.

U srijedu presvj. prag. Frano Uccellini dijelio je sv. krizmu uz asistenciju nekoliko gradskih župnika.

Odlazak. — U utorak brzim parobrodom otputovao je presvj. Nakić biskup spljetski. — Danas pak polazi put Zadra presvj. prag. mitropolita Rajčević. Takogjer i naš biskup polazi na pastirski posjet u Korčulu.

Lične vijesti. — U nedjelju i ponedjeljak boravio je u Dubrovniku gosp. Polikron Sirkou, profesor slavistike na petrogradskom sveučilištu. U utorak otputovao je put Boke za kratko vrijeme. Došao je na veliki kongres kršćanskih arheologa u Spljetu. — Juče je prispio novi talijanski ministar za Crnogoru gosp. grof Tannuetelli. — U Gružu je kao dom. oficir pričuve češki publicista gosp. I. Hořica suradnik „*Narodnih Listi*.“ — Gosp. A. Skrivanić otputovao je iz Gruža na svoje novo mjesto pošt. upravitelja u Kotoru. — U Dubrovniku je presvj. Dr. J. Pezzi načelnik Kotora.

Kraljev rođen dan. — Danas prigodom kraljeva rođen dana, bila je u stolnoj crkvi obična svečana služba božija. Prisustvovahu sve vojničke i civilne oblasti kao i prestavnici stranih država. Misu je rekao presvj. pragos. mitropolita Rajčević,

Za društvo sv. Cirila i Metoda. — U prošlom broju učinili smo znatnu pogrešku kad smo javili da se po drugi put sakupilo kod nas 412 kruna pravije 414:40 za ovo društvo, kako smo bili na pamet napisali. Pregledajući račune nagjismo da se u ovu svotu imaju ubrojiti i one 162 kruna i 40 para, što smo ih poslali na 13. Januara o. g. č. gosp. Dru. Laginji, oglašene u br. 2. Zato smo morali uništiti naputnicu na 206 flor. i poslati samo 126 flor. Radi ove pogreške kaznismo se globom od 10 kruna, od kojih 5 poslamo za Dom Starčevićev, a 5 kruna položismo za daljnje sakupljanje za hvaljeno društvo.

Za Dom Starčevićev. — Uz prije oglašene svote priložismo gore navedenih 5 kruna. Tako se ukupno sabralo na našem Uredništvu od 22/7 pr. g. do 13/8 o. g. 179 kruna i 80 para, koju smo svotu poslali na 13/8 veleuč. gosp. dru. Josipu Franku u Zagreb.

Nadalje primismo: od g. M. M. 1 kr., preč. gosp. dn. Petra kan. Bačića 1 kr., g. Gjura Kovačevića 1 kr., g. P. Orepića 1 kr., g. M. Ruska 1 kr., R. M. 2 kr., V. M. 1 kr., A. O. 1 kr. i 4 kr. Ukupno 13 kruna.

Vojničke vježbe. — U ponedjeljnik na 5 sati u jutro polaze put Boke na velike vojničke vježbe mjesni bataljun 22 reg. kao i naš bat. Landwehra. Ostaće tamo 12 dana.

Nesreća. — Juče u jutro srušio se na Pločama zid carskoga puta, te je pokopao dvojicu težaka, Iva Madarca i Mata Salatu, koji su tu radili. Madarac je teško ozlegjen, te će mučno preboljeti.

Nečistoća. — Tuže nam se mnogi ugledni građani na nečistoću koja vlada po gradu, a osobito u Gružu, gdje po svoj obali leže hrpe smeća. Kad se radi o tom, da Gruž postane našom Opatijom, imalo bi se u prvom redu odstraniti sve ono što vrijegja ukus stranih putnika. Preporučamo nadležnoj vlasti da providi.

Tamburaši. — Jutros imaju doći u Dubrovnik 17 sveuč. građana iz Zagreba koji putuju Dalmacijom priregjujuć tamburaške koncerte. Jedan će prirediti i ovdje večeras u Bačićevoj Dvorani.

Vjenčanje. — Gosp. Miho Bego vrli mladić i vatreni Hrvat iz Mlina vjenčao se u četvrtak sa vrijednom i valjanom našom učiteljicom Jelom Montani iz Dubrovnika. Sretno!

Književnost.

Politika u književnosti. — Ne možemo a da ne izrazimo neugodan utisak, koji na nas čine njeke političko-književne polemike. Odobravamo i shvaćamo, kad se raspravljaju politička pitanja, razumijemo dapače i žešću preporku, u kojoj i mi sudjelujemo po našim silama. Ali neodobravamo da se književnost povlači u stranački vrtlog, te književnici mjere stranačkim laktom. Mi smo u zadnje doba doživjeli takih prizora, koji nam ni malo ne služe na čast, vidjeli smo kako se književnici međusobno grde i napadaju i to baš oni koji su se juče do neba hvalili, samo zato jer pripadaju protivnim političkim strankama. Take stvari davaju potpuno pravo našim narodnim protivnicima, da nam se smiju.

I još nješto. Ne samo da se politika uvukla u književnost, nego se uvukla i u filologiju. Ali na žalost u ovom pitanju nije kao u gornjem, da smo naime mi pravaši odnijeli časni dio: krivica je uprav kod naše stranke. Ima na pr. pravaša koji su uzeli zadaću da napadaju na fonetiku, ali ne kao *filolozi* nego kao političari. Tim se naravno nanosi štode interesima stranke, jer se od nje odbijasi oni ljudi kojim je milije pisati fonetikom nego li etimologijom. Za ime božije kako to spada u stranačko pitanje? Ako pak spada, te su „*liepo*“ i „*liepo*“, „*obće*“ i „*opće*“ tako važna pitanja, da nas mogu i moraju podijeliti u dva tabora, onda zbogom ozbiljnosti naša!

Natječajni Oglas. — Na predlog Upraviteljstva S. G. D. D. Visoko je C. K. Ministarstvo za poljodjelstvo, odlukom 15. svibnja 1894 br. 9302, udijelilo piscu 100 fiorina podpore za 4 književne radnje poljodjelskog sadržaja.

S toga se otvara natječaj a to *jedino* za župnike i učitelje za 4 izvorne radnje u kojima se ima pučki razpravljati koji mu drugo predmet ekonomskog i poljodjelskog sadržaja, a to u kratko. Radnje će se tiskati u *Sečjaku*. Udijelit će se dvie nagrade od 30 fiorina; a dvie od 20 fiorina.

Nagradjene radnje ostaju vlastništvo društva, koje si pridržaje pravo tiskati ih u posebnoj knjižici.

Radnje se mogu poslati ili pod imenom spisatelja, ili pod kojim geslom do konca rujna 1894 na Upraviteljstvo Seljačkog Gospodarskog Društva Dalmacije u Zadru.

Od Upraviteljstva S. G. D. D.

U Zadru 21 lipnja 1894.

Predsjednik
VUSIO

Tajnik
D. Alacevich.

Prilog. *)

Dragi Ante.

Sad kad sam smirio moje srce i obradovao moje prijatelje, a dindušmanima učinio da crkaju od jeda, jer im ne uspješne njihove podvale i potvore protiv meni, dragovoljno ti odgovaram na tvoje upite zašto nijesam htio ispraviti one klevete i laži tiskane u jednom broju „Dalmate“ prošlog mjeseca proti meni; i zašto ne tužim gosp. Uga Nakića c. k. činovnika poreznog ureda, sina časnog Gjigji Nakića, koji je imao bezobraznosti potvoriti mene da se ja pačam u njegove zasukanke brke.

Što se tiče pisanije, to ti je očita podvala mojih najljubijih dindušmana, kako bi me u oči mogla ispita ocrniti što gore pred gospod. učiteljima ali ludovi ne znagjahu da gosp. učitelji nijesu kao oni koji pišu, pa su držali da će oni i preko zakona samo da uzbuđu proti meni. Prevariše se jer se još nije našlo da se gosp. učitelji osvrću na to jeli jedan Hrvat ili ne; njima je duševnost najprva, a onda ostalo; dok je dopisniku nad sve ino najprvo svako zlo na srcu, a za duševnost on i ne zna. A to ga najbolje osugljuje isti dopis, jer iz njega možeš izvaditi fotografiju dopisnikovu, u kojoj ćeš vidjeti da je dopisnik slika čovjeka bez vjere i morala; da nema karaktera; da mu na srcu leži zlo iskrnjega; da nastoji nanijeti drugomu zla i da mu je srce puno zlobe i himbenosti, a u žuči da mu kipi luti otrov crnokruga. Po tomu nije vrijedilo niti obazirati se na slične ljude.

Glede potvora g. Nakića da se ja pačam u njegove časne poštene crnomanjaste lijepe i zasukanke brke — što da odgovorim? Namah zabacit sve u oglaske, ali kad je i on imao smionstva te upotrebio prigodu u oči mogla ispita da me himbeno tuži na općinu da zadirivam njegove brke, ne bijaše mi toliko ugodno premućati i ne ukazati zube golijatu Nakiću. U tu svrhu željah svijet starijega. Posvjetovah se i on ne odaleči od nakane da ga tužimo sudu veleći mi: „S ljudima a la Nakić nije vrijedno ni susresti se a kamo li voditi parnice po sudu, a što Nakić reve vjetar nosi. Neće neboj se nautiti nikomu što on s njegovom glavom optuži. Dobro je poznat i prepoznat.“ Na ove riječi odustah namah od moje namjere, držeći ispod moga dostojanstva obazirati se na ono što Nakić izmišlja.

Ti megjutim primi bracki moj pozdrav a za ljude a la Nakić i za dopisničare „Dalmate“ drži se one: „Non ti curar di lor, ma guarda e passa.“ Tako ćeš učiniti najbolje; jer čovjek koji izmišlja laži da upropasti bilo koga bilo najveći je pečat na srcu, kad se ne obazireš na njegove klevete, i kad iste ostaju bezuspješne.

Ston na Lovrijevčan dan 1894.

tvoj iskreni prijatelj
Miho Jerinić.

*) Za ovo pismo ne uzimljemo nikakve odgovornosti. Ur.

JAVNE ZAHVALE.

U dubokoj žalosti u koju nas je metnuo gubitak preljubljene supruge odnosno majke čere, sestre, nevjeste i punice

A N E

nagjosmo utjehu u prejasnijem izrazima sućustva koja nas sa svijeh strana sretase u groznoj nesreći koja nas je zadesila, te nam je prava potreba da iskažemo javno svakomu od prijatelja našu zahvalnost. — U prvom redu vjekovita harnost M. P. Svećeniku D. Stijepu Tomaševiću koji nije štedio ni truda ni pumnje, da bi u dugoj nemoći pokonjice pri rastanka od svoje obitelji, utajio joj srce i umirio dušu te na taj način ublažio pregorku bolest preostavšijeh. Jednako i G. Dr. Jeru Puljesi za njegovo izvanredno i prijateljsko zauzimanje e da bi spasio od smrti ili barem umanjio patnje mlađe nam i nezaboravne pokonjice. A ko bi mogao dovoljno zahvaliti Niku Hrdalu mladiću naše kuće za sinovlje zauzimanje, koje je pokazao u toj, za nas groznoj prigodi!

Frano Supilo, upravitelj, izdavatelj i odgovorni urednik,

Nećemo nikad zaboraviti ni GG: Grgura Miševića, Anu Svilokosa i Jelu Cobenzl koji su nam bili pri ruci i u nemoći i poslije kao takogjer i pomoćnike mjesnih kavana, koji nijesu požalili truda, te u što većinu broju sprovedu prisustvovali.

Napokon hvala dubrov. gragjanskoj muzici koja je dopratila do groba mrtve ostanke, kao i svoj ostaloj gospodi koja su bilo vijencima, bilo zadužbinam siromaštvu bilo njihovim saučesćem pri sprovedu, izvoljeli pokazati zadnju počas uspomeni pokojnice.

Jako Birimiša

ucviljeni suprug za se, za sinove i kćeri Nika, Tomu, Jele udata Pehovac, Iva, Dragutina, Ivanke, Boža, Vasilja i Marice za majku Gjivu ud. Toma Grgurević, sestru Maru Marinović i njezina supruga Marko, za punicu Jelu udov. Birimiša, za zeta Luka Pehovac.

Prigodom smrti gospogje Ane Birimiša bi udijeljeno na uhar siromaha, od g. Marka Tomaševića f. 10.; od gospogje sestre Pulic f. 5.; od časnih obitelji Balda Gjivovich f. 5.

Povjerenstvo Javne Dobrotvornosti.

Tvornica Margarinskog Masla i Parna Rafinerija Svinjske masti

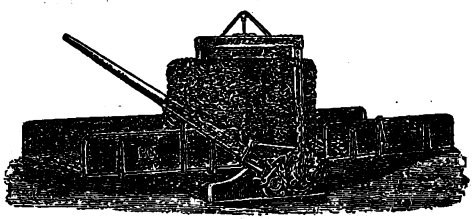
JULIJA GRANICHSTÄDTENA

Wien, XVI., Ottakring Schottengasse 49, preporuča svoje izvrsne više puta nagragjene proizvode kao:

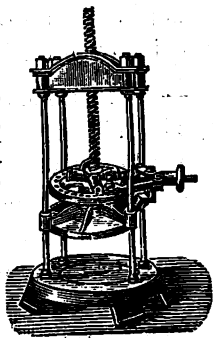
Margarinsko maslo, Margarinsko vrhnje, Margarinsku mast, Umjetnu mast, rafiniranu svinjsku mast.

6—6

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO, VINO I VOĆE.

MLATI, ŽRVNJALA, MLINOVE za čišćenje žita, RALA, TISKI za grožđe i voće, Patentirane ŠTRCALJKE za peronosporu i samodjelujuće sprave za PERONOSPORU sa ZRAČNOM SISALJKOM STROJEVE za REZANJE i PIVNIČARKE SPRAVE

kao u opće sve strojeve za poljodjelstvo, vino i izragjivanje vina iz voća sve po najnovijem i najboljem sustavu prodaje

IG. HELLER, BEC, 2/2 Praterstrasse Nr. 49.

Bogato ilustrovani cijenici na hrvatskom i talijanskom jeziku na zahtjev badava i franko

NAJPOVOLJNIJE POGODBE. najjeftinije cijene, jamčevina, vrijeme za prokušanje!!!

Preprodavaocima veliki popust.

Povlaštena Megjunarodna Agencija za Putovanje

DRAGUTIN PIRELLI

Trst, Via del Arsenale,

(Carlo Pirelli) — Rijeka — Via del Lido 537 vis à vis il molo Adamich.

Prodaje voznihi karata

za svako mjesto, preko mora ili preko kopna (cedulje II. razreda uz sniženu cijenu). Izdaje cedulja za polazak i povratak za jednu godinu s kamatama od 20 oja a to po cjeniku kogagod europskog ili američanskog društva.

Izdaje vozne karte (biglietti di passaggio) za Ameriku: preko Havre, preko Anverse, preko Bremena, preko Hamburga, preko Liverpoola, preko Glasgova i preko Southamptona. — Za Afriku: preko Genove, preko Marsilje, preko Liona, preko Londona i preko Dartmoutha. — Za Australiju: preko Genove, preko Bremena, preko Anverse i preko Hamburga. — Za prugu Iquique (itd.): preko Genove i Montevidea, preko Hamburga uprav kroz Magelanovo tijesno i prugom Hamburg, Colon (Colon, Panama, s željeznicom) Panama, Iquique, itd. preko mora uz sniženu cijenu.

Putnici ne treba da traže gore navedene vozne karte, da se misle za razreda kao ni da polože karanu. Dosta je da dogu na Agenciju na Rijeci i da uzmu kartu isplaćujući odmah; poslije nek ostanu na Rijeci ili u kojem drugom gradu odakle polazi parobrod dane, kad im Agencija naloži. Agencija sljedbi tečaj svih odlazaka, osim toga u komunikaciji je

sa svim mjestima i sa svim društvima i tako kadgod joj se prikažu putnici, nastojeće tako udesiti, da ovi ne budu trošiti za čekanje i poslaće ih u mjesto iz kojih će najprije krenuti parobrod preporučujući ih samo društvima, koji će davati na brodu dobro jelo.

Jamči se za odlazak u danu tanačen na putnoj karti i nadoknađuju se troškovi, ako se ovaj zakasni krivajom Agencije t. j. ako ne dogje na vrijeme u određeni grad zbog toga što je Agencija pogriješila u računjanju koliko traje željeznička vožnja ili ako se ne nađe više mjesta na parobrodu.

Pošto Agencija ima u New Yorku drugu agenciju za odpremanje (spediciju) po svoj Sjevernoj Americi, riječka filijalka daveće karte za svako mjesto u Sjevernoj Americi uz najnižu cijenu.

Za svako odregjeno mjesto izdaje ova Agencija vozne karte.

Gore navedena Agencija daje muke obavijesti vrhu cijena. kao i vrhu roka i mjesta odlaska.

Poduzimlje opremanje

prtljage i robe za svako mjesto preko mora ili preko kopna. Obvezuje se nadalje tražiti sve stvari što bi se na putu u Ameriku ili drugodje eventualno izgubile ili zaboravile.

Tipografija D. Pretnera u Dubrovniku.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na pò godine flor. 2; za *Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4; 50, na pò godine flor. 2; 25; za *inozemstvo* flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojeni i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju: Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Bog i Hrvati.

Hrvatsko naše pleme nalazi se sada u teškom i jadnom položaju. Odašvud tmurno, odašvud mračno, i kuda god okom kreneš ne vidiš ništa što bi u tebi moglo uzbuditi nadu boljeg stanja, narodne slobode i samostojnosti.

Ali neka sve kad bi nam cijelo obzorje bilo mračno i uzvitlano, da bi barem sve hrvatske sinove vidjeli skupljene oko jednog barjaka, oko jedne misli, učvršćene u jednoj čežnji, sjedinjene u jednome pokliču, u onome rodoljubnom pokliču, koji se je nekoć prvom iz usta Antuna Starčevića čuo, a čija se jeka raznijela širom domovine, i toliko srca uznijela i osokolila: Bog i Hrvati!

Ah slatke li, divne misli, što u srcu svakog Hrvata ulijeva načelo stranke prava, i njezinog gesla: Bog i Hrvati!

Ništa smo bez Boga, ništa smo bez čistog hrvatstva. Bovi jest čovječanstva, uvijek i u svakom doba, hiełodano, svjedoči da narodi bez Boga kvare se, i propadaju. Povjest domovine očito nam pokazuje, i uvijek nam pokazuje da se ona rastvara, njesu li njezini sinovi Hrvati, i ništa drugo nego, Hrvati: Bog i Hrvati!

U ovo zadnje doba, kako i prije, čuje se i čita svega i svašta proti onoj stranci, koja zastupa hrvatsko pravo i, proti njezinim načelima, a to većinom od onih ljudi koji njesu, sposobni da ta načela shvate, a još manje u djelo postave. Ne samo Nijemci i Mađari, skupa s našim uortačenim Srbim i Talijanim, nego i sami neki koji se Hrvatim nazivlju, napeše sve svoje sile da stranci prava ugled potkopaju. Teška je ovo rabota, kad ne bi bila neharna!

Dok se čovjek uprav čuti i osjeća Hrvatom, dok je narod onaki kakva ga je Bog stvorio, bice uvijek u svojoj cjelini zagovaratelj stranke prava, i svetih njezinih načela. Stranka prava u narodu, a narod u njoj. I za to svikolici koji nastoje da ponize stranku prava, ponizuju sam narod, hrvatski, koji srcem svojim uz nju pristaje.

Koga god bi Hrvat danas susreo te ga upitao: da li se on kani boriti za narodna prava, odgovorio bi ti da bi. Naravno, sram bi ga oblio po licu kad bi ti drugčije odgovorio. Nu ipak, upitaš li takove ljude, jesu li oni za stranku prava, neki bi se prekrstili kao pred nečastivim, neki bi udarili u psovke i podmetanja, a neki biti obrnuli legja, neznajući šta da promucaju.

Ovomu pojavu koji je uzrok? Evo koji: *Rječi su jedno, a djela su drugo.* Stranka prava, stranka je života, stranka rada, stranka poduzetnosti, stranka odvažnosti. Ostale stranke, stranke su truleži, mrtvila, stranke kalkulata, šaranja i oportunitizma. S toga nije čuda da mnogi i mnogi, koji misle da je ovaj život za lagodnosti i uživanje, a ne za borbu, i očajnu borbu, bježe od stranke prava, kao no ti jer ona njihovo shvaćanje rada i života odlučno osugljuje.

Bacimo li oko na ljudska djela i poduzeća što se sbise kroz tijek minulih vjekova, vidimo da nijedno od njih nije uspjelo, ako nije u svom radu imalo one žilavosti i radinosti, te čine da čovjek svojom misli izagje na kraj, usprkos svim suprotivam. Uzmemo li primjerice kršćanstvo, vidimo da ono nije drugim uspjelo na svijetu nego svojom žilavosti i besprimjernom ustrajnošću u inadsvim bijesnim i progonskim. Poznate su u predme-

tu načelo i izreke Početnika kršćanske vjere, koji neće da njegovi sljedbenici budu slični onim, koji spavaju, te puštaju da im preko noći lupeži raskopaju kuću; kao što s druge strane izjavljuju da ne može biti sljedbenik njegov svaki koji, dok ore, obrće se natrag: „*Nemo mittens manum ad aratrum, et respicem retro, aptus est regno Dei.*“ Oslanjajući se na ovaka načela, kršćanstvo, ta stranka čovječijeg prava, dobilo je svijet.

U hrvatskom pak našem narodu, koja stranka da izvojuje slobodu roda? Zar hrvatski magjaroni, koji zadovoljni sadašnjim, a na budućnost ne misleći, puštaju da pohlepni susjedi kuću raskopaju; zar oni drugi neki i u Banovini i našoj Dalmaciji, koji imaju svu dobru namjeru da oru po narodnoj njivi, ali dok oru, obrću se natrag, te im cijelo oranje postaje uzaludno, tako da bi ostalo beskoristno sve da bi orali do sudnjeg dana? — Kaže se: program nas ne dijeli, dijeli nas akcija. Baš tako? A što će nama program bez akcije? A zar nije program sama akcija? Sve da se stranka prava samim programom nebi razlikovala od inih stranaka, već samo to što je ona aktivna, dava njoj pravo da opstoji kao posebna stranka. S toga pravo imaju koji kažu da sadašnja narodno-hrvatska stranka u Dalmaciji nije više ona što je prije bila, već nešto sasvim drugo. Riječ je ostala ista, ali se je duh promjenio, i ako se okólnosti njesu promjenile: Stari borci kao da se obezdušili, videći da njesu uspjeli u onome za čim su težili. Prestala je prijašnja toli spominjana odvažnost, zanos, poduzetnost, žilavost, a ušuljalo se mrtvilo i oportunitizam, nad kojim je nezaboravni Pavlinović jado-kovao, i onaj neki nesretni duh inada i svojeljubstva, koji čini da se krsti *pretjeranošću, paradom i bučnim iskazom* sve ono što se s protivne strane začne, reče ili zadjeluje.

Pored ovoga stanja stvari i raspoloženja duhova nije čuda da u njekim predjelim, navlaš u onim gdje hrvatsko ime nije dobro poznato, ili sudbom raznih političkih opstojnosti pridušeno, ljudi, a osobito mladež, daju se zanosom u naručaj onim nehrvatskim strankam, koje i ako prikriveni, a ono ipak imaju svoj čisti program, te na sebi kažu više rada, života i zanoša, za postignuće kakvih pa bilo i neostvarivih ideja. Veliimo nije se čuditi, jer treba biti baš zadojen hrvatskim čuvtvom i otadžbeništvom i kazat gotovo vrhunaravnu krepost, da ne budeš napastovan štogod nespametna uraditi, kad vidiš kako rade i misle neki oglašeni Hrvati, i kakove idejale oni narodu predstavljaju! Srpstvo u hrv. zemljama uvijek napreduje i neprestano nas okužuje, i nemojmo se ni malo varati, ono će uvijek napredovati dokle god sve što se hrvatskim zove, ne prigri načela stranke prava, koja jedina u sebi sadrži toliko kreposti i snage da srpsku napast odmetne i njezine napore osujeiti. Klin se klinu izbija, a ideja idejom pobija. Nije dosta čuvat ono što imamo, nego i postići ono što nemamo, a što naš po pravu ide. Bez ideje narodne kakovnu zastupa stranka prava, hrvatska ideja, u narodnom pogledu, nije neg nakaza, koja doista ne može nikoga k sebi pritegnut, a još manje oduševiti. U borbi s našim mnogovrsnim protivnicima, hoćemo li izaći vedra čela i poštena obraza, pobijati ali ne podnizati, razvijmo zastavu stranke prava, ter pokliču: „Srb! svi i svuda“ suprostavimo poklič: „Bog i Hrvati!“

Literarni filologični boj u Zagrebu

Rijeka, (Senjska), 18 Avgusta 1894.

„Mnogo zvanih, malo odabranih“ ovako, mnogo bi se danas prikricati kod nas onim, koji uzeše zanatom, da budu književnim i jezičnim kritičarima. Evo mene, da koju rečem, što no riječ, sine ira et studio. Nijesam do duše ni književnik, nijesam filolog, a ni antifilolog, a ni kritičar, već rado pratim književne prilike naše i bio bih naj-sretniji kad bih gledao danomice, kako lijepo i zdravo napreduje hrvatska knjiga, jer prosvjeta nam je najsigurniji branik naših svetinja; — ona odoljeva najuspješnije protiv bujice tuginacke. I za to je, od Boga, grijehota od onih, koji sprečavaju na najnedostojniji način napredak naše knjige, bacajući na pregršti pogrda na pojedine zaslužne književnike, a to ih iz političke mrnje. Nije dosta, da se je u političkoj borbi prešlo svaku granicu, hoće se da taj otrov izlije i na književno polje, tako da svakoga pravog Hrvata zbilja duša zaboljeti mora, a izvor svemu tomu od one strane, koja se hoće graditi pred narodom i baštinicom i predstavnicom svega dobra, što je danas u Hrvatskoj!

Ovo je bolest, koja je začela hvatati korijen još za ilirskoga pokreta — a kao da se nastoji ne bi li što dublje uhvatila korijen. No ta bolest, ako nam je stalo do našega kulturnoga i političkoga života mora, da se izliječi izkorijen.

Ta za Boga, ugledajmo se samo u veće, prosvjetljene narode. U tim narodima književnik je nad strankama; pripadao on ma kojoj stranci on je miljenik čitavoga naroda, nijedna stranka ne monopolizira književnošću, ona je dobro čitavoga naroda, da čitavoga čovječanstva!

Pa tako bi i kod nas moralo da bude, ali nije na žalost tako. Trebamo li primjere spominjati? Ta ima ih i previše, da dimemo u taj osinjak. Pa makar i na prvi mah bila situacija, ali to uzmimo samo, — vrlo je karakteristična. Jeste li kada čitali u „Obzoru“ oglašen beletristički list „Prosvjetu“ ili „Dom i Svijet“, a jeste li pak u „Hrvatskoj“ čitali oglašen „Vienac“? Ako kada, ali to je bilo vrlo rijetko, više nego rijetko. A da idemo redom! — Ne! Sapienti pauca. Mi kao maleni narod, koji se imamo boriti još za našu slobodu morali bi još više cijeniti našu knjigu i književnike naše u jednu ruku, a u drugu ne smije da književnost sagie sa svoga visokoga niveau-a, da ne bude srestvom spekulacije i i strančarstva. O tom svemu lijepih nam misli iznosi naš zaslužni romanopisac Šandor Gjalski u svom najnovijem djelu: „Radmilović“ što izlazi u ovogodišnjemu „Viencu.“

Recimo iskreno, govoreći samo o beletrističkim listovima, da ih imademo previše, a kad bi čovjek, i ne bio kritičar, stao suditi o svemu, što izlazi u tim listovima, imao bi mnogomu čemu da prigovori. Ja držim da bi koristnije bilo po knjigu napredak naš, kad bi imali jedan ili najviše dva valjana beletristička lista, u kojim bi se usredotočivale sve bolje sile, pa ne bi tako, kojekakva pljeva dolazila megu zdravo zrnje.

* Premda smo mi nešto ob ovom u proš. broju natuknuli to ipak uvršćujemo ovo pismo ugledna pravaša da se vidi kako se i megu nama trijeznije sudi ob ovom pitanju.

Ove nekoliko riječi rekoh u najboljoj namjeri, želeći da se otresemo toga zloduha za dobe; Tim ćemo knjizi i prosvjetiti, a tim i Hrvatskoj koristiti najuspješnije. „Prosvjetom k slobodi“ neka nam bude geslom.

U Sarajevu, 10 Avgusta.

A evo kako i zašto. Jer se „Bošnjak“ proglasuje, da je glasilo nas Muhamedovaca, on mora onda ujedno da tačno prati sve, što se odnosi na nas. Da ne igjemo i ne gazimo na daleko i duboko, uzećemo ono, što on sam u svom odgovoru veli i priznaje. „Bošnjak“ u svomu odgovoru veli: „Kada je izišla rasprava onoga beogradskoga profesora protiv svetoga našega dina, a čuvši samo iz razgovora, o čemu se radi, i ne imajući ni dotične (Nedeljkovićeve) rasprave, mi smo odmah sa ogorčenjem i pravednim gnjevom odsudili onu raspravu.“ Dakle „Bošnjak“ tu priznaje ove dvije stvari: prvo, „Bošnjak“ nije ni vidio, a kamo li imao knjige Srbina Nedeljkovića, niti je izravno mogao znati, kako Nedeljković napada naš sveti din, a ipak je o toj knjizi napisao članak; drugo, taj „Bošnjakov“ članak *jedino ogorčenjem i pravednim gnjevom* odsugjuje Nedeljkovićevu raspravu. Pa iz toga kad uzme čovjek izvagjati, kakva je morala biti ta „Bošnjakova“ odsuda Nedeljkovićeve rasprave? Bila je jadna kukavna, a grdna sramota ne samo za „Bošnjak“ naš tobožnji organ, već za nas sve Muhamedovce *a poruga na vjeru*. „Bošnjak“ ne ima ni toliko interesa, da nabavi Nedeljkovićevu knjigu, pak da ju oprovrigne od točke do točke. Je li dosta izraziti samo *ogorčenje i pravedan gnjev* proti tim napadanjima na Islam? Zar mi nemamo istinu u ruci, da pobijemo Nedeljkovića, i zar danas u svjetu valja samo ogorčenje i gnjev? Oni koji su čitali Nedeljkovićevu raspravu i „Bošnjakovu“ *ogorčenje*, morali su tužno uskliknuti: Eto naš Muhamedovci ne mogu niti imadu čim da se branju. A svakako da je i takovih bilo, koji su tako uslabi pomisliti, te onda pod istinu primili Nedeljkovićeve napadaje. „Bošnjak“, taj tobože organ naših Muhamedovaca nije *ničim*, nikakvim faktima pobje bio napadaje Nedeljkovićeve, već se je sam svojim odgovorom obručio.

*) Od jednog Muhamedanca. Ur.

Nama „Bošnjak“ sasma nešto drugo odgovara, nego smo ga i mogli pitati. Pitajući ga za to, što nije objavio toliko put spomenute knjige, nismo ništa ovdje govorili o tonu, kako on „hvali čine zemaljske vlade.“ Sve ćemo po malo u svoje vrijeme reći, a za sada upozorujemo „Bošnjaka,“ da se drži stvari, te da ne objavi drvo i kamen.

XII.

Netom pročitah Edhemovu buruntiju, brže bolje posegnuh za „Dubrovnikom“, da se i ja nasladim njegovoj velikodušnosti u hator islamu, te nagjoh brilantni *entrefilet* pod naslovom: „Muslimanima na znanje.“ Kad pročitah ono dvadeset i pet redaka punijeh duboke nadrisrpske mudrosti i

Naši Dopisi.

S Pelješca, '22 Avgusta.

Čist pravac, pa Bog!

Pogled po svijetu.

— Veliki bijaše komplot anarhista protiv današnjeg franceskog ministra presjednika Dupuy, ali ga je otkrila španjolska policija, te su uzete najstrože mjere. Poznati su svi organizatori zavjere. — U Berlinu su onomadne zatvorili 40 anarhista, izmed kojih i jednu ženu.

Službeno se javlja da će iznimno stanje u Pragu biti i dalje podržano, jer da još postoje prvašnji odnosi. — Po cijeloj Bugarskoj proglašena je proklamacija Cankova, u kojoj priznaje Koburga za bugarskog kneza, i želi da se Bugarska pokaže zahvalna Rusiji. — Veliki požar na Senjskoj Rijeci još traje. Stigao je ratni parobrod iz Pulja, koji baca na još uvijek goruća skladišta 1200 tonâ vode. Tako se nadaju da će se vatra brzo ugasiti. — U Srbiji prijeti opet ministarska kriza.

Domaće vijesti.

Prvi međunarodni kongres kršćanskih arheologa, držao se dne 20, 21, 22 ov. mj. u Splitu — Solinu. Na 19 stiže veći dio stranaca učenjaka: de Vaal, Wilpert, Marucchi, Kauzler, Lofari iz Rima; njemački učenjaci: Müller, Schultze, Gradmann; iz Beča: Neumann, Mantovani, Swoboda; Rusi: Sirkou, Smirnoff; iz Zagreba: Bojničić, Szeutgyoergi; zastupnik bosan. vlade bar. Molinari; princip Windischgrätz sa obitelji iz Štajerske. Na predtečnoj sjednici birano ravnateljstvo. Na 20 slijedio je izlet na ruševine solinske i držana je prva inauguralna sjednica. Članove kongresa pratila je četa Sokolaša. U Solinu svečani doček, uz silno ushićenje naroda, pucanje mužara i vijanje zastava. Prisutan nadbiskup Rajčević, biskupi Carev, Nakić. Slijedi služba božja nad kostima prvih kršć. mučenika. Naokolo naroda više od 1500 duša. Na učenom govoru biskupa Nakića, odgovori ravnatelj Bulić, ganuvši prisutne do suza. Po podne dovršena sjednica uz govore Dr. Vaal-a, predsjednika kongresa, c. k. poglavara Tončića, nadb. Rajčevića, načelnika Mangjera, bar. Molinari i dr. Govorio je takogjer Dr. Czobor u ime ugarske akademije i vlade, prof. Ljubić u ime jugosl. akad., prof. Marucchi u ime rimskog kolegija, Dr. Swoboda u ime društva „Societas Leonina“, Dr. Schultze u ime arheolog. dr. u Ateni, prof. Bulić u ime „Bihaća.“ — U 5 sati po p. biskup Nakić priredio vanjskim kongresistima sjajan objed, a sutra dan jednaku gozbu priredio svim članovima Dr. Mangjera u ime grada, pa se čulo lijepih nazdravica. Na 22 slijedio je izlet u Trogir, gdje no su od puka veselo dočekani.

Za stranku prava. Na poziv hrvatskog Kluba stranke prava, sakupilo se je u Zadru okolo 40 od vigjenijeh pravaša iz Dalmacije, da presreću i odobre prevremena pravila za uredbu stranke u pokrajini, i odluče o ustanovljenju političkog društva. — Prije meritorne rasprave, na predlog časnog Ljubića, upravljen je Dr. Starčeviću ova brzopjavka: „Pravaši dalmatinski sakupljeni ovdje na konferenciji za uređenje rāda stranke, izrazu je svoje nepokolebivo povjerenje Vami, prezasluznom vogji cijele stranke prava, i jednostušno kliću: Živio, i doživio ujedinjenu Hrvatsku!“ — Tako! bilo u sto dobrih časa! Naprijed Hrvati!

Zapljene. — U rok od malo dana „N. L.“ i „Katol. Dalmacija“ zapljenjeni su do tri puta izasebice, a to za stvarčice... da se prekrstiš. Živjela sloboda štampe!

Odreka. — Namjesnik David odrekao se počasnog predsjedništva poljodjelskog društva u Dalmaciji.

„Posavska Hrvatska,“ pišući u uvodnom članku o ustavnim prilikama u Banovini, veli megju ostalim: „Prežalosna slika naše sadanje nagodbene ustavnosti odsjeva se i u svim drugim granama ustavnog našeg života. Pogledajte općine sa njenim zastupstvom! Nijesu li one bezplatne služavke države i to ne možda hrvatske, već ugarske. Eno Vam županija! Ne prevladavali i tamo odlučno sistem volje gospodujuće klase?! Još nešto u gradovima što je bilo izgleda za bar kakav napredak, i to se sprema za buduće onemogućiti, dosljednim provedenjem načela, koje nedopušta da volja naroda u Hrvatskoj dogje igdje do pobjede. I to da se zove živiti na ustavnu?!...“

Ovo stanje stvoreno je umjetno i proti volji naroda, a dok ono postoji nemože se ni govoriti o kakoj ustavnosti ili slobodi u Hrvatskoj, i bićemo uvijek tugji na majčinu krilu. Samo na

grobu ovog sustava moći će si narod hrvatski osnovati ustavan dom, u kojem je bio od starina naučen provoditi slobodan život. Kako da to što prije poluči, u tom ga požrtvovno upućuje stranka prava svojim radom i u saboru i izvan sabora; pa je do naroda, da ju u tom posluša. Izagje li jednom kod izborā misao hrvatska pobjednicom, razpasti će se oni umjetni lanci i verige, koji danas drže nas razcijepane, i sprečavaju narodno naše jedinstvo, pravu ustavnu slobodu; pa će i nad našim domom sinuti sunce bolje budućnosti. Samo bo u samostalnoj i ujedinjenoj Hrvatskoj mogu se Hrvati nadati pravom ustavnom životu i slobodi.“

Nedostojni napadači. — „Dično“ spljetsko „Jedinstvo“ taj organ „neizvjesnog pravca,“ uhvatilo se u kolo sa organom od „tisuću pravaca“ zagrebačkim „Obzorom,“ da u društvu „Agramerice“ i „Srbobrana,“ jurišaju na stranku prava! Ali zaludu sve. Stranka prava je s narodom, a narod s njom. Naprijed Hrvati!

Ugodna vijest. — Zagreb. odbor za sakupljanje prinosa za dom Dr. Ante Starčevića javlja da je povodom 15 kolovoza već dosada darovano deset tisuća krunâ. — Ovaj velebitni uspjeh natkriljuje sveopće očekivanje. — Naprijed Hrvati!

Vladislav Vezic, hrvatski pjesnik umro je u Varaždinu. Bio je rodoljub iz Dalmacije, a veći je dio svoga vijeka sproveo u užoj Hrvatskoj. Pokojnik spada u broj starih boraca, što su se pod imenom „ilirskim“ borili za hrv. narod. Bio je rodoljub, bio je pjesnik, pa ga nalazimo u društvu Gaja, Vraza, Kurelca, Preradovića, Račkoga, Vuka i Daničića. Glavni njegov umni proizvod jest krasni spjev „Nikola Zrinjski,“ a veće je toga preveo iz stranih jezika. — Tako eto od starih borilaca pada jedan za drugim u hladni grob! Nama ostaje da se u njihova djela ugledamo.

Sastanak hrv. i slov. abiturjenata. — Na 14 avgusta ov. g. sastadoše se hrv. i slov. abiturijenti, ovog puta u Ljubljani. Hrvata je tamo pošlo oko 100 i bili su najsrdačnije dočekani. Od dalmatinskih abiturjenata i ove godine pogjoše samo Dubrovčani, koji su išli preko Zagreba, gdje su ih najljepše primili.

Na sastanku primljene su slijedeće resolucije: Slovenski i hrvatski abiturijenti na svome sastanku u Ljubljani zaključujemo:

I. Držeći njemački i talijanski jezik glavnom zaprekom, što se narodna naša svijest dovoljno ne budi, a prosvjeta naša dovoljno narodno ne razvija, isključujemo njemački i talijanski jezik posvećma iz javnoga društvenoga života.

II. Pošto Slovenci i Hrvati već danas čine jednu kulturnu cjelinu, a najprirodnija im je težnja, da se i politički ujedine, smatramo dužnošću svojom jednako pratiti, podupirati i širiti književnost slovensku i hrvatsku.

III. Pošto hoćemo da budemo pravi demokrati, ponašat ćemo se u najširim slojevima puka, kao i u najvišim krugovima gospode.

IV. Uvjereni, da ćemo poslije pet godina, oživotvorivši gornje svoje zaključke, imati dovoljno sposobnosti, da prosudimo sve prilike naroda slovenskoga i hrvatskoga, sastat ćemo se poslije pet godina u Zagrebu, da potanko označimo program sveukupnoga svoga djelovanja.

Pišu nam iz Dobrote 18 ov. mj.:

Veleuč. gosp. Uredniče! Svijesni svoje rodoljubne dužnosti odazvasmo se pozivu i sakupismo za dan 15 tek. malenu svotu od 32 krune. Svota je malena, ali od srca darovana, da i mi doprinesemo po našim slabim silama za dom dičnog i zaslužnog nam vogje Dr. Antuna Starčevića, koji je sav svoj život posvetio zajedničkoj nam domovini „Hrvatskoj“, i ujedno da pokažemo svijetu, da nas još ima u našoj Boki. Živio Dr. Ante Starčević! — Doprinesoše slijedeća gospoda: Gjuro Dobrilović 1 kr.; N. N. 1 kr.; J. Radoničić 1 kr.; N. N. 1 kr.; Kazimir Matović 1 kr.; N. N. 1 kr.; Božo I. Milošević 1 kr.; N. N. 1 kr.; Gjuro Radimiri 1 kr.; N. N. 1 kr.; braća Oparenović 1 kr.; Luka Milošević 1 kr.; M. Radimiri 1 kr.; Braća Petričević 1 kr.; Anton M. Kamenarović 1 kr.; Luka Sablić 1 kr.; N. N. 1 kr.; Anton J. Kamenarović 1 kr.; Špiro Dabrinović 1 kr.; N. N. 1 kr.;

Anton Petrović 1 kr.; Nenica Radoničić 1 kr.; Ivka Dobrilović 1 kr.; Anjeze F. Tripković 1 kr.; E. Dabinović 1 kr.; N. N. 1 kr.; Grgur Kamenarović 60 helera.; Jane Klačević 60 hel.; Silvija Dabinović 50 hel.; N. N. 60 hel.; Aleksander Radimiri 50 hel.; Antun Radimiri 40 hel.; N. N. 40 hel.; Špiro Kamenarović 40 hel.; Marko Siklić 40 hel.; Marija Dabčević 20 hel.; Jane Dabinović 20 hel.; Bogdan Oparenović 20 hel.; N. N. 40 hel.; Jelka Dabčević 60 hel. — Živjeli! —

Pišu nam iz Cardiffa; — Na velikim trkama koje su se onomadne ovdje obdržavale istaknuo se je 8-godišnji sinčić našega sugrajanina Antuna Radmilovića, koji je 4 puta učestvovao trkama djece, te odnio 4 nagrade. Na trci od 9 Juna dobio je prvu nagradu, na onoj od 4 Avgusta drugu, od 6 Avgusta drugu, a od 11 Avgusta prvu. On je svijeh natkrilio. Čestitamo valjanom dječaku i našem vrijednom zemljaku, koji nas pomorce u ovim dalekim stranama uvijek najljubeznije pričekuje.

Gradska Kronika.

Lične vijesti. — Jučer je prispio ovdje iz Zadra državni pododvjetnik gosp. Poli, da zamenjen drž. odvjetnika gosp. Ilića, koji putuje danas na dopust od 6 sedmica. — Prošlih dana bio je ovdje na prolasku velč. O. Angjeo Miškov. — Prispio je liječnik očiju Dr. Coffer i stanuje kod „Lacroma,“ takogjer s dopusta gosp. Tacconi, upravitelj mjesnog financ. nazornitstva. — Jučer bio je ovdje na povratku iz Zadra za Ston naš dični i čelični D. Antun Liepopili.

Trešnja. — U četvrtak 5½ s. jutro čula se je dosta jaka trešnja, koja se je, kako doznajemo, osjetila i u okolici.

Imenovanje. — Gosp. Andro Pavlin bi imenovan poštarskim preglednikom, ostajući kod mjesnog poštarskog ureda. Čestitamo!

Tamburaški koncerat. — Tamburaški i pjevački zbor hrv. sveučilišnih gragjana iz Zagreba priredio je u subotu u Bačičevoj Dvorani svečani koncert sa ovim programom:

1.) B. Smetana: Koračnica iz opere „Prodaná nevěsta“. (Tamb. zbor.) 2. Sl. Katkić: „Vijenac hrv. napjeva“. (Tamb. zbor.) 3. G. Ipavec: „Zvečer“ (Pjev. zbor.) 4. Ch. Gounod: Potpouri iz opere „Faust“. (Tamb. zbor.) 5. A. Hajdrih: „Adrijansko morje“. (Pjev. zbor.) 6. Iv. pl. Zajc: Kaširik iz opere „Zrinjski“. (Tamb. zbor.) 7. P. Mascagni: Potpori iz opere „Cavalleria rusticana“. (Tamb. zbor.) 8. F. S. Vilhar: „Ja te ljubim“. (Pjev. zbor.) 9. M. Majer: „Hrvatsko Prelo“ Tamb. zbor.) 10. V. Šviglin: „Junačka koračnica.“ (Tamb. zbor.)

Dvorana je bila dupkom puna najotmenijeg općinstva, koje je sve to življim i većim aplausmo omladini podalo svoje odobravanje. I doista oni su to i zaslužili, jer su osobito teške komade kao potpouri iz „Fausta“, „Zrinjskog“ i „Cavalleria Rusticana“ izveli takom preciznošću i shvaćanjem da se je svak divio. Naša narodna tamburica i opet je pokazala, kako je ona dorasla svakoj vrsti glazbe, a tamburaši da nijesn samo prosti dilatanti. I pjevački zbor ispunio je svoju dužnost.

Ne treba kazati da su naše narodne himne postigle najveće oduševljenje. „Ljepa naša domovina“, kojom se je otvorio koncerat slušana je od svijuh stoječke, a davorija stranke prava „Živio Starčević!“ morala se više puta opetovati. Hvala mladim prijateljima, što su nas ovako lijepo zabavljali i oduševili.

U nedjelju predsjednik okružnog sudišta preuz. gosp. Vicko Milić pozvao je mlade tamburaše, između kojih je bio njegov sin, pravnik zagrebačkog sveučilišta, da ih počasti svojom gospodskom sofrom. Oni su učinili dva izleta: u čarobnu Rijeku i pitomu Župu. Riječani ih dočekaše vijanjem zastava i pucanjem iz pušaka i mužara. Gosp. Vlaho Kisić, odlični rodoljub hrvatski i zaslužni riječki načelnik, pozvao ih je u svoju kuću, gdje su se

zajedno s ostalim prijateljima do mile volje pro-
veseliti, a onda se natrag vratili uz još veće o-
vacije rodoljubnog riječkog pučanstva. — Kako je
bio radotni dan kad su otišli u Župu, nijesu na-
vijestili dolazak, ali ipak su ih seljaci gospodski
dočekali. Okolo stola bilo je do 60 vatrenih Hrvata.
Čulo se zaista lijepih i rodoljubnih nazdravica,
osobito je ona g. Dr. Mišetića „hrvatskoj domovini“
u srca dirala. — Tamburaši su bili i u Kotoru,
i na Lokrumu pa su i tamo bili baš divno dočekani.
— Na povratku u Dubrovnik, dr-
žase opet prošlu srijedu koncerat u „Čitaonici.“
— Iz Dubrovnika otigloše u Ston, a iz Stona će
na Trpanj, u Makarsku i u Spljet. Našim sokolovi-
ma kličemo: Sretan put!

Laž. — „Dubrovnik“ laže, kad hoće da o-
pravda općinu jer je na „Veliku Gospu“ zabrani-
la svirati na Postranju, u selu, u privatnoj kući
i u crkvi. Laže da su Hrvati pravili nereda, jer
ne iznosi ni jedan dokaz, dočim je istina da je
žandarmarija morala Iva Gagra, općinskog čauša,
odstraniti. Laže da su 44 „vidjenija župljanina“
molila općinu da glazbi zabrani svirati — ni vi-
djenija ni nevidjenija, ni stara ni mlada, ni bo-
gata ni siromaha nema 44 Župljanina, koji bi u
općini imali povjerenja. Ako imadu obraza neka
iznesu imena tih ljudi, bizantinski lažci! Da, ime-
na, jer je sramota, gadaluk, podlost je činiti neke
komedije, pa ih podvaljivati dičnim Župljanima,
samo da se krivci operu. — „Dubrovnik“ jedino
napada radnika Arsenalića, jer je imao na prsima
trobojnicu. U napadanju pravi neslane vitezove.
Ali mi poručujemo g. Matijeвиću da pogleda na
radnike oko sebe: na Moretti-e, Ogreste, Balcane,
Fabrise i t. d., pa će se uvjeriti, da naši stari i-
madu razloga kad uzdišu za nekadašnjim Du-
brovnikom.

U 8 dana. — „Dubrovnik“ donosi podli-
stak iz kupljenog „Srbobrana“ u kojemu se iz-
vrgavaju podsmijehu naši fratri i popovi. „Srpski
Glas“ u jednom dopisu napada Biankini-a, jer se
oni „kao katolički pop“ bori i za Hrvate Muha-
medovce; u dopisu iz Vrlike na osnovu da „pra-
voslavlje Srbina čini“ jedan kalugjer upravo be-
zobrazno napada na katolike. Ovo donijesmo, jer
naši Srbi hrišćani i *marijonete* hrišćana govore
da je njima „brat mlo koje vjere bio.“ Kad bi se
gdjegd otvorila akademija laži i izvrtanja zaista
bi oni odnijeli sve zlatne kolajne za zasluge.

Diskoras na Poljani.

Vlaho. — Meštre Ivo, sluga, che nova, kako je lijepo
zahladilo, sad se može prizivjet, što ti se para?
Ivo. — Da Bog pomože! sad sam ti a Ponte, a hoćeš vje-
rovat da je u jutro rano malo i hladno. Imo sam ti
sad stó gustá, pazar na Ponti, bulikan!
Vlaho. — Što je novo, danu zabumbižaj koju od tvoji-
jeh.
Ivo. — Jedna je sočijetat dala avize megju membrima da
svaka gospogja col rispettivo socio, capite ed altro,
ima stavit finalmente i klobučić, er bez klobučića
nije stvar troppo decente.
Vlaho. — Ne mogu im dat krivo; svakako prava gospo-
gja toka da ima klobučić. De resto sad ti se ako-
modavaju su malo krpice i cvjetića.
Ivo. — Tako je došla moda, do malo će, kako vidim, o-
pet izić obruč. Che la vada! U toliko meštar Du-
je persuadò njegovu neka stavi klobučić. A ona je
ista meni rekla, capite ed altro, da kako nije prati-
ka, tako jom se para da ima *broku* na glavi.
Vlaho. — To je iz početka, za prve dane dokle se malo
impratika, a poslije se neće moć proć bez klobučića.
Ivo. — Dakle, mi capite ed altro, tvoja ti žena ide na
pontu za kupit malo drva, kad što ćeš vigjet, u oni
čas fakín prinosis brema drva iz koga je virila je-
dna biljica, i ova ti biljica nel passaggio zakućaj klob-
buk gospogji Stani, i digni jom ga kako iz puške.
Vlaho. — A jeli se ona stavila?
Ivo. — Vraga ti se ona stavila, dokle nije došla doma, a
meštar Duje, capite ed altro, subito je zapita: gje
ti je klobučić? Disperana ona leti s rukom po gla-
vi, a klobučić zakopan izmegju drva na peći u O-
repica.
Vlaho. — Vigji ti vražije kombinacioni! Žo mi je, er
cijenim da neće više htjet stavit nijednoga klobuka.
Ivo. — Da! Ona ti je armala subito drugoga, nego za
bit, sigurnija, capite ed altro, promislila je asikurat
klobučić *contro i danni accidentali*. Gospar ti je To-
mi to sve uredio i sad je mirna. Nego sam ti se
tratenjo vele; imam posla, capite ed altro, Bog stohom!
Vlaho. — Adio pazarista! Ha, ha! Contro i danni acci-
dentali!

JAVNE ZAHVALE.

Svim cc. kk. Gragjanskim Oblastim. c. k.
Zapovjedništvu Domobranstva, uglednom Obćin-
skom Opraviteljstvu, mnogobrojnim prijateljima i
znancima toliko iz Kotora koliko iz raznih mjesta
pokrajine, koji prigodom smrti naše mile

K A T I N K E

tražiše ublažiti našu pretešku bol i utjehu nam na
razne načine pružiše, budi najtoplija hvala uz u-
vjerjenje naše vječne harnosti.

Osobito paka zahvaljujemo gg. činovnicim c.
k. Kotarskog Poglavarstva za njihovo saučestvo-
vanje i nastojanje eda sproved što ljepše ispadne;
onoj dvanaestorici Gospogjica koje pratiše našu
nezaboravnu pokojnicu do hladnog groba; i prija-
telju Petru Boniću koji nam iskaza na više nači-
na svoje veliko prijateljsko srce.

Još jedan put hvala svima.

Kotor, 15. Avgusta 1894.

U ime cijele svoje obitelji i zeta Nika Viskovića
Stanko Biliško c. k. Šumski Povjerenik.

Pod utiskom neizmjerne žalosti koja nas je
zadesila prilikom smrti našeg dobrog a nezaboravnog

M A R I N A V A L J A L A

osjećamo blagodarnu dužnost zahvaliti se p. n. g.
otcu Joviću; Don Vici Medini, koji su pokojnika
do zadnjeg časa tješili i krijepili ga našom svetom
vjerom, kao što zahvaljujemo i Dr. Nikoloriću, ko-
ji je nastojao uložiti svu snagu da ga izliječi i
spasa od smrti u njegovoj dugoj i preteškoj bole-
sti. Zahvaljujemo na posljedku svećenicima, te svi-
ma znancima i prijateljima, kao i Dub. Rad. Dru-
štvu što su mrtvo tijelo pokojnika otpratili do groba.
Još im jednom hvala, a od Boga Plata.

Dubrovnik 23/8 1894

Made ud. Valjalo
za se i u ime cijele obitelji i svojte.

NA GOMILE KRME proizvajaju kroz malo sed-
micu moje engleske repe za
ledinu (Turnips) Grey Stone, Yellow Globe und Swan Egg
(Schwanen-Eier). Siju se na praznim poljanam i stepama
u Augustu, a u Septembru i Oktobru vade se repe od 5-15
kilogr. Veoma su teške i hranine osobito za domaću sto-
ku, povećavaju proizvod mlijeka i masla; pripravljene do-
bar su sos za bravlje i svinjsko meso. 1 kg. pravog fri-
kog sjemenja vrijedi 2 flor. 100 gr. za pokus 60 novč. 0-
bične okrugle crvenoglave repe 1 kg. 50 novč. 5 kg. 4
flor. Izvršna žuta gorušica podaje, posijana u avgustu u
3-4 sedmice obilne zelene krme, te je veoma prikladna za
suha polja; ako se posije 5 kilograma, te će se po jutru
požeti 100 centi; od neprocijenjive vrijednosti za krave,
ovce, svinje itd. Kilogram 1 flor., 5 kg. 4 flor., 50 kg. 30
flor., izvršna sjemenja, koje klije za 3-4 dana. Monakov-
ska povrtnica najbolja i najljepša od svih povrtnica 20 gr.
10 novč., 10 gr. 40 novč. *cjenici šalju se badava.*
Molim napravite pokušaj sa mojim krmivim biljem;
uspjeh neće izostati!
Albert Fürst, posjednik u Smalhofu
pošta: Vilshofen, Niederbayeru. 2-2.

PENSION. One obitelji, koje bi
ske godine namjestiti svoju djecu u do-
broj činovničkoj obitelji, gdje će biti
paženi, neka se na vrijeme izvole obra-
titi našem Uredništvu. 3-6

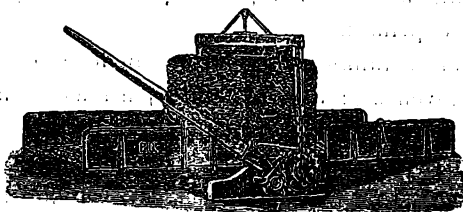
Odijela i Crevalja

za gospodo, gospogje i djecu kupuje se naj-
bolje yrsti i uz jeftinu cijenu kod

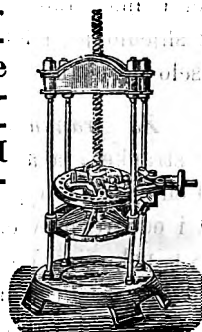
We i s s a

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO, VINO I VOĆE.

**MLATILA, ŽRVNJALA, MLINO-
VE** za čišćenje žita, **RALA, TIS-
KI** za grožđe i voće, Patentirane
ŠTRCALJKE za peronosporu i sa-
modjelujuće sprave za **PERONO-
SPORU** sa **ZRAČNOM SISALJKOM**
STROJEVE za **REZANJE** i **PIV-
NICARSKJE SPRAVE**

kao u opće sve strojeve za poljodjelstvo, vino i izragjivanje vina iz voća
sve po najnovijem i najboljem sustavu prodaje

IG. HELLER, BEC, 2/2 Praterstrasse Nr. 49.

Bogato ilustrovani cijenici na hrvatskom i talijanskom jeziku na zahtjev badava i franko

NAJPOVOLJNIJE POGODBE.

najteftinije, cijene, jamčevina, vrijeme za prokušanje!!!

Preprodavaocima veliki popust.

Cijene znatno snižene

TIJESTOVI za GROŽĐJE, VOĆE i MASLINE

IZVORNI SATVORI

najnovijeg i najizvrsnijeg sastava sa mehanizmom na dvostruki i traj-
ni pritisak; obezbijegjena je najkorisnija uporaba čak do 20 po stó
veću od svake ine što se drugim tijestkovima postiže.

Prvim nagradam obdareni kod svih izložaba.

MLINOVI za **GROŽĐJE, VOĆE i MASLINE**

RAZDROBNE SPRAVE SA PRIDRUŽENIM HVATALIM ZA GROŽĐJE

Suhotvorne sprave za voće, kao i za sve bilinske, životinjske i mine-
ralne proizvode.

Pritisni strojevi za sijeno, slamu i ost. priregjeni za ručno kretanje;

Razdrobnici za žito; Vijace za čišćenje zrnja.

Najnovija patentirana automatična Štrapala za loze „Syphonias“

Sve ove sprave prireguju samo tvorničari

P. H. MAYFARTH & COMP.

ces. i kr. isključ. povlast.

Tvornica poljodjelskih i vinskih strojeva

BEC, II, Tabarstrasse Br. 76.

Mukte se šalju katalogi i nebrojene pohvalne svjedodžbe. — Traže se prestavnici i
priprodavaoci.

Pri naregivanju paziti je na patvorenja.

6-14

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za Dubrovnik: na cijelu godinu flor. 4, na p. godine flor. 2; za Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu; na cijelu godinu flor. 4; 50, na p. godine flor. 2; 25; za inozemstvo flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu preplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu. Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi. Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

PRAVILA*)

društva za potpomaganje narodno-gospodarskih interesa Kraljevine Dalmacije.

Ime i sjedište društva.

§. 1. Društvu je ime: „Društvo za promicanje narodno-gospodarskih interesa Kraljevine Dalmacije“, a sjedište mu je u Beču.

Svrha društva.

§. 2. Svrha je društva — isključenjem svake političke težnje — promicati ili po sebi prihvaćati sve one odredbe, koje se svigjaju shodne da se podigne narodno-gospodarsko stanje kraljevine Dalmacije.

Da postigne tu svrhu, društvo ima osobito promicati:

- a) općenje (željeznicama, brodarstvom, putovima i t. d.) osobito izravnom svezom opstojeće državne željeznice dalmatinske sa željezničkom mrežom Monarhije i sa njezinim središtem;
- b) poljodjelstvo i sumarstvo, stočarstvo, ribarstvo, vinogradarstvo, voćarstvo, maslinarstvo, gojidbu duhana i druge odredbe, kao što obradivanje leđina i zasnivanje poljodjelskih škola itd.
- c) obrtnost i male zanate, kao što i rudarsku obrtnost, zasnivanje obrtničkih i trgovačkih strukovnih škola itd.
- d) ukorišćenje vodenih sila u obrtničke i zanatlijske svrhe, zasnivanje vodenih zadruga za natapanja i presušivanja;
- e) poboljšanje zdravstvenih prilika;
- f) promet putnika osnivanjem i poboljšanjem lječilišta i Hotela i sličnih shodnijih srestava;
- g) izdavanje knjiga, ručnih putnih knjižica, zemljovida itd. o Dalmaciji, održavanje predavanja priređivanje putovanja u Dalmaciju, i drugih odredaba, koje promiču društvenu svrhu.
- h) Pribava novčanih srestava za to potrebitih.

Pokrovitelji.

§. 3. Društvo teži, da se postavi pod pokroviteljstvo koje visoke osobe.

Članovi društva.

§. 4. Članom društva može biti svaka osoba, koja je u potpunom uživanju svojih građanskih prava, bez razlike spola, kao što i svaka juridna osoba.

Prima se, usljed pismene prijave zaključkom središnjeg odbora.

Društvo sastoji od:

- a) utemeljitelja, koji isplate najmanje 1000 kruna pri njihovu pristupu, ili u četiri jednaka godišnja roka;
- b) promicatelja, koji isplaćuju najmanje 50 kruna na godinu;
- c) redovitih članova, koji plaćaju na godinu barem 10 kruna;
- d) sudionika, koji plaćaju najmanje na godinu 2 kruna;
- e) dopisnika, koji imenuje središnji odbor; i
- f) počasnijih, koji su stekli osobitih, zasluga u svrhe društva, a imenuje ih, na predlog središnjeg odbora, glavna skupština.

Prava članova.

§. 5. Prava utemeljitelja, promicatelja, redovitih i počasnijih članova jesu:

- a) pristup i pravo glasa u skupštinama;
- b) aktivno i pasivno izborno pravo;
- c) učestvovanje radnjama i poduzecima društvenim;
- d) zahtijev društvenih priopćenja;
- e) pregledanje godišnjih zaključnih računa;
- f) pravo na sve polaksice, koje bi društvo postiglo za članove pri prevoznijem i sličnijem zavodima.

Članovi sudionici i dopisnici imaju samo prava naznačena pod c) d) i e).

Istup iz društva.

§. 6. Istup jednog člana može se dogoditi u svako doba, ali ga ne riješava dužnosti isplate cijelog prinosa dozrela za tekuću godinu, a oprošten je od isplate prinosa za dojuču godinu, samo ako je izjavu istupa dostavio, preporučenim pismom, središnjem odboru najkasnije do konca Oktobra.

Član, koji je dva put opomenut, ipak ne isplati godišnji prinos, može se smatrati kao da je istupio. Članovi mogu biti isključeni i po zaključku središnjeg odbora.

Društvena godina sudara sa koledarskom godinom.

Glavna skupština.

§. 7. Redovita glavna skupština sastaje se jedanput na godinu u Beču, a članovi se pozivlju na istu uz pripćenje dnevnog reda 21 dan prije.

Na zahtijev barem 30 članova, po središnjem odboru ima se sazvati kroz četiri sedmice vanredna glavna skupština.

Po zaključku središnjeg odbora može u svako doba biti sazvana vanredna glavna skupština, obilježavanjem uvjeta utanačenih za redovite glavne skupštine.

Vanredne glavne skupštine, po zaključku središnjeg odbora, mogu se obdržati i u kojem mjestu u Dalmaciji.

Prijedloge za glavne skupštine, imaju članovi najkasnije osam dana prije skupštine, dostaviti na znanje središnjem odboru.

§. 8. Glavna skupština sposobna je zaključivati je li prisutno najmanje 50 članova; ona stvara svoje zaključke jednostavnom većinom glasova prisutnika, a pri tome predsjednik ne glasuje. Pri jednakom broju glasova odlučuje predsjednik. Ne bude li prvi put glavna skupština sposobna da zaključuje, držati će se nova glavna skupština poslije četiri sedmice, koja je u svijem slučajevima sposobna zaključivati.

U izborima pri prvom glasovanju odlučuje absolutna većina glasova; ne postigne li se ta, slijedi drugo glasovanje, pri kojemu odlučuje relativna većina.

Pri jednakom broju glasova odlučuje sreća. §. 9. Glavnoj skupštini pridržano je da zaključuje:

- a) prihvaćanje i odobrenje godišnjeg izvješća, koje ima da prikaže središnji odbor i godišnjeg računa za minulu društvenu godinu;
- b) odobrenje programa rada za tekuću društvenu godinu;
- c) izbor središnjeg odbora;
- d) imenovanje počasnijih članova;
- e) izbor pregledaoca računa;
- f) izbor obranika;
- g) promjenu pravila; i
- h) raspust društva.

Obravljivanje društvenih posala.

§. 10. Za vođenje društvenih posala brine se središnji odbor; ovaj sastoji od 25 članova i to od po njemu odabrana predsjednika, od prvog i drugog potpredsjednika, tajnika i blagajnika, njihovih zamjenika i 18 članova odbora. Predsjednik jedan potpredsjednik, kao što tajnik, blagajnik, njihovi zamjenici i dajbudi osam članova, imaju stanovati u Beču.

Članove odbora glasovnicama bira glavna skupština na pet godina.

Svake godine istupa pet članova središnjeg odbora. Za prvih pet godina o istupu odlučuje sreća. Istupnici opet su izberivi.

Središnji odbor ustanovljuje se svake godine nakon glavne skupštine.

Poslovanje članova središnjeg odbora počasno je.

§. 11. Središnji odbor stara se za upravu svijeh društvenih posala, koji nijesu pridržani na riješenje glavnoj skupštini, kao što i za pretečno vijećanje prijedloga za istu. On je kao zastupnik društva obskrbljen svijem vlastima, za koje po §.

1008. građanskog zakonika bilo bi potrebno osobito punomoćje. Na poziv predsjednika, pod predsjedništvom istoga, on se sakuplja na sjednice, koje se imaju sazvati na zahtijev petorice članova odbora.

§. 12. Za valjanost zaključaka odborskih sjednica potrebna je nazočnost predsjednika i osmerice članova odbora. Odbor odlučuje absolutnom većinom, a pri jednakom broju glasova odlučuje glas predsjednika.

Odbor stvara sam sebi poslovnik, on imenuje mjesne odbore u Dalmaciji i dopisnike (§. 4. stavke e) i namješća činovnike i druge službenike društvene; takogjer isti odbor za osobite svrhe može stvoriti posebnih odbora, i pojačati ih sudjelovanjem članova društva i strukovnjaka.

§. 13. Predsjednik vodi predsjedanje u svijem sjednicama društva ili središnjeg odbora i stara se za izvršenje poprmljenih zaključaka.

Predsjednik vrši glavni nadzor nad rukovanjem društvenog imanja. Pravna pisma, ako su učinjena u ime društva, imaju biti potpisana od predsjednika i tajnika ili blagajnika; sva ostala pisma koja izlaze iz društva potpisuje predsjednik. Je li predsjednik zapriječen, sva prava i dužnosti istog prelazi na prvog, odnosno na drugog potpredsjednika.

§. 14. Mjesni odbori postavljeni u Dalmaciji od središnjeg odbora stvaraju se od društvenih članova. Isti primaju svoj poslovnik od središnjeg odbora i sami biraju svoje poslovače.

Zadatak je ovijeh mjesnih odbora provagati zaključke primljene od društva, odnosno od središnjeg odbora, i kao stojnici u samoj zemlji, shvaćanjem svijeh okolnosti odnosećijeh se na svrhu društvenu i odnosnijem predlaganjem, podupirati središnji odbor u njegovoj djelatnosti.

Pregledni odbor.

§. 15. Za pregledanje knjiga i blagajne društva, glavna skupština bira svake godine između članova društva tri pregledaoca, ali ovi nemaju biti članovi odbora.

Obranički sud.

§. 16. Prijepore o društvenim stvarima riješava obranički sud, koji sastoji od pet članova odabranih svake godine od glavne skupštine, i od dva zamjenika. Isti biraju prestojnika i odlučuju većinom glasova.

U slučaju jednakog broja rasuguje prestojnik. Proti osudi nema priziva, ni daljeg postupanja tužbom.

Priopćivanja društvena.

§. 17. O djelatnosti društva ima se svake godine prikazati godišnje izvješće. Osim toga nadležni odboru objelodanjivati priopćivanja, koja bi svojevrijedno izišla o odnosajima i djelatnosti društva.

Raspust.

§. Raspust društva može biti zaključen samo u glavnoj skupštini, na kojoj najmanje tri četvrtine nazoćijeh članova glasuje za raspust.

Ista glavna skupština u slučaju raspusta odlučuje o društvenom imeku.

Dogodi li se raspust bez zaključka glavne skupštine, tada društveni imetak pripada zemaljskoj zakladi Dalmacije, namijenom u opće korisne svrhe.

— Milo nam je da se evo i stranci stadoše zanimati za našu Dalmaciju, te ustrojiše i društvo, koje će nastojati oko njezinog napretka. Milo nam je tim više, što je na čelu toga društva grof Harrach, naš češki brat.

Nego mi veoma sumnjamo o uspjehu. Ne vjerujemo naime da će njeko za naše lijepe oči trošiti novaca, te svojim žepom promicati interese recimo iskreno, tugje pokrajine.

To bi se još moglo očekivati kad bi se radilo o kakvoj ideji. Ali gdje je po srijedi materij-

*) Umoljeni preštapavamo, prevedena, ova Pravila. Ur.)

jalni interes, tu se ulaže kapital samo onda, kad se nada da će taj kapital donositi i relativne koristi. Inače svi projekti postaju utopije, koje mogu samo zavagjati javno mnijenje.

I mi u Dubrovniku imamo nešto slična. Amo je njeko bacio ideju o gradnji jednog velikog hotela na Pilama, koji bi ujedno bio prikladan i za kuru. O tomu su pisale domaće i strane novine i to onako na laku ruku. Pisale su da je za to već potpisano do u Dubrovniku, 100.000 fior. što nije istina. Ali to je nuzgredno. Hotel bi došao, računajući u to i kupovinu skupih fondova na Brsaljam, oko 400.000 fior., jer ima da bude sve u veliku. Računajmo dobit samo po 30 jo i to je 12.000 na godinu. Da jedan hotel može svojim akcijonerima podati 12.000 dobitka, treba da ima barem 25.000 čistoga prihoda, što bi odgovaralo najmanje 50.000 fior. brutto-prihoda na godinu ako ne više. Stranci dakle valjalo bi da ostave u hotelu svaki dan, 150 fior. da akcijoneri mogu dobiti 30 jo. Da se dogje do te svote trebalo bi nam učiniti mnogo i mnogo toga, prije nego će se i pomisliti na taj svjetski hotel.

Al ovo spomenusmo samo nuzgredno. Naše mnijenje jest, da će se moći za Dalmaciju uspješno zauzeti u jedino onaj, koji će od toga crpiti direktne koristi. To je u prvom redu država, a u drugom privatni poduzetnici.

Da bi državi bilo od neizmjerne koristi, da se zauzme za Dalmaciju, to je stvar nepobitna. U tom se ne bi imalo gledati da li je Dalmacija sada aktivna ili pasivna. Kad bi se pak vlada ozbiljno zauzela, našla bi izmed domaćih sinova dosta ljudi, koji bi joj ili radom ili kapitalom došli na susret, istina radi svoje koristi, ali to bi bilo i na korist pokrajine.

Nije baš teško pogoditi gdje bi se najprije počelo. Na našoj krnj-željeznici. Ona bi se imala spojiti sa ostalim mrežama monarhije i amo protegnuti preko primorja do Dubrovnika i Boke. Dok mi ne dobijemo željeznicu, svi bi ovi veliki hoteli, koji se danas grade samo po našijem kavanama i spicarijama, zijevali prazni.

Nego ova željeznica spojila bi Dalmaciju sa Hrvatskom. Zato se ona toliko i razvlači. Zato i mi sve više dolazimo do uvjerenja, da bismo se za nas najbolje pobrinuli mi sami, kad bi mogli odlučivati u našem domu, kad bi nam t. j. bile slobodne ruke.

Mi ipak pozdravljamo dobru misao onoga te je gore spomenuto društvo zasnovao. Ovo bi moglo da bude od njeke moralne potpore. Ako ništa, sam njegov opstanak biće javna tužba na jadno ekonomsko stanje, naše pokrajine, u kom se ona danas nalazi, ne baš svojom krivicom.

Naši Dopisi.

Trpanj, 20 Avgusta.

Nikada se čeljade neće arajdati u srcu niti nasladiti u duši koliko, tad kad dožive kakovu lijepu zabavu u svom rodnom mjestu, sa svojim. Takovu nezaboravnu zabavu dočeka rodoljubni Trpanj dne 15. tek. na blagdan Velike Gospe. Taj dan naime naša dična omladina, vogjena, upravljena i izučena od vrlo gosp. Ilijića, pučkog učitelja u mjestu, bijaše se spravila za prvi put dati općinstvu „Deklamatornu zabavnu večer“ koje se žalibože kod nas u Dalmaciji posve rijetko mogu uživati u malim varošima poput naše. Koji se je stranac onaj dan desio u Trpanju, bit će za cijelo opazio da se sve nešto življe kreće i napeto očekuje, a i pravedno kad se reče da su te iste večeri takogjer za prvi put naši tamburaški diletanti imali stupiti pred općinstvo toli da pokažu svoj napredak u udaranju tamburica, koli da sitnim zujanjem tankih žica pobude nježne osjećaje rodoljubnih duša. — Pred večer dakle tog dana stade vrema vesela naroda a po tom navala nadasve mladeži u prostranu dvoranu velike općinske kuće, koja osta dupkom puna, preko 200 osoba. Svačije oko uprto je u vrh dvorane, gdje se dižase prekrasna pozornica, a pred njom sjede tamburaši sa tamburicama položenim na priregjenim klupam. Svijema srce čezne za časom da se zabava započne, kad od jednom tamburaši uzimlju svoje tamburice, daje se znak kucanju, te svi skladno i mило odigraše obljublenu hrvatsku himnu

„Lijepa naša domovino.“ Ljupki glas tankih žica potrese srcem rodoljubnog općinstva, koje daje oduška živim odobravanjem i ushitnim pleskanjem ostavši veoma zadovoljno dobrim početkom zabave. — Za tim zvonice zvoni, zastor se diže, te općinstvo osta začarano i baš iznenagjeno na bogatim i ukusnim, nutrnjim uresima pozornice, ukrašene prelijepim sagovima, okvirima i trobojnicom, sa slikom dičnog Starčevića u dnu. Svi deklamavaoci se porediše na pozornici, te kao na odziv glasu tamburica, oduševljeno zapjevaše istu himnu „Lijepa naša domovino.“ Svi ustadoše na noge, a koga suzdržati da se u zanosu ne pridruži pjevanju? Sva se grla složiše u jedan ushitni pijev. — Po tom najprvi se pokaže gosp. Mrčić, da deklamujući krasnu pjesmu neumrlog Preradovića „Rodu o jeziku“ ražeže rodoljubna čuvstva već i tako dobro raspoložena općinstva. Slijedi zatim odlomak iz „Gorskog Vijenca“ izveden od gosp. Šuljage i A. Ferri, na narodnu obučeni na sveopće zanimanje: nadasve gosp. A. Ferri tako naravno izvrši svoju ulogu, da je pravom zaslužio živo odobravanje općinstva, koje višeput imaše prigode slatko se nasmijati na šaljivo povijedanje Draškovo. Bijahu po tom deklamovani: „Tri hajduka“ (Jovanović) od gosp. Ilijića — „Ciganin hvali svoga konja“ (Jovanović) od gosp. Certića — „Zmija“ (Preradović) od pravnik gosp. Fabrisa — „Kamen svatovi“ (Šenoa) od gosp. T. Ferri — te „Putnik“ (Preradović) opet od gosp. Ilijića. Što da rečem o njima? Bez laskanja ili protjerivanja mogu kazati da su svi tačno i vješto deklamovali svoje. Nada sve pokazao je tendenciju za šaljive uloge gosp. Certić, budući onako darovito deklamovao „Ciganina“ uz opći smijeh. Neka ustraje u učenju bit će vazda od prvih i zasluženu će pohvalu, kô one večeri, i unaprijed dobiti od nepristrana općinstva. Takogjer gosp. Tomo Ferri nije zaostao, pače je svoje ulogu izveo i preko očekivanja. Lijepo i pravnik Fabris „Zmiju“ najskoli ono par zgodnih riječi vrh doma Starčevićeva, potičući općinstvo na obilan prinos u tu svrhu. Bi s mjesta sakupljeno, kako čujem, 50 kruna. Lijepa doista svotica, pomisli li se, da se je zato već višekrat ovdje kupilo. Ali Trpanj nehtje ni ovom prilikom izostati, te djelom pokaže, kako mu srce kuca. G. Ilijić pak sa posve lakim izrazom, savršenom mimikom deklamovao je „Tri hajduka“ i „Putnika.“ Držanjem svoga hipa, izražajem lica, okretajem očiju, pravilnim micanjem glave uprav nam živo pokazivaše koliko mu je duša zauzeta pače prožeta mislima i idejama koje pjesma pjevaše. Ali je on sam tankočutni pjesnik, pak ga vila svojevrijedno pohodi i obuzima žarkim čuvstvom domovinske ljubavi. Kad bi prama tomu do kraja odgovorila mu jakost i bistrina glasa on bi bio najragije slušan. Nego je donekle kriviti i neke od općinstva, koji kad i kad ne znahu dovoljno mućati. Ovdje gosp. Ilijić osta ugodno iznenagjen kad mu gosp. Dr. Juraković preda u ime mještana prekrasan album u znak zahvalnosti za njegovu zauzetost da zabava potpuno uspije, kako u istinu i uspije. Općinstvo klikne: „živio gosp. Ilijić!“ Ovak se na koncu srdačno zahvali na neočekivanom daru. — Napokon zabavu okruni ganutljiva deklamacija „Braće“ (Preradović) divno izvedena od gosp. Certića, Butirića i g. ce Mrčić u lijepom bijelom odijelu sa premetnutom trobojnom vrpcom, sa hrvatskom kapicom na glavi, koja nježno i mило deklamova ulogu pjesnikovu, čutljivo pak na kraju kad se braća pomiriše i ljupko ogriše. Ova se deklamacija najživlje kosnu općinstva, tako da se morade i drugi put izvesti, ostaviv duboko tronuće u srcima. — Ne mislite pak da tamburice onijemiše nakon prvog kucanja, jer izmegju jedne i druge deklamacije lijepo zabaviše općinstvo raznim komedijama: 2. Noćnica (Chopin) — 3. Oj Hrvati — 4. Veseljanka (Hayden) — 5. Ko je srce — 6. Ruska večer (Glinka) — 7. Oj ti vilo! — 8. Oj Hrvati, po programu, ali to ne prečijaše da se i još što odigra uz svačiju zadovoljnost. — Prispiv tim svršetak zabave, koja potraja gotovo 3 sata, deklamavaoci, tamburaški diletanti kojih ima 12, i većina od općinstva zaori oduševljeno „Živila Hrvatska, i njezina prava“ itd., sa onim malko preinačenim napjevom na koji ju u Trpanju navršuše po pjevanju jedne pučke pjesmice, te koji imahu

zgode čuti braća iz preko Velebita prilikom Kačićeve svečanosti, pak u „Hrvatskoj“ osobito istakoše i pohvališe. Napokon usklicim: „Živili tamburaši, živio Starčević! Živila Hrvatska!“ općinstvo se stade razilaziti veoma radosno što je svečanost potpuno uspjela s iskrenom požudom da se čim prije slična zabava priredi, što čujem da se i hoće. — Da je ova zabava ostavila u svakom neisbrisivi utisak, mogu svjedočiti mnogi gosti od Orebića, Vručice i od inugje. Pače budi nam ovdje dopušteno izreći želju a i poziv braći od Orebića - Kune - Janjine - Stona na našem poluotoku da se povedu za primjerom Trpnja, gdje se je imalo prilike vidjeti koliko slične zabave djeluju na probuđenje patriotizma u puku, a neka to čitatelji sude po svečanostim u Makarskoj i Dubrovniku, koje su više koristile narodnom osviještenju nego dotle najbolji govori svih zastupnika i najkrasniji članci svih novinara. — Zato budi ovdje javno izrečena topla hvala vrlo gosp. Ilijiću na njegovom revnom pregnuću da mladež poduči i naputi na takove svečanosti kakve dižu uzgoj duha. Slava našoj omladini, slava tamburašim što uložuše svoj um, svoje sile da nas onako ugodno provedu. Slava, što gorljivo prionuše na zabave koje duh oplemenjuju, uzgajaju srca, i živom vatrom uspiruju rodoljublje!

Živila nam dična omladina! živio rodoljubni Trpanj koji znađe potpuno shvatiti zamašitost ovakih zabava, te rječju i novcem podupre mladež u plemenitom pregnuću! Živio Starčević! Živila Hrvatska!

Jelsa, 25 Avgusta.

Čitao sam u Vašem listu neki dopis u br. 32, pak Vas molim da u interesu dobra glasa naše patrijotične varoši ovo ispravite:

U Jelsi nema ni Srba ni autonomaša; svi su dobri Hrvati i ako se u koječem ne sudaraju.

U Jelsi nema stranca koji bi imao brka da se nameće ni Čitaonici, ni općini, ni načelniku, ni presjedniku Čitaonice.

Čitaonica je otpremila u Zagreb s traga nekoliko mjeseca 600 kruna za med. fak.; načelnik Duboković brzojavno je pozdravio Starčevića prigodom položenja prvog kamena Doma, a mladež je sakupila tom prilikom 100 kruna za Dom Starčevića.

Nema mjesta u Dalmaciji koje se odmah s početka toliko odlikovalo u narodnoj a sada čisto hrvatskoj borbi; nema mjesta u Dalmaciji (razmjerno naprama broju pučanstva) koje je toliko žrtava doprinijelo u narodne svrhe. Dosta bi bilo spomenuti to, da je u Jelsi bila otvorena prva narodna čitaonica u Dalmaciji.

Onaj dopis koji je morao imati svoju tendenciju, pošto je bio pisan od Hrvata, čovjek valja da žali da je u njem bilo stavaka koji Jelsu predstavljaju u krivome svijetlu.

Jelsani sada zidaju krasnu palaču za općinu i za čitaonicu. Ukusna i elegantna zgrada stajace kojih 20.000 fior. Polovicu svote doprinosi općina a drugu polovinu članovi čitaonice.

Ovoliko molim da izjavite u korist patrijotizma naše Jelse.*)

Dubrovnik, 29 Avgusta.

Ima nekoliko vremena da se i u Dubrovniku uvede običaj resiti vijencima mrtvački lijes u sprovodima, mnogom mukom i teškijem troškom rodbine i prijatelja pokojnika.

Sveta je i kršćanska stvar spominjat se svojih mrtvih i podati im zadnji biljeg svoje počasti i ljubavi. Ali u prošasta vremena dok bijaše življa vjera med kršćanskijem pukom, mrtvačka pratnja slijedila je gologlavo, svijećom u ruci, moleći se pokorno za pokojnikovu dušu i odlikujući se kakvijem milosrdnijem djelom. Sad pak kako se sprovodi obavljaju, svak može po sebi vigjeti, a da se ja o tomu ne zabavljam, jer vijenci muzike i drugi izprazni i slavični uresi ništa duši ne koriste. Svaki vijenac stajat će od 6 do 15 fior., koji nakon sprovoda ostavljaju se da se suše i gnjli-

*) Drage volje! Čujemo samo da se dosta govori o nekoj hrvatskoj a. . . . jantini na Jelsi, te smo rad toga i pustili mjesta onomu dopisu, ako je pogibije, da se otkrije. Ali kad je ovako još bolje. Hvala gospodinu ispravljaju na ovom lijepom ispravku. — Ur.

ju u dotičnijem crkvama, u koje kad nogom stupiš, ne znaš jesi li uljega u božiji hram, oli u kakvu suhu dubravu. Kad bi se žigicom prižeglo, sva bi gragja u prah pošla. Cijenim zato s mnogijem ostalijem svijetom, da bi se mogao naći bolji način da se odužimo pokojnicima. Bez uvrjegje dakle mojijeh sugragjana, predlažem da mjesto vijenaca bude se njihova cijena ili i manje upotrebiti u dva pohvalna i milosrdna djela, to jest: u narešenje dotičnijeh kapela i u utemeljenje jedne zaklade (fondazione) za službu jedne sedmične S. Mise za duše svijeh mrtvijeh u grobištu pokopanijeh. — Mislim da bi ovaka stvar, primjernija pred Bogom, bila korisnija dušama, a ugodnija kršćanskoj obitelji, nego da sazna da se za lijesom vozilo na stotine kolâ vijenaca, koji na svrhu ostaju zabačeni. *)

Ona pak pobjližnja rodbina koja da ne pometne sasvijem ovaj ne vele pohvalni običaj, željela bi prinijeti koji vijenac, barem da bi ih iza sprova predala sesticam u bônici da naprave cvjet-palme za oltare, koje bi se mogle podati siromašnijem crkvama po parohijam za nisku cijenu, da se i ona uloži u gori rečene dobrotvorne svrhe, što je jur nema vele, jedna obitelj i učinila. —

Ako se u opće poprimi ova moja osnova, a bit će zabilježena imena onijeh koji je prime, počele bi se S. Mise govoriti svake subote, na 7 sati od Novembra ove god. sve do Maja, a u naprijeda na 6 sati.

Dum Marin Beusan.

Banjaluka, 1 Avgusta.

Svijet će misliti da mi ovamo uživamo Bog zna kakove udobnosti, ter da se zbog toga i ne čujemo po javnosti; al tomu je sasvijem protivno. — Čudim se da oni na koje spada i koji bi mogli, rijetko se javljaju, ter njeke postupke javno ne žigosaju. Ja dalje nijesam mogao trpiti, a da bar u kratko na javnost ne iznesem nešto, što se više trpiti neda; ujedno moleć koju vrsniju silu da bi ovaj moj dopis popunila; a Vas gospodine uredniče, da bi ovo blagoizvolili uvrstiti u vaš list „Cr. Hr.“

Što se tiče hrvatske zastave i našeg župnika o čem se je već prije mnogo pisalo; to smo se kroz ovo nekoliko vremena mogli osvjedočiti da s glave riba smrdi; a dokaz tome jest jasan. Kad je ovamo dolazio preuzvišeni gospodin Kallay, nije bilo župnika kod kuće, ter ga je zamjenjivao njegov pomoćnik koji je izvjesio hrvatsku trobojnicu, bez da se je iko tomu protivio; samo kako čujem nije bilo to po volji jednoj crkvenoj odličnoj ličnosti. Na carski rođendan 18 ovoga mj. bio je isti župnik Kotromanović kod kuće, al sad o hrvatskoj zastavi nije bilo ni spomena, već samo da nas gragjane što većma naruži izvjesio je **magjarsku zastavu**, na onu zgradu, koju smo mi svojim trudom saizidali. Ja ne znam šta misli taj g. župnik; on koliko se vidi samo igje zatim, da se što više protivi svome stadi, misleć da mu to na čast služi. **)

Žalosno je kad se pogleda u izvješće gjaka koji polaze Preparandiju i Vel. gimnaziju. Tude će te naći razmjerno najmanje katolika. Njeki će se tome možda i čuditi, nu kad se spoznađu okolnosti, tome onda nije ni čuda. — Ima žalihože osoba na koje bi spadalo da šire prosvjetu, a oni ne samo da toga neće, nego još ju guše koliko im je moguće. Tako je jedna osoba M. zamolila jednu veliku crkvenu ličnost, da bi nastojala oko toga, da obližnja sela šalju svoju djecu u školu u Ba-

*) Ima i Javna Dobrotvornost, koja se ne bi smjela zaboraviti. Ur.

**) Gosp. Župnik ne pozna za cijelo vrijeme u kom žive. On niti ne sluti da bi ga morao narod lako izigrati, kad se on tako protivi njegovim svetinjama. Mi ne znamo u koliko bi to bilo u interesu vjere, koju župnik hoće da nauča pod narodnom magjarskom zastavom. Samo naprijed, gospodine župniče, ako su vam miliji križići od svoga stada. Al pazite dobro i vi i oni vaši crkveni starješine koji narodne znakove negodovanjem gledaju, da vam se ne dogodi kao u Českoj, gdje je svećenstvo danas bez naroda, jer nije htjelo da bude snjim. Ako vam je pak „blagonaklonost“ „visokopoloženih“ dostatan oslon i njihova milost jedina cijelj u svome zvanju, onda bolje da niste nigda mise ni zapjevali.

Megjer su njeki naši dopisnici pravo imali kad su pisali da u Bosni megju sveštenstvom ima gnjileži. Neka i dalje šibaju! naši su im stupovi otvoreni. — Uredništvo.

njuluku ol u Nazaret kako je kome bliže; al ta odlična ličnost odgovori sasvim nedostojno. Dakle ne smije se zato raditi da seoska djeca idu u školu, to je isto što reći: za katolike ne treba škola, ne treba prosvjeta.

Zašto je molio naš prezasluzni kapelan ovdalen premještaj, o tom već cijeli grad znade, ter nas gragjane uprav smijehu izvrguje. Kako to i na koji se je način dogodilo, ob ovom sad neću ovdje javno da govorim, u nadi da će se stvar riješiti povoljno; samo velim da ovo sve ni najmanje na čast ne služi g. župniku. Mi se čudimo Ravnateljstvu franjevačkom, zašto već jednoć ne diže Kotromanovića ovdalen, da već jednoć mir bude u ovom gradu. Mislim da će razumit iz ovo malo riječi oni na koje spada, ter da će stvar tako urediti da neće biti potrebe, osobito ob ovom posljednjem opširno na javnost izlaziti.

Jedan gragjanin.

Korčula, 28 Avgusta.

Nema sela ni varoši na poluotoku Pelješcu, gdje ne bi našao jednog ili više Korčulanskih izroda, koji znajuć za hrvatstvo tamošnjih stanovnika, izdavaju se ovima za Hrvate, samo da od njih izmame radnje. Poznato mi je da se naši legaši, znadu u Potomju, Janjini itd., okititi našom hrvatskom trobojnicom, kako da im lašnje uspije varka, pa eto ih odmah amo da se javno tim hvale. Dok se megjutim oni tove hrvatskim novcem, njihove starešine odbijaju iz radionice hrvatsku djecu, kad se žele zanatu posvetiti, pa kad ovu slučajno, poslje dugog moljakanja prime, sva moguća nasilja upotrebljavaju, samo da tu djecu u vlastito blato navrate. Kad im to ne uspije, ne žacaju se očerati nedužne žrtve njihove zlobe.

Za primjer navagjam, da je natrag dana neki drvodjelac Damjanović, odalečio s radionice nekog dječaka, samo za to, što ovaj udara u hrvatskoj glazbi.

U pamet Pelješčani. Šilo za ognjilo!

Ja pa ja.

Dubrovnik, 31 Avgusta.

(*Naša Općina.*) Hvala Bogu, u Dubrovniku svak pozna crevljara Antuna Bautovića. Nema žive duše da će reći da je on „noćna skitalica“, jer otac porodice živi za svoju porodicu časno i pošteno, hraneći se trudom svojih ruku. Nema žive duše u Dubrovniku koja bi rekla da je Bautović „pijanica“, a još manje da je kavgadžija, koji po noći pravi izgrede. Osim ovoga, svak zna da je Bautović zanatom crevljar i da ima svoj dućan. Pa bili ste vjerovali? Ovih dana lažno tužen da je tobož on udario nekoga barunova istomišljenika — crevljara, svojim ušima slušao je gdje mu sudac čita svjedožbu moralnog ponašanja, poslanu od nepristranog upraviteljstva općine. Znaše što je upraviteljstvo javilo sudu? Da je Bautović „pjančina“, da je „noćni skitalica“, da je poznati „izgrednik“ i vrhunac laži postignut je izjavom, da Bautović, radnik koji ima svoj dućan, a uz to poslužitelj „Dubrovačke glazbe“, da je Bautović koji ima toliko mušterija pod sobom i drugih radnika, koji radi po cijeli dan — da je ovaj Bautović bez zanimanja. A ne treba zaboraviti, da ovoga Bautovića koga općina ovako lažno hoće da pred sudom upropasti, ona još nikad nije kaznila, oglobila, nije ga pozvala u ured — šta više, Bautović još nikada nije ni bio na općini, niti je od ijedne vlasti igda bio kažnjen. Nadamo se da će Bautović u obranu svoje časti tužiti svoje klevetnike — jer ako mu ova svjedožba nije naudila, razlog je u tome što je bio riješen optužbe, kaonoti kad se sud potpuno uvjerio da nije nikako kriv onoga radi čega su ga tužili.

Ovo za danas a došasti put još nešto zgodna, eda ko pogleda na ovake nepravde.

Pogled po svijetu.

— Pašić još nije dobio audijenciju. Tim je jasno da su Obrenovići radikalima navijestili rat. Oni to mogu sad kad je veliki vojskovogja Milan postao generalisimusom srpske vojske.

— Ruski car je dosta teško obolio. Radi toga su obustavljene manovre u Poljskoj. General Gurko se posvema oporavio,

— Otstupio je talijanski ministar rata Mocenni. Po svoj prilici biće imenovan gen. Ricotti.

— Svi austrijski ministri nalaze se u Galičiji gdje će dočekati kralja koji će posjetiti Lavovsku izložbu.

— Rat izmegju Kine i Japana svejedno traje ali nema nikakvog važnijeg sukoba. Novine donose da su prošlih dana Kinezi dva puta potisnuli japanesku vojsku i prouzročili joj velikih gubitaka. U Jokohami narod je tako uzrujan, da traži da se vojska još pojača i da se bezodvlačno navalj na Peking.

— Bio se ovih dana prosuo glas da su anarhiste ubili talijanskog ministra presjednika. Ta je vijest kolala po svoj Europi i bila je samo — prosta manovra ribasista talijanske vrjednute.

— U Ugarskoj prigodom dana 18 Avgusta bijahu velike demonstracije protiv carske himne „Bože živi!“ Na mjestima narod je vikao „Dolje s njom!“ Dok drugodje nijesu smjeli ni da je sviraju. Magjarska lojalnost!

Brzjav. — **Pariz**, 31 Avgusta. Bolest pariškoga grofa krenula je na gore. Očekuje se katastrofa.

Sofija, 31 Avgusta. Beogradska policija zaplijenila je Cankovljeve proglaš. Stoilov je u Sumli pred oduševljenim narodom razvio program vladin.

Cetinje, 31 Avgusta. Vojvoda Mirko odlikovan je velikim osmanlijskim redom.

Domaće viesti.

Narodno pjevačko društvo „Zvijezda.“ — Radosnu vijest primismo, da su mješćani iz Vareža u Bosni dne 10 avgusta podastri molbu Vis. Zem. Vladi, da im se potvrdi i odobri pravilnik za uregjenje pjevačkog društva „Zvijezda“ u Varežu i da su na molbu potpisani kao privremeni odbor gg. Ivo Činjel, Ilija Crvenjković, Jozo Crvenjković, Jozo Drdik, Mijo Stjepanović, Ivo Gavran, Marko Zlović, Jozo Brgjenović, Andrija Čuraković. Pošto je pravilnik istovjetan onomu sarajevskog društva „Trebević“, nadati se je da će biti što prije potvrgjen. Želiti je da bi se i druga mjesta ugledala u ne veliko ali složno mjesto Varež. Čestitamo!

Lijepa izjava. — U Spljetu izmed ostalih kongresista bio je i odaslanik hrvatske vlade g. prof. Dr. Bojničić, koji se u jednoj nazdravici dotaknuo željno očekivanoga sjedinjenja Dalmacije. Njeke novine donijele su da je on to govorio kao zastupnik hrvatske vlade. „Narodne Novine“ na to donose izjavu, u kojoj nijeću da je dr. Bojničić govorio u ime zagrebačke vlade već u ime samoga sebe. Divna izjava!

Sokolaši u Makarskoj. — Čitamo u „N. L.“ Jučer (na 27) padala je četirigodišnjica otkrića Kačićeva spomenika u našem gradu. Tom prigodom bila je priregjena krasna svečanost kojoj učestvovala mnoštvo naroda iz grada i okolice te i mnogobrojni izletnici iz Spljeta. Toga dana i naši mladi „Sokolaši“ za prvi put izagjoše u svojoj društvenoj nošnji. Spljetskim sokolašim politička vlast zabranila je prisustvovati!

Zašto? pitamo mi. A uhvamo da će još jače upitati naši zastupnici u Beču.

Pišu nam iz Mostara: — Zabava našeg Društva o Vel. Gospi ispala je veoma krasno. Željeli bi samo da naša uprava pozove pri ovakim prilikama što veći broj rodoljuba iz okolnih mjesta, koji bi rado pohrlili na naše znamenite diletantske prestave, kao što je bila i ona od 22 jula kad se davala istočna tragedija „Sirota Dijete.“ Čujemo da će društvo i za M. Gospu prirediti veoma lijepu predstavu.

Lijep običaj. — Zast. Biankini naslijedio je lijep običaj, kog se uvijek držao pok. Pavlinović, da naime svake godine izvijesti svoje birače o svom političkom radu i o političkom položaju. U tu svrhu na 4 ov. mjes. biće u Šibeniku veliki sastanak birača izbornog kotara Šibenik-Skradin-Drniš-Knin-Vrlika, koji će doći da čuju riječ svoga zastupnika.

Konferencija pravaša u Zadru. — Na 22. avgusta bio je u Zadru uži sastanak dalmatinskih pravaša pod predsjedanjem zastupnika Kazimira Ljubića. Na sastanak je bilo pozvano 40 osoba iz sve Dalmacije, od kojih dogoše 33, a ostali se ispričali. Sastanku prisustvovali su odaslanici zagrebačkog kluba stranke prava gg. Folnegović i Kumičić. Rasprave su tekle najvećim zauzimanjem svih prisutnih. Tu se uglavio temelj budućem radu naše stranke u Dalmaciji.

Za Starčevićev Dom. — „Hrvatska“ je bila pozvala rodoljubne sumišljenjake da za 15. avgusta prinesu za dom Starčevićev deset hiljada kruna. Neprijatelji stranke ili naroda rugali su se i na sve moguće načine odbijali narod, da ne daje ništa. Ali nije pomoglo, jer se za 15. avgusta skupilo 12.400 kruna za narodni dom Dra. Starčevića.

Pišu nam iz Trebinja: Mi se amo spravljamo kako ćemo što bolje proslaviti svečanost Gospe Male. U tu svrhu biće u veće rasvijetljenje crkve i sviraće naša glazba. Na samu svečanost u 9 sati je služba božija s glazbom po podne tombola, a u veće prestava i ples.

Gradska Kronika.

† Nikša Matov Gradi. — Osvitom dana 30. avgusta raznijela se gradom vijest da Nikša Matov Gradi, vlastelin dubrovački, ne žive više.

Da odmah kažemo: koliko god velika bila nesudaranja u političkom mišljenju i radu izmeggju nas i pokojnika, vijest o naprasitoj njegovoj smrti bolno nas se je dojmila, a to tim više u koliko se kod nas broj radnika na književnom i prosvjetnom polju, na žalost, s dana na dan sve to veće snizuje.

Nikša Matov Gradi može se ubrojiti u znamenitije književnike i naučnjake dubrovačke ovog zadnjeg doba. Rodio se u Zadru, gdje mu je onda otac službovao, na 15. decembra 1825. od Mata Gradića i Anje Gjorgjićeve. Svršivši nauku, naslijedi očevo zanimanje, posvetivši se sudbenoj struci, službujući s prva u Dubrovniku, pak u Spljetu, Senjskoj Rijeci i Kotoru. Navršivši trideset godina službe, zatraži mirovinu kao č. k. Sudbeni Savjetnik, ter se povuče u Dubrovnik.

Za sve vrijeme svoga života bavio se je naukom i književnošću, tako da mu što se reče knjiga nigda nije iz ruku ispadala. Baš nazad malo vremena desila nam se prigoda da ga osobno pohodimo, pa ga nagjismo zadubena u djela Gjona Palmotića. Cijenimo da je pokojnik pročitao sve što čovjek može pročitati, a kako je bio veoma pronicava duha i dobra pamćenja, stekao je bio tako svestranu izobraženost, da nije bilo stvari koja bi mu došla kao nova i o kojoj on nije znao raspravljati. Na žalost u svojim književnim umotvorinam nije bio onoliko plodan, koliko je inače napram svome vanrednom znanju mogao biti; nu ipak sve ono što je pisao gledao je dotjerati do savršenstva, i ukrasiti čistim i bogatim narodnim jezikom. Dapače ta ista težnja sa savršenstvom i neko pretjerano nagnuće za kritikom cijenimo da je kako mnoge druge naše umnike, tako i njega u radu ometalo i stezalo polet i plodnost njegova književnog rada. Pisao je u prozi i u pjesmi, a osobito mu se milio prosti narodni deseterac, pri kome je pomanjkanje rime znao nadoknaditi krepošću misli i izreke. Razni njegovi sastavci izagjose rasijani po raznim časopisim; poglaviti jesu: „Tintoretto i njegova kćerka“, „Tartuff XIX vijeka“ (štampani u „Zabavniku“ g. 1874) i „Kosovka djevojka“ (u „Slovincu“ g. 1884). Zatim omajne pjesme, kao „Strašna osveta“, „Nikšina Molitva“, sastavak u prosi: „Utvari ili san sred zimske noći.“ Jakost čustva i uzvišenost misli pokazao je nadasve u pjesmi posvećenoj svojim dvjema sinovima koje mu nemila smrt još za mlada bješe ugrabila dok je službovao u Kotoru. Obično je pjevao pjesme prigodnice, pa je i napisao nekoliko političkih članaka, koji su izašli bili u „Slovincu“ i u kojim meggju ostalim žestoko osugjuje savez srba s talijanima, kao nešto protunaravnoga i protunarodnoga. U politici i ako je prošao razne evolucije, ipak koli iz onoga što je pisao, toli iz

onoga što je sam javno govorio, izbija ideja t. zv. „jugoslavenstva“ uz uspostavljenje naziva: *ilirski*, ideja doista privlačiva, ali neostvariva i već davno pokopana!

Jučer po podne bio je sprovod pokojnomu, i njegovi mrtvi ostanci pokopani u groblju na „Boninovu“. Pokoj njegovoj duši, a plemenitoj njegovoj obitelji i svojti naše iskreno žalovanje!

Lične vijesti. — U četvrtak stigao je u Dubrovnik časn gosp. Mato Šarić narodni zastupnik. — Isti dan bio je na prolasku put Kotora načelnik kotorski dr. J. Pezzi.

Za Starčevićev Dom. — Primili smo nadalje od gosp. Dr. S. M. 1 krunu, dr. R. M. 1 kr., G. M. 1 kr. Iz Rijeke dubrovačke priposlao nam je vlč. g. dn. I. I. 1 kr., I. I. G. 1 kr., K. G. 1 kr., L. H. 1 kr., S. P. 1 kr., R. M. 1 kr., M. S. 1 kr. — Gosp. M. Jerinić iz Stona priposlao nam je 25 kr. sabranih na tamburaškom koncertu. Živjeli darovatelji!

Hôtel Petka. — Doznajemo, da se ovih dana u Gružu preustrojio htel „Petka“ sa svojim restaurantom, te da su učinjene mnoge poboljšice što se tiče jela i pića. Toči se plzensko pivo. Vlasnici su odlučili davati muzikalnih zabava.

Zadušnice. — U petak bijahu u stolnoj crkvi u prisuću svih oblasti svečane zadušnice za pok. nadvojvodu Vilima.

Kazalište. — Doznajemo da je uprava učinila pogodbu sa operetnim društvom Persico, koje se sad nalazi u Firenci. Ovo društvo dalo bi dvanaest opereta počinjuci svrhom oktobra.

Nesreća. — Vrijedni i općeljubljeni mlađić Vjerko Zakarija, koji je svršio farmaceutiku na zagrebačkom sveučilištu te se pripravljaio za magistralsni ispit, umro je od crnih šeša u Biogradu u Srbiji, kamo je bio pošao, da kod jednog prijatelja sprovede koji dan. Bio je dobar Hrvat. Ožalošćenoj obitelji naše sažaljenje!

Tužbe. — Ponova podižemo glas usljed ope-tovanih tužba koje nam dolaze proti općini. jer dopušta da se gradske ulice metu po bijelom danu na 8 ura, kad čeljad prolazi ili sjedi u kavanama. Ali mi znamo da se oni tamo na ovo neće osvrnut, jer regbi da je njihov glavni posao paziti da se po gradu ne pjevaju hrvatske pjesme.

Iz Radničkoga Društva. — U nedjelju uslijed ostavke, koju je na srpske spletke, bio prinuđen da podnese dosadašnji predsjednik radničkog društva g. Perušina birali su članovi novoga predsjednika, te je izabran kandidat Srba g. Radulić trgovac. Velimo kandidat Srba, jer Srbi ne mogu pustiti nijedno radničko društvo, a da ga ne zaraze poznatom svojom politikom. Govore nam da je pri izboru bilo velike bruke i vike. Autonomasi (naši radnici osvem neznatne manjine nijesu u društvu) kandidirali su jednog radnika g. M. Jaraka, ali su propali. Srbi su ih po običaju prevarili, t. j. oni su malo prije izbora, da ih nadvladađu, upisali sve što su mogli više riščana i drugih neradnika. Autonomasi se na to ljute, jer da je to izdajstvo. Mi im se čudimo. Nijesu li Srbi na ovaj način osvojili Štionicu i Glazbu, nijesu li se ovako uvukli i na općinu? Autonomasi su ih prije u ovim prevarama potpomagali, a Srbi sad kad ne mogu varati naše, varaju njih, jer bez varanja srpskoj politici nema života.

Ovdje mimogred budi rečeno, da su im glazbu, za koju i autonomasi plaćaju, posve osvojili i da su joj zabranili udarati onu „dei dispetti“. Autonomasi razljućeni spravljahu se izviždati „Rado ide“, ali ga glazba u nedjelju nije svirala. U ostalom oni će joj i dalje glasovati potporu, no po ovome vidimo da se Srbi srame svojih saveznika, jer što bi ih inače tako progonili.

Ali u radničkom društvu ne ide tako po loju. Čujemo da su se autonomasi na srpski bizantinizam toliko rasrdili, da im javno prijetu da neće s njima kompromisa. Tako je jedan od njihovih poglavica g. I. Jelić išao po gradu i navijestao, da će svi autonomasi položiti čast općinskih vijećnika. Mi vjerujemo da bi se dubrovački autonomasi rado raskrstili od Srba, jer i ako naši

protivnici, ovi naši gradski autonomasi opet su na dosta većoj moralnoj visini od Srbađije, ali do toga mišlimo neće doći. Dubrovački autonomasi potčinjeni su zadarskim irredentistama, te su u politici prave marionete. Oni, koji se sami smiju svojoj tobožnjoj talijanskoj narodnosti, valja da šute i da slušaju — Zadar.

Bezobrazluk. — Zadnji „Dubrovnik“ spominjuć neki dopis u Goričkom „Rinnovamentu“ prav se bezobrazno ruga Hrvatima na uspjehu zadnjih općinskih izbora. Mi se ne možemo dosta naćuditi hladnokrvnosti naše srpske braće, koji znajuć što su sve poćinili, imaju još obraza, da se smiju i da nas zadirkivaju svojim neslanim doskoćicama, hvatajuć se supozicija goričkog lista. Mi bismo očekivali, da će ih barem njihov dostojni gospodar Gondola opomenuti da muće, jer mu ne može biti drago, da mu se opet ponavljaju osvade koje se javno po gradu pronose. U to ime upozorujemo njega i njegove časne srpske doglavnike na jedan dopis koji je bio izišao u br. 43 „Narodnoga Lista“ i u komu, sa onim što slijedi, stoje doslovce i ove riječi:

„Masa, bezbrojna masa biraća bila je tu proti njima. Gondola je odbijao na stotine i ne puštao ih preko plaćene fukare izboru, a ipak ostajale su još njeke stotine. Što onda? Čujte i tumačite: bili smo u većini od 43 glasa. Naših cedulja na stolu bilo je više. Od jednom se smanjile. Kako? Ne znam, ali je opći glas, da je te cedulje, kad se dogođala, jedna mala gungala, barun Gondola ukrac.“

Poslije ovakovih riječi te još i danas čekaju ma bilo kakvi odgovor, malo je bezočno rugat se Hrvatima, koji u svojoj boli i ogorčenju nad teškim nepravdam (koje nadamo se bi smjele proći liso), možda i prekoraće granice svojih „da se nije...“ Mi nećemo da vjerujemo u „opće glasove“ iznešene u „Narodnom Listu“, samo tvrdimo ovu činjenicu: Naši ljudi, koji su kod izbora komisijske bilježili naše i protivničke primljene glasove, nalaze da bismo, po njihovim anotacijama, mi imali biti u većini od 42-43 glasa. Njihovim ljudima možda su ses našim slagali račun, jer su mnogi govorili da su izgubili, dapače bijahu se neki već odalećili. Kako smo se prevarili u računima, te od 42 većine došli do 16 manjine, kako su dakle izborni kontrolori mogli se zabrojiti za punijeh 58 glasova, to mi ne možemo da dokućimo. A „Dubrovnik“ bi najbolje učinio, kad bi nas pustio na miru, jer pitanje o kom se bavi ne spada baš u najsvjetlije stranice srpske povijesti.

Žalimo pak da je dopisnik „Rinnovamenta“, krivo obaviješten, metnuo da su oba Čingrije poslije one poznate afere ostali kući i da su, kako smo to izmed redaka razumjeli, hotimice i zlom svrhom predložili da narod ostupi s birališta. Nećuvena nasilja bila su zbija svakoga uzrujala i čudimo se da je mirno prošlo, ali moramo priznati, da se je g. dr. Pero Čingrija bio svojski zauzeo za stvar, i da o njegovim namjerama ne može biti sumnje. Njegov predlog da se ostupi bijaše iznesen u času, kad je nepravda prevršila bila svakom mjeru.

PENSION. One obitelji, koje bi željele početkom školske godine namjestiti svoju djecu u do-broj činovničkoj obitelji, gdje će biti paženi, neka se na vrijeme izvole obratiti našem Uredništvu. 4-6

Odijela i Crevalja

za gospodo, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

Weiss a

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na pò godine flor. 2; za *Austro-Ugarsku*, *Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4: 50, na pò godine flor. 2: 25; za *inozemstvo* flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Čaša se prelila.

Iz hrv. Primorja, 30 Avgusta.

Jednoč smo savjetovali „Hrvatsku“ neka se upušta s „Obzorom“ u polemiku samo za nuždu, no videći kako „Obzor“ pogano postupa prema svojim političkim protivnicima t. j. proti stranci prava, mi bi savjetovali, pače molimo „Hrvatsku“ neka se kani svake novinske sveze s „Obzorom“, dakle i polemike. To će u sadanjim prilikama više koristiti nego i najobjektivnija polemika. Navest ću samo ovo: U Zagrebu izlazi list „Srbobran“, koji uvijek vrvi raznim navalama i potvorama prema hrvatstvu, te ako s kojim listom, a to bar sa „Srbobranom“ moralo bi biti polemike po novinskom shvaćanju, pa evo ipak ni jedan list ne osvrće se na njegovu pisariju, jer bi to značilo zabadati se u ono što čovjeku nije milo i samo smraditi si ruke, a opet bez koristi jer dotičnik ostaje opet isti pače i više bijesni. Evo za to se već iz načela niko i ne ogleda za „Srbobranom“.

Ovakva nešto valja da se uvede i proti „Obzoru“ kakav je danas. Neka on polemise makar sa cijelim svijetom, na čast mu, ali „Hrvatska“ ima i pametnijeg posla, nego da se upušta u tu polemiku, koja je već do škandaloznosti došla. Dokaze donijet ću malo niže, a sada samo da završim ovo što započeh. — Da „Obzor“ polemikom puni samo svoje stupce jasno je ako ko pogleda subotne brojeve. Običaj je da „Obzor“ u subotu donosi prilog od pò arka, koji on sada puni navalama na Hrvatsku, Franka, stranku prava, Starčevićev dom, uvodne članke itd., samo da se prilog ispuni, a misli jadan da je obilan i valjan sadržaj ili obilan broj listova isto. Neka ko uzme samo broj od zadnje subote (25. VIII.) pa će se i sam uvjeriti da one „polemike“ po raznim napisima i po svem listu rastresene nisu za drugo tamo, nego da ispune stupce. Ta je tendencija posve jasna, pak sabire iz više brojeva „Hrvatska“ povode, na koje je mogao odgovoriti kad je tome bilo vrijeme, al ovako kad valja napuniti još nekoliko stupaca, a oni pograbi brojeve „Hrvatske“ od zadnjeg tjedna pa traži gdje bi se još štogod našlo, a onda udri i mlati po tom, premda se o tom i u samom „Obzoru“ već toliko put pisalo, a konvencionalne fraze (framazunsko-židovski, pak Frankovsko pravaštvo, hodočašćenje u Peštu itd.) toliko se opetuju da se sva ona pisarija iole misaonom čovjeku mora da ogađi, da mu se baš gnjusi čitanje. Tako imade u rečenom broju „Obzora“ kakvih sedam odlomaka razasutih po cijelom listu, a svi su većenom osobne naravi. Tu se nastoji samo ocrniti i osramotiti osoba, a za drugo ih nije briga.

Dok se ovakova polemika i na tako sramotan način tjera, bolje je da pametniji zašuti, a drugi nek se sam blati. No što opažamo kod „Obzora“ i njegovih napadaja? koga se tiču? zar programa? zar stranke? Nipošto, nego onih osoba protivne stranke koje se ističu svojim ustrajnim radom i odlučnom voljom. Počnimo s Frankom. On je danas svakako najagilniji član stranke prava, pak što mu se svega ne podmeće u „Obzoru“! On je izdao sav rad stranke prava i sklopio tajnu nagodbu s Magjarima, on je potkupljen od Haza & Deutscha iz Pešte da pripravlja u Hrvatskoj

teren za gragjanski brak, kako je u Ugarskoj, on je stranku prava priveo do bana, on je kriv da se dogovori razbiše među opozicijama, u opće on je utjelovljena nesreća itd. Svakako lakše je navaljivati na osobe nego pobijati misli njegove stranke za Hrvatsku, koje su obzorasi u zadnje doba prividno prihvatili. Znat će svako i sam što mu „Obzor“ sve podmiće koji ga čita, i mogli bi tako nastaviti sa Folnegovićem s Politeom i drugima, ali zašto da to ponavljamo? Tu se vigja jasna hajka na sve najagilnije članove stranke prava, a ni delikatne osobnosti nisu tu pošteggjene, samo nek se osramoti protivnika. Da je ta hajka na agilne osobe staro orugje „Obzorovo“ evo dokaza.

Dr. Mekanec, vrli rodoljub, koji je živio za vrijeme nagodbene revizije po „Obzoraših“, bijaše član njihove narodne stranke na temelju čl. 41: 61, ali pošto se nije htio podati lukavim manevrima obzoraša, da dogju do vlasti, pri čem se ničuvala ni svetinja narodne časti n. pr. u tajnim dogovorima s Andrašijem (vidi njegovo djelo: Moja ispovijed narodu — Kraljevica 1876) koji se nisu držali naloga skupštine i kluba stranke (strana 7, 14, 41), koji su kušali izrabiti Slovence u svoje sebične svrhe i onda ih ostavili na cjedilu (12, 13), koji su izigrali čast narodnu (5, 16, 36), koji su bili puni osobne mržnje, te ni umirućemu ne htjedoše pomoći (17, 18), koji su varali narod i kršili prisege (30, 40, 50, 51, 58), koji su bacali stid pod noge (38, 39), koji su kvarili moral politički u narodu (43, 49, 74), koji su s magjaronima sklapali sramotni ugovor (54, 56, 60, 73), koji su u saboru očito vriježali ustav i pravilnik odobrivši najnezakonitije izbore magjarona (60, 62, 65) i t. d. Mekanec rekoh ne mogaše da podnese ovakove nevjere prema narodu te ih svakom zgodom prekidaše svojim upadanjem, ali za to ne bijaše osvade i podmitanja kojim se ne nabacivahu na nj. Dosta je da pročitaš ono što on piše u rečenom djelu str. 5, 9, pogl. VI. 73 pa da vidiš kako se onda rovarilo. Svoju himbu, lukavštinu i požudu za vlasti znali su uvijek opravdati ma čim, a izdajicom proglasiše protivnike koji ne dopuštahu da se povjerenjem narodnim tako igra. Naglasujem da Mekanec nije bio pristaša Starčevićev, pače da mu u istoj knjizi mnogo predbacuje, no tim istinitije je pisanje njegovo o obzoraših, koji su iz načelne opreke za malo vremena prešli u magjaronsku stranku, sklopivši s njom kompromis a pri svem tom zaslijepljivahu ubogi narod do zadnjeg časa.

Starčeviću zamjeraše osim neprijateljstva protiv Strossmajeru najviše pasivnost. Sada kad se je u stranci prava očutila potreba za aktivnim radom sada kad se javljaju radini ljudi u stranci, proklinje ih „Obzor“, onaj isti prijašnji „Obzor“ i nazivlje izdajicama i veli da prodavaju narod Magjarima. Da to govore drugi ljudi, nego oni koji su onda bili glavni sudionici narodne kapitulacije ne bi se čudio, al ovako stari griješnici koji su kvarili politički moral, koji su puzali u Pešti i koji su prodali narodni ponos za vlast, oni hoće da se sada ovdje nadmeću patriotizmom i političkim značajem. Ko hoće da upozna prošlost ovih sadanjih „autoriteta“ nek čita rečeno djelo za Mazuru (str. 29) Derenčina (97, 98, pogl. XXV) a donekle Muzlera (57). Ništa od svega toga ne izmislih, sve se

nalazi u onoj knjizi koju svakome preporučujem, zato i naznačih strane za svaku tvrdnju.

Oni isti ljudi hoće sada da počnu novu djelatnost pak tajno sazivlju ljude na svoj javan sastanak! Nije li to već znak „Obzoraštine“!? — Pa zar da se s ovim ljudima i s tim listom vodi ozbiljna polemika, kad im je napadanje na osobnosti najomiljelije oružje? Zato preporučam da se s „Obzorom“ prekine uopće polemika radi njihove prošlosti i sadašnjosti.

Primjedba Uredništva. — Uvrstismo u cijelosti ovo i ako preoštro pismo, da se vidi kako ono pisanje „Obzorovo“ uzbudjuje u zemlji najveće negodovanje. Naš dopisnik iz Primorja, to je mlad, darovit i naobražen čovjek, koji nam pomaže u listu otkad se ovaj ustanovio. Uvijek je bio najveći protivnik polemike i veliki zagovaratelj sloge, tako da se još sjećamo njegovih radosnih vještaja, kad se ova polučila.

Nije samo da onakav način borbe, koji „Obzor“ vodi sa strankom prava proizvagia ove efekte samo u Banovini. To se i drugdje dogagja. Eto na pr. ono „Obzorovo“ pisanje o Slovincima nas je tako rastužilo, kao možda nijedan dosele štampani sastavak. Ondje se perfidnom insinucijom baca uprav kamen sumnje izmed jednokrvne braće, u nadi da bi se iz budućeg razdora steklo što više pristaša. „Obzorov“ pisac usudio se da Slovence odgovara od hrv. državnoga prava i to je on učinio takom jezuitskom prepredenosti, da izgleda kao da samo konstatuje gotov čin. Mi ne znamo ko je pisac glasovitih onih „Dojmova sa Postojnske slave“, kojim se danas kite naši srpski listovi, ali silno žudimo da mu ime obaznamo. Ondje se sakriva toliko strasti, toliko mržnje, toliko perfidije, da je to teško naći u umrla čovjeka. Onaki bi rodoljubi bili pripravnici da zapale i Hrvatsku, samo da s njom izgori i protivna stranka.

Osim toga žao nam je što smo opazili, da se kroz „Obzor“ počinju neprestano sumnjičiti najzaslužniji ljudi stranke prava i to tako sa pò riječi, koja onda čitatelja dovagja u abis svakoja-kih sumnja. U tom se regbi vježbaju najbolja pera neodvisne stranke i, moramo im priznati, tako vješto, da im mogu zavijeti najprvi američanski i franceski libelliste. Ali to ubija kao otrov naš politički život.

Mi smo u tomu pravedni pa i „Hrvatskoj“ opazismo, što po našem mnijenju ne spada u politiku kao na pr. pitanje o fonetici. Ali ona nema pogrešaka, onakovih pogrešaka, koje jašu usporedo sa narodnim izdajstvom.

Nego „Obzor“ nije se zaustavio do Ljubljane i Velebita; on ne pošteggjuje ni nas Dalmatince. Onomadne donio je je jedan dopis iz Zadra o konferenciji pravaša. Mi bijasmo na toj konferenciji i možemo dati našu poštenu riječ, da je sve puka laž, što kaže „Obzorov“ dopisnik. I ovaj saradnik zagrebačkog lista mora biti u velike sličan sa piscem Postojnskih dojmova.

Možda će nam kogod primjetiti, da šta su to naši posli, da mi amo imamo drugu zadaću. Istina je, naša zadaća nije utjecati u stranačke razmirice u Banovini već na granicam Hrvatske braniti hrvatstvo. Ali nikad ne valja zaboraviti onu narodnu da s glave riba smrdi. Zaludu onda mi čuvamo repl Zato imamo potpuno pravo, da-

pače i dužnost, da koliko možemo podignemo naš glas protiv tjelekih eksperimenata u Zagrebu, koji istina mogu da koriste kojekakvim falcijama, ali su hrvatskom narodu od neizmjerne štete.

Naklapanja.

Ima nekijeh pasijeh ljudi, koji tvrde da je „srpstvo u Dubrovniku od najnovijeg datum-a Ova tvrdnja nemilo dirnula u živce naše „vesele Srbadije“, te njezin organ „Dubrovnik“ odčepio iznova nizom dugih članaka da dokaže, tobože na temelju „povijesti i isprave“ da je „srpstvo u Dubrovniku od pamtivyjeka, i da Hrvata u Dubrovniku „nije nigda bilo, niti ih danas ima do dvojice trojice plaćenih doseljenika, koji hoće silom da pohrvate Dubrovnik i okolinu mu.“

Da pravo rečemo, nakon svega onoga što je s naše strane bilo pisano o hrvatstvu starog Dubrovnika i nakon iznesenih dokaza, koji još nije su bili pobijeni, nama se već grsti o istoj stvari raspravljati, tim više što u zadnjoj pisaniji „Dubrovnika“ ne vidimo ništa nova, ništa znamenita, ako nije to što „Dubrovnik“, onim što iznosi, neke svoje tvrdnje sam pobija. Tako na pr. dok na jednom mjestu izvrćući smisao jedne Pucićeve listine, tvrdi da su u staro doba gragjani u Dubrovniku bili samo Latini i Srbi doseljenici iz okolnih mjesta, na drugom mjestu navodi jedno mjesto iz Porfirogenita, gdje ovaj tvrdi da su stari „Dubrovčani stanovali u daynini u turgji, koja prileži Epidauru (Cavtatu); pa kada su ostali gradovi osvojeni od Slovena (Srba i Hrvata) koji su u ovom okrugu bili“ ... onda Dubrovčani ostaviše onu turgju i pribjegoše u sadašnji Dubrovnik. Stalno gradovi osvojeni od Slovena t. j. — po milostivom priznanju „Dubrovnika“ — Hrvata i Srba, nijesu bili samo gradovi dalmatinski, nego svi gradovi i utvrde naokolo starog Epidaura, dapače u slučaju više gradovi na sjeveru i istoku Epidaura, nego na zapadu istoga, jer se drukče neda protumačiti zašto stanovnici Epidaura, bojeći se po Porfirogenitu poplave Hrvata i Srba, bili bi ostavili svoju staru turgju i sklonuli se baš na zapad. Ako su dakle po pričanju samoga Porfirogenita u okrugu starog Dubrovnika bili Hrvati i Srbi, kako je to, te „Dubrovnik“ može tvrditi da su samo Srbi naselili Dubrovnik? Kako to on može tvrditi kad ona ista Pucićeva listina, koju navodi, spominje neke gragjane latine, srblje i mnogo inijeh? Zar da ovi „mnogi ini“ ne bude baš hrvatski dio pučanstva? Ali u kome god se se smislu u onoj listini srbi kao gragjani spominjali, faktum je da u dubrovačkoj knjizi srpskome imenu nigdje ni spomene nema, dok naprotiv ime hrvatsko češće se susreta. Pred ovom činjenicom isčezavaju sve zračne srpske kule, pa mogu mirno pjevat do vijeka s velikim meštom pok. Castrapellijem:

„Vaistinu, da to tako biše

Vjeruj, pobre, Porfir'genit piše! ...

Megjutim, puštajući povijest na stranu, da vidimo mi malo kako danas stvari stoje, i da li baš hrvatska dubrovačka vojska sastoji „od dvojice trojice plaćenih doseljenika“, kako bi rekao „Dubrovnik“. Eto pogledamo li okolicu dubrovačku, i cijelo zemljište negdašnje države sv. Vlah, ono bi doista po „Dubrovnikovoju“ istoriji imalo biti čisto „srpsko“, ali na veliku žalost „vesele Srbadije“ nije nego hrvatsko, i hrvatska svijest u njemu se sve to većma razvija, a srpska biljka na njemu veoma *sporadički* raste, i ako se gdje zametne treba da zakrži. Nikad bolje što prigodom Gundulićeve slavje vidjelo se kojim duhom diše cijela dubrovačka okolica, i u kakvoj velikoj opreci nalazi se ona s negdašnjim svojim državnim središtem. Pitanje bi bilo: ko se je izrodio, grad Dubrovnik ili njegova okolica? Pokle je pitanje škakljivo, mi nećemo na nj odgovarati, nego pripuštamo srpskijem filozofima da ga oni riješe, a mi bi ragje uzeli u ruke Diogenesovu svjetiljku te išli tražiti srbe po Ratu, Stonu, Mljetu, Konavlima, Primorju, Zatonu, Orašcu, Rijeci, Župi i drugdje. A i u Cavtatu i Dubrovniku, izuzmemo li rišćane, koji su srbi za to jer su rišćani, ne znamo koliko bismo ih našli, kad bi ih rastavili od autonomaša, koji ih uzdrže i bez kojih ne bi se za njih ni znalo. Njih je svijeh stvorio osom inad i prkos; *pravog srpskog* osvjeđujuće ne-

ma možda nego u dvojici-trojici, koji pak svemu djelovanju stranke srpski pečat udaraju, i tobožnje „srpske pobjede“ na sva četiri vjetra raznose. — Naprotiv koliko je hrvatska stranka jaka u samome Dubrovniku, to je ona pokazala prošlih općinskih izbora, kao i izborom za trgovačku komoru, a unaprijed će pokazati i bolje, jer svaka dobra i pravedna stvar od sebe se nameće, i treba da napreduje u inad svim suprotivam, i poznatim nasiljima i prijevarom.

Naši Dopisi.

Ponikve, 30 Augusta.

Molim gosp. Uredniče da bi mi ustupili malo mjesta u našoj dičnoj „Crvenoj“ da se tako i ja jednom iz ovih kršnih hrvatskih strana, našoj čitalačkoj publici javim. Na 26 o. mj. mi smo slavili u Ponikvam slavje, kakovo ne znam je li ikada Ponikve doživljelo. Naš dični starina i općeljubljeni župnik Dn. Pavo Kralj, pomoću svojih župljana, nabavio je prelijepi kip „Gospe od uznešenja“ da njim okiti glavni otar jedne od podregjenih crkava. Kad je kip stignuo, smjestio ga je mnogopoštovani župnik u maticu posvećenu sv. Ivanu Krstitelju, da ga tu blagosovi, pa da ga zatim u svečanoj procesiji odnese u crkvu bl. Gospe. Da svečanost bude što bolja pozove poštovani župnik k sebi razne odlične goste iz susjednog nam Stona, pa i neke župnike, megu kojim i poznatog nadžupnika Stonjskog velč. Dn. Antun Ljepopili, koji je imao kip blagosoviti i svečanost obaviti. Jutrom rano zvana sa zvonika i gruvanje mužara navijesti svečanost. Narod se zgrne sa svih strana, bogato obučen u narodnu nošnju, da je divota bila gledati ga. Oko 8 ura veleučeni Ljepopili obavi blagosov kipa, a zatim se uputi svečana procesija. Pred Gospinim kipom, kog su nosili četiri krasno odjevena mlađića, stupalo je 12 djevojčica bogato odjevenih i zlatom okićenih, koje su sipale putem cvijeće. Kad se je došlo do Gospinog hrama, gdje je usprkos strašnoj žegi palo do 800 duša, odsjevalo je na svačijem licu nekakvo veselje i bogoljubnost prama majci božijoj; a to je zaista pravi znak da vjera žive još u srcu našega naroda, usprkos današnjoj iskvarenosti. Tu najprvo veleučeni Ljepopili održa krasan govor, kojim je sve prisutne do suza ganuo. Zatim bude odpjevana svečana sv. Misa, koju je takogjer veleučeni Ljepopili uz asistenciju mnogo poštovanih Dn. Pava Kralja i Dn. Ante Tvrdeića odpevao. Po misli se narod potpuno radostan i zadovoljan razigje, da se malo odnori i okrijepi. Taj je dan bio pripravljen u mnogo pošt. župnika svečani objed, komu prisustvovalaše nekoliko otmenijih lica. Preko objeda mnogo pošt. Dn. Pavo Kralj nazdravi veleučenom Ljepopili, zahvaljujuć mu na njegovoj požrtvornosti i dobroti i izrazujuć mu svoju doživotnu harnost. Na isti način veleučeni Ljepopili odzdravi mnogo pošt. Dn. Pavu Kralju, ističuć njegove zaslugе da se kip nabavi i da svečanost tako lijepo ispane. Tu se je tako do duga veseli- lo, pjevalo i napijalo, a kad je sunce već na oman- ku bilo, počnu se gosti razilaziti, a lijepa kita mladih poput svatova nakićenih Ponikovaca, u znak zahvalnosti poprati goste za dobar komad puta neprestanim pucanjem i vijanjem barjaka. I tako se svrši ta lijepa svečanost, koja će svakom Ponikovcu ostati dugo vremena usagjena u srcu. Sad primite gosp. Uredniče bratski pozdrav iz ovih hrvatskih strana, od hrvatskog

Sokola.

Kotor, 1 Septembra.

U predzadnjem broju samozvanog „Dubrovnika“ br. 26 mjeseca kolovoza nahodi se kako je nekakav „Kotoranin“ (!) Antun Vučetić u ime kotorske hrvatske omladine brzojavno čestitio otvorenju Vrljičke hrvatske čitaonice i kako takova ličnost ne postoji ovdje u Kotoru, već da je to sramotna izmišljotina, jer u kratko Hrvata, rodnom Kotoranina nema te nema, ili bolje, po historičaru Melku prof. R., nema ih ni nigdje u cijeloj našoj državi, nego su to sve sami zgoljni i čisti Srbi.

Istina, da toga Vučetića ovdje ne imade, ali neka znade urednik „Dubrovnika“ da je to nehotična krivica slagara „Narodnoga Lista“, što su iz nepomuje tiskali Vučetić mješte Antun Vukičević,

A o ovoj je pogriješki bio i g. Stevo Vrčević malo poslije obaviješten, nego je jadan nije smio ispraviti, jer mu ne ide u interesu srpske stranke i srpske misli. A sada pak, ko je taj Antun Vukičević? Evo odgovora. Poštenu sin Jakova postolara i „veleposjednika“, koji je lanjske godine 1893, dico hiljadu osamsto i devedeset i treće uslijed onog falimenta koji zadesi Steva Vukova, namislio bio kupiti mu na dražbi gospogjinu kuću-polatu. Doisto nije mi milo ovo iznijeti na vidjelo, ali primoran sam bio što Stevo nije htio to ispraviti, pak i istine radi, kojoj treba nanositi svaku čast i poštu i suviše jer prezirem svaku laž, izmišljotinu, vizantijsko previjanje i doskočice a što sve to drže za svoje načelo „Dubrovnik“ i vjerni mu svi srpski listovi u našoj domovini, koji zavedoše dobar dio našega naroda. Na poslijetku ovo mi je najčudnovatije, kako ne izvjestiše Steva Vukova o ovome slučaju desna mu ruka hrvatožderi, Filip Gjurović, Šaran, M. Ramadanović, podanici crnogorski i dopisnik profesor Ilija, čibukaš, zdravstveni nadzirac tvornice tjestenica (paste) g. Antuna Meneghella.

Dubrovnik, 4 Septembra.

(Naša Općina.) — Prošli put donesmo slučaj o Bautoviću. Danas ćemo na onaj nadovezati još njeke.

Nama se čini, da se iz Općinskog ureda tjera osveta, proti svima Hrvatima; a s druge strane uvjereni smo da bi nadležna vlast imala poduzeti shodne mjere, da se ne progone ljudi, Dubrovčani, lih s toga, što ne vjeruju barunu Franu. Poznato je, kako je Općina htjela, na osnovu skroz lažne tužbe kazniti preko četrdeset poštenih radnika — jer su pjevali hrvatske pjesme! Ali da stvar bolje ispane, podmetlo im se da su pjevali uvrijedljive pjesme preko „Pila“ i tužili baš one, koji su toga dana bili u Župi, a „Pila“ ni vidjeli. Poznato je, kako je naša Općina tužila neke radnike, jer su hrvatski pjevali, čak na zapovjedništvo domobranstva, u toj nadi da će im kao vojnicima naškoditi. Poznato je, kako općinsko redarstvo budnim okom proti svakog radnika Hrvata, samo da ga upropasti, naprotiv Srbima sve je slobodno, sve mogu i sve im se odobrava. Ali, da je i ovo sve ni po jada! Ali tužbe se gomilaju, kako neke skitnice upravo gadnim izrazima vrijeđaju naše čestite Župke, kad dolaze na „Poljanu.“ Što čini redarstvo? Tuže se neki komandari i neki trgovci, da Općina tjera nad njima osvetu, zabranjujući im predavati. Ovo je fakt, da je već i izdala neke zabrane *pojedincima* i upada u oči, da se sve ove mjere poduzimlju samo proti onima, koji se ponose da su Hrvati. Mogli bi još što-šta rijeti; ali zašto? Ta, kad se došlo do toga, da našoj glazbi ne dadu svirati u selu, ne u privatnoj kući, pa joj ne dadu *ni u samoj crkvi*, mislimo da je dovoljno.

Ovako s jedne strane, a s druge na Konalu huka, radi vode. Narod se tuži na neurednosti. Ulice gradske gnusne i zapuštene a grad u opće — nikada nije bio ovaki, kakav je u pogledu „čistoće.“ Našim „ocima,“ rek bi, da je sada najviše do toga, da neke zastraše. Varaju se. Budna je ovdje hrvatska svijest i neke mjere mogu poštene gragjane samo zgaditi. Mi u toliko opominjemo naše radnike, da trpe i čekaju. Neće uvijek ovako bili i ne smije biti. Znamo kako ih grde, napadaju i kleveću. Ali znadu svi Dubrovčani, da su radnici Hrvati mirni i poštenu gragjani i doći će dan, kad zulumčarima osvane crni petak bogovanja. Naše radnike srbi su napali već nekoliko puta; reagirali su i razbili im po koji nos — a onda? Onda Općina Srbe zaštićuje naše tuži i sud ih kažnjiva, jer su bili ljudi, a ne kukavice, pa napadaće junački odbili. Ovoliko rekossmo u nadi da ćemo biti uslišani. Gospar Frano nekad se hvalio „kako ga narod ljubi“ i kleo se, da bez te ljubavi ne bi ni zavirio u Općinu. Ove abnormalnosti sada svjedoče, da ga narod prezire i on hoće da mu prkosi, da silom i izbornim stoji — gdje je. Ama sve mu badava! Nema sile da suzbije volju naroda, a narod, pravi Dubrovčani, jednoglasno mu dovikuju: dolje! —

Do čega smo došli? Pravi, rođeni, davnom davninom Dubrovčani izvrnuti su veksacijama; prave Dubrovčane radnike ocrnjuju pred sudom,

da ih upropaste. Zašto? Za to jer ovi Dubrovčani neće da budu skutonoše, „mazgana“ i „Ližizad-njica“ o komu je pisao glasoviti dopisnik iz „Pljesnavca.“

Blato, 4. Septembra.

U srijedu poslije podne 29. o. mj. stupi u našu sredinu Visoki Gost presvijetli pragospodin Dr. J. Marčević, biskup, u društvu sa mnogo što-vanim g. D. T. Gvozdenovićem, da dijeli sv. po-tvrdu, iz obližnje župe Smokvice. Blačani, kao i ostali im sunarodnjaci Hrvati, kojima je osobito o-bilježje gostoprinstvo, vazda iskazivahu dužnu čast prama svojim starješinama crkvenim, pa taj bio njihov domorodac ili ne bio, i civilnim, pa kao takvi oni ne zapustiše ni ovu zgodu da pokažu dostojnu čast poglavitom svom pastiru, koji prvi put sretno ulazi u njihovu varoš. U srijedu u ju-tro pogjoše po nj gospoda D. P. Bačić, I. Petko-vić, A. Kusić u obližnju župu; tog dana odmah poslije podne varoš se obuče u svečano ruho, kao mlada nevjesta. Kuće se okite sagovima, cvijećem i izviješaju mile nam hrvatske trobojnice skoro pred svakom kućom. Razne se pjesmice vide pri-ljepene po zidovima. Okolo se dižu trobojni sla-voluci, okićeni trobojnicama, jedan na ulazu place na kojem je upisano: „Blagoslovljen koji dohodi u ime gospodnje!“ drugi kod kapelice sv. Križa.

Oko 4 sata poslije podne pogje naša narodna četa imajuć na sebi, svi do jednog kokardu, sa trobojnicom, pod barjakom smladim i vatrenim Hr-vatom M. Petkovićem i četnikom, mladim hrvatom S. Varda, u društvu općinskog presjednika g. I. Marinovića do Zvirinovice, da ga počekaju. Tu vi-sokog gosta pozdravi prvi g. I. Marinović nazvavši mu dobrodošlicu u ime opć. upraviteljstva, zatim S. Varda u ime narodne čete i omladine. Koli je-dan toli drugi bijahu izrečeni u duhu hrvatskom, zatim presvj. biskup sa presjednikom i četom kre-ne put varoši uz silno pucanje mužara. Kad do-gje do kapelice sv. Križa, pod slavlukom, dočeka Velikog Gosta mnogoštovani i općeljubljeni, dični g. on. I. Šeman župnik, u društvu ostalog svećenstva i odličnih lica ove varoši, nazove do-brodošlicu i pozdravlja ga u ime svećenstva i o-stalog pobožnog pučanstva te mu predstavlja sve-ćenstvo i ostalu gospodu, pa otale krene povorka velika put varoši dalje. Na ulazu Place dočeka Presvijetlog g. načelnik I. Batistić sa presjednici-ma i glazba, braća i vas narod. Povorka čim se iz daleka pokaže glazba završi: „Oj Hrvati.“ Ne-tom presv. Biskup stupi pod slavluk pozdravi ga g. načelnik u ime općine nazove mu dobrodošlicu, izkaže mu radost njegova dolaska radi cijelog pu-ka i mnoge druge lijepe stvari spomenu, od kojih ću ja spomenuti jednu a to je: „Nasljedniče sv. Vlaha, listu gore naše, cvijetu našeg perivoja, di-čni sine ponosne nam majke Hrvatske molim Te i na dušu ti stavljam, da se zauzmeš za našu sve-tu narodnu liturgiju koju nam kleti dušman gazi;“ na što mu presvijetli odgovori u kratko, predsta-vlja zatim presjednike M. Petkovića i druge, a iza toga nastane silno: Živio! Odavle narodna četa predvogjena barjaktarom, braća, glazba svira „Oj Hrvati“, koludrice prosipljuć cvijeće, presvijetli s načelnikom i župnikom, svećenstvo, općinski pre-sjednici, crkovenjaci, odličnija lica mjesta, narod, kranu put crkve; cije a ova povorka sgrne se u crkvu koja je dupkom puna kao šipak. Presvijetli pomolivši se svetom otajstvu, ustane. zahvaljiva na sjajnem dočeku, kaže svrhu zašto je došao, i dan njegovog polazka a za tim se uputi povorka iz crkve istim redom kojim je i došla u nju put velebnog stana svega okićena trobojnicama g. D. I. Šemana, da presvijetli malo opočine za taj dan. Su-tra dan u četvrtak u jutro gosp. Biskup dijelio sv. potvrdu, večerom pak je naša glazba svirala pred njegovim stanom uz silno saućešće puka; u petak takogjer podijelivaše isto sv. potvrdu. Računa se da je oko devet stotina djece primilo sv. potvrdu. U subotu pak u jutro podijelivaše prvu svetu pri-čest djeci, koja ga pogjoše uzet iz kuće: tog da-na muški ga samo praćahu, a ženske posipljahu cvijećem pred njegove noge, tako ga isto i otpra-tiše poslije pričesti, kojih je bilo oko stotine. Tog jutra slijedio je još blagosov zvona. U večer pak bila je rasvjeta varoši uz bacanje umjetnog ognja, razni se transparenti takogjer vigijahu hrvatski i la-

tiński; glazba je svirala na placi, tako da su joj za svakog drugog komada pljeskali, a zadnji ko-mad „Oj Hrvati“ morala je tri put opetovati. Ta-ko svrši svečanost subote. U nedjelju počne na 10 sati pontifikalna misa koja je trajala do ure po podne a kojoj je prisustvovao silni narod, preko koje bijahu regjeni gg. I. Bjažić za presbiterat a N. Bani-čević za pogjakonat. Na svrhu bi podijeljen apo-štolski blagoslov. Poslije podne oko pet sati i pō krene visoki gost uz istu pratnju, kojom je ulazio u crkvu prvog dana, osim braće, put Veleluke da dalje nasljedi svoj pastirski put. Cijela ga povor-ka praćala uz silno klicanje: živio Biskup Marče-lič! Živio Strossmajer! Starčević! do crkvice Bla-govijesti, narodna četa pod svojim sokolom barja-ktarom pratila ga je do Studenca, mnogo gospode i neki od omladine hrvatske pratili su ga do Ve-leluke. Ovako svrši ova velika peterodnevna sve-čanost, koja će svakomu Blačaninu duboko ostati usagjena u pameti.

Hrvat.

Pogled po svijetu.

— Lavovska izložba je svjedokom na koli-koj ljubavi počiva glasovito ministarstvo koalicije. Kad je Plener bio u Galiciji i kad su mu pravljene ovacije, našlo se konservativaca koji su vikali „Pfui!“ Ovih dana bio je tamo ministar Schönborn, koji je od poljskog plemstva najbolje pričekan. „N. Fr. Presse“ obara se na to svom žestinom na Po-ljake i ministra, koji su u govorima spominjali njeka zajednička načela. Ta su načela konservati-vna, koje zastupa grof Schönborn. Govorilo se u Lavovu i o „vjeri otaca naših“ na užas liberalaca oko Plenera, koji poručuju klerikalcima, da se mo-že i bez njih vladati u Austriji.

— Njemačke novine neprestano pišu o veli-kom rasulu, koje da vlada u mladočeškoj stranci. Oni tako zovu razne nuance, koje su od vjeka u njoj opstojale. Ali tamo rasula nema, dapače mla-gja struja staročeha nastoji da se k njima približi protiv nepatrijotičnog plemstva. Naprotiv rasulo je u liberalnoj stranci. Sama „N. Fr. Presse“ izja-vila je u broju od utorka da se ministar Wurm-brand ne može smatrati ministrom liberalaca i da njezina stranka nema u kabinetu nego samoga Plenera.

— Na 17. pr. mj. bila je velika bitka izme-gju Japaneza i Kineza, u kojoj su prvi strašno potučeni. Kinesko izvješće nabroja 5000 palih protivnika. Car je odlikovao generala Yeh i 700 oficira.

— Holandezi su na otoku Lomboku kod Jave doživjeli veliki poraz. Jedna ekspedicija u tri kolone poslao je u nutarnost da pokori neposlušne Balineze, koji imaju svoga sultana. Ali ovi ih napadoše i strašno poraziše. Poginuo je jedan ge-neral i više časnika i vojnika. Velika žalost vla-da u Hollandiji, koja se ozbiljno pripravlja na rat.

— Tisa je onomadne u Vel. Varadinu držao izbornički govor, u kom je zagovarao crkvene vla-dine reforme i navijestio da će do brzo otstupiti s pol. polja. Dobar mu put!

— Stanje Grofa Pariškoga nije se poboljša-la. Svaki čas se očekuje smrt. Rojalisti izrabljuju njegovu bolest u stranačke svrhe. U tu svrhu na-redili su velike molitve po svim crkvama pariškim.

— U Galiciji se pojavila kolera. Radi toga odgorgjene su ovogodišnje jesenske vježbe. Čuje se da je i u Štajerskoj bio jedan slučaj.

Domaće viesti

Proti glagoljici. — U Lici neki agitatori nauckali su narod na slavensko bogoslužje, tako da je došlo do prave bune. Više ljudi je zatvore-no. Za čudo da i naša braća rišćani, kojih i ta-mo ima, pokazala se zaslužni u huckanju na glagoljicu. Oni su naime neuku narodu govo-rili, da su sad i oni isto s njima, jer da su pri-mili njihovu misu, a do malo da će i u njihovu crkvu. Agitatori su to upotreбили, narod se zaveo i uzbunio. Sramota!

Hrvati u Americi. — Primili smo iz New-Yorka list velika formata pod naslovom „Hrvatske

New-Yorške Novine.“ Ureguje ih Dr. Gjuro Sla-dović. Ovo će biti najveći hrvatski list u Americi a po broju sedmi što izlazi u Sjedinjenim država-ma. Želimo mladomu drugu dug život.

U opće opaža se veliko gibanje izmed na-ših domorodaca koji se iseliše preko Oceana. To nas veseli. Preporučujemo im da se što više drže u doticaju sa domovinom, da podupiru našu bor-bu, naše listove, naša društva i našu knjigu — u prvom redu „Maticu.“

Izbori u Konavlima. — U utornik i četvr-tak obavili su se izbori III. i II. tijela za cavtaj-sku općinu. Protivnici hrvatstva nijesu se ni pri-kazali. Danas (7. septembra) bira I. tijelo.

Prva vatra. — Javljaju iz Zagreba da op-stoji nespornost izmed nadbiskupa Posilovi-ća i bana Khuena radi popunjenja prvostolnog kaptola. Posilović bi želio dobiti neke vrsne sve-ćenike a ban bi opet htio nagraditi svoje političke pristaše. Ovo je početak boja. Bude li u nadbi-skupu potrebite energije, on će pobijediti.

Pokrajinska učiteljska skupština. — Na 18, 20 i 21. ov. mj. obdržavaće se u Kotoru pokra-jinska skupština pučkih učitelja naše kraljevine.

Slavlje u Šibeniku. — Kako javismo na 4. ov. mj. zastupnik Biankini išao je u Šibenik da položi račun svoga rada. S njim je pošao i ure-dnik „Kat. Dalmacije“ dn. Ivo Prodan. Kako pišu to je bilo veliko pravaško slavlje. Biankini je ra-zložio svoj rad i votirano mu je povjerenje.

Zapadna i istočna crkva. — Javljaju iz Ri-ma, da papa namjerava doskora u Vatikanu obdr-žavati konferenciju, na koju bi pozvao i patrijarhe i nadbiskupe istočne katoličke crkve. Konferencija će vijećati o modalitetima, pod kojima bi se mo-gle nekatoličke crkve sjediniti sa katoličkim pon-tifikatom. Papa namjerava u tom pogledu predlo-žiti ove predloge konferenciji: Papa traži prizna-nje kao vrhovna glava, dozvoljava ipak naprotiv orijentalnim crkvama, da uzdrže jezik, dogme i vanjske osobine. U vatikanskim se krugovima na-daju, da će ta akcija, koja se već dulje sprema, uspjeti.

Na znanje. — Gg. članovima I. megjunaro-dnog kongresa kršćanskih arheologa u Spljetu i Solinu. — Gg. članovi I. megjunarodnog kongresa kršćanskih arheologa, koji nijesu prisustvovali kon-gresu, mogu dobiti promicatelnim odborom kon-gresa objelodanjene knjige: 1. „Vodja po Spljetu i Solinu;“ 2. „Ephemeris Spalatensis;“ 3. „Ephemeris Bihaćensis;“ 4. „Ephemeris Salonitana;“ pripisavši podpisano u roku od 15 dana 50 nč. za poštarinu.

Gospoda pak, koja nijesu članovi kongresa, mogu dobiti rečene publikacije uz obaljenu cijenu, pripisavši podpisano u roku od 15 dana 50 nč. za poštarinu.

U Zadru, 31. kolovoza 1894.

Prof. dr. Luka Jelić.

Gradska Kronika.

Lične vijesti. — U ponedjelnik stignuše u grad načelnik Supetra, gosp. Rendić i gosp. Pero Didolić veleposjednik sa Selaca i poznati rodoljub.

Sprovod Nikše Gradi. — Naknadno javljamo da je nad grobom Nikše pl. Gradi držao kratak govor g. Lujo pl. Bizzaro-Ohmućević u ime Du-brovačke Narodne Štionice.

Za društvo „Ćirila i Metoda.“ — U veselu društvu u svratištu „Ancora“ sakupilo se 11 kruna za Društvo. Darovao: Balarin ud. Gjive gazdarica 1 kr., Viktor Braida 1 kr., dn. Niko Goravica 1 kr., Ivo Kelez 1 kr. Mato Knego 1 kr., Pero Miloslavić 1 kr., Nikola Sabioncello 1 kr., Pero Sambrailo 1 kr. Nikola Sambrailo 1 kr., Viktor Schick 1 kr., Antun Sinobad 1 kr.

Gondolino junaštvo. — Pod ovim naslovom mogli bismo otvoriti posebnu rubriku, u kojoj bi bilježili donkišoterije našega viteza. Neka danas ova zgoda da se vidi komu se on osvećuje.

Ima u Gružu neka Kate Šutić-Kordić, stari-ca od 80 i toliko godišta, koja se jedva vuče pu-tem i žive od milostinje. Ova starica imala je u-vijek od općine pripomoći 4 fior. mjesečno. Zadnjih izbora dala je svoju punomoć Hrvatima. To je Gondola obaznao dozvao je k sebi i dignuo joj o-nu potporu, govoreći: „neka ti sad dadu Hrvati.“ Treba li kometata?

Povratak domobranaca. — Nakon 15-dnevnih vježba u Krivošijama povratili se u utornik naši domobranci. Prošli su kroz grad pred veče, bijeli od prašine izmed naroda, koji bijaše izljudio da ih vidi i pozdravi. Sutra su puštani kući.

Po gradu se bijahu prosuli glasovi, da je u Krivošijama poginulo od vrućine nekoliko domobranaca, ali to nije istina, jer su se svi vratili živi i zdravi. Istina podnijeli su dosta truda jer su, zajedno sa ostalom vojskom marširali iz Varoša do Krivošija, iz Krivošija kroz Orjen do na Grab, a iz Graba do Grude. To nije lako bilo, ali ipak podniješe se junački. Kako čujemo na Grudu su došli bez ijednoga maroda. Osvem toga ne tuže se ni na vrućinu, dapače na Orjenu su pili snijeg. Ovo je bio prvi put da čitava jedna brigada vojske prolazi kroz Orjen.

Hvale u velike humanitarno ponašanje brigadiera generala Galla pl. Gallensteina i svoga zapovjednika bataljuna, koje je od njih vrlo lijepo i spomena vrijedno! U srijedu i četvrtak puštani su svojim kućama.

Književnost.

Primili smo:

Sedma glavna skupština hrv. star. društva u Kninu održavana dne 15 svibnja 1894. U Zagrebu. Tiskom dioničke tiskare 1894.

Katekeze za II. razred kat. pučkih učiona. Metodički obradio O. Josip Kovačević, vjeroučitelj opće pučke i više djevojačke škole. Zagreb 1894. Tisak Antuna Scholza. Sve su novine ovu knjigu toplo preporučile. Cijena je knjizi 1 flor. 30 uč.

Ljubav Vile. Balada u četiri pjevanja sa fantastičnim predgovorom. Spjevao Lucij Perojević, Split 1894. Tiskara A. Zanoni 1894.

JAVNE ZAHVALE.

Prijateljima, znancima i srodnicima što nam nastojaše da ublaže golemu našu nesreću o smrti nezaboravljenoga

VJERKA ZAKARIJE

koji svrši farmaceutiku na Zagrebačkome Sveučilištu, pogje kao gost u prijatelja u Beograd i tu u osam dana teške bolesti preminu, izjavljujemo našu najčuvjeniju zahvalnost.

Osobito ostajemo blagodarni gospodinu Jovanu Gjaji i gospodinu N. Dellinju za njihovo bratsko zauzimanje u bolesti i sprovodu pokojnika.

Najpotlje od srca zahvaljivamo gospodi ljekarima koji upotrebiše sva srestva da ga spase, gospodi Apotekarima Beogradskim za poklon vijenca svome kolegi i svoj onoj gospodi koji otpričaju do groba milog našeg pokojnika.

U Dubrovniku, 5 Septembra 1894.

Obitelj Zakarija.

Svoj časnoj gospodi znancima, prijateljima i srodnicima, pa svijem mjesnijem Vlastima, Društvima i Korporacijama, te osobito Č. K. Vojničkom Nadliječniku gosp. Skislewitzu, Slavnom Općinskom Zastupstvu, Slavnom Č. K. Okružnom Sudu, Uglednoj Odvjetničkoj Komori, Slavnoj Narodnoj Štioni, Radničkom Društvu, Dubrovačkoj Srpskoj Omladini i u opće svijem onijem koji su pokazali ljubezno saućeeće u našoj ljutoj boli radi skorog gubitka dićnog nam i nezaboravnog kućnog nam starješine **Nikše Gradi Matova**, izrazujemo najtoplija čustva vječite zahvalnosti.

Obitelj Gradi.

Prigodom smrti gosp. Nikše (pl. Gradi) bi udijeljeno na uhar siromaha: Gospogje sestre ud. Pulić flor. 6, i g. Ane Grofica Pozza pl. Giorgi 15.

Povjerenstvo Javne Dobrotvoanosti.

Učiona za obrazovanje graditelja u Zagrebu.

Naredbom visoke kr. zem. vlade, odjela za bogoštovlje i nastavu, od 28. rujna 1892. br. 12.617 otvoren je na kr. zem. obrtnoj školi u Zagrebu tečaj za obrazovanje graditelja i pomoćnog im osoblja.

U učionu za graditelje mogu biti primljeni učenici, koji su uspješno polazili malu realku, ili su u kr. obrtnoj učionikalfama bili proglašeni; napokon oni, koji se na prijamnom izpitu izkažu da su za to sposobni.

Tečaj za graditelje traje 3 eventualno 4 godine a za pomoćno osoblje 3 zimska tečaja. Rok za primanje produljen je za školsku godinu 1894/5 iznimno do 15. Rujna 1894.

Svi oni koji žele polaziti tečajem školske godine 1894/5 tečaj za obrazovanje graditelja i pomoćnog im osoblja, neka se najdulje do 15. Rujna 1894 prijave ravnateljstvu kr. zem. obrtne škole u Zagrebu. Naukovina za školsku godinu iznosi 6 for.

Ravnateljstvo kr. zem. obrtne škole u Zagrebu.

PENSION. One obitelji, koje bi željele početkom školske godine namjestiti svoju djecu u do broj činovničkoj obitelji, gdje će biti paženi, neka se na vrijeme izvole obratiti našem Uredništvu.

5—6

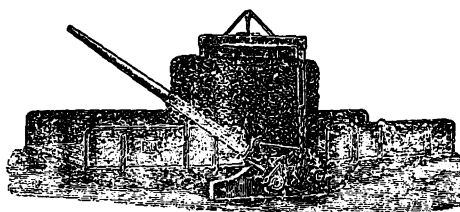
Odijela i Crevalja

za gospodo, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

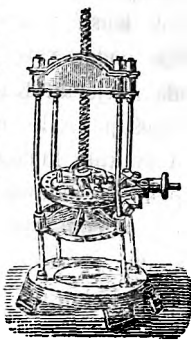
Weiss

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO, VINO I VOĆE.

MLATI, ŽRVNJALA, MLINOVE za čišćenje žita, **RALA, TISKI** za grožđe i voće, **Patentirane STRCALJKE** za peronosporu i samodjelujuće sprave za **PERONOSPORU** sa **ZRAČNOM SISALJKOM STROJEVE** za **REZANJE** i **PIVNICARSKE SPRAVE**

kao u opće sve strojeve za poljodjelstvo, vino i izragjivanje vina iz voća sve po najnovijem i najboljem sustavu prodaje

IG. HELLER, BEČ, ²/₂ Praterstrasse Nr. 49.

Bogato ilustrovani cijenici na hrvatskom i talijanskom jeziku na zahtjev badava i franko

NAJPOVOLJNIJE POGODBE.

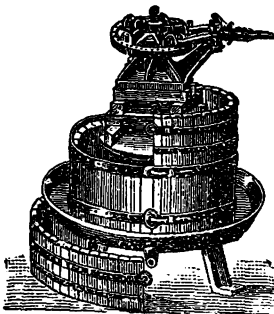
najteftinije cijene, jamčevina, vrijeme za prokušanje!!!

Preprodavaocima veliki popust.

Cijene znatno snižene

TIJESTOVI za GROŽĐJE, VOĆE i MASLINE

IZVORNI SATVORI

najnovijeg i najizvrsnijeg sastava sa mehanizmom na dvostruki i trajni pritisak; obezbijegjena je najkorisnija uporaba čak do 20 po sto veću od svake inc što se drugim tijeskovima postiže.

Prvim nagradam obdareni kod svih izložaba.

MLINOVI za **GROŽĐJE, VOĆE i MASLINE**

RAZDROBNE SPRAVE SA PRIDRUŽENIM HVATALIM ZA GROŽĐJE.

Suhotvorne sprave za voće, kao i za sve bilinske, životinjske i mineralne proizvode.

Pritisni strojevi za sijeno, slamu i ost. priregjeni za ručno kretanje;

Razdrobnici za žito; **Vijače** za čišćenje zrnja.

Najnovija patentirana automatična **Štrapala** za loze „**Syphonia**“

Sve ove sprave priregjuju samo tvorničari

PI. MAYFART & COMP.

ces. i kr. isključ. povlast.

Tvornica poljodjelskih i vinskih strojeva

BEČ, II, Taborstrasse Br. 76.

Mukte se šalju katalogi i nebrojene pohvalne svjedočbe. — Traže se prestavnici i priprodavaoci.

Pri nareggivanju paziti je na patvorenja.

6—14

Povlaštena Megjunarodna Agencija za Putovanje

DRAGUTIN PIRELLI

Trst, Via del Arsenale,

(Carlo Pirelli) — Rijeka — Via del Lido 537 vis à vis il molo Adamich.

Prodaje voznih karata

za svako mjesto, preko mora ili preko kopna (cedulje II. razreda uz sniženu cijenu). Izdaje cedulje za polazak i povratak za jednu godinu s kamatama od 20 olo a to po cjeniku kogagol europskog ili amerikanškog društva.

Izdaje vozne karte (biglietti di passaggio)

za **Ameriku**: preko Havre, preko Anverse, preko Bremena, preko Hamburga, preko Liverpoola, preko Glasgowa i preko Southampton. — Za **Afriku**: preko Genove, preko Marsilje, preko Liona, preko Londona i preko Dartmouth. — Za **Australiju**: preko Genove, preko Bremena, preko Anverse i preko Hamburga. — Za prugu **Iquique** (itd.): preko Genove i Montevidea, preko Hamburga uprav kroz Magelanovo tijesno i prugom Hamburg, Colon (Colon, Panama, s željeznicom) Panama, Iquique, itd. preko mora uz sniženu cijenu.

Putnici ne treba da traže gore navedene vozne karte, da se misle za razreda kao ni da polože kaptaru. Dosta je da dogju na Agenciju na Rijeci i da uzmu kartu isplaćujući odmah; poslje nek ostanu na Rijeci ili u kojem drugom gradu otkle polazi parobrod dane, kad im Agencija naloži. Agencija sljedj točaj svih odlazaka, osim toga u komunikaciji je

sa svim mjestima i sa svim društvima i tako kadgöl joj se prikažu putnici, nastojaše tako udesiti, da ovi ne budu trošiti za čekanje i poslače ih u mjestu iz kojih će najprije krenati parobrod preporučujuć ih samo društvima, koji će davati na brodu dobro jelo.

Jamči se za odlazak u danu tanačen na putnoj karti i nadoknađuju se troškovi, ako se ovaj zakasni krivjom Agencije t. j. ako ne dogje na vrijeme u određeni grad zbog toga što je Agencija pogriješila u računjanju koliko traje željeznička vožnja ili ako se ne nagje više mjesta na parobrodu.

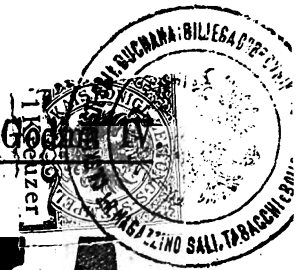
Pošto Agencija ima u New Yorku drugu agenciju za odpremanje (spediciju) po svoj Sjevernoj Americi, riječka filijalka davaće karte za svako mjesto u Sjevernoj Americi uz najnižu cijenu.

Za svako odregjeno mjesto izdaje ova Agencija vozne karte.

Gore navedena Agencija daje mukte obavijesti vrhu cijena, kao i vrhu roka i mjesta odlaska.

Poduzimlje opremanje

prtljage i robe za svako mjesto preko mora ili preko kopna. Obvezuje se nadalje tražiti sve stvari što bi se na putu u Ameriku ili drugovdje eventualno izgubile ili zaboravile.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na pō godine flor. 2; za *Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4: 50, na pō godine flor. 2: 25; za *inozemstvo* flor. 4 i poštarski troškovi.

Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Stranka prava u Dalmaciji.

Naš novi narodni pokret, izazvao je veliko ogorčenje kod pristaša starog nar. pokreta. Ako to ogorčenje i ne izlazi na javu po našim novinama, ipak kuha, a u zadnje doba, iza poznate zadarske konferencije pravaša, nalazi oduška u jednom zagrebačkom listu, kojem je regbi poricanje samoga sebe postalo glavnim programom.

Stare, a po svoj prilici i *mlagje* nadobudne sile oportunistima srednje Dalmacije vježbaju svoja duhovita pera, dopisima o dalmatinskim pravašima. I, valja priznati, oni vode s njima ozbiljnu, baš objektivnu polemiku. Dalmatinski su pravaši „t. zv. stranka prava“; „političke vrijednosti, koji su svoje prsi barem iz vana okitili zanimljivim znakom čistog načela“; „ljudi različite čudi koji se sad po modi krste pravašima“; „nađući demagozi“; „naši buffoni“; „monopolizatori patriotizma i zdravoga razuma“; „sretnici besmrtnici“; „don Quixote na koncu devetnaestog vijeka“ i t. d. A pravaški sastanak u Zadru bila je „parada“ ili bolje „prvi kongres humorističnog ljudskog proizvoda naše pokrajine.“ Na tom sastanku gonili su se popovi i fratri sa „liberalima“; psovali su se i ružili članovi jedan s drugim; dr. Mihaljević, kažu, bio je navalio na dn. Iva Prodana, dapače jedni su druge eskomunicirali i t. d. i t. d.

Što se prvog dijela ove pisanije tiče, to ono prestavlja iskreno mnijenje dalmatinskih dopisnika zagrebačkoga lista, koje oni imaju o pravašima, u čemu su potpuno slobodni; dočim drugi dio sve je gola izmišljotina, ali to ništa ne smeta. Mi naprosto bilježimo ovaj *umjereniji ton* (koji nas jedini po shvatanju „Jedinstva“ dijeli, jer su pravaši ljudi *oštrijeg tona*) dotičnih narodnih ljudi, ali na nj odgovarati nećemo, jer bi postali sukrivci njihova zločina. Puštajmo ragje, našoj oprezno stegjenoj srpskoj braći, neka ona svoje novine preki ti ovim cvijećem — koje bi moglo naći mjesta, kao i sve one navale na **papa** Biankini, u ludijem „Pabircima“ „Srpskoga Glasa“ — a mi se porazgovorimo malo ozbiljnije.

Pravaši dalmatinski nijesu od juče, ali su i pak razmjerno dosta mlada stranka, koja svoj začetak nalazi preko Velebita. Prve junačke borbe stranke prava u Banovini sa banom Khuenom, našle su velika odziva u mladim srcima dalmatinske omladine. Ova mladež, osvojena veličanstvenom idejom slobodne i ujedinjene Hrvatske, oduševljeno prigrlila pravaška načela i, s malom iznimkom, ostane im sve do danas vijerna. S njome je jednako mislilo i nekoliko starijih ljudi, izmed kojih i urednik „Kat. Dalmacije“, nego te bi mogao izbrojiti na prste jedne ruke. Veći dio od ove omladine danas su učinjeni ljudi, ali se za njom poveo sav mlagji naraštaj, tako da možemo slobodno kazati, da od izobraženijih Hrvata u Dalmaciji izmed 20 i 30 godina, barem četiri petine pripadaju stranci prava.

Ovaj elemenat, od svoga djetinjstva do danas uvijek se priznavao starčevićanskim i dosljedno tomu bio je već odmah na čistu sa plemenskim pitanjem, a u politici sasvim da nije mogao javno utjecati, bio je veliki protivnik onoj pogubnoj politici narodne stranke prošlog decenija. Izmed ovih mladića bilo ih je koji su već nazad 10 godina radili perom. Inače med njima, osvjetom zajedničkog osvjeđenja, nije bilo nikakve sveze, prvo, jer ra-

strkani po svoj Dalmaciji, a drugo jer nijesu imali nikakve organizacije. Mi smo, da pravo kažemo, više nego med sobom u pokrajini, bili moralno povezani sa istomišljenicima u Zagrebu, koji su na nas djelovali svojim pisanjem, govorima, pjesmama, svojim čistim hrvatstvom (onda je amo bila velika plemenska konfuzija), svojom zdravom idejom slobode, a takogjer i svojim teškim patnjama. Ovo kako rekosmo, nijesu nikakvi *disidenti narodne stranke*, nego ljudi koji otkad su počeli misljati, kažu se pravašima.

U zadnje doba počeo je stupati u pravašku stranku nov elemenat, koji je bio prije u taboru narodnjaka. To su dakako disidenti, no oni nijesu došli nenadno niti *en masse*. Već od prije, od nazad 7-8 godina, u samoj narodnoj stranci tinjalo je veliko nezadovoljstvo radi one čuvene politike, koja nam je dosta štete donijela, ali još nije bilo uskoka. Protimba Bulićevu predlogu sjedinjenja i akcije, ako i nije, stranku rascijepila, učinila je da su se došastih izbora mnoge dobre sile povukle, te makar se nijesu pridružili pravašima, od kojih su neki zazirali kao od „dječetine“, ipak ne odobravahu politiku narodnjaka. Oni su rasli što je nar. stranka više „drijemala“, ipak ne sačinjavahu nikakve nove stranke, dapače u odlučnim momentima i oni kao i pravaši radili su za nar. stranku, da ne pobijedi narodni dušmanin.

Na Makarskoj slavi prvi su put onako jasno i svečano istaknuta načela stranke prava. Onda su nekako ova načela zašla širom Dalmacije i stekla, kao sve ono što narodu iskreno iz srca govori, mnogo novih pristaša. Pravaški izletnici iz Zagreba na svom putu kroz Dalmaciju samom svojom prisutnošću osnažili su novi pokret, koji se tad počeo zametati kao stranka, a neki listovi, bez ikakvih obveza, stadoše zagovarati ga. Ali sa svim tim o kakvoj organizaciji nije bilo ni govora. Stara narodna stranka ostala je i nadalje jedinom hrvatskom parlamentarnom strankom u pokrajini.

U Beču bio je onda jedan jedini zastupnik pravaški i to Istranin Spinčić, koji je osamljen otišao sa dalmatinskim zastupnicima u Hohenwartov klub. Ali kad je Istra poslala i drugog pravaša Laginju, izagje i Spinčić. Tuda negdje u naknadnom izboru bude izabran Biankini, koji odmah počne sa hrvatskim pravom i ostrim kritikama na vladu.

Kad su malo za tim, radi srpstva i hrvatstva i čitanaka, istupila ona šesterica iz nar. kluba, nijesu prešli odmah u pravaše nego, sa svim da s istarskim u Beču radiše zajedno, gledahu da amo stoje nekako po sredini. S njima skupa odijelio se od nar. str. dobar broj rodoljuba, koji odayno ne bijahu zadovoljni s njezinom politikom i tako su se redovi Hrvata, nazovimo ih anti-narodnjaka, povećali, no tu nije bilo nikakve homogenosti. Više su se mogli smatrati nezadovoljnicima nego uređenom pol. strankom.

Ovi disidenti narodne stranke išli su s dalm. pravašima nekako usporedno ali drugim putem. Da je to potrajalo, u prvom kreševu bila bi nastala velika konfuzija, iz koje ni mi sami ne znamo kako bi se izišlo, ama zanago ne dobro. To su uvidjeli rodoljubi, koji se odijeliše od narodnjaka i oni su onda prvi pružili ruku te prešli u tabor stranke prava, koja ih je pod svoj barjak primila najvećim oduševljenjem. Oni su se tako izmješali

sa starim pravašima dalmatinskim, a zadarska konferencija učinila je da su se svi kristalizovali kao jedna cjelina. Danas tu nema nikakve razlike, kako će to najbolje dokazati oni te sudjelovahu zadarskom sastanku. I zaista bilo je skrajnje vrijeme, da se to učini.

Suviše je ovdje govoriti što hoće ti dalmatinski pravaši. Oni imaju opći i svim poznati pravaški program. Oni će u Dalmaciji tjerati otvorenu i čistu hrvatsku politiku, a svoja načela zagovarati sveg i svukud bez ikakvih obzira, jer su protivni diplomatzovanju i igranju na miša slije-poga, bilo s vladom bilo s inoplemenim protivnicima. Ako se ovom politikom odmah i ne postigugue vidljivi stečevina, ona će naš narod osvijestiti, ona će ga politički izobraziti i naučiti da znade što je i što hoće, da bude uvijek budan, uvijek spravan na borbu za svoja prava. Ako ustrajemo, mi se nadamo da ćemo nešto postići, jer svi drugi narodi ako su što dobili, to moraju zahvaliti jedino svojoj odlučnosti i ustrajnosti. Eto nam Talijana, Bugara, Rumunja, a najbolji primjer imamo u Magjarima i do brzo možda u Česima.

Da bismo drugčije postupali, da bismo htjeli konservirati nješto što još nijesmo ni postigli, mi bi se opet našli u drijemežu i mrtvili, koje nam je donijelo toliko poraza. Konservirati može samo onaj koji nešto ima, a što mi imamo u Dalmaciji? Narod koji je stekao svoje pravice neka postupa oprezno i umjerenom, neka ne izazivlje, neka dobro pazi da ih ne izgubi, ali onaj narod koji ide da ih tek steče, *on valja da se bori*. Kad se ostvari naša ideja, onda ćemo i mi postati i umjereni i konservativni.

Ima u nas rodoljuba koji misle, da Hrvati dalmatinski, dok bijahu u manjini, mogli su imati radikalniju politiku, ali da se kao većina imaju drugčije vladati, jer su tobože na upravi zemlje. To je, istina, jedna potilička teorija, ali ona vrijedi u državnoj upravi, gdje većine postaju vladama. Manjina kad postane većinom, onda ona, kao vlada, izvagja svoj program. U nas u Dalmaciji većina nije vlada, jer Dalmacija nije državom. Zato nemaju pravo oni koji opravdavaju nar. str., da je kao većina morala promjenuti svoju politiku, makar da se njezina načela nijesu ni najmanje ostvarila.

Još se kaže narodu, da je on preslab za borbu prama gore, dapače neki se zgražaju na pravaše, koji se usudiše, kako piše „Jedinstvo“, bezobzirno navaljivati „i na same vladine osobe.“ Mi se naprotiv nadamo, da bi naš narod mogao izdržati svaku borbu, kao što je izdržao do g. 1879, kad je protiv sebe imao vladu, talijanaše, koji su onda bili nešto drugo nego danas, zemljaštvo i napokon srpstvo.

Prigovara se nadalje pravaškoj stranci, da će ona rascijepiti hrvatstvo i tim ojačati hrvatske protivnike. U ovu obmanu mnogi tvrdo vjeruju. Prvo ona neće rascijepiti hrvatstvo, nego ga tim više okuplja, u koliko se ovo u njoj sabire oko jedne opće hrvatske stranke, koja ima jedan cilj, jedan program i jedinstvenu organizaciju. Mi ne smijemo misliti samo na Dalmaciju, jer smo sinovi ukupne Hrvatske. Ako su se pak Hrvati u Dalmaciji i razdvojili, to je bilo u jednu ruku od velike političke nužde, ali to neće biti od koristi

našim neprijateljima, jer će nova pravaška vojska bolje na njih pucati, dok u kritičnom momentu i u kritičnim mjestima hrvatski patrijotizam nalagaće koliko mladim toliko i starim njeka međusobna popuštanja, tako da nema straha, da će se neprijatelj okoristiti, ako strast ne zavlada. Toliko na obranu naših načela i naše stranke, premda im je ova danas sasvim suvišna.

S.

Otporuka D.ru Polit-Desančiću. *)

Čitajući u „Dubrovniku“ od 26 pr. mj. članak iz „Branika“ od uvažnog, kako ga zove, publiciste M. Polit-Desančića, sjetio sam se vjesti skoro objelodanjene u „Raccolta di documenti relativi ai monumenti di Spalato e Sebenico“ D.ra Luke Jelića, kako to jest bezimeni pisac Della Dalmazia Veneta pripovijeda, da je vlada mletačka, bojeći se Austrije, dala uništiti spomenike i zaplijeniti Arkiv, da izbriše povijest ugarsko-hrvatskog vladanja u Dalmaciji, a i napokon zabranila Lucijevo djelo De Regno Dalmatiae et Croatiae. Nješto takovo pomislih da se dogodilo, uvaženi publicista da je naime izbrisao povijest ug.-hrv. vladanja u Bosni i ratovanja poslije pada one kraljevine. Po njemu kao da je nestalo Fesslera i Rottecka, te poručuje Hrvatima, da se ostave svake težnje za zaposjednutim zemljama, neka ove ostanu kao što sada jesu, upravljene samo od velevlasti Austro-Ugarske, do bolje zgode. Ali kao da je Dr. Polit izbrisao granicu hrvatske kraljevine do rijeke Vrbasa, koja se i danas gleda na zemljovidu kao dio kraljevine Hrvatske, pa je morao pomisliti, da pošto je sva Bosna prešla u ruke ug.-hrv. kralja, taj svoj dio Hrvati ne mogu napustiti, ako bi se i odrekli ostalog, jer je to njihova djedovina branjena kroz stoljeća proti osmanlijskoj sili. Ovaj dio Bosne neprijeporno je zemljište Hrvatske, kao što i Dalmacija, te kao što Hrvati ovu zadnju ne napuštaju, neće tako ni Tursku Hrvatsku. Na temelju državnog i narodnog prava oni istu zahtijevaju i nijedna sila ne može to njima poreći, dotično njihovom kralju, kad je bude htio anektirati starodavnoj kraljevini Hrvatskoj. Na svakom kongresu Austro-Ugarska može i mora rivendicirati taj posjed, koji već sada uživa po Berlinskom ugovoru. Hrvatska Slavonija i Dalmacija a isto tako i Turska Hrvatska neprijeporno pripadaju kruni hrvatskoj, te je veoma dvojbeno da bi ikoji kongres velesila sastavio jedan enclave, kao što bi bila ostala Bosna i Hercegovina, da sam po sebi opstoji, ili drugoj kojoj se državi pograničnoj pridruži, tim manje što je Austro-Ugarska tu zemlju prilično uređila europski. Pa ni granica dalmatinska nije bila sadašnja, te se protezala unutra Hercegovine, pošto je mletačka vlada tri put sa Turskom granicu promjenjivala. Dotične isprave nijesu poginule, te se nalaze u Državnom Arkivu. Sve će to diplomati austrijski lijepo navesti na budućem kongresu, kad se bude raspravljalo o sudbini Bosne i Hercegovine. Ni diplomacija austrijska neće zaboraviti velike žrtve u ratovanju s Portom pred Udbinom g. 1493, kod Mohača g. 1526, pod Jajcem g. 1528, kada stališi i redovi kraljevine Hrvatske zavapiše: nos reliquiae regnorum; pod Sigetom g. 1556, pod Bihaćem g. 1592, bedem koji prkosi 150 godina osmanlijskoj sili i tamo pod Siskom g. 1593 odbijene navale, sve u obranu stare Hrvatske kraljevine.

Diplomati austrijski neće zaboraviti, kako je veto rimsko Carstvo kroz vjekove vodilo ratove sproti Porti, da oslobodi istok; kako je Karl Lotrinski g. 1687 zauzeo Biograd; kako je vojna u Bosni slijedila pod markgrafom Ludvigom i Veteraneom te Balkan i Hercegovina podvrženi; kako je Eugen Savojski postao dobitnik kod Zente g. 1699 i duboko prodr'o u Bosnu, nu karlovačkim mirom Sava i Una postade granicom Bosne; kako g. 1716 Porta bi pod Petrovaradinom razbita a g. 1717, pod Biogradom, te Srbija pade u ruke Cara; kako g. 1718, uslijedi mir požarevački; kako opet g. 1739, pod Banjalukom i kod Timoka dopade Srbija, Vlaška i dio Bosne Turskoj usljed nesretne bitke; kako g. 1789, opet Laudau zadobi dio Srbije, ali usljed zapletanja inih vlasti Siškov mir g. 1791, sve povraća Turskoj.

*) Od odličnog prijatelja našega lista. Ur.

Ako dakle ikoja vlast ima pravo sadržati zaposjednute zemlje, to je doisto Austro-Ugarska, koja ima i tvrdog naslova i zasluga itd. Dosta je čitati manifest 6 Aprila 1690, cara Leopolda na narode Arbanije, Srbije, Macedonije, Bugarske, Ilirije da se nazre težnja oslobogjenja istih do samog Carigrada.

Zar kraljevina srpska ima kakvo pravo na Bosnu ili Hercegovinu? Ta ona je propala prije njih pod turskim jarmom! Jedina Austro-Ugarska ostala je boriti se proti navali osmanlijskoj, da usčuva svoje i oslobodi ostale držane na istoku.

A zašto ne bi Hrvati podupirali aneksiju? Dr. Polit kaže: neodvisnost je bolja od autonomije. Mislmo da je Ugarska zadovoljnija sa svojim položajem, nego li Srbija i Crnogora sa svom samostalnošću.

Što veća Hrvatska, veli Dr. Polit, tim manja autonomija! Neka nam oprost to je puki paradoxon.

Jer to nije na korist Hrvatima! Valjda će oni svoju najbolje poznavati. Jer to nije na korist Srbima! Ali njih nije većina u Bosni-Hercegovini, a ima ih i u trojednici gdje im nije goru sudbina *), pak u Ugarskoj i Turskoj, gdje im je svakako lošija. Jer to nije bratski! Svoje obraniti jest pravedni zakon za pojedinca i narode, napredovati, to je svačija težnja.

Jer to nije slavenska politika! Neće Dr. Polit držati da smo Azijati. Dr. Polit napokon nam poručuje, da se podignemo na više stanovište. Za nas je patrijotski i državnički težiti za cjelokupnost kraljevine i ujedinjenje Hrvata, a ovo su pokazali veći moderni narodi njemački, talijanski, pak manji grčki, rumunjski, bugarski i arbanaški. Što je za ove pohvalno, za Hrvate ne mora biti sramotno, nebratski i neslavenski. Mi nijesmo malj u tugjoj ruci, da li radimo savjesno, pametno i pošteno, kao što nas pravo i povijest uči. Naše je pleme kulturno i teži za onim idejalima, koji oplemenjuju čovječanstvo.

Kamo sreće, da bi i srpsko pleme, nama srodno, podupiralo te naše težnje! Cio bi narod osjetio blagodat jedinstvenog rada. Slogom prije do cilja, neslogom otešćuje se ostvaranje prirodnog prava na cjelokupnost i ujedinjenje plemena, a to je onaj malj koji razdvaja i ruši napredak na stazi ujedinjenja i veličine. Što Bugarska neda, pak ni Arbanaška, to lje neće ni Hrvatska uz Austro-Ugarsku. Svoj probitak svak najprije brani. A Dr. Polit kao uvažen publicista neka slogu stavi na srce svojim jednomišljenicima, jer oba plemena usporedo mogu historički razviti svoje duševne i materijalne sile, da odgovore povjesnoj svojoj zadaći.

Da i jest Bosna rijeka sa Neretvom etnografska crta med Hrvatstvom i Srpstvom, što prijeći ovo zadnje da se u jednu cjelinu spoji sa ostalom braćom istog naroda? Ako su prilike take, neka se srpsko pleme okoristi, jer povećanje državne tvorbe mogu bolje prkositi slučajnim navalama tugiinstva. Ovo nek dobro upamte političari onkraj Dunava i Drine.

Baccalà per la Dalmazia.

Kako je poznato, god. 1895 imala se napraviti željeznica izmegju Spljeta i Sarajeva, te je bosanska vlada već zgradila prugu Janjčić-Travnik-Bugojno. Ali kako se za austrijske strane (u Dalmaciji) nije ništa učinilo, niti ima kakve nade da će se štogod učiniti, to je zajedničko ministarstvo odustalo od pruge Bugojno-Aržano, nego se dalo na preliminarne radnje za prugu iz Bugojna na Banjuluku.

Ovu vijest donose službene „Narodne Novine“, koje zaključuju, da će ova linija biti od velike štete za Dalmaciju. To je istina. Ko samo pogleda na zemljopisnu kartu, vidjeće da ova pruga uprav odalečuje Dalmaciju od Bosne, a vlastito srednji dio dalmatinski.

Mi ne znamo zašto se u Beču toliko protive, da nas putem napretka spoje sa Europom. Magjarska politika očita je. Oni neće da se Bosna spoji morem, jer bi tada trpjela njihova trgovina.

*) Gosp. pisac ima potpuno pravo. Srpski sastupnik Gjurko pl. Gjurković, polemizujući sa drom Politom glede Bosne, piše: „Rekao bih, da je nama (Srbima) i danas mnogo ljepše u Austro-Ugarskoj, nego makar kome političaru preko Save i Dunava. — Uredništvo.

Ali da su oni toliko jaki, da mogu uplivati i u unutarnjim poslovima Cizlajtanijske, ne možemo jevorovati. Tu mora da je nješto drugo po srijedi.

Megjutim najnaravniji put da se Dalmacija spoji sa željezničkom mrežom Europe nije Bosna, nego Hrvatska. Jedna bi pruga imala spojiti Ogulin sa Spljetom.

Za nas u južnoj Dalmaciji star je još i ša. Pruga koja bi vodila u Dubrovnik mogla bi doći s Metkovića obalom, ili još bolje s Mostara preko Stoca. Kad se izgradi nova linija Banjaluka-Bugojno, onda bi Zagrebčani i Bečani mogli upravnim putem k nama, a ne preko Broda. Onda bi se moglo nešto započeti u ovoj našoj Nizzi. Bosanska vlada radi i ona bi se zauzela, ali amo ima nekijeh poteškoća.

Sva je Indija isprepletena željeznicom, a brzo će i Afrika. Mi jedini još čekamo, dapače i ono što se bilo zasnovalo, željeznica Spljet-Aržano, eto se sada batalilo. A filoksera doma, a klauzola šteti vino po bačvama!

Naši njemački prijatelji uvijek kad se govori o Dalmaciji ističu, da se za nju ne može ništa učiniti, jer da je pasivna. Kako neće ovako biti pasivna? Ali kad mi tražimo, da nas puste da se sami, zajednom sa braćom preko Velebita vladamo, e onda oni viču da nedaju Dalmacije, ma i bila pasivna!

Na sastanku u Spljetu predložila se deputacija i spomenica kralju, koje će mu se izjadati na naš jadni ekonomski položaj. To je donekle jedini lijek. Ali od 85 dalmatinski općina još je više od polovice, koje nijesu ništa učinile.

Mičimo se, da nam ne kažu, da smo mi ovi bakaljar i zaslužili.

Naši Dopisi.

Šibenik, 6 Septembra.

Na 4 t. mj. Kresimirov grad slavio je vanredno slavlje, naime dolazak našeg zastupnika g. Biankini-a megju svoje birače, da im poda račun svoga dvorničtva. Vi ste jurve navjestili njegov dolazak, i pohvalili lijepi običaj... A željet..bi..bilo..da se i ostali zastupnici izgledaju u našeg neumornog Biankini-a u shvaćanju dužnosti naprama svojim izbornicima.

Na 3 t. on je prispio u Šibenik sa svojim drugom velučenim Prodanom. Čim je parobrod uljegao u Šibensku luku, Hrvatska čitaonica izjese društvenu zastavu u znak veselja, a kita rodoljuba pogje im na susret, te ih dopratiše do čitaonice, koja je bila dupkom puna, i svak želio da vidi ova dva naša sokola.

Osvanuo dan 4 Septembra. Šibenski pravaši počeli kititi svoje kuće sa trobojnicam, a uz to počеше dolaziti brodice iz bližijih mjesta, svaka okićena hrvatskim trobojnicam, parobrodčić iz Skradina a drugi iz Tijesnoga bijahu krcati naroda, svaki okićen hrvatskom trobojnicom.

Šibenski pravaši lete na susret svojoj braći, te se mило s njima rukuju, i za junačko zdravlje pitaju; Biankini i Prodan ushitno pozdravljeni u čitaonici gdje su primali poklone raznijeh deputacija.

Za ovu svečanost nije zaostala niti naša junačka Vrljka, niti ubavi Knin, kao što ni Promina ni Drniš; te niti naša hrvatska Rivijera, pito-Kašteli; svi odaslaše svoje odaslanike.

Već se približuje 10 sati, narod se okupio ispred hrvatske čitaonice, odklen se zaputiše u odregjeno mjesto gdje ima položiti svoj račun naš dični zastupnik.

Ovdje nije moguće da vam opišem veliku slavu; od čitaonice pak sve kroz cijeli grad narod pozdravlja sa „živio“ Biankini-a i Prodana, koji su stupali pod hrvatskom zastavom. Evo nas u dvorani. Okićena sa trobojnicam, na vrhu stoji slika N. V. našeg kralja hrvatskoga, na desnu naš dični vogja dr. Ante Starčević, ob lijevu hrvatski mecena Strosmajer; zauzimalje odlično mjesto zastupnik Biankini, ob desnu stoji mu pobratim Prodan, a ob lijevu vladin zastupnik.

Dvorana dosta prostrana, najveća u Šibeniku, u kojoj se računa da je bilo najmanje 800 (osam stotina) duša, a po ulicam i okolo dvorane dva puta više, tako da je zrno prosa palo izpod neba bilo bi palo na ljudsku glavu, i svak se tiškao da bi mogao zauzeti mjesto.

O dvorani na ime mjesnog odbora pozdravi sa kratkim ali ganutljivim govorom [zast. Biankini-a doktorand Mato Staničić, te istakne cilj i namjeru zašto je došao među nas.

Nakon toga zauzme riječ zast. te gromkim njegovim glasom, i poznatom rječitošću pozdravi svoje birače, istaknuvši svoj rad u Bečkom parlamentu. Kroz cijeli govor koji je trajao dva sata bio je češće prekinut sa živio! dobro je! evala Ti! itd. Nakon dovršena govora bi mu prikazan jedan *bouquet* od dične gospođice Milke Paskijević-Čikara, koja ga pozdravi sa kratkim ali ganutljivim riječima na ime Šibenskih pravašica, kojoj on lijepim govorom zahvali. Drugi *bouquet* bi prikazan veleuč. Prodanu od gospođice Zorić, koja ga pozdravi na ime Šibenskih pravašica ističući njegov rad za cijelo hrvatstvo a na osobiti način za Šibenik, kojoj se zahvali krasnim ali kratkim govorom.

Nakon ovog ganutljivog čina zastupnik Biankini pozove svoje birače odabravaju li ili ne njegov rad, koji mu jednoglasno odgovoriše: „Tako i unaprijed! živio!“

Po ovom bjehu stavljeni dva upita jedan od čas. Škarpe glede čitanaka, u kojim je pritajano hrvatsko ime; a drugi od čas. Gjika glede progona hrvats. trobojnice sa grbom, na ove upite on je odgovorio onako Na ovom bi dovršena skupština te cijela povorka krenu preko grada kroz široku ulicu do Čitaonice pred kojom se ustavi, a narod zapjeva hrvatsku himnu: „Ljepa naša domovina!“ sa klicanjem: „Živio Biankini, Prodan, Starčević i Strossmayer!“

Mnogi rodoljubi uljekoše u hrvatsku čitaonicu gdje bi pripravljen gospodski objed. Na pečenomu ustade dični starina Andrija Bogdan, koji zasnim pučkim govorom napije najprije Biankini-u pak veleuč. Prodanu, koji se zahvališe dičnomu starini a po tom se počese redati druge napitnice sve u pravaškom duhu. Sa objeda brzojavom bijahu pozdravljeni Dr. Starčević i biskup Strossmayer; te se sjetiše Starčevićeva doma i mile nam braće u Istriji. Sobot dovrši u 4½ sata; u 5½ bi otpraćen sa ogromnom povorkom do kolodvoza naš zastupnik sa pjevanjem rodoljubnih pjesama, odaklen pogje put Spljeta sa vlakom, a mi se povratismo na trag u grad.

Sva ova svečanost tekla je potpunim mirom i redom, to valja zahvaliti pravašima koji su znali uzdržati red. Ovakova svečanost bit će za mnogo usagjena u srcima šibenskih pravaša, te bi bilo željet da opet čim prije dodje zastup. Biankini, ali u boljim okolnostima, što ufam da će tako i biti. Uz to Šibenski pravaši kliču mu: „Živio i sretan ti i tvoj pobratim don Ivo Prodan!“

Glas sa Prukljana.

S Pelješca, 11 septembra.

Bijasmo u postelji, kad je u vašem cijenjenom listu izašao onaj dopis, u kojem se ono napadalo na nas, pa ne mogosmo, kô što je bila naša dužnost, da odmah na isti odgovorimo. Čim se nešto oporavismo, prifatismo se pera — i evo nas na biljezi.

Najprije ćemo na prigovore. Ili ste lijeni, ili ste napustili dosadašnje vaše osvjedočenje — kažu nam. Jedno ili drugo!... Da nam se je ovo nazad koje vrijeme predbacilo, ja li i danas, ma sa protivničke strane, — bilo bi graha zaisto. Ovak o ćemo trijezno i mirno.

Na prvo. — Još jednom smo mi u ovom listu rekli, kako neka pitanja nije moguće na javnosti raspravljati. Ne možemo ni ovo naše. No i pak ćemo malo riječi — a dobru razumjevaču malo riječi i treba... U politici ne smije da bude nikakvih *obzira*. Priznajemo. Al ima iznimaka, slučajeva, kad su ti obziri potrebni, kad bi te *obzire* i isti časni dopisnici „Čist pravac, pa Bog!“ preporučili.

Pregjimo na primjer. Mlad, nadobudan čovjek u takim je odnosajima, e ne smije da čini sve ono, te bi on htio. Uzvlada li se, kako mu ti odnosaji dopuštaju, posto bi s vremenom štogod i mogo dobro da koristi narodnoj stvari. Pogje li, kô što bi on htio, koristio bi štogod časovito, istina, — al propala mu budućnost. — Što mislite, gospodo, — u ovom slučaju treba li *obzira*? Pa ako uprav ti obziri nameću komu dužnost da

muči, može li se taj ko radi toga muka da okrsti *lijenim*? Tim više, kad se ne zna, da li taj isti ko ipak skrovito što radi, da li radi možda više, no dok je potpisom izložen bio?... Prepuštamo vam odgovor.

Na drugo. — Da ne rekosmo prije, da ćemo bit mirni i trijezni, ščasmo ovdje planut. Tako nećemo. Al nećemo se ni upuštati u raspravljanje o ovom. Tek ćemo da primjetimo, e smo stalni, da je gosp. urednik bio u Dubrovniku, da ne bi ova *uvreda* u njegovu listu bila pečatana. On nas jedini pozna u *glavu*. Pisasmo, istina, i u ostale naše novine po našoj pokrajini, a u neke i u Banovini, al nigdje se pravo ne potpisasmo, nit prestavismo. Tek za uredništva pozvasmo se na našu poznatu šifru — koja u tom slučaju sveisto nije smjela bit pečatana. Da ko ne posumnja u tu našu *šifru*, uputismo ga unaprijed na slav. uredništvo „Crvene.“ Jedino je dakle ovo kompetentno da nas prosudi. Pozivljemo s toga na isto, neka ono izjavi, zaslužujemo li mi onaj prigovor... o političkoj *evoluciji*. — (Ne zacijselo. Ur) Drugo ne kažemo.

A sad na ostalo. Istina je da se kod nas ima i što da šiba i što da fali. I gospoda dopisnici imaće gradiva za podulji niz dopisa. Sudeći po prvome dopisu, ta gospoda će znat to *gradivo* da predobro obrade. No ipak se uslobogujemo, da im u nečem savjetujemo. Napomenuše ono naše *odstranjivanje pljesniva od zdrava*. Progijte se toga za sad gospodo!... To je sve lijepo, to je sve dobro — al nije još za nas ovamo. Za što — pomislite trijezno na naše odnošaje, pa ćete znat za sto. Nije još još vrijeme. Kad dogje to vrijeme, mi ćemo bit prvi, koji ćemo vas potajno nagonit na to. Do tad... ustrpljenje, *pazienza frate!*

Toliko za odgovor časnijem dopisnicima, a vama g. uredniče, šaka ruke i prijateljski pozdrav od vašijeh

Mi, pa mi.

Pogled po svijetu.

— Naš kralj nalazi se u Galiciji, gdje je pošao da posjeti lavovsku izložbu. Poljaci su ga na svom njegovom putovanju najoduševljenije dočekali. I narod i plemstvo upravo se natjecahu ko će mu iskazati više počasti. Tom zgodom pjevahu poljski listovi hvalospjeve svojoj mudroj politici. I imali su pravo. Kralj je posjetio više puta izložbu, te razne zavode i svud ostavio bogatih darova, a siromasima gradskim dao je 4000 fior.

— Urednik „N. Fr. Presse“ razgovarao se je sa ruskim ministrom financija gosp. Witte-om, koji se sad nalazi u Opatiji. Tom prilikom ruski ministar napao je Magjare, koji da su najviše krivi današnjem odnosaju Austrije prema Rusiji. Oni hoće sve da pomagjare.

— U Bugarskoj vlada velika uzrujanost. Onomadne su Stambulova zvali pred sud, da odgovara za razgovor što ga je držao sa dopisnikom „Fr. Ztg.“ u kome je napanuo na kneza. Stambulov je odgovorio, da on neće odgovoriti za ono što pišu novine van Bugarske. Ako je pak „Svoboda“ pretiskala onaj članak, ona ima svog odgovornika. Stambulov je pušten uz kauciju od 35.000 franaka.

— Njemački car držao je na banketu u Königsbergu vrlo oštar govor protiv opoziciji agrarne stranke. Ovo je najoštriji od svih govora ovoga otvorenoga vladara, koji je izazvao veliku senzaciju i veliko komentiranje, tim više što je car govorio u eči svojim oponentima, jer su na banketu bili gotovo sami agrarci.

— Svršili su se izbori u Španjolskoj velikom pobjedom vladine stranke.

— Umro je pariški grof. On je bio čovjek veoma dobar i veoma umjeren, tako da sami republikanci o njemu govore s velikim poštanjem. Ali njegov nasljednik, sin mu vojvoda Orleanski jest žestoke naravi i čovjek akcije. Od njega se franceski monarhiste mnogo nadaju.

— Ministar Nikolajević rekao je da je Čebinčeva stvar policijski završena, te da je sud pozvan da rekne svoju.

Brzjavi. — Beč, 14 Septembra. Otvoriše se delegacije. Ministar rata zapitaće delegatima povišenje ratnog kredita za 4 milijuna.

Domaće viesti.

Sastanak neodvisne stranke. — Čitamo da „A. Ztg.“ piše, da će na 19. ov. mj. biti sastanak obzoraške stranke. U nje da vladaju dvije struje: jedna bi htjela da se spoje na temelju uglavljenog programa sa strankom prava, a druga, na čelu joj Dr. Derenčin, hoće da se stranka organizuje sa jednim umjerenim programom.

Ružice u Primorju. — Urednik goričkog „Il Rinovamento“ gosp. Ivan Kušar osugjen je na 15 dana strogog zatvora, radi toga što je lani u listu štampao osudu suda.

Mladočesi u Bosni. — Ovih dana putovao je po Bosni mladočeski zastupnik dr. Slama, koji je pozvan da u delegacijama govori o bosanskom pitanju. Kako nas privatno obaviješćuju, Slama se obraćao ponajviše Srbima, kojim je bio i preporučen, te će valjda govoriti na temelju informacija, koje mu dadoše ovi protežirani elementi. Čut ćemo i odgovorićemo!

Uccellini u Boki. — „Nar. Listu“ pišu iz Boke, da su Bokelji svoga novoga pastira najoduševljenije dočekali.

Mlada Hrvatska. — Upozorujemo naše čitatelje na važne članke, koji izlaze u ovoj zagrebačkoj smotri pod naslovom „Politički položaj u Dalmaciji.“ Oni zaslužuju velika pažnje, jer u prav vijerno slikaju razvitak naših odnošaja.

„Mlada Hrvatska“ ima osvem toga i drugih lijepih sastavaka, koji joj vrijednost dižu. Tako u zadnjem broju čitamo kritiku o „Teuti“ i raspravu o Leibnitzovu determinizmu Dra. Tresić-Pavičića.

Izjava. — U br. 36 t. zv. „Dubrovnika“ opazih gdje se neko bavi sastankom pravaša, te me nedužna pretresuje, da sam ja na tom sastanku zastupao hrvatsku Boku, pa bilo i žicom, jer da je moj glas mjerodavan za svu Boku.

Ja ne znam što su htjeli stići da kažu, ako ne ciljaju na to, što su u više prigoda vidjeli iz Budve brzjavi od mene potpisanih na ime Budvanskih Hrvata.

Brzjavi koji su od mene potpisani ne proističu od mene sama, već su rečeni brzjavi izrazom mišljenja svih katoličkih Hrvata u ovom gradu, isključiv jednog Indijanca i tri Japaneza, koje i ne želimo imati u našem kolu, jer nijesu dostojni našeg imena. Mi ćemo i odsele uvijek čestitati svakoj hrvatskoj slavi, a protivnici neka pucaju od ijeda.

U Budvi, 10 Septembra 1894

Gjuro Medin.

Pišu nam iz Imotskoga: — Naše streljačko društvo rasposlalo je ovaj poziv: Hrvati! Na dan 30 t. m. novo ustrojeno „Imotsko streljačko Društvo“ blagosovit će svoj društveni trobojni barjak i tom prigodom priredit će raznih svečanosti i zabava. Od nekoliko vremena bijaše nastala neka apatija u onom najzabitnijem kutu hrvatskog zagorja, usljed koje dušmani naši počese aprofitirati, ali mladež hrvatska prenu se na vrijeme iz spavanja, ter se na svoje junačke noge podiže za da učuva ono što joj njezini stariji, sa ne malim trudom i rodoljubnom požrtvovnosti izvojevaše i dohraniše.

Geslo streljačkom društvu jest: „Svi za kralja i Domovinu.“ Dakle vijerni i odani svom hrvatskom kralju, branit ćemo njega i našu milu hrvatsku otačinu.

U to ime neka svemoguću požive našeg hrvatskog kralja našu milu hrvatsku otačinu i naše mlado društvo!

Za „Imotsko streljačko društvo“

predsjednik	Dinko Dunda	blagajnik
potpredsjednik	Jozip Jerković	tajnici
	Mirko Marić	Klon. Malić
	Nikola Rako	

Hrvatskom Star. Društvu. — Hrvatska vlada udijelila je hrvatskom starinarskom društvu 500 fior. potpore. Naša vlada nije htjela da dade ništa, premda je bila zamoljena.

Izbori u Cavtatu. — U prošli petak u veče svršili su izbori u Konavoskoj općini. Prošli put javismo da su Hrvati pobijedili u III. i II. tijelu. Naknadno javljamo da su i u I. tijelu održali pobjedu.

Ovaj put na žalost Hrvati u općinskim izborima nijesu bili složni, nego su se, radi nekih razmirica, razdijelili u dva tabora. Jedan dio sa Grudom na čelu ustegao se. Sa svim tim naši narodni dušmani, koji toliko pišu o srpstvu Konavala nijesu se usudili ni prikazati na izbore III. i II. tijela. Na izboru prvog tijela bili su se usudili doći da biraju komisiju, ali kad su se vidjeli i prebrojili, onda su se pokunjeno vratili doma, te se više nijesu prikazali za izbor vijećnika. Tako su Hrvati sjajno pobijedili u sva tri tijela.

Pišu nam iz Nevesinja: — Milo nam je da je visoka vlada uslišala njeke naše želje koje su bile iznesene u ovome listu. Tako nam je povratila kuću medresu, za koju smo molili kroz naše listove „Crvenu“ i „Posavsku Hrvatsku“. Još se nadamo da će nam ovdje dodijeliti barem jednoga muhamedanca učitelja. Škoda je da naša muhamedanska djeca ne idu u školu, a bogme se za to ne smiju kriviti muhamedanci, jer se u ovoj osnovnoj školi leže srpstvo.

Vakufskom komisijom nijesmo mnogo zadovoljni, pošto se malo za što brine. Imade dosta neriješenih pitanja, a za komisionarski nemar evo dokaza. Trefo sam se na carevoj dovi t. j. na 18 avgusta o. g. u odašnjoj carevoj džamiji, te sam se zastidio ispred gospode časnika i činovnika. U džamiji na mjestima suna sa zidova opala ima 3 godine i danas tako leži na podu. Pa take su i ostale vakufske stvari u Nevesinju.

Molim te, brate uredniče, da ovo date štampati u Vaš list, te da i buduće branite nas kao svoju braću, pošto i sami vidite da nas nema ko braniti. Ko bi trebalo da nas brani, onaj muči kao zaliven. — *Kaimija.*

Gradska Kronika.

Svaka sila za vremena! — Visoka vlada uništila je izbor III. tijela.

O tomu nije se smjelo sumnjati. Ono nije bio nego parodija izbora i izborna nakaza. Silnici, da se održe, počinili su nečuvenih bezakonja, nevidjenih zloporaba! A sada?

Stoje pokunjeni uništeni. Zakon potlačen njima se osvetio.

Vlada je uskratila svoje poverenje čovjeku, koji se u svakoj prigodi prodavao za njezino čedo, te ravnjanje izbora uzela u svoje ruke da ih nepristrano izvede.

Birači! Pravdi i pravici je zadovoljeno. Kad dan dogje, a blizu je, veselo stupite k izboru. Ustrpljenstvo vaše neće biti metnuto na nove kušnje; nećete po drugi put vidjeti, da gaze vaša prava pomamljeni ljudi, te opiti svojim istim zlodjelom, da vam se bezočno u obraz smiju.

Birači! Ljudima koji su se s vama ponašali kao da su općinu našu i grad Dubrovnik u zakup uzeli, vašim glasom pokažite da tako nije!

Općinska komedija trajala je prem dugo; vrijeme je da već svrši i svršit će do skora!

Za dom Starčević. — Gosp. F. L. pripisao nam je 1 krunu.

Za društvo Čivila i Metoda. — Gosp. dn. Niko Zlovečera uručio nam je 23 krune i 8 para sabranih u Trebinju na dan svečanosti Male Gospe. Živjeli darovatelji!

Na učiteljsku skupštinu. — Ovih su dana na prolasku mnogi učitelji iz Dalmacije, koji polaze na učiteljsku skupštinu u Kotor.

Izletnici. — Juče su prispjeli u Gruž neki izletnici sa parobrodom „Trieste“. Nakon kratka boravka u Dubrovniku prosljedili su put Kotora.

Promjena posade. — U ponedjeljak sa parobrodom „Hungaria“ otputovao je za Komorn bi-lečki bataljun reg. „Nadvojvoda Vilim“, kao i bataljun „Baruna Bouvarda“ koji je otišao n Theresienstadt.

Diskoras na Poljani.

Vlaho. — Ivo, u setembru smo, što je ovo da nema na Poljani prepelica?

Ivo. — Ovo ti je jerbo nema burina. De resto ima više godišta da ih nema, imadu bit uzele drugu vinu. Savijem tijem Mato Šarić, Roko i Bogojević govoru, da ne progje dana da ih ne donesu desetak u česi.

Vlaho. — A je li Mato, dopo tante, našo više kučka?

Ivo. — Jes, govoru, nešto barbina, što mu ujedno služi za stražu u kući. A reci mi, gospodar Frano, ide li i on u lov?

Vlaho. — Rekli su mi da je hodio i on kad je bio mlad, ma sad brate izdale ga i noge i glava, a došli pusti posli na Komuni, na Dijeti, u Vijeni; što ćeš, neda mu se....

Ivo. — Pa ima on sad i drugoga lova in prospettiva delle nuove elezioni....

Vlaho. — A znaš, čuo sam jednu klasiku: da oni neki srbi na Brgatu, počeli su sad govorit da su autonomiši.

Ivo. — To ih imadu biti okrenuli iz grada.

Vlaho. — A što čini Gagre?

Ivo. — Malo ti ga kad kuća vidi, jerbo je mal da ne svaki dan u gradu u gjitama, razgovorima i tratamentima. Bio ti je kako znaš s njima na Savini, i tu ti je vik: Živjela naša braća riščani! a priko objeda u vladike, potegō ti je taku napitnicu, da je „Dubrovnik“ pišō, da je bila najbolja od svih drugih.

Vlaho. — Da kad je njegova bila najbolja, promisli kakve imadu bit bile one druge! De resto valja pripoznat, da što se tiče šolfica i govorancije, on i Risto mogu dat ruku jedan drugomu.

Ivo. — Čuvaj se čovjeka koji dosta viče.

Vlaho. — Svijet nije lud. Akorgjo sam se da ovake malo ko obada. Njih se sluša tako za pazar.

Ivo. — A da zašto nego za pazar? Adio Vlaho! Arivederci. Do malo se spravlja batalja.....

Vlaho. — Razgovaraćemo se!

Književnost.

Počeli su kolendari! Onomadne smo zabilježili „Danicu“, a danas imamo pred sobom „Dag i Hrvati“ knjižare A. Scholza u Zagrebu. Ovo je vrlo lijep i velik kalendar, koji ima dosta zabavnih sastavaka i osobito mnogo krasnih slika iz raznih strana naše domovine. U njemu

je pomno uređen posećni muhamedanski. *Vaoma nam se svigja*, te ćemo ga toplo preporučiti hrv. općinstvu. Cijena mu je 50 novč.

Ali je ovo tek početak, jer do malo dolazi čitava hrpa Hartmanovih kalendara svake ruke i svake struke. Mi ćemo ih u svoje vrijeme oglašiti.

Matica Dalmatinska. — Oglasujuć gornji kalendar pade nam na um, da i mi u Dalmaciji imamo kalendar „Maticе Dalmatinske“, koji mi nikad dobili nijesmo. Pak nam s kalendara misao polećela i na samo društvo i hrv. tamo prigodu, da ovdje izrazimo, kako je to grozota pogledati na zapuštenost ove „Maticе.“ Za nju se ne zna ni da jn živa i ne znadu ni sami članovi, koji su platili po 50 fior. članarine pak za taj novac ne dobivaju nego onaj kalendar, koji moraju plaćati. Inače „Matica“ ne radi ništa. Ima godinā, da nije izdala ništa valjana.

Bilo je rodoljuba, koji su predlagali da se glavnica „Maticе“ spoji sa glavnicom „Maticе Hrvatske.“ To bi još bilo najpametnije, i onda bi narod iz ove glavnice imao nekakve koristi. Ne znamo kako je ova misao zaspala.

Ovih dana primili smo jednu teskeru, koja nam javlja da se je sastavio naročiti odbor za izdavanje pjesničkih djela našega Buzolića. U tu svrhu odbor se obraće na rodoljube da ga prinosima podupru. Odmah nam je pala na um „Matica Dalmatinska.“ Čemu prosjačiti po narodu, kad tu pred vratima imate društvo, koje bi moglo, kad bi htjelo, sav taj posao na se preuzeti? Uprava „Maticе“ valjalo bi da se probudi, da nešto pokuša, ako je voljna rada. Ako nije, neka društvo spoji sa našom hrvatskom dikom u Zagrebu, da se s nama ne rugaju.

Ne bilo zamjere, al mi smo rekli ono što mislimo, a drago bi nam bilo kad bi dočekali koji odgovor.

Rukovet dubrovačkih razgovora. — Napisao Antun Krespi. (Iz „Obzora“). U Zagrebu. Tiskom Dioničke Tiskare 1894.

PENSION. One obitelji, koje bi željele početkom školske godine namjestiti svoju djecu u do-broj činovničkoj obitelji, gdje će biti paženi, neka se na vrijeme izvole obratiti našem Uredništvu. 6—6

Odijela i Crevalja

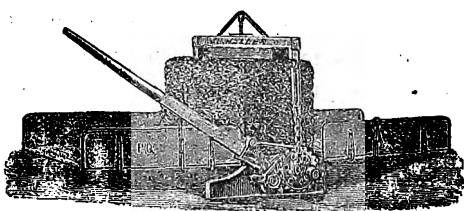
za gospodo, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

Weiss a

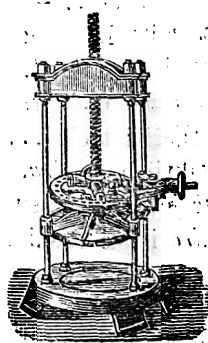
Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Na znanje putnicima!
Na Grudi u Konavlima otvorila se
NOVA PUTNIČKA GOSTIONICA
Kod umirovljenoga oružničkoga poštovogje
Luke Bradarića
u kući broj 6.

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO, VINO I VOĆE.

MLATILA, ŽRVNJALA, MLINO-
VE za čišćenje žita, RALA, TIS-
KI za grožđe i voće, Patentirane
ŠTRCALJKE za peronosporu i sa-
modjelujuće sprave za PERONO-
SPORU sa ZRAČNOM SISALJKOM
STROJEVE za REZANJE i PIV-
NICARKE SPRAVE

kao u opće sve strojeve za poljodjelstvo, vino i izragjivanje vina iz voća
sve po najnovijem i najboljem sustavu prodaje

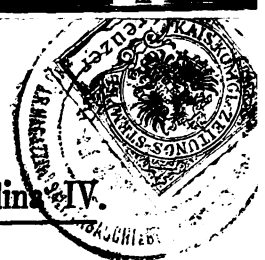
IG. HELLER, BEC, ²/₂ Praterstrasse Nr. 49.

Bogato ilustrovani cijenici na hrvatskom i talijanskom jeziku na zahtjev badava i franko

NAJPOVOLJNIJE POGODBE.

najteftnije cijene, jamčevina, vrijeme za prokušanje!!!

Preprodavaocima veliki popust.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na pō godine flor. 2; za *Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4: 50, na pō godine flor. 2: 25; za *inozemstvo* flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je prebrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Iskrena ispovijest.

Srpski zastupnik na hrv. saboru Gjuro pl. Gjurović napisao je proti dru. Politu uredniku „Branika“ tri članka. Dr. Polit je bio ustao protiv aneksije Bosne i Hercegovine Austro-Ugarskoj sa srpskoga stanovišta, dotim Gjurović sa istog srpskog stanovišta zagovara tu aneksiju. „Rekao bih, piše Gjurović, da je nama (Srbima) i danas mnogo ljepše u Austro-Ugarskoj, nego makar kome političaru preko Save i Dunava.“

Ovo je važna izjava, jer se je nehote omakla srpskomu bratu. Srpska se štampa neprestano tuži, kako je srpstvo progonjeno i kako pati za velika načela, a navlastito kako Bosansko-Hercegovacka vlada srpstvo davi. Srpski zastupnik, oni isti koji se pok. patrijarhu Angjeliću hvalio, da je Hrvatima „okresao nokte,“ jer je pomogao da izgube operu, on dakle ustaje te iskreno kaže, da je Srbima mnogo bolje u Austriji nego u Srbiji, te govori da bi dobro bilo kad bi i okupirane provincije ostale amo.

Da su Srbi progonjeni oni tako ne bi pisali. Ali oni uživaju prezaslужeni položaj, koji su stekli bizantinskim ulizivanjem i mržnjom na Hrvate. Onda kad su imali njeku ideju, kad su bili zajedno sa Hrvatima, bijahu zaista progonjeni kao i naši rodoljubi, no kad su se od nas odijelili, postali su nježna mezimčad svih austrijskih slavenoždera i Gjuro Gjurović, taj prototip nemoralne nenarodne srpske politike, otvoreno piše, da je njima amo danas mnogo bolje „nego makar kome političaru preko Save i Dunava.“

Po ovom vidimo da se srpstvo kod nas protežira. Protežiraju ga pak naši i Slavenski neprijatelji u Beču i Pešti, da ono bude ustukom narodnim aspiracijama Hrvata. I doista sve ono što srbi imaju to dobivaju od hrvatske svojine, na račun svoje hrvatofobije. Oni su dapače u nekim krajevima postali objesni, kao razmažena djeca, pak se u hrvatskoj zemlji drgnuše javno vrijetjanajsvetije hrvatske osjećaje, jer znaju da imaju moćnih zaštitnika.

Mi smo zahvalni gosp. Gjuroviću, što nam je priznao ono te smo mi uvijek tvrdili. Srbi su izmećari magjarsko-njemačke politike i to tako vijerni i valjatni skutonoše, da ih ova, gdje ih nema, i umjetno stvara pomoću srpske vjere.

Oni imaju tada sve što im treba. Eno samo u Hrvatskoj, a i ne govorimo o našijem ovdješnjim šticienicima, koji se uzgajaju pod staklenim zvonom da na čistu zraku ne ušahnu. Oni su zato samo jedno obećali: da će svim silama potkopavati temelje onomu slavenskomu sklopu, koji se kristalizuje oko Zagreba.

„Spirito malefico.“

Iz hrv. Primorja, 11. Septembra. *)

Kome nije jošte u pameti pisanje lista „Diritto Croato“ sada „Pensiero Slavo“ u Trstu? Taj list pisaše, kako je poznato, o nekom „spirito malefico“ u stranci prava, potaknut, kako sam taj list pisaše — pismima rodoljuba zagrebačkoga i riječkoga. Čudom se onda pitamo, što je tome uzrok,

*) Priopćujemo ovaj člančić željom da koristi, uz rezervu s naše strane, Ur.

i koje će imati posljedice u našem političkom životu, premda znadijismo na koga se iz busije očitilo cilja. Danas se pak dovijamo tome lakše, jer jasan nam je uzrok, jasne su nam posljedice; jer znamo kakvi mu je izvor, kakve intencije. Najnovije pisanje lista „tisuću pravaca“, najbolji je tome dokaz. Taj organ političkih Ezava, da se digne iz svoga truleža na uštrb svegjer jačoj stranci prava ne imajući stvarnih razloga udara na vrlo zaslužne članove stranke: Franka, Folnegovića i druge. U te žice udariše i nekoji ovdješnji. Hrvati, prije pravaši come il faut, — a sada „politički mrtvaci“ kojim je zasljepila strast oči s osobnosti i onoga zlosretnoga hrvatskoga jala, hoće da baee anatemu na stranku, u kojoj do jučer bijahu časni pobornici.

Dobro jednom u svome listu spomenuste, da se stranka prava novom fazom oplemenila. Istinu rekoste. Nema u njoj više one ukočenosti, već je prožeta duhom rada, ne pasiviteta, duhom napretka, ne puke negacije. Nema i ne treba u stranci prava političkih Bolića, koje nam dobro ocrtava Gjalskovo pero u romanu „U noći.“ Taj napredak koji ne može da podnese skup ljudi oko „Obzora“ koje on nazva „modernim pravaštvom,“ a stranka primila je taj naziv, a kako se razbira iz najnovijega pisanja toga lista, trn mu je u oku napredak stranke prava u Dalmaciji.

Žalibože da s tom družinom uhvatiše se u kolo i nekoji riječki Hrvati, ne slažući se radom stranke prava, mrzeći na nekoje odlične joj muževe. Da ovi otcijepljenici nemaju pravo, najbolje pokazuje njihov nerad na Rijeci, a na štetu hrvatstva, kao i u tom što nagjoše druga u „Obzoru.“

Njima nije pravo, što je Folnegović priznao napredak (1 Ur.) Bosne, pa i ovih dana inspirivan je i članak riječkom listu „Bilancia“ u kojem se upućuje Folnegović na riječki napredak od godine 1867 do danas.

Koja je namjera piščeva bila, odviše je jasna, a mi bi malo ili ništa ozbiljni bili, kad bi joj onaku važnost daval, kako bi htio pisac riječkoga oficijoznoga lista. Kako su Riječani u politici ozbiljnijem je svijetu i previše poznato, da im je pred očima onaj materijalni interes i ništa drugo.

Megjutim što je hrvatska svijest osobito u novije doba pala na Rijeci, komu imademo da zahvalimo, trebamo li napose spominjati?

No kao što je hrvatski narod obračunao „Obzorovom“ frakcijom, obračunao je i s onima, koji se oglašise prvi sa „spirito malefico.“ Danas nam je jasno sve! I uspjati neće! Što je danas zdrava, svijesna i rodoljubna, to je pod zastavom Dr. Ante Starčevića. Složni pod tom zastavom, nigda ne okaljano u smislu, težnjama i radu uz geslo: „Bog i Hrvati“ doći ćemo do svoga cilja, slobode i ujedinjene Hrvatske!

Dubrovnik, 21. Septembra.

Onomadne gosp. dr. Frano Vrbanić držao je u Pešti pred Magjarima kao Hrvat jednu nazdravicu, u kojoj je, kako sam piše, rekao i ove riječi: „Kraljevina Ugarska slovi po svijetu kao zaštitnica i ljubiteljica slobode i to punim pravom.“ Magjari su ovo silno odobraval.

Da bi to bio kazao kakav Crnković, mi se ne bismo začudili. Ali dr. Vrbanić jest jedan od najodličnijih članova neodvisne stranke, Sam „Ob-

zor“ štampao je njegovu izjavu bez primjedbe.

Kako je mogao dr. Vrbanić reći da Ugarska punim pravom slovi kao ljubiteljica slobode? Zar on ne zna za muke Rumunja? Zar su mu nepoznate patnje Slovačka i negdašnja borba ugarskih Srba? Zar ne vidi što se danas kuša po Hrvatskoj?

Mi znamo da je dr. Vrbanić gorljiv katolik, uprav klerikalac. Zar je novim silovitim zakonom o braku, naperehim protiv katoličkoj crkvi i uopće protiv vjerskoj slobodi, Ugarska dokazala i to punim pravom, da je ljubiteljica slobode?

Dr. Vrbanić svojom izjavom desauvirao je sve pisanje svojih stranačkih sumišljenika, koji su uvijek pisali i dokazivali, da su Magjari tlačitelji koli narodne toli vjerske slobode.

Ali ima i još nešto. Dr. Vrbanić pozvao se na nagodbu jer Hrvatsku s Ugarskoj veže ovaj državopravni vezj i „bratski odnošaj izmegju oba naroda biće tim tjesniji, čim se bude više nastojalo, da se taj z. kon. (nagodba) što savjesnije vršio bude.“ On je dakle za vršenje nagodbe.

„Obzoraši“ svakom prilikom ističu, kad im to ide u korist, kako su i oni za hrvatsko državno pravo, kako su i oni pravaši, dok opet najbolji njihovi spobornici vapi za nagodbom. Ko bi ovo mogao razumjeti?

Njeki duhoviti „Obzoraš“ izumio je naziv *moderni pravaši*. Isti je, moderni pravaši opstoj. A znate li ko su moderni pravaši?

Tih ima mnogo više nego što se misli u Banovini i amo u nas. Oni su takogjer pravaši kao i mi, ali (onaj vražiji „ali“) ali oni „neće da se klanjaju kumirima“; „neće da budu mameluci“; „neće da slijede dra. Franka“; „ne odobravaju sadržaj onog ili ovog članka u *Hrvatskoj*“; „ne slažu se s pravopisom Staroga“; „neće da se dadu „terorizirati“ od jednoga X. ili od jednoga Y“; „hoće da računaju sa opstojnostima“; „hoće da i onim drugim priznaju zasluge,“ — u jednu riječ oni su pravaši i klicat će do potrebe i živio Starčević! ali nijesu s nama, nijesu u stranci prava. Ovo su uprav *moderni pravaši*.

Čuvaj se, narode, ovakijeh pravaša! Njima je naša sveta ideja *modom*, kojom se razbacuju.

U te spadaju i oni ljudi koji imaju dva lica: državopravno prama narodu, a nagodbeno prama gore. I to su moderni pravaši.

Slavosrbi! rekao bi dr. Ante Starčević.

Ovu je riječ skovao Stari. Kogod misli da se tim cilja na kakvo pleme. Ne. Ona Staromu označuje političkog prevrtljivca i šarenjaka, ma kome narodu on pripadao. Ona mu označuje čovjeka koji se bavi politikom kao sportom ili trgovinom, koji nema načela, nema vjere ni ošvjođenja, već se prilagoggjuje svemu i svačemu, nastojeć da uvijek pliva na vrhu.

Nekad je „Obzor“ navaljivao na dr. Franka, što je u Budimpešti kazao magjarskom novinaru, da bi se Hrvati rado sporazumjeli s Magjarskom. Kazao je istinu i mi priznajemo, da bismo rado pristali na sporazumak, kad bi se taj osnovao na temelju pariteta. I dr. Franku se svašta podmetalo.

A danas kad tamo ide neodvišnjak, pak onako govori, muči se. Zar je to pošteno? S.

Naši Dopisi.

Gnojica, 12. Septembra.

Znam gosp. uredniče, da će vas zanimat što-god čuti iz okolice glavnog grada Mostara.

Usljed velike žege i dugotrajnih šuša, godina je izdala, — a osobito grožgje, — tako da nema ni trećina lanjskog, a kamo li polovina.

Ali na poreznom *tefteru* ima više nego lani. A kako to? Jer gospoda desetari tako meću i to po nalogu, a mi siromašni seljaci kad zavapi, da ne može nit polovica izaći; a on: a ti penji skale gore pa plaći!... Šta sad preostaje? neg noge pada se pa u Mostar gosp. Prestojniku, jal gosp. porezniku. A on kad izagji: „Ne larmaj ima tu grožgja i više“. Gospodine vi ga berite, pa evo za polovinu! A mislite da smo bolje prošli sa bijelim žitom? Nipošto, već po dvije desetine! Vjeruj prokušanu!... Bijedni seljak, buduć da cijelu godinu nosi veresiju od Mostarskog gazde; pa valja platiti, jer raste interes na interes, a odklem, van opet na ono malo grožgja?

Pa otolen ono po novinam razbacivanje, da Bosna i Hercegovina daju sve to *više* desetine. *) Kad žica pukne, čudit će se svak kako desetina pada.

A bolje bi nam bilo, da i stanovita gospoda iz Češke bolje zavire u dušu nam bijednim seljacima katolicima, nego da amo dolaze učiti, kako će zagovarati srpske interese.

Hrvat seljak.

S Pelješca, 18. Septembra. **)

Napokom, da smo taj odgovor dobili! „Mi, pa mi“ se opravdali. Je li to njihovo opravdanje u svijem tačkama čestito — ovdje ne kažemo. Tek da su nam odgovorili i — svukli se. Drugo i ne iskasmio. Tako znamo na čem smo i koja nam dužnost. Mi ćemo tu našu dužnost odma današ, u koliko nam sile dopuste, početi da vršimo.

Napomenusmo u prvom našem dopisu najprije općinu orebičku. O njoj ćemo s toga da najprije koju i rećemo. Neka nam se ne zamjeri, *osudimo* li što. Radimo u najboljoj namjeri. Ako ne ništa, a ono neka nam je ta naša dobra namjera unapredna obrana mogućijem objegjenjima.

Mi ljude na upravi općine orebičke poznamo u dušu; mi znamo, da su to dobri i čestiti ljudi, valjani patrijote; — vidjesmo ih, gdje se, prigodom smrti nezaboravnog Račkoga, brzojavno pridružiše svehrvatskom žalovanju, gdje za upokoj duše njegove svečane zadušnice dadoše otisluziti; vidjesmo, kako se i u posljednje vrijeme, prigodom polaganja prvog kamena za dom oca preporogijene domovine, dičnog starca, Ante našega, brzojavno izjaviše kao pristaše njegovijeh načela — znamo sve to i vidjesmo sve to sa zadovoljstvom, ali ipak sa stanovišta, na koje se postavismo, moramo da, uza sve to zadovoljstvo, koješta prigovorimo.

Nije dosta, da jedna općina naprosto *figura*, kao hrvatska, ili bolje pravaška — treba da je u *bitnosti* svud i po sve taka. A je li baš *taka* orebička općina? Neka nam se oprost, al — nije.

Da se nekome na javnosti nešto prigovori, treba se pozvat na fakta, istinita fakta, kojima će se potvrditi taj prigovor — a čitajuća je publika tad kompetentna, da sudi o *umjetnosti* toga prigovora.

Pa dobro. Uradićemo i to sa nekoliko upita na slav. publiku.

Je li, ili nije fakt, da orebička općina ima nad vratima općinske kuće natpis u — talijanskom, i, ako se ne varamo, samo u talijanskom jeziku? Je li, ili nije fakt, da su table, koje naznačuju imena mjesta na — talijanskom jeziku? Je li, ili nije istina, da je općina u raspisu natječaja za općinskog liječnika, obvezala ovoga na poznavanje *jezikâ* (*Volapük, Sanskrit, afrički Mandara, Bari, Hausa* — jezik . . . etc. etc. etc. — kad iz obzira valjada, ne kazat koji)?

Ako je to sve istina, kao što zbilja jest — je li ili nije umjestan naš prigovor? Pa, ako je

*) Ovoga puta, po expoze-u u delegacijama, dadoše u pravo 10 olo više nego lani. — Ur.

**) Uvršćujemo ponajviše radi toga da se naši prijatelji na Orebiću prenu i da poprave, što im se ovdje predbacalo. Ima tamo čestitih rodoljuba, poznamo ih mi. Na posao! — Uredništvo.

umjestan, kao što zbilja jest — koja je dužnost onoga, kome se prigovor upravlja?

Za nas zahvaljivamo na odgovoru — znamo kakav ima da bude. Ugledna općina orebička neka ga sama po tome prosudi — koliko da joj ga je čitajuća publika rekla, a mi ćemo bit najzadovoljniji, uzvlada li se unaprijed po tome *odgovoru*.

I što ćemo više? Svršavamo — tek za protivni slučaj upozorujemo na onaj *memento* vladike Njegoša: „Pokolenja djeld sude . . .“ — sa onijem, te slijedi.

Bog i Hrvati!

Čist pravac, pa Bog!

Iz Kotora, 20. Septembra.

Oni članci „Stanje u Boki“, što izlaze u „Nar. Listu“ ne dadu mira našim dušmanima, jer govore istinu. Još članci i ne dovršili a već na dopisnika zalijeću prijetnjama i pogrđama u „Dubroku“, „Srp. Glasu“ i „Dalmati“, gdje se hvataju svakojakih doskočica, da zabašure teške tužbe, koje na rišćane i rišćansku nesnošljivost iznose Hrvati bokeški.

Molimo dopisnika „N. Lista“ da kreše i dalje, ali da *sve* iznosi, jer n. pr. rekao je kako su Srbi, čim dogjoše u općinu Ercegnovog u grbu zamijenili Sv. Jeronima s čempresom, nego valjalo je da reče, da su tako učinili i u Budvi čim zauzeše općinu. Tamo su digli sv. Ivana, a stavili sv. Trojicu. Ovo ne smijemo zaboraviti, jer ovo su najbolji dokazi da su oni vjerski fanatici i da srpstvo bez pravoslavlja ne može da žive.

Čitamo kako će se dopisnik povratiti na konte Vickoviće, jedine Srbe katolike u Boci. Njihovi su stari, a najviše otac bili najveći i najžešći Hrvati, i oni su prvi u Perastu g. 1848 i 1875 (kad je u Boku bio kralj) okitili kuću *hrvatskim* trobojnicama sa *hrvatskim* grbom. (Onda se još to smjelo). Dobro je ovo da se zna, jer Vickovići izmišljaju da su starinom srbi.

„Dubrovnik“ navaljuje na „bokešku mrnariću“ i hvali se „srpskom gardom“, koja je tek ustanovljena otrog 30 godina, a ima za barjak i danas *hrvatsku trobojnicu*. *) „Dalmata“ zove dopisnika da je „*un sporco vigliacco*“, naprotiv jedan savjetnik talijanaš ispred kavane „Dojmi“ grdio je dopisnika „Dalmate“, jer da su njegove „stupide corrispondenze“ izazvale „Stanje u Boki.“ Čujemo da se i „Srbobran“ pomamio ili bolje Dr. M. koji se utječe svojoj zagrebačkoj slici i prilici, da od Hrvata obrani srpstvo u Boki. Nije im pri srcu lako. Ko je prije slušao njihove laži, morao je vjerovati da su Srbi ovdje tobož progonjeni, jer su liberalna čeljad, jer ne gledaju kako se ko krsti i da hrvatstvo sastavlja sama šaka činovnika. Eno mu sad pa neka **dokazima pobija**.

Ston, 20. Septembra.

(Tamburaši — uzrujanost živaca — srpsko klepetalo). Biće vam poznato gosp. Uredniče, kako smo već u „Narodnom Listu“ javili, da naš je nazad mal ne mjesec dana pohodio tamburaški i pjevački zbor hrvatski sveučilištnih gjaka iz Zagreba, megu kojim bijaše i absolviranih sveučilištaraca. Zabava koju su bili ovdje priredili ispala je jako lijepo, a slušaoci su ostali potpuno zadovoljni, tim više što se je tom prigodom skupila lijepa svotica za dom starog nam Ante. Ali i ova zgoda, kao da je jednomu uzrujala živce, pa u toj uzrujanosti stap jadan da bulazni, i to baš kroz Savino srpsko klepetalo. Zaista grehota da se do-

*) Ne čudite se! Tijeh smo prizora i mi doživjeli. Nema vele da su pravoslavni svojom kalugjerskom politikom postali Srbi. I u nas u gradu sada srpska Štionica sve do nazad 8 (tri) godine izvješala je **samo hrvatske trobojnice**. Te su onda zamijenili sa dubrovačkim, a tek lani sa srpskim. Do dvadeset godina biće srpske trobojnice ovog najstarijeg društva dokazom da su u Dubrovniku svegi bili srbi.

Imamo u nas u uredništvu jedan Proglas „Dubrovačkog Radničkog Društva“ god. 1878, kad je ono austrijska vojska zaposjela Bosnu i Hercegovinu. Proglas, koji se veseli sretnom času, govori o hrvatskom Dubrovniku, hrvatskom narodu i zaključuje sa: *Živjelo Njegovo Veličanstvo Frano Josip I. naš hrvatski kralj*. Na tome proglasu potpisani su i neki pravoslavni iz grada koji i danas žive i koji se sada razmeću srpstvom. Oni sada u radničkom društvu duvaju u srpsko-talijansku tikvu. Njih to ništa ne ženira, jer srpsko-pravoslavnoj bezočnosti nema para na cijelom Balkanu. — Uredništvo.

pisnik srpskog klepetala od toga ne liječi, jer takvim momentima ne znajući što govori ni što piše, obara ako i nehotice najsvetija srpska načela. Tako izmegju ostalog bulaznjenja kaže dopisnik u srpskom klepetalu, da je jedan od gori spomenutih gjaka, jasno i glasno u svom govoru držanu ad hoc vrijeđao Srbe i Srpstvo, što megre dice govorim nije istina, a ne zna jadnik da tim riječima guli najbolju biljku srpske njive naimenu: „Srbi svi i svuda“? I doista, ili je dopisnik u svojoj pisaniji teško zabasao, ili je načelo „Srbi svi i svuda“ nekakva šuplja fraza, *tertium non datur*. Zatim kaže dopisnik srpskog klepetala da je taj gjak kad je to govorio bio nakićen, a to je baš ono po čemu se vidi, da se je dopisnik u času kad je to pisao nahodio *nei estreme* od nervozitati, jer ko ne pozna veselu narav gosp. H.? Veselje mu na licu otsjeva uvijek jednako, jutrom i večerom, u društvu i na samu majka ga je takog porodila pa Bog; a neka zna istodobno gosp. dopisnik, da u opće smušenjaštvo i pretvaranje nijesu svojstva Hrvata. Na dalje veli dopisnik, zašto se oni kod svoje kuće ne iskalljuju? — Valjda se sigurno dopisniku prećinjalo u nervima da je ovo srpska zemlja, da oni nijesu ovdje kod svoje kuće. Pusta li snijevanja! — Neka bude dopisnik uvjeren da se oni ne bi bili k nama ni uputili, da nijesu znali da idu od svojijeh k svojijem, k svojoj braći, u svoju kuću. Ali prekinimo, jer što čovjek čini u abnormalnom stanju, to mu se ne smije u grijeh upisati; već sad držeći se one Isusove „što bi žudio da drugi tebi učini, učini i ti drugomu“ uznastojmo ako je moguće uputiti gosp. dopisnika. nakakav lijek protiv nervima. Mi bi ga dakle najprvo svjetovali kad se drugi put dovuku u ovu srpsku zemlju kakvi Hrvati „da izazivlju“, da stavi dvostruke crne naočare da ih ne vidi, eda mu se barem tako ne irtaju nervi. A ako mu ne bi ni to pomoglo tad mu, u koliko ga mi možemo posavjetovati ne ostaje drugo, nego skupiti prtljagu, pa otići gdje-god gdje će naći same zgoljne Srbe, koji pjevaju, udaraju i lupaju samo srpski, jer je bolje i tako nego gubit zdravlje. Za danas gosp. Uredniče dosta, a u naprijed do vidova.

Štipavac.

Pogled po svijetu.

— Grof Kalnoki i Kallay učiniše u delegacijama svoje obične expose, koji su velikom većinom prihvaćeni. Jedino su Magjari pokazali svoje nezadovoljstvo, jer ih tobože Kalnoki slabo brani od Rumunjske. Mladočesi Pacak i Slama kritizirali su bosansku upravu ističući zabranu listovima. Kad dobijemo govore, reći ćemo što opširnije.

Delegacijama podastrt je prvi predlog o zajedničkom proračunu za god. 1895. Ukupna potreba iznosi 142,058.203 fior. prema svoti od 147,925.992 fior. za god. 1894. Od te ukupne potrebe otpada iznos od 134,628.731 fior. na redovite izdatke, koji su za 3,890.704 fior. veći no za tekuću godinu. Extraordinarij iznosi 17,429,472 fior. te se povisio prema proračunu za tekuću godinu za svotu od 41.507 fior. Čitava potreba veća je dakle za buduću godinu za iznos od 4,132.211 fior. Vlastiti dohotci iznose 2,678.290 fior. za 798 fior. više nego lanjske godine. Odbiju li se dohotci ostaje čista potreba od 49,379.913 fior. koja je veća od one za tekuću godinu za 4,131,413 fior. Za pokriće potrebe imadu se po zakonu razmjernom doprinosu upotrebiti najprije dohotci carinski po odbitku upravnih troškova za obadvije pole monarkije te carinskoga paušala Bosne. Brutto dohodak carinski računa se sa 49,989.720 fior. više za 3,169,540 fior. po za tekuću godinu. Po odbitku troškova uprave te carinskoga paušala za Bosnu, iznosiće čist iznos od carine 47,539.720 fior. Odbije li se ta svota treba još razmjerni doprinos od obadvije pole monarkije u iznosu od 101.840.198 fior. (više za 961,873 fior.). Odbiju li se dva postotka na teret ugarske državne blagajne sa 2.036,803 fior. (više 21,137 fior.), to iznosi kvota austrijske pole 69,862,372 fior. (više 859.715 fior.) a ugarsko-hrvatske sa 29.951.016 fior. (više 282.790 fior.). K ovim potrebama dolazi još bo-

sanska okupaciona vjersija brutto sa 3,633,000 flor., a čisto 3,582.000 (manje 28,000 flor.)

Ukupna potreba raspada se u ove glavne naslove:

1. Ministarstvo vanjskih posala redovite i vanredne potrebe 3,801.000
2. Ministarstvo rata, vojska i mornarica i to redovite i vanredne potrebe . . . 146,108.598
3. Zajedničko ministarstvo financija redovite potrebe 178.620
4. Sveukupne mirovine u području uprave zajedničkih posala 1,841.400
5. Zajednički računarski dvor 128.585

Ukupno dakle flor. 152.058.203

— Bizmark je držao govor pred odaslanicima poznanijskih Nijemaca (židova), te je tom prigodom veoma napao na Poljake i poljačko plemstvo, koje je nazvao retrogradnim. U isto doba bijahu njemački Poljaci na izložbi u Lavovu, gdje su ih najsvečanije dočekali.

— Kineska vojska u Koreji pretrpjela je strahoviti poraz. Japanesi su ih naskočili opkolili 17.000 izmehju kojih desetak generala. Tim bi kopnena bitka bila definitivno dobila. Još se čeka pomorska bitka, al se misli da će se sada umiješati Engleska.

— Franceska je ponovo namignula na Madagaskar. Tamo je franceska diplomacija stvorila jedan „konflikt“ ili „pitanje“ na koje je slijedio ultimatum i poslanje ratnih brodova. Kraljica stoji pod engleskim uplivom. Što će se izleći još se ne zna.

— Sin pariškog grofa, mladi vojvoda Orleanski kan da je željan slave i borbe. On je iza pogreba svoga oca svečano navijestio da će on svim silama nastojati o uspostavi monarhije, pa ga to i glave stalo. Republikanci njegove izjave ne uzimlju odviše ozbiljno.

Brzjavu. — Budimpešta, 21. Septembra. — Na predlog Falka, urednika „Pester Lloyd“ ugarska delegacija glasovala je povjerenje ministru Kalnokiju.

Rim, 21. Septembra. — Umro je čuveni arheolog Gianbatista Rossi, koji se smatraše slavom Italije.

Domaće vesti.

Dom stranke prava. — „Hrvatska“ donosi proglas potpisan od gg. Folnegovića, Kumičića i Franka iz koga vadimo ovo:

„Uz dom Dr. Ante Starčevića jest zemljište iste veličine, koje bi zahtijevanoj svrsi posve odgovaralo. Na tom zemljištu mogao bi se najzgodnije sagraditi dom stranke prava. Prinosnici za taj dom bili bi ujedno i njegovi vlasnici. Uložena glavica bila bi bez sumnje i dobro ukamačena.

Ako dakle privrženici stranke prava žele da se ovaj naum što prije, a naročito još do predaje doma dru. Anti Starčeviću izvede, što je i moguće, to bi bilo najzgodnije, da se potrebna glavica razdieli na djelove po 50 forinti, te da se taj iznos najkašnje za dvije godine izplati. Pojedinci, kojim je to moguće, mogli bi više takovih djelova uzeti.

Neka se za to naši prijatelji, koji žele ovu ideju oživotvoriti, što prije jave narodnomu zastupniku Dru. Josipu Franku u Zagrebu i neka mu ujedno naznače, koliko su djelova voljni preuzeti, jer će se tako najbolje moći prosuditi, da li se može u zamišljenom roku ova želja naroda ispuniti.

Kako se iz ovoga vidi dom stranke prava bila bi zgrada u kojoj bi pravaši imali svoje dionice. Nije to više dar, već svojina prinosnika.

Ideja bi se mogla lako ostvariti bude li malo odziva. Mogla bi se i dvojica udružiti i uzeti jednu dionicu. Dobra zamisao!

Naknadni izbor na otocima. — Usljed smrpk. dn. Stjepana Buzolića ostalo je ispraznjeno jedno zastupničko mjesto u vanjskim općinama izbornog kotara Brač-Hvar-Vis. Pošto je Buzolić bio brački predložnik, to po starom običaju novoga

kandidata imaju takogjer predložiti Bračani. Kandidat narodne stranke jest gosp. V. Lukšić predsjednik trgovačke komore spljetske.

I stranka prava iznijetiće svoga kandidata. U tu svrhu bio je u ponedjelnik sastanak u Supetru, na koji su došli prestavnici bračkih općina i vigjeniji rodoljubi. Na tom sastanku bi jednoglasno proglašen kandidatom stranke prava gosp. dr. Roko vit. Mišetić ravnatelj i primarius pokrajinske bônice u Dubrovniku.

Izgredi u Spljetu. — U pretprošlu nedjelju bio je izlet makarskih sokolaša u Spljet. Tom prigodom na Gospodskom trgu obdržavala se svečana smotra sokolaških i vatrogasnih četa. Talijanaši, bijesni što im ispod noga propada zemljište, sakupiše se u kavanu Troccoli, koju sada drži talijanaš Pirola i tu su vikali, zviždali i svake nered činili eda izazovu sukob. U tom slučaju bijaše njima spravan tajni izlazak na zadnjoj strani Troccolove kuće.

Hrvatska omladina, njih 200 svih u društvenim paradama držala se ozbiljno i dostojanstveno radi svojih društava. Ali talijanašima to nije bilo dosta, već su poslije napadali na Hrvate kad bi ih na osami našli u kakovoj ulici. Dapače vriježali su i gospogje, ako su na njima vidjeli crvenkapice, pod kojim dogjoše Makaranke. Bilo je više sukoba izmed osamljenog Hrvata i čopora talijanaša. I s prozora su se na Hrvate nabacivali jajima. To je trajalo vas dan. Politička oblast nije intervenirala. Spljetskom „Jedinstvu“ bio je zaplijenjen članak, koji je pripovijedao sva ta junaštva, na koja uvrijegjeni nijesu mogli ni smjeli reagirati, da im se ne raspuste njihova krasna sokolaška društva, u čijoj uniformi bijahu kao članovi.

Ovo je drugi put u Dalmaciji, prvo u Zadru a drugo u Spljetu, da se ponavljaju ovaki izgredi i navale, a da politička oblast ne preduzme potrebitu mjeru da ih zapriječi.

Hrvatska trobojnica. — Politička oblast u Makarskoj zabranila je da se vije hrvatska trobojnica bez grba u jednom selu blizu grada. Onamošnja politička oblast bila je ona koja je prvi put zabranila trobojnice s grbom i koja je lani zabranila komers čestitih makarskih Hrvata.

Ilija Guteša † — U Zagrebu je umro dobar patrijot Ilija Guteša, koji sasvim da je bio pravoslavne vjere uvijek se borio za hrvatsko državno pravo i stajao je u redovima hrvatske opozicije. Bio je vrlo imućan čovjek i pomagao je sirotinji. Laka mu zemljica!

Za Dalmaciju. — Primismo poziv „Društva za promicanje narodno gospodarskih interesa kraljevine Dalmacije“, kojim javlja svoj opstanak po programu od nas već priopćenom i pozivlje na sabiranje članova. Članovi se primaju po § 4 društvenih pravila.

Utemeljiteljom odboru je predsjednik Grof Ivan Harrach c. k. tajni savjetnik i komornik, član gospodске kuće itd. Članovi su odbora razne ugledne ličnosti izmed kojih i dalmatinski zastupnici na car. vijeću.

Zadarska Općina. — „Pod naslovom“ „Fasti-Nefasti“, kako čitamo u „Pensiero Slavo“, izaći će do malo dana u Zadru jedna brošura g. Šimuna Rougiera, u kojoj će biti opisana općinska uprava u Zadru od g. 1874-1894 to jest otkad Trigari upravlja gradom. Cijena knjižici jest 1 kruna, a dobavlja se kod auktoru u Zadru.

Radujemo se, što se već jednom osbiljno radi da se otkriju dična djela zadnje talijanaške tvrgjave u Dalmaciji, te ističemo nadu da ćemo se u toj borbi naći svi Hrvati složni i da nijedan neće uzmajkati, jer smo od onamo pretrpjeli svakakvih uvrijeda i pogrda.

Hrvati u Americi. — U Americi je onomadne osugjen na smrt radi ubojstva neki Gjurio Duković. To je prvi Hrvat koji je u Americi osugjen na smrt. Hrvati u Americi razviše silnu agitaciju kupeći potpise za molbu pomilovanja ovoga zemljaka i nadaju se da će uspjeti, jer kažu da nije u svojoj svijesti. Na čelu pokreta stoji „Danica.“

Pohvalno. — Društvo „Slavjanski „Napredak“ u Spljetu promjenulo je svoj naziv, te se sad zove „Hrvatski Napredak.“

Neurednost. — Strašna neurednost vlada u otpremanju zagrebačke pošte. Nekad primimo nešto preko Metkovića što bismo inače dva dana prije primili parobrodom i obratno parobrodom nešto što nam drugi put prije dogje željeznicom. Umoljavamo Sl. Ravnateljstvo zagrebačke pošte, da ovomu doskoči radi komoditeta našeg općinstva.

Nesreća. — Mladi i vrijedni učitelj V. Kačić-Dimitri ranio se u Šibeniku puškom, te je uslijed tetana preminuo. Pokoj mu duši!

I Magjari su kulturni narod. — Ovih dana u Budimpešti obdržavao se veliki megjunarodni kongres za higijenu i demografiju. Na taj kongres dogjoše mnogobrojni učenjaci sa svih strana Europe i što se tiče znanstvene strane bi veoma koristano, jer se tu otkrilo mnogo toga što je za zdravlje čovječanstva od velike važnosti kao na pr. uvjeti djelovanja kolernih bakterija, srestvo protiv difterite i t. d.

Ali za Magjare bolje da nikad toga kongresa nije bilo! Na jednom buffettu gdje su imali mjesta samo pozvanici navalila je rulja svakojače čeljadi, koji su izjeli i popili sve što je bilo na stolu. Njeki su dapače natrpali pune špage cigara, a u njedra zavlačili botilje šampanje. Članovi kongresa ostali su gladni i žedni. Osvem toga iz garde-robe pokradeno im je članovima ogrtača, štapa, kišobrana i preko 50 šešira, tako da su morali ići u bližnje dućane gologlavi, na sramotu ovoga kulturnoga naroda, koji misli da mu je na istoku dosugjena zadaća civilizacije.

Ugledni Magjari sada da svisnu od jada i sramote. Listovi nemilo osuguju ponašanje svojih sunarodnjaka, najdrastičnijim riječima. Da premučimo druge, list „Szabadság“ piše: „Što smo pak učinili sa članovima svjetskoga kongresa, to nadmašuje sve naše dosadanje neznanje, razuzdanost i bedastoću. Moglo bi se skoro reći, da smo u tome natkrilili same sebe, premda bi bilo kraće i markantnije kazano, kad li smo rekli da smo marva.“

Jedni se Magjari, piše „Obzor“ na to srde, a drugi regbi da se vide u zrcalu.

Pišu nam iz Trstenika: — Nakon kratka boravka, danas nas je ostavila naša nezaboravna Učiteljica gji.ca Nike Urlić, koja je premještena u svoje rodno mjesto Orebić. Bila je sasvim valjana i točna u svojem radu. Eto vam izgleda koje je mjesto zadobila. Imamo zahvalit na njezinom trudu, a radujemo se Obećanima gdje su postigli tako valjanu osobu!

Gradska Kronika.

Odlikovanja. — Njeg. Veličanstvo naš kralj dozvolio je Preuzv. g. Dru Baldu Bogišiću našemu zemljaku sada ministru pravde na Cetinju, da može nositi mnogobrojna odlikovanja, kojim su ga počastili vladari stranijeh država.

Lične vijesti. — U nedjelju po podne pripio je u Gruž sa parobrodom „Flora“ knez Filip od Belgije brat belgijanskoga kralja i dundo nadvojvotkinje Stefaniye. Šnjime putuje njegov sin knez Albert nasljednik belgijskog prijestolja. Iskricali su se na kraj posjetili su, praćeni načelnikom, znamenitosti grada i Lokrum. U večer su se ukricali na parobrod, a u jutro su otputovali put Grčke.

Vjenčanje. — Gospogjica Olga Lederer vjenčala se je s gospodinom Josipom Milovčićem. Naša čestitanja!

Bezobrazluk. — U zadnjem broju našeg organa srbo-talijanaša nalazimo ovako popraćenu vijest o uništenju općinskih izbora III i za najvažnijeg tijela: „Premda se o ovom uništenju do danas nije službeno ništa znalo, bili smo obaznali po ponašanju mjesnijeh Hrvata, da su njihove molbe... uslišane. Mi im se radujemo na ovakom sjajnom uspjehu.“

Iza onijeh gnusnijeh nedjela ovako pošteno pisanje, to je uprav bezobrazluk.

Nijesu nikakve naše molbe uslišane, jer mi nijesmo ništa molili. Mi smo samo tražili pravicu, tražili smo zaštite i obrane protiv nezakonitijeh i uprav mahnitijeh nasilja, kojim stotine našijeh birača bijaše isključeno. Mi smo pitali da se njihove

vo pravo pripozna i bilo bi zaista čudo da se to nije dogodilo. Sjajan uspjeh polučili su ne Hrvati već zakon i pravica.

O molbama se može govoriti samo kod one čeljadi, koja iza počinjenih sablazni obijahu prage njeke gospode moleći i zaklinjući, da ulože sav svoj upliv, neka se te sablazni potvrde. Mi bismo u tom znali pripovijedati pikantnijih priča, ali iz delikatnosti još ćemo prešućeti, upozorjujuć nje ku gospodu, da se na svijetu sve obazna. Ako pak onoj stanovitoj čeljadi sve te molbe nijesu mogle biti uslišane, to mi nijesmo krivi, već njihovi veliki grijesi, koji se, kako rekosmo, nijesu mogli nikako oprostiti.

Diskoras na Poljani.

Vlaho. — Došo je dva prsta manji!

Ivo. — Jes četiri. Još ne može da se persvada da je istina. Govoru da sve ide po kamari i da viče: „Al ovaku oni meni učinit!... Meni!... Daću im ja!... Ukazaću im ja s kijem se oni igraju!... Idem u Zadar!... Neću nego dritto u Vijenu!... Pero!... Pero!... Ima li sutra koji vapor za Vijenu?... Uh! Gdje mi je glava!... Basta!... Ja ću im ukazat ko sam ja!... Pero!... Pero!... Donesi mi žmuc vode!... A!... Ja ću im dat!... Anci neću!... Neka vrag nosi svekoliko!... Neću se više prtit!... Meni je ovega dosta!... Vigjećemo što će učinit bez mene!... Zabiću se doma!... A!... Ne želim ništa nego što sam zaludu hodio i priporučivo!... I to sam bio piso Niku neka se presta!... Baš se presto!... Fala mu!... Jesam li ja ovo mirito!... To ih pričekaj, to im se klanjaj!... A oni meni ovako!... A oni se huncuti rugaju!... Prijetu da će me išćerati!... Mene?!... Hoće, neka se spravu!... Ukazaću im ja!... Imaće posala!... Vigjećemo komu će se prije dodijati!... Ostaću, ostat!... Vigjećemo ko zapovijeda!... Oni mene?!... Pero!... Pero!... Hajde mi zazovi gospara Inju!...“

Insomma pako!

Vlaho. — Così che sad govori da će poč, a sad da će ostat.

Ivo. — Mene je strah da ne diventa idrofob.

Vlaho. — Per altro što? pretengio je da oni konfirmaju sve one porkarije što ih je učinio! Ja mu se čudim.

Ivo. — Ne čudi se! Onaka čeljad još mislu, da im je to učinjeno za despet, pa se tužu kako su se sami izgusili.

Vlaho. — Ne prema njemu što se izmrljo nego što je izgubio kredit.

Ivo. — Jes, to ga je smelo. Govoru da je reko neko, za koga njemu najviše prema, kad je sve čuo i vidio: „Nijesam nigda znao da je kapač učinit ovakijeh.“

Vlaho. — Nijesam, vjeruj, nija. Nego znaš što? Kad dogje

komesar, imo bi mu poč kazat monumente.

Ivo. — Biće mu prid očima kako hudoba. Dasi će ga uhitit kako da mu je on sve kriv! A djeca, kako vragovi, gja su mu izventala nekakvu: „bjez eto ti komesara!“ toliko da je Jovo iz početka mislio da se svadio s Knegom. Govorim ti, pako!

Vlaho. — De resto, čuj me! Nešto promišljam. Mi smo imali repupliku i guverneri smo se quasi tisuću godišta sami, skladno i ušesno i svijet nas je uzimljao za izgled. A sad nijesmo kapači učinit sami ni ovo bokun konsilja komunaloga nego valja da dogju s dvora!...

Ivo. — Jes, Vlaho, gruba je! Ovega se još nije u Dubrovniku dogodilo. Ma ko je kriv? Tako ti je, kad ti se nametnu i stanu zapovijedat dopuzi i izrodi. Što je njima stalo za Dubrovnik?

Vlaho. — Što su to dopuzi i izrodi?

Ivo. — Dopuzi su čeljad što su juče amo došla, a danas nam imponjavaju kako Dubrovčani. A izrodi su izrodi.

Vlaho. — Sad te razumijem. Sastali se dopuzi, podigli izroda Ivo. — Hito se je drvlja i kamenja! Obećivo i babe i liječnike i pute i spičarije i hotele i strade ferate, a kad je sve to bilo zaludn, onda se čio sostenjat silom i bezočitati.

Vlaho. — Znaš što je užanca rijet: devedeset i devet puta pogje tikva na vodu, a stoti se razbije.

Ivo. — Čini mi se da se toj tikvi hoće još par naga, jerbo kad neka čeljad zasvinju, adio! Nego idem a vigjećemo se.... Evo ti ga! tri po gradu kako izvan sebe i zaklinje srbe i autonomaše da se pomiru. Pazar! Adio Vlaho! Držmo se!

Vlaho. — Arrivederci! Čini se kadgod vigjet, ovijeh dana Imamo se o čemu razgovarat.

Cijene znatno snižene TIJESTOVI za GROŽGJE, VOĆE i MASLINE

IZVORNI SATVORI

najnovijeg i najizvrsnijeg sastava sa mehanizmom na dvostruki i trajni pritisak; obezbijegjena je najkorisnija uporaba čak do 20 po sto veću od svake ine što se drugim tijeskovima postiže.

Prvim nagradam obdareni kod svih izložaba.

MLINOVI za GROŽGJE, VOĆE i MASLINE

RAZDROBNE SPRAVE SA PRIDRUŽENIM HVATALIM ZA GROŽGJE.

Suhotvorne sprave za voće, kao i za sve bilinske, životinjske i mineralne proizvode.

Pritisni strojevi za sijeno, slamu i ost. priregjeni za ručno kretanje; Razdrobnici za žito; Vijače za čišćenje zrnja.

Najnovija patentirana automatična Štrapala za loze „Syphonia“ Sve ove sprave priregjuju samo tvorničari

PH. MAYFARTH & COMP.

ces. i kr. isključ. povlast.

Tvornica poljodjelskih i vinskih strojeva

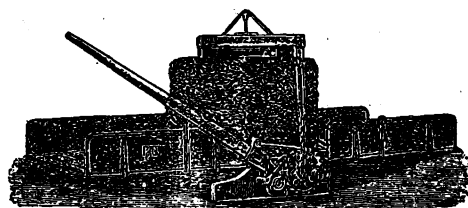
BEČ, II, Taborstrasse Br. 76.

Mukte se šalju katalogi i nebrojene pohvalne svjedodžbe. — Traže se prestavnici i priprodavaoci.

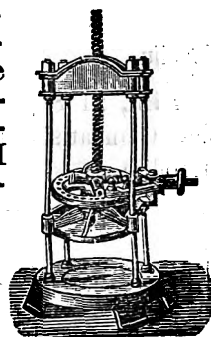
Pri nareggivanju paziti je na patvorenja.

8-14

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO, VINO i VOĆE.

MLATILA, ŽRVNJALA, MLINOVE za čišćenje žita, RALA, TISKI za grožgje i voće, Patentirane STRCALJKE za peronosporu i samodjelujuće sprave za PERONOSPORU sa ZRAČNOM SISALJKOM STROJEVE za REZANJE i PIVNICARSKE SPRAVE

kao u opće sve strojeve za poljodjelstvo, vino i izragjivanje vina iz voća sve po najnovijem i najboljem sustavu prodaje

IG. HELLER, BEČ, ²/₂ Praterstrasse Nr. 49.

Bogato ilustrirani cijenici na hrvatskom i talijanskom jeziku na zahtjev badava i franko

NAJPOVOLJNIJE POGODBE. najjeftinije cijene, jamčevina, vrijeme za prokušanje!!!

Preprodavaocima veliki popust.

Pravi Tord-Tripe

Kemička priprava za uništenje miševa, štakora i krtica.

Bez pogibelji za domaće životinje.

Veliki omot 50 novč.; mali 25 novč.

Isključiva prodaja za Dubrovnik kod Drogerije Mata Franičevića za Korčulu kod Drogerije Josipa Fažinića; Opuzen: Andro Grosi; Makarska: Ljekarnica Benedikta Barbieri; Trpanj: N. Nesanovića; Spljet: Drogerija Aljinović & Marić.

Gosp. Albertu Cousseau

Metković

Istini na čast potpisano Općinsko Upraviteljstvo očituje Vam da je Vaš prah Tord-Tripe za uništenje miševa i štakora najuspješniji i da je djelovanje istoga bilo najboljim uspjehom pokušano pred pišućim.

Općinsko Upraviteljstvo

Trpanj, na 13 Rujna 1894.

Načelnik

Dr. Ferri

Prisjednik

Nesanović

Odijela i Crevalja

za gospodo, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

Weiss

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Frano Šupilo, upravitelj, izdavalatelj i odgovorni urednik,

Povlaštena Megjunarodna Agencija za Putovanje DRAGUTIN PIRELLI

Trst, Via del Arsenale,

(Carlo Pirelli) — Rijeka — Via del Lido 537 vis à vis il molo Adamich.

Prodaje voznih karata

za svako mjesto, preko mora ili preko kopna (cedulje II. razreda uz sniženu cijenu). Izdaje cedulja za polazak i povratak za jednu godinu s kamatama od 20 o/o a to po cjeniku kogodli europskog ili američanskog društva.

Izdaje vozne karte (biglietti di passaggio) za Ameriku: preko Havre, preko Anverse, preko Bremena, preko Hamburga, preko Liverpoola, preko Glasgova i preko Southampton. — Za Afriku: preko Genove, preko Marsilje, preko Liona, preko Londona i preko Dartmoutha. — Za Australiju: preko Genove, preko Bremena, preko Anverse i preko Hamburga. — Za prugu Iquique (itd.): preko Genove i Montevidea, preko Hamburga uprav kroz Magelanovo tijesno i prugom Hamburg, Colon (Colon, Panama, s željeznicom) Panama, Iquique, itd. preko mora uz sniženu cijenu.

Putnici ne treba da traže gore navedene vozne karte, da se misle za razreda kao ni da polože kaparu. Dosta je da dogju na Agenciju na Rijeci i da uzmu kartu isplaćujući odmah; poslije nek ostanu na Rijeci ili u kojem drugom gradu odakle polazi parobrod dane, kad im Agencija naloži. Agencija sljedeći tečaj svih odlazaka, osim toga u komunikaciji je

sa svim mjestima i sa svim društvima i tako kad god joj se prikažu putnici, nastojaoće tako udesiti, da ovi ne budu trošiti za čekanje i postaje ih u mjestu iz kojih će najprije krenuti parobrod preporučujući ih samo društvima, koji će davati na brodu dobro jelo.

Jamči se za odlazak u danu tanačen na putnoj karti i nadoknađuju se troškovi, ako se ovaj zakasni krivnjom Agencije t. j. ako ne dogje na vrijeme u određen grad zbog toga što je Agencija pogriješila u računanju koliko traje željeznička vožnja ili ako se ne nagje više mjesta na parobrodu.

Pošto Agencija ima u New Yorku drugu agenciju za odpremanje (spediciju) po svojoj Sjevernoj Americi, riječka filijalka davoće karte za svako mjesto u Sjevernoj Americi uz najnižu cijenu.

Za svako odregjeno mjesto izdaje ova Agencija vozne karte.

Gore navedena Agencija daje mukte obavijesti vrhu cijena, kao i vrhu roka i mjesta odlaska.

Poduzimlje opremanje

prtljage i robe za svako mjesto preko mora ili preko kopna. Obvezuje se nadalje tražiti sve stvari što bi se na putu u Ameriku ili drugodje eventualno izgubile ili zaboravile.

Tipografija D. Pretnera u Dubrovniku

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na pò godine flor. 2; za *Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4; 50, na pò godine flor. 2; 25; za inozemstvo flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu je predbrojen i za dešasto polugodište.

Pretpлата i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu. Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi. Bukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Birači!

Do koji dan, na 1 oktobra, treba nam po drugi put krenuti na biralište, da iznova biramo prestavnike trećeg tijela gradskog zastupstva.

Birači! Kako Vam je dobro poznato, nasilje i nepravda bješe izurila svoju, ali dođe čas da otsiječe svoju takogjer ona pravda, koje, kako vidimo, nije, Bogu hvala, još na svijetu nestalo!

Minuli nakazni izbori trećeg tijela, uništeni su. Usljed presude Visoke Vlade počelnici i krivci poznatih izbornih nepravda odstranjeni su sasvim od izbornog čina. Vodstvo izbora oduzeto je načelniku, a povjerenje je vladaru Povjereniku. Općinska dvorana, što no bješe postala pozorištem tolikih bezakonja, zamijenjena je zgradom Kotarskog Poglavarstva.

Došlo je dakle vrijeme, da potpunim pravom i zadovoljstvom možemo kazati: Svaka sila za vremena!

Birači! Tako sami čin uništenja izbora hrvatskoj stranci dosuguje vijenac pobjede u trećem tijelu gdje narod glasuje; to ipak rodoljubna dužnost svih nas zove, a potlačenje predaje našega grada i uvriježenji narodni ponos i hrvatsko naše čustvo svijem nam nalazu, da djelom zasvjedočimo skupu ljudi najoprečnijih smjerova, da je njihova sila u našem Dubrovniku zbilja za vremena!

To ćete pak pokazati, o junački i već u izbornom kreševu pokušani naši birači, ako svi ko jedan čovjek iznova stupite na biralište, da glasujete za ljude, čija i prošlost i sadašnjost dovoljno Vam jamči, da će se brinuti, što uz mogu, veće, za moralni i materijalni napredak ovoga našega grada.

Dubrovački birači! U ovaj čas oči svih je uprav dobro misle za Dubrovnik i za njegov narod naš, u Vas su uprte. Činite da se naš grad otrese ljage, što njegovo slavno ime pred svijetom mrči; pokažite da Vas nije ostavilo ono srce i ona uvjerenost, kojim su stari Vaši toliko slovili; zasvjedočite svijetu da u Vama još živi prava ljubav i iskreno stovanje prema rođenome gradu i miloj domovini!

Birači! Veliko je kolo zaigrano; čas je odlučan! Na biralište svi na dan prvog Oktobra, da glasujete za hrvatske predložnike! Tamo Vas zove uspomena Otaca, tamo budućnost ovoga grada; tamo svi uz poklik:

Živio hrvatski Dubrovnik!

Predložnici hrvatske stranke za treće izborno tijelo:

1. Cingrija Dr. Pero. — 2. DeGiulli Vlaho — 3. Kikilj-Goga Ivo pok. Ilije — 4. Grbić Vido Ivo — 5. Katičić kap. Mato — 6. Lužak Pero pok. Miha — 7. Mandolfo Dr. Salamon — 8. Mičić Božo — 9. Ratić Ivo pok. Miha — 10. Regjo Gjuro Kristov — 11. Sutić Antun — 12. Učović Antun pok. Nika.

Hrvatski Izborni Odbor.

U oči novih dubrovačkih izbora.

Kako smo već javili, a i Proglas, koji gore donosimo, to nam kaže, uništeni su izbori III tijela za općinu Dubrovačku, te novi izbori započet će prekosutra u dvorani Kotarskog Poglavarstva.

Kako i zašto su uništeni izbori ovog tijela, gdje glasuje narod, to nam isti proglas tumaći valja jasno, bolje nego bi mi to učinili, zato se o tomu nećemo sad baviti, već jedino prepuštamo javnom mišljenju, da dobro prouči pojedine tačke istog, jer su ono žive istine, i čovjek se čuđom pita; da li se u pitomom Dubrovniku moglo zgajati ovakih barbarstva.

Osvrnimo se na nešto drugo.

Srpska stranka u Dubrovniku, koja se zad četiri godine otcijepila od narodne dubrovačke stranke i združila sa autonomasima putem glasovitih kompromisa, tumačeći ove krijo, mislila je da su kompromisi, obvezatni samo za autonomase, a da oni mogu i nadalje tjerati onaj srpski ekskluzivizam, koji je bio uzrokom, da su se s njima razvrgli neki narodni ljudi.

Autonomasi nijesu htjeli dopustiti da zajedničke stvari, stvorene ponajviše pomoću njihovom, nose isključivo srpsku firmu, a srbi su se opet sramili, da ono što oni držahu svojom Srbinojom ističe talijanstvo i tako desavira njihove izjave o dubrovačkom srpstvu. Tako je nastalo trvenje izmed jedne i druge strane, koje je trajalo više vremena, dok nije došlo do samog nespozumka. Usljed toga Srbi i Autonomasi htjedoše da razvrgnu svoj potpisani kompromis, koji su natimili prošlih izbora ovoga proljeća za tri godine dana. Je li do toga došlo mi ne znamo, ali svakako fakt je, da se za ponovnih izbora trećega tijela oni nijesu mogli složiti i da su na to Srbi izjavili u svojem organu, da se povlače s izbornog poprišta.

Zanimiva je ta izjava. „Usljed nespozumljenja — piše organ ovamošnjih Srba — koje je nastalo izmedju srpske i autonomne stranke, naša stranka odlučila je da ne sudjeluje općinskim izborima III tijela, koji će se obaviti dne 1 Oktobra i sljedećijeh, te pozivlje sve svoje pristase, da ne glasuju.“ To za onoga koji zna čitati znači pošto autonomasi neće da budu s nama, mi sami nijesmo toliko jaki, da se ogledamo s Hrvatima, to se ne može. Kad se djede Nemanjića blago? Gdje je ono gorlo srpstvo dubrovačko, koje nam je godinama poručivalo, da je gospodarom Dubrovnika, da je ono dubrovačko narodno srpstvo, a da smo mi šaka došljaka, koji su se prekrili dubrovačkim imenom, te hoće da ometaju slavni rad nadobudne srpske omladine? Gdje je ona ponosna omladina, koja je u južnom slavenskom svijetu toliko halabula, da je nepokoni bila zavarala i same naše

prijatelje u Zagrebu? Eno je! Ona je sama ispo vidjela, da su autonomasi oni kojim ina zahvaliti što je još živa, te kad su je ostavili, da ona polaže oružje pred Hrvatima, pred onom „šakom došljaka“, koja u istinu sačinjava dubrovački puk!

Sjećamo se da smo lani više od dvadeset puta pozvali tu svemožnu srpsku stranku, neka nam za općinskih izbora izagje na megdan samia pod imenom srpskim a ne dubrovačkim i ko od nas dobije dvostruko glasova pravih Dubrovčana, onaj neka slobodno kaže da mu Dubrovnik i pripada! Mi smo, vidimo, pisali i onda potpunu istinu, jer mi obično ne idemo po zraku tražiti dim i prazne riječi, već gledamo da se naše tvrdnje temelje na realnosti. I Srbi su ispred našeg poziva uzmakli, najprvo indirektno sklapajuc savez sa autonomasima, a sada javno priznase da bi oni megdan izgubili, jer da oni, sami, nijesu u Dubrovniku ništa.

Čemu se onda naduva, taka stranka po Dubrovniku? Kojim pravom mogu oni da Dubrovnik i Dubrovčane ometaju u njihovijem narodnim aspiracijama? Stvoreni od čovjeka, koji nije onda znao što je činio, a sada jede hrvatski kruh i vrijeđa privatno hrvatski narod kadgod mu se pruži prigoda, Srbi su išli za tim, da našoj narodnoj ideji, koja nas vodi za sjedinjenjem hrvatskoga naroda, suprostave puku negaciju. To je bilo sve! Oni su se zaustavili na nijekanju hrvatskog naroda, hrvatskog jezika, hrvatskog imena i hrvatske politike, a tomu ne znadoše suprostaviti nikakve ideje, nikakve politike, nikakva programa, već samo nekakvo banalno svesiono srpstvo, čije su se granice, stezale i raztezale prama stadiju bolesti, u kom se nalazila njihova ugrijana fantazija.

Danas, kad su sve karte proigrani, hoće da nam se prikažu kao nekakve žrtve za slavenstvo, jer ne pristadoše na talijanaštvo našijeh, autonomasa, te su voljeli razbiti pregovore. Ali to neka dadu razumjeti ljudovima a ne nama. Naši stariji narodni ljudi iz prvog pokreta mislili su, da su Srbi zbilja plemenitih iskrenih načela i gledali su, da s njima budu u dobrijem odnosajima. A što su oni na to učinili? Oni su ih, čim su mislili da su dovoljno jaki, odbacili, a združili se sa talijanasima. Oni su odbijegli nikad dosta oplaknog pok. Rafa kneza Pučića, i njegovu prijatelje i sumišljenjake, koji su prama njima bili i previše popustljivi; a uhvatili su se jednoga lakardijasa i političkog kamaleonta, čije je samo ime značajne Dubrovčane na smijeh nagonilo.

Ne, oni koji su još poslali u Beč, kao svoga zastupnika jednoga Bondu, koji su u tom izboru odlučili, nemadu pravo, da se tuže na talijanske marše, koje uz srpske svira njihova zajednička muzika, što navagaju kao jedan od glavnih uzroka nespozumljenja, jer ako je slavenstvu štatno „Si“ sto puta mu je više pogibekjan Maršica Bondi, dični prestavnik srpskijeh veleposrednika na carevinskom vijeću. Na sve ovo, i na još mnogo koješta treba da odgovore ovi izbori, koji se prekosutra obaviti za tijelo najvažnije, koje broji tri puta više glasova nego oba druga skupa. Oni će uhvamo se dati odgovor, s kojim ćemo se mi pred hrvatskom omladinom, jer će dokazati da je naše četrgodišnje pisanje skroz istinito, da je srpska biljka korov u pitomom vodi dubrovačkoj, da je

srpstvo ovdje nametnuto, nenaravno i otrovno da Dubrovčani niti su ikad bili, niti su sada, niti će ikada biti — Srbi.

Nove željeznice u Bosni.

Od prijateljske ruke dobivamo opis novih pruga koje će se otvoriti i koje su se već otvorile.

Pruga *Lašva-Travnik* duga je samo 30 km., otvorena je lani u novembru. Do Viteza ide dolinom od onud do Dôca poljem. Penje se do 8 ‰, a od Dôca kroz grad sa 15 ‰. U Travniku, da joj se prokrči put trebalo je porušiti do 30 kuća. Ova pruga nije od velike važnosti.

Pruga *Travnik-Bugojno* biće otvorena sada u prvoj polovini oktobra. Stacije su na toj pruži Turbe, Goleš, Komar, Obarci, D. Vakuf, Kapčić, Bugojno. Duljina pruge iznosi 42 km. Do Goleša ide prosta pruga do 15 ‰ visine, odavle na Komar ima prokop 1380m dug, sav ozigjan i u jednakoj liniji, otkle opet ide na zubove dalje do 45 ‰; do Vakufa pada na 15 ‰ a sragljena je ponajviše na pećinama i visokim zidinama, koji imaju do 15m visine. U Vakufu je gvozdена ćuprija preko Vrbasa duga 45m. Vakuf je tačka gdje se sastaje put na Jajce i Banjaluku i s druge strane na Bugojno put Spljeta.

Pruga *D. Vakuf* nije još gotova, te će biti otvorena stoprv na 1 maja 1894. Ona ide u dolini Vrbasa put Jajca, gdje imaju dva tunela jedan 70, drugi 140m dug, oba zidana. Preko Plive ide most 55m dug.

Nazad dva mjeseca počeli su novu prugu *Jajce-Prijedor* i to ne preko Banjaluke nego preko Jezera, Varcar-Vakufa, Ključa, Sanskog Mosta u Prijedor. Ovo traciranje čini se samo da se može samo ustanoviti trošak, ali se neće graditi prije nego li bude do Spljeta gotovo. (? Ur.)

Traciranje od Bugojna na dalmatinsku granicu (na mjesto Aržano) takogjer je počelo. Pruga će biti 110 km. duga i vodi Bugojno, Vesela, (pokraj Kupreša 5 km. daleko), Malovan, Šuica, Županjac, Aržano. Izmed Bugojna i Kupreša biće tunel oko 900m dug, a takogjer još jedan preko brda do Županjca.

Ova pruga početak će se raditi do godine i niće za 2½ do 3 godine gotova. (Ne znamo kako se to slaže sa onim što se ovih dana pisalo, da je bos. vlada odustala od gradnje ove pruge. Ur.) Drži se da će i Austrija istodobno graditi, na svoj trošak, prugu Aržano-Spljet, koja bi imala biti u isto doba gotova kad i ona bosanska do Aržana.

Izvjėsće Matice Hrvatske.

Radosno smo otvorili Izvjėsće „Matica“ za god. 1893, kao što sve rado primamo, što nam ovo milo društvo šalje. U izvješću nalazimo, koje ćemo knjige dobiti tamo oko Božića. Ima ih devet za članove i to: „Slike iz obćega zemljopisa. Knjiga četvrta“ prof. I. Hoića; „Poviest srednjega vieka“ (treći dio) prof. F. Valle; „Slike iz svjetske književnosti“ (Ruski pripovjedači) Dra. M. Šrepela; drugi svezak „Izabranih pripovijesti“ Turgenevljevih zatim „Pripovijesti“ Mirka Bogovića. Osim ovih pet knjiga tiskaće „Matica“ u zabavnoj knjižnici radove gg. Josipa E. Tomića, K. Šandora Gjalskog, Vjenceslava Novaka i jednu dramatsku radnju mladoga pjesnika d.ra Antuna Tresić-Pavičića.

Kao nakladninu tiska Matica Platonov „Phaidros“ od Fr. Petračića; rukopis prof. Šrepela „Rimska satira“, a po svoj prilici biće spravna i sa prijevodom „Danteova Pakla“ pok. Stj. Buzolića. Narodne hrvatske pjesme nijesu mogle izaći radi smrti neprežaljenoga D.ra Broza, koji ih je uređivao. Ono što se iza njega našlo nije bilo dovršeno, a teško je bilo naći odmah vrsna zamjenika. Mlagjahni prof. Stjepan Bosanac primio se toga teškoga posla i do godine imaćemo već prvi svezak.

Za god. 1893, kaže Izvjėsće, imala je Matica 10.006 članova, dakle skoro tisuću više nego prekolani. Zanimljivo je kako broj članova svukud postepeno raste, a nadasve u nas, gdje se budi hrvatska svijest. Dubrovački kotar imade 353 člana

Matice, naprama 261 što ih je imao lani. Lijep napredak! Još se ljepši osjeća u Bosni, gdje je Sarajevo od 101 skoćilo na 169, D. Tuzla od 33 na 70 članova, Brčko na 49 itd., tako da Bosna i Hercegovina imaju ukupno oko 300 članova više nego lani.

I naš se Pelješac opoštenio, jer je prošao stotinu, a nijesu na se ni Korčula ni Boka. Zategb je nekako opanuo za 100 članova, što mu baš ne služi na diku izmed ovakog napretka. I Spljet je nešto manji no to nadoknađiše drugi gradovi i novi povjerenici.

Žnatiželjni bijasmo kako se Matica prima kod naše braće Srba, pošto znamo da naši učeni ljudi kupuju i čitaju srpske knjige. U tu svrhu potražismo prijestolne srpske gradove i dva srpska grada u Ugarskoj koja slove kao centumi srpske književnosti. I, bi ste li vjerovali, ni u Beogradu ni na Cetinju nema nijedan član „Matice Hrvatske“ a tako isto ni u Novom sadu, dok je u Pančevu primaju sama dva knjižara! U čitavoj Srbiji nema Matica nijednoga člana, nema dakle tamo nijednoga čovjeka koji bi se zanimao za ovo najvažnije i najveće književno društvo na slavenskom jugu, koje i ako je hrvatsko, ali je jedan jezik! A u samoj Sofiji med braćom Bugarima, čiji jezik od našeg je vrlo različan, ima Matica 28 članova izmed profesora i književnika!

I ovo je jedan dokaz koliko nas Srbi mrze, tako da isti naš književni pokret, koji bi ih morao i interesovati prate na ovaj način. Megjutim nama je za to malo stalo, jer ovo odaje fanatizam ili glupost književne inteligencije, a niti jedno niti drugo mi im ne možemo zavijediti.

Svakako ide se naprijed orijaškim korakom. Matica naša, nada se da će ove godine doći do 12.000 članova, te u tom broju štampala je svoje knjige. Mi moramo da joj u tom pomognemo po onoj: **nijedan izobraženi i čestiti Hrvat ne bi smio izostati izmed njezinih članova.** A ona će nam sa svojim vrijednim radnicima naš trud stroko nadoplatiti.

Pogled po svijetu.

— Rumunjskoga pitanja nema! klicali su Magjari i nastojali da zabašure sve izjave Rumunja na obranu svoje narodnosti. A ipak u delegacijama o ničem se više nije govorilo koliko uprav o rumunjskom pitanju.

To nijesu mogli učiniti potlačeni, jer u delegacijama nema nijednoga Rumunja, već sami Magjari izazvaše o tome raspravu i ministar Kalnoky morao je na dugo i na široko, da govori o rumunjskom pitanju. Ministar se nekako odveć oprezno tu izjavio. On vidi da je rana teška i gleda da joj se doskoči, ali preporuča taktiku. Ali u liječenju rane gosp. Kalnoky neće biti sretne ruke, jer on ne misli kako bi se pošlo u susret zahtjevima Rumunja, već samo kako bi se ugušila njihova agitacija.

O Bosni se takogjer nešto raspravljalo. Kalnoky je izjavio da Austrija ne misli anektirati okupirane provincije. Ko zna zašto se tome vesele srpski listovi?

— U Bugarskoj su obavljani izbori. Osvem nešto malo Cankovista i Karavelovaca pobijedila je svukud konservativna i Rusiji prijazna stranka. Stojilov danas raspolaže sa Sobranjem, u kojem ima tri četvrtine njegovih pristaša. Prijatelji njemačke politike nekako kiselo govore ob ovoj pobjedi.

— Iza kopnenog stiže Kinu i pomorski poraz. Na 17 ov. mj. sukobiše se u Pečilskom moru kineska i japanska flotta. Kinezima su potonula četiri velika ratna broda, a Japanezi se, sasvim da bijahu dobitnici, povukoše sa 3 veoma oštećene oklopnjače. Puno mrtvih i ranjenih. U Japanu vlada veliko veselje i zahtijevaju da se rat što prije završi, prije nego počne zima. Car je zazvao parlamenat u Hiroshimu, gdje se sad nalazi sa dvorom, da bude bliži ratnom poprištu.

Ali se u stvar umiješala i Rusija! Ona je ovih dana poslala 5000 vojnika put Koreje pod izlikom da su joj tamo pobjegli neki sibirski tamničari. Ruske novine pišu proti Japancima vrlo oštro. Ne zaostaju ni službene. Kakav god bio u-

spjeh kinesko-japanskoga rata, ton je ruske štampe, Rusija neće nikad dozvoliti da kogod zaposjedne Koreju. Velika ruska flotta u Vladivostoku stoji spravna i Japanci morat će s njome da računaju. Što će sada biti, to se neda lako odgonetati.

— Bizmark je poveo upravo žestoku borbu protiv pruskih Poljaka. Ona nalazi odjeka kod svih pangermana. Poljaci se drže veoma umjereni i gledaju da ne izazivlju sa svojim pisanjem, ali i pak čine razumjeti da se tih prijetnja ni malo ne boje.

Domaće vijesti.

† Dr. Tripo Radoničić

Juče u jutro stiže nenadni glas, da je umro dr. Tripo Radoničić, biskup kotorski. Vrijedan svećenik i veliki patrijota bokeški, radio je za svoj mili narod sve dok nije kleta bolest pomutila njegov bistrium, te je morao na liječenje. I bio se je dobro izliječio, ali nije nikad više bio onaj Radoničić. Njegova biskupija bila je povjerena najprvo našem biskupu dr. Marčeliću, a sada presvj. Franu Uccellini.

Biskup Radoničić oporavljao se na svom ubavom dobru u Prčanju, kad ga eto kap zadesi i on pane žrtvom ljudske sudbine. Laka zemljica ovomu vrijednomu sinu Boke, koga su njegovi zemljaci onoliko ljubili! Vječni mu pokoj!

† **Dum Mato Štuk.** — Na Orebićim umro je poznati rodoljub Dum Mato Štuk, počasni kanonik i bivši Orebički Dekan-župnik. Ne može se mimoći mukom pojava onako rijetkog značajnika kakav je bio kanonik Štuk, koji je vas svoj život posvetio crkvi i narodu svome. Cijelo njegovo živovanje nije bilo drugo nego neprestana borba proti beznačajnosti i nećudorednosti, i u toj borbi istrošio se je. Bio je uzor-crkovnjak, kakovih se rijetko vidi, te je svoje koli župničke toli nadžupničke dužnosti vršio čudesnom žilavošću i skrupuloznošću, u inad svim poteškoćam, ne obzirujući se ni na desno ni na lijevo, a uživajući uvijek poštovanje svećenstva svoga Dekanata. Župnikujući za dugo na Orebićim pod talijanaškom Ivaniševićevom i Avoscarijevom erom ogrizao ih je svakojakijeh, jer se protivnici nijesu žicali opadati najcrnijim klevetam čak i njegovo osobno poštenje, u namjeri da unište veliki ugled što je u mjesta i dalje bio stekao svojim neporočnim življenjem, radeći za moralni i materijalni napredak svoga mjesta. Ali rijetka jakost Dum Matova duha došla je svemu vrha. Držeći visoko zastavu čistog hrvatstva i ugled krstove vjere, Dum Mato Štuk, poput drevnog doba, ostao je na mjestu, te gledao kako protivnici jedan za drugim nastaju i isćezavaju, dok blagotvorno djelo koje on bijaše započeo i unapredio, počinje davati obilnog ploda. To ga je tješilo u starosti i davalo mu jakost u nemoći na kojoj je duže vremena bolovao. Pokojnik je čutio sila za vjeru i za narodnost, te u posljednje doba, premda shrvan nemoći, pozorno je pratio naše narodne borbe, dijeleći s narodom i radost i žalost. Svakome je poznata njegova značajna brzojavka, upravljena „Katol. Dalmaciji“, svome omiljelu listu, prigodom zloglasnih napadaja zadarske fukare na hrv. izletnike za Gundulićeva slavlja. Ono je bio zadnji izljev njegove poštene kremenjačke duše nad tolikim nepravdama što naš narod trpi, opkoljen od toliko zlotvora. Prostdušan i iskren, izučen i pobožan, svakome, i samim protivnicim od sebe se je nametao, tako da niko u njegovoj nazočnosti ne bi se usudio izreći kakovu nepristojnost. — Vrli i poštenu Dum Mato, duša ti se raja nauživala, i u mjestu vječnog pokoja počinula od toliko truda i napora, što si u životu podnio za Boga i za Hrvate! Uspomena tvoja u

harnome narodu neće biti kratkotrajna; napose tvoji Pelješćani sjećat će se za dugo tebe, tvojih savjeta, tvojih borba i poduzeća, i snaga onoga što si za njihovo dobro uradio. Slava ti vječna u narodu!

Framasonstvo. — Od neko doba opazili smo, piše „Hrvatska“, da glasila strake prava izriču bojazan, kao da se framasonstvo širi u Zagrebu, a napose da utiče i na redove stranke prava. Uslijed toga ovlašteni smo izjaviti, da nijedan član kluba stranke prava u Zagrebu, a tako nijedan narodni zastupnik stranke prava na hrvatskomu saboru, te nijedan član ostalih klubova strank, prava ne pripada framasonskomu redu. Stranka prava imade svoj jasan program, te radi samo za oživotvorenje toga programa, a nijednom članu centralnoga kluba stranke prava nije još palo na um, da pitanje framasonstva stavi ma u kakav savez bud sa organizmom, bud sa radom i djelovanjem stranke prava. Zato jest takogjer već unaprijed isključeno, kao da ma koje glasilo stranke prava, a najpače njezin glavni organ „Hrvatska“ pruža priliku, da se kroza nj bud izravno bud neizravno radi u duhu framasonstva. Poslije izbora narodnoga zastupnika dra. Milana Amruša reče jedan pripadnik bivše „Obzorove“ stranke narodnome zastupniku dru. Josipu Franku, kako je sjajna ta izborna pobjeda, nu kako neki ljudi tvrde, da megu prvaci stranke prava imade framasona, što da muti radost toga dana. Dr. Frank odmah je odlučno odbio tu tvrdnju. Tada se nije više pisalo o framasonstvu. Nu čim se je sjedinjenje opozicije osujetilo, odmah je počeo „Obzor“ spletkariti proti stranci prava sa framasonstvom. Zato upozorujemo sva glasila stranke prava, da budu i u tom pogledu što opreznija, jer što im se god o tomu javlja, to potiče više manje iz „Obzorovog“ vrela, a „pravaši“ koji takove bojazni o stranci prava takogjer šire, pokazuju time samo, da nijesu baš nimalo o radu i organizaciji stranke upućeni. To sve što smo tu kazali o framasonstvu, valja i o civilnom braku. Molimo sva glasila stranke prava, da priopće ovu izjavu. „Radošću bilježimo ovu izjavu. Ur.

Učiteljska skupština. — Učiteljska skupština u Kotoru zaključila je, da se čitanke isprave i da se takogjer čitanke za pravoslavnu djecu urede prama ovim, samo ćirilicom i latinicom, a ne da se jednostavno preštampaju stari bukvari, kao što su misljeli neki Srbi.

Pišu nam iz Zatona: Ovijeh dana sakupljao se porez po selima općine zatonske. Seljani su dragovoljno prinosili, te je tako neumorni g. Alačević mogao vršiti točno svoju službu. Tu mu je na ruku išao velezaslužni načelnik naš gosp. Miho Buć, te se je zauzeo kod glavara i kod naroda, da je stvar u redu išla.

Prosvjed Senjana. — U Senju su silno zabrinuti radi nove projektirane željeznice Ogulin-Bihać i Blato-Otočac, koja će, kako kažu Senjani, zadati smrtni udarac njihovu gradu. U tu svrhu bio je na 23 septembra veliki sastanak gragjana senjskih, na kojem su se primile po Senj i po gornju Krajinu korisne resolucije.

Pišu nam iz Cardiffa, da je mali Radmilović, dubrovčanin, na velikoj utrci opet dobio novu prvu nagradu. To bi mu bila peta nagrada ove godine.

Hrvatsko pripomoćno društvo u Beču.

U utočištu „Hrvatskog pripomoćnog društva u Beču“ izpražnjeno je šest mjesta, koja će se za prvo polugodište iduće godine 1894-95 do 15 listopada 1894 popuniti.

U utočištu dajemo bezplatan stan, ogriev, rasvjetu i podvorbu.

Mjesto takovo može tražiti svaki dostojni i siromašni djak *hrvatske narodnosti*, koji sveučilište ili drugo ovomu ravno učilište u Beču polazi, te svojoj molbi priloži I. svjedočbu siromaštva potvrđenu gradskim (obćinskim) načelnikom, župnikom i gruntovnom oblašću; II. školske svjedočbe (jednu izpitnu ili dvije svjedočbe o kolokvijama posljednjeg polugodišta, dotično svjedočbu zrelosti); III. indeks. Molbe neka se do 15 listopada 1894 uprave na podpisanog tajnika društva.

U Beču 15 rujna 1894.

Presjednik: D. K. Kozic
Tajnik: Franjo Vahčić
dvorski i sud. odvjetnik c. k. državni činovnik.
Adresa: Fr. Vahčić, Beč VIII. Lerchenfelderstrasse 38. I.
Stg. III. Stk. Th. 10.

Gradska Kronika.

Općinski izbori III. tijela. — U ponedjelnik stignuo je vladin tajnik i povjerenik za ove izbore gosp. Mato Škarić. Izbori će početi prekosutra u jutro, te će se najprvo birati komisija, koja će pod presjedništvom c. k. povjerenika rukovoditi izbore.

Dubrovačka Glazba. — Ovo naše lijepo hrvatsko društvo, koje se sada preustraja, steklo je velike simpatije po svoj dubrovačkoj krajini. Tako i vrli Hrvat gosp. Ivo Vodnica iz Zatona nastanjen u Americi u Iquique pokloni ovih dana Upraviteljstvu glazbe lijepu svoticu novaca na čemu mu srdačna hvala! Izgledali se u nj i drugi domorodci u tugjini!

Srpsko-autonomaška muzika. — Ova je direktno bila povodom nesloge srpsko-autonomaške. Ova glazba udarala je uvijek srpske komade, a u zadnje doba takogjer i talijanaški marš „Si.“ Srbi nijesu htjeli to dopustiti nego su zabranili muzici svirati „Si.“ Autonomaši, koji su takogjer članovi glazbe, na to se žestoko uvrijediše.

Prošli „Dubrovnik“ iznio je u javnost ovu stvar, govoreći da autonomaši nemaju prava u glazbi jer da je ovo srpska glazba. Autonomaši na to odgovoriše proglasom, koji je u srijedu bio prilijepljen po gradu. U tom proglasu oni ističu kako glazba nije srpska, dok u njoj ima puno članova autonomaša i dok za nju općina, koja je srpsko-autonomaška, daje 1000 fior. na godinu. Što se pak tiče marša „Si.“ to je taj marš naredio sam jedan član uprave glazbe i veliki Srbin, komu će, kaže proglas, autonomaši iznijeti i ime, ako Srbi reknu da nije istina.

Što će na ovo Srbi mi ne znamo. Med njima imaju dvije struje: Jedna hoće da se svakako pomire sa autonomašima i da im se pokore. Tu spadaju svi stariji hrišćani s popom Jovom Bućinom i Dr. Vlaho Matijević. Druga struja nalazi da je dosadašnja srpska politika bila nenarodna i neslavenska i neće da znadu za autonomaše, već hoće da se stave na stanovište staro, čisto srpsko i slavensko. To je omladina, srpska sa prof. Nikom Matijevićem bratom dra Vlaha.

I kod autonomaša ima 5-6 koji su, da se u svemu popusti Srbima, pa i u marši „Si.“ ali svi drugi to neće, jer da oni neće raditi za srbe nego i za svoju stranku. Čujemo da će ona petšesterica istupiti iz Gabinetta.

Škole. — Otvoraju se škole, djeca vrve na sve strane po gradu. Preporučamo roditeljima, da, ako su Hrvati, u nacionalu djeteta svoj jezik nazovu samo hrvatskim.

Neredi. — U nedjelju u veče Srbi su pjevali srpske pjesme. Jedan radnik autonomaški zazviždi. Ovi uhvatiše da je to učinio jedan vojnik, navalise u trideset na jadnoga čovjeka, koji u nevolji da se brani izvadi bajunetu. Skoči na to i redarstvo i mješte da rastjera Srbe, uapsi vojnika! Sutra dan pošlo je više osoba na Platz-Commando, da izjave kako su oni svojim očima vidjeli, da je vojnik nevin i da je neko drugi zazviždao srpskoj pjesmi. Vojnička oblast podigla je, kako čujemo, tužbu na ovo postupanje.

Diskoras na Poljani.

Ivo. — Dobro jutro, Lobro! Živio junače!

Lobro. — Živio i ti hrvatski sokole! Evala!

Vlaho. — Prekosutra ćemo se vidjet na megdanu, ako bog da.

Lobro. — Na kakvu megdanu kad nema neprijatelja? Pobjgoše srpske kukavice isto ono kô kad su kod Slivnice pred Bugarima bježali. S kijem ćeš bit boj?

Ivo. — Tako je Lobro! Oni ne umijedu nego oli privarit, oli pobjeć. Ma u temu bježanju ima i mrtvijeh.

Lobro. — Koji su to?

Ivo. — Prvi pop Jovo, koji jadan nije htio da se bježi, pa ga inkontrala dizgracija. Si ritira dalla vita politica, ako mu možeš vjerovat. Pa ima i drugih, mâ ostavimo to iza eleccijoni. Pripovijecću vam lijepijeh!

Vlaho. — Samo se vi Župljani opoštenite!

Lobro. — Gledajte se vi gragjani, a za nas je lako. Neće nijedan falit. Vigječesh što još nijesi vidio!

Ivo. — Bravo! Živio Lobro!

Lobro. — Živjela naša Hrvatska, a nama siromasima neka bog da zdravlje i providencu. Je li tako ljudi!

Vlaho. — Taman tako Lobro! Živjela Hrvatska!

Samo naprijed!

Samo napr'jed! vi Hrvati,
Proslavljeni vi junaci,
Naše divne okolice,
Prokušani kremenjaci,
Samo napr'jed, dogje čas
Da se čuje i vaš glas!

Štogođ skroji ob'jest pusta
To raskroji Bog, pravica;
A uz pravdu pob'jediće
Jaka svijest i desnica;
Jer nepravde progje žas,
A odmazdi dogje čas!

Samo napr'jed! o vi krasne
Plemenite Hrvaticе,
Usp'jevajte, i milujte
Vaših vojna znojno lice:
Samo napr'jed! dogje čas,
Da se čuje i vaš glas!

Oh, kako ste drage, mile
Kad vam ljubav srce puni,
A nježna vam b'jela njedra
Trobojnica mila kruni,
Ter klićete tisuć krat!

Neka žive: Bog, Hrvati!
Na vašim se koljenima
Nov naraštaj odnjihava;
Hrvatski je to podmladak,
Što dušmanu strah zadava,
I što poji na sav glas
Da je Hrvat srcem vas!

Pa neka se jede, vrše
N'jemci, Srbi, Talijani!
Našom složnom čeličnosti
Biće za sveg zakopani,
A Dubrovnik naš iznova
„Kruna hrvatskih gradova“!

Samo napr'jed! Uspavano
Hrvatstvo se od sna budi,
Nova zora boljeg dana
Dubrovniku gradu rudi;
Gûka sova sa šljemena:
„Svaka sila za vremena“!

Samo napr'jed! vi Hrvati
I vi krasne Hrvaticе
Što god vas je jal' u gradu
Jal' iz bližnje okolice!
Kolo, kolo, naokolo,
Uzorito, ponosito,
Prokušano, postojano,
Čvrstom nogom polagano!
Postranjanin vatra živa
Iz oka mu srce siva;
Brgaćanin tvrda vjera
On je napast uv'jek tjera'

A poštenu vi Mlinari:
Ko će s vama da pazari?

I vi svi iz Mandal'jene,
Starci, djeco, ljudi, žene:
Ne fali vam bistra oka,
Ni junačkog hitrog skoka;
A vi drugi, tvrdog hreka,
Iz Čibaće, Čelopeka,
Iz Bosanke i iz Gruža,
Nek sve jedno kolo kruža!
Jedna misô nek nas kupi
I u gradu i u Župi!

Jedne majke jesmo sini,
Jedna krvca u nas vrije,
Jedan barjak našeg prava
U jedno nas kolo svije,
Složno, složno! dogje čas
Da se čuje i naš glas!

Dubrovnik 28 septembra 1894.

V. M.

Književnost.

Matica Hrvatska. — Razaslala je svojim društvanim povjerenikom: „Izvjestaj „Matice Hrvatske“ za upravnu godinu 1893“ s molbom, da ga med prošlogodišnje članove „Matice“ razdiele i da članove ujedno pozovu, da uplate prinosе „Matice“ za tek. god. 1894. (članovi-utemeljitelji dva obroka po 5 for., a članovi prinosnici po 3 for.), koji se imadu najkasnije do polovine mjeseca novembra t. g. blagajniku „Matice“ dostaviti, da ne bude zapreke u razaslijanju „Matičinih“ knjiga za god. 1894., koje želi odbor „Matice“, da dodju svakako kao božićni dar članovom na ruku,

Obzirom na to što „Matice“ nastojao je i ove godine, da poda članovima „Matice“ što ljepši i obilniji književni dar te će članovi „Matice“ primiti ove godine u svemu jednako naest knjiga, i to:

a) u nizu „Matičinih“ godišnjih izdanja za članove „Matice“ a uz godišnju članarinu devet knjiga, i to:

1. *Hoić*: Slike iz obćeg zemljopisa. Knjiga četvrta. (Opisuje se: Španija i Portugal, Italija, Grčka, Turska i Rumunjska.) Sa 95 slika i 3 zemljopisne karte. (Poučna knjižn. XIX.)

2. *Valla*: Poviest srednjega veka. Dio treći. Svezak prvi. (Od druge polovine XI. veka do g. 1453) (Svjetske poviesti knj. VII.)

3. *Novak*: Podgorica. Slika iz hrvatskoga primorja. (Zab. knj. 162—164.)

4. *Turgenjev*: Izabrane pripoviesti. Svezak drugi. (Slaven. knjižn. II.)

5. *Bogović*: Pjesnička djela. Knjiga druga. (Pripoviesti.)

6. *Tomčić*: Za kralja — za dom. Historička pripoviest. Dio prvi. (Zab. knj. 165—168.)

7. *Šrepić*: Ruski pripovjedači. (Slike iz svj. književnosti. II.)

8. *Tresić-Pavičić*: Ljutović Posavski. Tragedija. (Zab. knj. 169—171.)

9. *Šandor-Gjalski*: Male pripoviesti. Svezak prvi. (Zab. knj. 172—174.)

b) u nizu „Matičinih“ nakladina, dvie knjige (obje zajedno uz cijenę za članove „Matice“ od jedan for.), i to:

10. *Platon*: Phaidros. Prevod, uvod i bilješke napisao Fr. Petračić. (Prijevoda grčkih i rimskih klasika svezak jedanaesti.) (Cijena 50 nc.)

11. *Šrepić*: Rimska satira. (Knjižnice za klasičnu starinu) (Cijena 50 nc.)

Pošto je prošlogodišnja naklada „Matičinih“ knjiga, koja je bila tiskana u 10.000 primjeraka, još prije nego što su se stale knjige dieliti, bila do posljednjeg primjerka razpačena, te su tako usljed zakasnele prijave i mnogi stari članovi „Matice“ ostali bez prošlogodišnjih knjiga, to je naklada ovogodišnjih „Matičinih“ knjiga o čitave dvie tišće veća — naime 12.000 primjeraka — nego prošle godine, pak se zato gg. društveni povjerenici usrdno umoljavaju, da nznastoje svom snagom, da surazmjerno prema ovogodišnjoj većoj nakladi „Matičinih“ knjiga poraste i broj članova „Matice“ u pojedinom povjereničkom kotaru, a gg. članovi „Matice“ neka se za vremena prijave i svoj prinos uplate, da ne bude i ove godine kao prošlih godina zamjerka radi nedobivenih knjiga. Uprava „Matice Hrvatske“ ne može inako postupiti, nego da opim redom dostavlja gg. povjerenikom dotično gg. članovom knjige „Matice“, kojim se redom oni prijave i svoje prinose uplate. Da se na nesigurno sa knjigami čeka, to ni red ni valjano gospodarstvo ne dopušta.

Umoljavaju se gg. članovi „Matice“ najusrdnije, da uvažavaju i predlog odbora „Matice“ u ovogodišnjoj glavnoj skupštini o osnutku „Matice“: „prometne glavnice“ (na str. 31. ovogodišnjeg „Izveštaja Matice“) i tajnikovo obrazloženje ovoga od glavne skupštine „Matice“ jednoglasno prihvaćena predloga, gdje će naći ujedno potanko navedene i gospodarsvene neprilike, s kojimi se imade „Matice“, pošto joj se gospodarsveno tako razgranilo, sada boriti. Sve mu tomu bi se pomoglo, kako je to ovogodišnja glav. skupština „Matice“ i jednodušno preporučila, kad bi se članovi-prinosnici „Matice“ sklonili, da iza uručenih im posljednjih „Matičinih“ godišnjih knjiga članarinu za buduće „Matičine“ godišnje knjige (po 3 for.) „Matičinomu“ povjereniku odmah uplate, a gg. povjerenici dotični novac i odmah „Matici“ dostave. Odbor „Matice Hrvatske“ misli, da ogromnoj većini „Matičinih“ članova-prinosnika ovd neće biti ni neprilično ni teško — pak su gg. povjerenici usrdno umoljeni, da članove-prinosnike „Matice“ svoga kotara već kod uručbe ovogodišnjih „Matičinih“ knjiga na ovo unapriedno plaćanje sklonu i tad sabrani novac što prije društenomu blagajniku dostave. „Matičinomu“ gospodarstvu biti će u veiki priloga, ako „Matice“ bar i neki dio članskih prinosa primi već početkom buduće nove upravne godine, kad nove knjige dolaze u tisak, — pak usljed toga odbor „Matice“ moli i ne dvojiti, da će se ovoj molbi, koja će — ako se uvaži — redovito „Matičinomu“ gospodarsko poslovanje u velike unaprediti, i gg. povjerenici i članovi „Matice“ po mogućnosti već za buduću godinu odazvati.

Uztreba li još što javiti o knjigah „Matice“ za g. 1894, to će biti i ovaj put kao i prošlih godina objavljeno i oglašeno u svih naših hrvatskih novinah.

U Zagrebu 20. septembra 1894.

Uprava „Matice Hrvatske.“

Primili smo:

Nove Pjesme dra. A. Tresić-Pavičića. Ovo je zbirka novijeh pjesama našeg mladog pjesnika izdanih u elegantnoj knjižici od 165 str. Cijena im je 1 flor., a dobivaju se u knjižari Scholza u Zagrebu. I kod nas ima nekoliko komada.

La questione del giorno, l' impianto della luce elettrica a Zara, Sebenico e Spalato. Una Manchester Croata. Dal „Pensiero Slavo“, con aggiunte dell' autore. — Ovu brošuru napisao je publicista g. J. Modrić u Benkovcu, i u njome su istaknuta neka djela općene zadarske i njezina načelnika Trigari.

La pesca di mare e le misure necessarie per favorirne e rialzarne le sorti. Per Antonio cav. de Vuković, versione di Josip Modrić. Ristampato dal „Pensiero Slavo.“

Frano Supilo, upravitelj, izdavatelj i odgovorni urednik,

JAVNE ZAHVALE.

Sveta nam je dužnost da ovim javno zahvalimo svim onim znancima i prijateljima, koji prigodom smrti i pogreba naše mile i neizabornice

MARIJE SARIĆ rođ. TIRONI

htjedoše jali osobno jali brzojavno iskazati obitelji svoje žalovanje. Osobito blagodarimo m. p. gosp. Župniku Hrdalu i liječniku-prvencu veleuč. Dr. Mišetiću, koji se revno, zauzeše da pokojnicu u nemoći pomognu i zadnje joj čase oblaškaju; kao takogjer osobito hvala M. P. župnicima dn. V. Batiniću i dn. M. Tabainu i svoj onoj vele cijenjenoj Gospodi u Trsteniku, našem rodnomu mjestu, koji htjedoše iskazati izvanrednu ljubav napram pokojnici, kol neseči njezino mrtvo tijelo, toli prateći ju do vječnog prebivališta; napokon svim koji počastiše uspomenu pokojnice vijencima i zadužbinom namijenjenim siromasima. Neka im je svim skupa svesrdna hvala i od Boga plata!

Dubrovnik, 27. septembra 1894.

Obitelj Šarić.

Prigodom smrti Gospođe Marije, Iva Šarić bi dijeljeno, na uhar siromaha od časne Obitelji Cvjetanić flor. 5., od gosp. Gjura Kovačević kruna 5.

Povjerenstvo Javne Dobrotvornosti.

Ocijela i Crevalja

za gospodo, gospođe i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

Weiss

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Daje se u najam

Kuća na Pilama sa vrhom, na dobrom položaju, uz put koji vodi na Boninovo. Za pitanje obavijestiti se je na g. N. Uzzovich-a.

Pravi Tord-Tripe

Kemička priprava za uništenje miševa, štakora i krtica.

Bez pogibelji za domaće životinje.

Veliki omot 50 novč.; mali 25 novč.

Isključiva prodaja za Dubrovnik kod Drogerije Mata Franičevića za Korčulu kod Drogerije Josipa Fažinića; Opuzen: Andro Grosi; Makarska: Ljekarnica Benedikta Barbieri; Trpanj: N. Nesanovića; Spljet: Drogerija Aljinović & Marić.

Gosp. Albertu Gousseau

Metković

Istini na čast potpisano Općinsko Upraviteljstvo očituje Vam da je Vaš prah Tord-Tripe za uništenje miševa i štakora najuspješniji i da je djelovanje istoga bilo najboljim uspjehom pokušano predpisuom.

Općinsko Upraviteljstvo

Trpanj, na 13. Rujna 1894.

Načelnik

Dr. Ferri

Prisjednik

Nesanović

Cijene znatno snižene

TIJESTOVI za GROŽGJE, VOĆE i MASLINE

IZVORNI SATVORI

najnovijeg i najizvrsnijeg sastava sa mehanizmom na dvostruki i trajni pritisak; obezbijegjena je najkorisnija uporaba čak do 20 po sto veća od svake ine što se drugim tijeskovima postiže.

Prvim nagradam obdareni kod svih izložaba.

MLINOVI za GROŽGJE, VOĆE i MASLINE

RAZDROBNE SPRAVE SA PREDRUŽENIM HVATALIM ZA GROŽGJE

Suhotvorne sprave za voće, kao i za sve bilinske, životinjske i mineralne proizvode.

Pritisni strojevi za sijeno, slamu i ost. priregjeni za ručno kretanje;

Razdrobnici za žito; Vijace za čišćenje zrnja.

Najnovija patentirana automatična Štrapala za loze „Syphonia“

Sve ove sprave prireguju samo tvorničari

P. H. MAYFARTH & COMP.

ces. i kr. isključ. povlast.

Tvornica poljodjelskih i vinskih strojeva

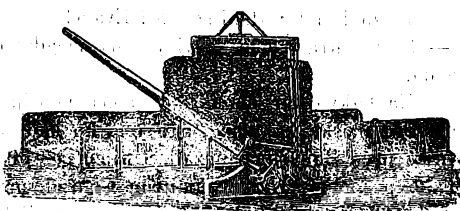
BEČ, II, Taborstrasse Br. 76.

Mukte se šalju katalogi i nebrojene pohvalne svjedočbe. — Traže se prestavnici i priprodavaoci.

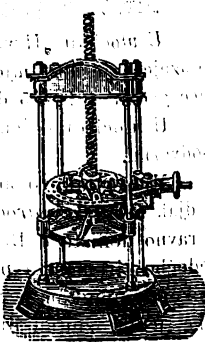
Pri nareggivanju paziti je na patvorenja.

9—14

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO, VINO I VOĆE.

MLATI, ŽRVNJALA, MLINOVI za čišćenje žita, RALA, TISKI za grožđe i voće, Patentirane STRČALJKE za peronosporu i samodjeljuće sprave za PERONOSPORU sa ZRACNOM SISALJKOM STROJEVE za REZANJE i PIVNICARSKE SPRAVE

kao u opće sve strojeve za poljodjelstvo, vino i izragivanje vina iz voća sve po najnovijem i najboljem sustavu prodaje

IG. HELLER, BEČ, 2/2 Praterstrasse Nr. 49.

Bogato ilustrovani cijenici na hrvatskom i talijanskom jeziku na zahtjev badava i franko

NAJPOVOLJNIJE POGODBE.

najteftinije cijene, jamčevina, vrijeme za prokušanje!!!

Preprodavaocima veliki popust.

Tipografija D. Pretnera u Dubrovniku.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za Dubrovnik: na cijelu godinu flor. 4, na polu godine flor. 2; Za Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu: na cijelu godinu flor. 4: 50, na polu godine flor. 2: 25; za inozemstvo flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za dosasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Birači!

„Hrvatski izborni odbor“ ne može da Vam, poslije izbora, ne zahvali na Vašem rodoljubnom požrtvovanju, Vašem hrvatskom oduševljenju, kojim dogjoste, svi ko jedan, iz grada i Župe, na biralište, da pred cijelim svijetom zasvjedočite, da je Dubrovnik hrvatski grad.

Pobjeda hrvatske stranke dana 1 oktobra, to je bila pravi hrvatski trijumf. Za naše predloženičke glasovalo je 545 birača. Tim smo mi pred cijelim svijetom dokazali da su Dubrovčani Hrvati, jer smo podali preko 200 glasova više, nego prošlog puta u druženju naši protivnici sa svim njihovim nasiljem i nezakonitosti. Ovo je najbolji odgovor svijem izmišljotinama, što se od godina siplju protiv našem narodnom značaju.

Hvala Vam birači! Hvala Ti Narode! Ovaj izbor ostaje zlatnim slovima zabilježen u historiji naše ustavne borbe, a neopisivo hrvatsko slavlje na 1 Oktobra, koje bijaše postiglo najveći vrhunac, biće i nama svijem i mlagjem naraštaju duboko zasagjen u srcu.

Da, u srcu! Samo narod, koji se bori za ideju, zna se dovoljno žrtvovati i ovako veličanstveno davati izraza svojim osjećajima. Birači! Vi ste ispunili Vaše, red je da se i mi od Vas halalimo, te u tvrdoj vjeri, da ćemo od sad kao i do sad uvijek ustati na branik hrvatskih prava — više nego pouzdani da će novi vijećnici, od Vas birani, znati i htjeti braniti Vaša prava i svjetliti lice slavnog Dubrovnika — iz dna srca kliknimo još jednom

Živio hrvatski Dubrovnik!

Hrvatski izborni odbor.

Hrvatska pobjeda.

Već u večer opazio se je neki izvanredni pokret po gradu izmed naroda koji je očekivao veliki dan. Veliki Proklami hrvatski kupili su ispred sebe na buljke puka, koji ih je čitao. U ponedjeljnik pak u jutro, rano prije zore, otvorila se Čitaonica, u kojoj su se sakupili izbornici iz grada i iz Gruža, gdje su čekali na zgodan čas, kad će poći put Ploča pričekači Župljani. Vrijeme izdalo, iz početka samo oblačno, a poslije prignula kiša, te neće da prestane, već udri lijevaj. To je mnogoga starijega omelo da dogje na urečeni sat.

Kad razdanilo, doleti iz Župe mlad junak na konju i dojavu glas, da se naša braća iz okolice približaju. Velika masa gragjanstva i birača iz Gruža pogje im na susret. Sastadosmo se baš na vratima grada sa našim zlatnim i poštenim narodom dubrovačkim. Napred ide krštan barjaktar, vas u zlatu i ordenima što ih je dobio za svoja juna-

štva, nad njim vije naša krasna hrvatska trobojnica, a za njim na stotine i stotine birača, koji su došli sa svojijem — jedni da dadu svoj glas za hrvatsku stranku, a drugi, mlagji, da vide narodno veselje, da vide kako stariji rade i da se uče, neka se sutra kad postanu domaćini i oni onako junački podnesu. Stoji klika Živjela Hrvatska! Živio hrvatski Dubrovnik! Živjeli gragjani! Živjeli Župljani! pa — trobojnica pred nama, i svi skupa oduševljeni ulazimo u naš stari Dubrovnik.

Šteta što je taj par lijevala kiša, da je sve poplavila, ali onaj ulazak birača Dubrovčana u grad bio je sveisto impozantan. Već onda naši neprijatelji mogli su vidjeti, da je njima u narodu odzvonilo. Ona duga povorka puka, koja je pod hrvatskom trobojnicom ulazila u grad klicajući Živjela Hrvatska! već je onda odlučila, čiji je Dubrovnik. Protivnici iz kutova virili su, kako slave slavlje poštenje, pravica i jedna ideja.

U tili čas presta kiša. Birači bijahu već došli u stari kneževski Dvor, gdje je sada c. k. kot. poglavarstvo i čekali da zvonu 8 ura, da glasovanje započne. Svi hodnici, stubi i dvorište bijahu puni naroda. Točno u 8 sati dogje vladin povjerenik gosp. Mate Škarić, koji pred nabijenim narodom pročitao, kako je Namjesništvo ukinulo izbore trećega tijela za općinu dubrovačku i naredilo ponovni izbor. Iza kako je pročitao sve druge formalnosti i pozvao na biranje izborne komisije ustane gosp. dr. Pero Čingrija i predloži, da, pošto nema protivne stranke, ovaj izbor bude učinjen aklamacijom. Na to su svi prisutni jednodušno pristali, te oduševljenom aklamacijom budu izabrani naši predloženički gg. Mato Katičić, Dr. Salamun Mandolfo, Marko Mitrović i Miho Rusko.

Sada započne biranje vijećnika. Kako se koje ime u listini čitalo, tako je dolazio jedan po jedan birač i predavao svoju crvenu ceduljicu za dvanaest hrvatskih predloženičkih. Trajalo je to mnogo! Ali narod naš, koji danas razumije zašto se bori, da se bori za hrvatsku ideju, on je i ustavno vrlo upućen, da smo se mi isti čudili. Onaj koji ne zna čitati, upitao bi prijatelja „na komu su lumeru s listom“ pak bi izračunao od prilike, koliko se još hoće, dok njega dogje red i izišao na dvor, da se što založi. Tako je u Dvoru neprestano vrvjelo narodom, koji je ulazio i izlazio, a ipak je izbor tekao takim redom, da su se na usmeni poziv svi nalazili na svom mjestu, tako da iza pročitane imenice nije ostalo ni 30 birača, koji bijahu zakasnili.

Povjerenik, valja reći pravo, svaku pomnjivo i tačno pregleda, te su neki glasovi bili odbačeni od samog izbornog povjerenstva, jer se je radilo zdušno i zakonito. Glasuje se neprestano, bez odmore do podne, preko podne, po podne. Zove se, više se, razgovara se. Nema neprijatelja ni na oči! Vidlo da je mlašan, posramio se, pak se sakrio. A naši sveudilj glasuju! Na 4½, iza kako su glasovali i oni koji su bili zakasnili, zatvara se glasovanje. Proglašen je rezultat. Hrvatski predloženički izabrani su jednoglasno sa **545 glasova**.

Taj glas pozdravljen je neopisivim veseljem i klicanjem. Sa svih strana narod silazi u dvorište Dvora, gdje već junački Župljanin razvio hrvatski barjak. Birana omladina na jednom strani pozdravila ispadak veličanstvenom himnom „Ljepa naša domovina!“ a narod otkrite glave slušao hrvatsku pjesmu. Oduševljenju ni kraja ni konca. Na sve

strane kliče se: Živjela Hrvatska! Živio hrvatski Dubrovnik! Živio Starčević! Živio gospodar Vlaho DeGiuli! Živio Dr. Čingrija! Živjeli Župljani! Živjela stranka prava! Opće hrvatsko narodno veselje na veličanstvenoj pobjedi, na eklatantnim dokazom plemenskog obilježja naše domovine.

Trobojnica prva, a mi svi za njom preko naše Place. Ima nas hiljadā, jer sve po malo raste duga povorka veselih Hrvata, koji neprestano kliču svojim svetim imenima. I povorka obilazi Placom uz neizkazano veselje naroda, koji u entuzijazmu što je „dobila naša Hrvatska“, kako to veli nekakva pjesmica, koja se u onom času smislila i spjevala, putem i kolo pleše! Osobito naši Župljani koji su od veselja igrali, skakali, plesali, jer su sad dokazali da su njihovi čestiti glasovi valjani, jer su ukazali što su, jer je „dobila naša Hrvatska.“

I povorka se zaustavlja pred Čitaonicom, da pozdravi ovu tvrgjavu hrvatstva. Zaslužila je! Nakon 5 godina dana Hrvati u Dubrovniku nijesu imali drugo nego nju. Ali — svaka sila za vreme na! Sa ovim listom krenusmo u boj proti šarenjacima i izrodima za ideju i ideja je pobijedila. Danas mi imamo mnogo toga osvem Čitaonice, nu ona se uvijek smatra ognjištem hrvatstva i hrvatske misli. Zato nije čudo da se narod sjatio, da je pozdravi. On je toliko ljubi, osobito iza Gundulićeve svečanosti, da nema blagdana, kad u nju ne dolaze naši Župljani. Od Čitaonice krene povorka dalje izmeggju Bačvara i opet se zaustavi pred Dvorom. Omladina iz grada pjevaše putem hrvatske pjesme, osobito marš stranke prava. Pred Dvorom se zaustaviše da pričekaju komisiju, gdje je opet bila otpjevana hrvatska himna, koja se gologlava slušala, a zatim se uputismo do Male Braće. Tu su Župljani imali da užinaju.

Divan se razvio prizor, sličan onomu, o Gundulićevoj slavi, kad su ono Konavljani tamo objeđovali. Svako selo ispeklo je po dva brava mesa, koji su se donijeli u grad, ostavili u čitaonici zajedno sa župskim kruhom. Uz veliko veselje i šalu prenesene su ove žrtve okićene ružmarinom do u klostar Franjevaca, koji su ga dobrohotno ustupili za ovu prigodu. I tu po stolovima dobri junaci rasijekoše blago božije i narod je blagovao kako je bolje mogao. Mnogobrojna gospoda dolazila su im na posjet, a mladost je u sredini klaustra pjevala hrvatske pjesme. U toliko Čitaonica se napunila narodom ko da si uzd šipak. Sve pjeva! Sva sila malijeh djevojčica navrnilo unutra zasjelo oko velike trpeze i udarilo u pjevanje hrvatskih pjesama. Niko ih je zvao, same su došle, pak sjelē kao u svoju kuću i stale da se vesele, da je bila divota. Okolo njih natičkali se odrasliji pa slušaju ili pomažu. Sve pjeva, sve se veseli i to onako iskreno i čuvstveno, da se uprav moraš diviti ovomu dobromu, poštenomu i skladnomu puku.

U toliko smrklo se. Župljani su već užinali, a trobojnica čeka na Placi sa mnogobrojnim gragjanstvom. Glazba se postavi naprijed i ogromna masa krene gradom uz svirku veselih hrvatskih komada. Glazba se zaustavlja pred kućom gospara Vlaho DeGiulli, pred onom Dra. Mandolfa, pred Sv. Vlahom pa pred kućom Dra. Pera Čingrije, pred Čitaonicom i ide na Pile do stana našega popularnoga DeGiulli. Svukud su učinjene najveće ovacije, što ih čovjek mo-

že zamisliti, dok se uz put nije prestalo klicanjem ili pjevanjem hrvatskih pjesama. A kolika je bila duga ova gusta povorka, može se najbolje po tome znati, što su prvi pod barjakom bili na Širokoj Ulici, dok zadnji nijesu još bili došli do Poljane. U jednu riječ, u Dubrovniku još nije bilo nikada ovake političke i narodne demonstracije. To ne govorimo mi, to govori svak ko je onu slavu gledao.

Iza kako je narod počastio njeke odličnije članove hrvatske stranke, ostao je pred čitaonicom, jer je zgrada već svrha do dva bila u tili čas napunjena, tako da se više nije moglo unutra. U Čitaonici započeo govori, a pjevanje se nikad nije ni prekinulo. Govorili su g. dn. Vice Medini, a takogjer i g. A. Stražićić, koji je proti svojim stariim drugovima, te ih je odbjegao, kad ih je upoznao, ovom prilikom izdao i jednu brošuricu. Napokon je došao gosp. Dr. Pero Čingrija, koji je dva puta govorio i biranim riječima zahvalio narodu na ovoj pobjedi ukupnog hrvatstva bez razlike stranaka. Drugi govor svršio je sa: Živjela Hrvatska! što je izazvalo vrhunac oduševljenja. A one male djevojčice i nadalje oko stola pjevahu, a narod je gore i dolje i nadalje klicao Hrvatskoj, a protivnici su i nadalje motrili ovo iskreno hrvatsko slavlje, u komu nema *pismenih trgovačkih kompromisa*, već bijaše izraz hrvatske duše i hrvatskog osvjedočenja. I to je trajalo dalje u kasnu noć i ne samo u Čitaonici i na Placi, nego po svim Ulicama, na Pločama, na Pilama na Konalu — po svemu Dubrovniku. Svukud se slavio radosni dan prve velike pobjede nakon četrgodišnje borbe i priprave, prve svečane narodne emanacije za hrvatstvo Dubrovnika.

Narodna fibra drhtala je od veselja. Narod iz okolice bijaše još u veće počeo odlaziti kući, ali su mnogi ostali do sutra u jutro, kad su se sa svojim barjakom hrvatskim povratili u svoj dom, na svoje baštine, spravni da prvom zgodom opet odlože motike i obijetelice i da dogju posvjedočiti, da se Dubrovčanin ne srami svoga imena hrvatskog.

* *

80. — Ovoliko o pobjedi. A sada ćemo da malo računamo.

Prošli put, kad su se počinile one glasovite nezakonitosti proti nama, protivnici su glasovali kako su htjeli, i živi i mrtvi, a njeki i po više puta. Oni bijahu dobili 332 glasa, koje sve ne možemo smatrati valjanim radi navedenih razloga. U *sva tri tijela*, svim ovim srestvima, udruženi Srbi i Talijanaši, svim silama, nijesu dobili nego 513 glasova, od kojih što se zna, oko 50-60 glasova nije smjelo biti primljeno.

Da to postignu, oni su bili prisiljeni poslužiti se svakojakim mjerama, oni su donapokon zanijekali sami sebe, govoreći narodu, da oni nijesu ni Srbi ni talijanaši, nego samo Dubrovčani, su čim su se privatno kod naroda služili, da ga zavedu, dok u javnosti svog imena pred izbore nigdje ne spomenuše. Ka bismo odbili one, koje su tako prevarili, što bi ostalo?

Mi smo nasuprot izašli pred narod čistim hrvatskim imenom, od koga se, Bogu hvala, ne možemo posramiti. Eno naših proglaša, koji će to posvjedočiti. I mi smo u *samom trećem tijelu* imali 32 glasa više, nego u *sva tri tijela* i Srbi i talijanaši zajedno. Zar ovo nije pobjeda? Zar ovo nije najbolji dokaz da je ovaj narod hrvatski?

Hajdemo dalje. Od onih srbo-talijanskih glasova ima mnoštvo činovnika autonomaša, koji su juče došli iz Dalmacije, ima mnoštvo rišćana, koji su takogjer juče sišli preko brda. Zar i ove smijemo smatrati Dubrovčanima? Ima i kod nas jedno dvadeset činovnika ne-Dubrovčana, ali ti su u Iom tijelu, a ne u trećem, gdje glasuje uprav puk. Odbijmo dakle od gornjeg broja ono 50-60 glasova koji nijesu mogli biti primljeni, odbijmo glasove dalmatinskih talijanaša iz *Gabinetta* i one došljaka rišćana. Koliko onda ostaje pravijeh Dubrovčana?

Nego to još nije sve. Jer i onaj ostatak mi ne smijemo uzeti kao cjelinu, nego ga razdijeliti na dva dijela, te veći dati autonomašima, a manji Srbima. U trećem tijelu mi smo imali 545 glasova, u *sva tri tijela* 644 glasa. Koliko su ih imali Srbi?

Odgovorićemo mi. Srbi, kao Srbi, nijesu imali **ni 80 glasova pravijeh Dubrovčana**. Ali zato oni ipak imaju obraza, da trube na sve četiri strane svijeta o srpstvu Dubrovnika. Nazad tri mjeseca pisali su: *Još 8 dana i nema Hrvata u Dubrovniku*. Eno im odgovora. Ako ih ovaj ne osvijesti, onda predlažemo da se ustroji bônica za političke lugiake.

Mi smo za danas svršili. Zahvaljujemo braći koja su sa raznih strana domovine brzojavnim pozdravima izrazila nam svoje veselje. Hvala im! To je uajbolja plata za naš mučni rad u ovim krajevima. Ali nek znadu i oni i naši protivnici, da je ovo tek početak, tek prvo kreševo. Mi se nadamo da ćemo i u buduće osvjetlati lice Dubrovnika, jer su Dubrovčani upoznali istinu. Živjela Hrvatska! Živio hrvatski Dubrovnik!

Naši Dopisi.

Pittsburg, Pa. u Americi, 15 Septembra.

Ima više od mjesec dana, kako smo mi Hrvati dobili župnika u osobi velč. J. D. Božića iz Bosne. Mi smo ga rado primili. Da se organiziramo i uspostavimo našu crkvenu hrvatsku općinu, odmah smo izabrali crkveni odbor i predstavili ga našem biskupu Rikardu Fehlanu na odobrenje. Njega je to vrlo iznenadilo i obradovalo, kad je obaznao, da su i Hrvati u stanju ustrojiti sebi župu. Odbor je do sada toliko uradio, da je u gradu Allegheny-u već kupio sve potrebno za župnika i svoju župu i to za 8700 dolara. U tu svrhu već se pobiranje novca današnjim danom počinje, u tvrdoj nadi, da će se sve na opredijeljeno vrijeme moći isplatiti. Makar kod nas bila veća zasluga nego li u domovini, ipak ne možemo se pohvaliti da obilujemo novcem, al se sjećamo i one: zrno do zrna pogača, kamen do kamena palača. Mi imamo zauzete vogje, pak se ne bojimo da ćemo klonuti. Radišu i Bog pomaže.

Na 12 t. m. posjetili su veteranci naš grad. Slavlje je bilo neopisivo. Ulicama nije se već moglo prolaziti od svjetine. Topovi su gruhali kao da je grad u opsadnom stanju; činile su se vježbe, osobito onih ljepušastih američanskih djevojaka t. j. kćeri starih veterana, muške dječice itd., da je milota bila gledati. Nije bilo kuće na kojoj se nijesu vijale američanske trobojnice, mnogo slične našim; nije bilo djevojke, kojoj grudi nije resila trobojna kokarda ili vrpca, dapače muško i žensko imalo je trobojne vrpce oko šešira. I sama su djeca bila ukrašena trobojnicama. Hrvati i Hrvatice u domovini ima li bi se ugledati u slobodni narod američanski; kad se radi, narodnom blagostanju i ponosu.

U Stocu, 19 Septembra.

U Stocu se pazi na čistoću. Općinski po-metač obilazi grad i čisti ga. Ali pored svega držanja reda u čistoći u Stocu to nije moguće, jer koliko se gogj radilo o sušenju Bregave, svejedno čim spane ljeti, tu se čuje neugodan vonj i iz toga se komarci razvijaju, da se ne možemo obraniti. Nije se čuditi da nam onda ni voda nije dobra. Govorilo se da će se u Stocu praviti vodovod i razvesti po gradu voda, ali sve je to zaspalo.

Drugo, preporučili bi vakufskoj komisiji, da bolje pogleda gdje što manjka i kojoj bi se osobi moglo pomoći. Ovdje ima naš vrijedni mješćanin M. eff. H. koji je učio u Carigradu, te ovdje već 10 godina uči našu mladež, a za to dobiva od vlade samijeh 150 fior. na godinu. Mogla bi se vakufska komisija zauzeti za njega, jer kad vakufskih novaca svukud dotječe, može i ondje gdje je potreba.

Senj, 28 Septembra 1894.

(Željeznica Bihać-Ogulin). Hrvatskoj kano da je usud dosudio, da trpi! Po njezinim pokrajina-ga gospodare tugjinci, sva vrela blagostanja u njegovim su rukama, a domaća djeca moraju molećim pogledom i sklopljenim rukama moliti, da im se dobaci mrvica sa onog obilatog stola, sa kojega bi po Bogu i pravici sami Hrvati morali uživati. Tako je s ovu, a tako i s te strane Velebita. Uzmimo samo u kratko njeke krajeve raztrgane Hrvatske. U Dalmaciji ne cvate ruže što svjedoče neoborivi dokazi u govorima veleza-

služnog Bijankinija. U Slavoniji gospodari svako, samo ne Hrvat, a njegovo sveto i časno ime hrvatsko gazi se i ruži od nazešćih dušmana, te ti zlotvori i nekažnjeni prolaze. Po goram hrvatskim gospodare tugjinci, njima se pružaju sve moguće pogodnosti. U Istri iredenta huli na hrvatstvo, dapače i u svojim antidinastičkim izjavama. U Primorju počela se širiti pogubna magjarizacija, što je još gore, to tužno stanje naše zemlje sudi dan napreduje. Obazrimo se samo na uzdisaje naroda, pak ćemo viditi kako tužan stenje i tpi. Svaki skoro dan navjesti kojemu kraju Hrvatske kakav teret, kakvu materijalnu pogibelj. Tako se i ovih dana ozbiljno radi o tomu, da se spoji Bosna i Hrvatska krajima sa željeznicom. Hvala Bogu uzviknuo je mnogi, kao je to čuo! Nu teško nami uzdahnuo je svako, kad je promozgao, kuda će ta željeznica prolaziti i kamo će hrvatske proizvode odvažati. Ta pruga ide od Bihaća prema Ogulinu, a onda na našu otuđenu Rijeku. Neće putem ni jedno poveće mjesto gornje Krajine, već prolazi šumama, da ih budu mogli lakše odvažati. U društvu poduzetnika su čisti i zgoljni Hrvati — ta imena im pokazuju — Schwarz, Neiberger, Ehrlich. Promotrimo dakle, zašto se ta pruga radi? Dozvoljava se stranim špekulantima, da mogu svoje hambare puniti. Kod izgradnja pako ove pruge najviše će trpiti grad Senj. Znamo što je Senj bio u pogledu trgovine pred dva decenija, a što je sada? Jaki trgovački grad, postao je mali prometni gradić, a što je tomu najviše doprinjelo? Izgradnja željeznice Karlovac, Rijeka i Sisak, Zidani most. Ono malo trgovine skojom se je danas u Senju živovarilo, dobivao je od granice. A čime će sad kad se pruga Bihać Ogulin provede? U Senju tad prestaje trgovina, ponestaje života, a kapitali bez ikakve vrijednosti. Takva pogibelj prijeti i po većim mjestima gornje krajine. Namjenjen je dakle veliki atentat da uništi posvema i ovo malo života gradu Senju i gornjoj krajini. U interesu je dakle jednog čjavog predjela da svak ko može uzdigne svoj glas proti ovom smrtonosnom udarcu. Pomozite dakle Senju i Granici, koji možete!

Orebić, 30 Septembra.

Nešto „per onor di firma“ a nešto da se ne bi mukom krivo tumačenje, podalo, red mi je odgovoriti na dopis daktiran iz „Pelješca dne 18 Septembra“ i uvršten u broju 38 ovogodišnje „Crvene Hrvatske.“

Svakomu čast i poštenje, ali mnijem da je sveta dužnost jednoga dopisnika kad se lati pera, da što moguće bude i nepristran u opisivanju i o osudi stvari, da se bez nevolje ne mute pojmovi i uznemirivaju duše. Ta sveta dužnost imala je lebditi tim veće pred očima dopisnika, kad se smiono potpišuje „Čist pravac pak Bog“ — nešto bez ljage.

Ne razumjem što je nutkalo dopisnika iz „Pelješca“ da udara po legijama Orebišku Općinu, kad on isti kaže „da ona ima ljudi na u-“ „pravi što poznaje u duši da su dobri i čestiti ljudi, valjani patriote; koji se i prigodom smrti nezaboravnog Račkoga brzojavno pridruži se sve-hrvatskom zalovanju; gdje za pokoj duše njegove svečane zadušnice dadoše oslužiti; kako prigodom polaganja prvog kamena za dom ova pre-porogjene hrvatske brzojavno izjaviše se“

A ja ću dodati da i odaslaše u Dubrovniku i Makarskoj načelnika i položiše vijence u prigodi odkrića Gundulićeva i Kačićeva spomenika. Svakomu je poznato da u općini orebiškoj vlada isključivo hrvatski jezik; da svaki čin, spis, akcija diše jedino i apsolutno u hrvatskomu čistomu duhu. Kad evo ti dopisnika iza nebrojenih pohvala, gdje ti kaže, da nije dosta biti *in figura*, već u *bitnosti* hrvatska općina.

Mi ćemo mu dokazati da je u ocijeni bio ne samo strog, već da je izvjestio barem bez poznavanja odnošaja ove općine, koja ne samo *in figura*, već *in substantia* nadahnuta je i radi čistim pravcem, i da bi željeti da i ostale sve općine koracaju po istoj stazi. Dopisnik predbacuje tri fakta ovoj općini:

Da nad vratima, ako se ne vara (II) samo talijanski natpis nosi.

Da su table koje naznačuju imena mjesta na talijanskomu (III) jeziku; i da je općina u raspi-

su natječaj za općinskoga liječnika obvezala o-
voga na poznavanje jezika.

Odgovorićemo da u ono doba kad su skoro
sve općine služile se znakovima talijanskima, u
Orebiću natpis na općinu bio je u hrvatskomu i
talijanskomu jeziku, a velika, trobojnica vijala se
na općinskoj sgradi, što pokazuje da do starosti
u njedrina pomorskih peljeških kapetana gojila
se narodnost i materinski jezik. Pa ista troboj-
nica akoprem odrpana, i isti natpis (bandiera vec-
chia, ohar del capitano), ostali kao amanet, ter
se sačuvali i onda kad se općina preporodila u
novi duh. Je li to grijeh? ne znam, barem nije
smrtni, gledaj natpisa. Ipak ja se slažem sa do-
pisnikom da se stari postavi u arhiv, a novi izradi.

Glede tablica, ovdje dopisnik je sasvim za-
luta. On ne zna da to ne zavisi od općina; ne-
zna da t. k. Dalmatinsko Namjestništvo na teme-
lju §. 9 Pravilnika za izvedenje anagrafa, odlukom
godine 1890, nareguje da u mjestima na moru, i
na otocima, koji su sjedište Kot. Poglavarstva, ili
Kot. Suda, natpisi imaju se postaviti u obadva
jezika. Po tome općina Orebička bila je u dužno-
sti postaviti te natpise u *sva sela*, na dva jezika.
Ona se ograničila postaviti jih u dva jezika, u sa-
mome Orebiću, a ne samo talijanski kako dopisnik
kaže; a u ostalima mjestima 15 na broju, posta-
vila je tablice samo u hrvatskomu jeziku, preko-
račujući naredbu na uhar narodnosti. Čuda kako
to gosp. dopisnik nije ugledao, a vidio je samo
talijanske natpise kud jih nema; ter on mjesto da
pohvali općinu, on je ruži. Možda i glede Orebi-
ća zahtijevalo se da idemo po stopama municipija
Prage i Ljubljane, i da se utečemo Vrhovno-
mu Sudištu u Beču. Napadaj o natječaju na li-
ječnika, nalazimo možda i zloban svakako strog i
suvišan. Nije istinito da ga se obvezalo poznavan-
jem jezika, već samo na prosto reklo da pokaže
eventualno poznavanje jezika. Pošto službovni je-
zik jest hrvatski, natječaj uvršten nije mogao is-
ključiti poznavanje uredovnog jezika. Taj oglas
bio je prvi put uvršten godine 1891, a ponovio se
god. 1894 u cijeloći sa promjenom datuma. Istovr-
stna stilizacija biva skoro u opće kod svih ta-
kovrstnih natječaja; nek izvoli gosp. dopisnik povi-
riti u istomu broju „Narodnoga Lista“ gdje je u-
vršten ovogodišnji natječaj za Orebičkoga liječnika
i vidio bi da i druge općine, u bitnosti a ne
u *figuri* hrvatske, u važnijemu predmetu, izrečito
zahtijevale su poznavanja stanovitih jezika, kao
conditio sine qua non; ipak niko jim taj uvjet ni-
je upisao u grijeh.

Nami stoji na srcu bratska, sloga; mi ćemo
je svojski podupirati; nami je potreba ujedinenje
sila, jer odasvud prijeti neprijateljski napadaj; mi
ćemo se i unaprijeda boriti za napredak nara-
dnih idealā; ali ponizpo mnijemo da neke malen-
kosti rešetati ne mogu nikomu koristiti, već tugjin-
cu naslast davati; treba upamtiti onu: izvadi gre-
du iz oka svoga, pak trnu iz oka brata svojega;
spomenimo se one Homerove: „Multos imperiture
malum est...“ Nek omladina ako želi biti kori-
sna i štovana se pominje da nije pozvana uništi-
vati i kaljati osobe što se od postanka stranke zri-
cale rodoljubljem; već neka omladina srdačno na-
preduje u svojima idealima; nek pazi da se svu-
kud štiju stečevine; nek nove svjcim junačkim i
plemenitim radom postigne, po onoj kršćanskoj:
nijasam došao da razorim, već da popravim; nek
se združi u jednu skupinu, na bratske omladinske
sastanke; onda omladina će postati odlučujući fak-
tor i biti će od Boga i ljudi blagoslovljena. Da-
lje neću, svršujem pozivajući se na oni drugi me-
mento vladike Njeguša: „Nad svijetlim tvojim gro-
bom...“ — sa onijem što slijedi.

Bog i Hrvati!

Neutralista.

Pogled po svijetu.

— U Austrijskoj delegaciji mladočeh Kaftan
oštro je kritizirao vanjsku politiku monarkije. O-
sobito je napao trojni savez, jer da financijski
upropašćuje državu. Presjednik mu nije dozvolio
da govori o spomenici Rumunja i o ponašanju Ma-
gijara. Zaključuje opisom žalosnih događajau Češkoj.
Klaic se potužio što se dalmatinci ne prima-
ju u pomorsku vojnu akademiju na Rijeci. Admi-

ral Sterneck odgovorio je, da dalmatinci ne pozna-
vaju dosta njemački jezik, koji je naukovni jezik
zavoda.

— Odbor gospodske kuće ugarske odbio je
ostale crkveno-političke osnove. Mogla bi opet na-
stupiti kriza.

— Japanska vojska približila se kineskoj
granici. Stanovništvo Pekinga je uzrujano, tim vi-
še što se je i vojska pobunila. Dvor je ostavio
Peking i prošao u Nanking. Neopisivo oduševljenje
vlada u Japanu.

— Izmed Franceske i Engleske došlo je do
nesporazumka, komu je začetnikom Madagaskar.
Prekojuče bijaše žurno sazvano ministarsko vijeće
englesko, no nijeće se da se o tom govorilo.
Franceski poslanik u Londonu megjutim je ot-
stupio.

— Sasvim da je Caukov izabran, on ipak
neće da se povraiti u Bugarsku. On će, veli, če-
kati, dok njegov povratak ne bude zahtjevati
zgodno vrijeme.

Domaće vijesti.

Umoljavamo p. n. gg. predbrojнике, da
se požure s predplatom, jer se primiće svr-
ha godine.

† Dr. Tripo Radoničić. — Svečanom spro-
vodu oplakanog biskupa kotorskog prisustvovahu
presvj. gg. biskupi Marčelić i Uccellini,

Što je ovo? — Kod zadnje sokolaške sveča-
nosti u Spljetu sudjelovalo je i nekoliko mladih
činovnika na onamošnjem poštarskom uredu, koji
su članovi spljetskoga „Sokola.“ Oni su odavna
članovi ovog nepolitičkog društva i to im se ni
malo ne može zamjeriti.

Ali sada ravnatelj c. k. dalm. pošta i brzo-
java naredio je proti ovim strogu istragu. U tu
svrhu u Spljetu se nalazi perovogja Tocigl, koji
istražuje. U „Jedinstvu“ ima na pola zaplijenjen
oštri članak ob ovim u zadnje doba nerijetkim po-
javama.

Mali odgovor. — Zagrebački „Obzor“ svom
žestinom obara se na nas što smo se usudili pred-
baciti g. D.ru Vrbaniću jer je u Budimpešti rekao,
da Ugarska slovi kao ljubiteljica slobode i to pu-
nim pravom. „Obzor“ nas napada što smo mi izo-
stavili drugi dio ovog govora, u komu se Dr. Vr-
banić nada, da će ona tu slobodu protegnuti na
sve ugarske narode. Nu „Obzor“ nema pravo da
nas zato svakojakim nazivima vrijeđa. Jer se Dr.
Vrbanić tek nada da će se sloboda i na one narode
protegnuti, on ne može magjare zvati ljubiteljima
slobode. A gdje je civilni brak, o komu „Obzor“
ovdje šuti i koji smo mi izričito spomenuli? Zar
se iza one osnove može Magjarima kazati, da su
ljubitelji slobode i to punim pravom? Pazimo što
govorimo, a kad upanemo u pogrešku, nemojmo se
braniti uvredama.

Pišu nam iz Konavala 2 Oktobra. — Blago li
narodu i djeci uz vrijednu učiteljsku osobu! Blago
li arugovima uz vjerna, ljubezna, pouzdana i sa-
vjesna druga! Časti li za učiteljstvo uz revne i
marljive članove. Takova nam je i gospogjica E-
velina Pomeisl, koja nas je ovih dana ostavila, da
primi novo mjesto pri mješovitoj Učionici u Za-
dru. Revna, marljiva i zanosna bila je djeci prav-
vom uzgojiteljicom i učiteljicom. Svojom ljubežli-
vošću stekla je ljubav naroda, sudrugova i sudru-
garica, te je među nama ostravila trajnu uspo-
menu. U novom mjestu želimo joj svaku sreću, a
njezinoj nasljednici ili nasljedniku preporučamo,
da se u nju ugledaju!

Srbi svi i svuda.

Nebo je plave srpske boje,
Na njemu stanuje Srbin bog,
Oko njega angeli Srbi stoje
I dvore srbina Boga svog.

Jovan Subotić.

Poznat je veliki kralj Strojilo, poznate
su neizmjerne srpske naseobine po svemu svi-
jetu. Ali da je i sam svemogući bog Srbin,

to se tek nagagjalo. Pjesnici srpski, koji vi-
de dalje od umrlih, to su već odavna nasluči-
vali, kako nam svjedoči gornji motto srp-
skog pjesnika, ali se nije ništa moglo poziti-
vno zaključiti. Nego od onda prošlo je neko-
liko godina i srpska naučna istraživanja dovr-
šena su sjajnim uspjehom.

Ovih dana izišlo je u Zagrebu nakladom
srpske štamparije oveće naučno djelo srpskog
književnika gosp. S. L. Lazića suradnika „Sr-
bobrana“, pod naslovom „Srbi u Davnini.“
U tom knjizi, koje je i „Dubrovnik“ toplo
preporučio, nalazi se izmegju ostalih lijepih
stvari i ovaj odlomak:

„Sveto Jevangjelje po Mateju glava 1.
svjedoči nam (iza kako je g. Lazić izveo da
su Srbi semitske krvi), da je i sam Gospod
naš Isus Hrist bio semitske krvi, i da vodi
zemaljsko svoje porijeklo baš od jevrejskoga
cara Davida, a David vodi porijeklo od Jako-
va Izrailja, a Izrailj od čivutškoga praoca
Avrama. Te sad: ako su Srbi zbilja Židovi
od koljena Izrailjeva (g. Lazić prije toga iz-
veo je još, da su Srbi rodili Noema) onda je
i sam Gospod naš Spasitelj po zemaljskom
porijeklu — bož' oprost — **Srbin!** Ili bar **Srbi**
su najbliži rod Gospodnji.“

Ovako piše gospodin Sima Lukin Lazić,
a mi nastavljamo da ako je Spasitelj Srbin,
onda su Srbi i njegov Otac i Duh Sveti, a
Srbi su ne samo najbliži rod gospodnji, nego
pravi božiji rođaci.

Blago njima! Radujemo se našijem auto-
nomašima na njihovijem božanskijem savez-
nicima.

Gradska Kronika.

Lične vijesti. — U subotu otišao je put Ko-
tora naš biskup presvj. Dr. Marčelić da prisustvu-
je sprovoda oplakanog Radoničića. Vratio se u
utornik.

U petak povratio se s dopusta kot. pogla-
var bar. Ambroz Maroičić.

Imenovanje. — Velič. Dn. Jakob Pivčević i-
menovan je katehetom kod mjesnog preparandija.

Gosp. Napoleon Marcocchia imenovan je na-
dučiteljem kod iste preparandije.

Gosp. R. Ivančević imenovan je voditeljem
zemljišnih knjiga kod c. k. okružnog sudišta u
Dubrovniku.

Naša srdačna čestitanja!

Kraljev imendan. — U četvrtak na imendan
Nj. Veličanstva naš biskup pontifikovao je sveča-
nu misu uz prisuće svih oblasti.

Nesreća. — Dva mornara talijanska prispjela
su u barci u Gruž i javili pomorskoj oblasti, da
je u pučini, daleko 30 milja od obale izvraćen je-
dan talijanski škuner. Pomorska oblast odmah je
poslala parobrod na pretraživanje. Ratna torpedi-
nijera megjutim spasila je svu momčad, koja je 5
dana stala na izvraćenu brodu.

Dom Starčičev. — Velečasni dn. Niko Kisić
župnik u Mandaljeni položio za Dom Starčičev
2 krune u ime izgubljene oklade. Živio!

Na mjesnoj gimnaziji. — Ove sedmice ob-
državali su se prijamni ispiti na c. k. mjesnoj gi-
mnaziji. Pri tome se postupalo tako strogo, kao da
su dječica polagala ispite zrelosti. Od 60 prikaza-
nih gjaka bilo ih je odbiveno 30, dakle polovina.
Od mjesne pučke škole prijavile se 22 učenika
od kojih su 6 propala. Od drugih škola prijavilo
ih se 38, a odbačeno je 24.

Ovaj slučaj još se nije dogodio u Dubrovni-
ku i mi ne znamo kako bi ga protumačili, tim
više što izmed odbačenih ima dječaka sa veoma
dobrim svjedočbama. Pokrajinsko školsko vijeće i-
malo bi, ako mu je stalo, da za ovo providi.

Ima više godina, što u prvom razredu ima
preko 50 gjaka. Ove godine, kad bi ih bilo 50
morala bi se ustrojiti paralelka. Moguće da je to
i ponukalo školsku oblast na ovako nemilosrdno

postupanje, na koje upozorujemo naše zastupnike neka podignu svoj slobodni glas kod najviše školske vlasti. Dosta je više!

Koliko se ijede! — Koliko se ijede radi naše sjajne pobjede, najboljim je dokazom to, što onu noć, neznajući šta da urade, dignuše se i pogioše u štampariju srpsku, gdje su štampali nekakve plakate: „*Dubrovnik nije nikada bio hrvatski niti će biti.*“ One plakate, na kojim ipak nijesu smjeli od talijanaša, da kažu *što je onda taj Dubrovnik*, lijepili su čitav dan po gradu po svim zidovima i ulicama. U četvrtak štampali su drugo izdanje tih plakata, koje neprestano lijepe tamo amo, tako da ih je vas grad pun. Mi idemo i smijemo se ovom izljevju za našu sjajnu pobjedu. Ne bi ovo niti spominjali, da ne znamo, da je vrhu toga bila sjednica srpskog odbora, gdje se zaključilo, da se na ovaj način pobiju one stotine hrvatskih glasova. *Što je pak taj Dubrovnik*, ostavljeno je *Gabinetu i Štioni*, neka tumače na svoj način.

Po ovom može svak vidjeti, kolišni su ti naši protivnici i kako su izgubili glavu, da se hvataju ovih djetinjarija.

Diskoras na Poljani.

Ivo. — Bon giorno, Vlaho! Da što ti se para? Jesmo li Hrvati ili nijesmo? Da mi je znat što govori!

Vlaho. — A što ćeš da govori? Vigjeli su! Srbi govori autonomasima: „mirimo se braćo! Udarajte ako ćete trista „si“! Vidio sam Luja i Savu, gje se ljubu per la patria. Pop Jovo, koji se pasane setemane bio rittiro dalla vita politica, uzo je opet direccijon u Štioni i u štampariji. Mladi još pretengjaju da će hi ova politika rovinat, ma sad ne smiju pisnut. A što govori on?

Ivo. — On se konsolava. Govorio je oni dan, da je čio, da je mogo naredit neka dogju votat i bila bi stvar svršena, nego da je puštio stat, jerbo da je više šuf.

Vlaho. — Da zašto je onda naredio da mu na svetoga Frančeska činu festu?

Ivo. — Kako naredio? Oni su mu je čeli učinit senza che lui sappia.

Vlaho. — Jeli? Neka pridavaju komu mogu. A nije komuna poslala invit Gabinetu, i molila ih da dogju i oni? Nego jadan ima pegulu. Oba dva puta došo dažd i iščero svijeh doma.

Ivo. — Sava mi je kazo program od mužike. Govori da će udarat „prid njegovom kućom.“ A Antun, kako vrag: „Reci im da on u gradu nema kuće, jerbo je prodo vlasima. Ima li su stavit *prid njegovim stanom.*“

Vlaho. — Difatti tako je. De resto što se jedu! Jesi li vidio iscrizioni?

Ivo. — Govori Lujo, da su ono efeti od ulja. Mato ne prodava što mu drago. Fino ulje!

Vlaho. — A je li njemu naudilo?

Ivo. — Njemu nemože ništa naudit. On ima neku vražiju kompleksijon i mogo biti digjeriškat ako ćeš i kame-nja. Oli ti misliš da je on razumio ono što je bilo u ponedjelnik?

Vlaho. — S vragom!

Ivo. — Odkud! Tutto altro!... Nego idem, nemam kad. Adio!

Vlaho. — Gja, Bošković je šnjimi pop Jovo i Grkavac i svi drugi naši gospari. A što puk čini, malo mu ima premat. Ima on zviždak, pak će zazviždat. Adio!

Odijela i Crevalja

za gospodo, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

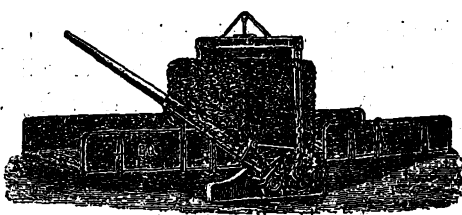
Weiss

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

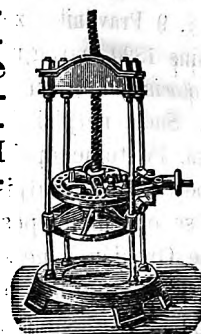
Daje se u najam

Kuća na Pilama sa vr'om, na dobru položaju, uz put koji vodi na Boninovo. Za potanje obavijesti obratiti se je na g. N. Uzzovich-a.

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO, VINO I VOĆE.

MLATILA, ŽRVNJALA, MLINOVE za čišćenje žita, RALA, TISKI za grožđe i voće, Patentirane ŠTRCALJKE za peronosporu i samodjelujuće sprave za PERONOSPORU sa ZRAČNOM SISALJKOM STROJEVE za REZANJE i PIVNICARSKE SPRAVE

kao u opće sve strojeve za poljodjelstvo, vino i izragjivanje vina iz voća sve po najnovijem i najboljem sustavu prodaje

IG. HELLER, BEC, ²/₂ Praterstrasse Nr. 49.

Bogato ilustrovani cijenici na hrvatskom i talijanskom jeziku na zahtjev badava i franko

NAJPOVOLJNIJE POGODBE.

najteftinije cijene, jamčevina, vrijeme za prokušanje!!!

Preprodavaocima veliki popust.

Cijene znatno snižene

TIJESTOVI za GROŽĐJE, VOĆE i MASLINE

IZVORNI SATVORI

najnovijeg i najizvrsnijeg sastava sa mehanizmom na dvostruki i trajni pritisak; obezbijegjena je najkorisnija uporaba čak do 20 po. što veća od svake ine što se drugim tijeskovima postiže.

Prvim nagradam obdareni kod svih izložaba.

MLINOVI za GROŽĐJE, VOĆE i MASLINE

RAZDROBNE SPRAVE SA PRIDRUŽENIM HVATALIM ZA GROŽĐJE.

Suhotvorne sprave za voće, kao i za sve bilinske, životinjske i mineralne proizvode.

Pritisni strojevi za sijeno, slamu i ost. priregjeni za ručno kretanje; Razdrobnici za žito; Vijache za čišćenje zrnja.

Najnovija patentirana automatična Štrapala za loze „Syphonia“

Sve ove sprave prireguju samo tvorničari

PH. MAYFARTH & COMP.

ces. i kr. isključ. povlast.

Tvornica poljodjelskih i vinskih strojeva

BEČ, II, Taborstrasse Br. 76.

Mukte se šalju katalogi i nebrojene pohvalne svjedodžbe. — Traže se prestavnici i priprodavaoci.

Pri nareggivanju paziti je na patvorenja.

10-14

Pravi Tord-Tripe

Kemička priprava za uništenje miševa, štakora i krtica.

Bez pogibelji za domaće životinje.

Veliki omot 50 novč.; mali 25 novč.

Isključiva prodaja za Dubrovnik kod Drogerije Mata Franičevića za Korčulu kod Drogerije Josipa Fažinića; Opuzen: Andro Grosi; Makarska: Ljekarnica Benedikta Barbieri; Trpanj: N. Nesanovića; Spljet: Drogerija A. Ijinović & Marić.

Gosp. **Albertu Cousseau**

Metković

Istini na čast potpisano Općinsko Upraviteljstvo očituje Vam da je Vaš prah Tord-Tripe za uništenje miševa i štakora najuspješniji i da je djelovanje istoga bilo najboljim uspjehom pokušano pred pišućim.

Općinsko Upraviteljstvo

Trpanj, na 13 Rujna 1894.

Načelnik

Dr. Ferri

Prisjednik

Nesanović

Povlaštena Megjunarodna Agencija za Putovanje

DRAGUTIN PIRELLI

Trst, Via del Arsenale,

(Carlo Pirelli) — Rijeka — Via del Lido 597 vis à vis il molo Adamich.

Prodaje voznih karata

za svako mjesto, preko mora ili preko kopna (cedulje II. razreda uz sniženu cijenu). Izdaje cedulja za polazak i povratak za jednu godinu s kamatama od 20 olo a to po cjeniku kogagod europskog ili amerikanskog društva.

Izdaje vozne karte (biglietti di passaggio)

za Ameriku: preko Havre, preko Anverse, preko Bremena, preko Hamburga, preko Liverpoola, preko Glasgova i preko Southamptona. — Za Afriku: preko Genova, preko Marsilje, preko Liona, preko Londona i preko Dartmoutha-a. — Za Australiju: preko Genova, preko Bremena, preko Anverse i preko Hamburga. — Za prgu Iquique (itd.): preko Genova i Montevidea, preko Hamburga uprav kroz Magelanovo tijesno i prugom Hamburg, Colon (Colon, Panama, s željeznicom) Panama, Iquique, itd. preko mora uz sniženu cijenu.

Putnici ne treba da traže gore navedene vozne karte, da se misle za razreda kao ni da polože kaparu. Dosta je da dogju na Agenciju na Rijeci i da uzmu kartu isplaćujući odmah; poslije nek ostanu na Rijeci ili u kojem drugom gradu odakle polazi parobrod dane, kad im Agencija naloži. Agencija siji jedi tečaj svih odlazaka, osim toga u komunikaciji je

sa svim mjestima i sa svim društvima i tako kad god joj se prikažu putnici, nastojeće tako udesiti, da ovi ne budu trošiti za čekanje i poslaće ih u mjesto iz kojih će najprije krenuti parobrod preporučujući ih samo društvima, koji će davati na brodu dobru jelo.

Jamči se za odlazak u danu tanačen na putnoj karti i nadoknajuju se troškovi, ako se ovaj zakasni u krivnom Agencije t. j. ako ne dogje na vrijeme u odrezeni grad zbog toga što je Agencija pogriješila u računanju koliko traje željeznička vožnja ili ako se ne nagje više mjesta na parobrodu.

Pošto Agencija ima u New-Yorku drugu agenciju za odpremanje (spediciju) po svojoj Sjevernoj Americi, riječka filijalka daveće karte za svako mjesto u Sjevernoj Americi uz najnižu cijenu.

Za svako odtježno mjesto izdaje ova Agencija vozne karte.

Gore navedena Agencija daje mukte obavijesti vrhu cijena, kao i vrhu roka i mjesta odlaska.

Poduzimlje opremanje

prtljage i robe za svako mjesto preko mora ili preko kopna. Obvezuje se nadalje tražiti sve stvari što bi se na putu u Ameriku ili drugovdje eventualno izgubile ili zaboravile.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu fior. 4, na pò godine fior. 2; za *Austro-Ugarsku*, *Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu fior. 4: 50, na pò godine fior. 2: 25; za *inozemstvo* fior. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Na odgovor.

Ako su dubrovački izbori IIIeg tijela uzrađovali svekolike Hrvate, osvem magjarona — koji ih u svom organu ni javili nijesu, — Srbe, a osobito „dubrovačke Srbe“ ona krasna hrvatska pobjeda tako je uzrujala, da su glavu izgubili. Jest, upravo od ljutine ne znaju što čine, sama strpljivost ostavila ih je, te su u zadnjem broju svog dičnog organa izmed' sebe sakupili hrpu smetlišta, koju su htjeli na nas baciti. Uprav nas je stid, ne za nas već za dobar glas ovoga grada, da ima u njemu čeljadi, koja ga onako bruče. Tješi nas samo to, što nijesu Dubrovčani!

Oni nijesu ni najmanje prigode propustili, da ne insinuiraju uvrjedu, podvalu i denunciju, a kad su sve to iscrpali, onda su se — sram ih bilo! — uhvatili gadnih i sramotnih imena, kojima, mješte nas, obručiše sebe. Mi ih nećemo spominjati, jer se sve ove skladnosti nalaze na drugoj i trećoj stranici 14 br. njihova časnog glasila, za koji je srpska novosadska „Zastava“ onomadne rekla, da u nj pišu *prodane duše*.

Ali, uvrjede i perfidne laži ne mogu nikoga uvjeriti, a osobito ne one, te bijahu svjedokom mirne i skladne, ali oduševljene i impozantne demonstracije hrvatske od 1. Oktobra. Neka oni nas vrijeđaju koliko hoće, mi smo im odgovorili brojevima, faktima, i razlozima i mi ćemo im i opet tako odgovoriti, pak nam za njihov sud nije ni malo stalo.

Kad je u pretprošlom broju izašao naš članak „U oči novih dubrovačkih izbora“, čuli smo da su sami neki trzejniji Srbi izjavili, da je sve ono sušta istina, na koju se ne može odgovoriti. Da se taj dojam rasprši, „Dubrovnik“ iza izbora pokuša, da se jednom za vauđa, (oni uvijek odgovaraju jednom za vauđa!) na naš članak osvrne i da ga pobije. Ali kako? Izmišljotinama, uvrjedama i kontradikcijama! — Tako piše, da srpska stranka „videći gnusna i nemoralna srestva, kojijem se protivnici u borbi služe, davno je znala, da svojijem poštenijem radom ne može da uspije.“ To je vrlo značajno priznanje. Ona je dakle znala, da ne može uspjeti (za gnusna i nemoralna srestva i poštenu rad razgovaraćemo se poslije), te je u zadnji čas kukavno uzmakla! A u broju od 23 pr. mj. ima izjava, u kojoj doslovce stoji, da „uslijed nesporazumka, koje je nastalo izmed' srpske i autonomne stranke“ oni ostupaju i mole pristase, da ne glasuju! — Kad su, pitamo mi, pisali istinu? Da li prvom kad su rekli, da se ustežu radi nesporazumka sa autonomašima, ili drugom gdje su već unaprijed znali, da neće uspjeti sa njihovim „poštenim“ proti našim „gnusnim i nemoralnim“ srestvima?

Govorili što hoće, tjeđili se koliko im drago, mi smo rekli i dokazali, a oni nam činom potvrdili, da oni, *sami*, nijesu u Dubrovniku ništa. Ispred ove istine ne može se pobjeći. Hrvatska stranka u samom jednom tijelu podala je više glasova, nego i Srbi i autonomaši u sva tri skupa, dok naprotiv srpska, sama, ne smije ni da nam na oči izagje, uvjerena već unapred, da će sa svim svojim poštenim srestvima sjajno propasti, priznajući da ona, bez autonomaša, ne može da se s nama mjeri. Ako mi ovo konstatujemo, to činimo jedno-

po njezinim izjavama, a naš gornji zaključak posve je logičan.

Mi bi napokon naše Srbe upitali, da nam pripoviju, koja su to gnusna i nemoralna srestva, kojim se mi služimo, da pobijedimo. Zar je nemoralno to, što mi narod nijesmo nikad varali? Naši ljudi nijesu pred puk došli s nikakvim *lažnim obećanjima*, nego su mu uvijek rekli istinu, pa bila ova i grka. Zar su to gnusna srestva? Zar su gnusna i nemoralna srestva, što smo mi narodu i javno i privatno, u proglasima, u govoru, u člancima, čisto i bistro rekli, da smo Hrvati? A zar su naprotiv *poštena* srestva, kad oni u puk prosiplju silan novac, a gdje to ne pomaže, tu su narod kušali prepasti dugom? Baš u oči izbora bijahu neki Srbi i autonomaši skočili na siromaha čovjeka, koji im je što bio držan, da ga porobom od nas odvrate. Zar su to ona *poštena srestva*? Jesu li poštena srestva varati narod i obećivati mu pute, vode, liječnike itd., znajući da se to ništa ne može izvršiti? Zar je bilo pošteno pred narodom sakrivati svoje svrhe i svoje ime? Kada su Srbi izašli pred naš puk sa svojim srpskim imenom? Nikada! dapače su ga uvijek nijekali, govoreći da oni neće da budu ni Srbi ni Hrvati nego Dubrovčani, što ih ni malo nije smetalo, da poslije, kad bi uspjeli, na sve strane viču o srpskoj pobjedi srpskoga Dubrovnika. Zar su sve ovo poštena srestva? Lasno je poslije svoga poraza pisati o zavedenom narodu. To su vrlo uharne i komodne doskočice. Ali bi valjalo i dokazati, kako je taj narod, koji je *mao da glasuje za Hrvate*, bio zaveden, jer inače sve te fraze nijesu nego puste lakardije bez ikakva smisla.

„Dubrovnik“ u velikom svome jadu vrišti i na c. kr. Poglavarstvo i žandarmariju, jer da su oni imali zabraniti hiljadama poštenoga i mirnoga naroda, da slave pobjedu pravice nad nezakonitosti i poznatim nasiljima. Oni su imali narod raćerati. Vjerujemo da bi tako Srbi postupali, da im je vlast u rukama: oni koji dišu „liberalizmom“ evo se utječu policiji, neka ova drugi put zabrani svaku demonstraciju. A zašto? Jerbo se provocira *mirno gragjanstvo*! Mi ne znamo koje gragjanstvo možemo provocirati, mi koji baš u tom gragjanstvu slavimo onaki napredak i onaku pobjedu. Ako je pak „Dubrovnik“ pod ovim nazivom mislio onu dvadesetericu čeljadi, koja su njegovu Gondoli na 4 ov. mj. učinili demonstraciju dostojnu njega i onih koje vodi, e onda skidamo kapu! Mi smo onda vidjeli svekoliko srpsko *gragjanstvo*, kao što smo ga prekolani čitali i prebrojili na onim glasovitim čestitkama bečkoj srpskoj „Zori“ i mi mu se radujemo.

Nasmijali smo se na onu budalastu tvrdnju, da se mi ulagivamo autonomašima, s kojim bismo žudili sklopiti i kompromis. Nas od autonomaša dijeli program i sve dok oni budu u savezu sa zardarskim talijancima i dok budu protivnici sjedinjenja sa Hrvatskom, mi ne možemo ni misliti o kakvu kompromisu s njima. Mi bi tim počinili političko samoubojstvo. Neka nam „Dubrovnik“ ne spominje Boku! Tamo je vjerska borba i tamo su združeni svi katolici, *osvem talijanaša*, da odole gadnoj vjerskoj nesnošljivosti „liberalnih“ Srba, koji, kad se nalaze u većini, gaze svačije svetinje. Srbi ne bi nikada imali spominjati bokeške pojave, jer su ono posljedice uzroka, koji su za njih

sramotni. U Dubrovniku pak, da autonomaši i hoće, mi, kako rekismo, s njima sklapati savezâ ne možemo. Mi mislimo da je ovo javna i jasna izjava. Srbi dakle mogu slobodno koliko hoće ulagivati se autonomašima, koje poslije varaju i izdavaju, ali u zadnjem času opet ih mole za oprostjenje. Tako su i ovih dana bili s njima u zavadi, ali iza izbora odmah su im se poklonili. Zato su i zamukli srpske marše, što ih je za inad svirala na Pilama srpska glazba uz velike demonstracije Srba proti autonomašima, a to sve eđa autonomaše opet udobrovolje, da se pomire. Pozvali su i onoga Bondu, o kom „Dubrovnik“ mudro šuti na njeke naše teške opaske, koji je jadan, pun srpsko-njemačkog i talijanskog patrijotizma, odmah doletio u svoj mili Dubrovnik, da na temelju zajedničkih slobodoumnih načela, na temelju mržnje na Hrvate, izmiri zavagjenu braću. I još Srbi imaju obraza nama govoriti o autonomašima! I još se ljute, kad im mi rećemo da su bez njih, u Dubrovniku ništa!

U svem ovom njihovom ponašanju izbijaju na dvor još dvije tendencije, na koje smo se mi slatko smijali, kad smo ih otkrili. Prvo kako su srpski piskarali ono našijeh 4 ili 5 svećenika, što ih imamo u gradu tako razredili, da se čini, da oni igraju glavnu ulogu, te da je hrvatska stranka popovska stranka, što je vrlo utješno za nas, koji veliku većinu popova u Dubrovniku gledamo ili pasivnu ili u neprijateljskijem redovima, gdje se nalaze radi liberalizma i svojijeh velikijeh kreposti. — Drugo pak da nigdje nijesu istaknuli broj glasova, koji smo postigli, tako da, tko samo čita što oni pišu, može slobodno misliti da nijesmo imali ni 50 glasova. Ovo su tvrdi dokazi, da oni pišu ne za nas, nego za one svoje pokrovitelje u Srbiji, koji kad mogu vjerovati, da je Isus Hrist bio ovejani Srbini, još će prije lakardijama naše pravoslavne i katoličke bratije. Ali ako se tamo mogu prodavati rozi za svijeće, amo bogne ne i zato je njih vrag i odnio, čim smo počeli narodu otvarati oči i kazati mu put, kojim će poći, ako želi bolju budućnost.

Mi smo pisali, da su se Srbi zaustavili jedino na nijekanju hrvatskog imena i hrvatske politike, kojim ne znadoše suprostaviti nikakve ideje, nikakve politike, nikakva programa već samo neko *banalno svesiono srpstvo*, čije su se granice stezale i rastezale prama stadiju bolesti, u kom se nalazila njihova ugrižana fantazija. — „Srpstvo!“ kliču na to političari iz srpske štamparije. „Srpstvo je misao u kojoj se stiču sve plemenite misli, što je čovječanstvo ikada začelo, misao tako velika i potpuna, da joj ne treba politike ni programa.“ Kako ne? Srpstvo je nešto tako savršena da je jedino ono moglo poroditi spasitelja čovječanstva. Njemu ne treba ni politike ni programa! Evala, svijesne srpske glave, taj smo odgovor mi i očekivali! U buduću razumjećemo ih, kad nam se budu rugat našijem čednijem programima za uskršnuće državne i narodne zajednice hrvatske, oko koje se toliko mućimo. Njima ne treba tih utopija, njima ne treba programa, ne treba politike, ta oni su — Srbi!

Bilo je neko doba, kad je u nas u narodnom pogledu vladala velika pometnja pojmova. Onda su Srbi mogli da nešto učine i zbilja bijahu zaveli mnoge, koji se danas možda još i kaju, što su zabasali u njihovo kolo. Onda je i srpstvo du-

brovačko bujno raslo. Ali dosta je bilo, da se pojavi čista hrvatska misao i zdrava naša narodna ideja, pa da to srpstvo rasprši i porazi, da ga naćera na ovake besmislice. Evo sada u svim izjavama vidimo svu političku golotinju nekad gorde srpske omladine! Srpstvo se uzdvojnosti uhvatilo nemoralnih srestava sklapajuć saveze sa narodnim dušmanima, uhvatilo se varanja naroda, koji je kušalo zavesti nijekanjem svog imena, silom ili prijetnjom. A kad sve to ne pomaže ispred oštra maća hrvatske istine, onda se hvataju ludosti i budalaština, poput onih što smo im sada otkrili, dok na nas bljuvaju otrov klevetā i uvrijeda. Neka im bude! Mi ih se ni malo ne bojimo. Narod je s nama, jer nas razumije.

Dubrovnik, 19 Oktobra.

Ne raskrivajmo rane, da malodušne ne zaplaše, ali ih niti ne pritajivajmo, da se ne pozlede.

U br. 38 „Crvene Hrvatske“ dadasmo mjestu malenu dopisu iz Hrvatskog Primorja, u komu se iz daleka natucalo o kojekakvim pojavama između nekih primorskih pravaša, koje bijahu izašle i na javu, te izazvale veliku smutnju. Danas, činilo se da je rana zarasla. Nije, nego se bijaše začepila, a ispod kože širila se bolest.

Mi smo to opazili i dopustili smo da se čir probije. Čir smo doista i probili i iz njega isteklo je dosta gnjoja. Neka tako, dobro je! Inače bilo bi se pozledilo i sve istetilo. Sada oni koji su bliži neka ranu rasciste i liječe. Mi se nadamo da će biti dobri liječnici. Mi smo amo zato odviše daleko i imamo prešnjijega posla. —

Ali prije nego se oprostimo, hoćemo da se malo porazgovaramo i da nešto izjavimo, da se naš muk ne bi krivo tumačio. Gosp. Dr. Andre Bakarčić odvjetnik na Rijeci našao se valjda izazvan onim dopisom u našem listu, pak je na našu adresu u „Pensiero Slavo“ spravio papren odgovor. Gosp. doktor oborio se na nas i odviše vatre, što ćemo mu mi rado oprostiti, kad uzmemo u obzir njegov žestok i prenegao temperament. Jedino on nije smio, da s nekim prezirom odbaci našu rezervu, sa kojom smo popratili primorski članak. On kao korektan političar, za kog se mislimo drži, bio je *dužan*, da našu rezervu uzme na znanje. Mi ne znamo zašto to nije učinio, ako ga od tog možda nije odbijala ona njeka visina, s koje on motri na nas, jer se je on borio za narod, „kad se nije ni znalo da u Hrvatskoj živi jedan urednik dubrovačkog lista.“ To je živa istina, ako se uzme u obzir, da je od ovoga dr. Bakarčić stariji barem dvadeset godina, što u ostalom njemu ne dava nikakvo pravo nekorektnosti napram svom mlagjem političkom drugu.

Dr. Bakarčić ima nekoliko vremena, da nije zadovoljan sa strankom prava, ni s hrvatstvom uopće. Spominjemo se, kako je nama govorio, da on ne razumije i osugljuje našu mučnu borbu ovdje dolje na skrajnjim granicama hrvatstva. Ali ako je njemu nešto krivo, on je imao istupiti iz stranke ili u njoj nastojati da se posluša, a ne ovako rovati i napadati javno i privatno najbolje pravaše, dok se onomadne u „Pensiero Slavo“ nije iskalio i na samoga našega prvaka! Zar je to sloga? Zar je to dišiplina, koja nam je danas toli potrebna?

Mi smo čuli što peče dra Bakarčića. On ne može da podnese dra. Franka i on se je na nj potužio — zagrebačkome „Srbobranu“, kome je pisao, da se je dr. Frank „ušuljao“ u stranku prava. Je li to ikada smio učiniti jedan pravaš? Smije li dr. Bakarčić radi njegovih osobnih nazora da se tako združā s našim dušmanima, da nadalje podmeće klipove onako delikatnom poslu, kakav je organizacija naše stranke, koja se baš sada započinje? To je pravi politički delikt!

Mi donekle možemo i protumačiti njegovo nepovjerenje, ili bolje antipatiju, prema dr. Franku. Nije samo dr. Bakarčić kome dr. Frank neće biti najsimpatičniji od prvaka stranke. A zašto? Jer dr. Frank nije čedo naše stranke, jer se on nije u njoj uzgojio. On je nazad 4-5 godina, kao već postariji čovjek u nju stupio, te makar je svojim vanrednim sposobnostima, a još više svojom neumornom radnošću odmah prešao u najprve redove, on još uvijek za njeke pravaše ostaje pridošlicom. Ali mi moramo da se otresemo tih presudā, ako hoćemo da nam stranka napreduje, jer bi

onda morali da odbijemo sve one odlične ljude, koje su naša ideja i naš program k nama u novije vrijeme privukli i koji su zaista radi njihove darovitosti pozvani. da nam okite prve redove naše stranke. Oni su sada naši drugovi i sumišljenjaci, od kojih mi ne možemo drugo zahtijevati, nego da nigda ne zaborave, da su oni pristupili k stranci, a ne stranka k njima i da se prema tome stanovištu i vladaju.

Prijatelj časni Folnegović odgovara gosp. Bakarčiću a po tom i „Pensieru Slavu“ u „Hrvatskoj.“ On će to učiniti bolje od nas, on, od koga očekujemo i eneržije i inicijative u ovim za našu stranačku kristalizaciju, vrlo važnim momentima pak će se zamuknuti mnogo mrmljanje. Mi samo, kao pravaši, izrazujemo negodovanje naprama postupanju dra. Bakarčića, koji je pokazao, da su mu mila patrijotska poduzeća na svoju ruku, ali da neće sustavna, složna i dogovorna rada. Ni mi nijesmo uvijek i slijepački sve odobrili, što se je od pravaša uradilo, reklo ili napisalo, osobito u zadnje doba, ali se zato nijesmo proti svojoj stranci urotili.

Neka nam napokon riječki doktor i tršćanski list ne dolaze dijeliti lekcije o slavenskoj solidarnosti. Mi i bez njih znamo da smo Slaveni, ali znamo i to, da smo najprije Hrvati. Mi se za ljubav te solidarnosti, o kojoj se puno govori a malo je ko pravo shvaća, nećemo odreći našeg narodnog imena niti ćemo ikad dopustiti, da nas ko gazi, pa makar to bio naš rođeni brat. Slavenska solidarnost lijepa je riječ i velika značenja, ali za nas ta solidarnost ne vrijedi ni pare, ako mi nijesmo nešto. Okrijepimo se, ojaćajmo se i naći ćemo Slavena, koji će se otimati za savez s nama, jer će ovaj i njima biti od koristi, jer je u politici narodna korist najpreća. I mi smo za slavensku solidarnost, te se bogu hvala ne združismo sa nijednim slavenskim dušmanom, no ova nas neće nikada dovesti do formalnih predloga, da se odredimo hrvatskog imena, kao što ih je u svoje doba činio dr. Bakarčić.

Gosp. Bakarčić, koji na Rijeci prepušta hrvatstvo milosrgju božijemu, mješte da radi proti pravašima, u koje se i on priznaje, bolje bi učinio, da se zauzeo, da se na Rijeci i Primorju ne dogagjaju one nepodopštine, koje na mnoge onamošnje Hrvate bacaju crno svjetlo. Ali on kan da je zdvojio ispred magjarskih milijuna, koji se tamo sipaju, pak ne zna drugo nego, pun zamašnih i nebuloznih ideja, čekati spasa od velikih dogagjaja, koji će nam Hrvatsku donijet na plitici kao pečenu kokoš. Ali to je politika malodušja, ili još gore: to je prava očajnost, koja je možda najviše skrivila, da je žestoki temperament našega znanca nasukao na onake neopreznosti.

Mi naprotiv ne smijemo voditi nikakvu politiku brilantnih pustolovina, već politiku rada, neprestanog, odlučnog rada. Mi valja da osvajamo malo po malo, pedalj po pedalj i samo tako bićemo jaki, uregjeni i postojani. Onda ćemo biti i štovani i traženi od drugih naroda, koji trpe kao i mi, i ne samo to nego ćemo se moći okoristiti onim velikim dogogajima, koji su nas do sad ostavljali kakve nas i nagjoše.

A dr. Bakarčić?

On je navijestio rat svojoj stranci zato, što je „Hrvatska“ pisala, da će i ove godine u Crnu Goru glad (pisala je istinu), što je Folnegović priznao da se u Bosni puno radi, što je Frank rekao da Hrvati ne bi bili protivni savezu s Magjarima, kad bi taj bio savez jednakog s jednakim! A kad ga njegovi prijatelji pozovu na neki intenzioni rad, on im odgovara: „Neka vam pomože vaš Frank!“

Ne, mi toga ne možemo i nećemo trpjeti. Neka ne misli dr. Bakarčić, da ćemo mu mi možda dijeliti lekcije patrijotizma. Tome nijesmo dorasli. Što mu možemo reći jest, da naša stranka i naša narodna ideja uz take pojave ne bi mogla napredovati, već bi ostala nemilo izložena ljutim udarcima svakojakih dušmana stranke i ukupnog nam naroda. To je ono što ne možemo nikako dozvoliti, pak nas to stajalo i bolnih žrtava.

S.

Naši Dopisi.

Iz Lećeviceke zagore, 30 Septembra.

Amo kô da je sugjeno, da pod upravom Srbo-autonomaša, vodi se uprava općinska, Jadni

narod neuk i neprosvijetljen, gleda i čudi se što će se s njime dogoditi, i u koje ponore će ga strovaliti njegove starešine. Vidilice nema, jer škola se ne pita, nit traži, a vladi deveta. Kad dijete ne plaće, mater ga se ne spominje. Narod je jadni satrven globom, travarinom i kampatikom, da mu je baš dogorilo do nokata. Upro je oči, kud mu se novac krvavo skucan siplje; a koristi nit napretka ikakva. Da se je barem ikakva škola, ja li put ja li voda sgradila; neka bi! Ali to je sve smješta zabaćeno, a novim nek se primeću brda i doline. Nije sve ni u tomu; jer naše opće starešine metnule okretnu ljude na starešinstvo i svaki posao u selu; pa ko i pisne proti njima, ili im nije na ruku, svezan je štetom i globom; pa se ti pripaj i tuži komu hoćeš. Komu ćeš se tužiti? Nebo visoko, zemlja tvrda, a car daleko! kako veli naš narod. Oni se ukopitili; tvrgjavom se ogradili, put do vlade probili, pak im je sve s mirom. Za nevoljni narod niko se ne zauzima. Svećenici se nalaze u raznim okolovštinam i zaprekam koje im podmeće općina; te s toga bi se možda koji i odlučio da svijetu ukaže put izbavljenja i spasenja, ali po srijedi stoje mu zapreke. Dok ovo nižem, držim shodnim pripomenuti: sve se može kad se hoće. U borbi je život, a u drijemu grijeh: liječnost. Župnici! svladajte zapreke; za narod jadni koji vas hrani i poštuje; pružite mu pomoć; prenite ga iz mrtvila, eda bi jednom progledao i stupio u krilo svojoj braći hrvatskoj.

Čoban zagorski.

Janjina, 9 Oktobra.

Živa je bila želja ove varoši, da joj se po pravu dade i jedna ženska učiteljska sila u pomoć učitelju i za odgoju ženske djece. Taj želji, uz nastojanje mjesnog učionskog vijeća i vriednog učitelja g. Vicka Štuka, bje konačno udovoljeno. Nekidan nam poslala starija vlast tu učiteljsku silu u osobi dražesne gospogjice Marice Miloš, vrsne učiteljice i vatrene Hrvatice. Pućanstvo ju je sa oduševljenjem doćekalo, a predsjedstvo ju je sa oduševljenjem doćekalo, a predsjednik mjesnog uč. vijeća, gosp. Ivan kapetan Kalafatović, u društvu sa učiteljem i sa još nekoliko gospode iz mjesta, priredili joj u veće pred danom otvora počasnu večeru. Ta se večera obdržavala u novoj učionskoj zgradi, koja je bila sva unutra i okolo po prozorima rasvijetljena. Poslije večere se pjevalo i zabavljalo. Zabava je tekla u najboljem redu, te svakoga oduševila. Osobito je nazoćne zanjelo lijepo i skladno pjevanje gjeće Miloš koja je u tom prava umjetnikinja. Tek u kasno doba noć, društvo se oprostilo i razišlo. Svi bijahu prezadovoljni.

Dok iznosimo ovo na javnost, ne možemo a da ne pofalimo revnog i zaslužnog predsjednika mjes. uč. vijeća, koji se toliko zauzimao i zauzima oko napretka ove učionice; takogjer i gosp. učitelja Štuka, koji je za svoju sposobnost i marljivost i od starije vlasti već toliko puta pofaljen bio; — a gospogjici Miloš da zaželimo dobrodošlicu i izrazimo živu nadu, da će potpuno odgovoriti dobromu glasu, koji ju pretekao.

S Pelješca, 9 Oktobra.

Malo je brojeva „Crvene Hrvatske“, od nazad kakve godine dana, a da nije po kakav dopis s Pelješca. Mi smo doisto te dopise rado čitali, u početku dapaće i nasladom: pošto nam obećavali oosta, biva da će uđrit po nevaljalu. Smatrali smo to potrebnim, držeć, e ćemo bit na čistu jednom. U zadnje doba naše se nade izjalovile. „Mi pa mi“ nabrusili oružje te na svrhu, (višto e considerato) s njim za pas.

Javio se eto „čisti pravac“, al odmah na početku premašio cilj: stao se baviti „tabelicama“ po Orebiću. Po takom početku bojimo se da i on ne zaluta, te neka nam ne uzme za grijeh, ako mu kažemo kud mu je udarat u buduće. Nije kud kamo danas udarat na kakve „tabelice“, najprije zavirimo kako koji djeluje i tražimo našu slabiju stranu. — Mi znamo, a moguće i dopisnici, da ima u nas mjesta, u kojim je na svakoj mal da ne kući napisano velikim slovima „Živio Starčević“, „Živio Biankini“, „Živila stranka prava“, a tu bi baš pravaše (u djelu) sve u prste pribrojio. Oviem htijasmo reći da se iz toga ne mogu izvodit zaključci, jer je tu „tablica“ taka, a tu napi-

sano tako. Ali govorimo o čem smo naučili. — Mi se uopće možemo ponositi, da još od narodnog našeg preporoda visoko nosimo naš hrvatski stijeg, to nam ne može niko zaniijekat. — U ovo pak zadnje doba regbi da se mi takmimo ko će viši rodoljub biti, to znači da to nije baš tako, ko što i nije. — U zgodi se gleda prijatelj — u zgodi rodoljub — u zgodi sve. Pitamo, da se pruži zgoda kakve bi nas našla. Jesmo li mi kad nastojali da se sastanemo i dogovorimo, te nastojimo svladati neke predsude, koje hoćeš nećeš megju nama opstoje? Ne! Mi znamo da složnom organizacijom moglo bi se sve a bez toga sve je ništa. Mi danas imamo dobar dio Hrvata samo na riječi i kad im podnosi, oni ne rade za ideju kako bi to moralo biti. Ima sela što su jedan proti drugomu radi domaćih njihovih razmirica, te se ne znaju uzdignuti toliko visoko, da budu barem u načelu stranke složni, a istoga osvjedočenja. Nema li ih što u prigodi znaju zatajiti svoje osvjedočenje samo kad im je to na uhar? Nema li ih što iz osobne mržnje ne odobravaju što je začeo pa bilo to najbolje? Nema li ih koji preziru jednoga jer ima višeg ugleda nego oni, htjelo bi im se bit tobož nekakvi prvaci? Nijesu li ovo otrovne bolesti? Zacijelo jesu. Istina da nijesmo vrlo zaraženi, al ovo sjeme moglo bi uroditi otrovnim plodom. Bogu hvala poznamo se dobro jedan s drugim, nije kud dakle baviti se „tabelicama“ ni čim sličnim, već kad je „čisti pravac“ stao raditi, nek radi na ovom polju*), a na drugom nek zgodnim slovom upućuje omladinu pravom stazom, kud joj je krećat, jer samo na taj način on će uspjeti i vidjet pravi plod svoga truda. Razumijmo se dobro!

Pesimista.

Kaštel Novi kod Trogira, 11 Oktobra.

Obsjenjivati druge jest zločin. Obsjenjivati samoga sebe jest ludost. A htjet druge obsjenjivat, pak tim ipak samoga sebe obsjenit, jest jedina vrsta ludila, koje nije tragično, nego samo smiješno.

Fran Folnegović.

Neuspjeh u politici često je posljedak nesmotrene lakoumnosti, i što je u narodu više lakoumlja, to je sigurnije da će taj narod više trpiti, više gubiti a možda i konačno propasti, ne nagje li se za dobe lijek proti toj bolesti. Lakoumlje je početak mnogomu zlu; ono je izvor nesreće pojedinaca; ono gubi i rastrovava cijele narode. Pa ipak s tim zlom ljudi se najviše šale — prema ničemu nijesu tako lakoumni, kano baš prema samu lakoumlju, kako dobro reče pošten i neki patriota.

Kakvih gadnih rana i neoprostivih pogriješa-ka može se u lakoumlju potnuti; kud lakoumlje čovjeka dovodi — živ primjer, — dogogaj iz najnovije kaštelanske povijesti.

Tu petorica, nemoguć trpiti samosilstva ljudi na današnjoj općinskoj upravi; a uvidiv, da je Hrvatstvo tim ljudima jedini i zadnji oslon; odlučise — posebiv se, stvoriti srpsku stranku, koja će srušiti današnju općinsku upravu...

Na takav način je zaokupilo lakoumlje kao epidemija to nekoliko glava, te ih poput opiuma shrvalo i bacilo u čudno stanje nemišljenja i neobjašnjiva zanosa — neplemenitosti i ludosti.

Neplemenitosti — kako je neplemenito sve ono, čemu je i mora biti: zvijezda predhodnica — Strast; deviza — Laž; štit — Opsjena.

Ludosti jer su sami mogli i mogu uvidit, kako isticanje tobožnjeg njihova Srpstva služi protivnikom za obranu proti ostalim njihovim prigorim.

Gospodičici, rezultat sve vaše pisanije — tog talambaša po plaćeničkim novinama proti amnonsnjem Hrvatstvu koji je?

Uz prezir nedužnih seljana, što sad u njihovu lamentalnu stanju, mjesto da im pružite pomoćnicu ruku, ustaste da im vrijeđate narodnost; uz ruganje i naslagijavanje protivnika — još i prijateljstvo vaših da — pristasa s istim protivnikom...

*) Mi mislimo da bi na tom polju bilo veoma potrebno raditi, ali ne kroz novine. Ima i drugih načina, kojim se popravljaju unutarne stvari, a to su međusobni dogovor i sloga. Kad u jednom malom mjestu imade što da se popravi, onda je taj put najbolji, jerbo kolikogod listovi mogu učiniti koristi, toliko i još više mogu štete. Lasno je pisati dopisa, al hoće se još k tomu rada i inicijative. —

Uredništvo.

Sve je dakle to nedostatno, a da vi uvidite, kako tim radom ne dovinuste se žugjena cilja; s onom „Mundus vult decipi, ergo decipiatur“ kako ne ugasiste bukće hrvatske svijesti u Kaštelim.

„Pritisnuto jače, sve to više skače“ časna petorice. Dobro to uvigaju već i oni ljudi, koji u kraljevini blage uspomene kralja Milana na svoje srpske oči sve i svuda srpski vide. Dogodilo se kako sv. Jeremija reče: „Neslah ti proroka, a oni trčase; i negovorih im a oni prorokovaše“. Vuk posrbi Slovence; Medaković Bugare; Milaković sve Slavene, pa — ab uno disce omnes — našao se i „Srpski pesnik“ koji posrbi zemlju, nebo pa čak i samoga Boga! Takve ideje!! Kamo Horac; Dante; Schakesperae; Beranger; Mickievicz i ostali pjesnici!

Oni dakle udri na sve strane o Srpstvu trubi. Tu su dinari i rublji importirani. Posrbiše sav hrišćanski živalj, stvorise izdajice, zmije imeha hrvatskoga. Al zašto to? Da se brzo uvjere kako pobjegjuje svijetlo nad tmiinom; naprednjačtvo pred nazadnjačtvom — Hrvatstvo pred stvarnim Srpstvom. Gospodičici ne griješite se o Kaštelane! Dosta je i bez vas taj puk — opterećen, izmučen, shrvan. Ubijajuć ga duševno, ne pridružuje se onima, koji ga ubijaju tjelesno. Mudrac Bias upitan, koja je živina najškodljivija, odgovori: „Od divljih — Tiran; od pitomih — Laživac“. Kanite se tobožnjeg srpstva, u što vas je nehai strovalo; a plaćenički „Dubrovniči“ i „Srp. Glasovi“ poznatom lukavošću zadržali. Ako, kako kažete, iskreno vojujete za pravicu okupite se oko čiste zastave pravaške. To vam budi prvo.

U Kaštelim, u tom zemljištu „preplemenitog i svakom lijepotom napunjena grada Biača; gdje su hrvatski kralji svoju presjajnu prijestolnicu i najugodnije boravljenje odabirali“ kako kaže u suglasju sa svim povijesničarima učeni Farlacij; „kamo, piše nadbiskup Milinović, i potla nego je nestalo prijestolnice; nakon porušenja hramova i samostana, izumrca kralja domaće krvi; ugašenja krijesova narodnih velmoža; propadnuća državne neodvisnosti; i potla nego se navukla gusta koprena nad čisto obzorje hrvatskog sjaja, narod uzdrži uspomenu na nekadanju svoju slobodu“ gdje ga slijedi naš kaštelanac Katalinić riječima: „Kaštelani htijedoše uzdržati običaj odabirati svoga hrvatskog kralja, sve do propasti mletačke republike. Od biranja prozvala se i svetkovina „Biranj“ kojom se i sada Kaštelani ponose, ali prije je daleko većin slavjem ta narodna uspomena svetkovana bila;“ radi česa učeni Tommaseo i Karara jadikuju i potiču Kaštelane, da taj narodni običaj preuzmu — u tim Kaštelim, mislimo, gospodičici, da nije ni Vami čudno, što ti Dušanovci ta srpska slava, poznata je ko Nasradinu trideset i deveti hat u podrumu; da je ono njima nesamo bilo, već je, i biće „terra incognita.“ Izjavimo se jedno kako i jesmo jedno. Jedna braća, jedna krv, jedne majke sinovi — tužne naše majke — Hrvatske. Mi vas ne trehamo, mi vas se ne bojimo, al vas žalimo kao Kaštelane, kao zalutalu braću.

Pa ne nagju li i ovi bratski dozivljaji u vami odaziva, ne čudite se, ako učinimo po onoj iz sv. Pisma: „Ostavite ih, oni su slijepi vogji slijepcem; a slijepac slijepca ako vodi, oba će u jamu pasti.“

New-Orleans, septembra.

(Glas iz Amerike). Prošle su tri vlaške godine otkad Vam ono zadnje pisah.

Najprije Vam javljam — ako je na vrijeme — kako su se svi Slaveni, — dakako izim Srba — iskazali pred stranim svijetom dne 24 Juna na sredozimskoj izložbi u San Franciscu Cal. Taj dan je bio triumfalna pobjeda slavenske uzajamnosti u dalekoj Americi. Taj dan su Slaveni dokazali, da su oni vršni; da se u kolo velikih naroda ufate. Nu da se je ime matere Slavije toli dično proslavilo, i da je svetkovina toli divno ispala, zasluga ide Hrvate, a osobito odličnog rodoljuba D.ra Viktora Večki-a iz San Jose. Napunio bi cijeli Vaš list kad bi i najkraće htio svetkovinu opisati. Kako rekoh tu Srba nije bilo, a zašto? jerbo je hrvatska trobojnice morala prevoditi cijelu svečanost. Eno Vam dakle dokaza da su Srbi svuda isti. Sva ostala braća Slaveni priznaše prvenstvo hrvatskoj zastavi, a ona šaćica Srba, što jih tamo imade;

ne! Nu svečanost je ispala prekrasno i bez njih, a da su oni tu bili možda ne bi.

Sad na drugo. U Wethsworth-u Nev. ustrojio se je hrv.-slovenski klub „Gržanić“. Dadoše mu ime Gržanić u počast onomu odličnom pravašu. (Ovdje izostavljam. Ur.) Isti klub prireguje dne 10 listopada koncerat. Na koncertu će se predstavljati i malena igra u dva čina „Junačina i Kukavica“ koju je za tu prigodu jedan od njegovih članova napisao. Pisac je uzeo primjer iz sjednice hrv. sabora. Pošto će bit i stranoga svijeta na koncertu to će se igrati u tri jezika u hrv. njemačkom i engleskom. Koncerat i sve će odisati pravim pravaškim duhom.

A sad da Vam koju rečem o Srbima. Da su Srbi od „časti“ cijelog slavenstva to je stara priča. Slušajte samo što rade u San Franciscu. Tamo oni imaju dva svoja lista: „Slobodu“ i „Srbina Amerikanac“. Kad je napadat Hrvate, ta se dva lista uprav natječu, ko će uspješnije svoju ulogu odigrati; ali su uz to međusobno ko vrug i križ. Tu nekidan urednik „Slobode“ neki Bulaić pozvao na mejdan Gopčevića urednika „Srbina Amerikanca“. Nije došlo do sukoba jer da je bilo nekog nespozumljenja, a svaki je pripovjedaio priču na svoj način. Nu tim se nije svršilo. „San Francisco Chronicle“ od 19 Septembra ima članak od dva stupca pod naslovom „Nearly a fatal row“ u kom nalazimo slijedeće: Okolo 4.30 po podne dne 18 Oktobra išao je Božo Gopčević Montgomery ulicom izmed Valley i Green ulice, da pohodi jednog prijatelja. U putu sreće Bulaića. Bulaić bez proslovit jednu riječ izvadi iz džepa 28 caliber Smith & Wesson revolver i stade njime tući Gopčevića po glavi. Oštre strane revolvera raniše teško Gopčevića, i domala on ogrezne u krvi. Nu to ga ne smete, on odmah povuče svoj revolver, i kad je htjeo zapaliti skoči neko sa strane — on kaže prijatelji Bulaića — te mu digoše revolver, a list kaže da oni koji su skočili digoše revolver i Bulaiću. Nu on držeć se one: Nevolja je naučila Marka pasti konje i ljubiti djevojke, opskrbio se sa dva revolvera, te kad mu digoše jednoga povuče on drugoga i začne pucati u Bulaića. Jednom ga shvati u rame, dva puta u ruku a jednom u usta. Na prvi čas se mislilo da Bulaić neće preživjeti, nu pošto je liječnicim pošlo za rukom izvaditi mu zino iz grla, nađe je da neće umrijeti. — Ovo su ti draga „Crveno“ djela koja nadmašuju i čibuke i toljage, te i same Kvekvicveve govore i Gondoline „bravezze“; pak te molimo da ovo prišapneš na uho „Srpskom Glasu“ i „Dubrovniku“, nek s velikim slovima na čelu lista tiskaju ovakova djela s kojim se vasio no srpstvo može ponositi....

Narodna svijest med američkim Hrvatima napreduje što bolje. Pobjedi stranke prava u domovini svak se raduje. Svaki svijesni Hrvat u Americi čuti se pravašem i ničim drugim. Da biste ga, svijecom tražili ne bi ste našli nijednog „obzoraša“. Mogu vam potpunom sigurnošću kazati da Biankinia u Americi štujemo koliko god i Starčevića; a pak to Biankini i zaslužuje.

Mnogo nas je poveselilo takogjer, kad smo čitali da je s Biankiniem, kad je ovaj polagao račun svojim biračima bio s njim i zaslužni patriota, kremenjački patriota don Ivo Prodan. Biankini i Prodan! sruženi, sjedinjeni, pomireni, rade zajednički na korist bijedne domovine Hrvatske! Zora puca bit će dana!

Pelješćana u ovom gradu imade dosta, pak svaki broj „Crvene“ željno iščekuju, a da vide hoće li se već jednom oni tvrdo zaspali „Mi, pa mi“, hoće li se već jednom probuditi. Na rad ljudi dok je na vrijeme. „Trijebite kukolj iz čiste pšenice...“

Nu glé mene samo. Obećah bit kratak, a ja zaduljio poput Save Bjelanovića kad piše proti Biankini-u. Izvinite me.

Šalje Vam pravaški pozdrav iz daleke Amerike (ne još srpske)

Vaše

Momče dalmatinče.

Viganj na Pelješcu, 9 Oktobra.

U Vignju (Pelješac) na pazaru na dan Bl. Gospe od Rozarija, sakupilo se za društvo sv. Cí-rila i Metoda 94 krune i 35 novč. koju svotu šalje na Uredništvo „Crvene Hrvatske“. Darova-

še slijedeći: Gosp. M. Bielić kap. po 3 kr.; G. gja M. M. Kovačević, g. Dr. D. Gjunio, g. M. Passabanda, g. M. Lazarović kap., g. M. Jarak trg., g. J. Bielić kap., g. D. Šale, F. A. Kovačević, g. A. A. Kovačević med., po 2 kr.; g. N. N., G. gja K. M. Bielić, g. F. Štuk, g. Mihaljević uč., g. K. A. Bielić, g. gja A. Passabanda, g. gja F. A. Kovačević, g. gja V. Jakovljević, g. gja V. Krstelj, M. Bielić, M. Štuk, M. M. Kovačević, F. F. Kolić, vačević, gosp. D. J. Alesić, g. C. I. Lupis kap., g. A. Buntelić kap., g. J. Juričević kap., g. B. Krstelj, g. A. M. Kovačević uč., g. I. Krstelj poručnik, g. A. Marinović zlatar, g. M. Dediol kap., g. I. Kosović kap., g. V. Lovričević uč., g. F. M. Kovačević kap., g. I. Miletić, g. T. Franjković, g. I. Jakulica, g. B. Buntelić kap., g. M. Pederin kap., g. B. Vidović kap., g. A. Berić, g. J. Jerko, g. M. Tvrdeić, g. A. Andričević, g. I. Tomić, g. I. Trumbić, g. S. N. Lupis, g. I. Mažuran, g. M. Gabella kap., g. J. Dubac, g. L. Mažuran, g. J. Vicević, g. L. Suhor, g. R. Klarić, g. S. Crjenković, g. S. Lupis, g. I. Silić, g. M. Tvrdeić, g. I. Lupis, g. A. M. Kovačević, g. M. M. Kovačević, g. P. Jerko poručnik, P. M. Jeričević, g. F. Suhor, g. N. Ivančević, g. F. Ivančević, g. F. Parahor, g. M. Foretić kap., g. A. Lupis, g. I. Buntelić, g. B. Amadeo, g. P. Tedeschi trg., g. J. Jeričević, g. A. Pirović, g. I. Lupis, g. N. N. g. N. N. g. N. N. po 40 novč.; g. P. Taljančić, po 35 nč.; g. A. Fortunato, po 30 nč.; g. N. Brčić, g. M. Klinac, po 20 nč.; G. gja K. C. Lupis, g. F. I. Papi, g. F. Depolo, g. M. Depolo, g. V. Zmajčić.

Općinskim Tajnicim, Blagajnicima, Liečnicima, Ravnateljima pisarne, Kancelistima, Povjerenicima redarstva, Tehničarima i Šumarima.

Gospodo!

Do malo, kako Vam je poznato, slijediti će naknadni izbor zastupnika vanjskih obćina Hvar, Vis, Brač, a to je znak, da će još ove godine biti svezan Sabor Dalmatinski; nu prije toga nužno je, da svi obćinski činovnici u Spljetu dne 12. Novembra 1894 sakupe u redovitoj sjednici, da pretresaju slijedeći

Dnevni Red:

1. Izvještaj o radu i o dogodovštinama Viške osnove za uređenje službe i mirovine obćinskih činovnika; 2. Pregled upitne osnove, a da se ista u svakom obćinu, što bolje uobliči i udesi prema opazkama i novim predlozima; 3. Izradjenje popratnice osnove na Visoki Odbor; 4. Odlučiti kako doskočiti neprilikama i eventualnim nezgodama obćinskih činovnika dotle, dok se osnova ne uzakoni; 5. Pretresanje predloga gg. tajnika Bošnjaka i Butiera glede osnutka glasila, da zagovara pitanja obćinskih činovnika i interese obćina, i da se bavi o upravnom zakonodavstvu, u koliko bi to zasjecalo u odnosne djelokruge; 9. Upriličiti obvezne odredbe u javnom životu za sporazumni i djelatni rad i saobštaj obćinskih činovnika; 7. Slučajni predlozi.

Svim činovnicima, bez razlike stranaka, poručuje se, da izvole prisustvovati ovom drugom sastanku, koji će se držati u liepom Spljetu, središtu naše pokrajine, a zaključci kojega uplivat će konačno na našu sudbinu.

Umoljava se jošter, da dojedan zanimanik, blagoizvoli javiti, kroz 15 dana, podpisanom odboru hoće li, kako uhvamo, prisustvovati skupštini.

Bili zdravi i veseli!

Vis, 2. Oktobra 1894

Z a O d b o r
Dr. A. Kargotić obć. liečnik Petar Monti obć. tajnik Petar Held obć. kancelist.

Domaće vijesti.

Umoljavamo p. n. gg. predbrojnike, da se požure s predplatom, jer se primiće svrha godine.

Novi list. — U Gospiću je izašao list „Hrvat“ namijenjen kršnoj Lici. Pozdravljamo s najvećim veseljem novoga druga, jer je tamo bila potreba, takog lista.

Čitaonica u Prekomu. — U Prekomu kod Zadra otvorila se Hrvatska Čitaonica uz najviše slavlje. Biankini je držao krasan govor. Čestitamol

Povodnja. — U Kninu se radi velikih kiša razlila Krka i bila poplavila grad. Ima dosta štete. Poplava je prestala.

Okružno sudište. — U Šibeniku biće napokon ustrojeno okružno sudište.

Gradska Kronika.

Za Starčević Dom. — Mala gji. ca Divka Harlović priložila 1 kr.

Na prijateljskom sastanku na Kuni darovaše za dom Starčevića slijedeća gospoda: Dr. B. Bica 2 kr., Nikola Brašić 2 kr., N. Rusković 2 kr., M. Vidoš mlagji 2 kr., V. Braenović 1 kr., A. San-M. Vidoš mlagji 2 kr., V. Orebica jutica med. 1 kr., N. Škrabalo 2 kr., V. Orebica jutica med. 1 kr., J. Radović med. 1 kr., B. Viočić 2 kr., I. Poljanić 2 kr., I. Tutić-Poljanić 2 kr., Šantica 2 kr., B. Skaramuča 1 kr., A. Brašić med. 1 kr., Dum N. Buntjelić 2 kr., St. Harlović 1 kr., N. Kačić 2 kr., I. Piskulić 2 kr., Ukupno kruna 32.

U frataru bijelijeh. — U nedjelju na Gospu od Rozarija bila je velika svečanost kod našijeh dominikanaca. Pontifikovao je presvj. biskup Dr. Marcell. Misu je otpjevalo naše hrv. dubr. pjev. društvo „Gundulić“ pod uprayom uvijek hvaljenog prof. Marcocchie. Crkva je bila puna puka. Po podne na 5 bio je svečani ophod oko grada, ko-me sudjelovaše mnogobrojni narod.

Državno odvjetništvo. — Državno odvjetništvo odustalo je od optužne sa nasilje, podnešene od nekih agitatora proti našijem Postranjanima, nalazeći da je ista bez temelja. Čestitamo našijem prijateljima!

Imenovanje prefekta. — Na polj. zavodu u Gružu imenovan je prefektom gosp. uč. N. Gligo. Doznajemo za zadovoljstvom da ovaj zavod sve to bolje napreduje, te da je ove godine došlo dosta gjaka.

Zadrani. — Na 8. ov. mj. na sv. Šimuna, zadarskog patrona Zadrani, koji stanuju u Dubrovniku, dali su sv. Misu u Maloj Braći, kojoj je prisustvovao takogjer i presvj. biskup.

Prolazak vojnika. — U četvrtak i petak prolazili kroz grad rekruti opredijeljni za Trebinje i južnu Hercegovinu.

Rascijepio muo. — Parobrod društva „Adria“, koji je vodio vojnika, u četvrtak u Gružu nehoti udari provom u glavu novoga mula. Orijaškom parobrodu nije se ništa dogodilo, jer se polagano približao obali, dočim muo, pogogjen u glavu s kraja, rascijepio se s velikim škripom. Šteta iznosi koju stotinu fior.

Našlo se. — Našao se ove sedmice jedan lijepi sat. Ko ga je izgubio, neka se prijavi na naše Uredništvo.

Na pisaniju „Dubrovnika.“

Dakle ko su, ako n'jesu — sami fratri, popovi? Dakle ko su, ako n'jesu — sami leri, lopovi? Jel'te tako, časna družbo — „Dubrovnica skladnijeh“, što sipljete kroz „Dubrovnika“ — hrpu laži gadnijeh? Jel'te zbilija?... Otkud vama — sinu miso duboka, Nam'jenjena Srbadiji — onkraj Drine, Timoka, Da vaš poraz, što nedavno — pretrpjeste junački, Pripisete popovima — a onako prostački? Otkud vama, sokolovi — preblazene Srbije, Pade na um sve hrvatstvo — zbiti sred sakristije? A postenu našu čeljad — i Župljane junačke Jednim mahom preturiti — sred torine „jaračke“? Pa i čjelu našu silu, — pod kôm jedva stenjete, Svest na lere i fuštare — s Place, Ponte, Minčete? Dobra vam je!... U Srbiji — sve za zlato primaju, I ako se s vašim srpstvom — da prostite... rugaju. Aferim vam!... Al ako su — taki kod nas popovi (Njih trojica, četverica — i s tijem smo gotovi) Onda, kume, jeste čudo — nad svijem čudesima, Što će pričat djed unuku — nebesa nebesima: Da kukava dva, tri popa — tako s vama kosnuše, Te stožeri moćnog srpstva — o gomilu ljosuše! Ne vjerujem!... Neće opet — bit ni sami popovi, Niti sama, kô kažete, — furda, leri, lopovi: Nu svakako, kogôd bio — evala mu, živio! I pečene opet jarce — sve u klostu poji!! Vama paka ostajala — tajinstvena utjeha Liberalnog srpskog boga — koji uz vaš čum'jeha; Pa kad bi vaš opet stigla — katastrofa kosovska Rastrubite, zaklinjem vas, — da ste žrtva popovska! Dubrovnika 12. oktobra. V. M.

Diskoras na Poljani.

Ivo. — Dunque, Vlaho? Cosa c'è di nuovo? Vlaho. — Svega po malo. Jesi li prolego, kako Vlaho Matijević čika, gje smo dobili. Je li bila jedna por-karija onako ofengjavat puk? A gje su ti one laži povise naše Čitaonice! Reci mi što ono hoće rijet, da bi naša Čitaonica čela stat al livello drugijeh soćetati? Ono se ruga! Ivo. — A, che se ruga! Ono hoće rijet, da naša Čitaonica, dove si festeggiano le vittorie nazionali, ne može se staviti uspred s kakvom soćetati, u kojoj su,

recimo, članovi po noći davali bankete... „skladnijem“ djevojčicama. „Naturalo, passa differenza.“

Vlaho. — Ko zna je li bila istina?

Ivo. — Grubo je kad ti neke stvari obaznaju ženske, znaš da one ne umiju mučat. Zato je najbolje ne provo-kavat jezičinom. Ma puštimo Vlahu neka se jedi, došla mu je žutuga od kad su se svadili naši tali-jani, jerbo, govori, neće me više nosit za Vijene. A to mu je jadniku il suo debole. Molio je Bondu ne-ka dogje pomirit poso. Zato ga vidiš po gradu. Ne-go ti meni reci, ima li još što?

Vlaho. — Ima da je pop Jovo, koji se jopet zamiješo u gveru, sasvijem što se bio zakleo da će više stat s mirom, zaprijetio, da će pisat gjenaralu od frataru crnijeh i da će mu se tužit na padre Luja, zašto je puštio puk u klastar, jerbo da su se Srbi skandalizali, da se s onijem ofengjava njihova religijbn.

Ivo. — Jes, to sam i ja čuo. Anci govoru da se je na knjigu potpisao i dum Baro, a pridaje je oni famyzi fra Lodovico Čavtačanin, koji se baš sad nalazi u Rimu. Che bella occasione? A znaš li ko je stilizo?

Vlaho. — Ne znam, ma mi je reko Jovô, da oni imadu jednoga koji je jakon vješt tezijem poslma, jerbo da je činio suplike i denuncije perfino na svetoga oca papu.

Ivo. — Allora è lui che l'ha scritta! Da jadrnoga padre Luja! To mu je bilo učinit ljubav puku!

Vlaho. — A jesi li čuo za oni telegraf u „Dalmati“, u komu govoru da ima više laži nego slova. Da mi ga je znat, ko je!...

Ivo. — Almeno ti je ovdj lasno indovinat. Ko hoćeš da bude drugi nego Prdosija! Ma... kad mu onako basta, kurioz sam vigjet kako će telegrafat kad ga budu išcerat iz kamare....

Vlaho. — Telegrafate opet che siamo villani. Altro che „gli avversarii spariti.“ A Frano... znaš što sad govori?

Ivo. — Neka čujem. Biće smiješna!

Vlaho. — Govori da je njemu drago da je onako izišlo, jerbo da će sad almeno imat un controllo. Imagijnaj se!

Ivo. — Kako?... A nije govorio da će rinuncijat i onda bi nosili Avoscani?

Vlaho. — On će ti rinuncijat! Kad ga išceraju! Ostaće, ostat, a i njima je draže, jerbo govoru, da on nema kolura. Bio se aveliško, pak ga je malo rekupe-rala ona festa u četvrtak. Onda se, govori, vigjelo ko je samnom.

Ivo. — Baš se vigjelo! Ma reci mi znaš li zašto on nije zafaljivo s funjestre, nego je puštio drugoga.

Vlaho. — E, ne znam ni ja kako je oni poso.

Ivo. — Čuo sam još da je ono veće obeć, da će se on mi-sljat za staviti u red Hrvate?

Vlaho. — Duše mi ne skerca!

Ivo. — Oli štogod znaš?

Vlaho. — Kako ne!... Znaš one imbecilitati što su lijepili po mirima da Dubrovnik nije hrvatski? Reko si mi onomane da su ono efeti od ulja. Ebbene, je-dan mali u Ulici Između, Bačvara otparo u čače s butige, da mu gad ne visi. Vigjeli vlasi i spijali na komunu. A on ti subito usijera, neka mu dogje otac na komunu. „Ti si dobar čovjek, ma je u tebe mali veliki galijot! Ne znaš što je ardiško učinit?“ — „Ne, gosparu, što?“ — „Otparo je ono što smo bili prilijepili u tebe na mir, da Dubrovnik nije hr-vatski.“ — „Moj gosparu, ja vam ne znam ništa.“ — „Kako ne znaš?... On je, niko drugi!... Re-kli su mi ko ga je vidio... Znaš, učiniću da ti ga išceraju iz škole.“ — „Gosparu, nemojte!“ — „Ho-ću!... Basta! Ovi put neka ti bude prošteno... ma se čuvaj!... Jesi li me razumio?“...

Ivo. — Da što se ima bit jačan čovjek našo na muci!

Vlaho. — Što ćeš pitat! Ustreso se na pravednu bogu!

Ma... opet ti govorim: nama se hoće ovake čeljadi.

Ivo. — Evo ti Luja, promijenime diskoras... Pokonji Nikša

(bog mu do raj!) što puta mi je govorio, da ne va-lja nigda toware isavat na visoko, jerbo da onda počnu lupat nogama. Što ti govoriš?

Vlaho. — Ja govorim: Živjeli, tovari! Adio Ivo!

Kod kojižare D. Pretjera u Dubrovniku na-lazi se na prodaji:

MJESEC NOVEMBAR

NA KORIST

SVETIJEH DUŠA ČISTILIŠTA

po

FRANU VITALJ

ponašio

O. A. PAVLIĆ.

u-16. str. 240. nč. 50. franko s poštom nč. 55.

Tipografija D. Pretnera u Dubrovniku.

Frano Supilo, upravitelj, izdavatelj i odgovorni urednik,

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na p. godine flor. 2; za *Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4: 50, na p. godine flor. 2: 25; za *inozemstvo* flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Bosansko pitanje.

Nešto ovih dana učestali glasovi o Bosni. Iza utrka i kongresa u Sarajevu, eto nam novinskih raspravljanja, koja se na dugo i široko baviše o tim svečanostima i njihovu karakteru, te o napretku okupiranih provincija, prepriču se megjusobom ko ima pravo. Naravno da je i tada bilo najžešće vatre izmed naših i srpskih novinara. I još se nije raspršao dim od onog pucanja, kad se otvoriše delegacije, te i one donijese na tapet pitanje okupiranih zemalja. O tom pitanju dosta se tu pretresalo i govorilo sa svih stanovišta. Rekoše svoju češka opozicija, njemačka ljevica, konservativci, Magjari i napokon u više navrata vlada kroz usta ministra Kallay. Sve te raspre našle su i opet u novinstvu obilna odjeka, nadasve u našem novinstvu, hrvatskom i srpskom, tako da se nadamo, e će tu biti materijala za pisaniju čitave ove jeseni.

Ovdje ćemo opaziti, da mi, koliko Hrvati toliko Srbi, raspravljamo ponajviše o stvari, o kojoj smo već odavna na čistu: prepiremo se t. j. komu od nas dvojice pripada Bosna i Hercegovina. Srbi dokazuju nama da je Bosna njihova i da nam oni neće za živu glavu pustiti ni ono što nas, osvem po narodnom, još i po historičnom pravu ide, kao što je Turska Hrvatska koja sačinjava svukoliku zapadnu Bosnu, a mi naprotiv vindiciramo Bosnu za se na temelju našeg narodnog načela, koje je tamo u većini, i na temelju povijesti. Ni jedan ni drugi ne popušta, te se nećemo nikad — na papiru — složiti, dapače mnogi s jedne i s druge strane drže, da je ovo pitanje najglavnijim uzrokom našega narodnoga razdora.

No ni jedni ni drugi, ni Srbi ni Hrvati nismo baš sasvim složni, kad se okrenemo na drugu stranu, pak motrimo Bosnu naprama onome trećemu, koji danas, usprkos ovim našim beskrajnim prepirkama, drži u rukama sudbinu ovih zemalja. Činilo bi se da bi barem Srbi mogli biti megjusobno sporazumni, ali tako nije. Najveći dio njih, biva svi Srbi van naše monarkije i mnogo ih u njoj, žele da Austro-Ugarska što prije izagje iz ovih zemalja, koje bi imala — kakva druga vevlast darovati zaslužnoj Srpskoj kraljevini. Ali opet ima ako i malen broj i onih Srba, koji stanu u Austro-Ugarskoj i koji bi željeli, da ove zemlje ostanu amo. To su Srbi koje njihovi suplemenjaci zovu magjaronskim Srbima, kakav je na pr. delegat Gjurović, koji je ovo stanovište javno pred cijelim srpstvom istaknuo i branio.

Pustimo Srbe neka misle kako ih je volja, a mi vigjimo, kako je kod nas i kako bi imalo da bude. O Hrvatima vladinovima nećemo ni da govorimo, jer je njihovo stanovište na žalost i odviše poznato. Oni su pristaše vlade i mameluci sustava u takoj mjeri, da je njihovo mnijenje uvijek u suglasju s onim visokih odlučujućih krugova. Vladinovi, čeljad većim dijelom bez uvjerenja, nemaju nikakvu drugu zadaću nego kazivati narodu, kako je sve dobro, što su ovi krugovi, s njim, preko njih a bez nas, učinili. Tako rade i u bosanskom pitanju. Osvrnimo se raje na neodvisne Hrvate s ovu i s onu stranu Velebita, ponajpače na stranku prava.

Jesmo li mi svi na čistu u tom kako se imamo vladati naprama sadašnjem stanju Bosne i Hercegovine? Budimo otvoreni, iskreni i odgovorimo ne!

Nijesmo složni, u prvom redu zato, što mnogi od nas ne misli samostalno, no se povodimo za drugim, najprvo za mnijenjem njeke nam slavenske braće. Plašimo se istine, koja glasi da se u Bosni naši interesi razilaze od interesa mnogijeh drugih Slavena.

Sasvim tim naš je položaj u ovom zamršenom pitanju veoma škakljiv.

Mi smo protiv sustavu i protiv nosiocima toga sustava u najžešćoj opoziciji. Oni su danas na kormilu monarkije, koja pak upravlja Bosnom. Smijemo li mi njih podupirati? Ne nikada i nigdje, jer bi tim zanijekali našu ideju, postali bi izdajicama našega narodnoga načela. Ustajmo naprotiv na njihovo djelo u Bosni, odlučimo se protiv okupacije onako kako to čine drugi, pišimo i vičimo na bosansku upravu iz narodnog načela! Naš će se glas kao bižnjega i interesovanoga naroda najviše poslušati. Ali onda će nas protivnici priključenja Bosne monarkiji u svoje svrhe izrabiti. Zaludu bismo mi potlje dlaku na četvero cijepali i tumačili našu uvjetnu opoziciju. Europa na žalost ne zna za naše interese. Ona se u bosanskom pitanju dijeli u dva tabora: za ili proti okupaciji Bosne sa strane Austrije. Naša opozicija, koja bi se smatrala opozicijom a tout prix, pojačala bi ovaj posljednji glas, ili drugim riječima *mi bi radili za Srbiju*.

Naprotiv možemo li mi pohvaliti ono sustavno cijepanje naroda, ono nijekanje hrvatskog imena, a uvažjanje bošnjaštva i bosanske politike, koja se ograničuje ponajviše na muhamedance, jer hoće da ih od nas odbije? Možemo li mi kao Hrvati odobravati ono uvažjanje nijemštine, ono useljavanje nijemaca i utemeljivanje njemačkih i magjarskih kolonija?

Pitanje ima i ovako lice. Teško se izmaknuti izmed ove Scylle i Charybde. Nije najlakše pogoditi, koje je stanovište za naše interese — gore. Zato se mi često puta čudimo, kako se neki mogu na brzu ruku odlučiti tamo ili amo. Nemojmo se u tom izgledat za mladočesima, koji mimogred govorec ovog puta s njihovim govorima u delegacijama o Bosni nijesu učinili baš najljepšu figuru. Lako je njima zauzeti koje hoće gledište, pošto su njihovi interesi tu veoma, veoma daleko. Oni Bosnu darivaju Srbima još i iz onog nekog srbofilstva, koje mi, neznajući šta su im ikad Srbi dobra, ako ne indirektno zla, učinili, ne možemo nikako da razumijemo.

Ali naš je položaj drugčiji. Hrvatska, bez Bosne, bila bi uvijek igračkom u rukama onoga, koji bi vladao u današnjim okupiranim pokrajinama. U tom se slažu svi naši političari. Kako bismo se pak mogli nadati, da ćemo ikada doći do Bosne, ako ova ne bude *ondje gdje smo i mi?*

Mi, koji iskreno priznajemo, koliko je mučno poprimiti jednu stanovitu politiku u bos. pitanju, ne usugujemo se da ikoju predlažemo, već samo bismo htjeli uputiti naše umnije političare, da ob ovom ozbiljno razmišljaju, jer je stvar vrlo zapućena. S jednim smo samo na čistu: da na Bosnu i Hercegovinu po historiji i po narodnosti imamo mi više prava od Srba. — Po historiji; jer Hrvatska tamo ima i svojih silom otetih zemalja, dok ih Srbija nema, pošto Bosna nije bila nikada srpska ako ne na silu; jer je Hrvatska za Bosnu i prolila dosta krvi svojijeh sinova, što se o Srbiji

ji ne može reći. Po narodnosti pak, što, ne obazirući se na prošlost i plemensko dokazivanje koje bi sve bilo nama u prilog — i danas, u slučaju jednog plebiscita Bošnjaka i Hercegovaca, koji bi imao odlučiti izmed Hrvatske i Srbije, mi bi dobili najmanje dvije trećine. Jer i ako u Bosni nije razvijena hrvatska svijest, al ipak uz 350.000 katolika Hrvata i muhamedanci, koji u svojim rukama imaju posjed, u koliko svi nijesu Hrvati, ipak bi prije krv svoju prolili, nego bi dopustili, da ih upregnu pod Srbiju.

Kad smo dakle s te strane složni, dok dobro ne promislamo, mi ne odlučujemo ostalo. Neka nam Bosne zajedno s nama, a u toliko širimo narodnu svijest izmed jednokrvne raznovjerne braće, sveg u nadi, eda budućnost i na nas pogleda, ako budemo umjeli i zaslužili!

Što su umukli?

„Srpski Glas“, taj stari grešnik i krivac narodnog razdora u Dalmaciji, ni da pisne o dubrovačkim izborima. Mi smo znatiželjno očekivali, kako će ovo glasilo ričanskih Dalmatinskih manastira pobiti svoje višegodišnje laži o našem srpstvu, javljajući svojim inteligentnim predbrojnici, da su u Dubrovniku dobili Hrvati, ispred kojih su Srbi kukavno uzmakli. „Srpski Glas“ je naprotiv zanijemio. Ko čita njega i ne zna, da se je ovih dana nešto dogodilo u Dubrovniku. Ko je napro-zaboravio one galame nazad par godina, kada su Srbi u savezu sa autonomasima zajašili Dubrovnik? O tom savezu nije bilo ni spomena, već se slavila velika srpska pobjeda srpskoga Dubrovnika. „Srpski Glas“ dapače bio se toliko u veselju zaletio, da je njeke najzaslužnije Dubrovčane hrvatske stranke bio proglasio ništa manje nego političkim gostima u srpskoj Ateni. Zašto se sad „Srpski Glas“ toliko srami? Zašto svojijem vjerenijem iskreno ne objavi, da je onda sramotno... izmišljao, kad nas je krstio ono što nijesmo? Nekim istinama, zadarski kalugjeri, nije moguće ubjeći. Politički srpski list, može donositi i još štogod osvem denuncija, podvala i laži, jer ovake rubrike i samijem Srbima napokon dosade. Kažite im bar jednom istinu!

Ali ne samo „Srpski Glas“, već svi ostali listovi vesele Srbadije mukom muče ispred svoga poraza. Naš organ hrišćanskih došljaka nema o tom više niti jednoga retka. Zašto to? Zato što je istina tako očita, da se on isti srami više brljati pred očevicima Dubrovčanima, pak je žrtvovao i one preko Drine, kojim je bar mogao pripovijedati šta je htio. O dubrovačkim izborima ne piše se, jer se ne može pisati, jer se ne može lagati ni izmišljati, pošto su tu fakti i brojevi, koji stoje spravi, da svaku laž klevetniku u grlo saspju. A da se to sve opravda zagruše se nekim visokim dostojanstvom, koji kod Srba uvijek obiluje, kad ih logikom i razlozima u škrip začeraš. Onda oni ne odgovaraju.

No mješte ikakvih odgovora „Dubrovnik“ se bacio na stari svoj posao: uhvatio se naime ludijeh i sto puta pobivenijeh dokaza, da su Dubrovčani Srbi. Na sve ono već se više puta odgovorilo i svaki smo put zamukli protivnika. Već više puta on je pokušao da ovako zavagja neukost, a

koliko je uspio, eto svjedoči — Dubrovnik. Zato ćemo ga pustiti neka se tim svojim fantazijama bavi, a mi ćemo i nadalje odgovarati kao i do sad. Jedino čini nam se da su sva njegova mučna naprezanja Sisifov posao i da bi se oni dokumenti, koji njima dokazuju dubrovačko srpstvo, a nama kako su stari Dubrovčani mrzeli Srbe i koliko su im vjerovali, da bi se velju sve to moglo ispustiti. I onako ništa drugo nego kompromituju srpske interese, dok mi naprotiv imamo još lani utvrgjenu i u Zagrebu štampanu *Povjesnicu Srba*, u kojoj se dokazuje, da su se oni protezali po svoj Europi, dapače i u Africi. U ovu zonu spada i naš Dubrovnik koji ipso facto postaje srpskim gradom. Šta treba kvariti partiju, kad imamo srpskog kralja Strojila koji je Dubrovnik sagradio? To je najbolji dokaz našega srpstva, a zavidnici hrvatski neka pucaju od jeda! Ako pak ni tom neće vjerovati, bar će vjerovati u srpskog Boga i u onog dičnog srbina Noema, koji je u općem potopu spasio srpsko pokoljenje. Jest i ovo je štampano u jednoj srpskoj štampariji, a mora biti istina pošto se nijedan srpski list nije našao, koji bi ma jedan redak proti tome napisao, dapače i sam organ crnogorskog dvora „Glas Crnogorca“ nije se sramio to učeno djelo u svom najzadnjem broju javno preporučiti. Čemu dakle iznositi dokaza dvojbene vrijednosti o srpstvu našem, kod ovakvih utvrgjenih povjesnih činjenica?

A dok je ovako u nas, u Srbiji ide sve sunovratice. Krize svake ruke, veleizdaje, bune pljačkanja ubojstva, hajduštva na dnevnom su redu. Zašto? Jer se i tamo i amo vodi velika politika kojoj ne treba nikakva programa nego samo ono svesiono i savršeno srpstvo. I tamo i amo vodi se istina nekakva politika, ali bez cilja i uzvišenih ideja. Srbi danas imaju samo dva ideala: mržnju i fanatizam: mržnju na Hrvate i sve što nosi hrvatsko ime i fanatizam za svoju srpsku vjeru, do koje izmed njih jako malo drže, kako nam to svjedoče neki njihovi visoki crkveni dostojanstvenici, koji su u isto doba bili framasuni. Ovaka politika i ovaki uzgoj jednoga naroda valja da donese i relativne plodove. Evo ih zriju, koli u nas toli i u Srbiji. Zar se onda čuditi ako Srbi bježe ispred pobjedonosne i zdrave hrvatske misli, od koje ih ne spasiše sva njihova nemoralna srestva, koja su pokušali u društvu sa svijem dušmanima slavenskog imena i našega jezika?

Očekujemo odgovor.

Naši Dopisi.

Sa Hercegovačke granice, 12 Oktobra.

Ima jedan za nesreću katolički svećenik u nas u Hercegovini proti kome smo do sada nekoliko puta primili tužaba, da se bavi najgorim zatom što nikakvu poštnu čovjeku nije od časti: javnim i tajnim podvalama i denuncijama. Tako je onomadne na pravednom Bogu najgore iskleve-tao u jednom srpskom listu učitelja gosp. Ivana Šiftara, za koga su nam mnogi rekli da je pošten i savjestan čovjek, koji vrši svoju učiteljsku službu i u nikoga se ne pača. Što je skrivio bijedni učitelj tome čestitome popu? Ništa drugo nego je rodom iz Gline, a Glina je u Hrvatskoj, dakle on je Hrvat. Taj miroljubivi sveštenik, koji žive sa svim svojim crkvenim drugovima u najvećoj ljubavi, ima još i tu krepost, da se nazivlje Srbinom. Eto zašto on hoće da kod starijih upropasti svoga brata.

Vrlo lijepo pope! Ima još i drugih *sitnarija*, za koje su nam prijatelji dojavili, ali i tu ostaje sveisto jedno srestvo: denuncija. I taj je još katolički sveštenik! Mi ne znamo kako da ovaj pojav rastumačimo, nego tim što je u njemu srpsko čuvstvo ugušilo svako drugo, a ona plemenita srestva s kojim se on služi med svojim ovčicama, nijesu nego posljedice gore hvaljenog srpskog čuvstva. Samo naprijed! Al ako smo do sada šćeli više nećemo. Ovo je samo znak, da smo spravni, a moj pope, ne budeš li bolji, čut ćeš što još nijesi čuo. Goni ti tvoju dokle god hoćeš, a i mi ćemo našu, neka vide tvoji parokijani s kijem imaju posla. Do vidjenja gosp. Uredniče!

X.

S Pelješca, 13 oktobra.

Čim se stavismo na pisanje, izjavismo odma unaprijed, za što pišemo. Nadali smo se, kad se zna namjera pisanju, da će nam se dajbudi radi te dobre namjere (ako ne za ništa) oprostiti gdje što — i ako se onako *a priori* učini da je neumjesno. Prevarili smo se. Časni dopisnik s Orebića u svom odgovoru ne samo što nije uzeo u obzir tu našu dobru namjeru, no na neki način, stao i da sumnja o nama. To je, što nas je malo zaboljelo — i to nas siluje, da se i opet ponovo pozovemo na istaknutu našu namjeru, svrhu pisanja. Uvijek radimo u nadi, da uskoristimo što našoj narodnoj stvari. Možemo da kad i pogriješimo priznajemo, al onda je to naprosto *pogreška* i kao takova neka se slobodno kritikuje — al bez ikakvih podmećanja i sumnja *a la*... „nešto bez lja-ge“....

U ostalom odgovor nije da nam se baš svi-gja. Drag nam je već i za to, što se na neki način općina izjavila kao pravaška, biva nadahnuta pravaškim duhom. Drag nam je, jer se i gosp. otpisnik složio s nama, da bi se natpis sa vrata imao da ukloni, a novi postavi. Kako smo ljudi, koji se ne bavimo općinskim poslima — drago nam je, i gdje smo dobili uputu o onome o postavljanju tablica. Sve nam je to drago, al ona primjetba o natječaju za liječnika..... Da je uredovni jezik općine orebičke hrvatski, i po samom oglasu se može da zna, istina. Al to ipak ne isključuje onu, de se kaže, e je liječnik obvezan na poznavanje toga jezika. Ako se pak to isključuje, onda se tijekom više (pače svakako) isključuje, ono o eventualnom poznavanju jezika... Kad je jedan već liječnik, dokaže pravo da se može da natječe i da pozna dobro uredovni, u ovom slučaju hrvatski za općinare Hrvate, — čemu ona prikrpica o eventualnom poznavanju drugih jezika? Da nam se valjda tamo s Korčule *Legasi* raduju, kako je i nama na poluostrvu, Hrvatima *non plus ultra* (kako oni kažu) potrebit talijanski jezik — ali nećemo da ga izričito spomenemo....

Pa i kad bi bila istina, što gosp. otpisnik kaže, i o nekim drugim natječajima, stilizovanim tako — to one općine ni malo ne opravdava. Znak, da su te druge općine pogriješile; a, ako su one pogriješile, nema prava orebička općina, da sa tom njihovom *pogreškom* na neki način sebe hoće da opravda. To kažemo ako — ali, neka nam se oprost, sumnjamo, da li ima koja hrvatska, čisto hrvatska općina, koja je uz poznavanje hrvatskog tražila svjedodžbu, dokaz, i o poznavanju drugih jezika... Pa kojih? —

Svršetak odgovora, osim onog osobitog mnijenja g. otpisnika, da su ove stvari malenkosti, i o rešetanju ovijeh malenkosti — tako je u sebi lijep, da ga i mi sa naše strane preporučamo našoj omladini. Ako je pak gosp. otpisnik sa onim riječima *aludiro* na nas, držeći nas bajagi valjda za *omladinu*, ponavljamo sveisto pofalu onijem riječima — al ne možemo, a da ne prišapnemo uz to g. *Neutralisti* (ako se za istoga ne varamo), da nas se spomene, jer da smo u početku naše narodne misli bili zajedno često u borbi na političkom poprištu, pa će sam uvidjet, da se za sije-de vlasi samo srcu može da reče *omladinsko*, a ostalo je sve — kao i kod g. otpisnika...

Bog i Hrvat!

Čist pravac, pa Bog.

Rožat u Rijeci 14 Oktobra

Po naviještenom kanoničkom pohodu naš privjetli biskup Dr. Josip Marčelić dne 12 tekućega u 3 sata poslje podne stupi prvi put megju nas kao dobri pastir i otac svoga stada. Bi dočekan od svijeh nas osobitim slavljem u petak a nasob u subotu i nedjelju oduševljenje dovinulo se do vrhunca. Braća Komočani, Čajkovičani, Knežićani i Šumečani s dičnim i kavalirskim riječkim načelnikom na čelu, iskazaše mu najveću sinovsku poštu, prateć ga korporativno barjacima i, puškanjem sve doklen je pet, onostranskih kapelica prigledao i naših milih kosti kapljicom svete vode oškropio, te kući se povratio. U nedjelju slijedila je sveta krizma, blagosov sv. Oca i apsolutija svim vijernim mrtvim, koji na romantičnom brežuljku naše matice duboki san počivaju, a u pobjed bio je hristijanski nauk djeci i blagoslov.

Iza blagoslova biskup se je s nagomilanim narodom oprostio pred crkvom, a župni upravitelj sa crkvinarstvom jednim općinskim prisjednikom, barjacima, lubardijerima i drugim odličnjacima otpratiše ga sve do ušća naše čarobne Rijeke neprestano niz ubavu Rijeku pucajuć i klicajuć dobrom pastiru živio! Njegova simpatična osoba a najskoli blaga riječ kojom je hotio svakom srcu melem lijeka pribaviti, zadivila je svakoga i dirnula je i najotvrdnutijim srcima. Ovo je prvi put da je naš novi biskup megju nas kako otac stupio i u svakom je srcu ostavio spomen dobra Isukrstova pastira. Živio nam ga dobri Bog!

S Pelješca, 15 Oktobra.

Kad smo u zadnjem broju ovoga lista napisali ono malo redaka mišljasmu ne nastavljat, ali opazka Uredništva povod je, da još koju rečemo što će nadamo se dobro doći u našijem prilikama.

Nepobitna je istina što Uredništvo opaža: da za popravljane osobnih stvari jednog malog mjesta nijesu novine, niti da iznose neke sitne mizerije; jer je njihova zadaća nešto uzvišenije, te nastavlja: „Lasno je pisat dopise, al se hoće k tomu rada i inicijative!“

Značajno je ovo! Ova opazka u koliko je mi razumijemo za nas zlata vrijedi, te se potpuno slažemo i dodajemo: Bilo bi suvišno ako ne i pogibeljno kakvo pisanje, u kom bi se napadalo ili spominjalo koga. To držimo da su u politici najskrajnija sredstva, koja kod nas amo danas ne služu buduć smo svi bez iznimke barem na imenu Hrvati. I ako mi danas inogučie imamo kakva malodušna koji i zaslužuje, ipak ne bi begenisali, jer u jednoj masi pojedinci se gube. Već što je nužno to je, da se ova masa što bolje uredi. (To će biti! — *Uredništvo*.) Dužnost je svijeh nas bez iznimke radit da se to postigne bacajuć na stranu neke predsude, koje su samo na našu štetu. Vrijeme je da se opametimo jednom za vazda! Dio nas, uz najbolje početke i volju što imamo, služi nam tumača — služi nam poduke, da se usavršimo, te imamo u sebi enerzije, da možemo održat sve suprotivštine, koje bi mogle od časa do časa nastati. Znamo da sad hrvatstvo u nas ide kako po loju, ali — kujmo dakle gvoždje dok je vruće! — Budimo riječju i djelom Hrvati. Zaboravimo ko nam je simpatičan, a ko nije, otkle je ko, i kako se zove. Pa znamo što je sloga u jednoj kući, a što nije, što je sloga u jednom mjestu a što nije. Za izgled nam naš Trpanj! Zašto tamo napreduju? Zašto je tamo sve u redu? Jer je sloga! I oni su megjusobom kao ostali svijet — Petar ga ima proti Luki — Luka proti Andriji itd. ali tiče li se što Trpnja, svi su Trpanjci. Evala im! Mi smo uopće svi Pelješćani ili kako nas zovu u Dubrovniku „Rćani.“ Budimo dakle svi kô jedan kad se nas svijeh tiče! Jesmo li pravaši, budimo i to u zgodi dokažimo! — Spojeni kad budemo jednom misli onda ćemo ne samo politički već i ekonomički napredovat. Mi smo rekli, ostavljajuć da u boljoj zgodi koju još rečemo. Još nam je samo ovo nadodati: Ne napisasmo ovo da kakav vijenac sebi pletemo, — već da se ovijem svi okoristimo, i onda će nam bit zajednička čast i pohvala. To je što želi

Pesimista.

Pogled po svijetu.

— Na 16 ov. mj. otvorilo se carevinsko vijeće. Ministar Plener iskazao je proračun za god. 1895, po komu bi ostalo 23½ mil. viška. Ministar će višak upotrebiti za isplatu kamata zajma što se ima učiniti za gradnju željeznica i za isplatu kamata zlatne vrjednote, što će se izdati za nabavu zlata za uregjenje valute. Proračun je dobro primljen.

Zatim su mladočesi zatražili obustavu iznimnog stanja. Ministar Bacquehem odgovorio je, da se o tom još ne može govoriti.

— Stručnjaci Leyden, Saharjin i Popov koji su istraživali ovih dana bolest ruskoga cara, izjavile da ova nije ni malo krenula na bolje, ali se nadaju da će mu blaga klima Krfa puno pomoći. Sva Europa najvećim zauzimanjem prati stanje ovoga cara mira. Za njegova otsuća zamijenice ga regencija.

— Na 14. ov. mj. bili su izbori u Belgiji. Izbori su se vodili po novom izbornom redu. Pobijedili su klerikalci, koji tako ostaju dalje na vladi.

— „New-York-Herald“ donio je vijest, da je Kina ponudila Japanu mir, nudajući mu svu ratnu otštetu i priznajući neodvisnost Koreje. Japan čini se, ovu ponudu nije prihvatio. Europejske vlasti zabrinute su dogagajima na Istoku. Rusija je javila Japanu da ona neće nikada dozvoliti, da ovaj anektira Koreju. Japan je izjavio, da on o tom ne misli, nego da samo želi Koreju civilizovati.

— Svečano je zatvorena Lavovska izložba. Poljaci i Rusini besjedi su i slavili su uspjehe, koji da se u prvom redu imaju zahvaliti slozi.

— Njemačka stranka u Českoj se definitivno rascijepila. To je dobar znak. Sad samo da nestane staročeha i u Austriji bi započela nova era, koju svi čekamo. Iz Praga će najprije sinuti svjetlo!

Domaće vijesti.

Izjava. — Odnosno na pisanje gosp. Barčića u „Pensiero Slavo“, da je neki naš dopis iz Primorja bio skovan u Zagrebu, najsvetanije izjavljujemo, da smo dopis primili od prijatelja u Hrvatskom Primorju. — Uredništvo „Crvene Hrvatske.“

„*Il Pensiero Slavo.*“ — Ovaj list, koji je počeo svoju veliku misiju slavenske solidarnosti kopajući lagume proti stranci prava, u svojem zadnjem broju služio se je s potpisom g. Barčića, u čiji je članak, naperen proti stranci prava, samovoljno uvrstio i svakojakih uvrijeda na našega zastupnika Biankini. Barčić je brzojavno opovrgnuo, da su one navale njegove. Kako se to zove?

Premještanje u pol. grani. — Ovih dana imaćemo velikih promjena kod pol. oblasti. Gosp. bar. Maroičić polazi iz Dubrovnika u Spljet, a u Dubrovnik dolazi gosp. savjetnik Tončić iz Spljeta. Grošeta ide iz Korčule na Hvar; Jarabek iz Imotskog na Korčulu; Krater iz Benkovca u Imotsku; Rubeli iz Hvara na namjesništvo; Rešetar sa namjesništva u Benkovac a Škarica u Sinj.

Pišu nam iz Trstenika 9 tek: — Poštu brzog parobroda od petka, mi primamo preko Dubrovnika i Stona, stopro u subotu u večer, dočim bismo mogli primiti u jutro rano Lloydovim parobrodom što kreće iz Gruža u subotu u tri ure prije podne.

Molimo, i uzdamo se da će slavna uprava pošte u Dubrovniku to što prije urediti.

„*Hrvatska.*“ — Glavni organ stranke prava „Hrvatska“ dobio je post-debit za Bosnu Hercegovinu. Ovo javljamo svijem našijem prijateljima u onim pokrajinama, koji su u stanju da drže ovaj naš najveći pravaški list. Cijena mu je 18 fiorina na godinu.

Irredenta bijesni. — Ovih dana presjedništvo prizivnoga suda u Trstu naredilo je da se na pečate kotarskih sudova u Istri postave i hrvatski i slovenski natpisi. Ova pravedna naredba u Primorju izazvala je strašnu buru, kod ondašnjih talijanaša, koji spravljaju prosvjede i deputacije. Presjednik zemaljskog odbora Mato Campitelli brzojavno je prosvjedovao ministarstvu, javljajući mu da bi moglo doći do krvavih izgreda. Tršćanski listovi ima nekoliko dana, da ne pišu nego o tome. A zašto? U Istri velika većina pučanstva jest hrvatske i slovenske narodnosti. Pa ipak ti natpisi na sudbenim pečatima, koje do sada nijesu ni imali, biće na podregjenomu mjestu!

Nadčovječnu borbu vode naši suplemenjaci u Istri, proti kojim se sve urotilo. Ali oni ipak idu postepeno naprijed i osvajaju talijanašima zemljište. Radi toga vlada kaos u talijanskim primorskim stranicama, koje se ipak, proti Hrvatima i Slovencima, nalaze složne. Ova vika na pečate nije nego terorizacija, da se Hrvatima i Slovencima što drugo ne dozvoli. Njih u Primorju ima oko 350.000, pak nemaju niti jedne srednje škole!

Pomozimo im mi, da je „Ćiril i Metod“ ustrojil!

Izbor. — Na 27. doš. mj. je naknadni izbor u kotaru Brač-Hvar-Vis. Kandidat je stranke prava,

kako već rekosmo, gosp. Dr. Roko vit. Mišetić. Protukandidata do sada nema.

Spljetsko „Jedinstvo.“ — U prošlom broju spljetskog „Jedinstva“ ima inače lijepi dopis iz Dubrovnika, ali u komu se riječi jednog našeg dopisnika s Pelješca, namijenjene jedino tamošnjim okolnostima, pripisuju nama kao uredništvu, u kom slučaju izgledalo bi, kao da su rečene onim, koji su po uvjerenju s nama, što je svakako pogrešno.

Sastanak „Obzoraša.“ — Na 25. biće u Zagrebu sastanak „Obzoraša“, koji hoće da se urede kao stranka. Mi smo se uvijek pitali, čemu će Banovini dvije opozicije?

Gradska Kronika.

Za Dom Starčevićev. — Gosp. Ivo Buratović iz Rijeke priložio je 2 krune. Živio!

Lične vijesti. — Dogjoše i odmah preuzeše svoju službu gg. Pivčević vjeroučitelj na preparandiji, Buić sudbeni pristav i Ivančević sudbeni kancelista.

Krizma. — U Nedjelju presvj. biskup pohodio je Rijeku gdje je dijelio sv. Krizmu. O tom imamo dopis na drugom mjestu.

Yacht Namouna. — Vlasnik tog yachta glasoviti gosp. Benett novinar i milijnar (u Europi su ova dva pojma antipodi) prispio je s njim u srijedu po podne u luku. U četvrtak u jutro odjedrio je put Krfa.

Ponovo u službi. — Doznajemo da gosp. Niko pl. Zamagna c. k. kot. povjerenik dodijeljen ovom poglavarstvu, koji radi duge bolesti više je od godine dana izostao, ovih dana opet prima svoje zvanično djelovanje. Sretno!

Ustoličenje nove općine. — U ponedjeljnik u jutro na 10 sati slijediće ustoličenje novog općinskog vijeća i izbor načelnika. Kako čujemo, Srbi i autonomasi složili su se u toliko, da se u općinskim poslima imaju držati sklopljenoga kompromisa. Oni kandidiraju za načelnika Frana bar. Ghetaldi-Gondolu, a kako ih je 24, to će ovaj biti ponovo izabran.

Koga će predstavljat taj čovjek? pita se svaki Dubrovčanin.

Puk?! Ne, jer je puk dubrovački, u broju koji do sada u nas još niko nije dostignuo, jedno-glasno glasujući za hrvatske predloženičke dokazao, da je on Gondolina gospostva više sit, da on Gondolu neće.

One stotine glasova podane proti njemu predstavljaju ništa manje nego 10.000 duša.

Koga će dakle on predstavljati? Prestavljaće ono 40 došljaka rišćanskih trgovaca, koji su u drugom tijelu dobili i ono 30-40 talijanaških i njemačkih činovnika iz Dalmacije Trsta i Bog zna otkuda, koji su takogjer odlučili u prvome tijelu. Ovako je. Naš grad nije velik. Prebrojimo po gradu doseljene hrišćanske trgovce, prebrojimo po uredima i školama činovnike koji su juče u Dubrovnik došli, da budu sutra iz njega premješteni, i možemo reći, da oni biraju općini načelnika proti volji cijeloga puka! Da, cijeloga puka! Nikada se nije birao načelnik iz drugog ili prvog tijela, nego uvijek iz trećeg, gdje narod glasuje.

Pa koga biraju? Što je Frano bar. Gondola? Je li Srb, Hrvat, Autonomas? Nije ništa, jer je u raznim prigodama bio sve troje. Što je danas? To je za nas i za svakoga tajna. Ali nećemo dalje. Ovaj čin nameće Dubrovčaninu svakojakih misli. Gledajmo radije zadnji akt one beznačajne komedije, koja se igra već nekoliko godina i koja će do brzo završiti.

Po zaključku lista. — Doznajemo iz pouzdana izvora, da su sinoć naši protivnici vijećali, što bi se imalo u ponedjeljak učiniti u slavu Gondoli i da su zaključili, da će svi doć — u *patentama*, a njega da će nositi po gradu.

Diskoras na Poljani.

Jovo. — Čuj Mitre, Ilija i ti Sava i ti Glišane! nemojte vi po vragu zaboravit, pa nedoć. U ponedjeljak taman na deset i po u jutro! Svi se vrtite onu-
da ispred svetoga Vlaha. A ti Ristane poruči Pantu, da dogje i njemu i onemu čeravemu Luki iz Ljušca,

Ako su gje na raboti, biće im plaćena gornata kako i svakomu drugomu.... Panto nema gaća! Zamliji mu ti Ilija, ti imaš dvoje.

Ilija. — Ne mogu vala; ja sam one druge obećo Glišu.
Jovo. — Čekaj.... gje bi mu se moglo nać par gaća?... Ne može onaki odrć doć!... Čekaj — ima mali Jovica... nema dva dni da ga je gazda preobuko na latinsku. S vragom, neće ih bit prodo. Bolje svrati se k njemu pa ga pitaj. Pa reci i njemu da dogje... i Lazaru, ako ga vidiš, samo neka ne dogje bos. Jeste li me razumjeli?

Svi. — Neboj se Jovo, biće kako si naredio! (Odlaze.)
Luj o. — (Dolazi.) Što je to, Jovo, oli su i tebe učinili za festanjula?

Jovo. — A nije, brate, neće mi reko pop, da skupim ovo našijeh da nas bude više, jerbo, veli, ono lera iz grada što će doć ne možeš ih od bruke gledat. Ne pitaj! Bio sam jutros po svijem butigama i svakome momku dao zapovjed. Biće nas dobar broj!

Luj o. — I naši se nešto miću, ma još nijesu detizi, hoće li se vikat „Živio“ oli „Evviva.“ Ja bi i jedno i drugo. A kako će vaši?

Jovo. — Živjelo Srpstvo! Živio naš srpski Dubrovnik! Živio naš barun....

Luj o. — Kako? „Naš srpski Dubrovnik?“ Meni se para da tako nije bilo u kompromesu.

Jovo. — Što je nama stalo za vaš kompromes. Mi ćemo vikat kako nam bude drago.

Luj o. — E, čekaj, nije to tako.

Jovo. — Kako nije? Sad kad smo vas podigli sad biste nas čeli pod noge.

Luj o. — Podigli?! Čašpito! Podigli smo mi vas i učinili vas čitadinima. To je odviše! Dopo tutto dali smo vam i *njega*.

Jovo. — Koga? *Njega*! A nije on vaš?

Luj o. — Jes, smokava! On je Srb.

Jovo. — Vraga ti je on Srb, on je tolomaš! Eto vam ga.

Luj o. — Nama?... Držte ga vi, mi imamo i bolje čeljadi.

Jovo. — Nećemo ga ni mi nego za nevolju. Nije on Srb!

Luj o. — Nije ni autonomaš!

Jovo. — Da koji je gjava? Što je?

Luj o. — Što je?... Ja ti ne bi umio rijet. Piuttosto — ništa!

Ivo. — Tako je!

Luj o. — Da o čemu smo govorili?

Ivo. — Ne znam, sad sam došo, ma mogu se staviti po zadnjijem tvojijem riječima, da ste govorili od njemu.

Jovo. — Nije istina!

Ivo. — Hajde jadan ne šokaj!

Luj o. — Jovo, ja ti idem!

Jovo. — Idem i ja. Zbogom, Ivo!

Ivo. — Ne, ne, ne, vi ste se nešto razgovarali, pa sam vas ja omeo. Kontinujate, idem ja. Adio.

Luj o. — Adio, Ivo! Čuj me Jovo; o temu sad nemojmo govorit. Jesmo li ostali da ima bit sve po kompromesu? Dobro! Neka bude!

Jovo. — Taman tako!

Luj o. — Dunque via coi: živio srski Dubrovnik! To bi nas moglo iritat i mogouit se skando. Nije lijepo da se Hrvati rugaju!

Jovo. — Znaš koja je onda! Najbolje bi bilo vikat: krepali Hrvati! To nas ne može svadit.

Luj o. — Nije ti gruba! Poviše tega bi se moglo malo prostudijat. Ma.... moglo bi bit i njih tu e allora che pesce si piglia? Eto vas tamo, činite kako znate!

Jovo. — Tako je najbolje. Pušti ti nas, vigjećeš! Nego idem, zbogom! Ima još nekoga vigjet!

Luj o. — Adio, adio!

Naprijed!

složno za hrvatska narodna prava.

Napr'jed, braćo! samo složno;

U slozi je rodu spas.

Oj kad bi se sjatimio

Moj hrvatski narod vas

Na podlozi prava svoga,

Velik li bi biti moga!

Napr'jed, braćo! samo složno;

Cjeo mladi naraštaj

U nas oči jur upire

I gleda nam djelá sjaj;

Računati na nj možemo

Ako složni ustrajemo.

Napr'jed, braćo! samo složno

Drž'mo u vis barjak svoj;

Kamo ić je put kažimo

Uzdanici mlagjenoj,

Nek je s nama da nas sl'jedi

Svetih prava ka pobjedi.

Napr'jed, braćo! samo složno;

Uz junački pošten glas

Zaljubiće bratac brata,

Bog će dati doć će čas

Da postane sloga bratska,

Da oživi sva Hrvatska.

Napr'jed, braćo! samo složno

Bran'mo prava, narod svoj;

Junaci smo iskušani
I ako smo malen broj;
Nek ne krije niko lica
Bog je s nama i pravica.
Naprijed, braćo! samo složno,
Svaki od nas čvrsto stoj'
Na braniku prava svojih
I u Boga nadu goj'
Da će rada svog uspijeh
Bit Hrvata blago svijeh.
Naprijed, braćo! samo složno
Za svetinje roda svog,
Kô junaci borimo se,
S nam' je pravda i sam Bog,
A ko Boga, pravdu sljedi
Kadli tadli taj pobjedi.
Naprijed, braćo! samo složno,
Naša sloga bit će tom
Dušmaninu našeg roda,
Kô iz vedra neba grom;
Svaki od nas da ga ište,
Hrabro stupi nad oprište.
Naprijed, braćo! samo složno;
U slozi je rodu spas.
Svaki od nas neka diže
Za narodna prava glas.
Samo složno, Bog je s nama,
Pobjeda će doć i sama.

B. M. G.

Književnost.

Natječaj. — Uprava narodnoga zemaljskoga kazališta, znajući, da joj je jedna od najvažnijih dužnosti podpirati razvoj hrvatske dramatične književnosti i umjetnosti, i imajući na umu, da će se našoj Taliji do skora otvoriti novi dvorovi, raspisuje dvije književne nagrade, i to:

1. Za *ovetu izvornu tragediju ili dramu iz domaćeg života* for. (pet stotina forinti).

2. Za *izvornu komediju ili pučku glumu iz suvremenoga života hrvatskoga* (bar u tri čina) 300 for. (tri stotine forinti),

Za ocjenjivače izabrana su uz intendanta i dramaturga gg. književnici: Ljubomir Babić (Gjalski), Eugenij Kumičić, dr. Franjo pl. Marković i dr. Milivoj Šrepić.

Rukopise valja u zamotu s geslom predati kazališnoj upravi u Zagrebu najkasnije do 1. ožujka 1895. Uz rukopis treba dodati istim geslom providjenu zatvorenu kuvertu, u kojoj je zabilježeno piševo ime.

Narodno zem. kazalište dobiva pravo, da kazališna uprava smije nagradjena djela prikazivati na zagrebačkoj pozornici i na onim pozornicama, koje se nalaze u njezinu području, i da ih može štampati u svojoj „Teatralnoj biblioteci.“ Inače ostaju sva autorska prava netaknuta.

Ujedno se uprava obvezuje nagradjena djela iznijeti na pozornicu najkasnije godinu dana iza toga, što budu nagrade dosuđene.

Ako ne bude nijedno djelo takovo da bi mu se mogla dosuditi nagrada, priklopit će se određeni novac glavnici, iz koje će se raspisati nov natječaj.

Uza to se uz iste uvjete raspisuje treća nagrada, i to: 3. za *izvorno operno djelo u serioznom ili komičnom slogu* 500 for. (pet stotina forinti) bez obzira na broj činova.

I za ovaj je natječaj određen rok do 1. ožujka 1895., a samo se po sebi razumije, da se uz hrvatske glazbotvorce mogu natjecati i ini slavenski. Prednost će imati ona djela, kojima je gradja crpljena iz hrvatskoga prošloga ili suvremenoga života.

U Zagrebu, 11. listopada 1894.

Za upravu nar. zem. kazališta:

Dr. Stjepan Miletić,
intendant.

Umoljavaju se slavna uredništva sviju hrvatskih novina, da izvole ovaj oglaš preštamovati u svojim listovima.

Savezno s ovim natječajem otposlala je uprava i na sve uvažnije dramske pjesnike i glazbenike ovaj poziv: Veleučeni gospodine!

Potpuno shvaćajući, do kolike se važnosti može uzdići dramska umjetnost u kulturnom i socijalnom razvitku jednoga naroda, odlučila se je uprava hrvatskog narodnog glumišta u Zagrebu, da potakne na posao naše književnike, razasute širom hrvatskih krajeva.

Ulazeći u novi hram hrvatskog dramskog poprišta treba da se udje dostojno naroda i zemlje. Pored evropskog repertoira, kojim se uprava narodnog glumišta osigurava, treba i domaćih originala. Hrvatska dramska književnost bez hrvatskih izvornih drama nije hrvatska. Naša je prošlost puna dramskih doživljaja, naše današnje živovanje ima u sebi i junačkih i komičkih crta, — segnimo perom za njima, i hrvatska će glumišna književnost postati narodna.

Poštujući vaše pero, veleučeni gospodine, molimo, budite pripravi da uzmognete nas i narod obdariti kojim djelom svoga duha, kad budemo razasli natječaje.

U Zagrebu, mjeseca rujna 1894.

Dr. Stjepan pl. Miletić,
intendant.

Adam Mandrović,
artistički ravnatelj.

Prof. Nikola Andrić,
dramaturg.

Franjo Supilo, upravitelj, izdavatelj i odgovorni urednik,

JAVNA ZAHVALA.

Iskreno saučešće u nesreći ublaživa istu, tako je i nama iskreno saučešće mnogobrojnog naroda, ublažilo donekle veliku bol radi gubitka našeg ljubljenog

FRANA

klerika

te ovim putem zahvaljujemo svim onim, koji su ma bilo kojim načinom doprinijeli ublaženju naše boli. Nego na osobiti način zahvaliti nam je: Mn. g. Don Antunu Tvrdeću župniku, koji je uprav pravom prijateljskom i svećeničkom ljubavlju i požrtvovnošću njegova našeg milog pokojnika kroz sve vrijeme bolesti da posljednjeg njegovog izdaha, mnogo učenojgg. Barbieri c. k. sudbenom pristavu, Bijeliću, Boccabianchi i Bratiću, koji nadođe se u mjestu, dopratiše da hladnog groba našeg nezaboravnog pokojnika i pjevanjem uzveličeše sprovod, te m. g. Don Vicku Radezkome, časnoj obitelji Stolića, uglednom mijesnom učionskom vijeću za njegovu blagohotnu susretanje u svemu i brajstvu čilipskome na usluzi učinjenoj.

Svima opet hvala i od Boga plata!

U Čilipima, 10 Oktobra 1894.

Ucviljeni:

Maria ud. Pomaisl rogi. Zanardi majka

Kamilo i Herman braća

Evelina i Marica sestre

Leopoldo Zanardi i Gj. de Miorini dundovi.

Najljepše lukovice cvijeća i najbolje vrsti jagoda što se sad sade, šalje na sve strane vrlo jeftino dvorski dobavljač **Vilhelm Mühle u Temišvaru.** Cijenici na zahtjev muktice. 1-3

Jedan trgovac u Trstu traži Dalmatinca nastanjena u Kotoru sa kapitalom od 3000 fior. koji bi se zauzeo u Kotoru radnju oko lišća od lovorike u za-
motima od 5 kilogr.

Ponude prima Uprava „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku.

Tinct. Stomach: comp.
Sv. Jakoba kaplje za želudac.

Mnogogodišnje prokušano sredstvo za probavu i apetit. Boce po 60 i 1 f. 20 nč. Već više godina glasovit je **D.ra Liebera Elizir za nerve i snagu** — Znak + i sidro — Boce po 1, 2 i 3 $\frac{1}{2}$ fior. Pripravljaju se po prepisu u **Ljekarni M. Fante u Pragu** Glavna skladišta: K. L. Bianchi i Andrović u **Zadru**; nadalje Seravallo i C. Zanetti u **Trstu**; Alte K. K. Feld-Apotheke u **Beču**; u **ljekarnam u Dubrovniku** kao i u svim većim **ljekarnama.**

Tinct. chinae nervitonica comp.

(Prof. D.ra Liebera Elizir za nerve i snagu.)

Prava samo sa znakom **Križa i Sidra.**

Pripravljaju po propisu **Ljekarna Max Fante u Pragu.** Ovaj prepatat odavna je poznat kao sredstvo za učvršćenje živaca. Boca po 1, 2 i 3 $\frac{1}{2}$ fior. Nadalje pokazalo se uspješnim **Sv. Jakoba kaplje za želudac,** Boca 60 i 1 fior. 20 novč. Glavna skladišta: K. L. Bianchi i Andrović u **Zadru**; nadalje Seravallo i C. Zanetti u **Trstu**; Alte K. K. Feld-Apotheke u **Beču**; u **ljekarnam u Dubrovniku** kao i u svim većim **ljekarnama.**

Kod kojižare D. Pretnera u Dubrovniku nalazi se na prodaji:

MJESEC NOVEMBAR

NA KORIST

SVETIJEH DUŠA ČISTILIŠTA

po

FRANU VITALJ

ponašio

O. A. PAVLIĆ.

u-16. str. 240. nč. 50. franko s poštom nč. 55.

Pravi Tord-Tripe

Kemička priprava za uništenje miševa, štakora i krtica.

Bez pogibelji za domaće životinje. Veliki omot 50 novč.; mali 25 novč.

Isključiva prodaja za Dubrovnik kod Drogerije Mata Franičevića za Korčulu kod Drogerije Josipa Fažinića; Opuzen: Andro Grosi; Makarska: Ljekarnica Benedikta Barbieri; Trpanj: N. Nesanovića; Spljet: Drogerija Aljinović & Marić.

Gosp. **Albertu Cousseau**

Metković

Istini na čast potpisano Općinsko Upraviteljstvo očituje Vam da je Vaš prah Tord-Tripe za uništenje miševa i štakora najuspješniji i da je djelovanje istoga bilo najboljim uspjehom pokušano pred pišućim.

Općinsko Upraviteljstvo

Trpanj, na 13 Rujna 1894.

Načelnik

Dr. Ferri

Prisjednik
Nesanović

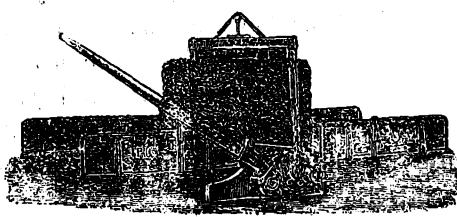
Odijela i Crevalja

za gospodo, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

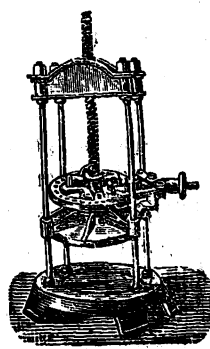
Weiss

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO, VINO I VOĆE.

MLATI, ŽRVNJALA, MLINOVE za čišćenje žita, **RALA, TISKI** za grožđe i voće, Patentirane **STRČALJKE** za peronosporu i samodjelujuće sprave za **PERONOSPORU** sa **ZRAČNOM SISALJKOM** **STROJEVE** za **REZANJE** i **PIVNICARSKE SPRAVE**

kao u opće sve strojeve za poljodjelstvo, vino i izragjivanje vina iz voća sve po najnovijem i najboljem sustavu prodaje

IG. HELLER, BEČ, $\frac{1}{2}$ Praterstrasse Nr. 49.

Bogato ilustrovani cijenici na hrvatskom i talijanskom jeziku na zahtjev badava i franko

NAJPOVOLJNIJE POGODBE.

najteftinije cijene, jamčevina, vrijeme za prokušanje!!!

Preprodavaocima veliki popust.

Tipografija D. Pretnera u Dubrovniku.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na pō godine flor. 2; za *Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4: 50, na pō godine flor. 2: 25; za *inozemstvo* flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo, ni uprava.

Slavenska uzajamnost i njezi joj naši apostoli.

Polemika izmed Barčića i Bakarčića kroz „Pensiero Slavo“ i glavnog organa stranke prava napreduje, te će, ako onaka potraje, izvrći se u pravu sablaznu, kojoj će biti u prvom redu krivi ljudi, te u strastvenosti svojoj ne promišljaju što pišu, ne vide kako su sad javno dignuli nož na stranku prava. No mi se nadamo da će razbor i patrijotizam nadvladati, mi vjerujemo, da će ova bura — kao i sve druge — našu stranku još bolje učvrstiti.

Nego, ne utječući, kako već običasmo, u unutarnje stranačke raspre, ne možemo premućati jednu pojavu, koja bi i stranci prava i svemu hrvatstvu mogla da bude od velike pogibelji. Ovim mislimo nekju naopako uzetu borbu za slavensku solidarnost.

Ima ovo koji mjesec, da u Trstu izlazi „Pensiero Slavo“, što ga uređuje bivši kat. pop dn. Ante Jakić. Taj se list prije zvao „Il Diritto Croato“ i izlazio je u Poli. Sada kad se je prenio u Trst promijenio je ime, a s imenom donekle i program, ili ako ga nije promijenio, a ono ga je barem potčinio drugom širem programu. Od tjednika običava pak da će novom godinom postati dnevnikom.

Taj „Pensiero“ hoće da zagovara misao slavensku, misao slavenske solidarnosti, o kojoj se danas toliko stuča, dok malo ko potpuno shvaća, šta ta ideja znači. Tako i naš „Pensiero“, koji zanešen za solidarnošću prekinuo je javno svake sveze sa strankom prava, jer mu tobože ova tu solidarnost pregljasi ističe. Ako prosljedi kako je počeo, on može za koga postati i zaslužan, ali će i hrvatstvu i slavenskoj solidarnosti nanijeti više štete nego koristi.

Mi svaki put čitamo u tom listu veliko razbacivanje o slavenstvu i solidarnosti bez koje ćemo propasti, da nam to u njegovim stupcima izgleda više kao nekakva dobro naučena fraza; mi smo od njega uvijek slušali, kako nas potsijeca na ono što svi znamo, da imamo na ime i druge braće, te kojekakvih hvalospjeva i bravura o Rusima i Cimogorcima, sve u ime hvalebene uzajamnosti. Konkretna pak nijesmo nikada ništa doznali, nego kad je ovih dana „Pensiero Slavo“ otvorio svoje stupce proti nekim pravašima, možda u prvom redu zato što se ne zaklinja na njegovo pisanje. To je sve što od njega pozitivna imamo o njegovoj velikoj i nepotrebnoj galami za slavensku solidarnost, koja se inače kod njega svagjale na sve moguće sitnice i informacije o Rusiji, ruskomu caru i pravoslavnoj vjeri.

Bez slavenske solidarnosti hrvatstvu nema spasa. Ko to kaže? To piše „Pensiero Slavo“, ali pametan hrvatski političar mora znati, da bi on sa ovako zlo shvaćenom solidarnošću hrvatski narod doveo do zdvojnosti. Mi smo bili podigli ilirsku ideju, za koju smo ponajprije bili spravni žrtvovati i hrvatsko ime, samo da bude slavenske sloge. Kad ta ideja nije uspjela, a Hrvati se s njom bijahu preveć zaletili, morali smo se vraćati na staro narodno stanovište. Izgubili smo dvadeset godina čisto hrvatske politike. Drugijeh dvadeset izgubili smo idejom jugoslavenstva i srpsko-hrvat-

skog narodnjastva, koje bijahu uzrokom mnogim štetnim koracima. Naši stariji sve to pokušashe i nigdje ne nagioše odziva nego naprotiv zaprijeke kod svih onih Slavena, koji su u ovakoj zamisli bili u prvom redu zainteresovani. Ako iko može reći, da je bio zastavnikom slavenske ideje, to mogu najprije Hrvati, koji su za nju dosta žrtvovali. Danas smo se opametili. Zar bi kogod htio da se povratimo na staru, da naše najbolje sile trošimo na korist drugih? Malo je više težijeh, koji bi se na laku ruku za volju nekakve slavenske solidarnosti dali od drugih požderati. Narod hrvatski svoga se hrvatstva više ne odriče.

„Pensiero Slavo“ apodiktično tvrdi, da narod naš bez slavenske solidarnosti neće nikada ništa postići. To znači ubijati u narodu vjeru u samoga sebe. Kad je naš narod imao ikakve potpore od ostalih Slavena? Ako danas Česi s nama simpatišu, to je, jer smo im do sad bili više puta, a bićemo im i u buduće, od velike koristi, ali u svoje doba ovi isti Česi bijahu spravni, da hrvatstvo izruče na milost i nemilost Magjara, svojih onda željenih saveznika. Danas su slavenofili, jer tako stiču korisnih suborioca. Kad su Poljaci što za nas uradili? Nikada ništa, nego su dapače radi svog narodnog egoizma, ponajviše krivi jadnom stanju koliko našem toliko svijeh ostalih Slavena u monarhiji. Što su ikad za nas uradili Bugari? Kakva su nam dobra učinili napokon Srbi mi ne znamo, ako pak „Pensiero Slavo“, koji se kao „Diritto Croato“ u ime solidarnosti toli radovao negdašnjim srpsko-talijanaškim pobjedama u Dubrovniku, zna za usluge koje su našoj ideji učinili Srbi, bićemo mu zahvalni, ako ih iznese na javnost. Mi znamo samo da su se oni do sada protiv nas urotili sa svijem dindušmanima slavenskijem. Jedino su braća Slovenci, koji kao prava braća živu s nama u megjusbomnom prijateljstvu, ali mi smo toliko jedan drugomu etnografski svoji, da bi bilo čudo kad bi bilo inačije.

A Rusija! uskliknuće valjda „Pensiero Slavo.“ Mi u velike simpatišemo sa Rusima, kojim želimo, da se što prije otresu onog vjerskog fanatizma i vjerske pristranosti, kojim obiluju. Ama ako ih i štujemo i za braću primamo, nas ni malo ne smeta, da upitamo one koji naš spas traže jedino u Moskvi i u slavenskome društvu grofa Ignjatijeva, a ne u narodnim silama Hrvata: što su Rusi ikada za nas učinili? — Hrvatska će biti slobodna tek onda, kada kozačko kopito zatapta po bečkoj kaldrmi! Hoće! Kad bi se to dogodilo, mi bi samo izmijenuli gazde.

Ko slične butade ispovijeda ili brani, taj dokazuje, da nepozna povijesti, koja još nije zabilježila, da se jedan narod borio i slobodu drugom narodu darivao, kad mu je mogao tu slobodu spraviti u svoj žep. Neka nam ne citiraju Napoleona III, koji je pošao oslobagjati Italiju samo zato da savlada Austriju, svoju onda jedinu moćnu protivnicu. No kad se mlada kraljevina nešto ojačala, opda se onaj isti Napoleon svim svojim silama protivio njezinu potpunom ujedinjenju, koje je izvedeno proti njemu. Što bi pak bila Rusija našem narodu — možda ponajviše zato što je u većini kat. vjere — to naš uče Poljaci, koji se u Varšavi, u srcu Poljačke, ne smiju služiti svojim materinskim jezikom, i Rusini u Podolju, koji će jedni do malo izbježati. Nije ih po iznositi ovakijeh stvari,

ali kad nas već zavagjaju i potežu za jezik, e kažimo što mislimo bez obzira na posljedice. Ovo su fakti, a sve ostalo nijesu nego prazne riječi koje ekstatiziraju narod, da se baca na visoke planove, mješte da radi i u svojim silama traži narodne snage.

Imamo primjera na zapadu, kod već dayno civilizovanih latinskih naroda, koji su prvi probudili narodno načelo, i koji su megjusbom gojili saveze i prijateljstva sve dok im se interesi ne počese križati. Zar da mi u svemu, pa i tomu budemo iznimkom? Da, iznimkom, jer nećemo naći naroda, čiji su se rodoljubi (o izdajicama i ne govorimo) onako na laku ruku odriicali narodnog imena kao kod nas. Dr. Antun Starčević ustao je kao div na obranu čistoga hrvatstva i bio našem hrvatском obilježju pravim spasiteljem. Ko to ne čuti taj niti je Hrvat niti je hrvatski ikada čutio. I zato Starčevića će, uza sve njegove mane i njeke nazore koji se mogu i ne dijeliti, zahvalan narod uvijek smatrati svojim svecem, a neka njegovi klevetnici govore što ih je volja. Ovo neka dobro promozga naš trščanski drug, koji na talijanskom jeziku propovijeda slavensku zajednicu, prije nego onako neoprezno — po inspiracijama primljenim u Beču od nekakvih *izvjestitelja balkanske politike* — stane napadati pravaše, koji mu tu solidarnost ne zagovaraju onako kako bi on htio.

„Pensiero Slavo“ i njegovi pristalice odviše su zaneseni za Cimogorcima, s kojim nas češće prekaraju. Uvjereni smo da bi mučali kad bi ih poznali, a navlastito kad bi znali što počinise žutaci od tih njihovih uzor karaktera. Ima i još toga, što ćemo mi rado premućati, ali se nećemo oduševljavati i u obraze ljubiti sa onijem koji nam se ispred nas kao najveći brat iskazuje, a iza nas hrvatstvu jamu kopa. Neka se „Pensiero Slavo“ za tjem zanaša u ime one *njegove* slavenske solidarnosti. Od nas je dosta da kadgod i šutimo, a i „Pensiero Slavo“, ako nema kakvih drugih interesa, mogao bi se lasno uvjeriti, da je u ovom slučaju vrug mnogo crnji nego ga pišu.

Dakle mi smo protivnici slavenske uzajamnosti?!

Ne, to je laž. Izmegju nas Hrvata i ostalih Slavena opstojie dva velika naravna veza: Bratstvo i zajednički nam neprijatelj. Prvi je krvi i srca, drugi bi mogao biti vezom zajedničkog interesa. Prvi je naravan jer smo jednog breka, jer smo braća, sinovi jedne majke; drugi je stvoren siom dogagajaj po našim protivnicima Nijemcima i Magjarima i mogao bi nas okupiti zajedno. Ako su nam subližu interesi, borimo se složno, kad smo braća postupajmo bratski, budimo prava braća. *Ali ako smo mi braća, nijesu nam kесе sestre.* Od nas se može zahtjevati, da prot bratu ne radimo, da se na njegovu štetu ne sdružamo sa zajedničkim neprijeteljem, koji nas obojicu mrzi, jer smo slavenske obitelji. To mi Hrvati megjutim nijesmo nikada učinili. Mi smo svegi spravni zagovarati interese Čeha, Poljaka, Bugara, Slovaka, Rusa, Rusina i svih tih naših rogiaka, koji nijesu protiv nas, što i činimo u svakoj prigodi. Češka stvar, van Hrvata, nema ni danas drugih saveznika, što nam oni zahvaljuju srbofilstvom. Podajmo braći pomoći kad možemo i koliko možemo, premda se, kako već prije rekasmo, punim pravom pitamo, koliko nam oni odvrćaju na naše simpa-

tije. No mi se rad brata ne odričemo našeg narodnog imena, pa niti samih naših interesa. Hrvatski su nam interesi najpreči, jer je bog sebi najprije bradu stvorio, kaže naš narod, a slavenske ćemo podupirati sve dok se oni ne budu križali s hrvatskim.

Eto slavenske solidarnosti, kako je mi shvaćamo — solidarnost razborita i koristna, koja nas ne može nikada ni približiti granicama abdikacije.

Biranje općinskog upraviteljstva u Dubrovniku.

U ponedjeljak u jutro u 10 ura slijedilo je biranje općinskog načelnika i općinskog upraviteljstva za naš grad. Svi vijećnici, osvem jednoga bijahu prisutni. Općinstvo je u velikom broju navrvalo u prostorijske vijećnice. Naše 12 vijećnika izabranih u trećem tijelu zauzeše zadnji red stolica iza Srbo-Autonomasa. Prisutan je č. k. kot. povjerenik gosp. Ivo knez Vojnović.

Najstariji po godinama vijećnik g. Mato pl. Natali zauzme predsjedničko mjesto, otvori sjednicu i pozove za svoje pomoćnike vijećnike gg. Mata kap. Katičića (Hrvata) i Mata Gračića (Srba). Vijećnik Ivo Avoscani ustaje te na talijanskom jeziku opaza predsjedniku, da u njegovoj moći ne stoji imenovati pomoćnike, nego će ih vijeće izabrati i on predlaže gg. Mateja Šarića i dr. Joza Tolentina.

Vijećnik dr. Pero Čingrija predlaže da se izbor pomoćnika bude obaviti ceduljicama, ali svakako da se prije pročita dotični paragraf općinskog pravilnika, pošto on u ime svojih istomišljenika želi da bude sve teći po zakonu, jer bi bilo grubo da se prvi rad općinskog vijeća počne prekršajem zakona.

Izabrani na to bjehu Matej Šarić i dr. Jozo Tolentino.

G. Mato pl. Natali počne zatim svoj prigodni govor; istakne vijećnicima koje im dužnosti sada patre i pozove ih, da za načelnika i u upraviteljstvo izaberu skladne i poštene ljude.

Vijećnik dr. S. Mandolfo prekine govornika, prosvjedujuć protiv tih izraza kao uvrjede, jer po njima moglo bi se posumnjati da u vijeću ima neskladnih i nepoštenih. Sinovac Mata pl. Natali vijećnik Jero i dr. Abele Serragli skoče vikati na dr. Mandolfa. Mi ne možemo nikako dokučiti na što su ta gospoda ciljali sa prosvjedom protiv izjave dra. Mandolfa. Da li po njihovu mnijenju ima u vijeću nepoštenih ljudi?

Mato pl. Natali nastavlja dalje svoj govor, u komu preporuča koli budućem upraviteljstvu toli općinskom vijeću, da bude uvijek bditi za napredak i interese „dubrovačkoga Dubrovnika.“ — Ovoj se je frazi svak od srca nasmijao, kao nečemu što u sebi prestavlja vas kukavičluk našijeh protivnika, koji, skrivajući svoja čuvstva, služe se i ovako smiješnim hipokrizijama, kako smo im više puta dokazali.

Na to započne izbor načelnika. Htjedoše usmeno, ali na predlog dra. Čingrije bi prihvaćeno pismeno glasovanje. Frano bar. Gondola, crljen kao rak, sjedi na uglu i sve se vrti tamo amo. Čas je odlučan, ali regbi da on u njegovoj glavi još misli, da je i pogibeljan, sasvim da su se autonomasi i Srbi već složili na njemu kao na jedinom za slične pogodbe prikladnom čovjeku u Dubrovniku.

Alfabetiskim redom pozivlje predsjednik vijećnike, koji po redu predavaju cedulje. Predano je 35 cedulja. Čitaju se i zbrajaju glasovi: 21 glas imao je Frano bar. Gondola, 11 Vlaho DeGiulli, a po jedan dr. Pero Čingrija i Mato pl. Natali. Jedna cedulja ne valja i to ona vijećnika Martina Radića, koji je nehote bio dao onu pripremljenu za izbor opć. prisjednikâ.

Tako je proglašen načelnikom bar. Gondola. Ovaj se vrti tamo, amo: svak muči. Strah je ikoga prvi zavikati „Živio!“ da ne ostane osamljen. Jer autonomasi i Srbi, ako su i glasovali, ali to je bilo po kompromisu, a ne od srca i uvjerenja. Ni jedni ni drugi nijesu baš veseli, to im se na licu čita, jer svaki je uvjeren da je glasujući za Gondolu ostao na gubišu. Ipak — valjalo bi mu nešto utiniti, radi Hrvata. U tom škakljivom momentu jedan mali autonomaški činovničić u kutu

počne po podu tuckati štapićem, kao ono u teatru kad se publici dodije čekati da se siparij digne. Drugi srbo-autonomasi u dvorani prihvatili tuckanje lupajući nogama, dok se nijesu ohrabili i zavikali: Živio barun Gondola! I oni u vijeću kan da su napokon shvatili svoju dužnost. Gondola se dignuo i klanja se na sve strane i ako više niko ne viče. Nastao muk, ali jedan strašni glas s Place stane vikati: Živio barun Gondola! Živio moj načelnik! Hrvatima! Živio jedini čovjek u Dubrovniku! itd. Divno je bilo čuti. Hrvati u dvorani smiju se, a Srbi se muhaju. — Da mu je rida muči! doda jedan Srbo-Autonomas. Hoćeš da!

Zatim se počelo izborom upraviteljstva. Predloženi hrvatski dobiše po 12 glasova a srbo-autonomaški većinu. Izabrani su tako: Ivo Avoscani ko prvi presjednik, zatim drugi ovim redom: Jero pl. Natali, Božo Banac, Frano Bibica, Antun Vodenizza i Bogdan Berberović. Izmed ova dva odlučila je sreća koji će biti peti i šesti.

Upraviteljstvo je izabrano, ali onaj osamljeni glas svejedno dolje pred općinom viče. A gore — Gondola se diže. Pita riječ. Zahvaljiva na povjerenju (!) koje mu je gragjanstvo ponovo podalo, zahvaljuje vijećnicima koji su ga izabrali. Obećiva da će raditi koliko može za napredak grada i da će se, i od sad kao i do sad, uvijek držati prava i zakona. Pozivlje napokon vijećnike, da tri put kliknu „Živio!“ Njeg. Veličanstvu, što bi od svakoga stoječke prihvaćeno.

Malo nas je iznenadila smionost, da ne rećemo što drugo, plemenitog baruna, koji obećiva da će se odsad kao i dosad uvijek držati prava i zakona. Ako se s tim riječima htio našaliti, možemo ga razumjeti, nikako pak ako je mislio da govori ozbiljno. Ne spominjemo prošle čine, kad mu je bilo i od političke oblasti dokazano, da je kršio zakon, kako smo to i mi u svoje vrijeme pisali. Ali on se još usugljuje govoriti o zakonu, on, koje je sa nezakonitosti, što ih je bezočno počinio zadnjih izbora, postao glasovit po cijeloj našoj zemlji. Nije li mu i sama vlada dokazala, da se nije držao zakona, kad je uništila sve ono, što je on učinio u trećem izbornom tijelu, te naredilo nove izbore? Nije li on bio svemu tomu kriv, kao što je kriv šteti i dangubi birača, koji su se po drugi put morali mučiti na biranje radi njegovih nezakonitosti? I takav čovjek još se ne stidi, da pred svijem svijetom obećaje, da će se i od sad kao i do sada držati zakona! Lijepa obećanja zaista!

I za toga bude pročitan i potpisan zapisnik, te se vijećnici razigju. Pred općinom je 8 (slovom osam a oni neka nas u laž utjeraju) srpskijeh . . . radnika pjevalo nekakvu pjesmu i vikalo: Živio bar. Gondola. Niko drugi nije toj ovaciji sudjelovao osvem njih. Čeljad te su prolazila, smijala su se, a naši protivnici (koji nešto razumiju) u sebi su se grizli, na ovaku sjajnu demonstraciju, koju bi bili i zabranili — kad bi smjeli. Tako je završila sjednica.

U veće općina je u počast načelnika (dakle načelnik sam sebi) htjela prirediti njeku iluminaciju. U tu svrhu općina je poslala red. povjerenika Iva Knega i nadredara Kalčića, koji je oko lo sa usijerima dijelio po vratijima dućanâ one *bumbete*, što ih je općina kupila za iluminacije. „Počast“ načelniku činila se dakle na trošak općine. Njeki su pitali: Za koga je to? Je li za Gondolu? Na to su odgovarali: Užeži ti, a mi znamo za koga je. Mnogi su puštali da im se svićeće metnu na vrata i zapale, cijeneći da se ne mogu oprijeti tomu, pošto dolazi sa strane općine, dočim su odlučniji otpratili *bumbete* otkle su i došle. Tako je bila u veće nekakva iluminacija, ako se iluminacijom može zvati nekoliko dućanâ rasvijetljenih a nekoliko ne. Od kuća na Placi, gdje općina nije mogla mećati *bumbete*, samo je jedna rasvijetlila prozore i to stari Disecco i a Dunkić na Poljani. Rišćani su sve svoje dućane iluminirali, jerbo oni, zanešeni vjerom i mržnjom na Hrvate, ne razumiju, kao Srbi katolici, što su u Gondoli dobili, već misle da će im on uskrisiti Dušanovo carstvo.

U toliko došla je i srpska glazba sastojeća od 15 ili 16 glazbara pod prozore sobe, koju je Gondola unajmio u gradu. Autonomaški glazbari ne htjedoše toj serenadi sudjelovati. Tu su udara-

li nekoliko njemačkih komada, da se srpskim autonomasi ne uvrijede, a oni obični „Srbi Gragjani Dubrovčani“ vikali su iz jedne hrpe: „Živio barun Gondola! Živio otac Dubrovnika! Živio naš nepomičeni načelnik!“ itd. Isprva moglo ih je biti najviše 20-30, ali na svrhu došlo ih je još više. To je trajalo nekoliko. Gondola se je s prozora klanjao i ubručićem mahô, a rišćani su iza njega virili na Placu. Bilo je veoma lijepo vidjeti!

Kad se svrši „Glazba“, onda je jedna četa od kakvih 80 (osamdeset) velikijeh Srba, glazbara bez instrumenata, Srba radnika, doseljenih Hercegovaca i nekoliko Srbića obišla oko grada vikajući: „Živio Gondola! Živio naš (čiji?) Dubrovnik! Živio naš načelnik!“ Nijesu samo vikali i pjevali su nekakvu pjesmu, od koje smo zapamtili samo početak. Taj glasi:

Što je handžar ovčjem vratu,

To nek bude Srb Hrvatu

a zatim slijedi u ovomu smislu. Ovo se pjeva po napjevu „Vesele Srbadije.“ Na Placi nije bilo nikoga nego njih. Zatim su i opet klicali Živio, dok im se nije dodijalo, te su se razišli po krčmama, jedni da piju, a drugi da plaćaju. Ovo krasno veselje bilo je sasvim srpsko, jer autonomasi kanda su se sramili sudjelovati ophodu.

Srbi su htjeli da nam se ovom prilikom iskazu i pokazali su svoju golotinju, dostojnu njih i baruna Gondole. Kud je ova karnevalada za onom divnom i nezaboravljenom hrvatskom manifestacijom od 1 Oktobra!!!

Naši Dopisi.

Lećevićka Zagora, 18 Oktobra.

Drago moje zagorsko čobanče! — Ono tvoje u cijenjenoj „C. H.“ Br. 41, kao da je iz evanđelja. Nu znaj, da nemilo potreslo živcima našem Ivanu, a i ono u „K. D.“ ne bilo mu najslagjim prismokom. A kako da i bude sada pri putu u daleki Beč kada mu se pridružiti velikoj gospodi. Boji se, da ko od velike gospode ne spočitne: što zabora Ivane, da nijesi u punih 20 god. svojga načelnikovanja zasnovao ma cigle škole u tvojoj općini?! — Naš Ivan u ovoj svojoj trzavici popao svoga pritila vranina, pa eto ga do svog čate velikoga. Čate se otimao, jer teško je sunce dlanom zapriječiti, ali morao podleći, ko — si licet parva — i veliki čato silnoga Murata pod sabljom Kastrijotić Jurja, pa nešto i napisao i poslao kako kažu u svoj omiljeni „Dubrovnik“, nu brajne ja te grdesije ni vidjeo nijesam, a kamo li da ti ga čitam. — Ona tvoja svećenicima, svigja mi se, a i ja im preporučujem da pritrostruče paklenu kandžiju e bi jogunicu koju i ako na sramotu odgojili — u brazdu stjerali, pa da počne za narod što god raditi. Ovo tebi na znanje, te jesam tvoja posestrima

Vila mosečkinja.

Vis, 24 oktobra.

(Za općinske činovnike). — Častni Vukotić dne 22 tekućeg sakupio je skupštinu općinskih činovnika Boke Kotorske u Kotoru u svrhu da se izaberu predstavnici, koji će poći na skupštinu u Spljetu.

Izvan činovnika koje će rečena skupština poslati u Spljet, doći će i drugih iz Bokekotorske, što nas u velike veseli.

Mnogo je prijava jur stiglo na Odbor Viški iz najdaljenijeh mjesta naše Dalmacije te nikakav činovnik ne bi smio ovom prigodom uskratiti svojga sudjelovanja skupštini, bilo prisustvujuć na istu lično ili sredstvom zastupatelja. Nego činovnici koji još nijesu prijavili odboru svoj dolazak, neka to što prije učine da im se uzmogne prirediti ulaznica, pošto bez iste neće moći niko pristupiti na skupštinu i da se uzmogne odbor odazvati poklonitoj odluci slavnog c. k. Kotarskog Poglavarstva u Spljetu dneva 16 tek. Br. 30662.

Korčula, 25 Oktobra.

Ovdje u nas ako se gljagod mlagjarija zaveseli i u rano doba noći stane pjevati kakovu pjesmu na materinskome hrvatskome jeziku, odmah se stvori koji oružnik, a često i njihov stražmeštar i naredi im da ustave pjevanje. Suprotivno, kad *Legaši* i u kasno doba noći talijanski pjevaju i deru se na vas glas: „Evviva la

Legala! Evviva Italia! Crepa i Croati! ne vidimo nigdje oružnika. Zato se Legaši uzobijestise. U noći 21-22 tekućeg mjeseca, u ponoći, sastavi se fukara, koja sastavlja veći dio legaša, u broju 26, pomješani sa glazbarima *Bande Cittadine*, koja je potpomogućena *pobožnim novcem*, da s njim kupuje i širi nemoralne pjesmice. Najprvo otidoše pred Općinski Ured i derahuse na vas glas: *Evviva la Lega! Evviva Italia! Crepa i croati!* mladeći nogama u vrata Općine. Opomenuše ih redari, da se umire a oni u prkos istijeh sve veći izgred činiše, pa i pred redarski stan. Obagjoše grad i varoš kričući i urlikajući, tako da pučanstvo, koje je mirno spavalo, sve bilo ustalo i uznemirilo se od ne bruke i treske, a navlastito oni koji kod kuće bolestnike imadoše. Je li se vidio na dvoru koji oružnik? Nijedan kao da ih ovdje nema. Zapitat će kogod, a što rade redari, da se u taki slučaj ne umiješaju? A kako, odgovaramo mi, da se upotrebe, da mir postave?

Redarstveni pravilnik koji je bio podastrt o vome c. k. Poglavarstvu, od istog nekoliko točaka bilo je ukinuto, a baš one gdje se ovlaštava, da redar u neke prigode ima pravo i uapsiti. Općinsko Upraviteljstvo podnijelo je utok kod c. k. Namjestništva i još u travnju mjesecu ove godine, ali utok leži u Zadru na Namjestništvu, a fukara vojuje. Do koga je ovo odoćenje?

Stvar o izgredima noći 21-22 tekućeg bila je prikazana c. k. Poglavarstvu, koji će ovi put cijenim vršiti svoju.

Pogled po svijetu.

— Sav svijet najvećom uzrujanošću prati bolest dobroo i miroljubivoga ruskoga cara. U velikom kaosu novina, službenih i neslužbenih comunique-a iz Livadije, Petrograda, Beča, Pariza i Londona, čovjek ne može da uhvati pravo stanje stvari. Svakako svi su složni da je car u veoma opasnom stanju. U mnogim mjestima bio se proglasio glas i o njegovoj smrti, ali to se poslije demantiralo.

Na 24 ov. mj. vjenčao se prestolonasljednik carević Nikola sa hesenskom vojvotkinjom Alice. Car je naredio da se uredi pitanje prestolonasljednika. Bolesni veliki knez Gjuro odrekao se eventualnog nasljedništva, koje je prešlo na mlađeg mu brata Mihajla, koji će položiti prisegu.

Najnovije vijesti donose, da je car prospavao, te da mu je malo oblakšalo. Carica je tako uzrujana, da je obolila na živcima.

Domaće vijesti.

Umoljavamo p. n. gg. predbrojnike, koji još njesu namirili pretplatu do svrhe godine, da to što prije učine.

Izgredi u Piranu. — Talijanaši su u Piranu napravili velikih izgreda proti uspostavljanju dvojezičnih natpisa na sudbene urede. Moralo je posredovati oružništvo i vojska, ali se red povratio tek onda, kad su opet postavili prijašnje isključivo talijanske natpise. Hrvatski zastupnici upitaće ob ovom u carevinskom vijeću.

Upiti na bečku vladu. — U car. vijeću Klaić je postavio prešno pitanje o uređenju rijeke Krke; Bulat je podnio predlog za produženje željeznice Knina do Novoga; Biankini se potužio na dalmatinsku vladu, da je 6 godina zanemarila filokseru i upitao što se misli učiniti proti ovoj zarazi.

Odlikovanje. — Ban hrvatski grof Khuen bio je od srpskog kralja odlikovan Takovskim redom za svoje zasluge.

Prečka čitaonica. — Namjesništvo je raspustilo novo ustrojenu prečku čitaonicu, jer da je ova prekoračila krug svoga djelovanja.

Pisu nam iz Kune: — Prigodom vjenčanja Miha Martinovića u Osobjavi općine Kune na predlog Miha Čakelje sakupilo se za Dom Starčevića 10 kruna a koje vam šaljem doprinješe po 1 kr. gg. Miho Čakelja, Miho Martinović, Mato Vidoš mlađi, Baldo Jurin, Miho Bjelovučić Lučin, Niko Bezek, Ivo Čučuković, Antun Milić, Marko Rabaza, Vlaho Nožica.

Gradska Kronika.

Srpska agitacija među gimnazijalcima. — Naši Srbi pregnuli su svim silama oko mlađih gimnazijalaca, da ih posrbe. U tu svrhu ima nekoliko dana, da ih vode u velikom broju na užine i s njima zajedno čine eskusije po Konalu i Sv. Jakovu, gdje im se uz pjevanje drže lekcije o velikom srpstvu. Tako su ih i prekojuče povelili na Srgj jedno trideset.

Kad ne mogu zrio narod, hoće da zavedu neiskusnu djecu, koja još njesu kađa da sude, te povagajuć se za ljudima — *koji jedino gledaju, kako će ih bolje izrabiti u svoje svrhe* — mogli bi dosta škoditi svome napretku.

Kolovogje i inspiratori ove agitacije jesu neki stvorovi oko srpske štamparije.

Naša je dužnost, da putem javnosti dojavimo stvar roditeljima, koji možda i ne znaju, što im se s djecom radi, jer ovaki sastanci mogu im sinovima za uvijek upropastiti budućnost.

Sram bilo one koji zavagjaju nevinu djecu!

† Pavo kap. Švago. — U subotu na 9 ura u večer umro je nakon kratke ali teške bolesti vrlj Hrvat kapetan Pavo Švago, trgovac u Dubrovniku. Za ovijem odličnijem gragjaninom žali sve gragjanstvo, jer je bio na glasu radi darežljiva srca i svoje uzorne dobrote. Rodom iz Konavala nastanio se u Dubrovniku, gdje je trgovao. U ponedjeljnik bio mu je veličanstven sprovod, kojemu je prisustvovalo veliko mnoštvo gragjanstva. Pokoj mu duši!

† Frano Bollani. — Dne 22 t. mj. umre ovdje Splječanin gosp. Frano Bollani u 65 godini, koji bijaše došao u pohode srodnoj obitelji gosp. Dujma Bui c. k. carinarskog priglednika. Spadao je u one prve spljetske boriocje za hrvatsku stvar, koji trpješe i žrtvovali za nju. U Spljetu je bio u velike štovan od svih radi svog patrijotizma i čista značaja. Mnogo godina bijaše presjednikom „Pučke Banke.“

Pristojni sprovod ga doprati do stolne crkve, gdje mu biše opslužene zadušnice dne 24 t. mj. nakon čega bi mu mrtvo tijelo pohranjeno u mrtvačnici u Tri Crkve, odakle će biti prenešeno s današnjim parobrodom u Spljet, da bude ukopan u obiteljski grob. Vječni mu pokoj!

Lične vijesti. — U nedjelju s parobrodom „Pelagosa“ prisprije u Gruž presjednik pomorske vlade gosp. Becher. U utornik prosljedi kopnom put Hercegnovoga. — Državnik odvjetnji gosp. Ilić povratio se je s dopusta.

Počasni Gragjanin Kotora. — U utornik predao je presvj. gosp. Dr. Josip Pezzi načelnik Kotora presvj. barunu Maroičiću povelju kojom je isti bio imenovan počasnim gragjaninom Kotora. Povelja je uvezana u formi prekrasnog albuna koji je izragjen u Beču. Kaligraf gosp. I. Bogdanović u Zadru izradio je samu povelju i sve nakite bojom i pozlatom i to tako vješto, da je stekao pohvalu od svih, koji su imali prilike diviti se njegovoj radnji, među koje spada i prof. Baldo Kosić. Uopće može se reći, da je rečena diploma jedan mali umjetnički bijou, koji i odgovara njezinu značaju. Čestitamo koli umjetnicima i općini, toli ovako krasno odlikovanome bar. Maroičiću!

Župljani. — Naši Župljani postali su glasoviti po svemu hrvatskome svijetu. Svi hrvatski listovi o njima najlaskavije pišu i u zvijezde ih koju jer su se u dva puta onako sjajno iskazali. Radujemo se našijem valjanim subornicima, na ovako lijepom glasu!

I zaslužuju! Izmed njih ima ono dvadeset srpskijeh zavedenjaka koje su oni isključili iz svoga kola. Njima su u ponedjeljnik poslali iz grada prah da pucaju u slavu Gondoli, i zbilja u večer počese puške. Nego skočila sva Župa, onaj zviždi onaj u broke, onaj u rožine. Bruka zaglušila puške, kažu Župljani. Tako je i ova srpska provokacija u Župi svršila kao i sve one druge, sve na veću diku našijeh vrljijeh Župljana i slavnoga hrvatskoga imena! Evala Župljanima, koji neće da ih suludi za nos vode! Živjeli!

Općinske svjedodžbe. — Naša općina kan da je odlučila da sustavno denigrira naše ljude, samo zato jer njesu pristaše Gondoline. U svjedodžba-

ma moralnosti i ponašanja, što ih ista izdaje za sudske rasprave našim ljudima ovi su redovito opisani najcrnje. Spominje se svak slučaj B-ća skladnoga radnika, koji nikad nije imao posla ni sudom ni s općinom, koji žive svojim rukama, ima dapače i dućan, a općina u iskaznici o njegovu ponašanju rekla mu je da je sumnjivac, da je skitnica bez zanimanja i t. d. Sad opet poštteni trgovac M. R. koji takogjer nikada nije imao s pravdom posla, bio je opisan kao sumnjiv čovjek, koji ne uživa dobar glas. Radi čega je sumnjiv? Kod koga ne uživa dobar glas? Možda kod baruna Frana Gondole presjednika Comizia Agraria i prodavaoca borića?

Ovo je jedan gad! Ali ako se Srbo-Autonomasi misle ovako osvećivat Hrvatima, mi bi im mogli odgovoriti nekim drugim oružjem, koje i ako nije lijepo, ali je u skrajnjoj obrani opravdano. Oni nas razumiju. *S nama je vas puk!* Zato neka reknu Franu Gondoli, da u budućer gleda malo što govori i što piše.

Duhovne vježbe. — Iza osam dana samovanja otputovaše juče mnogi svećenici koji bijahu došli na duhovne vježbe u Dubrovnik.

Ispiti na naut. školi. — Pod presjedništvom nadzornika gosp. Zamare obdržavali su se na naut. školi u subotu popravni ispiti zrelosti. Svi su kandidati bili proglašeni zrelim.

Diskoras na Poljani.

Vlaho. — Nije niente affatto! Ti ćeš meni doć kontrastat!

Ivo. — Peset... ja sam hi brojio... peset.... Jovo je bio lijepo organizo.

Vlaho. — Ma kad nije nego četrest, perche četrest je kruna bilo razdijeljeno. Meni je reko Lujo. Nego ja sam se bio ritiro doma kad sam vidio da ima balā.

Ivo. — A ja se šeto po Placi. Vodio ih je Matija. Jedna belezza! A da si vidio prije njega kako maha s ubručićem, kako da čera muhe! Bio bi puko od smijeha. Znaš što je ouomadne reko? — „Govori „Crljena“, da ja nijesam ništa; eppur me svak hoće.“

Vlaho. — Ta mu je biblika! A da zašto je, pitaj ga, kad ga puk hoće, pobjego iz trećega korpa gdje puk votava u drugi gje votavaju vlasi? Nije posibilo da je on to reko nije toliko tondo.

Ivo. — Kako ne! Anci se tužio kad mu je guveran do onu lešijon kako se rispetta zakon, che lo hanno trattato come il peggior sindaco.

Vlaho. — Jedan put na vaperu za trpezom bio je reko, da dokle on bude na Komuni neće mu Hrvat zavirit. Dokle Frano glavom kreće, Na komunu Hrvat neće.

Ivo. — A oni paf! Dvanes kako dvanes vragova. Jesi li vidio kako hi je gledao? Kako vó na crljenu ombrelu. Govorio je u kafetariji, da mu je za svakoga lašnje nego za Mandolfu, jerbo kad ga gleda kroz one očale, da mu se sve para, da mu se ruga.

Vlaho. — Reci mi malo što je ono Mandolfo protestavo kontra Matu Natali.

Ivo. — Gusto me Mato! Veliki Srb još de quaranta otto kad je bio oćčo magjarski i kad je Srbe u Banatu pomogo vješat!

Vlaho. — A sad je njihova perla. Ma što je ono bilo s njim i s Mandolfom?

Ivo. — On je priporučivo da elegaju u aministracijon poštene i skladne, a Mandolfo je protesto na ti govor, jerbo da s tjem hoće rijet da ih ima i nepoštenijeh.

Vlaho. — Sicuro!

Ivo. — Sad se to po gradu spjegava na trista načina. Jedni govori da se ne može ametit, da je Mato mislio rijet, da izmegju dvadesti i četiri njihova ima nepoštenijeh, jerbo da se onda ne bi bio do nosit izmegju njih. A drugi hoće da je Mato ofengio njih istijeh, kad je priporučivo poštene, jerbo je zno da Hrvati ne mogu bit izabrani. Sad se ne zna ko ima razlog.

Vlaho. — Ritenjaš li ti da je bila ofeza, oli da mu je onako pobjeglo senza cattiva intenzione?

Ivo. — Oli zloća oli tovarstvo, moj dragi, kad govoriš in pubblico valja dobro gledat što ćeš rijet. Jesi li vidio Frana, kako je lijepo skladno obećo, da će se kako i dosad držat zakona!

Vlaho. — On ima jednu veliku krepost, e ta je da se zacrljeni jedino na robu. Nego zašto je mali Ivo Avoscani govorio talijano?

Ivo. — Da kako će? Misliš naški! Nije se ostalo u kompromesu, che sia tutto bilingue? Ne čudim se ja što je on govorio talijano nego što mu nijesu poslali mužiku, kako Franu. Kad je sveti Francisko, uz Frana Gondulu svegju buška po jednu marču i Frana Bibica. A Ivo, koji je kapo od jednog partita, koji je presidenat od Gabinetta, koji je bio izabran prvi assesur a mogao je bit potestat — njemu ništa! Je li to pravo?

Vlaho. — Jes! Mužika je srska, Srbi su učinili festu i doveli one što će vikat „živio!“ A Iva su imali festegjat autonomi.

Ivo. — E, diatti. Ivi bi spetala jedna marica „Si“, ali „Nella“ patra d' Avocanti, i to srpska muzika ne može udati, jerho govoru da bi oni tad pagazili njihov srpski program. Komedije! Adio Vlaho! Kad mi ostane bremen pripovijest ti kako je dum Pero čestito dum Baro. Reko mu je, da ima un tano dei nunzi apostolici. Puki Galimberti.

Vlaho. — Ti se rugas! I dum Baro je legialatur. Sad studija na progetto di legge contra neposluhu prama starijemu. A ja sam svegi mislio da on piše u „Dalmati“. Adio!

Književnost.

Izdanje Mažuranićevih djela. — Upozorujemo cijenjene čitatelje na izdanje pjesničkih djela neumrlag suktora „Georgio Age“. Njegov vrijedni sin presvj. gosp. Vladimir Mažuranić razaslao je u tu svrhu po hrvatskom narodu ovo pismo:

R. n. gospodine!
Želim predati hrvatskomu narodu sabranu književnu ostavštinu Ivana Mažuranića. Osim pjesama ima sva sila sastavaka u nevezanom slogu, poznatih i nepoznatih, sadržaja najrazličitijega.

Nakon sam izdavanje započeti s pjesmami. Istom knjižnjem — nezavisno od sbirke pjesama — imali bi po mojoj želji ugledati sujetlo imi književni sastavci, izvori i prijevodi, pak spisi politični, programi, osnove ustava, govori itd. Završila bi se pak ta izdanja vjekopisom, uz sbirku izvornih pjesama i izprava, među kojima će biti sigurno mnogo materijala, dragocjena za onoga, tko bude htio objektivno pisati historiju novijega našega doba.

Za sad se ipak radi samo o pjesmotvorih. Sbirku ta obsizala bi do petnaest araka. U njoj će osim poznatih pjesama naći mjesta dosta njih, dosad nigdje neotisnutih.

Nastojat ću, da knjiga i po vanjskom obliku bude dostojna pjesnika, koj je na hrvatskom Parnasu prema obćenitu mnijenju toli odlično mjesto uhvatio.

Cijena broširanoj knjizi bit će 2 for. a liepo uvezanoj 2 for. 50 novč.

Prije ipak, nego knjigu dam pod tisak, želio bih po prihiti barem ustanoviti broj primjeraka naklade, ter s toga razpisujem predbrojku.

Znajući, da će p. n. gospodstvu Vašemu stalo bit do toga, da bude ovo djelo što više po hrvatskih zemljah razšireno, molim Vas stoga, da u privatnoj skrižaljci izvolite točno ubilježiti predbrojku iz knjiga Vaših znanaca, ter da izpunjen popis meni do mjesec dana dobrohotno povratite.

Kad djelo izadje, bit će mi čast dostavit Vam knjige za Vaše predbrojnike, ter će se istom tad cijena platiti imati.

S najvećim štovanjem
u Zagrebu, 15. Listopada 1894.

Vladimir Mažuranić,
kr. odsječni savjetnik zemaljske vlade.

Teatralna biblioteka. Knjiga I. Svezak I. *Kaciperke*. (les precieuses ridicules). Šala u jednom činu od Moličera. Preveo Nikola Andrić. U Zagrebu. Knjižara dioničke tisk. 1894. Cijena 25 nč.

Zapisnik sjednice od 8. Rujna 1894. Trgovačke-Obrtničke Komore Dubrovnika i Kotora.

JAVNE ZAHVALE.

Svoj gg. prijateljima i znacima, koji na koji mu drago način ublažiše moju tešku žalost u gubitku moje mile zaručnice

KALYPSO,

srcem na ustima ganut zahvaljujem. Osobito pak vječno ću biti liaran mojoj rodbini i svojti, liječniku g. Marčelu dru. Wendzilowitzu, g. Luju kap. Saitzu i g. Luku markizu de Bona, od kojih svak za svoj dio nastojao je, ili da mojoj pokojnici olakša teške muke, ili da je smrti otme ili da mene utješi i razgovori. Svima skupa srdačno blagodariam.

Kako vi mene u jadu i nesreći, tako ja vas u veselju i sreći, a megjutim Bog vam namirio!
u Dubrovniku na 19. Oktobra 1894.

Mato kap. Marinović
za se i za troje siročadi.

Frano Šupilo, upravitelj, izdavatelj i odgovorni urednik.

Prigodom smrti gospogje Calypse Marinović bi udijeljeno na uhar siromaha od Presvjetlog i preč. biskupa Dra. Jos. Marčelića flor. 5.; gosp. Vlaha vit. DeGiulli flor. 10.; gospodske obitelji Dabrović flor. 5.; obitelj Bibića flor. 5.; obitelj Kastropil flor. 5.; obitelj Stahorović flor. 4.; obitelj A. Ismaelii flor. 3.; gosp. Ernesta Olive flor. 3.; gosp. Boža Banca kruna 5. Obitelj Nikolović kruna 12.

Prigodom smrti gosp. Pava kap. Svaga bi u istu svrhu udijeljeno: Gosp. Miho Zec flor. 10.; gosp. kap. Mato Katičić flor. 5.; gosp. dn. Mato Raičević flor. 3.; gospodske obitelji Gijivović flor. 5.; gosp. Božo Banca kruna 5.; gosp. obitelj Miloslavić-Sekanića kruna 12. Časne obitelji Podić Goga flor. 5.

Prigodom smrti gosp. Frana Bollani udijelio je gosp. Vlaho vit. DeGiulli flor. 5.

Povjerenstvo Javne Dobrotvornosti,

Otvoreni Dopisi „Crvene Hrvatske.“

G. g. A. Katalinić Novi kod Trogira. — Rado Vam izjavljujem, da nijeste Vi dopisnik iz Lečevičke Zagore.

NA PRODAJU je jedan **LOVAČKI KUČAK** izvrsne lovačke pasmine. Prijave kod Uredništva.

Nasljednik imanja.

Pozivlje se ovim Horst Walbrun puškar iz Weimara (u Njemačkoj), da se što prije javi kod Karla Hindersin-a u Weimaru, gdje će primiti svoje nasljedstvo.

Umoljava se svaki koji pozna njegov boravak za pismenu obavijest. Troškovi su nadoknadjeni.

1—2.

Kod knjižare D. Pretnera u Dubrovniku nalazi se na prodaji:

MJESEC NOVEMBAR

NA KORIST

SVETIJEH DUŠA ČISTILIŠTA

po

FRANU VITALJU

ponašio

O. A. PAVLIĆ.

n. 16. str. 240. nč. 50. franko s poštom nč. 55.

Najljepše *lidovice* odjeća i najbolje vrste *gar* goda što se sad sadi, šalje na sve strane vrlo jeftino dvorski dobavljač **Vilhelm Mühle** u Temišvaru. Cijenidi na zahtjev inktice.

2-3

Jedan trgovac u Trstu traži Dalmatinca nastanjena u Kotoru sa kapitalom od 3000 flor. koji bi zauzeo u Kotoru radnju oko lišća od lovorike u zamotima od 5 kilogr. Koristi oko 300 mjesečno, a možda i više.

Ponude prima **Uprava „Crvene Hrvatske“** u Dubrovniku.

Tinct. Stomach. comp.
Sv. Jakoba kaplje za želudac.
Mnogogodišnje prokušano sredstvo za probavu i apetit. Boce po 60 i 120 nč. Već više godina glasovit je D. ra Liebera Elixir za nerve i snagu. — Znak: zvijezda — Boce po 1, 2 i 3½ flor. Pripravlja se po prepisu u Ljekarni M. Fanta u Pragu Glavna skladišta: K. L. Bianchi i Andrović u Zadru; nadalje Seravalle i C. Zanetti u Trstu; A. K. K. Felda pošteke u Beču; u Ljekarnam u Dubrovniku kao i u svim većim Ljekarnama.

Daje se u najam

Kuća na Pilama sa vrhom, na dobru položaju, uz put koji vodi na Boninovo. Za pitanje obavijesti obratiti se je na g. N. Uzzovich-a.

Odijela i Crevalja

za gospodo, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

Weiss

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

SLASTIČARNICA

PETAR I. OREPIĆ

U DUBROVNIKU

PASTICCERIA

IN RAGUSA

drži za prigodu blagdana Svijeh Svetijeh svake vrste slatkih bobakâ i velik izbor slatkiša uz najniže cijene.

Elegantne papirne vrećice za zamotuljanje primaju se muke!

Osim toga preporučuje se za koju bilo narudžbinu prilikom vjenčanja, krštenja, večera, gjakonija itd.

tiene per l' occasione della festa d' Ognisanti un forte assortimento di fave da morto e dolci a prezzi da non temere concorrenza.

Eleganti sacchetti di carta per impacco si ricevono gratis!

Inoltre si raccomanda per qualsiasi ordinazione pernozze, battesimi, cene, rinfreschi ecc.

Tipografija D. Pretnera u Dubrovniku.

Digitized by Google

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na pō godine flor. 2; za *Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4: 50, na pō godine flor. 2: 25; za *inozemstvo* flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove ne frankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Budimo na čistu!

Koliko Srbe boli dvostruka sramota, što su je doživjeli u Dubrovniku, najboljim je, kako već jednom rekosmo, svjedokom mučanje njihovih novina. Dvostruka sramota, jer ne možemo mi pomisliti, da se oni srame nezakonitosti što su počinili, već ih je stid što smo im otkrili svu njihovu srpsku golotinju, te da je sakriju, bijahu opet prisiljeni da kleknu pred autonomaše i da se upregnu pod njihov jaram.

Ali neki kan da su uvidjeli, da ovaj muk na dobro ne sluti, te stadoše da u „Srpskom Glasu“ tumače, kako su Hrvati izvojstili onako sjajnu pobjedu. „Srpski Glas“ se najprvo ljuti na vladu, koja nije htjela čekati, da se pomire za čas zavagjeni Srbo-Autonomasi i onda uređi izbore. Da pravo rećemo i nama je to žal, jer bi onda bilo došlo još više hrvatskih birača, koji su ostali doma, kad viđeše da nije pogibelji. Onda bismo najbolje vidjeli kolike su čije sile, samo bismo na izbore morali dosta počekati, jer se Srbo-Autonomasi još nijesu posve izmiriti. Čudi se zatim začetnik narodnog razdora, kako su Hrvati mogli dobiti u samomu jednomu tijelu 545 glasova. To nije moguće! zaključuje njegov dopisnik, jer Srbi i Autonomasi skupa nijesu nikada toliko dobili. Dakle? Bilo je velikih nezakonitosti. Preko 100 glasova ne smjedoše da budu primljeni, puhoćnice nijesu valjale, mnogi su glasovali po 4 puta i tako Hrvati nijesu imali više od 150 glasova. To je dopisniku „Srpskoga Glasa“ pripovijedala njegova ugrijana fantazija.

Ali pustimo skutonose kalugjera neka se izviču, pak ćemo se poslije na njih osvrnuti, a mi se sad pozabavimo malo bliže.

„Dubrovnik“, koji je bio svečano obećao da se više neće osvrnuti na ono što Hrvati budu pisali o izborima, ne može da sadrži svu žuč, što na njih kuha, nego mu je nešto prekipjelo. Naši Srbi nikada se ne osvrću na ono što ne mogu na nijedan način pobijati, ali istom nagju štogod, gdje misle da bi mogli prigovoriti, onda ih niko živ trpjeti ne može. Tako su napravili veliku viklu radi onoga članika, kojim smo u prethodnom broju predhodno navijestili srpsko-autonomašku slogu za izbor Frana Gondole. Mi smo onda predstavili toga čovjeka u pravoj njegovoj slici, te smo kazali, da će biti biran načelnikom proti volji cijeloga dubrovačkoga naroda, koji ga je na 1 Oktobra svečano odbio. Ono 545 jednoglasnih glasova, podanih protiv njemu, da prestavljaju 10.000 duša dubrovačkoga puka, koji je pokazao da je sit Gondolina pašaluka. Na ovo nam „Dubrovnik“ odgovara, da je laž, da ono 545 glasova prestavljaju cijeli dubrovački puk. Ono 300 seljana, kliču dopuži u srpskoj štampariji, zastupaju stoprv sami sebe. To je istina. Ali tim oni zastupaju svu okolicu gradsku koja broji oko 6000 duša. Iz te okolice i Srbi i Autonomasi u onijem izborima, što su bili uništeni, uza sve primane nezakonitosti, nijesu dobili ni 20 glasova. Zar ove 20 glasova mogu zastupati puk? U ono 300 glasova spadaju oci obitelji, posjednici, seljaci koji su složno došli da jednostavno glasuju za hrvatsku stranku proti omraženim Srbo-talijanašima i još omraženijem Gondoli. Ako je ko izostao, to je bilo jedino radi bolesti, ružna vremena, ili što je znao sjegurnu pobjedu. Zar

ovi složni glasovi ne prestavljaju Gruž, Bosanku, Brgat, Postranje, Mandaljenu, Mline, Plat? Zar ova mjesta ne broje svojih 6000 duša? Zar onaj ostatak od 245 birača ne prestavlja svoje 4000 gragjana Dubrovčana? Jesmo li mi dakle pravo imali, kad smo pisali, da će Gondola biti izabran proti volji dubrovčana?

Ko je dakle birač baruna Gondolu? Koga on prestavlja? Njega su birali udruženi srpsko-talijanaški vijećnici, koji su uza sve nezakonitosti u prvom i drugom tijelu dobili skupa 181 glas. Gondolu kao načelnika šalje 181 birač, dočim je protiv njega bilo ništa manje nego 545 glasova i to onoga tijela gdje narod glasuje, koji narod u prvom redu pozvan je da prestavlja njegov načelnik.

Izmegju onih glasova podanih za Gondolu i njegove nema ni polovina Dubrovčana. Tu ćemo naći oko 40-50 glasova hrišćanskih trgovaca, koji su juče preko brda došli; imade napokon u prvom tijelu oko 40 talijanaških i njemačkih činovnika, koji glasujuć za srbo-talijanaše birahu Gondolu. Neka nam ovo zanijeće „Dubrovnik“ i mi ćemo se potruditi, da ih po imenu prebrojimo i javimo otkud je koji. Mogu li ovi glasovi prestavljati Dubrovnik? Ne nikada, isto kao što ga ne može prestavljati kukavni ostatak od 90 glasova nekijeh našijeh sugragjana, koje opet valja podijeliti na srpski i talijanaški dio.

Jesmo li mi dakle istinu rekli, kad smo pisali, da je Gondola izabran načelnikom proti volji dubrovačkoga puka, koji ga neće? Eto vidjeli smo sada ko je bio za nj, vidjeli smo koga on prestavlja i ko je tomu velikomu političkomu sarenjaku pravio plaćene demonstracije — a općinstvo neka presudi.

Ali mi smo uz to još pisali da se načelnik uvijek bira iz III tijela gdje narod glasuje. To istina nije zakon, ali je običaj da se kandidat za načelničku stolicu nosi u III tijelu, da ga puk izabere. „Dubrovnik“ nam je na to odgovorio entrefletom štampanjem velikijem slovima, iz koga najvažnije ovdje doslovce donosimo.

„Hrvati su ove godine, piše taj list, nosili za načelnika g. Vlaha DeGiulli koji je i još nekada bio biran načelnikom. Zna li „C. H.“ kad je to bilo? Mi ćemo joj rijeti: godine 1885. Tad je stara narodna stranka pobijedila u II. i I. tijelu, a u III. tijelu bijahu pobijedili autonomaši isključivom zaslugom kan. dn. Mata Pište, koji je svojim pismom na glavare od Župe preko noći odvratio Župljane, da ne glasuju s narodnom strankom. Kanonik Pišta bijaše onda autonomaš. Tako u III. tijelu bijahu prodrli autonomaši, a narodna se stranka ne bijaše ni prikazala. DeGiulli bijaše izabran u II tijelu, taman kako sad Gondola. Razlika izmegju izbora Gondolina i izbora DeGiullijeva u II tijelu sastoji se u tom što je Gondola bio izabran zakonito, ogromnom većinom glasova, dočim je DeGiulli bio izabran — budi rečeno inter nos — nezakonito, jer je za nj glasovalo nevaljalijeh glasova tugijjeh podanika dva puta više nego li je imao glasova većine.

„I kašnje DeGiulli iz II. tijela bio je izabran za načelnika, a ne iz III gdje narod glasuje, kako običaje reći „C. H.“

„Koga su dakle — pitamo mi „C. H.“ — zastupali oni birači autonomne stranke u III. tijelu, koji su jednoglasno izabrali 12 Autonomaša

god. 1885? Biće valjda zastupali 10.000 Dubrovčana, kako sada ovi seljani te glasovaše za hrvatske predložene. A koga je onda zastupao Načelnik g. Vlaho DeGiulli?”

„Neka nam „C. H.“ izvoli na ovo odgovoriti, ali ne onako maglovito, nego bistro i konkretno, kako su konkretni naši upiti.“

Milo nam je da nam je ovo „Dubr.“ spomenuo, jer nam je tako dao prilike, da mu otkrijemo neke ljude, s kojim se on danas diči.

Nije istina, da je kan. dn. Mato Pišta bio god. 1885 autonomaš. On je uvijek bio Hrvat, te je god. 1869 svojim uplivom kao župnik župski, dosta doprinio, da se sruši talijanska općina Vlce Vuletića, koju su sada, kako nam se sve nešto čini, Srbi opet podigli. God. 1885 sastalo se bilo nekoliko Dubrovčana, kojijem je bilo srpstvo dogadilo te ustadoše proti ljudima stare narodne stranke jedino radi toga što su oni bili u slozi sa Srbima. Da sruše Srbe, bijahu se združili sa njekim autonomašima. Zna li „Dubrovnik“ ko je bio na čelu ove protusrpske stranke? Neko drugi nego glavom njegov ljubimac barun Frano Gondola, koga on danas slavi kao spasitelja srpstva.

U izborima III tijela ovoj stranci uspjelo je da predobije, jer već onda narod se je instinktivno odbijao od Srba, ma da u narodnom pitanju nije bio posve na čistu, kako danas. Od onih 12 vijećnika — ako izuzme mo Gondolu za koga niko ne zna što je — bio je samo jedan autonomaš: Ahele Serragli. Neka nam „D.“ ako zna imenuje još koga. To nijesu dakle bili talijanaši nego protivnici Srba i srpske omladine vogjeni od Gondole, koji je danas diča te „omladine.“ Stara narodna stranka bila se onda radi sloge sa Srbima veoma izložila, sam pok. biskup Mato Vodopić, a poglavito se bijaše izložio gosp. dr. Pero Čingrija. Toliko je ovo istina, da poslije, kad se dogodila ona sablazan u Štionici radi pogreba Ljubiše, da su se onda s Čingrijom odmah združili svi oni koji su došli u vijeće kao srpski protivnici, osvem autonomaša i Gondole, koji su prešli u opoziciju zajedno sa srpskom omladinom.

Istina, onda je bio izabran za načelnika g. Vlaho DeGiulli, koji je bio nošen u II tijelu. Ali g. DeGiulli nije bio kandidat za načelnika kao sada Gondola koji je po svijem gradskijem uglima bio štampan velikijem slovima. DeGiulli bio je poslije slučajno predložen i izabran, te su za nj glasovali koli oni iz prvoga i drugoga tijela, toli i vijećnici iz trećega tijela iz Župe i Gruža, izmed kojih jedan (g. Mato Gjlik) bio je nošen i u upraviteljstvo. Za nj su dakle glasovali svi vijećnici osvem jednoga, a to je ako se ne varamo bio g. Mato pl. Natali, te na pitanje „Dubr.“ koga je on onda zastupao, možemo mu slobodno odgovoriti, da je zastupao sav narod, ubrajajuć ovdje i one koji nijesu bili dostojni da ih onaki čovjek zastupa. „Dubrovnik“ govori da je on bio biran nezakonito, jer da je za nj glasovalo i nevaljalijeh glasova tugijjeh podanika. Za nj su glasovali, kao vijećnici, oni isti koji se danas kupe oko „Dubrovnika“ kao gg. dr. Antun Pugliesi, Niko Radulić, dr. Vlaho Matijević, Mato Šarić, Gjorgjo Grkavac, Stijepo Bravačić itd. A nevaljali glasovi tugijjeh podanika nijesu bili niko drugi nego došljaci hrišćani, koji kad danas biraju Frana Gondolu, svog

negdašnjeg velikog prijatelja, onda „Dubrovniku“ postaju „dubrovačka inteligencija“ i „cvijet dubrovačkoga građanstva.“

Nije napokon istina da je DeGiulli i drugi put biran iz II. tijela, jer on je samo jedan put bio načelnikom.

Ovako stvar stoji. Ako i jest g. DeGiulli bio iz II. tijela učinjen načelnikom, on ne bijaše *nošen* kao načelnik, dočim Gondola, koji je sada bio u III. tijelu krupnijem slovima *nošen* kao načelnički kandidat, u zadnjem času sramotno je pobjegao iz III. tijela, gdje narod glasuje, te se sakrio u II. tijelo gdje hrišćani odlučuju. Za njega pučki izabranici nijesu glasovali nego kako rekosmo najviše 90 izbornika Dubrovčana. On dakle ne predstavlja Dubrovnik već hercegovačke hrišćane i dalmatinsku birokraciju, a to je ono što mi htjedismo i ovo uspješno dokazati.

Ako ovo „Dubrovniku“ nije dosta, onda ćemo mu u brk kazati, da ne predstavlja ni njih. On više i nije načelnik. Gondola može imponirati samo kakvijem svijesnijem glavama iz srpsko-pravoslavne štamparije, ali svak drugi zna, da u općini, gdje je prvim prisjednikom jedan Ivo Avoseani, tu Gondola ne može da bude načelnikom nego samo po imenu. Neka se zato veliko srpstvo tješi, jer je svoj udes u Dubrovniku povjerilo talijanašima i njihovome vogji, koga je moralo postaviti na kormilo Dubrovnika!

Patnje naših u Istri.

Istra je danas burnim prizorom razdraženih narodnih strasti, koje su polučile najveću mjeru. Kad je nazad malo dana prizivno sudište naredilo dvojezične table, niko nije niti pomislio, da će radi te pravedne naredbe doći do onakih demonstracija, kakve se zbije u Piranu, Kastvu, Rovinju i drugim istarskim talijanaškim gradićima. Razdražena svjetina bila je tako pobjesnila, da je rušila sve što joj je na put stalo. Vojska, žandari, bajunete ne mogahu da odole sili. U Piranu je razvalila dućan jednome Hrvat i uništila sve što je u njemu našla. U drugoga je provalila u stan, te je on morao bježati, da se spasi na krov, a preko svoga krova na krov susjednih kuća. Sve pokućstvo bijaše uništeno, pivnica razorena, bačve polupane i vino razliveno, i to samo zato što se on ne slaže sa fanatizovanom istarskom talijanaškom strankom.

Tolika je mržnja talijanaša na naš mili narodni jezik, da u Rovinju nikakav poslužnik ne htjede i ne smjede skinuti tablice koje dosad bijahu samo talijanske i zamijenuti ih sa talijanskim i hrvatskim, nego su morali zato uzeti nekoliko tamničara. Po svim talijanaškim mjestima Istre bilo je velikih izgreda. Imetak i osobna sjegurnost Hrvata i Slovenaca bijaše za više dana izložena pogibelji, te je još i danas sasvim da je tamo poslana vojska.

To se sve učinilo, jer je vlada ukinula nepravdu što je opstojala, te namjesto samog talijanskoga natpisa naredila da natpisi okružnih sudova budu dvojezični!

I nije ništa učinila odviše. U Istri po službenim popisima imade 170.000 Hrvata i Slovenaca a samo 118.000 talijanaša. Hrvata i Slovenaca imade dakle tri petine naprama dvije petine. Je li dakle bilo pravo da bude svud samo i isključivo jezik talijanski? Dapače, sad kad se to neka ko poboljšalo, talijanski jezik ostao još uvijek prvi, a tek za njim dolazi hrvatski. Ni to nije pravo, jer je većina starija od manjine, ali eto talijanaši Istrije ne bi htjeli dati našem narodu ni onoliko, koliko je dosta da se zna da ga ima i da je on njima podregjen, nego bi ga htjeli posve izbrisati.

Tako je u Istri, a u Dalmaciji gdje talijanaša nema nego 20.000, dakle jedva 4 o/o ondje oni traže u svemu ne samo ravnopravnost s nama, nego prvenstvo. Službeni jezik po svim uredima isključivo je talijanski; od šest srednjih škola dvije su, dakle 33 o/o, na talijanskom jeziku, a svi uredi, u koliko ne nose natpis talijanski, nose ga u oba dva jezika.

U Istri naprotiv talijanaši gaze najsvetija čuvstva hrvatska i to ne iz političke nego uprav iz narodne mržnje, iz mržnje naprama našem imenu i jeziku. U Istriji nema nikakve hrvatske

srednje škole. U Trstu gdje žive 40.000 Slovenaca ne mogu ovi dobiti niti jedne pučke škole. Po svoj Istri tolike su poteškoće, da se dobije jedna pučka škola, da su to stvari nevjerovatne. U Istriji ima Talijana ali to su izolirane naseobine. Gradovi i predragije većinom su talijanski i to samo na zapadnoj obali, ali sela ona su hrvatska. U Polli na pr., talijanaškom gradu, predragija su čisto hrvatska sa talijanskim pučkim školama, u kojim malena djeca uče kako se zaboravlja materinski jezik. Zemaljski sabor, zemaljski odbor ne bi za ustroj jedne slavenske škole dali ni novčića, nego poslje velikih molba i utoka, ako se vlada odluči, tako da su Istrani bili prisiljeni da podižu škole o narodnom trošku, da ustroje društvo „Sv. Cirila i Metoda“, koje sabire dobrovoljne milodare po svim hrvatskim i slovenskim zemljama za nevoljnu hrvatsku i slovensku dječicu. Kad se dakle čulo, da se vlada odlučila, da nešto učini i ovim, talijani koji ih smatrahu nižijem od sebe onda su se fakično pomamili.

Toliko oni mrze nas i naš narodni jezik!

Kako će se svršiti ova borba, to mi ne znamo. Hrvatska i talijanska misao uhvatile su se u koštac. Presjednik zemaljskog odbora bio je odmah brzojavio, da dignu natpise, jer da će biti nereda. Natpisi nijesu uklonjeni i nereda je bilo. Vlada je izjavila da ona ostaje pri svojim naredbama i da će ih provesti. Ali vlada sastavljena je iz koalicije, u kojoj njemačka ljevica i Coroninijev klub sačinjavaju glavnu polugu. Njemačka ljevica je u ovom pitanju svim srcem na strani talijanskoj, a Coroninijev klub kažu da je već istupio iz koalicije. Uz to nije sama Istra na koju se ljevičari ljute, što joj je dobačena jedna mrvica od onih narodnih prava: ima i pitanje celjske gimnazije. Sve to uzeto skupa proizročilo je kod ljevičara tako ogorčenje, da mnogi i to od najuglednijih već viču, da će u opoziciju. Zato bi mogla vrlo lako nastati kriza i konačno raspad koalicije, koja je tako nenaravno zgragjena, da je dosta tegnuti u jedan kamenčić i sve se valja.

Naša braća u Istri neće megjutim popustiti. Oni su u careviškom vijeću zametli boj proti nasiljima gospodujuće talijanstine, koji boj neće ostati bez uspjeha.

Ali mi imamo da opazimo nešto drugo. Ovi talijanaši istarski braća su naših talijanaša. Njihovi političari rade dogovorno, njihova glasila podržavaju taj savez. Naš talijanaški list najvećom simpatijom pozdravlja ove zločine proti pravcima narodne većine u Istri, a jedini talijanaški zastupnik Dalmacije nalazi se u istom klubu sa talijanašima iz Istre. „Lega Nazionale“ pak spaja ih svijeh zajedno u jednu, tobož kulturnu, zajednicu. Ta se kulturna akcija svagja, kako je malo prije dokazano, na uništenje naše narodnosti, u prvom redu na uništenje našega narodnoga jezika, kome nedaju niti podregjeno mjesto ondje gdje bi po zakonu imao da bude prvi.

Naši Srbi njihovi su najvorniji saveznici!!

Sam taj fakat dostatan je da osudi i u blato baci svukoliku današnju politiku srpsku kao neslavensku, nenarodnu i nepatrijotičnu. Zar onaj jezik, koji nam talijanaši iz zemlje, iz naše zemlje hoće da proskribiraju nije i njihov jezik? Ne. Mržnja na Hrvate toliko ih je zasljeplila, da su se sami ponudili na službu svojih najljućih dušmana. U Istri nema nego jedno, *samo jedno selo hrišćana* (Peroj), što ih je mletačka republika radi nedjela u Boki davinom tamo prognala. Ovi hrišćani i zato Srbi, najveći su neprijatelji Hrvata i hrvatstva, najoduševljeniji saveznici Talijana. Zašto? Iz strasti i mržnje.

Ako smo danas u plemenskoj borbi, al opet smo braća. Borimo se, kad već tako mora biti, riješimo našu raspru na narodnom megdanu, al izdajica i kukavica onaj, koji u toj raspru na vlastitu štetu zove u pomoć zajedničkog neprijatelja svoga naroda i **svoga jezika!**

Dogagjaji u Istri, ako su po nas teški, jer nam srce paraju gledajući kako se naša mila braća i naši prijatelji zlostavljaju i progone, za nekoga drugoga mogu biti korisnom lekcijom, ako taj nije već sasvim izgubio narodni moral i političko poštenje.

Dubrovnik, 1. Novembra.

Na 25 pr. mj. bila je davno već oglašena skupština t. zv. neodvisne stranke. Po izvještajima novina na njoj je bilo prisutno oko 300-400 osoba iz Zagreba, Hrvatske i Slavonije. Na tom sastanku gosp. dr. Šime Mazzura razlagao je zašto nije moglo doći do sporazumka sa strankom prava.

Iz njegova govora izvadismo ovo:

Da obzoraši nijesu bili iskreni, kad su sklopili koaliciju, koja, kaže dr. Mazzura, „nije našla odaziva ni kod svih članova našega (obzoraškoga) kluba.“

Da su oni mrzjeli i nadalje stranku i vogju stranke s kojom su paktirali, da su mrzjeli i sumnjali o najvignenijim članovima njezinim. U opće oni nijesu umjeli ni mogli da zaborave.

Ali to su sve poznate stvari. Dr. Mazzura tuži nadalje stranku prava, da ona „perhoreseira ideju ilirstva, perhoreseira ideju jugoslavenstva u pravo onako kao i magjaronska.“

Žalosno je da se još našlo 400 Hrvata, koji su ove Mazzurine riječi popratili dugotrajnim odobravanjem!

Da, stranka prava perhoreseira i perhoreseirati će svaku ideju, koja nije ideja hrvatska! Što hoćete od nas, o gospodo, koja ste tomu vašim odobravanjem na 25 ov. mj. svečano prosvjedovali?

Da konfuzija postigne svoj vrhunac, skupština neodvisnjaka izjavila se suglasnom sa načelima izraženim u Vojnovičevoj adresi i u programu stilizovanom zajedno sa pristašama stranke prava. Sada prvi program znači Trojednicu i vršenje nagodbe, dok drugi program predstavlja program stranke prava, neodvisnost i cjelokupnost Hrvatske na temelju narodnog i državnog prava. Tako obzoraška stranka ina dva programa, od kojih je jedan istovjetan sa onim što ga ima stranka prava.

Mi nemamo toliko erudikcije, da bismo mogli shvatiti, kako se može isti čas stajati na nagodbenomi na državopravnom stanovištu, i kako mogu dvije stranke imati doslovce isti program.

Ovo potonje moglo bi biti jedino onda, kada ne bi odlučivalo načelo nego osobnost i kad bi se stranke dijelile po jakosti osobne mržnje između svojih prvih spobornika.

Što će sada raditi stranka koja se kani još i organizirati po gore navedenim kriterijama? Evo što: ona će samo biti od omete, koli nosiocima tili protivnicima današnjeg sustava. Biće kao neki zli usud, koji neće dozvoliti da se vas naš narod kristalizuje u jednu jedinstvenu opozicionálnu stranku, da se podijelimo u dvije naravne čete: u one koji su za današnji sustav sa svim njegovim posljedicama i one koji su proti njemu. Izmed ove dvojice nova stranka sa dva programa biće sredina, ali ne *slatna sredina*, već sredina smetnje.

Čast ljudima! Ali naše je čvrsto uvjerenje, da u Hrvatskoj ne mogu danas bitisati nego dvije stranke: magjaronska i tili nagodbeni i stranka prava. Ko hoće da popravlja mane Magjara, neka ide k njima i neka to pokuša; ko hoće, da kao pravaš popravlja „pogreške“ stranke prava neka dogje k nama. Ali ovaki ne mogu sačinjavati posebnu stranku nekakvih kontrola bez označenog stanovišta, *jer trećoj stranci u Banovini mjesta nema.* — S.

Pogled po svijetu.

+ Aleksandar III. — Brzojav nam je juče dojavio žalosnu vijest, koju sva Europa od nekoliko sedmica očekuje: umro je Aleksander III. ruski car u 49 godini svoga života.

Još mlad čovjek, trpio je od neizlječive bolesti, koju prvi svjetski kapaciteti ne mogoše savladati. I umrije u najljepšim godinama svoga života.

Aleksandar III nije bio od onih vladara, koji su svoje ime ostavili povijesti ratova. On je bio miran knez, te je bez dvojbe najzaslužniji monarh za uzdržanje evropskog mira. U tomu su svi glasovi složni.

On se je uvijek pokazao pravim ocem svoga naroda. Za vrijeme glada ili kolere, darežljiva ruka cara bogataša osušila je mnogu suzu. U sred

Šijete pogibelji: On je išao da priglada - okružene svoje podanike. Da njegov veliki otac nije već prije ukinuo kmetstvo, to bi zanago bio učinio Aleksandar III.

Svoju orijašku Rusiju poznavao je i predobro, zato se nije služio sa onom moći kojom raspolaže najveća država na svijetu, nego je nastojao oko nutarnjih reforma, oko napretka i saniranja ruskoga naroda. Ipak njegova politika bila je politika uspjeha. Kroz 14 godina njegova vladanja Rusija je postepeno hodila naprijed, dapače u Aziji znatno raširila svoje granice.

On je znao da o njemu zavisi trajnost mira i svijestan velike odgovornosti nad eventualnim pokoljem milijuna, upotrebio je svu svoju silu, da taj mir uzdrži.

Vas svijet žali za njim, jer je u njemu izgubio dobrog jameca, da se mir neće narušiti, dok budućnost nosi neizvjesnost.

Laka mu zemljica!

— U Njemačkoj bila je ove sedmice velika kriza. Odstupili su u isto doba državni kancelar grof Caprivi i pruski ministar-presjednik grof Eulenburg. Ova vijest bila bi u drugim prilikama potresla Evropu, ali je agonija i smrt ruskoga cara potisla u drugi red.

Grof Caprivi i grof Eulenburg nijesu se slagali i oba su dva odstupila. Car je njihovu ostavku primio i već se našao njihov nasljednik, koji će obe časti spojiti zajedno, kako što je to i prije bilo. To je stari knez Hohenlohe, koji je već primio ured. Čini se da će car i nadalje ostati pravi državni kancelar, što je po tvrdnjama Bismarkovih „Hamburger Nachrichten“ bio i do sada.

Domaće vijesti.

Dogadjaji u Istri. — Najnovije vijesti javljaju, da će se u Istri opet ponoviti izgređi prošle nedjelje, s tom razlikom da sada Hrvati i Slovenci reaguju. Talijanaški istarski zastupnici ka-ne izaći iz Coroninijeva kluba.

Pobjeda na Visu. — U prošlu subotu u na-knadnim izborima za III. tijelo na Visu hrvatska stranka održala je sjajnu jednoglasnu pobjedu. Protivnici nakon izbora komisije pokunjeni ostu-piše. Živjeli Višani!

Parnica. — Vrhovni-kasacionalni Sud u Be-ču ukinuo je osudu zadarskih sudova kojom su bili globom osudili gosp. Mandolfa pristava onda u O-brovcu što je dao uapsiti nekakvu ženu, pripoznav da dočim je gosp. Mandolfo potpuno po zakonu po-stupao, zadarski su sudovi pogrešno bili uporavili zakon. Što će sada „Dalmata“ i „Srpski Glas?“ Ulje!

Pišu nam iz Graca: — Na sjednici, održa-vanoj u petak dne 26. X. izabran je za zimski semestar g. 1894. 5. slijedeći upravni odbor: Pred-sjednik: stud. iur. Dragimir Gučić. Podpredsjed-nik: stud. med. Davor Lukanović. Poslovodja: stud. med. Živko pl. Uzorinac. Bilježnik: stud. iur. Jo-sip Pošćić. Blagajnik: stud. med. Stjepan Gold. Knjižničar: stud. med. Mate Sladović. Gospodar: stud. med. Anton Brašić. Odb. zamjenici: stud. med. Anton Švalba. stud. techn. Hinko pl. Emili. Revizori: stud. iur. Ivan Pošćić. stud. med. Bruno Medanić. stud. med. Ivan Letiš. Časni sud: stud. med. Tomislav Diklić. stud. med. Fran Mandako-vić. stud. iur. Jakov Dulčić.

Pišu nam iz Majkova: — Nakon punijeh 6 godina, svog neumornog rada sa ove Učione u Majkovima bi nam dne 23. Listopada, t. j. pre-mještena gospogjica. Katica Grizić kao privremena učiteljica u Čilipe. Ne samo mještanima da li i bližnoj okolini, bijaše žao njezin premještaj; i to radi njezinog podnižnog, moralnog, i izglednog podnašanja. Djeca i starci plakahu na nje odlasku i preko trista mještana otpратиše je do blizu Sla-noga, iz pućanje pušaka, blagoslivljajući je, i že-leći joj opet skori povratak, budući je znala ta-ko duševno uzgojiti našu djecu koja bi mogla biti primjerom ostaloj školskoj djeci, radi njiho-ve mirnoće, toliko u školi koliko izvan nje.

Mr se iz srca radujemo Čilipjanima, dočim mi žalimo njezin odlazak, gdje će imati ovakovu

vrijednu učiteljicu. i ako niko ne more biti pro-rokom u svojoj domovini, ipak se uzdamo da će i njezinom rodnom mjestu ugoditi. Bože daj da i njezina nasljednica bude našem mjestu ugoditi.

Od mjesnog Školskog Vijeća
Majkovi, 26. Oktobra 1894.

Petar Jemin, Presjednik
Antun Kraljević, seoski glavar
u ime svih mještana.

Gradska Kronika.

Agitacija među gimnazijalcima. — Nado-punjamo vijest u prošlom broju. Nije samo Srbi već i autonomaši su uprli svim silama, da zavode manje gimnazijalce. U tu svrhu služe se onim i-stim srestvima koje smo nabrojili u prošlom bro-ju. Megju te agitature spadaju koli njeke osobe van gimnazije toli sinovi dalmatinskih talijanaških činovnika. Manji se učenici vode na Poljanu u du-ćan L. V. i tu im plaćaju piti. Ko djeci daje u te svrhe novaca, mi ne znamo.

Lične vijesti. — Kako čujemo, sadašnji Platz-komandant barun Prohaska pitao je radi zdravlja umirovljenje.

Nesreća. — U noći izmegju utornika i sri-jede sukobiše se parobrod „Arrigo“ dubrovačko-ga društva i parobrod „Venezia“ riječkog društva Schwarz & Co. Parobrod „Arrigo“ zadobio je taki udarac da je do malo potonuo, te se od njega ne-će ništa spasiti. Na sreću se spasila sva vojska s broda.

Teatar. — Čini se da je napokon ustanov-ljeno, da će teatralno društvo doći ovdje na 16 ov. mj. i da će započeti prestave u subotu na 17.

Zakletva vojnika. — U četvrtak u jutro kao obično slijedila je na Polju Gruškom zakletva voj-ske sa sv. misom, kojoj bi nazočna čitava posada gradska.

Mrtvi dan. — Kao svake godine, tako i ju-će hrlilo je mnoštvo naroda na groblje, da okiti zadnje počivalište svojih milih i da se pomoli za njihove duše. Dan je bio vedar i čist, pravi je-senski dan, koji smo ovo tek dočekali nakon ve-like sparine, što je do prekojuće vladala.

Ispravak. — Javljajući u prošlom broju ka-ko općina Hrvatima rado daje loše svjedodžbe ponašanja, napomenismo, da je to učinila prošle sedmice prigodom parnice trgovca M. R. Ovaj tr-govac jest g. Marko R. a ne gosp. Miho R., kako je mnogi pogrešno razumio.

Perfidne izmišljotine. — U pr. broju „Du-brovnik“ javljajući kako se predprošlog ponedjel-nika sastalo u Gružu povjerenstvo pod presjedni-štvom presjednika pomorske vlade g. Beckera ra-di radnja koje bi se imale učiniti na gruzkoj o-bali, piše, da je „jedan hrvacki prvak koji je i član povjerenstva bio, izjavio da sva ova radnja nije od nikakve koristi. Sreća, piše „D.“ njegov glas ostade osamljen. I to su nam ljudi, koji ra-de o napretku našega grada i okoline. Zabilježi-mo i ovu.“

Član povjerenstva na koga „Dubrovnik“ ci-lja nije niko drugi nego gosp. prof. Lujo Klaić, ravnatelj nautičke škole.

Gosp. Klaić pobijao je na sjednici osnovu Načelnika g. Gondole, te je rekao, da kad bi se ona izvela, da ne bi bila od velike koristi. To su uvidjeli i ostali članovi povjerenstva, te su osno-vu Gondolinu odbacili a jednoglasno primili osno-vu prof. Klaića, poduprtu od c. k. presjednika po-morske vlade.

Ovako je bilo. Koliko je laži iz ovoga izmi-slio „Dubrovnik“ ili bolje njegovi gospodari pro-sudiće svak ko ima i malo zdrava razuma.

Talijanaška glazba u Dubrovniku. — Kako je poznato, naši talijanaši ustrojili su vla-stitu muziku. U ponedjelnik su im došla glazbila, a na Sve Srete završili su prvi put u Gabinetu, gdje im je škola. Komad s kojim su započeli bila je poznata talijanska „la marcia del sì“.

Što je marš „Sì“?

Marš je „Sì“ posvjedočenje talijanskog ime-na, talijanskog jezika i talijanskih osjećaja; marš „Sì“ jest ratni poklič talijanske stranke i gdje

zvoni „Sì“, tu našem jeziku opstanka ne smije da bude.

„Marš „il sì“, u kome se ističe talijanski je-zik kako najdragocijenije blago, koje treba pred svačijem sačuvati, dosljedno suzbijati naš jezik.“ Tako je pisao „Dubrovnik“ nazad mjesec dana.

Iza marša „Sì“, koji su članovi Gabinetta pozdravili burnim pljeskanjem, svirali su takogjer himnu „della Lega“ i onu treću talijansku davo-riju, koja preinačena za dubrovačke prilike, veli da u Dubrovniku „non si parla che l'italian“, što je takogjer bilo popraćeno velikim pljeskanjem.

U Dubrovniku marš „Sì“! U Dubrovniku „Lega nazionale“! U Dubrovniku „non si parla che l'italian“! U Dubrovniku, u našem starom Dubrovniku, gdje se svak ponosi slatkim jezikom narodnim, koji nam svak zavidi! U Dubrovniku, Ateni, Firenci našoj! U Dubrovniku najnarodnijem gradu slavenskoga juga!

I to smo morali doživjeti!

Sve ovo stvorili su Srbi.

Stara dubrovačka narodna stranka bila je za vazda zakopala autonomiju. Ova je bila mrtva. Srbi su je našli i iskopali; Srbi su joj udahnuili života, jakosti, nade, i ova je uskrsla i tako se raširila, da sad iz zahvalnosti uzdrži Srbe. Satrti i raspršeni okupiše se, ustrojiše najprvo Gabinet pak glazbu, u općini dobiše najbolja mjesta, a o dlaci ne i načelnika. —

U nas svak, od najprve vladike dubrovačke, do najgoreg siromaha govorio je onim lijepim je-zikom, koji jedno pleme zove srpskim drugo hr-vatskim, ali se u Dubrovniku zove naški, da po-kažemo, kako je taj, samo taj naš jezik. Po svim dalmatinskim gradovima inteligencija, pa bila i narodna, obično govori talijanski. U Zadru, Šibe-niku, Spljetu, Kotoru gospogje i gospogjice najra-dije se razgovaraju talijanski, jer su talijanski od-gojene. Ali u nas, e u nas se svukud, na šetnji, na posijelu, na plesu, u salonima i kazalištu žu-borilo našim prekrasnim jezikom. A ipak svi znamo talijanski, dapače Dubrovčanin zbori tali-janski kao da se rodio u Sieni ili Firenci. Ali a-ko si čuo da se u nas u kojoj obitelji opći tali-janski, mogao si se zakleti, da to nije dubrovačka obitelj, nego kakvog dalmatinskog činovnika, amo namještena.

To je bio naš ponos!

A danas?

Danas ćeš čuti kako se neki uprav osten-tativno razineću talijanskim govorom, danas se radi o ustroju „Lega Nazionale“, snuje se o ta-lijanskoj školi, koja bi našoj djeci zavedenih rodi-telja mrazila materinski jezik namećući mu tugji!

Srbi su svemu tomu krivi. Ma kako žesto-ka bila borba među nama, oni nijesu smjeli to dopustiti.

Srbi uzgojiše talijansku zmiju na njedrima slavnoga Dubrovnika. A jesu li oni od svega to-ga imali kakve koristi? Nikakve. Danas talijana-ši gospoduju na račun nadobudne srpske omladi-ne, koja je bila pozvana, da svojim velikim djeli-ma začara Balkan.

Diskoras na Poljani.

I v o. — Ima odavna da ti hoću pripovijet jednu šenu, pa ove nesretne aministracijoni i konfuzijoni valjalo je da me ometu, tako da mi je bilo quasi skarčalo s pameti. Znaš li da je onomane u Dicmu bio sta-vljen monumenat onemu Vuškoviću?

V l a h o. — Ne znam. Komu Vuškoviću?

I v o. — Onemu, spominješ se, što je lani u Spljetu umro i u testamentu ostavio fonad za Maticu Srpsku u Dubrovniku.... Znaš kad je ono pop Jovo u crkvi držo diskoras, da je on s ovega svijeta poletio na nebesa u srsku koloniju?....

V l a h o. — Aha!... Pak?...

I v o. — Na svrhu!... Dunque onomane mu se činio na grebu monumenat. Iz Dubrovnika su pošli kako ra-prezentanti ovega srskoga grada pop Jovo, Lazo i Matej koji....

V l a h o. — Bel trio! A jesu li donijeli tisuće?

I v o. — Nijesu još. Ma pušti me svršit. Kad su došli ta-mo u to selo kala Sinja, gje je pokojnik ukopan, baš da će na greb, a na Mata skočilo peću kućka — oni veliki od straže, razumiješ li me. Imo ga je raskvartat. Svu mu je robu ispotezo. Mato se bio tako pripo, da ga popadija nije rekuperala su malo komomilje, bio bi, razumiješ li me, panuo u zveni-menat.

V l a h o. — Jadnoga Mata!... A čiji je bio kućak? Je li od crkve?

Ivo. — To ne znam. Mato je pripovijedio u kafi da je bio velik kako tovar. Pravi, govori, oni vlaški.

Vlaho. — To mi se para čudo kako se onda azardo na Mata. Per dio, imo bi ga bio poznat.

Ivo. — Ni ja ne mogu to nikako razumjet.... Može bit da je bio i mahnit? Dada ga je ugrizo!!.....

Vlaho. — Isto više mala korist od njega. Nije asesur.

Ivo. — Jes, ma sempre sarebbe stata una perdita grave. On je bio od prvijeh kad se je formavala omladina. A zašto ga nijesu čeli više nosit u aministracijon?

Vlaho. — Nije čio on. Reko je da mu je više dodijalo trpjet Frana, da više ne može prudentatizato ako ga opet stavu da će se ritirat dalla vita politica. A, Bogu hvala, znaš kakav ti je on kad zakočuta. Tako ga je jela poslušat.

Ivo. — Gja! na mjesto njega došo je stari naš deputat Jero. Sempre fedele ai suoi principi! Buona forza, però specialmente pei lavori pubblici, što je bio referat Matov. A nije na se ni u politici. Ja mislim da nijesu ništa izgubili.

Vlaho. — Otkud!! Jesi li vidio kako je onu veče na ime Srba pozdravio Gondulu i reko mu, da su ga oni stavili za timunijera njihove srske barke. Karkvu to srbi imaju barku?

Ivo. — A che barku! kakvu barku! Ono je užanca kad se komu hoće rijet, da ga se stavilo da guverna. Kašpito! Duše mi dali su je u dobre ruke. On je gja obrnuo s timunom put Pulje.

Vlaho. — To jes, ne on nego mali Ivo. Frano bi, da ga puštu, subito zašijo u Vijenu, jerbo bi mu tamo mogla najbolje frutat, gje su ovake barke assai ben viste. Ko zna što on njima pridava! A što ono hoće rijet što piše „Dubrovnik“? Njegova prošlost najbolja je garancija za budućnost?

Ivo. — Ono hoće rijet che il suo passato garantiska, da će dobro guvernat srsku barku. Znaš kad je ono nazad 8 godišta minavo Srbe?

Vlaho. — Kakra ne!? Kad je čio da ga oni što su bili kontra Srbima nosu za potestata, a kad oni nijesu čeli, onda se uniško s omladinom, da ga učini ona. I ona ga je učinila. Duše mi Frano može garantiskat col suo passato, da će bit svegi isti.

Ivo. — Vidiš, mi ga Hrvati imamo kontra njemu a morte. Neki hoće rijet, da on nema karatera. Eppur on je jedan čovjek koji ništa ne misli nego kako će puku učinit dobra. Zato se on toliko i muči, da ostane gje je.

Vlaho. — Čuo sam govorit da je dosta učinio za uspomenu kad su ga jopet učinili za potestata. Jeli istina?

Ivo. — Kako ne! Darovo je gradu dva manjifika regala: sovrnje i ljepirica.

Vlaho. — Kakve sovrnje? Kakvijeh ljepirica?

Ivo. — Sissignore! Ljepirica!

Vlaho. — Ljepirica!!! On ljepirica??

Ivo. — Da! ljepirica. Ma..... ne opet onijeh kakvijeh ti misliš, jerbo moj dragi one gustaju i njega. Nego je regalo pravijeh božijeh ljepirica svake kvalitati, onijeh od kupusa, od jabuka, žutijeh, šarenijeh. Prolegaj „Dubrovnik“ ako ne vjeruješ. Punu jednu škaturu! S tjem se on okupavo kad nije bio potestat, kad je kišo u Lapadu i po vas dan hito muhe. Anci govoru da je to il suo forte.

Vlaho. — Ovo se s nama ruga. Što će nam ljepirice?

Ivo. — Lijepo je vijet.

Vlaho. — Od strane ferrate i porta od gverę na ljepirice. Che salti!... Da je almeno poslo koju botilju ulja!

Ivo. — Ovega puta nijesu rodile masline. Do godišta, ako bog da.

Vlaho. — A što je od sovrnje?

Ivo. — Ima se u Gružu gradit nova riva. Ebbene, on je obećo da će iz baštine i petrala darovat svu sovrnju muktice.

Vlaho. — A hoće li im za to štogod spoznat?

Ivo. — Zašto?

Vlaho. — Što će mu očistit petrō gje vadi kamenje i baštinu.

Ivo. — A che, to je jedan regō s njegove bande. Pak mi dogji rijet da se on ne misli za grad!

Vlaho. — Baš je splendid! Ovo ti je kako koja tako bolja. A ko ti je to sve rekō?

Ivo. — Govorim ti da sam lego, kako ga „Dubrovnik“ fali. Još je obećo Ivu Avoscani da će mu, ako bude dobar, regalat oni njegov zviždak, jerbo se Ivo nemože vele krivit. Veliki čovjek! Poznaćemo ga, kad ga izgubimo.

Vlaho. — Difatti. Adio! Živjele ljepirice gospara Frana!

Ivo. — Nijesu žive, krepane su. Adio Vlaho!

Vlaho. — Adio Ivo!

Književnost.

Primili smo:

Program c. k. Državne Velike Gimnazije u Kotoru. Za školsku godinu 1893-1894. Sadržaj: A. Stvarni i estetični tumač Mažuranićeve pjesni „Smrt Smail-Age Čengića“ (F. Cherubin Šegoić); B. Školske vijesti od opravitelja.

Technisches Compendium für Industrielle u. Gewerbetreibende. Von Rudolf Swarz. Wien.

JAVNE ZAHVALE.

Uza svetu uspomenu svoga neprežaljenoga strica

FRANA BOLLANI-A

ostat će nam srcu privezana harnost prama svima koji nas se u skladnomu Dubrovniku sjetio prigodom njegove bolēsti i smrti, nastojeć da ublaže našu bol, a da izkažu zadnje počasti milomu pokojniku. Ne možemo pak a da na osobiti način svoju zahvalnost ne izrečemo prijateljskijem obiteljima Dabrović i Bilježnika Katić-a, dru. Roku Mišetiću, dru. Kosti knezu Vojnoviću, Trgovačkoj Komori, svim civilnim oblastima, narodnoj čitaonici i ostalim gradskim društvima. Blagodarimo i zahvaljujemo svima!

U Dubrovniku, 27 Oktobra 1894.

Dujam i Emelija Bu.

Prigodom smrti Gosp. Pava Svago bij udjeljeno na uhar Siromaha od Gosp. Vlaho Svilocossi fiorina 10. Obitelj Kalatić f. 5. Obitelj Vlaho i Lene Rajčević f. 8.

Povjerenstvo Jayne Dobrotvornosti.

Nasljednik imanja.

Pozivlje se cvim Horst Walbrul puškar iz Weimara (u Njemačkoj), da se što prije javi kod Karla Hindersin-a u Weimaru, gdje će primiti svoje nasljedstvo.

Umoljaya se svaki koji pozna njegov boravak za pismenu obavijest. Troškovi su nadoknagjeni. 2—2.

Odijela i Crevalja

za gospodo, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

W e i s s a

Ima na prodaju fotografija Dubrovnik.

Najljepše lukovice cvijeća i najbolje vrsti jagoda što se sad sade, šalje na sve strane vrlo jeftino dvorski dobavljač Vilhelm Mühle u Temišvaru. Cijenici na zahtjev muktice. 3-3

Jedan trgovac u Trstu traži Dalmatinca nastanjena u Kotoru sa kapitalom od 3000 fior. koji bi zauzeo u Kotoru radnju oko lišća od lovorike u zamotima od 5 kilogr. Koristi oko 300 mjesečno, a možda i više.

Ponude prima Uprava „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku.

Tinet, chinae nervitonica comp.

(Prof. Dra Liebera Elzir za nerve i snagu.)

Prava samo sa znakom Križa i Sidra.

Prilavljia po propisu Ljekarna Max Fanté u Pragu. Ovaj preparat odavna je poznat kao srestvo za učvršćenje živaca. Boca po 1, 2 i 34 fior. Nadalje pokaz. se se uspjehom Sv. Jakoba kaplje za želudac, Boca 60 i 1 fior. 20 novč. Glavna skladišta: K. L. Bianchi i Andrović u Zadru; nadalje Serravallo i C. Zanetti u Trstu; Alte K. K. Feld-Apotheke u Beču; u ljekarnam u Dubrovniku kao i u svim većim ljekarnama.

Cijene znatno snižene

TIJESTOVI za GROŽGJE, VOĆE i MASLINE

IZVORNI SATVORI

najnovijeg i najizvršnijeg sastava sa mehanizmom na dvostruki i trajni pritisak; obezbijegjena je najkorisnija uporaba čak do 20 po sto veća od svake inae što se drugim tijeskovima postiže.

Prvijen nagraden od barem kod svih izložaba.

MLINOVI za GROŽGJE, VOĆE i MASLINE

RAZDROBNE SPRAVE SA PRIDRUŽENIM HVATALIM ZA GROŽGJE

Suhotvorne sprave za voće, kao i za sve bilinske, životinjske i mineralne proizvode.

Pritisni strojevi za sijeno, slamu i ost. priregjeni za ručno kretanje; Razdrobnici za žito; Vijace za čišćenje zrnja.

Najnovija patentirana automatična Štrapala za loze „Syphonia“

Sve ove sprave prireguju samo tvorničari

P. H. MAYFART & COMP.

ces. i kr. isključ. povlast.

Tvornica poljodjelskih i vinskih strojeva

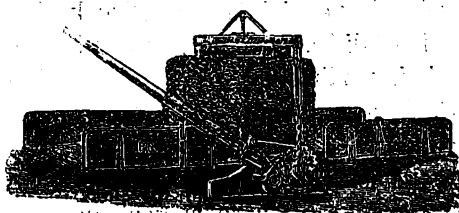
BEČ, II, Tabornstrasse Br. 76.

Mukte se šalju katalogi i nebrojene pohvalne svjedodžbe. — Traže se prestavnici i priprodavaoci.

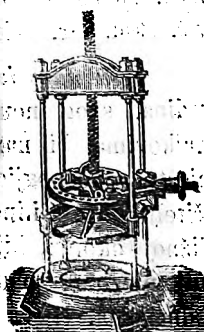
Pri nareggivanju paziti na patvorenja.

11—14

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO, VINO i VOĆE.

MLATI, ŽRVNJALA, MLINOVI za čišćenje žita, RALA, TISKALJKE za grožgje i voće, Patentirane STRCALJKE za peronosporu i samodjelujuće sprave za PERONOSPORU sa ZRAČNOM SISALJKOM STROJEVE za REZANJE i PIVNIČARKE SPRAVE

kao u opće sve strojeve za poljodjelstvo, vino i izragjivanje vina iz voća sve po najnovijem i najboljem sustavu prodaje

I. G. HELLER, BEČ, 2, Praterstrasse Nr. 49.

Bogato ilustrovani cijenici na hrvatskom i talijanskom jeziku na zahtjev badava i franko

NAJPOVOLJNIJE POGODBE.

najteftinije cijene, jamčevina, vrijeme za prokušanje!!!

Preprodavaocima veliki popust.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na pò godine flor. 2; za *Austro-Ugarsku*, *Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4: 50, na pò godine flor. 2: 25; za *inozemstvo* flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Aleksandar III. — Nikolaj II.

Cijeli svijet govori, misli i piše o promjeni ruskoga prijestolja, tako da su svi ostali, u drugim prilikama vrlo važni događaji, potisnuti u nazad.

Aleksandar III. ne bijaše uzgojen za rusko prijestolje. Njegov stariji brat, carević Nikola umruć u Nizzi ostavi mu na amanet nasljedstvo krunne Romanove i svoju vjereničku kćer Kristijana danskoga, koju Aleksandar učini caricom svih Rusa. Mladomu careviću valjalo je onda posvetiti više pažnje državnijem znanostima i to je on učinio s velikijem uspjehom. Izmed oca, cara osloboditelja i sina opstojalo je svakojakih oprijeka. Otac je bio veliki prijatelj njemačkoga naroda i štovatelj Wilima i Bizmarka, a sin se okružio savjetnicima, koji su mrzjeli Nijemce, gojili simpatije sa latinskim zapadom i ljubav za rusizam. U dvoru mladoga carevića bijaše pod kaznu globe zabranjeno govoriti njemački, toliko, da mu jednom otac, iza kako je cijelo veče njemački govorio, smiješeci se položi na stol nekoliko komada zlatnih novaca kao kaznu za svoj germanofilizam. Aleksandar III nije trpio ni njemačkih prezimena!

Za prusko-franceskog rata, mladi bi se carević ostentativno udaljio svaki put, kad bi njegov otac vadio uspjeh njemačkomu oružju. Aleksandar Aleksandrović bijaše dušom i tijelom uz Franceze, ali ga u tom ohlade donekle strahote pariške komune, što u ostalom nije priječilo, da sve do smrti podrži i obnovi simpatije sa zapadom. U rusko-turskom ratu iskazao se valjan vojskovođa i zapovjednik lijevog krila dunavske vojske. Njegov štab bijaše sastavljen od mlagjih časnika, koji su kasnije ruskoj vojsci dali izvrsnih generala.

Aleksandar III. bijaše naprednih ideja. Svak se je punim pravom nadao, da će on završiti građu cara osloboditelja, te su Rusi od njega očekivali ustav, koji bi bili zacijelo i dobili, da katastrofa od 13 marta ne potrese načelima mladoga nasljednika. „Zar tamo vode ove ideje?“ bijaše uskliknuo, kad je slušao, što radi komuna. Kako da taj usklik ne ponovi pred raskomadanim tijelom milog oca? Od onda Aleksandar III. kan da se predomislio, te ako Rusi danas još nemaju što mnogi žele, oni to imaju zahvaliti lažnom liberalizmu mahnitih nihilista, koji su za vjekove kompromitirali jednu svetu narodnu pravicu u Rusiji.

Kao vladar, Aleksandar ako se i nije promijenio, on je svoje plemenite osnove ostavio da ih izvagjaju — *bolja vremena*. Uvjerio se da je za Rusiju ustavnost još prerana, da ona u rukama kolosa na Volgi bila bi samo oštar nož, kojim bi se ubio. Aleksandar III. posvetio se zato svim silama za uzdržavanje mira i za unapregjenje svojega još potpuno nerazvijenoga naroda.

Teško je bilo Aleksandru III. uzdržati mir. Bilo je časova, koji su od njega zahtijevali jobsku strpljivost, na pr. Bugarsko pitanje. Pa ipak pokojni car mnogo je pretrpio, da se ne odluči na teški korak, jer mu je bilo najviše stalo do blagostanja svojih Rusa. On je svoj narod toliko ljubio, da se je odvažio da iščera iz Rusije židove beskućnike, koji su sisali krv ruskoga naroda, te je navukao na se veliku mržnju lažiliberala, koji su na nj silno vikali, ali protjerane lihvarne seljačke u svoj dom primali nijesu, nego su ih slali u

daleku Ameriku. Aleksandar III. bio je veliki narodnjak, veliki Rus. On je uživao u isticanju svoje narodnosti i svoga jezika. „Pošaljite mi koga koji barem znade ruski!“ doviknuo je jednom srdito svome savjetniku, koji mu hćao nešto protumačiti tujim jezikom. Zadojen narodnim čuvstvom obožavao je ruski jezik, ruske običaje i rusku nošnju, te je u vojsku uveo dosta staroruskoga kroja. Više bijaše prožet moskovskim, nego li petrogradskim duhom.

Malo po malo Rusija i Franceska se stadoše približivati. Aleksandar III. je pospiješio prijateljstvo ovih dvaju naroda. Kad je nazad tri godine ruski autokrata u Kronštadu stoječki i otkrivši glave slušao revolucionarnu marseillaisu, himnu slobode, pjesmu republike, onda je svak razumio, da se je dogodilo nešto izvanredno velika. Francesko-ruski savez, ako i ne bijaše pismenim ugovorom, postane savezom srdaca i osjećaja, što se lani za tulonskih i pariških svečanosti potvrdilo. Ali *narodni gosudar* i tim se okoristio za svoju veliku misiju: očuvanje europskog mira, koju je sretno sve do svoje smrti provodio.

No ako je pokojni car bio miroljubiv, on je ipak svojom mudrom politikom učinio da je Rusija raširila svoje granice. U Aziji se ruski posjed znatno povećao. Indija je na dohvat ruske granice, a utvrde na Tihom Oceanu čine Rusiju arbitrarnom vevlašću istoka i zapada. Sibiriji, koja je do sada bila strašilom, udari Aleksandar III temelj prosvjete i blagostanja. On započe orjašku sibirsku željeznicu, koja će biti najveće djelo na svijetu te ruke, koja će izvesti prevrat u trgovini i komunikacijama, te će spojiti Petrograd s Kinom i Japanom i učiniti Rusiju neizmijernim stovarištem azijskog bogatstva. Smrtan je to udarac samoživom Englezu i njegovom pomorskom i trgovačkom prvenstvu. Sibiriska željeznica djelo je tako zamašno, da mu još nije moguće ni predvidjeti uspjehe i posljedice, koje će imati za Europu, Rusiju i za svu civilizaciju. Na štaciji sibirske željeznice Aleksandra III. susrešće se jedan dandije kulture, dvije velike povijesti, dva svijeta: žuto i bijelo pleme.

Sugjeno mu bijaše, da ne dočeka svrhu svoga neumrloga djela, al mu bar ugleda zajamčen uspjeh.

Najmiliju okrijepu i zabavu nalazaše Aleksandar III. u krugu svoje obitelji. Tada ne bijaše više neograničenim gospodarom svih Rusija, nego ljubezni „Stric Šaša“, kako ga je zvala njegova veća i mlagja svojta, mali knežići koje bi on nosio, s njima trčao i svakojake igre izvodio. Rado je radio i teške posle, pilio drva, sjekao stabla, a bio je tako jak, da se pripovijeda, da je mogao prelomiti debelu željeznu šipku, dapače i srebrni rubalj. U zimi za vrijeme duševnog odmora najvolio bi u vrtu izgrtati snijeg, koji bi poslije on i sinovi mu izvozili na opredijeljeno mjesto. Zato bi svake godine najradije išao u Dansku k svome tastu Kristijanu IX. gdje bi se u ovakom i sličnom nestašnom zabavljanju odmarao od teških državnih posala.

Eto taki bijaše veliki narodni car.

Kakav će biti njegov nasljednik?

Nikolaja II. kažu mladića pomnjivo uzgojena i svjetski naobražena. Njegov otac dao mu je prilike, da se izvežba u svemu, što će mu sutra biti od velike koristi. Nikolaj II. izvrstan je vojnik

dosta je putovao, govori više jezika i vješt je državnim poslima, kojim već od prije sudjeluje. Nijemci ga hvale kao svoga velikoga prijatelja, ali može biti, da se i prevare. I Nikolaj II. je poput oca svoga veliki Rus, a to je dosta. Svakako što se pozitivno znade, jest, da je Nikolaj II. zadahnut naprednim načelima. Hoće li i koliko će im služiti, to idemo da vidimo, jer on uza sve svoje lijepe sposobnosti stoji pred Europom kao jedna zagonetka, koju će ona tek onda riješiti kad ga vidi na radu.

Dubrovnik, 8 Novembra.

Svašta po malo. — Dva su lista ustala na naš članak o pogrešnom shvaćanju slavenske uzajamnosti: „Dubrovnik“ i „Pensiero Slavo“. „Dubrovnik“ je po svom običaju sve naše tvrdnje od početka do kraja potpuno izopačio, te nam prišao mnogo toga što mi nijesmo rekli i što mi ne bi mogli nikako odobriti. On piše da smo mi izjavili da nećemo i ne možemo biti složni sa nijednim slavenskim narodom osvem Slovenaca, što je jedna velika laž, pa pozivamo *poštene* pisare srpske, da nam navedu gdje i kad smo to rekli. Istina je da smo mi više puta ustvrdili, da Srbi ne žive s nikakvim slavenskim plemenom oko sebe u miru, već samo sa njihovim najgorim dušmanima. Oni se drže u Hrvatskoj s Magjarima, u Srijemu s Nijemcima, u Istri s talijancima u Dalmaciji s talijanašima. Pak ovi ljudi imaju još obraza pisati, da je njihova opozicija proti nama opravdana — jer mi nijesmo za slavensku solidarnost. A ko je za slogu i solidarnost Slavena više radio od Hrvata? Dapače, koje drugi *išta* žrtvovao za tu slogu osvem nas, koji smo se donekle odricali i narodnog imena. „Crvena Hrvatska“ neće nikada dozvoliti, da se ova solidarnost tako izvagja, niti će dozvoliti, da se u narodu šire krive i leje one neke solidarnosti koja znači abdikaciju hrvatstva, koje bijahu od gosp. Mazzure branjene na sastanku u Streljani. Ali ako iko, Srbi ovdje moraju da šteta osobito naši Srbi — gojenci plaćenika i izdajica iz Boke, koji su, plaćeni, začerali klin izmedju Srba i Hrvata. Neka šteta nasljednici Ljubiše i njegove politike!

* *

„Il Pensiero Slavo“ krivo nas je razumio, pak nas krivo i tumači. On se tuži da ga mi denunciramo državnome odvjetniku! Zašto? Jer mi ne odobravamo njegov pravac u pitanju rečene solidarnosti! „Pensieru Slavu“ kan da bi to bilo i drago, pošto onaj list traži reklame. Neka mudakle bude! Ali pri tom neka se posluži malo poštenijem srestvima.

„Mi, Hrvati ne trebamo ničije pomoći — mi ćemo sami dovinuti se do svoje sreće!“ Znate li ko je ovu ludost rekao? Niko drugi nego „Crvena Hrvatska“, a „Pensiero Slavo“ je citira, te na njoj gradi svoj odgovor, koji bi u ovom slučaju mogao biti vrlo umjestan.

Nego čini nam se da se naš novinarski drug vrlo rado zabavlja nekim zanatom, koji mi sad nećemo okrstiti pravim inenom. On je u pismu Barčića sa Barčićevim potpisom i pod Barčićevu odgovornost uvrstio bez znanja ovog čitavu jednu osvadu na zaslužnog rodoljuba u Dalmaciji, tako da je Barčić bio prisiljen prosvjedovati. On je u pismu advokata Forlania o Zagrebu samovoljno

izvnu i ovomu stavio u usta riječi, koje on nije napisao niti bi ih kao talijanaš mogao odobriti. Forlani je takogjer prosvjedovao. A sada eto nama prišiva nešto, što mi nikada nijesmo rekli ni napisali, prišiva jednu tvrdnju, koju mi ne možemo ni odobriti, jer prestavlja jednu veliku budalaštinu. Kad je dakle „Pensiero Slavo“ napisao svoj odgovor na temelju jedne misli, ideje ili tvrdnje od njega izmišljene i nama podmetnute i protiv koje bismo mi prvi prosvjedovali, onda mislimo da je naša replika posve suvišna.

Osim toga „Pensiero Slavo“ umije sebi pripisati nešto, što mu se nije nikada reklo, pak se onda ogorčenjem tuži. Kad je njega naš riječki dopisnik nazvao „listom tisuću pravaca“, kako on to tvrdi u svom odgovoru?

Ovo ponašanje za tršćanski list nije ni malo — dično. No ukusi su različiti: dubrovačka skladnost, s kojom se on toliko ruga, ne bi nikada dotle spala.

* * *

Prof. M. R. sada u Boki piše u „Srpskome Glasu“ o dubrovačkim poslima. On se je podigao, da rastumači kako ovo napreduju Hrvati. To je vrlo žalosno za srpsku stvar, ali sad barem znamo uzroke zlu. Ima ih više, no dva su najglavnija: hrvatstvo napreduje, jer je po srijedi klerikalizam i jer se stara narodna stranka nije htjela u južnoj Dalmaciji pretvoriti u srpsku. Prof. R. koji žive izmed liberalnih bokeških riščana, čini se da malo vjeruje u prvu teoriju, koja je više ostarjela, pak se zato življe navraće na svoje novo iznašasće. Narodna stranka južne Dalmacije imala se proglasiti srpskom strankom, a dr. Pero Čingrija bio bi onda vogjom Srba. Onda više ne bi amo bilo Hrvata, umuje od prilike valjani dopisnik. Kad bi se pak čitava autonomaška stranka nazvala srpskom, onda više ne bi bilo ni talijanaša — dodajemo mi. Onda bismo svi bili Srbi! Kako bi to krasno bilo! Onda ne bi bilo hrvatskih pobjeda u Dubrovniku, niti bi opstojalo dvadeset i šest hrvatskih općina u južnoj Dalmaciji do Neretve.

Kako vidimo čestiti Srbin sa malo muke riješio je čitavo pitanje. Svi bismo mi imali postati srbi, svi slušati srpsku omladinu s kojom su, piše prof. R., negda drugovali i učili je Čingrije, Pucići i drugi. Ali ovi su je učili da radi za sjedinjenje sa Hrvatskom, a omladina se je sjedinila s barunom Gondolom, Marinicom Bondom i Ivom Avoscanijem. Mješte srpstva omladina je podigla autonomastvo, dok je dubrovačkome srpstvu svojom nenarodnom politikom zadala smrtni udarac.

Tako je to, profesure Melko!

Naši Dopisi.

Hercegovina, u Novembru 1894.

Veleštovani gospodine uredniče! E držim mnogo do svoje narodnosti, a kako se ona dužnim počitanjem ne počituje u obližnjem kotaru od nekih ter nekih osoba, odlučio sam da malo žigosem one osobe, koje rade na zator Hrvatstva u kršnoj hrvatskoj Hercegovini.

Neću ovdje mnogo da govorim o nekom srpskom učitelju, bivšem crnogorskom ustaši, — neću velju, jer ne zaslužuje, da mu publika ime čita. Upozoriću ga samo da ostavi u miru „latinske“ svece, te da dostojnim načinom, a ne brutalnim izrazima počituje „latinski“ mladi božić. U protivnom slučaju, jamčim ti srpski junače, — na jeziku, — da će tvoja skladnost odjeknuti dalje od zidina Čorovićeve butige.

A sad dalje. Ustavimo se u neravnom Ravnom. U ovom mjestu stoji dobar uz boljega: učitelj uz svećenika. Revni katolici, vrijedni Hrvati, svjesni vršitelji svoga u oba slučaja uzvišenoga zvanja, siju riječju i djelom sjeme napretka, sloge i rada u onom narodu. Ustrajte borioci i nadalje u plemenitoj borbi da postignete plemeniti cilj za kojim težite, a vječita plaća biće vam narodna harnost.

Ali kako u svakom žitu ima kukolja, dobri Bog — hvala mu i slava, — dosudi i u ovo selo privremeni boravak čovjeku, koji možda nije vrijedan da nosi podijeljenu čast. Zna se više ko je taj. Slobodni smo upitati toga gosp. po kom pravu je on mio kroz otvoreni džam iz svega avaza vikati:

„Ovdje nema Hrvata! Ovdje ne smije biti Hrvata!“ Je li gosp. ovako za to imao povoda? Nije! 25 Oktobra o. g. pjevali su seljaci samo hrvatske pjesme, on na sablazan narodu počeo gornje vikati. Pa još javni službenik mira i reda! Ako seljaci na svojijem večernjima zabavam pjevaju samo hrvatske pjesme, mi mislimo da to ne smeta nikomu, ako li pako njemu jako smrdi, neka on začepi svoj srpski nos. Da ondje ima Hrvata, da ih smije biti i da će ih vazda biti, dapače da nema srba osim te pridošlice, valjda se je i sam već do sada uvjerio, a to mu kažu i one silne pjesme što no se pjevaju; kažu mu pjesme, kola svaku večer, govori u hrvatskom duhu, sijela, itd. Možda za to on ne zna. Zna, i prem dobro zna! Ta kako jadan ne zna, kad mu djeca ispod nosa pjevaju: „kako je slaba tugja žena izbila čovjeka.“ Je li ovo istina? Pozovi me i ja ću ti javno dokazati! A kako tek uplivišu oni česti noćni dogagjaji u tvom stanu na narod, kako vrijedja narodni ponos onaj spučaj od 16 Angusta o. g. u Trebinju! Sve ćemo mi to iznijeti na javnost, ne streseš li se ti svojih kukavičkih napadaja na Hrvate, opomenuti ćemo te javno i još ćemo ti nešto prišapnuti

Nadamo se da će ovaj slučaj opametiti tvoju srpsku glavu, jer narodu je već dosta tvojih „junaštva“, pa će ih iznijeti na vidjelo.

Primjetiti mi je kako je taj čovjek još nedavno govorio e je Hrvat, — rođen je u Lici, — upotrebljavao riječi: „hrvatski, hrvatska, hrvatsko“, itd. A danas? Riščanin iz Hrvatske postade ovejani srbin, danas on mjesto „hrvatsko“ upotrebi „srpsko“, ako to može, ako ne, tada „bošnjačko“ ili „zemaljsko“, samo da izbjegne nazivu „hrvatsko.“

Čudo nam je da je u tako kratko vrijeme čovjek od preko 40 godišta mogao prevrnuti narodnosnom kabanicom! Da ga možda nije kogod naveo? Zli jezici govore da je u posljednje vrijeme držao mnogo sa Dum Ivom Rajićem, — srbenom od pete do glave.

Kad već napomenusmo toga Rajića, hajde da malo promotrimo njegova srpska djela. — Prije svega riječemo, da on živi u skroz katoličko-hrvatskoj župi Trebinju, te da od onoga naroda bere plaću. Trebao bi dakle poštovati njegove nazore. — Uz to taj posrbljeni Hrvat, — a da je tako dokazao je gosp. Marko Šešelj, — velju taj posrbljeni Hrvat ima vrlo zlu manu: — opadati poštene ljude, — ako nijesu srbi. — Tako je tu skoro tužio sudu nekliko seljaka. a megju njima jednoga, da je za njim vikao: „ludi srbine“ — a ovamo se promeće, da je sva ona župa srpska. —

Pa što je učinio kad je rečene tužio? Sramotno izbjegao! povukavši se nazad. — Poslje na pravednom Bogu optuži jednoga zaslužnoga čovjeka, komu je značaj čvrst kaono ti onaj Tmor, što ti se više kuće diže, čovjeka koga poznamo kao stalna značaja, tvrde vjere, bezprikorna ponašanja, hrvatskog poštenja, junaka iz god. 1876-1878. A zašto ga optuži? Jer nije Srbin! Toga si ti čovjeka tužio, a ipak šnijim i nadalje prijazno postupao, — podmuklo na srpski način — misleć valjda da će njega sud kazniti bez dokaza, a na samu puštu tvrdnju. Ali prevari se! Taj čovjek su 50 svjedoka dokazaće da je u toj stvari nevin, a ti da si Metni ruku na prsa pa pomisli zašto tako uradi? zašto ucivil jednu nevinu porodicu? zašto izvrgnu sumnji prava i časna čovjeka, zaslužna junaka, vrijedna kršćanina? Upitaj se tako, misli i dobićeš odgovor: „Ja sam srbin!“ — a srbi su svi i svuda — jednaki. Uz to ti si tek posrbljen, — bivši Hrvat. Pa ko one petljani je piše u samozvanom „Dubrovniku“ iz ljubinskog kotara? Imadu li one petljanije temelja? Imadu kao što i one tužbe prot rečenim ljudima. Onaj koga „Dubrovnikove“ krpetine kude izagje čišći, svjetliji, bolje svjedočen o srpskoj podlosti, a dopisnik ostane crna obraza. Pa koliko je taj ovejani srbin prepređen, govorim o Dum Ivu, on napiše svoj dopis ali ga ne šalje sam uredništvu laži — „Dubrovnik“, već zavalskima kalugjerima, a ovi popravljen šalju Stevi Vukovu. Ovo radi Rajić, nebi li zamio trag svojima dopisima. — Ali zna on još jedan način. On napiše dopis za „Dubrovnik“ pa ga svrne u Koteze, a Rajić u Trebinje. Nama je poznato kako je on u Trebinju pisao dopis 12 Septembra o. g. a u „Dubrovniku“ izagje kao da je pisan u Kotezima. Nama je poznato da je re-

čeni dan Dum Ivo bio u Trebinju, mi imamo dan jasan dokaz, da je upravo on onaj dopis pisao. Što slijedi iz toga? Da se Dum Ivo boji istine! Tako 23 Septembra o. g. u 39 br. „Dubrovnik“ opade, kažu, prijatelja mi učitelja Šiftara, a zašto? Jer je Hrvat iz Gline! Poznavajuć ja značaj toga Glinjana, jamčim ti slobodno da će se i kralj Šašo prije pohrvatiti već Šiftar posrbiti. Pa da si ti pišuć o njemu dirao u političko njegovo ponašanje! Pa kad si već upustio se u osobnosti, da si barem pisao istinu! Ali i tu je na redu kleveta. Da je tako, dokazala nam je „Crvena Hrvatska“, a to je najbolje poznato njegovim nadležnim. Razumiješ li ovo posljednje?

Ta i mi poznamo Šiftara čelik značajna mladića, vrijedna Hrvata, a što je glavno, svjesna učitelja. Poznamo mi njega pa se ne bojimo da će mu ko prevrnuti mozgom ko što tebi. Kad se ti upuštaš Dum Ivo u osobnosti, smijemo li i mi tebi predbaciti neke tvoje nedostatke, neke nepobitne činjenice? Velim neke, a one krupnije ostavićemo do bolje zgođe. Sjećaš li se one osobe iz Raynoga? Ti znaš da o onom govori svo Ljubinja, dakako srbi tek šapću. Ti znaš za one silne zamlatnice

Ti znaš što si učinio u dva puta sa 70 godišnjim nekim starcem dapače jednom baš na dan Uskrsenja, kad se drugi slavenski narodi grle i ljube. Ti znaš i za one hartijice koje si znao sa nekim seljakom pred crkvom upotrebljavati.

Znamo mi i za jedan primjer u Veljojmegji. Znamo mi i za ono noćno urlikanje uz pucnjavu pušaka u ponoćno doba, da te je bilo na tri kilometra čuti. Pa ko upotrebljuje onakove izraze? Ljudi najnižega soja. Što rekoše onda seljaci? „Mi je lud ili pjan“, a mi kažemo: „On je srbin“, a Gabeljani kad čuše rekoše: „Takva je soja.“ — Mi znamo za jedan vrlo zao slučaj, mi se spominjemo i tvojih obećanja na Zenicu, mi znamo još nešto, ali to ostavljamo da ne izlazi na javnost, da se ne zna svaka o katoličkom svećeniku, jer i mi smo katolici, — mi smo Hrvati. — Mi znamo vakat, kad je ovaj svećenik javno propovijedao bošnjačko-hercegovačku narodnost, a danas? Srbin! Dakle Hrvat, bošnjak-hercegovac, pa Srbin. — Megju tim svjetujemo ga da se otrese riščanskih kalugjera uvagjanja u crkvu, jer ono je samo rimokatolička i nikakova više crkva, inače moglo bi se dogoditi što drugo, nego li ona klicanja od naroda za poslednjeg pohoda sa strane zavalskih propagatora srpstva.

Svjetujemo ga da nikomu za inad ne puca iz pušaka, jer bi odjek od onih pušaka mogao latsno čuti presvjetli gosp. biskup. Ti ćeš Dum Ivo valjda razumjeti ovo, ti bo znaš komu si za inad pucao, ti znaš što su seljaci vikali za tobom i za kalugjerima, ti znaš

Pa jesi li se posramio . . . ?

Nije ovdje sve sadržano što se o njemu govori, jer pristojnost nam ne dopušta svaku u javnost turiti. — A i ovo što je ovdje ne htjedosmo izravno govoriti ni dokazivati, dok naš Dum Ivo ne pozove. I ovakov čovjek usudi se dirati u tugji karakter! Kako rekoh ovo su tek neke, a one glavne ostaviće se do bolje zgođe a uvjeren sam da će ih narod prvom prilikom znati predočiti presvjetlom gosp. biskupu. —

Uvjeren sam, da ste već čuli kako u Ljubnju pokupiše nekakove čate sa slikama što kakvih srpskih prvaka. Danas već u nijednoj butizi nema „srpskih čata.“ Megju ovima bilo je kako se govori i sa slikom kralja Šaše.

Ovaj čas doznadoh, da i stolački kotar dobi jednoga učitelja iz Hrvatske. Drago mi je! Nu svakako neka se nada da će brže biti oklevetan u srpskim listovima, — ako ne bude s njima pucao u isti rog. — Ja mu pak preporučam neka se drži gesla koga i moj prijan, biva: „raditi za narod“, pa će se srpske klevete razbiti o njihov srpski nos. Dakle: dobro nam došlo!

Oprostite gosp. uredniče što tako naglo zaključujem, imao bi Vam još što javiti, nu evo baš dogje čovjek da mi proda nekoliko šlježadi, a ja tijem trgujem. — Obećavajući Vam se skoro javiti, — slijedeći put iz Mostarskog kotara bilježim se uz hrvatski pozdrav

Hrvat putnik.

Travnik, 1 Novembra.

Dosta se je ove godine u javnim glasilima govorilo o bosanskim franjevcima, a svrha jedina bila je, ne bi li barem javna glasila dokinula neku trulež u bos. Redodržavi. Pa s toga ne imajući nikakakve zle namjere Bosanskoj Red. kakvu uvredu nanijeti, koja je toli zaslužnu ulogu kroz stoljeća igrala, nego to jedino želim da onu trulež na javnost iznesem koja nije vrijedna niti da živi, iznevjerivši se svojoj domovini i ne pazeć na svoje visoko svećeničko zvanje i stališ, u koji ga je sam Bog pozvao da bude vogjom i pastirom povjerenog mu stada. Franjevci bos. svaku su bijedu i nevolju, progonstva, zatvore i krv svoju lijevali za svoj mili narod u Bosni u pogledu vjere; tako isto i dan danas ti vrli ljudi ne moraju svoju borbu napustiti za najljepši nam dar od Boga dan iza sv. vjere, t. j. naš mili hrvatski jezik i našu milu hrvatsku narodnost. Ali žalibože tim vrlim ljudima i njihovoj omladini, njeke osobe staju na put, i u tom svetom poslu ih priječe. Mladež franjevačka u Pečuhu da proslavi svoga oca i brata, omiljenog hrvatskoga pjesnika fra G. Martića, odredila je izdati u slavu njegovu *Almanach*, koji bi sadržavao u sebi ozbiljnih stvari, al to tamošnjem starešinstvu ne bilo počudno nego daj osvagaj kod starešinstva u Bosni, da je ta mladež odveć data za politikom, da zanemaruje svoje dužnosti redovničke, dapače da se ni ne ispovjeda i pričešćuje*). A još više je grozno sa povjerenom mu mladeži postupalo, a osobito sa bolesnicima. Još više — Bože moj — nagovaralo je tu zlatnu mladež, da uče magjarski milozvučni jezik, koji je po mnijenju toga starešinstva od velike nužde i koristi za bosan. franjeve. Na zdravlje mu! A toliko je to starešinstvo obendžijalo starešinstvo franjevačko u Bosni, da sve molbe i pritužbe od strane mladeži nijesu ništa vrijedile; dapače ni kod samog povjerenika Generalova O. Fermendžina. Sam pak General je rekao o toj mladeži ove riječi: „Nijesu ni katolici, a kamo li redovnici.“

Bog zna je li to istina, a zna i Pečuhsko starešinstvo koje će za take potvore strogi račun Bogu davati. Ono je dakle nepogrešivo kod starešinstva bos. Franjevaca; a govoriti protiv Strosmajeru da je on ugrabio starine bosanske, i da on nije ništa za Bosnu učinio; nagovarati svoje mladiće da uče magjarski jezik, patit ih oskudicom, a što je još više ne pobrinuti se kroz tri godine da se toj mladeži bolnica napravi. Starešinstvo je kaznilo gjaake premjestivši ih iz Pečuha u Livno i tako je toj mladeži sada nemoguće ostvariti svoje namisli, t. j. izdati *Almanach*, da proslavi svog omiljelog Martića. Neka zna to Pečuhsko starešinstvo, da time nije naškodilo mladeži, koju je ono tako ocrnilo kod starešinstva, nego je naškodilo samomu sebi.

Ovo nije prećeravanje niti je potvora; pa s toga pozivljemo g. Selaka da ovo opovrgne ako uzmogne, a mi ćemo onda drugčije pisati i još bolje stvar razjasniti.

Bog i Hrvat!

Jedan Gučogoranac (Travnjak).

S Pelješca, 7 Novembra.

Kod nas amo tamošnji samozvani „Dubrovnik“ ne dopire: ali slučajno imamo, pri ruci zadnje brojeve rečenog lista. Čitajući njegov izvještaj o hrvatskoj pobjedi o izborima, i imenovanju tamošnjeg općinskog upraviteljstva, pada nam na pamet ova pripovijest: — Čovjek se pokarô sa svojom ženom, te ti mu ih ona u njeka doba nadala dobrih i izagnala iz kuće, a on ti pred kućom stao vikati: „Više je njezinih dosta, ako ja ovako ne budem činit neće se moć živjet“. Hotio jedan zavarati susjestvo, da je tobož on nju izmlatio, a tamo su znala njegova legja. Naravno da su se ženiće u susjestvu smijale na to njegovo junaštvo. — Doista je taj vaš „Dubrovnik“ onaki junačina! Al i druga je: to on za Srbe u Srbiji piše, i možda za kakve još, što dogju tražiti „*penice per Bergatto*“, ali mi se u Dalmaciji poznamo.

Ima u „Dubrovniku“ i nešto drugo što se malo i nas tiče, a to članci „Srpstvo u Dubrovniku“. Tu ti se dokazuje *con storia in mano*, ka-

ko je stara dubrovačka republika srpska, odnosno kako su „Strojilovci“ darovali republici Konavle, Župu, Primorje, Ston — na svrhu (bože prosti!) i naš Rat.

Bez šale. — Kakvi su ti Dubrovčani bili nehamni. Srbi su ih stvorili, Srbi im darovali toliko blaga božijega. A malo kasnije, kako se u istom članku čita — zabranili da vlasli (današnji srbi) mogu u Dubrovnik! Je li to bilo pošteno od Dubrovčana? Kako su oni na te darove zaboravili, i svoju srpsku braću s praga gonili? Ovo je nekakav „avraka-davraka“ nerazumljiv. — Nije nam nam namjera to ispitivati obzirom da smo mi malo učeni ljudi težaci; nami je da po našem iskustvu i zdravu razumu radimo kod našijeh vrata. Al nuti, i ne stavljamo se: ako se to nama dogodilo „*leggere non intelligere*“, imamo zato i mi nekoga koji je na temelju povijesti, i duljeg istraživanja, došao do uvjerenja, da smo i mi *in parentella*! sa nekim koga nijesmo dostojni ovdje spominjat.

Taj veleum bi bio, da ne duljimo — naš mali Mato. On ljubimac pokojnog Castrapelli bio je odmah kako pronicava glava Srbina, a to mu i svjedoči njegova *skrinja* doma, puna srpskih knjiga. On ti je dakle *a forza di studio* uvjerio se da je Srb, — a da smo mi isto to se razumije. Pitat će te zašto i vas u tom ne uvjeri. Ne, on to neće njegovo je zvanje više, s druge strane on zna za onu, *nemo propheta in patria*, a u nas su djeca prokleta kako svud: sadit s njima tikve do podne, a po podne primat ih u glavu, ne podnosi. Tamo je za nj bolji teren; kokoj je čeljadi najbolje bit gdje je manje poznata; a ne gubimo pak nade da će i nas on čim iznenaditi. Kako čujemo on uči francuski, te kani prevesti „Kratku povjestnicu Srba,“ i tako će *a suo tempo* i Francuzi otvoriti oči i znati što su. Sva je prilika da će on postati glasovit, *salvo il caso* ako ne zakočuta rano ugrabit mandat dr. Vlahu, jer bi se tad moglo dogoditi, da otiđe otkle je i došao. — Ovako mi mislimo o malomu Matu — ali zli jezici govore drugčije.

Zli jezici govore, da je mali Mato bio nekad i Hrvat kako mi svi, a da je kao politički kameleon njegovu boju promijenio o Gundulićevoj slavi, i baš tad kad je bio iščeran, tamo da su bratija odlučila da ne propane namjestit ga gdje je i danas, pomoću dundova i tetaka i dispozicijsfonda Iruda i Pilata. Dakle kako zli jezici govore nije njemu *questione di parola*, već recimo od lje-pirica. (Per altro ne onijeh od kupusa vašega gospara Frana). Ako je istina što govore zli jezici, čemu onda neka sila, da danas kroz naočale ne vidi nit pozna nikoga, a on bi se imao neke čeljadi još od *postupa* lijepo spominjat.

Blato na Korčuli, 6 Novembra.

Štovani gospodine Uredniče! U ovoj dosta velikoj varoši na žalost slabo je razvijena kod prostog puka hrvatska svijest. Ko se o narod griješi? Isti hrvatski prvaci. Oni valjda ne znadu svoje velike misije, koju treba da zagovaraju, hoće li narod pripraviti za odvažna poduzeća. Evo ubitačnih posljedica, koje smo tim prouzrokovali. Otkad je u ovom mjestu narodna strauka u ponor sunovratila talijanašku i svela je na neznatnu šaticu, ušutkali su, te se za njih ni znalo nije. Nu ti se famozni talijanaši u ovo zadnje vrijeme stali koprati, te bud opsjenujućom sramotnom riječi, bud mitom u jednoj česti prostog puka uštrcali su otrov, jer neiskusna svjetina ragje se klanja zlatnim kumirima, a neće da spoznade pravu vrijednost ljudsku i stazu, kojom joj je stupati. Ko tu šaticu talijanaških izroda piri? Ko im je tu prevlast podao? Isti hrvatski živalj sa svojim popuštanjem Izrodi ne nalaze nikakova otpora, dapače su im otvorena bolja mjesta pri mjesnim častima. Evo blagodatnog ploda kojim je to popuštanje urodilo: Na 28 prošlog mj. u večer oko 10 sati klapa tog talijanaškog izmeta a na čelu im neki pridošlica, derala mjestom glasovitu „del si“ i nabacivala se svakim pogrđama na oca mile nam domovine, značajnika Dr. Antu Starčevića, ua hrvatsku domovinu i njezine prvake. Megju njima bijahu dva politička švindlera I. S. i S. K. koji se pred svojim drugovima izjavljuju Hrvatim, jer dobro znadu da, kad bi se protivnog mišljenja izrazili, ne bi nikakove

uloge u našem mladenackom društvu imali. Hrvati! čuvajte se takovih agenata korčulanske lege. Naravno tu se nije desio oružnički stražmeštar, koji se znade desiti na onim mjestima gdje se hrvatski mladići opajaju rodoljubnim pjesmama, tužiti. Takovi gadni prizori vigijati će se i to više množiti, dok Hrvati na korist talijanaša i drugih svojih neprijatelja zbog osobnih razmirica ne budu se cjepekali te uzajamno progonili. Imali bi još koješta da predbacimo, ali za danas dosta, a možemo se još vidjeti. Bog i Hrvat!

Dubrovnik, 9 Novembra 1894. *)

Megju mnogo crkava, što ih broji Dubrovnik, dvije su samo bile sagrađene *po zavjetu*, to jest: S. Spasa i S. Roka, u doba kad se je puk nahodio u najvećijem nezgodam i tjeskoćam radi trešnje i kuge. — Prva bi uzdignuta god. 1520, kad je grad pretrpio strahovitu trešnju na dan S. Spasitelja, a za gragju gospoda i vladike iste nosili su kamenja svojijem vlastitijem rukama. Druga pak S. Roka, bi sagrađena na trošak Vlade i puka god. 1528, kad porazna nemoć kuge, unešena po jednomu brodu iz Jakina, bijaše zanižela do 20000 žrtava u gradu i okolici, i Senat bi usilovan zaklonit se u Dominikanski samostan u Gružu. (Hist. Farlati str. 221.) Ova Crkva imala je jednu braću pod imenom *Dobre smrti*, čija je dužnost bila brinuti se za dobra duhovna i tjelesna siromaha, njih pripravljati na dobru i kršćansku smrt, i poslije njihove duše potpomagati. Oba ova slavna spomenika pobožnosti Dubrovčana, bijahu oduzeta božijoj službi pod francuskom vladom u početku ovoga stoljeća, sa ne malom žalosti pučanstva.

Crkva S. Spasa povraćena je pod pok. Biskupom Jedrlinićem odmah iza čestijeh trešnja god. 1843. Ona pak S. Roka, ostala je zatvorena kako se i dan današnji nahodi. — Sad se pita: jesu li potomci obvezani vršiti zavjete svojijeh starijeh, ili ne? Savjest i morala nas uče da zavjet jedne osobe obvezuje samo nju istu a nipošto nasljednike i kućane, a suprotno učinjen od jedne cijele obitelji i skupštine, grada, države, svi članovi ili nasljednici ostaju dužni vršit ga, dokle jedan od njih teče u onomu mjestu, ako ikako mogu. — Stvar je dakle znamenita da se niko nije u ovoliko vremena pobrinuo da po mogućnosti dostigne od vlade povraćanje ove Crkve, kad se je dobro nadati, da bi naš premilost. i Apostol. Car i njegova vlada bili na to prignuti; kako i za crkvu S. Spasa. — Spomenimo se da je Dubrovnik onako slavan opstojao, jer je vjeru gojio i po njome življenje uređivao, a svjedok su nam crkve i bratišća. —

U ovu svrhu mogu se navestiti riječi Agije Pro-roka Pogl. II. str. 4-10 upravljene od strane božije puku Židovskom: *Vi pribivate u vašijem pločnijem kućam, a moju kuća ostaje zanemarena, zato je nebo vrh vas zatvoreno da neda ni rose, ni ploda, i ost.*

A slično se izražuje i stari pjesnik Oracio poganin: Ode VI. Lib. III.

*Delicta majorum immeritus lues
Romane, donec templa refeceris,
Aedesque labantes Deorum et
Foeda nigro simulacra fumo.
Diis te minorem quod geris, imperos
Hinc omne principium, huc refer exitum:
Dii multa neglecti dederunt
Hesperiae mala luctuosae.*

Ovo u kratko hoće reći: da ko zanemari Boga i crkve, da će ga nesreće dopadati od koljena do koljena, jer je crkva znak i plod vjere, a vjera jest temelj dobro življenja. Ako se ovako izražuje jedan poganin, što ina učinit kršćanin? Nada je dakle da sadašnji Dubrovčani neće pogrđiti svoje stare, i da će svi skupa bez razlike spola i stranaka zauzet se pred vladom, da bi se povratila ova Crkva, i tako pod obrarom ovega čudotvornoga Sveca, čigova slika i moći još se uzdrže u stolnoj crkvi ostati izbavljeni od svake poraze što nam sa svijeh strana prijetu, uvjereni da će biti u temu poslu poduprti od našega dobroga i revnoga Pastijera.

Neki Dubrovčani.

*) Starešinstvo u Pečuhu zgoljni su Magjari! Ur.

*)Primamo ovaj dopis od prijatelja našega lista i rado mu mjesta ustupamo. Ur.

Pogled po svijetu.

Velika žalost vlada u Franceskoj radi smrti ruskoga cara. U Petrogradu su radi toga silno ganuti. Čine se velike pripreme za sprovod. Sa svih strana poći će odaslanici vladara. Našega kralja zastupao će nadvojvoda Karlo Ljudevit, njemačkoga njegov brat Henrik, talijanskoga nasljednik prijestolja.

U austrijskoj zastupničkoj kući na komemoraciji predsjednika prosvjedovao je Poljak Levakowski. Sve stranke osudiše taj prosvjed, pa i isti Poljaci.

— U bečkoj zastupničkoj kući vodi se živahna rasprava o kaznenom zakonu.

Domaće vijesti

Iz Istre. — Vlast je napokon u Piranu pribila dvojezične natpise. Talijani su onda stali praviti komedije, te su u znak žalosti (!) zatvorili dućane i objesili crne zastave, koje je oblast poskidala. Ali neredi i dalje traju. U Buzetu izmrljali su grb sa dvojezičnim natpisom. Hrvatski i slovenski zastupnici Primorja bijahu u utornik kod ministra predsjednika, kome su se potužili na ovo mahito izazivanje talijanaša. Ministar je izjavio, da on hoće dobra slavenskom pučanstvu Istre i da nema razloga da se ovo uznemiruje.

Naknadni izbor. — Danas je naknadni izbor zastupnika u Pisarovini u Hrvatskoj. Naša stranka kandidira pjesnika dra. Augusta Harambašića, a magjaroni jednoga župnika. Pošto je kotar još zaražen uplivom vladinih ljudi, to stranka prava ne nada se pobijediti, već hoće da i tu posvjedoči svoj opstanak i napredak.

Starčevićev Dom. — Starčevićeva palača već je pokrivena, ili, kako u Banovini vele, „nalazi se pod krovom.“ U subotu u večer bila je zato mala svečanost izmed radnika istog doma kojih ima oko 200.

Svečanost na Grudi. — Pišu nam iz Konavala: Dne 25 tek. mj., baš na sv. Katu slijediće na Grudi velika svečanost. Naš presvj. biskup posvetiće novu veliku maticu grudske parokije. Ova župa spravlja se na najdostojniji način proslaviti taj za nas zlameniti dan. Sve župe konavoske općine sudjelovaće svečanosti, a kako čujemo doći će mnogo prijatelja konavoskih čak iz Boke i Dubrovnika. Ovo je prvi put da presvj. biskup posvećuje jednu crkvu odkad je imenovan. Nadajmo se samo dobru vremenu!

Druš. za uboge sveuč. dalm. gragjane. — Pišu nam iz Zagreba: Društvo se je u svojoj glavnoj sjednici konstituisalo ovako: Ante Fabris predsjednik, Milivoj Milić tajnik, Miho Poduje blagajnik, Zvonimir Čipin, Mate Grgičević odbornici, Dr. A. Tresić-Pavičić, Peroslav Paskijević čikara revizori.

Gradska Kronika.

Lične vijesti. — Gosp. prof. Lujo Klaić, ravn. naut. škole otputovao je u subotu u Trst, da sudjeluje nautičnoj konferenci kod pomorske vlade.

Starčevićev Dom. — „Hrvatska“ u posebnom proglasu, koji radi malena prostora ne možemo preštamovati, pozivlje sve pravaše na sabiranje prinosa za novu godinu. Ovo sabiranje ima da bude slično onomu od 15 oktobra. Po svim hrvatskim krajevima započelo je rečeno sabiranje. Mnogi šalju i na nas, te ćemo mi svotice dragovoljno priopćiti, a novce ćemo poslati na 1 januara na gosp. dr. Josipa Franka u Zagreb. Evo megjutim prvijeh prinosa:

Iz **Luke Šipanske** primili smo 40 kruna. Darovaše po 2 kruna: kap. Frano Romano, I. Malovoz, L. Glavić, N. N. dn. Baldo M. Glavić, A. Vincetić, V. Glavić, Fr. Glavić, B. A. Smrdelj, Uge Glavić i Viktorija Puhijera; po 1 kr.: Anka Glavić, Pavle pl. Sorgo, Marica Gazivoda, Marica Novak, Gj. Stjepčević, N. Palunko, M. Mrše, I. Ivanković, I. Stjepović, M. Matović, I. Dobud, P. Boroje, I. Car, I. Novak, N. Kalafato, A. Miško-

vić; 1 kr. 50 para: I. Dobrojević; 50 para: Stije-po Laboš. — Živjeli prinosnici!

Za Društvo Cirila i Metoda u Istri. — Primili smo s Kune 24 kruna, što su se sakupile prigodom vjenčanja zaručnika g. Joza Braenovića i gjece. Frane Violić i to preko objeda prigodom nazdravice. Živjeli!

Primismo nadalje iz Kune za isto Društvo 42 kruna i 30 para sakupljenih prigodom zaručnika kćerke kap. Mata Vidoša, staroga borca za hrvatska prava na predlog gosp. A. Tomaševića.

Sirotište. — Prekojuće otvorilo se u gradu sirotište, komu je predsjednik i zasnovatelj gosp. Lujo pl. Serragli. Čujemo da u njemu već ima šesnaestero djece.

Zakletva upraviteljstva. — U ponedjeljak na 11 sati slijedila je zakletva i ustoličenje općinskog upraviteljstva. Zakletva je čitana u oba jezika. Načelnik i prisjednici su odgovorili i to jedni srpski: obećajem, drugi talijanski: *prometto*, a jedan, kako i treba po kompromisu, srpski i talijanski: *obećajem-prometto*. Zatim se sjednica svršila.

Društvo za Dalmaciju. — Društvo grofa Harracha za unapregjene interesa Dalmacije uspjelo je do sada sakupiti potpisa na obveznice u vrijednosti od preko 100.000 flor. „Lloyd“, Rotšild i Dreher uzeli su po 20.000, a neki drugi bogataši nešto manje.

Idemo da vidimo. Ali neki naši dubrovački patrijote hoće da ovaj uspjeh izrabe u svoje stranačke svrhe. „Dubrovnik“ ga pripisuje ništa manje nego..... Franu Gondoli, komu čestita da mu njegovo nastojanje nije bilo uzaludno. Ovo je mistifikacija, jer je svakomu poznato, da se je češki velikaš Harrach zajedno sa nekim dalm. zastupnicima u Beču, a u prvom redu s Biankinijem zauzeo i osnovao rečeno društvo. Barun Gondola niti je što potpisao, niti je išta uradio, nego se je jedino prošetao nekoliko puta po gradu s predsjednikom „Lloyda“, koji je došao u Dubrovnik s namjerom da amo i u Boki u ime Lloyda učini nešto slična Opatiji Südbahna. Ludo je dakle da se vrana kiti tugijem perjem, a dosta puta i smiješno kao ono u Gružu prigodom sjednice o novoj obali.

Teatar. — Operetno društvo gje. E. Persico došlo je već juče, dakle 8 dana prije nego bijaše javilo. Danas bi imalo dati prvu predstavu. Repertoar je obilan i raznovrstan, a društvo je pretekao amo dobar glas.

Književnost.

Primili smo:

Bihadž, hrvatsko društvo za istraživanje domaće povjesti n Splitu. Prvo izvješće. Zadar. Brz. kat. hrv. tiskarne.

Odijela i Crevalja

za gospodo, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

W e i s s a

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Dućan pok. Pava kap. Švaga, koji se bio zatvorio, opet je otvoren, te se u njemu prodaje ostavština uz povoljne cijene.

Tinct: Stomach: comp.

Sv. Jakoba kaplje za želudac.

Mnogogodišnje prokušano sredstvo za probavu i apetit. Boce po 60 i 1 f. 20 nč. Već više godina glasovit je Dr. Liebera Elizir za nerve i snagu — Znak + i sidro — Boce po 1, 2 i 3 f. Pripravljaju se po prepisu u Ljekarni M. Fanta u Pragu Glavna skladišta: K. L. Bianchi i Andrović u Zadru; nadalje Seravalle i C. Zanetti u Trstu; Alte K. K. Feld Apotheke u Beču; u ljekarnam u Dubrovniku kao i u svim većim ljekarnama.

Daje se u najam

Kuća na Pilama sa vrhom, na dobru položaju, uz put koji vodi na Boninovo. Za petanje obavijesti obratiti se je na g. N. Uzzovich-a.

NA PRODAJU je jedan **LOVAČKI KUČAK** izvrsne lovačke pasmine. Prijave kod Uredništva.

Jedan trgovac u Trstu traži Dalmatinca nastanjena u Kotoru sa kapitalom od 3000 flor. koji bi zauzeo u Kotoru radnju oko lišća od lovorike u zamotima od 5 kilogr. Koristi oko 300 mjesečno, a možda i više.

Ponude prima Uprava „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku.

Povlaštena Megjunarodna Aencija za Putovanje

DRAGUTIN PIRELLI

Trst, Via del Arsenale,

(Carlo Pirelli) — Rijeka — Via del Lido 537 vis à vis il molo Adamich.

Prodaje vozni karata

za svako mjesto, preko mora ili preko kopna (cedulje II. razreda uz sniženu cijenu). Izdaje cedulja za polazak i povratak za jednu godinu s kamatama od 20 o/o a to po cjeniku kogod europskog ili američanskog društva.

Izdaje vozne karte (biglietti di passaggio)

za Ameriku: preko Havre, preko Anverse, preko Bremena, preko Hamburga, preko Liverpoola, preko Glasgowa i preko Southamptona. — Za Afriku: preko Genova, preko Marsilje, preko Liona, preko Londona i preko Dartmoutha-a. — Za Australiju: preko Genova, preko Bremena, preko Anverse i preko Hamburga. — Za prugu Iquique (itd.): preko Genova i Montevidea, preko Hamburga uprav kroz Magelanovo tijesno i prugom Hamburg, Colon (Colon, Panama, s željeznicom) Panama, Iquique, itd. preko mora uz sniženu cijenu.

Putnici ne treba da traže gore navedene vozne karte, da se misle za razreda kao ni da polože kaparu. Dosta je da dogu na Agenciju na Rijeci i da uzmu kartu isplaćujući odmah; poslije nek ostanu na Rijeci ili u kojem drugom gradu odakle polazi parobrod dane, kad im Agencija naloži. Agencija sljedbi tečaj svih odlazaka, osim toga u komunikaciji je

sa svim mjestima i sa svim društvima i tako kadgod joj se prikažu putnici, nastojeće tako udesiti, da ovi ne budu trošiti za čekanje i poslaće ih u mjestu iz kojih će najprije krenuti parobrod preporučujući ih samo društvima, koji će davati na brodu dobro jelo.

Jamči se za odlazak u danu tanačen na putnoj karti i nadoknagjuju se troškovi, ako se ovaj zakasni krivnjom Agencije t. j. ako ne dogje na vrijeme u odredjeni grad zbog toga što je Agencija pogriješila u računanju koliko traje željeznička vožnja ili ako se ne nagje više mjesta na parobrodu.

Pošto Agencija ima u New-Yorku drugu agenciju za odpremanje (spediciju) po svoj Sjevernoj Americi, riječka filijalka davaće karte za svako mjesto u Sjevernoj Americi uz najnižu cijenu.

Za svako odredjeno mjesto izdaje ova Agencija vozne karte. Gore navedena Agencija daje muke obavijesti vrhu cijena. kao i vrhu roka i mjesta odlaska.

Poduzimlje opremanje

prtljage i robe za svako mjesto preko mora ili preko kopna. Obvezuje se nadalje tražiti sve stvari što bi se na putu u Ameriku ili drugodje eventualno izgubile ili zaboravile.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za Dubrovnik: na cijelu godinu flor. 4, na p. godine flor. 2; Za Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu: na cijelu godinu flor. 4, 50, na p. godine flor. 2, 25; za inozemstvo flor. 4 ili poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretpata mine, smatra se da pretpata i za došastu polugodištu.

Pretpata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu. Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi. Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Frano Košut.

Košutova pojava u Ugarskoj uzrujala je duhove, uzdrmla opstojeće ministarstvo, zabrinula dvorske krugove. Niko ne zna kako će svršiti, ali niko ne sluti na dobro.

O dlaci da mrtvo tijelo Lajoša Košuta ne izazva u Ugarskoj velikih kriza. Vlada je u više prilika morala popustiti i Košut bi slavno pokopan te predan povijesti. I onda se ogorečile dvorski krugovi, nego pogibelj brzo prestane bez ikakva straha, da se s te strane ponovo pojavi.

Ali Frano Košut živ je čovjek u zreloj muževnoj dobi. Frano Košut stariji je sin pokojnoga diktatora Ugarske. Kao dijete od 14 godina morade sa ocem ostaviti domovinu, od koje je kasnije kao i otac mu, izgubio sva građanska prava. Uzgojen je u Italiji na školi narodnog talijanskog prepoda i epopeje oslobođenja, te je kasnije postao višim talijanskim činovnikom. Frano Košut, kaže, čovjek je široke nabrazbe, izvrstan govornik i pun energije kojom je postao glaso vit njegov veliki otac. Makar da je živio daleko od domovine, on je ipak pomno pratio unutarnji razvitak Ugarske, koji gospodarski, toli politički, tako da mu ne bijaše ništa nepoznato.

Kad mu je otac umro, on je s mrtvim tijelom njegovim došao u Ugarsku. Nije mogao ali u Ugarskoj su mu iskazane najveće časti, prvi državni Europe kondolirali su mu a Magjari, koji su oca smatrali polu-bogom, sina su pozdravili velikim čovjekom. Kao što su se nekad sinovi kraljeva već ragjali velikim vojskovođama, tako je Frano Košut u tili čas postao jedn od prvih političkih ličnosti Magjarske.

Magjari, koliko su egoiste, opet umiju da budu zahvalni svojim velikim ljudima. To je dokazao sprovod Košutov, kome nema ravnja. Ali oni ne bijahu s tim zadovoljni, nego na svakako htjedose da učine sinu, što ne mogahu oca. Na svaki način valjalo ga je zaustaviti u Ugarskoj, no kako je Frano u Italiji uživao zavidan položaj, to mu se odmah našle dvije sinekure: ravnateljstvo jednog velikog tvorničarskog i predstavništvo jednog osiguravajućeg društva. S tim mjestima skopčana je masna plaća od više hiljada flor., tako da se Košut nije pokajao što je došao u Ugarsku.

Kao čovjek pronicav, uvidi on, da malo, da u magjarskom javnom životu može stupiti u prve redove. Sa više strana izjavise želju da bi prvenca staroga diktatora rado vidjeli u magjarskom saboru. Bogati neki otacbenik dade odmah na Košuta pripisati nešto svoga imanja, neka tako dobije pravo glasa. Sve je to njemu silno laskalo i on se je ovih dana odlučio.

Frano Košut sada putuje po Ugarskoj, da upozna zemlju. To njegovo putovanje naliči jednome triumu. Prigled velikim brojem zastupnika opozicije obilazi on svom Ugarske, predjelima gdje živi čisti magjarski narod, od grada do grada, pričekani kao kakav mali kralj. Hiljade naroda, deputacije, društva, dolaze mu na poklon i pozdravljaju ga kao spasitelja Magjara. Zatim se prireguju njemu u čast druge svečanosti, banketi na kojima se sastaju na stotine neodvisnih građana. Magjarska vlada ne zna šta će da učini, a ne

može da zabrani ovu političku agitaciju, koja ne može ostati bez zamašnih posljedica.

Odmah u jednom od prvih pohoda Košut je držao nastupni govor, u komu je iz daleka natuknuo svoj program. „Ja se klanjam kralju Franu Jozipu I., rekao je, od prilike, jer je on prvi od svih Habzburga, koji je razbio sa starim tradicijama svoje kuće, te prestao tlačiti slobodu Ugarske.“ Tim je se sin u glavnom odmaknuo od programa očina, koji nikako nije htio priznati ne samo današnji državopravni položaj Ugarske, nego i vladajuću dinastiju. Frano Košut sam je to istaknuo, te rekao, da bi i njegov otac, da danas živi i da stanuje u Ugarskoj, promijenio svoje nazore. Sin dakle neće da bude dinastičnim već samo državopravnim opozicionalcem. Što dakle traži Frano Košut? On hoće potpunu neodvisnost i slobodu Ugarske. Nikakvih zajedničkih posala da Austrijom već samo — osobu vladarevu. Dakle personalnu uniju.

Iza katastrofe kod Kraljičina Grada, Magjari, kojim je god. 1848-49 rodila Bachovim apsolutizmom, znadoše se okoristiti položajem u komu se onda nalazila dinastija i Austrija. Deak i Andrassy umješe da za svoj narod izvoješte povlastice koje danas uživa. U dualizmu, koji bijaše na ravnom posljedicom pruskih pobjeda i isključenja Austrije iz Njemačkog saveza, Magjari zasjedose bolji stolac. Zajednički poslovi koje Ugarska ima s Austrijom i koje Košut neće, jesu oni koji spadaju pred delegacije, vanjski poslovi, rat i odnose, zajedničke financije, za dotične režije. Magjari tu odnose bolji dio: njihovi ljudi u prvom redu rukovode tim poslovima; Kalnoky i Kallay su Magjari; Magjari zauzimlju najvažnija poslanička mjesta: poslaniči u Parizu i Berlinu. Magjari su, delegacije se sastaju jednom u Beču drugom u Pešti; dva su dvora: jedan u Beču, drugi u Pešti, isto, kao što su dvije prijestolnice. U zajedničkim poslima dakle gdje Magjari ne nose bolji dio, tu su svakako ravnopravni sa Cizlajtanimom — jedino nijesu u plaćanju, jer dok Austrija za vojsku, poslaništva — u jednu riječ za zajedničke troškove daje 70 p/o, Ugarska plaća samo 30 p/o. Tu je povlastica očita. U njihovim autonomnim poslovima imaju Magjari najveću slobodu, te rade i odreguju što je njih volja. Pa ipak Frano Košut nije s tim zadovoljan, sve mu je to još malo!

Svoje stranke nije ustrojio, nego se priključio neodvisnoj stranci. Uslijed toga nastala je nova stranačka kristalizacija u Ugarskoj. Neodvisna stranka i skrajnja lijeva fuzionirase se u jednu veliku stranku, kojoj će Košut biti vogjom. Zastupnici ovih stranaka birani su u čisto magjarskim predjelima i predstavljaju magjarski narod. U saboru imade ih veliki broj — preko 150 — a što će postići složni i disciplinirani, to se sada još ne da predvidjeti. Ma i bili razdijeljeni u crkvenim pitanjima na čistu su u pitanjima državopravnim hoće personalnu uniju. U narodnom pitanju pak ova stranka pravi najžešću opoziciju vladajućoj magjarskoj takozvanoj liberalnoj stranci, koju okrivljuje da je preveć popustljiva prema ostalim nemagjarskim narodima Ugarske. Pošto pak mi Hrvati kao i Rumunji najbolje znamo, koliko je današnja ugarska vlada „popustljiva“, to možemo zamisliti šta bi bilo, kad bi fuzionirana magjarska opozija pod Košutovim vodstvom zasjedla na kormilo zemlje.

U toliko ovaj putuje Ugarskoj. U Aradu poklonio se spomeniku magjarskih ustaša, koji padoše u borbi proti austrijskoj vojsci. A onda će dalje. I to sve čini čovjek koji još nije stekao niti pravo ugarskoga državljanina! Pristase vladine politike pravom po novinam pitaju, može li obilaziti zemlju, kao ozbiljni politički agitator jedan koji joj ne pripada. Ugarski državni zakon dopušta istina slobodu rasprostranjivanja svojih misli putem štampe i govora, ali samo onomu koji je ugarski državljanin. Koliko se do toga drži evo nam primjera, da mnogi nemagjarski patrijote, inače ugarski državljani koji se podigoše za prava svoje narodnosti, leže u zatvoru, a eko jedan koji nije ni, položio prisegu vjernosti, slobodno se šećepo Magjariji i naviješta rat vladi i sustavu. Pojmljivo je dakle kako su duhovi uzrujani, ali vlada ne može da nagje načina kako bi tome doskočila, jer su Magjari u prvom redu — Magjari. Košut kao da je i sam uvidio svoj nenaravni položaj, te je ovih dana preko svoga advokata zatražio građanstvo u Budimpešti.

Košutovu akciju uzimlju svukud ozbiljno, a navlastito u Beču, gdje se boje kakve nove katastrofe. Kralj još nije potpisao zakon o civilnom hraku. Wekerlovo ministarstvo stoji megjutim na slabim nogama; govori se dapače i o novoj kabinetskoj krizi, o ponovnoj misiji Khuena Hedervara, koji bi postao ugarskim premijerom. Na sye to eto dogje sada Košut.

Magjarska objest prešla je svaku granicu. Zasljepljeni svojim položajem precjenjuju svoju moć i traže mnogo više nego im pravica daje. Juče prevlast u monarkiji, danas personalnu uniju, a sutra?

Mi sa velikom radoznalošću pratimo ovo što se danas u Ugarskoj dogagja. Naš Košutova pojava nije ni malo uznemirila. Svakako, ma što god se dogodilo, Jelačić je davno mrtav, a ne sjećamo se da se je gdje drugi rodio. Hrvatski narod ne smije da se obmanjuje, te će u kritičnom momentu vaditi kestenje iz vatre, ali sada jedino za sebe. Kad se ovi nazori u narod duboko usade i kad im budemo faktično znali odgovoriti, onda blago nama. Frano Košut može samo da nam nešto pospiješi.

Pometnja pojmov.

Dakle i „Narodni Listy“ krivo razumješe naše unijenje o slavenskoj solidarnosti! „Što mi Česi možemo pomoći Hrvatima, što Srbi, Bugari ili Rusi?“ Ovaj upit stavlja u naša usta organ mladočeške stranke. Plod ove nauke, kaže isti list, opaza se već na slavenskom jugu, te je u „skladu sa špekulativnim njemačkim i magjarskim teorijama.“

Hvala piscu praškoga dnevnika na svakom neljepom izvrtanju. Česi, Srbi, Bugari, Rusi, odgovaramo mi, mogu Hrvatima veoma mnogo pomoći, osobito nam mogu koristiti braća Česi, koji su nekako s nama u istome položaju i koji bi mogli naše državopravne interese malo bolje zagovarati, bar toliko koliko i mi njihove, jer sve hvala za naš književni napredak ne vrijede bog zna što. Osvem toga Česi bi kao zvijezda prethodnica na slavenskom nebu, pristajali uz našu ideju sa

mostalnosti, da se biva sve hrvatske zemlje zajedno sa slovenačkim okupe oko Zagreba u jedan snažni državni sklop, oni bi velju za tu ideju mogli dosta uraditi. Mi ne trebamo čeških novaca niti kakve druge pomoći osvem moralne, one pomoći dakle, koju naši zastupnici u obilnoj mjeri pružaju stvari češkoga naroda. Ali na mjesto svega toga mi vidimo, da se oni prama nama drže sasvim rezervirano. U srpsko-hrvatskoj razmirici braća Česi, koji će privatno sto puta potvrditi, da mi imamo pravo, u javnosti radije se drže Srba nego nas. Zašto? Zato što su Srbi po vjeri bliži nekim drugim Slavenima, koji su im jedino radi nje i miliji, što Srbi imaju dvije slobodne države, koje braći na Vltavi strašno imponuju. Oni znadu za srpska izdajnička djela, oni znadu za njihove saveze sa Talijanima u Istri i Dalmaciji, a u Banovini sa Magjarima i sa Nijemcima; češki zastupnici u Beču poznaju Kvekvica i znadu kako je on izjavio, da je našim Srbima pravo mjesto ne u Zagrebu nego u Beču, proti kome Česi toliko ratuju; oni poznadu i zastupnika Bondu iz Čoronijeva kluba, znadu da je ovaj najveći neprijatelj njihovih težnja i skutonóša vlade, kao što znadu da su njega poslali u Beč niko drugi nego dalmatinski Srbi; a znaju kako su više manje svi hrvatski zastupnici dušom i tijelom odani češkoj stvari — pa ipak Česi vole Srbima nego nama. „Národní Listy“ puni su srpskih izvještaja iz hrvatskih zemalja, a informacije o Bosni i Hercegovini crpe direkte iz — zagrebačkoga „Srbobrana“, kome je jedina cijelj trovati hrvatstvo. Nikada da bi mladočeški organ u pitanju Bosne okrenuo glavu, pak počuo i naše zvono. Praški list znade doduše, pisati i o nesretnoj srpsko-hrvatskoj razmirici, ali tako nekako uplete Hrvate da može dati njima krivo, a u ljubavi naprama Srbima zagje tako daleko, da konstatujuć njihov gadni srpsko-njemačko-magjarsko-talijanski savez, ispričava ga mučki savezom Hrvata u Kotoru! To smo mi u „Narodnim Listu“ više puta čitali i čudom se kamenili kako se može kotorska vjerska stvar miješati sa ovakom političkom pogreškom. U Kotoru je vjersko pitanje i tamo su svi katolici združeni među sobom proti hrišćanima, svikolici osvem pravih talijanaša, koji su i tamo kao svukud združeni sa Srbima. Ne, brate saradnice češkog lista, „Crvena Hrvatska“ nije nikada pitala, šta nam mogu učiniti dobra Česi itd. Ko tako pita, taj svoj narod odbija od svoje braće, svjetujući ga da se njih ne drži, ali mi nije-smo ti izdajnici. „Crvena Hrvatska“ samo je pitala, što su za Hrvate do sada učinili rečeni brat-ski narodi, pak to i sada punim pravom pita, jer nije od nikoga dobila pozitivna odgovora.

Mi razumijemo slavenstvo bolje možda nego ko drugi. Zato smo u našem članku i istakli potrebu zajedničkog rada svijeh pravih Slavena, koje kao pojedine narode vodi slična ideja. Mi i Česi na pr. imamo iste težnje, ista načela, naši su interesi vrlo blizu, naši su neprijatelji skoro isti, naprotiv nema ni iz daleka slučaja, da bismo radi narodnih pitanja došli u kakvu koliziju. Uz to kao Slaveni srodni smo po krvi i jeziku, koji jedni drugim dosta dobro razumijemo. Zašto dakle izmed nas da ne opstoji moralna uzajamnost, dapače pravi formalni savez, savez srdaca koji se ljube i savez interesa koje jedni drugomu podupiremo? Kako ovdje, tako i u svakom slučaju mi smo prvi koji ćemo pružiti braći ruke. Ali mi nećemo i ne možemo odobriti ono neko mistično fantaziranje o sveslavenstvu, koje bi kad bi se ostvarilo, utopilo u svoje ždrijelo sva manja slavenska plemena. Mi se za ljubav slavenstva ne odričemo našega hrvatskoga imena. Hrvatstvo najprvo i nada sve ino! to je naša lozinka i samo kad se budemo mi nje držali, bićemo svijestan narod. Košulja je tijelu najbliža. Tako je i nama naše narodno ime.

Zato eto mi se ne slažemo sa nekim grandioznim i nejasnim idejama, koje se bacaju u narod na njegovu veliku štetu. Proti prirodnom pravu vojevati nećemo, a prirodno je naše pravo i naša dužnost da budemo u prvom redu dobri Hrvati. Vidjeli smo što se dogodilo sa jugoslavenstvom. Jugoslavenska ideja bila je i lijepa i velika i veličanstvena. Okupiti sva slavenska plemena na jugu u jednu veliku, za sada moralnu, zajednicu, pod jednim imenom! Pa ipak jugoslavenska misao pro-

panè, kao što je propala i misao ilirska, kao što će propasti svaka nenaravna već umjetna politika. Rečene ideje zavedoše mnoge, jer se radilo o nekakvoj slozi, a u politici se od dobroćudnih rodoljuba taj glas najragije sluša. Nu pitamo mi, što smo od svih tih pokusa dobili? Jako malo. Mi smo, ili bolje naši stariji, tom politikom hrvatsko ime znatno oštetili i najbolje svoje sile utamanistrošili. Ne bi se mnogo prevarili, kad bi smo ustvrdili, da današnji naš jadni položaj nije ništa drugo nego posljedica zadnjih pedeset godina hrvatske politike, koja je bila ilirska, jugoslavenska, centralistična, unionistična, narodnjačka, srpsko-hrvatska, magjarska i svakakva samo ne hrvatska.

Nema dakle prava čašni „Obzorov“ pisac što se na nas ljuti, ako smo osudili, kad je dr. Mazzura spočitnuo stranci prava što ova perhorescira ideju ilirstva i jugoslavenstva. Te su ideje više za nas zakopane i nema te slavenske uzajamnosti, koja bi ih mogla više uskrisiti. Nije istina da su rečene ideje bile hrvatske. One su bile hrvatske u toliko, što su se Hrvati isključivo za njih borili, ali one su morale, u ime nekakve sloge, hrvatstvo uništiti. Onda je i magjarska „ideja“ hrvatska. Zato oponavljamo, da se čudimo gosp. Mazzuri, kako je mogao postaviti pred narod na tapet dva već pokopana pitanja, te u ime njih objediniti pravaše.

Biće ideje ilirska i jugoslavenska koristile hrvatstvu, ali samo tako što su Hrvati kao jedini njihovi pokretači iza njih baštinili svu njihovu posmrtnu ostavštinu. Pošto ilirizam i jugoslavenizam nije prošao granice hrvatske, naravno da je iza njihove smrti sve što je njihovo ostalo u hrvatskoj. No mi vidimo samo što je ostalo, dok ometu oko čistoga hrvatstva možemo tek naslutiti. Tu imamo najbolji primjer u Dubrovniku. Da je slijedilo samo još koju godinu kako je počelo, Dubrovnik bio bi za hrvatstvo za uvijek izgubljen, jer je nebuloznu slovinsku misao raspršila srpska. Ali mi se prenosmo i hvala istini koja s nama vojuje, danas se baš ne možemo potužiti.

Nabacamo livo nekoliko misli neka naši rodoljubi nagju o čemu će razmišljati. U početku narodnog pokreta naš narod povodio se za svakom novosti. Poslije bi došlo razočaranje. Iza Jelačića i epopeje od 1848, o kojoj bi se takogjer dalo štogod upitati, nadošao bi Bach, pak su se Hrvati nagragnjivali čim su se Magjari kaznili: apsolutizmom. Ako smo se danas prikupili u se, to nije drugo nego posljedica našega iskustva. Nećemo više da letimo po zraku, da snujemo etnografskih i plemenskih evolucija i revolucija: hoćemo da ostanemo Hrvati, Hrvati, Hrvati i opet Hrvati, a slavensku braću podupirati ćemo bez naše štete i uzajamno, kako budemo bolje mogli.

Ko drugčije misli i hoće onaj muti pojmove našem narodu.

Naši Dopisi.

Župa 14, Novembra.

Prošlih dana doživjeli smo rijedak dogagaj koji će za dugo kao mila uspomena ostati duboko usagjen u srcu svakoga Župljanina. Na 10 t. m. Presvijetli naš biskup došao je da pohodi dvije Župske Parohije, sv. Mandalijene i Mlina. Ne može se reći koli radosno iščekivao je narod dolazak svoga Pastira, čiji dobar glas i rijetke vrline bijahu mu još prije dobro poznate. Na običnom mjestu „malomu mostu“ sabrao se brojna puk s barjacima i kada je Presvijetli se približio, zajektila zemlja od grmljane pušaka i tu M. P. Župnik Niko Kisić, iza kako je besjedom pozdravio Biskupa, zaputio se provod u Župnu crkvu, gdje je po običaju isti Biskup navijestio sutrašnju Krizmu i nazočnom puku podijelio pastirski blagoslov. U Nedjelju pak na 11 tek, iza svršene službe božije dijelio je djeci sv. Krizmu a poslije podne obašao sve crkvice i grobišta nalazeće se u donjoj Župi. U Ponedjeljnik zaputio se Presvijetli Biskup na Brgat, gdje Brgaćani kako to oni sami znadu pričekali ga srdačno i junački te ga otpratili do crkve sv. Ane. Poslije sv. Mise pohodio je mjesnu školu gdje je mogao se osvjedočiti o vidljivom napretku djece u vjeronauku, zaslugom vrijedne učiteljice Gospodične Balarin. Nego Brgaćani neza-

dovoljni puštiti svoga Pastira da putuje samim Postranje, s barjakom na čelu uz neprestano gruvanje pušaka i klicanje veseloga naroda, pratili ga do granice gdje ga predadoše Postranjanima. Na dno Pribreška oprostio se je Presvijetli od svojih milih Brgaćana, a nekoliko biranih Postranjanâ pristupilo ruci i pozdravilo ga na ime cijeloga puka. Sad da vidiš tu tutnjavu! sreo se oganj od tamo i amo, puška puški ne da odušiti a narod klicao: Živio naš Prisivjetli Biskup Dr. Marcellić. Prateći mnogobrojnim svijetom, Presvijetli Biskup, lak kao pero a brz kao ptica, prevalio kao najbolji momak cijelo Postranje, obašao što se je obaći moglo i crkve i školu vrijednog uč. Muhoberca i grobišta, blagoslivljajući putem i staro i nejakó koje je od svukud dohitalo da klečeći i plačući od ganuća vidi Pastira, i primi njegov blagoslov. Mnoge kuće bijahu iskličene našom milom trobojnicom kako bi se uzvišeni Gospodin osvjedočio i o patrijotičnom čvrstom Župskoga naroda. Po podne blagoslovio je u Župnoj crkvi zvona a malo zatim uputio se u Mline. Na rastanku „Na Kantulam“ ponovio se je prizor od Pribreška; mlado i staro se sjatilo da još jednom vidi Biskupa i oprostio se od njega, a Mlinari sa svojim M. P. Župnikom Nikom Štukom na čelu, grmeći iz pušaka, primili ga među se i otpratili ga veselo do župne crkve, gdje je drugi dan podijelio i tamošnjoj djeci sv. Krizmu, a u Srijedu obašao cijelu parokiju, svuda praćen mnogobrojnim narodom i pozdravljen na mnogim mjestima hrvatskom trobojnicom.

Nadamo se da je Prisivjetli Biskup našim dočekom ostao zadovoljan: kao brižan otac htio je da svojim okom vidi i razgleda svekoliko. Vidio je naša brda, naše pute, naše crkve, vidio je i našu siromaštvo al iskrenost našega puka i njegov mar oko uzdržavanja i poljepšanja božjih kuća držimo da su ga ushitile. Prisivjetli, dao vam Bog sve ono što Župsko srce za vas čuti, al najprije da onaj koji sve može blagoslovi vaš trud i pokrije Vas u obragijavanju onako trudnog polja, koji je Vašoj brizi povjeren.

Kotor, 10 Novembra.

Dušmani naši i općine kotorske bogme ovdje uživaju osobite privilegije i veliku slobodu pod našim kotarskim poglavarom Ragazzini-om. Članovi „della Lega“ mnogo se osokolise nsljed istarskih demonstracija. Prof. V., K.-S. sudbenom kancelisti i proučavatelju „dell' idioma italiano di Cattaro“, kojeg je „Dalmata“ pronašao i carinatskome pregledaču B. pjesme se poju, čome „padri di Cattaro italiana“; a hrišćani pak sa poštenim Slaveninom Dr. Kvekvicom, malim Bismarckom prof. J. i M. R. na čelu, raduju se sa nadzornikom Kulišićem Kostom, što se uspjelo nakon koje godine „po srpski“ ukinuti treće učiteljsko mjesto kotorske muške škole, koju pohagjaju isključivo katolička djeca. A oni i tako vele „a šta bi treći učitelj, kad je u gradu opet otvorena srpsko fondacijonalna škola, osnovana od samih hrišćana sa učiteljom Ilijom Gjivanom (hrišćaninom)“. Nego bi dapače još imalo se ukinuti i drugo mjesto, te tako i upravitelja M. Radimira maknuti. Općina bi manje plaćala, a uspjeh bi isti bio. Do istine pametno srpsko razlaganje, jer tada bi hrišćani imali i drugu srpsku školu pod učiteljem Savom Kristom, a trebalo bi da im u ovome bude pri ruci velenučeni pokrajinski nadzornik Perićić.

Takogjer imademo ovdje dosta žalba i neodobravanja. Protiva prof. V., što učenikima neće da istumači koji put i na našem jeziku ono što u talijanskome ne razumiju; protiva R-ću da bi mu se svakako imao oduzeti talijanski jezik, kojega malo poznaje, i što se zbog toga za vrijeme ispita i njegovih sati predavanja zbivaju smiješni prizori. A kako ne kad pita učenike: „quante abitazioni (namjesto abitanti) conta la città di Trieste“, kada jim tumači „che la Tramontana è il punto dove il sole tramonta“ i što ti ga znam što još, i kazuje im da je ovdje posve teško orijentirati se, a ne lasno kao u Dubrovniku na otvoreno, nego za pravo docnije je javio učenikima da je to nehotice bio pogriješio. Ovo neznanje dakako da škodi učenikima, te se mnogo puta i našale sa njime, n. pr. tu nedavno iznijeli bjehu na njegov stó model, veliki dryeni brod kad se bio za nekoliko časova udaljio iz sobe itd. Čuo sam i ovu kako ne-

učenici, često sa njime raspravljaju o predmetima, a da je prof. Radulović to neugodno, te jim nije bilo dalje. I još neka nova, otkad. Kako tumači gosp. povijest svakome je poznato. Srpsku prof. Radulović tegbi da ne šteti, a iz hrvatske zaslužuje spomenuti samo ovo: „Hrvatâ imade po Miklošiću samo dvjesto hiljada, koji danas srpski govore, a Nikola Šubić bio je Magjar porjeklom.“ Doduše lijepo srbendovanje.

Na svršetku svjetujemo g. Radulovića da se više knjigom zanima a ostavi politike, jer inače škola gubi svoj ugled, gube ga i isti učitelji kao i svoje dostojanstvo. A onda, zbogom svako poštovanje, a svaki red i zapt. Ako li ob ovome nije tačnije obaviješten g. upravitelj, molimo ga lijepo, o čemu smo potpuno osvjedočeni da će, neka ovo raspita, jer tvrdimo da su navedena fakta gola istina, da doskoči ovome, e da škola odgovori svome zadatku te učenici, postignu zdravo stručno izobraženje na zadovoljstvo svakoga.

A.

Kaštel Novi kod Trogira, 11. Novembra.

Na zadnji dopis iz Novog kod Trogira pečatan u dubrovačkom harlekinu „Dubrovniku“ izjavljujemo slijedeće: Mi smatramo ispod svog dostojanstva odgovarati.

I. Političkom slijepcu, koji naše odgovore upotrebljava jedino za reklamu tobožnjoj srpskoj stranci u Kaštelim — dok najsvetacnije izjavljujemo, da ta stranka, hvala Bogu, amo ne opstoji; te da u Kaštelim nema žive duše, koja za srpstvo hoće, da znade — osim *pet osoba*, koje se Srbim izjavljuju ne iz uvjerenja već iz pukog prkosa.

H. Šarlatanu, koji se ne žaca podmetnut drugomu svoje misli i svoje težnje. — Tako u posljednjem našem dopisu, on nalazi, da mi pozivljemo tu tobožnju srpsku kaštelansku stranku na dogovore; dok mi opominjamo tu petoricu, da ne prave sa svojim izmišljotim o ovamošnjem srpstvu, sebi i nami bruke pred svijetom; te želeć, da se gospoda poklone ne osobam, već narodnim interesom pozivajmo ih iskreno i bez primisalj, da ostave jednom za uvijek pogubnu svoju stazu; da prekinu za uvijek s prošlošću; zahtjevasmo od njih kapitalaciju; potpuno potčinjenje onomu uzvišenom cilju, za kojim teži hrvatski kaštelanski puk.

III. Vikaču, koji u pomanjkanju jezgrovitih dokaza, izvrće tugje riječi: a ne stidi se uspomenu čovjeka, koji svaki razborit čovjek časti — ruglu izvrgavati.

IV. Stupidnu brkatu čovjeku, koji znajući, da kad se u razlaganju osobnosti upliću, dolazi se u novinarskoj polemici, do takvog momenta, gdje prestaje razboritost a započinje vulkansko riganje pogrda; započinje izvrtačenje i podmitanje — (u čem, budi mimogred rečeno, pazeć na finocnu i eleganciju jezika kao i jezgrovitosti misli, tog črčkara oko „Dubrovnikâ“ rek bi da ne natkriljuje nikoji novinarski Falstaff) — to znajući, velimo, ipak, premda već sad on kruhobori, ruga se protivniku stanjem; ruži ga i opada — s jedinoz razloga — što je uvjeren, da njegov protivnik, neće se tako nisko sniziti, da se u klevetam s njim natječe.

Radi i nadalje kako si započeo s tvojim fanfaronadami dopisnice, „Dubrovnikâ“; klevetaj i opadaj; stalan budi da češ se ipak na koncu konca uvjeriti; da i u politici odlučuje znanje, povijest, zdravi politički um i fakta — ne pako glupost i fanatizam.

Prastajući se dakle s tobom, dopisniče, mi o vime sada za vazda jasno i glasno izjavljujemo, da s takvim delijam — s takim oružjem vojujućim — pa ma u kojem časopisu oni piskarali — na međan više neizgijosmo; uvjereni, da nije naš puk toli glup, da ne bi znao razabrati jasna i čista dijela od napadajah na sofizmima osnovanim.

Kaštelani.

Pogled po svijetu.

— Mrtvo tijelo ruskoga cara stiglo je u Petrograd. Prije toga zaustavilo se u više gradova, među kojim stara Moskva se je najviše istaknula. Na 13. ov. nj. stiglo je mrtvo tijelo u Petrograd, te je smješteno u Petropavlovskoj stolnoj crkvi. Na nj su postavljeni pokojnički redovi i krune.

Veliko saučesće stranih knezova kakva još ne doživi Petrograd. Nebrojeno mnoštvo puka vrvi ulicama po svemu gradu, a sasvim tim red nije poremećen.

— U Beču, dok se u car. vijeću vode rasprave o novoj osnovi gragjanskoga postupnika, prvaci koaliranih klubova vijećaju o novoj izbornoj reformi. O preinaci današnjeg izbornog reda kolaju svakojaki glasovi, no nema ništa stalna. Znade se samo, da je Hohenwartov predlog posve odbačen. Kako bečki listovi uvjeravaju novi izbori zakoni mogao bi doći pred zastupničku kuću već ovoga proljeća.

— U Srbiji vlada vrlo jedno stanje, otkad je na ministarstvu Hristić, desna ruka Milanova. Veliki glavničari zanijekashe Srbiji svaki daljni zam, nego traže da državna uprava bude povjerenja jednoj megjunarodnoj komisiji.

Domaće vijesti.

Još dvojezične tablice. — Slaveni su dosta mučali, ali su se napokon probudili. U Trstu je došlo do ozbiljnih demonstracija. Čete od više stotina Slovenaca demonstrirali su protiv Talijanima. Došlo je i do sukoba između pojedinih Slovenaca i Talijana. Pred magistratom nekoliko stotina Slovenaca vikali su: Živjeli Slovenci! Živio Nabergoj! itd. Trščanski listovi da iskoče iz kože od ijeda, što se u talijanskom Trstu, mogla upriličiti slavenska protudemonstracija. Traže od vlade najenergičnije mjere, koje su zaboravili tražiti, kad su njihovi po Istri napadali Hrvate.

Zastupnik Spinčić oglosio je, da će pozvati u svim mjestima Istre hrvatsko-slovenske skupštine na prosjed protiv neodlučnom ponašanju vlade. Talijani, koji su u Primorju u manjini, to smatraju drskom provokacijom. Tako su razmaženi!

Izbor u Pisarovini. — U subotu obavio se naknadni izbor u Pisarovini u Hrvatskoj. Izabran je magjaron velč. župnik Harabajza, koji je dobio 175 glasova, dotim kandidat stranke prava dr. August Harambašić dobio je 103 glasa. Kako piše „Hrvatska“, dobar broj izbornika bilo je zaustavljeno od oružnika sve dok nije minuo izborni čin. Lako je onda tako pobijediti, no kako je kotar uvijek bio u magjarskim rukama, to je ipak napredak stranke dosta velik.

Gosp. Mihanović. — Ovaj naš zemljak nastanjen u južnoj Americi uživa tamo velik glas. Veliki ilustrirani list „Revue Illustrée“ donosi njegovu sliku sa najlaskanim životopisom, a tako isto i španjolski list „Faro del Riachuelo“, koji ga zove najprvim brodovlasnikom u Republici, čije ime prestavlja napredak Argentine. Vrlo lijepo!

Sloboda štampe u Dalmaciji. — Na 10. ov. mjeseca zastupnik Biankini citirajući mnoge slučajeve, upitao je ministra pravde o čestim zapljenama listova u Dalmaciji.

Posljedice klauzole. — Na 13. ov. mjeseca Biankini upitao je vladu je li joj poznato da se u Austro-Ugarsku uvažava velika množina turskog i grčkog vina pod imenom talijanskog? Što napokon misli učiniti da spasi vinorodne zemlje, navlastito Dalmaciju od ekonomske propasti, te joj je klauzola učinila?

David Starčević. — Gosp. David Starčević zapitao je da bude opet pripušten odvjetništvu, jer su već uništene sve posljedice njegove kazne.

Pišu nam iz Beča. — Čast nam je javiti Vam, da je glavna skupština hrv. akad. društva. „Zvonimir“, od 6 studenoga izabrala za tek. god. 1894-95 slijedeći upravni odbor: Presjednik: stud. ing. Josip Brozović. Podpresjednik: stud. iur. Špiro Peručić; I. tajnik: stud. ing. Petar Senjanović. II. tajnik: stud. med. Lavoslav Pejčić; blagajnik: stud. ing. Božo Matulović; knjižničar: stud. iur. Vjekoslav Jelačić; novinar: stud. iur. Ivo Brgić. Odborski zamjenici: stud. mech. Alfred Payer i stud. iur. Ivo DeGiulli. Revizionalni odbor: stud. med. Rudolf Milović, stud. med. Martin Rieder, stud. iur. Ante Sablić.

Gradska Kronika.

Općinska sjednica. — Sinoć je bila općinska sjednica. Na dnevnom redu nije bilo mnogo važnih stvari. Glasovalo se 2000 fior. za pripomoć gradnji jedne duhanane u Gružu, imenovan odbor gospogja koji će dijeliti kruh iz zaklade Amerlingove itd. Jedna molba za općinsku pripadnost, koja bijaše napisana njemački izazove značajnu raspravu. Dr. P. Čingrija predložio da se povrati sastavljaču, jer da općina ne prima spisa u njemačkom jeziku, koji jezik hoće da nam se usulja po svoj Dalmaciji. Dr. V. Matijević zagovarao je predlog dra. Čingrije. Dr. Tolentino u talijanskom jeziku pobijao, ga je, Na to je Čingrija replicirao opazajući Tolentino, da se služi jezikom koji neki vijećnici ne razumiju i koji na žalost još moramo trpjeti.

Kad je došlo na glasovanje, osvem 12 Hrvata, sama trojica usudiše se glasovati protiv njemačkog jezika a svi drugi, i Srbi-katolici i Srbi-risćani, ne poslušashe Matijevića i glasovaše za njemački jezik. Žalosno je da su Srbi ovako otvorili vrata tugjenu jeziku u dubrovačku općinu! Vidi se da s njima zapovijedaju načela pensioniranoga savjetnika Avoscani. Žalosno!

Lične vijesti. — U subotu na podne prošao je kroz grad Nj. V. knjaz crnogorski Nikola I. sa svojom pratnjom. Došao je po suhu iz novoga i u Gružu se ukrcao na svoj parobrod „Jaroslav“ kojim je krenuo na Rijeku, a odatle u Rusiju, da prisustvuje sprovodu ruskoga cara.

U Dubrovniku boravi preuzv. gosp. Bogišić ministar pravde u Crnoj Gori. — Juče je prispio pokr. nadzornik gosp. vit. Perićić.

Za dom Starčevićev. — Gosp. Pero Lujak trg. i općinski vijećnik naše općine priložio je u rečenu svrhu 2 krune. Živio!

Premještaj. — Gosp. kotarski komesar Niko pl. Zamagna premješten je kod kotarskog poglavarstva u Kotoru.

† Kristina Lucijanović. — U nedjelju veče umrla je nakon kratke i teške bolesti gji. ca Kristina Lucijanović učiteljica kod mjesne c. k. vježbaonice. U utorak do podne bi ovoj vrlo i revnoj učiteljici učinjen slajni sprovod, kome prisustvovalashe mnogobrojno gijagjaustvo. Pokoj joj duši!

Imenovanja. — Gosp. Miho Zglav, sada kot. školski nadzornik u Zadru, bi imenovan pravim, a gosp. Dragutin Žagar, sada učitelj gragj. škole u Šibeniku, provizornim nadučiteljem kod c. k. ženskog preparandija u Dubrovniku. Radujemo se!

Krizma. — U nedjelju i ponedjelnik naš je biskup dijelio sv. potvrdu u Župi.

„Dubrovnik“ pred sudom. — U ponedjelnik bila je pred mjesnim kot. sudom sudbena rasprava protiv odgovornom uredniku „Dubrovnikâ“ radi jednog dopisa iz Kotora, priopćena u svoje vrijeme u istom listu, u komu se podmetalo gosp. Meneghellu, da za svoju peč uzimlje nečistu vodu koja se miješa sa gradskim kanalima ljudske nečisti. Nu pošto je na sudu bilo sve protivno dokazano nego je u dopisu bilo rečeno, to je urednik gosp. Vrčević bio osugjen radi zanemarene dužne pažnje, priopćujući vijesti — neistinitih, na 10 fior. globe i parničke troškove, koji su dosta veliki, jer je bilo mnogo svjedoka iz Kotora. Branitelj osugjenoga uložio je priziv.

Rasvijeta. — Tuže nam se mnogi gragjani na slabu rasvjetu koli po gradu toli i putem koji vodi u Gruž. Osobito je pogibeljno šetati put Boninova, po onakoj tmini, kakva je vladala ovih dana. U gradu pak fenjeri se svi udune prije ponoća. Malo više ekonomije u čemu drugomu, ali neka se vidi po gradu ići.

Teatar. — U subotu počeshe prestave operetnoga društva gospogjice Emilije Persico. Sasvim tim što ovokazalište, protiv svakom običaju, novinarima ne daje ulaznine, mi ćemo da pričamo, što smo u našem kazalištu, za naš novac vidjeli i čuli. U kazalištu je redovito prilično svijeta, ali operetno društvo gji. ce Persico nije nas u glavnom do sada zadovoljilo. Društvo se sastoji iz dosta dobrih sila. To se odmah vidi. Ni zborovi (kori) ne zaostaju. Ali što se tiče komada, stojimo vrlo slabo. Operetni komadi što su se do sada predstavljali spadaju među najlošije. To su više sastavci za Café-chantant nego li za jedno kazalište sa onako otmenom publikom kakva je naša. Duhovitost onih opereta, ako kadgod i zabavlja, za izobraženiji svijet odviše je priprosta. Od sva tri komada, što smo ih do sada čuli, najbolji je i najmelodijozniji

Nariquita, koja ipak nije ništa osobita. *Il trionfo del Amore* komad je tako jadan i mršav, *sujet* tako slabo obragljen, a muzika nikakva, da bismo savjetovali društvo, da ga više nikada ne daje. Zaista do sada ne bijaše najsretnije u izboru sastavaka.

To vrlo škodi umjetničkoj strani samoga društva, koju bismo mogli pohvaliti. Počinjući od prime donne, pak do kora, za naš grad nijesu rgjave sile. Kori su dosta dobri i jedino što bismo mogli opaziti dotičnim gji.cama, jest, da hoće da budu odviše lijepe i onda postaju... ružne. Mi znamo vrlo dobro razlikovati naravno od umjetnog i zato ne bi pogriješili, kad bi se držale više prvog nego drugog, što ne bi ni malo nahudilo njihovoj fizičnoj ljepoti, nego bi ju povećalo. Od prvih sila pohvaliti ćemo tenora, da je mnogo bolji glumac nego pjevač, zatim gje. Adela Ceccarelli i Erm. De-Chiaro. I druge sile dosta su dobre, te ćemo imati prilike, da se o njima napose izrazimo. Gospogjica Persico naravno da se med svijem ističe koli svojom ljepotom, toli kao vrsna umjetnica. Žalimo samo što joj glas nije dovoljno jak. I ovdje je glumica-umjetnica daleko natkrilila umjetnicu-pjevačicu. Njezine lijepe sposobnosti skopčane su s bogatim prirodnim darovima, te joj podavaju draženu čar, što se takogjer i u ovim lošim komadima znade ocijeniti.

Ali ovo je tek šesta prestava. U buduće bismo možda zadovoljniji. Preporučili bismo još samo, da se teatar malo bolje rasvijetli.

Diskoras na Poljani.

Vlaho. — Čio sam te nešto priupitat, još one setemahe, pa kako te nijesam mogo nigje inkontrat tako sam bio quasi zaboravio. Što ono hoće rijet što je „Crlijena“ pisala, da Frano nije više načelnik?

Ivo. — „Crlijena“? Gje? Kad?

Vlaho. — Kako ne znaš! ne u ovomu lumeru od pasane subote nego u onemu prid ovijem, ondi gdje se govorilo, kako je bilo del ottanta cinque, kad je Gondola bio kontra Srbima..... Ono gje govori, da uz jednoga Iva Avoscani, Gondola ne može bit potestat nego samo po imenu.

Ivo. — E, pak?

Vlaho. — Može li to bit istina?

Ivo. — Ja bi reko da može. Ko je ono piso, ima poznat dobro obadvojicu. Ivo je uprav imo bit potestat i sutra da, ne daj bože, gosparu Franu što šune u glavu, pa da uteče, po kompromesu dolazi Ivo na njegov stotić.

Vlaho. — On bi ti pošto ča! Ne bi ni da ga.....

Ivo. — Znam, znam, ma što smo na svijetu? kako kap rose na listu, od danas do sutra. Mogo bi, liberaj ga bože još, gospar Frano i umrijet. E allora subentra il signor Giovanni Avoscani.

Vlaho. — Va bene, Ma još ne vidim kako je on danas pravi potestat.

Ivo. — Kako gospar Frano ne smije ništa činit bez njega, nego valja da ga pita, to jes drugijem riječima: Ivo Avoscani diriga s poslima, a Frano figura na dvoru. Pitat ćeš me zašto? Zato jerbo je on učinio pasana četir godišta toliko neslaština, da mu se više ne fidaju, nego su mu stavili dobra, todura.

Vlaho. — Dunque sotto curatela?

Ivo. — Fate conto. Mali Ivo valja finga e fa tutto il possibile, da se Frano ne akorgja, jerbo kako je ombroz moglo bi se dogodit svašta. Zato ide s njime svelijepo, pulito. Fin je Ivo! Nije zaludu bio kapetan od čirkula i konsiljer na logotenenci.

Vlaho. — A kako si ti to sve obazno?

Ivo. — Ja? Lijepo! Pripovidio mi je jedan gospar autonomaš i to baš B. Ti ne bi vjerovo, kako sam mu je izvuko. Počeo mu se ja rugat da su hi Srbi privarili, da su im oni imponjali Frana eccetera, a on meni sve po malo tako i tako, tako i tako, tako i tako, dokle mi nije reko sve kako stvari kuru. Ja sam osto. Ne mogu nikako vjerovat.

Vlaho. — Ni ja. Ma eto hi tamo: oli jedan oli drugi nama je sve isto.

Ivo. — Per altro, da ti je priporučeno mučat, perche ako se prospe, neće mi B. više ništa pripovijet, a od njega mogu ispipat dosta stvari. Nemoj za boga da obazna „Crlijena“! Onda sam propo!

Vlaho. — Ajme meni! Ni crnoj zemlji, ni crnoj zemlji: Oli me ne poznaš?

Prigodom smrti gospodične Kristine Lucijanović učiteljice Ženske učione bi udijeljeno na uhar siromaha od Gosp. Dra Roka Mišetića	kr. 10
Gospogje Mare ud. Grgurević	kr. 4
Gospogje Veronike Galasso	kr. 4
Časne obitelji DeGiulli	kr. 10

Povjerenstvo Javne Dobrotvornosti.

NA PRODAJU je jedan **LOVAČKI KUČAK**, izvrsne lovačke pasmine. Prijave kod Uredništva.

Tinct. chinæ nervitonica comp.
(Prof. Dra. Liebera Elizir za nerve i snagu)
Prava samo sa znakom Križa i Sidra.
Pripravljiva po propisu Ljekarna Max Fante u Pragu. Ovaj prepatat odavna je poznat kao srestvo za učvršćenje živaca. Boca po 1, 2 i 34 fior. Nadalje pokazuje se uspješnim **Sy. Jakoba** kaplje za želudac, Boca 60 i 1 fior. 20 novč. Glavna skladišta: K. L. Bianchi i Androvič u Zadru; nadalje Serravallo i C. Zanetti u Trstu; Alte K. K. Feld-Apotheke u Beču; u Ljekarnam u Dubrovniku kao i u svim većim Ljekarnama.

Jedan inteligentni vojnik dava lekcije za Njemački jezik. Poblje kod uredništva.

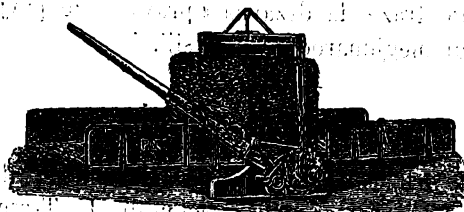
Odijela i Crevalja

za gospodo, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

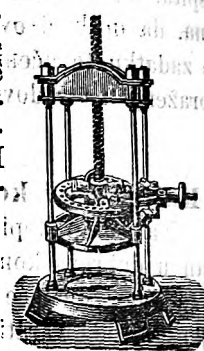
Weiss

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO, VINO I VOĆE.

MLATILA, ŽRVNJALA, MLINOVE za čišćenje žita, **RAČA, TISKI** za grožđe i voće, **Patentirane STRČALJKE** za peronosporu i samodjeljujuće sprave za **PERONOSPORU** sa **ZRAČNOM SISALJKOM STROJEVE** za **REZANJE** i **PIVNIČARSKO** SPRAVE

kao u opće sve strojeve za poljodjelstvo, vino i izragjivanje vina iz voća sve po najnovijem i najboljem sustavu prodaje

IG. HELLER, BEC, 2¹/₂ Praterstrasse Nr. 49.

Bogato ilustrovani cijenici na hrvatskom i talijanskom jeziku, na zahtjev badava i franko

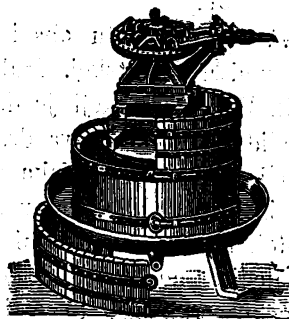
NAJPOVOLJNIJE POGODBE

najteftinije cijene, jamčevina, vrijeme za prokušanje!!!

Preprodavaocima veliki popust.

Cijene znatno snižene

TIJESTOVI za GROŽĐJE, VOĆE i MASLINE

IZVORNI SATVORI najnovijeg i najizvrsnijeg sastava sa mehanizmom na dvostriku i trij-ni pritisak; obezbijegjena je najkorisnija uporaba čak do 20 pa što veću od svake ine što se drugim tijeskovima postiže.

Prvim nagradam obdareni kod svih izložaba.

MLINOVI za **GROŽĐJE, VOĆE i MASLINE**

RAZDROBNE SPRAVE SA PRIDRUŽENIM HVATALIM ZA GROŽĐJE.

Suhotvorne sprave za voće, kao i za sve bilinske, životinjske i mineralne proizvode.

Pritisni strojevi za sijeno, slamu i ost. priregjeni za ručno kretanje; Razdrobnici za žito; Vijace za čišćenje zrnja.

Najnovija patentirana automatična Štrapala za loze „Syphonia“

Sve ove sprave priregjuju samo tvorničari

PH. MAYFARTH & COMP.

ces. i kr. isključ. povlast.

Tvornica poljodjelskih i vinskih strojeva

BEČ, II, Taborstrasse Br. 76.

Mukte se šalju katalogi i nebrojene pohvalne svjedodžbe. — Traže se prestavnici i priprodavaoci.

Pri nareggivanju paziti je na patvorenja.

Povlaštena Megjunarodna Agencija za Putovanje

DRAGUTIN PIRELLI

Trst, Via del Arsenale,

(Carlo Pirelli) — Rijeka — Via del Lido 537 vis à vis il molo Adamich.

Prodaje vozni karata

za svako mjesto, preko mora ili preko kopna (cedulje II. razreda uz sniženu cijenu). Izdaje cedulja za polazak i povratak za jednu godinu s kamatama od 20 olo a to po cjeniku kogod europskog ili amerikanškog društva.

Izdaje vozne karte (biglietti di passaggio)

za Ameriku: preko Havre, preko Anverse, preko Bremena, preko Hamburga, preko Liverpoola, preko Glasgova i preko Southampton. — Za Afriku: preko Genove, preko Marsilje, preko Liona, preko Londona i preko Dartmoutha. — Za Australiju: preko Genove, preko Bremena, preko Anverse i preko Hamburga. — Za prugu Iquique (It.) preko Genove i Montevidea, preko Hamburga uprav kroz Magelanovo tijesno i prugom Hamburg, Colon (Colon, Panama, a željeznicom Panama, Iquique, itd. preko mora uz sniženu cijenu.

Putnici ne treba da traže gore navedene vozne karte, da se misle da razreda kao ni da polože karata. Dosta je da dogju na Agenciju na Rijeci i da uzmu kartu isplaćujući odmah; poslije nek ostanu na Rijeci ili u kojem drugom gradu odakle polazi parobrod dane, kad im Agencija naloži. Agencija sljedj tečaj svih odlazaka, osim toga u komunikaciji je

sa svim mjestima i sa svim društvima i tako kad god joj se prikažu putnici, nastojeće tako udastiti, da ovi ne budu trošiti za čekanje i poslače ih u mjestu iz kojih će najprije krenuti parobrod preporučujući ih samo društvima, koji će davati na brodu dobro jelo.

Jamči se za odlazak u danu tanačen na putnoj karti i nadoknajuju se troškovi, ako se ovaj zakasni krivnjom Agencije t. j. ako ne dogje na vrijeme u odrejuni grad zbog toga što je Agencija pogriješila u računjanju koliko traje željeznička vožnja ili ako se ne nagje više mjesta na parobrodu.

Pošto Agencija ima u New-Yorku drugu agenciju za odpremanje (spediciju) po avoj Sjevernoj Americi, riječka filijalka daveće karte za svako mjesto u Sjevernoj Americi uz najnižu cijenu.

Za svako odregjeno mjesto izdaje ova Agencija vozne karte.

Gore navedena Agencija daje mukte obavijesti vrhu cijena, kao i vrhu roka i mjesta odlaska.

Poduzimlje opremanje

prtljage i robe za svako mjesto preko mora ili preko kopna. Obvezuje se nadalje tražiti sve stvari što bi se na putu u Ameriku ili drugovdje eventualno izgubile ili zaboravile.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik* na cijelu godinu flor. 4, na pol godinu flor. 2; za *Austro-Ugarsku*, *Bosnu i Hercegovinu* na cijelu godinu flor. 4: 50, na pol godinu flor. 2: 25; za inozemstvo flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je prethodjen izza dobio polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Bizantinstvo.

Srpska stranka u Dubrovniku broji oko 500 hrišćana (sa ženama i djecom), koji su zadnjih godina amo se iz Hercegovine naselili. Osvem ovih imade u gradu još jedno 70-80 gragjana, koji se nazivlju Srbima. No to smo mi odavna dokazali i niko se nije usudio, da nas pobije, jerbo smo zaprijetili, da ćemo iznijeti imena.

U cijeloj dubrovačkoj okolini, koja broji 8 dosta velikih općina, nema 36 (slovom: trideset) ljudi, koji se zovu Srbima, a uz to vrše gragjanska prava. I ovo mi kategorično tyrdimo, te smo pripravi svakoga ko nas zaniće, dočekati neoborivijem dokazima.

Dubrovački kotar broji svojih 40.000 duša. U tomu kotaru i ad 8 isto hrvatskih općina i u nikakvoj Srbi ne smiju se na izbore ni prikazati. U devetoj t. j. dubrovačkoj, koja broji oko 11.000 duša Srbi, bez talijanaša, takogjer se ne bi smjeli pojaviti. Udrugi sa autonomasima dobiše 12, talijanaši 12 vijećnika, dok onaj jedan čovjek je svijeh mogućijeh političkijeh boja. Hrvati imaju 12 vijećnika, dakle opet više nego Srbi, s tom razlikom, da su Hrvati svoju trećinu dobili pošteno i bez ikakvih kompromisa, a kako su Srbi polučili svojih jedanaest, to smo im mi u svoje doba dovoljno ilustrirali.

Ovo je statistika koja dosta znači, i na koju se mislino, ne može tako lako odgovarati.

Moralna ove statistike jest sljedeća: Kad je jedna stranka u takom položaju, kao što je kod nas umjetno stvorena srpska stranka, koji se položaj sve to više pogoršaje, jer se hrvatstvo sve to više budi — e onda se zbilja tjezino stanje može nazvati desperatnim. Ova politička nakaza u Dubrovniku utaplja se danas u vlastitim svojim grijesima i pogreškama, a narodna riječ veli, da ko se tpi i pjenje se hvata.

Ima mnogo pjenica, za koje se dubrovačko srpstvo uhvatilo, a to su u prvom redu utjeha, da srpstvo nazaduje jer ga vlada progoni. Tomu svemu najviše je kriv sadašnji c. k. kotarski poglavar, koji je tek godi 1893 prispio u Dubrovnik. Ovim izgovorima Srbi su se na hiljadu raznih načina poslužili, ovako sebe i svoje prijatelje u Srbiji neprestano tješe radi čestih poraza što ih doživješe u ovom — kako je došlijak pop Jovan Bućin već jednom hrabro izjavio — srpskom gradu.

A sad hajdemo na stvar.

U prošlom broju „Dubrovnik“ izišao je svečani članak proti barunu Maroičiću, u kome se u obilnoj mjeri dotaknuše i dubrovačkoga hrvatstva. Članak bi zaplijenjen što zatim, jer tako ne možemo iz njega citirati, ali u nas ga je svaki pročitao, a kako doznajemo bio je dovoljan broj isti saka otpremljen u Zadar, te se tako kud je trebalo rasprostranio.

Dubrovački Srbi tuže se na kot. poglavara, jer su, kažu, pod njegovom upravom nastali svagdašnji neredi i izgredi, dok se to prije nije događalo. Ovo je odmah u početku gofema laž. Za uprave stare općine u Dubrovniku se nije znalo za izgrede, koji su počeli tek onda kad je srpsko-talijanska klika istisnula s gradske uprave narodne ljude. Svak se spominje, kakogod 1889, 1890

i 1891, kad je srpska sila bila na vrhuncu, nije se moglo ostati od napadaja sa strane Srba. Hrvat nije mogao mirno Placem proći, ni po danu a kamo li po noći, jer su srpski plaćenici sa svih strana zadijevali, dovikujući svakojakih pogrd. Tada su jednaki postali glasoviti: Srbi su sve to gledali, smijali se i plaćali. Oni bijahu onda, uzgojili četu *predstina*, koji su sasvim batalili zanat i živjeli od insultiranja Hrvata. Šta nijesu sve vikali za nekim najodličnijim gragjanima naše stranke, pa i proti samome biskupu, neprežaljenome Matu Vodepiću! God. 1890 najgadnijim izrazima i urliknjem počastili su putnike Hrvate, koji su iza Kašiceve svečanosti mirno putovali po Dalmaciji. To je bilo kod „Hôtel Miramar“ na Pilama. Ne spominjemo kako je fukara mnoge naše odlične Hrvate, na mirno srce, kad nije bilo izbora ni borbe, zviždanjem pratila kući. A dok je „Srpski Glas“ u neprestanim dopisima napadao i samo osobno poštenje Hrvata, pošto su lećela anonimna pisma najgoroga sadržaja. Tek tada zaostriše se i naši društveni odnosi, dokle ne prispje na take sistematičke navale i zasluženi odgovor, koji nije niko drugi izazvao već oni isti, koji se sada tuže, iz kako su u gradu napravili sablazan.

Valjda bi htjeli da im Poglavarstvo stavi na raspoloženje silu, neka oni mogu i nadalje zajedno sa svojim saveznicim bez brige zapovijedati Dubrovniku i velikoj većini naroda, koji je proti njima? Ili bi željeli da ih mi puštimo, da i unaprijed kako su se inačiji provociraju Hrvate, koji kad reagiraju — kriv je barun Maroičić. On je imao s bajunetama i žandarima obraniti Srbe od poraza, te ih snagioše, ko što bi ih bio obranio njihov dostojni im politički drug barun Frano Gondola, koji je bezočno bez ikakva srama i straha gazio zakon i najsvetija narodna prava na korist Srba i talijanaša. Tada je teklo sve skladno i mirno, Srbi su pjeskali i vikali Živio Gondola! kako sad viču na Maroičića, jer im nije i on slično pokušao.

No dohvatimo se njihovih jadikovka, da vidimo ko bi se imao najviše tužiti. Vigjimo najprije zašto se tuže na Ston. U Stonu je općinstvo skroz hrvatsko. U cijeloj općini nema nego *samo jedan* Srbin — Dr. Antun Pugliesi. Dok je ovaj cigli Srb živio mirno u tamošnjoj varoši, hrvati su s njim prijateljski postupali, ali kad je dr. Toni mislio, da se dobro ugnijezdio, započne u čisto hrvatskom Stonu srpsku propagandu. Zaredaše dopisi iz Stona i njeke makinacije, kojim bijaše cijelj, da osobno zavađe odličnije gragjane one varoši. Započela prava srpska propaganda: jedne se hvale a druge napada, eda se tako rastruje hrvatstvo stonjske općine. Jesu li dakle Hrvati počinili toliki grijeh, kad su tome gosp. Pugliesi — koji se u srpske svrhe znao neoblašten poslužiti i tuđim imenima, kao onijem slavnoga slikara Medovića — jednom zgodom spontano napravili iskaz, koji ni iz daleka nije odgovorio njihovoj uzrujanosti? Nije tu Srbima kriv njihov zastupnik sad hrvatske trgovačke komore, koji u čisto hrvatskoj općini nije htio da bude samo bilježnikom, nego c. kr. oblast, koja osvem one istrage, morala je valjda još poslati četu žandara, da pohvata Hrvate stonjske, koji su zviždali Dru Pugliesi! I većim ljudima utinjeno je demonstracija (koje

mi vrlo dobro razlikujemo od uličnih uvrijeda pojedinih plaćenika i zviždanja gostima te mirno razgledaju Dubrovnik), ali se nijesu stajali pod okrilje bajuneta i vladinih komesara, kamo bi „Dubrovnik“ zaklonio svoju srpsku stranku. Možda on misli da ima na to i pravo, danas kada episkop Petranović i episkop Milaš, kao duhovni oci pravoslavijeh Srba i Srpkinja, u Dalmaciji i vedre i oblače?

Što je pak bilo u Rijeci? I Rijeka je čisto hrvatska općina, u kojoj nema nego 5 a najviše 6 osoba, koje se nazivlju Srbima. Odmah na vratima Rijeke imade selo Sustjepan, u kome nema niti jednoga jednog Srba. Lani, ljeti, dolazio je tamo dubrovački Srbin g. Luko Bona u barci, te bi do u kasnu noć, pod samijem krajem rijeke, pod kućama seoskim, pjevao ili nukao svoje drugove na pjevanje srpskih pjesama, i klicanje srpstvu. To je trajalo mal da ne cijelo ljeto i čeljad nijesu mogla spavati. U neko doba Sustjepanci, koji su svukud pozn i kao vatreni Hrvati, pomislili su da g. Luko Bona iz prikos dolazi na njihovu obalu, da ih izazivlje, te su jednom izbučili i izviždali Luku Bonu i njegovu srpskom izazivanju, ali bez ikakva nasilja, jer su Riječani bili u kućama a on u barci. I to sve Srbi pripisuju u grijeh kot. poglavaru, koji je odmah sutradan imao pozatvarati Riječane, jer su usudili se izviždati jednoga Luka Bonu i njegove provokacije! Dakle opet bajunetama bratiti srpstvo, koje bi se onda hvalilo braći preko Drine o ovom srpskom primorju!

Isto možemo kazati i za Zupljane. Ovoga proljeća kad su Srbi i talijanaši udruženi došli u Zupru da čine propagandu proti Hrvatima, da narod mitom zavode, narod im je odgovorio demonstracijom, o kojoj se onda dosta pisalo i govorilo. Svaka druga stranka sramila bi se, da doživi takova šta od naroda, megju koji ide da agituje, a Srbi još traže da ih i tada policija od naroda zaštiti! Zaista divno!

Ako je dakle bilo i s naše strane iskaza, ko je tome kriv? Nikakva oblast, čiju protekciju Srbi plaću vaje, koji u Zadru toli u Beču, ispred velike moralne sile probugjene hrvatske svijesti. Krivi su isti oni s njihovom nenarodnom politikom, s njihovom propagandom koju neumorno tjeraju, krivi su kako vidjesmo s njihovim neprestanim izazivanjem. Je li čudo kad narod, kome su više dodijali, stane reagirati? Ta reakcija najbolji je dokaz, da naš narod Srbe ne ljubi. Oni su svojim bizantinством, špijunstvom, klevetanjem i denuncijama pred vladom (a amo se grade mučenicima!) svakoga više zgadili, pa nikakvi novi Roznari ni Ljubiše ne mogu ih više spasiti iz ka-ljuže, u koju ih je narod strovalo.

Kad je za proljetnih izbora više stotina poštenih gragjana gledalo i slušalo, kako im jedan... nijece gragjanstvo, ime, opstanak, čovjektivstvo, — kako im bezobrazno u oči veli, da nijesu oni za koje ih svak pozna, da je onda taj narod u svom bijesu reagirao i toga čovjeka naučio štovati prava poštenih Dubrovčana, koji nijesu sve svoje rastepli, onda bi takogjer bila vlada, koja Srbe progoni, jer su Srbi tražili, da se i tada srpstvo žandarskim bajunetama brani, neka njihov dostojni voga i nadalje narod vrijeđa i krši za-

kon na njihovu korist! Pak još žale za negdašnjim mirnim Dubrovnikom! Dubrovnik je bio mirnim gradom sve dok Srbi ne počeo dizati glavu. Dok došljak Bućin, faktični vogja Srba, nije ga počeo proglašivati srpskim gradom. Prošlih izbora, kad je gore hvaljeni Gondola nasilnošću i nezakonitosti od većine učinio manjinu — neki listovi izmed kojih i „N. L.“ javno su pisali, da je opći glas, da je Gondola onom prigodom „ukrao cedulje“ — prvi pop Bućin pred općinom stao je iz svega glasa vikati: Živjelo srpstvo! U najnarodnijem gradu na slavenskom jugu danas zapovijedaju talijanaši. Srbi su im dali zapovijed u ruke! Pak imaju obraza, da se tuže, da pitaju u vlade zaštitu!

Spominju i onu neku dišiplinarnu istragu proti nekim činovnicima, o kojoj smo mi u svoje doba takogjer pisali; na što se oni nijesu ni obazreli, jer njih svaka istina smrtno ubode pak šute. Za Gundulićeve svečanosti policajni komesari dojavili pol. oblasti, da su neki činovnici u jednoj gostionici nazdravljali Srbiji. Proti njima bi onda povedena dišiplinarna istraga; te neki premiještajem kažnjeni. Srbi u Dubrovniku i to su tendenciozno pripisali Hrvatima, a zašto? Ni zašto drugo, nego jer je u toj istrazi jedan siromašni kamarijer bio pozvan kao svjedok!! To nam je sve podmuklo insinuirao gosp. Vlaho Matijević, koji će, ako mu bog da zdravlje, u bizantinstvu natkriti svekolike srpske kalugjere. — Po ovome može svak vidjeti koliko ga Hrvati ulaze u rečenu aferu. Mi nikoga ne denunciramo, naprotiv Srbi i talijanaši u svojim novinama neprestano denunciraju Hrvate činovnike, koji su od Srba odmah okršteni gorljivim pristašam Starčevića, samo nekim materijalno naškode. Ob ovomu svak se može uvjeriti iz javnih članaka i dopisa „Srpskog Glas“, „Dubrovnika“ i ostalih srpskih listova, dok privatno uplivišu preko svojih preosveštenih *miro-nosaca* kao i kod poznatog pokrovitelja srpstva u Dalmaciji, koji onda uredi kako treba. Pak ti ljudi imaju obraza da se razbacuju mučenistvom!

Srbi su nadalje prosuli vijest, da su Župljani učinili demonstraciju jednoj visokoj ličnosti, kad se je provezla kroz Župu. O tomu nećemo trošiti mnogo riječi, već ćemo odmah izjaviti, da je to sve jedna golema laž. Tu vijest raznio je gosp. Jefto Gojković, poznati junak iz god. 1881, koji se, ne znajući kako, nalazio u pratnji dotične ličnosti. Najstroža istraga, bila je povedena, te je kako čujemo i ona došla do gornjeg rezultata. Suvišno nam je dakle o tom dalje išta govoriti, već jedino konstatujemo dokle dopiru srpske insinacije. Uzimljemo megjutim priliku da izjavimo, kako je rečena visoka ličnost od Hrvata bila uvijek štovana i kako ovi nijesu protiv nje izdavali brošura, kao što su to Srbi u Beogradu činili, pak i sama crnogorska omladina svojim ljudim izjavama.

Još jednu pak da zaključimo. Srbi se tuže na političku oblast, koja ne može da čini s Hrvatima ono što oni rade na općini. Malo prvo čuli smo, kako su Srbi u Dubrovniku započeli sa izgređima i provokacijama. Ako su Hrvati kadgod na njih i odgovorili demonstracijom, što za to? Mudre glav. srpske omladine imale bi znati, da je izmegju *izgređa i demonstracije* velika razlika. Ali počujmo šta su još Srbi kađri. Oni su iz kuća tjerali Hrvate, jer na svoje prozore ne htjedoše objesiti srpske trobojnice; oni su svojim sluškinjama prijetili, da će ih išcerati ako budu kupovale u Hrvata; Hrvati u Župi ne mogu dobiti ni svjedodžbe siromaštva za bionicu, već velikom mukom; komardarima i župkama prave svakojakih veksacija; nareguju da se najvećom strogošću pazi na hrvatske dućane; redarima naložiše da hvataju ko bude preko stanovite ure pjevati hrvatskih pjesama, dok njihovim slobodno se drečati itd. Na Konalu stijenama navaljuju na Hrvate; jednu gostionu u kojoj je bilo nekoliko Hrvata bijahu formalno blokirali, te čeljad od silnih stijena ne smjedoše na dvor, do u kasnu noć, kad je prispjelo oružništvo! Ovo su izgredi, a ne ako se izviđe provokacije Pugliesijeve i Bonine. Srbi na općini poštenim gragjanima izdavaju crne svjedodžbe ponašanja, a sami neuljudno postupaju, osobito sa siromašnijom čeljadi. Njihov načelnik

Gondola vriježao je u uredu odlične svećenike i gragjane, nezakonito zabranjivao našoj glazbi da svira, gazio zakon i pravicu pri izborima, preko svoje vlasti zatvorao gragjane. I oni se još tuže! Nečuveno.

Rada bismo ih čuli što predbacuju dubrovačkomu kotarskomu poglavaru. Neka navedu samo jedan dokaz da je sadašnji kotarski poglavar favorizirao Hrvate. Ima valjda, što je naredio da se skine srpska „zastavica“ na Boninovu!! I to je sve. Ali to nije bila zastavica već velika zastava, koju su Srbi usadili tik pokraj puta kud je najživlja šetnja, da provociraju i da izazivlju smutnju. Mi vidimo da se srpske zastavice slobodno viju na dva-tri mjesta po nekim vrtovima, kako što su se slobodno vijale svukud i prilikom Gundulićeve svečanosti, — koja je prošla onako mirno usprkos fakinazi i čibukašima poslanim da izazivlju smutnju — premda bi punim pravom mogli pitati, ima li u nas mjesta srpskoj zastavi. Što nam je dakle učinio kot. poglavar? Navedite mi čekamo. Kot. poglavar ne samo da se kroz sve ovo vrijeme što je u Dubrovniku pokazao nepristran, nego je dapače bio i suviše nepristran, kako se to vidjelo u općinskim izborima gdje je Gondola pred njim usudio se počinuti što je počinio. Ni inače nikakva niti najmanjeg upliva na glasovanje, jer smo vidjeli da je svekoliko talijanaško pa i njemačko činovništvo glasovalo za Srbe. Jedino što bi se moglo opaziti rečenom poglavaru, jest da je sin — hrvatskog generala i to je valjda njegov veliki grijeh u očima slobodoumih i tolerantnih Srba. Cijeli naprotiv kotar, a mi jedini možemo govoriti u ime kotara dubrovačkoga osvjedočen je o njegovoj pravednosti i nepristranosti.

Zaludu se s te strane ogledate: niti je tamo vaš neprijatelj ni naše uporište. Ne bježe vas oblast ni sistem, dapače sistem je s vama, jer ste mu kao protivnici aneksije sa Hrvatskom vijerni sluge, kako ste sluge talijanaške i germanofilske politike. To su vaši vijerni saveznici, a ne naši. Vas goni u propast vaša izdajnička politika naperena isključivo protiv brata Hrvata i protiv nikoga drugoga, vas pobijeguje hrvatsko osvjedočenje našega naroda. Tu leži naša velika moralna sila, pa vi uložite sav svoj upliv, pa u Dubrovnik dovedite koga hoćete, Dubrovčani će uvijek ostati Hrvati.

Na obranu hrvatske glagoljice.

Iz Biskupije Spljetsko-Makarske.

Vrlo uputna bila je opazka u br. 35 „C. H.“ dopisniku iz Banjeluke najme, da gleda onaj župnik da ne bi svojim postupanjem otuglji narod. I doisto, kad se pritrigne ljubav i pouzdanje, ni čudesa neće uvjeriti čovjeka, a za inad turči se, kako povjesnica uči. Pošto i kod nas nezadovoljstvo sve više hvata maha, bojat se kakovih nepogodnostih. Naš P. P. Biskup inače sasvim dobar čovjek, ovo nezadovoljstvo ko da prvi piri. Čudne ga zaokupile misli radi glagoljice, pa svakim danom sve više zameta. Ima li koji mladi misnik zaglagoljat tako zamete, da slabići popuštavaju a uztrajnici junaštvo plate. Dogje li kakva deputacija moliti ga, postaje nervozan.

Mi ga samo molimo, je li nije li hrvatskomu narodu dana povlasnica njegova jezika? Zašto su dvaput sad tiskani misali i rituali za naš narod? Zašto hrvatski nadbiskup, kao oporuku ostavio prvoj svojoj biskupiji, da sva ima glagoljat? Da nije smio od Rima, Beča i Pešte, ne bi bio nadbiskupom. Radi znamenitih naredaba i želja našega Prsvijetloga, u našoj biskupiji obavlja se služba božja svakako. U jednomu selu, latinašu odgovara puk sve hrvatski. On krsti, pričesćuje, vjenčava, sprovagja, blagosilje, itd. sve hrvatski, samo njegova je misa latinski. U drugomu selu, odmah tičak, drugi latinaš neće da za to znade, već hoće sve latinski. Čut pak kako naš zagorski puk latinski pjeva, padaju ti gaće od pustih latinskih beštima. Još je gore, kad se ti župnici izmijene: onaj hoće da pohrvati bogoslužje, ovaj da polatini. Nemoguć sve na brzu ruku, užasno je čuti nešto hrvatski nešto latinski. Još veću nepravicu trpi naš narod u onomu selu, gdje je bio glagoljaš, jer kad on pogje iz župe, okorjeli latinaš privrće na

svoju, pa nema li uha i ustrpljenja da nauči pjevaće, ko u crkvi može ostati? Poznajem župa gdje se prvo lijepo pjevalo, a sada radi privrćanja da bježiš iz crkve. Sreća je, s kojom se hvata naš Prsvietli, da ima puno franovaca župnika u njegovoj biskupiji koji su svi latinaši. Ali i od njih jedan oprema osim svoje mise, sve hrvatski, komšija mu sve latinski. Kad se promijenu i narodu se promijeniti. Što je ovo?

Kad sam spomenuo franovce, mislim da mogu govoriti iz duše većine ih. Ovih zadnjih godina kad ih se hoće sasvim sputiti. Što su bili na Kadičevu slavlju, udrilo na provincijala, a on na fratre. U kolorednoj ulazio je i urednik „Kat. Dal.“ itd. itd. Stoga na Gundulićevu slavlju nijedan franovac iz ove biskupije da je smio. Kad su dalmatinci hodočastili Zagreb, sama dva, a treći s lhdže se navratio, a želilo ih većina! Kad se kupili potpisi za poslanicu u Rim radi postupanja Prsvijetloga sa glagoljicom, su deset ulara provincijal zaulario.

Zašto pak oni nebi mogli svi glagoljat, ta i trećoređi u Zadru su franjevci, pa kad oni mogu zašto i vi ne bi? Koliko su oni ljubljani što ugajaju narodu! Ako ste p. p. o. o. toliko rodoljubi koliko se hoćete, uprite pa u malo vremena eto da umirite ogorčene duhove a da stećete i Bogu sebi miljenika. Narod hoće da uživa što mu je blagodarno Rim udijelio.

Nezamjeri niko, jer sam najplemenitijom namjerom pisao, te što nije dopunjeno, bolji nastavi, narod će ga haran spominjati.

U Dubrovniku, 22 Novembra.

Onomadne u općinskoj sjednici, bio je primljen jedan spis njemački. Svi Srbi, osvem trojice, glasovali su da se primi i da se tako u našu općinu pripusti jezik, koji je našoj narodnosti navijestio rat.

U Mitrovici srpska općina stavlja po alicama uz čirilske i njemačke natpise iz prkosu na prama Hrvatima. Nekoliko mladića po noći poskidalo ove natpise i bilo je zatvoreno.

U Istri se naš jezik progoni. Ne daće mu se niti podregjeno mjesto.

U Dubrovniku talijanaši ustrajaju glazbu i sviraju marš naperen proti našem jeziku. Njihovi su saveznici Srbi.

U Dubrovniku Srbi su opet na općinu uveli talijanski jezik, koji je od Hrvata kao službeni jezik bio isključen. U Dubrovniku srpska općina izdaje njeke oglase dapače samo na talijanskom jeziku. U drugom slučaju talijanskome se daje prvo mjesto.

Još bismo mogli nabrajati, ali ovo je dosta. Sada samo pitamo:

Zar su ove najnovije činjenice, koje su prijatelja kod „Narodnih Listov“ uvjerile da „u najnovije i „Dubrovnik“ stvarno i s punim osvjedočenjem ocjenjuje značenje slavenske misli u praktičnoj politici“?

Očekujemo odgovor.

Naši Dopisi.

Trebinje, Novembra 1894.

Ovdješnji su se nazovi-Srbi razmahali u famoznom „Dubrovniku“, i eto ih i s bubnjem i sviralam. a katkad i mačjom muzikom, pa pišu proti Hrvatima. Njih boli, što Hrvati u Trebinju danomice napreduju, pa daj od muke bar iskali svoje otrovano srce u bezsramnim napadajima i lažima. No kako će im to uspjeti? — ne znam — ali po njihovom oparenom nosu zlo se iza brda valja. Sada pogledajmo dopis iz Trebinja, u 32. br. o. g. Eto u tom dopisu piše duboko shvaća, umno sudi, a još umnije zaključuje. Pa kud ćeš bolje? Iz njegovih zaključaka nazvao bih ga: flozofom ili bolje reknuć „sveznancem“, jer on zna šta se radi i u tajnoj sobi vladinih činovnika, a kamo li da ne bi znao, šta se radi u općinskoj dvorani, gdje on možda i prepisuje one odredbe općinskog vijeća za potrošak u počast predstojnika Rukavine. Što onaj goso nije onda ustao proti takvoj osnovi, već danas? Što onda on nije kazao načelniku u brk, da taj trošak ne treba? Ali šta ćeš, vlada je uvidila, da „Dubrovnik“ istinu piše, jer je i odredila, da gg. načelnik i podnačelnik

mate cijeli trosak, tako misle Srbi, a ne zna li neće da zna dopisnik, da je tu nešto drugo po srijedi! U oku mu je bilo i činovništvo, pa ih je možda i vlada s toga premjestila. Pa šta veli za g. Večerinu? Za to, jer je bio Hrvat, bio je kukavica, izrod i nepravedan. Da, dopisnik se još razumije i u agrarno pitanje, a pa, čuo je, da se mnogo govori o toj svingnoj zagonetki, pa može i on mlatiti jezikom ili čevrljati perom, jer „Dubrovnik“ i nema čim drugim napuniti stupce, nego lažju, potvorama i bezsramnim napadajima. A sad te pitam gosp. dopisniče, da mi kažeš gdje si vidio Večerinu među Hrvatima? Gdje si ga vidio da propagira hrvatstvo? Na savjesne činovnike umijete napadati, a ne vidite nekih činovnika (Srba) koji jedu vladin novac, a propagiraju veliko-srpsku ideju. Sramite se! I u druge činovnike držite, kao u gosp. Matona i liječnika, ali čudo da niste i za njih rekli da su surivali s Hrvatima, pa s toga nisu ni valjali! No eto dobili ste sad činovnike po volji, pa ćemo vidjeti.

U svojoj srpskoj zanešenosti napali ste i ona dva čestita mladića Deftedarovića, što su prisustvovali na gozbu u počast g. Rukavini! Ljudi božiji imajte obraza! Što nije došao gosp. dopisnik, pa držao govor (a možda je i on bio, jer je bilo cijelo općinsko vijeće), sigurno bi sve prisutnike zabolili dlanovi od aplausa na one uzvišene riječi, koje bi on izgovorio! — Ali drugo ništa i ne umijete, nego opadati i to baš onako čestite mladiće kao njih, s kojim se Trebinje diči i ponosi. Najzad u istom dopisu veli se, da neki Hrvati traže slogu, jer su vidili, da su propali! Ah! kukavci, s kime ćemo tražiti slogu? Zar s vama? Zar s vama, kojim je geslo, „mirzi sve, što je hrvatsko!“ Podli ljudi, kanite se izmislijotina, jer još Hrvat neće, ne-bratu zakućati na vrata, jer još smo jaki i bićemo jaki, pa se ne bojimo vaših kleveta i napadaja! Pa niste pastili u miru ni našeg čestitog g. župnika! Drugo i ne znate nego klevetati, ali zaludu vam klevetanja danas, i prije su još 2-3 izroda u stupcima „Dubrovnika“, jer on uvijek ostaje vijeran svećenik i branitelj oltara i naroda!

U drugom dopistuz Trebinja br. 45. odčitali ste Hrvatima opijelo. Nema Hrvata više u Trebinju, sad smo mi gospodari! Ha ha ha! čudna li veselja! No sa čim to svoje srpstvo pokazaste i prodičiste? Prodičili ste ga možda aferom Vojnović-Andrić? Ili možda srpskom pravoslavnom konfesionalnom školom? Dug naslov, ali u njemu kratka pamjat! Ili možda ono svojom srpskom učiteljicom? Da, to je plod vaše srpske preparandije u Somboru! U oku vam je i naša glazba, za to, jer vam srce puca slušajući hrvatske pjesme. U oku vam je svaki napredak Hrvata, a kamo li neće biti hrvatska pjesma? Stvorite je vi sebi, pa svirajte, ako hoćete i talijanski marš „Si“, nama je sve jedno, mi ćemo uz naše angjeoske trublje zasvirati „Lijepa naša“, ili „Stupajmo“, pa dokle dogjemo! Ugledajte se u nas! Ali da, vi ćete i to stvoriti, pa će onda naša glazba propasti i onda ćemo se mi zavući u kut, a vaša će pjesma „Zalosna je Srbadija“ odjekivati dolom i gorom gdje god diše čista srpska duša i gdje god kuca Dušanovo srpsko srce. Oh, dokle li će ta nemila kletva pratiti Srbina?!

Velite nema Hrvata u Trebinju, pa što nas onda napadate u podrtom „Dubrovniku“, kad nas nema? Da, ali moj dopisnik, kad nas zanijekuje, onda nam baš eksistenciju potvrguje! O tempora... o mores... Kolikom li je nasladom čitao dopisnik svoje šuplje fraze u šašinom „Dubrovniku“ i koliko je put nad svojom umnom i filozofskom produkcijom uskliknuo, da nas je do nogu pobio, ali... „Još nas ima, još Hrvata!“ pa ti i govorio da nas nema, pa nam ti makar i pjevao opijelo, mi ti samo kličemo: Ima nas bre! I drugi put, ako izvolite, eto nas s punom vrećom dokaza, da ti pokazemo, da nas ima, značajem, da nas ima čitav Hrvata, a ti, da te progje jed naruci čašu limunade u općinsku pisarnu ili možda u pisarnu otkupnog ureda, pa blaži boli i umiri bolesne živce, da drugi put pametnije pišeš i da ne izletiš iz općinske pisarne kao i onaj stari brat Srbin, što no je odletio preko Drijena i bez noge i bez opanaka.

Sada dopisniku „Dubrovnika“ iz Trebinja

opet podvikujem: Ima nas bre i u Trebinju! izagji mi na mejdan junački, pa evo mene uvijek pripravana za borba s usklikom: Živjeli Hrvati!

Pogled po svijetu.

— Na 19. ov. mj. obavljen je najsajnijim načinom pogreb ruskoga cara, Iza lijesa stupao je car Nikolaj II. pa rodbina, tri strana kralja, mnoštvo knezova, zastupnici svih država. Više stotina tisuća duša nabilo se po petrogradskim ulicama. Nigdje nikakva nereda. Sprovod je dovršio u 1 sat. U isti dan države su po svim velikim i prijestolnim gradovima svećane zadušnice.

Car će se vjenčati na 26. ov. mj. Govori se da će Giers otstupiti, a da će ga zamijeniti poklisar u Beču knez Lobanov.

— Koalicija Ljevice, Poljaka i Hohenwartovaca ne mogase da se složi u izbornoj reformi. Glasa se da je kriza u ministarstvu neizbježiva. Kazneni zakon primljen je u II i III čitanju.

— U Ugarskoj vlada velika uzrujanost. Kralj još nije potpisao zakon o civilnom braku. U Stol. Biogradu bila je velika skupština od 20.000 katolika, koja se proti braku izjavila. Nadvojvoda Josip je sastanak brzojavno pozdravio.

Domaće vijesti.

Naknadni izbor. — Na 27. ov. mj. obavio se naknadni izbor za dalmatinski sabor. Već su izabrani birani biraci. Bilo je borbe. Pravaši su pobijedili u velikoj većini općina. Došasti put javićemo radosni uspjeh glasanja.

Izbori na Blatu. — U Blatu na Korčuli općinski su izbori. U III tijelu pravaši dobiše 722 glasa proti 3; u II tijelu bi jednoglasno izabrano 12 pravaških vijećnika sa 160 glasova. Sinoć je imalo svršiti i biranje prvoga tijela, gdje takogjer predvigjamo pobjedu. Živjeli svijesni izbornici! Živjela Hrvatska!

Sastanak u Spljetu. — Ovih dana držan je u Spljetu sastanak općinskih činovnika, na koji su mnogi došli. Tu se raspravljalo o ekonomskom položaju i obezbedjivosti općinskih činovnika i prihvaćeni neki predlozi koji će se, kad se izrade podastrijeti saboru. Zaključeno je i ustrojiti posebni organ za općinske činovnike.

„Pensiero Slavo.“ — Gospodin Ante Jakić, urednik trčanskoga lista „Pensiero slavo“ tvrdi ponovno, da sam u dopisu svome „Spirito malefico“ nazvao njegov list, listom „tisuću pravaca“, a da tobož potkrepi svoju tendencioznu tvrdnju, citira jednu izreku iz pomenutoga dopisa, ali tako, da ispušta nastavak perioda — ne bi li tako zabašurio pred svojim čitateljima smisao njegovu, a koji period završuje ovako: „taj organ političkih Ezava, da se digne iz svoga truleža na ustrb svegjer jačoj strani prava ne imajući stranih razloga, udara na vrlo zaslužne članove stranke Franke, Folnegovića i druge.“ Kome ovo nije jasno? Što rekosmo nekome drugome, to na obranu svoju i da se tobož rehabilitira, aplicira g. Jakić na se! Pa dobro! Gospodine Jakiću — lako možemo biti na čistu. Mislite li uvjeriti Vaše štovane predplatnike, da sam ja Vaš list, nazvao listom „tisuću pravaca“ izvolite čitav moj dopis „Spirito malefico“ preštampati u „Pensiero Slavo“ od alphe do omega, pa ako se samo jedan od Vaših 735 pretplatnika, nagje, da iz moga dopisa može zaključiti, da sam onako titulovao Vaš list — birajte g. Jakiću iz Vašega bogatoga rječnika najkрупniji izraz, što ga u njem nagjete, još gori nego onaj što je „caluniatore di prima acqua.“ Ali to ne možete! Mislite li pak takim sredstvima da propagujete toli uznošenu ideju moralne slavenske solidarnosti? Varate se! Vi ćete je tim načinom samo profanirati. (Daljnje ispuštamo. Ur.)

Rijeka, 21. Novembra 1894. — D. —

Ispravak. — Primamo i priopćujemo: Potpisani moli Štovano uredništvo „C. H.“ da bi na temelju § 19 tisk. zak. izvoljelo tiskati slijedeći ispravak na dopis iz Kotora koji je izasao u 46. br. istog lista.

Nije istina da se preko sati potpisanoga dogagjaju prizori — jer je on odviše strog, niti da je on ikad upotrebio abitazioni mješte abitanti — to bi bilo malo odviše.

Nije istina da potpisani tumači: che la tramontana è il punto dove il sole tramonta, niti da se ovdje teško orientirati.

Nije istina da su djaci iznijeli na stô brod modeo da se s potpisanijem našale već jer je slijedeća ura bila: Costruzione navale, a učenici se na tom modelu vježbaju i uče.

Nije istina da s potpisanim djaci o predmetima raspravljaju, jer im zato ne ostaje vremena; po tome i slijedeće otpada da im on prijeti ili se kladi.

Potpisani je pred tri godine tumačio istoriju

Slavena na jugu po Korinek i Klaiću. O Šubiću-Zriny kazao je da je ugarski magnat.

Kotor, 20. Novembra 1894.

M. Radulović.

Gradska Kronika.

Neka se srame! Ovih dana općina izdala je na javnost natječaj za pobiranje takse na prodaju ribe, mesa itd. Taj oglas, koji nosi potpise Gondule i Avoscani-a, izdan je samo na talijanskom jeziku.

Drugi oglas, kojim se javlja vojničko pučanje na Bosanki, izdan je istina na dva jezika, ali talijanski nalazi se na prvom i boljem mjestu.

Općina dakle dubrovačka, koja prima njemačke spise, drugom tugjem jeziku — u slučaju kad se s njim samim ne služi — daje mu prednost.

Dotle smo spali!

Nijesu, ne krivi talijanaši. Talijanaši se na svoju korist služe prigodom, koja im se pruža. Krivi su Srbi! Polovina općinskog upraviteljstva sastoji od Srba. Što se na općini čini, čini se znanjem i privolom srpske stranke u Dubrovniku.

Zar je ovo slavenska solidarnost, kojoj smo se mi po pisanju Srba iznevjerili a oni je podržavaju?

Na ovaka pitanja naša „Dubrovnik“ uvijek muči kao zaliven. No mi se na nj i ne obraćemo. Obraćemo se našim vijećnicima i našem gragjanstvu neka prosvjeduju protiv ovih uvrijeda nanešenih najvećoj svetinji jednoga naroda.

Sramota!

Kraljičin imendan. — U ponedjeljak na imendan Njez. Veličanstva rečena je u Gospi uz prisuće svih oblasti tiha misa, koja je svršila se Tebe Boga hvalimô.

Za Dom Starčević. — Braća Poljanić iz Kune darovale 1 kr. Živjeli!

Za društvo sv. Ćirila i Metoda. — Prigodom vjenčanja Antuna Bilić-a i Mare Lučić u Podobuču na predlog g. Vicka Santića sakupilo se kruna 20 i 80 para. Darovale: A Bilić 3 kr., po 2 kr. M. Bilić, g. Jica A Pinjac, S. Simunković, M. Lučić, A. G. Slavić, po 1 kr. I Milošević, V. Santic, V. Tomasović, A. Gulan, M. Cvjenković, J. 1. 80 hel. Banićević. Naprijed braćo! Živjela Hrvatska! Braća Poljanić iz Kune priposlale 1 kr.

Promaknuće. — Gosp. Duje pl. Rendić bi imenovan računarski pomoćnik. Čestitamo!

C. i kr. Mornarica. — Juče u jutro vidjela se u pučini c. i kr. ratna mornarica po svoj prilici na polasku za Tivat.

Na oprez s krunama! — Još kola dosta četvrtaka od 25 novč., koji više ne vrijede i koji po veličini lasno mogu proći za krune. Na oprez!

Kako se postupa na općini — U utornik na 20. ov. mj. bila je u općini obavljena dražba za predadbu kruha za siromahe što se istijem dijeli iz Amerlingove zaklade. Proti običaju nije bio priopćen dražbeni izrok nego su pećari privatno pozvani na općinu, da dadu ponude.

Došao je, med ostalim pozvan i pećar trgovac g. Petar Orepić. Kad je htio da pregleda dražbene ovjete okosi se na nj načelnik, da on u to ne smije gledat jer da je to stvar općine. Rečeni trgovac tumačio mu je, kako on mora pročitati uvjete, koji bi po pravu imali biti i javno oglaseni, jer prije nego za njih znade, ne može dati svoje ponude. Zaludu. Načelnik to nije dopustio nego se prama istom istaknuo svojim poznatim ponašanjem.

Kako može pećar dati ponudu na jednu dražbu na predavanje kruha, kad ne zna i ne može znati za uvjete? kad on ne zna koliko kruha, koja vrsta itd.? To će znati samo naš svijesni načelnik. Taj pećar nije dakle mogao učiniti svoju ponudu. Sasvim tim pogodbu sa kruh sklopljena je s pećarom B. B. talijanašom. Kako? Znatiželjni smo što će na ovo odgovoriti Načelnik, kad se u budućoj sjednici povede riječ, poviše utoka g. Orepića, koji je već predan.

Evo ovako se u Dubrovniku postupa sa Hrvatima! I još se Srbi tuže!

Teatar. — Ove sedmice imali smo dva nova komada „Duchessina Biby“ i „Fior d'arancio.“ Nijednoga od ovih ne možemo pohvaliti. Uz bogati vestijarij, brojni personal i prilicne sile, društvo bi nas moglo zabavljati sa čim boljim. Mi smo u društvenom repertoiru čitali i dobrih komada, koje bi svak rado čuo. Zašto ne davaju njih? Ne, nego u petak, u dan kad je obično odmor, pa kad se već jednom prestavlja daje se nešto što može primamiti općinstvo, a društvo baš taj dan opetuje „Diabolina“, koju svi znamo! To škodi i financijalnoj strani samoga društva. I općinstvo se tuži, ne na glumce, već na komade, koji su prijedmetom a još više muzikom veoma mršavi. Ništa nova, dapače ima opereta gdje je glazba jedna te ista! Ovo bi društvo imalo uvažiti. Što se pak tiče same prestave, to ćemo još

pohvaliti gosp. Balzano, zatim i gosp. De Chiaro, kao i gospogicu De Chiaro, koja ima najbistriji i najugodniji glas. Gijica Persico trijumfira svojom dražesti i umjetnosti. No još nijesmo imali prilike, da ih pohvalimo u jednom dobrom komadu.

Naša opaska glade ulaznine novinara našla je odziva i kod uredništva „Dubrovnika.“ Uprava je odmah pošla u susret našoj opravdanoj tužbi i dala novinstvu ove pogodnosti, koje uživa po svemu svijetu. Ovo bilježimo sa zahvalnošću!

Večeras je svečana večer gijice Emilije Persico. Prestavljaće se, „La gran via,“ „I Fantoci di Lilla“ i „Capurà, comme te vene!“

Diskoras na Poljani.

Vlaho. — Što ti se para od pasane sedute komunale?

Ivo. — Imo sam trista gusta!

Vlaho. — Kako?

Ivo. — Jesi li vidio Frana, kako se lijepo podnio, kad se je tratalo o onemu kontratu. Gospar Pero skotio se i pito zašto se nije stvar donijela prije prid konsilj, nego učinit bez pitat ikoga i čekat toliko mjeseca. A jadan Frano koji se temu kolpu nije nado, nije zno ni beknut, nego gleda na Vlahu, koji kako njegov avokat počeo ga branit. A Frano onda iza zuba, da što je reko Vlaho to isto govori i on i finula festa.

Vlaho. — Vidi se, da se čovjek razumije u posle! Ma zašto ono kad govori sve gleda tavolin?

Ivo. — Rekli su mi da, lega. Oni mu prije upišu na svaki punat što ima rijet, pa on pogleda momenat na knjigu, momenat na konsiljere i tako ispliva. Zato se smete kad dogje stogod što mu nije bilo upisano. Jesi li vidio oni poso od tudeškoga? Frano, koji kako potestat moge je sam respingat supliku, perche je upisana u jeziku tugjemu, a on to nije učinio nego je primio.

Vlaho. — Anci je bio, ako se spominješ, počeo spjegavat naški.

Ivo. — Kako ne! Ono za da se vidi da on zna tudeški. A kad je vidio da je gospar Pero proponjo da se respinga i da su se počeli dizat neki Srbi, onda se pripo i voto da se ne primi! Čio bi ga pitat zašto to nije učinio subito?

Vlaho. — Zašto će mu bi rekli da ne. A ko ti misliš da mu upiše le risposte?

Ivo. — Govoru Ivo Avoscani, a Jero mu hi traduka naški i prigleda jezik. Ma drugi put ja bi da sam snjime naredio, da Hrvati imaju dva dana prije avizat što imadu govorit, za da mu Ivo može spravit odgovor. Ovako se dogagjaju konfuzioni.

Vlaho. — Da zašto ne govori Ivo?

Ivo. — Fin je on! Neće da se esponjava, a ovamo muči i fatiga iza Frana. Ti znaš kako je učinjen kompromes Adio!

Priopćeno.

Mi doli potpisani pozivljemo dopisnika pod pseudonimom „Radko Maran“ dopisa „sa Mljec-kog Kosovo“ u Br. 41 t. z. „Dubrovnika“ od 7 oktobra t. g., da izajde ako što do poštenja svo-ga i obraza drži, sa svojim pravim imenom i pre-zimenom, te da dokaže istinito ono, što je onako bestidno slagao, o našem velečasnom kapelanu Dum Gjuri J. Laneve. Ne učini li to on je oga-van klevetnik, nepoštenjak, kukavica, bezimenjak te najpodliji izrod nedostajan da spominje našeg prešasnika. Istodobno već odgovaramo da je do-pis s kraja na kraj gadna izmišljotina i podla ten-decijozna laž, kojoj dalje odgovarat ne dopušta čast našeg kapelana i naša.

Maranovići (na Mljetu), 4 Studenoga 1894.

Luka Peš, Jozo Bašica posjednici, Stjepan S. Brzica trgovac, Jozo Kristić, Stjepan A. Brzica, † Joz Bašice Bako, † Joz Bakare, † Petra P. Božan-je, † Petra S. Brzice, † Petra M. Bakare, † Ivana A. Brzice, † Frano M. Bašice, Pavo Bašica p. Frana, † Frana Jančica, Mato Bašica Musija, Matteo Sekulo, † Antuna Sesjaka, † Ilije Hajdića, † Nikole Bašice p. Boža, † Petra vl. Božanje.

JAVNE ZAHVALE.

Gorko ucviljeni preranom smrti nezaborav-ne naše

KRISTINE LUCIJANOVICE

priznajemo da je opće saučesće bila blaga utjeha našoj boli.

S toga zahvaljujemo svoj i mnogobrojnoj gos-podi u Dubrovniku, koja pohite, da svojom nazo-čnosti pri sprovodu izkežu što sjajnije zadnju po-

čast pokojnici. Zahvaljujemo nadasve učiteljskomu zboru Preparandija i Vježbaonice, Gimnazija i dru-gih učionica u Dubrovniku, gragjanskim Vlastima, i svima, koji iz bliza ili iz daljine na koji god na-čin nastojase, da ublaže našu bol.

Osobito pak zahvaljujemo prijateljskim obi-teljima Zakarija i Lupi na ljubežljivu nastojanju i zauzimanju u tužnoj prigodi bolesti i smrti poko-jnice; mnogopoštovanim Dum Stjepu Hrdalu, Dum Ivu Ferranti i Dum Niku Zlovečeri, koji su po-kojnicu duhovnom pomoći tješili pri nje rastanku sa životom, i veleučenu Dr. Roku Mišetiću, ko-ji, ma i daje od početka bolesti predvigao svrhu, ipak neumornom ljubežljivošću pokuša svaku, da spasi milu pokojnicu

Svoj ovoj gospodi ostajemo za uvijek harni.

Kate Lucijanović majka

za se i za sina Antuna

Marija Dražić rod. Lucijanović sestra

Antun Dražić svak i nećaci

Prigodom smrti Gospođe Kristine Lucijanović bi-udijeljeno na uhar siromaha od časne obitelji Iveta kr. 6. Povjerenstvo Javne Dobrotvornosti.

Hrvatsko pripomoćno društvo u Beču primilo je u svoje blagotvorne svrhe, naročito u svrhe utočišta, koje za uboge hrvatske djake visokih škola uzdržaje: od gosp. Dr. Dominka Linardića, c. kr. štopskog liečnika u Soprunu 10 for.; od gosp. Josipa Ožbolta, medicinaru u Beču 2 for. Gosp. Bogdan Malec, medicinar sakupio je u Zagre-bu 71 for. i 10 novč.

Plemenitim darovateljima biti će narodnostni radna-ših štićenika nagrada za njihovu ljubav k hrvatskom dja-čtvu, a mi se što srdačnije zahvaljujemo.

Srdačna hvala i poštovanom sabiraču gosp. B. Ma-lecu na njegovu trudu.

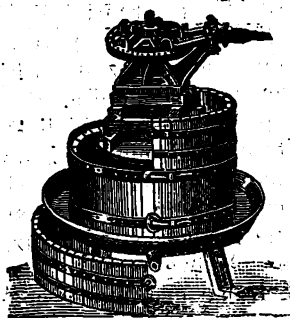
Hrvatsko Pripomoćno društvo
U Beču dne 14 Studenoga 1894.

Predsjednik:

D. K. Kozic
dvor. i sud. advokat

Tajnik:

Franjo Vahčić
c. kr. drž. činovnik.

Cijene znatno snižene TIJESTOVI za GROŽDJE, VOĆE i MASLINE

IZVORNI SATVORI

najnovijeg i najjačijeg sastava sa mehanizmom na dvostruki i tri-
ni pritisak; obezbijegjena je, najkorisnija uporaba čak do 20 po-
veća od svake ine što se drugim tijestovima postiže.

Prvim nagradam obdareni kod svih izložaba.

MLINOVI za GROŽDJE, VOĆE i MASLINE

RAZDROBNE SPRAVE SA PRIDRUŽENIM HVATALIM ZA GROŽDJE

Suhotvorne sprave za voće, kao i za sve bilinske, životinjske i mine-
ralne proizvode.

Pritisni strojevi za sijeno, slamu i ost. priregjeni za ručno kretanje;

Razdrobnici za žito; Vijače za čišćenje zrnja.

Najnovija patentirana automatična Strapala za loze „Syphonia“

Sve ove sprave prireguju sario tvorničari

PH. MAYFARTH & COMP.

des. i kr. isključ. povlast.

Tvornica poljodjelskih i vinskih strojeva

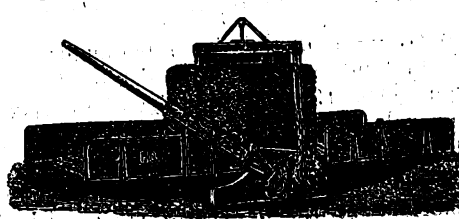
B E C, II, Taboustrasse Br. 76.

Mukte se šalju katalogi i nebrojene pohvalne svjedodžbe. — Traže se prestavnici i
priprodavaoci.

Pri naregiivanju paziiti je na patvorenja.

18-14

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO, VINO i VOĆE.

MLATIJA, ŽRVNJALA, MLINO-
VE za čišćenje žita, RALA, TIS-
KI za groždje i voće, Patentirane
STRICALJKE za peronosporu i sa-
modjeljujuće sprave za PERONO-
SPORU sa ZRAČNOM SISALJKOM
STROJEVE za REZANJE i PIV-
NICARKE SPRAVE

kao u opće sve strojeve za poljodjelstvo, vino i izragjivanje vina iz voća
sve po najnovijem i najboljem sustavu prodaje

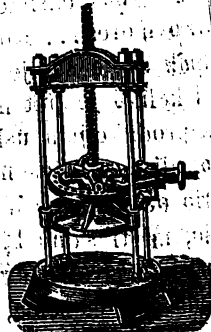
I G. HELLER, BEC, 2 Praterstrasse Nr. 49.

Bogato ilustrovani cijenici na hrvatskom i talijanskom jeziku na zahtjev badava i franko

NAJPOVOLJNIJE POGODBE.

najteftinije cijene, jamčevina, vrijeme za prokušanje!!!

Preprodavaocima veliki popust.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za Dubrovnik: na cijelu godinu flor. 4; na polu godine flor. 2; Za Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu: na cijelu godinu flor. 4; 50, na polu godine flor. 2; 25; za inostranstvo: po 10 poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 inqve. Ne vrati list, kad mu pretplata mine, smatra se da je prethranjen za dosasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi Crvene Hrvatske u Dubrovniku, a dopisi šalju se Uredništvu. Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi. Bukopisi se ne plaćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Malô statistike.

Saborski klub stranke prava u Zagrebu broji 11 zastupnika. Ali to ne smeta. Pod Napoleonom trećijem samo 5 zastupnika predstavljalo je republikansku većinu Franceske.

U Dalmaciji stranka prava imade u zadarskom saboru 6 svojih zastupnika. Ove sedmice biran je najnoviji (Dr. Mišetić) na Hvaru, Braču i Visu jednoglasno.

Svi hrvatski zastupnici, dične Istre, pripadaju stranci prava. Devet ih je, jedan bolji od drugoga. Pribojimo li ka ovim dva vriliste, koji su s njima složni — u poreckom saboru ima ih jedanaest.

U carevinskom vijeću imade 5 pravaša, od kojih 2 šalje Istra a tri Dalmacija. Med Slovencima imamo u Ljubljani takogjer jaku stranku, koja je prihvatila naš program i radi solidarno.

Narodnih zastupnika stranke prava ima dakle u sve 33. Ovi zastupnici birani su svuda protiv volji onih, koji danas raspolažu vlasti. Dakle ti rećino predstavljaju mnogo više, nego li to na prvi mah izgleda. U svim saborima gdje Hrvati sjede, sjede i pravaši.

Nijedna druga hrvatska stranka nema ovoli ki broj narodnih predstavnika, osveim hrvatskog krila narodne stranke u Zagrebu, koji su izabrali po načelima slobodna biranja. Khuen Hedervarijeve vlade.

Ali nijedna druga hrvatska stranka nema pama da bi jednoga zastupnika, u ikakvom drugom saboru. Narodna hrvatska stranka ne puelazi Velebita, Magjarom ne smiju ni da povire u Dalmaciju, a Istra je za obojicu tugie tlo, na kojem osim pravaške druga bilika ne raste.

Dok sve ostale hrvatske stranke nijesu kako vidimo negô provincijalne, stranka prava, razgranjena je po svemu hrvatskomu narodu. Ona je dakle jedina opća hrvatska stranka.

Kad se je na 25. juna, položio prvi kamen Starčevićeva doma sa svih strana domovine stignuše u Zagreb yogii stranke hrzjavne čestitke. Na njima je bilo 12.000 potpisa. Megju tim potpisima nije smjelo da bude nikakvoga činovnika, niti inače odvisna Hrvata.

Nijedna druga hrvatska stranka ne bi mogla to postići.

Sakupljanjem za „Dom“ još se bolje dokazala jakost stranke. Neka druge šta slična pokušaju.

Hajdemo dalje. U kotarima gdje su bila birana trgovačka magjarona pobjeguju pravaši. Eno Koprivnice i Broda. U kotarima gdje se stranka nije usudila ni da postavi kandidata, danas dobiva na sav pritisak veliki broj glasova. Eno u Pisharovini.

Napisano ova članak poti sastanka pravaša, koji će biti na 5. i 6. sv. mj. u Zagrebu. Na to nas je najviše potaknulo, što smo čuli, da će ovih dana i g. Dr. Amrus definitivno stupiti u stranku. Komē će biti začudno, da se kod naših prilika ovoilko bavimo odnosima u Banovini. Već jednom rećino, da se s glavom ruku smije. Zato svi pazimo glavni. Mi uvijek zagovajamo slogu, poštenih rodoljuba, na jednom programu. Taj je već uglavljen, ali sloge još nije, što nas boli. Moglo bi je lako biti. Neka zato niko ne uzme u zlo naše riječi, jer im je intencija poštena.

U Srijemu nazad koju godinu hrvatska sviest, bila je potpuno zaspala. Danas je Srijem postao bedemom hrvatsva. Pak skoćimo na skrajnji zapad: prestavnici vanjskih općina cijele Istre u Beču dva su pravaša. U Sarajevu se skupilo 6000 flor. za Starčevićev dom, u Blatu na Korčuli pravaši dobivaju Općinu, na Hvaru, Braču i Visu zastupnika.

U nas je sva omladina pravaška. Četrnaest listova zagovaraju interese stranke.

Kako napama ovakom našem položaju, stoji neodvisna narodna stranka?

Nigdje niti jednoga zastupnika, niti jednoga drugog organa osveim „Obzora“ i bez omladine, bez načela, bez poleta. Van banovine nigdje pristasa. Prigodom zadnjega sastanka svoga pokušase rasijepati divnu slogu Istrana, ali ne uspješ.

Stranka nema nego dva vršna advokata, koji je danas brane svejedno kao što brane pred sudom kakvu nepravdu stvar svojih klijenata: bez uvjerenja, mislimo, ali je brane vješto. To su g. Dr. Sime Mazzura i Dr. Deržićin.

Mi sad samo pitamo jedno mnijenje.

Kad već opstoji jedna onakova stranka kapšto je stranka prava, koja kako dokazamo duhoko se uvriježila po svemu hrvatskomu narodu, je li pošteno, je li patriotski toj stranci potkapati temelj i stvarati jednu novu sa istim programom?

Za nas je to izdajstvo, zločin. Ne možemo da shvatimo kako se može naći ljudi, koji tome nedjelju pomažu.

Kakvu skidamo ako nas program dijeli. Razumijemo opstanak stranke koja ne zna da ima svijeta, van pogodbe, možemo tumačiti kako se, dokle razilezi hrv. nar. stranka, ali ne dokućujemo kako neće da budu u stranci oni, koji su prihvatili ili barem kažu, da su prihvatili program koji imamo i mi.

Ako taj program nijesu prihvatili, onda nepošteno varaju narod i zavode ga pod barjak, koji će oni prvi u najbližoj zgodi odbiegnuti.

Ako su ga zbilja prihvatili, odlučise da ga se drže, zašto kod ovake stranke ustajati drugu? Aino, već nešto ima i ima dosta. Sta ima kod njih? Gomila lakardija i ništa više.

Prijetili su, da će se naša stranka raspasti. Mi to ne vidimo, već vidimo, da sve to više napreduje i da će doći dan kad će obuhvatiti svekoliko neodvisno hrvatstvo. Čemu ometati ovaj naravni stranački proces u životu jednoga naroda, koji žudi slobodu?

Predbacivao nam se Strosmajerom. Ali stranka prava izmirila se preko svog vogje s velikim biskupom, koji se ne kaje što je prvi pružio ruku, uvjeren da je nije izgnusio. Nije neq, već nas je svojom plemenitošću do vijeka zadužio onim poštovanjem, koje mu i dosada iskazivaše velika većina pravaša.

Padoše dakle svi prigovori, te ako još ista opstoji, to je osobnost. Nećemo se prevariti ako rećemo, da su osobne ambicije i osobna mržnja uzrokom, da se ovo kuša u našem narodu ustrojiti nešto, što bi se punijem pravom moglo nazvati paradijom stranke prava.

Uzdajmo se u zdravu svijest našega naroda, da će zapriječiti tu nakazu. Ljudi su slobodni pa neka rade, rade što hoće. Neka ustajaju, ako će i deset novih stranaka sa svojim programima. Mi se toga ne bojimo. Ali uzeti program, ako koga

se pravaši već ovako okupiše, pak izvagjati na njemu nešto slično, to je postupak koji bi mogao rastrovati narod.

Ne marimo sada pitati, čiji je taj program. Mi vjerujemo, da je naš, a svačije je mnijenje slobodno. Mi tvrdimo samo, da se na njemu ne smije osnivati nova stranka, dok se naša ovoli ko sagradila.

Zato gospodo s te strane, i ako vas poštuemo, ne možemo biti za vas. Razmišljajte dok je na vrijeme. Ako sme već kao Srbi i Hrvati unum na svijetu, da smo dva plemena sa jednim te istim jezikom, nije naša krivica. Takijem nas je slavenstvo rodilo, a priroda začela, da s nama kao sa iznimkom, potvrdi sveopću teoriju o narodnosti. Ali za boga nemojmo sada mi, Hrvati iz opozicije postati drugijem čudom, biva, dvjema strankama sa doslovno jednakim programom.

To bi bilo ludo, smiješno i pogibeljno. Konfuzija koja bi tim nastala ubila bi politički život Hrvatske.

Proti tuđjem jeziku.

Vijećnici hrvatske stranke u dubrovačkoj općini upraviše radi poznate afere s njemačkim jezikom na općinsko vijeće sljedeću molbu:

Slavna Općinska Vijeć!

U srijedni 16. Novembra god. 1894. dogodio se nešto, što mi se smiješno da mimogjemo makom. Naše patriotsko duševno i građansko dužnost, nalaže nam, da podignemo glas protiv onog poštena. Stvar je sasvim nova i nevjerojatna, a ipak istinita.

Većina Općinskoga Dubrovačkog Vijeća primila je zaključak, kojega je posljedica, da od sada unaprijeda vijeće mora uzimati u pretres i riješavati podneske na nj upravljene, nama tuđjem, njemačkom jeziku.

Dogagjaj prethranu radi mogućih iznenađenja, što pod svojim krilom krije, pak zaslužuje, da se opća pozornost na nj svrgne.

Svaka čast njemačkome kulturnome jeziku i njemačkome velikome narodu, ali što ja naše, neka budu i ostane naše! Ta novost ne samo neda se opravdati, da pače čudno izgleda u ovaj čas, gdje, kako nam najbolje posestrina Istra svjedoči, u obranu svoga jezika razne narodnosti u monarhiji vode najočaj-niju borbu.

Regbi da, nekijem nije bilo dosta, što već osveim našega imamo u upravi i tugji talijanski jezik, kojeg smo od prošlosti baštinih kao posliedicu nekada opće latinske kulture; tako da iine dan danas sa svim napredkom na narodnom polju, nije nam dato da ga sa svim ostgnimo, te akon svaka pravičnost ne vana, to će biti slavna zpača našeg mladog naraštaja, što će je riješiti, slijedi deil-stazom, kojom smo mi udarili maloda ne polvijeka nazad pod uplivem velikog primjera poznatih svjetskih događaja za narodnu misao, započevši borbu.

Razmišljajući sve to, i osvrćući pogled na ono, što se zgodilo kod nas još četvrt vijeka nazad, kad je narodna stranka od koje smo mi predaje baštinih, i tako je naslijedili sadanjim promijenitih okolnostima istrgla iz protivničkih nenarodnih ruka općinsku upravu, bolno nas jedojmio taj pri-zor koji smo nedavno doživjeli.

Nego još nas tješi samo nada da će Slavno Vijeće uvidjeti da u žaljenoj prigodi u popustljivosti pošlo je prem daleko, te se uzdamo da će popraviti pogriješku, glasujući slijedeći:

Zaključak.

Nalaze se općinskome Upraviteljstvu da od „sada u naprijed, svaki podnesak upravljen na Vijeće, koji ne bi bio sastavljen u jednome od dvaju rabljenih jezika povrati se podnositelju.“

Doli potpisani na temelju propisa §. 43 opć. pravilnika nazivom na član. 19 temelj zakona 21/12 867 o pravima građana osvrću se na plemenitog gosp. načelnika u svrhu da pozove naročitu sjednicu, za pretresanje gori navedenog predloga.

Čingrija Dr. Pero — DeGiulli Vlaho — Grbić Vido Ivov — Katičić Mato — Kikilj-Goga Ivo — Lujak Pero — Mandolfo Dr. Salamun — Mičić Božo — Radoić M. Ivo — Regjo Gijaro — Šutić Antun — Ućović Antun.

Najradosnije pozdravljamo ovaj korak, koji poduzeše naši vijećnici u obranu našega jezika i naše časti. Živjeli Kome će se slučaj činiti od male važnosti, ali tako nije. On je stvorio *precedens*, otvorio u našu općinu vrata tugjenu jeziku. Poslije bi došlo što drugo. To ne smije da bude. Mi ne smijemo ni za dlaku popustiti od narodnih prava. Vidjećemo što će sada Srbi.

Naši Dopisi.

Slavno, 26 Novembra 1894.

Slavno uredništvo!

Najuljudnije molim slavno uredništvo, da done uvrstite u Vaš cijenjeni list, e da se vidi značaj propagatora srpstva.

Ne daleko odavle živi nakvi *katolički* pop Ivo Rajč, koga nam je *djelomačno* prikazala „Crvena Hrvatska“ a i sam srpski „Dubrovnik“.

45 broj „Cr. H.“ pripovijeda nam kako se izmegju ostalog umije Rajč haciti u Koteze i o-djeti u perje koga nije dostojan. Ali znam ja još nešto drugo, zna on otići i dalje — ča u Glinu — svojim da ne rečem mudrim duhom.

Čujte poštenu ljudi i divite se naobrazbi, značaju i savjesti katoličkog svećenika.

Na 18 Novembra 1894, čitao sam ja list koji Rajč svećenik u Trebinji *svojom rukom* piše u-čitelju J. Šiftaru. — Ovoga lista još nije Šiftar čitao, nu napred ga upozorujemo od koja je i čiji je da se uzmogne ravnati, da uzmogne dostojnim načinom, poštovati pisca. — Rajču *podlost* je onako činiti, *podlo* je rukopis izvlačiti!

Evo što piše Rajč u tom pismu:

Odličnom Gospodinu

Ivanu Šiftaru

novome i vrsnome učitelju

na

Trebinji (Hercegovina)

Pošta plaćena franco.

Dragi *jednomišljenice!* (prezira vrijedno)

Glina u Novembru 1894.

Čuo sam da ti je pisano kako te je neko o-pisao u listu „Dubrovniku“ ali ja sam čitao (u Glini vele: čitao) *kak te jopeta* (u Glini kažu: *kako, opet*), pišu u folje (u Hrvatskoj vele: *novi-ne*). Vidi se *pretvaranje*).

Doista 5 ili 6 puta o tebi su pisali folji da pjevaš hrvatsku (i nadalje!) i učiš druge. (ovo je podla *laž* katoličkog popa, jer gdje je bio Šiftar kad se je Trebinju pjevalo: Još Hrvatska, je-dan dva, tri na dvor srbi svi. — a ti to ne smiješ raditi. Tebe će i vlada koristiti za to. (Neće jer je poznato, da je sve gnusna laž.) — Ja ti žudim dobro (srpsko!) ti ostavi Starčevića on ti ne daje kruh (ni srbi!) a hajde lijepo sa svakim. (To sa svakim i čini — osim Rajča) a ako imaš kakvo pravo što ne odgovaraš na ono što o tebi *folji* pišu? (Jer ne može, — kao što i sam priznaješ — od vlade, a u *Herceg-Bosni zabranjene* srpske krpetine i ne čita, što Rajču ne smeta.)

Ti ne smiješ tako postupati, ti znaš kako je kod tvoje kuće, ocu bi ti bilo žao kad bi o tebi što čuo, (O! kukavička, o srpska podlosti! O podlo podlo pretvaranje pod svećeničkom odorom!) što se ti protiviš tamo popu *nakvu* (u Hrvatskoj vele: *nekakvu*) ta znaš da je svaki pop slobodan (ubijati kerčad, ali ne odgovarati na 45 broj „Cr.

Hr.“) ti pazi tvoje posle (to čini osobito svjesno). I nemoj više taki biti. Ostavi Starca *Autuna* on ne pazi na te niti zna za te, a drži se popa koji bi ti mogao od hasne biti.

Tvoj žudeći ti dobro (srpsko!) prijatelj (bez potpisa).

Evo donesoh u cijelosti list, koga napisa *izvraćenim* rukopisom srbin i pop Rajč. — Taj list šalje on ovdašnjem trgovcu I. Jeliću, ter mu stavlja do znanja, da je bio kod kuće i u Mostaru kod biskupa — s kojim nije htio imati posla, jer je — biskup — Hrvat. Biskup mu je samo rekao da je *preveć vatren srbin*, a on biskupu: Ako u-bijete tijelo nećete duh. Za tim on moli Jelića za neke stvari, a onda ga moli da list učitelju Šiftaru i du. Iliji Sentiću metne na poštu, dakako da prije pročita. (Dakle i du. Ilija Sentić dobiće sličan list koji ćemo slijedeći put u javnost turiti.)

Da se ti zbijaš *ovjeriš* Rajču e smo mi čita-li te tvoje podle listove šapnuti ćemo ti da mi znamo da si na 19 ov. mj. pisao uredništvu „Dubrovniku“ dopis koji nestrpljivo čekamo a budi uvjeren da ćemo ti na nj dostojno odgovoriti. Pi-sao si i uredništvu Srpskog „Glasa“ i Dum An-dru Muratti-u i Vojislavu N. u Mostar i srpskoj „Književnoj Zadrugi“ u Beograd. Do ove tajne ni-jesmo došli srpski, — ovaj ko nam ju povjeri re-će: „Možete slobodno na javnost izdati.“ Dakle na-pred te opominjemo da nas ne koristi sa špijunstva.

Evo dakle Rajčeve karakteristike uz ono što je pisao Hrvat putnik u 45 broju „Crv. Hrv.“

Kad bi mi na sve ovo još htjeli nadopuniti dogogjaje sa nekim seljacima slika bi bila potpu-na. Kad bi mu se predbacilo kako je u subotu 17 ov. mj. nagovarao jednoga časnoga i poštenoga starca (preko 70 god.) da pred rišćanima reče da je Srbin, pa kad ovaj to ne htjede učiniti kako ga je turao, kako je natsimove toga starca šakom pri-jetio, kako je nekom prilikom htio pobiti se sa ne-kim seljakom, kako ga je od toga odvratilo, kako je pred crkvom vazbija boce nekoga seljaka, ka-ko je ubijao kerčad, kako je u dva puta izbio ne-koga vrlo stara seljaka, kako su ga neki sudu tuzili kad je usmeo vdignuti sve promotriti uz ono što piše 45 broj „Crv. H.“ i uz ono što će narod ako Bog da skoro biskupa prikazati, zaista bi do-bili tužnu sliku.

Da, malda ne zaboraviš! Tu negdje skoro bio on u Ljubinju. On pjeva: po Ljubinju nakve pje-sme: „Vesela je Srbadija, kad joj čaše zveče,“ da, da čaše ali o junaštvu u *veselih* Srba malo sbo-ra. Pa kad još pomislimo kako taj Rajč u Ljubinju opći *samo sa rišćanima* tada moramo zaključiti da je u svom srpskom eduševljenju za Dušanovo carstvo vrlo visoko se uspeo — ili naški: *jako ni-sko pao*. — Ako ne to tada drugo ne može biti, nego da ga Ljubinski katolici preziru.

Priopćujem Vam još kako on tu reče jednoj odličnoj ličnosti: „Nijesam vam ja ludi seljak.“ Da što ako ne seljak? Ili možda nisi sin seljaka *Mate Rajča*? Sjegurno će bit bilo ogerčilo narod kad je čuo kako mu stališ častis. A nu mi se sje-tismo sada jedne rečenice koju ti reče jednom čovjeku: „Ja sam deset puta viši alčak nego vi!“ Nijesmo mi alčaci, reče ti taj, a pravo veliš da ti jesi.“ Pa kako ti gradiš svoje umišljeno srpstvo? Jednom prigodom reče ti nekom seljaku: „Ako vi-diš moga oca i ostalu obitelj reci im da za kratki vakat kažu e su srbi.“ A! moj dume kako ću rijeti kad oni tamo ne priznaju srbe? „Ma reci sa-mo neka kažu pa za kratki vakat!“

Je li ovo istina Rajču?

Mogli bi smo o tebi mnogo govoriti, ne bi bilo dosta ni deset folja „Crv. Hrv.“, nu znamo da tebi neće mnogo smetati.

X.

Gruž, 20 Novembra.

Ne znamo da li se igdje u kotaru dubrovačkom toliko psuje koško u Gružu. Upravo je ga-dno čuti kako se na javnom putu neka čeljad raz-meću najgorim psovkama, koje nikakva divljačka usta ne bi izustila. Osvem grijeha, nepristojno je čuti, jer se psovkom podaje samo loša svjedodžba odgoja i ništa više.

Umolili bi zato njeku gospodu da svojim potčinjenim takav običaj oštro zabrane, a takogjer i nadležnu vlast neka pazi i kazni, jer takove ne-podopštine kompromituju dobar glas našega puka.

A sada jednu novost. Ostavio nas je m. p. O. Pero Moscatello koji je više godina proboravio u samostanu sv. Križa kao njegov gvardijan. Vas Gruž u velike žali njegov odlazak u glavni samo-stan u Dubrovniku, jerbo je bio dobar i radin čovjek. Velika mu naša harnost što se u svako do-ba zauzimaao za naše svečanosti, kao i za naše ne-moćnike i siromahe. Ali što mu nikada nećemo zaboraviti jest da je on najviše doprinio da se naš sv. Križ okitio lijepim zvonikom, milozvučnim skupocijeuim zvonima, te urom. Istina našlo se dobroćinaca koji su mu priskočili u pomoć, ali teško da bi se bilo ista postiglo, da nije bilo njega i njegova neumornoga nastojanja. Premda doba hrvatski rodoljub, živio je sa svakim bez razlika stranaka u najboljem prijateljstvu. Svaka ga sre-ća pratila, a njegov nasljednik slijedio stopama njegovim.

Gružanin.

Pogled po svijetu.

— Na 26 ov. mj. obavilo se sjajno vjenčanje ruskoga cara sa kneginjom Marijom Fedorovnom. Tom prigodom car je pomilovao mnoge političke zločince. Ministar vanjskih posala Giers demisionirao je. Car ga je zamolio da ostane, ali on još ni-je se primio.

— U zastupničkoj kući u Beču svaki čas o-čekuju izjavu vladinu glede izborne reforme i krizu. Predlog Hohenwarta da se ustroje radničke komore kojim će se dati pravo da biraju zastup-nika nailazi na najveće opreke sa strane Poljaka i liberalaca. Ali Windiscgraetz je s Hohenwartom, govori se po volji krune. Tako se svaki čas oče-kuje kriza. Stalno je samo to da se neće pod-strijeti nikakva osnova, koja će biti u prilog op-ćem izbornom pravu.

— I u Ugarskoj je vrlo mutno. U Debreci-nu, kad je tamo Košut boravio došlo je do pogrd-nih protudinastičnih demonstracija. To je jedlo, a drugo je pitanje o potvrdi zakona o civilnom braku, koji kralj još nije potpisao. Wekerle je i-mao pasti i on se odlučio u Beč. Kad se je vra-tio dao je raznijeti, da će kralj zakon što prije potpisati. Svejedno dosta se govori o Khuen He-dervaru kao njegovu nasljedniku.

— Brzjav javlja da su se Engleska i Rusi-ja u svemu sporazumjele glede azijskih pitanja. Ako je to istina uklonila se pogibelj, da bi radi Kine i Japana imali opći rat. Japanci su megjitim zauzeli Port Artur, najveću Kinešku trgjavu. Ki-nja je izravno zamolila za mir.

— Francuska komora glasovala je zajam i vojsku od 15.000 za rat sa Madagaskarom, koji bi imao započeti ove zime. Konservativci Englezi lju-te se na svoju vladu, što je neutralna, jer da bi Madagaskar u rukama francuskim mogao postati veoma pogibeljan za njihovu indijsku trgovinu.

Domace vijesti.

Zahvala. — Svijem biračima, kao i pojedini biračkim zborsovima, općinama, sumišljenjaci-ma i prijateljima, koji mi usmeno, pismeno ili tr-zojavno čestitase na mom izboru izjavljujem naj-srdačniju blagodarost.

U Dubrovniku, na 30 Novembra 1894.

Dr. Roko Mišetić

narodni zastupnik

Hrvatski sabor. — Na 16 ov. mj. otvorio se je hrvatski sabor. Megju ostalim na predlog pre-sjednika sabor je jednoglasno izjavio saučestće na smrti ruskoga cara.

Naknadni izbor na Braču, Hvaru Visu. — Na 27 novembra bio je na Hvaru obavljen na-knadni izbor za drugog zastupnika izbornog ko-tara Brač-Hvar-Vis na mjesto pok. dn. S. Burzoli-ća. Bio je jednoglasno izabran po svemu našem narodu poznati, uvaženi i odlični patrijot Dr. Ro-ko vit, Mišetić ravnatelj dubrovačke bonice, koji je pristao stranke prava.

Za nj je glasovalo 45 biranih birača, a bilo bi ih i više, nego radi ružna vremena i velikeolu-je mnogi ne mogoše pristupiti na otok. Birači na-rodne hrv. stranke, koji bijahu došli na biranje, ustegoše se.

Ovaj izbor veoma je znamenit s više razloga. Radujemo se novoizabranome zastupniku, koji je, kako čujemo, primio sa svih strana veliki broj najsrdačnijih čestitaka! Živio novi pravaški zastupnik! Živjela Hrvatska!

Izbori u Blatu. — U prvom tijelu blatske općine pobijediše jednoglasno pravaši. Čestitamo prijateljima na sjajnom uspjehu!

Piša nam s Gruda. — U nedjelju bila je amo velika svečanost, posvećenje naše nove Matice, koja je ispala kako se samo željeti može. Naš gosp. župnik, prečasti dekan dn. Jozo Crnica, koji ima najveću zaslugu da smo dobili ovako krasnu crkvu, učinio je sve moguće da i posvećenje njezino bude na diku Grudi i Konavlima. Mnogobrojni narod sa svojim župnicima i barjaticima bijase ovaj dan stigao na Grudu, a velika kita odličnih prijatelja iz Dubrovnika i Boke počastila nas svojim posjetom. Crkvu je posvetio naš biskup presvj. gosp. Marčelić. Dvije hrvatske glazbe začinjale su svečanost i to dubrovačka i trebinjska, a iz Kotora bijase prispio orkestar. Preč. Crnica zajedno sa ostalim svojim parokijanima primi i gospodski svakoga pričekao. Kasno u večer počeo se narod razilaziti.

Ovo vam u kratko javljamo, a sad ništa drugo nego kličemo iz svega srca: Sretna nam bila nova matice! Živio naš dn. Jozo Crnica!

Dragutin Lerman. — Ovih dana prispio je Zagreb iz daleke Afrike vrlo Hrvat gosp. Lerman, suputnik i veliki prijatelj čuvenoga putnika Stanleya. Danas je Lerman guverner jedne velike pokrajine Kunga, koja broji preko 2 mil. stanovnika. Država Kunga, koja stoji pod pokroviteljstvom Belgije uređuje se na europsku, te je ovomu Hrvatu, koji je znao stadi povjerenje kralja Leopolda doznat, vrlo široko polje za njegov kulturni rad. Kao guverner Lerman je vrlo neodoljiv: imade pod sobom vojsku, činovništvo i sav upravni aparat pokrajine od 2 mil. i u koliko se ovaj do sada mogao razviti. Ali najveća čast gosp. Lermana jest da uza sve časti koje uživa i premda je daleko od domovine, uvijek za nju osjeća i ne se spominje. Iz daleke Afrike vodi živahno dopisivanje sa preuzv. biskupom Strossmayerom, kome potanko opisiava sve što se u njegovoj pokrajini zbija, a prva mu je bila kad je došao u Zagreb, da posjeti Dr. Antuna Starčevića, Zagrebačkomu muzeju poklonio je darova u vrijednosti od 20.000 fiorina.

Uljarški tečaj. — Na 13. Novembra započeo je u Gružu u poljedjelskom zavodu tečaj za pripravljanje finoga ulja i uzgoj masline, koji je svršio na 28. istog mjeseca. Predavanja je držao, pristav polj. zavoda g. S. Bulić, koji se dosad svojim stručnim znanjem više puta iskazao. Osvem uljarškog predavanja predavao je isti g. Bulić o čuvanju, čišćenju, liječenju, manama i bolestima vina, o prip. avljanju domaćeg šampanca, o ugrižavanju vina, vagjenju sriješa, te o filokseri i uzgoju američkih loza, a napokon praktično vježbao u svim načinima navrtanja voćaka. Gosp. ravnatelj Karlo pl. Hreljanović predavao je o umjetnim gnjojivima, njihovoj porabi i važnosti. Dok je trajao tečaj slušatelji su sa ne. Bulićem poduzeli više izleta po okolici.

Čujemo da ih se ove godine natjecalo za potporu 66, a dobilo ih samih 16. Ne bi li se potpore mogle umnožiti?

Gradska Kronika.

Lačne vijesti. — Od nekoliko dana boravi u nas financijski nadsavjetnik Vuleta u službene svrhe.

Za Starčevićev Dom. — Polbiše još po 1 krunu gg. Braća Poljanić iz Kune. — Gosp. Pasko Grbić iz Župe priposlao nam u istu svrhu takogjer 1 kr. Živjeli!

Prigodom sretnog pira čestitog Hrvata Ante Knežić sa dražestnom Marom Kljunak na Brsečinam, dneva 25. tekućega, pirni kum gosp. Lujo Milić nazdravljajuć mladoženjam i miloj hrvatskoj domovini — predloži da se sjete svatovi Starčevićeva Doma — koji tu svrhu doprinijese kruna 11 60 helera uz poklik: „Živio Starčević“ „Živila slobodna i ujedinjena Hrvatska!“

Za druš. Cirila i Metoda. — Braća Poljanić iz Kune položise 1 krunu.

U istu svrhu sakupio je g. Baldo Viočić 44 krune na piru g. Iva Piskulića i gjiće File Vidoš.

„Epidauro.“ — U utornik u jutro polazio je po običaju parobrod „Epidauro“ put Italije. U Kotoru mu se ošteti stroj tako da nije mogao prosljediti naprijed. Čujemo da je društvo pogodilo jedan Lloydov parobrod da prekrea trgovinu i nastavi putovanje dok se ovaj ne načini.

Sv. Andrija. — Juče u jutro presvj. biskup posvetio je misu u matici od Pila sv. Andriji. Tom zgodom bila su blagosovljena nova prekrasna zvona iste crkve, koja još stoje pred njom na gredama, ali nadamo se, da će brzo i naš stari Sv. Andrija okitit se lijepim zvonikom.

Kako proslaviše našu pobjedu u III. tijelu. — Piše nam prijatelj Župljanin nastanjen u S. Franciscu u Kaliforniji kako su tamo proslavili hrvatsku pobjedu u Dubrovniku.

U četvrtak, piše, na 25. Oktobra u 11 ura u jutro primih zadnji broj „Crvene Hrvatske“ i prva stvar što sam opazio jest, da je u III. tijelu u Dubrovniku dobila naša stranka. Od velika veselja nijesam mogao na prvi mah sve društvu iskazati već samo zavikah: Bog i Hrvati! Nekoliko naših dubrovčana, koji se tu namjeriše, dotrčaše vidjeti što se dogodilo i kad pročitaše našu „Crvenu“, tu se rukovaše, kape skidaju, u lica se ljube i svojijem domorodcima begenišu, što su se onako lijepo podnijeli. Nama se više nije zadijevalo poći na rabotu, nego udri da se pije i pjeva u veselju sve do mrkne noći. Kad se noć uhvatila počese se naši Hrvati vraćati sa rabote i tako, jedan po jedan, dokle se iskupila lijepa kita mladosti. Da što vidjeti, g. uredniče, kako se nazdravlja Hrvatskoj, kako se pjevaju hrvatske pjesme! Kako svako tako i ovo večer dogoše k nama neki Srbi, ali kako je koji dolazio i razumio što se je dogodilo u Dubrovniku, pobjegao bi bez obzira natrag. Tu se mladost kupila sa svih strana, dok se u neko doba nije puna kućanaka nakupila, da se nije moglo gdje sjesti. Ispijalo se najbolje europsko vino! Kad smo se „bratski počastili“, uputi smo se svi u red u po gradu pjevajući hrvatske pjesme. Uprav onako kao i vi tamo u Dubrovniku, samo što je S. Franciscu za pedeset Dubrovnika. Po velikijem ulicama sakupilo se bilo mnoštvo svijeta, koji su se čudili što se „austrijski“ (nas amo tako zovu) vesele, dok nijesu obaznali za uzrok. Ovo veselje koje smo učinili po gradu ono večer spominjate se dokle god bude Hrvata u S. Franciscu. Sad mi svi skupa zahvaljujemo Vama i našijem roditeljima, što ste ukazali svijetu ono što smo i što ćemo vazda biti, pa Bog i Hrvati!

Ivan Sambrailo.

Opazili smo! — Kako smo u prošlom broju javili, oglas za pobiranje takse na prodaju ribe, mesa itd. bio je prilijepljen po gradu samo u talijanskom jeziku. To smo mi pisali u subotu. U nedjelju vidjeli su se po zidovima dotični oglasi prevedeni na hrvatski. Datum je bio isti kao i na talijanskijem, biva 18. Novembra.

Pitamo sad zašto općina nije odmah stavila na dvor i hrvatski prevod, nego tek onda kad smo mi na to ustali. Možda je gosp. umir. savjetnik Avoscani mislio da će mu proći mukom njegovo potajno potalijancivanje dubrovačke općine?

Evo i oglas o proračunu svud po gradu prilijepljen je samo talijanski. Jedino na Pilama ima jedan istisak hrvatski, ili kako ga oni zovu srpski. Čemu to? Možda je u gradu talijanski elemenat, a oglasi izvan grada namijenjeni su našijem seljacima?

Na sve ovo šute naša slavenska braća Srbi!

Teatar. — Ovi se Talijani s nama rugaju! Ovo je opći glas po gradu, koji je najbolja kritika operetnoga društva. Ne možemo nego potvrditi što smo do sada dva puta rekli: operete koje slušamo jesu ispod svake kritike. Možda bi ova muzika i one šale prije pristajale kakvoj kavani ili pivari. Zato ih i publika prima s mukom, a na ono na što se u nas šuti, u Trstu bi se zviždalo. Svekolike operete ne samo da imadu od prilike isti predmet i iste dosta puta neslane šale, nego im je i glazba sasvim slična.

U subotu bi je počasna večer gjiće Persico, koja je prošla sasvim hladno. Publika od nedjelje pljeskala je pustolovinama od „Gran Via“, ali se zato u utornik čulo i psikanja — pojav u našem kazalištu vrlo rijedak. Svak se je nadao, da će barem parodija od „Cavalleria Rusticana“, biti nješto, ali smo se krupno prevarili. Počasna večer g. A. Balzano, buffa Pascariella, osvem drugih darova — kojim najsrdačnije zahvaljuje — pribavila je ovomu dosta pljeskanja, jer on dobro vrlo radi, ali koja korist kad nevaljaju komadi. Isto tako svako večer simpatično je pozdravljena gjića De Chiaro i kao i njezin otac g. De Chiaro. Za gjiću Persico već smo jednom rekli da nema glasa. Glas joj je doista veoma slab, no ova s dramatičke strane pokazuje veliku vještinu. Orchestra bi pak mogla biti što bolja.

Na svrhu spomenućemo jednu vrlo lijepu. Novinarima, kako se čini, bio je dozvoljen ulazak pod uvjetom da hvale! Zato iz one male kritike u pr. br., gdje je kazano da repertoar ne valja, bio je našem uredniku uskraćen slobodni ulazak na vrlo neuljudni način. Radi toga ponašanja uprava kazališta ukorila je impresaria društva. Mi ćemo nadodati da je može biti gjeod drugovlje običaj za kakve pogodnosti prešućeti istinu. U nas toga još nema. Nego u nas ima jedno čeljade, koje se toliko zauzima za sve što dolazi iz Italije, pa bi li to i Kalabrezi, da smo mi posumnjali, e nedobiva ulaznicu samo neka ostentativno pljeska i psuje ko se s njim na slaže. To čeljade kako čujemo nasukalo je društvo, da se ovako kompromituje.

Milo nam je da su i kolege oko „Dubrovnika“, koji su se — iza kako nama bi uskraćena ulaznica, jer ne mogasmo hvaliti, nalazili u vrlo škakljivom položaju, zahvalili se na besplatnim ulaznicama.

Književnost.

„Državni rizničari dubrovačke republike.“ — Rasprava dr. K. Vojnovića: Dne 17. Novembra bi predana u javnoj sjednici odjela filozofsko-juridička Jugoslavenske Akademije rasprava dr. Kosta Vojnovića pod naslovom: „Državni rizničari dubrovačke republike.“ Nastavljajući svoje studije o državnome ustrojstvu dubrovačke republike, akademik se latio ovaj put važne institucije državnih rizničara (Tesoreri di S. Moria Maggiore), te pošto je u uvodu istaknuo sličnost njezinu s onom talijanskih municipija, po kalupu koje udesivši je po mjesnijem prilikama, bi uregjena, i pošto je rasvijetlio primjerom Rima i Metaka dobrotvorne plove, koje Dubrovnik, kao najplemenitiji još neuhvati cvijet svoje naobrazbe i slobode, proizvede, — dijeli raspravu u sedam poglavlja:

- I. Postanak i ustrojstvo državnijeh rizničara.
- II. Razvitak vlastitog područja.
- III. Zadužbine i zaklade od XV. do XIX. vijeka.
- IV. Državni rizničari i crkva.
- V. Državni rizničari i javna uprava.
- VI. Državni rizničari pri padu republike.
- VII. Ostanci riznice (Opera Pia) pod francuskom i austrijskom vladom.

Akademik u ovo sedam poglavlja prati raztak institucije od prvobitnog njezina začetka i ustrojstva u XIII. vijeku sve do pada republike, i dokazuje, kako joj se zadatak, s početka ograničen na upravljanje pobožnih zaklada, proširio na zamašne državne funkcije, budi izvršivanjem tutorstva republike nad crkvom, budi usredotočenjem malo po malo jedne od glavnih funkcija financijske uprave, naime čuvanjem, nadziranjem i djeljenjem javnih prihoda.

Čitaju se uvod i neki odlomci V. poglavlja „Državni rizničari i javna uprava“, gdje je nacrtno njihovo, kako bi se sad reklo, preneseno područje, dotiču je raspravljajući vlastito (poglavlje II.), opisao niz svakovrsnih pobožnih i čovjekoljubnih zaklada, između kojih jedno od prvih mjesta zapremaju one za otkup robova, kakove su imali u ono vrijeme najizobrazbeniji slobodni gradovi zapadne Europe (poglavlje III.). Ne ostavlja akademik niti poslije pada republike, da bude slika potpuna, kazati što se dogodilo s blagom kroz stoljeća nagomilanim prinosima vlastele i gragjanstva, nego pripovijeda (poglavlje VII.), kako francuska vladavina, pošto zaduši republiku, stavi na nj ru-

u, ali ne ostade tako dugo da ga sasvim posvoji, tako da bi moguće slijedećoj austrijskoj vladi pokupiti i povratiti prvobitnim svrhama one ostatke, kojim današnje Blago Djelo (*Opera Pia*) upravlja.

Sve to akademik u notama potkrepljuje obilati vrelima, što mu pružiše stari arhiv. Opere Pije i državni u Dubrovniku.

Priložena su dva dodatka. Prvi: „Dopisivanje raničara i punomoćnika Gospe Velike sa svojim zastupnicima u inozemstvu“ predložuje slike djelovanja njihova od g. 1655 do 1794 (sa prekinućem od dvanaest godina, naime od velike trešnje g. 1667 do g. 1679) kod ulaganja zakladnih i državnih glavnica u novčane talijanske zavode, i postojanog njihova nastojanja okolo otkupa robova do blizu pada republike, sve to naslonjeno na dragocjeno sada tek izneseno njihovo dopisivanje, što se čuva u šest knjiga arhiva Opere Pije.

Drugi dodatak nosi bibliografske bilješke staroga nepoznatog arhiva gore pomenutih raničara i punomoćnika Gospe Velike, u koliko nijesu sadržane prigodimice u bilješkama.

Primili smo:

Mrtvoj Majci. — Posvetio Rikard Katalinić Jeretov. Zagreb 1894. Vlastitom nakladom. Cijena 1 kruna. Ovo je kita nježnih pjesmica koju je na grobu matere svoje savio mladi i poznati pjesnik. Ima ih vrlo krasnih i tužnih, da u srce diraju. Preporučamo!

Majka u radu, za Hrvatsku. — Dar hrvatskim ženama. Poklanja Ivan Nep. Jemeršić župnik u Grubišnom Polju u Hrvatskoj. Nakladom pišćevom. Zagreb 1894. Cijena 50 novč. a može se dobiti preko pisca u Grubišnom Polju. Ima u knjižici veoma krasnih misli i sastavaka.

Nepokretno pravo u Bosni i Hercegovini. — Bivši savjetnik vrhovnoga suda u Sarajevu, a sada predsjednik kr. sudbenoga stola u Mitrovici g. dr. Stjepan Posilović izdao je knjigu, pod gornjim naslovom. Ova se knjiga bavi bosanskim gruntućnim odnošajima, a pisana je na njemačkom jeziku, i to zato, da se uzmogne i strani širi svijet upoznati tim odnošajima, te ih sravnjuje sa odnošajima u nekim evropskim državama. Dalje se navode razni zakoni otomanske vlade, govori se o posjedu, tapijama, gruntućnici, gubitku posjeda, šumskom tlu, vakufima itd. Knjiga je ova veoma opsežna, te zaprema 242 strane, tako da je pružena stranom svijetu dovoljna prilika, da se upozna i s te strane sa odnošajima u našoj Bosni i Hercegovini. „B.“

Matica Hrvatska. — Doštampala je ovih dana svoje ovogodišnje knjige (u svemu jedanaest, i to: 9 za članove, a 2 u nakladi), te je i društveni knjigoveza, veće sa dvie trećine svake posla gotov, tako da od strane „Matice“ ne će biti zapreke, da se knjige „Matice“ za god. 1894. prema obećanju oko Božića stanu dieliti dotično razasiljati. Umoljavaju se uslied toga i gg. društveni povjerenici i članovi „Matice“, da ne bude zapreke što skorijemu dieljenju dotičnih razasiljanju „Matičinih“ knjiga, da se požure sa prijavama i sa uplatom prinosa, pošto do danas (unatoč što je rok prijave i uplate prinosa bio ustanovljen do pplovine tek. mjeseca) nije se upravi „Matice“ od prošlogodišnjih članova-prinosnika (8.5.8) prijavilo i uplatilo svoje prinose više nego oko 1.400 članova.

Pošto je ovogodišnja naklada „Matičinih“ knjiga očitave dvie tisuće primjeraka — naime 12.000 primjeraka — veća nego prošle godine, to se umoljavaju gg. društveni povjerenici, da uznaštoje svom snagom, da surazmjerno prema ovogodišnjoj većoj nakladi „Matičinih“ knjiga poraste i broj članova „Matice“ u pojedinom povjereničkom kotaru.

Članovi „Matice“ na ovogodišnje knjige „Matice“ primati će se tako dugo, dok bude zalih knjiga, a knjige će se dostavljati gg. društvenim povjerenikom onim redom, kako svoje članove prijave i njihove prinose upravi „Matice“ dostave.

Zagreb 24. Novembra 1894.
Uprava „Matice Hrvatske.“

JAVNA ZAHVALA.

Njegova Preuzvišenost gospodin biskup Josip Juraj Strossmayer blagoizvolio je ponovno u svrhu našega društva podariti 100 for.

Neka Preuzvišeni gospodin biskup dozvoli, da mu se u ime naše i našeg društva na tom velikodušnom daru najsmjernije zahvalimo.

Hrvatsko Pripomoćno Društvo
U Beču dne 15. Studenoga 1894.

Predsjednik: Tajnik:
Dr. K. Kozic Franjo Vahčić
dvor. i sud. advokat c. kr. državni činovnik.

Frao Supilo, upravitelj, izdavalatelj i odgovorni urednik,

Čast mi je javiti, da ću svakog Ponedjeljka i Petka imati freskih Bečkih luganika (Krewürstel) Presburst. i kuhane šunke.

Sirove šunke nahodi se u svako doba dobre.
1-3. Ivo Nikoletić.

Jedan inteligentni vojnik dava lekcije za Njemački jezik. Poblježe kod uredništva.

DAR

zgodan za svaku prigodu!
potpuni

NAKIT OD GRANATA ILI AMETISTA
sastoji iz

- 1 krasnog broša
- 1 moderne narukvice
- 1 para modernih naušnica sa pravom posrebrinom.

Zamotuljano sve u elegantnom kartonu, najfinije i najsolidnije izrađeno, da se nemože od pravoga razlikovati, podaje franko po svojoj monarhiji na pošiljku od 2 flor. ili uz pouzće

LEO FLAUM razasiljač Dragulja.

Gablons na N.

!!Preprodavaocima Popust!!

Česka,

2-6

Tinct. Stomach. comp.

Sv. Jakoba kaplje za želudac.

Mnogoboljšanje prokušano sredstvo za probavu i apetit. Boce po 60 i 1 f. 20 nč. Veće više godina glasovit je. D. r. Liebera Elizir za nerve i snagu — Znak + i sidro — Boce po 1, 2 i 3 f. Pripravlja se po prepisu u Ljekarni M. Fanta u Pragu Glavna skladišta: K. L. Bianchi i Pragu Glavna u Zadru; nadalje Seravallo i C. Zanetti u Trstu; Alte K. K. Feld Apotheke u Beču; u Ljekarnama u Dubrovniku kao i u svim većim ljekarnama.

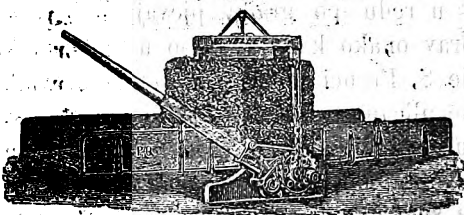
Odijela i Crevalja

za gospodo, gospođe i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

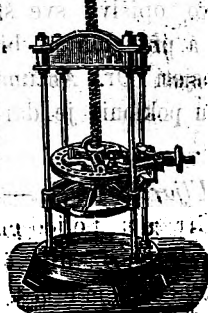
Weiss

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO, VINO I VOĆE.

MLATILA, ŽRVNJALA, MLINOVE za čišćenje žita, RALA, TISKI za grožđe i voće, Patentirane ŠTRCALJKE za peronosporu i samodjelujuće SPRAVE za PERONOSPORU sa ZRAČNOM SISALJKOM STROJEVE za REZANJE i PIVNICARSKU SPRAVE

Kao u opće sve strojeve za poljodjelstvo, vino i izrađivanje vina iz voća sve po najnovijem i najboljem sustavu prodaje

I. G. HELLER, BEC, Praterstrasse Nr. 49.

Bogato ilustrovani cijenici na hrvatskom i talijanskom jeziku na zahtjev, badava i franko

NAJPOVOLJNIJE POGODBE

najteftinije cijene, jamčevina, vrijeme za prokušanje!!!

Preprodavaocima veliki popust.

Povlašćena Međunarodna Agencija za Putovanje

DRAGUTIN PIRELLI

Trst, Via del Arsenale,

(Carlo Pirelli) — Rijeka — Via del Lido 537 vis a vis il molo Adamich.

Prodaje voznihi karata

za svako mjesto, preko mora ili preko kopna (cedulje II. razreda uz sniženu cijenu). Izdaje cedulja za polazak i povratak za jednu godinu s kamatama od 20 o/o a to po cijeniku koga god evropskog američanskog društva.

Izdaje vozne karte (biglietti di passaggio)

za Ameriku: preko Havre, preko Anverse, preko Bremena, preko Hamburga, preko Liverpoola, preko Glasgova i preko Southampton-a. — Za Afriku: preko Genove, preko Marsilije, preko Liona, preko Londona i preko Darimoutha-a. — Za Australiju: preko Genove, preko Bremena, preko Anverse i preko Hamburga. — Za prugu Iquique (td.) preko Genove i Montevidea, preko Hamburga uprav kroz Magelanovo tjesnaco i prugom Hamburg, Colon (Colo), Panama, s željeznicom Panama, Iquique, itd. preko mora uz sniženu cijenu.

Putnici ne treba da traže gore navedene vozne karte, da se misle za razrede kao ni da polože kaparu. Dosta je da dogu na Agenciji na Rijeci i da uzmu kartu isplaćujući odmah posle nek ostanu na Rijeci ili u kojem drugom gradu odakle polazi parobrod dane, kad im Agencija nalož. Agencija sljedj tečaj svih odlazaka, osim toga i komunikaciji je

Dobiva se u svih knjižararh.

Izašao je najveći i najsajamiji hrvatski ilustrovani kalendar

Bog i Hrvati

za godinu 1895.

Ciena: broširan 50 novč. vezan 70 novč.

Obuhvaća 18 tiskanih araka t. j. do 300 str. velike osmine. Urešen je sa blizu 50 prekrasnih umjetničkih slika.

Kalendar „Bog i Hrvati“ jedini je hrvatski kalendar, koji opsegom nadmašuje sve ostale: jest najjeftiniji.

Kalendar „Bog i Hrvati“ jedini ima hrvatski historijski kalendar.

Kalendar „Bog i Hrvati“ jedini ima muhamedanski kalendar sa pjesmami i pripovjestima iz pera muhamedanskih Hrvata.

Kalendar „Bog i Hrvati“ od svih velikih kalendara jedini otvoreno i bistro slijedi čist pravac.

Kalendar „Bog i Hrvati“ sadržuje: Obit pregled za godinu 1895. Kalendar crkveni i historijski. Bilješke poljudijske i gospodarske za svaki mjesec. Pregled žrjebnica i sajmovi. Pregled gradova svih crkvenih imena. Muhamedanski kalendar. Pripovijesti muhamedanaca: Stambulski gost od Ibi Mostarija. U spomenar jednoj gospodji, „Dan za danom od Mirze Safveta. „Leptir velis da sam“ od Ibi Mostarija. „Bajramske žrtve“ od Mirze Safveta.

Opći zabavno-poučni dio: D. r. Antuna Starčevića naputak za pristase, stranke, prava. Iz Krajiškog posla, napisao pop Jozo. — Prutovsky, češki napisao A. Jirašek. „Putova osveta“ napisao Rikard Katalinić-Jeret v. — „Plava ruža“ napisao Fr. Herites. Mala priča, koja se tiče velikih stvari od I. F. — Kod pđelara. — Deset zapovijedi za štiti životinja. — Opisi slika (15 str. sitnim slogom).

Osvrt na godinu 1894.

u kojem se opisuje naš napredak u godini 1894, na polju hrvatske svjesti i prosvjete.

Poštanske pristojbe, Poštanski naputak.

Brzopisne pristojbe, Sitnice za gospodarsstvo i kućanstvo.

Šematizam posve potpun.

Preporučamo svim pravim i sviesnim Hrvatom najtoplije ovu valjanu hrv. narodnu knjigu Naručbe prima

Nakladna tiskara Antun Scholz, Zagreb.

Tipografija D. Pretnera u Dubrovniku.

Digitized by Google

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za Dubrovnik: na cijelu godinu flor. 4, na polu godine flor. 2; Za Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu: na cijelu godinu flor. 4, 50, na polu godine flor. 2, 25; za inozemstvo flor. 4 i poštarski troškovi. — Pojedini brojevi staju 10 novči. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbijemljen, dočasti polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i tiskaju po pogodbi.

ost. plaća se 10 novči po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Slavenofilstvo.

Kad smo u članku „Slavenofilstvo i njegovi loži rasli apostoli“ u br. 148 prigovorili onom nekome pretjeranom slavenstvu, koje se u nas prepostavlja samomu hrvatstvu i hrvatskom narodu, imamo skočiti na nas i neki, koji prava ideju slavenske uzajamnosti ni najmanje ne shvaćaju, dok onamo grade još se barjaktarima, pa skočiti i sami saveznici Talijana, Nijemaca i Mađara, koji su se zgrogili čitajući našu bladnu razmatranja, koja dovode do zaključka, da ljubimo slavensku braću, da ih podupiremo, u koliko to nama odražava, ali da se za ljubav slavenstva ne zapostavljaju naši hrvatski interesi, koje su nam najbliži.

Nijesmo se nadali da ćemo im ovako brzo moći odgovoriti faktima u ruci.

U zadnjoj svedenoj sjednici Slavenkog Dobrovoljnog Društva, kome je Ignatijev predsjednikom, u prisutću ministara, generala, biskupa i ostalih, Rusije, duša istoga društva i vođa slavenofilne stranke, učenjak Lamanski držao je o slavenstvu značajan govor, u kome se oštrino redomice na okolne narode slavenske. Uz povlađivanje prisutnih reče Lamanski, da bi za Čeha i Slovence najbolje bilo da se pretope u Nijemce, jer da su i ovako već na pola ponijemčeni. Ova poruka braci u Pragu i Ljubljani ne stize ovo po prvi put iz Petrograda. Nadalje reče Lamanski, da on do Srbije ne drži ništa i da za njezinu budućnost ne bi dao ni prebijene pare. Niti za same Bugare nije mu mnogo stalo: neka ih Austrija pojede ako hoće. Jedino se kaže zašto se je oduševljavao za ratom oslobođenja od 1878-79 g., koji je nazvao sentimentalnom ludošću. Od svega slavenofilstva kaže, danas mu je jedino ostalo to, da bi svi Slaveni imali učiti ruski, te ruskim jezikom međusobno općiti kao svojim međunarodnim jezikom.

Slavenofilna stranka, koju prestavlja Dobrovoljno Društvo, vrlo je slaba. Najjača je danas u Rusiji stranka rusofilskih načela, koja druge slavenske narode — u koliko neće, da budu između Rusa, spravi da se na svaki njihov mig odreknu jezika i narodnosti — prezire. Ova stranka koja počiva na ruskom muziku, pravoslavlju i apsolutizmu, bila je zadnjih 15 godina nekako popustila. Javno mnijenje zanimalo se bijaše ratom za oslobođenje. Kad na jednom, kao grm iz vedra neba, progovori najuporniji branitelj slavenske uzajamnosti, čovjek europskog glasa, te reče nešto, što nas je osvjedočilo, da su i slavenofili Dobrovoljnog Društva sa svijem tajnom prešli u tabor skrajnjeg ruskog separatizma, pa kroz usta svoga prvaka šalju slavenskim narodima ovako nemile izjave:

Iz ovoga možemo posve sigurno zaključiti, da su Rusi čvrsto odlučili, da osveć ruske, druge politike voditi neće. Po njihovom ugorčenju na pokušaje bugarskoga naroda, da se othleti porobljavanju, mogli bismo zaključiti, da su i prije bili glavni stožerom njihove politike naprama ostalim Slavenima: Rusizam i pravoslavlje.

Ali mi još nećemo da stvar učinimo tako zlo kako nam se u sebi prikazuje. Mi se nadamo da riječi prof. Lamanskoga neće naći u ruskom

narodu odziva, prema svome značenju. To bi bilo žalosno!

Ne čudimo se, donekle ako velika Rusija, Rusija od 130 milijuna, sa sažaljenjem gleda, kako se koprcamo mi mali narodići slavenski. Možda rusko javno mnijenje ne shvaća potpuno našu borbu za narodnost, pošto zaboravlja da i mi po prirodnom zakonu imamo pravo na opstanak. Ili ne, kažimo radije, da nas ruski narod ne pozna, čemu smo i sami najviše krivi, jer nijesmo nastojali da naša velika i silna braća prignu naše narodne težnje.

Nego dok ovo konstatujemo u nadi da ćemo se jednom bolje upoznati, pošto i ako su Rusi veliki narod, opet su nam braća, ne možemo a da ovom prilikom po nogo našem narodu ne preporučimo, da radi, radi i da se u nikoga ne uzda nego u se i u svoju narodnu snagu. Manimo se slatkih nada, da će drugi pomoći. Mi smo ih dosta gojili, dosta smo se tijem kješili i ostadosmo razočarani. Drugi su uvijek pomagali sebe a ne nas, na protiv mi smo se za druge žrtvovali u više prilika. Prošla su vremena, kad su se narodima ragjali strani pokrovitelji!

Istina je, naš je narod vrlo malen. Nema nas nego 4 milijuna. Ali smo uz to dovoljno živavi, da očuvamo naš jezik i našu narodnost od tugiinstva, samo ako hoćemo. To u nama stoji. Hrvatski narod nije nikada pretrpio od tugiina koliko od beznačajnosti svojih vlastitih sinova. Oni su mu zadali najgore udarce, oni su najviše krivi da je došao do današnjega položaja. Da naš narod podigne opet do države i nezavisnosti, nemojmo se obazirati desno i lijevo ko će nam pomoći. Pomoć će doći i sama zajedno sa prigrdom, koja će napraviti našijem saveznicima sve neprijatelje našijeh neprijatelja. Gledajmo zato da narod u sebi uzgojimo, da naši građani budu patriotični, poštivni i značajni, da naši vogje budu na svom mjestu, u jednu riječ nastojmo da budemo dostojni, slobode.

Zaludu nam najmoćniji saveznici, ako smo mi ništa! Eno nam najboljega primjera u Srbiji, kojoj su drugi dali najveće narodno blago, pa ga sada tako ludo prosiplje, da je slobodna kraljevina postala posve ovisnom o tugjem uplyu. Mi imamo u našem narodu dovoljno polja politički još neobrađena. Prignimo poslu, a ne gubimo vrijeme kojekakvim smionim i lukavim kombinacijama. Samo kombinacije onih koji istodobno raspolažu silom mogu promijeniti položaj. Mi sile nemamo, a nemamo bogme ni jakosti. Jačajmo se! pa kad naš narod postane snažan i ustrajan, a politički tako izvježban, da ga svaki beznačajnik ne bude mogao voditi za nos, onda ćemo dobiti i uspjeha i prijatelja i saveznika. Da je ovaka politika za potištenog narode najbolja, dokazom nam je Francuska, koja je poslije Sedana i Komune, dvadeset godina u miru radila, dok opet nije stekla stari položaj, sa koga danas uz moćnog prijatelja, junacki gleda na krvnoga dušmanina.

To preporučamo i našem narodu. Jedino oko čega je nama danas okolo nastojati jest da nas brat-slavenski narodi upoznaju, da znaju što mi hoćemo i što nas boli, te da nam napokon ne budu neprijatelji. Ovo potonje moglo bi se vrlo lako postići, kad bi se naši prvaci zauzeli, te bi za sada imali sačinjati svoboliku našu slavenofilsku politiku.

Vjerska snosljivost?

Poznato je da prigodom uzdignuća Cara Nikole II na rusko prijestolje, kardinal-nadbiskup pariški Richard naredio je bio javne molitve za „cara ruskoga i za ruski narod“ koje su se držale u stolnoj pariškoj crkvi, uz silno saučesće naroda.

Stvar ova doista ne udara u oči nikome, koji pozna s jedne strane nauku katoličke crkve u pogled dopuštanog i nedopuštanog općenja među inovjericim, a s druge strane znade za tijesne prijateljske sveze, što postoje između francuskoga i ruskoga naroda, te su se u zadnje doba još bolje učvrstile. Nu ono što nikoga živa nije iznenadilo: kao da je osunulo nadri-liberale, što se kupe oko „Dubrovnik“ pa u zadnjem broju ovoga lista upiru prstom na postupanje pomenutog pariškog nadbiskupa, koje bi, tobože, bilo u opreci sa postupanjem „amo kod nas“ ili ti kako „Dubrovnik“ hoće da se bolje razumi sa postupanjem nekih popova koji odgajaju povjerenost stado svoje u vjerskoj snosljivosti, da je milom Bogu plakati, a uz popove i hrvatski listovi, koji hoće da su kulturni i liberalni.

Pa da nije „Dubrovnik“ u svome bizantinstvu smiješan. Ta već samo uspoređivanje naših sveza i prilika sa prilikom francusko-ruskom, jest golemo besmislica. Ludost, takogjer, ako ne što gore, kad se kisti u vjerska snosljivost, ono što nije drugo nego djelo pieteta, dopušteno, da pače naregjeno i od Boga i od crkve, kao što je uprav dužnost svakoga pravoga kršćanina da moli za mir i jedinstvo kršćanskih vladara i naroda (ut regibus et principibus christianis pacem et unitatem largiri dignetur), što u ostalom izrično preporuča sv. Pavao (I. Tim. 2): „Obsecro igitur primum omnium fieri obsecrationes, orationes, — pro omnibus hominibus, pro regibus, et omnibus qui in sublimitate sunt, ut quietam et tranquillam vitam agamus in omni pietate et castitate.“ Katolički puk u Francuskoj molio je Boga, da bude Bogom mira i da čučenstva mudrosti i umjerenosti, koja je pokazivao pokojni car, budu se naći i u njegovu sinu. Molimo za Francusku, za Rusiju i za mir“ (Journal des Debats, 11. Novembr. o. g.). Ovo pak nije nikakva vjerska snosljivost, nego je to prava kršćanska dužnost, za koju regbi da ne zna „Dubrovnik“, dok onako piše. Tu dužnost vrši de facto svaki dobar katolik, napose svećenik; a francuski katolički narod izvršio ju je prošlih dana na izvanredni način, kao osobiti prijatelj Rusije; — i ako ono što se je prigodom Aleksandrove smrti, a Nikolina uzdignuća od strane francuskog kat. klera i puka vidjelo u Francuskoj i Parizu, nije se ni pošto vidjelo u pravoslavnoj Rusiji i Petrogradu prigodom ubića Carnota i izbora Perriera za predsjednika francuske republike. — Nek znade pak „Dubrovnik“ da kako što se za ruskog cara i narod moli u Francuskoj, tako se moli i kod nas, u našoj stolnoj crkvi, možda više nego što su igda za to molili „svijesni“ „Dubrovnikovi“ suradnici i suradnici. Najviše govori o vjerskoj snosljivosti onaj koji najmanje ima prava da o njoj govori, a jien naši svećenici protiv ruskoskoj vjerskoj snosljivosti i istovjetovanju srpstva sa pravoslavljem najvećma vojju, za to se „Dubrovnik“

u ime „liberalnih načela“, koje kaže da zastupa, na njih obara, podmećući im baš ono u čem Srbi najvećma griješe. Izvolite, gospodo, najprije dobro izmisliti vlastitu kuću; hajdete propovijedat vjersku snosljivost vašoj Srbiji i Crnoj gori, kao i srpsko-pravoslavnim popovima i kalugjerima, tamo vam je zaista široko polje! Katolički Dubrovnik, baš za to jer je katolički grad u katoličkoj državi snosljiv je u vjerskim stvarima do kraja; u njemu eto 500 „pravoslavnih“ imadu do tri crkve, ako je malo jedna, dočim na Cetinju 300, a u Biogradu (da ne idemo dalje) 3000 katolika ne mogu imati niti jednu kapelicu!

Naši Dopisi.

Muč-Donji, 26 Novembra.

Jadan ti je narod u mučkoj općini! Nema srca koje nije tužno; nema duše koja nije uciviljena; nema kuće koja nije obnevoljena; nema općine kao mučke! Jer? jer je narod ostā bez kuće i kućišta, bez pomoći i ufanja: gô, bos, skapava od ljute rgje i potrebe na ognjištu iz kog mu kupina raste, koji poliva suzom žalostnicam, spominjuć u što mu odoše dvori i podvornice njegovih praotaca, krvavim znojem i trudom ostavljen. Zavrat mu stade travarina, kampatik, zadavi šumska globa; kokodajka utrā u zemlju. Krv na krv udara; Kain davi brata Abela! Srce tvrdo ne smišlja se na Boga i na dušu, okreće legja, te u veselju i radosti ponosito se koči nad rajom izmučenom. U ovakom stanju, nema ko da ga pogleda, ruku mu pomoćnicu pruži, i pridigne na noge. Svak mu se iznevjerio, svak ga ostavio, a nema ko se sjeća: dobra moga a uboštva svoga. Pravo ti se reklo: hrani sirotu, za svoju sramotu. Kako nećeš, da boli? Koliko je u općini lugarā, toliko je i gaja. Rek bi, da nam neće trebat s mora drvle za japiju, kad onako gora prekrila da nevidiš kamenčića. A kako neće? kad prvi predsjednik i krčmar na Priviji drži, protivu općinskom vijeću za nadlugaru zeta; brata, umetnuo k drugom lugaru u isto selo, da čuva pridbraće, bratučeda na Prugovo za lugaru, nek i on se naužiije plaće.

Gosp. načelnik u Ogorju namjestio 4 lugarā; a u župi Zlopolja, ima ih kô vranā. Svi lovci, pa ni bijednim živinam u gaju nije smjerom, jer ih treba na majden nositi. Kako u gori, tako i u selu neće mimo nje proletiti. Kako vješto ciljaju. Tim se hrane i od zla brane. Dobro naš narod veli: Oblak se na oblak naslanja, blago na blago a rgja na starinu. Kud će grom? neg u ševaretu kuću. Svršio je!

Kotor, 1 Decembra.

Latinska je riječ visokoučeni gosp. profesore Melko Radulović „Si tacuisses filosofus mansisses.“ Ali Vi ne htjedoste poslušati njeni dragocjeni nauk, njega se držati, ili one naše „čista se zlata rgja ne hvata,“ nego se ovaj put upravo obručiti sa onijem ispravkom u 47. br. „Crvene Hrvatske.“

Razumio sam odmah, Vi ste tobož promislili, da ću se ja onim Vašim izazivnim tonom uplašiti i ostanuti zastigjen, a Vi Vašu duševnu golotinju pokriti. „E, to bi bilo malo odviše!“

Osmjeliste se, jeli da, Visokoučeni G. na onakav natin ona moja citirana fakta u 46. br. tendencioznijem i lažnijem prikazati, i to najprostijim nijekanjem, pak još i logičnim zaključcima! A tijekom potvrdiste da je onaj moj dopis tačan i istinit, a ne izmišljen, a sama sebe u stupicu uhvatiste, te se grdno izložiste pred publikom — jer istinu zatajali i zlu uslugu učinili ugledu i dostojanstvu. Bogme pravo se kaže „Quem Deus perdere vult, dementat.“

Zato ćemo sada klin klinom izbijati. Vi se dakle pravdate ovako: da „Nije istina“ da se preko Vaših sati predavanja dogagjaju prizori (ali kakovi premučaste) — jer ste odviše strog; da ikada upotreбили „abitazioni mjesto abitanti“ — „jer bi to bilo malo odviše,“ da ste tumačili „che la tramontana è il punto dove il sole tramonta“ i; da su učenici iznijeli „modeo brod“ za vrijeme Vašega predavanja, da se malko našale, i najposlije „da je Zriny porjeklom Magjar“ itd.

Deder da obračunamo sa onijem Vašim „Nije istina,“ jeli to evangelije ili srpsko opravdanje.

1.) Da slabo poznavate talijanski jezik svjedoci su svi Vaši prijatelji i poznanici, i koji, kad su onaj ispravak pročitali, nasmijali su se sa sažale-njem — jer, da nijesu, to bi bilo malo odviše. 2.) Da ste učenike upitali „quante abitazioni mjesto abitanti,“ svjedoci su svi Vaši bivši učenici, cijelo ispitno povjerenstvo sa veleučnim g. savjetnikom Luigi Zamara. Moguće da su Vam se u tom momentu motale preko glave ozbiljne historičke rasprave za „Dubrovnik.“ 3.) Da ste učenicima tumačili, „che la tramontana“, pozivljem se na poštenje Vaših sudrugova, na učenike, koji su bili zamoljeni, da to nebi svijet doznao, a što danas i babe u gradu znadu. —

Ako li je to Vaša nova geografija, a Vi ju bolan bili prije svega poslati na pregled i odobrenje strukovnjacima popu Jovanu Šariću ili prof. Kulišiću, a za popravak jezika obratiti se gosp. Srdeliću-Kolinceviću — jer, inače to bi bilo malo odviše. 4.) Imademô i diktovanje Vaše u rukopisu jednoga učenika, gdje stoji čisto i bistro da po Miklošiću nema više od dvijesto hiljada Hrvata (koji danas srpski govore), i gdje je opširno tumačenje o Srbima. A živi su svi učenici, kojima ste Vi „à la Vrač Pogagjač“ tumačili, da Kotor, Dubrovnik, Bosna, Slavonija, itd., jesu srpske zemlje i da je Zriny Magjar porjeklom, a da budete dosljedan Vašemu predavanju nijeste ni spomenuli da je bio ban hrv. slav. dalm. boječ se prokletstva blagoslovljene kamilavke — to je malo odviše; 5) da nije istina da su učenici „modeo brod“ iznijeli, a onda čemu su zatvorom kažnjeni lili? jer, da nijesu — to bi bilo malo odviše. Da je dopisnik rekao da ste Vi strog i da se sbog toga dogagjaju prizori Nije istina. O... to je mnogo odviše!!

Jerbo, da ste Vi razlogom strog, hiljadu bi Vam puta kapu skinuo, nego stoprv onda postanete takov, kada učenici s Vama rasprave vode o dotičnom predmetu, kad nastane prkošenje, a Vi jim onda odalečenjem prijetite — jer je to malo odviše.

„Dulcis in fundo.“ A kakova je ono Vaša gdje uz nijekanje u poslu riječi „abitanti“ velite — to bi bilo malo odviše! — Duše mi slaba, jer je jasno da Vi vlastitim riječima potvrgujete dopisnikovo navagjanje. Ovo je odgovor na Vaš Ispravak. I da ste mi zdravo i veselo.

A.

Kotor, 1 Decembra.

(Hrvatska trobojnica). — Po više Kotora od vjekova stoji zavjetna crkva katolička posvećena Gospi od Zdravlja, koju naši stari ograđiše. U crkvu hodočasti svake godine na 21 Novembra, kad je svečanost mnoštvo naroda. I ove godine narod je hrlio rečenoj crkvi, koja kao i do sada bi i ove godine okićena hrvatskom trobojnicom.

Kad je u crkvi preko mise bila najveća stiska dogje topnički potčasnik sa šest vojnika sa bajonetama i jednome od prisutnih gragjana reče, da skinu trobojnicu. Gragjanin mu ne odgovori. Unteroficir preko same službe božije pope se do zida na krov crkvice i pokuša dohvatiti zastavu, ali mu ne pogje za rukom. Potčasnik tada sigje s krova, uljeze u crkvu, preko mise progje kroz crkvu u sakristiju a zatim u zvonik, te svojim rukama spusti trobojnicu i odnese je praćen od bajoneta na veliko zadovoljstvo „Legasa“ Brunelli-Sardelića i drugih, koji su zato već prvo znali.

„Dalmata“ koji u br. 64. sam priznaje da ovo nije prvi put, da se sa onoj crkvi nije hrvatska trobojnica, pomahnitao je od radosti. Kaže da je dignuta „coll' imenso giubilo della folla esultante,“ koja „folla“ bila je u crkvi kad je zastava dignuta, te smo je poslije morali tišati i miriti. Tim samo potvrguje „Dalmata“ opći glas u Kotor, da je trobojnica moralno bila skinuta od zaderskih talijanaša.

Slučaj se desio na 21. Na 15 Novembra „legasi“ su govorili da hrvatska trobojnica neće se više vijati na Gospu. Na 16 u jutro prije devet ura poglavar Ragazzini Zadranin *) otišao je na

*) Onaj čijem se povratku, po izjavi kneza Nikole, rađuje ne samo Boka nego i cijela Crna Gora. — Ur.

Platz-Commando kod majora Bruckera takogjer zadranina. Kad je Ragazzini izašao iz Platz-Commando, major otvori prozor i zazvižda prama crkvi sv. Trifuna, pred kojom se nalazio radnik Beppo Delso. Ovomu je major Brucker kazao, da hrvatska trobojnica ove godine ne smije se vijati na Gospu. To je bilo sve. Predhodna zvanična dopisivanja izmed majora Bruckera i Župnog ureda bilo nije, a tako nije bilo niti usmenih predgovora.

Je li gosp. Major korektno postupao prama crkvenoj vlasti? Je li crkvena vlast povrijeđena kad je to sve počinjeno preko mise, u crkvi pu-noj naroda? Tome činu radovala se je jedna stranka — talijanaška, i jedna druga — srpska, koja je zaboravila, da su boje skinute zastave um one i onako složene kao i boje zastave njihov srpske garde. Da se je hrvatska zastava otprije-vjala u istoj crkvi priznaje i sam „Dalmata,“ jer u dopisu iz Kotora u br. 65 kaže, da ih je druge godine na stotine bilo izvješeno. Iz svega dakle proizlazi da je gosp. major bio vrlo obavješten. Bizantinska lukavost i prepredenost nekih talijanaških činovnika nadala se da će biti nereda, te da će se poremititi oni dobri odnošaji, koji su svegi opstojali izmed katoličkog pučanstva Boke i našeg hrabrog vojništva, i koji će i u buduće opstojati, dokle god bude bilo jednog Hrvata u Boki i u Kotoru.

Ovoliko o tome činu, koji je u velike uzne-mirio svekoliko katoličko stanovništvo Boke i Kotora. Komente prepuštamo inteligentnom čitatelju, a naše zastupnike u Beču koliko stranke prava toliko i onim narodne hrvatske stranke upozorujemo na ovaj dogagjaj, pa neka oni učine — svoju dužnost.

I za ovaj put zavezasmo.

Kotoranin.

Kotor, 2 decembra.

Nagovoren i napućen od Srba i od nekih mjesnih visokih osoba raznoga stališa općinski vijećnik i sudbeni kancelista Srdelić nesnošljivo i upravo gadno agituje protivu Općini Kotorskoj. Siplje najprostije izraze na svetinje hrvatske i to bez obzira i straha, i suviše još izaziva, što je do isto nepristojno za jednoga činovnika; nagovara njekolicinju od općinske manjine da ne učestvuju na sjednice; ne srami se i obaigravati okolo naših vijećnika seljana, odvrćajući jih od iste, najprostijim osvagjanjem općinskog upraviteljstva, a najposlije ne propušta ni onda priliku, kad je u komisiji u okolnim mjestima sa vještacima, procjenjivačima dobarā, koji nijesu, regbi sa g. Srdelićem zadovoljni, netom su se, kako čujem, ovijeh dana požalili odnosnim starješinama radi nekih posala, što megju sobom imadu. Intelligenti pauca. Trgovci Mandel i neki drugi, pećar Carlo Quadrelli ne daju mu ni čas mira, da ga živa pojedu. Ali g. Srdelić indiferentan i bezbrižan. Nego se nikomu ne čudim nego slavnome Sudu, upravo što jednom ne stane ovome na put, jer ovako i ista Sudbena Vlast gubi svoj visoki ugled.

Pogled po svijetu.

— U Austriji se na široko raspravlja o izbornoj reformi. Koaliranim strankama žao je da dogje do krize, te se počese jedna prama drugoj susretljivije ponašati. Ali o malo da nije došlo do raspada Hohenwartova kluba, u komu su gleda izborne preinake najrazličnija mnijenja. Feudalno plemstvo neće nikako da znade za osnutak radničke izborne skupine. Schwarzenberg bi pak rada, da se izbori za carevinsko vijeće opet obavljaju putem pokr. sabora. Posebni odbor radi oko osnove ali još nije kući ništa predloženo, te će se tako po svoj prilici na 15 ov. mj. zatvoriti bez ikakve reforme.

— U Ugarskoj su napokon vidjeli da su pre-daleko zašli, te su počeli davati velike manifestacije lojalnosti. Položaj kabineta još je vrlo uzdrman, jer zakon o civilnom braku nije potpisan. Osvem toga Wekerle ima još jednu veliku glavobolju: Rumunje, koji sa najvećom žilavošću razvijaju svoju radinost. Prošle sedmice bila je u Sibinju velika skupština od više hiljada Rumunja. Odbor od 50 lica, izabran na skupštini, stvorio je

resoluciju, koja je bila jednoglasno prihvaćena. U njoj se ističu borba za narodna prava i zahtjevi od god 1848. Istodobno je skupština prosvjedovala proti onoj glasovitoj parnici u poslu Memoranduma.

— Dok mladi srpski kralj gostuje po velikim dvorovima, srpski državnici razbijaju glavu jer nema novaca. Da se bar nekako pomognu, iznašli su jednu baš originalnu: pošta je naime obustavila isplaćivanje pošt. doznačnica, nego svi novci idu u državnu blagajnu. Pojmljivo je da radi toga u trg. krugovima vlada velika uzrujanost. Na visokoj školi bilo je velikih iskaza. Gjatci su isprebijali njeke profesure i škola je zatvorena. — Ministar Kristić dozvao je vogje liberalne stranke, te im je zaprijetio, da će stranku uništiti, ako pozovu na upravu bivšega regenta Jovana Ristića.

Po ovomu svemu može se najbolje zaključiti kakva sloboda vlada u Srbiji.

Domaće vijesti

Za ekonomsko stanje Dalmacije. — Na 10 ov. mjesesa prestaviće se kralju odaslanstvo iz Dalmacije, koje će mu predati memorandum o jadnom ekonomskom stanju zemlje. Odaslanstvo predvodi zastupnik Dr. Miho Klaić.

Pišu nam iz Mostara. — Pošto je „Glas Hercegovca“ dignuta censura u Mostaru nego mora da svaki broj ide u Sarajevo na cenzuru, gdje ostane 3-4 dana, to neka se predbrojnici ovoga lista ne čude, ako ga dobiju gdje i kasnije.

Posao sa „Narodnim Listom.“ — „Nar. Listu“ pišu iz Beča, da je mladočeški klub na carevinskom vijeću u Beču odgovorio na pismo upravljenom mu neki dan od kluba neodvisnih hrvatskih i slovenskih zastupnika glede pisanja praških „Narodnih Listih“ o hrvatskom pitanju. Mladočeški klub dostavio je prepis pritužbe kluba neodvisnih hrvatskih i slovenskih zastupnika uredništvu spomenutog glasila, sa živom preporukom, da ju pri rasuglivanju hrvatskih stvari uvaži, obzirom na tijesne prijateljske sveze dvaju klubova.

Previšnji dar. — Pol. Corr. javlja da je kralj udijelio pet tisuća fior. pripomoći poduzeću za ustanovljenje gostionica i lječilišta u Dubrovniku i Kotoru.

Pišu nam iz Cavtata. — Na 27 Novembra bila je držana prva općinska sjednica nove općine, u kojoj izmed ostalih posala bio je jednoglasno prihvaćen zaključak, da u ovoj općini jest hrvatski jezik jedini vladajući, te da se ne mora više nikako trpjeti niti talijanski niti šarenjački naziv srpsko-hrvatski. U nas nema ni Srba ni Talijana, nego smo svi čisti pravi Hrvati.

Toliko na znanje svemu hrvatskomu narodu!

Zabava u Mostaru. — U nedjelju obdržavalo je „Narodno glasbeno pjevačko društvo“ u Mostaru svoju glasonu godišnju zabavu u prostorijam „Hotel Kronprinca.“ Zabava je bila podijeljena u dva dijela: prvi dio sastojao je iz deklamovanja i pjevanja biranih hrvatskih pjesama, a kao drugi dio predstavljali su naši junački Mostarci Freudenreich-ove „Graničare“, komediju u tri čina. Ulaznina bila je od osobe 1 fior., a milodare prima društveni predsjednik gosp. Martin Čule te će ih kasnije u novinama objelodaniti.

Novi list. — Čitamo u novinama da će novom godinom početi u Varaždinu izlaziti politički list, koji pokreću onamošnji pravaši. Bilo sretno! Ovom prilikom hoćemo da napomenemo, kako su mitrovački „Hrvatski Branik“ i brodska „Posavska Hrvatska“ dva u svakom pogledu izvrsna lista, te bi preporučili novomu drugu, da slijedi njihovom stazom. Spomenuti listovi tako se krasno i patriotski drže, da ne mogu nego biti od dike narodu našem, pred kojim evo hoćemo da ih na sva usta pohvalimo, jer su to u obilnoj mjeri zaslužili.

Društvo u Prekumu. — Poznato je da je Namjesništvo bilo Zatvorilo Čitaonicu u Prekumu radi govora držana po č. Biankini. Ali Prečani ustrojiše novo društvo pod naslovom „Hrvatski Napredak.“

Sastanak Slovenaca. — U prošli četvrtak bio je u Ljubljani veliki sastanak slovenske ra-

dikalni stranke, koja se prozvala „narodnom strankom,“ te izjavila za najiskrenije jedinstvo sa Hrvatima.

Pobjeda u Nerežišćima. — Hrvatska svijest istrgnula je napokon iz talijanaških panžda općinu nerežišku na Braču. Ovo je bila jedina nenarodna općina na patrijotičnom onom otoku. Čestitamo vrijednijem junacima, da su već jednom srušili tiraniju konvencionalne laži u Dalmaciji (talijanstva).

Tužbe iz Banjeluke. — Neprestane tužbe dolaze nam iz Banjeluke i uvijek proti stanoviti- jem osobama. Čovjek čitajući ove čudom se kame- ni i pita da li je moguće da se sve ono dogagjalo i dogagja u Banjoj luci. Stvar se tiče tamošnjeg okružnika baruna Lazarini i njegova komisara Nachbieta, koji je, kažu, pobjegao bez traga ostaviv za sobom preko 15.000 fior. duga po svoj Banjoj luci i svakojakih skroz nevjerovatnih nepodobština. Iz tih i privatnih pisama razabiremo da je narodu dojadilo to stanje koje je besprikorno trajalo više godina, jer da je Nachbieth bio desna ruka i vi- jerni prijatelj baruna Lazarini. Dapače da se na- rod počeo odvrćati od Banjeluke i svraćati u su- sjedni Prijedor itd. Osobito se na nedjela Nach- bietova tuže.

Mi imamo o tome gomile podataka. Kako ni- jesmo vješti mjestu, to ne možemo ispitati da li su svi tačno navedeni. Biće koji i pretjeran, ali ima ih koji stvari tako lijepo pripovijedaju poziv- ljuć se na svjedoke, da nije moguće podvojiti.

Za sada samo upozorujemo nadležne krugo- ve s jedne strane, a zastupnike s druge, spravni vazda, da im s tijem podacima u pomoć priteče- mo, ako jedni ili drugi izjave želju da se o tom obavijeste. I s ovim — punctum!

Pišu nam iz Graca: — Društvo „Slavulj“ u Gracu dne 13. ov. mj. obdržavalo svoju polu- godišnju skupštinu na slijedećim dnevnim redom: 1) Čitanje zapisnika prošle skupštine. 2) Društve- no izvješće na prvo polugodište 1894. (Izvestitelj tajnik Ferrari). 3) Izvješće blagajne. (Izvestitelj računovogja Ferrari). 4) Izbor odbora. 5) Sveopći predlozi.

U odbor izabrana su sjedeća gg.: Stjepan Gjurin predsjednik, Faltak Josip potpredsjednik, Otmar Ferrari tajnik, Drenski Zlaž blagajnik, Pa- sariček Franjo, Volaušek Franjo, Šarman Franjo odbornici; Kurelac Anton, Čavlačić Franjo, Hr- njavić Stjepan odb. zamjenici.

Nagledni odbor Faltak Josip, Zjencić Josip, Mrkoć Vjekoslav.

„Pensiero Slavo.“ — Zahvalni smo g. Jaki- ču, što je na naš poziv preštampano u svoj list naš dopis u cijelosti pa makar ga popratio na svoj na- čin — tim je dao i svojim pretplatnicima priliku, da se mogu uvjeriti, gdje je istina, a gdje laž, da se poslužimo riječima g. Jakića. A sada da nešto spo- menemo. Sva glasila stranke prava popratise s ra- došću izbor pravaša Dr. R. Mišetića u Dalmaciji. Držasmo, da će „Pensiero Slavo“ pa makar kao izgubljena ovca spomenuti bar tu pobjedu. Ali da! On u tobožnjoj gorljivosti za slavensku solidarnost napada na „slavofobsku(?)“ Frankovu(?) Hrvat- sku.“ No vrag je onaj „moraš“ pa tako i s g. Ja- kićem. Sve u jedno. Non propter Lazarum, sed propter Martham! Jeli tako g. Jakiću?....

Rijeka, 4. prosinca 1894. D.

Zahvala. — Čast je niže potpisanom odbo- ru pjev. društvu „Slavulj“ u Trebinju zahvaliti dičnim Konavljanima, koji su prigodom posvete crkve na Grudi glazbu ovdašnjeg pjev. društva o- nako ljepo i časno pričekali i glazbare potpuno opskrbili.

Živili svijesni Konavljani!

Trebinje, dana 1. 12. 94.

Predsjednik

Josip Alaga

Potpredsjednik

Josip Budalić

Tajnik

Kristo Žeravica.

Gradska Kronika.

Lične vijesti. — U utornik brzim parobro- dom otputovao je gosp. bar. Maroičić u Spljet, da primi svoje novo mjesto.

Oluja. — U utornik pred podne užegla je nenadno strahovita oluja, koja je trajala dobra 2 sata. Počinila je i na moru i na kopnu dosta šte- te. Na samom Lokrumu polomila je preko 50 bo- ra i maslina, a gdje u Župi, po Konalu i dalje. U pućini vidio se brod sa slomljenim prvim jar- bulom.

Neopreznost. — U ponedjelnik u večer gosp. Ivo Pitarević jurio je na Pilama na konju tako bi- jesno, da je konj obalio na zemlju i grubo udario g. Iva Avoscani prvog prisjednika. Jednoga mom- ka je konj formalno preskočio, da ga ne zgazi. Nije ovo prvi put da sport g. Pitarevića uzrokom je nesreće. Ali kad je — valjda po kompromisu — prvom općinskom prisjedniku pravo, ni mi se ne tu- žimo, već samo pitamo, da je u sedlu bio slučaj- no jedan Hrvat, šta bi onda naša općina?

Izgovori. — Ako se ne varamo u našoj grad- skoj srpskoj stranci imaju dva krila: desno sasto- ji iz onih koji su pod svaki uvjet za saveze sa ta- lijanašima, a lijevo je onako više radikalno, više slavensko, te se tih saveza srami. Ovi bi se rado prikazali kao protivnici tuginstva, sustava i vlade, a kao odlučni branitelji svoga srpstva i srpskoga je- zika. Na srpsku sreću tih je u gradu — i svukud — vrlo malo, te valja da slušaju.

Ovi su nam valjda u prošlom broju „D.“ od- govarali na naše prigovore glede prednosti talijan- skog i glede uvažanja njemačkog jezika u opći- nu. To su ako slušamo njih, koji se srame da po- tvrde svoj pošten savez, sasvim male stvari, ko- jim oni ne pripisuju nikakve važnosti, već su u- vjereni da bi smo se i mi nasmijali, kad bi smo obaznali kako su se dogodile!!!

Zatim nama predbacuju — s Kotorom. Svi plemeniti gosti našega Tabora zapamtili su već, da je u Kotoru vjerska borba koja bi izazvana vjerskom nesnošljivošću hrišćana, koji su katolike odasvud isključivali i izgonili. Samo „Dubrovniki“ pisci još nijesu mogli da to utuve u glavu, pak se po- stoti put na isto povraćaju — a mi nećemo da gubimo trud i saplun.

Teatar. — Sa zla na gore. Malo po malo došli smo i do nepristojnosti. Gji.ca Persico gdje- god dogje tako — obučena, da je onomadne i po- litička oblast zamjerila društvu. Školska oblast po drugi put zabranila je učenicima da idu u kazali- šte. Ali nijesu samo kostimi, već i riječi. U „San- tarelli“ čuje se takih nepodobnih izraza, koje u- prav vrijegaju otmenu publiku te sluša. Mi ne mislimo da društvo, u pomanjkanju dobrih komada, lijepe muzike i pjevanja hoće sa ovijem espedijentima namamiti gragjanstvo. Žalosno je uz to da nekoliko stranaca svemu tomu ostentativno pljeska, te se hoće da prikaže — javnijem mnijenjem našega Dubrovnika!

Bruka!

Diskoras na Poljani.

Vlaho. — Kurijoz sam znat što će nam sad Frano do- nijet iz Vijene!

Ivo. — Oli je opet pošto?

Vlaho. — Jes u Subotu. I „Dubrovnik“ naviješta, da ka- ko svaki njegov vijagi u Vienu tako i ovi, da će donijet gradu blaga božijega. Oni huncuti imaju znat i što, ma neće da pripovidu. A duše mi čekate dokle Frano dogje, dokle malo odahne od silnijih misli i dokle stane kišat po vas dan u kafetariji — e za mene je malo odviše. Ako i nijesam ženica, jopet sam ti kurijoz.

Ivo. — Ja ne mogu nikako pogonetat. Da nije strada fe- rata?

Vlaho. — Ne. Stradu feratu je donio odavna, još nazad 6 godišta kad su ga imali učinit za deputata. Tutto è in ordine, zna se kud će hodit, gje će bit staci- joni i sve. Anci sad, kad su mu Župljani kontra, najedio se i naredio ministru, da je nema činit pa- sat kros Župu, nego da je vrati oko Hercegovine. Za kastigat hi!....

Ivo. — Da ne bude porat?....

Vlaho. — Ne, ni to. Porat imamo na Peskariji. A porat od armate u Gružu imaćemo. Znaš kad je on na- zad tri godišta hodio s Šterekom? Dunqve što šo- kaš? Sve je stabilizirano: disenji kud će se gradit doksi, muli i arsenali, ma Frano neće ništa da počne pri- je nego bude vijet. da Gružani miritaju. Jerbo su i oni pasani put svi došli votat za Hrvate.

Ivo. — Da biće onda nove lokande?

Vlaho. — Ajbo! To je stvar stara. I to je on otenjo jerbo je piso u Vienu, a u Vienu su naredili one- mu gosparu iz Boemije da učini soćetat i presidentu od Lloyd, neka se presta. Ti se smijes. A reci pra-

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: za cijelu godinu fior. 4, na po godinu fior. 2; za *Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu fior. 4, 50, na po godinu fior. 2, 25; za *inđemstvo* fior. 4 i poštarski troškovi pretplate mine, smatra se da je predbrojen i za dostavu pretplate. Pojedini broji stoje u novcu. Kuponirani list izlazi u 100 brojeva. Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni Uredništvo ni uprava.

Pa kad smo s boli gledali kako se „Lega“ ra-
širila po bratskoj nam Istri i po svim gradovima
Dalmacije, nješto ni pomisliti mogli, da će doći
dan i da će se „Lega“ ugnjezditi u našem Du-
brovniku. Sta će „Lega“ u nas? Sta ima da tra-
ži kod nas, baštinu, baštinu gledati u našu
hrvatsko?

Kao svugdje po Dalmaciji, tako i u nas sta-
ri autonomasi nijesu bili talijanski. Kada se ta
autonomaska misao, koja je u početku značila i
isključivo protimbu, sjedinjenja sa Hrvatskom, od-
čega je i naše dobro, kada se ona izrodila u tali-
jansku, tek onda počelo se u Dalmaciji govoriti
o talijanskoj narodnosti. Talijanski jezik od on-
da počeo da nam se nameće ne više kao nekakav
kulturni jezik, već kao naš materinski i narodni
jezik. To se događalo po pokrajini, ali mi bijašmo
od te utopije postegliji. Dubrovačko autonomistvo
još je stalo na starom, ostalo je biva protivnikom
aneksije i zagovarateljem talijanskog kao kultur-
nog jezika. Nas autonomasi ne bijaše nikakvi ta-
lijani, već Dubrovčani, te dok su se borili iz ne-
kakvog konvencionalizma za talijanski jezik, sa-
m su govorili uvijek „naski.“ To je upravo bio i
jedan od najglavnijih izgovora Srba na naše optužbe
radi njihovog nenarodnog saveza, na koje su nam znali
češće odvrati, da nasi autonomasi nijesu talijanski
divo. Možda nas taj savez kriv je da su i dubro-
vački autonomasi zaigrali u jedno kolo sa Triga-
reom i autonomasima Srba su na duvar na općem
uzviku i nadamati ih dobrom nadom. U Dubro-
vniku mi dosta šarenjastova. Oni su se sa njime i
s našim dubrovačkim u obilnoj mjeri okoristi-
li. Poslase u Beu Bondu, njemačko dijete dubro-
vačko, koji svejedno bez srpskih glásova ne bi ni-
kada bio zastupnikom Srba su im se još bolje pri-
vježili. Osokoljeni tako prvim uspjehima, okupise

vniku, oni su krivi što se moramo braniti s talijanskim Gabinetima i Glazbama, pak sada napokon sa raznarogujućom „Legom“, koja je okrunila nedostojni kompromis srpsko-talijanskijeli izroda.

Na izazivanja „Dubrovnik“.

I komarac mala živinica, u stanju je da te uznemiri. Oblijeta te, bocka te po licu, neprestano te progoni; dok napokon ti dosadi. Odlučis se da je sgnječis; mahneš rukom, ona izbjegne, a ti mjesto nje, udariš sama sebe po obrazu.

Bapirnati, Dubrovniče! Ti nijesi ta mala, inace nevina živinica, već roj jedovitih osa, koji od nekoliko godina oblijetaš oko mene e da bi me upekao, e da bi me otrovnim žalcima ozledio. Mnogi od tvog roja upotrebiše proti meni svoju kužnu žaoku, ali ju bezuspješno ulomise, i ko što im je sugjeno, od jeda i jada crknuše.

Nedubrovački, Dubrovniče! Dogodit će mi se s tobom kao i s komarom; ali ipak moram da jednom za vazda, stanem na put tvojem brbljanju, lažnim napadajim i sramotnom tlačenju najdragocijijih kreposti značajnog čovjeka, iskrenog i srdačnog patriote. Na opetovana tvoja zadirkivanja mislim da ću odgovoriti, ali da ću, ako malo duž imam ljudskog srca, te se ostavit' corava posla. Ali prevarih se.

Poput kakve pokvarene ženetine na ulici, ti u tvojim beskurirnim šetnjama opetovano na me nastreće svakojakim klevetama, pa je red da ti jednom bašljepim usta i da neupućani čitatelji ugledju na tvoj povjerenat' odnositelj i svesni divo.

Da naličis takvoj ženetini, reći će ti slavnograd Dubrovnik, u kojem, kao čisti i otvoreni Hrvat, srećno sam započeo svoju liječničku karijeru i stekao dobro ime. Dokazat će ti i junački narod Hercegovački i Crnogorski, koji s prve zaljubljuje Hrvata, i sveudilj ga štuje i traži u tvojim napornim, tvome febrilnom nastojanju da ga omraziš.

Pa pogledaj najzabitiji kraj Crnogore, upitaj kojeg taj Dr. Misičić, pak će ti zakrhnut u grkljan lažni klevetanje. Svi me ovi upoznase samo kao brata Hrvata, svuda i u svakoj prigodi, onda, sada i vazda prijatelj i iskreni brat svakog dične Srbina, koji odo: što je njemu sveto i drugomu priznaje i štuje.

Tebe glavoboli, uzmućio si se, kako ću kao novi zastupnik al Mitez Nj. Visoč. Knjaza Crne Gore vjerno moć zastupat pravaška načela! Ne boj se, jaded! Onaj Hrvat koji je za toliko godina vjerno služio Nj. Visoč. Knjaza Crne Gore i dobio viteško odlikovanje, dobio ga je zaista ne za drugo, nego za svoje zasluge i zato ima puno pravo da se s njim dieli i ponosi. Ti odlikovani Hrvati, viteškim križem na prsima, dužan je još više ispovijedati, zastupati i braniti pravaška načela, jer inače ne bi sebe smatrao za pravog Hrvata; a to i pred Bogom i pred svijetom vazda ti stidh, sramotno, neudlasivo, neosvrćući se ni na kneza ni na viteza; jer kad bi slično odlikovanje uztežalo slobodu misli i osjećaja, ja bi ga ustupio onima koji se za novac prodaju, a druge svojim faktom mijere. Ja ne vjerujem novosađskoj „Zastavi“, i puštam te da i unaprijed, po svome zvanju klevetješ, suknjičoš, napadaš; (samo ne budali, budi pri sebi, malo oprezniji, malo ozbiljniji, ne po-

Trčaj se više na škaklji posao ličnih svojih odnošaja pram Crnoj Gori; dosad ti nije upalila nikad! Nemoj napastovat i dirati s toga gledišta u moj značaj, jer iz iskustva mogao bi predvigjat, da strijela proti meni naperena, mogla bi napokon pogoditi sasvim drugi cilj. „Sapienti pauca,“ obznanjen spašen.

Megjutim hvala ti na uvaženi *parere* što si se udostojio izreći, glede svojih preslabih sposobnosti, toli govorničkih, koli literarnih. Očito i bez oklijevanja ispovijedam, da se istim i ne hvastam. Svakomu svoje. Ti o literaturi i eloquenciji, a drugi će suditi o onomu, u čemu se ti ne pitaš, o poštenju i značaju.

U Dubrovniku, 12. Decembra 1894.

Dr. Roko Mišetić.

Naši Dopisi.

Prag, 4. Prosinca.

Koja nas je nesreća zadesila, nazad malo dana, pošto je iz Praga bio udalečen gosp. Stjepan Radić bit će Vam poznata. Gosp. Radić bio je svakom našem poduzeću duša. Oko njega bijaše se sastalo nekoliko Čeha i nas Hrvata, te smo se na izmjenice podučavali oni nas češki a mi njih hrvatski. Gosp. Radić bio je posrednikom između nas i njih jer mu je češki jezik bio poznat kao hrvatski, tako da su ga češke novine pohvalile kad se je zadnji put na sudu branio, ali žalibože uzalud, jer je isto bio osuđen, a malo za tim i izagnan iz svih zemalja zastupanih u carevinskom Vijeću.

Kada je gosp. Radić izvršio kaznu od 10 dana na koju je bio osuđen, bi ranim jutrom odveden u policijski zatvor. Mi ne znajući gdje je, pogosmo na policiju da se upitamo kamo je. Pa znate li što nam je odgovorio jedan policijski predstavnik izbrečivši se na nas? „Da mu digne otac ili majka, ni njima ne bi kazali a nekmo li vama njegovim kolegama.“ Sudite je li takav morao biti odgovor jednog policijskog prestavnika? Niko više nego mi ne trpi gubitak gosp. Radića, jer smo izgubili silu koja je bila kadra da učini nešto za našu opću dobrobit.

Jucer je u carevinskom Vijeću ustao na obranu gosp. Radića mladočeški zastupnik Kramář. Dao Bog da štogod bude od koristi, i da gosp. Radića što prije opet vidimo u svojoj sredini.

Korčula, 11. Decembra.

Časni gosp. Uredniče! Javio sam u dopisu 25. Oktobra ove godine o neredima počinjenim od ovih legaša i glazbara gragjanske glazbe u noći 22. istog mjeseca. Sada priopćujem kako dneva 6. tekućeg bila je držana pred ovo v. k. Poglavarstvo rasprava proti istim izgređnicima kojih bijaše 30, od kojih pet bili su riješeni, dvadeset i četiri osuđeni na globu, neki na flor. 5, neki 10, a jedan na šest dana tamnice, i tako sa novim Poglavarom regbi da na Poglavarstvo postupaju se ozbiljnije.

Dne 7. t. m. držala se na ovome v. k. kotarskom sudu rasprava, proti nekome Padovanu i Arambašiću, za uvrjede izrečene proti općinskomu opravateljstvu i redarstvu. Na raspravi zastupao je državno odvjetništvo v. k. Poglavarstveni perovogja gosp. N. Županović. Padovan bi riješen, a Arambašić osuđen na samih pet dana tamnice. Govori se da je Arambašić posvjetoan da se ne u toči, jer da stavno kazna bila bi pojačana.

Iz grada, 12. Decembra.

Za danas samo bilježimo, da je na crni protokol Gondole, upisano i ime g. I. N. a ovdašnjeg trgovca. Pitao čovjek od v. k. politične vlasti neku dozvolu, obrtne naravi, vlast poslala općini po običaju na izvještaj, a Gondola ga govore nam, izmrcio po sedam zakona. Da su sve to samo neistine nije od potrebe da dokazujemo, jer Gondola je poslao izvještaj o g. I. N. a ovaj je Hrvat. — U „Dubrovniku“ nastavlja se „dubrovačka književnost od Dn. Iva Stojanovića.“ Upada u oči, da je s prva Dn. Ivo spominjao i nalazio Hrvate, ali kad su se ono Srbi ogradili s poznatom primjedbom, da mu svaku ne potvrđuje od tada ne ima u toj studiji ni Srba ni Hrvata, nego Slavjana.

U ostalom milo nam je, da u člancima o „Srpstvu Dubrovnika“ poznati pisac zapleće se u

bizantinstvo. S prva svi smo mi Srbi jer su nam tobož naši stari bili „pravoslavni,“ tako je govorio. Sad drugčije gudi, jer u XIII članku piše, da su Srbi gradili crkvu sv. Nikole, a onda ima i ova: „Preseli se u Dubrovnik više *srpskih* porodica iz Bosne. Razlog njihovu preseljenju bio je *vjerski*. Ban na ime Borić progonio je *katolike* za to se ovi izsele u Dubrovnik.“ Dakle, najprije smo *Srbi*: jer su nam stari bili katolici, koje su pravoslavni progonili. A na posljedku su ono bile srpske porodice iz Bosne, jer tako kaže Luccari a Luccari nigdje i ne spominje *Srbe*, nego i *Bosnesi*. quali vennero a habitare a Ragusa; a da su Bošnjaci Srbi, to govore *Srbi*.

Gosparu... malo više soli u glavu!

X.

Nevesinje, 10. Decembra.

U nas u Nevesinju ima nekoliko vremena tišina traje i mirnoća između naroda, pošto hvala bogu i starijim sad nema među nama onih koje su narod napakao napućivali, te izgleda da će i Nevesinje bolju budućnost imati. Samo još ima među nama srpske pisarčice, koji su se u našem sudu ukorjenili, te bogme brate što se goć radi, ili progovori cijela naša čaršija znade.

Prije 4 godine kupio je jednu zemlju u Nevesinju presv. gospodin Biskup Paskal Buconjić iz Mostara i naselio svoje vrijedne i poštene ljude, koji znadu zemlju obragivati, a tijekom je korist i našem narodu pošto će se i naš seljak uz njih naučiti raditi. Na to su bili ustali naši Srbi i to mu se protivili, a to s toga da se ne bi ondje kršćani naselili.

Na njihovu sramotu bijaše jedna hrišćanka sirota udovica sa 4 djece na goljoj podini, koja ščase po svojoj braći Srbima skapati od gladi i od zime. To vidio gospodin biskup, dade joj na svome kupljenome zemljištu kuću saizdati, te sirotu ženu i djecu u kuću uvede i uredi joj kućicu sa zemljištem barem 5 do 600 forinti. Neka to bude na izgled svemu narodu u Nevesinju. Živio gosp. biskup Buconjić, a Bog pomogao i onoga koji je zemlju biskupu prodao, uslijed čega će se mnogi Nevesinjeci okoristiti! Alah emanet!

Kaimija.

Sa Hercegovačke granice, u Decembru.

Štovani gosp. uredniče!

Budite uvjereni, da mi je već dosta i čitanja, a kako ne pisanje o tom „za nesreću“ pbbu, za sada *Srbima*, Rajiću, ali molim Vas, da i ovo par redaka uvrstite u Vaš cijenjeni list, na odgovor rečenom, što je pod pseudonimom: „Srbini-katolici“ u 49. br. nadri-srpsko-harlekinskoga „Dubrovnika“ pisao: —

On pozivlja dopisnika 42. br. „Cr. Hrv.“ da mu otkrije svoje ime, — kakovim načinom? *Ne-poštenjak, mračnjak, bljutavo*, itd. Izrazi, koji baš pristaju popu Rajiću, vuku se laži — dopisom *pseto-ubojice*. — On pozivlje, da se otkrije dopisnik „C. Hrv.“ a ovamo, — on prvi otpočeo polemiku, krijuć se za haljinu „ljubitelja naroda“ koju nikako nije vrijedan nositi. Bolje bi mu pristajalo ime onoga, što tuče psetenja. — Poštenje nalaze: ko je prvi počeo, — prvi da se otkrije. Napred srbine katolici! skini krinku sa obraza, — akoprem smo ga već vidjeli, — pa nas eto da ti doviknemo: *ko si i što si!* Prem da tebe nije ni ko imenovao u 42. br. „Cr. Hrv.“ ti si se sam javio čuteć se zbilja, da si „za nesreću.“ Tijem si ujedno potvrdio, da u hrvatskoj Hercegovini nema nijednoga više — osim tebe, — katoličkog svećenika narodnosti srpske, jer kad bi bilo, javio bi se još koji. Ergo, pobijaš sam svoju tvrdnju, a ako ti koga poznaš imenju ga. Pa makar kad koga pozivlješ, da ti se prikaže, zašto ne stupiti sa svojim imenom, — ili te je sram kazati svoj soj? — *)

*) U zadnjem br. „Dubrovnika“ otkriva se pop Rajić svojim pravim imenom te sasipje na velič. dn. Ilju Sentića niz najpogrdnijih poslanica, u kome ga on, katolički sveštenik! svakako nazivlje. Sramota! Upozorujemo svakoga ko se zanima za ovaj posao na te poslanice, pak će se brzo uvjeriti, da je pop Rajić dostojni drug ostalih katoličkih svećenika Srba u dubrovačkom kotaru. Rajić podmeće Sentiću da je on auktor ovijeh dopisa, što mi ne samo ničemu, nego najsvetčanije izjavljujemo, da nam velič Sentić još nikada o ničemu ni pisao nije. Toliko na zna nje dn. Ivo Rajiću. — Uredništvo.

nego se sakrivaš u ime: „Srbini katolici.“ Nu, ka si ti već sve bio, nije isključeno, da ćeš za koji vakat biti: Kinez, — Japanac, — ili Ciganin — katolik. —

A sad na stvar! Dereš se u svojoj krpetini na dopisnika 42. „Cr. Hrv.“ nabacuješ se izrazima, koji ti dolikuju na čovjeka komu nisi vrijedan imena izustiti, koji nije putovao po Taliji već sjedio kod svoje kuće radeć pošteno. — Znamo više na koga si sumnjao, ali prevari se. — Zašto ga nijesi imenovao, kad se ljutiš da tebe ne imenjuju? Dregiš se na Šiftara, da okuplja oko sebe neke koji mu pomažu pjevati naku hrvatsku pjesmu, u kojoj tobože ulazi trokratni: „Živio Starčević!“ Ovo Srbima nijesu denuncije! — ali zašto ne reče ti, koja je to pjesma i koji su to *neki*, koje on okuplja? Ta gdje je bio Šiftar, kad si ti *neki* narodu zabraniti da na crkvi izvještava hrvatski trobojničarjak, gdje je bio Šiftar kad si ti propagandist srpstvo svagjao se sa narodom? Ali, Bogu hvala, nijesi ništa škodio hrvatskoj stvari, jer nakon toliko tvoga truda dobio si u tijelov parokiji *samo jednu* osobu, koja *samo pred tobom* priznaje se srbinom, — inače i taj mari za srpstvo koliko za japaštvo. — A valda nećeš Šiftaru zabraniti pjevati u njegovom stanu, dozvoljenu: „Lijepa naša domovino,“ „Glasna jasna,“ „Oj! Hrvati,“ itd. A što je tebe Rajiću nagnalo da denunciraš toga Šiftara? Ti se valda još sjećaš kako si ga falio, njegov razuman rad isticao, a u zvijezde kovao, njegovo nastojanje oko moralnog napretka? Za deset mjeseci, bio on jedan od najvrtnijih učitelja u Hercegovini, a kad je prestao da ti daje 15 flor. mjesečno, postao je ono što se može tebi reći. —

Ti se ne ustručavaš dignuti smrtonosnu ruku na pseto (do sada ubio je petero ako ne više) ti se ne začas *djeca* propovijedati srpstvo, ti se ne utežeš javno seljaku vikati: „Ti ću ja u Zenicu ili ti, *ni svakako ja prije*“ (komentiraj); ti se ne bojiš 10 minuta daleko ići, pa opskrbljen znaš sam su čijem vikati *jo rukni* čovjeku: „*Hodi sad na međan! Sada dogri na prsa Rajićeva!*“ Sada na dvor junaci! Nije li to izazivanje na najpodliji način? Da, ali ti si junak, ti si sin Mate Rajića, ti koji... Ali prestanimo. — Ispod debele kože ne crveni lice. — Kako čujemo Rajiću pripovijeda, kako neće više biti u Trebinju, *molice* biskupa, da ga dignu! Ha! ha! ha! on će moliti!

Evo Rajiću, pozivljemo mi tebe, da ti kao početnik, kao izazivač polemike, stupiš *otvoreno* na borbu, a ne iz *zasjede*, i mi smo pripravi da ti zbijemo roge.

Ujedno ti poručujemo, da je ovo tek početak a poslije čuće se — ustreba li, — tvoje gusle i dalje, šapnućemo ti onu o noćištu na Kotezima, o kokosima itd. Dakle napred Rajiću! A dok ti ovo što je rečeno ne pobiješ, — dotle pfuj!

Vama gosp. uredniče hrvatski pozdrav i šaka ruke pa „Bog i Hrvati!“

Drugi X.

Kotor, 11. Decembra.

(Hrvatska trobojnica). Riješeno je pitanje o hrvatskoj trobojnici u Kotoru i mi smo zadovoljni. Čitaoči znadu, da nam je od strane vojnika bila ova trobojnica svrgnuta s crkve i zaplijenjena. Nijesu tome oni krivi, nego neki došljaci, koji su vojničku vlast zlo izvijestili i zaprijetili, ako nam ne digne s naše crkve hrvatska trobojnica, da će biti bune. Možda im ni to nebi upalilo, jer vojnička vlast zna se, da baš nastoji a da se uvijek i u svakom slučaju uzvlada po zakonu. Ali onaj, koji je cijelu stvar potaknuo *il. Sig. r. Emilio. G.* Emilio bio je kod drugog zadržanina g. B., i skuhala se popara, da se uzpije poznatim planom, da u Boki nema Hrvata i da *pak*, prestavljen u šaci tuginaca, ne trpi hrvatsku trobojnicu.

Nego stvar je ispala drugčije, jer je ovih dana vojnički podoficir u potpunju vojničkoj paradi onu zaplijenjenju hrvatsku trobojnicu *povratio*, g. Kanoniku, našem dičnom Dn. Ivu Radiću, a istodobno g. Ragazzini, a kr. Kotarski Poglavar istome je predao odluku Visokog Namjesništva, da je slobodno vijanje hrvatske trobojnice svuda, a osobito uz carske i crkvene. Ovdasnji su *Autonomasi* strašno pokunjenji. Nije ih više ni čuti ni vidjeti, a bili se do ovog riješenja od stra-

ne istnog ministarstva i Namjesništva u velike razvikali. Mišljeli onako je, kako im poručio „Dalmata“, da oni mogu slobodno pomoću vojnika naše zastave skidati. Najviše ih ljuti, što je onog podoficira u paradi poslao mjesni Corps-Commando, jer znadu, da je time vojnička vlast ne samo zadovoljila pravici, nego i našem uvrijeđenom hrvatskom ponosu, što joj služi na najvišu čast i duku, a na nami je, kao poštenim Hrvatima, da ljubav ljubavju vraćamo, jer smo stalni i sigurni da će i od sada, kao i do sada izmegju vojnika i gragjana vladati najbolje uzajamno poštovanje, pa ma se trudio, koliko mu drago onaj stvor, koji ovdje svagju širi i mijša svoje prave, a da bi barem onda uspio a lažima proti nama, kad bi dočekao da izmegju vojnika i gragjana pukne razdor. Svoj ovoj gunguli u Boci, svima nemirima i napadajima, proti Hrvatima valja tražiti izvor on-dje, gdje bi se o skladu miru i istini imalo premisljati.

Razumije li nas šticenik Lovčenske dosjene? Javljamo vam i to, da se onim činovnicima koji ruju proti Bokeljima Hrvatima i domaćim Autonomasima pridružio i g. Škrivanić. On se baš ovdje home javno i otvoreno ističe, a nije čudo jer se ugleda u svoga predpostavjenika, pa kud kvočka tu i pilići.

— Na posljedku vam javljam, da su i naša poštena braća Srbi pomagali zadarske talijanaše da imnu se skine s naše crkve: naša trobojnica. Što se i oni mijesaju? Ko ih zove i čemu se toliko vesele, kad je u pitanju ne samo uvrijeda nanešena našoj narodnosti, nego i vjeri? Po njima mi ne smijemo na našim crkvama vijati hrvatske trobojnice, a imati jedne jedine njihove crkve ovdje i svuda, da nije u svečanom prigodama okićena srpskim trobojnicama? Oni mogu, ali mi ne — jer hvala Bogu što smo Hrvati, lali smo katolici, a to je što njima jako smeta, pa s toga i jesu svi poštene Bokeljski Autonomasi proti njima, jer svaki Bokelj može hladnokrvno gledati „grčki bizantinizam“ nekih Srba samo ako nema Bokeljskog ponosa i obraza.

Pogled po svijetu.

— U Beču se još raspravlja o izbornom redu. Izabran je odbor za preinaku od 10 lica.

U zastupničkoj kući u sjednici od ponedjeljka istaknuo je Biankini važnost željezničke spojitbe Dalmacije sa državom, s opaskom da Dalmacija danas zavigja željeznice Bosni i Hercegovini. Predložio je zatim, da se u zakonu o mjesnim željeznicam uvede slijedeći članak: „Ovaj zakon vrijedi za sve zemlje zastupane u carevinskom vijeću, a iznimkom Dalmacije, gdje još nema glavnih željeznica, od kojih bi se mogle granati pobolne željeznice.“ (Odobrovanje sa strane Hrvata). Jučer je predlog Biankinijev odbijen. — U odboru proračuna izjavio je Plener, da je autonomija južnog Tirola stvar moguća.

— Kralj je potpisao magjarski zakon o civilnom braku. O sjednici zastupničke kuće izvješćuju novine slijedeće: Zastupnička Kuća puha pun-cata; veliko mnoštvo mirna naroda ispred hje. Na dnevnom je redu privremeni proračun za tri mjeseca. Skrajnji ljevičar Helfy, narodnjak Horansky i secesionist Pecky zanijekase proračun, jer da nemaju povjerenja u vladu. Ministar predsjednik Wekerle reče na to: indennitat ne sadrži pitanje povjerenja, ali vodi na nj. Besjednik opravdava obzirni vladin postupak u crkveno-političnom poslu i navješćuje da su potvrđena do sada glasovana tri crkveno-politična zakona. (Zanošito kličanje: „eljen“ u Kući i na trijemovima. Članovi slobodnjačke stranke dižu se sa sjedali plesćući rukama i kličući „eljen“). Wekerle istaknu da ministar izvanjskih posala nije nikad ni pokušao da se umiješa u unutrašnje ugarske poslove, i reče da se nijedan ozbiljni politični činbenik neće latiti jalova posla da pokuša u Ugarskoj tjerati politiku protivu slobodnjačkom pravcu, što u Ugarskoj vlada. (Živahno kličanje „eljen“). Javno mnijenje ustaje neslomivo u prilog slobodnjačkih pomisli (Poklici „eljen“).

Kad bi guvernile imao ostaviti mjesto ministarskog predsjednika, paži, ča uvijek da bude par-

lamentaran njegov pad. Izbor časa za pitanje povjerenja naprama gore, nek se njemu pripusti. Pošto većina Kuće ima u nj povjerenja, nije ovdje potrebit prijedlog o pitanju povjerenja. (Urnebesno kličanje „eljen“). Nastavlja se rasprava o privremenom proračunu.

Domaće vijesti.

Odaslanstvo iz Dalmacije pred kraljem. — Na 12 ov. mj. odaslanstvo dalmatinskih zastupnika i odaslanika predalo je kralju svečani memorandum o gospodarskom stanju Dalmacije.

Svekoliko odaslanstvo bijaše pripušteno pred lice Njeg. Veličanstva, a ne kako „Il Mattino“ govori samo neki. Odaslanstvo predvodio je Dr. Miho Klaić, koji je govorio kralju hrvatski i njemački. Kralj je na to na dugo govorio o ekonomskim potrebama Dalmacije, izraženim u spomenici i preko Saboru, ohrekap da će se vlada zauzeti, a da se već ona bavi o izvedenju spljetsko-bosanske željeznice. Zatim se Nj. Vel. milostivo razgovorilo sa mnogim zastupnicima i odaslanicima, koji su takogjer štogod, specijalno zamolili.

Veoma odobravamo ovaj način kojim su naši rodoljubi prihvatili, da se nekako čuju tužbe naše pokrajine. Nadamo se da će nešto biti učinjeno.

Šibenski biskup. — Šibenskim biskupom bi imenovan presvj. dr. Mate Zannoni trogirski opat.

Čuven je kao jedan od najuččenijih naših svećenika. Kako čujemo čovjek je već u godinama, ali zdrav i snažan. Hvale ga kao značajna rodoljuba.

Sastanak stranke prava. — Na 5 i 6 ov. mjeseca bio je u Zagrebu znamenit sastanak stranke prava, na koji su došli i neki odaslanici iz Dalmacije. Pravaške zastupnike na carevinskom vijeću zastupali su Laginja, Biankini i Dapar. Dr. Matko Laginja predao je krasnu izjavu pravaških zastupnika na carevinskom vijeću, koju je „Hrvatska“ objelodanila.

Stranka je prekinula svaku svezu sa gg. Barčićem i Bakačićem, povodom njihova pisanja u „Pensieru Slavu.“ Značajno je, da svi protivnici stranke prava, koji o tom sastanku pišaše, žale što se je to dogodilo.

Izbori na Mljetu. — Općinski izbori na Mljetu svršili su pobjedom Hrvata. U trećem tijelu, gdje glasa ogromna većina, učestvovali su i Srbi, jer po „Dubrovniku“ i njegovom Ratku Maranu ne samo da na Mljetu ima mnogo Srba, nego je i vas Mljet srpski otok u srpskome moru. Velika dakle ta srpska stranka prvi se put ogledala na junačkom megdanu i došla je kompaktna i složna a na broju ih samo dvojica, dakle i cijelog Mljetskog Srpstva, jer kako nam pišu iz Babina-polja na Mljetu ima u sve 8 Srba, izmegju kojih šest rogjaka sveučilišnog gjaka, inače bogataša g. M. Gračića.

Mi ne znamo što će sada „Dubrovnik“, jer on se jadnik nalazi u neprilici, bar u očima braće mu u Srbiji, za koju je i bubao da su svi Mlječani Srbi. Čujemo da se i g. M. G. jako naljutio i da se trese od ljutine, što ga Mlječani malo slušaju.

A pišu nam još s Mljeta: „da su Dubrovnikov Ratko Maran i mali Jovica iz Maranovića posli na Ogiran da posrblijuju, gere i srdjele, kad ne moguše dične i poštene Mlječane, koji su, kao Hrvati, osvietlali svoj obraz, Slava im i Živjeli!“

Što govori Dr. Toni u Stonu? Bio i on uzeo posao za glavu, da na Mljetu usadi klicu Srpstva. Ne ide mu od ruke, a Mlječani mu se smiju.

Gradska Kronika.

Lične vijesti. — U ponedjelnik prispio je iz Spljeta sa obitelji presvijetli gospodin savjetnik Tončić, koji je amo bio premješten u svojstvu kotarskoga poglavara.

Hrv. pjev. društvo „Gundulić.“ — Na 8 o. mj. biva, na Gospu od Začeca pjevalo je naše mlado hrv. pjev. društvo, pod upravom mnogovrijednoga i zaslužnoga učitelja gosp. N. Marcocchie, pozvano od MM. PP. OO. Franjevaca u njihovu crkvi svečanu misu od Rossi-a, koju je baš za ovu prigodu naučilo. Pjevanje je bilo harmonizno i

korektno dakle, baš prelijepo. Ovo je druga misa, što je naše mlado društvo naučilo i ispjevalo u kratko vrijeme od dva mjeseca. To nam dokazuje veliku marljivost i požrtvovanost naših pjevača, koji ne žale ni truda ni muke samo da hrvatsko pjevačko društvo uspije i napreduje. Mi ih s toga moramo pohvaliti i osokoliti da ustraju sve više u takvom plemenitom i lijepom radu kao što je pjevanje. Živjeli!

„La famiglia cristiana.“ — Ovaj list izlazi u Tridentu, te bi sudeći po naslovu imao svu svoju pažnju posvetiti uzgoju kršćanskih obitelji. Ali tako nije nego on samo služi da sije mržnju proti Hrvatima. U jednom od prošlih brojeva ima dopis iz Dubrovnika, u kom se „Un Raguseo“ bavi o izboru općinskog upraviteljstva, te tom zgodom najbjesnije napada na Hrvate. Izmed ostalih ima ih i lepinskih. Tako maloga Iva Avoscani zove ex-consigliere, a dn. Iva Stojanovića preporuča za dekana, jer izmegju ostalih vrlina, imao bi i tu da nije Hrvat.

Govore nam da te dopise piše kanonik dn. Andrea Alibranti s Korčule.

Teatar. — Sinoć je bila zadnja prestava, a danas bi imalo otputovati operetno društvo gji. ce Persico. Da su naše kritike bile pravedne, uvidjelo je svekoliko općinstvo, koje je komade hladno primalo. Na rastanku sa ovogodišnjom operetnom sezonom, ponavljamo, da bi krivo učinili glumcima, kad ih ne bi pohvalili da su se više puta iskazali i uopće svim silama nastojali, da učine zanimivim mršavi repertoar društva.

Dubrovnik, 12 Decembra.

Kao grom iz vedra neba, iznenadi me u prošlom „Jedinstvu“ članak iz Dubrovnika sa potpisom gosp. P. Č., u kome se žestokim načinom kritikuje moje pisanje glede prekovlebitskih razmirica, navlastito članak „Malo statistike“, uvršten u br. 48. „Crvene Hrvatske.“

Gospodinu P. Č. u prvom redu stalo je da izjavi, kako ove nazore ne dijeli cijela dubrovačka hrvatska stranka. Ta izjava bila je posve suvišna već i zato, što u našoj hrvatskoj stranci imade i takovih članova, koji su pristaše samo političke misli hrvatske. S druge strane svakomu je poznato da ja, koji osvem dopisa gotovo sam u list pišem, kadgod govorim o našim strankama, uvijek se iz delikatnosti i potpišem, te tako uzimljem na se svukoliku moralnu odgovornost, pošto neću da se pomisli, da bi ja htio govoriti i u ime onih, za koje znam da moje mnijenje u tom pitanju ne dijele.

Žalim što gosp. P. Č., kad se je već hotio postaviti na obranu obzoraške stranke, to je učinio sa napadajima, koji ne mogu nikako biti od koristi hrvatskoj stranci u Dubrovniku i onoj slozi, te nam je u gradu — pa bili u stranačkom pitanju i različitim nazora — kod ovakih protivnika toli potrebita.

S moje strane pak, a sa mnom i mnogi Hrvati dubrovčani, držim da čisto hrvatska pravaška ideja, ideja narodne slobode, izražena u prošlom i ostalim sličnim člancima, može biti samo od časti sijedoj glavi staroga Dubrovnika.

Ne mogu se nadalje uvjeriti da je ludost kako ja mislim o hrvatskim strankama, već protiv da je ludo i štetno da se u Hrvatskoj, uz stranku prava sada ustraja i druga sa istim programom, jer će onda obe dvije svoje najbolje sile trošiti u megjusobnoj konkurenciji pred narodom, te će nastati velika konfuzija na veliku radost našijeh neprijatelja. Osvjedočen sam, u koliko poznám prekovlebitske političke prilike, da drugu stranku stvara, ili barem ponovo organizuje, samo osobnost, a da je to zločin.

Cijenim napokon da ćemo mučno što postići, ako se budemo dijelili u strančice i faktije, nego se moramo urediti u jednu složnu i veliku stranku.

U ostalom želio bi da se med nama prekinu ova neočekivana i neplodna polemika, da li je obzoraška ili pravaška stranka bolja. Neka svak uzdrži svoje uvjerenje, koje u nekim granicama može i zagovarati, ali napram čvrstom nenarodnom srpsko-talijanskom savezu budimo i mi, bez razlike stranaka, što složniji i kompaktniji.

Franjo Supilo.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na polu godinu flor. 2; za *Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4: 50, na polu godine flor. 2: 25; za *inozemstvo* flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopis: šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Novim ljetom 1895 stupa „Crvena Hrvatska“ u V. godinu svoga života.

Ovom prilikom usugljujemo se preporučiti naš list svakome poštenome i požrtvornome Hrvatu, da nas pretplatom podupre, kako bismo bolje odgovorili onoj zadaći, koju donekle već obradismo.

Kad nezavisan list, uzdržimo se jedino od pretplatnika. Ima listova koji žive godišnjim subvencijama ili bogatim darovima dotičnih prijatelja i stranaka. Mi toga ne poznamo. I zato cijena listu, razmjerno prama troškovima, veoma je umjerna.

Uprava „Crvene Hrvatske.“

Dalmacija pred Kraljem.

Prošle sedmice, predvojeno od d. r. Kralja, bijaše po Njegov Veličanstvu primljeno brojno odaslanstvo iz Dalmacije, koje je kralju predalo memorandum o poboljšanju ekonomske strane ove naše zapuštene pokrajine.

Mi smo već prošli put odobrili ovaj korak. Dalmacija je učinila što je do nje. Naši zastupnici toliko se tuže na stanje u kojem se nalazimo, da Nijemci, koji su se iz početka na njihove navode zgražali, već su se priviknuli, pa ih mirno slušaju. Malo to kod njih hasni. Cvijet rodoljuba, kojim je stalo do svestranog narodnog napretka, sastaje se u Spljetu i raspravljahu što bi se dalo učiniti. S naše strane dakle volje ne fali.

Kluzola je ubila najbogatiji proizvod Dalmacije: vino. Na stotine i hiljade bačava lijepoga dalmatinskoga vina išlo je u Francusku. Danas talijansko konkuriše u našoj kući, a trgovci ne znadu što će sa svojim. Po Bosni, Hercegovini, Hrvatskoj, Beču, pa čak i u dalekoj Češkoj bijahu se ustrojile podružnice dalmatinskoga vina, koje će sada talijanske, jer je tal. vino jeftinije ako i nije bolje istisnuto. Kad su talijanskom vinu radi ostilne frankofobske politike talijanske u Franceskoj zatvorili vrata, trojni savez pomogne svojoj prijateljici — a mi plaćamo.

Nu ko to ne zna? Ko ne zna koliko gubi Dalmacija što njezina središta, Spljet, Dubrovnik, Kotor itd. nijesu željeznicom spojena sa ostalom Europom? Što bi naši gradovi zaslužili, odnosi Trst i Rijeka. Osvem toga, bosanski proizvodi idu u Europu i na more preko Pešte i Beča.

Ovo su stvari već svakome poznate, kao i to da se gospoda u Beču tuže, da je Dalmacija pasivna zemlja, u koju oni ne mogu ulagati toliko investicija, zaboravljajući da je Dalmacija zato pasivna, što ovaj mali rub zemlje pozvan je da prestavlja Austro-Ugarsku kao velevlad. Pa kao što ne bi niko mogao zamjeriti pasivnost gradu Polu, jer tamo potrebni pomorski Arsenal stoji državu više milijuna nego joj ona Pola daje hiljada, s istoga razloga, i još drugih, ne može se zamjeriti ni Dalmaciji.

Drugo je nešto po srijedi.

Pravo govoreći svakome je malo teško zauzeti se za Dalmaciju, jer nije sjeguran za njezinu političku budućnost. Dalmacija je danas u Austriji, a njoj ne pripada. Po pravu i zakonu čest je

Hrvatske, a s njom još spojena nije. Mi se tako nalazimo u nekome prelaznom stanju, koje vrlo dobro osjećamo i koje nam je svijem nesnosno. Ko bi htio nešto učiniti za nas, onaj ne može jer nijesmo s njime, a ko može, onome je muka, da radi za nešto, za što nije sjeguran da će i sutra biti u njegovim rukama.

Eto, ovaki je naš položaj. Položaj, po kom bi u ostalom mogli preokrenuti sustavom monarhije — da u našem narodu s ove i s one strane Velebita imade onoliko ustrajnosti i žilavosti, koliko su je pokazali Česi ili Talijani u Trentinu.

Zato našim ekonomskim nevoljam u glavnom krivo je ovo naše provizorno političko stanje. Ali Beč nas ipak neda, sasvim da se tuži da za nas iz svoga žepa troši. Možda ipak nešto vrijedimo? A Pešta bi nas vrlo rado dočekala, jer misli da smo njezini, a ne Hrvatske, pa kadgod se povede riječ o Dalmaciji, mrko na Beč gleda, koji hoće, da, tobož njoj, digne biser Stjepanove krune.

Koliko bi smo mogli tu izcrpiti, da imamo s kijem — i da umijemo!

Nego uvijek je na vrijeme. Dobro je i lijepo što se zauzimljemo za gospodarske interese, no pitanje našeg narodnog sjedinjenja treba isto tako i još više uzeti na srce i gledati da se što prije riješi. Tada će se riješiti i naša gospodarska budućnost.

Idemo da vidimo. Prigoda će se brzo pružiti. A mi koji smo za sjedinjenje i neodvisnost Hrvatske, znamo da izmed sjedinjenja i neodvisnosti postoji velika razlika i da bi se moglo postepeno doći najprvo do prvoga, a onda do drugoga, kao što će se po svoj prilici i dogoditi.

Vapaji franjevačke mladeži iz Pečuha.

Dopisnik „Crv. Hrv.“ imao je dobru namjeru, kad je (prije mjesec dana) upozorio preč. franjevačko redodržavništvo: na, pretjerano, pače i nesnosljivo postupanje pečuhanskoga prefekta O. Selaka napram ondašnjim franjevačkim bogoslovima. Ali buduć da ono nije donijelo nikakvih polakšica odnosno na žalosno stanje franjevačke omladine u Pečuhu, to smo prisiljeni ponovno u kratko razbistriti gotove činjenice, neka štovana publika sudi, da li se daje opravdati despotički postupak O. Selaka kao franjevačkog ravnatelja u Sjemeništu podvrgnute mu braće.

Već je poznato u javnosti, kako je magjarskim uplivom O. Selaka suspendiran bio Zbor redovničke mladeži, kroz koje vrijeme nijesu klerici čitali ni jednih novina, koje su im hrvatska uredništva besplatno slala.

Ne možemo reći, da nije bilo kakva nezadovoljstva od strane pojedinih klerika u Pečuhu i od prije, ali sva ta nezadovoljstva bila su malenost napram sveopćem nezadovoljstvu, koje sveuđiljno izraživa O. Selak svojim skroz neumjестnim postupanjem prama bijednim klericima. Selak je odmah u početku svoje uprave preduzeo nekakve reforme, a osobito se odlikuje u tom što u zvi jezde kuje Magjare, njihovu plemenitu ćud i milozvučni (!) jezik. A sve što je hrvatsko kudi, prezire i pogrguje. On je tako opojen magjarofilstvom, da se ne ustručaje pred svima klericima napadati na čast i ugled čelik pobornika i voga hrvatsko-

ga naroda, nazivajući ga bezvjerčem i heretikom itd. O. Selak tako je bezobziran, da se ne žaca napadati na čast i ugled i vele zasluženoga za vjeru i domovinu biskupa Strosmyera, predbacujući mu: da nije ništa dobra učinio za Bošnjake, pače da je veliki protivnik Bošnjaka, pa za primjer svoje tvrdnje navodi: da je Strosmyer ugrabio (!) neke bosanske starine pa ih odpremio u Zagreb itd. Ovako brbljati pred redovničkom omladinom može li se opravdati u jednom starješini? Zar to ne znači sijati sjeme razdora i ogorčenja u omladini, o kojoj zavisi budućnost srebrenobosanske redodržave i spas našega naroda hrvatskoga? No ostavimo Dr. Antu Starčevića i njegovu jedinu narodnu stranku „Stranku prava“ — ostavimo duku i uzor vjere i domovine vladiku Strosmyera, pak se povratimo na našega O. Selu. Uvjereni O. Jakov Selak da stari klerici ne mogu više podnositi nestašice, žiine, svagdanjeg bockanja kao i nepravdnih kaznah po šest i deset dana in pane et aqua, lati se drugih sredstva: opanjkaju siromašne bogoslove, da su Starčevićanci i Strosmyerovci; optuži ih kod generalova komisara Preč. O. Fernendžina, da su skroz pokvareni; da se bave politikom, da dobro ne uče itd. A ovako isto očrni bijedne bogoslove i kod novoga redodržavnika preč. O. Čička, moleći da sve stare bogoslove premjesti iz Pečuha u Bosnu, a u Pečuh da pošalje nove. Selakova tražbina bi uslišana; njegovim uplivom bijaše premješteno pet najdarovitijih bogoslova u Bosnu, a mjesto njih i drugi veterana, dogloše u Pečuh skoro svi novaci. Sad hajde da vidimo jesu li ti blaženi novaci zadovoljni pod Selakovom upravom? Hoćeš ja! Postupanje O. Selaka dotle je dotjeralo franjevačke bogoslovce u Pečuhu: da je jedan od novih quartianita htio se iskorporirati iz bosanske redodržave, da nije odmah premješten u Bosnu, dočim ih još deseterica tražiše uprav ovih dana najprije ustmeno, pa onda i pismeno ili otpust iz Reda, ili primj. Činje u Bosnu. Onaj premješćeni klerik u Bosnu spasen je; a šta će biti od onih deset, koji ostade i na dalje pod upravom O. Selaka? Viderint consue!

Moguće je da se O. Selak uzda u protekciju jednog redodržavnog člana, kao što se je uzdao i O. Kotromanović u vrijeme prošloga franjevačkog kapitula itd. Ali kad ne bi bio moralno zaslijepljen O. Selak, mogao bi ga opametiti uprav udes O. Kotromanovića, koji je morao ostaviti Banjalu pokraj sve protekcije odozgora. — Mi se ne čudimo ni Selu, ni Kotromanoviću, već se čudimo nadležnoj oblasti, da zaboravlja na onu pastoralnu posve opravdanu rečenicu: koga većina puka zamrzi, treba da ustupi svoje mjesto drugom duhovniku. Iz ove rečenice dosljedno se nameće nadležnom starješinstvu, da kamen smutnje u svakom slučaju na vrijeme odstrani, jer post factum nul-lum consilium. Zar nije bilo bolje za opće dobro, O. Kotromanovića odstraniti iz Banjalu o redovitoj promjeni bosanskih franjevaca, već čekati do skrajnoga ogorčenja banjalučkih gragjana? Zar ne bi bosansko redodržavništvo dobro, korisno i razborito učinilo, da O. Selaka odmah digne iz Pečuha, da se tako spasi barem ono, što nije još izgubljeno za franjevački red. Zbog Selakova nepravnog progonstva ostavio je red najdarovitiji klerik Begac, koga kao absoliranog bogoslova poslaše u Šutjeski samostan, ako se ne bi domislio, da osta-

ne ti redu. Tad i našem Begcu nije ostalo ino, već pokušati da franjevačku inače časnu haljinu zamjeni reverendom svjetovnjega svećenika.

Nu osim osobnih žrtava, koje su podlegle podlim i škroz ne opravdanim nazorima O. Selaka, on je protjerao sve darovitije klerike iz Pečuha, priprijetio izdanje „Almanaha“ za koji su radili darovitiji i odličniji oci u Bosni, kao O. fra Augustin Čengić sada redodržavni član, O. fra Blaž Ikić, O. fra Mirko Šestić i drugi, te bi to djelo moglo doći pod tisak još koncem ove godine.

Odbor za izdanje „Almanaha“ bio je odlučio, da se isti posveti našem dičnom Homeru fra G. Martiću, kao harni spomen na pedeset-godišnjicu njegova misništva, da ga n. bude O. Selak za ovi put osujetio.

Bog i Hrvati!

Redoljub. *)

Naši Dopisi.

S Hercegovacke granice, 12. Decembra.

(Da se upoznamo! Odgovor na bljutavu „poslanicu“ svećenika Rajića, upravljenu preč. gosp. Don Iliji Sentiću.)

Poštovani gosp. uredniče! Molim Vas da ove retke izvolite kroz „Crv. Hrv.“ jaynosti predati, a po tom i navedenom popu Vasiliji (tako ga narod zove), eda se vidi „čast“ i „srpski ponos“ rečenog popa. Imadosmo nakanu ove retke turiti kroz naš „Glas Hercegovca“, nu kako on mora u Sarajevo na cenzuru, to bi trebalo mnogo vremena da na svjetlo izagije, a po tom u glavi Srbina porodila bi se misao, e mu Hrvati ne smiju odgovarati! Mi ćemo biti što kraći, nu ipak Vas molimo, da nam što više mjesta u miloj „C. H.“ ustupite za buduće, na ustuk onima, te bi radi u lažnoj uniformi prikazati narodnost hrvatske kršne Hercegovine. U to ime počinjemo i ako malo oštrijim tonom, ipak za Rajića ne preoštrim.

Na prvom mjestu upozorićemo te Rajiću, da nemaš posla sa dn. I. Sentićem dakle; da ne udaraš na onoga, ko ti nije kriv i pred čijim karakterom ti bi se imao kriti. A sad na stvar.

U br. 50 „Dubrovnika“, dereš se na dn. Iliju Sentića baš od nadri-srba uobijačenim načinom. Ko te ne pozna može iz tvoga izraza misli saznati ko si i što si, — pa se ti i ne proglasio srbinom. — Kažeš, pope Vasilija, da se ne bojiš iskazati istinu. Ele kako bilo brže ćemo vidjeti bojiš li se istine. Tvoji „dušmani“ (?) neće o tebi ništa zla reći kad si u snu, jer ti tada nije moguće činiti ono što piše „C. H.“ što mimogred rečeno, i ja ću, ustrebaš li dokazati kao istinu, biva ubijati kerčad. Ako ti po „krivome“ (!) i nebratskome kazivanju tvoji dušmani nanesu štetu, ti ćeš i onda ustajati na obranu svoje „časti“, — ubijanja kerčadi — i „srpskoga ponosa“ — dan na dan tući 60godišnju stariću. Je li ti to „čast“ i „srpski ponos“? Kakova čuvstva tobom vladaju, opisano je u dva puta u „C. H.“ i kao pravu istinu, ti ono zoveš: čast i ponos! Ti se „samo braniš“ i pokazuješ „nevaljanštinu svoga klevetnika.“ Kleveta? Da je „C. H.“ o tebi istinu pisala dokazaćemo ali, da nas ti po svom običaju ne nazoveš; „denuncijantima“ učinićemo mi to, samo ako nas pozoveš. — Ko je narodni dušman? Mislimo onaj, s kijem se narod ima povoda svagjati i tući — a taj si ti, — onaj koga narod tuži sa razlogom, i ko tuži narod bez razloga a taj si opet ti. Je li ovakav dn. Ilija? Pozovi ti nas, mi ćemo tebi stotinu imenovati osoba, vrijeme, uzrok bitke i svagje itd. Ko bi u tvojoj pisanji tražio što drugo osim istine, sbilja ne bi od nje ni sjene našao, nu mjesto nje ima zato dosta, dapače cio dopis je masna laž, a da je tako evo ćemo dokazati.

Veliš da su tvoji parocijani nedavno dokazali, koliko počituju svoga paroha. Ali sada izjavlju je pred svjedocima jedan knez, koji je u ime cijeloga sela dao svoj potpis: „... a nisam mu ga dao da nas u srpskijem foljima ruglu izvrgava.“

*) Ma da smo ovo pismo na trećinu pokrtili i ublažili, ipak ostaje toliko, da je i odviše za dokaz, da kod bosanskih franjevaca nije sve u redu. M. P. Oci Bosanski mješte da se ljute što neki neće da puštaju da se rane prekrivene šire, neka radije uče kako bi se doskočilo smutnji, koja kompromituje njihovu slavu prošlost i slabi njihov blagovjeran upliv u našem narodu. — Uredništvo.

Križ sam mu dao jedino zato, da nam u biskupa izmoli, da se u našem selu svake četvrte nedjelje govori sv. Misa, jer nam je on protumačio, da za molbu treba križ. Što ćeš na ovo? Drugi izjavljuje kako je pred njima za križ plakao, jednom riječi govori se svašta. Kad još na ovo nadodamo narodnu tužbu na biskupa, nekih na kotarski a nekih na okružni sud, e onda vidimo da ti narod daje čast i tvoj srpski ponos. „Ne vrijetajate dn. Iva Rajića... on je pokvaren?“ Ko ti je to doviknuo? Možda ko drugi ali dn. I. Sentić uvjeren sam nije nikada! Navodi u „C. H.“ o onima osobama, koje ti nećeš da braniš, svakako će biti istiniti, dok se ti na jeziku junaci ne pokazuju. Ti kao što veliš samo tvrdiš, da se u Ravnom ne pjevaju hrvatske pjesme. Na čast ti budi tvrditi laž! Na čast ti budi tvrditi, da seljake na to uči dn. Ilija! Na čast ti budi tvrditi, da dn. Ilija... „po deset puta na dan ide u krčmu Žuoa, da tamo sjedi i govori...“ onako kao što ti tek tvrdiš, a nikada ne dokazuješ. To su tvoje infamne izmišljotine, koje će narod skoro pobiti, a koje se mogu na te odnositi, samo što je krčma zamijenjena tvojim stanom. Jel' ovako? Da što rade oni seljaci do gluho doba noći u tvom stanu? Igraju štokakve igre za piće, — ti si kolovogja, — pa kad popiju po nekoliko stari vina, onda se razigju smijuć se i pripovijedajuć kako su se u Vasa dobro napili. Na karata za nove igrati, ti se takogjer ne ustručavaš, pa kad i kad baš i pred samom crkvom. Ima li ovoga u dn. Ilije? Odgovaraj! Znamo i mi da u Ravnom nema krčme odgovarajuće za kolo, ali ko ti je govorio da kolo igra u krčmi. O! čudno li umiješ izvraćati, baš po srpski. Ta jad te ne ubio igra u Ravnom po 20 kola na raznim mjestima, a da su to hrv. kola valjda ćeš shvatiti, kako ti sam tvoj Dokmanović kaže, kakve se u njima pjesme pjevaju.

Pitaj svoga Dokmanovića jel' tako! Kako grdnno izmišljaš kad veliš da don Ilija puti seljake, da viču „Živila Hrvatska!“ „Živio Starčević!“ Ko je je to seljake putio? kada? Vidiš li kako mi o tebi navagjamo svagjotanko: Ti si Andru K. pred svjedocima govorio: „Evo ti časa vina reci, e si srbina.“ Kad ju popi, — ti si se okrenuo, a on ti isplazi jezik — i te nije bilo prvi ni posljednji put Tome istome čovjeku ti si plaćao 12 groša, da ne služi Hrvate, 2 groša da ne jede u Hrvata, napadaš da reče e je srbina, i on to sbilja čini tebi u oči, a za legjima daje ti, što ti spada.

Zašto ti ovako očito ne govoriš? Jer ti je sve izmišljena laž, kao i ono da „Don Iliju zovu galama“ „Ko ga zove tako? Niko osvem tebe, koji bi valjda želio da i on dobije „časnih“ i „srpskih ponosnih“ imena a la „ludi srbina“ „pop Vaso“ i t. d. Opet „tvrdiš“ da don Ilija upućuje djecu, da viču: „Živio naš Muhamed Ante Starčević! Živila Hrvatska!“ Ma kaži: čiju djecu? Kada je učio? što rekoše roditelji djece? Ti se baš potpuno držiš one: „reci mi da ti ne rečem!“ Ta nisi li ti školsku 24 Juna o. g. priučavao nakvu srpstvu? Toga radi htjeli su neki roditelji svoju djecu ispisati iz škole.

Nije istina, da izlazi dum Ilija poslje večere te priredjuje kome mačju muziku, to će skoro dokazati na mjestu gdje se Rajić i ne nada a sa svjedocanstvom naroda i istijeh oružnika. To je pope tvoj običaj činiti kao što onda, kad si u ponoći pucao iz pušaka. Dokaz? Čitava dva sela čula su tvoje vikanje. Dakle 25. Oktobra je Dokmanović imao pravo kad je vikao: „Ovdje nema Hrvata! Ovdje ne smije biti Hrvata!“ Da je on imao pravo mi znamo što bi snašlo dotičnike — od prilike ono što i onog seljaka, koji je pred kepo-vima stupao u Ljubinje — pa mu ipak ništa štete ne naniješe, a to samo zato, što sa prsa ne htjede skinuti hrv. trobojnicu. Biće onda malo za tim on imao pravo kad je: „stotinu šokačkih Bogova“ častio onako, kako samo srbi znadu u svojoj vjerskoj snošljivosti.

Da po kojoj nesreći biskup dozna za don Ilijina djela... odlikovao bi ga, što ne čini ono s česa si ti „srpski ponosan“ i što ti častiš. „Ha! ha! ha! A da dozna za tvoja djela?“

Iskreno govoreć ti nijesi don Iliji ni do pete dorasao a naobrazbi. Gornji fakti to dokazuju, a u znanstvenu naobrazbu razumiješ se kao nešto u kantar. Pozovi me i ja ću ti dokazati, da ti je

naobrazba vrlo plitka. Don Ilija nije nikada prijetio „onome službeniku“ pa ipak „onaj službenik“ dobi što ga ide. Don Ilija sjeća se onih večeri ali, ne po se već po „onoga službenika.“ Na sjećaj li se ti one, kad te ljudi iz jedne kuće istjerale? Da zaključimo čestitajući srbima što iznadi druga: „koji bi se odmah pohrvatio, da se don Ilija posrbi“ (njegove riječi). A! a! Rajiću! Ne trebamo mi takih a don Ilija posrbiće se kad i mjesec bude danju sjati. Blagodarimo mi Bogu, da ti nijesi megju nami, da nijesi Hrvat! Ako je ova istina crna, mi nijesmo krivi. Rajiću, je tako obojao, nu crno se ne pozna na crnom.

Iz Konavala, uoči Božića.

Česti dopisi iz ovih strana po raznim srpskim i talijanskim novinama klevetaju i vrijetaju najodličnije ljudi u Konavlima. Mi im nećemo sad napose odgovarati već samo konstatujemo fakt. To je malo i začudno, kad svi znamo, da su Konavljani vatreni Hrvati i da izmegju njih nema te gube, koja bi crnila konavoski obraz i brucila srce one koji su na jedan ili na drugi način narodu pomogli. Zato i nećemo tražiti krivca megju konavljanima, pa ni u širokim ni uskim gaćama jer ga tamo ne bi našli. Trazimo ga radije u crnoj svećeničkoj odori.

Žalosno ali istinito. Tamo bismo našli autora svih kleveta, svih napadaja, svih smutnja, što bi ih on kroz poganu srpsko-talijansku štampu htio uštrcati u naš dobri i jednostušni hrvatski puk u Konavlima. On u nas ne žive za drugo nego za sablazan i smutnju. Ne čudimo se!... U južnim ovim stranama ima i takih popova, nego tješimo se da nijedan ne pripada našoj strani.

Cijelo Konavle pozna čovjeka o kome govorimo. Upitajte svakoga Konavljana što je on sve učinio i svaki će vam nabrojiti i sva njegova svijetla djela. Kazaću vam o pedepsama, što ih je pretrpio radi bludnosti. Nevjerujete li, a vi dođite amo pak se prošetate kroz Konavle. Lijep je put, pa možete uzet kočiju.

Nego to je bilo pak se spominjalo. Na žalost spominje se još i danas po Konavlima i nikada se zaboraviti neće, jer se takijeh stvari kod nas dogagjalo nije.

A kakav je u vršenju svojijeh dužnosti? Eto lani nije hotio da krsti ni ukopa, nego su neke pute ljudi išli u bližnju župu i tražili milosrgja u obližnjeg župnika, da im u kući ne osvane bruka. Nije Konavljanin ko što kogod misli, njega te stvari vrlo bole.

Rekli smo malo prije o bludnosti. Sad ćemo nadovezati drugu. Ima amo jedna mlada žena, kojoj je muž u Americi evo brzo tri godine. Ta je žena ovoga ljeta porodila dijete. Nesretnica osramotila se, ona sama priznaje i plače. A pitajte je s kijem....

I sve se ovo znade po svijem Konavlima — i dalje. Žena je bila više puta ispitana, da govori, od svijeta ne mogu ostati. I još bi ona nešto mogla pripovijeti, ali to nije za javnost.

Ovo je istina! Neka nam s koje strane dođe odgovor, pak ćemo mi neumilosrdno iznijeti na dvor svekoliko sa imenima i prezimenima jedne i druge strane i sa imenima onijeh, kojim se obećivalo bogato mito neka stvar pomire.

Pak mi sad pitamo, konavljane i svećenike, javno mnijenje i crkovne starješine: ako ima tak pop, pa još župnik, ne žive li on u svojoj župi na sablazan naroda? Može li mu pripovijedat dobrotu, poštenje, vjernost u obitelji, čistoću, moral? Kako će ga narod slušati? Što će pomisliti? A zaključci koje će u svojoj glavi izvagjati, neće li biti pogibeljni i po vjeru i po čudorednost?

Neka niko ne misli da je ovo što natuknismo svekoliko. Nije na žalost ne! Bilo je i drugih gadnijih slučajeva, koji su se noćem nekako utazili. Ali njih nećemo iznositi, već ih samo spominjeno. I ovako znadu za njih sve Konavle, a i ovo što rekoste mislimo da je dosta.

Pak ovakav čovjek i pa još... da ruje, da napada na najbolje Konavljane! Pak on da se usudi klevetati, crniti i mraziti neke, koji imaju taj veliki grijeh na svojoj duši, da su mi dosta dobra učinili!

Pitajte zna li za ovo nedjelna oblašt, ipak

slimo da znade, dapače čujemo, da je i ispitivala. Pridvorci govore, da je ovoga ljeta u njihovo selo bio došao istražitelj svećenik. Što je našao? Ne znamo. Znamo samo to, da se i o toj istrazi dosta šuška, i da je poznata stvar, da neki ljudi, dok male grijehe kazne, od velikih sablazni prepanu se pak ih smeteni opraštaju. Je li se to i ovoga puta potvrdilo? Ili se umiješala tekla politika? To je tajna.

Ali za nas i za sve Konavle nije nikakva tajna ono što gore rekosmo, pa kad je starijoj nadležnoj vlasti nešto mlo, mi se klanjamo njezinoj mudrosti, ali mi imamo neodvisnu javnu štampu, kroz koju ćemo i nadalje nemilosrdno i otvoreno šibati *ovakve* naše narodne dušmane i začelnike svake smutnje i svake sablazni u našem poštenijem i čestitijem Konavlima.

Luka njiv.

Pogled po svijetu.

— Sav politički svijet upire danas oči u Italiju. Giolitti, omraženi ex-ministar predsjednik, sačuvao je kod sebe neke sekvestrirane spise o rimskoj banci, koje nije htio nikome dati. Najviše radi tih spisa Giolitti je i panuo s vlade. Ali radikali, pa i isti umjerenjaci, napastovali su ga, jer za sekvestriranje tih spisa parnica nije mogla biti u ređu vrgjena. Giolitti se napokon lodičalo, pa kad je vidio da će on, koji je što se poštenja tiče u cijeloj bankarnoj aferi ostao bez ljage, biti žrtvom, volio je žrtvovati one, koji su najviše na nj vikali i predlažili je spise. Komora ih je morala publikirati. Tada se istom opazilo, u kakvom se nemoralnom kalu valja svijet talijanskih političara. Mal da ne svi važniji zastupnici talijanskog sabora i svi veći listovi i novinari primali su u razne svrhe novaca od banke, neki čakogjer preporukom i nalogom ministara. Otkrila se do sada nečuvena korupcija, prama kojoj je Panama prava igračka. Pogogien je Lacava, Menotti, Garibaldi, De Rudini, vojvoda di San Donato, Luzzatti, Fortis i drugi, ali najgore je pogogien Crispi. Njegovo ime nalazi se svukud, uz veće svote novaca. Italija je ostala konsternirana, zasramljena. Nije bilo druge nego sabor zatvoriti na veliku žalost Imbriana. Ni Giolitti, koji je čist kao sunce, nije pošteđen, jer na nj navlažu neki pol. prijatelji, koji su čakogjer ružno kompromitovani. Čuje se dapače da svi spisi nijesu ni objavljeni, jer da ima i gorih stvari.

Giolitti je dakle kao ministar predsjednik počinio nezakonitost zadržec spise, koje su imali služiti u procesu, samo da zapriječi ovaj strašni skandal.

Ob ovome se govori u svim političkim krugovima, piše u svim novinama. Italija je danas na dnevnome redu.

— Uz Italiju ima i Srbija svoje dostojno mjesto, jer su ovo posestrime i obožavateljice naših malašnih srp. tal. saveznika. U Beogradu se razvija veliki proces a veleizdaji i urota proti kralju Aleksandru, da se na srpski prijestol postavi knez Petar Karadjorgjević. Urota je bila dobro organizovana, ali se odlala. Na optuženičkoj klupi sjedi više odličnih radikala, megju kojim i Ranko Tajić bivši potpredsjednik Skupštine. Bivši ministar Taušanović na vrijeme je pobjegao, te se sada nalazi u Zagrebu.

— Rat izmegju Kine i Japana svejednako traje; Japanci su navali na srednji Kitaj.

— Iza sankcije crkvenoga zakona, katolici Ugarske razviše žestoku agitaciju. Ustrojiće se dapače kao katolička stranka, poput njemačkog centra. Položaj Wekerla nije nimalo sjeguran.

Domace vijesti.

Istina! — Gosp. Dr. Ivan Ružić, nar. zastupnik stranke prava na hrvatskom saboru u Zagrebu, u sjednici od 13 decembra, govorec o mitrovačkim neredima i sramotnom srpsko-njemačkom savezu reče i ove znamenite riječi:

„Ali nešto se juče (kad je o tom opširnije govorio) ispostavilo, na žalost naše siromašne zemlje: da postoji u zemlji struja, da imade indivi-

dua i elemenata u zemlji, koji su pripravnici podati svoju poganu ruku i vragu i sotonu i paklu, samo da unište Hrvatsku.“

Na ove riječi nastu u saboru velika buka. Srpski zastupnici kao pomamljeni ustaše na govornika prekidajuć ga i prosvjedujuć.

Ko ih je zvao po imenu? Ili se osijećaju krivijem?

Dan prije predsjednik sabora ovejani Srbin i kreatura grofa Khuena, zabranio je govorniku da Slavoniju zove pokrajinom, jer da je ona kraljevina. Očito je kamo to vodi. Slavoniju hoće, da stave u opreku sa Hrvatskom. Oni znadu da Slavonija, sasvim da je titulu kraljevina, nije drugo nego pokrajina hrvatska, kao što je Galicija pokrajina Austrijska, ma da se i ona kraljevinom zove. Ali nekim stvorovima znade biti sve pravdom što je proti nama napereno. Srbi neće da se Slavonija zove hrvatskom pokrajinom, što u istinu i jest; a Srbi danas gospoduju u Hrvatskoj, jer su oni najbolje slugu Magjarske politike.

Naši magjaronski usrećitelji. — Za najnovijega zasijedanja hrvatskoga Sabora u Zagrebu — u odborskoj svojoj sjednici — za rasprave o odjelu bogostovlja i nastave upitao je poznati Srbin Gjurković „vladu hrvatsku“ „Što misli o uvođenju nauke magjarskoga jezika u srednjim školama.“ Na usta odjelnoga predstojnika g. Kršnjavoga, odgovorila mu je vlada pozitivno, naime da se radi već oko toga, jer to zahtjeva (!) već državopravni snošaj izmegju nas i Madžara. Kako se vidi sistematično se izvršava želja Madžara. Ako i polagano, ali sigurno. Kao da se povrća ono doba za „ilirskoga pokreta“, kad htjedoše da potonemo u „madžarskome moru“ nastojanjem vlastitih odroda i presijom šovinista magjarskih. Ali se onda opriješe u ono zlatno doba našega osvita, najodlučnije Hrvati, da zapriječe inovaciju madžarsku. A danas? Danas „madžarsku hidru“ brane vlastiti naši sinovi, a prednjače im, kao u svemu zlu, braća „Srbi“ kao podržavatelji onoga sistema. Jedina stranka prava, kao jedina i prava predstavica hrvatskoga naroda, diže svoj glas protiv te bujice, kako reče zgodno dr. Frank. Isti Riječani pregorješe obrtničku školu, jer ne htjedoše, da u toj školi bude nastavnim jezikom magjarski, nego talijanski. Protiv nje, kao takove, ustaju naši neprijatelji, što nije čudo, ali je to žalostnije, što oni, koji se hvastaju kao Hrvati, sprečavaju rad njezin napadajima ni malo dostojnim, ali po samo napadače karakterističnim. I za ilirskoga doba bilo je takih koji se služili sličnim srestvima protiv prvih predstavnika tadanjega doba. Sjetimo se samo Dr. Ljudevita Gaja. Ali nijesu umjeli. To ne bi smjeli smetnuti s uma i današnji napadači; te podredili osobnu ambiciju onoj ideji, koja mora, da nas sve osvoji, ne bi li svi složno ustali radom protiv naših dušmana. Već je skrajnje vrijeme. Dakle pamet u glavu, a ljubav u srce! Tim ćemo oprati onu lugu sa sebe, da su mnogome zlu krivi vlastiti naši sinovi. A sad je sada i u mladosti hrvatske, kao uzdanice naše, jer nje se najviše ovo jezično pitanje tiče. — Mladost ilirska povrijegjena u svojem praktičnom čustvu, u svoime ponosu, učinila je barikadu na Markovu trgu u Zagrebu od magjaronskih gramatika. Dužnost je hrvatske mladosti danas, da odbace navinutu im magjarsku gramatiku. Ne učinu li to — što ne vjerujemo — upravedane biće riječi pjesnikove: „oci griješe, a sinovi često nose grijehe od otaca svojih.“

Rijeka, 18. Decembra 1894.

D.

Hrvati su krivi. — Ovih dana banuo je nenadno u Kotor savjetnik Vuković, da se obavijesti o istinitosti svih onih tužba što se od zadnjeg vremena kroz štampu i na carevinsko vijeće podižu proti nazorniku Kulišiću, najfanatičnijemu Srbinu u Kotoru, te da istraži u koliko su te opravdane.

Kulišić, kako je poznato, svijem silama nastojao je da se trirazredna pučka škola, u koju idu samo katolička djeca (jer liberalni srbi kao svukud tako i u Kotoru imaju vjersku školu) obali na trirazrednu, i u tom bijaše nepravedno uspio: Osvem toga osujetio je otvorenje škole u Škaljarima.

Ali najglavnije zašto je tamo pošao jest pitanje o stanju škole. Pogovara se da je Kulišić uzeo skuplje i gore prostorije hrišćanina Stefanovića, a ne bolje i jeftinije manastira fratarskoga. Zašto? Valjda iz vjerske snošljivosti. Savjetnik Vuković bio je tamo i kako čujemo, uvjerio se da je Kulišić „netačno“ izvješćivao o obim zgradama.

Učiteljstvo i sve pučanstvo katoličko tuži se na njegovo postupanje. Vjerska snošljivost sa strane hrišćana postigla je tamo vrhunac. Za primjer dosta je navesti ovaj slučaj. U svoje doba, u jedno pravoslavno selo, ako se ne varamo općine grbaljske, bio je poslan, u nestašici hrišćanina, učitelj katolik. Toga niko nije htio u stan i niko mu nije htio dati jesti, tako da je bio prisiljen povratiti se natrag.

Ovaklo je stanje u Boki. Ima pravo dopishik „N. Lista“ koji ih bez prestanka šiba. Molili bi ga kad svrši, da nam učini jedan poskupac ovakih i sličnih spskih djela. I ne samo na učiteljskom polju: hrišćani su tamo htjeli sve posvojiti a nadasve dobrotvorne zavode. Oprekama sa strane katolika oni su odgovarali denuntijama: jedne su slali u Zadar i Beč, a druge na Cetinje. Pa kad su katolici starosjedioci ustali da obrane svoj opstanak, onda se zgražaju — nad njihovom religioznom intolerancijom!

Naravno. U ime velikih, prosvjetnijih načela slobode, bratstva, jednakosti, katolici su imali dopustiti, da im stane na vrat crna kalugjerska reakcija, koja bi, u ime napretka, po svoj Boci podigla vjerske srpsko-pravoslavne škole.

Parnica u Zagrebu. — Neki pravoslavni kateheta u Senju, Duić, povodom dopisa priopćenih u „Obzoru“, o njegovu ponašanju kao vjeroučitelja, podigao je parnicu proti uredniku istoga lista. U četvrtak i petak bila je u Zagrebu rasprava, na kojoj se dokazalo, da je gospodin pravoslavni kateheta mal da ne sve zato upotrebljavao u propagiranju srpstva, ocrnivanju Hrvata i katolička vjere. Poslije tih sjajnih dokaza naravno, da je urednik „Obzora“ hvaljenih optužba, a publika se u čudu pita, kako je kateheta imao obraza podignuti tužbu.

Možda ima i drugodje takijeh srpsko-pravoslavni kateheta?

Povijest moje parnice. — Tako se zove knjižica, koju je ovih dana izdao u Spljetu pristav tamošnjeg okružnog sudišta, naš Dubrovčanin gosp. David Mandolfo, u kojoj pripovijeda razvitak glasovite parnice, što su mu je bili podigli obrovački Srbi i koja napokon bi ukinuta. Gijena knjižica 10 novč. Sav prihod namijenjen je družbi Sv. Cirila i Metoda u Istri.

Izbori u Pazinu. — Pazin je najvažnija hrvatska trgjava u Istri. Ove sedmice obavili su se općinski izbori. Iza poznatih izgreda proti tablitam, istarski Talijani naumije osvojiti Pazin. Nijesu nikakvo srestvo pošteđili. Kad već nijesu mogli drugo, onda su brzojavljali namjesniku, ministrima, pa napokon i samomu papinu nunciju u Beču, tužeći mu se, da nijedan pop nije snjima. Nuncij je imao slobodnim svećenicima zabraniti, da budu Hrvati.

Uspjeh nam prekojuće dojavu ovaj brzojav: Pazin, 20 Decembra. — Hrvatska stranka u općinskim izborima u sva tri tijela sijajno pobijedila.

Dr. Trinajstić.

Pazin je dakle hrvatski grad. Talijani da sviču. Sam inače ozbiljni „Corriere della Sera“ iz Milana toliko se zaboravlja, da hrvatske izbornike zove „mandre dei contadini.“ Nijesu, ne Hrvati mandre, nego poštene i svijesni rodoljubi; tu stoku radije tražite megju vama tamo u razbojnicima Sardinije i Kalabrije, gdje su lupeži, čitava sela, a načelnici nekih sardinskih općina kupe po ulici otpatke cigara, kako je to ovih dana isti „Corriere“ pričao. Ili ako ne čete tu, tražite stoku u Rimu, u onoj palati gdje se danas kupe razbojnici u ručavicama, kako su zadnja sramotna i nepoštena otkrića dokazala, a ostavite se našeg čestitog naroda, komu ste više dodijali.

Čestitamo junačkoj braći i njihovim vogjama. Upiremo prstom na Istru i ističemo je uzorom otčenštva i hrvatske slugu. Živjeli junači!

Ispravak. — Iz Slanoga primismo slijedeće:
Slavnom Uredništvu „Crvene Hrvatske“
Dubrovnik.

Na temelju 19 §. zakona o štampi molim
Vas da u Vašem listu izvolite štampati slijedeći:
Ispravak.

Nije istina što se kaže u dopisu iz Slanoga
26. Novembra 1894, štampanom u 48 br. „Crvene
Hrvatske“, da je meni Dum Ivo Rajić poslao da
predam na poštu jedno krivo pismo upravljeno
učitelju Šiftaru ili Dum Iliji Sentiću;

Nije istina da mi je Dum Ivo Rajić ikada
stavio do znanja da je bio u Mostaru kod Bisku-
pa, niti da mi je ikada kazao da s Biskupom ni-
je htio imati posla, jer da je biskup Hrvat;

Nije istina da je Dum Ivo Rajić meni ikada
nijednjem načinom kazao da mu je Biskup rekao
da je preveć vjeren Srbin, a on Biskupu: Ako u-
bijete tijelo nećete duh;

Nije istina da je mene Dum Ivo Rajić uz
ostale stvari molio da spomenuto krivo pismo u-
čitelju Šiftaru i Dum Iliji Sentiću metnem na po-
štu, ali da ga prije pročitam, pa dosljedno nije-
sam takijeh pisama ni primao ni na poštu predao.
Slano, 4. Decembra 1894.

Ivo M. Jelić.

Našemu dopisniku iz onijeh strana prepu-
štamo zadnju riječ, da odgovori na tvrdnje, koje
smo mi po zakonu dužni uvrstiti.

Izjava.

Nadpopsko Stonsko Crkvinarstvo svesrdno i
javno blagodari gg. Mari i Nikoli supruzim Hrda-
lo, koji su izgledno Maticu sv. Vlaha narešili, a
ovu i crkvu B. D. od Navješćenja nadarili prilije-
pim napicam. Dobri ih Bog nadario svakim dobrom.
Ston, 18. Prosinca 1894.

Du. Ante Ljepopili Nadpop
A. Gučić

Gradska Kronika.

Općinska sjednica. — Sinoć na 4 po p. bi-
la je sjednica opć. vijeća, o kojoj radi kratkoće vre-
mena ovog puta ne možemo opširno izvjestiti.

Prva tačka dnev. reda bila je prosvjed Čingrije
i drugova radi primanja podnesaka na njemačkom
jeziku sa predlogom u tom smislu od nas priopćenim
u br. 48. „C. H.“ Na vladinoj stolici sjedao je
poglavar savj. Tončić. Razvila se na to debata.
Dr. Čingrija obrazložio je svoj predlog zgodnim
refleksijama, prosvjedujući da u dot. spisu ima u-
vrjeda, kao što je to rekao Gondola. Dr. Matije-
vić načelno se slaže s dr. Čingrijom, nego u svom
ispravku nadomeće povjerenje upraviteljstvu i e-
ventualne slučajeve, u kojim bi se njem. jezik mo-
gao primiti. Dr. Tolentino (tal.) protivi se i je-
dnome i drugome.

Nakon žive debate, u kojoj je i Tončić uče-
stvovao, da označi djelokrug opć. vijeća, dogru na
glasovanje sva tri predloga i ne bude nijedan pri-
mljen, jer Tolentinov (tal.) imao 9, Matijević 11
a Čingrijin 11 glasova.

Iza toga pregje se na proračun za 1895.
Dr. Čingrija i DeGiulli izvrgnu cijelinu i pose-
bne tačke nemilosrdnoj kritici. Gondola je čitao
odgovore, a vijećnik Matijević je branio prisjedni-
ke. Najviše se napadalo na početvobstručni Dis-
posicionsfond načelnikov za siromahe. Sjednica svr-
šila na 8½ ura i danas se na 4 pos. p. nastavlja.

Lične vijesti. — U ponedjeljnik bio je u Du-
brovniku fin. savjetnik gosp. Frano Pannek. U u-
tornik povratio se u Zadar.

Imenovanje. — Naš sugragjanin i savjetnik
prizivnoga sudišta gosp. Antun Martecchini bi i-
menovan presjednikom okružnog suda u Kotoru.
Radujemo se vrijednome sudcu.

Za Starčević Dom. — Primili smo 4 kn.
sakupljene prigodom krštenja Anke Nikoletić.

Društvo što u svečane dane na Konalu pje-
va hrvatske pjesme poslalo nam je u istu svrhu
6 kruna, kao odgovor na luda zadirkivanja „Du-
brovnikova“ dopisnika „Starca.“ Živio Starčević!

Novo svratište. — Gosp. Roberto Odak re-
staurateur gostionice „Lacroma“ otvara uoči nove
godine novo svratište na Poljani u kući Giorgi,
koje će se zvati „Hôtel de la Ville.“ Bilo srećno
i berićetno!

Dramatičko Društvo. — Već izdani oglasi
javljaju nam da će dram. društvo Duse tijekom
januara dati u našem teatru jedno dvadeset pre-
stava. Obććava se novosti.

Bačičeva Dvorana. — Drugi dan po Božiću
otvara se Bačičeva Dvorana. Po podne biće žup-
ski ples.

Pišu nam iz grada. — Na onaj dopis u pr.
broju komu se govorilo, da je općina ovdješnjem
skladnom i poštenom trgovcu I. N. dala crnu sve-
dočbu ponašanja, imamo nadostaviti, da to nije
potpisao Gondola, nego mali savjetnik g. Ivo Avo-
scani, kojise ovako uputio stazom svoga takmaca.

Diskoras na Poljani.

Ivo. — Ja sam obazno zašto je Frano pošo u Vienu.

Vlaha. — Neka čujem.

Ivo. — Pošo se priporučit, da i njega stavu u onaj komi-
tat od početati od lokanada i drugih stvari za Dal-
maciju, jerbo da su ga njegovi po gradu odviše e-
sponjali i pisali, da je on učinio sve, pa sad da nehu-
de ni u komitatu!

Vlaha. — A jesu li ga stavili?

Ivo. — Jesu smokavali!

Književnost.

Primili smo:

Radmilović. Napisao Ksaver Šandor Gjalski. Tiskom
Dioničke Tiskare u Zagrebu g. 94. Cijena 1 flor. — Ra-
dmilović je jedna od najboljih radnja našega ženijalnoga
romanopisca, koji se u brzo popeo na prva mjesta naše
beletristike. U Radmiloviću opisana je sadašnjost zagrebač-
kog i hrvatskog društva. Tendencija pisca bila je uz to
skroz patrijotična, jer rane, koje u svom djelu otkriva, on
ih i liječi — pripovijedajući ih na taj način, da postanu
svakome ugodne. Mučenik-književnik koji svise ispred pla-
mena gorećih neraspodanih knjiga prava je slika naših
velikana, koji su nehajem i zavisću osugjeni na zaborav i
— teški prijekor hrvatskoj čitajućoj publici. Lijepo djelo!
Zločin i kazna. Roman Fjodora Mihajlovića Dosto-
jevskoga. Srusko-ga prevedo Ivan Goltan. U Zagrebu. Knji-
žara Dioničke Tiskare. Cijena 2 flor. 653 str.). Pravo je
da iza „Zapisaka iz mrtnoga doma“ doživimo u hrv. pri-
jevodu i ovo monumentalno djelo čuvenoga ruskoga pisca.
O Dostajevskom se dosta napisalo, a malo reklo. U foto-
grafiji čovjeka i čovječijih strasti on je pravi majstor. Nje-
gova djela ne čitaju se samo od zabave; ona imaju i du-
boku poučnu stranu, koja otvara polje ozbiljnom razmišlja-
nju o sudbi najplemenitijega stvora na svijetu. Dostajev-
skijev junaci nijesu historični komedijanti salonskoga ži-
vota, već tipične figure uzete iz naroda i bačene regbi na
mramorni stol socijalnog anatoma, da na njima uči ljudski
rod. Preporučamo ovo znamenito djelo.

Kod NIKA PAPE U DUBROVNIKU

nalazi te na prodaju

bijelih, crvenih i svakovrsnih
peći za sobe.

On ih takogjer i namiješta.

S A M O

Slastičarnica

A. Gjurić

U DUBROVNIKU

Opskrbljena je velikom zalihom
najbolje vrste Champagne Cognac,
Jamaica Rum i izvrsne Šljivovice uz
sasvim umjerene cijene i bez straha
utakmice, kao n. p.

Champagne Cognac 1 bot. 1 lit. f. 1.70

Jamaica Rum „ „ „ 1.70

Izvrsne Šljivovice „ „ „ 1.20

Osim toga nalazi se u istoj na pro-
daju MANDORLATA svake vrste.

Oglas.

Nugja se na prodaju jedan MLIN
na Vjetar, od velike koristi, koji na dan
samljati može pšenice srednjim vjetrom
20 kvintala i više. Dotični sadrži gvo-
zdjeni stroj sa tri žrvna od mila i
kremena površine 100-110cm. Mogu
namah sva tri mljeti. Kupac dobiva ba-
dava jedra i ostale pokretnine dotično-
ga mlina.
Kupci nek se obrate braći VIDOŠEVIĆ
na Bolu (Brač)

Odijela i Crevalja

za gospodo, gospogje i djecu kupuje se naj-
bolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

W e i s s a

Ima na prodaju fotografija Dubrovnik.

Tinet: Stomach: comp.

Sv. Jakoba kaplje za želudac.

Mnogogodišnje prokušano sredstvo za pro-
bavu i apetit. Boce po 60 i 1 f. 20 nc. Već
više godina glasovit je D. ra Liebera Eli-
zir za nerve i snagu — Znak + i sidro.
— Boce po 1, 2 i 3 f. Pripravljene po
prepisu u Ljekarni M. Fanta u Pragu
Glavna skladišta: K. L. Bianchi u Andru-
vi u Zadru; nadalje Seravalleja, C. Zanetti
u Trstu; Alte K. K. FeldApotheke u Be-
ču; u Ljekarni u Dubrovniku kao i u
svim većim Ljekarnama.

Neki veleposjednik iz okolice pro-
dao bi 4 hehtol. dobre rakije lozovače
po f. 45 hektolitar.

Rakiji je 20 stup. žestine i tko bi
ju svukoliku htio nabaviti i na istu pla-
titi carinu nek se obrati Uredništvu.

Dobiva se u svih knjižarah.

Izašao je najveći i najsajtniji hrvatski
ilustrovani kalendar

Bog i Hrvati

za godinu 1895.

Cijena: broširan 50 novč., vezan 70 novč.

Obuhvaća 18 tiskanih araka t. j. do 300 str.
velike osmine. Urešen je sa blizu 50
prekrasnih umjetničkih slika.

Kalendar „Bog i Hrvati“ jedini je hrvatski ka-
lendar, koji opsegom nadmašuje sve ostale jest
najjeftiniji.

Kalendar „Bog i Hrvati“ jedini ima hrvatski
historički kalendar.

Kalendar „Bog i Hrvati“ jedini ima muhame-
danski kalendar sa pjesmami i pripovjestima iz
pera muhamedanskih Hrvata.

Kalendar „Bog i Hrvati“ od svih velikih kalen-
dara jedini otvoreno i bistro slijedi ist pravac.

Kalendar „Bog i Hrvati“ sadržaje: Obći pregled
za godinu 1895. Kalendar crkveni i historički. Bi-
ježke poljodjelske i gospodarske za svaki mjesec.

Pregled žrtovanja i sajмова. Pregled gradova
crkvenih imena. Muhamedanski kalendar. Pripovi-
jesti muhamedanaca: Stambulski gost od Ibi
Mostarija. U spomenar jednoj gospodji: „Dini za-
danom od Mirze Safveta. „Leptir velis da sam“ od
Ibi Mostarija. „Bajramske žrtve“ od Mirze Safveta.

Opis zabavno-poučni dio: D. ra Antuna
Starčevića naputak za pristase stranke prava. Iz
Krajskog posla, napisao pop Jozo. — „Prutovsky,
češki napisao A. Jirasek. „Totova osveta“ napisao
Rikard Katalinić-Jeret v. — „Plava ruža“ napisao
Fr. Herites. Mala priča, koja se tiče velikih stvari
od T. T. — Kod pčelara. — Deset zapovjedi o za-
štiti životinja. — Opisi slika (15 str. sitnim slogom).

Osvrt na godinu 1894,

u kojem se opisuje naš napredak u godinu 1894, na-
polju hrvatske svjesti i prosvjete

Poštanske pristojbe, Poštanski naputci.

Brzopjavne pristojbe. Sitnice za gospo-
darsstvo i kućanstvo.

Sematizam posve podpun.

Preporučamo svim pravim i sviesnim Hrvatim naj-
toplije ovu valjanu hrv. narodnu knjigu Naručbe prima

Nakladna tiskara Antun Scholz, Zagreb.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu fior. 4, na pō godine fior. 2; za *Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu fior. 4: 50, na pō godine fior. 2: 25; za *inozemstvo* fior. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za dosasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Novim ljetom 1895 stupa „Crvena Hrvatska“ u V. godinu svoga života.

Ovom prilikom usugljujemo se preporučiti naš list svakome poštenome i požrtvovnome Hrvat, da nas pretplatom podupre, kako bismo bolje odgovorili onoj zadaći, koju donekle već obradismo.

Kao nezavisan list, uzdržimo se jedino od pretplatnika. Ima listova koji živu godišnjim subvencijama ili bogatim darovima dotičnih prijatelja i stranaka. Mi toga ne poznamo. I zato cijena listu, razmjerno prama troškovima, veoma je umjerena.

Uprava „Crvene Hrvatske.“

Protuslovja.

Biće zanago bili uvjereniji i iskreniji Srbi oni, koji u prošleme broju glasila ponosne svoje stranke usudiše se pokuditi ustrojstvo „Lege“ u Dubrovniku. Ili je to bila bizantinska makinacija, koja ima svrhu, da naše Srbe moralno pridigne pred slavenskim svijetom? Jedno ili drugo, nama je mlo, što je izišla ova izjava.

I Srbi su dakle napokon uvidjeli, da „*Lega nazionale*“ ima svrhom širenje talijanskoga jezika ne kao kulturnog jezika, već kao nacionalnog obilježja. S toga i drže da joj „*ovdje u Dubrovniku ne bi imalo biti mjesta, jer ima posve malo Dubrovčana, koji bi se po narodnosti smatrali talijancima.*“ Nikud bolje! A ne znadu li naša braća-nebraća, da su sa ova dva retka dali najgoru osudu citavoj svojoj nenarodnoj i izdajničkoj politici? Ne znadu li da su sami ustali na sve ono, što su tolikijeh trudom i žrtvama u zadnje doba proti nas pokušali? Ako talijanskom jeziku kao narodnom u Dubrovniku mjesta nema, kako su se onda mogli družiti sa mjesnom talijanskom strankom? To združenje učinjeno je na podlozi uzajamnoga podupiranja i Srbi su talijanašima učinili onoliko koristi, koliko su umjeli i mogli. Nije li to apsurdum sada ustajati proti nečemu, što su, možemo slobodno reći, sami uzgojili, na što još i danas polovinu svojih sila troše? Jer ako talijanskom jeziku kao narodnom kod nas „mjesta nema“ onda je dubrovačka „*Lega*“, talij. glazba, Gabinetto di lettura, u jednu riječ citava talijanska stranka u Dubrovniku jedan veliki nesmisao. To će svaki pametan čovjek zaključiti iz gore citirane srpske izjave.

A čemu onda podupirati nesmisao? Čemu sklapati saveze sa nekim, kome u nas mjesta nema? Zar se to ne zove zapaliti svoju vlastitu kuću?

„Dubrovnik“ nadalje tvrdi da „*Lega*“ nije u nas potrebna za širenje talijanskog jezika kao kulturnoga, „*jer se u nas talijanski jezik, kao jezik najbližeg nam kulturnoga naroda, uopće štuje i uči.*“ Dobro. Ali ko je izrazio ovaj zaključak, taj se ne smije i ne može na njemu zaustaviti, taj mora ići i dalje, pak zaključiti, da kad zato nije nužna „*Lega*“, još je manje za uzdržanje talijanskog kao kulturnog jezika potrebna jedna politička stranka. Mi znamo da se i kod drugih naroda osjeća potreba znanja jednoga od raširenih je-

zika, pak se i društva ustrajaju, koja uzimlju na se zadaću olakotiti obučavanje dotičnog jezika. To na pr. vidimo u Češkoj za ruski i franceski jezik, ili u Parizu za jezik ruski. U ta društva spadaju ljudi različitih narodnih stranaka, i nije nikome palo na pamet, da po tome, samo po tome kriteriju osniva političke stranke. Tim manje je to potreba u nas, gdje se po riječima samoga „Dubrovnik“ talijanski jezik uopće „*štuje i uči.*“

Ako dakle autonomaska stranka drži svoj jezik kao nacionalno obilježje, ovdje joj mjesta nema; ako pak hoće da ga širi kao kulturni jezik, nije potrebna. Ona je dakle u oba dva slučaja sasvim izlišna. Ovo je logična posljedica onoga što je „Dubrovnik“ o „*Legi*“ napisao, jer ciljevi „*Lege*“ ciljevi su i one stranke, koja je „*Legu*“ utemeljila.

Zašto su onda Srbi s takom strankom compromise sklopili? Nije li njihova dužnost, da prvi ustanu protiv onoga elementa, koji, po njihovu priznanju, hoće da uvede u nas nešto, čemu mjesta nema? Pak jesu li to Srbi učinili? Ne, nipošto. Oni su tome elementu pružili svaku pomoć, oni su s njime u savezu išli protiv nas na izbore. Njihov savez počiva dapače poglavito na tom temelju, što su Srbi talijanski jezik u Dubrovniku priznali ravnopravan svome. Kako se sve ovo da rastumačiti? Talijanski jezik, koji je od Srba izvojštio pravo, da bude u svemu jednak sa onijem jezikom, koji oni zovu srpskijem a mi hrvatskijem, mora da ima kod nas neke druge valjanije nasloze od kulturnoga jezika. Inače je silom nametnut i gragjanstvu i općini. I mi talijanski jezik uvažujemo i štujemo, dok nam služi kulturnim jezikom. Ali kad nam se on hoće da suprostavi kao političko oružje, kao neprijatelj narodnog nam jezika, kad nam se on traži nekim pravom ili na silu narinuti, onda ćemo mi tome jeziku kazati: *van iz naše kuće, gdje ti je čast bila, da budeš rado vidjenim gostom, a ti nam je htjede osvojiti!* Ovako mi o njemu mislimo i ovako ćemo uvijek raditi, a Srbi dok jedno pišu, drugo rade, te tako upadaju u ona golema protuslovja, koja smo u kratko istaknuli.

Ako bi pitali za uzroke te konfuzije. svega toga političkog lakrdijaštva, mi ne bi našli drugoga razloga nego: *Hrvati*. To nam je ovih dana neki Srbin otvoreno priznao. Zato što mi nećemo da radimo i mislimo kako Srbi hoće, oni će se latiti još i gorih srestava. Njima nije stalo što od toga ukupni naš narod trpi, samo eda im je uništiti Hrvate. U koliko im je to amo kod nas, i svukud, pošlo za rukom, znadu i sami a znaće sve to bolje. Ali ne čudimo se. Stranka, koja je svu svoju politiku osnovala na *inadu i prkosu*, valja da se jednom nagje u ovakoj bruci.

Upraviteljstvo Dubrovačke Općine.

Proti predračunu, glasovanu od srpsko-talijanske većine u sjednicam opć. vijeća 21 i 22 o. m. učinjen je ovaj utok:

Visoki Zemaljski Odbore!

Potpisani općinari dubrovački nemogu da se zadovolje sa proračunom koji je bio odobren od Vijeća u sjednici od 21 i 22 prosinca 1894.

Razlozi, što daju povoda ovome utoku razne su naravi.

Jedni se tiču, da se blago izrazimo, neko-rektnog ponašanja općinskog Upraviteljstva za vrijeme kad je predrazbroj bio izložen na ogled i poslije; drugi se odnose na sadržaj istog i na protuzakoniti način njegovog sastavka, obavljena povrjedom vladajućih propisa i uvrštenjem nepotrebitih svota.

Vijećnicima Božu Mičiću i Dr. Mandolfu bilo je metnuto neopravdanih zaprijetaka, kad su hoćeli da predračun pregledaju i prepisu, te njihova prava, kao članova vijeća bila su povrijeđena.

Vijećniku Mičiću, koji htio da prepíše predračun i izvješće kojijem je popraćen, kazao je blagajnik da to mu ne smije dopustiti. A istome Mičiću i Dr. Mandolfu, kad dogjose, dva dana prije sjednice, da predrazbroj pregledaju, blagajnik odgovori, da nemože da im požudi zadovolji, pošto je rok od 14 dana predviđen po §. 43. Op. pr. istekao.

Da je ovaj radio po prinijetim nalogima ne može da bude razbije sumnje, jer se neda ni promisliti da gosp. Katić, inače umam i razuman čovjek, koji zna dobro razlučiti ono što se smije od onoga što se ne smije, bio bi taku nesmotrenost počinio.

Ako su slični nalozi potekli od općinskih upravitelja, to znači da oni nemaju ni dalekog pojma, ne samo od onoga, što je njima dopušteno, dapače ni od onoga što su oni i od koga drže svoju vlast. Ko i malo pozna vladajući zakon, zna da je vijeće ono, koje odlučuje o općinskim poslovima (§. 32) dok Upraviteljstvo nije drugo, neg upravljajući organ (§. 34), od vijeća stvoreni i podvrgnut vijeću (§. 51), što u ime njegovo vrši svaku moć i naloge mu proizvajga.

Da su gosp. upravitelji na to pazili nebi za stalno bili naložili Općinskome činovniku da odbije vijećnike, što dolaze da se obavijeste o predmetu, vrh koga su pozvani da razpravljaju.

Vidi se po tome, da oni imadu neku čudnu ideju o upravi i o svojoj vlasti; pak postupaju na način, kako da su od svojih birača II.og i I.og tijela grad Dubrovnik i Općinu dobili u zakup. Nećemo mi da pretresamo pitanje shodnosti, jer to svak zna da nije delikatio stvarati oprjeka onim, koji hoće da ti račune što točnije prouču.

Za istinitost onoga što je slijedilo sa vijećnicima Mičićem i Dr. Mandolfom, oni sami jamče stavljajući na ovaj utok svoj potpis.

Sa pojedinim točkama proračuna mučno nam je da se bavimo potanko, pošto nam je bilo zapriječeno da istog prepíšemo.

Ipak ne možemo, da neopazimo kako napadnuti predrazbroj nameće nam sa svim nepotrebitnih trošaka.

Tu jednoj maloj općini, kako je ova naša, gdje već ima činovnika više nego treba, biva a) tajnik, b) podtajnik, c) blagajnik, d) redarstveni povjerenik, e) pisar sada hoće se da se nametnu dva nova t. j. a) nekakva pisara očevitosti sa plaćom od fior. 500, što nije ni najmanje potrebno, kako svjedoči okolnost, da toga u nijednoj dalmatinskoj općini nema, premda ih ima mnogo prostranijih od naše; b) podblagajnika, što je uprav čudno kad se promisli, da tu ni za sadašnjeg blagajnika nema dovoljnog posla, jer je poznato da on vas svoj posao može najrevniji obaviti, da mnogo rećemo, sa dva sata radnje na dan; tako

da bi to zvala prava rasipnost, kad bi se novi činovnik za blagajnu imenovao.

Ovo nijesu riječi, jer svaki od nas, koji se bavio sa opć. upravom po iskustvu znađe, da je tako, pak ne može da se ne načudi smjelosti novih upravitelja koji tako na laku ruku hoće da nam nametnu nepotrebitih tereta.

Nije bilo dosta što u posljednje doba broj redara od sedam bio povišen na devet. Sada opet nadodali dva, te tako su poskočili na jedanaest. I tomu nema nikakova razloga, jer se amo položaj nije u ničem preinatio, da potrebu povišenja redarstvenog osoblja opravda.

Ne možemo da se ne dotaknemo još jednog predmeta. Od prije za siromahe sve skupa nije se trošilo ni pune 2000 for.; Načelnici nekadašnji primili bi po 800 for.; Od ovih prigodom blagdana (Božića, sv. Vlaha, Uskrsa) dali bi razdijeliti oko for. 400 po naročito sastavljenoj listi općinskih siromaha. Što bi preostalo pak nešto bi u potrijebili u neke male pripomoći, što su se nekako po običaju s vremenom bile uvele, a nešto za kakav vanredni slučaj.

A sada?

Ukupni trošak za siromahe poskočio je preko 4300 fiorina, od kojih sam načelnik raspolaže sa for. 1200.

To nije u redu, jer se nesmije dopustiti da iz opć. ureda dijele se sustavno milostinje sa javnim novcem, koji iz džepa poreznika dolazi u opć. blagajnu.

I svota za javne svečanosti bila je povišena na 1000 for.; mjesto for. 600, premda nema razloga kojim bi se to moglo opravdati, jer okolnosti glede ovog predmeta, nijesu se ni najmanje promijenile; dapače, pošto sad imamo još jednu glazbu u gradu, sva je prilika da će se tri glazbe natjecati megju sobom, i tako taj važni čimbenik za svaku svečanost biti će jeftiniji neg je do sad bio.

Ne možemo mimoći mukom da općinari Gornje Župe još dne 16. Prosinca 1894 pod Br. 3066 predali su molbu, koja se ovdje u prepisu prilaze pod a) u svrhu da im se jedini put što imaju popravi.

Po propisim zakona i radi važnosti i naravi predmeta, ta molba morala se iznijeti na pretresanje prigodom proračunske rasprave, ipak to nije bilo učinjeno, te i radi toga utočnici se žale.

Sve ove opaske jasno svjedoče, da u pojedinim točkama glasovani predračun nekorektan je: neopravdan i manjkav.

Nego to nijesu glavni razlozi radi kojih ga napadamo, jer dok na temelju istih moglo bi se tražiti samo dotične preinake, mi nasuprot tražimo da proračun bude ukinut, kao sa svim nezakonito sastavljen.

Da dokažemo da je tako ne treba da trošimo vele riječi. Bilo bi dapače dosta da se pozovemo na isto izvješće sa kojim je na vijeće pospraćen, jer ono sadrži najbolju isповijest njegove nezakonitosti.

Ondje se veli da suvišci od oko 12.000 f. meću se na stranu i ostavljaju se na raspoloženje upraviteljstvu za nešto, što ovo kani da izvede, bez ikakve dalje obavijesti.

To ne bi niko živ vjerovao da pisano ne stoji, jer ne treba zanagati da čovjek posjeduje izvanrednog dara da shvati kako jedna uprava, koja daje preliminar za dođuću godinu svoga poslovanja u kojemu bi se imali da zrcale svi troškovi i naznačiti sve ono, što kani da izvede, potini tako bezsmisao, da blagajnički suvišak ostavi sebi na raspoloženje bez kazati kako ga ima upotrijebiti.

Taj postupak se protivi izričitoj zapovijedi zakona, koji hoće da suvišak godišnji bude najprije unešen u pokriće troškova za dođuću godinu (§ 71 O. P.)

Pošto tom propisu nije bilo zadovoljeno, tim je zakon načelno povrijeđen. Nego što je opet čudnovato to je, da u koliko se tiče zdvojnih odlomaka isto upraviteljstvo toj se ustanovi pokorilo.

Tim je pometnja pojmova gotova; jer što se s jedne strane za zakonito priznaje i ispunja istodobno s druge se prepušta da se vrijeđa.

Nego bilo kako mu drago, to stoji, da prirez koji, od kada je sadašnja većina na općini od 52 po sto bio je već poskočio na 65, ovoga puta

povisio bi se još za tri novčića, te dosegnuo do 68 po sto.

To ne smije da bude, jer duh i slovo zakona zahtijevaju, da se isti *prilično umanju*, računajući u pokriće blagajnički suvišak, po jasnom propisu § 71 vladajućeg općinskog zakona.

Pošto iz svega što je gori rečeno proističe, da je uvrjeda nanešena zakonu očita, traži se, da proračun koji je općinsko vijeće glasovalo u sjednici od 21 i 22. prosinca 1894 bude po tom Visokom Odboru uništen, a naređeno opć. Upraviteljstvu da novi sastavi, držeć se u tomu strogo vladajućih zakonskih propisa. (*Slijede potpisi.*)

Naši Dopisi.

Maranovići (Mijet), 21. Decembra.

U Br. 51 samozvalog „Dubrovnik“ imade jedan dopis s Maranovića, (odgovor na priopćenje u „Crvenoj“) a potpisan od „Ratka Marana“. Da nije pisac Ratko Maran, ne treba dokazati; pošto je stvar faktična, da od nekoliko vjekova trunu kosti Ratkove u grobištu starom na „Brdu“ (Glogovac). Nu Srbi uopće imaju veliku nasladu, da grabe i posrblijuju mrtve, koji ne mogu da se brane. Ko je pravi dopisnik nije teško na kraj tomu doći, pošto „mi, koji živimo kao tići u jednom gnijezdu, znamo“ sve što se događa i kako. Ljudi nevjeste našijem (mlječkijem!) okolnostima cijenili bi, pošto... se potpisuje sad Ratko sad Maroje (utemeljitelji, prvi Maranovića, drugi Prožurc), da su tu razni ljudi te pišu. Dočim stvar sasna drukčije ide. S Maranovića idu listovi od malog Jovice, a kalupi ih desetogodišnji još neapsolvirani pravnik M. Gračić, inače posjednik i bogataš. Laže li drugi u toj stvari kompetentan, lažem i ja. Bio dopisnik koji bio, hajno na stvar da je malo pretresamo. — Najprije valja mi pomenuti o kojem se „priopćenju“ govori. Ko ga nije pročitao, može ga lako naći, ako želi u br. 47 od t. g. „Crv. Hrvat.“ To bijaše učinjeno na ustuk dopisa sa „mljetskog kosova“, gdje priča nešto o „festi“ na Malu Gospu i o dolasku presv. našeg biskupa, nabacujući se blatom na mene. Da je sve bilo po istini napisano, ko bi bio riječi progovorio? — No, pregaćina oko t. z. „Dubrovnik“ i njihovijem pomagačima nije stalo da se istina gudi; već bilo što mu drago, nek se samo napunjavu stupci, eđa tamo braća oko belog Beograda vide kako Hrvati zlostavljaju i varaju jednu srpsku. — Na one laži i izvrtanja podigloše Marani, ne „nekolicina samo“, nego od 29 obitelji, te ih selo broji, 21 domaćin svoj glas, da svoji-jem potpisom i križem svjedoče istinu. Drugi ne bijahu ni pitani, a neki radi straha od stanovite njeke osobe ne htijahu da potpisu, premda tvrdjahu da je ono laž i da bi to pred sudom ustvrdili. — Ovdje uzimljem prigodu da javno zahvalim mojim parohijanima, koji potpisima i riječju izraziše mi svoje negodovanje. Tu su svi, osim 4-5. Ne marim za one, koji predamnom govore jednu, a s traga drugu. To su kukavice i ljudi bez karaktera. —

Piše Ratko s Maranovića na Nikoljdan br. 51 sam. Dub. „... cijenili bi pošto je g. L. Peš prvi potpisan, da je njegova inicijativa da se ono štampa i da obrane našega kapelana, ali poznajući dobro g. Luka „znamo“ da je on samo potpisao kao i svi drugi. Je li doslovce pročitao, dvojim, a da osim dvojice trojice ne znađu ni o čemu je pisano dao bi svoju glavu.“ (!) Bože moj dokle bedastoća ljudska dopire. Koliko laži, koliko pogrešaka (valjda štamparskih). O inicijativi pozivljem se na gosp. Luku Peša samoga, čija samo jedna dlaka na bradi vrijedi mnogo više nego ko drugi, sa svijem svojijema hiljadama, neka on po duši svjedoči. Da li je on doslovce pročitao, nadri-Ratko moj, izvoli samo do mene. A i razumio je on i drugi s njime potpisani, koji bi bili vrijedni podati nauke kojoj bečkoj „staroj kući“ u zdravom razumu. Da bi ti pak, moj nadri-Ratko htio dat glavu za tvoju tvrdnju, koliko bi jedna tvoja šija dobila sjekira. — Po „izrazima“ ortografije i stila promislilo bi, da je dopis našega kapelana, Dum Jure Laneve. Ali ne treba da gatamo. Svi smo ga vidjeli da on ide od jednoga do drugoga da kipi potpise i križe, pa je imao kuraza da i k meni dolazi, a on kako čovjek od „poštenja i

obrazu“ ovo ne može zatajiti... etc. Pa baš ja kao čovjek od „poštenja i obrazu“, lažcu-bez poštenja i obrazu doviknuću, mentitus es — Slagao si. Ti koji znaš dobro povijest srpskog Dubrovnika, dè mi pričaj, ko je ispijevao srbinu „Osmana“, jal Srbin Gundulić, jal srpsko njegovo pero?... Dokazima vanka, čovječe „od poštenja i obrazu“ da sam hodio od jednog do drugog, da kupim potpise i križe. I kod tebe?... valjda na Glogovac. U Koritima nijesam bio za to, srbe bosanče (ko Čeh iz Česke Dubr. br. 48 Maroje), da kupim križe, ako ti je stalo znat potruditi se do mene isto imaš doć da mi parohiju platiš. Istina je, da sam u Prožuri, prije no položih planitu i stolu zamolio (pismo „navijestio“) glavare da me počekaju. Što su i učinili. Tad kad završih kračku zahvalu uzeh štap i kapu (što se je tebi pričilo da imam u ruci karte i lapis), upitah prisutne da li se spominju, da sam ikada u tumačenju sv. Evagjelja sijao razdor i bunio jedne proti drugijem (kako stoji u br. 41 „Dub.“ o čemu ti sada ni riječi), ili sam naprotiv uvijek a ma u svakoj propovijedi i tumačenju pa javno i privatno poticao na ljubav, gledajući da ugušim osobne razmirice? Pa ipak, nastavih, našlo se je ljudi bez značaja, koji me potvorise u javnom listu da bunim. Ja nijesam govorio ni o mrčenju ni o pranju, nit mi je bilo lapisa ni karte u ruci a nit se je ikad našao, nit od starijih nit od mlađijeh, da je primjetio: „Da nijeste zaslužili ne bi vas mrčili, a ko vas je izgnusio neka vas i pere.“ Nego znaš moj nadri-Ratko, što su zavikali mnogi? „Koji je to tovar pisao?“ Jesi li razumio? Na to ih zamolih da izagju iz crkve, te pred crkvom ponovi Nikola Nostromo, valjda čes ga, srbijanče bosanče poznat, ta i on je, kako veli Maroje, ko i ti srb iz Bosne (kao Poljak iz Poljačke); „gosparu recite, koji je tovar ono napisao.“ Ja mu odvratih onaj u koga ti najviše klanjaš, i tijem pogjoh. Tako ti to bijaše a ne kako ti bestidno izmišljaš. Zašto nijesam tražio da te sam u laž utjeram — pitaš me — Zašto? Jednostavan ti odgovor, jer sam znao, da ćeš doć do takve bedastoće, te da ćeš se sam u laž utjerat u osobi Maraja Milotića (br. 48); pošto si „razdor i bunjenje“ sveo na riječi: „Nemojte uzeti ovaj dan u vaše nečiste svrhe.“ (Ja sam kazao gadne).

No homo dalje, srbijanče iz Bosne (ko Čeh iz Česke). Nek se nagje jedan sami udionik trobojnice (a tu su svi Marani osvem 4-5), da sam ih varao, da ću kupiti crkveni barjak mješte „pe-lene“, kako si ti u svojoj srpskoj skladnosti znao nazvati uvijek dičnu, uvijek časnu hrvatsku trobojnicu. G. Jozo Bašica u mom uredu donese fior. 2, tu bijaše i g. Ivo L. Peš ako se hoće spominjat, te reče: „Evo na moja dva fior. za hrvatsku bandijeru, nadostavivši, mojoj majci, neka se Ivo jedi.“ Nu čuj ovu. Mali Ivo otigje do Ivana Bašice Bujko, koji je dao nov. 60; pitajući ga zašto je dao. Bašica mu nije mogao drugčije da odgovori već za hrvacku bandijeru. „Nijesi nego za barjak crkveni hoće Ivo.“ „Nije istina“, tvrdi Bašica — „T... T... kontrestaj“ završi mali Ivo ljuteć se. Quid ad hoc. — Da, moj nadri-Ratko, bijaše baš krasno onog dana kad se je mila trobojnica podigla, pa se je slavilo pred mojom kućom i u mojoj kući. Sigurno su i kosti pravog Ratka od milina uzigrale. Nije istina da sam „dan prije dolaska biskupova“ predao Žderu rector Jančiću trobojnicu, boječ se kako si drugdje izvolio kazati, da mi je ne nagje presv. Biskup, pošto ako se spominješ, trobojnica je vijala na Malu Gospu, koja je padala u Subotu pak u Nedjelju kad mi je bilo javljeno da će u veće prispijet presvijetli. Ja sam samo preporučio Jančiću da je uzme te da je ranom zorom izvjesi. Nije ne hrvatska trobojnica uzrokom razdora „u našem selu“, već je naprotiv dosta dobra doprinijela. Dogdi do mene ja ću ti kazat, te ću te istodobno upitat, ko je svojijem izazivanjem, kad se je prvi put podigla hrvatska trobojnica, htio uvest bruku megju svijet? No jeli kad se je podigla na Malu Gospu bandjera dopeljana iz Dubrovnik iz kuće M. Gračića, iko uznemirivao na silu i na prijateljstvo posrbiće u velikom moru zadovoljstva svoga? Ko je silom drugom namećao srpske kokarde, te dobivao i raznih epiteta od uvrjegjene čeljadi, kao da ispustim druge, „tutti li serbi sotto lo bosse“,

rečeno to bijaše od proste stare seljanke. Ako ti to ne bude pošlo s pamete znaćeš po redu pripovijet, pa i drugih sijaset stvari, koje bi teško i dugo nabrajati bilo. Pitaš „ko predika što ne stoji u Sv. Evangelju i zanosi svojijem predikama proti onijem, koji nijesu?“ — Ja ti ne znam odgovoriti. — Znaćeš ti. — Pa daj „poštenja ti i obraza,“ da ga kažeš svijetu, al i da dokažeš. Pošto drugčije kuće držat kao onoga, koji da pokaže družbi, inter počula, veliko svoje „biblijoznanje“ navede: trijumfalno Jezusove riječi (Beže, prosti!): „Slušajte papa, što govori, ali nemojte vjerovat.“ — Istina je, zavi, da sam pozvao na Mratinj dan poslije objeda g. prijatelja latinski napisanm ceduljom, al i još jednoga skoro ukućanina, ne da ih dignem, iz siromašne al poštene kuće, pošto sam ja u toj kući više krat bio i, sjedio, nego da dođe proći malo vremena, kako je i došao u društvu sa skoro ukućaninom, zvijezdom danićom one obitelji koja bar po njihovoj tvrdnji nije „srpska“ (hoćeš dokaza? dogji), premda joj dolazi muktiša silom nametnivajući se „Dubrovnik“ a o kojoj ti veliš, da neće da zataji svoj rod „srpski!“ he-he! Što će pak ina odgovoriti na ono par riječi (Br. 51), te počimlju od „Prije smo takogjer imali....“ — te završuju — ja ne znam?

Ruku na prsi nadri-Ratko zaviri bolje u stvari, pak tek onda onako blebeći, supriješ prije svoje čine. Pa ako ti je i tu pospana pamet, sigji k meni pak ću ti što tumačiti. — A znaćeš li ne bore što bulazniš, kad veliš o nekakvoj neslozi na Mratinj dan na Prožuri? Zar ti je žao i jediš se što se je vijala hrvatska trobojnica na kući Franoj? — mješte, što si lagao da mu je silom narinuta bila. Biće ti sigurno uzdrimala živce i papinska zastava na crkvi Sv. Mratina. Zar je kuća M. Gračića sama ona privilegirana da vije zastavu koja u nas nema smisla, a druge kuće da nemaju svoju domaću? Ko je koga izazivao svakijem rječetinami? Ko se je komu grozio, ja nijesam bio tu, bijah u crkvi, da neće u Gračića činiti ulje etc.? Ej junače odgovori! Zašto Ratko Maroju a ovaj onoga zlo obavješuje, te se tako pred svijetom bruce, dok se napokon dobro ne polupaju. Ali da, nekijem ljudima ne ljudima nije do istine, nego do klevetanja i napadanja. Te pitam ja što je bilo potreba onako lagat „o Žderu, o kapi, o Operi Pii.“ Kad si vidio u maranjskoj crkvi da ženske „po starom običaju“ stoje na lijevoj strani. — Zar si to brzo zaboravio ili ti se oči bliješte, pa ne vidiš da ženske stoje u crkvi koli na desnoj, toli na lijevoj strani? — Kojemu Stjepanu sam naredio da presvjetloga pozdravi po hrvatski? — A kad i gdje je pripovijedao Pero Lazo postanak mlječana? O tom se ti u tvom dubokomnomi raznašanju historije baviš. — Što je i gdje „onaj mladi popić“ vikao po selu? To valjda bijaše veoma strašno kad si u pomoć vikao Presvjetloga da to „razvidi!“ A što je sa širokijem gaćama maloga Joza? Eto samo da se gnjusi karta i da se laže po onoj Volterovoj — nešto će ostat. — A gdje su one sramotne i bestidne laži nadri-Maroja u br. 50? Tu se veli da se je silom Franu narinulo da izvjesi trobojnicu. Puštam da Maroji Frano odgovori kad mu u pohode dogje. — Ko je komu poslao praha crkvnoga i koji su to „naši?“ Gdje, kad, pred klijem se je Frano pokajao što je izvjesio „hrvatsku bandijeru?“ Ala baš glupacki bulazniš Maroje, kad onako lažljivo črčkaš.

Izmegju raznovrstnijih kreposti dalmatinskih nadri-srpskih korifeja i ta je, da kad lažima i izvrtanjem nemogu, udri onda u plać i lelekanje pomješano tuženjem, pak ti se znađu u ogradi nekijim bogoljupstvom. Fraze, samo fraze! Tako vidiš mrtvo-posrbljenog Maroja, da neki (ovdje?) „vade iz srca čovjeku što je najmilije i najsvetije na svijetu“, (valjda srpstvo iz hrvatskih srdaca?). — Ej junače srbijance iz Bosne (ko Poljak iz Poljačke), stavi ruku na prsi, probudi savjest, pak dogji sa mnom da ti pokažem žutve srbijanskog strahovanja! Oh da nije jadne one panjoke i nekog ludog i ubitačnog prijateljstva, što bi se amo dogodilo od toli raznahanog mljetskog srpstva? Nema za lijekom amo jednog u opće neodvisnog čovjeka a da se Srbom krsti. A i oni te se tako krste pitaj ih, pa će ti odgovoriti da moraju tako rad nevolje, a drugi rad prijateljstva s tijem i s ovijem. Pretrgnuću pošto sam odveć odoljio, te premu-

čavši druge hiljade nadri-srpskih bedastoća, doviknuću Ratku i Maroji nek se kane jalova posla, a gledaju megjuto, da pošto mogu rade za svoj narod prosvjetljujuć ga, a ne da ga u neznanstvu drže e da ga tako bolje vuku za nos. — Glede pak hrvatstva na Mljetu najbolje svjedoče *minuli općinski izbori*, gdje bijaše na okupu toliko biraca što nikada Mljet ne spominje otkad općinu imadu. Moram megju zaporkam staviti za njeku ilustraciju, da smo imali nekijih skladnijih prikazanja kako se pripovijeda a ina se i dokumenata, a to su ko u Dubrovniku „čibukaši“, u Kninu „toljagaši“, a ovdje se pokazaše „biljicaši.“ Baš lijepa trojka.

Eto što sam cijenio da odgovorim, eda moj muk ne bude zlo shvaćen. Hoće li se pokazati svojijem imenima i prezimenima auktori onijeh laži, nek im ostane na „obraz i poštenje.“ Završujem tvrdeć da ću se teško više ođazivat ludorijama laži „Dubrovnikovijeh“ dopisnika, a vas gosp. Uredniče i časne štioce molim za oprost, pošto sam dužinom zlorabio ustrpljenstvo vaše.

Uz hrvatski pozdrav.

Gjuro J. Laneve, kapelan.

Pogled po svijetu.

— Carevinsko vijeće je zatvoreno za božićne praznike.

— U Ugarskoj je kriza. Ministarstvo Weckerlovo predaće kralju ostavku. Na saslušaj u Beč pozvano je više magjarskih parlamentaraca. Govori se da bi grofu Khuenu Hedervariju moglo opet biti povjereno sastavljanje novoga kabineta.

— Kapetan Dreyfuss koji je bio optužen da je stranoj državi (Njemačkoj) prodao planove franceske mobilizacije, osugjen je na doživotnu tamnicu i na gubitak svoje časničke časti. Novine zahitijevaju, da ga se javno pred vojskom degradira.

— Nagagjalo se, ali se neće ispuniti: Crispi ostaje i nadalje ministrom predsjednikom. On će po svoj prilici raspustiti sabor i tamo jeseni uređi izbore. Svakako njegov položaj je nesnosan i bojat se je nemira.

— I u Bugarskoj bilo je krize koja se svršila tim što su iz Stoilova kabineta istupili pristase Radoslavove stranke.

— Japanska vojska prodrla je u Kinu i napreduje slaveći pobjedu za pobjedom. Kina je zamolila za mir, ali do mira još nije došlo.

Domće vijesti

Hrvatski Sabor. — U hrvatskom saboru bilo je pred Božić 4-5 dana žestoke debate o proračnu. Sa strane opozicije učestvovali su dr. Amruš, dr. Ružić, Grdenić, dr. Frank, Polnegović, dr. Mile Starčević. Većinu su branili ponajviše Srbi kao Gjuroković, Popović, Khuen Hedervari govorio je takogjer. Opozicija je iznosila tegobe i skučenost Hrvatske po nagodbi, te kazala da hrvatski narod u načelu nije nikakav neprijatelj sporazumka sa Magjarima, samo hoće da taj sporazumak bude jednakoga s jednakim. Pliverić je branio nagodbu i svoje nove drugove. On vidi sve u ružičastoj boji, on, učenjak koji hoće da nam citatima i znanstvenim razlaganjem dokaže, da je Hrvatska s Ugarskom još napravila dobar posao. Ali se bar više niko ne usugjuje ponavljati obijesnu tvrdnju Magjara, da oni uzdržavaju Hrvate. Govorilo se o srpstvu, koje Khuen-Hedervari po Hrvatskoj potežira. Izrodi kao Gjuroković koji su na službi njemačkih slavenožderskih listova niti su Srbi ni Hrvati. Oni će podupirati svaku vladu. I o slavenstvu se govorilo, te dok Pliverić tvrdi da slavenskog naroda nema, Milekić i drugi Srbi, koji s Pliverićem sjede u istom klubu to slavensko za katolike neprestano ističu. Upalo nam je u oči da magjaroni postaju nervozni, kad god opozicija natukne o klimavom položaju Weckerlova kabineta.

Ruski car Nikola II. zahvalio je hrvatskom saboru na sažalnici izraženoj mu prigodom smrti njegova oca.

Dalmatinski sabor. — Dalm. sabor sastaje se na 10. januara. Čujemo da je Vojnović i opet bolestan, te da neće moći predsjedati.

Zola porijetlom Hrvat? — Glasoviti romanopisac pretraživao je ovih dana svoje rodoslovje. Njegov otac g. 1820 iz Mletaka preselio se u Francusku, a djed mu se rodio u Zadru, otkle je došao u Mletke. Potpisivao se Zolla. Poznato je da je u Dalmaciji za doba mletačke vlade bilo u obilju nagrgjenih prezimena, pa tako bi i Zolla mogao vrlo lako biti bio kakav Zolja ili Čola, riječi čisto hrvatske.

Gradska Kronika.

Općinska sjednica. — Nastavljamo izvješće. Sva tri predloga o jeziku propala su, jer Srbi nijesu htjeli da glasuju za Čingrijin predlog, nego su stavljali nekakve umetke, izmegju kojih i onaj o povjerenju općinskom upraviteljstvu.

Zatim u proračunu za god. 1894 digao se Dr. Čingrija te ga oštro kritizirao koli ukupno, toli u pojedinim tačkama u sjednici od subote. Njega je tu pomogao g. DeGiulli u pitanju o povišenju svote, koja načelniku stoji na raspoloženje za siromahe i o ustanovljenju podblagajničkoga mjesta. Nego Srbo-autonomaši naravno primise proračun koli u općem toli u posebnom pretresanju. Na drugoj strani donosimo utok hrvatskih vijećnika i gragjana, što ga ovi prikazaše Zemaljskom Odboru. U njemu su o glavnim momentima razvijeni oni nazori, koje je u raspravi o proračunu istakla hrvatska oporba, pak cijenimo da je izlišno, da te nazore ovdje ponavljamo.

Treća tačka dnevnoga reda bila je odobrenje pogodbe o zakupu taksā. Ova pogodba bi sastavljena samo na talijanskom jeziku. Vijećnik Mičić digno se, te predloži, da se ista pročita na hrvatski jezik, jer ima vijećnika koji talijanski ne razumiju, te u buduće da se svi spisi budu citati na hrvatskom jeziku, pošto vijećnik ne može glasovati o jednoj stvari, koju ne razumije. Gondola mu na to osorno odvratila, da je službeni jezik i talijanski, a ako koji vijećnik ne razumije talijanski neka uči. Taj smioni i bezočni odgovor uzrujao je svakoga, ko u sebi čuti iskru narodnog ponosa i karaktera. Ali za njeku čeljad narodnost ako nije interes, lakardija je.

Dr. Čingrija odgovori Gondoli primjećujući kako tedencija poštena rodoljuba mora da bude ta, da traži svukud štovanje i prednost narodnom jeziku. Ako se prije običavalo talijanski pisati, to jer su bila druga vremena. Nar. stranka nije mogla preko noći ponaroliti općinu, koju je osvojila od Vuletića, jer kod njega talijanski bilo je sve. No uvijek se išlo s jezikom postepeno naprijed. (Po „Dubrovniku“ regbi da se Srbi srde na ove govore. Naravno. Oni su se već prije dogovorili kako će glasovati, pak bi rada da što prije svrši, a neki ih prikori vrlo uzrujavaju).

Ivo Avoseani opazi da je bilo u interesu stranaka, da spis bude sastavljen talijanski, te su one to i željele. (O tome vijećnik Mičić nije ni govorio). Na to mu opazi Mičić da stranke imenovane u pogodbi ne znađu talijanski.

Božo Banac (tal.) čudi se kako su se mogli, znajući koji jezici vladaju u općini, nositi vijećnici koji ne poznaju talijanski. Nego pošto ima njegovih sumišljenjaka vijećnika, koji dobro ne razumiju „srpsko-hrvatski,“ to predlaže, da svaki spis hrvatski bude takogjer preveden talijanski.

Začudili smo se ovoj izjavi. Gosp. Banac i njegovi drugovi proglašivali su službene jezike, koje su oni htjeli, ali mi ćemo birati koga je nama drago, te njihove kompromise niti poznamo niti ćemo štovati. Dubrovački vijećnik ina pravo tražiti, da u općini vlada hrvatski jezik, a oni neka ne biraju one koji mu vješti nijesu. Ovdje Talijana nema! Nije pak istina da ima u vijeću ljudi koji nijesu potpuno vješti našem jeziku. I sam gosp. Banac, kad hoće da se ističe talijanskim zapostavljajući svoj materinski jezik, nagje se u onakijem neprilikama, kao i ovog puta, kad mješte kazati „tradurre in lingua italiana“, on je rekno „trascrivere“ i „comentare“, a to je nešto sasvijem drugo. Mi ne znamo kako se može jedan spis samo *trascrivere* u talijanski jezik, da i ne govorimo o tom, kako bi izgledalo kad bi upraviteljstvo hrvatski spis stalo *comentare* talijanski. —

Spis je bio preveden hrvatski i glasovan. Poslije toga prešlo se na molbe, utoke i t. d. Za Obrtničku školu srbo-autonomaši dozvolise 300 fior. godišnjih. Predlog Čingrije da se još ne glasuje, nego da se vijećnicima dade prilike, da prouče o čemu će se baviti ta škola, bi odbiven, kao i sve ono što je sa strane hrvatske dolazilo, jer kako čujemo Srbo-talijanaši odlučise, da odbijaju svaki hrvatski predlog, pa bio i najumjesniji.

Premještaj. — Franceski ministar kod Crne Gore gosp. Denaut, koji je stanovao u Dubrovniku premješten je u istom svojstvu u Luxemburg.

Novo društvo. — Namjesništvo je odobrilo pravila društva „Hrvatska radnička zadruga“, koje će utemeljiti u gradu naši radnici. Biće to jedna vrst radničke čitaonice. Bilo sretno!

Razbila se. — Trabakula „Marianna“ g. V. Svilokosa razbila se na Badnji dan u veče na rtu od Koločepa, te je potonula. Financ. parobrod „Ragusa“ mučio se je da je izvadi pomoću jedne maune, ali zaludu. Bila je puna žita i čini se da je bila osjegurana.

Novi pošt. ured. — Novom godinom otvoriće se i na Koločepu pošt. ured, te će se tako parobrodić od Stona i tamo zaustavljati.

Nesreća. — U subotu u jutro pala je s drugoga kata Rusa Dominković iz Grbavca, sluškinja u gostionici Pera Dominkovića. Prelomila je noge. Bila je prenesena u bolnicu, te je u Ponedjeljnik umrla. Uzrok nesreći nepoznat.

Diskoras na Poljani.

Vlaho. — Dunque su krešili la lista civile?

Ivo. — Kakva lista civile?

Vlaho. — Oli nijesi bio na seduti?

Ivo. — Ajme, ti svegi uhišiš rog za svijeću! Ko je o te mu govorio? Ti ne znaš ni što to hoće rijet. Nijesu ništa krešili nego komunalu tri solda po florinu i onu dotaciju, što je ima potestat za dijeliti siromasima.

Vlaho. — A ja sam bio na seduti i nijesam razumio un fice secco. Dunque sad siromasi imadu stat dobro?

Ivo. — Altro! Vidiš, osvem drugih spenaza za siromaha, što se činu za feste i što dava komuna i one za kruha, što je ostavio pokonji Amerling, prije se osenjavalo potestatu 350 florina na godišće, to jes florin na dan i on je od tega davo, kad bi mu se kogod prezento, a konte nije oblig dat nikomu, ni što je do ni komu je do.

Vlaho. — Jesu li to davali svake subote?

Ivo. — Ma ne, kako si čulum, pa ne razumiješ. Valja da znaš da kako potestat ima dosta posla s malom čeljadi, dogje mu u oficio i siromaha, kojijem je gje-god kostret pomaknut koji solad, za utažit nevolju. A nekijem dava po florin po dva na mjesec. Znaš, ima siromaha koji pružaju ruku a ne pitaju: eto te-zijem.

Vlaho. — Moj dragi, to se davalo prije, ma sad čujem da se tužu da ne mogu na vrata ni pristupit, nego da se izviče.....

Ivo. — Laži! laži! Ne vjeruj! Tanto è vero da on toliko dijeli da mu je ona suma od 350 flor. malašna, nego je pito da mu dadu 1200 na godišće. Hrvati su govorili da je to vele, da komuna ima druge fonde za pomoć siromaha, da je dosta i 350 kako su imali svi drugi potestati, ma Frano je reko da je malo, da se hoće tisuća i dvijesti i konsilj mu je aprovo.

Vlaho. — To je tri florina i po na dan. Svakomu po šesticu ima bit prečesijun siromaha na komuni. Hajdemo gledat.

Ivo. — Sad bi još bilo rano, jerbo najprvo valja da Gjun-ta sve to aprova, isto kako i one druge poste što hi mislu učinit na komuni. Eppur kogod se je jedio, ma mene je gusto ovi poso od siromaha. Neka i oni živu.

Vlaho. — Moj Ivo! A ko ti govori? Neka živu!

Ivo. — Dunque vidiš. A reci mi sad malo jesi li se divertiško s malijem Ivom? Ja ga nijesam nigda čuo govorit, ma mi je učinio manjičku impresijon. Pak sve talijano!

Vlaho. — È nel suo diritto. On je presidenat od „Lege“ i prvi asesor u srpskoj komuni, srpskoga Dubrovnika. Ma gja! na ove stvari Srbi su se više abituati, pa im ne činu ni malo sensa. Nego vratimo se opet na onu prijašnju kvestijon.....

Ivo. — Nećemo se vratit ništa, jer nemam kad. Poznam ja tebe. A ne znaš novitat, da je gospodar Frano kupio karocu i da je svakomu kaže.

Vlaho. — Znam, vidio sam. Per altro ne znam zašto je njemu dopušteno, da je drži bez lumera, jerbo istina da je on kupio, ma je karoca publika, kad vodi svakoga ko plati.

Ivo. — To za da kad dogju Tudešci, mislu da je njegova, di corte. Znaš da je on svegi s Tudešcima!

Književnost.

Primili smo sa zahvalnošću: *Stjepan Buzolić*. Spomen knjiga. Sastavio Petar Kuničić. U Zagrebu 1894. Tisak Dioničke Tiskare. Vrlo ukusna i elegantna knjiga, u kojoj je gosp. Kuničić učitelj na Visu uz lijepe biografi-ju pokojnikovu sakupio mnogo toga što se o Buzoliću reklo i napisalo koli prigodom njegova umirovljenja toli kad je preminuo. Cijena je knjizi kruna, a čisti je prihod namijenjen mramornom poprsju na grobu miloga pokojnika.

Résumé analytique par M. Maurice Baudouin-Buquet de l'ouvrage de M. le Dr. Vladimir Papafava sur la Condition Civile des Étrangers en Italie. Paris. V. Lecoffre, éditeur. 1895.

O usgoju krmnih trava. Pribrao izložio Makso Radoslavić, pučki učitelj. Knjižica XIII-XIV Društva „Pučke Knjige“ u Zadru.

Memoriale della „Associazione Marittima“ a Sua Eccellenza il Signore conte Wurmbrand-Stuppach ministro del Commercio.

JAVNA ZAHVALA.

Duboko razalošćena rad gubitka moje mile i nezaboravne sestre

M A R E

dužnost mi je da izrazim moju zahvalnost svijem prijateljima i znancima koji su sudjelovali pogrebu, i nastojali da čim dostojnije doprate je na vječni boravak, i koji su oni na koji mu drago način dokazali svoje sažaljenje.

Dubrovnik, 26 Decembra 1894.

Luce Pulčić

Svim prijateljima i znancima, koji su učestvovali sprovodu, kao isto onim koji su na koji mu drago način nastojali da ublaže našu bol prigodom teškog gubitka naše preljubljene majke

J E L E U d. R A D E L J E V I Ć izrazujemo najčustvenije hvale.

Imamo pak osobito zahvaliti Poštovanim obiteljima Belli, Račić, kap. Tomašević, Šilje, i gospogji uč. Bijelić, milostivim dumnama u samostanu izmegju Tri Crkve, gosp. Dr. Wendzilovitzu koji kroz vrijeme bolesti naše preljubljene majke na svaki način nastojao spasiti je da tim odvrti ovako teški gubitak. Na svrhu zahvaljujemo prepoštovanu župniku dn. Stijepu Hrdalu, koji je pokojnicu otajstvima vjere za vječnost pripravio.

Dubrovnik, 27 Decembra 1894.

Antun

Niko

sinovi

Kate

Jele

kćeri

Prigodom smrti gospogje Mare Mare Pulčić bi udijeljeno na uhar siromaha od gosp. Ernesta Katića i supruge flor. 20.; od gospogje Ane ud. Korčić flor. 4.; od časne obitelji DeGiulli flor. 5.; od obitelji Nikše pl. Gradi Matova flor. 4.; od gospogje Angeline i Paulije Milić flor. 2.

Povjerenstvo Jayne Dobrotvornosti.

Oglas Natječaja.

Ovim se otvara natječaj na mjesto poslužnika kod c. kr. kemično-gospodarstvene pokušajne postaje u Spljetu godišnjom plaćom od for. 400 i doplatkom od 100 for.

Natjecatelji na to mjesto moraju dokazati:

- 1.) da nijesu prekoračili 40 godinu i jesu dobra zdravlja.
- 2.) da dovoljno poznavaju srpsko-hrvatski i talijanski jezik.
- 3.) da su služili u c. kr. kopnenu vojsku ili u c. kr. mornarici ili u c. kr. Domobranstvu te postigli čin potčasnika,
- 4.) da posjeduju besprikorno moralno ponašanje.

Molbenice potkrepljene odnosnim svjedočbanj nek se dostave najdulje do 20 siječnja 1895 Visokom c. kr. Ministarstvu Poljodjelstva putem Ravnateljstva c. kr. Pokušajne postaje u Spljetu.

U Spljetu dne 18 Decembra 1894.

Od Ravnateljstva c. kr. kemično-gospodarstvene pokušajne postaje.

Odijela i Crevalja

za gospodo, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

W e i s s a

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Drogarija MATA FRANIČEVIĆA

na Placi prema dućanu odjeća M. Gromovića
Prodaje svih mirodija narodnih i izvanjskih, rudnih voda, kirurških aparata, esencija, kistova, boja za robu po 3 novč., knjižica, Cacao, Čokolade Maestrani, škroba sa praškom za polaštivanje, masti svijetle za postole, Tord-Tripe (otrov za miše) vinskog alkohola 97o/0 po 70 novč. litar, spirita za gorjenje 90o/0 po 32 novč. litar, stolnog vina u flašama, konjaka svake vrsti i prodaja duhana.

Freška roba.

Cijene bez straha utakmice.

S A M O Slastičarnica A. Gjuračića

U DUBROVNIKU

Opskrbljena je velikom zalihom najbolje vrste Champagne Cognac, Jamaica Rum i izvrsne Šljivovice uz sasvim umjerene cijene i bez straha utakmice, kao n. p.

Champagne Cognac 1 bot. 1 lit. f. 1.70

Jamaica Rum „ „ „ 1.70

Izvrsne Šljivovice „ „ „ 1.20

Osim toga nalazi se u istoj na prodaju MANDORLATA svake vrste.

Ko pere neka se više ne plaši!

patentiranog kod uporabe operu se 100 komada rublja u po dana lijepo i čisto.

patentiranog kod uporabe rublje se jednom više uzdrži nego kod ikakvog drugog sapuna.

patentiranog kod uporabe jednom se pere za tri puta.

patentiranog kod uporabe više niko ne pere četicom ili škodljivijem praškom. Kod uporabe prištedi se na vremenu, drvima i radnji. Da nije štetan svjedoči

C. K. sudbeni vještak gosp. Dr. A. Jolles.

Dobiva se u svim trgovinama

Glavno skladište. Beč, L. Renngase 6.

Neki veleposjednik iz okolice prodao bi 4 hehtol. dobre rakije lozovače po f. 45 hektolitar.

Rakiji je 20 stup. žestine i tko bi ju svukoliku htio nabaviti i na istu platiti carinu nek se obrati Uredništvu.

Dobiva se u svih knjižarah.

Izašao je najveći i najsajniji hrvatski ilustrovani kalendar

Bog i Hrvati za godinu 1895.

Ciena: broširan 50 novč., vezan 70 novč. Obuhvaća 18 tiskanih araka t. j. do 300 str. velike osmine. Urešen je sa blizu 50 prekrasnih umjetničkih slika.

Kalendar „Bog i Hrvati“ jedini je hrvatski kalendar, koji opsegom nadmašuje sve ostale jest najjeftiniji.

Kalendar „Bog i Hrvati“ jedini ima hrvatski historički kalendarij.

Kalendar „Bog i Hrvati“ jedini ima muhamedanski kalendarij sa pjesmami i pripovjestima iz pera muhamedanskih Hrvata.

Kalendar „Bog i Hrvati“ od svih velikih kalendara jedini otvoreno i bistro slijedi čist pravac.

Kalendar „Bog i Hrvati“ sadržaje: Obći pregled za godinu 1895. Kalendarij crkveni i historički. Bilješke poljodjelske i gospodarske za svaki mjesec. Pregled zrievanja i sajmova. Pregled gradova svih crkvenih imena. Muhamedanski kalendar. Pripovijesti muhamedanaca: Stambulski gost od Ibni Mostarija. „U spomenar jednoj gospodjici“, „Dan za danom od Mirze Safveta. „Leptir velis da sam“ od Ibni Mostarija. „Bajramske žrtve“ od Mirze Safveta.

Opći zabavno-poučni dio: D. ra Antuna Starčevića naputak za pristase stranke prava. Iz Krajiškog posjela, napisao pop Jožo. — „Prutovsky, češki napisao A. Jirašek. „Totova osveta“ napisao Rikard Katalinić-Jeret v. — „Plava ruža“ napisao Fr. Herites. Mala priča, koja se tiče velikih stvari od T. T. — Kod pčelara. — Deset zapovjedi o zaštiti životinja. — Opisi slika (15 str. sitnim slogom).

Osvrt na godinu 1894.

u kojem se opisuje naš napredak u godini 1894, na polju hrvatske svjesti i prosvjete

Poštanske pristojbe, Poštanski naputci. Brzopjavne pristojbe. Sitnice za gospodarstvo i kućanstvo.

Šematizam posve potpun.

Preporučamo svim pravim i sviesnim Hrvatim najtoplije ovu valjanu hrv. narodnu knjigu Naručbe prima

Nakladna tiskara Antun Scholz, Zagreb.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na pò godine flor. 2; za *Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4: 50, na pò godine flor. 2: 25; za *inozemstvo* flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Novim ljetom 1895 stupa „Crvena Hrvatska“ u V. godinu svoga života.

Ovom prilikom usugujemo se preporučiti naš list svakome poštenome i požrtvovnome Hrvatu, da nas pretplatom podupre, kako bismo bolje odgovorili onoj zadaći, koju donekle već obradismo.

Kao nezavisni list, uzdržimo se jedino od pretplatnika. Ima listova koji žive godišnjim subvencijama ili bogatim darovima dotičnih prijatelja i stranaka. Mi toga ne poznamo. I zato cijena listu, razmjerno prama troškovima, veoma je umjerena.

Uprava „Crvene Hrvatske.“

Našijem čitaocima i prijateljima.

Prelazeć u petu godinu života, običaj, koji je nekud postao dužnošću, nalaže nam da prozorimo dvije riječi našijem starijem i novijem znancima. To nam je vrlo teško, teže ovoga puta nego igda, jer smo prisiljeni da se malo podulje po zabavimo o nama istijem.

Lako je drugijem velikijem novinama! One će ovom prilikom povesti riječ o bogatim darovima, što predbrojnici spravlja, o pomnožanju dopisničkih, vijesti, brzjava, o troškovima te su ih učinili u velikim svjetskim dogagajima, o urednicima poslanim u Ameriku, Pariz i Rusiju. E, brate, tu ima posla! Pa kad na svrhu kane i koja o programu i idealima, izgleda kô da se rekla neka stereotipna fraza, da ne bude disonanse.

U nas nije tako. U nas je novinama vrlo teško, osobito nezavisnim novinama, jerbo, usudili bi se izlanuti, naše općinstvo (ovu riječ uzimljemo u širokom značenju) kao da nema pravoga pojma o novinstvu i njegovoj zadaći. To se već može opaziti i kod podmirivanja predplate. Mnogi nadalje misle, da je list dužan samo ugagjati svojijem predbrojnici svakome napose. Svaki predbrojnič, dapače svaki čitatelj, zahtijeva da mu list bude ogledalom vlastitijeh nazora i načela, pa kad se to ne dogodi — ta za boga kud je moguće i pomisliti da su hiljade ljudi jednake čudi! — onda gotova graja. Jednome je list previše radikal, drugome opet kô da je i umjeren; neki ga tuže inkarnacijom modernog laži-liberalizma, dok ga drugi smatraju organom sakristije; predbrojnič A. neće da mu se piše fonetikom, predbrojnič B. je doduše fonetičar ali bar da mu se mjeseci nazivlju po hrvatski, a predbrojnič C. sve bi to oprostio, nego navalio na urednika, jer mu nije stampao dopisa, ili jer mu ga je nešto prikratio. A za sve ovo samo je jedan lijek: odbiti list! Mnogi ljudi drže da je to kritika i mnogi im vjeruju. A pošteno i značajno uredništvo, koje sve te kritike dobro pozna i znađe u kakvoj su oprijeci megu sobom, i ako se nad pojavom ne veseli, tješi se da je izabralo pravu stazu — i goni naprijed. Tako i treba. Ali koliko muke, koliko borbe, koliko gorkijeh časova! Da, braćo čitatelji, teško, vrlo je teško biti i ostati nezavisnim listom.

Ako ovako govorimo, to je zato što smo u četiri godine života i mi stekli nešto iskustva. Stariji drugovi znaće nešto više. Možda smo mi bili štogod i poštegnjeni, pa istaknismo da rećemo na-

še mnijenje. Pošteni i nezavisni list nema se o-svrtati na ove hire, koji se oko njeg na stotinu načina izrazuju. Kad on ima opredijeljenu ideju i opredijeljenu cijelj, treba da ide ravno k meti, ne obzirući se ni desno ni lijevo, ne slušajući nikoga drugoga van svoje načelo, svoje uvjerenje, jer će inače saći sa pravoga puta na stranputicu, iz koje biće mu teško više se natrag povratiti, ako ne za drugo, a ono zato što je u nas zavladała nekakva manija dosljednosti u svemu — pa i u pogreškama.

Naš list, Bogu hvala, do sada je u više prigoda pokazao, da je nezavisni list, pak će se trsiti da to ostane i u buduće.

Ali ako smo nezavisni od pojedinaca, nije-smo niti možemo biti od načelâ i idejâ, naprotiv treba da smo njihovim tumačem i vijernim zastupnikom. Ovdje se može pak najviše obećivati. A što ćemo obećivati mi, maleni pioniri hrvatske misli? Nećemo mnogo. Dajemo samo poštenu riječ, da ćemo raditi koliko više možemo, ozbiljno, bez šarlatanarije i da ćemo uložiti sve svoje sile na korist stvari koju branimo — pa što Bog dađe i sreća junačka!

Nešto smo već učinili. I ako smo maleni, ipak možemo s ponosom kazati, da je u velikom napretku hrvatske svijesti u ovim stranama, a nadalje sve u Dubrovniku, dosta i našega rada. Izrazićemo se bolje: materijalno nećemo biti mnogo ni doprinijeli, ali kako čovjek ne žive o samome kruhu, tako se ni politički uspjeh ne smije isključivo pripisati tvari. Ideja stvara. Rodoljub, koji je prije pet godina bio u Dubrovniku, neka dogje danas pa neka prisposodablja. Mi nećemo sada tražiti uzroke onoga jadnoga stanja, već ćemo samo konstatirati fakt, da se „Crvena Hrvatska“ prva usudila lancirati u dubrovački puk čisto-hrvatsku narodnu ideju spojenu sa imenom i da narod, koji se prama svemu ostalom pokazivao ravnodušan, oduševljeno je tu ideju prihvatio, jer je instinktivno osjećao da je i njegova. Hrvatsko ime i hrvatska misao dadoše impulsa akciji, koju okruniše sjajni uspjesi, a mi smo dobrim dijelom ovu misao ispod pepela raznjekali, neka rasplamsa vatrom oduševljenja i osvjeđenja. Dubrovčanin osjeća hrvatski i znađe zašto, a Bože sreće, pak će do-malo ovi južni krajevi postati jednom od najčvršćih tvrgjava hrvatstva.

Uz ovu poglavitu tačku našega rada, mi smo uvijek zastupali jedno vrlo važno mnijenje, a zastupaćemo ga i u buduće. Mi držimo naime, da je polutanstvo mnogo bilo krivo našem jadnome stanju, te da se mi imamo boriti samo za hrvatstvo. Slovinstvo, srpstvo-hrvatstvo, jugoslavenstvo, itd. ne samo nam nikakve koristi donijeli nijesu, nego dapače, dok su naši stariji najbolje sile u to trošili, širile su se tugje čisto-plemenske misli, koje našem napretku mnogo štete naniješe. Pa kad smo dakle u tom pogledu na čistu, mi idemo i još dalje, te velimo, da ni u buduće ni kao Hrvati nećemo mnogo postići, ako se budemo dijelili u više strancića, koje će se samo megu sobom klati, nego naš narod ima zavapiti slogu, okupiti se oko jednoga barjaka i uvrstati u jednu stranku. U koju? Ta bi, po našem više puta istaknutom mnijenju, imala biti stranka prava, s više razloga, izmed kojih nije najzadnji ni taj, što je ova stranka, koja u ostalom orijaški napreduje, bila jedina,

te je uvijek zagovarala čisto hrvatstvo i protivila se svijem natruhama.

Ovo je bila naša svegjerna misao i mi se nadamo da će ona u nedalekoj budućnosti održati pobjedu. Zagovarajuć je, mi nikada ne zaboravljamo interese ukupnoga hrvatstva, kao neki listovi koji izjaviše da neće podupirati hrvatsku stvar u Istri, a najpače društvo „Cirila i Metoda“ koje spašava hrvatski jezik od talijanske poplave, i to samo zato što su Istrani pravaši. Ko ovako misli i radi, tome je strancarstvo prvo, a hrvatstvo deveta briga. Želimo da se ovo lijepo upamti.

Mi nadalje vjerujemo, da naš narod nije sudio ludo, kad je kovao zlatnu onu poslovicu: uzdaj se u se i u svoje kljuse. To je i naša riječ. Nemojmo se mrziti, ljubimo se s braćom, ne stičimo neprijatelja, ali se lje ne uzdajmo, da će nam iko, na račun same platoničke ljubavi, pomoći ostvariti Hrvatsku. U politici ne smije biti sentimentalizma. Narod treba da ima u sebi i malu zericu egoizma. Uzdajmo se u sebe i u snagu našega naroda. Hrvatski interesi neka su nam na prvom mjestu. Ovi nazori, od nas više puta oštro i smiono izraženi, kao da nalaze dosta odziva kod našijeh rodoljuba. To nas vrlo veseli. Nemojmo se dati zavagjati od lažnijeh apostola fraza, riječi i velikijeh ideja, tijeh pravijeh *političkih* *Rugjina* Ivana Turgenjeva, koji na naš anatemu meću kao na izdajnike, zato što se ne zanašamo za nekakvim veličajnim utopijama. Niti smo, niti ćemo igda zaboraviti da smo grana slavenskoga stabla, niti ćemo se proti braći družiti sa narodnim dušmanima. Ali mi hrvatstvu u *hrvatstvu* spasa tražimo, a bratske pomoći po onoj: dajem ti, da mi dađeš, vrata ne zatvaramo. Zar ovo nije najbolja i najkorisnija politika?

Naš pol. program sastoji samo od par riječi: sjedinjenje i cjelokupnost domovine i dosljedno mi se borimo, da u našem narodu raširimo ovu misao, neka narod zna što hoće, da sutra u važnom momentu zna reći svoju. Sve ovo što se danas radi kao da nije nego jedna generalna priprava. Možda da brzo kućne čas, koji će odlučiti poviješću našega naroda za stotine godina budućnosti? A ko to znađe? Još manje znamo kako ćemo se podnijeti. Zato radiino bez prestanka borimo se, jačajmo se, osviješćujmo narod — i vjerujmo u našu bolju budućnost.

Rekli smo da je naš (nije samo naš) program cjelokupnost i nezavisnost Hrvatske. To su, kako već jednom istaknismo, dva vrlo različita pojma. Hrvatska može biti cjelokupna bez da je neodvisna, a može biti nezavisna (svaki komad napose) i bez cjelokupnosti. Danas nije ni jedno ni drugo. Mi ne možemo unaprijed reći kako će se to izvesti, jer bi mogli nastupiti veliki dogagaji, koji nose neizvjesnost. Ali ako imamo nešto da postignemo naravnim putem i ustavnim borbom, držimo da bismo prije došli do neodvisnosti, kad bismo bili okupljeni u jednoj, ma i provincijalnoj cjelini, nego ovako rascijepani u više komada, — da ćemo dakle prije do sjedinjenja pa do samostalnosti i da bi se u tom smislu imalo raditi. Ovo je naše subjektivno mnijenje o izvagjanju našega programa i preporučili bi ga našim čitateljima na razmišljanje. Rodoljub je jedno a politika drugo: prvo je produkt srca, drugo srca i uma. Unas mnogi zamjenjuju ove pojmove, tako da nije baš imao

krivo ona, koji je rekao: politika jest znanost, koju svak misli da pozna, a da je i nije učio. Mi ćemo se uvijek trstati da budemo — koliko nam naše sile dozvoljavaju — emanacijom obojega, da rodoljublje svegi spojimo sa razboritom politikom, jer dok je prvo bez drugoga više na štetu nego na korist, politika bez pravog rodoljublja pravi je otrov.

Dosljedno svemu onome što gore rekosmo, nastavili smo u našim stranama onu upornu i odlučnu borbu protiv dušmana našega imena i našega jezika. Tu imamo da se u prvom redu borimo sa srpstvom i talijanštvom. Naše Srpstvo — koje u teoriji govori o „Srbi svi i svuda“ i srpskoj Atini, o ludijem historijama pretpotopnijih Srba i kralju Strojilu, a u praksi združilo se sa svijem najgorijem neprijateljima našega jezika — dokazalo je, da je na svaki grijeh spravno, samo da šteti našim aspiracijama, sasvim da se hinbeno uliziva da hoće slogu. Talijanstvo pak, koje se pomoću srpskom širiti stalo, navijestilo je rat i našem jeziku i našem programu. Mi ćemo se protiv njima i unaprijed neustrašivo boriti. Nastojat ćemo da sasvim iskorijenimo svaki otrovni korov sa hrvatske livade, u nadi da ćemo to i polučiti, jer s nama je istina i pravica. Srpstvu i talijanstvu ovdje mjesta nema. Ovaj narod hrvatski je narod.

Nego mi smo se i previše zagovorili. Neka nam čitatelji oprostite. Cijenili smo da je potrebno, da se nastupom nove godine malo intimnije porazgovorimo s našim prijateljima, da im razložimo naše nazore i naš buduću rad, prije nego ih umolimo, da nam se i ove godine odazovu bratskim saučestem.

Sastanak Slovenaca i srpska žuč.

U Trstu, 28 Decembra.

„Dubrovnik“ u br. 50 u velikoj svojoj gorljivosti za Slavenstvo zadio se i o skupštinu, koju su slavenski oporbenjaci držali svršetkom Novembra u bijeloj Ljubljani i predložila njezine zaključke kao neprijazne Hrvatima, a najviše ga veseli što se nije ništa zaključilo u prigod hrvatskom drž. pravu.

Kao što se nije raspravljalo o hrv. drž. pravu, nije se govorilo ni o starom slovenskom idealu „Sloveniji“, administrativnoj naime skupini svih slov. zemalja. Sastanak taj bio je jedino skup pozvanih „zaupnih“ muževa, naime ljudi, u koje stranka koja se kupi oko „Slovenskog Naroda“ ima povjerenja i oni su imali da vijećaju, kako se je stranci držati u ovim teškim okolnostima za Slovence, kad ih teže go ikada pritiska sila s dvora, a unutra biskup tugjin skoro otugio narodu sve sveštenstvo. Zato su debelim slovima i napisali ono „Za sadaj“ radit će Slovenci i istarski Hrvati oko toga i toga. To za sada znači dok opstoji današnje parlamentarno-političke okolnosti. Čim se te okolnosti prikažu povoljnije za Slovence i Istarske Hrvate, oni će prama njima udesiti svoj rad. Kad dogje čas da se oglase za hrv. drž. pravo, koje je po pragmatičnoj sankciji oružje dobro u ruci i Slovenaca kao i Hrvata, da se snjim bore za samostalnu državnu skupinu amo na jugu, vidjet će gospoda Srbi kakvi su Slovenci.

Oni — ovo govorimo o stranci „Slov. Naroda“, nijesu nikada to oružje zanižavali, pa ni na zadnjoj skupštini, kako bi „Dubrovnik“ htio, jer u istoj tački II. kaže se izrično, da stoje na temelju zaključaka slov. i ist. hrv. zastupnika od god. 1892. Svak ko se potruži može vidjeti, da je tu govora i o hrvatskom državnom pravu. Istina da ovogodišnji zaključci zaostaju za onim od g. 1892, to isti Slovenci, a na čelu im „Slovenski Svet“ i tršćanska „Edinost“ priznaju, no to je stoga što su gledali nešto ublažiti formu obzirom na štajerske i koroške odnose, gdje ne bi htjeli da se pomuti kao u Kranjskoj ona sloga i jedinstvo među svećenicima i narodom na veliku štetu obrane od germanizma i narodne stvari, koja je zajednička Slovencu i Hrvat.

Još je u jednu netačnost upao „Dubr.“, da su naime propali radikalni predlozi Istrana. Vidi se iz toga da bunca svašta a nezna o čemu govori. Istrana naprosto na toj skupštini nije ni bilo, ako se izuzme g. Mandić koji je pošao ne kao

hrv. nat. zastupnik u Istri, nego kao predsjednik pol. društva „Edinosti“ u Trstu, u društvu druge slovenske gospode iz toga grada. Zato nijesu mogli propasti predlozi Istrana. Nu zato će Istarski Hrvati takogjer i oni raditi na podlozi formuliranoga programa i podupirati svud bratski svoje prijatelje i sjeverne susjede, koji u programu i obrazloženju nepravica koje trpe, osvrnuli su se i na Istarske Hrvate i za njih se bratski zauzeli, postavljajući uz ime Slovensko kolikogod je puta bilo spomenuto u programu i ime hrvatsko ili izraz „istarsko-hrvatski“. Ne samo da ne proviriva nikakav separatizam iz toga programa nego se prikazuje Slovenski i istarsko-hrvatski narod kao jedna nerazlučiva cjelost. Na taj način i mora da se udesi rad obojice, dok traju sadašnji odnosi. Sva prsa, ko stijena jedna proti neprijatelju, a nagje mo li se, ko što ufamo jednom u dobru, bratski ćemo dijeliti? — Hoće li rijet „Dubrovnik“ na ovo, da ni istarski Hrvati nijesu pravaši?

Naši Dopisi.

Zagreb, 28 Decembra.*

(Dubrovački ponos.) U vestibulu akademijske palače otvorena je 22. o. m. umjetnička izložba, na kojoj je zastupano 16 hrvatskih što slika- ra što kipara sa 50 umotvorina, od kojih su neke uprav dragocjene. Jedino jer mi je prostor odmjeran, ne mogu da se osvrnem ovdje na pojedine izložene radnje, nego ću se pozabaviti samo dvama najnovijim djelima vrlog Dubrovčanina, gosp. Vlaha Bukovca, koja su ovih dana pobudila osobitu pozornost i općinstva i novinstva. Prva nam slika predložuje „Zamisao Gundulićeva Osmana.“ Bogodani pjesnik simpatična i izrazita lica povla- li se pod sjenastim stablom bujne dubrave i za- nio se u sanje i maštanja. U nejasnim prikazama lebde mu pred očima momenti zasnovanog eposa. Nemilosni Kizlar-aga otima slijepome Ljubdragu kćer Sunčanicu, jedinu potporu i utjehu očevu. Bijesna Mogorkinja Sokolica privezala je dubovi- ma o hrek i stablo zarobljene varšavske ljepotice, pa se sa svojih dvanaest ratobornih drugarica ra- skošno kupa u hladnom jezeru i šalje igre iz- vodi. Kad na jednom zamniji šuma štopotom i vikom: na brzom konju juri Vladislav, a za njim vitezovi, koji ga u lovu prate. Pred njima se raz- bježio „jeljen brz, srna plaha.“ Prestravljeni i zastidjeni plivačice gledaju da se skriju i izbje- gnu lovcima. Regbi da će se pred pjesnikom na- nizati slika za slikom, on vidi cijelo djelo pred sobom, već mu se prikazuje prizor, kako rob no- gom davi mladoga Osmana, i nehotice mu usne šapću:

O djevice čiste i blage

Tiho i tajno lijeću mi nad glavom vile na- ričući mu slatke stihove, a jedna će od njih da mu ovije prosute primove vijencem neumnosti. I dim i požar turskih zulumčara i prašina poljač- kih lovaca i pjena i slap iz jezera — sve se to u gustu maglu sliho, a prepliću je iza modrih go- ra žarke sunčane zrake — simbol pobjede ljud- skote nad barbarstvom, — koje draguljima oba- siplju uzbibanu vodu, odrazuju se sa zidina slo- bodnog Dubrovnika i pozlaćuju vijenac u ruci vi- linoj. Idealna ova zamisao, realistički prenesena živahnim bojama na platno od tako majstorskog kista kao što je Bukovčev, općarava i vještaka i nevještaka. Umjetnik je prikazavši ne najznane- nitije ali najpoetičnije prizore iz „Osmana“ stvo- rio uprav dražesnu sliku, koja će mamiti pogled svakom posjetitelju akademijske galerije, za koju je biskup Strossmayer nabavio.

Ako nas prva slika čarima opaja, druga nam ulijeva počitanja i ponosa. Pod arkadama kne- ževskog Dvora sakupio se otmeni i učeni dubro- vački svijet, da gleda predstavu Gundulićeva „Du- bravke“, tog veličanstvenog spijeva zlatnoj slobi- di. Vidi se prizor, gdje pastirica Stojna hoće da istrgne ukradeno jagnje šatiru Vuku, kojemu je u ruci već nož zablistao. Dubrovački se puk zgr- nuo naokolo pa i na terasi Gospine crkve, s koje vije bijeli barjak Sv. Vlaha, a velebna joj se ku- pola crta o modrom nebu. Na najvišoj stolici pod

* Ove godine dobivaćemo redovitija izvješća iz našeg glavnoga grada, preko prijatelja koji se dobrovoljno po- nudio dopisnikom, a mi ga rado primili. — Ur.

Dvorom sjedi u plemenitom profilu sam pjesnik valja da kao knez — i ozbiljno se naslaguje plodom svoje muze. U veoma smjeljoj grupi naj- raznijih poza smjestili se pisci i učenjaci dubro- vački, koje je umjetnik anahronistički iz svih vi- jekova sabrao. I Držić, i Bošković, i Zlatarić, i Gjorgjić i ostali velikani u redovničkim i aristo- kratskim odorama, među kojim se istice lijepa Cvijeta Zuzorićeva, neki mućeci, a neki u živah- nom razgovoru dive se „Dubravci.“ Gori sa ba- kona gleda prikazu nekoliko modernih osoba, me- gu kojim umjetnik sam i Medo Pucić. Sve — stupovi i svodovi starog Dvora i skupocjeni sago- vi, sjajna odijela pojedinih lica, njihov položaj i izraz i prikazano je živahno, naravno i svijetlo. Sve provijava duh starine i slobode. Može se ča- stitati Dubrovniku (pravije našem malomu Cava- tu. Ur.), što je rodio sina, koji mu tako divno izno- si veličanstvene prizore iz zlatne prošlosti. Slika će resiti dvorane nastavnog odjela hrvatske vlade. X.

Korčula, 1. Januara.

Noćas na svršetku stare, a na početku nove godine posla sluškinja i svast gospodina komesara Županovića kod kafane Ivana Pomenića, da nešto kupe za kućne posle, a kad su se kući vraćale neko im je put prepriječio i noge podmećao, pak je sluškinja pala po tlehu i prosula kupljeni pred- met. U onoj furiji obedvije dotrčale kući, stvar jav- ljaju a pošto su u kući gosti, svak se čudio i baš zamišljeni ostali. Kako kažu najveće se je bio smutio gosp. Tombolani komu možda nije večera pristala u slast kao ona od 20 do 21 febrara prošle godine kad ga pogosti odalečeni šior Mate; i kažu kad je Županović primio tužbu od sluškinje i svasti, da se je brže skotio, oboružao se, te trči vanka vičući: Stan u ime zakona! Svjetina bježa- ta. Županović naperio žandare i redare i dao je zapovjed, da se krivci uapssavaju. Tu brate trče žandari, trče redari, zovu, vode, nepoznaju, a kad tamo kažu da je nogu podmećao umobolni Mi- ćelin.

E gospodine Županoviću, mi bismo vam re- kli da se nije potreba oboružati na Korčuli, nego malo bolje podupirati redare i njihove dojavu, ko- ji su kadri držat dobar mir i red pak tad neće se dogagjati ovi i slični izgređi. Osim toga valja, da se marljivo zauzmete, te da redari dobiju svoj Pravilaik, koji se nalazi kod c. k. Namjesništva u Zadru još od 1893.

Komolac, 2. Januara.

Smrt je kazan grijeha reko je Apostol: Pa- vao sveti i ona na svačija vrata bez obzira će po- kucati, ali na svačija ne kano prijatelj dali kao tat koji se krijući gleda u kuću usuljati. Znajući da je ovo živa riječ koju je božanstvena istina izre- kla svaki i nenadni slučaj smrti nebi morao u na- na začugjenja probugjivati, ali kad pojedinih slu- čajeva doista se je čudom čuditi kakav je ovaj što ga ovdje donosimo. Otrag tri godine dana. Mare žena Vlaha Kolića podlegne teškoj mentalnoj bo- lesti i ako i bolna srca ali naravski sudeć kata- strofa morala se je s dana na dan očekivati. Nu kad no. na mlado ljeto, malo poslije podne brzi- nom strijele razglasio se nemili glas da su stariji supruzi Kolić zajedno i može se reći u isti čas preminuli, svak se stao desnom i lijevom rukom krstiti i na čudnovatom dogogaju meglusobno ču- dom čuditi. Rekoh čudnovatom, jer je zanimio u sebi a čudan nadasve. Promislimo: Naravnom smr- ću razumije se istog dana iste ure i istog možemo kazati časa umrijeti, to je u sebi misteriozno. Do- šla smrt, pa se tako dogodilo i mi ćemo reći, ali ko iole pozna obitelj Kolić u Rijeci i ko je znao za kršćanski pošten život kojeg su obojica živjeli, doista mora priznati da je ovaj rijetki naravski slu- čaj, koji u sebi mnogo svjeta krije.

Čudnovato uzbudjenje njihova smrti uzroko- vala je u svakomu za cijelo još više tisuću puta probudila je u svačijem sremu žalosti rad nenaka- đivog gubitka kojeg smo osobito u Vlaha Koliću pretrpili, jer smo snjim izgubili kršćanina izgleđna, gospodara, revna poštenjakovića od poroda, sveje- tnika iskrena, koji je svojom prirođenom rječito- sti mudrim svjetom, usagjenom naravskom mudro- sti, tisućama svojih pripovjetka, moralnih poslo- vica, basna i heroičkih pjesama, kojih je umio

iduzust, po čitave danegovoriti i snjima umio i prav zadiviti i za krijeposti namamiti svakoga i zlu — bolje no artificiozni mudraci na put stati. On u ovom puku veliku prazninu za sobom ostavlja. Bog dao da se brzo nadopuni kakvom drugom priličnom njemu silom. Ali se bojimo jer poštenjakovića i dobričina onakovijeh lako ne porodi majka. Za dobro koje je nastojao na ovom svijetu djelovati, duša se njemu i supruzi raja nauživala i ne bila im teška zemljica crna. A u toliko: rječna pamjat!

Riječanin.

Iz južne Hercegovine, na novu godinu.

Tek danas dogje mi do ruka 51 broj „Crv. Hrv.“ — Megju inijem upade mi u oči i „ispravak“ (1) I. M. Jelića iz Slanoga. Začudih se!

Doznali smo iz pouzdana izvora da je Jelić onaj svoj „ispravak“ pisao po naputku Rajićevom.

Ele kako bilo, izašlo je stampano i evo nas da pobijemo, a Jelić neka nam protivno dokaže, ne sa „nije istina,“ nego dokazima.

Nepobitna je istina, da su gg. Šiftar učitelj i Don Ilija Sentić dobili anonimne listove. Dokazati smo da je te listove pisao Rajić.

Preostaje još da dokažemo, e ih je Jelić predao na poštu uz onaj par redaka što mu ih je pisao Rajić.

Dakle, kad je dopisnik 48 broja „Crv. Hrv.“ pogodio da je Rajić pisao uredništvu „Dubrovnika“ i „Srpskog Glasa“, „Srpskoj Književnoj zajednici“, Vojislavu N. — nakon toga, bilo bi nam za čudo da se prevari za Jelića, a pogotovo onda kad mi znamo, da Jelić sve listove Rajićeve predaje na poštu, pa bili makar koje vrsti. — Dalje, istina je da je Jelić dobio list onoga sadržaja kao što nagajga „Crv. Hrv.“

Kako je list što ga je Šiftar dobio naveden od riječi do riječi, jer bio otvoren, dosljedno dopisnik nije mogao pogriješiti ni sa Jelićevim listom, jer i taj bio je otvoren. — Ipak ako uredba mi smo pripravnici imenovati četiri srjedoka, koji su list čitali i koji su se vrlo smijali Rajiću a čudili Jeliću. — Zeli li Jelić mi ćemo mu uz svjedoke kazati i sadržaj lista.

Što se tiče recenice Rajića namijenjene presv. gosp. Biskupu, pozivljem se opet na recene svjedoke.

Istina je napokon, da je Rajić „uz ostale stvari“, molio Jelića, neka dotične listove preda na poštu, a pošto je nosioc onih listova te predao u ruke Ive M. Jelića, pošto su rečeni te listove primili sa poste iz Slanog dosljedno tomu, Jelić je te listove predao na poštu.

Ovoliko na ispravak.

X.

Pogled po svijetu.

— Još traje ugarska kriza. Pred novu godinu kralj je bio u Budimpešti, gdje se razgovarao sa najvignijim političkim ličnostima u Ugarskoj. Ti su pregovori trajali nekoliko dana, zatim je kralj pošao u Beč, otkle se je na 3 ov. mj. imao opet vratiti. Još nije nikome povjeren sastav kabineta, ali se drži da će to zapasti nikoga drugoga nego grofa Khuenja, bana Hrvatskoga, koji je najzadnji bio pozvan kod kralja. Khuen se već pojavio u prostorijama liberalnog kluba, gdje su ga lijepo primili. Tako bi sadašnji ban otputovao iz Hrvatske.

— U Italiji škanal traje, ali samo med političkim ličnostima, dočim se narod drži više pasivno. — Umro je u Areo bivši napuljski kralj Frano II. koji je bio u svojti sa našijem kraljem.

— Promjene, koje u Rusiji izvagja Nikola II. daju naslutiti, da će on sa Poljacima započeti politiku izmirenja. Tako je na mjesto guvernera Gunka namjestio grofa Šuvalova, koji će raditi oko izmirenja Poljaka i Rusa.

— U Kini napreduju Japanezi, dočim Kinezi ne znadu drugo nego ubijati svoje nevaljale generale. Kineska je vlada ponovo zamolila za mir.

— Kraljica Madagaskara obratila se na sjevernu Ameriku, Englesku, Njemačku i Italiju, da nedadu Franceskoj anektirati otok, jerbo da će time štetovati i njihovi interesi. Vlasti još nije su odgovorile.

Domace vijesti.

Dalmatinski sabor. — U četvrtak otvara se sabor. Potvrđuje se vijest da će potpresjednik dr. Bulat radi bolesti presjednikove voditi sjednicu. — Ovo bi zasjedanje bilo zadnje i zato će biti vrlo zanimivo, jer će dosta uplivati na razvoj budućih izbora, prama tome kako se koja stranka bude podnijela.

Zamolili smo prijatelja u Zadru, da nas redovno izvješćuje, a mi ćemo naše čitatelje.

Nemili gubitak. — Nemili gubitak zadesio je našu braću Istrane i sav naš narod. Baš na 28 decembra umro je u Volovskom Dr. Ante Dukić, odvjetnik, narodni zastupnik, potpresjednik istarskog sabora i načelnik Pazina. Umro je bijednik u najboljoj dobi, ne navršivši jošter ni 40 godina vijeka svoga. Dr. Dukić bio je jedan od najzaslužnijih političara hrvatskih. Njegove zasluge za hrvatsku stvar u Istri nebrojene su. I preminu ta vrijedna i umna sila, nakon teške bolesti, koja ga je u zadnje doba prisilila da se povuče u mir! Laka mu zemljica!

Sprovod, pišu, bijaše sjajan. Sa svih strana nagrnulo naroda, odličnjaka, vijenaca. Zaslužio je!

Pišu nam iz Župe. — Evo Bogu hvala i Mlini uz poštu dobiše novom godinom i dvorazrednu učionicu. Gja. Ida Montani-Bego ostaje kao ravnajuća učiteljica, a gja. Marica Supilo kao privremena učiteljica. Potpisani u dužnosti je da iznese i pohvali revnost i nastojanje gje. Montani-Bego, koja okò mnogobrojne djece nije žalila truda. Uhvamo da će i unaprijeda zajedno s novom učiteljicom. Školska zgrada lijepa je i prostrana, da može stati naprama svakoj u kotaru, čemu se ima zahvaliti u prvom redu vlasniku g. I. Jeliću i školskim starješinama. — A. Z.

Censura u Bosni. — Pišu nam iz Mostara: Čudiće se hrvatsko općinstvo kad vidi da osvem oglasa jako malo gradiva ima u „Glasu Hercegovca.“ „Glas“ ide iz Mostara na preventivnu cenzuru čak u Sarajevo i tamo redovito sve brišu, pak vraćaju natrag. Da list može izaći treba zaplijenjeno nadomjestiti oglasima. Nadamo se da će se ovo uvažiti.

Zlatna misa fra Grge Martića. — Na 14 Januara pršlaviće u Kreševu zlatnu misu naš slavn i omiljeni hrvatski Hoimer starina fra Grgo Martić. Svečaru se toga dana, kako javlja „Bosniische Post“, spravljaју velike ovacije i jedno najlaskavije iznenagjenje. Bog poživio slavnoga pjesnika!

Slavenska služba božija. — Na mlado ljeto kat. sveštenstvo u Crnoj Gori započelo je služiti službu božiju staroslavenskim jezikom.

Srbi i Magjari. — Svrhom stare godine učinili su beogradski Srbi oveći izlet u Peštu. Tu su ih Magjari svečano dočekali i s njima se bratimili. Uprav tih dana osugjen je urednik „Zastave“ (lista koji ne metaniše Magjarima i koji je rekao da u „Dubrovnik“ pišu prodane duše) na godinu i po dana tamnice, radi toga što je pisao o Rumunjima. Kad su se Beogradjani vraćali kući, pristase „Zastave“ učiniše im demonstracija. I zaslužili su ih!

Pišu nam iz Trstenika, 31 Decembra: — Jučer u ovdašnjoj „Čitaonici“ bila je redovita godišnja sjednica za biranje upraviteljstva za dojdjuču godinu. — Bijahu izabrata: Gg. Niko Senegović presjednikom, Pero Sugja potpresjednikom, a Stipić-Senegović tajnikom.

Ovo naše mlado hrvatsko društvo stupa eto u treću godinu života. Za cijelo možemo se povoljno izraziti da se nešto postiglo, hvala ustrajnosti članova, koji su doista bili dosljedni u svojim načelima, i znali svladati toliko poteškoća triježno i dostojanstveno uprav kako se dolikuje jednomu društvu — što želimo i u buduće. — Dužnost je svijeh nas bez iznimke i unaprijed materijalno podupirati ga, a uzdamo se da će upraviteljstvo svijesno svoje dužnosti i povjerene mu časti, svojom inicijativom nastojat da svakome doškolci, i oko sebe okupi sve neodvisne i iskrene rodoljube! U toliko živilo novo Upraviteljstvo!

Legnede autonomaša. — Pišu nam iz Spljeta: U noći uoči nove godine talijanaši izazvali će

tu mladih Hrvata psujuć ih iz kavane Troccoli dok su prolazili svakojakim pogrđnim riječima. Hrvati reagirali i nastala tučnjava. Autonomaši i uljudne autonomašice skakale kroz balkonade. Mnogo autonomaša prenoćilo u kafani i u hotelu Troccoli od straha. Jednom da su i naši pokazali zube.

Gradska Kronika.

Za Starčevićev Dom. — Gg. Pasko i Ivo Grbić iz Župe sakupiše i predaše nam 22 krune. Prinosnici: Gosp. Vido Grbić 8 kr., gg. dn. Niko Kisić, Antun Grbić, Ivo Grbić, Lobro Klečković, N. N., D. S., Ivo Butrica, Marin Mišić, P. K., Luka Savinović, Mato Rašica, Ivan Bergeč, i I. S., po 1 krunu; Andro Grbić 40 para, Pasko Klečković 60 para. Živjeli sabirači! Živjeli prinosnici!

Gosp. Gracije Kraljević iz Mula u Boki poslao nam je 8 kruna i 40 para sakupljenih prigodom imenovana g. Stjepana Paskovića iz Mula u veselu društvu u kući g. Iva Ljubanovića. Živjeli!

Gosp. X. Y. u Dubrovniku dao nam je 4 krune sabrane prigodom svečanosti Sv. Nikole. Na svoje ime još položio je 2 krune.

Gosp. Ante Bandur iz Stona poslao nam je 12 kruna i 34 pare, sakupljenih na 26 tek. mj. u malenom društvu u kavani Nika Baće. prigodom napitnice Staromu.

Gosp. Dr. Roko Mišetić položio je 4 krune, Pero Poljanić 1 kr., Albert Prohaska 1 kr., a Frano Supilo 2 krune.

Od gosp. N. Matičevića u Dubrovniku primismo 17 kruna, što su prijatelji megju sobom sakupili na staru godinu uz nazdravicu dru. Anti Starčeviću!

Iz ljubinijskog kotara primismo 7 kruna i 40 helera. Darovaše: P. Milić, Mato, Božo, Luka, Pero P. Kriste, Jozo Šjaković, Marko i Ruža Tomašević, S. Kriste, M. Stanković, N. N., X. X., T. T., B. Sijevak, Vido Bukoić, N. N. — Živjeli!

Pošto ćemo došate sedmice sve ove i još prije oglašene prinose poslati u Zagreb, upozorujemo one koji još imaju prinosa, da nam ih na vrijeme dostave, da ih možemo objaviti.

Teatar. — Juče je došlo dramatično društvo Duse. Danas započinje prestava sa „I Disonesti.“

Na zvoniku. — Na zvoniku se udunu svijeće koje stoje za uram dvije, tri ure prije zore, tako da u jutro rano nije moguće vidjeti koliko je sati. Živjela ova ekonomija naše općine!

Električno rasvjetljenje. — Čujemo i čitamo da će i naš načelnik predložiti da se u gradu uvede električno svijetlo. Voda u Mlinima davala bi potrebitu motornu snagu. Idemo da vidimo!

Imenovanje. — Ovdješnjeg generalnog turskog konsula Maxime Effendi iznenadio je lijep glas, da je sultan imenovao njegova zeta Gjorgja Pašu Berovića knezom od Samosa. Samos je otok u egejskom moru, koji po berlinskom ugovoru uživa neku autonomiju.

Vrijeme. — Juče u jutro osvanuo je Srgj i sve kupijerte bijeli od snijega. To je prvi ove godine!

Diskoras na Poljani.

Vlaho. — Bon gjorno, Ivó! Čestito ti nova godina!

Ivo. — Fala ti, Vlaho moj; i tebi i da ti bog da zdravlje i providencu i svako dobro.

Vlaho. — Fala! i tebi, i tebi... zdravlje, zdravlje je najviša stvar na ovom svijetu... Hm! eto dedeset i pet!... Ko bi rijet kako letu! Još pet godišta pa ćemo početi col mille novecento. Kad se spomenem! Gje ti je četrest i osma? Bio sam mladič.

Ivo. — Leti, leti! Kad meni dogje na pamet gvardia nacionala!... Kad su činili muštru, kako soldati. Spominješ li se gđspar N.? Bio je vaš u kompreću kako indiot, kontenat da je i on soldato della patria. I hodio je na muštru... Što ćeš pitat, svijet se bio pomamio! Kad jedan put... počelo se učiti sparavat. Gosp. N. vidio da se ne škercu, ostavio pušku i ide doma. Što je? što je? pitaju ga. — „Sve! činju sve! ma sparavat per dio na!“... Bilo ga je strah sparavat!... Che tempo! I od onda ima quasi, peset godišta!

Vlaho. — A spominješ li se obruča?

Ivo. — Eee, obruč su durali do dočnjega! Bože moj, kako se svijet promjenjiva! Gje ti je kad bi se gošpogje, izišle šetat!... Svaka je bila kako ombrela!... Pa su malo po malo, malo po malo spariskala!... I obruč i došla moda od tivilina, od nekijeh ko-

tulica od širokih kotulica, od klobučica veličkih kako samsija i onih malijeh — nema na glavi nego samo malu titicu, puška je ne sparala! Sad je moda od širokih ramena. Gofaju rukavi kako baluni. Gje su više ona bremena!

Vlah o. — A gje su ti stari naši divertimenti! Bali, maškarate, zaharel! Gje su ti naši stari originalni dubrovački! Spominješ li se onega, što je imo štap s ručicom od zlata? Bili smo mu mi djeca više dodijali, sve da ono nije zlato. Dosta mu je bilo učinit prstom, da nije, da se pomami! A gje ti je pokonji gospar Y., što je hodio šporak i govorio svakijeh rječetina. Znaš kad bi u spičariji prediko ričete, kako se čini lijepa salsa? Valjalo bi pobjeć, da ti ne podmonta na grlo. Pa gje su ti drugi naši originali! Više hi propito nema!

Ivo. — Biće hi još, naće se još gdjejkoji, erbo doklegod bude Dubrovnik, biće u njemu i originala. Bona gente, per altro! Naša čeljad! E, moj Vlaho, tako ti je to. Ako nema više gospara antikijeh, ima modernijeh, koji ližu tudeške, srbe i talijane. Ima, Vlaho, vjeruj, u Dubrovniku dosta halā! Ma čekaj. Mi smo do sad batili, a i od sad ćemo i još više! Protrešćemo neke stare vreće, da iz njih izide prašina. Imamo kad.

Vlah o. — I one koji nam bunu puk da ne bude ono što jes! Neka čekaju! Još je Ivo i Vlaho živ! Nova godina, novi početak, a u toliko pozdravi mi gospare iz Gabineta, Sloge i Štionice i gospara Frana, koji je njihov protetur. Imaće gusta! Adio Ivo!

Ivo. — Adio! — Dakako! Duga je godina, a ja sam nešto upiso na raboš što će te puno interesat. Ma počekaj neka pokupim date. U toliko stoj mi dobro! Adio!

Književnost.

Kalendari. — Primili smo dva omašna kalendara za g. 1895 i to „*Dragoljub*“ i „*Hrvatski Urednik*“ oba uregjena od gosp. Gjura Deželica gradskoga vijećnika u Zagrebu, a izdano od tiskare C. Albrechta. Cijena nije naznačena.

Beletristični listovi. — Nastala je plemenita jagma izmed naših beletrističnih listova koji će se novom godinom bolje okititi. Ozbiljni i strogo-književni „*Vienac*“ javlja svojim čitateljima, da će novom godinom uvesti neke novosti, koje će mu vrijednost još više povisiti. S druge strane „*Prosvjeta*“ već je raspatala svoj prvi broj, koji nas je vrlo iznenadio. Puna je prekrasnih slika, izmed kojih osobito se ističu nove Bukovčeve radnje, izložene u hrvatskom salonu, o kojim nam piše naš zagrebački dopisnik. Imade i lijepih književnih originalnih radnja i prevoda. Megju originalne možemo istaknuti pripovijest prof. Carića „*Ribareva kći*“, koja je u ovom broju započela. Nama se u jednu riječ „*Prosvjeta*“ vrlo svigja. To je list s kojim se možemo ponositi. I „*Dom i Svijet*“ sišao je u boj da se i on iskaže. U „*Domu i Svijetu*“ ima uvijek dosta slika, pa i u prvome broju. Na početku resi ga početak, oveće pripovijesti prof. J. Carića „*Obitelj kapetana Opovića*“ u kojoj će vjesto pero našega književnika majstorski naslikati starigradski (a ne dubrovački kako je pogrešno javljeno) život i uopće socijalni i politički život svih naših rodoljubnih gradića u Dalmaciji. Pripovijetku poznamo još iz rukopisa, pak je možemo pohvaliti i preporučiti. Osvem toga ima „*D. S.*“ više prevoda.

Mila nam je ova utakmica u dobru, koja će dosta pomoći unapređenju naše lijepe knjige. Bilo sretno!

Alkoholizam. — Ovako se zove mala knjižica od A. A. preštampana iz „*Posavske Hrvatske*“ a izdana nakladom g. Josipa Lorschya u Brodu. Cijena joj je 25 novč.

„Luča.“ — Pod ovim naslovom društvo „*Gorski Vijenac*“ na Cetinju začelo je izdavanje novoga književnoga lista, jer je Sundečićeva „*Prosvjeta*“ prestala izlaziti. „*Luča*“ će izlaziti u mjesečnim sveskama. Cijena joj je 2 flor. na godinu.

Otvoreni Dopisi „Crvene Hrvatske.“

Spljetskome „Jedinstvu.“ — Mi ga ni malo ne ulazimo u sve ono što drugi listovi hrvatski pišu o poznatoj izjavi gosp. P. Č. To oni čine iz vlastite inicijative. Nije nama potreba da se drugomu utičemo na našu obranu, ni da se kroz druga usta izjavljujemo. Za to i u nas imade dovoljno stupaca. „*Jedinstvo*“ će valjda biti zaboravilo, da je naš urednik već odgovorio u br. 51 „*Crv. Hrv.*“ u najblažem i najpomirljivijem tonu. Za ono samo mi odgovaramo. Spljetsko „*Jedinstvo*“, koje nas na mirno izazivlje, regbi da želi od nas kakav drugi odgovor. Ako mu je milo, nek nam se javi.

JAVNA ZAHVALA.

Klanjajuć se do crne zemlje nedokučivoj božjoj providnosti koja nas je ovijeh dana nenadno teškim čudnovatim udarcem pohodila, grabeć nam istog dana, iste ure a možda i istog časa po izbor poštenjakovića, milog uzor oca i pridragu majku, te dvije div. duše u ljuckoj nevoljnoj puti i to na mlado ljeto, kad smo imali sretno novu godinu započeti. — Rad ovijeh čudnovatijeh gubitaka neutejšljiv sam s obitelji do konca života; ali ipak sa-

griješio bih i pred Bogom i pred narodom, kad se ne bih odužio izrazima iskrene ljubavi, koji me sa svih strana od milijeh prijatelja znanaca rodbine i časne gospode saletišu. Dakle ovim putem na kršćanskom saučešću koje su samnom i s mojom obitelji hoćeli dijeliti i na melem lijeku kojeg su neizlječivoj rani srdašca našijeh u ovoj tužnoudnovatoj zgodi hoćeli pribaviti, izrazujem svima svoju neizbrisivu vječitu zahvalnost. Najprvo najvruća zahvalnost naša ide plemenitog mog šuru Riječkog načelnika gosp. Vlahu Kisića i njegovu dobru suprugu na ljubavi lijepoj riječi i dobrom djelu, kojeg su nam u ovom čemernom času ukazali. Hvala do hpadne ploče na kršćanskom zauzimanju za mile pokojnike i poštovanom župnom Upravitelju pravomu prijatelju Ocu Vangji Brajnoviću i M. PP. OO. Prestojnicima franjevačkih manastira Riječkog i Kunske; Ocu Ambrozu Skaprlendi i Josipu Matoviću, Velečasnom župniku Mokošice i svim ostalim časnim svećenicima koji do hladne ploče dopratiše ostanke dragih pokojnika i za pokoj dušu njihovijeh. Bogu se moliše. Isto tako vječita naša zahvalnost pratiće i preugledno Riječko Općinsko Upraviteljstvo, uglednu upravu pučke učionice u Komolcu, časnu obitelj Gjurić, vas riječki puk bez iznimke, braću župljane, rodbinu, znanice, prijatelje i ostale, koji su u svom kobnom po nas udesu čemerne zalogaje žalosti s nama dijelili. Svima i svakomu od srca hvala a od Boga obilna plata.

Komolac u Rijeci 2/1 1895.

Pero Kolić na ime cijele obitelji.

Sveta mi dužnost nalaže, da javno zahvalim svim Prćanjanima i Kotoranima, a osobito prijateljima i znancima, koji su bilo kojim načinom nastojali, da ublaže moju preveliku bol nad gubitkom moje premile i nezaboravne supruge

ANE JAKIČEVIĆ

Osobito pako zahvaljujem gosp. D. ru Veroni, koji je na svaki način nastojao, da bi kakogod oteo nemiloi smrti moju ljubeznu suprugu. Zahvaljujem Prćanjskom župniku i Općini, Katorskom Kaptolu, a napokon svim onima, koji su pokojnicu od Prćanja u Kotor, a od Kotora u Škaljare na vječni počinak dopratili.

Moja će harnost, biti vječna svim onim, koji su se mene rastužena, bilo čime sjetili.

Kotor, 29. Decembra 1894

Rastuženi suprug Lovro Jakičević.

Hrvatsko pripomoćno društvo u Beču primilo je u svoje blagotvorne svrhe, naročito u svrhe utočišta, koje za uboge hrvatske djake na visokih škola u Beču uzdržaje, sljedeće darove i to: od presvijetle gospgje barunice Magd. Unukić u Osijeku 20 flor.; od slavnog ravnateljstva osiguravajuće zadruge „*Croatia*“ u Zagrebu, i ove kao svake godine svotu od 15 flor.; od presvijetlog biskupa Pavla Guglera u Zagrebu 10 flor.; od gospode zastupnika na carevinskom vijeću u Beču: N. Dapara 10 flor., I. V. Perića 5 flor., J. Biankinia 5 flor., Dr. M. Laginje 5 flor., prof. V. Spinčića 5 flor.; nadalje darovaše u Beču: gosp. prof. dvorski savjetnik V. Jagić 5 flor.; Dr. M. Rešetar 2 flor.; Dr. I. Rakdinger 2 flor.; I. A. Kment trgovac 5 flor.; L. Bouhal. bankir i predsjednik slav. pjev. društva 5 flor.; pop. V. Zanchi 5 flor.

Plemenitim podupirateljem našeg društva bit će narodnostni rad naših štićenika nagrada za njihovu ljubav

hrvatskom djatstvu, a mi im se u ime društva, što toplije zahvaljujemo.

Hrvatsko pripomoćno društvo u Beču 26 Decembra 1894.

Predsjednik
Dr. K. Kozic
dvorski i sudbeni advokat

Tajnik
Franjo Vahčić
c. k. državni činovnik.

OGLAS

Na prvi tekuće godine otvorila se je stara gostionica kod Bana na Iljinoj Glavici prijatelja Dumarac, i to poljepšana i narešena na novo i popravljeno zemljište za igru buća, s dobrim jelom i najboljim pićem.

Priporuče se publici.

Ivo Tonković

Tinct. chinac nervitonica comp.

(Prof. D. ra Liebera Elizir za nerve i snagu.)

Prava samo sa znakom Križa i Sidra.

Pripravlja po propisu Ljekarna Max Fante u Pragu. Ovaj prepatat odavna je poznat kao sredstvo za učvršćenje živaca. Boca po 1, 2 i 3 flor. Nadalje pokazase se uspješnim Sv. Jakoba kaplje za želudac. Boca 60 i 1 flor. 20 novč. Glavna skladišta: K. L. Bianchi i Andrović u Zadru; nadalje Serravallo i C. Zanetti u Trstu; Alte K. K. Feld-Apotheke u Beču; u ljekarnam u Dubrovniku kao i u svim većim ljekarnama.

Tinct. Stomach comp.

Sv. Jakoba kaplje za želudac.

Mnogogodišnje prokušano sredstvo za probavu i apetit. Boce po 60 i 1 f. 20 nt. Već više godina glasovit je D. ra Liebera Elizir za nerve i snagu — Znak + i sidro — Boce po 1, 2 i 3 flor. Pripravlja se po prepisu u Ljekarni M. Fante u Pragu Glavna skladišta: K. L. Bianchi i Andrović u Zadru; nadalje Serravallo i C. Zanetti u Trstu; Alte K. K. Feld-Apotheke u Beču; u ljekarnam u Dubrovniku kao i u svim većim ljekarnama.

Odijela i Crevalja

za gospodo, gospgje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

Weiss

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Drogarija MATA FRANIČEVIĆA

na Placi prema dućanu odjeća M. Gromovića

Prodaje svih mirodija narodnih i izvanjskih, rudnih voda, kirurških aparata, esencija, kistova, boja za robu po 3 novč., knjižica, Cacao, Cokolade Maestrani, škroba sa praškom za polastivanje, masti svijetle za postole, Tord-Tripe (otrov za miše) vinskog alkohola 90/o po 70 novč. litar, spirita za gorjenje 90/o po 32 novč. litar, stolnog vina u flašama, konjaka svake vrsti i prodaja duhana.

Freška roba.

Cijene bez straha utakmice.

Ko pere neka se više ne plaši!

patentiranog

Mohren-Sapuna

kod uporabe operu se 100 komada rublja u pō dana lijepo i čisto.

patentiranog

Mohren-Sapuna

Kod uporabe rublje se jednom više uzdrži nego kod ikakvog drugog sapuna.

patentiranog

Mohren-Sapuna

Kod uporabe jednom se pere za tri puta.

patentiranog

Mohren-Sapuna

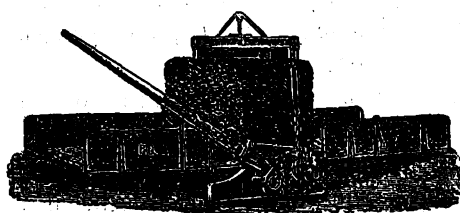
Kod uporabe, više niko ne pere četicom ili škodljivijem praškom. Kod uporabe prištedi se na vremenu, druma i radnji. Da nije štetan svjedoči

C. K. sudbeni vještak gosp. Dr. A. Jolles.

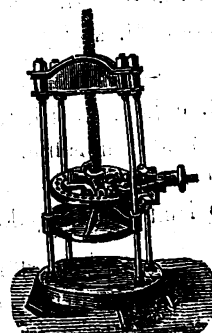
Dobiva se u svim trgovinama

Glavno skladište. Beč, I., Renngase 6.

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO, VINO I VOĆE.

MLATILA, ŽRVNJALA, MLINOVE za čišćenje žita, RALA, TISKI za grožđe i voće, Patentirane STRCALJKE za peronosporu i samodjelujuće sprave za PERONOSPORU sa ZRAČNOM SISALJKOM STROJEVE ZA BEZANJE I PIVNICARKE SPRAVE

kao u opće sve strojeve za poljodjelstvo, vino i izragivanje vina iz voća sve po najnovijem i najboljem sustavu prodaje

IG. HELLER, BEČ, 2/2 Praterstrasse Nr. 49.

Bogato ilustrovani cijenici na hrvatskom i talijanskom jeziku na zahtjev badava i franko

NAJPOVOLJNIJE POGODBE.

najtefinije cijene, jamčevina, vrijeme za prokušanje!!!

Preprodavaocima veliki popust.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na pò godine flor. 2; za *Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4: 50, na pò godine flor. 2: 25; za *inozemstvo* flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Novim ljetom 1895 stupa „Crvena Hrvatska“ u V. godinu svoga života.

Ovom prilikom usugljujemo se preporučiti naš list svakome poštenome i požrtvovnome Hrvat, da nas pretplatom podupre, kako bismo bolje odgovorili onoj zadaći, koju donekle već obradismo.

Kao nezavisan list, uzdržimo se jedino od pretplatnika. Ima listova koji živu godišnjim subvencijama ili bogatim darovima dotičnih prijatelja i strana. Mi toga ne poznamo. I zato cijena listu, razmjerno prama troškovima, veoma je umjerena.

Uprava „Crvene Hrvatske.“

Insinuacije.

Često puta čitamo kako se sa srpske strane kuša da zavede javno mnijenje, objeđujući Hrvate da su nekačva vjerska stranka. Piše se naime kako vjera ne može da razdijeli Srbe. Jedni smo pravoslavni, vele, drugi katolici, treći opet muhamedanci — no to samo u religioznom pogledu. Ali religija ne smije da nas podijeli u razna plemenska imena, jer vjera narodnost ne dijeli i brat je mio koje vjere bio, pak zato i mi, ma kojoj vjeroispovjedi pripadali, možemo po plemenu ostati Srbi. Prošla su doba vjerske nesnošljivosti! Danas je svakome svoju vjeru slobodno ispovjedati i Srbinom se nazivati. I zato mi ćemo se boriti protiv *onijem nekijem*, koji hoće da nas vjerom razdijele, da odvoje od pravoslavnijih braću katolike. To je crna reakcija itd., itd., itd.

Ovake i slične insinuacije mi odavna slušamo i moramo priznati, da su vrlo fino podnetnute. Koji je taj, pitamo, koji imade iskru zdrava razuma i pravodnosti, te neće reći, da imaju pravo i da bi trebalo kamenovati *one neke*, koji braći Srbima svijeh vjera ne dopuštaju da se zovu svojim srpskim imenom? Tako se općinstvo i zavodi, dapače vidimo kako se najcrnji reakcioneri bizantinizma i kamilavke besramno i ponosno šepire kako nosioci velikijeh slobodoumnijeh ideja, čiji su jošter i mučenici!

I kod nas se ta teorija na sva usta pjeva, i nas se bez prestanka uvjerava, da smo i katolici i muhamedanci i pravoslavni i židovi po vjeri različiti, ali po narodnosti jedno i to naravno samo Srbi. Razlozi su vrlo dobri i očiti, ali je zaključak kriv, naime da mi zato imamo svi biti Srbi, jer vjera ne dijeli narodnost. Tu je stupica.

I mi govorimo da vjera ne može rascijepati jedan narod u genetičnom smislu; i mi vapimo da je brat mio koje vjere bio — kada bratski čini i postupa, kako veli naša narodna poslovice; i mi napokon držimo da i muhamedanac i katolik i pravoslavni ne smiju se dijeliti po vjeri u razna plemena, ali sa svim tim mi ipak nećemo da budemo Srbi. Mi nećemo da smo Srbi ne zato što smo katolici, mi ne možemo biti Srbi, jer smo Hrvati.

Ovako stvar stoji. Mi smo gore istaknutim načelima uvijek ostali vijerni. Kao narod primamo za brata sljedbenika inih vjera, samo da bude dobar Hrvat. Hrvata ima katolika, muhamedovaca, pravoslavnijeh, židova, pa i nešto prote-

stanata, pa kad ti govore i nazivlju jezik hrvatskim priznaju se i rade kao Hrvati, kako im može iko reći da nijesu nešto, što oni imaju pravo da budu?

Ali tako je samo kod nas, dok kod Srba vladaju u teoriji isti, u praksi sasvim drugi nazori. I oni će vam napisati punu pregšt fraza o njihovoj vjerskoj snošljivosti, ali pogledajmo malo kako se oni toga drže. I katolici i muhamedanci i crnci dabome da su Srbi, jer su se i tamo po srpskoj historiji srbi selili. Svak je Srbin kad je to njima u korist, ali oni pravi, izvorni i patentirani Srbi nijesu nego samo Srbo-pravoslavni.

Da je ovo istina ima više dokaza. Gdje su pravoslavni u manjini, kao kod nas, tu doista i ne mogu da govore nego o bratskoj ljubavi i jednakosti, ali gdje ih je većina, kako na pr. u Boci, tu više obzira nema, već oni hoće sami kao pravoslavni, da zaposjednu sve što služi općem interesu. Katolici, pa i ne bili Hrvati, isključuju se i odonud gdje ih je po pravu išlo prvo mjesto jer su sila i vjerska nesnošljivost nad pravom — tako da su bili prisiljeni složiti se svikolici da odole grabežljivosti svojih liberalnih prijatelja. Brat je mio koje vjere bio za naše Srbe, ali u Srbiji gdje ima samo 3000 katolika, dakle niti dva na hiljadu, tamo je brat samo pravoslavni. U Srbiji katolička vjera nije niti priznata. U cijeloj Srbiji nema niti jedne katoličke crkvice, ako izuzmemo privatnu kapelicu u stanu austro-ugarskog poslanika, koji na to pravo ima: Evo ovako Srbi u praktici izvagaju svoja slobodoumna načela, kojim se u nas razmeću pred lakovijernom čeljadi, da je s njima općaraju.

Drugčije i ne mogu raditi oni koji su vjeru s narodnosti tako usko spojili, da su ovu donapokon prozvali narodnim imenom. Dok opstoji jedna srpsko-pravoslavna vjera. Svaki Srbim, ako hoće da bude pravi Srbin, mora joj pripadati. Ko drugu vjeru ispovijeda, onaj, sasvim da se Srbom nazivlje, *nije pravi Srbin*. Ovako mora biti sve dotole, dokle god bude vjere koja će se zvati *srpskom*. Da kod nas tih ludosti ne može se pojaviti, jamac nam to, što kod Hrvata nema nikakve religije, koja se zove *hrvatskom*. Istina, većina nas pripada katoličkoj vjeri, ali još nikome nije palo na um, da je okrsti hrvatski imenom, jer je vjera internacionalna svetinja, kojoj može svaki čovjek pripadati.

Kada dakle mi slušamo kako se naši Srbi hrišćani preklinju, kako oni u narodnom načelu na to ne gledaju, mi odmah znamo da oni to insinuiraju, eda koga zavedu, da ih podupire. Mi im ne možemo vjerovati sve dok i djelima ne dokažu da pravedno misle, a to onda kad bi ukinuli s pravoslavne vjere, crkve, opštine i škole naziv srpski. Što je pravoslavno može i ne biti srpsko. Tada bismo im tek vjerovali i držali nešto do njihove liberalnosti, ali ni tada ne bi oni mogli ništa protiv našem hrvatskom imenu, jer, kako rekossmo, mi smo Hrvati ne po vjeri, već po narodnosti.

Čestitka banjalučkim Hrvatima na novu godinu.

Boraveći kroz ove božićne blagdane u Banjolu, te saznajući iz prijateljsko-odanih razgo-

vorâ, za mnoge neprilike, grožnje i prijetnje, kojim su bili izvrnuti ondašnji gragjani kao Hrvati u očajnoj borbi za svoju narodoost, odlučih se, da im od srca čestitam na junačkoj pobjedi i muževno ustrajnosti u radu za vjeru i domovinu! Da je O. Kotromanović njihov bivši župnik bio nesimpatična osoba kod većine ovdašnjih gragjana katolika, to je već poznato; o tom je bilo u javnim hrvatskim glasilima; a O. Kotromanović nije pokušao, da se opravda protiv nepovoljnih glasovima, koji su kolali protiv njemu i njegovu protunarodnom postupanju. No čini se, da je mudro činio O. Kotromanović, što se nije pravdao u javnosti, jer tim bi još veće nezadovoljstvo i ogorčenost izazvao napram sebi od strane ovdašnjih gragjana. Koncem jula god. 1894 tako bijahu poostreni odnošaji među O. Kotromanovićem i njegovim duhovnim pomoćnikom O. Majdandžićem, kao i većinom otmjenijih kat. gragjana; da je O. Franjo Majdandžić bio prisiljen brzojavno moliti preč. franj. redodržavništvo, da ga odmah premjesti ma kuda ne samo iz Banjeluke, već i iz banjolučke dieceze. Majdandžić bijaše uslišan i premješten. Ali gragjani, uvjereni, da je O. Majdandžić dobar redovnik i veoma revan svećenik, odrediše: da ga barem svečano isprate, i da mu iskažu svoju ganutljivu harnost. Što rekoše, to i učiniše. Dne 2 augusta pr. god. dojuri 12 kočija pred župni stan, gdje u prvu sjede O. Majdandžić sa dva najodličnija gragjanina, dočim druge kočije staviše se u redovitu povorku, i tako krenu ta častna pratnja kroz grad, a kad bijahu na kraj grada nuz stan odlične osobe, tridesetero školske muške djece pozdravi svoga nezaboravnog vjeroučitelja sa trokratnim: Živio! Držao je za stalno O. Kotromanović i njegovi zaštitnici, da će i gragjani klonuti duhom po odlasku O. Kapelana i vjeroučitelja Majdandžića, ali se ljuto prevariše. Gubitak O. Majdandžića prouzrokovao toliko nezadovoljstvo i ogorčenje u ovdašnjim gragjanima, da su bili odlučili pisati i na samu svetu stolicu, da im nije donapokon zadovoljilo franjevačko red drževništvo odstranjenjem famoznoga O. Kotromanovića. Istragu protiv Kotromanovića vodio je upravo njegov prijatelj, uprav oni, čijim je uplivom osujećena tužba ovdašnjih gragjana protiv O. Kotromanovića, podnešena preč. O. Komisararu Fernendžinu. Istražitelj M. činio je sve i sva, da tužitelji odustanu od svoje tužbe. Pojedini od tužitelja pretrpjeli su i materijalne odštete: tako jednom je zabranjena prodaja špirituoznih pića kroz trideset dana, drugom je zabranjeno praviti obuću za pandure i podvornike, a treći kao odličan majstor bravar u duhan-fabriki, tužen je kod upravitelja, da je propagandista hrvatstva, te je usljed toga bio u pogibelji da izgubi službu. Nu ovdašnji gragjani kao dobri katolici i pravi Hrvati hrabro i neustrašivo svladaše sve kušnje, kojim bijahu podvrgnuti zbog pritiska od ozgora, te danas slavodobitno kliču: Živila pravda! Živila Hrvatska i njezina prava!

Dne 17 septembra pr. g. odvezlo se je do trideset ovdašnjih gragjana do Laktaša (2 sata od Banjeluke), pred novog župnika O. fra Ambrožu Radmanovića, koga dopratiše njegovi župljani iz Bos. Gradiške sa 12 kočija i hrvatskim trobojnicami, a bijaše tu 11 djevojaka opasnih hrvatskim trobojnicami. Gradišćani suznim očima rastajaoše

se sa svojim obljubljenim župnikom O. Radmanovićem, a banjolučki gragjani primiše ga s veseljem i oduševljenjem! Primiv duhovnu pastvu O. Radmanović ovdje, posjeti okruž. predstojnika Lazarina, a ovi mu megju inim reče: da su se banjolučki gragjani kat. bez uzroka pobunili proti O. Kotromanoviću itd. No O. Radmanović odvratio je poznatom hrvatskom protivniku barunu Lazarinu: da je on uvjeren, da banjolučki gragjani ne bi se pobunili suprot O. Kotromanovića, da im on sam (Kotromanović) nije davao povoda na više načina, a naročito onom svojom skroz neopravdanom devizom! Dolje s Hrvatima, živila braća Srbi! Čestitam Vam braćo banjolučki Hrvati, na toli sjajnoj pobjedi! Radite i nadalje za vjeru i domovinu! Sjećajte se i u najtežim kušnjama, da je u borbi život, a u radu spas!

S. Hrvat.

Nješto o Politeovoj „Mladoj Hrvatskoj.“

Rijeka, početkom januara.

Kad je ono pred nekoliko mjeseci ugledala svjetlo „Mlada Hrvatska“ — smotra za politiku i knjigu — sve opoziciono novinstvo naše, osim jednoga zagrebačkoga dnevnika, a navlastito pravaško, susrelo je s iskrenim simpatijama „Mladu Hrvatsku.“ I imalo je razloga. No nije dugo vrijeme potrajalo, g. Dinko Politeo, urednik i izdavač njezin, istupivši iz redakcije „Hrvatske“, jer je tobož načelno (!) bliži tršćanskome Jakićevu „Pensiero Slavo“, nego li je glavnome organu stranke prava, kojem bijaše glavnim suradnikom, promijenio je odmah i smjer svoje smotre, da bude dosljedan u svojoj nedosljednosti. Ova promjena *in pejus*, kao najnovija methamorphosa Politeova nije ništa nova, jer sad je sam g. Politeo, u jednu riječ rečeno, inkarnacija protuslovlja. Danas on ispunja stupce svoje „Mlade Hrvatske“, sofisterijam napadajući na stranku prava, kao suradnik Jakićeva „Pensiero Slavo“ i spljetskog „Jedinstva.“ Ovo ne spominjemo zato, kao da bi stranci prava mogao i može nahnuditi, jer i on sam in persona ne drži za ozbiljno ono što piše u jednoime broju svoje „Mlade Hrvatske“ kad veli, da opravda svoj najnoviji salto mortale: I sutra, ako me iskustvo (!) ili proučavanje (!) dovedu do protivnoga uvjerenja, neću radi njeke zlo shvaćene koherencije začati se da to priznam. G. Politeo i uvjerenje! Sjetimo se samo onoga, što je pisao u svoje vrijeme protiv stranke prava u „Obzoru.“ Je li uspio?! Nije! Mislili uspjati ponovnim žučljivim pisanjem u svojoj „Mladoj Hrvatskoj“, te „Jedinstvu“ i čujte! „Pensiero Slavo“, tad se vara! On se posve proigrao. Hrvati dužni su mu dati revanche; Tresić, Harambašić, da i ne spominjemo drugih, koji se pridružile u dobroj namjeri uredniku „Mlade Hrvatske“, dok je bila na pravome putu — uredniku — kome niko ne može, da poreče sposobnosti, ali na žalost, što u njega nema političkoga značaja, bez kojega ih je izrabio, — oni će kao pravaši i bez naše ponuke obogaćivati plodovima svojim druge beletrističke listove hrvatske. To zahtjeva dostojanstvo naše knjige.

D.

Pismo iz Zagreba.

Zagreb, 6 Januara.

Do ovoga časa grof Khuen Hedervary još je banom Hrvatske. Kralj mu do danas nije povjerio sastav novoga magjarskoga kabineta, ali to je više samo pitanje vremena, te će visoka odluka slijediti u brzo. Već i sami službeni listovi pripravlja *terrain* novome svome gospodaru.

Nije sumnje da ban uživa veliko povjerenje kod krune i da bi ona najradje vidjela njega na mjestu Wekerla, koji je nekako nenadno u nemilost panuo. Mnogi pak dvoje da li će nade, koje viši krugovi polažu u novog premjera, biti djelima opravdane, jer Ugarska nije Hrvatska a Magjari se od Hrvata u mnogočem razlikuju. Toga kan da se i u sam ban boji, pak oprezno opipava žilice vladinih ljudi, med kojim imade nekoliko svojih osobnih prijatelja. Govori se da će njemu uspjati izmiriti disidente, kojim na čelu stoji Szapary sa vladajućom strankom, da je što više i sam Appony sklon da ga podupire. Ovo se megjutim samo nagoviješta.

U nas pako najviše se sad gata, ko bi mogao postati Khuenovim nasljednikom, u slučaju da on ode iz Hrvatske. Neki hoće da će ga naslijediti ministar Josipović, ali ta vijest turena kroz „N. Fr. Presse“ može se lako ne ispuniti. Josipović po sebi nije nikakva politička individualnost prvoga reda, pak bi se grof Khuen kao magjarski ministar presjednik teško odvažio da predloži kruni čovjeka, za koga nije sjeguran, da će znati očuvati glavnu polugu čitavoga sustava monarkije, biva današnje stanje u Hrvatskoj. Kako je poznato, po nagodbi bana hrvatskoga ne bira sabor hrvatski, nego ga kruna imenuje na predlog magjarskog ministra presjednika.

Drugi govore da bi mogao postati banom poznati „*Slavonac*“ grof Teodor Pejachevich vel. župan osječki, a šaljtine žale Nikolu pl. Czernkoviča, koji još čami u preuzvišenoj nemilosti, jer bi inače mogao i on doći u kombinaciju.

Ja pak cijenim a samnom mnogi, da u slučaju Khuenova odlaska ban hrvatski neće biti ni imenovan. To će mjesto po svoj prilici ostati in suspenso za istoga Khuena, da ga nagje uvijek pravna, ako mu Magjari skuhaju kašu. U tom slučaju mješte bana imenovao bi se samo privremeni banski namjesnik, koji bi bio opunovlašten na vođenje poslova. To bi mogao najlakše biti naš sadašnji podban Danilo Stanković, koji je i onako ovih dana postao Preuzvišenim gospodinom. Tako bi naša Hrvatska, uz Srbina presjednika hrvatskog sabora, dobila i Srbina poglavara zemlje. Srbi su najveći neprijatelji Hrvata, najbolji i najpouzdaniji mezmici Magjara, pak je i pravo, da je danas njihova era.

Naši Dopisi.

U Hercegovini, 2 Januara.

Časni gosp. uredniče! Uz sve što do sada primaste o Rajiću u Vaš cijenjeni list, molim da ni ovo ne zabacite a da mu ne rečem moje „s Bogom“, biva da se rastanem s njime na poprištu papirnate bitke.

Bilo Vam je javljeno kako taj sveštenik brani onoga Dr. ... koji se onako brutalno izražuje o „šokačkim Bogovima, i Božiću“ itd., kako ne može zabraniti najgadnije psoske u svom stanu pogrđujući sve što je hršćaninu milo i sveto. — Danas pako? — on lažno ustaje protiv nekih osoba da su se tobož rugale krišćanskoj vjeri! I taj čovjek, srećom Srbin, — koji i mačku ubija, jer joj je vlasnik Hrvat, — nazivlje se sveštenikom! — Megju tim za te njegove podvale ne boli nas glava, jer vidjeti će se istina Rajićeva a regbi, da ga pretpostavljeni djelomično već poznadu. — Ne boli nas velju za to glava, ali glave bole jadne hercegovačke žene, jer četirina na sam dan Božića poteče krv po crkvenih vratima. Udarilo ih je naime velikim crkvenim ključem!

Ali nije prvi put. — E sad još jednu! Čuli ste sjegurno kako taj Rajić negdje skoro nazivaše kerkad: „Hrvati!“ Neka! sad čujemo da će on i sudu za to odgovarati. Bilo bi odveć sve Vam pisati, nu primite takogjer još i ovu: Bilo jednom, — imala biti sv. Misa u kući nekog seljaka. — Bilo mnogo seljaka i — pop Rajić. Kad doznao Rajić, da se ti seljaci nazivlju hrvatskim imenom počeo vikati: „da neće sv. Misu govoriti gdje su Hrvati!“ Upozorujemo na ovo njegove starije, — ali ako se budu smjele vršiti prijetnje Rajićeve, tada može slobodno crkva biti zatvorena, jer ovaj narod biti će vazda hrvatski i hrvatskim se ponositi imenom. Da je tako Rajić se je sjegurno uvjerio, za polnoćne sv. Mise na Božić, kad no mu uz nos iz trista grla zaori: „Živila Hrvatska!“ „Živio Starčević!“

Mogli bi smo o ovom slučaju još štogod reći, ali volimo premućati, jer.....

Konačno, mogu Vam priopćiti, kako ga je narod ponovno tužio: Biskupu i okr. sudu s takovih djela. Pridodadu li se još neke tužbe na okr. sud radi ubijanja pasa i mačaka, e onda uz ostalo moramo se i smijati naobrazbi toga popa.

Ovo su vam srbi-katolici i srpski svećenici katoličke vjere! Nije Rajić samo, biće ih i drugovdje. Nego da vidite čuda! Rajić je Srbin, srpski svećenik, katolik, župnik u kršnoj južnoj Hercegovini, za koju se Srbi zaklinju da je srpska zemlja.

On ima mnogo naroda u svojoj župi. pa ipak niti njemu, koji bi kao svećenik to najlakše mogao, nije pošlo za rukom da ikoga posrbi. Svi seljaci i njegovi parokijani zgoljni su Hrvati. Zar ovo nije najbolji dokaz da vjera ne ulazi u narodnost, već da ovaj narod osjeća hrvatski? — Što će na ovo „braća“ Srbi?

Orašac, 7 Januara.

Na Božić sakupismo se po starom običaju, da se malo poveselimo. Bijaše nas lijep broj. Pjevanja bijaše na pretek, a što je najznamenitije, u društvu uz uzoran red vladase samo hrvatski duh. — U našem mjestu budna je hrvatska svijest, što mora uzradovati svakoga pravoga Hrvata. Ta svijest bar kod nas nije od popova narinuta, kako ono Srbi pišu, da nema svećenika da ne bi bilo Hrvata. Naš župnik nije Hrvat, dapače je veliki protivnik svega što hrvatskim duhom diše. On je poznat kako veliki Srbin. O Gundulićevoj svečanosti bio je zajedno sa čuvenim dn. Ivom Rajićem, sa Srbima i svukud se ističe kano Srbin. Pa koliko mu je pošlo za rukom da ih obrati na to njegovo srpstvo? Niti jednoga svoga parokijana nije posrbio.

Ele da i mi nešto doprinesemo za Dom našega Staroga sakupismo 9 kr. u tom malenom društvu. Darovaše: V. Spikula, L. G., P. G., i N. Svilokos po 1 kr.; A. G. i M. Beran po 60 para; X., Dž. Masle i B. Jurišić po 40 para! N. Klozara, Dž. Rakidžija, I. Violić, N. K., A. Matenda, A. K. Litrica, N. Bratošević, A. Rakidžija, S. Kristović, V. Kusić i L. Lučić po 10 para. Živjela Hrvatska!

Pogled po svijetu.

— Kralj se povratio u Budimpešte, ali križa još nije riješena. To se megjutim ima pripisati krzmanju grofa Khuena, koji neće da se odluči prije nego Apponijevu stranku izmiri sa liberalnom. On će zacijelo postati ministrom predsjednikom.

— Stambulov se nalazi pod optužbom, jer da je on dao ubiti bivšeg ministra Belčeva. Još ga nijesu zatvorili, ali to se ima zahvaliti jedino zauzimanju stranih vlasti.

— Crispi je, kako novine pišu, hotio da demisionira, ali kralj ga je sadržao, jer da je on danas jedini čovjek koji može vladati u Italiji. — U Abisiniji se bune.

— Govori se da će ruski car stanovito doba godine prebivati u Varšavi. I to bi značilo njegovu sklonost napram Poljacima.

— Franceski izdajica kapetan Dreyfuss degradiran je na najsramočniji način. — Talijanski poslanik u Parizu, Ressiman opozvan je. — Komora je opet izabrala predsjednikom radikalca Brissona.

— Kralj Milan zatražio je „mirovinu“ od 600.000 franaka. Skupština će mu je dozvoliti.

— Ovih dana padao je po svoj srednjoj Europi veliki snijeg. Mnoge željezničke pruge bijahu zatrpane i promet obustavljen.

Domaće vijesti.

Dalmatinski Sabor. — U četvrtak u jutro otvorio se dalmatinski sabor. Zemaljski Odbor iznijeti će više zakonskih osnova. Doći će pred sabor na novo zakon o uvođenju posebne zemaljske odredbine na uvoz šećera u mjesta potvrđena potrošarini i zakon kojim se priznaje pravo javnosti bōnicama ustrojenim prigodom pošasti, jer ova dva zakona nijesu zadobila odobrenje krune. Doći će na treće čitanje zakon o poboljšanju plaće učiteljskog osoblja, a naosob učitelja trećega razreda, koji je u dva čitanja bio primljen; podnijeće se zakon kojim se uređuje pravni odnošaji učitelja kod javnih učionica u Dalmaciji, zakon za umirovljenje pokrajinskih činovnika i namirenje njihovih udovica i siročadi. Osvem toga podniet će Odbor zakon za preinačenje općinskog pravilnika i izbornog pravilnika, tako da općinska zastupstva budu mogla djelovati od 3 do 6 godina. Vlada će iznijeti zakonsku osnovu o uređenju ribanja u pozemnim vodama.

Ali bitni prijedmet ovogodišnjeg saborskog zasjedanja to će biti svakako adresa Njeg. Veličanstvu našem kralju za Sjedinjenje Dalmacije sa materom zemljom Banovinom.

Brzjavljaju nam iz Zadra:

Zadar, 11. Januara. — Juče pri svečanom otvorenju sabora namjesnik izreče pozdravni govor najprije hrvatski. Kada ga počne opetovati talijanski prisutni pravaši ostaviše saborsku dvoranu. U Ponedjeljnik biti će prva redovita sjednica.

Značajan je ovaj prosvjed naših, koji su tako odmah pokazali koju će poziciju zauzeti naprama svemu što nije čisto hrvatsko.

Odlikovanje. Hrvatski pjesnik fra Grga Martić odlikovan je prigodom njegove zlatne mise vitezom reda željezne krune III. razreda. Ovo je ono ugodno iznenagjenje slavljenom svečaru o kome smo u prošlom broju govorili.

„Jedinstvo.“ — Ovaj nas list i opet na tri ili četiri mjesta izazivlje. Sad nam je počeo davati lekcije zašto i kako je utemeljena „Crvena Hrvatska“, koja, kaže „Jedinstvo“, iznevjerila se svomu programu. Svjetovali bi ga da se okani neplodna posla i nekorisnog izazivanja. Neka bude uvjeren, da mi bolje od njega znamo, zašto je utemeljena „Crvena Hrvatska“, jer se on onda još nije bio ni rodio, kada smo mi utemeljili i pokrenuli ovaj list. „Crv. Hrv.“ nije se nikad iznevjerila svojoj zadaći, biva obrani hrvatstva u ovim stranama, nikada nije promjenjivala svoje stanovište. Neka se ljudi oko „Jedinstva“ potrudite zaviriti u naš prvi, i drugi broj prve godine, pa i u sve druge i uvjerite se, da je „Crv. Hrv.“ disala uvijek istim duhom, komu niti se je, niti će se iznevjeriti. Čudo kako je „Jedinstvu“ tek sada upalo u oči njezino stanovište! Mi bi mogli pitati „Jedinstvo“ zašto je on utemeljen i plaćen, ali nećemo ga slijediti stazom zadirkivanja i zajedanja, koju regbi da je sebi odabrao.

Hrvati u Americi. — Naša braća tamo preko oceana kan da su prisvojili nešto amerikanskoga duha. Juče primamo debeli svežanj novina iz San Francisca. Bio je to jedan jedini broj, božićni broj „Slavjanske Sloge“ čisto hrvatskoga lista, ogromna formata u 12 velikih stranica sa mnogobrojnim i raznovrsnim slikama domaćih i američkih odličnijih Hrvata, slikama Dubrovnika i drugih znamenitosti. Nagjosmo spomenute mnoge naše Dubrovčane i Konavljane koji su se tamo obogatili i za hrvatstvo postali zaslužni. Začudismo se poduzetljivosti američkih Hrvata!

O izgređima u Spljetu. — Pišu nam iz Spljeta: Poznato je svakome kako je došlo do izgređa u oči nove godine. Talijanaši iz kavane Troccoli nalazeći se u velikome broju insultirale naše, koji su prolazili mimo, misleći da ih nema mnogo. Naši, uvrijeđeni još od sokolske svečanosti, reagirale i talijanaši u brzo se pokajale što su se picali u Hrvate.

Talijanaški listovi pak pripovijedaju obratno. Oni vele da su talijanaši mirno sjedali u kavani a da su Hrvati navalili, porazbijali stakla i počeli ih tući. Ali ko ima i malo zdrava razuma uvidjet će, da je ova verzija lažna. Talijanaši su počeli svakojakim pogrđama na Hrvate.

„Dalmata“ i drugi talijanaški listovi podigose veliku buku. Mi se smijemo. Spljet je hrvatski grad. Nekada su naši ovdje revolverima i nožima bili napadnuti. Ali danas to više dopustiti nećemo. Mi smo u svojoj kući, te ne damo da nam se naše svetinje vrijeđaju! Jeste li nas razumjeli, gospodo doseljenici iz Pulje, Jakina, Venecije i Bergamaska?

„Zvonimir“ u Beču. — Pišu nam iz Beča: Na 30. januara prigruje naše akademsko društvo veliki koncert s plesom. Ova svečanost čini se u slavu dvadeset i pet godišnjega umjetničkog rada hrvatskog glazbenika Ivana pl. Zajca. Koncerat će se držati u sjajnim Ronacherovim dvoranama. Sudjelovati će „Slavensko pjev. Društvo“ u Beču, mješoviti tamburački zborovi „Slovenije“ i „Zvonimira“, glazba pješ. pukovnije Aleksandra i nekoliko gospogjica.

Općinu Kotorska. — Pošto su svi talijanaši i pravi saveznici srpski dali demisiju, to je općinsko vijeće raspušteno. Ove talijanaše izabrahu Srbi i oni, većinom činovnici, činjahu veliku opoziciju

uzornoj i poštenoj upravi D.ra J. Pezzi, koji je sve svoje sile i sve vrijeme bio posvetio upravi i blagostanju Kotora i Kotorana.

Ulovio ih je! — U hrvatskom saboru ban je htio da se igra s opozicijom u svoje stranačke svrhe. U to ime poslužio se bivšim razdorom u stranci prava, te je dovodio u opreku Barčića sa strankom, hvaleći pravaše, a navlastito dra. Franka. Očito je svakome što je ban htio postići tijekom neočekivanim i nezastuženim hvalama iza svega onoga ljutoga parlamentarnoga kreševa, što su protiv njemu i njegovoj vladi vodili pravaški zastupnici: ban je naime htio da tako kompromituje stranku i da med pristasa posije nepovjerenje naprama vogjama. Mi smo se tome smijali, nadajući se da je promašio cijelj, jer to neće niko ozbiljno uzeti. Tako je i bilo. Samo neki ljudi, kojim je zloba i mržnja pomračila um, pak se osvećuju sipajući otvor u narod, hoće sad da iz toga naprave politički kapital i banove riječi hoće da ozbiljno prikažu. Samo je njih ulovio i prevario grof Karlo Khuen!

„Općinski Glasnik.“ — Pošto će se Zadruga općinskih činovnika ustrojiti tek na 10. januara, to će „Općinski Glasnik“ kao organ zadruge izaći svršetkom mješte početkom januara, kako je prije bilo javljeno.

Dično! — Gradsko zastupstvo Novoga Sada, toga centra srpske prosvjete imenovalo je začasnim svojim građanima bivšeg magjarskog ministra presjednika Wekerle, bivšeg ministra Szilagy i grofa Czaky. Radujemo se na ovome imenovanju kojim je srpski Novi Sad osvjetlao lice!

Još dičnije! — Crnogorski knjaz podijelio je Danilov red srpskom patrijarku Brankoviću. Branković je veliki skutoša Magjara i pristaša magjarske politike u Srijemu, Banatu i Bačkoj. Sve što je neodvisnijeg srpstva bori se danas protiv karlovačkoj patrijaršiji.

Slavjanski u Zagrebu. — Kad je nazad 5 godina u Zagrebu gostovala ruska kapela Slavjanskoga neopisiv bijaše doček, koji glavni grad Hrvatske pripravi glasovitom društvu. Ovoga puta Slavjanski upade u ruke nekih hrvatoždera, koji ga nagovoriše, da iz programa izostavi hrvatsku himnu. To je bilo uzrokom da je Slavjanski dočekan neobično hladno. Na koncertu nije bilo skoro nikoga. Hrvatski listovi ogorčenošću pišu protiv Slavjanskome, koji se dao zavesti od zagrebačkih izroda pravoslavne vjere, koji se po vjeri zovu Srbina, i žigošu njihovu nebratsko zanovetanje u glavnome gradu Hrvatske. Ali „Narodne Novine“ ne smiju da pokude njihovo ponašanje, već ih blagim riječima kore. I to je službeni list hrvatske vlade!

Gradska Kronika.

Lične vijesti. — U utornik otputovao je na sabor časní Dr. Roko Mišetić. — Večeras kreću časní Dr. Pero Čingrija i prof. Božo Korlaet.

Za Starčević Dom. — Primismo nadalje: Iz Orašca 9 kruna. Primosnici zabilježeni su u posebnom dopisu.

Iz Mljeta nam poslaše 13 kruna uz ovo pismo: Gospodine Uredniče! Primite 13 kruna skupljenih u veselom društvu za dom našeg Staroga na prvi dan tekuće godine u Maranovićima, da se proslavi uspomena Hrvata Ratka Marana. Bog i Hrvati!

„Priatelj iz Martinovića“ položio 2 kruna.

Iz Trebinja primismo 7 kruna i 30 nč. kao dar na novo ljeto d.ru Starčeviću.

Imenovanje. — Gosp. Rikard Tacconi imenovan je financijskim tajnikom ostajući u Dubrovniku. Čestitamo!

Novi Hôtel. — Posjetili smo novi „Hôtel de la Ville“ i ostali smo zadovoljni koli namjestajem, toli s tečnom kuhinjom.

Deklamator. — Gosp. J. A. Marković deklamator putuje po našim mjestima prigrujuć zabavne večeri. Doći će i u Dubrovnik. Sada je u Rijeci gdje je prekosinoć dao deklamatornu večer, od koje polovina čista prihoda namijenjeno je Starinarskom Hrv. Društvu u Kninu.

Placa. — Kada kiša pane, onda se najbolje vidi kako se pokvarila naša Placa. Na mjestima su velike udubine, tako da se načine lokve vode, preko kojih mora se preskakati. Toga ima po svoj duljini ali najviše na vratima od Pila i po sredini. Placa sačinja dio državnoga puta, te ne spada pod općinu. Ne bi li dakle mogla državna vlast dati izmijeniti nevaljale ploče i popraviti našu lijepu Placu?

Na c. k. Poglavarstvu. — Doznajemo da je ovih dana poslan na ovo poglavarstvo pol. činovnik i to konceptist, koji ne zna niti riječi hrvatski, dok talijanski sasvim slabo natuca. Taj gospodin došao je amo ništa dalje nego iz Bukovine.

Nemamo ništa protiv toga činovnika koga dobro i ne poznamo. On je amo bio poslan i došao je. Znatiželjni smo samo koji referat on može uzeti kod ovoga c. kr. Poglavarstva, gdje svi spisi što dolaze od stranaka i općina, hrvatski su, rijetko talijanski a nikad njemački.

Do znanja našijem zastupnicima!

Svijetla djela baruna Gondole. — Pišu nam grada: Neki c. k. činovnik, koji bi amo premješten nazad godinu dana i nepoznajući baruna Gondolu, nego po inicijativi drugijeh, a sam po uvjerenju autonomaš, dade svoj glas za presvijetloga gospodina načelnika.

Ovih dana trebalo je tome činovniku općinska svjedočba, da dokaže da od grada do kuće g. Mata Radovana na Gornjem Konalu imade 2 kilometra, što u istinu i imade. Da dobije tu svjedočbu, činovnik ode glavom u općinski ured.

Općinski tajnik g. Dr. Gradi, iza kako se o svemu obavijestio i sve razgledao, izdade dotičnu svjedočbu. Nije falilo ništa nego potpis načelnika i tad se dogodio skandal. Činovnik se prikazao načelniku sa svjedočbom u ruci i najvećom uljudnošću zamolio ga za potpis, ali ovaj mješte da učini svoju dužnost, skoči na toga činovnika gore nego na ikakvoga svoga slugu, te napokon i raspara u komade od opć. tajnika sastavljenju svjedočbu. Jadan čovjek našao se na nenadnoj i nije mu ništa odvratio, nego mu je nekoliko puta zahvalio na njegovom gospodskom ponašanju i otišao iz ureda.

Dotični za taku gadnu uvredu govori, da će ako bude u Dubrovniku, u slučaju novih izbora dati prije glas nama, sa svijem da nije naš sumišljenjak, nego li sadašnjem načelniku, koji ovako s građanima postupa. (Nije ovo ni prvi ni posljednji put. Ur.)

Priatelj istog činovnika.

Teatar. — Oni koji su se ljutili zašto smo oštro napadali na operetno Persicovo društvo, koje je iz grada odnijelo nekoliko zaista nezastuženih hiljada fiorina, klevetahu nas da to mi činimo iz narodne mržnje. Mi smo kudili ono što ne valja bilo ma čigovo, kao što smo spravni pohvaliti što je dobro. Od subote prestavlja u našem teatru dramatičko društvo Duse, s kojim smo puno zadovoljni. Samo društvo, kako se odmah vili, sastoji iz skladne i čedne čeljadi. Do sada nam je dalo više za nas posve novih komada kao „Disonesti“ od Rovette, „La casa paterna“ od Sundermanna, a biće i još takovih novosti. Zatim smo se divili Sardou u „Fedori“, „Nostri buoni villici“ i „Odetti“, i nasmijsali smo se nekim šalama kao i u komediji „Ratto delle Sabine“ podanoj u srijedu i sinećnoj „L'aria della capitale“. Već smo rekli da je društvo dobro. Prima donna gja. Vittorina Duse spada zacijelo u najbolje, što ih je naš Bondin Teatar vidio. U efektu, riječi i interpretaciji čuvstva i izražaja do najmanje sitnice, prava je umjetnica, što joj i publika svako veće oduševljenim pljeskanjem priznaje. Muž joj i prvi glumac, gosp. Duse, čije je i društvo, može joj stati usporedno. On je zbilja takmac Dragu, koga smo prekolani slušali. I njega općinstvo opravdano pozdravlja odobravanjem. Gosp. Donzelli kao brilant izazivlje srdačna smijeha, samo mu glas neodgovara a i kretnje preim su živahne. Pohvaliti ćemo takogjer g. Caldelli i njegovu gospogju, koji su nam otprije poznati, zatim vrlog karateristu g. Coltellini, „staricu“ gju. Piemonti i „uladu“ gju. Fossi, dok neki glumci i glumice drugotnih uloga odviše recitiraju. Ali to se izgubi naprama zaslugama prvih. Uopće možemo reći da smo zadovoljni, a toga je mnijenja i

općinstvo, koje svake večeri u priličnom broju napuni kazalište.

Književnost.

„Nada.“ — Primili smo prvi broj novoga književnoga lista „Nade“, koji je počeo izlaziti u Sarajevu inicijativom i potporom bosanske vlade. O „Nadi“ se puno i govorilo i pisalo, s toga mi se možemo izvaditi sa malo riječi. „Nada“ bi željela okupiti oko sebe čitavu našu literarnu inteligenciju pod sopstvenim bosanskim imenom. Srbinima bi uz to bilo dozvoljeno služiti se srpskim, Hrvatima hrvatskim imenom, ali uredništvo toli bosansko saradništvo moralo se držati bošnjaštva. Urednik gosp. Kosta Hörman, rodom Hrvat i direktor zemaljskoga muzeja u Bosni i Hercegovini, razaslao je u to ime našijem književnicima poziv. Srbi se nijesu nikako odazvali, dok od Hrvata njeke su pristupili novom listu. Vidimo Trnskoga i Kranjčevića, a osvem njih ima i drugih. Ima „Nada“ i stalnog dakako literarnog dopisnika u Zagrebu, koji se ne potpisuje, ali sudeći po peru, rekli bismo da je g. Politeo.

S tehničke strane list je vrlo lijep. Po sadržaju suđeti uredništvo je uzelo uzorom velike ilustracije zapada, a ne zagrebačke književne listove. Ima i dosta lijepih slika. Ali cijeli list u temelju je pogrešan. Čini se da je „Nada“ u prvom redu pozvana da prestavlja i dokazuje napredak Bosne i Hercegovine otkad je pod Austro-Ugarskoj, pa kao takva hoće da bude neutralna u srpsko-hrvatskom pitanju. Onda ona nije imala svoj književni jezik prozvati bosanski, jer toga u nas nema. U nas je jedan književni jezik, koji Srbi zovu srpskim, Hrvati hrvatskim, a „Nada“ u najboljem slučaju — pustajući piscu slobodnu volju, mogla je jezik nazvati hrvatski ili srpski. Tek onda bilo bi nade da se oko nje sakupe ponajbolje sile jednih i drugih književnika.

List će izlaziti dva puta na mjesec jedno izdanje latinicom, a drugo, sasvim jednako, ćirilicom. Cijena mu je 6 fior. na godinu.

Memorandum. — Primili smo Spomenicu odbora imenovanu na gospodarskom sastanku držanu u Splitu dne 18 Lipnja 1894. Spljet. Tiskara A. Zannoni.

Pobožni listovi. — Idemo naprijed i u tom pogledu. Ovih dana primili smo jedan novi a jedan preustrojeni list. Novi je već oglasena „Gospina krunica“, koju je pokrenuo u Spljetu glasoviti propovjednik O. Angjel Maria Miškov, doktor bogoslovlja. List će se baviti političkim pitanjima u katoličkom i hrvatskom duhu. Tako nalazimo lijepi članak, u kome se stavlja na oprez Banovina, da joj se ne ušulja civilni brak. List izlazi u svescima i stoji 2 fior. na godinu.

Franjevci u Bosni preustrojili su „Glasnik jugosl. franjevaca“ koji se sad zove „Franjevački Glasnik“, te je namijenjen interesima kat. vjere i franjevačkog reda. Izlazi 2 put na mjesec, a cijena mu je 2 fior. 50 novč. na godinu.

— Primismo Zapisnik sjednice 26 Studenoga 1894 trg. obrtničke Komore Dubrovnika i Kotora.

— Književni natječaji. „Matica Hrvatska“ razpisuje iz zaklade grofa Ivana N. Draškovića za nagrađivanje valjanih hrvatskih knjiga književni natječaj za nagradu godine 1895., koja će iznositi oko osam-sto i petdeset (850) fior. a. vr.

U smislu oporuke zakladateljave od 10. decembra godine 1855. točke C. imade se kod dopitivanja nagrade osobito na to paziti: „da se od natječućih se rukopisa prednost dade onomu, koji je kadar najviše doprinijeti k pravoj ponci puka o praktičnih predmetih, te time unaprijediti njegovo duševno i materijalno stanje. Kod dopitivanja nagrade ne će se ipak gledati samo na absolutnu vrstnoću spisa, nego se nagrada može dopitati i onomu spisu, koji prema sadašnjemu stanju hrvatske književnosti zaslužuje u njoj odlično mjesto, i vrstan ju je podići.“

Ciela nagrada dopitat će se rukopisu samo takovomu, koji uz svoju absolutnu vrstnoću iznosi bar petnaest tiskanih araka; — ako iznosi manje, dopitat će se razmjerno manja nagrada. Ako ne bi bilo valjana izvornika, tad će se i prievodi vrstnih proizvoda stranih literatura razmjerno nagrađivati.

Rukopisi imadu se najkasnije do 31. decembra g. 1895. u običnoj formi podnijeti „Matici Hrvatskoj“ na ruke njezina tajnika.

Piscu, komu bude nagrada dopitana, ne će se ona izplatiti u smislu oporuke točke H. odmah, nego tekar onda, kad djelo svoje „Matici Hrvatskoj“ podastre tiskano.

U Zagrebu, 2. Januara 1895.

Odbor „Maticе Hrvatske.“

„Matica Hrvatska“ razpisuje u smislu zakladnice iz zaklade Dušana Kotura književnu nagradu za god. 1895. u iznosu od tri sto i petdeset (350) fior. a. vr., i to: „za jednu izvornu pripoviest (novelu ili roman), koja obseže barem deset tiskanih araka, ili dramski proizvod bez obzira na obseg.“

Natječaj traje do konca mjeseca decembra godine 1895, do kojega roka imadu se rukopisi u običnoj formi podnijeti „Matici Hrvatskoj“ na ruke njezina tajnika.

Po odboru „Maticе“ nagrađeno djelo postaje vlastništvom „Maticе Hrvatske“, koja ga je u smislu zakladnice dužna tiskati tečajem godine dana, pošto je nagrada dopitana.

U Zagrebu, 2. Januara 1895.

Odbor „Maticе Hrvatske.“

„Matica Hrvatska“ razpisuje u smislu zakladnice iz zaklade Adolfa Veber-Tkalčevića književnu nagradu za god. 1895. od tri sto (300) fior. a. vr., i to za književno djelo „poučnog“ ili „zabavnog“ sadržaja, koje obseže barem deset tiskanih araka, a odgovara sadržajem, smjerom i oblikom književnim publikacijam „Maticе Hrvatske.“

U slučaju, ako od „Maticе Hrvatske“ iz zaklade Veber-Tkalčevićave nagrađeno književno djelo iznosi obsegom više od deset tiskanih araka, to će ga „Matica Hrvatska“ primjereno još iz svojeg tekućeg dohodka nagrađivati.

Natječaj traje do konca mjeseca decembra godine 1895, do kojega roka imadu se rukopisi u običnoj formi podnijeti „Matici Hrvatskoj“ na ruke njezina tajnika.

Po odboru „Maticе Hrvatske“ nagrađeno djelo postaje vlastništvom „Maticе Hrvatske“, koja ga je u smislu zakladnice dužna tiskati tečajem godine dana, pošto je nagrada dopitana.

U Zagrebu, 2. Januara 1895.

Odbor „Maticе Hrvatske.“

JAVNA ZAHVALA.

Velika je moja dužnost, da javno zahvalim svijem mješćanima u Cavtatu, a osobito mojim prijateljima, koji su nastojali da ublaže moju preveliku žalost nad gubitkom moje premile majke

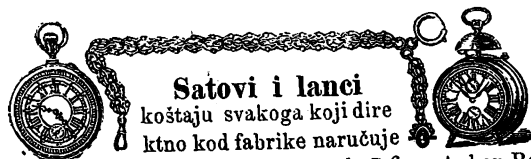
MARKO KARAMAN

Osobito zahvaljujem veleuč. gosp. d.r. Josipu Bendonu, koji je na svaki način nastojao da oblačka njezine bolesti. Vjekovita biće moja harnost prama veleuč. gosp. paroku, dn. Marku Lazareviću koji nije štedio truda da s njegovim molitvama oblačka i razabere pokojnicu.

Zahvaljujem svijem onijem koji su pokojnicu na vječni počinak dopratili.

Kotor, 7 Januara 1895.

Marko Karaman.

Satovi i lanci

koštaju svakoga koji direktno kod fabrike naručuje

samo: pravi srebrni Cylinder-Remt. 5 do 7 fior. Anker-Remt. sa 2 ili 3 srebrna pokriva 7 do 10 fior. Tula satovi 12 f. zlatni 15 fior., Goldin ili novosrebrni 5 fior., zlatni lanci 10 fior., srebrni 1:50, budilice i f. 50 nč., višeće ure za 8 dana kucanja od 8 fior. unapred sa 10 po sto Rahata za trgovce. Najnovijio Preis-Courante na zahtjev gratis i franco kod

L. Karekera. T. ornica satova u Linzu, (K Josefstrasse N ro 23 1—10

OGLAS.

Dužnost mi je javiti da se nahodi kod mog dućana svakog Ponedjelka i Petka friških Kranjskih (Luganika) Kobasica, Prezvršta, Salamina i Safalada sa mesom i drugih različitih stvari. U svako doba s.rove i kuhane domaće šunke.

Ivan Nikoletić.

Odijela i Crevalja

za gospodo, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

W e i s s a

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Drogarija MATA FRANIČEVIĆA

na Placi prema dućanu odjeća M. Gromovića

Prodaje svih mirodija narodnih i izvanjskih, rudnih voda, kirurških aparata, esencija, kistova, boja za robu po 3 novč., knjižica, Cacao, Čokolade Maestrani, škroba sa praškom za polastivanje, masti svijetle za postole, Tord-Tripe (otrov za miše) vinskog alkohola 970/o po 70 novč. litar, spirita za gorjenje 900/o po 32 novč. litar, stolnog vina u flašama, konjaka svake vrsti i prodaja duhana.

Freška roba.

Cijene bez straha utakmice.

Ko pere neka se više ne plaši!

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

C. K. sudbeni vještak gosp. Dr. A. Jolles.

Dobiva se u svim trgovinama

Glavno skladište. Beč, I., Renngase 6.

kod uporabe operu se 100 komada rublja u pō dana lijepo i čisto.

Kod uporabe rublje se jednom više uzdrži nego kod ikakvog drugog sapuna.

Kod uporabe jednom se pere za tri puta.

Kod uporabe više niko ne pere četicom ili škodljivijem praškom. Kod uporabe prištedi se na vremenu, drvima i radnji. Da nije štetan svjedoči

Tinct: Stomach: comp.

Sv. Jakoba kaplje za želudac.

Mnogogodišnje prokušano sredstvo za probavu i apetit. Boce po 60 i 1 f. 20 nč. Već više godina glasovit je Dr. Liebera Elizir za nerve i snagu — Znak + i sidro — Boce po 1, 2 i 3 f. Pripravljaju se po prepisu u Ljekarni M. Fanta u Pragu Glavna skladišta: K. L. Bianchi i Andrović u Zadru; nadalje Serravallo i C. Zanetti u Trstu; Alte K. K. Feld-Apotheke u Beču; u ljekarnam u Dubrovniku kao i u svim većim ljekarnama.

Tinct. chinæ nervitonica comp.

(Prof. Dr. Liebera Elizir za nerve i snagu.)

Prava samo sa znakom Križa i Sidra.

Pripravljaju po propisu Ljekarna Max Fante u Pragu. Ovaj prepatat odavna je poznat kao sredstvo za učvršćenje živaca. Boca po 1, 2 i 3 f. 20 nč. Nadalje pokazuje se uspješnim Sv. Jakoba kaplje za želudac, Boca 60 i 1 f. 20 novč. Glavna skladišta: K. L. Bianchi i Andrović u Zadru; nadalje Serravallo i C. Zanetti u Trstu; Alte K. K. Feld-Apotheke u Beču; u ljekarnam u Dubrovniku kao i u svim većim ljekarnama.

OGLAS

Na prvi tekuće godine otvorila se je stara gostionica kod Bana na Ilijinoj Glavici prijašnja Dumarac, i to poljepšana i narešena na novo i popravljeno zemljište za igru buća, s dobrim jelom i najboljim pićem.

Priporuča se publici.

Ivo Tonković

Dobiva se u svih knjižarah.

Izašao je najveći i najsajniji hrvatski ilustrovani kalendar

Bog i Hrvati

za godinu 1895.

Ciena: broširan 50 novč., vezan 70 novč. Obuhvaća 18 tiskanih araka t. j. do 300 str. velike osmine. Urešen je sa blizu 50 prekrasnih umjetničkih slika.

Kalendar „Bog i Hrvati“ jedini je hrvatski kalendar, koji opsegom nadmašuje sve ostale jest najjeftiniji.

Kalendar „Bog i Hrvati“ jedini ima hrvatski historijski kalendar.

Kalendar „Bog i Hrvati“ jedini ima muhamedanski i kalendar sa pjesmami i pripovjestima iz pera muhamedanskih Hrvata.

Kalendar „Bog i Hrvati“ od svih velikih kalendara jedini otvoreno i bistro slijedi čist pravac.

Kalendar „Bog i Hrvati“ sadržaje: Obći pregled za godinu 1895. Kalendar crkveni i historijski. Bilješke poljodjelske i gospodarske za svaki mjesec. Pregled zricanja i sajmov. Pregled gradova svih crkvenih imena. Muhamedanski kalendar. Pripovijesti muhamedanaca: Stambulski gost od Ibni Mostarija. „U spomenar jednoj gospodjici“, „Dan za danom od Mirze Safveta. „Leptir velis da sam“ od Ibni Mostarija. „Bajramske žrtve“ od Mirze Safveta.

Opri zabavno-poučni dio: Dr. Antuna Starčevića naputak za pristaše stranke prava. Iz Krajiškog poslija, napisao pop Jozo. — Prutovsky, češki napisao A. Jirašek. „Lutova osveta“ napisao Rikard Katalinić-Jeret v. — „Plava ruža“ napisao Fr. Herites. Mala priča, koja se tiče velikih stvari od T. T. — Kod pčelara. — Deset zapovjedi o zaštiti životinja. — Opisi slika (15 str. sitnim slogom).

Osvrt na godinu 1894.,

u kojem se opisuje naš napredak u godini 1894; na polju hrvatske svijesti i prosvjete

Poštanske pristojbe, Poštanski naputci. Brzojavne pristojbe. Sitnice za gospodarsstvo i kućanstvo.

Šematizam posve potpun.

Preporučamo svim pravim i svicnim Hrvatom najtoplije ovu valjanu hrv. narodnu knjigu Naručbe prima

Nakladna tiskara Antun Scholz, Zagreb.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na pò godine flor. 2; za *Austro-Ugarsku*, *Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4: 50, na pò godine flor. 2: 25; za *inozemstvo* flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Novim ljetom 1895 stupa „Crvena Hrvatska“ u V. godinu svoga života.

Ovom prilikom usugljujemo se preporučiti naš list svakome poštenome i poštrenomome Hrvatu, da nas pretplatom podupre, kako bismo bolje odgovorili onoj zadaći, koju donekle već obradismo.

Kao nezavisani list, uzdržimo se jedino od pretplatnika. Ima listova koji žive godišnjim subvencijama ili bogatim darovima doćih prijatelja i straka. Mi toga ne poznamo. I zato cijena listu, razmjerno prama troškovima, veoma je umjerena.

Uprava „Crvene Hrvatske.“

Za Sjedinjenje sa Hrvatskom.*)

Ovogodišnji Sabor dalmatinski, najviše će se baviti pitanjem sjedinjenja Dalmacije sa materom zemljom Hrvatskom. Rekli smo *pitanjem*, ali upravo pitanja i nema. Pitanje aneksije odavna je riješeno, toliko da se u istoj kraljevoj zakletvi spominje. Naš kralj svečano obećaje, da će nastojati da umnoži i raširi granice Ugarske i posestrima joj kraljevina i što ovim zemljama kojim god pravom pripada. Da im Dalmacija pripada, o tom će se uvjeriti i najprimitivniji čovjek, koji znade, da koli vlada, toli sabor i ban u Zagrebu imaju i naslov „dalmatinski“, koga se nikada nijesu odrekli, ali značaja nemaju, jer Dalmacija nije još prisajedinjena Banovini.

Sjedinjenje sa Hrvatskom, to je živa želja Dalmatinca, to je najpoglavitija tačka našega političkoga i narodnoga programa. Od postanka narodne borbe mi smo uvijek tražili aneksiju, u čemu su se Dubrovčani najviše odlikovali. Nego šesdesetih godina, kad bijasmo pozvani da se izjavimo narodna svijest još je spavala. Po gradovima i uopće sve što je izobraženijega mislilo je talijanski, ili bolje birokratski. Zemlju je onda vodila pokvarena i odnarođena burokracija, osobito talijanaški *preturi*, i Dalmacija odgovori niječno na pitanje o sjedinjenju. Ali od onda prošle su 34 godine. Narodna svijest uvriježila se i u najzabitnije slojeve našega naroda, tako da bi danas Dalmacija podala sasvim drugi odgovor.

Neizrečena je želja Hrvata s ove strane Velebita da se sjedine sa svojom braćom. Nema jednoga dana, nema možemo kazati jednoga časa kada se dva Hrvata sastanu, a da se o tom ne govori. Sjedinjenje je neprestano na dnevnome redu. Ono ispunja svukoliku političku atmosferu Dalmacije. Nema pitanja, nema projekta ma i materijalne koristi, koje se ne bi promatrao jedino i isključivo sa toga stanovišta. Dosljedno tome sve narodne slave što su dosada bile u nas, nijesu mogle a da se ne pretvore u opću, oduševljenu manifestaciju za sjedinjenje. Nema rodoljubnog članka, pisma, pozdrava, u kome se na aneksiju ne bi aludiralo. S kraja na kraj Dalmacije o drugim se političkim pitanjima i ne raspravlja, dapače sva naša borba namijenjena je samo toj ideji, pošto mi želimo da se ojačamo i da sjedinjenje pospiješimo.

*) Ovaj članak bio je sastavljen prije poznatih dogagja-ja u saboru. — Ur.

Ova misao tako nas je obuzela da smo mi već u duhu jedno sa braćom preko Velebita. Oni su doista od nas još odijeljeni kineskim zidom drugih institucija, ali mi smo tako srcem i osjećajem jedno, da te razlike i neopažamo. Mi s ove strane s dana na dan pozorno pratimo razvitak dogagja u Banovini. I zato je svaki dalmatinski patrijota dosta dobro upućen u onamošnje političke prilike. Zagreb je čežnja svijeh nas. Čestit Hrvat ne miruje dok ga se nije nauživao, te premda nam Zagreb danas nije na ruku trgovini i prometu radi komunikacija, niti zagrebačke velike škole radi raznih zaprijetaka, ipak tvrdimo da je malo vrlo malo vigenijih i imućnijih Dalmatinaca, koji se nijesu divili našem glavnome gradu. I mi amo imamo i ljudi i vogja i rodoljuba, koji rade i vode, ali ipak čini nam se kao da su to zastupnici onijeh preko Velebita. Pa kad je tak naš javni i politički život, je li onda čudno da prestavnici zemlje sjedinjenje vapi?

Mi ne možemo odgovoriti na himbene upite kako bi se to sjedinjenje imalo izvesti. To spada u drugi red. Mi tražimo samo sjedinjenje, a za drugo nećemo da znamo, kad nam je poznato da je sjedinjenje naše pravo i naša dužnost, koje su nam od kralja potvrđene. Narod ne može unaprijed znati kojim će putem cijela stvar poći, jer nema proročanskoga duha. Dalmacija traži, da se o tom bude već jednom ozbiljno počelo raditi, a o načinu odlučivati će onaj, koji bude poslan i pozvan.

Muhamedanci Srbi?!

Svak nas i u Bosni i Hercegovini pozna negdašnjeg velikog i fanatičnog Srbina-Muhamedanca Mehmed eff. Spahića, koji je srpstvo na sve moguće načine propagirao. Taj gosp. Spahić nakon što se jedno vrijeme umirio, nenadno objelnuje u „Bosnische Post“ ovu izjavu:

„Iskustvo je blago!“

„Pošto sam se mojim vlastitim iskustvom uvjerio, da sam sve dotle, dok sam srpstvo širio, nalazio se za nas muslomane na veoma pogibeljnome putu, cijenim i držim za svetu mi dužnost, da javno ovu pogrešku priznam, eda se unaprijed nijedan muhamedanac u ovoj zemlji ne pušta zavesti od ove za Islam i njegove vjernike pogibeljne i zločeste struje. Pošto su sve moje misli i nastojanje npravljene na dobrostanje našega elementa, to sam mislio da djelujem u interesu istoga, njegove budućnosti i dobrobiti, kad sam radio onako kako sam radio. Ipak mi se to jedino spasonosno srpstvo pokaže kao nešto posve različito nego ja očekivah, tako da sam došao do žalosna priznanja, da promicanje srpstva znači nazadak islama.

„Pošto je ova srpska struja pogibeljna po muhamedanske interese, prinugjen sam da preporučim svojoj braći, da ulože sav svoj moralni i materijalni upliv, da se na najodličniji način stane na put srpskoj propagandi u ovom dijelu monarkije.

„Nadamo se da nijednom dobro mislećem srbinu neće se na žal dati, ako srpstvo kod nas, pošto sam ga sa svih strana ispitao, javno i svečano odbijem.

„Draga braćo! Jedina je cijelj one izjave upozoriti vas, da se u pogledu narodnosnog pitanja u ovim zemljama držite posve neutralno. Preporu-

čujem vam da se u svakom pogledu iskazete lojalni našoj vladi, čijim namjerama mi najbolje u susret dolazimo, kada Austro-Ugarskoj državi pokornost i posluš iskazujemo.

U Mostaru, 7 Januara 1895

Mehmed eff. Spahić.

Izjavi Mehmed eff. Spahića ne dajemo osobite subjektivne važnosti. Gosp. Spahić mlad i bogat čovjek, ponešto naobražen bio se zanio za srpstvom. Braća Srbi su to njegovo srpstvo na sve moguće načine izrabljivali. Srpski su listovi pozivali muhamedance neka listom prigrle milo Srpstvo, koje tobož znade lučiti vjeru od narodnosti, a priuherom služio im je — Spahić. Spahića su predstavljali slavenskome svijetu kao ženijalnog Srbina-Muhamedanca, koji ima misiju da 500.000 bosansko-hercegovačkih muslomana privede u krilo srpske majke. Spahić je za njih bio vogja, prvak Muhamedanaca okupiranih zemalja — u jednu riječ s njime praviše veliku i nedostojnu reklamu. Mladom čovjeku možda je to i laskalo i pustio ih je da tako rade. Pozvaše ga i u Beograd, pa kad se odazvao prirediše mu kraljevski doček. Nekoliko dana prije kolahu Beogradom oglasi i plakati: Dolazi eff. Spahić! Spahić je slavio slavlje u Beogradu i svoj Srbiji, pak i u Pragu gdje su ga braća Srbi preporučili Česima, koji u ime zlo shvaćene slavenske solidarnosti uvijek vole više svojim protivnicima Srbima, nego li saveznicima Hrvatima. Tako je Mehmed eff. Spahić na jednom postao glasovitim čovjekom.

Dok su Srbi mislili da su tim osvojili milijuna braće Muhamedove vjere, mi i mnogi drugi, smijali smo se poznajući dobro kako stvar stoji. Mi smo znali da je Spahićevo srpstvo bijela muhamed Islamom, da je on po svoj prilici jedini muhamedanac u Bosni i Hercegovini koji se Srbinom zove, ako izuzmемо poznatog beogradskog plaćenika Faladžića. Znali smo naprotiv kako misli muhamedanska izobrazena mladež, kako misle stariji muhamedanci izmegju kojih imamo i čestitih Hrvata, dok ostali sasvim da se ne priznavaju da su od koljena hrvatskoga, ipak su nam iskreni prijatelji. I mi amo pustili Srbe u njihovom veselju.

Kad najednom evo, i ta mala sreća propaše. Mehmed eff. Spahić, jedini Srbin-Muhamedanac, i on javno i skrušeno priznaje da je zabludio, kad se je Srbinom priznavao, te moli i zaklinje svoje istovjernike, neka i oni sve svoje sile ulože, da tome srpstvu u ovim stranama na put stanu! Rekosmo malo prije da Spahićevoj izjavi ne pripisujemo subjektivne važnosti i kazasmo zašto. Ali s drugoga pogleda ona ima velike znamenitosti.

Mehmed eff. Spahić došao je, kaže, do uvjerenja, da ne može biti Srbinom u prvom redu zato što je srpstvo pogibeljno za muhamedansku vjeru. Pravo govoriš, efendijo Spahiću! Srpstvo, pravo čisto srpstvo pogibeljno je za svaku vjeru izim pravoslavne. „Srpstvo je sa pravoslavljem tako usko spojeno, da jedno bez drugoga nije moguće pomisliti“, pisao je lani „Srbobran.“ Srpstvo sa pravoslavljem — dodajemo mi — tako spojeno, da je jedno drugome posudilo svoja individualna obilježja, te je srpstvo postalo vjerskom a pravoslavlje narodnom stvarju. Vjera je postala srestvom narodnosti. Kako da se onda inovjerac pa bio on katolik, muhamedanac, protestanat, židov može zvati Srbinom, kada on ne pripada i srpskoj vjeri?

Do ovoga zaključka mora doći svaki nepristran čovjek, koji posjeduje i malo zdrava razuma, pak će biti do njega zacijelo došao i Mehmed eff. Spahić, kada je svoje srpstvo javno odbacio. Nećemo sada na dugo polemizovati o tom, da li je najbolje za muhamedance, da oni u narodnom pitanju ostanu neutralni. To je naprosto jedna besmislica. Izobraženi i patrijotični ljudi moraju znati da pripadaju jednome plemenu, jednome narodnom imeau. Nikakav na svijetu čovjek ne može doći pa kazati: „Evo gledajte! me Ja sam u narodnosnom pitanju neutralan; ja ne pripadam nijednome narodu.“ Taj bi onda bio nekakvo kosmopolitsko kopile, što je nemoguće. Muhamedanci ne smiju u tom poslušati Spahića, oni moraju da ispovijedaju jednu narodnost, jer je zbilja imaju kao svi drugi ljudi na svijetu. Kojoj narodnosti pak pripadaju, to je više bez prijepora riješeno. Njihova učeća i napredna mladež odgovara na to pitanje i mi ćemo i starije ljude pustiti, neka dogju malo po malo do uvjerenja, da je najbolje s bratom s kojim si uvijek živio, koji ne mijša vjeru i narodnost, s kojim te veže i državni sastav i budućnost, da i ne govorimo o jeziku imenu i historiji. No to će sve malo po malo po sebi doći i muhamedanci neće ostati neutralni, jer bi to značilo ostati osamljeni, izolirani, oslabljeni. Mi smo danas jedino zahvalni Mehmed eff. Spahiću, što nam je, kao jedini negdašnji Srbin-Muhamedanac, i sam javno priznao ono što smo mi uvijek branili i ispovijedali.

Proglas!

Budući uvjereni da su **Zajmovne Seoske Blagajnice Raiffeisenova Sustava**, gdje gogj dosle bješe ustanovljene, doniele nevoljnome težatvu ogromne koristi sa gospodarskog, ćudorednog i vjerskog gledišta, te da bi i našem težaku bile od velike blagodati, justrujiše se podpisani u Promicateljni Odbor za osnivanje takovih Blagajnica u dvjema župama naših predgradja Velog Varoša s Dobrim i Lućca s Manušem.

Da se ove Blagajnice upute u svom djelovanju i da im budu osigurane početne glavnice, kojima će odoljeti prvim potrebama, podpisani su se pobrinuli da nadju svakoj zajam od 5000 fior. uz dobit od 3 o/o a za rok od tri godine.

Ne dvoje pak da će ova ustanova toplo i srdčeno biti podupirana od svih onih koji imaju uma i srca da shvate neobhodnu potrebu da se našem težaku čim skorije priteče u pomoć oslobodivši ga od teška duga i gvođenih kamatničkih ruku.

Neka ovom prigodom niko ne zaboravi svoje rodoljubne i humanitarne dužnosti, te oni koji imaju novca da ga ulože, navlastito razna moralna bića, nek ne oklievaju povjeriti ga Seoskim Blagajnicama, koje će im neograničenom jamčevinom svih družinara dati najveću sigurnost i pri-skrbiti movalnu utjehu, što su bez uštrba materijalne koristi u umjerenoj dobiti na uloženi novac sudjelovali u dobrotvornom i velezaslužnom djelu.

Ljubav iskrnjega, milosrdje prama nevoljnicima i šelja da se pomogne unesrećenim i da ih se pridigne, jednom rieči uzkrisenje pod svakim vidom naših težaka, potaklo je podpisane na ovo poduzeće, čvrsto se uzdajući da će uspjeti uz pomoć božju i svih dobrih rodoljuba, bez razlike stranaka.

U Spljetu, dne 6 siečnja 1895.

Boglič Dr. Ante liečnik, Brajević Frane trgovac, Bubalo Andrija težak, Braća Bui trg., Buić Dr. Jure lieč. Bulić Don Frane gimn. ravn., Bulić Dr. Ivan pravnik, Čulić-Dragun Filip težak, Dvornik Don Mate kan. parok, Dvornik-Kraljičin Ante težak, Gojsalić Don Jure kan. parok, Ivanišević Don Frane parok, Jankov Mate obrt., Karaman Dr. Srećko odvj. Karaman Dr. Eduard lieč., Katalinić Andjeo trg. posj., Katalinić Petar trg. posj. Koludrović Perikle mjernik, Krstulović Mate trg., Krstulović-Opara Ante tež., Maroli Ante viši fin. savj. u m., Mihaljević Dr. Vicko odvj., Mladineo Sjepan posj., Nonveiller Jozip pokr. savj. u m., Pavlović knez Albert pokr. savj. u m., Perišić Andrija ark., Protić Lujo posj., Reić-Mikel Mate tež., Rendić pl. Dr. Duje odvj., Tacconi Dr. Eduard odvj., Tommaso Ante priz. savj. u m.,

nommaseo Dr. Leonard odvj. Tommaso Dr. Nikola lieč., Trumbić Dr. Ante odvj., Vidović Frane trg., Zuliani Don Josip kan. parok.

Sabor Dalmatinski.

Otvornu sjednica. — Iza običnog svečanog obreda okupiše se zastupnici u sabornici, gdje je potpredsjednik Dr. Gajo Bulat otvorio sabor prigodnim govorom, u komu je rekao nešto o radu ovoga zasijedanja. Istaknuo je da će vršiti svoje predsjedničke dužnosti bez obzira ne desno ili lijevo, a svoj govor završio je naglasujući kako su zastupnici svi bez razlike stranaka proniknuti ljubavlju za ovu zemlju i za viteškog našeg vladara.

Zatim je N. P. namjesnik David rekao takogjer svoj govor, u kome je postavio vladine povjernike u saboru, pak je na svrhu zaželio da zastupnici nebudu govoriti o narodnosnim razmiricama, nego o materijalnom blagostanju vrlo potrebne domovine.

Ovoj govor počeo je namjesnik čitati i na talijanskom jeziku, kao da u nas ima talijanske narodnosti. Pravaški zastupnici se na to demonstrativno udaljiše iz dvorane.

Taj njihov prosvjed dirnuo je u živce gospodu talijanaše, koji se u svom organu konvencionalne laži (talijanstva u Dalmaciji) svakojakim uredama nabacuju na pravaške zastupnike, što nijesu htjeli slušati jezik kome nije mjesta u hrvatskom zadarskom saboru. Neka ih!

Prva sjednica. — Prva sjednica bila je u ponedjelnik na 14 ov. mj.

Donosimo je po izvješću naše dične i neustrašive „Katol. Dalm.“, jer „Nar. List“ zaplijenjen a mi i onako ne bismo mogli nego ponoviti ono što je ovdje rečeno.

Prisutno 27 zastupnika.

Pravaši su svi na svom mjestu.

Potpredsjednik Dr. Bulat pozivlje novoga zastup. Dra. Mišetića da položi svečano obećanje. Zatim žali smrt pok. Buzolića, hvaleć njegove vrline. Nije odmah pri otvoru sabora spomenuo njegovu smrt, jer je želio da spomena ugje u zapisnik. Hvali pokojnikovu sjajnost uma, plemenitost srca i blagost ćudi. Marljivo je učestvovao u saborskom radu i u svojim krasnim govorim znao je unijet veselu žicu. Svakomu je bio ugodan, bez razlike stranaka.

(Svi zastupnici ustaju i kliču: slava! slava!

Zatim se udijeljuju dopusti i čitaju neke tužbe, upiti i molbenice.

Privremeni tajnik Šarić čita. Predlog adrese uz opću pozornost.

Nakon pročitane adrese, stavlja se odmah predlog, da se progje na drugo čitanje, proglasiv prešnost.

Dr. Bulat daje riječ zast. Ljubiću, da opravda prešnost.

Ljubić. Naravito, dužan sam da opravdam kao prvi potpisanik, stavljeni predlog prešnosti.

Prešnost dade se prosuditi po važnosti. A o važnosti adrese ne treba trošiti riječi. Jasna je. Jer radi se o svegjernom vapaju dojednog Hrvata, koji hoće, da se narod izbavi iz tugjeg ropstva i nagje se cjelokupan i samostalan. I prisposodobom na ostale posle vidi se važnost adrese. Što su i sami pokraj. računi prema adresi, prema ujedinjenju naroda? Ta, i bez tih računa, vlada zna upravljati pokrajinom. Moglo bi se prigovoriti, da je pitanje zapleteno i da ga treba predat odborim, da ga razčiste. Ali taj prigovor ne stoji. Pitanje nije novo. O njem je riječ u saboru od njegova postanka, a van sabora, o pitanju se raspravlja gdje god je kojeg Hrvata, ili hrvatskog protivnika. Nu prešnost je opravdana i tim što je ovo pitanje neko pitanje koje nema sreće, te ne može nikako da dogje na dnevn red. Svaki put zatrpaju ga malenkostima. Sabor to nemože dopustiti. Neću tražiti uzroke, s kojih adresa nemože da izagje na srijedu, jer bih uzroke uzalud tražio, bud radi se iza legja, tajno. Neki kažu: vlada neda. Nije moguće to ni pomisliti. Kako ćete da vlada narodu zanijeće da i samo nešto pita. To bi bila kukavna vlada! Pa ona ima bit pokorna zakonu i kralju, a ne bi to bila kad bi adresu na kralja priječila. Nu možda smeta koja vojnička vlada? Istina, mi imamo, ko niko,

vojnika na upravi. Ali i vojnici ne smije ovdje u civilnim stvarima vladati po vojničku, po befelu. — Govornik zaključuje veleć, da se nada, da će svi glasovati za prešnost. Glasovat će oni koji ljube sjedinjenje. Ali glasovat će i oni koji mu se protive, nek im tim dogje prigoda, se čuje njihov glas (odobravanje).

Uzimlje riječ zast. Bjankini.

Tješi se što niko nije ustao da pobija prešnost. Sjedinjenje lijek je našim polit., kult. i materijalnim ranama, ovo je za nas glavno pitanje. Volja je naroda da se adresa iznosi. Neka se njegova, a ne vladina volja vrši. Ne glasujemo li prešnost, vlada će nas izigrati kao lani, a žaliti je što većina nije onom prigodom energično prosvjedovala.

Dr. Bulat pozivlje govornika na red radi riječi „izigrat.“

Bjankini: dakle recimo, da nas nije lani vlada izigrala.

Bulat pozivlje opet govornika na red.

Bjankini: dakle ne smijem reći, ni da nas jest, ni da nas nije izigrala.

Bulat pozivlje po treći put govornika na red.

Bjankini kori predsjednika radi njegova postupka. Pravilnik valja za obojicu. Kad se uvrijedi dostojanstvo sabora onda je poziv na red opravdan.

Ako ne mislite dopustiti slobodu govora, kako ste obećali u otvornoj sjednici, onda meni ne ostaje nego uzeti klobuk, izići iz sabora i javiti narodu, da neodvisan zastupnik nema ovdje slobodu riječi.

Bulat: imate ju, ali držte se predmeta.

Bjankini nastavlja. Ni mletačka rep. nije ovako ekonomički zapuštala ni politički trovala Dalmaciju. Pod ovom sjenom ustavnosti bani se talijanština, širi se nijemština, a braći rišćanima pruža se ruku, da u ime srpske vjere stvaraju srpsku narodnost u zemlji, gdje je od vjkada bilo samo hrvatske. Exoriare aliquis nostris ex ossibus ultor.

Vlada počinja grozan atentat na narodno jedinstvo, uvagjajući politički kaos i anarhiju. Odatle baš nužda adrese i njezina prešnost, da Krana sazna, što se dogagja, da zna pravu i čistu istinu. Ne dopustimo, da se stvaraju pod prestoljem vulkani narodnog nezadovoljstva.

Sjedinjenje nije samo postulat naše prošlosti i drž. prava, nego i narodnoga načela. Mi svi koji govorimo istim jezikom imamo pravo, da budemo skupa. Da sam osvjedočen da je ovo talijanska zemlja, ja bih bez okolišanja tražio, da naša središnja točka bude u Rimu, da sam uvjeren da je srpska gledao bih na Beograd ili Cetinje, da sam uvjeren da je njemačka, na Beč ili Berlin. Ali jer sam osvjedočen da je samo hrvatska, imamo svim silama nastojat, da ta ujedinjujuća točka bude bijeli naš Zagreb, u okviru ove monarkije. Mi tražimo što je pravo; što je strogo zakonito. Neka se ne stavlja na kušnju ustrpljenstvo naroda, jer i ono ima svojih granica (odobravanje).

Pri glasovanju za prešnost glasuje se poimenice. Glasuju sa da svi pravaši, dakako, i svi narodnjaci. Sa ne „srbi“ i „talijanaši“. I tako prešnost bi prihvaćena su 20 proti 13 glasova.

U drugom čitanju Bjankini predloži, da se izabere odbor od 7 lica koji će izvjestiti o adresi kroz 48 sata.

Dr. Klaić veli da će glasovati proti ovomu predlogu, i obara se na pravaše, da oni svojim postupkom o adresi bagatelizaju ovo pitanje, da su oslabili odpor proti vladi svojim istupom iz stranke. Ako se iznese adresa, vlada će zatvoriti sabor, a to je za nas poniženje.

Bjankini mu odgovara pobijajući ga točku po točku i predbacuje narodnjacim što u oči izbora udaraju na veliki bubanj s pitanjem o sjedinjenju, a u saboru ga nikad ne iznose. Govori i proti vladi.

Dr. Mišetić počimlje govor, ali ga nenadna bol u glavi sili da prekine.

Zast. Perić odbija Klaićeve uvredljive riječi.

Vlad. pov. pl. Pavić ograđuje se proti Bjankinijevim izrekam o posvećenosti osobi N., Veličanstva, jer da su bez dužna strahopoćitanja.

Bjankini: Tako lani reko i povj. Truxa. Ja bih rada, da mi se naznače te riječi. Nas Hrvate ne treba učiti lojalnost prema svomu hrv. kralju.

Na glasovanju, za Bjankinijev predlog glasuju sami pravaši, a glasuju proti: narodnjaci, „srbi“ i talijanaši.

Tako je adresa zakopana!

* * *

☉ — Neiskazano veselje našijeh ljutih narodnijeh protivnika, još nam veću zadaje bol. Sada smo dakle na čistu! Adresa, naša adresa i ovaj put pokopana, i to je sa strane narodne stranke obrazloženo tako jadno, nisko, kukavno, da smo se uprav čudili čovjeku, na čija je usta stranka govorila. Kad bi se primila adresa, vlada bi mogla zatvoriti sabor! To je jedan jedini konkretni razlog, koji je naveo dr. Klaić. Onda se ne bi mogli riješiti neki važni poslovi! Koji poslovi? Valjda onaj zakon od pozemnim ribama?!

Pa koja čudna protuslovja! Glasovali prešnost, a protivili se prešnom izvještaju odbora, protivili se i samom predlogu o odboru, koji lani bijahu prihvatili!

Nakon stare slavne epopeje političkog preporoda Dalmacije, nakon dičnih uspomena na progonstva, zatvore i izgubljene službe — nakon trideset i četiri godine borbe!

Premnoge misli lete nam pameti, premnoge nam se refleksije pred očima nižu, a da bi smo ih mogli na jednom izliti iz naše duše. Sada smo na čistu! Neće faliti desperatnih obrana; biće na pretek ciničkih, otrovnijeh opravdavanja, ali će biti uzaludne. Mi smo se razumjeli.

Pod svježim dojmom vijesti, pod kojim, kako smo se mogli uvjeriti, stoji konsternirana čitava hrvatska Dalmacija, mi sad ne možemo drugo, van da kao Hrvati i pravaši najodlučnije ne ustanemo proti ponašanju narodne stranke, koja je svojim korakom mnogo toga rekla i dokazala.

Naši Dopisi.

San Francisco de Corboba, (U Južnoj Americi) 4 Decembra 1894.

Gospodine Uredniče! Evo i mene da Vam se jednom javim iz ovih dalekih strana svijeta, dalekih u istinu, ali budite uvjereni, da srce hrvatsko isto tako živo osjeća za domovinu, kao da je svaki dan pred očima vidim. Opazio sam, da što dalje u svijet idem sve me veća čežnja vuče za mojom otadžbinom. Ali — kad je tako sugjeno! Čovjek valja da radi i da pošteno žive.

U vas je tamo sada zima, planine vaše neće biti pune snijega, ama zalegje, naša Bosna i Hercegovina, biti će sigurno bijele. U nas je amo sada najbolje doba od godine. Ljeto je, sazrelo je žito! Počinje sad uprav žetva i da vidite ovamošnja polja začudili biste se. Ne vidi se drugo nego sve stog do stoga na širokim ravninama argentinskim, gdje se žute kao maleni zlatni brežuljci. Silno bogatstvo plodonosne zemlje i radina naroda!

Iz Buenos Ayresa u Cordobu ima sa stacijam dvadeset i četiri sata vožnje u željeznici. Na sve četiri strane kudgod okom krenete, ne vidite drugo nego sve debelo polje pod pšenicom i golemim snopovima. Ko prvi put progje zakleo bi se da je ovo najbogatija država na svijetu. Jest pusto bogatstvo, ali nema mudre uprave. Bogata je Argentina, ali koja korist, kad ne znadu upravljati sa tim prirodnim darovima. Vlada argentinska vrlo malo se brine za narod, nego samo daj! pa tako je zadavljen posjednik i težak, koji se ne može otkoristiti blagom ove zemlje. Financije državne nalaze se u najgoremu stanju, a nikako im naći lijeka. Ovdje jedan talijer u zlatu vrijedi trideset i šest u novcu ove zemlje! Argentinski novac panuo je u bescijenje, pak i naši domorodci mučno šalju kući, jer im je žao toliko izgubiti. Kada posjednik požnje i proda svoje žito, pak plati što je držan državi i trudu, ne ostaje mu ni za čašu vina! Eto našto može loša vlada načerati prirodno najnadareniju državu.

Bilo bi mi mило, da preko Vas ovo javim mojim zemljacima, kojim iz ovih dalekih krajeva šaljem vrući hrvatski pozdrav, moleći ih neka i nadalje ustraju u borbi za naša narodna prava. Da ste mi zdravo!

Ivan Gjivoje.

Rijeka Dubrovačka, 10 Januara.

Mi Riječani i drugi zdvorni narod mnogo trpimo zbog nekih ustanova na financijskom uredu u Gružu. Naš zdvorni narod ne plaća daću potrošarine, tako da kad njeke trgovine izvuče iz divone, mora da te jedan financijski stražar vidi, doprati i potpiše povratnicu (reversalu). Dogodi se, više puta (da ne rečem uvijek) nema stražara, nego ga valja više vremena tražiti na Kantafig ili na vrh Mula. Gospoda činovnici ne puštaju trgovinu dok nije potpisana povratnica, te dosta puta čovjek čeka i dangubi, dok ga ne dočeka zla godina, koja mu može i štete nanijeti. Zato stavljam na dušu starijoj vlasti, da uredi kako mora da bude i da bude jedan stražar uvijek kraj divone koji će biti na raspoloženje zdvornome svijetu.

Možda će kogod misliti da je tome kriva jedino nestašica financijskih stražara, ali nije tako. Kad dolazi parobrod iz Stona ima ih uvijek 5-6 da paze nosi li zdvorni svijet malo sira, masla, da plati potrošarinu. Tu bi službu mogli i u manje obavljati, da se nagje koji, te bi bio u divoni.

Kad sam već spomenuo parobrod umolio bi gosp. kapetana, da uvijek postavi dva feujera na most, da se kogod ne okupa u ovo mračno zimlje doba.

Glas s Mihana.

Pogled po svijetu.

— Kriza magjarska napokon je riješena. Kralj je povjerio sastav kabineta presjedniku zast. kuće bar. Banffy, koji ga je već i sastavio. Khuen Hedervari povratio se u Zagreb. Općenito se drži, da je Banffyjevo samo prelazno ministarstvo, koje će prije ili poslije ustupiti mjesto Khuen Hedervariju.

— U Parizu bilo je ovih dana velikih promjena. Najprvo je ostupio ministar javnih radnja, radnja neke afere izmed njega, državnog savjeta i južnog željezničkog društva. Zatim je ostupilo čitavo ministarstvo Dupuy i napokon sam presjednik republike Casimir-Perier. Perier je dao dimisiju radi socijalista, koji su na nj bezobzirno navaljivali, dočim ou nije mogao da se brani.

Odmah se sastao kongres za biranje novoga presjednika. Bilo je mnogo kandidata izmed kojih Perier, Brisson, Dupuy, Waldeck-Rousseau itd.

Brzjav nas je juče izvjestio, da je izabran bivši ministar i odlični senator Felix Faure presjednikom Franceske republike. Faure je postariji čovjek i uopće štovana i uvažena ličnost.

— Talijanska vojska vojuje u Afrisi sa pobunjenim dervisima i Abissincima, kojih ima više hiljada i dobro su opskrbljene. Govori se da primaju oružje od jedne europske vlasti. Vlada je prisiljena poslati nove čete i municije na pomoć generalu Barattieri.

— Francezi su bombardovali obalne utvrde Madagaskara i veoma ih oštetili. Velik je gubitak urojenika.

Domaće vijesti.

Sabori. — Dok na drugom mjestu izvješćujemo o važnim sjednicama dalmatinskoga sabora, ovdje moramo spomenuti kako su otvoreni i istarski, tršćanski i hrvatski sabor u Zagrebu. U hrvatskom saboru nastavlja se specijalna debata o proračunu, u koju kao uvijek obilno utječu pravaški naši zastupnici. Folnegović je kod stavke „ban“ podulje govorio o stanovištu stranke prava, a neutrudi i požrtvovni dr. Frank iskazao se takogjer.

U Trstu slovenački zastupnici bijahu prisiljeni da izigju iz sabora, uz izjavu, da im se svaki rad priječi, a da su izloženi insultima galerija, od kojih ih niko ne brani.

U Poreču talijanaška većina toliko je vikala i bučila radi dvojezičnih tablica, u čemu su joj pomogle i galerije, da je bila nemoguća svaka rasprava. Sabor je napokon zatvoren uz goleme iskaze talijanaša, koji su insultirali hrvatske za-

stupnike i navaljivali kamenjem na kuće Hrvata u Poreču.

Važna rasprava u Zagrebu. — U ponedjeljak i utorak držana je u Zagrebu rasprava proti „Obzoru“ koju je zatražio dr. Frank, radi klevete koju je taj list iznosio, da je dr. Frank prodao „Hrvatsku“ nekakvoj magjarskoj firmi. Pošto je urednik „Obzora“ priznao da to nije istina, dr. Frank odustao je od tužbe.

Kotorska općina. — Pogrešno javismo raspust kotorske općine. Odrekli su se samo talijanaški vijećnici, te će doći po svoj prilici samo do naknadnih izbora.

Zadruga opć. činovnika. — Zadruga općinskih činovnika u Dalmaciji izabrala je svojim predsjednikom Dujma Mikačića, općinskog blagajnika u Spljetu, podpresjednika Petra Monti općinskog tajnika na Visu, blagajnikom Martina Peru, općinskog tajnika u Spljetu, tajnikom Vicka Butijera općinskog tajnika u Sućurcu, zamjenikom Marina Šegovića ravnatelja općinske pisarnice u Spljetu.

Do sada su zadrugi pristupila tri utemeljitelja i 65 redovitih članova.

Pišu nam iz Rijeke Dubrovačke: — U četvrtak u večer bila je u Sustjepanu deklamatorna prestava g. Markovića, koja je vrlo dobro uspjela. Naš seljanin nije upoznat sa ovim recitacijama, ali ipak vidjelo se da mu gode, jer svaki komad bio je popraćen sa burnim pleskanjem i odobravanjem. Osobito su uspjele deklamacije: „Brzjav“ od A. Šenoe, „Guslareva smrt“ od J. Jovanovića, „Sigetski junak Nikola Zrinjski“ od V. Vezica, „Putnik“ od P. Preradovića, „Luda iz nužde“ od I. Tomića. Kad je g. Marković producirao „Gospodičnu Milu“ svak se je pitao, da li je za njim sakrivena koja ženska. I „Ciganku vračaru“ zna umjetno odigrati, cijelo cigansko narječje, okrete i laskanja zna umjetnički imitirati. — Mi s naše strane preporučujemo ovog predstavljaka.

U korist starinarskog Kninskog društva nije se ništa skupilo, jer radi ružna vremena nijesu mogli doći drugi Riječani van Sustjepana, a što se je tu sakupilo, platilo je samo troškove.

Gradska Kronika.

Lične vijesti. — Ovih dana boravio je u gradu presjednik „Lloyda“ barun Kalchberg. Juče je po suhu pošao u Boku.

Vrijeme. — Nemilo vrijeme prati nas evo već dvije sedmice: dažd, vjetar, vlaga da Bog učuva! Reg bi da će se ipak nešto popraviti.

Teatar. — Društvo *Duse* osvojilo je simpatije publike, tako da je svako veće kazalište puno općinstva. Ove sedmice imali smo: u nedjelju „Tosca“ od Sardou, koju smo već prije vidjeli; u ponedjeljak novost „I provinciali a Parigi“, od koje se mnogo više očekivalo. U utorak daval se „Il romanzo d'un giovine povero“, u srijedu „I Spectri“ Ibsenovi, koji su se publici najviše dopali od svih komada. U četvrtak predstavljalo se „Il padrone delle ferriere“, u petak „Contessa Sara.“

Čujemo da će društvo produljiti svoj boravak u Dubrovniku kroz cijeli karneval.

Književnost.

Književna molba. — „Mat. Hrv.“ kani ove g. objelodaniti zadnju knjigu Bogovićeve „Pjesničkih djela“, u kojoj će biti priobćen životopis pjesnikov i ocjena njegova književnoga rada. Zato uprava „Matice Hrvatske“ uljudno moli svu onu gospodu koja imadu Bogovićeve pisama, da joj ova pisma pošalju na porabu, a uprava će ih gospodi što prije sa zahvalnošću povratiti.

Kako je već vrijeme, da se stane pribirati gradja za svu povjest hrvatske književnosti pod absolutizmom, moli ovom zgodom uprava „Matice Hrvatske“ svu onu gospodu, koja imadu pisama ili bilježaka vrijednih za poznavanje hrvatske književnosti od god 1849 do 1860., da bi joj i ovu gradju izvoljela poslati.

„Matica Hrvatska“ priregujući izdanja raznih hrvatskih pjesnika i objelodanjujući svoju „Spomen knjigu“ našla je u takovu poslu veliku susretljivost rodoljuba, pa se nada, da joj i ovaj uljudni poziv neće ostati bez odziva.

U Zagrebu 10 siječnja 1896.

Uprava „Matice Hrvatske.“

Književni listovi. — Primili smo napokon i hrv. ovogodišnjeg „Vienca.“ Format mu je ostao isti, samo se ogrnuo korica. O „Vienca“ ne treba mnogo da govorimo. On je stari i dobro poznati list, koji je evo stupio u svoju dvadeset i sedmu godinu. Istaknućemo samo, kako se već po prvome broju može uvidjeti, da je uredništvo na-

pelo sve svoje sile, da ove godine list što ljepše u svijet opremi: novi sastavci, dvije izvorne pjesme katolika i muhamedanca pjesnika, lijepih slika, bogato obragjena rubrika književnosti i umjetnosti. Sadržaj upravo bogat! „Vijenac“ je više književni list nego ilustracija: Kao takav trudi se da bude na visini svoga položaja. Preporučujemo ga!

Šaljivi listovi. — U nas ima mislimo tri šaljiva lista, od kojih se jedan ne bavi politikom. „Trn“ je najveći i najbolji. U njemu svaki put ima zgodna šaljiva slika iz aktualnosti, zatim satiričkih pjesama, sastavaka i razgovora političke naravi. Bude ih često vrlo zgodnih, punih šale i humora. Prvi broj ove godine pun je takovih satira.

— Primili smo: *Govor Eugenija Kumičića* zastupnika naroda u proračunskoj raspravi hrvatskoga sabora dne 19 prosinca 1894.

— *Matica Hrvatska*. Početi će dieliti dotično razaslati svoj književni dar za god. 1894. buduće subote, t. j. 19. t. mj., i to na broj jedanaest knjiga:

a) u nizu „Matičinih“ godišnjih izdanja za članove „Matiče“ uz obični godišnji prinos (utemeljitelji dva obroka po 5 for., prinosnici 3 for.) devet knjiga (1. Hoić: Slike iz obć. zemljopisa, IV.; 2. Valla: Poviest srednjega vijeka, III. 1.; 3. Novak: Podgorica; 4. Turgenjev: Izabr. pripoviesti, II.; 5. Bogović: Pjesnička djela, II.; 6. Tomić: Za kralja — za dom, I.; 7. Šrepić: Ruski pripovjedači; 8. Tresić: Ljutovid Posavski; 9. Šandor-Gjalski: Male pripoviesti, I.);

b) u nizu „Matičinih“ nakladina dvije knjige (Platon: Phaidros i Šrepić: Rimska satira), i to uz uplatu za članove „Matiče“ od 1 for. (za svaku knjigu po 50 nč.).

Zagrebački članovi neka podignu (uz uplatu svog godišnjeg prinosa) sebi pripadajuće knjige počevši od gornjega dana ili na sveučilištu svaki dan od 12 do 1 sata (I. kat br. 28.) ili kroz čitav dan kod društvenog knjigoveže g. Ivana Schneidera (Frankopanska ul. br. 14.). — Povjerenici „Matiče“, koji još dosele niti svojih članova prijavili, a niti njihovih prinosa amo dostavili nisu, neka to odmah učine, da ne bude zapreke u razaslanju knjiga.

Ovogodišnjih članskih knjiga „Matiče“ štampano je od svake po 12.000 primjeraka — o 2.000 primjeraka više nego prošle godine, — te ih imade još dosta velika zaliha, pak se usljed toga usrdno umoljavaju i gg. povjerenici i članovi „Matiče“, da svi po mogućnosti uznašaju, da se i ova ovogodišnja veća zaliha knjiga med stare i nove članove „Matiče“ razpaču. Članovi na ove knjige primati će se sveudilj, dok god uzbude zalihe knjiga. „Matica“ je nastojala, da i ove godine nadari svoje članove što ljepše i obilnije, — pak zato se i stalno nada, da ne će ni ovogodišnji odziv njenih članova zaostati iza prošlih godina.

„Matica Hrvatska“ umoljava — prema zaključku prošle glavne skupštine „Matiče“ — svoje članove-prinosnike, da tko može već sad kod dieljenja ovih knjiga uplati svomu povjereniku članski prinos (3 for.) za tek. god. 1895. Nema dvojbe, da ogromnoj većini „Matičinih“ članova-prinosnika ovo unapredno plaćanje ne će biti ni neprilično ni tegotno, — a „Matičinom“ gospodarstvu će biti u veliki prilog, ako „Matica“ bar i neki dio članskih prinosa za tek. godinu odmah sada, kad knjige za tek. godinu dolaze u tisak, primi na ruku.

Zagreb 14. Januara 1895.

Uprava „Matiče Hrvatske.“

JAVNA ZAHVALA.

Svoj onoj gospodi, koja su nam ljubezljivo bila pri ruci ili nastojala na koji bilo način, da nas utješe u prevelikoj nesreći, koja nas je zadesila smrću naše mile i nikad neprežaljene pokojnice

VASILIJE PRETNER,

iz dna rastuženoga srca izrazujemo svoju najtopliju i vječnu blagodarnost.

Osobito pak blagodarimo prečasnom g. Jovanu Bućinu, pravoslavnom parohu, koji je krstjanskim ljubavi tješio milu nam pokojnicu u njezinim zadnjim časima; veleučenoj gospodi Vlahu Dru. Šariću i Marčelu Dru. Wenzilowits-u, koji su na svaki način nastojali da nam je otmu neumoljivoj kosi smrti, te g. Marku Klaiću, koji nam se je u ovoj tužnoj prilici zauzeo kao pravi prijatelj.

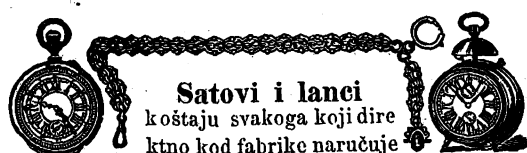
Dubrovnik 18. Januara 1895.

Dragutin Pretner, muž,
Gavro Tošović, bratić.

Prigodom smrti gospođe Vasilije Pretner bi udijeljeno na uhar siromaha od časne obitelji Bibica fior. 5; od gosp. prof. Mata Zglav kruna 5; od gg. Silva i Rika Maskarić kruna 8; od gosp. Martina Radić kruna 6; od g. Frana Supila kruna 10; od gg. Dragutina Pretner i Gavra Tošovića kruna 100.

Povjerenstvo Javne Dobrotvornosti.

Frano Supilo, upravitelj, izdavatelj i odgovorni urednik,

Satovi i lanci

koštaju svakoga koji direktno kod fabrike naručuje

samo: pravi srebrni Cylinder-Remt. 5 do 7 fior Anker-Remt. sa 2 ili 3 srebrna pokriva 7 do 10 fior, Tula satovi 12 f. zlatni 15 fior., Goldin ili novosrebrni 5 fior., zlatni lanci 10 fior., srebrni 1:50, budilice 1 f. 50 nč., viseće ure za 8 dana kucanja od 8 fior unapred sa 10 po sto Rabata za trgovce. Najnovije Preis-Courante na zahtjev gratis i franco kod

I. Karekera. Tvornica satova u Linzu, (K. Josefstrasse N ro 23 2—10

OGLAS.

Dužnost mi je javiti da se nahodi kod mog dućana svakog Ponedjeljka i Petka friških Kranjskih (Luganika) Kobasica, Prezvršta, Salamina i Safalada sa mesom i drugih različitih stvari. U svake doba sirove i kuhane domaće šunke.

Ivan Nikoletić.

Tinct. Stomach: comp.

Sv. Jakoba kaplje za želudac.

Mnogogodišnje prokušano sredstvo za probavu i apetit. Boce po 60 i 1 f. 20 nč. Već više godina glasovit je D. ra Liebera Elizir za nerve i snagu — Znak + i sidro — Boce po 1, 2 i 3 1/2 fior. Pripravljaju se po prepisu u Ljekarni M. Fante u Pragu Glavna skladišta: K. L. Bianchi i Andrović u Zadru; nadalje Serravallo i C. Zanetti u Trstu; Alte K. K. Feld-Apotheke u Beču; u Ljekarnam u Dubrovniku kao i u svim većim Ljekarnama.

Tinct. chinæ nervitonica comp.

(Prof. D. ra Liebera Elizir za nerve i snagu.)

Prava samo sa znakom Križa i Sidra.

Pripravljaju po propisu Ljekarna Max Fante u Pragu. Ovaj prepatat odavna je poznat kao sredstvo za učvršćenje živaca. Boca po 1, 2 i 3 1/2 fior. Nadalje pokazuje se uspješnim Sv. Jakoba kaplje za želudac, Boca 60 i 1 f. 20 nč. Glavna skladišta: K. L. Bianchi i Andrović u Zadru; nadalje Serravallo i C. Zanetti u Trstu; Alte K. K. Feld-Apotheke u Beču; u Ljekarnam u Dubrovniku kao i u svim većim Ljekarnama.

Odijela i Crevalja

za gospodo, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

W e i s s a

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Ko pere neka se više ne plaši!

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

patentiranog Mohren-Sapuna

Dobiva se u svih knjižarah.

Izašao je najveći i najsajjniji hrvatski ilustrirani kalendar

Bog i Hrvati

za godinu 1895.

Ciena: broširan 50 novč., vezan 70 novč. Obuhvaća 18 tiskanih araka t. j. do 300 str. velike osmine. Urešen je sa blizu 50 prekrasnih umjetničkih slika.

Kalendar „Bog i Hrvati“ jedini je hrvatski kalendar, koji opsegom nadmašuje sve ostale jest najjeftiniji.

Kalendar „Bog i Hrvati“ jedini ima hrvatski historijski kalendar.

Kalendar „Bog i Hrvati“ jedini ima muhamedanski kalendar sa pjesmami i pripovjestima iz pera muhamedanskih Hrvata.

Kalendar „Bog i Hrvati“ od svih velikih kalendara jedini otvoreno i bistvo slijedi čist pravac.

Kalendar „Bog i Hrvati“ sadržaje: Obći pregled za godinu 1895. Kalendar crkveni i historijski. Bilješke poljodjelske i gospodarske za svaki mjesec. Pregled žriebanja i sajnova. Pregled gradova svih crkvenih imena. Muhamedanski kalendar. Pripovijesti muhamedanaca: Stambulski gost od Ibni Mostarija. U spomenar jednoj gospodjici, „Dan za danom od Mirze Sifveta. „Leptir velis da sam“ od Ibni Mostarija. „Bajramske žrtve“ od Mirze Sifveta.

Opći zabavno-poučni dio: D. ra Antuna Starčevića naputak za pristaše stranke prava. Iz Krajiškog posla, napisao pop Jozo. — „Prutovsky, češki napisao A. Jirašek. „Totova osveta“ napisao Rikard Katalinić-Jeret v. — „Plava ruža“ napisao Fr. Herites. Mala priča, koja se tiče velikih stvari od T. T. — Kod pčelara. — Deset zapovjedi o zaštiti životinja. — Opisi slika (15 str. sitnim slogom).

Osvrt na godinu 1894.

u kojem se opisuje naš napredak u godini 1894, na polju hrvatske svjesti i prosvjete

Poštanske pristojbe, Poštanski naputci.

Brzovjavne pristojbe. Sitnice za gospodarstvo i kućanstvo.

Šematizam posve potpun.

Preporučamo svim pravim i sviesnim Hrvatim najtoplije ovu valjanu hrv. narodnu knjigu Naručbe prima

Nakladna tiskara Antun Scholz, Zagreb.

Povlaštena Megjunarodna Agncija za Putovanje

DRAGUTIN PIRELLI

Trst, Via del Arsenale,

(Carlo Pirelli) — Rijeka — Via del Lido 537 vis à vis il molo Adamich.

Prodaje vozni karata

za svako mjesto, preko mora ili preko kopna (cedulje II. razreda uz sniženu cijenu). Izdaje cedulja za polazak i povratak za jednu godinu sa kamata od 20 o/o a to po cjeniku kogagđ europskog americkog društva.

Izdaje vozne karte (biglietti di passaggio)

za Ameriku: preko Havre, preko Anverse, preko Bremena, preko Hamburga, preko Liverpoola, preko Glasgowa i preko Southampton. — Za Afriku: preko Genove, preko Marsilije, preko Liona, preko Londona i preko Dartmoutha-a. — Za Australiju: preko Genove, preko Bremena, preko Anverse i preko Hamburga. — Za prugu Iquique (itd.): preko Genove i Montevidea, preko Hamburga uprav kroz Magelanovo tijesno i prugom Hamburg, Colon (Colon, Panama, s željeznicom) Panama, Iquique, itd., preko mora uz sniženu cijenu.

Putnici ne treba da traže gore navedene vozne karte, da se misle da razrede kao ni da polože karu. Dosta je da dogju na Agenciju na Rijeci i da uzmu kartu isplaćujući odmah; poslje nek ostanu na Rijeci ili u kojem drugom gradu odakle polazi parobrod dane, kad im Agencija naloži. Agencija slijedi tečaj svih odlazaka, osim toga u komunikaciji je

sa svim mjestima i sa svim društvima i tako kadgđ joj se prikažu putnici, nastojeće tako udesiti, da ovi ne budu trošiti za čekanje i poslaće ih u mjestu iz kojih će najprije kretni parobrod preporučujući ih samo društvima, koji će davati na brodu dobro jelo.

Jamči se sa odlazak u danu tanačen na putnoj karti i nadoknagjuju se troškovi, ako se ovaj zakasni krivnjom Agencije t. j. ako ne dogje na vrijeme u odregjeni grad zbog toga što je Agencija pogriješila u računjanju koliko traže željeznička vožnja ili ako se ne nagje više mjesta na parobrodu.

Pošto Agencija ima u New-Yorku drugu agenciju za odpremanje (spediciju) po svoj Sjevernoj Americi, riječka filijalka davaće karte za svako mjesto u Sjevernoj Americi uz najnižu cijenu.

Za svako odregjeno mjesto izdaje ova Agencija vozne karte.

Gore navedena Agencija daje muke obavijest vrhu cijena, kao i vrhu roka i mjesta odlaska.

Poduzimlje opremanje

prtljage i robe za svako mjesto preko mora ili preko kopna. Obvezuje se nadalje tražiti sve stvari što bi se na putu u Ameriku ili drugovdje eventualno izgubile ili zaboravile.

Tipografija D. Pretnera u Dubrovniku.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovník*: na cijelu godinu flor. 4, na pò godine flor. 2; za *Austro-Ugarsku*, *Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4; 50, na pò godine flor. 2; 25; za *inozemstvo* flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove ne frankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Kritični momenti.

Priznajemo, da nam je nešto neprilično polemizovati sa ljudima, od kojih nas skoro tri generacije ljudskoga naraštaja dijele. Ali opet, ako ta razlika kod mlagjih nalaže poštovanja naprama sjedijem glavama staraca, nije zato, da im mora dati i razlog, kada drugih naslova, osvem godina, na nj nemađu. Razlozi, što ih je naveo dr. Miho Klaić, kad se je protivio da adresa za sjedinjenje bude predana odboru, koji će o njoj izvijestiti, ne mogu nas nikako zadovoljiti. Oni su nas dapače uvjerili, da se je narodna stranka konačno omakla niz strminu, na veliku štetu narodne stvari i onoga programa, za koji ona veli, da je i danas na njezinoj zastavi napisan.

Već samo postupanje njezinih ljudi nekako je čudno i nalazi se u protuslovju. I lani bi podnesena adresa, koju je presjedništvo odgagjalo do najzadnjih sjednica, i lani bi predložen odbor od 7 lica da izvijesti i narodna stranka sve je to prihvatila, dapače u poslu odbora i preragjivanja adrese bijaše uzela inicijativu. Ove godine, dok prešnost glasuje, za čas joj se protivi; neće odbora, nego pomaže Srbe i autonomaše, neka za ovaj put zakopaju ovo vitalno pitanje hrvatske Dalmacije.

A zašto to?

Dr. Klaić rekao je, ako izvješće odbora bude stavljeno na dnevni red, zatvoriće se sabor. „Ako ga, reče, presjednik ne stavi na dnevni red, otezati će se o tom stvari, dok budu svi predmeti riješeni i onda zatvoriće se sabor; što se je lanjske godine dogodilo. Ono što se je lanjske godine dogodilo nije prizor koji je nama na diku. Mi nećemo niti jedno niti drugo. Mi nećemo da se pretrgne rad sabora. Saboru su podnešeni razni i dosta važni predmeti, koje valja da riješi, i biće ih podnešeno još.“

„Nije potreba biti ostrouman političar, nastavi, da se vidi, ako ikada da danas nije zgodna čas. Pogledajte odnošaje u našoj monarkiji. Je li se nadati da ćemo s ovim pitanjem i pedalj dalje poći? Izvedenje sjedinjenja Dalmacije s Hrvatskom nije stvar poteza pera. Valja tu sve državopravne odnošaje monarkije promijeniti. Tu moraju sudjelovati svi državni faktori. Pri nestalnošću vlade u Beču i vlade magjarske, pitam, da li će se htjeti potresti s državopravnim ustrojem monarkije?“

Neka nam oprostí dr. Klaić, ali ove razloge mi ne možemo nikako da razumijemo. Pitamo zašto će biti za nas nedično, ako nam vlada sabor zatvori? Zar smo mi dužni pritajati naš program, zar mi moramo odgagjati naše zahtjeve, jer će vlada sabor zatvoriti? Ovaj najprvi i najglavniji izgovor ne samo da se ne može shvatiti, ali se ne može ni oprostiti. Dr. Klaić dakle hoće da narod čeka sa programima i načelima, sve dok se vlada ne odluči da mu bude sklona. Možemo li mi to ikad od Beča dočekati? Hoće li Beč, hoće li Austrija ikad rado pristati, da se Dalmacija od nje odijeli? Kad bismo se vladali po riječima prvaka nar. stranke, mi bismo do vijeka čekali na aneksiju. Ali mi tako raditi ne smijemo, jer tako nikakav narod radio nije, mi moramo svim silama našega narodnoga života, svim ustavnim srestvima nastojati, da naš program u djelo provedemo, pa ako nam sabor jedan, dva, tri puta i bude zatvoren;

doći će dan kad će se glas Dalmacije opaziti i poslušati. Nije da mi sami u ovom pitanju odlučujemo, nego, kako je rekao dr. Klaić, svi državni faktori, ali on nije istaknuo — što mu je vrlo dobro poznato — da u ovom poslu državni faktori nijesu složni, pošto ima vrlo moćnih faktora, koji u pitanju aneksije stoje s Bečom u dijametralnoj opreci, što je za našu stvar od velike koristi.

Ne slažemo se s dr. Klaićem ni o zgodnom času. On, a za njim i važni članak „Jedinstva“, koji nema biti redakcija napisala, ističu nestalnost koalicije i dogagjaje u Budimpešti, da dokažu kako se pri ovakim prilikama neće htjeti potresti cijelim državopravnim sastavom monarkije. Pisac „Jedinstva“ doslovce pita: „da li je bilo pametno potaknuti državo-pravno pitanje, koje je kadro potresti cijelu monarhiju, u času kad u Beču s eterogenosti elemenata s kojih je sastavljena koalicija, može nastati naprećac i politička kriza, u čas kad je u Pešti kriza, odavne pritajana, već i nastala?“ Ne možemo na ove opaske odgovoriti kako bi htjeli. Čini se da gospoda nar. stranke polaze sa stanovišta, da koli inicijativa, toli solucija našega programa, moraju bezuvjetno početi odozgora, dok smo mi uvjereni, da će biti sve protivno, kao što je i naravno. Nestalnost položaja s jedne i s druge strane Litave, uz domaće krize i pokrete Čeha i Rumunja, govori nam da je bio čas uprav zgodan, jer tražiti sjedinjenje, kada su oni koji će mu se načelno protiviti složni, jaki i stalni, bilo bi od nas ludo i neumjesno.

Pisac članka u „Jedinstvu“ ide još dalje, pak veli pravašima: „Kao politički ljudi znali su i to, da nije sama vlada, koja neće da se pitanje sjedinjenja za sada na tapet iznese, nego da je to volja Krune, koju treba poštovati, jer, a to valja dobro da upamte, nije samo dobrobit hrvatskoga naroda koja kruni na srcu leži, da li i ona cijele carevine.“

Svakoga će se dojmiti, što su se gospoda i ovim delikatnim srestvom poslužili. Mi ne znamo što svijetla Kruna misli o sjedinjenju. Nama, a i cijelome svijetu, poznato je samo, da je naš vladar najlealniji i najustavniji od svih monarha. Sam Biankini rekao je: „Mi smo uvjereni, da Kruna neće odmah naše želje uslišati.“ Ali pisac „Jedinstva“ nije smio insinuirati narodu, da su te riječi „očito priznanje.“ I gospoda Klaić i Bulat, koji su kralju povelí deputaciju Dalmacije za gospodarske potrebe zemlje, biće zacijelo uvjereni, da Kruna neće uslišati *svakolike* želje, što su joj oni podastri u memorandumu, pa ipak su ih izrazili. U našem poslu razlika je u tom, što je Kruna u svojoj zakletvi obećala sjedinjenje Dalmacije sa Hrvatskom, koje kao pitanje već je riješeno, pak ne ostaje, nego da se izvede. A kako će se izvesti, kada to niko ne pita, a mnogi se protive? Dalmacija sama, koja od dvadeset i pet godina bira u sabor većinu za aneksiju, nije je još nikad odlučno tražila, dočim se znade, da se je jednom, kao odnarojena automaška, najodlučnije, izjavila protiv. Ako mi ne pitamo, neće nam se niti dati. Sam I. sus rekao je: pitajte i daće vam se; kucajte i otvoriće vam se. Gosp. Klaić miješa diplomaciju s narodnom politikom. Vlade i diplomacija čekaju, mudruju i varaju jedan drugoga. Oni to mogu kad raspolazu silom i vlasti. Ali politika naroda, koji hoće da se ujedini i postane neodvisan, tih sres-

tava nema. Njoj su namjere jasne i javne, jer treba da ih znade narod, koji joj je najglavnija snaga. Tada ih bogme poznadu i njegovi protivnici. Zato tu ne dopuštamo mira ni primirja, odgagjanja i igranja na miša slijepoga. Talijani nijesu počinu dok se nijesu ujedinili. Inačije može se vrlo lako dogoditi, da narod, kome na jednom do-dije, okreće svoje misli i želje drugim putem, pogibeljnim sebi i načelu narodnosti.

Uz ovake naše nazore mi smo se začuđili dru. Klaiću, kad je rekao, da pravaški predlog „nije nego demonstracija, koja pitanju sjedinjenja ne samo ne koristi, nego škodi,“ i da se velika pitanja bagateliziraju, kad se lakoumno postavlja ju svaki čas na pretresivanje. Mnogo, mnogo toga mogli bismo na ovo odgovoriti. Velika pitanja bagatelizuju se kada se napišu na svoju zastavu pak se onda puste neka spavaju trideset i više godina. Životna narodna pitanja treba neprestano razmahivati po narodu, iz čije volje i svijesti crpe ona svoju snagu. Sa pravaške strane nije učinjena nikakva banalna demonstracija, već dužnost zastupnika, te moraju provagjati, načela u ime kojih narod ih je birao.

„Mi nećemo da se pretrgne rad sabora. Saboru su podneseni razni i dosta važni predmeti, koje valja da riješi i biće ih podnešeno još.“ „Znam da u našem saboru ne raspravljamo o vanjskoj politici, ali za narod ova mala pitanja od više su koristi, nego sva ta pitanja, s kojima se reklama pravi, a malo koristi.“ Koliko se spustio dr. Klaić ovim riječima! Kako su malahni oni, koji su mu onda odobravali! Za narod su ova mala pitanja od više koristi nego reklama! ... Kakva reklama? Isticanje ideje i programa hrvatskog, zahtjevanje svojih prava zar se to smije nazvati reklamom? Zar tu ideju sam dr. Klaić nije najviše bagatelizovao, kad je zapostavio onim malim pitanjima, od kojih su ujeka možda najviše zato podnesena, da od velikog pitanja odvrćaju pažnju naroda? Mi bismo se usudili pitati, da li je u onom času govoru dr. Klaić kao vogja jedne hrvatske stranke, ili kao vijestnik današnje austrijske politike, koja ide za tim da zatomi narodno pitanje te gori u monarhiji, pak hoće da nas svede na strogo materijalno polje, na komu ne nalaziš ideja slobode narodne, nego zakon o pozemnim ribama, lovačkim listovima i štetonošnim pticama? — „Nema ništa gorega, nego narodu predstavljati stvari, koje se ne mogu postići!“ Da ne stoji crno na bijelu, ne bismo našim očima vjerovali, da su ove riječi izuštene sa hrvatske strane u Dalmatinskom saboru, u pitanju sjedinjenja, iz usta prvaka narodne stranke. Koja onda razlika izmed nje i narodne stranke preko Velebita? Koja razlika izmed njih i autonomaša? Sam „Dalmata“ rekao je, da on oprijeke ne nalazi, jer da je narodna stranka samo načelno za sjedinjenje, ali faktično obojica da su mu protivni. Oni su se izjedacili, s razlikom da autonomaši hoće da Dalmaciji dadu potalijančeni, a narodnjaci hrvatsko-slavenski karakter.

Mi im vjerujemo da su ostali vijerni svojoj zastavi, „da nijesu promijenili svoga političkoga osvjedočenja“, ali to ih ne može ispričati. Nije dosta ponositi se kako zastave promijenio nijesi, kako ti je program uvijek ostao isti, ako se taj objesio da počiva. Tako se može dogoditi da će na-

rodna stranka, koji za čestite spobornike programa hrvatskog, toli za naše narodne neprijatelje, poći među one, o kojim kaže pjesnik, da su *A Dio spiacenti ed ai nemici sui*. Istina, oni osvjedočenja nijesu mijenjali, ali druge im je zasluge u zadnje doba teško naći.

Dr. Klaić na svrhu parafrazirao je riječi Masima d' Azeglia: „Facciamo gli Italiani, e l'Italia si farà da sé“. „I mi odgojimo svijesne Hrvate i Hrvatska će postati svoja!“ Jest odgojimo Hrvate! No je li ih valjano odgajala nar. stranka? Na ovo pitanje ne možemo dati povoljna odgovora.

Već u svom zametku nar. stranka postavila se na pogrešno plemensko stanovište, koje nije ni kasnije napustila, kad je postala vladajućom strankom. To nam je donijelo mnogo žalosnih posljedica. Nar. stranka bijaše sestrom jugoslavenstva, majkom narodnjaštva, slovinstva, srpstvo-hrvatstva i srpstva. Prvi Hrvati koji su protivu tih pojmova ustajali bijahu jednodušno žigosani kao nepatriotični ljudi. Prvi ljudi stranke nijesu u plemenskom nazivu bili na čistu, pak se porodiše mnoge pogreške, od kojih ćemo samo spomenuti srpsko-hrvatski naziv za jezik i srpsko-hrvatske čitanke. Hrvatska misao nije se pod tim auspicijima mogla širiti, nego je na mnogo mjesta počela bila propadati. Mlagji naraštaj zdravih nazora hrvatskih ustade tamo amo po pokrajini i zapriječiše letargiju našega hrvatstva, a danas im se kliče da odgajaju Hrvate! Jest, mi odgajamo Hrvate, kao što i sami sebe odgojismo, mi odgajamo narod pripravljać se na onu borbu, od koje se ni narodna stranka nekada kao manjina nije plašila. Ali bi njezini ljudi imali znati, da se narod ne odgaja dekretima, paragrafima osobnim uplivima i intrigama za koje kakve premještaje, koji se eno sada plaćaju, već idejom, živom upravljenom mu riječi, osvjedočenjem i borbom proti svim njegovim neprijateljima, kako ga odgajaju naša istarska braća. On je onda kadar pokazati divnih primjera pregaranja i odlučnosti, a to smo vidjeli i mi u Dalmaciji.

Nar. stranka kan da je sve ovo, kao većina, zapustila. Ona je nekako zaboravila, da većina nije bila njezina *cijelj*, nego samo *srestvo*, pak je postala burokratsko-administrativnom strankom, koja samo obavlja zemaljske autonomne poslove. Njezini prvi ljudi zapali su koliko u Zadru toliko u Beču u ambijenat, koji ih je malo po malo znatno promijenio. Oni će nam se na ovu tvrdnju naslanjati, ali tako je. Kada su postali odlučujući i vladajući faktor u pokrajini, viši krugovi stadoše se s njima sasvim drugačije ponašati: mješte borbe, progonstva, zatvora, istraga, premetačina, premještaja i gubitka službe započne nadmudrivanje, borba u rukavicama. Od onda datiraju uplivi, usluge, koncesije, koje su mnogi ljudi izrabili u svoje osobne svrhe, pak su onda stranci okrenuli legja. Prvaci su u tom ostali čisti, što mi je na čast, ali se narodna stvar kompromitovala. Usluge i koncesije bijahu ponajviše osobne naravi, pak zahtijevahu i nagrada, koje je stranka prinosila iz narodne stvari. To je trajalo vrlo mnogo, uz male pauze dvadeset godina, pa ni danas, kako nešto vidimo, nije prestalo. Ljudi nar. stranke uz to ostarili a pomlatka neodgojili. Najmanje ima kod nas valjanih političara, kojim je 35-40 godina, dakle one generacije, koja je direktno iza starije slijedila. U jednu riječ oni se približiše prama gore, a odalečiše od naroda. Preko Velebita nijesu više podržavali nikakvih sveza, već su se poznavali samo po prošlosti. Kud naravnije nego da stranka koja je udarila ovim putem, a bijaše primila misiju preporoda i sjedinjenja, počne nazadovati u polit. i moralnom pogledu, dok ne doživismo i onakih izjava?

Mi već pogajamo, što će biti glavni argument, s kojim će stranka kušati djelovati na javno mnijenje. Ona će se naime opravdati, da, pošto nije bilo oportuno iznositi pitanje aneksije, da je ona iz patriotizma onako radila, znajući očito da ide u susret velikoj nepopularnosti, uprav u oči izbora, jerbo da je njome više do interesa same stvari, nego li do populariteta. Ovaj izgovor zacijelo da će na mnoge djelovati. Ali mi tome vjerovati ne možemo. Mi mislimo da ga tu ne ulazi ni popularnost ni oportunitet, već da je stranka, ako izuzmemo nešto osobnijih prkosa, uoči izbora birala izmed potpore odozgora i one naroda. Svojim korakom ona je prvu već osjguruala, pošto je

nekomu malo stalo kako se ko zove, kad mu sad ne tiče u posle, te mu nijesu mili. Naprotiv biće mu drago da se dotičnik zove baš Hrvatom, jer se bez njih danas u Dalmaciji vladati neda. Ovakom mi sudimo o čitavoj ovoj stvari. Naše mnijenje pak potkrepljujemo u ostalom i ponašanjem stranke u sjednici od utorka, kad se je radilo o prešnom predlogu Biankinijevu glede civilnoga namjesnika.

Pismo iz Zagreba.

Zagreb 15. Januara.

Ruski pjevač svjetskoga glasa Slavjanski posjetio je na svome putovanju i naš Zagreb, gdje je četiri javna koncerta i zabavu u sjemeništu priredio. Zagrepčani su obasuli svog starog znanca ljubavi i odobravanjem. Zanos je ipak tek onda provalio, kada se je Slavjanski otresao nametnih srpskih agenata, koji su općinstvo u najživlje osjećaje uvrijedili. Oni su ti tiskali oglase i programe u srpskoj štampariji čistom ekavštinom, a uz to ne neoprezno, nego zlobno uklonili hrvatske pjesme, tako da su hrvatsku himnu nazvali demonstrativnom! Kada je već na drugom koncertu mladi ruski zbor zaorao „Liepa naša domovino“, a cijelo općinstvo bez razlike u znak poštovanja ustalo, bilo je vidjeti dva tri uljudna Srbina, gdje u hrvatskoj kući sjede. Ushit nije dopustio ozbiljnoj publici, da se na te stvorove bez domovine obazre. — Srbi svi i svuda — jednaki.

Dne 2. o. mj. prikazivala se prvi put u hrvatskom kazalištu „Novela od Stanca“ od starog dubrovačkog pjesnika Marina Držića. Ta je mala vragolija živahna i smiješna. Zgodan predmet, zdrav narodni humor, živoća u izrazu i govoru dubrovačkog plemstva i puka u velike se svidje gledateljima. Isti se je komad ponovio dne 9. ov. mj. uz klasičnu Gundulićevu „Dubravku“, koja je od novog intendanta po nacrtima g. Bukovca u novo gizdavo ruho odjeputa. Oprema će se „Dubravci“ sve to većma popunjati i poljepšavati, pa će se njom sjajno i dostojno otvoriti novo kazalište.

Grofu Khuenu nije ni ovaj put pošlo za rukom, da dobije pouzdanja u Magjara i sastavi kabinet. Banffy je do danas taj posao gotovo ovršio a kada se kriza posve riješi, vraća se ban svojoj miloj većini. Hrvatskim ministrom ostaje Josipović. Proračun za ovu godinu bio je primljen od vjerne većine prije Božića u glavnoj raspravi protiv svih fakata i brojaka, kojim ga pravaši pobijahu. Srpsko se je pitanje ovog puta osobito istavilo i to kao negacija hrvatstva. Radikalac je Jovanović dakako opet vriježao hrvatski narod, a vladini su Srbi po dogovoru izjavili, da bi oni željeli sjedinjenje ovih naših zemalja, ali ne pod hrvatskim imenom. Ako dakle ne može biti pod srpskim, neka ne bude ni pod hrvatskim. Ovo našim platonskim ljubiteljima sloge na razmišljanje! I u posebnoj proračunskoj raspravi, koja se od petka vodi, vrše pravaši savjesno svoju dužnost. Živalino se raspravljalo pri stavci o banu, koja se je bez njega pretresala. Jučer je dr. Pliverić preporučio vladi akademiju i starinarsko društvo u Kninu. Danas će se proračun i u trećem čitanju prihvatiti.

Milo mi je, da se mogu dotaknuti ljute naše rane, a da je ne ozledim. Jučer je pred porotom bila parnica, što je podigao dr. Frank proti „Obzorovu“ uredniku radi uvrede poštenja. Tuženik je u svojoj obrani izjavio, da on nije u svojim člancima kazao, da je tužitelj zbilja prodao i u službu stavio „Hrvatsku“ magjarskoj firmi „Haas i Deutsch“. Dr. Frank, dobivši tako zadovoljštinu svomu osobnom poštenju, plemenitim prijemom odustade od optužbe.

Dubrovnik, 25 Januara.

Čujemo i čitamo, kako se mnogi protiv rada dalmatinskih pravaša za sjedinjenje pozivlju na pravaše prekovelebitske, pak i na samoga Dr. Antuna Starčevića. Nijesmo htjeli da odgovaramo. Ali pošto ima ljudi koji mogu biti slabo upućeni, evo nas da se na te insinacije osvrnemo.

Stranka prava, raširena svud gdje god Hrvat žive, ima samo jedan program. U tom izmed nas, pa srijemskih, zagrebačkih i istarskih pravaša ne-

ma nikakve razlike. Naša je cijelj jednaka, mi smo hoćemo i radimo za jednu te istu stvar.

Ali okolnosti u svim našim zemljama nijesu iste. S toga je posve naravno, da akcija istarskih, tršćanskih i recimo bosanskih pravaša, ne može biti jednaka akciji pravaša preko Velebita.

Stranka prava teži za samostalnosti domovine, za državnim i narodnim jedinstvom hrvatskoga naroda, koji se ima grupirati oko matice zemlje, oko uže Hrvatske. Mi imamo raditi da se priključimo braći preko Velebita, a ne da se oni priključe nama.

U Banovini odnošaji su drugačiji nego u nas. Hrvatska i Slavonija uživaju neku autonomiju. Ta autonomija nije Bog zna kako velika, ali ipak je nešto. Prekovelebitski pravaši bore se, da današnje stanje u Banovini promijene u bolje, oni hoće da izvojshte našoj materi-zemlji neodvisni i ravnopravni položaj sa Ugarskom i Austrijom. U takoj borbi naravno je, da oni ne mogu priznati one ugovore, koji su Hrvatsku doveli do današnjeg položaja, nego nastoje, kako bi te ugovore ukinuli. Oni mogu i moraju tako raditi.

Rekosmo gore da je u svih pravaša program jedan. I mi dakle amo imamo zadaću, da radimo oko samostalnosti, dosljedno tome i mi se potpuno slažemo sa našim sumišlje jacijama preko Velebita u pitanju njihovih državopravnih odnošaja. Nego pitamo sada svakoga poštenoga čovjeka: možemo li mi dalmatinski pravaši *izravno* raditi i *izravno* koristiti prvoj tački našega programa, na ime neodvisnosti dok Dalmacija nije sjedinjena sa materom zemljom? Ne nikako. Je li onda kakvo čudo, ako mi, i kao pravaši, upiremo, da se to sjedinjenje što prije izvede?

Kako se dakle može uspoređivati i u opreku stavljati rad rodoljuba u Hrvatskoj kojim značaj i položaj zemlje nalaže, da u prvom redu radi za samostalnost, sa radom našim, koji smo prisiljeni najprvo vapiti za aneksijom?

Priznajemo da nije korisno neke stvari po novinama razmećati, pak mi ne bismo to ni uradili bili, da nema onih, koji su navlaš došli i zauzeli se da u narodu pojmove pomute.

Sabor Dalmatinski.

Druga redovita sjednica. — U subotu 19 tek. Presjeda potpresjednik Dr. Bulat. Biankini pri čitanju zapisnika zadnje sjednice opaža, da nije tačno zabilježeno, kako je on tri puta bio pozvan na red radi izreke: „vlada nas je u pitanju adrese izigrala.“ Poslije male prepirke primljeno je kako je Ivčević predložio.

Podijeljuju se neki dopusti; Borčić, Biankini, Šarić, Machiedo, Mišetić i Zore stavljaju na vladu neke upite, na koje će vladin povjerenik odgovoriti u jednoj od dosastih sjednica. Šarić čita razne molbenice. Biankini stavlja predlog da se pohrvate nautičke škole; Ljubić o kopanju i sačuvanju starina u Dalmaciji; Perić o uregjenju imotskog polja; Šarić o uregjenju zemnjišnika; Mišetić o uregjenju bujica na Jelsi.

Poslije toga bi jednoglasno na predlog Ljubićev udijeljena potpora od 300 fior. za izdavanje Buzolićevih djela.

Klaić odgovara Mišetiću glede bujica. Vranković izvješćuje o uregjenju ljekarna kod bônica, te predlaže da se osnuju stalna mjesta. Ide financ. odboru. Zatim se preinačuje § 23 zakona 26. Februara 1873 o uvedenju novog pravilnika javnih dobrotvornih zavoda; priznaje se uz uvjet uzajamnosti pravo javnosti nekim stranim bônicama. Osnova kojom se primaćuju neki paragrafi izbornog reda općinskog predana je odboru od 7 lica. Primljena je osnova kojim se opredjeljuje rok za uroke u šumarskim prekršajim.

Korlaet kao izvjestitelj financ. odbora javlja da su računi raznih zaklada nagjeni u redu. Zafon izvješćuje o poljodjelskoj zakladi čija aktivna imovina iznašala je koncem god. 1893, 132.978 fior. Sabor prima na odobrenje konačni račun zaklade.

Potpresjednik diže sjednicu i uriče treću u utorak na 22 tek.

Treća sjednica. — U utorak na 22 bila je treća sjednica. Iza podijeljenja dopusta i čitanja

molbenica, te odgovora vladina povjerenika, Biankini i družina postaviše slijedeći predlog:

„Na temelju § 19 zemaljskog reda, neka visoki sabor izvoli zaključiti:

Sabor dalmatinski izjavljuje relju vladi N. V. da bi se postarala, neka za c. k. namjesnika u Dalmaciji bude imenovana osoba od gragjanske ruke.

U formalnom pogledu neka visoki sabor izvoli ovaj predlog proglasiti prešnim na temelju § 34 unutrašnjeg poslovnika i nek se odmah pređe na prvo čitanje.

I. Biankini, Ljubić, Dr. Mišetić, Perić, Dr. Paštović, Šarić.“

Iza prepirke izmed Biankina i potpresjednika glede pravovaljanosti potpisa dr. Mišetića, koji je otputovao na dopust, stade Biankini obrazložiti prešnost. U svom obrazlaganju, naravno da se je morao dotaknuti pitanja. Potpresjednik ga tri puta pozove na red, jer da je ušao u meritornu raspravu (?), a konačno mu uskrati riječ. Biankini se pozove na sabor. Srbi, narodnjaci i autonomaši glasovaše da mu se ne dade govoriti. Nasta na to vika i buka u sabornici, tako da je Dr. Bulat prekinuo sjednicu. Kad se opet proslijedilo nastane nova buka. Isprazniše galeriji.

Zatim htjede potpresjednik staviti na glasovanje jedan Ljubićev predlog. Ljubić ga spominje, da je prvo dužan donijeti prešni predlog Biankinov o civilnom namjesniku. Kad ga je Ljubić obrazlagao, Bulat ga je pozvao na predmet. Na glasovanju sami pravaši glasovaše za svoj predlog, koji je nekad i od strane narodnjaka kroz usta dra. Klaića bio predložen. Narodnjaci, srbi i autonomaši glasovaše proti. Ovaj čin izazvao je svukud svakojakih komenata.

Ljubić zatim predlaže zakonsku osnovu glede starina. Klaić javlja odreku pravaških zastupnika iz raznih odbora. Perić odgovara Klaiću, motivirajući odreku tim što klub stranke nije bio pitan, kako je to parlamentarni običaj. Prima se odreka.

Borčić izvješćuje o proračunu učiteljske mirovinske zaklade za god. 1895. Zafron izvješćuje o proračunu poljodjelske zaklade za g. 1895. Truxa u kratko crta vladinu djelatnost na gospodarskom polju. Trigari priznaje da je vlada dosta učinila. Govori o šumskim štetama. Biankini takogjer govori o djelovanju vlade na gospodarskom polju.

Na 3½ ure p. p. zatvorena je sjednica, a četvrta bila je urečena za četvrtka.

Naši Dopisi.

Gruda, 17 Januara.

Godine 1894 ova škola usljed odluke Pokr. Škol. Vijeća bila je proglašena mješovitom. Iz prva mjesne vlasti udarile na čudo s narodom, koji se ne mogaoše naviknuti slati žensku djecu u školu. Bilo je i utoka po zraku. Ipak razboritim postupanjem toli mjesnog učitelja, koji članova šk. vijeća, naredaba s otara itd. došlo je, da su djeca ženska počela pohagjati školu velikom marljivošću. Iza ovog uspjeha škola je brojila oko 160 djece jednog i drugog spola. Kako da odoli cigla jedna sila, biva učitelj gosp. Mastahinić! Ipak bez ikakve tužbe na stariju vlast primi se voditi školu do konca god. 1894 kao uzor-učitelj. kome na srca leži napredak ovoga valjanoga naroda. Kad je ovdje bio Kot. nadzornik i sve razvidio, odmah predloži da škola bude dignuta na dvorazrednu, na što odmah uslijedi i odobrenje. Stara se škola pokazala premalenom, te se novom godinom preseli u drugu novu kuću gosp. Mašana Maguda, gdje započnu predavanja, pošto smo dobili i valjanu učiteljicu gji. cu. Boškarioli. Djece upisane jednoga i drugoga spola ima do 180. Naša škola je tako jedna od prvih u ovom kotaru, a kako da ne bude kad joj ništa ne fali, sve odgovara propisima a opet je na krasnom položaju. Hvala svijem koji uznastojahu i koji će i unaprijed uznastojati na procvat ovoga mjesta. Ako pogledamo na Maticu, župni stan i školu, tu mi vidimo tri zgrade koje su podignute kroz rok od 10 godina, koje su dika i ures Grude. Do malo, ako Bog da pak ćemo opet štogod vidjeti i čuti na Grudi na duševni i materijalni boljak ovoga hrvatskoga naroda.

Okolica dubrovačka, 20 Januara.

Kao da jadnom težaku nije dosta njegove tuge i nevolje, naši zemljoplasnici iznagloše novi

način, kako da ne dadu svojim kmetovima dobiti komad kruha. Pred lanjske godine vlada je dozvolila gojenje duhana u ovom kotaru, i narod, videći u ove dvije godine, da od toga rada može priličnu korist crpiti, a da ne zapušta ostalu radnju oko maslina vinograda i t. d., prihvatio sagjenje duhana veoma rado, u nadi da će ga ta gojitba nešto izdašnije pomoći, sada kad masline slabo ragjaju, a ulju, vinu i buhaču cijene su toli niske. Ali tu se naši vlasnici zemalja hoće da opru i zabrane svojim kmetima, da rade oko duhana.

Valja znati da je više vrsti kmeta. Ima onih koji daju prosjemo treći ili četvrti dio svih zemaljskih proizvoda svome gospodaru, ali ti imaju po jednu zlaticu zemlje obično kraj kuće za vrt, t. j. proizvodi toga komada ne procijenjuju se godišnje, nego kmet daje vlasniku 2, 3 flor. na godinu, a on može onaj komad po volji obragjivati, jer mu postaje vlastit. Ima opet zemalja na uvjet (neka vrst di affitto perpetuo) za koje kmeti daju godišnje vlasniku nekoliko žita, novca i t. d., ali one zemlje koju obragjuju više se ne procijenjuju. Oni su svojina kmeta.

Kojim pravom dakle može se vlasnik oprijeti svome kmetu da na zemlji uvjetovanoj ili poklonjenoj ne sadi? Čudimo se onome ko je vlasnicima dao tu potolast. Seljak je s toga na mnogo mjesta pretrpio štete. Nego prošla su vremena robstva, te će vlasnici odgovarati pri sudu za štetu, što tom zabranom prouzrokuju svojim kmetima.

Spljet, 24 Januara.

Glasovanje narodnjačkih zastupnika u dalmatinskom saboru dne 14 ov. mj., kojim su oni pokušali pokopati pitanje o sjedinjenju, prouzrokovalo je silan dojam u ovom gradu.

Različiti su utisci: autonomaši s jedne strane veseli, s druge prestrašeni. Veseli su što je nakon 34 godine ljute borbe pobijedila njihova misao „autonomne Dalmacije“ i što su njihovi neprijatelji — narodnjaci — napokon došli s njima na isto. Nu njima, vladinim pripuzima koji u narodu nikakva oslona nemadu, ogorčala i pomutila svako veselje misao, da su im narodnjaci ovim korakom oteli jabuku, za koju su se otimali: milost vlade.

Što Srbi ob ovom dogagjaju misle nijesam u stanju da Vam javim, jer te nevolje ovdje nema; nu pronosi se glas da im se narodnjaci misle sada približiti. *) To ne bi ni začudno bilo, kad su se s njima našli skupa pri glasovanju o adresi.

Glasovanje narodnjačkih zastupnika nije obradovalo niti oduševljene njihove pristaše: mnogi pokunjeni štete, nekoji čekaju što će Politeo na njihovo opravdanje pisati, da uzmognu kao papige opetovati, a ima ih i ogorčenih, koji javno viču na svoje predvodnike.

U narodu i megju svijesnim i poštenim Hrvatima vlada silno ogorčenje. Ma koliko poznata bijaše čud narodnjačkih zastupnika, opet se ovom niko od njih nije nadao. Ogagjeni istupiše već mnogi pravaši iz mjestne „Starčevićke čitaonice“, kojoj je presjednik Dr. Bulat a potpresjednik Borčić. Mladež uznemirena iz uzbunjena neće niti da prisustvuje plesovima Čitaonice. Rodoljubni pravaši poduzeli su ozbiljne korake da javno osude nedostojno postupanje narodnjačkih zastupnika. Odlučilo se sazvati *pučku skupštinu* pod vedrim nebom na „Marmontovoj poljani“ u nedjelju dne 3. veljače ili u slijedeću nedjelju 10 veljače, ako bude prve nedjelje hrgjavo vrijeme. Na toj skupštini izabrat će se odbor od deset lica, koje će Nj. Veličanstvu podnijeti molbu za sjedinjenje s Hrvatskom, i dat će se glas nepovjerenja narodnjačkim zastupnicima. Promicatelji te pučke skupštine već su prikazali molbu na kotarsko poglavarstvo za dozvolu, i na općinu za ustupljenje zemljišta na komu će se držati skupština; te su već izdali i proglas na narod, u komu kude postupak narodnjačkih zastupnika, i pozivaju sugragjane na skupštinu. Nadamo se da će i po drugim mjestima Dalmacije biti isto učinjeno, te da će uvrijeđeni narod sam iskati svoje sveto pravo onako nedostojno odbačeno i pokopano od njegovih zastupnika. Do vidjenja.

X.

*) To smo i s drugih strana čuli, ali još ne možemo da vjerujemo. Ur.

Pogled po svijetu.

— Barun Banffy prestavio se saboru sa svojim kabinetom. Sve stranke osvem liberalne neprijazno ga primiše. Može se reći da je njegovo ministarstvo samo nastavak krize.

— Novi presjednik Franceske Felix Faure učinio je na svakoga najbolji utisak. On je čovjek svoga truda. U mladosti bio je kožarom, a kasnije je kožama na veliko trgovao. Ministarstvo još nije sastavljeno.

— Talijanska vojska potjerala je Ras Mangascia, pak je zapodjenula kreševu sa dervišima.

Domaće vijesti.

Hrvatski učenjak odlikovan. — Ravnatelj spljetske gimnazije prof. Frano kan. Bulić bi imenovan od carskog movskoskog arh. društva i od Rimske arh. akademije pravim članom. Čestitamo!

Načelnik Pazinski. — Pazinskim načelnikom izabran je odlični rodoljub hrvatski gosp. Dr. Dinako Trinajstić. Njegov brat Dr. Mate Trinajstić načelnik je u Buzetu.

Kotorski Biskup. — Naš dični dubrovčanin presvijetli Frano Uccellini, koji je bio imenovan naslovnim biskupom i administratorom bokeške biskupije imenovan je ovih dana biskupom kotorskim. Radujemo se našoj hrvatskoj Boci, da ima onakoga pastijera!

Pučka knjiga. — Na glavnoj skupštini „Pučke knjige“ u Zadru, obdržanoj 9 tek. izabrani su presjednikom te prosvjetne zadruge profesor V. Danilo, potpresjednikom dr. Pero Klaić, vijećnicima prof. N. Batistić, prof. I. Carić, prof. dr. A. Katalinić, prof. A. Nimira, a tajnikom urednikom R. Katalinić Jeretov.

Gradska Kronika.

Za Starčevićev Dom. — Gg. Braća Poljanić-Tutić iz Kune poslaše nam 17 kruna koje su sakupili u veselu društvu pri čaši pečenoga u kući g. Balda Radovića iz Potomja. Darovaše po 1 krunu: gg. Dr. B. Bibica, Ivan Santica, Nikola Rusković, Nikola Škrabalo ml., Nikola Digović, Baldo Radović, Antun Radović, Nikola Poljanić-Tutić, Kristo Andrišević, Vicko Radović, Ivo Poljanić-Tutić, Nikola Mlinarić, Jozo Poljanić, Antun Poljanić, Brajenko, Nikola Brašić, Ivan Poljanić i Nikola Škrabalo.

G. M. B. iz Orašca poslao 1 krunu a g. P. M. 20 para.

Tako se skupilo u ovim stranama preko našeg uredništva ukupno 325 kruna i 64 pare. Ovu smo svotu onomadne poslali u Zagreb na ruke nar. zast. dra. Josipa Franka.

Gosp. Vlaho Kisić načelnik riječki položio je nadalje 4 kruna, gosp. Niko Alamat Barović 1 kr. vel. g. dn. Niko Kisić 1 kr., g. Vlaho Kisić iz Postranja 2 kr., g. Pero Kristović iz Postranja 2 kr., Stijepo Spiletač-Gagre 1 kr. Živili darovateljil!

Hrv. pjev. društvo „Gundulić“. — Na 15 ov. mj. bila je sjednica članova istoga društva za izbor novoga upraviteljstva za god. 1895. Jednoglasno bijahu izabrani: preč. dn. Mato kan. Pišta presjednikom, gosp. Vlaho vit. Jastremsky potpresjednikom, g. prof. Marcel Kušar blagajnikom g. Antun Paljetak bibliotekarom a g. Niko Sabioncello tajnikom.

Hrv. radn. Zudruga. — Na 20 ov. mj. imalo je ovo novo društvo u privremenim prostorijam svoju skupštinu na kojoj je izabrana uprava. Presjednikom izabran je fotograf g. Antun Miletić, opraviteljima g. Antun Crespi i Frano Supilo, g. Gjuro Kovačević blagajnikom, a g. Bogoslav Medini tajnikom.

Pokladne zabave u Čitaonici. — Sutra na 27 ov. mj. priregjuje Čitaonica uz sudjelovanje hrv. pjev. društva „Gundulić“ pjevačko muzikalnu akademiju i eventualno ples do ponoći. Na 9 i 25 februara biti će zabava s plesom. Početak na 8 sati u večer.

Izgubljeno. — Izgubio se ovih dana mali ženski zlatni sat. Ako ga je našla poštena osoba, neka se prijavi na Uredništvo našega lista, gdje ćemo joj kazati vlasnika.

Teatar. — U subotu predstavljala se „Cavaleria Rusticana“ i igrokaz „Bomboniere“, koji nije našao mnogo odziva. U nedjelju vidjeli smo Bellotovu „Coru“. G. ja Duse kao Cora istaknula se svojim talentom, interpretirajući značaj i čud

zločesto uzgojene hirovite i prkošne žene. Gosp. Duse igrao je svoju ulogu bez prigovora. Publika je obojicu srdačno pozdravljala. U ponedjeljak bila je počasna večer brilantu, na koju se pozivala publika prekomjernom reklamom. Očekivalo se nešto više nego smo vidjeli. Svidjela nam se „*Santuzza*“, nastavak drame „*Cavalleria Rusticana*“, koju je sam brilant napisao. Zamisao nije mu loša, ali izradba ne odgovara, jer seljaci i seljakinje govore kao salonska gospoda. U utorak dadeše „*Rantzau*“, u srijedu dramu „*Di notte*“, komad srednje vrijednosti, u četvrtak „*Il Cieco*“. Ova nam se drama svigja. Ona je bila nagragjena od ministarstva nastave u Italiji. Gosp. Duse i gja Duse istaknuše se kao uvijek. Pohvaliti ćemo karakteristu g. Coltellini, koji je vrlo dobar glumac. Svoju ulogu on uvijek pogodi. Brilant nastoji da zabavlja publiku i u tome on, koliko može, uspijeva. Sinoć je predstavljena komedija „*Felicità conjugali*“. Čist prihod namijenjen je javnoj dobrotvornosti.

Diskoras na Poljani.

- Vlaho. — Jesi li vidio oni poso od Zadra? Što ti se para?
- Ivo. — Puštimo, jadan Vlaho, Zadar — imamo mi i naših posala, o kojim valja da se okupavamo. Ja ti brate nijesam za velike politike. Neka gleda oni koji se u to razumije, a ja sam tebe čio pitat jesi li mi gjegod vidio Jova? Ne vidim ga ima od lani?
- Vlaho. — Jovo ti se moj dragi posilio. Otvorio je butigu gori na vrh ulice i do ti se u trgovinu. Govorio mi je juče da će sad početi trgovat s uljem, kožama i drugom robom. Na vratima mu je velika tabela.
- Ivo. — Znam, čuo sam i ja sve to i imamo mu poć jedan dan učinit vizitu. A na tabeli biće come di solito najprvo gori ćirilicom, pa talijano.
- Vlaho. — Jes, a zašto onako pišu?
- Ivo. — Ono za da se zna da su u legi s talijanima.... A nuti, evo nam Jova. Kako ti moj Jovo?
- Jovo. — Hvala na pitanju, kako ste mi Vi? Kako je Vaša časna obitelj?
- Ivo. — Vigji! vigji! kako je Jovo divento pulit! Znaš Jovo, spomeni se da smo mi našli. Spominješ li se kad si se kleo srskijem bogom, srskijem nebom i srskom bogorodicom? A sad mi je vas u etiketi.
- Jovo. — Ja? — Pravedno, bićete se privarili!... To se vama čini!... prostitute ma nije moguće!... nego idem zove me moj djetić da mi je došo jedan telegraf. Ja vam se klanjam! (Odlazi.)
- Ivo. — Ma takoti neba i zemlje!!
- Vlaho. — Ne čudi se! divento je drugi. Afetava da je dubrovčanin; da ti ga je samo čut kad počne govoriti talijano! Iskrio bi se od smijeha! Spominješ li se lani, kad smo se razgovarali, nije se moglo ostat od njegovijeh rječetina. Sad se više ništa ne spominje. Nema mu više muke nego kad mu rečeš „ti“, a on tebi svegi govori „Vi.“ Anci mu je drago da ga zazoveš „Gosparu Jovo!“ Onda ti je pun komplimentata.
- Ivo. — E difatti do deset godišta će se tako i zvat. A dobavio je i djetića, je li?
- Vlaho. — Nije mu ono djetić nego jedan rugjak, ma on hoće da ga tako zove, za da se vidi da ima slugu. Mali ga ne zove više nikako nego: „Gosparu!“
- Ivo. — Ovako ti oni popolavaju grad! Ma to mi malo prema, jerbo kad hoće da se učine čeljad, neka im bude. Jedim se jedino zašto pišu da je ovo njihovo, da su oni svegi ovdje bili i da su oni pravi Dubrovčani. To me malo jedi. Jesi li vidio onomadne u „Dubrovniku“ kako je spomenuo sve rišćanske familje što su u ono 40 godišta došli s brda. I s onijem oni hoće da dimostraju, da smo mi Srbi. Svijeh su hi nabrojili — i one što su došli još za republike.
- Vlaho. — Nijesu svijeh; jednu su samo isпусти.
- Ivo. — Koju?
- Vlaho. — Putice! Kurioz sam znat, kad su spomenuli Kovačeviće, Boškoviće, Mariće ecetera zašto su ometili njih? Bio je kogod što mu je bilo žo.
- Ivo. — Biće nehote.
- Vlaho. — Nijesu nehote, jerbo u ouemu libru, odakle su druge izvadili, para mi se, da se spominje i ova familja.
- Ivo. — Jadi ih njihovi znali. Ma reci ti meni, sad je Jovo otvorio butigu i maškaro se od gospara, a mi nemamo s kijeć čemo se razgovarat. Jovo ti više neće dolazit. On će sad čekat da ga učinu konsiljerom dubrovačke komune i direkturom „Sloge“ i „Sti-onice.“ Tako smo mi izgubili jednoga kumpanja u diskorsima.
- Vlaho. — Imamo Savu, on je još u Taboru.
- Ivo. — Bravo! Na njega sam bio i zaboravio. A jesi li čuo novitat, da je Frano prije nego je pošo u Zadar izasovo maloga Iva?
- Vlaho. — Zašto?
- Ivo. — Zaradi festanjula. Ivo nije bio kontenat kako je Frano odredio, pak mu je oservo. A Frano na nj kako vuk.
- Vlaho. — Govorio si ti, što će se dogoditi.

Frano Supilo, upravitelj, izdavalac i odgovorni urednik,

Književnost.

Puča! — Otkada je počeo izlaziti „*Pučki List*“, ja sam stao sklanjati u njem pisme o slavim našim ljudima i megdanima, jer znam, puče, da su tebi pisme najdraže, a htio sam, da i ti saznaš kako su tvoji stariji bili na glasu junaci, te tako je malo u svitu slavnijega imena do Hrvatskoga. Osim pisama: o Ćirilu i Metodiju, o kralju Tomislavu, o biskupu Strossmayeru, o Jelačiću banu, o Mihovilu Pavlinoviću, o bisnim Tatarima, o razrušenju Solina itd. što su izišle u „*Pučkom Listu*“, ja sam još sklonio za pučke pisme: o Kulinu banu, o kralju bosanskom Tvrtku Kotromaniću, o Petru Zrinskom i Krstu Frankopanu, o ustanku u Bosni i Hercegovini, o Sinovčiću Marku, o Mili Gojsalićevu, o ženidbi Krsta Frankopana sa Julijom talijankom itd. Ove posljednje nisu još do sada bile tiskane, pa sam evo odlučio skititi u jednu kitu stare i nove pisme, te sve poslati u bili svit, povezane u jedan snop, a to baš na dan svetoga Dujma ove godine, kad je puče, i tvoj „*Pučki List*“ kao nova premaltna ptica nazad četiri godine izletio iz Splita grada, te prvi put došao ti u pohode.

U ovim pismama, puče, naći ćeš osim velikog junštva tvojih pradičova takogjer i prilika, što će osobito biti drage mladim momcima i djevojkama. Na primir, u pismi o Kulinu Banu ima kako se on prigodio u polju, pa vidio gdi na rici Vrbasu vile umivaju lice i češljaju zlatne pletenice — vile ga uzeše sobom u stine i odvedoše ga u svoje vilinske dvore, otkle ga nakon treće godine pustiše, te on postade zornim junakom i slavim bosanskim banom. Svojim pismama ja ću naditi ime: „*Pučke Pisme*“, pa se nadam puče, da ti, koji si obljubio „*Pučki List*“, hoćeš takogjer obljubiti i „*Pučke Pisme*“, jer su one skupa s njime odrasle i podgajile se. Priporučam vridnim i zaslužnim povirenicima „*Pučkoga Lista*“ i drugim rodoljubima po Hrvatskoj domovini, da gledaju rasijsati „*Pučke Pisme*“ megju narod, a to

rad hatora naše zemlje krasne!

Ko pošalje krunu, primiće „*Pučke Pisme*“ na kući proste poštarine. Molim, da mi se jave čim prije oni, što se misle upisati, da budem znao koliko ću komada pisama dati tiskati. Sve naručbe neka se šalju isključivo na moje ime.

U Splitu, o Vodokrsta 1895.

Juraj Kapić.

„*Pariška moda*“. — Tako se zove prvi list u hrvatskom jeziku za modu, koji će od 1. Januara 1895. početi izlaziti u Zagrebu sa lijepom svrhom, da naše krasotice upoznaje sa novinama u području svjetske mode, ali hrvatskim jezikom. Dosta smo dugo čekali na ovakav u istinu potrebit list, nu hvala Bogu, sada je doskočeno i toj potrebi, te se nećemo moći više ispričavati, da moramo našim krasoticam nabavljati njemačke modne listove, kad je eto znamenita i diljem Hrvatske sa svoje solidnosti poznata knjižara Lav. Hartmana (Kugli i Deutsch) u Zagrebu pokrenula i hrvatski modni list. „*Pariška moda*“ biti će pravi savjetnik u pitanjima mode našim vrlim Hrvatima, jer će donositi sve što zasjeca u njihovu struku. „*Pariška moda*“ izlaziće dva puta mjesečno, svagda sa mnogo slikah i temeljitim, razumljivim opisom novostih na području mode. Osim neophodnoga atka za krojeve, donasati će „*Pariška moda*“ svakoga mjeseca posebni prilog: „*Ženski ručni rad*“ i svakoga mjeseca bojadisanu sliku, na kojoj će biti ponajljepše i najzanimivije slike novih pariških toaleta. „*Pariška moda*“ sa svimi priložima stoji na godinu 4 for., na pol godine 2 for., a na četvrt godine 1 for. Predplata se šalje poštomskom doznačnicom knjižari Lav. Hartmana (Kugli i Deutsch) u Zagrebu, Ilica br. 2.

— Primili smo: „*Čovjeka s Konala*“. Šetnje po Dubrovniku i Boki Kotorskoj. I. Izvještaj, izdao Antun Strazičić. U Splitu, Brzotisak A. Zannoni-a (St. Bulat). Ovo je politička brošura, u kojoj se drastičnim potezima opisuje liberalizam, vjerska snosljivost i ostala junačka djela naše braće Srba. Cijena je knjižici 20 novč.

Otvoreni Dopisi „Crvene Hrvatske.“

Č. g. Fr. Kovačević. Chicago. — Vaša pošiljka smirila vas dug proš. god. Još se hoće 1 fior. i 7 novč. pak će biti plaćeno za čitavu god. 1895. Otpozdrav!

Č. g. Ivan Gjivoje. San Francisco de Cordoba. — Sa ono 25 franaka podmiren ostatak g. 1893 i g. 1894. Na račun god. 1895 zabilježeno 2 fior. i 32 novč. Živjeli!

JAVNA ZAHVALA.

Hrvatsko pripomoćno društvo u Beču primilo je u svoje blagotvorne svrhe, naročito u svrhe utočišta koje za uboge hrvatske djake na visokih škola u Beču uzdržaje za godinu 1894 slijedeće darove: od presvjetlog nadbiskupa Dr. Jurja Posilovića u Zagrebu 50 for.; presvjetlog biskupa Filipa Nakića u Spljetu 20 for.; slavnog ravnateljstva štedionice u Belovaru 25 for.; slavnog ravnateljstva hrvatske dioničarske vjeresijske banke u Zagrebu 5 for.; slavnog gradskog poglavarstva u Osijeku 10 for.; gospođe Anke Protić u Spljetu 10 for.; od gospođe P. V. Milovića u Milni 10 for.; Dr. Ante Biankinia u Staromgradu 5 for.; N. A. Dubokovića u Jelši na Hvaru 5 for.; Dr. Gaje Bulata zastup na car. vieću 5 for.; a za godinu 1895 također 5 for.; gospođe Braće Rimondo u Makarskoj 2 for. Za godinu 1895 slavno upraviteljstvo občine Makarske 10 for.; i slavnog ravnateljstva I. zagorske štedionice u Krapini 5 for.

Plemenitim podupirateljem našeg društva bit će narodnostni rad naših štitenika nagrada za njihovo uljubav hrvatskom djačtvu, a mi im se u ime društva što toplije zahvaljujemo.

Hrvatsko Pripomoćno Društvo
U Beču dne 15 Siečnja 1895

Presjednik:
Dr. K. Kozic
dvor. i sud. advokat.

Tajnik:
Franjo Vahčić
c. k. drž. činovnik.

Ko pere neka se više ne plaši!

patentiranog Mohren-Sapuna	kod uporabe operu se 100 komada rublja u pđ dana, lijepo i čisto.
patentiranog Mohren-Sapuna	Kod uporabe rublje se jednom više uzdrži nego kod ikakvog drugog sapuna.
patentiranog Mohren-Sapuna	Kod uporabe jednom se pere za tri puta.
patentiranog Mohren-Sapuna	Kod uporabe više niko ne pere četicom ili škodljivijem praskom. Kod uporabe prištedi se na vremenu, drvmu i radnji. Da nije štetan svjedoči

C. K. sudbeni vještak gosp. Dr. A. Jolles.

Dobiva se u svim trgovinama

Glavno skladište. Beč, I., Renngase 6.

Odijela i Crevalja

za gospodo, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

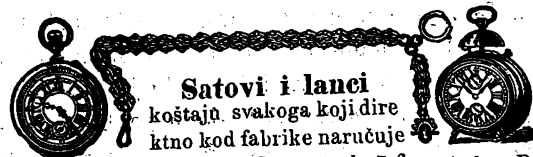
W e i s s a

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Tinct: Stomach: comp.

Sv. Jakoba kaplje za želudac.

Mnogogodišnje prokušano sredstvo za probavu i apetit. Boce po 60 i 1 f. 20 nč. Već više godina glasovit je Dr. Liebera Elizir za nerve i snagu — Znak + i sidro — Boce po 1, 2 i 3 f. Pripravlja se po prepisu u Ljekarni M. Fanta u Pragu Glavna skladišta: K. L. Bianchi i Andrović u Zadru; nadalje Seravalli i C. Zanetti u Trstu; Alte K. K. FeldApoteke u Beču; u Ljekarnam u Dubrovniku kao i u svim većim Ljekarnama.

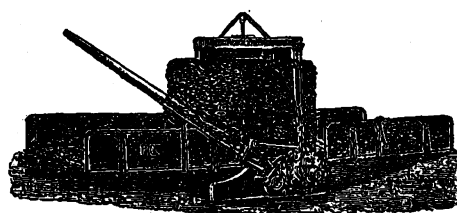
Satovi i lanci

koštaju svakoga koji direktno kod fabrike naručuje

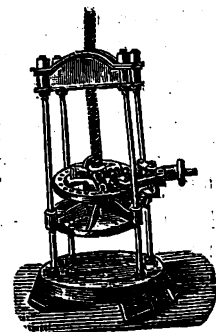
samo pravi srebrni Cylinder-Remt. 5 do 7 fior. Anker-Remt. sa 2 ili 3 srebrna pokriva 7 do 10 fior. Tula satovi 12 f. zlatni 15 fior. Goldin ili novosrebrni 5 fior., zlatni lanci 10 fior., srebrni 1:75, budilice 1 f. 50 nč., viseće ure za dana kucanja od 4 fior. unapred sa 10 po stđ Rabata za trgovce. Najnovijio Preis-Courante na zahtjev gratis i franco kod

I. Karekera. Tvornica satova u Linzu, (K. Josefstrasse N ro 23 3-10

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO, VINO I VOĆE.

MLATILA, ŽRVNJALA, MLINOVE za čišćenje žita, RALA, TISKI za grožđe i voće, Patentirane STRCALJKE za peronosporu i samodjeljuće sprave za PERONOSPORU sa ZRAČNOM SISALJKOM STROJEVE za REZANJE I PIVNICARSKJE SPRAVE

kao u opće sve strojeve za poljodjelstvo, vino i izragjivanje vina iz voća sve po najnovijem i najboljem sustavu prodaje

IG. HELLER, BEČ, 2 Praterstrasse Nr. 49.

Bogato ilustrovani cijanici na hrvatskom i talijanskom jeziku na zahtjev badava i franco

NAJPOVOLJNIJE POGODBE.

najteftinije cijene, jamčevina, vrijeme za prokušanje!!!

Preprodavaocima veliki popust.

Tipografija D. Pretnera u Dubrovniku.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na pò godine flor. 2; za *Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4; 50, na pò godine flor. 2; 25; za *inozemstvo* flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine; smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Politički komedijanti.

U pretprošlom broju „Crvene Hrvatske“, komentirajući izjavu Mehmed eff. Spahića, kojom se ovaj odriče srpstva, mi smo napisali i ove riječi: „Mehmed eff. Spahić došao je, kaže, do uvjerenja, da ne može biti Srbinom u prvom redu zato, što je srpstvo pogibeljno za muhamedansku vjeru. Pravo govoriš, efendiho Spahiću! Srpstvo, pravo čisto srpstvo pogibeljno za svaku vjeru izim pravoslavne. „Srpstvo je sa pravoslavljem tako usko spojeno, da jedno bez drugoga nije moguće pomisliti“, pisao je lani „Srbobran“. Srpstvo sa pravoslavljem — dodajemo mi — tako je spojeno, da je jedno drugome posudilo svoja individualna obilježja, te je srpstvo postalo vjerskom, a pravoslavlje narodnom stvarju. Vjera je postala srestvom narodnosti. Kako da se onda inovjerac, pa bio on katolik, muhamedanac, protestanat, židov može zvati Srbinom, kada on ne pripada i srpskoj vjeri?“

Ovo naše razlaganje toliko je logično i opravdano, da je u „Dubrovniku“ poznati „L.“ ustao da ga pobija sa člankom, kome je nadjenao grozni naslov „Novinarsko hajduštvo“. Gosp. L. iz dna svoje uciviljene i patrijotske duše žali razdor Srba i Hrvata, pa ga prisposoblja mržnji braće Rantzau u istoimenoj komediji Erckmanna i Chatriana, koju je neko veće slušao u našem teatru. Mržnja, zloća, izdajstvo, bratoubojnički nož, otrov zmijski, sve je to produkt naše borbe, nad kojoj gosp. L. plače u grozne suze, a „Dubrovnik“, dirnut u najiskrenije osjećaje svojih gospodara, otvara mu svoje stupce, pridružujući se njegovu lelekanju. Žalosno, žalosno! A ko je svemu tomu kriv? Niko drugi nego „Crvena Hrvatska“, koja je „par excellence“ poznata da u toj Rantzavskoj borbi igra ulogu mračnoga, bratoubojničkoga genija — a to sve za to što mi nećemo da dopustimo braći Srbima, da nas oni i njihovi saveznici bratoubojnički pojedu.

Mi se nećemo prepirati s gosp. L. ko je bio prvi početak i glavni uzrok današnjoj doista žalosnoj, ali razumljivoj borbi izmed Srba i Hrvata, niti bi njegovome sudu podali kakve važnosti. Sama činjenica da gosp. L. piše o žalosnom razdoru u listu, koji je više puta zanijskao opstanak Hrvata, koji ih je nijekao ne samo za Dalmaciju nego i za samu Hrvatsku, bezočno tvrdeći da ni sami kajkavci i čakavci nijesu Hrvati, da nadalje sam L. koji kuka nad neslogom, sve muhamedovce Bosne i Hercegovine svojata za srpstvo, sama ova činjenica dokazuje, da obojica nijesu kompetentni da o tom govore. I zato mi ćemo ostaviti ovo pitanje na riješenje našoj domaćoj povijesti, koja će zabilježiti, da srpstvo, udruženo sa našim najvećim narodnim dušmanima, htjelo je zadaviti hrvatstvo ovih krajeva, da je „Crvena Hrvatska“ to pomogla zapriječiti, pa ako je njezina obrana bila uspješna i po srpstvo pogibeljna, neka gosp. L. krivi svoje politički poštene prijatelje, koji su sa nemoralnim savezima proti Hrvatima počinili samoubojstvo srpske misli, a ne nas jer smo se junački branili. Ostavimo dakle sad na miru i druženje s Magjarima, Talijanima, Nijemcima na propast Hrvatstva — što mi naprama Srbima nijesmo nikada učinili, pak se radije pozabavimo direktnim povodom, koji je gosp. L. ponukao da proti nama piše,

Osvrćuć se na našu gore navedenu tvrdnju o srpstvu naprama pravoslavlju, gosp. L. poletio je u velike pjesničke visine, pun prezira i dostojanstva, otkle se je naglo skoturao u glib trivijalne proze doviknuvši nam: „U ime toga barjaka, u ime nama zajedničke Hristove vjere, protestujemo protiv take gadne polemike i poručujemo „Crvenom“ organu, da laže kad govori, da inovjerac ne može se zvati Srbinom ako ne pripada „srpskoj vjeri.“ „Srpske vjere nema!“ kliče gosp. L. Polagano! Mi ga nijesmo jaki slijediti u njegovim retričkim skokovima, niti ga možemo oponašati u iskrenom uzbujenju, jer mi nijesmo pjesnici, nijesmo fraseuri, a nadasve nijesmo — Tartuffi! Uvredljivu izreku šaljemo mu pak natrag na njegovu ličnu adresu. Srpske vjere ne bi smjelo biti, ali je ima; srpstvo ne bi imalo biti spojeno s vjerom, ali se s njome identifikuje. Mi konkretujemo činjenica, a gosp. L. paradira s frazama. Mi ćemo naše riječi potkrijepiti dokazima, koje nam niko, ni gosp. L. neće moći pobiti. Zar se pravoslavna vjera, koliko u nas toliko svud gdje god ima pravoslavnih našega jezika, ne zove srpskom vjerom? Zar se pravoslavne crkvene opštine, liturgije i sveštenstva ne zovu srpskim imenom? Vjeri je dat službeni pečat narodnog obilježja. Karlovački crkveni sabor nosi takogjer srpski naziv, poglavica onamošnjih pravoslavnih zove se srpski patrijarh, kako se glavar pravoslavnih u Srbiji nazivlje srpski mitropolit. I gosp. L. ima još toliko smjelosti da nam viče, da mi lažemo!

Identifikujući narodnost sa vjerom, a vjeru sa narodnosti, zapriječeno je svakom Hrvatu pravoslavne vjere (u Hrvatskoj i sjevernoj Dalmaciji prosti pravoslavni puk ispovijeda se Hrvatima i svoj jezik zove hrvatskim), da se nazivlje svojim narodnim imenom, pa ako se neki takovim i priznaju, to se mora pripisati njihovim naprednim idejama, njihovom liberalizmu, koji im ne dopušta da se osvrću na retrogradne teorije svojijeh kalugjera.

Mi se borimo protiv tih političkih srestava, što su se uvukli u pravoslavnu crkvu, protiv tih impostura, koje nijesu drugo nego prosto oruđe protiv Hrvatima. Mi nijesmo iz načela protivnici našoj braći pravoslavne vjere, već protiv ovoj vjerskoj zlorabi. Kad pravoslavlje prestane biti narodno pa ostane samo religijozno uvjerenje, kad odbaci od sebe srpsko obilježje, onda ćemo razumjeti da se Srbinom može zvati svak ko se je takovim rodio ili se takovim osijeca, ma i ne pripadao pravoslavlju. Danas nam je to nemoguće.

U ovom pitanju — kako se svak može uvjeriti — s naše strane vojuju razlozi, dok u g. L. nema nego bombastičnih fraza i trivijalnih izraza. Ali — noblesse oblige i u politici! Poručujemo mu samo, da naš list niti je popovski niti ičiji organ, već neodvisno hrvatsko glasilo, na koji niko drugi ne upliva van načela i uvjerenja njegova Uredništva. To smo mi u više prigoda sjajno dokazali, a g. L., te se kao gorljiv katolik onako „crno“ nabacuje na svećenički stališ, koji mu je možda još i dobra učinio, dokazuje ne samo da nema odgoja (ako ne zna, reći ćemo mu, da su odgoj i erudicija dva vrlo različita pojma), nego niti zahvalnosti.

No g. L. sve to ne bijaše dosta. On se je na nas nabacio i ovom drskom podvalom: „Reg bi da ona („Crv. Hrv.“) iz kakvijeh reptiljskijeh fon-

dova crpe snagu, koju nemahu ni Jakov ni Gjuro Rantzau, da svome u zavadi bratu turi nož u srce, ne junački, ne pošteno (jer se može i pošteno turiti nož u srce) nego otrovno, zmijski, na podmuklu zapovijest spoljašne, neprijateljske kakve vlasti.“ — Mi nijesmo mogli nego da se na ovu klevetu od srca nasnijemo. Sažaljujemo unaprijed sve one kretime, koje će g. L. moći uvjeriti, da naš list neko subvencionira. „Crvena Hrvatska“ ispovijeda pravaška načela i tako podupire onu ideju, koja teži da se Dalmacija i druge hrvatske zemlje sjedine s Hrvatskom, da se Hrvatska dočepa potpune svoje autonomije. Mi pomažemo da se jednom osnuje snažni narodni i državni sastav oko Zagreba, koji bi imao dovoljno uvjeta da obezbijedi našu slobodu, našu narodnost i naš jezik i koji bi po svom položaju postao naravnim oponentom germanskim težnjama na Istok. Znađe li g. L. da se tome najviše protive Talijanci, Nijemci i Magjari? Znađe li da su Srbi oni koji najviše rade protiv te narodne misli? Kad bismo dakle htjeli govoriti o plaćenicima, kud naravnije nego da ih tražimo tamo, u kolu g. L! Hrvati još nijesu dokazali da su plaćenici tugje vlasti, ali Srbi jesu više puta. Sjetimo se potpora što ih je uživao zagrebački „Srbobran“ od srpske vlade, a još i nekih drugih koje su se pitale prigodom stanovitih zabrana tobož u kulturne svrhe. Srpski plaćenici raztrovali su slogu Srba i Hrvata u Dalmaciji, koja bijaše nekad uzorna. Kad su u Beču vidjeli da smo odviše jaki, tada je došao Šćepan Mitrov Ljubiša, izveo razdor i bio je zato svoje nedjelo još i nagragjen. Te činjenice još su u svježoj uspomeni. Pa kad mi na sve to pomislimo, onda se čudimo smjelosti nećijih neputova, koji imaju obraza da baš oni napišu i stampaju taku gadnu infamiju, da „Crvena Hrvatska“ pravaški list crpe svoju snagu iz reptiljskijeh fondova. Njihova bestidna insinucija dobila je u Dubrovniku baš ovih dana tužni ali rječiti odgovor, kad su neki mladići svoj kruh izgubili, jer su se izjavili za ona načela koja i mi zastupamo. Politički Rugjini, prototipi onoga uljudnoga i izobraženoga ali beznačajnoga šarlatana-skitalice, što nam ga za društvo divno nacrtu Turgenjev, gledajte kako se plaća stranka prava! „Crvena Hrvatska“ žive iz svojih pretplata, velikim radom, štednjom i borbom, ona ne obija tugje pragove, ne kupi mrvice oko tugjih stolova, ona žive, jer je uzdržaje naš narod, ona bi dapače nekim malo većim pravom mogla pitati, su čim živu oni, koji su se na nju onako perfidno blatom nabacili.

Pisac „Dubrovnik“ regbi da ne zna drugo nego plakati nad neslogom našega naroda. To je on dobro naučio, pak mu služi da koli pred Srbima toli pred Hrvatima čini — kako se kaže — lijepu figuru. Kan da i mi koji se danas borimo sa srpstvom, ne bi radiji da je sloge! Biće sloge u našega naroda, biće dobra i budućnosti, kada neki komedijanti iščeznu s njegove tribune, a na mjesto njihovo dogju ljudi, kojim patrijotizam nije jedna vrst brilantnog sporta, ili srestvo taštine, da se zovu vogjama i zastupnicima naroda; biće sloge kad nastupe trijezni rodoljubi, koji neće samo lijevati kokodrilske suze nad razdorem, nego će imati hrabrosti da svome plemenu uprave veliku riječ, koja će ga spomenuti onih muka, što ih je podnio srpski narod, kad je stvarao slahodnu Srbiju. Onda

će Srbi biti pravedni, pak će razumjeti i našu borbu koja je težja, jer su neprijatelji opasniji. Oni se tada neće protiviti našoj težnji za ujedinjenjem, našoj neodvisnoj Hrvatskoj, od čega mi ne možemo za nikakvu slogu odustati. Srpstvo će onda lasno uvidjeti, da mu slobodno Hrvatsvo nije jaz koji će ga progutati, nego tvrdi bedem, koji će mu pomoći, da očuva svoj plemenski opstanak. Mi se nadamo da bi mogao doći taj dan, kad će Srpstvo spoznati, da će njegovi današnji saveznici i njega za vrat pograbit, kad nas unište, — doći će jednom taj dan, ali onda neće neki ljudi voditi glavnu riječ.

Dubrovniku, na dan Sv. Vlahu.

2 Februara, 1895.

Sutra osviće dan od Dubrovčana posvećen Sv. Vlahu, njihovu davnomu pokrovitelju. Sutra Dubrovnik prikazati će se odjeven sjajnim svećanim ruhom, da proslavi milog božijeg ugodnika, da mu, što bolje zna i može, pokaže svoju odanost, i pristojno dočeka i primi svoje goste, koji po staroj obiki iz sve dubrovačke okolice svečano vrve u svoj grad, da javno izraze čuvstva vjere svojih praotaca, i da se nauživaju lijepoga prizora općenog veselja koji se tom zgodom vidi u Dubrovniku. Čestokrat i od samih inostranaca opisana bi, pa i hvaljena ova naša domaća svečanost; i naš puk već zna što može vidjet i čemu se divit na dan Sv. Vlahu. Mi ćemo samo sada napomenut da ova svečanost, bilo zbog veličanstvenosti vjerskih obreda, bilo zbog pobožnosti i uljudnosti tada u Dubrovniku nagomilana naroda, u svakomu koji joj je prisutan ostavlja najmiliji utisak. Jednom je rečeno, da dubrovački puk zbog svoje uljudnosti i ponašanja prigodom ove svečanosti pozvati se može gospodskim pukom.

Pod Republikom ova svečanost, nosila je ne samo vjerski, neg i državni karakter. Neumrli Gundulić u svojoj *Dubravki* alegorično je predstavio svečanost Sv. Vlahu kao svečanost Slobode. Sada taj karakter kao i staru formu ona već nema, niti bi je mogla imati. Oružanici Dubrovnik i cijele nekadašnje njegove okolice pod zapovjedništvom svojih vogja ne pucaju po Stradunu, niti pred Križem i senatom igraju alegorične čarolice, Čoroja, Vile i Turice.

Ali ipak, lijepa je ova svečanost i u novoj svojoj formi. Ona živu još drži uspomenu minulih vremena, kad pod stijegom Sv. Vlahu, sreća i slava Dubrovnik svuda se razvijala; kad Dubrovnik malen u sebi u ime Boga i Sv. Vlahu znao je sebe toliko uzvisiti. Vremena su se promjenula; pa ako se opet vije onaj stijeg gdje se je i prije vijao, Dubrovnik nije već onaj niti će igda biti. On se može prispodobiti kakvoj dragocijenjenoj slici, smetnutoj, posutoj prašinom, pokrivenoj paučinom, koja isčekiva vještu ruku, da je barem očisti i sačuva od posljedne pogibelji.

Ali kako stvari dan danas stoje, ta ruka ne da se viditi, niti bi se za sigurno mogla naći među onima koji su u Dubrovniku već javno zanijekali sve čestite predaje svoga zavičaja, i koji hoće i inade se, kako bi mu smutili i ote i same uspomene njegove prošlosti, izvrćuć na svoju njegovu povijest, negdašnje njegove težnje i narodna čuvstva.

Ti se ljudi nazivlju gragjanima Sv. Vlahu, čim sudeći ih po djelima i nakanama nijesu neg izrodice, daleko im kuća!

Sa svim tim, ako su im sa nekog gledišta protivne okolovštine, dubrovački Hrvati nek se ne dadu pobijediti od apatije, i od cinizma, koji kako pojedince tako i cijele gradove i narode predava u ruke opreznih dušmana i vodi do posljedne propasti. Nek se izgledaju u same svoje nezvane goste, koji lukavštinom i silom rade da postanu gospodarima.

Svaki pak rad, bilo na komu vam drago polju bez Boga je Sisifov rad. Dubrovčani stari, što god su radili, radili su u ime Boga i Sv. Vlahu, osvjedočeni da sama vjera može ih spasiti. Biti će slučaj, ali je fakt, da su onda, baš onda podlegli, kad pod uplivom francuskog gospodstva već je oslabilo bilo ovo spasonosno načelo; kad u njihovoj domovini zazvekle framasunski maljic, i u frama-

sunskoj loži *Ilirskog Zvezde* stane rad sektara. Tada potamni sunce slobode u Dubrovniku; a sa slobodom čisti pravi moral, bez kojega kako pojedinim osobama, tako narodima i vlastima nema dugotrajna života.

Veli Sv. Pismo: Jao osamljenomu! Dubrovnik osamljen sred sadašnjih narodnih borba i stranaka koje se razvijaju pa i u njegovu krilu ne bi mogao ni uhvatiti u bolju budućnost; kao što se ne može spasiti slab cvijetak sred oluje ako se ne nasloni na čvršće bilje. Odbijajući ponude izroda, i onih koji mu negda bijahu najgori dušmani, a sad mu se kažu ljubimci da ga lašnje zavedu, on treba da traži spas od onih, koji su mu već spasili ono što je najugodnije jednomu narodu; a to je jezik, književnost i kulturu, i danas spremni se kažu da ga potpomognu u njegovim pravednim težnjama.

Naravni pobratim Dubrovniku jest Zagreb. Mila ti li je i ova uspomena koju je zgodno da sada probudimo! U Zagrebu još u staro doba što van je bio Sv. Vlahu. Pa eto do malo, sred Zagreba, sred hrvatske prijestolnice, biti će zazidan na čast Sv. Vlahu prekrasan hram, narisu kojega mi smo se divili u „Vijencu“, a uz hram ustrojena će biti nova župa. Tako do koju godinu Dubrovnik svečanost biti će ujedno i svečanost našega glavnoga grada. Mi se veselimo da su Zagrebčani probudili uspomenu u svome gradu negdašnje svoje pobožnosti prema dubrovačkom pokrovitelju.

Želimo da oni okušaju kao što su okušali višekrat i Dubrovčani mogućnost ovog božijeg ugodnika.

Ovaj novi vez Dubrovnik sa Hrvatskom prijestolnicom uzimljemo za znak bolje sveopće budućnosti, dok sred domaćega veselja kličemo: „Slava Svetomu Vlahu Pokrovitelju Dubrovniku i Zagreba!“

Stari Dubrovčanin.

Pometnje pojnova.

Otkada su se žbili oni prizori o adresi, ustaše mnogi da brane postupanje narodne stranke svakojakim sofisterijama i doskočicama. U tim obranama nema drugo nego malodušnosti i nepouzdanja, koji se nastoje raširiti po narodu, eda se prepane od koraka na koji se misli odlučiti.

Izmed ostalog čitamo u jednom zagrebačkom listu, koji osugljuje pravaše, prispodobu izmed Franceske i Alsacije-Lorene i Banovine i Dalmacije. U Franceskoj, kaže, svak misli o revanchi, svak se spravlja, da osvoji otete pokrajine, ali niko o tom ne govori ništa, jer neće da izloži državu pogibelji. Tako bi se moralo postupati i sa Dalmacijom, zaključuje taj list. Valjda samo šućeti i misliti, a kad dogje „zgodan čas“, onda će preći preko Velebita 100.000 vojnika, koji će doći i osvojiti Dalmaciju? Mi smo se onomu razlaganju naprosto smijali. Kud se položaj naše Dalmacije može prispodabljati sa Alsacijom i Lorenom!!

Može, da se u narod baci nešto nova, ako i neslana: neka misli, neka se zapanji!

Drugi jedan do juče pravaški list, dok otvara svoje stupce dopishniku koji brani narodnu stranku, na četvrtoj strani ima vrlo tendenciozni entrefilet pod naslovom: „Početak adrese osjedinjenju Dalmacije.“ Tu se on ruga „radikalnim“ zastupnicima, radi prve dvije alineje adrese, pa na dostavlja: „ostalo slijedi.“ Kako se daje spojiti obrana narodnjaka, koji su se donapokopu i na Krunu pozivali da opravdaju svoj korak, sa onim tendencioznim insinujacijama, mi ne znamo. To će znati desperati, koji se nesebično zauzeše, da u ime slavenske solidarnosti, te im je postala muzarom, rastruju zdravo hrvatsko mišljenje.

Dr. Vale Michieli Tomić, koji u ime pravaštva radi proti pravašima piše u „Jedinstvu.“ „Mi moramo sve naše sile upotrebiti a da se Bosna i Hercegovina sa Dalmacijom spoje.“ Dakle ne više sjedinjenje sa Hrvatskom nego sjedinjenje sa Bosnom i Hercegovinom? To je napisano u organu nar. stranke, koji je taku izjavu propustio bez ikakve opaske!

Kad bi se to sjedinjenje izvelo, hrvatsko pitanje dobilo bi smrtni udarac. Hrvatska narodna ideja teško bi se od toga moglo oporaviti. Ali to

neku čeljad ništa ne zbunjuje. Oni samo na lakšu ruku bacaju u narod svakojakih misli, pitanja i utopija, eda se on svrati sa one staze, kojom se ovo uputio.

Mi se uzdamo u zdrav razum našega naroda, da se to dogoditi neće.

Sabor Dalmatinski.

Četvrti sjednica. — U četvrtak 24. januara Biankini opaža da nije tačan zapisnik glede prizora koji su se dogodili u zadnjoj sjednici. Prosvjeduje proti ispraznjenju galerija. Predlaže da se stavi u zapisnik da je presjednik dao isprazniti galerije.

Čingrija oštro odgovara Biankinu i brani potpresjednika. Razvije se izmed njega i Biankinom mala kavga. Trijemovi sudjeluju. Presjednik opominje trjemove. Čingrija dalje odgovara Biankinu pak se dotiče pitanja o adresi. Izmed ostaloga reče da se više po Dubrovniku, (Nije istina Ur.) da su oni i družina izdali i prodali Hrvatsku, a da su to laži i klevete. Pravaše nazivlje *sektom*, pak obećaje, da će tu riječ u došastih sjednicama i dokazati.

Biankini odgovara Čingriji da pravaši sektarijesu. On nije rekao Saboru da postupa od vladina komesara, nego presjedništva. Presjednik na to daje neka razjašnjenja zašto je dao isprazniti galerije.

Iza toga čitaju se neke molbenice i postavljaju upiti. Biankini pita o razdjeljenju općine kninske. Vidović predlaže da bude preinačen cjenik carinarskom pravilniku.

Čita se predlog Biankina o ukinuću iznimnog stanja u Pragu. Potpresjednik odbija predlog jer da ne spada u područje zemaljskog sabora. Biankini pita riječ, ali mu je potpresjednik ne daje. Zatim se prelazi na dnevni red. I. tačka: izbor po jednog člana u upravo-gospodarski financijski i molbenički odbor.

Nastavlja se rasprava o proračunu zemaljske poljodjelske zaklade za g. 1895.

Vidović, Perić, Vranković, Korlaet, Truxa, Biankini i Klaić govore ob ovom predmetu. Nakon toga potpresjednik diže sjednicu, a uriče došastu za 25. januara.

Peta sjednica. — Iza nekih molbenica i upita sa strane Biankina, Puljezi, Vukotića, vladin povjerenik javlja da će odgovoriti na te upite u jednoj od došastih sjednica. Odgovara na neke upite postavljene prije.

Biankini stavlja slijedeći predlog:

„Sabor dalmatinski izražuje želju vladi N. V. neka čim prije preinači privremeni zakon o kongruu dne 19. travnja 1885. i neka pri stvaranju novoga zakona, konačno riješi pitanje o mitskim svećenicima na samostanskim župama.“

Presjednik javlja prvu tačku dnevnog reda: nastavak proračuna zemaljske poljodjelske zaklade za god. 1895. Govorio je izvjestitelj Zafron.

Druga tačka dnevnoga reda: drugo čitanje zakonske osnove o nabavi sa strane općina učioniskih pomješća i stanova za ravnanjuće osoblje javnih pučkih učiona. Izvjestitelj Čingrija čita osnovu, koja je poslije kratke rasprave primljena.

Izabrano je 5 članova i 5 zamjenika u pokrajinsko povjerenstvo za pregled katastarskih radnja. Preinačen je zemaljski zakon o pravilniku javnih dobrotvornih zavoda. Odbivene su neke molbenice, a neke ustupljene zemaljskom odboru. Udijeljeno je 20 fior. društvu za pripomoć učenika filozofije.

Šesta sjednica. — Izanekoliko upita Biankina, Perića i Gojkovića, vladin povjerenik odgovara na prije postavljene upite. Isto tako odgovara Vuković na upit Borčića. Biankini iznosi predlog da se čitanke nazovu hrvatskim imenom. Čingrija čita izvješće financ. odbora.

Kod rasprave o predlogu Biankina radi pohvaćenja nautičkih škola, Vuković odgovara nešto uopće. Biankini ga pobija lijepim govorom u kom obrazlaže svoj predlog. Obara se na nautičke zaključke u Trstu, koji idu za tim da se u ove škole uvede njemački jezik. Kad se prešlo na drugo čitanje predloga, Salvi se protivi. Čingrija odgovara Salviju i zagovara predlog. Govori takogjer

Smilić protiv, a Klaić za. Baljak, Srbin, izvlači se doskočicama i frazama iz skripta. Izjavljuje se protiv pohrvaćenju. Biankini reasumira i pobija Srbe i Talijanaše. Polemizuju Čingrija i Salvi glede „Legā“. Napokon je predlog Biankina izručen odboru od 5 lica.

Zatim se naspravlja o Biankinijevu predlogu glede sagienja duhana. Prima se njegov predlog s dopunjom Vrankovićevim.

Sedma sjednica. — U srijedu bila je sedma sjednica. U njoj se raspravljalo o Šarićevu predlogu glede zemljišnih knjiga, Ljubićevu o hrvatskim starinama. Zatim su glasovani proračuni raznih zaklada i bilo je pročitano izvješće financijskog odbora o predračunu učionske zaklade za godinu 1895. Tu se očekuje budućih sjednica živahne rasprave. Osmu sjednicu bi urećena za četvrtka.

Naši Dopisi.

Sarajevo, 25. Januara.

Obzorje naše sreće ostaje mutno i samo tvrda vjera, da mora pravda slaviti jednom svoj trijumf, podržaje nas, da ne padnemo u očajnost. Uzrok današnjemu našem rgjavom stanju možemo tražiti između ostaloga i u gubitku ponosa, koji je našim starim bio prirođen; a današnji ga naraštaj sve to više gubi pod dojmom različitih dogagaja. Ponos i ljudsko dostojanstvo je siguran залог, da čovjek ostaje čovjekom, da se uzdrži nad podlosti.

Ovo mi je upravo lebdilo pred očima, kada sam pročitao drugu polovicu Spahićeve izjave.

Svakom se čovjeku dopušta, da na temelju svojega iskustva popravi ono, što je pogriješio i dapače je plemenito, kad griješnik, uvidivši ogromnost svoje pogriješke, smjerno rekne: „Pogriješio sam.“ Ali opet ne smije kod toga da pane prenisko, jerbo je čovjek i kao takav pogrešiv, nego se uvijek mora kretati u granicama ljudskoga dostojanstva. Spahić je svečano priznao da je pogriješio, te je i ispravio. — Ejvala mu i pravo je učinio, samo je malo zaboravio na ljudsko dostojanstvo, te pao prenisko, da narećeni ropski, što mu se nikako ne može oprostiti.

Kad sam već tu, da se obazrem i još na nešto, da kako to će biti elegija nad propalim moralom i ilustracija stanja u kom se nalaze naši neprijatelji.

U nas u Sarajevu kola od neko doba vijest, da su neki naši muhamedanski odličnici dobili nekakva anonimna pisma, u kojima im se piše, da već napuste jednom tu „pogansku“ vjeru i još koješta avredljiva. Koliko će biti istine u tom, ne može se kontrolirati, ali bi bilo u općem interesu, da dotični odličnici dementiraju te vijesti, ako nema po srijedi ništa, a ako su baš u istinu dobili takova šta, neka iznesu na javnost općemu sudu, neka se vidi, kakovim se podlim sredstvima služe neprijatelji naši i na kakav kukavan način hoće da biju boj. O tempora!

U ostalom nije nas nikad tako što uplašilo, pa neće ni sad, jer znamo, da ćemo s takovim kukavicama vrlo lako obraćunati i za to je najbolje to sve ignorirati, neka se sami stide svoje ga čina. X.

Pogled po svijetu.

— Čudnovatu nam sliku podaju austrijski pokrajinski sabori. Duh koji tamo vlada u protuslovju je sa duhom bečkoga parlamenta. Dok u njemu po programu koalicije vlade nastoje zabušuriti svako narodnosno pitanje, ovo nalazi odziva po saborima. U češkom saboru očekuje se veliko krešvo kada dogje na dnevni red predlog o izbornoj preinaci i o razdijeljenju glasovitog sudskog kotara Wekerlsdorfa. U Moravskom saboru njemačka većina bila je sklona uvesti u njemačke škole češki, a u češke njemački jezik kao obvezani predmet, ali se nijemci uzrujaše i taj predlog neće prodrijeti. Moravski Česi tuže se da su majorizirani u saboru, a sačinjavaju ¾ pućanstva. Sam namjesnik ne zna njemački. Tako je narodno pitanje, zatomićeno donekle u Beču, buknuo po pokrajinama.

— U Ugarskoj ministarstvo Banffy nazivlju nespretnim. Kada se kući svećano presta-

vio, doćekala ga je opozicija gromkim smijehom. Toga se nije dogagjalo nijednome ministru. Za Banffija vele, da nije nikakav državnik.

— Felix Faure, novi presjednik Franceske postati će vrlo popularan čovjek. Francuskom demokratizmu godi da je uspeo na prvu državnu čast jednoga komu je otac bio stolar, a sam je u mladosti vodio kožarski posao. Govori se da će nova vlada predložiti široku amnestiju za političke bjegunce. Tako bi se i Rochefort vratio kući.

— Umro je Gjers. Bolovao je od više vremena tako da je zatražio otpust. S njime pada u grób jedan od najvršnjih ruskih državnika, koji je bio neizmjereno zaslužan za uzdržanje mira.

— U Italiji Crispi je opravi novi državni skok: zatvorio je parlamenat. Novi izbori biti će po svoj prilici urećeni ovoga juna. Ovim korakom Italija je mnogo izgubila na svom ugledu. Njemački je listovi prisposodbljaju dapače Srbiji. Kako će izaći novi izbori još se ne zna, ali će Crispi dobiti većinu. Dok su u Franceskoj panamski skandal otkriveni i kažnjeni, u Italiji se takove stvari velikodušno opraštaju. Eto razlike!

Domaće vijesti.

Istarski sabor raspušten. — Poslije nećuevinih škandala koji su se dogodili sa strane talijanaške većine u porećkome saboru, bio je onemogućen svaki daljnji parlamentarni rad. Talijanaška većina poslužila se proti hrvatskoj manjini svim srestvima, da je svlada. Tako nije moglo dalje ići i vlada je najprvo zatvorila, a onda raspustila sabor i urekla nove izbore. Isti saveznici talijanaški, njemački liberalci porućuju im kroz svoje organe da su bili prekoraćili svaku mjeru.

Hrvatski i slovenski zastupnici u Istri sakupljeni u Poli izdali su na narod proglas, u kome ožetim rijećima punim ozbiljnošću i dostojanstva rišu jedne prilike, u kojim se nalazi hrvatska većina pućanstva Istre. Iza toga oštro kritikuju ponašanje talijanaške sabsorske većine i zemaljskoga kapetana, pak pozivaju narod na ustrajnost u novoj borbi, koju im je započeti.

Ovako se radi! Proglas istarskih zastupnika naišao je na opće odobrenje svih hrvatskih krugova,

Hrvatski sabor. — U Zagrebu nastavlja se spēcijalna debata o proraćunu. Kod svake toćke sdušno i savjesno učestvuju zastupnici opozicije.

Pišu nam iz Grude: — Eto opet nešto nova na Grudi! Do koji mjesec, pa će se ovdje otvoriti „Hrvatska Konavoska Čitaonica.“ Ima preko šesdeset drugova, što iz Grude, a što iz ostalih Konavala. Uz silno oduševljenje bi na Vodoćrće sastavljen u skupštini pravilnik, te je već poslan na odobrenje starijoj vlasti.

Osim svrhe, koju ima Čitaonice inugje, ovdje ima i pouku naroda, te će se držati zato i poućna predavanja zasjecajuća u potrebe konavoskog pućanstva. Čitaonica će biti i zemljište odakle će niknuti seoske zajmovne blagajnice. Dao Bog! te bilo srećno i berićetno! — Na popunu dopisa odovle tiskanog u zadnjem broju cijenjenog lista „C. H.“ javiti nam je, da ovaj narod lani bio protivan, da i ženske polaze učionicu, ali ove godine su roditelji, zadovoljni lanjskim napretkom, upisali svu žensku djecu preko 12 godina koja djeca punim pravom mogla su samo polaziti nedjeljnu-svetćanu učionicu. Ovo služi na čast roditeljima i onome koji je narod ovako oslobodio presude, da ženska ne može naućit, pa da joj i ne služi.

Hrvatska inteligencija!

Ove se godine ispunila na našem sveučilištu davna želja akademićke mladeži i njezinih prijatelja: od dojakošnjih trijuh društava, pravnićkog, filozofskoga i bolesnićkog, nastalo je jedno veliko i zajednićko: „Hrvatsko akademićko društvo za podupiranje ubogih i bolesnih sveuč. gragjana.“ Ovim se aktom glavnice spomenutih društava sališe u jednu zajednićku glavnicu, od koje se imadu podupirati naši drugovi bez obzira, kojemu fakultetu pripadaju. Ako je do sada svako društvo svojim srestvima nastojalo, da pomogne svojim ćlanovima, to je novo društvo u srećnoj prilici, da mu ta pomoć bude obilnija.

Spomenuta tri društva nastala su poćrtvovnim darovima hrvatskih rodoljuba, koji su ih se podjedno sjećali ne praveći među njima nikakve razlike.

Danas više ni te razlike nema: tu stoji jedno društvo, koje računa na ljubav i dobrotu hrvatske inteligencije.

Poznaćujući potpisani odbor, hrvatski narode, Tvoje zanimanje za hrvatsku mladež, obraća se na Te molbom, da mu ne uskratiš tvoje pomoći, i s uvjeravanjem, da će naši ćlanovi uvijek naći dovoljno zahvalnosti za svoje dobroćince.

Iz društvenih pravila:

§. 3. Ćlanovi su društva: a) zakladatelji; b) utemeljitelji; c) podupirući;

§. 4. Ćlanovi su zakladatelji oni, koji poklone drućtvu najedanput sto for. (100 for.)

§. 5. Ćlanovi su utemeljitelji oni, koji daruju drućtvu barem pedeset for. (50 for.) najedanput ili tećajem godine na obroke.

§. 6. Podupiratelji su oni, koji plaćaju najmanje dva for. (2 for.) na godinu.

U Zagrebu mjeseca sijećnja 1895.

Za Odbor:

„Hrv. akad. društva za podupiranje ubogih i bolesnih sveučilićnih gragjana“

Milan Kranović
presjednik

Antun Jiroušek
tajnik

Gradska Kronika.

Za Starćevićev Dom. — Dadoše po 1 krunu gg. N. S., Ivan Nikoletić, i Antun Jelaska.

Veljun na sv. Vlaha. — Na sv. Vlaha na 3 Februara biće u Bondinu Teatru veljun sa župskim plesom uz lijericu u koju će udarati gosp. Lingjo sa jedinu drugom. Tri krabulje koje budu najelegantnije obućene dobiće po jedan premij. Prva nagrada jest narukvica od srebra, pozlaćena u vrijednosti od 15 fior., druga bonbonijera od kineskog srebra od 10 fior., a treća šećernica od kin. srebra vrijedna od 5 fior. Ovi darovi biće dosugjeni od posebnoga odbora, koji će biti sazvan kao porota.

Kapela Slavjanskoga. — U ponedjeljak dati će Slavjanski prvi koncerat u našem kazalištu a utornik, kako ćujemo, drugi. Po tome poći će na Cetinje. Po gradu vlada velika radoznalost.

Svak očekuje, da ćuje ovaj glasoviti zbor, o kome se tolike hvale pronose.

Koncert s plesom u Čitaonici. — U Nedjelju biva na 27 ov. m., kako je već bilo javljeno, slućali smo naše hrv. pjevaćko društvo „Gundulić“ pod upravom gospodina učitelja Marcocchie. Program je bio slijedeći: 1. Himna „Gundulić“ od Vilhera. 2. „Svracanje“ od Vj. Klaića. 3. „Bojna pjesma“ od Vilhara. 4. „Mazurka“ od Gj. Eisenhutha. 5. „Zaćinka“ od Kuhaća. 6. „Ustaj roće“ od Zajca. Svi ovi zborovi bili su izvršeni taćno i korećtno, tako da su nas upravo zadivili. Ko je slućao lanjski koncert i ovaj ove godine opazio je veliki napredak: ovoga je puta više glasova a pojedini glasovi postali su mnogo jaći, agilniji i sigurniji. Nu svaki napredak u savršenosti zborova moramo zahvaliti mnogo-vrijednome i vjećstom učitelju gosp. Marcocchi, koji je, a još nema ni godina da je učitelj drućstva „Gundulić“, ipak svojim dobrim i savjestnim radom tako uspio, da su kako već rekosmo zborovi svakoga zadivili i zaćarali te večeri u Čitaonici. Osim pak zborova naznaćenih u programu tri su nam i improvizovali. Pohvaliti nam je još marljivost naših pjevaća i radinost uprave pjevaćkoga drućstva. Gradska je orkestra pod upravom učitelja g. Mayera dobro odigrala dva komada između zadnjih zborova. Od 10 sati pak sve do 1 ure poslije ponoći plesna je zabava tekla veselo i lijepo, a međutim pjevaći su bili na večeri u Hotel de la Ville. Prva je dakle zabava u Čitaonici ove godine uspjela baš prećrasno.

Teatar. — U subotu slućali smo „Mussotte“, u nedjelju „Patria“ od Sardou; u ponedjeljak je bila poćasna večer primadonni gji. Duse sa dramom „La Signora dalle Camelie.“ One večeri bijaše puno kazalište. Gja. Duse primila je tom prigodom kita cvijeća i darova, a to je i zaslućila. U utornik prećstavljala se komedija „La signora

Rigant. U srijedu radi ružna vremena kazalište je bilo zatvoreno. U četvrtak bila je počasna večer gosp. Duse sa *Hamletom*.

Književnost.

Knjige „Matica Hrvatske“. — Pred nama je dragi snop željno očekivana dara. Književni kritičar „Narodnih Novina“ piše da uvijek otvora „Matičine“ knjige nekakvim svečanim raspoloženjem. To čuvstvo osjećamo i mi svaki put kada prelistavamo plodove mezinice naše, koja je mila svim nam jer stoji iznad nas, poviše ovih naših stranačkih nevoljica, u kojim smo prisiljeni trošiti naše sile. „Matica Hrvatska“ prisprije nam kao vedar dan kao poruka budućnosti i ogledalo naše hrvatske sloge.

Devet knjiga dariva „Matica“ ove godine svojim članovima, a dvije kao nakladninu. Ne možemo se opširnije pozabaviti djelima, koje smo tek načeli, pak ćemo ih samo spomenuti. U prvom redu javlja nam se Gjalski sa prvim sveskom *Malih pripovijetaka*. Omašnja je to zabavna knjižica, a već ime auktora *Bijednih priča i Radmilovića* jamči nam da ćemo se čitajući ih naslagjivati umjetničkim i psihološkim čarima slavnoga pisca.

„*Podgorica*“ je slika iz hrvatskoga primorja što ju je u 184 stranice predstavio drugi naš pripovijedač Vjenčeslav Novak. Imamo zatim „*Ljutovit Posavski*“ tragediju u pet činova, koju je po osnovi dr. Fr. Markovića spjevao mladi pjesnik dr. Tresić-Pavičić. Prof. Frano Valla nastavlja sa svojim svjetskom povijesti. Ovoga puta izdao je knjigu VII treći dio povijest srednjega vijeka: od druge polovine jedanaestoga vijeka do god. 1453.

G. Josip Eugen Kumičić napisao je veliku historičku pripovijest. *Za Kralja — za Dom*. „M.“ je ove godine izdala samo prvi dio pripovijetke. U njoj opisuje život Hrvatske za doba Marije Terezije kad je vladao ban Bačan i njegova raskalašena žena.

Naš omiljeni Šrepel nastavlja svoje *Slike iz svjetske književnosti*. U knjizi II., koja je izašla ove godine crta nam on svojim vještim perom ruske pripovjedače. Prije nego će početi da se osobama bavi uložio je u knjigu tri studije: „Osvrt na rusku književnost“, „O ruskom romanu“ i „Razvoj realizma u Rusiji“. Zatim nam je predstavio Gogolja, Gončarova, Turgenjeva, Dostojevskog, Saltykova, Garšina i Tolstoja. Svezak sadrži 316 stranica.

„Matica“ je i ove godine nastavila sa izdavanjem Bogovićevih djela. Svezak drugi nosi istina naslov „*Pjesnička djela*“, ali unutra samo su njegove pripovijetke i crtice. Isto tako nije zaboravila ni „Slavensku knjižnicu“ u kojoj slijedi sa Turgejevlevim pripovijestima. Ne treba ni spominjati da je to sve ukusno i bogato izdano.

Gosp. Dr. Ivan Hoić darovao nam je četvrtu knjigu svojih „*Slike iz optčega zemljopisa*“. Tu je podrobno opisan pirenejski, apeninski i veći dio balkanskog poluotoka, a opisivanje nadopunjuju mnogobrojne i krasne slike.

Tako smo spomenuli svih devet knjiga što će ih „Matičini“ članovi dobiti, devet lijepih i ukusnih knjiga, bogatih slikama i sadržajem, koje skupa imaju ništa manje nego 2878 stranica, a to sve za sama tri florina! Pak da može biti čestita Hrvata koji nije njezinim članom!! Mi to ne vjerujemo. Osvem ovih „Matica“ je izdala jošter dvije naknadnine i to XI. svezak prijevoda klasičnoga Platonov *Phaidros* i II. knjigu „Knjižnice za klasičnu starinu“: „*Rimska Satira*“, od Milivoja Šrepela. Obojima je cijena za „Matičine“ članove samo po 50 novč. „Matica“ je ovogodišnje svoje knjige izdala u 12.000 eksemplara. To će biti svekoliko u kratko vrijeme raspačano.

* * *
Jugoslavenska akademija. — Mnogi su se tužili da akademijske knjige radi svoje visoke cijene ne zalaze toliko u naš narod. Da se tome doskoti, akademija je obalila cijenu svojim knjigama na polovinu. Evo prigode učenjacima da se okoriste.

Tre decisioni. — Pod ovim naslovom izdao je c. kr. sudbeni pristav David Mandolfo tri odluke svoje parnice, o kojoj je u svoje vrijeme izdao brošuricu. Čist prihod namijenjen je zakladi za prenos kosti hrvatskog pjesnika Luke Botića.

Prigodom smrti g. Antuna Miloslavića bi udijeljeno na uhar siromaha od časne obitelji Pavlić kruna 5.

Povjerenstvo Javne Dobrotvornosti.

STARČEVIĆEV PAPIR
Starčević Papir
za cigarete (smotke)
kupuje se jedino kod Hrvata
STJEPANA GAMULINA
trgovca na Jelsi otok Hvar (Dalmacija)
u kutijam od 250 snopića po f. 2 i 90 nč.,
od 100 snopića for. 1. 20.

BEČ, dne 24. Januara 1895.

P. N.

Donosimo na javno znanje, da smo uslijed smrti našega dojakosnjeg zastupnika Gospodina Pavla Svaga, podijelili opunomoćje za glavnu Agenciju kotara Dubrovačkog i okolice štovanoj tvrtki

Mihu Sez

koji je od sada unaprijed uovlašćen da na ime društva prima ponude, da utjeriva novac i vrijednosti novčane za dalju dostavu Glavnog Upraviteljstvu New-Yorskog društva za Austriju sjedištem u Beču, kao takogjer da izvršiva isplate.

Zafaljujući na povjerenje dosada u nas uloženo, molimo istodobno P. N. Gospodu da isto povjerenje budu i otsada uložiti u našega novoga zastupnika.

Potpunim poštanjem

Glavno Upraviteljstvo New-Yorskog
Životo-Osiguravajućeg Društva za Austriju.

P. N.

Pozivom na gorespomenutu objavu do časti mi je priopćiti P. N. Gospodi, da sam preuzeo današnjim danom Glavnu Agenciju New-Yorskog Životo-osiguravajućeg društva i to za kotar Dubrovački i okolicu.

Dočim molim da ono povjerenje, koje ste ulagali u moga prešasnika, budete otsada dobrohotno u mene ulagati, pripravan sam istodobno rado primati ponude onijeh koji budu šta trebovati u predmetu kao takogjer da im pružim sva potrebna izvješća.

S potpunim poštanjem

Miho Sez

Povlaštena Megjunarodna Agencija za Putovanje

DRAGUTIN PIRELLI

Trst, Via del Arsenale,

(Carlo Pirelli) — Rijeka — Via del Lido 537 vis à vis il molo Adamich.

Prodaje voznihi karata

za svako mjesto, preko mora ili preko kopna (cedulje II. razreda uz sniženu cijenu). Izdaje cedulja za polazak i povratak za jednu godinu s kamatom od 20 o/o a to po cjeniku kogagđ europskog američanskog društva.

Izdaje vozne karte (biglietti di passaggio)

za Ameriku: preko Havre, preko Anverse, preko Bremena, preko Hamburga, preko Liverpola, preko Glasgowa i preko Southamptona. — Za Afriku: preko Genove, preko Marsilije, preko Liona, preko Londona i preko Dartmoutha-a. — Za Australiju: preko Genove, preko Bremena, preko Anverse i preko Hamburga. — Za prugu Iquique (itd.): preko Genove i Montevidea, preko Hamburga uprav kroz Magelanovo tijesno i prugom Hamburg, Colon (Colon, Panama, s željeznicom) Panama, Iquique, itd., preko mora uz sniženu cijenu.

Putnici ne treba da traže gore navedene vozne karte, da se misle da razrede kao mi da polože kaparu. Dosta je da dogju na Agenciju na Rijeci i da uzmu kartu isplaćujući odmah; posle nek ostanu na Rijeci ili u kojem drugom gradu odakle polazi parobrod dane, kad im Agencija nalož. Agencija sliedi tečaj svih odlazaka, osim toga u komunikaciji je

GLASOVIR

Prodava se, eventualno daje se u najam glasovir vrste pianino iz tvornice Buchta Schüller Bösendorf. Potanje obavijesti kod gospodina Ilije Nardelli.

Ko pere neka se više ne plaši!

patentiranog Mohren-Sapuna kod uporabe operu se 100 komada rublja u po dana lijepo i čisto.
patentiranog Mohren-Sapuna Kod uporabe rublje se jednom više uzdrži nego kod ikakvog drugog sapuna.
patentiranog Mohren-Sapuna Kod uporabe jednom se pere za tri puta.
patentiranog Mohren-Sapuna Kod uporabe više niko ne pere četicom ili škodljivijem praskom. Kod uporabe pristedi se na vremenu, drvima i radnji. Da nije štetan svjedoči
C. K. sudbeni vještak gosp. Dr. A. Jolles.
Dobiva se u svim trgovinama
Glavno skladište: Beč, L. Renngase 6.

Odijela i Crevalja

za gospodo, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

Weiss

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Tinct: Stomach: comp.
Sv. Jakoba kaplje za želudac.
Mnogogodišnje prokušano sredstvo za probavu i apetit. Boce po 60 i 1 f. 20 nč. Već više godina glasovit je D. ra Liebera Elizir za nerve i snagu — Znak + i sidro — Boce po 1, 2 i 3 f. Pripravlja se po prepisu u Ljekarni M. Fanta u Pragu Glavna skladišta: K. L. Bianchi i Andrović u Zadru; nadalje Serravallo i C. Zanetti u Trstu; Alte K. K. Feld-Apotheke u Beču; u ljekarnam u Dubrovniku kao i u svim većim ljekarnama.

Satovi i lanci
koštaju svakoga koji direktno kod fabrike naručuje
samo: pravi srebrni Cylinder-Remt. 5 do 7 flor Anker-Remt. sa 2 ili 3 srebrna pokrića 7 do 10 flor, Tula satovi 12 f. zlatni 15 flor., Goldin ili novosrebrni 5 flor., zlatni lanci 10 flor., srebrni 1.75, budilice 1 f. 50 nč., viseće ure za 8 dana kucanja od 5 flor unapred sa 10 po sto Rabata za trgovce. Najnoviji Preis-Courante na zahtjev gratis i franco kod
I. Karkera. Tvornica satova u Linzu, (K. Josefstrasse N ro 23 4—10

Tinct. chinae nervitonica comp.
(Prof. D. ra Liebera Elizir za nerve i snagu)
Prava samo sa znakom Križa i Sidra.
Pripravlja po propisu Ljekarna Max Fante u Pragu. Ovaj prepatat odavna je poznat kao sredstvo za učvršćenje živaca. Boca po 1, 2 i 3 f. Nadalje pokazuje se uspješnim Sv. Jakoba kaplje za želudac, Boca 60 i 1 flor. 20 novč. Glavna skladišta: K. L. Bianchi i Andrović u Zadru; nadalje Serravallo i C. Zanetti u Trstu; Alte K. K. Feld-Apotheke u Beču; u ljekarnam u Dubrovniku kao i u svim većim ljekarnama.

sa svim mjestima i sa svim društvima i tako kadgod joj se prikažu putnici, nastojeće tako udesiti, da ovi ne budu trošiti za čekanje i poslaće ih u mjestu iz kojih će najprije krenuti parobrod preporučujući ih samo društvima, koji će davati na brodu dobro jelo.
Jamči se sa odlazak u danu tanačen na putnoj karti i nadoknajuju se troškovi, ako se ovaj zakasni krivjom Agencije t. j. ako ne dogje na vrijeme u odregjeni grad zbog toga što je Agencija pogriješila u računjanju koliko traže željeznička vožnja ili ako se ne nagje više mjesta na parobrodu.
Pošto Agencija ima u New-Yorku drugu agenciju za odpremanje (spediciju) po svoj Sjevernoj Americi, riječka filijalka daveće karte za svako mjesto u Sjevernoj Americi uz najnižu cijenu.
Za svako odregjeno mjesto izdaje ova Agencija vozne karte.
Gore navedena Agencija daje muke obavijest vrhu cijena, kao i vrhu roka i mjesta odlaska.

Poduzimlje opremanje

prtljage i robe za svako mjesto preko mora ili preko kopna. Obvezuje se nadalje tražiti sve stvari što bi se na putu u Ameriku ili drugodje eventualno izgubile ili zaboravile.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na pō godine flor. 2; za *Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4; 50, na pō godine flor. 2; 25; za *inozemstvo* flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Prigodom jedne tridesetgodišnjice.

Ovih dana navršice se 30 godina što je negdašnji prvak srpski Dr. Svetozar Miletić pokrenuo „Zastavu“. Sutradan iza tridesetgodišnjice „Zastave“, slaviće Dr. Miletić sedamdeseti svoj rojendan — ako čovjek u njegovom stanju može uopće nešto da slavi.

Sa imenom Miletićevim spojene su svijetle uspomene srpske narodne borbe s ove i s one strane Dunava. Mlad čovjek, sin šijačkih roditelja, ustao je Dr. Miletić u ono za Srbe i Hrvate kobno doba iza god. 1848. Srpska vojvodina već davno bijaše pokopana i s njome svaka nada, da više ikad uskrsne. Tugjin bijaše strašno pritisnuo ugarske Srbe. Pojavio se Miletić, mlad, uman, naobražen, vrstan riječi i peru, govoru i pjesmi i začarao srpski narod. On ga je pozvao na ljutu borbu protiv dušmana i narod ga je slijedio kao svoga velikoga vogju. Miletićevo umijanje postane mu zapovijedi, a njegova riječ prošla bi narodom kao električna struja, koja ga je sokolila na novu i oduševljeniju ustrajnost. Sve ga je slušalo — osvem popova i kalugjera, koji već onda počеше naginjati na vladinu stranu. Tada u ugarskih Srba nije bila nego jedna stranka: narod, koji je vas stajao u opoziciji. Nije bilo vladinovaca, nego se cijeli Banat i Bačka borili proti prevlasti Magjara, koji, osokoljeni Europom, te je zlo razumjela njihovu borbu za slobodom, faktično nastojahu, da podlože i pomagjare sve ostale narodnosti Ugarske.

Jak bijaše srpski pokret, koji je Miletić predvodio, jer je imao oslonu u narodu. On naskoro postade narodnim zastupnikom i god. 1865 osnuje u Pešti svoj list „Zastavu“, koju poslije 2 god. prenese u Novi Sad. Onda su Srbi slali na ugarski sabor po nekoliko zastupnika, a svaka riječ Miletića i učenika mu Polita, koji ga je poslije ostavio, slušana je sa najvećom pažnjom. Kad bi Miletić kao nar. zastupnik polagao račune i držao skupštine, hiljade naroda čekali su njegovu besjedu. Sa svih strana zgrnuli bi se Srbi da ga vide i čuju, šta više, sami Magjari u nekim mjestima ne mogahu odoljeti općem oduševljenju i — čuda nevigjena! — slijedili su ga. Jer je Svetozar Miletić imponirao kao govornik, nenatkriljivi tribun, kao poštenjak i uzor-harakter, kome se je svak divio.

Strašno je morao djelovati rad takoga čovjeka — i djelovao je. Usudili bi se reći, da je ondašnji srpski pokret bio jači i zamašniji od današnjeg rumunjskoga, pa kad se znade što Magjari rade protiv Rumunja, lako se je domisliti, što su sve poduzimali protiv Srba, nadasve protiv njihovog željeznog i neustrašivog prvaka. Razlika je u tom, što je danas sav rumunjski narod oduševljen, a prednjači mu izvrsna inteligencija i požrtvovno sveštenstvo. Kod Srba, kako natuknusmo, više sveštenstvo držalo je s Magjarima, jer su oni davali, a niže je slijedilo više, u koliko je bila jerarhija. Trebalo je Magjarima samo uništiti Miletića, koji je bio svemu duša.

Šta sve nijesu pokušali pokojni Deak i Tisza, da ga silom ili novcem navedu na pasivnost! Ali on je odolio, pa kad su mu zahvalni pristaše stali kupiti prinose za narodni dar, on je to odbio, pod uvjetom da se tim otvori srpska štamparija u Novome Sadu. U to doba Miletić je stradao progonstvima. Tri puta bijaše u tamnici, jednom o-

sugjen na 5 godina, jer ga optužiše s veleizdajstva. No nije samo radi Srba stradao, već je on jednom bio zatvoren jer je branio Hrvate protiv magjaronskih nasilja!

Takoga čovjeka nijesu mogli slomiti njegovi protivnici. Srušiše ga sami Srbi, njegovi učenici, a u prvom redu magjarski skutonoše i dr. Polit, čija taština nije mogla podnositi Miletićevo prvenstvo. Sve niske malašne strasti, sve ambicije, sve pohote i lakomosti složiše se med sobom i dogjoše mu vrha. Zavist i zloba dotole bijahu doprle, da su jednom u Novom Sadu vikali Miletiću: Dolje s tiranom! Jer je on htio uzdržati dišiplinu stranke, bez koje nema napretka. Zatim su mu isti Srbi htjeli oteti list i štampariju. Današnji srpski patrijarha Branković istaknuo se je u toj borbi proti odličnom rodoljubu. Pokojni patrijarh Angjelić, takogjer magjaron, bio mu je najveći dušmanin. Branković bijaše iz početka uza nj, ali kad opazio da bi mogla mitra i na njegovu glavu, on ga je pomogao uništiti. To mu je valjda jedina zasluga, radi koje ga današnji Srbi slave. Nije samo Branković, nego se diglo cijelo jato nezastitljivih ljudi, koji su za svoje nedjelo bili i nagragjeni. Ako sve ove kušnje ne slomiše Miletićevo volju i njegove nazore, one ga najednom moralno ubiše. Kad je vidio progonstva i izdajstva svojih prijatelja, obiteljske sramote, otetu štampariju i list, a zatvoren, on od tuge izgubi um. Pomilovan, pušten je iz tamnice i doveden kući, no više ozdravio nije. Danas čami lud i potreban i tako zapušten, da je lani pobjegao iz kuće i vikao po Novome Sadu da je gladan!

Govore, da u Bačkoj i u Banatu kod prostog naroda još i danas Miletićeva uspomena u velikoj je cijeni. Biće, ali, po dokazima sudeći, držiimo, da je teško naći u svjetskoj povijesti primjera, gdje se je koji narod pokazao nezahvalniji naprama svome vogji, od srpskoga naprama Miletiću.

Iza njegova pada preote u srpstvu maha ona politika, koju danas vode svikoliki austro-ugarski Srbi. Mješte borbe za narodnost proti tugjinu, srpski koli svjetski toli crkveni prvaci počese se ulizivati Magjarima, koji ih postavljaju na visoka mjesta, dok srpsko pleme Bačke i Banata očigledno propada. Čitava njihova politička borba naperena je samo i isključivo proti Hrvatima. Današnje srpstvo skućilo se do te granice, da živi od mrvica i protekcija u ime to većeg narodnog razdora. Politička mu akcija sastoji iz inada i prkosa hrvatstvu. Naravno ni Miletić u srpsko-hrvatskom pitanju nije bio tako popustljiv. Možemo dapače konstatovati, da su njegove težnje išle tako daleko kao i drugih Srba. Ali on je ljubio Hrvate kao bratsko pleme, te je bio toliko pošten, da nije nikada htio sa narodnim neprijateljim vojevati proti bratu svome. Njega zamijenise Branković, Gjurković, Angjelić te Hedervarijevi prote i kalugjeri, koji se nadaju dobru zalogaju, ili oni Petrovići, što min. tajniku daju 5000 flor. da ih učini biskupom. Miletić je vodio srpstvo u pošten i idejalni rat za opstanak, a danas srpstvo vode Milekići, koji se u Srijemu družu s njemačkim kolonijama, vode ga Bonde i svi ostali stariji i mlagji Ljubiše, koji su onaki kakve ih hoće svi neprijatelji slobodne hrvatske misli. Oni se družu s Magjarima, Nijemcima i Talijancima, samo da hrvatstvo unište. Miletićevo srpstvo više traga nema. Karlovački sabor otvara se magjarskim jezikom. Banat i Bačka tako su sa

stranačkog gledišta rastrovani, da se mi čudimo Srbima koji to zaboravljaju, pak nam se rugaju zato, što u nas opstoje cigle dvije stranke. Što je to naprama onoj sablazni koja vlada na obalama Dunava i Save?!

Današnji Srbi ne bi smjeli ni spominjati 30-godišnjicu Miletića i njegove „Zastave“ jer se ove uspomene danas nad njima zgražaju. Mi pak, da pravo rečemo, poštujemo Miletića, koji je bio pravi rodoljub, pravi heroj narodne borbe za slobodu. Naše nazore ne pripisujuemo stranci, nego ih činimo sasvim subjektivnim, te ako ih u današnjem mutnom položaju iznesosmo, to je zato, što simpatisemo za svakom pravom i iskrenom borbom za slobodu bilo kog naroda. Dr. Svetozar Miletić ima u svojoj prošlosti i u svojim nazorima nešto, što nas sjeća našega prvaka dra Antuna Starčevića, s tom razlikom da je Miletić sijao po neplodnoj zemlji. Ali on nije kriv. Regbi da je našoj braći Srbima udes dosudio, da ih vode samo Milani, Branković i Ljubiše. Oni su u zadnje doba imali samo dva velika narodna heroja, na kojim se povijest mogla zaustaviti: kneza Mihajla i Miletića, pak dok su prvoga oni isti iz zasjede ubili, Miletića su bacili u takovo stanje, da bi po nj mnogo bolje bilo, da ga je dopala Mihajlova sudba.

Fluminensia.

U Rijeci, koncem januara.

Dakle g. Dinko Politeo ostavio Zagreb, pošavši u Zadar, da brani narodnjake? Istom misliom, došao je bio u svoje vrijeme u hrvatsku prijestolnicu, kad ga je pozvala ona „stranka“, da je brani, koja sada — a da nas ne iznenaguje — opravdava i povlauguje najnovijem koraku narodnjačkome. Kao da odgovara njegovu političkome karakteru, njegovu temperamentu, da mora braniti ono, što se već braniti neda, a da ne povrijeđi istine i prava. Zato neće biti nikakvo čudo, da i njegova najnovija obrana narodnjačka urodi potpunim — *fiascom*!

Ma gle čuda! Negdje je nedavno rekao izdavač i urednik već u blagoj uspomeni preminule „Mlade Hrvatske“, da nije mogao oštati u redakciji „Hrvatske“ kao suradnik „Pensiera Slava“. No bi li nam mogao g. Ante Jakić odgovoriti, da li se slaže, a da ne sumnjamo za čas o njegovu „ortodoksnome pravaštvu“ — da g. Dinko Politeo kao suradnik „Jedinstva“ kao pomlagjeni pionir narodnjački, može da brilira uz bok Barčića, Bakarčića, da ne spominjemo Modrića u isto vrijeme kao suradnik „Pensiera Slava“? Eto, što je Barčić morao da dočeka pod svoje stare dane! Megjutim sam je kriv! — — — Ako svi znaci ne varaju nastao je „trait d'union“ izmegju „Jedinstva“, „Obzora“ i „Pensiera“. Ovoj trojci sveta je misija, da udara na stranku prava, no hoće li uspjeti najnovije novinarsko trojstvo, to je drugo pitanje; već samo oružje, što ga „trojka“ upotrebljuje i upotrebljavat će, ne jamči im uspjeha za kratkoga svoga živuckanja.

Putem u dalmatinsku Hrvatsku Slavjanski je dao koncerat na Sušaku i na Rijeci, gdje bijaše osobito susretan, navlastito kad se riješio nekih srpskih agenata.

I Riječani pridružiše se jubileju Zajčevu, da ga proslave i kao umjetnika i kao svoga sugra-

gjanina — Riječanina.— U tu svrhu da10 je ov-
dješnje društvo „Filarmonico Dramatica“ matinée,
u kojem je megu inim zabavnim programom iz-
rekao jedan član lijepi govor svečaru, prikazavši
vjerno njegovu biografiju.

Da su Srbi svagdje i svi jednaki bili smo nedavno opet svjedocima. Mitrovačko putujuće tamburaško društvo — koje je poznato sa svoje vještine — prirodilo je ovih dana koncerat na Sušaku. Kad se igrala naša narodna himna „Ljepa naša Domovina“ općinstvo je sve ustalo osvem dvojice — „Srba“, pokazavši time svoju finoću — bismo rekli svoju „bête humaine“.

Ako je koji narod golubinje čudi, a to je nema sumnje naš hrvatski, za to nam je začudno bilo kad smo čitali člančić inače trijeznoga pisca g. prof. Milčetića, gdje se podruguje u ovogodišnjem „Vienču“ „slavosrpskoj pasmini“ ili bolje njezinu auktoru, kao da bi Stari i njegova stranka bila kriva što je spor nastao između jednoga i drugoga imenom u najnovije doba razlučenoga u Hrvatskoj elementa. Nijesmo zvani, a napose ovdje, da reflektiramo pobliže na člančić g. prof. Milčetića, ali neka nam je dopušteno, da stranka prava čini jednu od svetih dužnosti kad reagira na ono glasovito Vukovo: „Srbi svi i svuda“, ona kao predstavnica naroda hrvatskoga dužna je da ne daje i ne pripravlja terena protuhrvatskim elementima, među koje žalibože spada i „srpsko“. Eno im Srbije. Ali ovdje u Hrvatskoj moraju poštovati onu zemlju — kao domovinu svoju, — kojoj je samo jedan politički narod, narod hrvatski. A onda neće trovati naš narod kojekako bulaženje Ružičićevo i sličnih autora, kao što su autori „srpskih koledara“. Ili da zabrodimo opet i za 30 i više godina borbe, strujom hrvatskom-srpskom, kad jedva počesmo čistiti i očistismo dobro no atmosferu od jugoslavenstva, jilirstva i sličnih neprirodnih naziva i ideja.

Danas smo na čistu. Ideja hrvatska mora da
nas prožne sve, budimo njezini vjerni stjegonoše
tad istom rodit će plodovima, tad riješit ćemo svo
zadatak i kao Hrvati i kao Slaveni. Drugačije ne
D.

Pismo iz Zagreba.

Zagreb, 29 Januara.

Hrvatski je sabor prihvatio danas zakon, po kojemu je rok za obnovu gradskih zastupstvá produljen do konca Junija. Do toga će vremena stupiti u krepost novi zakon za gradske općine, koji se sada pred posebnim odborom pretresa. Ustao je proti famoznoj osnovi najprije grad Osijek, a za njim šest drugih gradova. Regbi da će biti kakve promjene, ali teško *in melius*. Hrvatske se pomoćne čete nalaze u Budimpešti, jer se prijatelji u nevolji poznaju.

„Matica Hrvatska“ je počela nazad desetak dana raspućavati svoje knjige, 9 za članove i 2 kao nakladnine. Iz zabavnog, zanimivog, poučnog i lakog štiva u otmenoj i lijepoj opremi savija Matica svoj hrasni vijenac i narodu ga u dar poklanja. Tu vidimo kao u bistrone ogledalu napredak naš na književnom polju. Matica bi morala biti vidljivi znak, koji nas spaja u ljubavi k domovini i knjizi. Ko i malo mari za narod treba da za nj nešto i radi. Eto svakome prigode, da se pokaže. Matica radi neumorno, ona je zasnovala velike i teške radnje. Neka svaki Hrvat pomogne Maticu, jer preko nje pomaže narodu. Za sama tri forinta godišnja postaje se njezinim članom, a prima se od nje lijep i koristan dar, koji vrijedi najmanje 10 forinti, da ga brat bratu dava. Ako koji čitalac nije to do sada učinio, neka se požuri pristupiti kao član prije nego se knjige, koje su se tiskale u 12.000 primjeraka svaka, razgrabe. Ko može neka i za novu godinu uplati članarinu sada odmah ili preko godine što prije, jer neće tako unaprijed bez knjiga ostati, a Matici će posao oblaksati. Da je malo više mara, mogao bi mnogi Hrvat postati utemeljiteljem Maticinim. — Prosvjetom k slobodi!

Večeras se očekuje velikom napetosti premiera Tresićeva „Ljudevita Posavskoga,“ što je u „Matici“ svjetlo ugledao.

Vlada je naumila sagraditi već ove godine 8 umjetničkih ateliera, 4 za slikare, 3 za kipare a

jedan za amateur-fotografe. U jednomo će slikarskom raditi proslavljeni umjetnik Bukovac, a u drugome valjda Medović. — Naša je Akademija znatno snizila za ovu godinu cijene svojim do sada izašlim djelima, koja se ukupno dobivaju za samih 200 forinti. Unaprijed će primati pretplatnike sa 10 forinti za sve knjige od jedne godine. Tako ima nade, da će hrvatska akademija postati mnogo popularnijom.

Da se vidi, kakovo je stanje mnogobrojnih društava u Zagrebu, spomenut ću samo, da je mlado „Društvo za poljepšanje plitvičkih jezera“ proračunalo za 1895. troškove od 43 hiljade forinti u svoje svrhe.

X.

Sabor Dalmatinski.

Osmo sjeđnica 31 pr. mj. — Iza obiĉnog o-
vjerovljenja zapisnika, raznih upita i ĉitanja mol-
benica, Vuković govori o vaŹnosti školstva i na-
pretku puĉke izobrazbe u Dalmaciji, dokumenti-
rajuć brojkama svoja razlaganja. Vidović pobija
govornika i tuŹi se da nema talijanskih škola. Bje-
lanović po obiĉaju drŹi dugi i malo dosadni govor,
u komu ĉeš teško naći druge jezgre osvem denun-
ciranja na uĉitelje, da su pravaši, a da to vlada
mirnim okom gleda. TuŹi se da su Hrvati Srbima
oteli fonetiku itd.

Vuković odgovara Vidoviću.

Deveta sjednica. 1 februara. — Nastavlja se rasprava o predračunu učionske zaklade za god. 1895, Vuković odgovara Bjelanoviću i Vidoviću. Biankini neće hvaliti izvješće vladina povjerenika, premda je sastavljen velikom pomnjom. Zastupnici stranke prava priznaće sa zahvalnošću svaki napredak u školstvu. On je protivan da se ukinu kotarske učiteljske skupštine. Polemizuje s Bjelanovićem glede fonetike i srpskih čitanaka. Priporuča ustrojenje ženske škole u Spljetu. Zagovara povišenje učiteljskih plaća. Tuži se na postupanje starije oblasti proti pučkim učiteljima. Govori o jednom stanju pučkih škola u Boki, napose u Kotoru. Protestuje proti denunciji, da hrvatska politika ulazi u škole; narod je hrvatski. Ovaj govor trajao je dva sata.

Vuković odgovara Biankini glede prigovora proti postupanju s učiteljima. Salvi govori o potrebi talijanske škole u Spljetu. Bjelanović opet govori o čitankama. Dubrovnik i južna Dalmacija Bjelanoviću su srpske zemlje. Zore ispravlja neke prigovore osobito onaj Bjelanovićev o tobožnjoj demonstraciji školske djece u Konavlima proti nekoj visokoj ličnosti. Govori o tome i Čingrija. Biankini se osvrće na sve prigovore Srba, i talijanaša i vladina izjavitelja o učiteljima i hrvatstvu. Zatim govori i Baljak na dugo i široko, o školama, učiteljima, pravašima u školi, o iskazima visokoj ličnosti učinjenim u Konavlima (?) itd. Biankini uzimlje riječ za stvarne ispravke i tim je sjednica svršena.

Deseta sjednica, 4 februara. — U ovoj se takogjer nastavlja rasprava o predračunu učionske zaklade. Borčić polemizuje s Biankinom. Brani vladu da ona ne postupa lijepo s učiteljima. Prima rado ponudu Baljaka, da Srbi ne traže u Hrvatskoj posebnog teritorija nego samo da budu priznati kao narod srpski, pa da će se složiti. — U posebnoj raspravi Biankini odgovara Borčiću. Zatim su govorili Bjelanović, Vidović, Vukotić i Klaić. Pri glasovanju bijahu odobreni su svi naslovi potreba i pokrića predračuna, kao i svi zaključci financijalnog odbora.

Zatim se povede rasprava o građanskim učionicama, u kojim su izmjenjeni razni nazori. Izručila se upravno gospodarskom odboru osnova o preinaki općinskog pravilnika.

Deseta sjednica, 6 februara. — U ovoj sjednici pročitana je osnova o uređenju pravnih odnošaja učitelja. Govorili su Perić i Borčić. Pravaši su predlagali da učiteljima bude temeljna plaća od 500 fior. Pri glasovanju primljeni su predlozi finansijskog odbora. Zakonska ova osnova bila je glasovana u drugom čitanju, a u došastoj sjednici doći će na treće čitanje. — Došasta sjednica na 8 februara.

Naši Dopísi.

Maranoviće (Mljet), Januara.

Taman na prvi dan godine spasa našega 1895
 sčase da me počasti iz bijelog Dubrovnika, ko nje-
 kada Trumbeta neki na Prožuri kneza u Babinom-
 polju po nekome Gjjvanoviću . . ., g. M. Gračić sa
 jednim sui generis „Priopćenim“, u 1. broju samo-
 zvalog „Dubrovnika“. Ne mogu a da mu ne za-
 hvalim, gdje nijeće, da je on dopisnik „onaj“, pa
 nit da kalupi Ratka ni Maroju. A još mu na nje-
 čem zahvaljujem i to visoko, visoko ča do njego-
 vog „dostojanstva“, na onom lijepom mnijenju što
 u meni imade. Ta nije li on veliko-imajući Sr-
 bin sa preko 34 fior. svakdane rente, a ja ma-
 leni siromašni Hrvat, koji toliko jedva mjesečno
 imadem? No ipak kao takov usudiću se u svojoj
 malenkosti njegovom dostojanstvu dvije, tri reći, a
 to iz poćitanja u trećem licu singulara.

Mogao bi, recimo naprosto vjerovat da nije on dopisnik onijeh članaka u t. z. „Dubr.“ nit da ih on kalupi ali valja i dokazat; jer gratis etc... No s druge strane, ko malo acute zaviri u ono „Priopćeno“, vidio bi da ih on upravo *kalupi* (tako je pisano u „Crvenoj“, a ne da je on dopisnik). To bi dokazali i sami članci Ratka i Maroje, koje sam već predao srpskoj historiji da se buduća srpčad bude naslagjivala. Piše dakle on, g. M. G. u Priopćenu da „drugi u tom kompetentan potvrguje da se gosp. Ivo Peš sa mnoom dopisuje i da meni pisma šalje a da ih ja kalupim.“ Nek mi on, g. M. G. oprost, pošto ja tako nijesam nadodao, već napisao ovako: „S Maranovića idu listovi od malog Jovice, a kalupi ih desetogodišnji neapsolvirani pravnik M. Gračić...“ — pak sam *nadodao*: „Laže li drugi u toj stvari kompetentan lažem i ja.“ — A ne kako je on izvrnuo. Stvar je ista reći će kogod, da ista, ali *malo* drugčija i u smislu — izvrtanje! i još gornje riječi stavljene su izmegju navodnijeh znakova!! Nu to su sitnice! Svakako on tvrdi da mu listovi s Maranovića dolaze. Bene! pro primo. Pa pitam ja, ako se udostoji njegovo dostojanstvo poslušat me, što znači i što dokazuje onu stavku — „Što se tiče onijeh kompententnijeh, mi ih već poznamo, pa zato neće neki (koji?) ni da šalju svoja pisma preko pošte?“ Ej znači to mnogo! Znači da tu nješto imade, što baš ide mom dokazu — inteligenta sat — pro secundo. — I tu pik....! A i još znači i dokazuje nješto. Ko tu ne vidi da se hoće nekoga ni kriva ni dužna, denunciirati? Nek prije g. M. G. promisli dobro, ne jedan samo, nego i dva i tri puta, tek onda nek piše njeke stvari koje bi mogle škodit kome te ne ulazi u stvar, ko Pilato u credo. Ali da, regbi da je to njekako tvrdo skopčano s imenom Srb kod nas — njeko će vjerovat! Nije pak s druge strane lijepo da sam on g. M. G. mnije, da je jedini on, koji do svoje dužnosti drži, te stoga nek ne metaniše onako preveć lako tugjom časti i poštenjem; jer bi mu se mogla inače prilijepit jedna zgodna talijanska poslovice. Da nije pak onaj kompetentan na koga on misli, uvjeriće se, te se udostoji, ako mu rečem da sam nišanio na jednu osobu, njemu dobro poznatu, koja goji, ko i on, beznačajne srpske ideje; koja je u stvari prelje-po obaviještena i koja je to meni priopćila. — Altrocchè smokve! Nu i ovo za ilustracion. Zar je pošlo preko pošte, kad je g. M. G. u njekoju kući na Malu Gospu p. g. iza podne izvadio rahoš da zabilježi već poznate riječi, tumačene od zamrle pok. Ratka pameti, kô buntovne, kô Starčevićanske. Ej ne živi on megju nama! — A jesam li saznao preko pošte da je njemu g. M. G. jedan njegov govorio da ublaži njeke riječi u dopisu.....? Ne, ne živi on megju nama, ali ipak salazi k nama, uz poslove, confirmare fratres... — jalov poso, pošto sva ta veliko-srpština na Mljetu nije drugo nego... bolle di saponi.

Ne mogu nikako da s nizoka dokučim kamo je on g. M. G. ciljao, kad mi kaže da — „je Raktko i Maroje otkrio o vama (meni) ne (—) pristojna djela.“ — A koja Bože mili! Zar one bezmislene laži i izvrtanja? Upravo ga „jedino žalim.“ Ja ne činim ništa skrovita, nit govorim, a ipak imade, — ne znam znade li on, — njekijeh od njegovijeh te idu tamo amo da pitaju, što ti je pop rekao etc. etc. Nepristojna djela? Zar su pristojna bila ona djela kad su se za jednom sofom, cijenim 1892 u Februaru, da budu pomposnije pe-

ne malomu „Dubrovniku“ te je do skora imao da na svijet izvali iz debelih dionica nedubrovčana, da sramoti sve što se hrvatskim zove, zabilježivala su se imena prinosa bez prinosa na ovom otoku, samo da ih veće bude? A jesu li pristojna djela, djecu podmićivat su par novčića da reku da su i oni srbi, da kliču živjela srpska? Jesu li pristojna djela istoj djeci, kako se je tu skoro dogodilo na Prožuro, potomcima Hrvata Maroje, tako čujem, podavat po novčić, a da pod noge zgaze ono komad trobojnice na papirićima *Jedinstvo!* Che vi pare! A gdje ti je ona od jednog nema dva tri dana, koji je davao jednom malom od 9 godina sinu vatrene Hrvata 3 cigareta ovdje u Maranovićima da zaviče živjelo selo srpsko! Što para g. M. G. od ove moralnosti?... U istinu mogu svjedočiti „svijem poštenijem ljudima, da se neke (i navedene) stvari nijesu dogagjale“ na Mljetu, prije no se posijalo zlokobno sjeme, koje je urodilo za ovaj hrvatski otok otrovnim plodom, ali koje, hvala Bogu, počelo se je trijebit. (Dokaz mu Br. 5 N. L. t. g.) I to se je sve dogagjalo prije mog dolaska amo na Maranoviće a i poslije. Pa ne manjka stvari, koje su se dogodile poslije mog dolaska amo, a prije nijesu se dogagjale. — Eno e. g. zadnji Dubrovački izbori, gdje i on bijaše u komisiji s jedne, a s druge strane mljetski izbori gdje je odzvonilo srpstvu. — Eno s. Dubrovniku u Br. 1 t. g. u članci „Proročanstvo“ (uzajamnost?). Eno i Strojila i bulikan takovijeh sitnarija. I sve se je to dogodilo iza moga dolaska na Maranoviće. Zar sam ja tu kriv jer sam došao na Maranoviće. . . . To su sve fakti, a koliko ih još imade? No pustimo ih. Te će valjda spominjat oni te su ih vidjeli i predat kašnjem potomstvu, da se sgražaju, mješte da se dive i blagosivaju one koji su mogli, jer u stanju da podignu moralno i materijalno svoje rodno mjesto. O drugijem ljudima te su ovgješnji domorodci zaista će se blagoslovno spominjat potomci Ratka, Maraje, Mudrice i Babe. To budi odgovor njemu g. M. G. E questo sia suggel svijem izvrtanjima. I prosit g. doktorande!

G. J. Laneve, kapelan.

Šibenik, 26 Januara.

Prošaste godine šibenski narodnjaci prosuli glas da su promjenili naslov svoje Narodne Slavjanske Čitaonice, u Staru Hrvatsku Čitaonicu. Donekle ovo njihovo postupanje bilo opravdano, ali narodnjaci uvijek narodnjaci slični jedan drugomu, kao jaje jajetu.

Oni su sa ovijem njihovijem postupanjem htjeli opsjenit prostotu, i dokazat šibenski pravdašima da su jednaci s njima.

Nuti čuda! Nazad nekoliko dana dogje mi do ruku spis Slavnog C. K. Kotarskog Poglavarstva u Šibeniku od 27/XII 1894. Br. 15968 upravljeno na „upraviteljstvo Narodne Slavjanske Čitaonice Šibenik.“ Kako dakle Vi gospodo mogli ste proglasiti da ste promjenili naslov vaše Čitaonice a kad tamo Politička Vlast za to ne zna ništa?

Molim gospodina predsjednika Narodne Slavjanske Čitaonice i njegovog tajnika nek mi stvar raztumače, a dotle pravaši im poručuju: neopsje-nivajte gospodo!

Janjina, 7 Januara.

Pohodio nas je ovoga svetoga Vlaha vrijedni pučki učitelj i hrvatski književnik g. Jakov Marinković, sa jednim svojim učenikom, Tomom Medakom iz Komina, a uz pratnju orgulja, pjevao je na hrvatskom jeziku misu, [koju je on isti za orgulje iskitio, To je na pamet prvi put, da se je kod nas misa hrvatski pjevala.

Crkva je bila dupkom puna. Bijasmo i mi tamo. Zaujelo nas sasvijem ono skladno i milozvučno hrvatsko pjevanje, pa i ne marismo za vrijeme. Kao nikad tad razumjesmo one stihove Zmaja Jovanovića, u pjesmi, gdje govori o pjevanju u crkvi: „to pojanje slabe stvore s Bogom veče.“ I zbila je tako! . . .

Gosp. Marinković je uz to vrstan pjevač, a i orguljanje dobro poznanje. Njegov pak učenik Medak ne samo što je dobar pjevač (*dobra uha*), no ima tako lijep čisto angeoski glas, da svakoga zanosi.

I naša dična omladina se opoštenila. Uz pripomoć revnog učitelja gosp. Štuka priredila nam

dvije deklamatorno zabavne večeri, koje su nas uprav mlo iznenudile. Pošto je to za Janjinu važan dogagjaj, progovorićemo na dulje i opširnije o tome. Danas ne možemo, jer posta već odlazi. Dospijemo li, u drugom ćemo broju.

Pogled po svijetu.

— Car Nikola II pri primanju plemstva najodlučnije je izjavio, da se on ne misli odreli autokracije.

— Casimir-Perier sada se kaje što se je zahvalio na predsjedničkoj časti. — Rochefort je pomilovan prispio u Pariz uz neopisivo oduševljenje.

— Grčka kriza je za čas izravnana, ali će za čas buknuti, jer je vlada na čudu otkle da isplati kamate državnog duga.

Domaće vijesti.

Značajno. — Izmed spljetskog „Jedinstva“, njegovih ljudi i srba začelo je neko značajno namigivanje. Mnogi se boje da bi moglo doći i do konubija, ali mi još ne vjerujemo, znajući da ima narodnjaka, koji su okusili srpsku ljubav za slo-gom i srpsku iskrenost.

Baš u zgodu! — Kad na prvom mjestu pisasmo o gadnoj nenarodnoj današnjoj politici ugarskih Srba, nijesmo se nadali, da ćemo ovdje moći javiti, da je na 5 ov. mj. u srpskom Pančevu, centru banatskog srpstva, izabran zastupnikom glavom Daniel magjarski ministar trgovine! Nije mogao doći dogagjaj, koji bi bolje potkrijepio naše mnijenje!

Iz Istre. — U Bečkim novinama pišu da bi se moglo vrlo lako dogoditi, da došastih izbora dobi-ju istarski Hrvati jednaki broj zastupnika sa talijanašima. Što može da učini otvorena i odlučna nar. borba!!

Kakvi su! — Umro je vojvoda Novica Cero-vić u 90oj godini. Nijedan srpski list ne spominje, da je on bio glavni junak u najvećem eposu našem, a to zato, da ne bi rekli, kako je taj epos ispjevao Mažuranić.

Martićeva Slika. — Duskora ugledati će svjetlo vjerna slika hrvatskoga Omira Fra Grge Martića, koju će izdati uredništvo „Nade“ u slavu zlatne mise velikoga pjesnika.

Slika je prekrasno izragjena a cijena će joj biti samo 80 novč. — Sve naručbe neka se uprave *jedino knjižari Milana Šarića u Sarajevu.*

Rečena knjižara pobrinula se je i za okvire, koji su prekrasno izragjeni a uz veoma umjerenu cijenu.

Ne bi smjela nijedna hrvatska kuća biti, koju ne bi resila slika Fra Grge, stoga ju najtoplije preporučamo svim svjesnim Hrvatima.

Gradska Kronika.

Svetkovina Sv. Vlaha. — Ove godine radi ružna vremena nije se mogla obdržavati obična godišnja svetkovina. U veće rasvjeta je nekako umakla kiši, koja je kasnije počela padati, te je trajala svu noć i čitav dan. Radi toga nije mogao biti ophod, niti po podne tombula.

Barjaka iz okolice došlo je samo pet, ali tome je više nego kiša krivo ponašanje načelnika naprama Hrvatima. Ovoga puta izišla je po prvi put glazba srpskih saveznika. Njome je bilo zabranjeno da ovom prigodom svira političke koračnice „Si“ i Leginu, a tako isto i srpskoj „Rado ide“ i „Vesela je Srbadija.“ No ona je mogla svirati druge srpske marše kao na pr. „Jedinstvo-koračnicu.“ Uprava hrvatske glazbe opozvala je neučestvovanje, koje je radi nekih uzroka bila prije najavila i ponudila se za sudjelovanje k svečanosti. Pošto su Srbi i njihovi saveznici pristali da u ovoj prigodi ne sviraju pol. koračnice, to je i naša glazba iz programa isključila pol. marše „Živjela Hrvatska!“ i „Bog i Hrvati.“ Ali Gondoli to nije bilo dosta, nego ponašajući se osorno naprama jednom ravnatelju glazbe, koji je ujedno i općinski vijećnik, on je stanuo vikati i isključio svekolike komade koje su uopće imale slavensko ime, a ostavio samo njemačke. Tako je med ostalim dignuo i „Oj Banovci!“ koračnicu jednog o. i kr.

regimenta, u kojoj nema imena hrvatskoga pa i samu koračnicu „Naprej“ što nije naša nego slovenačka!! Uprava hrvatske glazbe nije mogla dopustiti take lude i zlobne nepravde, pak nije dala, da ista sudjeluje svečanosti. To se brzo dočulo i mnogo naroda iz okolice nije htjelo doći sa svojim barjacima, da ih prati srpska i talijanaška glazba.

U veće sv. Vlaha bio je u teatru *veljuni*, koji je bio dosta dobro posjećen.

Strosmajerov rođen-dan. — Na 4 Februara slavio je hrvatski mecena osamdeseti svoj rođen-dan. Tom prigodom stiglo je svečaru pozdrava sa svih strana. Dubrovačka narodna Čitaonica upravlila mu je ovaj brzojav:

Preuzvišenom biskupu Strosmajer Djakovo

Dubrovačka narodna Čitaonica pridružuje se želji i vapaju cjelokupnog hrvatskog naroda, moleći Svevišnjeg da Vašu Preuzvišenost uzdrži još za mnogo ljeta čila i zdrava na korisk hrvatske nam otadžbine.

Za Starčevićev Dom. — Velč. g. dn. Niko Štuk priložio 1 kruna, g. Niko Gjivović iz Brsečina 1 kr.

Za društvo Cirila i Metoda. — Velč. gosp. dn. Niko Štuk priložio 1 kr.

Stare šestice. — Mnogi misle, da se starije izlizane šestice više ne primaju. To nije istina. Šestice još su uvijek u prometu, te su blagajne dužne primati i nove i izlizane samo ako nijesu probužane. Toliko do znanja našem puku.

Barbarizam. — Stari kameni kućak, koji je od davnina krasio fontanu pred Malom Braćom nagjen je juče u jutro na tlama prebjen u četiri komada. Po svoj prilici htio ga kogod ukrasti, da ga proda kakvijem starinarima, pak mu panuo-Sramota!

Za dječije zaklonište. — Prigodom smrti Antuna Miloslovića udijelio je mjesnom dječijem zakloništu: gosp. Dragutin Gjurašić 10 kruna, g. Mato Bovac 10 kr.

Slavjanski u crkvi. — U srijedu u jutro obdržavala se u mjesnoj pravoslavnoj crkvi svečana liturgija, koju je pjevao zbor Slavjanskoga. Crkva je bila dupkom puna gragjanstva bez razlike vjere.

„Cvijeta s Konala.“ — Mnogi su nas pitali da bi im poslali Stražičićevu zadnju „Cvijetu s Konala.“ Raspitali smo se kod pisca i rekao nam da je rasprodana cijela naklada, pa da ni on ne može zadovoljiti mnogim naručbinama. — Drugi izvještaj biće štampan u višoj nakladi.

Teatar. — Radu koncerta Slavjanskoga, društvo Duse nije ove sedmice dalo nego samo dvije prestave i to u četvrtak Tolstojevu remek-dramu „La potenzu delle tenebre,“ i u petak 3 omana komada. Time je završena ovogodišnja naša dramska sesona. Društvo Duse ide sada u Kotor te će tamo predstavljati na pozornici kavane „Doimi,“ jer nema kazališta.

Ispravak. — U članku o Svečanosti sv. Vlaha u pr. br. mješte „pred Krištem i senatom i-graju alegorične čarojice“ ima biti: pred *Knezom* i senatom.

Slavjanski u Dubrovniku.

U ponedjeljnik, utornik i srijedu veće sakupljao je naš teatar sve što je boljega i tmenijega u gradu i okolici. Na jagmu se otimahu skupa mjesta i još skuplje lože, samo da se čuje glasoviti zbor Dimitrija Agrenjeva Slavjanskog, koga je prestignuo opći hvalospjev svih gradova prije nego je, za prvi put, stupio u stari Dubrovnik.

Zbor Slavjanskoga sastoji od jedno 40 ljudi, mladića i djece. Ženskih nema, nego je Slavjanski ženske glasove zamijenio sa dječijim sopranima i u tomu vrlo dobro uspio. Pjevanje njegova zbora valja razumjeti, da nam se dopadne. Slavjanski, čovjek glazbeno izobražen na zapadu, uzeo je najbolje ruske narodne napjeve, pak ih je preuredio, ali tako da je motiv ostao netaknut. To je on ponajviše postigao tim, što je čisto narodnom ruskom motivu podao sve promjene i graducije raznoga tempa. Narodno pjevanje onih istih popjevaka, što smo ih od njega ove tri večeri čuli, ima biti vrlo monotomno, bez ikakve varijacije, a on je tome sretno izbjegao, pak je, sačuvavši tipus narodni, doveo to pjevanje do najvećeg glazbenog savršenstva. Naše uho obiklo je na zapadnu umjetnu muziku, pak nam se ona Slavjanskoga isprva pričinja nešto, čemu se mi ne možemo priviknuti. Ali kad nas je jednom obuhvatila, osvojila nam dušu. srce i mi slušamo, mi se divimo onoj najjednostavnijoj a ujedno veličanstvenoj melodiji, koja nam govori iz dna naših narodnih osjećaja. Sve je to tako priprosto, tako jednostavno, a lijepo, nježno, nenatkriljivo, da se čovjek čudi spoko-

bnosti seljaka Slavena, čija krasna duša izvagja istina sirove napjeve, ali oni se dadu po umjetniku donle dotjerati, a da u stvari ništa ne promijene. Onda narodno pjevanje pozivlje na megdan sve svoje drugove stare Europe, osvajajuć ih melodijom, nježnošću, žuborenjem, veselom poskočicom i svim čarima te ih glazba u sebi skriva, da ih poslije uništi snažnom i majestoznom svojom epskom pjesmom. Neprocjenjivo je to blago, koje je Slavjanski otkrio i s njim proslavio sebe i svoj narod.

K svemu ovome moramo pridodati izvršnu eksekuciju njegova zbora, komu je teško naći prigovora. Slavjanskijev zbor ima izyrsne tenore, osobito prvog, kao i baritona. Basi pak su specijalitet, koji još u nikakvom kazalištu čuli nijesmo. Njegov bas može da posegne u najdulje note, do dubokog *mi* i još dalje. Da pravo kažemo kod pjevanja nam se ta dubljina ne svigja, jer glas nije naravan, nije sjeguran i nije tako čist, te izgleda kao neko hroptanje. Kod glazbala to se dade slušati, ali kod pjevanja ne. Zato bi bili voljeli, da basiste nijesu onako duboko silazili. Kako rekossmo, nema ženskih glasova nego ih zamjenjuju dječiji, koji izvršno pristaju. Slavjanskijev zbor ima i muškog soprana, mladička po prilici od 16 godina, čiji glas tako sličić ženskom, da su u nas mnogi pomislili, da je djevojčica. On može svoj bistri glas podignuti do vrlo visokih nota, a čovjek i ne opaža da pjeva, kako to lako radi. Bez muke, visoko natkrili čitav zbor. Nije imao prigode, ali uvjereni smo da bi on mogao doseći do najviših fenomenalnih nota, čemu muški glas uopće nije sposoban. Za nas je on nekakva zagonetka. Izvršni pianist zbora ima ne malu zaslugu što pjevanje teče u redu, jer on ravna s njim više nego sam Slavjanski, a u potrebi okretno priduši i koju laku pogrešku.

Mnogo toga krasna nagjosmo u pjevanju Slavjanskog, ali su njegovi pianissimi toli divni, toli veličanstveni, da bi ih gladan i žedan slušao. U ova tri dana čuli smo jedno četrdeset komada. Svigje nam se osobito „Černobrovi černooki“, vesela pjesma; „Žigunje“, „Travuška“, „Mjateljica“, „Krasni Safaran“, „Ot Urala do Dunaja“, „Svjatogor“, hor iz „Igora“ itd. Ali od svih ovih dvije odvojise i to: kavkaski duet „Haz Bulat“ i „Ej uhnem“, pjesma radnika s Volge. „Ej uhnem“, klić brodaru da ti bićem potrese, pa se razlijeva tajinstveno, melanholično, tužno, gubeći se sve dalje i dalje, dok ga sasvijem nestane. Kompozicija nije baš osobito bogata, ali eksekucija onoga zamamnog pianissima, onoga božanstvenog morrenda zapanji slušaoca, ukoči njegovo biće, a njegova fantazija bludi tamo daleko, daleko po poljanama što ih Volga kvasi, vidi sumrak, a pred sobom splav, koja niz rijeku hmili i divnu pjesmu nosi, dok je uhu neotme. Kad je i posljednji glas isčeznuo, Slavjanski se pokloni a stotine duša prenu se, da ga urnebesnim pljeskanjem pozdrave. Općinstvo je ova pjesma tako osvojila, da su je morali uvijek opetovati, a jedne večeri na opće zahtijevanje pjevali su je izvan programa.

Duet „Haz Bulat“ je u svojoj vrsti savršen. Ne znamo na žalost rijeći, ali za čin smo čuli. Mlad bogat Čerkez govori starcu iz Kavkaza, da će ga obasut svim darovima ovoga svijeta, samo da mu dade njegovu mladu ženu, koju ljubi. Starac ga odbija i odgovara, da za to blago blaga nema, a da je on ljubavci svojoj već zabó nož u nevjerno srce. Ovo je od prilike sadržaj. „Haz Bulat“ je mislimo najbolja od svih pjesama, što smo ih čuli u Slavjanskoga.

Ne treba ni spominjati, da je kazalište usprkos visokim cijenama, bilo dupkom puno. Naša publika dolazila je do neopisivog entuzijazma. Odmah prvo veće už urnebesni pljesak gji.ca Mimy Ciurlizza praćena od g. Melka Čingrije predala je Slavjanskome prekrasnu kitu cvijeća sa hrvatskom vrpcom i natpisom: „Hrvatice — Slavjanskome“. Gosp. Ivo Učović predao mu je vijenac sa natpisom: „Hrvati — Slavjanskome“. Gosp. V. M. spjevao mu je lijepi prigodni sonet, koji se je zadnje veće prosipao po kazalištu. I Srbi su mu predali nekoliko vijenaca, a tako isto i uprava teatra. Iz svih bližnjih mjesta dolazilo je naroda, da ga sluša i da mu se divi. On je već otišao, ali nje-

gova pjesma i njegova simpatična pojava ostavila je trajnu uspomenu u našem gragjanstvu. Živio Slavjanski!

JAVNE ZAHVALE.

Dužnost mi je da zahvalim svoj onoj gospodi prijateljima znancima koji prisustvovali sprovodu moje nezaboravne i mile supruge

G I O V A N E

takogjer dužan sam najtoplije zahvaliti časnom gospodinu Dn. Ivu Ferranti koji se je svojski zauzao da poda pokojnici zadnje utjehe, te tako isto hvala gospodinu Antunu Linardović-u, koji mi je u pomoć priskočio prigodom moga udesa.

Dubrovnik 7. Januara 1895.

Luka Nikšić.

Velika nam je dužnost da zahvalimo svijem prijateljima i znancima, koji su nastojali da ublaže našu preveliku žalost gubitkom našeg premilog supruga i oca

ANTUNA MILOSLAVIĆA

Osobito pak zahvaljujemo gosp. Dru Gjorgju Mariću koji je svojski bio zauzeo oko pokojnika; vjekovita će biti takogjer naša harnost prema g. Dum Pavu Pavliću koji nije štedio truda da svojijem molitvama ublaži i razabere pokojnika. Velika hvala takogjer i časnoj obitelji Galjuf. Zahvaljujemo takogjer svijem onijem koji su nam milog pokojnika dopratili do vječnog počivališta.

Dubrovnik, 25. Januara 1895.

Pere ud. Miloslavić

Za se, djecu i rodbinu

Držimo za našu dužnost izraziti „Na život osjeguravajućem Društvu New-York Mutual“ u Beču, I. Graben 8, našu najsrdačniju i najčustveniju zahvalu za izvanredno zauzeće što ga je upotreblilo pri obistinjenju svote od 25.000 (dvadeset i pet hiljada) kruna a. v. osjegurane na život Gospodina Pava pok. Iva Švaga iz Dubrovnika i koje je svote rok istekao usljed njegove nagle smrti. Rečena svota bila nam je isplaćena kroz tri dana nakon prekananja smrtonjnih spisa, to jest 57 dana prije nego nam je bila obvezana po uvjetima Police.

Dubrovnik, 17. Prosinca 1894.

Eugenija Ud. Švago

Miho Sez

kao skrbnik maloljetnog Pava Švaga.

STARČEVIĆEV PAPIR

Starčević Papir

za cigarete (smotke)

kupuje se jedino kod Hrvata

STJEPANA GAMULINA

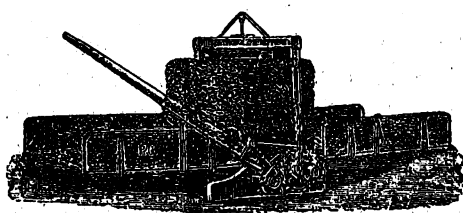
trgovca na Jelsi otok Hvar (Dalmacija)

u kutijam od 250 snopića po f. 2 i 90 nč.,

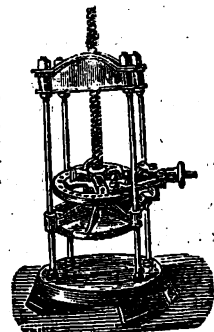
od 100 snopića for. 1. 20.

STARČEVIĆEV PAPIR

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO, VINO I VOĆE.

MLATILA, ŽRVNJALA, MLINOVE za čišćenje žita, RALA, TISKI za grožđe i voće, Patentirane STRČALJKE za peronosporu i samodjeljuće sprave za PERONOSPORU sa ZRAČNOM SISALJKOM STROJEVE za REZANJE i PIVNICARKE SPRAVE

kao u opće sve strojeve za poljodjelstvo, vino i izragjivanje vina iz voća sve po najnovijem i najboljem sustavu prodaje

I. G. HELLER, BEČ, ²¹/₂ Praterstrasse Nr. 49.

Bogato ilustrovani cijenici na hrvatskom i talijanskom jeziku na zahtjev badava i franko

NAJPOVOLJNIJE POGODBE.

najteftinije cijene, jamčevina, vrijeme za prokušanje!!!

Preprodavaocima veliki popust.

DIPLOMIRANI

Magister Farmacije

koji pozna hrvatski, talijanski i njemački jezik traži mjesto kod koje ljekarne.

Poblize kod Uredništva.

Odijela i Crevalja

za gospodo, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

W e i s s a

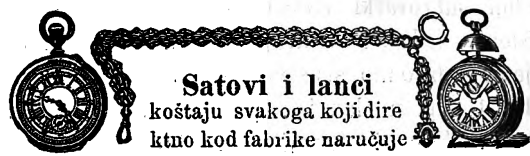
Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Tinct: Stomach: comp.

Sv. Jakoba kaplje za želudac.

Mnogogodišnje prokušano sredstvo za probavu i apetit. Boce po 60 i 1 f. 20 nč. Već više godina glasovit je D.ra Liebera Elizir za nerve i snagu — Znak + i sidro — Boce po 1, 2 i 3 1/2 fior. Pripravlja se po prepisu u Ljekarni M. Fanta u Pragu Glavna skladišta: K. L. Bianchi i Andrović u Zadru; nadalje Serravallo i C. Zanetti u Trstu; Alte K. K. Feld-Apotheke u Beču; u ljekarnam u Dubrovniku kao i u svim većim ljekarnama.

Satovi i lanci

koštaju svakoga koji direktno kod fabrike naručuje

samo: pravi srebrni Cylinder-Remt. 5 do 7 fior Anker-Remt. sa 2 ili 3 srebrna pokriva 7 do 10 fior, Tula satovi 12 f. zlatni 15 fior., Goldin ili novosrebrni 5 fior., zlatni lanci 10 fior., srebrni 1:75, budilice 1 f. 50 nč., viseće ure za 8 dana kucanja od 8 fior unapred sa 10 po stó Rabata za trgovce. Najnovijo Preis-Courante na zahtjev gratis i franco kod

I. Karkera. Tvornica satova u Linzu, (K. Josefstrasse N ro 23 4—10

Tinct. chinæ nervitonica comp.

(Prof. D.ra Liebera Elizir za nerve i snagu.)

Prava samo sa znakom Križa i Sidra.

Pripravlja po propisu Ljekarna Max Fante u Pragu. Ovaj preparat glavna je poznat kao sredstvo za učvršćenje živaca. Boca po 1, 2 i 3 1/2 fior. Nadalje pokazaše se uspješnim Sv. Jakoba kaplje za želudac, Boca 60 i 1 fior. 20 novč. Glavna skladišta: K. L. Bianchi i Andrović u Zadru; nadalje Serravallo i C. Zanetti u Trstu; Alte K. K. Feld-Apotheke u Beču; u ljekarnam u Dubrovniku kao i u svim većim ljekarnama.

GLASOVIR

Prodava se, eventualno daje se u najam glasovir vrste pianino iz tvornice Buchta Schüller Bösendorf. Potanje obavijesti kod gospodina Ilje Nardelli.

Ko pere neka se više ne plaši!

patentiranog kod uporabe operu se 100 komada rublja u pō dana lijepo čisto.

Mohren-Sapuna patentiranog kod uporabe rublje se jednom više uzdrži nego kod ikakvog drugog sapuna.

Mohren-Sapuna patentiranog kod uporabe jednom se pere za tri puta.

Mohren-Sapuna patentiranog kod uporabe više niko ne pere četicom ili škodljivijem praskom. Kod uporabe prištedi se na vremenu, drvima i radnji. Da nije štetan svjedoči

C. K. sudbeni vještak gosp. Dr. A. Jolles.

Dobiva se u svim trgovinama

Glavno skladište. Beč, I., Renngase 6.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na pò godine flor. 2; za *Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4: 50, na pò godine flor. 2: 25; za *inozemstvo* flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Dubrovnik, 14. Februara.

Još nemamo u cjelosti govore Klaića i Čingrije, izrečene u općoj raspravi o proračunu zemaljske zaklade, gdje su razlagali stanovište narodnjaka naprama pitanju sjedinjenja i stranci prava, ali se zadarski dopisnik spljetskoga „Jedinstva“ požurio, da nam ih, bar u izvтку, done-se, zaboravljajući navesti što god opširnije i o replikama pravaša.

Kad smo čitali navode i razloge, s kojima se oba govornika u ime svoje stranke onako žestoko oboriše na pravaše, pade nam na um jedan pasus iz Sudermannove komedije „Poštenja“ i to onaj, iza kako je gosp. Mülling, čiji je sin osramotio Almu, dao njezinim roditeljima 40.000 maraka „oštete“. Starci, koji o časti nemadu pojma, primaju svotu s velikim veseljem, Sin Robert dogje, obazna i plane na roditelje, da vrate novac, ali oni mu se čude i misle da je poludio. Divan a istodobno užasan li je onaj prizor! Kad mu na sva njegova zaklinjanja majka stane još dokazivati velikodušnost gospodarevu i posljedice onoga bogatoga dara, onda pošten sin očajno krikne: „Majko, majko moja! Mi se ne razumijemo! Mi govorimo sasvim drugim jezikom!“

To bi smo isto mogli i mi doviknuti gospodi narodne stranke — u politici. Mi se ne razumijemo, ili nećemo da se razumijemo; naša dva stanovišta antipodi su, ili mi hoćemo da to budu. Ne da je narodna stranka izgubila pojam o pol. poštenju, kao što o svome izgubiše ubogi starci Sudermannova remek-djela. Ali su naša gledišta postala skroz protivna, ona su veoma, veoma daleko. Nije danas srčenost biti radikalac; danas se hoće srčenosti biti konservativac! rekao je dr. Klaić. Eto razlike! Mi smo pravaši radikalci, a oni su konservativci, po riječima samoga narodnjačkog vogje Biće tako. A može li biti konservativnom ona stranka, koja je na svoj barjak upisala *sjedinjenje* sa Hrvatskom, dakle radikalni prevrat čitavoga današnjega sustava naše monarhije? Na ovo pitanje odgovorićemo u svoje doba. Danas ćemo samo opaziti, da se varaju gospoda s desne strane, kad misle da je danas srčenost pripadati njihovu konservativizmu, jer dok se u njihovoj stranci pod okriljem udobno sjedi, naša je odozgor okrutno i nemilosrdno progonjena. „Radikalac“ izložen je svakim neugodnostima i onda kad misli da je neodvisan. I ovih dana imasmo još jedan bolni primjer u Dubrovniku, za koji će znati i narodnjaci jer je popara učitelje i svećenike? Ob ovim zadnjim govori izbor Mišetićeve i još neki fakti prilikom jednog pravaškog sastanka. No mi s tezijem nikomu ne prigovaramo. Ako je naš program naše uvjerenje, mi moramo biti pripralni na još veće žrtve. Mi htjedosmo samo konstatovati, da je dr. Klaić rekao jednu neistinu i da su progonstva pravaša a protekcija narodnjaka sa neke strane najbolji dokaz, da su oni na pravome a narodnjaci na krivome putu.

Toliko za danas, pridržavajući se da opširnije reflektiramo, kad budemo čitali govore prvaka narodne stranke.

Progonstvo Srba u „čistoj-srpskoj“ Hercegovini.

Iz Hercegovine, 8. Februara.

Čitajući u raznijem srpskijem listovima silne jadikovke i tužakanja naše braće Srba o njihovu progonstvu u ovoj čisto-srpskoj zemlji, uvjerih se da im nije stalo do istine. Oni tim hoće da čitaocima prikažu tobožnju silu i množinu srpskoga naroda, koji se od vlade ne smije izjaviti, a opet da ova trpi hrvatstvo, u koliko ga sama ne širi. Lijepijeh li tu podvala i denuncija!

Sada se tuže da im je vlada zabranila neke govore na svetosavskim svečanostima, koje bi imale da budu strogo crkvene, a ne narodna agitacija, kao što su to svukud postale. No nemamo mi ništa proti njihovoj jaukanju na vladu, ali kako su tome krivi Hrvati? Obazrimo se samo na nekoliko primjera i lasno ćemo se osvjedočiti kome je gore. Razmotrimo samo nekoliko slučajeva i iskreno misli, morati će da prizna, da su naši dokazi neoborivi.

Svak ima još živu uspomenu na ove mladiće, koji su lanjske godine radi pjesme „Živjela Hrvatska“ protjerani iz Bosne i Hercegovine, dočim domaći bijahu kažnjeni. Ko brani pjevati „Vesela je Srbadija“?

Prođimo sad malo južnije. U jedno selo južne Hercegovine, lanjske godine prigodom neke svečanosti došao je narod okičen hrv. trobojnicom u crkvu. Pred crkvom se zametnulo kolo. Oružnici vidjevši hrv. boje, naredili narodu da trobojnice skida. Nije to bilo iz straha da se kavga ne zametne, jer to je selo listom hrvatsko: od 80 kuća što broji nema nego tri koje se ne priznaju hrvatskijem. U tom istom kotaru bila je dignuta i hrvatska trobojnica s kuće jednog odličnog Hrvata. Seljaka M. S. iz Ljubinskog kotara pozvaše s oružnicima na sud, jer je nosio hrv. kokardu. Srpski kat. sveštenik I. R. nosi svoju slobodno bez ikakve brige. Što bi bilo od učitelja Hrvata, da se hrvatskim bojama okiti! A pogledajte pozive na svetosavsku besjedu sa srpskim bojama u obrubu, a u svakom figuriraju imena školske djece, koja su u tim svečanostima posredovanjem učitelja prvi faktor!

Po tome se dakle može zaključiti, da ova mošnje srpstvo, ako i nije gledano kao kap rosice na zelenu listu, ali da nije tako progonojeno, a glavno je pak da se ono naprama hrvatstvu u nikakvom pogledu ne može potužiti. Istina je, da u ovim stranam srpstvo nazaduje, kao što nazaduje uopće svaka umjetna narodnost, koja se kuša raširiti umjetnim srestvima. Ono nazaduje jer se širi hrvatska misao. Ko govori i piše o „srpskoj Hercegovini“ taj zaboravlja da se ogromna većina Hercegovaca osijeca Hrvatima. Nevjerojatno, ali ipak istinito! U svojoj Hercegovini nema niti jednoga muhamedanca koji bi se Srbinom zvao, dočim se njih veliki broj priznaje Hrvatima. Ako pak uzmemo sve hrišćane, po vjeri, kao Srbe, što nijesu, opet su u manjini jer su svi katolici — osvem jednoga jedinoga! — Hrvati, a njih je u Hercegovini velika većina. Hercegovci nijesu dakle Srbi, niti Hercegovina srpska zemlja. Hercegovina je hrvatska, jer velika većina naroda tako osijeca. Narod je tu, brojevi su tu, neka nas po-

bije ko može, a mi se nasmijmo onijem, te ovu našu kršnu domovinu zovu *srpskom Toskanom*! Ako su njezino narječje uzeli naučnjaci kao književni jezik hrvatski, uzeli su ga iz svoga narodnog perivoja, a Srbi, koji nam i danas viču da smo im jezik ukrali, još ga nijesu u književnosti poprimili, jer instiktivno osjećaju, da hercegovački nije srpski, kako je to rekao sam Vuk.

Zato neka po manje viču, po manje buče i po manje se razmeću. Šovinizam valja da već jednom ustupi mjesta trijeznoj i realnoj narodnoj politici, koja računa s faktima. Dok u Hercegovini imade dvije trećine Hrvata, kako ona može biti srpska? Sava Bjelanović je, čitاسmo, rekao u saboru da je i južna Dalmacija srpska. Kako se može zvati srpskom zemlja koja broji 26 hrvatskih a samo sedam srpskih općina? U pamet, gospodo! Pa kad onda iz oblaka ugrijahe fantazije panete u zbilju, onda se tužite da srpstvo propada, ali se bizantijski ne tužite na narod koji vašega imena neće, nego na vladu, kojoj vi, da se blago izrazimo, imate zahvaliti dobar dio svoga opstanka.

X.

Ustuk prof. Milčetiću.

Iz Banovine, 9. Februara.

U 3. broju ovogodišnjeg „Vienca“ ima mala vijestica rečenog profesora, kojega inače štujem ko vrlo Hrvata i moga nekadanjega učitelja, u kojoj pokazuje brojevima, da se svi južni Slavjani nekako slažu megjusobno, samo Srbi s nikim, a opet niko s njima. Toliko je doista pravo, a govore to brojevi raznih društvenih knjiga, što no se šalju od raznih književnih društava od jednog plemena k drugome. Znam ja, kad rečeni gospodin nije ni tako htio da o Srbima govori, dakle se već promijenio malo, no koliko me to veseli, pošto vidim, da se on i njegov učenik iza duljeg doba približuju u uvjerenju, ipak ne mogu da zamislim nešto, a to je ovo. On kao da izvodi svu mržnju iz književnih prepiraka, a dodaje tomu Starčeviću: „Pasinu u Slavosrpsku“ i kao da su to glavni povodi mržnje i nesloge naše. Tu bih ja prigovorio ovo: i na onu glasovitu „Srbi svi i svuda“ i na rečeno Starčevićovo djelo, bilo se već davno zaboravilo, pa ni ponovno izdavanje Vukovih i Starčevićovih djela nije kadro da zavadi dva slična naroda, koja se nisu zavadila onda, kad su rečene stvari pisane. Razlozi su posve drugi. Ja bih našao i s jedne i s druge strane, ali posve drugčije. S naše bi strane bio povod taj, što smo se mi konačno osvijestili, to počesmo naše narodno „hrvatsko“ ime držati nad sva ostala, koja smo do nedavna više volili nego li naše vlastito, dočim bi sa srpske strane bio povod taj, što je težnja svih pravih i nepravih Srba (mislim tu sve pravoslavne) išla za spojenjem sa Biogradom, dok je Srbija još imala neku nadu, da će postati Pijemontom. Ova nada uskomešala je silnu prašinu iz koje se je izvila ona borba protiv Hrvatstva, ili bolje rekući ono otimanje hrvatskih svetinja i častnih starina, kojima se je imala ukrasiti i uresiti uskrsnula Srbija, jer bez ikakvih tradicija i nikakve sadašnjosti ona nije dorasla da predvodi umnije i valjanije sestre. To je mislim bio pravi razlog čitavoj borbi. Srbija se je imala prikazati bar na oči što slavuljom i što napreduljom, a za kakvom

zbijskom namjerom nije se tu i onako išlo, jer kako vidimo, Srbi se svim onim otimanjem ni najmanje ne okoristiše; sve to osta im isto tako nepoznato kao i prije. Tek koraci oni bili su malo prehri. Od Dositeja ne može se na jednom doći do Gundulića i Mažuranića; to su dva silna koraka, koja se u isto doba ne mogu učiniti. To sve se je opazilo i u samih Srba, za to oni sada manje bučnim načinom izriču svoj legitimitet o raznim Hrvatima. I tako, kad se čuvstva budu isčistila, a umovi razbistrili, popustit će dosta i Hrvati u koječem, ali uvjeren sam Srbi će se povući daleko u se.

Držim dakle da razdoru nisu krivi razlozi književni nego politični, i to razlozi bučne, zavidne i pohlepne politike, koja se tjera i nerazumnom propagandom, a razdor u književnosti da je samo posljedica onih političkih težnja. Tek razlikujemo sve točno. Qui bene distinguit, bene docet.

Blagoslovljen rad.

Cijenjeni g. Uredniče! Svake godine objavljam uspjeh knjiga „Matićinih“, pak se nadam da me ni sada nećete odbiti, premda znam da Vam list i onako već premalo prostora imade. Nego za Maticu naći će se još mjesta. Mismoći ću obične hvale, Maticu znade da ocijeni svaki Hrvat samo kad no primi onako obilan broj knjiga, opsežnih i listovima i sadržajem. Osobito me je razveselilo što svi naši listovi svih stranaka nekako istodobno oglašuju, da im je dan kad primaju Matičine knjige narodni blagdan. Doista i jest tako, znam da sam ja u školi ostavio svaki posao za dan dva i samo rezao i razgledavao knjige koje sam pijetatom razastro po stolu, obrišavši prije toga svaki trunak prašine i pazeći brižno da koji list krivo ne zarežem. A tek, kada stadoh iza dovršenih nauka čitati pojedine knjige?! Kolikog li veselja! A zar i ma kakvi mlagji Hrvati, koji nije istim oduševljenjem primio te knjige? Mislim da nema.

Pa baš kad se tako veselim, hoću da zamrčim neke svoje primjedbe. Prigovaralo se, što Matica pretiskiva neka djela te neka raje izdade manji broj knjiga ali novih. Moglo bi to da bude kad bi u nas bilo na pretek pisaca u kojih ćeš naručiti ovaj ili onaj duševni proizvod, kad bi u nas bilo književnih društava koja bi izdavala vrsnije plodove starijih nam pisaca, ali svega toga nema, pa zato Matica i mora da oboje čini. U nas je nastala sada utakmica zabavnih listova koji ugrabe veći dio radnih sila i stvaralačkih duhova, a pošto broj ovih ne raste s općom potrebom i današnjim napretkom hrvatske književnosti, to valja da se svakako pomognemo a jedna pomoć je i ta, da se opet šire i ponovljuju biseri prijašnjih pisaca i književnih pregalaca, čija su nam djela vječinom slabo ili nikako poznata radi nepristupnosti i slabe rasirenosti starijih listova i knjiga. Nego baš za to što tih radnih sila nedostaje, mislim da je dužnost „Matićina“ da ona kao najuglednije književno društvo stvori što veći krug svojih radnika i da time uvede u republiku književnosti hrvatske, što veći broj ljudi voljnih i marljivih. To je ono, što želim da za sada prigovorim.

Odmah ću da navedem primjer. Ove godine imao je da se naš neumorni književnik Šrepele trudi oko „rimske satire, ruskih pripovjedača, Bogovićevih djela i Turgenjevjevih pripovijesti.“ Ni je doduše sve sada dovršio, neke stvari bile su već prije objavljene, ali molim zašto da se jedan Šrepele, čovjek doraso ozbiljnijem i težem poslu nego li je izdavanje starijih pripovijesti, čovjek koji bi se mogao posvetiti valjanjoj kritici književnoj, gubi u dosadnom pregledavanju rukopisa i traženju izostavljenih stavaka u prevodima? Ne bi li se to moglo dati u ruke mlagjim ljudima, osobito gimnazijskim profesorima koji su voljni da rade, ali još neiskusni bez uvaženog savjeta ne mogu pravu da počnu. Na ovaj način raznim kontrolama, prijevodima i pomanjim sastavcima uvodili bi se i mlagji ljudi u književno kolo, koje im je sada zatvoreno s raznih obzira a nit mnogi imaju snage da se sami u nj proturaju. Na ovaj način ne bi se vrijedni predsjednik morao tužiti na nedostatak mlagjih sila. Treba imati i za nje više srca, treba ih tražiti i otkrivati, često i sokoliti, pa kriv ja ne bude li uspjeha. Velika prednost naših preporodi-

telja bila je ta da su znali skupiti oko sebe velik broj umnijih i vrsnijih mladića, koji su vremenom usisali njihov duh, pak nastavili i raširili njihovo djelovanje. Toga nam treba i sada, treba da se mladež u što većem broju sakupi oko Matice i da ova izdaje u svojoj „slavenskoj biblioteci“ njihove prijevode, jer nas velik dio znade barem po koji slavenski jezik. Našlo bi se i svakoga posla za mlade ljude koji bi se tako pripravili za ozbiljniji i vlastiti rad, a dotle bi starije i pokušane sile mogle da se posvete onome poslu, kome su dorašle, a i kakvi se od njih pravom očekuju. Tek kad bi sve to ostalo bez uspjeha, mogla bi se mladež objediniti da radi mladenačke politike ne misli na ozbiljan rad. Književnici se ne ragaju gotovi, nego postepeno postaju a i najnadareniji duh zaostane bude li zanemaren.

Toliko imam da prigovorim odboru Matice. Možda je ovaj kušao da se tome doskoči, no sumnjam da li se sustavno i u svim hrvatskim zemljama to kušalo povesti. Više očiju više vidi, pa savjet i ponuka mnogobrojnih Matičinih prijatelja ni tu se ne bi izjalovila. Neka se dakle pokuša; odbor društveni koji i tako ima razgranjenog prijateljstva u cijelom narodu, znat će lako pomoći. — Rekoh toliko, kako mi je iskreno na srcu ležalo, a mislim da će se tako i primiti.

Pred nama leže eto matičine knjige za god. 1894 njih 11 na broj. Razmotrivši ih po broju i opsegu, moraš se zaista čuditi kako se može dobiti toliko knjiga a za cigla 3 for. Inače im je cijena nadarena na 13 for. — i to samo redovitoj nakladi. — Tu eto vijgamo da ima pravo ona poslovića: kamen od kamena palača, jer Matica dobiva od samih članova do blizu 30,000 for., a gdje su kamati i ostalo? te tako može ona da potroši na knjige godišnje preko 20,000 i da ih daje za sama 3 for. Još jasnije bit će sve, ako kažem da knjige opsižu 180 araka i prema tomu svaki tiskani arak zapadne članove na 1.6 novč., dakle nešto iznad novčića i po. U svem se natiskalo 9 knjiga u 12,000 primjeraka svaka, a to iznosi 108,000 primjeraka; kolika je to sila araka lako će svako proračunati. Ovakva množina knjiga razletila se ovih dana po cijelom hrvatskom narodu. Veseli nas da znademo po prilici broj članova za neke hrvatske pokrajine. Bosna ima već 820 članova na ono 800,000 muhamedanaca i katolika. Nije to doduše velik broj al utješljiv, obazremo li se na vrijeme i prilike a kako taj broj godinice raste, nadajmo se dobromu. Dalmacija sa 527,426 stan daje 2050 članova dočim Istra sa 318,000 stan i Slovenci daju 632 člana. Nešto polazi i u Ameriku i ostale kontinente.

Pogledaš li knjige same, ne znaš koje bi se prije dohvatilo. Zemljopis opisuje uz ostalo bajnu i tajinstvenu Španiju i romantičnu Italiju. Osobito je Španija urešena krasnim slikama, tek šteta da i Italija nije razmjerno ilustrovana. Dalje je povjest sred. vijeka, pa Turgenjev i ostalo, što je već svakome poznato, jer su se knjige već razasale, al je svakako biser od knjige ona o ruskim pripovjedačima, koju je Šrepele baš majstorski sastavio. Izvorna je tragedija Tresićeva: Ljutovid Posavski na koju se otrsao „Obzor“ i „Vienac“ baš prostački, nek mi se ne zamjeri riječ ta, ali ne možemo inače da nazovemo onu strast rad osobne mržnje. Neću da uzmem to djelo u obranu, bit će tu poroka i mana, ali svaki pokušaj književni i rad duševni protivnog tabora onako a priori napadati, to može samo „Obzor.“ Bilo je toga žali bože i prije, a sad se opet ponavlja.

Neću da dalje duljim, jer to nije ni zadaća ovoga lista, želio sam samo da koju rekнем o knjigama i da ponukam svakoga koji se još nije preplatilo, da nabavi knjige dok zaliha još traje; žaliti neće. Doista žale se na nas neki susjedi radi Matice, jer je ona nedostiživa. Srbi gledajući na uju zavidnim okom, ustrojše svoju književnu zadruhu, ali ova nije ni sluskinja Matiči. I tu se opet jasno vidi da svaki rad i zdravi napredak mora imati čvrsti temelj, koji je pokušao dugim iskustvom i mnogim kušnjama, a ne na kakvoj propagandi ili čak na svojatanju tugjih pisaca, kako to ista zadruga u svom proglašenju čini. Svako novo društvo valja da stvori i pribavi pisaca tekom vremena, a isto tako i čitalaca a onda je uspjeh

vjerojatom. Naša Matica doista se je tim načinom podigla, pak bi mi to preporučili i Zadrugi. Njen zdravi napredak uvijek će veseliti i svakoga Hrvata, ali kako se jasno vidi iz popisa članova, ono društvo se diže većinom propagandom koja sada u Srba monarkije podupire naša vlada, a padne li ova propaganda past će i broj članova. Koliko ima „Zadruga“ članova u Beogradu!! Nije li to sramota? Morala i zdravog temelja, pa onda radi bit će napretka. —

Sabor Dalmatinski.

Dvanaesta sjednica, 7 Februara. — U ovoj sjednici osnova o uređenju pravnih odnosa učitelja dospjela je u treće čitanje. Zatim su čitane osnove o uređenju bujice u Petrovopolju, izvješće fin. odbora za poljodjelske poboljšice, osnova kojom se ovlašćuje odbor da sklopi zajam od 600.000 kruna; osnova o umirovljenju učiteljskog osoblja dolazi u drugo čitanje. Financijalni odbor izvješćuje o uređenju ljekarničke službe kod dalm. bionica, po kome biće kod svake podignuto stalno ljekarničko mjesto.

Prelazi se zatim na nastavak opće rasprave o proračunu zemaljske zaklade za god. 1895. Uzmilje riječ Ljubić, koji ostrim govorom, navagajući sijasat dokaza kritikuje današnje stanje, osobito makarskog Primorja i iznaša rad onamošnjeg poglavara, razoružanje, uvađanje oružničkih četa i mnoge druge nepodobnosti što se tamo bez potrebe dogadjaju.

Zatim je govorio Biankini, koji je izrekao jedan od onih svojih govora u kom je vladino djelovanje stavio na sito i rešeto. On je iznio mnogo toga glede oružništva, njemačkih činovnika, zabrana sastanaka, društava, domobranstva itd. Za vršio je svoj govor nadom da će nam jedino onda biti bolje, kad se budemo združili s braćom preko Velebita. Varaju se narodnjaci ako misle da pitanju sjedinjenja nije zgodno vrijeme. To pitanje veće se više skinuti s dnevnoga reda. Neće proći ni godina dana a adresa će opet uskrsnuti u ovom saboru. Njegov govor bio je popravljen burnim odobravanjem u saboru i na galerijam.

Trinaesta sjednica. — Na ovoj sjednici prošuljila se polemika izmegju Nardelli i Ljubića radi odnosa u Makarskom kotaru. Ljubić je na široko pobijao Nardelline navode. Bjelanović je govorio proti sjedinjenju, a Smirić o zapostavljanju talijanskoga jezika. Zatim je Biankini u odljem govoru pobijao vladina prestavnika i odgo-varao Bjelanoviću.

Četrnaesta sjednica. (Na 9 ov. mj.) — Klaić je držao svoj govor označiv stanovište svoje stranke u pitanju sjedinjenja i adrese. On ponovo obrazilaze zašto nije sada mogao glasovati za adresu. Za njim je govorio Dr. Čingrija, koji je polemizovao sa pravašima nazivljuć ih *sektom*. Njemu je odgovorio Biankini na dugo i široko u istoj sjednici.

Petnaesta sjednica, 11 Februara. — U ovoj je sabor brzojavno izrazio kralju svoje sažaljenje i ogorčenje radi dogadjaja koji su se zbili u Spljetu. O molbi općinskih činovnika za uređenje službe bilo je odlučeno da zemaljski odbor sastavi osnovu, koju će došasti put saboru prikazati.

Šesnaesta sjednica, 12 Februara. — Najvažnija tačka ove sjednice bio je predlog o pohrvaćenju nautičkih škola, za koji su svi glasovali osvem 3 autonomaša. U sedam sati po podne potpresjednik Bulat zaključnim govorom, zatvori sabor uz izražaje podaničke vijernosti Njeg. Veličanstvu.

Tim je zatvoreno ovo važno zasjedanje.

Naši Dopisi.

S Pelješca, 6 Februara.

Eto smo izmakli i sjećanj, te se čudimo, da po običaju nema k nama nikakvog *korčulanskog Legaša*, obilazeć od vrata do vrata tražeći zarade u hrvatskih sinova. Ne znamo zašto ih nema! Valjda još nijesu izvršili kaznu, na koju su bili osuđeni radi poznate afere od 21-22 oktobra? Ili su zabavljeni u „Legi“ gdje ih novi profesori uče čisti talijanski jezik? Nije, ne. Njima će biti poznato kako su prošli neki, koji su k nama dola-

zmi ove jeseni, pitajući radnje. Ali naš puk odhio je one koji k nama dolaze okićeni hrvatskim kordama, daju krunu za Dom Staroga, pjevaju hrvatske pjesme i govore da su Hrvati, a kad su na Korčuli, onda hrvatsku trobojnicu pogrđnim imenima zovu, rade proti nama i tjeraju svoje šegrte, ako neće, da se upišu u „Legu“. Takovi ljudi nijesu dostojni među nas ni stupiti. S toga braćo poluostrvljani, pokažite se značajni i odlučni. Ne gledajmo njihovo laskanje ni udaranje. Imade i naših ljudi koji su željni poštene rabote, a ne podupirimo one, koji našijem mladićima na Korčuli uskraćuju komad hljeba, jer nijesu u „Legu“. Pomozi svoga! narodna je rečenica.

Pravaš.

Kuna, 11 Februara.

Premda su jutrom rano iz cijele okolice barjaci bili stigili uz pratnju mnogobrojna naroda i lubardijera po starom običaju, i po prozorima naše hrvatske trobojnice izvještene i crkva, ako na žalost i malahna, lijepo okićena, ipak nije se dala obaviti obična svetkovina sv. Vlaha radi velike kiše, koja je u 8 sati padati počela. U crkvi se otpjevala sv. misa u trojki uz pratnju armoniuma i obavila propovjed, ali što je najglavnije nije se ophod nikako mogao učiniti. Radi toga se je obavio jučer uz pratnju pučanstva u velikom broju, to je ispalo u potpunom redu, jer bijaše vrijeme ugodno. Poslije podne po običaju plesalo se do kasno doba u dvorani okićenoj takogjer trobojnicam, muškarci troboj. vrpčima a djevojčice crvenim kapicama. — Glasalo se je prije dana sv. Vlaha da se neće obaviti ophoda niti najboljim vremenom radi onog komada puta preko kojeg se i ostali najveći ophodi obavljaju, naime „preko križa do Franjevačkog samostana“, pošto je upravo u slabom stanju, no ako se to nije dogodilo srećom ove godine, moglo bi drugom, ali pak koji drugi ophod uskratiti. Zato ovom prigodom nam je preporučiti Ugl. Općinskom Upraviteljstvu, da se obrati Visokom Zemaljskom Odboru za uređenje istoga, pošto je taj komad upravu predjelnog puta vrh kojega bdije isti Visoki Odbor. Koliko nam je da preko takova puta prolaziti imamo, toliko bi nam težje bilo, kad bi se radi istoga morale ukinuti naše najviše svečanosti koje naš puk najvišom bogoljubnosti i veseljem slavi.

Pogled po svijetu.

— Naš kralj stigao je u Cap St. Martin u Franceskoj, gdje će boraviti nekoliko dana.

— Carevinsko vijeće sastaje se na 15 o. mj. Na dnevnom je redu posebna rasprava o preinaki kaznenog zakona.

— Po ruskim sveučilištima imade ozbiljnih iskaza u liberalnom smislu. Vlada poduzimlje najstrože mjere.

Domaće vijesti.

Grozni slučaj. — U noći od prošlog petka bijahu u spljetskoj gimnaziji nakažene sve slike Njeg. Veličanstva, porazbijani i razparani zemljovidi i izvedene toliko drugih grozota. Politička, sudbena i školska vlast najrevnije istražuju. Općina spljetska obećala je 1000 f. nagrade ko otkrije zločinca, a prof. i učenici 400 kruna. Posebnim proglasom i svečanom sjednicom prosvjedovala je općina na ime cjelokupnog gragjanstva proti nedjelu, koje je duboko dirnulo sve pučanstvo Dalmacije bez razlike stranaka. Krivac nije još nagjen, ali su neke sumnjive osobe zatvorene.

Strossmajerova 80-godišnjica. — Naš neumrli biskup najsvetčanije proslavio je svoj rođen dan. Sa svih strana domovine i cijelog slavenstva došlo mu je brzojavnih pozdrava. Živio na mnogo ljeta!

Istup. — Gosp. Niko vitez Duboković zastupnik na dalm. saboru istupio je iz kluba narodne stranke. Živio!

Izbor u Čakovcu. — Neizmjernim mjerama polučen je uspjeh ministru Wlassitzu sa kukavnih 60-glasova većine. Dr. Premuš bio je uzapćen, kako „N. N.“ pišu „radi razdraživanja pučanstva pro-

ti ministru Wlassitzu.“ Drugim riječima, on je valjda govorio biračima da glasuju za Dra. Majora, a ni to se u Ugarskoj ne smije. Živjela magjarska liberalnost!

Politički komedijanti. — Čini se da smo u br. 5 pod ovim naslovom dobro oprali g. L., kad nam se on više osobno ne javlja nego se sakrio za uredništvo „Dubrovnika“, pak nam poručuje da njegove riječi niječije nijesu bile *nama* namijenjene nego nekakvijem trijeznijem i umjerenijem Hrvatima, pošto polemisati s nama jalov je posao. Tako dakle! A kome se onda g. L. milostivo udostojao upraviti onu pregršt crnijih laži i kleveta, izmed kojih i onu, da „Crvena Hrvatska“ prima potporu iz reptiljskih fondova neke vlade?

Biće se g. L. snjelo da mu mi nijesmo stvarno odgovorili. Neka sravni svoj sa našim člankom, pak će brže uvidjeti, kako smo njegove navode tačku po tačku pobijali, navlastito onaj o vjeri, koji je u našoj raspr. najglavniji. On naprotiv na naš odgovor nema nego bombastičnih fraza i ludijeh pogrda, o kojim valjda misli, da postaju duhovite, kad ih on napiše. Ko zna na pr. koju svjesnoću misli da je rekao, što nas je, obzirom na godine, nazvao „dječetinom“! Ako pravaši sačinjavu pomladak, to znači da je njihova, ako ne sadašnjost, a ono svakako budućnost — ali jaoh stranci koja je krcata *stare dječetine*, poput onih s kojim nas zla sreća dovela evo u polemiku!

Nama je malo stalo što o članku g. L. piše „Glas Crnogorca“, koji, dok se bisantinski prikazuje prijateljem sloge, nama veli da sijemo razdor izmed Srba trijuh vjera! Hrvata dakle amo nema već smo svi Srbi — u ime bratske sloge cetinskog lista, koji bi puno pametnije uradio, da nas pusti na miru, a da se zabavi ljutim pitanjem zašto najprvi Crnogorci bježe iz svoje domovine, i svim ostalim ranama, u koje mu mi ne tičemo premda ih poznamo. Je li nas jednom razumio?

Isto ovako bizantinski misli i g. L., koji, istodobno kad nekakve umjerene Hrvate pozivlje na slogu i bratsku ljubav, niječe i nama i njima plemenski opstanak u ovim krajevima. Ali neka čeljad, koja su zanijekala pleme otaca svojih, ne zaslužuju da se ozbiljno uzimlju njihove riječi — pak smo i mi prošlog i ovog puta jednjem samijem izrazom pokušali karakterisati čitavo njihovo političko djelovanje.

Zora u Cavtatu. — U nedjelju svečano je otvorena mlada cavtajska Čitaonica „Zora“. Sretno i na mnogo ljeta!

Slovenci. — Gorički sabor zatvoren je, jer je slovenačka manjina istupila nemogavši podnijeti samosilja talijanaša. Isto tako istupiše Slovence iz štajerskog sabora, koji se izrazio proti ustroju slovenske gimnazije u Celju. Živjeli!

Prosvjed iz Konavala. — U saboru govorili su Bjelanović, Baljak i drugi Srbi o nekakvoj demonstraciji, koja je tobož bila namesena jednoj visokoj ličnosti, pak da laž bude veća, rekoše da se to dogodilo u Konavlima. Na te izmišljotine primismo, za prošli broj prekasno, ovaj brzojav.

Gruda, 8 Februara. Nije istina što je Bjelanović u saboru o Konavlima govorio. Žalimo što je ovaku ljagu na pitome Konavle bacio.

Crnica, Mostahinić, Magud, Glavić, Bratoš, Trković, Čupić, Paljetak.

Gradska Kronika.

Lične vijesti. — Naš biskup presvj. Dr. Josip Marčević dijelio je ove sedmice sv. krizmu u stonskom dekanatu. — U srijedu boravio je u gradu bokeški biskup presvj. Frano Uccellini. U četvrtak otišao je u svoje rodno mjesto Lopud. — Juče su se vratili iz Zadra časni zastupnici gg. Stijepo Bjelovučić, Dr. Pero Čingrija, prof. Božo Korlaet, Dr. Roko Mišetić i prof. Luko Zora.

Svečanost sv. Vlaha. — U nedjelju bila je procesija oko grada, koja se nije mogla održati na sv. Vlaha, Došlo je i nekoliko barjaka iz okoline. Po podne bila je tombula.

Za Starčevićev Dom. — Gosp. M. Miloslavčić iz Postranja priložio je jednu krunu. Doprinješe nadalje gg. Dr. Baldo Bibica 4 kr., Ivo Antičević

2 kr., Filip Nagijja 2 kr., Jozo Orebić 2 kr., Mato Štuk 1 kr., M. Marinović 1 kr.

Za društvo Cirila i Metoda. — Od g. Balda Violica iz Kune primismo 25 kruna sakupljenih na piru g. Iva Radovića i Ane Šestanović u Potomju. — Doprinješe nadalje gg. Miho Bijelić 10 kruna, Ivan Bubalo 3 kr., Ivo Antičević 1 kr., Jero Despot 1 kr., Marko Mrčević 1 kr.

Plesovi. — U nedjelju bio je u teatru *veljun* koji je bio prilično dobro posjećen. Isto tako bio je ples u *Batićevoj Dvorani* u nedjelju i u četvrtak. Sutra je *veljun* u teatru. U utorak vojnički kazino priregjuje sjajni ples, za koji dolazi iz Zadra vojnička glazba pješačke pukovnije 22.

Izjava. — U zadnjem broju „Dubrovnika“ čitam izjavu g. Gjiva Lopižića, koji govori da niti je potpisao niti ikoga uovlastio da potpiše telegram poslan u Zadar kao prosvjed proti glasanju narodnjaka o adresi.

Ja dolje potpisani izjavljujem, da je izjava s početka do kraja lažna, te je istina, da sam zapitao g. Lopižića hoće li potpisati rečeni prosvjed i da dade koji novčić za brzojavne troškove, a on mi je odgovorio: „nedam ništa, a potpišite me slobodno.“

Toliko u čast istine i pravice!

Ivo Stjepović.

Povratak Slavjanskoga. — U subotu u večer povrtila se družina Slavjanskog iz Kotor, gdje je pjevala s najboljim uspjehom za dvije večeri u kavani „Doimi.“ U nedjelju dali su u nas u teatru zadnji svoj koncert. Prvi dio programa bila je orhestra istoga zbora, koja je izvela četiri komada. Zatim su pjevali nekoliko komada novih i neke koje smo već prije čuli. Ne treba ni napominjati da je publika pozdravljala zbor i Slavjanskoga frenetičkim oduševljenjem.

U ponedjelnik po podne koncertovao je zbor u velikoj i prostranoj dvorani glasovite naše franjevačke biblioteke. Zbor su zazvali koli svjetovni svećenici toli redovnici, koji su svi prisustvovali sa svojim klericima. Došlo je uz to mnogo odličnih gragjana. Zbor je pjevao nekoliko svjetovnih pjesama i jednu crkovnu. Na svrhu je otpjevao i hrvatsku himnu „*Ljepa naša domovina*“, koju su svi prisutni stojeće slušali. Bilo je nekoliko gošpode, koji nijesu Hrvati, pak su i oni iz pristojnosti ustali — jer mi smo u Dubrovniku! Iza himne zaori burno pljeskanje, koje nije za nekoliko minuta prestajalo. To je bio divan momenat, koji ćemo teško više doživjeti. U glasovitoj biblioteci dubrovačkoj, svojini katoličkog samostana, pravoslavna braća Rusi zapjevaše veličanstvenu hrvatsku himnu, koju stotine s počasti slušahu, dok okolo po drevnim policama poredani slavni rukopisi neumrlih velikana naših, radi kojih naš grad prozvaše Atenom. Na svom odlasku ne mogaše zbor Slavjanskijev ljepšeg pozdrava izručiti starome Dubrovniku!

Sutra dan u jutro rano krene Slavjanski u Bosnu i Hercegovinu.

„Lega“ u Dubrovniku.

Pravo bi se htjelo — elegije sroka,
Il tužaljka teških — Izaje proroka:
Al to meni, pobre, — ne ide po čudi,
Pa će moja vila — drukče da zagudi.
Dubrovčani braćo! — eto sad imate
Našu ljepu „Legu“, — kako što svi znate.
Bilo je u „*Smotri*“ — (ko nije vidio?)
Da je na nju Zadar — muhūr udario;
A sada imadu — u našem gradu,
Da joj neki ljudi — osveštenje dadu,
I rastrube svuda — da je l'jepa dikla
U ovome kraju — *uprav samonikla!*
Homo da vidimo! — Takoga pazara
Dubrovnik ne vidje — nigda do sadara!
Grehota je samo — da se pazar sluči
Otkad srpstvo silno — na općini buči!
Al ko na to gleda? — Diklica je l'jepa:
Nije fajde činit — oba oka sl'jepa;
Ima opet ona — vrlih advokata
U Zadru i Beču — što valjaju zlata;

A u Rimu, kume, — Firenci, Jakinu
 Silni prosici za njom — od ljubavi ginu.
 To je dosta, brate! — i ne pitaj više:
 Red je da se svaki — u „Legu“ upiše:
 I obeća tvrdo — ono baš junački,
 Da već neće nigda — progovoriti „naški“,
 I da gdješ bide, — iz grla će svega
 Krivit se i vikati — „Evviva la Lega!!!“
 Aferim vam, ljudi! — do vjeka živila
 Ona sretna majka — što vas je rodila!
 Niko neće poreći — da su ovo dani,
 Kad su uskrsnuli — stari dubrovčani;
 Niko neće kazati — ni riječi proti,
 Ako vam ja rečem, — da ste patrioti!!
 I te kakvi, kume! — jer što niko prije
 Niti u snu igda — pomislio nije,
 Snjelo se je vama! — i ne samo snjelo,
 Nego još hoćete — provesti u djelo!
 Divno djelo, krasno, — duboko začeo,
 Divnije neg samo — Hrelje poduzeće!!
 Tako da na svjetu — nema toga brka,
 Koji će se s vama — moći da utrka!
 I meni se jurve — u pameti rēda
 Sve što ima sljediti — od sad unaprjeda;
 Ter čudom potresen — ne dā mi se kliknut,
 Krasotom opojen, — ne mogu se miknut!
 Promislite ljudi! — Od „Svete Marije“,
 Preko cjele „Place“ — „Ponte“, „Peskarije“,
 Pa od „Kantafiga“ — do „svetog Jakova“
 Ne čuješ već nigdje — hrvatskoga slova!
 U malo godina — sve je urci burci.
 Kako, bože prosti, — da su prošli Turci!..
 Ajmeh, što govorim? — Nije, nē, to tako!..
 (S jezika ja vidim — da ću poč' u pakō)
 Kakvi turci, jadan! — to su Fiorentini..
 Razlika je strašna, — kako mi se čini!..
 Po njima smo sasvim — promjenili lice,
 Odjeli se perjem — prekomorske ptice;
 Pometnuli divljač — postali „čivili“,
 Zbilja, kakvi njesmo — nigda prije bili!!
 Batalili „naški“ — i rekli smo: „p!“
 Što će, kad je bolja — „la lingua del S!“
 I puljiška pjesma — svuda se razl'jega,
 I vas je Dubrovnik — postō „della Lega.“
 Na Pilama vidiš — fuštara i lera,
 Gdje no zapiždreni — čitaju „Corriera“;
 Ter govore da je — davno prošlo doba,
 Kad su se za srbe — pregonili oba;
 Jer da im je puklo — da su svi Slavjani
 Najgori na svjetu — hale i divljani!
 Obrni niz „Placu“ — i vidjećeš čuda,
 Gdje muško i žensko — „toskanegja“ svuda;
 I ako ko „naški“ — jednu rječ natukne,
 Dobra prdeljaska — odmah ga zamukne.
 Širogaćā nema — nestade im traga:
 Svak ti, brate, voli — prije vidjet vruga!
 Djevojke se kite — cvjetkom „margarite“,
 Jer su već do gada — trobojnicā site;
 Knjigonoše brižni — u tobōcu punu
 Raznose po gradu — „Gazzettu“, „Tribunu“
 Bastasi u gaćam — kō Napulitani
 Pred „Lužom“ urliću: — „viva Imbriani!“
 Zabili su da će — svi u Eritreju,
 I ne može niko — razbit im ideju.
 Gospar-Frana više — gragjani su siti,
 Potēžu za Bonghi — ili za Giolitti;
 A po zapovjedi — Adrijana Lemma
 Ni vragutog fratra — nigdje više nema!
 Tamo opet negdje — blizu „Ošpedala“
 Ima se Tanlongu — otvoriti „filiala“;
 A za veću slavu — Orlandu vrh vrha
 Kokot se puljiški — vrti i leprha...

* * *

Što ćeš veće, pobre, — da ti kral'ješ sūkam?
 Manjkaju mi rječi... (uprle se u kam!)
 Mozak mi se mōta — na pogled ljepotā,
 I svijeh nastajnih — uživanja rajnih.
 Ah, blažene oči — koje gledat budu,
 I divit se tomu — božijemu čudu!
 U toliko rēvi: — „Evviva la Lega!!!“
 Dobro, da se čuje — do „Debelog Br'jega“!
 I nemoj se tresti — da ti što ne pukne,
 Ili da ti kogod — pest pod oči šukne.
 Jerbo posō igje — l'jepo kō po loju,
 U neizrečenom — miru i spokoju...
 Niko se ne miče! — svi u jedan dah

Samo što uzdišu, — i govore: „Ah!...“
 „Ragjali smo dugo, — a rodili rgju...“
 „Ah, ti sveti Srgju, — samo ne daj grgju!“
 Stanac.

JAVNA ZAHVALA.

Hrvatsko pripomoćno društvo u Beču primilo je u svoje blagotvorne svrhe, naročito u svrhe utočišta, koje za uboge hrvatske djake visokih škola u Beču uzdržaje, sljedeće darove:

Za godinu 1894 od preuzvišenog gospodina baruna Franje Filipovića, c. i k. feldzg. u Beču 15 for.; slavnog občinskog upraviteljstva u Spljetu 30 for.; velemožnog gosp. Adolfa Mošinskoga, načelnika grada Zagreba 2 for.; gosp. Filipa Neumanna, trgovca u Beču 2 for.; Za godinu 1895 od preuzvišenog gospodina grofa Gjura Jelačića u Novih Dvorih 5 for.; slavnog gradskog poglavarstva u Brodu na Savi 30 for.; slavnog poglavarstva občine trgovišta Virovitice 25 for.; slavnog ravnateljstva štedne i pripomoćne zadruge u Oriovcu 20 for.

Veleuč. gosp. Dr. Ivan Šlambuk, občinski liečnik na Jelsi na otoku Hvaru sakupio 21 for.; a darovali: Braća Dobrović, trgovci 3 for.; braća A. V. Gamulin, trgovci 2 for.; po 1 for.; gg. Žanković Mato trgovac, Gamulin Stjepan Tomin trgovac, Drinković Nikola trgovac, Machiedo Krstaš posjednik, Gamulin kapetan Kuzma posjednik, Carić Ivan pok. Jure posjednik, Duboković Marin posjednik, Bojanić pop Vicko župnik, Siminiati Bone ljekarnik po 50 novč.; Ivanišević Vicko trgovac, Gamulin Kuzma Ivan trgovac, Vranjican Vicko carinar, i Gamulin pop Vicko župn. pomoć, Dr. Ivan Šlambuk obč. liečnik, 5 for.

Plemenitim darovateljem izričemo najsrdačniju hvalu u ime naših šticećnika, a osobito hvalu izrazujemo revnom sakupitelju veleuč. gosp. Dr. Ivanu Šlambuku, obč. liečniku u Jelsi za njegov neumorni trud oko sabiranja milodara za naše društvo.

Hrvatsko Pripomoćno Društvo
 U Beču dne 8 Veljače 1895.

Predsjednik: Tajnik:
 D. K. Kozić Franjo Vahčić
 dvor. i sudbeni advokat. c. k. držav. činovnik.

A V I S O!

Zeitmangels halber wurden die zu den Militär-Casino-Unterhaltungen eingeladenen Herrschaften auf diesem Wege verständigt dass das für den 23. d. Mts angesagte Kränzchen anlässlich der Ankunft der Musik-Capelle des 22. Infanterie Regiments bereits Dienstag den 19. d. Mts stattfinden wird. Begim 8 Uhr abends.

Der Ausschuss.

Radi pomanjkanja vremena obznanjaju se sva gospoda koja su pozvana na zabavu u vojnički kazin kratkim putem, da će plesna zabava urečena za 23 o. m. sporadi dolaska vojničke glazbe 22 pješačke pukovnije sljediti utornik na 19 o. mj. Početak na 8 sati u večer.

Odbor.

Mancando il tempo opportuno di avvisare ogni singolo dei signori invitati per la festina da ballo che doveva aver luogo il 23 del mese corrente nel casino militare si porta con questo mezzo a conoscenza, che causa la venuta della banda militare del imp. e regg. Regimento fant. N.ro 22 la festa invece del 23 avrà luogo al 19 febbraio 1895 alle ore 8 di sera.

Il Comitato.

O B J A V A.

Daje se na znanje slavnome općinstvu da se je u četvrtak 14 tek. otvorio poznati restaurant „LACROMA“ na novo namješten. Jamči se za izvrsnu talijansku i njemačku kuhinju i izvrsno piće, a potpisani će gledati da u svakome pogledu zadovolji gospodu goste.

Uz restaurant ima Hotel i kupelji morske i slatke vode, koje su otvorene svakog utoraka, četvrtka i subote.

Dubrovnik, 16. Februara 1895.

V l a s n i k.

1-3

Tinct. chinae nervitonica comp.
 (Prof. D.ra Liebera Elizir za nerve i snagu.)

Prava samo sa znakom Križa i Sidra.

Pripravlja po propisu Ljekarna Max Fante u Pragu. Ovaj prepatat odavna je poznat kao srestvo za učvršćenje živaca. Boca po 1, 2 i 3 1/2 fior. Nadalje pokazao se uspješnim Sv. Jakoba kaplje za želudac, Boca 60 i 1 fior. 20 novč. Glavna skladišta: K. L. Bianchi i Andrović u Zadru; nadalje Serravallo i C. Zanetti u Trstu; Alte K. K. Feld-Apotheke u Beču; u ljekarnam u Dubrovniku kao i u svim većim ljekarnama.

GLASOVIR Prodava se, eventualno daje se u najam glasovir vrste pianino iz tvornice Buchta Schüler Bösendorf. Potanje obavijesti kod gospodina Ilije Nardelli.

??? K O ???

želi da dobije na pristojni i poštenu način jedno unosno nuzgredno zanimanje, neka piše pod „Erweb“ na Ekspediciju

Oglasa Heinrich Schalek u Beču.

5-10 fior. na dan

nudi Bureau onim osobama, koje bi poduzele unosno zastupstvo. Vrlo prikladno kao nuzgredno zanimanje.

Pisma se upravlja na

Mercantil-Bureau Zwittau (Moravska)

STARČEVIĆEV PAPIR

Starčević Papir

za cigarete (smotke)

kupuje se jedino kod Hrvata

STJEPANA GAMULINA

trgovca na Jelsi otok Hvar (Dalmacija)

u kutijam od 250 snopića po f. 2 i 90 nč., od 100 snopića for. 1. 20.

P A P I R A E F I C I A T H V L S

DIPLOMIRANI

Magister Pharmacie

koji pozna hrvatski, talijanski i njemački jezik traži mjesto kod koje ljekarne.

Pobliže kod Uredništva.

Ko pere neka se više ne plaši!

patentiranog
 Mohren-Sapuna

kod uporabe operu se 100 komada rublja u pō dana lijepo i čisto.

patentiranog
 Mohren-Sapuna

Kod uporabe rublje se jednom više uzdrži nego kod ikakvog drugog sapuna.

patentiranog
 Mohren-Sapuna

Kod uporabe jednom se pere za tri puta.

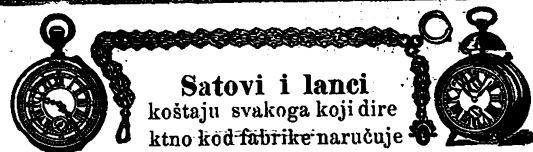
patentiranog
 Mohren-Sapuna

Kod uporabe više niko ne pere četicom ili škodljivijem praskom. Kod uporabe pristedi se na vremenu, drvima i radnji. Da nije štetan svjedoči

C. K. sudbeni vještak gosp. Dr. A. Jolles.

Dobiva se u svim trgovinama

Glavno skladište. Beč, I., Renngase 6.

Satovi i lanci

koštaju svakoga koji direktno kod fabrike naručuje

samo: pravi srebrni Cylinder-Remt. 5 do 7 fior Anker-Remt sa 2 ili 3 srebrna pokriva 7 do 10 fior, Tula satovi 12 f. zlatni 15 fior., Goldin ili novosrebrni 5 fior., zlatni lanci 10 fior., srebrni 1:75, budilice 1 f 50 nč., viseće ure za 8 dana kucanja od 8 fior unapred sa 10 po stō Rabata za trgovce. Najnoviji Preis-Courante na zahtjev gratis i franco kod

I. Karekera. Tvornica satova u Linzu, (K. Josefstrasse N ro 23 5-10)

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

W e i s s a

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Tinct. Stomach: comp.

Sv. Jakoba kaplje za želudac.

Mnogogodišnje prokušano srestvo za probavu i apetit. Boce po 60 i 1 f. 20 nč. Već više godina glasovit je D.ra Liebera Elizir za nerve i snagu — Znak + i sidro — Boce po 1, 2 i 3 1/2 fior. Pripravlja se po prepisu u Ljekarni M. Fante u Pragu Glavna skladišta: K. L. Bianchi i Andrović u Zadru; nadalje Serravallo i C. Zanetti u Trstu; Alte K. K. Feld-Apotheke u Beču; u ljekarnam u Dubrovniku kao i u svim većim ljekarnama.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na p. godine flor. 2; za *Austro-Ugarsku*, *Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4; 50, na p. godine flor. 2; 25; za inozemstvo flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Na izjave narodne stranke.

I.

U govoru što ga je rekao dr. Klaić kao izjavitelj Zemaljskog Odbora, on se je ponovo dotaknuo adrese i aneksije, pak je, braneci stanovite svoje stranke, dokazivao, kako je u svome koraku ona bila dosljedna starijim tradicijama. Ovak put i ako nije izrazio ništa nova, što ne bi bilo i u prvoj njegovoj izjavi, o kojoj već smo se bavili, on je neke stvari bolje i opširnije razjasnio.

Svi razlozi i nazori dra Klaića mogli bi se podijeliti u dvije skupine: u one konzervativne i oportunističke naravi, u kojima se oba ova pojma međ sobom razlikuju. Iz konzervativizma naime neda se privacima narodne stranke, koji su malda ne posjedili, srčati iznova u borbu, ni izlagati narodne stečevine, do kojih oni toliko drže, jer su većinom njihovo djelo, pak se još naći možda i u manjini, a to sve radi pitanja, koje je od svega ovoga daleko važnije, ali mu ne vide sjegurna uspjeha. S druge strane njihov oportunitet tumači nam — kroz usta vogje stranke — da je „Austrija država vrlo delikatna ustroja“; da ta država, „sastavljena od raznih plemena s raznim interesima, ne trpi da se njezini temelji drhću bez potrebe“; da „nikakva promjena u državo-pravnom odnošaju nutrnjem nije se dogodila bez vanjskoga potresa“ itd. itd., a to sve da nam dokaže, kako danas nije *zgodan čas*, da se pitanje na tapet iznosi.

Ovo su kardinalni nazori stranke, koji se od naših u velike razlikuju. Što se konzervativizma tiče i onoga straha, da se ne izgubi ono što se je steklo, mi se nikako ne slažemo s dr. om Klaićem. I nama bi bilo vrlo žao da hrvatstvo nešto izgubi, muka bi nam bilo narodne stečevine na kpekcu mećati, ali ima momenata kad to žaliti ne smijemo, jer nikakvi narodi žalili nijesu. Kad se radi o opstanku, slobodi i jedinstvu naroda, mi moramo sve žrtvovati, pak bismo radije u tom nešto i pregorjeli, nego slijedili današnju politiku narodne stranke. Rad kojekakvih skupi plaćenih koncesija, mi bismo se malo po malo morfinom otrovali. Za dvadeset godina zaspao bi pravi hrvatski politički duh u Dalmaciji. Ovako bijasmo okrenuli još onoga dana, kad je stranka s pokojnim Jovanovićem primirje načinila. Govori se o stečevinama! Mučno nam je krenuti u ovo pitanje, koje je za starije ljude osobito osjetljivo; jer su na svoj rad vrlo ljubomorni. Naravno je da starci uvijek misle da svijet ide na gore, pak pohlepno brane; da im kogod ne otme ili ne promijeni što su i kako su oni uradili, a mladost, koja još nikada ne htjede biti prostim arhivarom tugijeh zasluga; nezadovoljna traži napretka, promjene i novih bojišta. Ali budimo malo pravedni, pak se upitajmo, koje su te velike stečevine, što bi ih mogli izgubiti? Što imamo mi dobra i trajna, te nam ne bi mogli s časa na čas oduzeti, a da nas i ne upitaju? Mogli bismo izgubiti koju općinu? koju školu? koje zastupničko mjesto? To je moguće, ali to bi bilo samo za čas, jer većine hrvatske u Dalmaciji izgubili ne bi. Ima istina beznačajnika na ovome svijetu, ima „autonomaške kadre rasporedane od Raba do Budve“, nego ta kadra vojske nema, ona nema naroda. I kad bi je — kao odgovor na našu adresu — tu-gja ruka pokušala postaviti na upravu zemlje, mi

bi smo se našli u jednom kolu, pod jednim barjakom i mi bi onda zajedno izveli ono, što je nazad dyadeset i pet godina — 1870 — izvagjala mlada i energična narodna stranka. Mi ispovijedamo, da želimo da se ta ekspetoracija proti nama učini i to bi bila prava sreća za nas, od velike moralne koristi za hrvatstvo. Ona bi naše rastrovane i bolesne odnošaje najbolje izliječila. Danas nemamo Srba, ali ako se narodna stranka straši, da bi hrvatska Dalmacija u toj borbi podlegla, ona tada dokazuje, da se od 1870 — u dyadeset i pet godina, ni koraka napredovalo nije, pak izriče najgoru osudu sebi, svojoj politici i svim svojim toli razvikanim stečevinama, koje bi prvi udarac vlade mogao u prah pretvoriti.

Ma koliko nastojali da budemo pravedni, mi tu politiku ne možemo dokučiti. Mi bismo je još razumjeli kod bukoyinskih Rumunja, kod Rusina i Poljaka, koji nemaju čim će se pozivati na neovisnost, izim narodnog prava, koje im se bije s pravom jačega. Njihova budućnost, ako je uopće imadu, veoma je daleko; oni joj se niti ne nadaju, bez kakve velike svakako žalosne katastrofe, pak šute, popuštaju, moljakađu, rade — i čekaju. Ali mi ne razumijemo konzervativnost dalmatinskih Hrvata, koji su po programu, aspiracijama i položaju pozvani da budu najskrajnjeljevica, najradikalniji elemenat Cizlajtanije — u jednu riječ pravi iredentiste, koji, ostajući pod istim monarhom, svim silama teže preko granice. Šta mi dakle imamo da konserviramo? I mi smo s dr. Klaićem, da je bolje biti u većini i gospodovati, nego li u opoziciji. U Dalmaciji bićemo većina uvijek, o tom govora nema. Nego kad bi mi imali ostati u većini i gospodovati uz one uvjete, uz koje danas stoji narodna stranka, (a njih smo motrili čitavog ovog saborskog zasijedanja, a najbolje kad se je radilo o civilnom namjesniku) e onda mi volimo biti u manjini i u opoziciji.

Što se tiče *zgodna časa*, mi držimo da ima usluga, koje se smiju da prose samo onda, kad su oni koji ih daju dobro raspoloženi, a imade opet prava, koja se moraju u svako doba odlučno tražiti i isticati. Naša aneksija spada u ovu zadnju kategoriju. Mi znamo da Austrija, kako je rekao dr. Klaić, ne trpi, da se njezinim temeljima, biva sustavom, bez potrebe trese. Poznato nam je da Nijemci i Magjari ne trpe još mnogo nevinih stvaraca, koje bi bile na korist drugih naroda. Ovi i nekakvi drugi viši razlozi, koje je dr. Klaić naveo u tajnim sjednicama kluba god 1888, pak zacijelo i sada, biće naveli stranku, da onako postupi. Ali ako ovdje ne možemo da govorimo jasno kako bismo htjeli, mi ćemo se ipak nekako izraziti. Mi smo gledali kako je još koji drugi narod radio, pak ćemo i mi do potrebe tako raditi, te poznajući dobro načela stranke kojoj imamo čast pripadati, cijenimo se ovlaštenu izjaviti, da stranka prava ne misli nikada nikakve druge interese postaviti interesima hrvatskoga naroda.

Dr. Klaić misli da će se naše pitanje riješiti samo uslijed vanjskih upliva. Jaoh nama, kad bi nas ovi našli u današnjem položaju! Sve sile naše treba da uložimo da nas ovake ne nagju. Ovdje se prvak narodne stranke malo pobliže izjavio o *zgodnom času*. On veli da će to biti „onaj čas kad se riješi pitanje bosansko, kad se odluči o priklonjenju Bosne ostaloj monarkiji.“ Mi se

s ovim nazorom nikako ne slažemo, već držimo da bi nas taj čas morao naći sjedinjenje ma kako bilo, inače će hrvatskoj političkoj i državnoj ideji zadati smrtan udarac. I mi znamo „da te zemlje Austrija neće ostaviti za ničiju ljubav“, ali će bogine Nijemci i Magjari sve moguće učiniti, da ni nas ne dopanu. Preko tvrdog državnog sastava hrvatskog, koji bi kō željezni obruč od Drine do Sutorine opasao okupirane zemlje, bio bi naprotiv, osim hrvatskom, zatvoren put svačijem uplivu iz monarkije. Dr. Klaić čeka riješenje bosanskog pitanja, da se riješi i hrvatsko, a mi smo uvjereni, da je uprav bosansko pitanje, ili tačnije njemačko-magjarski Drang nach Osten, te se najupornije opire našem sjedinjenju, jer u njemu vidi neprelomivi slavenski zid, koji bi zaustavio tugijsku bujicu na Istok. I zato — a neka političari narodne stranke misle što hoće — mi ne vidimo gore pogibelji za naš narod, nego kad bi se stanulo odlučivati o sudbini Bosne i Hercegovine, uz nas ovako rastrgane u razne pokrajine, kao širom otvorena vrata svakome narodnome neprijatelju. Hrvatsko pitanje bilo bi onda za vjekove zakopano.

II.

Ovoliko na šire političko razlaganje dra Klaića. Ali je narodna stranka progovorila za tim i o stranci prava; te dok je dr. Klaić s neke visine savjetovao pravašku mladost, dr. Čingrija grdno se obori na samu stranku i na njezina vogju nazivljuć pravaše *sektom*. Čini se da žestoki napadaji dra. Čingrije nijesu polučili najbolji utisak, kad je sam dr. Klaić — koji se držao u svemu visoko i dostojanstveno — bio prisiljen, da njegove izraze malo blaže razjasni. No svejedno, riječ je pala, i s njome se danas naši narodni dušmani u punoj injeri služe protiv nas, pak ćemo i mi da se na nju osvrnemo, kō što učinise i pravaški zastupnici.

Nije bilo korisno, nije bilo patrijotično nabacivati se onakim uvredam na stranku, koja, ako ništa, danas jedina vodi onu tešku borbu u posestrimi Banovini. Reći će kogod, da su tamo i obzoraši. Ali obzoraši nijesu više nikakva parlamentarna stranka, oni uopće i nijesu stranka, oni su samo nekakva politička smjesa, koja ima svoje kadre, rasporedane od Rijeke do Zemuna, pak se s njima služi da ometa rad pravaša, da sije razdor u njihovim redovima, da crni i kleveće njihove prve ljudi, u nadi da štogod u mutnu ulovi. Nije bilo patrijotično onako napasti stranku, koja je raširena po svim hrvatskim zemljama, koja je za hrvatsku stvar doprinijela toliko žrtava i koja je — ovo ćemo osobito naglasiti — raspršala onu konfuziju, te je vladala kod nas u plemenskom pitanju, s kojim mnogi narodni ljudi još ni danas nijesu na čistu. Nije stranka prava sekta; ona je prava narodna stranka, koja je po svim hrvatskim zemljama probudila i uskrisila čisto hrvatsko ime. Ako danas mnogi nepravaši nekako *hrvatski* osijećaju, oni to imaju da zahvale njezinu uplivu. Sekta je nešto tajna, gadna, spletarskoga, gnjezdo beznačajnika koji u tminama ruju a svjetlosti se boje. Mi spleta nikakvih nemamo, mi radimo javno i otvoreno. Svak pozna naše mišljenje, načela i program. Mi ne rušimo, mi se borimo i radimo. Eno Istre, Hrvatske, Srijema, Posavine!

Tako, će, ako Bog da, biti i u Dalmaciji. Pojedine nelijepe pojave, koje su gospoda s desnice vješto izrabili, ne mogu se protezati na cijelu stranku. I mi bi onda mogli identifikovati s narodnom strankom sve one „rodoljube“, koji su se s njom poslužili za svoje osobne svrhe, ali te rekriminacije bile bi nepravdne.

Dr. Čingrija kušao je stranci u prilog dovesti ono držanje Dra. Starčevića prigodom poznatog Barčičeva predloga za sjedinjenje. Ali, kako je odmah opazio Biankini, da su narodnjaci s onih razloga odbili predlog s kojih je Barčičev odbio Stari, pravaši bi bili zadovoljni. Koja razlika između jedne i druge motivacije! Dr. Starčević nije glasovao, jer je bio protivan, da se sabor ponovo ponizi molbom za ono što je već riješeno, nije htio da se moli razne vlade, a narodna stranka odbila je adresu iz straha da vlada sabor ne zatvori!

Kao veliki grijeh i dokaz pravaškog sektarstva navelo se sa strane dra. Čingrije i dra. Klaića i to, što je Starčević u svoje doba ljuto napadao na biskupa Strossmajera. Ješt istina, Starčević i Strossmajer bijahu nekada veliki neprijatelji. Pak što za to? Zar mi imamo osobu jednoga ili drugoga postavljati nad načelo, pak reći: ja ne mogu biti pravaš, jer je Starčević pisao protiv biskupa, koga štujem? Ali Starčević pisao je i proti fonetici, kojom se evo služimo! I mi štujemo Strossmajeru, no do ovakih zaključaka nećemo doći. Zar se je napokon samo kod nas dogadjalo, da su se najveći narodni velikani za doba preporoda med sobom zavagjali? Pogledajmo Italiju, na koju se naši stariji češće pozivlju, pak ćemo vidjeti, da su se svi oni koji su je stvorili iskreno mrzjeli. Cialdini, Garibaldi, Lamarmora, Cavour, Mazzini svi ti bijahu zavagjeni. Garibaldi ne mogaše čuti ni vidjeti Cavoura, pače i sam trijezni Ricasoli u najodlučnijim momentima svadi se sa Viktorom Emanuelom i to je dugo trajalo, te je kralj prvi došao po izmirenje. Ali svi ti ljudi radiše oko jedinstva svoje domovine, te je povijest njihove svagje zaboravila i mi ih danas gledamo, kroz prizmu njihovih velikih djela, u veličanstvenoj cjelini. Tako će biti i kod nas. Starčevićeve i Strossmajerove svagje brzo će se zaboraviti, ama njihove zasluge za naš narod živjet će do vijeka.

Ne mislimo dalje odgovarati na napadaje kojim se dr. Čingrija i drugovi nabacše na pravašku stranku. Mi se nadamo, da ćemo mi svi, naša omladina, naši zastupnici po svim saborima i naši novi drugovi, sjajno dokazati, da stranka prava sekta nije. U to ime stavljamo na srce našim sumišljenjacima, neka dobro proučavaju i razmišljaju o zadaci i dužnosti poštena i osvjedočena pravaša. Ne ka se pravaštvo naše osniva na ljubavi, a ne na mržnji; na dubokom osvjedočenju, a ne na zloći, prkosu i inadu; neka uvjerava i pobija, a ne samo drastično žigoše — i neka radi. Ovo će biti naša deviza i naš temelj, na kome ćemo uspjeti. S naše strane ne možemo nego požaliti, što je onaj glas u saboru potekao od jednoga dubrovčanina, neoprezno i štetno u današnjim našim mjesnim prilikama, radi kojih teških mjesnih prilika za hrvatstvo ovoga slavnoga grada, koje nam ima svima biti na srcu, bez razlike stranaka mi smo do sada dosta pregorjeli.

Nješto o našim trima beletrističkim listovima.

Prošaste godine na ovome mjestu osvrćući se u kratko na naše književne i pravopisne prilike istakli smo, kako kod nas fali ona potpuna objektivnost (čast vrijednim iznimkama) u prosugjivanju književnih djela, jer se posmatraju djela i njihovi auktori uče sa stranačkoga gledišta. — Dapače spomenusmo kako postoji između naših beletrističkih listova, neki rekli bismo rivalitet, kako da konkurencija njihova ne prikazuje se objektivnu sudocu u najljepšem svijetlu dostojnom književnoga lista. To ne bi megjutim smjelo biti, ako nam je stalo ozbiljno do zdravoga napretka naše knjige. Govorili što mu drago, od svihuh trijuh naših listova, ni jedan ni „Vienac“ ni „Prosvjeta“ ni „Dom i Svet“ ne odgovaraju potpuno u strogom smislu riječi — svojoj zadaći. Nije već krivo samo ono što do sad spomenusmo? Idimo malo dalje. „Vienac“ taj najstariji naš beletristički list, koji je za svoga života znao okupiti, navlastito za blagoslov-

no ga urednikovanja Šenoe sve naše starije i mlađe književne sile, kao da je izgubio tu moć, onaj prvašnji ugled. Možda je tome i sam urednik „Vienac“ štogod kriv, koji u momentima ne zaboravlja da je takogjer urednik „Obzora“ pa štošta, što ne bi pristajalo prenese u „Vienac.“

„Prosvjeta“ koja se trudi da što veće omili čitaćoj hrvatskoj publici, držimo da nije uspjela, kad nas hoće da upozna „važnim političkim ličnostima“ kao što je n. pr. Banfy. I ilustracije à la madame Joniaux mogu mirne duše izostati.

„Prosvjeta“ koja danomice napreduje, znat će se da otrese metode „Dom i Svjeta“ koji bi nam bio puno miliji, da ne posvećuje toliko pažnje — kriminalistici i prostim i bez ikakva duha karikaturnama, koje ne bi pristajale ni u „Zvekan“ taj suplemenat „Dom i Svjeta.“ Gospoda nakladnici mogli bi i kod svoga lista spojiti korisno sa dobrim po njih i po čitatelje, te imati pred očima, da daju čitaćoj publici zdravu hranu, zdravu duhovnu okrepu. Ako bi i gospoda nakladnici izgubila možda i stotinu i više predplatnika promjenom šablona nekih zakutnih njemačkih listova, ali više bi koristili ukusu i naobrazbi sve čitajuće publike. Nije dosta da publika čita, ona se mora da i duševno okoristi, to je bar zadaća književnosti, tada je ona pravi napitak užitak željnim duševne okrepe. Evo u kratko iznesosmo dvije tri misli, pa bi željeli uz ovo što spomenusmo, da naši beletristički listovi sačinjavaju jednu jedinstvenu cjelinu, da nestane sa površine crta nekoga separatizma, koje nam nikako niti služi na čast, a još manje ne vodi nas k napretku hrvatske knjige. — U književnosti ne bi se smjelo cijepati. *Ta u njoj budimo svi jedno, budimo Hrvati!* — U toj želji spajamo i drugu, da nestane „crnih točaka“, naših beletrističkih listova na daljnji razvitak hrvatske knjige. U Rijeci, 19. Februara 1895. D.

Pismo iz Zagreba.

Zagreb, 15. februara.

Da je dandanas liberalizam ponajviše prazna fraza i opsjena, dokaz nam je nekadašnji izbor u hrvatskom Čakovcu preko Drave, gdje je liberalna magjarska vlada proturala ministra Vlačića pomoću i konjaništva i pješadije. Čitav bojni aparat bijaše na nogama, a bajunete bijeskale, kao da je ustanak buknuo. Gdje ne pomognu agitacija, nastupi nasilje, a nepoćudne osobe osvanuše čak preko granice, kao što se je to dogodilo tajniku zagrebačkog nadbiskupa d. ru Premušu, koji je tamo boravio, da su ga žandari lijepo ni pet ni šest preko varaždinskog mosta ispratili. To je onaj zlokobni sustav, što i u Hrvatskoj vedri i oblači. Njemu padaju žrtvom gradske općine po novom zakonu. Baš danas počeo je sabor da glogje tu tvrdi kost, što mu je dobanuje onaj isti Khuen, koji se je već dva puta sa podnoznika ministarske stolice prisizao na liberalstvo. Zakon mora prodrjeti, jer je to u interesu vlade. Nije pomoglo prosvjedovanje raznih gradova, koji su ustali na obranu svojih od starine potvrđenih prava, niti temeljito pobijanje u novinama, niti očito prigovaranje boljeg dijela naroda, pa i samih vladinoyaca. Ovakove se vlade ne obaziru na *vox populi*. Posebni je odbor raspravljao kao za ironiju nekoliko dana zakonsku osnovu, proti kojoj je opozicije podigla glavne prigovore, a u samu raspravu nije utjecala. Nekoliko je popravaka predložio dr. Nikolić. Ban je vješto pristao na promjenu neznatnih paragrafa, ali je jezgra ostala ista. — O samoj raspravi u saboru bavit ću se u drugom dopisu. Nakon Slavjanskoga prirediše ovdje dva koncerta njegove tri kćeri, ta tri slavulja ruskog luga. Dvorana „Kola“ ispuni se dupkom usprkos nepogodnu vremenu, a umjetnički užitak bijaše nepopisiv.

Prekjučer se je navršila godina, što je nemila smrt pokosila dragocjeni život velikana Račkoga. Zadušnicama je prisustvovalo mnogobrojno općinstvo, a u akademiji se držala javna sjednica, gdje se je sakupila starija i mlađa inteligencija pa i lijepi broj gospogja. Akademik Smičiklas je čitao birane ulomke izvrsno sastavljene biografije, koju će akademija u više hiljada komada tiskati, a prihod je namijenila spomeniku pokojnikovu.

Glasoviti naš umjetnik Zajc slavi 50. godiš-

njicu svog rada, a narod se natječe, da mu iskaze harnost i priznanje. U glavnome gradu i po čitavoj domovini prirregjuju se zabave i plesovi u proslavu jubileja. Tu mi je spomenuti koncert s plesom akademičkog društva „Zastave“, jedan od najsjajnijih, što ih Zagreb ovih poklada vidje.

Sa svih se strana javlja, da je promet spriječen uslijed silne navale snijega. Riječka je pruga već davno zatvorena, premda je onomadne odgrtalo snijeg do 9000 radnika. Ovdješnje gradsko poglavarstvo ima pune ruke posla. Prije nego se snijeg izveze, već mete bijesno i neprestano novi. Izvažanje je dakako spojeno sa znatnim troškovima.

X.

† Nadvojvoda ALBRECHT.

U Arco u Tirolu umro je na 18. ov. mjeseca nadvojvoda Albrecht feldmaršal i generalissimus-cije austro-ugarske vojske.

Nadvojvoda Albrecht prvorođeni je sin glasovitoga nadvojvode Karla, koji je vojevao proti Napoleonu I., i prvi ga pobijedio. Rodio se god. 1817, te su ga, po običaju koji vlada u u našoj dinastiji, odmah dali na vojničku naobrazbu. On je velikim marom učio i uspio je. God. 1848 i 49 borio se u Italiji uz maršala Radečkog, gdje se je iskazao. Za prusko-talijanskog saveznog rata Albrecht se borio u Italiji, pak je uz Tegotoffa, koji je Talijane porazio na Visu, i on svojom glasovitom pobjedom kod Custozze dosta doprinio da katastrofa Kraljičina Gradca nije monarkiji donijela mnogo kobnijih posljedica. Tako u povijesti dinastije i monarkije njegovo ime biće upisano zlatnim slovima.

Ali nije samo Albrecht djelovao na vojničkom polju, nije se samo bavio napretkom i reorganizacijom vojske, o kojoj ostavio je i pisanih djela. Pokojni nadvojvoda zanimao se i ostalim državnim poslima i njegov savjet bijaše vrlo uvažen, mnogo puta odlučan. Kažu ga kao velikoga prijatelja Rusije, koji je u svoje doba umio mnogo toga blagotvorno urediti. S njime dakle dinastija i država izgubiše trijeznog i mudrog savjetnika.

Od nekoga vremena čutio se je shrvan godinama, ali još lani mogao je poduzeti velike inspekcije vojske. Nego smrt brata mu nadvojvode Vilma, koga je lani konj izmrcvario, duboko ga je potresla. Na to je nadošla zapala a sijedi starac podlegne. Pokoj mu duši!

Nadvojvoda Albrecht bio je jedan od najboгатijih ljudi u Austriji. Ostavlja nepregledna imanja u Ugarskoj i Češkoj. Glavni baštinik mu je nadvojvoda Fridrik, njegov neput i sin nadvojvode Karla Ferdinanda.

Sa svih strana Europe stigoše izjave sažaljenja. N. V. naš kralj ostavio je Cap Martin i povratio se kući. Sprovod će biti u Beču u dostatu srijedu.

Naši Dopisi.

Prag, mjeseca Februara. *)

Hrvatskim akademcima!

Dne 16. maja. o. g. otvara se ovdje u Pragu etnografska izložba i traje do 28. septembra. Ova izložba kako se govori ima biti veća i veličanstvenija nego je bila ona od god. 1891.

S jedne strane velika je sramota za nas Hrvate, što slabo motrimo kulturni napredak braće nam Čeha, jer bi mi mogli crpsti od toga ne male koristi i za naš kulturni napredak. S druge pak strane malo je takovih Hrvata, koji nješto intimnije poznaju češke stvari.

S toga mlađe naše sile, imale bi se s tim više baviti i zanimati. Ta za jednu se ideju borimo, jedne su nam težnje, jedna cijelj; a to ćemo bez dvojbe najprije postignuti budemo li jedni drugijem što bliži i što poznatiji.

Evo donekle sad za vrijeme izložbe lijepe prilike, da se sve to u koliko je moguće izravna i popravi, što smo do sada zanemarivali, biva da što više hrvatskih i slovenskih akademčara posjeti u skupu češku izložbu.

Kao najzgodnije vrijeme mislimo da bi bilo vrijeme po koncu školske godine, jer bi tada sva-

*) Mole se sve hrvatske novine da prepećatju ovo pismo.

bi, slobodan bio; te prije nego krene kući da se zalati do Zlatnog Praga. Što se tiče troškova ti su razmjeno maleni, jer bi svaki mogao dobiti listak za polovičnu cijenu na državnoj željeznici. Ovdješnji hrvatski akademici biće im u svakom pogledu na ruci; te iza kako bi ostali ovdje tri četiri dana može onda svaki krenut svojoj kući.

— Nadamo se da ove naše riječi neće biti uzaludne, već da će postići žugljeni plod.

Hrvatski akademici.

Banjaluka, 14. Februara.

Velecijenji gospodine Uredniče!

Najsinjernije umoljavamo, da uvrstite ovo nekoliko redaka u Vašem nezavisnom listu „C. H.“ kao odgovor na odgovor gosp. „Obzorova“ dopisnika u br. 26 pr. mj. o. g. na čestitku banjalučkim Hrvatima objelodanjenju u Vašem listu od 12. mjeseca br. 2. itd.

Pošto nam je skroz poznat cijeli tok poštenih odnošaja među O. Kotromanovićem i O. Majdandžićem, kao i glavni povod nezadovoljstva banjalučkih katolika, to možemo zajamčiti našim poštenjem i hrvatskim značajem, da domaći zamršaji O. Kotromanovića, ne bijahu glavnim razlogom, da je isti morao konačno podleći glasu naroda, već da su domaći zamršaji samo pospiješili, da lonac nešto prvo prekipi, koji bi inače morao prekipjeti pogjaren vatrom protunarodnoga izazivanja od strane O. Kotromanovića itd.

Dopisnik dakle „C. H.“ čestitajući banjalučkim Hrvatima imao je skroz opravdanih obzira na čast i ugled kako franjeva kog reda, tako i svećeničkog stališa u osobi O. Kotromanovića, kad nije isticao domaćih nepodobitina, jer politička pogriješka ma bila i protunarodna nije toliko neljepa, kao domaće spletke, nerad i osobna indolencija.

Dopisnik „Obzorov“ čini se, da je pisao onaj odgovor lih iz svojih svrha, jer bi htjeo, da umanjí vrijednost spomenute čestitke, kad ju već ne može da opovrgne, tvrdeći bez svakih dokaza: da nije bilo po srijedi narodno pitanje u affaini O. Kotromanovića. Zar nije zasjecalo u osjećaje narodnih svetinja, kad je famozni komesar „Nabicht“ dva puta dao skinuti hrvatsku trobojnicu sa zvonika ovdajšnje katoličke crkve i to u prisutnosti O. Kotromanovića, bez da se je isti tomu i najmanje suprotivio? Zar nije povrijeđena narodna čast O. Majdandžića, kad mu je zabranjeno da ne smije čitati između hrvatskih novina ni „Obzora“ itd.? Ko će zdrava uma i poštena srca reći, da nije ogorčavao narodni ponos banjalučkih Hrvata O. Kotromanović onom svojom nespretnom devizom: „Hrvati su najgori ljudi, dolje s Hrvatima!“ itd. Nijesu li javno zasvjedočili banjalučki katolici oporbu narodne borbe među njimi i bivšim njihovim župnikom Kotromanovićem, kad su onako častno sa bolnim osjećajima ispratili O. Majdandžića, a kasnije s najvećim oduševljenjem dočekali i dopratili novoga župnika O. Radmanovića u odanoj nadi, da će on stititi kako crkvena tako i narodna njihova prava?

Mi bi mogli donekle vjerovati „Obzorovu“ dopisniku, da baron Lazarini nije bio upućen u odnošajima affaire O. Kotromanovića, da nijesu pojedini od narodne stranke, upravo za vrijeme istrage i borbe za narodna prava morali pretrpjeti svakojake neprilike i t. d. Nije nespretno istaknuo narodno pitanje dopisnik „C. H.“ već je nespretno i skroz ne osnovano istaknuto od strane „Obzorova“ dopisnika, da je čestitkom banjalučkim Hrvatima predbačeno i spočitnuto nekako tryenje među hrvatstvom i srpstvom, što nikako ne postoji, jer dopisnik niti je spomenuo, ni upleo u affainu O. Kotromanovića častne gragjane hrišćanske vjeroispovjedi. I mi želimo ostati u dobrim odnošajima, koli s braćom po narodnosti i jeziku Muhamedancima, toli s Hrišćanima. Sjetiti ćemo našega političkog protivnika, da naša jednokrvna braća hrišćani, ne imaju ni razloga biti ne zadovoljni, jer oni svoje srpstvo šire bez ikakvih zaprijetki, dočim katolicima nije bilo dopušteno za vrijeme O. Kotromanovića ispostaviti narodnu hr-

*) Zloglasni komesar Nabicht sad se nalazi zatvoren u Osijeku, zbog toga, što je pojedine privatnike na hiljade for. izvarao i oglobio, te najzad pobjegao preko Gradiške ostaviv ženu i djecu; a bio je veliki pouzdanik i desna politička ruka barona Lazarina.

vatsku trobojnicu ni na carski dan, kad su se vijale uz c. kraljevsku, madžarske i srpske zastave. Nama je dobro poznato, da je trun u oku i trn u peti stanovitim sebičnjacima, što se je probudila narodna svijest kod ovdajšnjih katolika, koji počese nešto ozbiljnije misliti i raditi za svoju budućnost.

Mi katolici ne zahtjevamo nikakvih prednosti, ni preimućstva, već tražimo na temelju podaničke ravnopravnosti, da ne budemo zapostavljeni, i da se ne čini na nas pritisak od pojedinih organa radi toga, što priznajemo da smo hrvatske narodnosti po historiji, jeziku i osvjeđenju. Naše težnje, da se prikupe i ujedine sve hrvatske pokrajine u jednu autonomnu kraljevinu u opsegu habsburške monarhije, ne samo da nijesu protudinastičke, nego su uprav lojalne i simpatične za slavno vladajuću habsburšku dinastiju.

Mi napokon ne namećemo nikomu svoga mnijenja, ali smo podpuno uvjereni, da bi svakako umjesnije bilo: da je kobnoj affaini O. Kotromanovića udaren pečat ma i onom čestitkom banjalučkim Hrvatima.

Iskreni prijatelji mira i sloge.

Pogled po svijetu.

Giolitti će se ovih dana povratiti u Italiju, da se postavi pred sud. — Umrla je majka crnogorskoga kneza. — Cankov je savjetovao kneza Koburga da se izmiri s Rusijom. — Car Vilim drži konferencije o preustroju njemačke ratne mornarice. — Norveški spor sa kraljem još nije izravan. — Hamburški ured konstatovao je, da se zadnje oluje izgubilo, osvem „Elbe“, sedam drugih parobroda.

Domaće vijesti.

Uregjenje Vakufa. — Vakuf je kod muhamedanaca vjerska zaklada, koja se množi dohotcima, zadužbinama i ostavštinama, a namijenjena je vjerskoj i prosvjetnoj svrsi. Vakufi u Bosni i Hercegovini vrlo su bogati ali do okupacije nijesu bili uregjeni. Vakuf ima glavnice i velikoga posjeda.

Vlada je nastojala da se nešto ti vakufi urede i uspjela je. Ovih dana sastala se u Sarajevu vakufska komisija sastojeća iz više odličnjaka muhamedanskih iz raznih krajeva Bosne i Hercegovine. Tu se ustanovilo, da 900 vakufa, rastrkanih po svoj Bosni i Hercegovini, rapresentiraju vrijednost od 5 milijuna fior. te imaju dohotka preko 300.000 fior. Vrlo lijepa svota, koja će se svakoliika upotrebiti za škole i ostale prosvjetne svrhe naše braće Muhamedova zakona.

Mustafa Hilmi ef. Omerović. — Na 10. ov. mj. umro je u Sarajevu umirovljeni reis-ul-ulema Mustafa Hilmi ef. Omerović. On je bio vrlo obljubljen čovjek, pak i previše dobar i blag sa svakim. Shrvala ga bila teška starost pak se je lani povukao u mir. Sprovod mu je bio vrlo sjajan, uz mnoštvo naroda i odličnih gragjana te svih vlasti. Bijaše mu 80 godina. Laka mu zemljica!

Pišu nam iz Vareža na 16. ov. mj. — Naše mlado narodno pjevačko društvo „Zvijezda“ prireguje sutra veliki koncert, sa raznovrsnim programom. Ovo je prva zabava rečenog društva, kome želimo najsretniji uspjeh!

Pod istragom. — Stavljani su pod istragu svi oni Spljećani pravaši, koji su potpisali Proglas za pučku skupštinu, koji je bio odmah zaplijenjen. Među potpisanim imade četiri odvjetnika.

Zaruke. — Ljubezna gji. ca Karlota Bogdan, kćerka našega Dubrovčanina Vlaha vit. Bogdana tajnika Njeg. C. i K. Visosti Nadvojvode Ferdinanda IV. Toskanskog u Salzburgu, zaručila se s gosp. Aleksandrom Zhuherom pl. Okrog c. i k. natporučnikom. Sretno!

Velika zabava u Ljubuškomu. — Pišu nam iz Ljubuškoga: Odbor za nabavu orgulja u Ljubuškom prireguje na 24. ov. mj. veliku zabavu u zgradi c. k. vojarne. Dobrovoljno sudjeluje „Narodno Glazb. pjev. društvo iz Mostara.“ Ulaznina 2 kr., a za obitelj 4 kr. Sudjelovaće i glazba 84 pješ. pukovnije iz Mostara. Program. I. Dio pjevanje i deklamovanje raznih hrvatskih pjesama. II.

Dio. Grančari ili proštenje na Tlijevo, pučki igrokaz s pjevanjem u 3 razdjela od J. Freudenreicha. III. Dio. Ples. — Evala našim kršnim Hercegovcima!

Makarski „Hrvatski Sokol.“ — I opet zabava! Izmed hrpa poziva i objava ne možemo spomenuti već samo neke. Mladi makarski „Sokol“ obdržavao je u „Općinskoj Glazbenoj dvorani“ veliki sokolski ples. Čist prihod namijenjen je društvenoj blagajni.

Ruska izložba tiskarstva. — Petrograd 15 (27) Januara: Upravo za mjesec dana, naime 15 (27) Februara t. god. otvara se ovdje „Prva sveruska izložba tiskarstva“, kod koje mogu sudjelovati i izlagatelji inozemstva.

Koliko mi je poznato, prispjelo je već mnogo prijava iz zapadne Evrope i Amerike, ali ne ima nijedne prijave od Slavenah iz inozemstva!

Knjige i novine najvjernije su mjerilo razvitka i prosvjete; s toga je izložba tiskarstva nesumnjivo u prvom redu kulturna svetkovina pa će pred suvremenima biti smiješno a u historiji sramotno, ne pojavi li se od više nego 500 inozemnih slavenskih periodičkih izdanja baš ni jedno na toj kulturnoj slavi Rusije. Ovdje na izložbi pruža se raznim slavenskim narodom zgodna prilika da dadu glasa o sebi pred stotinom tisuća najnaobraženijih i prvih ruskih ljudi, koji će za cijelo posjetiti izložbu u ovo četiri ili pet mjeseca što će izložba biti otvorena.

Da po slabim svojim silama i ja doprinesem nešto općoj slavenskoj kulturnoj stvari, odlučio sam, da izložim svoju sbirku slavenskih novina i žurnala, ali ni iz daleka potpunu ni novu.

Bilo bi daleko bolje, kad bi moguće bilo, da se „potpuno izloži sva suvremena štampa slavenskih naroda“ u sustavnom redu: po jezicima i strukama. U tu svrhu molim odlučno svu gospodu izdavatelje i urednike poljskih, českih, slovenskih, lužičkih, slovačkih, hrvatskih, srpskih, bugarskih i maloruskih novina i žurnala, bez razlike smjerova i struka, da mi preporučenim krstopletom pošalju odmah, čim ove retke pročitaju, po dva primjerka svojih izdanja, ako je moguće broj 1. za godinu 1895.

Svakomu, ko mi pošalje svoja izdanja, odpraviti ću u svoje vrijeme sustavni katalog suvremene slavenske (uključivo i ruske) štampe ili ću mu na želju platiti vrijednost poslanih izdanja.

Molim sve dnevne slavenske novine da prevedu i uvrste ovaj moj poziv.

KRUNOSLAV HERUC.

Adresa: Petrograd, Gusev per. 4.

Gradska Kronika.

Zadušnice. — U ponedjelnik obdržavaće se u Gospi svećane zadušnice za pok. nadvojvodu Albrehta.

Yacht. — U prošli četvrtak stigao je u Gruž parni yacht „Fleur de Lys“ njeg. kr. Visosti Henrika Bourbonškoga. Bilo mu je potrebno tačno ustanoviti devijacije sjevernice, što je obavio prof. Juraj Carić sa nekoliko učenika nautičke škole.

Za društvo Cirila i Metoda. — Za rečeno društvo primili smo iz Janjine 22 krune sakupljene na piru prigodom vjenčanja gosp. Mata Kalafatovića sa gospogicom Katom Bjelovučić. Doprinješe: dn. Marko Tabain 4 kr., Mato Kalafatović za se i za zaručnica 3 kr., Ivo Antičević 2 kr., Ivo kap. Kalafatović 2 kr., Ivo S. Dežulović 2 kr., Nikola L. Bjelovučić 2 kr., Mato Ivanović 2 kr., N. N. 1 kr. Stijepo Pekić 1 kr., Pero Sekula 1 kr., Frano kap. Čučuković 1 kr., Nikola Kalafatović 1 kr. — U sve 22 kr.

Svetkovina sv. Vlaha. — U nedjelju bio je izlet na Goricu sv. Vlaha sa barjacima pucnjavom i glazbama. Ta je otpjevana sv. Misa povorka se istim redom povratila natrag.

Plesovi. — Večeras prireguje posebni odbor gragjana u Bondinom teatru maškaranu Bal-Parè na korist gradskoga dječijega zakloništa pod patronatom gospogja: Tone Bošković, Valerije grofice Caboga, Marije Čingrija, Karoline DeGiulli, Olge barunice Ghetaldi, Marije Jelić, Ane pl. Milić, Margarite Negrini, Emilije pl. Serragli, Tinete Wenedikter-Rubricus.

Po odmoru igraće se lutrija darova poklonjenijih od plemenitijih patronesa. Ulazina 1 fior. od osobe. Dobrovoljni prinosi primaće se sa zahvalnošću. — U nedjelju biće opet *Veljun*, zadnji dan poklada *Veljun-Parè*. — U ponedjeljni priređuje ples naša Čitaonica. — Svih ovih dana pak plesaće se i u Bačićevoj Dvorani. — Zabava kako vidimo ne fali.

Nasukao se parobrod. — U ponedjeljnik u noći po onom strašnom uraganu nasukao se ratni brod s. i k. mornarice „*Lussin*“ na obalu Koločepa. Duboko je zaronio u obalu i znatno je oštećen. Svi pokušaji s ovdašnjim parobrodima, da ga iz škripa izvuku bijahu bez uspjeha. Naročito dogje iz Pole parobrod „*Sebenico*“, koji takogjer ne mogao ništa učiniti, tako da se još nalazi na istome mjestu.

Vrijeme. — Ove sedmice imasmo uprav ostru zimu, kakve nijesmo još ove godine dočekali. Snijeg, led, grad, vjetar, studen, koja je doprla do — 40. C. Juče i prekojuče okrenulo je nešto na bolje, ali je još — kako je običaj reći — još je „u sebi“ zima.

Prigoda. — Gosp. Mirko pl. Raškaj, zastupnik velike trgovine raznih narodnih, historičkih i inih slika S. Kočonde u Zagrebu, prispio je u Dubrovnik te će se zadržati koji dan. Eto dobre prigode za naručbu!

Književnost.

— *Matica Hrvatska.* Razaslala je svim svojim članovima pripadajuće im knjige za god. 1894. Ako pometnjom koji vanjski član nije ipak primio ovih knjiga, ili ako koji zagrebački član nije po nje poslao, neka ih prvi u smislu naputka „*Matica Hrvatske*“ točke 7. ili kod dotičnog društvenog povjerenika ili neposredno kod uprave „*Maticice*“ u Zagrebu potraži, a zagrebački članovi neka po iste u sveučilišnu sgradu (prvi kat) društvenomu blagajniku pošalju, jedni i drugi do uključivo 20. ožujka t. g. Tko u ovo vrijeme sebi pripadajuće knjige „*Maticice*“ za god. 1894 ne potraži, nema ih u smislu društvenoga naputka točke 7. prava iza toga vremena više tražiti, i kasnije potražbe ne će se moći od „*Maticice*“ uvažiti.

Pošto „*Matica*“ imade od netom razaslanih knjiga od godine 1894 još dostatnu zalihu (do tisuću primjeraka), to se umoljavaju i gg. povjerenici i članovi „*Maticice*“, da po mogućnosti nastoje, da još i starih i novih članova na ove knjige sakupe, koji će se primati i njima knjige dostavljati, dok god bude zalih knjiga.

Umoljavaju se najučtivije svi oni članovi „*Maticice*“, — utemeljitelji i prinosnici — koji su zaostali s uplatom društvenih primosa za god. 1894, da te primose što prije uplate, kao također i društveni povjerenici, koji još primosa svih svojih članova za god. 1894 blagajniku „*Maticice*“ dostavili nisu; da to svakako do prvih dana buduć. mjeseca ožujka t. g. učine, jer „*Matica*“ taj novac i vele nužno treba, a i dok ga ne sabere, ne može društvene račune za upravn god. 1894 zaključiti i glavnoj skupštini „*Maticice*“ predložiti. Nadalje se umoljavaju gg. povjerenici, koji još nisu imenika članova svoga kotara za g. 1894 u obće ili nepotpuno društvenomu blagajniku dostavili, da i na nj ne zaborave, da se uzmogne što prije i godišnje izvješće „*Maticice*“, i imenik članova za godinu 1894 tiskati.

U Zagrebu, dne 15. Veljače 1895.

Uprava „*Maticice Hrvatske*“.

Starohrvatska Prosvjeta. — Glasilo hrvatskog starinarškog društva u Kninu. Urednik joj. Frano Rudić teoretični učitelj strukovnog tečaja u Korčuli. God. I. br. I „*St. Prosvjeta*“ izlaziće četiri puta na godinu. Članovi društva primaju je mukte, a za nečlanove vnijedi 4 fiorina na godinu.

Tamburaške partiture. — Gosp. Milutin pl. Farkaš izdao je 72 navih raznovrsnih tamburaških partitura i „*Kratka uputa u tamburanje po Kajdah*“. Sve ovo može se dobiti skupa i napose kod istoga skladatelja. (Zagreb, Gundulićeva ulica br. 6.)

GLASOVIR

Prodava se, eventualno daje se u najam glasovir vrste *pianino* iz tvornice Buchta Schüler Bösendorf. Potanje obavijesti kod gospodina Ilije Nardelli.

Za Dubrovnik i okolicu

traže se vrstne i solidne osobe, koje bi se bavile jednim lakim i unosnim poslom. Najveća provisija! Ponude pod „*Verdienst*“ na *Ekspediciju* oglasa Heinrich Schalek u Beču.

O B J A V A.

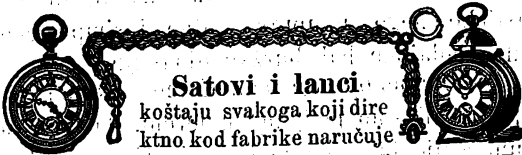
Daje se na znanje slavnome općinstvu da se je u četvrtak 14 tek. otvorio poznati restaurant „*LACROMA*“ na novo namješten. Jamči se za izvrsnu talijansku i njemačku kuhinju i izvrsno piće, a potpisani će gledati da u svakome pogledu zadovolji gospodu goste.

Uz restaurant ima *Hôtel* i kupelji morske i slatke vode, koje su otvorene svakog utorka, četvrtka i subote.

Dubrovnik, 16. Februara 1895.

V l a s n i k.

2-3

Satovi i lanci

koštaju svakoga koji direktno kod fabrike naručuje

samo: pravi srebrni Cylinder-Remt. 5 do 7 fior. Anker-Remt. sa 2 ili 3 srebrna pokriva 7 do 10 fior. Tula satovi 12 f. zlatni 15 fior. Goldin ili novosrebrni 5 fior. zlatni lanci 10 fior. srebrni 1:75, budilice 1 f. 50 nč. viseće ure za 8 dana kucanja od 8 fior. unapred sa 10 po stò Rabata za trgovce. Najnoviji Preis-Courante na zahtjev gratis i franco kod

I. Karekera, Tvornica satova u Linzu, (K. Josefstrasse N ro 23 6—10

Tinct: Stomach: comp.

Sv. Jakoba kaplje za želudac.

Mnogogodišnje prokušano sredstvo za probavu i apetit. Boce po 60 i 1 f. 20 nč. Već više godina glasovit je D. ra Liebera Elzir za nerve i snagu — Znak + i sidro — Boce po 1, 2 i 3 1/2 fior. Pripravljaju se po prepisu u Ljekarni M. Fanta u Pragu Glavna skladišta: K. L. Bianchi i Andrović u Zadru; nadalje Seravallo i C. Zanetti u Trstu; Alte K. K. Feld Apotheke u Beču; u Ljekarnama u Dubrovniku kao i u svim većim Ljekarnama.

Odijela i Crevalja

za gospodo, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

W e i s s a

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika

5-10 fior. na dan

nudi Bureau onim osobama, koje bi poduzele unosno zastupstvo. Vrlo prikladno kao nuzgredno zanimanje.

Pisma se upravljaju na

Mercantil-Bureau Zwittau (Moravska)

Ko pere neka se više ne plaši!

patentiranog Mohren-Sapuna

kod uporabe operu se 100 komada rublja u pola dana lijepo i čisto. Kod uporabe rublje se jednom više uzdrži nego kod ikakvog drugog sapuna. Kod uporabe jednom se pere za tri puta. Kod uporabe više niko ne pere četicom ili škodljivijem praškom. Kod uporabe prištedi se na vremenu, drvinu i radu. Da nije štetan svjedoči

C. K. sudbeni vještak gosp. Dr. A. Jolles.

Dobiva se u svim trgovinama. Glavno skladište. Beč, L. Renn gasse 6.

Cijene znatno snižene TIJESTOVI za GROŽGJE, VOĆE i MASLINE IZVORNI SATVORI

najnovijeg i najizvrsnijeg sastava sa mehanizmom na dvostrukom i trajni pribitak; obezbijegjena je najkorisnija uporaba čak do 20 po stò veća od svake ine što se drugim tijestovima postiže.

Prvim nagradam obdareni kod svih izložaba. MLINOVI za GROŽGJE, VOĆE i MASLINE RAZDROBNE SPRAVE SA PRIDRUŽENIM HVATALIM ZA GROŽGJE.

Suhotvorne sprave za voće, kao i za sve bilinske; životinjske i mineralne proizvode. Pritisni strojevi za sijeno, slamu i ost priređeni za ručno kretanje.

Razdrobnici za žito; Vijalice za čišćenje zrnja.

Najnovija patentirana automatična Štrapala za loze „*Syphon*“.

Sve ove sprave priređuju samo tvorničari

P H M A Y F A R T H & C O M P.

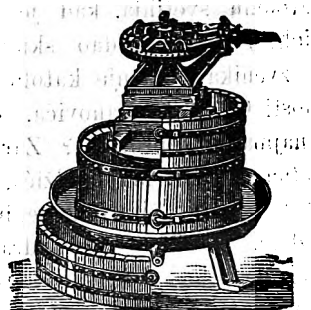
ces. i kr. isključ. povlast.

Tvornica poljodjelskih i vinskih strojeva.

BEČ, II. Taborsstrasse Br. 76.

Mukte se šalju katalogi i nebrojene pohvalne svjedočbe. — Traže se prestavnici i priprodavaoci.

Pri naređivanju paziti je na patvorenja.

Povlaštena Megjunarodna Agencija za Putovanje

DRAGOTIN PIRELLI

Trst, Via del Arsenale,

(Carlo Pirelli) — Rijeka — Via del Lido 537 vis à vis il molo Adamich.

Prodaje voznihi karata

za svako mjesto, preko mora ili preko kopna (cedulje II. razreda uz sniženu cijenu). Izdaje cedulja za polazak i povratak za jednu godinu s kamatama od 20 o/o a to po cjeniku kogod europskog američanskog društva.

Izdaje vozne karte (biglietti di passaggio)

za Ameriku: preko Havre, preko Anverse, preko Brémene, preko Hamburga, preko Liverpoola, preko Glasgowa i preko Southampton. — Za Afriku: preko Genove, preko Marsilije, preko Liona, preko Londona i preko Dartmoutha. — Za Australiju: preko Genove, preko Brémene, preko Anverse i preko Hamburga. — Za prugu Iquique (itd.): preko Genove i Montevidea, preko Hamburga, uprav kroz Magelanovo tijesno i prugom Hamburg, Colon (Colon, Panama, s željeznicom Panama, Iquique, itd., preko mora uz sniženu cijenu.

Putnici ne treba da traže gore navedene vozne karte, da se misle za razrede kao ni da polože kaparu. Dosta je da dogu na Agenciju na Rijeci i da uzmu kartu isplaćujući odmah; posle nek ostanu na Rijeci ili u kojem drugom gradu odakle polazi parobrod dane, kad im Agencija nalož. Agencija slijedi tečaj svih odlazaka, osim toga u komunikaciji je

sa svim mjestima i sa svim društvima i tako kadgod joj se prikažu putnici, nastojeće tako udesiti, da ovi ne budu trošiti za čekanje i poslače ih u mjesto iz kojih će najprije krenuti parobrod preporučujući ih samo društvima, koji će davati na brodu dobro jelo.

Jamči se sa odlazak u danu tanačen na putnoj karti i nadoknaguju se troškovi, ako se ovaj zakasni krivnjom Agencije t. j. ako ne dogje na vrijeme u odregjeni grad zbog toga što je Agencija pogriješila u računjanju koliko traže željeznička vožnja ili ako se ne nage više mjesta na parobrodu.

Pošto Agencija ima u New-Yorku drugu agenciju za odpremanje (spediciju) po svoj Sjevernoj Americi, riječka filijalka daveće karte za svako mjesto u Sjevernoj Americi uz najnižju cijenu.

Za svako odregjeno mjesto izdaje ova Agencija vozne karte.

Gore navedena Agencija daje mukte obavijest vrhu cijena, kao i vrhu roka i mjesta odlaska.

Poduzimlje opremanje

prtljage i robe za svako mjesto preko mora ili preko kopna. Obvezuje se nadalje tražiti sve stvari što bi se na putu u Ameriku ili drugodje eventualno izgubile ili zaboravile.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom; a cijena mu je unaprijed za Dubrovnik: na cijelu godinu flor. 4, na polu godine flor. 2; Za Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu: na cijelu godinu flor. 4; 50, na polu godine flor. 2; 25; za inozemstvo: flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Reci mi, da ti ne rečem.

Ko pozna pravo stanje srpskih stvari, taj će se čuđom kameniti pred smjelosti naše braće Srba, kada oni paklenom zloradošću ističu našu stranačku neslogu i sve one polemike što proizlaze iz toga. Kao da smo mi jedini, što se svikolici u svim pitanjima ne slažemo! Toga ima po svemu svijetu, u svih naroda. Ali za stvarno nema plemenit, koje bi bilo gore rastrvano u stranačkom i političkom životu, nego što je srpsko!

Neka samo pogledaju njihovu Srbiju. Klevete, sumnjice i pogrdi, takvih se ne nalazi lakko, pa zločinstva, lupeštine, pronevjerjenja, narodne izdaje i veleizdajstva na našem su redu med prvih srpskim političarima, tako da se žica pri-tegnula, pak je pukla. Lani bijaše obustavljen ustav i dok se do onda moglo barem znati ko pije i ko plaća, sad se ne zna ni to, sad se Srbija nalazi u jednome velikome kaosu, iz kojega mi ne bi znali kako će izći.

Kad su onomadne turli u svijet vljest, da su se Srbi složili i da su se stranke izmirele, mi smo se bolno nasmijali, jer znamo da je ta sloga za to veću neslogu, a izmirenje za to veći razdor. Koalirali su se neki ogranci razliječnih stranaka, koje među se nemadu ništa zajedničkoga, samo da struše one koji su na vlasti, i koji će opet sve moguće učiniti da se održe, pak se tako s novim majstorima nastavlja stara rabota. O kakvoj srpskoj slozi tu ne može biti govora.

Ali ova sinradna baretina nije tako plitka, ona ima duboko dno i mi mislimo da je dolje, a ne gore tražiti talog onoga zduha, koji je u Srbiji zavladao i mi ćemo ga po nekim najnovijim datima i potražiti.

Stranačka borba posljedicom je neke druge borbe, koja se vojuje ispod vode, u kojoj Srbija nalazi se zajedno sa Crnom Gorom. Tu se radi o prijestolju.

Čebinceva urota i rotu Obrenovićima mnogo je na svjetlost iznijela. U ovu zavjeru bijahu upleteni neki bivši ministri i vogje radikalne stranke. Sam potpredsjednik srpske skupštine leži uz Čebince i ostalu družinu u tamnici, a bivši ministar Tausanović pobjegao je u Zagreb. Ovi ljudi zajedno sa ostalim koji su se sudu umjeli sakriti, pripravljaše ustanak, da se svrgne Obrenoviće, te pozove na prijestolj Karagjorgjeviće. U istragi vidjelo se da imaju za sobom jedan dobar dio srpskih političara. Prošle sedmičice pak zatvoren je radi veleizdaje predsjednik novinarskog društva srpskog i njegova tri druga.

Po svemu ovomu dade se reći, da je u Srbiji žestoka i ako potmula borba između dinastije Obrenovićeve i Karagjorgjevića. Knez Petar Karagjorgjević, koji žive u svoga tasta knjaza crnogorskoga, izjavio je lani u „Novoj Pressi“, da se on nikada ne misli odreci pretendencija na srpsku krunu.

Po novim dokazima, koji su ovih dana ugledali svjetlost, reći da je po srijedi i crnogorski knjaz, koji, sa svijem da će „pred šator stražiti“ onomu te srpstvo sjedini, diži opet da bi bolje bilo, kad bi tu neharu strazu pred njegovim šatorom šetali. Jedna brošura crnogorskih emigranata, te je nazad nekoliko dana izišla u Srbiji, gdje je, kako novine javljaju, napravila veliku senzaciju,

potanko pripovijeda i imenima krijepi, što se u to ime poduzimalo god. 1885-86, kad su Pašić i Gja-ja s drugim radikalima dolazili u Crnu Goru. Ona opisuje i crnogorsku ekspediciju za ustanak, koji su radikali spremali u Šumadiji i koja ekspedicija nije se izvela, jer je Turska zabranila prelaz crnogorskih četa preko svojih zemalja.

To su na Cetinju kušali kasnije zamrsiti, pak su naprama Beogradu zapogjeli prijateljske odnose. Ali i tada su, veli rečena brošura, nastojali o svom poslu. Zanimivo je čitati naputke, koje je primio knežević crnogorski, kad je išao u goste mladom srpskom kralju i koji su se nekako sudarali sa ondašnjim resolucijama radikalne Skupštine o narodnoj vojsci.

U gornjoj brošuri nagjosmo groznih i gotovo nevjerojatnih pojava o sadašnjosti Crne Gore. Tu se govori o uzrocima rad kojih se iz Crne Gore iselise mnoge ličnosti, kao bivši ministar vojvoda Maše Vrbica, kujažev stric nadvojvoda Blažo Petrović, brigadir Gjoko Pejović, Dr. Gjuro Kostudić, vojvoda Radoman, prota Bošković, direktor Vujović, agjutant Ivanović, Dr. Lazo Kostić, Matavulj i još mnogi drugi. Tu se pripovijeda o nesposobnosti ministara, senatora i savjetnika; o nezatku prosvjete, koja je sad spanula na 14 pučkili škola; o izdajama i krvavim spletkama; o poticanju raznih bunova i toliko drugih stvari, da smo se mi zbilja začudili kako se zadijeva nekim ljudima na Cetinju, da u nas zagrizaju i da se miješaju i ondje gdje pozvani nijesu.

Ama pustimo za sada ovu stvar, pak zaključimo. Naš stranački razdor ne može se ni iz daleka prisposodbljati sa srpskim. Ovaj postanjem i načinom ima vrlo dubok korjen. Po srijedi je antagonizam raznih dinastija i još nešto mnogo gore, jerbo ne miješaju sami Srbi tu svoju kašu, već im kogod i pomaže. Sloga koja se iz Srbije ovih dana oglasila, samo je prividna, sve isto kô što je prividna tišina, te danas vlada pod Lovćenom. Sve kuha i vri!

A ruski car poručio je srpskom kralju, da je Milanu, nagovorom pokojnog Aleksandra III., ruska banka Volga-Kama uzajmila 2 milijuna rubalja, iza kako je dao poštenu riječ, da se više neće vratiti u Srbiju. Kralj Milan je riječ pogazio, te Nikola II. traži, da se novci povrate.

Sve ovo skupa daje nam najžalosniju sliku političkoga stanja naše braće, koji nas zovu pod srpsko ime, jer da će oni osloboditi i sajediniti Balkan. Oni su danas u potpunom političkom rasulu, na opće slavensku — i našu štetu. Jer da su Srbija i Crna Gora — ono što nijesu, ne bi se bogme naši dušinani bili ovoliko usudili.

Ali to pitanje ne spada u ovaj članak, kojim samo htjedismo dokazati našoj braći, da bi najbolje bilo, da metu u sebe doma, jerbo da će tamo naći, ako im baš služi, najviše smetlišta.

Na „Novinarsko Hajduštvo.“

Ston, u oči Matije.

Ovijek dana pročitah pisaniju plemenitog g. L. u „Dubrovniku“ pod gornjim naslovom, te sam cijenio podobno odgovoriti.

Plemeniti g. L., kako negda feudalni gospodari, preponiznu nas raju, kungijom u sači izšibao

po devet zakona. Harni gdje nas nije i objesio, jer čemu da se bolje hajduk i nada? primiv spokojno i smjerno gospodске šibe, eto nas da ga pitamo, jer nas je ni krive ni dužne onako izlemao.

Ni krive, ni dužne! jer po čemu, plemeniti g. L., nazivlje „Crvenu Hrvatsku“, crvenim popovskim pamfletom? Po čemu da su popovi crni inspiratori toga lista? „Crvena Hrvatska“ ima svog urednika, on upravlja listom samostalno, ne samo materijalno, nego i moralno; a popovi, a to neki, potpomagaju tom listu svojim predbrojbom, a rijetko, kad svojim perom. Dapače „C. H.“ u nekoliko je, prije goda posla, gdje umišljem crni inspiratori, ne bi je za stvarno bili uputili, i u dva ili tri payratka „C. H.“ je pretrpjela i prigovora, i negodovanja, baš od tih tobože crnih inspiratora. A ti neki, popovi, ako potpomagaju „C. H.“ svojom predbrojbom, to čine kako osvjedočeni Hryati, a ne kako katolici, jer „C. H.“ nije religiozni list, nego posve politički, a popovi imaju svoju „Katoličku Dalmaciju“, kojom se ponose. Zar nam ne bi rekli da smo sašli s uma, kad bismo mi kazali da je „Dubrovnik“ popovski list, da li crnih ili crljenih ne pitamo, jer pripostovani kanonik Stojanović piše podlistke u tom listu, a neki popovi i frajtri, prote i kalugjeri članke i dopise? Dakle kako vidi plemeniti g. L., izbije nas uprav ni krivne ni dužne, a što je gore ne opozva svoje grdne klevete, ni kad je sam urednik „C. H.“ svoje pisanje svojski obrazložio.

Plemeniti g. L., ne samo da nas je izšibao, nego nas je i goropadno poopsova; jer mi po „C. H.“ vršimo kako adski genij, mračne bratoubojničke uloge, jer zadiremo nož, otrovno, zmijski, zvijski u prsa brata našega. Plemeniti g. L., iskalio, svoj čef, nije dokazao, niti može dokazati; a po tome koliko podvale i klevete nami ne mogu nahuditi, niti do nas doseći, toliko ni njemu ne mogu biti od dike. Plemeniti g. L. kad god hoće, može se lahko uvjeriti, da je katolički kler u tek ponosno i otvorito vojevao u doba prošlo Kanizlićem, Stijićem, a u naše doba Frankijem a nadasve vrlim Markovićem na religioznomu polju: kler nas ne preza od rasprave, ne uklanja se razložitoj prepirci, moli Svevišnjega da braću sajedini, pljeska, vrhovnom svećeniku Lavu XIII, koji je svrhom prošle godine nagovarao vladike i velečastnike grčko-istočne crkve, da gledaju lijeka udesnom razdoru. Na političkom paka polju mi smo osvjedočeni da svako kraljestvo u sebi razcijepkano poraziti će se, zovemo se Hrvatima jer smo to po plemenu i jer pokušav svako sredstvo, drugoga ne nalazimo, da pod svijetlom krunom, koja s nami vlada, domognemo se do narodnoga jedinstva. Istina je na hrvatskoj zemlji ne priznajemo političkog srpstva, ali im ne diramo u ime, u svetinje bilo crkve bilo škole. A ako je tako, kako uprav jest, do koga je da ta živa želja ostaje mrtvo slovo? Do koga je da mi, koji sebe nazivljemo braćom, mi inteligencija, kako kaže plemeniti g. L., dvaju jednokrvnih plemena, nijesmo jedna duša? — Plemeniti g. L. vami odgovori. Kolikogod bili liberalac (?! Ur.) kolikogod spominjali Bartolomejevu noć, proučite, ali duboko, stvar, pak sami sudite!

III.

Plemeniti g. L. neće se naljutiti, ako smo mu preporučili da duboko stvar prouči, prije nego izaći u svijet svoje mudrolije, toli većma kad ima

stvar prosuditi, jer barem po onomu što piše u svome članku, rijet bi ili da ne zna, ili da hotimiće izvrće istinu. Ragje primamo da ne zna.

Plemeniti g. L. kaže da „C. H.“ laže, jer:

1. Da srpske vjere nema.
2. Da Crnogora dokazuje da zna duboko što vati i katolike i Muhamedance.
3. U Srbiji da mnogi katolici se popeše do prvijeh časti u državi, i niko ih ne pitaše da se odreknu katoličke vjere.
4. Da Srpstvo nosi u duši amanet, vjersku toleranciju.

Plemenitom g. L. nećemo kazati da laže kad to temelji, jer to nije skladno; ali ćemo ga osvjeđočiti da je „C. H.“ ipak kazala čistu, bistru i živu istinu. Mi se nećemo osvrćati na suškarije kojekakvih listova ili koledara, nego ćemo se držati inteligencije a navlastito spisatelja srpske crkve, biskupa i popova, koji nijesu bljutave članke napisali, nego djela i to strogo povjestnička, i to ćemo se ograničiti, na spisatelje ovih zadnjih godina, a sužit ćemo navode na najmanje, a ako plemeniti g. L. želi, moći ćemo ga služiti i na dugo i na široko, da ostane posve uvjeren, te bi još koja sumnja ostala. Na stranu mećemo i pjesnike srpske, koji nabrajaju srpskog Boga, srpske anđele n. pr. Pak se anđijo srpski put nebesa dade (A. P. Šantić l. 75); jedino ćemo zgražanjem spomenuti da je episkop Ružičić Boga Srbinom učinio, gdje kaže: A Bog Tvorac, Bog srpski čija milost nikada ne ostavlja Srbe itd. (Istorija Srpske Crkve knjigaa l. l. 90).

IV.

Ima srpske vjere, plemeniti g. L.; jer tako temelje crkveni joj spisatelji, n. pr.

Srpski narod vazda je tamo i tada brojno malaksavao, gdje se i kada se pokazala ravnodušnost u grudima njihovim prama vjeri i crkvi. (Nikanor Ružičić ib. Predgovor l. II).

Neka svaki srbin... u svom srcu goji istinsku ljubav prama vjeri i crkvi srpskoj (Ib. l. 303).

Pravoslavlje postalo je u Srba narodnom vjerom. (Simeon Končar Sveti Sava l. 64).

Naši pradjedovi iskupiše viteški svoju vjeru i svoju Srpsku Crkvu svojom junačkom krvlju (Manojlo Grbić. Karlovačko Vladičanstvo l. 317).

Isti g. Manojlo Grbić spominje riječi vrhovne glave grčko-istočne crkve, patriarha Teofana Živkovića, koji da je kazao: Nećete iznevjeriti svoga u tome svetomu hramu najsigurnije sačuvanog imena narodnog (Ib. Posveta).

Plemeniti g. L. da je prolistao toli uvaženu Istoriju Srpskog Naroda od V. Kallaja, bio bi pročitao: da je religija kod Srba postala narodnom vjerom, da su se vjera i narodnost u jedan istovjetan pojam slile (l. 37).

A da nije baš tako, kako svjedoče gorje spomenuti spisatelji, neka neka nam raztumači plemeniti g. L. što je ono nazivanje passim srpskih spisatelja, da je u njih vjera i crkva narodna, ili na prosto srpska, n. pr. Srpski su vladaoći nastojali da osnuju čisto srpsku samostalnu crkvu (Simeon Končar ib. l. 7.). Istorija srpske crkve (Episkop Ružičić); svoju srpsko-narodnu, svetu i pravoslavnu i apostolsku Crkvu (Manojlo Grbić l. 8). Crkva je plemeniti g. L. skup svih vjernika, dakle ako je crkva srpska, jedino onaj koji njoj pripada pravi je srbin, dakle ko ne pripada toj crkvi ne može biti pravi srbin. Dok kažu pravoslavna hajde, ali kad kažu srpska, konsekvencija čisto, bistro proizlazi, kako mi kažemo. Zato je baš i u narodu srpskomu veoma rasprostranjena zakletva — srpske mi vjere, — a što prosti narod priznaje, kako da g. L. utjera u laž? Eto mu svjedočanstva g. Manojla Grbića, koji kaže da majka ljuljajući čedo, uspavljuje ga kako slijedi: (Ib. l. 75).

Srpska vjera poginuti neće

Srpska slava potamnjeti neće...

Dok Srbina na svijetu ima.

Pak laže li „C. H.“ kad temelji da srpske vjere ima? Razložitim čitaocim, a i plemenitomu g. L. odgovor?

V.

Što plemeniti g. L. navagja Crnogoru, koja da zna štovati i katolike i Muhamedance, opazit ćemo, da je stara naša poslovice da nova metla dobro mete, dakle da i tamo od jučer da su katolici i muhamedanci Crnogorski podanici, i da nije

prilično da ih ova od prve za vrat zahvati, ali da li će te plemenite damjere dugo slijediti i dugo trajati idemo da vidimo, toli više kad je sva Europa tu, koja brižno nadgleda da sloboda vjeroispovjesti bude sačuvana. Istinito knjaz dokazao je da zna pogoditi katolicim, ali da li narod tako isto sudi i misli ne vjerujemo, a cijenimo da ni plemeniti g. L. nije osvjeđočen, a pri narodu je deblji kraj, te lahko tijekom godina možemo mi i braća naši katolici ostati ljeto razočarani, i sve namišljene vrline ostati jalove. U Srbiji veli plemeniti g. L. mnogi se katolici popeše do prvijeh časti u državi, a niko ih ne pitaše da se odreknu katoličke vjere. Po onomu što su listovi u više navrata kazali, veoma sumnjimo da li je tako, a bilo bi za stavno svega toga, da Srbija ne bi oponašala Pijemont, da tobože uskrse Dušanovo carstvo. Svakako ti, razlozi tako su sićušni da ne vrijedi o njima vele govoriti.

VI.

Ragje promotrimo malo bolje ono što kaže plemeniti g. L., kad veli da srpstvo nosi u duši amanet, vjersku toleranciju. Mi ćemo mu tu toleranciju istim spisateljem dokazati, te će vidjeti da je strašnu neistinu izvalio, kad je to rekao; jer štogod je smetlišta po smušenim knjigama i listovima proti latinskoj crkvi i proti Papi, oni iznashaju ozbiljno kako drago kamenje. Ako se to može zvati tolerancijom onda nije ni more slano! Slušajte plemeniti g. L.

Uslijed nebratskoga ponašanja grčkih fanariota i rimskih jezuita (Episkop Ružičić l. 54).

Gordi papišanci (Ib. l. 61).

Za napade oni nijesu birali srestva; jer su se vazda držali devize: da cilj opravdava sredstva. (Ib. l. 94).

Sa sviju strana, napali latinski popovi... k'o baš crne vrane sokola (Ib. l. 98).

Neki čak tvrde... da su ga latinski popovi... što je sa svim moguće, otrovali (Kirila Sv.), pošto oni malo razbijaču za sredstva, kad hoće da postignu cilj (Ib. l. 102).

On je zaboravio (Teodosije) da je popa ljuti protivnik srbošlovenštini (Ib. l. 135).

Rvati su utonuli u more latinštine i stegnuli lancima rimskog pape koje oni nazivaju petrovim verigama (Ib. l. 152).

Od toga doba, pa sve do danas, ocijepljeni Srbi, sada zvani Rvati, ostali su verni privrženici pape. Oni su u svome fanatizmu prema rimokatolicizmu i papi, nadmašili u posljednje doba i Španjolce, tvorce inkvizicija papskih, i ako, sem njihovih sveštenika, ne znaju ni reći, kako se i kome se u crkvi mole i služe (Ib. l. 168).

Putujući Srbijom, uvidio je sv. Sava, koliko štetan uticaj imade katolištvo na sve strane. (Simeon Končar. Ib. l. 45).

Upravo iz Rima, koji je prema srpskom narodu uvijek pokazao sebičnjačke težnje (Ib. l. 52. 53).

Bosanski vladaoći prevrtali su i vjerom i svojom politikom svaki čas, a sve po napatku iz Rima, pa su tako prenijeli taj otrov u svoj narod (Manojlo Grbić. Ib. l. 3).

Zasluge se srpskog naroda ne priznaju ne iz neznanja, nego prosto iz fanatične zlobe, i iz nepoštene šovinističke težnje. (Ib. l. 76).

Ako je i cio svijet drugog mišljenja, nego što je papa, opet papinom mišljenju treba slijedovati... i ne samo u crkvenom nego i u političnom odnošaju... Papa prestavlja Hrista na zemlji, te prema tome papa nije prosti čovjek nego Bog... Što papa čini, to Bog čini... Papa sagriješiti ne može... Crkva je Papina rodkinja... Kad bi papa baš i pogriješio i zapovjedio porok, a zabranio vrlinu, crkva je dužna opet da prima porok za dobro a vrlinu za zlo, ako neće da griješi protivu svoje savjesti (Ib. 189. 190. 191).

Služeći se pri tome svijem, dozvoljenijem i ne dozvoljenijem srestvima i načinima (Ib. l. 192).

Naši stari nagjoše najogavniju mržnju i gor-do i glupo preziranje (Ib. l. 193.)

Unija je polutanstvo, dok se pounijačeni ne polatine sa svijem, ili kako se reče u narodu: dok se sasvijem ne pošokće ili ne pokranje (Ib. l. 200).

Ovo je već stari zanat jezuitski, da tuže i da potvaraju (Ib. l. 232).

Učimo narod da ove vrline nada sve cijeni, jer eno u najnovije vrijeme pokušao neki lažni

proroci, da nam navedu narod na stran putice vjerske i politične (Ib. l. 318).

Eto vam plemeniti g. L. rukovet mirisavih cvjetica skroz izgledne vjerske, političke i plemenske tolerancije! Prosit!

Davno je da smo sve ovo pročitali, i ove podatke pri ruci imali, a mućali smo i trpjeli, jer se nestvarnom polemikom ništa ne postizava; ali kad nas je plemeniti g. L. na silu za jezik drpio, progovorismo da sebe obranimo, a on neće za stavno kod nas naći niti jedan slučaj, da se ovako bezobzirno i na prostačku napada,

VII.

Prvim svojim udarcem, kako vidi dobro plemeniti g. L. promašio je cilj, neka pokuša sreću junačku, eda drugi put bude sretniji, a prije neka dobro prouči o čemu misli govoriti, da mu ne zapjevamo onu si taciusses itd.; svakako neka obraća svoje riječi onim kojim je najviša potreba, kako će se bit iz navoda osvjeđoćio, i neka se ne ističe kako zastupnik ugnjetenog tobože plemena srpskog u južnoj Dalmaciji a navlaš u Dubrovniku. Biti će junak ako dokaže da je laž i potvora pisanija g. Antuna Stražičića, i fakta navedena u knjižici Uzroci i Posljedice. Sužili se fakti nebrojeni kako posve istiniti i na najmanje, ipak toliko i toliko ima tu dokaza, koji nepobitno svjedoče s koje je strane pravica i istina.

Plemeniti g. L. kad sve to opovrgne, kad isćupa iz prsiju ogorčenu dušu svakomu pravomu Dubrovčaninu, onda mu budi prosto slavodobitno isticat se, i pjevati slavospjeve sebi i sićušnoj svojoj stranci. Mi se živi i uz tvrde razloge u ruke ne damo.

A. L.

U Dubrovniku, 1. Marta.

Ispravak na dopis „Nar. Lista.“ — U sultu izišao je, po svoj prilici nehotice, u „Nar. Listu“ nekakav dopis iz Dubrovnika, s kojim se mi načelno slažemo, kad osuguje narodnjake, jer su teško sagriješili glasujući proti adresi za sjedinjenje. Nego dopisnik uz ovu istinu donio je mnogo toga što ne stoji, pak smo dužni, da iz interesa koji hrvatske toli pravaške stvari ovdje ispravimo.

Sve ono što dopisnik pripovijeda o hrvatskoj glazbi puka je izmišljotina. U upravi glazbe većina su pravaši pak mi možemo svakoga uvjeriti, da neki neredi bijahu radi posve drugih uzroka i da dopisnik nije rekao istinu. Ovi uzroci nemaju česa činiti niti sa strankom niti sa politikom.

Ne begenišemo ni ono kako se dopisnik bavi o prošlim općinskim izborima. Borba za općinskih izbora naprama srpsko-talijanaškoj kliku nije s nikakve strane bila borba ličnosti, interesa ni osobnosti naprama Gondoli. Bila je borba hrvatsva i hrvatske misli proti misli srpskoj i talijanaškoj. Sva Hrvatska, bez razlike stranaka, pratila je najvećom simpatijom naš rad. Svi listovi od „Hrvatske“, „Narodnog Lista“ i „Katoličke Dalmacije“, do „Obzora“ i „Jedinstva“ jednako pišuše i ocijenise rad i nastojanje svih onih, koji su se zauzeli. Radilo se o „kruni hrvatskih gradova“, o „hrvatskoj Ateni“ a ne o barunu Gondoli. Mi smo se svi borili i radili, nijedan od nas nije falio, ni prvi ni drugi put, kad smo pobijedili i kad smo svikolici učestvovali općoj radosti. Predvodila nas je želja da istisnemo klete nenarodne saveznike, da Dubrovnik povratimo hrvatstvu. Reći zato da su neki radili samo da svladaju Gondolu, to je, da se najblaže izrazimo, nerazborito, jer da su zato radili, mi za njih ne bismo bili smjeli glasovati.

Hrvatstvo sa nehrvatstvom ogledalo se u našim općinskim izborima. Što se danas pak dogagja u politici našoj za nas nije ništa novo. Mi pravaši opstojali smo i u Dalmaciji i u Dubrovniku još mnogo prije nego su narodnjaci glasovali proti adresi, prije nego su šesterica istupila iz narodnjačke stranke. Mi smo još onda o narodnjacima, kao stranci, misljeli kao i danas. Dokaza ima svud na pretek, a u naš prilog spomenućemo samo članak u oči izbora za Beč, u drugom broju l.e god. lista. Mi osugujemo njihovo ponašanje prigodom predloga o adresi, kao i cijelo njihovo starije i novije političko postupanje. Ali za to mi imamo boljeg oružja, da branimo stranku i da ih pobijamo.

Žalimo što morasmo doći do ovih, više intimnih izjava, ali kad smo jednom počeli, uzimlje-

mo prigodu, da još nešto rečemo. Stavljamo ponovo na srce svim pravašima one riječi, što smo ih upisali u prošlom broju: „Neka se pravaštvo naše osniva na ljubavi a ne na mržnji; na dubokom osvjedočenju, a ne na zloći, prkosu i inadu; neka uvjerava i pobija, a ne samo drastično žigoše — i neka radi.“ — Nije ovo bačeno onako, u vjetar. Jerbo, braćo sumišljenjaci, čas je odlučan. Položaj je taki, da će se kroz ovu godinu odlučivati ništa manje nego o cijeloj budućnosti naše mlade stranke, od koje hrvatski narod toliko očekuje. Borimo se junački, ali budimo oprezni i mjerimo dobro sve ono, što ćemo reći i učiniti. U politici dosta je samo jedan pogriješen korak. Imajmo zato pameti! jer bi lako mogli kompromitovati svekoliko, i samu pravicu koja je na našoj strani, pak još k tomu zaslužiti i onaj naziv, kojim nas narednjaci u saboru onako grdno oklevetaše.

Naši Dopisi.

Sa otoka Mljeta, 25 Februara.

Ne mislite gosp. uredniče, da je ovdje sve med i mlijeko, ako ne primete često vijesti sa ovog srpskog, (sic!) otoka, kako bi rekao „Dubrovnik“, u kom pišu — po „Zastavi“ — prodane duše. Ako se do sada nijesmo javljali, uzrok je, što mišljamo, da će se neke naše nevolje sa strane moćnih faktora popraviti, nu vidivši da isti spavaju „s uha na uho“, red nam je probuditi ih.

Najprvo ćemo na naše zdravstveno stanje. Mljet broji do 1800 duša, koji spadaju pod općinu u Babinopolju. Naša općina nema liječnika. Je li se ko razbolio, mora dovesti liječnika iz Stona, a takav jedan posjet od jednog dana stoji 30-40 fiorina. Dobro je imućnijemu, on će skuckati, kako — tako, tu svotu, nu posjeti li bolest siromašnu kuću, a onda se predaj Bogu u ruke, pak čekaj sudbu; jer otkle će naš siromašni težak imati tu svotu, kad on kroz cijelu godinu ne može sakupiti u gotovu toliko. Nu i novci ne pomažu, ako je ružno vrijeme, te lagja ne može u Ston, a parobrod se — koji imamo samo jednom na sedmiču iz Dubrovnika — ne može ustaviti uslijed jake bure, što se često dogagja, tako da često nemamo niti pošte za 10-12 dana. Posjeti li nas po nesreći u to doba kakova epidemična bolest, valja da mremo, kao ovce. Upravo i ovih dana imamo difteritu u Govegjarima, pa se naša općina nakanila tek poslije 15 dana da zove liječnika. Liječnik je došao, nu u jedan dan, valja priznati, nije mogao učiniti čudesa, a taj je posjet stajao općinu 60 fiorina. Ne bi li općina mogla nešto na prirezu, nešto pak sakupiti po obiteljima, te otvoriti natječaj za mjesto liječnika sa platom od 1000-1200 fiorina? Uvjereni smo, da bi se svi imućniji upisali dragovoljno na 5-10 fiorina godišnjeg prinosa, a i najprostiji težak rado bi dao 1-2 fiorina na godinu da sačuva, u koliko je moguće, svoje mile od nesreće. Ako se uzme u obzir da samo Babinopolje ima 200 kuća, tu se vidi već prilična svota. A gdje su druga sela? S toga stavljamo na srce našoj općini i odlučujućim faktorima ovo par redaka, koje napisasmo u dobroj namjeri, jer ljubimo ovu rodnu hrvatsku grud. Za danas o ovom punctum, a tako o drugom. Ostavljamo za druge prigode.

Proti našim općinskim izborima, koji su bili, kako znate, početkom prosinca, bili su uloženi utoci sa strane nekih dubrovačkih Srba, a na čelu im vijećnog doktoranda. Riješenje tih utoka stavljeno ad calendas, jer kako vidite već su skoro 3 mjeseca, a oni još spavaju, što mnogo smeta našem općinskom djelovanju. Nu budu li i uništeni izbori uslijed kakve malene formalnosti, vidjećete, da će narod još svečanije ispovjediti svoje načelo, nego ga je ispovidio zadnji put, te mjesto Srbi dobiti 2 glasa, kao što su dobili zadnji put, ovaj put ne bi dobili ni cigloga.

Primate, gosp. uredniče, hrvatski pozdrav, sa ove klisure hrvatstva, uz „Bog i Hrvat!“ od Vaseg Ljubomira.

Pogled po svijetu.

† Nadvojvoda Albrecht. — U utornik bio je u Beču svečani sprovod nadvojvode Albrech-

ta. Slična Beč ne pamti. Konduktom je upravljao na zapovjed carevu general topništva i poglavar Bosne i Hercegovine barun Appel. Cijela bečka posada bi izvedena i još mnogo satnija s dvora. Za lijesom je stupao kralj i svi članovi carske kuće. Od stranih gostova bio je car njemački, veliki ruski knez Vladimir, vojvoda od Aoste, vojvode württembergski, i mnogi drugi. Svi vladari europski bijahu zastupani po izvanrednim poslanicam. Odrješenje je dato u kapucinskoj crkvi od kneza nadbiskupa dr. Grusche. Zatim je lijes ponesen u podzemlje gdje je grobnica. Vijenca nije bilo, jer je pok. nadvojvoda to zabranio moleći da se mjesto vijenca dade za mise ili u dobrotvorne svrhe.

— U carevinskome vijeću vodi se živahna rasprava o novom kaznenomu zakonu.

— Glasa se da je car ruski ponudio Staalu, ruskom poslaniku u Londonu, mjesto ministarstva vanjskijeh posala, i da će se on primiti ponugjenoga mjesta.

— Važan se je čin dogodio u Ugarskoj. Skrajnja ljevica razcijepila se na dva dijela. Oba ostaju na svom starom programu, negiranju sustava, samo što se razlikuju po liberalnom shvaćanju. Jedan dio sklon je crkveno-političkim reformam. Drugi pak ostajući vijeran starom programu malo se oličio antisemitizmom: i približio Zichy-voj pučkoj stranci, koja se tek organizuje, ali će se brzo raširiti po svoj Ugarskoj.

— U Egiptu je mutno. Mladi khediv Abbas-paša pokazao je u više prigoda, da nije sklon Engleskoj. Takogjer i pučanstvo drži se s vladarom. U Aleksandriji i Kairu bilo je velikijeh izkaza proti Englezima. Stvar nipošto dobra koliko za Egipat toliko za mir ostale Europe.

— Iza neprestanih poraza na kopnu i na moru, iza kako joj je uništena cijela ratna mornarica, Kina se napokon odvažila da pita mir. Potkralj Li-Hung-Chang poći će u Japan da ugovara. Da li će Japan pristati, ne zna se. Najgoru dobu godine on je prevalio, sad nastaje proljeće i Japanezima rastu zazubice za Pekingom.

— U Rusiji traju nemiri izmed gjaka, koji traže ustav. Mnogo ih je zatvoreno u Petrogradu i Moskvi. Obustavljen je liberalni list „Ruskaja Žizu.“

Domaće vijesti.

Važna izjava. — Presjednik kluba stranke prava barun Rukavina objelodanio je u „Hrvatskoj“ izjavu u kojoj izmed ostalog govori, zašto su se on i dr. Starčević protivili Barčićevu predlogu god. 1889. Onda se to radilo za obamam, na mig drugih, da se narod zabavi, jer je tako trebalo. I dr. A. Starčević bio je potaknut da stavi predlog, ali on je tu igru odbio. Postavio ga je Barčić koji je već bio istupio iz stranke prava.

† dn. Vicko Petravić. — U Starom Gradu na Hvaru umro je svećenik dn. Vicko Petravić u 32 godini svoga života. Ovaj je čovjek bio pravi i iskreni rodoljub i vrijedan župnik. Zaslužuje da ga se spomene, jer ga Starigrad puno oplakuje. Pokoj mu duši!

Pozdravi. — Zastupniku Dubokoviću stižu sa svih strana pozdravi i čestitke zato što je izašao iz kluba narodne stranke.

Dru. Vali M. Tomiću. — Gosp. Dr. Vale Micheli Tomić u spljetskom „Jedinstvu“ sasuo dugi članak, da obrani protiv nas svoju misao, da bi mi imali raditi sad za sjedinjenje Dalmacije sa Bosnom i Hercegovinom. On nam tu daje nekakve lekcije pak nas upućuje na razne političke i inespise raznih jezika otkle ćemo crpiti političkih nauka i drugo.

Glede pitanja dali bi bilo zgodno da se sada radi o sjedinjenju Dalmacije sa okupiranim zemljama, mi smo gosp. dru. Tomiću odgovorili, kad smo odgovarali na govor dra. Miha Klaića. Što se tiče uputa reći ćemo mu, da i mi imamo knjiga iz kojih učimo, i uz njih još jednu veliku kakve nema u nijednoj biblioteci, a to je naš hrvatski narod. Neka dr. Tomić zagovara riješenje bos-

skoga pitanja prije aneksije, mi ćemo se tomu iz svih sila protiviti, a budućnost će suditi ko je imao pravo.

Pišu nam iz Janjine. — Na mjesto g. dra. Lučića, koji se zahvalio na službi dobili smo drugog liječnika g. dra. Oskara Hovorku, rođenja Čeha, koji je bio asistentom na bečkoj universiteti, gdje se specijalno podao proučavanju kirurgije, te se toj grani znanosti i kod nas misli specijalno posvetiti. Živio!

Pišu nam iz Imotskoga. — Gosp. Antun Donelli iz Makarske sjajno položi svrhom sječna ispita na glazbenom zavodu u Zagrebu, te odmah Imočani ga imenosaaše učiteljem nove svoje glazbe. Hrvatski sinovi! hrlite svome ponosu, da vas i u ovoj struci usavrši!

Pišu nam s pelješkog poluotoka. — Na 23 tek. bio je u Trpnju svečani otvor Tamburaškog zbora „Hrvatska Vila.“ Ovo je prvo ove vrste društvo na našem poluotoku, koje radosno pozdravljamo i želimo mu dug život!

Čujemo da se našeg zastupnika g. Bjelovučića neugodno dojmilo ponašanje njegovih drugova pri ukupu adrese: te da bi bio sjegurno istupio, da ga nijesu zadržali neki osobiti opziri. Svakako da će u buduću raditi za stranku za koju ćete hoćeš nećes svi njegovi birači.

Sjetili se! — Nakon više od dva mjeseca dana našao se neko, da odgovori jednomu našem dopisu iz Konavala, štampanu još u decembru prošle godine, u kome se govorilo o nekom nenarodnom popu. Na ovaj dopis, u kome nema nego pogrdi i smrtnih uvreda, mi se ne bismo osvrćali za drugo nego da poručimo nekoj čeljadi nešto, što su oni zanago zaboravili i to:

da se još do sada nikakav krivac nije opraopogrdama, pak neće ni u ovom poslu;

da moralni i materijalni propalice ne mogu uvrijediti poštena čovjeka.

Ovoliko na odgovor spomenutom dopisu sa naše strane, te bi u isto doba interesovanu čeljad zamolili, da nas tu više ne potežu za jezik.

Gradska Kronika.

Općinska sjednica. — U četvrtak bila je općinska sjednica, na kojoj su se izabirali seoski glavari, pristavi harambaše i podarambaše, riješile njeke molbe i poslovi manje važnosti. Sjednica je tekla bez rasprava.

Zadušnice za Nadvojvodu Albrechta. — Mjeste u ponedjelnik bijahu držane u utornik svečane zadušnice za pok. nadvojvodu Albrechta. Posvetio je presvj. biskup. Zadušnicama prisustvovahu sve vojničke, civilne i crkvene oblasti iz grada i mnogo naroda.

Za Starčevićev Dom. — Primismo iz Dube na Pelješcu u trpanjskoj općini 32 kr. i 60 para sakupljenih za Dom našega Staroga prigodom pira gosp. Vicka Tomašovića sa gji. com Katom Cibilić, na predlog gosp. Vicka Santića, Darovaše: mladoženje 4 kr.; po 2 kr.: Vicko Santić, Jure Žegura, Ernest Bartulović-Kačić; po 1 kr.: dn. Ivo Fabris, Luka Žegura, Niko Jasprica Gavran, Ivan Tomasović, Stijepo Žegura, Frano Slabić, Ante Tomasović, Luka Jurišić, Ante Cibilić, Tomo Petrović, Ante M. Cibilić, Ante Slabić, Made Jurišić, Kate ud. Cibilić, Frane Žegura, Martin Jurišić, Ante L. Jurišić, Ane Cibilić, Stijepo L. Žegura, Ante Balarin; Ante Bilić Vujnović 1 kr. i 10 para; po 30 para: Ivan Murina, Bartul Petrović, Kristo Murina, Silvestar Vujnović, Mare Jasprica Gavra. Ukupno 32 kr. i 60 para. Živjeli prinosnici!

Propovjednik. — U srijedu započeo je korizmene propovjedi u stolnoj crkvi talijanac pop Calcagni.

Nesreća. — U prošlu subotu Ivo Ratić iz Plata, starac od preko 60 godina, čeprio je sovrnju izpod jedne pećine u Platu, koja se odruni i smeti ga. U nedjelju iskopan je ispod nje. Sva mu je glava bila razdrobljena.

Pokladne zabave. — U subotu u večer bio je u našem teatru davno oglašeni maškaran bal-paré, što ga je privredio posební odbor na korist

mjesnoga sirotišta. Teatar je bio dosta dobro posjećen, sjajno ukrašen i rasvijetljen. Zabava je trajala do zore. Bilo je vrlo mnogo lijepo obučeni maskara, od kojih su neke imale uprav divne i skupocijene kostime. Orhestron je upravljao gosp. Mayer, vješto kao uvijek. Na ponoć iznijela se u potkuplju teatra večera, iz koje se dalje plesalo. Nekoliko najljepše obučeni maskara bijaše nagru-gjono darovima.

Brutto-prihod s ulaznicom i darovima iznio je 570 fior. Od toga ako odbijemo trošak za ukrašenje i rasvjetu, posluhu, trošak za orhestru i najamninu gosp. I. Nardelli ostalo je čistih jedva 300 fior. Za te 300 čistijeh fior. koje će se dati sirotištu potrošilo se najmanje pet puta toliko u odjece, maskaranje i drugo.

U nedjelju bio je veljun na kome se prodalo samo 60 ulaznica. Lani u nedjelju od karnevala bijahu prodane 302 ulaznice! U „Bačicevoj dvorani“ bijaše naprotiv dosta svijeta.

U ponedjeljnik bio je ples u našoj čitaonici, koji je bio dobro posjećen i kao obično tekao vrlo živahno. Plesalo se do zore. Ove godine u čitaonici je udarala orhestra pod upravom g. Mayera, na koju se ne možemo nego pohvaliti.

U utornik radi ružna vremena nije se mogla razviti obična bitka zaharama. Bilo je vrlo malo maskara. U večer veljun-paré u teatru, koji je trajao do zore. Nekoliko vrlo lijepih maskara. Prodalo se ulaznica 340, naprame 509 što ih se prodalo zadnji bal poklada lanijske godine. Bal za sirotište natio je dosta štete drugim zabavama a nadasve veljunu u teatru.

U srijedu pepelnicu po podne glazba srpskih saveznika, otišla je na Ploče svirajući Leginu koračnicu i onu „Si“. — Za njome su potezali na karu karnevala, koga su užegli uz ove patriotske marše. Poslije se vratila i obišla grad udarajući o Legi i o Dubrovniku talijanskome gradu. Čulo se poklika: Evviva, Ragusa autonoma! ali nije se čuditi, jer smo bili još u nekoj vesti poklada. Njeki su zviždali tijem provokacijama dičnih saveznika naše slavenske braće Srba.

Diskoras na Poljani.

Vlaho. — Gje si, Ivo, čovječe božiji! Ima dva mjeseca da te nijesam vidio, što se je pod tebe dogodilo? Pomamile su se ženice što nema diskorsa. Sve mene pitaju što hoće rijet, da više nema Iva i Vlahu. A što ćeš da im rečeš? Ima Vlahu, ma ne znam gje je Ivo! A ja sam, o čemu hoćeš da govorim. Pa ti isti znaš da ja u početku nijesam ni bio ti veliki Hrvat, nego si me ti malo po malo obrnuo. Dunque, što je, što je, pripovijet! Što te nema? Oti si bio rgjav?

Ivo. — U, u, u, što si zasuo! Odahni malo, jerbo drugačije mene neće ni doć red, da progovorim... Gje sam bio? Bio sam gje sam bio, anči rijet ću ti da sam bio u gradu, da sam imo nahladu, koja me je držala dvadeset dana što u odru, a što u kamari, da sam iza tega bio deset dana za jedan poso u Konavlima i tako se nijesmo mogli vijet. Pa da ti pravo rečem, dokle su durali oni bulikani u dijeti, ne bi ti, brate, bio ni došo, jer moj Vlaho, nijesam ti ja od onijeh koji u skandalu uživaju, nego mene onake kvestioni bolu, i podnio sam jedan veliki dizgus kad sam obazno što se je dogodilo.

Vlaho. — Nije ni meni bilo, drago čut. Ma moj dragi, ko je kriv? Krivi su oni što su provokali.

Ivo. — Vrag je da se ne zna ko je provoko. Nije provoko niko nego se do onega došlo naravnijem putem; kad su čeljad ugrijana pane i s jedne i s druge strane svakijeh i onda jedni broju ofeze što su rekli oni drugi, a zaboravljaju na svoje. Tako ti je kad gledaš iz daljega. De resto rijet ću ti pravo, ja sam se do sad držo u ovijem kvestijonima ni tamo ni amo. Bio sam Hrvat, a puštavao sam neka mlagji i stariji bistru njihove opinioni. Ma sad sam ti se proklamio pravi pravaš, erbo držim da narodnjaci nijesu imali učinit što su učinili. Ono je bilo da ostaneš pa da zineš. Rijet ćeš mi da se ja u veliku politiku ne razumijem? Tu sam s tobom, ma zaludu, onako se nije imalo fatigat.

Vlaho. — Nemoj tako, valja promislit; nijesu ni oni ljudi, nego čeljad stara u našijem godinama. Oni će bit vijetli situacijon.

Ivo. — Ajbò, ajbò, nemoj mi naprijed! Ti govori što ti hoćeš, ja se držim moje. Non hanno fatto bene, e basta! Ma dušeti pusti me s težijem na miru. Ako bude potreba razgovaraćemo se i tad ću ti spjegat što je kvestijon. Nego ti meni reci drugu. Zašto Frano Gündola nije pošo na dijete ovega puta?

Vlaho. — Kako ne, bio je?

Ivo. — Bio je momenat, pak se subito vratio doma.

Vlaho. — Ja ne znam.

Ivo. — Ja znam. Frano (a rekli smo tisuću puta) ne zna sam, što je i neće nigda ni znat da žive još stogodišta, a Bog, mu bi do! On nije ništa, nego sjedi sad na tri stočica, jerbo mu stoji dobro.

Vlaho. — Na dva!

Ivo. — Na tri kad ti govorim. Jedan je srpski drugi talijanski, a treći onijeh gori. A bilo je kvestioni gje nijesi znao kako ćeš? Per esemplo oni pošo da u narukama bude se učit naški. Ako vota s Srbima Ivo Avosani učiniće mu batarelu, ako vota s autonomašima kontra Srbima znala bi mu duša. Pa jopet ne znaš kako misli guveran. I zato za ne komprometit se ostaje čovjek doma.

Vlaho. — Tamo gista; vidi se da ima karutera. Ma nije ni amp stoji zaludu, bio je u Zupu.

Ivo. — Jes, kad su činili triple za kape ville i druge karike od sela. Pošo je on in persona, premda nije bilo potreba i pratili su ga žandarmi. Mišlio je da će se župljani od njega pripasti! A oni su ga tamo dočekali kako ide i toka. Jedan mu govori: spominjete li se kad ste nam obećali put; drugi ga pita, kad će više načinit ono raskršnice što je rovinala voda; treći mu se ruga je li došo u karozi po novomu putu do u Iva Gagre prid kuću, oli mu se valjalo iskrat na Brigatu; oni drugi ga pita što je i s kijem je; a on se jedan smeo, obećiva, moli, persvada, i proklinje i čas i uru i onega ko ga je natančo da pogje u Zupu.

Vlaho. — To imu je dalo! Nije se imo rugat s pukom. To mu imadu bit učinili oni što ih nije pozno kad su dodazili votavat, za da li drugi put ne bi zaharavio. Imo bi ti i ja stogod pripovijet ma, ostavimo za druge zgode, jerbo imam posla, a po ovoj buri, vjeruj, da mi je zima.

Ivo. — Ovo ti je prva marčanica. Još dvije ovake i eto ti ljeta. Adio Vlaho!

Otvoreni Dopisi „Crvene Hrvatske“.

Č. g. Ivan Zec, Rosendale u Americi. — Vi nam pišete da je g. Marko Grbić otputovao, pak da vi primete naš list, što smo ga njemu slali i da ga okrenemo na Vas. To ne možemo učiniti prije nego nam pošaljete Vašu tačnu adresu, jer New-York je velik. Pozdrav!

Č. g. J. F. Lupis, New-Orleans. Vi ste platili za svu god, 1894 i još je ostalo 1 fior. 65 n. za god. 1895, a g. R. Petrović podmrio je ostatak g. 1893 i još se hoće 90 novč. pa da plati cijelu g. 1894. — Zao nam je puno da „Hrvatska Zajednica“ nije pošla onim pravcem, kako se u početku bila zamislila. Ali sasvim tim koristiće dosta ako se lijepo razvije. Potičite našu braću iseljenike, da se predbroje na „Maticu“ i kao utemeljitelji. Za 21 ili 22 dollara što ih u jednom danu, dobivali bi dok su živi sve „Matičine“ knjige. Vi mnogo radite za prosvjetu i politički odgoj američkih Hrvata. Srdačan Vam pozdrav!

5-10 fior. na dan

nudi Bureau onim osobama, koje bi poduzele unosno zastupstvo. Vrlo prikladno kao nuzgredno zanimanje.

Pisma se upravljaju na

Mercantil-Bureau Zwittau (Moravska)

Odijela i Crevalja

za gospodo, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

W e i s s a

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Cijene znatno snižene TIJESTOVI za GROŽGJE, VOĆE i MASLINE IZVORNI SATVORI

najnovijeg i najizvrsnijeg sastava sa mehanizmom na dvostrukoj i trajnoj pritisku; obezbijedjena je najkorisnija uporaba čak do 20 po sto veća od svake ine što se drugim tijestovima postiže.

Prvim nagradam obdareni kod svih izložaba.

MLINOVI za GROŽGJE, VOĆE i MASLINE

RAZDROBNE SPRAVE SA PRIDRUŽENIM

HVATALIM ZA GROŽGJE

Suhotvorne sprave za voće, kao i za sve bilinske,

životinjske i mineralne proizvode

Pritisni strojevi za sijeno, slamu i ost priređeni

za ručno kretanje;

Razdrobnici za žito; Vijače za čišćenje zrnja.

Najnovija patentirana automatična Štrpala za loze „Syphonta“.

Sve ove sprave priređuju samo tvorničari

P. H. M A Y F A R T H & C O M P.

ces. i kr. isključ. povlast.

Tvornica poljodjelskih i vinskih strojeva

B E Č, II, Taborstrasse Br. 76.

Mukite se šalju katalogi i nebrojene pohvalne sejočodbe. — Traži se prestavnici i prijatelji poslovi.

◀ Pri nanegjivanju paziti je na patvorenja. ▶

Tinct. chinæ nervitonica comp.
(Prof. Dra Liebert-Elizir za nerve i snagu.)
Prava samo sa znakom Križa i Sidra.
Pripravlj. po propisu Ljekarna Max Fante u Pragu. Ovaj prepatat odavna je poznat kao srestvo za učvršćenje živaca. Bocu po 1, 2 i 3 1/2 fior. Nadalje pokazuje se uspješnim Sv. Jakoba kapije za želudac, Boca 60 i 1 fior. 20 novč. Glavna skladišta: K. B. Bianchi i Andrić u Zadru; nadalje Serravallo i C. Zanetti u Trstu; Alte K. K. Feld-Apotheke u Beču; u Ljekarnam u Dubrovniku kao i u svim većim Ljekarnama.

MÝDLO
Ko pere neka se više ne plaši!
patentiranog
Mohren-Sapuna
kod uporabe operu se 100 komada rublja u 10 dana lijepo icisto. Kod uporabe rublje se jedinom više uzdrži nego kod ikakvog drugog sapuna. Kod uporabe jednom se pere za tri puta. Kod uporabe više niko ne pere ceticom ili škodljivijem praskom. Kod uporabe pristedi se na vremenu, drvinu i radnju. Da trije štetansvjedoči C. K. sudbeni vještak gosp. Dr. A. Jolles.
Dobiva se u svim trgovinama
Glavno skladište: Beč, I, Remgasse 6.

STARČEVIĆEV PAPIR
Starčević Papir
za cigarete (smotke)
kupuje se jedino kod Hrvata
STJEPANA GAMULINA
trgovca na Jelsi otok Hvar (Dalmacija)
u kutijam od 250 snopića po f. 2 i 90 nč.
od 100 snopića for. 1. 20.
RIJAD AEGIAEGRVLS

O B J A V A.
Daje se na znanje slavnome općinstvu da se je u četvrtak 14 tek. otvorio poznati restaurant „LACROMA“ na novo namješten. Jamči se za izvrsnu talijansku i njemačku kuhinju i izvrsno piće, a potpisani će gledati da u svakome pogledu zadovolji gospodu goste.
Uz restaurant ima Hotel i kupelji morske i slatke vode, koje su otvorene svakog utoraka, četvrtka i subote.
Dubrovnik, 16 Februara 1895.
V l a s n i k.

Satovi i lanci
koštaju svakoga koji dorektno kod fabrike naručuje
sam: pravi srebrni Cylinder-Remt. 5 do 7 fior. Anker-Remt. sa 2 ili 3 srebrna pokriva 7 do 10 fior. Tula satovi 12 i 15 fior. Goldin ili novosrebrni 5 fior. zlatni 10 fior. srebrni 1:75, budilice 1 f 50 nč., viseće ure za dala kucanja od 1 fior unapred sa 10 po sto Rabata za trgovce. Najnovijo Preis-Courante na zahtjev gratis i franco kod
I. Karelara. Tvornica satova u Linzu, (K. Josefstrasse N ro 23. 6-10)

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na pola godine flor. 2; za *Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4, 50, na pola godine flor. 2, 25; za inozemstvo flor. 4; poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplatu mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretpлата i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopis šalju se Uredništvu. Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku; a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi. Rokopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Bistrim o

Predzadnji „Narodni List“, osvrćući se na postupanje narodnjaka prigodom predloga o adresi, dotaknuo se je nekih vijecanja u Zagrebu za doba nezaboravne izložbe, koja su se držala izmed nekolicine poglavitijih političara s jedne i s druge strane Velebita. Oni pregovori, koji širem općinstvu nijesu poznati, vrlo su poučna ilustracija naših odnosa. Mi smo ih prvi na javnost iznijeli u br. 11 od 16. Aprila 1892. u članci pod naslovom *Njeke uspomene sa lanijskog izleta Dalmatinaca u Zagreb*, a nije s gurega, da ga ovdje u cjelosti prenesemo:

Bili smo u kazalištu u istoj loži bivši zastupnik na dalmatinskom saboru gosp. A. i ja. Baš se predstavljala „Dubravka“. Na jednom od menikaže, kako je čas prije dobio poziv, da sutra ujutro na jedan prijateljski razgovor u uredništvo „Obzora“ (ukaze mi pozivi sa potpisom jedne ugledne ličnosti, stajanje, koja se kapi oko toga, i sta, pa me mimogred upita, šta se meni čini, kako bi bilo najbolje da uradi. Rekoh mu, da po mome mišljenju na jednom prijateljskom razgovoru ne može biti ništa zla, no teško je znati kako bi se isti shvatio. U ostalom da je on čovjek daleko iskreniji od mene, pa neka se vlada kako ga uči njegova bistra pamet.

I drugi odlični Dalmatinci primise sličan poziv. U kolebanju hoće li mu se odazvati, ili neće, neki pogledaše se posvjetujući sa gosp. F. koji im reče: „Ja ne samo da Vas svjetujem da pogledate, nego Vas uprav molim da to učinite! da pamtite dobro, što će Vam ti ljudi reći.“

U jutro negdje oko 8 sati zbilja su otisli. Prišli su bili odevom ljubezljivo i utvoro, ali kao što su neki poslije pripovijedali, nekako iznunjeno. Na kakvo nam je Dalmatincima u Zagrebu vrijeme bilo izmjereno, te svaki kog sata imali smo negdje ići, tako se nijesu mogli u onaj čas mnogo sadržati. Zato iz običnih poklona obrati se gosp. S. svojim drugovima pa reče: „Eto gospodaru smo djeli pozdraviti, ali oni imaju sada posla, pa ih nećemo početi u... (ako se ne varam, vama doznate); te mi mi više ne možemo sadržati. Na to se trgne dr. M. te kaže: „Mi kad smo došli u Zagreb zagrlili smo se i pozdravili sa svom Hrvatskom. Nije zato bila potreba zvat nas napose. Vi nam, gospodo, po svoj prilici imate stogod prečati, a mi li bi imali čama. Zato istodanas zvali i kazne, čisto i iskreno!“ Gosp. S. ustane na, mi nećemo ništa, kako su mi i njegova stranka, nijesmo poslije sastavljeni, i pod njom njevali. Dr. M. odvratu mi: „istina je, ali ja vidim, gospodo, da od te zastave nema više danas ni kurjelice (vrpce), nego ste je svu prečepali u borbi i madi. Zato baš dobro bi bilo, da se porazgovorimo, pa ako se ne može sad, a ono po podne.“ Tako bude i urečeno.

Po podne imali su se sastati ujutro. Oko 5 sati, misleći da će razgovor biti već svršio, odem k „Obzoru“ da pozdravim znana urednika. Kad tamo, nagiem gospodu još skupa i urednika s njima. Pozdravim se s nekim, koje sam od prije imao čast poznavati, te i mene ostaviše. Bilo ih je svega skupa jedno 15 Dalmatinaca i Zagrebčana, između kojih, da žalost našu saila već pokojni, prof. dr. Lorković. Baš je gosp. S. svršio pripovijedati, kako je došlo do toga, da je on „Obzoru“ izišao sa predlogom o poznatom kartelu između opozicija. Iza njega uzme dr. Amruš govornik o Dalmaciji i sjedinjenju. Kritiko-vaio je žestoko rad hrvatske narodne stranke, dokazivao kako valja nješto počeći, jer da bi se njoj moglo dogoditi što i Staročesima, a on jak to nije želio, jer je razlikovao veliku stvar. Dr. Bulat nije pobijao, mišljenje zagrebačkoga načelnika, nego je stajao na neke objekte, koje su se sastojale u ovome: da kad bi se „ono nješto počelo“, narodna hrvatska stranka po svoj prilici našla bi u prijeku i mogla izgubiti sve, što je za hrvatski narod učinila u Dalmaciji. To je je ojeziri činio dosta teško. Na zast. Ljubić koji je takogjer bio na ovome sastanku, nije nijekao štetu, ali on je bio u dvojbi: je li bolje ići kako se išlo do sada, ili staviti se ponovo u borbu. Po svemu izgledu činilo mi se upućeno na to, da se narod mogao zaspati, i da gosp. B. bilo je najpogodje začeto da se nješto počne.

Ovoj raspravi sudjelovali su i drugi Dalmatinci i Zagrebčani, a osobito jedan uvaženi pravnik. Najposlije nastojahu i dokazivanju gosp. dr. A. poslo je za rukom razbiti stranku „Bulat“, te se je između čestitika konkretno tovala, da se u dalm. saboru u prvom zasjedanju potakne pitanje o sjedinjenju, za da se na taj glas odazovu Hrvati u Banovini, koji će ga uzeti kao lozinku i s njim stupiti na izbor budućih saborskih izbora. Na to kada je svak pristao.

Raspravljalo se nadalje o načinu, kojim bi Dalmatinci pošli u tu je svoje mišljenje razlagao onaj isti pravnik, o kome smo malo prije govorili i Ljubić. Što se tiče načina, tu se nije ništa zaključilo, nego se ostavilo Dalmatincima, neka se oni vladaju, kako vide da će bit bolje.

Kad je bilo na svršetku, susretnu se s g. Ljubićem, koji mi pođe govoriti o tim zaključcima. Rekoh mu: kako sam uzgorko sudjelovao kao prosti slušatelj, nu da se meni čini, da se neće učiniti ništa, i kažem mu zašto ja tako mislim. G. Ljubić mi odvratu: „Neće? Ja ti odmah istupam iz kluba.“

Malo kasnije govorio sam o tome sa jednim od kolovogja obzoraške stranke. Ni on nije imao nikakve nade. Zasto? upitam ga. „Ja sam uvjeren, reče mi, da Bulat ima najholje intencije, ali naci će zaprieke u istome klubu.“

Sutra dan sastanem se sa gosp. F. Neki zagrebački pravaši bijahu digli silu bulku radi ovoga sastanka. Gosp. F. koji je za to znao, promatrao ga je mirno. Upita me da li bi mu mogao reći, o čemu se tamo govorilo, što nijesam smio reći, jer smo ostali, da se do sabra drža sve tajno, a osobito da se o tom ne bude pisati. Nu reče gosp. F., ako mi sve ne možete povjeriti, možete li mi samo kazati, da li se snova stogod protiv stranke prava?

Odgovorio mi da nije, dapače ako se ista bude potuzim, što se je zaključilo, da se neće moći bez stranke prava, barem tamo u Banovini.

Sabor je prošao, a ja ovo iznosim neka nam pomogne rascistiti tmaštu i maglusastu atmosferu, u kojoj se dnušmo i koja nam je svjens postala ogavna i teska, pa da malo bolje oko sebe pogledamo. I vrijeme je jave se.

Danas možemo podrobnije govoriti. Čovjek koji se onda bio toliko zauzeo i Dalmatince pozvao na sastanak, bio je glavom Rački. Slavni pokojnik, koji je vrlo dobro, kud se okrenula dalmatinska narodna stranka, pak joj je u privatnom razgovoru, poput još jedne općeljubljene osobe, vrlo kudio politiku. Na sastanku on je zagovarao, da je više vrijeme da se pitanje sjedinjenja pokrene, a uz njega dr. Amruš i, osobitom živahnošću dr. Mazzura, dok je prof. dr. Vrbanić s državopravnog gledišta razlagao, pod kojom formom stvar bi se imala iznijeti. Gore je rečeno, što su o tom misljeli dr. Bulat i zast. Ljubić.

Ostalo se, kako rekoh, da će se aneksija prvom zgodom potaknuti u dalmatinskom saboru. Prije toga da odaslanstvo zastupnika iz Dalmacije pogleda u Zagreb na dogovor, kako bi se s jedne i s druge strane zapodjela zajednička akcija.

Mi smo za sve ovo dobro znali, pak smo mičući čekali i još smo se nečemu nadali. U proljeće god. 1892 otvorio se dalmatinski sabor. Obećanju ni traga ni glasa, nego su još za bolje narodnjaci potčinili onu sablazan s čitankama i šetnja s Biankinjem na čelu istupiša iz narodno-hrvatskog kluba. Onda smo prekinuli muk i iznijeli na javnost sve, što smo čuli i vidjeli. Na to skočiše, da nijesmo istine kazali, da smo stvar izvratili i drugo, ali eto sad poslije tri godine da ona sumišljenjaci oko „N. Lista“, koji ne samo prisustvovala nego i sudjelovala onim pregovorima, priznaju da smo pisali čistu istinu. I onaj koji je još više „Narodni List“ izabio bolje povijeda, što se o tome bilo utanačilo u klubuhar-

dne stranke za premaljetnoga saborskog zasjedanja 1892. Zaključilo se bilo, da se pokuša sporazum sa braćom preko Velebita, pak da se svako nastajućeg zasjedanja izagie s adresom, bilo što bilo. Bijahu dapače izabrani i zastupnici, koji će poći u Zagreb da se sporazumiju.

Onda bilo sad se spominjalo, veli pisac „Nar. Lista.“ Od svega toga nije se ništa učinilo, nego su ostali na staroj nevolji.

Mi pravaši imali smo u ovo doba znameniti sastanak riječki, na kome se udario široki temelj našoj stranci. Izbori u Hrvatskoj u toliko se primicahu. Rački se nadao da će dobiti na kakav haber iz Dalmacije, da će mu od ovamo doći poruka, s kojom bi neodvisna stranka, zacijelo zajedno sa pravašima, stupila u izbornu borbu. Ta je poruka imala biti: *sjedinjenje!* Ali narodna hrvatska stranka ostade nijema: ni adrese, ni odaslanika, niti jedne proste izjave — u jednu riječ *ništa!*

Mudra glava neumrlag starca razumjela je igru. Neodvisnjaci nje su se na izbore ni prikazali i mi držimo da ih je, izmed ostalog, na to najviše prignulo držanje njihovih prijatelja u Dalmaciji. Hrvatski izbori god. 1892. nijesu čuli nikakve nove riječi, već su se pravaši i magjaroni hrvati po starom stanovištu. Potonji izagjose iz borbe u malenom broju, jer su u Banovini izbori slabobitni. Da je narodna dalmatinska stranka rekla ono što su u Zagrebu od nje pitali, stvar bila bi imala drugačiji tok. Sva Banovina bila bi se krenula u line ideje sjedinjenja, sve stranke bile bi učestvovala. Jer je Hrvatska još osjećala vruć zar minulih dana slavne izložbe i bratskih zagrija.

Ali da je narodna stranka stogod uradila, vlada bi bila zatvorila sabor, a ona je i one godine imala da riješi mnogo važnih i korisnih posala, izmed kojih i onu srpsku prikrpinu o čitankama. Ni onda ni lapi nije još nikomu bio panuo na pamet *zgodan čas*.

Sad, kad se čaša prelila, viču na nas, da smo mi krivi razdoru. A ostanci neodvisnjaka, zahtijavajući što su začimali god. 1891 i što su pisali god. 1892 i 1894 smionu nječu svoja djela i povlađuju narodnjacima — jerbo im to ide u prilog proti stranci prava.

Dubrovačka naseobina u Carigradu.

U čuvenom listu „*Osservatore Romano*“ u br. 35 od 13. Februara ima jedan dopis iz Carigrada, u koji se bavi o tamošnjim Dubrovčanima i tako su oni proslavili svetanost sv. Vlaha. Gijenimo da ćemo ugoditi našijem sugrađanima, ako im taj dopis, koji je za Dubrovnik i Dubrovčane vrlo laskav, prevedemo. Evo ga:

Između svih naroda, što sam imao prigode da ih upoznam tijekom mog dugog putovanja, nijesam našao da bi jedan više od dubrovčaninaj ljubio rodni grad. Toliki je osjećaj, što ga dubrovčanin gaji za svoj grad, da što je dalje od njega, to mu više gine srce. Gjegod na svijetu našao giete jednoga Dubrovčanina, da omu počnete govoriti o rodnom gradu, vidjećete kako se preobrazi, kako se potsmjeljuje o čemu se kriješete i brzo ćete se s njime sprijateljiti.

U istinu pak dubrovčani imaju razloga, ne samo da ljube rodni kraj — jer to je svadja sve,

ta dužnost — nego da se s njime i ponose: malo je gradova, koji bi se sjajnom prošlošću mogli usporediti s Dubrovnikom, gradom koji u svakom slučaju slatku i čarnu uspomenu.

Dubrovnik svake godine slavi svetkovinu svog pokrovitelja Sv. Vlahu, koja nije samo religiozna nego narodno-dubrovačka svečanost par excellence i kojoj sudjeluju ne samo boguljubni nego svi oni koji se diče imenom dubrovčanina. I bezbošću bi bilo nemoguće da se ne zauzme oko svečanosti Sv. Vlahu i da joj se ne pridruži. Ali ljulj ne uspijeva u Dubrovniku.

Stranac, koji je jednom prisustvovao ovoj sjajnoj svečanosti, ne zaboravlja je više, dapače se spominje sveg željom da je opet uživa. Nije dakle čudo, da i oni dubrovčani koji su van domovine, što sjajnije svetkuju pokrovitelja svoga milog grada.

Ovdje se svetac slavi još od starih vremena, kad je republika dubrovačka držala svoje poslanstvo kod sultanova dvora.

Poslanici i bogati trgovci i brodovlasnici u toj prilici razvijali su veliki sjaj, koji se malo po malo izgubio.

Svečanost Sv. Vlahu i dan danas sačuvala je svoje tradicionalno veličanstvo i svoj narodni karakter.

Sada dopisnik pripovijeda u kratko tečaj svetkovine u staro doba pa nastavlja: Na 3 tekućeg mjeseca dubrovačka kolonija, koja tako rekuć sačinja odlomak austro-ugarske naselbine našla se pod svojim barjakom koji nosi sliku pokroviteljevu, u crkvi sv. Antuna, ovdje u Peri, da prisustvuje crkvenoj slavi koja je obavljena sa svim sjajem i koja svrši s blagoslovom po starinu dubrovačkom običaju.

Zatim su se dubrovački odličnjaci uputili na posjet pošt. ocu redodržaniku i velč. župniku, da im zahvale što su se svojski zauzeli oko svečanosti. Vitez pl. Kiriko, predsjednik dubrovačke naselbine, čijoj obitelji pripadahu svi poslanici što ih je stara republika držala kod sultana, izrazi im vruću želju svijeh, da se što prije oporavi Mgr. Bonetti. Zatim su uskliknuli „Živio!“ sultanu koji izkazuje naselbini najbolje gostoprimstvo, austrijskom caru, odsutnim članovima kolonije i priregivačima svetkovine.

U toliko glazba u klastiru zasviri dubrovački marš iza papinskog, sultanova i austrijske himne, tako da se činilo da nijesi u Carigradu nego u dalekom i uvijek milom Dubrovniku. Preko službe božije sakupilo se među dubrovčanima dobrovoljnih prinosa, koji su dobro došli mnogim siromašnim familijama.

Kad su pak izlazili iz crkve, pozdravljahu se među sobom, rukovahu se i čestitahu jedan drugomu, spominjući se domovine i njezine velike svečanosti.

Evo ovako opisuje „Osservatore Romano“ dubrovačku koloniju u Carigradu, što je i za nas amo na radost i diku.

Pismo iz Zagreba.

Zagreb, 1 Marta.

Nakon neplodni rasprave od sedam dana primio je sabor prošle sedmice novi gradski zakon u glavnoj i posebnoj debati. Gradovi prvoga reda podvrgnuti su neposredno vladi, a oni drugoga reda županijama. Izbornici se dijele po porezu na izborništva, a biraju zastupnike samo iz svoga izborništva. Korporacije gube pravo glasa, a tako i počasni građani. To se dogagja i ženama, koje tako gube i ono neznatno pravo, što do sada uživahu. Natražnjaštvo, stega, ovisnost — to je duh, kojim zakon odiše.

Većina je saborska poslala u boj profesore, koji su razvili čitavu akademičku raspravu. Stranka prava htjela je da zbaci sa sebe svaku odgovornost pri stvaranju toga zakona, pa nije u specijalnu debatu ni utjecala. Jedino je po zaključku kluba dr. Frank u glavnoj debati tačku po tačku otkrio prave namjere, koje su zakon nadahnule. Njegove temeljite prigovore, koji su istodobno sud javnog mnijenja, nijesu mogli da pobiju svi govornici s desnice.

Raspravu je otvorio izvjestitelj prof. Spevec, koji je osnovi bio *magna pars*. Kušao je da o-

brani svoje mezimče opširnom ali plitkom argumentacijom u dosta korektnoj formi, koja je u ostalom potsijecala na predavanje s katedre. Odljani prestojnik Stanković mirnim tonom razložio postanak i značenje samih ustanova u zakonskoj osnovi, ali ih slabo obrazložio. Poslije dr. Franka govorio je ban po svome običaju o svemu i svačemu, a o samoj stvari najmanje. I Milekiću se svidje, da koju reče „iz iskustva“, što ga je stekao kao — mitrovački načelnik! Teoretičkom razglabanju ne mogaše se oteti ni veliki župan Kovačević, te je uz dosta tupe strjelice na opoziciju nanizao čitavu studiju o gradovima kao marljivo naučenu lekciju, za koju mu je dao brže bolje dobru svjedočbu prof. Pliverić. Ovaj se je pokazao protivan nekim bitnim tačkama osnove. Nakon govora prof. Egersdorfera zaključena je generalna debata. Specijalna se debata vodila uz prazne klupe opozicije.

Neznatniji ispravci dr. Pliverića bili su prihvaćeni, znatniji mu ne uspješe, kao onaj, da se ukihe ustanova, po kojoj izbornici samo iz svoga izborništva mogu birati zastupnike, što je predlagatelj nazvao dijeljenjem u kaste. Vlada je odbila bitnije promjene, a za njom dakako i sabor.

Nijesu prihvaćeni niti predlozi zastupnika iz Rume, Kostajnice i Karlobaga, inače vladinih ljudi, koji vape, da im se gradovi uvrste barem u gradove drugog reda i pozivaju se na stare vlastice i povelje kao i na današnje stanje. Tako se ta tri grada uz Ivanjicu grad pretvaraju od sada u seoske općine. Zabacivši peticije gradova prihvati saborska većina i u specijalnoj debati novi zakon, čije će se zlokožne posljedice istom u praksi dovoljno pokazati.

Odgovor „Obzoru.“

Od našeg prijatelja iz Banovine primamo ovo pismo, koje doslovice donosimo:

Cijenjeni gosp. uredniče! Tek ovih dana dopade mi ruku onaj subotni broj „Obzora“ u kojem se obara na „Cr. Hrv.“ radi neke neispravnosti, koja je i meni samomu neugodna. Napisao sam da se je „Obzor“ i „Vijenac“ oborio na Tresićeva Ljutovida Posavskoga, što doista nije istina, jer Vijenac ga ni spomenuo nije. No da je to pometnja bila evo dokaza. G. J. Pasarić urednik je „Obzora“ i „Vijenca“ i tako veže on svojim imenom oba lista. Pošto ne iznosim rado imena bez potrebe na javu, a opet svako zna, da je Pasarić urednik obim listovima, to sam ja misleći na njegovu osobu, a govoreći na kritiku u „Obzoru“ nehotice dometnuo i „Vijenac.“ Da ja imam pravo potvrgnuje eno stavak: da se je „Ob.“ i „Vij.“ oborio prostački na Tresića, a svako dijete zna, da bih ja inače morao napisati: da su se. Misleći na osobu, a govoreći o listu, učinio sam pogrešku, koja mi je izmakla protiv volje. U toliko molim da se popravi. — Bio bih ja to već prije poslao za „Cr. Hrv.“ da se ne povlači do drugoga ili trećeg broja iz današnjega dana (25. II.) no kako sam ja na sjever-istočnoj megi Hrvatske, a Vi gosp. uredniče na južnoj, to brže i ne može da ide. Toliko na moje opravdanje. Nego sada o drugome.

G. Pasarić veli nekako iz milosti, da nije htio u „Vijencu“ spominjati blamaže Tresićeve, po onome: „de mortuis nil nisi bene.“ No blaženi vjerujući. Kritika ona u „Obzoru“ pisana je iz osobne mržnje i to tako, da je i najzagriženijem „Obzoru“, koji nema što proti Tresiću, morala postati ogavnom. Tako stanovitim migom zaprečeno je pretiskavanje iste kritike u „Vijenac.“ Hinc ille lacrimae! A da „Vijenac“ ni spomenemo nije novu tragediju, koja se nota bene i na pozornici davala — neogledajući na uspjeh — to je žalosno. Jer „Vijenac“ najstariji beletristični list u Hrvatskoj imao bi barem da prati svu hrvatsku literaturu, a ovako, on o novom djelu — pa ma kakve vrijednosti ovo bilo — ni mikaet, i tim nas iskreppljuje u ovoj tvrdnji, da g. Pasarić nije smio ništa napisati u „Vijenac“, a bolje nije htio, i tako „Vijenac“ šuti. Time vrgjamo, da se u literaturi i to lijepu, a ponajglavnije u kritiku unosi politika i osobna mržnja, koju gospoda oko „Obzora“ onako uspješno siju po Hrvatskoj. Tim se ne samo književnost sramoti i ponižuje, nego kvari i zavodi, jer čim kritika nije iskrena i pravedna, ona više škodi nego li koristi.

Ja sam već onda spomenuo, da ta nova tragedija neće biti bez poroka i mana, sad sam ju pročitao i o njoj sam razmišljao; pa premda zna nac Tresićev, ja bih mu u mnogome prigovarao, al znajte gosp. Pasariću! da se Vaše ime u pravednoj budućoj kritici neće ni najmanje moći po- dičiti laskavim sudom, nego će se reći: g. Pasarić bio je novinar, koji je osobnu mržnju iz „Obzora“ presadio u „Vijenac“, tjerajući tim načinom eskulzivizam i u lijepoj književnosti. Sud o Vama bit će ostavljen na daljnje razmišljanje čitaocima, i ne vjerujem, da će biti bolji nego li moj o Vama.

U ostalom reagujte nadalje koliko Vas volja, ja se na sve više osvrtni neću. Izazvali ste me samo hvatajući se za zadnju slamku, a šutite inače ob onom, na što biste odgovarali, da Vam pristanost dadē.

Rekoh i ostavljam Vam široko polje!
Dopisnik „Cr. Hrv.“

Naši Dopisi.

Spljet, 6 Marta.

(Pogane insinuuacije). Na nas je svakoga najgadjniji utisak učinio onaj članak „Dalmate“ oneredima u spljetskoj gimnaziji. Ti neredi, koji će zacijelo biti imali svoju svrhu, predani su vlasti da im krivca nagje. Sve pučanstvo dalo je oduška svojoj žalosti, ali to „Dalmatovim“ ljudima nije još dosta. Oni hoće žrtava i to ne krivaca, nego onih na koje njihovo denuncijatorno oko već odavna gleda. Još se nije ništa obaznalo, još se krivac nije našao, ali denuncijanat „Dalmate“ upotrebio prigodu, pak hoće da se podmuklim i ogavnim denuncijama iskali na velezaslužnom i učenom upravitelju, koji je na diku zavoda, Spljeta i pokrajine, i kome podli denuncijanti nijesu dostojni ni cipele očistiti. Denuncijanat hoće da baci ljagu na ovaj zavod, koji je talijanaškoj laži odavna trn u oku, pa čak i na pravašku stranku. Sve to lukavo i fino isprepleteno, daje spletkaru gradiva za blatnu insinuuaciju, iz koje se vrlo lako da- de izvoditi, da su tobož Hrvati, a u prvom redu pravaši, uzrokom onoga, što oni možda najviše mogu sugjugu. Ova laž reda se sada po svim hrvatožderskim novinama, navlastito po srpskim, koje se u svom bizantinstvu himbeno na nas zgražaju.

Ali kad bismo se htjeli služiti sumnjičenjem zar ne bi upravljeni mogli većim pravom upitati lažne insinuatore: Evo četrnaest godina što se pohrvatila spljetska gimnazija, pa ko je od onda proti njoj najviše rovario? Ko je klevetao profesore? Ko je raznosio lažive vijesti, da u spljetskoj gimnaziji nema nikakva napretka, da se ništa ne uči, da su uspjesi slabi? Ko je u gotovo svakom broju stanovitoga lista imao u pripravi po koju klevetu za upraviteljstvo i profesore, a po koju denunciju za učenike? Ko je prilikom predloga o pohrvaćenju zadarske gimnazije udvostručio svoje napadaje na spljetsku? Ko se protivio ovogodišnjem predlogu za pohrvaćenje nautika? Nije li se grozni slučaj u Spljetu dogodio baš u to doba? Nije li sve išlo za tim, da se sa stanovite strane dokaže da pohrvaćene škole ne odgovaraju svrsi, da su gnijezdo nereda? Komu bi dakle išla u prilog zadnja sablazan?

Nama ili insinuatorima?

Evo kako se neki ludo igraju s ognjem. Mi nećemo da okrivljujemo, mi nećemo da sumnjičimo, ali onda pustite i nas na miru da vam na vaše laži ne odgovorimo: *cui prodest...* koji ako i ne bi inođa bio istinit, bio bi svakako najvjerojatniji.

Pravaš.

Pogled po svijetu.

— Iza veličanstvenog sprovoda pokojnom feldmaršalu, car Vilim položio je vijenac na grob pok. kraljevića Rudolfa. Ostao je još jedan dan u Beču i krenuo put Njemačke. N. V. našega kralja imenovao je naslovnim feldmaršalom njemačke vojske i predao mu je znakove te časti. Sa svih strana stižu neprestano izjave sažaljenja, a već se govori o njegovu nasljedniku. Po vijestima iz vojničkih krugova neće više biti jedan vrhovni nadzornik, nego će se po svoj prilici imenovati četiri nadzornika vojske, od kojih će svaki imati nekoliko vojnih zborova pod sobom. Ako se imenuje

feldmaršal, to će po svoj prilici biti fzm. nadvojvoda Eridrik.

Naš kralj upravio je vlastoručna pisma na ministra predsjednika Austrije kneza Windischgrätza, ministra-predsjednika Ugarske baruna Banffy, bana Hrvatske grofa Khuena Hedervary i ministra zajedničke Kallay kao ministra za Bosnu i Hercegovinu. U ovim pismima N. V. nalaže im, da narodima izraze previšnju zahvalnost za sačuvanje prigorom teškoga gubitka.

— U carevinske vijeće nastavlja se rasprava o novom kaznenom zakonu. Položaj vlade je uzdržan radi celjske slovenske gimnazije, jer koalicijske stranke nijesu složne u toj stvari.

— U Tarnopolu u Galiciji vodi se veliki proces radi veleizdaje. Upleteno je nekoliko mladih učenika Poljaka, koji su snovali o uskrsnuću poljskoga kraljevstva. Imali su i sablaznu tajnu štampariju, u kojoj su štampavali revolucionarne proglase. Čin je probudio kod galickih Poljaka veliko negodovanje.

— Brzo će se otvoriti sjeverni kanal, koji će spojiti njemačko sa baltičkim morem. Car Vilim pozvao je na tu svečanost sve države, pa i Francesku, koja se odazvala, te će biti službeno zastupana. Franceski šovinisti hoće sada da izraze u svoje svrhe ovaj čin međunarodne kurtoazije, pak viču na sve strane protiv vladi.

— Grčki kralj raspustio je zastupničku komoru i urekao nove izbore za 27 aprila.

— Giolitti se vratio u Italiju, kamo su ga pozvale mnogobrojne istrage povedene protiv njemu radi toga što je on kao ministar-predsjednik sakrio neke važne spise iz parnice protiv Taulongu i družini. On je došao pred sudca istražitelja i podnio prigovor nenadležnosti, jer njemu kao senatoru, za djela što ih je počinio kao od kralja imenovani ministar-predsjednik, ne može suditi obični sud nego sabor.

— Na 3. ov. mj. papa je primio kardinalski zbor, koji mu čestitaše 86-rođen dan. Tom prilikom papa je ponovo naglasio želju i nadu da će se istočne crkve sjediniti sa zapadnom, makar im se koliko opirale svjetovne vlasti. Papa je zaključio da u duhu pozdravlja onaj dan kao jedan od najznamenitijih dana u kulturnom životu ljudstva i crkve. Car Vilim mu je brzojavno čestitao.

— Kineski potkralj Li-Hung-Chang, sretno je uputio pregovore za mir. Iza kako su izmijenjene vjerođajnice, on je pošao u Hiroshinu, gdje se sada nalazi japanski car sa svojim stanom.

— Na Kubi je buknuo ustanak. Španjolska je vlada dulje vremena to prikrivala, pak su izjavljivali, da se radi o prostoj razbojničkoj četi. Ali novije vijesti kažu, da je to prava revolucija, kojoj je svrha, da se Kuba poput ostalih negdašnjih španjolskih naselbina otijepi od matere zemlje. Iz Cadix-a poći će na Kubu 20.000 vojnika.

Domaće vijesti.

Umoljavamo p. n. gospodu predbrojnike, da što prije izravnavaju račune s upravom lista.

Braća Magjari. — Na 2. ov. mj. bila je za nas vrlo važna sjednica ugarskoga sabora. U njoj se pri kraju dignuo zast. Polony, da odgovori ministru unutarnjih poslala na njegov govor u prošloj sjednici, koji se ticao otpreme tajnika zagrebačke nadbiskupije iz Megjurmurja preko granica. Govornik reče, da neće da sudi o držanju nadbiskupskoga tajnika u poznatoj megjurmurskoj izbornoj aferi, ali da izjava ministra unutarnjih poslala ostane bez opaske, to bi bilo parlamentarno zločinstvo, pošto se sa ministarske stolice još nije čula teža povreda državnoga prava. Ministar je naime rekao, da Hrvatima u Ugarskoj ne pripadaju nikakova politička prava i proglasio je Hrvatsku za inozemstvo. To je, reče Polony, tako velika državopravna zabluda, da onaj, koju je počinio, ne može ni časak više da bude ministar unutarnjih poslala. To će biti novo pravno vrelo za Starčevićance, koje može opasnim postati! (Skrajnja ljevica burno povlađuje.)

Na to je nastala velika galama. Neki su zastupnici stali vikati: Izdajica domovine! Tek na-

kon nekoliko časaka mogla se sjednica nastaviti.

Srpsko-hrvatski magjaroni koji su bili prisutni nijesu ni usta otvorili. Ovako oni uvijek brane prava Hrvatske.

Dr. Antun Starčević. — Zagrebačke novine javljaju da je naš prvak dr. Antun Starčević od nekoliko vremena bolestan. Bolest nije pogibeljna i normalno se razvija. Liječi ga ona poštena, požrtvovna i patrijotična hrvatska duša, koja se zove narodni zastupnik Dr. Milan Amruš.

Novi odvjetnik. — Mladi i vatreni rodoljub Dr. Roko Arneri, sin sjedoga i zaslužnoga veterana Rafa položio je ovih dana odvjetnički ispit vrlo dobrim uspjehom. Čestitamo!

Slavjanski. — Iza Dubrovnika Slavjanski je koncertovao u Mostaru i Sarajevu. Zatim se je vratio u Zadar, gdje je dao jedan koncert, a otale pošao je u Italiju. Iz Italije trknuće do Aleksandrije, pak će se došaste godine vratiti kući, da osnuje svoj veliki konservatorijum. Ne treba ni spominjati da je svukud bio zanosno pozdravljen.

Na članak o Miletiću. — Mnogi listovi svrnuše pažnju na naš članak o Svetozaru Miletiću. Njeki srpski, izmed ostalih i oni, u kojim, po riječima Miletićeve „Zastave“, pišu prodane duše, nagloše za shodno reagirati, da općinstvo ne ostane pod utiskom istine i pravice. Ali ne uspješe, a navlašt premućaše današnje sramote ugarskih Srba i sve ono što su oni protiv Miletića uradili.

I „Obzor“ se osvrnuo na taj članak, da po običaju zagriže. On veli da nije istina što smo mi rekli „da je Miletićevoj katastrofi uz Magjare i magjarone kriv i dr. Polit.“ jer za optužbe on je branio Miletića, pak nam se ruga da smo mi pisali o „tobožnoj sedamdesetogodišnjici Miletićevoj.“ Ponajprije nije istina da smo mi pisali o tome, nego o tridesetogodišnjici „Zastave“, kako to stoji na čelu članka. Drugo nije istina, da smo pisali da je onaj njegovoj katastrofi kriv dr. Polit. Biće ga on branio na sudu god 1878, svjedočno kao što je Starčevića i družinu branio dr. Derencin, koji zato ipak nije postao pravašem. Ali dr. Polit potkopao je Miletića pred srpskim narodom, on iz taštine odijelio se od njega i ustrojio liberala, koji se ližu oko patrijaršije, a to samo neka i on bude prvak nekakve stranke. Ovo je živa istina, pa bi „Obzor“ bio bolje učinio, da je mućao i da se toliko ne zanima za svoga „uglednoga srpskoga rodoljuba“ dra Politu, koji kad i kad zagovara slogu Srba i Hrvata, samo da čini lijepu figuru, a onamo je jednak drugijem. Razlika je u tom što su radikalni više Srbi, pa onako po srpski bubnu, da smo mi ukrali jezik, da smo im posrbili Starčevića, Šenou, Preradovića, i da su nam oni dali kulturu, a Polit je i odviše lukav za take bedastoće.

Primamo iz Trebinja: — Štovani gosp. uredniče! Uzimljem slobodu zamoliti Vas da uvrstite u Vaš cijenjeni list slijedeće: Ja niže potpisani Božo Glumac lamar nalazeći se u Trebinju ne mogu nego zahvaliti dopisniku „Dubrovnika“ u br. 8, koji se o meni bavio, bez da je shvatio i propitao što se samnom dogodilo na mom putu u Trebinje.

Priznajem da se meni dogodila nesreća. Idući putem iz Dubrovnika zatekla me je velika studen niže Drijena i bio bi izgubio život, da mi nije došao u pomoć nadčestiar g. Florijan Biako i njegovi radnici, koji me spasiše. U bionici pak nje-sam bio nego zdravo otputovao u Trebinje za plaću u poštarskim kolima. Sad se nalazim dobro od zdravlja, a gosp. dopisnik „Dubrovnika“ neka drugi put bolje propita, prije nego će što pisati. — **Božo Glumac.**

Kakvi su Srbi! — Novosadska „Straža“ preštampla je u podlisku pripovijetku „Pošteni kradljivac“ od I. Lepušića iz Matičinih slika iz Bosne, ali nije rekla, da je to hrvatsko, nego da su oni s magjarskog preveli. Ko je prisposobljavao taj srpski „prevod“ sa originalom, nalazi sve isto od riječi do riječi, samo gdješto izvrnuto, kao ono kad su srbili Šenoino „Zlatarevo Zlato“.

E nije kuda, Srbi su svemu Slavenstvu na diku. Najbolje je pak to, da u tom istom broju „Straže“ ima članak protiv Hrvata koji ih kori — „radi njihova bezobrazluka.“

Pak da nijesu Srbi iznimka med narodima!

Srpska vjerska snošljivost. — Kad je velič. A. L. u zadnjem broju opraio g. L. govorio je i o vjerskoj snošljivosti srpskoj, pak je obzirom na Crnu Goru rekao, da sve ono što od tamo javljaju valja uzeti s rezervom, jer ko zna što budućnost nosi. Ne treba čekati budućnost, kod sadašnjosti. Kakva je vjerska snošljivost kod svih Srba, pa i u Crnoj Gori evo dokaza. Na Cetinju imade preko 300 katolika, koji su se malo po malo naselili. U Baru, radi arbanaške stvari, vodi se jedna a na Cetinju druga politika.

Katolici na Cetinju molili su više puta da im se dopusti sagraditi kapelica, ali uzalud. Po više mjeseca stoje bez službe božije. Kad dogje koji svećenik, onda se iskupe, učine oltar u kući jednoga... crevljara i tu se služi misa.

Tako je na Cetinju. Kod nas pak Srbi se usuguju prodavati za najliberalniji elemenat, pak još nagju nekijeh koji im vjeruju.

„Nada“ i g. L. — Kad je izišla bosanska „Nada“ stade na nju graja sa svih strana gdje god Srbin žive. I kako su se svi srpski književnici na nju izbećili! Zmaj, pak za njim svi ostali otkloniše saradništvo. A tek listovi srpski! Još i danas pišu protiv nje na lake duge članke.

Mi nijesmo za „Nadu“ ni protiv njoj. U „Nadi“ vidimo ukusan i bogat list i, za sada, ništa drugo. A valja priznati drži se vrlo nepristrano. Nego Srbi udariše na „Nadu“ anatemu. Neka je svaki pravi Srbin odbaci od svoga praga vikahu. Pošten srbin ne smije pisati u „Nadu“. I mi smo misljeli, da će Srbi-braća poslušati.

Je li dakle čudo da smo zinuli, kad smo u 5. m broju ugledali dobro poznatog L. V., kako je zamočio svoje duhovito Wolfovo pero, pak nam majstorskom rukom sve jednu za drugom niže slike iz Dalmacije? Drugim riječima i g. L. V. postao je saradnikom „Nade“.

Kako? upitat ćete. A nije li vas srpski svet pljeskao Zmaju kad je prezirno odbio laskavu ponudu? Eno zadnjeg „Srpskog Glasa“ koji grozne suze roni, a kako neće kad „ne bi znao kazati i opisati što smo osjećali i kako nam je u srcu bilo, videći u „Nadi“ imena Kostića i Stojanovića.“ Nije li sam „Dubrovnik“ napisao: „a priori svaki Srbin neka odbije od svoga praga tak list, a srpski pjesnici i književnici uskrate svaki rad, da dajbudi direktno našijem novcem i radom ne pomazemo bdrogjivanju našega naroda“? Ispod ovih riječi — gledaj slučaja! — nalazi se kao za ironiju žučljivi člančić g. L.: „Što je Daničić mislio o pisanju Hrvata.“

Pak da iza ovakih izjava on, gosp. L., pravi i uvjereni Srbin, saragjuje u „Nadi“? Ta on time, po riječima „Dubrovnika“ „direktno svojijem radom pomaže odrogjivanju svoga naroda“! Mi smo na čudu e ne možemo da rasputimo ovaj uzao, a bez svake šale, rada bismo da nam kogod stvar razjasni.

Gradska Kronika.

Lične vijesti. — Gosp. Oskar pl. Milić e. i kr. kapetan ratne mornarice dodijeljen ovdješnjem Platz-Commandu bio je premješten u istom svojstvu u Polu, kamo je već otputovao. Žalimo u odlazak ovog društvenog i ljubeznog oficira.

Na njegovo mjesto došao je Linienschiffs-Lieutenant gosp. Vladoj Švrljuga.

Za Starčevićev dom. — Gosp. Marko Zaer iz Stona, poslao nam je 9 kr. i 4 pare sakupljene med radnicima. — Gosp. Dr. Mato Dražić liječnik na Orebiću poslao nam je 15 kruna. Darovaše: dn. Pero Bielić 1 kr., Lovro Kosović 2 k., R. P. 2 kr., Ivan Štuk 1 kr., S. V. 1 kr., Tome Vekarić 1 kr., Dr. Dražić 5 kr., Ivo Mateljan 2 kr., — Od istoga gospodina primismo nadalje 9 kr. i 30 para sakupljene zadnje pokladne noći za dom Staroga.

Legasi. — Čujemo da su mnogi autonomaši uhvatili vjeru, da više neće govoriti naški ili ti hrvatski, nego slatkim prekomorskim „Si“. To je odavna bila zaključila akademska mladež talijanska na sveučilištima u Beču, Gracu, Innsbrucku itd. Tom prigodom protivili su se dalmatinski autonomašići, jer da oni ne mogu dati svoje riječi da neće govoriti hrvatski, pošto kad dogju kući, biće im to nemoguće održati, ali se valjalo pokoriti.

Ali vrijeme je napredak. Tako ćete čuti u nas ti gradu, gdje je do sad svak govorio *naški*, kako se njeka čeljad ostentativno ističu talijanštinom, koja u njihovim ustima ne zvuči najprikladnije, jer su većinom sinovi seljaka iz okolice.

Ali danas je taka moda, pak valja shvatiti i tu ludoriju, za koju neće odgovarati oni, jer ne znaju što čine, nego naša braća Srbi, koji su se evo proti Hrvatima združili i sa ovakim smiješnim, ali svakako pogibeljnim dušmanima našega jezika.

Provala. — U noći od ponedjeljka neko je pokušao da provali u pivarnicu „Alla Minerva“ g. Martina Radića, te je vrata u uskoj uličici izvrtao svrdlom, da može provući ruku i potegnut *saljatur*. Biće kogod nastupio, pak je zlikovat pobjeko i rabota ostala nedovršena. Još se ne zna ko je.

Književnost.

Poziv na pretplatu. — Veleš, gg. sudrugovi i sudrugice! Priredjujem za tisak knjigu: „*Hrvatske narodne djetinje igre*.“ Do sada imam za istu pribranu već priličnu količinu gragje (za tisak je priregjeno već do 500 igara) iz Hrvatske, Slavonije, Bosne i Hercegovine. Zelio bih, da u tom viencu ni Dalmacija sa Istrom ne zaostanu za svojim posestrimama. Molim Vas s toga najljepše: budite toli dobrotivi, te mi izvolite, ako je moguće da ovogod. Uskrs sa poslati spise djetinjih igara iz Vasega kraja. Pri spisu zadržite tamošnji narodni izgovor. Ne razumljivije izraze protumačiti pod znakom (*). Napjeve pjesmica uz igre po mogućnosti potama zabilježite. Teze shvatljive igre protumačite svak najjednostavnijom risarijom. Kod svake igre zabilježite: svoje ime i prezime, te mjesto (odnosno i pokrajinu); jer će to sve i u knjizi biti označeno.

Knjiga će ova biti krasno opremljena i sa mnogo lijepih slika urešena.

Uzdam se, da ćete rado udovoljiti ovoj zamolbi, te time i ovom zgodom, ko i uvijek do sada, posvjedočiti, koliko Vam je na srcu čast i dobrobit miloga nam roda i domovine.

Za trud i dobrotu Vašu unapried Vam se najtoplije zahvaljuje.

U Zagrebu, 1. Ožujka 1895.

s bratskim pozdravom Vaš sudrug
Ivan Tomasić, učitelj.

P. s. Umoljavaju se i ostali rodoljubivi prijatelji zlatne naše uzdanice — mladeži — neka bi i oni uznastojali, da ova zamolba nagje odziva.

Primili smo sa zahvalnošću: *O Plesu*. Nekoliko razmatranja. Napisao kan. Vice Palunko. U Zadru. Brzotiskom „Katoličke hrvatske tiskarne“. Preč. kanonik ustaje u ovoj brošurici proti plesu i navagja mnoge glasovite pisce, koji su se takogdje s više gledista proti njemu izrazili. Preporučamo knjižicu.

Priopćenje.

Pošto jednom nijesam mogao s manje a da oštro ali dostojanstveno ne prosvjedujem proti ponasanju **Jova Milica**, ovaj poslije toliko vremena iz puke osvete u Br. 16 „*Dalmate*“ t. g. napao me svakovrsnim uvredama, klevetom i tendencioznim izvrcivanjem. Od prve do zadnje riječi njegovog otvorenog pisma, nema dakako ni zere istine. Ne bih se bio ni najmanje odazvao njegovim ekspetoracijam, da u istom listu on, Bog zna kakovom namjerom, nije rekao, da sam se ja izrazivao i da sam rovario proti casti odlične gospogjice D. R., koju da je on iole stovao, ne bi je bio nedužnu tako javno izložio. Ali za tu klevetu najviše, kao i za ostale uvrede morati će da pred sudom odgovori, pošto sam već predao odnosnu tužbu.

Toliko poštenom svijetu na znanje.

Kotor, 27 Februara 1895.

R. Natiš.

*) Za članak pod ovom stavkom uredništvo ne prima odgovornosti.

JAVNA ZAHVALA.

Ganutim srcem doli potpisani zahvaljuju: rodbini, prijateljima, Braći Čelopeka i Čibače; učitelju sa svojim učenicima, koji su nas u našoj nevolji utješili i mrtve ostanke našega miloga pokojnika

ILIJE BEUSANA

dopratili do vječnoga prebivalista. Osobito vječna harnost M. P. Parohn dn. N. Kisiću i OO. Dominikancima, koji su žrtvovali za probitak duhovni pokojnika, i obitelji pok. Luk. Kulišića i Nika

Frano Supilo, upravitelj, izdavatelj i odgovoran urednik.

Radimir, svijem seljanima i seljankama. Svijem hvala, a tebi pokojniče mir vječni!

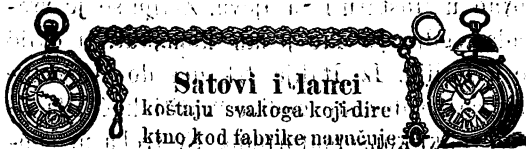
Zupa, 7. Marta 1895.

Za roditelje, braću i sestre
Dn. M. Beusan, stric.

Tinct. Stomach. comp.
Sv. Jakoba kaplje za želudac.

Mnogogodišnje prokušano sredstvo za probavu i apetit. Boce po 60 i 120 nč. Već više godina glasovi je D. r. Liebera *Elizir* za nerve i snagu — Znak + i sidro — Boce po 1, 2 i 3/2 fior. Pripravlja se po prepisu u Ljekarni M. Fanta u Pragu. Glavna skladišta: K. L. Bianchi i Andromić u Zadru; nadalje Serravallo i C. Zanetti u Trstu; Alte K. K. Feld-Apotheke u Beču; u Ljekarnam u Dubrovniku kao i u svim većim Ljekarnama.

Satovi i lanci

koštaju svakoga koji direktno kod fabrike naručuje.

samo: pravi srebrni Cylinder-Remt. 5 do 7 fior. Anker-Remt. sa 2 ili 3 srebrna pokrića 7 do 10 fior. Tula satovi 12 f. zlatni 15 fior. Goldin ili novosrebrni 5 fior. zlatni lanci 10 fior. srebrni 1-15. budilice 1 f. 50 nč. višeće ure za 8 dana kucanja od 1 fior. unapried sa 10 po sto. Ralata za trgovce. Najnoviji Preis-Courante na zahtjev gratis i franco kod

I. Karekera. Tvornica satova u Linzu, (K. Josefstrasse Nro 23 7-10

5-10 fior. na dan

nudi Bureau onim osobama, koje bi poduzele unosno zastupstvo. Vrlo prikladno kao nuzgredno zanimanje.

Pisma se upravljaju na:

Mercantil-Bureau Zwittau (Moravska)

Odijela i Crevalja

za gospodo, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

W E I S S A

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Pokost iz lanenog ulja

najbolje vrsti kod

ADOLFA HAUPTMANNA

Tvornica pokostnine (vernize) u Ljubljani

Ilustrovani cijenici stvari za obrt, škole

i kuću gratis i franko. 1-10

GLASOVIR

obavijesti kod gospodina Mije Nardelli.

Prodava se, eventualno daje se u najam glasovir vrste *pianino* iz tvornice Buchta Schüller, Bösendorf. Potanje

Tinct. chinai nervitonica comp.

(Prof. Dra Liebera *Elizir* za nerve i snagu.)

Prava saina sa znakom Križa i Sidra.

Pripravlja po propisu Ljekarna Max Fanta u Pragu. Ovaj prepatat odavna je poznat kao sredstvo za ućvšćenje života. Boca po 1, 2 i 3/2 fior. Nadalje pokazase se uspješnim Sv. Jakoba kaplje za želudac, Boca 60 i 120 nč. Glavna skladišta: K. L. Bianchi i Andromić u Zadru; nadalje Serravallo i C. Zanetti u Trstu; Alte K. K. Feld-Apotheke u Beču; u Ljekarnam u Dubrovniku kao i u svim većim Ljekarnama.

MÝDLO

ZAMENJIVANJE ZAMENJIVANJE

Ko pere neka se vise ne plasi

patentiranog Mohren-Sapuna

kod uporabe operu se 100 komada rublja u 10 dana. Lijepu i čistu. Kod uporabe rublje se jednom više uzdrži nego kod ikakvog drugog sapuna. Kod uporabe jednom se pere za tri puta. Kod uporabe više niko ne paze čercom ili škodljivijem praškom. Kod uporabe prištedi se na vremenu, drvima i radnji. Da nije stetan svjedoči C. K. sudbeni vještak gosp. Dr. A. Jollés.

Dobiva se u svim trgovinama

Glavno skladište: Beč, 1, Remgasse 6.

Cijene znatno snižene TIJESTOVI ZA GROŽGJE, VOĆE I MASLINE

IZVORNI SATVORI

najnovijeg i najjeftinijeg sastava su mehanizmom na dvostrukom i trajni pritisku; obazbijegjena je najkorisnija uporaba tak do 20 po sto veća od svake ine što se drugim tijestovima postie.

Prvim nagradam obdareni kod svih izložaba.

MLINOVI ZA GROŽGJE, VOĆE I MASLINE

RAZDROBNE SPRAVE SA PRIDRUŽENIM

EVATALIM ZA GROŽGJE

Suhotvorne sprave za voće, kao i za sve bilinske

životinjske i mineralne proizvode

Pritisni strojevi za sijanje, slanje i ost. priregjeni

za ručno kretanje

Razdrobniči za žito, Vijače za čišćenje žnja

Najnovija patentirana automatična Strapala za lonce, Syphonija

Sve ove sprave prireguju samo tvornicari

PH. MAYFARTH & COMP.

ces. i kr. isključ. povlast.

Tvornica poljodjelskih i vinskih strojeva.

BEČ, II, Taborstrasse Br. 76.

Mukte se šalju katalogi i nebrojene pokaznice jednodjebe. Traže se prestavnici i pripradavaoci

Pri naređivanju paziti je na patvorenja.

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO, VINO I VOĆE.

MLATILA, ŽRVNJALA, MLINOVI za čišćenje žita, RALA, TISKI za grožgje i voće, Patentirane STRCALJKE za peronosporu i samodjelujuće sprave za PERONOSPORU sa ZRAČNOM SISALJKOM STROJEVE ZA REZANJE I PIVNICAESKE SPRAVE

kao u opće sve strojeve za poljodjeltstvo, vino i izragljivanje vina iz voća sve po najnovijem i najboljem sustavu prodaje

1 G. HELLER, BEČ, 2 Praterstrasse Nr. 49

Bogato ilustrovani cijenici na hrvatskom i talijanskom jeziku na zahtjev dajava i franko

NAJPOVOLJNIJE POGODBE

najjeftinije cijene, jamčevina, vrijeme za prokušanje!!!

Preprodavaocima veliki popust.

Tipografija D. Prethnera u Dubrovniku

Rukopisi se ne vraćaju.

Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Još dvije o Politu i Miletiću

Organ talijanskijeh saveznika, koji su istina i hrvatsko i tjerani između četiri zidine grada, pozivaju se da prestainputinu dopasku. Obzirom da Politinijepobikopao Miletića,putatim dokaze,da smptini napisali jedhunoistinui. Mr. smomogijutim »Obzoru« ved odgovorili, ali da zacepimo usta i

talijanskijem kumovima i „Leginijem“ skrbnicima, nećemo drugo nego preštampani kraj brošure što ju je g. 1886 napisala Miletićeva kćer pod naslovom: „*Nekoji „prijatelji“ Miletićevi.*“ Iza kako je silu toga iznijela protivu Polita i družine, što su sve radili na Miletića ona završuje:

„Samo još tri reči gospodo „prijatelji Miletićevi“ oko „Branika.“ Radite što znate, samo se molim vas ne razmećite mnogo sa Miletićevim prijateljstvom. Meni *koja sve znam*, i dobro vas poznajem, udari krv u lice, te može vam se desiti da jednom štampam očeva pisma, iz kojih će svijet viditi kakvi ste mu vi bili prijatelji. Vi ste mu bili prijatelji *onda*, dok ste ga trebali da vas preporučiti i digne vam ugled, kojim ste se onda koristili, a posle... posle ste se često otrešali njega kad kad čak i odricali kao Petar Krista. Ne sećate li se šta je bilo 1882 god. na večeri kod gosp. Rajića. — U prisustvu Miletićevom pili ste vi Niki Maksimoviću u zdravlje kao vogji i prvaku vašem, s kojim ste htjeli da osnujete list. Otac se je dugó i gorko sjećao toga. „Ta zar sam ja tako pao, reče on, da me ljudi naše stranke cene ispod Niki Maksimovića, tog večitog prevrtljivca.“ To je bio posljednji udar za Miletića.

„Čuvala sam se, da ne upadnem u politiku, ali moram reći još ovo, ne bih bila mirna, da vam i to ne kažem. Vi ste, gospodo „prijatelji Miletićevi“, bili *dovle narodnjaci*, dok vam je to donosilo koristi. Znaite vi te koristi dobro, a zna ih i narod. A kad je narodna stvar počela da propada usljed vaše krivice, i tada kad dogje najstrašniji čas, vi se povukoste, izdaste, napustiste narod. A narod vas je onda prizivao. Zovem celo narod za svedoka i pitam: da li bi se po novosadskoj gospodi oko „Branika“ narodna stvar tako brzo oporavila? Ne bi! to će svaki odgovoriti. Na mucu se poznaju junaci, a vi se na mucu pokazaste kao sinje kukavice, a izagjoste opet iz jame, kad se smirilo. Gdje ste bili onda u času opasnosti da se ističete, da se pozivate na Miletića i Miletićevo prijateljstvo i narodnu slobodouminu stranku? Onda je narod tražio te Miletićeve prijatelje iz N. Sada, onda je on čekao da ga ti ljudi u mjesto Miletića povedu. Da, al tada beše sve neizvesno, tada je trebalo očajne borbe a vi to, viste — smeli.

„Sad se razmećete, i razmećite se. Al nedaj bože, da po naš narod nastupe i opet kobni dani, on će se i opet uveriti, da ste vi neke maze, neki Petri, koji se u času opasnosti odriču Hrista.

„Vidite gospodo dokle ste doterali, da vam ovu gorku istinu mora reći — žena. Pa i ja bih vam možda oprčila kao što vam i drugi, praštaju, *al onda biste trebali da kaljute ime Miletićevo uvlačeći ga u vaše sadanje kolo.* Daj bože da se Miletić zdrav kući vrati, a ako se to desi, pa vas upita: „Verni moji prijatelji, šta ste uradili po svoj narod u času opasnosti, a šta ti radiš moj vrsni zameniče (Polit. Ur.) koga je poslala šajkaška na sabor, reci kako braniš svoj jadni narod tamo?“ Vi bi gospodo tada umukli, vi ne bi smeli pogledati Miletiću u oči. Pa zar vas nije sramota da se razmećete. Sad sam rekla najglavnije što sam htela i što sam morala reći. A ako vam i ovo nije dosta, ja ću znati i više kazati.“

Evo ovo piše Miletićeva kćer! Sad mi pitamo čeljad oko „Dubrovnika“, ko je pisao laž, mi ili oni? To megjutim za onake nije ni čudo, pokle su za laži i izmišljotine već bili kažnjeni sudom i to za krupnije, jer se na sitnije niko ne obazire.

Šilo za ognjilo.

Svaki i najmanji nesporazumak megju Hrvatima naša braća Srbi iscrpe u svoje svrhe i razviću na sve četiri strane svijeta. Da oni pri tom vide u našem oku trun, a iz svoga ne vade gredu, dokazali smo im u pretprošlom br. „Crv. Hrv.“, kad smo se osvrnuli na neke njihove domaće pojave i pozvali ih da metu u sebe doma, jer da će tamo naći najviše smetlišta. Ali oni se oglušise, pak kô da nijesu čuli, ne ustaju da ne brane, jer se fakti lažima ne pobijaju. Ali ako šute oni nećemo mi. Onomadne smo im otkrili kakvi su oni med sobom u Srbiji i u Crnoj Gori, a sad da ih pogledamo malo u Srijemu, Bačkoj i Banatu.

„Zastava“, organ radikala u Bačkoj poručila je „Dubrovniku“ da u njemu pišu „prodane duše.“ „Dubrovnik“ se od toga nije obranio. Ali to nije ništa. Dr. J. Grujić pisao je brošura proti srpskom patrijarhi, u kojim se Njegovoj Svetosti dokazivalo i nabrajalo mnogo... teških stvari koje da je počinio. Zatim je dr. Jovan Grujić, srpski političar i advokat, i tužio na sud Njegovu Svetost srpskog patrijarha Georgija Brankovića radi prevare i pronevjenih novaca. Svak je sa napetošću čekao raspravu, koja bi radi prošlosti jednog i drugog bila vrlo znamenita. Kad brzojav iz Sombora na 9 ov. mj. javlja svijem i službenijem novinama, da je sud uslijed zastare zabacio tužbu dr. J. Grujića proti patrijarki Brankoviću radi pronevjenja i prevare.

Stvar je dakle zastarila, pak je tužba pala, ali konstatujemo fakt, da je jedan od prvih Srba u Ugarskoj dr. Grujić tužio Srbina i patrijarhu srpske crkve radi prevare i pronevjenja!

Pak još ima Srba, koji nam zlorado dolaze pripovijedat što je o pravašima napisao Barčić i što su rekli narodnjaci! Ako igdje, ovdje vrijedi ona: ko je šupalj, jezik za zube.

Ali hajdemo dalje. U najzadnjem broju (16) novosadske „Straže“ organa nezavisne srpske radikalne stranke, ima članak o srpskom crkvenom saboru. „Straža“ piše tu i o patrijarhu i o saboru, pak u pogledu sakupljanja sabora veli, da je šutila, „jer ona poznaje vrlo dobro i Georgija Brankovića i njegov dvorski organ „Branik“ i celu onu družinu koja se kupi oko Georgija za svoje megjusobno pomaganje i za obmanjivanje naivnoga srpskoga sveta. I pošto Georgije i ta fina družina koja se skuplja oko njega *lažu kak zinu*, „Straža“ im se nije dala na lepak, a za prvi mah nije im htela kvariti njihov gosposki posao.“

Ovdje jedan srpski list govori u oči i u javnosti poglavici srpske crkve, da „laže kak zine.“ Dakle što ćemo više? Mimogred spomenuto Branković je jedan od vođa srpsko-magjaronske stranke. On je takogjer pomogao potkopati Miletića.

Ali tu imade graha još i za druge kumove „Dubrovnika“ svih stranaka, jer iza kako je pisac gornjeg članka „Straže“ dokazivao, da patrijarh neće da sazove srpski crkveni sabor, buduć da su poslanici u većini protiv njegove crkvene politike on piše: „Zar to nije baš majstorski udešeno? Badava, sad je baš kod nas ovostranih Srba nastupila potpuna era švindla. Švindl u „Braniku“, švindl u „Zastavi“, švindl u „Srbobranu“ švindl u saborskom odboru, švindl na sokaku i u bircuzu. Pa zar je to čudo, kad je srpski narod posadio sebi na čelo takvog majstora u tom kao što je „naš“ Georgije? A najbolje karakterizira tu eru švindla to: što svi ti švindleri vrlo dobro prolaze, dočim oni stradaju, koji švindlovati neće!“

Dakle svi švindleri, i „Zastava“ i „Branik“ i subvencionirani „Srbobran“, pak napokon i sam „naš Georgije“? Ne kažemo to mi, to piše „Straža“ organ jedne stranke, koja se tuži, da u Srpskom narodu samo švindleri dobro prolaze, a pravi i iskreni rodoljubi, bacaju se u zakutak. Zar nijesmo mi istinu rekli kad smo (u br. 6) pisali: „Regbi da je našoj braći Srbima udes dosudio da ih vode samo Milani, Brankovići i Ljubiše. Oni su u zadnje doba imali samo dva velika narodna heroja, na kojim se povijest mogla zaustaviti: kneza Mihajla i Miletića, pak dok su prvoga oni isti iz zasjede ubili, Miletića su bacili u takovo stanje, da bi po nj innogo bolje bilo, da ga je dopala Mihajlova sudba“?

„Straža“ i dr. Grujić ocrtase nam te srpske patrijote i prvake, koji se nijesu stidili u svom službenom organu najgadnijim klevetama napasti našega velikoga biskupa. A „Dubrovnik“ i „Srpski Glas“ neka pusté u miru naše stranačke razmirice, pa neka se zabave sa ovijem sablaznima, prama kojim su naša „nesuglasja med i mlijeko. Jerbo ako budu oni činit od smetlištarâ u našoj kući, vjera i Bog! mestićemo i mi u njih, pak ćemo poslije vidjet u koga će se, Ljubišini nasljednici, naći više smetlišta.

Dubrovnik, 12 Marta.

U „Obzoru“ izlaze dopisi iz Zadra proti pravašima i te dopise prenaša spljetsko „Jedinstvo.“ U „Jedinstvu“ takogjer bude zadarskih dopisa, ko-

je onda preštampana „Obzor“, a bude ih bdgma i u tršćanskom „Pensieru Slavu“, otkle se tada i „Obzor“ i „Jedinstvo“ zajedno nakite.

U tim dopisima govori se čudo božije o dalmatinskim pravašima, a hvali se narodna stranka. Vješto pero zauzelo se da ironijom, sarkazmom i sumnjom demolira rad ove naše, u Dalmaciji još mlade stranke. Niko i ništa nije pošteggjeno. Osobe, koje su se lani u „Obzoru“ uzdizale na nebesa, sad su najednom postale nesposobne za svaki rad, u jednu riječ ljudi koji nijesu dostojni da ih narod slijedi — jerbo su prešli u stranku prava.

Ima toga i više u spomenutijem listovima, ali s radošću možemo reći da ih pravaši u tomu ne slijede. Neki listovi na opadanja i ne odgovaraju. Ako pak u komu prekupi pak izusti koju krupnju, to su rijetke iznimke.

Nego onomadne u „Obzorovu“ dopisu iz Zadra izmegju nekoliko *kundurarija* ima i ova tvrduja: da su narodnjaci dokazali *nezgodnost časa* za predlog o sjedinjenju a da pravaši to nješu ni pokušali pobiti. Ovo nije istina. Narodnjaci su samo bacili misao *zgodna časa*, ali detaljnije nijesu je nigdje obrazložili, ni naveli jasne razloge zašto oni ne drže da je sada zgodan čas, osvem zato što bi vlada mogla zatvoriti sabor. Pravaši pak koli u saboru toli u listovima osvrnuli su se na to mnijenje pak su ga opširnim i temeljitim razlaganjem pobijali i dokazali da ne stoji. Izmed ostalih i naš mali list učinio je u tom pogledu koliko je znao i umio. Naprotiv narodnjaci još nijesu odgovorili ni naše navode pobili a svoj *nezgodan čas* obranili. Ovo htjedosmo da ispravimo.

Naši Dopisi.

Ston, 11 Marta.

Stonsko hrvatsko radničko društvo, eto se je sretno uredilo i nastanilo i ugnijezdilo; imenovalo je jur svoje časnike, provelo veselo i mirno pokladno doba, i svaki dan to bolje napreduje, da će biti na diku radnicima, koji pri napornoj radnji pregli su da se zabave koristnim čitanjem i razgovorom. Onomadne velikim veseljem i slavljem, dalo je društvo blagosloviti društvenu svoju zastavu, milu trobojnicu. Pri svečanom blagoslovu kumovali su zastavi velenčeni i čestiti Hrvat g. Dn. Antun Ferri i dražestna i veleugledna gospodična Jozica Bandur. Po blagoslovu sakupljeno se društvo uz kumove ponapilo, i mnogo je zgodnih i ganutljivih besjeda tu izrečeno. Velenčeni g. kum i ugledna kuma obdarili društvo i milom riječi i obilatim darom. Uhvam da ću unaprijeda moći i boljih dokaza dati napredka tog milog hrvatskog društva.

S Pelješca, na Grgurevo.

(*Snega po malo.*) U Br. 15 „Katoličke Dalmacije“ ima lijepi dopis iz pera g. kap. A. Bjelovučića, te se u glavnom bavi o primljenu zakonu u zadnjem saborskom zasjedanju, kojim se nameće novi teret od fior. 2 po met. cent. sećera a u ona mjesta, te su podložna potrošarini. Punijem pravom pisac opaža na nepravdu toga zakona. Izvan pisana zakona, narav pravičnosti zahtjeva „*prid Bogom i carem svak mora biti jednak.*“ U ovom slučaju toga zaisto nema. Koliko se čudimo zastupnicima, da nijesu opazili na tako krupnu nesmisao, tim više Gospodi na Zemaljskom Odboru, kako malo ne pomisle vrhu onoga što rade i podastiru da postane zakonom. — Mi ovu stvar stavljamo na dušu pravaškim zastupnicima, i tvrdo vjerujemo da će oni u najbližoj zgodi ustati proti ovakoj pogreški.

Kroz malo dana biće u Kunjoj općinski izbori. Tamo se spravlja kreševa, ne možda kako mislite političkog, jer tamo jedan duh diše. Ali položaj općine takov je, da se uvijek na izbore pokazuju dvije stranke. Mi im u općinske stvari ni najmanje ne ulazimo. Ali nzmijemo prigodu, (ako je možda i suvišna) da tamošnjim rodoljubim priporučimo, nek njihova općinska prepirka, ne prejudicira slozi na drugom polju. Istina, tamo je narod probuđen što malo u kojoj našoj općini. — Ali kako svukud nije zlato sve što sjaje i malodušnika ima, biće ih i tamo. Zato malo više opreznosti neće bit s gorega!

Na osvit prvog tek. nestalo je iz kuće kap. Kopsića u Orebiću. Do sad nije pošlo za rukom

da se nagje. Neki drže, da je na koji način bez traga sebi svršio život, dok drugi, da je jednom u Krfu sa broda bio pobjego i nakon nekoliko opet se vratio pak će i sad. Svak kaže svoju, ali fakt ostaje, danjega nema!

Trgovina vinom nešto se makla, i prilična je cijena. Braća Pigassi iz Rieke, kako prošlih, tako i ove godine kupili su na našem poluotoku, osobito u Kunskoj općini, priličnu množinu crnog i bijelog vina. — Želili bi da ova poštena tvrdka bude se i u buduću navraćala! Ove godine zadonilo se radnjom u polju, pošto je zima regjava da taku starci ne pante. — Duhān se posio na više mjesta, ove godine samo za pokušaj. Do vijgenja!

Novi (Kaštela), polovicom Marta.

Velezaslužni gospodine Uredniče, budite jako dobri; te uvrstite u Vaš cijenjeni list, ovo naše očitovanje.

Ovijeh dana primili smo od jednog uglednog Dubrovčana sljedeći upit: „Što hoće rijeti da u ovdješnjem „Dubrovniku“ učestali dopisi, ko da su Kaštela Srbija?!!!“ Odgovaramo uglednom Dubrovčaninu, i svim svjesnim Dubrovčanom, koji čitaju te dopise, da ta „srpska bujna ideja“ u Kaštelim, stoji samo u glavī g. Valentije Cipika, i to od početka ovoga decenija.

Do tada bio rečeni Vale odgševljeni „stekliš“ dakle se izticao kao Hrvat-čistog pravca, ali kad kao Hrvat nema onoga: „Evviva la Spagna dove si magna;“ onda treba okrenut kabauicu, mišljaše naš Nestor Vale. I dojde mu na um pribraziti Kaštela. Aja bijedni Vale, čorav ti posol

E pa što ću učiniti ja sam? mišljaše naš žuto-brada, treba još pomoćnika, treba da i naše krasotice budu prave srpkinje. Ali se ljuto prevari, jer naše krasotice ni da čuju o toj srpskoj ideji. U utorak pokladnji izašla naša mladež plesat četvorku na Brcu (trgu) ali naše krasotice okitile bujne grudi sa hrvatskim vrpcam. To jako uznemirilo gospoju glavara Bečkog kolodvora, pardon, „Svetnikule“ te u velikoj uzrujanosti govorila, da su sve djevojke od „Hrvatske Čitaonice“ vlašine. Ne možemo se sjetiti gdje je čula takove fine izraze. Savjetujemo g. Valu da i u „Nalončarići“ upotrebljava ormar kao i na staciji, i da mete u svojoj kući, i neka svojim djelima steče ugled i poštovanje u puku, kako su stekli oni zaslužni muževi koji su mu trun u oku!

Pogled po svijetu.

Položaj u Austriji. — U Austriji je na oko sve mirno, a kad tamo ispod vode spravlja se velikih iznenagjenja. Ponajprije je po srijedi kršćansko-socijalna stvar. Antisemite i kršćani socijaliste pod vodstvom kneza Lichtensteina toliko su se osilili, da se viša crkvena hierarhija, koja danas drži s vladom, veoma zabrinula. Nekoliko biskupa, na čelu im kardinal Schönborn, borave u Rimu i savjetuju se s sv. Ocem o stanovištu, što bi ga naprama ovoj stranci imali zauzeti. S druge strane knez Lichtenstein zamolio je Sv. Stolicu za apostoski blagosov radu svoje stranke. Novine pišu da sv. otac ne odobrava neke pretjeranosti antisemitizma, jer crkva katolička ne može činiti razlike u raci, a da kardinal Rampolla više je sklon kršćanima-socijalistima, koji stoje na kršćanskim načelima i traže zaštite za maloga trgovca i obrtnika. Još pišu novine da je papa tako ukorio Rampollu, da je ovaj legao u krevet. Koliko je sve ovo istina teško je znati. Biće dosta izmišljotine, nego glavna stvar tačna je, a to da se danas o tom raspravlja u Rimu i da se za stvar osobito zauzimlju bečki viši krugovi. Papa je, pišu, pozvao dva učena svećenika, kojim je dao osnovu da mu izrade encikliku *Novarum Rerum*, koja će se ob ovome baviti. On će je onda pregledat i popraviti, pak će izaći na vidjelo ovoga ljeta i tad ćemo čuti zadnju riječ.

Ovo bi bila politično-vjerska, ali ima i stari politično-narodni spor, koji je mnogo zamršeniji. Tu je glavni čvor celjska gimnazija, koja je uzdrimala položaj cijelog ministarstva a osobito nekih ministara. O celjskoj gimnaziji nije se još ništa odlučilo, a Bog zna i kad će, jer bi vrlo lako mogla nastati kriza. Nijemti liberalci neće da popuste od svoga nepravednoga gospodstva u južnoj Štajerskoj,

a Slovenci traže u celjskoj gimnaziji nešto što im po pravu spada. Iza toga imamo i izbornu reformu, koja se ne miče naprijed. Pododbori nešto rade, ali konkretna nema još ništa vidjet. Sve je nezadovoljno osvem Poljaka, koji ne žele drugo nego da se uzdrži status quo, iz koga oni najviše crpe. Prošlog četvrtka bila je velika sjednica ministarstva kojoj je predsjedao kralj glavom. To biva u vrlo važnim momentima. Neke novine javljaju da je on izrazio svoje negodovanje radi otezanja izborne preinake, buduć da radnički pokret raste. Ali te vijesti mogu biti i neosnovane.

Sada se radi o velikoj poreznoj preinaci, koja ide za tim da se malim poreznicima oblakša porez. U dotičnim raspravama učestvovao je i zastupnik dr. Laginja, koji je najprije izjavio svoje državopravno stanovište, pak je govorio o zakonu onom ozbiljnosti i objektivnosti, kojom se uvijek odlikovao ovaj zaslužni i uvaženi naš rodoljub.

— U Ugarskoj rasplamtala se velika borba izmed frakcija negdašnje neodvisne narodne stranke. Košut se pridružio Justh-oj stranci radi čega oni drugi na nj žestoko navaljuju. Vlada magjarska nalazi se u velikom škripcu, jer u ugarskim stvarima bez hrvatskih magjarskih zastupnika imade veoma malu većinu.

— U Italiji Rudini nastoji kako bi sastavio jednu kompaktnu i jednostusnu opoziciju proti današnjoj vladi. Ta opozicija više na Crispia poglavito za to, što je on u više prigoda povrijedio zakon. Budući talijanski izbori biće ovoga ljeta, ali kada još se ne zna.

— Knez Lobanov imenovan je nasljednikom pok. Giersa. On je dosada bio ruski poklisar u Beču. Njemačke novine raduju se ovom imenovanju, megjutim austrijski slavenski listovi ističu da za svoga 13-godišnjega boravka u austrijskoj prijestolnici nije se nimalo bavio slavenskim stvarima. Car Vilim želio je na svaki način, da ga ima kao ruskog poslanika u Berlinu.

— Brzjavu javljaju da se izmegju Kine i Japana vode pregovori za mir, koji će uroditi dobrim plodom. Tim bi ratovanje bile obustavljeno.

— Umro je veliki talijanski historičar Cezare Cantù u devedesetoj godini svoga života.

Domaće vijesti.

Nova hrvatska pobjeda. — Pri općinskim izborima u Volovsko-Obatiji hrvatska je stranka sjajno pobijedila talijanaše. Iz posestrime Istre stižu nam samo dobri glasovi. Hrvatski narod biće zahvalan onim odličnim sinovima, koji se tamo bore za opću stvar. Živjeli Istrani!

Društvo za Dalmaciju. — „Nar. Listu“ pišu iz Beča da se je na 3 ov. mj. zakonito ustrojilo „društvo za promicanje narodno gospodarskih interesa kraljevine Dalmacije“. Dalmacija je bila dosta dobro zastupana. Obavljen je izbor središnjeg odbora, koji sastoji od 25 članova što iz Beča što iz Dalmacije. Skupština je na to uoblastila grofa Haraha, da zamoli Nj. Visost nadvojvodu Frana Ferdinanda od Este za pokroviteljstvo društva. Za tim je središnji odbor izabrao za predsjednika grofa I. Haraha, za prvog potpresjednika kneza E. Windischgrätzta, a za drugoga dra Gaja Bulata. Iza toga birano je sedam pododбора, od kojih je svakomu dat svoj referat. U sjednici na 10 ov. mj. bavilo se društvo o raznim potrebama Dalmacije. Zastupnik Biankini zagovarao je da se društvo zauzme, da se što prije izgradi željeznica Knin-Novī.

Bolest dra. Antuna Starčevića. — Zagrebačka „Hrvatska“ javlja da je bolest dr. Starčevića krenula na bolje, to da započinje oporavljenje.

Zajčev jubilej. — Prigodom jubileja poznatog hrvatskog maestra i skladatelja gosp. Iv. pl. Zajca, bilo je nekakve utakmice izmed „Kola“ i drugih pjevačkih društava, koji su se inadili koji će bolje i dostojnije proslaviti svečara, pak su se malo i zavadili. Zato su nekako ispale dvije proslave, jedna u kazalištu kojoj su sučestvovala pjev. društva i druga u glazbenom zavodu, gdje je sučestvovalo i „Kolo“. Sa svih strana Hrvatske dolazile su svečaru pokloni i čestitke,

Pravaška ideja. — Pišu nam s pelješkog poluostrva, da se osobito u zadnje doba onamo veoma raširila pravaška svijest. Sve što je boljega i neodvisnijega, da je već pristupilo u stranku prava. Radujemo se ovim glasovima, pak naše vrle Rčane stavljamo za izgled drugim krajevima naše južne Dalmacije, jerbo Rčani nijesu samo pravaši na riječi, nego i na djelu. Oni rade i žrtvuju se za načela stranke, pak uz to novčano doprinose gdje je potreba, kao za braću u Istri, a ne zaboravljaju ni na narodni dar pravku stranke. Ovake vijesti vrlo nas vesele, jer mi u braću na Pelješcu imamo neograničenoga pouzdanja. Oni nam pružaju garanciju da se je ideja naše stranke tamo duboko ukorijenila i da je nikakva oluja neće isčupati. Zato opet ponavljamo: ugledali se u njih i drugi!

I sa otoka Korčule dobivamo dobrih glasova. Iz Stona i okoline takogjer. Vigjeniji ljudi, koji su do sad bili neodlučni, iza 14. Januara odlučise i utvrdisse se u onomu što su odavna misljeli. Tako valja! Živjela ujedinjena i nezavisna Hrvatska!

Pišu nam iz Ljubinja: — I u nas imade male političke borbe. Nekoliko Hrvata pozvano je na sud radi pjevanja hrvatskih narodnih pjesama. Srbima je slobodno pjevati srpske pjesme.

Pišu nam iz Graca: — Na 6 ov. mjeseca umro je ovdje nadobudni Hrvat drnd. med. Vladislav Čorić u 24. god. svoga života. Drugovi se zauzeše za sprovod i zadušnice. Pokoj mu duši!

Korizmene poslanice. — Izmed svih korizmenih poslanica, što smo ih ove korizme pročitali, najviše nam je ugodila ona našega mecene i dobrotvora naroda hrvatskoga. preuzv. Josipa J. Strossmajera, koja se odlikuje koli uzvišenim mislima, toli krasnim slogom. Vidi se djelo velikog genija. U svojoj poslanici našao je biskup za shodno da odbije klevete, što proti njemu siplju neki pravoslavni prote, da je on držao u Rimu nekakav razvratn govor proti katoličkoj crkvi. I ako nije bila nikakva potreba da se on pere od toga, ipak nam je milo da je to učinio, jer je njegova izjava u toj stvari dokumenat dostojanstva i elegancije, s jedne a čednosti i ljubavi s druge strane.

Nadbiskup zagrebački pisao je proti civilnomu braku.

Čija je južna Dalmacija. — U jednom od zadnjih brojeva mi smo ustvrdili da je južna Dalmacija hrvatska a ne ni srpska ni talijanaška, već i zato što imade 26 hrvatskih a samo 7 srpskih općina. Kako općine bira narod po tako širokom izbornom pravu, da bi se mogao nazvati plebiscitom, to smo cijenili da na temelju ove činjenice imamo pravo ustvrditi, da je južna Dalmacija hrvatska zemlja.

Ali, ne bi niko vjerovao, našao se jedan Sbrin u jednom hrvatožderskom listu, koji se narugao našoj tvrdnji da je južna Dalmacija i zato hrvatska što su hrvatska njezina općinska predstavništva!! Kad dotičnom gospodinu to izazivlje smijeh, molili bi ga da svoju sliku pošalje Lombrosu na proučavanje.

Gradska Kronika.

Lične vijesti. — U gradu je bio ovih dana dr. Lazo Tomanić urednik „Glasa Crnogorca.“ Prekojuče je stigao kot. poglavar Korčulanski gosp. Jarabek.

Imenovanje. — Gosp. Josip Bellan bio je imenovan višim mjernikom u činu IX. razreda. Čestitamo!

Zadušnice. — Za godišnjicu smrti našega dobroga i nezaboravnoga biskupa dn. Mata Vodopića obdržale su se u četvrtak u Gospi svečane zadušnice.

Za Društvo sv. Ćirila i Metoda. — Primili smo iz Kune na Pelješcu 35 kruna sakupljenih za rečeno društvo prigodom vjenčanja gosp. Ivana Harlovića iz Zakotorca sa krasnom gospogjicom Anom Radoš iz Košarnjega Dola.

Zabava u korist muzeja. — Čujemo da se sastavlja odbor gragjana, koji će drugi dan uskrsa prirediti u teatru malu akademiju na korist mjesta muzeja.

Evo već nekoliko da se u nas govori i piše velikom hotelu i raznim kupalištima, što će se odignuti u Dubrovniku. Za stvar se osobito zauzima predsjednik, Lloyda barun Kalchberg, koji bi otio da ovo parobrodarsko društvo izvede nešto lijepa onome, što je u Opatiji učinila Südbahn. U ime mnogo se radilo i bilo je čeljadi koji su se zauzimali. Austrijski Lloyd potpisao se da će dati 20.000 fior, nekoliko bečkih bogataša potpisalo po 5000, po 2000, po 1000 fior, a takogjer u Dubrovniku potpisala se prilična svota novaca.

Za mjesto najprvo su gledali na Brsaljama sav onaj prostor s nautičkom školom. Zatim se s Brsalja za kojigod razlog preslo na ono mjesto na Pilama, gdje su manje Gracićeve kuće i što se njih drži na lijevu stranu. Govore da se nije moglo nagoditi, nego su se potegnuli malo u više i napokon kupilo kući i vrt, g. D. Lučića, za 40000, i Teodorinčin Gradinčin za 40000, i prvo su otišli

bo društvo bi bilo daleko pametnije, uradilo, da je uzelo ovaj prostor gdje su sada Gracićeve, malo kuća. Kad bi se, gdje podigla, velika i lijepe palače, ona bi ukrasila najljepši predjel Dubrovnika našeg Rije. O tome se može, svak, uvjeriti, a samo pogleda lokalitet. Osim toga, položaj je, izvan stan, odmah je blizu put, željezni, prolazak, a iz koje, uživali bi, se divni prizori, mora, ispred, Penatara. Prostora ima dosta i tlo je ravno. Gorogor, su, odviše, tražili, ali, kako, čujemo, Gracići su, pitali, samo, 35.000, for, dakle, manje nego su, Lučići, platili, s razlikom, da je, njihov, posjed, viši, bar, pola, od, osve, što je, neosporno, zgodniji. Da, pak, za, prilježne, kućice, potrošili, koju, hiljadu, šq, bili bi, opet, učinili, dobar, posao, i za, društvo, za, ures, grada.

Lučićev položaj nema prostora ni za je-
perivoj, koji je sličnim—svratistima od prijeke
trebe. I uprav taj posao od perivoja sklonio
je da upišemo ču- par redaka, e da bi zainteresirani
naše odličnije gragjane, da zapriječe, da
izvede nešto, što bi našem općinstvu bilo od
ka štete.

Pred Lucićevom kućom proteže se Teodora-Gradina (Teodora-Park), jedini javni vrt u Dubrovniku. Ovaj je park, kako svak zna, vlasništvo gradske oblasti, koja ga je dala na poskupljenoj osnovi, uvjet da ga ona ima držati u redu. Kako je, pak, sad se nastoji da vojnička oblast definitivno ruje park, ali ne više općim, da pošlje u vijeće, koje će, kakvih razlika nego odlučiti direktno o novom društvu za hotele. Društvo bi od njega imalo svrbe privatno šetalište, u koje bi možda, izvan mogućnosti i građani, pak i bi ga, malo po malo kad bi gostima dodijala djeca, koju samo de, na zrak, ili da bi, kogod, u njemu, i najmanje, tu, kako se svud jasno dogadja, izatvorili, i tako ostali lišeni jedinog mjesta, gdje građani, osobito djeca, dolaze malo odahnuti, pošto park u nas se više ne može urediti, jer nema

Ali, to naši posli nijesu. Nego, jednom kad se hoće da gradi u Dubrovniku veliko javno svratište koje bi, u gradu, moglo donijeti nekakve koristi, mi smo se usudili izložiti naše mišljenje glede mjesta, a k tomu, upozoriti građanstvo na mogućnost, da nam zatvore i ovaj jedini komadić zelenila, što smo ga do sad uživali.

Primići smo: *Životi svetaca i svetica dožijih*. Napisao Dr. Francisko Kan' Iveković. Bijel drugi Travanj, Svibanj Lipanj. Drugo popravljeno izdanje. U Zagrebu: 1891. Na svijet izdala knjižara Dioničke Tiskare, cijena 1 florin 60 novč. Preporučamo ovu knjigu na čitanje svakom dobrom křćaninu.

Okruštinstvo socijalističko. Napisao Yves Guyot. Pre
dočio u hrvatskomu ruhu Milan Kresić. U Zagrebu 1-94
Knjžara Diodorke Tiskare. Cijena 20 novč.

Hrvatsko-amerikanska Danica za god. 1895. Teče
L. Uredio V. Z. Množina. Pittsburg, Pa. Nakladom i tiskom
lista „Danice“ 344 Penn. Ave.

— Gosp. dr. L. C. pl. Pavišić izdani će na talijan-
skom jeziku prevod znamenitog djela „*De Regno Dalmatiae Et Croatiae*“ Ivana Lucija Trogrinina. Prvi je prijevod izašao pok. P. C. Miošić biskup Spjeljski koji je umro g. 1897. Knjiga će iznositi 800 str. za 15 flor. dok i sad
snje latinsko izdanje vrijedi rad svoje rijetkosti najmanje 20 florina.

MÝDLO

ZAVĚSEM OČIŠŤAVNÉ ZNÁMKY

ZAVĚSEM OČIŠŤAVNÉ ZNÁMKY

MOURENÍNEM

**Ko pare neka se
više ne plaši!**

patentiranog
Mohren-Sapuna

kod uporabe operu se
100 komada rublja u po-
dana, liepo, i čisto. Kod
uporabe rublje se jednom
više uzdrži nego kod ka-
kvog drugog sapuna. Kod
uporabe jednóm se pere-
za tri puta. Kod uporabe
više niko ne pere četicom
ili škodljivém práskom!
Kod uporabe, pštedi se
na vremenu, drvinu, i ra-
nji. Da nije steala svjedoci
C. K. súdbení vještak
gosp. **Dr. A. Jolles.**

Dobiva se u svim trgovinama
Glavni skladište. Beč, II., Renngasse 16.

◀▶ Cijene znatno snižene ▶◀
TJESTOVI ZA GROŽĐJE, VOĆE I MASLINE
IZ VORNI SA TVORAKOM
 najnovijeg i najzgodnijeg sastava sa mehanizmom na dvu
 struklji i najprikladniji za obavljanje je najkorisnija u-
 poraba čak do 20 kg; što znači od šonke the sto ke drugim
 tijeskorima postije.
 Prijem nagradom/obdareni kod svih izložaba
MLINOVI ZA GROŽĐJE, VOĆE I MASLINE
 RAZDROBNE SPRAVE SA PRIKRUŽNIM
 CHVATALIM ZA GROŽĐJE
 Suhotvarne sprave za voće, kao i za sve bilinske,
 životinjske i mineralne proizvode
 Pritisni strojevi za steno, slamu i isto prirojeni O
 za ručno kretanje;
 Razdrobnici za sito; Vijare za čišćenje zrnja.
 Najnovija patentirana automatična Štrapala za loze „Syphon“
 Sve ove sprave priređuju samo tvornici
PH. MAYFARTH & COMP.
 BEOGRAD, II, Taborska — B. 76.
 Multiple sadržaj i nebrojeni pohvalni svjedočaba — Traže se predstavni i priprodavaci
 Pri naređivanju paziti je na patvorenja.

**Traži se naučnik za trgovinu iz
skladne kuće. Poblje kod Ured-
ništva.**

Ima vrt, taracu i vodu na šmrk

--- Poblíže kod Uredništva:

za gospodo, gospogje (i djecu) kupuje se naj-
bolje vrsti i najjeftinije cijenom kod

W e i s s a
Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Tinct. Stomach. comp.

Sv. Jakoba kaplje za želudac.

Mnogogodišnje prokušano sredstvo za pro-
 blavu i apetit. Boce po 1 i 1 1/2 fl. oz. na ve-
 više godina, glasovit je **D. ra Liebera Eli-
 zir** za nerve i snagu — Znak i i sidro
 — Boce po 1 i 1 1/2 fl. oz. u **Pratijske** se po-
 prepisu u **Ljekarni M. Fanta u Pragu**
 Glavna skladišta: **K. L. Bianchi i Andro-
 vić u Zadru**; nadalje **Seravallo i C. Zanetti**
 u **Trstu**; **Alte K. K. Feld Appbeke u Be-
 ču**; u **Ljekarni u Dubrovniku** kao i u
 svim većim ljekarnama.

Pokost iz lanenog ulja
najbolje vrsti kod

ADOLFA HAUPTMANNA
Tyornica pokostnine (vernize) u Ljubljani

Ilustrovani čenici stvari za obri, škole
i kućni gratis i franko

t n o z i s n i ž e n e

Franjo Supilo, upravitelj, izdavatelj, odgovorni urednik,

Tipografija D. Pretnera u Dubrovniku.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na pò godine flor. 2; za *Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4: 50, na pò godine flor. 2: 25; za *inozemstvo* flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopis šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Političke strasti.

Kod naših novih političkih prilika opaža se, više nego ikad dosle, da hrvatske stranke s ovu i s onu stranu Velebita nijesu još naravno podijeljene. Neda se prosuditi koliko to štete nanosi našem narodnom i političkom napretku.

Mi u Dalmaciji to teško osjećamo, premda nijesmo toliko krivi koliko oni u Banovini. Nigdje kô ovdje ne stoji zgodnije ona narodna poslovice, da s glave riba smrdi.

Kad su se na žalost razbili pregovori obaju opozicija oko konačne fuzije, onda su se stranke razile i okrenule jedna drugoj leđa. Neodvišnjaci su pri tome gore prošli. Jedan dio njih, koji su na slogu i jedinstvo istrčali iz zakutka na sunce, zavuču se opet u svoj stari nehaj; drugi dio pregle u stranku prava, ili joj se u nekoliko približi, a treći ostane na bojnome polju da s nama megdan dijeli. Stranka prava pak brojno nije izgubila nikoga, nego je dobila neke neodvišnjake i veoma važan i zlamenit elemenat u Dalmaciji, koji joj je i do tada stajao blizu, ali ne s njom.

Nije se vele htjelo, da se odnošaji iznova zaoštre. Neodvišnjaci oko „Obzora“, koji bijahu obećali da će se držati dostojanstveno, stadoše navaljivati na pravaše. U malo vremena sve ispremiješase. Što im je bilo prije sveto, bacise pod noge. Nikoga ne poštediše, ko ne misli kako i oni. Sve prvake stranke pravaške pokušase osumnjičiti. Jedan im bijaše prodan Magjarima, drugi Kallaju, treći Beču, četvrti židovima. Sam list stranke založen im je nekakvoj magjarskoj firmi, koja mu diktira kako će pisati. Ako su pravaši rekli da se naš narod ima najprvo boriti za svoje interese, stadoše vikati, da su proti slavenskoj solidarnosti. Kad su zagovarali narodno i političko bratstvo sa Slovincima, pokušase da udare klin među dva naroda. Strast je dotole došla, da nije poštēljena ni sama lijepa knjiga, napae u zadnje doba kad više nijesu imali česa da se uhvate, navalise na Starčevićovu koračnicu, na koju su sasuli sve što je pogrdna na ovome svijetu, da i ne brojimo navale na Dom, klevete da su pravaši framasuni i sve ostalo, su čim nas pitaju eto će brzo godina dana.

Pravaši su neko doba odgovarali. Al kad su vidjeli da neće nigda izaći na kraj, pustiše ih neka pišu što hoće, a na to neodvišnjaci skotiše, da bi oni odgovarali, al da ne mogu, pak udvostručiše svoje, ne haš političke napadaje.

Ali to još nije nikakvo čudo, nego je čudo, da obje ove stranke imaju jedan te isti pisani program. Niti jednoga slova, ni jedne crkne nema tu više ni manje: oba su programa *doslovce jednaka!*

Mi smo više puta nastojali, da ljudima pokazemo taj abnormalitet; mi smo pisali da je to nepatrijotično, da je opusrdno biti dvjema strankama sa istim programom, već da bi se imala jedina stopiti u jednu. Koja? Neodvišnjačka zacijelo. Mi smo dokazivali, da neodvišnjaci nemadu uprav organizovane stranke, da nemadu nigdje svojih zastupnika, dočim pravaši, kao jedina opća hrvatska stranka rašireni su po svem narodu i u svim saborima imaju svojih poslanika. Mi smo pisali da je pravaško ime popularno, pak da bi ga nestalo, bilo bi to samo na štetu opozicije i državopra-

vne stvari, da narod hrvatski neodvišnjačko ime i ne pozna. Tako prosto *ime* ne smije dijeliti one koji vele da imadu jednak program, a kad bi neodvišnjaci jednom pristali, da se zovu *hrvatskom strankom prava*, zašto ne bi i *strankom prava*? Ali badava! Ništa nije koristilo, niko se nije uvjerio, nego smo se naprotiv uvjerali mi, da u Banovini nije pitanje o programima ni o imenu stranke, nego da su po srijedi *osobnosti* i čežnje za prvenstvom. Natežu se ideje, razbacuju se programi, pobijaju se načela i nazori, a iza kulisa nema nego mržnja i osobna svagja nekolicine ljudi, koji se ne bi ni u raju mogli vidjet zajedno, a kamo li u narodno-političkoj borbi pod barjakom stranke prava.

U Hrvatskoj mi bismo smjeli imati samo dvije stranke: onu koja hoće da konservira današnji sustav i koja po njemu i u njemu želi da nešto uradi, i drugu koja se bori da taj sustav promijeni. U ovoj zadnjoj, kao u pravoj narodnoj stranci, koja teži za jedinstvom i slobodom Hrvata imaju svoje mjesto i ljudi raznih *podregjenih* nazora, kao na pr. klerikalci i liberalci, slavenofilski i hrvatofilski Hrvati, fonetičari i etimolezi, prijatelji i neprijatelji akademije, oni koji bi željeli da pobijedi Kina i oni koji su na stranu Japana itd. itd.

Tako bi moralo biti. Kad tamo, mi imamo treću stranku, koja je u parlamentarnoj politici napravila svečanu abstinenciju, pak sad ne čini drugo nego ometa, sumnjiči i stvara nekakva bajagi bitna narodna pitanja iz svijeh gornjijeh razlika i zakućica!

Ko na sve ovo pomisli, svak će uvidjeti od kolike je to zapreka normalnom razvitku ne samo banovačkih nego i naših dalmatinskih stranačkih odnošaja. *S kim bi narodna stranka, da onamo nema neodvišnjačke frakcije?* Evo pitanja, koji po sebi nameće mnogo refleksija. I bez njih preko, narodna stranka ne bi bila osamljena. Ona bi zavela oči, pak bi se faktično postavila na ono stanoviste, na kojem je neki već danas gledaju. Mi bismo onda i u Dalmaciji imali ona dva tabora, koja želimo Hrvatskoj, *za i proti* sustavu, *za i proti* nagodbi. Ne bi bilo ove opozicije konfuzije, nego bi se stranke postavile na dva vidljiva i različita stanovišta. Narod bi onda mogao savjesno odabirati kud će, dok ovako mnoga plemenita duša stoji zapanjena, pak slušajuć neodvišnjake i pravaše, kako mu svaki nugja na oko istu stvar, svaki svoju hvali, a med sobom se pravdaju, ne umije da se odluči. Protivnici to vješto izrabljuju, a narodna stvar trpi, sve u slavu *strasti* i onoga staroga „*hrvatskoga jula*“, koji nas nije nikad ostavio.

Da, ovako je. Doista je pratiti kako na pr. „Obzor“ danas piše o dalmatinskim prilikam. Mi bismo mogli iznijeti njegove članke kroz zadnje tri godine, pak ga s njima istijem do noga potučiti. Sve ono što danas piše o Biankini, adresi, narodnoj stranci i drugomu, on je isti još lani u laž utjerao. Ali to ne smeta. Kad strast diktira, onda pamet pero ne prati.

Prepirka o hrvatskoj zastavi.

Nema jedne prigode, koju bi Srbi propustili, da se ne iskažu, kako žele uništiti i iskorijeniti sve što je Hrvat u milo i sveto. Tako su u zadnje

doba podignuli veliku hajku proti našoj hrvatskoj zastavi, tvrdeći, da je ona skovana u novije doba u šezdesetim godinama ovoga vijeka. Nekakav Ruvarac pravoslavni arhimandrit napisao je čitavu brošuru, namijenjenu obzoraškoj stranci, u kojoj izmegju ostaloga tvrdi, da je hrvatski grb i hrvatsku zastavu izmislio nekakav Orbin na početku prošloga vijeka.

Ovaj poštovani hrišćanski sveštenik osvrnuo se je i na postanje srpske zastave, pak je utjerao u laž i zastupnika Gjurmovića i sve one Srbe, koji su najmunski za njim tvrdili, da je srpska zastava unešena amo selenjem Srba pod Crnojevićim. Srpska zastava je novo skovana i njezina poraba u našim zemljama datira od juče. Tako je u Banovini. U nas se za srpsku zastavu otrog nekoliko godina nije ni znalo, a hrvatska se svukud vijala. Eto dubrovačka srpska Štionica, do nazad tri godine kitila sa hrvatskim trobojnicama; eto stara bokaška „srpska garda“ još i danas ima za svoj barjak hrvatsku zastavu.

Ele Srbi, jer oni nešto nemaju, uželješe da nemamo ni mi, pak htjedose da demoliraju stariuu hrvatoga grba i hrvatskih boja. Naravno kad je jedan otvorio pitanje, onda svi drugi skoče, pak se o tom povela riječ i u hrvatskom saboru. Stvar se svakako raspravljala. Napokon je ustao akademik i najprvi živući historičar hrvatski, (a bez sumnje mu ni med Srbima danas nema premca) gosp. T. S. pak je jednim člankom u „Obzoru“ stvar razjasnio i dokazao, da je hrvatska zastava preko 400 godina stara, te po tom da spada izmed najstarijih narodnih zastava u Europi.

I ako se mi u politici ne slažemo s gosp. T. S. ni s listom u komu on piše, dopustice nam, da u ovoj vrlo važnoj narodnoj stvari prenesemo glavniye njegovo razlaganje.

Grb *Dalmacije* (tri leopardske glave na plavom polju) nalazi se, tumači gosp. T. S. još god. 1406 na ugarskom grbu, gdje osim grba Ugarske i Sigmunda Kralja dolazi još grb Luxemburga, Češke, Bradenburga i Dalmacije. Isti grb nalazise i pod Matijom Korvinom na tornju crkve Sv. Marije u Budinu, gdje se i danas vidi. Zatim gosp. T. S. nabraja druge slučaje, u kojim se nalazi isti grb kao u pečatu kralja Vladislava II. god. 1511 pak pozivlje „učenoga“ srpskoga pisca Ruvarca: Recite sada još, da je „Mavro Orbin 1601 ili bolje 1701 izmislio grb Dalmacije.“

Grb uže *Hrvatske* (srebrne i crvene kocke) spada po zakonima u *Traité de blason* god. 1416 megu plemenite grbove. Na medalji spomenici Ljudevita II. god. 1525 dolazi grb Hrvatski s kockama. Druga medalja spomenica Ferdinandu I. god. 1529 nalazi se u zbirci Egerovoj. „A valjda vama, učeni Srbine, piše g. T. S., nećemo opet iz heraldike dovoditi i predavati, kako spomenice medalje spadaju megu izvore prvoga reda. Valjda vam ne trebamo dokazivati, da se grbovi na spomenicama upravo moraju odlikovati časnom starinom. Znadete i to, da je Orbinije od g. 1601 onda jedva na svijet dolazio, kada su ove spomenice imale prikazati sjaj kraljevskoga dostojanstva. Recite sada još, da je „Mavro Orbin 1601 ili bolje 1701 izmislio grb Hrvatske!“

Napokon, veli nadalje akademičar, dolazimo grbu *Slavonije*. Taj hvala bogu ipak priznaje, ali pokazujete da ga ne poznajete. Spominjete

povelju Vladislavu g. 1495, kojom ureguje grb slavonski. Neću Vam reći, da ju niste čitali, premda Vaše pisanje to pokazuje. U samoj toj povelji pripovijeda se, da su stupili u Budim pred kralja tri hrvatska plemića u ime sveukupnoga plemstva. Imala je naša kraljevina Slavonija — veli kralj — od starine u grbu jednu kunu i tim grbom služila se do sada. Taj grb veli da je od starine.

Starom grbu Slavonije nagjen je trag još u 13. vijeku. U djelu Pray Syntagma tab. VIII. fig. 4 od god. 1264 ima Stjepan vojvoda Slavonije na konju, a kraj njega je trouglasti štit, na kojem se nalazi kuna na plavom polju.

Sada evo mole izaslanici plemstva hrvatskoga da se grb ponove (renovari). Ovdje „renovari“ ne može značiti iznova potvrditi, jer u sredovječnom diplomatskom jeziku bila bi za to stalna riječ: confirmare. Ovdje „renovari“ znamenjuje: mijenjati, promijeniti (Klotz. Lexicon latinum). Kralj bi im imao dati u njihov grb elemente boja, kojih do sada nije bilo u grbu. Kralj im daje grb novi, u koji dolazi nove boje. Na trokutnom štitu teku poprijeko dvije rijeke, spomenute prije Sava i Drava, a izmed njih je sasvim crveno polje, na kojem trči kuna, što je bila u grbu njihovom od starine u naravnoj boji, dva polja izvan ovih dviju rijeka imaju plavu nebesku boju, a na gornjem je polju zvijezda radi hrabrosti u boju, daje im u znak zvijezdu Marta.

Pogledajte sada na ovaj štit ili grb kako se vulgarno kaže. Boje su poredane i odozgo dolje i opet odozgo gore u redu: plava, bijela i crvena. Odakle su uzete nove boje: bijela i crvena? Upravo sa štita staroga kraljevine Hrvatske, samo što su se kocke protegle u dugoljasta polja, ali to heraldički u bitnost ne mijenja, jer su i kocke samo boje polja.

Evo ovako je postao hrvatski grb. Samo se po sebi razumijeva, veli g. T. S., da boje sa grba kraljestva spadaju i na zastavu kraljestva, pa se to i naročito u povelji kaže, da ove imaju služiti i za zastavu: „His armis — veli kralj — in Banderis et aliis quibus vis rebus et exercitiis militariibus Universitatem illius Regni nostri concernentibus firmantur.“ Kada dakle vojska svega kraljestva polazi u boj ili u poslovima vojnim, titućim se svega kraljestva, ima biti zastava s ovim bojama.

Sada nastaje najglavnije pitanje u cijeloj ovoj stvari: da li Hrvati iz Hrvatske i iz Slavonije smatraju ove ujedinjene boje za svoju pravu državnu zastavu? Dali su smatrali ove ujedinjene boje za svoju zastavu bez ikakve razlike? Na ova pitanja odgovara g. T. S. nebrojenim dokumentima iz 15. 16. 17. i 18. vijeka, pak zaključuje: „Bani hrvatski nose naslov: banus Croatiae, Dalmatiae, Slavoniae. Imali su tek onda vlast izdavati zapovijedi, kad su pred sveukupnim saborom prisegli na zastavu. Oni su prisizali, da će čuvati prava kraljestva i braniti ga od neprijatelja. Sjedinjene boje zastave sabora morale su biti i zastave banske, jer je ban saboru prisizao. Ban sam u svom naslovu pokazuje, da nosi zastavu Croatiae, Dalmatiae, Slavoniae, dakle zastavu države naroda hrvatskoga. To se tako samo od sebe razumijeva, da bana prisizućega pred saborom — a onda je bio i sabor jedan dio vojske kraljestva — veže jedna zastava, a da ban i sabor na jednu istu zastavu prisizuju.“

„Po svemu ovomu, koliko se može reći u jednom članku novina, biti će svakomu jasno da nije ova zastava plavo-bijelo-crvena tek od Jugoslavena god. 1860 izmišljena, da je ovo prava stara četiristogodišnja zastava države hrvatske, da ne treba u staroj zemlji novi zakon o zastavi tek stvarati, da se zastavi ove zemlje mora pokloniti svaki stanovnik ove zemlje. I evo Vam, dragi gospodine Srbine, odgovora bez fraza, pa zato neću da još lovim mnoge Vaše pogrješke, nezgrapnosti i dosjetke, pa da u tom slijedim moga staroga dobroga znanca — Ilariona. — T. S.“

Što će na ovo učeni Ruvarac i svi ovi hrvatodžderi, koji su iz mržnje na nas na njegov „učeni“ glas kao hrtovi kidisali na našu zastavu, mi ne znamo. Našemu narodu evo megjutim jasnih podataka o miloj trobojnici, s kojim može začepiti usta svakomu neprijatelju i klevetniku njezinu,

bio ovaj ko mu drago. Hrvatska zastava jest pravo ove zemlje i mi moramo nastojati da se to pravo dostojno poštuje.

Zadnja naša o Politu i Miletiću.

Makar smo zadnji put, prenašajući što je o Politu i Braniklijam napisala Miletićeva kći, do noge potukli sve, one koji su htjeli ispravljat naš članak o srpskom rodoljubu dru. S. Miletićevu, i pak ćemo da „Dubrovniku“ još bolje saspemo u grlo njegovu riječ lažitorba, koju iza ovog što ćemo sad donijeti, može slobodno prišiti na svoje papirnato čelo. Zet Miletićev Jaša Tomić u brošuri izdanoj god. 1889 na „Prvu reč pred sabor“ piše na strani 10 ovako:

„Dakle: „patili se, borili se rame uz rame s Miletićem, pa i slavili se.“ Ovo posljednje je istina. ono drugo stoji tek u pola, ono treće je — laž. Gospoda (Braniklije. Ur.) su se slavila, i neka im je prosto, ali se nisu patila. Nije do duše nikakva sramota ne patiti se, ali nije lepo hvaliti se onim čega nije bilo. Ta zamislite samo: o jednom dru. Vučetiću govoriti, da se patio! To već prelazi svaku granicu drske izmišljotine i neistine.

„Što se tiče „dvadesetogodišnje borbe rame o rame Miletićem“ o tom bi se moglo vrlo mnogo pisati. U teku tih 20 godina, dr. Polit na primer, potkopavao je godinama Miletića u „Narodu“, i baš god. 1870, kad je Miletić bio osugjen i spremao se, da ide u Vac, ugrabio je dr. Polit priliku, da mučki napadne, tako reći već zatvorena čoveka, da napominje „Kako se plemenita duša u neplemenitu izopači“ i da podvikne: „a bas le tyran“ (Dole s tiraninom! V. br. 87 „Naroda“ od g. 1870). U 92 broju „Zastave“ od 1870 god. nazvan je onda dr. Polit zbog toga: „moralni i materijalni špekulant“ što sigurno nije baš svedočba „borbe rame uz rame.“

Evo ovako piše Miletićev zet. A trijezno čitateljstvo neka prosudi, ko je i u ovome sporu ostao lažitorbom: mi, ili „Dubrovnik?“

Pismo iz Zagreba.

Zagreb, 15. Marta.

Na 26 prošlog Februara minulo je 25 godina, što je veliki naš umjetnik Ivan pl. Zajc počeo djelovati na polju hrvatske glazbe. Njemu u čast nizale su se, kako već javih, zabave širom Hrvatske. U Zagrebu je proslava postigla svoj vrhunac početkom Marta. Izaslanici pjevačkog saveza, a na čelu im presjednik Folnegović, pozdraviše svečara u njegovu stanu i lijepo ga obdариše. Na banket, koji je istog dana obdržavan, sabra se po izbor inteligencija, a bila su zastupana sva učena društva i zavodi. Narodno kazalište, koje ne samo ne zaostaje, nego prednjači u svakoj rodoljubnoj zgodi, imenova Zajca začasnim članom i priredi dvije sjajne večeri, kojima je svečar sam u krasno urešenoj loži prisustvovao, a izvagjale su se uz njegovu operu „Zrinjski“ i omanje kompozicije. I glazbeni je zavod proslavio svog ravnatelja dostojnom zabavom, na kojoj ga je odjelni prestojnik Dr. Kršnjavi pozdravio u ime banovo i okitio mu grudi viteškim krstom za zasluge.

Na milenijskoj izložbi, koju Magjari do godine otvaraju, sudjelovati će žalibože i Hrvatska. Ugarski ministar trgovine naumio je u posebnom djelu predložiti razvitak narodnog gospodarstva u zadnjim decenijama, pa se je obratio i na hrvatske trgovačke komore, da mu pripomognu. Prva je bila zagrebačka komora, koja je taj poziv odbila, videći da se već sam naziv djela, koji govori isključivo o Magyarorszagu, protivi državopravnom položaju Hrvatske. Zaključila je naprotiv, da će prirediti posebnu hrvatsku monografiju. Kad je u to ime pozvala hrvatske družice, senjska se je komora odazvala, dok je osječka na predlog svojega tajnika Srbina Plavšića odlučila izdati sama monografiju na njemačkom i hrvatskom jeziku, a pružiti podatke za magjarsko djelo, koje će Slavoniju ubrojiti u magjarske županije. Eto što doživjesmo u eri slavnosti!

Hrvatski su zastupnici i opet morali u Budimpešti podržavati svojim glasovima klimavo mi-

nistarstvo Banffyjevo, tako da je naš sabor punih 15 dana plandovao. Kad se je početkom ove sedmice sastao, prihvatila je većina osnovu zakona, po kojoj se osnivaju kod nutarnjeg vladina odjela dva mjesta t. zv. banskih savjetnika sa V. činovnim razredom. Stranka prava je poslije govora dr. Franka odklonila osnovu, kojom se samo učvršćuje vladajući sistem. X.

Pogled po svijetu.

— U Austriji svak se zanima za novu izbornu reformu. Pododbor neda ništa na javu. Obaznalo se da će se ustrojiti još dvije kurije, koje će dati 70 zastupnika.

U zastupničkoj kući prigodom rasprave o porednoj preinaci govorio je Biankini u prilog demokratinskih ribara, da im se oprosti porez kao i čozotskim, koji im čine utakmicu.

Poljaci su izjavili da će podupirati težnje Slovenaca radi celjske gimnazije.

— U Španji je velika kriza, koja može nemilo završiti. Povodom joj je to što je četa oficira napala uredništva nekijeh listova, te su kritikovala vojsku. Gragjanstvo i vojska nalaze se sad u opreci, ministarstvo je demisioniralo i još se drugo nije sastavilo. Maršal Martinez-Campos imenovan je kapetanom Madrida. — Našla se izgubljena oklopnača Kraljica Vladarica gdje je potonula u oceanu. 420 mornara izgubiše život.

— Rudini je držao u Palermu veliki politički govor, u kome je napao na Crispijevu vladu. On će biti prvak svih opozicija u novoj izbornoj borbi. — Vojvoda od Aoste vjenčat će se kneginjom Helenom Orleanskom.

— Velika sprava čini se za 80-godišnjicu Bismarka. Ali ova svečanost nalazi takogjer mnogo oponenta. Između ostalih u Reichstagu neće se moći o tome ni pisnuti radi centra. Berlin pak neće da mu poda začasno gragjanstvo. A on je stvorio i Reichstag i Njemačku! Nezahvalnosti ljudska!

— Sin Košutov Frano, koji do sada osvem ovoga nema drugoga naslova, kandiduje za zastupnika u jednom naknadnom izboru.

Domaće vijesti.

Umoljavamo p. n. gospodu predbrojnike, da što prije izravnađu račune s upravom lista.

Izbori u Istri. — Izbori su raspisani za 16, 20 i 21 maja. Izbori biranih birača za vanjskeopobaviće se već u prvoj polovini aprila. Borba se spravlja zamašna i žestoka, pošto će združeni Slovenci i Hrvati postaviti kandidate u svim kotarima.

Na smanje vinarima! Primamo iz Trsta da je produljen rok za pošiljke na megjunarodnu izložbu industrije i vina u Bordeauxu. Prestavnik odbora jest gosp. Alfons Faber u Trstu.

Rekriminacije. — Onomadne neko u „Jedinstvu“ nesmotreno bubnuo, da su pravaši krivi tobožnjem napretku talijanaša, jer otkad su oni da su počele i „Lege.“ Pisac je dobio zgodan odgovor u „Hrvatskoj“, koji dokazuje kako je nemar, neodlučnost i spavanje narodnjaka krivo, da se opet korov počeo hvatati. Po manje s ovakim osvadama, gospodo oko „Jedinstva“, jer su veoma nepravedne!

Kotorski biskup. — U koncistoriju od utorka papa je prekonizovao biskupa kotorskog presvj. Uccellini i biskupa šibenskog presvj. dra Zannoni.

Talijansko vino u Austriji. — Čitamo u nekim službenim novinama ovaj brzojav: Trst, 19 Marta. Talijanska vlada odlučila je, da rad povrjede pojedinih ustanova trgovačkog ugovora, koje se naročito tiču talijanskog vinskog izvoza, naprama Austro-Ugarskoj upotrebi represalije.

Primamo iz Rijeke: — Mnogoštovani gosp. uredniče! Molim Vas uvrstite u Vaš cijenj. list ovu izjavu:

Odgovor gosp. Dru. Bakarčiću.

Pridržavajuć se pravo odgovora u negativnom slučaju na osobiti dopis g. Dra. A. Bakarčiću.

ća u t. zv. „Pensiero Slavu“ od 16 o. mj. na poziv riječkoga prvaka, kao dopisnik „Hrvatske“ i „Crvene Hrvatske“ izjavljujem uz „*conditio sine qua non*“: Opozovite sve ono, što rekoste javno protiv stranke prava i njezina vogje Dr. Ante Starčevića, i onda izaći će ne „neznani vogja“ već prosti vojnik cijelim svojim imenom, i naći ćemo se u istim redovima stranke prava, a dotle odbijajući najsvečanije ponovnu insinuaciju „pripuza“ zadovoljite se s onom: *Non quis, sed quid*.

D.

Gradska Kronika.

Lične vijesti. — Ove sedmice bio je u Dubrovniku naš sugrajanin gosp. Dr. Jako Gjivanić c. k. kot. liječnik dodijeljen namjesništvu. — U Dubrovniku je takogjer presvj. gosp. Dr. Jozip Pezzi načelnik Kotora.

Premještaj. — Gosp. Josip Vilfan c. k. mjernik kod lučkog ureda, odlazi iz Dubrovnika u Trst, a na njegovo mjesto dolazi c. k. lučki mjernik Ivan Ströll iz Spljeta. Žalimo odlazak ovog ljubaznog činovnika, a drugomu kličemo: dobro nam došao!

Strosmajerov imendan. — I ove godine kao uvijek na sv. Jozipa odlećelo je iz Dubrovnika nekoliko brzjava put Djakova, koji su najsrdanije čestitali imendan velikog narodnog dobrotvora.

Općinska sjednica. — U utornik je bila općinska sjednica. Na dnevnom redu bilo je imenovanje povjerenstva za razne poslove, kao povjerenstva za ures, pregledanje hrane itd. Treća tačka sačinjala je molbu za ostup komadića općinskog zemljišta društvu za hotele, više Teodorine Gradine. Načelnik je megjutim dignuo tu tačku s dnevnoga reda „jer nije još zrela“.

Činovnici veseli. — Ovih dana niko zadovoljniji do činovnika. Ministar financija isposlovao je 2 milijuna za poboljšanje njihovih plaća. Tako će tri zadnje klase dobiti ove godine doplatak i to IX. od 100, X. od 80, a XI. od 60 fior. počam od prvog januara. Doplatak će potegnuti svaka tri mjeseca i trajace dok se konačno plaće ne urede.

St. Josip. — Po običaju proslaviše naši *maranguni* svoga zaštitnika. Glazba je svirala pred nakićenom crkvicom i oko grada. U večer je bila iluminacija onog komada ulice Između Bačvara, gdje se nalazi crkva sv. Josipa.

Krizma u Gružu. — U nedjelju podijelio je presvj. biskup u Gružu sv. Krizmu. Bila je vrlo lijepa svečanost, kojoj je sudjelovala i naša hrvatska glazba.

Zubar. — U utornik otići će zubar gosp. Ivo Stjepović-Dabrović u Kotor, gdje će se sadržati nekoliko dana.

Izgubilo se. — Izgubio se jedan medaljunić na lancu od sata sa malim dijamantom. Ako ga je našla poštena osoba, može se prijaviti uredništvu, pak ćemo joj reći vlasnika.

Pohvalno. — Prigodom smrti gospogje Mare Dvorčak rogi. Natali, podijeliše mjesnom dječijem zakloništu: gosp. V. Buzolić 1 kr., gosp. B. Korlaet 1 kr., gosp. Gjurio Dević 1 kr., gosp. I. Ukas 1 kr., gosp. M. M. Topić 1 kr., gosp. G. Pivčević 1 kr., gosp. D. Žagar 1 kr., gospogja I. Kobenzl 1 kr., gospogja N. Bona-Poul 1 kr. gospogjica A. Pavišić 1 kr., gospogjica P. Dević 1 kr.

Talijanaške koračnice iz-zviždane. — U nedjelju u večer producirala se na Placi pred Lužom novo ustrojena talijanaška glazba. Iz početka gragjanstvo je šetalo i mirno slušalo. Na svrhu kad je imala da učini obični ophod oko grada, počne svirati provokatorne talijanske koračnice „*della Lega*“, „*Si*“ i „*nella patria d' Avoscani, non se parla ch' el taljan*.“ Čim su prvu svršili počese neki demonstrativno pljeskati. U to se začuo i gdjekoji zvižduk. Neki činovnik, koga nećemo imenovati, vatretni talijanaš, pozove odmah redarstvo, koje žurno dogje i stane čerati prisutne. Osobito se istaknuo neki redar koji je ovih dana avancirao i koji je stanuo vikati: „U ime zakona! Figure porche!“ Ali kad se je glazba uputila preko Place svirajući talijanaške pjesme, onda je zviždanje raslo i niko ga više nije mogao zamučati. Što je glazba da-

lje išla i svirala to se više zviždalo. Kad se je vratila pred Lužu zviždanje je bilo tako jako, da se glasovi glazbe nijesu ni čuli. Osobito se zviždala koračnica „*Si*“ i ona „*della Lega Nazionale*.“ Sve što je redarštrčao, ali usprkos njihovoj revnosti i neuljudnom junaštvu s kojim se neki odlikovaše, nijesu mogli ništa učiniti. Na Poljani, gdje je glazba skrenula, jer tamo imade svoju školu, zviždanje je dostignulo svoj vrhunac. Onakog kričanja i zviždanja nikad nijesmo čuli. Glazba je nastojala da ih nadglasi, ali zaludu. Nije se moglo ni čuti što su udarali. Kad je glazba napokon svršila i pošla u školu, puk, koga je bila puna krcata Poljana, razišao se kući kličući Hrvatskoj.

Još se po gradu govori ob ovoj demonstraciji, koja je bila najbolja lekcija za one neke došljake, te misle da su u Dubrovniku gospodari, pak da mogu provocirati talijanskim pjesmama slavenska čuvstva naših gragjana. Čujemo da je i veliki broj Srba sudjelovao toj demonstraciji. Iznenagjenje! *Ako ne možemo biti složni u narodnom pitanju, borimo se, ali se nikad ne združajmo s neprijateljima našega jezika i našega naroda.* Ovo bijaše uvijek naše načelo i biti će. Srbi ne misle ovako, oni su se proti nama združali sa neprijateljima. Oni su u nas podigli talijanaše, oni su krivi da imamo tugjinske Gabinet, Lege i glazbe koje sviraju „*Si*.“ Ovo su i danas njihovi politički saveznici, kako to najbolje vidimo na općini, pak ova nekolicina srba, te je protestovala protiv talijanaških provokacija, osudila je tim dosadašnje nenarodno postupanje svoje stranke. Mi se ipak nadamo da će oni, koji su se one večeri veselili, gdje je provokaciji dostojno odgovoreno, to i javno priznati.

Talijanaši po gradu upravo su bijesni radi onoga slučaja. U srijedu su opet u Bačićevoj Dvorani udarali „*Si*“, a po ulicama su pojedinci odgovarali zviždanjem. Zaludu je! „*Si*“ u Dubrovniku nije u sebe doma, Dubrovnik je slavenski grad. Ovdje je talijanski jezik tek trpljen. Talijanaške marše u Dubrovniku koliko za Hrvata toliko za poštenoga Srbina ne mogu biti nego provokacija, pak nije nikakvo čudo, ako je uvrijegjeno gragjanstvo reagiralo.

Čujemo, da predbacuju sa neskladnosti. Talijanaški gosti i ona šačica domaćih izrođenika što su zaboravili na široke gaće oca svoga, ne smiju da govore o skladnosti. Zadarski talijanaši najsramotnije i najbezobraznije napadoše psovkom i jajima hrvatske putnike na Gundulićevu slavu, kad su u *Hrvatskoj Čitaonici, u hrvatskoj kući* zapjevali hrvatsku pjesmu. A Dubrovnik, *najslavenski grad na jugu*, da će dopustiti, da šaka došljaka i činovnika dopušta svojoj glazbi, da ga po javnim ulicama provocira *tugjim pjesmama*? Ko bi od našeg gragjanstva to tražio, taj bi mu vrijegjao najsvetija narodna čuvstva.

I zato onaj nenadni i jednodušni čin od nedjelje, najbolji je odgovor ekspetoracijama stanovite gospode, koji u svojoj mudroj glavi misle da se iz Dubrovnika igda može napraviti — *Zadar*. „U Bari! U Pulju!“ vikalo se ono veće talijanskim maršama, pak to i mi poručujemo spomenu toj gospodi. Tamo i u Zadru biće terena za talijansku propagandu, u Dubrovniku — nikad ni do vijeka!

Pišu nam iz grada sa datumom od juče: — Pročitah letimice „*Dalmatove*“ ekspetoracije na impozantnu demonstraciju od nedjelje. Naš Abele, sveg je dosljedan u invetivama na Hrvate! Ama kako „*soli croati*“, kad je on isti ono veće u birariji vikao proti Srbima inenujuć njeke i po imenu? Pripovijeda moral i uči nas *Galateo*! Mi mu savjetujemo da ga pošalje svojim prijateljima u Zadar, kojim nema para, kad treba insultirati Hrvate, i onda kad se između ovih eventualno nagje i jedan nadbiskup.

Kao uvijek, denuncira učenike, koji na onu uru bijahu većinom kući ili su se mirno šetali. Svjetovao bi ga da se ostavi toga oružja, jerbo da smo mi na pr. upozorili gosp. Škaricu, kad su bili plesovi u Gabinetu, da su im sudjelovali i neki učenici iz *niže gimnazije* u prisustvu profesura, dok je odraslim osmašima bilo zabranjeno posjetiti narodna društva, onda bi Abele vikao, da smo denuncijanti. Ne igrajte se za to s ognjem,

gospodo, jer biste se mogli opečti. — *Predbrojnik „Crvene Hrvatske.“*

Hôtel i lječilišta u Dubrovniku.

Naš zadnji članak pod gornjim naslovom učinio je veliki utisak na sve odličnije gragjane, koji su nam na stvarne razloge dali pravicu. U utornik kad se u općinskom vijeću imalo raspravljati hoće li se ustupiti društvu onaj komad zemljišta što veže kupljeni posjed Lučićev sa Teodorinom Gradinom, načelnik je morao rečenu tačku povući sa dnevnoga reda. Govore nam da je u samoj sjednici opć. upraviteljstva bilo velikog nesuglasja i da su se neki članovi izjavili da će glasovati proti. Načelnik se nadao, da će mu taj predlog, koji je čisto njegov, odobriti vijeće, ali kad je čuo da ni vijećnici nijesu skloni podati društvu onaj mali komadić zemlje, koji ga razdijeljuje od parka, bio je prisiljen da odustane od svojih namjera. Tako smo donekle pomogli zapriječiti, da se izvede ono što se je bilo naumilo. Ako park nije općinski, jest onaj komad puta, a pošto ga vijeće društvu nije dalo, biće sad malo teže preuzeti Teodorinu Gradinu. Svakako valja paziti, da se to jedan dan ne dogodi.

Svak nam je dao pravo i onda kad smo osudili Lučićev položaj, dapače neki akcijoneri idu tako daleko, da ne bi bili protivni kad bi se Lučiću, makar uz kakvu oštetu, povratilo zemljište. Njemačke i talijanske novine već su počele pisati o kupovini i naravno hvale je. To nas ne bi smetalo, jer one ne znadu o čemu govore, pak mogu biti krivo obaviještene. Ali se čudimo službenoj „*Smotri*“ koja u br. 22 od 16 ov. mj. doslovce piše:

„*Rileviamo con sentita compiacenza, che la riuscita di questa impresa, iniziata dal Presidente del Lloyd Austriaco signor bar. de Kalchberg, è perfettamente assicurata. È stato pienamente pagato il capitale fondazionale di fior. 350.000 e furono già acquistati i tratti di fondi per l' erezione dell' Hôtel. davanti alla Porta Pile di Ragusa.*“

Un ombroso parco forma il primo piano del terreno, e al di là di esso, si godrà, dalle finestre e dalla terrazza dell' Hôtel un magnifico colpo d'occhio sul mare aperto, il forte S. Lorenzo, la pittoresca città, e più in dietro, le nevose vette dei monti dell' Erzegovina formeranno lo sfondo.

La costruzione dell' edificio verrà diretta dell' architetto signor Lodovico Tischler, ed ha da venire incominciata quanto prima possibile.“

Ovako „*Smotra*“. A sad da mi rečemo našu. Nije istina da će se hôtel graditi pred vratima od Pila, nego, kako svak zna, na mjestu otkle se vrata od Pila i ne vide. S prozora neće se moći uživati „un magnifico colpo d'occhio sul mare aperto“, jer se more tako rekuć i ne vidi. Što se pak tiče da će sniježna brda Hercegovine činit zadak toj divnoj slici, to će bit samo u fantaziji „*Smotrinjoj*“. Nego eto ih tamo; zadovoljna gospoda koja odlučuju, zadovoljni i mi. Nama je samo stalo do Teodorine Gradine, da ona ostane i nadalje na raspoloženje i uživanje našega gragjanstva.

Diskoras na Poljani.

I v o. — Jedva jedan put, da se čuje koja novit u Dubrovniku! Dunque što je bilo onomadne, Lujo, a?

L u j o. — A što ćeš da ti rečem, fuštari kako nuti fuštari. Ono je bila jedna porkarija, kakva se u Dubrovniku još nije vjigela.

I v o. — E, difatti, gore je trudno gje nać. Da dunque si se i ti na svrhu persvado, da mi nijesmo nikakvi Talijani ni Puljizi.

L u j o. — Što? Ja govorim da je bio gad učinit oni skandō.

V l a h o. — A ja sam invece razumio, da ti govoriš, da je bio gad ono što su učinili vaši.

I v o. — I ja isto. Kakav skandō moj Lujo, ne budi dijet? Biće te napuho kogod u Gabinetu. Skandō je doć udarat da se ovdje govori si i da se u patriji maloga Iva Avoscani ne govori nego talijano. Što su ta čeljad, pomahnitala? Biće mu se govorilo talijano u Roznera za trpezom i u njegovu oficiju na logotenenci, oli kad je s Trojanisom na Korčuli miješo kašu, ma ovdje gje se rodio, per dio ne! Star sam i ja znaš, poznam mu još pokonjega čacu, držo je butigu od barbijera ispod Opere Pije. Kakvo talijano za boga! Ma... vratimo se na questjion: jesi li čuo che fischi! Gore nego na sv. Vlaha kad ko fali tombulu!

V l a h o. — Sto puta gore! Imo sam oglušit A što govoru vaši?

Lujo. — Rijet ću, kako vama, ma za boga sekret!... Abele je su tutte le furie. Čio je adiritura telegrafat ministru, samo nije zno hoće li onemu u Vijeni oli u Rimu. Ma još se nije decidalno ništa Ima bit seduta koliko prvi dan. Impjegati će učinit propostu, da se nema govorit naški. Ko progovori, multa per la Lega. Ja ne znam kako će ovo proć, jerbo se kako vidiš spravlja grubijeh stvari. A gje ti je korispodenca u „Dalmati“, koja će kapitat ovijeh dana!... Pisali su i Trigari!!

Ivo. — Moj Lujo, reci ti tezijem tvojijem impjegatima u Gabinettu i onijem drugijem, da se oni odviše igraju s ognjem. Mi nijesmo talijani!

Lujo. — Ako nijesmo, valja da budemo, per forza! Kakvijem ognjem? Ono veće mi vam ne možemo zabovratit.

Vlaho. — A reci malo, namoj se jedit. Koje ono poslo usijere, da idu arestavat ko zviždi: jeli Frano Gondola, ali vaš mali Ivo Avoscani?

Lujo. — Ja ne znam, ko ih je poslo, dobro je učinio. Ima li su li svijeh zatvorit.

Ivo. — Nebi bilo mjesta za svijeh, moj Lujo. Ma što sam čuo, da su i Srbi zviždali?

Vlaho. — E, kako ne, ma ne svi nego samo neki, što se sramu od kompromisa.

Lujo. — Sramu se? Sramu se? Sad se sramu! Dobro nam je znat za drugi put! Umjećemo se vladat. A nijesu se sramili primat naše vote.

Ivo. — Polako, jadan čovječe, što si uzvijenio! Ako ste fatigali za njih, oni su vam lijepo vratili i skonat i glavno. I oni su fatigali za vas i votavali za Bondu. A reci pravo, da nije bilo Srba, bi li stě sad mogli i zasmrgjet u komunu? Bi li vaš Ivo mali, komu kantate, da se u njegovoj patriji ne govori nego talijano, bio prvi asesur? Koga je učinio nego opet Srbi? Što bi bilo od vas, da nije bilo njih?

Lujo. — Dobro, ma onda pitam te s kojijem nam diritom dolazu zviždat, jerbo oni onomadne nijesu izzviždali nas nego su zviždali i sami sebi. Konvenjaš li da je ovo ovako?

Ivo. — Perfettamente! I za to riščani i oni neki „pravi“ Srbi nemilo su najejjeni na one što su zviždali, jerbo, govoru, istetili su poso. To su vas salutavali mladi, kojijem se para bu! bu! mi ćemo! mi ćemo kako Slaveni! Ma oni što znađu kako poso ide, govoru, da ovo nije dobra politika; neka ide njihov jezik i njihovo slavizmo k vragu, a mi, govoru, valja da se držimo autonoma. Vjeruj, Lujo, da su ovaki u magjoranci. Pitaj našega Savu!

Lujo. — Ja ti vjerujem. Ma jopet, da se ne dogodi nama kako i vama? Kako su ostavili vas, mogu ostavit i nas.

Ivo. — Neće, Lujo, ne bi se! Udarajte, kantajte, zapredajte kako vas je volja, oni će vas isto lizat, jerbo smo po srijedi mi. Oni hoće da nas distružu i zato im je svaka stvar dobra. A ovi mlagji što se sad čuju, mućat će i poslušat će, jerbo je kompromis firman. To ti je u konat Srba. A u konat nas, drugi je poso.

Lujo. — Kako drugi?

Ivo. — Lijepo! Nama ne prema koliko nas je i što imamo. Mi imamo naš jezik, i nedamo ga; nećemo da nam tugji dolazi zapovijedat, nećemo nimenom da oni tugji ima isto mjesto kako i naš. Nećemo „Si“! Je si li me razumio? Mi nemamo s vama nikakvijeh kompromisa, niti ćemo ih igda imat, jerbo bi se mi sramili s vašijem partitom činit legu. Vi ste čeljad koja ste odmetnuli svoje a hoćete tugje. Ti vičeš: Evviva la Lega! a, ludorijo jedna, ne znaš da ta „Lega“ gleda iskopat tvoj jezik. Ti si mi sad nekakav talijan, a otac ti je, došo iz Primorja, u širokijem gaćama! Što si ti?

Lujo. — Ne razumijem se ja u te tvoje diskorse. Adio!

Ivo. — Adio, adio. I reci tvojijem da se ne strašu, da će Srbi isto bit s njima, neka su im u nedjelju zviždali.

Vlaho. — To ćemo appena vidjet!... Kako je odjedrio!

Ivo. — Da što. Ma opet čini mi bolest jasnoga lva mloga. Znaš što su sad izventali: *Nella patria d' Avoscani non si che l'italiano*. To im je dalo „Si“ u Dubrovniku. Adio Vlaho!

Vlaho. — Adio, adio, i učini se, jadan čovječe, češće ovako vigjet.

Ivo. — Hoću, ne misli. Para mi se da će bit argomenata za kundurarije. Bolje im je bilo stat s mirom. Adio!

Književnost.

Primili smo sa zahvalnošću:

Zar i učiteljicam istu plaću? Narodno gospodarsko pitanje. Raspravio Ante Dukić uč. u Kopru. Cijena 50, poštom 55 novč. — U ovoj brošurici g. pisac protivi se da se učiteljicam dade jednaka plaća kao i učiteljima. Knjižica je napisana nekako žestoko i polemično. Ali nas g. pisac nije uspio uvjeriti. Tu nije pitanje o spolu, nego o radu. Ako je pak rad i uspjeh isti, zašto nema biti ista i nagrada? Megjutim ovo je mnijenje laikā u stvari, pak mi preporučamo brošuru svim ovim, koje pitanje interesuje.

Letteratura popolare dei Croati-Serbi. Per prof. Melko Lucijanović. Trieste Tipografia Pastori 1895. Ristampata dal „Pensiero Slavo.“ Prezzo una corona. — Mala knjižica u kojoj je pisac kratko ali sočno prestavio naše narodne literarne proizvode.

TRAŽI SE NAUČNIK

za trgovinu, iz skladne kuće. Poblize kod Uredništva.

Tinct. chinæ nervitonica comp.

(Prof. Dr. Liebera Elizir za nerve i snagu.)

Prava samo sa znakom Križa i Sidra.

Prilavljja po propisu Ljekarna Max Fante u Pragu. Ovaj prepatat odavna je poznat kao srestvo za učvršćenje živaca. Boca po 1, 2 i 3 $\frac{1}{2}$ flor. Nadalje pokazase se uspješnim Sv. Jakoba kaplje za želudac, Boca 60 i 1 flor. 20 novč. Glavna skladišta: K. L. Bianchi i Andrović u Zadru; nadalje Serravallo i G. Zanetti u Trstu; Alte K. K. Feld-Apotheke u Beču; u Ljekarnam u Dubrovniku kao i u svim većim Ljekarnama.

DAJE SE U NAJAM

kuća na Pločama, na tri poda, novosagragjena. Ima vrt, taracu i vodu na šmrk u svakome podu. — Poblize kod Uredništva.

Odijela i Crevalja

za gospodo, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

Weiss

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

„AMERIKA“

U nedjelju otvara se na vrh Busovine na Pilama nova i zgodna gostionica „AMERIKA.“ Tačna posluga, dobra jela i izvrsna pića! Za mnogobrojni posjet preporuča se **VICE FILIČIĆ**, vlasnik.

Cijene znatno snižene

TIJESTOVI za GROŽGJE, VOĆE i MASLINE
IZVORNI SATVORI

najnovijeg i najizvrsnijeg sastava sa mehanizmom na dvostrukim i trajni pritisak; obezbijegjena je najkorisnija uporaba čak do 20 po sto veća od svake ine što se drugim tijeskovima postiže.

Prvijem nagradam obdareni kod svih izložaba.

MLINOVI za GROŽGJE, VOĆE i MASLINE

RAZDROBNE SPRAVE SA PRIDRUŽENIM HVATALIM ZA GROŽGJE.

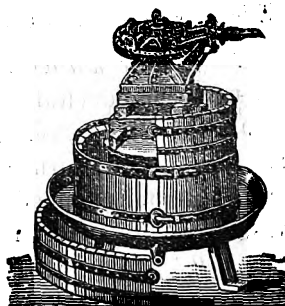
Suhotvorne sprave za voće, kao i za sve bilinske, životinjske i mineralne proizvode

Pritisni strojevi za sijeno, slamu i ost. priređeni za ručno kretanje;

Razdrobnici za žito; Vijače za čišćenje zrnja.

Najnovija patentirana automatična Štrapala za loze „Syphonia.“

Sve ove sprave priređuju samo tvorničari

PH. MAYFARTH & COMP.

ces. i kr. isključ. povlast.

Tvornica poljodjelskih i vinskih strojeva

BEČ, II, Taborstrasse Br. 76.

Mukte se šalju katalogi i nebrojene pohvalne svjedočbe. — Traže se prestavnici i priprodavaoci.

➤ Pri naređivanju paziti je na patvorenja. ➤

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na pò godine flor. 2; za *Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4: 50, na pò godine flor. 2: 25; za *inozemstvo* flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopis šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Propadanje pravoslavnog elementa.

Stara je stvar, da pravoslavno pučanstvo našega naroda danomice propada. Ima zemalja u kojima su nekada pravoslavni bili u većini, a danas izčezavaju. To se polagano opaža u Bosni, a još više u Hercegovini. U Hercegovini je danas katoličko pučanstvo daleko nadmašilo pravoslavno. Istina, katolika se nešto i doselilo. Tako u Trebinju, gdje prije okupacije nije bilo niti jedne obitelji, biće danas oko 500 duša. Ali kada i to odbijemo, opet ćemo naći, da je katolički živalj napredovao, a pravoslavni samo nazadovao.

Nego to sve nije ništa naprama propadanju pravoslavnog dijela našeg jezika u Slavoniji, Srijemu, Banatu, Bačkoj i u Srbiji. Da se o tom svak osvjedoči, poslužićemo se malo statistikom.

Po rojenu i pomoru računa se prirast i otpadak pučanstva. Prosječni, normalni pomor ljudi iznosi na godinu 30 na svaku tisuću. Dakako da imade zemalja i gradova, koji ni taj broj ne došiju, kako na pr. u Berlinu, za koga kažu da je jedan od najzdravijih gradova. Bude godina kad pomor glavnoga grada Njemačke iznosi samo 16-18-20 na 1000. Ali to su rijetke iznimke.

Najnezdraviji grad na svijetu broji se Aleksandrija u Egiptu. Tamo svake godine prosječno umire oko 50 na 1000 duša. To je zaista velik broj.

Ali pomor u Slavoniji, Srijemu i Banatu natkriljuje brojem sve zemlje naše monarkije, možemo reći sve pokrajine u Europi. Sama Aleksandrija daleko je zaostala, jer, po najnovijim službenim podacima, u Srijemu je zadnjih godina pomor dosegao upravo grozni broj od 52 osobe na svako 1000 stanovnika!

Po ovome doista mi još ne možemo zaključiti, da je hrvatski (ili srpski) pravoslavni element onaj koji u Srijemu, Slavoniji, Bačkoj i Banatu najveće propada. No statistika pruža nam ostale kombinacije, koje nas dovode do teških i žalosnih zaključaka. Eyo kako:

U službenim statističkim podacima za Ugarsku, Hrvatsku i Slavoniju nalazimo, da po vjeri, katolika i grčko-katolika umire prosječno oko 31 na 1000. Pomor pravoslavnih došije prosječno do 34-3 o/oo, natkriljuje dakle svaku drugu vjeroispovijest. Pomislit će kogod, pak tu nije sam naš pravoslavni narod, već ima u Ugarskoj i drugog naroda pravoslavne vjere. To je istina. U Ugarskoj, Hrvatskoj i Slavoniji, osvem Srba i Hrvata i onoga neznatnoga broja Rusina, pravoslavnoj vjeri pripadaju još samo Rumunji, kojih ima blizu 3 milijuna. Oni žive najvećim dijelom u Erdelju i u istočnoj Ugarskoj. Ali statistika dokazuje, da baš u Erdelju i u svim županijama gdje su Rumunji u većini, pomor je spao na najmanju brojku. Tako u Erdelju imade županija, gdje na 1000 godišnje umiru samo 22 osobe, razmjer koji će se teško naći u ikakvom kraju naše monarkije. Zacijelo je dakle, da je pravoslavni kontingenat Rumunja znatno doprinio, da se samo ublaži grozna cifra pomora drugog pravoslavnog elementa, koja tako otpada samo na onaj dio, te govori našijem jezikom. Bez Rumunja, koji su broj umanjili, mješte 34-3 o/oo bili bi srpski i hrvatski hrišćani dosegli možda i 60 i više o/oo!

Ob ovom nas osvem gornjih podataka još bo-

lje uvjerava razmjer pomora u našim slavonskim županijama. U onim županijama gdje je pravoslavnih više i pomor je viši i obratno. U požeškoj županiji, gdje ih nema trećina, umiranje iznosi 46 o/oo, u virovitičkoj već 49, a u srijemskoj, gdje su u većini, 52 na svaku tisuću ljudi! Uzmemo li u obzir da katolika ni tamo ne umire više od 35 o/oo, možemo sjegurno reći, da pravoslavni pogibaju u razinjeru od 70 o/oo, dakle gotovo dva puta više nego katolici!! To je grozno!

I nehotе se čovjek pitá za uzroke takom strahovitom porazu. Ima ih više, no mi nećemo iznijeti nego samo jedan, opet po službenim podacima.

Uzmiemo samo brak (ženitbu), jer je brak temelj društva i čovječanstva. Pak čujmo što nam statistika priča! Na 1000 brakova u Ugarskoj, Hrvatskoj i Slavoniji došlo je zadnjih godina do raspita (divorcija): kod katolika 0-6, kod grčko-katolika 1-6, a kod pravoslavnih 77 slučajeva na godinu!

Jedini ovaj primjer bio bi dovoljan da nam riješi zagonetku. Nemoralnost, strašna besprimjerna nemoralnost koja vlada kod pravoslavnih u onim krajevima, uzrok je da danomice propadaju. Mi amo, kod nekih naših sela, koji bi mogli biti izgledom čudoredna života, nemamo o tom ni pojma. Čudoregije, a osobito ženska čast, izgubiše tamo svako značenje. Lijepa udata seljanka ili varošanica neće da ragja djece, jer su joj od omete kod ljubakanja sa financama, žandarima, komšijama i gospodom. Nije nikakva sramota, ako je djevojka porodila dijete. Žene i djevojke znadu u prste sve gnusne načine čedomorstva i izmetanja. Nema dana da se o tim zločinima ne raspravlja po hrvatskim i ugarskim sudovima. Hrvatske i ugarske tamnice pune su tih grešnika i grešnica, najvećim dijelom pravoslavne vjere. A puk? Puk je nekako zašao, izgubio je pojam o čistoći, pak mu je svejedno. Nije nikakvo čudo ako seljak uzme za ženu mladu djevojku, za koju znade, da je sramotne prošlosti. Ako je ona i rodila ili abortirala dvoje troje djece, ne smeta. U nekim predjelima vele onda, da je uzeo „udovicu“. Mimogred spominjemo da običaj ženiti ovakove „udovice“, nije samo na obalama Save i Dunava, već ga nalazimo takogjer kod pravoslavnog pučanstva u Bukovici u Dalmaciji.

Od ovake obitelji, gora djeca. O pijanstvu i svakojakim poganim bolestima i ne govorimo. Svećenstvo, koje je u prvom redu pozvano da narod liječi, malo se za nj brine. Najveći dio njihova djelovanja u narodu spada u propovijedanje svetog srpstva i srpske vjere. Svećenici se bave isključivo politikom, za narod im malo stalo, rade da postanu prote i što god više i u tu svrhu ulizuju se Magjarima. To smo više puta dokazali. Neki pak mješte izgledom, prednjače zlom. Imade ovih slučajeva u tolikom broju, da se ne mogu uzeti kao iznimke. S druge strane dodijali narodu raznim daćama, pak on, da ne plaća, prelazi u *Nazarene*. Narazenstvo je tamo u cvijetu.

Narod propada. Gdje su nekad bila čisto slavenska sela, sad im se ni za glas ne zna. Nestaju zadrugе, nestaju obitelji cijele, a na njihovo mjesto dolazi tugji narod, njemački i magjarski koloniste. U mnogim krajevima već su posve istisli pravoslavne starosjediłce i zauzeli njihova ognji-

šta. Biće u Srijemu do 40.000 Nijemaca, a šta ih ima u Bačkoj i Banatu to je napose.

Kako se pak iza svega ovoga srpski prvaci združuju s njima proti Hrvatima, to mi ne možemo nikako da dokučimo. U svojoj katastrofi, u svojoj matematički dokazanoj propasti, mješte, da skoče na noge i podignu svoj narod iz blata, oni se kao djeca vesele srpskim štamparijama, srpskim listovima, srpskim društvima i bankama, te podižu u Zagrebu, su čim, jadni, misle, da su hrvatstvu zaboli nož u srce! Biće mržnja, ama nije li zar i ona strastvena, slijepa mržnja protiv svega što je hrvatsko jedna od tolikih bolesti, na kojim pate oni, te vode ovaj jadni i pokvareni nama srodni puk?

Psihološki momenat.

Zadarska „Smotra“ u svom osvrtu na sabor osvrnula se i na pojedine saborske stranke. Pohvalila je autonomāše, navlastito zastupnika Vidovića, čije riječi biće uoć prepisane i poslane u Milan, da se tamo „u srebro okuju“. Nije zaboravila ni našu braću Srbe, kojim je priznala trijeznost, umjerenost i objektivnost u izlaganju svojih načela. Pitali su oprostjenje za „Krivostijanske metle“. Narodnoj stranci splela je posebni lovor vijenac slave i zaslužnog rada, koji neće tako lako uvenuti. Ele, sve tri stranke mogu bit zadovoljne, jer je „Smotra“ s njima rahata. Ona u njih nalazi toliko razbora, toliko državničke mudrosti i nepristranosti, da smo se mi čudom čudili, kako su te kreposti mogle ostati sve do juče zakopane. „Smotra“ se ne šali. Koga ona hvali, taj je to zanago i zaslužio. Nego „Smotra“ nije luda. Zna ona, da njezini hvalospjevi mogu kome pred narodom i naškoditi, jer su vrlo sumnjivi, pak je za to ostavila na miru ono pusto političko djelovanje svojih štićenika, kome se čini nevješta, te ih stvarno hvali samo sa parlamentarno-socijalnog gledišta. Za drugo nju nije briga. Ko hoće neka vjeruje. Rečene stranke pokazale su se naime vrlo zaslužne za materijalni probitak narodne zemlje Dalmacije i njezinog zemaljskog naroda. One se nijesu gubile po idejnim i vratolomnim klisurinama odlučne hrvatske politike, već su se stvarno zabavljali „Smotrinim“ igrarijama. Ona umije po redu i imenovati neke ljudi, da ih može slagje pohvaliti i istaknuti njihove vanredne kreposti, za koje bi bila velika šteta da se zaborave.

Ko je pak učinio najlošiju figuru, to su bili pravaši. „Smotra“ se zgraža nad njihovoj nepatrijotičnoj pojavi, sveisto kao što se je kasnije zgražala, kad im je vikar Vidović potpisao puzdanicu. Pravaši, po „Smotri“, nijesu nego unosili razdor i mržnju, pak su zagrizali i provocirali da je svakoga zgadilo. Dok su drugi riješavali velevažne predloge o pozemnim ribama, dotle su pravaši, samo da izazivlju škandal, poticali pitanje sjedinjenja! „Smotra“ se još dobro ne razumije u to čudovište i tako je od njega strah, da se ne usugjuje ništa pobliže reći. Koliko je drugijem darovala cvijeća, toliko je pravaškim zastupnicima pripravlila koprive. Navlastito joj se ne svigja Biankini. Taj joj je čovjek uprav nekako antipatičan. „Smotra“ je upamtila ne samo što govori, nego i kako je govorio, pak je ona to sve iznijela pred čitaoce u finom stilu smijernoga raporta. Ko nju čita biće zanago uvjeren, da su dalmatinski pravaši

ostavili u svakome najgori utisak, pak nije vrijedno ni da ih božije sunce grije, a kamo li da ih narod u sabor šalje.

„Il Dalmata“ i „Srpski Glas“ čine s njome divan tercet. Kalugjerski organ postao je najednom skladan, pak narodnoj stranci šalje pregršt zaslužujućih glakonija. Ona nije glasovala za adresu, nego je odbila predlog, a „Srpski Glas“ ne može da to zaboravi. Narodni organi, da se bar nekako oduže, šalju zadarskim riščanskim raspodicama klišeje svojih pogrd na pravaše, neka se ne muče preštapavati ih u svoje zlatne stupce, u kojim se broj prije nije kao opstanak Hrvata u Dalmaciji. I pravo je! Ruka-ruku pere, a obraz obe dvije!

Ali kalugjerski organ ne šteti same narodnjake. On vrlo dobro znade komu imade da zahvali eksistenciju svoju i svoje stranke, pak nije neharan, nego to mučki pripoznaje. Da, mučki! Ne može on, tamo da javno tamjan pali, jer bi to u oči udaralo, pak bi zanešenjacima slobodnog i idejalnog srpstva bilo nekako sumnjivo. Zato „Srpski Glas“, gdje treba, mudro šuti, a jedna talijanska poslovica veli: ko šuti potvrguje. Samo kad „da se Vlah ne osjeti“, kako veli naš narod, udari na ovoga ili onoga činovnika, najslagije ako je Hrvat, pak se tako ulovi u stupicu štamparskih paragrafa i onda aga stane vika: — Braćo Srbi, ako Boga znate, iskopaše nas! Kūpite krune za „Srpski Glas!“

Hajdemo dalje. Spljetsko „Jedinstvo“ zna vrlo dobro, da se je na neharmonost i Bog zaplakao, pak je zatvorilo svoja papirnata vrata svijem onijem, koji su jošte uvjereni, da će se Srbi združiti sa svakim neprijateljem naše domovine, samo neka se iskopa hrvatstvo. „Jedinstvo“ još ne može da hvali Srbe, al ih i ne kudi, nego u srcu žali, razdor izmed jednokrvene braće, preštapavajuć neke članke, po kojim bi pravaši bili krivi srpsko-hrvatskoj neslozi. Oni su u ostalom, po „Jedinstvu“, krivi svakomu zlu u Dalmaciji, oni su krivi razdoru narodne stranke, koja bi da nije njih mogla, kao i dosad mirno spavati na dekretima i paragrafima. Pravaši su svojom nerazboritom politikom kompromitirali narodnu stranku pred narodom i izložili pogibelji njezine stečevine koli u Zadru toli u Beču.

Za pravaše je dobar dio svećenika, osobito mlagijih. To se ne može dopustiti! Presvijetli N., iza kako je sebi stekao glas glagoljicom, naumio je da se proslavi i kod pravaškoga svijeta. U to ime zove, moli, nagovara, pa kad treba i zapovijeda. U prigodi je umiljato janje, u prigodi plane kao grom. Čim su se počele sastavljati izjave u prilog pravaša zastupnika, leti listak knjige bijele na nadžupnike raznih krajina dalmatinskog zagorja i primorja, u kojim se uče kako će uložiti sve svoje sile, da se svećenici ne budu izjaviti u prilog „vikača.“ Ali to nije bilo dosta, jer izobražen i rodoljubljan sveštenik znade razlikovati vjeru od narodnosti i svećenički posluh od patrijotske dužnosti. Imali smo precedens na Hvaru, za Mišetićeve izbora. I zato je presvijetli bio prisiljen da neke pozove ad audiendum verbum, imenito one sinjskog kotara i da im zaprijeti, da će se latiti uspješnijih srestava, ne odustanu li zagovarati pravašku misao i one koji je zastupaju. U svojoj revnosti pregje gdje god svaku granicu, kao i ono kad je makarskom kaptolu dao ukor, što prigodom sprovođa privatne osobe nije opredijelilo počasno mjesto za poglavara Blešića, koji nije ni bio pozvan na sprovod.

U svojem stadiu ispremišao svekoliko. Narregjiva ne samo kakve će stranke biti, nego i koju općinu smije i ne smije podupirati. Općinu omišku na pr. ne bi smjeli zagovarati, jerbo nije narodnjačka. Svećenici ne smiju biti za pravaše, jer su pravaši s Mladočesima, a to mu smeta. „Radikalci“ dobivaju gdje kada duga pisma, čitave male pisane pol. brošurice, u kojim iza razlaganja dolazi i prijetnja premještaja. Kojim uspjehom? Ne znamo. Znamo samo to, da se neka veleomožna gospoda raduju ovoj „akciji“ i da je podupiru.

Uхватismo samo neke momente, bez kome-nata. Ko čita, neka sudi, razmišlja i zaključuje.

Misao slobodnije leti. Mi ćemo za sad da zapečatimo, a kud bi bolje nego s izjavom austrijskog ministra nutarnjih posala, u kojoj je u pitanju adrese izrazio priznanje onoj hrvatskoj narodnoj stranci, te je na svoju zastavu napisala sjedinjenje Dalmacije sa Hrvatskom.

Na odgovor.

Otkad se ovdje u Dubrovniku, uslijed srpskog zagrljaja, raskokodakala dalmatinska konsorterija, te iznesla dvanaest jaja u općinsko vijeće, a jedno poslala u Beč, učestalo je, još nevidjenom bezobraznošću, pisanija o nekakvoj talijanskoj narodnosti u Dalmaciji. A tu je pisaniju morala da potkrijepi milozvučna latinska glazba svojom maršom „del sì“ i sa onom parodijskom mletačkih popijevaka, koju su zadarski latinski patrioti krstili: *canti popolari Zaratini*. Dogodilo se što se dogodilo; i da imadu pameti podvili bi rep i mučali bi; ali lude kao lude, čine javno namirnicu i u jedno, arhivalijama u ruci, hoće da dokažu latinsko porijeklo Dalmacije uopće a Dubrovnik napose. Za Dubrovnik, mi mislimo da je suvišan svaki protivni dokaz, nakon one *serenade*, što ju je gragjanstvo dubrovačko svake ruke i svake stranke učinilo glazbi „del sì.“

Ali u nosilaca latinske kulture nema obzira prema varvarskim Slavenima; ta ovi jedva što znadu *legati*, pak prema njima i ne treba ni pravice ni istine, a za to je slobodno pisati o povijesti i o povjesnom razvitku Dalmacije, onako kako bi na primjer pisali Kalabrezi, kojima ne treba ni vode ni sapuna, ili kako bi rekao „Dalmata“ „ne ranno, ne sapone.“

Pravilo je elementarne čudorednosti, da se čovjek ponosi jezikom svoje matere, da ga njeguje, da ga brani, da ga čuva i da ga ljubi. A ipak! ipak vidimo ljudi, koji ni s ocem ni s materom nijesu mogli govoriti talijanski, a danas eto ih gotovih Talijana, *Leginini* prijatelja i osnivača, pravnih da dokažu, kako su ne samo njihovi pradjedovi govorili latinski a djedovi talijanski, već se zgražaju što ima „*de' tristi e degl' imbecilli*“, koji ne nalaze u povijesti dubrovačkoj: *documenti palpitanti d' italianità*.

Ako je žalosno i kukavno što se ovakovi pojavi opažaju kod ljudi nikakove naobraženosti, nema dosta jaka izraza kojim bi ovaku duševnu razvraćenost označio kod čovjeka naobražena. Ta ljudski ponos ima po svem svijetu iste estetične motive; po svem naobraženom svijetu ideja narodnosti živi kao luč koja vodi narode k prosvjetli k napretku; jedino naš narod ragja takove stvorove, koji pljuju javno na jezik svoje matere i hoće da traže po arhivima svoje latinsko porijeklo i neće da vide ono što je jasno i živim slovom napisano po svim uglovima njihove kuće. A takovi sinovi, imadu li oni pravo, da mole nad grobom svoje majke?

Ruke na prsi, gospodo latinske pasmine, i razmišljajte! — Malo ih je iznegju vas, koji uz uvaženje prema talijanskom jeziku, ljube i materinski; — malo, veoma malo — jer velika većina pije iz one lokve što su zadarske ulice.

A koliko u vas ima srca toliko ima i znanja, jer se povijest ne piše po direktivi stanovitih načela, već direktivom kritike i istine. Povijest se ne piše za to da se svijetu dokazuje ono što nije; povijest ako nije potpuna, manjkava je, prazna je, ne odgovara istini; jer samo svi, ali svi prosvjetni momenti u povijesti jednog naroda, davaju jasan pojam o njegovoj prošlosti. Evo Appendinija, čista talijanca, koji na hipe zaboravlja da je ovo slaven-ska zemlja, ali opeta kao pravedan historičar iznosi sve što misli da se zbilo ovdje u Dubrovniku, pak mu same činjenice turaju u pero ovakovih izraza: „*Non è quindi meraviglia che in seguito i Mauro Vetrani... abbiano arricchita la patria lingua di eccellenti...*“; „*la stretta analogia che rapporto alla sintassi e al giro del periodo hanno fra loro l'idioma slavo e latino, come vedremo furono cagione de' suoi costanti progressi.*“ — Same ove riječi bile bi dovoljan dokaz „contro la palpitante italianità“ „Dalmatova“ dopisnika. Jer niko nije još kazao da se latinski nije pisalo, kao što u Dubrovniku tako i po ostaloj Dalmaciji; i hrvatski velmože izdavali su latinskih povelja, a u Banovini svi su naobraženi staleži pi-

sali i govorili latinski. Pak kao što u Banovini tako i po Dalmaciji prosti puk nije govorio latinski već hrvatski. Već je desetoga vijeka novi element bio istisnuo stari, i latinskoga jezika, kao i va jezika nije više bilo. Majkov piše ovo: „*Dubrovnik se i ostrva poslaveniše u X. vijeku; Spljet Trogir i Zadar docnije. Po Lukariju Dubrovnik je XI. vijeka već upotrebljavati slovenski jezik. Bana ili pripovijetka o Pavlimiru... samo pokazuje da se slovensko načelo veoma rano ugnijevalo u Dubrovniku a poslije ovladalo Rimskim.*“ Ako nije više bilo naroda koji je govorio latinski, tamo je da se ni talijanski nije mogao razviti iz talijanaškome Zadru. A o razvitku talijanskog iz latinskog jezika u Spljetu, evo što pišu govine 1553 dva mletačka izvjestitelja; „*i costumi Spalatini sono tutti all' usanza schiava la cui lingua materna è così dolce et vaga, che come dell' italiana la toscana è il fiore e la più nobile et migliore, così della Dalmazia questa di Spalatro tien il principato. È ben vero che i cittadini tutti parlano la lingua franca et alcuni vestono all' usanza italiana, ma le donne non favellano che la lingua materna, benchè alcune delle nobili vestono secondo l' usanza italiana.*“

Trijezan povjesničar neće reći da se ovdje talijanski jezik razvio iz latinskoga, već da ga je uvela u gradove Mletačka republika svojim stoljetnim gospodstvom; a mnogo više nego republika, uvela ga je austrijska uprava ustrojenjem i podržavanjem talijanskih škola. Da je istina ono što kažu povjesničari dalmatinske konsorterije, našao bi se u Dalmaciji bar jedan grad, našlo bi se jedno selo u kojem prosti puk govori talijanski. Zar Dubrovčani govore talijanski? zar Spljetčani; zar Šibenčani? — Ali ima Zadar. Da, Zadar; baš je Zadar dokazom što je učinila Mletačka vladavina a više nego ova, austrijska uprava. Ali protiva zadarskoj talijanštini stoje kao historijski prosvjed crven-kape Zadarske okolice; a Zadar neka nam je svima koliko nas ima uvijek pred očima, što sve ne znače i kamo ne vode naš narod talijanske škole.

A na onu „Dalmatovu“ o „*mezza dozzina di fanatici e di ignoranti che osano preferirle la tedesca straniera*“ odgovaramo, da je nama talijanski jezik isto tako tugj kao njemački uopće, a napose da mi danas vidimo u talijanskome onoga neprijatelja, koji baca sinove naše krvi na izdajstvo prema svome narodu i vodi ih u *legino* društvo; a što znači *Lega nazionale* i koji su joj ciljevi, to mi već pipamo; ali se i nadamo da će država jednom otvoriti oči i pohrvaćenjem svih zavoda stati jedanput na kraj svoj ovoj sramotnoj igri sa časnim Dalmatinskim imenom.

Pismo iz Zagreba.

Zagreb, 22 Marta.

Prošle je sedmice prihvatio sabor zakonsku osnovu o uređenju stare plemenite općine turopoljske. Sva se vlast koncentrirala u rukama komeša, koji je član hrvatskog i ugarskog sabora, općina je podregjena neposredno vladi, pa se tako može iz nje stvoriti, kako zgodno reče u raspravi dr. Frank, tvrda kula protunarodnih težnja, kojim su i 48. godine nadahnute bile turopoljske legije. — Ne mogu mimoići zanimivu i karakterističnu zgodu iz sabora. Kad je imala doći na treće čitanje zakonska osnova o gradskim općinama, bila je sjednica veoma slabo posjećena, tako da se je jedva sakupilo 35 zastupnika, broj potrebit za raspravljanje. Ali kad je doslo do glasovanja, bilo ih je samo 34, jer se je Pavle Jovanović bio udaljio iz sabornice. Tako je nesretna osnova primljena protuzakonito. To je zastupnik Jakčin isti dan konstatairao, a dr. Frank je interpelirao bana, misli li podnijeti tako prihvaćeni zaključak na previšnju sankciju. Ban je odvio, da je to njegova dužnost, a da je posao presjedništva ispitivati, kako je zaključak stvoren. Taj je odgovor primljen sa 41 glasom na znanje. — Živahna je bila rasprava o peticijam nekih općina glede ćirilice i srpskih zastava. Tom je zgodom zastupnik Folnegović trijeznim i poučnim govorom dokazivao, kako je čitavi spor megju jednakovnom braćom posljedica načela: *divide et impera*, pa je grehot,

što ga je presjednik prekinuo u lijepim i ozbiljnim mislima. Dr. Pliverić, a za njim ban, izjavi, da je ćirilica dozvoljena u općenju sa strankama, ne pak u nutarnjem uredovanju. Zastava pak srpska da je umjesna samo u crkvenim prigodama na pravoslavnim crkvama i školama i to uz hrvatsku trobojnicu. Peticije su otpremljene vladi na uredovanje, dok je Jovanović podnio ispravak, da se zajamči zakonom pravo na zastavu i ćirilicu. Ispravak odbiše i srpski zastupnici. — Pošto se je primio zakon o bujicama i postavljeno bilo više interpelacija o nevoljama, koje su narod ove zime zadesile, zaključeno je ovogodišnje zasijedanje poslije gotovo 4 mjeseca. Glavni mu je rad bio, da provede potpuno organizaciju uprave. Slavna se je većina rastala sa uvjerenjem, da je za dulje vremena učvrstila aparat „pacifikatora“ Hrvatske, a po tome i svoja mjesta.

Glasoviti talijanski traged Ernesto Rossi gostuje ovih dana skupa sa dramatičkom družinom Saltarelli na zagrebačkoj pozornici. Sinoć smo mu se divili u Delavigneovu „Ljudevitu XI.“, a izvagjati će još Shakespearovu „Otella“, „Kralja Leara“ i „Hamleta.“ U Zagrebu je slavni umjetnik pobudio velikog interesa. X.

Naši Dopisi.

Kotor, 24 Marta.

Eto nam je svršilo prvo zasijedanje porotnog suda, koje je pretresalo ovog puta vrlo važnijih rasprava. Jedna od najzanimivijih, koju je općinstvo napeto očekivalo, bila je ona u kojoj je brat brata tužio za kragju. Neki Rade-Rašković posjednik pravoslavne vjere iz Lučice prijavio je, da mu je iz sanduka zatvorena poginulo 1000 fior. i da on sumnja, da mu je tu kragju izvršio njegov brat Kosto Rašković. Rasprava je tekla dva dana praćena sa velikim saučestem publike, toliko više što su se preko rasprave razvili intimni odnošaji njihove obitelji. Sa svijem zauzećem oštećenika Rade Raškovića, koga je zagovarao vrsni branitelj gosp. Ivo Gjunio, ipak nije bilo jasno, je li Kosto kragju izvršio. Ovoga je branio mladi odvjetnik Dr. Baldo Podić iz Dubrovnika, koji se pokazao izvrsnim govornikom našeg krasnog jezika, i dokazao nevinost branjenika, koga su i porotnici oslobodili. Pravorijek porotnika bi radosno primljen od publike koja ga pozdravi pljeskanjem. Iza svršetka rasprave braća se pomirše, što je svakomu mlo bilo vidjeti, jer nema grgjeg primjera od bratske svagje. Istaknut mi je ovdje objektivnost i izvrsno ravnanje rasprava sa strane našeg novog Presjednika a vašeg starog Dubrovčanina gosp. Martecchini, koji je uopće štovan i poznat radi svog dubokog znanja koli na legalnom polju, toliko na glazbenom, s kojom umjetnosti se u svojoj dokolici s uspjehom bavi.

Inače novoga za sada nema amo ništa, nego se govori, da će do brzo prispjeti iz Dubrovnika autonomaška glazba, da pozdravi ovdašnju „Legu“!

Omiška okolica, 28 Marta.

(Naše općinske prilike.) Amo su narodnjaci i oporba na dračam, a ni općinski upravitelji i pravaši nijesu na ružam. Prvi se zaludu nadali pomoći izvana, te umoreni, da se veće ne troše za neharne gopare — a možda, da se ovim i osvete — spravni su, kako se veli, na dogovor. N. p. kaže: koji grad dogje na dogovor, blizu je da se preda. Nego ako je istina da je oporba pravna da prizna status quo, da ne traži nikakve časti ni službe, već neke mjesne zadovoljštine, a onda je pohvalno, da naše pravaško općinsko upraviteljstvo i njegovi vogje uz čisto pravaško načelo zadovolje oporbi u njezinim osobnim i mjesnim pitanjima. Najbolje bi bilo da u tom posreduju čestiti rodoljubi iz Spljeta. Tim pravaši ne bi ništa izgubili, jer oni su se borili za načela, a ne za osobnosti; pače mnogo bi dobili i ojačali se: recimo istinu, kakvi su danas — ovdje su — s domaćih razmira dosta slabi u kući i vani. U kući bez prisutnosti oporbe nemađu zakonita broja vijećnika, da otvore sjednicu i stvaraju valjane zaključke. Pram vani spravni su da pucaju u izrodni i narodnjački tabor, al na klanu iz utvrde, a na polju kô riserva iza drugih.

Što je glavno, pravaši netom bi se izmirili s oporbom otresli bi se zla duha na svoju čast i

korist, zla duha, koji muči oporbaše, a sramoti pravaše; koji osim oporbe omrazio se svećenstvu i pravaštvu, a dosadio općinskim činovnicim i upraviteljim, što su ga dosle za nevolju trpili. Taj nametnik zna da sjedi na nezasluzenoj stolici, pa da mu se ne izmakne, svagdano stvara razmirice te dube jaz izmegju općine, oporbe i svećenstva e da se prva ne ojača i njeg ne zabaci.

Zloduhu uzdrtale se noge pa se oslonio na srpski štap, njim pokucao na vrata narodnjačkim liječnicim, kuneći se, da će im izdati pravaše i snjima u vatru i u vodu, ako ga izliječe i produle mu život. Narodnjaci ga poznali i ne vjerovali, a on bezobrazno udri, da se lupa na vladina vrata. Kad ustuk suzbio bezobrazluk prihvatio u kući nasilja, na dvoru obećanja i razna poslanstva. — Mane, thecel, fares.

Pogled po svijetu.

— Započe Bizmarkovo slavlje. Na 1 Aprila o. g. navršuje bivši kancelar 80 godina svoga rođenja. Sa svih strana Njemačke spravljaju se do sad nevigjene ovacije, da počaste utemeljitelja njemačkoga carstva. Ali Bizmark imade i mnogo neprijatelja u samoj Njemačkoj koji su stranačke zadjevice zapostavili širem vidiku i zaslugama, što ih je sijedi državnik stekao za svoj narod. Reichstag je glasovima klerikalaca, socijalista i liberalaca zabacio predlog da se čestita Bizmarku. Taj je čin svakoga iznenadio. Ovacije udvostručise. Sam car poslao mu je brzojavno prosvjed i ogorčenje na zaključak Reichstaga. Zatim mu je u Fridrichsrhu glavom predvodio vojsku — počast koja se običava samo okrunjenim glavama.

Presjednik Reichstaga položio je svoju čast. Može se lako dogoditi da budu urećeni novi izbori. I u Austriji opaža se neko gibanje u prilog proslave Bizmarkove 80-godišnjice. Osobito se ističu njemački narodnjaci. Austrijska vlada iz političkih razloga poduzela je stroge mjere da svečanosti budu imale što slabiji karakter. Nikakav činovnik ne smije im učestvovati.

— U Ugarskoj magnatskoj kući bila je ovih dana velika rasprava o novim vjerskim zakonima. Zakon o recepciji židova bio je odbačen. Sam papa svojom alokucijom intervenirao je u prilog pučke stranke. Svi neodvisni velikaši i biskupi protivni su vladi. U Nitri u naknadnom izboru pobijedio je vladinovac uz asistenciju od 1600 vojnika, koji su došli, „da uzdrže mir.“ Izabrani zastupnik nije uz te uvjete primio mandata.

— U Srbiji spravljaju se izbori za skupštinu. Narod će izabrati 180, a kralj će imenovati 60 zastupnika.

— U Španjolskoj je kriza riješena, pućanstvo umireno, novinari i časnici umireni i Canovas de Castillo imenovan ministrom presjednikom. Ustanak na Kubi još nije ugušen.

— Kineskog poslanika za ugovaranje mira Li-Hung-Changa ranio je jedan Japanac revolverom. Ugovori napreduju, ali Kina neće da pristane na prekomjerne zahtjeve Japana.

Domaće vijesti.

Hrvatstvo južne Dalmacije. — Na našu tvrdnju da je južna Dalmacija hrvatska, jer ima 26 hrvatskih općina odazvao se nekakvi Bokelj, komu se čini čudno, kako se po narodnoj boji raznih općina može suditi o narodnosti nekih krajeva, pak nas pita da mu odgovorimo glede same Boke. Evo mu malo opširnijeg odgovora: U južnoj Dalmaciji imade 26 hrvatskih, a samo 7 srpskih općina. Bokelj nam na to poručuje da to ne vrijedi ništa, jer da ima neki „mehanizam koji stvara čudesa.“ To bi značilo da neko stvara na silu te hrvatske općine. Evo mu i na to odgovaramo.

Od 26 hrvatskih općina od Spiča do Neretve u 8 općina nema niti jednoga jedinoga Srbina; u jednoj općini (Stonjskoj) imade samo jedan; u 10 drugih broj Srba ne prelazi prste od jedne ruke, kako na pr. u Šipanu, Slanom, Orašcu itd., gdje ih možemo reći i nema. To ih je desetnaest. U ostalim pak, ako izuzmemo dvije ili tri, toliko je malo Srba, da se još nikad nijesu usudili ni na izbore prikazati. Evo ovo je onaj mehanizam koji stvara čudesa.

U izborima za trgovačku komoru, kod kojih sudjeluje osvem Neretve sva južna Dalmacija, Hrvati su imali u nekim odsjecima 3, u nekim 5, a u nekim (komorskom) dapače 35 puta više glaso-

va nego udruženi srbi i talijanaši. Iza ovakih rječitih i jasnih dokaza, neka opet reknu, da je južna Dalmacija srpska!

Miče se! — Riječki Hrvati zabrinuti za napredak narodne svijesti u ovome na pola otugjenome gradu, skupiše se i odlučise da ustroje hrvatsko pjevačko društvo „Zrinjski“. Ovo bi bio maleni, ali važni početak. Evala!

Nova društva. — Namjesništvo je potvrdilo pravila društva „Hrvatska Konavoska Čitaonica“ na Grudi. Na mnogo ljeta!

Kako čujemo, i naši čestiti Stonjani namjeravaju podignuti hrvatsku Čitaonicu. Zauzeo se poznati rodoljub Hrvat preč. dn. Ante Ljepopili, da se misao što prije izvede. Bilo sretno i beričetno!

Barjam. — Na 26 ov. mj. svršio je našoj braći muhamedancima časni post ramazan, a na 27 bio je prvi dan barjama.

— Nekoliko naših starijih dužnika predali smo ovijeh dana sudu. Na znanje ostalim, da se požure i da isplate zaostatke svoje predbrojbe, da tako prištede troškove i dangube i sebi i nama.

Uprava „Crvene Hrvatske.“

Gradska Kronika.

Prvi gosti. — U ponedjeljnik bijaše u gradu nekoliko stranaca en touriste, koji su Lloydivim parobrodom „Arco“ došli da razgledaju Dalmaciju. Prosljediše put Kotora.

Pregledanje vojske. — Evo već nekoliko dana, da u gradu boravi brigadir dubrovačke i boskeške posade, gosp. general Gall pl. Gallstein na pregledanje vojske. Čujemo da je s našim domobranskim bataljunom bio osobito zadovoljan.

Za društvo Ćirila i Metoda. — Od gosp. B. Violača primili smo 2 krune u znak sažaljenja nad obiteljskoj žalosti prijateljske obitelji Glamuzina.

Talijanaši i Srbi. — O zadnjim demonstracijama protiv talijanaških marša napisao je organ talijanskih saveznika ovo što slijedi:

„Prošle nedjelje u večer autonomaška muzika poslije koncerta pred Lužom obišla je grad udarajući poznatu maršu del sì, a publika je pratila zviždanjem. — Mi smo uvijek bili mišljenja da se onake marče ne mogu udarati u Dubrovniku, pa ih je stoga uprava srpske muzike i isključila. Ova demonstracija potvrđuje ispravnost našeg mišljenja i postupanje u tom pogledu, a u isto doba sadrži u sebi vrlo korisnu pouku: da konop odveć stegnut pukne.“

Sa stranačkog gledišta, mi smo s ovom izjavom Srba vrlo zadovoljni. Oni nijesu osudili talijanaše, niti bi to smjeli učiniti, jerbo nedaju srpsko-pravoslavni, koji hoće da po što po to stoje u savezu. Zato je „Dubrovnik“ upanuo u golemu kontradikciju. Mi bi ih mogli pitati: ako ste vi „uvijek“ bili mišljenja da se onake marče ne mogu udarati u Dubrovniku, kako ste onda mogli sklopiti kompromise sa strankom, kojoj one marče predstavljaju politički program? Ako ne odobravate „Si“, kako možete šurovati s onijem koji vam uz „Si“ u brke stvaraju i Lege? To bi ih mi mogli pitati, da znamo da će odgovarati. Ali Srbi na ovaka škakljiva pitanja nikad ne odgovaraju.

S izjavom smo zadovoljni jer je na kraju bizantinski pobrkala sve ono, u čemu se iz početka u rog utjerala. Onaj konop koji odviše stegnut pukne znači: širite talijanštinu, napređujte, ali nemojte pretjeravati! S onijem su Srbi ispovidjeli da oni u načelu nijesu talijanštini protivni, samo neka ova pametno i oprezno radi, jerbo će inače konop puknuti.

Od Bondinih i Lapenninih birača drugome se nijesmo mogli ni nadati.

Bez komenata! — „Il Dalmata“ u prošlom broju odgovarajući nam na člančić o zadnjim demonstracijama piše; „Quantunque slavizzatori avanzati, qui e a Cattaro, parecchi membri notevoli del partito serbo presero parte lietamente alle feste della „Lega Nazionale“, nelle quali si seguirono del pari innocue marcie, o canzoni alludenti all' amor nostro per la lingua italiana!“

Bez komenata!

Srpska propaganda među učenicima. — Š više strana dolaze nam tužbe, da su se Srbi opet bacili oko posrbljivanja gimnazijalnih učenika. Opet se prave izleti, gozbe i pjevaju srpske pjesme. Sada su za svoju žrtvu odabrali malu djeću iz prvih gimnazijskih razreda, koju vode, ma-me pićem i slatkarijom, eda ih kako zaveđu. Ma-nja kuće g. Luka Bone u Gružu, regbi da je na raspoloženje za take sastanke. Djeca koja su ne-kako tamo dospjela, pripovijedahu poslije, da ima i vina, da se pije i širi srpstvo. Još govore da je tamo sastanak svakoga praznika, pak se može i-grati i na boča.

Da to rade Hrvati!... Ali to nijesu naši posli. Mi ne možemo nego preporučiti roditeljima da paze na svoju djecu i da ne dopuštaju, da ih Srbi zavagjaju. Mi znamo, dobar dio učenika iz okolice je, čiji su roditelji čestiti Hrvati, pak i-madu prava zahtijevati, da se srpska klika od nji-hove djece progje. Ovo njima do znanja, jer pro-ti srpsko-autonomaškim spletkama u gimnaziji, drugim se nije hvajde obraćati.

Ako se pak roditeljima iz okolice dodije, pak svoju djecu pošalju na nauke u drugi koji grad, biće tomu krivi koliko provodiči srpske pro-pagande med nevinom dječicom hrvatskih rodite-lja, toliko i oni koji su sve to, proti svojoj du-žnosti, mirno gledali.

Dosta više! Prošla su vremena Budmanija i Castrapelli!

Istrage za zviždanje. — Kotarsko Poglavarstvo pozvalo je već u ponedjeljnik na saslušaj nekolicinu gragjana, koji su bili prijavljeni, da su zviždali tali-janaškoj glazbi. Općina je podala imena demonstra-nata i to same Hrvate, a nijednoga Srbina, premda su i Srbi zviždali. Hrvati su dobili pozivnice u četvr-tak. Zatim je oružništvo istraživalo, da li je bilo i Srba. Srbi su dobili pozivnice tek u ponedjeljnik i to njih deveterica. Neki od optuženih dokazaše da nijesu zviždali i bijahu riješeni. Ostali su o-sugjeni: jedan Hrvat na 2 dana tamnice ili 10 fior. globe, a 6 drugih Hrvata i 4 Srbina na jedan dan tamnice ili 5 fior. globe. Ukupno 11 dana tamni-ce ili 40 fior. globe. Proti osudi biće prikazan utok.

Molili bi „Smotru“, da nam u došastom bro-ju poruči, jesu li i koliko su bili osugjeni oni Za-drani, te su zviždali i jajima se bacali za hr-vatskom gospodom, koja su išla na Gundulićevu slavu, koliko nadalje bijahu kažnjeni oni koji su predvodili fakinsku demonstraciju proti poglavici katoličke crkve u Dalmaciji?

Diskoras na Poljani.

Ivo. — Je li istina da su vlašići došli pitat proštenje?

Vlaho. — Neće bit!

Ivo. — A ja ti govorim da jesu; da su neki od njih li-jepo pošli u autonoma i rekli, da oni ne mogu apro-vat ono zviždanje, i ako je koji od Srba bio u kum-paniji, che essi deplorano i da se više neće dogo-dit. Je li da, Lujo?

Lujo. — Precisamente. I učinili su od skladne čeljadi od pravijeh patrijota. Mi se držimo kompromesa, anci odviše, ma što sam ga ja prolego, tu nema rečeno, da mi ne možemo udarat „Si.“ Naši riščani su čel-jad što razumiju poso.

Vlaho. — Ja isto ne vjerujem. Iza onijeh bulikana, doč na skuze! Ako će bit i riščani, ma opet svi smo Slavi!

Lujo. — Da dobro, da! Kad ti govoriš da se nijesu do-šli skužavat, a ja ti zovem za svjedoka „Dubrovnik.“ Neka on nega, ako smije! Oni će bit sveg s nama. Da što ste vi misljeli! Što se broju ona pet-šesterica, što su zviždali? Broji se pop Jovo, Bošković, Gr-gavac. Oni zapovijedaju.

Ivo. — Da jesi li sad razumio! Njima ne prema ni jezik, ni Lega, ni Si. Oli misliš da im je što stalo i za njihovo srbizmo? Eto po svoj Dalmaciji učinili su kompromis s talijanima. Oni dočidavaju talijanima u elecijonima za Bondu e per i maggiori censiti di Zara; oni su im stavili Avoscani na timun Dubro-vnika. Kakve koristi od tega ima srbizam? Nikakve druge nego što imaju dvanes konsiljera u komuni dubrovačkoj..... koje bi isto mogli imat sami, u drugomu korpu!

Vlaho. — Da zašto onda držu s talijanima?

Ivo. — To je ono što ni ja ne mogu spjegat. Zašto su zli, pak volu da dobiju Talijani nego mi. Što je nji-ma stalo za jezik? A meni je drago da su s njima, jerbo im se tako partit prostituiškava.

Vlaho. — Ne valja govorit sve što misliš. Ma skoćimo s kruške na jabuku. Je li istina da su zabranili „Si“?

Lujo. — Jesu, ma smo mi učinili rikoras. Pisali smo i Bondi u Vijenu, koji će učinit interpelancu. Onoma-ne kad je naša mužika pošla u Gruž za njom je ho-dila četa žandara! Može li se ovo trpjet?

Ivo. — E, kako ne, smijo sam se kako lud Paralo je da hi pratu u Istriju. Ma ono su hi hodili čuvat da im ne bi kogod zviždo, jerbo sam čuo gje se vaši hval-lu, ako su nam i zabranili „Si“, mi imamo onu „del-la Lega“ i „Nella patria d' Avoscani.“ Da gje su ti vaši talijani?

Vlaho. — A ko će ti se prestat? Abramini je nešto ma-lo dobar, a Bakara govori da se više neće prtit. To ti je omladina. Hoćeš da skoči gospar Ivo? On je čovjek od penne i tavalina. Dosta je kad učini rikoras.

Lujo. — Duše mi tako je; nema nas, ne!

Ivo. — Da kad vas nema, šutite i recite tezijem vašijem impjegatima Dalmatinima, da se spomenu, da nijesu u Zadru nego u Dubrovniku i da su hi poslali amo služit, a ne širit talijanštinu. To im reci u prvoj se-duti od Gabineta, pak češ vigjet da čemo bit mirni-ji. A ti se spomeni, da ti je pokonji čaće nosio ši-roke gaće, kako sam ti i onomane reko. I ostajte mi zbogom!.....

Književnost.

Primili smo: *Hrvatski naslov u našoj starijoj knji-ževnosti.* Preštampano iz „Hrvatskog Branika.“ Napisao Ante Split. Cijena 25 novč. 1895. Hrvatska dionička tiska-ra u Mitrovici. U ovoj knjižici koja broji 80 stranica, ima dragocijeno blago starih pisaca i drugih dokaza za hrvat-stvo onih zemalja koje nam Srbi najviše svojataju. Prepo-ručamo svakomu čestitome hrvat da nabavi, pročita i ra-širi ovu brošuricu.

Pokost iz lanenog ulja

najbolje vrsti kod

ADOLFA HAUPTMANNA

Tvornica pokostnine (verniže) u Ljubljani

Ilustrovani cijenici stvari za obrt, škole i kuću gratis i franko. 3-10

DAJE SE U VAJAM
kuća na Ploča-
ma, na tri poda,
novosagrađena.
Ima vrt, taracu
i vodu na šmrk
u svakome podu.
--- Poblize kod
Uredništva.

Priopćeno.

Najbolja sjemenja, stabla, lukovice, šparoge, i najljepše ruže i grmove prodaje Wilhelm Mühle u Temišvaru. Ilustrovani katalogi šalju se badava.

„AMERIKA“

U nedjelju otvara se na vrh Busovine na Pilama nova i zgodna gostionica „AMERIKA.“ Tačna posluga, dobra jela i izvrsna pića! Za mnogobrojni posjet preporuča se

VICE FILIČIĆ, vlasnik.

NEMA TU IGRARIJE!

ni šale! ni prevare, nego čista i sveta

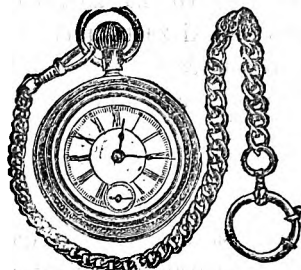
ISTINA

Vrh zvake hvale diže se naša svjetska

CHICAGO-ZBIRKA

koju mi prodajemo radi prepusta našeg skladišta

samo za tri fiorina i 50 novčica:

- 1 Prima-Tuka-Remontoir Žepni sat. tačno ide, 3 godine jamstva,
- 2 Zlatni imitirani lanac,
- 2 dugmeta za manšete, Double,
- 1 elegantna dugmeta-Double za košulje,
- 1 finu iglu za kravate,
- 1 cigarijeru,
- 2 dobri Solingerov peris,
- 1 žepnu toaletu sa kutijicom

Svih 10 komada samo

3 fiorina i 50 novč.

Požurite se što prije možete, da naručite, dok još ima, jer ovaka prigoda dolazi rijetko. Šalje uz pouzeće ili uz gotovo

Komissionalna tvrtka amerikanske tvornice satova od tuke

Beč, II. Taborstrasse 44.

Nepotpuna svota vraće se natrag 1-3

Tinct: Stomach: comp.

Sv. Jakoba kaplje za želudac.

Mnogogodišnje prokušano sredstvo za probavu i apetit. Boce po 60 i 1 f. 20 nč. Već više godina glasovit je D.ra Liebera Eli-zir za nerve i snagu — Znak + i sidro — Boce po 1, 2 i 3 f. 10 nč. Pripravljaju se po prepisu u Ljekarni M. Fanta u Pragu Glavna skladišta: K. L. Bianchi i Andro-vić u Zagrebu; nadalje Seravalle i C. Zanetti u Trstu; Alte K. K. FeldApoteke u Be-ču; u Ljekarnam u Dubrovniku kao i u svim većim Ljekarnama.

Odijela i Crevalja

za gospodo, gospogje i djecu kupuje se naj-bolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

W e i s s a

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Iberciri 9 fior. prosta odijela 16 fior. (naj-bolja), Havelocks iz devine dlake 9 fior. ogrtači 7 fior. uvijek zališno kod

Jakoba Rothbergera c. i k. Dvorskog do-bavljača u Beču I. Ste-phansplatz Br. 9. Svaki dan otvoreno do po-noća.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na pò godine flor. 2; za *Austro-Ugarsku*, *Bosnu* i *Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4: 50, na pò godine flor. 2: 25; za *inozemstvo* flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Srpske stvari.

Srpska štampa počela se, malo po malo, na dugo i široko baviti poznatom brošurama crnogorskih emigranata: *Crna Gora na kraju devetnaestog vijeka*. Njeki listovi o njoj govore najvećim ogorčenjem i bacaju najgornje sumnje na njezine auktere, a napose na srpskog publicistu Peru Teodorovića, u čijoj se, vele, stampariji tiskala. Zatim im je najviše stalo do toga, da pobiju one tvrdnje, fakte i dokaze, koji su u njoj potanko navedeni, a u prvom redu ono gdje se priča, kako se je god. 1886, u dogovoru sa Gajom, Pašićem i popom Gjurićem, sa Cetinja pokrenula bila crnogorska ekspedicija, koju su na srpskoj granici čekali radikalni buntovnici, da zajedno izvedu u Srbiji prevrat i svale s prijestolja Obrenovićevu, a postavile Petrović-Njegoševu dinastiju. Neki srpski listovi protiv toga najodlučnije prosvjeduju, no mi još nijesmo mogli u njih čitati, jasnih i pozitivnih navoda, koji su nas kadri o protivnom uvjeriti.

Ima takogjer srpskih organa, te govore da je ova brošura djelo jednog čovjeka, kome prišavaju takovih epiteta, da se Bog mili smiluje. Po drugim datima, što smo ih mogli imati, čini se da to tako nije, nego da je na njoj sudjelovalo dobar dio crnogorske emigracije, koja je dosta brojna, da su dapače dali ruku i neki Srbijanci, koji su je i štampali, pa napokon i sami ugarski Srbi. Ako njezin auktor i nije nego jedan čovjek, on zacijelo u ovom poslu ne stoji osamljen.

Svaka činjenica ima svoj uzrok. Mi smo dosta mudrovali, da ga nagjemo i u ovom čudnom poslu. Ne možemo se pohvaliti da smo bili dobre sreće. Za Srbiju i Srbijance lako nam je. Tamo su razdor, mržnja, nesloga i ništavilo u sebe doma. Čim se Srbija, pomoću Rusije, oslobodila, Srbijanci, mještice da se urede stadoše se odmah među sobom klati. Evo u kratko nekoliko dokaza našoj tvrdnji. Karagjorgje prvi, god. 1804; dignuo je Sumadince na rat za oslobogjenje. Karagjorgje je vladao do 1813, nenavijegjen i mržen od svih vijekunijih Srba, a navlastito od kneza Mileša. To mu bijaše narodna hvala! God. 1813 Srbija je od Rusije na cjedilu ostavljena i turska je opet pogjarni. Karagjorgje pobjegne, a to Miloš jedva dočeka, da se stavi na čelo Srba. God. 1815 pogje mu za rukom, tugjom pomoći, nešto od Turske izvoštiti i god. 1816 pobjeđe Srbija prijašnje stanje. Knez Karagjorgje povraća se, ali ga knez Miloš god. 1817 daje ubiti u blizini Smederovca i proglasi se nasljednim knezom. Srbi su ga trpjeli, dok ih opet mržnja ne osvoji i god. 1839 prisile ga, da se odreče prijestolja i pobjegne u Beč. Najstariji mu sin umre brzo, a naslijedi ga Mihajlo, koji bude već god. 1842 od istih Srba proćeran i čitava obitelj Obrenovića iz zemlje prognana. Ne treba ni spominjati, da su to uradili Karagjorgjevci kao osvetu za ubojstvo Crnog Gorgja. Na srpsko prijestolje izabraše njegova sina Aleksandra Karagjorgjevića, proti kome odmah započese urote. God. 1857 sretno izmakne dobro zasnovanom umorstvu. God. 1858 srpska skupština zbaci ga s prijestolja i pozove opet Obrenoviće. Aleksandar uteče u Pestu. Miloš se vrati i vladao je do smrti. Naslijedi ga sin Mihajlo, čovjek lijepih sposobnosti i velikih nada, koga malo

iza toga, god. 1866 isti Srbi izdajnički ubiše. Umoriše ga pristaše Karagjorgjevića. Na njegovo mjesto dogje Milan, sin Mihajla, strica ubivenoga i Marije Catargi, ljubovnice kneza Cuze. Ova zadnja okolnost biće valjda kriva što Milanu protivni srpski listovi neprestano predbacuju, da nije Obrenović. Radi sudjelovanja Mihajlovu umorstvu osugjen je Aleksandar Karagjorgjević od srpskih sudova na 20 godina tamnice, naravno in contumaciam. Ugarski ga sudovi nijesu zatvorili.

Ovo bi bila starija povijest. Nova je svakome poznata. Zavlada Milan, koji istini u Srbiji sve ono što je učinio, dok ne dogje do Slivnice, do progona prvaka radikalnih, koji su ga htjeli zbaciti s prijestolja, do njegove odreke, pa onog sramotnog izagnanja kraljice Natalije, koju su po ulicama potezali i svih drugih grdnih dogagjaja, od kojih je najposljednji obustava srpskog ustava i svake gragjanske slobode.

Kad mi na sve ovo pomislimo, možemo lako shvatiti, zašto je u Srbiji i dan danas svekoliko gnjilo, a bojimo se hoće li se ikad i izliječiti. Novi izbori, koji će se brzo obaviti, dokazaće nam da smo smjeli ovako suditi o srbijanskoj budućnosti. Od god. 1884 poglavica Karagjorgjevića jest knez Petar zet crnogorskog kneza. Historičke uspomene nijesu izumrle. Gornja brošura — koja pripovijeda o ekspediciji proti Obrenovićima god. 1886, koju je Porta zaprijecila, — veli da joj knez Petar nije htio sudjelovati, u ostalom da se to od njega ni tražilo, nego samo da dade novaca.

Ali što nam mozak kopa, jest što ne možemo naći vrela crnogorskog gnjiležu. Sve što smo čuli i znamo, ne bi bile nego samo posljedice. A uzrok im? Evo, ovo je za nas tajna, koju nikako ne umijemo da riješimo.

Ima samo jedan fakt, te kad bi se moglo dokazati da je on svemu kriv, bilo bi da se blago izrazimo gadno, a to je *razdioba zemalja*. Spomenuta brošura na to se odmah početku tuži. Crnogorci, veli, kad su god. 1875 i 1877 srčali u boj za oslobogjenje, nadali su se da će im dobro biti i da će sve što osvoje biti njihovo. „Ako nas stara sreća posluži i ako vaše mišice budu kretale, ono junačko srce, koje je u vama vazda kucalo, te dobijemo one nepregledne ravnine (odnosi se na Skadarsko i Nikšićko polje. Ur.) i one tvrde gradove, nikome više neće hljeba manjkati.“ Ove riječi i još više stavlja brošura nekomu u usta, pa nadodaje kako je tada crnogorski narod pohrlio kao lav u ljutu borbu. I još više! Brošura priča da su bile obećane za šćar najljepše nikšićke i skadarske kuće i dobra aga i begova, pak su se junaci borili i inadili ko će se viši junak iskazati, da ga bolji plijen dopane.

A poslije?

Sve nepravedno podijeljeno, pišu emigranti! Ko je najmanje zaslužio, taj je najviše dobio. Pitaju zatim što su uradili oni, kojim dopane ravnica nikšićka, polje primorsko, ravnica oko Spuža i Podgorice, plodna Zeta do Skadarskoga blata, ravnica Kolašinska itd? Pitaju i odgovaraju, da se ovi nijesu nikako iskazali. Njihov sud kako je subjektivan, biće gdjegod i nepravedan. Ali on mnogo toga kaže.

Idejal koji je vodio onaj narod u boj, ne bi po njem bio onaj sveti plam narodne slobode, ona čežnja za ujedinjenjem i samostalnošću drage do-

movine i za oslobogjenjem braće, koja stenju pod tugjim jarmom. Ne! Oni su krv proljevali, jer su se nadali da će im poslije biti materijalno bolje, da im neće „manjkati hljeba“, već da će im posjedi aga i begova biti razdijeljeni. Ovi age i begovi, ni po jada da su tugjinci. Ali oni su naša krv, sinovi našeg naroda, oni su tamo starosjedioci!

Evo vam moralke srpskog rata za oslobogjenje!

Naravno da je nakon svršena boja moralo nastati razočaranje, jer nije se rodio ko je svakomu ugodio. Mnogi su se cijenili preskočeni i stali se rotiti. Jedan dokaz srpskog patrijotizma više.

Ama svi nijesu ovaki. Među nezadovoljnicima, ima i takih ljudi, čija prošlost prosvjeduje proti sumnji, da su i kod njih osobni interesi. Mi vidimo vojvodu Vrbicu, vojvodu Blaža Petrovića i mnoge druge, pa kad na njih pogledamo, onda sumnjamo, e će biti osvem gornjih još kakvih drugih razloga nezadovoljstvu crnogorskih emigranata.

Da potkrijepimo naše riječi donijecemo jedan vrlo interesantni ulomak pisma, što ga je vojvoda Mašo Vrbica u Januaru god. 1893 pisao vojvodi Blažu Petroviću rogiaku knjaževu, takogjer crnogorskom iseljeniku. Taj ulomak glasi:

„A sad malo o mene i o knjazu Nikoli. Vi dobro znate šta sam ja za njega radio; znate da on vjernijega i predanijega čovjeka, od mene nije imao; znate, da je mene za njegovu slavu i popularnost u slavenskom svijetu — svaka žrtva ništava bila; znate da sam za tu svrhu, od 1860 god. do 1872 godine, pet puta obigrao zemljište od Cetinja do Dunava i unakrst od Timoka do Drave, te sam se poznao i sprijateljio sa svijetom ondašnjih narodnijemaj najpoglavitijemaj prvacima, koji najviše težnje izjadivahu za srpskim oslobogjenjem i ujedinjenjem, svud i svijetom hvataći, uzdižući veliki patrijotički, duh kneza Nikole i njegove silne težnje za oslobogjenje i ujedinjenje srpskoga naroda. I kogod to želi, neka ide s njim i za njim, cijelj će se postignuti, te tako bijasmo zasnovali jedno društvo, ili bolje reci propagandu, koja bijaše raširila svoju mrežu po čitavoj Srbiji, Vojvodini, Slavoniji, Hrvackoj i Dalmaciji, te kneza Nikolu slavljase, uzdižase i nazivaše srpskim Viktorom Emanuelom, a Crnu Goru srpskim Pjemonantom. U tome društvu bio je između mnogijeh drugijeh članova tog društva ondašnje Knjaževine a sadašnje kraljevine Srbije i Aberdar, gospodin Milan Kujundžić ministar, kojega bi mogli pitati, šta smo onda radili u korist i slavu kneza Nikole?“

Evo ovako Vrbica, koji se dalje tuži na knjaza, da nadama nije odgovorio. Mi to nećemo prenositi već samo konstatujemo, da ima po srijedi dubljih uzroka, osvem „nepravedne podjele spahilukā“, kojim uzrocima mi ne možemo naći kraja.

Na početku članka rekosmo, da neki srpski listovi osugjuju ove pojave, zato što imade i onih, koji nalaze da drugčije nije moglo da bude. Uopće ovamošnju srpska štampa za Cetinje je, a ugarska i srpska više je proti Crnoj Gori u prilog Srbije i emigranata. Među ovu spadaju, uz beogradske „Male Novine“, „Videlo“ i druge manje važnosti i novosadska „Zastava“ pa „Naše doba“ iz kojeg ispišasmo ovo Vrbicino pismo. U istom listu br. 17 ove godine ima i jedno zanimivo pismo poznatog srpskog književnika, takogjer emigranta iz Crne Gore, gosp. Sima Matavulja na vojvodu Vrbicu, kbeje doslovce veli:

„Poštovani i dragi gosp. vojvodo!

Ja vam iskreno čestitam, što ste obezbijedili svoju starost, da se s vama ne ruga fukara.

Pošto vas jedna nezavisna srpska država za koju ste više od 40 godina neumorno radili, odgoni, pošto vas druga srpska nezavisna (!) *) država, za koju ste takogjer krv lijevali, i kojoj ste obraz osvjetlali (onda kad joj se obraza najviše tjalo), pošto ni ona ne potrebuje vaše usluge, Vi ste vrlo dobro učinili, što se sklanjate u državu, u kojoj najviše Srba ima i gdje ljudi umiju cijeniti i svoje neprijatelje. Ovo vam pišem i ako znam, da se pisma sama upravljena otvaraju na pošti. Jutros je „Videlo“ donijelo članak iz „S. Presse“ o vama. Članak je učinio veliki utisak, te ako još imade malo obraza Pašić i njegova kompanija (Gjaja i svi radikali. Ur.) imaće zašto crveniti. Ja još jednako očekujem šta će biti samnom. Pašić mi može dati i ne dati mjesto, — u prvom slučaju neću mu biti zahvalan, jer ako to učini učiniće samo s toga, što mora i što se boji posljedica; u drugom slučaju spremam mu pilulu, koja će mu zanago biti gorka, te će ga dobro osvjetliti pred savremenici. Ako bi pak vi mene mogli izraditi mjesto u Bosni, onda se nemam što predomišljati. — Beograd 22 Maja 1892. Primite moj iskreni pozdrav. S. Matavulj.“

Ali što je ovo naprama onomu što pišu Obrenovićevoj kući odane „Male Novine“ Pere Teodorovića! One će za neke žestoke izraze protiv Crnogorskoj dinastiji morati i sudu odgovarati.

* * *

Ovo je tek nepotpuna slika srpskog državnog i političkog života. Nego vara se ko misli, da oni spoznaju svoju nesposobnost i svoju jadnu golotinju. Oni su uvjereni da su im na Balkanu presu-gjene velike historičke misije. Oni će sajediniti i osloboditi srpstvo i ostalo južno Slovenstvo, kao Bugare i Hrvate, protiv kojih se združuju s narodnim neprijateljima: na Hrvate s Nijemcima, Talijanima i Magjarima, a na Bugare u Macedoniji s Grcima i Turcima. Oni se još rugaju našoj težnji za jedinstvo naroda i našem državnome pravu!

A naši domaći Herostrati, koje je u nas podigla tugja politika, da to jače oslabi mučnu borbu i narodne aspiracije Hrvatske, ne čine drugo nego se blatom nabacuju na sve ono što je Hrvatu milo i sveto, a to sve da ocrne naše prvake, da diskreditiraju hrvatski program i hrvatsku politiku, da nam u srcu naroda ubiju nadu za bolju budućnost, neka se on ostavi svoga plemenitog idejale nezavisnosti Hrvatske, pa neka prihvati ovu srpsku — bruku!

Borba na prvim stražama.

Iz Istre, 28 Marta.

Pobiće se do dva svijeta

Po prilici svoj;

Na predstražam mi smo četa,

Prvi naš je boj.

Svakomu će biti još na pameti nagli raspust porečkoga sabora, u kojemu je pašovala talijanska iredenta, i buka novinarska, koju je taj vladin čin prouzročio. Buduć jedan dio hrvatskog naroda zastupan u tom Saboru, Hrvatima je da osobito pažnjom i simpatijom prate nove izbore, koji su raspisani za drugu polovicu dojučeršnjeg svibnja, do čim izbor fiducijara za ladanje biće odma po Uskrsu. Evo nas zato da dičnim čitaocima „C. H.“ u kratko opišemo naše stanje i položaj u Istarskoj pokrajini. —

Sabor porečki broji članova: 30 biranih i 3 virilista. Virilne glasove imaju biskupi Tršćanski, Krčki i Porečki. Prva su dva naši pastijeri, a treći je okorjeli latinizator i talijanaš, poznati hrvatožder Flapp. Zastupnici su birani od vanjskih općina (6 kotara po 2 zastupnika); gradova (11 zastupnika), od trgovačko rovinjske komore (2) i veleposjeda (5). U zadnjem saboru naša stranka imago 9 poslanika, a protivnici ostalo. Njeko doba stajao je uz naše i zastupnik vitez Conti, kotarski poglavar u Poli oženjen u Dubrovniku od obitelji Caboge, nu rana bolest i smrt pretrgnu nit života tomu zdušnom činovniku i poštenom čovjeku, koji se pokazivao i prama našem elementu naklonjen i pravedan. Naših 9 zastupnika bijahu

birani: 8 u vanjskim općinama, a jedan u liburnjskim gradovima, koje nemirni vali Kvarnera tijesno spajaju sa materom zemljom, olakšavajuć općenje ljudima jedne misli i jednog pregnuća.

U gradovima zapadne Istre, nema našoj stranci nade uspjehu, jer je tamo tugji elemenat u većini, a još je manje ima da pridobije trgovačku komoru rovinjsku, u kojoj žalibože su izbornici mnogi odmetnici našeg jezika; ili možda za veleposjed, koji je u rukama potomaka stare mletačke gospode. Tu se naša stranka neće ni mjeriti s protivnikom, no zato će sve sile uprijeti da očuva ono što je postigla mnogogodišnjom krvavom bor-bom, a dobije još vanjske kotare Poreča i Pole, gdje je naš elemenat u većini.

Ko misli da će to glatko teći, i da će nama ti kotari pasti u krilo kô zrela jabuka, taj ne pozna stanje u Istri, i kruto se vara. Njeki je hrvatski list prikazao onomadne nastajuće izbore u sasvim ružičastoj boji. Nu nije tako, a tendencija skovanog dopisa veoma je prozirna. Valja znati da će nam Talijani u svim kotarim zanovetati, i moramo se čuvati svake nesmotrenosti da ne posrnemo, i u kotarim, koji su već naši. Ali krvava, ljuta borba biti će u Puljštini i u Porešćini, i ne može se predvidjeti kako će se svršiti. Dočim je u drugim kotarim puk dosta svijestan svoje narodnosti i čvrsto se drži razvitog stijega, u ova dva kotara, nema vele da se je počeo buditi, a manjak inteligencije, ovdje se uprav najviše osijeća. Dostavimo da je još većina općina u protivničkim rukama, njeke samo zato jer nemamo prikladnog načelnika, da ima sela sa sasvim talijanskim pučanstvom, da bezdušni talijanski lihvari, u koj ceh spada skoro cijelo, talijansko pučanstvo Istre, ima još, unatoč plemenitom, intenzivnom radu „Posujilnice“ i „Vinarske zadruge“ nož na grlu našem puku, pak je onda posve shvatljiva moja bojazan o uspjehu naše stvari u tim kotarim. Ali ako propademo, tješice nas jedino da smo se borili hrabro, da smo častno propali. Nema dvojbe da će borba biti gorostasna i zanimiva. Boriće se dobro, proti zlu. Pod barjakom narodnosne ideje, sukobiće se i ideje druge vrsti. Boriće se ogoljeli seljak proti naduvenom bogatašu, eksploatirana žrtva proti svome od vjekova krvniku; rad proti kapitalu. U borbi djevičanskog našeg kmeta, kao da proviruje duh bune Gupčeve. Stara Jacquerrrie u modernom ustavnoum ruhu. Ova borba ima nešto i socijalnoga, ne samo narodnoga, u sebi. Velikih je nepravda da ispravimo, i ispraviti će ih naši vogje s božjom pomoćju.

Ko se sam pomože toga i Bog pomaže, i prama toj rečenici počese raditi. Dosad su zastupnici pravaški na carevinskom vijeću i pokrajinskom saboru gg. Laginja i Spinčić, držali pet skupština birača, koje su bile izvanredno posjećene, a osobito veliki tabor na Boljunskom polju, gdje se je sakupilo preko 3000 seljaka, da čuju riječ iz usta svojih ljubljenih zastupnika. Oni su došli nekoliko ura hoda iz daleka, i ustrpljivo stali drugih nekoliko ura na buri i u snijegu, pozorno slušajući, a i uplićuć se u raspravu, da, poslje neg glasoše njeke resolucije, i ona srestva napretka narodnog, koji su najelementarnija, da tada pogju skromnim kućam svojim, i pripovijedaju rođacima i prijateljima, koja ne moguše da prisustvuju što su čuli i vidjeli. Tako riječ jednakopravnosti i hrvatstva, leti kroz narod, i donjet će ili prije ili poslje žutjena ploda. Još se čuti potrebe upri-liti jedan ili dva takova tabora u Puljskom kotaru, gdje dosad naši zastupnici, koji su preopterećeni poslom, i na kojih legja sve pada, nijesu mogli.

A vlada, kako će ona? pitaće se mnogi. Poslje onih uvreda, koje je pretrpila u osobi svoge povjerenika, kad je bila ona ista prisiljena da raspusti sabor, rekao bi čovjek da će uložiti sve svoje sile, da satare glavu zmiji iredente, — a da bi se moglo dogoditi čudo nečuveno, da pokaže ona nama svoje bućmasto očinsko lice. Nu nije se tome nadati, dok stara gospoda intrigavaju na Velikom Trgu u Trstu. Vlada će biti počudna iredenti, usprkos svega, jer oni imaju visokopoložene zaštitnike. Cijeli je aparat navijen proti nama, svi od najvećeg činovnika do zadnjeg žandara gledaju u nama samo pogibeljne državne agitatore, i taj cio aparat će se i sad proti nama vrceti. Njeki govore da bi vlada lahko mogla prodrt sa svojim kan-

didatom u gradovima „Buzet-milje“, Pola, Lošinj, Krk-Cres, i sa svoja 4 zastupnika držat i naše i talijane u equilibriju. Kako, i što ona misli, ne znam vam pozitivno kazati, jer nemam tamo ni kuma ni prijatelja: ista je vlada, i amo kako i tamo, pravaš od nje zazire i stoji daleko. Nu kakogod bilo, naši se moraju spravljat na borbu, kao da će biti sve proti njima, i ista vlada, pak onda što Bog da i sreća junačka!

Pismo iz Zagreba.

Zagreb, 29 Marta.

Za zagrebačko je kazalište, kao i za veća svjetska kazališta, gostovanje Ernesta Rossi znamenit dogagjaj, a za svakoga, koji ga je na pozornici vidio, jedan od najljepših momenata u životu. Rossi je čovjek u 65. godini, s godinama je nešto dakako klonuo, a glas mu nije onako zvonak i jasan, niti mu je izgovor bistar. Ne može se ipak kazati, što su pisale riječke talijanske novine, da je Rossi samo bio, — on je i danas velik umjetnik. Čitavu je umjetnost razvio u raznovrsnim tragedijama od Shakespeara, koga je duboko proučio i temeljitim studijama osvjetlio. Najbolje je uspio naravski u staračkim ulogama, a divan je bio u Giacomettijevu komadu „La morte civile“, koji je po želji ovdje nastanjenog nadvojvode Leopolda Salvatora davao. Kazalište je bilo svake večeri dupkom puno općinstva, koje je umjetniku pravo slavije priregijvalo. Vrijedno je zabilježiti, da se je Rossi u velike zanimao za naš narod i jezik pa i za hrvatsko kazalište. Jedne je večeri prisustvovao hrvatskoj prestavi. Na pozdrav kazališnih članova, koji su mu zadnje večeri predali vijenac, odvrati, da mu je žao, što ne može zahvaliti „u krasnom hrvatskom jeziku,“ a da mu je milo, što je upoznao hrvatski narod, koji ima toliko smisla za umjetnost. Intendant Dr. Miletić dao je u svojoj villi u čast velikom umjetniku ban- ket, na koji je pozvano nekoliko prijatelja umjetnosti. Razgovor je tekao ponajviše u talijanskom jeziku, što je Rossi pohvalno spomenuo odgovarajući na krasnu zdravicu svog prijatelja Kumičića, s kojim se je u Parizu upoznao. Iz Zagreba je krenuo Rossi u Budimpeštu, odakle će obići Rusiju. — Prošle dvije večeri slušali smo u Smetani- noj „Prodanoj nevjesti“ vrijednu Hrvaticu Blaženku Kernic, opernu pjevačicu u Leipzigu. Uprava će nastojati, da predobije tu vrsnu silu za domaće kazalište.

Usljed silnih snijegova nabujala je Sava za puna četiri metra nad običnim tijekom, tako da je prekojučer poplavila čitavo zagrebačko polje do pred same ulice gradske. Sela na savskoj obali i na savskoj cesti bile su većinom pod vodom, a redarstvo i vojništvo spasavalo je na čamcima i splavima ljude i blago. Ljudskih žrtava regbi da na sreću nema. Ogromna šteta u zagrebačkoj okolici i u drugim krajevima moći će se procijeniti, kada voda sasvim opane.

X.

Naši Dopisi.

Mljet, 26 Marta.

„Dulce est disipere in loco“, što bi naš Tikvanović preveo: *slatko je s mjesta poluditi* (Lov na sjedečke). Tako se pročelo gosp. doktoru in herba Zvonimiru u br 12 „D.“, gdje doskočicam i lakrdijam à la Don Quixote, poznatom, uglagljenom srpskom formom, koju inače i družijem preporuča, napada na dopisnika članka iz Mljeta, štampana u 9 br. naše dične „Crvene Hrvatske“ utvarajući u svojoj usijanoj, budućoj doktorskoj glavici, da je pisac rečenog članka neki svrziman-tija. Zna momče kamo smijera, te licenijernom, bizantinskom lukayošču obara se na revna, zdušna i poštena činovnika, samo za to jer je Hrvat dušom i tijelom.

Zaludu ti je moj Dre. Azzecagarbugli, pro-mašio si cijelj, i ako si uzalud prolistao cijeli Tri-partitum Verbecianum. Pokušao si ocrniti dičnog Dn. Gjura Laneve, pak ti ne upalilo jer te je ljudski raskrinkao i osamario, sad si počeo jurišati na drugoga, a i tu si pogriješio, srpče moje! Ni- je došljak nego Hrvat mlječanin, koji je pisao o- ne retke, a i još će ako mu Bog podrži junačko zdravlje. Nego nijesi ni ti svemu kriv moj „dok-

*) Ovaj ovdje usklik g. Matavulja vrlo je značajan. Ur.

tore! Prigodom novačenja sastao se srpski sinod, ti mu doktorandiću predsjedao. Na koga pala koka? Na svrzimantiju. Upamti dobro, dragi Mateju, doktore in herba, da svrzimantija svojijem trudom i nastojanjem znao je dosada pošteno istući koru hljeba, a nije mu bilo sugjeno da bude popom, kao ni tebi da potežeš šabaku u Zaglavcima i srgjele loviš na Agiranu, jer ti dragi i dobri Bog iz vedra neba bacio vreću cekina, pak šaraš i prevrćeš samo gdje možeš. *U dobru je lako dobar biti, na muci se gledaju junaci*, kaže naša hrvatska poslovice.

Sad prelazim na izraz „prodane duše.“ A tako ti tvoje neprodane duše, tako ti tvoje doktorske glave i pod njom rigje brade i tako ti tvoja Sv. Mateja, zašto sve nešto buncaš, a ne umiješ ili nećeš da dokažeš, nit opravdaš? Nijesam moj dragi doktorandiću ja što to rekoh, tu nepobitnu istinu izrekla je jednom prigodom „Zastava“, taj najsrpskiji list, kome još nije tvoj „Ne-Dubrovnik“ odgovorio, kao ni vascelo srpstvo Stražičićevim brošuricama, kao ni ti meni u rečenom dopisu. Odgovori „Zastavi“ ako imaš junačkog srpskog brka, pak ću držati da si i meni odgovorio.

Dali je pak ovaj otok srpski ili hrvatski neću se s tobom prepirati, koristilo bi mi koliko tući vodu u mortaru, jer ti visoko, široko, dugo, duboko, naobražen osobito u pravničkim stvarima i istoriji, čitaš i poznas Ružičićevu istoriju, koja stvara Strojile i Totile; nego kad si baš spomenuo Dra. T. Maretića, molim te da zaviriš u njegovo djelo „Slaveni u davnini“ i to baš čl. III „Hrvati i Srbi“, osobitim načinom str. 63 i 81 pak eto ti odgovora.

Ne čudim ti se, moj vječni doktorande, što pišeš o izborima, pogriješiš što rekoh, da su Dubrovački Srbi uložili utok; nijesu, nego baš kad hoćeš da je tako, pristajem da je g. S. Bašica po tvojoj mudroj, budućoj doktorskoj glavici to učinio, te svakako imaš pravo, jer si i ti iz Prožure, a priznaćeš i ti meni, da svrzimantija nit je imao pravo glasa, jer su listine izborne učinjene prije njegovog dolaska, nit se je miješao u izbore. Milo mi je glede utoka čuti riječ singular, pošto sad narod može suditi koliko vas je, a još milije, da rečeni S. Bašica neće sudjelovati izborima, jer bi bijedan doživio veliko razočaranje.

Nego poslije svega ovoga da ti odgovorim dvije-tri na izraz „politički lažac.“ — Kad bi naš umišljeni svrzimantija, komu valja da se u mnogo čem klanjaš, ne govorim „del vile metallo“ kojijem potpiruješ ovamo razdor, sijuć tvoj neumjesni kanavac, bio taki onda bi bili politički lažci ja i svi moji mlječani, koji se Hrvatima čutimo, bio bi lažac Dr. Maretić, prof. T. Smičiklas itd. Dočim ja tebi neću, moj vječni doktorande, tako neskladno rijeti da si lažac, nego ću malo umjerenije nazvati te prostim klevetnikom, jer podmećeš na podli način i pripisuješ osobama, ono što nijesu bile nit su učinile.

Govoriš moj buduću doktoricu o skladnosti, o delikatnosti, dočim, i ako si obišao dosta bečkih salona, na najprostiji način predbacivaš drugomu prošlost dičniju od tvoje. Zaludu je, uvijek vrijedi poslovice: *Martin u Rim, Martin iz Rima*.

Imaš razlog pristajati uzame glede liječnika, jer bi ti mogao trebati za mrzle obloge po naputku Kneipp-ovu, kada dogješ ovamo kupiti masline, a sijati razdor. Mi, hvala Bogu, imamo barem 10 puta zdraviju dušu i srce nego ti.

Zaključujem jednom malom lakrdijom. — Ako si svijestan *Srbini* i ljubiš kućne tradicije, bićeš čuo kako je neki Gjivanović po Trumbeti, poslao sūcu tikvu u mreži, pišući mu, da mu šalje *nedar, u nesudu, po nečovjeku*. Tako isto primam i ja tvoj dopis u „D.“

Uz to dragi Dre. XX. vijeka primi hrvatski pozdrav, a do prigode, otiosus plura. — Tvoj
Ljubomir Žeravica.

Pogled po svijetu.

— Antisemiti su dobili u bečkim općinskim izborima 20 novih mandata. Tako liberalci imaju većinu od samo 8 klimavih glasova.

— Jedan novinar skrajnje ljevice pokušao je dignuti u zrak Hentzi-jev spomenik. Zatvoren je.

— Bizmarkovo slavlje traje. Na hiljade i hi-

ljade dolazi mu posjetnika, čestitaka i darova sa svih strana nijemstva. I naš kralj brzojavno mu je čestitao.

Domaće vijesti.

Nove pohvale. — Biankini je držao u Beču divan govor o hrvatskim odnošajima. Na to su ustali ministri Plener i Bacquehen. koji su ponovo pohvalili većine dalmatinskoga sabora, i njihovo postupanje u poslu sjedinjenja.

Ovo treba dobro zabilježiti. Mi bi predložili da ih iza ovakih hvala i odlikuju. Osvrnućemo se na prijedmet.

Srbi i Talijanaši. — „Il Dalmata“ u zadnjem broju izjavljuje da svi ozbiljni Srbi osuguju one srpske „šoviniste“, koji se srame talijanaškog saveza i da se ovaj neće razmetnuti. Mi smo ovo uvijek tvrdili. Da pravo rećemo, nama srpsko-talijanaški savez nije mrzak. On nam najbolje ilustrira Velike srpske Slavene!

Otok Koločep. — Kralj je odobrio zakon da se otok Koločep pripoji općini Oraškoj.

Pensieru Slavu. — Samo dvije riječi! Nije istina da mi opetovano zadirivamo u razmirici, koja se je prošle jeseni pojavila u stranci prava i koja je konačno završena. Razdoru je kriv onaj koji ga je potajno u krilu stranke bio napravio, a ne onaj koji ga je otkrio. Dogagjaji nam dadoše pravo, jer se je dokazalo da oni rodoljubi i oni organi kojih se ticalo, smatrahu vogju stranke „zlotvorom naroda“. Zar se to moglo trpjeti? Sad taj isti list hvali narodnjake. U slast mu pećenka!

Nesreća na moru. — Pišu nam iz Perasta: Dne 26 Marta oko 3½ sata po podne, Tripo Matković pok. Miha i njegov rogjak Tripo Matković oba iz Lastve, poslije nego su kod liječnika u Risnu uzeli njeke lijeke za bolesnog brata prvoga Matkovića, uputiše se sa jednjem čamcem veslajući put Lepetana. Kad su se nahodili daleko od kopna po prilici ½ kilometra ispod grada Perasta, nasto strašan vihar jugovine, kiše, s bijesnim valovima morskim, tako strahovito da izvrnu čamac. Gore rečena dvojica uhvatiše se istoga, i staviše se u velik jauk i vapaj spasenja. Taj vapaj sretno čuše c. k. opravnik lučkog pomorskog zdravstvenog ureda S. T. i c. k. fincijalni poštovogja, pilot pobjezne straže lučkog pomorskog zdravstva P. L. koji pohrliše s najvišom bitrošću da pošlju nevoljnicima spas. Prva se barka uputi g. Petra Čorka; on sa jednjem mladićem; druga g. Boža Gustura, on sa Matom Balabanom i jednim mladićem, a potla jedna treća Andra Gusture, on sa pet drugih momaka. Prvom pogje za rukom spasiti nevoljнике, a drugom čamac sa pogibljom vlastitog života. Tu je strahom gledao narod cijeloga ovog grada i svakoga je na veliko ganuće probudilo videć onaku bjesnoću morskou, a misleć istinito da se više neće nijedan spasiti.

— *Nekoliko našijeh starijeh dužnika predali smo ovijeh dana sudu. Na znanje ostalim, da se požure i da isplate zaostatke svoje predbrojbe, da tako prištede troškove i dangube i sebi i nama.*
Uprava „Crvene Hrvatske.“

Gradska Kronika.

Visoki gost. — Njezinu Visost udovu nasljednika prijestolja nadvojvotkinju Stefaniju na putu u Jeruzolim zateče ružno vrijeme, tako da je parobrod bio prisiljen sklonuti se u Veluluku. Kad se opet uputio, radi velika mora zapovjedi Njezina Visost, da se zaustave u Gružu. Stigla je u Gruž na 30 pr. mj. u 7½ sati u veče, gdje je konačila. U nedjelju u jutro odvezla se na Lokrum sa svojom pratnjom, otkle se je povratila u Gruž na 1½ po podne. Parobrod je istog dana prosljeđio put Brindisi, ali se morao sklonuti u Boku. Pošto je učinilo lijepo vrijeme, nadamo se, da će Njezina Visost biti sada već na Sredozemnom moru.

Gosti. — Jutros u 7 sati prispio je u Gruž Lloydov parobrod „Vorwaerts“ sa jedno 60 zastupnika i političara. Megju njima je naš istarski zastupnik prof. Spintić, zatim mladočesi, poznati govornik dr. Pacak, dr. Dyk i dr., zatim nekoliko njemačkih i poljačkih zastupnika. S njima putuje i grof Harrach. Razgledaše grad i pogjoše na Lokrum, otkle će se na podne povratiti.

Za Starčevićev Dom. — Od g. X. primismo za Starčevićev Dom 2 krune.

† *Mato pl. Natali.* — U utornik umro je u 80oj godini svoga vijeka gosp. Mato pl. Natali vla-

stelin dubrovački, bivši presjednik trgovačke-obrt-ničke komore i do smrti vijećnik općinski. Od nazad 5-6 godina pridružio se je bio srpskoj stranci. U četvrtak bio mu je svečani i sjajni sprovod. Laka mu zemljica!

Pomorski ispiti. — Svršili su pomorski ispiti. Položiše ispite za kapetane na daleku plovidbu gg.: Niko Vicković i Aleksandar Mihajlović iz Kotora, Frano Visaggio s Pelješca i Antun Antunović iz Dubrovnika. Gosp. Antun Pušić iz Visa položio je ispite za škrivana, a g. Srgj Russavić iz poznavanja strojeva.

Pohvalno. — Prigodom smrti gosp. Nikole Špikule darovaše mjesnom dječijem zakloništu apotekari u Dubrovniku 22 krune. Prigodom smrti gosp. Mata pl. Natali, podijeliše u istu svrhu gg. Dr. Vlaho Matijević 10 kr., Dubrovačka Narodna Štionica 10 kr., prof. Rafo Janni 4 kr.

Vojnička vizita. — U ponedjelnik i utornik obdržala se u Dvoru vizita za domobranstvo, za mladiće ove općine.

Ispravak. — Odnosno na vijest o premještanju gosp. I. Wilfana uvrštenu u br. 11, ispravljamo na njegovu želju, da on nije njernik lučkog ureda nego nadinžinir pomorske vlade neodvisan od mjesnog lučkog ureda, kako će biti i onaj koji dolazi na njegovo mjesto.

Nesreća. — U četvrtak ubio se u gradu iz revolvera mlad čovjek Nikola Turović rodod iz Koločepa. Turović je bio trgovac u Trebinju, gdje je mnogo radio. Ovih dana panuo je pod stečaj sa velikim pasivom. Ima nekoliko dana da je u Dubrovniku, ali se svak bojao za njegovo zdravlje. U četvrtak u jutro nagjoše ga u postelji mrtva s tanetom kroz srce. Još nazad nekoliko godina mentalne sposobnosti bijahu mu se poremetile i morao je na liječenje, pa se drži da mu se bolest u zadnjem hipu ponovila. Žalosna slučaj!

Prigoda. — G. Milan Ivković zastupnik g. Petra Nikolića iz Zagreba, javlja nam da putuje Dalmacijom, noseć na prodaju po izbor slika rečene tvrtke, kao slike Dra. Starčevića, Tomislava, Zvonimira, Hercegovačko roblje itd. Eto prigode za naručbu!

Srpska propaganda megju učenicima. — Prijatelj, koji nam je dojavio sve ono što smo u pr. br. pod ovim naslovom priopćili, bio je dobro obaviješten. „Dubrovnik“ u br. 13 potvrdio je svekoliko što smo štampali, da se naime, mala djeca dovede u Gruž u haštu g. L. Bone, da se tu ije i igra na boča (uz ono što slijedi), samo nijeće da se pije. Vidi se da je ovo laž, jer jesti a ne piti izgleda nam sumnjivo. Jedno dijete iz prvih razreda, koga su tamo bili doveli, pripovijedalo je doma da doista bude i vina.

Na sve ovo čeljad oko „D.“ ne znađu nego podmećat nam da mi denunciramo gimnazja ce. Nel Denuncijanstvo je ono što oni čine proti hrvatskim učenicima, učiteljima i hrvatskim činovnicima. Eno i u svom odgovoru insinuiraju perfidno izmed redaka podlu denunciju na hrvatske gjake, podvaljujuć im tolike laži. „Srpski“ gimnazijalci mogu, za nas, med sobom raditi što ih je volja. Ni mi nećemo nikad ništa. Ali mi nećemo nikad dopustiti, da se zavode mala djeca iz I. i II. razreda, sinovi hrvatski roditelja, i da neke persone pod krinkom „nevinih zabava“ šire med njima srpsku propagandu. Jer ako bude i nadalje ovako slijedilo, preko nadležne vlasti koja ništa ne zna(?), vjera i Bog i mi ćemo isto pokušati.

Na svrhu se denuncijanat hrvatskih gjaka razmeće frazom „špijunstva.“ Znadu li srpski pisakarali pravi smisao tog izraza? Hm! . . . Špijuni bi bili oni, koji, kao Srbi, u isto doba dojavljuju Zadru i Cetinju, ili oni te na pr. iz svog srpskog liberalizma špijavaju u Rim protiv nekih svećenika s Rata; špijuni su i oni stvorovi koji anonimnim denuncijama kleveću hrvatske učenike na Ravnateljstvo gimnazije. Intelligenti pauca! Mi smo samo upozorili roditelje, da znadu, ne što im djeca rade, nego što im drugi od njih pravi i zato taj izraz lista, u kome, kako je Miletićeva „Zastava“ rekla, pišu *prodane duše*, obilno povraćamo na beztidnost i bezobraznost onih, koji ga izustiše, da okite i bebe i njega.

Otvoreni Dopisi „Crvene Hrvatske.“

Srbini, prijatelju Hrvata. Vršac u Ugarskoj. — O-
bratite se u onoj stvari na srpske listove, a ne na nas. Eto
vam u nas „Dubrovnik“ i „Srpskog Glasa“ pa neka oni
ustanu protiv vaših episkopa, koji se ulizuju Magjarima i
dopuštaju da crkveni sabor stoji toliko zatvoren. Naš bi
list u tom sporu mogao progovoriti samo sa hrvatskog sta-
novišta. Izrazi o patrijarki pravedni su, ali pitamo Vas mi,
zar je patrijarka sam? Zar nijeste vi tamo za svoga za-
stupnika izabrali Magjara Visontay? U svom zadnjem sa-
borskom govoru, što ga je držao prošle sedmice, dokazao
je da vas baš magjarski zastupa. Vladini ljudi nijesu više
u vas iznimka nego pravilo.

Priopćeno.*)

Presvjetlom gospodinu

Gosp. Franu Bar. Gondoli
načelniku

Ovdje

Vi, velemožni načelnik, a ja prosti gragjanin
pa je pravo, da Vam putem javne štampe zahva-
lim za sve ono, što ste upotrijebili da mi, recimo
otvoreno, činite razumjeti, da ste Vi u osobi na-
čelnika stali prema meni Hrvatu, kao prava poli-
tička *Mädchen für Alles*.

Na 13. Maja pr. g. predao sam na ovo c. kr.
Poglavarstvo molbu, u kojoj sam molio za dopust
slastičarnice i prodaju likera u istoj slastičarnici.

Kako je Vama i svima poznato, politička
vlast poslala je molbu Općini radi izvještaja. Stvar
došla na pretres u vijeću, a u sjednici mjeseca
Augusta — gdje ste Vi, gosp. načelnice, zagovara-
li i preporučivali vijećnicima da mi se molba ne
preporuču, da se meni gragjaninu i dubrovčaninu
(hvala Bogu, ako sam Hrvat!) ne dozvoli prodaja.
Evala Vam!

Vijećnici u većini, zanešeni za Vašim ra-
zlozima, uzhićeni usljed Vašeg govora, glasovali su
onako — kako ste Vi htjeli.

Nego čast mi je Vama i Vašim staviti do
ugodna znanja, da sam ja od Pol. vlasti, uzprkos
Vašem protivljenju, traženu dozvolu dobio na 7
Marta o. g. — i kako vidite stvar se pravedno
riješila, kao kad se malo ko osvrtao na prazne
puške Gondolina sustava.

A kad Vam već na jednoj stvari zahvaljujem,
pravo je da Vam zahvalim na svemu.

Prije 2 godine nije bilo dosta što ste pred
vijećom gledali ocrniti ime, nego ste još u onoj
prigodi poslali dopis na Slavno Mjesno Državno
Odvjetništvo — e da bi i taj dopis pomogao da
odem koju godinu u tamnicu.

Naravno — manje bi zanovetao pri izborima.
Svakako Vi ste to činili i prema drugim pošte-
nim gragjanima, i druge ste crnili pred Drž. Odv.
a slučajno oni, na koje ste iz praznih pušaka pu-
cali, bili su i poštteni i neporočni i slučajno Hr-
vati, dakle politički protivnici Vaših političkih na-
čela, koja se čuvaju u romijenči bez dna.

Hvala Vam i na naredbi danoj smetlištarama
da mi ubače u dućan staklarije i zemljane posu-
de, kao i na Vaše, gospodine, gospodsko ponaša-
nje u pitanju, ponude da se izpeče kruh siromasi-
ma, i neistinama, kojim ste to ponašanje u vije-
ću branili.

Ama jeste li Vi onaj Barun Gondola od 1889?
Obecavali pravicu i objektivnost, potpomaganje i
zaštitu Dubrovčanima a sad? Do duše ja sam i
onda, kao svi koji Vas bolje poznadu, držao i Va-
še riječi i Vaša obećanja sviralom na vrbi, ali da
ćete dovre doći, pa na svakom koraku svim sred-
stvima nastojati upropastiti jednog trgovca Du-
brovčanina, jer on misli, jer ljubi rodnu zemlju,
jer hoće da bude Hrvat a ne svačiji, vjerujte, ni-
je se ni vragu u snu snjelo.

Hvala Vam dakle na svemu i preporučujući
se Vašoj hiri i Vašoj osveti molim Vas samo da
uzmete do znanja, kako ja, i Vaš jed, i Vaše o-
svete i momente, kad proti Hrvatima zapjenite
pišem na komadu leda!

Zao mi je, ali je pravo da Vam zahvalim.
Inače priznajem da ste rodoljub. Nije šale, tu sko-
ro u opć. kafani pred gospodarima kad ste mogli
potegnuti bumbom, da ste za stranku potrošili
50.000 fior. — možete i proti meni puštati bum-
be pred vijećom, Drž. Odvjetništvu i Pol. vlasti.
„Blaženi niski duhom“ — jer Vam samo oni mo-
gu vjerovati.

U Dubrovniku 3 Aprila 1895.

S poštovanjem koje Vam dolikuje

Petar I. Orepić.

*) Za ovo pismo Uredništvo ne prima nikakve odgo-
vornosti. Ur.

JAVNE ZAHVALE.

Od srca zahvaljujemo svim prijateljima i do-
bročiniteljima koji su nastojali da ublaže našu ve-
liku žalost gubitkom našega preljubljenoga i neza-
boravljenoga sina

JAKOVA KULIĆA

Učenika II razr. C. K. Vel. Gimnazije u Dubrovniku.
Zahvaljujemo veleučenom g. liječniku dok-
toru Nikoloriću, koji ga je gledao na svaki na-
čin izbaviti od nemile prerane smrti; zahvaljuje-
mo mnogopoštovanomu g. Ivanu Feranti, koji je
pokojniku dao sve svete obrede. S velikim štova-
njem zahvaljujemo veleštovanom g. Upravitelju C.
K. Velike gimnazije u Dubrovniku i ostaloj svoj
uglednoj gospodi Profesorima i svim gimnazistim
I. II. III. i IV. razreda, koji su svečano s krunom
odpratili pokojnikove ostanke do vječnoga stana.

Isto tako zahvaljujemo s dubokim štovanjem
veleštovanom gospodinu Tajniku Tacconi Upravi-
telju i svojoj ostaloj uglednoj gosp. C. K. Financi-
jalnog Ravnateljstva, koji su svečano bili i odpra-
tili pokojnikove ostanke do vječne kuće. Zahvalju-
jemo veleštovanoj g. činovnici C. K. Divone. O-
sobito zahvaljujemo veleštovanom g. Povjereniku i
cijeloj Postaji C. K. Financijske straže, koji su
ostanke pokojnikove sa vijencem otpratili do vje-
čnoga počivališta.

Zahvaljujemo g. Anti Gjuratiću koji je oso-
bitim vijencem otpratio pokojnikove ostanke do
vječne kuće. Zahvaljujemo od srca svoj poštovanoj
gospodi Dubrovačkoj, koji su svečano otpratili s ve-
likom sjajnošću ostanke našega pokojnika i neza-
boravljenoga sina do vječnoga počivališta.

Ucviljeni roditelji

Juraj i Lukre Kulić

c. k. financijski vogja

za se i za svakoga svoga.

Najdubljim čuvstvom harnosti zahvaljujemo
svijem onijem koji su iskazali zadnju počast na-
šemu premilomu pokojniku

MATU pl. NATALI

bilo prisustvujući mu sprovedu i doprativši ga do
groba, bilo pako darujući siromasima milostivu
potporu na spomen časnog mu imena ili šaljući
vijenaca na njegov lijes. Osobitom pako zahvalom
spominjemo se M. P. O. Pera Moscatella, g. dra
Roka Mišetića, g. Klima pl. Ghetaldi i g. Sima
Pulića, koji su milomu pokojniku, i nama rastu-
ženijem bili od utjehe i pomoći u teškim časo-
vima što nas snagjoše.

Ovijem i svijem vječna hvala!

Rasvijećena obitelj

Natali-Mirošević

Prigodom smrti gosp. Mata pl. Natali bi udijeljeno
na uhar siroma od g. Vita Bassegli pl. Gozze fior. 5; od
g. Napoleona Marccochie fior. 10; od časne obitelji Miro-
šević-Natali fior. 25; od g. Nikole Dr. Mirošević fior. 15;
od g. Klima pl. Ghetaldi fior. 2; od g. Sima Pulić fior. 2;
od g. Ludovika Dr. Marotti fior. 5; od obitelji pok. Nik-
še pl. Gradi fior. 2.

Prigodom smrti gosp. Nika Turović-a bi udijeljeno
na uhar siromaha od gosp. Vlaha kap. Svilokosa fiorina 5.

Povjerenstvo Javne Dobrotvornosti.

Kod knjižare D. Pretnera u Dubrovniku
nalazi se na prodaji:

SVIBANJ

(MJESEC MAJ)

posvećen Bl. Djevici Mariji

ili

razmišljanja o poglavitim izvrnostima Mariji-
na života, s molitvama i izgledima preko mje-
seca Svibnja (Maja), čemu se nadodaju: Mis-
ne molitve, priprava na ispovijest i sv. prič-
šćenje i neke druge pobožne zabave, a zatim:

KITA PJESMICA (80)

na čast Bl. Djevice Marije

uredio Stjepan Skurla

u 16., str. XVI-412 frnako s poštom 85 nov.

Prvi osjguravajući zavod

za

slučajne vojničke službe

pod pokroviteljstvom Njeg. c. i kr. Visosti

Nadvojvode Josipa

Temeljna glavica

Kruna 400.000

(podpuno uplaćena)

Stanje osjguranih svrha na 1 Januara 1895

Kruna 11.000.000

Ravnateljstvo: Beč I. Franz Josef Quai 1.a

Zastupništvo za Dubrovnik i okolicu kod gosp.

Fratelli RONCHI

Za daljne obavjesti obratiti se kod istih.

Priopćeno.

Najbolja sjemenja, stabla, lukovice, šparoge,
i najljepše ruže i grmove prodaje Wilhelm Mühle
u Temišvaru. Ilustrovani katalogi šalju se badava.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se naj-
bolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

W e i s s a

Ima na prodaju fotografija Dubrovnik.

Pokost iz lanenog ulja

najbolje vrsti kod

ADOLFA HAUPTMANNA

Tvornica pokostnine (verniže) u Ljubljani

Ilustrovani cijenici stvari za obrt, škole
i kuću gratis i franko. 4-10

Iberciri 9 fior. prosta
odijela 16 fior. (naj-
bolja), Havelocks iz
devine dlake 9 fior.
ogrtači 7 fior. uvijek
zališno kod

Jakoba Rothbergera

c. i k. Dvorskog do-
bavljača u Beču I. Ste-
phansplatz Br. 9. Svaki
dan otvoreno do po-
noća.

Satovi i lanci

koštaju svakoga koji dire-
ktno kod fabrike naručuje

Samo pravi srebrni Cylinder-Remt. 5 do 7 fior. Anker-Remt.
sa 2 ili 3 srebrna pokriva 7 do 10 fior. Tula satovi 12 f.
zlatni 15 fior., Goldin ili novosrebrni 5 fior. zlatni lanci
10 fior., srebrni 1:75, budilice 1 f 50 nč., viseće ure za
dana kucanja od 8 fior. unapred sa 10 po sto Rabata za
trgovce. Najnovije Preis-Courante na zahtjev gratis i fran-
co kod

I. Kare' era. Tvornica satova u Linzu, (K. Josef-
strasse N ro 23 8-10

Tinct. chinæ nervitonica comp.

(Prof. Dra Liebera Elizir za nerve i snagu.)

Prava samo sa znakom Križa i Sidra.

Pripravlja po propisu Ljekarna Max Fante u
Pragu. Ovaj prepatat odavna je poznat kao srestvo
za učvršćenje živaca. Boca po 1, 2 i 3 fior. Nadalje
pokazuje se uspješnim Sv. Jakoba kaplje za želu-
dac, Boca 60 i 1 fior. 20 novč. Glavna skladišta: K.
L. Bianchi i Andrović u Zadru; nadalje Serravallo i
C. Zanetti u Trstu; Alte K. K. Feld-Apotheke u Beču;
u ljekarnam u Dubrovniku kao i u svim većim ljekarnama.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na pō godine flor. 2; za *Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4; 50, na pō godine flor. 2; 25; za *inozemstvo* flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglese, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Uskrs.

Uskrsnu! vikne božiji Angjel sa prevaljene ploče Isukrstova groba: pa eto vasiono kršćanstvo uzveseli zvuk zvonova i mili miris tamjana opetuje ovu veselu viku: *uskrsnu!* slaveć i blagosiljujuć Isukrsta, kraljevstvo koga neće imati konca; jer Hrist već ne umire, *Cristus jam non moritur, mors ei ultra non dominabitur*; on bo kraljuje na nebesima, kraljuje u svojoj crkvi na zemlji. Veselje sutrašnjeg veselje je Gospodinovo, ali je ovo veselje zajedničko nebesima i zemlji. I samo doba godine, koje ovih dana opet biljem i cvijećem kiti i oživljuje zemlju, rek bi da sav svijet pozivlje, nek se raduje uskrsnutome spasitelju. Svečanost ova, svečanost je njegova, svečanost je njegove pobjede. Njegov porođ, njegov nauk, njegove riječi, sav njegov život, njegova muka i smrt, dokazi su da je On, on sam spasitelj svijeta. Ali svi ti dokazi bili bi ostali klimavi da nakon smrti ne bude uskrsnuo, kao što je bio više krat prorokovao i navijestio. Reče jednom: *Vlast mi je položiti svoj život i opet ga uzeti*. Što reče ne poreče: treći dan nakon smrti uskrsne.

Istinitost njegova uskrsnuća prvi je temelj kršćanske vjere; pa zato u sv. Pismu, njegovo uskrsnuće od očevitih svjedoka bi tako tačno i sjajno dokazano, da neprijatelji kršćanstva, kao što bijahu Celsio prvi, pa potle moderni Strausi, Renani, Schenkeli, kad hoće da proti njemu pišu, nalaze se megjusobno u neprestanom protuslovju. Vjera Apostola, vjera mučenika kršćanskih, vjera svega svijeta u propetoga Gospodina, bez istinitosti njegova uskrsnuća, kad vidimo da se svuda po svemu svijetu raširila i svuda se širi, uzprkos svima protivnostima i najsrđitijim progonstvima, dokazala bi čudo još veće od njegova uskrsnuća: to bi bio dogagjaj nikomu razumljiv, u povijesti svijeta pravo protuslovje.

Zato pjeva Dante:

*Se il mondo si rivolse al cristianesimo,
Disse io, senza miracoli, quest uno
E' tal, che gli altri non sono il centesimo*

No svečanost Uskrsa nije samo Isukrstova svečanost, neg je svečanost, cijeloga čovječanstva. Svi narodi koji su njega spoznali za svoga spasitelja, svi su s njime uskrsnuli iz tmina zločina neuljudnosti i surovosti, na život kreposti izobraženosti i svake moralne i državne sreće. Svi mudraci i pisci starih vjekova za sobom ne ostaviše neg mali broj nasljednika svojih mudroslovnih načela: samo Isukrst svojim križem, sa vjerom u svoje uskrsnuće preobrazi, uskrsne umiruću ljudsku zadrugu. Istina je i dan danas vidjena i pokušana, da i sami protivnici Hrista, kad se inade da upitome poganske surove narode, nose pred sobom križ, da ga kod njih zasade. Sva ljudska znanost i sila ništa ne može bez Isukrsta, jer treba da se vrši ono što i sam Gospodin reče: *bez mene ništa ne možete, sine me nihil potestis facere*. U tešku pak bijedu padaju i propadaju kršćanski narodi kad hoće da se inade proti uskrsnutome Spasitelju, ili kad hoće da bez njega dopru do svoga pa i zakonitoga cilja. Zar ne imamo dokaza, vidljivih dokaza? Italija dopre do svoga pravednog ujedinjenja, ali na žalost pomoću framasunske sekte. Tim srestvom dopre do svoga cilja, ali je li zato srećnija? *Stalo se bolje, piše neki Italijanac, kad se stalo gore,*

Pa tako mora da bude svuda, jer ljudski rod, koje dobro može očekivati kad odbaci kršćanska načela? Hrvatski narode budi oprezan! Ne radi za tvoje blagostanje framasunskim maljicom, jer mjesto usrećit, ti ćeš pogubiti svoje sinove. Iz magjarske simbolične lože, koja se nastanila u Pešti, podana je naredba, da se i sred Hrvatske framasunstvo stavi na rad. Žalibože, u Hrvatskoj framasunici posjeduju tri lože i u njima već rade, i to: u *Zagrebu, Zemunu i Osijeku*. Čudimo se ako se već i čemu možemo čuditi, da poziv iz Magjarske, iz ove *nove jeruzolimke kraljevine* mogao je naći odziva u Hrvatskoj. Ipak tješi nas nada da ova guba neće moći škoditi onoliko, koliko je škodila drugdje, i da hrvatski patrijoti riječju i pismom zlati će pokazati u svoj *golotinji* neprijatelje vjere i naroda. — U toliko najsrdačnije svome narodu mi čestitamo uskrsne svetkovine, željni da i naša mila domovina bude doći do cilja, za kojim zakonito čezne.

Živjela ujedinjena Hrvatska!

Stari Dubrovčanin-kršćanin.

Braći Česima. *)

Nakanio sam, da iznesemo ovdje stvar delikatnu, no pogriješke ne valja sakrivati, neg baš otkrivati, s iskrenom namjerom, da se poprave. Imam da govorimo Česima, a naročito još o Mladočesima. Iz „Hrvatske“ koja je već češće iznijela iz mladočeskkih „Narodnyeh Listu“ mnoge članke, upoznao je svaki Hrvat, da ovaj list o nama ne ima baš najbolje mnijenje. Predumijevam da, je svakome to već u glavnome poznato, i za to ću to mimoići, a samo ću potanje govoriti moje mnijenje, da bolje razjasnim razloge.

Česi, a naročito Mladočeska stranka, puna je ideala, kojima misli da će uspostaviti nekadanja prava kraljevstva češkoga, i da će kraljevstvu češkome pribaviti ono mjesto u monarkiji, koje ga ide po sjajnoj prošlosti i po sadanjoj gospodarstvenoj i industrijalnoj snazi. Na žalost narod je češki s triju strana opkoljen njemačkim življem koji mu sada u velike prijeti, pošto on u Cislajtanijski danas vlada. U tom teškom položaju oni se naravno ogledaju za ostalim Slavenima, i od njih se nadaju bar moralnoj pomoći. To je sve lijepo, i proti tome ne može niko prigovarati. Nu tude počinjaju Mladočesi pogrešku, koja bi im se mogla teško osvetiti. — Napominjem naročito, da to govorim iz iskustva, jer sam slušao filozofiju u Pragi, i da govorim bez svakih predsuda. — Težeći za što većom samostalnošću u monarkiji, koja ih ne uvažava dovoljno, drže idealom svaku slobodnu i slobodoumnu državu — ova je osobito Franceska — a osobito ako je to država slovjenška. To je razlog, da će Česi deset put više dati za Crnu Goru (Jer je ne poznaju. Ur.) nego li za Hrvatsku, i to iz same želje za idealnom slobodom. Dobro, — lijepo je i to, i nemamo ništa protiv, ali odlučno ustajemo protiv toga, kad oni na pr. hoće, žele i vesele se, kad mogu napisati kako

*) Uprav htjedismo da odgovorimo na neoprezno i nerazborito pisanje „N. Listu“, kad nas preteče ugledan rodoljub, čiji članak ovdje donosimo, upozorjujuć na nj naše čitaoce. Ne treba ni spominati da ga potpuno usvajamo. — Uredništvo „Crvene Hrvatske.“

im je drago da tobož slobodni elemenat srpski ugnjetava ili prevladuje živalj hrvatski. Još ni sto muka da je samo to, ali k tome se pridružuje silno i ružno neznanje, s kojega Mladočehe, a naročito njihov glavni organ okrivljujemo, s kojega bi se doista trebali stiditi pred cijelim poštenim i pravdoljubivim svijetom.

Iz govora sa raznim muževima raznih slojeva, razne naobrazbe i raznog čina uvjerio sam se, da Česi nemaju ni najtamnijeg pojma o Hrvatskoj i njenima idealima, pravima i težnjama; ono, što je Hrvatima najsvetije prorusuju kroz „Obzore“ naočare, u svem u kratko, sve njihovo znanje o Hrvatskoj je konfuzno. Najrazniji presude vode ih i onda, ako dogđu u Hrvatsku, što je jasno dokazao u svojim opisima g. Horica, koji se je dao tako zaluditi, da je smiješnim postao. Ne poznavanje naših prilika, naših nevolja i težnja, za tim zvjersko razmetanje „Obzora“ protiv stranke prava, uvjerilo je Mladočehe, da su pravaši propalice, koji idu samo za svojim interesom, a za ostalo ih ni brige. To da su ljudi koji će se sa vragom i s Magjarom spojiti, samo da je proti Slavenstvu. Rekoh da je to sramotna ignorancija, jer ne uvažuju da je Biankini i drugovi mu za Mladočehe, a Kvekvić ne, ne uvažuju da u Dalmaciji Srbi svetogrgja počinjaju protiv slavenske misli, a pravaše progoni ista sila koja i nje u Češkoj; zabavljaju da Srbi u Banovini i drugud sve čine da oslabe moć hrvatske stranke prava, al ne da ju oni nadomjestu svojim težnjama, nego da plodove bere „srpski ban“ Hedervari. Neću da dalje navodim sličnih stvari.

Govore „Nar. Listy“ da pravaši nije su dobri Slaveni, da se odrekoše krvi svoje, a to za to jer to vele Srbi i „Obzor“. O „Obzoru“ neću ni da govorim, prezirem ga; jer je više naškodio u svom jalu, nego li koristio u ljubavi, a za što, pitam „Nar. Liste“ vjeruju naprosto Srbima, dok se oni sami nije su o tome uvjerili? Što mislite da je dosta slušati samo jednu stranu? Ta to već i djeca nijeću, a „Nar. Listy“ ne shvaćaju. Ignorancija, neznanje je tome krivo i opet govorim.

Ne zahtijevamo mi od Mladočeha da se postave isključivo na našu stranu, nek ne diraju svojim prstima u tu ranu, al kad neće da šute, a mi ih jednostavno ne priznajemo sucima. Niste dorasli da nam sudite, jer su vam oči zaslepljene, upoznajte nas pa onda govorite. Mi da nismo Slaveni, za to jer ne bulaznimo nerazumljive riječi, ne znajući ni sami što time hoćemo? A ko ikome, doista Hrvatima ne može niko prigovoriti, da nisu radili za slavensku solidarnost: Ilirizam, Jugoslavenstvo, Srbo-Hrvatstvo, a plaća? Spis Ruvarčev, koji zahtjeva, da se današnji saborski mame luci izraze o tome, vrijede li hrvatska zastava i grb ili ne! Ta ne staje li vam pamet? Ili Česi koji se vesele nad našim neuspjehom, ili Rusi koji — ne svi — vele da je Hrvatska stvorila austrijska policija. Kad uz ovakvu plaću uz ovakvo priznanje Hrvati hoće da malo omjere vlastite sile, da svoj narod upregnu u boj, a ne u nejasna maštanja o tugjoj pomoći, a naročito, kad mjesto nje dogje poruga, to je dakako protiv misli Slavenške, dakako za to, jer to gospodi Srbima nije pravo. A Srbi naravno Slaveni su čiste krvi. Ta ne rugajte se!

A sada do mi omjerimo malo Čehe u njihovom „Slavenstvu“, nek bude mlo za

drago, evo slušajte pa nam prigovorite braćo Česi, ako vam savjest dopušta!

Čast Čehu dok je on u svojoj domovini, tu podnosi muke, progone globe i sve za svoju domovinu, al čim izagije iz nje, ode svaki ideal. Neću da govorim o ostalim zemljama, no u Hrvatskoj svi su Česi — osim *nekih* samo časni izminaka — prvi propagatori germanizma. Neće da nauče hrvatski, jer mi je pogodnije da govore njemački nego li da nauče hrvatski. Ta valjda neće Hrvatska njima za volju naučiti češki. Nek su ma koliki Česi, toliko ideala ipak nema kad dođu k nama. Tim načinom oni danas služe najboljim oružjem svim onim oblastima, koje hoće da propagiraju tuginstvo u Hrvatskoj, a to su naročito gospositije, koje preko šumara i gospodarskih činovnika, velekom većinom Čeha, šire švapsčinu, jer se Hrvati sve više odvrću od nje. Kako žive u toj švapskoj sferi, neznaju da joj se otmu, pa i sami ugreznu u nju i više je se ne oslobode. Premda se na smrt s njom bore kod kuće, ipak vjeruju u nju toliko, da joj se ne znadu oteti čim prestupe svoj prag. Zar je to slavenska solidarnost, to li je ono što od nas traže? Valjda ne trebam da navodim primjere, ima ih u svim zemljama čitave monarkije, koji pokazuju da su Česi van doma isto taki germanizatori, kao i Nijemci. Živila Slavenska ideja na takve Čeha! Pitajte samo Bošnjake, pa da vidite što će vam odgovoriti, pitajte ljude u Gorskom Kotaru i u drugim šumama, da li je onim inteligentnim Česima, koji onuda vrve, što stalo do slavenske ideje, kad bi morali da nauče hrvatski?

Metite dakle braćo draga, pred vašim vratima, uputite najprije svoje ljude koji dogju amo, neka nas nauče kakva je to slavenska misao, jer mi smo tek od juče progledali i sazreli, pa ne znamo pravo što je to, a onda nas tek korite. Ne mislite da ste u tom stariji od nas. Možete li se vi pohvaliti jedni Križanićem, Gajem i pokretom kaka je bio iliski?

Ne priznajemo vam da ste u tom stariji, a još manje, da nam se namećete za učitelje, nego prije se pobrinite da nas upoznate, a onda sudite, ali sami ne onako, kako vam govore drugi.

Evo toliko mi je na duši da rekнем. Razmetanja „Nar. Listu“ već nam je dosta, pak ih ozbiljno opominjemo neka se kane, jer tako mi duše, znali bi i Hrvati ustati na obranu svoje časti. „Hrvatska“ još šuti, šute i drugi, mi evo prvi izagjosmo, ali bude li došlo do krupnijih, to nek nam se ne predbacuje da smo protiv Slavenske misli, za to, jer ustajemo na obranu protiv slatkih Slavena Čeha, koji digoš već od godinu dvije čitavu hajku na nas, a sve iz svoje ignorancije. *Pazite gospodo oko „Nar. List.“ upozorujemo vas još za vremena, da se ne biste tužili na nas, da smo opet krivi razdoru!*

Kad nam ne znate da pomognete a vi šutite i promatrajte. Jer budete li nastavili, znajte da ni mi šutiti nećemo, pak ćemo vam dokazati, da vas mi bolje poznajemo nego li vi nas, i još vas upućujemo da ne sudite upoprijeko, jer bi vam se moglo doviknuti: „Si taciusses philosophus mansisses.“

Svršujem onom izrekom, koju poručise nedavno neki hrvatski seljaci svome kotarskom poglavaru: „Recite Vi tome gospodinu, neka nam on dade mira!“

Dalmatinski Frank.

Neki narodnjački političari i listovi prozvaše Biankina dalmatinskim Frankom. Mi nalazimo da je izraz vrlo zgodan i da ga je don Jure potpuno zaslužio.

Dr. Frank otvorio je oči narodu hrvatskom u financijskom pogledu. Prije njega opozicija na tom polju lutala je u tnmama. Tvrdilo se doduše, da je Banovina financijski podregjena ugarskoj, ali dokazi nijesu bili svakome jasni. Dr. Frank u tome imade trajnih zasluga. On je teškom mukom dolazio do službenih podataka; on je zbrajao i računao prihode i rashode Hrvatske, pak je onda utanačivao troškove vojske i zajedničkih posala i razmjer, u kom bi Hrvati te troškove imali podmirivati. Sraunjavao je svote koje se u ime zajedničkih posala troše u Hrvatskoj, naprama onim što ih ona daje. Proučavao je ze-

maljske zaklade i pažorno pratio kuda ide njihova dobit. Čovjek se znojio i radio i plod svoga rada narodu priopćio, pa mu dva a dva četiri pokazao kako stvari stoje, te kamo ide njegov novac. Magjari su prije uvijek dokazivali, da Hrvatska ne bi mogla po sebi živjeti, jer oni za nju svake godine na milijune troše, da pokriju deficit. Dr. Frank zatukao je tu klevetu, te je brojčama izišao na srijedu i dokazao da ne samo oni za Hrvate ne troše ništa, nego da iz Hrvatske nose u Ugarsku i da su mnoge magjarske radnje izvedene novcem hrvatskog poreza, hrvatskih zaklada i hrvatskih državnih šuma.

Ovako je radio Biankini za Dalmaciju i za hrvatsku stvar uopće. Ako nas austrijski političari i narodi naše monarkije danas poznaju nešto bolje to je njegova zasluga. Prije, hrvatski zastupnici u Beču obično su mučali. Ne govorimo ovijem da nijesu ništa radili. Biće radili i zauzimali se, ali to bi bilo većinom privatnim putem. U Reichsrathu malo su kada isticali hrvatsku stvar i hrvatsko državopravno stanovište. Jedino iza novih izbora, kad bi uljegli u Hohenwartov klub, učinili bi malu izjavu, da oni tijekom ne odustaju od temeljnoga svoga programa. I na tome bi svršilo. Moguće da tamo, gdje se biju velike stranke i široke ideje ljudske misli i ljudskoga društva, da im se činila naša stvar ko riba izvan vode, pak su je pustili neka čeka. S druge strane može biti, da Hohenwartu nije bilo drago, da oni „državopravnim pitanjem potresaju temelje Austrije.“ Ali fakt je da se o hrvatstvu i hrvatskim težnjama malo ili nimalo govorilo.

Biankini u Beču poveo je sasvim protivnu politiku. Nije ni on iz početka bio posve vješt baratači tuginjem jezikom u jednome onakome saboru, ali ga je za malo potpuno izučio. On je u Beču držao vrlo mnogo govora. Nije bilo pitanja, nije bilo predloga ili važnije rasprave, u kojoj on nije učestvovao. Da se potpuno očrta njegov parlamentarni rad, mogla bi se napisati čitava jedna knjiga. On je svaku zgodu upotrebio, samo da tako rekuć „popularizuje“ dvije stvari, koje su mu na srcu ležale: hrvatsko državno pravo i Dalmaciju. Za jedno i za drugo svojski se je zauzeo. U najsitnijim pitanjima ekonomske ili upravne naravi, nije on zaboravio istaknuti, neka ljudi znadu, da Beč nije naše mjesto nego Zagreb, da Dalmacija pripada Hrvatskoj. Ovu Dalmaciju on im je opisao do najmanje sitnice. Iznio je zapuštenost i nevolje zemlje, potužio se kako se za nju ništa ne čini, kako nema komunikacija, kako je klausola zadala teški udar najglavnijem proizvodu pokrajne. Sve je on to iznio na dvor. Iz početka drugi zastupnici čudili su se, da se nalazimo u onakom stanju, kako ga je Biankini opisivao i nijesu vjerovali. Ali malo po malo osvjedočili su se, da je dalmatinski zastupnik govorio istinu. U ovo zadnje doba čuli smo izjava sa visokih mjesta, da se je s Dalmacijom maćuhinski postupalo. Viši krugovi stadoše se s nama zanimati, počelo se govoriti o Dalmaciji; dolaze k nama da nas vide, ustrajaju društva za Dalmaciju. Eto onomadne kod primanja istarske deputacije N. V. sam naš kralj milostivo je izjavio ovo priznanje: „I Istra je mnogo pretrpila vinskom klausulom! Ali znam da je jedna Dalmacija, razmjerno pretrpila puno viši.“ Nebrojene interpelacije, koje je Biankini svaki čas stavljao na vladu, probudile su opću pozornost, pak ako se i ne možemo nadati velikijem stvarima, ali da se barem pruži narodu prvi početak, na kome će on sam poslije dalje graditi.

Hrvatsko ime bilo je onijem gore s kroz nepoznato. Dalmatinske zastupnike zvali su *Dalmatiner*, *Jugoslaven* ili *Südslaven*. Biće možda tome doprinosili i oni sami, svojim ponašanjem. Biankini je u svakoj prigodi isticao hrvatstvo zemlje, dokazujuć da amo žive jedan narod, narod hrvatski. Družio se je sa zastupnicima bratskih naroda i pošlo mu je za rukom, da im razbistri pojmove u našem zamršenom narodno-plemenskom pitanju. U jednu riječ, kako se je Frank trudio, da narodu u Banovini ukaže pravi položaj u kome se nalazi, tako je i Biankini nastojao, da nas, našu stvar i našu pokrajinu upoznaju oni, s kojim danas stojimo u doticaju, pak ga punim pravom možemo nazvati — dalmatinskim Frankom.

Ovakih ljudi narod treba. Njemu se bogme

ne može reći da ne vrši svoju zastupničku dužnost. Trebalo bi ga još poslati u delegacije. Hrvatska riječ, koja bi se s onoga mjesta čula, odjeknula bi cijelom Europom. Biankini u delegacijama, makar samo za jedno zasjedanje, upoznao bi Europu s hrvatskim pitanjem, to bi hrvatskoj stvari više koristilo, nego vas dvadesetogodišnji oportunistički narodne stranke.

Naši Dopisi.

Bosna, 31 Marta.

Velecijenjeni Gospodine Uredniče! Najuljudnije Vas molim, da ovo nekoliko redaka uvrstite izvolite u Vašu dičnu „C. H.“ Evo uprav sad će se navršiti godina, kako je lanjskom franjevačkom kapitolu u Bosni, presjedajući O. Vjekoslav iz Parme, General franj. Reda, uz privoljenje bos. franjevačkog starešinstva, njeke reforme uveo, koje bi uprav neumjesno bilo na javnost iznositi. Mi smo se nadali, da će se barem tom prigodom i naše kukavno i žalostno kapelansko stanje poboljšati, ali se ljuto prevarismo, jerbo naše želje ostale su: glas vapijućeg u pustinji, kao što su bez uspjeha ostale i novo uvedene reforme. Mi smo se lani tužili na ovo kukavno stanje i to javnom glasilu „C. H.“ pa nam nije bilo nikakve pomoći, ali ipak nećemo duhom klonuti, nego ponovno na javnost iznosimo ovo nekoliko riječi, nebi li barem one urodile dobrim plodom. Bosanskih kapelana, ondje, gdje ne ima škole, vrlo je žalosno stanje.

Oni moraju ispovijedati, pripovijedati, krstiti, jednom riječju: blizu sve župne poslove obavljati, a njihova godišnja plaća sastoji od 60 (šestdeset) fior. i 20 novč. Svi pak ostali prihodi idu župnicima. Je li ovo pravo i pred Bogom i pred ljudima? Ja, koji sve blizu terete snosim, da imam za sav moj trud plaću od 60 fior. i 20 nč. od kojih moram se odijevati, obuvati, duhaniti, ako obalim i liječiti itd., a mom župniku svi prihodi, dapače i sv. mise koje govorim svakim danom?

Vrlo bi dobro i pametno učinilo stareš. bos. franjev., da ovoj prijeko potrebi na vrijeme lijek pruži, jerbo nije moguće s ovako malom plaćom na kraj izaći.

Ovo je istina nepobitna, a da ko ne rekne, da pregonimo kad ovako pišemo, slobodno je svakom, ko god hoće i može, nek pobije ovu istinu.

Jedan kapelan za sve druge.

Na Megjini Općine Sinjske, 1 Aprila

Vidite li grdne dogogaje
U našem kletu zavičaju
Od krvnika i bezzakonika.

Martić.

Uvjeren sam, da su Vama, velecijenjeni g. Uredniče, poznate sve okolnosti, koje su nastale tekom prošaste godine u Općini Sinjskoj, te bi i suvišno bilo da bi Vam o istijem stao pripovjedati. Dozvolite mi samo da Vam opišem nekoliko činjenica o postupanju viteza, brata mu Agana, i o njihovijem pristašama, te i o povratku neumrlag zastupnika g. Nein-a.

G. Vitez otkad je stupio na prijestolje Komesarevo, sve mu rekao bi, munje iz očiju sijevaju — ovako mi Glavičani pripovjedaju — sve ga, kako oni kažu, neka čuminjevica osušila, i da je pocrnio kô kamen sinji. Anatema! Anatema! Promjenjiva glavare sve po svom čefu; obećaje recteiprijeti cetinskijem župnicima, da će im on, — gdje oni — davati plaću iz općinske blagajne, mješte redovine; naregijva Cetinskom kafandžiji da ne smije iza ponoći držati kafanu otvorenu (ad quid?) šalje svoje poklisare od Iruda do Pilata da mire narod; — komu je i do očajanja još njegova pre-gjašnja uprava došla — da mu prikazuju tikvu za rodakvu, da mu obećaju veliku budućnost, i ako se ne podvrgnu želji vitezovoj, da će ga na mijeherati. Ago, s druge strane, bijesni svakijem danom sve to više, gleda, a na svaki način, da se osveti mojjem Glavičanima, što iz gusle pjevaju „pobjednicu“ o raspustu općine Sinjske. I njega je njeka čudna bolest uništila, rekao bi, ko ga je poznavao, da je ono drugi Toni. Anatema! Anatema! On ti upravlja svijem poslovima, on ti prima svaki haber, pošto se vitez više u to i ne razumije. Dojadilo mu! Uvidio je, ta nije toliko bedast

kako ga narod obožava! Zna on da će u svakom selu, za svakom stazom, njegova uprava ostati ubilježena do vijeka! Kako rekoh, raznih novosti donijeti ću mojijem seljanima, ali ona o imenovanju novoga natšumara i nadmesara mnogo će ih zanimati.

Natšumar vam je čovjek rijetkijih vrli-
nâ; jestan tako, da u šumarskoj struci natkrilio bi i istog Kulinovića! Eto sada globâ po narod! Eto novaca sa svijeh strana! Eto koristi za jadne Cetinjane!

Nadmesar je takogjer čovjek rijetkijih vrli-
na; on je rad zasluga i dobrih djela u Drnišu i drugdje, ostavio svojem imenu „glas vječiti vje-
nu uspomenu“. Obećao mu, ako bude stupati o-
nijem pravcem, kud ga oni šalju, da će ga posta-
viti za kapelnika. E ridi?.. Tomi i Kruni obećao
neko mjesto, gdje niko ne može!

Rad sam, jošte da vam u kratko saopćim,
da nam se je uz neopisivo veselje pozratio iz Za-
dra naš zastupnik *Nein!* Na susret pošlo mu je
birana kita. Glazba razumije se, udarila *marsch*
„nein!“ Čim je glazba dovršila spomenuti *marsch*,
naš ti Marko, najuljudnije zafalio se prisutnicim,
koji ga otpratiše do pivarne, gdje je i ostao.

Naslušo sam se lijepijeh, te bi i vrijeme bi-
lo da se uputim na megjinu. Vama g. Uredniče,
javit ću se po prvijem, nadam se, sretnijim izbo-
rima. Ovo uz hrvatski pozdrav

naseljeni Glavičanac.

Iz južne Hercegovine, 4 Aprila.

Gospodine uredniče! Lijepo sam se nasmijao
kad sam pročitao što je nekakav dopisnik iz Her-
cegovine nadrljao u br. 13 samozvanoga „Dubro-
vnika.“ Što ne bi ni vragu palo na pamet, tu se
on nada da će predbiti za srpstvo našu braću
muhamedance. Ali se ljuto vara, jerbo se oni kao
pravi rodoljubi osjećaju velikim dijelom Hrvatima.
Neće nikad biti Srbi naši muhamedanci, jerbo do-
sta im je da se sjetu šta misle Srbi i kako nika-
kvom Srbinu ne vjeruju, koji nije srpske vjere,
pak da svakoga progje volja zanašati se za tom
strankom. Nema u nas nijednog muhamedanca, ko-
ji se Srbinom nazivlje, a Hrvata ima i biće ih i
još više, kad ponaraste mlagji naraštaj, koji vas
osjeća hrvatski.

Toliko na ovo, a sad na drugo. Drugi dan
božića bijaše pošlo nekoliko katolika iz Trebinja
sa svojim župnikom u Bileć, da otpjevaju službu
božiju onijem katolicima, koji se tamo nalaze i
svečano provest sa svojom braćom. Dobro je po-
znato, da u Bileći nema crkve ni župnika. Dopis-
nik „D.“ grdno denuncira, da su naši tamo išli u
demonstraciju, pa da im je pjevanje bilo zabranje-
no. Sve laž i denuncija! Istina je samo to, da su
neka „braća“ tim putem htjeli smutnju zametnuti,
ali im nije pošlo za rukom.

Pogled po svijetu.

— Zastupnička kuća u Beču zaključila je
svoje sjednice radi uskrsnih praznika. Njemački li-
beralci bližu su rasapu; poraz u Beču pomutio je
njihove redove. Pogovara se, da će delegacije biti
sazvane za 5 Juna.

— U Ugarskoj je naknadni izbor u Topolj-
skom kotaru. Kandidira Košutov sin, za koga se
razvila prekomijerna agitacija. Čini se da će pro-
pasti.

— Novine javljaju da je crnogorski knez po-
dignuo tužbu protiv pisca brošure: *Crna Gora na
kraju devetnaestog vijeka* g. Marku Backoviću, cr-
nogorskom emigrantu, koji je sada učiteljem u
gornjo-milovačkom srezu u Srbiji. Marko Backović
uvjerava, da će dozvati stotinu svjedoka da su nje-
govi navodi istiniti.

— Španjolski maršal Martinez-Campos odje-
drio je s vojskom, da svlada veliki ustanak na Ku-
bi. Svojim prijateljima izjavio je ili da će doći kao
pobjednik, ili da ga više neće nikad vidjeti.

Domaće vijesti.

Srpski magjaroni. — Dok je bolovao temi-
švarski vladika Popović konsistorijalni prisjednici
pronevjeriše mnoga crkvena dobra. Radi toga su
mnogi suspendirani i proti njima povedena najstro-
ža istraga. Većina srpskih listova, naravno, o tom
ne smije ni da pisne, a kamo li da ih žigoše, jer

se radi o pravoslavnim popovima, koji stvaraju i
uzdrže srpstvo.

Proti pravašima. — Hrvatski listovi javljaju
da je od službenih krugova započela ozbiljna bor-
ba proti dalmatinskim pravašima i da visoko uz-
dignute osobe služe kao srestvo za pobijanje na-
ših načela.

Šta ovo znači? — Beogradske „Male Novi-
ne“ u br. 82 uzimlju u obranu mladog srpskog
kralja od napadaja nekih srpskih listova, koji su
više pristaje Cetinja. „Male Novine“ pišu: „Me-
gjutim kad zagrebački „Srbobran“, novosadska
„Zastava“ i drugi prečanski organi, za koje sav svet
zna da su *plaćena glasila crnogorskog kneza*, pro-
spu najcrnje grdnje protiv našega rođenog vlada-
ra — — —“

Dakle „Srbobran“ je u Srbiji — izio pana-
tu? Nestalo je više srpskijeh dinara. Sad se okre-
nuo put Cetinja pak je postao „plaćeno glasilo cr-
nogorskog kneza.“ Lijepo bogme!

Ovo ne govorimo mi nego organ Pere Teo-
dorovića, srpskog publiciste i jednog od prvih srp-
skih političara, koji je u svoje doba umio odbiti
ponudu ministarske listnice. Što je taj zagrebački
izmet i koja mu je cijelj, to svi znamo. On je ta-
mo da pomogne rastrovati Hrvate. A sa Cetinja
takove listove još podupiru!

Značiželjni smo što će na ovo onaj „Glas
Crnogorca“, koji je u svoje doba prešampavao po-
dle insinuiacije, te ih je proti nama pisao još ne-
dekorirani srpski rodoljub L. V. Niegova dužnost
kao službenog organa bila bi da nešto odgovori,
da vidimo jesu li „Male Novine“ pisale istinu.

Ali, beogradski list nije se zaustavio na „Sr-
bobranu“, već on meče u jedan koš i neke „druge
prečanske organe.“ Prečanski organi znači u Srbiji
oni listovi koji izlaze *preko Save i Drine*, dakle
kod nas. „Male Novine“ znadu dakle da amo ima
još srpskih listova, koji su „plaćena glasila crno-
gorskog kneza.“ Šteta što se „Male Novine“ nije-
su malo pobliže izrazile! Molimo „Dubrovnik“ da
ih i on priupita koji su to drugi prečanski organi,
jerbo naš list u Srbiji niko ne prima.

Slaveni u Primorju. — Uredništvo čestitog
lista „Il Rinnovamento“ u Gorici javlja da ovaj
neće za tri broja izaći jer njegov urednik gosp.
Ivan Kušar ima nastupiti tri sedmice zatvora.

Pišu nam s Grude: — Vlada je potvrdila
pravila naše čitaonice, te su se drugovi sastali na
7 t. mj. i u najboljem sporazumu izabrali gosp.
Don Joza Crnicu presjednikom, Pepa Krilanovića
knjižničarom, Andra Maguda blagajnikom, Boža Pa-
ljetka tajnikom. A uz to se još imenovalo barjak-
tarima Luku Birimišu i Pera Memeda. Bi uređen
dan otvora na 21 t. mj. i odlučilo se to učiniti
što svečanijim načinom. Za sada dosta. a izvjesti-
ćemo vas o otvoru, jer se u hvamo, da ćete nam
g. Uredniče, oškrnuti malo prostora u vašem cije-
njenom listu.

— *Nekoliko našijeh starijeh dužnika predali
smo ovijeh dana sudu. Na znanje ostalim, da se
požure i da isplate zaostatke svoje predbrojbe, da
tako prištede troškove i dangube i sebi i nama.*

Uprava „Crvene Hrvatske.“

Gradska Kronika.

Lične vijesti. — U gradu boravi glasoviti li-
ječnik prof. dr. Schrötter sa svojom obitelji.

Velika nedjelja. — Ove godine imamo div-
no pramaljetno vrijeme. Pobožni puk vrvio je po
crkvama na molitvu, koli naš katolički toli grčko-
istočni, jer je i njima ove godine uskras isti dan.

Silan svijet napunio je u Srijedu, Četvrtak i Pe-
tak Gospu, da se divi pjevanju Basilinsuva „Mi-
serere“, što ga je izvagjalo dubr. hrv. pjev. druš.
„Gundulić“ uz pripomoć nekoliko djece, pod upra-
vom čestitog maestra prof. Marcocchie.

To je bilo tako izvedeno, da se je svak ču-
dio. U nas se boljeg pjevanja nije čulo. Propovje-
dnik iz Rima izrazio se, da je bilo „dostojno vje-
čnoga grada.“ Svak govori, da je prof. Marcocchia
s njegovim zborom u kratko vrijeme dostignuo
Slavjanskoga crkveno pjevanje. Čestitamo!

Pohvalno. — Prigodom smrti g. Nika Turo-
vića udijelio je gospodin Abramino Tolentino mje-
snom dječijem zakloništu 4 krune.

Zastupnici na prolasku. — U subotu na 2
sata po podne otputovaše zastupnici s „Vorwärt-
som“ put Kotora, gdje su ih lijepo dočekali. Iz
Kotora vratiše se u Spljet pak u Skradin i Šibe-
nik, a otale u Trst da prisustvuju porincu novog
Lloydovog parobroda „Habsburga“.

Općinska sjednica. — U utornik bila je op-
ćinska sjednica. Izmed ostalih stvari raspravljalo
se i o tom, hoće li se pustiti društvu za hôtele o-
naj komadić puta što spaja Teodorinu gradinu sa
kupljenim Lučićevim zemljištem. Ta je stvar bila
iznesena još za prošastu sjednicu, ali je načelnik
skinuo s dnevnoga reda jer da nije zrela. Kako je
sazrela u ovo kratko vrijeme, ne zna se.

Kad je došlo na glasovanje oni koji su bili
za to da se čestica ustupi, imali su se dignuti na
noge. Načelnik je išao po sobi, brojio ko je na no-
gama a ko sjedi i rekao, da je većina glasovala,
da se čestica ustupi. Na upit dra. Čingrije, koliko
nas ima? odgovorio je: trideset i jedan.

Onaj čas u općinskoj dvorani bilo je prisu-
tno 31 vijećnik i prisjednik, s načelnikom 32, i to:
Avoscani, Bačić, Bakara, Banac, Berberović, Bibi-
ca, Broili, Čingrija, DeGiulli, Gaus, Ghetaldi-Gon-
dola, Goga, Gracić, Grbić, Grkavac, Katičić, Lu-
jak, Mandolfo, Matijević, Mičić, Natali, Pilato, Ra-
čić, Radić, Radulić, Saraca, Šarić, Šutić, Tolentino,
Ucović, Vodnica i Vukasović. Digli su se na noge,
dakle glasovaše *da se čestica dade*: Avoscani, Ba-
čić, Banac, Berberović, Bibica, Broili, Gaus, Gr-
kavac, Matijević, Natali, Pilato, Saraca, Šarić, Vo-
dnica, Vukasović. Ukupno 15 glasova. Ostadoše
sjedeci, dakle glasovaše da se čestica ne dade: Ba-
kara, Čingrija, DeGiulli, Goga, Gracić, Grbić, Ka-
tičić, Lujak, Mandolfo, Mičić, Račić, Radić, Radu-
lić, Šutić, Tolentino, Ucović. Ukupno dakle 16 gla-
sova. Gondola nije glasovao, ali da je glasovao, o-
pet ne bi predlog bio dobio većine. Kako je onda
on mogao reći, da je predlog primljen? Ako je to
nehotice učinio, onda je nepažnja i nesmotrenost
njegova proglašivat primljenim ono, što je u istinu
bilo odbačeno; ako je hotomično onda je počinio
jednu nezakonitost i mistifikaciju.

Mi se čudimo našijem vijećnicima kako su
se mogli osloniti na ono što on čini i govori i ni-
jesu ga u brojenju kontrolirali. Zar su tako brzo
zaboravili prošaste općinske izbore?

Mi punim pravom pitamo, da li je valjan o-
vaki zaključak vijeća. Neka vidi do koga je. Što
se pak tiče samoga prijedmeta, mi smo u svoje
doba stvar pretresali. Onaj komadić puta nije ne-
go samo izlika da uljezu s gradnjom u Teodorinu
Gradinu. Lako je poslije učiniti, da vojnička vlada,
koja je vlasnik parka, isti pokloni društvu, a je-
dnom stvar učinjena teško je popraviti. Cijelo u-
praviteljstvo općine glasovalo je *za* i sam g. Božo
Banac, koji je toliko govorio proti, na glasovanju
nagovarao je vijećnike, da glasuju, da se onaj ko-
mad puta daruje. Ovo će služiti za dobru uspome-
nu upraviteljstva. Neka gospoda u svojoj patrijoti-
čnoj revnosti istjerali bi svakoga pravoga Dubrov-
čanina, da dadu mjesto tugjinu. Cvih slučajja mi
smo već doživjeli za načelnikovanja sadašnjeg na-
čelnika. Stari Dubrovčani štovali su stranca, ali su
svoje tvrdo branili. Gondola je zadovoljan i uživa,
da će se baš dogoditi ono što je on bio poroko-
vao, da će Teodorinu Gradinu uzeti društvo za
hôtele, a djeca koju su ondje izvodili neki idu na
Iljinu Glavicu.

V. tačka dnevnoga reda bio je izbor jednog
općinskog zastupatelja u odbor obrtničke škole u-
savršenja, koja će se utemeljiti u Dubrovniku. Na
predlog načelnika bio je imenovan g. Božo Banac.
Manjina je nosila prof. Balda Kosića, čovjeka stru-
čnjaka, koji bi bio odgovorio zadaći. Sjednica je
svršila iza 7 ura u večer.

Zahvala. — Prije svoga odlaska u Trst, ka-
mo ću budući premješten do malo otputovati, slu-
žim se ovim putem, da se oprostim sa svim prij-
ateljima i znancima, koje sam imao sreću upoznati
za svoga 4½ godišnjega djelovanja u ovom kraju,
od Veleluke do Sutomora.

Zahvaljivam im na iskazanoj naklonjenosti i
prijaznosti, koja će mi uvijek ostati na pameti, i
kličem im iz svega srca: s Bogom!

U Dubrovniku 13 Aprila 1895.

Josip Wilfan

nač-inžinir pomorske Vlade u Trstu.

Prigodom smrti gosp. Mata pl. Natali bi udjeljeno na
uhar siromaha od gosp. Girolama i Nicolette pl. Zamagna
flor. 4. Od gosp. Grofice Ane Pozza pl. Gjorgji flor. 10.
Od časne obitelji Zaffron flor. 5.

Prigodom smrti gosp. Nika Turovića bi udjeljeno na
uhar siromaha od gosp. Nika D. ra Svilocossi flor. 10. Od
gosp. Frana Svilocossi flor. 10. Od gosp. Iva Jelicha flor. 10.

Povjerenstvo Javne Dobrotvornosti.

O G L A S.

Daje se na znanje da danom 16. Aprila tek. počimlje prodavanje na javnoj dražbi predmeta koji pripadaju stječajnoj masi pokojnog Pava Svaga, uz obične uvjete zakona.

Dubrovnik, 12. Aprila 1895.

Upravitelj stječajne mase P. SVAGA.

Ljetna Mreža

Nalazi se na prodaju ljetna mreža (trotta sardenara). Ko je želi kupiti neka se obrati g. LUKI HANZI u Rijeci Dubrovačkoj.

Tinct: Stomach: comp.

Sv. Jakoba kaplje za želudac.

Mnogogodišnje prokušano sredstvo za probavu i apetit. Boce po 60 i 1 f. 20 nč. Već više godina glasovit je D. ra Liebera Elizir za nerve i snagu — Znak + i sidro — Boce po 1, 2 i 3 f. Pripravljaju se po prepisu u Ljekarni M. Fanta u Pragu Glavna skladišta: K. L. Bianchi i Andrović u Zadru; nadalje Seravalle i C. Zanetti u Trstu; Alte K. K. FeldApotheke u Beču; u Ljekarnama u Dubrovniku kao i u svim većim Ljekarnama.

Phönix-Pomada

nagragnjena na izložbi za zdravstvo i njegovanje bolesnika u Stuttgartu g. 1890; po lječničkim svjedočbama i hiljadama zahvala priznata kao jedino opstojće djelujuće, neškodljivo sredstvo, da gospoda i gospogje dobiju bujne i pune vlasi i da se zapriječi otpadanje kose; mladići mogu s njome odmah uzgojiti jake brke. Garantirano za uspjeh i za neškodljivost. Lončić 80 novč., poštom ili poduzećem 90 novč.

K. Hoppe, Beč, XIV. Schwezlgerasse 12. 1-52

Pokost iz lanenog ulja

najbolje vrsti kod

ADOLFA HAUPTMANNA

Tvornica pokostnine (vernize) u Ljubljani

Ilustrovani cijenici stvari za obrt, škole i kuću gratis i franko. 5-10

Priopćeno.

Najbolja sjemenja, stabla, lukovice, šparoge, i najljepše ruže i grmove prodaje Wilhelm Mühle u Temišvaru. Ilustrovani katalogi šalju se badava.

NEMA TU IGRARIJE!

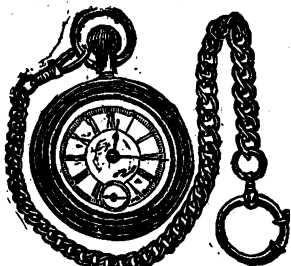
ni šale! ni prevare, nego čista i sveta

ISTINA

Vrh zvake hvalje diže se naša svjetska

CHICAGO-ZBIRKA

koju mi prodajemo radi prepusta našeg skladišta samo za tri fiorina i 50 novčića:

- 1 Prima-Tuka-Remontoir Žepni sat. tačno ide, 3 godine jamstva,
- 2 Zlatni imitirani lanac,
- 2 dugmeta za manšete, Double,
- 1 elegantna dugmeta-Double za košulje,
- 1 finu iglu za kravate,
- 1 cigarijeru,
- 2 dobri Solingerov periš,
- 1 žepnu toaletu sa kutijicom

Svih 10 komada samo

3 fiorina i 50 novč.

Požurite se što prije možete, da naručite, dok još ima, jer ovaka prigoda dolazi rijetko. Šalje uz pouzete ili uz gotovo

Komisionalna tvrtka američanske tvornice satova od tuke

Beč, II. Taborstrasse 44.

Nepotpuna svota vraće se natrag 2-3

Iberciri 9 fior. prosta odijela 16 fior. (najbolja), Havelocks iz devine dlake 9 fior. ogrtači 7 fior. uvijek zališno kod

Jakoba Rothbergera c. i k. Dvorskog dobavljača u Beču I. Stephansplatz Br. 9. Svaki dan otvoreno do ponoća.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

Weissa

Ima na prodaju fotografija Dubrovnik.

Prvi osjeguravajući zavod

za

slučajne vojničke službe

pod pokroviteljstvom Njeg. c. i kr. Visosti

Nadvojvode Josipa

Temeljna glavica

Kruna 400.000

(podpuno uplaćena)

Stanje osjeguranijeh svrha na 1. Januara 1895

Kruna 11.000.000

Ravnateljstvo: Beč I. Franz Josef Quai 1.a

Zastupništvo za Dubrovnik i okolicu kod gosp.

Fratelli RONCHI

Za daljne obavjesti obratiti se kod istih.

DAJE SE U NAJAM
kuća na Pločama, na tri poda, novosagrađjena. Ima vrt, taracu i vodu na šmrk u svakome podu. --- Poblize kod Uredništva.

Ko pere neka se više ne plaši!

patentirano
Mohren-Sapuna

kod uporabe operu se 100 komada rublja u 10 dana lijepo i čisto. Kod uporabe rublje se jednom više uzdrži nego kod ikakvog drugog sapuna. Kod uporabe jednom se pere za tri puta. Kod uporabe više niko ne pere četicom ili škodljivijem praskom. Kod uporabe prištedi se na vremenu, drvinu i radu. Da nije štetan svjedoči C. K. sudbeni vještak gosp. Dr. A. Jolles.

Dobiva se u svim trgovinama
Glavno skladište. Beč, I., Rengase 6.

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO, VINO I VOĆE.

MLATILA, ŽRVNJALA, MLINOVA za čišćenje žita, RALA TISKI za grožđe i voće, Patentirane ŠTRCALJKE, za peronosporu i samodjelujuće sprave za PERONOSPORU sa ZRAČNOM SISALJKOM, STROJEVE za REZANJE i PIVNIČARKE sprave.

kao u opće sve strojeve za poljodjelstvo, vino i izragjivanje vina iz voća

sve po najnovijem i najboljem sustavu u prodaje

IG. HELLER BEČ

2 1/2 Praterstrasse N. 49.

Bogato ilustrirani cijenici na hrvatskom i talijanskom jeziku na zahtjev badava i franko

NAJPOVOLJNIJE POGODBE najjeftinije cijene. jamčevina, vrijeme za prokušanje!!!

Preprodavaocima veliki popust. 1-10

◀ Cijene znatno snižene ▶
TIJESTOVI za GROŽĐJE, VOĆE i MASLINE
IZVORNI SATVORI

najnovijeg i najizvrsnijeg sastava sa mehanizmom na dvostrukom i trajni pritisak; obezbijegjena je najkorisnija uporaba čak do 20 po sto veća od svake ina što se drugim tijestovima postiže.

Prvim nagradam obdareni kod svih izložaba.
MLINOVI za GROŽĐJE, VOĆE i MASLINE
RAZDROBNE SPRAVE SA PRIDRUŽENIM
HVATALIM ZA GROŽĐJE.

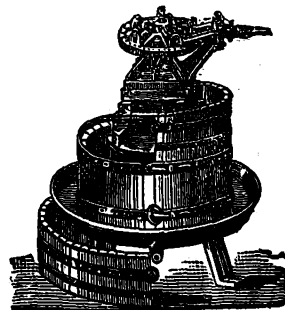
Suhotvorne sprave za voće, kao i za sve bilinske, životinjske i mineralne proizvode
Pritisni strojevi za sijeno, slamu i ost priregjeni za ručno kretanje;

Razdrobnici za žito; Vijace za čišćenje zrnja.
Najnovija patentirana automatična Štrapala za loze „Syphonia.“
Sve ove sprave prireguju samo tvorničari

PH. MAYFARTH & COMP.

ces. i kr. isključ. povlast.
Tvornica poljodjelskih i vinskih strojeva
BEČ, II, Taborstrasse Br. 76.

Mukte se šalju katalogi i nebrojene pohvalne svjedočbe. — Traže se prestavnici i priprodavaoci.
Pri naregivanju paziti je na patvorenja. 5-19

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na pō godine flor. 2; za *Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4; 50, na pō godine flor. 2; 25; sa inozemstvom flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

I opet na odgovor.

Puljiško glasilo što no izlazi u Zadru, osvrće se u broju 29 na naše glagoljaše i hoće da ih izvirgava ruglu pred svojom zadarskom fukarom i pred kalabriškom svojom publikom. Ono dakako govori samo o hrvatskim glagoljašima, jer srpski njegovi saveznici svi do jednoga, glagoljeli su sad grčki sad latinski, a o Sv. Ćirilui Metodu čuli su samo u novije doba tek po kazivanju od onih Puljiza, što svake godine na „Gloria“ razbijaju lopiže i lonce pred Gundulićevim spomenikom, pak se njegove prostačke uvrijebe ne tiču ni pravoslavnih popova ni pravoslavnih oltara. Jer otkad je srpski patriotizam podijelio ovu našu pokrajinu sa puljskim svojim saveznicima, ostavio je Hrvatima da oni sami brane zajedničke narodne svetinje od prekomorskih otimača.

Ti hrvatski glagoljasi bili su dakle svi do jednoga kako piše talijansko glasilo zamazani, blatinjani, pravi ljudskih izmet prema onima, kojima su oči bili došli iz Pulje rimskim legijama i mletačkim galijama. I ti blatni, zamazani glagoljasi, gladni i žedni svakog božjeg blagoslova, ostali su takovi sve do početka ovoga vijeka, dok se puljskim češljem nijesu očesljali i zagladili. — Koliko je drevna slavenska liturgija, što sve ona nije učinila u službi kršćanske prosvjete, o tom zadarski list ne govori ništa; ali u svojoj zlobi, ispovijeda ipak jednu istinu, naime Mletačko ništavilo kao elemenat prosvjete. Jer što je dakle učinila mletačka vladavina od krasne ove pokrajine: u četiri stoljeća pašovanja, čim su ostali dijelovi hrvatske i srpske domovine sve od Kosova čamili pod silnim turskim pobjediteljem? Sisala je tužan narod, namećala mu svoje plaćenike, i rastrovala ga, ugušujući u njem svaku težnju za prosvjetom. A dosta je usporediti Dubrovnik sa ostalim dalmatinskim gradovima. Dubrovnik slo-

bođan od Mletačke pijavice, procvao je blagostanjem i knjigom a dalmatinski gradovi nasuprot, tek što su dali bili početak književnom preporodu, morali su umuknuti. A ako je Dalmacija napredovala u ovom vijeku, napredovala je jer su to donijela nova vremena; napredovala je, jer je nestalo talijanskog utjecaja mletačke vladavine; napredovala je kao što su napredovale i druge zemlje, a napredovala je zaista bolje nego što Pulja, Kalabrija ili Abbruzzi. — I to pod austrijskom upravom, koja bi bila mnogo pametnije učinila, da nije školama ujedno s prosvjetom raznjihala ono otrovi, što ga je našem narodu ostavila Mletačka republika. — Jedino zadarska fukara i dalmatinska birokracija, gazeći svoje slavensko porijeklo, mogu tražiti lijeka svojoj nemirnoj savjesti u raznorogjenju naše zemlje, nad kojom, ako ushoće Bog, neće nikad lepršati kalabriška zastava. A što se tiče kulture, talijansko glasilo, koje u svojoj ignoranciji i nadutoj gluposti, ne prati prosvjetne napore Hrvata, Slovenaca, Bugara i Srba, meo bi bolje ispred svoje kuće, ako bi na primjer naputilo svoje talijanske pomorske kapetane, neka na moru ne dočikaju bosonogi namjerne posjete dalmatinskih pomoraca — ako bi savjetovalo rimsku vladu, neka ne dopušta, da u Italiji bude više takovih načelnika, koji kupe po ulicama otpatke cigarete — ako bi... ali mi nijesmo pozvani i ne marimo da se prtimmo u tuđe posle. Ostanimo rasje kod kuće i recimo na primjer što je ta talijanska kultura učinila od Istre.

Eno Rovinja, talijanskog grada u hrvatskoj zemlji, puljiški uzgojena kao što i zadarska fukara. E pa dobro; u tome talijanskome gradu od kojih deset hiljada (10.000) stanovnika, u glavnoj ulici „Carrera“ dugoj kao što je naša Placa nakupi se preko tjedna trabakuo gjubra; i tu glavnu ulicu toga talijanskoga grada, može čovjek

proći bez muke samo u nedjelju u jutro, jer već pred večer, mala i velika puljiška kavalarija, koja se tura u pobočne ulice na povratku s paše, ostavlja za sobom specijalni miris. I ovo je na izmaku devetnaestoga vijeka, i u jednoj državi koja nije ni zašto sklona takovim kulturnim pojavama — Ali da je u Rovinji prodro Slavenski živalj, danas bi Rovinji bio poput Spljeta, Šibenika i drugih dalmatinskih gradova; bio bi grad u pravom smislu riječi, a ne bi ma se na primjer žene na stotine potezale ulicama podbočene i u drvenim papučama, dozivajući na pedeset metara daljine jednu na drugu, kao što ne bi tako najprostije naše seljakinje. *Attoché italiana cultura* i kako hi rekli neki naši preobučeni Župljani i Stojani *italiana favella*, te one pristačke i zlobne uvrijebe na sve ono što je Slavenu sveto. Otkud zadarskoj klikici pravo, da bezobrazno narijava našoj zemlji talijansko svoje mišljenje, da zavodi neznanice i beznačajnike pod puljišku svoju zastavu? Zar u ime Visa, Custozze, ili u ime kapule, što je, amo nose i u ime one klanzole, koja je tako težak udarac dala našoj pokrajini?

A što „Dalmatov“ historičar natvra o našoj Dubrovačkoj republici da je gojila latinski jezik, zar je to znak da je Dubrovnik puljiški grad? Zar su sami Talijanci historičari kulture latinske? Lakardijaši, zašto se Dubrovčani i ostali dalmatinski gradovi nijesu zanjeli za Talijancima, kada su se oni, drugom polovicom XV vijeka prestali stiditi Danteova jezika, već, ogledajući se u plemeniti primjer, dali su se na njegovanje svog mlatinskog, kako su ga oni zvali, slovinskog jezika? — I ako zadarska klika nema ni pojma o povijesti kulturnoj ni Dalmacije ni Dubrovnika, njezini su dopisnici, regiji upućeni u tajne naše arhive, ali ipak bezobrazno izvrću istinu. Oni znadu da je talijanski jezik vladao u Dubrovniku u toliko u koliko su to zahtjevale trgovačke i političke tada-

RIJEKA.

Po Humskim vodami ljubko se razlijeva
Zrak pramaljetnog sunca kad zalazi,
I nad njim bavi se, i njim zasieva,
Kô draže da nigdje rijeke ne upazi;
Blagi vištrčić koj predhodi
Zrak sunčani,
Drage Humble tih po vodi
Rano rani
A. Kazali: Zlatka.

Kada dan danas koji mu drago čovjek stane da čita razne putopise, ili sam razgleda razglašene vidike, neće se uvjeriti, da je u prirodi jedino ono lijepo i zamamno, što mu slikari, pisci i pjesnici predečnju — svejedno kao što ne vjeruje, da susamo oni ljudi veliki i zaslužni, koje je povijest takovim zabilježila. Silna srestva za komunikaciju koja su se razvila ovoga vijeka, a još će više budućega, dovestiće putnika do takijeh predijela, prema kojim će potamniti oni, te ih dosada, pero i kist slavljahu.

To će se dogoditi naosob za našu Dalmaciju, koja je puna veličanstvenijeh prirodnijeh čara, razmetnutih po obali krasnog Jadranskog mora. Dalmacija je i dosada radi toga bila u veliku glasu, ali joj se spravlja još bolja materijalna i intelektualna budućnost, kad se budu više o njoj bavili. Stari Dubrovnik pak, kô što svak vidi, nije nego prekrasni alem-kamen, koji resi ovu plemenitu pokrajinu.

Recimo dakle koju ob ovom slavnom kraju, čije nas ljepote, blagodatni klime i materijalni inte-

resi osobito zanimaju i koje bismo i mi po našim slabim silama na opće dobro željeli da razglasimol

Kako je ugodno za ljetnih večeri vozikati se u laganoj bartici po onom bistrom nebeskom zracu, što se zove riječkim kanalom! Iz početka dosta širok pak se sve više sužuje, do izvora rijeke, koja se ragja na podanku strme Bjelotine iz njezine široke čeljusti. Da je more tako brzo ne dočeka, mjerila bi se s najvećim drugaricama u Europi. Stari su je zvali *Arion*. Ivan Lucij, povjesničar (lib. 4, cap. 4) piše: per vallem Popovo dictam circumquaque altis montibus cinctam fluens (govori o Trebišnjici) nullibique exitum habens a terra absorptum per occultos meatus in mare prorumpens flumen Humblam antiquis Arionem efficit. Latinski je zovu Humbla od naše riječi hum (brdo). Zato se i ono selo pri izvoru još i danas zove uprav *Humolac*, što se izopačilo u *Komolac*. Isto tako i predjel na ovim humskim brdima zvao se *Zahumlje*, a po vladaru *Zemlja Hercegovina*, iz čega je poslije izišlo Hercegovina, koja ima svoje ognjište uprav na onim „Humovima“, koji se nalaze na sjevernoj strani Rijeke. Na obronku strme provalije pjeni ova iz duboka korita, pak tu odmah dariva svoju bogatu silu velikoj zgradi, gdje su smješteni mlini od ulja i brašna i tvornica za učinjanje koža. Sve ovo vlasništvo je g. Vlah Kisića, sadašnjeg riječkog načelnika. Sjeverna obala pripadala je od davnina starim narodnim županima, koji bi dolazili na drugu stranu, ondje gdje je sada kuća Papi sa Dubrovčanima *zbor zboriti*, a ovi su dobili preko Srgja. Malo po malo Dubrovčani sibilili su od ovih župana cijelu sjevernu obalu riječkog zalijeva i sva sela do Majkova (Miklošić; Monumenta ser-

bica spectantia ad historiam Ragusini et Serbiæ Viennæ 1858). Mi nememo da opisuemo ove obale kojim sa sjeverne strane nadstoji Hum, a južne Srgj, da se na istoku spoje u bajnu dolinu Sumeta do Brkata, koji ova dva brda tako rekne zavezuje. Orbini (pag. 395) kaže, da je granica između Dubrovnika i Hercegovine podijeljena velikim križom učinjenim na ploči u Rijeci, koja se nalazi više Prijevora (Vriježina Glavica). Do danas se o Rijeci puno pisalo. Spomenućemo klasične opise pjesnika Miha Bone „Gli amori di Aretusa con Arione“ t. j. Srgja sa Riječkom i *Periegesi* kanonika Gjura Ferića, jednoga od zadnjih slavni latinsti dubrovačkih. Neki vlastelin od Gundulićeve kuće napravio je na jednom brežuljku crkvicu zvanu Blažena Gospa od Ruža (S. Maria delle Rose) u kojoj je veliki oltar sa pločom Gospinim naslikan pun ruža. Otole se seoce prozvalo *Rožato*, koje se u staro doba zvalo *Kurilo*. Benediktinci s Lokruma dolazili bi ovdje i iz ove crkve izvršivali bi duhovnu oblast po svoj Rijeci. Poslije je riječka parohija potpala pod jurisdikciju kanonika gradskih, sve do svrhe republike. God. 1760 zapadni dio Rijeke odijeli se od Rožatoga i učini svoju parohiju u Mokošici.

U Rožatomu koće se lijepi samostan franjevac i prekrasno ljetiste stare porodice Sorkočevića (sada vlasništvo obitelji Papi). U samostanu boravljahu nekad na prolasku Sv. Ivan od Marki i Sv. Ivan Kapistran u povijesti dobro poznati. Sagrađen je uprav god. 1393, proširen god. 1582 i nadodana mu crkva (prije bila je crkva ono što je danas sakristija). O Frano Radejčević usavrši ga god. 1585, o čemu se čita na onoj ploči poviša

Mi Dubrovčani i Dalmatinci za ljubav Zadra
 na i nekolicine odmetnika, morali bi se svi složno
 odreći našeg jezika, našeg rada i naših težnja za
 napretkom; svi s kapom u ruci kao što su to Srbi
 učinili, morali bi pasti ničice pred političkim pu-
 stolovima, koji ne znadu ni za kuću ni za domo-
 vinu i priznati ih za naše prosvjetitelje. Ti lakrdi-
 jaši ili kako bi ih u svom patrijotičnom gnjevu
 nazvao Talijanac Querrazzi, ti *sicari della penna*,
 pitaju najzobilnijim tonom, zašto naši rodoljubi
 neće da skuće svoj vrat pod kola tuznog jezika, već
 mu viču anatema i spočituje im nezahvalnost. Ali
 Licemjerci i lakrdijaši ujedno! Vi, koji u ovoj na-
 šoj zemlji bezobrazno i bezstidno govorite o nekoj
 talijanskoj narodnosti; vi, koji živite ili od neza-
 hvalnosti prema zemlji koja vas je nasitila, ili od
 nevjere prema pepelu svojih otaca, vi, govorite o
 nezahvalnosti!! Zahvalnost prema komu, prema če-
 mu? Zahvalnost prema talijanskom jeziku, koji je
 stvorio toliko narodnih izroda i koji je postao na
 ovim obalama simbol neprijateljstva prema svemu
 što je nama sveto? Zahvalnost prema talijanskome
 jeziku, koji ste istovjetili sa puljskim težnjama
 zadarske fukare? Zahvalnost prema jeziku, kojim
 se služi ta fukara, da našu krasnu i ako nesrećnu
 domovinu, rastrubi kao varvarsku zemlju? Zahval-
 nost prema onom sredstvu, kojim vi nastojite da
 utučete naš narodni razvitak, grdeći naše narodne
 svetinje i zavodeći našu djecu neka pljuju na oče-
 vu uspomenu i na materino mlijeko? Zahvalnost
 prema jeziku koji u našoj zemlji odgaja takovu
 mržnju na sve što je Slavenstvo, da ni umjetnik
 svijetskog glasa, kao što je Slavjanski, odlikovan i
 svetkovan u svim Evropejskim gradovima, nije pro-

Na vratima Rijeke, u Batahovini, uzdiže se villa grofa Caboga, sa kapelicom, u kojoj je zakopan pok. Bernard Caboga ženijski podmaršal, koji umrije u Beču, naregujuć da mu se tijelo prenese ovamo, a srce u stolnu dubrovačku crkvu, gdje mu se uzdiže spomen-ploča. Na dno Rijeke put je, koji je vodio u nekadašnju šumu *Šaranpek*, punu snažnijih čempresa. Sadašnji vlasnici gotovo sve posjekoše. Uzduž cijele obale a navlastito na gornju stranu, Rijeke je posuta villama, gdje su vlastela dubrovačka prolazila ljeta, u lovu, ribanju i šetanju u barkama. Dosta je toga napisano u našoj i latinskoj književnosti u ovom starom padalištu pjesnika. Dosta je da spomenemo Celia Cervu, koga su doktorirali u Rimu od ciglijeh 18 godišta, čija djela nalaze se u Vatikanu, pa Gjona Resti i Pera Bunića. Stari Dubrovčani pripovijedaju, da kad bi izdale godine, vlastela bi otputovala izvan domovine; kad bi naprotiv godina bila bogata i obilna, onda bi ostali doma i pošli u Rijeku na zabavljanje, jerbo da se u Rijeci više trošilo nego na putovanju. U Rijeku bi povelj svu obitelj i sluga, a svaka je kuća imala svoga kapelana, koji je ujedno bio učitelj. Zato svaka oveća kuća u Rijeci ima kapelicu. Svaka obitelj imala je svoju pozlaćenu barku, koja se zvala *filjuga*, pak su s njome obilazili jedan u drugoga na objede, večere i druge zabave.

„Srbobran“ u svemu 34. broju, u suzama“ opisuju dirljive sastanke onih Srba, koji se sastaju, onomad u Zagrebu da osnuju jedan novčani zavod, t. j. „Srpsku Banku“. Priča: kako je stiglo mnogo brojavih pozdrava, nu on saopštava, sa

*) Ovo možemo potvrditi mi i svak u gradu, ko p

Zagreb, 12. Aprilara. Golema poplavlada, kakve se od davnine ne pamti, širila se na trepet pučanstva, dok nije zahvatila cijelu Posavinu. Gradovi i sela plivaju pod vodenom pučinom, na hiljade nesrećnog naroda se bori proti divljemu elementu, koji donosi užas, a ostavlja nevolju, mušeći sve zapreke i zobljući ovdje ondje i po koju ljudsku žrtvu. Za nekoliko je dana živio Sisak u neopisivu strahu pred nadalekom pogibli, koja mu je prijetila. Tamo Kupa i Sava, jednim koritom tekla. Najcnrje vijesti dolaze sada iz Slavonije, osobito iz Srijema. Onomadne je grad Karlovac zadesila i druga nesreća. Silan požar uništio je prostran dio gradski, 21 kuću na broju, oimario nekoliko stotina hiljada forinti štete. Jedno je dijete pod ruševinama zaglavilo, a sve gačati bo mužu i ženi, a i drugi ljudi. Blizu novoga kolodvora stala se ovih dana izdati magjarska škola za koloniju magjarskih di-

Dubrovnik, 16 April 1895.
Jero pl. Cello-Cega.

novnika i radnika na željeznici i željezničkim radnicima. Zgrada je zamašno zasnovana, jer Magjari misle s vremenom utemeljiti uz pučku školu i realnu gimnaziju, a tada bi u blizini i svoju posebnu crkvu podigli. Tako će eto Magjari postići što su davno željeli, a teško da će se tim zadovoljiti.

U svoje vrijeme sabirali su se po narodu prinosi za prenos smrtnih ostanaka slavnih velikaša Zrinjskog i Frankopana iz Bečkog Novog Mjesta u domovinu. Megjutim se nije moglo ustanoviti poblize, gdje počivaju njihove kosti, pa je klub stranke prava na svome nekadašnjem sastanku zaključio odustati od daljnjeg sabiranja, a sakupljenu svotu od 3800 forinti po prilici darovao je društvu Sv. Ćirila i Metoda za Istru. — O zdravlju našeg sijedog vogje Dr. Antuna Starčevića nijesam javljao ništa, jer su vijesti bile nestalne. Danas mogu radosno javiti, da se je, Bogu hvala lijepo oporavio. X.

Naši Dopisi.

Južna Hercegovina 17. Aprila.

Veleučeni gospodine uredniče! Dozvolite u našoj „Crvenoj Hrvatskoj“ par redaka o našim odnosima u južnoj Hercegovini, da nam bar bude donekle lakše, kad brata boli i jade otkrijemo. Znam, da svakog Hrvata veseli napredak hrvatske ideje u Ljvrtkovo kraljevini, ali kraj svega našeg napretka opet smo naskočeni. Evo čujte! Pjesma oduševljuje, bodri i probuđuje mlahave duhove, pa s toga u mnogim mjestima ustanovismo pjevačka društva, a uz njih i glazbu. Kod nas u Hercegovini imamo hrvatsku glazbu u Mostaru i Trebinju, glazbari su vrlo dobro izvježbani, te se ne bi stidili ni najstarijih društava, ali eto na žalost ne daju joj gospoda van, nego se glazba mora zadovoljiti, što smije udarati među četiri zida škole. Više put su Mostarci molili, da u prilikama bar nekim smiju na trgovištu udarati, ali svaki su put odbijeni. Trebinjci su slali već 3 puta molbu na vladu, da smiju s glazbom van, ali visoka vlada nije nikad ni odgovorila. Pa šta će nam onda društvo i glazba? Mi smo dosta i čekali, ali više ne možemo. Kod svih prosvjetljenih naroda opstoji glazba i bez ikakove molbe idu van, a kod nas moraju instrumenti hrgjati na čiviji u školi. Eto nam Božić, Uskrs i ine svetkovine progjoše, a glazbi ne dozvolite da udara ni pred crkvom, pa da li je to pravedno postupanje? Najbolje će biti, ako pokupimo instrumente, pa ih spremimo komungod da ih pohrani i čuva u muzeju, a mi ćemo na čivijama (gdje su instrumenti visjeli) nešto napisati.

A sad malo pokucajmo i na druga vrata. U naša pjevačka društva ne smiju činovnici stupiti (u Sarajevu smiju, a u Mostaru i Trebinju ne), a sam ne znam zašto. Društvena je pravila vlada odobrila, u kojim stoji, da članom može biti svaki podanik austro-ugarske monarhije i okupiranih zemalja neporočna života, pa sad vas pitam, za što činovnici ne mogu biti članovima? Ako koji činovnik (što je rijetko) mi učitelj posjeti pjevačko društvo, onda jao njemu, jer eto premještenja, eto kazne i Bog zna šta! Da li vlada korektno postuppa, kad zabranjuje činovnicima biti članovima pjev. društva? Ne, jer kad činovnici mogu biti članovi njemačkih i magjarskih društava u Bosni i Hercegovini, a zašto ne mogu biti članovima hrvatskog društva? Mislim, da ovo mnogi prestojnici rade po svojem hiru, pa bi molili visoku vladu, da bi malo bolje otvorila oči i da bi se pobrinula, da društva ne trpe zbog neke i neke gospode.

Opet molimo visoku vladu, da bi izliječili ovu grdnu ranu, a cijenjenim čitateljima „Crvene Hrvatske“ srdačan pozdrav.

Dubrovnik, 18. Aprila.

Dragi Uredniče! Oprostite što Vam proti svojoj navadi ovog puta dosagjujem. Vami će bit poznat sablaznivi i bezbožni čin, počinjen u Pridvorju dne 13 lipnja na dan sv. Antuna prošle godine; kadno se je drznulo krenut u najosjetljivija vjerska i narodna čuvstva svih Konavljana.

Da se ta grdoba kako ublaži i narod još žešće u živac krene, poteglo se poslje u balicu i mene; kao da sam ja tobož bio taj, te sam tamo bio iznio neku, tomu pučanstvu tobož nepoznatu, hrvatsku misao; da sam jedino ja, i to izazivno i proti osjećaju cijelog toga pučanstva razvio tamo hrvatsku trobojnicu, i da je onaj napadaj bio na-

peren proti meni, kao pravedni odziv na moje izazivanje, — a ne proti narodu, koji da bi tobože bio proti trobojnici, pače je i napao.

Ja se na to nisam htio pravdati, jer se ne stidim svog hrvatskog imena; jer smatram ispod svoga dostojanstva na takove ludorije i gnjusna podvaljivanja odgovarati, i jer je cijela stvar predana sudu, koji se je tako zauzeo, da je, eto još nije ni puna godina, blizu sve svjedoke saslušao; a do koju će godinu, mislim, izaći i cijela rasprava, pak će se svak moć o stvari najtočnije uglaviti.

Nego što ja nisam, to su na najsvečaniji način učinili sami Konavljani. — Ja sam već od 7 tek u Dubrovniku, a na 15 mi stiže pismo, koje ćete imat dobrotu u cjelini tiskati; jer će mnogo doprinjeti bistrenju pojmova, i kao u zrcalu pokazati da svak vidi i sudi o poštenju i značaju neke čeljadi.

Evo toga pisma:

„Mного Poštovanom

O. Šimi Mendjušiću

Franjevcu

Dubrovnik

Pridvorje, 13. IV. 95.

Dragi Oče Šime!

Danas na „Gloriju“ izvismo na zvonik onu lijepu trobojnicu, za koju bijahu prinosi sakupljeni po svim Konavlima. Ja Vam ne mogu nikako da opišem kakvo veselje ovo bijaše; zvona su zvonila, topovi i puške pucale, a nebrojeni narod, staro i mlado, muško i žensko, sakupljeno u svečanom odijelu, pozdravljalo uzhitnim glasom svoju svetinju i glavnu stariju milu hrvat. zastavu; nijesi mogao da drugo čuješ do: Živjela Hrvatska! Kad se je čas ovoga zanosa ponešto utišao, popeo se jedan mladić na uzvišeno mjesto, odakle je žarkom riječju opisao narodu današnju svečanost. Svjetak govora bje popraćen gromornim: „Živjela Hrvatska,“ i pucnjavom mladosti iz pušaka. Ovoliko u kratko; i veoma želim, što Vas amo nije bilo.

Srdačno Vas pozdravlja

Vaš iskreni prijatelj

Evo cijele stvari, koju nerado donosim. Uz to primite pozdrav.

Vaš

O. Šimun Mendjušić.

Dubrovnik, 18. Aprila.

(Naša pošta). Gospodine Uredniče! Imam da se nešto potužim na naš poštarski promet, molbom na nadležnu oblast, da providi. Pošta se veoma sporo razdijeljuje. Otkada prisprije parodrod u Gružu, dok je dovedu u Grad, hoće se više od ure i po. U gradu pak ostane redovito dobre 2 ure, dok ti listovi izagju na dvor. Pitao bi zašto imamo čekati skoro 4 ure od dolaska parobroda, da dobijemo listove? Zašto se pošta u Gružu toliko zaustavlja? Ne bi li se to moglo malo brže otpremiti? Eto onomadne jedan ponedjeljak parobrod je došao nešto iza osme ure, a mi u gradu nijesmo na po ure po podne mogli da dobijemo listove. Ovoga nema nigdje. Po svim drugim gradovima, u Trstu, u Spljetu, pošta je za jedan sat vani. Govore da u Gružu nema dovoljno činovnika. Zašto ne namjestite? U gradu ih imade 32. Plaćamo i mi kô i drugi gradovi, pak je pravo da smo jednako služeni.

Ni na odjelu za naputnice nema činovnika. Uvijek se mora čekati po po ure. U subotu morali su se neki s novcima kući povratiti, jer je jedan trgovac donio 2000 kruna, koje je jedini tamo činovnik sam izbrojio. Izgubio je uru, drugi su čekali — i zakašnili. Ono nije po nijedan način lijepo.

I još nešto. Zašto financ. ured u Gružu imade tablicu samo talijanski? Zašto nema da bude i hrvatski natpis? Naš je jezik ovdje domaći, a ono je tugji jezik nama nametnut. Rekoh, a do potrebe i više.

Jedan trgovac.

Pogled po svijetu.

— Ove sedmice nije bilo važnih novosti. Pregovori za mir izmed Kine i Japana još traju; ustanak na Kubi biće brzo ugušen; u Italiji pripravlja se na izbore; u Ugarskoj je izabran Košut zastupnikom; u Austriji se počeo čupati koalirani klerikalci i liberalci.

— U Srbiji dogagjala su se nečuvena nasilja prigodom izbora. Gragjana je zatvoreno, na hiljade glasova uništeno, krvi je palo i bilo je mrtvih. Vlada će naravno dobiti većinu, ali će se posljedice ovoga izbora teško očititi u srpskom narodnom i političkom životu. Velika nasilja neće

tako lako proći. Većina naroda nezadovoljna je s vladom, koja je sve to izvela. — Čekamo, pak ćemo i gorih doživjeti!

Domaće vijesti.

Potres. — Na sam uskrs veliki potres uznemirio je Hrvatsku, Primorje i Kranjsku. Najviše je pretrpjela posestrina Ljubljana, koja je malda ne porušena. Ima i ljudskih žrtava. Jada brać!

Narodnjaci. — Narodnjaci i vladinovi to su dva jednaka pojma. Ko je narodnjak, taj je i vladinovac, zajedno sa srbima i autonomašima. Eno spljetsko „Jedinstvo“ javlja, da je državni odvjetnik u Spljetu jednom privatnom prilikom izrazio se za pravaše. „Ova vijest tako je grozna“, piše „Jedinstvo“. A zašto? Jerbo je državni odvjetnik činovnik. Kotarski poglavari idu po kotarima, i hvala le Klaića. Eno Jarabeka u Korčuli! „Hrvatska“ je pogriješila i rekla, da je ono bio Rubelli i „Smotra“ se smijala. Mi „Smotra“ kažemo pravo ime, pak još velimo, da je ovaj činovnik, osjećajem autonomaš, nekim biračima onoga kraja hvalio i preporučivao narodnjake, a napadao pravaše. Zašto? Jerbo ih pohvališe ministar Plener, ministar Bacquehem i ministar Windischgratz, jerbo ih hvalili „Smotra“ dakle vlada.

Ako ih ovi faktori hvale, narode, reci, da li su ti ljudi na tvom pravom stanovištu? Da su ovi bi se faktori proti njima borili, kao što se bore proti nama. Oni su zaboravili što su bili i zašto su radili. Njih danas ovi faktori hvale i štite i oni su sjegurni, da imaju dobrog pokrovitelja.

Evo u Makarskoj, narodnjaci proti pravašu Ljubiću misle kandidovati činovnika, čovjeka istina valjana, ali namjestništenoga savjetnika. Namjestništveni savjetnik jest starijesina makarskog kotarskog poglavara. Narodna stranka radi tako — za sjedinjenje sa Hrvatskom!

Spljetsko „Jedinstvo“ izdalo je pravaše, koji su se narugali, kad je vogja lijevice pohvalio politiku narodnjaka, ali nije niti jednom riječi pobilo pravaške navode. I ne treba. Ako je narod s nama, s njima je neko drugi, koji kadgod vrijedi više nego narodno pouzdanje. Povratnik se vraćena starijih pretura.

Živjeli hrvatski autonomaši!

Pišu nam iz Trpnja: — Rijetko kad da se javimo s ovih krajeva u našem glasilu „Crvenoj Hrvatskoj“, ali sad imamo nuždu da Vas iskreno zamolimo za malo dole naznačenih redaka, da biste nam tiskali u Vaš cijenjeni list.

Od kad se i najstariji Trpanjci spominju, nije se kroz Veliku Sedmicu vidjela prepuna naša crkva naroda što ove godine. Naš obljubljeni župnik Don Jozo Boglić mnogo učen svojim dubokoučenim ljeporječjem kroz njegove propovijedi na Cvjetnicu večer, Ponedjeljak, Utorak i Veliki Petak, učinilo je mnogo utiska na srca ovog njeemu vijernog puka i to u takvoj mjeri, da su i starci od osamdeset godina o štapu hrlili u Crkvu da slušaju njegovu riječ. Zadovoljstvo naroda o njemu to je neopisivo. Svemoguć ga Bog uzdržao za mnogo godina u zdravlju i kreposti u okrug ovog njemu vijerna puka! — Trpanjci

Gradska Kronika.

Turiste. — U prošli petak i subotu bili su u gradu bečki turisti s parobrodom „Metkovićem“. Izlet je poduzelo društvo Cook & Co u Beču.

U Zadru i u Dubrovniku. — U pretprošli ponedjeljak bila je u Zadru rasprava radi onogrđne demonstracije proti dalmatinskom nadbiskupu. Od 9 optuženika sedam ih je riješeno, a 2 osuđena po 7 fior. globe svaki.

Bez komentara opaža „Narodni list“ da mi u Dubrovniku, koji smo vidjeli demonstraciju proti marci „S“ i dotičnu kaznu, mogli bi barem da prisposodabljam.

Prestavnici srpske općine. — Ko je ovijeh dana bio na raznim svečanostima, biće opazio trojicu koja su se redovito nalazila zajedno i to: po sredini bar. Frano Gondola, s desne mu strane umirovljeni savjetnik Avoscani, a s lijeve Frano Bibica. Načelnik i dva općinska prisjednika. Ova trojica predstavljahu ononi prigodom srpsku ideju i slobodnu srpsku narodnu misao u Dubrovniku, koja ih je postavila na čelo dubrovačke općine. Oni su tamo bili kao zastupnici ponositog dubrovačkog srpstva, kao plod dvadesetogodišnje srpske propagande u našem narodu. Nemamo ništa proti osobama, nego ih „političke“ ljudi, predstavljamo cijelome srpstva kao kampijune srpske politike u Dubrovniku, srpskoj omladini na diku — i na razmišljanje.

Propovijedi. — Na dan druge svečanosti Uskrsa velč. dn. Andrija Calcagni beneficijar crkve sv. Jerolima u Rimu zavest je svoje komaneno propovijedanje u našoj stolnoj crkvi. On je doista jedan od najvaljanijih talijanskih propovijedaoca ču-

venih u našem gradu. Malo kad je propovijednik talijanski u nas vidio toliko slušatelja.

U svim poglavitim crkvama Dubrovnika kroz cijelu korizmu propovijedalo se hrvatski. Narod je rado slušao božiju riječ. Na uskrš presvj. biskup u stolnoj crkvi pjevao je pontifikanu misu, kroz koju reče-slovo hrvatskim jezikom, onom vještinom, koja mu je već priznata.

Nesreća. — U ponedjeljnik zadesio je grdan slučaj opće ljubljenoga starinu O. Luja Uccellini franjevačkog provincijala, dunda kotorskog biskupa, u Cavtatu kamo je bio pošao u vizitu. U večer tog dana popuze se na zadnjem skalinu od stuba u samostanu, pane i prelomi nogu. Cavtajski liječnik Dr. Bendon i kotarski liječnik Dr. Wendzilovitz zauzeli su se i napravili kost.

Književnost.

Primili smo:

Svibanjsko cvieće. — Napisao Gjuro Ott, a slobodno preveo i preradio O. Josip Kovačević. Drugo izdanje. Zagreb 1895. Tisak Dioničke Tiskare. Knjižica ima 310 strana u 16ti, vezana je u platno s križem na korici i natpisom na hrbtu. Cijena 50, poštom 55 novč. Ko plati 10 komada dobiva jedan na dar. Dobiva se kod pisca u Požezi ili u zagrebačkim knjižarama.

Zapisnik Le redovite sjednice trgovačko-obrtničke komore u Spljetu.

S. M. Küstenvertheidigungs-Schiff „Monarch.“ — Opis nove oklopnjače, što će se porinut na 9. Maja ove godine u Poli sa slikom.

Pokost iz lanenog ulja

najbolje vrsti kod

ADOLFA HAUPTMANNA

Tvornica pokostnine (vernize) u Ljubljani

Ilustrovani cijenici stvari za obrt, škole i kuću gratis i franko. 6-10

Kod knjižare D. Pretnera u Dubrovniku nalazi se na prodaji:

SVIBANJ

(MJESEC MAJ)

posvećen Bl. Djevici Mariji ili

razmišljanja o poglavitim izvanostima Marijina života, s molitvama i izgladima preko mjeseca Svibnja (Maja), čemu se nadodaju: Misne molitve, priprava na ispovijest i sv. pričest, i neke druge pobožne zabave, a zatim:

KITA PJESMICA (80)

na čast Bl. Djevice Marije

uredio Stjepan Skurla

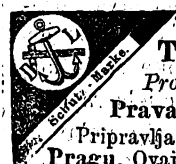
u 16, str. XVI-412 frnako s poštom 85 nov.

Iberciri 9 fior. prosta odijela 16 fior. (najbolja), Havelocks iz devine dlake 9 fior. ogrtači 7 fior. uvijek zališno kod

Jakoba Rothbergera c. i k. Dvorskog dobavljača u Beču I. Stephansplatz Br. 9. Svaki dan otvoreno do ponoć.

5 do 10 fior. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospoda ili gospogje, koji bi se htjeli zauzeti oko prodaje srećaka vrjednosnih papira. Ponude pod „Leichter Verdienst“ na Rudolfa Mosse u Beču. 1-10

Tinct. chinae nervitonica comp.

Prof. Dr. Liebera Elisir za nerve i snagu.

Prava samo sa znakom Križa i Sidra.

Pripravljeno po propisu Ljekarna Max Fante u Pragu. Ovaj preparat odavno je poznat kao sredstvo za učvršćenje živaca. Boca po 1, 2 i 3 1/2 fior. Nadalje pokazuje se uspješnim Sv. Jakoba kaplje za želudac, Boca 60 i 1 fior. 20 novč. Glavna skladišta: K. L. Bianchi i Androvič u Zadru; nadalje Serravallo i C. Zanetti u Trstu; Alte K. K. Feld-Apotheke u Beču; u ljekarnama u Dubrovniku kao i u svim većim ljekarnama.

DAJE SE U NAJAM

kuća na Pločama, na tri poda, novo sagrađena.

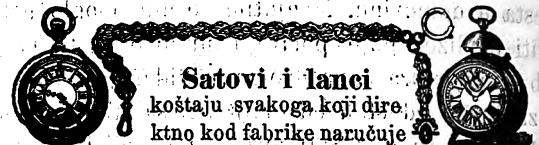
Ima vrt, taracu i vodu na šmrk u svakome podu. --- Poblize kod Uredništva.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

Weiss

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Satovi i lanci

koštaju svakoga koji dire, ktno kod fabrike naručuje

samo pravi srebrni Cylinder-Remt. 5 do 7 fior. Anker-Remt. sa 2 ili 3 srebrna pokriva 7 do 10 fior. Tula satovi 12 f. zlatni 15 fior., Goldin ili novosrebrni 5 fior., zlatni lanci 10 fior., srebrni 1:75, budilice 1 f. 50 nc, viseće ure. za 8 dana kucanja od 8 fior. unapred sa 10 po sto Rabata za trgovce. Najnovije Preis-Courante na zahtjev gratis i franco kod

I. Karekera. Tvornica satova u Linzu, (K. Josefstrasse N ro 23 9-10

Ljetna Mreža

Nalazi se na prodaju ljetna mreža (tratta sardenara). Ko je zeli kupiti neka se obrati g. LUKI HANZI u Rijeci Dubrovačkoj.

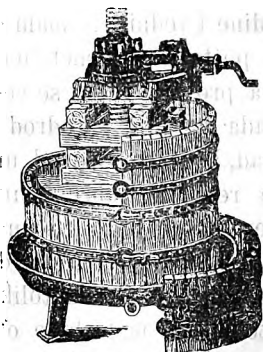
Phoenix-Pomada

nagrađena na izložbi zdravstva i ujugovanje bolesnika u Stuttgartu g. 1890; po lječničkim svjedočbama i hiljadama zahvala priznata kao jedino opstojće djelujuće, neskođljivo sredstvo, da gospoda i gospogje dobiju bujne i pune vlasi i da se zapriječi otpadanje kose; mladići mogu s njome odmah uzgojiti jake brke. Garantirano za uspjeh i za neskođljivost. Lončić 80 novč, poštom ili poduzećem 90 novč.

K. Hoppe, Beč, XIV. Schwarzwelgasse 12. 2-52

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO VINO I VOĆE.

MLATILA, ŽRVNJALA, MLINOVE za čišćenje žita, RALA, TISKI za grožđe i voće, Patentirane ŠTRCALJKE za peronosporu i samodjelujuće sprave za PERONOSPORU sa ZRAČNOM SISALJKOM, STROJEVE za REZANJE i PIVNIČARKE SPRAVE kao u opću sve strojeve za poljodjelstvo, vino i izragjivanje vina iz voća sve po najnovijem i najboljem sustavu prodaje

IG. HELLER BEČ

2. Praterstrass Nr. 49

Bogato ilustrovani cijenici na hrvatskom i talijanskom jeziku na zahtjev badava i franko.

NAJPOVOLJNIJE POGODBE najjeftinije cijene, jamčevina, vrijeme za prokušanje!!! Preprodavaocima veliki popust.

Cijene znatno snižene TIJESTOVI za GROŽĐJE, VOĆE i MASLINE IZVORNI SATVORI

najnovijeg i najizvrsnijeg sastava sa mehanizmom na dvostrukom i trajnom pritisaku; obezbijedjena je najkorisnija uporaba čak do 20 po sto veća od svake ine što se drugim tijestovima postiže.

Prvim nagradom obdareni kod svih izložaba.

MLINOVI za GROŽĐJE, VOĆE i MASLINE

RAZDROBNE SPRAVE SA PRIDRUŽENIM

HVATALIM ZA GROŽĐJE.

Suhotvorne sprave za voće, kao i za sve biljske, životinjske i mineralne proizvode

Pritisni strojevi za sijeno, slamu i ost priregjeni za ručno kretanje;

Razdrobnici za žito; Vijace za čišćenje zrnja.

Najnovija patentirana automatična Štrapala za loze „Syphonia.“

Sve ove sprave prireguju samo tvorničari

PH. MAYFARTH & COMP.

ces. i kr. isključ. povlast.

Tvornica poljodjelskih i vinskih strojeva

BEČ, II, Taborstrasse Br. 76.

Mukte se šalju katalogi i nebrojene pohvalne svjedodžbe. — Traže se prestavnici i priprodavaoci.

Pri nareggivanju paziti je na patvorenja.

6-19

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na pò godine flor. 2; za *Austro-Ugarsku*, *Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4: 50, na pò godine flor. 2: 25; za *inozemstvo* flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopis šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Pomozimo braću!

Kada čitaš teške jade, te zadesiše braću Slovence, srce ti se cijepa. Bijela ponosna Ljubljana, kapital materijalnog i duševnog rada jednoga plemena, pretvorena u hrpe ruševina. Računa se da je 98 % zgrada oštećeno, od kojih većina nalaze se u takovu stanju, da ih se mora porušiti. Za dvadeset hiljada ljudi ostade bez kuće i ognjišta. Šta uradi nemila trešnja!

Pa kao da sve to nije dosta. Novine javljaju, da trešnja još nije prestala, nego da se po više puta na dan čuje kako zemljom drma. Tako i ono što je ostalo sve će se rasklimat. Računa se, da šteta iznosi oko 5 milijuna florina.

Mi Dubrovčani bolje nego iko drugi poznamo nemilog tog gosta. Povijest našega grada nije nego niz većih ili manjih trešnja, da i ne spominjemo onu od 228 godina nazad, koja ga je bila pretvorila u gomilu kamenja. Čovječji um i čovječja snaga na vjekove sabiru i grade, pa kad se prirodi prohtjede, onda se tim malo našali; zemlja uzdrma grudima svojim i mješte bijelih dvora i ponosnih palača — eto hrpe kamenja, a ljudi kô crvi ispred paklenog ruga velike naravne sile. Grozno!

Braća Slovenci, a nadasve Ljubljana nalaze se u velikoj potrebi. Na hiljade duša ostade bez krova i bez zaslužbe. Nije šala čitav grad razoren! Ova izreka govori više nego najkićenije pero. Mnogo se tu hoće i brzo — a nema!

Slovenci su naša braća, koja su krv naše krvi, pleme našega stabla. Ista nas je slavenska majka rodila, zajedno dijelimo sreću i nesreću, isti su nam ciljevi isti dušmani. Uzorna je sloga izmegju hrvatskih i slovenačkih sinova. No da svega toga nije, zar nas dužnost ne nuka, da pritečemo u pomoć onome koji strada?

Pomozimo braću! Priložimo po našim silama za nesretnu Ljubljanu! Vjerujte bratsku ljubav to zaboraviti nećemo.

Molimo u to ime koji privatnike, toli **naše općine**. Nijedna ne bi smjela izostat. Zagreb i ostala Banovina već pohrlile u pomoć, premda se i oni nalaze u jednom stanju. Što je Ljubljani potres, to je Posavini bila voda. Ali pri teškoj nesreći brata, svoju zaboraviše i svak se maša žepa.

Ugledajmo se u njih! Spljet je već svoju učinio. Red je na druge. Pomozimo braću!

Srbija iza minulih izbora.

Obavili su se izbori za srpsku skupštinu. Srpska štampa navijestila je na sve četiri strane svijeta, kako će sada u Srbiji da nastane nova era, era sloge i napretka. Srbi se nadaju da će ovo novo stanje preporučiti srpski narod i da će im služiti za saniranje njihovih jadnih domaćih odnošaja.

Daj Bože! Mi bismo prvi rada, da se Srbija pomogne, da bude jaka, sretna i uređena, samo da ne ostane naš krvni dušmanin. Tada bismo i mi amo malo odahnuli, jerbo — kako smo više puta napisali — da su Srbi — ono što nijesu, ne bi se kod nas neki bili ovoliko usudili.

Ali kad jedan narod moralno i politički propa, kad postane nesposoban, da upravlja samim sobom e onda, mu nikakav lijek ne pomaže,

Ko je u Srbiji napravljao novi ustav, taj se je ljuto prevario. On je smatrao Šumadiju za Švajcarsku ili Francesku, a Srbe za Franceze. Dokazalo se tijekom četiri godine, da Srbi nijesu umjeli okoristiti se širokom ustavnom slobodom, koja im je darovana. Oni su tu slobodu upotrebili proti svome narodu i državnim interesima; oni su se klali za masnija mjesta; državni radili su što su god htjeli; novaca nestalo, pa se niko nije plaćao, osvem onih koji su radili proti Hrvatima. Stranke se razbujale. Svak je činio što mu je bilo drago, naravno u osobne i stranačke svrhe. Dogagjalo se stvari, kojih svjetska povijest još nije zabilježila. Da napomenemo jedan slučaj: U Srbiji bio je taki zakon, da onaj koji nije platio svoj porez nema pravo glasa. Kad su god. 1892 srušili radikale, dokazalo se, da čitave općine, gdje su bili naprednjaci u većini, nijesu više godina platili poreza jerbo radikalna vlada htjela im je na taj način uništiti pravo glasovanja! Ovako se vladalo u Srbiji.

Milan se je vratio i obustavio ustav. Ima evo 10 mjeseca da se u Srbiji vlada apsolutistički, da je tamo iznimno stanje. Ministar presjednik Nikola Hristić čvrstom rukom ugušio je ovaki otpor. Sada se obaviše izbori za skupštinu, ali ne više po ustavu od god. 1889, nego po starom koji je bio skalupljen god. 1869. Zastupnika biće 240, od kojih 180 bira narod, a 60 imenuje kralj.

Ima tu još nešto i gorega. Po starom izborom redu, koji se sada provagjao, gotovo cijela akademska inteligencija isključena je od izbornog prava. Liječnici, advokati itd., ne mogu biti izabrani, pa mi sami pensionirani činovnici. Hristić je ovime udario liberalce i radikalice, jerbo tako njihovi prvi ljudi nijesu mogli da kandiduju. I popovima, koji u Srbiji raspolazu s narodom, zapriječeno je pasivno pravo biranja!

Ova mjera vrijedi i za naprednjačke kandidate. Ali nemojmo zaboraviti, da kralj ima na raspoloženje 60 mjesta. Tim putem došli su u sabor svi ovi naprednjaci, kojim je po zvanju bio zapriječen narodni mandat. I doista najnovije vijesti javljaju, da je kralj imenovao sve naprednjake, jedno desetak liberala i neutralaca i samoga jednoga radikala.

Dodajte k tome neobični pritisak sa strane vlade na sve njoj podregjene ljudi. Radikalci i liberalci, uvigjajući da bi na taj način služili samo estafazom naprednjacima, odlučili su da neće sudjelovati izborima. Tako naprednjaci nijesu ni imali protukandidata osvem u Novoj Srbiji (Nišu, Vranju itd.) gdje su liberalci u ogromnoj većini, pak nijesu poslušali zaključke stranke nego su glasovali, misleći tako iskazati odanost kralju.

Izbori su na taj način prošli mirno. Naravno kad nije bilo borbe. Samo na nekim mjestima bilo je malo nereda, no to je ništa. Naprednjaci su pokupili gotovo sve mandate. Od 240 zastupnika nema nego 30 liberala, 4-5 radikala a ostalo sve Garašaninovi pristaše. Ministarstvo je dobilo većinu.

E, al sada dolazi najgore. Naprednjaci nemaju oslonu u naroda. Naprednjačka stranka nije narodna stranka nego je nekakva klika vigenijeh i imućnijih Srba. Narod je vas s radikalima ili s liberalima. Naprednjaci su skutonoše Milanovi, koga svak zna, oni su pripremili Srbiji Slivnicu; oni bijahu početkom njezina političko-moralnoga, kô

što su radikali financiijnoga rasula. U politici naprednjaci su veliki pristaše Nijemaca i Magjara, pak su za to da se iz Srbije istisne svaki slavenski, a uvede austrijski i njemački upliv. No imaju i dobrih strana a to je da su vrlo lojalni, što se o radikalima ne može reći, i da nijesu onaki megalomani i šoviniste kô što su oni.

Ali kako rekosmo oni nemaju za sobom naroda. Narod je uskipio na njih i na ovake izbore. Govori se da je sva ova igra samo zato udešena, da kralju Milanu votira masnu godišnju apanažu. To će biti sav zadatak buduće srpske skupštine, koja će se sastati u Nišu, osvem što će da pošalje delegaciju, koja će dovesti kraljicu-mater u Srbiju, iz koje su je prije četiri godine onako sramotno išćerali. S druge strane skupština ovako birana raspaliće strasti, oslabiće i onako slabo dinastično čuvstvo naprama Obrenovićima, pak će za malo vremena Srbija postati poprištem novih nereda i nemira a sve radi toga što su joj nametnuli vladu koja stoji u protuslovju sa većinom naroda.

Neki se boje da će doći do novoga Zaječara? Vrlo lako. Pašić i drugovi neće Milanu oprostiti ovaj udarac. Sa svim promjenama Srbija upada sve u gore stanje, pak dvojimo ima li više koga, koji se još nije uvjerio, da Srbija nije dorasla onoj zadaći, koju joj Srbi namjenjuju, da ona nije niti će ikada biti — balkanski Pijemont.

Ko nam ne vjeruje eno mu svakdašnjih dokaza, koji vele da onaj jadni narod politički i svakako zaostaje i da je nama tražiti spasa jedino u ujedinjenju i samostalnosti našega naroda na temelju hrvatskoga prava i narodnog načela sa središtem u Zagrebu. Svaki drugi program za nas je utopijom.

Da se razumijemo.

Visoka ličnost putuje po Dalmaciji. Nije namjestnik po naslovu, ali jest po faktima. Obilazi škakljive predjele, posjećuje škole, crkve, župne stanove, prigleda pute, pita za potrebe odnosnoga kraja. Ljudi se nekako čudno pogledaju, al on ih sokoli: „*Kažite, kažite, slobodno sve što vam služi; vladu će stalno učiniti*“. — Mnogijem se na ove riječi razveže jezik.

Vrlo lijepo! Kad se vladin čovjek, koji u Beču dosta može, ovako izlaže, znak je da bi obećanja mogla i plodom uroditi. Milo nam je gledati kako se vlada nešto prenula, pak nam daje razumjeti, da će se štogod početi za Dalmaciju. Je li to iz vlastite inicijative? Ili su iz Beča dobili ovijeh dana, ko što kogod hoće, krupnijeh nota? Ovo zadnje vjerojatnije je, ali, kako mu drago, evo vidimo svu dobru volju naše očinske, a gdje je dobre volje, tu bi moglo da bude i uspjeha.

Nego, nije li i ova neka opća pozornost, kojom se prati putovanje rečene ličnosti, najboljim dokazom, da smo zemljom iznimaka? U nas se čini neko čudo, kad se vlada krene da ispituje potrebe pojedinijeh mjesta, pak se narod izgleda i ne vjeruje svojim očima. Sve mu se pričinja da ova velika ljubav na dobro ne slukti, a ima nekih koji govore, da sve to nije ništa drugo nego fini manevar u izborne svrhe.

Ko to zna? Samo se sumnja. Lijepo je da se vladini ljudi krenuše, da pitaju potrebe narodnje i da za njih nešto provide. Zato bogme i plaćamo

ni porez u novcu i u krvi. Ako pak ne plaćamo koliko neke druge pokrajine, koje su bogatije od nas — po našem moru monarkija je velevlad, našom krvi u više prigoda a na Visu najbolje, nadamo se koliko novcem zaostajemo. Ako se sad nešto za nas zauzmi, ne čine ništa suviše.

Ali naš je cilj Zagreb i hrvatska vlada. Razumijete li što ovo znači? Mi hoćemo sjedinjenje sa Hrvatskom i mi ćemo koliko uzmožemo raditi, da se do toga dogje. Ma da nam i pozlate Dalmaciju, naše će oči gledati uvijek onamo preko Velebita. Venecija i Milan stajahu za austrijskog gospodstva mnogo bolje nego sada. Milan bijaše komala prijestolnica i Lombardija imala je sve materijalne i političke povlastice osvem slobode i narodnoga jedinstva. Oni su sve to odbacili, pak su, znajući da dolaze u podregjeni položaj, žrtvovali svoje materijalne interese i borili se za jedinstvo talijanske domovine.

Ugledajmo se u njih! Pa kad razumijemo i kad ispitamo našu savjest i kada se oslonimo na naše hrvatsko uvjerenje, posjeti i obećanja visokih ličnosti s političkog gledišta imaju nas ostavljati hladne. Biće izroda, koji će za križić, za komad puta ili popravljen zvonik, sedam puta okrenuti kabanicom — ali zar nije uvijek bilo izrodā?

Držmo se mi! Narodu pako poručujemo ovo: pitaj da ti se dade, primaj kad ti se daje, ali ne treba da se moralno obvezuješ. Ono što će ti se možda učiniti već si platio novčanim i krvnim porezom, pak bi po te sramotno bilo, da ideš jošte plaćati — svojim načelom i svetim osvjedočenjem.

Novo oružje.

(Dopis).

Novim pokušajem, da se rascijepa stranka prava u Dalmaciji, kako vidimo ide se naprijed. Vladinovci oko „Smotre“ započeli su i sada nastavak predadoše u amanet skutonošima birokrata oko „Jedinstva.“ Pošto je ogromni dio našeg svećenstva, a gotovo sve mlagje, pristalo uz stranku prava, gospoda su se na vladi i oko vlade pobojala, pa kušaju da tu udare paklenijem klinom razdora. Kao uvijek u sličnim prilikama svuda tako i kod nas sada, ljudi kojima je uvijek ugled svećenstva bio zadnja, a sama vjera predzadnja briga, tobože se pobojali, da nam uz pravaški napredak konačno i ne propadne vjera, jer po njima naši svećenici nijesu na svome mjestu i ne vrše svećeničke dužnosti a s toga, jer se poput srpskih kalugjera ne ulizuju vladi i ne rade što i kako ona hoće za ljubav nećijih mandata, nego su svijesni i značajni pa listom prijanjaju už narod, da se bore za njegova prava!

Prva puška ciljala je na Dn. Iva Prodana, urednika „Kat. Dalmacije.“ Znadu koliki upliv uživa kod svećenstva ovaj svećenik-novinar, pa hajde da ga pred istim ocrne i upropaste. Nego im u početku odmah prisjelo. Dn. Ivo Prodan odgovorio im po sedam zakonā i otkrio birokratičnu tobožnju pobožnost u slici prave pravcate himbenosti. „Smotra“ se našla na čudu. Valja joj nešto da odgovori, a njezin dopisnik svećenik g. Dn. Luka Grgić, koji se ponudio vladi da svoju braću crni, pokušao novi juriš. Po svoj prilici on je i ovog puta „Smotri“ poslao odgovor, jer ga je „Smotra“ šest dana prije najavila, ali kako su ovo odviše delikatne stvari, da izmrljaju vladin list poznati i pripoznati, uredništvo „Smotre“ po svoj ga je prilici, ili sam Grgić poslao „Jedinstvu“. I tako u sobama vladinih savjetnika promozgane napadaje na svećenički stališ, koje g. Luka Grgić štampa u vladinoj „Smotri“, pošto je „Smotra“ ostala izigrana, prima nezavisno „Jedinstvo“, uvijek da kako u cijelji da koristi ugledu naše svete vjere.

Dobro je da ove stvari malo proučimo. „Smotra“ od svog postanka do danas sve je drugo pokazala, samo najmanje da joj je stalo do kat. interesa. Reći će nam se, da vladin list mora pisati kako vlada hoće. I tako je! Gosp. Kasandrić kome se Dinko Politeo u „Mladoj Hrvatskoj“ do zemlje klanja, toliko se zabrinu radi mišljenja naših svećenika, više radi vjere, nego radi zastupničkih mandata. A „Jedinstvo“? Otkud njemu, poslije pofala Renanu i pjesama proti popovima i ostaloga liberalnog cvijeća na jednom se oko duše svila sv. vjera?

Ili ova gospoda, koja se toliko igraju *imposturama* misle, da smo toliko djetinjasti i naivni mi pravaši, pa da ih ne razumijemo!?

Ako su neki naši svećenici stupili u redove stranke prava, slobodno svima da im kritikuju taj politički čin i ništa drugo. Vjerske stvari i popovske dužnosti nek ostave vladinovci i spljetski im skutonoše slobodno na stranu, nek to prepuste popovima, koji će u tome od sad kao i do sad sebi svjetlati lice u borbi proti onima, koji ih s toga tobož kude.

Dn. Luka Grgić, mi ne znamo je li ili nije li pop. Živi ili ne živi. Za to ime nijesmo nikad čuli. Svakako ako živi i ako ono on, kao pop u „Smotri“ i „Jedinstvu“ piše i u interesu vjere napada jedan kat. list, kao što je „Kat. Dalmacija“ — mi ga pitamo: a nalazi li on da su „Smotra“ i „Jedinstvo“ takovi katolički listovi, da bi bili i dostojni kritikovati druge? Sofistički iznašati neke odlomke iz govora Biankinia nije pošteno, a još manje je pošteno doskočicama u ime vladinovaca i za ljubav starih narodnih grješnika pisati, da Dn. Ivo Prodan ne zastupa kako treba kat. interese.

Cijeli napadaj dn. Luke Grgića smjera na to, da se svećenici ostave politike i ne mare šta se s narodom dogagja, biva Grgić piše po befelu i želji vlade, da naše svećenstvo, kad već neće uz vladu, ne bude ni uz narod. To nam govore i Srbi — samo kao što Srbi s druge strane u sedam nebesa podižu svoje kalugjere — političare. I ovi vladinovci htjeli bi sad u kut s popovima, kad su se uvjerali da popovi nisu lutke. Papa je rekao u tom pogledu svoju: da se izagje iz zakristije. Gdje je katolicizam tu savijest igra prvu ulogu. A poštena savijest poštenom svećeniku ne nalaže samo da se bori za vjersku, nego za svaku pravednu stvar. Borba stranke naše, to je borba za prava našega naroda i dok nas svećenstvo pomaže znak je da je rodoljubivo i savijestno, da ne čezne za lastima i slastima, nego da s narodom, iz kog je izniklo i kome se posvetilo poslije Boga, dijeli sudbinu.

Znamo mi očaj protivnika. Htjelo se predstaviti stranku prava, kao demagošku. Kušalo se najprije preko „Obzora“ lažina da je naša stranka framasonska. Pokušaji se izjalovili. Tada se reklo da smo sekta. Ali svećenstvo bolje od njih vidi i ono pod odgovornošću savijesti sve ocijenjuje, te kad je uz sve one laži i izmišljotine dobrim brojem pristalo u redove stranke prava, znači, da naša stranka nije ni sekta, ni demogoška — nego stranka koja hoće da sračuna s političkim lisicama i da domovini stvori sretniju budućnost.

Vladinovcima i narodnjacima (a to je jedno te isto) ne ostaje nego ili se potčiniti volji naroda, ili s ovim pokušajima nastaviti. U svakom slučaju mi — ne očajavamo!! —

Svećenik.

Naši Dopisi.

Drniš, 22 Aprila.

Obećanje je dug, a pod ovim pritiskom neugodno nam je stati, jer danomice gledamo rasulo naše, a predvigjamo teške posljedice, koje bi, ako bi ostali na sadašnjem stadiju, u daljnjem razvijanju bile na štetu našu. Rad toga laćamo se pera da iznesemo na vidjelo narodnjačku golotinju (amošnjih narodnjaka).

Žao nam je — ali da. nijesmo zvani ne bi se odazvali — što ćemo se baviti i gosp. načelnikom, koji je nevino bio izigran od prvog prisjednika, i što ćemo, ako nam vrijeme dopusti, dvije reći o radu općine otkad joj ima čast biti glavom.

Na dosadašnji politički rad amošnjih narodnjaka, nećemo se osvrćat. Bacit ćemo oko na njihovu unutrašnju potitiku, a za sad svrnut ćemo pozornost na dan 15 veljače 1895, koji stari *Miče* u kolu još trojice svojom drzovitosti okruni. Ovo je bio dan — dan poslije mjesečnog spomena kobnog časa kad no njihovi istomišljenici odbaciše prvi ideal naroda — adresu.

U ovaj dan bi naročito sazvalo, po nalogu gosp. Načelnika, po vrućoj molbi starog *Miče* općinsko upraviteljstvo, sudeć po njihovoj spletki da zahvali radu dr. Klaića i njegove družine, to jest,

da mu se pošalje *pouzdanica*. Nu pošto su se ovomu protivili tri prisjednika, koji su zahtijevali da se zahvali Biankinu kao našem zastupniku na njegovom nastojanju za primljenje predloga o pravu bujice „Mahnića“, nemoguć se složiti odlučiti zahvaliti *svim zastupnicim*, to jest cijelom Dalmatinskom Saboru za primljeni predlog, pošto su svi jednodušno glasovali.

Da li su natražnjački naši oci uvažili zaključak sjednice? — Ne! — već u svojoj drzovitosti, omalovažujući ga, poslaše brzojavku, koja se nalazi u br. 15 „Jedinstva“ slijedećeg sadržaja:

Veleućenom Gospodinu

Dr. Mihovilu Klaiću

Zadar

Radi otačbeničkog zauzimanja Vaše Veleućenosti za gospodarstveni boljak i napredak amošnjeg hrvatskog naroda, ovo općinsko upraviteljstvo, u svojoj današnjoj sjednici *naročito* zazvanoj, vrši jednu od *najpravednijih dužnosti*, ako se u ime ovog naroda duboko zahvali, Vašoj Veleućenosti i ostaloj *Vašoj odličnoj družini*, za svojsko zagovaranje, što je zakon, za uregjenje bujice „Mahnića“, primljen bio od Visokog Sabora, jer u tomu uregjenju, kao i uregjenje Čikole zavisi jedino spas ovoga naroda — (slijede potpisi). —

Svak ko ovo proštije, cijenimo, da će zaključiti, da se ovo ne slaže ni zere, sa zaključkom sjednice! I zbilja tako i jest. — Na sjednici je zaključeno: — da se svim zastupnicim, bez razlike ma bio koje mu drago političke boje, zahvali, (vidi ispravak br. 18 „N. L.“). A kad tamo — ovdje je sasvim jasno: da se jedino dr. Klaiću zahvalilo i *njegovoj družini*. Zahvaleć Bogu, mi znamo koja je to družina, zaista nije *klub pravaški*, a cijenimo da neće bit ni Srbi, ni autonomasi. Ovo nam potvrđuje i „Jedinstvo“ kad kaže: „Općina drniška Dr. M. Klaiću i narodnim zastupnicim“. I ovako su naši narodnjaci na općini izvršili jednu od *najpravednijih dužnosti*. — Eferim!!

Ali Bog je velik. Pravaši, kojih se ticalo, odmah čim rečenu brzojavku opaziše u „Jedinstvu“, poslaše ispravak, na podlozi zaključka sjednice, koji je bio donesen u 18 br. „N. L.“ i koji glasi: „Istina je samo da je Općinsko upraviteljstvo drniško zaključilo zahvaliti svim P. N. časnim zastupnicim na dalmatinskom Saboru, *bez obzira na ma bilo koju političku boju*, to jest cijelomu visokom dalmatinskom Saboru što je *jednoglasno* primilo zakon za uregjenje bujice „Mahnića“, te u ovoj jednoj namjeri, potpisani su navedenu brzojavku odobrili (slijede potpisi).

S ovim mogli bi završiti; ali, pošto žestoka strast uvijek potiskuje dušu iz jedne skrajnosti u drugu, tako i naše narodnjake strast zavela, te u „Jedinstvu“ br. 19. u svojoj lahkoumnosti tvrde da je gori navedeni ispravak „*skroz izmišljen*“, i rad toga da nam se ne bi prišla: Qui tacet, ubi loqui deberet, consentire videtur, reći ćemo još dvije o rečenoj sjednici.

Najprvo: — nije li ta sjednica bila sazvana jedino radi dr. Klaića, kako i sami tvrdite, da se odobri njegov rad pri zadnjem saborskom zasjedanju? A koji njegov glavni rad i njegove družine bio pri zadnjem zasjedanju? — Odbačenje adrese!! — Dakle svaki, koji i zere ima pameti može po zdravoj logici mirne savjesti zaključiti; da su htjeli odobrit rad njegov o adresi, nu pošto su znali do kojih bi neprilika došli, oni su pod krinkom *zahvale* jedino njemu i njegovoj družini, omalovažujući zaključak sjednice, zahvalili. A s čega oni jedino g. Klaiću i družini i na silu Klaiću zahvalili su? Lahka odgonetka: rad slavičnosti i nužde. Rad slavičnosti da predusrete *prosvjed*, kojeg su sve otmenije ličnosti poslale Biankinu i pravašima. Rad nužde jer oni pitaju od Zemaljskog Odbora neki zajam. Ova nam je teška odgonetka. Dalje! — U istom broju „Jedinstva“ gospoda smjelo tvrde:

„Na čast istini, izjavljujemo, da u spomenutoj sjednici *nikakav* drugi zaključak nije otvoren bio, te po tomu neka općinstvo ocijeni Vaš ispravak.“ O gospodo mi Vas sažaljujemo gdje se tako lahkoumno puštate zavoditi od previjane lije. A nije li, odgovorite nam, brzojavka bila sastavljena prvo sazvate sjednice po čefu Vašem, kako smo vidjeli? Pa što? Nijeste li Vi odlučili nju otpre-

mit, pa sjednica što odluči da odluči, kako je i bilo.

Smjelo se gospoda puštaju na uzburkano more razbijenim brodom, kad jedan izmegju njizih nalazi se, te čim izašao iz zbornice izjavljuje, premda ga niko nije pitao, da su pravaši izigrani — prevareni, a uz to odobrajte da je bio zaključak kako mi tvrdimo. Ovo se prosulo po mjestu prvo neg smo mi i znali da je sazvata rečena sjednica.

Gospodo ko laže?

Uz sve ovo ipak ne miruje *stari Miće*, već svaljuje se na pravaše, a naosob na Biankinia, koje mu nit on, niti iko, pa trsio se ne znam kako, ne može zanijekat, da se nije nadvinio, nad sve čistoćom jezika, snagom i jasnoćom ovog razlaganja nesmiljenom strogošću svoje kritike, opsežnim znanjem, točnim i brzim odgovorom, na svako najzamašnije pitanje, a najpače žarkom svojom ljubavi doma i slobode, požrtvovnim nastojanjem za korist svega hrvatskog naroda, a naosob svojih birača.

Dalje još nam se stari Miće grozi, da ako ne budemo mirovat, da će se oni složiti s srbima i autonomašima, ili da će puštit općinu pod komešara. — Oh, moj gospodine! — da nije gladi ne bi se nikakva zvijer u zamke uhvatila; — da nije Vas kakva pohlepa i ambicija tjerala, ne biste Vi do ovake tragedije doveli općinu, u kojoj Vi glavnu ulogu igrate — Ali — Deus mirabilis, fortuna variabilis! —

Blato, 22 Aprila.

God. 1887 bijahu predzadnji izbori u Blatu, a potvrgjeni stoprv u Rujnu 1889, i tadar stupi načelo općine Ivan Batistić, koji, premda su evo pet mjeseci već obavljani izbori i jednoglasno pobjedila Batistiću protivna stranka, još uvijek je načelnikom Blatske općine; — a kako je načelnikovao Batistić ovih pet godina i pô? — nije ga bilo u Blatu kroz cijelo to vrijeme nego jedva šest mjeseci, već se je uvijek nalazio van mjesta u svoje trgovačke posle; kroz cijelo to vrijeme općina je stekla ogromni dug, koji te užas hvata spominjati; malda ne kroz cijelo to vrijeme Batistić kao načelnik istodobno je i zakupnik općinskih kmetovština, a i mnogih općinskih grebena; tako da on bira sve plodove općinske u točno vrijeme, a nikad točno ne plaća, pa i sada duguje općini za obroke najma oko 2500 forintih. Blatski općinari pak sa najvećom znatiželjušću iščekivaju sada, hoće li biti potvrgjeni općinski izbori, koji su se pod vladinom upravom već u studenom prošle godine jednoglasno obavili. — Ubinam gentium summus!!!

Pogled po svijetu.

— Otvorilo se carevinsko vijeće. Prikazan je zakon na obranu proti prekomijernoj dobiti sa strane trgovaca. Njemačka ljevica jednoglasno izrazila je povjerenje Pleneru, koga je „Nova Presse“ ovih dana, tužila da je zapustio interese stranke.

— Štajerci koji bijahu pošli da se poklone Bizmarku napraviše u Berlinu pangermanskih protu-austrijskih demonstracija. Naši njemački listovi vele im samo „da nijesu pokazali dosta takta.“ Značajno i ovo! Da su šta slična uradili Slaveni?!

— Mir izmed Kine i Japana uglavljen je. Kina će platiti ratne troškove, otstupiti Japanu Formosu, Južnu Mandžursku i poluotok sa Port Arthurom, te otvoriti neke gradove svjetskoj trgovini. Ovaj ugovor najgore je djelovao na Rusiju, Englesku, Francisku i Njemačku, koji već protestirahu. Sad će tekar da za Japan nastanu teški dani, jer Europa neće dopustiti, da anektira kinesko kopno.

— Novine javljaju da će srpski ministar predsjednik Hristić ostupiti, jer ga Natalija ne voli, a zamjenit će ga Nikolajević. Skupština je otvorena u Nišu kraljevim govorom, u kome se opravdavaju zadnji koraci. Radikali i njeki liberalci, imenovani zastupnicima po kralju, zahvališe se.

— Košutov sin pozdravljen je u zastupničkoj kući burnim ovacijama. Zakon o recepciji židova raspravljat će se na 25 ov. mjeseca.

— Maršal Martinez Campos stignuo je na Kubu i započeo vojničke operacije proti ustašama. Njih je mnogo više nego se je iz početka mislilo, pak je potrebno da mu se pošalju u pomoć nove čete.

— Franceski predsjednik Faure postao je u brzo vrlo popularno. To se je najbolje vidjelo kad je nastupio prvo službeno putovanje u svoje rodno mjesto Havre. Narod ga je svukud najoduševljenije dočekivao.

Domaće vijesti.

Potres u Ljubljani. — Žalosnu sliku pruža posestrima Ljubljana! Još se neprestano trese, zidovi pucaju, krovovi se valjaju, dimnjaci padaju. Još k tomu kiša lijevala je ovih dana kao iz kablja. Siromašan narod propao, bez zakloništa i bez hrane.

Pritječu, istina, sa svih strana bogati darovi, ali oni nijesu jaki da utaže toliku sirotinju. Bratski „Slovenski Narod“ neprestano vapi u pomoć. Odazovimo se i mi!

Zemaljski odbori, razni gradovi, bogati i siromasi prilažu svoj darak. Carevinsko vijeće primiće zakon o oprostnini poreza za nove gradnje. Kralj, koji se kao uvijek i ovog puta istaknuo dobroćinstvom, posjetit će nesretni grad.

Izbori u Istri. — Započeli su izbori u Istri. Kako nam od onamo pišu, talijanaši ne uzmiču pred nikakvim srestvom da se pobjede dočepaju. Pritisnuše jadnoga kmeta prijetnjom, dugom, bogatim obećanjima. Naši se ipak nadaju, da će iz borbe izaći svijetla obraza.

Izbori u Vrliki. — Proglašene su izborne listine. Odbor javlja „koliko imena toliko pogrešaka.“ Srbi će sve poduzeti da se održe.

Vrlika je jedna od poglavitih pozicija u Dalmaciji. Hrvati bez razlike stranaka treba da nastoje, da se ona vrati u svoje staro kolo, otkle je bila odvela vjerska fanatička ignorancija, koja miješa vjeru s narodnošću.

Ne možemo! — „Dubrovnik“ je prihvatio ponudu našu, pak je prešampao molbu na beogradske „Male Novine“, da one tačnije naznače, koja su to, osim „Srbobrana“ i „Zastave“, druga srpska glasila s ove strane, te su plaćena sa Cetinja. Mi smo mu, kako sam priznaje, to poručili jerbo naš list u Srbiji niko ne prima, pak ne bi mogli obaznati našu želju. A „Dubrovnik“ nas moli da mu mi onda prešampamo odgovor „Mali Novina.“ — Ne možemo jer ih ne primamo, a ne prima ih kako veli ni on. Nego zna li šta? Da zamolimo „Srpski Glas“, da nam on tu ljubav učini, pa ćemo onda i mi beogradske odgovor rado prenijeti.

Konavoska Čitaonica. — U nedjelju otvorila se na Grudi Hrvatska Konavoska Čitaonica s velikijem slavljem. Hrvatska glazba bila je pozvana iz Dubrovnika, a došlo je i inače prijatelja. Svakom srećom!

Pouzdanice. — Znamo da narodnjaci kupe pouzdanice hrvatskih dalmatinskih općina sebi u prilog radi postupanja u poslu sjedinjenja. Taj se posao obavlja skrovito i mučki, bez ikakve buke, i znamo da su ih do sada sakupili dobar broj. U to ime pokrenuo se *alla sordina* sav onaj aparat interesâ, prijateljstvá, preporukâ, protekcija i osobnih upliava, s kog je stranka postala glasovita. Pak što će se tijekom dokazati? Zar će općinske pouzdanice moći koga osvjedočiti, da je narodna stranka dobro uradila kad je glasovala, da se sad pitanje sjedinjenja ukloni? Nipošto! Ako bi i većina općinâ izjavila se za to, to još nije nikakav dokaz da stranka ima razlog, jerbo ovaj u više prigoda bude na strani manjine. Tako je, ako se ne varamo, i u ovom slučaju. Ne treba mnogo mudrovanja, da se stvar shvati. Da je narodna stranka po hrvatsko pitanje dobro uradila, bi li je vlada onako od pravaša branila? Bi li je najgori naši neprijatelji, kao što su prvaci njemačke ljevice, onako hvalili? Evo barometra, koji bolje kaže nego sve općinske pouzdanice.

Na klevete. — Profesuri spljetske gimnazije upraviše u „Vaterlandu“ skupno pismo, u kome se najodrešitije ogragjuju proti neprestanim i podlim klevetama „Dalmate“, da se u onome zavodu politika tjera. Istodobno „Vaterland“ priopćuje pismo prof. Čučeka na ravnatelja Mngr. Bulića, koji takogjer odbija mrske laži, koje se siplju na ovog učenog i zaslužnog ravnatelja.

To je bilo potrebno i korisno. Ali denuncijantima neće koristiti, jerbo oni znadu, da je laž sve ono što o spljetskoj gimnaziji pišu, pa ipak se tim služe u političke svrhe. A zašto? Jerbo je u spljetskoj gimnaziji naukovni jezik naš, a oni mrze naš jezik i progone ga gdje god mogu.

Tim će doraditi da će nastati reakcija proti talijanskome jeziku, koja se već opaža, da će hrvatski narod zamrzjeti na taj jezik kao na svoga narodnog neprijatelja, i išćerat ga iz svojih kuća. Eno najnovijeg slučaja u našoj trgovačkoj komori tolerantnoga Dubrovnika. Talijanski jezik kao kulturni bio bi uvažan, ali kad nam se nameće kao politički dušmanin, koji našega proganja onda — na dvor š njim!

Razumijete li ovo gospodo oko „Dalmate“?

Gradska Kronika.

Visoki gost. — U nedjelju u jutro stignuo je u grad dubrovačkim parobrodom Nj. Visost nadvojvoda Vladislav, sin nadvojvode Jozipa nadzapovjednika ugarsko-hrvatskog domobranstva. Uz načelnika, kot. poglavara i vojničke oblasti dočekahu ga i upravitelji dubrovačkog parobrodarskog društva. Nadvojvoda sa svojim učiteljem i pratiocem otišao je u „Hôtel de la Ville.“ Za tim je u pratnji načelnika i poglavara razgledao grad. Prof. Gelcich pokazivao mu je povjesne znamenosti u gradu i arhivu. Sutra dan krenuo je s ugarsko-hrvatskim parobrodom u Kotor.

Mladome nadvojvodi tek je 20 godina. Poručnik je topništva i putuje da se izuč.

Lične vijesti. — Stignuo je u grad Kotorski biskup prešvj. Uccellini, da pregleda strica provincijala O. Luja, komu se ono u Cavtatu nesreća dogodila da je nogu slomio, gdje će još za dugo u krevetu bolovati.

Pohvalno. — Prigodom smrti gji.ice Ore Šarić udijelila je mjesnom dječijem sirotištu obitelj Marcocchia kruna 200.

A ma baš ništa? — U pretprošlom broju iznijeli smo neke nepravilnosti u glasovanju za zadnje općinske sjednice. Brojevima i imenima dokazasmo, da je načelnik počinio ili jednu nesmotrenost ili mistifikaciju: kad je izjavio da je primljeno ono što je u istinu bilo odbiveno. Nadalje smo se bilo kakvom odgovoru. Ali regbi da našem načelniku nije ni malo, stalo kad mu se **do-kaže**, da je počinio nezakonitost, dapače da on u tome uživa. Na čast njemu i onijem koji se tijekom čovjekom hvale!

Hrvatski jezik u našoj trgovačkoj komori. — U ponedjelnik bila je sjednica trg.-obrtničke komore Dubrovnika i Kotora. Presjednikom izabran je gosp. Vlaho vitez DeGiulli, zamjenikom gosp. M. Iveta, potpresjednikom gosp. Antun Kamenarović iz Boke. Izmegju drugih posala bio je na dnevnom redu predlog članova, da trgovačka-obrtnička komora isključi posvema talijanski kao uredovni jezik i da bude samo *hrvatski*.

Ovaj je predlog, pošto se dvojica prisutnih članova Srba već prije udaljše, jednoglasno prihvaćen.

Čestitamo članovima da su ovako sjajno posvjedočili izraz ove važne izborne institucije južne Dalmacije i odgovorili potrebi koja se je osjećala.

Živjeli!

Otvoreni Dopisi „Crvene Hrvatske.“

Č. g. Antun B. Chicago u Americi. — Sa one 3 peče plaćen ostatak g. 1894, čitava g. 1895 i još pretekao 1 flor. za g. 1896. Gosp. Antun N. ima dati 1 flor. 50 nč. za primanje lista ove godine. Ostalo plaćeno. Pozdrav!

Č. g. B. J. Trpanj. — Plaćeno za prvi semestar.

Priopćeno *).

Gospodinu Milovanu

Pelješac

Nadam se do brzo upoznat Vas. Poštteni ljudi ne kriju se.

U Dubrovniku, na Gjurgjevo.

Baldo Skaramuča.

*) Za pismo pod ovim naslovom uredništvo ne preuzimlje na se nikakve odgovornosti. — Uredništvo.

Ces. i kr. bosanska željeznica. — Bosanske-hercegovačke državne željeznice

O G L A S.

Podpisana ravnateljstva daju ovime na znanje, da će se od 1. svibnja do konca (30) rujna svake godine počam od 1. svibnja 1895 od Metkovića do Sarajeva (ili do Ilidže) karte za vožnju tamo i natrag (tour i retour karte) sa valjanošću od 10 dana — računajući od dana biljegovanja karte — i to uz sljedeće umjerene cijene izdavati:

I. razred 10 for. 68 novč.

II. " 8 " 01 "

III. " 5 " 34 "

Nadalje će biti za isto vrijeme uvedene vozne karte za ljetnu dobu za bos. herc. u-nutaršnji promet za postaju METKOVIĆ sa sljedećom putnom oznakom:

Metković — Jablanica — Bugojno — Jajce — Lašva, Sarajevo ili Ilidže — Metković.

Ove umjerene vozne cijene jesu ustanovljene:

za I. razred sa 17 for. 62 novč.

" II. " " 14 " 46 "

" III. " " 11 " 30 "

Trajna vrijednost napomenutih voznih karata za ljetnu dobu iznosi 30 dana i to računajući od dana prebiljegovanja vozne karte.

Bezplatni se prevoz za prtljagu s ovom voznom kartom ne dopušta.

Što se tiče vožnje na pruži bos. herc. deležanje JABLANICA-BUGOJNO vrijeđe iste one ustanove, koje su označene u voznim redovima bos. herc. deležanskog prometa i u dotičnim propisima za ovaj promet.

Sarajevo, u travnju 1895.

Ravnateljstvo c. i kr. Prometno ravnateljstvo bosanske željeznice | bos. her. drž. željeznica

Iberciri 9 fior. prosta odijela 16 fior. (najbolja), Havelocks iz devine dlake 9 fior. ogrtači 7 fior. uvijek zališno kod

Jakoba Rothbergera c. i k. Dvorskog dobavljača u Beču I. Stephansplatz Br. 9. Svaki dan otvoreno do ponoći.

Ljetna Mreža

Nalazi se na prodaju ljetna mreža (tratta sardenara). Ko je želi kupiti neka se obrati g. LUKI HANZI u Rijeci Dubrovačkoj.

Phönix-Pomada

nagrađena na izložbi za zdravstvo i njegovanje bolesnika u Stuttgartu g. 1890; po liječničkim svjedočbama i hiljadima zahvala priznata kao jedino opstojće djelujuće, neškodljivo sredstvo, da gospoda i gospođe dobiju bujne i pune vlasi i da se zapriječi otpadanje kose; mladići mogu s njome odmah uzgojiti jake brke. Garantirano za uspjeh i za neškodljivost. Lončić 80 novč., poštom ili poduzećem 90 novč.

K. Hoppe, Beč, XIV. Schwellergasse 12. 3-52

5 do 10 fior. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospoda ili gospođe, koji bi se htjeli zauzeti oko prodaje srećaka vrijednosnih papira. Ponude pod „Leichter Verdienst“ na Rudolfa Mosse u Beču. 2-10

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospođe i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

W e i s s a

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Tinct: Stomach: comp.

Sv. Jakoba kaplje za želudac.

Mnogogodišnje prokušano sredstvo za probavu i apetit. Boce po 60 i 1 f. 20 nč. Već više godina glasovit je D.ra Liebera Elizir za nerve i snagu — Znak + i sidro — Boce po 1, 2 i 3 1/2 fior. Pripravljaju se po prepisu u Ljekarni M. Fanta u Pragu Glavna skladišta: K. L. Bianchi i Andrović u Zadru; nadalje Seravalle i C. Zanetti u Trstu; Alte K. K. FeldApotheke u Beču; u ljekarnama u Dubrovniku kao i u svim većim ljekarnama.

MYDLO

Ko pere neka se više ne plaši!

patentiranog Mohren-Sapuna

kod uporabe operu se 100 komada rublja u pola dana lijepo i čisto. Kod uporabe rublje se jednom više uzdrži nego kod ikakvog drugog sapuna. Kod uporabe jednom se pere za tri puta. Kod uporabe više niko ne pere četicom ili škodljivijem praskom. Kod uporabe pristiđe se na vremenu, drvima i radnji. Da nije štetan svjedoči C. K. sudbeni vještak gosp. Dr. A. Jolles.

Dobiva se u svim trgovinama Glavno skladište. Beč, I., Renngasse 6.

Priopćeno.

Najbolja sjemenja, stabla, lukovice, šparoge, i najljepše ruže i grmove prodaje Wilhelm Mühle u Temišvaru. Ilustrovani katalogi šalju se badava.

Pokost iz lanenog ulja

najbolje vrsti kod

ADOLFA HAUPTMANNA

Tvornica pokostnine (verniže) u Ljubljani

Ilustrovani cijenici stvari za obrt, škole i kuću gratis i franko. 7-10

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO, VINO I VOĆE.

MLATILA, ŽRVNJALA, MLINOVA za čišćenje žita, RALA TI-SKI za grožđe i voće, Patentirane ŠTRCALJKE, za peronosporu i samodjelujuće sprave za PERONOSPORU sa ZRAČNOM ISALJKOM, STROJEVE za REZANJE i PIVNIČARKE sprave

kao u opće sve strojeve za poljodjelstvo, vino i izragivanje vina iz voća

sve po najnovijem i najboljem sustavu prodaje

IG. HELLER BEČ

2 1/2 Praterstrasse N. 49.

Bogato ilustrovani cijenici na hrvatskom i talijanskom jeziku na zahtjev badava i franko

NAJPOVOLJNIJE POGODBE najjeftinije cijene, jamčevina, vrijeme za prokušanje!!!

Preprodavaocima veliki popust. 2-10

DAJE SE U NAJAM
kuća na Pločama, na tri poda, novosagrađena. Ima vrt, taracu i vodu na šmrk u svakome podu. — Poblje kod Uredništva.

◀ Cijene znatno snižene ▶
TIJESTOVI za GROŽĐJE, VOĆE i MASLINE
IZVORNI SATVORI

najnovijeg i najizvrsnijeg sastava sa mehanizmom na dvostrukom i trajni pritisak; obezbjeđena je najkorisnija uporaba čak do 20 po sto veća od svake ine što se drugim tijestovima postiže.

Prvim nagradom obdareni kod svih izložaba.

MLINOVI za GROŽĐJE, VOĆE i MASLINE
RAZDROBNE SPRAVE SA PRIDRUŽENIM
HVATALIM ZA GROŽĐJE.

Suhotvorne sprave za voće, kao i za sve bilinske, životinjske i mineralne proizvode

Pritisni strojevi za sijeno, slamu i ost priređeni za ručno kretanje;

Razdrobnici za žito; Vijace za čišćenje zrnja.

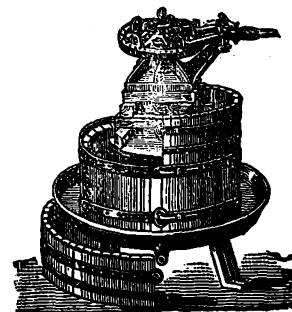
Najnovija patentirana automatična Šrapala za loze „Syphonia.“ Sve ove sprave priređuju samo tvorničari

PH. MAYFARTH & COMP.

ces. i kr. isključ. povlast.
Tvornica poljodjelskih i vinskih strojeva

BEČ, II, Taborstrasse Br. 76.

Mukte se šalju katalogi i nebrojene pohvalne svjedočbe. — Traže se prestavnici i priprodavaoci. Pri naređivanju paziti je na patvorenja. 7-19

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na pō godine flor. 2; za *Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4: 50, na pō godine flor. 2: 25; za inozemstvo flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Popovi.

Mnogo se danas piše ob ovom stališu kao političkome ili, da se pravednije izrazimo, kao narodnome faktoru. Najčudnovatije teorije izlaze na dvor da mu političku ingerenciju zabrane ili dopuste. Pa kako svud, tako i ovdje prelazi se iz jedne skrajnosti u drugu: od onih koji bi svećeniku kao takovu u narodnom poslu davali prvu i zadnju riječ — do onakovih, koji bi ga u svom liberalizmu zatvorili u zakristiju, da ne može ni pisnuti ob onomu, u što ga ipak zovu da plaća, kao i svakoga drugoga gragjanina.

Ove teorije, mislimo, krive su da su se glede svećenika pojmovi posve pobrkali. Pokušaćemo, kao svjetovnjaci, da u tom svoju izrazimo. Kad mogu drugi listovi zašto ne bismo i mi?

Mogu li se popovi prtit u politiku? Mi držimo da mogu. Ali ovaj naš odgovor ne polazi s gledišta onih, koji govore da pop, za to jer je svećenik, dužan je baviti se politikom „za dobro svojih kršćanskih duša.“ Ne. Njemu te kršćanske duše nijesu bile predane, da se misli za njihove narodne stvari. On, kao svećenik, u svom zvanju ne bi smio da bude politički čovjek. U vršenju religioznih dužnosti ima mu biti svak jednak, ma kojoj politici ili narodu pripadao. Hrvat, Srbin Talijan itd. tada je njemu samo katolik, respective kršćanin i ništa više. Kad bi mu oltar počeo činiti tu razliku, on se je iznevjerio svomu apostolskom zvanju, koje, ko što ne pozna bogata ni siromaha, isto tako ne razlikuje pleme od plemena. Tamo mu ima biti svak isti ko pripada njegovoj vjeri te ju opslužuje, sve isto kô što sudac u svojoj službi nema da mjeri svojim političkim uvjerenjem, ni da istražuje načela onih, koji pred njim na klupi sjede, nego da ih i kazni krivca.

Ali pop, osvem svećenika, on je još nešto. On je čovjek dakle član ljudskoga društva; sin, brat, rođak dakle član obitelji; on je napokon po imenu, rodu i jeziku članom jednoga naroda. Svećenička haljina ne zabranjuje mu da odgovara dužnostima, što ih ima kao čovjek u ljudskom društvu i u onim djelovima od koga je ovo sastavljeno. Njegov stališ i njegova nauka dapače mu nalažu, da bude zahvalan sin, čestit brat, požrtvovan skrbnik. Kako se onda može od popa tražiti da se odreče narodnosti, da ne bude savjestan sin svoga naroda, da ne ljubi svoj jezik, da ostane za uvijek indiferentan naprama narodu jezika svoga i domovini svojoj?

To bi bilo nepravedno. Istina on ima delikatno zvanje, koje mu nalaže ljubav i nepristranost. Ali zvanje je jedna, a narodno osvjedočenje druga stvar. I sudčevo zvanje uzvišeno je, pa ko je ikad sudcima izlanuo, da ne smiju gojiti svoje političko mišljenje?

Zato mislimo da ne treba vele dokazivanja, da su popovi u narodnoj borbi svejedno kô i drugi ljudi, pak da tu nemadu ni više ni manje prava i dužnosti, nego što ih posjeduje svaki drugi gragjanin.

Sad nastaje drugo pitanje: kako se oni imaju vladati prama svojim crkvenim starješinama?

Mi nijesmo kompetentni, da na ovaj upit damo odgovor, što se tiče njihova odnosa sa starijim u vjerskim i crkvenim stvarima. Tu su crkvena i ina prava, koja su stvar uredila, Naravno, da

će se u religioznim poslima, pokoravati svojim biskupima itd. onako i još bolje, nego što vojnik sluša svoga kapetana. To nam sam zdrav razum kaže, pak bi bilo suvišno, da ob ovome dalje raspravljamo.

Ali u političko-narodnim pitanjima mi mislimo da popovi nijesu nipošto dužni slušati biskupe i ostale crkvene pretpostavljenike, dapače da im se mogu javno i otvoreno opirati. To nije vjerska nego narodna stvar, u kojoj isčezava svaka hijerarhija. Kad bi drugčije bilo, ne bi bilo pravedno. Izmed biskupa i popa kao katolika, zna se ko odreguje a ko sluša. Ali u narodnosti mogu se naći u opreci. Biskup na pr. može biti talijanac, talijanaš, narodnjak ili vladinovac. Polazeć s gornjega stanovišta, on ima pravo da ispovijeda svoje političko mnijenje kao i svaki drugi čovjek. Potčinjeni svećenik, Hrvat, može ga tu slobodno ne poslušati, kao rodoljub dužan je da ga ne sluša, i on mu ne smije ništa. Ako bi on radi toga proti njemu upotrebljavao biskupsku vlast, on bi sebe grdno izložio, on bi zlorabio svoj položaj, pak bi njegova djela naišla na otpor, koji bi mogao donijeti žalosnih posljedica. Ali tome je tada sam on kriv, a ne neposlušni župnik, koji je učinio samo svoju patrijotsku dužnost. Koji bi biskup progonio čestite svećenike samo zato što oni u pitanju narodnosti ne misle kao i on, taj ne bi bio dostojan one časti koju obnaša.

Ne samo biskup nego niti najveći crkveni poglavica ne može u narodnom pitanju zahtijevati poslušna. Kad je nazad tri godine Lav XIII. u glasovitoj poslanici na neki način naredio, ili potaknuo franceske katolike, a u prvom redu kler, da priznaju republiku, mnogi su ga biskupi, svećenici i drugi poslušali, pak su postali t. zv. *rallies*. Ali oni mogli su ga sasvim lijepo i ne poslušati, kao što su to učinili mnogi odlični svećenici, koji tamo i danas rade za svoja stara monarhična načela, makar da je isti papa protivnoga mnijenja.

Jedno je narodnost, drugo je vjera; jedno je pop kao svećenik, drugo je pop kao rodoljub; drugo su biskupi kao crkveni starješine, drugo kao politički ljudi. Ovo su bitne razlike, a mi ih evo iznesmo, da iz njih naši prijatelji svećeničkog stališa crpe directivu za one neke slučajeve, koji regbi da su na žalost učestali i u nas u Dalmaciji.

Naša braća Srbi.

Zadnji dan prošloga aprila imali su se obaviti općinski izbori u Vinkovcima u Srijemu. Mnogo se radilo za te izbore. S jedne strane bijahu Hrvati, a s druge Nijemci-naseljenici i Srbi.

Kad smo nazad par brojeva konstatirali kako nemoralnost i svaki smet ubija pravoslavni element našega naroda, navlastito u Srijemu Bačkoj i Banatu, gdje očigledno propada — mi smo istaknuli, da na njegovo mjesto dolazi tugjin, većim dijelom Nijemac, pak Magjar. Tako je. Gdje su se nekad bijelile pravoslavne ili, kad već hoćete srpske, kuće, tu se danas širi stranac, koji je na dražbi kupio narodno ognjište i iz njega istjerao svaki narodni znak. Po Srijemu su ovako nastale čitave njemačke kolonije, *zatvoreni predjeli*, u kojim se Nijemci ne strauše za svoju narodnost, nego se još šire, jerbo drugi iz okola pritječu. Toga ima i po ostaloj Slavoniji, ali Srijem je guje-

zdo parasita. Tamo najviše domaćih propada, gine i gubi zemlju, a ova, plodna kô srijemska, pak se Švaba pridomazetio, da ti srce puca. Iz početka su ti ljudi radili samo svoj posao, obragjivali zemlju i dobivali para, a za drugo se nijesu brinuli. Ali malo po malo, nešto oni sami, a nešto poticanjem drugih, šunulo im u glavu, da u ovoj našoj zemlji traže nekakva svoja prava, pak se podigoše kao politički faktor. Kao narod marljiv, izučen, lukav i bogat, umjeli su da izvoještavaju važan položaj, te u mnogim mjestima po Srijemu oni sad bogine odlučuju.

Pred ovakim nemilim pojavom imao bi ustati svaki rodoljub i svaki čestiti Slaven, pak suzlijati tugjina, koji prijeti da će se malo a malo, uvriježiti u našoj zemlji. Kakva njemačka prava, onim Švabama koji su juče tamo došli, pak se, ko zna kako, ugnijezdili na narodnom ognjištu, koje je ignorancija utrнула! Svikolici, zvali se hrvatskim ili srpskim imenom, imali bi da udare na ove najopasnije mikrobe, te okužuju naš narodni život. A kad tamo, što mi vidimo? Hrvati jedni bore se koliko i kako mogu, ali Srbi, oni se protiv njemačkih doseljenicima ne dižu, oni njih potupiraju, s njima sklapaju saveze proti Hrvatima i davaju im onu potolast, koja im samijem ne bi nikad ni pala na pamet. Tako eto vidimo da Nijemcima iz Vinkovaca, grada kolonistima najviše okužena, već rastu zubi za onom općinom, pak bit će rada u ruke dobiti. Srbi im služe za samar! Ako vinkovački Nijemci osvoje onaj grad, to će biti jedino srpska zasluga. Kakve će korist od tuda crpiti srpstvo, to mi ne znamo, to će znati po svoj prilici one svijesne glavo, koje su ovu sramotnu igru zaigrale.

Mi smo od Srijema odviše daleko, pak se možda za ovu stvar ne bismo toliko ugrijali, da nam ne potvrguje onaj zlotvorski sistem crnih izroda, koji, u narodnoj politici gori od propalica, ove sablazni pravilom proglašise. Što će se sada uraditi u Vinkovcima, to smo i mi doživljeli u Dubrovniku, s tom razlikom da su amo bili talijanaši što su onamo pravi pravcati Nijemci. U Vinkovcima Srbi i Nijemci kô što će biti zajedno u izborima, tako su zajedno u mjesnim društvima i u svim stvarima javnoga života. A ono smeće, što se u Vukovaru, Osijeku, i Mitrovici štampava njemačkim jezikom, hvali ovaj savez i stavlja ga za izgled ostalim srpskim „rodoljubima“, koji bi poput Vinkovačkih Srba imali zajednički ustati na Hrvate. Ova preporuka megjutim je sasvim suvišna jerbo su Srbi, gdje god su mogli, ovaj savez već utvrdili. Eno Mitrovice u koju su doseljeni Nijemci i Magjari postavili Srbina za načelnika, a ovaj im iz zahvale podupire njemački organ i u saboru predlaže, da se u srednje škole uvede pod moraš magjarski jezik!

Ovi stvorovi ne sjećaju se više, da je tugjinac uprav njihovu braću iz doma iščerao i da se je na njihov račun tamo raširio. Oni su to sve zaboravili, jer je njima glavna, da Hrvate unište, pak im je za to dobro svako srestvo.

Mi ne znamo još kako su ispali vinkovački općinski izbori. Sva je prilika da će naši pobijediti, jerbo se i tamo u zadnje doba počelo čestito raditi. Ima nova hrvatska čitaonica i duh se hrvatski nekako podignuo. Ali ispali oni kako mu drago, ostade crni žig sramote i narodnog izdajstva

pa čelu onih koji su ih već toliko isčinili, da su izgubili pojam političkoga poštenja.

Nebrojena dosadašnja fakta i ovaj najnoviji govore jasno kako sunce, da su Srbi na sve spravi, i da će se svačim poslužiti, samo neka je na nas. Šta je njima stalo jezik, narodnost i ime? I oni su spravi da izgube, ako su sjegurni da ćemo mi izgubiti više. Oni se združuju sa svakim narodnim neprijateljem, sa Nijemcima, Magjarima, Talijanima, sa njemačkim i magjarskim vladama; u nas amo ulizuju se bečkim pulicijotima, u Pešti i Hrvatskoj magjarskim, samo neka propada Hrvat i ona ideja za koju se on toliko žrtvuje. Zar ovo nije gadno?

Pak uz ovake pojave još se nagje ljudi, kô što su neki češki piskarali, koji se u svojoj velikoj političkoj kratkovidnosti i bedastoći raduju „velikim srpskim uspjesima u Hrvatskoj“! *Evo im srpskih uspjeha!* Ta čeljad ne znadu koliko tim škode slavenskoj stvari u našega naroda, koji poznajući sve ovo i znajući ko su i kakvi su Srbi, može napokon zamrzjeti i na one, te hvale ovaki bratoubojnički elemenat. Preporučamo drugovima oko „*Narodnih Listy*“ neka ovo pomnjivo protitaju, pa neka izraze svoje mišljenje, a neka se ne zavlače u mrak, iza kako su ištrcali kakvu nepravednu klevetu, kao što su do sada običavali.

Našemu narodu stavljamo pred oči njegovu „braću“ Srbe, da ih po ovom još bolje upozna. To je elemenat koji moralno i etnografski propada: eno Bačke, Banata i Srijema; nesposoban da sobom upravlja i da bude narodom: eno Srbije: elemenat u kome napreduju samo najgori: eno Karlovaca i drugih mjesta i koji nas tako mrzi, da je spravan svoju vlastitu kuću zapaliti, samo da i naša uz nju izgori.

Eto tako su „naša braća Srbi“!

Dubrovnik, 2 Maja.

Dubrovački dopisnik puljiškog glasila, što no izlazi u Zadru, eno se po drugi put utječe *entre-filetu* da talijanskom prirođenom mu ugledjenošću odgovori na naše članke „Na odgovor“ i „Opet na odgovor“, što smo ih napisali proti talijanskim težnjama Zadrana. Pošto je sasuo vas fini frazarij kojim se odavna služi proti našem listu i proti svemu što je nama sveto, misli da je dovoljno odgovorio. Nu to može biti dosta zadarskim njegovim prijateljima, ali naobraženim ljudima nikako i nipošto. Mi čekamo „Dalmatova“ historičara da nas pobije; čekamo osobito da dokaže da slovenski živalj nije već je tomu stoljeća osvojio ovu zemlju; čekamo da nam dokaže da je ovo talijanska zemlja; a rado bi vidjeli i njegov krsni list, jer sve nam se čini da su mu pradjedovi u ono davno doba došli ujedno s našima iza bređa i da je sa svojim majkom mučno mogao govoriti talijanski, pak da njezinoj uspomeni čini krivo, veoma krivo, kad onako bezobrazno pljuje na mljeko kojim ga je dojila.

Naši Dopisi.

Iz zemlje Piramida, u Aprilu.

Skoro minulih dana, baš malo poslije no su stanovnici glasovite zemlje Faraona svi bez razlike vjere i narodnosti bolno nad smrću genijalnog Ismail paše zaječali, mi i s ove sgodbe tužni, dobismo drugu crnu vijest da je u seocu Pijavičina Kunske Općine (Poluotoka Pelješkog) nenađno s ovog umrlog na neumrli život preselio se pristaša stranke prava na rodoljubnom pelješkom poluotoku Niko Kačić, za toliko godina mili gost u ovoj slavnoj Kleopatrinoj zemlji, a nam iskreno odani prijatelj.

Poznavajući mi i cijeneći u velike vrline uma i srca, kojima ga mudri tvorac bio obdario, neda se pojmiti koliko za njegovim gubitkom zažalismo i kako bolni avaj u srcu svom za njim uzdišući oćutismo!

Poznavasmo ga u dušu. Nezahvalnost crna, u cijelom toku života njegova pratila ga vazda, pa čini nam se da ga prati i nakon rastanka njegove plemenite duše sa umrlim tijelom, jer niko među znancima i prijateljima njegovim u Ratu ne našo se da barem dva retka njegovoj uspomeni u našim hrvatskim listovima posveti.

Što dužni ne uradiše, mi ćemo se požuriti da iz zemlje crnaca do koje zruci slobode zlatne

dopirati stase bolje nego na zapušteni evropejski Eldorad; požurićemo se velju, da njegovu neprežaljivu smrt u našem glasilu hrvatstvu oglasimo.

Niko Kačić! To bio čovjek koji kako bi Tullio reko *inserviebat honori tantum*: čovjek kojemu je poštenje bilo nadasve mило. — Bio muž, kojeg si radi dobrote srca morao ljubiti a kao značajnika još više postaviti.

Turpe est in patria peregrinum esse, reko je jednoč slatki Kasiodor. I ko da su njemu ove mudre riječi vazda u srcu i na pameti bile, samonk domaću našu povijest navlastito, bio temeljito proučio i izučio, tako, da je mogo i mudrim glavama uz bok biti i bez straha sa svakim i svudi po koju mudru izmijeniti. Vatrene Hrvat u politici vazda pred očima imao i gledao na ideale, a preko osoba prolazio, što danas u ovom vijeku punom sebičnosti jest rijetki slučaj, da mu se divimo i da se po njem vladamo.

Ovaki je Niko Kačić bio. Valjani prije vremena ginu, pa izginuo i on nama. Dao Bog da njegov značaj bude imati nasljednika, a njemu laka bila zemljica crna, koja ga je mrtva primila. Genij božanstveni domovine u svoj ga zagrljaj primio i upokoio mu plemenitu dušu.

Najposlje: sempiternum deus: vječna pamjat P. N.

Chicago, 8 Aprila.

Nakon kratke bolesti preminuo nam je ovdje na 4 Aprila naš prijatelj i Dubrovčanin Rado M. Balarin u 21 godini svoga života. Ovo je prvi Dubrovčanin, što je umro u velegradu Chicago. U nedjelju na 7 obdržavao se je njegov veoma sjajni sprovod u prisustvu sve braće Dubrovčana i mnogo ostalih prijatelja, koji ga otpratiše do hladnoga groba. Svi smo se zauzeli, da mu oblaškamo zadnje časove u tugjini i da mu iskažemo kao našem prijatelju i Dubrovčaninu što sjajniju počast. Laka mu bila zemljica!

Ljubuški, 24 Aprila.

Drago mi je, gosp. uredniče, što Vam mogu javiti nekoliko radosnih vijesti iz ovi hrvatskih strana. Već od dulje vremena bila je želja mnogih gragjana, da se priredi ovdje koja zabava. Radi kojekakvih okolnosti, dosle ne bijaše moguće. No požrtovnim zauzećem nekih gragjana kao gosp. Frana Luburića i Ivana Arapovića, te velečasnog gosp. O. fra Leonarda Radoša bi isposlovana u tu svrhu od c. kr. vojničke vlasti vojarna i glazba c. kr. 84. pješ. pukovnije iz Mostara. Naša braća dični hrvatski sokolovi iz Mostara radosno se odazvaše pozivu, te odlučše takogjer dragovoljno sudjelovati pri zabavi. Program bi odregjen 24. veljače o. g. Već se je bilo sve naučilo i priredilo, kad tužni glas, ko iz vedra neba grom doleti. Stari amidža česarev umro! Radi toga žalosnog slučaja zabava se odgodi na 21. travnja.

O, kako je svak željno očekivao taj dan! Veliki uskrš dogje doće i imali elbeten! Na 20. dogjoše nam naši sokolovi iz Mostara predvogjeni svojim revnim zborovogjom gosp. Šubirem, dočim je neumorni društveni tajnik gosp. Petar Ančić, još prije došao. Toga dana otpoče upravo zabava, veselju nigdje kraja.

Na 21. već izjutra počeo se je svijet iz okolnih mjesta prikupljati. U 7. sati u večer bila je vojarna već puna svijeta tako, da se nije moglo više unutra ulaziti — bilo je u njoj preko 600 duša, te se je gotov jedno na drugom stajalo. Same braće muhamedanaca bilo je preko 150. To Vam je, mislim, najbolji dokaz koliko se je ovdje probudila hrvatska svijest! Uz fes vidiš mahumediju i crvenkapu na kršnom našem seljaku*).

Točno u 7 ½ sati otpoče zabava. Kako da opišem milozvučno pjevanje braće. Mostaraca?! Ja ne mogu — nemam riječi, nego samo mogu to reći: po mom mnjenju ne može se ljepše pjevati. A šta da rekнем o gospogjici Špulak?! Ko nebeski angjeo ukaza se na pozornici, te svojim angjeoskim glasom začara cijelo općinstvo. Ne znaš šta ćeš više pohvaliti, nježni i čustveni govor ili

*) U ovom kotaru nije baš znatno tu hrvatsku prastaru kapu potisnuo fes — i sad se u višoj polovini kotara nosi. Megjutim ni hrvatsko ime nije ovdje nikad izumrlo. Ono se je i kroz stoljeća ropstva uzdržalo, te se je uvijek s njim ovdajski narod dičilo.

kretnju! Koliko je svojom deklamacijom „Pozdrav domovini“ od P. Preradovića zanjela cijelo općinstvo, najviše svjedoči urnebesno pleskanje i poklici: bravo, živila! i tim više krasno izazivanje na pozornicu. Gosp. Ivan Arapović lijepo je krasnoslovio „Putnika“ od P. Preradovića. Prestava se je takogjer najizvrsnije prikazivala. Svi bez iznimke diletanti izvrsno su predstavljali. Ulogu Grge Kosića u „Graničarima“ igrao je gosp. Petar Soldo. Svojom ulogom samom po sebi pobugjivao je neprestano smijanje, ali bome zadivio je i više krugove umjetničkim prikazivanjem, te se je gotov iza svakoga čina morao pokazati. Kao on tako je isto zadivio svijet i gosp. Rada Komljenović prikazivajući Savu Čujića. Moram ovdje istaknuti i gosp. Stjepana Mihića i gospogjicu Anu Halilović, koji su sasvim majstorski odigrali uloge Andrija Miljevića i njegove žene Mare. Kako je gospogja Grabovac odigrala ulogu Karoline, neću pretjerati, ako rekнем da je tako glumila, kao da je od mladih noga na pozornici. Gospogja Pavička uprav je iznenadila prisutne prikazivajući pukovnikovu ženu, jer je ulogu tu uzela prija dva dana. Zauzeo bi mnogo prostora, kad bi svakog napose dovoljno ocijenio, nego ću samo reći: sve je divno i predивно bilo!

Prestava je trajala sve do 1 sat poslje ponoći, a za tim je nastao ples. Plesalo se je sve do zore. Viša polovina publike ostala je i na plesu. A kako i ne bi, kad malo kad čujemo milozvučne glasove glazbe, a bome, kako nemamo glazbe, malo se kad i pleše.

Za ulazak i milodare, uzelo se je do 800 for. Nu megjutim Vi ćete od odbora, dok stignu i sa strane milodari, te se mogbude iskaz udesiti, ime na plemenitih darovatelja dobiti, da ih oglasite u našem milom listu „Cr. Hr.“

Sada primite hrvatski pozdrav od Vašeg
Hrovoje.

Iz Pogjurgjevice u Hercegovini, 26 Aprila.

U više listova čitao sam, da stare dvogrošice izašle su iz prometne kreposti, a da je porezni ured dužan primat i zamjenjivat drugijem novcem, kao i primati za porezne dugove do konca tekuće godine. Kod nas pako, ako ko dogje k poreznom uredu s molbom da mu se promijene stare dvogroške, gosp. poreznik niti da čuje, već ga stane vika: ta nijesam ja tvoj sluga, da ti mijenjam, već ako hoćeš dat u porez, primićemo. Čovjek na to: oprostite gospodo nijesam ja toliko dužan. A on: a ti plati unaprijed ili barataj drugome, koji ima da plaća. A kad nemaš puno poreza, otkud ti taj novac? Sjegurno ti dao aga ili trgovac ili fratar, da kod mene promijeniš. I pošlju te na dvor.

Gdjekad dogje seljak da isplati porez. Gospodin bude možda malo zle volje, pak mu povraća po koji stari groš od 10 novč.: ta vidiš da ti to ne vrijedi ništa; ne primam. Seljak na to: ta vi ste mi, bolan, ovo za duhan dali! Dogje podvornik i isturka ga na dvor. Ovakih slučajeva mnogi mi pripovijedaše, a uprav sada zamoli me jedan seljak da mu zajmim 1 fior. 60 novč., da nadoplati porez, pokazujući mi male seksere, koje mu poreznik nije htio primiti.

Ovo iznosimo neka se starija vlast zauzme, pak neka seljake i gragjane zaštiti, da se svojim krvavo stečenim novcem sad ne nalaze na čudu.

Pogled po svijetu.

— U austrijskom parlamentu bilo je žestokih rasprava o školskim naredbama českoga namjesnika Thuna. Mladočesi su žestoko napali namjesnika, koga je branio Madeyski, dokazivajući „strahote“ českoga stanja. U školi da se šire veleizdajničke tendencije! To koalicija uvijek ističe, kada osjeća, da joj je potrebno naći izgovor za produljenje iznimnoga stanja u Pragu i okolici.

— Usprkos izjava povjerenja Pleneru, čini se da je njemačka ljevica blizu svoga rasula. Istodobno čuju se glasovi o ministarskoj krizi radi nesuglasja u izornoj preinaki. Klerikalci i liberalci zakvaćše se žestoko. Mogli bi svaki čas čuti za kakvo iznenagjenje, jer u izbornom pododboru bijesni rat. Košutov sin piše u „Egyetetersú“, da je to dobro, jer što se Austrija više rastvara tim je teža Ugarska polovica.

— Mir između Kine i Japana uznemirio je u velikoj mjeri, koja nalazi, da su tim njezini interesi na istoku veoma prejudicirani. Nije joj stalo da Japan posjedne Formozu, ali se protivi zauzeću Port-Arthura i južne Mandžurske. Franceska i Njemačka s njom su solidarne iz drugih razloga. Veliko rusko brodogradilište u japanskim vodama, a 20.000 birane vojske spremno je da do potrebe započne rat. Po svoj prilici treba će ugovore mira nešto preinaciti.

— Brzjavljaju novinama, da je prvi maja uopće svukud mirno prošao. U Beču je bilo velikih skupština, bez važnijih nereda. Tako isto i u drugim gradovima.

— Velika se nesreća dogodila u Franceskoj. Kod Epinala pukao je kanal od reservoiru vode, koja u množini od 7 mil. kub. metara razlila se, te uništila sela, polja i podavila više stotina ljudi. Šteta se računa na 80 mil. franaka.

— Srpska „skupština“ već radi. Iza kraljeva govora i konstituisanja, skupština je jednoglasno prihvatila adresu, koju je in corpore predala kralju. Sad će po svoj prilici doći apanaža Milana, koju će skupština takogjer jednoglasno votirati.

— Zaratiše se Engleska i mala američka republika Nikaragua. Englezi posjeduju grad Corincho.

Domaće vijesti.

Ljubljana. — Kao ljudski stvor izmrcvaren nemilom zvjeri ili teškom bolešću, leži ja Ljubljana. Kao da nije bilo dosta muka što joj nemila priroda zada, još se uvijek trese. Svaki dan opetuje se potres po nekoliko puta kad jače kad slabije. Narod je zdvojio, mnogi misle da bi bilo dobro napustiti grad i preseliti se nekamo drugdje. Narodi monarhije sa svih strana odazivlju se u pomoć postradalomu pučanstvu, koje se nalazi u očajnom stanju. I u Trstu češće se osjeća trešnja, ali bez ikakvih posljedica.

Dubrovnik je ovoga puta ostao pošteđen. Geolozi vele da ljubljanska potresna zona nije u savezu s našom.

Izbori u Istri. — Obavili su se izbori biranih biraca za istarski sabor. U glavnom već se sada može reći da će položaj ostati isti: Hrvati i Slovenci niti će dobiti koga zastupnika više niti će izgubiti. Naši su se nadali da će osvojiti izbori kotar vanjskih općina u Poli i onaj u Poreču, ali nijesu mogli. Sve elemente imajahu protiv sebe: biskupe, vladu, kapital, nasilja i bezakonitosti. Glasovi su se plaćali od čuda! Vlada je nastojala prodrijeti s nekim narodnim ljudima, koji se stranci iznevjereše, a talijanaši naskočili kneta prijatelja i novcem. Ipak se nijesu ni koraka pomakli naprijed, nego su ih naši potisnuli, jerbo su u mnogim talijanaškim općinama ili dobili većinu ili broju manjinu. — U ostalom čekamo od onamo potanje izvješće.

Spomen-dan. — Na 30. Aprila god. 1671. poginuo u Bečkom Novom Mjestu od krvničkoga mača velikaši hrvatski ban Petar grof Zrinski i Frano Krsto knez Frankopan, veliki spobornici i mučenici za slobodu svoje otačbine. U ovaj dakle dan po hrvatskim krajevima osvježuje se uspomena njihove smrti, pak rodoljubi davaju zadušnice za njihovu veliku dušu. U to ime primismo sa raznih strana domovine, pak od akademske mladeži u Beču i Gracu crne korotne obavijesti. Slava hrvatskim mučenicima!

Pišu nam iz Pločica: — I mi smo pregnuli da učinimo malu seosku čitaonicu. Vlada joj je već pravila potvrdila. Što s Pločica, a što iz ostalih Konavala skupilo se već preko 70 članova. Živjela Hrvatska!

Pišu nam iz Hvara: — Razglasuje se da će i mjesnom c. k. Mjeraču stići jedan uredovni orao sa natpisom za njegov Ured. Nu akoprem ga njegovi posli većim djelom godine drže odalečena od istoga, zakonito je željeti da kroz ono vremena što će ga narod tu uztrebovati bude razumjevaao isti natpis, te da bude u jeziku ove zemlje, hrvatski napisan — a neizostavljen kao na Brzjavnom Uredu sa kojega vidiš potvrdu njemačke vladavine!

Na svim ostalim c. k. Uredim data je prednost hrvatskom jeziku, u natpisim, a u ostalom?.... do vidova.

Gradska Kronika.

Visoki Gost. — Juče u jutro prispio je u grušku luku Njeg. Visost Nadvojvoda Raineri, koji kao nadzornik domobranaca putuje da pregleda vojsku. Istog dana otputova put Boke.

Sugestioner Caldi. — Došao je i u nas sugestioner i iluzionista Caldi, koga sve novine dru-

gih gradova toliko hvale. Produciraće večeras u teatru.

Dar. — Prigodom smrti Ore Šarić, da počasti uspomenu pokojnice, obitelj Marcocchia darovala je župničkoj crkvi sv. Andrije na Pilama 100 fior. kao prinos za nabavu jednoga harmoniuma.

Prvi maja. — I u nas je bio proslavljen prvi maja, kao lijepi proljetni dan. Sve tri glazbe, hrvatska, srpska i autonomaška obišle su grad u jutro rano svirajući.

Za Stačevićem Dom. — U ime jedne oklade primismo od prijatelja 1 krunu.

Naša braća Srbi. — Čitamo u „Dalmati“: Ci è anzi di speciale conforto che colà (t. j. u Kotoru. Ur.) l'elemento serbo le (talijanaškoj glazbi. Ur.) si manifestò favorevolissimo, ciò che dovrebbe servir di lezione a certi serbizzanti cattolici di qui, (koji su to? Ur.) i quali credono di far opera proficua al loro partito coll'ostentare avversione a tutto ciò che non riveste carattere di esclusivo interesse serbo, tanto che alcuni di loro si lasciarono perfino trascinare a prender parte ai fischi inscenati la sera del 17 Marzo dai croati e furono assieme a loro condannati, ben diversi in tale loro contegno dai vecchi nostri serbi ortodossi, che sempre usarono la massima deferenza all'elemento autonomo, vivono collo stesso nella migliore armonia ed anziché avversare, apprezzano ed amano la coltura italiana. (Vidiš ti njih!! Ur.).

Anche a Castelnuovo, dove sostò per poco la nostra Banda, fù dessa fatta segno ad ovazioni per parte specialmente di serbi e lautamente trattata da quel podestà signor Gojkovich.

Ovim riječima ne treba vele komenata. One svjedoče ono što smo mi uvijek govorili: mogu se neki Srbi-katolici sramiti talijanaša, rišćani i njihovi popovi koji ih vode, biće uvijek s njima. Jedan dokaz više kakvi su — pravi Srbi.

Diskoras na Poljani.

Ivo. — Da što pripovijedaju vaši kad su se vratili iz Kotora? Falu li se?

Lujo. — Altroche! Govoru da su li dočekali, da su ostali inkantani. A gje ti je Lega! U njim je više messa sù i kupu se dinari. Brzo će se učinit i skula. Ma, govoru, da je David disperan, jerbo da je pošto ča oni Quadrelli što je liječio živine i potpišivo se dotur. On je bio duša od svega....

Vlaho. — Kako ne! Bio je obećao poslat u novu skulu sve njegove nemoćnike. Grehota!

Lujo. — A prd' otule, rugaj se samijem sobom... I još se falu, da nije tamo kako u nas. U nas se Srbi sramu od talijana, a u Kotoru da su svi složni. Kvekvic i Ramadanović da su hi lijepo pričekali i učinili im veliku festu....

Ivo. — A amo zviždu!

Lujo. — Jes ma tamo je drugačije. Pripovijedali su, da im je govorio jedan konsiljer od tribunala, da Srbi kad su kakve feste dolazu u Legu isto kako i autonomi. Tamo nema nikakve difference

Vlaho. — Ma što mi govoriš!

Lujo. — Kako ne! Anči su neki upisani kako soci. Kvekvic prvi ne manjka nikad. Tako se i hoće, to je prava ljubav, a ne kako u nas: vote si, ma marće ne! Hoće duše mi, proždriječje i jedno i drugo, ja im govorim.

Ivo. — A što govora od partitu? Ide li naprijed.

Lujo. — Peh, non c'è male! samo se tužu na guveran, da im malo šalje našijeh impjegata. David govori da je u nas što puta bolje. U Dubrovniku je, govori, našijeh pun tribuno, posta, intendenca, Dvor ecc. Impjegati su oni koji sostenjaju stvar. Kad je prvi, pogji u njih i inkasačes za muziku, za gabinet, za Legu. A naš ti govori: dogji sutra, sad nijesam komadan.

Ivo. — Tako je. S te bande vi se u gradu ne možete tužit.

Lujo. — Questo è vero. Per altro da ti rečem pravo ovi Dalmatini vele dodijevaju. Oni hoće da budu u svemu.

Ivo. — Perche oni najviše fatigaju. Tako ti je, moj Lujo, na svijetu; ko sije oni i žnje. A što se hvalu in quanto alla lingua? Ide li naprijed?

Lujo. — Caspito! Da se više govori talijano nego u Zadru. Svi ga Srbi govoru, za ukazat se koji su nam prijatelji. Na njih su oni zvižki u Dubrovniku učinili veliku impresiju i bili su se pripali da se mi ne najedimo. A kamo li da će nas Srbi ostavit! Govorio si ti: ne bojte se, oni koji zviždu ne broju se; Vlasu se broju.

Ivo. — Tako je! A hoće li vas oni doć nać.

Lujo. — Obećivali su da hoće, kad se bude otvorit. Lega.

Ivo. — A kad će se otvorit?

Lujo. — Brzo. Koliko prvi dan. Vigječes che festa! Doće našijeh odasvud. I Srba će doć.... od straha. Gospara Iva ćemo učinit za presidenta. Gondola će reprezentavat komunu.

Vlaho. — A ko će držat diskoras?

Lujo. — Eto to je vrag. Nemamo oratura. Gospar Ivo non ha voce, Abela je strah da mu kogod ne oserva, che non possiede quella vera pronunzia toscana, a drugi da ti pravo rečem....

Ivo. — nijesu aquile.

Lujo. — Fate conto. Ima ih koji bi umjeli rijet dvije riječi ma su impjegati.

Ivo. — I tako će tokat da se diskoras upiše, a da ga kogod lega. Znaš ko?...

Lujo. — Znam znam, hoćeš rijet naš gospar Mato. Ma ne može, in costume nazionale. Rekli bi zadrani, da smo se maskarali.

Ivo. — „Gospar Mato!“.... To ste sad diventali gospari? Vigji ti njih, kako se stimaju!

Lujo. — Da što! A ti se jedi. Nas kako govoru sostenja i guveran i Srbi, a vas niko. Zato mi i idemo naprijed. Da vidiš Gabinet! Cento e venti soci!

Vlaho. — A koliko Dubrovčana?

Lujo. — Ludove! pa što se to broji. Evviva la Lega! Vigječes je brzo i kako se Frano Gondola, Ivo Avosciani i Luko Bona grlu i kako jedan u drugoga pita proštenje. Svi će doć. A Vlaho će dovesti parok. Evviva la Lega! Valja da se i mi čujemo!

Ivo. — Znaš što? Manjka vam još jedan folj!

Lujo. — A che, ne služi. Imamo „Dubrovnik“.

Ivo. — Imaš bogami razlog. Bio sam zaboravio.

Književnost.

Politička povjest hrvatskoga naroda od prvoga početka do danas. (Sa šest karata). Napisao dr. Pero Gavrančić. Zagreb 1895. U komisiji dioničke tiskare, Jelčićev Trg. Primili smo ovu već davno oglašenu knjigu prijatelja dra. Gavrančića. Već prije nego je izašla drugi naš prijatelj iz Banovine bijase nam poslao mali entrefilet „prije kritike“, u kome je pretečno po tendenciji, koju je čuo da će ova povijest imati, istu osudu.

Mi ovu pretečnu kritiku nijesmo štampali, već čekasmo samo djelo o kojemu su se već neke novine vrlo oštro izrazile. Dok smo ga čitali zaključismo da je sud ovih novina u nekim mjestima preoštari, u drugim opet posve opravdan.

Šta je htio dr. Gavrančić sa ovom povijesti? Je li mu bilo na umu da dokaže stanoviti politički princip, koji bi se izazeo iz naše prošlosti i sadašnjosti? Ili je samo poput povjesničara, kušao da nabraja fakte onako kako su ovi prolazili ispred njegova individualnog suda? Možda i jedno i drugo. A je li uspio? Nama je ovdje vrlo mučno odgovarati. Na svoje zaključne upite sam pisac nije dao opredjeljena odgovora, već ga je ostavio čitaocu.

Na kraju svoga djela dr. Gavrančić bavi se sadašnjim narodnim političkim misljenjem, pak opisuje razne stranke. Ono što o našoj govori sasvim je pogrešno. Naša težnja nije samo težnja za boljim životom naroda, već za njegovom neodvisnosti, pak je mi i danas izrazujemo koliko ikako možemo.

Da li je pak naš narod i uopće cijelo Slavenstvo politički onako nesposobno, kako nam to crta ova knjiga? Ne mislimo. Zato se našlo onih, koji su njezinoj historičkoj temeljitosti mnogo prigovarali.

Mi bi preporučili i ako se snjome ne slažemo da je svaki izobražen rodoljub pročitao. U njoj će naći dosta toga, a što ne bude u njoj našao to će moći sam nadoknaditi.

Opomene djeci naše mile domovine. — Malena brošurica vatrogasca Vjenceslava Mayera, u kojoj se preporuča djeci, da se čuvaju ognja. Pojedina knjižica 2 novčića.

U neprebolnoj žalosti, koja nas zadesi smrću milog nam brata

RADA M. BALARINA

koji iznenada nakon kratkog bolovanja njegov mlagjani život, u svojoj 21.oj godini preseli u vječnost, izjavljujemo svoju duboku zahvalnost i blagodarnost, svima prijateljima i srođnicima, koji su ga u bolesti obilazili, a naročito vrijednom gosp. Dr. Lagoriju, gosp. Nikoli Vidjenu, gospogji Marti Vidjen i gosp. Matu Miloslavčiću, koji nepožalish truda ni vremena da pokojniku u pomoći budu.

Naj iskrenije zahvaljujemo društvu „Srpskog Jedinstva“ kao i našoj miloj Braći Dubrovčanima, gosp. Božu Valjalu, g. Marku Šparožić, g. M. S. Baldwin, g. Nikoli Vidjenu i gospogji Marti Vidjen, koji sa prekrasnim Vijencima okitise sандuk milog nam pokojnika.

Nek je velika zahvala iskrenim prijateljima koji pomogose pokojnika iz dvorane do kola iznijeti, i to gosp. Baldu Savinoviću, Milu Svilokosu, Ivu Svetinji, Ivu Petroviću, Andri Kolendiću, g. Vici Caputu!

Takogjer ovdašnjem društvu „Srpskog Jedinstva“ a naročito njihovom presjedniku gosp. Ivanu Vučetiću koji polazeći vijenac, od strane društva izrazi u govoru saučesće u našem nenaknadnom gubitku, kao i ovdašnjem gragjanstvu razne narodnosti, koji u onako velikom broju izpratiše neprežaljenog pokojnika, do njegove vječne kuće.

Chicago, 7. Aprila 1895.

Ožalosćeni

Braća Baro i Pero Balarin i ostali srođnici.

Dubrovnik, 3. Maja 1895.

Stane ud. Balarin majka i sestra Stane Balarin.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

W e i s s a

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Vidi Oglas M. Mitrovića na zadnjoj strani.

Oglas.

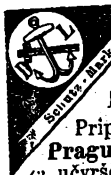
Kancelarija Uglednog Carskog Generalnog Otomanskog Konsulata u Dubrovniku javlja ovim cijenjenom općinstvu i putnicima, da u putovanju bilo morem bilo suhom drže svoje putne listove u redu, pregledane i potvrđene od ovog Generalnog konsulata, da isbjegnu posljedica u koje bi inače mogli upasti.

Dubrovnik, 1 Maja 1895.

Cantù

Na prodaju je uz obaljenu cijenu velika i glasovita povijest Cesara Cantù „Storia Universale“, najnovije izdanje, novo novčato još ne razrezano Knjižarska cijena 184 tal. lire. Za potanje obavijesti obratiti se je Uredništvu.

5 do 10 fior. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospoda ili gospogje, koji bi se htjeli zauzeti oko prodaje srećaka vrjednosnih papira. Ponude pod „Leichter Verdienst“ na Rudolfa Mosse u Beču. 3-10

Tinct. chinæ nervitonica comp.

Prof. Dr. Liebera Elisir za nerve i snagu.

Prava samo sa znakom Križa i Sidra.

Pripravljiva po propisu Ljekarna Max Fante u Pragu. Ovaj preparat odavna je poznat kao sredstvo za učvršćenje živaca. Boca po 1, 2 i 3 $\frac{1}{2}$ fior. Nadalje pokazuje se uspješnim Sv. Jakoba kaplje za želudac, Boca 60 i 1 fior. 20 novč. Glavna skladišta: K. Bianchi i Andrović u Zadru; nadalje Serravallo i C. Zanetti u Trstu; Alte K. K. Feld-Apotheke u Beču; u ljekarnama u Dubrovniku kao i u svim većim ljekarnama.

NEMA TU IGRARIJE!

ni šale! ni prevare, nego čista i sveta

ISTINA

Vrh zvake hvale diže se naša svjetska

CHICAGO-ZBIRKA

koju mi prodajemo radi prepusta našeg skladišta samo za tri fiorina i 50 novčica:

- 1 Prima-Tuka-Remontoir Žepni sat. tačno ide, 3 godine jamstva,
- 1 Zlatni imitirani lanac,
- 2 dugmeta za manšete, Double,
- 2 elegantna dugmeta-Double za košulje,
- 1 finu iglu za kravate,
- 1 cigarijeru,
- 1 dobar Solingerov periš,
- 1 žepnu toaletu sa kutijicom

Svih 10 komada samo

3 fiorina i 50 novč.

Požurite se što prije možete, da naručite, dok još ima, jer ovaka prigoda dolazi rijetko. Šalje uz pouzće ili uz gotovo

Komisionalna tvrtka američke tvornice satova od tuke

Beč, II. Taborstrasse 44.

Nepotpuna svota vraće se natrag

3-3

Phönix-Pomada
nagrada na izložbi za zdravstvo i njegovanje bolesnika u Stuttgartu g. 1890; po liječničkim svjedočbama i hiljadama zahvala priznata kao jedino opstojće djelujuće, neškodljivo sredstvo, da gospoda i gospogje dobiju bujne i pune vlasi i da se zapriječi otpadanje kose; mladići mogu s njome odmah uzgojiti jake brke. Garantirano za uspjeh i za neškodljivost. Lončić 80 novč. poštom ili podućeem 90 novč.

K. Hoppe, Beč, XIV. Schwezlergasse 12. 4-52

Ljetna Mreža

Nalazi se na prodaju ljetna mreža (tratta sardenara). Koje želi kupiti neka se obrati g. LUKI HANZI u Rijeci Dubrovačkoj.

Cijene znatno snižene
TIJESTOVI za GROŽGJE, VOĆE i MASLINE
IZVORNI SATVORI

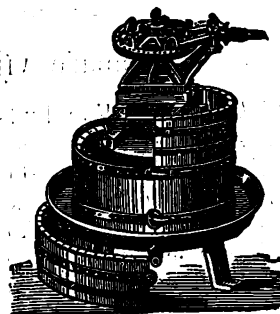
najnovijeg i najizvrsnijeg sastava sa mehanizmom na dvostrukom i trajni pritisak; obezbijegjena je najkorisnija uporaba čak do 20 po sto veća od svake ine što se drugim tijestovima postiže.

Prijevim nagradam obdareni kod svih izložaba.
MLINOVI za GROŽGJE, VOĆE i MASLINE
RAZDROBNE SPRAVE SA PRIDRUŽENIM
HVATALIM ZA GROŽGJE.

Suhotvorne sprave za voće, kao i za sve bilinske, životinjske i mineralne proizvode
Pritisni strojevi za sijeno, slamu i ost. priregjeni za ručno kretanje;

Razdrobnici za žito; Vijate za čišćenje zrnja.

Najnovija patentirana automatična Štrapala za loze „Syphonla.“
Sve ove sprave prireguju samo tvorničari

PH. MAYFARTH & COMP.

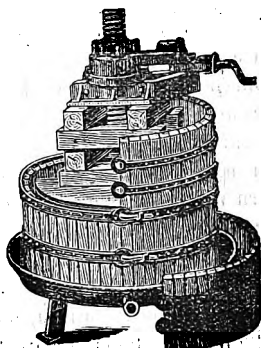
ces. i kr. isključ. povlast.

Tvornica poljodjelskih i vinskih strojeva

BEČ, II, Taborstrasse Br. 76.

Mukte se šalju katalogi i nebrojene pohvalne svjedočbe. — Traže se predstavnici i priprodaoci. 8-19
Pri naređivanju paziti je na patvorenja.

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO VINO I VOĆE

MLATILA, ŽRVNJALA, MLINOVE za čišćenje žita, RALA, TISKI za grožgje i voće, Patentirane ŠTRCALJKE za peronosporu i samodjelujuće sprave za PERONOSPORU sa ZRAČNOM SISALJKOM, STROJEVE za REZANJE i PIVNIČARKE SPRAVE kao u opću sve strojeve za poljodjelstvo, vino i izragjivanje vina iz voća sve po najnovijem i najboljem sustavu prodaje

IG. HELLER BEČ

2 $\frac{1}{2}$ Praterstrasse Nr. 49.

Bogato ilustrovani cijenici na hrvatskom i talijanskom jeziku na zahtjev badava i franko.

NAJPOVOLJNIJE POGODBE.

najteftinije cijene, jamčevina, vrijeme za prokušanje!!!

Preprodavaocima veliki popust.

2-10

Trgovina galanterijske i mirisave robe

MARKA MITROVIĆA

Preporučuje svoje obilno i dobro uregjeno skladište. Veliki izbor najbolje vrsti robe uz cijenu koja se ne boji konkurencije.

CRNIH BJEČAVA za gospogje, koje se sad najviše upotrebljuju po 12, 18, 30, 40, 50, 70 do 1 fior. 20 novč.

CREVALJA za djecu, po 60, 70, 90 novč., 1 fior., 1:20, 1:40, 1:60 i skuplje; za gospogje po fior. 1:50, 1:70, 2:00, 2:20, 2:70, 3:00 i skuplje; za gospodu po fior. 2:80, 3:00, 3:40, 3:60, 4:00, 4:50, 4:80, 5:00, 5:40 i skuplje

MODNIH ŠEŠIRA (klobuka) za gospogje po fior. 1:50, 1:70, 2:00, 2:20, 2:50, 2:80, 3:00, 3:20, 3:60, 4:00 i skuplje; za djecu i gospodu po 50, 70, 90, novč., 1 fior., 1:20, 1:40, 1:70, 2:00 i skuplje

LJETNIH MALJA, KOŠULJA-TOURIST po 70, 90, 1:20, 1:50, 2:00, 2:20 i skuplje

ODIJELA, RUBENINA, OVRATNIKA (krovata), RUKAVICA, SUNCOBRAHA; SVILE i VUNICE ZA VEZENJE sa svim ostalim potrebama, takogjer početnih vezenih radnja svake vrsti; IGRAČAKA; ŠIVACIH MAKINA najbolje vrsti;

MRTVIH VIJENACA SA VRPCOM I NATPISOM po fior. 1:50, 2:00, 2:50, 3:00, 4:00, 5:00 i skuplje.

1-4

Franjo Supilo, upravitelj, izdavatelj i odgovorni urednik,

Tipografija D. Pretnera u Dubrovniku.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu fior. 4, na pō godine fior. 2; za *Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu fior. 4: 50, na pō godine fior. 2: 25; za *inozemstvo* fior. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopis šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Čudan narod... čudni ljudi!

(Nakon izbora u Srbiji) *).

Kako je bilo predvidjeti, dovršili su potpunom pobjedom vlade, jer u Srbiji uvijek je tako bilo, da je na svima izborima vlada imala većinu. Kada su pali naprednjaci svi se Srbi poradikalili, za liberala i naprednjake se nije ni znalo. A kad *regensstvo* Ristića zbacilo s vlade radikale na prvim izborima oteše većinu liberali, jer vlada tako htjela. Na poslijetku kad je dne 3 Aprila 1893 mlađi kralj Aleksandar otjerao liberala, po vladinoj želji dobili su radikali — kao što su sada dobili de facto naprednjaci po zapovijesti ministra Hristića, poznata pod imenom *kaprala*. Sve ove vrlo dobro poznate stvari ne znače ništa drugo, nego da u Srbiji nema političkog poštenja uopće i da se auktoritet svih vlada vuče po groznome blatu nasilja; jer ne stoji samo to, da svaka vlada u Srbiji čini sva bezakonja da se održi, ali je i sam narod izgubio politički karakter, kao kada n. pr. svaki put kad s vlade padne jedna stranka, n. pr. radikalna a dogje napredna, srpski su listovi puni i prepuni gadnih i odurnih izjava obično ovog sadržaja: ako je pala n. pr. radikalna vlada, onda brzo na hiljade radikala izjavljuju da „iz *patrijotizma*“ prelaze u onu stranku, koja će je zamijeniti. Takovih stvari i ovakovih gadnih izjava političkih skakavaca ne vidi se u nijednoj zemlji, niti kod ijednog naroda. Jer je kod njih uopće ovladao egoizam a rodoljublje im samo u djetinjastom razmećanju pustih fraza, veoma lako mijenjaju stranke i svakoj se vladi klanjaju samo da bi postigli lične svrhe. S jedne strane to, a s druge vladina nasilja — pa je vrlo lako shvatiti uzrok za što u Srbiji svaka vlada pobjeguje. Na ovim posljednjim izborima Hristićevo je ministarstvo dobilo većinu, tim prije što opozicije nijesu učestvovala složno proti njemu. Prvaci radikalâ i liberalâ poznadu kaprala Hristića. S njime se nije šaliti, jer on je uvijek spreman da vješa i zatvara, te su odlučili da njihovi pristase ovog puta ne glasuju. Radikali su poslušali, dočim su se liberali rascijepali na dvoje. Jedno krilo držalo se abstinencije drugo je učestvovalo izborima i dogodilo se baš onako, kako je htjeo Hristić. Ovaj čovjek, ili bolje „zloduh“ Srbije nema svoje stranke i ne zna se da je ijednoj stranci ikada pripadao. Ako se uvijek približao više naprednjacima to je s toga što je „kapral Nikola“ pravi Austrijanac, a zna se da napredna stranka u Srbiji zastupa austrofilsku politiku. Hristić raspisao izbore, ne imajući ni jedne stranke, da se na nju otvoreno pouzda, naravno pripradio se svim državnim aparatom proti opozicijama. Htjeo je on po što po to, da pobjedi; a opozicije predviđajući što ih čeka, da se one ne mogu boriti proti „kapralu“ bez stranaka, odlučile ne glasati. Sad je opet Hristiću bilo zlo, jer kad na izborima ne bi učestvovala ni jedna stranka proti vladi, sama vladina pobjeda u očima Evrope i (što je za Srbe najvažnije) u očima evropskih banakâ, ne bi imala nikakve važnosti. Pošlo mu je za rukom da pokuša sreću i liberala razdvoji, tako da ih je dobar dio došao na biraliste, a on njima *drage volje* dozvolio nekoliko zastupnika onako tek, da bankirima baci praha u oči. Nego u

svima ovim političkim prljavštinama u Biogradu se dogodilo najgore. Hristić bez stranke, koji očito pomaže naprednjake, u srpskoj prijestonici posvadio se radi kandidata s istim naprednjacima, te je on u ime vlade postavio dva kandidata, a naprednjaci dva i — vlada je pobjedila!

Mislmo da većeg političkog nemorala ne može čovjek zamisliti. U Srbiji tri su stranke, a napredna najslabija. Hristićevo ministarstvo ne pripada ni jednoj, a proti radikalima i liberalima bori se na smrt i život. Pa ipak ove dvije jake stranke ne usuguju se njemu samu i osamljenu izaći na megdan, jer je on danas na vladi, jer on drma žandarima i policijom i drži ključke od tamnica. U Biogradu pak, koji je 1890 god. dočekao da su svi gragjani naprednjake kamenjem tukli, jedini naprednjaci kandiduju i Hristić takogjer pobjeguje! —

Poslije izbora sazvana je skupština i to gdje? Ne u srpskoj prijestonici u Biogradu, nego čak daleko u Nišu. Nije ovo prvi put da Srbi u Nišu saborišu. Kralj Milan uvijek je tamo sazivao skupštinu, kadgod je htio da ma što uradi proti volji naroda. U Nišu nema gjaka, Niš nije na granici, kao Biograd, da može svak doći. U Nišu, nema stranih poslanika a obično prije, pa se to i sad dogodilo, ne samo da žandari ne dadu strancima pristupa, ali se i skupštinske sjednice drže tajnim. Vlada tako hoće i tako valja da bude!

I ovog su se puta dakle sastali srpski poslanici na najnovijoj narodnoj skupštini. Koga su oni predstavljali? Vladu! ali ta blažena Hristićeva vlada koga predstavlja, kojoj stranci ona pripada? Predstavlja Milana, a ne pripada nijednoj stranci što je svakako grozni unicum, od kad u svijetu i postoji parlamentarizam.

Sve se ovo dogodilo i dogagja, jer tako zapovijeda Milan. Poznata je rasipnost ovoga „junaka“. Kad je položio krunu i na zadovoljstvo cijelog naroda za dva miliona obećao, da se više u Srbiju neće vraćati, otišao je u Pariz, gdje se iskartaio i po pariškim bulevarima sve potrošio. Opet je pitao novaca i opet su mu dali; ali njemu nikad dosta, i da se jednom za uvijek obezbjedi, proti zadanoj riječi, vratio se u Srbiju, učinio, što je učinio, na vladu postavio Hristića uz nalog, da mu ovaj Hristić mora izabrati takovu skupštinu, koja će njemu opet dati novaca i zastupati naprednjačku politiku tugjih interesa na Balkanu. Nego nekako većina skupštine u Nišu ovog puta kao da nije sklona da Milanu dariva milijone. Veliki dugovi, u koje je upala ta kraljevina bit će ih bar sada osvijestili, da Srbija nije baš pozvana ako je izgubila ugled i materijalno propala, da je još Milan u Parizu izigra na karte!

Što će se dalje dogoditi ne znamo, ali dobro biti neće. Milan, koji sve ovo radi da se novaca dočepa ostao je u Srbiji, a Hristić i dalje sa Srbijom u Aleksandrovo ime, a kako Milan hoće zapovijeda. Sve stranke, a to je cijeli narod, bačene su u čošak politički, dočim sudbinom države raspolažu dva čovjeka: Milan i „Kapral“!

Govorilo se da će doći u Srbiju kraljica Natalija. Sad se ti glasovi poriču i mi u ove posljednje vjerujemo. Što bi Natalija i dolazila u Biograd, sada kad se zna što je od nje htio uraditi Milan i kad je javna tajna, da je Milan proti svojoj ženi rovaio, jer zaslijepljen od lijepih oči Ar-

temisije. Artemisija bila je kamen smutnje između Natalije i Milana, radi Artemisije Nikola Hristić, čovjek bez nauke i srca, postao je Milanov miljenik. Svakako Srbija pruža žalosni prizor. U ovo malo godina u njoj se dogodilo nevjerovatnih škandala. Od 1881-1888 radikali su se očajno borili proti naprednjacima u ime rusofilske politike. Naprednjaci su ih progonili i ubijali i na poslijetku pokušali sreću u ratu sa Bugarima, iz kog izvukoše batine. Onda im valjalo otići, a s njihovim padom bio je skopčan i Milanov pad. Kralj Milan prije nego će vladu povjeriti radikalima, a krunu sinu, stvorio je novi ustav. Prokleti od cijelog naroda odstupiše naprednjaci, a dogjoše radikali. Ali kakvi su oni bili? Milanovi žandari! Što je on htio oni su činili i u nasiljima i tamnicama ugledali su se u naprednjake. Kad je *regensstvo* radi toga otjeralo s vlade radikale i pozvalo liberala, ovi su bili i gori. I tako sve su stranke u Srbiji sa Srbijom vladale i regbi natjecale, se koja će biti gora!!

Sad ne vlada ni jedna stranka, ali vlada Milan i onaj Hristić, koji je uvijek bio Milanov skutoša i — naravno bilo bi i smiješno zamjeriti mu, ako i on radi proti zakonu. Koja je vlada u Srbiji po zakonu postupala? Hristić vlada i ne plaši se opozicije, nego ona njega — dočim „blagorodni narod“ i njemu, kao svima vladama, ide na poklon.

Ovako je u *Pijemontu*, u tome kačulu, u kojemu ispod vatre srpskih fantazija vru srpski ideali. S državnih vrhuna pokvarenost i nasilje, iz narodnih nizina nedostojno puzanje. A kako je sa Srbima drugovdje, svi vidimo. U Magjarskoj biraju Magjare da se vladi ne zamjere, a sa tomjeva „srpskog Siona“ smrdom smrde djela Brankovića. U Hrvatskoj, uvijek svima vladama pokorni, metanišu Hedervariju; a u Mitrovici, *si magna parvis comparare licet*, ljube se s Njemcima i Dr. Roknić im u amanet daje Srijem; u Dubrovniku se pak sakrivaju ispod suknje gospogje „Legé“.

Dapače u Dubrovniku u *miniaturi* Srbi su slični u svemu Biogradskim. I dubrovački Srbi imadu svoga „kaprala“. Kao Hristić i on ovdje načelnikuje, a da se ne zna kojoj stranci pripada, i on je isto tako veliki financijer, kao i Milan.

Čudni ljudi ovi Srbi! Čudni ljudi, čudan narod... gdje god se okreneš, što god im ocijenjuješ, sve im udarilo u najveći ciganluk. Ali za to oni svima i svakome iz najširih rukava dijele lekcije o moralu, karakteru, ozbiljnosti i pravici.

Čudan narod... čudni ljudi!!

Činovnici.

Zadnji put govorili smo o popovima. Sad je red na činovnika.

Prije svega kad velimo *činovnik*, mislimo uvijek na državnog c. k. službenika u pravom smislu ove riječi; birokratu uredâ, a ne profesura srednjih i viših učilišta. Pokrajinski, općinski i privatni činovnici spadaju takogjer u druge klase.

Neki hoće da od činovnika naprave prostu lutku, automata tugje volje; drugi opet dopustili bi mu slobodu najneodvisnijeg političkog agitatora. Nijedan od ovih nema pravo.

Da odgovorimo prvim. Činovnik plaća državi porez u krvi i u novcu kao i svaki drugi gragja-

*) Dopis prijatelja našega lista. Ur.

...Zašto, dakle, zabranili ispovijedati svoju narodnost? Možda, za to što on poteže platu od države? Ona ga plaća opet našijem novcem, ali on to ne misli, da u politici radi onako kako vladar hoće. Činovnik je plaćen da vrši svoju zvaničnu dužnost t. j. da obavlja one poslove, koje mu donosi služba. On je dužan da sluša svoje starije, biva vladu, i da izvršuje njezine naredbe — u uredu i u zvaničnim poslovima. Van ureda i u privatnim poslima on bi imao biti slobodan građanin.

Narodno osvjedočenje spada, s ovoga gledišta, u njegove privatne posle. Kao što mu se ingerencija vladina ne može protegnuti u krug obitelji, tako isto ne bi smjela zaviriti u njegove narodne osjećaje. Ako joj je stavio na raspoloženje svoj rad i umne sposobnosti, savjest, čustvo i narodnost nije, jer se te stvari kupiti ne mogu.

Zašto dakle činovnik ne bi se smio iskazivati kao Hrvat, pak recimo baš i kao pravaš? U Hrvatskoj, gdje se ustavnost i izborna sloboda tumače kako svi znamo, više puta reklo se s vladine strane, da činovnici ne smiju pripadati ni glasovati opoziciji, koja radi proti državnom sustavu, a oni su u prvom redu dužni da ga sačuvaju. Dosljedno ovim naukama, u Hrvatskoj svaki činovnik, koji glasuje za pravaše, odmah je otpušten. Pravedna li postupanja! Sisteme ruši i gradi slobodna volja naroda a ne činovnici. Jaoh onomu koji bi visio jedino o njihovu posluhu! Neko može biti izvrstan poštarski upravitelj, zdušan poreznik, pošten carinar, pa sasvim tim uvjeren, da današnje stanje domovine naše nije dobro i da bi ga valjalo promijeniti. Oni pak koji mu tu slobodu ne dopuštaju, smatraju ga lutkom ili političkim strojem, kojim se može okretati kako hoćeš. Oni onda zlorabe svoju vlast, kad potčinjenim ocima obitelji, pod prijetnjom da će kruh izgubiti, nareguju da glasuju proti svome osvjedočenju i da rade za nešto — za što ne bijahu imenovani. Ti obično govore, da se činovnik ne smije baviti politikom, a tamo od njega čine političkog agitatora prve vrsti.

Ali svaka stvar ima granicu. Činovnik ipak ne bi smio tjerati politiku.

Misliće kogod da smo u protuslovju, no nije tako. Riječ *politika* danas se krivo tumači. Jedno je ostati vijeran svome načelu i svojoj narodnosti i pri izborima glasovati po svome uvjerenju, drugo je upravljati strankama i voditi političku akciju. Licumjerstvo danas to neće da razlikuje, nego svakoga, ko reče da je Hrvat, odmah denuncira da tjera politiku. U istinu ovdje je velika razlika.

Činovnik je pozvan da obavlja tolike javne poslove, koji od njega zahtijevaju savjesnost, objektivnost i najveću nepristranost. Prosti narod ne gleda u činovniku običnoga čovjeka, već neko više biće, koje nekad mrzi nekad ljubi, a uvijek mu se klanja, kao onome koji prestavlja vlasti, oslanja se na zakon, pak do prigode može upotrijebiti i silu. Kad bi se ovaki ljudi dali na javnu političku borbu i agitaciju, oni bi i nehotice uzeli sebi u prilog onu pogodnost, koju u puku imaju ne kao građani nego kao prestavnici oblasti. Drugijem riječima, oni bi zlorabili upliv svoga zvanja u stranačke svrhe, iz čega selako može da izleže pristranost i nasilje i sve ono što je s tim spajeno. A bi li to bilo pravo?

Mi smo osjetili kako to pogubno djeluje na zdravi politički razvoj naroda. Mi imamo kod nas jednu stranku, čija glavna snaga počiva u burokraciji. Eliminirajte nju i ubili ste stranku! Ona se još i danas tim uspješno služi, premda joj je stara moć oslabila. Nazad dvadeset i više godina činovnici iz ureda vodili su za nju političke borbe proti narodnom mišljenju zemlje. O zloporabama vlasti ne treba ni govoriti. Ko je od našijeh sijeđih ljudi zaboravio stare *preture* za vrijeme prve narodne borbe? Oni su svojom vlasti i položajem počinjali nebrojenih nepravda narodnoj ideji naše pokrajine. Dosta puta u političke svrhe služili su se srestvima, koja su im za sasvim druge isto tako svete i uzvišene misije bila povjerenja. Svako mjesto Dalmacije moglo bi o tom dati nebrojenih dokaza, a mi ćemo samo spomenuti Cavtat, Brač, Drniš, Korčulu itd.

Ovo bi se imalo zabraniti, pošto činovniku ne stoji da vodi stranke, da komeša i da se ističe u političkoj borbi. Ali s druge strane mora mu

se dopustiti sva sloboda u načelu, u ispovijedanju svoje narodnosti. Na izborima neka nerazdružuje, ali neka mirno glasuje kako god on hoće. U nas ova stvar čini se smiješnom, a još više u Hrvatskoj, u kojoj se na činovnike tako upliviše, da ne samo što ne smiju glasovati kako misle, nego u protivnom slučaju ne mogu ostati neutralni. U Hrvatskoj činovnik, koj ne glasuje za nikoga, počinio je isto takav „zločin“, kao i onaj koji bi glasovao za pravaša. Ovo su skrajnosti koje rijetko gdje vide. Ali u Beču za zadnjih izbora, svi profesuri, učitelji i državni činovnici glasovaše za antisemite, koji vladi prave najžešću opoziciju. Je li im ova za to što nudila? Nije i nije mogla premda ju je „Nova Presse“, liberalna samogla pozivala, da ih kazni, a čim za se, opetovano pozivala, da ih kazni, a činovnike denuncirala. Oni se nijesu isticali, nijesu agitirali, ali *kad ih se pozvalo, da predadu svoj glas*, oni su ga dali onomu, komu im je njihova savjest bila naredila.

Ovo bi trebalo da bude izgledom koji vladi toli činovnicima. Kao ljudima koji na neki način predstavljaju vlast i silu, nedajte im da se ističu u strastvenim narodnim i političkim borbama; zabranite im da vode politiku, a nadasve da ne predstavljaju stranke — ali im za to ne uskraćujte ono što im jamče isti temeljni zakoni države: pravo ispovijedanja svoje narodnosti i slobodna glasa.

Pismo iz Zagreba.

Zagreb, 3 Maja.

Na sam Uskrs poslije 11 sati u večer uzdrmao je Zagrebom dug valovit potres prilično jak, a najžešći nakon katastrofe od 1880. godine. Građanstvo je provelo noć u strahu, jer se je mislilo, da je to mjesni potres, dok nijesu sutradan stigle vijesti iz bliza i daleka, da je potres veoma prostran opseg zahvatio. Sveopća je žalost zavlada, kad se je čulo, da je posestrima Ljubljana u ruševinama. Bratska ljubav hrvatsko-slovenska pokazala se je i ovom žalosnom zgodom na sjajan način. Gradsko poglavarstvo, kazalište, društva, banke i privatnici doprinijese znatnih svota, pa je već nekoliko hiljada otposlano nastradalim braći, koje još uvijek jači i slabiji potresi uznemiruju. Lijep će prihod unići od koncerata, što ih sveučilišno društvo „Zastava“ i razna pjevačka društva prireguju. Rodoljubno se zauzeše pri sabiranju prinosa ugledniji Slovenci ovdje nastanjeni.

Uspomena mučeničke smrti hrvatskih velikaša Zrinjskog i Frankopana proslavila se je 30. Aprila i u Zagrebu i u drugim mjestima svečani je nego ostalih godina. Zadušnicama, priregjenim od sveučilišne omladine s građanstvom skupa, prisustvovalo je brojno i birano općinstvo. U večer je bio komers u građanskoj Streljani, a u kazalištu se predstavljao „Posljednji Zrinjski“ od Dragošića. Mimogred spominjem, da je isti pisac uručio upravi kazališnoj nov komad „Siget“, a Dr. Tresić, koji je „Ljutovidom Posavskim“ opravdanih nada pobudio, predao je svog „Simeona Bugarskog.“

Već je šesta godina, što zagrebački radnici svetkuju 1. Maja. Taj dan obustavljene su većim dijelom radnje. U „Sokolu“ se sabralo do hiljade radnika na skupštinu, koja je zaključila razne resolucije o općem izbornom pravu, osamsatnom radu i slobodi štampe i udruživanja. Poslije podne prirediše radnici u velikoj povorci izlet u okolicu. „Matici Hrvatskoj“ udijelila je vlada za ovu godinu 3000 forinti potpore. X.

Naši Dopisi.

Drniš, 5 Maja.

Veleučeni Gosp. Uredniče! — Osvanuo je 30 Aprila, kobni spomen smaknuća velikana hrvatskih Zrinjskog i Frankopana. Kao da isto nebo sažaljiva smrt ovih velikana, u ovaj dan bijaše tmurno, crnom koprenom oblaka pokrito, a kad i kad bisernu suzu puštaše, da orosi ovu mukotrpnu zemlju.

Kako svagdje, gdje god ima čestitih Hrvata, tako i mi posvetismo ovaj dan za svete duše blagih pokojnika, otpjevavši svečanu misu uz sjajni katafal uz prisustvo građanstva.

Bez ikakvog političkog smjera, bez ikakve demonstrativne nakane, u ovaj dan vijahu se zastave po stijega na Općini, i na javnoj kafani, a po gradu bijahu izvještene osmrtnice. Bijaše sve spokojno, mirno kako i zahtjeva dan žalostna spomena. Ali vrag ne miruje!

Ova smjerna i spokojna svečanost udarila je u oči onoj šaćici naših Srbakovića*) te stali kriještat, vikat kao da ih je zmija ujela nemoguć podnijet zastave hrvatske, a najviše im zavrtiše mozgom — *osmrtnice* — te stali vikati: da su buntovne, nelojalne, izazivne, što prijaviše žandarmariji, da moraju proti tome povest istragu, te uz put posloše nekoliko medenih „Srpskom Glasu.“ Na ovo odmah jedan „führer“ srbin, koji je često i kolovogja pri sastancim njihovim, preduze svoj *poštenu* zanat.

Istraga se povela proti pravašim i nekidan na 3 tek. bijaše gosp. Poglavar koji ovršio istu. Pravaši, koji uvijek smjelo stupaju i kojim istina sja na čelu, a koji jedino rade za svoj narod, odrešito izjaviše, da im ni na kraj pamet nije bilo ikoga uvrijediti jal kakvu demonstraciju učiniti; a sastavljači očitovaše se sami, izjavivši: da u istim njima nema ništa nelojalna jal demonstrativna, pa to je mogao svat uvidjet, koji ih je prošio.

Ali factum infectum fieri nequit, ne možemo neg zahvaliti excelenciji gosp. Jake i gosp. Grivića, koji znadu sa gosp. *Katićem* tako ljepo *hvalit* Hrvate.

O gospodo! — dakle mi ne smijemo na tlu hrvatskom spominjat se naših starih, a vi *uzumi vladini* na sv. Lazara i sv. Savu možete crkovnu svečanost obraćat u pravom smislu u političku, vas dan puškarat, slaviti, a crkvu okititi sa zastavam kraljevine Srbije, izazivne sastanke sastavljati, demonstrativne objede činiti, nebranjene govore držati, pjesme skroz demonstrativne pjevati kao na pr: „Udri, udri po kožunu Starčevića u pržunu.“ Pa šta bi gosp. Miović i gosp. Petrović, da su čija druga djeca (t. j. hrvatska) kao njihova za objedom političkim na sv. Savu ove godine, onake sablažnjive pjesme deklamirali?! Pa šta bi gosp. Miović, da bude ko od naših momaka bogumrsko djelo učinio, kao što je njegov sin, o Uskrsu u našoj Crkvi?

Za sve ovo cijenimo da naša žandarmarija zna, a možda i starija vlast, pa ipak ništa, a mi nek zapjevamo koju hrvatsku pjesmu, — što možemo kao u svojoj kući — nek se i najmanje sje ne hrvatske sjetimo, eto ti proti nama srpskijeh špijuna, eto ti istrage i stotinu drugih neprilika. A zašto?!

Što smo krivi? — krivi smo što smo živi, ili — što smo pravaši! —

Još ćemo upitat gosp. Miovića u kojoj je povijesti štio, valjda u Ružičicevoj, da su Zrinjski i Frankopani puka izmišljotina današnjih pravaša?

A sad ćemo završiti, želeći, da nam sine pravica jer — sine justitia, quid sunt civitates, nisi magna societas latronum?!

Gruda, 6 Maja.

Mnogo zaslužni gospodine Uredniče! Bijah vam obećao izvjestiti Vas o otvoru naše Hrvatske Konavoske Čitaonice, pa se evo odočnih s uzroka što je moje pero vrlo slabo, da opiše onako veličajnu svečanost, a opet sam uvjeren bio, da će Vas vrsnije pero o stvari izvjestiti. Pošto to dosad nije učinjeno, a jer je zadata riječ dužnost, to evo me sa nekoliko riječi.

Već dva dana prije otvora vidjela se neka neobična kretnja po Grudi — znak da se nešto vesela sprema. — Jedino je svačiju dušu uznemirivalo oblačno nebo, te se svaki čas pogledalo, ko da bi se htjelo odgonetat hoće li rgjavo vrijeme svečanost pomutiti. — Oblačna nas subota ostavi nekako zlovoljne, da nas tim većma obraduje nedjelja svojom vedrinom.

Zoru svečanog dana pozdravi pucanje topova, a mile hrvatske trobojnice na čitaonice i po ostalim kućama lepršahu na jutrnjem povjetarcu, da je bilo milota. U to prispje i glazba i nasta neopisivo slavlje.... Prispje i sv. misa, te drugovi iz Čitaonice pod trobojnicom uz pratnju glazbe

*) U Drnišu nema Srba nego desetak pravoslavnih Hrvata. Popovi su ih, kao svukud, vjerom posrbili. Inače prostiji i danas govore samo hrvatski. Ur.

u velike povorke naroda, te pucanjem topova krenuše k crkvi.

Poslije svete mise opet se drugovi uz pratnju još veće povorke naroda obojeg spola povraće u društvene prostorije, gdje bijaše pripravljen objed za koji sjedohu do 70 osoba. Preko objeda zaredaše zdravice bez kraja i konca. Nazdravljalo se kralju, ujedinjenoj hrvatskoj domovini, hrvatskim zastupnicim, hrvatskom barjaku itd. Svaka zdravica bijaše popraćena gromornim klicanjem društva i naroda, koji oko čitaonice sakupljen bio, pak sviranjem glazbe i pucanjem iz topova. — Poslije objeda tek da vidiš slavlja! Započe narodno kolo i civilni ples. Tu se opet časti, pije, nazdravlja, svak se zabavlja kako ko bolje može. Sve to teče onako od srca složno, ko da je tu jedna duša, jedno srce, a ne toliko stotina. — Stariji iz prikrajka gledaju, a srce im se topi od radosti gledajući složnu mladež. — Veselje potraja do u kasno večer. — Posjetiše nas taj dan i nekoliko gospode iz Cavtata; kad vidješe ono veselje, onaj zanos, začudiše se i rekoše: „Takova šta nijesmo se nadali vidjeti, niti bi mogli vjerovati, da svojim očima ne vidjesmo“. — Imahu i pravo reći, jer je upravo vladao neki zanos do tad nevidjeni ovdje; bijaše to neko narodno slavlje, tako da možemo gotovo reći da onako veseljeg i lagodnijeg dana još nespovedosmo na Grudi.

Evo ovakim slavljem otvorismo čitaonicu, i možemo vam s veseljem kazati, da naša mladež zanosno hrli u nju, te se tu zabavlja čitanjem, te se mi tim načinom nadamo uzdići našu mladež uz pripomoć crkve i škole do velikog moralnog i materijalnog napretka, sve na veliku slavu božiju, a na diku Hrvatske nam domovine, i u to ime „Bog i Hrvati“.

Pogled po svijetu.

— Naša monarkija izbjegla je ovih dana teškoj i pogibeljnoj krizi. Nazad malo dana bio je u Ugarskoj nuncij Agliardi, koji je u govorima hrabrio katolike da ustraju u borbi. Ministar presjednik Banffy izjavi na jednu interpelaciju, da je Agliardi prekoračio svoj djelokrug i da je on uoblašten od ministra vanjskih posala izjaviti, da su o tomu već učinjeni koraci u Rim. Kalnoky na to oštro desavira Banffy i daje ostavku. Sukob je tu bio između zajedničke i ugarske vlade, sukob kakva dualizam ne pamti. Nego posredovanjem kraljevih sve se izravnilo. Kralj nije primio ostavku Kalnoky-a, Banffy je učinio blaže izjave u saboru i čini se, da će se ova dva državnika izmiriti. Govorilo se da će Papa opozvati Agliardi, no sad se to nijeće. — Kralj je preko Ljubljane pošao u Polu.

— Milan je pitao godišnje 800.000 a skupština mu je dala samo 360.000 franaka. Ministar financija dao je ostavku. Naprednjaci neće da votiraju novi zajam, pak će biti dalje krize.

— Spor izmed Japana i Rusije u prvom redu još nije riješen. Japan neće uzeti sav poluotok na komu je Port Arthur nego će ga zamijeniti sa novčanom oštetom. Kineski car retificirao je mir. Stanovništvo na Formosi pobunilo se, jer neće da se podloži Japanu.

Domaće vijesti.

Odlikovanje. — Njeg. Veličanstvo naš kralj imenovao je zadarskog nadbiskupa i dalmatinskog mitropolita presvj. Grgura Rajčevića tajnim savjetnikom.

Posvećenje biskupa. — U nedjelju bilo je u Trogiru svečano posvećenje novoga šibenskoga biskupa dra. Zannoni, koji je obred obavio spljetski biskup uz sudjelovanje makarskog i mostarskog.

Izbori u Benkovcu. — Kako javljaju, brzo će i općinski izbori u Benkovcu. Tamo se Srbi i Talijanaši združile sa beznačajnicima, da pod licumjernom slogom i tobožnjom ljubavi gragjana bez razlike vjere otmu općinu iz ruka pravaša i njihova poštenog i čestitog vogje zastupnika Dapara.

Pišu nam iz Trstenika 7 tek: — Jučer stigao ovdje iz Orebića direktor trgovačke škole u Mostaru gosp. Franz sa tri profesura i šesnaest gjaka. Sinoć su u „Čitaonici“ priredili večeru, te jutros otputovali preko Janjine natrag u Mostar.

Lijepa družina. — „Smotra“ je najprva počela da napada one svećenike koji neće da pušu u njezin i narodnjački rog. „Jedinstvo“ je za tim prihvatilo objelodanjuć članke za koje govore da ih je sastavio spljetski biskup Filip Nakić, a „Dubrovnik“ prenaša iz „Jedinstva“. Tako je i trebalo da bude jer — *omne trium est perfectum!*

Travnjački begovi nijesu Srbi. — Kad su ono lani travnjački begovi bili poslali nekakvu izjavu u „Srbobranu“, u kojoj u ostalom ne bijaše ni traga srpskom imenu, pomamila se srpska štampa da su se butum svi Muhamedovci posrbili. Izjavu travnjaka prinijese srpski listovi davajući joj značenje koje ona nije imala. Ovih dana oni su na to odgovorili drugom izjavom u „Bošnjaku“, u komu najodlučnije prosvjeduju proti srpstvu koje im se onako tendencijozno namećalo. Tableau!

Poslije Spahića Travnjaci! Iza ovake dvije lekcije imali bi se Srbi okaniti onijeh koji po predaji i povijesti, po plemenu i narječju nijesu njima nikad pripadali. Nadamo se da će ih ovo više opametiti.

Pišu nam iz Grude: — Ovih nas je dana ostavio g. Simun Bradić c. k. financijski nadzračar. Svak od nas žali u velike njegov odlasak. Pa kako i ne bi, kad se je naš dobri Šime svom dušom zauzimao oko napretka ovog naroda u sagjenju duhana i ako ima u ovom predjelu toliko sadioca duhana, to se ima zahvaliti jedino njegovoj revnosti. Bijaše čovjek pravedan i ljubljiv s ovim narodom, pa ga narod zavolio, kao što i g. Šime njega. Radujemo se Slanjanima da je taki čovjek stupio u njihovo kolo, a mi se tješimo, da nas on neće zaboraviti, kao što ni mi njega.

Tješimo se i tim, da smo mu stekli i valjana zamjenika u osobi g. Nikole Stipančića.

— Gosp. Ivković agenat trgovine rodoljubnih slika g. P. Nikolića, javlja nam, da će ovih dana krenuti na dalm. otočje put Spljeta i Šibenika.

Gradska Kronika.

Hrvatska Radnička Zadruga. — Ovo naše mlado društvo koje sve to bolje napreduje, prenijelo se je u nedjelju u svoj novi prostraniji stan u Pucićevoj Ulici. Tom zgodom dalo je u veće malu zabavu, kojoj je sudjelovalo i hrvatsko pjevačko društvo „Gundulić“, čiji članovi većinom su takogjer članovi Zadruga. Zabava je tekla u najljepšem skladu do kasna doba noći začinjena biranim pjevanjem, napitnicama i veseljem. Društvene prostorije bile su tom prigodom sjajno okićene zelenilom i cvijećem, a iz vana hrvatskim trobojnim sagovima i društvenim barjakom. Svak ko je društvo posjetio začudio se lijepome napretku, što ga je u ovo kratko vrijeme postiglo. S dobrom srećom!

Govori se. — Govori se da je gosp. načelnik za ono „otvoreno pismo“ bio tužio g. Pera Orepića drž. odvjetniku. Ovo javljamo radi onih koji su tvrdili da on neće mariti što mu Orepić piše. I kako da je mario! Ali drž. odvjetništvo povratilo je natrag tužbu načelnika, da nema podloge, nego neka ga on sam, ako misli, sudbeno progoni. Čini se da se je gosp. barun predomislio.

Govori se nadalje da je on isti zamolio onoga gosp. Nijemca ili Magjara neka ga u „Pester Lloyd“ malo pohvali, čemu se onaj rado odazvao i rekao, da je bar. Ghetaldi Gondola najdigniji potomak svojih predaka. Nemamo ništa protiv, nego dapače čestitamo „Dubrovniku“, da se zanosu za hvalama jednoga „Pester Lloyd“, toga lista koji sramotno napada sve bolje i zaslužnije ljude koliko u Hrvata toliko u Srba!

Sugestioner Caldi. — U subotu, nedjelju i utorak producirao je u nas u teatru sugestioner g. Girolamo Caldi podavajuć nam u Dubrovniku još nevidjenih primjera sugestije, koji su svakoga zadivil, radi velike brzine kojom je Caldi općinjao svoje medijume. Ovi bijahu naši gragjani, jer se je sugestionirao kogod je htio i njegova jaka volja tako bi ih osvojila, da su joj u isti čas postali robovi i radili sve što je on zamislio, dapače i trudne gimnastične pokuse, koje budni ne bi zacijelo mogli napraviti. Općinstvo je ostalo vrlo zadovoljno i pljeskanjem pozdravljalo čarobnika, u kome nijesi vidio ni najmanje šarlatenerije. Čitave knjige dale bi se napisati o pokusima, što bi ih on sa

dobrim medijumima umio da izvede. Danas se o tom svijet dosta bavi, ali biće ih posve malo, koji posjeduju onu brzinu i jakost u potčinjanju tugjega bića kao g. Caldi. — Na koncu svake prestave njegov bi otac izvršio nekoliko iluzionističnih igara, koje su vrlo dobro ispale.

Diskoras na Poljani.

I v o. — Nijesam se nado da će ga isti njegovi Tudešci staviti onako na brlinu.

V l a h o. — Koga?

I v o. — Njega.... Frana!... Onomane je jedan piso da se je rodilo u Dubrovniku dosta velikih ljudi, ma oneliki još ne....

V l a h o. — Persvaz sam! Biće u njemu stô oka!

I v o. — Ima više, ma ne za to, nego jerbo je toliko učinio za grad koliko nijedan drugi potestat. Piše Tudešak, da ti je dosta, za persvadati se, vigjet ga kad pasava ispid Luže, da mu svi ylasu dižu baretu.

V l a h o. — Imadu i zašto; on ih je....

I v o. — I da je vas posjedio od velikih misli kako će puku više učiniti dobra. Tudešak ga zove da je *veliki gospodar*.

V l a h o. — Pokonji Nikša govorio je, da je potestat od Pljesnavca tudeški Ližizadnjić. Sad ti hajde spjegaj poso!

I v o. — Što ga ovdje ulazi Ližizadnjić, mi govorimo o Franu? Tudešak ti se ishvalio immenso, a naši Srbi con la zucca in visibilio to su sve donijeli neka i naš puk zna, ako se još nije stavio, kakvog čovjeka mi imamo između nas. Sad što ćeš ti pitat.... našlo se malinje čeljadi, koja su tu srsku radost grubo interpretala, govoreći da su oni Frana još gore komprometili, jerbo da se za one pravedne hvalje ne bi bilo ni obaznalo da ih oni nijesu prinijeli. Jadnan je čovjek u čudu: ne zna kako bi stvar uzo. Amo ga hvalu, a onamo govoru da su ga uzeli samo za figuru, jerbo da je u gradu trudno nač drugoga, koji bi bio od svih kolura, a nemu nijednoga. Ja sustenjam da su mu ti skerac opravili Srbi-katolici, a riščani su se ludu pustili nasukat.

V l a h o. — I ja sam od tvoje. Zato drugi put, da sam snijima, ja bi proponjo neka ga ti njegovi tudeški prijatelji hvalu kolikogod hoće, u Vijeni mu to može valjat, ma ovi u gradu neka mnču i ne štampavaju ništa, jerbo svakomu ko ima malo pameti skočiti smijeh, kad prolga, da je Frano veliki čovjek. Kako se ovi Srbi ne sramu?

I v o. — Ne sramu se oni ni drugih stvari!... Evo Luja! Je li da, Lujo, Srbi se ne sramu pomagat *Lege*, a kamo li njega?

Lujo. — Ne ofengjavaj partit!

I v o. — Ne ofengjavam nego govorim istinu. Anci ćio sam te pitat da mi spjegaš malo, zašto je Gubinet obijelio one funjestre što su supre funjestrama od naše Radničke Zadruga u novoj kući gje se je sad pri-nijela?

Lujo. — Nijesam vidio ništa!

V l a h o. — Kako ne! De resto, da su se sakrivali lani.... ne bi ti reko.... Ma sad!... Ina bi bit sram, da Hrvati gledaju, da im soci u nutrima ne znadu legat.

I v o. — Sram ih je od čeljadi. Pogledaj bolje pak ćeš vidjet da su im sve funjestre obijeljene klakoni, da se ne vidu. Jedino ona što gleda prama Bućnu! Od njega ih nije sram.

Lujo. — Govori ti, govori. U toliko mi idemo naprijed. Vidiš li našu mužiku? Je li najbolja u gradu?

V l a h o. — Da mi je znat ko dăva dinare!

I v o. — Za to je barem lasno!... Ne znaš da je krešio kruh.

V l a h o. — Ha! ha! ha! Ta ti je dobra! Adio Tro! Adio Lujo! Vigjećemo se u nedjelju.

Književnost.

Još o Političkoj povijesti dra Gavranića. — „Obzor“ nas je oštro obijedio radi naše male kritike na Gavranićevu knjigu. Jedno samo nije istina, a to da smo je mi pohvalili. To je naprosto golemo laž. Ko pročita ono par redaka, naći će više kudeje nego pohvale. Mi smo samo rekli, da bi bilo dobro da je pročita *izobraženi* rodoljub. Ovo još nije pohvala. A zašto smo to rekli? U najboljoj namjeri, da potaknemo na razmišljanje naše učeni-ljude, da ispituju je li se naš narod, i uopće Slaven, zbilja pokazao onako politički nesposoban, kako ga to opisu-je Gavranić. U našoj kritici mi smo to mišljenje najodlučnije odbili, ali naš sud nema ovdje stručne vrijednosti, jer je subjektivno mnijenje jednoga nestrukovnjaka.

Nego poslije onog nečuvenog i nepravednog napadaja na našeg najboljeg živućeg povjesničara i na njegovu Hrvatsku Povijest, mi smo nekako počeli sumrjati o pravo-j tendenciji Gavranićeve knjige. Oni u Zagrebu poznače stvar bolje, jer mi smo amo daleko. U tom slučaju „Obzor“ ima potpuno pravo da nas ukori, ali ni mi ne bismo bili ni toliko krivi ni grešni, kako će se svak lako uvjeriti, ko pročita našu objavu u pr. br.

Nu ona potvora, da smo dra. Gavranića za to poštedili, jer je naš predbrojnik, dostojna je „Obzora“, koji nas možda mjeri svojom laktom, premda lako može obaznati koliko smo pretrpjeli materijalne (*samo materijalne*) štete, što smo o nekim nje ovim pol. prijateljima iskreno pisali kako mislimo. Zato sa na nju nećemo ni osvrćati.

"Gospina krunica." — Mi smo već jednom javili da je počeo izlaziti ovi list u Spljetu, kog ureguje čuveni rodoljub, a poznati misionar, širom hrvatskih zemalja, otac *Angelo M. Miškov*. Do sada je izašlo 5 brojeva i ne znamo koji je od kojega ljepši. U "Gospinoj krunici" ne raspravlja se samo o vjerskim, nego i važnijim svjetsko-crkvenim pitanjima, te u tom pogledu do sada je izašlo u pravo krasnih članaka, kao onaj o "Sjedinjenju crkva" i "1. Svibnja" — a ima i lijepih studija, te naročito spominjemo onu o radu domenikanskog reda na kulturnom polju. Da pak "Gospina krunica" diše čistim rodoljubljem i ne govorimo. Urednik joj je O. Miškov, koji je za hrvatski narod već stekao velikih zasluga. Mi s toga ovaj list preporučujemo svima Hrvatima a osobito mislimo, da bez njega ne bi morala biti ni jedna hrvatska katolička obitelj. Na godinu zapada 2 fiorina.

Pučke Pisme. Sklonio Juraj Kapić. U Splitu, tiskara A. Zannonia (St. Bulat) 1895. Cina 50 novč. — Odavna oglašene pučke pjesme vrsnog pučkog pjesnika gosp. Kapića evo su izašle pak se mogu dobiti u knjižarama ili kod istog pisca u Spljetu. Mi ih najtoplije preporučamo našim seljacima.

Srce Marijino o. Frana Hattlera ili pobožna razmatranja o preč. srcu Marijinu itd. Preveo i neke molitve nadodao Stjepan Hadrović kanonik vrhbosanski. Knjižica u platno uvezana sa zlatorezom str. 564 vrijedi samo 25, poštom 35 novč.

Hartmanov hrvatski konduktor. — Za mjesec. Svibanj 1895, sa željezničkom kartom. Cijena 20 novč.

Otvoreni Dopisi „Crvene Hrvatske.“

Č. g. I. k. K. Janjina. — Primili u redu.
Pretplatniku. Orebiće. — Onaj listić tiče se samo onih, koji nijesu platili, pak kad ne dobivate poseban račun budite mirni. Pozdrav!

JAVNA ZAHVALA.

Potpisano crkvinarstvo dužnim se čuti da najživljom harnošću na javnost iznese imena dičnih sinova naše pitome Župe te ostalih plemenitih dobročinaca s dvora, koji nastanjeni u Cerro de Pasco u Peru, poslaše obilnu pripomoć za gradnju novog zvonika u matici Župe sv. M. Mandalijene. Darovao u pečam peruanskim: Mato Keso via 69:20, Niko Lale 48, Jakob Kolić 9:60, Lobre Zec 9:60, Frano Lale 9:60, Marin Lucić 9:60, Luka Grbić 19:20, Vicko Grbić 19:20, Gjurio Kisić (mali) 14:40, Antun Kisić Nikolin 19:20, iz Pelješca Mato Krunajević 9:60, iz Rijeke Dubrovačke Marko Azalia 9:60, Ivo Azalia 9:60, Luka Pehovac 9:60, iz Dolâ Niko Konjuh 4:80, iz Dubrovnika Niko Birimiša 4:80, iz Petrova sela Pasko Ban 4:80, iz Osojnika Vlaho Gverović 9:60. Ukupno 290 peruanskih pečâ.

Nek primjer njihov potakne i ostale naše sokolove rasijane po dalekoj Americi, da nas čim prije i oni svojim prilogom obesele.

Od Crkvinarstva sv. M. Mandalijene.
Župa 8 Maja 1895

Niko Kisić, predsjednik
Vido Grbić. Luka Dragičević.

Pokost iz lanenog ulja

najbolje vrsti kod

ADOLFA HAUPTMANNA

Tvornica pokostnine (vernize) u Ljubljani

Ilustrovani cijenici stvari za obrt, škole i kuću gratis i franko. 8-10

Bosansko-Herceg. državne željeznice.

Oglas.

Ovim se daje na znanje, da se u slijed naredbe visoke zemaljske vlade za Bosnu i Hercegovinu onima kupeljima gostima, koji od postaja željezničke pruge METKOVIĆ-ILIDŽA u Ilidžu putuju i koji se u tom istom kupeljnem mjestu najmanje 14 dana zadrže, dozvoljuje slobodna vožnja za natrag na pomenutoj željezničkoj pruzi i to do one postaje u kojoj su sa ovom željeznicom put nastupili.

Oni kupeljni gosti, koji u ILIDŽU putuju i koji žele da pod ovim uvjetom rečenu polakšicu dobiju, pozivaju se, da pri dolasku u postaju Ilidže svoje vožnju legitimaciju kod ondašnjeg načelnika postaje predadu, koji će se u sporazumku sa kupališnom upravom za besplatnu vožnju za natrag pobrinuti.

Sarajevo, u maju 1895.

Prometno ravnateljstvo.

Tinct: Stomach: comp.

Sv. Jakoba kaplje za želudac.

Mnogogodišnje prokušano sredstvo za probavu i apetit. Boce po 60 i 1 f. 20 nč. Već više godina glasovit je D. ra Liebera Elzir za nerve i snagu — Znak † i sidro — Boce po 1, 2 i 3 1/2 fior. Pripravljaju se po prepisu u Ljekarni M. Fanta u Pragu Glavna skladišta: K. L. Bianchi i Andrović u Zadru; nadalje Seravallo i C. Zanetti u Trstu; Alte K. K. FeldApotheke u Beču; u Ljekarnam u Dubrovniku kao i u svim većim Ljekarnama.

5 do 10 fior. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospoda ili gospogje, koji bi se htjeli zauzeti oko prodaje srećaka vrjednosnih papira. Ponude pod „Leichter Verdienst“ na Rudolfa Mosse u Beču. 4-10

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO, VINO I VOĆE.

MLATILA, ŽRVNJALA, MLINOVA za čišćenje žita, RALA TISKI za grožđe i voće, Patentirane ŠTRCALJKE, za peronosporu i samodjelujuće sprave za PERONOSPORU sa ZRAČNOM SISALJKOM, STROJEVE za REZANJE i PIVNIČARKE sprave

kao u opće sve strojeve za poljodjelstvo, vino i izragjivanje vina iz voća sve po najnovijem i najboljem sustavu prodaje

IG. HELLER BEČ

2 1/2 Praterstrasse N. 49.

Bogato ilustrirani cijenici na hrvatskom i talijanskom jeziku na zahtjev badava i franko

NAJPOVOLJNIJE POGODBE najjeftinije cijene. Jamčevina, vrijeme za prokušanje!!! Preprodavaocima veliki popust. 3-10

Trgovina galanterijske i mirisave robe

MARKA MITROVIĆA

Preporučuje svoje obilno i dobro uregjeno skladište. Veliki izbor najbolje vrsti robe uz cijenu koja se ne boji konkurencije.

CRNIH BJEČAVA za gospogje, koje se sad najviše upotrebljuju po 12, 18, 30, 40, 50, 70 do 1 fior. 20 novč.

CREVALJA za djecu, po 60, 70, 90 novč., 1 fior., 1:20, 1:40, 1:60 i skuplje; za gospogje po fior. 1:50, 1:70, 2:00, 2:20, 2:70, 3:00 i skuplje; za gospodu po fior. 2:80, 3:00, 3:40, 3:60, 4:00, 4:50, 4:80, 5:00, 5:40 i skuplje

MODNIH ŠEŠIRA (klobuka) za gospogje po fior. 1:50, 1:70, 2:00, 2:20, 2:50, 2:80, 3:00, 3:20, 3:60, 4:00 i skuplje; za djecu i gospodu po 50, 70, 90, novč., 1 fior., 1:20, 1:40, 1:70, 2:00 i skuplje

LJETNIH MALJA, KOŠULJA-TOURIST po 70, 90, 1:20, 1:50, 2:00, 2:20 i skuplje

ODIJELA, RUBENINA, OVRATNIKA (krovata), RUKAVICA, SUNCOBRAHA; SVILE i VUNICE ZA VEZENJE sa svim ostalim potrebama, takogjer početnih vezanih radnja svake vrsti; IGRAČAKA; ŠIVAČIH MAKINA najbolje vrsti;

MRTVIH VIJENACA SA VRPCOM I NATPISOM po fior. 1:50, 2:00, 2:50, 3:00, 4:00, 5:00 i skuplje. 2-4

Franjo Supilo, upravitelj, izdavatelj i odgovorni urednik,

Tipografija D. Pretnera u Dubrovniku.

Cantù

Na prodaju je uz obaljenu cijenu velika i glasovita povijest Cesara Cantù „Storia Universale“, najnovije izdanje, novo novčato još ne razrezano Knjižarska cijena 184 tal. lire.

Za potanje obavijesti obratiti se je Uredništvu.

Odiijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

W e i s s a

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Phönix-Pomada

nagradjena na izložbi za zdravstvo i njegovanje bolesnika u Stuttgartu g. 1890; po lječničkim svjedočbama i hiljadama zahvala priznata kao jedino opstojće djelujuće, neškodljivo sredstvo, da gospoda i gospogje dobiju bujne i pune vlasi i da se zapriječi otpadanje kose; mladići mogu s njome odmah uzgojiti jake brke. Garantirano za uspjeh i za neškodljivost. Lončić 80

novč., poštom ili podužecem 90 novč.
K. Hoppe, Beč, XIV. Schwezelergasse 12. 5-52

Iberciri 9 fior. prosta odijela 16 fior. (najbolja), Havelocks iz devine dlake 9 fior. ogrtači 7 fior. uvijek zališno kod

Jakoba Rothbergera c. i k. Dvorskog dobavljača u Beču I. Stephansplatz Br. 9. Svaki dan otvoreno do ponoća.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na pò godine flor. 2; za *Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4: 50, na pò godine flor. 2: 25; za *inozemstvo* flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku; a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Slavonija.

Osječka trgovačko-obrtnička komora izdala je ovijeh dana statistično izvješće svojeg područja, koje zaprema cijelu kraljevinu Slavoniju. U tom izvješću prikazan je, što moguće tačnije, čitavi narodno-ekonomski život one pokrajine. Najvažnije za nas bijahu brojke, koje predstavljahu kretanje pučanstva u ovo zadnje doba. Izvješće ističe, kako se u zadnje doba bilo opazilo, da pučanstvo Slavonije opada, ali, veli nadalje, to padanje bijaše tek prividno, jerbo koncem devetog decenija pokazalo se, da je stanovništvo naraslo za 119.659 duša. Izvješće konstatuje, da taj napredak ima se pripisati isključivo naseljavanju tugjega elementa.

U svoje doba i mi amo pisali smo, kako u onim krajevima propada domaće žiteljstvo, a u prvom redu pravoslavni elemenat. Službeno statističke bilješke služile su nam, da potkrijepimo naše tvrdnje. Domaći, navlastito pravoslavni, propadaju, narod izumire, djece ne ragja, zemlje se prodaju u bezejenje i na starodavna narodna ognjišta naseljuje se stranac. Srbi tad skočiše na naša razlaganja, ali — eno im sad u ovom spisu osječke komore još težih i žalosnijih dokaza. Dok domaći iscezavaju, pučanstvo pokrajine raste — a otkuda? Evo otkuda: po izvješću komore Slavonija broji 766.275 duša. Među ovim je **206.968 stranih doseljenika**, od kojih 105.849 Nijemaca i 56.901 Magjar!

Srce ti stine na ove grozne brojke. Gотово trećinu Slavonije već je zapremio stranac. Pomislmo sada da je to napredan, pòduzetan i radišan živalj, da imade u svojim rukama skoro svu trgovinu zemlje — i zaključimo!! —

Najžalosnije prolazi kitnjasti Srijem. U našem spomenutom članku (u br. 13 o. g.) istaknismo, kako je pomor u Srijemu dosegao nečuvenu brojku od 52 ‰, te dokazasmo, da to ide na račun isključivo pravoslavnih i da obzirom na okoliš, mogao bi se utanačiti pomor srijemskih katolika na 35. a hrišćana na 70 ‰. Naveli smo i neke uzroke: nemoralnost. Kod katolika ima na godinu 0.6 ‰ raspito brakova, a kod pravoslavnih 77 ‰. Ali mi onada nismo niti iz daleka mogli naslutiti, da ih tugjinac onako brzo zamjenjuje.

Čujte samo!

Osječko izvješće konstatira, da od tri županije iz kojih sastoji Slavonija, u zadnje doba najbrojnije porasla je srijemska. U posljednjih deset godina umnožilo se pučanstvo u Srijemu za 50.144 duše, dakle više nego u ikakvom drugom kraju u našega naroda. A odakle taj prirast kad je Srijem pomorom pretekao sve zemlje naše monarkije? Tā otkle nego od useljenika, koji na čete nasrću na opustjela sela, pa zauzimlju ona ognjišta, oko kojih se naša riječ čula, gdje su se junačke pjesme pjevale i badnjak se ložio i krsno se ime slavilo. Naš je tu narod živio, katolički jali pravoslavni, hrvatski ili srpski ko sad za to pita? *naš* je to narod bio i njegov jezik bijaše ovo blago, za koje se i mi amo toliko borimo. I nestade ga, a na njegovo mjesto dogje tugjinac hladan i mrk, bez čustva i osjećaja za svete uspomene, dapače pun mržnje i prezira na sve ono što nam bijaše milo i sveto — dogje u velikoj masi od 200.000 ljudi, da nam o svoji i iscrpi najbogatije predjele Europe, koji ne-

kada naši bijahu! Boli to, boli! A najviše te zaboli, kada čitaš da se izvješće osječke komore pred tim žalosnim činom nimalo ne zgraža, nego ga — čovjek ne bi vjerovao — ističe s nekim zadovoljstvom, veseleći se što se tugji narod tako rado useljava u Slavoniju!! Pred ovom sablazni iznenađuje se iste „Narodne Novine“, koje se, kako je poznato za hrvatsku i dobru slavensku stvar obično ne oduševljavaju, pak su ozbiljnim i razložitim člancima odgovorili izvješću osječke komore i počile one te su ga sastavljali, da bi imali plakati mješte da se raduju. „Ako impopulacija, piše taj list, stranijem elementima u Slavoniji i ide u prilog narodnome gospodarstvu uopće, mi se tomu i pak tomu ne možemo veseliti, kad to ide na račun pučanstva naše narodnosti. Još smo odviše maleni i neznatni, a da bi mogli biti kozmopolite, te govoriti, da nam je svejedno, kakovo mu drago bilo stanovništvo po narodnosti u našim krajevima.“

Ovako „Narodne Novine“, no mi se osječkoj komori nismo nimalo začudili. Ona je i nazad malo dana odbila poziv svoje zagrebačke družice, da na budimpeštanskoj izložbi Hrvatska i Slavonija figuriraju napose svojim monografijama, pak se je pridružila magjarskoj — *čak* — što će se u tom smislu izvesti i tako Slavoniju ubrojiti u niz magjarskih županija. Sve ovo još će nas manje iznenaditi, kad znamo, da je duša osječke komore i njezin tajnik brat Srbin, neki Plavšić. Šta je Srbinu stalo što pučanstvo naše onako propada, u čemu se upravo njegov pravoslavni živalj najgore desetkuje! On se jedino Hrvat u naslaguje, kod hrvatskih jada on je svoje pozaboravio, pak sa *zadovoljstvom*, ističe da se tugjin u Trojednici tako krasno širi, tā tugjinac je desna ruka sustava koji je onako skućio Hrvatsku; tugjinac mrzi Hrvate proti kojim sklapa savez sa onim Srbima koje još nije s kutnjega praga otjerao. Za drugo Srbina ne pita!

Porićemo da se uopće može naći Hrvata, koji bi se pridružio ovom nepatrijotskom zadovoljstvu osječke trgovačko-obrtničke komore, na koje smo se i mi zgagjeni samo uzgred osvrnuli. Sad prosljedimo dalje!

Tužni fakat da naš narod u onim krajevima propada zabrinuo je svakoga ko iskreno ljubi ovaj narod i njegovu domovinu. Svi su složni, da je nemoralnost i iskvarenost oborila seljaštvo. Narod se pokvario, žene neće da ragjaju, bludnost i besčednost postadoše pravilom, strast i mane nadvladaše i zaslijepiše, pak je nastupila njihova navedena nasljednica: duševna i fizička ljenost. Naš čovjek proljenio se, jer u žegji za imanom i strasti, našao je da je ugodnije, kad mu ruke i moždani poživaju. Pak se dao u sanjarsko brestužanstvo, u pijanstvo i iskipljelo vinsko veselje, valja se po krčmama, a žena se na svoju ruku skita. U takoj obitelji djeca su samo od omete, a ona koja su se za njihovu nesreću već porodila, uz ovake roditelje postaju goro. Kćerka iz male na nauči, ako se uda, kako neće imati djece, jer su djeca teška briga, vežu ruke materine. Otac u toliko počne se uduživati na biće. Nijemac i židov daju dok im se sviđi, a poslije ode imanje na bubanj. Ako nam ko ne vjeruje, eno mu službenog lista u komu će *svaki dan* naći po pune 3-4 stranice samijeh oglasa za dražbenu prodaju grunta. Obitelj onda išcezne,

Pri ovakom stanju svakome se nehotiće vrti po jeziku, da upita, a šta rade oni koji su u prvom redu pozvani, da narodu prednjače savjetom i dobrim izgledom? Šta rade sveštenici? Mučan i škakljin odgovor. Što se tiče puka pravoslavne vjere, koji je najgore zaražen, njegovi sveštenici nijesu baš najbolji pastijeri. Neki su upali dublje nego narod i mi vidimo cijelih brošura, u kojim se opisuju sablaznjiva djela, koja su žalibože tamo vrlo česta. Ni manastiri nijesu poštećeni, toliko da dosta puta čovjek ne uiniđe rijeti, ko je početak. Ali regbi da se ni na tamošnje katoličke sveštenike ne možemo mnogo ishvaliti! Mi amo, nanični na svećenstvo, koje bi moglo služiti izgledom cijelome svijetu, čudom se kamešimo, kad slušamo neke pojave, koje na žalost u onim krajevima nijesu rijetke.

Prošlih dana primili smo od onamo tiskanu dopisnicu, kao cirkular upućenu župniku Slavonije, u kojoj anonimni odbor pozivlje ga, da se bolje zauzme za narod, pak mu izmeh ostali tipita postavlja i ovaj: „Ne biste li i Vi, koji od naroda živite, mogli što god za narod žrtvovati?“ Grdne li stvari, kad se mora doći do ovijeh koraka! Ljenost, porok i plandovanje ko da se nije zaustavilo na samome seljaštvu. Proverbijalne su slavonske župe. Dalmatinski siromašni župnici, koji dosta puta ne mogu da podmire najprve potrebe, začudit će se, kad im kažemo, da se u Slavoniji župa sa godišnjih 2000 flor. čista dohotka broji već među najlošije i da onamo župnici boljih župa imaju daleko više prihoda nego naši biskupi. Pa ipak? Zar ne bi bilo žalosno da se ikojem takom župniku može i pomisliti, a kamo li postaviti gornje pitanje?

Ina i još mnogo toga po Slavoniji, što smo čuli pripovijedati od pouzdanih i ozbiljnih ljudi, i što nekim svećenicima onijeh krajeva ne služi baš na diku. Istina je, mi poznamo tamo dosta čestitih, krepkih i uzornih popova, koji su od časti stališu i domovini, ali — neka se ovi ne uvrijede — sve nam se nešto čini, da se po Srijemu i po Slavoniji, osobito po selima, moralna strana nekako izgubila, da su mnogi zajedrili lastovati kako bolje mogu. Krepak i dužnost postadoše nekakvim sekantima mušicama, koje čovjeku dosađuju, pa mu ne daju da mirno živi kako je počeo. Tamo se „peva“! Jedno čudo šta je po Srijemu i oko vinskih, švalerskih i sličnih blatnih pjesama, a narodno čustvo i sve ostalo uzvišene nekako je zaspalo. Ina dosta šljivovice i vina? Ina i u naš vina. Evo Konavljana, njih 10.000 duša koji mogu ubrati do 150.000 hektolitara vina, pa u cijelim selima *niti jedne krčme*, a narod tako trijezan, da bi sve konavoske pijance izbrojio na prste od jedne ruke!

Ovo govorimo bez ikakva obzira, jer i ako su nam Srijem i Slavonija daleko, nijesu u tugjini. Mi smo i tamo u svojoj kući, pa kaonoti doma, imamo pravo, da iskreno rećemo što nas tišti. U Slavoniji gnjije, navala tugjinaca to dokazuje. Uopće opaža se da je naš narod pravoslavne vjere dosta iskvareniji, pak gdje je smiješan s katolicima, tu je i ove zahvatilo. Zašto to? Ovo pitanje očekuje kompetentniji odgovor od našega. Mi samo konstatujemo činjenicu, koju ćete opaziti u sjevernoj Dalmaciji, u Slavoniji, Banatu, Bačkoj, a najbolje u srijemu. U Srbiji je isto ako

ne još gore. Tamo domaći dave se u blatu poroka i maha, dok njihovo mjesto zauzimlju Rumunji, kojih već ima preko 200.000 duša. Čudne li stvari!

Bili bi ipak nepravedni, kad bi svu krivicu svaljili na sam narod, ili na one, te su pozvani da ga upućuju. I Magjari dosta su krivi. Jer se osjećaju sjegurnijim, u takom rastvaranju našega naroda; oni ga indirektno podupiru, tim što sistem (da ne izustaju drugu riječ) u nekim stvarima rado gleda kroz prste onim, koji ga služe. Ovo u prvom redu vrijedi za neke sveštenike, prama kojim, ako su pristale izvjesne politike, i sami biskupi malo mogu. Jest, Magjari i njihovi pouzdani u ovom stanju Slavonije nose na sebi veliku odgovornost.

Ali nije kuda, kukati ne pomaže, rada se hoće. Skrajnji je čas, da se zauzmu, svi oni koji su u prvom redu pozvani. Kako će narod napredovati, kad mu obitelj boluje i kad su mu vogje zaraženi? Tomu treba naći lijeka, a onijem koji lijeka neće, nek im bude javnog žigosanja, neka ih svaki pravi rodoljub prokune kao avetinje, koje narod otrovi napojiše. Traži se pregnuća od mlađih sila, svećenika, učitelja, liječnika, posjednika, da narod probude, osvijeste i na dobro upute. Spasimo što se spasiti dade, otvorimo narodu oči, da nam naša ravna Slavonija ne pogje stopama Banata i Bačke, koji su za Slavenstvo već izgubljeni. Legije tuginaca poplaviše one krajeve, centrum srpske kulture, Novi Sad, već je u njemačko-magjarskim čamperima, a otale spuštaju se u Biograd i dalje na istog, kao mora, koja davi sve što je naše. Nedajmo da bude tako, nego da do deset godina s radošću čitamo novo izvješće buduće patrijotičnije komore osječke, koje će nam veselo javiti, da je hrvatstvo napredovalo i da se ono 200.000 došljaka utopilo u moru našega naroda. Prenimo se, braćo naša slavonska, dok je još na vrijeme, jer inačije stignuće nas nemila sudba polabskih Slavena!

Pomozimo Ljubljani!

Iz nesretnog glavnog grada mile naše posestrime Slovenije primismo slijedeći poziv, koji rado uvršćujemo, upozorjujuć naše sugrađane, da se sjete braće u onoj istoj nesreći, koja je i nama zakopala sjaj slavnoga nam grada. Ne treba prijevoda, jer je ovo bratski jezik, koji će svak razumijeti:

„Na Veliko noć opustošil je grozen potres naše cvetoće deželno glavno mesto Ljubljano in nje okolico na daleč okrog.

Že prvi sunek, ki je bil malo pred polnočjo, bil je toli silen, da so se vse hiše zmajale, mnogo ljudi pa je bilo žrtva grozne katastrofe. Nadaljnji sunki so uničili še ostalo popolnoma. Milijone iznaša škoda, ki jo je provzročil potres na hišah; preteča gospodarska beda ne da se preračunati.

Brez stanovašča jih je na tisoče ljudij, ki bivajo v šotorih in barakah; med njimi je otrok v najnežnejši dobi in bolnikov.

Prebivalstvo je vsled te najgroznejše vseh prirodnih sil upropaščeno. Zaupaje v Boga bode se pouzdignilo in ojačilo, vendar mu morajo pomagati soljudje v obili meri, ako si hoče postaviti razdejane cerkve in šole, ako si hoče sezidati nova stanovašča, ter si tako zagotoviti pogoje svojega gospodarskega ustajenja.

Njega Veličanstvo, naš milostivi, dobrotni cesar priskočil nam je prvi na pomoć, kakor navadno, tako tudi zdaj, z bogatim darom.

Nas pa, stojeće še vedno na tresoči se zemlji, prešinja le jedna misel, kako svojemu nesrećnemu prebivalstvu pomagati in ga rešiti, in za tegadelj apelujemo v teh težkih in tožnih časih na sočutje in ljubezen do bližnika po širnem svetu in prosimo pomoći.

V Ljubljani aprila meseca 1895.

Pomoćni odbor za Ljubljano in okolico:

Viktor baron Hein
c. kr. deželni predsednik
častni predsednik.

Oton Detela Peter Grasselli
deželni glavar na Kranjskem župan ljubljanski
I. namestnik II. namestnik.
Dr. Jožef Račić
c. kr. dvorni svetnik
načelnik.

Leon grof Auersperg, c. in kr. komornik, deželni poslanec, veleposestnik. Otomar Bamberg, šef tvrdke Ig. pl. Kleumayr & Fed. Bamberg. Franc Doberlet, tovarnar pohaštva, načelnik gasilnega društva. Dr. Sebastijan Elbert, knezoškofijski konzistorijalni svetnik in stolni kanonik. Ivan Flis, stolni župnik in knezoškofijski konzistorijalni svetnik. Dr. Vinko Gregorić, primarij. Ivan Hribar, občinski odbornik in deželni poslanec. Andrej Kalan, stolni vikar. Dr. Valentin Krisper, odvjetnik. Josip Krisper, sošef tvrdke Ant. Krisper. Matija Kunc, člen trgovinske in obrtne komore, krojaški mojster. Peter Lassnik, trgovac. Leopold baron Liechtenberg, deželni poslanec in veleposestnik. Josip Luckmann, predsednik kranjske hranilnice, šef bankovne hiše L. C. Luckmann. Emerik Mayer, šef tvrdke J. C. Mayer v Ljubljani in bankovne hiše E. Mayer & drug v Gradci. Ivan Mathian, c. in kr. dvorni založnik in tovarnar pohaštva. Ivan Murnik, ces. svetnik, deželni odbornik in občinski svetnik. Ivan Perdan, predsednik trgovinske in obrtne zbornice in trgovac. Vaso Petričić, občinski odbornik in trgovac. Karol Pollak, trgovac. Dr. Adolf Schaffer, deželni odbornik. Dr. Anton vitez pl. Schoeppel, odvjetnik. Ferd. Souvan, šef tvrdke Fr. Ks. Souvan. Dr. Josip Supan, ravatelj kranjske hranilnice. Dr. Ivan Tavčar, odvjetnik, deželni poslanec in občinski odbornik.

Naši Dopisi.

Mljet, 11. Maja.

Kako sam se nadao tako se evo dogodilo. Moj dopis u br. 14 „Crv. Hrv.“ uzvitlao strašni prah u silne srpske mljetske redove. Jovica od ijeda zavrknuo većkrat svoje stopropomoljevaćepovjesno-kipuće brčice, dočim g. Matej protare dva tri put kažiprstom desne ruke svoje pamet-čelo. Ožareni tako žeravicom mišljaše što se ima učinit, pa kroz drugi mjesec dopisivanja, ispitivanja, konsultovanja, odvali Jovica, kô jednom pop Mićo: „Divno pismo, jadi ga ubili!“ pak šnjime na Pile pod censuru te od tud u Vrčevića pred sobu. Bože moj koja razlika u fantaziji izmed ovog zadnjeg dopisa u br. 18 milog „Dubrovnika“ i drugih? Tu nema one lijepo-bedaste šale kao n. p. raskrećit se kraj ognja uz bokaru vina itd.; al ipak ostalo je uvijek ono ogavno ocrnivanje, laž i denuncijacija. A ma to su prirodne kreposti naših fanarijota. Nu koja fajda kad se sastalo zlo gorim, pak ti kuju u već poznatoj kovačnici. Četiri su tu na broju majstora vredniji jedan od drugoga. Mali Jovica, sin jednog od prvih i najvigjenijih ljudi na Mljetu, poštenog i časnog Hrvata Luke, koji nije se dao uhitit na lijepak bezmislenog laži-srpstva, potpiruje vatru mržnje protiv svojih seljana Hrvata. Jovici se ne rači da mu je pop Jure ustegao uzde, pak on šibaj i crni s desna i s lijeva, no ne samo popa Juru već i njegove prijatelje. Jedne lažnijem tužbama, druge umiljenim denuncijacijama u prljavom „milom „Dubrovniku“, pa se ne bi posramio i prot ocu da baci dvije tri, da mu to nije brisao, tako se govori, od njega pametniji, al i lukaviji g. Matej. Jovici i njegovoj družbi nije kud odgovarati, pošto misle u svojoj glavi da kad im se odgovara, nešto i oni vrijede. Toga radi im valja učinit isto ko vojvoda Draško: „Hoćah ubit jednu kukavicu, a žo' mi je fišek ošteti.“ Nu ako je Drašku žao bilo fišeka, meni je vremena, jer neću da ga s njima gubimo, ipak ću omjerit dževedarom ko i Draško, te onako u kratko splestit mali vjenčić upita na Jovicu, koje će on priopćit plemenitoj svojoj družbi, pak mu ostavljam na obraz i poštenje, da ostaviv u miru pokojna imena i prezimena, odgovori. Časne pak čitaoce, te će inat ustrijeljenja ovo pročitat neka sude da li je vrijedno odgovarat i gubit se s onakovijem ljudima. Pozor!

1. Kad je počelo ano na Mljetu srpstvo? Nije li zar to uveo g. M. G. sa g. S. dok bi još ko studenti dolazili na Mljet o školskijem praznicima, te u Maranovićima na taraci, Jovo, tvog oca bulaznili o nekakvom srpstvu nigda dotle neću-venom?

2. Nijesi li ti iza tvog dolaska iz Dubrovnika, gdje si nekoliko doba za veću tvoju škodu učio, bio začurio za srpstvom te ubilježivao u Srbe tvoju svojtu i druge? Nijesi li ti narinuo g.

Kuzmi i drugim prljavi tvoj mili „Dubrovnik?“ — Sjeti se Sv. Mate i Ivanjdana! —

3. Nijesi li po Maranovićima i drugdje oblijetao kuće te propagandu pravio, dapače se i grozio veleć da ćeš otvorit butigu, na račun g. Banca, pak da ćeš onda držat Marane na uzdi, te će morat na silu biti srbi?

4. Nijesi li ti pred jednim poštenim maranskim seljakom, koji ti je predbacio kako možeš i ti biti megju srbe, reko da je zaludu više, da znaš da si na krivom putu, ali „što bi rekli moji prijatelji u Dubrovniku ne bi smio od bruke knjima“? (1)

5. Nije si li ti nagovarao drugog marana seljaka, koji je doprinio za bandijeru hrvatsku, da reče da nije dao za trobojnicu nego za barjak crkovni?

6. Nijesi li se ti Jovica pred trećim maranskim seljakom izrazio, da bi volio popu Juri kapetanu — kako ga ti s družbom imenuješ — dignut misu, nego Bog zna što?

7. Zašto nijesi se poštenja držao, te ispravio ono što si na poštenu riječ obećao, biva one podle insinacije od tebe napisane, a na Pilami ratificirane kod Maroje i Ratka protiv popa Jure? To si bio reko kad si iz novačenja došao, dapače nadodao da će i poć dopis protiv svrzymantije, čije ime nijesi dostojan da spominješ, a nek mo li da se onako prostački o njemu i njegovijem poštenim pregjima izruguješ. Je li tako?

8. Ko je silovao, podmićivao, grozio se djeci maloj i velikoj da viču: „Živjeli Srbi!“ — Ti pak iz velike otačbeničke ljubavi vičeš: „Evviva! — Pa da stave pod noge trobojnice hrvatske te se nalaze na papirićima „Jedinstvo“ i „Bog i Hrvati?“

9. Što ćeš rijet kad te upitam za one pokorne molbe isprepletene koje si družbom upravljao ad superos kroz tvoj kanavac protiv popu Jure, protiv svrzymantije, e da vam se napokon oni smiluju te da vas oslobode od ta dva tenjca i legromanta? (1)

10. Ne držite vi sinode ne, falio sam, već držite koncilijabule gdje činite tužbe i muteć natežete konop, dok ne pukne a onda....?

Preko svoje volje oduljih, oprostite g. Uredniče, ja bi još dulje ali neću otimat prostora. Nego tvrdu vjeru dajem tebi g. Jovo i družbi tvojoj, budete li u me ticali, opečete se. Još ovo pitanje pak sam svršio. Molim te Jovica, de mi pripovigji da i svijet znađe, koliko imade tjech srbalja na Mljetu? Uvjeri vasiono srpstvo, da je ovo srpsko ostrvo, izagji na polje s imenima i prezimenima. — Dokle to ne učiniš neću ti odgovarat. (I nemojte jer ne zaslužuje. Ur.)

Ljubomir Žeravica.

Kotor, 12. Maja.

Od nazad nekoliko vremena obuzela je prevelika žalost naše Velike Srbe sa posestrimom Legom, kada dočuse da je premješten u Brno zadržski talijanac Adobatti, major bokeškog domobranskog bataljuna, koga zastupnik Gjuro Vukotić nazva „velikim dobroćincem Boke.“ Ali ne pomoglo im ništa ovaj put, valja da seli. Zato se na brzu ruku sastavi odbor od gg. Petra Ramdanovića agenta crnogorske vlade, strica mu Ilije, g. Stefanovića, izraeličanina Viktora Mandela, Leginog blagajnika i druge neke gospode: da se ide od jednog do drugoga činovnika, mjesnim trgovcima srpsko-talijanske stranke i drugim Srbima (pa bili domaći ili crnogorski), da se sakupi što više novaca, eda se g. majoru pri polasku najsvetanije iskaže osobita blagodarnost za ono rijetko dobroćinstvo učinjeno Boki: da se pozdravi sa živio, glasbom, rasvjetljenjem i pucanjem iz mužara. Šalju se pisma na ruke svih srpskih općinskih načelnika, šalju se poklisari — neprestano da se radi. Na glavi svega toga jesu Ramdanovići, crnogorski podanici.

Osvanuo 10 svibnja. I zbilja na večer po dogovoru sjatilo se sve kotorsko srpstvo i ono iz obližnje okolice na placi sv. Nikole, gdje je baš g. major stanovao. Zapitana glazba igraše nekoliko komada, i u ovome veselju bjehu krasno rasvijetljeni svi prozori samo kuće srpske crkve sv. Nikole i to kako čuh uslijed molbe odbora i predsjednika fabricerije prof. Jakšića, malog srpskog Bismarcka. U ovoj crkovnoj kući nalazi se srpska

Čitaonica, sjede gg. Rossi, sudbeni savjetnik i naš popa Jovan Sundečić. Ispod nje bijaše takogjer raskošno rasvijetljena i srpska kavana sa srpskim balunima. — Gospoda odboraši odoše na poklon g. majoru u njegovom stanu. — Dva dana pak docnije na gradskoj obali pri odlasku ne uzmanjka nijedan Srbin, ni deputacija načelnika iz Grblja, Budve, Paštrovića i Risna sa Gjurom Vukotićem na čelu. koji ga oslovi kano oca i dobroćinca Boke i kako Boka njegov odlazak u velike plaće. Na ovo srpska omladina kliknu: živio!

Nego bismo zapitali g. Vukotića, ko mu dade tu vlast, da ga u ime Boke oslovi. Neka nam navede i ciglu katoličku općinu, pak eto mu moje glave. A čemu, *srećo i slavo općine* Grbaljske, ne pozdravi ga samo na ime srpskih općina?

Neka sade nepristrana i svijesna publika sudi, kakov je karakter imala ova demonstracija i kakov je bio g. Adobatti. Neka nam sada kalugjerski „Dubrovnik“ odgovori, jesu li bili lažni oni članci „Stanje u Boki.“ Čekaj prijio, izniječemo i unaprijed junaštvo naših hrišćana. A nekmo li se još žale da su progonjeni od vlade. Sram ih bilo!

Plemenitih se srestava do istine naši Srbi laćaju za proširenje srpstva u Boki, samo da unište hrvatstvo za svrhe ovdje i čoravima predobro poznate. Eto osnovaše Legu u Kotoru, da razdvoje i posvade katolike između sebe, a sada će joj kumovati i u Ercegnovom, gdje je zadnji put „il Circolo Filarmonico di Ragusa“ odigrao višeput „la marcia del Si“ *uz odobravanje naših hrišćana*, dočim su je barem kod vas tamo zabluđjeli Srbi katolici zviždanjem popratili, jer se još u njima nije utrulo slevensko osjećanje. Nego, što ja govorim, a što ovi naši hrišćani malo mare za ostalo u našoj domovini; oni imadu ovdje druge svoje svrhe.

Legu u Ercegnovome otvoriće se do malo dana, netom prisprije Mesija, porezni pregledač Cassio. U toliko činovnik Matulić, općinski pisar Fiorović, revni i zaslužni paroh Gjurinović sa zlatarom Petronijom neumorno spravljaju joj zemljište. I ovom dakle prilikom, očito je da su činovnici pokretači Lege, o čijem nepatriotskom smjeru ne imade neuki puk niti pojma, već biva prosto zaveden, pak eto i veli: „*čemu da se i mi ne upisujemo u Legu, kad carski ljudi za nju rade.*“

Ej, nesretnici, zar ne vidite da će nas ovim megjusobnim razdorom naši hrišćani materijalno uništiti, zar ne vidite da navreću vodu na svoj mlin, zar ne vidite i ne čujete svakim danom, kako hrišćani tajno pomažu samo svoje a odvrćaju jednovjerce od katoličkih dućana, ma koje narodnosti bili?

Uzalud, dragi Gjuro, ovaj put bi pak tvoje nastojanje da zavedeš neke naše, ne upali ti, kô što neće ni unaprijeda ako Bog da. Uzalud ti bi, moj Vukotiću, trud i muka da privedeš k pomenutoj deputaciji starinu Luku Tripkovića, načelnika Dobrotskog, jer je kapetan Luko onaj stari čelik-poštenjak Dobrotski, pravi patriota, koji se neće obručiti kao neki mu mještani a la Pavo, i kao što mu zet konte Krile, potomak slavni Vic-kovića, i to sve iz pustog slavohleplja.

Na posljatku milo nam je bilo vidjeti s jedne strane taj dan pri polasku majora i g. Lloydovog agenta konta Krila na parobrodu u crnom svečanom odjelu, da mu se pokloni, ama bi nam takogjer i tada bilo drago, kad bi g. konte i drugima prilikama pri polasku i drugih viših lica isto se tako podnio.

Do vidova.

X.

Pogled po svijetu.

— Spor Banffy-Kalnoky nije još izmiren, ali je otklonjen. Kralj se je vratio iz Pole, gdje je prisustvovao porinuću „*Monarcha*“. Delegacije su sazvane za 6 došastog. Magjari su odlučili da sruše Kalnokija. Njihova bahatost svakoga je iznenadila.

U Beču novi poraz njemačkim liberalcima. Podnačelnikom grada Beča biran je antisemita Dr. Lueger, komu je predana uprava magistrata, jer načelnik nije izabran.

U Pragu je velikim slavljem otvorena etnografska izložba češka.

— Velikaška kuća ugarska odbila je po treći put zakon o gragjanskom braku.

— Kraljica Natalija povratila se je u Beograd, gdje su je isto onako oduševljeno dočekali, kao što su je nazad 4 godine bili oduševljeno ođagnali. Sve se govori da će doći opet radikalc, na vladu i to Sava Grujić.

Kralj Milan potegnuo je zaostalu apanažu, pak je pošao u zapadnu Europu na putovanje.

— Propao je njemački zakon proti prevratnim življima. Car je na to veoma ogorčen.

— Japan je u svemu popustio zahtjevima Rusije. Tako neće biti rata.

Brzjav. — Beč 18 Maja. (Priopćujemo s rezervom). Kalnoky ostupio odlikovan velikim redom sv. Stjepana. Nasljednik mu je Poljak Goluchowski.

Domaće vijesti.

† **Dr. Ivan Starčević.** — Našega ljubljenoga starinu zadesila je teška obiteljska nesreća. Umro mu je sinovac Dr. Ivan Starčević, brat Davida i Mile Starčevića. Pokojnik je takogjer bio žrtvom svog narodnog osvjedočenja i učinio u svoje doba 6 mjeseca dana tamnice. Laka mu hrvatska zemljica, a njegovoj odličnoj svojti naše toplo sažaljenje!

Izbori u Istri. — Političko društvo „Edinosti“ i „Naša Sloga“ proglasilo je svoje kandidate biračima vanjskih općina dobivenih kotara. To su gg. Jozip Kompare dekan, Dr. M. Leginja, Dr. Dinko Trinajstić, Slavo Jenko, Mate Mandić, Vjekoslav Spinčić, i Šime Kosulić Kvirin. Čestitamo Istri na ovakijem perjanicama u saboru!

Svečanost u Blatu. — Iz Blata primismo dugački dopis, u kome se opisuje svečanost stogodišnjice prenosa kosti sv. Vice mučenice. koja se držala na 26, 27 i 28 pr. mjeseca. Pošto bi taj dopis ispunio čitavi jedan broj lista, razumljivo je da ga ne možemo uvrstiti, nego iz njega vadimo, da je svečanost tako lijepo i sjajno ispala, kako se samo pomisliti može. Tri biskupa, hvarski, dubrovački i kotorski bijahu tamo, a naroda na hiljade sa svih obližnjih strana. Uz razne crkvene i narodne svečanosti završila je i ova uspomena u najboljem skladu i redu na diku onoga mjesta, koje ju je znalo tako lijepo proslaviti.

Pokradena blagajna. — Pišu nam iz Trebinja: Ovih dana prosuo se po gradu glas, da je iz općinske blagajne nestalo preko 900 fior., a kasa nije ni najmanje oštećena! Uapšen je pod sumnjom na 13 ov. mj. u veće općinski tajnik S. Perović, sin podnačelnika.

Gradska Kronika.

Visoki gost. — U ponedjeljnik stigao je parobrodom *Budapest* Nj. V. nadvojvoda Frano Ferdinano d' Este u najstrožem incognito. Razgledao je grad i okolicu, pak je krenuo u Boku.

Engleski izletnici. — Isto u ponedjeljnik bio je na bovi veliki engleski parobrod „Garonne“ sa tri jarbola i 4000 tona velik. Na njemu je 110 izletnika, koji namireni svijem udobnostima razgledaju svijet.

Lične vijesti. — Prekojuće pošao je u Asiz O. Urban Talija, da kao kustod naše franjevačke države prisustvuje generalnoj kongregaciji franjevačkog reda što će se držati na 1 Junija. — Juče su prispjeli pokr. nadzornik vit. Peritić i ravnatelj polj. zavoda u S. Michele u Tirolu, savjetnik Mach.

Kotarski nadzornik. — Čujemo da je prof. Gjuro Dević imenovan privremenim kot. šk. nadzornikom našeg okružja. Čestitamo! — Dosadašnji nadzornik prof. Luko Zore odlazi, kako se govori, za ravnatelja zadarske preparandije.

Tuže nam se s Konala. — Veksacije naprama maloj djeci sa strane nekijeh Srba i čibukaša ne mogu se više trpjeti. Onomadne su donapokon stali tući neke učenike, koji nijesu htjeli da se posrbe.

Zaplijenjeno

Zaplijenjeno

Za Družbu Ćirila i Metoda. — Primismo s Kune 19 kruna sakupljenih prigodom pira g. Boža Palihnića sa g.jicom Anom Paković. Darovaše Vjerenici 2 kr., Ivo Poljanić Tutić 2 kr., Ivan Ferlan 2 kr. Po 1 kr. dadoše: Nikola Bobanović, Krišto Hilić, Niko Hilić, Toma Mošun, Ivan Vidoš, Baldo Ostojica, Petar P. Paković, Petar S. Paković, Ivan Paković, Ivo Palihnić, Petar Lukač, Nikola Trče i Ante Antunović.

Poučni izlet. — Prošle subote povratit će se iz Italije dubrovačkim parobrodom učenici zemaljskog poljodjelskog zavoda u Gruzju, kamo bijahu povedeni od svojih učitelja ravnatelja zavoda gosp. Karla pl. Hreljanovića i pristava g. Stjepana Bulića. U Italiji zadržali su se desetak dana i to u Pulji, u kojoj su posjetili uljarske i vinogradarske škole, razgledali u raznim gradovima moderne vinice i prostrane vinograde Foggie i Cerignole. Kako čujemo, svukud bijahu najbolje pričekan, koli od kolega-učitelja, toli od općina i bogatih posjednika, koji su im u svakom pogledu bili na ruku.

Diskoras na Poljani.

Vlaho. — Danu, Ivo, reci mi malo, što se tebi para od ovijeh novijeh progjeta, što ti čujemo po gradu? Svegi hoću da te pitam, ma ova vrazija politika učinila mi je, da sam više izgubio memoriju.

Ivo. — Nije politika nego godišta... Ma kakvi progjeti? **Vlaho.** — Ove lokande, hôteli, banji i što ti ja znam. Što ti govoriš?

Ivo. — A što hoćeš da ti rečem! Još nema ništa, a u toliko vigječemo. Govoru da će zgradit jedan palacun.

Vlaho. — Znam, ma to te ne pitam. Hoće li zahoga ovo bit od koristi gradu?

Ivo. — Moj Vlaho, to ti je trudno rijet s mjesta. Neko će dobit, a neko izgubit. Izgubit će druge lokande i ovi što su držali alogje, a dobit će karocijari. fakini i ko bude gradit. Da ti pravo rečem, mi siromasi malo ćemo se tu okoristit. Doće ti na Poljani sve skuplje, a ko će najviše dobivat, biće opet furesti.

Vlaho. — Kako? A neće furesti dolazit i pengjat?

Ivo. — Hoće, ma jopet u njihovijeh. Oli misliš da će se namjestit naši? Doće ti tudešci direkturi, tudešci kući, tudešci kamarijeri i kamarijere, oli talijani, ma svakako furesti, kuji će odnijet što bude bolje, a od našijeh ako dobije koja lavandara ili fakini, to ti je sve. Tako ti je u Bosni po svijem velikijem lokandama, što ih je fabrike guveran; tako ti je u Abaciji i u drugijem mjestima. Propito, mi nijesmo za ovijeh posala!

Vlaho. — Jes, jes imaš razlog. Ma jopet neka se fatiga; kad pogješ u drugo mjesto vidiš neki movimehat: oni gradi, oni kreću, oni iskrcava; strade ferate, kari, a u nas sve spi. Valjalo bi nas malo skošnut, da se probudimo.

Ivo. — Non nego, neka se prova. Govoru da su se dinari skupili i da se komitat konstituiško: učiniće se lokanda iza Placete i, ako ostané dinara; na moru banje za kupat se.

Vlaho. — Gruba pozicijon iza Placete! Ja se čudim kako su mogli ono uzet

Ivo. — Čudi se svak, sopratutto kad se zna da ima dva tri mjesta, što bi se bila puno bolje prestala. Može bit da bi onda bili komugod zastupili kuću... ma... basta! Ja nemam u soćetati ni solda, pa nemam dirita ni govorit. Neka se mijše!

Vlaho. — Biće mi luda, ma para mi se da bi za nas bilo bolje, da nam hoće dovesti jedan bataljun, dva soldata. Onda bi živio svak.

Ivo. — Za malu čeljad sikuro da bi bilo bolje. Oni bi opro, oni prodo, oni bi dō alogj; u sumi više bi se okoristili nego s itijem drugijem. Ja sam to svegi batio. Koja stotina duša više što konsumava! Kašpito! Dobile bi butige, komarde, kafetarije, afiti, svak. E difutti sad i u temu su nas traskurali. Nema u svemu gradu šes cuka vojske. Broji se bataljun infanterije, a kad učiniš konat, jedva kumpanjija! Ta ti je dobra!... I ouda, što ja svegi govorim, bez strade ferate zaludu....

Vlaho. — Zaludu! A hoće li se igda što učinit?

Ivo. — Trudno. Ako je učinu, potegnuće je priko Hercegovine za u Boku i to ne za komerča nego zaradi vojske. Onda bismo se mogli nadat, da ćemo moć otenjat jedan trak i do Dubrovnika. Altrimenti trudno.... Ja ne znam, ma para se da su nas sasvijem zaboravili. Svud se nešto fatiga, a u nas!.... Eppur Dubrovnik je najljepši grad u Dalmaciji! Gje su ti Pile!

Vlaho. — A Boninovo! A put od Gruzja! Ima li onega gje?... Ma nekako smo zbijeni. Ozada Srgj, a sprijeda more, nemaš se gje pružit.

Ivo. — E così, è così, baš se nemaš gje pružit. I ovo našega porta je li ti ono kako škatulica? Kad dođu dva vapura, začepili su ga. Nezgodno uljesti! Govorilo se da će produljit Porporelu i tako ga raširit....

Vlaho. — Da hoće! To bi nam bilo od velike potrebe. Ma bi se čelo spenae...

Ivo. — Govorio mi je jedan gospodar, milijun i po. Rijet ćeš vele, a koliko se spengjalo u drugijem portima za dige? Milijuna i milijuna! Moglo bi se učiniti i za nas. Ma evo, per esempio, su malo spenze može se koristiti i gradu i portu.

Vlaho. — Kako?

Ivo. — Evo kako! Da potegnem od Mula od Peskarije i Sanitati jedan mao uz Leverin pa onamo gje se sad prosiplje i gje je nova komarda, pa ispod Lazareta gje se žene kupaju, sve do Buica. Na možeš se i maginat koliko bi nam to valjalo za trgovine, za šetnje, za svašto. Mi smo quasi u moru, a nemamo jedne rive za prošetat se. Na Peskariji vonja, a dokle arivaš na oni bokun Porporelice, smrad će te obalit. Invece ovako imali bi una riva stupenda! I ne bi se toliko ni spengjalo, jerbo je Lazaret, komarda i Leverin gja imadu una riva naturale i nije duboko. Što govoriš?

Vlaho. — Manjiška idea! Imala bi se komuna i naši deputati prestat i učiniti sve moguće da otenjaju. Odahli bi?

Ivo. — Je li da? I još nešto. Govoru mi da će komuna dignut s Ponte oni smrad. To bi učinili djelo od milosrgja. A onda što će nam oni veliki mir što diže i mjesta i vistu i ariju? On bi se imo obalit i mogo bi manjiško služiti za nove rive do Lazareta!

Vlaho. — O temu veramente govorilo se i prije, ma čuo sam da neda militar!

Ivo. — Militar! Militar! Ja ne mogu razumjet što će im ono, sad kad nijesmo više forteca! Neka puštu obalit, nema metar širine! Što si reko, baš bi odahli. Ovako smo zbijeni i stisnuti kako srgjele, nemaš pedalj mjesta. S mulom i bez onega mira, bila bi jedna beleca doč u porat. Ma mi smo se zagovorili, para da ćemo mi ovo sve dečidat. Eto, gospodar Frano, ti što se hvališ da toliko možeš, a još nije si učinio ništa, neka te vidimo ovdje! I naši deputati isto! A ja idem doma. Adio Vlaho!

Vlaho. — Adio, Ivo, Bog s tobom!

Otvoreni Dopisi „Crvene Hrvatske.“

Č. g. P. Spljet. — Povijest Cantù oglašena u prošlom i pretpošlom broju našega lista već je prodana.

Na prodaju je Velika kolekcija starih, skupocijenih Slika na Postavu

Evo dobre prigode muzejima, galerijama, ljubiteljima slikarstva i bogatašima, koji žele krasnim umjetninama ekstiti svoje stanove. — Poblize kod Uredništva.

1—10

KUPILA BI SE jedna makar i upotrebljena berda, eventualno i drugi koji tamburaški instrumenat i partitura. Ko bi želio prodati, neka se javi Uredništvu.

Tinct. chinæ nervitonica comp.

Prof. Dra Liebera Elišir za nerve i snagu.)
Prava samo sa znakom Križa i Sidra.

Prigodila po propisu Ljekarna Max Fante u Pragu. Ovaj prepatat odavna je poznat kao srestvo za učvršćenje živaca. Boca po 1, 2 i 3 1/2 fior. Nadalje pokazase se uspješnim Sv. Jakoba kaplje za želudac, Boca 60 i 1 fior. 20 novč. Glavna skladišta: K. L. Bianchi i Andrović u Zadru; nadalje Serravallo i C. Zanetti u Trstu; Alte K. K. Feld-Apotheke u Beču; u ljekarnam u Dubrovniku kao i u svim većim ljekarnama.

Phoenix-Pomada

nagradjena na izložbi za zdravstvo i njegovanje bolesnika u Stuttgartu g. 1890; po lječničkim svjedočbama i milijadama zahvala priznata kao jedino opstojće djelujuće, neškodljivo sredstvo, da gospoda i gospogje dobiju bujne i pune vlasi i da se zaprijeti otpadanje kose; mladici mogu s njome odmah uzgojiti jake brke. Garantirano za uspjeh i za neškodljivost. Lončić 80 novč. ili podužem 90 novč.

K. Hoppe, Beč, XIV. Schwefelergasse 12.

6-52

5 do 10 fior. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospoda ili gospogje, koji bi se htjeli zauzeti oko prodaje srećaka vrjednosnih papira. Ponude pod „Leichter Verdienst“ na Rudolfa Mosse u Beču.

5-10

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

W E I S S A

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Tinct. Stomach: comp.

Sv. Jakoba kaplje za želudac.

Mnogogodišnje prokušano srestvo za probavu i apetit. Boce po 60 i 1 f. 20 nč. Već više godina glasovit je Dra Liebera Elišir za nerve i snagu — Znak + i sidro — Boce po 1, 2 i 3 1/2 fior. Pripravljaju se po prepisu u Ljekarni M. Fante u Pragu Glavna skladišta: K. L. Bianchi i Andrović u Zadru; nadalje Serravallo i C. Zanetti u Trstu; Alte K. K. Feld-Apotheke u Beču; u ljekarnam u Dubrovniku kao i u svim većim ljekarnama.

Iherciri 9 fior. prosta odijela 16 fior. (najbolja), Havelocks iz devine dlake 9 fior. ogrtači 7 fior. uvijek zališno kod

Jakoba Rothbergera c. i k. Dvorskog dobavljača u Beču I. Stephansplatz Br. 9. Svaki dan otvoreno do ponoća.

PLOVITBENI RED

parobroda „CAVTATA“ za prugu izmegju Dubrovnika i Stona, koja će započeti od 27 Maja 1895

Svaki PONEĐJELNIK i SRIJEDU

O D L A Z A K

iz Dubrovnika polaz 7 ura pr. p.
Trsteno { dolaz 8.10 " "
 { polaz 8.20 " "
Sugjuragj { dolaz 8.40 " "
 { polaz 8.50 " "
Slano { dolaz 9.50 " "
 { polaz 9.60 " "
Ston dolaz 11.20 pr. p.

P O V R A T A K

iz Stona polaz 12.15 ura po p.
Slano { dolaz 1.35 " "
 { polaz 1.45 " "
Sugjuragj { dolaz 2.45 " "
 { polaz 2.55 " "
Trsteno { dolaz 3.15 " "
 { polaz 3.25 " "
Dubrovnik dolaz 4.35 po p.

S PONIŽENOM CIJENOM ZA PUTNIKE

◀ Cijene znatno snižene ▶ TIJESTOVI za GROŽGJE, VOĆE i MASLINE IZVORNI SATVORI

najnovijeg i najizvrsnijeg sastava sa mehanizmom na dvostrukom i trajnom pritisku; obezbijegjena je najkorisnija uporaba čak do 20 po sto veća od snake ine što se drugim tijeskovima postiže.

Prvim nagradu obdareni kod svih izložaba.

MLINOVI za GROŽGJE, VOĆE i MASLINE

RAZDROBNE SPRAVE SA PRIDRUŽENIM HVATAJIM ZA GROŽGJE.

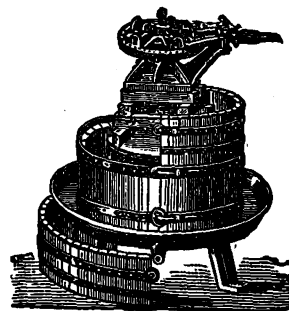
Suhotvorne sprave za voće, kao i za sve bilinske, životinjske i mineralne proizvode

Pritisni strojevi za sijeno, slamu i ost. priregjeni za ručno kretanje;

Razdrobnici za žito; Vijake za čišćenje zrnja.

Najnovija patentirana automatična Štrapala za loze „Syphonia.“

Sve ove sprave prireguju samo tvorničari

PH. MAYFARTH & COMP.

ces. i kr. isključ. povlast.
Tvornica poljodjelskih i vinskih strojeva

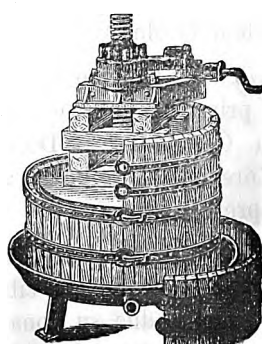
BEČ, II, Taborstrasse Br. 76.

Mukte se šalju katalogi i nebrojene pohvalne svjedočbe. — Traže se prestavnici i prirodaoci.

◀ Pri nareggivanju paziti je na patvorenja. ▶

9—19

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO VINO I VOĆE.

MLATILA, ŽRVNJALA, MLINOVE za čišćenje žita, RALA, TISKI za grožgje i voće, Patentirane ŠTRCALJKE za peronosporu i samodjelujuće sprave za PERONOSPORU sa ZRAČNOM SISALJKOM, STROJEVE za REZANJE i PIVNIČARKE SPRAVE kao u opću sve strojeve za poljodjelstvo, vino i izragjivanje vina iz voća sve po najnovijem i najboljem sustavu prodaje

IG. HELLER BEČ

2 Praterstrasse Nr. 49.

Bogato ilustrirani cijenici na hrvatskom i talijanskom jeziku na zahtjev badava i franko.

NAJPOVOLJNIJE POGODBE.

najteftinije cijene, jamčevina, vrijeme za prokušanje!!!

Preprodavaocima veliki popust.

3-10

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na pò godine flor. 2; za *Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4: 50, na pò godine flor. 2: 25; za *inozemstvo* flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Bosanski emigranti!?

Čitamo u „Hrvatskoj“, da se ponavlja vijest, koju su još nazad dva mjeseca bili rastrubili, kako je nekakva bosanska deputacija prispjela u Carigrad na tužbu proti austrijskoj upravi Bosne.

Ti tobožnji emigranti da su članovi najprvih familija bosansko-hercegovačkoga plemstva.

Da je sve ovo gola izmišljotina, ne treba dokazivati. Bosanske emigracije, u smislu kako se ova riječ u političkom svijetu uzimlje, za pravo i nema. Bivalo je, a i sad ih imade, muhamedanaca, koji iz različitih uzroka, pa najviše radi sjeromaštva i poreza, ostavljahu svoju domovinu, da se nastane tamo u dalekoj Aziji, gdje kukavno propadoše. Ali to bijahu ljudi većinom niže ruke, koji nijesu bili naučni sustavnu radu, ni dužnostima što ih nameće uprava države, u kojoj bi imao biti svak jednak. Zlo su uradili što su iselili, a tomu još su gore krivi oni, koji se nijesu više zauzeli, da nestane onih uzroka, te ih skloniše na ovaj korak. Ali ti iseljenici nijesu imali pred sobom nikakve političke svrhe.

Srbija, koja vindicira nekakvo svoje pravo na Bosnu — možda zato što je časom Dušan u nju zavirio, a zaboravila je, da joj je Bosna to preko kralja Tvrtka dvostruko vratila — nastojala je, da ovo iseljivanje iscrpa u svoju korist i da muhamedance, koji ostaviše Bosnu, učini orugjem veliko-srpske politike. Kako je u tom uspjela, svakome je poznato. Cigla dva, tri bjegunca, koji radi raznih prestupaka ne političkog nego privatnog karaktera i ne smiju više kući, ona je predobila za se, i sada se ti ljudi grade velikim Srbima i političkim mučenicima, te služe kao harlekini u sve i u svako doba, kad onim u Beogradu pane na pamet, da Europu iznenagjuju lažnim srpsko-muhamedanskim demonstracijam u slavu Velike Srbije. U svim ovim prigodama uvijek ćete naći imena one dvojice-trojice plaćenika, kako se u javnosti razmeću srpskim uvjerenjem, a ovamo se možda ispod brka smiju svojim gospodarima, koji ih za te komedije dobro plaćaju. Svak ko prati balkansku politiku razumjeće, ako je ista istina od onoga što novine ovih dana pisahu, čije je to maslo i kako se ova gospoda plaćenici sad po stoti put na novi način produciraju, dok ih njihovi gazde ne istiješte kao lemun, pak će s njima onda u kut, jer se napokon dodije trošiti novce za nešto, što nema nikakva smisla.

Besmislica je naime tražiti, da se Bosna i Hercegovina odijeli od nas, pak se pripoji kakvoj Srbiji, koja nam je uvijek, a danas najbolje, dokazala, da nije sposobna za nikakav napredak — bezmislica za više razloga, a u prvom redu i za to, što pučanstvo Bosne i Hercegovine bilo bi tome protivno, tako da kad bi to — što je ne moguće — cijela Europa odredila, aneksija Bosne Srećiji ne bi se izvela bez potoka krvi. Katolici, a još više muhamedanci koji niti su niti se drže Srbima, svim svojim silama oprli bi se priključenju Srbiji, a ne vjerujemo ni da bi pravoslavni tako rado polećeli u zagrljaj svoje braće, jer i ako se drže Srbima po vjeri, još ih popovi nijesu toliko fanatizovali. Kako se vidi velika većina pučanstva Bosne i Hercegovine izjavila bi se pod svaku cijenu protiv srpstva i srpske ideje.

Ne govorimo mi ovim da smo zadovoljni sa

današnjim stanjem Bosne, ne! U tom pogledu s hrvatske strane više puta izraženo je naše stanovište. Mi ne odobravamo ni današnji položaj okupiranih zemalja, ni današnju narodnu, ili bolje beznarodnu politiku, koja se tamo vodi. Dapače ko se najviše ima tužiti, to smo mi Hrvati, kako se to više puta pisalo i dokazalo, jer što je drugijem dopušteno nama nije. Ali gdje smo mi, neka bude i Bosna! Ako smo sposobni da stečemo neki položaj, mi ćemo ga steći jedino složno i zajedno sa okupiranim zemljama, koje će u odlučnom času prije preći na hrvatsku stranu, nego li na ičiju drugu. *Bosanstvo* i bosanski eskluizizam, to su umjetna iznašasća neke politike, koja se u zemlji dugo održati neće. Srce i osjećaj, kako vidimo, prevlađuje već danas u bosansko-hercegovačkoj omladini, koja će sutra zauzeti mjesta svojih otaca.

Ne treba Bosni Beograda, ni njezinih tobožnjih muhamedanskih „emigranata.“ Svi muhamedanci u okupiranim zemljama, zvali se oni Hrvatima ili Bošnjacima, srame se tih svojih suvjerinika, koji zanijekase sebe i sve svoje. Deputacije i izjave onih ljudi nemadu nikakve vrijednosti, jer su u protuslovju sa željama i osjećajima bosansko-hercegovačkog muhamedanškog elementa, koji oni trube da zastupaju, na što ih niko nije ovlastio. To se do sada više puta dokazalo, a strane velike novine, mješte da primaju rog za svijeću, imale bi se bolje obavijestiti, prije nego rasturuju u svijet lakardija, kojim se svaki čestiti Bošnjak i Hercegovac od srca smije.

Pismo iz Zagreba.

Zagreb, 17. Maja.

Megju najočitije dokaze bratskog veza, što spaja jednokrvnu braću Slovence i Hrvate, ide svakako pučka zabava od prošle nedjelje u korist postradalih Ljubljanaca, koju je priredio odbor uglednih gragjana potporom pjevačkih društva i rodoljubnim nastojanjem odličnih gospođa. U krasnom Tuškancu, što se od gragjanske Streljane gustom hladom sterc, dok se ne izvije u čarobni Josipovac, sjatilo se taj dan preko 12.000 ljudi svih slojeva, da doprinesu darak najplemenitijoj svrsi. Raznovrsne su zabave potrajale do kasne noći, a dobitka je bilo, kako se računa, preko dvije hiljade forinti. Ovih su dana prispjeli u Zagreb iz Ljubljane dr. Tavčar i dr. Triller, da se zahvale na usrdnoj pomoći. I druga mjesta hrvatska ne zaboraviše braću u nevolji, premda su sama dosta pretrpjela ove godine od povodnja.

Marljivi intendant hrvatskog kazališta nastoji, da Zagreb upozna sa znamenitijim svjetskim umjetnicima. Nedavno je gostovala na pozornici zagrebačkoj slavna švedska pjevačica Arnoldson, a sada pjeva čuveni bariton Fumagalli u „Cavalleria rusticana“, „Pagliacci“ i u „Afrikanci“. U juniju će stupiti opet pred zagrebačku publiku omiljeni naš Fijan, koji se je lanjske godine bio preselio u Biograd. Tako će se ispuniti praznina koja se neugodno osjećala.

Hrvatska se je glazbena nmjetnost obogatila krasnom kompozicijom prof. Vilhara „Bosanski korabljari“, koja se je prvi put izvagjala na nekidašnjem koncertu „Zastavinu“. Skladatelju je sretno uspjelo, da divnu pjesmu Palmotićeve, jednu od

najljepših u hrvatskoj poeziji, uglazbi u narodnom duhu. Neumorni sabirač narodnih popijevaka prof. Kuhač bio je prvi, koji je Vilharu čestitao.

Naša je Akademija preduzela uređjivanje dvaju znamenitih zbornika, pa je u tom smislu izdala poziv sa posebnim napucima. Prvi „folkloristički“ zbornik ima da prikaže vjerno narodni naš život i običaje, vjerovanja i dijalektologiju. U drugom će se zborniku sabrati povjesni spomenici hrvatske književnosti u novom vijeku. Do hrvatske je inteligencije, da se Akademijina osnova okruni uspjehom.

Jučer je nenadno pala temperatura do blizu ništice. Na planinama ima da je zameo obilniji snijeg, dok je Zagreb jutros osvanuo u lakom snježnom ruhu. X.

Naši Dopisi.

Blato, 15. Maja.

Časni M. P. u Br. 35 spljetskog „Jedinstva“ dnevom 3 o. m. usudio se je odgovoriti našem dopisu od dneva 22. travnja, tiskanom u Br. 17. „C. H.“ opominjuć nas, da ne pravimo budalaština; nastojeć dokazati, da nije istina, što smo pisali, slaveći u velike našega mjestonačelnika, de necessitate sed non de jure, g. Marka Petkovića; pozivljuć nas, ako smo poštenjaci, da dokažemo ono, što smo pisali ili da ispravimo i napokon, ako nijesmo kukavice, da mu se predstavimo. — Evo mu dakle našeg odgovora:

Naš je dopis bio kratak, jer htjedosmo samo natuknuti razne stvari, a ako je bio jezgrovit, mi se dičimo time; — Vjerujemo Van g. M. P. da iz načela nećete, da polemizujete po novinam, al vi ste pisali ono, da izvrtanjem i doskočicama pobijate poznatu istinu; a idemo, da vidimo jeste li je pobili. —

Vi ste sve nereda u našoj općini mukom prešutili, koje smo mi u našem dopisu natuknuli, i time nam dokazao, da ne možete pobiti — već ste se samo objesili na našu stavku: da je današnja općinska uprava pribavila općini ogroman dug i još nas svjetujete, ako smo ljudi zdravog uma i poštenog srca, da ispravimo t. j. bolje rečeno, da da zaniječemo tu svijetu poznatu istinu, al vjerujete, da smo mi potpuno zadovoljni, da se vi tim svjetima služite, dok hoćete da istinu doskočicama pobijate, a mi ćemo evo dokazati, da je i ono istinito i tim sve, što smo pisali.

Evo vam brojeva, a vi koji imate vazda pri ruci kartušine izvidite jesu li istiniti:

Je li ili nije li istina, da općina duguje općinskim liječnicim osam mjesečnih plaća? a to bi iznosilo po prilici oko flor: 2300
Je li nije li istina, da općina duguje crkvi Blatskoj same glavnice „ 1000
Je li nije li istina, da općina duguje lugařim općinskim po sedam, osam do dvadeset mjesečnih plaća što iznosi po prilici „ 1000
Je li nije li istina, da općina duguje perovogji i poslužniku općinskom od sedam, osam mjesečnih plaća? što iznosi po prilici „ 250
Je li nije li istina, da općina duguje redaru do sedam, osam općinskih plaća mjesečnih? što iznosi po prilici . . . „ 250

Je li nije li istina, da općina duguje općinskim primateljima do sedam, osam mjesecnih plaća? što iznosi po prilici 60 fior. 60

Je li nije li istina, da općina duguje Velelučkoj glazbi jedno godišnja prihod? što iznosi po prilici 200

Je li nije li istina, da općina Blatska duguje Velelučkom odlomku glasovanih od vijeća 200 for: za kuću na grobištu, što su lučki općinari sagradili? što iznosi 200

Je li nije li istina, da općina duguje za općinska zlinja po prilici oko . . . 3000

Je li nije li istina, da općina duguje općini Korčulanskoj po prilici oko . . . 1300

Je li nije li istina, da općina duguje za radnje zadnjih općinskih izbora oko . . . 500

Evo vam dakle duga, što ga općina duguje, — što smo vam ovdje po prilici nanizali i što smo mi mogli dočuti, a da li ima još dugova, koji nijesu ovdje nabrojani, to ćete vi bolje znati od nas. — Mi nećemo ove svote zbrojiti, pošto smo slabi računari, već to prepuštamo vama, pa kad prebrojite, kažite, da to nije zbilja ogroman dug, koji se mora isplatiti! A da je zbilja općinska blagajna prazna, najbolji je tome dokaz, da kad bi koji od gore spomenutih vjerovnika došao pitati na općinu ma barem i jedan dio njegove vjerovnine, vi najbolje znate što bi mu odgovorio prisutni upravitelj.

Vi ćete se možda na ovo kušati opravdati, da ako općina sve ovo duguje, ona ima toliko ili možda još mnogo više da potegne. — Polagano — hajde da i tu razvidimo. — Svaki općinski prihod može biti proračunan ili ne; — dakle, ako je to, što se općini duguje bilo u proračunu god. 1894; onda je općinska uprava nemarna, što nije tu vjerovninu utijerala i time platila dugove, već pribavila općini silan dug; — ako pak taj prihod ne bi bio proračunan; onda općina ili nema na nj pravo, ili općinska uprava zapušta općinske interese.

Nadalje u trećoj stavci vašeg dopisa slaveći mjestonačelnika g. M. Petkovića, kažete, da je jedan naš čovjek predlagao dug, čemu se opro mjestonačelnik te znao svladati sve poteškoće i urediti sve za svečanost, a da se ne zaduži; — tu ćemo vam kazati, da to ne bješe zasluga mjestonačelnikova, već, cijelog puka, koji je dobrovoljno radio i mnogo žrtvovao za proslavu svoje pokroviteljice, a neznatni troškovi, koji su trebali uz narodni rad, pokrili su se novcem; dočim mi opravdavamo potpuno predlog g. Antuna Petković Kovača; jer, i ako se je nadao, nije nikad smio računati na dobrovoljni narodni dar, a bez tog se je svakako moralo predračunati znatnu svotu, ter znajući po općinskim činovnicima, da ga u blagajni nema ni novčića, što mu je drugo preostajalo neg li predložiti zajam, da se dostojno proslavi svečanost?

U četvrtoj stavci nastavljate dizati do nebesa patriotski rad blatskog mjestonačelnika prigodom priprava za svečanost; dočim mi kao svjedoci cijelog tog rada možemo ustvrditi, da u početku kad se počelo raditi za slavu, glavni poticatelji bijahu: Dn. Petar Bačić, Ivan Petković Kovač Veli, Dn. Ivo Šeman i Antun Borro. — Videći g. Marko Petković, da narod svojski prijanja na rad, i da će svu slavu lijepog uspjeha gornja četvorica pobrati, pristupi i stane narod bodriti i zapovjedati, i tako gornja četvorica ostaviše otvoreno polje nek slobodno ubere slavu, jer sjegurni, da u onom radu narod nije više trebao bodritelja, a nijesu htjeli sukobiti se sa sveopće protivjećim se idejama M. Petkovića. Uz to g. M. Petković, znajući, da će mu biti lašnje nagovoriti puk, da se na općinskim zlinjama gradi nova župnička crkva, kad se zauzme za svečanost, sbilja je neumorno radio; al svak znade, da mjesto, gdje se je odlučilo graditi novu crkvu stoji pred velikom si-janicom M. Petkovića, koja do sad nije imala najbolji položaj. — Eto uzroka, zašto M. Petković nije žalio truda ni dangube. —

Što pak vi gosp. M. P. kažete neka nam odgovara naša plemenita savjest, da li se može kazati, da je naša općina upropašćena? Premda mi nijesmo toga spomenuli u našem dopisu od 22 pr. m. ipak bismo mogli upotrijebiti onu ta-

lijansku. „Chi è in difetto è anche in sospetto,“ jer gdje se siromasima pušta, da krče po općinskoj šumi, a sutra ih politička oblast, bog zna na čiju tužbu — osudi na globu, na isplatu štete nanešene šumi, i na iznovično pošumljenje izkrčenog tla; — takoj općini dakle, gdje toliko dangube, znoja i žrtava jednog siromaha ide u ništa i još k tome mora plaćati globe, a katkad i u tamnicu ići, zar se ne može reći, da se upropašćuje?

Zar se ne upropašćuje općina, gdje se nalaze svjedoci proti zakonitim izborim, kao što se to u nas dogodilo, gdje se je navelo nekoliko svjedoka, koji će svjedočiti, da se je sedam, osam birača protivilo glasovanju na glas za povjerenstvo IIIga tijela; dočim će moći poglavar Grošetta, perovogja Gjupanović, svi prisutni žandari i na stotinu birača svjedočiti, da se ni muha protivila nije glasovanju na glas za povjerenstvo IIIga tijela.

U petoj stavci vašeg dopisa preporučujete nam, da prvo promislimo pak onda, da pišemo. Sad možete znati, da smo zbilja promislili, kad smo imali ovoliko dokaza, na kojima se je temeljio onaj kratki jezgroviti dopis, a jeste li vi promislili prvo, nego ste ono odgovorili ne znamo. Znajte pak, da se lašcem zove onaj, koji ne može svoje tvrdnje dokazati; mi smo vam evo dokazali, a vi ih pobijte.

Ovoliko sjedne strane na vaš izaziv, a s druge, da se **jedanput i javnosti utečemo, kad toliki i toliki naši utoci ostadoše većinom bezuspješni kod dotičnih faktora**, premda i iste vlasti pripoznale su, kao što je spomenuo dopisnik „N. L.“, da pod današnjom općinskom Blatskom upravom abnormalni odnosi su iu dodijali u Blatu, ali ipak još ne dočekasmo toga dneva, da budu potvrđeni općinski izbori, koji su se pod vladinom upravom, već u studenom prošle godine jednoglasno obavili *). — Ubi nam gentium sumus!!!?

Drniš, 17 Maja.

Oprostiće gospoda narodnjaci, što su toliko nas čekali, a gospoda *Srbakovići*, neka znadu da smo spremni u svako doba. Najpotonje molimo gosp. Grivića da utaji svoju srčbu, — jer bi mu moglo naškoditi zdravlju, još ga vruće molimo da se ustrpi za koji broj, — jer obetavajuć mu da ćemo ih naskoro posjetiti — sada nas, od ove druga daleko preča — svetija dužnost — drugi silniji — gromorniji glas — glas svete ljubavi za spas svoga praga — zove. — Ta „salus reipublicae suprema lex esto!“

Dakle! — Gospodin Načelnik u jednom od zadnjih brojeva „Jedinstva“ izjavljuje, da je on „sjednicu svojevoljno sazvao.“ Dakle smo na čistu?! Ne, Još nam je tamno. — Nevjerojatno, da čovjek onako blage čudi, ljubezan, priklon *svojevoljno* ubacio iskru mržnje među svoje sudrugove — nek nam se oprost — al ne vjerujemo; tu je morao bit prst kojeg goreg bića, a sjegurno onog, koji je najviše pridonio, da na tajničkoj stolici, sjedi čovjek, koga narodni neprijatelji na daleko hvale, a o kome ćemo se u ovom dopisu pozabavit, i gledat da što prvo među nam ga nestane, jer gnjila jabuka pokvari i zdrave.

Znamo da će nam svak zamjerit, što se bavimo čovjekom, o kom, ne znamo da li je vrijedno, vrijeme tratit, s čovjekom, koji je stupio u kolo nepopravljivih neprijatelja naših težnja, o komu mi dosta pozabavili smo se lanjske godine, koji mjesto da bude propovjedaoc našeg narodnog jedinstva, on uz neku neznatnu cijenu pogodnosti i obećanja šurjači i oćijuka sa *Srbakovićim*, te baca među nas sjeme mržnje, na korist njihovu. Sve se ovo zbiva na oči odlučujućih faktora, kojim cijenimo takogjer, da je dobro bilo poznato njegovo djelovanje prvo neg je stupio — na žalost — u našu Općinu, a koji gdje je god bio gleda da uguši narodnu aspiraciju. Poznata je vami, gospodo — njegova politika — pa ipak on je još međ nama. Da se ne osvrćemo na njegov prvašnji rad koji je poznat i vrapcim na krovu upitat ćemo samo gospodu do kojih je, sjećaju li se oni onog nekog upita u „Jedinstvu“ rad doprinoska za pre-

*) Kako je poznato, bijahu izabrani ljudi pravaskih načela. — Ur.

nešenje Botičevih kostiju. Zaista začudo nam je što vi na sve ovo mukom mučite.

Gospodin Allegretti naš tajnik — tajnik drniske *hrvatske* općine sastavio je — kako se po varošu šapće, onaj *proglas*, na Benkovačke Hrvate u prilog Srbadiji, koga je excelencija gosp. Jake, kako zli jezici hoće da reku, — poslala tiskat. Je li istina?! —

Ali gospodo, ovo je grozno! Smije li se ovo trpiti i u društvenim odnosajim a kamo li u političkim zahtjevim?! Nije li ovim najviša pljuska data vami i narodu?! Narod hrvatski, koji ga svojim žuljim hrani, da je oako provociran! Sramota! Je li ovo uzdarje?! —

A ko more jamčiti, da on tako neće učinit pri našim izbornim, koji su na vratima! Da kad općina pane u tugjinske ruke, ko će bit kriven?! —

Vama je krivo, vjerujemo, kod vas se što kroz novine opomene, a kako nama mora biti — promislite — gledajući, kako se protivnici narodni goje na žuljim naroda, pa još takovim se ljudim porad ekonomije poboljšaje plaća, koji su najveća oprjeka k' otvorenju našeg narodnog ideala.

De učinite — ako vam je na duši dobrobit naroda — što davno ste imali učiniti, a mi ćemo mukom preć listnice vašeg života.

A sad završujemo s Ciceronom: „quo usque tandem obutere Catilina patientia nostra?!“

Kuna, 12 Maja.

Svake godine na 10 maja obavlja se ovdje velikim slavljem svečanost B. D. Lauretanske gdje naroda dovrvi sa cijelog našeg poluotoka i izvan njega, ali ove godine ta svečanost obavila se izvanrednim načinom, jer je među nami boravio u pastirskim pohodima prisvijetli naš biskup Dr. Josip Marčelić.

Dan prije Gospe premda se prikazivalo nešto mutno vrijeme ipak narod iz daljega počeo se približati k mjestu, a mnogi sveštenici k našem Franjevačkom samostanu. Dok se tako narod sakupljao, nebrojene trobojnice vijukale, zvona zvonila, mužari pucali u znak sutrašnje svečanosti.

Sutra jutrom osviće dan B. Gospe, lijepo i tiho vrijeme. Tek sunce iza Rata pomolilo, evo ti naroda sa svih strana a to ti je bilo najmilije vidjeti, ako promišliš na bogoljubnost koju goji naš puk i oni preko polustrva prama ovoj crkvi, gdje sjedi starac u pratnji svoje djetice k crkvi se bogoljubno približa, na prsima nije izostavio trobojnog znaka, a djevojčice lijepo i bogato odjevene i okićene u svoju kosu zasadile trobojni zv jezdicu, gdje koracaju do svetog oltara.

U 9 sati počne ophod sa sakramentom između iste crkve i matice, a u 10 i nekoliko časa nastaje pontifikalna misa, otpjevana od presvijetlog biskupa uz pratnju sakupljenih sveštenika, uz sviranje orgulje i neprestano pucanje. Ovdje ćemo samo napomenuti onu sočnu propovjed našeg biskupa, bistri i oštroumni govor koji je svakoga zanio. Nakon što je svršila taka nezaboravno i neopisiva svečanost u crkvi, pućanstvo se malo među sobom oko crkve pozdravilo i porazgovorilo, diveći se istoj svečanosti, a odtale približili se k prijateljskom stolu. U samostanu pak obavio se gospodski sobet gdje je osim biskupa i mnogo sveštenika prisustvovalo i druge gospode. Sobet ispao krasno, sljedilo je mnogo nazdravica u počast presvijetloga, gvardiana O. Matovića i drugih.

Po podne iza kako je dovršio ples narod opet u crkvu da sluša sv. blagoslov, u crkvi opet krasno, pri večernjoj svijetlosti ures crkve te zanosi da ti se dijeliti ne dade. Nakon obavljenog sv. blagoslova pućanstvo izišlo da se nauživa lijepog večernog podneblja, uz to nastala rasvjeta mjesta uz bacanje vatrometa i ponovno pucanje. Divota je pak bilo vidjeti rasvjetu zvonika Lauretanske crkve iz koje su takogjer letili različiti vatrometi. Zaključiti nam je ovim, da razni inostranci pri svome polasku izrazili su se ovim riječima: „Ko je bio i vidio ovu svečanost dok bude živ zaboraviti je neće.“ Koliko nam je zahvaliti svima onima koji su se zauzeli eda svečanost izpane što bolje, još više nam je zahvaliti presvijetlom Gosp. Biskupu koji se rado odazvao pozivu O. Matovića i tim zadovoljio pućanstvu, obdržavajući ovu nezaboravnu svečanost.

Općinari.

Zadar, 23. Maja.

Veliko veselje u srpskom Izrazilu! Ravnateljem učiteljska u Arbanasim već imenovan Srbin-katolik i to baš iz dubrovačke družbe. Govore nam da pokrajinsko školsko vijeće nije znalo ništa, sve dok vijest nije postala *fait accompli*. Šapor ide od uha do uha, da je tu ona pobijedila i poznati zastavitelj et compagni čitanaka za pučke škole.

Bulatovo „Jedinstvo“ okaša se na pravaše spljetske, da su oni diletanti u politici. Za cijelo, ako velemožni dr. G. Bulat pokaže pri skromnom imenovanju nadzornika poljodjelstva, da i on zna okoristiti se položajem, da ishodi imenovanje koga svoga štićenika — kao što su to umjeli Srbi — onda će bijedni progonjeni pravaši razumjeti, što znači diletanstvo u politici.

Pogled po svijetu.

— Goluchovski već je imenovan i za prisegnut kao ministar vanjskih posala. Prije toga bio je poslanik u Bukareštu. Hvale ga kao konzervativca. U novinama pišu, da su u visokim krugovima ogorčeni na postupanje Magjara. Bacqueheim je izjavio, da će se ovih dana nova izborna preinaka priopćiti odboru.

— U Italiji bilo je ovih dana više potresa. U Firenci ima dosta oštećenih zgrada. — Razmahala se najžešća izborna borba.

— Govori se da će se brzo raspustiti engleski parlament.

— Ustanak na Kubi donijeće Španjolskoj ozbiljnih posljedica. Vojska maršala Camposa bila je dosada više puta poražena.

— Francuska vlada odlučila je postaviti spomenik junacima, koji poginuše u ratu 1870-71. Predvija se velikih demonstracija.

— Jednom engleskom novinaru izjavio je Bismarck da će za 100 godina nestati njemačkih Poljaka!!

Domaće vijesti.

Glavni organ naše stranke. — Javljaju nam, da je glavnomu organu stranke prava „Hrvatskoj“ austrijska vlada ukinula post-debit za Dalmaciju i cijelu Cislajtaniju.

U zadnje doba „Hrvatska“ je osobito žestoko napadala na hrv. nar. stranku, u člancima iz Dalmacije, pisanim od najvršnjih naših pravaških sila. Živjela Hrvatska! Živio Starčević!

Dr. Josip Ivandija. † — U Petrinji umro je izvršni odvjetnik, čestiti pravaš, pošten i otačbenik negdašnji narodni zastupnik dr. J. Ivandija. Pokoj njegovoj dobroj i plemenitoj duši!

Štete. — Jadnu Hrvatsku prati koban udes. Iza poplave evo joj snijega. Zameo ovih dana do koljena, a narav propupčala pak sve pozeblo. Šteta neizmjerena.

Radovi u Istri. — Svi predloženi vanjskih naših općina bijahu izabrani. U gradovima samo dr. Stanger. Tako je pozicija ostala kô i prije. Megjutim imade nekoliko utoka radi raznih bezakonja u drugim kotarima.

Suppe †. — Umro je glasoviti operetista Frano Suppe — rodnom Splječanin. Stari mu se zvahu Šupe.

Gradska Kronika.

Naša gimnazija. — Prošli broj bio nam je zaplijenjen i to uprav polovina one vijesti o srpskoj agitaciji među učenicima. Pošto se po gradu list obično dospije razdijeliti prije zaplijene, mnogi nijesu htjeli vjerovati, pak ih ovim uvjeravamo, da nas je državni odvjetnik g. Illich zbilja zaplijenio i da smo sutra dan za izvanjske predbrojnice priredili drugo izdanje. I ob ovome, za sada — punctum!

Megjutim kako čujemo vode se sada u gimnaziji neke istrage, o kojim ćemo se i mi bude li od potrebe, u drugom broju malo opširnije osvrnuti.

U toliko, kao kroniste, javljamo samo ovaj najnoviji dogagaj, koji je mogao biti od teških posljedica:

U nedjelju oko desete u jutro obični agitatori iz gimnazije ukrkali su u gradskoj luci u nekakvoj maloj barčici 7-8 manjih gimnazijalaca prvih razreda. Barka prepuna nevješte čeljadi izvrne se na duboku moru i ono 7-8 djece, jedina ljubav i nada svojih roditelja, bilo je već tu da se udavi, da se nije našlo okretnih ljudi, koji su u drugim barkama priskočili i spasili ih.

Čemu da se toliko djece i još gimnazijalaca izložilo takovoj nesreći? To je bila jedna od onih običnih ekspedicija gimnazijalaca lagjom, a na čelu im jedan stariji gimnazijalac, koji ima misiju da ih posrblije. U ovom slučaju bio je s njima jedan koji je protjeran iz gimnazije, ali ne radi politike. Čudo je da gosp. Škarica koji odraslim gimnazijalcima ne dopušta da posjećuju književna društva, po zakonu dopuštena, kao n. pr. čitaonicu, gdje se neće naučiti nikakvu zlu, s druge strane ne protivi se da se dječicu vodi daleko od grada, u zabita mjesta, kako smo to više puta uzalud pisali, dok nije došlo i do ovakvih slučajeva.

Pomislite kakav odgoj ta djeca primaju: Jedan stariji vodi nekoliko mlagjih, pa nastoji da ih posrbi. U to ime kupuje im slastica, vodi ih na šetnju, dava im vina i duhana (a toga se govore našlo i u izvrnutoj barci) i uopće ugagja im, samo da postigne svoj cilj. Ta se djeca već u malim godinama nauče mijenjati svoja uvjerenja i mišljenja za — podli novac. Tako se gubi karakter, to najdragocjenije blago, to obilježje, koje čovjeka čovjekom čini.

Općinska sjednica. — U srijedu po podne bila je općinska sjednica. Prva tačka bavila se o pripomoći za Ljubljanu. Općinsko upraviteljstvo bilo je predložilo 100 fior. Na predlog dra Čingrije vijeće je glasovalo 200 fior. potpore.

Zatim se raspravljalo o novoj kasarni što bi je općina na predlog vojne oblasti imala graditi za domobrance u Gružu. Troškovi bi iznosili 180.000 fior. koja bi se svota amortizirala sa najmom od 11.000 fior. na godinu. Jednoglasno je odobreno da se ponuda primi i da upraviteljstvo preduzme sve potrebite mjere, koje će se vijeću donijeti na odobrenje. Dok se nova kasarna ne napravi domobranstvo ostaje još u starijem unajmljenijem zgradama.

Zatim je imenovan činovnik za očevidnost (g. Vjenčeslav Lehky), te su riješene neke molbenice.

Za postradale Ljubljančane. — Gg. profesori Borštnik i Pregelj sakupili su dosle od slijedeće gospode: Dabrović Frano 15 fior., Oberster Antun 5, Drenik Teodor 10, Srinčich Paul 10, Drašković Ugjo 5, Pregelj Valentin 10, Borštnik Frano 10, Crillanovich Ivo 10, Potočnjak Luko 10, Pavlin Andro 1, Ciurlizza Lovro 5, Miloslavić Luka 5, DeGiulli Vlaho 10, Klaić Lujo 2, Carić Juraj 5, Pretner Dragutin 5, Zore Luko 5, Petrović Vladimir 1.50, Dequinti Vice 2, Klečak Vlaho 2, Antunović Mato 1, Miloslavić Silvij 1, Weiss Bernard 2, Buj Dujam 2, Učović Antun 2.50, Topić Marko 2, Grkavac Gjorgje 10, Mičić Stijepo 10, D. Lončar Pero 10, Jozo Pini 2, Dr. Roko Mišetić 5, Stanko Tuškan 5. — Ukupno fior. 182.

Iz Maranovića s Mljeta primismo i predasmo g. prof. Pregelju 13 kr. sakupljenih pri nazdravici domovini. Prinesoše: g. Kristina ud. Laneve 1, g. Katica Franičević 1, dn. Gjuro Laneve 2, Luka Peš 2, Ivo Štuk 2, Riko Franičević 1, Jozo Bašica 1, Stjepo S. Brzica 1, Pavo Stražitić 1, g. K. L. Barbić 50 para, Ivo A. Brzica 50 para. I naša trg.-obrt. komora darovala je 100 kruna.

Ispiti. — Gosp. Klimo pl. Ghetaldi položio je u subotu u Beču ispit za poštarskog administratora, a g. Matej Milas u srijedu u Zagrebu profesorski ispit. Obojici naša najiskrenija čestitanja.

Diskoras na Poljani.

Vlaho. — E, Ivo! Otkle tako?

Ivo. — S Gornjega Konala. Ima dvadest dana da progletavam poj se prošetat više Rijeke za nauživat se one manjičke viste i freške rije, kako duša. Ovo malo ohladničine, govorim mojoj: hajdemo! Hoće li vjerovat, sve do Batahovine, pa smo se fermali u Vukote zeru se založit i evo ti me ovd. Mariju sam poslo doma, a ja sam došo vigjet što je od Penatura. Ima tri godišta, nijesam bio gori. Lijepo.... ma.... nije više za našijeh noga! Gore mi je bilo sad sić niz Busovinu, nego vas put.

Vlaho. — Aja!... Ja nijesam izišo na Kono ima kalkulan kakvijeh petnes godišta.... kad su ono bile flote estere, jedan put pošli smo ja i pokonji Miše

Gobo (Bog mu dō raj!) para mi ga sad vigjet. Od onada nigda!... Nije mi pod nogu!

Ivo. — Sfidu! Ma kad si se isō gori, odahnuo si. E che panorama! Grad, Lokrum, Iljina Glavica, Danče, Boninovo, pa Gruž i Lapad s Petkom i doli školji sve do Mljeta. Ostane ti kako na pjatu. Stupenda pozicijon! Jedino ona Motovijerna što ti kopa oči, gola kako Grebeni.... Diskomparava!

Vlaho. — Ono bi valjalo imboškat!

Ivo. — Govorilo se zaludu, anci čujem, da su posadili nešto boriča, koji ni piru ni viru. Uprav grehota da onako grdi!

Vlaho. — Sve boriči, boriči! Ima li bi jedan put promijenut što drugo.

Ivo. — Ne može se zaradi suše. U nas u brdu sve kam, da nemaš u što tistut picu. Druga pjanta bi usahla a on ti se nekako privriježi i žive. I po Srgju, gleda sam, ima hi koliko hoćeš malijeh; do koju godinu.... Grehota oni gospodar Vice, koliko mu se govorilo i pisalo, da se presta za oni bokun montanjice. U svakoga zeleno, a u njega (pogledaj isprid Dvora) živ kam. Druga Motovijerna!

Vlaho. — To mu je, ako se spominješ oservo i „Dalmata.“

Ivo. — Jes, zaludu. Da se malo kura, u dva godišta dana izjednačilo bi se sve. Rijet ću mu apena ga vidim.... Ma.... duše ti sjedimo na pižuo, da ti pravo rečem ja sam umoran.

Vlaho. — Vjerujem ti. Ja sam izišo malo prije; imo sam objedu jedan kvarčeričak s bižom. Ako ćeš mi se i nasmijati, nije mi učinilo dobro! Idem, govorim, učinit dva passa, za moć veterat.

Ivo. — Da si bio došo s nama!

Vlaho. — Ci vuol altro! Tokalo bi me bilo donijet u segjetu. Pasala su ona vremena. Pa... vidiš.... i ovo me Brsaljica onako.... ne mrzi. Dogjem raro kad, ma sad ljeti....

Ivo. — Come no, come no! I ovo pavijunica ondi, čini lijepu figuricu. Disenj me veramente gusta!

Vlaho. — To govoriš o kiosku? Spengiali su, se non sbaglio, četrtsta fiorina, a hoćeš li vjerovat, dali bi Srbi i tisuću, da ga kakogod odone nestane!

Ivo. — Što si lud? A ne udara tamo njihova muzika?

Vlaho. — Dunque ne znaš kvestijon?....

Ivo. — Kakvu kvestijon?

Vlaho. — Capperi! I ova me gusta! A vas grad govori. Oli si se kalo s neba?... Bulikan!

Ivo. — Insomma, u dvije riječi: što je?

Vlaho. — Ecco. Com'è noto, srška muzika udara u kiosku svake negjelje....

Ivo. — Kako svegi!

Vlaho. — Da, kako svegi, samo što svegi nije bila srška. Dobro! Autonomasi, što će, što neće, učinili su come direzione della musica, jednu supliku na komunu, u kojoj, visto da je ono chiosco komunali a ne Birimišin; visto da oni imaju po kompromesu u svemu bit jednaki Srbima; visto da Srbi nijesu bili ni pitali chiosco za njihove muzike nego su se bezóčno imposesali, kako da im je čacino; visto questo, visto quest' altro, hanno domandato, da svake druge negjelje bude il chiosco a loro disposizione, gje će udarat muzika talijana, a Srbi, ako hi je zvo Birimiša, neka trumbetaju na tlima!

Ivo. — Ha ha! ha! manjička! Da sad?

Vlaho. — Pričekaj!.... Gja oni poso od muzikā i zviždanja ha guastato la cosa! Imaginaj se sad, kad je suplika došla na aministracijon. Govoru da je to bilo, kako da je skupijala bumba! Frano, crljen kako rak, skočio vikati, da on ne razumije....

Ivo. — Ta mu nije luda. On ne razumije nigda ništa.

Vlaho. — da on to ne razumije, da se to zove provokavat, činit skando.

Ivo. — Zašto? A nije upisano u kompromesu: eguaglianza e parità?

Vlaho. — ... da chiosco na Pilama nije ulazio u kompromes, insomma, da on neće dat ništa, perche da će se Srbi pomamiti, ako hi odonle iščeraju. Ivo mali kalmava ga, spjegava da ih oni neće iščerat, nego, una volta il chiosco comunale, i oni, koji plaćaju isto kako i Srbi, imadu dirita, anci da ne bi bili ništa kontrariji, caso mai sutra upitaju istu stvar i Hrvati, udarat ogni terza domenica.... A Frano, koji se sve straši da će ga jedan dan Ivo iščerat s onega stočića i sjestit on, subito mu se prezentalo, da on to baca udicu za učinit s Hrvatima kontra njemu legu!....

Ivo. — Pazar!

Vlaho. — Ne govorim ti. Sad je Frano chiosco, kako volu crljeno. Proklinje i čas i uru kad su ga počeli graditi. U aministracijoni on ufa da će imat magjorancu: gospodar Jero, Bibica i Bogdan, come serbi i Vodnizza come Gondoliano. Ma koja koris, kad su oni drugi od jadnoga pavijuna učinili kvestijon od partita: oli ga dajte i nama, naporede — oli pozdravite kompromes!

Ivo. — Da kako se na svrhu akomodalo?

Vlaho. — Još se nije akomodalo ništa. Neko sostenja, da bi ga najbolje bilo jedan put razmetnut, ma autonomasi govoru, s tijem hoćete rijet volimo ga distružiti, nego ga dijelit s vama. Sad promisli che gente! Kurijoz sam kako ovo ima finut.

Ivo. — Finuće kako svegi, samo što sad toka autonomashe, da, per alte ragioni di stato, kalaju g. ča. A vigjećemo ovijeh dana!... Hajdemo u grad.

Vlaho. — Baš sam ti čio rijet. Homo ča!

Književnost.

Poziv. — Od prvih dana svojega života držala je jugoslavenska akademija jednom od prijekih svojih dužnosti, da prione sabirati književne spomenike južnih Slavena i objelodanjivati ih u svojim izdanjima. To je ponukalo akademiju, da je počela štampati kritična izdanja „Starih pisaca hrvatskih“, od kojih je do sada izišlo dvadeset knjiga, zato je pokrenula „Starine“, u koje slaže već godinama ponajpauče gradju za sredovječnu rukopisnu književnost, a pored toga izdala je i nekoliko posebnih djela s istom svrhom. No akademija imade sama već podosta gradje i za novovječnu književnost, a uza to joj sve češće dolaze takovi prilozii s raznih strana, pa je zato akademija odlučila opet koraknuti naprijed i osnovati nov zbornik, u kojemu će objelodanjivati priloge za povjest književnosti hrvatske u novom vijeku.

Četiri su stoljeća već prošla, što se štampaju hrvatske knjige, pa se je tako naslagalo mnogo gradje, koju treba da objelodanimo, ako želimo, da što prije dočekamo kritičnu povjest svoje knjige. Odmah u početku novoga vijeka nahodimo u povjesti svoje književne prosvjete duboke tragove talijanske kulture i susrećemo se s humanizmom, te je posve prirodno, što književnost naših strana progovara trima jezicima: hrvatskim, talijanskim i latinskim, dapače imade dosta književnika, koji pišu u sva tri jezika, a mnogo ih radi u dva. Povjest naše književnosti ostala bi nepotpuna, kad se historik ne bi osvrtao takodjer na talijanska i latinska djela naših književnika, te je poradi toga akademija odlučila u svojem novom, literarno-historijskom zborniku pripočivati uporedo gradju za našu književnost svih triju jezika. Bit će prilike, da se u ovome zborniku prikuplja gradja za povjet književnosti počevši od konca XV. stoljeća sve do godine 1860, a akademija će se najpauče brinuti oko toga, da sabere što obilniju gradju za historiju ilirizma, koji je udario osnovu modernoj knjiži hrvatskoj.

Ovdje će se štampati manji izvorni sastavci starijih pisaca, koji se ne mogu objelodaniti u posebnoj knjizi, nadalje važnija književnička korespondencija i napokon razni prilozii, koji su podobni objasniti koju stranicu književne historije naše. Ovakova će gradja bez sumnje doći u dobar čas svakomu, koga zanima prošlost naše književne prosvjete.

Mnogo se ove gradje nahodi u javnim arhivima i knjižnicama, koja je akademiji dohodna, ali je za cijelo imade veoma mnogo i u privatnim rukama, — s toga akademija učtivo moli sve rodoljube, da joj priloge iz svojih knjižnica za ovaj zbornik ili sami točno prepisu ili pošalju, pa će ih akademija pregledati i prirediti za štampu. Akademija će rukopise što prije sa zahvalnošću povratiti njihovim vlasnicima, a voljna je i namiriti sve troškove, koji nastanu. Prva knjiga ovoga zbornika izići će već do godine.

Kako je ovaj pothvat namijenjen ne samo koristi nauke nego i slavi naroda hrvatskoga, akademija se živo nada, da će se njezinu pozivu rado odazvati svi rodoljubi, koji bi joj ma kako mogli u tom poslu biti na ruku.

U Zagrebu, 30 Aprila 1895.

Jugoslavenska akademija
znanosti i umjetnosti.

Otvoreni Dopisi „Crvene Hrvatske.“

Č. g. A. O. Derventa. — Primijeno u redu.
Č. g. B. M. Mostar. — Takogjer.

JAVNA ZAHVALA.

Svojtii, prijateljem i znancem, koji nam prigodom ne duge bolesti, smrti i pokopa miloga našega

OSKARA

svojim saučešćem nastojaoše ljutu bol i razjadalo srce, u gubitku 29-mjesečnog sinčića, ublažiti i pri ruci biti izrazujemo srdačnu harnost, iskreno svijem zahvaljujući.

Slano, 20 Maja 1895.

Made i Lujo Milić.

Na prodaju je Velika kolekcija starih, skupocijenih Slika na Postavu

Evo dobre prigode muzejima, galerijama, ljubiteljina slikarstva i bogatašima, koji žele krasnim umjetninama ekstiti svoje stanove. — Poblže kod Uredništva.

2-10

VELIKO IZNENAGJENJE!

2 fior. 25 novč.

Pošto sam kupio veliko skladište Satova lanaca i srebrnina, mogu da slijedeće predmete prodajem uz izvaredno jeftinu cijenu:

- 1 krasni pozlaćeni sat, na sekunde reguliran sa lijepim i dugim lancem;
- 1 Srebrni prsten bogato pozlaćen (13 l. srebra) potvrdom c. kr. Ureda, prekrasno okovan;
- 1 Par srebrenih naušnica (13 l. srebra) sa potvrdom c. kr. Ureda prekrasno okovanih.

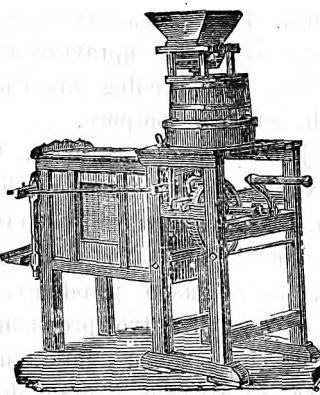
Sve zajedno samo za
2 fior. 25 novč.

Dok zaliha traje, ja se nadam da će P. N. Općinstvo uloviti ovu korisnu prigodu i da će me počastiti naručbama, koje ću ja najbrže i najsolidnije otpremiti.

Dobiti se može samo kod

Velikog Skladišta Satova
SINA PELZ-A u KRAKOVU

Protokolirana tvrtka kod c. kr. trgovačkog
Suda još od godine 1870.

Najbolje i najjeftinije
SKLADIŠTE
za sve poljodjelske Strojewe i sprave — Štrcaljke svake vrsti — Kotače — Šivaće strojeve — Strojewe za pranje isušenje — Patent. ručne mline — Tijeskovne — Štrcalje za peronosporu — Pumpe za vino — Motore na paru ili petrolej

AUGUST KOLB, Tvornica strojeva
BEČ, II/7 Pasetistrasse Br. 29-31.

Traže se solidni zastupnici.

Ibirciri 9 fior. prosta odijela 16 fior. (najbolja), Havelocks iz devine dlake 9 fior. ogrtači 7 fior. uvijek zališno kod
Jakoba Rothbergera
c. i k. Dvorskog dobavljača u Beču I. Stephansplatz Br. 9. Svaki dan otvoreno do ponoća.

Phönix-Pomada

nagragjena na izložbi za zdravstvo i njegovanje bolesnika u Stuttgartu g. 1890; po lječničkim svjedočbama i hiljadama zahvala priznata kao jedino opstojće djelujuće, neškodljivo sredstvo, da gospoda i gospogje dobiju bujne i pune vlasi i da se zapriječi otpadanje kose; mladići mogu s njome odmah uzgojiti jake brke. Garantirano za uspjeh i za neškodljivost. Lončić 80

novč. poštom ili po dužecem 90 novč.
K. Hoppe, Beč, XIV. Schweglergasse 12, 7-52

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

Weiss

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

U ŽIVOTU

se
nikad više neće
pružiti rijetka prilika,
da se za
za samo f. 4.25
može dobiti slijedeće sjajne
predmete:

svih 10 komada samo 4.25
1 prima anker-remontoir-džepni sahat, tačno idući sa trogodišnjim jamčenjem;
1 fini lanac od imitiranog zlata sa sigurnom halkom i karabinerom;
2 prstena od imitiranog zlata u najnovijem kovu sa Similibriljantom, jakutom i rubinom;
2 puceta za manžete od double zlata quillochirane, sa patentiranim mehanizmom;
1 vrlo lijepa bašlija za gospogje pariške mode;
3 puceta od imitiranog zlata (Chemisettes).
Svih ovih 10 praktičnih predmeta može se dobiti za samo fior. 4.25.
Osim toga jedan nenadan predmet, da se moja firma održi u trajnoj uspomeni. Naručite brzo, dok zaliha traje, jer se ovakova prilika neće više pružiti. — Razšiljanje na svakoga az pozeće. Ako ne bi odgovaralo vraća se novac dragovoljno da mušterija nema nikakova kvara.
Dobarlja se samo kroz firmu za satove
ALFRED FISCHER
Beč, I., Adlergasse 12

Tinct: Stomach: comp.
Sv. Jakoba kaplje
za želudac.

Mnogogodišnje prokušano sredstvo za probavu i apetit. Boca po 60 i 1 f. 20 n. Većviše godina glasovit je D. ra Liebera Elizir za nerve i snagu — Znak + i sidro — Boca po 1, 2 i 3 1/2 fior. Pripravljia se poprepisu u Ljekarni M. Fanta u Pragu Glavna skladišta: K. L. Bianchi i Andrović u Zadru; nadalje Serravallo i C. Zanetti u Trstu; Alte K. K. Feld-Apotheke u Beču; u Ljekarnam u Dubrovniku kao i u svih većih Ljekarnā

Tinct. chinac nervitonica comp.
Prof. Dra Liebera
Elizir za nerve i snagu.)
Prava samo sa znakom Križa i Sidra.

Pripravljia po propisu Ljekarna Max Fante u Pragu. Ovaj preparat odavna je poznat kao sredstvo za ućvršćenje živaca. Boca po 1, 2 i 3 1/2 fior. Nadalje pokazase se uspješnim Sv. Jakoba kaplje za želudac, Boca 60 i 1 fior. 20 novč. Glavna skladišta: K. L. Bianchi i Andrović u Zadru; nadalje Serravallo i C. Zanetti u Trstu; Alte K. K. Feld-Apotheke u Beču; u Ljekarnam u Dubrovniku kao i u svim većim Ljekarnama.

5 do 10 fior. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospoda ili gospogje, koji bi se htjeli zauzeti oko prodaje srećaka vrjednosnih papira. Ponude pod „Leichter Verdienst“ na Rudolfa Mosse u Beču. 6-10

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO, VINO I VOĆE.

MLATILA, ŽRVNJALA, MLINOVA za čišćenje žita, RALA TISKI za grožđe i voće, Patentirane ŠTRCALJKE, za peronosporu i samodjelujuće sprave za PERONOSPORU sa ZRAČNOM SISALJKOM, STROJEVE za REZANJE i PIVNIČARSKE sprave

kao u opće sve strojeve za poljodjeltstvo, vino i izragivanje vina iz voća sve po najnovijem i najboljem sustavu prodaje

IG. HELLER BEČ

2 1/2 Praterstrasse N. 49.

Bogato ilustrirani cijenici na hrvatskom i talijanskom jeziku na zahtjev badava i franko

NAJPOVOLJNIJE POGODBE najjeftinije cijene, jamčevina, vrijeme za prokušanje!!!

Preprodavaocima veliki popust.

4-10

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na pò godine flor. 2; za *Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4: 50, na pò godine flor. 2: 25; za *inozemstvo* flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Srpska propaganda među gimnazijalcima.

Srpska propaganda među učenicima c. k. Dubrovačke Velike gimnazije nije nova stvar. Ona se već odavna tjerala. Temelj joj je udario prvo Pero Budmani, sada profesor u Zagrebu, a za njim je nastavio Luko Zore, sadašnji upravitelj muškog učiteljskoga u Zadru. Praviše govoreći, Budmani i Zore bijahu više nekakvi književni Srbi a politički Hrvati — besmislica koja iz našega javnoga života sve to više iščezava, no koja je našem narodu odgojila dosta šarenjaka — pak su, osobito Budmani, isticanjem srpske književnosti i hvalenjem svega što je srpsko, uz bagatelisanje hrvatskih književnih proizvoda, učinili, da se je ondašnja mladež zanjela za srpskim stvarima. U školi uznosio se Vuk. Daničić, Njeguš, kudio pisanje zagrebačke škole. Tako su djeca iz malena počela simpatizovati za srpstvo, najprije iz književnih uzroka, dok poslije, kad se osoviše na vlastite noge, nijesu oni tu srpsku ideju prevukli i na političko polje. Budmani i Zore nijesu se nikada izjavili za srpstvo, dapače posljedni nije nigda ni glasovao za njih. Oni su bili Srbi i nijesu bili Srbi — kako se uzme — ali htjeli su da to budu drugi, pak su, počam od svojih najbližih, svakoga posrbili, na koga su mogli uplivati.

Iza njih došao je pokojni prof. Castrapelli, Korčulanin i čakavac, veliki prijatelj Ljubiše. On je srpsku propagandu širio otvoreno i bezobzirno, koli među učenicima, toli svud gdje je dolazio. Onda se posrbijavalo do šovinizma. Pisac ovih redaka, onda učitelj i danas se spominje, kako mu se je pokojnik rugao u govoru hrvatstvu, te se u prisutnosti takogjer jednoga učitelja Vodonovića i živoga ravnatelja g. Vicka Adamovića, u službenoj istrazi kao mjesni školski nadzornik s njime živo prepirao, da dubrovčani ne mogu biti Hrvati nego Srbi. Mlagja srpska omladina u gradu, njegovi su pitomci. Ma da ne svi, koji su onda izlazili iz gimnazije, mislili su srpski.

Ako se to sada u onoj mjeri ne dogagja, ne smije se zato zaključiti, da je prestala srpska agitacija među gimnazijalcima. Ova neprekidno traje, dapače, kako ćemo docnije dokazati, danas se uprav najžešće i najbezobzirnije tjera. Ako ipak toliko Srba iz gimnazije ne izlazi, tome je uzrok obiteljski odgoj djece. U dubrovačku gimnaziju dolaze djeca sad već osviještenih hrvatskih roditelja ovih hrvatskih kotara i općina, koji su već doma usisali narodno čuvstvo i narodno načelo, pak uspjesi srpske propagande nijesu toliki kao u prvašnje dona. Zato je ona svoje nastojanje udvostručila.

Nije ovo prvi put što se mi na to javno tužimo. Već prijašnjih školskih godina mi smo dosta puta imali prigode, da se požalimo na razne veksacije, učinjene gimnazijalcima hrvatskih roditelja, dok u Gružu na ponoć 16 Jula 1892 mladi klerici, koji su išli kući na praznike, omalo nijesu nastradali životom. Srbi gimnazijalci i van gimnazije, koji su naročito za to došli u Gružu u ovo doba noći sa jedne pijanke na Pločama, i koji su im još u školi prijetili, naskočili su ih i bili bi klerici zlo prošli, da ih neki prisutni građani nijesu junački obranili.

Poslije toga čina kroz cijelu školsku godinu 1892-93 i 1893-94 nastavila se propaganda, o ko-

joj je u raznim novinama bilo govora. No ona se vodila onako, na laku ruku, ne uregjeno, pa kao o starim već zaboravljenim stvarima nećemo o njoj govoriti, nego ćemo preći na onu, te danas svakoga zanima.

Propaganda ove školske godine zamislila se već pri svršetku prošle 1893-94 i to u ono doba, kad su neki agitatori gimnazijalci dočekali u veče, kad je išao doma, ondašnjeg maturanda a sadašnjeg medicinaru Frana Korsana, u tolikom broju, da je bio prisiljen zvat u pomoć u bližnju kuću d. r. Wendzilovitza, na što su napadači pobjegli.

Ali ozbiljno i sistematsko posrbijavanje počelo je uprav početkom školske godine 1894-95. Govorimo *sistematsko* i ovu ćemo riječ dolje jasno dokazati, onako kao što smo spravi da na svakom kompetentnom mjestu dokažemo i svjedocima potkrijepimo sve ono, što ćemo ovdje unaprijed da izložimo.

Prvih oktobra slijedili su pregovori, redovi se krijepili. Na 2 oktobra u veče 5-6 gimnazijalaca iz više gimnazije bijahu već oboružani nožima u koricama, pak su se na Dancama pred drugom djecom s njima junačili. Te su nože nosili za pasom.

Sutra dan na 3 oktobra spravljala se velika užina na Srgju i organizacija propagande. Na podne dakle toga dana u Teodorinoj Gradini dva gimnazijalna iz viših razreda odregjivahu potrebito. Djeca bijahu pozvana već prije. Kad su po podne u raznim hrpama stignuli na odregjeno mjesto na Srgju, nagioše 4 odrasla Srba izvan gimnazije, gdje ih već čekaju. Među ovim bio je g. Mato Harlović administrator „Dubrovnika“ i srpske štamparije. Većih i manjih učenika bijaše u sve 46 (ili 48, za broj ne jamčimo). To bijahu većim djelom mala djeca iz prvog, drugog i trećeg razreda. Uopće propaganda najviše je vrebala na nezrelu dječicu, jer tamo je posao najlakši, a kako na mlagjima svijet ostaje, tako se i kolovogje inspiratori nadahu, da će sutra kad im sile klonu pod teškim patrijotskim radom, ostaviti u njima zamjenike za svoju *poštemu i čestitu* politiku srpsku.

Mnogi od ove dječice nijesu ni znali zašto ih zovu, pak su, kô djeca, rado došli. Tu se onda sjelo užinavati kruha, salama, sira i krušaka i pilo se vina. Vikalo se: Živjela srpska! pjevale su se uz to razne srpske pjesme kao „Vesela je Srbadija“, „Rado ide“, „Bože bratimstva“ i t. d. Neki ovači gimnazijalac Srbin, tu prisutan rekao je poslije jednom svom drugu, da je užinu platila srpska štamparija. U koliko je ta tvrdnja istinita, ne možemo dokazati.

Djeci u ostalom nije novaca falilo. Oni veći imali su uvijek poslije otkuda da troše i plaćaju za manje, po gradu u raznim slatkarnicama. Siromašnijim su kupovali odijela i crevalja.

Iza užine bijahu djeca popisana od jednoga iz više gimnazije i jednoga Srbina izvan nje, pak u red poredana. Ova dvojica zvali su po imenu malu djecu iz prvijeh razreda i svakoga pitali skojim prisutnim većim učenikom (iz VI-i VII razreda) bilo bi mu najmilije ići. Harlović je na to predložio, da se imadu ustrojiti u sedam odjela. Svaki odjel od 3-4 mala učenika imali su voditi je-

dan ili dva učenika više gimnazije, koji su se morali uvijek s njima šetati, razgovarati i katekizovati u srpstvu. Takovih poglavara odjela bilo je u sve 13-14. Jednome dadoše naslov „podučitelja“, a u sedmi odjel uvrstiše onu malu djecu, koja bijahu već tvrda u srpstvu, pak ih nije bilo potreba nagovarati. Ovo bijahu većinom sinovi grčko-istočnjaka, no i drugi mogahu s vremenom avancirati u sedmi odio. Tako se uredila vojska. Iza toga natakula se na štap mala srpska zastavica, koju su djeca uz pjevanje srpskih pjesama morala na izmjenice držati. Na svrhu svikolici, osvem dvojice, uputiše se preko Gornjeg Konala pjevanju čiji srpske pjesme.

Sutra dan neki gjak iz viših razreda najviše stio je djeci, da će on od jednoga Srbina izvan gimnazije (ime mu znamo), dobiti svaki dan pisanih ceduljica, u kojim biće odregjeno, kamo koji glavari odjela ima za onaj dan povesti svoje učenike, da ih vježba u nariputom i neprividnom srpstvu.

Ovako je nastala sistematična propaganda. „Glavari odjela“ dobivahu redovito svoje cedulje, s djecom su se na razne strane redovito šetali i tumačili im, onako kako su umjeli i kako je drugi njih naučio, svoje srpstvo i mržnju na hrvatstvo.

Išlo se na razna mjesta u gradu i van grada, činile su se velike eskursije u prostoru od Kantatiga i Lapada do Župe. Jelo se, pilo, vikalo, pjevalo, propagiralo. Ko je plaćao, mi nijesmo u štarnju da savjesno iznesemo. Prošle zime najradije su išli u krčmu nekoga D. na Konalu. Tu su se jednom bili i dobro potukli te izinlatili djecu, a osobito jednoga učenika iz II. razreda. I u sv. Jakovu, da drugo ne spominjemo, bijahu se jednom pobili. Glavar odsjeka doveo je bio tri Srba izvan gimnazije, koji su se kamenjem bacali na neke učenike, te ne sćahu da slušaju. Drugi put u veče jedan gimnazijalac iz više gimnazije, na Placi kod Čitaonice, stanuo je tući jednog manjeg, jer nije htio s njime da ide. Neki odlični gospodin zvanjem sudac, koji se slučajno tu desio, ogorčenim riječima i ukorom učinio je da se je bitka završila.

Vodili su djecu i u jednu kavanu u gradu, zatim u srpsku Štionicu, a osobito u Radničko Društvo. Pravo reći, u Štionicu nijesu baš mnogo zalazili, a one što su dovodili, učili su kako se igra na biljarda. Dakle ukupna naobrazba!

Između ostalih mjesta kamo su se sastajali spada u prvom redu kuća i vrt g. Luka Bone u Gružu. Tu im je, u zaklonjenu, bilo najzgodnije. Igrali su na boča, jeli, pili, pjevali i srpske govornice držali. Ko je davao vino, ne znamo. Znamo samo da je jednom jedan bocun donešen iz dotične kuće. Tamo je dolazilo i Srba van gimnazije. Na svrhu bili su se počeli zadijevati sa učenicima susjednog poljodjelskog zavoda.

Išli su takogjer rado i u barke, pak su i tamo uz užine pjevali i govorili. Na 23 Marta ove godine svi se bijahu skupili u više baraka u Lapadu, gdje su pjevali srpske pjesme. Tu su im stanovnici iz Lapada priredili demonstraciju zviždanjem. Plovili su češće put Lokruma, sve dokle se na 19 Maja nijesu izvratili i bili bi se svi podavili, da im nije pristigla brza pomoć, pak su

tako samo došli kući svojijem roditeljima mokri kako kokoši. Ova barka, kako smo u prošlom broju pisali, bila je puna tajina. Jednom pak bijahu na Lokrumu u skupštini, valjda političko-ekonomske naravi, jerbo se tu držao govor o velikoj znamenitosti srpske banke u Zagrebu.

Naravno da su se, uz govore i ino, širile među gimnazijalcima i srpske političke brošure i povjesnice à la Ružičić, u kojim stoji da Hrvata na svijetu nema, već da su sve to Srbi. Tu bismo našli knjižica od nekoliko novčića kao pamflet „Slava srpskoj Ateni!“ i drugih, no imade i debelih skupih knjiga, koje vrijede po 1 fior. 50 novčića, pak u rukama siromašne djece dokazuju, da ih je neko muktice šio. Ko?

Bijaše se uredila i jedna zajednička kasa. Ko je mogao, davao je po novčić na dan blagajniku propagande, jednom odraslijem gimnazijalcu. Ovi novci služili su za predbroju na „Srpsku Književnu Zadrugu.“

Da se je tjerala velika politika, to se po sebi razumije. U zelenim još glavicama imade puno fantazije. Znamo da se je u sv. Jakobu klicalo Aleksandru I., ama ko bi njih za to okrivio?

Nije ostalo ni na samoj politici, nego se je počela opazati i ona, skoro bismo rekli naravna, posljedica umjetnog srpstva: pokvarenost. Mogli bismo iznijeti više slučajeva, ali nećemo. Na veliki post bijele subote u nekoj krčmi na Pločama držala se jedna od običnih užina. Igralo se na boča i na karata i pilo vina. Glavari odsjekâ jeli su mesa, pak su nagovarali i drugu malu djecu da jedu. Neki su poslušali, ali većina ne.

Niti Hrvati van gimnazije nijesu bili poštegnjeni. Sami bijasmo svjedokom jednoga takoga insulta.

Posve je naravno, da je sve ovo moralo u velike djelovati na djecu. Neku su tako zaludili, da su već počeli bili govoriti, da kad im bude 24 godine preći će na grčko-istočnu vjeru. A kako im je dugo bilo čekati, već su sada bili promijenili imena, pak se među sobom zvahu Jovo, Stevo, Uroše, Dušane itd. —

Mi smo ovdje u kratkim i glaynijim potezima istaknuli srpsku agitaciju i neka fakta, koja je mogu dobro ilustrirati i to ona za koje imasmo najtvrgje dokaze. U ostalom svi sastanci, užine, izleti moraju da su slični kao jaje jajetu, pak je suviše o svemu napose i govoriti.

Ova i ovaka propaganda tjera se od početka školske godine, pak sve do današnjih dana. Ima dakle punijeh 8 mjeseca!

A sada nastaje jedno pitanje:

Je li za ovo znao gospodin Škarica?

Naš najsavjesniji odgovor bio bi: jest, znao je!

Nije znao i bilo bi nemoguće — a nepravedno bi ga osumnjičio ko bi mu podvalio, da je on znao za sve one potankosti, što smo ih gore naveli. Ne. Možda da on zbilja nije poznao ni jedne. Ali u glavnom on mora da je znao, da opstoji neka velika srpska agitacija između gimnazijalaca, koju šire veći učenici i Srbi izvan gimnazije.

Evo dokaza našoj tvrdnji:

Naš je grad malen i svaka stvarca u čas se obazna. Sami gragjani, pak i oni koji nemadu nikakva posla s gimnazijom, opazili su ove skupe, izlete i pjevanje, u jednu riječ ovo neko srpsko micanje. Je li moguće da gosp. Škarica, koji tako pomnjivo nadzire da ne bi koji učenik prošao zabranjenim ulicama, ili ostao do kasnijega, i koji je s njima svaki dan u doticaju, da on to ništa nije opazio?

Ako je to moguće (a mi ćemo dopustiti da jest) ali ima druga činjenica, a to da smo mi, da je „Crvena Hrvatska“ o toj agitaciji koli god. 1894, toli god. 1895 više puta pisala, šest do sedam puta. Ona je dapače neke pute i spomenula mjesta i dane gdje se sastanci drže, pak iz daljega označila i one provodiće van gimnazije (praviije govoreći van učeničkih krugova), koji su djecu, i onu manju i onu veću, najviše istetili.

Da i ovo dokažemo mogli bismo se pozvati na sve ono što smo o stvari pisali. Ali radi prostora nećemo nego samo na prvu vijest, koju smo o stvari donijeli.

Na 27 oktobra, dakle 25 dana iza početka agitacije, u br. 43 mi smo pod naslovom: *Srpska agitacija među gimnazijalcima* donijeli ovu vijest:

„Naši Srbi pregnuli su svim silama oko mladih gimnazijalaca, da ih posrbe. U tu svrhu ima nekoliko dana, da ih vode u velikom broju na užine i s njima zajedno čine eskursije po Konalu i Sv. Jakobu, gdje im se uz pjevanje drže lekcije o velikom srpstvu. Tako su ih prekojuče povelili na Srgj jedno trideset.“

„Kad ne mogu zrio narod, hoće da zavedu neiskusnu djecu, koja još nijesu kadra da sude, te povagajuć se za ljudima — koji jedino gledaju, kako će ih bolje izrabiti u svoje svrhe — mogli bi dosta škoditi svome napretku.“

„Kolovogje i inspiratori ove agitacije jesu neki stvorovi oko srpske štamparije.“

„Naša je dužnost, da putem javnosti dojavimo stvar roditeljima, koji možda i ne znaju, što im se s djecom radi, jer ovaki sastanci mogu im sinovima za uvijek upropastiti budućnost.“

„Sram bilo one koji zavagaju nevinu djecu!“

Je li moguće, da je sve ovo izbjeglo gosp. Škarici?

Biće, ali mi nikako ne možemo, da se uvjerimo, da se je to moglo dogoditi. —

Sada prosljedimo dalje.

U prošlom broju našega lista javili smo, da su napokon počele nekakve istrage. Pa šta mislite, da su one bile pokrenute radi ove propagande? Niti iz daleka! Istrage su zasnovane proti hrvatskim učenicima, koji su tuženi, da su od nazad mjesec i po dana počeli propagirati hrvatstvo.

Komugod činiće se ova vijest nevjerovatnom, no mi ćemo ga u čas osvjedočiti. U br. 14, ponovo osvrćuć pažnju na gornje nered, mi smo bili upisali: „Srpski gimnazijalci mogu, za nas, med sobom raditi što ih je volja, mi im nećemo nikad ništa.“ Ali mi nećemo nikada dopustiti, da se zavode mala dječica iz I. i II. razreda, sinovi hrvatskih roditelja**) i da neke persone pod krinkom „nevinih zabava“ šire med njima srpsku propagandu. Jer ako bude i nadalje ovako slijedilo, preko nadležne vlasti, koja ništa ne zna(?), vjera i Bog i mi ćemo isto pokušati.“

To je bila tako, samo prijetnja. U istinu nije se pokušalo ništa, jerbo smo uvijek bili od uvjerenja, da se mala djeca ne odgajaju politikom ni agitacijom, koja ih odbija od knjige i dovodi do nerazboritih koraka — u sebi sve same malenkosti, ali koji njima mogu škoditi za vas život. Neka mladić dok nije stupio u zreliju dobu, bude Hrvat, ali neka se ne prti u stvari, kojim on i onako ne bi mogao mnogo koristiti. S druge strane pak čuismo, da su sve srpske ekspetoracije ostale dobrim djelom bezuspješne, ako izuzmemo jedini prvi razred, u kome je srpstvo izmed malene djece, koja su došla iz hrvatskih kuća, raznovrsnom i finom propagandom neobično napredovalo.

Ali, kako se govori, neki veći gimnazijalci Hrvati, nijesu se mogli više uzdržati na ovake sablazni i provokacije. U mladosti krv vri. stvari se naglije sude, pa su oni, kako se kaže, od nazad mjesec i po dana počeli braniti ovu malu djecu, da ih više Srbi ne zavagaju. U to su Sibi na Konalu ponovo bili počeli neke tući, koji su se starijim i tužili. Odnah zatim započne istraga proti Hrvatima.

Šta su ovi tako teška uradili? Ma koliko o tom ispitivali, nijesmo mogli doći do nikakva zaključka. Niti je tu bilo užina, ni izleta ni društava, ni brošura, ni propagande. Najviše ako su govorili djeci da se ne puštaju zavaravati od srpskih agitatora i to sve najdalje od mjesec, mjesec i po dana natrag.

Oni su dakle izrično tuženi: dvojica da su djeci govorila o hrvatstvu, jedan da je djeci rekao da se zakunu, da se neće više puštat od Srba zavagati, a jedan da je u sv. Jakobu zavikao: Živio Starčević. Drugih optužba, u koliko smo se mogli obavijestiti, nema. Jesu li to gjaci zbilja uradili? Istraga bi imala dokazati.

Ali ako pomislimo da se srpska propaganda evo već 8 mjeseca postojano i uregjeno vodi; ako se časom obazremo na sve one slučajeve, koje smo gore naveli, izvedene pred tolikim brojem djece, da nijesu mogle između sudrugova ostati tajnom i da su hrvatski gimnazijalci znali, što traje evo već čitavu školsku godinu — je li onda čudo, ako se na-

*) Ovo molimo da se dobro shvati i zapamti. Ur.

**) Treba li i ovome obilnih dokaza, evo nas. Ur.

pokón i s njihove strane opazila nekakva reakcija? Ta čudili bismo se da nije, kad znamo da su to sve, i jedni i drugi, neiskusna mladež, koja brzo plane i brzo se ogorči! Za nas je dapače pravo čudo, da je i ovoliko mirno potrajalo, skoro šest ili sedam mjeseca, a svak ko pozna što su mladički od 15-16-17 godina, daće nam pravo.

Ma koliko ta istraga dokazala, da su oni zbilja počinili, što im se predbacuje, ne nalazimo da bi bili toliko krivi, prvo jer ti grijesi nijesu tako veliki, a drugo jer su se oni, od srpske agitacije neprestano izazivani, samo branili. Zar bi trijeznije sijede glave mogle se više uzdržati?

Ali Srbi (po svoj prilici znamo i ovdje imena) to su sve prijavili i sada se vodi istraga.

Da vidimo malo što se tu radi!

Istrage u našoj gimnaziji nijesu nam u ničem nove. Već odavna imasmo prigode, da slušamo na njih tužba, koje su ih kritikovale. Između ostalog spomenućemo ovdje što se je pisalo u „Crvenoj Hrvatskoj“ još god. 1892 u br. 27 od 30. Julja, gdje se veli da se „hrvatski gjaci drže tako strogo, da smo mi dosta puta htjeli na to ustati, dok srpskim dana je sva sloboda.“ „Jedan na pr. istjeran je samo zato, što su čuli da je viknuo: Živila Hrvatska;“) a drugi opet zato, što je bio razvio barjak hrvatski. Jedan drugi istjeran je, jer ga je neki profesor (Srbin) vidio na 11 ura u večer na dvoru. To je bila jedina temeljita optužba protiv njega!“

Godinu dana zatim, ne brojeć druge pokrajinske listove, nalazimo u „Cr. Hrv.“ od 6. Maja 1893 br. 18 dopis iz Dubrovnika pod naslovom „Gimnazija“, iz kojega vadimo od riječi do riječi ovo što slijedi:

„Zatim izrazujemo želju da se s našom djecom u svakoj prigodi (a osobito pri istragama) postupi skladno i dostojanstveno. Učitelji imali bi znati da su plaćeni zato da uče i uzgajaju mladiće njima povjerene. Ali nadasve zamjerićemo što se sa skularima naše stranke postupa puno strože nego li s drugima. Ovijem je sve slobodno. Tako je bilo neko vrijeme kad su se ovi zadnji sastajali na Placeti, pjevali srpske pjesme, bućili i žviždali, kad su prolazile osobe naše stranke; neke su dapače i putem zadijevali. Mi smo vidjeli ne jednom nego dvadeset puta neko gimnaziste pratiti pleskanjem i vikom odobravanja srpsku muziku, a pamtimo osobe koje su čuli pjevati u gimnaziji preko ure pjevanja (u odsustvu učitelja pjevanja. Ur.) „Rado ide“ i „Onamo onamo.“ Neki su skulari dapače učili svirati u dvorani srpske muzike (ovo na odgovor „Dubrovniku“). Nazad dvije nedjelje dana moglo je svak vidjeti neke gimnazijalaca gdje sjede u kavani u Gružu, a dapače srpska muzika i javno buće i puše. Znamo opet da neki mirno u večer igraju u jednoj kavani u gradu. Sve su to izgređi za koje bi se naša djeca kaznila; drugim se ne dogagja ništa.“

„Reći će se da se zato nije znalo, da smo mi imali tužiti pa bi se bilo postupalo i proti njima. Ali zanat denuncijanta nije naš. U protivnom taboru ima jedna clique, koja, kako se vidi po „Dubrovniku“, drži u školi među gimnazijalcima i među izmeštranu četicu spijuna, a na dvoru sama provocira našu djecu, uhodi njihove puteve i anonimno denuncira svaku i najmanju što skriva. Mi pitamo gosp. upravitelja: Je li to dostojanstveno i pravedno, da se vode istrage na temelju takih anonimnih tužba, koje dolaze samo iz jednog tabora, te su anonimna pisma uopće izraz strasti i moralne pokvarenosti? Obzirujući se na njih g. Škarica samo podržava jednu sablazan, koja ne služi na čast zavodu.“

„Ali nijesu samo to dokazi nejednake strogosti u gimnaziji. I onda kada su jedni i drugi skulari kažnjeni, naše zapada razmjerno veća kazna. Dosta je zato spomenuti ono što je bilo preko praznika. Skulari Srbi u veliku množtvu priredili večeru na kojoj su se pjevale političke pjesme, napijalo na smrt pojedinim Hrvatima u Dubrovniku (doznajemo da je ta čast dopala i našeg urednika. Ur.); a po večeri koja je trajala do blizu ponoći neki su pošli da prave mačje serenade,

*, Ispravljamo da nije bio izričito poslan, nego mu se reklo da se odaleči, jer da će sjegurno bit istjeran, što je u stvari mala razlika. Ur.

drugi otišli u Gruž da dočekaju gjake, koji su išli kući i kojim su još otprije prijetili, i da ih istuku, a treći se pijani nosili kući. Jedan drugi pobjed preko praznika, preko šetnje, skular P., koji više ne ide u školu, pozove nekoliko svojih drugova Hrvata (jer u tom razredu Srba nema) na malu mirnu užinicu, koja je trajala do 5 ura u večer, pa samo zato što su se založili malo pršuta — a bila je subota, — jedni i drugi, Srbi i Hrvati, jednako kažnjeni!

Ovo se pisalo još nazad dvije i tri godine. Do danas, nije nas niko pokušao pobiti.

Mi bismo k tomu mogli još štogod nadovezati na pr. kako jedan učenik, koji se sa svojim ocem, uglednim odvjetnikom i vlastelinom dubrovačkim nalazio jednom na parobrodu, pak tužen da je na poklič Živjela Hrvatska! i on se tome pridružio (i ovakijeh tužba donose u gimnaziju!) bio je kažnjen 6 ura zatvora, premda je otac uvjeravao da je dječak bio uvijek s njim i da on to ništa nije opazio ni čuo. Druge pute u Gabinetu dolazahu učenici na plesove, a govore nam da je tu bio prisutan i jedan profesor, te nijesu bili ni opomenuti. Jednomu profesuru bijaše zabranjeno biti povjerenikom „Matice Hrvatske“ za gjake, što je u drugim mjestima Dalmacije slobodno, a grčko-istočni vjeroučitelj u gimnaziji g. Jovo Bučin može i nadalje ostati povjerenikom „Srpske Književne Zadruge.“ Ali mi ćemo preko svega toga preći... sve do sadašnje istrage.

Iznajprije osvrnimo se na profesure kojim je gosp. Škarica dao nalog da istražuju i koji su, kako gore rekosmo, zasjeli da ispituju izgrede hrvatskih učenika. To su profesuri: gg. Antun Vučetić, Niko Matijević, Mato Zglav, Jozip Carević, brat riječkog savjetnika Carevića, Jozip Katić, Emanuel Nikolić, Frano Borštnik i dr. Josip Posedel. Borštnik (Slovenac) bio se brzo odrekao te časti radi bolesti. Ostaju dakle sedmerica, izmed kojih nema nego samo jedan Hrvat: dr. Josip Posedel.

U dubrovačkoj gimnaziji i nema med profesorima nego cigla dva Hrvata: dr. Josip Posedel i Marčel Kušar. Svi ostali ovežani su Srbi, osvem dva talijanaša, jednoga Slovenca i jednoga neutralna. Kada pomislimo da u dubrovačkom, korčulanskom i metkovačkom kotaru, otkle dolazi na školu 90 % djece, nema nijedne srpske općine, i da 90 % djece sinovi su hrvatskih obitelji, onda nam se čudno čini, da je ova gimnazija providjena s ljudima, koji tako žestoko stoje u oprijeci sa osjećajem naroda. Ali Srbima ni to nije dosta! Oni bi rado vidjeli mjesnu gimnaziju isključivo u srpskim rukama. U to ime ruju kroz novine i drugim srestvima proti ona dva profesura, za ništa drugo nego jerbo ih znadu Hrvatima, eda ih na koji način istisnu, da dogju na mjesto njih privrženici veliko-srpskih načela, pa da tako svikolici učitelji budu disati jednim duhom. Čovjek ne bi vjerovao kakovih se srestava i denuncija laćaju protiv njih. Prof. Kušaru, čovjeku koga mi poznamo kao uvjerenara narodnjaka i velikoga pristašu oportunističke politike, njemu neprestano podvaljuju da je starčevićanac! Nema skoro broja stanovitih organa poštene srpske klike, da ga ovako ne denuncira! A Posedelu, kad mu ništa drugo nijesu mogli izmisliti s političke strane, napali su ga drugčije, pak su njemu — klerikalcu i katoliku u najstrožem smislu, koga ćete često naći u crkvi i po molitvama, kako je to svakomu poznato, i koji je upisan u sve što je bogoljubnih kat. društava — njemu su se u „Srpskom Glasu“ (u jednome „Srpskom Glasu“) licemjerci zgražali, da u gimnaziji u filozofiji tumači bezbožna načela!

Ovo megjutim kao zaporak, iza koga bismo još nešto zapitali: zašto da istražuju 5 Srba a samo 1 Hrvat? Od profesura Srba svi su istražitelji, osvem Janni, koga, mimogred rečeno, uopće hvala, da je čovjek nepristran i miran, i ako uvjeren Srbin. Političke stvari često puta strastveno se promatraju. Očekivalo bi se da će tu biti malo više razmjera, ne tobože radi kakve pristranosti — daleko od nas ta misao! — nego, onako, radi interesovanih, osobito kad se znade kakvi su žestoki Srbi na pr. Carević, Matijević, Katić, i drugi. Govori se, da izmegju učitelja ima dapače i novijeh Budmanijâ i Castrapelli, ali ne po sposobnosti.

Da sad podamo nekoliko primjera ispitivanja! Iznijećemo samo suha fakta.

Hrvatske gjake iznajprije obično pitaju: Što si ti? Jesi li Srb ili Hrvat? Ne činimo komenata, ostavljajući da stručnjaci i općinstvo ocijene ovo postupanje. Ako učenik reče, da je on Hrvat, to je kod nekih već teški politički zločin. G. Katić, Zglav, Carević i drugi zgražaju se nad takim grdnim prestupcima. Ovi su se upiti preko istrage više puta ponovili, dok nijesmo mogli doznati za nijedan slučaj, da su i one, za koje se čuje da su Srbi, pitali, jesu li Srbi ili Hrvati.

Molimo da nas kogod pobije, ako samo može.

Kako smo malo prije spomenuli, u ovo desetak dana što se istražuje, svi optuženici bijahu Hrvati. Na njih i to baš na četvericu-petericu, bijahu prinšene one tužbe koje smo gore naveli. Oni su više-manje znališto su sve Srbi uradili, kao i to da im se oni slade, te marljivo kupe bilješke i svjedoke, koji bi ih mogli što gore izložiti. „Dubrovnik“ je, da se stvar poveća, donio u listu i formalnu lažnu denunciju, koja nas je najviše potaknula, da napišemo ovaj odgovor. Ele, kad su dakle neki tuženi gimnazijalci počeli i oni pripovijedati, da su Srbi skrivili sto put teže, onda su ih neka gospoda istražitelji prekinuli riječima: Ko te zato pita? Ti odgovaraj samo za ono što te se pita!

Drugi put gosp. Škarica ispitivao je seminariste, da li znadu za neke petljanije u sv. Jakubu. Odgovoriše da znadu. U istrazi pitahu ih: „znadu li za neke petljanije o zakletvi“. (Tuženi su da su se svi zakleli, da se neće obazirati na zavagjanje Srba). Kad je pitani odgovorio: ne znam, skoči g. prof. Katić: Kako ne znaš, kad si pred ravnateljem rekao da znaš? Razvije se na to prepirka da ravnatelj nije govorio o zakletvi, a da je seminarista za petljanije razumio igranje i skakanje, što su i oni, na šetnji, tamo opazili. Htjede tužiti neke Srbe, ali nije bilo primljeno.

Na dugo bismo otišli kad bismo iznijeli sve potankosti kod istrage, za koje smo mogli doznati, pak ćemo zato prekinuti, osvem nekijeh, koje ne možemo premućati.

Među učenicima Srbima razvilo se veliko uhodarenje. Pazi se na najmanji korak, što ga učine hrvatski gjaci. Kuće njihovih drugova optuženika upravo su blokirane. Neka odlična gospogja bila je prisiljena, da ih ispred svojih vrata tjera. U drugu kuću neki gjaci bijahu dapače potajno unišli, te ostali duže vremena prisluškiivati, ko ima unutra i što se tamo govori. Gospodarica pogje se sutra za to pritužiti u gosp. Škarice. Kad je prisutni gjak, koji tu stanuje, istu tužbu opetovao, g. Škarica mu okosito reče: „Pa što? Zašto ne može doć? Ili je tvoja kuća? Ili si ti gospodar od kuće?“ —

Kao primjer kako se pako postupalo sa onim jedinim istražiteljem Hrvatom, neka služi sljedeći čin:

Prof. dr. Posedel, koji drži zapisnik, ispitujuć nešto jednoga svjedoka, hoće da upiše njegov odgovor povoljan tuženijem. Prof. Vučetić mu na to govori da se to ne smije upisat, jer da je gjak prvi put rekao drugovačije. Posedel se protivi i hoće da upiše, što je ovaj rekao. Na to su prof. Katić i Vučetić skočili na noge, pak uzbujenim glasom stali vikati na Posedela: „Kad je jedan put rekao da, sad se ne može upisat protivno! nema se upisat.“ Posedel na to: „Dakle, ja neću upisat što djeca govore?“ Katić i Vučetić: „Ne, ne, ovo se ne može upisat!“ Posedel: „Onda molim da se uvrsti u zapisnik, da mi se nije dalo zabilježiti odgovor svjedoka.“ Kada mu ostali uzbujenim riječima ne dadoše učiniti ni ovu opasku, Posedel se digne i ostavi komisiju. Ovo se dogodilo u prisustvu učenika.

Ali sve ove fakte najbolje će okriti riječi g. Škarice, upravljene nekim učenicima, koje od prilike glase ovako: Do sad su bile istrage, ali od sad neće se više suditi ko ima pravo a ko nema pravo, nego će se postupat iz uvjerenja. Ako sam ja uvjeren da imate krivo, dosta je!

Sve ovo bilo je na Hrvate. Mi ni danas ne znamo uprav, što su oni teška počinili, te koji veliki zločini nalaze se u gornjim prestupcima, sve kad bi se dokazalo da su ovi bili istiniti. U toliko nastupila tvrda vremena. Izdane su stroge naredbe s kijem se smije, a s kijem ne smije ići.

Učenik ne smije naime hoditi nego samo sa rodbinom i sa sudrugovima i to ne više od trojica, koja se ne smiju držati ispod ruke. Neki učenici Hrvati stavljeni su za bolje *in contumaciam*. Jaoh onome skularu koji bi pošao u njih doma! U ponedjelnik u veče bilo je gotovo sve svršeno. U srijedu imala se držati zaključna sjednica, u kojoj će se odrediti, hoće li i koliko će gjaci biti kažnjeni. Prvi dan istrage bila je po kućama već velika smutnja, jer su gjake zaustavili u školi blizu do 10 sati u noći ispitujuć ih, pa kako im doma nijesu obznanili, to su ih svukuda tražili. Pomislite što je bilo poslije!

Roditelji djece strepili nemirni, tim više što neki učenici do mjesec dana imaju svršiti ispite zrelosti. Ovako im nade uzdrmane, knjiga bataljena, učenje zapušteno. Jedan profesor Srbin (mislimo da ne treba mećati imena ni svjedoka) već je u kavani pod općinom javno govorio, da će četiri učenika iz gornje gimnazije biti po svoj prilici išćerana!

A Srbi?

Za sve ono što su oni uradili; što smo mi na početku naveli, ujma ništa. Kad bi naši u obrani htjeli iznijeti tužbe, da dokažu izazivanje, rekli smo kako se postupalo.

Ovako nije moglo dalje potrajati. Obitelji se uzrujaše, gragjanstvo stalo se zanimati, u jednu riječ, danas se u Dubrovniku o ničem drugom i ne govori, do li ob ovim istragama. U subotu, nedjelju, ponedjeljak i utorak činili su se svakojaki koment. Tužba stala se nametati sama, pak se morala učiniti uz glavnu istragu i nekakva izgredna komisija od dvojice-trojice učitelja, koji su sjeli iztraživati i ono što su uradili Srbi.

Dovedoše svjedoke, koji stadoše da iznose dobar dio od onoga, te smo mi rekli u početku ovoga članka. Počelo izlaziti uprav teških stvari! Vanjski i nutarnji propagatori ostali otkriveni i zabezegniti.

Tada su neki profesuri (kojim je tobož već bilo dodijalo) stati u privatnim razgovorima oštro kritikovati ove istrage i govoriti da nije bilo potreba razmahati ovaj oganj, da bi najbolje bilo svršiti na mirne, jer da su sve to bile djetinjarije itd. itd. Da nemamo tvrdih svjedoka ne bi ovomu vjerovali.

Sada su dakle postale djetinjarije?

Govore nam da je danas (petak) učenicima praznik, jer da ima biti nekakva sjednica, u kojoj se imadu odmjeriti kazne. Čudnovato da je za istragu četverice-peterice Hrvata trebalo deset dana, doćim je za Srbe sve bilo u dva dana gotovo! U ostalom to se nas ništa ne tiče. Mi ne znamo kako će svršiti ova istraga. To nam megjutim i ne treba, pa ako bi na koga svalili krivnju, najmanje bi na djeću, koli onu sa srpske, toli onu sa hrvatske strane, koja imaju i tu okolnost da su više mjeseca agitacijom srpske propagande bila izazivana.

Mi samo pitamo: dokle će trajati ove nepodopštine na našoj gimnaziji? Dokle će dubrovačka gimnazija ostati gnijezdo srpske propagande u Dalmaciji?

Naši zastupnici u Zadru i u Beču, imali bi se tim pitanjem obratiti na gosp. Madeyskog, da nam on odgovori, hoće li se već jednom ovi odnošaji poboljšati, hoće li prestati propaganda, a s druge strane napastovanje hrvatske djece, samo zato što su Hrvati.

Mi nemamo ništa protiv ove gimnazije kao oblasti. Mi smo samo govorili o osobama, koje su u svojim javnim funkcijama podvrženi i javnoj kritici, a nijesmo rekli niti stoti dio onoga, što je ovih dana bez ikakvih dokaza „Il Dalmata“ lažno insinuirao protiv jednoj gimnaziji u pokrajini. Ako ko nalazi da smo u čemu, što se njega tiče, bili netačni, mi smo rado pravni, da ustupimo mjesta svijem ispravicima, koji se po zakonu mogu podnijeti. Ako li se pak nagje onih, koji misle da su naše riječi lažna kleveta, eto njih, evo nas, a eno suda, pak da vidimo. Pošten će čovjek u obrani pravice za svoje čine i odgovarati.

Ovoliko za sada. O najglavnijem pak bavićemo se u došastom broju, novim krupnijim podacima, koji će odnošaje na našoj gimnaziji najbolje ilustrirati.

S.

OGLAS.
Ug. hrv. parobrodarsko društvo prirodića sa
udobnim i brzim parobrodom
HUNGARIA
izlet

U MLETKE

i to prigodom svečanosti Tjelova, da se uzgred jeftinim putem posjeti i umjetnička izložba, koja je tako otvorena.

Polazak iz Gruža u utorak 11 Juna na 10^h u jutro, ticaću Spljet, Zadar i Rijeku s dolaskom u Mletke u četvrtak na 13 Juna na 7 ura u jutro.

Odlazak iz Mletaka u petak u večer 14 t. na 9 ura, dolaskom sutradan na 8 u jutro u Rijeku, posjećujući Opatiju i Trsat.

Polazak iz Rijeke u nedjelju 16 Juna na 1 po ponoć, ticaću Zadar i Spljet dolaskom u Gruž na 17 Juna u ponedjeljak na 8 ura u jutro.

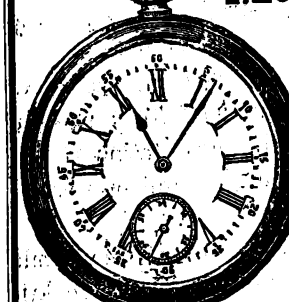
Kroz cijelo putovanje P. N. izletnici I. i II. razreda imaće brod na svoje raspoloženje.

Plaća se za dolazak i povratak:
I. Razred 30 f.; II. Razred 20 f.; III. Razred 12 f.

U ŽIVOTU

se
nikad više neće
pružiti rijetka prilika,
da se za
za samo f. 4.25
može dobiti slijedeće sjajne
predmete:

svih
10
komada samo
fiorina
4.25

1. prima anker-remontoir-
džepni sahat, tačno idući sa
trogodišnjim jamčenjem;
1. fini lanac od imitiranog
zlata sa sigurnom halkom i
karabinerom;
2. prstena od imitiranog
zlata u najnovijem: kovu sa
Similibriljantom, jakutom i
rubinom;
2. puceta za manžete od
double zlata quillochirane,
sa patentiranim mehanizmom
1. vrlo lijepa bašlja, za go-
spogje pariške mode;
3. puceta od imitiranog zla-
ta (Chemisette).

Svih ovih 10 praktičnih
predmeta može se dobiti
za samo f. 4.25.

Osim toga jedan nena-
dan predmet, da se moja fir-
ma održi u trajnoj uspomeni.

Naručite brzo, dok zali-
ha traje, jer se ovakova pri-
lika neće više pružiti. — Ra-
zašiljanje na svakoga az po-
uzeće. Ako ne bi odgovaralo
vrata se novac dragovoljno
da mušterija nema nikakova
kvara.

Dobavlja se samo kroz fir-
mu za satove

ALFRED FISCHER

Beč, I., Adlergasse 12.

Tinct. Stomach comp.
Sv. Jakoba kaplje
za želudac.

Mnogogodiš-
nje prokušano
srestvo za pro-
bavu i apetit.
Boce po 60 i 1
f. 20 n. Već vi-
še godina gla-
sovit je D. R.
Liebera Eli-
zir za nerve
i snagu —
Znak + i sidro

Boce po 1, 2 i 3¹/₂ f. 10.
Pripravlja se poprepisu u
Ljekarni M. Fanta u
Pragu Glavna skladišta:
K. L. Bianchi i Androvič u
Zadru; nadalje Serravallo
i C. Zanetti u Trstu; Alte
K. K. Feld-Apotheke u Beču;
u Ljekarnam u Dubrovniku
kao i u svih većih Ljekarnā

Tinct.
chinae ner-
vionica comp.
Prof. D. R. Liebera
Elizir za nerve i snagu.)
Prava samo sa znakom
Križa i Sidra.

Pripravlja po propisu Lje-
karna Max Fanta u Pra-
gu. Ovaj preparat odavna
je poznat kao srestvo za
učinjenje živaca. Boca po
1, 2 i 3¹/₂ f. 10. Nadalje po-
kazaše se uspješnim Sv.
Jakoba kaplje za želu-
dac, Boca 60 i 1 f. 20
novč. Glavna skladišta: K.
L. Bianchi i Androvič u
Zadru; nadalje Serravallo
i C. Zanetti u Trstu; Alte
K. K. Feld-Apotheke u
Beču; u Ljekarnam u Du-
brovniku kao i u svim ve-
ćim Ljekarnama.

5 do 10 f. na dan
bez kapitala i rizika mo-
gu da zasluže i u manjim
mjestima gospoda ili go-
spogje, koji bi se htjeli
zauzeti oko prodaje sre-
ćaka vrjednosnih papira.
Ponude pod „Leichter
Verdienst“ na Rudolfa
Mosse u Beču. 7-10

U KALAMOTEZA

Ovim javljam p. n.
sl. općinstvu, da
sam opet otvorila
ovu gostionicu, ko-
ju je držao do sada moj pokojni suprug. Izvrsna
jela, najbolja posluga. Mare ud. Baburica.

Dava se u najam kuća na
PLOCAM na carskoj cesti. —
Poblize kod gosp. LUKE MILI-
ŠIĆA terzije u Dubrovniku.

Povlaštena Poslovnica Internacionalnog Razašiljanja

PO PAROBRODIMA I ŽELJEZNICAMA

PRESTAVNIK

RAZNIH PAROBRODARSKIH DRUŠTAVA.
Na zahtjev podaje svakomu naputke.

OBRTATE SE

kap. Ivu A. Gjaji

U TRSTU, via Arsenale 2

Na prodaju je Velika kolekcija starih, skupocijenih Slika na Postavu

Evo dobre prigode muzejima,
galerijama, ljubiteljima slikarstva i
bogatašima, koji žele krasnim u-
mjetninama ekstiti svoje stanove. —
Poblize kod Uredništva.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se naj-
bolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

W e i s s a

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

U DROGARIJI Mata Franičevića

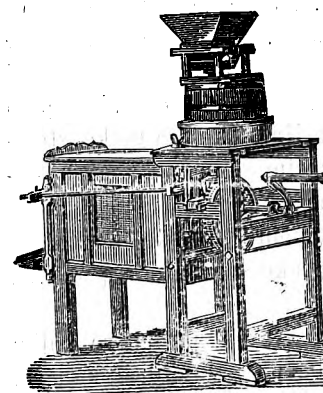
U DUBROVNIKU

nalazi se skladište pravog i izvrsnog

Sapuna od Kandije

sa svjedočkom izvrsnosti potvrgjenom od Gene-
ralnog turskog Konsulata u Dubrovniku.

Jedino skladište za svu DALMACIJU.

Najbolje i najjefti-
nije SKLADIŠTE
za sve poljodjelske Stro-
jeve i sprave — Štrelj-
ke svake vrsti — Kopače
— Šivaće strojeve —
Strojeve za pranje i su-
šenje — Patent. ručne
mline — Tijeskovne —
Štreljke za peronos-
poru — Pumpe za vino
— Motore na paru ili
petrolej

AUGUST KOLB, Tvornica strojeva.
BEČ, II/7 Pasettistrasse Br. 29-31.

Traže se solidni zastupnici.

Phönix-Pomada
nagrađena na izložbi za zdra-
vstvo i njegovanje bolesnika
u Stuttgartu g. 1890; po lječ-
ničkim svjedočbama i hiljada-
ma zahvala priznata kao jedi-
no opstojće djelujuće, neško-
dljivo sredstvo, da gospoda i
gospogje dobiju bujne i pune
vlasi i da se zapriječi otpa-
danje kose; mladići mogu s
njome odmah uzgojiti jake br-
ke. Garantirano za uspjeh i
za neškodljivost. Londić 80

novč., pošto m ili podužecem 90 novč.
K. Hoppe, Beč, XIV. Schwegelergasse 12. 8-52

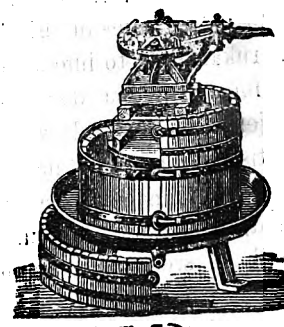
◀▶ Cijene znatno snižene TIJESTOVI za GROŽDJE, VOĆE i MASLINE IZVORNI SATVORI

najnovijeg i najizvrsnijeg sastava sa mehanizmom na dvo-
struk i trajni pritisak; obezbijegjena je najkorisnija u-
poraba čak do 20 po sto veća od svake ine što se drugim
tijeskovina postiže.

Prvim nagrađam obdareni kod svih izložaba:
MLINOVI za GROŽDJE, VOĆE i MASLINE RAZ-
DROBNE SPRAVE SA PRIDRUŽENIM HVATALIM ZA
GROŽDJE. Suhotvorne sprave za voće, kao i za sve bi-
linjske, životinjske i mineralne proizvode Pritisni stro-
jevi za sijeno, slamu i ost priređeni za ručno kretanje;
Razdrobnici za žito; Vijače za čišćenje zrnja. Najnovija
patentirana automatična Štrapala za loze „Syphonia“

Sve ove sprave priređuju samo tvorničari

PH. MAYFARTH & COMP.

ces. i kr. isključ. povlast. Tvornica poljodjelskih i vinskih strojeva

BEČ II, Taborstrasse Nr. 76

Mukte se šalju katalogi i nebrojene pohvalne svjedočbe. — Traže se prestavnici i pripradavaoci.
◀ Pri naređivanju paziti je na patvorenja. ▶

Trgovina galanterijske i mirisave robe

MARKA MITROVIĆA

Preporučuje svoje obilno i dobro urejeno skladište. Veliki izbor najbolje vrsti robe uz cijenu koja se ne boji konkurencije.

CRNIH BJEČAVA za gospogje, koje se sad najviše upotrebljuju po 12, 18, 30, 40, 50, 70 do 1 f. 20 novč.
CREVALJA za djecu, po 60, 70, 90 novč., 1 f. 1.20, 1.40, 1.60 i skuplje; za gospogje po f. 1.50, 1.70, 2.00, 2.20, 2.70,
3.00 i skuplje; za gospodu po f. 2.80, 3.00, 3.40, 3.60, 4.00, 4.50, 4.80, 5.00, 5.40 i skuplje
MODNIH ŠESIRA (klobuka) za gospogje po f. 1.50, 1.70, 2.00, 2.20, 2.50, 2.80, 3.00, 3.20, 3.60, 4.00 i skuplje; za djecu
i gospodu po 50, 70, 90, novč., 1 f. 1.20, 1.40, 1.70, 2.00 i skuplje
LJETNIH MALJA, KOŠULJA-TOURIST po 70, 90, 1.20, 1.50, 2.00, 2.20 i skuplje
ODIJELA, RUBENINA, OVRATNIKA (krovata), **RAKAVICA, SUNCORANA; SVILE i VUNICE ZA VEZENJE** sa
svim ostalim potrebama, takogjer početnih vezenih radnja svake vrsti; **IGRAČAKA; ŠIVACIH MAKINA** najbolje vrsti;
MRTVIH VIJENACA SA VRPCOM I NATPISOM po f. 1.50, 2.00, 2.50, 3.00, 4.00, 5.00 i skuplje.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na po godine flor. 2; Za *Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4: 50, na po godine flor. 2: 25; za *inozemstvo* flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

NASTAVAK.*)

U petak u večer svršila je sjednica u Gimnaziji u kojoj su se odmjerele kazne učenicima radi njihovih političke propagande, koje kazne još nijesu proglašene, jer čekaju iz Zadra potvrdu. Međutim pozitivno zna se, da nijedan gjak nije bio iščeraan. Kasnije ćemo kazati kako smo ovo obaznali, i kako se na dvoru zna što se čini i govori u sjednicama profesorskoga zbora.

Da kako je onda onaj profesor Srbin (treba li ime?) u javnoj kavani pripovijedao, da će biti iščeraan 4 gjaka Hrvata? To je bilo prije nego je, uz glavnu istragu protiv Hrvata, počela i ona uzgredna protiv organizovane srpske propagande, koja se mitom, silom i nožima, uređeno vodila punijeh 8 mjeseca, kako smo to u prošlom broju potanko dokazali.

Kada dakle nije niko istjeran, uzmimo da je u pojedinijem slučajevima bila odmjerenjena najviša kazna, koja se učeniku izvan isključenja može dati: *šesnaest sati zatvora*. Ovo bi dakle bila najteža kazna — ako je zbilja i ona bila udarena, što ne znamo — za provodiće srpske organizovane propagande, koja se je u istrazi svjedocima potpuno otkrila i dokazala.

Ovoj kazni hajdemo da prisposodobimo neke druge kazne, koje su se u ovoj gimnaziji u svoje doba podale učenicima Hrvatima. Evo golih fakata koje smo uvijek spravi na kompetentnom mjestu imenima ispuniti:

Jedan gimnazijalac Hrvat bio je iz gimnazije iščeraan (načinom kako smo u pr. broju pisali) samo zato, što su ga čuli i prijavili da je viknuo: *Živjela Hrvatska!*

Drugi gjak Hrvat, koji je jednom razvio barjak hrvatski, bio je zato iščeraan iz gimnazije.

Treći gjak Hrvat, sada jurista, bio je iščeraan, jer ga je jedan profesor (Srbin), vidio na 11 ura u noći na dvoru. To je bila (kako smo onda pisali) jedina temeljita tužba protiv njega.

Ovako se postupalo sa hrvatskim učenicima. No slijedimo dalje.

Jedan mali Hrvat iz prvog gimn. razreda bio je predložen na izgon jedino zato, što je na banji našao napisane neke neskladne riječi, pak ih pročitao! Kazna bijaše tako pretjerana, da je Pokr. Školsko Vijeće samo ukinulo.

Neki učenici Hrvati nazad dvije godine rekoše jednom Srbijancu: „Ovaj je došao u srpsku A-tenu“. On ih zato nije ni tužio, jer mu se stvar odevć neznatnom pričinila, ali pripovijedanjem ili špijunstvom dogje do znanja gosp. Škarice i ovi gjaci budu od njega i gg. profesura kažnjeni po 6 ura zatvora, a među njima i jedan koji tu nije ni bio prisutan.

U isto skoro doba učenici Srbi bijahu priredili veliku političku večeru u sv. Jakovu, gdje su prisustvovali, ne znamo da li zvani ili ne, i neki članovi općinskog redarstva. Tu su se pjevale političke pjesme i vikalo se „krepo!“ i „pereat!“ pojedinim Hrvatima. Poslije ponoći jedni su pošli pod prozore nekih odličnih Hrvata, da se deru. „Pereat!“, drugi u Gruž da navale na male seminariste, a treće su pijane donijeli doma. Obaznalo

se, povela se istraga i oni su kažnjeni jednako kao i gornji Hrvati: po šest ura zatvora.

Toliko isto kažnjeni su neki učenici Hrvati, jerbo im se dokazalo, da su jedne subote jeli pršuta.

Jedan mali od 10-11 god. iz 1. razreda ove godine, zato što je rekao jednomu sudrugu i katoliku „vlaše!“ bio je kažnjen 2 ure zatvora, ali prijetnje profesura Srba tako su ga bile impresionirale, da od straha nije htio više doći na školu i roditelji su ga morali dignuti.

Nazad dva mjeseca jedna žena susrela je na ulici gosp. Škaricu i rekla mu, da su neki učenici Hrvati (i kazala neka imena) zadirkivali putem od Gruža njezinu kćer, ali samo riječima, od kojih su neke nepristojne bile. Da je on tu ženu ista dalje ispitivao, ona bi mu bila rekla ono što je poslije i roditeljima djeca kazivala, da se ona tužila, onako, da se više ne bi ptili. Gosp. Škarica nije je niti na protokol uzeo, već odmah povede najstrožu istragu. Četverica bijahu kažnjeni po 16 ura zatvora i nepristojno u ponašanju (što je gore nego isključenje) a dvojica druga po 16 ura zatvora *radi nazočnosti tome činu!* Ovaka kazna bijaše toliko nepravedna, da je Pokr. Šk. Vijeće, samo, *bez ikakva utoka* ukinulo ono nepristojno u ponašanju, jer da to bilo odmjerenjeno proti zakonit.

Jedan drugi put neki mali Hrvat iz niže gimnazije, jedino zato što je na *svom* zemljopisu poviše riječi: „Hrvatska i Slavonija“ crvenim i modrim lapisom zabilježio hrvatsku trobojnicu, bio je kažnjen „kao buntovnik“ na 16 ura zatvora! I to nije bilo dosta, nego mu je g. Škarica rekao ocu, da ga vodi doma i tek na njegove molbe, da lijepo uči, da nikada nije bio kažnjen itd. ostaviše ga. Profesor Matijević do tada ga je vrlo dobro pazio i zvao: svojijem „malijem Ljubišom“, a od tada je prama njemu na jednom ohladnio, tako da jedan put na pitanje djeteta: zašto gusparu nedostatan? odgovori: „da iščerao vuka između ovaca.“ Izgubiv dijete simpatiju profesura, izgubilo je (a ko pozna, što su djeca, neće se začuditi) i volju za učenjem i nakon malo digli su ga iz škole.

Hrvati dakle bijahu izagnani za „Živila Hrvatska“, za trobojnicu hrvatsku! Za lapisom nacrtnu trobojnicu bijahu udareni najvećom kaznom: 16-satnim zatvorom. A Srbi? Inali su organizovano društvo za propagandu, podijeljeno na 7 odjela, koje je imalo svoje glavare, širili su pol. brošure, zavagjali djecu pićem, duhanom i užinama, klicali Aleksandru I., a na Konalu i Velikoj Srbiji, tukli djecu koja nijesu slušala, imali kasu i blagajnika, bijahu donapokon **oboružani nožima u koricama** i to ima da traje već 8 mjeseca — pa najveća kazna najgorih krivaca jednaka je kazni onoga gornjega učenika *iz niže gimnazije*, koji je jedino na *svome* zemljopisu bio nacrtno hrvatsku trobojnicu! Tako je bar odredio profesorski zbor, u kome, kako smo u prošlom broju dokazali, imade velika većina Srba.

Kud ćete boljega srestva za širenje srpstva! Možda zato zove danas „Dubr.“ gosp. Škaricu „vrijednim i nepristranim upraviteljem“? Pohvala prijeporne vrijednosti u retcima onakoga nepristranoga lista!

Ne govorimo mi ovo da sada učenike Srbe jače kazne, bože sačuvaj. U svemu ovomu oni su za nas više nuzgredna stvar. Mi smo samo iznijeli fakte za koje smo u prošlom broju obećali, da će odnošije na našoj gimnaziji najbolje ilustrirati.

Reći će nam kogod: ama sad su kompromitirani i Hrvati? Biće, dopuštamo, dapače donijeli smo i mnijenje onoga profesura Srba o njihovim kaznama. Ali ma što učinili Hrvati, oni ipak nijesu krivi koliko Srbi. Jer ako ova srpska uređena propaganda traje već 8 mjeseca, je li onda čudo, da su od nazad mjesec i po dana (iz svih istraga više ne izlazi, i sam „Dubrovnik“ je to u datumima potvrdio) i Hrvati počeli reagirati, pa još k tomu niti iz daleka onako, kako su Srbi propagirali?

Naše tužbe na srpsku agitaciju bijahu tako teške, a istinite, da naša braća talijanski saveznici ne htjedoše ostati pod onim dojmom niti jedne sedmice, nego već u četvrtak u vanrednom prilogu „Dubrovnika“, koga su javno po ulicama prodavali, izdaše nekakav odgovor *non plus ultra* srpskog izvrtanja, u kome ima više laži nego riječi i redaka, a denuncijanti kako su, to su neku djecu, koja se kô gjaci ne mogu braniti, podlim lažima javnosti izložili, e da ih što više kompromitiraju, dok smo mi svakoga njihova prešućeli.

Značajno je da „Odgovor“ u Dubrovniku znađe što se je zbivalo u učiteljskoj sjednici na 31 maja. A otkuda on to znađe, kada profesor po svojoj dužnosti ne smiju pripovijedati što se tamo radi? Na te sjednice dolazi i grčko-istočni papoh pop Jovo Bućin, oni isti proti kome su u svoje doba neki odlični hrišćani toliko nastojali, da ne dogje u Dubrovnik. Pop Bućin poznat je kao veliki srpski agitator, koji, došljak među nama, već je u javnim listovima proglasio Dubrovnik srpskim gradom, i koji se je vikanjem onako iskazao prigodom zadnjih i predzadnjih izbora. Ova pop koji misli da je njegovijem rukama spas i budućnost srpstva, uzimlje ton velikog političara, pak po vas dan — kad ne gleda pošto je riba na Pontu — kisa u srpskoj štampariji. On dakle podučava grčko-istočne u vjeronauku, te tako dolazi i na sjednice, osobito na one, koje su za njega zanimive, ali nema obveze tajnosti. Mi bi pitali gosp. Škaricu, kako može puštati popa Bućina na prof. sjednice — na koje u c. k. preparandiji nije pušten — pak još uz to bez ikakve obveze na tajnost? Mi držimo da bi ovdje, ako ne drugdje, trebalo tražiti uzroka, kako se po gradu obazna mnogo toga, što se na sjednicama govori.

Kako pak „Dubrovnik“ znađe, što je prof. Kušar govorio gosp. Škarici, gdje nije bio prisutan ni pop Jovo niti kakav učenik, već sami profesuri Srbi? Znateljni smo što će nam dotična gospoda na ovo odgovoriti.

Da je pop Bućin jedan od glavnih sastavljača ili barem inspiratora (jer govore da nije sposoban pisati), dokazom su nam i oni sastanci gimnazijalne djece, koji se drže u njega doma, a pošto su ova djeca većinom katolici, mislimo da ih ne tči vjeronauk kao one grčko-istočne, koje njihov vjeroučitelj od nekih dana ne znamo zašto, čeka u portunu od Štionice. Ovo bi nam bilo dosta, sve kad ne bismo ni pitali, što su se ovijeh dana držale one sjednice samih profesura-Srba u gimnaziji, za koje drugi profesuri čini se da i ne znadu. Neka nam pop Jovo poreče ove sastanke!

*) Vidi zadnji broj „Crv. Hrv.“: „Srpska propaganda među gimnazijalcima.“

Jedan taki sastanak gjaka bio je u petak — uprav onaj dan kad se je držala učiteljska sjednica — u srpskoj štampariji, a drugi veliki sastanak u nedjelju na 2 o. mj. u popa Bučina doma. Što se tamo radilo? Mi ne znamo. Znamo samo da pokle su Hrvati sve batalili, pak se neki ne smiju s drugim ni šetati, srpska propaganda svejedno napreduje, ali sada glavari odsjeka vode po jednoga, po dva, a ne po više.

A kako ne, kad vide neke profesure (što smo u zadnjem broju premučali) kao na pr. g. Nika Matijevića, koji zove u sebe doma po 10-15 malih učenika, na objede i užine. Tu se doista ne govori o srpstvu, ali i ne treba; sam ga taj čin maloj djeci po sebi sugestionira.

Rekli smo da je „D.“ u svom odgovoru iznio toliko laži koliko riječi ređaka. Od početka gdje govori kad piše da je učenik Kisić izdavao nekakav list, do svrhe, da je neki čestiti Srbin (profesor?) bio tužen u Dvoru, sve je sama izmišljotina. Htjela bi nam se dva puna broja, da bi svaku laž dokazali, pak ćemo se samo na neke glavije osvrnuti. Laž je da je „C. H.“ ikada prolazila djeci pol. listova. — Istina je da su se i Hrvati g. 1892 sastajali u jednoj kući svog saučenika, ali duša toga bio je *grčko-istočni Srbin G.*, koji je uređivao politički listić „Rodoljub.“ — Laž je da su Hrvati g. 1892 imali nekakvu političku pijanku. — Laž je da je učenik Kisić izdavao nekakav rukopisni zabavni listić, već se je tim bavljao pisar Kisić, koji je onda radio kod g. dra. Svilopsski. — Laž je da je sin odličnog g. Vlaha DeGiulli, komu piskarali „D.“, nijesu dostojni crevlje svlačiti, tužio Srbe radi propagande. On je bio pozvan pred g. Škaricu, jer su ga neki počeli tući i za to tužio, a ne za propagandu. Istina je najrotiv da Srbi nijesu za propagandu bili tuženi, nego su oni tužili Hrvate i to učenici hrišćanin G. i katolici G. i K. pak se jedino proti našijem povla istraga. Srbi profesuri, kako smo u pr. br. pisali, od Hrvata učenika nijesu htjeli ni primati tužbe protiv Srba. Tek po svršetku istrage, kad se vidjelo što naše čeka, obaznala su se i srpska djela, koja bi inače bila ostala zabašurena. — Tendencijozno izvrće onu aferu o Zrinskom i Frankopanu. Sam profesor Srbin pitao je učenika, jesu li oni u buni dobro uradili. Tad je došlo do istrage i opoziva. Taka pitanja ne bi se smjela od učitelja djeci ni postavljati. — Kad lažno govori o nekakvom tobožnjem sastanku u Baburićinoj kući, neka zna da su Srbi gimnazijalci (trebaju li imena?) na izmjenu s radnicima *svu noć* čuvali i ulicu i vrata, pa neka nam reku, kad su vidjeli izaći našega urednika. — Lažno niječe da profesuri Srbi nijesu pitali Hrvate: je si li Srb ili Hrvat. Oni su tako pitali malda ne sve Hrvate, neke dapače i kojestrane pripadaju. Do potrebe spravni smo iznijeti i imena, ali ne znatiželjnosti popa Bučina, „Dubrovnik“, i njegovih prijatelja profesura, koji su ga neistinito informirali, jer inače kako bi on mogao ovo tvrditi? — Laž je sve što donosi o nekakvim govorima i zakletvama u sv. Jakovu. Učenici koje on imenuje nijesu za to bili ni tuženi. — Da se najbolje vidi kako izvrću i lažu, donijecemo ovaj slučaj: U pr. br. pisali smo da je velika skupština i organizacija Srba bila prvi put na Srgju na 3. Oktobra. Malo kasnije dokazano brojem 43 „C. H.“ pr. god., da su ih i na 25. oktobra na Srgji povelj jedno trideset, a to da pokušamo dokazati, da je gosp. Škarici ova propaganda bila poznata. A „D.“ viče da nas je našao u kontradikciji, jer ako su jednom bili na 3 okt. da nijesu mogli biti i na 25 okt., lažuć da smo mi za oba puta mislili na istu sjednicu. — Laž je da srpski učenici nijesu napali kamenjem na onu kuću na Konalu, jer su oni isti poslije gospodaricu pošli moliti, da ih ne tuži. — Laž je da nijesu potajno ulazili u tugju kuću prisluškivati. Vidio ih je g. A. Gjuratić i to učenike M. i V. — Laž je da su Hrvati učenici gazili i rasparali vizit-kartu popa Bučina preko predavanja. Tu mu je uradio isti jedan Srbin (toliko popa ljube!), hrišćanin R. V., učenik, kad je svršio sat i profesura nije bilo u nutrima. — Laž je da je ikakav Srbin bio ovih dana tužen u Dvoru. Ali kad bi mi sve ove laži pobili?

Najkulminantnije laži ostaju ipak one upravljene profesorima Posedelu i Kušaru, što dokazuje baš ono što smo mi pisali, biva da oni svim mogućim srestvima nastoje, kako bi i ova dva je-

dina stalna profesura Hrvata (g. Milas je samo suplenat) iz ove gimnazije odalečili, da katedre ostanu u čisto-srpskijem rukama. Proti g. Kušaru donese takijeh golemijeh kleveta, da čovjek zbija mora sumnjati o pameti onoga te ih izmišlja, misleći da mu se mogu vjerovati. Na pr. veli da je g. Kušar predavao „da Crnogorci kradu, da su lupеži, razbojnici itd.“, nadalje da je jednom u Čitaonici stajao na prozoru s jednim učenikom, koju laž iznio je učenik V., pak je poslije sam opozvao; da je mirno preko predavanja gledao kako djeca plešu kartu popa Bučina, o kojoj smo malo prvo govorili itd. itd. Bogme ko take jasne i očite izmišljotine piše, mora da je ili poludio, ili ga je strast tako zavela, da svoju namjeru ne umije ni da sakrije. U ostalom mi ni jednoga ni drugoga profesura nećemo braniti. Neka se oni sami brane pred starijom vlasti i javnosti onako kako im dolikuje. Mi smo se ovog puta u glavnom bavili samo kaznama, premda bismo mogli i mi iznositi, kako je jedan profesor Srbin kažući prstom u Kinu djeci rekao: „ovo je vaša Hrvatska!“; kako se drugi profesor Srbin rugao u školi čistoći jezika pojedinih odličnih Hrvata u gradu; kako je treći profesor Srbin (K.) nazvao u školi hrvatske boje *gadom* i još mnogo drugih stvari. Ali to su za nas bile sitnarije! Mi smo glavne tužbe iznijeli u prošlom i na početku ovoga članka, pak ćemo ih do potrebe i do nastaviti. Srpskim pako zavodnicima male djece poručujemo ovo:

Oporecite da se na 3 Oktobra nije ustrojila srpska propaganda u društvo razdijeljeno u sedam odjela gledajući Srbe, koja je imala blagajnika i sve ono što smo mi u pr. br. rekli. Ako su ih pka neki Hrvati *nakon pō godine* stali opouašati, biće mišljeli da im je to dopušteno.

Oporecite da učenicima nijesu davali novaca, kupovali crevalja i odjela pod uvjetom da budu Srbi, u čemu se istakao osobito jedan bogatiji skular.

Oporecite da se nije napijalo na Konalu Velikoj Srbiji, u sv. Jakovu kralju Aleksandru, da se nijesu dijelile srpske pol. brošure, i da u srpskoj štampariji i u kući popa Bučina nijesu se držali sastanci.

Dokažite nam da sva ova propaganda nije u glavnom bila poznata gosp. Škarici.

Oporecite nam malo, da poglavice propagande nijesu bili oboružani ovećim nožima u koricama i sve ostalo, što smo vam ponovno potvrdili.

Onda ćemo mi biti prvi, koji ćemo okriviti našu malu djecu, što su se nakon 6 mjeseca one sablazni zakleli, kako sam „Dubrovnik“ od riječi do riječi piše: „da se neće nikad dati zavesti od Srba.“ Onda ćemo priznati da su kazne uvijek bile odmjerene kako treba.

Inačije mi punim pravom pitamo, dokle će neki dogoni i neke pokvarene duše, biti uzrokom ovih smutnja u gradu, školi i obitelji. Jer — pamтите dobro! — ovo je narod hrvatski. U tri kotara, iz kojih djeca idu na školu imade 17 hrvatskih općina. Iznesite nam samo jedne srpske! Nabrojite nam u ovim kotarima, izvan Dubrovnika, ciglijeh 40 Srba! Uzalud vam sva muka i sve protekcije! Uzalud užine, objedi, sastanci, izvrnuta filologija, isključenja za živjela Hrvatska i šesnaest-satne kazne za dvije crte crvenog i modrog lapi-sa! Ovo je naš narod, a vi Srbi, vi u njemu nijeste nego jedna eksotična biljka, koja gine čim izvan gradskih zidova osjeti svježiji narodni dah. Pak ako budete i nadalje pokušali eksploatirati nevinnu djecu, onim iz grada i onako nećete naškoditi, jer su pod paskom roditelja, jer sve što je oko njih diše hrvatskim duhom, već ćete doraditi samo to, da će roditelji s dvora, čelični Hrvati iz Konavala, Rijeke, Orašca, Šipana, Lopuda, Stona, Korčule, Mljeta, Polupтока, Pelješca, Lastova itd., otkle najviše gjaka ima, da će velju svoju djecu dignuti iz ove napasti njihovom uvjerenju i njihovom napretku, pak ih poslati u drugu kakvu gimnaziju. S toga će i Dubrovnik pretrpjeti dosta štete, ali on će megutim znati koga će okriviti. A zašto sve, to? Za ništa drugo nego da jedan Jovo Bućin može klicati: Živio Srpski Dubrovnik! Čekajte malo, i mi smo se probudili!

Pismo iz Zagreba.

Zagreb, 24 Maja.

Jučer na Spasovo otkrio se je Preradovićev spomenik, što ga je Dr. Stjepan Miletić darovao

gradu Zagrebu. Kako to nije narodni spomenik, svečanost je imala mjesni karakter. Plemeniti je darovatelj i kao kazališni intendant dostojno doprinio proslavi, koja se je započela preksinoć na narodnoj pozornici. Pošto je prvakinja — umjetnica g.gja Strozzi izrekla zgodan proslav od Jovana Hranilovića, predstavljao se komad slavljenoj pjesnika „Kraljević Marko“, preragen za pozorište od samog intendantita, a popraćen Zajčevom čisto hrvatskom glazbom. Do 14 slika, osim predigre, sve jedna ljepša od druge redale su se u prav zamannim sjajem i raskoši, izvedba je bila savršena, da si sve više prodirao u tu veličanstvenu alegoriju, pratio boli i radosti narodnje, čutio hrvatske sne i nade, dok nije Kraljević Marko na Urvini ustao, dok nije zora pukla vječnom patniku, vlast tugjinska pala, a narodna svijest slavila svoj trijumf, svoju Apoteozu. Za cijelu bi se predstavu moglo kazati, da je bila čarobna. Cijelo osoblje kazališno, do 150 lica, učestvovalo je u raznim ulogama na pozornici, sve poteškoće u predstavljanju tog simboličkog djela svladao je marljivi intendant dosta sretno. U sjajno rasvijetljenom kazalištu, punom općinstva, vladala je neka svečana tišina, prekidana kadikad usklicima Preradoviću i Miletiću i odobravanjem vrijednim silama pozorišnim.

Jučer ogranulo vedro proljetno jutro, a dražesni Zrinjevac sa svojim cvjetnim nasadima, zelenim poljima, bistrim vodokocima nekud dražesni osvanuo. Već za rana vrvio tuda silan svijet u svečanom ruhu, pa se sabirao sve više i više na novo uređenom i okićenom dijelu trga iza kemijskog laboratorija, gdje je sama zavjesa zastirala spomenik. U 11 sati zauzeše mjesto pod sjajno opremljenim paviljonom prestavnici oblasti i nekoliko prijatelja pjesnikovih sa dvije njegove kćeri, a oko spomenika se poredaše razna društva, književnici i uglednici, za kojim se slegla nepregledna svjetina. Na tribinu stupi gradski načelnik Mošinsky, da posveti nekoliko riječi pjesniku i darovatelju, pročita se spomenica, Badalić izreče svoj divni sastavak, a pjevači otpjevaše nekoliko pjesama. Na zamolbu načelnikovu pane zavjesa, zastave se prignuše u znak počasti, glazba zasvirala „Liepa naša domovino“, a zrakom zaori: Slava Preradoviću! Živio Miletić! Živio Rendić! Na ukusnom podnožju od sivog i tamnog istarskog kamena u okrugloj formi uzdiže se genijalni lik Preradov u pozi zanosu i maštanja. Malo i veliko pritrčalo, da se divi majstorskom dljetu Rendića, koji je svojem djelu neki osobiti izraz narovitosti i života udahnuo. Po dno spomenika položena su tri srebrna vijenca. Sinoć se je u kazalištu ponovila prestava „Kraljevića Marka“, čim se je završila proslava.

Naši Dopisi.

Zlatni Prag, 21 Maja. *)

Česko-slovenska narodopisna izložba se je otvorila na najsjajnjiji način. Spomena je vrijedno da u odboru etnografske izložbe česko-slovenske nema niti jednoga Nijemca tako da izložba ima karakter čisto slavenski. Nijemci se naravno najede, ali im Čeh odgovara naprosto: „Ko vam može zato.“ Izložba je bogata u svakom pogledu, a najviše što se tiče ratarstva, domaćeg obrta i ženskog ručnog diela. Školstvo pak je izloženo u najvećoj mjeri. Takogjer je dobro zastupana česko-slovenska narodna nošnja, što na žalost u Českoj sve to više propada, i nije daleko vrijeme gdje će u narodu sasvim propasti. Izložba je do sada dosta dobro posjećivana, uzme li se u obzir, da od otvorenja izložbe uvijek vlada nepogodno vrijeme. Do danas posjetilo je izložbu preko 60.000 duša. Prvu Nedjelju izložbe nadali su se Česi da će broj posjetitelja biti veći nego li je bio broj prve Nedjelje jubilarne izložbe, ali ta im se želja nije ispunila jer je bilo posjetitelja nešto preko 24.000 dok za jubilarne bilo preko 28.000. Možda bi bila prekoračila broj jubilarne izložbe, ali opet valja uzeti u obzir nepogodu vremena. Po svoj prilici izložba neće biti lošije posjećena nego li je bila jubilarna. Stari dio Zlatnog Praga sasvim je dobro imitovan, ali to je malo poteže za posjetitelja, jer hoće li vidjeti na izložbi stari Zlatni Prag mora opet napose platiti ulazninu. Kako se govori ta ulaznina

*) Slučajno zakasnilo. Ur.

biti će uključiti. U starom dijelu Zlatnog Praga imaju svoj odjel braća Didolići sa otoka Brača, gdje su bogato izložili naša Dalmatinska vina. Takogjer su još na dva mjesta izložena dalmatinska vina i to od Mardešića i Lukšić-Dragičevića. Bez sumnje Česi će osvijetlati sa svojom narodopisnom izložbom seli lice a takogjer i ostalim slavenskim narodima. Toliko što se tiče izložbe. Od nazad nekoliko vremena nastala strašna polemika izmegju „Narodnih Listy“ i časopisa „Čas“, radi „političke povijesti hrvatskoga naroda“ od Dr. Gavranica. „Narodni Listy“ brane Gavranica i njegovu povijest, dok „Čas“ ga najoštrije osugjuje, što i zaslužuje.

X.

Huanaco, 10 Aprila 1895.

Štovani gospodine Uredniče! Premda sam osoba koja se malo u politiku pačam niti u novine pišem, ali ne mogu mome srcu odoljeti, da ne proćeram nekoliko redaka kroz našu neodvinsnu „Crvenu“. Nije moguće da pokažem naše stanje u komu smo se nalazili, jer bismo morali koji dan pero protezati, pa neću nego, što god da samo ukažemo našim doma da smo živi. Jer je prošlo osam mjeseca dana, da nijesmo imali novina niti knjiga od naše lijepe domovine. Tomu je uzrok buna ove samovlade koja je započela od 20 Avgusta pak je trajala sve do dana današnjega. Ali je ogranjulo sunce pravice i radosti za svu Republiku, jer na 20 prošlog mjeseca buna je prestala. Naši su životi dobili garanciju, koju prvo nijesmo imali. U ovom mjestu zapovjedao je ovdje jedan Presjednik, a u glavnom gradu u Lima drugi. Vrhovni ravnatelj političkog i vojničkog ranga, (Jefe-Superior Politico y Militar de los 11 partamentos del Centro) otputovao je da kupi vojsku i da juriša da pobijedi i iščera ondašnjeg presjednika. Tako se je i dogodilo, a u ovom gradu malo vojske ostavio, samo da uzdrži red u mjestu.

Kud će nesreća da je ovaj grad malo podalje okružen sa divljim narodom; navlastito sa jednim velikim mjestom koji se zove „Panao.“ Od ovamo bijaše se podignulo do 7000 duša, da nas osvoji ali im nije moglo poč za rukom. Mi smo bili usilovani činiti „Gvardiu Urbanu“ malo što ne svaku noć, bez spanja i to sa puškama u ruci spravi svaki čas braniti naše imanje. Spočetka je bila „Gvardia Urbana“ sadržana od svih inozemaca, gdje je bio viši broj Austrijanaca i Italianaca. Kako pak zdrava hrvatska krv ne može se nigdje vidjeti sa talijancem, pa ni mi ovdje, tako smo učinili drugu „Gvardiu Urbanu“ koja se i dan današnji zove Austro-Hungara sastavljena od Austrijanaca i djelom Hrvata. Eto tako nam progje godina u nemiru i u ratovanju.

Domorodac.

Pogled po svijetu.

— Izbori u Italiji obaviše se potpunom pobjedom Crispi-a. Ipak dolaze u sabor takogjer svi prvaci opozicija. Sasvim tim većina mu nije stalna, jer u Italiji imade onih, koji kandiduju kao vladinovi a poslije u komori postaju opozicionarci. Opozicija kani osobno napasti Crispi-a, s moralne strane, te ga je već objedila, da je Herzu prodao visokih redova.

— Nakon toliko čekanja, dogovaranja i sjednica izborni pododbor napokon se sklonuo, da priopći osnovu svoje izborne preinake. Predložena osnova odreguje 47 novih zast. mandata od kojih 34 otpadaju na najmanje poreznike, a 13 na organizovane radnike, koji će birati neizravno. — Osnova nije nijednu stranku zadovoljila. Brzojavljaju da će ova osnova uzdrmati i onako rasklimane koaliciju, te prouzročiti golemu krizu. Neki već nalaze Windischgrätzova nasljednika u češko-me namjesniku Thunu. Poljački listovi nagagjaju, da bi se lako moglo raspustiti car. vijeće.

— Velikijeh je iskaza bilo ovih dana u Beču, a sve napereći proti liberalcima. Pošto je dr. Lueger izjavio da se uz neznatnu većinu neće primiti načelnništva, raspušteno je bečko gradsko zastupstvo, a uprava grada povjerena komesaru uz sudjelovanje 15 savjetnika. Novi izbori biće ove jeseni i tada se antisemiti nadaju takovoj većini, da će postati isključivo gospodari Beča.

— Formoza, koja bijaše ostupljena Japanu proglasila se republikom. Japanci moradoše poslati flotu i vojsku da osvoje dobiveni otok.

Domace vijesti.

Razdor u stranci prava? — Neke novine izmegju kojih i poluslužbena „Smotra“ pune veselja donose vijesti, da je nastao razdor u stranci prava, jerbo je bar. Rukavina istupio iz stranke, zaboravljajući uz to javiti, kako je u toj sjednici prihvaćena potpuna organizacija stranke, čija osnova već je odobrena od d. r. Starčevića. Ako jedan ili više pravaša istupe iz stranke, nije kod nas nikakvo čudo, jer smo to i otprije vidjeli. Ne samo to, nego da se sad i cijela naša stranka raspadne, njezina su načela tako se u narod uvrijedila, da ih više nije moguće iščupati. Je su li ovo razumljela stanovita poluslužbena gospoda? Ali koji na umirenje njihovo toli na radost naših sumišljenika možemo javiti, da u našoj stranci nema nikakva razdora, već da su neka gospoda prvaci jedino svoja dosadašnja mjesta izmijenila.

Preradovićev spomenik. — U pretprošli četvrtak otkrio se u Zagrebu spomenik najvišeg hrvatskog pjesnika Petra Preradovića, sina pravoslavni hrvatskih roditelja. Podignuo mu ga na svoj trošak drugi pravoslavni Hrvat mladi intendant zemaljskog teatra i hrvatski pisac, dr. S. pl. Miletić, čovjek sjajne budućnosti. On je spomenik darovao gradu Zagrebu.

Radošću konstatujemo ovaj plemeniti čin, koji je dokaz, da se izmed poštenog i značajnog našeg pravoslavnog elementa, usprkos svoj vjerskoj agitaciji još i danas nije izgubilo hrvatsko narodno čuvstvo. Slava Preradoviću! Živio Miletić!

Biankini u delegacijam. — Koliko se sa narodnjačke strane nastoji da Biankini ne bude biran u delegacije, to, na žalost, predobro znamo. Ali evo i proti njihovoj volji ispunilo se ono što smo mi odavna žudjeli da se dogodi: Biankini je izabran delegatom. Kandidiraše ga naši čelični i proslavljeni Istrani Spincić. Laginja, a pošto je izmed njih i talijana bio jednak broj glasova, sreća je odlučila za Jurja. Tako vidimo da zastupnici susjedne Istre odriču se svojih prava u čast dalmatinskog pravaša! Laskavijeg priznanja Biankini nije mogao doživjeti. Poluslužbeni listovi kivni su na taj izbor, što je dobar znak. A narodnjaci?

Monstrum. — Čitamo u pretprošlom „Jedinstva“ hrpu guusnih i uvredljivih pogrd na pravaše i našu stranku, kakovih ne nagjismo u najzatucanijem hrvatožderskom listu. Počinjući sa „pravaštvo je pošast“ nabraja „Jedinstvo“ toliko pogrd, da se čudimo njegovu papiru, koji ih je primio. Valjda je i on iz narodnjačke tvornice. Takoga smeta još nijesmo čitali. Ono je moglo napisati jedino kakvo plaćeno pero, koje bi za 10 flor. i samoga sebe javno izgrdilo. Ko nas čita, a osobito u poslima domaćih stranačkih razdora, biće se uvjerio, da mi gledamo uvijek razlozima i dokazima pobiti protivnika. Ali na onaj izljev nehrvatske duše, ne vrijede ni razlozi ni dokazi. Čovjek može samo da se nasmiđe, ili da se okrene na stranu s rukom na ustima. Biće to preludije za spljetski narodnjački sastanak, pozvan na srpsko-hrvatskom programu od g. 1875? Samo naprijed!

O. Martin Nedić † — Umro je poznati pučki pjesnik O. Martin Nedić u visokoj starosti od 85 god. Pokojnik bio je rodom iz Tolise u Bosni, vatre Hrvata, pak uz Jukića i Martića spada megu najbolje bosanske književnike. Pokoj mu plemenitoj duši!

Senjski biskup. — Zagrebačke novine pišu da će senjskim bisk. postati po svoj prilici dr. Maurović, sadašnji rektor zagrebačkog sveučilišta.

Pišu nam iz Kunovske Župe na Pelješcu: — Ove godine imali smo u pastirske pohode Našeg Prisvjetlog Biskupa, i to za šest dana. Od Borja do Osobjeve posjetio je sve kapele sva grobišta sve učione. U svim odlomcima bi pričekan takim slavljem i takim veličanstvom, da se ne može opisati niti pojmiti. One šest dana za nas bili su ko najsvetčaniji dani. Mlado staro i dječica svi su izlazili njemu na susret da ga pozdrave. Sva naša Župa ovih dana bi da tako rećemo ko s jednim plaštom bojadisana crveno-bijelo-modro, naime gdje god ideš gdje god se obrneš svukud naša trobojnica se vije. Neprestani zvuk pozdrava „slava“, „živio“ iz mužara i topova orio se je sve dane od jutra do mraka. Rasvjeta sela Kune i bacanje neizbrojnih vatrometa, dne 7 Maja tako sjajno je ispalilo, da Prisvjetli Biskup većkrat je izrazio podpuno njegovo zadovoljstvo i oduševljenje. — Njegov svečani dolazak slavlje s kojim bi priregjen i otpraćen, slatke i mile njegove riječi, biti će neizbrisive u srcu svih Župljana! Bog nam ga poživio za mnogo godina, i brzo nas opet posjetio.

Rćani.

Pišu nam iz Zadra. — Iz dobra izvora doznajemo da su Srbi i Talijanaši već sklopili kompromis za došaste izbore.

Gradska Kronika.

Imenovanje. — Savjetnik okr. suda gosp. J. Grančić imenovan je prizivnim savjetnikom. Čestitamo. Gosp. Grančić držao se u pol. stvarima neutralan.

Za Starčevićev Dom. — Primismo za Dom 2 fior. 30 novč. sakupljeno u veselu društvu.

Potvrgjena zaplijena. — Zaplijena br. 20 našega lista bila je potvrgjena od c. k. okr. suda.

Ispravak. — U pretpr. broju med prinosičke za Ljubljano ima stati mješte Stijepo Mičić Stijepo Bravačić. Nadalje darovaše preko gg. Borštnika i Pregelja, gg: grof Marko Pozza 1 napoleon, Sciglie Poldo 3 fior., Ukas Ivan 2 fior., V. S. 1 fior.

Teodorina Gradina. — Naše se je proročanstvo ispunilo. Društvo za Hotele prodana je Teodorina Gradina za 1000 fior. Tako je grad lišen jedinioga parka i šetališta, što ga je posjedovao, sve u zdravlje bar. Gondole. Mi ne znamo kud će sada gradska dječica da se krijepe svježim zrakom, jerbo društvo, kako čujemo, ovih dana već će ograditi park, a prvom prigodom će ga dapače sasvim zatvoriti. Roditelji neka za ovo budu zahvalni usrećitelju Dubrovnika bar. Gondoli i njegovim skutonošama u općinskome vijeću.

Nezgoda na moru. — U utornik prošle sedmice Lloydov parobrod „Donae“ prebio je na seli od Cavtata elić, pak je morao čekati „Sultan“ istog društva, koji ga je po podne odveo u Gruž.

Trešnja. — Prošle sedmice čule su se u gradu tri vrlo slabe trešnje.

Izlet u Mletke. — Kako smo u pr. broju oglasili, u došasti utornik poduzeće „Hungaria“ izlet u Mletke, gdje je otvorena umjetnička izložba. U Mlerina ostaće dva puna dana četvrtak i petak, a u ponedjelnik redovitim plovitom vrati će se u Gruž. Eto dobre prilike, koja se neće tako lako pružiti. Cijena poć i doć I. mjesto 30, II. 22, III. 12 fior.

Zastupnik „Slavije.“ — Zast. ovog osjeguravajućeg društva g. Vjekoslav Jušić putuje sada po južnoj Dalmaciji.

Odgovor „Dalmati.“ — Preč. dn. Mato kan. Pišta za odgovor „Dalmati“ na njegove dopise iz Dubrovnika u br. 43 pod nadnevnikom 24 i 25 Maja o. g., poklonio je društvu „Hrvatska Radnička Zadruga“ u Dubrovniku, lijepu sliku Lava XIII. pokrovitelja hrvatskoga naroda i branitelja radnika, koja će biti obješena u dvorani društva, megu inim slikama a te su: našeg mecene biskupa Strossmajera, dra. Antuna Starčevića, pokojnog velezaslužnog biskupa Vodopića itd. Istodobno poklonio je 6 kruna u pripomoć društvu sv. Ćirila i Metoda u Istri.

Mislimo da je ovo najuspješniji način, kojim bi svaki Hrvat imao odgovarati ličnim klevetam, napadajima i budalaštinama talijanskih i srpskih piskara: činiti dobra djela pa i malena bila, na korist i diku svoje domovine, jer voditi polemiku rad ličnih uvrijeda s osobama cui si fa notte in nantei a sera i koje izvan smijeha drugo ne zaslužuju, ništa ne koristi.

Književnost.

Primismo: Općinski Glasnik, mjesečnik „Zadruga općinskih činovnika u Dalmaciji.“ God. I. br. 2. Izlazi koncem svakog mjeseca, a pretplata mu je na god. 4 fior.

Dvije skladbe: jedan valčik („Uspomena na Ilidže“) i brzu polku („Sarajevski Tramvaj“) za glasovir skladao Š. Bosiljevac. Izdala naklada megunarodne knjižare Milana Šarića u Sarajevu. Valčiku je cijena 1 flor. a polki 50 novčića.

Bog, obitelj i domovina. Po talijanskom za naš puk priredio Ivan Mahulja učitelj. I. Dio. Bog. — Izdalo društvo „Pučka knjiga“ u Zadru. Cijena 15 novč.

Starohrvatska prošvjeta. Glasilo hrv. star. druš. u Kninu. Br. 2. Preporučamo svakomu ovaj izvrni list obilna sadržaja i bogatih slika. Izlazi svaki tromjeseć. Cijena mu je 4 fior. na godinu. Urednik mu je g. Frano Radić učitelj na Korčuli.

Zbirku zakona, naredaba i uputa o trsnom ušenbu (Phylloxera vastatrix). Izdana nastojanjem c. k. dalmatinskog namjesništva. U Zadru oktobra 1894. Tiskara P. Jankovića.

Bi li išli u Eramasone? Napisao dr. Šandor pl. Bresztjenszky. U Zagrebu 1895. Tiskara C. Albrechta. Cijena 20 novč. Izvrna knjižica, koju preporučamo da je svak pročita.

Hartmanov hrvatski konduktur za mjesec Jun 1895. Cijena 20 novč.

Otvoreni Dopisi „Crvene Hrvatske.“

Č. g. I. Z. New-York. — Podmireno za prvo polugodište 1895.

Priopćeno *)

U br. 20 „Dubrovnika“ neki B. B. biva Boško Bakara glavari Maranovića, dao je napisati dopis, proti našem kapelanu, Vlt. Dum Gjuru J. Lanevi. Mi potpisani prezirimo odbacujemo ono sramotno pisanje, a želja nam je da se Dum Gjuro koji uživa, do sada, svaku čast kod svojih parokijana, jer se ko svećenik ponaša, ne bude obazirao na to, pošto bi bilo ispod njegova dostojanstva i našega, jer se sramimo da izneggju nas ima ljudi, koji su posve nisko pali.

Maranovići, 26 Svibnja 1895.
Luka Peš općinski prisjednik i posj. Stjepan A. Brzica, f. Frana Jončića, Stjepan S. Brzica trg., Jozo Bašića posj., f. Petra Brzice pok. Stjepana, Nikola Bašića posj. f. Ivana Brzice Mate Sekulo.

*) Za ovo pismo uredništvo ne prima odgovornosti. Ur.

Veliko iznenagjenje! Bez utakmice!

Usljed velike pogodbe sa najvećim tvornicama Europe, u stanju sam da dađem ove prijedmete za nevjerojatno jeftinu cijenu i to: Jedan fini **Pozlaćeni Sat** na časove sa pozlaćenim laucem samo za 1 f. 40 nč. — Finu **Budilicu** prve vrsti na časove sa markom samo za 1.70 do 2 for. — Zepni **Remontoir** od nickela na časove, fini posrebrni lanac; **nausniče** od srebra, garantirane od c. k. ureda, **sve 3 stvari zajedno samo 3.50 fior.**

Još se nije vidjelo

3 velika stolna noža od srebra punktirano po c. kr. Uredu, najfiniji čelik i 3 velike stolne srebne ožice punktirano po c. k. Uredu, najbolje srebro! **Svih 6 komada samo f. 4 i 50 nč.**

Dok zaliha traje neka se svak okoristi. Ne riskira se ništa. Što se ne dopada prima se natrag uz **franko povrćeni novac.**

Dobiti se može kod prvog skladišta satova.
SINA PELZ u KRAKOVU
Protokolirana tvrtka od c. k. trg. suda, utemeljena 1870.

GLAS „SLAVIJA“ UZAJAMNO OSJEGURAVAJUĆA BANKA u P R A G U

Osigurava
ZGRADE I SVAKOVRSNE POKRETNINE
PROTI NESREĆI OD POŽARA
ČOVJEČJI ŽIVOT PO MNOGOVRSNIM
KOMBINACIJAMA UZ NAJPOVOLJNIJE
UVJETE.

Banka „Slavija“ rasposlala je na sve strane izvješća o svome poslovanju za god. 1894.

U god. 1894 iznašala je inkasovana osjegurina u svim odjelima fior. 2,073.298.81 prema fior. 1,890.265.02 u god. 1893 dakle za fior. 103.033.70 više.

Osjegurana glavica od svih odjela iznasalaje fior. 279.192.494.40 prema fior. 257.649.259.15 u god. 1893, dakle fior. 21.543.225.25 više.

Pričuvena zaklada svih odjela iznaša fior. 6.375.397.60, k tome se priračunava činovnička i zastupnička mirovinska zaklada, od kojih je prva narašla na fior. 299.207.11, a druga na fior. 144.887.82.

Dobitak za god. 1894 iznosi u svim odjelima fior. 250.119.16.

Na štetama isplatila je banka „Slavija“ od početka svoga poslovanja do konca g. 1894 **FIOR. 24.032.317.69.**

Iz ovih brojka može se najbolje razviditi solidnost i napredak ovoga domaćeg slaveniskog zavoda, koji se temelji na uzajamnosti, te mudro i oprezno gospodari.

Banka „Slavija“ silno napreduje premda godimibe isplaćuje velike svote za štete od požara, osjegurana života itd. itd.

Banka „Slavija“ pridobiva danomice sve više simpatija ne samo među Slavenima kao čisto slavenski zavod, već dapače i među drugim narodima i to radi njezinog solidnog poslovanja i umnog gospodarenja.

I u Dalmaciji će Banka „Slavija“ razviti veliku i blagotvornu djelatnost kao i u drugim našim pokrajinama. Njezino ime sv se to više širi i osvaja općinstvo svojim dobrim glasom. Obavijesti i sve naputke u ovim krajevima daje **GENERALNO ZASTUPSTVO BANKE „SLAVIJE“ U LJUBLJANI**, kao takoglar i njezini zastupnici, od kojih g. **VJEKOSLAV JUŠIĆ** putuje sada južnom Dalmacijom uz najbolji uspjeh.

Glasovita tvrtka **IG. HELLER, BEČ II.** Praterstrasse 49, toliko je priznanja stekla za svoje *tijeskovne, štrcaljke, prese za voće i sve druge razne poljodjeljske strojeve*, da se ne može učiniti s manje, a da se ista posjednicima najtoplije ne preporuči.

U KALAMOTEZA

Ovim javljam p. n. sl. općinstvu, da sam opet otvorila ovu gostionicu, koju je držao do sada moj pokojni suprug. Izvrsna jela, najbolja posluga. **Mare ud. Baburica.**

Čuvajte lozu od peronospori! U doba kad vinogradar treba lijeka proti peronospori, preporučamo mu ono u Franceskoj već rabljeno sredstvo, koje je i u Ugarskoj postiglo svrhu. Samljevend modra galica „Fostit“, fini prašak koji se puhalicom po svojoj lozi rasprši, na čemu ga čvrsto drži primiješani prašak masnog kamena (Speckstein). U junu posut do jeseni održi, a lozu ne izgrdi nego dapače bolje izgleda.

Pošto „Fostit“ ne treba ni vode ni priprave, lakše je raditi i prenositi ga na dalečine. Pak i to: dok se ovaj prašak rasprši po svim čestim lišća, kaplje običnih tekućina poskrope sama jedan dio, a drugo ostane netaknuto. Uzimimo k tomu u obzir čistoću, kog uporabe, i da se puhlica ne može pokvariti. Dok tekućina izgnusi i pokvari odijelo „Fostit“ mu ni malo ne nahuđi. — Ako uzmemo u obzir čistoću zrele grožđa, kao i to da je prašenje „Fostitom“ jednu trećinu cjenje od štrapanja kako se to čita u brošuri dvorskog dobavljača Wilima Mühle u Temišvaru, uvjereni smo da će vinogradar rabiti „Fostit“ ma bilo to i na probu.

Ko hoće da obrani vinogradare od

PERONOSPORA

neka ih posiplje sa

F O S T I T O M

Glavno zastupstvo za Austro-ugarsku i istok: Dvorski dobavljač **WILHELM MÜHLE** trgovina sjemena u **TEMISVARU**. Fostit najbolji, najsigurniji i najjeftiniji proti peronospori. Fostit ima najjeftinije Aparate koji više godina traju.

Fostit ne kvari Aparat i lako se rabi.

Fostit ne gnusi odijela i najčistije je sredstvo.

Fostit ne treba vode i lako se radi.

Fostit posjeduje mnoštvo pohvala ugarskih vinogradara.

Fostit vrijedi 5 kg. fl. 1.50 — 50 kg. fl. 13. — 100 kg. fl. 25.50. — 500 kg. fl. 125.

Brošure i posebne ponude za veće naručbe bađava i franko.

Puhalice za prašenje

Hungaria fl. 4.50. Reform fl. 7. 50, Torpedo fl. 24 —

Pokost iz lanenog ulja

najbolje vrsti kod

ADOLFA HAUPTMANNA

Tvornica pokostnine (verniže) u Ljubljani

Ilustrovani cijenici stvari za obrt, škole

i kuću gratis i franko. 10-10

Povlaštena Poslovnica Internacionalnog Razašiljanja

PO PAROBRODIMA I ŽELJEZNICAMA

PRESTAVNIK

RAZNIH PAROBRODARSKIH DRUŠTAVA.

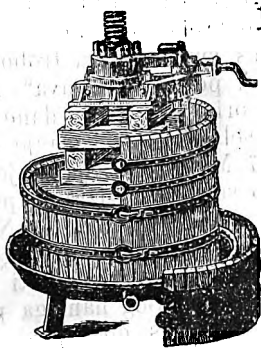
Na zahtjev podaje svakomu naputke.

OBRAZLOŽENJE

kap. Ivu A. Gjaji

U TRSTU, via Arsenale 2

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO VINO I VOĆE

MLATILA, ŽRVNJALA, MLINOVE za čišćenje žita, RALA, TISKI za grožđe i voće, Patentirane ŠTRCALJKE za peronosporu i samodjeljujuće sprave za PERONOSPORU sa ZRAČNOM SISALJKOM, STROJEVE za REZANJE i PIVNIČARKE SPRAVE kao u opću sve strojeve za pol odjelstvo, vino i izragjivanje vina iz voća sve po najnovijem i najboljem sustavu prodaje

IG. HELLER BEČ

2 2 Praterstrass Nr. 49

NAJPOVOLJNIJE POGODBE.

Bogato ilustrovani cijenici na hrvatskom i talijanskom jeziku na zahtjev bađavu i franko.

najjeftinije cijene, jamčevina, vrijeme za prokušanje!!!

Preprodavaocima veliki popust.

3-10

Dava se u najam kuća na **PLOCAM** na carskoj cesti. — Poblize kod gosp. **LUKE MILIŠIĆA** terzije u Dubrovniku.

Iberciji 9 fior. prosta odijela 16 fior. (najbolja), Havelocks iz devine dlake 9 fior. ogrtači 7 fior. uvijek zališno kod

Jakoba Rothbergera

c. i k. Dvorskog dobavljača u Beču I. Stephansplatz Br. 9. Svakidan otvoreno do ponoća.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

WEISSA

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

U DROGARIJI

Mata Franičevića

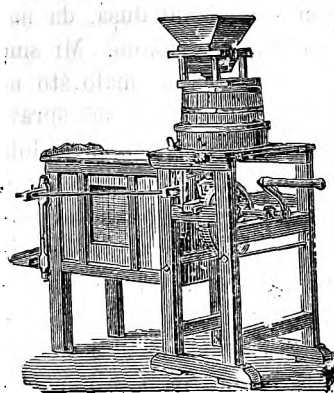
U DUBROVNIKU

nalazi se skladište pravog i izvrsnog

Sapuna od Kandije

sa svjedočbom izvrsnosti potvrđenom od Generalnog turskog Konsulata u Dubrovniku.

Jedino skladište za svu DALMACIJU.

Najbolje i najjeftinije **SKLADIŠTE**

za sve poljodjeljske Strojve i sprave — Štrcaljke svake vrsti — Kodače

— Šivaće strojeve — Strojve za pranje i sušenje — Patent. ručne

mline — Tijeskovne — Štrcalje za peronosporu — Pumpe za vino

— Motore na paru ili petrolej

AUGUST KOLB, Tvornica strojeva

BEČ, II/7 Pasetstrasse Br. 29-31.

— Traže se solidni zastupnici. —

Phönix-Pomada

nagradjena na izložbi za zdravstvo i njegovanje bolesnika

u Stuttgartu g. 1-90; po liječničkim svjedočbama i hiljadama

zahvala priznata kao jedino opstojće djelujuće, neškodljivo

sredstvo, da gospoda i gospogje dobiju bujne i pune

vlasi i da se zapriječi otpadanje kose; mladići mogu s njome

odmah uzgojiti jaku brku. Garantirano za uspjeh i za neškodljivost. Lončić 80

novč. poštom ili podužem 90 novč.

K. Hoppe, Beč, XIV. Schwegelergasse 12. 8-52

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za Dubrovnik: na cijelu godinu flor. 4, na pō godine flor. 2; Za Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu: na cijelu godinu flor. 4: 50, na pō godine flor. 2: 25; za inozemstvo flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju Uredništvo.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Iz Slavonije.

U br. 20. „Crv. Hrv.“ ima uvodni članak, koji izlaže iz knjige osiječke trgovačko-obrtničke komore najžalosnije prilike, koje nas sada ovuda biju, a to je propadanje hrvatskoga življa. Ne čudite se, da ta trgovačka komora tako hladnokrvno bilježi to propadanje, jer ju zastupaju većinom ljudi, koji s našim narodom i njegovim težnjama ne imaju ništa zajedničkoga, pače se s druge strane vesele širenju njemačkoga življa, jer u novije doba izraelićani ko da su rojeni Nijemci, tako se drže te narodnosti. — Da narod naš propada, o tome nema sumnje, jer sam i sam prolazio kroz sela, koja su prije 10, 20-30 godina bila čisto hrvatska, a sada ima u njima još samo 10-15 hrvatskih „gazda“, a sve ostalo zauzeo je Nijemac ili Mađžar. To se tajiti neda, pak želim da malo pobliže što rekнем o razlozima useljivanja tuginaca, o propadanju hrvatskoga življa i o posljedicama koje će se tek izleći iz toga.

I) Razlozi što se tugini tako useljuju — a dolaze većinom iz Banata i bližih krajeva Ugarske — jest skupoća zemljišta preko Drave i Dunava, a jeftinoća s ove strane. — Poznato je da su zemlje ugarske uizine vrlo plodne, pak je to privuklo u te krajeve mnogo doseljenika iz svih mogućih krajeva i naroda, tako da tamo uz Hrvate i Srbe nalazimo još Slovačka, Čeha, Rumunja, Nijemaca i Mađžara. Sve to žive tamo pomiješano u malom opsegu, tamo radi, žive i množi se. Kako je koji od ovih življa moralniji i plodniji, u toliko se brže širi. Nego nastala je još jedna nevolja za nas. Tamo preko je zemljište poskupilo radi plodnosti i napućenosti. Novoga žiteljstva nadolazi neprestano, jer dobar glas o plodnosti tla mami ga, a staro raste u velike polje, a sve je to razlogom prenapućenosti, život postaje sve teži i neugodniji, pa svako teži za laglijim i ugodnijim. Uza sve to našlo se je još i bogataša, koji nastoje da posjed što jače povećaju, pak mugaju velike svote za okolna zemljišta. Ovo su dva razloga koji seljake iz južne Ugarske tjeraju u Hrvatsku, gdje su zemljišta barem za polovinu jeftinija. Valja priznati amo ima još i sada mnogo neobragjenoga zemljišta, a osobito u koliko je u dosegu poplave. Najprije pokupovase došljaci ova pusta zemljišta, šume se krše a zemlja prodaje, pa ubroje te amo još mnošinu vlastele, koja nema ni trunke iskrene ljubavi prema zemlji i narodu, nego samo prema svojem posjedu, pak voli već iz nekoga prkosa da naseljuje na svoje zemljište tuginice, koji su donekle bolji gospodari nego li naši ljudi, pa eto razloga doseljivanju tuginaca. Tu se daje lakše prokuburiti život nego li preko, a to ih mami amo. Uz to radi cijenoga zemljišta, stekne odmah dupli posjed nego li je onaj što ga je u Ugarskoj prodao. Konkurencije domaćega življa ne boji se, jer je ovaj podosta zaostao za njima u znanju poljodjelskom.

II) Razlozi što hrvatski živalj tude propada, jesu ovi. Hrvatski narod žive od vajakada u zadrugama, pa kad se je riješio Turaka mogao je uz primjerenu marljivost na dobrom ovom zemljištu doskora doći do nekoga blagostanja. Tekom vremena uz valjanu zadrugarsku upravu narod je obogatio, i naučio se je svakom obilju, u kojemu je dugo živio, pače se u nj i uživio. To blagosta-

nje i obilje, koliko nam je služilo na čast, jer je bilo vlastitom mukom stečeno bilo je ipak razlogom, da se je narod naš pokario. Čim dulje je živio u takvom blagostanju, tim se je jače pokvario, dakle u plodnijim predjelima jače nego li mrsavijim, dakle svakako najviše u Slavoniji, a naročito u Srijemu, gdje se zemlj. lako obragjuje a obilno naplaćuje.

Bogatstvo samo po sebi nije zlo, ali je zlo, kad čovjek nije dovoljno jak a se otme lagodnostima, koje otale proističu. Na žalost za naš narod bilo je ubitačno, jer je prouzročilo glavne mu sadašnje mane, koje ga ruše u popast. Iz blagostanja proizšao je nerad, lijenost i indolencija, jer nužda nije ljude tjerala da si junački prima posla. Dugo uživanje ubilo je zdrav razum, što se je trudom steklo u prijašnjem doba, te se je sada rasipalo. Željeznica nije bila, putevi loši, pak je svaki većinom sam, sve pojeo što je zaradio. Dodajte k tome još nesretno klimu, koje ubija i pošteno srce i odličnu volju, pa eto vam glavnih razloga nazadovanju naroda. Ljudi se ulijenili i pokvarili. Lijenost i pijanstvo najveća su zla za ljudski rod, jer se iz njih sva zla ležu, a tako je postalo i u nas, narod nije više radio, gostio se je i pio, dok je što bilo, počeo se kavgati i ubijati iz inada, dao se na nemoralnost, zaboravio na iskrenu vjeru, a kad se je u mviije vrijeme upoznao sa ostalim svijetom, bacio se još u silnu raskoš. Lijenost, pijanstvo i nemoral glavne su mane naroda po Slavoniji, a svega toga nema ni iz daleka u tolikoj mjeri u doseljenika.

U takvom položaju, donekle u obilju, a donekle u pokvarenosti zatekać je naš narod zakon o diobi zadruga. Narod to jelva dočeka, ko će da sluša, ko li da radi za drugoga? Svaki će za sebe, pa što Bog da! Nego u koliko je zadruga valjana uredba, toliko ima zlih posljedica za sve članove, ako se ukinu. U zadrugi svaki je imao svoj odregjeni posao, u drugo se nije dirao, pasio je svinje kroz sav život, a sad je svoj gazda, valja i da obragjuje svoje polje, a u to se ne razumije. Posao mu smrdi, težak je i neugodan, a on mičan ljenčarenju i obilju, pak se sada ne može da snage. Novaca nema, raditi ne će a živjeti mora, pak se pomogne kako znađe. Recimo zapao ga je dio zadrugarškog zemljišta od 10 jutara. Sam to obragjivati ne može, jer je obitelj malena, pa proda došljaku, koji svakamo kuca, jednu trećinu. Ostalo obragjuje. Nego novac potroši, a da ni poreza platio nije, zaduži se državi, židovu trgovcu, prepire se neprestano sa prijašnjim zadrugarima radi ovoga ili onoga posjeda, potroši na to i zadnju paru, al opet ne radi. Nevolja pritište odasvuda, pa proda opet drugu trećinu posjeda, a ostane mu samo zadnja trećina. Ova ne dostaje tude za uzdržavanje seljaka, novac se opet potroši, a nevolja već ceri svoje zube na jednu obitelj, koja kuka od gladi i nevolje. Porez se nije platio, a u tom zadnjem času seljak se osvjesti i preagne svom silom da radi. Prigospodari koje blašće, orudje ili slično, ali čim to dočuju ovrhovoditelji, već im to ugrabe i prodadu. Seljak ostane i opet goloruk. Opet radi i prigospodari što, ali progje na isti način. Ne će dakle više ni da radi, jer iza muke čeka ga poniženje; lijenosti sklon je i bez toga pa se sasvim zapusti. Konačno da se svega riješi on prodade i zadnje ostanke svoga zemljišta i seli se

u tminu dalnjega života. Često se to dogodi i bez onoga ovrhovoditeljskoga postupanja i seljak onda ostane bez svega i svačesa. Sada nastaje ono izumiranje naroda, on se jednostavno gubi. Ponajprije prehranjuje se kako, tako, a poslije rasprši se na sve strane da zasluži kruh; takav nije više za rasplod, on pomalo ugine i nestane mu traga.

Evo to su glavni razlozi propadanja hrvatskoga žiteljstva, kako vidimo krivi smo sami, jer se u dobru previše uznesemo, a u zlu odviše ponizimo. Možda ne bi tako bilo da prelaz iz blagostanja u oskudicu nije bio toli nagao i da se tuginac s gutovim novcem u rukama ne tiska toliko na prag bijednoga seljaka. Kad sve ovo dobro promislino, zar ćemo se čuditi da je u Slavoniji, u toj bogatoj zemlji, gdje se konji čak žitoni hrane, da se pristedi skuplji kukuruz i zob, ove žiue bilo sela u kojima su ljudi *trpili glad!* Sela su to bez posjeda, seljaci koji obragjuju svoja nekadašnja polja za drugoga, seljaci koji tako ginu i propadaju, a za njima ruše se i bijedne ove kličarice, kroz koje su zvijezde brojili.

Dodajte svenmu tomu ubijanje vlastitog zlatka, pa i veću indolenciju, koju sobom donasa istočna vjera i silne zločine, kojih svaki ugripi odmah dvije žrtve, pa evo razloga zašto pučanstvo pravoslavno jače propada, pa naročito u plodnijem Srijemu.

III. A šta nas čeka iz obojega što prije rekossmo? Kako se čini ništa utješljivoga. Nijemac i Mađžar što se uselje morali bi se pohvaliti, i tek on da bi se odstranile pogublji za našu narodnu stvar, al to u dobrim prilikama ide tek za tri pokolenja. A u kakvim silo mi šala prilikama? Zar da to napose spominjem? Ne, svako znađe, da se u Hrvatskoj nesmije ni ime hrvatsko pravo spominjati, jer će mu odmah za vrat sjesti nebrojeni činovnici, koji teže za boljom plaćom, a tonie se nadaju tim prije, čim se bolje mogu iskazati da zapriječu slobodoumlje hrvatsko. Sam narod hrvatski ostavlja se hotimice u neznanju ili u sumnji glede narodnosti, jer se iz pučke škole sve istjerao što sjeća na stari slavni bud pjesmami bud čitankom. Kad je s nama tako, zar da se tuginac za tim otimlje? Nije mu nužda. Doduše škole i saobraćaj nauče došljake hrvatski, ali tuginac uvijek će smatrati urogjenika nižom masom, jer je napredniji od njega, i jer je taj od njega ovisan u koje čemu. A da toga ne bude, pa da se doseljenici pretapaju u Hrvate, to bi morala nastojati vlada u društvu sa crkvom. Koliko vlada radi spomenuo sam, drugo od nje i ne očekujemo, a što radi crkva? Žao mi je da moram dirnuti u tu ranu, ne znam da li će cijenjeni g. urednik htjeti sve tiskati, no što mi je na jeziku to i na srcu, pa se ne okanujem kazati istinu ma i gorku. (Recite samo, i mi smo u br. 20 mnogo gorku ali pravednu napisali! Ur.)

Svećenstvo naše u Slavoniji, koje je živilo isto tako u preobilju kano i narod, upalo je u slične pogreške, zanemarilo se je da tako najblaže rekнем i ono danas više ne valja. Nadu polažem u budući naraštaj, ali ovaj sadanji trpi za grijehe prijašnjega. Ono je većim djelom indiferentno u pogledu narodnosti. Samo da ne radi, da se ne bori i trudi ispričaje se obično time što mu je vjera pred narodnosti, a tako su tugini posve prosti od utjecaja hrvatskoga. Potražimo li razlog ova-

kvome raspoloženju svećenstva, naišli bi na još teže i žalosnije istine. Da se je prije malo više radilo oko „hrvatske“ ideje, valja da svećenstvo tude ne bi ovakvo bilo; svećenstvo to ma koliko može da je duševno naobraženo, hladno je srcem prema narodnosti. Valjda će bolje biti sada, kad u sjemenište utječe hrvatski duh, ali ne odatle nego iz Zagreba. Ko je pametan neka misli, možda će se dosjetiti onome što mislim. Sada ne bi zgodno bilo inače otkrivati te rane.

Posljedice, dakle kako vidite, braćo draga, teške su i pogibeljne. Dat će valjda Bog, da se i naš narod osvijesti vlastitom nesrećom, pak će strukim silama uzastojati da uzdrži ono što mu je još ostalo, i da proguta u narodnom smislu došljake koji već većinom znadu i hrvatski, al uz narod neka pregnu i inteligencija sva; neka širi čistu hrvatsku misao, neka sokoli svoje, a pridobiva za se tugjince, pak će biti bolje. Neka samo ne grakne kogod na mene, ako se nagje dirnutim, govorio sam od srca, pak uvjeri li me o protivnom bit ću mu zahvalan, jer će mi dokazati da stvar po nas nije toli loša koliko se meni čini. — U svakom pogledu prijeti raznarogjenje Slavonije, a to ni jednome Hrvat u ne može i ne smije da bude ravnodušno. Dužnost je sviju nas da to zapriječimo, a nspjet ćemo samo poštenjem, radom, ustrajnošću i ponosom hrvatskim. —

Blato! blato!

Nekakav srpski piskaralo nema vele što je pisao, da bi pravaši na svoju zastavu imali upisati „blato! blato! blato!“ Na ovu smo *finu* duhovitost pomislili čitajući nešto o odnosajima Srba u našoj monarkiji, po kojim regbi, da, u onoj crkvenoj autonomiji što je uživaju, oni nijesu ništa bolji od onih u Srbiji, a možda bi bili gori, kad bi bili u položaju onih preko Drine.

Prenosimo dokaze od riječi do riječi iz srpskih novina.

Zagrebački smet, koji za plaću grdi sve što je hrvatsko u svome 48 br. piše:

„Naš srpski saborski odbor imao je krajem prošle godine sjednicu, u kojoj je takogier odobrio i proračune svih naših manastira. Po tome proračunu, koga smo dobrotom jednog prijatelja dobili, biće godišnji prihod i suvišak svakog pojedinog manastira ovoliki:“

Zatim nabraja prihode i suviške od 26 manastira iz kojih računa izlazi da neki, kao Krušedo, imaju 56.897 fior. prihoda, pa to sve pojeduu i potroše a u narodne svrhe ne daju niti novčića, pak zaključuje:

„Dakle svi srpski manastiri imaju 357.873 fior. prihoda, od koga će oni sami 352.070 fior. utrošiti ili potrošiti, a samo 5794 fior. dati srpskim narodnim fondovima. A da bi se tome gazdinstvu i uzrok našao, valja pročitati ono, što onomad donesoše „Branik“ i „Zastava“, naime, da je vladika Opačić suspendovao koviljskog igumana Mirona Gjorgjevića, koji je sebe isticao za najboljeg ekonomu, od manastirske uprave, jer da je manastir u najvećem neredu i tako prezadužen, da samom jednom novosadskom zavodu duguje 6000 fior. pa je jednom ujutru sad već prodao ranu, ma da žito još ni cvjetalo nije.“

Novosadska „Straža“, prenoseć ove bilješke iz „Srbobrana“ nadostavlja doslovce:

„Eto, tako „Srbobran“. On, jadan, pustio krokodilske suze i traži: ko je kriv, da od tolikih grdnih prihoda manastirskih ulazi u narodne fondove samo jedva stoti deo; pa pošto je smišljao i smišljao zavukao se za svoju vrednu bratiju „Zastavu“ i „Branik“, i našao, da je tomu svemu kriv koviljski iguman Miron Gjorgjević i njemu slični koji su „zadužili manastire i prodali ranu, ma da žito još ni cvjetalo nije.“

„E što ti je špekulant taj „Srbobran“! Treba se pred naivnim narodom pokazati „rodoljubom“ i „braničem narodnog znoja“, jer to donosi pretplatnika, pa, naravno, i para, ali pri tom za živu glavu ne treba kazati pravu istinu. ne treba iznjeti prave krivce, jer onda s bogom naklonost i prijateljstvo onih, koji vedre i oblače u našoj autonomiji. pa bi onda daleko više otpalo para nego bi ih zaslužio braneći pravdu i istinu. I zbog toga, kad već neko mora biti kriv, onda treba udariti po igumanu Mironu, ma da istraga protiv njega još nije završena i njegova krivica još nije dokazana — ta Miron „Srbobranu“ ne može ni hasniti ni škoditi!“

„Nu recimo, da je baš tako, da je iguman Miron i kriv (mi ne možemo kazati, jer nam u stvari baš ništa nije poznato) i da su krivi i ostali nastojatelji manastira — šta misli „slatki“ „Subo-

bran“: bili ti nastojatelji mogli tako žariti i paliti po tim sv. srpskim dužbinama, kad bi na čelu naše metropolije, neg saborskog odbora, naših konzistorija, stajali ljudi puni ljudskog poštenja i svesni svoje dužnos? Kad sam patrijarh **krade** kad njemu, kraj njegovih ogromnih prihoda, moraju manastiri puniti uću, je li onda čudo, da kradu i oni, koji stoje pod njegovim nadzorom, pod njegovom vrhovnom komandom?

„Patrijarh javi je obeležen kao *kradljivac, varalica, kajišar, fašifikator, špionista* itd., nu taj patrijarh nije za „Srbobran“ lopov, kojega treba oterati sa uzvišene ozicije, koju zauzimlje, nego on je za njega „Njegova Svetost“ pred kojom on metaniše do u prašu, i raduje se i ponosi njegovim blagoslovom!“

„Na sve stran u našoj avtonomiji izbijaju čuda i pokori; *lopoljuci najviše vrste; pljačka se narodni imetak*, a „latki“ „Srbobran“ još uzimlje u zaštitu pljačkaše, kao one n. pr. u Temišvaru — a ovamo hoće da lokalizira! Zar to nije baš u suviše smešno... i z time ne dokazuje „Srbobran“, da je on baš vredan drug tih narodnih izelica?“

„Pa ipak taj isti „Srbobran“ danas igra neku „veliku“ ulogu u Srpstvu: za njim neke naine glave trče kao ide, njegova reč im je sveta... oni ne vide, a je to glavni organ najvećih spekulata u Srpstvu, najvećih krvopija narodnih!“

„I kraj takih pilika možemo li se nadati ma kad dobru? Ne možemo dok ti, narode srpski, ne progledaš sav listom!“

Dakle „Srbobran“ je „glavni organ najvećih spekulata u Srpstvu najvećih krvopija narodnih?“ Pa to smo mi uvijek znali i dokazivali.

A sada neka nm opet ignorancija, koja se cijedi iz nekih srpskih listova dovikne, da smo mi o stanju i propadanju austrougarskih Srba laživo izvješćivali. Evo im odje vjerne fotografije! A duhovitog pisca, koji čzne za „šizmatičkim“ križićem, (on katolik!), upitali bi nešto, na čiju bi zastavu bolje pristalo njegovo — blato?

Pismo iz Boke.

Kotor, 10 Juna.

Od nešto malo godina postoji u Kotoru *oružano* društvo „Kotorska Srpska Garda“, koje se sastoji od samih hrišćana, i koje se ustrojilo za inat „Plemenitome Tijeku Bokeške Mornarice“, a imade za biljeg *narodno obilježje*, jer se pod *trobojnicom crvenom-bijelom-modrom* samo sakupljati može, i to na dan svete Trojice. Ovo društvo po Pravilniku imade religiozni značaj, a osnovalo se za prkos Pl. Tijelu, koje, već preko jedanaest vjekova broji, i to upravo od onoga dana kada se je najsvečanijim i najbogatijim načinom prenijelo ovdje iz Rosá Tijelo mučenika sv. Tripuna, zaštitnika grada Kotora. Ovo starodavno Pl. Tijelo historičko je, jer je tijesno skopčano sa cijelom našom domaćom povijesti, o kojemu se mnogo knjiga napisalo, i koje je steklo dosta povlastica od različitih Vlada.

Društvo se „Garda“ odmah onda za razliku od našeg Pl. Tijela, po nečijim poznatim naputcima prozva „Srpskim“ i uze za svoju zastavu *narodnu*, koju i dan danas vije. Nego, čemu nije društvo „Srpska Garda“ u svemu bilo dosljedno? Biva, čemu ne uze onda srpsko odijelo, nego se i danas resi starinskim bokeškim, koje srpsko nije, što i oni sami tvrde, već hrvatsko, što mu i nazovi pojedinih komada svjedoče; i, čemu zamajmunisa u svemu i posvemu nas, pridržanjem svih običaja Pl. Tijela na dan sv. Tripuna, jedino što za razliku od ovoga u odijelu utisnu mu danas srpski pečat na čemer „4 C.“ i što još samo časnici namaknuše na glavu kalpak sa kokardom.

Nepojmljivo je dakle, kako je Visoka Vlada mogla da odobri osnutak *ovakova društva* „Srpska Garda“ *pored Pl. Tijela Bokeške Mornarice*, od kojeg se samo razlikuje u navedenim dvijema *neopažljivim promjenama razlikama*; a kako ga može snositi pak, pošto „Srpska Garda“ po *Pravilniku* *jedino religiozno društvo* danas očevidno čera i nadahnjuje radikalou srpsku ideju!

Poglaviti uzrok što hrišćani ustrojiše „Gardu“ bio je, što im nije više moglo uspjeti da obnašaju vazda najprve časti na dan svetkovine sv. Tripuna, kao i u drugim vanrednim slučajima, jerbo nije pravo bilo, pošto su oni uvijek učestvovali u neznatnome broju; nego oni su imali pred očima sasvim druge namjere, t. j. da vladaju sa katolicima, kao što su tada bili i Općinu savladali;

po svaki način htjeli su posve tisluti u kraj uradjeni katolički elemenat.

Sada se nameće pitanje. da li je danas hrišćanski Trojičin dan u Kotoru religiozna ili politička svečanost.

Držim da je sv. Tripun, a ne sv. Trojica, glavni svetac i zaštitnik Kotora, i da sv. Trojica nije srpski narodni svetac, kao n. p. sv. Vasilije pod Ostrogom, sv. Petar na Cetinju, itd.

A moglo bi zbilja i ovo biti po historiji Lažića, Ružičića i srpskih pjesnika. jer vidimo taj dan mnogobrojni dolazak Srba i Srpkinja iz Dubrovnika, Ercegnovoga, Risna, itd. (kao da upravo i njima tamo nije isti svetac — dakle po ovome nebi bila religiozna svečanost) da svetkuju sv. Trojičin dan grdnim izazivanjem i velikim srpskim demonstracijama, kojom prilikom ovaj put gosp. Ragazzini negdje bješe iz Kotora otišao.

Dubrovačka srpska glazba ovamo dolazi obučena *à la Russa*, igra izazivne srpske pjesme i po naredbi Gardaškog Odbora ne pozdravlja Općinu, u koju dolazi, već joj obrće leđa kad je pozdravljala gardaškog Vojevodu dućandžiju Čirkovića Tripa pred njegovom kućom, koja je napram Općini. — Za celo srpsko vaspitanje! Dok „il Circolo Filarmonico di Ragusa“, kad je ovdje bio prilikom katoličkog Gjurgjev-dana pozvan od društva „sv. Gjorgje“, ne samo što je Općinu pozdravio pri odlasku i polasku, odigrao „sv. Tripuna Kolo“, dapače je društveni Odbor tako skladen bio, da je zamolio g. načelnika Pezzi, da slobodno sa glazbom raspolaže, što je doista svake hvale vrijedna. Nego, što je na ovakovo postupanje naše hrišćane navelo? Ona stara srpskovjerska mržnja i naprama svemu što je katoličko, i koju još Bokelji katolici od 48 god. dobro pamte.

Zbilja eto drugi dan sv. Trojice gdje stiže nešto četrdeset Srba i Srpkinja iz Dubrovnika, između kojih nešto dva liberalca katolika: sve prečarana i fanatična Srbadija; eto i drugi izlet iz Ercegnovoga i iz Risna rano u jutro: svi na čabu u Kotor, da srpsku slavu slave, da se po srpski razvesele, a najbolje da po srpski demonstriraju. Što se i dogodilo. Na večer pri svršetku svečanosti udariše Srbi u pomamu, u deranje i izazivanje. A pomogli su i doktor prava L. Mitrović, prof. M. Radulović i Jovan Jakšić u takmenju sa dubrovačkom Srbadijom u nazdravljanju srpskome rodu, u hvaljenju srpskih zvijezda Kvekvica, prof. Carevića, Matijevića itd.

Njima je prosto. Da nije to po naredbi silne pašinice effendi Begu našem da im bude na ručici!! —

Ovdje se doistine pruža najbolja prilika da se svaki uvjeri kako je srpstvo i pravoslavlje jednina te ista stvar. Altrochè liberalizmo-čifutizam. Tu čujemo svakog u Boga dana od prostog hrišćanina šta je srpstvo, ta ne čitamo li u istim srpskim novinama, ta ne vidimo li ovdje na hrišćanske litije najviše liberalce Srbe: profesore Jakšića Njeđušića (sada Petrović-Njegoš), činovnike, odvjetnike, koji i ne pljunu ako kojeg Protu ne zapitaju, i koji još imaju obraza nas katolike Papistima zva-ti, ako učestvujemo u našim crkov. svečanostima.

Između izletnika iz Ercegnovoga zapazismo i talijane Matulića, carinarskog pregledača sa Konavlaninom Fiorovićem, sudbenim pisarom. Do mrkle ure noći drugog dana sv. Trojice zadržase se ovdje u živome razgovoru sa Brunellioni, carin. pregledačem u Kotoru, bratom zadarskoga prof. Brunella, ko što se čuje za osnivanje „Lege“ u Ercegnovome. Žao nam je doduše što pomenuta dva činovnika ne poznadu dobro naše bokeške činovnike, da ne vide, kako naši hrišćani mame neke naše slavohlepne katolike vizantijskim načinom i najposlije kako ih ulove nekim..... deko-racijama vrlo dobro svakome poznatima. A za čije svrhe sve ovo? Inteligenti pauca!

Nerazumljivo je i ovo, kako se hrišćansko Tutorstvo sv. Nikole usudilo, — dok je imalo na raspoloženje 40 gardaša a između kojih nekoliko crnogorskih podanika (koji po Pravilniku „Garde“ ne smiju da saučestvuju. — Znade li za ovo g. Ragazzini? zamoliti Vojničku Vlast da dade 16 domobranaca, da oni sami čine počasni špalir nebniči (baldachino) koja, mimogred rečeno, ne smije se upotrebljavati po obredu grčko-istočne crkve.

Najposlije na dan sv. Trojice bili su izvješeni i neki Grbovi ispred oružnice „Srpske Garde.“ Ne znamo, dali i oni ulaze u religioznu svečanost? Zato rad-bismo čuti od g. Ragazzini, što oni grbovi značijahu, i jesu li oni po društvenom Pravilniku dozvoljeni religioznom društvu „Srpska Garda“; kao, i je li tako po istome Pravilniku dozvoljeno društvu prilikom Gundulićeve slave i smrti generala Heyrowskoga položiti vijenac sa srpskim trakovima. dočim ko što sam rekao, boje društvene nijesu srpske već jedino narodne, kao što je narodna (hrvatska) i zastava pod kojom „Srpska Kotorska Garda“ od svojega postanka maršira. — X.

Naši Dopisi.

Konavle, 14 Lipnja.

Primito dragi Uredniče, i iz ovih naših tužnih strana gorki izljev našeg srca i sitnu kapljicu otrovnog čemera, kojim se nas, na našu dobrotu, ljubav i darežljivost u izobilju dandanas opaja.

Otac Mendjušić premješten! Oca Mendjušića, te poštene duše, koga je dosta vidjet da ga ljubiš, koga je dosta, čuti s njim općiti i poznat, a da te i proti tvojoj volji obuzme neko duboko čuvstvo naklonosti, časti i štovanja prama njemu; čije te iskreno i ljubezno oko do dna duše pronikne, i u tinji čas pretvori svojim i Božijim prijateljem, u najljepše doba godine, pred samu Kongregaciju, u oči sv. Antuna, našeg najvišeg derneka — već megju nami nije!

Otac Mendjušić premješten! Kako? Zašto? Čemu? Da se tu ne radi o-nami? Da to nije napereno proti nami? Da udarac koji ošinu našeg ljubimca, nije početak bure, koja se kani nadut proti nami? Da se iza toga štogod ne krije, što bi se i nas ticalo? Ovamo je otac Pavlić, on će nam znati najbolje kazati.

Megjutim, dok mi plačuć ostajemo, zavidimo ipak na tojstečevini samostanu dubrovačkome on je bio ovamo vrlo sretan, hoćeli tamo biti ne znamo. (Hoće, jer se on smatra naj sretnijim, kad može što za Boga, načelo, istinu i pravicu pretrpjeti. Op. Ur.) Svakako, ako što ne nagje tamo, nek zna, da mu mi čuvamo u našem srcu, i u sto dobri časa od Boga želimo.

Više ne duljimo, nego primite pozdrav.
„Bog i Hrvati.“

Pogled po svijetu.

Dne 6 Lipnja u 4½ sahata poslije podne sastala se je u Beču austrijska a u 5 sati ugarska delegacija. Knez Ferdinand Lobkowitz izabran je predsjednikom. Zatim biše izabrani pojedini odbori. — Na 11 o. m. ministar Goluchowski rekao, je da uz svu promjenu ličnu u ministarstvo izvanjskih posala, nemanipošto govora o promjeni uprave izvanjske politike ili o kakvoj promjeni sustava. — Prijestolni govor Nj. Veličanstva u Delegacijama ima potpuno miroljubivi značaj. — Na 12 o. m. u proračunskom odboru ministar Madeyski izjavi da je Celjska gimnazija kulturna potreba Slovenaca, te da im je gimnazija bila obećana, koje obećanje ima se održavati. Ljevica prijeti otstupom iz koalicije. — Pitanje o izbornoj reformi postaje sve to življe.

— U Ateni ministarstvo dalo je ostavku. Pozvan Delyjanis da sastavi kabinet.

— Na 10 o. m. otvorila se talijanska komora prijestolnim govorom. Radikalci s Cavalotti-om na čelu položiše prisegu a republikanci ne položise. Villa bi izabran za predsjednika.

— Odklonivi odgovor Porte na predložene reforme u Armenskom pitanju izazvao je kritičnu situaciju. Poslanici Engleske, Ruske i Francuske odlučili su ne upuštati se u nikakove pregovore sa Portom, već će zahtijevati bezuslovno ispunjenje svojih zahtijeva. Uпотреbit će se skrajnja srestva da se poluči cijelj.

Domaće vijesti.

Imendan. — U četvrtak slavio se u Zagrebu imendan Dr. Antuna Starčevića, sijedog vogje hrvatskog naroda. Tom prigodom pridružuje se naša čestitka čestitci cijelog hrvatskog roda, uz želju da nam ga Bog poživi još dugo čila i zdrava.

Otvorenje Doma Dr. Ante Starčevića. — U sriedu dne 17 srpnja slaviti će stranka prava, a prema tomu čitavi hrvatski narod veliko slavlje. Na taj dan biti će otvorenje doma Dr. Ante Star-

čevića, što mu ga je podigao zahvalni narod. Ne ima dvojbe, da će dohrliti Hrvata iz svih hrvatskih pokrajina, da prisustvuju toj riedkoj slavi zato bi bilo dobro, da se već sada otačbenici u po-jedinim mjestim stanu dogovarati, kako će na 17 srpnja pohrliti u Zagreb: morali bi stvoriti odbore, koji će raditi o tom, da što više prijatelja iz svih hrvatskih krajeva dodje na svečanost, kako bi bila što dostojnija.

Napadaj Srba na Hrvate. — Spljetsko „Jedinstvo“ donosi ovaj brzopjav iz Vrljike: Hrvati na sve strane razbojnički napadnuti. Danas u Cetini jedva na konju utekao arkeolog Marun, njegovi provodiči možda mrtvi.

Buni li dakle hrvatska stranka, kad traži svoje ili čibukaši, toljagari, Cetinski kamenari? Odbor.

Sastanak. — Za 9 Lipnja bio je od D.ra Bulata urečen sastanak narodnjačkih načelnika okružja Spljetskog. U tu svrhu parobrodic lučkog Split-skog poglavarstva bio je na raspoloženje Dr. Bulatu. Taj parobrodic oblijetao je oko Brača da kupi gospodu načelnike, tajnike itd. Po tome se vidi da gospoda Načelnici nijesu baš zanešeni bili za taj sastanak, a Dr. Bulat poslao parobrodic svakomu ispod kuće — e pa kako ne ćeš da dogju!

Potres u Ljubljani. — Na 10 o. m. opet se je oćutio u Ljubljani prilično jaki potres. Štete su malašne ali je veliki strah zavladao.

Gradska Kronika.

Lične vijesti. — Utorak se je povratio naš biskup presvijetli gosp. Dr. Marčelić iz apoštolskog pohoda. — U sriedu došao je iz Kotora za pregledanje vojske brigadir general Gall von Galenstein.

Za Starčevićev Dom. — Prigodom imendana Dr. Antuna Starčevića mješte brzopjavne čestitke sakupilo se izmegju nekoliko radnika kr. 7 70 para.

Provincio Franjevac. — Iz Cavtata bi doveden mnogopoštovani otac Uccellini u ovgješni samostan. Dao Bog da se što prije okrijepi.

Gimnazija. — Čujemo da su ovdje gg. vladin savjetnik Vuković, nadzornik srednjih škola Glavinčić sa još jednim činovnikom da iztražuju što se tiče mjesne c. k. gimnazije. Nadalje doznajemo da uz to vodi potragu vladin savjetnik kotarski poglavar Tončić. Ufamo da će istina na čistac.

Kriema. — Sutra će u stolnoj crkvi dijeliti krizmu presvijetli gosp. Biskup.

Rijetko svetkovanje. — Utorak 11 o. m. gja. Mada Liza rogi. pl. Saraca svetkovala je u Slanome svoju stoljetnicu u kolu svoje svojte i rodbine, koji su došli u Slano da joj poljube časne ruke. Za takovu prigodu nije manjkalo brzopjava i čestitaka. Želimo gospogji Madi još dug život.

Novi preparandij. — S gosp. vladinim savjetnikom ode komisija utorak na Pile na mjesto gdje se imalo nekad graditi sjemenište, da razgleda bili bilo zgodno za gradnju novoga ženskoga preparandija. U koliko čujemo čini se da je mjesto sasvim zgodno.

Touristi. — Utorak u jutro s Lloydovim parobrodom „Trieste“ prispjelo je iz Metkovića oko 50 turista i pošto razgledaše grad na 10 ura istoga jutra krenuše put Kotora.

Tjelovo. — S običnim svečanostima bio je u četvrtak obhod Corpus Domini.

Porotno zasjedanje. — Na 18 Juna t. g. o-tvora se porotno zasjedanje kod c. k. Okružnog Suda u Dubrovniku.

I. Imena članova porotnog Sudišta: Presjednik Vinko Milić c. kr. Presjednik. Zamjenik Presjednika Grgo Gaus c. kr. pokr. Savjet. Članovi Dvora: Antun Vernazza c. k. pokr. Savjet. Marko Bibica c. k. tajnik Vijeca. Petar Kovačević Sudb. pristav. Sudci zamjenici: Oskapio Persicalli c. k. Sudb. pristav. Vicko Buić c. k. sudb. pristav.

II. Imena 36 glavnih porotnika: Buntjelić Antun Nikolin; Štuk Ivan S. M.; Vuličević Roko; Grkavac Gjorgje; Dabrović Frano; Kosović Lovro; Vid Frano; Bravačić Stjepo; Bjelić Stjepo p. Stjepana; Miljanić Petar p. Boža; Radulić Niko; Barbarić Marko; Lujak Gjano pok. Antuna; Papi Marinić pok. Mata; Konjuh Ivo pok. Grga; Krstelj Ivan Baldov; Rusković Niko pok. Ivana; Martinović Tomo; Smerkinić kap. Petar; Hanza Luka p. Luke; Glabalo Mato; Bjelić Miho pok. Stjepana; Caboga grof Brnja; Dražinić Ivo; Gjlik Mato; Saić Niko pok. Balda; Račić Ivo Nikolin; Pehovac Luka pok. Marka; Ivančević Mitar Stjepanov; Arneri dr. Jerk; Arneri Dr. Roko; Kalafatović kap. Ivo; Račić Niko; Harlović Stjepo p. Gašpara; Fisković Kristo; Hagjija Jozo.

III. Imena 9 namjestnih porotnika: Babić Dragutin; Serragli Dr. Abele; Čuković Miho; Kušar Marčel; Katičić Mato; Bučić Vicko; Kobila Niko; Jelić Ivan; Angjeli Luka.

Književnost.

Književni natječaj. — Pošto uslied književna natječaja, što ga je razpisala „Matica Hrvatska“ 25. aprila god. 1894., za nagradu iz zaklade Dušana Kotura za god. 1893., ni jedan od prispjelih rukopisa nije mogao biti nagrađen, to razpisuje „Matica Hrvatska“ u smislu zakladnice iz zaklade Dušana Kotura ponovno istu književnu nagradu za godinu 1893. u iznosu od tri sto i petdeset (350) for. a. vr., i to: „za jednu izvornu pripoviest (novelu ili roman), koja obseže barem deset tiskanih araka, ili dramski proizvod bez obzira na obseg.“

Ovaj ponovni natječaj traje do konca mjeseca februara god. 1896., do kojega roka imadu se rukopisi u običnoj formi podneti „Matici Hrvatskoj“ na ruke njezina tajnika.

Po odhodu „Matice“ nagrađeni rukopis postaje vlasništvo „Matice Hrvatske“, koja ga je u smislu zakladnice dužna tiskati tečajem godine dana, pošto je nagrada dopitana.

U Zagrebu, 31. maja 1895.

Odbor Matice Hrvatske.

JAVNA ZAHVALA.

Smokovljani 7 Juna 1895.

Laćam se pera, da vam u kratko zahvalim, kremen Trpanjci, na plemenite izraze vaših čustva koje ste mi izkazali prigodom tromjesečnog moga boravka megju vama. Ovaj boravak za dugo će ostati upečatan u mom srcu, osobito pak ona večer, kada mi pri rastanku prirediste počastnu večeru. Ne mogu drugo već iz srca zahvaliti najprvo gosp. Načelniku Dr. Stijepu vitez u Ferri, slavno općinskoj upravi, za tim svim častnim osobam, koje su sudjelovale i prisustvovala onomu veselju. Hvala svemu narodu, koji je kroz vrijeme vesele gostbe, uzhićeno pred gostionom pjevao vesele hrvatske pjesme uz neprestano klicanje živio. Općom hvalom pak nek se okiti mlado i staro, žensko i muško, dijete i djevojčice svi u jednu riječ, koji me u velikoj povorci izpratiše do parobroda, a napose budi hvala gg. Nikoli Certiću i Toni Ferri koji me u ime puka i tamburaša dopratiše do Stona dapače do Bistrine, odakle sam istog dana krenuo u svoju župu. Bog vam ljubav i trud nadoplatio i živili uvijek na slavu Previšnjega i na korist mile nam Hrvatske. — Živili.

Dn. Jozo Boglić
podzupnik Smokovljana.

OGLAS. „SLAVIJA“ UZAJAMNO OSJEGURAVAJUĆA BANKA. u P R A G U

Osigurava
ZGRADE I SVAKOVRSNE POKRETNINE
PROTI NESREĆI OD POŽARA
ČOVJEČJI ŽIVOT PO MNOGOVRSNIM
KOMBINACIJAMA UZ NAJPOVOLJNIJE
UVJETE.

Banka „Slavija“ rasposlala je na sve strane izvješća o svome
poslovanju za god. 1894.

U god. 1894 iznašala je inkasovana osjegurina u svim odjelima fior. 2.073.298.81 prema fior. 1.890.265.02 u god. 1893 dakle za fior. 103.033.70 više.

Osjegurana glavnica od svih odjela iznašala je fior. 279.192.494.40 prema fior. 257.649.259.15 u god. 1893, dakle fior. 21.543.235.25 više.

Pričuvna zaklada svih odjela iznaša fior. 6.375.397.60, k tome se priraćunava činovnička i zastupnička mirovinska zaklada, od kojih je prva narasla na fior. 299.207.11, a druga na fior. 144.887.82.

Dobitak za god. 1894 iznosi u svim odjelima fior. 250.119.16.

Na štetama isplatila je banka „Slavija“ od početka svoga poslovanja do konca g. 1894

FIOR. 24.032.317.69.

Iz ovih brojka može se najbolje razviditi solidnost i napredak ovoga domaćeg slavenskog zavoda, koji se temelji na uzajamnosti, te mudro i oprezno gospodari.

Banka „Slavija“ silno napreduje prema godimice isplaćuje velike svote za štete od požara, osjegurana života itd. itd.

Banka „Slavija“ pridobiva danomice sve više simpatija ne samo megju Slavenima kao čisto slavenski zavod, već dapače i med drugim narodima i to radi njezinog solidnog poslovanja i umnog gospodarenja.

I u Dalmaciji će Banka „Slavija“ razviti veliku i blagotvornu djelatnost kao i u drugim našim pokrajinama. Njezino ime sve se to više širi i osvaja općinstvo svojim dobrim glasom. Obavijesti i sve naputke u ovim krajevima daje **GENERALNO ZASTUPSTVO BANKE „SLAVIJE“ U LJUBLJANI**, kao takogjer i njezini zastupnici, od kojih g. **VJEKOSLAV JUŠIĆ** putuje sada južnom Dalmacijom uz najbolji uspjeh.

Ocijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

WISSA

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

U DROGARIJI

Mata Franičevića

U DUBROVNIKU

nalazi se skladište pravog i izvrsnog

Sapuna od Kandije

sa svjedočkom izvrsnosti potvrđenom od Generalnog turskog Konsulata u Dubrovniku.

Jedino skladište za svu DALMACIJU.

U ŽIVOTU

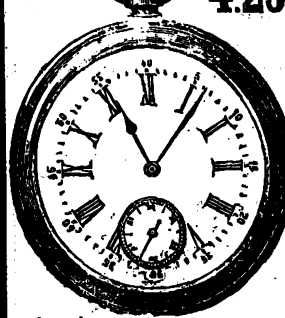
se nikad više neće pružiti rijetka prilika, da se za

za samo f. 4.25

može dobiti sljedeće sjajne predmete:

svih 10 komada

samo 4.25 florina

1 prima anker-remontoir-džepni sahat, tačno idući sa trogodišnjim jamčenjem;

1 fini lanac od imitiranog zlata sa sigurnom halkom i karabinerom;

2 prstena od imitiranog zlata u najnovijem kovu sa Similibriljantom, jakutom i rubinom;

2 puceta za manžete od double zlata quillochirane, sa patentiranim mehanizmom;

1 vrlo lijepa bašlja za gospogje pariške mode;

3 puceta od imitiranog zlata (Chemisette).

Svih ovih 10 praktičnih predmeta može se dobiti za samo f. 4.25.

Osim toga jedan nenađan predmet, da se moja firma održi u trajnoj uspomeni.

Naručite brzo, dok zalih traže, jer se ovakova prilika neće više pružiti. — Razaslanje na svakoga az pozeće. Ako ne bi odgovaralo vraća se novac dragovoljno da mušterija nema nikakova kvara.

Dobavlja se samo kroz firmu za satove

ALFRED FISCHER

Beč, I., Adlegasse 12

3-6

Tinct: Stomach: comp. Sv. Jakoba kaplje za želudac.

Mnogogodišnje prokušano sredstvo za probavu i apetit. Boce po 60 i 1 f. 20 n. Već više godina glasovit je D. ra Liebera Elizir za nerve i snagu — Znak i sidro — Boce po 1, 2 i 3 f. flor. Pripravljaju se poprepisu u Ljekarni M. Fanta u Pragu Glavna skladišta: K. L. Bianchi i Andrović u Zadru; nadalje Serravallo i C. Zanetti u Trstu; Alte K. K. Feld-Apotheke u Beču; u Ljekarnam u Dubrovniku kao i u svih većih Ljekarnâ

Tinct. chinae nervonica comp. Prof. D. ra Liebera Elizir za nerve i snagu.)

Prava samo sa znakom Križa i Sidra.

Pripravljaju po propisu Ljekarna Max Fanta u Pragu. Ovaj preparat odavno je poznat kao sredstvo za učvršćenje živaca. Boca po 1, 2 i 3 f. flor. Nadalje pokazao se uspješnim Sv. Jakoba kaplje za želudac, Boca 60 i 1 f. 20 novč. Glavna skladišta: K. L. Bianchi i Andrović u Zadru; nadalje Serravallo i C. Zanetti u Trstu; Alte K. K. Feld-Apotheke u Beču; u Ljekarnam u Dubrovniku kao i u svim većim Ljekarnama.

5 do 10 flor. na dan bez kapitala i rizika mogu da zaslуже i u manjim mjestima gospoda ili gospogje, koji bi se htjeli zauzeti oko prodaje srećaka vrjednosnih papira.

Ponude pod "Leichter Verdienst" na "Rudolfa Mosse u Beču. 8-10

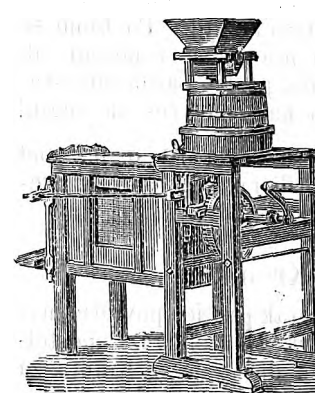
Dava se u najam kuća na PLOCAM na carskoj cesti. — Poblže kod gosp. LUKE MILIŠIĆA terzije u Dubrovniku.

Phönix-Pomada

na gragjena na izložbi za zdravstvo i njegovanje bolesnika u Stuttgartu g. 1890; po lječničkim svjedočbama i biljadama zahvala priznata kao jedino opstojće djelujuće, neškodljivo sredstvo, da gospoda i gospogje dobiju bujne i pune vlas i da se zapriječi otpadanje kose; mladići mogu s njome odmah uzgojiti jake brke. Garantirano za uspjeh i za neškodljivost. Lončić 80 novč., poštom ili podužem 90 novč.

K. Hoppe, Beč, XIV. Schweglergasse 12.

Najbolje i najjeftinije SKLADIŠTE

za sve poljodjelske Strojewe i sprave — Štrcaljke svake vrsti — Kotače — Šivaće strojeve — Strojewe za pranje i sušenje — Patent. ručne mline — Tijeskovne — Štrcaljke za peronosporu — Pumpe za vino — Motore na paru ili petrolej

AUGUST KOLB, Tvornica strojeva BEČ, II/7 Passetistrasse Br. 29-31. Traže se solidni zastupnici.

Na prodaju je Velika kolekcija starih, skupocijenih Slika na Postavu

Evo dobre prigode muzejima, galerijama, ljubiteljina slikarstva i bogatašima, koji žele krasnim umjetninama okititi svoje stanove. — Poblže kod Uredništva. 4-10

Povlaštena Poslovnica Internacionalnog Razašiljanja

PO PAROBRODIMA i ŽELJEZNICAMA

PRESTAVNIK

RAZNIH PAROBRODARSKIH DRUŠTAVA.

Na zahtjev podaje svakomu naputke. OBRTATE SE

kap. Ivu A. Gjaji

U TRSTU, via Arsenale 2

Ko hoće da obrani vinogradare od PERONOSPORE neka ih posiplje sa

F O S T I T O M

Glavno zastupstvo za Austro-ugarsku i istok: Dvorski dobavljač WILHELM MÜHLER trgovina sjemena u TEMISVARU. Fostit najbolji, najsigurniji i najjeftiniji proti peronospori. Fostit ima najjeftinije Aparate koji više godina traju. Fostit ne kviri Aparat i lako se rabi. Fostit ne guši odijmla i najčistije je sredstvo. Fostit ne treba vode i lako se radi. Fostit posjeduje mnoštvo pohvala ugarskih vinogradara. Fostit vrijedi 5 kg. fl. 1.50 — 50 kg. fl. 13. — 100 kg. fl. 25.50. — 500 kg. fl. 125.

Brošure i poséhne ponude za veće naručbe badava i franko.

Puhalice za prašenje

Hungaria fl. 4.50. Reform fl. 7. 50, Torpedo fl. 24 —

Ihercini 9 fior. prosta odijela 16 fior. (najbolja), Havelocks iz devine dlake 9 fior. ogrtači 7 fior. uvijek zalihno kod

Jakoba Rothbergern

c. i k. Dvorskog dobavljača u Beču I. Stephansplatz Br. 9. Svakidan otvoreno do ponoća.

Cijene znatno snižene TIJESTOVI za GROŽGJE, VOĆE i MASLINE IZVORNI SATVORI

najnovijeg i najizvrsnijeg sastava sa mehanizmom na dvostruk i trajni pritisak; obezbijegjena je najkorisnija uporaba čak do 20 po sto veća od svake ine što se drugim tijeskovima postiže.

Prvim nagradom obdareni kod svih izložaba.

MLINOVI za GROŽGJE, VOĆE i MASLINE RAZDROBNE SPRAVE SA PRIDRUŽENIM HVATALIM ZA GROŽGJE. Suhotvorne sprave za voće, kao i za sve bilinske, životinjske i mineralne proizvode Pritisni strojevi za sijeno, slamu i ost priregjeni za ručno kretanje; Rezdrobniaci za žito; Vijare za čišćenje zrnja. Najnovija patentirana automatična Štrapila za loze „Syphonia.“

Sve ove sprave prireguju samo tvorničari

PH. MAYFARTH & COMP.

ces. i kr. isključ. povlast. Tvornica poljodjelskih i vinskih strojeva

BEČ II, Taborstrasse Nr. 76

Mukte se šalju katalogi i nebrojene pohvalne svjedodžbe. — Traže se prestavnici i priprodavaoci.

Pri nareggivanju paziti je na patvorenja.

11-9

Trgovina galanterijske i mirisave robe

MARKA MITROVIĆA

Preporučuje svoje obilno i dobro uregjeno skladište. Veliki izbor najbolje vrsti robe uz cijenu koja se ne boji konkurencije.

CRNIH BJEČAVA za gospogje, koje se sad najviše upotrebljuju po 12, 18, 30, 40, 50, 70 do 1 fior. 20 novč.

CREVALJA za djecu, po 60, 70, 90 novč., 1 fior., 1:20, 1:40, 1:60 i skuplje; za gospogje po fior. 1:50, 1:70, 2:00, 2:20, 2:70, 3:00 i skuplje; za gospodu po fior. 2:80, 3:00, 3:40, 3:60, 4:00, 4:50, 4:80, 5:00, 5:40 i skuplje

MODNIH ŠESIRA (klobuka) za gospogje po fior. 1:50, 1:70, 2:00, 2:20, 2:50, 2:80, 3:00, 3:20, 3:60, 4:00 i skuplje; za djecu gospodu po 50, 70, 90, novč., 1 fior., 1:20, 1:40, 1:70, 2:00 i skuplje

LJETNIH MALJA, KOŠULJA-TOURIST po 70, 90, 1:20, 1:50, 2:00, 2:20 i skuplje

ODIJELA, RUBENINA, OVRAJNIKA (krovata), RUKAVICA, SUNCORANA; SVILE i VUNICE ZA VEZENJE sa svim ostalim potrebama, takogjer početnih vezanih radnja svake vrsti; IGRAČAKA; ŠIVAČIH MAKINA najbolje vrsti;

MRTVIH VIJENACA SA VRPCOM I NATPISOM po fior. 1:50, 2:00, 2:50, 3:00, 4:00, 5:00 i skuplje.

4-4

Frao Supilo, upravitelj, izdavatelj i odgovorni urednik,

Tipografija D. Pretnera u Dubrovniku,

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na pò godine flor. 2; za *Austro-Ugarsku*, *Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4: 50, na pò godine flor. 2: 25; za *inozemstvo* flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

HOĆE JOŠ!*)

Pop Jovo se živ pomamio, da smo mu rekli, da ne umije pisati, pa da nas u laž utjera sastavio je „Odvračak“ na naš zadnji članak o gimnaziji. Dok je „Dubrovnik“ izlagao svoj odvratak, dotle se je vlaško klepetalo i kalugjerska ulizica u Zadru okitila prilogom „Doli s krinkama“, što ga je napisao „Orlando“ (čitaj: Fabris). Tendencija im je očita, pak se potpuno slaže sa onim što smo već u prvome članku preventivno, ali po starom iskustvu pisali, biva da Srbi svim srestvima napadaju i na ono par profesura Hrvata, kako bi tako svu gimnaziju napunili zgoljnjem srpskijem profesurima, koji bi prosljedili apostolski rad srpske propagande. Tako su i sada zametli hajku golimijeh laži i denuncija na profesure Hrvate, a osobito na g. Kušara, jer kako se čini u srpskom taboru zadata je riječ, da se za sve one sablaži i goleme škandale ustrojene i oružane srpske propagande, koja je bila otkrivena imade navaliti poglavito na Kušara, eda ga kakogod ostrane, misleći jadni da bi tada mogli mirno nastaviti svoja opaka i podla djela oko posrblijanja djece hrvatskih roditelja. — Kušarove krivine sastoje u tomu, što je tu propagandu, koja se već 8 mjeseca nožima i mitom organizovana vodi, u istrazi iznio na vidjelo. „Dubrovnik“ za taj *crimen laesae*. Velikoj Srbiji ne traži drugo, nego „da Visoka Vlada uvaži želje i molbe ne samo Srba, nego uopće sveg mirnog i svijesnog gragjanstva dubrovačkog (bum!), da nam ostrani Kušara iz naše sredine.“ A to zato da bi pop Jovo i njegovi prijatelji profesuri, koji doma drže sastanke djece, mogli mirnije agitirati pak ne samo iz naših mladića, nego čak iz čakavskih Korčulana i Hvarana stvarati Velike Srbe.

Da bi pak starija vlast bolje doznala ko je taj Kušar, pop Jovo uz pomoć njegovih sudrugova (jer kako rekosmo u njega sama: *volja je jaka*, ali je sposobnost slaba) pokušao ga je naslikati, pa kako je on žutičav, to vidi oko sebe sve žuto i zeleno. Tako je prof. Kušara naslikao u zelenu. Mi slici nećemo mnogo prigovarati, samo predlažemo da mu fotograf zaviri i straga, jer po onomu što o njemu pišu „Dub.“ i „S. Glas“, taj bi čovjek morao ima rep, toliko je toga uradio. Nije u Boci katolike s hrišćanima zavadio bezočni i beskrajni hrišćanski vjerski fanatizam i ona otičina katoličkih prava i institucija, nego Kušar. U Dubrovniku on je (čujte pak se smijte!) stvorio pravaše, a ako ovako potraje, blago nama, jer će Kušar srušiti općinu i ujediniti veliku Hrvatsku. Kad dva retka u niže tuže i napadaju Kušara, da je on unio razdor u hrvatsku stranku, onda se možete diviti kolosalnoj bedastoći opakih stvorova, koji su bogme izgubili i pamet i glavu. Mi znamo da je ovaj profesor stekao neko ime svojim književnim djelima, ali što je to prama ovoj aureoli slave, što su mu svojim člancima stvorile srpske novine? Ko danas ne pozna toga novog Batenberga — prof. Kušara?

„Dubr.“ donio je na svoju sramotu stvarni ispravak g. prof. Kušara na sve *izmišljene, skovane*, i od istih lažaca-klevetnika u *protuslovje do-*

vedene osvade protiv njega. Premda zakon ne dopušta baviti se u istom broju lista tim ispravcima, pisari u uredništvu morali su pustiti popa Jova, da se odmah izviče, da ga ne bi žutuga zadržala. Na kojoj je strani istina puštamo da sude, ne Srbi i Hrvati, nego ona u ovom poslu nepri strana publika, koja nepripada ni tamo ni amo, ali koja nam radi iznesenih čina i radi istine koju branimo u zadnje doba pravo daje. Mi ćemo samo opaziti, da su piskarali srpskih listova zbilja izgubili glavu, kada misle da bi St. Vlast mogla povjerovati svim onim ponajviše djetinjastim tužbama proti Kušaru i njegovu ponašanju u školi, koje je „Dubr.“ spravan potvrditi „samo na kompetentnom mjestu.“ Ko nam svjedoči da se je to zbilja dogajalo, što „Dubr.“ kako mi, a mislimo i stariji, vrlo dobro znamo, izmišlja? Učenici Srbi, oni isti koji su se cijelom godinom napajali mržnjom proti Hrvatima! (U našoj gimnaziji srpska propaganda uvijek je počimala svoje djelo mržnjom, prezirom i ismijavanjem Hrvata i hrvatskih književnih proizvođa). Oni dakle isti učenici, koje je „Dubr.“ naučao na njihova profesura onim svojim revolver-člancima proti njemu! Vrijede li takovi svjedoci kod pametnih ljudi? A ne zna li s druge strane „Dubr.“, da u svakom razredu osvem Srba ima i drugih učenika, koji će do potrebe dokazati, da su sve one tužbe potvore najgore vrsti?

Nego „Dubr.“ zna da Kušar tjera propagandu izvan škole. Njemu su rekli ništa manje nego „neki ugledni Hrvati“, da je on kriv razdoru hrvatske stranke u Dubrovniku, (nad kojim se „Dubr.“ u suzama utaplja) i „koji zgagjeni radom prof. Kušara odlučise unaprijed ne glasovati s hrvatskom strankom.“ Šteta što „Dubr.“ ne iznosi imena tih „uglednih Hrvata“, ako to nijesu neki njegovi profesuri, koji su jednom bili Hrvati, a sada su Srbi *puro sangue*. Mi znamo da taj jadni Kušar, ako je Hrvat po rodu (a to mu je kod Srba već smrtni grijeh) u naše političke stvari se poništa ne miješa, nego samo što glasuje, kad su izbori za Hrvate. Što bi naprotiv o njemu Srbi pisali, da je on kao prof. M. bio na čelu onom kolu radikalnih srba proti autonomašima u gradu, ili da se u javnoj pozornici usudio predati pjevačima vijenac sa hrvatskom trobojnicom, kako je prof. J. predavao sa srpskom, da ne spominjemo ono što radi prof. M. R. u Kotoru i što smo mi u listu više puta istaknuli. „Dubr.“ Kušara i tim objegjuje, da ga je vidio govoriti s našim urednikom, a pomislite samo što bi bilo, da se on s njim šeta svaki dan kako neki profesuri s Bučinom, Harlovićem i Vrčevićem i da ga prima svaki dan u svoju kuću, kako je upravitelj Š. primao administratora srpske štamparije Harlovića i za samih istraga u gimnaziju, toliko da su učenici misljeli, da će Harlović držati protokole!

Još gorijeh lažu oni proti Kušaru. Mi smo do sada na ove nečuvene napadaje mučali, ali vidimo da je red da se na njih osvrnemo i da im lijepo ukažemo, da će čerajuci lisicu išćerati vuka.

Oni na pr. u „Dubr.“ i „Srp. Glasu“ izmišljaju, da on čini repeticije siro gosp. Boža Banca, što bi bilo proti zakonu. Oni to izmišljaju, jer kako smo se propitali, u tom nema ništa istine. Pomislite sada što bi oni o njemu pisali, da je on, kao na pr. Srbin prof. C., bacio lani na ispitu za

prvi razred desetak učenika i onda polovinu od tih uzeo na repeticiju, koji su za tim učinili ispit, te im je on tad postao razrednikom, ili da on poučava privatno kao isti taj profesor i njegov drug Srbin Z. po 4-5 učenika najedan put, ili da svojim učenicima dava objede kao prof. M. Onda bi zbilja imali razloga da se na nj tuže. Učenik Vr. VII. r., koji je jedan od najglavnijih srpskih propagandista, nije li se zar toliko godina privatno poučavao u g. prof. Z? Gdje vam je pak spomenuti prof. C. koji kod knuće čini 4-5 ura privatne škole, pak onda dogje umoran u gimnaziju i vas neryozan dere se na onu jednu dječicu, ako se samo maknu. Je li to po zakonu? Neka pravedni Srbi traže da se i na ovo povede istraga, neka i na ovo pošlju ispravak!

Ovo su suha fakta. Nagjite vi samo jedan koji bi svojom težinom tomu samo sličan bio protiv naših profesura, a nemojte u oskudici fakata nabacivati se blatom i što mu drago tvrditi, kao ono na pr. da je Kušar osnovao Radničku Zadrugu, čije nije ni član. da je on kriv nesuglasju u muzici itd., i iz zlobe denuncirati ga vladi, da je on naše stanke, da je pravaš, kad su svi narodnjaci spravni dokazati, da su to samo izmišljotine. Ako je Kušar bio *jednom* u „Radničkoj Zadrugi“, to je otišao iz same pristojnosti, pozvan kao jedan od upraviteljstva pjevačkog društva, gdje nije ni riječi progovorio i otišao nakon pò sata. O tome pune se protivničke novine, a mi pitamo: doći u jedno hrvatsko društvo, koje zakonito postoji i u kome nema pogibelji, da li se proti monarkiji govorilo, zar je to veći grijeh nego otici na pr. na večeru Rusu Slavjanskome, kako su učinili neki profesuri i činovnici Srbi, gdje je bilo veliko-srpskih govora sumnjiva značenja?

Kušaru se podmeće da je suradnik našega lista, što je prijesna laž, ali nije laž da se „Dubrovnik“ kiti člancima profesura F. J. i M. da i ne govorimo o popu Jovu, vjeroučitelju na gimnaziji, i upravitelju A. Govore da je prof. Kušar napisao brošuru „Dubrovčani jesu li Hrvati?“. Svak zna da ta brošura — koja je toliko jada zadala našim Srbima, jer je uništila sve njihove utopije, a Jagić našao je vrijednim, da je u prvom slaven-skom znanstvenom časopisu objavi — ne nosi nikakva potpisa. S druge strane svak zna, da je ona samo odgovor na drugu brošuru sastavljenu, kako su isti bivši učenici Srbi poslije izjavili, od profesura Srba i da su toj hrvatskoj brošuri odgovarali opet profesuri Srbi u „Srp. Glasu“, „Dubrovniku“ pa čak i u crnogorskim listovima.

„S. Gl.“ napada na Kušara i zato, što je u kotarskom vijeću vodio „oporbu“ proti nadzorniku Zori i tvrdi, da je on bio naveo tobože i poglavara Maroičića na neke krive korake. Kad je to „S. Gl.“ spomenuo mi ćemo mu reći da smo čuli iz najpouzdanijeg izvora, da su proti g. Zori u ovom Kotarskom Vijeću bili *svi* članovi. On je u jednoj razmirici izmegju gg. V. Ad. i L. B. na ovoj gragj. školi htio na silu svu krivicu baciti na B-ća. Poglavar koji je to razumio predao je cijelu stvar Kušaru, da je riješi, na što se je g. Zore pomamio, no bilo je sve uzalud, usprkos svemu nastojanju g. Zore u Zadru, jer je Pok. Šk. Vijeće priznalo, da je poglavar dobro učinio i da je g. Kušar pravedno sudio, a g. Adamović umio bi najbolje pripovidjeti, što mu je presvj. savj. Vuko-

*) Vidi članke „Srpska propaganda megju gimnazijalcima“ u br. 22 i „Nastavak“ u br. 23 „C. H.“ — Ur.

već rekao, kad je nazad malo dana posjetio njegovu školu. Oporba koju su Kušar i svi članovi kot. Vijeća vodili proti Zori bila je otvorena i poštena, dok se to o protivnoj strani ne može reći, dapače imamo dokaza, kako proti Kušaru tajno ruju i privilegirani Srbi. U utorak bijasmo u Zadru na prolasku i tu smo doznali od jedne ugledne ličnosti, koja je u stanju da se na licu mjesta informira, kako gosp. Zore govori na Namjesništvu, da će biti sve mirno na dubr. gimnaziji, ako uklone Kušara. Da, i mi velimo, valja ga ukloniti, da bi Zorin sin s g. Bonom, popom Bućinom i drugim velikim Srbima mogao bolje širiti srpsku propagandu.

„S. Gl.“ donosi još protiv Kušara tužbe, što su ih proti njemu na zapisnik kazala dva njegova učenika Srba. Da su one tužbe izmišljene, to vidi i slijepci. Ver. ga tuži, da ga je lanjske godine vidio jedan put na prozoru „Čitaonice“ sa nekim učenikom a zatim upitan, je li baš sjeguran da je to bio Kušar, izjavlja da nije nego da mu se je činilo da je bio on. Učenik B. ga tuži, da je od drugog učenika čuo (koji tvrdi da B. laže), da je g. Kušar nešto upućivao učenike osmaše, kako će se podnijeti nazad ono dva mjeseca, kad su drakoničkim mjeram bili kažnjeni, što su zakidivali dvije djevojčice. Ove tužbe donosi profesor-pisac „Srp. Glasa“ upravo nekakvim slavljem, dok su oni najbolji dokaz duboke moralne pokvarenosti učenika Srba. Ovakav jedan slučaj, gdje učenik pozvan na odgovornost za svoje prekršaje, tuži bezbožno vlastitog svog učitelja, koji ga ispituje, za stvari koje se njega ne tiču, protivan je svakom školskom zakonu i tako škandalozan, da mi na nj upozorujemo koli nadležne faktore, toli naše zastupnike neka ga po svojoj dužnosti prikažu u saborima, pak će se po njemu vidjeti koja i kolika demoralizacija vlada na našoj gimnaziji. Za učenika B. doznali smo da je tužbu podnio preko ure popa Bućina i da je tako nepristojno podnesena i tako infamna bila, da ga je sam g. Škarica otkrao i nije ga htio primiti na protokol. Evo plodova srpske propagande, kojim se srpske novine još diče! Pfu! A „Dubrovnik“ ima obraza da zove denuncijantom učenika D. zato što je u obrani samoga sebe rekao, da Srbi mogu činiti što hoće i da ih se ne kazni! To je bilo sve, dok srpskih učenika koji su Hrvate notesom u ruci denuncirali, pošto su i njihove stanove uhodili, ima kako čujemo čitava legija: Vernazza, Marić, Castrapelli, Glušćević, Kobasica itd. itd.

I tu bi s Kušarom bili gotovi, ako uprav njemu od neke čeljadi i ne treba obrane, ali ina još nešto na što ćemo se osvrnuti, a to na one srpske klevete, kojim podvaljuju Kušaru, da je on pisac onih dvaju članaka o gimnaziji, što su izišli u „Cr. Hr.“, što će mu reći zanago i za ovaj, netom ugleda svjetlo. Da je i to zlobna laž ne treba nam vele dokazivati. Vjerovali oni ili ne, ono je napisao naš urednik, komu nimalo nije stalo što i kako sudi o njegovoj sposobnosti jedan Jovo Bućin. Prvi članak, u komu je sva propaganda otkrivena izišao je uz to s njegovom šifrom. On je za tu srpsku organizovanu propagandu znao mnogo prije nego gosp. Kušar, što bi mogli dokazati starijim entrefiletima u „Cr. Hr.“ ali nećemo, nego ćemo se pozvati za svjedočanstvo na c. k. upravitelja kot. Poglavarstva, savjetnika g. Tončića. Kad je radi vijesti o gimnaziji bio od Državnog Odvjetništva zaplijenjen br. 20 „C. H.“ onaj dan naš urednik pošao je kod savjetnika Tončića, da mu javi kad će izaći drugo izdanje lista, pak mu je tom prilikom glede zaplijene privatno rekao, da on zna mnogo toga o gimnaziji, ali da neće iznositi, nego u velikoj nuždi, a da bi on najvolio da ga ravnatelj gimnazije za onu vijest tuži na sud, gdje bi najbolje mogao sve potanko dokazati. To je bilo na 18 maja u veče, dakle dva dana prije nego su počele istrage u gimnaziji, koje, kako je poznato, bijahu naperene jedino proti učenicima Hrvatima. Nije nama dakle bilo potreba da nam prof. Kušar, koji onda nije još ništa znao, što dojavljuje ili piše. Nama je bilo sve poznato, bila nam je poznata čitava organizovana srpska propaganda, pak ipak smo mučali, a uz to pomnivo pratili tečaj istrage proti Hrvatima. Mi smo opazili da su profesuri Srbi istragu pristrano vodili, kako smo to u prošlim brojevima potanko dokazali. Profesuri Srbi, dok su svaku o Hrvatima bilježili, ni-

ma nijesu dali da tuže Srbe, prekidajući ih da moraju odgovarati samo za ono što ih pitaju, dočim su svaku srpsku tužbu primili. Pa dok su Hrvati na srpsku propagandu samo reagirali, jer kako je istragom dokazano, oni su najviše zadnji mjesec i po dana bili počeli raditi protiv srpske agitacije, koja je trajala od početka šk. godine — oni su bili smatrani krivcima i prijetilo im se izgonom, a Srbima nije bilo ništa, nego se čitava srpska stvar nekako zabašurila (ponavljam: zabašurila). Kad smo mi vidjeli, da je istraga već svršila i da o Srbima ni govora nema, jesmo li mogli i smjeli mučati? Onda smo rekli nešto prof. Kušaru i drugijem, pak se je istraga morala nastaviti i tad se dokazaše sve one sablazni na teret Srba, a u subotu u br. 22 iznesosmo sve na javnost, neka svijet znade kako postupaju profesori Srbi i ravnatelj g. Škarica i kakve se stvari dogagjaju na našoj Velikoj Gimnaziji.

Evo im ovdje, kad su baš htjeli znati, historijat kako su se otkrila sva ona nedjela srpskih učenika, koja su nekažnjivo trajala 8 mjeseca dana. Već u istrazi proti Hrvatima, zaradi onoga kad su Srbi napali na Kusićeve kuću, oni su sami priznali, da su tada išli i pjevali srpske pjesme. Nije li već to bilo dosta profesorima Srbima da stanu ispitivati? Pak što su učinili?

Sada su dakako i oni i njihovi piskarali kivni, jer se je sve otkrilo, pak sve ono što ovi lažu na profesure Hrvate, to je zato što su oni bili pravedni i nepristrani, te nijesu dopustili da se samo naši učenici progone, a da srpski izgredi... zaspe. Dokaz je tome i to, da i proti vjerouč. Palunku, koji je u politici neutralan, nijesu dosada nikad pisali, a sad ga najbezobraznije svakijem imenima napadaju, dočim Hrvata suplenta prof. Milasa koji je za ono vrijeme bio na ispitima u Zagrebu, i koga su prije svakako grdili, u svemu štede i protiv njega nemaju ništa, jer nije otkrivao srpska nedjela. Najbolja pak potvrda da su hrvatski profesuri pošteno i nepristrano postupali koli u istrazi toli u sjednicama, jest to da su se sad k njima pridružili i neki profesuri koji nijesu ni Srbi ni Hrvati.

Ne treba nam da se opet po treći put potanko osvrćemo na uprav nečuvena i bezobrazna nijekanja srpskih listova za fakta, koja smo mi javno naveli i koja su u istragama bila jasno i očito dokazana. Koja korist da „Srpski Glas“ i „Dubrovnik“ onako bezobrazno niječu, kada su okrivljeni učenici Srbi u istrazi skoro sve sami priznali, što smo mi pisali? Sve ono što oni sada pišu ob učenicima Hrvatima, to su gole laži koje izmišljaju samo da i amo bude što više nekakvih prestupaka. Tijekom istrage dokazalo se da su te njihove tvrdnje većim dijelom lažne klevete, pak mješte da ih ponovo siju po novinama, da s njima djeluju pred svijetom, neka njihovi profesuri predlože, da se povede istraga. Istina je nasuprot da su Srbi bili organizovani u društvo, koje je imalo svoga blagajnika (učenika Mar.). Istina je da su u sv. Jakovu vikali: Živio Aleksandar I., svjedoci djeca Buj., Dim., Galj. i dr. Istina je da su na Konalu klicali Velikoj Srbiji, svjedoci neke osobe van gimnazije, koje ćemo iznijeti samo u velikoj potrebi. Istina je da su djeca kupovali odjela da budu Srbi; između ostalih učenik B. kupio je učeniku Br. knjige i gaće a kad nije htio biti Srbinom, onda mu ih je dignuo. Istina je da su bili oboružani nožima i to svi učenici Srbi iz VI. razreda i neki iz drugih razreda, a jedan je imao štil. Što treba imenâ, kad su to gaci sami priznali? Istina je da su neki (kao učenik K.) kleli se da će se porišćaniti kad budu punoljetni, a da su se već zvali pravoslavnim imenima. Sve ovo i još mnogo toga na što radi prostora ne možemo se osvrćati, živa je istina.

A pogledajmo sad malo kako Srbi niječu. Oni na pr. priznaju da je lani na 25 oktobra (a mi govorimo i na 3 okt.) bila velika skupština djece na Srgju, ali iz zabave; priznaju da su išli u Bone, no da se malo provešale; priznaju da su bili u srpskoj štampariji, ali samo da naruče posjetnicu; kupovali su i odijela, ali to je bilo iz milosrđa. A što se noža tiče, istina je, pišu, da su ih imali, ali su ih kupili samo kao nakit, dok su sami učenici rekli da su one velike nože nosili za trempavat lapise! Zar ovo nije humoristično?

Što se pak samih profesura Srba tiče, u koliko se već o njima nijesmo bavili, priznajemo, da oni ne trebaju dolaziti u nas pitati dopust za sastanke i objede na koje zovu djecu, ali ćemo mi imati uvijek pravo, da to javnosti predademo. O stajemo pri onom što smo rekli, kako Srbi obaznaju što se u učiteljskim sjednicama dogagja usprkos svijem izjavama popa Bućina. „Dubrovnik“ govori da se i izvana moglo prisluškivati. Dobro. Ali po podne bijahu zatvoreni svi prozori, te se nije ništa moglo čuti ni obaznati, nego ako je kogod iznio iz sjednice. Što će na ovo „Dubrovnik“ i njegov pop Jovo?

Pop Bućin učinio je izjavu u „Dubrovniku“, gdje je lažima proglasio sve ono što smo mi o njemu rekli, pak na svrhu smiono tvrdi, da je Dubrovnik srpski grad, te kliče: „Živio srpski Dubrovnik!“ Nije ovo prvi put da se ovaj pop došljak ovdje ovako provokatorno u javnosti razmeće „svojim“ srpskim Dubrovnikom. Ističemo samo, da je taj čovjek vjeroučitelj u c. k. gimnaziji, pa kao takav član učiteljskog osoblja, koji dolazi na učiteljske sjednice, da i ne pitamo može li on i kao prosti svećenik onako javno izazivati većinu naroda, među kojim žive. Iz njegovih samih riječi svak će najbolje upoznati, ko je taj vjeroučitelj Bućin. On od slova do slova piše: „Nije istina da sam ja ikad, igdje, držao sastanak sa gimnazijalnim učenicima bilo rimokatolicima, bilo pravoslavnijima, a još manje u nedjelju na 2 o. mj. i to u mom domu.“ — Ovo piše pop Bućin, a mi mu otprto u lice govorimo, da sve ono što on ovdje tvrdi nije istina, kako to najbolje znadu one obitelji, kojim su ovih dana ti sastanci poremetili kućni mir. A pop Bućin sa svojim potpisom tvrdi da u njega doma nije bilo sastanaka! Kod ovake vrijednosti potpisanih tvrdnja, možete suditi koliko su istinite one srpske tvrdnje, na kojim nije niko potpisan, nego su ih naprtili na firnu odgovornoga „urednika“ „Dubrovnika“! Ko sve ovo, i još mnogo toga, uzme u obzir, daće pravo g. Niku Boškoviću, koji je odavna govorio, da se pop Jovo Bućin ne dovodi u Dubrovnik.

Ovoliko za ovaj put. Ako hoće više, neka se odazovu, biće služeni. Megjutim neka znadu, da ni s ovim još nije sve izišlo na vidjelo.

Naši Vakufi.

Mostar, 12 Juna.

Početkom ove godine čitao se po novinama statut za vakufsku upravu u Bosni i Hercegovini. Taj statut mi smo donekle primili oduševljenjem, jer se nadasmo da će biti kakav red. Iza toga čitasmu u „N. L.“ dopis iz Mostara u kojem se na osnovu statuta iznijelo nekih pogrešaka, ama tih pogrešaka ima sila pa ni danas im ne vidimo lijeka. Megju tim dogagja se stvari čudnovatih, da se zgrade vakufske bez dražbe daju graditi t. j. bez da se zna javno što i kako se ima gradi, pa je tu veliki zijan vakufu. Vakuf je velika stvar za Muhamedance, te kako se Muhamedanci sve više bude, sigurno će to zanimati pojedinoga čovjeka i prijatelja napretka i prosvjete o kojoj vakuf ima djelovati, samo ako imade za to ljudi.

Napomenuti nam je ovdje: baš sada se grade dućani Koski Mehmed Pašina vakufa. Nije se ni znalo javno da će se graditi. Komisija u nas istina ima, ali ona, premda ima gorljivih i pravednih ljudi, ne može sve raspravljati kad se to nesvigja predsjedniku, na što sigurno ovlašten po statutu nije. S toga pogreškom se je dogodila gori navedena zakupnina, te koju je ne znamo kako odobrila vrhovna vakufska komisija u Sarajevu. Pokazala se naša komisija valjanom i u tome, kada je M. Komadina htio zakupiti sve vakufske zgrade ili dućane u Mostaru nudeć 10 % više nego vakufi bacaju. Našlo se naćin da to Komadina ne zauzme ali ipak 10 % privezalo se svakom dućandžiji hoćeš nećeš, a to držim nije na korist vakufa da čini, a sigurno i proti volji onih dobrih duša koje nekad vakuf ustanoviše, pa da im se sad premeću kosti u zemlji ni krivim ni dužnim sa ljudi u upravi od siromaha dućandžija koji su pored mnogobrojnih kakovih dućana primljeni da ih drže. Nego gledajmo sad našu komisiju, u ovom je li korisna vakufu? Kada je kao obićno izašao na dražbu dućan gdje stanuje neki Džudža,

nametnulo se od drugoga 25 flor. više jer zaista dućan vrijedi, ali komisija da ne šteti hator Džudži ne primi nudioca jer da nema jamca, a poznato nam da se istome nudio za jamca Alaga Hasanagić. Pa što je bilo? Džudžu se ostavilo u dućanu još ispod cijene. Dobro bi bilo da vrhovno vakufsko povjerenstvo stvar istraži i da ispita u Mostaru uopće kako se stoji sa inametlucima itd. da se ne zbiva da jedan ne pobira plaću za više Džamijskih služba, a da nijednu redovno ne vrši. itd. Pravedna je stvar i veoma opravdana držim da ovo iznosimo, ali to je samo početak. Ne budu li stvari vakufske ići kako treba, javljaćemo se a vi gosp. Uredniče budite dobar u vašem listu, koji uvijek zagovara istinu i pravicu, pomoći time samoj stvari.

Naši Dopisi.

Stolac, 16 Juna.

Može se ugodno javiti da se u nas sve više miče u pogledu školstva. Zgrada osnovne škole će se ovog ljeta raširiti i nadograditi. Muhamedanci rade da Mekteb osnuju. Zemljište za to kao da je nabavljeno. Gragjanstvo obećalo glavni materijal, a uz to će kako se govori i vlada dati pomoć.

Ne možemo se dosle potužiti na upravu glede uregijvanja i poljepšavanja mjesta, ali imamo zamršenih stvari od okupacije, koje su inače čiste, pa ni danas nijesu riješene, kao onu o hršanjnskome blatu, što je najviše na teret ovamošnjih aga. Ob ovoj stvari izrečena je osuda jedva pred 4 godine, protivna stranka prizvala i nikad riješenja. — Ina još koješta što nije pravo. Neki trgovac L. umiješao se pa prekupio kroz treću ruku kmete iseljenog Hadžajlića, koji su u zakonitom roku javili pravo prvokupa. Već je 6 godina kako se ova stvar vucari; jadni kmeti udarili na belaj i trošak pa ipak L. pobire prihod, koji se inače ustavlja kmetima po oblasti do razvijenja. Ovako zastarjelim stvarima trebala bi brza riješenja.

Iz Konavala, 10 Juna.

Obznana c. k. Dalmatinskog Namjestništva od 3 Maja 1895 Br. 11511-VI stupila jurve u krepot. Dobro i lijepo, ali za ovaj zakon još se ne zna u naš predjel. Ostaje slovo mrtvo svi paragrafi glede uregjenja nedjelnog počinjanja, kod nas slijedi kako i prije. Dućani su vazda otvoreni ot kad svane do dvije, tri ure noći. Svaka prodaja kako i u dan radotni. U jednu riječ ne zna se za nedjelno počinjanje. Mislilo se iz prva da će bit spasonosan ovaj zakon za izvanjska selija, kad tamo tada sve to gore. Žalosno je vidjeti u nedjelni dan kad amo narod vrvi iz različitih selija put sjedišta župnog brama da prisustvuje sv. Misi, a kad tamo mjesto uljestit u crkvu, rado ti ide u krčinu, u mesarnicu, u kafetariju pak ala da se karta, psuje, troši itd. Nemoralnost raste, slabi se u vjeri, pokvarenost je gotova. Molimo C. K. Kotarsko Poglavarstvo da se zauzme, a i narodu na preporuku, da opslužuje.

Nekoliko Konavljana.

Pogled po svijetu.

— *Križa u Beču.* Imali smo po redu dvije krize, krizu koalicije i ministarstva. Liberalna ljevica, koja je unišla u ministarstvo misleći da će ona tu zapovijedati, ljuto se prevarila u više stvari, radi čega bio je nastao sukob izmeggju Plenera i glavnog organa stranke „Neue Freie Presse.“ Zatim je stranka stavila uvjet, da će ona istupiti iz koalicije, ako vlada bude tražiti slovensku gimnaziju za Celje. Ali vlada je izjavila, da se ona od toga neće zastrašiti, jer da je u ovom pitanju sa Slovencima imala formalnih obveza. U financijskom odboru primljen je predlog za gimnaziju celjsku sa 19 protiv 15 glasova liberalaca, našto je ova stranka najavila da istupa iz koalicije. Wurmbrand i Plener izjaviše se solidarni sa strankom, pak je tako nastala križa i u ministarstvu, te je Windischgretz predao kralju usmenu i pismenu ostavku. Najnovije vijesti donose da je kralj povjerio kabinetu vođenje posala, pak će vlada prikazati privremeni proračun, a zatim će biti odgovoreno car. vijeće, dok se ne sastavi nova vlada. Službene novine oporiču vijesti, da bi moglo doći do novih izbora.

Kao Windischgretzov nasljednik spominje se Kalnoky i galički namjesnik grof Badeni.

— *Sva Italija napeto čeka nova otkrića o Crispiju,* što će ih ovih dana Cavalotti tiskane podastrijeti zastupničkoj kući i senatu. Cavalotti je obećao, da će tu dokazati, kako je Crispi prodao odlikovanja Herzu, te za dobre pare uplivao na kralja, da mu ih izruči. Govori se da se ispod ovih optužba Crispi neće moći održati. Umjerena opozicija s Rudini na čelu čeka zgodan čas, da navali.

— *Austrijske i ugarske delegacije rade u raznim odborima.* Na 18 Juna raspravljahu o bosanskom proračunu.

Domaće vijesti.

Starčevićev Dom. — Novinama javljaju, da će se na 17 jula najsvečanijim načinom otvoriti Starčevićev Dom, koji je već gotov hvala neumornom sabiranju hrvatskoga naroda.

Slavlje u „Naše Sloge.“ — U četvrtak na 27 juna proslaviće dvadesetpetogodišnjicu svoga opstanka dična i čestita nam drugarica „Naša Sloga“ u Trstu. „Naša Sloga“ je usko spojena sa narodnim preporodom Istre i Istrana; ona je bila kao barjak za kojim su naša braća srnuli u borbu i izvojsili toliko lijepih i slavnih pobjeda. Mi se najiskrenije pridružujemo domaćoj slavi naše druge, koje je ujedno slavlje našega naroda te se veseli dvadeset i petogodišnjem opstanku jednoga od najpoštenijih i najrodoljubivijih svojih listova. Živjela „Naša Sloga“!

Koristna knjiga. — Gospoda dr. A. Trumbić i dr. J. Smolaka objelodanili su prevod prve knjige *Institucija rimskoga prava* što je na talijanskom jeziku napisao Filip Serafini profesor rimskoga prava na sveučilištu u Pizi. Ovo je izvrstan prevod sa tačnom hrvatskom pravičkom terminologijom, pak ga za to najtoplje preporučamo. Cijena mu je 3 flor.

Pišu nam s Pelješca, 18 Juna: U općini Kunovskoj dovršili su izbori. Kako nas uvjeravaju ispalili su u duhu kako je bilo i želiti, svakako da priporuka i obećanja iz Zadra nije falilo. Vijećnicima preporučamo u pamet, nemojmo postat smiješni. Ako je pak istina da je onaj marangunić naumio gradit narodnjačku lagju, mi bi predložili, da mu se potpiše pasoš. Ko žive jednim narodom mora poštovat njegove osjećaje. Čitali smo kako se tamo kod gimnazija vodi propaganda meggju učenicima. Zar ta gospoda misle da smo mi našu djecu tamo poslali da ih posrbe? Samo pisanje „Dubrovnika“ otkriva dosta, jer onako prostački ne bi pisala ni uskošena usigjelica. — Zaista je smiješno — pop Jovo pravoslavni (prije srpsko-pravoslavni) paroh — Stevo Vukov — i naš Mato treso to je recimo terno koje kako nam kažu igra glavnu ulogu tamo u srpskom Izraelu. *Chiaro e tondo* pišu u „Dubrovniku“ da su Hrvati dogonili itd. Stvari su (rekao bi stari Dubrovčanih) da ti padu gaće! i zaista je tako!

Knjiga za muhamedance. — Primili smo *Mearif*, muhamedanski kalendar za godinu 1313, što su ga sastavili Osman-Aziz, a izdala knjižara L. Hartmana u Zagrebu. Cijena mu je 40 novč. Imade 38 slika.

„Slavija.“ — Uzajamno osjguravajuća banka u Pragu „Slavija“ osjgurava sgrade i svakovrsne pokretnine proti nesreći od vatre i čovječji život po mnogovrsnim kombinacijam uz najpovoljnije uvjete. Štete procijenjivaju se uz sudjelovanje povjerenika, koje si izabiraju osjguranci sami.

Odstetnine isplaćivaju se bezodvlačno u potpunim iznosima.

Osjgurani kapital na svršetku godine 1894 iznosi za sve odjele for. 280.503.044.40 kr. a uplaćena osjgurina for. 2.102.627.32 kr. Reserve i fond i iznose for. 6.819.492.58 kr. za sve odjele. Godine 1894 izplatiše banka „Slavija“ odstetnina for. 1.257.841.76 kr.; a za sve vrijeme svog poslovanja od godine 1869 do 1894 for. 24.032.317.69 kruna.

Samo iz ovih brojeva je već razvidno, da posluje banka „Slavija“ od godine do godine intenzivnije i radi toga, kao što i buduć je kod nas jedini slovenski osjguravajući zavod, preporučamo ju slavnom općinstvu, neka se osjgura kod iste.

Generalno zastupstvo za južne zemlje nalazi se u Ljubljani.

Gradska Kronika.

† *Anka Pretner.* — Našega čestitoga rodoljuba, knjižara gosp. Dragutina Pretnera, vlasnika istoimene štamparije, zadesila je iznova teška obiteljska žalost. Na sv. Antuna umrla mu je stara majka gospogja Anka Pretner u 89 god. života. Odličnom prijatelju, naše najiskrenije sažaljenje i saučesće!

Brzi Lloydov parobrod. — Od početka jula preuzeće dalmatinsku brzu liniju Lloydka novi prekrasni parobrod „Conte Wurmbrand.“

Za društvo Ćirila i Metoda. — Primili smo s Janjine za ovo društvo 35 kruna. Darovaše gg.: Frano Glavović i Mare Ivanović 4. N. N. 1. Matej Z. Mratović 1. Frano Lazić 1. Gajto Baldassari 1. Merica Škajko 1. Marica Biazević 1. Ane Kučer 1. Ane Biazević 1. Marica Miloš 3. I. Antičević 2. Don Marko Tabain 2. N. N. 1. Stijepo Pekić 1. Nikola Marinović 1. Mijo Stanić 1. Mato Kučer 1. Ivo Stršen 2. Frano Glavović Stari 1. Ivo Glavović 1. Niko Bielovučić 1. Toni Miškov 6. Usve 35 kruna.

Dražba. — Na 5 Jula o. g. biće kod mjesnog c. i k. vojnog magazina dražba za zakup liferacije sijena i slame od 1 Septembra 1895 do 31 Avgusta 1896. Potanje obavijesti kod mjesnog c. i k. vojničkog magazina.

Porota. — Kako već javismo, na 18 počelo je porotno zasjedanje. Prva rasprava bila je proti Ivanu Bešiću optuženu radi teške tjelesne ozlede. Branio ga je dr. B. Podić. Porotnici potvrdiše prvo glavno pitanje i drugo dodatno pitanje, a zanijekas sa 9 glasova proti 3 troće eventualno pitanje, te Bečić bi riješen od optužbe. — Druga rasprava počela je na 20 o. mj. proti Antunu Cvjetkoviću iz Šipana, radi teške tjelesne ozlede. Branitelj dr. N. Svilocossi. Rasprava još traje.

Izmeggju saveznika. — Kako doznavamo radi onoga kioska na Pilama, učinilo je ravnateljstvo talijanaške glazbe na općinu molbu, da im se dozvoli da i oni mogu tamo svirati. Molba je bila odbivena od upraviteljstva, za čiju sjednicu autonomnaški asesuri nijesu znali, niti su na nju bili pozvani. Uprava talijanaške glazbe učinila je na to ntok na općinsko vijeće, o komu će se raspravljat u prvoj sjednici.

Odgovor „Dalmati.“ Preč. kanonik Mato Pišta za odgovor „Dalmati“ na njegov humoristični člančić u br. 47 3 tok. poklonio je opet u pripomoć društva Ćirila i Metoda dvije kruna. Istodobno zamolio nas je, da unaprijeda budemo na njegove troškove prešampavati sve dopise članke i člančice, koji budu upisani u „Dalmati“ proti njegovoj osobi. Odbili smo tu molbu, pošto se ne pristoji, da mrljamo naše hrvatsko pero glibom srpsko-talijanskih saveznika.

Za naše žensko učiteljište. — Ko što smo javili u prošlom broju, rek bi, da se je napokon ozbiljno počelo misliti, kako da se nabave prikladna pomješća za ovu preparandiju. Pa je u istinu bilo već i skrajno vrijeme, da se u tom pogledu učini koji korak. Dvadeset je godina što je bio u našem gradu zaveden ovaj toliko korisni zavod, ne samo za odgoj naših učiteljica, već i za neku višu naobrazbu djevojaka svakoga stališa, a da pravo kažemo, nijesmo znali valjano cijeliti njegove važnosti, česa radi malo smo se i brinuli, da tražimo neka ga vlada dovede do one materijalne i ustavne savršenosti, do koje su dovedeni ostali zavodi ove vrste u drugim pokrajinama naše prostrane države. I sada, kad se je vlada nešto prenula, inješte da joj budemo u tom poslu na ruku, mi joj s naše strane stavljamo sve moguće zapreke, da joj posao osujetimo, da ju odvratimo od onih dobrih namjera, što ih pokazuje.

Kao što smo sa žalošću doznali, biće rek bi škola usilovana, dok se ne dovrši nova zgrada, u koju bi se imalo smjestiti Učiteljište s Vježbaonicom i djetinskim vrtom, obustaviti svaku djelatnost kod ovog zavoda, a to jedino s toga, što vlasnici dosadašnjih nesretnih pomješća, neće da obnove pogodbe nego uz tako teške uvjete, na koje vlada ne može nipošto da pristane. Je li ovo patriotski? Koliko se pak Općina brine, da otkloni pogibelj, koja nam s toga postupanja prijeti, na to će nam bliža budućnost dati odlučan odgovor.

Diskoras na Poljani.

Vlaho. — Gje trčiš?
Ivo. — U popa Jova... odoenio sam se... činim mu u-
ru stilistike. Inkrikala me „Crljena“, jerbo da ona
ima i drugih posala, a i ono što ja znam, za sad
mu je dosta. Za plaću on meni dava neke njegove
spećijale lecionj. Sad smo na devetoj zapovijedi. Ne-
go adio, devet su zvonile, pak će čekat.
Vlaho. — Adio; pozdravi mi ga i s moje strane.

Oglas!

Razpisuje se natječaj na mjesto Obćinskog
Tajnika kod Obćine Zatoanske sjelom u Orašcu.

Ovim mjestom skupčana je plaća od 500 fio-
rina godišnjih, koju će pobirati iz Obćinske bla-
gajne i toli plaća koli mjesto jest privremeno i
jedno i drugo uredit će se kad se sastavi Obćin-
sko Vieća.

Natjecatelji imadu kroz Nedjelju dana. od
prve uvrstbe ovoga oglasa u „Objavitelju Dalma-
tinskomu“ podnijeti njihove prošnje na ovu Ob-
ćinsku Upravu, a pokriepit će jih o dobi, o izuci
da poznavaju hrvatski jezik i po mogućnosti da
su prije vršili službu kod koje Obćine.

Uprava Obćine Zatoanske.
Orašac, 12 Lipnja 1895.

Obćinski Upravitelj

Buć.

Veliko iznenagjenje! Bez utakmice!

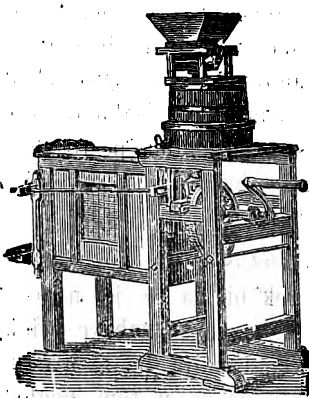
Usljed velike pogodbe sa najvećim tvornica-
ma Europe, u stanju sam da dadem ove prijed-
mete za nevjerovatno jeftinu cijenu i to: Jedan
fini **Pozlaćeni Sat** na časove sa pozlaćenim lau-
cem samo za 1 f. 40 nč. — Finu **Budilicu**
prve vrsti na časove sa markom samo za 1.70
do 2 for. — Žepni **Remontoir** od nickela na
časove; fini posrebrjeni lanac; **naušnice** od
srebra, garantirane od c. k. ureda, *sve 3 stvari*
zajedno samo 3.50 fior.

Još se nije vidjelo

3 velika stolna noža od srebra punktirano
po c. kr. Uredu, najfiniji čelik i 3 velike stolne
srebrne ožice punktirano po c. k. Uredu. naj-
bolje srebro! **Svih 6 komada samo f. 4 i 50 nč.**
Dok zaliha traje neka se svak okoristi. Ne ri-
skira se ništa. Što se ne dopada prima se na-
trag uz **franko povraćeni novac.**

Dobiti se može kod prvog skladišta satova

SINA PELZ u KRAKOVU
Protokolirana tvrtka od c. k. trg. suda, utemeljena 1870.

Najbolje i najjefti-
nije **SKLADIŠTE**
za sve poljodjelske Stro-
jeve i sprave — Štrcalj-
ke svake vrsti — Kotalce
— Šivaće strojeve —
Strojeve za pranje i su-
šenje — Patent. ručne
mline — Tijeskovke —
Štrcaljke za peronos-
poru — Pumpe za vino
— Motore na paru ili
petrolej

AUGUST KOLB, Tvornica strojeva

BEČ, II/7. Passetistrasse Br. 29-31.

Traže se solidni zastupnici.

Odjela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se naj-
bolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

W. E. S. S. A

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

U DROGARIJI

Mata Franičevića

U DUBROVNIKU

nalazi se skladište pravog i izvrsnog

Sapuna od Kandije

sa svjedočkom izvrsnosti potvrgjenom od Gene-
ralnog turskog Konsulata u Dubrovniku.

Jedino skladište za svu DALMACIJU.

Dava se u najam kuća na
PLOCAM na carskoj cesti. —
Poblže kod gosp. **LUKE MILI-
ŠIĆA** terzije u Dubrovniku.

Phönix-Pomada

nagragjena na izložbi za zdra-
vstvo i njegovanje bolesnika
u Stuttgartu g. 1890; po lje-
ničkim svjedočbama i hiljada-
ma zahvala priznata kao jedi-
no opstojeće djelujuće, neško-
dljivo sredstvo, da gospoda i
gospogje dobiju bujne i pune
vlasi i da se zapriječi otpa-
danje kose; mladići mogu s
njome odmah uzgojiti jakе br-
ke. Garantirano za uspjeh i
za neškodljivost. Lontić 80
novč., poštom ili podužcem 90 novč.

K. Hoppe, Beč, XIV. Schwebelergasse 12.

Ibirci 9 fior. prosta odi-
jela 16 fior. (najbolja), Ha-
velocks iz devine dlake 9
fior. ogrtači 7 fior. uvijek
zališno kod
Jakoba Rothbergera
c. i k. Dvorskog dobavlja-
ča u Beču I. Stephansplatz
Br. 9. Svakidan otvoreno do
ponoća.

Ko hoće da obrani vinogradare od
PERONOSPORA
neka ih posiplje sa

POSTITOM

Glavno zastupstvo za Austro-ugarsku i istok: Dvorski doha-
vijač **WILHELM MÜHLE** trgovina sjemena u **TEMISVARU**.
Postit najbolji, najsigurniji i najjeftiniji proti peronospori.
Postit ima najjeftinije Aparate koji više godina traju.
Postit ne kviri Aparat i lako se rabi.
Postit ne gnusi odijmla i najčistije je sredstvo.
Postit ne treba vode i lako se radi.
Postit posjeduje mnoštvo pohvala *ugarških* vinogradara.
Postit vrijedi 5 kg. f. 1.50 — 50 kg. f. 13. — 100 kg.
f. 25.50. — 500 kg. f. 125.

Brošure i posebne ponude za veće naručbe badava i franko.

Puhalice za prašenje

Hungaria f. 4.50. Reform f. 7. 50. Torpedo f. 24. —

Povlaštena Poslovnica Internacionalnog Razašiljanja

PO PAROBRODIMA i ŽELJEZNICAMA

PRESTAVNIK

RAZNIH PAROBRODARSKIH DRUŠTAVA.

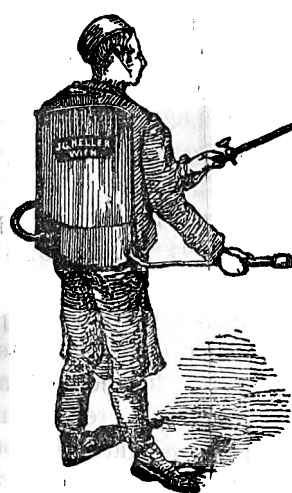
Na zahtjev podaje svakomu naputke.

OBRAZLOŽENJE

kap. Ivo A. Gjaji

U TRSTU, via Arsenale 2

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO, VINO I VOĆE.

MLATILA, ŽRVNJALA, MLINOVA za čišćenje žita, **RAČA TI-
SKI** za grožđe i voće, Patentirane **ŠTRCALJKE**, za peronospo-
ru i samodjelujuće sprave za **PERONOSPORA** sa **ZRAČNOM**
SISALJKOM, STROJEVE za **REZANJE** i **PIVNIČARSKIE** sprave

kao u opće sve strojeve za poljodjeltstvo, vino i
izragjivanje vina iz voća
sve po najnovijem i najboljem sustavu prodaje

IG. HELLER BEČ

²/₂ Praterstrasse N. 49.

Bogato ilustrirani cijenici na hrvatskom i talijanskom
jeziku na zahtjev badava i franko

NAJPOVOLJNIJE POGODBE
najjeftinije cijene, jamčevina, vrijeme za prokušanje!!!

Preprodavaocima veliki popust. 4-10

Na prodaju je Velika kolekcija starih, skupocijenih Slika na Postavu

Evo dobre prigode muzejima,
galerijama, ljubiteljima slikarstva i
bogatašima, koji žele krasnim u-
mjetninama ekstiti svoje stanove. —
Poblže kod Uredništva.

4-10

OGLAS,

„SLAVIJA“

UZAJAMNO OSJEGURAVAJUĆA BANKA.

P R A G U

Osigurava

ZGRADE I SVAKOVRSNE POKRETNINE

PROTI NESREĆI OD POŽARA

ČOVJEČJI ŽIVOT PO MNOGOVRSNIM

KOMBINACIJAMA UZ NAJPOVOLJNIJE

UVJETE.

Banka „Slavija“ rasposlala je na sve stra-
ne izvješća o svome

poslovanju za god. 1894.

U god. 1894 iznašala je inkasovana osje-
gurnina u svim odjelima fior. **2.073.298.81** pre-
ma fior. 1,890.265.02 u god. 1893 dakle za fior.
103.033.70 više.

Osjeurana glavnica od svih odjela iznasalaje
fior. **279.192.494.40** prema fior. 257.649.259.15
u god. 1893, dakle fior. **21.543.225.25** više.

Pričuvna zaklada svih odjela iznaša fior.
6.375.397.60, k tome se priračunava činovni-
ka i zastupnička mirovinska zaklada, od kojih
je prva narasla na fior. 299.207.11, a druga na
fior. 144.887.82.

Dobitak za god. 1894 iznosi u svim odje-
ima fior. **250.119.16.**

Na štetama isplatila je banka „Slavija“
od početka svoga poslovanja do konca g. 1894

FIOR. 24.032.317.69.

Iz ovih brojka može se najbolje razviditi
solidnost i napredak ovoga domaćeg slavenskog
zavoda, koji se temelji na uzajamnosti, te mu-
dro i oprezno gospodari.

Banka „Slavija“ silno napreduje premda
godinuice isplaćuje velike svote za štete od po-
žara, osjeurana života itd. itd.

Banka „Slavija“ pridobiva danonice sve
više simpatija ne samo među Slavenima kao či-
sto slavenski zavod, već dapače i među drugim
narodima i to radi njezinog solidnog poslovanja
i umnog gospodarenja.

I u Dalmaciji će Banka „Slavija“ razviti
veliku i blagotvornu djelatnost kao i u drugim
našim pokrajinama. Njezino ime sve se to više
širi i osvaja općinstvo svojim dobrim glasom.
Obavijesti i sve naputke u ovim krajevima daje
**GENERALNO ZASTUPSTVO BANKE „SLA-
VIJE“ U LJUBLJANI**, kao takogjer
i njezini zastupnici. od kojih g. **VJEKOSLAV**
JUSIĆ putuje sada južnom Dalmacijom uz
najbolji uspjeh. 2-5

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na pò godine flor. 2; za *Austro-Ugarsku*, *Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4: 50, na pò godine flor. 2: 25; za *inozemstvo* flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Kraljeve riječi.

Na svečanom dineru, što ga je Njegovo Veličanstvo podalo članovima obih delegacija, držalo je svoj *cercle*.

Ovoga puta razgovarao se je kralj sa ministrima predsjednicima i samo sa četiri delegata, između kojih bio je i naš zastupnik Jure Biankini, delegat bratske nam Istre. Po vijernom izvoru donosimo u tačnom prevodu razgovor između vladara i njega.

Njegovo Veličanstvo zapitalo ga je:

— Je li ovo prvi put, da ste Vi član delegacija?

Biankini je odgovorio:

— Jest, Veličanstvo!

Na to produlji vladar:

— Vi ste uvijek mnogo zaposlen.

— Nastojim, odgovori Biankini, koliko mi je moguće, da obranim prava moga hrvatskoga naroda.

Na ove riječi odvrati kralj:

— To je pohvalno! Hrvati su vazda bili odani mojoj dinastiji i meni.

— To je historično, opazi hrvatski delegat, i tako će uvijek biti!

Iznoseć na prvom mjestu gornje uzvišene riječi, kličemo iz srca Hvala! našem kralju, KOJI SE UDOSTOJIO IZRAZITI, DA JE POHVALNO BRANITI PRAVA HRVATSKOGA NARODA. Živjelo Njegovo Veličanstvo! Živjela Hrvatska!

Ispravak.

U sjednicama delegacija bilo je i ovoga puta dosta govora. Govorili su Magjari, Nijemci, Poljaci i drugi vladini prijatelji. Sa strane opozicije istaknuli su se, kao uvijek, mladočesi i naš neumorni i zaslužni Biankini, koji je potpuno ispunio ono opće očekivanje koji naroda, toli svojih prijatelja.

Nego mi ćemo sad pustiti na stranu njegove prekrasne riječi, kojima je nama iz duše, a Europi na razmišljanje rastumačio, što je to hrvatsko pitanje, jer nas je zaustavio govor češkog delegata Kaftana, mladočeha samo po imenu, inače već stara političara, koga hvale kao jednoga od najboljih rodoljuba bratske češke zemlje. Gosp. Kaftan u svom govoru napanuo je žestoko na Nijemce i Magjare, te na onaj sustav što u nas vlada, koji mi poznamo pod imenom *dualizma*. Kaftan je tu razlozima potvrdio i dokazao, da ovaj sustav nije nipošto dobar, pak niti odgovara biću monarkiji, niti zadovoljava narode, niti se s njime može mirno i uspješno vladati. Sve ovo što je Kaftan rekao slaže se i s našim i uopće sa hrvatskim načelima, pak bi dovle i mi njegove riječi bez ikakva premissljanja potpisali.

Ali češki delegat nije se zaustavio na prostom nijekanju valjanosti današnjega sustava, nego je pošao dalje, pak je naveo čim bi se toj sustav imao promijenuti, te je predložio mješte dua-

lizma — *trializam*! Naša monarkija oslanja se danas na dvije noge, na Beč i Peštu, respektive Nijemci i Magjare. Gosp. Kaftan veli da to nije dosta, već da ova mora imati još i jednu treću nožicu, a to su Česi.

Mi smo se danas malo začudili ovom mišljenju. I ako nam ono kod Čeha nije novo, mi smo se nadali da se već ponoviti neće, a kad tako evo jednog mladočeskog delegata, da nam tu stvar u najprvom ustavnom tijelu monarkije na sva usta ističe.

Drugim riječima, Kaftan nam govori, da bi Česi željeli da se vlast u Austriji ne dijeli između Nijemaca i Magjara, već izmed njih dvojice i Čeha, u kom slučaju ovim zadnjim imalo bi biti sasvim svedjedno, što se dogagja sa ostalijem narodima u monarkiji. Dajte samo vi nama Česku! kliču oni a za drugo nam je deveta.

Gdje je tu ona razvikana slavenska solidarnost, kojom nas neki, a nepravedno, toliko prekoravaju?

Mi razumijemo da Česi mogu tako misliti, pak da imaju u prvom redu počimati od sebe. To je posve opravdano i ludo bi bilo kad bi radili drugačije. Oni će rado gledati drugu braću, jer su im braća, ali u prvom redu u toliko u koliko oni simpatišu i podupiru češke interese, koji su im najpreči. Ovako rade Česi, a budimo iskreni, ne možemo im reći da rade ludo.

Mi samo ističemo mociju koja izvire iz govora gosp. Kaftana, preporučajući našim čitateljima neka je dobro promozgaju, da se još bolje uvjere, kako svaki narod dužan je najprije i najviše misliti za sebe, pa tek onda i za druge, ako mu ostaje vremena. Ovu smo politiku i mi uvijek zagovarali.

S te strane dakle, mi se Kaftanovu govoru nijesmo iznenadili, nego smo se začudili, da on, čovjek pametan i iskusan, nalazi u *trializmu* soluciju narodno-političkoga pitanja, koje tišti monarkiju. Ta to bi bila prosta nemisao!

Dopustimo, da bi moglo doći do neke nagodbe između Austrije i Ugarske s Pragom, poput one te su je ove državne polovine sklopile god. 1867. U Češkoj moguće da bi bili i zadovoljni. Govorimo moguće, jer u češkim zemljama imade 2½ milijuna čistih Nijemaca. Ama što bi rekli Hrvati, Rusini, Slovenci, Slovaci, Srbi i Rumunji? Ovim činom njima bi bila nanesena jedna nepravica više. Dok sada imaju proti sebi samo dva narodna faktora, u tom slučaju imali bi ih tri, jerbo ne vjerujemo da bi Česi stajali na kocku svoj položaj za problematični uspjeh narodnih aspiracija ostalih slavenskih naroda.

Delegat se Kaftan zarekao. Svaka sreća bratskoj nam Češkoj, koju mi koliko možemo pomažemo, ali mi ne dijelimo njegovo mišljenje. Austro-Ugarska-Ceška nije recept, koji će riješiti narodno pitanje naše monarkije.

Oni kojim bi takovo stanje najviše škodilo, bili bismo mi u Dalmaciji. Nesjedinjeni sa Hrvatskom, uz samoljubce Poljake, izloženi ogremnoj njemačkoj većini u Beču, bez ikakvih drugova osim one šačice Slovenaca i Rusina, ne znamo ni sami što bi se od nas dogodilo. Braća Česi s kojim danas tako uspješno radimo, učvršćivali bi stečeni položaj i radili indirektno protiv nas, svojih starih saveznika.

I zato mi nećemo i ne možemo odobriti ideju njemačko-magjarsko-češkog sistema, pak se nadamo da će oni od takih ideja odustati, jer su očito na štetu drugih naroda. Zar ne bi mogli i mi Hrvati nešto većim pravom taj *trializam* za nas vindicirati?

Da što onda? upitaće nas braća Česi.

Potpuni federalizam, narodna sloboda, ravnopravnost i državna neodvisnost svijeh nas. Naša monarkija neka ne bude ni dvojice ni trojice, nego onih naroda iz kojih je sastavljena. Mi Hrvati borimo se za to, kad radimo za svoju samostalnost i za svoje državno pravo i narodno načelo, koje nas uči, da će Austrija samo onda cvasti i napredovati, kada postane *monarhijom narodnih autonomnih država*. Za to indirektno doprinose i braća Česi i Slovaci i svi drugi pritisnuti narodi, dok se hrvaju za svoju neodvisnost. Radimo dakle za naš narod, borimo se proti prevlasti tugjina, ustajmo na dualizam, ili ne s *trializmom* nego s državnim i narodnim pravom naroda Austrije. Blago onomu koji se prvi cilja domogne! ali on zato nema krivim i nepravednim idejama ometati drugoga u svom poštenom i mučeničkom radu.

To smo htjeli poručiti t. zv. *trializmu*, i da nam nikomu ta riječ više ne dolazi na usta!

Pismo iz Zagreba.

Zagreb, 21 Juna.

Neki dan se je završila ovogodišnja sezona u našem kazalištu, kojom prigodom je intendant Dr. Miletić bio počašćen srdačnim ovacijama. Na stotine kitica cvijeća i eksemplara pjesme prigodnice letjelo je prama intendantovoj loži, u kojoj ga je nekoliko prijatelja umjetnosti pozdravilo lijepim riječima. I zbija može Dr. Miletić s ponosom gledati na sjajni uspjeh svog truda i mara, a publika na hrvatsko kazalište, taj kulturni zavod, koji je eto nevigjenim do sada napretkom koraknuo do visine pozornica u drugim prijestolnicama. Nego žalibože pronose se ovih dana vijesti, da bi dr. Miletić mogao lako svoje mjesto ostaviti radi raznih prilika, valjda financijskih. Po proračunu vlada dotira kazalište sa 30.000 flor. godišnjih, ni malo znatnom svotom, osobito ove godine kad je trebalo zanemareno kazalište probuditi na nov život i pripremati se na preseljenje u novo kazalište. Kako se čuje, naredio je ban, da se stara kazališna zgrada za uvijek zatvori, a da se novo kazalište otvori 4. Oktobra. Za taj se dan snuju već velike pripreme, kako bi svečano otvorenje što ljepše ispalo. Po nekim vijestima mogao bi sam kralj prisustvovati. Umjetnik Bukovac izraguje za novu pozornicu krasan zastor, o kojemu se još ne može suditi, prije nego bude gotov, a može se spomenuti, da prestavlja u zgodnom spoju velika ne naše stare i nove Atene, Dubrovnika i Zagreba. Zapada 6000 flor. Da je novom erom u kazalištu nastao neki živahni pokret i u umjetničkom svijetu, vidi se po tomu, što je na raspisani natječaj predano kazališnoj upravi 14 originalnih komada, među kojim 7 tragedija.

Nadbiskup Posilović doprinio je gradnji zagrebačke katedralke za ovu godinu 10.000 flor. Nadati se je, da će taj veličanstveni hram koji je potres od 1880. znatno oštetio, za kratko vrijeme

biti dogotovljen. Neke radnje za oltare preuzeo je vrijedni slikar Medović, koji se je ovdje od nedavna namjestio.

Glavni naš grad raste uprav zamjernom brzinom na radost i utjehu cijele domovine. Službeno se konstatiralo, da se je u 5 zadnjih godina povećao broj žiteljstva u Zagrebu od 38 na 51 hiljadu.

Imali smo ovog mjeseca veliku međunarodnu utrku biciklista na novom trkalištu, koje mjere u opsegu 500 metara, a uređeno je kao trkališta u najvećim gradovima. Prvu su nagradu odnijeli dakako prvi svjetski biciklisti iz Njemačke i Austrije, a istaknuli su se i domaći vještaci.

X.

Dubrovnik, 27 Juna.

Spljetskome „Jedinstvu“. — Ima nekoliko vremena, da se spljetskom „Jedinstvu“ nešto razvezali... stupci, pa dijeli savjete i desno i lijevo. Tako je i nas zapala čast, da nam je poslalo nekoliko očinskih ukora.

„Jedinstvo“ nam mnogo toga predbacuje, ali najžalije mu je, kako sam piše, da smo mi skrenuli s one staze kojom smo se uputili, da smo promijenili naš program, pa mještice bavi se hrvatstvom, da smo udrili u stranačke diple — u jednome Dubrovniku!

Od krive pretpostavke svi zaključci krivi. Spljetski drug ljuto se vara. „Crvena Hrvatska“ nije nikada skrenula sa svoje stare staze, niti je mijenjala svoj program. U narodnom pitanju ona je uvijek bila *hrvatska*, u stranačkom *pravaška*. Ako je „Jedinstvo“ izgubilo brojeve našega lista, koje s njim i s ocem mu „Narodom“ redovito izmjenjivamo, stavićemo mu na raspoloženje naše godišnjake od g. 1891, 1892, 1893, 1894 i 1895 iz kojih će se uvjeriti, da je ovaj list otkad se rodio do danas, uvijek gdje je trebalo i gdje je mogao dospjeti branio hrvatsku stvar, a istodobno, kadgod mu se prilika pružila, takogjer i stvar stranke prava. Što više, još nazad tri-četiri godine „Crvena Hrvatska“ vodila je u tom s „Narodom“ živih ali pristojnih polemika. Neka „Jedinstvo“ i tamo zaviri, pak će se brzo osvjedočiti da je ovo sveta istina.

Nijesmo dakle mi nikada programa mijenjali, nego smo ga neustrašivo napram svakomu zagovarali i branili. Čudimo se kako je to tek sada upalo u oči ljudima oko „Jedinstva“.

Neka nam ne dolaze dijeliti lekcije o našoj zadaći u ovim stranama. Mi ju vrlo dobro poznamo, pak joj služimo onako kako najbolje umijemo. Naša zadaća jest: *hrvatstvo*. Pravaštvo i hrvatstvo to su pak za nas sinonimi. Mi možemo pomisliti ljudi oko „Jedinstva“, koji ne bi bili Hrvati, ali pravaša a Ne-Hrvata nema. Osvem toga tu je po srijedi i uvjerenje, koje nas uči da je pravaška politika dobra i jedina spasonosna. Pravaštvo je u Dalmaciji trgnulo iz sna narod; pravaštvo je podignulo čisto hrvatsko ime, koje je narodna stranka malo po malo bila odbila i zabacila. Mi nijesmo pravaši radi kojekakvih višegodišnjih osobnih upliva, nego zato što vjerujemo u ova čista hrvatska načela. Je li nas „Jedinstvo“ dobro razumjelo?

Prosto mu bilo opazit nam što hoće, ali neka nas ne uči kako ćemo raditi. Mi ćemo raditi kako nama bude drago, a tvrda mu vjera, to će biti uvijek protiv *svijem* dušmanima hrvatskoga plemena i imena. Za ovo jamčimo, no ne znamo bi li se ovako moglo izjaviti i spljetsko „Jedinstvo“. Mi se borimo za hrvatsko ime i za hrvatske svetinje i širimo u narodu hrvatsku svijest, bez obzira na ikoga, a „Jedinstvo“ izdaje priloge i puni svoje stupce malda ne isključivo napadajim na pravaše, dočim o najljucim hrvatskim neprijateljima umije šutiti kako riba. Bliza budućnost to će još bolje dokazati. *Još se nešto iza brda valja!* Megjutim *il tempo è galantuomo*, pak ćemo se u svoje doba ponovno za zdravlje upitati.

Ovoliko na odgovor spljetskome „Jedinstvu“.

Hrvatski narode!

Dom A. Starčevića, djelo stranke prava, nedavno započeto, primiće se dovršetku. Misao o tom plemenitom daru primio je hrvatski narod s iskrenim oduševljenjem. U nebrojenih prigodah, u ja-

vnih sastancih, u privatnih pismih na odbor za gradnju doma, izražena je želja, da se djelo to izvede što sjajnije, što ljepše, kako bi bilo dostojno i onoga muža, kojemu se dariva, i onoga naroda, koji dar prinosi. I u posljednje doba očitovale se ta želja osobito izrazito u trolistnom sabiranju. Taj način sabiranja izazvala je baš težnja, da djelo bude što prije i što častnije dovršeno. Ta je težnja i naglašena u svakom od tih pismah. Želja naroda izražena je nad svaku sumnju, a odbor za gradnju doma skrbio se je, da joj bude udovoljeno. Gradnja se izvodi prema izraženim zahtjevom i domala će dom Starčevićev biti dogotovljen i predan onomu, komu je namijenjen.

Požrtvovnost hrvatskoga naroda zasvjedočena je ovom gradnjom, ali još više ljubav naroda prema siedomu vodji stranke prava, prema onim načelom, za koje radi i živi A. Starčević, prema otačbini Hrvatskoj, kojoj je vodja stranke prava koliko vriedan, toliko i haran sin. Malo po malo prinisao je narod u tu svrhu do sada u gotovom 52.000 forintih. Jedan dio za gradnju potrebite svote uzamljen je uz amortizacionalnu odplatu. Nu da se sgrada posvema prema narodnoj namisli dovrši, nužno je, da se namakne još svota od 12.000 forintih.

Ne sumnjamo, da narod, koji je bezprimjernim načinom u kratko doba doprinesao toli znamenitu svotu, neće u svojem maru sustati, u požrtvovnosti smalaksati, kad se radi još ob ovom jednom koraku koji će njegovu požrtvovnost okruniti. S toga se potpisani odbor za gradnju doma obraća još jednom na hrvatski narod, odnosno na sve pristaše stranke prava u svih hrvatskih krajevih s molbom, da u svrhu dostojnoga dovršetka započetoga djela doprinesu povodom predaje doma dne 17 srpnja još svoj posljednji darak. Zato neka se trolistna kolekta obustavi, a oni koji imadu listove s markami, neka ih odma odprave na narodnoga zastupnika dr. Josipa Franka u Zagrebu. Svi naši prijatelji pako širom otačbine neka se zauzmu oko toga, da se za 17. srpnja od naših privrženikah sakupe prinosi, i da se unaprijed sakuplja samo za taj dan, kad će dom biti otvoren. Odbor je zaključio bio u svoje vrijeme, da će pristaše stranke prava još tri puta prije dovršetka djela prizvati na vanredno sakupljanje. Prvi put je bilo 15 kolovoza pr. g., drugi put za siečnja 1895, a najposljednje sakupljanje poziva naše mnogobrojne prijatelje eto sada. Dan 17 srpnja neka bude središte toga sakupljanja. I kako si je svaki put hrvatski narod kod tih sabiranja osvjetao lice, te svojom otmenom darežljivosću natkrio svako očekivanje i osupnuo zavidnike, tako će ne dvojimo, osobito i ovaj put okruniti svoje djelo.

Znademo, da se o budućnosti doma šire kojekakve viesti. Neka bude svatko unapred umiren, da će se s domom izpuniti one želje, koje su darovatelji s njim spajali. Za to jamči uzorno otačbeničtvo onoga kojemu je narod taj dar u svojoj harnosti posvetio.

Na posao dakle, hrvatske kćeri i sinovi, da si i ovim zaglavnim činom osvjetaimo lice i djelo narodne zahvalnosti pristojno dovršimo!

U Zagrebu, 15 Lipnja 1895.

Odbor za gradnju Starčevićeva Doma.

Naši Dopisi.

Cardiff, 15 Juna.

Kako lanjske godine tako i ovoga puta Ivo Radmilović sin našega vrijednoga Dubrovčanina i poznatog rodoljuba gosp. Antuna Radmilovića u Kardiffu, dobi nagradu na utrci djece.

Mlagji mu pak sin Palo, koji se za prvi put izložio u trci no biciklima kod koje su učestvovala djeca od petnaest godina, u prvoj dobi nagradu III. reda, a u drugoj onu I. reda. Provali u sam 1 čas i 16 hipa, pô milja puta, što nikomu do sad nije pošlo za rukom. Milo nam je gdje se ovako srećnim i junačkim uspjehom ističu naši hrvatski sinovi u stranim državama.

Naša čestitanja mladim sokolovima, a čestitim njihovim roditeljima za čast i diku!

Škaljari kod Kotora, 14 Juna.*)

U 22 broju laživog „Dubrovnika“ turio neki delija dopis iz Kotora, u komu se podlim i nepriстойnim klevetama, napada na vrlog zastupnika

*) Slučajno zakasnilo, Ur.

Biankina, na sve naše seljane, i na našeg učitelja g. Antuna Roša, potvarajući ga, da je on sastavio dopis iz Kotora u 37 broju „Narodnog Lista“ u komu se odgovara na laživu vijest uvrštenu u 16 broju samozvanog „Dubrovnika.“ Nećemo ovdje da branimo našeg učitelja, ali ćemo u kratko dokazati da se naš gospodin učitelj i ne bavi strančarstvom. Njemu je glavni zadatak učiti svoj podmladak i uzgajati ga u strahu božjemu i kršćanskoj ljubavi. Nego kad je dopisnik samozvanog „Dubrovnika“ pročitao odgovor u 37 broju „Narodnog Lista“ moždani mu uzavreli, pak kao da zavapi: mili Bože ništa li se lagati ne može, bijedan i razjaren sakrio se u Miloševu dvoru, pak smišlja i razmišlja, lomi momče lagana pera i potla dva puna mjeseca odgovori dopisniku „Narodnog Lista“ krsteći ga našim učiteljem, a našoj uglednoj mladeži upisuje u grijeh zato, jer se ova stala buditi i raditi za sveta prava mile nam domovine. Gospodin dopisnik šalje nam prije svega nekakovu otporuku u kojoj se nastoji da se megju nami pridusi pravi rodoljubni osjećaj i sbrise hrvatski značaj. Mi mu odvrćamo da takovih otporuka nami ne trebue, već bi bolje bio uradio da je otprema njegovim sumišljenicima, da ne čine svaki dan kroz našu junačku Boku onakova poštena djela, koja nijesu na čast i na diku našoj Boki. „Dubrovnikov“ smetenjak navagja nam nekakove ludorije i doskočice, koje je i dijete kadro pobiti. Prije svega poručuje nam da se sramimo i stidimo nazivati se pravaši, a nositi srpska odjela, pod kojim razumjevamo crnogorsku kapicu i široke gaće. Mi mu odvrćamo da se srame njegova gospoda hrišćani zatiinjati gardu, pod starim bokeškim hrvatskim odjelom, pod slavnom hrvatskom zastavom, a nazivati se Srbima. Ako koji izmegju naših seljana nose široke gaće i dokoljenice, zar je to srpsko odjelo? Takova se odjela i ne nose u Srbiji. Eno i vi u Kotoru ne nosite takova odjela a ipak se nazivljete srbima! Eno i vaši Grbljani kad na zaslužbu igju u Carigrad tamo se preobuku u tursko odjelo, kojeg poslije kući nose do svoje smrti pak zar da su Turci? Zar odjelo predstavlja čovjeka? I vi u Kotoru mnogi nosite moderne hrvatske opanke, a ipak ste srbi! Dalje nas delijo koriš jer slavimo krsno ime koga imaju sami srbi, pak zato da ne možemo biti hrvati. U našem selu živio je više godina njeki poštenu čovjek talijanac rodom iz Vičencije, a slavio je krsno ime Svetog Jerolima, koje danas uzdržavaju i njegovi potomci. Zar je on pokojnik bio Srbin? Poručuješ nam da su sva naša plemena iz susjedne Crnogore, koja završuje na ič. pa stoga ne smijemo biti Hrvati. Evo ti delijo odgovora. Kad godine 1532 zavadi se kotorsko gragjanstvo uslijed nemira razagju se mnoga plemena po raznim mjestima i selima naše Boke: Kresojevići, danas prozvani Kamenarovići nastaniše se u Dobroti, drugo pleme Soćanić u Kavču. Luković na Prčanju a ogromno pleme Petrovića u Škaljarim, koje vi držite da su Crnogorci. Pleme Buchia nastani se u Grblju; danas su grčko-istočne vjere prozvani Bućin. Evo ti u kratko dokaza odkud bjehu naši stari. Zar ako ste vi k nama došli goli i bosi iz Crnogore, pak zar da smo i mi? Zar da mi budemo izrodi Boke? Zar da mi rušimo ono slavno ime naših praotaca? Biti rođen u Boki kotorskoj, u ovoj koljevki hrvastva i začinjati svečanosti pod hrvatskim odjelom, pod oružjem, pod hrvatskom zastavom, a biti što drugo izim Hrvat, gospodo to bi bilo sramotno. Na koncu završuješ sa ovim slijedećim riječima? „Jeli kad vaš zaslužni župnik rekao da mrzite brata pravoslavna?“ Ne! ali ne samo naš vrli župnik, ma nikakav pop katoličke vjere, dočim njeki vaši kalugjeri javno govore da je naša katolička vjera razkolnička, neistinita pak se megju nami nalazi i nekakav prosti spjev koji zaključuje sa ovim kiticama: „Kakav papa glavlar sveštenika — Kad na svjetu nije goreg bludnika — Ko se drži njegova načela — Grdi zakon hrista spasitelja.“ Je li ovako fanatiče? Evo kako ljubite i cijenite katoličku vjeru i njezinog vrhovnog glavara! Zalud vam sva nebratska sredstva protiv našem viteškom hrvatskom narodu u Boki. Sunce grije uz prkos oblaku, naš narod je već poznao vas a navlastito naši jadni seljaci kojima ste mnogih učinili, dok ste na općinu pašovali, ali Bog i sveti Tripun nas je od takovih pobratima oslobo-

dio. Od kad nam je ova općina, uživamo svako dobro. Po njezinom nastojanju dobismo školu, sad crkvu, pak ćemo ako Bog da za ovakove odlične muževe i dalje glasovati. Sad je vrijeme da završim, jer sam ovom cijenjenom glasilu odveć i prostor zauzeo, pak ti delijo poručujem: Ne sakrivaj se pod imenom katolik koga dostojan nisi, jer te znamo ko si i što si i od kuda si, a ako se ne stidiš tog slavnog imena, izagji junače vlastitim potpisom pak ćemo ti ondar tebi i tvom *Uljudniku* spraviti još medenih kolača, a sad glogji ovoga što sam ti bacio.

Do vigjenja!

Škaljarski kremen.

Trebinje, 26/6.

Štovani gospodine uredniče! Mislim, da vam neće biti poznato, da se na 7. Jula blagosljiva kapelica sv. slavljanjskih apoštola Ćirila i Metoda u selu Grepcima ne daleko od Osojnika u Popovu Polju. Selo Grepci spada pod nadžupu trebinjsku, te se prvo odvaži i u njezinom području podigne kapelicu i to u slavu naših slavljanjskih apoštola Ćirila i Metoda.

Mi trebinjski katolici nastojat ćemo, da što svečanije učestvujemo toj svečanosti; te smo takogjer na zahtjev Grepcana pitali dozvolu da i naša glazba može učestvovati, što se nadamo da ćemo postići.

Kako ćemo doći će procesije i iz obližnjih župa iz Dalmacije biva iz Osojnika, Kliševa i Orašca pod svojim župnicima, a takogjer ih nekolicina i iz Dubrovačke Rijeke.

Ovih dana inat će naše društvo svoj godišnji izlet, koji će biti blizu grada pokraj hladne Trebinjčice. Kako smo prošli na svečanosti i izletu javit ću vam, u toliko, živjela Hrvatska!

Gruda, 26 Juna.

(*Plemeniti general.*) Nahodi se na umruću odlični Konavljani I. D. bivši seoski glavari, a imao neputa u domobranstvu u Gružu. Prije smrti poželio ga vidjeti i nešto mu preporučiti. Poslat molit u Gružu bilo bi već kasno. Baš u to doba stiže ovdje na prolazak brigadir gosp. gm. Gall pl. Galenstein, te mu neko dojavio za ovu želju umirućega, a on ni pet ni šest brže na brzoplet i dade naredbu zapovjedništvu grušskog bataljuna, da mlađića odmah pusti za 48 sati. Tako se ovaj halalio sa svojim dundom.

Obitelj, rodbina i cijelo mjesto ostaju harni gosp. generalu na ovom plemenitom djelu, koji mu služi od časti kao dobrom i čestitom čovjeku!

Mimogred spominjuć uz generala bilo je ovdje s njim na prolasku i nekoliko drugih viših štopskih časnika, otkle su na 25 u jutro pošli put Krivošija preko Graba put Orjena, da razvide potrebito prije velikijeh manovra.

Pogled po svijetu.

— U delegacijama *Biankini* je držao tri oveća zlamenita govora. U prvomu je istaknuo svoje državnopravno stanovište, rasvijetlio malo hrvatsko pitanje i ošinio današnji sustav. U drugomu bavio se na dugo ratnom mornaricom i zapostavljanjem hrvatskih pomorskih časnika i hrvatskog jezika. Treći govor izrekao je o Bosni, njezinoj sadašnjosti i pravomu mjestu kamo ova spada. Ovi su govori učinili veliki utisak, tako da prvi njemački listovi ustaju da ga pobiju. Naprotiv list „Grazer Tagblatt“ u uvodnom članku pod naslovom *Männerstolz* hvali Biankina za njegov muževni odgovor kralju, žaleć da one riječi nije izrekao koji Nijemac.

— U Italiji u saboru nemilo su se pohrdali zastupnici šakama i štapima. Ovo je drugi sablaznivi prizor u talijanskom parlamentu. Sad će nas naši talijanaši opet prekoriti s njihovom uljudnošću!

Novine pišu da će Crispi radi otkrića Cavallotti-a brzo propasti, a drugi govore da mu je položaj čvršći nego ikad. Komu vjerovat?

— U Engleskoj kriza. Ministarstvo Rosebery dalo je ostavku. Kraljica je povjerila Salisbury sastav nove vlade. Ovaj će raspustiti komoru i ureći nove izbore.

— Završile su svečanosti Kielske, kod kojih je sa svih strana vladala najpomirljivija nota. Franceska se ne kaje da je saučestvovala.

— Austrijsko činovničko ministarstvo bilo je prijazno primljeno. Nijedna stranka neće mu praviti obstrukcije.

Domaće vijesti

Na 17. srpnja o. g. otvara se dom dra. Antuna Starčevića.

Ovoj svečanosti pozivlje se učtivo svaki štovatelj našega prvaka, naročito pako oni, koji su doprinijeli bud što k ovom narodnomu daru.

Istodobno sastaje se i godišnja skupština stranke prava.

Svečanost i skupština zapremati će dneve 17. i 18. srpnja o. g.

Razpored objaviti će se na 4. srpnja o. g.

Na već sada upozorujemo naše prijatelje, da se prirede na učestvovanje kod ove slave i na velevažnom poslu stranke u skupštini.

Sastanku skupštine moći će prisustvovati samo onaj aktivni član stranke, koji će za to pristupnicu imati. Isto tako moći će učestvovati na zajedničkom objedu samo onaj, tko se za to barm tri dana prije, dakle do uključivo 14. srpnja najavi. Banketu mogu prisustvovati i pravašice.

Pristupnice kako za skupštinu, tako i za banket imadu se zatražiti kod klubskoga tajnika nar. zastupnika dra. Mile Starčevića u Zagrebu Nikolićeva ulica 3.

Ako bi koji učestnik sastanka imao kakav posebni predlog za skupštinu, imati će ga predsjedništvu kluba pismeno uručiti najdulje do 15. srpnja o. g.

Željene ubaviesti glede stanovah daje tajništvo kluba.

Predsjedništvo kluba stranke prava u Zagrebu.

Sramota. — Prava sramota! U Zemunu u Srijemu našao se neki došljak Spirta, koji se usudio u „Pester Lloyd“ napisati bezobrazan predlog, da se grad Zemun otrgne od Hrvatske i Slavonije a pridruži Ugarskoj. „Pester Lloyd“ kao veliki prijatelj hrvatskih magjarona nije se žacao taj predlog javno odobriti. Svi hrvatski listovi bez razlike ustaše najodrešitije proti ovom nečuvenom bezobrazluku jednoga nezahvalnoga došljaka. Gragjani Zemuna spremaju se na meeting, da najodlučnije prosvjeduju proti njemu i onim koji su (sram ih bilo!) ovu izdajničku misao odobrili.

Pišu nam iz Budve: — U br. 24 „Dubrovnika“ dopisnik iz Budve javlja kako je krenuo na dopust carinarski činovnik Marin Delić i kako bi veoma svakomu bilo žao, da se obistini glas, da se neće više vratiti.

Vjerujemo dopisniku što ga hvali i do nebesa uzdiže, ali bi valjalo vidjeti, ako je njemu, bili i narodu bio tako žao da se obistini onaj glas, te da se Delić više nikad u Budvu ne vrati.

Gradska Kronika.

Zadušnice. — Juče su držane svečane zadušnice za pok. kralja Ferdinanda u prisutnosti mjesnih oblasti.

Lične vijesti. — Prispio je zamjenik držav. odv. Barić, da zamijeni držav. odv. Illich-a. — U gradu je od nekoliko dana korč. kot. poglavar Jarabek.

Za Starčevićev dom. — Primili smo 12 kruna, sakupljenih u društvu rodoljuba u Blatu.

Porota. — Kako javismo u prošlom broju, rasprava proti Antunu Cvjetkoviću svršila je dne 22 tek. Porotnici potvrdiše jednoglasno prvo glavno pitanje, zanijekaše drugo dodatno pitanje sa 8 glasova proti 4, te Cvjetković bi osuđen radi zločina teške tjelesne ozlede na 10 mjeseca tamnice.

U ponedjeljak 24 tek. počela je rasprava proti Petru Žuhoviću, Antunu Žili, Ivana Bačini radi zločina prevare i proti Antunu Glavoru radi sukrivnje u istome zločinu. Branitelji su Dr. B. Podić, Dr. S. Smerkinić i Dr. N. Svilocossi. Rasprava još traje.

„*Hôtel imperial.*“ — Za gradnju novog hotela iza Teodorine Gradine sklopila je pogodbu hrvatska pouzetsnička firma Bauda Maly i dr. Do

koji dan počće se valjati stara Lučićeva kuća i graditi nova veličanstvena palača.

Mi smo odmah u početku rekli, da ono mjesto nije bilo zgodno za hotel-lječilište. U tom su nam svojim mnijenjem dali pravo mnogi odlični gragjani, zatim neki odlični stranci koji su se za ovu stvar najviše zauzimali i koji su se radi položaja veoma srdili, a nećemo biti indiskretni ako natuknemo, kako znamo i za jednu visoku osobu, koja se ob onom položaju nije najlaskavije izrazila. Osvem toga pogibelj za Teodorinu Gradinu već se obistinila i po tom smo u svemu imali pravo.

To megjutim ipak ne prijeći, da se na onom mjestu ne može zgraditi nešto impozantna, kakav će biti kako nas uvjeravaju novi hotel, koji se sprema, da se bogastvom, prostorijama i svakim comfortom takmi sa prvim hotelima ove vrsti po obalama Jadranskoga mora. Čujemo uz to da će Lloyd čim se hotel podigne pomnožiti svoje brze pruge do Dubrovnika, tako da će bit barem donekle na dognagjena ona praznina, koja se osjeća jer nema željeznice.

Izmegju saveznika. — Ovih dana bio je u Dubrovniku nekakav privatni sastanak srpskijeh političara iz Dalmacije, Dubrovnika i Boke, da se megju sobom posavjetuju što će i kako će. Kako pripovijedaju sami oni koji su tome sastanku sudjelovali, Srbi su odlučili prekinuti svaki savez sa talijanašima. Na to ih nije nagnala njihova slavenska savijest jer je nemaju, niti bruka i sramota jer je ne osjećaju, nego čisto motivi interesa, pošto su se, vele, uvjerali, da im talijanaši nijesu od nikakve koristi. Da je ovo ovako pozivljemo se na njihove organe, koji još i danas sa zadovoljstvom konstatiraju srpsko-njemački savez u Srijemu.

U istinu srpska stranka malo se u čemu o-koristila s autonomasima, ako izuzmемо Dubrovnik, gdje bez talijanaša ne bi bili dobili ono 10 vijećnika, što im sada sjede u općini. Naprotiv Srbi su, kako smo to češće istaknuli, talijanaše probudili, pomogli im „Leve“ i ulili im života i nade.

Sada kad će prekinuti s talijanašima, pošto bez saveznika opstati ne mogu, odlučili su početi dogovaranja s Hrvatima narodnjacima, da bi mogli s njima kakogod sklopiti kompromis. Glavni razlog tome bila bi Vrljka. Ako izgube Vrljku koja odlučuje sa tri zastupnika, Srbi u Dalmaciji prestaju više eksistirati kao stranka, dok ovako nadaju se da bi Vrljku mogli sačuvati.

Govori se da su već predložili narodnjacima savez. Hoće li ga ovi prihvatiti? Na to ne možemo unaprijed odgovarati. Konstatujemo samo, da uz narodnjake protivne srpskoj prevari, ima ih na žalost u Dalmaciji dobar dio, koji bi, iz mržnje na pravaše, bio u svaki čas spravan sružiti se sa Srbima, bez da ovi prihvate načelo sjedinjenja. Što će biti, možemo gonetati, ali tvrditi ne. Moguće da Srbi ovim nisle talijanaše nešto zastrašiti, da im više popuste? Ili je sve ovo izborna manevra? Ili su se već dogovorili sa narodnjacima? To će se sve do brzo obaznati.

Književnost.

Bog i Hrvati. — Hrvatima toli omiljela i popularna popjevka „Bog i Hrvati“ od narodnog našeg skladatelja F. S. Vilhara, upravo je doštampana i to za glasovir sam i za pjevanje napose. Mislimo, da ne treba glazbenom našem svijetu preporučivati ovo djelo te smo uvjereni da će ga svaka kuća nabaviti, tim više, što mu je cijena samo 50 novč., a s poštarinom 55 novč. *Dobiva se isključivo kod skladatelja samoga u Zagrebu.* Moramo takogjer spomenuti, da je prijašnjemu tekstu pjesnik August Harambašić dopjevao još jednu novu kiticu.

Primili smo:

Uputstvo u kemijsku analizu. Napisao prof. A. pl. Tartaglia. Sarajevo Tiskara Spindlera i Löschnera 1895. Ova je knjižica izvrsni priručni savjetnik kemijskim analizama. Cijena 20 novč.

Govori dra. Josipa Franka zastupnika naroda, izrečeni od 26. Studenoga 1894 do 18. ožujka 1895. Ukupno 8 velikih govora u raznim prijedmetima.

Ilidža. Lettere dalla Bosnia di Giuseppe Modrić. Trieste 1895. Augusto Levi, tipografo editore.

Gotička oltarna slika u crkvi svih svetih u Korčuli. Priopćio Frano Radić učitelj u Korčuli. Sarajevo, zemaljska štamparija.

S. M. Küstenverteidigungs-Schiff „Wien“ sa programom svečanosti od 7. Jula, kad će ga porinuti u more.

Quarto congresso generale della Associazione Marittima, tenuto in Trieste addi 9 Giugno 1895.

Glasovita tvrtka **IG. HELLER, BEČ II.** Praterstrasse 49, toliko je priznanja stekla za svoje *tijeskovne, štrcaljke, presse; za voće i sve druge razne poljodjelske strojeve*, da se ne može učiniti s manje, a da se ista posjednicima najtoplije ne preporuča.

**AMIDO
DOPPIO
MACK**

Soltanto genuino se con questa
MARCA DI
FABBRICA.

Il sistema più semplice e più rapido per inamidare, con poca fatica Colti, Polsini rendendoli Belli come se fossero nuovi
« solo quello di servirsi dell'
Amido doppio Mack. »
Ogni esperimento ha per effetto di continuare l'uso.
Si trova ovunque a s. 10 und 20 Kr. la scatola.
Deposito generale per l'Austria-Ungheria:
Gottlieb Voith, Vienna III.

STRAHOVITO IZVENAGJENJE!

Do malo, po nalogu našega chefa u Parizu naše 2 najveće filijale u Beču i Budimpešti prepustile nam sva svoja skladišta. Zato smo u stanju najbolje i najkorisnije prijedmete podati gotovo badava, samo da prodaju isplatimo. Mi dajemo svih 20 prijedmeta.

SAMO ZA FIOR. 2:30 NG.

1 krasni *garantirani* sat na časove. — 1 prekrasni pozlaćeni lanac. — 1 iglu za krovate sa pravim koraljom. — 2 puce za manchette pariško-double zlato. — 3 puce za košulje par. doub. zlato. — 1 puce za ovratnik (tagogjer). — 1 pesten sa divnim kamenjem uliven. — 1 elegantnu parišku kutiju za cigare. — 1 finu parišku cigarjeru. — 1 lijepe broš, najnovija moda. — 1 Colliers-lanac za gospogje, pozlaćen. — 1 fino srce colliers-lancu. — 1 ženski prsten pozlaćen. — 1 par finih nautica sa lijepim kamenjem. — 1 lijepe korisni prijedmet za gospogje (kao priložak gratis).

Neka svak upotrebi ovu rijetku prigodu, dok zaliha traje. Svak može mirno bez rizika pokušati, jer ja uzimljem natrag što se ne dopada i vraćam novac. Ja još dajem što niko nemože: 1 finu srebrnu žepnu uru garantiranu, da tačno ide i fini lanac k tomu skupa samo 3 fior., a fina Nickel-Ura anker koja tačno ide samo 2.25. Dobiva se kod prvog skladišta satova.

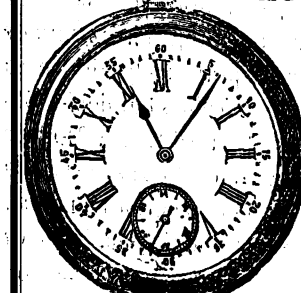
SINA PELZ u KRAKOVU

U ŽIVOTU

nikad više neće pružiti rijetka prilika, da se za

za samo f. 4.25 može dobiti slijedeće sjajne predmete:

svih 10 komada samo 4.25 fiorina.

1 prima anker-remontoir-džepni sahat, tačno idući sa trogodišnjim jamčenjem; 1 fini lanac od imitiranog zlata sa sigurnom halkom i karabinerom; 2 prstena od imitiranog zlata u najnovijem kovu sa Similibriljantom, jakutom i rubinom; 2 puceta za manžete od double zlata quillochirane, sa patentiranim mehanizmom 1 vrlo lijepa bašlija za gospogje-pariške mode; 3 puceta od imitiranog zlata (Chemisettes).

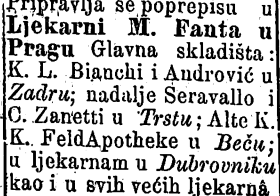
Svih ovih 10 praktičnih predmeta može se dobiti za samo fior. 4.25.

Osim toga jedan nena-dan predmet, da se moja firma održi u trajnoj uspomeni. Naručite brzo, dok zaliha traje, jer se ovakova prilika neće više pružiti. — Razošiljanje na svakoga az pouzeće. Ako ne bi odgovaralo vraća se novac dragovoljno da musterija nema nikakova kvara.

Dobavlja se samo kroz firmu za satove
ALFRED FISCHER
Beč, I., Adlergasse 12.
4-6

Tinct. Stomach: comp. Sv. Jakoba kaplje za želudac.

Mnogogodišnje prokušano sredstvo za probavu i apetit. Boca po 60 i 1 f. 20 n. Već više godina glasovit je D.ra Liebera Elzir za nerve i snagu — Znak i sidro — Boca po 1, 2 i 3 f. fior. Pripravljaju se poprepisu u Ljekarni M. Fanta u Pragu Glavna skladišta: K. L. Bianchi i Andrović u Zadru; nadalje Serravallo i C. Zanetti u Trstu; Alte K. K. Feld-Apotheke u Beču; u Ljekarnam u Dubrovniku kao i u svih većih Ljekarnā

Tinct. chinæ nervitonica comp. Prof. D.ra Liebera (Elzir za nerve i snagu.) Prava samo sa znakom Križa i Sidra.

Pripravljaju po propisu Ljekarna Max Fante u Pragu. Ovaj preparat odavna je poznat kao sredstvo za učvršćenje živaca. Boca po 1, 2 i 3 f. fior. Nadalje pokazuje se uspješnim Sv. Jakoba kaplje za želudac, Boca 60 i 1 f. 20 novč. Glavna skladišta: K. L. Bianchi i Andrović u Zadru; nadalje Serravallo i C. Zanetti u Trstu; Alte K. K. Feld-Apotheke u Beču; u Ljekarnam u Dubrovniku kao i u svim većim Ljekarnama.

5 do 10 fior. na dan bez kapitala i rizika mogu da zaslуже i u manjim mjestima gospoda ili gospogje, koji bi se htjeli zauzeti oko prodaje srećaka vrjednosnih papira. Ponude pod „Leichter Verdienst“ na Rudolfa Mosse u Beču. 9-10

Iberciri 9 fior. prosta odijela 16 fior. (najbolja). Havelocks iz devine dlake 9 fior. ogrtači 7 fior. uvijek zališno kod
Jakoba Rothbergera
c. i k. Dvorskog dobavljača u Beču I. Stephansplatz Br. 9. Svakidan otvoreno do ponoća.

Povlaštena Poslovnica
**Internacionalnog
Razašiljanja**
PO PAROBRODIMA i ŽELJEZNICAMA
PRESTAVNIK
RAZNIH PAROBRODARSKIH DRUŠTAVA.
Na zahtjev podaje svakomu naputke.
OBRATITE SE
kap. Ivu A. Gjaji
U TRSTU, via Arsenale 2

AUGUST KOLB, Tvornica strojeva.
BEČ, II/7 Passetistrasse Br. 29-31.
Traže se solidni zastupnici.

Najbolje i najjeftinije **SKLADIŠTE** za sve poljodjelske Strojewe i sprave — Štrcaljke svake vrsti — Kotače — Šivaće strojeve — Strojewe za pranje i sušenje — Patent. ručne mline — Tijeskovne — Štrcaljke za peronosporu — Pumpe za vino — Motore na paru ili petrolej

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO VINO I VOĆE
MLATILA, ŽRVNJAJA, MLINOVE za čišćenje žita, RALA, TISKI za grožđe i voće, Patentirane ŠTRCALJKE za peronosporu i samodjeljujuće sprave za PERONOSPORU sa ZRAČNOM SISALJKOM, STROJEVE za REZANJE i PIVNIČARKE SPRAVE kao u opću sve strojeve za poljodjelstvo, vino i izragijavanje vina iz voća sve po najnovijem i najboljem sustavu prodaje

IG. HELLER BEČ
2 Praterstrasse Nr. 49.
NAJPOVOLJNIJE POGODBE.
Bogato ilustrovani cijenici na hrvatskom i talijanskom jeziku na zahtjev badava i franko.
najjeftinije cijene, jamčevina, vrijeme za prokušanje!!!
Preprodavaocima veliki popust.

◀ Cijene znatno snižene ▶
TIJESTOVI ZA GROŽĐJE, VOĆE i MASLINE
IZVORNI SATVORI
najnovijeg i najizvršnijeg sastava sa mehanizmom na dvostrukom i trajni pritisak; obezbijedjena je najkorisnija uporaba čak do 20 po stb veća od svake ine što se drugim tijeskovima postiže.
Prvim nagradom obdareni kod svih izložaba.
MLINOVI ZA GROŽĐJE, VOĆE i MASLINE RAZDROBNE SPRAVE SA PRIDRUŽENIM HVATALIM ZA GROŽĐJE. Suhotvorne sprave za voće, kao i za sve bilinske, životinjske i mineralne proizvode Pritisni strojevi za sijeno, slamu i ost prirerjeni za ručno kretanje; Rezdrobniaci za žito; Vijare za čišćenje zrna. Najnovija patentirana automatična Štrapala za loze „Syphonia.“
Sve ove sprave prireguju samo tvorničari

PH. MAYFARTH & COMP.
ces. i kr. isključ. povlast. Tvornica poljodjelskih i vinskih strojeva
BEČ II, Taborstrasse Nr. 76
Mukte se šalju katalogi i nebrojene pohvalne svjedodžbe. — Traže se prestavnici i priprodavaoci.
◀ Pri naregijavanju paziti je na patvorenja. ▶

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod
WEISSA
Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

U DROGARIJI
Mata Franičevića
U DUBROVNIKU
nalazi se skladište pravog i izvršnog
Sapuna od Kandije
sa svjedočbom izvrsnosti potvrđenom od Generalnog turskog Konsulata u Dubrovniku.
Jedino skladište za svu DALMACIJU.

Phönix-Pomada
nagrarena na izložbi za zdravstvo i njegovanje bolesnika u Stuttgartu g. 1890; po liječničkim svjedočbama i hiljadama zahvala priznata kao jedino opstojće djelujuće, neškodljivo sredstvo, da gospoda i gospogje dobiju bujne i pune vlasi i da se zapriječi otpadanje kose; mladići mogu s njome odmah uzgojiti jake brke. Garantirano za uspjeh i za neškodljivost. Lončić 80 novč. poštom ili podužecem 90 novč.
K. Hoppe, Beč, XIV. Schwegelergasse 12.

Na prodaju je

Velika kolekcija starih, skupocijenih
Slika na Postavu
Evo dobre prigode muzejima, galerijama, ljubiteljima slikarstva i bogatašima, koji žele krasnim umjetninama ekstiti svoje stanove. —
Poblže kod Uredništva. 6-10

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na pō godine flor. 2; za *Austro-Ugarsku*, *Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4: 50, na pō godine flor. 2: 25; za *inozemstvo* flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

IZGONI.*)

Kako čujemo svršile su napokon istrage i sjednice na našoj gimnaziji. Na Srbima se ispuni la ovoga puta ona naša narodna poslovice: *ko pod drugim jamu kopa, sam se u nju uvlači*. Ne naslagujemo se. Mi imamo samo to zadovoljstvo da se je još jednom dokazalo, kako je naš list pisao uvijek samo čistu istinu, dok su srpske novine sve izvrtale i naprosto *lagale*. Po onomu što je već objavljeno, učiteljski zbor predložio je za šest srpskih učenika isključenje za uvijek iz ovoga zavoda.

Pa ko je glasovao zato isključenje? Niko drugi nego većina učiteljskoga zbora, a pošto Hrvati ne sačinjavu *nitri trećinu* istoga, posve je naravno, kad bi se i uzelo da su oni svikolici glasovali za izgon, da su, do većine, za taj izgon morali glasovati i neki ne-Hrvati, dapače i sami neki profesuri Srbi. Ovo je najbolji dokaz, da smo mi istinu govorili. Ali ovo nijesu drugo nego prijedlozi, što ih je učinio učiteljski zbor, a Pokrajinsko Školsko Vijeće riješit će konačno stvar. Prije nego to riješenje dogje, mi ćemo se malo osvrnuti na predložena izagnanja, kojima moramo pridodati još jedno jednoga učenika Hrvata za ovu školsku god. 1894-95.

Učiteljskih sjednica bilo je u sve tri. U prvoj koja je trajala 11 ura, i u kojoj su već morale biti poznate sve potankosti srpske učeničke propagande, nije bio prihvaćen nikakav predlog isključenja. Kako nam je o tom „Dubrovnik“ u svoje vrijeme javio, dotični predlozi profesura Hrvata nijesu bili primljeni od profesura Srba, koji čine veliku većinu. Istom u drugoj sjednici — i za kako su sve srpske sablazni kroz naš list izišle u javnost, iza kako su ovdje bile dvije visoke ličnosti, da se na licu mjesta o svemu obavijeste, učiteljski zbor izagnao je četiri učenika Srba. A zašto? Zato što se je dokazalo da su se jedanput iza prve sjednice sastali u nekog svojeg saučenika u kući popa Bućina (barem tako govore djeca, da su išli u saučenika a ne u Bućina), dočim je svaki učenički sastanak bio zabranjen. Da li je to bio politički sastanak, to se nije moglo dokazati. Pošto je dva-tri dana iza toga izišao onaj vanredni prilog „Dubrovnika“ kao odgovor našem članku, za koji odgovor svak veli da ga je inspirirao pop Bućin, mi taj sastanak dovodimo s podacima članka u nekakav savez, pak mislimo da je onda u Bućinovo kući bio zbilja politički sastanak, u čemu se se s nama slagati svaki razboriti čovjek. Ali profesuri Srbi koji su glasovali za isključenje onih učenika, postupali su tako ili radi sumnje da je u grčko-istočnog vjeroučitelja popa Jova Bućina bio politički sastanak (jer samo za to što je bilo zabranjeno sastajati se, ako je to zbilja zabranjeno bilo, niko živ ne bi glasovao isključenje) a po tom svak može razumjeti, u kojoj je cijeni pop Bućin kod samih svojih kolega Srba; ili su se profesuri Srbi, uvjereni da su u prvoj sjednici nepravredno postupali ne istjeravši nijednoga učenika, prepali od Starije Vlasti, te naknadno htjeli popraviti svoju pogrešku? Aut — aut!

*) Vidi članke „Srpska propaganda među gimnazijalcima“ u br. 22, „Nastavak“ u br. 23 i „Hoće još!“ u br. 26 „Cr. Hr.“ — Ur.

Ako je ovo drugo istina, neka onda gosp. nadzornik Glavinčić sam sudi, kakvi su ti profesuri Srbi na ovoj gimnaziji i kako smo mi dapače u našem sudu bili prema njima odviše blagi.

Nego ako upada u oči, kako je profesurski zbor u svojoj drugoj sjednici isključio 4 učenika Srba, jerbo je samo bilo dokazano, da su se sastali u kući jednog svog sudruga, dočim u prvoj sjednici, u kojoj je, počam od noža i organizovanih društava, inalo proizaći svega i svašta proti učenicima Srbima, nije našao za shodno da predloži ikakav izgon; još jače udara u oči postupanje prof. zbora prema onom učeniku Hrvatu, koji je izagnan bio. Za učenike Hrvate saznalo se, kako „Dubrovnik“ izvješćuje, već u prvoj sjednici, da su tobož imali tajna društva sa statutima, da su se rotirali i zaklinjali da se neće zavesti od Srba, da su držali govore o Starčeviću itd. itd., pa usprkos svemu tomu učiteljski je zbor samo jednom učeniku Hrvatu u onoj sjednici predložio izgon! — A u drugoj sjednici nasuprot gdje se nije ništa nova otkrilo, proti Hrvatima, nego da su bili neki učenici, među kojim i onaj išćerani još prošle godine u nekoj pristojnoj gostionici iza grada, u koju idu i skladna čeljad i tu se igrali na boča i pri tom pjevali hrvatske pjesme — u toj sjednici dakle radi samog ovog spomenutog slučaja, predložen je tome učeniku Hrvatu, izgon za ovu godinu!

Jesu li ti profesuri baš sasvim izgubili glavu, pa ne znadu više što rade?

Ali ako ove čudne i brze promjene u sugjenju profesorskog zbora svakoga nemilo diraju, te po gradu izazivlju najoštrije komentete, stvar je upravo sablažnjiva, kako između onih izagnanih učenika Srba ne nalazi se i sin upravitelja zadarske preparandije g. Luka Zore, proti kojem ima toliko stvari, koliko proti nijednom drugom učeniku Srbu. Bili su istjerani mali Kobasica i Glušćević (da i ne govorimo o onom učeniku Hrvatu, s kojim se je po našem sudu uopće prestrogo postupalo) zato što su ih Zore i družina od propagande, od Hrvata što su nekad bili (jer su sinovi hrvatskih roditelja) pretvorili svojom nemoralnom propagandom u fanatične Srbe i za to što su ih Zore e compagna bella vodili sobom po svojim sastancima, u kojim se ovi prvi nijesu nikad osobito istaknuli. A učenik Zore koji je ove posrbio i svukud predvodio, koji je bio u svim sastancima i koji ima biti vodio učenike u Bone da tamo budu sjeguriji, koji je bio glavat jedne učeničke četice oboružan nožem; koji je u školi kupio novaca za Zadrugu srpsku; o kojem napokon učenici tvrde, da je on bio onaj koji je zavikao: Živio Aleksandar I! taj Zore ostaje još u gimnaziji, jer gospoda profesuri nijesu našli za shodno, da mu predlože izgon! Ako ovo nije nepravica, onda više ne znamo što je pravica na svijetu.

Ne činimo komenata, jer uprav neznamo kako bismo ocijenili ovo postupanje profesura Srba, pak za danas završujemo, u nadi da im neki mogući pokrovitelji, koji su se takogjer nekad isticali kao velikosrpski omladinci i u koje se oni sad toliko uzdaju, neće moći pomoći, nego da će ove pristranosti i sablazni biti po pravu pedepsane.

Bistrimo, da se razumijemo!

(Iz Srijema.)

„Ako smo mi braća, nijesu naše kese sestre.“

Ovo nam najbolje dokazuju Talijani naprama Francezima i Bugari naprama Rusiji, a Pruska takogjer k Rusiji. To je Prusija posvjedočila na kongresu u Berlinu god. 1878 i protiruskim ugovorom god. 1879 i kasnije do danas trojnim savezom. — Franceska je oslobodila i pomogla ujediniti Italiju, a Rusija Bugarsku, pa što vidimo? Nikakova bratstva, nikakve ljubavi, već posebnu narodnu protivnu politiku. Time — in medias res — prelazeći, hoćemo da kažemo, da je puka fraza, kada se govori o braći i ljubavi Srba k Hrvatima. Kanu se fraza i praznih riječi i govora nakon što — i tisućkratnih primjera i pouke iz opće svjetske i posebne naše povijesti hrvatske. Nema primjera u povijesti svih naroda, što su ga dali Hrvati za dobe ilirske. doprinesav besprimjerne žrtve u ime sloge i ljubavi, pa što su nam Srbi odgovorili? Da ostaju separatiste i da neće sloge. Hrvatima su se rugali i rugaju im se za to podjednako, jer su Hrvati žrtvovati htjeli najveće blago i amanet — ime svoje. Ali ljubav njihova neizmjerana i besprimjerna u povijesti svijeta ne nagje odziva kod Srba. — Realni su dakle samo interesi, mjerodavni odlučujući, pa je i tu tako bilo. Danas takih sentimentalnih i nepolitičkih Hrvata više nema, ta poetička doba je prešla za uvijek. Sada je nastao vijek realnosti i verizma i u politici Hrvata, te su nam Srbi upravo onoliko, koliko ma koji drugi susjed, recimo na pr. irredent. talijanska ili Lapenna-Bajamontijeva družba suo tempore. — Ignorant je onaj Hrvat, koji se još i sada dobru i pomoći nada od Srba. Lasciate ogni speranza voi creduli i sentimentalni i nestalni Hrvati, ako gdje koga ima! Tri imamo najkласničnija svjedoka srpska za tu tvrdnju. Utješenović je mnogo šarao i sakrivao svoje pravo mnijenje, no našlo se je pismo u ostavštini njegovoj poslije smrti protiv Hrvata; Daničić je pisao na isti način Miličeviću u Biograd, a kako se je Sundečić ponio, dobro pamte svi, koji imaju oči i čitaju, te prate političke odnose naše. A treba znati i dobro pamtit i da su to bili najpopustljiviji i najblaži Srbi. Ima gdje gdje otpadnika Hrvata u Hrvatskoj (trojednoj), pa i u samom Dubrovniku, no toga je bilo i prije, a pravoslavni Hrvati potječu iz dobe bana i vojvode hrvatskoga u Dalmaciji Sedeslava od 877. godine, kada se je bio dao pod zaštitu cara grčkoga u Carigradu.

Čemu tajiti, da nas Hrvate od Srba dijeli ne samo ime i politika, nego i kultura kao i prošlost i historička djela uopće i napose. Mi imamo tamo primjera kod Danaca i Norvežana koji imaju jedan književni jezik uz različna narječja i što više koji su bili sjedinjeni dugo vremena u jednoj državi, kao što Hrvati sa Srbima nikada nijesu bili, pa ipak ne bi niko mogao osvjedočiti Danca i Norvežane da budu opet jedna država, u kojoj bi Norvežani opet igrali podregjenu ulogu. — No njima je uz to ipak vjera, kultura i azbuka jedna. — Norvežani nastoje, da svoj jezik očiste od danske primjese, kao što Hrvati idu za tim da očiste svoj hrvatski jezik od turske i grčke primjese, što Srbi rado nazivaju svojom narodnom osebinom i svojinom. Na čast njima *sokat, pend-*

žer, gvozdje, drum, itd. mi ćemo se držati hrvatskih čistih riječi (slavenskih takogjer): ulica, prozor, željezo, cesta itd. — Na čast im dimlije, krvava, osveta i grčko-turske arije, koje drže za svoje narodne itd. — Jednom rječju oni su narod istočni, a mi Hrvati zapadni, to se izbrisati, a još manje zapošuriti, ne da.

Srbi jesu i ostaju separatiste i južni Poljaci, jer kako se Poljaci ponašaju naprotiv Rusa, tako Srbi protiv Bugara, a naprotiv Hrvata kako Poljaci naprotiv Čeha i još gore. Što ide Poljacima u politički račun, ne ide ni Rusima ni Česima uza sve koalicije i sveze stališke i plemstva; no uz to je ipak u Poljaka i Čeha i vjera i kultura i azbuka ista, pa ipak politika nije neće nikada biti ista.

U Engleskoj i u Berlinu žele Carigrad i Makedoniju s Thrakijom dati Bugariji raje nego odatle u slaboj Grčkoj za to, da stvore jaku slavensku državu protiv prejake slavenske države Rusije. Ko čita engleske i ruske novine, časopise, brošure i knjige, njemu je to poznato, ali nije velikom općinstvu kod nas. Bugarija već danas ima do 100.000 četvor. kilometara i do 3½ milijuna žitelja, a onda bi imala preko 200.000 četvornih kilometara i do 8 milijuna žitelja; dočim Srbija ima samo 48.590 četvornih kilometara i 2.200.000 žitelja, a Crna Gora 9080 četvornih kilometara i od prilike polovicu žitelja zagrebačke županije, koja broji pol milijuna stanovnika. K tomu Crna Gora ne može se razvijati poradi kamena i siromašna zemljišnog tla. Što slijedi odatle iz prošlosti i budućnosti? Da će Srbija biti vazda manja i slabija od Bugarije. Teško je pomisliti kombinaciju, da bi Srbija mogla biti povećana samo do današnje veličine Bugarije, t. j. od 48.000 na 100.000 četvornih kilometara, a još manje da bi i tada dostigla veličinu buduće Bugarije i uz najveće orijentalne fantazije i fantasmagorije S. ba. To nije ništa nova, jer su evropsko velevala bile određile veliku Bugarsku s Makedonijom još god. 1876 u Carigradskoj konferenciji prije rusko-turskoga rata god. 1877-78, pri čem je Srbija ostala izvan evropskih kombinacija. Povrh toga Srbija ni sadašnja ni buduća nema mora, a more je od vanredne velike političke važnosti, pa bio crni ciganin-gospodar na moru. Za to splitska luka vrijedi više no pol Srbije u politici i svjetskoj trgovini. Za to će Bugarija na Crnom i Egejskom moru biti vazda vrijednija 5 puta više od ma kako povećane Srbije, ali za to su i hrvatske zemlje kud i kamo vrijednije od srpskih. Golo kamenje na obalama hrvatskim od Istre do Crne Gore vrijedi za to više, i više važe u svijetu nego plodne doline Morave u Srbiji, koja će ostati jedva transito-zemlja u kutu za uvijek. Za to se otima Ugarska za hrvatsko more; za to Rusija čini sve, da iz velikoga jezera (Crnoga mora) izagje na Sredozemno more.

No Srbi računaju na Bosnu i Hercegovinu 51,100 četv. km. i 1,500,000 žit., ali uzalud jer sva srednja i zapadna Evropa priznaje, da su te zemlje dopale Austriju za Lombardiju i Mletačku i da je jaka habsburška monarkija općenita evropska potreba. Doći će vrijeme, kada bude Srbija tražila i molila saveza u Hrvata onako kako ga je bila izmolila od hrvatskoga kralja Tomislava 925 g. protiv bugarskoga cara Simeona Velikoga. — To bi još lako moglo biti prije tisuć-godišnjice toga događaja!... Srbija se ne može ni danas maknuti protiv volje kralja hrvatskoga i ugarskoga, a njegove će zaštite uvijek trebati, kao što je i kod Slivnice, — jer inače propade u svako doba. Zatvorili joj danas kralj hrvatski i ugarski trgovinu, mora kroz zahitjeti! — Neka pamte Srbi, da je Srbija 0, a Hrvatska uvijek 1, a tek uz Hrvatsku 1 + 0 može biti 10 — važnost steći, a bez Hrvatske nikada. — Nemojte izazivati politike protiv Srbije iz dobe hrvatskih kraljeva i dinastije anžuvinske, luksemburške i Matije Korvina! — ako ste iole razumni i sebi radi! —

Još nešto. Rumuni imaju svoju iredentu i hoće da ostvare Dakoromaniju do rijeke Tise. To je memento Magjarima i za dobar savez s Hrvatskom, jer su Rumuni latinska rasa i pravoslavne vjere. Oni su zato prirodna kopča saveza rusko-francuskoga s polit., vjerskih i strateških razloga. Magjari to znadu i toga se najviše boje, jer se Rumuni vanredno umnožavaju i da su već u Ve-

likom Vaaradinu i blizu Debrečina (pogledajte na kartu geograf.) i idu dalje na zapad od Temešvara i Arada put Segedina! — Rusija bi mogla u ratu za Dobruču Rumunima ponuditi Erdelj (Transilvaniju), a Rumunji bi unijate erdeljske pretvorili u pravoslavne, upokorili bi i slomili magjarsko plemstvo, što sve ide u prilog ruskoj politici, a uz to bi voljela Rusija da mala Rumunjska drži karpatske klance. To je Magjarima poznato. Rumunji su dakle uz Slovake pravi saveznici Hrvatima protiv premoći Magjara, kao što su svi Bugari protiv sanjarija velikosrpskih! — To nije nikakva tajna i to sve znadu u Pešti i Beču vrlo dobro, — za to su Hrvati još k tomu s morem od prevelike važnosti po svu monarkiju i njezinu budućnost, jer ona ne bi bila velevlast bez hrvatskoga mora!

Često se Srbi pozivaju na vjeru kao narodnost, prem to može vrijediti samo u Aziji, ali ne u Evropi. Da vidimo i to. U Dalmaciji od 527,000 (1890 g.) ima grčko-istočnih 87.009, dakle izpod 1/6, a dva loša ubiše Miloša, veli i srpska poslovica. U Hrvatskoj i Slavoniji od 2250.000 ima grč. ist. 567,443, to jest 1/4. Uz to su raztreseni i razbacani, a u gradovima nemaju nigdje većine izuzev sremske Karlovce i tamo samo 400 duša nad polovicom (1890 g.) a danas jedva i polovicu. I u Srijemu su u manjini, a sele se i propadaju tako rekuć danomice. Dakle „kud pogledam, svud je tamno.“ Hoc et meminisse juvabit!

Dubrovnik, 5 Jula.

I opet nešto spljetskome „Jedinstvu“. — Na zadnju vijesticu, kojom smo samo odgovarali na najnovija izazivanja spljetskoga druga, skočio ovaj da se brani. Najviše ga peče, da smo mu rekli, „da svoje stupce puni isključivo napadajim na pravaše, dočim o najljucim hrvatskim neprijateljima umije šutiti kako riba“. „Jedinstvo“ iza kako je našu tvrdnju po zaslugi žigosalo, kliče: „Dakle mi šutimo kao riba — o Srbima i Talijanima, jer na ove pomišlja drugarica iz Dubrovnika?“

„Jedinstvo“ se vara. Mi onim nijesmo mislili ni Srbe ni Talijanaše. Imade još i drugih ljutih neprijatelja našega naroda, a ob ovim njegovim ljudima šute. I ne samo šute, nego dapače primaju njihove pomoći proti pravašima. Žele li gospoda oko „Jedinstva“ ovoj tvrdnji dokaza? Neka se jave. Mi obećajemo da ćemo ih podatcima i dokazima obilno poslužiti, a mi ovaka obećanja, kako se ovih dana u drugom poslu svak mogao uvjeriti, znamo izvršiti.

Ovo na prvo. Drugo nam „Jedinstvo“ poručuje da narodnjaci sa Srbima u Vrlici nijesu sklapali nikakav kompromis. Pa to mi nijesmo nikad ni upisali. U pr. br. mi smo rekli, da ako bi Srbi odbijeli autonomaše, a približili se narodnjacima, da bi to najviše uradili zaradi Vrlike. Od čovog mnijenja, do onog te nam „J.“ prišiva, ima koliko od neba do zemlje, ali to „Jedinstvu“ ništa ne smeta.

Treće nam predbacuje koliko smo mi pisali o pohrvaćenju zadarske gimnazije. Mi smo pisali koliko smo mogli po veličini lista i drugim pitanjima, koji su nam amo preči, ostavljajući da se oni bore, koji su tome pitanju bliži. Ali ako iko „Jedin.“ bi imalo štediti prikorima o pohrvaćenju zadarske gimnazije. Ima evo pet godina da je narodna stranka iznijela taj predlog u saboru i to načinom, da je ova stvar — sveta i zlamenita za sve Hrvate — za nju nabaška postala nekakvim *point d'honneur*. Njezini ljudi, valja reći, upotreбили su sve svoje sile da uspiju. Pak jesu li što postigli? Neka odgovori „Jedinstvo.“

Uprav pitanje pohrvaćenja zadarske gimnazije naboljim nam je dokazom, koliko vrijedi neka oportunistična politika za toli razvikane stečevine, kojim nas narodna stranka toliko kori. Najviše su „stečevine“ škole. Ali škole donio je novi duh vremena. Htjeli bi smo vidjet, ko će se usuditi sebi vindicirati u zaslugu što je danas — na izmaku devetnaestoga vijeka — za brdom u Konavlima i u Bukovici škola narodna. Narodnjaci možda imaju tu glavnu zaslugu što su kao stariji borbu započeli, koju smo mi puno bolje od njih nastavili, jer ništa od svega onoga, što govore da su postigli, nijesu oni učinili hrvatskim nego srpsko-hr-

vatskim. Zato bolje o tom ne govoriti, jer koja hvajda razmećati se šarenim narodnim stečevinama, kada je u njima, kako to svak vidi, hrvatstvo o- voga čisto-hrvatskoga naroda smatrano teškim političkim prestupkom?

Četvrto nas „Jedinstvo“ kara, što smo mi do sad uradili za Vrliku. Ovaj nas ukor u živo ubolio, jer je zloban. Mi smo o Vrlici pisali i nastojali smo pomoći našoj stvari u onim krajevima. Kad su narodnjaci iz Spljeta u izletima pravili Srbima posjete u Knin i vikali: živjeli Srbi kninski! po godine iza toga, po osnutku našega lista, mi smo bili najprvi, koji smo neprestano stali šibati nehai za hrvatstvo sjeverne Dalmacije, pak smo najživlje pozdravili rujnu zoru svijesti narodne, koja je u Vrlici od malo vremena počela svićati, zaslugom — kao svud — ponajviše pravaša. A šta su za Vrliku uradili narodnjaci? Počela borba za izbore. Hrvatske novine stanule vrvjeti vijestima, dopisima i brzojavima. U tome se istaknuo osobito Biankini sa svojim listom. Ali „Jedinstvo“ nije htjelo primati ništa o Vrlici. Nijesu dali spljetski narodnjaci, jerbo da su Vrličani pravaši. Na to su Vrličani molili da bi im i taj list otvorio svoje stupce i govorili kako je tamo borba hrvatska, a ne stranačka, kako je njima u prvom redu stalo, da slomiju srpsko gospostvo i Vrliku povrate hrvatstvu itd., ali to je bilo sve zaludu. Spljetski narodnjaci nijesu im vjerovali nego su im odvrćali da su oni pravaši, a da oni pravaše neće podupirati. I tek onda kad su neki u tom smislu učinili tvrde pismene izjave da pravaši nijesu, tek onda otvorilo je i „Jedinstvo“ vrličkim jadima svoje stupce! Ovo dokazuje da su ljudi oko „Jedinstva“ voljeli, da u Vrlici gospoduju Srbi nego Hrvati, ako bi ti Hrvati imali osjećati se pravašima. I njima je načelo nad strankama?! Njima je samo do hrvatstva?!

Ovi i ovaki sad nas kore Vrlikom!.....

Prestajemo, jer imamo uhašnjeg posla nego li puniti stupce prepirkama s „Jedinstvom.“

Naši Dopisi.

Kotor, 27 Juna.

Svake godine na 13 Juna slavi se ovdje svečanost sv. Antuna. Ove godine radi blagdana tje- lova, ta svečanost bi premještena u Nedjelju na 16. Svake godine obavlja se ova svečanost mirno i skladno, ali našoj legaskoj gospodi ne bila po čudi. zato jer se pred crkvom Sv. Klare u kojoj se nahodi oltar i kip čudotvornog sveca vije hrvatska trobojnica, pak ove godine namisliše umješati svoje prste, ali sreća ne upali im. Prije svega stadoše se ulizivati okolo hrvatskog odbora svečanosti, eda se kakogod prigodom svečanosti ne bude vijala nikakva hrvatska trobojnica, što naši nikako dopustiti ne mogahu odgovarajući im da se hrvatska trobojnica tamo odavna vije. Kad jadni legaši uvidješe, da im posao neće otići na njihovo zadovoljstvo, stali opet motat okolo našeg odbora da oni odobravaju neka budu hrvatske trobojnice, ali da bi se uza ove vijale i 2-3 dalmatinske sa tri leopardove glave koju naši legaši smatraju kao svojinom jer ne smiju slobodno izvijesiti tre color. Naši više nego uvjereni da je i dalmatinska zastava, zastava hrvatska, ipak ne htjedoše pristati jer je ovi drže talijanskom zastavom. Uvidjevši legaši da im nikako nije moguće prisvojiti ovu svečanost, brzo sastaviše odbor za sakupljanje novaca, da im dogje amo talijanaška glazba iz Dubrovnika odzvoniti koji talijanaški marš, ne bi li ih utješilo. Kako doznajemo sakupilo se 70 forinti ali tom svotom nisu mogli imati glazbu, nego od milosrgja, na velike molbe Deberti i Zanattini et compagnia. Due 16 lipnja dojedri dakle mali parobrodic „Cavtat“ sa glazbarima i sa nekoliko drugih izletnika. Iskrčase se i svirajuć otigjoše širom grada. Kad dogjoše pred crkvu sv. Klare gdje je bilo iskićeno hrvatskim trobojnicama, zaustaviše se da pozdrave sveca, ali puljiška zvijezda Zanattini i Kalpišta viknuše glazbarima: Quello non è il nostro santo! A da onda za koga su amo doveli glazbu? Zatim prosljediše dalje pozdraviše poglavarstvo i općinu i ako im ovi govorahu, da ju ne pozdrave.

Da dalje ne govorimo ob ovim osobama evo ću vam u kratko opisati ovu vanrednu ovogodi-

snju svečanost. Na večer u subotu, bila je pred crkvom rasvjeta uz bacanje vatrometa. Sutri dan u nedjelju narod je vrvio sa svih bližnjih strana jer prama ovom božjem ugodniku goji veliku bogoljubnost. Iz jutra počele su svete mise, u 10 sati otpočela je pontifikalna misa uz pjevanje i sviranje orgulja; pred crkvom su vijukale nebrojene trobojnice koje toliko uzrujaše naše legaše. Po podne u 6 sati počne ophod koji nije moguće opisati, jer takova još nije Kotor doživio. Naroda je bilo tako da se je jedva radi tijeskoće kroz ulice prolaziti moglo; u procesiji bilo je preko 50 malih djevojčica bogato odjevenih, pred kipom je išlo 40 gospođica, naših krasnih i mladih hrvatica u bijelom ruhu. Kip sveca nošahu 4 ugledna hrvata mladića. Nakon toga pod kasnu večer začne rasvjeta i bacanje vatrometa. Glazba je hotjela svirati pred crkvom, ali joj ne daše legaši, jer nije svečanost ispala kako su oni željeli. Svrha mi je da završim, pak u zadnje poručujem onom srpskom smušenjaku M. R., da kad prolaze katolički ophodi, da se ne smije jer smo toga deliju više krat opazili, a navlastito na dan sv. Antuna, kad je prolazio ophod — on u društvu sa nekim drugim sebi sličnim stajao na prozoru srpske čitaonice i smijao se na vas glas. Naša vjera nije za ruglo nikomu, pak ti delijo poručujemo: uzmi zrcalo te se u njemu gledaj i sam sebe ismijevaj i znaj ti i ostali vaši dogni, da vam nije bilo katolika da bi i dandanas u Crnoj Gori pasli koze ko i vaši stari.

Hrvat katolik.

Pogled po svijetu.

— *Položaj u Austriji.* — Sve novine pišu, da u austrijskoj nutarnjoj politici predstoje velike promjene. Neke i to uplivnije idu tako daleko, te govore i o promjeni sistema. Stalno je da se opaža neko micanje konservativnih elemenata, a uz to se ljevica nalazi u nesuglasju. Plener je ostupio, jer se ne slaže s njezinim nazorima. Neki krugovi zalećeli su se, da računaju na kooperaciju mladočeha. Greger je istina i nadalje navijestio opoziciju, ali, govore, mnogo umjerenijom formom. Već javljaju nasljednika Kielmansegg u osobi grofa Badeni. Megjutim to su samo nagagjanja. Glavno je da je gospostvo ljevice slomljeno, čini nam se za uvijek.

— Na Balkanu nešto se kuha. Iz Macedonije javljaju ozbiljnih nemira i sukoba. Kroz novine kolaju svakojake vijesti koje su megjusobno u očitaj kontradikciji, s toga nije moguće uhvatiti pravu sliku macedonskoga micanja. Jedno je stalno, a to da je ovaj pokret u prilog Bugarskoj. U Srbiji bijahu već razglasili da se Bugarska već mobilizovala, da anektira Macedoniju, pa kako Srbima na sve što je dobro lete oči, ne pitajuć je li tugie, to su tražili i dobili odlučan dementi. Viđjećemo!

— Crispi i većina odbiše sve tužbe Cavallottija. Opozicija to svakojako komentira. Škandal tim nije ni malo pridružen, nego je gori. U Rimu u toliko klerikalci su proslavili sjajnu pobjedu.

— Ustanak u Kubi nije još ugušen. Martinez Campos zapitao je nova pojačanja vojske, jer se nalazi u teškom položaju.

Domaće vijesti.

† *Ivan pop Danilo.* — Na 2 ov. mjes. umro je u Zadru nenadnom smrću Ivan pop Danilo, ili kako su ga prijatelji obično zvali, dn. Zane Danilo, u 75oj godini života. Danilo bio je jedan od prvih koji su u Dalmaciji razvili hrvatsku zastavu. Odmah u početku bio je najrevnijim suradnikom starog „Nazionale“ (današnji „Nar. List“) gdje se je njegovo vješto pero vanredno odlikovalo u obrani hrvatskih svetinja i pravica. On je za svoje uvjerenje i pretrpio, jer je bio u tamiću više mjeseca, iza kako je bio otpušten, zajedno s Klaićem, sa zadarske gimnazije. Poslije je postao zastupnikom na saboru i na carevin-skom vijeću.

Pod stare dane povukao se posve s političkog polja, ali sasvim tim rado se zanimao i pratio svaki narodni i književni naš napredak. Nenadno, u dva dana, shvra ga bolest!

Pokoj hrvatskoj duši dn. Iva Danila!

Hrvatska zabava u Mostaru. — Nar. glaz. pjev. društvo u Mostaru priređuje u nedjelju 7 ov. mj. u društvenim prostorijama veliku zabavu. U prvi dio spada pjevanje i razne deklamacije, a u drugi „Šokica“, igrokaz iz pučkog života sa pjevanjem i živom slikom, u 5 čina od Ilije Okrugića, što će ga predstavljati isti članovi društva.

Svečanost „Naše Sloge“. — Najsjajnije je svršila dvadeset i pet godišnjica ovog krasnog hrvatskog lista. „Naša Sloga“ je tom prigodom izišla u svečanom ruhu, puna različitih prigodnih sastavaka i uspomena. Na mnogo ljeta!

Vjenčanja. — Naš prijatelj i čestiti Hrvat g. Pero Poljanić vinotrzac iz Trstenika vjenčao se u nedjelju sa dražesnom gospođicom Ivankom Šišević. — Pišu nam iz Hvara 24 pr. mj. da se c. k. kot. mjerac g. D. Policky zaručio s gji.com Katicom Duboković. — Čestiti pravaš g. Dr. Baldo Bibica s Kune zaručio se s gji.com Gjinom Cvilićević. — Naša najsrdačnija čestitanja!

Pohvaljen. — Pišu nam iz Janjine, da je onamošnji liječnik gosp. Dr. Oskar Hovorka, brat Čeh, dobio najlaskavije priznanje za svoj neumorni trud prilikom teške zaraze boginja na Šolti.

Bedastoća. — U zadnjem br. piše jedan srpski list, koji izlazi u Dubrovniku, da bruci ovaj slavni grad, da je Dr. Klaić u car. vijeću predlagao, uz posrbljenje zadarske gimnazije i osnutak srpske gimnazije u Pazinu u Istri. Pa da nijesu smiješni?

„Il Rinnovamento“. — Gosp. Ivan Kušar javlja nam da je list „Il Rinnovamento“ prestao izlaziti, te da on prelazi u uredništvo lista „Il Pensiero Slavo“ u Trst. Pretplatnici „Il Rinnovamento“ mogu za ostatak pretplate dobiti ovaj list, ako naknade razliku.

Utrke u Ilidži. — Prošle i ove sedmice održavale su se u Ilidži velike utrke na konjima stranih i domaćih pasmina.

Stari naš neprijatelj. — Novine javljaju, da se bivši ministar financija Plener odriče politike. Do njegova ulaska u kabinet, Plener je bio vogja njemačke ljevice, poznat kao jedan od najvećih protivnika slavenstvu uopće a hrvatstvu napose. Mi se njegovu ostupu u velike radujemo, jerbo je spadao megju najbolje političare u Austriji, čovjek velikog talenta i upravljajućeg duha, dok ovako bez njega, uz vogje srednje vrijednosti, pospješice se ono rasulo, koje odavna toči njemačku ljevicu.

Evala! — Zemunsko gradsko zastupstvo najodlučnije je prosvjedovalo proti pisanju nekih dogona, da se grad Zemun pridruži Ugarskoj.

Razdor u Magjarona? — Novine ovih dana opetovano ističu, da u magjaronskoj narodnojstranci postoji prikriveni ali ozbiljni razdor. Stari unioniste napadaju bana, da je preveć popustljiv i da ne čuva kako bi trebalo ugarsko-hrvatski „savez“. Govore da je proti njemu i ministar Josipović.

Gradska Kronika.

Imenovanja. — Gosp. Rikard pl. Zamagna imenovan je višim pošt. upraviteljem u Spljetu, gosp. Josip Wanzenböck višim pošt. priglednikom u Dubrovniku, a gosp. Alfred Mandolfo pošt. vježbenikom u Sinju. Čestitamo!

Ispiti. — Ovih dana držali su se pomorski ispiti. G. Luko Šoletić iz Kalamote položio je ispit za poručnika, a g. Orion pl. Grisogono-Bortolazzi iz Zadra za kapetana duge plovitbe. — Radujemo se!

Pir. — Gji.ca Dobrila Pekas zaručila se je s gosp. Hermanom Zelenkom. Svakom srećom!

Gradnja hotela. — Ove sedmice počeli su rušiti stare kuće na mjestu gdje će biti podignut novi veliki hotel.

Općinska sjednica. — U srijedu bila je općinska sjednica, na kojoj su odobreni računi za g. 1894. Zatim se raspravljalo o mjestu za gradnju nove velike domobranske kasarne, pak se prihvatilo kao najzgodnije ono što je i komisija odabrala, naime zemljište gospođe Anne grofice Pozza blizu Polja od Gruža. Blago Djelo ponudilo je novac za zajam.

Ispravak. — Primamo i donosimo: — Buduć očevidno da se ono, što se tvrdi u br. 25 „Crvene Hrvatske“ (Str. I. stupac II. na dnu i str. III. na vrhu) o Srbinu prof. C., odnosi na moju osobu, zahtijevam na osnovu zakona o štampi, da mi se u narednom broju „Crvene Hrvatske“ štampa ovaj ispravak:

1. Nije istina, da sam ja „bacio lani na ispit“ za I. razred desetak učenika i onda polovinu od tih uzео na repeticiju, koji su zatim učinili ispit, te im onda postao razrednikom.

2. Nije istina, da ja „kod kuće činim 4-5 ura privatne škole, pak onda dogjem umoran u gimnaziju i vas nervozan derem se na onu jadnu dječicu, ako se samo maknu.“

U Dubrovniku na 27. Junija 1895

Jozo Carević

c. k. gimn. profesor.

Mi držimo da se gosp. profesor ovdje igra brojka. Neće biti on sam bacio, niti će biti bilo uprav desetak, niti ih je baš polovinu uzео na repeticiju, ali mi znamo neke koji su od njegove repeticije kod njega napravili ispit i uljegli u njegov razred.

Isto tako neće biti istina da on kod kuće čini tačno 4-5 ura privatne škole, već možda manje, ali to je istina, da je u g. profesura uvijek puno onih, kojim on daje repeticiju. Daljne tvrdnje ad 2) za nas su sasvim subjektivne vrijednosti, koji znamo da g. prof. Carević u školi više na djecu za svaku malu, a sada je li to posljedicom napornog kućnog rada, ili ne, o tom nam je bilo slobodno posumnjati. U ostalom mi sve ovo ne bi ni bili iznosili, da se nije lažno napalo jednog profesura Hryata, da čini repeticije nekom učeniku, dok ima profesura Srba, koji kao g. Čarević, veliki broj djece doma privatno poučavaju.

Ovoliko na ovaj jedini ispravak, što nam je sa srpske strane stiglo u poslu od gimnazije.

Diskoras na Poljani.

Vl a h o. — Dunque što je više od tega kioska?

I v o. — Duše mi ne znam. U srijedu imali su donijet u sedutu, pak njesu. Biće se autonomasi pripali, kad su čuli da im se Srbi spravljaaju obrnut škinu... S vragom i kiosko!

Vl a h o. — A ja sam opet čuo, da su se Frano, i mali Ivo nemilo svadili i da radi tega ne govori. Jerbo ona seduta aministracijoni bez autonomasa bila je jedan abuz.

I v o. — In quanto alle illegalità Franu su više učinile žal. Pa što sad njemu prema kiosko, kad mu je glava puna hotela.

Vl a h o. — A proposito! Čudo jedno koliko ga interesaju, njega koji nije, govoru, do ni solda!... Ja ne znam....

I v o. — Sve za korist Dubrovnika! Kako vidiš on je osto bez ista, sve kako će bit bolje nama.

Vl a h o. — Da je osto bez ista to bi ti vjerovo, a ovo drugo ostavimo stat. Taka je stagion. Anci oni malinji kapetan Luko neki dan je u kafetariji klapio jezičinom, kako u nas u gradu ima čeljadi koja nemaju više ni križa božijega, a pengljaju tamo amo po petnes fiorina na dan. Otkle?... Ma lijepo sam mu zakanto: pa mene pitaš?... Hoće da čovjeka komprometi.

I v o. — Kapač je Luko, ono je pešta, ma dosta puta reče hi teribitijeh. Gje ti je kad je neki dan, a proposito di un viaggio, stanuo lakardijat, da će brzo i on počet činit gjite do Vjene. Svak ga je razumio, smiju se, a Antun crljen od jeda cio bi nekoga branit, a ne može jerbo Luko ne nominava nikoga... Da što ima još nova?

Vl a h o. — Ima da je pop Jovo izio panatu.

I v o. — Kakvu panatu?

Vl a h o. — Duplu! u gjinaziju i u gospara Nika. Rekli su mi da više ne dolazi na sedute, a da je gospar Nika nanj napeo nos, jerbo da s njegovijem arrogantijem srpskijem Dubrovnikom šteti poso.

I v o. — Zbilja kad si spomenno gjinazio! Što ti se malo para?

Vl a h o. — Meni? Ništa! Oni su se u toliko godista bili naučili činit što im je drago. Jesi li vidio kakvijeh je skandala izišlo na dvor? Jadnijeh onijeh familja koje su se ovijeh dana ustregle!... Daš djecu, da ti hi nauča i učinu čeljad, a oni ti iz njih cinu Srbe! Ma govorim ti, bili su se obiknuli pa mislu da će im proć lišo.

I v o. — Neće, Vlaho, vjere mi! Ova nepravda ne može durat. Oni se nadaju, da će im neko pomoć i da će opet ostat na staromu. „Crljena“ o temu muć, ma zna sve. I moglo bi se lasno dogoditi da se republikom Velikijem Srbima, u monturi od impjegata za bla mogu bolje širit i pomagat srstvo, izvrafi. Pljica. Čudo mi je da ih njihovi starješine još njesu poznali.

Vl a h o. — Spjegaj mi se chiaro!

I v o. — Za sad ne mogu. A suo tempo, ako bude od potrebe. Onda će se obaznat za neke koji muću i in-

trigavaju, Srbe branu i pokrivaju im skandale...
Nego idem, idem se kupat. Kupaš li se ti?
Vlaho. — Raro! Da ti rečem pravo iz lotrojtva. A zbi-
lja vrućina je da pukneš. Kako ima bit onijem u
srpskoj štampariji!
Ivo. — Zašto baš njima?
Vlaho. — Jerbo je ispod njih peč. Ozgar sunce, ozdo
oganj! Da ti pasa priko glave.
Ivo. — Zato dunqve ljeti užaju pisat onakijeh ludosti!!!
Sad razumijem! Adio Vlaho.
Vlaho. — Adio, dobra banja!

Književnost.

Izvišće gradske više djevojačke škole u licej preu-
strojene i s njom spojene ženske stručne škole u Varaždi-
nu za šk. god. 1894-95.

Potres u Carigradu (10 Srpnja 1894). Napisao Gju-
ro Klarić. Čisti prihod ove knjižice posvećen je koristi
austrougarskih škola u Carigradu. Cijena 1 kr. U Zagrebu.
Knjigotiskara C. Albrechta.

„Matica Hrvatska.“ — Po izvješću neumornog taj-
nika u glavnoj skupštini „Matičinj“ ova je imala ove go-
dine 11.295 članova.

Prvi osjguravajući zavod

za
slučajne vojničke službe
pod pokroviteljstvom Njeg. c. i kr. Visosti
Nadvojvode JOSIPA
Temeljna glavica
Kruna 400.000
(potpuno uplaćena)

Stanje osjguranih svrha na 1. Januara 1895
Kruna 11.000.000

Zastupništvo za Dubrovnik i okolice kod gosp.

FRATELLI RONCHI

Za daljnje obavijesti obratiti se kod istih.

OGLAS. „SLAVIJA“ UZAJAMNO OSJGURAVAJUĆA BANKA u P R A G U

Osigurava
ZGRADE I SVAKOVRŠNE POKRETNINE
PROTI NESREĆI OD POŽARA
ČOVJEČJI ŽIVOT PO MNOGOVRŠNIM
KOMBINACIJAMA UZ NAJPOVOLJNIJE
UVJETE.

Banka „Slavija“ rasposlala je na sve stra-
ne izvješća o svome
poslovanju za god. 1894.

U god. 1894 iznašala je inkasovana osje-
gurnina u svim odjelima flor. 2.073.298.81 pre-
ma flor. 1.890.265.02 u god. 1893 dakle za flor.
103.033.70 više.

Osjgurana glavica od svih odjela iznašala je
flor. 279.192.494.40 prema flor. 257.649.259.15
u god. 1893, dakle flor. 21.543.225.25 više.

Pričuvna zaklada svih odjela iznaša flor.
6.375.397.60, k tome se priraćunava činovnič-
ka i zastupnička mirovinska zaklada, od kojih
je prva narasla na flor. 299.207.11, a druga na
flor. 144.887.82.

Dobitak za god. 1894 iznosi u svim odje-
lima flor. 250.119.16.

Na štetama isplatila je banka „Slavija“
od početka svoga poslovanja do konca g. 1894

FIOR. 24.032.317.69.

Iz ovih brojka može se najbolje razviditi
solidnost i napredak ovoga domaćeg slavenskog
zavoda, koji se temelji na uzajamnosti, te mu-
dro i oprezno gospodari.

Banka „Slavija“ silno napreduje premda
godimice isplaćuje velike svote za štete od po-
žara, osjgurana života itd. itd.

Banka „Slavija“ pridobiva danomice sve
više simpatija ne samo među Slavenima kao či-
sto slavenski zavod, već dapače i među drugim
narodima i to radi njezinog solidnog poslovanja
i umnog gospodarenja.

I u Dalmaciji će Banka „Slavija“ razviti
veliku i blagotvornu djelatnost kao i u drugim
našim pokrajinama. Njezino ime sve se to više
širi i osvaja općinstvo svojim dobrim glasom.
Obavijesti i sve naputke u ovim krajevima daje
**GENERALNO ZASTUPSTVO BANKE „SLA-
VIJE“ U LJUBLJANI**, kao takogjer
i njezini zastupnici, od kojih g. **VJEKOSLAV
JUSIĆ** putuje sada južnom Dalmacijom uz
najbolji uspjeh.

4-5

Traži se Niko Špilj u Americi, bora-
višta nepoznata. Ko dočuje za
nj neka ime javi uredništvu.

Povlaštena Poslovnica Internacionalnog Razašiljanja

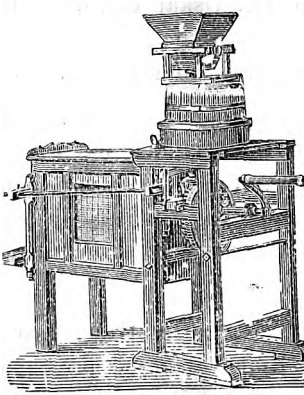
PO PAROBRODIMA I ŽELJEZNICAMA
PRESTAVNIK

RAZNIH PAROBRODARSKIH DRUŠTAVA.

Na zahtjev podaje svakomu naputke.
OBRATITE SE

kap. Ivu A. Gjaji

U TRSTU, via Arsenale 2

Najbolje i najjefti-
nije **SKLADIŠTE**
za sve poljodjelske stro-
jeve i sprave — Štrcali-
ke svake vrsti — Kotalice
— Šivaće strojeve —
Strojeve za pranje i su-
šenje — Patent. ručne
mline — Tijeske —
Štrcaljke za peronos-
poru — Pumpe za vino
— Motore na paru ili
petrolej

AUGUST KOLB, Tvornica strojeva

BEČ, II/7 Pasetistrasse Br. 29-31.

Traže se solidni zastupnici.

**AMIDO
DOPPIO
MACK**

Soltanto genuino se con questa
MARCA DI
FABBRICA

Il sistema più semplice e più rapido per inami-
dare con poca fatica Colli, Polstini rendendoli
Belli come se fossero nuovi
è solo quello di servirsi dell'
Amido doppio Mack.
Ogni esperimento ha per effetto di contin-
uare l'uso.
Si trova ovunque a 3, 10 und 20 Kr. la scatola.
Deposito generale per l'Austria-Ungheria:
Gottlieb Voith, Vienna III.

Iherciri 9 flor. prosta odi-
jela 16 flor. (najbolja), Ha-
vellocks iz devine dlake 9
flor. ogrtači 7 flor. uvijek
zališno kod

Jakoba Rothbergera

c. i k. Dvorskog dobavlja-
ča u Beču I. Stephansplatz
Br. 9. Svakidan otvoreno do
pouoča.

Phönix-Pomada
nagrada na izložbi za zdra-
vstvo i njegovanje bolesnika
u Stuttgartu g. 1890; po lječ-
ničkim svjedočbama i hiljad-
ma zahvala priznata kao jedi-
no opstojće djelujuće, nesko-
dljivo sredstvo, da gospoda i
gospogje dobiju bujne i pune
vlas i da se zapriječi otpa-
danje kose; mladići mogu s
njome odmah uzgojiti jake br-
ke. Garantirano za uspjeh i
za neškodljivost. Lončić 80
novč., poštom ili poduzcem 90 novč.

K. Hoppe, Beč, XIV. Schwezlergasse 12.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se naj-
bolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

WEISSA

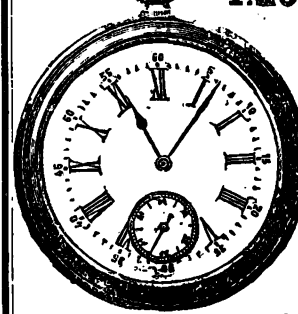
Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

U ŽIVOTU

se
nikad više neće
pružiti rijetka prilika,
da se za

za samo f. **4.25**
može dobiti slijedeće sjajne
predmete:

svih samo
10 komada **fiorina 4.25**

1 prima anker-remontoir-
džepni sahat, tačno idući sa
trogodišnjim jamčenjem;
1 fini lanac od imitiranog
zlata sa sigurnom halkom i
karabinerom;
2 prstena od imitiranog
zlata u najnovijem kovu sa
Similibriljantom, jakutom i
rubinom;
2 puceta za manžete od
double zlata quillochirane,
sa patentiranim mehanizmom
1 vrlo lijepa bašlija za go-
spogje pariške mode;
3 puceta od imitiranog zla-
ta (Chenissetts).
Svih ovih 10 praktičnih
predmetu može se dobiti
za samo flor. 4.25.

Osim toga jedan nena-
dan predmet, da se moja fir-
ma održi u trajnoj uspomeni.

Naručite brzo, dok zali-
ha traje, jer se ovakova pri-
lika neće više pružiti. — Ita-
zašiljanje na svakoga az po-
uzoće. Ako ne bi odgovaralo
vraču se novac dragovoljno
da muštjerija nema nikakova
kvara.

Dobavljja se samo kroz fir-
mu za satove

ALFRED FISCHER

Beč, I., Adlergasse 12

4-12

Tinct. Stomach. comp.
Sv. Jakoba kaplje
za želudac.

Mnogogodiš-
nje prokušano
sredstvo za pro-
bavu i apetit.
Boce po 60 i 1
f. 20 n. Već vi-
še godina gla-
sovit je D.ra
Liebena Eli-
zir za nerve
i snagu —
Znak + i sidro
— Boce po 1, 2 i 3 1/2 fior.
Pripravljja se poprepisu u
Ljekarni M. Fanta u
Pragu Glavna skladišta:
K. L. Bianchi i Andrović u
Zadru; nadalje Seravalle i
C. Zanetti u Trstu; Alte K.
K. FeldApoteke u Beču;
u Ljekarnam u Dubrovniku
kao i u svih većih Ljekarni

Tinct.
chinac ner-
v-tonica comp.
Prof. D.ra Liebena
Elixir za nerve i snagu.)
Prava samo sa znakom
Križa i Sidra.

Pripravljja po propisu Lje-
karna Max Fanta u Pra-
gu. Ovaj preparat odavna
je poznat kao sredstvo za
učišćenje živaca. Boca po
1, 2 i 3 1/2 fior. Nadalje po-
kazaše se usjješnim Sv.
Jakoba kaplje za želu-
dac, Boca 60 i 1 fior. 20
novč. Glavna skladišta: K.
L. Bianchi i Andrović u
Zadru; nadalje Seravalle
i C. Zanetti u Trstu; Alte
K. K. FeldApoteke u
Beču; u Ljekarnam u Du-
brovniku kao i u svim ve-
ćim Ljekarnama.

5 do 10 flor. na dan
bez kapitala i rizika mo-
gu da zasluže i u manjim
mjestima gospoda ili go-
spogje, koji bi se htjeli
zauzeti oko prodaje sre-
ćaka vrjednosnih papira.
Ponude pod „Leichter
Verdienst“ na Rudolfa
Mosse u Beču. 10-10

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO, VINO I VOĆE.

MLATILA, ŽRVNJALA, MLINOVA za čišćenje žita, RALA TI-
SKI za grožđe i voće, Patentirane ŠTRCALJKE, za peronospo-
ru i samodjelujuće sprave za PERONOSPORU sa ZRAČNOM
SISALJKOM, STROJEVE za REZANJE i PIVNIČARKE sprave

kao u opće sve strojeve za poljodjelstvo, vino i
izragjivanje vina iz voća
sve po najnovijem i najboljem sustavu prodaje

IG. HELLER BEČ

2 1/2 Praterstrasse N. 4 u.

Bogato ilustrirani cijenici na hrvatskom i talijanskom
jeziku na zahtjev badava i franko

NAJPOVOLJNIJE POGODBE
najjeftinije cijene. jamčevina, vrijeme za prokušanje!!!
Preprodavaocima veliki popust. 6-10

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na pò godine flor. 2; za *Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4: 50, na pò godine flor. 2: 25; za *inozemstvo* flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Prtplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća s 10 novč. po retku, a oglasi koji s više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Starčevićev Dom.

Došaste sedmice najsvečanijim načinom otvoriće se ona krasna palača u Zagrebu, koja će se kao narodni dar predati prvaku stranke prava dr. Antunu Starčeviću.

Mi pravaši poznamo Staroga davno prije nego li je ono na riječkome sastanku pahnula među nas misao o domu. Mi smo znali da je dr. Ante, skroman i čedan čovjek, su malo zadovoljan. Sobica u kojoj stanuje i ono malo knjiga, rublja i pokućstva bijaše mu dovoljno, dok mu je od siromašne nagrade, koju je perom dobivao, još preostalo da dijeli. Mi zbilja i ne poznamo čovjeka, kome bi se manje htjelo. Pa ipak pravaši na Rijeci htjedoše, da ga narod počasti darom, dostojnim sebe i onoga kome je namijenjen!

Starčevićev Dom nije ogragjen da udovolji potrebama staroga Starčevića, koje su, kako rekosmo, vrlo neznatne. S njim je narod htio, da se nekako oduži svome učitelju, pa da mu jošte za života podigne veličanstveni neumrli spomenik svoje ljubavi i zahvalnosti za onu narodnu i političku nauku, koju je od Staroga primao kroz trideset i više godina njegova javnoga rada. Narod je dao, da dokaže kako je on onakih rodoljuba dostojan, kô što su oni bili dostojni njega i kako znade cijenit genije dužnosti naprama svojoj domovini.

Evo to smo mi htjeli i postigli Starčevićim Domom!

Palača, koja se tom nakanom u glavnome gradu Hrvatske koči, nije djelo jednoga čovjeka. Hiljade i hiljade duša priložiše tamo svoj obol; sa svih strana prostrane domovine naše hrlili prinosi u Zagreb i to ne naredbama i dekretima nego ko je htio, spontano, po svojoj volji i osvjedočenju. Ima u nas i drugih potreba za koje se kupi. Ali jedini prinos za Dom značio je istodobno i političku ispovijest, jer svaki novčić za nj priložen dokazivao je, da njegov posjednik slijedi i pristaje uz načela onoga, kome ga namijenjuje. I za to Starčevićev Dom, osvem što je dokazom narodne zahvalnosti naprama jednomu od najviših Hrvata sadašnjosti, on je uz to dokumentom jedne žive ideje — ideje stranke prava.

Neprijatelji naroda iliti ove stranke nastojahu na sve moguće načine, da nam nakanu osujete. U isto doba kad nam nijekahu jakost i narodnu podlogu, sažaljevahu narod koji je sakupljao za Starčevićev Dom, propisluć lažne vijesti o budućnosti ovoga svejevoljnoga narodnoga dara, kojim vlasnik može raspolagati kako hoće, — kao da odred-

be dra. Starčevića neće biti dostojne njegova imena. Nego sve to nije pomoglo, jer narod nije vjerovao. I s toga gledišta, dok je našim narodnim dušmanima ovaj Dom svjedokom našega opstanka, u isto doba on je tu kao ukor svijem onijem, koje je Starčević naučio hrvatski misliti i osjećati, a oni mu onako odvratili.

Mi ovdje nećemo braniti ni razlagati načela i program dr. Antuna Starčevića, već to ostavljamo drugoj prigodi. Konstatujemo samo, da će Starčevićev Dom u povijesti ostati pomenom koji će svijetu pripovijedati, kako je bio narod, te se u prvom svom prepodu pun entuzijazma spravio odreći svoga narodnoga imena i kako je onaj čovjek, čije Dom ime nosi, to zapriječio.

Da dr. Starčević nije ništa drugo učinio, njegovo ime bilo bi dostojno, da ga hrvatstvo spominje dok od njega traga bude. O tom mi dvojiti ne možemo. Opraštamo onim koji to ne umiju ili neće da razumiju. Zasluge dra. Starčevića za osviješćenje našega naroda i za ideju hrvatske samostalnosti neumrle su, dočim napadaji njegovih protivnika propadaju u bezdno zaboravi. Tako je i kod drugih naroda. Ko se danas, slaveć Cavoura, i spominje, da je bilo boraca za talijansku slobodu, koji su tome orijašu svakojakim podvalama pleli zamke? —

Starčevićev Dom jest prvi monumenat ove vrsti u našega naroda, a možemo slobodno reći, rijetki su ovaki primjeri narodne harmonosti i kod mnogo većih plemena. Ovaj dom nije podignula obijest. Mi imamo da se brijemo i za mnoge druge bitne narodne institucije, pak ne možemo prosipati. I baš za to divimo se narodu, da je preko svih tih raznovrsnih potreba našao i vremena i volje i srestava, da se sjeti svoga prvaka i da sagradi zgradu, koja će biti svjedokom naše pravedne čežnje za narodnom neodvisnosti i narodnim jedinstvom.

U to ime veselo pozdravljajući sijedoga vogju — klanjamo se smijerno onoj velikoj misli, koju prestavlja ovaj narodni dar!

Živio Starčević! Živjela samostalna i ujedinenja Hrvatska!

U Vrlici.

Po vijestima koje nam i drugim novinama stižu, regbi da će vrlički izbori zloporabom i nezakonitosti natkriliti one dubrovačke, kojim je sama vlada dokazala da bijahu škandal, kad ih je drugi put istrgnula iz ruka načelnika i predala svome povjereniku.

Brzjavu javljaju, da su bezakonja prigodom izbora povjerenstva za treće tijelo prevršila svaku mjeru. Našijem nijesu dali glasovati. U čitav dan

od više nego 800 hrvatskijeh birača, nije ih glasovalo nego samijeh 54. Drugi su bili odbiveni. Srpski birači ne samo što su mogli glasovati kako su nego i koliko su puta htjeli. Ima dopis u „Jedinstvu“, koji navodi imena osoba, koje su po deset puta glasovale!!

Pri takoj nepravici o dlaci da nije bilo gulgule. Narod je uskipio i — ostavio biralište.

Ne odobravamo, dapače osugnjuemo — ali razumijemo. I kod izobraženih ljudi teško je dosta puta naći one toli potrebite hladnokrvnosti, a kako li kod prostog i čestitog naroda, koj na zločin i nepravicu krv uskipi, pak se napasti uklanja da ga, zor ne natanče i sam pravdu krojiti stade. Pri onakim zločinima, mi najbolje znamo, kako usplamtiti jedan narod.

Politika je u tom sestra igri. Igrač i političar treba da budu hladnokrvni ljudi. Gubitak ne smije prvog da zabuni, poraz i izaziv ne smije da drugog razestiti. Čuvstva ostaju u srcu zakopana i ne prodiru vanka, razum vlada. Jaoh ako prevlaća strast! Samo tako moći se je nadati uspjehu. No možemo li mi ova svojstva tražiti od svoga naroda? Ne nikad, jer dok političar-rodoljubi misli i osjeća, narod većim dijelom samo osjeća.

S tog gledišta mi dokučujemo kako vrličkijem prvacima nije pošlo za rukom sklonuti onu masu puka, da i nadalje ostane pred srpskim izbornim povjerenstvom i da gleda kako mu se mijenja ime, porijetlo, rodbina i opstanak, dočim fu-karluk s kôca i konopca služi se pravima, kojih nikada uživao nije. Ali ne možemo da razumijemo, kako neki mogu dotle narod izazivati i još k tomu naviještati svijetu svoja nedjela kao izraz narodne volje.

Jer Vrlika je hrvatska. Dva tri dogona, koji su juče otvorili dućane, pak se kamatast obogatili ne mogu promijeniti karakter jednog varoši. Vrličani osjećaju hrvatski. Isti pravoslavni zovu svoj jezik *hrvatskim*. Dopustimo za čas, da su ovi Srbi. Ali u Vrličkoj općini velika većina pučanstva pripada katoličkoj vjeri. I ne samo da ova većina pučanstva bila je sita pašovanja onijeh, koji su zanjekali svoje narodno ime, nego i sama dva velika sela naroda pravoslavne vjere, bijahu ustala da zbace sa sebe višegodišnje gospodstvo svojih i narodnih dušmana. Očito je dakle, da Vrlika srpstva neće, da ona prezirom odbija srpstvo hrvatskog odroda Josa Kulišića i nekijeh nadriučeni-jeh smetenjaka, koji se oko njega kupe. Mogu Srbi i srpski listovi lagati koliko ih je volja — to u njih grijeh nije — ali činjenice, da je ogromna većina naroda vrličke krajine protivna srpstvu i onim koji su ga tamo vjerom i kalugjerima raširili, te činjenice oni pobiti neće.

Silom i bezakonjem trebalo je njima iz manjine stvoriti većinu. Nijekanjem izbornoga prava i drugim veksacijama hoće da održe svoj propali ugled u narodu, koji im ne vjeruje, i da spase svoj *nesebični* položaj. A hoće li im to uspjjeti?

Ako još ima pravice na zemlji, mi se nadamo da neće. Oni Srbi — koji s jedne strane kliču Aleksandru I., a s druge se ulizuju austrijskoj vladi — mogu valjda služiti srestvom proti hrvatstvu. Kad je to nekomu milo, neka mu bude! Ali pravica mora pobijediti. Mi drugo niti tražimo, niti bi primili.

Srbima pak, koji slave slavlje nad sablazni, poručujemo, da bi se i ovaj put mogla obistinuti ona talijanska: *najslagje se smije, ko se zidnji smije*, koju su oni onako teško i sramotno i u Dubrovniku osjetili. Neka Josu Kulišić i njegovi prirepine rade što hoće. Svaka sila za vremena! Vrljika je naša. Ona se probudila i više se zaustaviti neće!

Naši Vakufi.

Mostar, 5. Jula.

U broju 25 ovoga našega lista čitao se dopis iz Mostara „o našim Vakufima“ što nam je, puno drago bilo. Mi bujurišemo dopisniku zajedno dobrožiteljju napretka vakufskog, ali to samo što je izašlo na vidik i što ćemo bistrenjem stvari uvijek koracati naprijed. Da se naši muhamedovci zanimaju bolje za svoje opće stvari kamo kud bolje bi bilo, ali pri tom da gledaju koji su listovi poštene i slobodni pa da sve na javu iznose. Svaki hoće da se gradi nešto kad sudi o čijem poslu, ali neće ozbiljno da istražuje stvari da ju brani. Taman je tako i sa našim dopisnikom. Dok površno ističe stvari zaboravlja da je javna stvar, da od onih 10 o/o nije naša komisija nego sarajevska namet učinila, a po svoj prilici što se nasukala gradnjom jedne kuće u Mostaru za 46.000 florina, koja nosi oko 3 o/o dobitka, a to sve bez znanja naše komisije. To svakako nije pohvaljeno a niti može biti, pošto imade u Mostaru prešnjih vakufskih zgrada za gradnju, koje bi daleko viši prihod vakufu donijele. Ali te gradnje i jeftinije bi se napravile samo javnom licitacijom. O tom dobro dopisnik kaže, nu što veli o kakvom hatoru, kad priznaje, da u komisiji sjedi gorljivih i pravednih ljudi, trebalo bi ako poznaje stvar, da činjenicam pokaže kakav je tu hator i zašto.

Mi ne uzimljemo u zaštitu vakufskog presjednika i zajedno šerijatskog sudca. Istina mnogima je u oku, jer neda svakomu kako bi ko htio, a u tom naravno da ima protivnika. No mi mu možemo zamjeriti pritisak za ućerivanje vakufskih dohodaka, kao i to da raznim prinosima i ostavštinama načinja dućane u korist dućan pašina vakufa, kada je danas zadaća, da se siromašniji džamije imaju izdržavati iz općih prihoda vakufskih. Mi držimo da to nije dobro, jer se tako odkida sirotinji milostinji od vasijetnama. Zar je malo u nas bideta (nameta) pod kojima se jedva diše?

U ostalom urede li se svugdje vakufski dohotci kao u Mostaru i ako država dade odštetu za prihvaćene vakufske nekretnine, što po ustanovama vakufskim drugčije ne bi smjelo ni biti, a to i novi statut za preuređenje vakufa u Bos. Hercegovini, kada se oslanja na Šerijat — tada bi dovoljao bile opskrbljene sve potrebštine za Muhamedovske vjerske stvari u Bosni Hercegovini, dapače bi se moglo kako šerijat kaže: *ve izen kate-āl masraful muebbedu, surife illel fakara* i biva izumrićem zadužbine prihodom vakufskim siromahima potpomagati.

Upozorujući dopisnika da se on ozbiljno lati i istražuje što bi štetilo vakufu, a tako upozorujem i druge naše muhamedance, da otvore oči nad vakufima, jer je to za budućnost važno pitanje za muhamedovce, kako i dopisnik navodi. Vami g. Uredniče unaprijed hvala na posluženju a tako i drugim našim listovima koji se za muhamedanske stvari zanimaju, jer očito vidimo da ste pravedan, a kad vaš list znamo žive samo od pretplatnika, molim odsele ubrojite i mene. Allah amanet!

Lejlu ve Nehar.

Dubrovnik, 12. Jula.

Nikad na kraj sa spljetskim „Jedinstvom!“ Na njegov neopravdani ukor što smo mi uradili za Vrljiku, rekli smo bili, da smo mi nastojali za Vrljiku još onda kad su spljetski narodnjaci pravili posjete srbima kninskim i vikali: Živjeli Srbi Kninski! A „Jedinstvo“ misli, da nas je pobilo kad je reklo, da je tim izletima sudjelovao i g. dr. Vicko Mihaljević! Ovaj naš prijatelj držao je onda s narodnom strankom, koju je ostavio onim časom, kad se uvjerio, da je skrenula s pravoga puta: „Jedinstvo“ dakle nema prava njemu predbacivati kninskim izletima, nego onoj stranci kojoj

je on tada pripadao, tim više što gosp. Mihaljević nije bio organizator tih izleta nego neki drugi spljetski prvak. Kad je pak, svaljujuć krivnju na nevinog dra. Mihaljevića kao pravaša, tim putem osudilo one espetoracije, neka onda ne nas kori Vrlikom, jerbo eno kako se do juče ponašala prama dalm. Srbima narodna stranka. Konstatiramo uz to, da „J.“ nije ni jednom riječi pobilo ono što smo mi pisali o pomoći, koju spljetski prvaci bijahu zaniževali vrljickim Hrvatima, sve dok im se neki nijesu potpisali da nijesu pravaši. „Jedinstvo“ muči, jer smo mi pisali istinu.

Isto tako lukavo bježi ispred naše tvrdnje, kojom smo mu ponudili dokazati, da ima „ljutih neprijatelja našega naroda, o kojim njegovi ljudi ne samo šute, nego dapače primaju njihove pomoći proti pravašima.“ On našu ponudu ne prima, nego piše, da smo mi prvobitno pod onim, o kojim njegovi ljudi *šute kao rihe*, misljeli Srbe i Autonomashe. Nijesmo slijepi, pa možemo čitati, a pravedni smo pak ćemo priznati, da je „Jedinstvo“ dosta puta uzelo naš narod u obranu koli od Srba toli od Autonomashe, te smo mi našim riječima isključivo misljeli na one „neke druge“, a „Jedinstvo“ nas je nehotice razumjelo samo s one strane, s koje se je osjećalo nevinim. Ovo nije izvrtanje nego „naivnost.“ Izvrtanje bilo bi ono, gdje govori i opet ponavlja, da smo mi pisali o kompromisu narodnjaka i Srba u izborima u Vrljici.

Naši prijatelji koji nas svjetuju, da se progledamo, ne mogu pojmiti koliko nam je neugodno odgovarati na ova malašna zanovetanja, dostojna da zabavljaju publiku škandala i klevete, koja žive u razdoru užitkom motrioca, pak se naslagjuje. Neka „Jedinstvo“ slijedi, mi nećemo. S njegovijem ljudima mi imamo velikih protimba u mišljenju i načelu, pak smo kô i dosad uvijek spravni, da ih ozbiljno razložimo i naše nazore obranimo, a njihove osudimo. Ne odobravamo narodnjačko mnijenje u pitanju plemena i jezika, ne u pitanju aneksijske, ne u pitanju žadarske i bečke politike, nalažimo da je njihov oportunizam štetan napretku hrvatske stvari; da se tim putem u nikakvom pogledu neće mnogo postići a kamo li ujediniti domovina; osugljujemo ovo prekomjerno isticanje *malih pitanja*, koje zabavlja narod i otklanja mu misao od glavnog *velikog pitanja* itd. itd. Ob ovom mi smo uvijek spravni, da razlog iznesemo i naše mnijenje kako bolje umijemo potkrijepimo. Ali ona zanovetanja, kojim nas spljetski drug zalijeće, kod nas ne nalaze radd odgovora, jer, kako već prošli put natuknismo, mi amo imamo i prećih posla.

Naši Dopisi.

Trebinje, 10. Jula.

Izlet našeg društva. Svečanost na Grebcima. Na 30. Juna o. g. imalo je naše glaz. pjev. društvo „Slavulj“ svoj godišnji izlet u zaselku gosp. Mata Bračkovića tik hladne Trebinjice. Jutro krene naša glazba svirajući na odregjeno mjesto, gdje se je do kasne večeri zabavljalo u potpunom redu. Tu se je čulo i nekoliko deklamacija od kojih mi je spomenuti nadasve onu gosp. Jera Perićića hrvatskoj domovini, i onu gosp. Nika Jantića hrvatskoj zastavi. Divota je bila vidjeti gdje se Hrvati katolici i Muhamedanci megu sobom zabavljaju kao rođena braća. Od Muhamedanaca bijahu prisutni odlična gospoda: Jusuf-beg Deftedarović, Asim-beg Resulbegović, Ahmet eff. Šehović, Mujo Resulović, Aydo Salimadžić i drugi. Na zabavi smo se takogjer sjetili naše postradale braće Slovenaca, te smo između sebe sakupili 15 for. i 81 novč. koje smo preko Zemaljske Vlade poslali postradaloj braći. U večer povratila se glazba svirajući u svoje prostorije, a izletnici svaki svojoj kući miran i zadovoljan.

Poznato vam je, da je naša glazba bila takogjer i na Grebcima prigodom blagoslovljenja kapelice, sv. slavljanskih apostola, kako vam je bilo javljeno u zadnjem dopisu. U subotu na večer prišpe naša glazba na Grebce, gdje su im Grebčani izašli u susret sa hrvatskom trobojnicom i sa svojim duhovnim pastrom don Markom Žuvelom. Iz dna srca hvala kolik don Marku toliko i odboru svečanosti na prijateljskom dočeku i pogostjenju. Na Grebcima imali smo čast vidjeti našeg kotarskog predstojnika gosp. Gjura Bijelića, gosp. Vla-

ha Kisića načelnika riječkog, gosp. Gjura Regja i Vlahu Kisića iz Župe i gosp. don Nika Zlovečeru župnika iz Kliševa, osim toga bilo je i ostalog naroda do kakvih 6-7 stotina duša. Naš trebinjski nadžupnik obavio je čin sv. obreda i svečanost je tekla u najboljem redu, samo što je malo sinetalo ružno vrijeme. Na Grebcima smo se osvjedočili gdje još nije dopro kalugjerski vjerski fanatizam, jer je jedan pravoslavni hotio nositi pred glazbu hrvatsku trobojnicu, ali mu je nije hotio pustiti jedan katolik iz želje da je on nosi. Mi preporučavamo grebčanima i jednim i drugim, da i naprijed živu kao i do sad. U nedjelju poslije podne krenu naša glazba, radi lakšeg putovanja preko Dubrovnik na trag u Trebinje, te ste se i sami mogli osvjedočiti o njezinom napretku. (I jesmo bogme na našu i vašu radost! Ur.) Nerado ovdje moramo zabilježiti u raboš jedan lijepi čin naše nebraće Srba. Kada je došao u Dubrovnik kočijaš, koji je imao voditi našu glazbu u Trebinje, zaokupiše ga nekoji tamošnji Srbi i nugjahu mu 30 for. da ostavi glazbu i da otiđe u Trebinje. Komenata ne treba. Ako žele ta gospoda možemo ih i sa imenima poslužiti. Od njih se šta boljega ne može ni zahtjevati. Neka se srame. (Ti su se pokazali pravijem Srbima. Ur.)

X.

Ston, 10. Jula.

Naše Hrvatsko Radničko Društvo, dalo je u nedjelju dne 30. Juna javnu predstavu, koja je sasvim zadovoljila stotinama slušalaca, koji su oduševljeno istoj prisustvovali i društvu lijepu svotu prida donijela. Tom se sgodom cijelo mjesto zauzelo, bilo davajući potrebne pokretne, a nadasve g. Ede Milović, bilo pomagajući svojim vrlinama, a da prestava što bolje ugodi. Glumci dobrovoljci svojski se zauzeli, slušaoce začarali: nadasve se istakli gospodične Mercedes i Mileva Radulić, Milka Carević, Anka Ljubav i Anka Baća, i vrli mladići Marko Zaer, Niko Vernazza, Petar Gašić, Niko Vukašin, Miho Milović, Marko Baća, Andro Stojanović i Antun Zakarija.

Društvo hrvatsko, osim toga bilo je nadareno od Dra. Antuna Ferri i Josipe Ferri sa svotom flor. 20; od gg. Dra. Gjura Ferri i Antuna Bandura sa flor. 20; od Don Ivana Božića sa flor. 5, i od Dra. Gjorgja Marića sa flor. 5.

Po tomu je isto društvo stavilo temelj društvenoj glavnici, koja će mu pripomoći da rodoljubno i požrtvovno sve to bolje radi i napreduje, na uhor mile naše domovine Hrvatske!

Pogled po svijetu.

Položaj u Austriji. — Radosna brzojavna vijest javlja nam, da je napokon pravedna slovenačka želja pobijedila. Gimnazija za Celje primljena je sa 30 glasova većine. Za nju su glasovali svi slavenski i pravedni njemački zastupnici. To nije učvrstilo nego još gore rasklimalo uzdrmane odnose liberalne stranke.

Vladini krugovi posvećuju mladočeskom držanju osobitu pozornost. Ali ovi ne misle napustiti opozicije za ljubav kojekakvih mrvica. To je čisto i bistro izrazio Herold. Oni su svijestni svojga položaja, spravni čekaju bližu budućnost pozivljuć narod da u ovom odlučnom času bude složan i jednodušan. Ali na žalost regbi da će se i tako dokazati, da smo mi Slaveni svuda isti.

Plener će biti imenovan presjednikom najvišeg zajedničkog računarskog dvora.

— Franceska ekspedicija u Madagaskaru slabo napreduje. Razne groznice i ne bolesti zaraziše desetinu vojske. Pariški se patrijote na to vrlo ljute.

— Novi engleski premier lord Salisbury držao se u istočnom pitanju pravca prijašnjeg kabineta.

— Liberalni prvak Rosebery najvjestio je rat gornjoj kući. — Gladstone se posve povukao u pri-vatan život.

— Kriza u Srbiji riješena je samo privremeno. Financijalna kriza još je traje i donijeće neugodnih iznenagjenja. Govori se dapače, da bi se Milan mogao vratiti i proglasiti iznova kraljem.

— Rusija se drži veoma rezervirana naprama bugarskim zahtjevima u poslu macedonskom. Deputacija Bugara posla je u Petrograd predvojen vladikom Klimentom, eda bi štogod isposlovala.

Domaće vijesti

U stranci prava. — Čujemo i čitamo o ne-
kakvim sjednicama, isključenjima i protestama ta-
mo amo i u Zagrebu. Naša „Smotra“ počela je
dapače donositi duge stupce o *razdoru u stranci*
prava. Što je u stvari pitanje? pitaju nas oda-
svud prijatelji.

Ne znamo!

Znamo samo to, da se nikada nije osjećala
viša potreba sloge, jednostavnosti i pregaranja iz-
među svijeh onijeh, koji ispovijedaju sveta načela
neodvisnosti hrvatske domovine. Nikad kô danas
ne bijaše take nužde, da se svi ovi elementi oku-
pe pod jedan barjak, da dogovorno i složno doka-
žu svijetu i narodu, kako ona velika načela koja
ispovijedaju, oni znadu u djelo provesti.

Jer zaludu sva načela i sve ideje ovoga svi-
jeta, ako nema ljudi. Ideja bez dostojne akcije o-
staje mrtvo slovo. A nama, kako nešto vidimo, na
žalost još fali ljudi.

Malo prvo izustismo riječ *pregaranja* i ni-
jesmo je u taman bacili. U stranci treba znati
pregarati, treba znati i moći žrtvovati i svoje am-
bicije i svoje hire i udusiti svoje strasti. Jaoh kad
se ovo pomiješa i kad se ambicija zove karakter-
tom, a hir načelom! Jeste li im nadjenuli ovaka i-
mena, zlo je tu.

Ama za boga što smo mi? Govorimo o slo-
bodi domovine!... Ali ta sloboda traži žrtava,
a jesmo li za žrtve mi — koji za inad našem svo-
jeljublju ovako prostituišemo jedno veliko načelo?
Što će reći narod?

Govorimo svakomu i svijem, počinjući od nas.

Sloge se hoće, jedinstva nam treba, hoće se
ljubavi i osjećaja za stvar. Neke pojave može gle-
dati ravnodušno samo onaj, koji ne ljubi domovi-
ne svoje. Samo tome stvoru može bit svejedno, ne-
ka sve vrug nosi. Ali pravi patrijot mora da naliči
onoj materi u Salamunovoj presudi, koja je radije
darovala svoje dijete, nego da joj ga u komade po-
dijele. Tako postupa ljubav.

Mi imamo najbolju i najuzvišeniju ideju, ko-
ja uopće može niknuti u jednomu narodu. Narod
je listom uz tu ideju. To će se najbolje pokazati
prigodom otvora Starčevićeva Doma. Ali, rekosmo,
ideja i narod nije dosta. Treba vogja. A nemojmo
da našijem narod bude pjevati

Velikaši proklete im duše

Raspre sjeme posijaše gorko!

Ne prigovarimo nikomu, niti sad izlažemo
naše mnijenje. Preporučamo slogu, ljubav, prijekor
i povjerenje! Dosta je prkosa, rovarenja i kle-
vetanja! Ovo za osobe, dočim ideju hrvatske
slobode nikakav rador ne može veće isčupati iz
hrvatskoga naroda. Neka se dakle „Smotra“ i dru-
gi naši neprijatelji ne vesele. Osobe mogu proći,
ali će načela naše stranke ostati u narodu, koji
će im ustreba li uzgojiti novih spobornika, ako Bog
da i boljih nego smo bili mi.

Bože pomози! — Čitamo u „Nar. Listu“ o-
vaj brzojav iz Beča: Juče u zastupničkoj kući
primljena je resolucija zastupnika Biankini, da se
Hrvatima Dalmacije Istre i Bosne priznadu ispiti
položeni na hrvatskom sveučilištu u Zagrebu.

Tim bi bila uklonjena jedna velika neugod-
nost našim gjacima, da moraju nastavljati škole u
drugom jeziku nego su ih započeli.

Gimnazija u Mostaru. — Školske god.
1893-94 bilo je u mostarskoj velikoj gimnaziji, ko-
ja se je onda tek otvorila, prvim razredom u sve
58 učenika. Šk. god. 1894-95 bilo je u prvom ra-
zredu 37, u drugom 46 — ukupno 83 učenika.

Proti patrijarhu. — Škandali kod ugarskih
Srba dospiješe do vrhunca. Agitacija proti patri-
jarhu urodiće tim, da će ovaj biti po svoj prilici
prisiljen da se odreče. Magjarska vlada željela bi
jednoga koji bi joj bio još uslužniji od Brankovića.

Predaja doma dr. Anti Starčeviću. — Ona
gospoda, koja žele prisustvovati uz svetčanu pre-
daju doma d.ru Anti Starčeviću na 17 ov. mj. i
i skupštini stranke prava i banketu, neka to do 15
ov. mj. prijave pismeno izjavitelju svečanostnoga
odbora d.ru Mili Starčeviću, branitelju u Zagrebu.

Pišu nam iz Stona: — Prošlo je nekoliko
vremena da se je od nas odijelio vrli poštarski
otpremač g. Marušić. Bio je požrtvovan i radljiv,

a sa strankam ustrpljiv i blag, pa nije ni čudo što
je svaki stonjanin žalio njegov odlazak.

Pišu nam s Pločica: — Dne 7 ovoga ustro-
jilo se je naše društvo „hrvatska čitaonica na Plo-
čicam“ te biše jednoglasno izabrano slijedeće Ra-
vnateljstvo: Presjednik: Dn. Antun Račić; pot-
presjednik: Ivo Klaić Ivanov; tajnik: Pero Gla-
vić; blagajnik: Pero Momed; barjaktar: Mato
Božović.

Pišu nam iz Konavala počrtkom: Jula —
Peronospora jako je oštetila naše vinograde a na-
vlastito u polju koli na listu toli na grozdu, tako
da jadni težek zabrinuto gleda na novog svog ne-
prijatelja, sasvim da se je više puta polijevalo. Ali
ni to nije dosta, u noći od 5 tekućega pohodio
nas je i drugi biče to jest grād, te uništio veliki
dio ljetine koli gornjih toli donjih Konavala, ali
najviše je pretrpio duvan i loza. Uz ove prirodne
goste, ima nekoliko dana, posjećuje nas i drugi
bič koji s političkog obzira pogibeljniji je i škod-
niji nego su prvi. Spljetsko „Jedinstvo“ (bolje da
se reče „Razdor“) nameće nam se silom, da ga
primimo i da njegove otrovne, nepravde i ne-
rodoljubne nauke uzisamo. Mi nijesmo imali sre-
ća od prije taj list čitati; ali kad vidismo o čem
se radi s prezirom ga odbismo, jer nas je zgadi-
lo ono podlo pisanje proti naj rodoljubivijim i
najzaslužnijim osobam. Neka ne misli „Jedinstvo“
da se ovamo može prodavati rog za svieću. Jer
mi Konavljani i ako smo sada mirni, nijesmo rav-
nodušni nit odobravamo postupanje grobara adre-
se. Za sada dosta. Živjela Hrvatska! — Konavljani.

Gradska Kronika.

Zaruke. — Čestiti gosp. Josip Dekleva nat-
poručnik kod topničkog štopa u Zadru, koji je u
svoje doba više godina boravio u Dubrovniku, o-
staviv med prijateljima najbolju uspomenu, zaru-
čio se ovih dana sa odličnom gji.com Pavlom Stje-
pović Dabrović iz ugledne obitelji Dabrović. Mla-
dome paru i naša najiskrenija čestitanja!

Imenovanje. — Veleč. gosp. dn. Mato Raj-
čević biskupski tajnik i vjeroučitelj kod c. k. pom.
škole imenovan je kanonikom stolne crkve dubro-
vačke. Velikom broju prijatelja i štovatelja dn. Ma-
ta, koje je ova vijest ugodno iznenadila, pridru-
žujemo se i mi, radujući se njemu na časti, a kapi-
tulu na ovakoj vrloj stečevini.

Promaknuće. — Gospoda dn. Marko Topić
i Ivan Ukas profesuri kod mjesne c. k. ženske
preparandije bijahu promaknuti iz IX. u VIII. či-
novnički razred. Svakom srećom!

† *Miho Rusko.* — Juče u jutro nakon duge
i teške bolesti preminuo je u cvijetu muževne do-
bi ugledni trgovac u Dubrovniku g. Miho Rusko.
Miho Rusko bio je u nas na daleko poznat kao
čestit trgovac i odličan rodoljub hrvatski, koji je
osjećao za svoj narod i njegovu stvar. Hrvatska
stranka cijenila ga je veoma i uvijek nosila u ra-
zna predstavništva. Bio je članom naše trg. obrt.
komore. Svak ko ga je poznavao ostao je nemilo
dirnut ovim ranim gubitkom, a nadasve mi koji
smo ga brojili u naše najiskrenije prijatelje. Po-
koj njegovoj dobroj duši!

Geografski gjački izlet. — Na 10 ov. mj.
posjetio je naš grad gosp. Drag. Franić profesor
iz Osijeka sa osam realnih i gimnazijalnih abitu-
rirenata putujući kroz Bosnu, Hercegovinu, Crnu
Goru, Dalmaciju i Hrvatsku.

Grom užego Lokrum! — U prošli petak bio
se prosuo glas da je grom užego Lokrum. Toliko
baš nije bilo, ali u istinu s ovu stranu tvrgje,
pod glavicom bijaše udario grom u šumu i zapal-
io. Kiša koja je u taj mah lijevala odmah je
sve pogasila.

Porota. — Rasprava proti Petru Žuhoviću i
družini, koja je započela dne 24 Junija, kako smo
već u prethodnom broju bili javili, svršila je dne
29 istoga mjeseca. Porotnici zaničekaše sa 10 gla-
sova proti 2, I. III. V. i VII. glavno pitanje, te
sve četiri optuženika bijahu potpuno riješeni.

Dne pak 1 Julija tek. počela je rasprava
proti Niku i Gjuru Bratičeviću iz Vitaljine radi
zločina prevare i paleža. Branitelji bijahu Dr. P.
Čingrija, Dr. Vlaho Matijević i Dr. B. Podić, a do-

cnije i Dr. S. Mandolfo. Ova rasprava je svršila
dne 9 tek. Porotnici zaničekaše sa 11 glasova pro-
ti 1, I. i III. glavno pitanje, te oba optuženika
bijahu potpuno riješeni.

Ovim je završeno ovogodišnje zasijedanje.

Dozvola za prezime. — Gg. Ivo i Pavo i
gji.ca Pavle Stjepović-Dabrović dobiše dozvolu, da
mogu nositi i služiti se prezimenom Dabrović, ka-
ko je to želio njihov dundo g. Frano Dabrović zu-
bar u Dubrovniku.

Kragja. — U srijedu u jutro opazio je P. Sken-
der kamarijer u „Hôtel de la Ville“, da mu iz dže-
pa od paletuna, što je u restauraciji stajao obje-
šen fali novčarka sa 115 fior. Prijavi stvar gospo-
daru, pa dok ga ovaj pošalje kući da tamo pri-
gleda posumnja na jednog Crnogorca fakina, koji
se u dvorani razgovarao sa nekim pravoslavnim
sveštenikom, komu je čas prije donio prtljag. U
to se Skender vrati, da ni kod kuće nije našao
novaca. Gostioničar g. Odak bijaše već opazio u
džepu Crnogorca, da viri nešto nalik na novčarku.
Zatvori vrata, pak poleti na općinu javiti kako
mu je kamarijeru nestalo 115 fior. i kako on su-
mnja na toga crnogorskog fakina. Načelnik pošlje
redara, da ga dovede, a g. Odak po polako za
njim. Crnogorac nije se iznenadio na poziv reda-
ra, da ga zove načelnik, pošto je, govore, baš o-
vih dana bio zapitao općinsku pripadnost u Du-
brovniku, pa otigje. Kad do sobe u komesara, na-
čelnik, koji ga je s traga slijedio, opazi, kako je
nešto hitro bacio kroz onaj prozor, što gleda u
dvoršte vojničke peći. Brže dolje redara koji do-
nese Skenderovu novčarku i u njoj samo 15 fior.
Kod pregledanja nagjose mu stotinjarku u opan-
ku pod poplatom. Na to je naravno bio odmah
zatvoren i predan sudu.

Pišu nam iz grada: — Pošto se počelo ra-
diti i kopati na zemljištu za veliki Hôtel, nužno
je upozoriti općinsku vlast, da se zemlja ne baca
kao što obično u more, no da se upotrebi za po-
ljepšanje grada, i to nasipom u gradskom gaju
Ilijina Glavica, da se pokriju goleti i načine pu-
tići, jer treba već sada misliti na njegovo otvo-
renje, pošto je šuma narasla, za odmor u hladu
tako blizu izgubljenoj Theodorinoj Gradini.

Mnogo se materijala može upotrobiti na Plo-
čam u Taboru, gdje gole vrleti podaju divlji o-
blik mjestu, kako blizu grada i uzduž najboljeg
šetališta do sv. Jakova. Treba da općina stane
misliti na poljepšanje grada, da stranci ne nagju
divlju pustoš u njegovoj najprečoj blizini. Podu-
zetnicim je reći, gdje imaju materijal i zemlju ba-
citi, dakle najprobitačnije jest upotrobiti ga za po-
ljepšanje mjesta, koje mnogo u tom zaostade od-
kad pokojni Drobac se za njega nije više zauzi-
mao. Nemojmo da stranci, koji počinju evo k na-
mi dolaziti, ne nagju grad odgovarajući njegovoj
prirodi i podneblju. Dosta smo u prašini živjeli i
za sičiju se pripravljali. Kad imamo Ilijinu Glavi-
cu blizu grada, nek nam bude prosto udihati či-
stog i zdravog zraka, bez penjati se na srednji i
gornji Kôno.

Ispravak. — Odnosno na opaske, kojim je
popraćen moj ispravak 27 Junu u br. 27 „Crvene
Hrvatske“ pozivljem Vas na osnovu zakona o štam-
pi, da mi štamplate u spomenutom Vašem listu
ovaj ispravak i to, molim Vas najučtivije, u broju
130g Jula:

Nije istina, da se ja u onom ispravku „igram
brojkama“ i nije moguće da Vi „znate neke, koji
su od moje repeticije kod mene napravili ispit i
uljegli u moj razred“, jer od sedamnaest učenika,
što lani nijesu bili primljeni u I. razred od ispi-
tnog povjerenstva, od njega sam ja bio član, uprav
nijednoga nijesam uzeo na repeticiju, te se nije u
ovoj prilici ni ikada dogodilo, da je jedan učenik
dolazio u mene na repeticiju pa kod mene učinio
ispit i uljegao u moj razred.

Dubrovnik na 8, Jula 1895

Jozo Carević

c. k. gymn. profesor.

E pa dobro! Kad gosp. profesor kaže, mi
mu sada vjerujemo, pak dopuštamo, da su nas kri-
vo obavijestili i da ona djeca, čija su nam imena
bila dojavljena i koja su zbilja hodila u njega na
repeticiju, nijesu oni koji su bili pali na ispitu
nego drugi. Ovo rado izjavljujemo, prvo u hator
istine, a drugo i zato što je ovo jedini konkretni
fakat, koji smo mi u poslu gimnazije naveli i koji
nije bio tačan! U ostalom to nema česa činiti sa
srpskom propagandom u gimnaziji. Na lažne tužbe
da neki prof. Hrvat čini jednome učeniku repetici-
ju, mi smo htjeli odgovoriti iznoseć silu drugih
profesura Srba, koji repeticije neprestano daju.
Prof. Carević ako je prvu našu tvrdnju ispravio,
nije drugu, biva da i on doma uvijek ima dosta
repeticija.

Izjava. — Vanrednoj vještini g. D.ra Antu-
na Ferri podpisanik ima zahvaliti, ako se je od
ljute nevolje, koja ga je desila, oslobodio, na što
mu iz harne duše javno zahvaljuje.

Dubrovnik 12 Srpnja 1895

Don Ante Liepopili Nadpop.

JAVNA ZAHVALA.

Niže podpisano društvo najsrdačnije zahvaljiva „Hrvatskoj Radničkoj Zadrugi“ u Dubrovniku, što su nas umorne primili u svoje prostorije, a nadasve njezinom vrijednom predsjedniku gosp. Antunu Miletiću.

Trebinje, 10. Jula 1895.

Glaz. pjev. društvo „Slavulj.“

OGLAS.

Daje se na znanje mnogoštovanom općinstvu da će se otvoriti jedna krojačnica koja će najsavršenije i po najnovijoj modi opravljati odijela koji civilne toli uniforme.

Rečena krojačnica bit će opskrbljena svakom vrstom brnskim tkaninama (štofama) raznovrsne boje po najnovijoj modi.

Evo časnom općinstvu zgodne prilike gdje neće više trebati naručivati bečkim agentima, dok imamo u našem gradu jednu takovu krojačnicu, koja će pomodno elegantno i najsavršenije opravljati svaku naručbu uz najumjerenije cijene bilo za gotovinu ili mjesečno. Mora se uvažiti da je krojač rečene izučio kraj u Beču, te položio ispit dobrim uspjehom.

Mezzo sicuro di inamidare a nuovo colli manichini ecc.

Le esigenze d'oggi riguardo alla rigidezza ed al lustro della biancheria, sono tali che si cerca di rinforzare il semplice amido di riso con una miscela di diversi ingredienti come borace cotto, gomma, cera ecc; ma ciò riesce soltanto a chi conosce per pratica e per esperienza le proporzioni di tali miscele. Accade quindi che molte massaie, malgrado le loro fatiche, ne restano deluse e vanno in cerca d'un ripiego. Questo ripiego lo si trova unicamente ed infallantemente nell'uso dell' **Amido doppio Mack**, mezzo assolutamente sicuro e già preparato, che contiene nella giusta proporzione tutti i necessari ingredienti, compresi quelli per la stiratura a lustro, e col quale si possono nel più breve tempo stirare colli, manichini ecc. rendendoli come se fossero nuovi. L'uso di questo preparato è oltremodo semplice; del resto se ne trova una minuta descrizione in un opuscolo istruttivo intitolato: „Regole di Stiratura per H. Mack“ che ognuno può ricevere franco dal fabbricante dell' amido doppio H. Mack di Ulma s/D., previo invio di 15 Kr. in franco bolli.

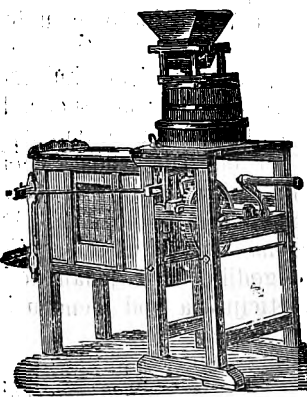
Povlaštena Poslovnica Internacionalnog Razašiljanja

POPAROBRODIMA I ŽELJEZNICAMA
PRESTAVNIK
RAZNIH PAROBRODARSKIH DRUŠTAVA.

Na zahtjev podaje svakomu naputke.
OBRTATE SE

kap. Ivu A. Gjaji

U TRSTU, via Arsenale 2

AUGUST KOLB, Tvornica strojeva

BEČ, II/7 Pasettistrasse Br. 29-31.
Traže se solidni zastupnici.

Najbolje i najjeftinije **SKLADIŠTE** za sve poljodjelske Strojve i sprave — Štrcaljke svake vrsti — Kotače — Šivaće strojeve — Strojve za pranje i sušenje — Patent. ručne mline — Tijeskovne — Štrcaljke za peronosporu — Pumpe za vino — Motore na paru ili petrolej

Iberciri 9 flor. prosta odijela 16 flor. (najbolja), Havlocks iz devine dlake 9 flor. ogrtači 7 flor. uvijek zališno kod

Jakoba Rothbergera c. i k. Dvorskog dobavljača u Beču I. Stephansplatz Br. 9. Svakidan otvoreno do ponoći.

AMIDO DOPPIO MACK

Il sistema più semplice e più rapido per inamidare con poca fatica Colli, Polsini rendendoli **Belli come se fossero nuovi** è solo quello di servirsi dell' **Amido doppio Mack.** Ogni esperimento ha per effetto di continuare l'uso.

Si trova ovunque a 3, 10 und 20 Kr. la scatola. Deposito generale per l'Austria-Ungheria: **Gottlieb Voith, Vienna IIIA.**

Phoenix-Pomada

nagragjena na izložbi za zdravstvo i njegovanje bolesnika u Stuttgartu g. 1890; po lječničkim svjedočbama i hiljadama zahvala priznata kao jedino opstojeće djelujuće, neskladjivo sredstvo, da gospoda i gospogje dobiju bujne i pune vlasi i da se zaprijeti otpadanje kose; mladići mogu s njome odmah uzgojiti jake brke. Garantirano za uspjeh i za neškodljivost. Lončić 80 novč., poštom ili podužecem 90 novč.

K. Hoppe, Beč, XIV. Schwezlergasse 12.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

WEISSA

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

U DROGARIJI Mata Franičevića

U DUBROVNIKU

nalazi se skladište pravog i izvrasnog

Sapuna od Kandije

sa svjedočhom izvrsnosti potvrđenom od Generalnog turskog Konsulata u Dubrovniku.

Jedino skladište za svu DALMACIJU.

STRAHOVITO IZNEKAGJENJE!

Do malo, po nalogu našega chefa u Parizu naše 2 najveće filijale u Beču i Budimpešti prepuštice nam sva svoja skladišta. Zato smo u stanju najbolje i najkorisnije prijedmete podati gotovo badava, samo da prodaju isplatimo. Mi dajemo svih ovih 20 prijedmeta

SAMO ZA FIOR. 2350 NG.

1 krasni garantirani sat na časove. — 1 prekrasni pozlaćeni lanac. — 1 iglu za krovate sa pravim koraljom. — 2 puce za manchette pariško-double zlato. — 3 puce za košulje par doub. zlato. — 1 puce za ovratnik (takogier). — 1 prsten sa divnim kamenjem uliven. — 1 elegantnu parišku kutiju za cigare. — 1 finu parišku cigarijeru. — 1 lijepi broš, najnovija moda. — 1 Colliers-lanac za gospogje, pozlaćen. — 1 fino sree colliers-lanac. — 1 ženski prsten pozlaćen. — 1 par finih naušnica sa lijepim kamenjem. — 1 lijepi korisni prijedmet za gospogje (kao priložak gratis).

Neka svak upotrebi ovu rijetku prigodu, dok zaliha traje. Svak može mirno bez rizika pokušati, jer ja uzimljem natrag što se ne dopada i vraćam novac. Ja još dajem što niko nemože: 1 finu srebrnu žepnu uru garantiranu, da tačno ide i fini lanac k tomu skupa samo 3 fior., a fina Nickel-Ura anker koja tačno ide samo fior. 225. 1 pravi fini zlatni prsten fior. 150 do 2 fior.

Dobiva se kod prvog skladišta satova.

SINA PELZ u KRAKOVU

KOD NIKA PAPE U DUBROVNIKU

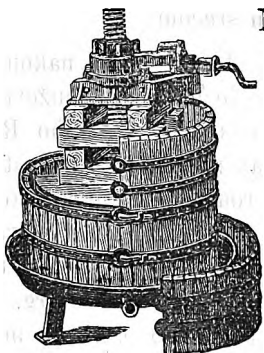
NAHODI SE NA PRODAJU

MLINACA CARIGRADSKIJEH

ZA OBITELJI I ZA KAVANA

ŠILA I BIŠKIJA ZA PAPUČARA

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO VINO I VOĆE.

MLATILA, ŽRVNJALA, MLINOVE za čišćenje žita, RALA, TISKI za grožđe i voće, Patentirane ŠTRCALJKE za peronosporu i samodjelujuće sprave za PERONOSPORU sa ZRAČNOM SISALJKOM, STROJEVE za REZANJE i PIVNIČARKE SPRAVE kao u opću sve strojeve za poljodjelstvo, vino i izragjivanje vina iz voća sve po najnovijem i najboljem sustavu prodaje

IG. HELLER BEČ

²/₂ Praterstrasse Nr. 49.

NAJPOVOLJNIJE POGODBE.

Bogato ilustrirani cijenici na hrvatskom i talijanskom jeziku na zahtjev badava i franko.

najjeftinije cijene, jamčevina, vrijeme za prokušanje!!!

Preprodavaocima veliki popust.

6-10

TIJEŠTOVI za GROŽĐJE, VOĆE i MASLINE

IZVORNI SATVORI najnovijeg i najizvršnijeg sastava sa mehanizmom na dvostrukom i trajni pritisak; obezbijegjena je najkorisnija uporaba čak do 20 po sto veća od svake ine što se drugim tijeskovima postiže.

Prvim nagradom obdareni kod svih izložaba. **MLINOVI za GROŽĐJE, VOĆE i MASLINE RAZDROBNJE SPRAVE SA PRIDRUŽENIM HVATALIM ZA GROŽĐJE.** Suhotvorne sprave za voće, kao i za sve bilinske, životinjske i mineralne proizvode. Pritisni strojevi za sijeno, slamu i ost. priregjeni za ručno kretanje; Rezdrobnici za žito; Vijace za čišćenje zrnja. Najnovija patentirana automatična Štrapala za loze „Syphonia.“ Sve ove sprave priregiju samo tvorničari

PH. MAYFARTH & COMP.

ces. i kr. isključ. povlast. Tvornica poljodjelskih i vinskih strojeva

B. E. Č II, Taborstrasse Nr. 76

Mukte se šalju katalogi i nebrojene pohvalne svjedočbe. — Traže se prestavnici i priprodavaoci.

Pri naređivanju paziti je na patvorenja.

14-19

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na pò godine flor. 2; Za *Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4; 50, na pò godine flor. 2; 25; za *inozemstvo* flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Prtplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po rečku oglasi koji se više a puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove ne frankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

U stranci prava.

Najvažnija u svakom pogledu bila je skupština stranke, kojoj je sudjelovalo oko 800 pravaša. Presjednik skupštine, narodni zastupnik Frano Folnegović pročitao je opširno izvješće o radu stranke prava za prošlu godinu, u komu su tačku po tačku čisto i bistro razložene težnje stranke prava; ono što je ona do sada uradila i što će dalje raditi. Ovo izvješće, koje mi kao malen list ne možemo prenijeti, nego to preporučamo našim većim drugovima u Zadru, bilo je primljeno neopisivim oduševljenjem i popraćeno burnim: Živio Folnegović!

Članovi skupštine primise ga jednoglasno. Na poziv presjednika, ko ima što protiv neka digne ruku, nije se digla nijedna ruka. To je konstatovao narodni zastupnik i istarski prvak naš uzorni dr. Laginja sa poklikom: „Nema je!“

Zatim je nar. zastupnik dr. Frank predložio i obrazložio statut organizacije u poduljem govoru, u kome je naglasio potrebnu neumornog rada, jer samo tako doći će se do slobodne Hrvatske. Ovaj je govor prekinut burnim odobravanjem.

Za njim je drugi istarski prvak i nar. zastupnik prof. Vjekoslav Spinčić postavio neke predloge. U svom govoru reče i ovo:

„Načelo stranke prava je od uvijek takogjer to, da se ima njegovati i poštovati vjersko čuvstvo. To je ovaj put u izvještaju kluba i naročito spomenuto. I ne bez razloga. Naši protivnici, domaći, pravi meštri za izmišljotine, izmišljaju svaki čas novih kleveta, a nije tomu davno, da su napuili uši nekim našim poštenjaciima dobričinam, koji njim svaku vjeruju, kao da bi mi htjeli uvesti civilni brak i u našoj hrvatskoj kraljevini. Mi smo se držali, držimo se i držat ćemo se, vjere, i kad to velim, ne čim nikakve razlike. Svaki se drži svoje, svaki ima ljubiti svoju, a poštovati vjeru drugoga. Nas Hrvata ima različitih vjera, al nam je jezik, narodnost, domovina jedna, i ravnat se imamo po onoj staroj „brat je mio, koje vjere bio!“ (Odobranje)

Nadalje reče ovaj svećenik i zastupnik:

„Sumnjitanje megjusobno budi daleko od nas, jer je ono najgori crv, koji rastaće svaki organizam. Megjusobna ljubav, snosljivost, pouzdanje nek nas uvijek u svačem veže u radu za našu otadžinu. Uvijek je to potrebno, a najviše u ozbiljnim vremenima kakva su danas. Ona su takova, da bi mi mogli doseći za čim težimo, ili se bar na dobro približiti tomu. To vidimo i u postupku naših domaćih protivnika. Kao uvijek kad su okolnosti takve, tako i sada isti upotrebljuju sve moguće načine, kako da naš razdvoje, da nas rascjepkaju, da nas ne nagju sležne, oni čimbenici, koji imaju svoje riječi obzirom na naš udes. Naša je dužnost raditi da budu svi Hrvati, koliko ih ima i gdje su složni, da nas oni čimbenici nagju sve kao jednoga u onom što hoćemo.“

I dr. Laginja stavio je u poslu organizacije jedan predlog, primljen jednoglasno.

Na upit nekijh o aferi Davida Starčevića, Folnegović je izjavio, da je to stvar nutarnja između kluba i Davida Starčevića, koja ne spada na skupštinu. Ipak svaki član stranke, koga to zanima, ima pravo pregledati sve na to se oduoseće spise, koji se nalaze kod njega (Folnegovića). Ovu izjavu primila je skupština odobravanjem.

Na to je uvaženi pravaš župnik g. Julio Nemeć (o komu su magjaronsko-narodnjački klevetnici raznosili, da će istupiti iz stranke) predložio, da se za neumornu marljivost oko Doma izrazi u zapisnik hvala dru. Franku. Folnegović je ovaj predlog živo podupro izjavljajući, da je dr. Frank

najviše radio oko podignuća ovog doma, što bi oduševljenjem prihvaćeno.

Dr. Frank ustane, zahvali se i reče izmed ostalog od prilike i ovo:

„Rekle mi se bilo, da je većina u stranci proti tome, da ja vodim stvar stranke. Čim sam ja to doznao, a napose da se misli da se namećem kao vogja, smatrao sam mojom dužnosti, da u prvoj sjednici kluba izjavim, da ostupam od lista, da istupam iz svakog odbora, da polažem svaku čast, koju mi je stranka podijelila, te neću pod nikakav uvjet stupiti u kakav odbor, koji bi uplivaio ma sumo posredno na vodstvo stranke, a napose polažem čast presjednika saborskog kluba stranke. Ja sam to smatrao za potrebito u interesu konsolidovanja stranke, jer ja neću da moja osoba bude kamen smutnje i da služi, ma u kojem pravcu, za razdor stranke. Ja ću stranku služiti i nadalje na svakom mjestu revno kao i do sada, nu samo kao prosti vojnik, a gdje će biti borba najteža, tamo će me stranka naći uvijek u prvim redovima.“

Nakon ove izjave pojedini članovi stranke dižu se da dru. Franku čestitaju. Gosp. Gržanić bivši zastupnik u saboru, koji je za načela štogod i pretpio, reče mu: „Gospodine dokture, ovom ste muževnom izjavom svoje protivnike najsnažnije razoružali.“

Pošto nije bilo više predloga zaključen je skupština i izabran središnji ili eksekutivni odbor, koji će upravljati strankom. Izabrani su iz Hrvatske i Slavonije: Dr. Ivan Ružić, Frano Folnegović, dr. Ivan Banjavčić, dr. Juraj Žerjavić, Grga (nekad dr. Grga) Tuškan i dr. Vladimir Kovačević. Zamjenici: Evgenij Kumičić i dr. Vatroslav Brlić. Iz Dalmacije: Juraj Biankini, dr. Ante Trumbić i Frano Supilo; zamjenik don Ivo Prodan. Iz Istre: prof. Vjek. Spinčić; zamjenik dr. Matko Laginja. Iz Slovenije: dr. Ivan Tavčar; zamjenik dr. Gregorčić. Iz Bosne i Hercegovine: Miho Babić i don Frano Milčević. Iz Rijeke: Akačić; zamj. dr. Linić.

Tako je udaren temelj jedinstvenoj organizaciji naše stranke.

Poslije skupštine bio je svečani banket, na komu nijesu radi prostora svi skupštinari mogli imati mjesta, već je bilo prisutno u sve samo 450 osoba. Na tom banketu pozdravio je Folnegović istarske i dalmatinske zastupnike.

Tada se digao Biankini, koji je megju inim rekao:

„Ovamo smo došli praćeni crnim oblakom, povrh kojega se razliježu kobni glasovi crnih gavrana, nagovijestajući tobožnju neslogu. Mi smo došli da te orne glasove usutkamo i da posvjedočimo našu slogu... Dugmanom, koji su se vosejili i nadali neslozi, možemo kazati, da su se u svojim računima prevarili i da je u našem tabloru sjedinjena domovina... Pod krovom doma što ga je haran narod podigao svome vogji dru. A. Starčeviću slavila je slavje misao sloge. Šta ta misao znači? Da Hrvat bio gdje mu drago, mora raditi za misao slobodne svoje domovine. Za tu misao žrtvovali su oči naši svoju krv, a mi moramo za nju žrtvovati svoje male razmirice. Naši dušmani i protivnici ne čekaju ništa nego na našu neslogu, oni vrebaju na naše razmirice i požudno čekaju da bi mogli uskliknuti: cijepaju se, komadaju se, nema više stranke prava! Ali ovaj današnji dan poraz je tih protivnika a naše slavje.“

Za Biankinom dignuo se ponova prof. Spinčić: „Braćo Hrvati! Ja i moji drugovi dr. Laginja, Biankini i Dapar došli smo hitro ovamo megju vas iz Beča, a sutra moramo se žuriti natrag, da vršimo svoje dužnosti na car. vijeću... Nu mi nijesmo došli sami! S nami je došao prelijepi broj Hrvata, Hrvatica, s Kvarnera, Bosne, Hercegovine i Dalmacije, da i oni svi pomognu postaviti temelje djelovanju rada stranke prava. Ovo dokazuje, kako se ne treba obazirati na pisanje nekijh, ne možda nje-mačkih i magjarskih protivnika, već nekijh hrvatskih novina-
(Burno dolje s tijelom!) Vidili ste braćo kako neutre-

ba ništa držati do lažnih trubila. Mi smo došli, da proslavimo otvorenje doma dru. A. Starčevića, koji se sazidao s malim najmanjim prinosima. Ali pod ovom zastavom narodne sloge vrijedi više 10' novčića od šrotinje, nego tisuća od bogataša. Da se je dom sagradio treba se zahvaliti cijelomu hrvatskomu narodu, nu ko imade poslije, naroda najvišu zaslugu za građnju togā doma, to nam je danas lijepo razložio na skupštini velečasni gosp. Julije Nemeć. To je marljiva radina pčela, naš drug dr. Josip Frank! Ja mu eto nazdravljam. On je na skupštini lijepo spomenuo kako su se pojavila sumnjičenja. On je za to položio sve svoje časti po stranci mu podijeljene, odrekao se svakoga vodstva, da se ne bi mislilo da ga vode potajni motivi, ali je jednako odlučno izjavio, da će se boriti u redovima stranke prava. Tim se je najsnažnije dokazalo, kako su neopravdana, neosnovana sva sumnjičenja. Budimo s toga braćo, svi kako je i on; budimo, vojnici stranke prava. Ja s toga nazdravljam dru. Franku, kao najzaslužnijem, najpožrtvovnijem našem drugu u radu oko oživljenja one prekrasne njegove namisli. Bog ga pozdravi!“

Na to se je dr. Frank zahvalio, pak se u svom govoru osvrnuo na gadno blato raznovrsnih hrvatskih vladinovaca i prodanih duša, koji su (jadni!) vrlo zabrinuti, kome će Dom po smrti Starčevića.

„Neka nam, reče, Doma sam služi ideji jedinstva i slobode kao da smo u njih kupili prinose. Mi ćemo radom postići i jedno i drugo. Istina je, da se dižu nepovoljni, pogrdni glasovi, ali ti će glasovi, koji toliko sumnjice napokon umuknuti, kad mi svi budemo na svome mjestu. Ja vas ipak opominjem, da ne vjerujete lažnim glasovima, potvaram i klevetam i lažim naših protivnika. Pomislite, da je dom predan dru. Starčeviću, a onda vjerujte da će on u istinu i služiti onoj velikoj stvari, kojoj ga namjenjujete.“

I još se govorilo, ali mi nemoćno više prostora. Najglavnije zabilježismo i iznesosmo pred naše općinstvo. S naše strane imamo reći samo ovoliko: Svaki onaj, koji bi pokušao porušiti ovu pravašku i hrvatsku slogu, naći će najgorog neprijatelja u „Crvenoj Hrvatskoj.“ Slikajte otrovne guje, crne duše! Klevetajte vi podli ulizice Pešte i Beča, vi kreature tugjina, komu na taj način iskazujete najbolju harnost, što vas protiv nas i naroda u životu drži i s vama se u svoje svrhe služi! Lazite, ogovarajte, sumnjajte! Jaoh onomu koji vas sluša! Poznašmo vaše namjere! Stranke prava uništiti neće! —

Pismo iz Hrv. Primorja.

Gospodine uredniče!

Dolazim kući ogorčen i pod utjecajem pisanja „Obzorova“ o slavi prigodom posvete Starčevićevog doma. Zaisto ono što je „Obzor“ u cijelom svom izvješću pisao nije više ni ironija nemoćnoga, koji vidi da mu i zadnje oružje protiv protivnika, slomijeno pada iz ruku, pa ko guja otrovnica samo sikće iz prikrajka i sipa svoju otrovnu žuč, da se bar nekako iskali, nastojeći da ironijom svoga protivnika izvrgne ruglu onih koji oko njih stoje i sve gledaju, nije to više ni sarkazam koji izmislija ujedljiva čud i jaki duh, nego je to jal, mogli bi još dodati i riječ „hrvatski“, al neću da blatim to, časno ime. Jest, jal je to, koji onome koji ga goji u svojim sipljivim grudima podjeda život, zadovoljstvo i veselje, jal koji razlijeva žuč po svoj nutрини, da ne poštedi ni srce, nego i ono što no uvijek naginje na plemenitost pred hladnim inače razborom, mora da se uguši u onoj odurnoj židčini, što ga jal nasiplje u cijelom tijelu. Nije to više ironija kako rekoh, nije to ona raspoloženost, u kojoj čovjek pokaze malo vesela čudi, domišljitosti i peckanja, nego je

to *bolest*, bolest velim ona koja sve pred sobom vidi žuto i zeleno, bolest neizlječiva koja razara sav čovječji organizam svojim ijedom i pojedaњem samoga sebe, i *bolest* dok sam *ono* čitao, činilo mi se da čujem suhi kašalj dotičnog stvorenja, što ga je iskašljalo dok pišaše taj svoj *izvještaj*. Blaže ne bih znao da sve to označim i ocjenim. — Reći će mi „dobro nam je, baš smo se naslagjivali čitajući one izljeve o nama.“ Na čast vam i slast vi bilo, ne zavigjam vašem apetitu. — Jest takva je bolest koja je zahvatila umove i srca „Obzorovih“ suradnika. Sudim čovjeka po onom šta čini i šta govori. Nek sudi pošten i nepristran svijet. Čeljade, što no je kadro da takva što napiše u javnosti u javnom listu, stvari takve žučljive i gnusne, gdje ipak dolazi pred sud općinstva i javnosti, gdje znade da su i drugi ljudi još pri pameti, što li nije kadro da učini, kad je udaljeno od javnosti i tugjih ušiju i očiju, gdje znade da ne dolazi pred javnu kritiku? Nek sudi svaki. Takvi ljudi dakle dolaze do samovlasti u „Obzoru.“ Ne velim da ne smijemo imati protivnika, da nas ne smije niko kritikovati, al neka se to čini kako se to pristoji u Evropi u XIX. vijeku, a nek to ne bude barbarizam. Kad te ne diramo budi bar toliko uglađen i čovječan koliko društvena pristojnost zahtijeva, a ne kao da si pobijesnio, pa više i ne znaš što činiš. Ne čudim se uredniku „Obzora“ što je dopustio takva što tiskati u listu, nego se čudim ljudima neovisne stranke, što dopuštaju da se u *jedincu* njihovom takva ogavna razvratnost društvena goji, da se po njem širi i pita mnoga plemenita hrvatska duša tim moralnim smradom, da se truje i oko i srce i duh i sve skupa, a za volju stranačkog bijesa, dok te drugi i ne dira. Jeli to pošteno, jeli to plemenito? I ta stranka i taj list hoće da si prisvoje ime i pravac vjerski, dok ovako faktično gaze svaku riječ Isusovu, opoganjuju ju dok samo pomisle, a kamo li što uspišu o kom pravasu, kako to jasno dokazuje taj „izvještaj.“

Još jednom je nerastumačivo. Dan danas svako koji pošteno radi, pazi da se ne izvrgne sramoti ni pred sadašnjosti ni pred budućnosti, jer politički rad nije od danas i sutra, nego i od stotinu godina napred. Stranke ne žive samo nekoliko godina, žive kroz pokoljenja. Kakovu molim Vas mnijenju izlaže „Obzor“ svoju stranku sa budućeg pokoljenja, dok su mu danomice stupci puni onakoga duševnog raspoloženja, koje možemo nazvati moralnom pokvarenosti? Zar to ne vide prvaci te stranke? Ako se ne zgražaju pravnici, ali zar može jedan Smičiklas mirno dopustiti da se pred budućnosti pred povjesti, ta sam je povjesničar, pa sudi prošlosti po onome što odma o sebi veli, takav sud stvara o stranci kojoj je i on pripadao, bio pače med prvacima? Zar se ne bi on zacrvnio da ustane iza sto godina pa da čita „Obzor“ od 17. VII. 1895.? Zar taj list vlada nad strankom? Na čast vam gospodo, dok vi govorite ovako, činite onako, a mislite svakojako, ne razmećite se patrijotizmom, ne kočite se uglađenošću ne ponosite se pobožnošću, jer vaš list sve to progoni. — Nego proći će i to, nisu nas klevete ni podvale „Obzorove“ oštetile, pa neće ni žuč koju sami gutaju dok nas gledaju. — Dovikujem im uvriježenim srcem ogorčenjem radi njihove bestidnosti: *sramite se!!* Pfu!! — Sramota zaista za Hrvatsku. X.

Hvala ponovna Slovencima!

Dok sam čitao onu sramotu u „Obzoru“, baš me je razblažilo ono što sam čitao u „Slovenskom Narodu.“ Slovenci pristali su bili jednodušno uz uglavljeni program sjedinjene opozicije, a kad su se dogovori razbili oni ostadoše uz stranku prava. Teško im je podnositi taj razdor, ali ipak i oni pokazuju na čijoj je strani pravo. Hvala im da su to učinili, jer danas ne valja više udarati srednjim putem, jer taj ne vodi nikamo: ili desno ili lijevo. Slovenci izabraše naš desni put. Živili „Obzor“ uza sve to, još je osamljen, nema ni jednoga pristasa u novinstvu slaže se samo sa reakcionarcima: „Jedinstvom“ i „Slovencom“ i sa listom kojemu je pravac tajinstveniji i nerazumljiviji nego li je nebuloza u zvijezdu „lovački pas.“ To su mu drugovi, pa ipak on se dnevice kopra

da kleveta i potkapa stranku prava, udara na nevidjeni još način i nerabljenim još srestvima u Hrvatskoj na Franka. A za što? Jer Frank uništjuje onu stranku prava, koju je prije toliko godina Politeo u „Obzoru“ nazvao tminom, noći i sramotom! Nego ko se od dvojice srdi priznaje se krivim. Udarajući i podmećući u svom jalu misli da nama škodi, a jadan ne vidi da je to ogavniji, čim dulje živi.

Nego mi sve to pregaramo, kad vidimo kako skoro cijelo neovisno hrvatsko novinstvo pripada i uz koga pristaje narodna rodoljubna stranka u Slovenaca.

Baš dok ovom pišem — noću je — čujem nekoliko djetinjih glasova gdje pjevaju:

„živila premila ti vilo svih Hrvata.“

I jest genij, ta vila Hrvata, živjet će, al bože daj da više ne bude gledao i iskusio u koliku trulost i moralnu razvratnost može baciti neke ter neke stranačka borba.

Zaboravimo te crne ljage ovih dana, radimo i napred, pak ćemo slogom najbolje zabrtviti usta naših protivnika. X.

Naši Dopisi.

Na Grudi 15. Jula 1895.

Kad se počela graditi nova matica mnogi mogućniji seljaci natjecali su se ko će što da ljepše daruje našoj crkvi, njome na ures, Bogu na slavu, a dočnijem pokoljenju na izgled. Između bogatih darova gosp. Buškovića, gosp. Mašana Maguda, Batoša Vidaka itd. nalazi se dar (darovan nazad malo mjeseca) g. Mata Maguda Senkila. To je Blažena Gospa od srebra sa skupocjenim okvirom. Da se što svečanije proslavi blagosov te slike, odlučilo se držati taj sv. čin prigodom presv. krizme biva kad bude ovdje presvijetli biskup, i to baš dan po krizmi 28 t. mj. kad spada i dernek u ovome mjestu. Program svečanosti jest sljedeći:

U jutro 28 t. mj. na 5 sati glazba oblazi mjesto. U 9 sati dolazak mladosti pod oružjem iz odlomaka ove parohije sa svojim barjacima. Dočekat će ih glazba, te će svi zajedno uputit se do stana biskupova, te onda s njime u crkvu. U 9½ veliki ophod sa slikom Gospinom, iza ophoda pontifikalna misa, a poslije sv. Evagjelja propovijed o pobjedi kat. vjere u Konavlima. Poslije podne u 4 sata igra javne tombole.

Šibenik, 15 Jula.

Nije baš naša namjera, da vam opišemo velike svečanosti prigodom dolazka i ustoličenja našeg novog biskupa, Presvijetlog Zannoni-a. Glas koji ga je pretekao, u Šibenik, bio je kadar, da pobudi u srcu Šibenčana sva ono čuvstva simpatije i ljubavi, koja su mu ovih dana i izražena bila. Presvijetli Zannoni naći će u svom novom zavičaju zemljište, gdje će njegov mudri rad moći posaditi mnogu klicu mirisavog cvijeća krjeposti. Vrline, što mu plemenitu dušu kite, dobar su nam jamac, da će se ispuniti sve nade, što Šibenčani ulažu u svog novog Pastira. — Kao kroničari imamo zabilježiti, da su ovdješnji pravaši sasvim dostojanstveno izkazali dužnu počast novomu Biskupu, toliko pri dolazku njegovu, koliko u nedjelju pri svečanom ustoličenju. Isto se ne može reći o nekim drugim, koji su se ovom prigodom podnijeli (da se strožije ne izrazimo) nepristojno. Nekolicima Šupukovaca skupila se pred biskupovom polačom i pozdravljale novoga Biskupa klicanjem *živio* i pjevanjem. Tomu ne bi imali što prigovoriti. Ali, *in cauda venenum*, to klicanje: *živio naš novi Biskup!* pretvorilo se na kraju u (već ste pogodili!) *živio Šupuk!* Po tomu bi čovjek rekao, da su i prvi *živio* bili drugomu namijenjeni Što se pjevanja tiče, mislimo, da je ono moglo sasvim dobro zaostati najskoli pak parodija naše pjesme: *Oj ti vilo Velebita*, parodija, što pokazuje loš ukus arrangeura — Zao nam je utisak učinilo i to, što na nijednom slavoluku nijesmo vidjeli uz druge mnogobrojne zastave hrvatsku trobojnicu. Bravo! bilo bi odviše vrijegjati čuvstva *tonomasa!* — U crkvi pak nas je najviše iznenadilo, što smo mi stari ljudi, skoro jednom nogom u grobu, čuli po prvi put s propovijedaonice zvuk njemačkog jezika! Snebivajte se! Dekret biskupova imenovanja bio je najprije pročitan njemački. Neka nam to „*Smotra*“

rastumači. Čitanje pomenuto nema nikakve svrhe, jer puk ne razumi njemački, a komu je do originala eno mu ga u „*Wiener Zeitung*.“ Čitanje tog dekreta ima jedinu svrhu, da se puku dade na svečani formalni način na znanje, da je ta i ta ličnost bila imenovana za biskupa. Mislimo, da čitanje na njemačkom jeziku moralo bi biti isključeno.

Još jednu. Naš kapitularni Vikar izrekao je u cikvi običajni govor na latinskom jeziku. Poznato je, da je zadnjih godina uveden lijepi običaj, da kapitularni Vikar izreče taj govor na hrvatskom jeziku. Što je plemenitog i značajnog prelata navelo da prozbori latinski, mi doisto ne znamo. Svakako, kad je latinski govorio, vidila mu se neka tužna sjeta na licu

Za danas ne možemo napred.

Z.

Škaljari kod Kotora, 19 Jula.

Ima tomu već nekoliko vremena, da u ovom našem kršnom selu hvala Bogu veoma lijepo napreduje hrvatska svijest. Naša mladež sva je uz sveta načela stranke prava, sretno se okupljaju pod njezinom svetom i spasonosnom zastavom, prateći sveti rad neutrudivog zastupnika Biankina. Možemo vam potpunom sigurnošću kazati, da ga mi *amo svi bez razlike ljubimo i štujemo*. U velike su nas obradovale one zlatne riječi Njegova Veličanstva koje je na objedu izrekao Biankinu, pohvalivši ga kao revnog zastupnika i borioca pravice hrvatskoga naroda. Narodnjaštvu tom bedemu nebahrih sinova, uza sve nastojanje njihovog plaćenog glasila, amo među nami ni traga.

Sad mi dopustite gospodin uredniče, da vam koju rečem o ovoj našoj slavnoj općini koja se neumorno brine za moralni i materijalni napredak cijeloga naroda. Stala se i za naše selo velebrnuti! Olakšase nam terete, skinuše našemu selu teški jaram s vrata; po njezinom nastojanju dobi smo školu, sad opet novu crkvu, koja će se brzo početi zidati. Kad bude polaganje prvog temeljnog kamena znati ću vam o tomu šta pripovijedati. Stvari nam hvala Bogu lijepo napreduju, a dokle je na našoj općini pašovao ljuti neprijatelj našem narodnom čuvstvu a navlastito vjerskom osjećaju, dotle je naš narod čamio u zaboravi.

Sad ću vam se još nešto pohvaliti. Ovdje među nami boravio je više godina neki plemeniti gospodin iz Česke Jaroslav Perner bivši natporučnik kod ovdašnjeg domobranstva. Ovaj zaslužni čovjek bio je uopće veliki štovatelj hrvatskog naroda, a vrlo prijatelj naših seljana. Otragu tri godine ovaj vrlo gospodin na našu žalost bi premješten u Česki Brod. Od tamo sjećajući se nas nazad nekoliko mjeseci poslao nam je našoj crkvi na dar jednu prekrasnu sliku Majke Božje od pri svetog Začeca u vrijednosti od 200 flor. pak zatim opet nekih drugih krasnih stvari. Taj je plemeniti gospodin ovih dana nenadno nas posjetio i opet nam donio nekoliko bogatih darova za našu školu i crkvu. Siromasi smo, pak ne znamo na koji se način bolje zahvaliti za dobročinstva, ovakova zaslužna i revna čovjeka. Bog vas gospodin natporučniče još dugo poživio, na korist i diku svijeh nas! Neka vas blagoslovi stalnim zdravljem i svim, što vas razveseliti i usrećiti može!

Pridružujući se ovim mojim riječima svi odani i vjerni seljani, kliču vam danas kroz ovaj ugledni hrvatski list: *Živio! Živio!* A vami gospodin uredniče, i u ime svih seljana šalje hrvatski pozdrav *Soko iz Škaljarskog jata.*

Iz Dalmacije, 20 Jula.

(*Megju narodnjacima.*) Imao sam prilike, da doznam štogod o mišljenju naših narodnjačkih pravaka naprama najnovijemu pisanju „Jedinstva“, koje je svojom polemikom panulo do najdublje nizine. Jedini „Obzor“ obećaje, da će ga u tom preteći. Ele dva su mnijenja. U Zadru n. p. gg. Klaić, Vranković i Ivčević prvaci stranke, inače ljudi opsežne naobrazbe i fina ukusa, kako čujem, nijesu ni malo zadovoljni sa organom dra Bulata i spljetske općine. Oni govore da ovako pisanje nije ni malo dostojno po stranku, koja hoće da bude umjerena i konservativna i da imponira svojom trijeznosti i objektivnosti. Ovako oni u Zadru, dotim spljetski narodnjaci, ljudi iz puka koje je škola

ishitrla, ali ne oplemenila, uživaju u onim škandaloznim polemikama i osobnim zadjevicama. Oni oslagjuju kad „Jedinstvo“ nagje kakvu novu tiradu Biankiniu, Prodanu, Trumbiću, Mihaljeviću i drugim pravašima. Dok se u zadarskoj čitaonici list nekako bolno čita, u spljetskoj se požudom guta od svijeh onijeh, koji sebe broje u „preporoditelje Splita“.

Što se nas tiče, mi stojimo naprama ovijem pojavama posve ravnodušno. Pisalo „Jedinstvo“ kako mu drago, nama naškoditi neće. Dapače, da svu istinu rečemo, da nam nije žao onoga hrvatskoga imena, kojim se u stupcima razmeće, mi bismo voljeli da ostane onaki kakvi je. Neke grdi! neka kleveće!

Ne mož' hrgja zlato okaljati čisto
S istinom i pravdom tako vam je isto.

A sada g. uredniče primite moj bratski pozdrav
dn. Ivo.

Trpanj, 22. Jula.

Starčevićeva večer. — Da Trpanjci, koji su se toliko zauzeli u posebnim prigodama, u raznim svečanostima, u osobitim koncertima, da prinesu svoj srčani darak za gradnju Starčevićeva doma, da oni kažem ne proslave, svečano i dostojno i svečani otvor toga doma, bilo bi nešto neobično. Prije nekoliko dana predloži neko, da se priredi tom zgodom kakova svečanost. Tu nema, hoćemo, nećemo, oslobodi Bože! toga nema amo, samo se stalo vijećati, kako, na koji način, da se priredi ta svečanost. Jedan predlaže, neka se učini ban- ket, drugi neka se priredi rasvjeta, treći nek tamburaški zbor priredi jedan koncert, a četvrti nek se sakupi nekoliko novaca i kupi *staru Anti* jedan dostojan dar. Nastala mala prepirka. Zna- te što je, zaviče jedan mladi veseljak: da se za- do- volji i jednim i drugim i trećim i četvrtim, mi priredimo rasvjetu, a zamolimo tamburaški zbor nek priredi koncert, poslije toga nek se učini ban- ket, a onda nek se sakupi, da se kupi *velikom Starčeviću* pristojan dar. — *U zlato ti se okovala!* zaoriše sto glasova. Tako mora biti, tako ćemo učiniti. Rečeno, učinjeno. Odlučuje se na 16. Jula u večer t. j. u oči svečanog otvora učiniti sve- čanost na moru.

Brzobjavno se nareguju baloni u Beč. Lagja se pripravlja gdje će tamburaši prirediti koncert, janjci se žire, i prireguje se koješta drugo, što služi za svečanost. Svak željno čeka 16. Jula. Do- gje napokon i on. Taj dan sve živo, sve veselo, svakomu se vidi neko neobično veselje na licu.

Večer je kakovih je malo u godini, more mirno da se i ne kreće, nigdje ni daha vjetrova, noć uprav za rasvjetu. Na 9 sati ima započeti svečanost. Staro mlado, muško žensko, ne samo iz ove varoši nego iz obližnjih sela, svak hrli na obalu.

Mili Bože! divnog li prizora tamo. Luka sva u svjetlosti kao da je usred podne, vidiš gdje na- rod vryi i šeće gori i doli, vidiš lagjice gdje le- te tamo i amo po luci svaka rasvjetljena sa ne- koliko balona, vidiš na kraj luke velik transparent sa natpisom „Živio Starčević“, ne znaš gdje si, zaboravio si da si na Trpnju. Luci na vratima vi- diš veliku lagju na kojoj je tamburaški zbor, o- kičenu kao mladu djevu gdje stupa polagano ali dostojanstveno u luku, a tamburaši počinju svoj koncert sa „L'jepa naša“. U taj čas svak zamu- kne, nasta mrtva tišina. Svak zapanjeno sluša slatki glas milih tamburica. Po dovršenom komadu zaori urnebesno klicanje: „Živio Starčević“, „Živjela stranka prava!“ To je klicanje slijedilo iza svakog komada. Takovog veselja, takovog o- duševljenja još te niko u Trpnju vidio nije. Vidi se, vidi, da je amo probugjena pravaška svijest. Dok bi tamburaši počivali čuo bi pjevanje milih hrvat- skih pjesama, sad iz grla krasnog spola, sad iz grla muškaraca, koji su se vozili u lagjam po lu- ci. Sad tamburaši stupaju malo po malo put o- bale i udaraju po programu, klicanje ne prestaje, svijet se šeta po obali i divi se čarobnom prizoru.

Uprav 11½ a tamburaši svršiše sve komade. Sad slijedi banke. Lagja na kojoj su tamburaši, stupi na kraj. Tamburice se iznesu i pripravi se u tren oka stol. Tad se sjede za večeru. Janjci se sjeću, vino se toči, klicanje ne prestaje, nazdra- vice se napijaju, veselju kraja ni konca. Ali zabo- ravili ste u takovom oduševljenju sakupiti novce

za dar Dr. Anti, reći će kogod. Počeka pobro! ima ko se za to brine. A znaš li ko? Čučoš.

Sastanu se neke mlade trpanjske Hrvatice, te će svojim drugaricama: „Mile druge! vidite ka- ko se naši muškarci brinu da proslave ideju na- šeg starog dr. Antu Starčevića, pravo bi bilo da i mi štogod učinimo, t. j. da sakupimo megju nama nekoliko novaca, pa da pošljemo u Zagreb, da se kupi dostojan dar Velikom Starčeviću u na- še ime.“ „Hoćemo, hoćemo“ zavapiše svekolike. Tada sakupe 50 kruna megju sobom i poslaše ih brzobjavno u bijeli Zagreb g. gji Mariji Kumičić sa brzobjavkom: „Evo Vam šaljem 50 kruna i moli- mo Vas, da kupite po vašoj volji jedan dar Ve- likom Starčeviću u ime trpanjskih Hrvatice.“ *)

Hranko.

Pogled po svijetu.

— U ovom času opća pozornost cijeloga po- litičkoga svijeta upravljena je na Balkan, gdje svaki čas očekuju novih iznenagjenja. Stambulov je podlegao dobivenim ranama. Obitelj je otkloni- la rijenac knežev, i svako sažaljenje sa strane vlade. Poslije toga knez je zabranio činovnicima, da sudjeluju sprovodu. Ovaj je bio svejedno im- posantan, ali kako niju su htjeli da policija uzdrži red, to je došlo do silne stiske u narodu. Petkov je preuzeo vodstvo Stambulovoljeve stranke, koja hoće da ostrani upliv Rusije. „Svoboda“ u jednom osobitom članku nizom činjenica insinuiru knezu odgovornost za umorstvo. Svjedoci izjaviše, da žan- dari niju su zbilja htjeli trčati za ubojicama. Sve ovo skupa uzbudilo je sve one interese, koje mi- sle da imadu na Balkanu razne velevalsti. Ima vr- lo ozbiljnih novina, koje pišu, da bi lako moglo doći do sukoba. Megjutim u Macedoniju još traju nemiri. Onomadne bilo je okršaja izmegju turske i bugarske straže, pri čem pogine jedan bugarski vojnik. Nikada zadnjih godina niju su vanjski ka- bineti tako živo dopisivali kao sada. Sve je u ve- likom vrenju.

— Zatvorilo se carevinsko vijeće.

Domaće vijesti.

Izbori. — Izbori za sabor urečeni su. Bira- či vanjskih općina birati će na 7. gradovi i trg. komore na 10. a veleposjednici na 12. septembra.

„Jedinstvo“ javljajuć izbore piše da će se narodna stranka boriti proti Srbima, autonomasi- ma i pravašima. Ova je izjava značajna. Narodna se stranka neće dakle boriti proti onoj nekoj sili, o kojoj njezin organ šuti kao riba. Ona će biti za- jedno s njome, te će njezinom pomoću proti prava- šima — raditi za sjedinjenje s Hrvatskom!

I još ima dobričina, koji vjeruju ovoj ko- mediji i koji je slijede!

Izvrtanja. — S „Jedinstvom“ se ne može raspravljati. Mi smo pisali da spljetski narodnjaci niju su htjeli podupirati vrličke Hrvate nego pod uvjetom da ne budu pravaši, a „Jedinstvo“ odgo- vara: „Izjavljujemo: od vrličkih Hrvata naši pra- vaši niju su to tražili, a vrlički Hrvati niju su uvi- jek da su pravaši.“

Niju su tražili pravaši nego narodnjaci i to glavom dr. Bulat, komu su vrličani dolazili, a on im nije htio dati niti da se dopisima brane u nje- govu listu od srpskih napadaja, dok ne izjave, da neće bit pravaši nego narodnjaci. Evo mu govori- mo oblo, jer je ove igre nama više dosta. Ako hoće „Jedinstvo“ imena dotičnih, služićemo ga.

Pišu nam iz Graca: — U subotu na 20 t. mj. bio je na ovdašnjem sveučilištu promoviran na čast doktora sveukupnog lječništva vrli Hrvat iz Blata gosp. Roko Joković. Čestitamo!

Šteta! — Dr. Stjepan pl. Miletić zahvalio se je na časti intendanta hrvatskog kazališta u Za- grebu. Ko je kriv da se ova izvrsna sila sklonula na ovaj korak?.....

Gradska Kronika.

Ispiti zrelosti. — Ispiti na c. k. Velikoj Gimnaziji svršili su u ponedjelnik pod presjedniš- tvom gosp. pokr. nadz. Miha Glavinića. Bijahu pro- glašeni *zreljem s odlikom*: Bašić Šimun, Kalogje- ra Petar i Nikolorić Antun; *zrelim*: Bosnić Antun, Bulić Mato, Gerun Spiro, Ghetaldi pl. Nikša, Ja- kobušić Ivo, Saraca pl. Artur, Saraca pl. Ivo i Valenčić Josip. Četverica moraju do dva mjeseca ponoviti ispit u jednomu predmetu, jedan nije bio pripušten ispitu, a dvojica padoše na godinu dana.

*) Evala vam svijesna braćo Trpanjci! Bili uvijek izgle- dom Hrvatstva kô i do sad, a vaš dični kraj ponosio se zavidnim pridjevkom *strašnog Trpnja* za sve naše nara- dne dušmane. Kamo sreće da smo svi kakvi ste vi! Al doći će dan, ako Bog da! Živjeli. — *Uredništvo.*

U c. k. Nautičkoj Školi ispiti zrelosti vodili su se pod predsjedništvom pokr. nadzornika vit. Peričića. Proglašeni su *zreljem s odlikom*: Ivan- čević Aleksandar i Supilo Gjiivo; *zrelim*: Antuno- vić Attilio, Bellin Antun, Bielić Mato, Gjanković Armando, Strmić Janko, Tadin Marin i Vodanović Luka. Jedan je panuo na 2 mjeseca, a jedan na godinu.

Za Starčevićev Dom. — G. med. Ivo Grgu- rević darovao je 2 kruna mješte brzobjavne čestit- ke prigodom vjenčanja g. Pera Poljanića.

Vjenčanje. — Gosp. prof. J. Matella vjen- čao se s gji.com Ninom Miloslaović u Srebrnome. Čestitamo!

„Saida.“ — U nedjelju prispio je u Gruž ratni brod *Saida* sa kadetima. U utornik u jutro otputovaše u Kotor.

Novi parobrod. — Novi parobrod našeg du- brovačkog društva, „*Lapad*“ od 1100 tonelata prispio je u ponedjelnik veče iz Engleske. U če- tvrtak u veče otišao je put Trsta.

Za očne bolesti. — U petak na 16. avgusta doći će dr. Cofler koji će se sadržat nekoliko dana.

Promaknuće. — Vježbenik na mjesnoj cari- nari g. Niko Viličić imenovan je prijamnikom XI razreda, opredijeljen u Rogoznicu.

Sjajna večera. — U srijedu veče u Hôtel de la Ville naši maturandi prirediše sjajnu večeru, na koju su pozvali svoje buduće sudrugove na ve- likim školama. Uz veselje i pjevanje zabavljahu se do kasne noći.

U našoj gimnaziji. — Pokrajinsko škol- sko vijeće potvrdilo je sve one kazne kako su bi- le predložene od većine učiteljskog zbora, te su tako išcerani šest učenika Srba i jedan Hrvat. Kojom mjerom i pravicom postupalo se kod opre- djeljivanja kazna, naći će čitatelji u članku *Izgo- ni* u br. 27 „Crvene Hrvatske“, gdje je dokaza- no da su kažnjena neka nevinna djeca, dočim glav- ni ko'ovogje megju učinicima bijahu pedepsani samo s nekoliko ura zatvora!

Mi ne pitamo, da budu i ovi išcerani, jerbo mi najveću krivicu u ovom poslu ne svaljujemo na učenike nego na *neke druge*. Ali zašto da trpe samo neki, a neki ne? U ostalom ko najviše trpi to su jadni roditelji, koji ni krivi ni dužni sad plaćaju za ono, što im je od djece učinila srpska propaganda, pak bi se i to imalo uzeti u obzir.

Jer ako igdje ovdje vrijedi ona naša, da s *glave riba s mrđi*. Sama vlada to je priznala, kad je ovih dana odalečila popa Jova Bućina sa svih srednjih škola u gradu, gdje je kao vjeroučitelj bio namještem. Ovom prigodom upitali bi malo Srbe i njihove organe: Ko je dakle lagao? mi ili oni?

Odstranjenje popa Jova Bućina iz gimnazije i drugih škola, najbolji je dokaz da smo mi pisa- li čistu istinu. Ovim činom općinstvo se može naj- bolje uvjeriti, ko je širio srpstvo i politiku.

Ali nije ni pop Bućin sam.

Većina profesura predložila je išceranim iz- gon. Da bude većine u učit. zboru, moraju u njoj biti *najmanje* dva profesura Srba. Sada neki od išceranih Srba gjaku: prijete, da su oni sjeurni, da su takogjer neki stanoviti profesuri Srbi gla- sovali za izgon, da bi oni progovorili, u kom slu- čaju, vele djeca, ne bi ni njima dobro prošlo. Za ovu izjavu, popraćenu imenima profesura, imamo tvrdih svjedoka.

Učenici Srbi dakle znadu toga dosta o svo- jim srpskim učiteljima, ali neće da govore, nego samo prijete. Pa da mi nemamo pravo! Niju su jad- na djeca kriva; u petnaestoj godini se ne može zrelo misljeti. Krivu su . . . oni drugi.

Do potrebe, povrat ćemo se.

Diskoras na Poljani.

Sava. — (Vas aragjan) Reci mi Lujo što hoće rijet da ona dva vruga od Iva i Vlaho ne vidu se više na Poljani?

Lujo. — Pošli su provijagat do Zadra. Govoru da tamo alla Piazza dei Signori imadu velikijeh posala.

Sava. — Da Bog da se ne vratili! Ko bi hi moglo trpjet kad bi ti počeli spiferavat na Poljani sve što se je dogodilo ovijeh dana u srskomu Dubrovniku.

Lujo. — Vrtiće se moj Sava što prije. Ona vražija „Cr- ljena“ telegrafala im je da dogju ončas, er da su joj potrebni. Ma ja bi te posvjeto, da ne stu- caš vele o srstvu. Oli ne znaš da je ova kuga za- davila jadnoga popa Jova a s njime tolika Srbiće, a kako se šuska, da će zadavit još neke kandidate al *ministro serbo*.

Sava. — Da mi nijesi više o temu progovorio! Pop Jo- vo je prvi slavni srpski dubrovački mučenik. Da ni- je bilo njega, srpstvo bi bilo poginulo u Dubrovni- ku. Po njemu smo dobili tolike mudre mlade srške glavice. Mi ćemo ga učinit patrikom netom smetne- mo onoga zlosrećnoga Brankovića!

Lujo. — Kako? On je pop i oženjen!

Sava. — Ti se zato ne misli. Latini se u te stvari ne razumiju

Lujo. — Da, da Ma o temu poslu i o meritima popa Jova progovoriće Ivo i Vlaho kad se vratu iz Zadra.

Sava. — Ne spominji mi te vrage, koji su zajedno s o- nom . . . „Crljenom“ krivi svemu skandalu što se je dogodio u Dubrovniku.

Lujo. — Bogme Risto, ja sam čuo, da je svemu kriv pop Jovo. Reko mi je neki profesor, da se on prem bez-
 zračno vlado, da nije imo politike, da se prem espo-
 njavo, vele sastanaka činio, dječicu katekizovao ce-
 netera, pa komprometio sebe, djecu, familje pa i
 svu vlašću dubrovačku koloniju. Pa zato da ga sad
 kunu profesuri, djeca, njihove familje..., i isti vlas-
 ti. — To će ti bit nalago kakav profesor Hrvat.
 Lujo. — Ne brate nego baš Srb, er su ga i Srbi siti.
 Sava. — Muć! On je činio svoju dužnost. Sad je otišao
 u Zadar a tu čemu bit učinjena pravica.
 Lujo. — Pošto u Zadar? Nije mogo učinit gore! Tamo
 se nalazu, kako sam ti reko, ona dva vruga: Ivo i
 Vlaho. Konšolaj mi se i zbogom!

Književnost.

Primili smo sa zahvalnošću: *Le castella di Spulato*
 e *Tratt* od poznatog pisca d. r. Jakova vit. Chiodine, koji
 je radi radnja ove vrste izišao na glas doma i na dvoru.
 Narodito ova *Kastela* opisana su živim slikama začinjnim
 poetičkim stilom.

Priopćenno*)

Ima jur nekoliko vremena da se meni pred-
 bacuje sa srpske strane, da ja nijesam Srbij jer
 se družim s Hrvatima.

Ja ovdje ispovijedam bez ikakvog stida i
 obzira, da sam Hrvat i da se dičim i ponosim sa
 tjem imenom.

Ovoliko samo da znaju oni koji ne znaju što
 sam ja.

Kotor, 25 Srpnja 1895.

Franjo And. Bašić
 zlatar.

*) Uredništvo ne uzimlje nikakove odgovornosti.

JAVNA ZAHVALA.

Svoj časnoj gospodi, znancim i prijateljim, a
 na osobiti način onim koji mi priskočiše u pomoć,
 prigodom smrću i sprovoda mile moje majke naj-
 srdačnije zahvaljujem.

Bol (na Braču) 28 srpnja 1895.

Jelka Raguz
 ravnajuća učiteljica

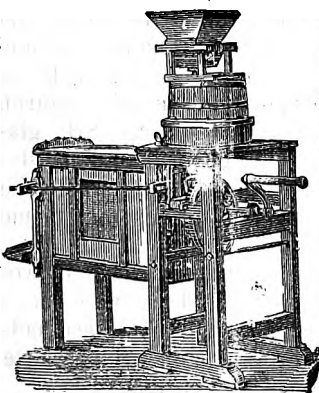
za brata, sestru i šuru.

OGLAS.

Daje se na znanje mnogoštovanom općinstvu
 da će se otvoriti jedna krojačnica koja će najsav-
 ršenije i po najnovijoj modi opravljati odijela koli
 civilne toli uniforme.

Rečena krojačnica bit će opskrbljena svako-
 vrsnim brnskim tkaninama (štofama) raznovrsne
 boje po najnovijoj modi.

Evo časnom općinstvu zgodne prilike gdje ne-
 će više trebati naručivati bečkim agentima, dok i-
 mam u našem gradu jednu takovu krojačnicu,
 koja će pomodno elegantno i najsavršenije oprav-
 ljati svaku naručbu uz najumjerenije cijene bilo
 za gotovinu ili mjesečno. Mora se uvažiti da je
 krojač rečene izučio kraj u Beču, te položio ispit
 dobrim uspjehom.

Najbolje i najjefti-
 nije SKLADIŠTE

za sve poljodjelske stro-
 jeve i sprave — Štrelj-
 ke svake vrsti — Kotače
 — Šivaće strojeve —
 Strojove za pranje i su-
 šenje — Patent. ručne
 mlne — Tijeskeve —
 Štreljke za peronos-
 poru — Pumpe za vino
 — Motore na paru ili
 petrolej

AUGUST KOLB, Tvornica strojeva

BEČ, II/7 Pasetistrasse Br. 29-31.

Traže se solidni zastupnici.

Povlaštena Poslovnica Internacionalnog Razašiljanja

PO PAROBRODIMA I ŽELJEZNICAMA
 PRESTAVNIK

RAZNIH PAROBRODARSKIH DRUŠTAVA.

Na zahtjev podaje svakomu naputke.
 OBRTATE SE

kap. Ivu A. Gjaji

U TRSTU, via Arsenale 2

Kamel-havelocko 9 f. sa ogr-
 licom 13 fior. kabanice proti
 vremenu iz devine dlake 7 f.
 (najbolje) Loden-odj. 1 u svim
 bojama f. 16 uvijek zališno kod
 Jakuba Rothbergera
 c. i k. Dvorskog dobavlja-
 ča u Beču I. Stephansplatz
 Br. 9. Svakidan otvoreno do
 ponoća.

STRAHOVITO IZNENAGJENJE!

Do malo, po nalogu našega chefa u Parizu naše 2
 najveće filijale u Beču i Budimpešti prepuštile nam sva
 svoja skladišta. Zato smo u stanju najbolje i najkorisnije
 prijedmete podati gotovo hadava, sumo da prodaju ispla-
 timo. Mi dajemo svih ovih 20 prijedmeta

SAMO ZA FIOR. 2:50 NG.

1 krasni *garantirani* sat na časove. — 1 prekrasni pozla-
 čeni lanac. — 1 igla za krovate sa pravim koraljom. —
 2 puce za manchette pariško-double zlato. — 3 puce za
 košulje par doub. zlato. — 1 puce za ovratnik (takogjer.
 — 1 prsten sa divnim kamenjem uliven. — 1 elegantnu
 parišku kutiju za cigare. — 1 finu parišku cigarijeru. —
 1 lijepi broš, najnovija moda. — 1 Colliers-lanac za gospo-
 gje, pozlačen. — 1 fino srce colliers-lanac. — 1 ženski
 prsten pozlačen. — 1 par finih naušnica sa lijepim kame-
 niem. — 1 lijepi korisni prijedmet za gospogje (kao pri-
 ložak gratis).

Neka svak upotrebi ovu rijetku prigodu, dok zaliha
 traje. Svak može mirno bez rizika pokušati, jer ja uzimljem
 natrag što se ne dopada i vraćam novac. Ja još dajem što
 niko nemože: 1 finu *srebrnu* žepnu uru *garantiranu*, da
 tačno ide i fini lanac k tomu skupa samo 3 fior., a fina
 Nickel-Ura anker koja tačno ide samo fior. 2 25. 1 prvi
 fini zlatni prsten fior. 1.50 do 2 fior.

Dobiva se kod prvog skladišta satova.

SINA PELZ u KRAKOVU

OGLAS.

Čast mi je javiti P. N. Općinstvu, da
 sam preuzeo trgovinu već prestale tvrtke
 P. G. Svago u Dubrovniku i da ću na istom
 mjestu uzdržati istu, uz skladište gvozdja
 za kovačke radnje, cakla, cementa, sva-
 kovrsnih masti, svake ragjene gvozdja-
 rije što treba za drvodjelske radnje. Držim
 skladište Engleskih mjedenih pumpa do-
 sad najboljih kao i drugih gvozdjenih; cijevi
 od gvozdja i olova svakovrsnih rubineta i
 Closete. Skladište materijala za lamarske
 radnje — kao: rama, otuna, zinga, kosite-
 ra i olova. Crnih i bijelih gvozdjenih lastara
 na dosta i na malo. Skladište svakovrsnih
 kuhinjskih sprava, kao i spacherda go-
 tovih i po naručbi; svakovrsnih svijetla po-
 vlagjene tvornice Ditmara u Beču, cilinde-
 ra i stijenja za iste. Gvozdjenih peći,
 i od fayance gotovih i po naručbi, šivaćih
 strojeva i t. d.

Preporučam moju radionicu svakovrsnih
 lamarskih radnja; primam naručbe za vodo-
 vode po kućama i ulicama; popravljam pum-
 pe, držim u zalihi gotovih mjera za vino i
 ulje od 50 litara niže držim gotovih kupa-
 onica i pravim iste po volji naručitelja, pri-
 mam svaku radnju što se tiče moje struke
 solidno i što prije izvršeno uz vrlo umjere-
 ne cijene.

S poštovanjem

N. M. Gjivanović

Phoenix-Pomada
 nagragjena na izložbi za zdra-
 vstvo i njegovanje bolesnika
 u Stuttgartu g. 1890; po lječ-
 ničkim svjedočbama i hiljada-
 ma zahvala priznata kao jedi-
 no opstojće djelujuće, neško-
 dljivo sredstvo, da gospoda i
 gospogje dobiju bujne i pune
 vlasi i da se zapriječi otpa-
 danje kose; mladići mogu s
 njome odmah uzgojiti jake br-
 ke. Garantirano za uspjeh i
 za neškodljivost. Lončič 80
 novč. poštom ili podužećem 90 novč.

K. Hoppe, Beč, XIV. Schwezlergasse 12.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se naj-
 bolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

W E I S S A

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

OGLAS. „SLAVIJA“ UZAJAMNO OSJEGURAVAJUĆA B A N K A u P R A G U

Osigurava
 ZGRADE I SVAKOVRSNE POKRETNINE
 PROTI NESREĆI OD POŽARA
 ČOVJEČJI ŽIVOT PO MNOGOVRSNIM
 KOMBINACIJAMA UZ NAJPOVOLJNIJE
 UVJETE.

Banka „Slavija“ rasposlala je na sve stra-
 ne izvješća o svome
 poslovanju za god. 1894.

U god. 1894 iznašala je inkasovana osje-
 gurnina u svim odjelima fior. 2.073.298.81 pre-
 ma fior. 1.890.265.02 u god. 1893 dakle za fior.
 103.033.70 više.

Osješana glavica od svih odjela iznasalaje
 fior. 279.192.494.40 prema fior. 257.649.259.15
 u god. 1893, dakle fior. 21.543.225.25 više.

Pričuva zaklada svih odjela iznaša fior.
 6.375.397.60. k tome se priračunava činovni-
 ka i zastupnička mirovinska zaklada, od kojih
 je prva narasla na fior. 299.207.11, a druga na
 fior. 144.887.82.

Dobitak za god. 1894 iznosi u svim odje-
 lima fior. 250.119.16.

Na štetama isplatila je banka „Slavija“
 od početka svoga poslovanja do konca g. 1894

FIOR. 24.032.317.69.

Iz ovih brojka može se najbolje razviditi
 solidnost i napredak ovoga domaćeg slavenskog
 zavoda, koji se temelji na uzajamnosti, te mu-
 dro i oprezno gospodari.

Banka „Slavija“ silno napreduje premda
 godimice isplaćuje velike svote za štetu od po-
 žara, osješana života itd. itd.

Banka „Slavija“ pridobiva danomice sve
 više simpatija ne samo megju Slayenima kao či-
 sto slavenski zavod, već dapače i med drugim
 narodima i to radi njezinog solidnog poslovanja
 i umnog gospodarenja.

I u Dalmaciji će Banka „Slavija“ razviti
 veliku i blagotvornu djelatnost kao i u drugim
 našim pokrajinama. Njezino ime sve se to više
 širi i osvaja općinstvo svojim dobrim glasom.
 Obavijesti i sve naputke u ovim krajevima daje
**GENERALNO ZASTUPSTVO BANKE „SLA-
 VIJE“ U LJUBLJANI**, kao takogjer
 i njezini zastupnici, od kojih g. **VJEKOSLAV
 JUSIĆ** putuje sada južnom Dalmacijom uz
 najbolji uspjeh.

5-5

KOD NIKA PAPE U DUBROVNIKU

NAHODI SE NA PRODAJU

MLINACA CARIGRADSKIJEH

ZA OBITELJI I ZA KAVANA

ŠILA I BIŠKIJA ZA PAPUČARA

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na pō godine flor. 2; za *Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4: 50, na pō godine flor. 2: 25; za *inozemstvo* flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku oglasi koji se više a puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Kralj će u Zagreb.

O čemu se toliko nagagjalo, sad se već sa službene strane najavilo. Ove jeseni doći će Njeg. Veličanstvo u Zagreb, da prisustvuje otvorenju kazališta i drugih kulturnih zavoda u našem glavnome gradu.

Ova vijest u velike je obradovala svekolike sinove ove hrvatske domovine, koji su je zanosno pozdravili. Kralj u Zagreb, znači u da naš vladar dolazi u glavni grad Hrvatske, da pozdravi svoj vijerni hrvatski narod.

Razna se znamenovanja davaju ovome posjetu. Ne možemo ga ni pošto uzeti kao obični čin. Odavna Njegovo Veličanstvo nije bilo u Zagrebu, od vremena nagodbe. Godine 1891 imali smo izložbu. Mnogi se nadahu da će tom prilikom vladar doći među nas, kao što je bio u Pragu, ili, poslije, u Lavovu. Ovaj put nije došao.

Tim veću važnost ima sadašnji posjet, iza i u oči dogagjaja, koji su od bitnih posljedica po nutarnji razvoj monarhije. Mi držimo da Pešta zavidi Zagrebu na časti, koju će, baš u ovo ozbiljno doba, doživjeti. Cijeli niz raznovrsnih pojava dovodi nas do ovog zaključka. U toliko hrvatski narod spravlja se, da svečanim načinom izrazi čuvstva nepokolebive odanosti naprama svomu hrvatskome kralju.

Srećno nam došao!

Glasovi o slozi.

Zadnje doba učestale sa srpske strane vapaji za srpsko-hrvatskom slogom. Veći dio tih glasova tendenciozan je i neiskren, jer dok s jedne strane svu krivicu bacaju na Hrvate, koji su se jedini za slogu bili žrtvovali, s druge opet shvaća tu slogu tako, da se mi odrećemo svakoga plemenskoga prava na Srijem, Južnu Dalmaciju, Bosnu i Hercegovinu, za koje zemlje misle Srbi da su njihove, a u ostalom dijelu Hrvatske svako naše pravo da podijelimo jednako sa braćom. Drugim riječima sami Hrvati imaju da popušte i žrtvuju, Srbi ništa. Ono što je njihovo, ili bar što oni misle da jest, ostaje čisto srpsko i mi tamo nemamo nikakva prava. Ostalo pak, te nam iz milošte darivaju, ima biti, u ime bratske sloge, bratski podijeljeno. — Ovo je glavna misao začinjena bizantinskim naricanjem o našem razdoru, i o koristi tugjina, komu u taj par zaboravljaju da je srpski saveznik, te lisičjim pretvaranjem oko ljubljene braće Hrvata.

Mi smo se ovijem porukama uvijek smijali, jer znasmo kamo teže. Ali na žalost ima u nas nekih koji ih ozbiljno uzimaju i na nje se ozbiljno osvrtaju, pak nastoje Srbe uvjeriti, da pod ovu pogodbu do sloge ne može doći. Oni dakle s njima nekako pregovaraju, a ko pregovara, taj je položio oružje. Mi cijenimo da se isti Srbi smiju ovijem naivnijem hrvatskijem rodoljubima, koje oni za nos vuku, a sebe svijetu predstavljaju kao zagovaratelje sloge. I pravo im je kad su onaki!

Svaki čestiti Hrvat ima bit davno na čistu sa t. zv. srpskim pitanjem. Ima Srba, priznajemo, ali u nas i u našim zemljama *Srba nema*. Oni koji se u Banovini i Dalmaciji Srbima nazivlju ni jesu Srbi nego pravoslavni Hrvati. Popovi i kalugjeri nešto iz osobne koristi, da ih bolje u sači

drže, a nešto iz straha da se ne pokatoliče, da ih bolje od nas odijele, stvoriše najprvo srpsku vjeru, a po tom, malo po malo, svaki onaj koji je srpske vjere postao je srpske narodnosti. Još ni danas nije se ova evolucija potpuno obavila! Još i danas prosti hrišćanski seljački narod govori da je *srpske vjere* u isti čas, kad svoj jezik *hrvatskim* zove. Neka bizantinski bezobrazluk pobije ovu tvrdnju, ako samo može. Evo kako ima u nas Srba, ne pravih genetičnih Srba, nego jadne fanatizirane i zavedene mase, kojoj lažu da će se pokatolitić ako ovako ne misli; izroda koji su se odrekli staroga narodnoga imena i zamijenili ga tugjim; špekulanata a la Ljubiša, koji su ga prihvatili radi razdora, koji im donese lične koristi — ili hypokrita koji su Srbi da sačuvaju svoju srpsku vjeru, a ne vjeruju ni u palicu. Ovo su naši Srbi. Oni se mogu zvati sutra i Kinezi, a ko je lud nekih za takove priznaje. Mi s njima ugovarati ne možemo. Mi ih smatramo kao narodne odmetnike, koji su pogazili narodni program, koji ne ljube ni svoj narod ni jezik domovine svoje, jerbo su se, za inad združili s najgorim neprijateljima doma, roda i jezika svoga. Ovaki elementi mogu se naći zajedno samo s tugjinom, koji ih je i uzgajio. Pravi i čestiti Hrvat preziraće njihovo društvo, sve dok se oni ne odijele od dušmanskih saveznika i ne vrate na obranu prava svoje zemlje i svoga imena, kojim se ovako grdno iznevjeriše.

Ovim mislimo da smo odgovorili na sve poruke, koje nam dolaze sa srpske strane. Kao da već čujemo gdje nam mržnja i fanatizam dovikuju: Ima Srba! a bizantinstvo plače nad ovim nje kanjem srpskoga imena u našim zemljama. Na ova jaukanja mi odgovaramo: ima izroda, ima fanatičara, ima ugrijanijeh glava, te misle da su Srbi. Pravijeh Srba i pravoga Srpstva u nas nema. Njih tražite tamo preko Drine.

Naši Dopisi.

Prijedor, dne 15. Jula.

Vrijeme je jednoč da se i glede naše općine ovim putem povede riječ. Naša Zemaljska Vlada radi reda i mira kako god izdaje naredbe u ostalim pojedinim gradovima mile naše domovine, pa tako i u Prijedoru. Tu je naš Prijedor u tim stvarima upravo od više vremena hesretan. Želiti je u prvom redu, da naša policija bolje oči otvori i da savjesno vrši svoju dužnost. Naša policija ne treba da zabranjuje uljudno pjevanje kod kuća prigodom ženitbe ili kakva drugog veselja, neka pušta po našim kafanama uz gusle pjevati stare junačke pjesme kao što nam je taj običaj ostao još od pradjedova, a neka radije pazi kad neki od druge vjere kroz čaršiju urlikaju koje kakve političke pjesme. Ne daj bože ne protivimo što se naši sugragjani drugih vjera uza svoj blagdan ili druge dane tako vesele i pjevaju. Neka, mi im ni najmanje ne zamjeramo, nek se svako pošteno veseli; nego se čudimo kako se i nama prijedorskim muhamedancima to ne dozvoljava. —

Ovdje prije dvi tri hefte neki M. dočekao je Ibru Zulića i nožem ga malo ozledio. Kašnje toga slučaja na nekoliko dana opet dočekao neki M. K. sa svojom četom Sulejmana Šodanovića te ga izgrdio handžarom tako da će teško preboljeti. Ali što se tude ovakih kao što je Sulejman Šodanović

Mile Komesar i njihovi drugovi, to nećemo ni jedne niti drugo uzeti u obranu, nego nam je zajedno da je gospodin bilježnik, kako čujemo, na jednom javnom mjestu vikao: Živio Mile Komesar! Dakle da je Mile Komesar izgrdio kakva odličnog muhamedanca, ja šta bi onda bilježnik radio!

Riječi tog delije izazivaju mržnju i ogorčenje među narodom. Take riječi kad bi potekle od jednog prostaka koji ne zna što je zakon, to bi bila velika sramota, a od onih koji bi trebali da su pametni i da znaju šta je zakon i red; sramota je još veća.

Gospodin načelnik Šmit po svom čefu naputku neklih, nakon tih slučajeva i na koga imadoše volju, popisa ovdašnju mladež i oglase priijepi po svini kafanama i mejhanama, u kojima se oglašima nalazi preko šesdeset muhamedanskih mladića, a od drugih samo sedamnaest i to se neki nalaze u Srbiji a neki u Zenici, te naredi da se rečena mladež ne smije preko sedam sati u večer naći u birtijama niti u kafanama. Istina svaki pošten i pametni gragjanin bez razlike vjeroispovijedi želi da u gradu bude red i mir i da se pijanstvu i kojekakvoj bezobraštini stane na put, ali čudo nam je da se u toj listini ne nalaze neka poznata imena skitalica i kavgađija, a naše uboge muhamedance pobilježilo. To nije pravo ni u redu. Ne uzimljemo u zaštitu nemoralnih ljudi ma koje vjere bili, ali želimo nepristranost slogu i mir i jednakost za svakoga. Mnogi će se na ovo zapitati: a ima li tamo načelnik? Ima vala kao i u drugim gradovima, ali koja korist, kad je ova uprava u rukama bilježnika? Okružnik je doznao za one nered, pak je izdao svoje naloge i poslao iz Banjaluke nadstražara Babalustića. Nadamo se da će i naš novi prestojnik, koji je po svoj prilici doznao sve ovdašnje okolnosti učiniti malo reda.

Muhamedanac.

Iz srednje Dalmacije, 25. Jula.

(U oči izbora). Radi pouzdanice u „Narodnom Listu“ našim zastupnicima u poslu adrese potpisane od dr. Bitange i dr. Jerkovića, uoblaščeni od onih župnika, jedan mogući pisao je o tresitu buruntiju franjevačkom provincijalu, da potpisane i potičinjene mu pozove na red, jer inače; da će preurediti župe, te franjevce poslati u samostan i t. d. Istodobno kad je bio onaj mali sastanak u Podbabju, oblast doznala; pak su i po noći čuvali župni stan.

Franjevački provincijal poslušao, te svakome franjevcu na župi poslan papreno pismo, da se za Boga nigda više ne ističu, jer da će on pedepsama oboriti, pošto im u Zadru misle dignuti župe!

Ovaj isti provincijal iz Šibenika maknuo do jednoga fratra, koji nije bio po čudi Šupuku. Ako ikakav pravaš pošalje prinos za Starčevićev Dom, kakovu brzojavku ili što slična, eto mu duge letanije, prijetnje i t. d. U nas nema fratra koji nije dosad što slično primio. Tu skoro poslao dugu okružnicu koja se bavila politikom i suviše poslao svoga definitura, da nam ukaže jedno pismo mogućega P-ća iz Zadra, kako goropadno prijeti. Mnogi se stali smijati ovim prijetnjama, pred kojim neće podlegnuti naše hrvatsko uvjerenje. I prije je u nas bilo autonomaša, a ko pozna onu borbu, vjerovaće našijem riječima.

Kao što provincijal franjevcima, isto tako i

iskup svakome popu napose, koji je bio na spomenutom sastanku, a osobito L-ću, koji je paprenu primio.

Ovakvo s jedne strane. S druge strane „Jedinstvo“ koje zna, da su pravaši framansuni, koji su se odrekli Boga i vjere, a klanjaju se sotonu, da su prbdani njemačko-magjarskim ložama po Pešti. Igra je očita. Prijetnje, molbe i podvale ako ustreba. Za slabije i odviše napasti. Nego nas krijepi poštena stvar koju branimo. Mi znamo što su pravaši pak „Jedinstvu“ ne vjerujemo. Da su pravaši framansuni ne bi u njihovim redovima bilo kanonika, župnika i onoliko drugih besprikornih svećenika. Da ne rade za hrvatsku stvar kako treba. ne bi ih „Smotra“ napadala, ni proviđčijalima dolazile burumtije.

Do vidova!

Spljet, 30. Jula.

Ovamo se naši narodnjaci u velike spravljaju za sastanak, koji će se do malo dana ovdje držati, da se dogovore kako će kod budućih izbora. Čujemo da će doći iz Zadra dr. Klaić i uopće viđeniji narodnjački pristaše iz sve Dalmacije. Tu će se raspravljati i o tome, hoće li ovaj put u proglasu iznijeti svoj program. Jedni naime hoće, da se stranka narodu čisto i bistro izjavi, kako misli u pitanju sjedinjenja, a drugi bi tu stranu ostavili tamnu. Većina ovih zadnjih pobijediće i tako će za narodnu stranku Dalmacija postati naprama Hrvatskoj nova Lorena, o kojoj je Gambetta rekao, da valja puno misliti, a malo govoriti. Kao da smo mi i iredente!

U poslu adrese oni su se takogjer držali neodlučno. Dan prije bijahu zaključili da će glasovati, a sutra su sve protivno uradili. Zašto? Ne znamo. Ali — vrijeme gradi po kotaru kule, vrijeme gradi vrijeme razgragjuje. Od onda evo već 7 mjeseci i možemo reći onaj se utisak kod mnogih pozaboravio.

U prvi mah dojmilo se naroda. Ko je čuo nije htio vjerovati očima svojim. Svi bez razlike i pravaši i narodnjaci i stari i mladi, u jednu riječ sav hrvatski narod u onaj čas osudi one zastupnike, koji otkloniše sjedinjenje s jedinog razloga „što bi vlada mogla zatvoriti sabor.“ I ovdje u Spljetu mi smo, osim pravaša, vidjeli starijih narodnjaka, pače istog bivšeg urednika „Jedinstva“, koji je ponašanje svojih gospodara javno u čitaonici kudilo. Mi smo ipak već onda znali za razloge koje je Klaić naveo. Što to dokazuje? Dokazuje da je narod u onaj čas bio skroz protivan njihovom koraku i da ga odobrio nije.

Mi smo onda mislili da će se narodna stranka zbilja raspasti, tako je to konsternacija vladala. Svak je osugijavao, a njezini ljudi nijesu znali kako da opravdaju svoje zastupnike. Ali mi smo se prevarili. Stranka sa trideset i pet godina povijesti tako lako ne propada.

Kad se zastupnici povratili kućama svojim, započeli su raditi, da se podignu. Zaredaše uplivi, nagovori, osobna prijateljstva, obećanja, zauzimanja itd. sve potajno, ali neumorno. Starijem prijateljima stali tumačiti svoje postupanje. Nijesu više govorili da ih je bilo strah da im vlada ne zatvori sabor, nego kako su oni afrontirali nepopularnost u narodu — za dobro domovine! Ovo zadnje najviše je djelovao kod onih nekih, koji strah i ljenost zovu trijeznosti. Iz Spljeta se pokrenula velika akcija. Na ruku išli uplivni ljudi i mogući faktori, koji su potčinjenim, navlastito svećenicima, na osobiti način, dokazivali, da su narodnjaci patrijotski uradili i da će oni iznijeti pitanje, čim ne stane pogibelji, da će vlada zatvoriti sabor.

Zaredale uz to i visoke službene ličnosti. Sasula se obećanja. Valjalo svladati neodvisno svećenstvo, komu je „Smotra“ posvetila posebnu rubriku pod naslovom „Župničke kuće i crkve“, u kojoj se rubrici neoborivim razlozima dokazuje, da nije dobro biti uz pravaše. Ko neće da sluša imade za nj drugih lijekova. Došlo napokon do toga, da smo doživjeli gdje neki poglavari, u duši okorjeli talijanaši, hvale narodnjake i njihovu politiku! Vi nećete vjerovati! (Vjerujemo. To se dogodilo i u jednom nam susjednom kotaru. Ur.)

Sve ovo nije moglo ostati bez uspjeha. Uz to „Jedinstvo“ zasulo nizom najgorih kleveta na pravaše. Malo po malo mnogi, koji su u početku

javno i otvoreno osugijavali narodnjačku politiku, povratili se u njezin tabor. Osobni uplivi! Takih ćete naći ovdje, pa po okolici, a najviše po otocima. Spopada me želja da neke iznesem radi primjera, al neću. Jedan dokaz više, koliko kod neke čeljadi vrijedi uvjerenje i hrvatska svijest. Ali to nijesu svi, jerbo s druge strane ima čeličnih karaktera, koji su iza onog glasovanja ostavili narodnu stranku i više se u nju povratili nijesu.

Pod ovakim auspicijima hrvatskog uvjerenja izlazi narodna stranka na izbore pred narod. Ona će se igrati i razmećati svijem mogućijem pitanjima, ali glavno, narodno, životno naše pitanje, pitanje koje mora da asorbira sve naše sile, ona dirati neće. Ona neće niti obećati da će pitati sjedinjenje. Ako o njemu nešto reče, to će iznijeti svoj stari *zgodan čas*. A kad će doći taj zgodan čas? Onda kada bečka vlada ne bude za adresu o aneksiji zatvorila sabor! Ovo je bar po njima logično. Oni od vlade očekuju inicijativu za sjedinjenje! Kad ova nagje shodno, oni će o tom raspravljati. U tom slučaju nama i ne treba zastupnika.

I ova se stranka hvališe, će da sajediniti Hrvatsku!

Drniš, 25. Jula.

Napoleon Veliki reče: „Ljudi su svinjad, što se zlatom hrane; baciću pred nje zlata, pak ću ih vodit kud me je volja.“ Evo kakov bijaše onaj čovo pred kim je cijela Europa strepila! —

Premda se ne slažemo ovim — jer pravi značajnik plemenitijih je osjećaja — ipak na neku ruku dobro bi ova stala „Jedinstvu“; — jer ono — odkad mu je glavno načelo ovo — udarilo je u najpodlije i najzlobnije uprav u onakove u kakve ljudi plaćeni obično sviraju. Ono se objesilo o veliko zvono narodnjačko, te lup amo, tuk tamo, strovalilo se na ljude koji se zaputiše najsjajnijom stazom, pravim putem nezavisnosti Hrvatske, kojim na čelu sja sloboda i napredak naroda na ljude koji svjetle poput prosvjeta povrh gora, rasvjetljujuć oko sebe vas čudoredni parokrug, čiji se sjaj duha razljeva na pojedinca. Ono uskrinkalo se na sva usta klevećuć proti pravašim, te htijuć u svojoj niskosti iznijet mane pravaša, otkriva i nehotjeć svoju golotinju. Njemu jedina namjera je, da što crnijom prikaže pred svijetom stranku prava; klevećuć i da uzruja nestalnu svjetinu. Ovo je žalostno! — Jer osim što treba da namjera bude poštena, nužno je da ju nadahnjuju zdrava načela pa da ju prate ustrajna istina, poštenje, nesebičnost i pravičnost. — A koliko je svega toga u „Jedinstvu“?!? — U „Jedinstvu“ je sve od srebra, ali razum načelo i želja od gujile.

Te tako „Jedinstvo“ u svojoj tvrdoglavosti polemizirajući sa pravaškim novinam, zlobno i himbeno — na neki način — hoće da pripiše pravašim zli ispadak vrličkih izbora. Ali budimo iskreni! — Iskrenost je temelj svakoj osobnoj savršenosti. Čim je onako nenadno pukao glas o izborim, svakog Hrvata malko zabrinu nenadajući se dobru, a Vrličke Hrvate i uzruja jer ih taj glas zatekao još dobro nepripravne za onakovo mezevo. Našli su se malko u neprilici. Velikom nadom doletješe amošnjim narodnjacim koji ih hladnokrvno odbiše (lažemo li?!). Na koji način!? Zašto? Rad čega! Znat ćete. Čim ih ovako drniški narodnjaci otpremiše, odoše do spljetskog prvaka. A što im ovaj odgovori!? „To moj kotar nije!“

Evo ovako odgovora pravak spljetski! Pa kud ćemo dalje kad on isti — kako vijest kola — poručiva amošnjim narodnjacima, da odbiju svaku molbu Vrličkih Hrvata. — Evo uzroka rad čega su naši odbili svaku prošnju Vrličana. — Ovu je vijest donijela povjerljiva osoba. Sad je na „Jedinstvu“ da kaže je li istina!? — Pa čujte i ovu karakterističnu od jednog narodnjaka: „pa to je i naravno, gdje je moguće da će dr. Bulat poč prot Vrličkim Srbim, kad je on intimni prijatelj Tripalov a Tripalo Kulišov — pa kako zaradi te malenkosti da se zamrže. — To nije ni moguće, poznajem ja karakter Bulatov; ta nije on poput kakvog pravašića koji za hrvatstvo sve bi k vragu dao. Bulat neće nikad učinit protiv volji Tripalovoj a Tripalo proti Kulišovoj.“ — Ovakvo javno govore drniški narodnjaci. Što treba dalje!? Kud će bulja

svjedočba?! Dakle se rad osobnog prijateljstva mora puštat da se tlači narod. Eferim!

Dalje — drniški narodnjaci — vjerne sluge, vrijedne gospodara razumivji poruku, koju im je donio gosp. C. odbiše molbu Vrličkih Hrvata sa izlikom: „Gdje vam je program? Vi niste pravi narodnjaci! Vi bi kadbi dobili prešli bi uz pravaše itd. Ovakovi bijahu upiti i odgovori naših narodnjaka, kojim je — kako se iz ovog vidi — do Hrvatska ko do šuplja boba. Pitaju ih gdje im je program, (oh do čega smo došli!) kao da ne znadu, da se u klubu narodnjačkom nalaze i potpisi Vrlički Hrvata, gdje obriču, da će ostati vjerni uvijek programu *narodne stranke*! — a opet nije li „Jedinstvo“ u posebnom dopisu iz Vrlike donijelo isto!? Al zaludu tako hoće prvaci, pa treba da pokažu svoje rodoljubno srce. Uz sve ove grozote, gdje se narodnjaci pokazuju što su, i koliko im je do imena hrvatskog, ipak „Jedinstvo“ ima obraza da se nabaciva blatom na nas; — ali vrijeme i iskustvo daju svakome svoju. Dali su pravaši kakve upite mećali? Ne! Već ko pravi rodoljubi, kojim nije do ambicije, ni osobnosti, već jedino do stvari, pridonesoše, premda priličnu al srdčanu žrtvu; nijesu se plašili narodnjaka ko što oni njih, već uz sve što su znali da Vrlički Hrvati pristaju uz program narodne stranke, ipak pridonili su žrtvu, jer su im ležali na srcu Vrlički izbori, gdje se nije borilo ni za narodnjaštvo ni za pravaštvo, već za sveopću hrvatsku stvar.

Iz gori navedenog mogli smo uvidjeti, koliko je stalo narodnjacim do hrvatstva, a koliko mržnju opet goje prama pravašim koje da mogu izkorjenit sve bi moguće učinili. Srbim su evo i ovom prigodom pružili ruku.

Govorilo se da je štap kalifa Omara, veće straha zadavao, neg čija sablja — dobar primjer u kom narodnjaci više se boje stapa pravaškog, neg sablje srpske, koja lašnje posjeće.

Dalje neću jer sam i tako oduljio, već svakom rodoljubu mećem pred oči: — Ozbiljni su dani, ozbiljnije i nam mislit o našem životu!

Kotor, 26. Jula.

„Srpski Glas“ u br. 23 donio dva dopisa na koja zaokupljeni poslom do danas odgovoriti ne mogasmo. U jednom veli, da su se Hrvati stali ulizivati talijanašima za buduće općinske izbore. Ovo pišu bratija, da prikriju svoju sramotu i svoje staro i novo ulizivanje *Legasima*, bez kojih ne mogu ni u Kotoru ništa. Hrvatima nije potreba od talijanaša, jer su s nama zajedno svi poštteni Bokelji, koji su spoznali vjerski fanatizam i intolranciju hrišćana. Oni neće više dozvoliti, da se pod krinkom sloge i vjerske snošljivosti s njima igra, a ovamo da se hrišćani uvlače u sve naše zavode, progone katolike gdje god mogu. Dopisnik govori da su naše hrvatske zastave na sv. Antuna bile demonstracija. Hrvatska zastava u Boki je domaća i starodavna, a srpska je tu skoro u-nešena. Pitaj, dopisniče, tvoju srpsku gardu, pak će ti ona najbolje reći koja od ove dvije jest *domaća bokeška zastava*. Demonstracija i provokacija je bila na sv. Trojicu kad su Srbi u kavani Toma Baldića pjevali: „Crnogorče care mali! — Ko te ovdje sad ne hvali? — Aleksandro kralju slavni! — Za tebe smo mrijeti pravni!“ Provokacije su oni poklici, koji su se razlijevali u gluho doba noći sv. Trifuna, koji su bili namijenjeni stranim. Zele li gospoda poslužiti ćemo ih imenima. Ovakvo oni s jedne strane, a s druge se ulizivaju naprama gore, podupiru talijanaške „Legae“ i sakupljaju za njih novaca. Pa da nijesu bizantinci!

Dopisnik se tuži, da se onomadne u Kotoru klicalo: Živjela Katolička Sloga! Pak što za to? Koje je u tomu zlo? A što bi htio, da se mi za Srbima povodimo, koji su neko veće u barčicam klicali: Živio srpski Bog! Koji je od ova dva usklika umjesniji i liberalniji neka sudi općinstvo. — Još se dopisnik bavi našom općinom i našim vogjama, koji su ovu jednu općinu uskrisili, otkad su je iztrgli iz ruka. O tom neću ni govoriti, jer svaki Kotoranin koji ima malo mozga, umije prespodobiti stari nered sa sadašnjom uzornom upravom. Braniti ovu općinu od srpskih laži značilo bi dokazivati, da sunce svijetli. Za to mu ne odgovaramo.

Gruda, 29. Jula.

Kako smo vam u prošlom broju navijestili, juče je u nas bila velika svečanost sa dernekom sv. Nedjelje. Ovoga puta slava bi osobita radi nazočnosti presvijetlog biskupa, koji se ovdje desio, da dijeli sv. krizmu. Već u subotu Gruda se okitila hrvatskim trobojnicama. Svaka kuća na Grudi zataknila ovaj svoj narodni znak. U večer bila je krasna rasvjeta, koja je radi divna vremena najljepše ispala. U jutro rano na osvit dana probudi nas vesela trebinjska glazba društva „Slavulj“, koju smo zvali, da nam svečanost začinu. Svirala je uprav ljucki obilazeć cijelo mjesto. Na stotine i stotine naroda nagrnulo na Grudu sa svih strana Konavala. Pjeva se, veseli se, vino se toči pod šatorima, lijericica zveči. Osvem našeg puka, prispjela je lijepa kita gospode iz Dubrovnika i Boke Kotorske. U 9 ura dolaze barjaci i oružana momčadija koja pucanjem pozdravlja biskupa s kojim se uputila put matice. Odmah za tim započne veliki ophod oko cijelog mjesta. U ophodu se nosila nova velika slika Blažene Gospe, od srebra sa skupocijenim okvirom, dar g. Mata Maguda Senkila. Prekrasno se razvio ophod uz sviranje glazbe i crkveno pjevanje, uz nevidjeno saučestvovanje naroda pod barjacima crkovnim i hrvatskim. Netom se ophod povratio, uspe se pred crkvu na pripremljenu predikaonicu prečasni kanonik dn. Mato Pišta, koji sočnim i značajnim govorom oslovi Konavljane potičajući ih na vjeru i pobožnost. Njegov govor duboko se dojmio našega puka i bio je pohvaljen od svih prisutnijeh. Zatim je otpjevana pontifikalna misa, uz sudjelovanje nekolicine vrijednih pjevača našega hrvatskoga pjevačkoga društva „Gundulić“ iz Dubrovnika. — O podne se narod razigje, ko znancu i prijatelju, a ko bogme u lijepu hladovinu pod vedrim nebom, da blaguje što je bog dô i kuća. Prečasni dekan konavoski, mnogopoštovani dn. Jozo Crnica bijaše pozvao na svoj sobet prisutnu gospodu, koja mu dogjoše ovaj dan u goste, među kojim presvj. gospodina biskupa, presvijetlog gosp. generala Gall pl. Gallsteina brigadira iz Kotora sa plemenitom mu gospogjom i ostalom pratnjom, koja je došla na ovu svečanost; nadalje općinskog načelnika i druge prestavnike oblasti, čelično konavosko sveštenstvo, prečasnog Pištu i drugu gospodu i gospogje iz Dubrovnika i Boke. U bolji dio objeda presvj. biskup otvori red prigodnih nazdravica. I druge grudske kuće bijahu taj dan pune prijatelja i drugovdje se redaše zdravice, dok u neko doba ne udari mlagjarija zametat kolo. Plesalo se na više mjesta, junački, veselo, a ona zdrava i lijepa konavoska krvca žarila iz rumenih obrašćica mladih konavočica. Mnogi gosti izljegli da se dive ljepoti ovoga puka, komu u tom u svijetu premca nema. Svak je priznao, da gdje god je bio, konavojske djevojačke ljepote nije nalazio. Na diku im! Iza kola tombula — prvi put u Konavlima. Najveći zgoditak 50 fior., nije šale, komu sreća namigne, a mnogi (kô igrali prvi put!) pobrzali pak se prevarili, na veselje ostalog naroda. Nasmijala se sreća tajniku bratškog trebinjskog „Slavulja.“ Glazba bi svaki put pozdravila dobitak. Iza toga počelo se već i mračiti i narod razilaziti svojim kućama, kô pješice, kô na konju ili mazgi, a neko bogme i u kolima, jer su vigjenija sela s Grudom vezana kolnim putem. Odoše i gospoda gosti, otpraćeni ovdšnjim prijateljima, koji im ovim putem zahvaljuju što svojim prisućem ukrasiše svečanost. Odoše, a mi se ostadosmo i dalje veseliti, sve u slavu Boga velikoga, a na diku naše mile Hrvatske!

Korčula, 29. Jula.

(Svečanost sv. Todora na Korčuli). Već je zora obasjala gore a čuješ zvona gdje ti navještaju jednu od najviših svečanosti na Korčuli. Stanovi se kite sagovima, a zvona sa svetog hrama zovu puk na službu božju. Puk korčulanski vrvi u crkvu kô mravi u mravinjak, korčulani budući da žele da svake godine proslave sjajno dan svog zaštitnika, nastoje da uredi svečanost čim sjajnije. Placa ispred crkve bijaše lijepo nakićena zastavam a tek što si prispio na placu nabasa ti oko na kuću (korčulanskog pjevačkog društva i hrvatske glazbe), iz prozora koje više hrvatske trobojnice. Poslije podne navirilo s okružja korčulanskog mnogo puka, te je bio i dosta lijep ophod, koji bi

sjajniji bio ispaao da nije svirala autonomaška glazba, koja mješte da napreduje, ide svaki dan na gore. Iza ophoda je svirala naša hrvatska glazba birane komade, koju valja sa svake strane u istinu pohvaliti te i radi lijepog i sjajnog napretka. Iza kako je glazba svršila igrala se *Moreška*. *Bula* se ovog puta baš lijepo istakla. Hvale dostojan je i *kralj Mora* te u opie i drugi moreškanti. Autonomaši se jadni mučili da svečanost ispane autonomaška ali vas im trud pogje u zalud. Jer prvo grad bijaše nakićen ponajviše trobojnicama hrvatskim, a poslije govor hrvatski (a ne puljiški) u moreški, i glazba hrvatska jesu dokazima, da je narod hrvatski a ne puljiški. Da ne pogjem u du-lje svršivam kličući: „Živila Hrvatska“ te do vigjenja

Hrvat pravaš.

Pogled po svijetu.

— Osvem Frana Coronini još su tri zastupnika položila svoj mandat. Čini se da je po liberalce otstup Plenerov od kobnih posljedica. Mnogi misle da će se stranka brzo posve rascijepati. Umjereno krilo od kakovih 50 zastupnika ušlo bi u većinu, jer mladočesi, kako je i pravo, otkloniše svako sudjelovanje u vladi.

— Iz Bugarske dolazi svakojakih vijesti. Najnovije pričaju, da se knez Ferdinand neće više ni vratiti tamo, nego da će ga naslijediti sinčić mu Boris uz jedno Rusiji prijazno regenstvo. Knez se odviše zamjerio Rusiji, pa ako je ova i oprostila Bugarskoj, nije njemu.

— U Engleskoj poražena je Gladstonova stranka. Salisbury raspolaže velikom većinom, a on je prijazniji trojnome savezu, koji se sada dosta uzda u Englesku.

— U Italiji vrlo su zabrinuti afričkim stvarima. Barattieri je došao u Rim. On misli da bi trebalo jednom s Menelikom učiniti kraj, ali od ovamo Rusija se grozi, da to dozvoliti neće. Francuska utvrđjava Obock iz kojeg može naskočiti Massauu. Englezi plijene puške, koje Rusi i Francezi uvlače u Abisiniju. Talijani pak nemaju novaca da nastane rat, na koji ih sokole Engleska i trojni savez.

— Turska je pojačala europske pukovnije azijskim četama, da se tako bolje suprostavi bugarskom ustanku u Macedoniji. Mnogi ustaše već su svladani.

Domaće vijesti.

Izbori. — U nekim općinama već su izložene izborne listine.

Ijetina. — Žalosni glasovi o lozi. Ma da se štrpalo, na mjestima ipak peronospora odolila. Prudile joj velike rose, koje ju raširiše. Tako vinogradi propali. U Konavlima neće biti ni pola lanjskog. I drugovdje ista tužba. — Naprotiv maslina dobro drži. Biće ulja, (dogje li sve k ruci) i tako će jedan težak nešto nadoknaditi. I duhan uspjeva.

Pišu nam s Trpnja. — Nije pravo da naši domobranci, kad idu kući, parobrodima Cesarjeva društva samo do Drača imaju polakšicu, a od Drača u Crkvice i Trpanj čine im plaćati kao i ostalijem putnicima, koji ne nose carsku robu. Do koga je neka za ovo providi, da bude svakomu jednako pravo.

Pohvalan predlog. — Pišu nam iz Preka: Vrijeme bi bilo da se što življe zauzmemo, da se naš otok sasvim otcijepi od općine zadarske, te se tako oslobodi staroga našega hrvatskoga neprijatelja Trigari, koji mrzi naš narod i svakoga koji osjeća hrvatski. Mi smo na otoku svi Hrvati, pak nije pravo, da nam gospodnje zadarska iredenta, jer mi za Pulju ne marimo. Probudimo se, braćo, i pregnimo svijem silama, da pokažemo gnjiloz zadarskoj autonomiji, da smo ih više siti, osobito sada kad su nam počeli praviti svakojake prkose. Živjela Hrvatska! (S naše strane najtoplije preporučamo ovaj rodoljubni predlog. Ur.)

Darovi dru. Starčeviću. — Prigodom otvorenja Doma stignulo je našem prvak u svih strana domovine mnogo skupocijenih darova za njegov stan, osobito se istaknuše gospogje i go-

spogjice raznih mjesta. koje su Staroga, počastili kojom lijepom uspomenom. Čak iz inostranstva stižu prilozu, osobito iz Aleksandrije, Amerike i drugih krajeva gdje se Hrvati nalaze. Naprijed!

Gradska Kronika.

Ispiti zrelosti. — Dne 30 prošlog mjeseca dovršili su se ispiti zrelosti pri c. k. žen. Učiteljsku. Od svih 28 javnih pitomica III. razreda i 1 privatnog kandidata, proglašene su dvanaestorica *zrele s odlikom*, i to: Balarin Nike, Botić Gjurgjica, Caput Anka, Depolo Erminija, Ghetaldi pl. Jelka, Giždić Slavka, Haračić Marija, Kelez Marija, Korlaet Marica, Nalis Ulderika, Plaus Ivanica i Radivoj Jele; a trinaestorica *zrele* i to: Bolković Jacinta, Gaus Marija, Gregorić Matilde, Jurišić Kristina, Kipre Pavle, Kirigin Gizela, Ković Anka, Marinković Bogoslava, Prvišić Vice, Radulić Estela, Sijerak Kate, Traini Emica i Zaccagna Marcela. Za tri javne pitomice i za privatna kandidata odgogjen je sud o zrelosti na dva mjeseca, kad ponove ispit u jednom predmetu.

Kakav napredak u preparandiji, a kakav nazadak u gimnaziji sa svakog gledišta! Vidi se da zloduh srpski nije se mogao uvesti u preparandiju, niti okužiti pitomkinje. Dok se radujemo učiteljskom osoblju zavoda za taki uspjeh, čestitamo i našim mladim budućim učiteljicam!

Počasno gragjanstvo. — Gosp. kap. N. Böldović načelnik i Jure Petrić prvi prisjednik općine bolske, izručiše ovih dana diplomu počasnog gragjanstva kotar. poglavaru g. Tončiću, a to što se je živo zauzimao na korist onoga mjesta, koje je bilo strašno oštećeno povodnjom.

Večera maturanda. — „Dubrovnik“ je našao zgodno da zakine naše hrvatske maturande za večeru što su je priredili u „Hôtel de la Ville“ radi nazdravica i hrvatskih trobojnica, koje su tamo bile. Ima biti „Dubrovnik“ najmio kakvoga špijuna da uhodi mladiće, kojim kad već ne može nahučiti denuncijama, krivi profesure za to što, su oni Hrvati. Da bude denuncija imala uspjeha, podmeće im naravno pravaštvo.

Nije istina da su maturandi pjevali pogrđnih pjesama na Srbe, nego hrvatskih pjesama i bilo im je drago. Zar bi „Dubrovnik“ i sveučilišnim gragjanima zabranio hrvatski osjećati? Neka njegovi špijuni učine za to shodne korake, onako kako umiju. Nije istina da je večera bila politička demonstracija, nego veseli sastanak mladijeh Hrvata koji su pozvali samo svoje buduće akademске kolege. Demonstracijama bijahu one neke večere bivših srpskih maturanda, gdje je dolazio hrvatski karlobaški odrod Vlaho Matijević, koji im je govorio o velikoj Srbiji i o velikosrpskoj misli. Nego znamo mi što „Dubrovnik“ peče. Između svih ovogodišnjih maturanda ne znamo ima li jednoga Srbina, pak on to hoće da podmetne hrvatskim profesurima. Zadnji dogagjaji u gimnaziji i rezultati istraga dokazaše ko tamo tjera političku propagandu. Nama od propagande nije potreba. Učenici dolaze iz doma kao Hrvati, tako da im agitacije popa Jova i njegovih drugova ne mogu vele nahučiti. „Dubrovnik“ bi najbolje učinio da se ne povraća na taj za njegove suradnike pravi osinjak, pak neka naše mladiće, kojim svi Bućini Katići, Carevići, Matijevići i Zglav itd. itd. nijesu mogli promijeniti narodnog čuvstva usisanog kod svojih roditelja, neka ih velju jednom pušti na miru. Inačije načeraće nas da se opet povratimo na neke stvari, o kojim ga krute istine prisiliše, da sad onako sramotno šuti.

Utopio se vojnik. — U srijedu u večer, iza vježbe, pogjoše naši domobranci, da se, kako je naregjeno, okupaju u Lapadu. Kad se stadoše oblačiti na *Vergatterung* kumpanijâ, vide jedno odijelo na obali. Brže se gleda, traži, barak dolazi, nema ništa, dok na jednom u priličnoj dubini ne vide čovjeka gdje leži pružen. Jedan skoči, zaroni i izvuče domobranac Marka Dendera iz stonjske općine već mrtva, naduvena i pomodrela. Stadoše ga trti, izliše vodu iz njega, dogje liječnik ali sve zaludu. Uprav čudo kako ga nije niko vidio, gdje se utaplja! Drže da ima bit skočio u more i ne pomolio se više na vrh. U četvrtak bio mu je sjajan sprovod, njegovi drugovi okitiše mu lijes vijencima i začinuše glazbom.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se naj-
bolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

WEISSA

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Kamel-havelocko 9 f. sa ogr-
licom 13 fior. kabanice proti
vremenu iz devine dlake 7 f.
(najbolje) Loden-odjela u svim
bojama f. 16 uvijek zališno kod
Jakoba Rothbergera
c. i k. Dvorskog dobavlja-
ča u Beču I. Stephansplatz
Br. 9. Svakidan otvoreno do
ponoć.

Phoenix-Pomada

nagradjena na izložbi za zdra-
vstvo i njegovanje bolesnika
u Stuttgartu g. 1890; po lječ-
ničkim svjedočama i hiljada-
ma zahvala priznata kao jedi-
no opstojće djelujuće, nesko-
dljivo sredstvo, da gospoda i
gospogje dobiju bujne i pune
vlasi i da se zapriječi otpa-
danje kose; mladići mogu s
njome odmah uzgojiti jake br-
ke. Garantirano za uspjeh i
za neškodljivost. Lončić 80
novč., poštom ili podužem 90 novč.

K. Hoppe, Beč, XIV. Schwegelergasse 12.

**AMIDO
DOPPIO
MACK**

Il sistema più semplice e più rapido per inami-
dare con poca fatica *Colli, Polini* rendendoli
Belli come se fossero nuovi
è solo quello di servirsi dell'
Amido doppio Mack.
Ogni esperimento ha per effetto di continu-
arne l'uso.
Si trova ovunque a 3, 10 und 20 Kr. la scatola.
Deposito generale per l'Austria-Ungheria:
Gottlieb Voith, Vienna III.

U DROGARIJI Mata Franičevića

U DUBROVNIKU
nalazi se skladište pravog i izvrsnog

Sapuna od Kandije

sa svjedočbom izvrsnosti potvrgjenom od Gene-
ralnog turskog Konsulata u Dubrovniku.
Jedino skladište za svu DALMACIJU.

STRAHOVITO IZNENAGJENJE!

Do malo, po nalogu našega čefa u Parizu naše 2
najveće filijale u Beču i Budimpešti prepustiće nam sva
svoja skladišta. Zato smo u stanju najbolje i najkorisnije
prijedmete podati gotovo badava, samo da prodaju ispla-
timo. Mi dajemo svih ovih 20 prijedmeta

SAMO ZA FIOR. 2:30 NG.

1 krasni *garantirani* sat na časove. — 1 prekrasni pozla-
ćeni lanac. — 1 iglu za krovate sa pravim koraljom. —
2 puce za manchette pariško-double zlato. — 3 puce za
košulje par. doub. zlato. — 1 puce za ovratnik (takogjer.
— 1 prsten sa divnim kamenjem uliven. — 1 elegantnu
parišku kutiju za cigare. — 1 finu parišku cigarieru. —
1 lijepi broš, najnovija moda. — 1 Colliers-lanac za gospo-
gje, pozlaćen. — 1 fino srce colliers-lanac. — 1 ženski
prsten pozlaćen. — 1 par finih naušnica sa lijepim kame-
njem. — 1 lijepi korisni prijedmet za gospogje (kao pri-
ložak gratis).

Neka svak upotrebi ovu rijetku prigodu, dok zaliha
traje. Svak može mirno bez rizika pokušati, jer ja uzimjem
natrag što se ne dopada i vraćam novac. Ja još dajem što
niko nemože: 1 finu *srebrnu* žepnu uru garantiranu, da
tačno ide i fini lanac k tomu skupa samo 3 fior., a fina
Nickel-Ura anker koja tačno ide samo fior. 2.25. 1 pravi
fini zlatni prsten fior. 1.50 do 2 fior.

Dobiva se kod prvog skladišta satova.

SINA PELZ u KRAKOVU

Povlaštena Poslovnica Internacionalnog Razašiljanja

PO PAROBRODIMA i ŽELJEZNICAMA

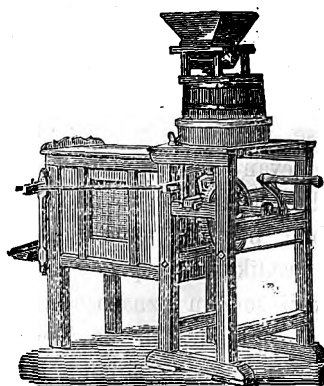
PRESTAVNIK

RAZNIH PAROBRODARSKIH DRUŠTAVA.

Na zahtjev podaje svakomu naputke.
OBRATITE SE

kap. Ivu A. Gjaji

U TRSTU, via Arsenale 2

Najbolje i najjefti-
nije SKLADIŠTE

za sve poljodjelske stro-
jeve i sprave — Štrcalj-
ke svake vrsti — Kotače
— Šivaće strojeve —
Strojeve za pranje i su-
šenje — Patent. ručne
mline — Tijeskovne —
Štrcaljke za peronos-
poru — Pumpe za vino
— Motore na paru ili
petrolej

AUGUST KOLB, Tvornica strojeva

BEČ, II/7 Pasetistrasse Br. 29-31.

Traže se solidni zastupnici.

OGLAS.

Daje se na znanje mnogoštovanom općinstvu
da će se otvoriti jedna krojačnica koja će najsa-
vršenije i po najnovijoj modi opravljati odijela koli
civilne toli uniforme.

Rečena krojačnica bit će opskrbljena svako-
vrsnim brnskim tkaninama (štofama) raznovrsne
boje po najnovijoj modi.

Evo časnom općinstvu zgodne prilike gdje ne-
će više trebati naručivati bečkim agentima, dok i-
mamo u našem gradu jednu takovu krojačnicu,
koja će pomodno elegantno i najsavršenije oprav-
ljati svaku naručbu uz najumjerenije cijene bilo
za gotovinu ili mjesečno. Mora se uvažiti da je
krojač rečene izučio kraj u Beču, te položio ispit
dobrim uspjehom.

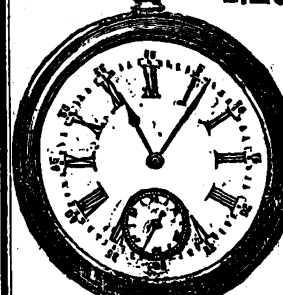
U ŽIVOTU

se
nikad više neće
pružiti rijetka prilika,
da se za

za samo f. 4.25

može dobiti slijedeće sjajne
predmete:

svih
10
komada samo
fiorina
4.25

1 prima anker-remontoir-
džepni sahat, tačno idući sa
trogodišnjim jamčenjem;
1 fini lanac od imitiranog
zlata sa sigurnom halkom i
karabinerom;

2 prstena od imitiranog
zlata u najnovijem kovu sa
Similibriljantom, jakutom i
rubinom;

2 puceta za manžete od
double zlata quillochirane,
sa patentiranim mehanizmom
1 vrlo lijepa bašlija za go-
spogje pariške mode;

3 puceta od imitiranog zla-
ta (Chemisette).
Svih ovih 10 praktičnih
predmeta može se dobiti
za samo fior. 4.25.

Osim toga jedan nena-
dan predmet, da se moja fir-
ma održi u trajnoj uspomeni.
Naručite brzo, dok zali-
ha traje, jer se ovakova pri-
lika neće više pružiti. — Ra-
zašiljanje na svakoga az po-
užeće. Ako ne bi odgovaralo
vraća se novac dragovoljno
da mušterija nema nikakova
kvara.
Dobavlja se samo kroz fir-
mu sa satove

ALFRED FISCHER

Beč, I., Adlergasse 12.

7-12

Tinct. Stomach: comp.
Sv. Jakoba kaplje
za želudac.

Mnogogodiš-
nje prokušano
srestvo za pro-
bavu i apetit.
Boca po 60 i 1
f. 20 n. Već vi-
še godina gla-
savit je D.ra
Liebera Eli-
zir za nerve
i snagu —
Znak + i sidro
— Boca po 1, 2 i 3 $\frac{1}{2}$ fior.
Pripravlja se poprepisu u
Ljekarni M. Fanta u
Pragu Glavna skladišta:
K. L. Bianchi i Androvič u
Zadru; nadalje Serravallo i
C. Zanetti u Trstu; Alte K.
K. Feld-Apotheke u Beču;
u Ljekarnam u Dubrovniku
kao i u svih većih Ljekarna

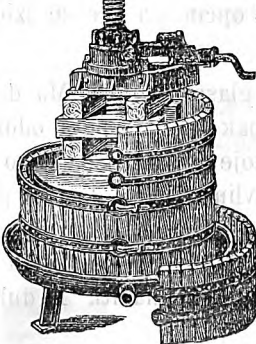
Tinct.
chinae ner-
v-tonica comp.

Prof. D.ra Liebera
(Elizir za nerve i snagu.)
Prava samo sa znakom
Križa i Sidra.

Pripravlja po propisu Lje-
karna Max Fante u Pra-
gu. Ovaj preparat odavna
je poznat kao srestvo za
učišćenje živaca. Boca po
1, 2 i 3 $\frac{1}{2}$ fior. Nadalje po-
kazaše se uspješnim Sv.
Jakoba kaplje za želu-
dac, Boca 60 i 1 fior. 20
novč. Glavna skladišta: K.
L. Bianchi i Androvič u
Zadru; nadalje Serravallo
i C. Zanetti u Trstu; Alte
K. K. Feld-Apotheke u
Beču; u Ljekarnam u Du-
brovniku kao i u svim ve-
ćim Ljekarnama.

5 do 10 fior. na dan
bez kapitala i rizika mo-
gu da zasluže i u manjim
mjestima gospoda ili go-
spogje, koji bi se htjeli
zauzeti oko prodaje sre-
ćaka vrjednosnih papira.
Ponude pod „Leichter
Verdienst“ na Rudolfa
Mosse u Beču.

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO VINO I VOĆE.

MLATILA, ŽRVNJALA, MLINOVE za čišćenje žita, RALA, TI-
SKI za grožđe i voće, Patentirane ŠTRCALJKE za peronosporu i
samodjelujuće sprave za PERONOSPORU sa ZRAČNOM SISALJ-
KOM, STROJEVE za REZANJE i PIVNIČARKE SPRAVE
kao u opću sve strojeve za poljodjelstvo, vino i izragjivanje vina iz voća
sve po najnovijem i najboljem sustavu prodaje

IG. HELLER BEČ

²/₁₂ Praterstrasse Nr. 49.

NAJPOVOLJNIJE POGODBE.

Bogato ilustrirani cijenici na hrvatskom i talijanskom jeziku na zahtjev badava i franko.

najjeftinije cijene, jamčevina, vrijeme za prokušanje!!!

Preprodavaocima veliki popust.

7-10

◀ Cijene znatno snižene ▶ TIJESTOVI za GROŽĐJE, VOĆE i MASLINE

najnovijeg i najjeftinijeg sastava sa mehanizmom na dvo-
struki i trajni pritisak; obezbijedjena je najkorisnija u-
poraba čak do 20 po sto veća od svake ine što se drugim
tijeskovima postiže.

Prvim nagradom obdareni kod svih izložaba.
MLINOVI za GROŽĐJE, VOĆE i MASLINE RAZ-
DROBNE SPRAVE SA PRIDRUŽENIM HVATALIM ZA
GROŽĐJE. Suhotvorne sprave za voće, kao i za sve bi-
linjske, životinjske i mineralne proizvode. Pritisni stro-
jevi za sijeno, slamu i ost. priređeni za ručno kretanje;
Razdrobnici za žito; Vijace za čišćenje zrnja. Najnovija
patentirana automatična Šrapala za loze „Syphonia.“

Sve ove sprave priređuju samo tvorničari

PH. MAYFARTH & COMP.

ces. i kr. isključ. povlast. Tvornica poljodjelskih i vinskih strojeva

B E Č II, Taborstrasse Nr. 76

Mukte se šalju katalogi i nebrojene pohvalne svjedočbe. — Traže se prestavnici i priprodavaoci.

◀ Pri naređivanju paziti je na patvorenja. ▶

15-19

Prago Supilo, upravitelj, izdavaatelj i odgovorni urednik.

Tipografija A. Pretnera u Dubrovniku.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na pò godine flor. 2; Za *Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4: 50, na pò godine flor. 2: 25; za *inozemstvo* flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku oglasi koji se više a puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Infamije!

Malo smo kad čitali poganih sastavaka od onoga što je izišao u prošleme broju „Srpskoga Glasa“ pod naslovom *Pravac i težnje sektarske štampe u Dalmaciji*. Bilo je i prije gadne otrovi u tom farizejskom organu laži i političkog nemoral, ali još do sada nijesu bratija onako iskreno progovorila i otkrila svoju crnu čud.

Članak hoće da dokaže, kako *sektarska* štampa nastoji da slavenstvo skući pod tugjinski jaram, srestvom *katoličke vjere*! Nečuveno! Teško nama, teško našoj otadžbini — kliče pisac „Srpskog Glasa“ (koji je prvu bezobraznu laž rekao kad se potpisao *stari Srbin katolik*) — kad su sveštenici jedne hristijanske vjeroispovijedi pregli da neukom narodu ture u šake bratoubilački nož, te u njemu raspale najgadniju i najužasnuju od svih strasti: mržnju radi vjere!

Ali „Srpski Glas“ znade, da je to historijski. I prije su se zatirali slavenski narodi. Kalugjerski organ zgrožen nabraja nebrojena zločinstva počinjena na slavenskim narodima, ne iz državnih i političkih interesa naših germanskih dušmana, kako nas je povijest do sad učila, nego radi „*intolerantne veliko-latinske politike rimske kurije*“, kako piše lažac „Srpskoga Glasa.“ I zato mu se nema, veli on, niko čuditi, ako dolazi do zaključka: „Da nije za slavensku sreću u svijet puštena sveta Isukrstova nauka, kad su naši dušmani stvorili od nje tako strašno i ubojito oružje koje i danas grozi sreći slavenskog naroda i njegovoj budućnosti. Jer da je narod naš ostao u svojoj prastarost vjeri, u kojoj ga je Višnji toliko vjekova uzdržao, i dandanas bi rod bio s rodom, jezik s jezikom, niti bi jedni na druge gledali kao krvnici na krvnike, a sve u hator ljudima, koji su s nam tugji rod, tugja krv!“

Nijesu dakle naši narodni interesi krivi, da smo u borbi megu se ili s drugim narodima. Sve mu je kriva zlorabljen Isukrstova nauka, pa se „Srpski Glas“ ni malo ne čudi, da njegovi ljudi misle, da bi bilo mnogo bolje da je nikad nijesmo ni primili, nego da nas je Bog uzdržao u staroj poganskoj vjeri, u kojoj su takogjer naši stari za svoje interese ratove vodili i nesložni bili, ali lažac „Srpskoga Glasa“ bizantinski to zaboravlja, da njegove riječi budu imale poganijsi smisao.

I ovaj je čovjek imao još toliko bezobraznosti, da se potpiše *stari Srbin katolik*! A ovaj list nije se stidio da taj potpis pečata! Dalje ne govorimo. Neka naši čitatelji razmišljaju i zaključuju sami, a mi ga slijedimo dalje:

„Da, piše on, Slaveni su radosno primili svetu Isukrstovu nauku, krst i vjeru, ali se je dušmanima htjelo da stvore nešto novo, da *rascijepu vjeru*, kako bi narode bolje podjarmili, a Slavene za navijek oslabili i razvoju njihove narodnosne svijesti vječnim zastojem zagrozili.“ Koliko riječi toliko laži i podlih infamija — podlih, jer i ako se bizantinac ne usugjuje javno izlanuti, pošto bi ga laž u lice sasula, on tendencijozno insinuiru *ko* je rascijepio tu vjeru. To se izmegju redaka čita. Ta ko drugi nego opet veliko latinska politika rimske kurije. Da ovo misli pisac „S. Gl.“ dokažemo slijedećim njegovim riječima: Oni su (dušmani) tako „*muoga slavenska plemena, piše, mo-*

ralno od slavenskoga stabla *otrgli* i za svoje ciljeve osvojili, a *megju* *tijema* i *braću* *Hrvate*, od kojih načiniše najbolje oružje za vjersku propagandu megu onim južnim Slavenima, koji se još otimlju pogubnom kalamljenju tako zvane „više zapadne kulture“ (t. j. nakaznom presagijavanju nijemštine i talijanštine) i čvrsto pridržavaju svojih narodno-slavenskih osobina.“

Je li ostalo gdje više i zere bezobrazluka na svijetu? Nije ne, vas se je sakupio u ovoj crnoj družini izroda. I oni se „otimlju“ proti „nakaznom presagijavanju nijemštine i talijanštine“ — oni *podli* *njemacki* i *talijanski saveznici*, koji se svud gdje nas ima združiš s njima, da u nam iskorijene čistu narodnu misao. Oni se otimlju, oni, aleati Trigarija i Bonde, oni ortaci njemačkih useljenika, tih pijonira germanstva u našem pitomom Srijemu! Oni se otimlju talijanstvu zlosretni drugovi ljute guje dalmatinske, ustrojitelji „Lega“! Jest, oni se jedini tome *otimlju*, oni se bore proti „nakaznom presagijavanju nijemštine i talijanštine“, a mi jadni od Talijana i Nijemaca pritisnuti Hrvati, mi smo *oružje* ovijeh srpskih saveznika!

Papir je strpljiv, bez duše, pak pušta da na nj pišeš šta hoćeš. Ne čudimo se papiru! Čudimo se onijem jadnijem sлагаćima, koji za koru hljeba izdržaše i složiše ovoliku laž. Ne čudimo se piscu. Lako bi mogao biti kakav srpski profesor; nego sažaljujemo onu jednu hrišćansku ignoranciju, koju je lična korist vogja svadila s braćom, pak ih ovako uči poštenju i moralu! To je razbojnički!

Ali sve ovo nije još ništa.

„Od Hrvata — nastavlja „Srpski Glas“ — slavenski dušmani napraviše najžešće vjersko-političke agitatore, koji bez izbora srestava, najstrašnije rade i rovale, osobito megu onom svojom braćom, koja *ostaše u svojoj nekad s njima zajedničkoj vjeri*, a namjerom da i njih kakogod privuku pod tugjinski jaram, pa makar i kroz samu *uniju*, za koju se hrvatski prvosveštenici u posljednje doba osobitim marom zauzimlju.“

Dušmani slavenstva rascijepaše dakle Isukrstovu vjeru; Hrvati postaše za to najbolje oružje; oni se odrekoše svoje prave kršćanske vjere, pak vojuju proti braći koja „*ostadoše u svojoj nekad s Hrvatima zajedničkoj vjeri*.“ Nije se dakle istočna crkva odijelila od zapadne, nego baš obratno. Ko zagovara slogu i jedinstvo crkava, toga treba žigosati. Ovo piše *Srbin katolik* „Srpskoga Glasa“, a ko umije misljeti, neka izvodi kakvi su to *Srbi*, a kakvi *katolici*, koji se kupe oko čeda njemačke politike u hrvatskoj našoj Dalmaciji.

Ovo bi bio tek uvod. Sada „Srpski Glas“ prelazi na stvar, koja njega tišti. „*Starčevićeva sekta*“ ona je koja se pronijela zastavnicom ove bratoubojničke politike. Ona je, jadicu *Srbin katolik*, posija svu ovu borbu. Ona je učinila da Srbi nijesu mogli pojesti Hrvate. Kako bi to bilo lijepo, braća svijuh vjera, pak se nalaze u bratskom zagrljaju složni i veseli, a svi Srbi! Hrvata nigdje ni za lijek! To bi zaista bilo vrlo krasno! A ovako! „Teško nama, teško našoj otadžbini!“ Jadikuje „Srpski Glas.“ To vam vjerujemo. I mi znamo da vam je teško, jer su se Hrvati više prenuli, jer s nebratom sloge ne će, jer će se boriti do zadnjeg izdisaja za svoje slavno hrvatsko ime. „Teško nama!“ Da, teško vama! Dosta ste lagali i zavgjali. Poznamo vas!

„Srpski Glas“ se ipak nada, da bi mogao pojesti sve dalmatinske Hrvate. I ako ih je mnogo, poznato je da Srbi na tugje imaju dobar apetit. Ali što će kukavac kad „katolički sveštenici upravljaju svijem narodnijem poslovima, niti se bez njih kakva javna rabota oprema.“

„Prevlast klerikalizma, to je kod nas ovaj golemi čir, koji na sebe navlači svu životnu krv našeg društvenog organizma. Obazrimo se i samo pogledajmo: popovi drmaju sa školama, daju pravac općinskim i političkim izborima, upravljaju javnijem zakladama, književnijem fondovima, pa — što je najvažnije i najžalosnije — čak i sa javnom stampom, koja se u njihovim rukama izvrgla eto u oružje niskog opadanja i pakosne klevete.“

Srbin katolik spominje tu paklenu štampu. Najprije dolazi „Kat. Dalmacija“. Ovaj ti je list „najžešći spobornik i agitator protiv svoje rođene braće, koja neće da se podlože tugjinskoj nuci i politici.“ Za njom je „Nar. List.“ „Ta dosta bi on sam bio pa da zamuti cijelu zemlju i narod dovede do toga, da se megu sobom izgrdi i iskolje, a sve za vjeru i domovinu.“ Sve to čine popovi i fratri.

Najgora mu je ipak „Crvena Hrvatska“. „Kud ćeš, piše on, žešćega otrova i užasnijeg biča za za ovaj *jednoplemeni*“) bratski narod od onog „crvenog“ nedonoščeta, što se za našu sramotu (To ti vjerujemo. Ur.) zavrilo u pitomom Dubrovniku! Ovo je gore od iste ljudske kuge (ah!), jer se od kuge učeni ljudi brane lijekovima, pa se kadšto i obrane, a svakako, ko ostane zdrav, te opet živi i napreduje; dočim ono što ovi neljudi svojijem listovima i svojom naukom opogane, to se već nikada ne iscijedi. Pa ko piše i izdaje tu „C H.“? Opet bijesni popovi i fratri.“

Prostitute ako je malo.

Begenišemo popovima, koji ureguju „Kat. Dalm.“ i „Nar. List“ njihov rad i njihovo pisanje u narodnom pogledu. A ma što se nas tiče, tu se je *Srbin katolik* malo porezao. On naprosto *laže*, da popovi i fratri izdaju i pišu „Crvenu Hrvatsku“, laže i zna da laže, a to zato da mu ne budemo tu kao svjetovnjaci i liberalci, koji ćemo listom i pisanjem posvjedočiti, da je bezočno lagao sve ono što je predbacio našijem kolegama svećeničkog stališa.

To je u neku sasvim naravno. *Srbin katolik* polazi s krivog stanovišta, pak dolazi do krivih zaključaka. On naš narod u Dalmaciji smatra *jednoplemenim* i to srpskim narodom. U tom slučaju lako da mu se naša narodna i politička borba ovakovom prikazuje. Ali da bi se on malo sprijateljio sa zbiljom, a ne mahnitao po vasmiru svojih pustih želja, on bi lako uvidio da to srpski narod nije, da je to jednoplemeni hrvatski narod, koji gospoduje u zemlji i kao gospodujući i općeniti stanovnik ove pokrajine traži, da se njegova prava poštuju. Kad bi pisac „Srpskog Glasa“ to priznao, on bi našu narodnu borbu promatrao onako, kako je promatramo mi. Nauka koju on i uopće svi Srbi misle raširiti, biva da smo mi Srbi katoličke vjere, a da radi vjere ne ćemo da smo Srbi, dosta je lukava, ali uspjeti ne će. Mi nećemo da budemo Srbi, s jednostavnog razloga *što Srbi*

*) Jednoplemeni zar? Dakle svi Srbi? U tom grmu leži zec! To je moralka čitavog ovog bizantinstva! Ali mi ne, ćemo ni na tu udicu. Ur.

nikada bili nijesmo, a „Srpski Glas“ nek bude uvjeren, da u ovom slučaju kad kažemo mi, ne govorimo samo za ovaj list nego za sve prave Dubrovčane, za sve starosjedioce Bokelje i za četiri stotine hiljada braće Dalmatinaca. A gdje su ti njegovi Srbi?

Mi dapače idemo još dalje, pak velimo vajnom Srbinu katoliku, da ne samo što smo mi i svi ovi Hrvati, nego da on isti nije Srbin. Ne! On misli, veli i osjeća da je Srbin, ali Srbin nije. I lugjak se često puta sasvim drugačiji umišlja, pa tako i ovi naši Srbi. Jerbo na svijetu ima i političkih lugjaka. *Srbin katolik* i sva ona družba oko „Srpskog Glasa“, to su umišljeni, nazovi-Srbi u realnosti pak pravi pravcati Hrvati, po domu, rodu, jeziku, djedovima i povjesti, koji su se odrekli svog imena, pak bi sada htjeli da i mi to isto učinimo. Nikad!

Tad imju bezobrazluka, te nam predbacuju, da se služimo vjerom! Laž, puka laž! Većina Hrvata pripada istina katoličkoj vjeri, ali katolika ima i Franceza, Engleza, Talijana, Magjara itd. Pak šta imamo mi s njima zajedničkog?

Ko se na protiv služi s vjerom u političke svrhe? Ko je svoju vjeru prozvao *srpskom vjerom*? Ko svoje popove zove *srpsko-pravoslavni popovi*? Ko crkvu zove *srpskom crkvom*, patrijarhu *srpskim patrijarhom*, a Boga tvorca *srpskim bogom*? Ko propovijeda narodu o *srpskom nebu*, o *srpskim anđelima* i o *srpskoj koloniji na nebesima*? Odgovorite malo! Zar ovo nije istina? Recite da nije, mi vas evo javno pozivljemo. Recite, ako obraza imate, da smo mi ovo izmislili, kô što ste one gnusne laži izmislili vi! Ko je od vjere učinio bratoubojničko oružje? Ko je *srpskom vjerom* posrbio naše grčko-istočnjake, koji se po selima još i danas nazivlju Hrvatima? Napišite, molimo vas, da je i ovo laž, da je i ovo naša izmišljotina! Govorite da popovi drmaju u školama, vi koji ste se utopili u konfesijonalnim školama najcjenije reakcije! Zar nije ovako? Odgovorite, a nemojte sad onako sramotno umuknuti, pak do pô godine ponoviti vaše klevete, kako ste se odavna naučili!

Istina je, u nas su sveštenici neizmjereno zaslužni za narodnu stvar. Hvala im! a *Srbin katolik*, dok radi toga na njih više, zaboravlja, da je on i sve njegovo srpstvo u šakama pravoslavijeh popova i kalugjera, koji vode čitavu srpsku politiku, pa ako i nijesu urednici novina, oni su faktični gospodari srpske štampe, pred kojim se srpski liberalizam do zemlje klanja. Naši popovi rade za narod hrvatski, jer su njegovi sinovi i narod ih u narodnim pitanjima sluša, jer su *dobri Hrvati*. Vjera tu ne ulazi. Koliko mi u nas i u našem susjestvu imamo katoličkih sveštenika koji, zavedeni nijesu Hrvati nego Srbi! Evo da ih spomenemo: pop Rajić, pop Muratti, pop Trošić, pop Pavlić, fratar Pavlić, fratar Marković, pop Miljan, pop Marinović i drugi. Zar nebi oni mogli služiti najboljim srestvom za srpsku propagandu megu katolicima? Njih bi barem imali slušati! Na protiv mi vidimo, da se dogagja baš obratno. U samim seoskim parokijama, gdje su neki od ovih odavna župnicima, svi njihovi parokijani osjećaju skroz hrvatski, te se s njihovijem srpstvom rugaju. Ako je *Srbin katolik* Dubrovčanin, to će mu biti dobro poznato. Zar ovo nije najbolji dokumenat protiv njegovijeh budalastijeh tvrdnja?

I s ovim bi svršili. Značajno je da „Srpski Glas“ napada samo onu štampu i one Hrvate, koji na svome barjaku Starčevićovo ime nose. „Narodni List“, „Katoličku Dalmaciju“ i „Crvenu Hrvatsku“, a „Jedinstvo“ šteti. Značajno je nadalje, da „Srpski Glas“ može danas onako pisati o katoličkoj vjeri i njezinu sveštenstvu. S druge strane dok nas „Srpski Glas“ nazivlje klerikalcima, natražnjacima, organima Jezuvita i rimske kurije, „Jedinstvo nam podvaljuje, da smo *framasuni*! S.

Srbi i Hrvati. *)

Izašla je tu skoro u Beogradu knjižica pod gornjim naslovom, napisana od d.ra Milovana Milovanovića, za koga sam „Dubrovnik“ kaže, da je

*) Od odlična prijatelja našeg lista, Ur.

profesor Velike Škole i bivši načelnik odijeljenja u srpskom ministarstvu spoljašnjih poslova.

Dakle tu govori jedan učenjak i diplomat. Vrijedno je baviti se tim novim pojavom političke književnosti.

Spis se poglavito bavi istaknućem jedinstvenog naroda plemenom srpskim i hrvatskim, te svoj smjer pokazuje izrekom bana Jelačića: mi smo svi jedan narod, ostavimo Srbe i Hrvate. U žestokoj borbi za opstanak nije se pojavio ikakav razdor. Ispovijedamo, e smo imali ustrpljenstva pročitati tu knjižicu, koja do zadnje strane ne sadržava zaključka, jer sva ta razmatranja o tadašnjoj slozi, kao historičnoj, dosta je bilo u jednoj strani spomenuti. Evo ga: Kako bi Srbi i Hrvati prekinuli jednom ubitačne diskusije o tome dokle se prostire srpstvo, a dokle hrvatstvo, što je srpsko a što je hrvatsko. Ovo smeta. Neka se kaže slobodno da smo jedan narod, da jedna narodna zajednica, ali dokle dopire hrvatstvo a dokle srpstvo, to se ne smije spomenuti. — Mora biti velika nužda tog zatajanja kad jedan diplomat to preporuča. I zaista, kad smo jedno te isto, račun je siguran. sve se ubraja u Srpstvo, jer ovo ima uvjete opstanka, te tako Hrvatstvo se utaplja u tu veliku zajednicu i za sebe ništa očekivati ni tražiti ne smije. Ovo je prosto iskorenuće hrvatstva, da ga se stopi srpstvom, da potpuno izgine sa lica zemlje.

Pisac svuda spominje jedinstvo narodno i narodnu zajednicu, nigdje pak državno. I tako naravno mirnim načinom došlo bi se do spojenja, pak absorpcije, jer kad je zajednica potpuna, kad ništa ne luči, rastopljenje gotovo. No ako je pisac mudar, nijesmo ni mi ludi. I zbilja, ako istražuje dokle je granica stare kraljevine Hrvatske, u koju spada i Dalmacija, što pisac ne zna, jer nastavlja u istoj liniji sa Bosnom i Hercegovinom, onda mu je malo lakše tvrditi da je ona srpsko primorje; ako ne istakneš da je Vrbas granica stare kraljevine Hrvatske, lako je tvrditi da je Bosna srpska; ako po jeziku ne dokažeš štokavsko-ikavština narječje hrvatsko, tada se može reći da je to narječje srpsko. Evo zašto pisac preporuča, da se ne istražuje, dokle dopire hrvatstvo a dokle srpstvo, da hrvatstvu nestane ikakvog obilježja i državnog i plemenskog.

Vara se jako kad spominje da su g. 1848 Hrvati prešli u Srpstvo, da su se s njima spojili. Oni su bili priznali narodno jedinstvo, narodnu zajednicu, ali uvijek unutar granica države. Hrvati su bili priznali da u njoj ima Srba, priznali im jednakost, vjersku ravnopravnost, čak srpsko plemensko ime, ali to sve njemu nije dosta. Obilježje državno hrvatsko smeta mu, ali što je povjestao, to mora da ostane i ne može se za ikakvu slogu napustiti.

Rimska propaganda, austrijski uplivi, to su samo fraze. Hrvati se bore za svoje državno i narodno biće i jedinstvo, puštajući slobodno Srbima, da se u dašnjem vijeku nauživaju konfesijonalne škole! Amerikanski kardinal Gibbon je navijestio da je vjera katolička u rukam naroda, a ne sveštenika, dakle ostavite jednom Rim u miru i ako želimo vjersko jedinstvo, to je po nauci Evangjelja. Što bismo na pr. imali mi reći ob onoj natražnjačkoj izjavi prokuratora sv. Sinoda Pobedošćena tu skoro arhiepiskopu bug. Klimentu, da sva slavenska plemena bez pravoslavlja ne mogu imati jakosti da se uzdrže? Dakle opstanak uz pravoslavlje! To je barem jasno. A s druge strane Srbi, koji naglasuju, jedinstvo, što nam narivaju prepone kao vjerski raskol, kalendar, ćirilicu, konfesijonalne škole i druge zastarjele presude, koje nas luče bez potrebe? Kad baš želite stopljenje sa hrvatstvom, što uzdižete te prepone, bez kojih biste prosvjetljeniji i napredniji postali? Da, ali to su srpske svetinje, odgovaraju! A zar za Hrvate nijesu svetinje ime plemensko, država, vjera, jezik? Baš o jeziku. Ovdje pisac pokazuje, kao profesor, veliko neznanje. I on kao svi srpski piskari kaže: da su Hrvati uzeli jezik srpski za svoj književni jezik. Ovdje u Dubrovniku što takova ne smije se proturati; svako dijete bo zna, da se u Dalmaciji razviše od 15 vijeka, ikavsko-štokavska književnost još prije no u Dubrovniku, da su Dubrovčani uzeli ikavštinu da se izravna sa dalmatinskim narječjem te je isti Gun-

dulić pun ikavštine da ujedini književni jezik u ono doba. Pa ako je uzorom podigao Gundulića za književni jezik hrvatski, napustiv štokavsko-ikavštinu, time su Dubrovčani, koji nikad svoj jezik ne nazivaše srpskim a jesu hrvatskim, povratili zajam Dalmatincima, koji poprimeše narječje ijekavsko. Nek vidi prof. velike škole, da su Hrvati jedini ijekavštinom zamijenili ikavštinu; pak ako je u ono doba isti Vuk tražio ijekavštinu u istoj narječnoj zoni Hercegovine megu hrišćanima, jer su mu Dubrovčani odviše katolicizmom i italijanštinom zaudarali, iz toga još ne proizlazi, da su Hrvati Srbima što tada ni sada otimali, jer još uzdrže ekavštinu. Gaj je imao na raspoloženje štokavsku-ikavsku dalmatinsku književnost, koju da spoji s dubrovačkom, poprmi njihovu ijekavštinu i tim se ujedini jezik. Hrvati su dakle imali ne samo književni jezik nego i razvijenu književnost, kad Srbi nijesu imali ni koledara. Što dakle buncaju o otimanju jezika neznalice i svojatači? K sebi prste! možemo im doviknuti i to punim pravom.

Ali što namjeravaju Srbi javno ističe iz slijedeće izreke: Srbi sa svoje strane, osjećajući svoju nadmoćnost (sic) prama Hrvatima u svakom pogledu (sic) u punoj snazi svoje narodne svesti, sa punom verom u svoju narodnu budućnost, koja se zasnivala na našim narodnim srpskim državama, mogli su očekivati sa pravom, da će Hrvati, koji su već uzeli jezik srpski (sic) za svoj književni jezik, koji su za svoj kulturni život morali crpiti snage u srpskim običajima (sic) srpskim narodnim tradicijama i umotvorinama (sic), pristati najzad da se bez reserve i bez pogodbe sakupe oko srpskog narodnog centra. Ali zaprašiše Beč i Rim! — Razumijemo, gospoda u Beogradu hoće naše stopljenje i kapitulaciju, pak vam još stavljaju u izgled one dvije primjerne države — Srbiju i Crnu Goru! Teško da će i kakav Hrvat zaželiti zajednicu s njima u svom dobro promišljenom interesu. Lasno je buncati o nadmoćnosti, nu teško je pokazati. Nije dan pametan Hrvat ne će zaželiti zajednicu za nedoraslim, kad može imati bolju bez gubitka svojih osobnosti, koje može sačuvati i u sadašnjim državnim svojim granicama, a još bolje u budućim, koje hrvatskoj državi pripadaju povjesnički i plemenski. Kako vidite, profesore Velike Škole, mi istražujemo te granice, mi istražujemo povijest, da se pripravimo baš onim dogogajim gdje ti dokazi budu valjati pred zelenim diplomatskim stolom, a ne šuplje fraze i luda hvastanja kako što vi činite u knjižici, tobože lijepim uvodom namijenjenoj slozi.

Tu ne ulazi Rim, a još manje Beč. Mi se borimo za opstanak narodni, državni, i mi ćemo se boriti, dok *die Machtfrage* ne bude proti nama odlučila. Mi smo u pravu, ali ovo ne smije podleći. U našoj državi mi eventualnim plemenskim Srbima sve uvjete opstanka i razvitka dozvoljavamo, jer su nam u pravim i obvezam ravni posvećeni. Ali nikad neće postići da mi rušimo državno i narodno jedinstvo, da pribegnemo u srpstvo, da pregjemo u srpstvo, kao što se pisac nada. Nije bo istina što kaže, da Hrvati ostaju nepovratno za vječita vremena u krilu narodnosti srpske, jer protivno u Trojednici Srbi se nalaze u krilu narodnosti hrvatske, što je činjenica povjesna, a ne izmišljena. Jesmo narodno jedinstvo, jesmo organičko biće jedna cjelina, kako pisac kaže, ali zaboravio je nadodati: u okviru trojedne kraljevine. A preko nje što Bog dade i sreća junačka.

X.

Dubrovnik, 5 Avgusta.

Ko bi se živ mogao natjecati sa spljetskim „Jedinstvom“! Valjalo bi udvostručiti list, izdavati priloge i brosure i ništa drugo nego pobijati njegove neslane lakardije!

Tako u ovom broju iza kako nam je *podvalio*, da smo mi rekli, da je nama svejedno ostala gimnazija zadarska talijanska, pita nas: „Pozivamo „Crvenu Hrvatsku“ (jer se razmeće Slavenstvom) da reče svoje mišljenje. Folnegovićevoj preporuci, da se *pravaši klanjaju uplivnim faktorima*“.

Ah narodnjaci! narodnjaci! Vele ti li je vašijeh kleveta!

Ne bi odgovarali, ne. Ali i „Obzor“ i „Jedinstvo“ od pravaškog slavija ko gavrani napali

na izvješće rada naše stranke. U jednoj su točki našli da smo bezvijerci, a drugdje da smo se poklonili Magjarima.

Na prvo je odgovorila „Katolička“ sočno i bistro kao uvijek. Na drugo odgovorićemo mi, jer nas „Jedinstvo“ pita. Laž je dakle da je Folnegović preporučio da se pravaši klanjaju uplivnim faktorima!

Ta njihova kleveta odnosi se na onu stavku *Izvješća* rada stranke prava, u kojoj se veli od riječi do riječi ovo: „Javna se *glasila* stranke imadu u svom pisanju redovito držati smjera defenzivnoga, t. j. imadu razlozi suzbijati navale na stranku prava, odnosno na prava i dostojanstvo hrvatskoga naroda. Njim se je nadalje kloniti *provokacija* i *razdraživanja*, naročito proti ovakovim faktorom koji bi mogli škoditi našoj otačbini srestvom svoga postojećeg upliva ili bi joj mogli koristiti u prihodnosti usljed promijenjene političke situacije u ovoj monarkiji.“

Izvrtaњem može se dokazati da je Isukrst rekao da nema Boga, pa tako i ovdje naši protivnici izvrnuše smisao riječi izvješća, te kliću (oni, *neustrašivi* borci!) da se stranka prava prodala Magjarima. Ali razborit čovjek drukčije čita. Što se naime ovim veli? Veli se hrvatskoj pravaskoj štampi. Branite odlučno prava naroda i stranke, ali kanite se provociranja i razdraživanja (t. j. pogrgijavanja) onih koji bi nam mogli koristiti ili škoditi! Zar to nije pametan savjet? Jedno je obrana svojih prava, a drugo je grgjenje protivnika. Mi zato ovakav način *pisanja odobravamo* pak smo nastojali slijedit ga odavna, a „Jedinstvo“ neka pridava ludovima, da se zato stranka prava poklonila uplivnim faktorima.

Ovoliko na upit spljetskog organa. A sada da se i mi nešto upitamo: Kako može Beč podupirati jednu stranku, koja u svom programu veli da će tražiti sjedinjenje s Hrvatskom? Ili su oni gore izgubili glavu pak rade proti tradicijam svoje politike, ili su se svi dolje obvezali, da će pitanje sjedinjenja ostati samo *napisano* na njihov barjaku?

Naši Dopisi.

Kotor, 31. Jula.

Njeka bezočna hrišćanska hulja, prevario slavno Uredništvo „Crvene Hrvatske“ izlio otrov svoje propale duše, i u 30 broju gori spomenutog „lista“ turio neko pismo pod naslovom: Priopćeno, u komu se ocrnuje osoba, nekog postenog čovjeka ocrpujući radi poznatog zanata kojeg tjera. — Zar ako taj čovjek sa svojim žuljevima muči se da uzdrži sebe i prehrani svoju obitelj, zar je to kakova sramota? Ko svoj posao radi ruke ne gnusi. Nije nikakova sramota raditi ma kakovo drago djelo, samo da je posteno. Sramota je zlo činit, pod kojim razumjevanom, kragje, ubojstva, prevare, osvade, a sva ta ispunila su se na vase sumisljenike u Boki, od kojih neka takova svoja znamenita junaštva napisali su na mramoritoj ploči u Benzonovoj kuli i koparskoj dvorani. Sramota je ono, kad radi pijanstva i drugih bogumirskih djela zaručnice bježu ne mogavši snositi muzevnu sramotu. Sramota je ono komu glede nepostenog ponašanja u trgovini dućane zatvaraju. *Ono je, na vječnu sramotu što je na skoro učinio vaš glavni vogja i agitator srpstva komu ste lani u vašoj Citanici povodom njegova imendana klicali: Živio spasitelj srpstva!* A danas imate obraza govoriti, da on nije bio Srbu zato, jer je šta onakova uradio. Pak je li se kod nas našao koji da o tomu šta napiše? Ni ovo ni ono što se je dogodilo cijenjenom „Narodnom Listu“ nije nas hvala Bogu iznenadilo, jer onakova šta ne bi mogla napisati drugo nego bizantinska bezočnost koja je sve kadra upotrebiti samo ne iskrenost i postenje. Evalaj vam! Za takova vaša viteška djela. Završujući žigosemo vas slijedećim kiticama:

Zar ne znate o ljudi bezsramni,
Da sramotni, sramoti su harni. *)

S Pelješca, 3. Avgusta.

Eto nam izbori na pragu; sad je čas koji odlučuje, red je da se čisto razumijemo i dogovorimo to je dužnos svakog pravog otačbenika — ogriješili bi smo se i mi dopisnici kad ne bi u ovom važnom momentu našu dužnost izvršili: mi ćemo se trsit da to učinimo tvrdo uvjereni da naš glas ne će ostati onaj vapijućeg u pustinji, znamo

*) Ima huncuta, koji u Boki kalupe lažne dopise, potpisuju imena Hrvata, pak ih šalju hrvatskim listovima. Osvem „N. Lista“, i nas su u br. 30 tako prevarili, ali to pada na obraz onih huncuta, koji su toliko kadri. Sram bilo njih i onu stranku, koja se takim gadnim stvarovima kitil — Ur.

da govorimo sa probuđenim narodom koji svojom glavom misli. — Ne treba nam se kititi frazama ni doskočicama — činjenice su jasne — razlozi neoborivi, a to samo pomaže kod naših prijatelja na Pelješcu. Bit ćemo dakle pravedni i iskreni u strogom smislu riječi, inače naše pisanje ne bi vrijedilo ni koristilo, nami je do toga, da u času koji će skoro nastupit, stupimo na biralište kako pravi i značajni Hrvati.

Prije svega ne će bit s gorega ako malo statistike prošlosti iznesemo: možda je i suvišna — al eto! — Početkom naše nstavne borbe, mi smo bili prvi, koji smo prihitali narodni barjak na kom je bilo napisano „sjedinjenje.“ To je pohvalno bilo od nas, a pohvalna je bila i borba ondašnjih naših zastupnika. Mi smo zanosno u ono doba stupali na biralište, jer one koje bi u sabor poslali, odgovarali su svojoj dužnosti, i neustrašivo naša prava branili. Dočim kasnije kako svi dobro pamtim malo po malo stvari se promijenile, zavlada neka apatija, obzir, mlitavost, tako da danas i ako živijeh ima ondašnjih boraca, najbolje što od njima možemo reći jest to: — *bili su.* „Nekad bilo, sad se spominjalo.“ Njihovo prvo muževno držanje mi smo kasnije skupo platili i plaćamo žali bože još i danas. Razlozi koji su naveli narodnjačke pravke odreći se stare staze svima su nama jasno poznati. U evanđelju stoji „Bogu se i vragu ne može.“ Kad su oni jednom zaboravili na narod ulizivajući se gledajući svoju korist, ili onih samo koji imaju načina i znaju se bolje priporučiti, što mi možemo od njih čekati? Mi na vlastite oči gledamo da se je neodvisan narod od njih odalečio, te je samo uz njih protekcija, koju su s nami igrajuć se stekli, i oni slabici koje mogu predobiti ako samo pišu kakav privatni list, ujedno uvjeravajuć ga da uživa njihovu naklonost, te do prigode da će ga imat na umu. Ovo je danas njima glavna uzdanica!

Mostar, 31. Jula.

Juče u večer stigoše iz naše hadžije željeznicom iz Sarajeva. Na kolodvoru bijaše se skupio muhamedanski svijet malo i veliko, da po običaju pozdravi iz svete zemlje stignuše hodočasnike. Ovdje bi pristup zabranjen na *perron*, dočim je mogao samo onaj koji je sa policajem bio poznat. Naš muftija prispjevši na kolodvor, ode da pristupi na perron, da po običaju pozdravi hadžije, ali sam jedan od željezničkih sluga zabrani ulaz. Svijet videći ovo nedjelo uzruja se, dok jedan od ovdašnjih hodža izišao na pendžer kroz perron, pokazao je policajnom komesaru i zapovjedniku postaje nekoliko osoba niže klase, koje su sluge na perron pripuštili, te ih upozori da nije pravo, da se muftija i ostalo sveštenstvo vraća, a ovakovi na perron puštaju.

Mi na ovo upozorujemo zemaljsku vladu, pak je molimo, da strogo naredi da se u buduće ovako zapostavljanje naših vjerskih odličnika dogodilo ne bi. Još nešto. Po običaju hadžije pogoste slijedećeg dana svoje rodjake i prijatelje i ovom zgodom podijele darove iz sv. zemlje. Na ovaki poziv svaki muhamedanac nekako mora doći. Na ovdašnjem okružnom sudu služi jedan muhamedanac, te ovaj akoprem je od gosp. okružnika dopust dobio, da ode jednom od svojih prijatelja, ne dopusti mu njegov tajnik i ovoga džabe sa hadžinskim darom čekali. To nije lijepo ni pravo. Imalo bi se malo više imati obzira na naše svetinje i običaje.

Muhamedanac.

Pogled po svijetu.

— U ponedjelak stigoše kralj i kraljica rumunjska u Isl. Naš kralj ih je dočekaio najsjajnije. Neosnovane su one političke kombinacije koje su se tim posjetom spajale,

— U Macedoniji se nešto ozbiljno kuha. Ustaše oteše Turcima grad Melnik. Zapališe brzojavni ured i sve turske kuće. Narod se pobratimio sa ustašima te ih primio srčano. Melnik biće središte ustaških operacija. — Bugarski zastupnik i rodoljub Georgiew, milijunar, novčano podupire ustaške čete. — Bugarska deputacija povratila se iz Rusije.

— Španjolske čete na Kubi pretrpile su veliki poraz. Od 2000 vojnika ustaši su potukli njih 700. 400 španjolskih vojnika pobjeglo je iz vojske.

— Ugarski Srbi, Rumunji i Slovaci obdržavati će na 10 kolovoza kongres. Na dnevnom je redu program zajedničkog rada.

Domaće vijesti.

Sastanak. — U sriedu i četvrtak središnji odbor stranke prava držao je u Zadru sastanak, na kojemu su zastupani svi okružni odbori u Dalmaciji.

Dobra mu je! — Piše „Nar. List“: Mi samo narodu velimo da pazi ne na osobe nego na

načela, naime, da bira one ljude, ma kako se zvali koji će se obvezati da će postojano pred nadležne činovnike iznašati životno naše pitanje o združenju, ko što se dolikuje narodu, koji pojmi svoja prava i svoju budućnost; koji se obvežu da u srpskom pitanju neće ševrdati i da će podupirati samo onu vladu, koja u ovoj hrvatskoj zemlji bude hrvatski vladala.

I samo u ime hrvatskog načela mi opet danas velimo narodu, da u dojučim izborim apsolutno nikoga ne bira, ma ni samog Ljubića ni Biankina, ili bilo koga, ma zvao se sto put Hrvat, ako mu se tvrdo ne obveže, da će braniti njegove svetinje, kako malo prije napomenusmo. Ne bude li oyako narod postupao pri dojučim izborim, bude li se puštao zavagjati praznim riječima, sumadinskim šarlatanstvom, ili samim hrvatstvom ljudi, koji to sveto ime nose samo na jeziku, a ne u srcu, on će se ljuto kajati, i uzalud će trošiti svoje sile još za po vijeka, i neće viditi nikakve svjetlosti, nikakva napretka.

Imenovanje. — Nadzornikom poljodjelstva za Dalmaciju imenovan je Giovanni Battista de Zotti iz Istre.

Sastanak. — Na 4 i 5. ov. mj. bio je u Spljetu sastanak eksekutivnoga narodnjačkog odbora pod predsjedništvom Dr. Klaića, u svrhu da se dogovore kakav će vojni plan izabrati za nastajnu izbornu borbu. Objelodaniše u „Jedinstvu“ u to ime proglas na birače i program od godine 1889 a sadržaj mu je: težnja, da se Dalmacija s jedini s Hrvatskom, a pitati to sjedinjenje, naravno, kad bude *zgodan čas*, biva kad bude sjedinjenje kao mana s neba palo. Drugo: da Hrvati i Srbi u Dalmaciji uživaju u svakom pogledu ista prava, pak onda blagostanje zemlje. Ali pružit će nam se prilika da opet ob ovom prozborimo.

Makarska Općina. — Na 6. Avgusta bi po nalogu starije vlasti, raspuštena ova hrvatska općina. U gragjanstvu je usljed toga zavlada silna uzrujanost. Oružnici obilaze gradom. Pučanstvo je u velike ogorčeno osobito proti narodnjačkim vođjama. — Harateritično je da se „Jedinstvo“ veselilo tome raspustu.

Novo kazalište u Zagrebu. — Jedan od najljepših uresa novoga kazališta u Zagrebu bit će jamačno veliki glavni zastor, koji izraguje naš zemljak Vlaho Bukovac. On je po običaju slikarskih umjetnika kompoziciju ciele slike sastavio u malom opsegu, a sada ju izvodi na velikom platnu, što će zapremati sredinu zastora. Dosele je krasna ova radnja liepo napredovala, te se primice kraju. Ogromna slika pretstavlja veleban hram sa širokim stupovima. Na lievoj strani pruža se vidik na modri Dubrovnik sa visokom Minčetom, a s desne strane na drugom kraju slike diže se zelena gora zagrebačka s bijelim Zagrebom na njezinu podnožju. Tako se nagjose na toj slici dva kulturna središta prošlosti i sadašnjosti: stara hrvatska Atena i preporogjeni Zagreb. Kroz pojedine otvore među stupovima dolaze Hrvati iz Dalmacije i Banovine radostnih lica pozdravljajući velikana Gundulića i prvake hrvatske prosvjete. Besmrtni pjesnik Gundulić, sa karakterističnim izrazom lica, s plemenitim crtama dubrovačkog patricija i s izrazitim očima pjesničkog genija, sjedi na lievoj strani u grimizu; podno njegovih nogu sjedi satir (iz „Dubravke“), a uza nj je polegla na legja satirica, ovyenčana svježim zelenilom. Hrvatska, u liku divne i čarobne ljepotice, odjevene lakim trobojnim velom, polaze vienat na pjesničku glavu Gundulićevu, a oko nje se u zraku sakupiše vile hrvatske prosvjete. Grof Janko Drašković, praćen Ljudevitom Gajem i Mihanovićem, pjesnikom hrvatske narodne himne, prinosi velikomu pjesniku Dubravke, neumrlomu Gunduliću, zlatan vienac u znak poštovanja i harnosti preporogjene Hrvatske, kralju hrvatskih pjesnika u prošlosti. Iza tih prvaka našega preporeda pristupaju na poklon Gunduliću Demeter, Mažuranić, Kukuljević, Bogović u plemićkim odorama, a njima se pridružila vila rodoljublja i umjetnica hrvatska grotica Sidonija Rubido. Nešto podalje stoje Preradović, Pavao Stooš u svećeničkom ruhu, Niemčić, Vraz, Livadić, Lisinski (na narodnu odjeveni), a Mandrović kao ribar iz Dubravke i Ružička Strozzi ulaze u hram, da pozdrave pjesnika. Iza njih na desnom kraju pojavio se vesela lica, mašući ličkom kapicom pokojni Freudreich, kao Grga. Ideja slike krasna je i sretna. Mjesto alegorijskih likova Hrvat će u kazalištu imati pred očima oživjelu kulturnu i literarnu svoju povjest: zanosno ilirsko doba donosi svoj poklon starom dubrovačkom pjesništvu, pa dovodi za sobom najnovije doba, kada se je glumištna umjetnost počela razvijati. Liepoj toj ideji zgodno odgovara i stafaža slike, prikazujući oba književna središta: Dubrovnik i Zagreb.

Srpanjske žrtve. U pretprošli četvrtak obdržavala se je dostojna posveta spomenika srpanjskih žrtava. Toj turobnoj svečanosti sudjelovalo je mnoštvo gragjana, bez razlike stranaka.

Pišu nam iz Kotora: — U 30 broju „Crvene Hrvatske“ pod oko mi dogje priopćena Izjava kotorskog zlatara Frana Bašića. U njoj on otvoreno kaže da je Hrvat, a nipošto Srbin i ako sa njima druguje. Ne znamo, ko je mogao i posumnjati o Franovom rodoljublju i ako sa njim druguje veliki Srbin Dr. Leso, i kad i kad po debeli komad dana sprovede u njegovoj radionici, ne znam baš, dali zbog toga, da se divi Franovim zlatnim rukama ili da se malo o srpskim pjesmama Ivanovića porazgovori sa njegovom plemenitom gospogjom, vrlom srpkijom pravoslavne vjere i sa gospogjom Angjom. — „Chi ride l' ultimo, ride bene.“

Gradska Kronika.

Lloydovu parobrodu „Najade“ koji je imao utrak veće otputovati iz Gruža put Trsta, slomi mu se glavna os u blizini Bašića u Boki. A iz Trsta dogje parobrod „Pluto“ istoga društva da ga dopoteže do Trsta. Ovo je u malo dana drugi Lloydov parobrod komu se krši glavna os: „Trieste“ pa „Najade“.

Domenikanci. — U nedjelju na dan sv. Dominika naši mm. pp. oci Domenikanci svetkovali su veliku svečanost u svojoj crkvi. U pobjedu mladi i učeni otac Bačić besjedio je krasni panegirik a crkva usprkos strašnoj omarini bila je dubokom puna.

Konferencije. — Ovih su dana pod presjedništvom našega presvjetloga Biskupa u polači biskupskoj bile konferencije. Učestvovali su mnogi dekani i paroci. Raspravljalo se o argumentima od naravi potpuno religiozne.

Na našoj Pošti. — Opažamo da svi oglasi koji bivaju priljepljeni od Slavne Pošte na vratima iste a na znanje pučanstvu isključivo su na talijanskom jeziku. Ta bome mi talijanci nijesmo pa molimo da budu i na hrvatskom jeziku, a nadamo se da će nam za ovo dati pravo i „Smotra“.

Premještaji. — Naš sugragjanin gosp. Andro Rajčević bi premješten s lučkog budvanskog ureda na onaj u Šibeniku. — Gosp. Antun Pržić dodijeljen ovome turskom konsulatu bi premješten na poslaništvo u Cetinju.

Zastupnik „Slavije“. — Prispio je ovdje naš prijatelj i čestiti rodoljub gosp. I. Radeljak, činov. banke „Slavije“ u Pragu, za izručiti zastupstvo „Slavije“ za Dubrovnik i okolicu našem čestitom gragjaninu gosp. Petru Orepiću. — Gosp. Radeljak namjerava zadržati se u našem gradu nešto dulje vremena i u društvu g. Orepića pohoditi naše rodoljube po gradu i okolici.

Ovo društvo zastupaju naši ljudi, kojim je u prvom redu pošten rad. Budi nam sa slavenskog gledišta dozvoljeno, bez ijedno drugo društvo uvrijediti ili omalovažiti, preporučiti svoj našoj jednokrvoj braći južne Dalmacije, da ga rijeđu i djelom podupiru i potpomažu i njegovim predstavnicim na ruku budu, držeć se one: Svoji k svome!

Tužbe. — Što se više ne polijeva put od Gruža? I baš sada to polijevanje je zakrkllo, kad veliki kari neprestano prenašaju na Boninovo ruševine s mjesta gdje će se graditi novi Hôtel. Videant consules.

Zrakoplovac Merighi. — U Nedjelju od 5-6 ura i po po podne dignut će se u zrak na Dancama čuveni zrakoplovac Merighi, koji je po cijeloj Europi poznat radi svojih vještina u toj struci, koje na svomu zrakoplovu u zraku izvagja.

Diskoras na Poljani.

Lujo — (Videć Iva i Vlahu). Dobro nam došli, dobro nam došli! Šaku ruke, pak ončas da mi kažete, kako ste vijagjali, kako tamo u Zadru.

Ivo. — Vijagjali smo magnifico, s dobrom kumpanijom i u Zadru come nella capitale, a kako smo bili primljeni i naše posle opravili, alla piazza dei signori to već zna vas svijet, er kako ovdje na poljani, tako i svuda prati nas stenograf.

Vlaho. — Reci ti nami, dragi Lujo, kako idu posli naši i vaši u Pjesnavcu, hoću rijet u našem slavnemu Dubrovniku.

Lujo. — Ne mogu bolje. Šuška se po gradu, da će dotur, a ti zpaš koji dotur, za svoje talijanske merite dobiti dekoracijon dell'ordine di Lina Crispi.

Vlaho. — Drago mi je, er je već i vrijeme da se stavi od njega guveran talijanski. A kako nam srski profesuri?

Lujo. — Čekaju da pade srski minister, pa će tad svi u Beograd. Ovijsih dana vigjelo se u Dubrovniku nekoliko srskijeh filozofa; nešto se ozbiljno kuha. Pop Jovo čerto će postat Patrikom, i zato Risto viče po pjaci „čut će se, čut će se“; a vražija dječurlija odgovaraju: čuli smo, čuli smo!

Ivo. — A što nam je od njega?

Lujo. — Kako bubreg u loju. Pjesnavci ga hoće ter hoće za deputata. Pa imadu trista razloga: on jedini zna ugodit i nami i autonomašima i vlasima; pa, brate moj, gode la protezione dell' alto, i Dubrovnik po njemu postat će ne hrvatski kako bi vi htjeli, nego vlaški, talijanski, tudeški i još magjarski grad; pa ti se para malo? Drugo me već ne pitate, nego mi kažite vi štogod više o Zadru nego li je piso naš stenograf u „Narodnomu Listu.“

Ivo. — Dosta ti je znat ono što si lego. Znamo još štogod, ali su sekreti. Ti Vlaho muči i nemoj kazat nikomu što nam je prijatelj prisapto, kad smo bili sotto la Torre del Bovo erbo bi se mogli komprometovat.

Vlaho. — Neću, ne boj se. Samo ti umijem rijet, Lujo moj, da barometar tremendo kalava, senj da je buraška blizu.

Ivo. — I po najgoroj buraški tokat će meni i Vlahu stavit se iznova na viaggj. Promisli samo; od Tribunala od Spljeta došlo nam je intimano da za dvadesti i šes od ovega mjeseca imamo se nać ondi, a kako znaš s Tribunalom nije za skercat.

Lujo. — Zna li se zašto vas zovu?

Vlaho. — Nekakva kvestion od ereditati.

Lujo. Kad se trata od ereditati ne žalim vas nimalo. *Adio bon viaggio!*

Ivo. — Sbogom! pozdravi mi dotura i čestiti mu s moje stranel

Vlaho. — Avizaj Mekiša da smo arivali.

Lujo. — Za poslužit vas; idem subito.

O G L A S.

Na Zemaljskom Poljodjelskom Zavodu u Gružu započinje školska godina 1895-96. danom 1. rujna. Tražbiće imadu biti prikazane kod potpisnoga do dana 20. kolovoza te imadu biti snabdjevene:

- a) krštenicom na dokaz dovršenih 15 godina;
- b) liječničkom svjedočkom dokazujući zdrav i čvrst tjelesni ustroj;
- c) općinskom i župničkom svjedočkom na dokaz povoljna čudoredna ponašanja.
- d) učionskom svjedočkom, kojom se dokazuje dobrim uspjehom svršena pučka škola.

Za hranu, do prigode za liječenje (malih bolesti) imade svaki pitomac plaćati ravnateljstvu zavoda doprinosak od 180 fr. a. v. i to u dva predujmena obroka.

Ravnateljstvo Zemaljskog Poljodjelskog zavoda u Gružu.

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO, VINO I VOĆE.

MLATILA, ŽRVNJALA, MLINOVA za čišćenje žita, RALA TISKI za grožđe i voće, Patentirane ŠTRCALJKE, za peronosporu i samodjelujuće sprave za PERONOSPORU sa ZRAČNOM SISALJKOM, STROJEVE za REZANJE i PIVNIČARKE sprave

kao u opće sve strojeve za poljodjelstvo, vino i izragjivanje vina iz voća.

sve po najnovijem i najboljem sustavu prodaje

IG. HELLER BEČ

²/₂ Praterstrasse N. 49.

Bogato ilustrirani cijenici na hrvatskom i talijanskom jeziku na zahtjev badava i franko

NAJPOVOLJNIJE POGODBE najjeftinije cijene. jamčevina, vrijeme za prokušanje!!!

Preprodavaociina veliki popust. 8-10

TIJESTOVI za GROŽĐJE, VOĆE i MASLINE

IZVORNI SATVORI najnovijeg i najizvrsnijeg sastava sa mehanizmom na dvostruk i trajni pritisak; obezbijegjena je najkorisnija uporaba čak do 20 po sto veća od svake ine što se drugim tijestovima postiže.

Prvijen nagrađam obdareni kod svih izložaba. MLINOVI za GROŽĐJE, VOĆE i MASLINE RAZDROBNE SPRAVE SA PRIDRUŽENIM HVATALIM ZA GROŽĐJE. Suhotvorne sprave za voće, kao i za sve bilinske, životinjske i mineralne proizvode. Pritisni strojevi za sijeno, slamu i ost. priregjeni za ručno kretanje; Razdrobnici za žito; Vijace za čišćenje zrnja. Najnovija patentirana automatična Štapa za loze „Syphonia.“

Sve ove sprave prireguju samo tvorničari

PH. MAYFARTH & COMP.

ces. i kr. isključ. povlast. Tvornica poljodjelskih i vinskih strojeva

BEČ II, Taborstrasse Nr. 76

Mukte se šalju katalogi i nebrojene pohvalne svjedočbe. — Traže se prestavnici i priprodavaoci.

◀ Pri naregijvanju paziti je na patvorenja. ▶

16-19

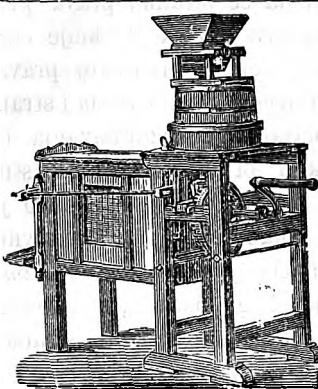
Kamel-havelocko 9 f. sa ogrlicom 13 fior. kabanice proti vremenu iz devine dlake 7 f. (najbolje) Loden-odjela u svim bojama f. 16 uvijek zališno kod *Jakoba Rothbergera* c. i k. Dvorskog dobavljača u Beču I. Stephansplatz Br. 9. Svakidan otvoreno do ponoća.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

W E I S S A

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Najbolje i najjeftinije SKLADIŠTE

zasve poljodjelske Strojave i sprave — Štrcaljke svake vrsti — Kotače — Šivaće strojeve — Strojave za pranje i sušenje — Patent. ručne mline — Tijeskovne — Štrcaljke za peronosporu — Pumpe za vino — Motore na paru ili petrolej

AUGUST KOLB, Tvornica strojeva

BEČ, II/7 Passetistrasse Br. 29-31.

Traže se solidni zastupnici.

Phönix-Pomada.

nagradena na izložbi za zdravstvo i njegovanje bolesnika u Stuttgartu g. 1890; po liječničkim svjedočbama i hiljadama zahvala priznata kao jedino opstojće djelujuće, neškodljivo sredstvo, da gospoda i gospogje dobiju bujne i pune vlasi i da se zapriječi otpadanje kose; mladici mogu s njome odmah uzgojiti jake brke. Garantirano za uspjeh i za neškodljivost. Lončić 80

Novč., poštom ili podućećem 90 novč. K. Hoppe, Beč, XIV. Schwezlergasse 12.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu fior. 4, na pò godine fior. 2; za *Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu fior. 4: 50, na pò godine fior. 2: 25; za *inozemstvo* fior. 4 i poštarski troškovi.

Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku oglasi koji se više a puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Dva proglasa.

Pred vratima izbora, u vrevi žestoke izborne agitacije, obe hrvatske stranke izdaše svoje proglase na narod. Prvi je izišao onaj narodne hrvatske stranke, koja ga je prihvatila na spljetskom, a za njim odmah proglas stranke prava, uglavljen na zadarskom sastanku. Pošto je dakle središnji odbor naše stranke imao već pred očima narodnjački proglas, trebalo je, da se na njeke opaske indirektno osvrne.

Narodnjački *proglas* govori u prvom redu o razdoru, koji je nastao u njegovu klubu, zaboravljajući, da je i prije toga bilo pravaša u Dalmaciji. Ali ne mari.

„Šestorica njih, veli on, istupili su iz našeg tabora i utrlj put bratskoj neslozi.“

Želja je naša bila da tog razdora ne stane i da se svi dalmatinski Hrvati nagju opet u jednom skupu. Ali usprkos našem nastojanju, svaka se je nada izjalovila, kad su se pristase nove struje stopili sa tako zvanom strankom prava i tim stvorili jaz među sinovima istog naroda, koji su se 34 godine zajednički borili za ista načela.“

To je sve! Narodna stranka nije niti jednom riječi spomenula uzroke toga razdora; ona je jednostavno isti konstatirala, pak za nj ubacila svu odgovornost na one koji, su iz njezina kluba izašli, bez da se je ičim opravdala! Ovo je, da se blago izrazimo, vrlo naivno, ali bi moglo biti i vrlo zavodljivo. I zato stranka prava u svom proglasu odgovorila je narodnoj stranci, te je pred narodom ovako rastumačila svoj opstanak:

„Pojava naše stranke u Dalmaciji nije objest ili želja za razdorom, nego zahtjev narodne potrebe: narodna ju je nužda stvorila. Mlahaštvo tako zvane narodne hrvatske stranke i slaba njezina vjera u hrvatsku ideju povedoše ovu na stranputice političkog oportunizma. Da se ozbijede probiteci naroda hrvatskoga — do kojeg drugog ovdje i nema — da se u narodu razžari osjećaj hrvatskog narodnog jedinstva, da se u hrvatskom narodu odgoji pomladak, koji će bditi na braniku njegovih prava, ustrojila se i u nas stranka prava, koja svoje ciljeve poistovjetuje sa probitcima cijelog naroda.“

Premda bi i ovo bilo dosta, središnji pravaški odbor hotio je još bolje rasvijetliti ovu tvrdnju. Zato odmah nastavlja njegov *proglas*:

„Biraci! Zaliti je što su danas Hrvati u ovoj pokrajini podijeljeni u dva tabora, ali krivnja nije na nama, već na drugoj strani, koja je pokazala da svoje stranačke svrhe pretpostavlja časti i koristi hrvatskoga naroda, te koja je dokazala, da nije vojna ni kadra privesti u djelo ideju sjedinjenja Dalmacije sa Hrvatskom.“

Ovo je težak i oštar prijekor. Stranka prava bila je dužna, da ga opravda i ona je to učinila daljnim riječima svog proglasa:

„Glasovanje 14. siječnja ove godine u dalmatinskom saboru crna je tačka u njezinom životu, a jadni razlozi, kojim je nastojala da opravda ono kobno glasovanje rječit su dokaz prijekornog njezinog djela.“

Koji su to *jadni razlozi*? U prvom redu onaj, da ako se primi adresa za sjedinjenje, vlada će zatvoriti sabor, koji ima da riješi toliko drugih posala.

Zar to nijesu jadni razlozi? Iza ovakih i sličnih isprika narodne stranke, zar pravaški odbor nije ima pravo, kad je rekao:

„Da i ova stranka samo na riječi veli, da se bori za sjedinjenje, dočim na djelu odbija ga uz kojekakve izgovore, zbog sićušnih obzira, čemu se vesele svi oni, koji su najljući protivnici samoga sjedinjenja Dalmacije sa Hrvatskom: očit znak, da su njezina djela u opreci sa prvom tačkom njezinog programa.“

Oštro, ali istinito i zato uvijek preblago, da ne i spominjemo ono „moćno okrilje“, o kom *proglas* u početku govori, da se pod njim proti nama nalazi narodna stranka.

Dok smo dakle mi naše postupanje temeljito obrazložili, narodnjaci nas jednostavno bijedi kao raskolnike. Srpsko-hrvatske čitanke, oportunizam, različito a uvijek dvolično postupanje u poslu adrese lani i ove godine itd. naprosto se prešutilo.

Što se tiče samoga programa — izvan različitog stanovišta naprama dalmatinskim Srbima, koje narodnjaci priznaju, dok ih pravaši smatraju četom „zalutalih sinova našega naroda, koji se, zavedeni, odrekoše hrvatskog imena“ — u drugom, u koliko mi vidimo, nema velikih načelnih razlika.

Ali koja korist imati *napisan* i najradikalniji program! I zato ističe velika razlika u izvagjanju tog programa, a u prvom redu najprve njegove tačke: Sjedinjenja sa Hrvatskom.

Narodna stranka tu veli:

„Mi priznajemo da smo dužni, kao što smo pravni u svaki zgodni čas potražiti, da bi naš premilostivi kralj, na temelju narodnih i pisanih prava, potvrdio njegovom svetom riječi, sjedinio Dalmaciju sa Hrvatskom i Slavonijom i povratio državi hrvatskoj sve njezine česti.“

Nastaje pitanje *zgodna časa*. Kada će doći taj blaženi zgodan čas? Evo blizu dvadeset godina, da se nije bilo o tom ništa pokušalo. Sudeći po izjavama stranke u saboru, taj bi zgodan čas bio onda, kad vlada ne bude radi adrese zatvorila sabora. Ovo nije sarkazam nego logični zaključak na narodnjačke izjave. Još je rekao dr. Klaić, da će taj zgodan čas biti „onaj kad se riješi pitanje bosansko, kad se odluči o priklapljenju Bosne ostaloj monarkiji.“ Mi smo više puta kazali, da bi to bio po našem sudu najnezgodniji čas i jaoh nama, kad bi nas on našao u ovom položaju! Svakako narodna stranka ovu stranu svog programa nije ni malo rasvijetlila, nego ju je ovako na laku ruku u narod bacila.

Stranka prava naprotiv o pitanju sjedinjenja rekla je ovo:

„Dok se ne ispuni sjedinjenje Dalmacije sa Hrvatskom neće nas minuti tolike nevolje, koje našu zemlju tište usljed privremenog njezinog položaja u ovoj poli monarkiji. Radi toga naši zastupnici slijedit će neprestance istaći ovo pitanje, da se tako nametne onim, koji mu se protive, a da u narodu ne zamre, nego da se to više razbudi živa želja za jedinstvom domovine. Stranka prava, koja u ovim poslima ne poznaje obzira ni ugibanja, nastojati će kroz svoje zastupnike, da pitanje o sjedinjenju ne bude više skinuto s dnevnoga reda, dok ne bude po pravu oživtoreno.“

Ovim je stranka čisto i bistro označila svoj program akcije i ujedno ga obrazložila. Kod narodne stranke toga nema. A zašto? Sve nam se nešto čini jedino zato, jer program njezine akcije nije u njezinim rukama. —

Ovim bismo se bili osvrnuli na glavne točke narodno-političkog programa sadržane u proglasu objih stranaka, iza čega dolazi t. z. program pokrajinskog rada, koji nećemo pretresati, nego ćemo samo reći, da je pravaški kud i kamo opširniji i liberalniji.

Ali ima još nešto što će sačinjati karakteristiku buduće naše borbe. U proglasu stranke prava ova izjavljuje, da će stupiti u borbu za narodna prava „otvorito, bez saveznika i ičije pomoći, uzdajući se u vlastitu snagu i u otačbeničku svijest“ hrvatskih birača.

Uzalud ćete toga tražiti u protivnom proglasu! A dogagjaji koji na sve strane pred oči izbijaju, dokazuju nam, da narodna stranka gornjih riječi nije mogla ni izreći.

Zašto to? Možda bi ovaj upit dao odgovor, koji je najviše doprinio, da se izmed nas otvori ovoliki nesretni jaz.

S tog gledišta mi smo sto put uvjereni, da stranka prava vrši samo svoju patrijotsku dužnost, kad uz poklič: *doli s krinkama!* stupa u nejednaku borbu s narodnjacima. U ostalom — što bog dade i sreća junačka!

Pismo iz Bosne.

Sarajevo, 9 Avgusta 1895.

Čestiti gosp. uredniče! Lijepo žalim, što vam se odavna ne javih. Tomu je uzrok manjkavost vremena i slaba sposobnost. Imalo se čega pisati s ove strane, što bi zanimalo cijenjene čitaoce oko borljive i svijesne „Crvene“; nu na žalost eto koga drugi, vještiji neće se do sad pera latiti. Pa što bi i ja ovako nevješt? El meni je žao i srce me boli radi mnogijeh stvari, koje se mimoilaze, a lijeka im se ne traži. Žao mi je da se posve šutkom prolazi, jer brate dragi onako je kao što ste više puta rekli, kad ste o ovijem zemljama, štogod toli prijateljski pisali, da *ovamo nije med i maslo*, koje „Bošnjak“ — stid ga bilo — htio bi da kroz tamu, koja je poklopila ovaj živalj u svijet slatko, glatko i sjajno prometne. Trebalo bi dakle narodne želje i muke na javu iznositi, te im lijeka zahtijevati, ali tu „Bošnjak“ neće da posreduje. Ja u ovom dopisu naročita štogod neću isticati već ću uopće nešto prozboriti, da se vidi kroz to, da nije ovamo blagostanje, koje muo gi na zapadu misle. Mi baš očito propadamo. „Bošnjak“ se preobrazio pod pa, te neće da dopise prima, u kojima se vlada ili koji njezin činovnik i ljubimac ne hvali. Vaš list ovamo se vrlo rado čita, a primjedbe i želje, koje kadgod iznesete u korist ovog življa moleći i opominjući vladu, opaža se da se uvažuju. Zaista vrijedi po koji dopis, koji se zabilježi kroz milu „Crvenu.“ S toga bi mislim bilo dobro, da su vam stupci otvoreni za dopise raznih dopisnika, iz ovih krajeva, te slučajno, kad im štogod dozlogrdi i nepravdu kakvu opaze, da mogu putem javnosti svojim ranama oduška dati. *) Htio sam tijekom da istaknem želju, da se što više dopisnika od amo okupi oko uljudne „Crvene.“ Za pero dakle svi oni, koje štogod boli, i krivo im se čini! Treba napomenuti, da se mora svijem, na temelju pravde i istine pisati. U „Bošnjaku“ koji veli, da tobože narod, a osobito nas Muslimane zastupa, opazili ste što se radi. Onaka radnja i onaki postupak, i pogana svraka zna da ne može da ljude zastupa. On onim svojim postupanjem je izgubio svu povjerljivost i naše nagnuće. Kako i ne bi?! Pišite mu štogod iz kojeg kraja, želeći da tako i vlada i javni živalj pozna nas i naše muke i nevolje — jer su teferiči, koje „Bošnjak“ iznosi vrlo rijetka — odgovori ti, da se ne može uvrstiti, jer je tobože nerazumljivo, ili bez ništa u koš baca. On bijaše u tom pogledu na svom porogjaju dosta čovječan pa bijaše oko sebe dosta mladeži okupio, a dopi-

*) Draga volje i u svako doba! Ur

si u kojima su se ponajviše naše rane i nedostaci iznosile pa liječile, pa i prilike kako da nam se pomogne iznosile, frecahu.

A danas? danas ti je on kratkijih rukava. Povjerljivost i svaku ljubav izgubio, a osobito od strane mladeži je vrlo preziran. Samo da vidite, što se šuška na sve strane. Kukavac gradiva nikakova, te već sad skoro dvije strane oglasima zapremi i zatrpa, a to sve da ne iznosi zahtjeve i želje naroda, te njegove tužbe. Abonenta imao je preko 1500, a danas? Danas nema ni polovicu toga. To što ima slabo ga plaća, a on ne traži. Pa i što će mu kad ima komu je milo, da on izlazi i da zadovoljstvo naroda javlja, a vladu u zvijezde kuje. Ta oni poklici pri otvorenju džamija i medreses, iz usta su ljudi kojima su prava svijest otkupili! Dolje šnjima! Narod se osvješćuje osobito mladež, pa se vidi da ona staza koju „Bošnjak“ htio bi da sjetuje nije dobra za njegovu sreću i budućnost, te s toga ga jedva očima gleda. Još sada nek izvoli glasovati, pa će vidjeti, a u buduću se nije ni bojati, da će kukavac osramljen moleći oprosta pred istinom klečati. Bijaše on čovjek dok prvi urednik šojim ravnaše i mogao se nekako onda i podičiti da nas zastupa. Danas? Nipošto! Lijenčina jedan! Kukavica! Tako je, kadmu drugi diktira, ali što? i za što???

Sad ovoliko usput o tom sarajevskom „organu“, a ako me potakne, biće malo budljivijih batina, jer ga dobro poznajem — u blizini sam mu bio. Tim više treba da se sve i svašta na javu iznosi, jer naša braća Česi i Hrvati, osobito treba da su što bolje upućeni u stvari, što se o vama zbivaju, da mogu lakše prosagivati i u car. vijeću i u delegaciji isticati. Nije dosta željeznicom preko ovih zemalja proputovati i Ilidžu vidjeti, pa o blagostanju Bosne sud izricati.

Baš je to uzrok, da se katkad u govorima gg. zastupnika opaža slabo poznavanje ovih krajeva. To se moglo vidjeti i ove godine na Delegaciji, gdje osim vrlog Biankina gotov svaki je vrlo pohvalio *svaki* rad ministrov. Donekle je zaista zaslužio, ali ne čak onoliko. Lako je palače i parkove podizati, ali zavirite gospodo u sela, pa da vidite kakve narod muke muči, zelen sa šaćicam brašna pomiješan u jede, te gladuje, a ako je prije koje marvinče pred kućom imao i kojeg voćića da uzre danas ga nema. Ta tolika desetina i danak kokoši i horoze progutaše, kamo li neće volove i konje. A Ilidža se u krasu sja i pariški parak prestavlja. Kazali su kad ima baba masla..... Ne ćemo mi toga gospodo! Zar je to napredak i blagostanje što se palače pod nebesa dižu i toliki raskoš na sve strane čini?

Oplemenite nam gospodo dušu. Podignite u u narodu moralnost na stari stepen njezin. Čujte samo! Do sad su se kopilad vrlo rijetko ragjale, a danas skoro svaku noć. Morala nam, morala! Sjetite se, da je od nemorala mnogi narod stradao i brojno materijalno pao. Sbog bluda koliko je brojno nazadovao rišćanski živalj ovamo? Bogme mnogo! Prevrnimo mi taj list civilizacije ne bili što bolje bilo. Zar ne vidite da idemo onom stazom, kojom je išao stari Rim, te onako duboko propao. Svijesti, svijeti treba!

Dakle morala nam putem čiste i lijepe prosvjete. Pitamo da budu slobodno puštane one poučne knjige, koje nam stižu preko Save, a plemenite su. U francuskoj revoluciji, listovi i knjige se štampahu u Engleskoj i drugdje, pa što se više zabranjivalo, to je više svijest rasla i napredovala.

Sve vam to ne vrijedi ni probijene srpske pare. Dakle kanite se toga, ostaćete zazil.

Gore napomenuh da bi trebalo da se što više raskošni trošak umanju, pad rad vladin malo pomnijivije kritizuje. Kad bi se na pr. gg. zastupnici, koji se i za nas brinu i bore — hvala im živili! — pobolje upoznali u naše prilike i neprilike, te iznosili na car. vijeću, na delegacijama i drugdje naše stanje onako kako jest, morala bi i vlada popustiti i raditi, te štedljivo trošiti, a ne onaki raskoš kao na primjer kod „Nade.“ Zar nije hvale vrijedno što su Česi lani kritizovali vladin rad i postupak, što je i odziva našlo. A koliko opet brigu vode gg. u stranci prava osobito g. Biankini, koji ne pazeći na vjeru, upozoruje vladu, da se malo drukčije preduzme za nas Muhamedan-

ce u govoru kojeg je izrekao ove god. u delegaciji! Živio Biankini! Živila stranka prava! Ta vi bogami tog svog Biankina ne znate cijeniti! To je alem kamen sviju Hrvata. To Dalmacija nije nikad imala. I opet živio! Ono bratsko zauzimanje glede nas muslimana, baš je plemenito. Dokaz više da braća katoličke vjere nijesu intolerantni kao Srbi! Od srca mu hvala. Na žalost malo ih je naših koji ga razume, ali mladež razumi ga i u srce ljubi ga. Mnogo će suza radnica poletiti svakom koji bude njegov govor čitao, što ga je ove godine u delegaciji držao. Baš mi je g. uredniče žao što ga i vi u cjelosti ne donesoste. Bi rado da smo viši. Ur.) jer „Hrvatska“ i „Narodni List“ slabo pađe u šake mladeži, dočim vaš list svakako više. Još ću drugi put!

H. Sezaija.

Naši Dopisi.

Trebinje, 13 Avgusta.

Vrlo cijenjeni gosp. uredniče! Jučerašnji doživljaj dvojice begova Resulbegovića izazvao je veliko saučešće i uzrujanost, te opće osugjivanje u našem gradu. Sramotni taj slučaj, o kojijem s velikim negodovanje govore svi Trebinjani bez razlike vjere i staleža, zasluži da se iznese u svijet, te javno žigoše. Taj slučaj ovako se je zbio: Jučer dne 12 o. mj. zaputila su se iz Trebinja u Bileću gg. Salihbeg Džetdarović i Aganbeg Resulbegović u pratnji svaki svojih odiva, udatih u Nevesinje za begove Bašagiće, koje su ovog ljeta bile došle u rod u pohode. Podranili hlađom iz Trebinja, te oko 8 sati u jutro stignu u Čepelicu. Tu u Čepelici drži neki Kapor kantu i peče kafu. Tu su se Salihbeg i Aganbeg htjeli malo odmoriti, te zaustave karoce, da popiju po kafu. Ženska čeljad ostala su megjutim u karocama. Salihbeg i Aganbeg pravo u kantu, kad na vrata, u kantu sjedi neki pravoslavni pop i dijete, te peče kafu. Bio je to kalugjer iz manastira Dobričeva, imenom Borković. Naši ti bezi uljegn u nutra, nazovu kalugjeru „dobro jutro,“ te naredi djetetu, da im časom ispeče kafe. Kad se na jednom kalugjer kô bijesom mučen razdere: „Kome kafu? Vama kafu? Neće vam je peći!“ Salihbeg, koji je ostao začugjen radi te brutalnosti, upozori popa na vrlo fin način, da oni s njim nemaju nikakva posla, te da ih s toga pušti na miru. A kalugjer ni da čuje, nego skoči, te se iznova stane derati: „Na polje; ja ću vama kazati, za vas nije kafa,“ — te ih stane tjerati na polje. Bog zna kakva li su čuvstva u taj tren obuzela bila Salihbega i Aganbega! Daj se bij s takijem, sramota, daj izagji, i opet sramota. Nema sumnje u ta dva bega kipilo je od uzrujanosti, te su silnu nutarnju borbu morali izdržati, dok su mogli svaštati svoju strast te u momentu take uzrujanosti pregledati niz posljedica, što bi se mogao izvesti iz svagje i reagiranja na tako prostački insult kalugjera. I kako se ono reče razbor je pobijedio. — Salihbeg i Aganbeg, da izbjegn svagji i škanđalu, ostavili su kantu. Nu Salihbeg ne samo da je izbjegao sam svagju, nego je prepriječio i svog kočijaša Hašima od svagje. — Premda mnogi, osobito rodbina Salihbegova i Aganbegova, zamjeraju istina da su se tako ponijeli, te uzmakli pred kalugjerom, moram ipak ovdje javno da uzmem Salihbega u obranu, jer po mom mnijenju Salihbegov je postupak u istom slučaju bio dosta korektan, tim više pošto su u karocama čekala ženska čeljad. Nego ostavimo to, jer bi se o tome moglo još prepirati, da li se je Salihbeg dobro ili zlo ponio, što se nije tu pobio s kalugjerom. A sad nam se i samo od sebe nameće pitanje: Kuda to vodi? Činjenica da je jedan kalugjer biva sveštenik, koji je u prvom redu poznat da širi slogu i ljubav, te uljudbu, ovako prostački i bezprimjernom drzovitošću napao mirne i poštene ljude, mora da zabrine svakog prijatelja narodnog uzgoja, jer će žalosnu sliku morala pružati narod kumu ovake vogje prednjače. — Dogogaj taj, koji od jučer čini jedini predmet razgovoru u svim slojevima trebinjskog društva, stoji radi svoje brutalnosti osamljen, te je jedini u svojoj vrsti, tim više, što su nevinim žrtvama istoga bila dvojica članova obitelji od koje nikada nikome — krstio se on il klanjao — nije bilo zuluma, te koju radi njezine dobrote, snošljivosti i poštenja, štuje u

ove krajeve i malo i veliko. — Ne valja tugju sramotu iznositi na glas, znam; a da sam se evo ipak dao na taj posao. vodile su me čisto uzgojne svrhe; jer sam rad, da javno osudim take slučajeve, kako bih po mogućnosti doprinio da se slični izljevi neuglagjenosti i brutalnosti ne ponove; jer glavna podloga i uslov opstanku čovječijeg društva je snošljivost; čovjek hoće li da bude i živi u ikakvu društvu mora da žrtvuje nešto od svoje individualne slobode, te da osebina svoje prirode izjednači sa naravi ostalih članova društva u kojem živi. U društvu čovječijem postoje neka pravila, neke granice, kojih nijedan član toga društva ne smije prekoračiti. Bez toga bi čovječije društvo brzo i lako izgubilo svoje ravnovjesje. Ta pravila, te granice sačinjavaju pojam uljudnosti, uljudbe. Gdje je ljudi, tu mora biti uljudnosti. Kome to svojstvo manjka, nek gleda i nastoji da ga steče! To toliko, a vama, dragi moj uredniče, srdačan hrvatski pozdrav.

Abid Trebinjac.

Blato, 8 Avgusta.

Kao što je puk izraelski čekao, da se narod spasitelj, tako i blatski općinari čekaju, da se potvrdi novo općinsko upraviteljstvo. Ima već godina dana da su se izbori obavili, rukovogjeni od vladinih čimbenika, pa još potvrde nema. Ako je učinjena koja nezakonitost (!) zemaljski odbor imao je već dovoljno vremena, da ureče nove izbore, a da stare zabaci. Ako nije, zašto toliko čeka? Po svoj prilici *rebus* nije tako mučan za riješenje, a mi upozorujemo naše političke sumišljenake na ovaj naš slučaj, da vide kako se s pravašima postupuje. Na ovakom i sličnim biće osnovane eventualne narodnjačke pobjede!

Još nešto. Do malo će biti izbori, koje će načelnik voditi. Kako to? Ako će ih sada on voditi, zašto mu je bilo dignuto to pravo kod općinskih izbora? Ili ima koja iznimka? Kad je zemaljski odbor to dopustio hoće reći da ima, no onda, pošto se stanje nije promijenulo, zašto ta iznimka ne vrijedi i sada? Brz odgovor: Saborski su izbori.

Javili bi vam blatskog narodnjačkog kandidata za vanjske općine ovog kotara, ali nećemo, da poštedimo pravaše izvan Blata, koji ga poznaju i koji bi pukli od smijeha, kad bi njegovo značajno ime pročitali. Ljeto je, vrućina, nije zdravo smijati se mnogo i zato ga ostavljamo u peru — do bolje prigode.

Korčula, 14 Avgusta.

Nema mnogo vremena otkad su naši mladi klerici došli iz Dubrovnika na praznike na Korčulu, da se odmore u okrilju svojih milih roditelja. Kako je poznato, oni su bili priviknuti uvijek govoriti „Hvaljen Isus“ kad bi došli u sakrestiju, dok su bili u Dubrovniku. Ali su i amo do sada uvijek govorili tako. Kada jedan dan dogjose u sakrestiju, gdje se je desio naddop Trojanis, te rekli po običaju „Hvaljen Isus,“ to nije bilo po čudi toj taljanskoj duši koja mrzi i nastoji da uništi sve što je hrvatstvu milo i u isto doba sveto, te ih ukori govoreći: „U jednoj korčulanskoj sakrestiji ne smije se govoriti „Hvaljen Isus,“ već „*Sia lodato Gesù Cristo*.“ To je mene koji sam bio na vratima sakrestije, tako zgadilo, da ne mogu činiti s manjega, a da to ne javim. Kad se kasnije povratio iz Dubrovnika, jer je tamo poslje toga otišao za neki posao, i to baš u subotu u večer, pozove sutra dan u 8 sati mlade klerike, te ih počeo ispitivati, da li je ko od njih reko van-ka ob onome što im je zabranio, govoreći da je on čuo, da su oni rekli u Čitaonici gdje su se bili sakupili. Kad nije doznao ko je rekao, jer i nije niko reko, zabrani im strogo ići u Čitaonicu.*)

Sada pitam: kakav mora da bude taj čovjek kad javno čini i govori takove stvari? Zar se sada ne može u jednoj hrvatskoj Korčuli pozdravljati niti moliti hrvatski? On vam sada ne govori hrvatski niti one molitve što se govore i koje su se govorile uvijek poslje mise, dočim svi kanonici govore hrvatski. (Eh, pripravo ražanj te se spravlja u lov. Izbori su nota bene!) Što smo dočekali! Samo mi u Dalmaciji imamo takvog župnika? Zar to ne znaju ništa u dubrovačkoj biskupiji?

Istina.

*) Nijesu držani poslušati ga u ovim stvarima. Ur.

S Pelješa, 14 Augusta.

Rekli smo da je narodnjacima glavna uzdanica protekcija i osobni uplivi. Fakt je da ih to sredstvo uzdrži, a oni se ne žacaju da tim zavgiaju narod. Često se čulo od njih: „Nama nije do popularnosti, mi ćemo se podvrći slobodnoj (!) volji naroda pri izborim da nam sudi“. A kad tamo što je moguće zamislit aparata za izbornu komešanje, to je sad na srijedi. Desno i lijevo obećaje se uregjenje puta, luka, čatrnja itd. svega i svačesa, parobrodic koji je u svoje doba vodio na sastanak u Spljetu, ovijeh dana imali smo ga čast vidjet prvi put megju nami. Obilazi i najmanje luke; obećaje nam se sa svijeh strana svakog blaga božjega, da čovjek kad ne bi malo dublje peško, mislio bi, do malo svi ćemo u pamuku ležat, a marena će nam sama u usta padat. Ali mi se u ovaj barometar dobro razumijemo.

Ako mi ova sredstva i ovako postupanje osugujemo, ipak bi pripustili ko je u blatu nek se valja. te svak svojim perjem kiti. Nego na žalost mi danas vidimo još stvari žalostnijih. Pokazala se na obzoru našeg političkog života čista i neokaljana stranka prava, u kojoj svaki pravi otačbenik vidi svoj spas. — Njezini muževi neumorno rade, na svakom polju našeg javnog života, ne ištući nikakovu nagradu, dapače izloženi svima suprotivštinam što se zamisliti dade. Na ovu stranku odnargogeni narodnjaci uložiše sve svoje sile da je sataru. Na ovo zadnje postupanje mora da se svak zgadi ko iole čuti narodnog ponosa.

Ruku na prsi, pa ispitamo našu savijest. Možemo li mi tu stranku podupirat? Smijemo li tima ljudima naš glas povjerit? Nek nam savjest odgovori.

Braćo Pelješčani! — Kako smo početkom ustavne borbe bili prvi koji smo pod narodni barmjak stupili, — budimo i danas megju prvim, da pravom stazom krenemo, i one koji nam čast domovine izigravaju od sebe odrinemo. — Kanim se obzira, ne vjerujmo u obećanja. Naše osvjedočenje, čast majke domovine ne smijemo pod nikakvu cijenu žrtvovat, kukavni bi mi nje sinovi bili kad bi šta takova i promislili. U ovom važnom času, koji skoro nastupa, osvjetljajmo lice sebi i njoj, ukažimo se da smo Hrvati, ne samo na sastancim i u riječi, već to djelom dokažimo, birajući one ljude, koji će u svakoj prigodi braniti naša prava i zagovarati naše materijalne potrebe. Kanim se gospode što nas sad traže kad im služimo, i obećaju nam što će nam kašnje zanjekat, kako su i prije to radili. Nedajmo se više varat praznim obećanjim. Vrijeme je da se osvjestimo, čast domovine nas zove. Borimo se dakle za naša prava, koja nam po Bogu i pravu idu, i koja su nam zajamčena od našeg premilostivog vladara.

Pravaši.

Pogled po svijetu.

— „Neue Freie Presse“ javlja da će privremeno ministarstvo ostupiti početkom oktobra. — Sastanak našega kralja sa rumunjskim, ma da je bio privatne naravi, tumače kao jednu izjavu proti dogagjajima na Balkanu. — Bugarski se knez povratio kući, primio metropolita, te se o njegovoj misiji sa zadovoljstvom izrazio. Ustanak u Macedoniji sasvim je ugušen. — Španjolska i Engleska sporazumješe se u marokanskom pitanju, te će se megjusobno podupirati.

Domaće vijesti.

Izbori. — Na sve strane razmahala se žestoka izborna borba. Proglas naše stranke, kako nam iz više mjesta javljaju, učinio je svukud najbolji utisak. Biće žestoke borbe, jer u mnogo mjesta ima golemih nezakonitosti, a gdje gdje, osobito u okolici Spljeta, počela su i nasilja. Svrhom mjeseca obaviće se izbori biranih birača i tad će se moći predbježno označiti položaj stranaka u budućem saboru. Danas je još rano, da se nešto zaključki, pak se može samo nagagjati.

Izgredi u Osijeku. — Onomadne došlo je nekakvo magjarsko operetno društvo u Osijek, da prestavlja. Gragjanstvo, koje je u tom vidjelo nečiji prvi pokus, došlo je, u velikom broju da demonstrira. Oblasti su reagirale i demonstracije

su se produljile za više dana svake večeri. I vojaska je pozvana te je bilo ranjenih i uapšenih. Mi smo amo zaokupljeni našim izborima, inače bi ovaj čin i u nas, ko u Banovini, svratio na se opću pozornost. Nama je megjutim mило da se Osijek probudio.

Spljetskom „Jedinstvu.“ — Nije istina da je „Crvena Hrvatska“ proti pohrvaćenju zadarske gimnazije. Ko pozna naš list zaključit će da takove lakardije mogu samo budale pisati. „Crvena Hrvatska“ rekla je, da po radu narodnjaka to neće bit pohrvaćenje nego posrbo-hrvaćenje i da će, ko i drugdje, hrvatski jezik, hrvatsko ime bit zabranjeno, a samo uz srpsku krpicu dozvoljeno, jer tako uvijek i za sve škole postupahu narodnjaci. Ovoliko na zadirkivanja. Na ostale osobne zadjevice radi Proglasa, koje se nas tiču — ne odgovaramo.

Pišu nam iz Makarske: — Ova čisto hrvatska općina bi raspuštena. Nego što će najbolje oslikati postupanje i tendencije stanovite družine, jest to, da je pri ovom koraku dr. Gajo Bulat uložio sav svoj svemogući upliv (koji se plaća zatajom narodnih načela) u Zadru i došao do svoje svrhe. Čestitamo gosp. doktoru da on toliko može, samo ga pitamo: čemu svoju moć ne iskaže naprama onomu njemu dobro poznatom intrigantu i konfidentu neke gospogje, nego je uporavi na općinu uzgojenu po načelima neumrloga dn. Miha? Mi ne znamo čijim je srestvom tu služio: znaće on.

Pišu nam iz Kune. — Prosuo se glas da nam odlazi župnik, naš oblubljeni dn. Niko, koji je megju nama zavrijedio općenitu ljubav i štovanje. Mi bi u velike žalili njegov odlazak, jer je ovo uzoran svećenik i dobar pastir i mi smo uzajamno jedni drugom bili ugodili. Zato stavljamo na srce svih onih, kojih se tiče, da to zapriječe i sklonu dn. Nika, da i nadalje ostane megju nama, jer čemu da se bez potrebe smučujemo? Mi ovo govorimo ozbiljno, pošto bi nas se njegov odlazak neugodno dojmio.

Pišu nam iz Kotora. — Ovdje u gradovima Kotoru, Perastu i Ercegnovome biće borba nečuvana da ne ispane Hrvat, nego radikalni srbotalijan. Već se neki sudbeni činovnici stranke srpskotalijanski živo miču i agituju — U odsutnosti predsjednika Martecchinia vodi poslove ljuti legaš Bresan, sudbeni savjetnik, i već ti danas Dr. Leso Mitrović č. k. sudbeni prislušnik naravno sa dovolom Bressana udaljio se iz Kotora i krenuo u Ercegnovi da agituje da preporučiti tamošnjim Srb. i Talij. da živo rade i da se živo zauzmu, da ne bi Brajković prodro. — Mitrović upotrebio je odsutnost Martecchina koji je na dopustu do konca ovoga mjeseca. Ovom prilikom spomenut nam je, da je Mitrović tu nenadno bio u Zadar premješten, pak mu opet opozvan premještaj. Čijom protekcijom? ... Zna se!

Pišu nam iz Budve. — Ostavio nas je vrli i zaslužni Lučko Zdravstveni činovnik Andro Rajčević otputovavši za Šibenik. Poslje 8 godina boravka u ovom mjestu on ostavlja lijepu uspomenu u našem puku. Njegov odlazak svak je požalio jer je bio dobra srca i blage čudi, tako da sve pučanstvo ovog grada gojilo je najbolju simpatiju naprama njemu. Pri odlasku dopratilo ga je do parobroda nebrojeno pučanstvo suznim očima pozdravljahu ga sa više krat: Živio! i sa pucanjem mužara. Budva ti dovikuje: Živio! nezaboravni Rajčeviću! puk nigda te zaboravit neće!

Ispravak. — Na gadne napadaje poznatih dopisnika „Dubrovnika“ iz Kotora — od kojih je sad jedan zamuknuo radi još poznatijih razloga — proti bratu Slavenu prof. Macheru, bi ovaj prisiljen da pošalje ispravak koji je „Dub.“ uvrstio tobož toliko, koliko ga veže zakon, a u istinu ispuštao ovo što mu je bilo najteže. I zato da se vidi kako neki istinu pišu, uvrštujemo ga u cjelosti ovdje:

Uglednom Uredništvu „Dubrovnika“

u Dubrovniku.

Na temelju opstojećeg zakona o tisku molim to ugledno Uredništvo, da izvoli tiskati u dojdućem broju slijedeći ispravak obzirom na dopis iz Kotora uvršten u br. 29 dne 21. tek:

1) Nije istina, da me je ikada Upravitelj pozvao na opravdanje a najmanje za sve ono, što o meni tvrdi spomenuti dopis.

2) Nije istina, da sam se pred p. t. gosp. Dr. R. Kvekvićem, Gjurum Vukotićem, Tomom Brajkovićem, Lukom Tripkovićem i Dr. Josipom Pezizjem pravdao, ali napokon priznao, da sam tobož nehotice nazvao Bokelje bezobraznima i lupežima.

3) Nije istina, da sam za to pitao oprostjenje.

4) Nije istina, da su sastanku prisustvovali g. načelnik Luka Tripković i gosp. zastupnik prof. Tomo Brajković.

Nasuprot.

Istina je, da su se p. t. gg. Dr. Pezzi, Dr. Kvekvić, Kapetan Verona i zastupnik Vukotić uvjerili da nijesam uvrijedio niti imao namjere uvrijediti Bokelje.

5) Istina je, da je g. kap. Ante Verona, prečanski načelnik — koji se ni ne spominje u dopisu, dočim je kao najstariji prvi mene nagovorio — odmah očitovao, da je potpuno zadovoljan mojom izjavom; kao što je takogjer istina, da su isto očitovali i ostali članovi deputacije, koji su se i rukovali sa mnom.

A da ja ne mrzim Bokelje, svjedok je gosp. Gjurum Vukotić, koji je drage volje povukao svoje riječi natrag: „Vi mrzite Bokelje.“

U Kotoru, 30 Julija 1895.

Ivan Macher
gimn. učitelj.

Dopisnicima. — Radi obilja materijala, koji je dočekao našega urednika kad se je sa zadarskog sastanka povratio, prisiljeni smo ostaviti neke sastavke za došasti broj. Neka izvine gospoda dopisnici!

Gradska Kronika.

Lične vijesti. — U nedjelju večer presvj. biskup i preč. kan. Palunko polaze put Rima. Sretan put!

Općinska sjednica. — U srijedu bila je općinska sjednica, na kojoj su potvrgjeni zajmi radi gradnje kaserme i obavljani drugi manji poslovi. Zatim se birahu dva povjerenika za gradske zastupničke izbore. Srbi i Talijanaši nijesu se mogli sporazumjeti nego dogjoše svaki svojim predloženicama, po čemu su Hrvati dobili većinu, ali ne apsolutnu. Pošto su Srbi dobili najmanji broj glasova, u trećem glasovanju došlo je do užeg izbora izmegju Hrvata i Talijanaša, te su Srbi svoje glasove podali jednomu Hrvat i jednomu talijanašu i bijahu izabrana gg. Božo Mičić i Božo Bačić.

Svečanost u Postranju. — Dernek Velike Gospe u Postranju ispaio je najljepše. Selija bijahu okićena hrvatskim trobojnicama i začinjena hrvatskom pjesmom. Mnogobrojni prijatelji iz Grada, koji pohodiše naše junačke Postraanjane bijahu najbolje pričekan i pogošćeni. Slava je svršila u potpuno skladu, pak se čudimo što je općina poslala tamo svoje redare, koji čin ovi dobri seljani smatrahu uvrijedom. Neka ih samo ne dolaze izazivat i zavagjat srpsko-talijanaški korifeji, pak ćete vidjet nema plemenitijeg naroda na svijetu!

Kraljev dan. — Sutra će se u stolnoj crkvi i u gradu obdržavati obična godišnja svečanost kraljeva dana.

Pohvalno. — I ove godine Starogragjani koji se nalaze ovdje, dali su otpjevati Misu u Crkvi OO. Dominikaca na čast Sv. Roka zaštitnika njihovog grada uz prisusnosti istijeh.

Zastupnik banke „Slavije.“ — Primamo: U gledno Uredništvo! Odnosno vijesti pod rubrikom „zastupnik Slavije“ uvrštene u zadnjem broju Vašeg cijenjenog lista sa strane tog uglednog Uredništva, dužnost mi je ispraviti: Zastupstvo „Slavije“ za Dubrovnik i okolice, nijesam izručio g. Petru Orepiću, nego ću ga gledat izručiti drugoj osobi. To toliko točnosti radi! — Sa odličnim štovanjem jesam

I. Radeljak činov. banke „Slavije.“

U Dubrovniku! — Prekojuče na Veliku Gospu u jednoga Srbina katolika gradili su hrišćanski radnici kao da je rabotni dan. Valjda za srpski inad?

I ovakih se danas dogagja — u staromu Dubrovniku!

Pametno. — U pretprošlom broju mi smo pohvalili napredak u preparandiji, a pokudili nazadak u gimnaziji. „Dubrovnik“ nepozvan skočio da brani gimnaziju (zna se zašto!), pak nam nema što da reče, nego da su maturanti ove godine, osvem jednoga svi Hrvati, dakle da zao duh srpski nije njihovu napretku škodio. One dakle duge istrage, ona progonstva, one prijetnje isključenja za ništa, koje je pomoću nekih Srba u gimnaziji proti našim gjacima, sad maturantima, bio pokrenuo zao duh srpski, da spasi potajnu i organizovanu srpsku propagandu, nijesu škodile njihovu napretku? Po duši ljudi oko „Dubrovnika“ vrlo su pametne glave!

„Jedinstvu.“ — Odgovaramo „Jedinstvu“ da nije ništa onako kako on piše o našem uredniku, da se vladao u poslu glazbe. On je bio protivan da hrvatska glazba izlazi na sv. Vlaha samo za to, što je Gondola ukinuo iz programa sve hrvatske i slavenske komade, pa čak i koračnice c. i kr. regimenata, koje su imale hrvatski naslov.

Na vježbe. — Sutra na 6 po podne odlaze naši domobranci na vježbe u Boke.

Književnost.

Urednik „Katoličke Dalmacije“ u Zadru don Ivo Prodan poziva na pretplatu na svoje „Uspomene“, koje će o sljedećem raspravljati: I. Naš program — Hrvatsko državno pravo. — II. Hrvatska pored Italije. — III. Borba s talijanašima. — IV. Borba s nadrisrbima. — V. Borba s narodnjacima. — VI. Borba s vladama. — VII. Borba za glagolicu. — VIII. Borba za hrvatsku knjigu. — IX. Različiti spisi. — X. Triumf pravaške misli. — Sva ova djela iznositi će ukupno punih 100 štampanih araka, u obliku „Obratuna“, sa 1600 strana. — Dovořit će se štampa u petnaest mjeseci: od prilike 7 araka na mjesec. — Cijena umjerena: sve skupa 5 fiorina (10 kruna). — Predbrojba se otvara na sva djela, ali isplata može se obaviti i na pet obroka. Za svaki fiorin pretplatnici dobiti će 20 štampanih araka. — Prvi fiorin (dvije kruna) ima se dostaviti piscu poštanskom doznakom, ko hoće unaprijed, a onomu ko ne pretplati, poslati će mu se prvo djelce uz poštansko pouzeće, uračunav na njegov teret, kao što je pravedno, trošak odaniljanja. — Oni predbrojnici, koji se zauzmu, da se ova djela rašire što više u narod, na deset točnih pretplatnika dobiće kao uzdarje, sva djela franko na kuću. — Knjižarama daje se 20o/o otpusta na cijeni. — Prvi je svezak već pod štampom, jer je urednik privatno jur dobio toliko naručaba da može računati, da će se pokriti štamparski troškovi. — Razasijlanje će početi polovicom ovoga mjeseca. S toga urednik moli onu gg., koji se misle predbrojiti, da mu dostave čitljivo i tačno napisano svoje ime zvanje i mjesto, najdalje do 15 tekućega.

Češka slovnica. Svaki Hrvat zna, da je Slaven, ali ni stoti Hrvat ne zna nijednoga slavenskoga jezika osim materinskoga, i tako je gotovo svim naobraženim Hrvatim njemački jezik gotovo jedini kulturni jezik. Uz to svaki naobraženi Hrvat zna, da nam je pogibeljnije duševno robstvo Niemcem, nego li časovita politička podređenost makar kojemu drugomu susjedu. Mnogi naobraženi hrvati znaju i to, da su se od svih slavenskih naroda do sada jedini Česi najuspješnije u prošlosti otimali, a sad evo gotovo posvema oteli njemačkomu uplivu. Zato u nizu slavenskih slovnica, što ću ih izdati, napisah najprije češku slovniciu za Hrvate i hrvatsku za Čehe. Držim za prirodno, da se izda najprije češka slovnica za Hrvate, a čistim dobitkom što jeftinija hrvatska za Čehe. Zato ovako oglašujem predbrojbu na češku slovniciu. Koji naobraženi Hrvat ne zna češki, a neće da bude samo po krvi Slaven, (jer po krvi svi su ljudi braća), a uz to želi da se i Čehom dade prilika da nauče hrvatski, neka do 1 Rujna o. g. oglasi podpisanomu da će kupiti slovniciu, čim izadje. Štampat će se slovnica čim se nadje 300 pretplatnika. Koji Hrvati znaju češki, umoljavaju se da pošalju prinose za izdanje hrvatske slovnice za Čehe. Slovnica je pisana posvema razumljivo, a dodao sam joj i obsežan hrvatsko-češki rječnik, obsezet će oko pet štampanih araka. Stajat će 50 novč. Oglašuje se: Zagreb, Medulićeva ul. br. 17.

Stjepan Radić.

Otvoreno pismo.

G. Stevu Vrčeviću, uredniku „Dubrovnika.“

U dopisu iz Kotora 27. julya u 31 br. „Dubrovnika“ sa potpisom 2+2=6 nalazi se ovo: „Oni,“ zovem ih ovako, ja ne umijem drukčije, upeli se da sastave njeku novu muziku, itd. itd., pak saviše: „dva osnivača muzike već su obijali pragove raznih kuća i ureda želeći da sakupe što veći broj članova, ali im je na mnogijem mjestima na najuljudniji način pokazan onaj otvor, kroz koji su ušli, jer su oni toliko drski bili, da su dolazili i pred njeke ljude, kojima nikada nebi smjeli ni na oči da izagju.“

Ti prezreni „Oni“ od Vašeg dopisnika i suradnika jesmo glavom mi, pa mi, koji javno izlazimo sa našim potpisima, kô što smo takogjer „oni“ koji smo obijali pragove raznih kuća i ureda radi nove „Kotorske Glazbe.“ Istini na čast, g. uredniče, izjavljujemo, da, gdje god smo bili, svuda su nam se hvala Bogu najuljudnije otvarala vrata sa neograničenim povjerenjem, upisivali su se rado kao članovi nove osnovane Glazbe svi zapitani, kojih je dosada preko stotine, a neke su dapače osobe i to dobar dio, molbom k nama dohodile da ih upišemo. Samo što jedino dvojica nijesu se upisali, i to g. sudbeni savjetnik Bresan, izvinio se, „da nebi želio biti članom, jer od kada je u Kotoru, da nije nigdje u nikakvom društvu član,“ i sadrug mu pl. Cippico, koji reče „da će vidjeti.“

Molimo g. uredniče, Vas, koji ćete biti potanko obaviješteni bili, da nam izjavite, tko su „ti ljudi“ u Kotoru, pred koje nebi smo smjeli ni na oči izići i zbog kakovih razloga, jerbo mi „te ljude“ za pravo ne poznajemo. Vi nas g. uredniče prelijepo i predobro poznajete. Mi se ni najmanje ne bojimo nikoga, da bi nas prekorio jali pokudio zbog našeg postupanja i naših djela, mi svakoga možemo slobodno i otvoreno u lice pogledati — čisto nam je i vedro čelo, što doisto nije tako kod Vašeg dopisnika, jednog podlogstvara, vrijednog svakog prezira i nikakova spominjanja.

Drsko Vaše piskaralo veli „Nomina sunt odiosa.“ A mi velimo, neka iznese imena „tih ljudi,“ ako imade i malo krvi u obrazu, ako se neboji svjetlosti.

Na kraju pak sažaljujemo Vas g. uredniče, što rado odobravate onakovo piskaranje, netom ste ga u istinu tiskali, što imate onakovo pero, što onakovim gadnim dopisom, punim najbezobraznijih laži i osvada dostojnih jedne najgore ženetine punite „Dubrovnika“ list, koji brani interese jedne političke stranke!!

U Kotoru, 10 Kolovoza 1895.

Tripo Pezzi
Rocco Vucovich.

Zahvala. — Na svoju molbu premješten u svoju domovinu, primih kod mog odlaska iz Boke Kotorske toliko znakova ljubavi i iskrenog prijateljstva, kako se nijesam uikada nadao. Zahvaljujem gg. tamburašima iz Dobrote za krasnu serenadu; Slavnom Upravitelju Slavjanskog Doma za milu posjetu; svim svojim mnogobrojnim prijateljima za iskazanu ljubav i počasti meni i mojoj gospodji. Srdačna hvala i bratski pozdrav!

Svim onim prijateljima, od kojih se nijesam mogao osobno oprostiti, kličem: „Na zdravlje!“

Ivan Macher
gimn. učitelj.

JAVNA ZAHVALA.

Svim onim, koji su nastojali da ublaže našu tugu, prigodom smrti naše neprežaljene supruge, majke, kćeri i sestre

A N B

ovim izričemo najsrdačniju hvalu. Najtoplija pak hvala gg. Dr. Peru Nikoloriću, Dr. Roku Misiću, i Dr. Jakobu Sollneru kotarskom trebinjskom liječniku, koji su nastojali da nam ju otumu iz čeljusti smrti. Srdačna još hvala gosp. Vjekoslavu Hemsu i njegovoj supruzi, obitelji gosp. Balda Casagrandi i gosp. Iva Müllera, koji su nam bili od velike utjehe u zadnjim njezinim časima. Hvala takogjer č. don Marinu Gavranicu č. ocima Franjevcima i Domenikancima i svim onim, koji su ispratili njezine ostatke do vječnog prebivališta. Još jednom svim zajedno srdačna hvala i od Svevišnjega vječna plata.

Dubrovnik, dne 3 Kolovoza 1895

Ivo Lepeš suprug

Antun Petrušić otac Josip Polz šurjak
Luce Petrušić rogi. Kristović Vicencija Polz rogi. Petrušić
majka sestra

Vlaho	Pavo	Nike	} kćeri
Ivo	Antun	Luce	
Tomo	Niko	Ane	
Mato		Marija	

Marija Petrušić sestra.

AMIDO DOPPIO MACK

Soltanto guirino se con questa MARCA DI FABBRICA.

Il sistema più semplice e più rapido per inamidare con poca fatica Colli, Falsini rendendoli Belli come se fossero nuovi è solo quello di servirsi dell' **Amido doppio Mack.**

Ogni esperimento ha per effetto di continuare l'uso.

Si trova ovunque a 3, 10 und 20 Kr. la scatola.

Deposito generale per l'Austria-Ungheria: **Gottlieb Voith, Vienna III/1.**

OGLAS.

Čast mi je javiti P. N. Općinstvu, da sam preuzeo trgovinu već prestale tvrtke P. G. Svago u Dubrovniku i da ću na istom mjestu uzdržati istu, uz skladište gvozdja za kovačke radnje, cakla, cementa, svakovrsnih masti, svake ragjene gvozdjarije što treba za svodjelske radnje. Držim skladište Engleskih mjedenih pumpa dosad najboljih kao i drugih gvozdjenih; cijevi od gvozdja i olova svakovrsnih rubineta i Closete. Skladište materijala za lamarske radnje — kao: rama, otuna, zinga, kositera i olova. Crnih i bijelih gvozdjenih lastara na dosta i na malo. Skladište svakovrsnih kuhinjskih sprava, kao i spacherda gotovih i po naručbi; svakovrsnih svijeca povlagjene tvornice Ditmara u Beču, cilindra i stijenja za iste. Gvozdjenih peći, i od fayanje gotovih i po naručbi, šivaćih strojeva i t. d.

Preporučam moju radionicu svakovrsnih lamarskih radnja; primam naručbe za vodo vode po kućama i ulicama; popravljam pumpe, držim u zalihi gotovih mjera za vino i ulje od 50 litara niže držim gotovih kuponica i pravim iste po volji naručitelja, primam svaku radnju što se tiče moje struke solidno i što prije izvršeno uz vrlo umjerene cijene.

S poštovanjem

N. M. Gjivanović

3-4

Kamel-havelocko 9 f. sa ogrlicom 13 fior. kabanice proti vremenu iz devine dlake 7 f. (najbolje) Loden-odjela u svim bojama f. 16 uvijek zališno kod **Jakoba Rothbergera** c. i k. Dvorskog dobavljača u Beču I. Stephansplatz Br. 9. Svakidan otvoreno do ponoća.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

W E I S S A

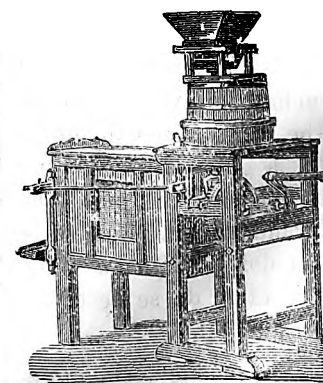
„Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.“

Phönix-Pomada nagradjena na izložbi za zdravstvo i njegovanje bolesnika u Stuttgartu g. 1890; po liječničkim svjedočbama i hiljadama zahvala priznata kao jedino opstajeće djelujuće, neškodljivo sredstvo, da gospoda i gospogje dobiju lijne i pune vlasi i da se zapriječi otpadanje kose; mladići mogu s njome odmah uzgojiti jake brke. Garantirano za uspjeh i za neškodljivost. Lončić 80

novč., poštom ili poduzećem 90 novč.
K. Hoppe, Beč, XIV. Schwezlergasse 12.

Najbolje i najjeftinije **SKLADIŠTE** za sve poljodjelske Strojje i sprave — Strcaljke svake vrsti — Kotače — Šivaće strojeve — Strojje za pranje i sušenje — Patent. ručne mline — Tijeskovje — Strcaljke za peronosporu — Pumpe za vino — Motore na paru ili petrolej

AUGUST KOLB, Tvornica strojeva
BEČ, II/7 Passetistrasse Br. 29-31.
Traže se solidni zastupnici.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na pō godine flor. 2; za *Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4: 50, na pō godine flor. 2: 25; za *inozemstvo* flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku oglasi koji se više a puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Ko su pravaši!

„Pravaši su sve i svašta!

„Kad je potreba da se stranka prava ocrni pred svećenstvom i pobožnim pukom, onda su pravaši čeljad koja su se odrekla Boga i vjere; oni ne vjeruju ni u pačicu i — što je još gore oni su svi framasuni, koji bacaju svete partikole i mrze jezuite; oni se ne ispovijedaju, ne idu u crkvu, ne priznavaju načela kršćanske države. Oni napokon hoće da uvedu gragjansku ženitbu, — u jednu riječ čeljad koja će uništiti katoličku vjeru u ovome bogoljubnom narodu. Svećenici! Župnici! Pak Vi još uz ovaku stranku?!

„Ali kadgod treba okrenuti u druge note. Onda su pravaši sve popovi i fratri. Koga drugoga imadu, molim vas? Oni hoće da nam nametnu mantilju, da nas zatvore u zakristiju, oni i njihovi popovi i fratri. Kamogod se okreneš *don tamó, fru amo, padre onamo*. Popovi vode borbu, popovi raspomagaju novinama. Ne, nećemo popova! Pravaši su popovska stranka.

„Pravaši su izdajice naroda. Oni su se prodali. Ko o tom sumnja? Oni su se prodali Magjarima. Nije li Frank bio u Pešti? Neka nam dokažu da nije bio! I Kallaju su se prodali. Prodao ih je Polnegović. Ko o tom još sumnja? Je li lani Polnegović bio u Sarajevu? Je li govorio s Kallajem? Pešta i Sarajevo i — framasuni! Jer su se i njima prodali. Omladina luđa misli da nijesu, ali šta ćeš od nje: ne zrele glave pitajte nas! Svijeh su vas prodali, bez vašega znanja, a bili bi i narod, kakvi su, ama nedamo mi.

„To u Zagrebu, a u Zadru ne vidite da je Bianchini zajedno s Trigarijem? Pravaši i talijanaši učinili su formalni savez za obranu i navalu. A proti komu, da od Boga nagju? Proti narodnoj stranci, proti onim ljudima koji su preporučili hrvatsku Dalmaciju. Javna je tajna, da se je Biankini prodao Trigariju i da radi po talijanaškoj komandi. Radi toga pravaši su proti pohrvaćenju zadarske gimnazije. To smo mi uvijek tvrdili, no njihov proglas je to najizričnije dokazao *). Tu se zadarska gimnazija niti jednom riječi ne spominje. A ko nagje napisane riječi zadarska gimnazija, mi smo drugi.

„A tek njihova načela. Smokve! Ambicija, ambicija. Prodali su se, a ovamo hoće da budu vođe naroda! Jadni narode u čije bi ruke zapao! Sve iz ambicije! Što je njima do sjedinjenja? Ništa, reklama! Reklama, govorimo vam. Oni bi htjeli da sve sruše, da unište sve ono što smo krvavom mukom mi zgradili i da na mjesto toga podignu — koga? Čekajte malo koga da podignu? Aha! Nasli smo! Hedervarija! Vi se smijete? To je njihov stari saveznik. On ih odavno drži u svojoj vreći. Znamo mi, velimo vam.“

Prekidamo, da se komu našem čitatelju ne zgadi.

Zar ovo nije pisanje „Jedinstva“? Ako nismo od riječi do riječi prinijeli njegove napadače, noka čitatelji sude, jesmo li im sadržinu pogodili.

*) U pravaškom programu čita se naime, da će se pravaški zastupnici zauzeti oko „pohrvaćenja svih srednjih naukovnih zavoda u zemlji“. Ur.

Tendencija ovoga pisanja očita je: narod treba napuniti laži, sumnje i presuda proti pravašima. eda se tako ne dosjeti našem grijehu.

Može li ovakim slučajevima biti izmegju nas razlike mišljenja? Može li biti načelne polemike? Pogrdá! pogrdá! Izgrdi ti njega, prije nego izgrdi on tebe. Ljudi narodne stranke služe se ovim klevetama, da nas prisile na obranu, da nas zabavljaju odgovorima, da im ne dodijevamo nesnosnim upitom: *kamo vodi njihova današnja politika?*

Oni će ti onda iskrenuti i framasune i popove i partikule i prodaje i izdaje, ali na pitanje odgovoriti neće.

Mi mislimo da je baš to nemoralno, da se baš ovakim srestvima truje narod.

Nego što mi tvrdimo, imamo navadu i da činjenicam dokažemo.

Kako narodna stranka radi za prvu tačku svojega programa, za sjedinjenje sa Hrvatskom? Što je ona za ovo u dvadeset godina učinila? Jedan odgovor: Ništa!

Je li kada kroz to vrijeme, kao većina, pokrenula ovo pitanje? Nije nikada. Ona se za sjedinjenje borila kao manjina, ali čim je došla na većinu, puštala je da to pitanje zaspi. Nastali su obziri, pogagjanja, oportunitizam! Hohenwartov klub svijeh ih je bio uspavao. Oni su hodili u Beč i sjedali u carevinskom vijeću, gdje im mjesto nije, bez ikakvog državnopravnog ogragljenja. Ovo je istina! Jedino u Hohenwartovu klubu učinili bi nekakvu izjavu, ali u parlamentu ni riječi. Sam Miho Pavlinović što nije u tom slušao svojih drugova i za to je mnogu gorku progucio.

Slično se radilo i u Dalmaciji, ako ne gore. Stečevine, kojim se stranka danas toliko bani, mi ne bi spominjali, da se borba ne zaoštriva, ali kad su ih objesili na veliko i malo zvono, reda nam je ispitati njihovu vrijednost. Istina škole nijesu više talijanske, ali u njima svoj jezik ne smiješ zvati svojim imenom. U školama, koje narodna hrvatska stranka sebi u zaslugu ubraja, hrvatsko i hrvatski naziv smatrani su izgređom i političkim prestupkom, svejedno kô što se naš narod ne smije zvati hrvatskim imenom. Knjige u tim školam pune su srpske natruhe. Hrvatsko ime i hrvatski narod, čija ih djeca uče, u njima se za Dalmaciju ne spominje. Da dijete nema obiteljskog uzgoja, po pučkoj našoj školi i njezinim čitankama on ne bi znao komu narodu pripada. Ako narodna hrvatska stranka hoće da su ovo njezine zasluge, mi joj ih ne zavijamo.

Koje su pak te druge stečevine? Biće valjda Spljet, s kojim nam toliko predbacuju. Molimo vas nemojte odviše ticati u ovaj osinjak, jer nikomu ne bi bilo milo čuti, kad bismo počeli temeljito pretresati to *pohrvaćenje* Spljeta. Promijenise se imena ulica i obala, ali narodnjačke spljetske obitelji ostaše i nadalje protuhrvatsko leglo talijanstine. Spljetski narodnjak svud je veliki Hrvat, samo ne ondje gdje bi u prvom redu imao da bude: u svojoj obitelji. Njegova gospogja i njegove kćerke i dan danas se razmeću talijanštinom i to tim više što su prostijega porijekla, kako se je o tom svak osvjedočio, ko je samo jednom šetao Gospoškim Trgom. Mi poznamo prvaka narodne stranke, koji i ne znaju dobro hrvatski govoriti, premda su sinovi hrvatskih kapičara. Od stotina narodnjačkih gospogja, spljetskih, nećete jedne čuti da se

hrvatski razgovara. I ovi nam napuniše uši svojim zaslugama za pohrvaćenje Spljeta! Pohrvatite najprije sami sebe, pak svoju obitelj, a onda nas korite, jer ako se danas u Spljetu krči put narodnom jeziku u gospodске slojeve, to je isključiva zasluga mlagjeg spljetskog naraštaja naše stranke, koji je na tom polju pregnuo da nešto uradi. Ali mi smo narodnjačke spljetske „uspjehe“ već odavna skupo platili. Oni su ponajviše krivi ovoj abdikaciji narodne stranke, jerbo su se spljetski uspjesi, postignuti ne toliko pomoću narodne svijesti koliko pomoću intriga i dekreta — kako je to i sam „Obzor“ više put priznao, kad je bio iskren — po staromu *do ut des*, otplaćivali odgagjanjem naših temeljnih načela. Ovo nije naše mnijenje samo, jerbo je ovako mislio i pokojni Pavlinović.

* *

Framasuni, popovi, prodanci mahnite glave, pokvarena omladina! više nam organ narodne stranke. A zašto? Da izbjegne našem pitanju koji je zid sapinje: *što ona misli o sjedinjenju Dalmacije sa Hrvatskom?* Ona veli da će to pitanje pokrenuti kad nastane zgodan čas. Kad će doći taj zgodan čas? Kad ne bude straha da će vlada zatvoriti sabor! Ovako odgovaraju ljudi koji se hvališu progonoštvima i mukama za hrvatsku stvar! Mi smo barem deset puta od 14 januara započeli, da o tome ozbiljno raspravljamo, ali se narodna stranka uvijek sakrila. Ona svog postupanja nije potanje obrazložila, nego je narodu kazala ono par riječi i uzdajući se u dvostruki upliv, tim se zadovoljila. Mi koji *dokazujemo* da njezina politika u tom pitanju nije najbolja, da *zgodan čas*, kojim se ova vadi ne stoji i da bi doba, kad se bude radilo o pripojenju Bosne, bio uprav najnezgodniji čas sa sjedinjenjem, mi još čekamo odgovora, ako možda odgovorom ne zovu ove pregršti svakojakih fraza i podvala, kojim nas u „Jedinstvu“ dva puta na sedmicu darivaju.

Ovako u javnosti. U četiri oka ide to malo drugačije.

U četiri oka svaki narodnjak, koji je i malo u doticaju sa prvacima stranke, govoriće ti ovako: „I mi bismo bili za sjedinjenje, ali sad ne možemo, jer bi smo se zavadili s vladom, koja bi onda gledala da oslabi našu stranku na korist Srba i Talijanaša. Mi nijesmo toliko jaki, da bismo joj mogli odoljeti. Došla bi u sabor većina protivnika, odnijeli bi odbor, škole, općine itd., jer hrvatsvo u Dalmaciji još nije učvršćeno, da bi moglo u eventualnoj borbi sačuvati svoju poziciju. Stog razloga mi valja da se držimo s vladom itd.“

Kakve su dakle te vaše stečevine kad bi ih prvi nepoćudni vjetar mogao tako lako otpuhnuti?

Ovako privatno govore, dočim u javi junače se da to nije istina, jer da su oni u težim danima znali odoljeti vladi, pak bi i sada. Čemu vjerovati? Na gornje razloge lasno bi se dalo odgovoriti i dokazati kako su plitki i štetni, samo da s njima na javu izagju. A onako mi danas nemamo nego jedan jedini barometar po komu mjerimo shodnost i patrijotičnost njihova postupanja: Stranka koju Zadar i Beč podupiru, ta stranka nije moguća da radi za sjedinjenje hrvatske domovine. — Historija i tradicija dovedoše nas do ovog zaključka.

Ima tu još i težih po srijedi. Mi vidimo nekih kotarskih poglavara, u duši talijanaša, gdje brane narodnjake; mi znamo za narodnjačke pr-

vake koji u nekom kotaru pismima preporučuju kandidaturu jedne osobe, za ništa drugo nego „jer ga vlada hoće.“ Neka nas pobiju. Mi vidimo još mnogo toga, pa kad sve promozgamo, onda se pitamo: zar je i to namijenjeno jedinstvu domovine naše?

Da ove prijekore zabašuri, narodna stranka hvata se pogrda, te nas dariva gornjim epitetima, u čemu je podupire jedini „Obzor“, organ stranke koja teži Beču onako kao što „Narodne Novine“ teže k Pešti. Neka se nesakrivaju za Strosmajera, jer je on izjavio da im ne pripada. Ovako stvari stoje, pak kako danas gospoduje ona bezočna: *reci mi da ti ne rečem*, to vidimo gdje nas, koji progonjeni od svih neprijatelja Hrvatske, pregnusmo da spasimo što se spasiti dađe, gdje nas ljudi oko „Jedinstva“ himbeno izmed redaka bijede crnim narodnim izdajstvom!

Ali stranka prava pred tim navalama podleći neće. Ona ih je i gorih preturila, koje njezinu ideju raširiše po svim krajevima domovine, blagotvorno djelujući i na najviše njezine protivnike u hrvatskom narodu, koji jadni i ne znaju, da je njezina zasluga, ako danas osjećaju hrvatski.

Tako će biti i ovaj put. Ma koji uspjeh postigli u izborim, hrvatski narod u Dalmaciji a s njime i narodnjaci prenuše se iz dvadesetogodišnjeg mrtvila, koji nam je bio počeo darivati poraz za porazom. Da ne izvojtismo ništa više, za nas pravaše i ovo je, za danas, dosta.

Naši Dopisi.

U Stocu, početkom Avgusta.

Ovdašnji katolici već od davna željeli su sagraditi sebi novi i višu crkvu, pošto je stara crkva ujedno sa župničkim stanom za ovaj grad premalena. Ta želja nije se mogla ispuniti, jer se nijesu mogli složiti radi mjesta. Ali sada Bogu hvala što smo željeli, čini nam se da ćemo i dočekati. Kotarski predstojnik Bardasch zauzeo se, te je pozvao i nekoliko kućnih starješina na 7. Jula ov. g. u župnički ured na dogovor. Isti dan kiša je lijevala kao iz kabla, ali isto nije zapriječila dolazak nijednome od pozvanih nego se je svaki pozivu rado odazvao i na odregjeno mjesto došao. Kad se je misa svršila izašao je gospodin predstojnik na crkvenu avliju i tu izrekao nekoliko prigodnih riječi, te je onda narodu postavio gospodina Ivana Vukasovića veleposjednika i trgovca da i on progovori koju riječ o tome. Kad je gosp. Vukasović izrekao svoje mnijenje svak mu je odobrio i zavikali su svi iz glasa: „Svi kako i gospodin Ivan veli!“ Dalje se je govorilo radi mjesta za istu crkvu, te se je odabralo za tu svrhu najpogodnije mjesto koje je vlastništvo jednoga Muhamedanskoga bega. To se mjesto nalazi odmah preko puta c. i k. vojničke bolnice. Nu teško da će se moći to mjesto uzeti pošto blizu toga zemljišta nalazi se i kuća istoga bega. Te tako je za zemljište i ostalo pošto se pravo ne zna, dali će isti beg to zemljište prodati ili neće. Pošlje svega sastavljen je odbor, koji će se za to starati i koji će što shodnije korake učiniti. Predsjednikom odbora izabran je predstojnik g. Bardasch a potpredsjednikom Don. Lazar Lazarević ovdašnji župnik. Blagajnikom je izabran g. Ivan Vukasović a zamjenikom istoga g. Nikola Prce. — Istoga dana upisato je u tu svrhu oko 2000 fior.

Dalje kako doznajemo odbor će izaslati jednoga čovjeka, koji će ići po našim zemljama da skuplja milodare za istu svrhu, pošto se misli da sam stolaci kotar to djelo neće dovršiti moći. Ako bi se to obistinilo te da bi jedan odaslan sa skupljanje milodara bio, to unaprijed molimo našu braću, da bi nas u tome pripomogla što mogu bolje, te da ne bi sakupljača praznijeh šaka vratili.

Makarska, 11 Avgusta.

Naš jučešnji drnek bio slab i nevaljan, da ga se ne spominjemo gorega. Kako godina slaba izgleda, tako ni novaca ni svijeta. Valaj i ono trgovaca što došli bili, biće se vratili puhajući u šake. Kako učitelja nema ni glazbe bilo nije. Htjelo se bar plesat po običaju i tu zasmela. Ipak bilo je vike i galame više nego drugih godina kad bilo 10 puta više naroda. Kako neće, razvrgli općinu, tolomaši kupili praha, izvijali svoje barjake, pa udri da se puca, vije i galami. Da su ovo Hr-

vati radili, silni žandar, koji je sada u Makarskoj, bio bi se čuo.

Nije ni u ovomu sve. Profesur Mrkušić zapleo, da će on za zastupnika u vanjskim općinama. Oblatio oko težaka, pa predikaj i plaćaj jila i pila što grlo može. Al kukavi profesore, nije vam dosta da su vas na prijateljski način prijatelji svjetovali, da se manite čorava posla, da ne budete komedijašem? A vi aša! Zar vam je malo bilo jučer da su i prosti težaci vami se u brk smijali a žalili vaše sljeparije.

Zamarija Vuković raztelio se da brata Tona učini zastupnikom grada, ocrnjujuć općinu i hvaleći Ferdu Matulića glavu tolomaša, da valja za pō Makarske. Vi Zamarija govorite koji ste veliko svoje biće poharčili. Zašto ste odrekli načelnštva? Molimo da nam na ovo odgovorite! Tu te, junače, čekamo! Još Zamarija svakomu mukte nudi fino „Jedinstvo.“ Kad jednom postolaru ga ponudio, ovaj mu skresa: „Jedinstvo“ koje Zamarija spominje, pa ga istura iz ovog dućana.

Neumrli Pavlinović pjeva: Primorac je vjera i poštenje, on ne daje dušu na prodaju, l'jepu dušu i l'jepo poštenje. Ako vama do toga nije, neka se s vami kiti komu je takovo perje drago. Drugi ćemo put bolje, jer ovo trkimice na putu.

Trebinje, 14. Avgusta.

(Lopovi). Nedaleko dalmatinske granice a nije takogjer daleko ni od crnogorske, dakle gotovo na tromeđu leži selo Vrbanje, gdje je i oružnička postaja. Na 10 o. m. odoše iz rečenog sela dva oružnika sa svojim zapovjednikom Simom Ribarićem kao obično na patrolu. Okolo osam sati u jutro namjeriše se na tri čovjeka gdje peku janjca, a tri druga bijahu sakrivena u busiji. Na upit Ribarića, što vi tu radite, ni pet ni šest prasknuše tri hitca. Obadva oružnika padoše mrtva a gosp. Ribariću probi prvo tane lijevu ruku upravo na bilu i kroz ruku lijeva rebra. Pošto je i gosp. Ribarić panuo u nesvijest, te ti zlikovci mišljahu da je i on mrtav, oguliše ih do gaćica i košulje i sve im odnesoše te i njihove oružničke legitimacije. Osim te rane što je gosp. Ribarić dobio u lijevu ruku i lijeva rebra, dobio je još dvije i to jednu u lijevu mišicu, a jednu u trbuh ali srećom bez ozlede trbušnih organa. Premda su rane tako grozne kao da bi mu bili nožem, komade mesa odrezali, ipak još nije nada izgubljena, da će ostati u životu, naravno sakat u lijevu ruku. Iza kako su se zlikovci udalečili gosp. Ribarić išao je pod sve četiri rane još kakvih 400 koraka, te što je naravno. buduć izgubio mnogo krvi padne bez svijesti na zemlju. Čudnovata će biti stvar ako se zlikovcima ne ugie u trag, jer od mjesta nesreće ne daleko bili su čobani, koji ako ne znadu koji su, što je takogjer nemoguće, moraju barem znati kud su krenuli.

Komisija iz Trebinja ode odmah na lice da razvidi stvar, te još nagje oganj gdje gori i pola janjca pečena. Tako padoše u crnu zemlju dvije nevine žrtve, a za treću još se ne zna. Pitamo za hir koga padoše te žrtve?

Hafiz i Mujo.

Šibenik, 15 Avgusta.

Uprava dr. Madirazze u Šibeniku. — Rijetko štijemo šumadijsko „Jedinstvo“, ali nas je ovih dana kob nakobila u veselu društvu na njegov broj od 30. Julija. — Štijući rečeni broj „Jedinstva“ upao nam u oko dopis iz Šibenika, gdje poznati bivši skradinski pravaš, težak Varko, opisuje žderanje i pijanke Šupukovih janjičara, a osobito gdje hvali dr. Madiracu (pardon: Madirazzu!), kako svak znađe, upravitelja šibenske općine. Slavni dopisnik dakle kaže: Da bi on i Šupukova stranka za Madirazzu žrtvovali sve pravaše i autonomaše, a da bi tako dobili 100 po sto. — Eh naravno! Kad ne bi više opstojalo u Šibeniku ni pravaša (hrvatskih) ni autonomaša (talijanskih), onda bi svi bili Šupukovci; pa ko srećniji od njega? To su dakako vruće Varkove želje. Što je stalna i stvarna u njegovim riječima jest, da on hoće, da izvanredno uznosi Madirazzu i da ističe lijepe zasluge njegove za Šupukovu stranku. Tih zasluga niko Madirazzi ne poriče; tamo je on upro svu vještinu i djelatnost svoju.

Dakle Madirazza u velike zaslužan za Šupuka! A je li pak isto tako zaslužan za narodnu stranku, kojoj se hoće da Šupuk pripada i koja se još

dosta često u „Jedinstvu“ nazivlje hrvatskom strankom? On je ima skoro tri godine na glavi narodne općine, koja premda ju njeko gledaše sasmaposrbiti, smatrala se je uvijek općenito hrvatskom. Svakako skroz hrvatsko je pučanstvo ove općine, talijanaških izroda ili dopuza ima posve malo i samo u gradu. S njima bi lasno mogao čustvovati i Madirazza. Način sami, kojim piše svoje prezi-me, napućuje da Hrvat nije. Ali mu ni djela ne javljaju hrvatskog čućenja. A pošto se Madirazza ne čuti Hrvatom, ni hrvatski djeluje, kad ga težak Varko slavi i časti kao veoma zaslužna u Šupukovoj stranci, zaključuje se, da ni ta stranka nije hrvatska ni narodna, nego zgoljno osobna stranka.

Madirazza nije Hrvat, nije narodnjak. Nu ako se po čem u ovome varamo neka izjavi, te nas hametom pobije, da je Hrvat. Mi mu ne nijećemo lijepe sposobnosti, ugledne radnosti, ali pazeći što radi i kako radi, mi držimo da je Madirazza talijanaš; jerbo naučne svoje sastavke kako o *Budvi*, o *Grblju* piše talijanski u „*Objavitelju Dalmatinskom*“, koji znamo da bi ih dragovoljno tiskao i kad bi hrvatski bili; jerbo je odmah na početku svoje uprave kumovao svečanomu blagosovu barjaka šibenske talijanaške *Società Operaja*, što bijaše pravo slavodobitće narodnih izroda u tome hrvatskom gradu; jerbo premda obično u hrvatskom jeziku uređuje, po svemu svome postupanju daje viditi da talijanski misli; jerbo je izdavao oglasa talijanskih što nije pristojno niti mu imadijaše biti dopušteno od narodnjačkih savjetnika s kojima se služi; jerbo je i tu skoro na slavu biskupa Zannonia objelodanio sastavaka u ime tobož iste hrvatske općine talijanski potpisom: *il Comune*, što nije dično i ne odgovara istini, pošto općina kroz više od 20 godina i pod upravom zbilja samoga Šupuka svegjer je javno hrvatski govorila i pisala i jerbo još drugih osnova ima, po kojima će kako se kaže potpomoći i ohrabriti u Šibeniku talijanske nade i sanje.

Ako dakle Madirazza talijanaški osjeća na ne malu škodu narodnih svrha, zašto ga dopisnik „Jedinstva“ onako zanešeno uzveličava? Dopisniku se ne bi marilo da Madirazza svu upravu, vas grad i općinu potalijanci samo ako potuče pravaše i ako napokon predade općinu u ruke Šupuka. — Ovaj bi valjda najbolje znao i s talijanaškom općinom vladati.

Dva općinara.

Imotski, 16 Avgusta

Običaj je stari da svake godine na jučešnji dan, na Veliku Gospu, mnoštvo naroda, osobito gosposke ruke da pogje u bližnje selo Proložac i tu se malo proveseli. Krasan je doisto i položaj: kod crkvice rječica teče, ubavna livadica do nje, obkoljena je gustom gorom. Biti u lijepom društvu u ovakom ubavnom mjestu baš se rajiš. Stoga opravdano je veliko zanešenje Imočana za ovim veseljem. Ove pak godine milo je bilo, da nije odmetnička volja usudila se ko lani sa svojim neslanim puljiškim pjesmama mutiti veselje pa do šake i prčina doći. Nego smijali se i veselili sa našim povjerenikom koi, premda srb, pjevao je pače započimao sve hrvatske pjesme, kao: Oj hrvati! L'jepa naša domovino! itd. na čemu mu hvala i priznanje i ljubav ako iskrenim bratstvom bude nas ovdje poznavao.

Što je pak udarilo u oko ove godine, pa da je bilo i zamjerke, bio je barjak na crkvi. Od kad je ista sagrađena nikakav drugi barjak do trobojnice na njoj vijao nije, dok ove godine to se promijenilo pa i zapazilo. Mi nećemo vjerovati ko neki, da župnik tu ulazi, ta fra Mate tu skoro poslao je za Starčevića Dom toliko kruna, da je dobio i ukor. Mi ne vjerujemo da je za hator i kakva svoga prijatelja to učinio, jer po njemu se nada i kući i crkvi novoj. Otvoren značaj, priznanje svoje narodnosti. milo je svakomu, pa i protivniku, dvoličnosti svak se posmjehava, u koga je poštenja. Pošto u duši poznajemo fra Matu, mi začipamo usta mnogim, jer u tomu on nije i ako je imao biti opreznijim.

Ele gospodo šarena, pustite nam da se u našoj hrvatskoj zemlji, hrvatski veselimo, hrvatske pjesme pjevamo, hrvatske barjake da izvješamo. Kad u koga krenemo nek nas odbija neka nas tuče, ali i mi ćemo svoje ljubiti, i za svoje svetinje ginuti. Do vidova,

Ston, 20 Augusta.

Tvrd je orah vočka čudnovata,
Ne slomi ga a zube polomi!
Gorski Vijenac.

Ovako „Dubrovnik“ počimlje svoj uvodni članak u 33 broju, pa taman iste riječi i mi mu odvrćamo, kao odgovor na njegovo bulaznjenje u pismu iz grada, na četvrtoj strani goripomenutog broja. Jedan od najtvrgijih oraha za njihove zube regbi da je naš Dn. Ante i ako ga oni malenim nazivlju. Ako ikoga a to su ovoga čovjeka svako-jako napastovali, eda bi ga mogli iz naroda iščupati, ili barem od njega odstraniti. U tu su se svrhu najpodlija srestva upotrebljavala, samo da bi se moglo do cilja doći. U zadnje vrijeme nije su se ni anonimnih pisama žacali, u kojim su mu prigovarali, da pazi svoje dužnosti i da se drži crkve i otara. Na tako gadne i infamne stvari nijesmo ni odgovarali žaleći vrijeme, koje bismo u to izgubili, ali danas prigodom ovog pisma dovijujemo im: Sramite se, ako možete, krpežari, jer nijeste dostojni ni da prah s crevalja takovu čovjeku očistite, koji bi prije ne znam što učinio, nego bi i naj manju dužnost propustio ili ju preprekršio. Da je to tako, svjedok mu je cijeli Ston, koji je još odavna spoznao u Dn. Anti revna svećenika i pregorljiva patrijotu. A bi li mogli vi što slična napisati o vašim dubrovačko-srpskim prvacima? Bi, dakako. Ta eto je njihov barjaktar primio tu ne davno pohvalnu svjedočbu kad je bio od Pokrajinskog Školskog Vijeća, odalečen od svih škola, a to sve jer je tačno i duševno vršio svoje dužnosti. Što ćete na ovo? Njega posavjetujte ta on vam je prijatelj od srca, on je vaš mučenik. O drugim njemu sličnim nećemo ni da govorimo, jer bi nam valjalo rizmu papira potrošiti, da ih tačno opišemo, a uvjereni smo, da više vrijedi rizma papira, nego svi oni. Osim Dn. Ante imadu kanavčevi krpežari još tvrdih oraha da grižu. Kamo će s Dr. Misetićem i Dn. Matom, koji se nigda nije dostojao umočiti svoje pero, da krpežare zasrami? Pa i na profesura Kušara ne prestaju nišani, ali njegova nevinost, poput najtvrgjeg oklopa, odbija sve njihove hitce, a kako nam se čini, radi njega nevina, savjest na njima jur svoju vrši, jer su u licu ne samo zelenkasti, nego žuto-crni i zeleni. I zbilja kad te ljude vidimo, odmah nam na um panu stihovi velikog Dantea:

„Raj ih tjera, da se sam ne ruži;
Crni pako neće da ih primi.“

Bolja vam je dakle kaniti se uzaludna posla i privijati svoje rane, a ako nemate čime puniti svoj list, bacite pogled na svoje kolo, pa ćete naći megju vama i zelenkastih i žutkastih profesurica, a ako vam je i to malo, stavite im po srijedi popa Jova, pa eto vam pisanja koliko vam srcu drago. S ovim mislimo da je sve rečeno i nećemo dalje. Kod nas gosp. Uredniče Čitaonica već je gotova, do malo dana slijediće svečani otvor, pa ćemo vam se i tom prigodom, podijeliti Bog zdravlje, najaviti. Radničko društvo lijepo napreduje, narodna svijest sve se to više budi. Ustrajmo, s nama je Bog i pravica, pobjeda je naša.

Nekoliko Stonjana.

Pogled po svijetu.

— Kralj je pozvao u Ischl galičkog namjesnika grofa Kazimira Badeni, komu će povjeriti sastavak novoga kabineta. Sadašnje privremeno ministarstvo ostupice odmah početkom oktobra. — Ivače važnijih političkih novosti nema, ako izuzmemo Španjolsku, kojoj Kuba zadaje veliku glavobolju i vječnog zakulisnog spletkarenja oko bugarskog pitanja.

Domaće vijesti.

Umoljavamo p. n. gospodu predbrojnice, da što prije izravnavaju račune s Upravom, jer ćemo inače bit prisiljeni da nekijem obustavimo list. Ko ga prima, pravo je da ga i plaća, tim više što su troškovi za uzdržanje nezavisnog lista prekomjerni!

Izbori. — Već u nekim mjestima započeše izbori biranih birača. U našem okružju prvo je

općina Konavoska. Danas je tamo, na Grudi, izbor 21 birača. Stranka prava postavila je, proti narodnoj svoje vlastite kandidate. Mi se nadamo, ali kakav god bio rezultat izbora napredak je i tu samo kod naše stranke.

— U Rabu, vele, sklopiše narodnjaci i talijanaši kompromis proti pravašima. Dobar početak!

— I u Visu boje se da bi moglo do toga doći, samo da ne prodru pravaši, koji su grešni, što hoće da se bolje i žešće bore za hrvatska prava.

— Autonomasi izdali su nekakvu mizeriju koju zovu izbornim proglasom. U njemu se prvi put javno ističe poznata konvencijonalna lakardije: opstanak talijanske narodnosti u Dalmaciji.

— U Korčuli svi pravaši odlučise glasovati za narodnjaka, da ne ispade talijanaš Trojanis. Narodnjaci iz zahvalnosti prama pravašima rađe proti njima u vanjskim općinama istoga kotara. Bravo narodnjaci!

O neuspjehu sjedinjene opozicije. — Gosp. Frano Folnegović odgovarajući na neko pismo „Obzoraša“ i prijatelja mu gosp. Gjura Kovačevića iz Djakova dotaknuo se i neuspjeha o sporazumku opozicija. Prenosimo doslovce riječi odličnog pravaškog otačbenika:

„Ne varaj medjutim ni sebe ni druge, da bi ovoj jednako užasnoj i sramotnoj borbi mogao biti razlog ime budi koje i budi kakove stranke. To može biti, pa u istinu i jest gola golcata izlika, kako sam ja to na oprostnom sastanku odbora sjedinjene oporbe obširno i raztumačio. Mene je ondje pobijao onaj isti Marijan Derentš, koji je nekoliko danah čitavim nizom svojih članakah sjajno pobio i svoga druga dra. Mazzuru i samoga sebe, dokazujući, kako je nesmisao raditi o jedinstvu oporbe, kako su potrebne dvie oporbe, dosljedno valjda dva programa.“

„Ovo ti je ključ tomu otajstvu: zašto su se oporbe razdvijile. Vaši su pouzdanici u skupnom programu čitali oportunizam, a mi pravo. Vaš Mazzura me je izrično sjetio mojih riječi, u Sisku progovorenih: „Ja vidim budućnost svoje otačbine osigurano samo u savezu sa Ungarijom,“ ter me je pozvao, da se otvoreno stavimo na dualističko stanovište. Na račun toga on je u svom vlastitom klubu „dokazivao bolje nego ikoli pravaš“ (rieči su vašega Politea), da se mora obćenito usvojiti ime stranke prava. A kad sam mu ja otvoreno i odrješito izjavio, da se nijedan pravaš ne će staviti na stanovište dualizma, ter da sama moja izreka u govoru sisačkom u riečih: „ali na osnovu potpunije jednakosti“ izključuje u sebi pojam dualizma, onda su ti se tek, moj pobratime, okrenule stvari nizbrdice: Mazzura je postao biesnim protivnikom imena stranke prava. On je odbio i posredujući predlog pročelnika dra. Bresztyenskoga, da se zovemo „hrvatska stranka prava“, na koji su predlog bili pravaški delegati odmah radostno pristali. Onda tek počimlje dr. Frank biti „kamenom smutnje“ za slogu oporbe.“

Po ovome se može dosta dobro vidjeti, ko je kriv razdoru.

Pišu nam iz Škaljara, 16 Avgusta.

Neki prepredeni „Srbini“ iz Kotora Y. Ž. ima u našem selu neku vrlo lijepu obragjivanu zgradu u kojoj mu od dulje vremena začestale kragje sva-kovrsnih voća sočiva itd. Dakako ta se je kragja sa strane gori pomenutog vlasnika i družine mu odnosila na naše seljane, koji hvala Bogu, još mogu pred svijetom vedrim čelom izaći.

Neku večer u kasno doba noći otigjoše dva izmegju naših seljana stražariti oko ove zgrade, ne bi li u trag ušli kradljivcima i svim nam obraz osvijetljali. Na sreću pohvataše ih, izmegju kojih prvog svezashe i predaše oružnicima koji ga otpri-tiše gdje mu je mjesto. Ovo su bili isti njegovi, crnogorske skitalice, koji našim srbima služe, da vikom i bukom da izazivlju naše svijestne gragjane.

Ispravak. — Primamo iz Kotora: Nije istina da sam ja išao u Herceg-novi da tamo agitujem za izbore, kao što se veli u domaćoj vijesti, štampanoj u „C. H.“ od 17. o. m.

Prema tome nije istina ni da mi je za to davao dopust presvij. gosp. savjetnik Bressan.

Kotor, 20 avgusta 1895.

Dr. Aleksandar Mitrović,

Valjda opet nova srpska mistifikacija iz Boke, jer kako nam prijatelj javlja, ovaj Mitrović dobio je bio dopust od ministarstva. Na obraz bra-tiji! — Uredništvo.

Gradska Kronika.

Zahvala. — Svim prijateljima, društvima i općinama, koji mi čestitahu moj imendan izrazujem ovim najtopliju blagodarnost.

U Dubrovniku, 20 Avgusta 1895.

Dr. Roko Mišetić.

Lične vijesti. — U ponedjelnik nalazi se u gradu g. Antun Martechini prisjednik okružnog suda u Kotoru. — Juče je stignuo okulista dr. Cofler.

Imenovanja. — Naš sugragjanin gosp. Antun vit. Zaccaria lučki poglavar Bara Crnogorskog bi ovijeh dana promaknut na čast kapetana sa VII. klasom. Čestitamo! — Njegov sin Antun privr. činovnik tvrtke I. B. Schmarda, Roter i Perschitz u Gružu bi imenovan činovnikom austrijskog Lloyd-a u Šibeniku. — Čestitamo i žalimo odlazak ovog valjanog mladića!

Novo parobročko društvo. — Skup gragjana kupio je u Engleskoj parobrod od 2800 tonelata u vrijednosti od 230.000 fior. Nadjeli su mu ime „Galeb.“

Trg. - obrt. komora. — U sjednici trg. i obrt. komore od 14 tek., osim drugih predmeta, bijahu odobreni računi za god. 1894 i imenovan g. Marko Dabinović mešetarom za Kotor.

Teatar. — Uprava našeg teatra ugovorila je pogodbu sa dramatičnim društvom Drago, koje će prvijeh novembra započeti prestave.

Morski pas. — Ovih dana kazali su na Poreli jednog morskog kučka, ulovljena kod Albanije, duga preko 3 metra.

Četrdeset-godišnjica službe. — Brigadir vojske Dubrovnika i Kotora, general Gall svetkovao je u četvrtak u Novom 40 godina svoje vojničke službe.

Diskoras na Poljani.

I v o. — Bon giorno Vlaho! Malo prije bio sam ti u dum Mata, da mu se javim i da mu navijestim, kako smo ovijeh dana usiljeni provijagjat do Spljeta.

V l a h o. — Je li te dobro primio?

I v o. — Magnifico. Priporučio mi je da prid sudom bude-mo rijet istinu i da se podnesemo skladno sotto le Procurative di Spalato kako smo se podnijeli i u Zadru alla Piazza dei Signori. Pa mi je pripovijedo da je Trigari piso duturu, da smo uprav učinili lije-pu figuru i da su se sve zaratinke u nas namurale zaradi našega dijaleta. Anci da se nella biblioteca Paravia formo komitat koji je dečido od našega di-jaleta stvoriti novi jezik, koji će se zvati: italo-serbo, sa ufanjem da će ti novi jezik dva naroda u Dal-maciji, srpskog i talijanskog asimilat to jest stopit u jedan jedinstveni narod srpsko-talijanski. Reko mi je da je i dotur na to pristo i da mu je obeć kako će u novoj talijanskoj skuli, koja će se otvoriti na Šumetu fondat katedra za pouku tog novog jezika i da . . .

V l a h o. — Meni se čini da se ti rugaš!

I v o. — . . Pušti me da finem. Feoli, redatur od „Dalma-te“ piso je u grad neka mu ončas u našem dijale-tu komponjaju storiju: la Torre del Bovo di Autona za podlistak „Dalmati.“

V l a h o. — Ne šokaj!

I v o. — Ovo je istina. — Dum Mato govori da je i on piso beogradske akademiji ob ovoj stvari i poslo joj vreću riječi što hi je paljetkovo za dicijonarijo novoga jezika, megju kojima je i oni „diskorsar“, koja je na njegovu čast i slavu ovih dana bila skova-na u vlaškoj štampariji.

V l a h o. — To si ti izmislio!

I v o. — Nijesam dušemi. Ovo mi je pripovijedo dum Mato, a sad je li se on rugo oli ne, to je drugi poso.

V l a h o. — Basta! Sad da te pitam: je si li spravio bauo? Znaš da na 25 ovega valja da budemo u Spljetu.

I v o. — Ja sam se listo, ma strah me je hoćemo li proć tako lišo u Spljetu kako smo prošli u Zadru. Jaoh meni ako obaznaju da sam pravaš! Nije za skercat se s Bulatom.

V l a h o. — Čovječe ne boj se. Nosim tolike preporuke za „Jedinstvo.“ Samo se ti nemoj držat onijeh mladijeh. Čini fintu da hi ne poznaš, erbo ako im se javiš, propali smo!

I v o. — U toliko spravimo se! Mi ćemo se prikazat prije svega kako veri Dubrovčani, a ostalo što bog da. Dunque spravi se i da su ti priporučeni šugamani češalj i saplun, jerbo te stvari najbolje je ponijet iz doma. Adio.

V l a h o. — Ne boj se; adio i do vigenja!

Književnost.

Primili smo:

Program c. k. Velike Gimnazije u Spljetu za šk. god. 1894-95. Uz školske vijesti nalazimo unutra opreznu raspravu prof. Bartula Poparića: Hercezi svetoga Save (50 godina povijesti Hercegovačke).

Program zemaljskog poljodjelskog zavoda u Gružu za šk. god. 1894-95. Sadržaj: 1) Proučavanje dalmatinskih loza na našem zavodu. St. Bulić 2) Poučno putovanje u Staliju, Ravnateljstvo. 3) Školske vijesti. Ravnateljstvo.

Spas u stranci prava.

Oh koliko, do sada si
Moj sokole strada,
Oj koliko podnio si
Strahotnijih jada.

Sad prevaren, sad ismijeham,
Svijetom si lutao,
Tugovao morio se
Često zaplakao.

Ja sam znao, da u tebi
Žarko srce kuca,
Za nepravdu da ti silno
U grudima puca.

Oni su te mamnom rječi
Često opčinjali,
Pa još su ti često sjajna
Mjesta obećali.

Oni su ti govorili,
Dušom svjedočili
Da jedino oni, rod bi
Od zla otkupili.

A ti si im sve vjerovao,
Žitak žrtvovao,
A pa gledaj kako sada
Jadan si propao.

Ja sam vigja kako ti si
Često nastojao,
Da se samnom staneš, dabi
Tebe svjetovao.

Al mučno ti bilo tada
Dok njesi spoznao
Da sam vavjek tebe čuti
Dobru svjetovao.

Pa sad sretan vjekom kličeš
Nek „Narodnjak“ spava
Ja vjerujem da je samo
Spas u „Stranki prava.“

Velebit.

Priopćeno. *)

Gosp. Ivanu Radeljaku
činovniku banke „Slavije“

Mjesto.

Nije istina kako Vi pišete u br. 33. „Crv.
Hrvatske“ da mi nijeste izručili zastupstvo. Vi ste
mi ga izručili još na 3 tek. i onaj isti dan posla-
smo Banki potpisani revers.

Na 11 t. mj. za uzroke koje danas neću ov-
dje navoditi, zahvalio sam se na povjerenom mi
zastupstvu, a da to dokažem evo u pripisu lista
13 tek. kojim me „Slavija“ potviguje zastupnikom.

Cijenjeni gospodin

Petar I. Orepić zastupnik

Dubrovnik.

Na temelju redovito potpisanog reversa pri-
poslatog po gosp. Iv. Radeljaku, izručili smo Vam
zastupstvo za Dubrovnik i okoliš. Tiskalice pos-
lasmo Vam po g. Radeljku.

Nadasmo se da ćete svojim uplivom mnogo
pripomoći k razprostranjenju našeg solidnog sla-
venskog zavoda.

S odličnim štovanjem

Generalni zastup osajemno zavarovalne banke
„Slavije“ u Ljubljani.

*) Za ovaj članak uredništvo ne prima odgovornosti. Ur.

STRAHOVITO IZNENAGJENJE!

Do malo, po nalogu našega chefa u Parizu naše 2
najveće filijale u Beču i Budimpešti prepustile nam sva
svoja skladišta. Zato smo u stanju najbolje i najkorisnije
prijedmete podati gotovo badava, samo da prodaju ispla-
timo. Mi dajemo svih ovih 20 predmeta

SAMO ZA FIOR. 2:30 NG.

1 krasni *garantirani* sat na časove. — 1 prekrasni pozla-
ćeni lanac. — 1 iglu za krovate sa pravim koraljoni. —
2 puce za manchette pariško-doble zlato. — 3 puce za
košulje par. doub. zlato. — 1 puce za ovrtnik (takogjer.
— 1 prsten sa divnim kamenjem uliven. — 1 elegantnu
parišku kutiju za cigare. — 1 finu parišku cigarijeru —
1 lijepi broš, najnovija moda. — 1 Colliers-lanac za gospo-
gje, pozlaćen. — 1 fino srce colliers-lancu. — 1 ženski
prsten pozlaćen. — 1 par finih naušnica sa lijepim kame-
njem. — 1 lijepi korisni prijedmet za gosp. gje (kao pri-
ložak gratis).

Neka svak upotrebi ova rijetku prigodu, dok zaliha
traje. Svak može mirno bez rizika pokušati, jer ja uzimljem
natrag što se ne dopada i vraćam novac. Ja još dajem što
niko nemože: 1 finu srebrnu žepnu uru garantiranu, da
tačno ide i fini lanac k tomu skupa samo 3 fior., a fina
Nickel-Ura anker koja tačno ide samo fior. 2:25. 1 pravi
fini zlatni prsten fior. 1:50 do 2 fior.
Dobiva se kod prvog skladišta satova.

SINA PELZ u KRAKOVU

Na prodaju je Velika kolekcija starih, skupocijenih Slika na Postavu

Evo dobre prigode muzejima,
galerijama, ljubiteljima slikarstva i
bogatašima, koji žele krasnim u-
mjetninama ekstiti svoje stanove. —
poblže kod Uredništva.

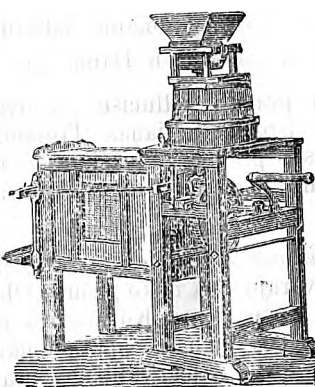
8-10

Franz Supilo, upravitelj, izdavalac i odgovorni urednik,

Oglas.

Dava se u najam 1 lijepi Stan u I.vom
katu sa 5 Soba, 1 Salonom, Sobicom za
službu, spremom za Drva, živa voda u ku-
ći ima šmrk u Kuhinji.

Poblže kod g. S. Vuletića.

Najbolje i najjefti- nije SKLADIŠTE

za sve poljodjelske Stro-
jeve i sprave — Štrcalj-
ke svake vrsti — Kotače
— Sivače strojeve —
Strojeve za pranje i su-
šenje — Patent. ručne
mline — Tijeskovne —
Štrcaljke za peronos-
poru — Pumpe za vino
— Motore na paru ili
petrolej

AUGUST KOLB, Tvornica strojeva

BEČ, II/7 Passetistrasse Br. 29-31.

Traže se solidni zastupnici.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se naj-
bolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

WEISSA

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Phönix-Pomada
nagrađena na izložbi za zdra-
vstvo i njegovanje bolesnika
u Stuttgartu g. 1890; po lječ-
ničkim svjedočbama i hiljada-
ma zahvala priznata kao jedi-
no opstojeće djelujuće, nesko-
dljivo sredstvo, da gospoda i
gospogje dobiju bujne i pune
vlasi i da se zapriječi otpa-
danje kose; mladići mogu s
njome odmah uzgojiti jake br-
ke. Garantirano za uspjeh i
za neškodljivost. Lončić 80

novč., poštom ili poduzećem 90 novč.
K. Hoppe, Beč, XIV. Schwezlergasse 12.

◀ Cijene znatno snižene ▶ TIJESTOVI za GROŽGJE, VOĆE i MASLINE

najnovijeg i najjeftinijeg sastava sa mehanizmom na dvo-
strukom i trajnom pritisku; obezbjeđena je najkorisnija u-
poraba čak do 20 po sto veću od snage i ne što se drugim
tijeskovima postiže.

Prviem nagradom i odareni kod svih izložaba.
MLINOVI za GROŽGJE, VOĆE i MASLINE RAZ-
DROBNE SPRAVE SA PRIDRUŽENIM IVATALIM ZA
GROŽGJE. Suhotvorne sprave za voće, kao i za sve bi-
linske, životinjske i mineralne proizvode. Pritisni stro-
jevi za sijeno, slamu i ost. priprejeni za ručno kretanje;
Rezdobnici za žito; Vija e za čišćenje zrna. Najnovija
patentirana automatična Štrpala za loze „Syphonia.“

Sve ove sprave prirgujuju samo tvorničari

PH. MAYFARTH & COMP.

ces. i kr. isključ. povlast. Tvornica poljodjelskih i vinskih strojeva

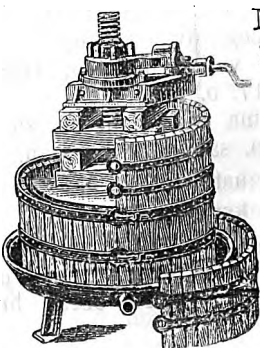
BEČ II, Taborstrasse Nr. 76

Mukte se šalju katalogi i nebrojene pohvalne svjedočbe. — Traže se prestavnici i priprodavaoci.

◀ Pri naređivanju paziti je na patvorenja. ▶

17-19

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO VINO I VOĆE.

MLATILA, ŽRVNJALA, MLINOVE za čišćenje žita, RALA, TI-
SKI za grožgje i voće, Patentirane ŠTRCALJKE za peronosporu i
samodjelujuće sprave za PERONOSPORU sa ZRAČNOM SISALJ-
KOM, STROJEVE za REZANJE i PIVNIČARKE SPRAVE
kao u opću sve strojeve za poljodjstvo, vino i izragjivanje vina iz voća
sve po najnovijem i najboljem sustavu prodaje

IG. HELLER BEČ

²/₁₂ Praterstrasse Nr. 49.

NAJPOVOLJNIJE POGODBE.

Bogato ilustrovani cijenici na hrvatskom i talijanskom jeziku na zahtjev badava i franko.
najjeftinije cijene, jamčevina, vrijeme za prokušanje!!!

Preprodavaocima veliki popust.

8-10

Tipografija D. Pretnera u Dubrovniku

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za Dubrovnik: na cijelu godinu flor. 4, na polu godinu flor. 2; Za Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu: na cijelu godinu flor. 4, na polu godinu flor. 2; za inoemstvo flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novčića. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi šalju se Uredništvu. Za oglase, zahvale tiskaju po pogodbi. Rukopisi se ne vraćaju.

Uredništvo plaćaju se upravitelj, Crvena Hrvatska, i Dubrovnik, i dopisi ost. plaća se 10 novčića po redakcijskom i više a puta. Listove defrankirane ne prima redakcija.

Na narodnjačka zavjetanja.

U zadnjem „Jedinstvu“ neko čeda lakardijama postane duhovit, pa odgovarajući „Crvenoj Hrvatskoj“ zagriža me osobno, kao urednika lista. Pisac „Jedinstva“ ne pobija naše tvrdnje o jadnim „stečevinama“ narodnjaka, o kojim smo se bavili, nego se onako s visine ruga, ipak zaključuje:

U jednu riječ g. Supilo sve ne vrijeđi, gdje on kao peti guverner ne ulazi. Molimo vas, a ko se ne sjeća onih groznih općinskih izbora u Dubrovniku? G. Supilo bio je u Landveru, vas po prepisu, ne bi vam od straha za svu Hrvatsku bio napisao dvije riječi: „Crvenoj“ i „Zavjetu“.

„Čitaonice.“ Ali za to, kad su dovršili izbore, a on bas onih dana izišao iz vojnika, hvalio se *con tutta santa fiacca*, da je on bio u civilu, da bi za cijelo Hrvatsko bili pobijedi protiv svih nasiljama!

Koliko riječi toliko himbenijeh podvala!

Za lanijskih općinskih izbora ja sam u istinu bio u vojnicima. „Jedinstvo“ me klevetce, da ne bi onda za svu Hrvatsku bio radio za „Crvenu Hrvatsku“ ili ti došao u „Čitaonice“, jerbo zna da se ja ni danas tu ne mogu braniti, da ni danas ne mogu kazati što sam i koliko sam dospio raditi, dok sam služio kao domobranski rekrut! To je upravo gadno! Prijatelji spljetskog lista iz Dubrovnik mogu ga informirati koliko je neistinu izvalio. Slučaj je hotić, da ja one dane nijesam mogao niti snio se naći na izbornom poprištu, ali moja je savijest u tom pogledu posve mirna, jer svaki poštenj Hrvat u Dubrovniku znađe, koliko sam sve do tada radio i zauzimao se, da narod osvojimo za našu stvar. Sami narodnjaci dubrovački mogli bi pripovijedati piscu „Jedinstva“ ko je najprije, paze 3 godine, uglavio hrvatski pokret u našim selima, u Postojnu, Mlinima i ostaloj Zupi. Njemu to naravno ne može biti poznato, jer je on u ono doba bio u Banatu, gdje je po srpskim listovima grdio i psolvao, počam od Starčevića i Strossmajera, sve što nosi ime Hrvatske. Sad mi dolazi dijeliti lekotje o hrvatskom patrijotizmu!

Nije istina, da sam se hvalio, da sam bio u civilu, da bi Hrvati za cijelo pobijedili. Evo što je u stvari. Za izbora komisije prećeg tijela, bar. Gondola, bezgrižno odbijao je hrvatske glasove, nijecuc ime i istovjetnost mnogim poštenim građanima. Naš je odbor bilježio *primljene* glasove i nalazio, da uspiješ, tunc mi imamo većinu! U neko doba, kad je Gondola, videći, da mi imke dobivamo, prevrtao svaku mjeru, dr. Čingrija razanjan predložiti, da se ostavi izbora dvorana i obijed doma. Svak ga posluša, dvorana ostane prazna i narod stade izlaziti, ali ga neki odlićijih Hrvati, koji bijahu na vratima općine, vrata natrag. Naši biraci vratiše se i glasovahu dalje. Kad je biranje bilo zatvoreno, po računima naših odbornika hrvatska stranka morala je imati većinu od 30, a kad tamo mi smo izišli u manji od 16 glasova. Kako to? Je li bilo moguće, da se naši zabrojise skoro za 50 glasova? O tom se onda dosta govorilo, a „Nar. List“ pisao je oblo, da je općiglas u gradu, da je Gondola onom prigodom kad su biraci izišli, ukrao cedulje. „Ko je dakle bio kriv? Nehotice sam g. dr. Čingrija, koji je svojim korakom učinio pogrešku. Svi smo onda izmegju nas privatno govorili, da se nije imalo nikad ustipiti, a osobito s većinom u ruci, pak sam to govorio i ja. Mi smo onda izgubili komisiju, a uz nju i treće tijelo, koje su nam nakon 4 mjeseca doista povratili,

ali naš poraz onog časa uplivišao je na ispadak prvoga tijela, gdje činovnici glasuju. Kad „Jedinstvo“ sve ovo pobije, onda neka mi se slobodno ruga, ako sam rekao, da sam bio prisutan, da ne bi nipošto bio dopustio, da narod odstupa i da se ne bi bilo dogodilo, što se je dogodilo, kako su to govorili i drugi, koji su narod na vratim općine zaustavili.

Sa ovijem bio bi odgovorio onoj podvali, ali ima još jedna težina u uvodnom članku „Jedinstva“, u kom kan da prepoznajem najstorsko, pero kontradikeije biva g. Dinka Politea. Tu se od riječi doriječi veli, da nema pravaštva, možda u Dalmaciji, budimo točniji u Dubrovniku — ne bi bilo nijednog katoličkog Srbina. — Na ovo ne bi znao što da kažem. Nasmijah se, jer je zbilja smiješno, kad ne bi bilo zlobno i pakleno.

Svaki znade, u kakvom stanju nalazilo se hrvastvo u Dubrovniku do maza 4-5 godina. Mogu slobodno reći, da nijedni od prvaka narodne stranke, od kojih mnogi i danas žive, nije se smatrao pravim Hrvatom, naprotiv izjavljahu, da su oni samo politički Hrvati, koji rade jedino za političku ideju hrvatsku. U njihovu krulu nikula je ona nadobudna srpska omladina, koja su stariji ljudi odigajali i malo po malo luyeli u upravu i grad i svih javnih narodnih institucija. Odgojiše zmiju u njednima, jer ih omladina pomoću talijanašadavud istisne, čim se osjetila dosta jakom. Ona ih je onda u svojim proglasima na narodi počela bužiti, da su htjeli pohrvatiti Dubrovnik. A ljudi narodne stranke? Ovi su tada u spljetskom „Narodu“ i „Jedinstvu“ pravili prosvjede i izjave, da oni nijesu propagirali hrvastvo, da oni nijesu htjeli pohrvatiti Dubrovnik.

Tomu nije davno bilo nježno ovo, ko što do sada uvijek premoćah i sada evo nerado iznosim, ne bi se htio više na ovake uspomenie opširaje povraćati, jerbo ne kbristi hrvastvu, čiji interesi mali bi nam svakome biti najpreči. Ali da od nas pravaša odbijem nepravdnu osvadu, bio sam prisiljen, da stogod matuknem, i da se novo i dobro. U ovakom i još gore položaju nalodio se dakle Dubrovnik, kad smo istupili u borbu i mi malgi ljudi. Neću da budem nepravedan, ovaj napredak prave hrvatske svijesti u Dubrovniku nije možda isključivo naša zasluga. Stariji narodnjaci radiše poslije, valjda i više od nas. Ali mi pravaši bijaše oni, koji su borbu u isto hrvatskom pravcu pokrenuli. Ovaj list od početka disao je uvijek čisto pravašijem duhom, što ga nije priječilo, ništa de, nego mi je dapače nalagalo, da se bori za hrvastvo koliko više može. Mi smo dakle najprvo starije prwake u koliko se je dalo, da tako rećem, omotali hrvastvom. Velim tako, jer oni još do danas nijesu nikad poslje dočili svoje hrvatsko ime. Uzdiže se dr. Miho Klaić kao veliki političar, kao čovjek rijetka uma i rijetkih vrline. To je i sve istina, čama dr. Klaić nijegoš nikada izjavio, da je on Hrvat. To isto vrijeđi i za dra. Čingriju i mnoge druge. Ja im ne zahijeram, što više u nekih razumijem i praštam, jer takoj je valjda bio politički i narodni odgoj u ono doba. Ali me boli kada misli njihova stranka pita, isto smo uradili za hrvastvo ovijeh krajeva, kada nama njihov organ pripisuje u grijeh opstanak eksotičnog dubrovačkog srpstva. Onaj isti narodnjački čovjek, koji nam danas šalje ovu plemenitu jabuku, pisao je nema još godina dana

u zagrebačkoj Hrvatskoj, u kolikoj i je za dubrovačko hrvastvo zaslužna i pravaška „Crvena Hrvatska“ i njezin pravaški urednik. Komedijski kada hvali i kada grdi, ništa drugo nego politički komedijant, koji se smiju i rugaju najprvo sebi, zatim onim za koje pišu, a najviše onijem koji im vjeruju. S.

21. Avgusta

Prije nekoliko dana bio je u Dubrovniku

Muhamedanske stvari.

Mostar, 21. Avgusta

Dakle gospodine uredniče, mi izzyasmo dobra čovjeka, koji se eto u Dubrovniku oglasio, a koji nas svjetuje, da ga zbiljimo istražjemo, a kako i druge muhamedance upozoriva, da se vakufima i drugim stvarima iznašaju na vidik, i da se baš lijepo to i mi znamo, i jer, to i činimo, ali isto kaže, da površno ističemo o stvari, imade i on sefuka. Čini nam se, da malo makar, ali nehotice naginje na nečiju stranu, i za sve što nam priznaje, da na yednosno neke točke, osobito da se radnje vakufske javnim putem na licitaciju daju. Tu se dakle gba slažemo, ali čim je došlo, kada se taj isti ne go na naše veliko čudo, daju se radnje ljudima koji očit škodu vakufu. Tu se vidi, da hatur i ništa drugo pričemo, kad nas dopisnik pozima još bolje istaknuti taj hatur u mnogo čemu i doživ.

Džamijske su službe u nas maza, pa ipak postoji, da ih jedan kao u zakup po nekoliko maza, plaću za to tegli, a služba nikad u neda. Tako isto vakufske službe po dvije pričinu obavlja jedna osoba, čemu se očito protinje. Negdje, nađemo spominjati, to kako se kaže: Harem (groblje) ni ostale stvari, koje svak znade kritikuje i osvjetljuje. Kako moža dopisnik tvrditi, da mi ne zna da naša komisija za ona namet, kada je on dobio kao predsjednik naše komisije; ako je meram dopisniku, reći ćemo mu i gdje je to bilo. Znala je naša komisija i za gradnju vakufske kuće, jedino nije mogla, ona gradnju obavljati, jer se je i licitacija obavila u Sarajevu, čama oja i hatur predsjednik bio pozvan i još građana; a glede Džamije i licitacija, zar nije hatur i kada se iznova nije licitirao, da ona gradnja? Ispiti na mektebi i ibidajama u Mostaru, državni su dne 27, 28 i 29 pri mjeseca saupili, čim napretkom, bar tako se razumilo, od vještaka pa se je nadati da će u buduću još i bolje biti, pošto očevidno koristi preuređenje naših mekteba, i slučajno zakasnio, U.

Nasi Dopisi.

Mostar, 21. Avgusta

Ispiti na mektebi i ibidajama u Mostaru, državni su dne 27, 28 i 29 pri mjeseca saupili, čim napretkom, bar tako se razumilo, od vještaka pa se je nadati da će u buduću još i bolje biti, pošto očevidno koristi preuređenje naših mekteba, i slučajno zakasnio, U.

Jedina neprilika još! što se po novijem uređenju ne može na mah oživotvoriti nastava. Sada u Mostaru imamo tri ove vrste mekteba: dva su na lijevoj a jedan na desnoj strani gradske obale.

Prigovoriti se mora da ni jedna zgrada sa javnog gledišta ne odgovara u tim mektebima, a na da sve kod mekteba desne obale, pa osim što je tjeskoba i harabluk da se zimi djeca pate, još moraju prelaziti na drugu stranu u mektebe u kojima takogjer prostora nema. Po ovom se vidi da je to od najtežih nezgoda za djecu i za učitelje, pa je mnogome teško svoje dijete spremati. Koliko se znade ob ovome je vakufsko povjerenstvo više puta izvješćivano, ali uzalud jer se uvijek odgovaralo da vakuf nema fonda. Kad vidimo da se oveća poduzeća i novac vakufski ulaže u Mostaru u različite zgrade, teško nam je i ovo se moralo iznijeti, da se na mektebe bolji obzir uzme. U tom ne smijemo šutiti, jer nemamo li mekteba u redu, nemamo ništa. Sve nauka postizava, načini ljude ljudma, oplemeni im srce i u tom samo će nam biti spas i vjeri i napretku općemu. Su tim Vam gosp. Uredniče u naprijed zahvaljujući kao nepristranom i pravdoljubivom čovjeku šalje se selam.

Muhbirul hairat.

Vrlika, 24 Avgusta.

Prije nekoliko dana bila je premetačina u 9 sati noću, u prisutnosti četverice oružnika u fratarskoj kući. Svi mišljamo da je fratar snovao tešku urotu, a kad tamo - odnešen glavni inenik birača i listine! Htjedoše odneti i već gotove utoke, kojih ima oko 600 sve temeljito sastavljenih. al prisutni se opirahu i tako utoci ostadoše. Pretražiše svaki kutić i ne nagjoše ništa.

Što su tražili? Ne znamo. Sumnjamo da su baš tražili ove utoke. Poslje bili bi nam ih vratili, ali to bi bilo malo kasno, jer bi rok prešao. Ovako mi Hrvati u Vrlici sumnjamo.

Od 600 utoka svi bijahu na općini odbiveni. Tu se odgovorilo *en bloc*: ne valjaju. Zašto ne valjaju? Jerbo su učinjeni u korist uključenih i potlačenih Hrvata, proti Josi Kulišiću, koji se uliživa no u svoje vrijeme kad svrše izbori.

Kakva ih sudba čeka na poglavarstvu? Ne znamo, al već smo valjda pogodili. Previše je ovijeh Hrvata!

Sutra dan poslije glasovite premetačine kolali glasovi po Vrlici, da su istu noć pokušali neki panduri otvoriti skrinjicu listovnu, da vide kome je što Barbić ili pop pisao. Da inadem tvrdijeh svjedoka tužili bi. Evo ovako vam se žive kod nas, a zašto? Jer proti volji većine hrvatskog pučanstva nekomu treba, da ovdje gospoduje Josi Kulišić odrod hrvatskog koljena, sad srestvo neke protunarodne politike. I zato su dobri Srbi!

Y.

Blato, 25 Avgusta.

Poslije predzanjeg dopisa iz Blata u „Nar. Listu.“ Zemaljski Odbor odmah u svojoj sjednici zaključio da se odmah strogo naloži Blatskom Opć. Upraviteljstvu da utjera od I. Cetinića (recte Načelnika Batistića) onih pet hiljada forinta za vino; ali onaj nalog je valjda dospio u Blatski Općinski Arkiv, pod rubriku ad acta, jer se govori da je načelnik odlučio, prvo sabrati općinsko vino koje će se početi trga do desetak dana, prodati ga pak onda platiti općinu, a i pravo je, kad ga se je čekalo godinu dana, može ga se počekati i još ovo dvaest dana. U toliko načelnik diči se sa svojim uzor imenicami, — joj da ih pročitate! — Prekosutra su u nas izbori, pa lugari i poljari ohahodu kuće, mjesto da sada najviše idu čuvati naše šume od kragje i požara. Valjda su njima korisniji votu nego li šuma! — Ubinam gentium summus!?

Škaljare, 26 avgusta.

U ponedjelak na večer načitao sam se vijesti u našim i tugim novinama. Pročitao sam Ispravak u 34 br. „Crvene Hrvatske,“ gdje Dr. Aleksandar Mitrović otvoreno veli, da mu nije sudbeni savjetnik g. Bressan udijelio kakav dopust, što je zbilja istina, jer, kako mi rekoše g. Mitrović dobio ge je od dotičnog Ministarstva. Nego ondje gdje Mitrović izjavljuje u „Dubrovniku,“ da ni-

je bio u Ercegovome i da ne agitira za nastajuće izbore, krupnija je laž od iste laži — nečuvana bezočnost. Sasvim pak čudna i nerazumljiva mi je u 68 br. „Dalmate“ ona vijest iz Kotora 20. avgusta, kojoj poznati dopisnik dava neku osobitu važnost, biva, kako je neki činovnik kupio nečije dobro u Lastvi, koje je bilo procijenjeno 1900 f. za samih 300 for.!! i da su mu vlasnici nastanjani u Kotoru. To dobro, ovdje svakome poznato jest nasljednik nekog pok. Dendera Antuna, čigovi baštinici danas o nadnici živu; a kupio ga je sudbeni savjetnik g. Bressan. Pa što zato?

Prije svega, da je to dobro bilo 1900 fior. procijenjeno, nije istina. nego samih 1500 fior., što sam ja svojim očima vidio; a da pravo rečem i toliko je premnogo, jer, vaistinu. kad bih ja imao novaca na pretek, ne bih doista za to veliko dobro ni 300 for. dap i još na onakovom položaju. Dopisniku „Dalmate“ poznato je bilo to dobro prelijepo i prije dolaska g. Bressana u Kotor, kô što mu je bio poznat i položaj i dug, koji je bio poviše njega; pak, ako mu se učinjelo, da je to dobro premalo plaćeno bilo. i ako mu je ono na srcu stajalo, a on ga bio pri prodaji, gdje se i našao zanj kupiti i cijenu od 1500 for. izdati. Barem bi imao svoju kuću i to još na otvorenome mjestu pri moru, gdje bi mu bilo bujnija mašta pri slaganju dopisa u „Dalmati“ i u „Mattinu.“ — Iz one vijesti očito je, da dopisnik reži nešto na svoga sumišljenika g. Bressana.

Ali svakako u ovoj prigodi ne mogu sumanje, a da ne zamolim g. upravitelja gradske preturije da bude isto tako brz — kô što je bio u poslu pomnute kupnje — u riješenju ostalih sličnih poslova.

Kotor, 27 Kolovoza

Rijetka je to osoba u Kotoru, koju nije upravo zgadio onaj dopis sa potpisom 2+2=6 u 31 br. nazovi „Dubrovnik“ ili kako ga ovdje zovu „Journal de corruption.“ Ako se koja osoba nalazi, te odobrava onakovo pisanje, to zaista ne može biti druga nego neki Stevo Vukov. i neki usređitelj općine Grbaljske, koji mu je po svoj prilici i pomagao pri kovanju.

Da nepristrana publika uvjeri se kakav je list nazovi „Dubrovnik“ i kakov mu je ovdješnji njegov attaché g. Leso, koji svoju uglagljenost na javno iznosi, iznijecu nekoliko činjenica. Taj glavni dopisnik i auktor pomenutog dopisa jest g. Leso, a ko drugi nego žutokljun Leso, koji je još *nota bene* kao svenčilišni gjak bio ilustrovan i to od istih svojih srpskih sudrugova zbog njegove jezičine, zbog njegovog nepristojnog pisanja i postupanja. Pa i ovdje u gradu slučilo se nešto sličnog: bio je višeput na javnim mjestima grdno osramoćen zbog uličarskog srpskog riječnika. Ali ga sve to nije ni najmanje opametilo, a kako i bi, kad je trobrazan čovjek naš Leso, iliti „Gospar“ što bi Nadežda rekla.

Gospar Leso oplemenio je svoje srce u Zagrebu, Novom Sadu i Beogradu, drugujući sa najljucim hrvatskim krvopijama i prodanim dušama, u čije će kolo do malo i on sasvim stupiti, jer mi rekoše, da su mu obećali uredništvo neke srpske novine u Banatu, pak baš zato i uči sada magjarski jezik. Evo opet Srbima nove jabuke, jedan novi Dinarčić, Branković, Drakulić iz Boke „posvuda su jednaki,“ koji će što prije nesretni srpski pokvareni narod upropastiti i grob mu iskopati. Svi su vam današnji urednici i piskarali srpski u našom domovini po Lesovom kalupu.

Svi se listom povedoše u svemu i po svemu za onom ciganskom političkom pisanjem u Srbiji, gdje je nestalo više onih pravih i poštenih Srba, ko što isti Garašanin priznaje. Srbija je zemlja bez morala, sve radi pusti novac kod najvišeg do najmanjeg. Što ćeš goreg, kada tu srpskim dobrotvorcima i rodoljubima, koji su i sve svoje imanje za svoj narod prosuli, današnja ciganska srpska štampa podvaljuje lične interese, nerodoljublje, slavohleplje, ocrnjuje jim čak i porodice i prevrće u grobu mrtve kosti.

Uprav ovakovi su vam „Srpski Glas,“ nazovi „Dubrovnik“ itd. sa svojim attacheom Lesom, glavom kotorske srpske omladine i bivšim suradnikom „Srbobrana“ koji, sram ga bio, u onome dopisu 2+2=6 napada na sve naše najvidjenije

gragjane Hrvate i Autonomashe što su s nama, pripisujuć im neke uvrijedljive i sramotne riječi, pak čak i njihovim porodicama, a to sve zato, jer ovi gragjani rade na opću korist svoje domovine, a ne za drugoga, jer rade za napredak i spas svojega naroda. Ali, kakov Leso, takova mu i djela, bezobrazni ljudi, bezobrazna djela.

Mi pak savjetovali bi Lesa da se više bavi oko svoje i domaće nesreće i nevolje, da se srami zbog one grdne bruke doma i da promišlja na one prošle crne dane u njegovomu životu, itd. a da ostavi na miru tugje obitelji, što bi mnogo i mnogo pametnije i poštenije bilo.

Ako li je Leso mislio, da će našim gragjanima štetovati onim dopisom, neka se onda uvjeri, da ih je tim više uzdignuo i višu im ljubav od naroda pribavio, a na sebi i na svoju stranku grdnu omrazu privukao. Jerbo njihova su djela otvorena i poštena, dočim Leso, vaša uvrjeda kao i one „oca morala“ Starine Novaka, Steva, za njih je osobita čast.

Na pošljjetku zapamtiti ove dvije poslovice Leso: „Kog je spor, ali dostižan, ili onu: „Ko što čini, sebi čini.“

X+Y

Iz grada, 28 Avgusta.

Hoćemo da upozorimo općinstvo na jednu od više nevolja u našem gradu. Na jugozapadnoj strani grada, u ulici koja vodi u vojničku kasarnu ispod „Svete Marije,“ nalazi se kuća, ili ti bolje kućistina, odregjena za općinsku ludnicu. Na prvom i drugom podu te kuće nalaze se sobice, odregjene za umobolne. Tu se obično nalazi pet do šest nevoljnih osoba, koje se ne mogu ubrojiti u „mahnitce,“ nego u proste lugjake, ili takove, kojim je mati narav na tjelesnom ustrojstvu uskratila ono što je drugim dala, kakva je bila na pr. pok. „Mare vjerena,“ a sada stari klijenik Kulišić, Tofoli i dr. Ovakove nevoljnice odmeće od sebe Šibenska bolnica, pa je općina prinugjena da nagje za njih pristojan stan, te im poda način kako da udobnije sprovedu svoje kukavno živovanje. Ali na žalost, pomenuta kuća, gdje takovu čeljad naša općina konfinira, ne može se reći da je niti iz daleka za to pristojna, a još manje da im je podan red i način, kako bi čovječja i kršćanska dužnost zahtjevala. Naši općinski oci, jesu li kadgod u onu kuću u one sobice zavirili? Da su zavirili, bili bi se doista uvjerali da to nijesu stanovi za ljudske stvorove, nego za živine, i da kojigod nesretnik ondje ugje, regbi da mu je sugieno da što prije dospije. Uzalud bi u sobi tražio kakve postelje, nevoljnici treba da ležu na tlima na nešto slamnice izjegjeni od živina i svakoga gada. Prozor nema nikakva štita da ih brani od vjetra i zime, otvoren je u najgorem čiću zime a kuća i tako studena, većim dijelom od sunca ne ogrijana, pa svak može pomisliti kako ima biti onim koji ondje stanuju! Kakva je pak hrana što se daje onim nevoljnicim, ne znamo ali svak može lasno pogoditi. Za čuvara odregjen je od strane općine g. Niko Savinović, čovjek već star koji doista osamljen kako se nalazi uza svu svoju dobru volju, nije u stanju ni da se za samu jednu osobu kako treba skrbi, a kamo li sa više njih. Prije kako čujemo bila je uz njega kako pomoćnica jedna žena; sad je sve na njemu. On dogje lugjake pregledat tri puta na dan i založit ih čime, ali obnoć regbi nema tu nikoga niti u slučaju da koji od lugjaka teško oboli. Čame oni dan i noć zatvoreni u sobici pa se dogodi da koji od njih živ omrkne, ali živ ne osvane bez igdje ikoga da mu u onim časima na pomoć priskoči, kako je bilo dosle više slučajeva, a najzadnji se zbio nazad malo dana s pokojnom Stanom Ivanković. Pripovijedala su nam pak čeljad iz susjestva, kako nevoljni Toffoli obnoć plače i bije se, da su ga živine izjele, da ga je i ako lugjaka prava bolest slušati! I zbilja svak će nam priznat, da ono nije način da se postupa s umobolnim; hoće se drugo mjesto, drugi red i način; niti se smije jednoga čovjeka pa bio i lugjak zatvorit u tjesnu sobu i tu ga držat zatvorena bez ikakva oduška za mjeseca i godina — ako se neće da opet sasvijem pomahnita i izgubi posve ljudsku priliku. — Osim toga imamo i od strane javnog djeloregja, obzirom na položaj one kuće prigovoriti da je posve neuredno, kad se

u sredini jednog skladnog susjества држе osobe koje s prozora ludnice svašta najgadjnijega viču i govore, tako da je čudo kako susjество može sve one gadarije trpjeti! — Cijenimo da će naša slavna Općina sama uvidjeti veliku nepristojnost svega ovoga što smatramo svojom dužnosti da istaknemo i da će što prije providjeti nabavom jednog zgodnijeg stana *izvan grada*, gdje će našim umobolnim biti dan bolji red i način, kako svaka pristojnost zahtijeva. *Nekoliko gragjana.*

Izborna Kronika.

U Konavlima. — Izbor biranijeh birača na 26 ov. mj. na Grudi. Pravaška stranka stupila prvi put oduševljeno u borbu sa kandidatom dn. Antunom Ljepopili. Veliki broj birača pravaša nije dobio pozivnica i tako bi odbiven od glasovanja. Pritisak nevidjen, da izigje narodnjačka lista. Komisija je odbijala naše glasove, ali ni to ne bi bilo pomoglo. Onaj dan bijahu zatvoreni svi uredi, činovnici su na Grudi agitirali za Klaića i dijelili cedulje. *Svi* cavtajski „Srbi“ i Talijanaši u posebnim kočijama dogjoše i, kako sam „Dubrovnik“ piše, „sjajno sudjelovaše pobjedi.“ Podlegosmo narodnjacima, srbima, talijanašima, vladi i isključivanju sa 138 neodvisnih glasova proti 253. Neki njihovi glasovaše tri do četiri puta. Nikakvo načelo nije pobijedilo, nego prekomijerna obećanja, osobni uplivi i osobna prijateljstva, zatim agitiranje, da je dr. Miho Klaić s vladom, koja neće zapustiti Konavle. A odlučioše Srbi. Ovoliko za sada. Živjeli svjesni Konavljani!

U Dubrovniku. — U vanjskim odlomcima Dubrovnika izbor na 30 ov. mj. Borbe nije bilo. U slučaju pobjede u Konavlima, koje odlučuju, svi Župljani, kao pravi Hrvati, bili bi glasovali za pravaše. Pošto je narod vidio kako je prošlo u Konavlima, usteguuo se od izbora. Niko nije došao. Od stotina glasova pristupilo ih je ciglijeh 11 i ovi izabraše 7 biranijeh birača!!!

Na Orašcu. — Izbori na 28 ov. mj. Izabrano 10 birača od, kojih najmanje 5 pravaša.

Na Šipanu. — Borbe nije bilo. Od biranih birača ima pravaša i narodnjaka.

U Slanome. — Žestoka berba, ali pravaški birači prodriješe jednoglasno.

U Stonu. — Izbori biranih birača tekli su mirno. Jednoglasno izabrani pravaški predloženici.

Na Mljetu. — Izbori su svršili na 26. Bija-hu izabrana tri čestita pravaša jednoglasno.

Na Janjini. — Žestoka se borba razvila. Pobijedio je veliki upliv bogatog i mogućeg načelnika g. Bjelovučića, pak tako mnogi nijesu mogli ne glasovati za njim, koji inače govore da su pravaši. C. k. kotarski poglavar govorio pojedinim biračima, da se on uzda da će oni biti za vladu i glasovati za vladine kandidate. Ta je pobjeda jalo-va. Poznajući one rodoljube, mi se nadamo da je ovo zadnja njihova kukavička pogreška, pak ćemo ih poštediti. Danas se već kaju, da su pošli proti pravaškoj stranci i proti Biankini.

U Blatu. — Izabrani narodnjački birači. Nije bilo ni čuda. Ima godina dana, da nova pravaška općina, zakonito izabrana, još nije uspostavljena. Što više svi narodnjački vijećnici koji bijahu se odrekli, opet su priznati, a načelnik narodnjak nekad svrgnut, opet uspostavljen, da vrši izborni red. Uz taki pritisak, uz iskrivljene imenice, uz druge presiji s Korčule, razumnjivo je da su dobili narodnjaci. — Pravaši su u nas dobili samo u onim općinama, gdje ih ima najmanje četiri petine.

Na Lastovu. — Proti agitaciji nekih c. k. činovnika pravaši izvojevaše sjajnu pobjedu. Narodnjaci su dobili 24, a naši 94 glasa.

Na Kuni. — Izbori bijahu na 28 ov. mj. C. K. Kotarski poglavar Jarabek nagovarao je neke birače, da glasuju za narodnjake. Uzalud! Akademikoj omladini, s Kune koja je pjevala u jednoj kući zaprijetio da ne smije pjevati u selu. Sasvim tim stranka prava izabere tri birača pravaša jednoglasno. Protivnika nije bilo.

Na Trpnju. — Izbori bijahu na 29 ov. mj. Mislimo da ne bi bilo ni potreba javljati uspjeh, jer će sva Hrvatska znati, da u ovoj rodoljubnoj i

općini nema čovjeka, koji bi dao svoj glas proti biračima stranke prava.

Na Orebićima. — Juče se obdržavahu izbori. Neopisivim oduševljenjem pobijedismo sa 62 glasa. Narodnjaci dobiše samo 22 glasa.

Na Korčuli. — Danas su izbori vanjskih odlomaka grada Korčule. Nemamo još vijesti, ali se nadamo da su izabrani pravaši, a po svoj prilici jednoglasno:

* * *

Ovoliko do sada u našem okružju. Mi smo s uspjehom zadovoljni. Naši politički sumišljenjaci čestito su vršili svoju dužnost. Stranka prava južne Dalmacije izlazi iz borbe vedra čela, slavodobitna i neokaljana načela i čiste savjesti. Gdje je podlegla, nije podlegla nikakvom načelu, već osobnim uplivima stečenim kroz 30 godina oportunitizma, koji pomagahu svi neprijatelji hrvatskoga naroda. Ona se borila proti narodnjacima, srbima, talijanašima, a nadasve proti vladi, koja je učinila gdje je i koliko je mogla, da prodru njezini pristase, na žalost istovjetni sa pristašama narodne stranke. Blato i Konavle ostaće živim svjedokom kukavne narodnjačke politike, a nastojanja i pojedinih c. k. Kotarskih Poglavara za narodnjačke kandidate najboljim su nam jamstvom, kako će oni privesti u djelo sjedinjenje Dalmacije. U ostalom biće vremena kad ćemo se o tom razgovarati. Danas samo sa zadovoljstvom konstatujemo orijaški i neočekivani napredak stranke prava u našem okružju, koji se neće zaustaviti, jerbo je s nama uz dobar dio starijih rodoljuba koji to više pristupaju u pravaško kolo i *svakolika* hrvatska omladina. Živjela ujedinjena Hrvatska! Živjela stranka prava!

* * *

U Dalmaciji bilo je takogjer velike borbe i velika pritiska. Osobito su se istaknuli g. c. k. kotarski Poglavar koji su radili i govorili biračima da glasuju za vladinu stranku. Megjutim spomenućemo poglavara u Hvaru, u Makarskoj, u Metkovićim, Zadru itd. U drugijem mjestima viši c. k. državni činovnici dolazili su posebnim parobrodom u varoši gdje imaju upliva, da agituju, kao c. k. lučki poglavar Spljeta koji je pred samim izborom okrenuo Vrbovsku itd. To je mnogo doprinijelo, da je na žalost po Dalmaciji bilo ljudi, koji su u zadnji čas poplesali svoja pravaška načela. Naši su većinom sa lijepijem manjinama morali podleći koaliranim silama. U više općina sklopili su narodnjaci i talijanaši formalni kompromis, te u ceduljam nosili polovinu autonomaša, koji su onda prodrli proti osamljenim ali značajnim pravašima. To se dogodilo u Rabu i Pagu, a hoće po svoj prilici i na Visu. U drugim prilikama uvijek su autonomaši ili Srbi, gdje ih je bilo, glasovali za narodnjaka. Govore nam da je nekoliko autonomaša u Nerežišću glasovalo za pravaše. Biće, ali tome mi krivi nijesmo. Naša stranka nije ih zvala ni sklapala s njima kompromise, nego je nosila 4 pravaša. Narodnjaci naprotiv nijesu se stidili sklopiti sa talijanašima očite kompromise i ponuditi im polovinu birača, samo da ne izigju pravaši. Oni su radili pod ruku s vladom, sa Srbima i sa talijanašima, a to sve da što prije izvedu jedinstvo domovine!!

Nije lasno okrenuti starije ljude vezane tri-deset i pet godišnjim prijateljstvom i raznim privatnim interesima; nije lasno odoljeti jednoj stranci za koju je vlada, ni trgnuti narod iz onog mrtvila i spavanja, u kojem se nalazio. Ovo su naši prvi opći pravaški izbori u Dalmaciji, iz kojih nijesmo se zacijelo nadali izaći dobitnicima. Ovo je tek prva vatra, podloga i pouka za daljni rad koji nas čeka. U mnogim kotarima — u prvim Konavlima — ostasmo sami iznenagjeni. Dobar broj općina izjavio se za pravaštvo jednoglasno, a u ostalim one manjine, koje imasmo takove su naravi, da će do brzo postati većine. S nama je svakolika dalmatinska hrvatska omladina. Ovo je zamašna činjenica, koja će do 3-4 godine dosta kazati. Rekosmo malo prvo: teško je preokrenuti starije ljude, koji su vezani obzirima, prijateljstvom ili možda zahvalnošću, ali još je teže ratovati s ljudima koji srestva ne biraju, koji i u narodnim dušmanima oružja nalaze i traže. Ma koji numeralni uspjeh polučili u ovim izborima, pravaški moralni uspjeh neosporiv je. S kraja na kraj Dalmacije prvi put

ozvao se čisti hrvatski glas, koji, i ako pridušen, ipak se čuo.

To nam je, za sada, dosta.

Domaće vijesti.

Izbori. — Sav naš javni svijet prati velikim saučešćem ispadak dalmatinskih izbora. Naši pokrajinski listovi puni su izbornih vijesti i izbornih zgodopisja. Mi radi prostora ne možemo potanko javljati sve kako bi htjeli, pak za to čitatelje upućujemo na opširnija izvješća našeg druga „Nar. Lista“. Možemo samo reći, da borba, kako je naravno, absorbira sada na se svu pozornost.

Na odgovor „Dalmati“. Pišu nam iz Korčule: — Glasoviti i uvijek istinu govoreći „Il Dalmata“ hoće da se i ovog puta istakne svojim lažnim dopisima. Mi već znamo od koje je važnosti kod puka, zato se nećemo osvrćati na potanje laži, koje su uvrštene u br. 67, (od 21 Avgusta) u jednom dopisu s Korčule: „A risposta,“ ali ćemo svakako pobiti njegovu glavnu i bezobraznu laž, kojom napada „Hrvatsku općinsku glazbu.“ Bezobrazni dopisnik veli: „La glazba e di obbrobrio al paese non sapendo suonare neanche una sua prediletta marcia, i ost.“ Ali nek nam taj bezočnik najprvo reče, piše li on sadašnje ili opišiva još dogagjaje, što su se dogagjali u dobi, kad je kuljen hodio po svijetu? Jer se ne može vjerovati, da se takovim bezočnim lažima može napadati jedno društvo i jednu glazbu. Svaki bo, ko pozna „Hrvatsku korčulansku glazbu,“ te je takogjer poznaoše kad se bijaše tek ustanovila, sasvim će se lako moći uvjeriti koliko je ona napredovala. Ovim smo htjeli samo da dokazemo kakvim se dopisima gadnim i punim najbezobraznijih laži puni „Il Dalmata“ list, koji brani interese jedne stranke. Pitamo sad, kad je takav list, kakva ima biti ta stranka, a što njezini slijeditelji? To toliko, a vama gospodine uredniče hrvatski pozdrav s hrvatskih krajeva.

Hrvat pravaš.

Stranka prava nije načelno proti vladi!! — Ovom izrekom, koju je, čini nam se, prvi put napisao „N. List“ vaši protivnici čine veliku reklamu, pak podmeću da to hoće reći, da je stranka prava za vladu. Sadašnji izbori govore najbolje ko je za vladu, a ko je proti njoj. Mi pak potpuno odobravamo i potpisujemo izreku „Nar. Lista“ jer ne biti *načelno* proti vladi znači ne biti bezvladnik, anarhista, kakvijem nas naši „prijatelji“ rado prikazuju. Mi nijesmo proti vladi *iz načela* nego iz potrebe i bićemo, kako je lijepo „N. List“ raztumačio, proti svakoj vladi koja u ovoj hrvatskoj zemlji ne bude hrvatski vladala. Čekamo da se i naši klevetnici ovako izjave.

Gradska Kronika.

Ministar Kallay. — U ponedjeljnik prošao je za Trebinje zajednički ministar financije i ministar za Bosnu i Hercegovinu pl. Kallay u pratnji baruna Benka. Kako doznajemo ministar ide da se na licu mjesta obavijesti o zadnjim krvoprocima, koja nijesu bez saveza, jer se i u Bičkom i Gatačkom kraju čuje, da su lopovluk i razbojništvo podigli glavu, tim više što zločinci nalaze zakloništa.

Čim je došao gore, ministar je odmah pošao u pohode onoj magjarskoj koloniji, koja sastoji iz jedno 15 obitelji a nalazi se u Lastvi. Čujemo da su mu koloniste, koje je bosanska vlada tamo naselila, zapitali magjarsku školu i da će je po svoj prilici dobiti. Njihovo selo sad se zove *Magyar-Lastva*. Utaman im naprezanje i njima i onijem koji ih poslaše!

Lične Vijesti. — U nedjelju stignuo je u Dubrovnik upravitelj pošta i brzojava gosp. Afrić. Nakon dva dana boravka prosljedio je put Kotora.

Lješina. — U srijedu večer našla se pod Lokrumom lješina ovoga Račića iz Plata, koji se nazad dvadeset dana utopio jedreći put Cavtata. Ukopaše ga u Platu.

Domobranci. — U subotu na 7 vraćaju se iz Boke naši domobranci.

Poštarska svca. — Od 30 Septembra brzi parobrod „Dubrovnik“ donosiće listove i novine, kao i drugi parobrod.

Kretanje na sudu. — Prispio je novi savjetnik Radmili. — Drž. Odvjetnik g. Ilić ide na dopust, a zamijenio ga zamjenik drž. odv. g. Poli.

Književnost.

Primiti smo:
— Prof. G. Carić. Del poeta Raguseo *Mavro Velan-
ić Čavčić*. Ragusa 1895. (Voj. Tisak). — *Carla Pretner*. Cije-
na 30 novč., poštom 33 novč.

Seoske zajmone blagajnice po sustavu F. V. Raiffe-
isena. Kratki podaci i upute očetnika dra. Srećka Ra-
ramana. Cijena 40 novč. U Zagrebu. Tisak dioničke Tis-
kare. 1895.

Primiti smo: — *Prigodno* (Prigodno) — *Prigodno* (Prigodno)

Već je poznato Gospodine Urednice! Najučti-
nije Vas molim da bi izvolili ovo nekoliko redaka
uvrstiti u Vas cijenjeni list, a to kao ispravak
proti infamnoj vijesti uvrštenoj u 65 br. lista
„Dalmate“, koji kako je svim poznato svoje stup-
ce puni jedino lažljivim vijestima i dopisima.

U prvim retcima istog dopisa bezobrazni do-
pisnik navagja, kako se tobož namjerava prvim
septembra, neki zastupnik Zagrebačke banke na-
stani u Kotoru i tu posugljivati novce na kama-
tu od 5 %, pa dalje, da se namjerava istim da-
nom otvoriti tvornica sapuna u kući mog oca, gdje
da će moći dobiti radnje oko dvadeset ženskih.
Bezobrazni dopisniče! u mjesto varati tvo-
jim dopisom čitaoca famioznog „il Dalmata-e“ imao
si im na prosto kazati, o čemu se radi, pa bi
tvoji istomišljenici mogli se osvjedočiti, da se u
Kotoru uvagja nešto što je s moralnog gledišta
neophodno potrebito, o čemu se ni tvoji istomi-
šljenici ni njihovi saveznici, dok su bili na općini
niju su ni najmanje brinuli, što je dokazom, da im
je bilo malo stalo za moral u gradu i za obraz,
nego im je najviše briga.....

Znamo delijo, kamo smijeraš i na koga ni-
šaniš s onim tvojim riječima, da ovdje u Kotoru
malo ima onih koji govore, a još manje onih koji
pišu hrvatski, nego najviše „sanno fare la pro-
pria firma ed anche questa sembra un scarafaggio.“
Ta se po tvojim riječima odnosi na mog oca
dakako i na neke druge „persone idonee“ t. j.
na ljude koji su na upravi općine. Moj otac i ako
se znade samo potpisati (što je dosta i toliko za
ljude, koji niju imali nikakvih škola) ali on kao
što i svi poštenu ljudi svoj potpis samo pošteno
ulaže a nigdje ispod kakvih patvorenih računa, te
buduć čista obraza, ne boji se biti unapšen kao
što je bio ko drugi, a svojim potpisom i na svo-
ju veliku štetu činio je dobra u otadžini.

Što se tiče ono dvadesetak žena što će mo-
ći naći radnje pri tobožnjoj „tvornici sapuna,“ ja-
vi se samo pa moguće da tu nagje radnje i ko-
god od tvojih kao n. p. žena, sestre, rodice itd.,
pa i ti isti budući bezposlen u mjesto lažima na-
padati na poštene ljude, mogao bi kao posrednik
naći u tvornici zalogaj kruha.

Ovoliko za ovaj put, samo da znadeš s kim
imadeš posla i da ne misliš u tvojoj bedastoj gla-
vi, da ti neće niko odgovoriti, jer da „ne zna hr-
vatski pisati,“ a kad bi namjeravao drugi put s
tvojim lažnim mjestima u tvoj vrijedni list, izagji
bezobrazniče, s potpisom, pa ćemo se ljepše raz-
govarati.

Kotor, 21 Avgusta 1895.

Makso Lui.

*) Za ovo pismo uredništvo ne uzimlje odgovornosti. Ur.

RINGRAZIAMENTO.

Profondamente commossi assicuriamo la no-
stra perenne riconoscenza a tutti coloro, che in
qualsiasi modo cercarono di lenire l'acerbo duolo
che ci ha colpiti colla irreparabile perdita del no-
stro indimenticabile

ANTONIO

rapiteci dall' inesorabile morbo dopo lunga e pe-
nosa malattia a di 13 Agosto 1895 nell' età d' an-
ni 42.

Cattaro, li 16 Agosto 1895.

Famiglia Tomicich.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se naj-
bolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

W. EISSA

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Frano Šupilo, upravitelj, izdavatelj i odgovorni urednik

Redakcija: 113, Taborstrasse, Dubrovnik

U ŽIVOTU

nikad više neće
pružiti rijetka prilika,
da se za samo 4.25
može dobiti slijedeće isjavne
predmete:

svih 10 samo 4.25
1 prima anker-remontoir-
džepni sat, tačno idući sa
trogodišnjim jamčenjem;
1 fini lanac od imitiranog
zlata sa sigurnom halkom i
karabincrom;
2 prstena od imitiranog
zlata u najnovijem kovu sa
Similibrilijantom, jakutom i
rubinom;
2 pučeta za manžeta od
double zlata quillochirane,
sa patentiranim mehanizmom
1 vrlo lijepa haljina za go-
spogje pariške mode;
3 pučeta od imitiranog zla-
ta (Chemizette).

Svih ovih 10 praktičnih
predmeta može se dobiti
za samo flor. 4.25.

Osim toga jedan nena-
dan predmet, da se moja fir-
ma održi u trajnoj uspomeni.

Naručite brzo, dok zali-
ha traje, jer se ovakova pri-
lika neće više pružiti. — Ra-
zasiłanje na svakoga az po-
zice. Ako ne bi odgovaralo
vrata se novac dragovoljno
da musterija nema nikakova
kvara.

Naručite se samo kroz fir-
mu za satove

ALFRED FISCHER
Beč, I., Adlergasse 12
7-12

Tinct. Stomach. comp.

Sv. Jakoba kaplje
za želudac.

Mnogogodiš-
nje pokušano
srestvo za pro-
bavu i apetit.
Boca po 60 i
f. 20 n. Već vi-
še godina gla-
sovit je Dra
Liebera Eli-
zir za nerve
i snagu.
Znak i sidro

Prigodno se poprepiš, u
Ljekarni M. Fanta u
Pragu Glavna skladišta:
K. L. Bianchi i Androvič u
Zadru; nadalje Serravallo i
C. Zanetti u Trstu; Alte K.
K. Feld-Apotheke u Beču;
u Ljekarni u Dubrovniku
kao i u svih većih Ljekarna

Tinct. chinae ner-
vionica comp.

Prof. Dra Liebera

Elixir za nerve i snagu

Prava samo sa znakom

Križa i Sidra.

Prigodno se poprepiš, u
Ljekarni M. Fanta u Pra-
gu. Ovaj preparat odavno
je poznat kao srestvo za
učvršćenje živaca. Boca po
1, 2 i 34 flor. Nadalje po-
kazaše se uspješnim Sv.
Jakoba kaplje za želu-
dac, Boca 60 i 1 flor. 20
novč. Glavna skladišta: K.
L. Bianchi i Androvič u
Zadru; nadalje Serravallo
i C. Zanetti u Trstu; Alte
K. K. Feld-Apotheke u
Beču; u Ljekarni u Du-
brovniku kao i u svim ve-
ćim Ljekarnama.

5 do 10 flor. na dan

bez kapitala i rizika mo-
gu da zaslуже i u manjim
mjestima gospoda ili go-
spogje, koji li se htjeli
zauzeti oko prodaje sre-
ćaka vrjednosnih papira.
Ponude pod „Leichter
Verdienst“ na Rudolfa
Mosse u Beču.

STRAHOVITO IZNEKACJENJE

Do malo, po nalogu našega čefa u Parizu naše
najveće filijale u Beču i Dalmaciji prepušćene nam su
svoja skladišta. Zato, smo u stanju najbolje i najkorisnije
prijedmete podati gotovo badava, samo da prodaju ispla-
ćimo. Mi dajemo svih ovih 20 prijedmeta

SAMO ZA FIOR. 2:30 NA

1 krasni garantirani sat na časove. — 1 prekrasni puza-
čeni lanac. — 1 liglu za krovite sa pravim kraljom. —
2 puče za manžete pariško-čimbe. — 1 puče za
kosulje par doub. zlato. — 1 puče za ovratnik (takogjer
— 1 prsten sa odličnim kamenjem „tiffen“ — 1 elegantan
parišku kutiju za cigare. — 1 fini parišku cigarjeru. —
1 lijepi broš, najnovija moda. — 1 Colliers-lanac za go-
gje, pozlaćen. — 1 fino srce colliers-lanac. — 1
prsten pozlaćen. — 1 par finih naušnica sa lijepim ka-
menjem. — 1 lijepi korisni prijedmet za gospogje (kao pri-
ložak gratis).

Neka svaki upotrebi ovu rijetku prigodu, dok zaliha
traje. Svaki može mirno bez rizika pokušati, jer ja, uzimlju-
ći na trag što se ne dopada i vraćam novac. Ja još dajem što
niko nemože: 11 finu srebrnu žepnu uru, garantirajući da
tačno ide i fini lanac k tomu skupa samo 3 fior. — 1 fina
Nickel-Ura anker koja tačno ide samo fior. 2.25, 1 prvi
fini zlatni prsten fior. 1.50 do 2 fior.

Dobiva se kod prvog skladišta satova.

SINA PELZ u KRAKOVU

Phonix-Pomada
nagragjena na izložbi za zdra-
vstvo i njegovanje bolesnika
u Stuttgartu g. 1890; po lije-
ničkim svjedočbama i hiljad-
ma zahvala priznata kao jedi-
no opstojeci djelujuće, nesko-
dljivo sredstvo, da gospoda i
gospogje dobiju bujne i pune
vlasi i da se zapriječi otpa-
danje kose; mladici mogu s
njome odmah uzgojiti jaku br-
ke. Garantirano za uspjeh i
za neskođljivost. Loutić 80
novč. poštom ili podužecem 90 novč.

K. Hoppe, Beč, XIV. Schwefelergasse 12.

Kamel-havelocko 9 f. sa ogr-
licom 13 fior. kabanice proti
vremenu iz devine dlake 7 f.
(najbolje) Loden-odjela u svim
bojama f. 16 uvijek zališno kod
Jakoba Rothbergera
c. i k. Dvorskog dobavlja-
ča u Beču I. Stephansplatz
Br. 9. Svakidan otvoreno do
ponoća.

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO, VINO I VOĆE.

MLATILA, ŽRVNJALA, MLINOVA za čišćenje žita, RALA TI-
SKI za grožđe i voće, Patentirane ŠTRČALJKE, za peronospo-
ru i samodjelujuće sprave za PERONOSPORU sa ZRAČNOM
SISALJKOM, STROJEVE za REZANJE i PIVNICARKE sprave

kao u opće sve strojeve za poljodjelstvo, vino i
izragivanje vina iz voća
sve po najnovijem i najboljem sustavu prodaje

IG. HELLER BEČ

2 1/2 Praterstrasse N. 49.

Bogato ilustrirani cijenici na hrvatskom i talijanskom
jeziku na zahtjev badava i franko

NAJPOVOLJNIJE POGODBE

najteftnije cijene, jamčevina, vrijeme za prokušanje!!!

Preprodavaocima veliki popust. 8-10

Cijene znatno snižene TIJESTOVI za GROŽĐJE, VOĆE i MASLINE

najnovijeg i najvrsnijeg sastava sa mehanizmom na dvo-
struki i trajni pritisak; obezbijegjena je najkorisnija u-
porača čak do 20 po sto veća od svake ine što se drugim
tijestovima postiže.

Prvim nagradom obdareni kod svih izložaba.

MLINOVI za GROŽĐJE, VOĆE i MASLINE RAZ-
DROBNE SPRAVE SA PRIDRUŽENIM HVATALIM ZA
GROŽĐJE. Suhotvorne sprave za voće, kao i za sve bi-
linske, životinjske i mineralne proizvode Pritisni stro-
jevi za sijeno, slamu i ost priređeni za ručno kretanje
Rezdobnici za žito; Vijace za čišćenje zrnja. Najnoviji
patentirana automatična Strapala za loze „Syphonia“

Sve ove sprave priređuju samo tvorničari

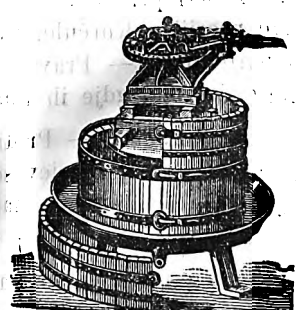
PH. MAYFARTH & COMP.

ces. i kr. isključ. povlast. Tvornica poljodjelskih i vinskih strojeva.

BEČ H. Taborstrasse Nr. 76

Molite se šalju katalogi i nebrojene pohvalne svjedočbe. — Traže se prestanici i priprodavaoci.

Pri naređivanju paziti je na patvorenja.

Tipografija D. Protnera u Dubrovniku

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na pō godine flor. 2; *Za Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4: 50, na pō godine flor. 2: 25; *za inozemstvo* flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku oglasi koji se više a puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Kako su pobijedili.

Čitavih brošura dalo bi se napisati o sadašnjim izborima, kojim je zagrebački „Obzor“ udario pečat svoga rodoljubnog priznanja. U tu svrhu sa strane političkog poštenja narodne stranke mogu služiti kompromisi Raba, Paga, Šibenika, potpore u Konavlima, Vrbovskoj, Makarskoj, sramotno ustegnuće na Visu, neka bi prodrli talijanaši itd. itd. Ali Makarsko primorje, ta kolijevka hrvatstva, domovina Kačića i Pavlinovića, može bolje no iko ilustrirati postupanje naših stranačkih protivnika pri samom izbornom činu. Crpimo podatke iz pisma pouzdanog prijatelja i dopisnika.

Raspust Makarske općine, isposlovan od narodnjaka na vratima izbora, smjerio je na to, da nam otme dva pravaška zastupnika i uspio je. Govore da su našli netočnosti, dočim ispravak bivšeg općinskog upraviteljstva poslan „Jedinstvu“ to je sjajno pobio. No da je zbilja što god i bilo, kud bi onda neke druge općine, a u prvom redu ona koja stoji pod svemožnim pokroviteljstvom narodnjačkog prvaka dr. Gaja Bulata. Pak svratimo malo bliže. Općina virgorska ima prireza do 300 o/o, a ne drže ni liječnika, ni glazbu, ne ureguju voda, putá, škola, pa ipak ona nije raspuštena, jer drži s narodnjacima. Tamo na opć. izborima odbiju po 200 glasova protivne stranke i ostanu na općini, jer izbor bude potvrđen. Slično u Gradačkoj općini gdje je načelnik narodnjak bio svrgnut s uprave, ali u zadnji čas nije se našlo shodno, da se proti njemu postupa. A gdje vam je Blato, u komu je načelnik bio svrgnut s općine, jer osuđen na globu i zatvor, pa kad su pravaši pobijedili, nova uprava nije bila potvrđena nego stari narodnjački svrgnuti načelnik uspostavljen i njemu povjereno sastavljanje imenica i vogaene izbora, koji su naravno ispali u narodnjačkom duhu. Znatizeljui smo što će na ovo kazati sveta dušica, i pobožni „Obzor.“

Ali pređimo na prijedmet, od kog se i ona ko nijesmo velo udaljili.

Prof. Antun Mrkušić — za kog u Spljetu čusmo, da je govorio, da ako i propadne, on je ipak učinio uslugu vladi, jer je ometao pravaša — nazad nekoliko dana bi poslan od Bulata, da u Podgori (svom rodnom mjestu) agitira za svoju kandidaturu. Tamo se priporučivao kao čisti Hrvat, nasljednik dn. Mije i obećivao mnogo, ali mu narod ne dao povjerenja. On se ipak uzdao u autonomaše, opć. komesara, a najviše u poglavara Blesicha pa hajd na izbor. Mi (odovle nastavlja naš dopisnik) nadajuć se što nam se sprema, dovedosmo na izbor 500 izbornika, pod hrvatskom trobojnicom, dok protivnici kojih nije bilo niti 200 dogjoše pod jednom hrvatskom trobojnicom i austrijskim zastavama. (Uprav po duhu i tradicijama „Obzorove“ stranke. Ur.) Izbor započe. Protivničkim kortešim dozvoljeno agitirati, ići u izb. dvoranu, od nas niko ne smije se ni maknuti, jer nas čuva preko 20 bajuneta. C. K. poglavar Blesich dopustio našem odboru da stoji u dvorani, ali usudi li se koji opaziti ili riječ pisnuti, vraćani iz dvorane. Poglavari i vladin opć. komesar ravnaju izborom, a zapisnik vodi *brat* kandidata prof. Mrkušića. Izbor traje i uvijek pravaška većina, premda već neki od protivnika dva puta glasovaše, a naših glasova mnoštvo odbijeno. —

Nekoliko sveučilišnih gajaka drže dolje na okupu naše birače; dolaze žandari da ih tjeraju, a jednoga u malo da nijesu zatvorili. Jednoga gragjanina i jednoga birača dapače zatvoriše, ali ih odmah pustiše. Pravaši brzojavno *express* prosvjeduju na namjesništvo proti nezakonitosti i nasilju narodnjačkih korteša, koji su dotle doprli, da su našim biračim kidali cedulje i izborne pozive. Korteši izadjoše, ali se opet povrtiše i stvar kao da nije ni bila, jer oni nastaviše svoj posao. Nijedan pravaš gragjanin ne smije gore u dvoranu, već jedini pravnik Majstrovic, biljež. kandidat, bi pripušten, pa kad bi usta otvorio odmah bi bio odstranjen, tako da su ga već nekoliko puta htjeli zatvoriti. Megjutim se s izborom oteže, da se može nastaviti sutridan. Usprkos macelaciji naših glasova, a višestrukom glasovanu pojedinih protivnika imamo mi ipak 37 glasova većine.

Kad se je sutradan nastavio izbor, mi dovedosmo preko 100 novih birača a sa preostalim od večera 50, mislili smo da ćemo ipak natkriliti protivnike, kojih nije preostalo već 20 da glasuju. Ali Blesich, komesar i Mrkušić (kandidat) probdiješe cijelu noć. Zašto? Po Makarskoj se govori zato — da sastave nove izborne pozivnice. Naši se glasovi odbijaju uvijek, protivnici njeki već 7 puta glasovaše. *) U o prisprije zastupnik Perić parobrodom, te moli poglavara da ga pusti u izb. dvoranu, ali uzalud. Iza pročitanje listine dogjoše glasovati 41 protivničkih birača, što ih je 2-3 dana prije opć. komesar uvrstio u listinu. Zatim glasovaše 53 protivnika pri kraju, a da poglavar nije ni dopustio *kontrolle nad tim glasovima*. Do vrug jednoga o tih glasovaču po više puta! Jednom gajaku jeedan protivnik čak izjavio, da je tri puta glasovao, a kad je ovaj na to upozorio profesora-kandata, on mu se stao u lice smijati.

Kad dovrši izbor izagj slijedeći skrutinij: 352 narodnjačkih **) 301 pravaških primljeno a 129 odbiveno! I tako biše ibrani „voljom naroda“ narodnjački birači. Uđite račun koliko je naših odbiveno, koliko protivničkih nezakonito u listine uvršteno (41), da jpreko 50 protivnika dva, tri, i 7 puta glasovalopa će se onda viditi kako „sjajno“ pobijediše nadnjaci. — (Mimogred budi rečeno da veliki brojaši *nije dobio izborni poziv*, pa zato ne mogli glasovati). —

Birači Mrkušićevi učše mu ovaciju, a profesor kao budući zastupnik dobar govornik, nije našao riječi da im ni zahli; možda od ganuća nije mogao da govori. Do je trajao izbor bio je veseo, kad je svršio izb — bio je od radosti pokunjen radi „sjajne“ pjede. Rismondov parobrod, koji je bio narodnjim na raspolaganje (jer je Rismondo = Topiću Visu) okičen trobojnicam i austrijskim zastavi odveo je njihove, koji su vikali i klicali do mi volje. Kad smo mi odpratili naše birače, kojtu pod samom trobojnicom stupali, dogjoše žaari i zabraniše nam pjevati pod prijetnjom zat. a. —

Ovo je sloboda izra, ovo se dogagja u ustavnoj monarhiji, gdje svi jednaki! Ovaj bi izbor morao biti već s uništen, ali odakle, mo-

*) Kad je jedan član naš izbornog odbora na to prosvjedovao, istjera ga pogar iz dvorane i zaprijeti mu, da će ga zatvoriti.

**) Samo 4 narodnjački odbiše.

lim vas. Zar će vlada, Bulat i Klaić ići rušiti što su sami napravili? Ovakova šta nije se dogodilo otkad je počela ustavna borba u Dalmaciji, pa ni pod samim Lapennom i Roznerom.

U gradskom izboru bio je sjeguran Ljubić, dok nije vladin općinski komesar prikrojio listine i tako, daviš glas onijem, koji ga po pravu nikada ne bi imali, osjegurao većinu — c. k. namjesništvom savjetniku svome u službi visokom starijini. Ali ipak protivnici još nijesu sjegurni svoje pobjede, jer znadu da će se stranka prava boriti do zadnjeg časa. Tako će Makarska biti unicum u cijeloj pokrajini, jer će imati 2 c. k. zastupnika (savjetnika i profesora) koji će biti izabrani isključivom potporom vlade.

Suvišan je svaki komeat ovome pismu, kao što bi bio suvišan svaki članak, koji bi ovo postupanje žigosao. I ne bi znali što drugo nadodati, osvem ove brzojavke, koju primismo u času kad smo ovo u štampu predavali:

„Makarska, 5 Avgusta.

Noćas stigla iznenada kumpanjija vojnika i žandura sa oficirima.“

Priprave za izbor savjetnika Vukovića.

Naši Dopisi.

Šibenik, 26 Avgusta.

Velečasni kanonik Vidović, osvrćuć se u zadnjem Broju Kat. Dal. na moj dopis iz Šibenika u „Crvenoj Hrvatskoj“ 27. Jula mjeseca, veli po prilici, da nije običaj u Šibenskoj crkvi, da kapitularni Vikar pozdravi Biskupu hrvatskim jezikom, i da sam ja po tome neznalica i zloban, što sam protivno ustvrdio. Moram reći prije svega, da ja što takova u mom dopisu nijesam ustvrdio, već sam u opće rekō, da je u zadnje doba uveden (razumije se po sebi u Dalmaciji) lijepi običaj, da Kapitularni Vikar pozdravi Biskupa hrvatskim jezikom, te sam se s toga začudio, što nije i Velč. Vidović u Šibeniku slijedio primjer drugih Vikara. Kad sam to napisao nijesam imao nikakve zlenamjere protiv Velč. Vidoviću, jer sam naravno morao misliti, da je on pozdravio Biskupa latinski pod pritiskom i na taj nepravedni pritisak ciljao sam riječima: „Za danas ne možemo naprijed.“ Velč. Vidović veli, da je on latinski govorio, jer je to do sada bio običaj u Šibenskoj crkvi. Takova mi se obrana ne svigja, jer onda ne bi ni u sudove naše mogli za isti razlog uvesti hrvatski jezik kao uredovni, jer je drevni običaj, da se posluje talijanski, ali da Velč. Vidović malo drži do blaženog običaja, dokazuje nam on sam, kad veli, da je on u Šibensku Kuriju uveo naš jezik kao uredovni, ko što je i istina. Ovo sam samo napisao, da reagiram na riječi: *neznanje i zlobu*, što mi je izvolio neumjesno prisiti. Glede *dvoiličnosti* ne znam što je time htio reći jer te riječi u mom riječniku. Ovim sam rad začepiti.

Sa otoka Mljet, 31 Avgusta.

(Odlazak kapelana.) Na 29 proš. mj. dijelio se je od nas čestiti kapelan selá Maranović, Prožura, Koriti, M. P. Gosp. Dun. Gjuro J. Lanneve, pošto je bio imenovan priv. upraviteljem župe u Trpnju. Uzoran svećenik, pravi rodoljub, iskreni prijatelj, bio je od svakoga ljubljen i časćen,

U nevolji brižljivi otac i najbolji tješitelj; dionik svačije radosti i žalosti, nije žalio truda ni muke, da pomogne svojim parokijanima bilo u duhovnim, bilo u materijalnim potrebama. Njegov trogodišnji pravak međugrihama nije ništa drugo, nego neprecijni požrtvorni rad za korist stada, koje mu je bilo povjereno. Zauzimao se je svim srcem za dobrobit selâ; poučavao mladež ne samo u vjerskim, već i u školskim predmetima; nastojao da nam visoka vlada otvori školu, pa ako istu dobijemo, biti će za cijelo njegova zasluga. Gdje ga je zvala dužnost kao svećenika, kao pravog Hrvata, svukud je bio prvi na biljezi, pa ako pri prošlim izborima izabratio za birane birače tri pravaša, uz ostale i njegova je zasluga.

Koliko ga je narod ljubio i častio, najbolji je dokaz njegov odlazak iz Maranovića, pri kom ga je cio narod - staro i mlado - uz gruvanje pušaka dopratio do lagje, kroz suze mu kličući i želeći mu „sretan put!“ i svaku sreću. Isto večer priredila mu je kita odabranih prijatelja u Sobri (Mljetskoj luci) oprosnu večeru, gdje su uz napitnice i pjevanje prošli prijateljski večer.

Radujemo se čeličnim Trpanjcima na dobitku, koji u njemu stižu. Mi pak očekujemo sa radošću novog kapelana M. P. Gosp. Baničevića, uvjereni da će on potvrditi dobar glas, koji ga je ovamo pretekao.

Još jednom kliču dobrom Dun. Gjuru i njegovim: „Svaka vas sveća pratila!“

Prijatelji i Župljani.

Kotor, 2 Septembra.

(Izbori.) Da bi Srbi ulovili sve katolike i Hrvate pod izlikom bratske sloge načelnici hercegnovski i risanski pozvaše juče sve načelnike Boke u Kotor da se dogovore i zložno izaberu 4 zastupnika. Na poziv ne dogoše načelnici, spičanski i lastovski, a kotorski načelnik bijaše zaposlan. Sastanku je predsjedao dobri i poštenu starina Tripković načelnik Dobrote kao najstariji po godinama. Kad je sjednica otvorena gosp. Tripković reče zašto su se sastali. Na to prihvati ercegnovski nač., koji od prilike reče: pošto je u Boki od nekog doba nastala vjerska razmirica (čijom krivicom?) i u svrhu da toga više ne bude, valja da biramo četiri zastupnika, dva pravoslavna a dva katolika, al buduć da je Boka srpska i da u njoj žive samo Srbi, svi četiri zastupnika valja da budu Srbi. S toga predlažem u vanjskim općinama: Gjura Vukotića i dr. Vlaha Matijevića, u gradovima: Pava Kamenarovića, a u veleposjedicima dra. Kvekvica. Muljanski načelnik Petrović ustane te reče: pošto je rečeno da u Boki žive sami Srbi i da se moraju birati četiri Srba, neka znadu gospoda da to nije istina i kao dokaz tome meni ovdje mjesta nema. Načelnik Tivta Krstović im odvrat, da ako je Srbima stalo do sloge i bratskog dogovora, onda neka oni predlože dva svoja poslanika, a neka tako isto pušte katolicima, da oni predlože dva svoja, a kad im Srbi odgovoriše, da na to ne pristaju, Krstović im odvrat: vi raspolazete većinom u vanjskim općinama; u gradovima i veleposjednicima borićemo se, pak što Bog da i srca junačka.

Tako se neplodni progovori razbiše. Ko bi ikad bio rekao, da će se starina Pava Kamenarović pod stare svoje dane, u dobi od 75 godina pustiti zavesti iz same tašte slavočelnosti i ostavit svoje istomišljenike, da ga Srbi mudro upotrebljuju. Ščasno mu u ime birača u „Crvenu Hrvatsku“ upravitel otvoreno pismo, u kom bismo mu bili napomenuli njegovo djelovanje sve do god. 1893, kad je da ugodu Srbima dao skinuti hrvatske trobojnice sa crkve sv. Ivana u Dobroti, trobojnice što ih je on isti za rečenu crkvu dao napraviti. Bili bi mu spomenuli šta je „Srp. List“ o njemu pisao g. 1882 u člancima „tamo amo po Kotoru“, kad mu je rešetao njegovu upravu kod Assicurazione Nazionale u Dobroti; što je isti list o njemu pisao godinu kasnije kao načelniku Dobrote; što je pisao o njegovu obiteljskom životu. Suviše bi mu napomenuli, kako je istupio iz kotorske Čitaonice radi srpskog šovinizma, te uz druge Hrvate srušio talijanaški Casino u Kotoru i utemeljio Slav.-Dom, komu je i predsjednik za više godina bio. Napomenuli bismo mu njegovu pjesmu na Srbe, kad su isti rasvijetlili kotorski nuždik, kad su katolici slavili slavensko hodočašće

u Rim g. 1881. Pitali bi ga je li zaboravio na pjesmu njegovu: „tad ću morat ćirilicom govorit.“ Stavili bi mu na pamet njegovo putovanje u Makarsku, objed i napitnice hrvatskoj domovini na Gamulinovom brodu, gdje su ga u prisustvu braće Dubokovića, zastupnika dr. Vitezića i ostale gospode iz Dalmacije, Istre i Banovine poslije na rukama nosili. Sjetili bi ga na hodočašće u Zagreb prigodom jubilarne izložbe. Ali šta bi? Sve je to bilo i prošlo. Njemu se hoće slave, pa kad je nije našao kod Hrvata koliko je htio — on ti onda obrnu, te se proslavi sa grgjenjem naše svetinje mile nam trobojnice, poslije čega zadobi crnogorsko viteštvo i otvori istim putem orijentalnu akademiju u Carigradu njegovim unucima. S toga ga Srbi nameću katolicima Hrvatima Boke, vlada ga podupire, a talijanski iredenti glasovati će za njega iz zahvalnosti na pjesmi „l'Italia in miniatura“. Živjeli karakteri!

Starina Bokelj.

Kuna, 3 Septembra.

Ina tomu tri godine dana da na bečkoj univerzi prvi iz naših vrletnijih strana bi promoviran na čast Doktora medicine daroviti mladić gospodin Baldo Bibica. On, iza kako je malko u ludoj krajini i u pitomim Orebićim proboravio, jedino iz ljubavi naprama nam da svoje rijetke mladenačke sile posveti ovoj grudi zemlje, koja ga je odnjihala, sklonuo se da nam bude općinskim liječnikom.

Da istinu kažemo, mi njegov dolazak među nas veselim srcem pozdravismo i objeručke ga za našega općinskog liječnika dočekasmo. U našem rđovanju, da Doktora Bibicu u našu sredinu dočismo nije nas privarila nada, jer u njemu uvidismo umah pristali umnu i izobraženu silu, oca, brata savjetnika, koji će nas tješiti u nevoljam našijem, koji će u svijem tamnijem vremenima, ko iko, znat uliti u sva naša nadu u bolju budućnost, koji će rubcem čovjekoljublja otrti suzu žalosnicu bijednoj sirotinji, a najveće naše radovanje bilo je za to, jer u njemu upoznamo značajnika rijetkog radoljublja koji bi nas u borbi za naša prava, još više odeljio i uredio naše falange protiv neprijatelju našeg pravaskog osvjeđenja. Pa što se dogodi? Evo što: Nazad malo dana projurri našom općinom vijest, da će se Dr. Bibica od nas dijeliti i doista se uvjerismo da je tako. Na ovaj neočekivani glas čemernom se tugom naša srca ovila, ne da se pojmiti koliko je tužna vijest na nas, koji cijenimo u velike um i s'ce Dra. Bibice, djelovala. I kako da ne? Dosta je svakomu vidjeti samo Dra. Bibicu i on ljubav tvoju k sebi pritegne, moraš ga ljubiti, a što dakle da kažemo o nama koji nismo ga jednom nit vidjeli nit čuli, nego koji smo ga za najiskrenijega prijatelja imali, koji smo njegove liječničke sposobnosti i nauka plod kušali za toliko vremena; što da kažemo, koju prazniču on među nama ostavlja?.....

Videć i znajuć da je sve uzalud, da je on tvrdo odlučio od nas se dijeliti, da mu faktično dokažemo da ga ljubimo i štujemo dne 2 tek. u 7 sati na večer priredismo mu na čast počasnu — oprosnu večeru — kojoj je učestvovalo svećenstvo i sva otmenija lica, načega mjesta njih 40 i nekoliko na broju. Uveselilo se i radovalo do iza ponoći. Govori zdravice, začinjene milom pjesmom redale se neprestano. Doktor Bibica na svaku zdravicu odgovarao ganutijem srcem i zahvalio svakomu pojedinom i svima zajedno. Prije no se rastasmo na predlog Doktoranda Radovića sjetismo se i trpeće braće u junačkoj Istri te sakupismo svotu od 34 kr. za društvo Ćirila i Metoda. Nakon ovega prateći ga uz uznebesno klicanje njemu i domovini do praga njegove kuće odklen se on zahvalio na ljubavi, šnjim se rastasmo, žalosni u srcu gdje ga gubimo, al uz to i veseli gdje smo posvjedočili svoju zahvalnost prema njemu, koja će vazda u našim srcima ostati monumentum ære perrenius.

A sada iskrena Hrvatska dušo s bogom! Hvala, vječita hvala ti na požrtvornom djelovanju među nama. Hvala na ljubavi kojom si vazda susretao. Hvala ti napokon na patriotskom nastojanju za napredak moralni i materijalni tvog zavičaja! Cvijeće miomirisno svudi pred tobom cvajala a drača nevidio nikada.

Rćani.

Iz Lećevice Općine, 2 Septembra.

Drugi je put do gledam i pozim borbe u Dalmaciji, ali nijedna me nije zanjela ni zadivila koliko ova što sam dne 30 p. mj. doživio na Lećeveci. Usta ne mogu izreći hvalu, a pero opisati srdčani dolazak naroda u oči biranja. Bilo je to na 29 oko 6½ po podne, a ja se šetam gori doli; kad na jedan mah silni narod pod zastavom obara se s Ljubeca: tu se pjeva, dipli, rek bi: svak se na pir spremio. Te gledajuć; kad od „Mačkovca“ silni narod osuka se, tu konjanika 30, zastava, diiple i pjevanja. Pa eto ti i s treće strane sa zastavom silni Radošćani sa sivim sokolom Markom Rajčićem. Sve tri vojske skupljaju se ujedno sa pokličom: „Živio naš premilostivi Kralj! Živio Starčević! Živio Biankini! Živilo naše svećenstvo! Živila Hrvatska! Živila četiri sijeda starca, četiri strica načelnika Gotovca! Živio Ante Gotovac, si-vi soko! Poklicim, nijesi mogao više razumjeti. Svi, ruke šire i u lice se ljube, za junačko pitaju se zdravlje, jedva žele vidit ovo slavlje. Te padose na odmor izpod vilovita „Ljubeca“ k stanu župnika Lečevice, i tu odmoriv se, i razmjestiv se, narod, okrijepiše se mesom pečenijem, i vinom ženijem. Diple, gusle, pjevanja svu bogovitu noć.

Ranom zorom pokupiše se pozivnice te ih sa ceduljicam predadoše na broju in 420, a na izborništvu palo ih 313 svega. Vrijeme je polasku na biranje. Zastave dvije napred, zatim Dr. Trumbić od odbora; s desne presjednik Matas, a s lijeve, tajnik Galić, pa redom cijeli odbor. Kad se je osukao, rek bi: silna vojska, slavlje nevigjeno, srce opojeno, a duša ushićena, živo i srčeno stupa u stalnost predobitcu. Zli oiljezi, mrke kukuljice! Zastave se zabranjuju. Predvorje je samo za protivnike, a našim pred vratim. Počelo se uzivati. Na dvoru čita listinu Juretić i Mišica, naši se brzaju, preskaču; a njihovi čekaju i ponavljaju da ako ga nije u našoj stranci ili je preminuo, poziv mu je i ceduljica uručena oli po Šimeti visokom gospodinu, ili po Kambeloviću Ljubi dostojnom hvale i poštovanje kao Mućkom načelniku, ili po Mlikoti Anti veleucenom i Stipi Sokolu koji su uz put iz Kastela izagnali na živinčadi smokava nek se trgovina i u našoj Zagori širi. Njih četverica naše turaju, a našim je zabranjeno tu i doći. U nutri opraviteljstvo općinsko nijece istovjetnost imena i prezimena premda dokaziva poreznom knjižicom, travarinom. Sve to ne vrijedi kod onakih osoba, da se c. k. komesar sam čudio što se radi, a c. k. žandarmerija čudila se što i na koji način odbijaju naše. Na primjer ću navesti rondara Malesa Juru Matina iz Brštanova, koji glasuje za njihovu stranku bez da je uvršten u listine i njegov glas bez da plaća porez — glasuje; kad otac istog Males Mate p. Cvitka stupi, on kroz prozor javlja da to nije Males vec Zeić i glas mu se odbija jer je na našoj strani. Ovakove i slične stvari se proti svim pravilim izbornog reda radilo, jer im je sve proste: Boga se ne boje, ljudih ih nije stid, a uprava im u ruci pa uza sve nepravde naših je palo 313 od kojih je oabulo 99 glasova a narodnjački mrtvih i svakakovih 294 i tim se ponose da su pobijedili. Evala onakovim koji se znadu mjesto poštenjem sramotom dičiti. Ostavit će svoju neumrlu uspomenu, s kojom će se i njihovi potomci stiditi.

Ovoliko ovom zgodom, a drugi put još će se djela na vidjela iznijeti.

Os.

Ston, 5 Septembra.

„Dubrovnik“ i „Šumadinski list“ udarili ovaj put baš u iste gusle, glede borbe u ravnim Konavlima, te bi čovjek reko, da se jagme, koji će bolje izmišljati i lagati. Pa kako i nebi, ta treba i daljnjoj braći štogod o Konavojskoj pobjedi javiti, a kako ne mogu to učiniti, a da se ne ocrne trebalo im se je prihvatiti običnog srestva, naitne laži. Dragovoljno bi im ja svete laži i klevete u grlo utjerao, da me nije „Narodni List“ u svom broju od 31 Kolovoza pretekao, a kako sam iz pouzdana izvora saznao već je i Velećenjeni Ljepopili, zgadij se na pisanju „Šumadinskog lista“, svoje podulje izvješće o tome pripisao „Narodnome Listu“, u kome tanko po tanko pobija sve laži „Šumadinskog lista“ a istodobno i „Dubrovnik“.

Pri tolikoj dakle pisaniji, suvišno bi bilo, kad bi i ja njihova junačka i časna djela na srijedu iznio, već ću samo zamoliti „Dubrovnikova“ dopisnika *Poprdeša* (ovako mu glasi potpis u „Dubrovniku“ označen sa dva p), da iznese barem jedno od tih gadnih i nemoralnih srestava, koja pravašima predbacuje, i to dakako svjedočanstvom potkrijepljeno. jer mu inače ne vjerujemo, buduć kadar više laži izmisliti i napisati, nego mu je na glavi i na bradi dlaka; i dok to ne učini, sve ono što je napisao ostaju prazne riječi i mrtvo slovo, jer *quod gratis asseritur, gratis negatur*. Na srijedu dakle faktima, na srijedu imenima, na srijedu potpisom, kao što je to i velečijenjeni Ljepopili učinio, jer kričke služe samo za sramotna lica.

Osim toga poručujem gosp. Poprdešu, da bi mu bilo bolje ostaviti se jalova posla, a paziti ono za čijem je i radi čega je plaćen. Istina, lagat nije trudan zanat, ali bi mu laži mogle gdje god i u grlu ostati pa bi bila golema grehota, da onako valjani stilizatur laži — brzojava propale.

Stonjanin pravaš.

Domaće vijesti.

Izbori. — Svršili su izbori biranih birača. Po Konavlima, Lećeveci, Makarskoj može se najbolje vidjeti kako su ti izbori vogjeni. U Vrboškoj, Milni, Jelsi itd. odlučili su talijanaši narodnjačku pobjedu. Na Pagu i Rabu sklopljeni formalni kompromisi, dapače i u našem Slanomu to se bilo pokušalo s jednim biračem narodnjakom, a drugim talijanašom, ali isto ne uspjelo. Na Visu narodnjaci nemilosrdno gledali borbu pravaša sa moćnim talijanašima, iz koje su naši izišli pobjednici sa samih 11 glasova većine. Nijedan narodnjak nije htio u pomoć priskočiti. Još će gore biti u Šibeniku, gdje je kako se veli protiv pravaškoj većini već sklopljen kompromis sa skradinskim hrišćanima, te će biti nošen jedan Srb a jedan narodnjak. Danas su izbori, pak svak s napetošću očekuje ispadak u šibenskom i zadarskom kotaru, koji će biti ilustracija narodnjačke vladine stranke.

Da ovu sramotu zabasure, kleveću nas, da smo se mi združili s talijanašima. To je laž! Nijedan pravaški izbornik niti je dao niti će dati svoga glasa za talijanaša. Oni to vrlo dobro znaju, ali ipak kleveću, eda se štogod prilijepi.

Ima vremena kad ćemo se porazgovarati ob ovim izborima. Danas poručujemo svijem klevetnicima, da je stranka prava politički poštena stranka, koja iz borbe izlazi čista obraza i vedra čela. U ovim izborima vidjelo se ko je pravi Hrvat i ko se bori za ideju i načelo, a ko za osobnost i položaj. Mi smo podlegli koaliciji vlade, Srba, talijanaša i narodnjaka, koji su uvijek bili zajedno, kao je trebalo srušiti pravaše. Inače pravaši bili bi dobili u svim kotarima vanjskih općina. Evo Makarske koja to svjedoči. Mi smo sami ostali začu-gjeni nad ovolikim brojem naroda koji je ovo prvi put stupio na izbore pod našim barjakom. Zar je načelo sjedinjenja sa Hrvatskom vodilo narodnu stranku pod ruku sa svijem protivnicima one prve tačke njezina programa? Neka na ovo odgovore oni koji su proigrali načelo, natkrihivši u tom iste Srbe.

Bezdušni ljudi, koji po nama i narodu kroz stanoviti zagrebački list cjede svoju žuć, neka prosude očite činjenice. Zar se Hrvatska čini sa austrijskim komesarima i poglavarima? Zar kompromisima sa Srbima i talijanašima? Na ovo nam odgovorite, a dovre pustite nas u miru, jer mi nećemo nikad okaljati ono što ste vi, kako se iz vašeg pisanja vidi, već davno izgubili.

Mi se ne čudimo našijem narodnjacima ni njihovu škandaloznom organu, ali se čudimo jednomu Mazzuri, koji na sva ova nedjela ne stidi se, da u „Obzoru“ izrazi svoje zadovoljstvo. Zar ih je bratska mržnja toliko zaslijepila?

Kad svrši, zaglavićemo račune, da se vidi ko je vjera a ko li je nevjera kao što se je već sada čisto i bistro vidjelo, ko je hrvatsko načelo usvojio kao reklamu za svoj položaj u narodu i pokrajini.

Izjava spljetskih pravaša. — Na neprestane klevete „Jedinstva“ da su se ovi združili sa autonomasima, spljetski pravaši izdaše ovu javnu izjavu: HRVATI! Ovih dana pronosi se glas da je stranka prava u Splitu sklopila izborni savez sa autonomasima.

Tko to kaže?

To kažu oni koji i lažući hoće da sebi koriste, nastojeći da, bilo i za čas, škode stranci prava. čija je velika moralna snaga izašla najsjanije posvjedočava iz višednevne izborne borbe.

To kažu oni koji su, svuda gdje god im to bilo moguće, ugovarali i ugovaraju s autonomasima i drugim protuhrvatskim elementima, a to sebi u prilog a na uštrb predstavnika čiste hrvatske misli.

Eno Vam, na priliku, Raba i Paga, gdje su se narodnjaci sklopili s autonomasima protiv stran-ci prava.

To kažu oni koji se spremaju da u sabor u Zadru proturaju više od jednoga očitog narodnog protivnika, a to baš na mjesto, koje je narodna volja odredila pravaškim izabranicima. Eno Vam vanjskih obćina Zadra i Šibenika, odakle se čekaju glasovi na koje će se zgroziti svaka prava hrvatska duša.

Hrvati! Podpisani izborni odbor svečano izjavlja da je viest o savezu stranke prava u Splitu s autonomasima zlobna laž i podla izmišljotina.

Stranka prava niti je igdje sklopila saveza sa bilo kojim narodnim protivnicima, niti je ikada s njim ugovarala, niti će ikada s njima ugovarati.

Stranka prava traži podpore i oslonu jedino u slobodnoj i čistoj svijesti hrvatskih birača.

Hrvati! Mirne duše i vedra čela poduprite rad stranke prava, tvrdo uvjereni da ono neće nikad okaljati svoga obraza niti ićim osramotiti hrvatskog imena. — (*Sljede potpisi*).

Pišu nam iz Bole. — I kod nas su bili izbori biranih birača. Na 28 ov. mj. bilo je izabrano (9) birača a birali su ih samo sedmerica, biva: gosp. Načelnik sa dva vijećnika, dva učitelja i dva siromaha. Vidi se da Boljani imaju veliko povjerenje u svoga načelnika!

Vjenčanje. — Odlučni pravaš dr. Baldo Bibica iz Kune vjenčao se s gijicom. Ivicom Cvilečević iz Korčule. — Isto tako na 8 ov. mj. vjenčao se gosp. Mato F. Baudur veleposjednik iz Stona sa gijicom. Maricom Gabrić iz Mekovića! Obojici mladih parova naša nasrdačnija čestitanja.

Gradska Kronika.

Izbori. — Srpska stranka u Dubrovniku odlučila, je da se „sama“ prikaže na izbore, pa kao dokaz te njezine neodvisnosti iznijela je kandidaturu — Frana Gondole, za koga su jedino oni rekli, da je priznao srpski značaj Dubrovnika. Ko pozna bar. Gondolu, zna koliko vrijedi to priznanje, koje on još nije izrazio. U ostalom sam fakt, da se je stranka srpska morala uhvatiti ovoga kandidata, najbolja je svjedočba njezine jakosti i njezinih uzvišenih političkih načela! — Danas su izbori za vanjske općine. Pa „uspjehu“ u Konavlima biće izabran kadidat narodne stranke dr. Miho Klaić.

Izmišljotine. — U pred zadnjem „Jedinstvu“ ima nekakav dopis iz Dubrovnika, koji se lukavo i tendencijozao bavi našom hrv. akademskom omladinom. Sve ono što joj se tamo prišiva nije nego skovana izmišljotina, koja neće upaliti.

Povratak vojnika. — U srijedu u večer povratiše se naši domobranci iz Krivošija zdravo i veselo. Našem bataljunu nije se na sreću ništa služilo, ali kako čujemo u drugim četama dogodiše 2-3 nesreće.

Vojška. — Juče je došla nova posada u Dubrovnik.

Ratna mornarica. — Ovih dana boravi u našim vodama mornarica Njeg. Velič. sa admiralom Sterneckom, koji prisustvuje i nadgleda manovre.

Pišu nam iz Župe. — Nazad 15 dana dogradio se potpuno potok Makoše, koji se bijaše već lanske godine odlučio graditi. Tu gradnju potoka, koja je baš prekrasno ispala, vodio je gosp. inžinir Lanzinger dodijeljen u Zadru na Namjesništvo, odijelju za uregijvanje bujica. Taj će uregjeni potok biti od velike koristi za selo Makoše i Martinovići, jer prijašnja bujica sa svojim rovarenjem tečući oko rečenih sela potkopavala im je temelji tako da je već nekoliko kuća bilo popucalo a za stalno bilo bi se selo Makoše potpuno srušilo i

nestalo ga da se nije uredila ta bujica. A u Župi ima još tako pogibeljnih bujica pa se nadamo da će se i te s vremenom urediti. U toliko svaka čast i hvala gosp. inžiniru Lanzingeru koji je megju nama ostavio dobru uspomenu, pak želimo da što prije opet k nama dogje.

Tuže nam se iz grada. — Stubište kako se ide na Jezuvite nalazi se u stanju da ne može gore Skalini razrušeni. odbiveni, da je pogibeljno ići. Umoljavamo slavnu općinu, da štogod za ovo providi.

BRATSKI POZDRAV cijeloj stranci prava.

Oj pravaši, sokolovi sivi,
Uzdance Hrvatske nam majke!
Dali ste se prepanuli živi
Od te na vas podignute hajke,
Što se ono Dalmacijom ori
Zastrašene da lakše obori?

Vaše pravo, za koje s' borite,
Narodno je, hrvatsko je, sveto;
Bit ne more da kom popustite,
Već tražite, što nam je oteto;
Zato rad'te postojano, smjelo
Dokle slavno izvedete djelo.

Istina je obzorje se muti,
Pridižu se crne oblachine,
Tućom prjete da će se sasuti
Na vas, nado mile otačbine,
I potući svijeh do jednoga,
U kog nije srca odvažnoga.

Baš to n'jesu sa neba oblaci,
Nit je tuća, što vam glavi pr'jeti:
Nakaze su, srde, vukodlaci,
Još i gori, al se ne da r'jeti:
Jadna braća, hrvatski odrodi,
Što tugjinac pod barjakom vodi.

Masnu ruku pruža im da ližu,

Protiv braće ljut handžar podižu,

Rat ratuju, tugjinu.....
Narod truju, na svoj obraz pljuju.

Nije šala, istina je živa:

Sila ruši sela i gradove,
Svlada orle i sokole sive,
I pravaše hrvatske sinove
Sila može nadvladati ljuta,
Te nepravdi prokrčiti puta.

Al' je sila samo za vremena.
A nevolja (kažu) za tri dana;
Pa tako ni pravaškog imena!
Doć će vr'jeme za boljeg mejdana;
Bog će dati, bit će bolje sreće,
Svoja prava narod pustit neće.

Proć će oblak, svedrjeće obzorje,
Sv'jestan narod uz prava će stati,
Boljem danu prasnuće prozorje,
I narod će sunce ogrijati;
Doć će krilo gdje je prije bilo,
Vratiće se šilo za ognjilo.

Al tako vam ml'jeka hrvatskoga,
Kojim vas je majka zadojila!
Dok to hude ufajte u Boga,
Oj pravaši, moja braćo mila,
Bog će dati, te će dobro biti.
I brat će se s bratom izljubiti.

Kada pravo, zapušteno, davno
Izvojtite, zemlju sjedinite,
Za to djelo plemenito, slavno
Haran narod, za kog se borite,
Vaše ime zlatnijem slovima
Ostaviće nav'jek sinovima;

Nek se priča i pripovijeda,
Dokle bude na svijet Hrvata,
Rod kakovih imao je gjeđa,
Te im živi uspomena zlatna
Uz amanet narodnoga prava:
Slava radu! — Pravašima slava!

Živan Pravašević.

Diskoras na Poljani.

Lujo. — Ovo, per dio, nije po kompromesu!

Jovo. — Mi vas više ne držimo za ništa.

Lujo. — Je li? Digli ste nam sve — i njega! Je li Frano bio naš? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice?

Jovo. — Je li? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice?

Lujo. — Je li? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice?

Jovo. — Je li? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice?

Lujo. — Je li? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice?

Jovo. — Je li? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice?

Lujo. — Je li? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice?

Jovo. — Je li? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice?

Lujo. — Je li? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice?

Jovo. — Je li? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice?

Lujo. — Je li? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice?

Jovo. — Je li? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice?

Lujo. — Je li? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice?

Jovo. — Je li? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice?

Lujo. — Je li? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice?

Jovo. — Je li? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice?

Lujo. — Je li? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice?

Jovo. — Je li? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice?

Lujo. — Je li? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice?

Jovo. — Je li? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice? Je li se svegi držo Lapenne i Marinice?

omladine. I da će se na njemu složiti čeljad svijeh kolura.

Jovo. — Govorio sam ja njima zaludu: Ne vjerujte mu! Kako je privario narodnjake, i autonomaše, privariće i vas. Ma oni govore: ako ne njega, nemamo koga.

Lujo. — Jadne srske omladine, kad se ridukala da je reprezentava jedan Frano Gondola! A što ćeš moj Jovo! Ti ove stvari ne razumiješ. Da su ovdje Ivo i Vlaho oni bi ti hi bolje spjegali.

Jovo. — A gje ih je vrag odnio?

Lujo. — Bili su novamente pošli do Spljeta. Ma vratili su se i kompariškat će koliko prvi dan. Vreću pozdrava od gospara Bulata! Govori Vlaho da ste sad aleati.

Jovo. — Rada bi hi vigjet. A to što govoriš o našem kompromesu, dali ste im ruku i vi gje je bilo od potrebe. Ja sam čuo, da je tako čio guveran.

Lujo. — Dižem baretu i tronkavam diskoras. Želio bi vam samo dobru sreću, jerbo u vašemu deputatu, ako mu bog da da spunta, biće koncentrirani svi partiti. Jedna providenca za provinciju, a kako je on veliki čovjek, mogo bi vigjet jedan lijepi dan.

Jovo. — Nijesi tako govorio, kad je bio vaš.

Lujo. — Sad je vaš, glogjite ga vi. Samo nemojte da prisije i vama i njemu. A čućemo što će rijet Ivo i Vlaho. Adio!

Jovo. — Adio Lujo. Mi smo svegi isti!

Lujo. — I on s vama. Adio!

Književnost.

— Primili smo prva dva svesčica „*Uspomena*“ č. dn. Iva Prodana urednika „*Katoličke Dalmacije*.“ Prvi sadržaje „*Naš program*“ a drugi „*Opseg ujedinjene Hrvatske*.“ Ovo su isključivo članci, koji su neko doba izlazili u „*K. D.*“ pak je u njima opširno i temeljito obrazložen i protumačen program hrvatske cjelokupnosti i neodvisnosti — program pravaški. Djelo će slijediti.

Oglas.

Potpisani časti se javiti P. N. gospodi roditeljima, kao što i svijem ljubiteljima glazbe, da, pošto je svršio muzikalne nauke, te se ovdje u milom Dubrovniku, svomu rodnom mjestu nastanio odlučio je staviti svoje mladenačke sile na raspoloženje svijeh onijeh, koji bi željeli primiti koju lekciju za glasovir, a to ne samo praktično, već po najnovijoj teoriji i posve zgodnom metodom. Potpisani ima čast izjaviti jošte, da je spravan ne samo davati nauku početnicima, nego jošte i onijem, te bi željeli bolje uvježbati se u klasičnu muziku.

Za dalje uvjete i obavijesti moli da se neposredno k njemu obrati, bilo pismeno ili usmeno.
1—2. Spiridon Radovani, dubrovčanin.

OGLAS.

Doli potpisani časti se javiti p. n. častnoj Gospodi da sam otvorio Radionicu od krojača i šavca sa najfinom štoфом i umjerenom cijenom koliko za Gospodu civilu toliko za Gospodu c. i k. Ofizire, na Ulici Širokom pod kućom g. Boža Gračić.

Johan Petru.

OGLAS.

Častim se obznaniti moje poštovane mušterije da sam u mojoj tvornici u Splitu otvorio radnju Sprta koliko od „*Cocco*“ toliko od *brule*, i sprta za tiještenje ulja. Iste su priregijene po najboljim ekonomskim sistemima a izragijene u svakoj mjeri po želji gospode naručitelja. Što se tiče cijene snizio sam je vrlo jeftino, tako da se ne bojim utakmice, kako se može svak uvjeriti ko me htjedne počastiti s cijenjenim naručbinama.

ANTUN MATOŠIĆ

tvornica konopa i Sprta za ulje u Spljetu.

Phoenix-Pomada

nagradjena na izložbi za zdravstvo i njegovanje bolesnika u Stuttgartu g. 1890; po ljetničkim svj. dočbama i hiljadama zahvala priznata kao jedina opstojeće djelujuće, neškodljivo sredstvo, da gospoda i gospogje dobiju bujne i pune vlaš i da se zapriječi otpadanje kose; mladici mogu s njome odmah uzgojiti jake brke. Garantirano za uspjeh i za neškodljivost. Lončić 80 novč., poštom ili podužem 90 novč.

K. Hoppe, Beč, XIV. Schwelzergasse 12.

Kamel-havelocko 9 f. sa ogrlicom 13 fior. kabanice proti vremenu iz devine dlake 7 f. (najbolje) Loden-odjela u svim bojama f. 16 uvijek zališno kod *Jakoba Rothbergera* c. i k. Dvorskog dobavljača u Beču I. Stephansplatz Br. 9. Svakidan otvoreno do ponoća.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

WEISSA

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

U DROGARIJI

Mata Franičevića

U DUBROVNIKU

nalazi se skladište pravog i izvrsnog

Sapuna od Kandije

sa svjedočbom izvrsnosti potvrđenom od Generalnog turskog Konsulata u Dubrovniku. Jedino skladište za svu DALMACIJU.

AMIDO
DOPPIO
MACK

Il sistema più semplice e più rapido per inamidare con poca fatica *Colli, Polstini* rendendoli **Belli come se fossero nuovi** è solo quello di servirsi dell' **Amido doppio Mack.** Ogni esperimento ha per effetto di continuare l'uso. Si trova ovunque a 3. 10 und 20 Kr. la scatola. Deposito generale per l'Austria-Ungheria: **Gottlieb Voith, Vienna III 1.**

◀ Cijene znatno snižene ▶ TIJESTOVI ZA GROŽGJE, VOĆE I MASLINE IZVORNI SATVORI

najnovijeg i najizvrsnijeg sastava sa mehanizmom na dvostruk i trajni pritisnik; obezbijegjena je najkorisnija uporaba čak do 20 puta veću od snage ine što se drugim tijeskovima postiže.

Prvim nagradom obdareni kod svih izložaba. **MLINOVI ZA GROŽGJE, VOĆE I MASLINE RAZDROBNE SPRAVE SA PRIPODŽENIM HVATALIM ZA GROŽGJE.** Suhotvorne sprave za voće, kao i za sve bilinske, životinjske i mineralne proizvode. Pritisni strojevi za sijeno, slamu i ost priregijeni za ručno kretanje. **Rezdrobnići za žito; Vija i za čišćenje zrnja.** Najnoviji: **patentirana automatična Štrpala za loze „Syphonla“**

Sve ove sprave priregiju samo tvorničari

PH. MAYFARTH & COMP.

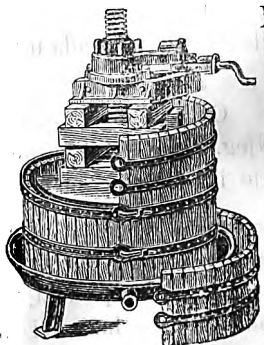
ces. i kr. isključ. povlast. Tvornica poljodjelskih i vinskih strojeva

BEČ II, Taborstrasse Nr. 76

Mukte se šalju katalogi i nebrojene pohvalne svjedočbe. — Traže se prestavnici i priprodavaoci. Pri naređivanju paziti je na patvorenja.

19-19

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO VINO I VOĆE

MLATILA, ŽRVNJALA, MLINOVE za čišćenje žita, RALA, TISKI za grožgje i voće, Patentirane ŠTRCALJKE za peronosporu i samodjelujuće sprave za PERONOSPORU sa ZRAČNOM SISALJKOM, STROJEVE za REZANJE i PIVNIČARKE SPRAVE kao u opću sve strojeve za pol odjelstvo, vino i izragijavanje vina iz voća sve po najnovijem i najboljem sustavu prodaje

IG. HELLER BEČ

2 Praterstrasse Nr. 49.

NAJPOVOLJNIJE POGODBE.

Bogato ilustrovani cijenici na hrvatskom i talijanskom jeziku na zahtjev badava i franko.

najteftinije cijene, jamčevina, vrijeme za prokušanje!!!

Preprodavaocima veliki popust.

9-10

Povlaštena Poslovnica Internacionalnog Razašiljanja

PO PAROBRODIMA I ŽELJEZNICAMA

PRESTAVNIK

RAZNIH PAROBRODARSKIH DRUŠTAVA.

Na zahtjev podaje svakomu naputke.
OBRAZLOŽENJE

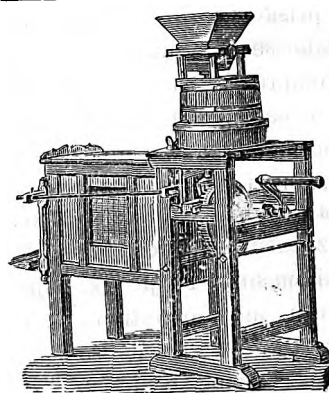
kap. Ivu A. Gjaji

U TRSTU, via Arsenale 2

Na prodaju je Velika kolekcija starih, skupocijenih Slika na Postavu

Evo dobre prigode muzejima, galerijama, ljubiteljima slikarstva i bogatašima, koji žele krasnim umjetninama ekstiti svoje stanove. — pobiže kod Uredništva.

9-10

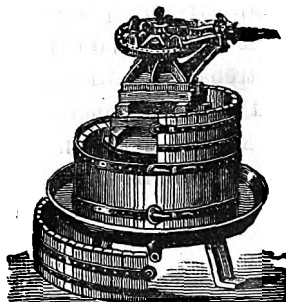
Najbolje i najjeftinije SKLADIŠTE

za sve poljodjelske Strojve i sprave — Štrcaljke svake vrsti — Kotače — Sivaće strojeve — Strojve za pranje i sušenje — Patent. ručne mline — Tijeskovje — Štrcalje za peronosporu — Pumpe za vino — Motore na paru ili petrolej

AUGUST KOLB, Tvornica strojeva

BEČ, II/7 Pasetistrasse Br. 29-31.

Traže se solidni zastupnici.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na pò godine flor. 2; *Za Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4: 50, na pò godine flor. 2: 25; *za inozemstvo* flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i ogasi paćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi kojise više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Ko se je obručio.

Izbori su svršili, a pošto se u glavom vodila borba između pravaša i narodnjaka, kad na njih najprvo pogledamo, možemo odmah reći: pravaši su izašli pobijeditelji i pobijegjeni: pobijeditelji u svijesti i volji naroda. — poraženi nepoštenim političkim spletkama, koje za stranku, to nam veli da nosi na barjaku napisano *sjedinenje sa Hrvatskom* znači nešto, što je vrlo blizu narodnom izdajstvu.

Nemojmo se hvatati praznijeh riječi; klevete kakovih su puni organi narodnjaka, ne pomažu. Ono su budalaštine ishitrene od njihovih plaćenih ljudi, kojim ništa sveto nije. U minuloj borbi sa svih strana palo je oštih prepirka; u izbornoj agitaciji mnogi se služiše izrazima, koji ne dolikuju. Mi želimo da budemo pravedni. S jedne strane govorilo se proti pravašima, a s druge proti narodnjacima. Ovi nazivahu pravaše svakojakim pogrđnim imenima, kako od više mjeseca njihovi plaćenici siplju po novinama — a i pravaši biće bogme odgovarali. Nije ostalo ni na tomu, išlo se dalje i govorilo se — onuko kako se govori u izbornoj borbi. No mi se na to nećemo obazrijeti, jer znamo da su to srestva obično politički slabo izobraženih ljudi, pak nedamo nikakve vrijednosti riječima prosta neopućena narodnjaka, koji, da dobije jedan glas, govori biraču, da su pravaši čeljad prodana žugjelima i framasunima, a da valja bit za Klaića i Bulata, jer je za njih *guveran*. Ovakih slučajeva naći ćete i kod prostih nenaobraženih pravaša. Ali čovjek ne smije se hvatiti za ove riječi i onda zvati za njih na odgovornost čitavu stranku, koja ih nije izjavila. I zato mi ćemo preko svega ovoga kaosa naprosto preći, da se dokopamo nečesa, što nas može dovesti do konkretnog zaključka, na koji možemo se mirne savjesti potpuno osloniti. —

Puno je vike bilo sa strane narodnjačke na pravaše, pak da zabašure svoje *političke pogreške* (zovimo ih tako), narediše svojim neka se nemilo razviču na nas, da smo i mi isto uradili. Ali ta bezočna vika, i ako je dobro promišljena, neće nikoga zaglušiti, jer činjenice govore protivno.

Oni nam na pr. neprestano predbacuju, da smo se sdružili sa talijanašima, a to zato da sebe opravdaju. Ali to je najgluplja laž. Nigdje pravaši ne učiniše kompromisa sa **nikakvom** protuhrvatskom strankom. U čitavoj Dalmaciji **niti jedan pravaški birač nije dao svoga glasa za talijanaša, ili za srba**. Što više nigdje pravaši nijesu dopustili, da njihovim slučajnim otsučenim izagje talijanaš ili srb proti narodnjaku, nego su u takom slučaju **svukud** glasovali za narodnjaka, samo da bude Hrvat.

Molili bi narodnu hrvatsku stranku, da ovu izjavu pobije i da ona sličnu izjavu napravi.

A u toliko nek nam dozvoli da se malo na mirno porazgovaramo.

Nećemo se baviti onim slučajevima, gdje su hrvatski protivnici glasovali za narodno-hrvatske predložnike, kao što je to bilo u Konavlima, Makarskoj, Vrgorcu, Hvaru, Vrbovskoj, itd., jer tu da pravo rećemo ne nalazimo nikakve velike krivice sa strane narodne stranke, ako nije odbila

glasove, koje su joj Srbi ili talijanaši svojevrijedno ponudili. Pregijmo radije na drugo.

U Visu bila je žestoka borba između pravaša i talijanaša i da su ovi zadnji predobili to bi bio koban udarac za buduće saborske izbore one hrvatske općine. Narodnjačka manjina nije htjela potpomoći Hrvate pravaše, voleći da izagju talijanaši, nego je mirno pustila da se sami bore i da se oturu neprijatelju sa samijeh 11 glasova većine!! Nijedan narodnjak nije htio glasovati.

Na Rabu bila bi pobjeda pravaška, jer i narodnjaci i talijanaši u manjini su. Što su učinili narodnjaci? Oni su se združili sa autonomasima i napravili kompromis po kome polovina birača izagjoše narodne, a polovina talijanaške stranke.

Isti takav kompromis sklopljen je u Pagu, gdje bi takogjer bili pobijedili pravaši. Ali narodnjaci volješe da izagju talijanaši, nego čista hrvatska stranka.

S kijem su se pak združili u izboru biranih birača vanjskih općina Makarske? To je teško po tanko opisati; ali sam fakt da su bili sa onim koji su demonstrirali proti hrvatskim trobojnicama i da je njihov kandidat biran usljed nećuvenog isključenja, dosta je da posumnjamo o nekom kompromisu, te je učinjen ne s kakvom protivnom strankom nego uprav sa stanovitim faktorom, protivnim svemu što sjeća na hrvatstvo i aneksiju. A to je sto put gore. Dokaz nam, da ovako birani zastupnik u svojoj zahvali iz harnosti niti jednom riječi ne spominje hrvatsko ime nego svud stavlja druge epitete kao „kršni, braća, narod junački, kremenjaci itd.“ Taj zastupnik za sav svoj *narodni i politički* program obećaje, *da će zasvjedočiti vijernost i odanost naroda* (koga?) i *da će isticati njegovo poštenje, potrebe i siromaštvo*. — Ovo je sve. O hrvatstvu, sjedinjenju, jeziku — *ni riječi!!* Na što su spali!

Ali slijedimo dalje.

U Makarskoj od vijkada bijaše zastupnikom Hrvat. Rodni kraj Pavlinovića, od njega uzgojen, služio je izgledom Hrvatskoj. Pravaši su imali ogromnu većinu i kandidirali svog dosadašnjeg zastupnika Ljubića. Vlada je htjela da tamo protura svoga čovjeka. Narodnjaci su joj pošli u susret, radili, potkopali i glasovali sve onako kako je ona željela. Danas je njihovom zaslugom izabran vladin čovjek, koji ne u pravaški ama ni u narodnjački klub stupiti neće. A zašto su to uradili narodnjaci? Da ne bude izabran pravaš. Jer u Makarskoj proti pravašu ne bi bio nikad prodro jedan narodnjak.

U Dubrovniku u izboru veleposrednika narodna stranka kandidirala je gosp. Vicka Milića predsjednika okružnog suda i g. Luka Zoru. Za prvog i ako narodnjaka, ali čovjeka lijepe političke prošlosti, pravaši su rado glasovali, ali s Zorom ne bijahu zadovoljni, uza sav njegov literarni glas, jer mi još ne znamo, da se je prof. Zore izjavio kao Hrvat, dočim je svu svoju djecu i svojbinu odgojio srpski. Pravaši nijesu za drugog zastupnika tražili svog pristašu, već bi oni bili pristali da bude i narodnjak, samo da je Hrvat a ne Srbin. Ali narodnjaci nijesu ni toliko htjeli popustiti, nego su nosili i mnogomu proti volji imponirali Zoru, — jerbo je valjda tako bilo odregjeno.

Još gore podnesoše se u izboru vanjskih zadarskih općina. Tamo bijahu izabrana 44 pra-

vaška birača, 24 narodnjaka, a usljed kompromisa na Pagu i Rabu 43 talijanaša. Po zaključcima stranke, pravaši ovog kotara niti su mogli niti su trebali upostati se u dogovore sa narodnjacima. Mi smo imali stalnu većinu i talijanaši niti u prvom niti u užem izboru nebi bili prodrli, ako za njih ne glasuju narodnjaci. Zato se govorilo da će ovaj kotar biti barometrom političkog i hrvatskog morala narodne stranke. Ali na izboru dogodi se sasvim protivno. Rapski i paški kompromis protegnuo se izvan pustih *lokalnih prilika* s kojim neki mišljahu pokriti onu bruku, jerbo oni bijahu uglavili i u sabor birati jednog narodnjaka i jednog talijanaša. I zato su oni narodnjaci glasovali složno za narodnjaka i *za talijanaškog predložnika*, koji je tako dobio najveću relativnu većinu. Kad se je poslje vidjelo, da bi oni i pri užem izboru glasovali za talijanaša, a *za pravaše nikad*, i da je pogibelj da narodnjačkim glasovima prodru oba talijanaša, onda su se patrijotični pravaši i ovdje žrtvovali za hrvatsku stvar, pak su se nekako nagodili preko odluke stranke, sa poštenim biračima biogradskim i tako prodre narodnjak Borelli i pravaš dr. Trumbić. Rapski i paški narodnjaci nijesu ipak svoga glasa dali pravašu, nego opet talijanašu Ghiglianovichu. A ovako se otklonila pogibelj da izagje talijanaš te je proti volji narodnjačkih birača, kojim je **sam prvak dr. Klaić** rekao, *da glasuju za Ghiglianovicha!* Ovdje je očito, da su narodnjaci glasovali za talijanaškog proti pravaškom zastupniku, te uprav patrijotičnost pravaša zapriječila je da sjeverna Dalmacija nije u sabor poslala dva nova spobornika talijanske ideje.

U Šibeniku postupalo se drugačije. Tamo su narodnjaci, da ne izigje pravaš, glasovali za Srbina.

Šibenski izborni kotar imade 59 biranih birača. Od ovih bi izabrano 28 pravaša, 24 narodnjaka i 17 srba. Nikakve pogibelji da ispane hrvatski protivnik. Stranka prava uoblastila je svoje pristaše u onom kotaru, da mogu u slučaju potrebe sklopiti kompromis s narodnjacima. Ovi nijesu htjeli za to ni da čuju. A kako proti pravašima bijahu u manjini, sklopili su kompromis sa Srbima i tako izabrali 1 Srba i 1 narodnjak. Zar ovo nije sramotno?

Govore nam da su šibenski odošaji tako napeti, da su stranke tako odijeljene, da nije bilo moguće doći u doticaj. Ovomu se mi ne čudimo, jer gdje se našim pravaškim prvacima kidisalo na život, kao na d.ra Zlatarevića, tu je teško doći u dogovor. No zar je zato bila potreba birati jednoga Srbina? Svaka stranka mogla je nositi svoja dva kandidata. U najgorem slučaju došlo bi se do užeg izbora među pravašima i narodnjacima, pri čemu Srbi bi kao svud po Dalmaciji glasovali za narodnjake. Svakako bijahu sjegurna dva Hrvata, ali narodna strauka nije htjela riskirati. Ona je voljela Srbina-omladinca nego Hrvata pravaša, pak je birala dra. Antuna Pugliesi, onoga koga smo teškim naporom istisnuli iz dubrovačke trgovačke komore. Čovjek ne bi vjerovao svojim očima!

Dr. Pugliesi, da zahvali narodnjacima za njihovo nastojanje, došao je iz Stona u Dubrovnik, da agituje proti hrvatskom kandidatu u izborim za grad i da glasuje proti njemu. Ali to njima ništa ne smeta. Oni su mirni kad u Šibeniku nije izišao Hrvat više, jer bi taj pripadao stranci prava,

Naprtna ovakovu postupanju narodnjaka, kako su se podnosili pravaši?

Kako već gore rekosmo, *nigdje, nikakva* kompromisa sa protivnicima hrvatstva zvali se oni Srbi ili talijanaši. Na sve narodnjačke klevete nemamo nego jedan odgovor: laž! laž! Pravaš koji bi glasovao za hrvatskog neprijatelja, prestao bi da bude pravašem. To je po duhu naših hrvatskih načela. to je posljedica našeg osvjedočenja, koje narodna stranka ne razumije, jer mu dorasla nije i zato misli, da nas svojim laktom mjeriti može.

Ali kleveta ostaje kleveta bačena od onih, koji bi za 5 fiorina i sebe opsovali, od onih koji niti su kad pripadali Hrvastvu niti će pripadat, pak ih ne boli onaj gadni otrov, koji štrcaju u naš narodni organizan.

Ne samo da se pravaši nijesu ratili s neprijateljima, nego su u svim onim mjestima, gdje je bilo u pogibelji hrvatstvo radili bezuvjetno za narodnjaka.

Svi bokeški pravaši, kojih ima mnogo više nego se misli, glasovahu za kandidata narodne hrvatske stranke, eda zapriječe srpsku pobjedu. I ne samo glasovahu nego su radili svim svojim silama, pa ako je hrvatski kandidat podlegao, to se ima pripisati nečuvenim nezakonitostima u Hercegovom, gdje je srpska općina uvrstila u gradske birače donapokon i stanovnike okolnih sela.

U Spljetu, da su talijanaši postavili svog kandidata, bilo bi po svoj prilici došlo do užeg izbora, u kom slučaju pravaški izborni odbor bijaše zaključio, da će stranka glasovati bezuvjetno za narodnjaka, samo da ne prođe talijanaš.

Bi li pak ikad bio na Korčuli ispao narodnjak Zaffron, da za nj nijesu radili pravaši? Kandidat talijanaške stranke bio je glavom moćni opat Trojanis. Izbor u pogibelji i korčulanski pravaši ne štetiše truda ni zauzimanja, da pomognu narodnjaka, da se barem spasi hrvatstvo. A g. Zaffron biće pravedan pak će sam priznati, da bi talijanaši korčulansku narodnu stranku dvostruko nadmašili, da pravaši nijesu bili na svome mjestu.

Što pak da rećemo o Dubrovniku? Ništa, jer se tiče naših posrednjih prijatelja i nas, pak puštamo narodnjacima, da se oni sami izjave, nadajući se da će biti pravedni. Možemo kazati samo to, da je dubrovačka stranka prava prva potakla pitanje o hrvatskoj kandidaturi u gradu i da je bezuvjetno ponudila i podala sve one glasove, kojima raspolaže, eda se hrvatskoj Ateni ne nametne karakter srpskog grada.

Ovako su radili pravaši. U pogibelnim pozicijama oni zaboravljahu stranačke razmirice, pak davahu svoje glasove istim svojim političkim protivnicima, a da ne pobijedi dušmanin hrvatskoga naroda. Tako se radilo od Raba do Spića, po jednoglasnoj odluci našeg središnjeg pravaškog odbora.

A zašto to?

Jer se mi nijesmo borili za položaj ni mandate, već za načelo, a u prvom redu za hrvatstvo; jer smo hrvatske interese pretpostavljali interesima stranačkim; jer **napokon nije mo htjeli raskopati hrvatsku većinu ove naše hrvatske Dalmacije.**

Klevetnici naši mogu razbijati glavu i u svojoj zlobnoj duši tražiti crnih potvora, ali gornjih istina pobiti neće.

Jesu li tako radili i narodnjaci? Djela njihova govore. U ovim izborima oni su pokazali, koliko drže do hrvatstva; oni su obistinili riječi pravaškog proglaša, koji ih je tužio, da su stranku pretpostavili narodu. I još gore. Eno Makarske i njezina Primorja! Eno Zadra, Šibenika! Zašto su ono uradili? Zašto što su hrvatsku svijest u onim krajevima bacili deset godina natrag?

Jest, mi izagjosmo poraženi, ali ne od naroda. Ne nijećemo: u mnogim mjestima i narodna stranka imala je za se narodnu većinu. Ali mi ostasmo politički poštenji, pak se možemo mirne duše i vedra čela prikazati narodu i kazati mu, da mi nijesmo obručili hrvatsko ime, da mi nijesmo radili za neprijatelja Hrvatske.

Zar je načelo sjedinjenja vodilo do glasovanja za dra. Ghiglianovicha? Zar je ovo biralo dra. Pugliesi? Ili je možda pobijedilo na ognjištu neumrlog Pavlinovića?

Nama se pred ovim pojavama svijet okreće. Mi se u čudu pitamo: jesu li ti ljudi Hrvati? Ako jesu, osjećaju li oni za hrvatstvo? Ne, ne osjećaju. Ova je riječ za njih postala istrošenom frazom.

A kad se tuže na razdor, pitamo, kako je moguće da razdora ne bude? Sve što je do sada bilo, ako nas je odalečilo, moglo se s vremenom nekako zaboraviti. Da se narodna stranka u ovim izborima nije tako zavijekala, mi smo se još mogli nagoditi i bolji odnošaji nastati. A ovako kako je moguće? Kako je moguće zaboraviti Rab. Pag, Zadar, Šibenik, Vis, a nadasve onu tužnu Makarsku? Još na svrhu, uza sve ovo, mješte da se postide i pokaju, njihovi plaćenici bezočno nas vrijeđaju, izmišljajući što ni vragu ne bi palo na pamet i klevetajući nas svojim vlastitim grijesima! Ne, ovako ne može na dalje ići; razdor puca duboko, bez dna i niko nas više sastaviti neće. Treba prestati ovijem oružjem, ako je još na vrijeme; treba uzdići načelo, jedno načelo hrvatsko, koje je narodna stranka na sebi ovako nemilosrdno izbručila. U tom slučaju mi se možemo nadati, da će kadgod svanuti dan sloge i sporazuma. Drugačije ovo će biti zadnji očajni trzaji jedne generacije, koja već *izumire* i koja je u narodnoj povijesti mogla ostaviti mnogo časnu uspomenu.

Vukovićev Izbor.

Makarska, 11 Septembra.

Poslije raspusta ove općine i izbornog klana od 30 i 31 prošlog mjeseca, izbor c. k. savjetnika Vukovića ne može, naravno, da začudi nikoga. Ako su se kod izbora birača makarske općine macelirali pravaški glasovi pri samom izbornom činu, izborna je listina pri ovom izboru bila ona, koja je decimirala naše glasove a dala glas onima, koji *ništa* ne posjeduju, *nikakva* poreza plaćaju ili u *društvu* s drugim, koji u ovom gradu *ne stanuju*, koji 24 godine navršili nijesu itd., jedino zato, jer je pomoću ovakih glasova morao da bude izabran presvjetli vitez od Vučidola. Takovih je glasova bilo preko trideset, a evo ih nekolicino, koji imaju glas „po izbornom zakonu za zem. sabor“ i glasuju za Vukovića: Sva četiri brata Zanchi imaju pravo glasa, a plaćaju porez *skupa*; Miće Babić, koji plaća porez u *društvu* sa ženom; Ante Vrcan, koji ne posjeduje *ništa*, a porez na ime ženino; Ante Nonković c. k. porez činov. u miru pripadnik *općine dubrovačke, nastanjen* u Splitu; njegov sin Niko, glasoviti sportsman, plaća porez u ovoj općini, ali *nastanjen* definitivno u Mostaru, gdje i posjeduje svoj obrt; Tranquillo pl. Ivanišević ne plaća *sam* nikakva poreza, već u *društvu* i *nema još 24 godine* (član našeg izbornog odbora prosvjeduje sa krštenicom u ruci ali se dotični pripušta k glasovanju jer je *komisija sva isključivo protivnička*). Paško pl. Ivanišević posjeduje sva imanja u *općini gradačkoj*, gdje i plaća porez dok u ovoj općini posjeduje nešto malo zemljišta *te u društvu* s drugima plaća 32 nov. izrav. poreza; Dešković, N. Majstrov, Kačić Peto Rismondo su *veleporeznici* i ujedno birači u gradu, itd. A ko bi ih svijeh nabrojio! Proti ovima bili su uloženi utoci, pa su svi, izim 5 riješenih u prvoj molbi,*) bili odbijeni koli od komesara toli od poglavara (24). Naši koji plaćaju samostalno 2, 3, for. izr. poreza, nastanjeni u Makarskoj, nemaju pravo glasa; takovih ima barem 15. Naravno da s ovako skrojenom listinom nije moglo da bude nikakove nade, da će pravaši uspjeti, tim više što se je onako postupalo pri rješavanju utoka. — Najzanimivije je pak, kako su se davali glasovi onima koji će ili koji moraju da glasuju za Vukovića. Poglavari zove Petra ili Pavla pa mu kaže: „ti ćeš glasovati za nas(!)“, a on odgovori „hoću“ i stvar je svršena te dotičnik ima već glas.***) Tako izborna imenica od 12 prošl. do 10 tek. *nije nikad za protivnike zaleгла* (drugi put nije ni izložena bila). Na taj se način tumači da je pod istim brojem više birača (n. pr. 170, a.), b.), c.), d.), itd.), glasovalo. Još jednu: Blessich zove talijanaše

*) U ovijem se molilo uvrštenje nekih naših.

**) Nema kod njih utoka, koji mole za uvrštenje; nije im bilo potreba.

Coppi-a i Matlovich-a, koji ne posjeduju ništa već na ime ženino im je porez, pa im kaže: „dat ću vam glas, jer znam da ćete za Vukovića“ a oni će mu: „gospodine, mi nemamo prava glasa i zato ne možemo glasovati;“ poglavar, ne očekivajući takav odgovor ublijedi: „Ah tako! ništa, ništa, ja sam mislio da ste vi za nas(!)“. — (Nuzgredno budi rečeno da su ova dva jedina talijanaša bila protivna Vukovićevoj kandidaturi). — Ova dvojica pripovijedaju svakomu, kako im je poglavar htio dati glas. Što ćeš na ovo milostiva gospogjo „Smotro!“ Podan bi glas općinskim redarim, lugarim, poljarim, čaušim, smetlištaram, koji ništa ne posjeduju ili neznatan porez plaćaju, i nalaže im se sa strane opć. komesara da glasuju za Vukovića, ako ne otpušteni. Poznamo dobro Matu Borića, opć. lugara, kao čestita Hrvata (budi nuzgredno rečeno da on ne posjeduje *ama baš ništa* i da su mu na silu dali glas); kad smo ga vidjeli, gdje ide glasovati, činilo nam se je vidjeti čovjeka koji na smrt ide. — Naše krčmare, prodavce špirita, u opće sve koji posjeduju kakovu licenzu zove poglavar i prijeti im, da će im se oduzeti licenza, glasuju li za pravaša. Jadni ljudi dolaza k nama pitaju i zaklinju, da im se kaže što će činiti; oni su spravni uvijek glasovati, ali kažu: „sutra dan iza izbora smo na putu.“ Mjesni odbor stranke prava, *videći tako nečuveni pri- da bi sve uzalud bilo, i kad bi imali ogromnu većinu* (kao što bismo je doduše bili imali, da nije listina onako skrojena bila) i *da bi se dogodilo kao na 30 i 31 prošloga zaključiti abstinenaciju* I-pak 31 naš birač ne pokori se zaključku odbora, već, uvjereni da vrše patriotsku dužnost ponosni i čela vedra stupiše na biralište i podadoše glas Ljubiću. Preko 50 drugih naših izbornika, kojim se prijetilo, da će im se oduzeti licenza ili da će ih se čak iztjerati iz Makarske (Nikoli Šveklaru) usljed zaključka kluba ustegoše se. Nekim se našim biračim izdaju odsude još od god. 1891 i nalaže im se, da odmah nastupe kazan. — Noć u oči izbora oblijeću po kućam Vukovićevi korteši praćeni od četiri žandara, koji su čuvali, da se ne bi gdje koji „buntovnik“ pojavio da im pomrsi račune. Ali pravaši spavaju mirno i slatko, jer im je *savjest čista*, pa im ne treba ustrcavanje morfuma, da usnu. je li Narcise? *Sam Poglavari je kortešovao one noći.* Dogje on k bačvaru Jan-koviću pa mu kaže: „Zapljuni mi u brk ako ti ne učine tvog budućeg zeta (koji je sada financijska straža) kontrolorom od divone, samo ako glasuješ za Vukovića.“

Od podanih 98 glasova za Vukovića (a kakvi su bili vijesmo) ima preko 40 talijanaških a ostalo narodnjački i 2 „srpska.“ Divimo se velikom Srbinu Dr. Loli, koji uvijek propovjeda proti vladu, drži u kući knježevu sliku i Šašinu, a amo daje glas vladinu savjetniku! — Svi činovnici (izim sudbenih i učitelja) njih 25, glasovaše složno za Vučidolskog. —

Presvjetlom vitez u Vučidola najsrdačnija naša čestitanja na ovakom izboru!

Stekliši.

Pogled po svijetu.

— Galički namjesnik Badeni imao je ovih dana posla, dok je sastavio listinu novog kabineta, koju će prikazati kralju na odobrenje. Čini se da opet dolazi Gautsch u nastavu. Mladočesi ostaju i nadalje u opoziciji premda će biti ukinuto iznimno stanje.

— Oni Rumunji, koji bijahu osugjeni radi memoranduma na kralja, pomilovani su.

Domaće vijesti.

Umoljavamo p. n. gospodu predbrojnice, koji nam još duguju, da se stave u red sa našom upravom, jer smo inače prisiljeni odbiti im list.

Izbori. — U utorak u izboru gradova biran je u Zadru Trigari, u Šibeniku Šupuk, u Spljetu narodnjak Mangjer proti pravašu Trumbiću, u Makarskoj Vuković, Hvar-Starigrad Vranković, Korčula Zaffron, Dubrovnik DeGiulli, a u Kotoru-Perastu-Hercegovome nečuvenim nezakonitostima Novskim prodro je posrbljeni Pavo Kamenarović.

U izborima trgovačkih komora u Zadru Salvi, u Spljetu Morpurgo, a u Dubrovniku Čingrija.

U izborim veleposrednika u Zadru talijanaši, Spljetu i Dubrovniku narodnjaci, a u Kotoru srbin.

Tako su svršili izbori. Talijanaška stranka ostala je na svomu, samo je izgubila na jakosti. Isto tako srpska stranka, koja bi bila na gubištu, da joj ne pomogloše narodnjaci. Pravaši izagjoše sa tri zastup. Narodnjaci „dobiše“ 3 pravaška mjesta.

U opće hrvatstvo je napredovalo. U nekim kotarima gdje se nazad 6 godina žestoki bojak bio, Srbo-talijanaši se niti ne prikazahu — kao u našim vanjskim općinama i u trg. komori. Ako su u zadarskom i šibenskom kotaru izašli na javu, to je zasluga narodnjaka.

U opće srpska stranka sve je izgubila, osvem krajeva gdje su hrišćani u većini. Očit dokaz, da je ovo prosto vjerska stranka.

I mi pravaši izgubismo. Ali mi smo ovim porazom zadovoljni. Naš napredak mi ćemo, u svojoj vrijeme, lako dokazati.

Gjuro conte Vojnović f. — U srijedu po podne umro je nakon odulje teške bolesti predsjednik sabora i zemaljskog odbora u 63oj godini života. Pokoj mu duši!

Zagrebački gradski izbori. — Urečeni su zagrebački gradski izbori. Predstoji velika borba, ali po novom izbornom redu strah nas je da će pobijediti od vlade ovisni birači.

„Obzoru.“ — Od naših narodnjaka nijesmo se začudili, ali smo se nadali od „O.“, da će bar on priznati neke gorke istine i ukoriti stranku kojoj laska. Nazad dvije godine za svaku i najmanju pogrešku narodnjaka „Obzor“ bi izišao kilometričkim člancima žaleć, plaćuć, neodoljivo, a danas na sve ono što se dogodilo kod nas, mjesto da šuti, on još odobrava. A zašto? Jer smo mi pravaši, dakle stranka čijim pravicima dr. Mazzura osobni je neprijatelj! Dovolje se čovjek može zaboravit!

Gradska Kronika.

Izbori grada Dubrovnika. — Deset dana prije izbora srpska stranka izašla je svojim kandidatom bar. Gondolom, za koga je kazala, da je priznao srpski karakter Dubrovnika. Ovoj provokaciji sa strane svojih bivših sumišljenika naši autonomasi odlučili su suprotstaviti svoju kandidaturu.

Stranka prava, kao najmanja i najmlagja gradska stranka, koja ne raspolaže sa više od jedno 40 glasova, bila je već odlučila da će u svakom slučaju raditi zajedno sa nar. hrvatskom strankom, pak je njome prepustila inicijativu. Ali narodnjaci bijahu odredili ne prikazati se, radi čega nijesu ni utoke napravili. Tako je pošlo izgubljeno najmanje 20 hrvatskih glasova.

U zadnji čas na utjecaj pojedinaca, a osobito pravaša, da se ustane za obranu dubrovačkog hrvatstva, nar. hrv. stranka sklonula se na borbu. U zajedničkoj sjednici, gdje su pravaši radi hrvatske stvari obrekli svaku pomoć, utanačilo se da nar. stranka izagje sa imenom gospara Vlaha vit. DeGiulli, čija kandidatura bi od svakoga pozdravljena pravim oduševljenjem, jer je gospodar Vlaho čovjek, kakvih se rijetko nalazi, radi svojih vrлина ljubljen i štovan od svih Hrvata, pa i od istih naših protivnika. Talijanaška stranka izišla je sa umirovljenim savjetnikom gosp. Ivom Avoscani. Proglas hrvatski bio je izdan u ime odbora hrv. nar. stranke.

Sve ovo sa strane Hrvata odlučilo se u subotu na 7 ov. mj., dakle cigla tri dana prije izbora. U ovako skrajnjem času, uz ovake prilike, bez ikakvih utoka, s jedno 14 hrvatskih birača na putovanju čemu se mogla nadati hrvatska stranka, tim više gdje Srbi od mjesec dana obijahu svaku kuću, moleći, zaklinjući i . . . darivajući? Ali gragjanstvo bilo je sito baruna Gondole, a još više njegova „srpskog karaktera.“

Na 10 osvanu dan izbora. Već za imenovanja komisije vidjelo se kakav vjetar duva, jer je c. k. poglavar Tončić metnuo 2 Srba 1 Hrvata i jednoga prividno autonomasa, u istinu svoga čovjeka. Izbor tekao je dosta mirno, ali na dvoru Srbi razviše nevigjenu agitaciju. Mnogi talijanaši glasovahu za Gondolu proti Avoscani. Isto tako glasovahu za Gondolu svi penzionirani oficiri i svi vojnički njemački činovnici, kojijem je, kako se o-

bavijestismo, bilo naloženo, da predadu svoj glas srpskome kandidatu. Na 1 uru po podne dovrši glasovanje. DeGiulli je imao 126, Avoscani 44, a Gondola 146 glasova, te se tako izbor morao ponoviti.

Na 2 sata počne iznova glasovanje uz veliko učestvovanje naroda. Ovaj put autonomasi nijesu nosili svog kandidata, nego su se razdijelili. Jedan dio glasovao je za Gondolu, a druga neodvisna i bolja čest autonomasa predala je svoje glasove gosparu Vlahu DeGiulli. Srbi su ih zaklinjali, *donapokon brzojavljali u Zadar*, moleći da im od tamo narede neka glasuju za njih, ali uzalud. Osvem toga po podne došao je glasovati dobar broj naših, dapače i ljudi koji nikad u životu ne obaviše izbornog prava, pristupiše, da svoj glas predadu gosp. DeGiulli i tako prosvjeduju proti „srpskom karakteru“, koji Srbi htjedoše nametnut Dubrovniku. Jadni srpski karakter ostao je u šakama doseljenih hrišćana i njemačkih činovnika! Borba se vodila odlučno, pak je bilo i nekoliko sukoba. Neodvisni dubrovački autonomasi zauzeše se, da bezuvjetno podupru DeGiulli iz osobne simpatije naprama ovomu čovjeku, kao i stoga da makar uz hrvatski karakter prosvjeduju proti *tugjem* obilježju, koji nam se htio nametnuti. Kad se na 6 ura javilo, da je hrvatski kandidat dobio 191 a srpski samo 160 glasova, taj glas bi pozdravljen s velikim veseljem od prisutna naroda, koji s mjesta otkrite glave otpjeva hrv. himnu „Ljepa naša domovino“, a zatim kličući *hrvat. Dubrovniku* i novom zastup. obigje glavnim ulicama grada do pred stan novog zastupnika. Veselje naroda bilo je neopisivo, a barun Gondola, kome su se u slučaju pobjede stajale spravne velike ovacije, pokunjen poljegnue u Lapad.

Gondola je imao drugi put 160 glasova; ali ako uzmemo u obzir da su za nj glasovala 22 talijanaša, zatim svi vojnički činovnici, birači ovisni od općine i oni koji se prepadoše njegove osvete kao načelnika, on nije primio niti 90 rišćanskih i srpsko-katoličkih glasova. Zato su Srbi baš izabrali njega, jer su znali da s jednim Srbinom ne bi skupili ni polovicu. Da su Hrvati naprotiv učinili utoke, uvrstili svoje isključene glasove i zavezali osutne, bili bi skupili još novih 30 glasova. Uz to se i poglavar zauzeo, za baruna kako se svak mogao uvjeriti po glasovanju onoga člana povjerenstva koji je pazio na njegov mig i koji je glasovao za Gondolu.

Ne znamo po čijim zadarskim naredbama njemački glasovi ovdje namješteni odlučili se za srpski karakter. Slobodoumni i Slavenski Srbi mogu se ponositi onom obilnom pomoću, bez koje bili bi se brojno grdo osramotili. Na čast im! Ali sve im to nije pomoglo, (u nas žene ne zapovijedaju) te je Dubrovnik najsvečunije prosvjedovao protiv podvale, da je on srpski grad. Mi se nadamo, da će Srbi ovaj *dokaz* dobro zapamtiti.

Izbir trg. komore. — U utornik po podne slijedio je izbor zastupnika trgovačke komore. Izabran je dr. Pero Čingrija.

Izbir veleposrednika. — U četvrtak birahu veleposrednici Dubrovnika i Korčule 2 zastupnika. Narodnjaci kandidirahu gg. predsjednika Milića i prof. Zoru, a Srbi gg. Luka mq. Bonu i Jera pl. Natali. Pravaši su glasovali za Milića i dr. Mandolfa. Natali je dobio 14, Bona 13 srpskih glasova; Zore 25 hrvatskih i 1 srpski, Milić 25 narodnjačkih i 3 pravaška glasa, dočim je dr. Mandolfo dobio 3 glasa. Pravaši su došli sa 8 glasova, a li 5 punomoćnica nijesu mogle biti namještene i tako su predali samo 3 glasa.

Pošto je i u Korčuli izabran Hrvat (narodnjak) dr. Zaffron proti talijanašu Trojanisu, to je sav dubrovački i korčulanski kotar zastupan samo od hrvatskih izabranika.

Iskazi. — Braća „Srbi“ bijesni što su onako kukavno propali ne znaju kako da se osvete, pak svakakvim vikanjem i pjevanjem uvredljivih pjesama provociraju mirno gragjanstvo. Bilo je već gungule radi toga. Čujemo da su neki njihovi plaćenici oružani nožima, koje su u jednoj prigodi izvadili. Upozorujemo stariju vlast, da preduzme shodne mjere.

Našla se! — Onaj gospodin koji je prošle sedmice Lloydovim parobrodom „Danubio“ putovao izmed Korčule i Dubrovnika i koga je zub bolio, neka zna da nije izgubio krovatu sa iglom od zlata, nego ju je, valjda zbunjen radi bolesti, ne hote mjesto u svoj zatvorio u tugji sanduk, koji je s njegovim bio sličan i imao jednaku bravu. Vlasnik sanduka našao ju je kod kuće unutra, domislilo se kako je mogla tu dospjeti i predao je našem Uredništvu, koje će je uz oznaku odmah uručiti neznatom vlasniku.

S Poljane.

U ZNAK
OPĆE NEIZMJERNE ŽALOSTI
POLITIČKIH ARLEKINA
I
NENADOKNADIVA GUBITKA
KOJI IH
U NJEMU ZADESI
KAD
NA SVOJU VELIKU NESREĆU
STADE SE BAVITI HARAKTEROM DUBROVNIKA
PROIGRAVŠI SVOJ
OVAJ MALI SPOMEN
KAO ZALOG VJEČITE HARNOSTI
U STRAHU
DA BI GA ZA SVEGJ MOGLO NESTATI
S JAVNOG PAZARA
ŠALJU I PLAČU
TEŠKO UCVIJELJENI
Ivo i Vlaho.

Priopćeno*).

Odgovor Srpskom Dopisniku. Cijenim potrebno odgovoriti dopisniku samozvanog „Dubrovnika“ broj 36, koliko slijedi:

Imenica za izbor zastupnika bilo je sastavljeno po napatku Gosp. načelnika, a ne po mojoj volji; i to na temelju izbornih imenica za zadnje općinske izbore; a ako se je u istoj imalo obzira na ma bilo koju stranku, to zanaga nije bila pravaška.

Glede pojedinih osoba te ih dopisnik navodi kao izostavljene, ili beztemeljno uvrštene, opažam da i kada bi to bilo istinito, svakako bi bile krive prvotne općinske imenice, a naosob netačni porezni podatci — U poreznim podacima nijesu bili nošeni: Gjuho Niko, Gjuho Pero pok. Nika, Gjuho Niko pok. Iva i Gjuho Antun pok. Iva, za koje dopisnik kaže da su u imenici izostavljeni.

U ostalom pako mora se istaknuti, da su Bakić Ivo Iva i Župan Antun pok. Marka bili uvršteni u izbornu imenicu, da Bakić Antun pok. Nika, Bjelokosić Luko pok. Nika, Bošković Niko pok. Nika, Grbić Niko pok. Pera i Turović Pero pok. Luke Landić ne opstojе u Čilipima, da Obradović Stijepo Gjura, Obradović Stijepo Mata, Obad Ivo Paskov, Tkurić Niko Nika. Župan Pero Nika i Župan Niko Iva, već po poreznim podacima plaćaju toliko poreza, koliko je dosta za imat pravo glasa, da Novak Pero pok. Luke neopstoji i da Krilanović Mato i Stanović Vlaho, kao nasljednici svojih otaca, dokazali su da oni i niko drugi odgovaraju Poreznom Uredu svoja dobra.

Nego kako što dopisnik nije tačan u podacima prava na glasovanje, nije niti ozbiljan u prišivanju stranačkog pridjevka. On n. p. zove narodnjacima osobe koje opstojе u samoj njegovoj glavi, podaje mrtvijem pravo glasa, a ima i pravaša, koje krsti narodnjacima, ili srbima. Naprotiv zove pravašima one te njesu glasovali i one, koje su, usljed izvrćanja imena, ili mjesta bora-višta, bile lišene prava glasovanja. (Od svih osoba te dopisnik kaže da su nezakonito umetnute, jer pravaši, dvojica su pristupili k izboru, a i ovim je glas bio odbačen.)

Grehota samo što dopisnik nije bolje zavirio u izborne knjige, jer bi bio vidio da je i gdje koji pravaš izostavljen u imenicam.

O istinitosti ovih mojih naroda, pružam, na zahtjev, nepobitne dokaze.

Nepoštena pisanija srpskog dopisnika, može pristajati njemu i njegovim ortacima.

Cavtat 10 Rujna 1895

L. Medini općinski tajnik.

*) Za ovaj sastavak Uredništvo ne uzimlje odgovornost. Ur.

JAVNA ZAHVALA.

Pri teškoj žalosti koja nas je oborila gubitkom mile majke, sekrve i babe

FILIFE LAPČIĆ-UKAS

bijaše nam na utjehu prijateljsko učestvovanje mnogobrojnih prijatelja iz nezaboravnog nam Tijesna. S toga svima izjavljujemo našu duboku harnost, a osobitim načinom uzor obitelji Mazzura i dičnoj obitelji Pasqualin, uvjeravajuć svih da ćemo do konca života sjećati se dokaza njihovog iskrenog prijateljstva.

U Dubrovniku 12/IX 1895

Ivan Ukas sin

Kate Ukas snaha

Karmel, Pero i Tonko Ukas

Ante Miš

unućad.

U ŽIVOTU
se
nikad više neće
pružiti rijetka prilika,
da se za
za samo f. 4.25
može dobiti slijedeće sjajne
predmete:

svih
10
komada

samo
fiorina
4.25

1 prima anker-remontoir-
džepni sahat, tačno idući sa
trogodišnjim jamčenjem;
1 fini lanac od imitiranog
zlata sa sigurnom halkom i
karabinerom;
2 prstena od imitiranog
zlata u najnovijem kovu sa
Similibriljantom, jakutom i
rubinom;
2 puceta za manžete od
double zlata quillochirane,
sa patentiranim mehanizmom
1 vrlo lijepa bašlija za go-
spogje pariške mode;
3 puceta od imitiranog zla-
ta (Chemisette).
Svih ovih 10 praktičnih
predmeta može se dobiti
za samo f. 4.25.
Osim toga jedan nena-
dan predmet, da se moja fir-
ma održi u trajnoj uspomeni.
Naručite brzo, dok zali-
ha traje, jer se ovakova pri-
lika neće više pružiti. — Ra-
zasiļanje na svakoga az po-
uzeće. Ako ne bi odgovaralo
vraća se novac dragovoljno
da muštjerija nema nikakova
kvara.
Dobavlja se samo kroz fir-
mu za satove
ALFRED FISCHER
Beč, I., Adlergasse 12.
9-12

Tinct. Stomach: comp.
Sv. Jakoba kaplje
za želudac.

Mnogogodiš-
nje prokušano
srestvo za pro-
bavu i apetit.
Boca po 60 i 1
f. 0 u. Već vi-
še godina gla-
sovit je D. ra
Liebera. Li-
zir za nerve
i snagu —
Znak + i sidro
— Boca po 1, 2 i 3 1/2 fior.
Pripravljaju se poprepisu u
Ljekarni M. Fanta u
Pragu Glavna skladišta:
K. L. Bianchi i Andrović u
Zadru; nadalje Serravallo i
C. Zanetti u Trstu; Alte K.
K. Feld Apotheke u Beču;
u Ljekarni u Dubrovniku
kao i u svih većih Ljekarnā

Tinct.
chinae ner-
vionica comp.
Prof. D. ra Liebera
(Elixir za nerve i snagu.)
Prava samo sa znakom
Križa i Sidra.

Pripravljaju po propisu Lje-
karna Max Fante u Pra-
gu. Ovaj preparat odavna
je poznat kao srestvo za
učvršćenje živaca. Boca po
1, 2 i 3 1/2 fior. Nadalje po-
kazalo se uspješnim Sv.
Jakoba kaplje za želu-
dac, Boca 60 i 1 fior. 20
novč. Glavna skladišta: K.
L. Bianchi i Andrović u
Zadru; nadalje Serravallo
i C. Zanetti u Trstu; Alte
K. K. Feld Apotheke u
Beču; u Ljekarni u Du-
brovniku kao i u svim ve-
ćim Ljekarnama.

5 do 10 fior. na dan
bez kapitala i rizika mo-
gu da zasluže i u manjim
mjestima gospoda ili go-
spogje, koji bi se htjeli
zauzeti oko prodaje sre-
ćaka vrjednosnih papira.
Ponude pod „Leichter
Verdienst“ na „Rudolfa
Mosse u Beču.

STRAHOVITO IZNENAGJENJE!

Do malo, po nalogu našega čefa u Parizu naše 2
najveće filijale u Beču i Budimpešti prepustile nam sva
svoja skladišta. Zato smo u stanju najbolje i najkorisnije
prijedmete podati gotovo badava, samo da prodaju ispa-
timo. Mi dajemo svih ovih 20 prijedmeta

SAMO ZA FIOR. 2:30 NG.

1 krasni garantirani sat na časove. — 1 prekrasni pozla-
ćeni lanac. — 1 iglu za krovate sa pravim koraljom. —
2 puce za manchette pariško-double zlato. — 3 puce za
košulje par. doub. zlato. — 1 puce za ovratnik (takogjer.
— 1 prsten sa divnim kamenjem uliven. — 1 elegantnu
parišku kutiju za cigare. — 1 finu parišku cigarijeru. —
1 lijepi broš, najnovija moda. — 1 Čoiers-lanac za gospo-
gje, pozlaćen. — 1 fino srce coiars-lancu. — 1 ženski
prsten pozlaćen. — 1 par finih naušnica sa lijepim kame-
njem. — 1 lijepi korisni prijedmet za gospogje (kao pri-
ložak gratis).
Neka svak upotrebi ovu rijetku prigodu, dok zaliha
traje. Svak može mirno bez rizika pokušati, jer ja uzimjem
natrag što se ne dopada i vraćam novac. Ja još dajem što
niko nemože: 1 finu srebrnu žepnu uru garantiranu, da
tačno ide i fini lanac k tomu skupa samo 3 fior., a fina
Nickel-Ura anker for. tačno ide samo fior. 2.25. 1 pravi
fini zlatni prsten for. 1.50 do 2 fior.

Dobiva se kod prvog skladišta satova.

SINA PELZ u KRAKOVU

Kamel-havelocko 9 f. sa ogr-
licom 13 fior. kabanica proti
vremenu iz devine dlake 7 f.
(najbolje) Loden-odjela u svim
bojama f. 16 uvijek zališno kod
Jakoba Rothbergera
c. i k. Dvorskog dobavlja-
ča u Beču I. Stephansplatz
Br. 9. Svakidan otvoreno do
ponoć.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se naj-
bolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

W. B. S. S. A.

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

OGLAS.

Častim se obznanimi moje poštovano mušte-
rije da sam u mojoj tvornici u Splitu otvorio rad-
nju Sprta koliko od „Cocco“ toliko od brule, i
sprta za tijestjenje ulja. Iste su priređene po naj-
boljim ekonomskim sistemima a izrađene u sva-
koj mjeri po želji gospode naručitelja. Što se tiče
cijene snizio sam je vrlo jeftino, tako da se ne
bojim utakmice, kako se može svak uvjeriti ko me
htjedne počastiti s cijenjenim naručbinama.

ANTUN MATOŠIĆ

tvornica konopa i Sprta za ulje u Spljetu.

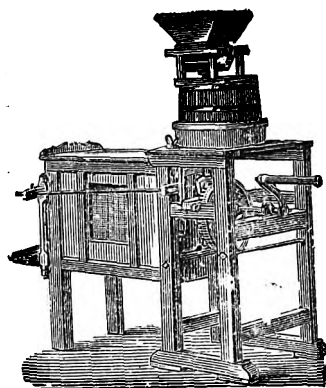

Phönix-Pomada

nagradjena na izložbi za zdra-
vstvo i njegovanje bolesnika
u Stuttgartu g. 1890; po lje-
ničkim svjedočbama i hiljada-
ma zahvala priznata kao jedi-
no opstojće djelujuće, neško-
dljivo sredstvo, da gospoda i
gospogje dohiju bijele i pune
vase i da se zapriječi otpa-
danje kose; mladići mogu s
njom odmah uzgojiti jake br-
ke. Garantirano za uspjeh i
za neškodljivost. Lončić 80

novč. poštom ii poduzećem 90 novč.
K. Hoppe, Beč, XIV. Schwegelergasse 12.

Najbolje i najjefti-
nije SKLADIŠTE
za sve poljodjelske Stro-
jeve i sprave — Štrcali-
ke svake vrsti — Kotalce
— Šivaće strojeve —
Strojeve za pranje i su-
šenje — Patent. ručne
mline — Tijeskovne —
Štrcalje za peronos-
poru — Pumpe za vino
— Motore na paru ili
petrolej

AUGUST KOLB, Tvornica strojeva
BEČ, II/7 Passetistrasse Br. 29-31.
Traže se solidni zastupnici.

Oglas.

Potpisani časti se javiti P. N. gospodi rodi-
teljima, kao što i svijem ljubiteljima glazbe, da,
pošto je svršio muzikalne nauke, te se ovdje u mi-
lomu Dubrovniku, svomu rodnome mjestu nastanio
odlučio je staviti svoje mladenačke sile na raspo-
loženje svijeh onih, koji bi željeli primiti koju
lekciju za glasovir, a to ne samo praktično, već
po najnovijoj teoriji i posve zgodnom metodom.
Potpisani ima čast izjaviti jošte, da je spravan ne
samo davati nauku početnicima, nego jošte i oni-
jem, te bi željeli bolje uvježbati se u klasičnu
muziku.

Za dalje uvjete i obavijesti moli da se ne-
posredno k njemu obrati, bilo pismeno ili usmeno.
2-2. Spiridon Radovani, dubrovčanin.

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO, VINO I VOĆE.

MLATILA, ŽRVNJALA, MLINOVA za čišćenje žita, RALA TI-
SKI za grožđe i voće, Patentirane ŠTRCALJKE, za peronospo-
ru i samodjelujuće sprave za PERONOSPORU sa ZRAČNOM
SISALJKOM, STROJEVE za REZANJE i PIVNIČARKE sprave

kao u opće sve strojeve za poljodjelstvo, vino i
izrađivanje vina iz voća

sve po najnovijem i najboljem sustavu prodaje

IG. HELLER BEČ

2 1/2 Praterstrasse N. 49.

Bogato ilustrirani cijenici na hrvatskom i talijanskom
jeziku na zahtjev badava i franko

NAJPOVOLJNIJE POGODBE
najjeftinije cijene. jamčevina, vrijeme za prokušanje!!!

Preprodavaocima veliki popust. -10

Radionica drvodjelca ustanovljena god. 1854.

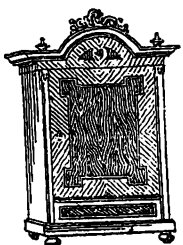
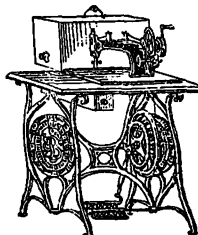
NOVO SKLADIŠTE POKUJSTVA

PAVLA SRINCICH-A

u DUBROVNIKU

u vlastitoj kući ulica „Zlatarićeva“ prama radionici istoga.

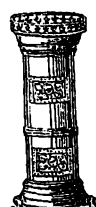
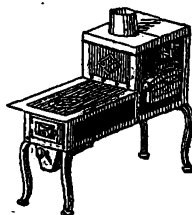
Cijene što se ne straše konkurencije

Veliki izbor svake mjere i vrste greda i pilanoga
drvlja, Stura za podkrovlje (štuk), cementa, klaka,
stakala, prostog i izrađenog željeza, peći i ogri-
šta (Sparherd), Closets gvozdena i zemljana, alata
za svakog zanata. Potrebe za kuhinju. Decimale
mjere i utezi redovito biljegovani. Ditmarove svi-
jeće cijene kao u tvornici. Putni kovčez (bault).
Šivaći strojevi svake cijene. Pletena kolica za ma-
lu djecu. Okvirā, zrcalā, oleografijā, pušakā, re-
volverā i municije raznih sistema. Pokujstva i
tapečarije svake vrste vlastite i bečke tvornice.
Radionica tapečarijā i šustā za postelje. Stolica
Tonet od f. 2 do 2.50. Igraćaka za djecu. Mrtva-
čki ljesovi od kovine. Svjetionici i vijenci za po-
grebe. Mrtvačka kola umjerene cijene. Poduzeća
za gradnje, prenose i otpravaćine.

U radionici drvodjelca izvršavaju se najtačnije
različite radnje za gragjevine, kao zatvore za pro-
zore, persijane, vrata i podove.

Na zahtjev šalju se cjenici

Poduzeće za prevoz vojničke pošte u Hercegovinu

Tipografija D. PRETNERA u Dubrovniku.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na pò godine flor. 2; za *Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4: 50, na pò godine flor. 2: 25; za *inozemstvo* flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i ogasi paćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi kojise više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Pobjeda u Dubrovniku.

U ovoj žalosnoj borbi sa narodnjacima, — koju u prošlom broju kratkim potezima ocrtasmo, da krivce prstom pokažemo — tješi nas znamenita pobjeda, te zajedno izvojevismo u Dubrovniku.

Stvar grada Dubrovnika u našem političkom životu smatrasmo uvijek sasvim za sebe. Jer tu se radi o *hrvatskoj Ateni*. Nekim narodnjačkim patuljcima s ove i s one strane Velebita biće to u neku ruku čudno, jer nas mjere svojim laktom. Odgovaramo im, da je nama u politici načelo hrvatstvo nad svim. Ako oni ovo ne mogu da razumiju, gore za njih.

U ime toga načela mi smo se našli zajedno onda, kad se je htjelo nametnuti Dubrovniku jedno tugje obilježje. Ne, to se nije moglo dopustiti i Dubrovnik je prosvjedovao protiv atentata, koji se htio počiniti njegovu imenu i njegovoj prošlosti.

„Srpska“ stranka, koju su autonomasi podigli na upravu grada, javila je svijetu da se ona na 12 Septembra spravlja, za prvi put, da osvoji Dubrovnik. U to ime postavila je kandidaturu čovjeka, koji je, po redu, pripadao svijem strankama što postoje u Dubrovniku osim (na sreću!) našoj.

Oni su istaknuli njega računajući, da će im pribaviti potporu sa strane vlade. Nijesu se prevarili. Gondola je poznat kao vladinovac čiste pasmine, koji se na mjestim gdje treba ističe kao onaj, te drži na uzdi „dubrovačke Srbe.“ Ovaki čovjek postao je evo njihov prvak, i kandidat; s njim srpska stranka izišla je sama na izbore, da posvjedoči srpski karakter Dubrovnika.

A zašto baš s njime?

Jer je trebala vladine ruke i činovničkih glasova, koji niti srpski niti slavenski osjećaju. I ona se sutra ne bi stidila hvaliti, da joj je na njihova usta govorio Dubrovnik!

Liberalna, *neodvisna*, slavenska srpska omladina, koja s jednim austrijskim čambellanom, Franom Gondolom, hoće da gradi Veliku Srbiju!

Je li čudo, ako je na sve ovo Dubrovnik odvratio protestom, koji je Srbe tako porazio, da će ga se sjećati dok budu živi?

Zaludu se hvasta njihov organ sa nekakvom „pravaško-narodnjačko-popovsko-autonomaškom kolicijom.“ Njihove riječi odaju veliku bol koju osjetiš, a „moralne pobjede,“ kojim se tješe mi im ni malo ne zavijamo. U ovakom političkom moralu oni se odgojiše.

Istina je. Kod drugog glasovanja kandidat hrvatsko-narodne stranke, za kog smo bili svi Hrvati, dobio je takogjer autonomaških glasova. Ali ti glasovi bijahu dani bez ikakva kompromisa, *na-prosto bezuvjetno*, pak Hrvati nijesu učinili nikakvo zlo ako su primili dobrovoljne ponugjene glasove poštenih autonomaša, za kojim su Srbi one dane *plakali i molili*. Danas gledaju s visoka, zaboravljajući, da u Dubrovniku sve što imaju imaju zahvaliti talijanaškim kompromisima! Oni sad izlaze „svjetla obraza,“ koji su autonome kumili i zaklinjali, da glasuju za njih, koji su do napokon urgirali na *zadarske talijanaše*, neka ovi narede svojim dubro-

vačkim prijateljima, da podadu svoj glas Gondoli!

Neka nam ovo zanieću. O pomoći koja im je prispjela sa strane vlade ne treba ni govoriti. To je svak u Dubrovniku onaj dan jasno vidio, gledajući sve vojničke činovnike, zatim one njemačke i talijanske narodnosti, gdje svoj glas daju Srbima. Mi dapače možemo nadodati, da smo radi vladine milosti koja ih je grijala, izgubili nekoliko činovničkih glasova, *naše čeljadi*, koji nijesu mogli doći glasovati za Hrvata. Treba li da govorimo jasnije?

S druge strane koliko je autonomaša glasovalo za Srbe! Spomenućemo veterane dubrovačke autonomije Pera Negrini, Luja Serragli i Filipa Paladina, koji su dali svoj glas Gondoli. A drugi! Zar su drugi Srbi? Između ono glasova predanih za Gondolu naći ćemo: Leinwebera, Trecku, Zwetllera, Dorotku, Fidoru, Bačića A., Delaliu, Scalu, Wrünscheaga, Drenninga, Filausa, Klimenta, Benvenuti, Valencina, Serragli, Paladina, Negrini, Krizikovskog, Lupi, Plassinga, Šterbu, Lebky, Wendzilovitza, Rihu, Valentu itd. itd. Svi ovi glasovaše za Gondolu. Ako nam „Dubrovnik“ izjavi da su ovo Srbi, mi ćemo se pokloniti, dok svak u nas znade, da gornja gospoda većina, dijelom nijesu ni Slaveni nego Nijemci i Talijanci, i većinom strani činovnici.

A kad smo dignuli njih, dignimo i ostale talijanaše, a za njima Božića, Kneževića, Medara, Pravicu, Vukasovića, Ivaniševića, Jakšića, Baštricu, Berberovića, Vrčevića, Babića, popa Milica, Vukanovića, Panića, Geruna, Stojkovića, Marića, Čukovića, Marinovića, Grkavca i sve one druge hrišćane, koji nijesu Dubrovčani. Odbijmo zatim ono dvadeset glasova potrebnijih ljudi, koje je srpska agitacija *velikim troškom* (kako se sad sami tuže) dovela na glasovanje — pak ćemo se punim pravom upitati: *gdje su ti silni dubrovački Srbi?*

Evo ovako oni sticahu pobjede! Ovim elementima mišljahu zavarati oči svijetu i proglasiti Dubrovnik srpskim gradom! Sad kad smo ih porazili tuže se na vladu, koja nije mogla svijem činovnicima naložiti, da biraju Gondolu, ili, ako su naši, da ostanu kući!

Velike su se pripreme činile, da se proslavi tugjom zaslugom stečena eventualna pobjeda. Stoga mi razumjemo našu ucvijeljenu bratiju, koja otrov kuha, pak se izmed rodaka ljuti na narodnjake, e ih nijesu pustili, da s Franom Gondolom zasvjedoče — neodvisnost, slavenstvo i svoje političko poštenje. Ali sve im zaludu. Mogu se srditi koliko god hoće. Dubrovnik je ovo u kratko doba dva put dokazao: *da niti je bio, niti je sada, niti će ikada biti srpski*.

Uzalud propaganda, pisanja, novac, osveta, uzalud vladina milost. Dubrovnik neće da igra komediju, pak će ovako odgovoriti svakom šarlatanu, koji ga dogje izrabljivati u svoje sebične svrhe, na veliko čudo svijeh onijeh, te mu u tom ličnom poslu služiše reklamom.

Odgovor.

Nije nam mlo prepirat se, ali na nepravdu i klevetu treba nešto odgovoriti.

U prošleme broju u članku *Ko se je obručio*, mi smo se trsili, da mirno i objektivno uh-

vatimo moralno sliku s prošlih izbora. Na narodnjačke podvale, da su pravaši sklapali saveze sa talijanašima, mi smo od riječi do riječi odgovorili ovoliko:

„Nigdje pravaši ne učiniše kompromisa sa *nikakvom* protuhrvatskom strankom U čitavoj Dalmaciji niti jedan pravaški birač nije dao svoga glasa za talijanaša ili za Srba. Što više nigdje pravaši nijesu dopustili, da njihovim slučajnim odsucom izgaje talijanaš ili srb proti narodnjaku, nego su u takom slučaju *svukud* glasovali za narodnjaka, samo da bude Hrvat.“

Jesmo li mogli jasnije govoriti? Mi smo uz to svaku gornju tvrdnju tanko postanko dokazima iz razih izborništva potkrijepili. Uz to rekosmo narodnjacima: „Molili bi narodnu hrvatsku stranku, da ovu izjavu pobije i da ona sličn izjavu *napravi*.“

Na sve ovo evo što nam odgovara „Jedinstvo“:

„Prvo i prvo, pravaši su u Tijesnom i Nerežišću *imali kompromis* sa autonomašima. Neka „Crvena“ viče: laž! laž! koliko god je grlo nosi, *ali dokazi su iznešeni* i od „Nar. Lista“ u lijepej formi *potvrgjeni*. Za tim pravaši i autonomaši imali su kompromis u Splitu do 6 o. m. Može i tu „Crvena“ vikati: laž! laž! *Ali to je tako* i splitski pravaši onim bomba-proglasom mjesto da stvar zabašure *potvrdili su je*.“

Ovako se, piše u „Jedinstvu.“ Ovo je u prav po srpsku, no mi se danas tome ne čudimo.

Oni ne pojme što su rekli ovim riječima. Tu je naša stranka naprosto proglašena strankom nepoštenja i izdajstva. Njima se to čini čudno, jer nas po sebi mjere, ali pravaš pod ovakim klevetama ostati ne može. I zato na gornje podvale, o-sim naše izjave, evo što odgovaramo:

Laž je da je u Tijesnom i Nerežišću sklopljen pravaško-autonomaški kompromis. Pozivljemo vas da to *dokažete*; da iznesete u čemu taj kompromis sastoji. Pozivljemo vas da iznesete *ednoga jedinoga* birača pravaša, koji je svoj glas dao talijanašim. Kompromisi, kod svih ozbiljnih ljudi, znače uzajamnu potporu proti trećem. Navedite *samo jednu* taku potporu, pruženu od pravaša talijanašim ili uopće hrvatskim protivnicim, na štetu hrvatstva. Dosljedno tome laž je da je „Narodni List“, kako vi pišete, *potvrdio* ono što ne opstoji.

Laž je da su pravaši i autonomaši imali kompromis u Splitu. Navedite *jedan cigli* konkretni dokaz vašoj kleveti. Ukažite kako je pravaški spljetski proglas taj kompromis potvrdio. Mi dokazivati ne možemo, jer proti kleveti pitanje je povjerenja i nepovjerenja. Ali onaj ko potvara on je *dužan* i dokazati. Iznesite zato na dvor *sve što znate*, inače šutite i ne klevetajte.

Iza toga okrenućemo medalju, pak ćemo nastaviti.

Zanijećite, ako možete, da narodnjaci nijesu na Rabu sklopili kompromis sa talijanašima, proti Hrvatima pravašima. Nikakve lokalne okolnosti to ne opravdaju, jer tu se radi o političkoj i načelnoj borbi za narodnost.

Pobijte nas, da se to isto nije dogodilo na Pagu.

Recite vi nama da lažemo, da narodnjaci u Zadru nijesu dva puta glasovali za talijanaša Ghiglianovicha, proti hrvatskim kandidatim.

Recite nam, ako obraza imate, da lažemo, da narodnjaci u Šibeniku nijesu izabrali Srbima Pugglesi, čiju smo nekadašnju većinu mi amo teškom borbom istisnuli iz trgovačke komore. A zašto ste

birali Pugliesi? Samo „Jedinstvo“ piše, zato što Šupuk nije htio pristati na kandidaturu svoga osobnog protivnika (dn. Iva Prodana). Gosp. Šupuk je dakle volio Srbina nego Hrvata-pravaša. On je na čelu pretpostavio osobnost i osobnu mržnju. Ovo ne govorimo mi, nego izlazi iz vaših riječi. U tom slučaju zašto nijeste izišli sa 2 Hrvata-narodnjaka, koji bi zanago bili dobili i srpske glasove, nego ste napravili kompromis sa Srbima? Kojim pravom možete sutra pobijati u saboru njihove hrvatožderske težnje, kad ste ih vi isti izabrali?

Odozle se ne bježi, a mi nijesmo krivi ako se na ove upite ne može odgovoriti izim šumadinskim doskočicama i lakardijam. Nećemo dalje. Ne spominjemo Makarsku, čija dva narodnjačka zastupnika, *onako* izabrana, u svojim programima hrvatsko ime niti ne spominju. I ovo je dosta.

Organ narodne stranke mjesto da se na ove sablazni pokrije ušima, on nas bezobrazno vrijeđa u naše hrvatsko osvjedočenje, podvaljujuć nam zločinstva, koja hrvatska stranka prava ne može uopće počinuti, jer bi onda prestala opstojati. Uz to vrijeđa one jadne svećenike pravaše, koji su iz uvjerenja i na vlastitu štetu radili za narod narodom, pak nas poteže za jezik, da mu spominjemo Nakića, Pavlovića, Zannoni, Rajčevića, Careva, i neke provincijale. Svi ovi bijahu za narodnjake i vladu, ulažuć svoj upliv, eda niže svećenstvo prijetnjama i inim načinom odvedu s pravoga hrvatskoga puta. Ovoliko za danas, poručujuć „Jedinstvu“ da se ostavi popova pravaša, jer smo mi svjetovnjaci, koji nemamo nekih obzira, pak bismo mogli lako iznijet mnogo toga na vidjelo, što gore spomenutim crkovnim starješinama ne bi zaisto služilo na diku.

Ne plaćemo mi za našim „porazom“ Mi smo s našim „porazom“ zadovoljni. Onih 6 prijašnjih zastupnika bijahu birani kao narodna stranka. Nema nego *godina dana*, da se stranka prava organizovala u Dalmaciji. Ovo je prvi put da smo izišli na opće izbore. Sve je bilo proti nama: narodnjaci, Srbi, talijanaši i vlada. U odlučnim mjestima sva četvorica radiše složno proti stranci prava, kao u nas u Konavlima. Pa ipak mi smo pobijedili u 28 općina i dobili smo u sve 300 biranijeh birača. U mnogim od tih općina dobismo jednoglasno, a gdje podlegosmo, tu nas osvojili nasilje ili gornja protuhrvatska koalicija. Ovo 300 biranijeh birača sačinjava više od trećine birača cijele Dalmacije. Nijesu nam istina dali zastupnika koliko ih predstavljaju, ali to je još bolje, jerbo je dokazom da stranka prava nije sakupljena u jednom kraju, nego raširena po svoj pokrajini. Uz to s nama je mladost, a biće još jače kad vidi pojave o kojim govorimo. Bulat i Mrkušić, Šupuk i Pugliesi, Zore i Ghiglianovich, Vuković i Blessich neće nikad biti uzori dalmatinske hrvatske omladine!

Narodna stranka kod ovih izbora pokazala je naprotiv tako poniženje u načelu, da se to može nazvati zanižanjem. Većina elemenata, koji ju sastavljaju takove su vrsti, da vlada u svakom slučaju može računati na njihovu potporu. To ćemo do brzo vidjeti. Narodnjaci moći će samo jednu stvar: naškoditi pravašima. Ako je koji pravaš činovnik, svećenik, učitelj ili štipendista, tu će oni moći ukazati svoju vlast, inače biće kao i u Boki, Vrlici i još gdje, gdje je vlada, u brk njima, prodrila sa Srbima. Materijalno oni će valjda koristiti pojedinim krajevima, koji se iskazaše proti nama, inače mislimo, da su ovdje obvezani, a da bi se mogli s uspjehom boriti za prave interese hrvatstva.

Ovoliko kao odgovor „Jedinstvu.“ Zagrebački „Obzor“ imao bi pričekati prije nego se istrči sa rasprotiranjem izmišljotina, kao i ono kad proti pravašima uzdiše zasluge narodnjaka za hrvatstvo južne Dalmacije. Pametnije bi učinio narodnjački plaćenik, kad ne bi kretao u tu šakljivu stranu.

Spljetski list megjutim obećaje, da će se na nas opet osvrnuti. Bolje za nj, da se progje čorava posla, ali kad ga je volja, evo nas na biljezi. *Naša je savjest čista.*

Naši Dopisi.

Trpanj, na Malu Gospu.

(Oprošno pismo). Mili prijatelji i parohijanili Volja božja htjede da, iza trogodišnjeg boravka, te

među vama u Maranovićima kao kapelan učinih, odijelim se od vas drugamo, gdje ista volja preko mog starešine pozva me, da vršim službu otara. Nu i ako daleko, ipak misao moja tamo hrli, gdje sprovedoh dana teških istina, ali i slatijeh, jer premda među vama bijaše ljudi, koje neznanstvo i oholost zašese, da se svakakvim gadnim srestvima protiv mene posluže, to ipak ljubav vaš uništi sve one podvale, laži, izvrtanja, ocrnjivanja, koje glasoviti radnici i *izučeni* pokrovitelji poznate vam kovačnice upotrebiše. Ja sam već zaboravio sve uvrede, jer na pjesku ih napisah, bile one privatne, bile javne (osobito u gadnom kanavcu te se „Dubrovnik“ naimenuje) — nanešene ni od one šačice nikogovića. Vaše pak ljubavi i časti kojima me obasipaste duboko su u mom srcu usagjene. Ko bi ikada zaboravit mogao, ostaviv druge zgode, dan, kad se od vas s obitelji, mili moji, oprostih? Natjecaste se ko da me bolje počasti, i ako to nijesam zaslužio. Nu vi ste počastili u meni službenika otara, iskrena prijatelja, koji svojim slabim silama, mogu mirne savjesti da ustvrdim, nastojahu da doprinese svoj kamačak duhovnoj i materijalnoj vašoj zgradi, njetec u srcim vašim ljubav napram Boga i mile Hrvatske domovine. Toga radi pratiće vas harnost moja i ljubav dok duha u mojim kostima bude. Da iskreno to kažem, nek vam svjedoče riječi na momu rastanku isprekidane zuzami, te izvirahu iz prepunosti srca moga, koje vas je htjelo da svijeh u sebi zatvori. Hvala, stoput hvala!

Čutim se dužan, prije nego zaključim, da vam pružim prijateljsku opomenu. Nek ne reče kogod, da me vodi mržnja jal uspirivanje strasti protiv 3-4 zalutanih glava - (te voćke ne rastu u mom srcu) - koji svoju savijest i obraz baviše u glib, nego ljubav pram vas, a i pram njih, eda ostaviv krivu stazu, upoznađu da inat jest dijete Hada. Poznato vam je koliko su patili, pate i patiče, pa do kojeg stepena poniženstva dovede njeke izmed vas intimnost sa poznatom kovačnicom. Groze se zidovi oni! Udarci nakovala prodriješ do srca i teške rane otvoriše mnogom poštenom nam parohijanu; a oćuti strašnu odjeku neporočni karakter na Mljetu, a vi ga svi dobro poznate, ta dika je sve parohije vaše, Luko dobri prijatelj moj! - Ne, ne mrzite fabrikante one, jer nedostojni vaše mržnje, nego ih izbjegavajte, nego mrzite zla djela njihova, da se jednom razvide! U ostalom vam preporučam da se čvrsto držite načela svete vjere naše te po njoj radite, a uz to da ljubite svim žarom srca vašeg domovinu Hrvatsku, milu majku našu. Ta u njoj i po njoj imate pravo živjeti na svijetu. Ostavite kobnu srpstinu, posijanu od dvoje troje usijanih glava, a uzdržanu od onijeh, koji stranom, do juče Hrvati, ali mržnja neda im mira, već kopaju drugome lagome dok sebe ne potkopaju; stranom pak od onijeh, koji zavedeni od gadnog interesa gube karakter, morajuć iz kukavličuka krstit se neprimodnijem scbi imenom.

Hvala, opet hvala!

Ne mogu da napose ne zahvalim dosadanjem mom Dekanu Pp. dn. Anti Ljepopili koji meni mladu bijaše ko otac, ko prijatelj. Iskrena hvala Mr. župniku Babinopolja. Dičnom gosp. Luku Pešu kako pa zahvalim? Kako starini Jozu Bašici, Stjepanu S. Brzici? kako svijem parohijanima i prijateljima? Zahvaljujem napose pobratimu mome g. Vici Bekavcu i vrijednom učitelju Franičeviću.

Svijem vječna harnost! Svu vam napokon sreću, uz divno naše geslo Bog i Hrvati želi vaš odani

Gjuro J. Laneve uprav. župe.

Kotor, 14 Septembra.

U po noći (Soliloquij). — Izborna je borba svršila. Šume mi kroz uši pijani šumadinski poklici: Živjela srpska Boka! Lada svjetina ne zna drugo do ulicom klicati, a ne pita čije je to djelilo? Zar su u Boki samo Srbi? Održali smo pobjedu, vikaju na sav glas; dakle borili ste se proti drugima. A ko su ti drugi? Hrvati i katolici! Da, njih je trebalo svladati, uništiti njihovu moć. Oni su htjeli u Boki, da grade svoju vlast ali.... bez mene. Pak.... zakleh se da neće. Ja ću se složiti i sa vragom samo da to ne postignu. Ovo-ga puta posao je bio lak. Srbi su uvijek pri ruci,

uz njih Ragazzini, a katolika i Hrvata malodusnih dosta. Kako prezirem te katolike i tobožnje Hrvate! Ja isti kada sam ih nagovarao, kada sam ih uvjeravao, da ili za sebe glasuju ili da se ustegnu, ja sam se njih stidio, ja sam se za njih crvenio. Ironija! A bi li mogao drugovačije uspjeti, da njih ne imade? Živjela srpska Boka! Ovi poklici paraju mi dušu. Živjela bratska sloga! Živjeli Srbi dvajuh vjera, odaziva se P. Kam. Hm! Zar im Pavo vjeruje? Znađe i sam što su Srbi pravoslavni. Bizantinska prevara, ta je njima u krvi ucijepana. Zar im Pavo vjeruje? Zar ga je zaslijepila dekoracija? Šta se utvara? On će sačuvati ovu granu crnogorskoga debla od pravaške sjekire! On! bez mene! Dosta! ... Ali čudna je to igra! Ovi su oni isti Srbi, koji su prevaram istisnuli katolike iz kotorske općine, koji su mene grdili. Ja sam se onda protiv njih borio. Bio sam tobož pravaš i nosio barjak na kome je bilo napisano: sve za vjeru i domovinu. Pobjedilismo.

Oni su isti ostali i ja sam isti, inače.... ne bi se opet u jednom kolu našli! Poznaju li danas oni mene? Ne vjerujem da su tako ljudi, da me ne znaju. Misle li da ju njih ne poznajem, da ne znam da se oni mene drže samo dotle, dok unište katolike, dok zasjednu na sva mjesta, da me onda potisnu? Bili bi tripud ludi kad bi me tako naivnim držali. Ne mari! mi se poznajemo ipak.... skupa smo. Je li to čudnovato? Nije. Skupa smo jer nam je cilj jedan. Ja hoću da ga postignem. Samo naprijed! „Es wächst der Mensch mit seinem grossen Willen,“ kako se čutim velikim, da ja hoću, to je *moja riječ*. Parlo io! Zašto tako radim? Čemu rušim ono što sam ja sam pomagao graditi? — Osjećam da iz mene Göthe-ov Mephistopheles govori:

Ich bin der Geist, der stets verneint!

und das mit Recht; denn alles was entsteht ist werth, dass es zu Grunde geht;

Većela je Srbadija! Neka pjevaju. U tmini pristaje ta pjesma. U tmini mogu i ja da radim — die Nacht muss es sein wo mein Stern leuchtet! Pjevaće i onda ako š njima razorim svoje djelilo. Kotorsku općinu.

A tada?

Ich bin der Geist, der stest verneint! ..

Ko je taj, koji po noći ne može da spava, snujuć paklenske planove, pitaće čitatelji? Poznaju ga ne samo Srbi, svak ga u Kotoru i Boki znađe. I najmanje dijete pokazaće ti ga prstom i reći, to je: Doktor bez diplome, rombulant Ivo.

Dubrovnik, 18 Septembra.

Zadnji „Dubrovnik“ u uvodnom članku te nosi naslov „prava istina“, a kome bi punom mjerom išao naslov „prava laž“; govoreći o minulim izbornim borbama pravaša i narodnjaka u pokrajini, piše među ostalim: „Uz jednu hrvatsku stranku bijaše crkva, a uz drugu vlada; svaka imaše jako zapleće, s toga su jadikovanja pravaša i narodnjaka u njihovim organima o nasiljim bilo vlade bilo crkve jednostrana, a koje je jato, nećemo raspravljati.“ — Pročitavši ovo, ostasmo zabezeknuti. Ovdje, kako se vidi, stavlja se u antitezu crkva, kao takova, sa vladom, te nečuvnom ludosti, kad ne bi bila zloba i himbenost, tvrdi se da je crkva bila uz pravaše? Cijenimo da svijesna celjad oko „Dubrovnika“ kad spominju crkvu, misle na svećenstvo, jer nam se ne da pomisliti da oni cijene da je od sv. Oca Pape došla naredba na dalmatinskog metropolitu da se imadu činit javne molitve da dobiju pravaši. *) Nu ako baš gospoda pod „crkvom“ razumiju dalmatinsko svećenstvo, onda ćemo im kazat da goru glupost ne moguše kazat kad izjednačiše upliv svećenstva s uplivom vlade; takovu glupost, da će sami narodnjaci čitajući ovo, grohotom nasmejati. Nu cijenimo, da gore i pakosnije podvale do ove, nije još niko proti rodoljubnom svećenstvu izustio. Po teoriji nadri-liberala što se kupe oko „Dubrovnika“, svećenstvo, samo zato jer je svećenstvo, nebi se pod nipošto imalo paćat u izbore; ono, kao svećenstvo, treba da bude isključeno iz svake političke stranke, te bi imalo sačinjavat neku novu stranku, a to je „popovska stranka.“ Čujte što piše u istom članku: „Hrvatski kandidat imao je

*) Dalmatinski metropolit ovih izbora bio je uložio sve svoje ideje proti stranci prava. — Op. Uredništva.

120 (tobože) glasova, od kojih 12 (?) svećenika.“ (A srpski je imao trinaestog, Ficovića. Uredništvo). Ovo je nešto nova, do sada nečuvena. Nu da je ono 12 svećenika glasovalo za Gondolu, onda bi klasifikacija birača sasvim drugčije išla, onda bi se zanago bio našao koji „kato- lički srbin“ koji bi dubrovačkom svećenstvu hvalospjev iskitio! Tako vam je to! A sada ljutiti što svećenstvo nije s njima, ne znajući šta pakosni- jeg da proti njemu reku, bizantinskom prepede- nošću nastoje ga prikazat kao elemenat protivan narodu, kao nekakvu toložnju „kastu“, zabrinutu veće za svoje, neg li za narodne interese; kao na- tražnjake, valjda s toga što ne dopuštaju da bez- vjerci narod izrabljuju. „Jedinstvo“ je lupalo pro- ti svećenicima, ali kao pravašima; srbadija oko „Dubrovnika“ ide dalje te prisiva narodnjacim, da se oni tuže na nasilja crkve, te prezirno piše o svećenstvu kao stališu u zlobnoj nanjeri da ga iz- zolira od svjetovnjačkog stališa, i tim sam ugled crkve potkopa. Mi kažemo: istina da je uz pra- vaše veći dio nižeg svećenstva, a da je uz na- rodnjake vlada, a to baš znači da su pravaši za narod. „Dubrovniku“ pak koji nas pita gdje bi- smo bili, kad bi proti nama, tobože kao proti sr- bim, bila i crkva i vlada, odgovaramo: Licuinjerci, ne treba vam crkve, kad je za vas vlada!

Jedan od dvanaest.

Pogled po svijetu.

— Dok grof Bađeni sastavlja novo ministar- stvo u Beču se obavljaju gradski izbori. Borba je bila strahovita. Glasovalo je prosječno 80 o/o bi- rača. Po rezultatu koji se do sad znade, antise- miti dobiće u novom gradskom zastupništvu veli- ku većinu i tako Lueger postati načelnikom Be- ča. Antisemiti nijesu neprijatelji Slavena kao lje- vičari, s toga svak se veseli golemom porazu liberalaca.

— Juče na 20 Septembra Italija je prosla- vila 25-godišnjicu ulaska u Rim i narodnog je- dinstva kao protest proti Papi. Radi toga neo- preznog čina katolici svega svijeta upravljaju svo- mu glavaru mnogobrojnih adresa sažaljenja i vi- jernosti.

Domaće vijesti.

Umoljavamo p. n. gg. predbrojnike, koji nam još duguju, da se stave u red sa našom upravom jer smo inače prisiljeni **obustaviti im list.**

Odreka d.ra Trumbića. — Naš vrli prijatelj dr. A. Trumbić zahvalio se je na izboru za zadarski ko- tar gdje je bio izabran iza onih sablaznih koalicija narodnjaka i talijanaša. U pismu na birače, u zadnjem „N. Listu“ iznosi razloge, koji su ga na to sklonuli. Premda žalimo, da nećemo imati u saboru ovu iz- vrsnu silu, mi u onakim okolnostima i radi razlo- ga te ih je naveo, potpuno odobravamo Trumbi- čev korak. Njegova odreka jest najsvjetlija pravaš- ka epizoda ovih izbora. Trumbić je pokazao oni- jem koji se za častima jagme, što je pravaško po- štenje.

Pravaška pobjeda u Zagrebu. — Za grad- skih izbora u I. i II. izborništvo prodriješe magja- roni. Tome se nije bilo ni čuditi jer odlučuju *od- visni* glasovi. Ali u III. izborništvu gdje je neza- visno gragjanstvo stranka prava izvojsiti sjajnu po- bjeđu. Pravaši dobiše 440, magjaroni 300 a ostan- ci obzoraški jedva 100 glasova! Tako u gradsko zastupstvo ulazi ovog puta 14 pravaša. Čestitamo našoj miloj braći na ovoj pobjedi!

Senjski biskup. — U velike hvale novoime- novanoga senjskoga biskupa dr. Maurovića. Bog ga poživio!

Gradska Kronika.

Odlikovanje. — Viši poštarski upravitelj g. Eduard Selch odlikovao je križem za zaslugu st. krunom. Čestitamo!

Gjorgje Vojnović. — U nedjelju oko po- noća progje parobrod „Hebe“ sa umrlim ostanci- ma pokojnog predsjednika sabora Gjorgja Vojnovi- ča, da ga ponese u obiteljsku raku u Savini.

Naš biskup. — U srijedu povratio se iz Ita- lije naš biskup pričekan od kapitula i klera.

Dr. Mišetić. — G. dr. Mišetić preselio se svojim stanom na Ploče poviše sv. Lazara. Ord-

niraće doma do 8 sati, od 8-10 u bonici, a posli- je u ljekarnici Drobac. Po podne do 3 sata kod kuće.

Pri otvoru gimnazije. — Mnogi roditelji iz okolice, zabrinuti radi poznatih lanjskih nedjela srpske propagande, pitaju nas što se nama čini, bi li svoju djecu poslali amo ili u koju drugu gi- mnaziju u Dalmaciji. Ovim im odgovaramo, da ih, uz dobru preporuku i u dobru kuću, mogu slo- bodno poslati i u Dubrovnik, jer ne cijenimo da bi se više mogle ponoviti one sablazni, koje su se lanjsku godinu tolerirale.

Samoubojstvo. — U noći od 16 t. mj. ustri- jeli se u Gružu financijski stražar Lovro Korču- lanin. Prenesoše ga u bônicu, gdje je nakon ma- lo, u 5 sati u jutro, preminuo. Ostavlja udovicu i četvero siročadi. Nepoznat je uzrok, koji ga je naveo na ovaj nerazborni čin.

Novi par. red. — Od Upraviteljstva mje- snog c. k. Poštarskog i brzojavnog ureda primili smo sa zahvalnošću novi vojni red parobroda ko- ji će ticati Dubrovnik ili grušku luku, a uz to i satokaz, dokle je na vrijeme predati pismo, nov- ce ili inu pošiljku za dotičnu prugu. Kako se vi- di ima velikih promjena u bolje, po kojim sad će- mo imati svaki dan poštu sa novinama. Osobito se zauzeo Lloyd, koji pod sadašnjim presjednikom gosp. bar. Kalchbergom nastoji, da zadovolji na- pretku i blagostanju pokrajine. Pohvalno uz to, da je svoje oglase dao tiskati i na našem jeziku.

Marin pl. Gjorgji. — Pišu nam iz grada: Za izbora velikijeh poreznika opazilo se da je Mari- nica Gjorgji dao svoj glas Srbima. Začudilo me što se dogodi od negdašnjeg aneksioniste koji pod stare svoje dane združuje se sa protivnicima svojijeh načela. Sic transit....

Pivo u Dubrovniku. — Od Dioničke Pivare u Sarajevu primili smo nekoliko flaša njezina pi- va, da okušamo kakvo je. Nalazimo ga izvrsna tek- kom i okusom, samo je nešto malo lakši nego su druga piva. U nas se, preko zastupnika rečene pivare gosp. Detoni, počeo točiti na mnogo mje- sta jer je ugodniji, a uz to i jeftiniji.

Diskoras na Poljani.

Vlaho. — Dopo tanto!

Ivo. — Evo ti me o! A što govori Frano?

Vlaho. — Furenat na naše *mortuarijo*. Viče da smo ha- le, da on još nije umro i da je u šeset i pet godišta promijenio dosta bandijera, pa će i srpsku.

Ivo. — Znali smo i prije da drži butigu od kolura. Ma što!... Piso je u Zadar i u Vijenu; tužio se per- fino Sybili, koja ga je sostenjala za ljubav svomu simpatičnomu Niku. (Što hoće rijet kad se staro dr- vo užeže!)

Vlaho. — Insomma znaće nam duša!

Ivo. — Jadrnoga Franceska!

Vlaho. — Duše mi nije mu za skercat. Ne toliko za grad, ma, govori, ako izgubim kredit ovdje izgubio sam ga i gori.... De resto jesi li vidio kako je svak sko- čio. Puk ga je bio sit. Ma ja sam najviše osto za- čugjen kad sam vidio autonomaše.

Ivo. — Nijesu ga više mogli trpjet. Zbandavo je svakoga, sovo, viko, dero se kako da je u Taboru. Valjalo se strašit ulje ti u komunu za ne uvesti se u napas. To je zdenjalo čeljad.

Vlaho. — Čuo sam da su vlasi bili tel'grafali u Zadar i molili one autonomaše, da insistu oko gospara Iva Jelića i dotura Balda.

Ivo. — Jesu zaludu i dva i tri puta. Ma što ćeš. Neće ga više niko! Neka ga glogju vlasi. Je li im dikjaro da je njihov Dubrovnik?... Dunque?

Vlaho. — Da sad?

Ivo. — Tombula je učinjena, nema više rimedija. Jedina mu je speranza u Bonde, ako bi on mogo obrnut autonome. A što ćeš, valja se lizat. Pošto je u Ma- teja, bacio se na koljena i učinio djelo od pokaja- nja. Još mu je obećo, da prvi put što dogje Sterneck, guvernatur oli koji veliki, da će im ga ukazat.

Vlaho. — Tegnua je čovjeka nel suo debole.

Ivo. — Kako ne! Tako je Mato osto kontenat. A to sve za da mu pogje u Bonde, za akomodat ovi poso od au- tonoma. Jadan Mato subito je partio i ponio Bondi pozdrav Franov i očinski blagosov popa Jova.

Vlaho. — A s druge bande kleo se staromu Peru Negrini, da reče svakomu, da on nigda nije bio Srb i da će subito primijenut. Kako to?

Ivo. — Jes, ma vlasima govori drugu. Onomadne je uhitio jednoga maloga vlašića i pita ga koje libro nosi. „Bukvar!“ — „Bravo sinko! Ko to lega pravi je junak!“ Ja sam se čudio kako su ga autonomaši mogli trpjet.

Vlaho. — Oni govoru: „ako smo votali za gospara Vla- ho, votali smo za čeljade.“ Aludavaju li s ovijem na

onega drugoga, ne znam. Ovako ti je: kad te neće, neće te niko. Ma burlu na bandu.... nadat se oni- jem festama!

Ivo. — Tega se nije čulo. Imali su mu prostrijet tapit od komune sve do kuće gje stoji na alogju. Dvanes ma- lijeh vlahinjica srpkinjica bilo je obučeno u bijelu i čekalo za prosipat cvijeće, a omladina ga pratit s dublijerima. Bili su hi gja afitali. Djevojka je do- nijela iz Lapada košić botilja za tratavat i kupila čerožinu za kandelabra. Mužika srska stala je lista- na za udarat „Vesela je Srbadija,“ imo se puštit roket za avizat cavaćane, a srski butigari čekali su s bumbetama za luminat Placu.

Vlaho. — Ne bi hi bio niko mogo trpjet! Svi hercego- vački fakini sjedali su na skalinama za vikat mu ži- vio. Bićeš hi oservo.

Ivo. — Kako ne, ma u neko doba, kad su Srbi počeli iz- micat, neko im je reko da idu doma jerbo gospodar feste neće, a biće im isto sve plaćeno. One u sali bila je počela polijevet studena voda, videći našu magjorancu. Tvoj Frano sjedi u kafetariji i čeka kad će ga doć nosit, kad evo ti Vlaho, žuta kako buba i persvadava ga, da bi najbolje bilo skupit tunju i poć u Lapad.

Vlaho. — Da ti pravo rečem učinili su mi kompasijun kad sam ih srio kako bježu priko Place. Jedan dr- ži štap priko ramena, a drugi od muke ispo iz ga- ča. Pošo sam za njima. Biće im se sikuro skupilo u ožličici, jerbo appena su došli na Pile, Frano ni- je mogo više durat, pa mu je Vlaho naredio žmuo lemunate.

Ivo. — Nemoj jadan!

Vlaho. — Vidio sam mojijem očima, a možeš se infor- mat u kafetariji. Oni vragovi po Pilama stali vikat da bi mu bolje bilo da uzme jedno ulje, jerbo da je lemunate odviše leggiera. I tako namjesto priko ta- pita, bjež u Lapad!

Ivo. — Spominjaće se dokle bude živ.

Vlaho. — I Srbi s njim Altrocche srski Dubrovnik. Ovo im je Porfirogeniti! Adio Ivo! Arrivederci!

Ivo. — Bog s tobom!

Književnost.

Upravo je izpod tiska izašao moj po piscu autorizovani prevod djela glasovitoga njemačkoga filozofa dr. Karla du Prela „O spiritizmu“

U istom djelu pisac vanrednom duhovitosti, a po mom mnijenju i neoborivom logikom opravdava spiritističku teoriju. Tko se želi uputiti o ovom pitanju, koje sve više interesuje učeni svet, naći će u ovoj knjižici nužnu upu- tu o naravi i razlozima spiritističke teorije.

Ciena je knjizi sa poštarinom 45 novč. a dobiva se u knjižari Jugoslavenske Akedemije u Zagrebu, Jelačićev trg, te kod podpisanoga u Jaski u Hrvatskoj.

Dr. Gustav Gaj odvjetnik.

Otvoreni Dopisi „Crvene Hrvatske.“

Dopisniku iz Šibenika. — Molili bismo vas da nam priopćite vaše ime, da znamo s kim imamo posla, pak će- mo onda priopćivat vaše dopise.

Ostalim dopisnicima. — Neka se neka gospoda us- trpe radi svojih sastavaka. Obilje prečeg gradiva i maleni list krivi su, ne mi. Malo po malo, svak će bit zadovoljan.

Izjava.*)

Pošto mnogi misle, da bi od mene ili mo- jom incijativom potekla vijest iz Konavale tiskana u 74. Br. cijenjenog N. Lista u „Izbornom sgo- dopisju,“ radi same istine dužnost mi je izjaviti, da onu vijest niti sam napisao, niti sam joj kumo- vao, buduć da ja ne smatram poniženstvom, ako se u potrebi učini ljubav svome starješine, ili bi- lo kome, osobito kad je to u prilog istine i pravice.

Na Grudi, 17 Rujna. 1895.

A. Mostahinić, učitelj.

*) U Uredništvo ne uzimlje nikakve odgovornosti.

Priopćeno*).

Velecijenjeni gosp. uredniče! — Evo me da Vas obznamim o jednom žalosnom događaju. ko- me sam bio ovijeh dana žrtvom, a koji će jamačno svakog pravog čovjekoljuba u srce dirnuti. Oslanjam se na Vašu veliku dobrotu i nadam se da ćete mi objelodaniti u Vašem cijenjenom listu, ovo što Vam javljam, jer me na to nije potakla nikakva objest, jali privatna mržnja, već prijeka nužda. Već je ne- koliko, da sam unajmio stan u gosp. Rista Čelo- vića, s kojim me veže osim mnogogodišnjeg po- znanstva i četverostruko kumstvo. Pošto me je u zadnje vrijeme pritisla ljuta nevolja, ostavši bez i- kakve zarade, ne mogoh mu platiti najamnine, ali taj čovjek mjesto da me požali i pričekaj, zaprije- ti mi se da će me izbaciti iz kuće. Ja sam u prvi mah mislio, da on neće tu svoju prijetnju izvršiti, kad li se na 12 o. mj. nagjoh na cesti sa ženom i petero nejake djece. Panduri nam izbacise robu iz kuće i ja moradah proboraviti 48 sati pod ve- drim nebom, uslijed čega mi se svakolika djeca

razbolješe. I taj barbarski postupak dopade me od ruke ne krvnog neprijatelja, već svog bajagi brata hrišćanina, ali goreg od najgoreg dušmanina. Štalo ostati i nadalje tako siromah bez kuće i kućišta, da se ne smilovaše ovdješnji braća katolici, pak me prevedoše sa ukupnom porodicom u jednu malu sobu, gdje se nastanih. Ovaj postupak koji ne bi služio na čast, ni najdivljijem varvarinu, zaslugu je eto čovjeka, koji se smatra naobraženim i uljudnim. A i ostala braća hrišćani trebinjski gledali su na sve ovo ravnodušno, kano da sam roda horjatskoga, a ne sin nekadanjega konsula Vuka Vrčevića, koji je toliko usluga učinio austrijskoj vladi u vrijeme bos.-herc. zapreme. Jeli to dično od vas braćo po Hristosu, ali ne pitam vas, vi ste odveć zaslijepljeni, da to razaberete, već se obraćam na čitavi pravedni svijet i pitam kako da se okrsti ovako neljudsko postupanje.

U Trebinju 14/IX 1895.

Kosto Vukov Vrčević.

*) Za ovo pismo uredništvo ne uzimlje nikakve odgovornosti. Ur.

Prigodom smrti gospođe Filipe Lapčić-Ukas bi udijeljeno mjesnom dječijem zakloništu: Gosp. Buzolić vit. Vicko 2 kr.; gosp. Korlaet Božo 2 kr.; gosp. Dević Gjuro 2 kr.; gosp. Žagar Dragutin 2 kr.; gosp. Topić dn. Marko 2 kr.; gosp. Marcocchia Napoleon 2 kr.; gospođa Jele Kobenz 2 kr.; gospođa Bona-Paul Nike 2 krune.

Na prodaju je par ševa-kalandruna i par drazda-crljenguza. — Adresu da je Uredništvo.

Phönix-Pomada
nagradena na izložbi za zdravstvo i njegovanje bolesnika u Stuttgartu g. 1890; po lječničkim svjedočama i hiljadima zahvala priznata kao jedino opstojće djelujuće, neškodljivo sredstvo, da gospoda i gospođe dobiju bujne i pune vasi i da se zapriječiti otpadanje kose; mladići mogu s njom odmah uzgojiti jake brke. Garantirano za uspjeh i za neškodljivost. Lončić 80

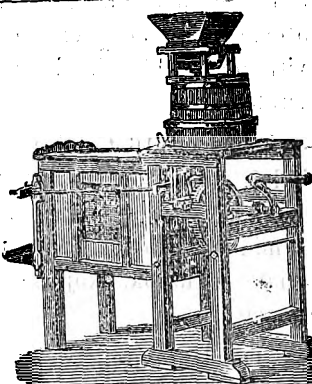

novč., poštom ii poduzećem 90 novč.
K. Hoppe, Beč, XIV. Schwezlergasse 12.

Šešira, Odijela i Crevalja,
Najbolje vrsti uz jeftinu cijenu
kupuje se kod

M. Mitrovića

svake vrsti galanterie, mirisa, šivaćih strojeva.

Najbolje i najjeftinije **SKLADIŠTE** za sve poljodjelske Strojewe i sprave — Štrcaljke svake vrsti — Kotače — Šivaće strojeve — Strojewe za pranje i sušenje — Patent. ručne mline — Tijeskovce — Štrcaljke za peronosporu — Pumpe za vino — Motore na paru ili petrolej

AUGUST KOLB, Tvornica strojeva

BEČ, II/7 Pasetistrasse Br. 29-31.

Traže se solidni zastupnici.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospođe i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

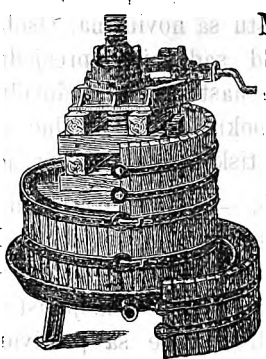
WEISSA

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Kamel-havelocko 9 f. sa ogrlicom 13 fior. kabanice proti vremenu iz devine dlake 7 f. (najbolje) Loden-odijela u svim bojama f. 16 uvijek zališno kod **Jakoba Rothbergera** c. i k. Dvorskog dobavljača u Beču I. Stephansplatz Br. 9. Svakidan otvoreno do ponoća.

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO VINO I VOĆE

MLATILA, ŽRVNJALA, MLINOVE za čišćenje žita, RALA, TISKI za grožđe i voće, Patentirane ŠTRCALJKE za peronosporu i samodjelujuće sprave za PERONOSPORU sa ZRAČNOM SISALJKOM, STROJEVE za REZANJE i PIVNIČARKE SPRAVE kao u opću sve strojeve za poljodjelstvo, vino i izragjivanje vina iz voća sve po najnovijem i najboljem sustavu prodaje

IG. HELLER BEČ

Praterstrasse Nr. 49.

NAJPOVOLJNIJE POGODBE.

Bogato ilustrovani cijenici na hrvatskom i talijanskom jeziku na zahtjev badava i franko. najjeftinije cijene, jamčevina, vrijeme za prokušanje!!!

reprodavaocima veliki popust.

9-10

Dobiva svaka

treća srećka!

Pruži ruku sreći!

Dobiva svaka

treća srećka!

UGARSKA RAZREDNA LUTRIJA

podaje

JOŠ NEČUVENO VELIKI DOBITAK

jerbo od 100-000 srećaka

31-499 srećaka biti će povučeno sa dobitkom
sa nevigjenim zgoditcima

providjena je Ugarska razredna Lutrija jer najveća dobit u najsretnijem slučaju iznosi

Jedan milijun Kruna.

Originalne srećke
za prvi razred.

1 cijela 1 deset. 1 dvades.

40 kruna 4 kruna 2 kruna

Originalne srećke

za oba razreda vrijedi

1 cijela 1 deset. 1 dvades.

80 kruna 8 kruna 4 kruna

Kod cijelih srećaka, koje su u

prvom razredu s dobitkom izru-

čeno predaće se zajedno s dobit-

kom i unapred plaćeni iznos za

drugi Razred.

Naručbe po mogućnosti poštar-

skom doznaticom, sa jasnim po-

dateima i adresom.

Ugarska razredna lutrija ima slijedeće dobiti:

JEDNU NAGRADU OD 600.000 KRUNA

dobitak po	400000 kruna	200000	100000	80000	60000	50000	40000	30000	20000	15000
1	1	1	1	1	1	1	1	1	3	3
5	12	27	8	110	213	100	2010	20000	9000	
dobitak po	10000 kruna	8000	6000	4000	2000	1000	400	200	100	80

Vučenje je potvrđeno pre-
gledu državnih oblasti i o-
bavlja se pod kontrolom je-
dnog kr. javnog bilježnika.

Vučenje I. Razreda
OD 16-19 OKTOBRA 1895.

Vučenje II. Razreda
OD 6-14 DECEMBRA 1895.

Dobitci se isplaćuju u go-
tovu, bez ikakvog odbija-
janja.

zajedno 31,499 DOBITAKA u ukupnom iznosu od
5 Milijuna 600,000 Kruna.

Srećke se
dobiju
preko

CARL HEINTZE HAUPT COLLECTUR

BUDIMPESTA,
Servitenplatz Br. 3.

Telegrami: LOTTOHEINTZE, BUDAPEST.

Naručitelji neka nadodaju za Porto 10 helera, za preporučeno pismo, za svaku iskaznicu zgoditka 20 helera extra.

Dobiva svaka

treća srećka!

Dobiva svaka

treća srećka!

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na pò godine flor. 2; za *Austro-Ugarsku*, *Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4; 50, na pò godine flor. 2; 25; za inozemstvo flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i ogasi paćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.
Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi kojise više puta tiskaju po pogodbi.
Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Tako dakle?!..

Na 15 septembra na izbornoj skupštini u Starčeviću Domu izrekao je narodni zastupnik gosp. Eugen Kumičić znamenit govor, kako se je razbila sloga ujedinjene opozicije. Kad smo ga pročitali požalili smo što taj govor nije bio nešto prije izrečen. Ovako pak gosp. Kumičić puno bi se kod naroda zadužio, kad bi svoje riječi u posebnom istisku svud raširio, neka sine prava istina, neka se zna koji je onaj zloduh, koji kad nije mogao uništiti stranku prava, raskopao je slogu opozicije. Kumičić je svoje razlaganje potkrijepio raznim epizodama, od kojih jednu ćemo ovdje donijeti:

„Jedno po podne — veli Kumičić — pošto je dr. Breštjenski bio predložio ono ime (t. j. da se ujedinjena opozicija nazove: *hrvatska stranka prava*, na koje ime bijahu pristali mnogi vijenji obzoraši osim dra. Mazure) sjedio sam pred „Narodnom Kavanom.“ Eto dra. Derencina. Veselo me pozdravi, sjede do mene pak se otisnuo u razgovor, koji nije bio „privatne naravi.“ Dr. Derencin uvijek je u istinu duhovit kao i kad je bio na vladi, zadnje godine. Onda je on preda mnom mnogo puta prekrasno persifirao obzoraše, žigosao ih duhovito, neopisivom nervom. Ja sam mu se uprav divio, kao nikad nikomu. Kazat ću što mi je dr. Derencin razlagao pred kavanom, jer nije stvar „privatne naravi“, pak i s toga što je dr. Derencin jedan od suradnika uprav ovoga lista, koji piše da smo mi pravaši krivi, što nije došlo do sloge. Dr. Derencin ovako mi je govorio: Dragi moj Kumičiću, ja vas uvjeravam, da bi u pravu bilo, kad bismo svi stupili u stranku prava. Ja znam da vaša stranka nije radikalna (! Ur) ali što hoćete kad se kaže da je! Vi, kao pametan čovjek, vi valjda ne mislite, da bi mogli doći na vladu ljudi iz vaše stranke. Sad pomislite kako je danas u Hrvatskoj! Dobro, neka se narod složi, budite dakle ta blažena sjedinjena opozicija, ali nemojte zahtijevati da svi stupimo u takovu opoziciju. Kad bi došlo do te vase sloge, neki nasi ne bi s vama bili. Vjerujte mi, stvorila bi se nova opozicija, imala bi svoj list. Kažem vam, ja poznajem te ljude, kao prof. Vrbanića, a i dr. Zahar je proti vama. Svaki se čas može štogod dogoditi, kakva promjena na vladi, pak je s toga pametno, da nas ostane desetak izvan te sjedinjene opozicije, da se uzmognu viši krugovi na nekoga obratiti, pozvati ga, kako kaže vas Stari, na korito. — Ilustrissime, vi ste barem iskreni! rekoh mu ga. — Ter ja ovo uvijek govorim, to kažem i drugim. Ja bih htio, da bude nešto bolje narodu. — Kad tako mislite, kad ste proti sjedinjenju, ja ne razumijem, zašto dolazite u sjednice, koje se drže samo stoga, da dođe do sjedinjenja. Ne naša stranka, nego vaša vapije za slogom. Vi nas uvijek tražite, vi zovete nas na dogovore. — Te prego!... nasmijesi se dr. Derencin, uzevši „Obzor“ u ruke —

Ko je kriv da nije došlo do sloge? Treba li tu kakvih tumačenja?

Ne, ne bi trebalo.

Dr. Derencin danas je prvak obzoraša i glavni inspirator „Obzora.“ Ovaj „Obzor“ neprestano viče, da su pravaši krivi, da do sloge nije došlo, a osobito dr. Frank, koji se je za slogu najviše žrtvovao.

Isti „Obzor“ piše da je uglavljeni program, njegov program. Kumičić u svom govoru — koji opet preporučamo da se preštampa — lijepo dokazuje, koliko su se obzoraši borili i natezali proti prihvaćenom programu. Ali „Obzor“ piše da je njegov.

S druge strane njegov vogja izjavljuje, da on ne vjeruje ni ujedinjenoj opoziciji ni državopravnim programima, nego da tu mora biti ljudi pripravnih, da se viši krugovi mogu na njih svaki čas obratiti, pak im predati vladu u ruke.

Ovako u duši i u prijateljskom razgovoru. Pred narodom pak svi prvi pravaški ljudi, koji su sve

svoje žrtvovali narodu i stranci, postali su sumljivi izdajnici, prodani tugjincim na njihovu službu. „Obzor“ pak, to je najradikalnije glasilo Hrvatske.

Sa svim tim oni su za slogu. Oni su za slogu, a ovamo dr. Mazzura, kad je uzalud pokušao izazvati smutnju pri redigiranju programa, kome se je najžešće protivio, iza kako je isti svojim proglasio, u zdvojnosti najglednijim napadajim na odlične pravaše uspio je da skandalom razbije hrvatsku slogu.

A da okrunje svoje djelo, zapljeskaše dalmatinskoj vladinoj stranci — koju su juče najoštrije osugijvali — i odobriše sve ove sablazni koje je ona zadnjih izbora na štetu hrvatsva počinila.

Ko ovo razumije?

Zar sumnja, da su u ovoj raboti obzoraši zajedno s našim narodnjacima samo srestvo trećega, zar ova sumnja nema nekog temelja?

Zašto nam ti ljudi ne izagju jednom na dvor, pak čisto i bistro reknu narodu, ono što je dr. Derencin govorio Kumičiću? Oni će onda ako ništa imati bar jedan program. A ovako što su? Jesu li državopravna opozicija? Opozicija nagodbena? Hrvatski autonomasi? Ili su napokon na raspoloženju viših krugova, koji će se, u slučaju eventualne magjarske krize, na njih osloniti? Sudeći po njihovu držanju oni su i jedno i drugo i treće: konkuriraju pravašim i magjaronim; prvim pred narodom natječu se umjetnim radikalizmom u koji ne vjeruju i kleveću naše prvake — drugim naprama gore preporučujuć sebe za njihove nasljednike. Oni su dakle sve i — ništa.

Pa da se još čudimo zašto su mnogim pojmovi mutni! Ko će izaći iz ovoga kaosa?

Neka se niko ne čudi, ako mi u svemu ovom vidimo prst trećega. Ne valja nešto zaboravit. Položaj u Ugarskoj vrlo je skakljiv. Prepotencija Magjara može donijet iznenagjenja. Razumljivo je dakle da u nekim krugovima za svaki slučaj hoće, da drže kod Hrvata jedno željezo u vatri.

Ako se to dogodi, mi nećemo biti krivi. Pravaši će nastojati, da hrvatski narod ne bude više na ničijem raspoloženju i, ako mu bude sugjeno da opet vadi kstenje iz žerave, da ih vadi za sebe, a ne za drugoga. Dosta smo bili tugjom estafazom. Interesi hrvatsva imaju nam biti nad sve ine. Načela stranke prava diktirahu nam ove riječi, kojim odgovaramo dru Derencinu i njegovijem prijateljima s ove i s one strane Velebita.

Pismo iz Boka.

Kotor, 20 Septembra.

Naši su hrišćani (Srbi) smiješni i bezobrazni radi svojega šovinizma, zbilja ala Košut Lajoš. „Srbi svi i svuda.“ Oni viču na sav glas: „Boka je srpska, u njoj zbolini Srbi živi.“ Ovako se je izrazila i srpska perjanica ercegovski načelnik Gojković, kad je bio sastanak svih bokoških načelnika prije izbora zastupnikah na saboru dalmatinskome. A to srpsko evanđelije potvrdiše mu svi srpski načelnici izim katoličkih, koji najsvečanije prosvjedovaše. Nego, ako li u Boki zboljni Srbi živi, o moj Gojkoviću strašilo ercegovskih katolika, čemu onda ciganski, šumadiski napadate po listovima sve bokoške Hrvate i sve one kojima dodija vjerska intolerancija i vaše pašovanje, i koji su vas predobro poznali, te s toga prekinu-

li s vama i svaki najmanji odnošaj. Upoznaše svoju staru liju! Čemu vi srpski vikači opet sada obigravate, okolo one manjine autonomaša, koja je preko volje s vama; čemu joj srpski medenim riječima obećavate sve i sva za nastajuće općinske izbore? Naravno zato, da nas uklonite sa općine. Zar vi Srbi mislite da manjina nije uvjerena da je bagatelizujete. Zar nije i ludima jasno po vašem političkom djelovanju, da je ta manjina služila samo za Vaše potrebe, da ste je u svoje svrhe izrabili, da je jedna ropski robovala i da Vi opet njezinom pomoći nastojite dočepati se Općine? Pak ćete im i poslije, kô i sada poručiti: „Der Mohr hat seine Schuldigkeit gethan, der Mohr kann gehen“ a nijeste li za Boga autonomašima isto i u Dubrovniku opravili, pak ste im ga platili po devet zakona?

Zato se i najmanje ne čudite, da vam sada ne vjeruje niko ni manjina, poslije onih grkih jabuka, što joj darovaste.

Ne velite li javno da treba uništiti ono dvanaest hrvatskih mačaka i ono dvanaest p... tilijanaca? Vaši srpski povjerenici u oči izbora kandidata Vukotića i Trojanovića u jednoj gostioni za večerom napadoše na rodoljubno naše srećenstvo, pripisujući mu da je ono stvorilo Hrvate u Boki, i to jos u prisutnosti mirnog i opće štovanoga Don Josipa Zekana, koji tu od davna jede? A ne istaknu li se najviše između vas te večeri Katurić, tajnik risanske općine, koji se krivio kao kakav Zulu: „Živjela srpska Boka, živjela pravoslavna Boka! Boka od pamtivjeka pravoslavna srpska!“ na što su mu ostali povjerenici povlađivali odobravanjem i priznanjem. Nije li ovo očita vjerska nesnosljivost, koja bi mnogo gora bila nego u Rusiji, da nijesmo u Austriji.

Mislite li Srbi da ne znademo i to da biste vi bili kandidovali u našim gradovima jednog pravoslavnog ala Trojanovića, liberalca Kvekvica, da nije ogromne većine katolika, te onla i našega „ex starčevićanca“ Pava, Don Girella colendissimo, dekoriranog Danilovim Ordenom, poslali „u manastir na Prevlaci“ (vidi „Srpski List“ prošlih godina)? Ili mi ne znamo, da će 75 godišnji Pavo, najzaklonitije izabran pridružiti se narodno hrvatskome klubu izlikom da ga verifikuju, a da će mu poslije obrnuti legja iz blagodarnosti, jer tako „mora da bude“ da se ne bi zamjerio „ai falchi della montagna.“

Općinski su izbori pred vratima, srpski telali viču: „nastalo je doba, da se Dušan digne iz groba.“ Kog je srpska majka zadojila, na noge junacke. Osvetnik Ivo et company s nama je, eff. Beg Milan takogier. Ne klonite duhom, Obilići, sve je naše do Crigrada. Gordi Lovćen silno prijeti, ljući je od ljute zmije; viče: „Složno Srbi, sad na rad, da uzmiemo Kotor grad.“ Ne sramimo se ničesa, budimo licumjerci, zavedimo manjinu autonomasku, ljubimo joj skute i koljena. — Osvetnik Ivo veli: „Lotterò ad ultimo sangue contro Pezzi“. Brajkoviću očitismo „Vječnaja Pamjat“: na noge, na noge Srbi braćo, novaca imademo u pričuvi, a uzmaujka li, nebojte se!

Stvorismo u gornjoj Dalmaciji Srbiju, a sada ćemo, ako bog da i drugu — u Primorju. Sve će biti naše:

„Hrvaćane, Bugarine, marš, marš,
Čeo Balkan naš“

Pfui, Pfui, bezobraznici, kako se ne sramite pomenutim gadnim sredstvima izvesti vaše crno djelovanje, vašu crnu namjeru! Kako ne pamтите oј Srbi one dane, kad je bio Ivo u vaš tor posijao razdor, nego se vi lijepo spasite onom Gjuru Vukotića, „Nema krsta bez tri prsta.“ Ne vidite li kako je Ivo i sada po treći put posijao neslogu i mržnju među nama. A ne znate li na pošljektu da bi Ivo i svoju kuću zapalio, kad mu ne bi bilo po onoj „Parlo io, parla Dio.“ —

Bokeški Hrvati i Katolici! na stranu sa strastima, budimo svi jednomu kolu! nek vam je dobro u pameti, kako su „snošljivi“ ercegnovski Srbi utrlili zadnji trag katoličanstva u Ercegnovome izmjenjivši općinski grb sv. Jerolima se jednom kulom između dva borića; kako su u Budvi makli grb sv. Ivana, a zamijenili ga sa srpskim, kako su u našoj općini za vrijeme Stefanovića bili Srbi izmjenili općinske pečate i narodne zastave sa *srpskima*, i to narodne zastave, koje su isti pokojni načelnici Bjeladinovići i Lipovci uveli, a kojima je zastavama sada opet povraćena dostojna čast! A sada najposlje misle protistiti općinu Kotorską, skroz i skroz, i kô što se pročulo istoga Iva metnuti za načelnika.

Dakle Srbima je sve pri ruci, Ivo sa zakomina, eff. Beg Milan položajem svojim, čijem se poyratku radovao „*Il falco della montagna*“; i to onaj eff. Beg Milan, koji se bio udaljio iz Kotora baš onaj dan, kad su se Srbi iz kraljevine (prilikom Gundulićeve proslave) vraćali sa Cetinju, i kada su na samomu polasku na parnoj lagji vikali: „Srbi, braćo, ne očajavajte dok je vama Crnogore i Srbije.“

Svijesni dakle Hrvati i katolici ne dopustite da nas nezasićljivi zmaj proždere i sa njim osvetnik Ivo. Držimo se one naše zlatne: Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari. A tebi vrtikapa Ivo poručujem ovu: „Kô što čini sebi čini.“ Do vijenja.

Ljubirotković.

Dubrovnik, 27 Septembra.

Poraženo porazom obzoraša u Zagrebu, spljetsko „Jedinstvo“ donosi grozomoran članak u kome crno po bijelu dokazuje kako su pravaši saveznici magjarona i izmećari Pešte. Na svrhu svoje filipike napisane u čistom hrvatskom ovjerenju, „Jedinstvo“ izlazi ovim „dokazom.“

„Narodne Novine“ zvanični organ hrv. slav. dalm. vlade u broju od 19 rujna pišu: „Naši su ih prijatelji (Obzoraše!) kliču „Jedinstvo“ djelomice brisali i zamjenjivali imenima g. Polnegovića, Jakčina i drugih.“

Ovo je u „Jedinstvu“ štampano debelijem slovima. Nema sumnje koalicija pravaša i magjarona očita je. Ali — ima jedan pusti ali — neka nam neodvisni spljetski list dozvoli jedan upit: Iz koje su ih (obzoraše) ono cedulje djelomično brisali prijatelji „Narodnih Novina?“

„Jedinstvo“ zna, ali neće da kaže. Kazaćemo mi. Oni su ih djelomično brisali iz svoje vlastite magjaronske cedulje III. izbornog kotara, u koju bijahu umetnuli ništa manje nego polovinu obzoraša. U zadnji čas iz risali su samo neke i na njihovo mjesto upisali ona dva pravaša, eda njihovim imenima zavedu koga, da glasuju za njihovu cedulju.

Ovo je jedan od običnih izbornih manovra, da se med izborcima dogodi konfuzija. „Jedinstvo“ pak mudro je prešutalo Obzorase, pak je gadnom, podlom klevetom, u koju samo ne vjeruje, napalo na pravaše, da ih ocrni u narodu onom brukom, kojom se odavna proslavilo.

Ovako se piše samo u Srbiji i Banatu!

Čistih glasovnica (t. j. u kojim su samo kandidati jedne stranke) predano je u izboru III. kotara za pravaše 335, za vladinovce 200, a za obzoraše samo 78. Račun je čist i po ovom može se vidjeti kako grozno poraziše obzoraše one klevete, koje oni evo godina dana sipaju proti stranci prava. Sada kako je to, da su neki obzoraši dobili do 400 glasova? To su oni koje su zajedno kandidirali i obzoraši i magjaroni. Same „Narodne Novine“ u istom broju od 19 rujna ovo priznaju. Pa ipak „Jedinstvo“ to je sve premućalo, te se uhvatilo jedne proste vrlo tendenciozne izborne igre, da se svojim licumjerskim otrovom na nas nabaci!

I ovo je organ jedne „umjerene“ jedne „triježne“ i „ozbiljne“ jedne — „hrvatske“ stranke!....

Naši Dopisi.

Trebinje, 18 Septembra.

(Odgovor Kalugjeru.) Vrlo cijenjeni gosp. uredniče! Bio sam jučer u vas dolje u Dubrovniku, pa mi je došao do ruka 36. broj „Dubrovnika“ od 8og. ov. mj., u kojem čitam pod naslovom „Priopćeno“ odgovor kalugjera Simeona Borkovića na moj dopis od 13. avgusta.

Kalugjer Borković hoće svojim odgovorom da pobije moj dopis, nazivajući sve ono, što sam Vam pisao, lažju i podvalom, te se gradi kao da sam ga na pravdi oklevetao. No meni se to ne čini; iz njegova odgovara ne mogu da uvidim da je on prav, a moj dopis laživ. Da vidimo. Najprvo ću spomenuti da se u glavnom moj opis dogagja-ja slaže s dogagjajem, kako ga sâm kalugjer opisuje. Jer i po kalugjerovom kazivanju izlazi da su bezi naredili djetetu kafu, pa da se je on umiješao i rekao da im je ne će peći, te da ih je potjerao iz kafane. Ne priznaje baš kalugjer to u svom odgovoru, ali iz njegovih riječi izlazi čisto bistro da je tako bilo. Jer sâm kalugjer kaže: „No moj ti bijesni beg strugnu s vrata i ode s kočijašima.“ Zar to ne znači da ga je pop potjerao? Ne razumijem inače, za što bi baš beg „strugnuo s vrata“ ako ne od sile ili od straha. Zar nijesi, kalugjere, u svom odgovoru mogao reći „izagje beg iz kafane,“ a ne baš „strugnu.“ Dok je beg strugnuo s vrata, mora da si ga ti genio iz kafane, o čemu pako u svom odgovoru šutiš. Već i iz toga može se vidjeti, da nije moj dopis baš tako sve o sve gola laž, kako to gosp. Borković hoće, jer se za čudo u glavnim crtama ipak slažemo. No ne samo to. Kad bi i sve ono onako bilo, kako kalugjer opisuje, kalugjer je ipak kriv, njegov postupak nije odgovarao njegovu stališu, a tim manje je zadovoljio zahtjevima uljudnosti. Kalugjer hoće da je jedan beg provodio nekakvu silu, te ga prikazuje kô kakva dajiju. Kakvu li je to silu mogao provoditi? Zar što je rekao: „Peći vlaške kafe.“ te što je u srdnji radi opetovanog pripitivanja djetetova, koliko da mu peče kafa, naredio djetetu da mu peče sto kafa? Ne vidim da je kalugjer imao tu povoda da se umiješa, kao što ni ne mogu da nagjem tu kakva razloga. rad koga bi se 12 godišnje dijete moglo dotle prepasti, da je drhtalo.

Koliko svak pozna Salihbega, sve bi se prije o njemu moglo reći, nego da je silnik i dajija, pa i sâm kalugjer to priznaje, veleći da je beg strugnuo s vrata, a ako kalugjer zna ko su i što su bile stare dajije, vjerovaoće mi da jedan dajija ne bi strugao s vrata, a još bi manje htio mjeriti svoju silu i snagu na slabu i nejaku djetetu, osobito pošto je tu bio kalugjer, koji bi mu svakako bio bolji „šićar.“ Pak ako je dakle Salihbega i rekao, „Peći vlaške kafe“ — o čem dakako sumnjam — moglo je to biti samo od sale ili inače bez ikakve zle namjere. A da se je Salihbeg na opetovano pripitivanje, koliko će kafa, mogao uhljutiti, lako pojnim; jer svak zna, da u nas nije običaja, kad se kafedžiji reče: „Ispici nam kafe,“ da kafedžija pita: koliko; jer to pitanje po starom našem hercegovačkom shvaćanju sadržanje u sebi nešto uvredljivo, jer tim pitanjem izražuje kafedžija na neki način svoje nepovjerenje dotičnom mušteriji, da mu ne će moći platiti ili što drugo. I ako je Salihbeg naredio djetetu da mu peče sto kafa, a to „sto kafa“ mogao je biti samo mig djetetu, da ga ne pita koliko, nego neka peče; breka Salihbegova mogla je biti samo izraz srdnje radi povrijegjena običaja i adeta, koji poštuju te ga se tvrdo drže Hercegovci, a o kakvoj sili ne može tu biti nikakova razgovora. S toga si se, pope, prenaglio, kad si se umiješao, tvoja intervencija bila je sasvim suvišna, a Salihbeg je imao potpuno pravo, kad ti je rekao: „Muči ti pope, ja tebe ništa ne pitam, za moje pare hoću da pijem koliko me čef, i hoću baš da mi se ispeku sto kafa.“ A kako si istom pogriješio, u koliko si nepravdu zagazio, koju si neuljudnost počinio, kad si, kako sâm kažeš, nakon toga zavikao: „E kad je taka sila, baš onda ne će vam

mali peći kafe.“ to nek sude cijenjeni čitaoci; taj postupak kalugjerov u potpunoj je mjeri zaslužio ono negodovanje, ovaj prije kor, kojim sam ga javno osudio u svom dopisu. Tim svojim korakom postao je kalugjer od tobožnjeg i sasvim nepotrebnog branitelja, objestan napadač i tim je već — kriv. Pak da je sve i sila bila, šta za to? Gdje je to gosp. Kalugjer naučen na taku finoću, da je jedan gost u kafani ne smije izadrijeti na služinče? A na koncu šta se je to sve gosp. Kalugjera ticalo? Eto i po samom njegovom odgovoru, dolazi da je gosp. Borković kriv, a u tome nas podrjepljuju i dva-tri fakta, koja ću evo da iznesem, te koji nas još bolje upoznaju s naravljju gosp. Kalugjera Borkovića, a jasno govore da je velika vjerovatnost, da m-j dopis nije podvala i laž. Isti gosp. Kalugjer Borković, koji nas uvjerava, da u pet godina još ni s kim nije imao grke riječi, izadro se tu nedavno na Mosku u Šutićevoj kantini u vrlo osornom tonu na uglednog trebinjskog trgovca gosp. Zahiragu Bijedića, koji mu je negdje oko podne nazvao: Dobro jutro. „Kakvo ti je sad dobro jutro? nije sad dobro jutro.“ — „Ma čovječe božiji, odgovorio mu je Zahiraga, dobro je vazda lijepo reći.“ — „Mislio sam, pripovijeda Zahiraga, da je pijan, pak sam prošao u extra-robu. Je li to bilo? A sjeća li se gosp. Borković, kako je grubo i nedostojno svojeg stališa dočekao, takogjer na Mosku, Sabita Begovića, kad mu je ovaj nazvao: Pomoz Bog, a on mu odgovorio: „Zdravo visio Turčina.“ Nego mu Sabit, kô što je muško, nije ostao dužan, nego mu je odgovorio: „Visio ti čača“ i zaprijetio da će ga zgazit ako ne umuči, te su se i žandari morali umiješati. Je li to bilo? Meri barem kazuju ljudi. Nakon dogogjaja od 12. avgusta postao je g. Kalugjer Borković nekakav „curiosum,“ te su se mnogi Trebinjci svraćali u Čepelicu, da ga vide je li čemu i da raspitaju, kako se je stvar dogodila, pak je nekim neka djevojka — biće bila Kaporova kćer — odgovorila: „Pustite ga, ljudi, u njega je jednom tika narav, da ne može gledati ni trpjeti Turčina.“ — Nakon što sam to čuo, puklo mi je sve pred očima, sve sam razumio, pojmio sam dogogjaj u Čepelici na 12og. avgusta, te sam laglje mogao vjerovati, da je kalugjer krivlji od Salihbega. —

Gosp. uredniče! Odlujio sam, istina, ali mi drukčije nije ni moglo biti, jer mi je valjalo odbiti od sebe potvoru laži, te se najodlučnije ograditi proti tome, da je „crna i klevetnička duša u hrvatskog dopisnika, te da mu je bila pogana namjera da ocrni g. Kalugjera s ničesa drugog, već što je pravoslavni sveštenik i Srbin.“

Vara se g. Kalugjer Borković predbacujući mi tu poganu namjeru, jer šta je meni stalo, što je on Srbin i pravoslavni sveštenik; nek bude šta hoće; ja hvala Bogu nijesam ni to, ni to, a mi se muslomani držimo principa: „Tebi tvoje — meni moje,“ a dobri i čestiti ljudi svi na su nam mili. Nego nijesam ja čorav kod očiju, te znam radi česa g. Borković spominje i spočituje tu „poganu namjeru;“ htio bi on tijekom da dobije naklonost svojih sujernika, koji mu takogjer nevjeruju da je prav, nego su ga, kako čujem, lijepo prekorili i ovi ovdje u Trebinju, a i dolje u Dubrovniku. A tako i treba, jer ko je kriv, kriv je kod svakoga.

Iznoseć stvar u javnost, nijesam htio nikog klevetati, nego sam vršio dužnost dopisnika, te sve, što sam pisao, pisao sam uvjeren da istinu pišem. Nije, gosp. Kalugjere, crna i klevetnička duša u hrvatskog dopisnika, nego je čista kô biljur. To Vam Borkoviću poručuje iz Hrupjela Abid Trebinjac.

Ston, dne 20 Septembra.

Uglednom gosp. Filipu Matiću c. k. Prigledniku. Cavtat. — Vaš otvoreni list na me, rijet bi da je vas prožet suhijem medom, ali kao pčela ima svoj žalac, tako u Vašem listu kroz med lako je prožeti i nekoliko žuci. Vi kao da dvojite, da li spadam među poštene duše; Vi mi u obraz bacate nekakvu *vigliaccheria*; Vi očito kažete da nije istinito, dapače da je laž da ste se trzali i skakali. Čestitim Vašim besjedam i laskavim Vašim izrazima prama meni ostajem posve haran, jer mi je to najbolji dokaz, da od staroga prijateljstva

temelj ne taknut ostaje; ali naznačenom izljevnu žući ne mogu haran ostati, jer znam da ga nijesam zaslužio. Prostitute, ali kad je stvar na javnosti, treba da dokažem. Po momu slabom sudu „poštena je duša u politici kako i u svemu“ onaj, koji u svakoj prigodi niči se makac ne pomakne od cilja svoga. Ufam da se dobro spominjete, da sam ja kudrio ponašanje političko narodnjaka još onda kad su pravaši bili Bogu u skutu, i da sam zagovarao odlučniju politiku: po tomu dakle ja sam ostao pri istom uvjerenju kao i prije. Ako se pak to nepoštenje odnaša na izraze Vami upravljene, bistro i čisto mogu Vam kazati, da ste zagovarali cavtajsku zadrugu, da ustane proti meni; da ste pod imenom patriotizma nazivali druge da sudjeluju toj borbi. Sjegurno je, da ako je stvar kako i jest taka, Vi nijeste mogli biti ravnodušni, i po tomu moj izraz trzanje ima svoga temelja. Da ste pak, kad je svršio izbor polećeli, da obavjestite svoj mili „Dubrovnik“ i koga još dalje o ispadu borbe, živa je istina koja se neda poreći. Žacla Vas je riječ usluga, ali bješe te primjetiti, da sam ja veoma promišljeno kazao, da sam Vam *možda* kakvu malu uslugu učinio, a budite uvjereni da se to odnašalo na moje stanovište, kad Vas je jedan sudrug podlo i netemeljito tužio, koja stvar mješte „vigliaccheria“ Vami dolazi bit od očite časti, jer baš onom zgodom, koliko ste Vi u meni našli postojanosti, toliko sam ja u Vami spoznao čovječstvo i poštenje. Možda sam pogriješio, jer nijesam to odmah javio, ali Vi ste nazgredno ulazili u moj dopis, a ja se nijesam bavio potankostima.

Cijenim ugledni Gospodine, da sam Vam se odužio otvorenom listu, te zaključujem, da ufam da ćemo ostati isto dobri prijatelji, kako smo i bili. Ostajem Vami predani

Dn. Ante Liepopili.

Ston, 22 Septembra.

(*Naša Čitaonica*). Odavna se je bio raznio glas, da se je namislilo u Stonu otvoriti hrvatsku čitaonicu, buduć da napredak našega naroda dan danas to iziskuje. I zbilja, namišljeno učinjeno. Svi Stonjani ko jedan čovjek pregnuše oko ostvarenja te plemenite namisli; i eto se već danas u sred Stona bijeli naša čitaonica, lijep dokaz napretka i sloge ovdješnjeg naroda. Taman na 15 o. mj. slijedio je svečani otvor. Na 4 sata po p. istoga dana pucanje mužara i vijanje milih nam trobojnica, navjesti svečanost otvora. Narod se u tinji čas sakupi da prisustvuje otvoru a svakomu je na licu otsjevalo neko neobično veselje. Kad su članovi u dosta velikom broju jur sakupljeni bili, gosp. se presjednik podigne, te kratkim ali jezgrovitim govorom oslovi prisutne, istaknuvši cijelju čitaonice i potaknuvši članove na rad i borbu te zaključivši svoj govor sa trokratnim živio Njegovu Veličanstvu, na što svi članovi jednoglasno odvrata: Živio! Do kasne noći neprestaje se veselilo i napijalo, a urnebesno pjevanje vrijedne Stonjske mladeži, zaglušivalo je uši prisutnih. Sve je teklo u potpunom redu, ni za dlaku da se je štogod poremetilo. Potpresjednik čitaonice naš dični dn. Ante, ometen nekim poslima, nije mogao otvoru prisustvovati, šte je svakomu žao bilo, te i ako je sve uspjelo da nikud bolje, ipak se je njegova praznina u velike očučela, kaonoti onoga, koji je kadar „da svojim patrijotičnim govorom, duše i srca do neba uzdigne. Naprijed dakle braćo Stonjani, istina početak je svaki težak *ali teškoće čine ljude, kao i oluje mornare*. Ne zaostanimo ni mi za našom braćom, dapače stavimo se u prve redove kao pravi Leonidini vojnici na thermopylskom klancu, imajući uvijek pred očima stihove neprežaljenog nam don Stjepa:

Kog Hrvatska majka rodi,
Tko hrvatski jezik zbori,
Kom' majčino mlieko godi,
Rodnim plamom grud mu gori
Od Zemuna do sinj-mora,
Naprijed, naprijed bez odmore!

Stonjunin pravaš.

Janjina, 26 septembra.

Šumadinsko „Jedinstvo“ pozivlje „Narodni List“ da iznese ime i prezime onoga, te bi za pjevanje dopuštenih hrvatskih pjesama i poklik „živjela Hrvatska“ bio osuđen na globu ili tamnicu,

„da — nadodaje vizantinski — uzmogne uzet u obranu dotičnika“.

„Narodni List“ je već nekoliko slučaj iznio. Baš dok te slučaje čitamo i grizemo se u duši ne samo kao Hrvati, već kao i slobodni gragjani, stupi jedan omladinac-pravaš pred nas i pokaže nam sličnu osudu. To je ona ista osuda, koja je udarena nazad dvije godine dvadesetorici Janjinskih omladinaca, samo za to, što su naprosto pjevali hrvatsko i to *dopuštene* hrvatske pjesme. Časni je Biankini o tome govorio i u cesarevinskom vijeću i u pokrajinskom saboru, a narodnjački prvak dr. Čingrija učinio je utoke najprije na Namjesništvo u Zadru, a onda na Ministarstvo u Beču. Stvar se otešla i svak se nadao, da je zaspala za uvijek. Kad eto — danas taj omladinac-prikaživa nam istu osudu, koju da je baš taj čas od općine primio. A što od utoka? — zapitasm. Rekli nam — odgovori — da je Ministarstvo odbacilo utoke, kao netemeljite. Tako — primjetismo — a što ćete sad? Ništa — odgovori — reko nam I. A. da je najbolje, da ne činimo ništa.

Dirne nas to i osamismo se odma. Prihvatismo se pera i iznosimo evo na javnost sve po istini. A iznosimo s jedne strane, da „Jedinstvo“ prikazemo jedan konkretni slučaj — da vidimo, kako će se vizantinski i šumadinski *zauzet*; — s druge strane pak, da, i ako žalostnim srcem, opazimo, kako se to kod nas neki ljudi preko noći mijenjaju. Onaj, koji je toliko, u svoje vrijeme, po cijelom poluostrvu, dijelio lekcije o patrijotizmu; onaj, koji je u svoje doba omiliku prašinu uzvitlao; onaj, koji je za obranu omladine i velezaslužni Biankini pisao i omladinu na pjevanje nagonio, pa i utocima kumovao — onaj sad svjetuje tu istu omladinu, da *ne čini ništa!*... Kolike li promjene! *Istina.*

Pogled po svijetu.

— Rimske svečanosti XX. Septembra još traju premda se glavno svršilo. Crispi pred spomenikom Garibaldija govorio je o papinu svjetovnom gospostvu, koji govor izazvao je po svoj Europi velike koment. Papa je onaj dan sproveo u molitvi.

— Bečki antisemiti oteše i II. tijelo. Od 46 mandata dobiše ih 32. Kakav god bio ispadak I. tijela, oni sada raspolazu većinom u bečkoj općini.

— Svršile su franceske manovre, kojim uz presjednika Faurea prisustvovahu ruski ministar Lobanov i general Dragomirov, da posvjedoče rusko-franceski savez.

— Lijepijeh se čuje iz Srbije! Novine javljaju, da se u Švicarskoj Milan bio tako zadužio, da su mu sve sekvestrirali. Došao sin da plati i kad ga je korio, otac ga uhvati za vrat i izbaci na polje!

Domaće vijesti

Odgovor Jedinstva. — U pr. broju spljetskog lista čitamo: — „Crvena Hrvatska“ pozivlje nas, da dokažemo laži „Jedinstva“ — koje smo dokazali. — „Jedinstvo“ odgovara da neće.

Ne treba brate! Kad ih je jednom dokazalo, nama je dosta.

Fabrika duhana u Ljubuškom. — Evo tri i četiri pisma što ih ovih dana primismo iz Ljubuškoga, pak se svaki tuži kako su radnice duhana izložene napastima i bezobraznim predlozima nekih nadglednika iz otkupnom ureda. Ta pisma zalaze u potankosti i pripovjedađu uprāv škandaloznih stvari. Jedno veće uz pucjavu pušaka slavile se Upravitelj duhana, tuže nam se ljudi, kô da za sve to ne haje, što čine njegovi ljubimci, žestoki-Srbi kô i on. Mi ovim upozorujemo stariju vlast na te nepodopštine, obećajuć, da ćemo, ako nam se ponovo potuže, iznijeti na dvor imena i prezimena.

Značajna šutnja. — Svi listovi koji zastupaju hrvatske interese, baviše se čuvenim dalmatinskim izborima, izrazujuć svoje mišljenje o ponašanju ove ili one stranke — svi samo jedan ne. On je o svemu mudro mučao, da ne izloži svoj plemeniti radikalizam, utopljen u velikim *nesebičnim* idejalima, u ime kojih htio je rastrovati stranku prava. Značajna šutnja!

Izbori u Zagrebu. — U III izborništvu valjalo je obaviti naknadni izbor od 5 zastupnika, koji nijesu imali absolutne većine. Obzoraši, videći svoju slabost, sami se povukoše. Tako se ogleდაჲe magjaroni i pravaši. Borba je bila žestoka preko svake mjere, ali pravaši dobiše ipak veliku većinu. Tako će u budućem gradskom zastupstvu Zagreba stranka prava imati 14 zastupnika, koji broj još nije nikad imala. Ovo je najbolji dokaz kako njezino načelo odolijeva svijem onijem klevetama, kojim neki ljudi hoće, da je kompromituju pred narodom.

Hoćeli sinuti svijetlo? — Pišu novine, da će se, ako Bog da, brzo ući u trag krivcima škandala na spljetskoj gimnaziji, te da su neki već zatvoreni.

Gradska Kronika.

Lične vijesti. — U ponedjelnik, utornik i srijedu boravio je u gradu gosp. namjesnik fsm. David sa gospogjom i sa namj. savjetnikom Nardelijem. — U srijedu došao je iz Zadra poznati rodoljub i urednik „Kat. Dalmacije“ dn. Ivo Prodan. U četvrtak povratio se natrag.

Imenovanje. — Gosp. Lovro Welcek imenovan je višim financijskim povjerenikom. Čestitamo!

Premještaji. — Jedva jednom puče tajna o premještajima profesura s mjesnog c. k. Vel. Gimnazija. Osvem svrgnuća popa Jova Bučina imamo još 4 premještaja i to za 1 Hrvata i 3 Srba. Prof. Marcel Kušar premješten je u gimnaziju u Zadar; prof. Niko Matijević i Jozo Carević u Spljet, a prof. Jozo Katić u Kotor.

U predzadnjem „Jedinstvu“ gosp. P. Č. napisao je dosta žestok članak o premještaju prof. Kušara, koji da je jedino u toliko kriv, što je pomogao otkriti onu organizovanu srpsku propagandu u dubrovačkom gimnaziju. Gosp. P. Č. sumnja da je ovaj premještaj maslo kakvog *srpskog omladincu* „koji vrši kobni svoj upliv ondje, gdje se kod nas vedri i oblači.“ Kušarov premještaj istovjetuje on sa stvari narodne stranke, jer se „ovdje radi samo o gadnim spletkama, spram kojijem bi trebalo da narodna hrvatska stranka ustane i spasi svoj ugled.“ Spominje borbu stranke proti Rodićevu Alesaniju i proti Jovanoviću, pak ističe kako treba dosljedno postupat i u pitanju dubrovačkog gimnazija, koje „bi moglo dovestit do toga, da vidimo konac nečuvanim intrigam, koji se od nekoliko vremena sablažnjivo na našem obzoru pojavljaju.“

Kako vidimo gosp. P. Č. prijeti i obećaje. On je svojim pismom ovdje postavio ništa manje nego klubsko pitanje. A što govore drugi?

Nećemo da izvodimo grdna protuslovja između rada narodno-hrvatske stranke i gornjih riječi, da se ne reče, e hoćemo da joj ometamo. Eto je tu! U svoje doba vidjećemo koliko će se vladina stranka pokazati solidarna s riječima jednoga od svojih prvaka. Neka nam oprosti gosp. P. Č., ali obzirom na bližnju prošlost i sve ono što se je ovih dana dogodilo; obzirom na većinu elemenata, koji sastavljaju narodujački klub, mi vrlo sumjamo.

Učiteljske konferencije. — U srijedu, četvrtak i petak obdržavale su se u mjesnoj muškoj školi konferencije učitelja i učiteljica našega kotara pod ravnanjem i presjedništvom kot. nadzornika gosp. prof. Gjura Devića. Kao član kot. škol. vijeća izabran je gosp. M. Stojković gragj. učitelj.

Preparandij. — Početkom školske godine proći će c. k. žensko učiteljište u kuću Natali-Gozze na Poljani.

Našoj pošti. — Uslijed ovih novih parobrodarskih promjena dogodila se velika konfuzija u primanju pošte, tako da dosta puta dogju prije novi listovi nego stariji. Svak se nada, da će se ovo urediti. I još nešto. Odviše se čekaju ta blažena pisma i listovi! Najmanje po 3 ure od dolaska parobroda. Ne bi li to moglo nešto brže ići?

Vatra. — U ponedjeljak veče u kući krojačice Mare Frey na Širokoj Ulici prevali se svijeta od petroleja i zapali vatru. Na viku i zapoma-

ganje prisutnih *sartorela* skoče čeljad, te poduše požar.

Nedjeljni počinak. — Ministarstvo je odredilo da u nas u gradu budu otvoreni dućani hrane u nedjelju od 6 ura u jutro do podne. Tijem se u nekoliko popravila prvašnja neshodna odluka.

Novi Lloydov parobrod. — Sinoć je pripio u Gruž novi Lloydov parobrod „Grof Wurmbbrand“ najbrži i najelegantniji od svih parobroda, što plove Jadranskim morem. On će uzdržat najbržu Lloydovu prugu Trst-Kotor. Pak će se iz Gruža u Trst moći doći u 24 sata. Tako je uregjeno za putnike, ali smo na pošti dosta izgubili, jer ćemo je dobivati mnogo kasnije, a uz to novine po 4 dana zajedno. Pošto su novine eventualnim gostima Dalmacije od neophodne potrebe, bilo bi dobro da se ovo nekako popravi. U toliko dobro nam došao brzi „Wurmbbrand“!

Dubrovnik. — Počam od prvog budućeg polaska is Trsta brzi „Dubrovnik“ donosiće redovito poštu, za što je dobio 12.000 fior. pripomoći na godinu.

Malo računa. — Srbe vidi se, smeo je golemi poraz srpstva u Dubrovniku. „Ne znadu više što da pišu. U „Srpskom Glasu“ izišao je nekakav „Orlando“ (Vlaho Matijević?) pa govori o kompromisu talijanaša i Hrvata, zaboravljajući da su oni autonomnaši *dobrovoljno* dali svoje glasove, zaboravljajući Bondu i onaj srpsko-autonomaški kompromis, od njega potpisan, koji se do danas nije razvrgao.

Orlando veli da je u drugom glasovanju u ono 191. bilo 60 autonomnaša za gosp. DeGiulli, ali u dokazima ne zna da ih imenuje 60 nego samo 58. Ma da nam je to svedjedno, laž je da je sve ono 58 birača, koje on imenuje autonomnaši, jer je med njima metnuo i *osam* Hrvata, koje bez potrebe ne iznosimo, da čeljad ne izložimo. Ostaje dakle najviše 50 autonomnaša, koji su glasovali za Hrvata što i mi evo priznajemo.

Za Gondolu bilo je 160 glasova. Od ovih 36 (trideset i šest) glasova spadaju talijanašima i nijemcima, te njemačko-talijanaškim vojničkim činovnicima. Hoće li Orlando, možemo ga u svako doba poslužiti imenima. Za Gondolu ostaje dakle 126 „čistih“ srpskih a za Hrvate 141 hrvatski glas. Uzmimo u obzir da Hrvati nijesu ni utoke napravili, te tako mnoge svoje izgubili, da su Srbi mjesec dana *novcem i općinom* agitirali, a Hrvati tek tri dana pred izbore odlučili prikazati se — pak ćemo pitat *iskrenog* Orlando: gdje je taj srpski Dubrovnik? Evo odgovora i evo brojeva po kojijem mi pozivasmo i pozivamo Srbe, da nam za *općinskih* izbora (gdje glasuje sav narod, a ne zastupničkih, gdje su njihovi Nijemci činovnici) izigju na megdan *sami* i ko dobije *dvostruki* broj glasova pravijeh Dubrovčana, neka svojata Dubrovnik. Jesu li nas razumjeli? Neke oni učine ovaku izjavu!

Glede osobe gosp. DeGiulli na koga *Orlando*, onako napada misleć je on Gondola, upit ćemo ga: je li *Orlando* zaboravio svoje porijeklo, ko je bio i što je bio i u kakvom svojstvu je došao njegov čaće u Dubrovnik? Nećiji sinovi i nećiji neputovi imali bi ostavit na miru tugje pregje. Inteligenti pauca!

Odbacićemo ipak najbezobrazniju laž, a to da je gosp. DeGiulli igda bio autonomnaš.

Ovoliko na odgovor *Orlandu*, a ako hoće još neka se samo javi.

Zaplijenjeno.

Zaplijenjeno.

Zaplijenjeno.

Književnost.

Primili smo: *Majka u radu za Boga i Hrvatsku* napisao Iv. Nep. Jemeršić, župnik u Grubišnom polju, drugo uvećano izdanje ove zlatne i od svakoga pohvaljene knjižice. Cijena 15 novč.

Ljubim vienac. Savio ga Ljudevit Varjačić. U Zagrebu 1895. Naklada knjižare F. Ludwiga. Cijena 30 novč.

Spor između Srba i Hrvata. — Napisao Ild Bogdanov. U Zadru 1895. Štamparija S. Artale. Pisac (kako ćemo jedan politički činovnik) neće da budemo ni Srbi ni Hrvati nego — Balkanci!

Šešira, Odijela i Crevalja, Najbolje vrsti uz jeftinu cijenu kupuje se kod

M. Mitrovića

svake vrsti galanterie, mirisa, šivaćih strojeva.

Radionica drvodjelca ustanovljena god. 1854.

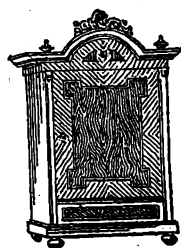
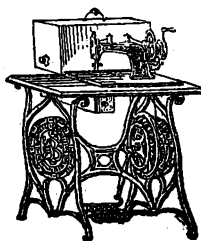
NOVO SKLADIŠTE POKUJSTVA

PAVLA SRINCICH-A

u DUBROVNIKU

u vlastitoj kući ulica „Zlatarićeva“ prama radionici istoga.

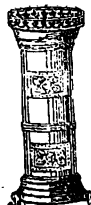
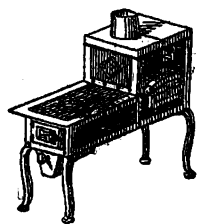
Cijene što se ne straše konkurencije

Veliki izbor svake mjere i vrste greda i pilanoga drvla, Stura za podkrovlje (stuk), cimenta, klinka, stakala, prostog i izragjenog željeza, peći i ogništa (Sparherd), Closets gvozdena i zemljena, alata za svakog zanata. Potrebe za kuhinju. Decimalne mjere i utezi redovito biljegovani. Ditmarove svijeće cijene kao u tvornici. Putni kovčezi (b-uli). Šivaći strojevi svake cijene. Pletena kolica za malu djecu. Okvirá, zrcalá, oleografijá, pušaká, revolverá i municije raznijeh sistema. Pokujstva i tapecarije svake vrste vlastite i bečke tvornice. Radionica tapecarijá i šustá za postelje. Stolicje Tonet od f. 2 do 2.50. Igračaka za djecu. Mrtvački ljesovi od kovine. Svjetionici i vijenci za pogrebe. Mrtvačka kola umjerene cijene. Poduzeća za gradnje, prenose i otpravaćine.

U radionici drvodjelaca izvršavaju se najtačnije različite radnje za gragjevine, kao zatvore za prozore, persijane, vrata i podove.

Na zahtjev šalju se ojenici

Poduzeće za prevoz vojničke pošte u Hercegovinu

OGLAS.

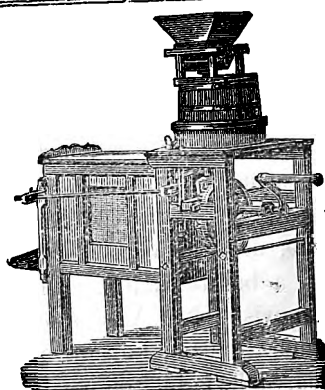
Čast mi je javiti P. N. Gospodi, koji civilnoj toli gospodi častučinu, da sam otvorio, već u ovom listu pomenutu krojačnicu.

Krojačnica je oskrbljena svakovrsnim civilnim i vojničkim bruskim tkaninama, to sam u stanju zadovoljiti svoj gospodi mušterijama, koji će imati dobrotu k meni se obratiti. sa štofama veoma finog ukusa, fine vrste i po najnovijoj modi.

Dućan se nalazi u ulici S. Barbare prema dućana Gosp. Bernarda Weissa.

Sa poćitanjem
Gjorgjo Jelić
Civilni i vojnički šavac.

Traži se takogjer jedan naućnik iz poštene kuće.

Najbolje i najjeftinije SKLADIŠTE

za sve poljodjelske Strojjeve i sprave — Štrcaljke svake vrsti — Kotaće — Šivaće strojeve — Strojjeve za pranje i sušenje — Patent. rućne mline — Tijeskovje — Štrcalje za peronosporu — Pumpe za vino — Motore na paru ili petrolej

AUGUST KOLB, Tvornica strojeva

BEČ, II/7 Passetistrasse Br. 29-31.

Traže se solidni zastupnici.

Kamel-havelocko 9 f. sa ogrlicom 13 fior. kabanice proti vremenu iz devine dlake 7 f. (najbolje) Loden-odjela u svim bojama f. 16 uvijek zališno kod

Jakoba Rothbergera

i k. Dvorskog dobavljača u Beču I. Stephansplatz Br. 9. Svaki dan otvoreno do ponoć.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

W. K. S. S. A.

ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Skladište pokujstva, svijeća, peći, boja, kista, cackla i oleografija.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na pò godine flor. 2; za *Austro-Ugarsku*, *Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4: 50, na pò godine flor. 2: 25; za *inozemstvo* flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i ogasi paćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi kojise više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Vjerski fanatizam.

Od nekoliko dana — u izbornoj borbi i polemici ne dospjesmo ni objaviti — boravi u sjevernoj Dalmaciji u pastirskim pohodima grčko-katolički biskup Drohobecky.

Naš prostiji narod u ovim amo krajevima skoro i ne zna ko su ti grčko-katolici. Kršćani kô i katolici, u vjerskim naukama s njima sasvim jednaki; priznavaju i papu za vrhovnu glavu crkve. Ali u obredu mnogo su bliži pravoslavijem: njihovi se popovi žene, nose bradu, liturgija se poji staroslovenski itd. Pa kao takovi imaju i svoje posebne crkvene starješine, koji su podložni papi. S toga se i zovu *unijati*. U sjevernoj Dalmaciji ima vikarijat sa nekoliko župa.

Na glas da će biskup Drohobecky u pastirski pohod stala krika srpskih novina. U nas se istaknuo „Srpski Glas“ dočim je „Dubrovnik“ mudro šutio. Unijati sjeverne Dalmacije žive pomiješani sa pravoslavcima. Srpski političari i popovi mjesec dana prije uicali su narod na demonstracije protiv unijatskog biskupa. „Srpski Glas“, „Srbobran“ i drugi napadahu ga, pitajući koga posla imade on u Dalmaciji. Agitacija urodila. Popovi i političari srpski uspješno fanatizovati proste rišćanske seljake. Kud je Drohobecky prolazio, tu su pravoslavni bježali, kô ispred vatre. Njemu u lice zatvorahu prozore i kućna vrata, vriježajuć tako posvećenog pastijera i u neku ruku gosta u svome mjestu.

Srpski listovi — poimence „Srpski Glas“ — donijeli su opširna izvješća ob ovom fanatizmu, pak su ga na sva usta polivalili.

Vjerskijem poglavicama grčko-istočnjaka bilo prosto, što su demonstrirali unijatskom biskupu. Pa neka ga crkveni njihovi organi i napadaju! Mi bi to nekako mogli razumjeti. Ali gorući listovi vele da su oni politička glasila srpskoga plemena; da su oni liberalni; da je u njima brat mio koje vjere bio; da oni ne gledaju kako se ko krsti! Pa kako su onda mogli ustati na unijatskog biskupa, koji ide u pohode svome stadi? Kako mogahu odobriti i hvaliti one insulte, kojim fukarluk u nadi da će pogoditi njega, o sramoti sebe? I to uprav oni srpski politički listovi, oni koji su nam više dodijali vikom, da u njih vjera u politiku ne ulazi! Ta po ovom načelu njima bi imalo biti sve jedno i katolik, pravoslavni, unijat, ili muhamedanac — samo da je dobar Srbin!

Demonstracije učinjene unijatskom biskupu, odobrene od srpskih svjetovnjačkih političara sve protivno dokazuju. One nam vele, da ovo naše srpstvo nije no prosta vjerska stranka, skućena pod upliv kalugjera, koji ga vjeri i crkvi nametnuše. Srpski političari podložni su ovoj nauci, koju moraju sljepački slušati. Inače kako možemo rastumačiti, da naj prvi srpski svjetovnjaci svako vjersko pitanje uzimaju s narodno-političkog gledišta, osugujući sve ono što ne miriše pravoslavnim tamjanom?

Evo dokaza u Drohobecom. Mi nismo pozvani, da se izrazujemo ob ovom obredu katoličke crkve. Nismo kompetentni da raspravljamo vjerska i crkovna pitanja. Pa to i nije zadaća naša. Jer brat je mio koje vjere bio, jer vjera ne ulazi u narodnost — a mi branimo hrvatstvo.

Nije tako kod Srba. Pitanje o združenju crkava zanima danas slavenski svijet. Nesretni ovaj razdor mnogo nam je nahudio. Mi možemo u tom poslu misliti ovako i onako. I najgori laik, ako malo misli, uvidjet će, da je bolje da bude sloga i jedinstvo nego raskol. No to može biti individualno ili vjersko mnijenje. Crkve i njezini listovi neka stvar pretresaju. Narodnost ni političke stranke kao takovi ne bi smjeli ulaziti u ovaka pitanja.

Kod Srba je sve protivno. „*Branik*“, dakle organ jedne narodno-političke stranke u jednom od zadnjih brojeva najžešće napada na pokušaje Sv. Stolice za crkveno jedinstvo. „*Branik*“ veli da on unije neće jer se „koža čovjeku ježi, kad čita one strahote koje su vezane s unijom.“ „Unija je uvijek srpskom narodu o glavi radila“ veli dalje. „Ako unija (t. j. združenje crkava) uspije, pasti će narodna svijest među Srbima.“ „Pravoslavni Sloveni neće uniju s rimokatoličkom crkvom.“ Ovako piše „*Branik*“. A „*Glas Crnogorca*“ odobravanjem prešampaje ove retke!

Kako se lijepo vidi, oni ovdje govore ne kao grčko-istočnjaci, nego kao Srbi. „*Branik*“ je list jedne srpske narodne stranke, a „*Glas Crnogorski*“ jedne srpske vlade. Iza ovakvih izjava, može li u to kolo iko pristupiti, te se ne krsti su tri prsta? Može li dakle katolik ili muhamedanac biti Srbom? Jest, svi su ovi njima Srbi, kad im to ide u račun. *Srbi svi i svuda*, ali pravi Srbi samo pravoslavni Srbi.

Kolika li tu razlika između zatucanog srpskog vjerskog fanatizma i Hrvata, a osobito naše stranke prava! U nas je zbilja baška vjera, a baška narodnost i stranka. Katolik, unijat, muhamedanac, pravoslavni, židov — u narodu i stranci uživa jednaku ljubav i štovanje. Jer smo svi sinovi jednog naroda. Srpskim kalugjerima i njihovim izmećarima oko „*Branika*“ „*Srpskog Glasa*“ i „*Dubrovnika*“ itd. to će se zaista činiti nepojmljivo; oni koji su osladili čitajući srpske insulte učinjene unijatskom biskupu. Reći ćemo im da ovako misle ne samo svjetovnjaci nego i naši katolički sveštenici. Oni tako slušaju samo svoje starješine. — „Ne ima sumnje, da je na političkom polju neko plemenito natjecanje, kad se naime bez povrede čistine i pravednosti nastoji, da se ostvori u životu na- zori, za koje se čini, da bolje nego li drugi dovode do općega dobra. No crkvi potezati u stran- ke, ili dapače htjeti, da bude pomoćnica, da se nadoladaju protivnici, to odaje ljude što vjerov- kon bezobzirno zlorabe. Usuprot treba da bude svim vjerovakon svet i nepovrediv.“ — Ko ovo veli? Niko drugi nego rimski papa u enciklici o dužnosti kršćana!

Kad je liberalizam Lava XIII. ispred onog srpskih političara, koji pljeskahu uvredama Drohobecom, učinjenim u stranačke svrhe!

Odgovor na klevete

Zadnji zagrebački općinski izbori zasjeđali su konačnu propast obzoračke stranke. Može „*Obzor*“ koliko hoće pisati, da su živi i zdravi. Njegovijem ljudima nije niko tjelesno nahudio; papira imade dosta na svijetu; i dalje će „*Obzor*“ izlaziti, ali to još nije nikakav dokaz da njegova stranka, kao politička stranka, i dalje opstoji.

Ona je u Zagrebu imala zadnju svoju tvrgjavu. Do juče znali su „*Obzoraši*“ i njihovi prijatelji s ponosom pokazivati na gragjanstvo glav- noga grada. A danas?

Nemojmo gledati I. i II. izborni, kotar koji je u rukama činovnika. Zna se da u Hrvatskoj činovnik ne samo ne smije glasovati za pravaša, nego ne smije se ni ustegnuti. U takim okolnosti- ma nije čudo, da su I. i II. kotar dobili magja- roni. Ali gdje gragjanstvo odlučuje, tu su pobije- dili pravaši.

Prvi put pobijedili su proti obzorašima i ma- gjaronima napose. Drugi put u djelomičnom nak- nadnom izboru obzoraši se nijesu ni prikazali, ne- go su dapače na žalost nekli glasovali za magja- rone. Ali ipak i tada pobijediše pravaši sa veći- nom od 125 glasova. Tim je zagrebačko gragjan- stvo čisto i bistro kazalo, da ono pristaje za stran- ku prava. Ako pak uzmemo u obzir, da je obzo- raška stranka držala Zagreb svojom tvrgjavom, pak da među neodvisnim gragjanstvom na čiste svoje cedulje III. izbornog kotara nije skupila ni trećinu glasova koliko pravaši, mi možemo punim pravom zaključiti, da je obzoraška stranka svojim lažima i klevetama sama sebe zakopala. Mi smo amo, daleko. Zagrebački organ stranke prava ne smije da dolazi u Dalmaciju. Mnogi za to misle, da je zbilja moguće ono što of pravašima piše „*Obzor*“ i još neko. Zagrebačko gragjanstvo, koje stoji na licu mjesta poznate kovačnice kleveta, svojim glasovanjem kazalo je, koliko do njih drži.

Jedan plaćenički list bio je iznio, da su pisa- le „*Nar. Novine*“, da su magjaroni iz cedulja brisali obzoraše i zamjenjivali ih sa pravašima. Magjaroni bijahu u svoju cedulju metnuli polovinu obzoraša, od kojih rekoše „*Narodne Novine*“, da su neke izbrisali i zamjenili ih sa 2 pravaša. Mi smo mi- sljeli, da su „*Narodne Novine*“ rekly istinu pak smo oborili lažne povale plaćeničkog lista. Ali „*Hrvatska*“ izišla je izjavom, da to nije istina, nego da su magjaroni iz pravaških cedulja silom brisali pravaše i zamjenjivali ih svojim imenima. Zato su izbornici, da isbjegnū napasti, svoju cedulju sakrivali u usta.

Plaćenički list htio se ovijem poslužiti da o- klevaće stranku prava, što ni samomu „*Obzoru*“ nije palo na pamet. Kad mu to nije uspjelo onda se uhvatio druge podvale. — „*Narodne Novine*“ pisahu da se obzoraštvo raspada i da jedan dio obzoraša prelazi u njihov tabor a drugi u prava- še. „*Narodne Novine*“ tome su se uzradovale, jer da u magjarone prelaze bolje obzoraške sile. Ali ljudi, plaćeni da klevetu pravaše, ovo zadnje pre- mućahu, pak izvrnuše, da se „*Narodne Novine*“ raduju, da obzoraši prelaze u pravaše!!

Ova gnusna igra nema imena. Ona treba je- dino, eda se u Dalmaciji uzdrma povjerenje u stranku prava, pak se naši redovi rasklimaju. Na čiji račun? Na račun onih koji su narodnjacima pomogli, da dobiju u sabor 22 mandata.

Ovaj plaćenički list — zove se „*Jedinstvo*“ — ide još dalje, pak po svojim lažima izvodi ne- kakav savez između magjarona i pravaša. Naše su mladice u Zagrebu za izbora progonili i zatvorali; našim biračima vladinovi otimahu izborne cedulje; nijedan odvisni čovjek nije smio predati svoj glas za pravaše: A ovaj list piše o savezu magja- rona i pravaša! Magjaronske cedulje bijahu polo-

vinom pune obzoraških imena; neki od ovih dobiše po 200 magjarskih glasova. A ovaj list veli, da je to zato, da se vlah ne osjeti, da postoji pravaško magjarski savez! Na čast dr. Gaju Bulatu ovakovo oružje. No ne čudimo se njemu. Čudimo se staromu dru. Mihui Klaiću, kako se ne srami bezobraznih infamija svoga glasila.

Govori nam se, zašto ne odgovarate „Narodnim Novinama“ nego nama. „Narodne Novine“ ne izlaze u Dalmaciji niti se ovdje čitaju. Osvem izmjene s listovima, oni u nas imaju samo jednog predbrojnika: c. k. dalmatinsko namjesništvo. „Hrvatska“ odgovara „Narodnijem Novinama“, no ni ona se u nas ne čita, jer je zabranjena. Ali kad jedan dalmatinski list izvrće magjarske riječi, mi smo dužni da mu začepimo usta.

Ne, stranka prava neće nikad pod ruku sa protivnicima njezinih načela. Može li to spljetski list kazati za svoje gospodare? Vidjeli smo zadnjih izbora. Ko je bio desna ruka narodnjake, ako ne vlada i njezini niži organi, a nadasve kotarski poglavari. Oni su im svud gdje je trebalo pomagali protiv pravašima. A zašto su im pomagali?

Ne treba dakle trčati preko Velebita, pak iskrivljivanjem tugjega pisahja sipati po narodu otrov i klevete. Nama, da hoćemo narodnjake u tu borbi slijediti, ne bi bilo potreba ni lagati ni izvrtati. Evo u zadnjem broju magjarskih „Nar. Novina“ što je stigao u Dubrovnik, uvodni članak pod naslovom *Preokret u obzoraškoj frakciji*, u kome se komentira predzadnji članak „Obzora“ o programu narodnog jedinstva. Tu se veli da je „Obzorov“ članak taki „kao da je preštampan iz „Narodnih Novina“,“ pak preporučuje istomu listu, da i „svoje prijatelje u Dalmaciji“ uputi „da se pur et simple postave na to nagodbeno stanovište.“ Što hoćete više? Ali „Jedinstvo“ će to premućati, pak će na račun svojijeh raznovrsnijeh prijatelja i dalje klevetati stranku prava, eda kako zabašuri u narodu onu javnu istinu da su naši narodnjaci postali vladina stranka.

Narodnjački zastupnici u svojim izjavama biranim, niti ne spominju hrvatsko ime. Dr. Klaić veli da će raditi o narodnom boljitku. Narodni boljitač hoće reći i to, kad se ko zamane da se u jednom selu zgradi potok, da voda ne ruje baštine. Gdje je tu politički program? Prof. Mrkušić, koga su ono pratili pod austrijskim trobojnicama, veli da će „isticat potrebe, poštenje i siromaštvo naroda“, ali ne kaže koga. Savjetnik Vuković ne veli ni toliko. Reći će nam, da Vuković nije u klubu. To je istina, ali njega je narodna stranka prihvatila, kad je za nj radila i glasovala, a što nije u klubu, to ima neke svoje razloge. Najbolji je Vranković! U svom pismu načelnika Hvara on zahvaljuje (i to talijanski) na izboru i piše ako komu biraču bude što potreba, neka se njemu slobodno obrati, da će se dragovoljno zauzeti!

Evo ovo je hrvatstvo, sjedinjenje, borba protiv tugjinstva, ovo je sve! Inače poniženje u svakom pogledu, a kao priložak „gorke čaše“ s desna i s lijeva, tako da je imao pravo dr. Čingrija, kad je ovih dana ironično brzojavio Bulatu: „Živio ugled hrvatske narodne stranke!“

Narodnjački organ mjesto klevetati pravaše nepoštenim djelima, koje oni **nijesu** počinili, neka se radije sjeti ovih činjenica; neka pomisli na Puljezi, Ghiglianovića, Vukovića, Blesicha. Mi njegova urednika ne uzimljemo na odgovornost. On piše za plaću, a ne za uvjerenje. Ako nas pak ovako lažno napada, pa to je on činio i kao urednik „Radnika“, „Napretka“, „Bačvanina“ i „Zastave.“ On dakle nije kriv. Krivi su oni, koji ga zato plaćaju, ali što se dogodilo obzorašima, neće minuti ni narodnjake. Oni su danas i onako *pendant* magjarona, s tom razlikom, da su magjaroni ugarski, a narodnjaci austrijski vladinovi. Jer austrijska vlada ne može nikada podupirati stranku, koja bi se zbilja borila za sjedinjenje Dalmacije sa Hrvatskom!

Naši Dopisi.

Stolac, 23 Septembra.

Ako se ne varam, još lanjske godine nekoji vaš dopisnik odovle, javljao je da napredujemo u kojećem, te je spomenuo i mekteb ibtidaiju, kako se nabavilo zemljište, za gradnju istoga, te kako

su se stolački Muhamedanci jako za tim razvaljivali kao nigdje. I ja sam to čitao i radovao se. Zbilja bilo je vruće prihvaćeno ali ne fajda var kad sve ohladi, i zaspao da o tom danas niko ni progovoriti neće. Po ovom može svak suditi kakovi smo mi muhamedanci stolački na glasu u koje kakvim poslima, ali u onom što bi nam od velike i jako zamašne koristi bilo za naš podmladak da uzgojimo valjano, tu eto neće niko ni da se makne. *Vallahi aipdur!*

Hoćemo li se maknuti to ćemo opet na sva usta govoriti i iznositi te začetničke nekojim se vide imena, jer pod ovakim aipom ako ostane se vide imena, jer pod ovakim aipom ako ostane se vide imena. Poznati konak Šarića ne odgovara nikako mektebu, osim što je tjesan i karob je, pa bi uz to valjalo preporučiti hodžama da u red dovedu gjeću da iduć na avdes i ne galame putem nego da se znadu sunufi i terbijeteuk. Megju tim napomenutim valja da je u veoma slabim rukama muteveliluk džamije na gor. čupriji. Otkad se je odreklo muteveliluk iste džamije Imam, od onda nekako sve ide ters. Šteta bi bilo da se i ove zime načini besposleno sjelo u nekdašnjem mejtefu; mjesto da se ostave majstori da rade, što bi bilo od koristi za i onako sjeromašnu džamiju, koja je imala bukadar svog novca izdatog na nehum. Za ovo valjalo bi da znade vakufsko povjerenstvo, jer je grehota da se nikakav tahmirat na džamiji ne vidi a novac leži u drugoga, da se za nj i ne zna.

Muhbirul hairat.

Ston, 28 Septembra.

„Dubrovnik“ i ako kroz maglu, oštre strijele siple na me, u članku *Popovi političari*. Uz ostale i te će promašiti cilj, a mene sa biljege ne pomaknuti. Jeli čudo, pitam onoga koji je sastavio članak, da ih ima koji psuju popove, a ne štete ni Boga, ni najviše svetinje? Za svoje političko poslovanje spravan sam i najgorem ciganinu dokazati, da je isto bilo skroz pošteno, do skrupuloznosti. Nek izagje delija, ali potpisom, da ovo zanijeće, ako ga srce nosi! Kako ostale članke i dopise i tog bacam ad acta; ali na jednu treba mi se obazrijeti. Dr. Pugliesi, i ako odrti srbini, moj je prijatelj i to od srca; a istini na uhar teško žalim, da su ga i Katolička Dalmacija i Narodni List napadali s bezvjerstva. Kako mjestni župnik, a ne kako prijatelj, mogu temeljiti, da je to bogumrska kleveta. On polazi crkvu, i njegovom društvenom i privatnom ponašanju, sa vjerskog pogleda, što znam, nema prigovora prema ostalim.

Don Ante Ljepopili.

Šibenik, 28 Septembra.

Izazivi sa strane redara, ovdje saaki dan se sve to više množe. Napomenut ćemo samo ovaj. Na dan male Gospe bijaše ophod po običaju, kojemu prisustvovali i vatrogasci. Iste večeri ovi se sastadoše na skupnu večeru iza koje pogjoše koje kuda. Neki odoše u Dolac na čašu vina. I društvu jedan od njih uzviknuo „živio vatrogasno dobrovoljno društvo“. Tu se našla onaj čas redarstvena patrola, koji na taj uzklik dotrčao do tobožnjih izgređenika, te saznava za onoga koji bijaše uzklikov — premda Supukovac udari ga jedan od patrolne humdakom u rame, te ga znatno ozledio. Suviše ga napsiše. Neki zli jezici hoteli bi kazati, da nije pravi uzrok tomu sami uzklik, nego da je taj što gorispomenuti vatrogasci nijesu htjeli kao po običaju ponuditi redarim čašu vina. Dočim su neki od drugog tih stojećeg društva slobodno urlicali, ipak se redari na te nijesu ni osvrnuli. Ostali vatrogasci drugovi uapšenoga odrešito posvjedovali protiva protizakonitom postupku redara, te se sakupiše i odlučise otići ravno u kuću Općinskog Upr. g Madirazze, da mu priopće, našto ovaj odredi, da dotičnik bude odmah pušten na slobodu. Redar Krpar morao je biti za kazan protjeran iz službe, ali velikodušni zapovjednik „vatrogasnog društva“ izposlova da je tobožnji izgređenik oprostio redaru i tako se stvar izravna. Mnogo krat imali smo prigode podizati glas protiva općinskim redarima, ipak gosp. opć. Upravitelj, još nije ni jednu našu tužbu protiv svojima redarima uvažio. Oni redari, su ljudi, od kojih su neki rad svoje prošlosti dobro poznati Šibenskom sudu, i koji još nijesu svojim službovanjem dokazali da su svjestni svoje dužnosti. Ponovno

molimo g. Općinskog Upravitelja da jednom stane na put nedičnom i protizakonitom ponašanju svojih redara.

Krešimirovac.

Pogled po svijetu.

— Ovih dana bila je u Pragu velika skupština mladočeha, u kojoj su vijećali o saborskim izborima i o budućem držanju stranke. Odredila se oštra opozicija i naprama ministarstvu grofa Badeni, koje će do brzo nastupiti.

— Japan se oruža proti Rusiji, da osveti onaj diplomatski poraz. Kupiće se novi brodovi, te lako da boj započne. U tom slučaju Engleska bi bila na stranu Japana.

Domaće vijesti.

S izborā. — Svakome je poznato kako se sadašnji zastupnik g. dr. Vale Michieli Tomić na Braču silno esofirao za narodnjake. U mnogim općinama neprestanim agitiranjem i putovanjem on je odlučio pobjedom. Pravaški kandidati pošteno propadoše te podlegoše nasilju i agitaciji.

Iza izbora dobio je dr. Vale Michieli-Tomić od dalmatinske vlade 50.000 fior. kao zajam iz jedne zaklade uz vrlo povoljne uvjete. Nazad deset dana on je te novce primio u Zadru.

Dr. Vale Michieli-Tomić tražio je, kako čujemo, i drugodje ovu sumu novaca, naravno po više svog imanja, ali nije mogao dobiti. Sad je i ma. Narodna stranka stekla je u svoj klub jednu silu više, mi smo izgubili dva zastupnika, a dr. Vale dobio je novac što je tražio. Je li to bila vladina zahvala za učinjenu ljubav?

Ne, naši narodnjaci nijesu vladinovi. Oni su na svoj barjak upisali — sjedinjenje sa Hrvatskom!...

Mlade Mise. — Ovih dana mnogi mladi bogoslovi zapjevali su sv. misu. Tako u Boki Milošević, na Korčuli Fraunlović, na Lastovu Lešić. Čestitamo vrijednim prijateljima!

Kralj u Zagreb. — Velike se priprave prave. Biće sjaja kakav Zagreb još nije vidio. U pratnji kraljevoj dolazi takogjer i gosp. ministar-predsjednik Ugarske. bar. Banffy, premda skrajnji Magyar-orzag ne gleda rado ovaj posjet Hrvatima.

Izbori u Gorici. — U Gorici svršili su izbori. Braća Slovenci držali su se junački. Razmjerni zastupnika ostao je stari: 10 Slovenaca i 11 talijanaša. Pošto će grof Coronini postati zemaljskim kapetanom, to će onda broj med Talijanima i Slovencima biti jednak.

Gradska Kronika.

Lične vijesti. — U ponedjelnik i utornik boravio je u gradu odlični hrvatski rodoljub, presvj. gosp. Juraj barun Rukavina. U utornik je otputovao natrag.

Koncert tamburaša. — Naša sveučilišna mladež kao članovi hrvatskog dubr. pjev. društva „Gundulić“ ustrojili su kroz ove praznike tamburaški zbor. U ponedjelnik u večer dali su prvi koncert u Bačićevoj Dvorani sa obilnim programom hrvatskih sastavaka. Osvem toga pjevački zbor društva otpjevao je nekoliko pjesama. Ovaj pjevački zbor imali smo prilike od prije pohvaliti, ali svakoga iznenadi napredak našijeh tamburaša-diletanata, koji u razmjerno kratko vrijeme tako napredovaše, da nam pripraviše onaj divni užitek. To je u prvom redu zasluga simpatičnog medicinaru gosp. Gentilizze, koji, glazbeno izobražen, činio je od učitelja svojim vrlim kolegama. Birano općinstvo, koje bijaše napunilo prostranu Dvoranu, oduševljeno je pljeskalo iza svakog komada.

Mjerač. — Tuže nam se iz dubr. okoline: Ima gradu mjerač za pregledanje i napravljanje mjera. Taj mjerač svoju rabotu preko mjere skupo naplaćuje. Za izravnat balancun uzimlje po 10-12 i 15 fiorina, a dosta puta sama mjera ne valja toliko. Naš narod, koji je obvezan dati pregledati svoje mjere, tuži se na ove nepravedne zahtjeve i to s razlogom, jer u drugoga ne može ići da mje-

re napravi, pošto je ovo jedini mjerač za naš kotar. Najbolja je da za račun ne daje ni primnice, nego komadić hartije na kome osvem njegova imena nema ništa drugo. Mnogi su odredili svoje mjere slati u Trst na pregledanje, jer ih tako jeftinije dolazi — ako nadležna baždarska vlast za ovo ne providi.

Konkurencija. — Pišu nam iz gradske okoliše: Po našoj obali a osobito po Rijeci, Zatonu, otocima itd. idu Puljizi u barkama puni muke, palja, paste i svake hrane pa prodavaju. Ovo našim trgovcima dosta štete nanosi, jer im stranci čine konkurenciju, a ne plaćaju nikakve industrije. Mi plaćamo i te kako porez, pak se nalazimo oštećeni u ovoj nejednakoj konkurenciji. Nadamo se da će se jednom uvesti red.

Tugje perje. — Ima po gradu čeljadi, koja u svoje stranačke svrhe eksploatiraju gradnju onoga hotela na Pilama zatim novi vozni Lloydov red, po komu dobivamo jednu prugu više, te govore malome puku, da je to sve zasluga srpskog protektora baruna Gondole, koji je tako svojim radom oko napretka grada zaslužan za Dubrovnik. I u srpskom izbornom proglasu izmed redaka pripisivali mu zasluga, kojim su se svi oni, te baruna dobro poznaju, od srca smijali!

Kad je Ugarska *Lloyd* istisnula s Rijeke uskrativ mu potporu, ovaj se počeo obazirati na nove pruge. Da konkurira Opatiji, koju je *Südbahn* za svoju korist podigla, upre i *Lloyd* da stvori nešto slična u Dalmaciji. U tu svrhu njegov poduzetni presjednik proputova pokrajinom, pak naravno da, uz Dubrovnik, nije morao vele premisljati. G. Kalhberg preduzme zatim pregovore sa Rotschildom i drugim novčarima u Austriji, koji obilnim prinosima pretekoše u pomoć ovom *Lloydovom* poduzeću. *Lloyd* je vidio da mu dosadašnja sveza sa Dalmacijom ne odgovara potrebama, pak je svratio k nama i istočnu liniju. Barun Gondola kod svega toga stoji kao peti točak od kola. On nije ništa drugo učinio nego pričekivao bar. Kalhberga i vodio ga po gradu, što je njemu služilo kao reklama, ali da ga nije nikad ni pričekao, *Lloyd* bi svejedno bio učinio, što je namislio da učini za vlastitu korist. Zato neka gospoda imali bi prestati s budalastim izmišljotinama o Gondolinim zaslugama za Dubrovnik.

Diskoras na Poljani.

Lujo. — Čuo sam nešto govorit.... Što vam se bilo dogodilo pasane setemane?

Vlaho. — Bili su nas sekvestrirali. Ah! Ne govori mi ništa! Nije me ni onaka tokala! Ja sam mislio da me Poljana više neće vigjet.

Lujo. — Sekvestrirali? Sekvestrirali Iva i Vlaho! Ta je bila manjifika! Da, neka čujem, pripovijgi, pripovijgi!

Ivo. — Nije bilo za skercat.

Vlaho. — Moja stara bila se pomamila.

Lujo. — Da kako je na svrhu činulo?

Vlaho. — Lijepo. Ja sam pošto prid gospara s baretom u ruci i reko da ja nijesam ništa ni našo ni lego. Gospar čirkuo (čovjek od familje!) razumio je subito moju inoćencu i govori: „Hajde Vlaho! Za ovi put neka ti je prošteno, ma u buduće.“.... „Gosparu ne mislite!“ (a sve gledam ispod oka na gjandarma što nas je kupio po gradu)... „Drugi put imaj opaza!“.... „Ajme meni, nije potreba ni govorit nego prostite na disturbu... ovi vražiji jezik...“ Javio sam se skladno i popolako moko niza skale.

Ivo. — Bravo! Ti si se almeno brzo spediško. A mene je valjalo čekat. Nikad svrhe! Rekli su da sam ja provodić svemu, i počeli su me vizitavat. Našli su.... Sad kako ćeš se braniti! Ne znam što će bit. Konsolavam se ja da je per la patria, ma ne znam koliko će ovi vrug durat. Idem u čirkula „Slugavam se, gosparu, ako možete kompatiskajte jedno čeljade... vi učinite vaše passe.... per altro ne nalazim da sam u čemu kriv....“ Tu mi je tronko riječ i počeo govorit kako sam nekoga grubo esponjo, što ja nijesam moglo razumjet od komu govori.... Govorio sam mu „spjegajte se bolje, ja sam čovjek na božiju!“ Zaludu. Insomma dopo una predica, koja je na jedno uho uljeglja, a na drugo.... ja sam izišo. Kad na vrh skale, evo ti kapurala....

Vlaho. — Muči za boga! Hoćeš li me uvestit u napas? Lujo adio!

Ivo. — kapurala od gjandarama! (flaflato što se kriviš! — *Vlaho se vraće*) Pale su mi bile noge. Ovo je po me! A što će mi djeca rijet! Ma, mislim sam sobom, kad me je puštio.... E difatti čovjek prolazi gorik a ja doma. Ah che giornata!

Vlaho. — Ja sam sutri dan obležo!

Ivo. — Ne čudim ti se Moj dragi, dani su teški. A jopet, da ti pravo rečem, što mi dvojica istresemo, ne bi nikakav tovar izijo....

Vlaho. — Ivo molim te!

Ivo. — Koji ti je belaj? Što sam reko tovar!...

Vlaho. — Para ti se malo! Naće da je to aluzijon.

Ivo. — Što ti pada na pamet. Tovar s ularom. Oni što ga natovaru da goni, a ne zna što goni. Ah! vidi se da se danas s tobom ne može ni govorit. Promijenimo diskoras!.... Da što ima novo, Lujo? Evo nam i zime. Ja sam se gja fortifiko za božića. Dobavio sam jednu lijepu vlašku prasicu.

Vlaho. — Ova me diže!

Ivo. — Ludorijo, vlaške su prasice sapurite.

Lujo. — Kako ne! Sopratutto lijepo pečene.

Vlaho. — Hajde jadan oli mu vjernješ? Vragovi se s njime pletu. A što sad činiš?

Ivo. — Ništa. Komponjavam una lettera. A što ćeš? Nema se više što ni legat. I ova „Crljena“ zajsto snjezinijem artikulima i dimostracijonima!.... Čelo bi se da puštu mene jedan put....

Vlaho. — Tebe? Danu neka čujem što bi piso?

Ivo. — Jadniče! Imo bi česa legat. Prvi artikulo što bi mi izišo bio bi intitolan: „Otkle neka čeljad plaćaju svegi s novcatijem bankanotama?“ e così via di seguito. Sarebbe una serie di studi. Ovo su kvestioni što mene interesaju. Nego idem, vigjećemo se. Hoćeš li mu poč čestitit?

Lujo. — Komu?

Ivo. — *Njemu*, sutra mu je festa.

Lujo. — Poće mu vlasit! Adio Ivo!

Književnost.

Matica Hrvatska razaslala je svojim povjerenikom: „Izviščaj „Maticе Hrvatske“ za god. 1894.“ s molbom da ga razdiiele medj prošlogodišnje članove „Maticе“ svoga kotara, da se isti uzmognu potanko obavijestiti o društvenom poslovanju u prošloj godini.

Javlja juć, da će se knjige „Maticе“ za tek. godinu 1895. doskora dotiskati, poziva ujedno uprava „Maticе“ gg. članove „Maticе“, da što prije gg. društvenim povjerenikom uplate prinose „Maticе“ (članovi-utemeljitelji dva obroka po 5 for., a članovi-prinosnici po 3 for.) za tek. god. 1895., a gg. povjerenici neka sabrane prinose svakako do početka mjeseca Decembra t. g. društvenomu blagajniku dostave, da ne bude zapreke u razaslanju „Matičinih“ knjiga za god. 1895., koje želi „Matica“, da dogju kao božićni dar članovom „Maticе“ na ruke. Članovi „Maticе“ neka se za vremena prijave, da ne bi i mnogi stari član, kao što prošlih godina bez knjiga (naklada im je ove godine punih 12.000 primjeraka) ostao, i neka ne zatežu s uplatom članarine, jer „Matica“ ne smije i ne može u interesu reda i gospodarstva odustati od ustanove; „da se knjige „Maticе“ absolutno nikomu ne šalju, koji nije ili svoj utemeljiteljni ili godišnji prinos uplatio“: — a s druge strane članovi „Maticе“ će sjegurno znati uvažiti i društvene prilike, da ako članovi „Maticе“ dužne članarine u vrijeme ne uplate, da ni „Matica“ svojim obvezam, koje niese malene, po ugovoru zadovoljiti ne može.

„Matica Hrvatska“ toplo preporuča gg. članovom i povjerenikom, da uznaštoje svom snagom i složno, da prošlogodišnji broj članova „Maticе“ — koji je prekoračio i jedanaestu tisuću — ostane i ove godine na okupu, da se isti i ove godine ne umanj, nego po mogućnosti i poveća.

Zagreb, 25 septembra 1895.

Uprava „Maticе Hrvatske“.

U utočištu „Hrvatskog pripomoćnog društva u Beču“ izpraznjeno je 6 mjesta, koja će se za I. semestar školske godine 1895/96 15 Listopada popuniti. U utočištu davano bezplatan stan, ogriev i podvorbu. Mjesto takovo potražiti može svaki dostojni i siromašni djak *hrvatske narodnosti*, koji sveučilište ili drugo ovomu ravno učilište polazi, te svojoj molbi priloži.

I. svjedočbu siromaštva, potvrđenu od gradskog (obćinskog) načelnika, župnika i gruntovne oblasti;

II. školske svjedočbe (jednim ispitom ili dvie o lokvijama posljednjeg semestra, dotično svjedočbu zrelosti;

III. indeks.

Molbe neka se do 15 Listopada t. g. uprave na podpisanog tajnika društva.

Hrvatsko Pripomoćno Društvo

U Beču dne 15 Rujna 1895

Predsjednik:

Tajnik:

Dr. K. Kozic

Franjo Vahčić

dvor. i sudbeni advokat

c. k. državni činovnik

adr. Fr. Vahčić, Beč VIII. Lerchenfelderstrasse 38. III. 10.

Priopćeno *).

Prohtjelo se Gosp. Matću dopustiti da u „Dubrovniku“ (broj 39) bude izneseno jedno moje pismo njemu upravljeno; dok se pripušta dopisniku da nagagja uzroke, te bi me bili na ono naveli.

Dužnost mi je odgovoriti što slijedi:

I ako političke prepirke i klevete ne mogu smatrati osobnim uvrjedama, tim više kada se to čini anonimno kroz novine, ipak sam smatrao svojom dužnosti pozvati Gosp. Matću neka očituje, jeli on ono pisao i dijeli li mnijenje dopisnika, jer

*) Za ovo pismo uredništvo neuzimlje nikakve odgovornosti. Ur.

kada bi to bilo istinito, ja bi izložio svoju čast, kada bi s njime i dalje općio.

Što se pak tiče ostalih doskočica srpskog dopisnika, cijenim da me nepojmljivom lakoumnošću rastavlja u dvije razne osobe u pogledu moje časti, dočim me u pogled moje dužnosti smatra jednom i ne razdruživom osobom. Tako isto podmeće da „provociram“ mirnu čeljad, dočim svak zna da nijesam nigda nikoga izazivao, nego izazvan reagirao. Oružje pak, koliko je kome na obranu svoga cara i domovine, toliko je i na obranu svoje časti. Ali dopisnik ovo ne shvaća, kao ni to da je Velecijenjeni Gosp. Načelnik znao vrlo dobro što čini, kada mi je povjerio svoj pečat.

Osvrćući se na izborne imenice, moram po novo izjaviti da nijesu nipošto bile iskrivljene na korist pravaške stranke, za koju u vrijeme sastavljanja imenica, nije se ni znalo, da će stupit na izbore, kako što se nije niti znalo, ko će pritegnuti za jednu a ko za drugu stranku. **One su bile sastavljene u smislu općine, polag zadnjih imenica za općinske izbore.** To po volji općine, koja radi kratkoće vremena (15-20 dana) nije apsolutno mogla, a nije niti dužna bila preduzeti shodne korake za nabavljenje novih poreznih podataka. U ostalom ostajem pri svojoj prvoj izjavi.

Velecijenjeni Gosp. Načelnik, nije se imao rašta srditi na općinskog tajnika, jer ovaj ništa nije radio proti njemu, niti proti njegovoj volji; a ako se je srdio, bez dvojbe je bio krivo obaviješten.

Da svršim s „Dubrovnikom“, očitujem da ja za kandidaturu moga brata nijesam ništa znao, niti znam osim onoga što je „Dubrovnik“ pisao. Na isti način izjavljujem da Mato Krilanović Bajo, ne samo što nije sudjelovao sastavljanju izbornih imenica, nego nije niti znao da se listine sastavljaju.

Još ću da se na kratko osvrnem na neke tvrdnje spljetskog „Jedinstva“ (broj 75).

Istina je da ja nijesam imao nikad prigode da Prečasnog Liepopili-a osobno upoznam.

U mojoj prošloj izjavi morao sam spomenuti Velecijenjenoga Gosp. Načelnika, jer bi od moje strane bila gotova prevara, kada bi bilo istinito što „Dubrovnik“ piše; a takova šta ne mogu pustiti niti da se o meni sumnja. Nijesam nigdje rekao da je listine iskrivio načelnik, nego sam jedino izjavio da ih ja po mojoj volji nijesam sastavio, a ono „po naputku“ razumijevao sam u duhu i po želji Velecijenjenog Gosp. Načelnika, jer ne služi uzimat ravnalom dva-tri osamljena slučaja, nego ukupnost cijele listine.

Ovo su sve stvari koje da se shvate, valja imati pravi pojam poštenja, karaktera, samoprijetor; a ako ih kogod ne može razumjeti, već pošto po to hoće da dužnosti općinskog tajnika istovjetuje sa željama njegova brata, onda ja već neznam što da kažem.

Ne cijenim pak, da kako piše „Jedinstvo“, članovi obitelji Medini jesu u politici zle čudi, osvetljivi, naprasiti. Oni poznaju svoje dužnosti i tačno ih vrše. Ali su oni takovi, da bi prije ostali na sred puta, nego svoju čast pogazili.

Ja smilovanja i milosti ne tražim, niti mi iko ima što da oprosti. Ja tražim pravicu i ništa drugo.

Cavtat 1 Oktobra 1895

Ljubimir Medini.

JAVNA ZAHVALA.

Najsrdanije zahvaljuvamo svijem onijem, koji su se prigodom smrti naše nevoljave

MARE VRNOGE

bilo na koji način zauzeli, da nam budu od pomoći i utjehe. Svijem neka je naša vječita hvala, ali poimence velečasnim dušobrižnicima našem župniku dn. Stijepu kan. Hrdalu, dn. Stijepu Tomaševiću i O. Danijelu Radmiloviću, zatim našim prijateljima koji su nam u ovoj tužnoj zgodi bratski priskočili.

U Dubrovniku, 1 Oktobra 1895.

Mato Opušić

Luko Opušić

Rafo Opušić

braća

Ivo Vrnoga, muž.

Kod mjesnoga Suda ima za račun gospodina **Ivana Zeidler de Rosenberg** oko 16.000. a za račun gospodina **Filipa Tassara** oko fiorina 700, koje glavnice rastu uslijed kamata.

Ovo javljam izočinim strankama kao njihov skrbnik.

U Dubrovniku 30. Septembra 1895

Dr. Ljudevit Marotti advokat.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

WEISSA

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Šesira, Odijela i Crevalja, Najbolje vrsti uz jeftinu cijenu kupuje se kod

M. Mitrovića

svake vrsti galanterie, mirisa, šivaćih strojeva.

OGLAS.

Čast mi je javiti P. N. Gospodi, koji civilnoj toli gospodi častnicima, da sam otvorio, već u ovom listu pomenutu krojačnicu.

Krojačnica je oskrbljena svakovrsnim civilnim i vojničkim brnskim tkaninama, te sam u stanju zadovoljiti svoj gospodi mušterijama, koji će imati dobru k meni se obratiti, sa štofama veoma finog ukusa, fine vrste i po najnovijoj modi.

Dućan se nalazi u ulici S. Barbare prema dućana Gosp. Bernarda Weissa.

Sa poćtanjem

Gjorgjo Jelić

Civilni i vojnički šavac.

Traži se takogjer jedan naućnik iz poštene kuće.

Kamel-havelocko 9 f. sa ogrlicom 13 fior. kabanice proti vremenu iz devine dlake 7 f. (najbolje) Loden-odjela u svim bojama f. 16 uvijek zališno kod

Jakoba Rothbergera

c. i k. Dvorskog dobavljača u Beču I. Stephansplatz Br. 9. Svakidan otvoreno do ponoća.

OGLAS.

Častim se obznaniť moje poštovane mušterije da sam u mojoj tvornici u Splitu otvorio radnju **Sprta** koliko od „Cocco“ toliko od *brule*, i sprta za tiještenje ulja. Iste su priregjene po najboljim ekonomskim sistemima a izragjene u svakoj mjeri po želji gospode narućitelja. Što se tiće cijene snizio sam je vrlo jeftino, tako da se ne bojim utakunice, kako se može svak uvjeriti ko me htjedne počastiti s cijenjenim narućbinama.

ANTUN MATOŠIĆ

tvornica konopa i Sprta za ulje u Spljetu.

U DROGARIJI

Mata Franičevića

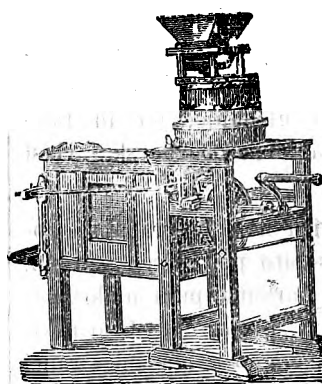
U DUBROVNIKU

nalazi se skladište pravog i izvrsnog

Sapuna od Kandije

sa svjedoćbom izvrsnosti potvrgjenom od Generalnog turskog Konsulata u Dubrovniku.

Jedino skladište za svu DALMACIJU.

Najbolje i najjeftinije **SKLADIŠTE**

za sve poljodjelske Strojewe i sprave — Štrcaljke svake vrsti — Kotaće — Šivaće strojeve — Strojewe za pranje i sušenje — Patent. ručne mline — Tijeskovne — Štrcaljke za peronosporu — Pumpe za vino — Motore na paru ili petrolej

AUGUST KOLB, Tvornica strojeva

BEČ, II/7. Passetistrasse Br. 29-31.

Traže se solidni zastupnici.

AMIDO DOPPIO MACK

Il sistema più semplice e più rapido per inamidare con poca fatica *Colli, Polini* rendendoli **Belli come se fossero nuovi** è solo quello di servirsi dell' **Amido doppio Mack.** Ogni esperimento ha per effetto di continuare l'uso. Si trova ovunque a 3, 10 und 20 Kr. la scatola. Deposito generale per l'Austria-Ungheria: **Gottlieb Voith, Vienna III.**

Phönix-Pomada

nagrđjena na izoćbi za zdravstvo i nj-govanje bolesnika u Stuttgartu g. 1890; po ljećnićkim svjedoćbama i hiljadama zahvala priznata kao jedinno općt. i djelujuće, neškoljivo sredstvo, da gospoda i gospogje dobiju bujne i pune vasi i da se zaprićoći otpadanje kose; mlaćići mogu s njom odmah uzgoćiti jake brke. Garantirano za uspjeh i za neškoljivost. Lonćić 80.

novć., poštom ii poduzećem 90 novć. **K. Hoppe, Beć, XIV. Schweglergasse 12.**

Dobiva svaka

treća srećka!

Pruži ruku sreći!

Dobiva svaka

treća srećka!

UGARSKA RAZREDNA LUTRIJA

podaje

JOŠ NEĆUVENO VELIKI DOBITAK

jerbo od 100.000 srećaka

31.499 srećaka biti će povučeno sa dobitkom

sa nevigjerim zgoditcima

providjena je Ugarska razredna Lutrija ier najveća dobit u najsrećnijem slućaju iznosi

Jedan milijun Kruna.

Originalne srećke

za prvi razred.

1 cijela 1 deset. 1 dvades.

40 kruna 4 krunę 2 krunę

Originalne srećke

za oba razreda vrijedi

1 cijela 1 deset. 1 dvades.

80 kruna 8 kruna 4 krunę

Kod cijelih srećaka, koje su u prvom razredu s dobitkom izrućeno predaće se zajedno s dobitkom i unapred plaćeni iznos za drugi Razred.

Narućbe po mogućnosti poštarškom doznaćicom, sa jasnim poćatcima i adresom.

Ugarska razredna lusrija ima slijedeće dobiti:

JEDNU NAGRADU OD 600.000 KRUNA

dobitak po	400000 kruna	200000	100000	80000	60000	50000	40000	30000	20000	15000	dobitak po	10000 kruna	8000	6000	4000	2000	1000	400	200	100	80
1	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	5	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
1	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	12	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
1	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	27	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
1	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	8	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
1	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	110	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
1	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	213	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
1	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	100	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
1	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	2010	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
3	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	20000	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
3	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	9000	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"

zajedno 31.499 DOBITAKA u ukupnom iznosu od

5 Milijuna 600.000 Kruna.

CARL HEINTZE HAUPT COLLECTOR BUDIMPESTA,

Servitenplatz Br. 5.

Telegrami: LOTTOHEINTZE, BUDAPEST.

Narućitelji neka nadodaju za Porto 10 helera, za preporučeno pismo, za svaku iskaznicu zgoditka 20 helera extra.

Dobiva svaka

treća srećka!

Dobiva svaka

treća srećka!

FRANO ŠUPILO upravitelj, izdavatelj i odgovorni urećnik,

Tipografija D. FRITZNERA u Dubrovniku.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na pò godine flor. 2; za *Austro-Ugarsku*, *Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4: 50, na pò godine flor. 2: 25; za *inozemstvo* flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i ogasi paćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi kojise više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Kralj u Zagrebu.

Prekosutra stignuće u Zagreb Nj. Veličanstvo naš premilostivi kralj, da položi zadnji kamen velebnoj palači hrvatskog kazališta i da, s njim, otvori još mnoge druge kulturne zavode u glavnome gradu Hrvatske.

Ima 26 godina, da kralj nije bio u Zagrebu. Od to doba do danas naći će veliku razliku. Onda je Zagreb imao 15.000 stanovnika. Danas ih broji 50.000. Pa kako je u tom napredovao, tako je odvojio u svakom pogledu, bilo na ekonomskom, kulturnom ili narodnom polju. Po vanjštini iskusni ljudi vele, da je Zagreb jedan od najljepših srednjih gradova u Europi, a po napretku i kulturi on je za cijelo prvi slavenski grad na Balkanu.

Kao kulturni i politički centrum Hrvata, Zagreb je za nas stjecište i ognjište našega narodnog života; težnje cijeloga hrvatstva upravljene su prama ovom velikom magazinu duševnog bogatstva našega naroda. Zagreb nije za sebe svoj; on nije samo Zagrebčana. Svaki Hrvat ima od njega jedan dio. Zagreb je naša dika, svojina i ponos cijeloga Hrvatstva.

Dvadeset i šest godina proteklo je od onda kad ga je Njeg. Veličanstvo zadnji put vidjelo. Od onda dolazio je vladar više puta među Hrvate, u raznim prigodama. Ovaj put, možemo stalnošću reći, njegov je dolazak, naročiti posjet Hrvatskoj. Po pripravama sudeći, on će od našeg naroda biti dočekan onim slavljem, koje će još bolje potvrditi historičku njegovu vijernost naprama prijestolju.

Ako je Hrvatska, a osobito Zagreb, u ovo zadnje vrijeme ovoliko napredovao, to nam je veliki jedan dokaz o sposobnosti i životnoj snazi našega naroda. Kud bi danas bili Hrvati, da nije bilo onijeh nekijeh po naš razvitak teških odnošaja, koji na žalost i dan danas opstoje? Jer Hrvatska nema sve što joj je potrebno za slobodan razvitak. Pa ipak ona je daleko pretekla mnoge svoje nezavisnije susjede!

Zar ovo nije najbolji dokaz proti onijem, koji, ako nemaju druge ciljeve, a ono recimo, da se ne uzdaju u sile hrvatskog naroda? Bilo je doba, kad su Hrvati, ostavljeni od sve Europe, koja se onda bavila drugim pitanjima, sami čuvali njezine klance od azijske navale. I odolješe. Osmanlije vidješe i Beč i Peštu, ali se pred Zagrebom nikad pokazali nijesu.

Uz ovako junaštvo, s druge strane na obalama jadranskog mora hrvatski narod imao je državicu, koja se za hiljadu godina održala ispred svijeh gorostaznijeh neprijatelja, te

hlepše na njezino bogatstvo. U svjetskoj povijesti nema vlasti, koja bi se u tom mogla usporediti s malenom dubrovačkom republikom. Ali uz toliku državničku mudrost ona nije zaboravila, da se učenošću i književnošću takmi sa samom Italijom!

Koliko su pak Hrvati učinili za prijestolje i dinastiju, to ne treba ni spominjati: Trenkovi panduri, god. 1848, krvave poljane Italiji, stoje u historiji kao vječni svjedoci njihove odanosti i njihove hrabrosti.

Evo među ovaki narod dolazi sada Njegovo Veličanstvo Frano Josip I. Dobro nam došao u naš bijeli Zagreb! Živio!

Srbi na izborima.

Ko čita zaglušnu viku srpskijeh listova, pomisliće, da su oni ovih izbora izvojestili bog zna koju pobjedu. Njihovi bečki prijatelji, a na čelu im „Neue Freie Presse“, s veseljem ističu, da su oni dobili dva zastupnika više. A kad tamo, njihov broj ostao je isti. Mješte Vojnovića i Gondole, dobili su Kvekvica i Kamenarovića, što mi, u koliko se osoba tiče, ni malo ne žalimo.

Naprotiv oni bi se imali sakriti i ne govoriti ob ovim izborima, van toliko da mogu sebe s njima prekoriti, jer ovi su dokazali potpunu golotinju tobožnje srpske stranke.

Nigdje nikakva napretka ne opazismo. Eto u dubrovačkom kotaru, otkle je godinama bučila usijana srpska omladina, izgubiše oba svoja prijašnja prestavnika. U gradu Dubrovniku grozno propadoše; u vanjskim općinama Korčule, Pelješca i Stona, gdje je izabran pravaš Biankini, nije se nijednome od njih snjelo, da se prikaže, jer u svim ovim općinama ne bi bili dobili ni toliko glasova, koliko ima prsta na jednoj ruci; u trgovačko-obrtničkoj komori Dubrovnika i Kotora takogjer podlegoše ogromnoj većini. A u Konavlima, gdje im je nazad 6 godina bilo uspelo, da dobiju jednu zbilja impozantnu količinu glasova (onda još zavedenoga naroda!) — ovog puta nemoćni gledahu borbu između pravaša i narodnjaka, dakle između samijeh Hrvata, koji su se mogli i razdvojiti, pa ipak Srbi ne usudiše se niti prikazati! Gdje je to dubrovačko srpstvo? Mi ga više ne vidimo; ono je pošlo tragom svoje šaljive politike, biva izvrnulo se u prostu harlekinadu velike djece, koja su se igrala na Dušanova Carstva!

Oni su u Dubrovniku još nešto dokazali: da ovisu o milosti talijanaša. Dok su ih ovi podupirali, dobro; ali čim su se od njih odalečili, Srbi su izgubili i ono malo što su imali. Najbolji dokaz, da oni, bez autonomaša, u Dubrovniku nijesu — ništa.

Oni su istina u nekijem krajevima uzdržali svoje stare pozicije, a to baš ondje gdje je u većini pravoslavni živalj. Sa ovijem srpstvo nije drugo učinilo, nego potvrdilo davno poznatu istinu, da je vjerska stranka, koja svoj život i svoj opstanak nalazi isključivo u vjerskoj razlici naprama katolicima. Pravoslavljem od Hrvata učiniše Srbe, naučiše ih da im vjera, *srpska vjera*, ne da, da ostanu vijerni svome imenu, te tako po-

moću popova i kalugjera utvrdiše meterize političkog i vjerskog fanatizma, otkle će ih biti teško istisnut sve dotle, dok se ne nagje pravoslavnih sinova naroda, koji će uvidjet kud su zalutali. Mi mislimo, da ovakim uspjesima srpski organi imali bi se više sramiti nego se hvale.

Srpska stranka još se i tim obručila, što je izišla mučki i potajno. Drugi su barem iznijeli svoj program i označili svoje stanovište u razhovrsnim važnim pitanjima, što zanimaju pokrajinu. Srbi ni riječi. Oni su se sakrili iza srpskog pravoslavlja i crne suknje svojijeh kalugjera, pak su otrole vrebali, eda što u mutnu ulove, što im je u Šibeniku, djelomično poslo sa rukom. I još oni imaju smjelosti, da kritizuju sve i svakog, a ovamo nijesu o svojim težnjama ni riječi pisali!

Tomu se mi ne čudimo. Majstori su oni u pregledanju i kritizovanju hrvatskog programa; po vas dan u politici ne čine drugo nego se bave tugjim posilima. A kad ih upitaš: *deder iznesite vaš program!* onda se zavuku u tminu, koja ih je i rodila. Oni nemaju nikakva programa osvem intriga i inada. Ometati hrvatske težnje, družiti se sa hrvatskim neprijateljima, potkapati naš narodni napredak, mržnja i vjerski fanatizam: ovo ovo je program našijeh Srba. Oni neće Hrvatske, oni neće Veliku Srbiju (barem tako izjavljaju), oni neće da ostaje kako je sada. Dakle što hoće? Ne znaju ni sami. Neka samo nestane Hrvata, pa onda — što zla kob nakobi. Veliki, slobodoumni ljudi devetnaestog vijeka, a ovamo drhću pred arhimandritom; veliki Slaveni, stranka žrtve i progonstva, a tamo ulizuju se Nijemcima i vladi, te ponizno mole njihovu pomoć, da nas nadvladaju.

Sa ovakijem programom nijesu zbilja mogli prikazat se narodu.

Na svrhu junače se da su se ovi *sami* borili ovijeh izbora. Sami u toliko u koliko su ih neki autonomaši, usprkos svijem molbama, od sebe odbacili. To je ona čista istina, inače oni su kumili i zaklinjali autonomaše, da im se opet smiluju i nijesu poštedili nijedno srestvo, eda se iznova s njima združo. Sad se ljute na nas, kao da su im Hrvati krivi, što su ih napokon i ovi saveznici počeli ostavljat na cjedilu! Ali zato stekli su drugu, moćniju potporu. Neka nam reknu ako mogu, da su oni *sami* izišli na izbor u Dubrovniku i da su *sami* dobili u Boki i Vrlici!

Vjerom i fanatiziranjem pravoslavlja, mržnjom proti Hrvatima, bez cilja, programa i ideje, potporom Zadra i njemačkih činovnika, utječu se sad talijanašima, sad narodnjacima, srpska stranka učinila je ovih izbora najjadniju figuru što se pomisliti dade. Ova se nije borila za idejale, nego nam se putila između noga, i a sve na račun onijeh, koji su je u Dalmaciji uzgojili.

Dubrovnik, 9 Oktobra.

„Obzorov“ izvjestitelj opet je u Dalmaciji, ovaj put nekim drugim nalogom, te će uzgred da pošalje u Zagreb po koju poslanicu proti pravašima. U Zadru je govorio sa prvacima raznih stranaka, a posjetio je i jednoga vladina savjetnika. O tom piše „Obzoru“ u br. 229. Pikantno je to pismo.

Na njegov upit zašto su u vanjskim općinama Makarske poslali bili vojsku, c. k. vladin savjetnik odgovori:

— To je jedini kotar u kojem smo bili prisiljeni, da se s vojskom poslužimo. Poslali smo tamo 80 vojnika, ali nakon što su dovršeni izbori biranih birača, kad je dakle već o uspjehu bilo odlučeno. U vanjskim općinama Markarske je kandidirao Šarić, ali to je po svoj prilici bila finta da na poslijetku ustupi mjesto Biankinu ili Ljubiću. Sa Neretvom trese Oman stric Šarićev i tamo je pravašima bilo lako. No nije im moglo bit lako u Vrgorcu i u Gradcu, gdje stoje na čelu ljudi u najtjesnijim odnosima sa hrvatskom narodnom strankom, kojoj se nisu nikad iznevjerali. (Ne valja zaboraviti, da ovo govori namjesništveni savjetnik. Op. Ur.) Kad dakle pravaši nijesu mogli pobijediti sa izborom biranih birača, htjeli su da ove ili potkupe ili zastraše. U kotaru imade mnogo manastira, pak su njihovi fratri ostavili manastire i išli od sela do sela, imajući — kako se pripovijeda, ali zajamčiti ne mogu — na raspolaganje do 6 hiljada florina. Osim toga pripravljala se kao neka velika navala na birane birače. Ovih je iz svakog sela po 5, po 8, po 9, pa se je mislilo dočekati ih u velikoj masi na putu i na njih djelovati nasiljem. Ta masa je imala doći iz Neretve. Vlada je to htjela zapriječiti i ono 80 vojnika nije imalo druge zadaće nego da drži puteve čiste.

Ovako gosp. savjetnik, a po njemu „Obzorov“ izjavitelj u svome listu. Svigla nam se ono što je gosp. savjetnik čuo da se pripovijeda, ali on sam ne može zajamčiti, po komu čuvenju je vlada upriličila svoj korak, da se ne bi koji birač zastrašio od naroda i glasovao proti narodnoj stranci. O ostalom putevi su zbilja bili čisti ali od pravaša. Nijedan pravaš nije smio pristupiti preko granice Vrgorca. Ni samom pravaškom kandidatu nije bilo dozvoljeno prekoračiti je. Narodnjački kandidat prof. Mrkušić stigao je pak na izbore u Vrgorac u pratnji c. k. kot. poglavara, vojništva i žandarmarije.

No pustimo ove sitnarije, pak poslušajmo što je još vladin savjetnik pripovijedao „Obzorovu“ suradniku. To bi za nas i za naše odnose bilo vrlo važno.

U teku razgovora — piše „Obzorov“ izjavitelj — član vlade se je sasvim pokazao sporazumnim sa nazorom, da se ono pravaštva što se je u Dalmaciji pojavilo, ne smije ugušiti silom, nego radom većine i vlade toli na narodnom koli na materijalnom polju. Pokrajinska vlada — reče on — radi sve što može, u svom tijesnom djelokrugu. Kod predloga, koje čini središnjoj vladi, njezin je položaj otežan i tim, što su svi dalmatinski zastupnici istupili iz Hohenwartova kluba. (Ili gosp. savjetnik ne zna, da su se narodnjaci opet povratili? Op. Ur.) te otkad se je ustrojilo bilo koaliciono ministarstvo, nije nijedan bio s vladom. *)

Iza toga — piše „Obzor“ — sam je vladin povjerenik svrnuo govor na članak dra. Čingrije u „Jedinstvu.“

Neka oprost, ali mu ne vjerujemo. Nema koneksije. Gornji govor bio se i odviše lijepo uputio o budućoj zajedničkoj akciji vlade i narodnjaka, koji će radom na narodnom i materijalnom polju uništiti pravaše — a da se moglo tako naglo preći na rošfortski Čingriji članak. Ima biti bila neka suvislost, neka vrlo zanimiva nit govora, koja je vezala ovu u „Obzoru“ praznu sredinu. Mi bi se okladili, da je gosp. savjetnik, prije nego je počeo o Čingriji, požalio kako bi neke naprasite izjave mogle pomutiti onu gore hvaljenu harmoniju vlade i narodne stranke. To je po svoj prilici ostalo u peru „Obzorova“ suradnika. Zar ne gospodine izjavitelju?

Mi smo mu u ostalom zahvalni što nam je i ovoliko otkrio, pak bi nas u velike žalostio, kad bi ove svoje lijepe izvještaje prekinuo. Mi znamo, naši će prijatelji stiskati pesti, srce će im krvariti i vikaće, da smo pošli nazad deset, dvadeset, pedeset godina, da se je narodna stranka bacila u naručje ali za boga! neka Vas g. izjavitelju, to ništa ne smeta. Naši prijatelji vrlo su uzbuđeni ljudi, pak imaju i tu veliku manu, što misle da svakoga mogu mjeriti svojijem laktom. Dobrićine! Vi samo nastavite. Možda da i to bude jedan — *Vogj po Dalmaciji.*

Češke stranke.

Ostavimo sada na stranu kako se nebratski podnašaju naprama svojoj braći Hrvatima, ali treba odobriti mladočesku politiku naprama Beču. Ovih dana imali su veliku skupštinu stranke. Tu su Gregri i Herold odbili osvade realista, da mladočesi hoće da popuste Badeniju. Oni neće pro-

*) Ovdje se „Obzorov“ izjavitelj usudio ovom opaskom u zaporci: „dakako da se ovom nazoru gospodina savjetnika daje mnogo prigovoriti.“

njenuti svoje dosadanje stanovište, ali — opozicija mora da nam je *srestvo* a ne *cilj*, rekao je dr. Gregri.

Dobro je rekao. Buku su izazvali realiste, neko krilo mladočeha, koje ne možemo da razumijemo. Oni su stali vikati, da mladočesi hoće da koketiraju s vladom i počeli buniti njihove pristase. Nije im pošlo za rukom. Ali sumnja je bačena sumnjičenje se širi. Staročesi — propala stranka — upotrebiše prigodu, pak se sad junače, da su oni veći opozicijonalci od Gregrija i udaraju na mladočeha, da tobož popuštaju vladi, zaboravljajući da su oni isti jedino s toga u narodu i propali. Nego oni se nadaju, da bi se ovim putem mogli opet dovinuti popularnosti. Ovi staročesi, nama Hrvatima kao plemenu bolji su prijatelji od mladočeha, koji žele da budu o svim našim stvarima naopako i pristrano obaviješteni, ali s druge strane staročeska politika u zemlji — nije ter nije.

Uprav ovako je kod nas. Stranke koje su svoj politički život istrošile u službi raznih nenarodnih činbenika, sad hoće da su veći odlučujući od pravaša, pak u isto doba kad gore metanišu, u ono isto doba pripovijedaju narodu, da će ga pravaši izdati i prodati sad Magjarima sad Nijemcima, kako im kad šune u glavu.

A zašto tako rade? Zašto i staročesi — radi reklama.

Nego u Češkoj trudno to ide. Narod pokazuje toliko zdrava razuma, da smutljivcima i kleveticima ni malo ne vjeruje. I tako su na zadnjoj skupštini izaslanici iz svih čeških zemalja odobrili mladočesku politiku i sadašnju njihovu opoziciju.

Njihovi protivnici nijesu tim unukli. Oni im svakako insinuiraju otrov: jednog mladočeskog pravača prikazuju kao ministarskog kandidata, drugoga kao budućeg češkog namjesnika itd.

Svejedno kao i kod nas.

Brzo su tamo pokrajinski izbori, koji će biti izmegju najvažnijih što su se ikad obavili u Austriji. Mladočesi nadaju se da će izaći dobitnici, jer u njih teško je naći — Šupukā i Mrkušićā. Mi bi se njihovu napretku još više radovali, kad bi se ostavili onih nekih prijatelja, koji ih lažno izvješćuju o hrvatskim stvarima, a nadasve o srpsko-hrvatskoj razmirici. Što oni hoće na sjeveru to i mi na jugu. Koliko jedni toliko drugi imamo u vlastitoj kući neprijatelja, koji se muče kako bi naše napore osujetili. U Češkoj Nijemac u Hrvatskoj Srbin. Okolnost da je ovaj zadnji po rodu brat Hrvatima, još ga više osugnjuje. Ovo bi Mladočesi imali dobro uvažiti.

U ostalom naše težnje i naš program potpuno se slažu.

Naši Dopisi.

Trebinje, početkom Oktobra.

Došao mi je do ruku jedan zalutali i u ovdešnje krajeve „Dubrovnik“ i odmah mi zape oko na dopis iz Trebinja pod šifrom „Mirko.“ U istinu lijepo ime — koje nosi na sebi simbol pomirbe, ali, da se i pod onakim krasnim imenom krije veliki denuncijanat i klevetnik — to ćete vidjeti iz ovog dopisa. Ne bi znao, gdje je gospodin Mirko naučio onake krasne ironije — ako ne u učenom srpskom društvu — jer onakih ironija bogme ja nigdje ne nagjoh! Srbi kao obično u svim svojim dopisima ne znaju ništa drugo, nego opadati i klevetati poštene ljude, pa s toga i ne čudimo se Mirku, da je onako uljudan i krijepostan! Lani su Srbi opadali i klevetali činovnike, a danas naravno, da su učitelji na prvom redu! A zašto? Jer su katolici! Ta je njima gorkost najveća, što su na trgovačkoj školi katolici učitelji! Ne bojimo se mi Hrvati nikad istine, ali klevetanje često bude uzrokom mnogim zlima. Razumije me dobro Mirko! No najviše mu smrdi gosp. Rajman — no ne znam zašto! Rajman je već godinu dana u Trebinju i on je uvijek bio tako skroman i tih, da mu nije niko mogo rijeti: „crno ti pod noktom!“ No Srbi bi ipak rado da njega nema na trgovačkoj školi i da bi dišao slični Bugarski, koji bi tvrdio, da je Njeguš napisao Čengić-agu — a to on sigurno zna, jer on kao jezikoslovac naravno mora poznavati dobro i historiju književnosti. Da, to se je našoj

bratiji poračilo — pa udri, klevetaj, da je Rajman proti ćirilici! A na koga se on naslanja? On sam ne zna, nego laž je najbolje njihovo naslanjalo! On veli, da su mu gjaci kazivali — a možda i on sam prisustvuje osoblju trgovačke škole — da je Rajman u školi govorio proti ćirilici! Bum laži! Možda su i rekli 2-3 gjaka, ali ako hoćeš proti nekom svjedočiti, moraš se najprije osvjedočiti i onda na javnost dati! Jer si morao saslušati i druge gjake (ne oslanjati se samo na Srbe) i onda tek pisati! Lako vam je bilo djecu naučiti. Razumiješ li me, dragi Mirko?! Ti kao poslanik mira, imao si mir a ne mržnju sijati i to najpodlijim načinom — klevetaujem i laži!

Navodiš slučaj sa „štititi“ latinicom i „urururu“ ćirilicom — ama nisi smio kazati istinu, kako je to bilo — nego si podlo premućao i rekao, valjda će se Rajman sjećati! Lijepa stvari — to bi umio svako reći, ali tako podlo — to umije samo Srbin Mirko! Ja sam se osvjedočio kod gjaka svih triju vjera, da je onaj slučaj bio ovaki. Rajman je jedan put diktirao trgovačku povijest gjacima II. razreda i naravno buduć da pisanje mnogo vremena grabi, a opazio je, da gjaci, koji pišu ćirilicom više vremena trebaju, a to bome ne dopušta vrijeme — s toga je baš ovako doslovce rekao: „Čujte, meni je sve jedno, kako hoće ko pisati latinicom ili ćirilicom, ali latinicom ide brže! Opet vam velim kako ko hoće!“ I onda je izveo jednog gjaka, koji je napisao „štititi“ latinicom i ćirilicom, da se djeca osvjedoče da brže ide latinicom! Je li tu uvreda ćirilice? Ako mislite da je to uvreda, onda ne znam kako bih vas drukčije nazvao nego benama! Drugo ćirilica nije ni pošto srpsko pismo, nego slavensko, pa kako god je bilo Mirku, onako je i Rajmanu i svim drugim! A što se mi Hrvati služimo latinicom, to su opet praktični razlozi na srijedi i s toga što se svi izobraženi narodi služe istim pismom — akoprem imaju svoje vlastito pismo. Tako se je taj slučaj dogodio sa „štitimo“, a čitatelj nek sudi jeli to i kakva uvreda ćirilici, pa ako to nagje nepristran čitatelj za uvredu, onda ću i ja Mirku reći „ejvala“ i počecu pisati ćirilicom kao i on! Eto Mirko ruku na srce pa vidi ko ima pravo!

No namjera je bila Mirkova, kako sam već rekao, no bi li klevetanjem i lažju postigao kod vlade da g. Rajmana premjesti iz Trebinja — ali ufam se da će vlada pročitav sve retke uvidjeti gdje je istina i prama tomu postupati. A ti gosp. Mirko — ako misliš klevetati i opadati, nemoj iz busije pucati — nego van s imenom — da znamo s kim inamo posla, u kom slučaju i ja sam s mojim vazda pripravan! Bolje je dopisniče da pišeš u tvom „Dubrovniku“ ono što je po narod korisno, nego bacati laži i klevete proti Hrvatima! Za sada dosta, a bude li drugi put od potrebe, eto nas odmah na odgovor! A ti moj dragi Frano primi hrvatski pozdrav uz usklik: „Bog i Hrvati!“

Jedan gragjanin za mnoge.

Sarajevo, 10 Oktobra

U 37. br. „Posavske Hrvatske“ ima hvale vrijedan dopis, koji se bavi o postupanju ovdješnjeg upravitelja zemaljske štamparije. Isti je dopis izazvao najbolji utisak kod svih radenika, osim jednoga brata, koji je od svoje strane osuđivao taj dopis, ali nas veseli opet što je naprotiv isti dopis našao odobrenje i kod nijemaca i kod svih radenika, osim spomenutog „brata“. Na žalost rečeni dopis kan da nije došao do znanja viših faktora, jer do danas nije direktor ni za dla-ku prevrnuo, samo što je jedan predlog nečuveni postavio, a to je da je zatražio od „švabe“ koji ne zna ni jedne probijeliti hrvatski, a ni drugi koji slavenski jezik, da mora raditi hrvatske knjige i to na račun.

Bilo bi željeti da nadležni faktori uzmu obzir na, siromahe radenike, a da ne povjeravaju njegovijem riječima dok se stvar ne izvidi, te neka raspitaju ne samo kod radenika, nego i kod onih osoba, koji imaju imalo dodira sa rečenim gosp. direktorom, pa će se osvjedočiti da li je istina pisana ili ne. On hrvatski ne zna ni jedne riječi, nego bi rada da mu svak njemački govori, ali to se ne da. Što su radnici krivi, kad ne umiju?

Zaključujem kao i g. pisac pomenutog dopisa, da bi imao puno štošta pisati ali sada ću se sa ovijem zadovoljiti, moleći nadležne, da se sžete ovoga, da ne dogje do kakvih viših neugodnosti. Stara je riječ „gvozdje se lako kuje dok je vruće“ ili: gasi vatru dok tinja. A Vi g. urednici primite srdačni pozdrav.

„M“.

Pogled po svijetu.

Badeni. — Brzo će se otvoriti i carevinsko vijeće. Badeni sa svojim ministrima stoji tu još otajstven naprama strankama bečkog parlamenta. Od nijedne niti je tražio niti dobio potporu. Njegov kabinet sastavljen je nekako izvan zastupničke kuće. Stranke same čekaju, da im se prestavi, premda su neki već o tom raspravljali. Uopće se može reći, da će novo ministarstvo od velike većine biti lijepo pričekano. Liberalci su obrekli, da će pridržati slobodne ruke.

Obzirom na to da je Badeni, kao ministar predsjednik i ministar unutarnjih posala, Poljak, da je Poljak ministar financija dr. Biliuski svejedno kao što i predsjednik zajedničkog ministarstva, ministar izvanjskih posala, Golubovski, neki ovo doba nazivaju *poljskom erom*. Zaista Poljaci su se znali okoristiti moćnim položajem, što ga zauzimalju na ravnovesju nutarnje austrijske politike.

Nova vlada, kako se nešto čini, neće se vele oslanjati na sadašnji sabor. Ona ima skoro neograničeno povjerenje krune. Grof Badeni dobio je od vladara takovo ručeno pismo kakovo nikakav ministar primio nije — ni sam Taaffe. Otolo mnogi nazrijevaju, da će u car. vijeću, zapuhati neki hladni vjetar za parlamentarizam, pak se grof Badeni u nekom slučaju neće začeti ni raspustiti ga. Idemo u susret važnim događajima.

Prama Česima, čije držanje u prvom redu zanima sve stranke u monarkiji, neće se regbi Badeni pokazati tako strog. Dapače prvi čin njegove vlade biće svakako ukinuće zaistnoga stanja u Pragu i okolici.

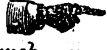
— U Italiji još traje jeka XX. Septembra. Neke goleme provokacije uvrijediše katolike, a ožalostiše papu. Ovaj spravlja, kako pišu, jednu vrst protesta. Osvem toga da talijansku vladu zanima više no ikad afrikanško pitanje. U Rimu sami ne znaju ko im je prijatelj, a ko neprijatelj, nijesu li sa Ras Mangasciom sklopili mir ili primirje. Vojnička stranka najradija bi da se uvali, ali za navalu treba novaca, koje ministar financija ne može da nagje.

— U Carigradu pobili su se Turci i Armeni. Policija ukazala se je nesposobna, da uzdrži red. Sultan je svrgnuo velikog vezira Said pašu, a metnuo Kamil pašu velikoga prijatelja Engleza. Ovo armenskopitanje zanima Europu. Englezi ga žare jer im je u prilog, ali su se sakrili za sentimentalno čuvstvo čovječstva. Njima jadnijem puca srce od muke, da su Armeni pod Turcima, pak bi nekako htjeli ih postaviti pod proktetorat, koji bi oni preuzeli. Armeni za danas rado na to pristaju, premda vide englesku igru i znadu da se za njih niko nebi ni maknuo, da se ne misli dvostruko naplatiti. Ali opet vole ovako nego pod Turčinom. U ostalom mir je u Carigradu uspostavljen.

— Knez Lobanov bio je u Parizu, pravio vizite predsjedniku republike i ministru vanjskijeh posala i kod njih bio na ručku. Ruske i franceske novine vide u tom velike manifestacije rusko franceskog saveza, dočim prijatelj trostruke zajednice čini proste kurtoazije. Kneza Lobanova oni opisuju kao velikog skeptičara, koji se neće tako lako ugrijati za patriotsku ligom Pavla Derouleda. Ako je prisustvovao manevrom, to je opet bilo iz uljudnosti, jer se je slučajno u blizini nalazio na bježenju. Sve je u njih slučajno.

— U Srbiji očekuju veliko naprednjačko Garašaninovo ministarstvo. To bi značilo, da će se Srbija približiti trojnome savezu.

Domaće vijesti.

 Pošto je naš urednik morao otići u Zagreb na sjednicu eksekutivnog odbora stranke prava, to došasti broj neće po svoj prilici izći na 19 nego na 26 Oktobra. Mi ćemo nastojati da ovo nadoknadimo.

Izbori u Mitrovici. — Prošle sedmice obavili su se izbori u Mitrovici. Hrvata imade tamo više od $\frac{2}{3}$, pa ipak pobijediše magjaronski Srbi u savezu sa njemačkim kolonistima. Hrvatska vlada podupirala je Srbe. Svi činovnici morali su za njih glasovati. Pošto je Mitrovica na granici Srbije, odijeljena samo Dunavom, u Srbiji su nakon ispatka izbora od veselja pucali iz mužara i malih pušaka.

Dr. Ante Starčević. — Zdravlje dra. Starčevića bilo se ovih dana pogoršalo. Liječnik mu je učinio operaciju i izvadio litru vode. Sad mu je opet bolje.

Ug. hrv. par. Društvo. — Uslijed velike utakmice *Lloyda* stavlja se i ovo naše domaće društvo, da odgovori novim zahtjevima koji su nastali. Čujemo da će dobiti novi veliki parobrod, koji bi se mogao natjecati snajbrzim *Lloydovim* parobrodima, te da će ga metnuti na brzu prugu Rijeka-Kotor. Ug. hrvatsko društvo tim će daleko odvojiti od ostalih, jerbo Rijeka je mnogo zgodnija za putnika u Dalmaciju nego Trst, a osobito zimi, kad valja sjeći preko Kvarnera. Dobar uspjeh!

Hrvatsko kazalište. — Pišu iz Zagreba: Prva nagrada dramskoga natjecaja hrvatskog zemaljskog glumišta u Zagrebu, bila je dosugjena djelu vašega zemljaka, *dubrovačana Iva kneza Vojnovića*. Njegova se drama zove „*Ekvinocij*“, a predmet joj je crpljen iz domaćeg života tužnih i zapuštenih pristaništa dubrovačkog primorja. Pogovara se, da je nagradno povjerenstvo, uslićeno od čitanja te novosti, jednoglasno dosudilo prvu nagradu, djelu, o komu tvrde strukovnjaci, da je preznameniti proizvod naše književnosti. — „*Ekvinocij*“ će se prikazati prvi put koncem listopada u novom hrvatskom kazalištu u Zagrebu. Čujemo, da je uprava pozvala spisatelja, da bude naznačen *premieri*.

Gradska Kronika.

Srebrna Misa. — U utornik slavio je naš presvj. biskup svoju srebrnu misu, biva 25-godišnjicu misnikovanja. Tom zgodom primio je, kako čujemo, poklona, počasti i čestitaka sa svih strana. Svećenstvo dubrovačke biskupije darovalo mu je prekrasni skupocjeni kalež, želeći mu, da zdravo i veselo u blagotvornom radu zapjeva takogjer zlatnu misu i još više, kojoj želji i mi se pridružujemo!

Odlazak prof. Kušara. — Nakon više godina svoga boravka u Dubrovniku, odijelio se je od nas prof. Marcel Kušar, premješten, kako je poznato, na Zadar u gimnaziju. Prof. Kušar, koji u hrvatskoj književnosti u svojoj struci zauzima odlično mjesto, zauzeo ga je bio i u Dubrovniku u društvenom životu, časćen i ljubljen od svih skladnijeh dubrovčana koji su ga poznavali. Dan prije odlaska iznenadiše ga prijatelji jednom ugodnom uspomenom ljubavi i poštovanja, koju mu na ime svih predadoše gospoda: Vlaho vit. DeGiulli, zastupnik Dubrovnik, Ernest Katić bilježnik i presj. „Čitaonice“ i dr. Ugjo pl. Saraca odvjetnik i vlastelin dubrovački. Na srdačne riječi gospara Vlahu DeGiulli ganut od suza zahvali prof. Kušar, izjavljujuć, da će se sveg sjećati Dubrovnik i dubrovačani. U utornik otpратиše ga na parobrod njegovi prijatelji i mnoge odlične dubrovačke obitelji bez razlike stranaka, želeći mu sretan put i žaleći njegov odlazak.

Srpski pokrovitelj. — Ima nekoliko dana da u gradu boravi poznati prijatelj liječara grof Bonda. Znalo se da će doći, jer su ga Srbi i Gondola zamolili, da im pomogne ukrotiti one automaše, koji neće da se podlože njihovoj sili. Bonda je Gondola dočekao i davao mu valjda potrebite instrukcije.

Grofu Bondi stalo je za naš narod koji i za lanjski snijeg. On dolazi amo samo onda kad mu je potreba priporučiti se za svoj zastupnički mandat. Ali kako nam se čini on je svoju igru izigrao, jer čujemo, da budućih izbora isti zadarski automaši neće više da znadu za njega.

Srbi se hvale da su oni politički poštena stranka, a ovamo zaklinju Bondu, da im uspostavi srpsko-autonomaški kompromis — onoga Bondu, koga su oni isti izabrali! Lijepijeh li bizantinaca!

Tobožnji celere! — Prekojuče doživjeli smo opet jedan veliki škandal sa polaskom brzog parobroda dubrovačkog društva. *Dva sata i po* iza roka odlaska počeo je krcati volove. *Hotimično* zakasni puna tri sata. Država daje društvu za poštu 12.000 fior. Kakva je ovo urednost? Što govori Sl. pošt. ravnateljstvo?

Književnost.

Izvještaj Matice Hrvatske. — Dika naša, naša *Matica* i ove nas je godine ugodno iznenadila. Njezin krasni izvještaj može se već danas smatrati nekom vrsti statistike ili šematizma izobraženih Hrvata. Ništa manje nego 11.315 članova brojila je *Matica* za upravnu godinu 1894.

Izvještaj njezin sve sama suha imena: Petar N. posjednik u A, Pavao M. učitelj u B., Ivan X. svećenik u C. itd. itd. Nema drugo ništa. No koji je ugodno prebirati po tim stranicama! Kako se čovjeku srce širi, kad gleda onu nebrojenu čitulju, pak pomišlja, da ih je skupiti sve na jedno široko polje pak ih pokazat Eurapi, da se vidi da i u nas ima ljudi! A pred njima Maticinu upravu, slavnog predsjednika-historičara, ljubljenog i zaslugam ovjenčanog tajnika, a za njima svu onu četu umnika, književnih radnika čije je ime *Izvještaj* čedom zvezdicom označio! Ah! kakvi politički naši politički odnošaji, uz ovaka djela ne umire hrvatski narod.

Čitaš, čitaš, prevrćeš listove po Izvještaju, a sam ne znaš zašto čitaš. Imena! imena!... riječi! riječi! riječi! rekao bi Hamlet. Najprva ti je da potražiš ono svoje. Brže bolje preko listova a, b, c, d. Ha! tu smo!... Kako stojimo? Dobro, Bogu hvala! bolje nego lani. I onda dalje. Nu Zagreba!... Ovoga puta i on se opoštenio. Dao je uprav jedanaesti dio. Ali se niko ne čudi. I pravo je!... hm! Zagreb!... Svi su tu: Ban Khuen Hedervari zajedno sa dr. Antunom Starčevićem.....

U narodnoj borbi dogje gorkijeh časova. Razdijeljeni sino, pocijepani, svak ima svoj načela, borimo se, — teško je to! Ali dogje mome-nat u komu svi, bez razlike, osladimo. Onda kad *Matica* pokuca na naša vrata.

Pa šta bi dalje i pregledali? Napredak, svud napredak: u nas, u okolici, u Boci, Hercegovini, Bosni, svud. Ono Sarajevo sa 191 članom! I drugo, za njim... No to je bilo lani. Bilo pa prošlo. Nova godina novi rad, nove nas i knjige čekaju i zato upišimo se što prije možemo da ne zakas-nimo. Bice lijepijeh, divnijeh knjiga za onu kukavnu svoticu od 3 fiorina. Upišimo sebe i prijatelje. Neka se posrami, sakrije onaj „rodoljub“, koji nije članom *Matice Hrvatske*!

* * *

Primili smo sa zahvalnošću:

Pjesme Ivana Mažuranića. Izdao Vladimir Mažuranić. Sa slikom i autografom pjesnika, ter sa fotografijom pjesnika na odru. Zagrad 1895 Tiskarski zavod „Narodnih Novina“. — U pjesmama bana Mažuranića ne treba ni riječi govoriti. Pjesnika Čengić-Age ne treba preporučivati ni hrvatskom općinstvu niti književnicima cijeloga prosvjetljenoga svijeta. Njegovo je ime poznato i neumrla kao što su i njegova djela. Nama je samo u velike milo, da je njegov odlični sin sakupio slavu oca svega u ovu elegantnu knjigu. — Cijena joj je 2 fior. — lijepo uvezanoj 2 fior. 50 novč, a dobiva se kod izdavalca u Zagrebu i kod zagrebačkih knjižara: Dionička knjižara, Kugli i Deutsch, i sveuč. Knjižara Aver.

Program c. k. velike realke u Spljetu. Sadržaj: 1. prof. Gjuro Kolombatović. — O njekim kralješnjacima. 2. Školske vijesti od Ravnateljstva.

Ruska Biblioteka svezak VII. i VIII. — Novaja Mjesta. Roman G. T. Danikevskoga. U Ljavu 1895.

Priopćeno *).

Vele učenom gospodinu

Franu Dr. Trošiću
općinskom liječniku

Bol.

Primite Veleučeni Doktore ovim javnim putem moja najdublja čuvstva harnosti za povraćeno mi zdravlje. Bog naplatio Vaše požrtvovanje a Vaša visoka učenost služila na spas bolesnog ljudstva! Sretni mi kad Vas da dugo imali!

Praznice (na lraču), 30 Rujna 1895

Mare Mihovilović Hober.

*) Uredništvo ne uzimlje nikakve odgovornosti. Ur.

Prigodom smrti Gospogje Mare Vrnoga, bi udjeljeno na uhar siromaha od gospara Vlahu Cjurčiću fior. 3.

„Povjerenstvo javne Dobrotvornosti.“

Prodavaju se na Konalu dvije prostrane i udobne kuće u istom vrtu ali napose i razdijeljene, svaka sa velikim vrtom i s vodom. — Poblize obavijesti kod dra. Balda Podića, advokata u Dubrovniku.

BEČKO HRANIVO BRAŠNO za djecu

F. GIACOMELLI

Fünfhaus, Robert Hamerlinggasse 1

— BEČ —

Nagragjena
sa
zlatnom medaljom

Patent za
Austro-Ugarska
i Italiju.

Priznata od prvih lječničkih auktoriteta i mnogobrojnih lječnika kao izvrsno hranivo srestvo u naknadu majtina mljeko. Upotrebljuje se najboljim uspjehom u mnogim nahodištima i u bionicama za djecu. Zaslužuje da ga svaka majka pokuša.

Prodaja se kod gosp. Nika Viskovića, ljekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske.

Mali lončić 45 nč., veliki lončić 80 nč.

1—52

STRAHOVITO IZNEVIGJENJE!

Do malo, po nalogu našega chefa u Parizu naše 2 najveće filijale u Beču i Budimpešti prepustiće nam sva svoja skladišta. Zato smo u stanju najbolje i najkorisnije predmete podati gotovo badava, samo da prodaju ispatimo. Mi dajemo svih ovih 20 predmeta

SAMO ZA FIOR. 2:30 NG.

1 krasni *garantirani* sat na časove. — 1 prekrasni pozlaćeni lanac. — 1 iglu za krovate sa pravim koraljom. — 2 puce za manchette pariško-double zlato. — 3 puce za košulje par. doub. zlato. — 1 puce za ovratnik (takogjer. — 1 prsten sa divnim kamenjem uliven. — 1 elegantnu parišku kutiju za cigare. — 1 finu parišku cigarjeru. — 1 lijepi broš, najnovija moda. — 1 Coiers-lanac za gospogje, pozlaćen. — 1 fino srce coiers-lancu. — 1 ženski prsten pozlaćen. — 1 par finih naušnica sa lijepim kamenjem. — 1 lijepi korisni predmet za gospogje (kao priložak gratis).

Neka svak upotrebi ovu rijetku prigodu, dok zaliha traje. Svak može mirno bez rizika pokušati, jer ja uzimljem natrag što se ne dopada i vraćam novac. Ja još dajem što niko nemože: 1 finu *srebrnu* žepnu uru *garantiranu*, da tačno ide i fini lanac k tomu *skupa* samo 3 fior., a fina Nickel-Ura anker koja tačno ide samo fior. 2.25. 1 pravi fini zlatni prsten fior. 1.50 do 2 fior.

Dobiva se kod prvog skladišta satova.

SINA PELZ u KRAKOVU

Kod mjesnoga Suda ima za račun gospodina Ivana Zeidler de Rosemberg okolo fiorina 16,000. a za račun gospodina Filipa Tassara okolo fiorina 700, koje glavnice rastu uslijed kamata.

Ovo javljam izočnim strankama kao njihov skrbnik.

U Dubrovniku 30 Septembra 1895

Dr. Ljudevit Marotti advokat.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

W E I S S A

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Šesira, Odijela i Crevalja, Najbolje vrsti uz jeftinu cijenu kupuje se kod

M. Mitrovića

svake vrsti Galanterie, mirisa, šivaćih strojeva.

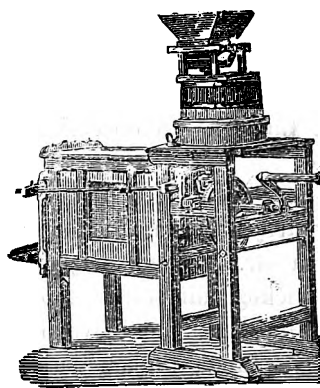
Kamel-havelocko 9 f. sa ogrlicom 13 fior. kabanice proti vremenu iz devine dlake 7 f. (najbolje) Loden-odjela u svim bojama f. 16 uvijek zališno kod *Jakoba Rothbergera* c. i k. Dvorskog dobavljača u Beču I. Stephansplatz Br. 9. Svakidan otvoreno do ponoća.

OGLAS.

Častim se obznanimi moje poštovano mušterije da sam u mojoj tvornici u Splitu otvorio radnju **Sprta** koliko od „Cocco“ toliko od *brule*, i sprta za tijestjenje ulja. Iste su priregjene po najboljim ekonomskim sistemima a izragjene u svakoj mjeri po želji gospode naručitelja. Što se tiče cijene snizio sam je vrlo jeftino, tako da se ne bojim utakmice, kako se može svak uvjeriti/kome htjedne počastiti s cijenjenim naručinama.

ANTUN MATOŠIĆ

tvornica konopa i Sprta za ulje u Spljetu.

Najbolje i najjeftinije **SKLADIŠTE** zasve poljodjelske Strojve isprave — Štrcaljke svake vrsti — Kotače — Šivaće strojeve — Strojve za pranje i sušenje — Patent. ručne mline — Tijeskovne — Štrcaljke za peronosporu — Pumpe za vino — Motore na paru ili petrolej

AUGUST KOLB, Tvornica strojeva

BEČ, II/7 Passetistrasse Br. 29-31.

Traže se solidni zastupnici.

Phönix-Pomada

nagragjena na izožbi za zdravnastvo i njegovanje bolesnika u Stuttgartu g. 1890; po lječničkim svjedočbama i biljadama zahvala priznata kao jedino opstajuće djelujuće, neškodljivo sredstvo, da gospoda i gospogje dobiju bujne i pune vasi i da se zapriječi otpadanje kose; mladići mogu s njom odmah uzgojiti jake brke. Garantirano za uspjeh i za neškodljivost. Lončić 80.

novč., poštom ii poduzećem 90 novč.

K. Hoppe, Beč, N.V. Schwezlergasse 12.

Dobiva svaka

treća srećka!

Pruži ruku sreći!

Dobiva svaka

treća srećka!

UGARSKA RAZREDNA LUTRIJA

podaje

JOŠ NEČUVENO VELIKI DOBITAK

jerbo od 100.000 srećaka

31.499 srećaka biti će povučeno sa dobitkom

sa nevigjenim zgoditcima

providjena je Ugarska razredna Lutrija ier najveća dobit u najsretnijem slučaju iznosi

tnijem slučaju iznosi

Jedan milijun Kruna.

Originalne srećke

za prvi razred.

1 cijela 1 deset. 1 dvades.

40 kruna 4 kruna 2 kruna

Originalne srećke

za oba razreda vrijedi

1 cijela 1 deset. 1 dvades.

80 kruna 8 kruna 4 kruna

Kod cijelih srećaka, koje su u prvom razredu s dobitkom izručeno predaće se zajedno s dobitkom i unapred plaćeni iznos za drugi Razred.

Naručbe po mogućnosti poštar-skom doznačicom, sa jasnim podacima i adresom.

Ugarska razredna lutrija ima slijedeće dobiti:

JEDNU NAGRADU OD 600.000 KRUNA

1	dobitak	po	400000	kruna	Od 49 glavnih dobitaka drugog razreda najzadnje povučeno dobitka jakogjer nagradn od 600000 kr.	5	dobitak	po	10000	kruna
1	"	"	200000	"		12	"	"	8000	"
1	"	"	100000	"		27	"	"	6000	"
1	"	"	80000	"		8	"	"	4000	"
1	"	"	60000	"		110	"	"	2000	"
1	"	"	50000	"		213	"	"	1000	"
1	"	"	40000	"		100	"	"	400	"
1	"	"	30000	"		2010	"	"	200	"
3	"	"	20000	"		20000	"	"	100	"
8	"	"	15000	"		9000	"	"	80	"

zajedno 31.499 DOBITAKA u ukupnom iznosu od

5 Milijuna 600.000 Kruna.

Srećke se
dobiju
preko

CARL HEINTZE

HAUPT COLLECTUR

BUDIMPESTA,

Servitenplatz Br. 3.

Telegrami: LOTTOHEINTZE, BUDAPEST.

Naručitelji neka nadodaju za Porto 10 helera, za preporučeno pismo, za svaku iskaznicu zgoditka 20 helera extra.

Dobiva svaka

treća srećka!

Dobiva svaka

treća srećka!

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na pò godine flor. 2; za *Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4; 50, na pò godine flor. 2; 25; za *inozemstvo* flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi kojise više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Iz Zagreba.

Jutrnja magla tek splinula po vazduhu. Hiljade i hiljade naroda prolomiše u urnebesni: Živio hrvatski kralj! kad se s vrata zagrebačkog kolodvora pojavi dobroćudno i simpatično lice sije-doga Frana Jozipa I. Hrvatska sveučilišna omladina u bogatoj narodnoj uniformi golim sabljama napravi počast, barjaci se spuštaju k zemlji, šesiri dižu u vis. Uz zaglušno klicanje mnoštva, kralj se odveze u banske dvore, ovom prilikom pretvorene u previšnji konak.

Tu je dakle! Treba malo da otpočine. Narod zajazio sve pobočne ulice Markova Trga na veliku muku stražara i odbora, koji se bore, da bujica ne probije. Na Trgu su deputacije. Zagrebački nadbiskup mršav i boležljiv otmena gospodskog držanja predvodi katoličko sveštenstvo Hrvatske i Slavonije. Tu je grčko-istočni karlovački patrijarha, krupan čovjek lijepe pojave u bogatom crvenom odijelu, krasne sbrnne brade. Patrijarh je predmetom opće pažnje. S ugarskim ministrom presjednikom u nemilu je konfliktu, pak se vreba kako će se ova dvojica sastati. Zatim nebrojena odaslantstva hrvatskih i susjednih ugarskih županija u bogatim iskićenim narodnim uniformama, velike deputacije muhamedovaca iz Bosne. Zapovjednik zagrebačkog vojnog zbora, razmjerno mlad general s monoclom na oku sa malom četicom generaliteta, svi u bijelim austrijskim odoram, a okolo naokolo časnici, svećenici, zastupnici, pun Trg birane gospoštine koja čeka da se pokloni svome kralju.

No nije mrtvo ni dolje u dolnjem gradu, na Ilici i Jelačićevu trgu. One dane Zagreb bijaše udvostručio svoje stanovništvo. Posebni vlakovi sa svih strana domovine dovozili narod, a ulicama kolalo najmanje 60.000 duša. Cijela Ilica okićena hrvatskim zastavama, samo dolje vije se na srpskoj banci srpska zastava. Narod nalazi da je to provokacija, jer da je ono Hrvatska a ne Srbija. Uz srpsku banku pravoslavna je crkva, koju su takogjer okitili srpskim znakom. Narod se skuplja te bučno zahtijeva, da se zastave uklone. Nastaju demonstracije koje počinju vikanjem: „dolje sa zastavama!“ Prozori zgrade u čas su polupani, zidovi izmrljani, a više hiljada duša traži da se zastave skinu. Napokon nakon dobre ure demonstriranja bijahu od oblasti skinute srpske zastave, koli na banci, toli na pravoslavnoj crkvi.

Nije to sve. Na ulazu u grad koči se lijepi slavluk što ga je podignuo Zagreb, a na njemu uz hrvatsku i ugarsku trobojnicu. Mnogi nalaze da to nije pravo. Puka se tu u čas skupilo. Zahtijevaju da se ukloni magjarska zastava sa gradskog spomenika. Otvoriše vrata slavluka i jedan mladić, sin zastupnika dra. Franka, poleti gore, pak uz urnebesno klicanje, otrgne i baci magjarsku zastavu. Iz bliže zgrade društva sv. Jerolima, u kojoj je jedan zajednički ured, Magjari prijete, viču i bacaju kamenje. Policija nastoji, da rastjera mnoštvo, ali zaludno. Puk se vraća natrag, pak na Zrinjevcu demonstrira proti magjarskoj zastavi šumarskog ureda, koja bude u čas skinuta. I na drugim mjestima poskidaju ono malo magjarskih zastava što bijahu izvjesili.

Po podne na 2 sata slijedilo je svečano pola-

ganje zadnjeg kamena na teatru. Kazalište je vrlo lijepo, dostojno Zagreba i ove misije te mu je namijenjena. Na prostranom trgu, gdje je ono bila izložba, sabralo se najmanje 50.000 ljudi, koji su Njegovo Veličanstvo najzanosnije aklamirali. Pošto je kralj razgledao zgradu, u pratnji bana i drugih dostojanstvenika stupi na balkon, gdje ga ban pozdravi prigodnim govorom, koji je bio prekidan urnebesnim klicanjem svaki put kad je grof Khuen izustio riječ „hrvatski.“ Kralj odgovori, zatim uz oduševljene ovacije udari pozlaćenim čekićem tri puta na zaključni kamen i proglasi hrvatsko kazalište otvorenim.

Iz teatra krene kralj k novom glazbenom zavodu i ogromnoj palači za srednje škole, gdje je takogjer položio zaključni kamen. Narod zgrne iza zgrade srednjih škola, da vidi defilovanje školske djece. Na prostranoj poljani sabralo se 7600 muških i ženskih učenika pučkih i srednjih škola. Svi su bili okićeni hrvatskom trobojnicom. Djeca iz okoline bijahu obučeni u čistu narodnu nošnju, pak su svi skladno marširali ispred kralja kličući mu Živio! i bacajuć cvijeće, dok je svirala valpovačka glazba, koja je takogjer sastojala od same dječie. Takova šta u Hrvatskoj još se nije vidjelo. Narod je bio oduševljen slušajući klicanje svojih budućih nasljednika, koje je naličilo cvrkutanju ptičica. Kralj je bio očevitno ganut, te je neprestano zahvaljivao malim četicama, a napose poglavici bogoštovja i nastave prestoniku dru. Isu Kršnjavome, koji je stajao pokraj njega.

U to doba neki Magjari namješteni na željeznici bijahu opet izvjesili na slavluk magjarsku zastavu, uz koju se onda postavila žandarmarija, da je čuva. Iza toga i oni drugi uredi uspostavili ugarsku trobojnicu.

U večer čim se je smrklo započne rasvjeta grada. Za ovu rasvjetu općina je potrošila oko 40.000 flor. jer je dobavila poduzetnika iz Venecije, koji je sobom donio sve što mu je trebalo. Rasvjeta je ispala veličanstveno. Kralj se u 6½ sati izveo gradom, da ode na svečanu predstavu, a uzgred da pogleda rasvjetu. Narod ga je neprestano pozdravljao. Teatar se napuni dupkom pun pozvanika, kojim je hrvatska vlada poslala poziv. Prikazivao se *Prolog* mladog intendanta, zaslužnog dra. Miletića: „Slava umjetnosti“, koji je cenzura tamo amo osakatila. Zatim se pjevala osma slika Zajčeva „Zrinjskoga“. Kralj je bio vanredno zadovoljan. Na svršetku odveo se u dvor, gdje ga dogoše pozdraviti serenade pjevačkih i tamburačkih društava, sa bakljadom.

Markov Trg pun puncat, udušen. Prolaze bakljonoše, društva pjevaju, tamburice ciliću, a narod neprestano viče: Živio hrvatski kralj. Njeg. Veličanstvo ozdravlja rukom. Na jednom iza kratke stanke pjevačka društva intonirahu divnu i veličanstvenu: „Ljepa naša domovina!“ Dvadeset hiljada šesira pane i narod je gologlav slušao hrvatsku himnu. Kralja je taj prizor vidljivo iznenadio, nije znao šta je, već se bližnjim obratio za razjašnjenja. Iza toga uz veliko klicanje i nazdravljanje razigje se puk. Domaći svojoj kući, a stranci svojoj nečuvano skupoj i teškom mukom providjenoj postelji.

Drugi dan slijedio je previšnji posjet u crkve i razne zavode. Na svakom ulazu dočekao ga je dotični stariješina. U pravoslavnoj crkvi patri-

jarh Branković, u govoru van programa, aludirao je na skidanje srpske zastave, ali kralj mu nije odgovorio.

Prije nego je Njeg. Veličanstvo stupilo u pravoslavnu crkvu bijaše na nju opet izvješena srpska zastava. Srpska propaganda, koja se vjedom služi, od narodne zastave učinila je crkovnu, pak joj pod ovom firmom treba u političko-narodne svrhe. Čim je Njeg. Veličanstvo otišlo od pravoslavne crkve, sakupi se narod, koji stade demonstrirati vičući: „dolje sa zastavom!“ „Van sa zastavom tugje države!“ Broj gragjanstva bijaše toliki, da je začepio prolaz. Pošto se piko nije odazvao ovim zahtjevima počeo se na crkvu lupati kamenjima. Umiješala se policija i žandarmarija, koja blokira mjesta oko crkve tjerajući masu, koja nije htjela ići nego je svakako zahtijevala, da se srpska zastava ukloni. Deset sati potrajaše iskazi i mnogo je ljudi zatvoreno. Kad je bila najviša vreva i kad se je najžešće demonstriralo, proveze se kralj, sam samcat, među demonstrante, da vidi. Puk mu s mjesta učini prolaz, te mu priredi najsrdačniju ovaciju. Desno i lijevo pozdravljalo je Njeg. Veličanstvo, a čim je on prošao demonstracija se nastavila. Ob ovom pojavu Njeg. Veličanstvo, mnogo se raspravljalo. Bečke i peštanske novine, koje vladi vrlo blizu stoje, donijele su da se kralj ovom prilikom izrazio: „žaliti je, ali nije se smjelo provocirati.“

Po podne i pred noć demonstracije proti pravoslavnoj crkvi radi toga što je na njoj visjela srpska zastava zauzeše velike dimenzije. Svak se bojao nemilih izgreda. Već je bilo nekoliko ozlegjenih. Odbornici za red otidoše korporativno do načelnika, da će oni položiti ončas svoju čast, ako zastava ne bude skinuta. Načelnik je odgovarao da je ono uzeto kao crkovna zastava. (Pa kad nam „Dubrovnik“ stane lakardijati, da oni ne mješaju vjeru s narodnošću! Ur.), ali sve je to bilo zaludno i zastava se morala skinuti. Na to se narod isti čas razišao. Presjednik pravoslavne crkvene opštine zagrebačke položio je svoju čast, jer da je ona zastava bila izvješena na crkovni toranj proti njegovoj volji i bez njegova znanja. Drži se da su sve ovo udesili oni plaćenici oko „Srbobrana“ i njihov protektor negdašnji obzoraš Živković.

U večer toga dana bio je sjajni ples grada Zagreba. Njeg. Veličanstvo počastilo je taj ples svojom prisutnošću, uz aklamaciju i pozdrave cijelog onog sjajnog svijeta, što se tamo nalazio pak se razgovarao sa nekom gospodom. Zatim mu je banica predstavila veliki broj gospogja iz hrvatske aristokracije. Neke od njih upitao je da li stanuju u Zagrebu, a kad su mu niječno odgovorile, požalio je da ne prebivaju u ovako krasnom gradu.

To večer ponoviše se izgredi, ali na drugi način. Magjari namješteni na željeznici ogorčeni radi skinute zastave vrebahu osobito na pravnika Franka, koji ju je faktično skinuo. Kasno u noći kad se je vraćao kući iz kavane u Starčevićevu domu dočekaše ga, napadoše bodežima, kamenjem i štapima i tako isprebijahu, da se je siromašni momak onesvijestio. Ali u to priskočiše neki prolaznici koji udariše u potjeru za Magjarima, sti-goše ih na Zrinjevcu i trojicu uhvatiše te predaše na policiju. Bijahu to poslužnici ugarske željeznice. Mladi Frank vas u krvi i izranjen bude prenešen u redarstvenu ekspozituru gdje mu je prvaena

prva pomoć, a odavle u 2 sata po ponoći odnose ga kući.

Sutra u jutro slijedio je previšnji posjet grada. Kralj je u vijećnici najljubeznije zahvalio za srdačan doček Hrvata, koji će s veseljem spominjati dok bude živ. Tako se izrazio načelniku. Pregledao je grčko-katoličku crkvu, izraelsku bogomolju, akademiju itd., te se u 10 ura i po povratio u previšnji konak, sveudilj akklamiran i burno pozdravljen narodom, koji se je zgrnuo kamo god je prolazio.

Toga dana, oko 11 sati, obavilo se ono glasovito spaljenje magjarske zastave. Duga povorka sveučilišnih gjaka stupila je pod svojom zastavom mirno i dostojanstveno do Jelačićeva spomenika i tu pred njim, uprav ispod mjedene sablje bana godine 1848, napravila kolo. Niko nije znao šta će, i silan puk skupio se oko njih. Pošto se pokloniše Jelačiću, izvadiše jednu oveću magjarsku zastavu koju na sablje raznesoše i onda spališe. Zatim se mirno i uredno odaljiše uz klicanje: Živila Hrvatska! Pereat Magjari! itd. Okolo stojeći koji su dok je zastava gorjela neprestano klicali, nagnuše sada tamo, pak su po tlima kupili pepeo i goreće ostanke zastave za uspomenu.

Vijest ob ovome činu kao munja poleti Zagrebom. Prosuo se dapače glas, da je ugarski ministar-presjednik nagovorio kralja, da ostavi Zagreb. Ali taj glas nije našao potvrde, jer po podne na 2 sata Njegovo Veličanstvo nastavilo je razgledanje Zagreba. Na policiji bilo je megjutim sve živo. Oko 3 sata po podne stadoše hvatati gjake. Kako su koga sreli, te mišljahu, da je sudjelovao iskazu, tako s njim u kočiju pak na ekspozituru. Govorilo se da će biti zatvoreno sveučilište. Zastvori na policiji bijahu puni gjaka, a policajni šef Zorac izjavio je, da će ih predati sudu. Njeg. Veličanstvo izrazilo je želju, da na njegovu odlasku ne bude vidio korporacije sveučilišnih gragjana.

Oko 8 sati sve nagnulo ka kolodvoru. Silan narod nabio se s jedne i s druge strane, očekujući kralja. Evo ga u sred neprestanog klicanja. Iskače iz kočije, odzdravlja, daje banu ruku i ulazi kroz dvorsku čekaonicu na perron. Živio hrvatski kralj! Živio hrvatski! kliče narod, dok ne opazi da je vlak odjurio bogatim hrvatskim poljanama — tamo preko Drave.

Ono veće izišlo je previšnje ručno pismo na bana, u kojem Njeg. Veličanstvo izražuje „Svoju najtopliju zahvalnost čestitom gragjanstvu glavnoga grada zemlje, kao i u opće Mojemu vjernomu hrvatskome narodu za lojalne izjave i činom dokazano uzorno držanje, koje nije poremetio desivši se kažnjivi dogagjaj.“ Ova srdačna i otvorena zahvala vladara učinila je na svakoga najpovoljniji utisak. Prije odlaska kralj je podijelio nekoliko redova i darova.

Dan kasnije, u četvrtak, počese skidati nakte i zastave. Posljedice jučerašnje demonstracije pred Jelačićem nastavljahu se. Zatvoreno je novih gjaka, drugi se sami dobrovoljni prijaviše, ban je raspustio sveučilišno društvo „Zastavu“, zatim zabranio uporabu stare sveučilišne zastave „jer je jučerašnjom demonstracijom okaljana.“ Naravno pak da su ovi dogagjeji u stranom svijetu pobudili veliku pozornost, a u Ugarskoj izazvaše takovu parlamentarnu buru, da se ova ni do danas još nije stišala. —

* *

○ — Teško bi bilo u dvije riječi rastumačiti uzroke koji su bili povodom demonstracijama u Zagrebu. Mnogo se toga tijekom vremena nagomilalo, pak je od svega učinilo jednu cjelinu nepodnosljivih odnošaja, koji, kad ne mogu inače, degeneriraju u ekcese, ne pitajući ni za mjesto ni za prigodu.

Svojatanje hrvatskih stečevina i hrvatskih velikana; nijekanje hrvatskog imena; cijepanje naroda srestvom vjere; druženje sa najgorim narodnim dušmanima, a onda ovo izazivanje u sred bijelog Zagreba i još mnogo i mnogo drugih uvrjeda, koje se lako ne zaboravljaju, dovedoše do demonstracija protiv srpske zastave.

Čast pravoslavnoj vjeri i pravoslavnoj crkvi! Protiv njih nije niko imao ništa, kako se to tendencijozno izvrće. Oni iskazi imali su samo politički a nikako vjerski značaj.

Govore da je srpska zastava onamo crkvena zastava. Moguće, da su ovu ustanovu onamošnji

Srbi zbilja pokrijomčarili, kao srestvo za bolju propagandu među neukim narodom. Ali to još ne dokazuje, da ovo nije velika besmislica i velika pogreška. Srpska zastava pripada isključivo srpskomu plemenu, dočim je vjera svojina cijeloga čovječanstva. Pravoslavne vjere može biti isto tako Hrvat kao što Francez i Španjolac. Zašto ne? Otkuda dakle, da zastava pravoslavne crkve bude istovjetna sa jednim narodom? Pravoslavne crkve ima u Bugarskoj, Poljskoj, Rusiji i drugdje, pa kako ovi ne upotrebljuju srpsku zastavu kao crkovnu, tako toj zastavi ne bi smjelo biti mjesta niti na crkovnim tornjima Hrvatske i Slavonije. Kao narodni znak u ovim zemljama znači ona samo bratski razdor svejedno kô što bi to značila, uz hrvatsku propagandu, hrvatska zastava u Nišu i Beogradu. Jesu li nas neka gospoda razumjeli?

Što se pak tiče skidanja i spaljivanja magjarskih zastava, to opet nije nego posljedica onog raspoloženja Hrvata, koje su Magjari sami pripremili. Oni su svojim ponašanjem u Hrvatskoj stvorili takav ambijent i sve idu za tim, da ga učvrste. To se je vidjelo i za dolaska Njegova Veličanstva. Magjarski šovinizam dotle je dopro, da su doveli iz Ugarske čitave vagone nekakve žute zemlje, pak je posuli pred zagrebačkim kolodvorom, da vladar, čim izagje iz vlaka, prvom stopom stane za Ugarsku zemlju. Trijezan čovjek misliće da je ovo izmišljotina, ali nije već sušta istina. Pridodajmo tome glorifikaciju nagodbe, koja se imala potvrditi koli pozdravnim govorima toli prisućem magjarskog ministra presjednika i drugih ugarskih ministara. Poznato je koliko hrvatski narod drži do ugarsko-hrvatske nagodbe. Iza toga svaki čisto hrvatski duh bio je nekako službeno osakaćen. Miletićev prolog službeno je tako izmrc varen, da ga nije bilo moguće prepoznati. Ne, nijesu magjarske zastave na slavluku razdražile masu. Cijela atmosfera praskala je izazivom, a one su samo došle kao iskrica, koja je napokon zapalila narodno ogorčenje. Izvješavanjem onih zastava službeni ljudi bijahu samo dosljedni. Na gradskom slavluku magjarski znak nije značio guspstvo, već gostoprinstvo. Ali koja korist, kad od ljubavi tu nema ni govora? Uz današnje okolnosti hrvatski narod niti se je, niti se može izmiriti s Magjarim, pak nam zato nije nikakvo čudo što je došlo do izgreda, koji u ostalom ne bijahu nego jedna prosta odmazda.

Gospoda u Budimpešti viču da Hrvati moraju njihovoj emblemi dati pristojnu zadovoljštinu. Dobro, ama koju su zadovoljštinu dali oni našoj trobojnici, koju su na Rijeci pri svečanim prigodam u dva puta bezobzirno pogrdili? Sjećaju li se gospoda onijeh prizora? Bi li nam umjeli pripovijdet njihovi zagrebački prijatelji, koje su korake oni onda učinili, da se ona ljaga opere? Jesu li krivci onijeh izgreda, koji su se bili toliko zaboravili da su zaslužnim Hrvatima a u prvom redu Barčiću i na život kidisali, jesu li velju bili kažnjeni?

Sve ovo, uz sij set drugih činjenica, koje su i preveć poznate a da ih mi ovdje nabrajamo, bijahu direktnim ili indirektnim provodičem demonstracije na Jelačićevu Trgu, pak mogu služiti kao olakoćujuće okolnosti, onim mladićima, te je izvedoše.

Poslanica. *)

onim pravoslavnim Hrvatima, koji kažu, da su Srbi.

Braćo moja!

Nemili dogodjaj, što se je ovih dana Vašom krivnjom dogodio pred našom svetom pravoslavnom crkvom, sili me, da na Vas upravim ovo nekoliko iskrenih i ozbiljnih rieči:

Nigdje na svijetu nema te sablazni, da se vjera istovjetuje s narodnošću, samo su tako zvan i Srbi bili kadri, da takova šta izmisle.

Ali Vi, braćo moja, niste tomu krivi. Vi ste samo žrtva kobne predsude i licumjerne nauke,

*) Ova je poslanica izišla u zagrebačkim novinama, povodom onih demonstracija proti srpskoj zastavi. Gosp. Mileusnić je ugledni hrišćanin i načelnik jedne općine u Hrvatskoj, koji i ako pravoslavne vjere, ipak se priznaje rođenim Hrvatima. Mi ju donosimo, da se vidi kako propaganda još nije sve zarazila. Ur.

koja se je izvana uvukla u naš čestiti pravoslavni narod u Hrvatskoj, da nas razdvoji i da oslabi našu narodnu snagu.

Ako je to, na žalost, kod nas do neke uspjelo, tomu su krivi oni, koji su se za svoje sebične svrhe poslužili vjerskim fanatizmom, pa su našoj sveto-pravoslavnoj vjeri nametnuli tuđe narodno ime.

A nije tomu davno, što se za to kod nas, Hrvatskoj još nije znalo. Meni je ovo već pedeseta godina, a još imam, hvala Bogu, živa otca, koji je u osamdesetoj, pa se ne sjećamo, da se je na našu pravoslavnu crkvu izvješala politička zastava tugje države, te ne znamo, da smo ikada bili Srbi, ili da smo srbske vjere, nego mi moj otac danomice veli: „Sinko ovo je sramota! Kako vo Srbstvo i kakova srbska vjera? Što su onda Rusi, koji su takogjer pravoslavni?“ I to mi veli priprosti krajišnik Ličanin, koji nije učio nikakvih visokih škola.

A i nama, braćo moja, najveći je amanet naša sveta pravoslavna vjera, koje se mi ne odričemo za nikakovu cieniu na svijetu. I mi ljubimo našu svetu pravoslavnu crkvu, i to sigurno više, nego Vi, jer ne ćemo, da nam služi kao političko oružje proti našoj otačbini i proti onomu narodu, kojemu smo svi, i mi i Vi, rodjeni sinovi.

Samo naši dušmani šire klevetu, da nas naša braća katolici mrze radi toga, što smo pravoslavne vjere. Ja sam evo već blizu trideset godina na čelu obćini od kojih petnaest tisuća duša, sve samih katolika, pa ipak nisam doživio ni jednoga jedinoga trenutka, a da mi je itko moje vjerske osjećaje povriedio, nego se dapače mogu ponositi, da sa svimi živim u najdivnijem skladu i u najvećoj ljubavi.

Okanite se dakle i Vi krivoga puta, kojim ste zašli, pa se smatrajte onimi, što jeste i što morate biti. Jedno je vjera, a drugo je narodnost, — i tko mieša jedno i drugo, taj mora doživiti ovako žalostne posljedice, kao što ste ih Vi doživili.

Nu ja sam uvjeren, da još i danas imade mnogo pravoslavniha, koji se poput mene i moga otca s ponosom nazivlju Hrvatima, kao što smo se nekoč svi zvali, a bit će ih s vremenom još i više, koji će se odreći opasne i zlokobne igre s našimi vjerskim svetinjama. jer bi nam se inače moglo dogoditi, da ćemo biti izključeni i tudji u svom rođenom narodu.

U Maksimiru, 18. Listopada 1895.

Marko Mileusnić
pravoslavni Hrvat.

Naši Dopisi.

Drniš, 5 oktobra.

Evo nas Gosp. Uredniče — kad se je malko utišalo izborna kreševu, u kom su narodnjaci spomen-ploču nezahvalnost od naroda zaslužili, u kom se uvidilo, čovjek do koga stepena podlosti, može doći; kreševu koje je tragične forme, kojim se dokazalo, da neki ljudi opsjedjeni ambicijom, jedino se trse, da im se ime slavi, kao ime prvaka, kreševu, u kom su narodnjaci okaljali svoje ime; — evo nas, kako reko, da se malko s Vami porazgovorimo, al bolje potužimo ne prot izborim, koji su u bezakonju postigli vrhunac, da li da se potužimo prot nekom činovniku, koji je takogjer u družini narodnjačkoj, — te cijenimo da ćete našu tužbu uvažiti, — jer svaki plemenit čovjek, treba da plamti pravednim gnjevom, da prkosi svakom ropstvu, da plane na laž i nepravdu, da se otrese uvrijeda, da robski ne ponizuje slobodnog svog čustva.

Da, pa kako da i mi ne usplamtimo, kad promislimo na čovjeka gore prošlosti neg sadašnjosti, koji lahkoumno misli: da mu ne smije i ne može nitko nahudit, a da svak mora strepit, pred uzvitlanom njegovom glavom.

Ovaj čovjek sa svojim ponašanjem osobito prot nevoljnom težaku, komu bi, da može i dušu ispio, počeo se je češat i gdje ga ne srbi, napadati na ljude, kad dogju da otpremi ono što mora i što je dužan; psovat i kojekavim riječim nazivati obitelji, osobe, kojim nije dostojan ni sprtve odriješiti — bilo bi čestokrat igračkom dana.

Čestokrat, on je najodličnije osobe najgrišijim načinom isturivao iz oficija. A zašto? I što

je on? Znađe li on da vlast ne vrijedi ni polovicu uljudnosti! Pa kakva vlast jednog kontrolora??!

Nu dosta je više — vidit ćemo tu premoć! A stara je riječ: ko pod drugim jamu kopa sam u nju upada! —

Ovaki je kao zvanična osoba. — Nu pak ako želi da mu se prošetamo kroz oficije — evo nas na službu.

Nu za ovaj put nam je dosta pozivljuć ga na red a nadležnu vlast upozorjuć da dobro razgleda neke stvari, prvo neg nam dopusti, da ih mi prošetamo. *Stari prijatelj.*

Lastovo 18 Oktobra.

Dan 13 t. m. ostavlja za sobom u srcima svijeh Lastovaca neizbrisivu uspomenu rijetkog slavlja; dan naime, kad naš općeljubljeni domorodac, vrli dum Marin Lešić, prikaza Bogu u jedno sobom, prvu nekrvavu žrtvu.

Ja ću samo predočiti časnim čitaocima dične „C. H.“ poglavite tačke svečanosti, jer sve potanko opisati, to bi bio dug posao; a i prostor lista to nedopušta.

Još nekoliko dana prije, vijgalo se mjesto u nekóm nervoznom stanju. Tu se pripravljaló, radilo neumorno, a da što bolje, što ljepše nakićená i narešena prikaže se svome miljencu rođjena gruda zemlje. Svanuo na svrhu i toli žugjeni dan, a zvana, mužari. blatska glazba pozdravlja ju ga, i narod potiču na veselje. Prispjela deseta, a svečarovi gosti sakupiše se u njegovom stanu, od kud da ga doprate do žrtvenika. Stupala je na čelu te časne i duge povorke glazba, zadivljujuć narod svojim zvonjenjem; za njome odbor za svečanost, onda mladomisnik sa roditeljima; na zadnju svojta i pozvanici. Stigli u crkvu, pa i sv. Misa započela. Što je tu bilo, to se izrijeti neda: vidjeti mladoga levitu svetim zanosom opojena; ganute mu do suza roditelje; čut kratak al jezgrovit govor, poštene duše Dum Jura Laneve; pa pjevanje Mise, po Rossi-u sastavljene za dva glasa, to je isto bilo, ko i suzu radosnicu niz lice spustit. U toliko svršila Sv. Misa, preko koje pođao je naš svečar tijelo života onim, koji su mu dali život smrti. Istim redom s kojim smo ga do crkve dopratili, i otpratili smo ga do njegova stana, gdje je slijedio baš gospodski objed. Tu su se naravno redale nazdravice: izvan mladomisniku, roditeljima, braći mu, a naosob Kuzmi, čija ljubav prema svome bratu zadivila je sve goste; te glavni katoličke crkve i našem hrvatskom kralju; nazdravljalo se takogjer i pobornicima vjere i domovine. Iza objeda, svegjer istim redom, povratili smo se u crkvu, gdje iza sv. Rozarija, blagoslovi naš svečar, svoje mile domorodce s Presv. Svetotajstvom; dočim su pjevači ispjevali Letanije od Constantini-a, i „Tantum Ergo“, dvopjev od Cellini-a. U toliko prispjela glazba pred crkvu i izvrši potvrgjeni joj po odboru program. Za tim povratismo se opeta u svečarev dom na večeru, preko koje sjetismo se i naše nevoljne braće u Istri, pa na predlog Dum Jura Laneve, sakupilo se 22 krune. Sjetili smo se takogjer i mrtvih pobornika naše domovine; sjetili smo se naime hrvatskih mučenika, Zrinjskoga i Frankopana; pa bi urečen sat kad smo se svi imali nač sutra dan u matici da prisustvujemo sv. Misi, koju je imao čitati kremen-značaj, Dum Juro Laneve. Koje spasonosno djelo on i obavi uz prisutnost mnogobrojnog puka i glazbe. Zatim ispjevaše pjevači krasnu Rossievu misu kojoj je služio, razumije se Mladomisnik. U toliko prispio i objed. Osim gosta prvoga dana, bi pozvan takogjer i krasan spol. Nazdravljajuć mu, istaknute bijahu njegove zasluge u privatnom i društvenom životu, te njegovi odnošaji prema vjeri i domovini. Pred večer paka, zabavljala nas glazba pred maticom, biranim; vješto izvedenim komadima.

Ganutljiv paka bijaše treći dan, biva onda, kad nam se je bilo razkrstiti s glazbarima i sa njihovim presjednikom, starim boriocom za vjerska i narodna prava, Dum Iyanom Šemanom. Po objedu, kome prisustvovali sva gg. zvanici prvog dana, uputili smo se svi *in corpore* iz svečareva doma, da otpratimo do parobroda one koji su nas do tri dana razveseljivali a uzornim svojim ponašanjem najdublju čast i ljubav kod cijelog pučana-

stva stekli. Sašli do mora, a u toliko pomolio i parobrod. Uljegli u čamce vozili smo se tihim morem, dočim nas je glazba zabavljala raznim koračnicam a naosob toli omiljelom „Ljepa naša domovina“ i „Oj banovci.“ Uz to prispio parobrod, da nam odnese toli omiljelo društvo. Zadnji na svrhu čas našeg bolnog rastanka, izjubismo, izgrlismo milu braću i nazvali im sretan put, a brzi opet povratak izmegju nas. Kad se je parobrod uputio, dok smo ih mi pozdravljali s rubcima i klicali im iz čamaca „živjeli blačani,“ „živjeli hrvatski glazbari,“ „živjela hrvatska,“ živjela stranka prava,“ itd. oni su nam odvrćali sviranjem „Ljepa naša domovina.“ Na svrhu malo po malo i parobrod nam se ukrao s vida, a mi svi povratili se svojim kućama, noseći u svome srcu vječnu uspomenu svečanosti još nevidjene na Lastovu. *Gost.*

U Sutivanu, Oktobra.

U sutomu dneva 9 tek. mj. crni oblaci pokrili plavo nebo i nadvili se nad ovom malenom i zabitnom varoši. Čovjek prestavljen zatvori se u svojem domu kleknuvši pred Raspetim sklopljenih ruku i orosenih očiju e da bi uklonio s njegove glave prijetuću grozotu i propast.

Ali se nebo očajnom pokajniku ne smilova. Uz neprekidno sijevanje i strašnu grmljavinu, prolomi se oblak i gušta kiša počela padati kano da hoće sve uništiti. Srećom taj užas ne potraja nego dva sata. Voda nabuja, slije se u potoke i početeći strahovito rasteći kako se je približavala k varoši, k moru.

Odnese zemlju do litice, sruši gomile i megle, napuni potoke, naspe plodna polja pijeskom, i dijelom zakopa a dijelom izguli loze. Voda se razlije, nastade strašan i još nevidjeni povodanj. Sve što nagje na svom putu odnese, uništi. Provali u kuće, odnese vino iz konoba, poduši životinju; samo što Svevišnja ruka ne dopusti da bude ljudskih žrtava, i ako je u kolibama voda sizala do ruba kreveta, a mnogi se očajno morali držati štopa, da ne budu plijenom nezasićene vode. Nema puta, nema staze a da nije bila ili sasvim srušena ili jako oštećena tako, da na mnogim mjestima ljudska noga ne može da progje. Svud pustoš, svud žalost, svuda vaj. Sav težački napor, sav trud, vas dugotrajni znojni rad bi uništen u kratkom vremenu, u malo časova. Puk prestrašen, vapi pomoć; jedino njegov izvor, iz koga dobivaše crni hljeb za crne dane, zabrinutim, tužnim, prestavljenim okom gleda u još crniju budućnost. Kako je sada pusta ova negda ubava varoš! Kako su uništeni ovi negda plodni vinogradi. Čovjek se zgraža gledajući tu strahotu. Šteta, nemoguće, da se procijeni.

Obratili smo se vladi i svim vlastima, te zastupnicima da nas potpomognu da se zauzmu.

Pogled po svijetu.

— Grof Badeni otvara vrata novoj politici u Austriji. Prvo glede izborne reforme, on će kako se čini, raširiti pravo glasa, ali će broj kurija ostati isti. Ovo je nešto posve drugoga od onoga što su predlagale prijašnje vlade. Zatim je izjavio, da on u Češkoj želi uspostaviti mir, pak će u to ime pokušati ne bi li kakogod došlo do nove češko-njemačke nagodbe. Prvi korak njegov bio je, da ukine iznimno stanje u Pragu i okolici.

Mladočeška stranka izjavljuje, da se ona na taj lijepak neće dati uhvatiti. „Narodni Listy“ pišu da ukinuće iznimnoga stanja nije još nikakva koncesija. Nije ovo prvi put da je češki narod bio udaren iznimnim stanjem, pa ipak on je sve to preživio. „Narodni Listy“ neće da idu u susret pustim obećanjima, niti će se zadovoljit prije nego vide potpunu garanciju, da će oživotvorit njihov državnopravni program.

— Franceska je konačno uljeglá u glavni grad Madagaskara, samo sada ne znaju hoće li otok pripojiti ili će preuzeti samo pokroviteljstvo. Rat je megjutim pozobao silu novaca i opteretio proračun, tako da se u Parizu sami ne znaju snaći.

— Italija ponovo vojuje u Africi, ali s kim, kako, gdje i dokle to u Rimu ni sami ne znadu. Prosuo se glas da je abisinskoga cara ubio grom. Ako je to istina, onda joj je lako, jer su poglavice megju sobom nesložni. Inače Baratieri imaće posla sa velikom i vještom abisinskom vojskom.

— Porta se napokon odlučila, da Armenima podijeli neke reforme, po kojima dobiće oni neku malu autonomiju. Osven toga uprava u Armeniji biće podvržena kontroli europskih vlasti. Tako su ove u Carigradu održale konačnu moralnu pobjedu. Megju Armenima vlada radi toga veliko zadovoljstvo.

Domaće vijesti.

Još iz Zagreba. — U vanrednoj sjednici gradskoga zastupstva predložio dr. Tomašić da se imenuju počasnim gragjanima ugarski ministar presj. Banffy i ban Khuen-Hedervari. Ovo nekako kao naknadu za aferu o zastavi. Opozicija na usta Folnegovića s državopravnih razloga protivila se tome imenovanju. Većina je ipak primila predlog.

Mnogi od zatvorenih gjaka već su puštani, dočim ostali predani su kaznenomu sudu. Na sveučilištu pokušahu da izazovu jednu protuizjavu, ali bez uspjeha. Magjarski gjaci u Budimpešti prirediše bučnu demonstraciju proti Zagrebačkim sveučilištima.

Hrvatski se sabor sastaje na 28 ov. mjeseca. Čujemo, da će se i tu povesti rasprava o gjačkim izgredima.

Kažimir Ljubić. — Sijedi i slijepi otačbenik dn. Kaže Ljubić preselio se je konačno iz Zadra u Makarsku, da tamo proboravi svoje stare dane. On će se i dalje baviti patrijotičnim radom za hrvatski narod za načela stranke prava.

„Glas Hercegovca.“ — Čujemo, da će se u redništvo ovoga zaslužnoga mostarskog lista konačno sasvim preustrojiti. I cenzura mu je dozvoljena u Mostar, dočim prije morao je na cenzuru čak u Sarajevo. —

Pišu nam iz Stona 10 Oktobra: — Danas nas iznenada ostavi, hvale vrijedni i općestovani u ovom gradu, c. k. oružnički stražmeštar, brat Čeh Frano Maržan. Megju nami je proživio blizu šest godina. Kroz sve to vrijeme uzorno je vršio svoju dužnost, a podnašao se je, (da se najbolje izrazimo uzorno, kao djevojčica.

Na posve blag način i očinskom riječi u službenim posjetima svjetovao je seljake i upućivao ih na čistoću, na racionalno obragjivanje polja, u jednu riječ prikazivao im, da slijede, što je dobro, a da se čuvaju zla; jer mladić, uz sve ostale napomene krepости, izobražen je. Ovakovi oružnici od časti su mjestu u koje dolaze, pa dok mi žalimo njegov odlazak, radujemo se mjestu, koje ga stiće. Dobri Frano, dobar put!

Nekoliko Stonjana.

Pišu nam s Otoka Braća t. m.: — Debeli gospodin pučki načelnik Vale, koji zaboravši na svoje dužnosti, pred izbore obilazijaše od kuma do druga, od mjesta do mjesta, da *agitira* ne za.... se.... već za narodnu stranku. U tu svrhu sreća ga nanese i u Nerežišće. Okupiv nešto svijeta oko sebe, stade napadati stranku prava, a hvaliti itd. narodnu stranku. Ter izmegju ostalih na jednom će ti *maestetično*: „Što, pravaši su samo sva mlada čeljad i djeca; a narodnjaci sve sami zreli stari ljudi....“ A dijete će mu sa strane: „Tako će brzo nestati narodnjaka, a ostat će sami pravaši.“ Moj doktor na to podvio repicu i svoj put. Uhvatio se da će se malica proročanstvo izpuniti. *D.*

Gradska Kronika.

Promaknuti. — Gosp. Ivan Miličević financijski respicijentat bi imenovan komesarom fin. straže za pomorsku službu u X razredu, ostajući kao zapovjednik na financijskom parobrodu „Ragusa.“ — Gosp. Pero Polić bi imenovan poštarski pomoćnik, a gospoda Tomo Vitačić i Andro Gregorić poštarski vježbenici. Čestitamo!

Na sudu. — Presjednik našeg okružnog sudišta gosp. V. Milić i državni odvjetnik gosp. Ilić povratili se sa dopusta i preuzeše uredovanje.

Teatar. — Počam od danas za desetak večeri predstavljat će u našem teatru mletačko društvo Corazza. Društvo Drago, s kojim je uprava sklopila pogodbu doći će mješte Novembra na 1 Decembra.

Franjevački provincijal. — Radošću javljamo, da mnogopoštovani O. Lujo Uccellini provincijal naše franjevačke države, koji je bio slomio nogu, već se tako oporavio, da može izlaziti vanka.

Na blagajni bolesnika. — Kao liječnik blagajne bio je imenovan c. k. kot. liječnikom gosp. Marcel Wendzilović.

Novi nazornik poreza. — Na mjesto umirovljenoga gosp. Siminiatti prispio je k nama kao viši porezni nadzornik gosp. Pavo Ljubičić. Dobro nam došao!

Premještaj i promaknuće. — Ravnatelj mjesnog Gimnazija gosp. Škarica premješten je u istom svojstvu u Zadar. Na njegovo mjesto dolazi kao ravnatelj sadašnji profesor celjske gimnazije gosp. Miho Zavladal.

† Kalisto Katić. — Na 18 tek. mjeseca iza duge i teške bolesti preminuo je općinski blagajnik gosp. Kalisto Katić. Bio je radin i pošten čovjek, pak je kao takav imao mnogo prijatelja. U cvijetenoj obitelji naše sažaljenja!

Novi brzojavni ured. — Na 23 ov. mjes. otvorio se u Mlinima u Župi uz poštarski i brzojavni ured, što je od velike koristi i udobnosti za onaj prostrani predjel.

JAVNA ZAHVALA.

Svim onijem koji su na koj mu drago način nastojali da ublaže našu bolest prigodom bolesti i smrti našeg nezaboravljelog supruga, oca i brata

KALISTA KATIĆ-A

ovijem izrazujemo najsrdčajnu zahvalnost. Osobito pak M. M. P. P. Otcima Dominikancima, za njihovu bratimsku i kršćansko zauzeće oko milog nam pokojnika.

Dubrovnik dne 24 Oktobra 1895.

Ernesto Katić brat	Ane ud. Katić	
Eisa Katić snaha	Milo	} sinovi
Klara ud. Marić jetrva.	Ernesto	
	Marica	

Prigodom smrti gosp. Kalista Katić, bi udijeljeno na uhar siromaha od časne obitelji Dabrović flor. 5.; od časne obitelji Kowarz Major flor. 6.; od g. L. Dr. Marotti flor. 5.; od g. Miha Pera Knezo flor. 6.; od gospogje Lucce Pulić flor. 10.; od g. Vlaha vit. Jastrensky kruna 4.; od g. Salamuna Valenzin kr. 12.; od časne obitelji Medini kr. 4.; od časne obitelji Puljizević kr. 5.

Povjerenstvo Javne Dobrotvornosti.

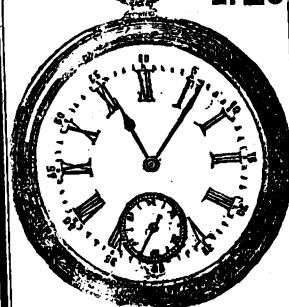
Prodavaju se na Konalu dvije prostrane i udobne kuće u istom vrtu ali napose i razdijeljene, svaka sa velikim vrtom i s vodom. — Poblize obavijesti kod dra. Balda Podića, advokata u Dubrovniku.

U ŽIVOTU

se nikad više neće pružiti rijetka prilika, da se za

za samo f. 4.25 može dobiti slijedeće sjajne predmete:

svih 10 komada samo 4.25 florina

1 prima anker-remontoir-džepni sahat, tačno idući sa trogodišnjim jamčenjem;
1 fini lanac od imitiranog zlata sa sigurnom halkom i karabinerom;
2 prstena od imitiranog zlata u najnovijem kovu sa Similibriljantom, jakutom i rubinom;
2 puceta za manžete od double zlata quillochirane, sa patentiranim mehanizmom
1 vrlo lijepa bašlija za gospogje pariške mode;
3 puceta od imitiranog zlata (Chemisettes).

Svih ovih 10 praktičnih predmeta može se dobiti za samo flor. 4.25.

Osim toga jedan nenađan predmet, da se moja firma održi u trajnoj uspomeni. Naručite brzo, dok zalih traže, jer se ovakova prilika neće više pružiti. — Razaslanje na svakoga az puzet. Ako ne bi odgovaralo vraća se novac dragovoljno da mušterija nema nikakova kvara.

Dobavljati se samo kroz firmu za satove

ALFRED FISCHER
Beč, L. Adlergasse 12.
10-12

Tinct. Stomach. comp.
Sv. Jakoba kaplje za želudac.

Mnogogodišnje prokušano sredstvo za probavu i apetit. Boce po 60 i 120 n. Većviše godina glasovit je D. Liebera Elizir za nerve i snagu — Znak i sidro — Boce po 1, 2 i 3 1/2 flor. Pripravljaju se poprepisu u Ljekarni M. Fanta u Pragu Glavna skladišta: K. L. Bianchi i Androvič u Zadru; nadalje Serravallo i C. Zanetti u Trstu; Alte K. K. Feld-Apotheke u Beču; u Ljekarnam u Dubrovniku kao i u svih većih Ljekarnā

Tinct. chinæ nervitonica comp.
Prof. D. Liebera Elizir za nerve i snagu.) Prava samo sa znakom Kriza i Sidra.

Pripravljaju se poprepisu Ljekarna Max Fanta u Pragu. Ovaj preparat odavna je poznat kao sredstvo za učvršćenje živaca. Boca po 1, 2 i 3 1/2 flor. Nadalje pokazao se uspješnim Sv. Jakoba kaplje za želudac, Boca 60 i 120 n. Glavna skladišta: K. L. Bianchi i Androvič u Zadru; nadalje Serravallo i C. Zanetti u Trstu; Alte K. K. Feld-Apotheke u Beču; u Ljekarnam u Dubrovniku kao i u svim većim Ljekarnama.

5 do 10 flor. na dan bez kapitala i rizika mogu da zaslуже i u manjim mjestima gospoda ili gospogje, koji bi se htjeli zauzeti oko prodaje srećaka vrjednosnih papira. Ponude pod „Leichter Verdienst“ na Rudolfa Mosse u Beču.

Phönix-Pomada
nagrada na izložbi za zdravstvo i njegovanje bolesnika u Stuttgartu g. 1890; po lječničkim svjedočbama i hiljadama zahvala priznata kao jedino opstojeće djelujuće, neškodljivo sredstvo, da gospoda i gospogje dobiju bujne i pune vasi i da se zapriječi otpadanje kose; mladići mogu s njom odmah uzgojiti jake brke. Garantirano za uspjeh i za neškodljivost. Lontić 80. novč., poštom ii poduzećem 90 novč.
K. Hoppe, Beč, XIV. Schwezlergasse 12.

Šesira, Odijela i Crevalja, Najbolje vrsti uz jeftinu cijenu kupuje se kod

M. Mitrovića

svake vrsti galanterie, mirisa, šivaćih strojeva.

AMIDO DOPPIO MACK
Soltanto genuino se con questa MARCA DI FABBRICA.
Il sistema più semplice e più rapido per inamidare con poca fatica Colli, Polsini rendendoli Belli come se fossero nuovi è solo quello di servirsi dell'AMIDO doppio Mack.
Ogni esperimento ha per effetto di continuare l'uso.
Si trova ovunque a s. 10 und 20 Kr. la scatola.
Deposito generale per l'Austria-Ungheria: Gottlieb Voith, Vienna III.

OGLAS.

Častim se obznaniti moje poštovane mušterije da sam u mojoj tvornici u Splitu otvorio radnju Sprta koliko od „Cocco“ toliko od brule, i sprta za tiješćenje ulja. Iste su priregjene po najboljim ekonomskim sistemima a izragjene u svakoj mjeri po želji gospode naručitelja. Što se tiče cijene snizio sam je vrlo jeftino, tako da se ne bojim utakmice, kako se može svak uvjeriti ko me htjedne počastiti s cijenjenim naručbinama.

ANTUN MATOŠIĆ

tvornica konopa i Sprta za ulje u Spljetu.

Radionica drvodjelca ustanovljena god. 1854.

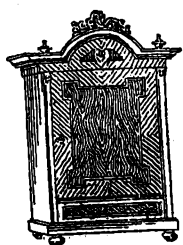
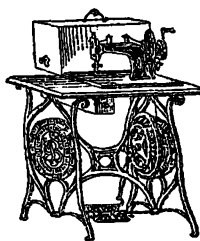
NOVO SKLADIŠTE POKUJSTVA

PAVLA SRINCICH-A

u DUBROVNIKU

u vlastitoj kući ulica „Zlatarićeva“ prama radionici istoga.

Cijene što se ne straše konkurencije

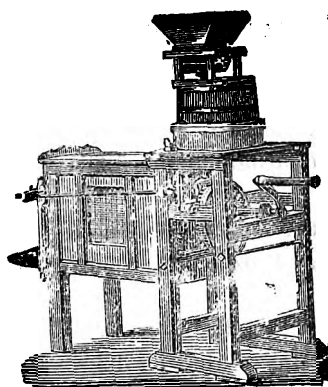
Veliki izbor svake mjere i vrste greda i pilanoga drvla, Stura za podkrovlje (štuk), cimenta, klaka, stakala, prostog i izragjenog željeza, peći i ogništa (Sparherd), Closets gvozdena i zemljena, alata za svakog zanata. Potrebe za kuhinju. Decimalne mjere i utezi redovito biljegovani. Ditmarove svijeće cijene kao u tvornici. Putni kovčez (bauli). Šivaći strojevi svake cijene. Pletena kolica za malu djecu. Okvirā, zrcalā, oleografijā, pušakā, revolverā i municije raznijeh sistema. Pokujstva i tapečarije svake vrste vlastite i bečke tvornice. Radionica tapečarijā i šustā za postelje. Stolice Tonet od f. 2 do 2.50. Igračaka za djecu. Mrtvački ljesovi od kovine. Svjetionici i vijenci za pogrebe. Mrtvačka kola umjerene cijene. Poduzeća za gradnje, prenose i otpravaćine.

U radionici drvodjelca izvršavaju se najtačnije različite radnje za gragjevine, kao zatvore za prozore, persijane, vrata i podove.

Na zahtjev šalju se cjenici

Poduzeće za prevoz vojničke pošte u Hercegovinu

Tipografija D. PRATNERA u Dubrovniku.

AUGUST KOLB, Tvornica strojeva
BEČ, II/7 Passetistrasse Br. 29-31.

Traže se solidni zastupnici.

Povlaštena Poslovnica Internacionalnog Razašiljanja

PO PAROBRODIMA i ŽELJEZNICAMA
PRESTAVNIK
RAZNIH PAROBRODARSKIH DRUŠTAVA.
Na zahtjev podaje svakomu naputke.
OBRATITE SE

kap. Ivu A. Gjaji
U TRSTU, via Arsenale 2

Kod mjesnoga Suda ima za račun gospodina Ivana Zeidler de Rosenberg okolo fiorina 16,000. a za račun gospodina Filipa Tassara okolo fiorina 700, koje glavnice rastu uslijed kamata.

Ovo javljam izočinim strankama kao njihov skrbnik.

U Dubrovniku 30 Septembra 1895

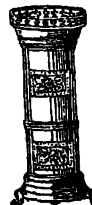
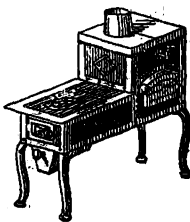
Dr. Ljudevit Marotti advokat.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

WEISSA

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Skladište pokujstva, svijeća, peći, boja, kista, oalka i oleografija.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za Dubrovnik: na cijelu godinu flor. 4, na polu godine flor. 2; Za Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu: na cijelu godinu flor. 4: 50, na polu godine flor. 2: 25; za inozemstvo flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu. Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi kojise više puta tiskaju po pogodbi. Bukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

NAŠE OČITOVANJE.

Dok se naši protivnici veselje hrvatski narod belnim strancima gleda onaj razdor u stranci prava, koji je nastao u Zagrebu. U ovom žalosnom času mi se usuglujemo, da hrvatskom narodu iz ovih dalekih strana pošaljemo poruku, koja bi mu imala služiti u shvaćanju onih bolesnih odnosa, te su nastali med zagrebačkim pravašima.

Rekli se, stranka prava teži za cjelokupnosti i samostalnosti Hrvatske na temelju državnoga hrvatskoga prava i narodnog načela. Ovo je temeljni program naše stranke.

Ali program nije dosta. Najuzvišenija ideja prihvaćena u program ostaje ipak pusto, mrtvo slovo, ako djela njezinih prestavnika ne budu odgovarati njezinu duhu. Nije dosta napisati na svoj barjak slobodu i jedinstvo Hrvatsku, već treba i raditi u ovome smislu, pak svako i najmanje pitanje promatrati samo s ovoga stajališta, jer inače čovjek će toliko zabrazditi, da će se naći u sukobu sa svojim programom.

Duh našeg pravaškog načela — sloboda i narodno jedinstvo — isključivao je mogućnost takove nehotične stranputice. Jer ko razumije ideju stranke prava, taj je u njoj našao već u napred tačno opredijeljenu direktivu za sva politička i narodna pitanja, koja u našoj domovini već opstoji i koja svakim časom nastaju.

Ali u posljednje dvije godine taj se duh u našoj stranci u Zagrebu slabo slijedio, ili ga valjda nijesu više razumjeli. Tako je u ime stranke od njezinih prvih ljudi počinjeno više krupnijih i manjih pogrešaka, koje su malo po malo uzdrmale povjerenje u dotične pravaše, a u narodu i omladini oslabile onaj zanos, onu tvrdnu vjeru u naša načela, kojim smo se do sad s razlogom ponosili.

Pogreška je bila Polnegovićevo putovanje u Bosnu.

Pogreška je ono držanje dra. Franka u Pešti sa magjarskim novinarom.

Pogreška je poznata izjava grofu Khuenu Hedervariju kad je slavio desetgodišnjicu svoga službovanja, u kojoj mu se pohvališe „čisti prsti“.

Još je veća pogreška priznanje hrvatskomu prestoniku, nutarnje uprave, učinjeno mu u glavnom organu stranke — ako se ne varamo — onom prigodom kad je bio imenovan tajnim savjetnikom.

Velika je pogreška učinjena izjavom dra. Franka u saboru, kojom je na ime stranke nekako osudio, pozalio i desavirao sav njezin rad, dok on nije u nju stupio, a najpаче mučeničku godinu 1884.

Pogriješio je dr. Ante Starčević kad je onako pisao o pokojnome ruskomu caru. Isto tako bez razloga u svojim člancima slijedio je zagrižljivim tonom naprama njegovu nasljedniku. Ovo su plemeniti vladari jednoga velikoga naroda, koji je nama svoj i koji nije trebalo izazivati.

Pogriješio je glavni organ stranke, kad je tendencijozno napanuo biskupa Strossmajera povodom nekih srpskih još nedokazanih opadanja, pak tako ponovo uzvilitao t. zv. „Strossmajerovo pitanje“ — makar da je ovo pitanje stvar osobnosti — zaboravljajući da u stranci ima mnogo pravaša, koji Strossmajera smatraju kulturnim dobročiniteljem naroda.

Pogriješio je dr. Ante Starčević, kad je — naučkan od drugih, koji tako zlorabiše njegovu bolest i njegovo prijateljstvo — zavadio se sa svojim zaslužnim nećakom, s kojim je do juče živio u najboljim odnosima, pak radi te osobne zadjevice stavljajući alternativu ili ja ili on — učinio, da klub stranke prava u Zagrebu, da ne dogje u sukob sa svojim starim i bolesnim prvakom, isključi iz svoga kola mučenika stranke Davida Starčevića.

Pogreškom bijahu oni neki nelijepi prizori, koji su ovih dana izlazili na površinu zato, jer neke osobe ne bijahu birane u stanovite odbore stranke. Pravaš nema se boriti za kojeakve časti u stranci, nego da koristi svojoj domovini. Natječimo se u zanimkanju osobne individualnosti, da tim više odakosi načelo.

Pogreška je da u ovo zadnje dvije-tri godine hrvatožderska bečka „N. Fr. Presse“ i peštanski „Pester Lloyd“, dosta puta vrlo tendencijozno, bo-

te su informirani što se radilo, govorilo i zaključilo u klubu stranke, nego najintimniji njezini pristase u pokrajini. Čijom krivnjom se to dogadja, lo, taj nema pojma o zadaći stranke.

Pogreškom zovemo onu izjavu glavnoga organa stranke u svečanom ruhu prigodom kraljeva dolaska u Zagreb, gdje je rečeno, da od 27 godina hrvatski narod mogao se je mirno razvijati na gospodarstvenom i kulturnom polju. Tim se je, po svoj prilici nehotice, zamjekalo pravopisn-ka naše stranke u Banovini.

Velika pogreška je ono držanje Polnegovića u zagrebačkom gradskom zastupstvu, kad se raspravljalo o poznatoj demonstraciji o magjarskoj zastavi. Mi ga ni najmanje ne odobravamo.

Ali je još viša pogreška istup dra. Franka, iz stranke, u kojiku je nagovorio bolesnoga dra. Starčevića i druge neke pravaše da i oni istupe. Polnegovićeve pogreška nije uzrok nego izlika ovome koraku dra. Franka, izlika doduse vrlo zgodna ali zalosna. Čovjek koji je sam počinio bezbroj političkih pogrešaka, pak se lukavom reklamom posluži jednim zabludnim činom svoga istomišljenika, da rascijepa stranku a svoju usvoji, taj nije za nas ni pravaš ni hrvatski rođoljub. Mi zalimo one koji su se za njim povelili, pak se nadamo, da će to biti za kratko vrijeme.

Ovo i još mnogo toga, uz međusobno rovaranje pojedinih pravaša u Zagrebu, učinilo da se nutarnji život u stranci tako rekuć rastrovao, pak ako ova i njezina načela svejedno žive u hrvatskom narodu, to je zasluga one uzvišene ideje, koja joj služi programom.

Mjesto da se ove pogreške okaju i priznaju, one se jošte opravdavaju i brane, pak nam se uz to hoće da prestave kao mišljenje stranke prava i kao vjeran odraz njezinih načela.

Ako mi do danas nijesmo javno ustajali, to ne znači da smo ove krive korake odabrali, već smo se nadali, da će se dotični ljudi jednom opametiti, pak odlučno učiniti svojim zabludama kraj.

Kako vidimo nema nade, da će se to dogoditi, šta više da ih sve na gore. Radi toga mi držimo, da su mnogi naši prvaci postali nesposobni da nas vode i izgubili pravo, da tumače i zastupaju načela stranke prava. Zato ipak ne valja zdvojiti.

U pokrajini još je sve zdravo. Buji i cvati stari duh stranke prava, onaj duh koji je osvojio hrvatski narod, a koji je nas vodio od pobjede k pobjedi. S tog razloga dakle mi vjerujemo, da se naša stranka može oporaviti od zadnjih udara, što više da će oni dobro doći u toliko što će raščistiti atmosferu, pak ćemo u mnogo čem bit jednom na čistu. Po-

će biti samo onda, ako oni koji su pogriješili ne ustraju u svojim pogreškama, ako većina iskrenih i čistih pravaša primi i prizna gornje naše izjave, s kojim smo u isto doba označili naše mišljenje i naše stajalište.

Veliki nutnji antagonizam gospodujućih skupina dualizma nastoji, kako bi u hrvatskom narodu za svoju, po nas i po ostalo Slavenstvo, bnu politiku našao moćna oslonu. Jedan ga vuče Pešti, a drugi Beču. Ove struje zahvatiše dobar dio hrvatskih rođoljuba s jedne i druge strane Velebita. Mi se moramo boriti proti tome. Mi ne smijemo dopustiti, da se ikoja od ovih struja uvuče u hrvatsku državopravnu opoziciju. Niti Pešti, niti Beču nego k Zagrebu!

Jedinstvo i Sloboda Hrvatske! Van s tugjinom! Ovo neka bude lozinka svakog pravaškog otčebenika. I kada on dobro pronikne u značenje ovih riječi, nije moguće da poćini kriva koraka u nikakvom za naš program i hrvatski narod načelnom pitanju.

„Crvena Hrvatska.“

O zagrebačkim dogagajima.

Ima petnaest dana, što sehrvatsko i magjarsko javno mnijenje i politički svijet bavi poznatom demonstracijom proti magjarskoj zastavi.

Čim se otvorio ugarski sabor kiša interpelacija sasu se na ministra-presjednika sa strane opozicije, koja je ovaj dogagaj s uspjehom htjela izrabiti proti liberalnoj stranci. Daleko bi nas odvelo kad bi svaku spomenuli što su ti zastupnici spomenuli. Oni u svojim govorima vrijegjahu Hrvate nazivljuć hrvatsku ugarskom provincijom, pak su se tako daleko zaboravili, da su neki zahtijevali neka se jednostavno isbriše i nagodba i Hrvatska pripoji Ugarskoj kao što je to učinjeno sa Erdeljom.

Drugi opet zahtijevahu, da se magjarskoj zastavi povрати njezina čast, tim što će joj se na onom istom mjestu na kojem je bila skinuta podati sve vojničke i civilne počasti Hrvatske. Vojška je imala defilovati, a oblasti, škole i gragjansstvo učiniti joj počast.

Magjarski gjaci u Budimpešti imali su veliku skupštinu, u kojoj su najodlučnije, osudili demonstraciju, a njima su se pridružili gjaci Debrečina i drugih ugarskih gradova. Srbi se u svim tim demonstracijama izjaviše solidarni sa Magjarima.

Hrvatski zastupnici u Budimpešti podnijeli su se po svom običaju. Opozicija magjarska rugala se Banfiju na njegovom zagrebačkom počasnom gragjanstvu.

S druge strane hrvatski gjaci u Beču poslali su pismo sa 110 potpisa svojim zagrebačkim sudrugovima, u kojem se izjavljuju s njima solidarnim, opravdavajuć i tumačeć uzroke, koji su ih naveli do demonstracije pred Jelačićevim spomenikom.

Isto tako i gjaci gradački poslaše pouzdanicu zagrebačkim gjacima, dok s druge strane većina neodvisnih hrvatskih otačbenika nije odobrilo izjavu Folnegovića u gradskom zastupstvu, koji je tako bio prisiljen, da položi presjedničku čast u klubu stranke prava i da je prenese na Tuškana.

Sve ovo, uz razumljive posljedice, u velike zanima javno mnijenje Ugarske i Hrvatske.

Mi smo u prošleme broju kazali naše mnijenje o tim demonstracijama. A ono simpatično saučestvovanje naroda dokazuje, da još nije izumro pravi hrvatski duh.

Konstatiramo megjutim, da je „Obzor“ najodlučnije požalio i osudio gjačke iskaze.

Kome će biti malo smiješno kad vidi kako se izmegju ostalih i „Jedinstvo“ razjunačilo, pak više i lupa da je divota. Nama to nije ni malo čudno. „Jedinstvo“ pripada stanovitoj političkoj struji koja nije čisto-hrvatska, a antipod je Magjarima. Uz to on računa na pometnju pojmova Megjutim njegovi ljudi lako da se prevare, jer narod nije mnogo toga zaboravio.

Dok je narodna stranka u Dalmaciji u političkom natražnjaštvu premašila hrvatske magjaronne, pak postala pravom vladinom strankom, dok njezini ljudi nijesu u saboru riječi pisnuli, kad se je radilo o skidanju i bacanju hrvatskih trobojnica u hrvatskoj i Dalmaciji, dotle narodnjački organ neka šuti i neka se sakrije. Predbacivati drugijem nešto u čemu si sam sto puta gore sagriješio, to nije više bezočnost nego bezobrazluk.

Njemačke novine u Austriji stoje u ovoj aferi zagrebačkoj podjeljenje u tri dijela, što je vrlo karakteristično. Jedne i to organi ljevice i lažnog liberalizma najodlučnije udaraju na demonstrante, a uz to i na Hrvate i Hrvatsku. Tome se nije čuditi jer one su uvijek bile uz Magjare kao krvne neprijatelje svega što je slavensko i hrvatsko. Druge pak rada bi ostati po sredini, pak se kojekako izvlače, a treće odobravaju Hrvatima. Ovo su većim dijelom listovi antisemitizma i drugih sličnih stranaka, koje su Magjarima s istih uzroka protivnici, s kojih su im liberalci veliki prijatelji. Tu nije dakle po srijedi narodna simpatija, koju mi kod Nijemaca uopće ne uživamo, nego pitanje religije, politike i race.

Franceske novine drže se vrlo zagonetno. Česi pak povlađuju Hrvatima, a Srbi Magjarima. Možda da se svi Srbi ne bi tako držali, da nije bilo onih demonstracija protiv srpske zastave. Ali

braća Srbi morali bi znati, da je i njoj isto toliko mjesta u Hrvatskoj, koliko i magjarskoj, ako dolazi kao prestavnica jedne hrvatsku dušmanske misli, a ne kao simbol bratskog jednokrvnog naroda.

Najsmiješnije je kako o tome pišu Talijanci. Njihovi listovi i ne znadu uprav o čemu se radi, pak su mnogi donijeli, kako su Srbi u Zagrebu zapalili ugarsku trobojnicu. Tako slabo oni poznadu svoje najbliže susjede. Dakako da su talijanci uz Magjare radi one neke nerazumljive simpatije, koju goje za „viteški narod“.

Dok se to sve dogagja, oni gjaci koji su nagjeni kao glavni sukrivci povedeni su u tamnicu zagrebačkog suda i još je novih pohvatano.

U Beču.

Ministarstvo Badeni prikazalo se kući sa svojim novim programom. Taj je program dosta opširan, pak je po malo tegnuo svako važnije pitanje, koje danas zanima narode u austrijskoj poli monarkije. Što više spomenuo je nekako i „tako zvano“ češko pitanje, pak je izjavljeno, da će se ta stvar gledati nekako urediti. Ali najglavnija tačka Badenijeve izjave jest ona, gdje on govori da će „voditi a ne dati se voditi“. Drugijem rječima ovo znači, da će Badeni posegnuti za energičnijim srestvima, ako se zastupnička kuća opre ovoj njegovoj namjeri.

Novo ministarstvo, kako se vidi, nije obični kabinet. On ima i rekao je toliko uslova za svoj život, da se neće poplašiti ni odlučnih koraka kao na pr. ni raspusta sabora. To znadu sve stranke prema tome žile da se vladaju. Za što bismo mogli doživjeti kojekakvi radikalnih promjena.

Ko je novome ministarstvu najvjerniji, to su bez sumnje Poljaci. Dva njihova čovjeka već su u nutra i to na prvim mjestima, a treći samo čeka da uljeze. Oni će tu izvrsnu priliku zacijelo iscrpiti u svoje pokrajinske svrhe. Zato su izjavili neograničeno povjerenje novoj vladi. Poljaci su u prvom redu veliki Austrijanci, pak se danas i uzimlju kao izgled austrijske državne misli. Je li to baš tako, ili za inad Rusima, to je drugo pitanje. A pošto je nova vlada u prvom redu austrijska, to će oni u svakom slučaju biti s njome, nastojeć pritom koliko bude više moguće okoristiti Galiciju i učvrstiti svoju prevlast u pokrajini proti Rusinima.

Nijemci konservativci trude se po svojim silama, da im ne zaostanu. Oni su njemački Poljaci. Hohenwart je na puna usta izjavio povjerenje u ovi program jerbo izmed ostalog ima u njemu i jedna crta religiozne podloge. Badeni je vrlo fino postupao. A što govore liberalci? Kako će ljevica naprati ovoj za nju klerikalnoj crtici?

Lako. Badeni je i za nju našao udicu. On je u programu naglasio prevlast njemačke kulture u Austriji. Što ovo znači i u koliko se mjeri mora uzeti ova prevlast, to još niko ne zna, možda ni sam ministar-presjednik. Liberalna ljevica nije sama na čistu, ali vjeruje, da je to ipak nešto, a bože prigode! Ona će ovu vrlo elastičnu izjavu natezati s gosp. Badeni kako bude bolje znala ili umjela. Svakako dobro joj je došla. Ovamo neće da izgubi svoj položaj naprama vladi, a onamo u narodu oni vražiji, nacionalci zadnjom krikom stranke okoristiše se, pak pripovijedaju, kako se ona odrekla njemačkog duha. Što se pak tiče onog klerikalnog passusa, to ga je ljevica progutala, i ako su se njezini listovi usudili učiniti po koju opasku. Danas u Austriji drugi vjetar puha, antisemitizam napreduje i odnosi zemljište, zato malo krštene vodice, kad niko ne vidi, neće škoditi. Oportunitet!

U istinu ljevica sama ne zna kako da se drži. Ova stranka u svojoj unutarnjosti rastrovala se i razrovala, pak je prva odlučna kušnja može raspršati u više komadića. Badeni to zna i vidi, pak će se on i ljevica igrati na slijepoga miša, dok jedan drugomu ne dogje vrha i ta igra biće zacijelo zanimiva i znamenita.

Šta će pak Česi? Ništa, za njih je najlažnje. Hoće li gosp. Badeni doći u Prag, narediti grofu Thunu, da uredi Hradschin i pripravi sve što je od potrebe za krunisanje češkoga kralja? Neće,

— E kad neće, a mi ćemo u opoziciju. Tako vele i, s naše strane, mi im ne davamo krivo. Kad se postavi jedna meta, treba do nje doći ili poginuti. Polu-mjere truju politički i narodni život.

Druge stranke vladace se prama prigodi. Od hrvatskih pravaška će tjerati sustavnu državopravnu opoziciju, dočim narodnjaci, kojim bi najmilije bilo otići u Hohenwartov klub, ali za sada još neće. podupirat će vladu. S njihova stanovišta nemaju ni krivo. Oni će tu pokazati dosljednost i harnost.

Svakako u Austriji ima i odviše načelnih pitanja, koja će danas sutra doći na tapet. Nije moguće da Badeni ostane još dugo vremena zagonetkom u nekim tačkama, koje je on u programnom govoru tek iz daleka dotegnuo. Onda će se vidjeti s kim imamo posla.

Dubrovnik, 28 Oktobra.

Čujemo, da neki izrazi popa Ivana Stojanovića o ponašanju Pape, prama Dubrovniku, koji se čitaju u Br. 43 *Dubrovnika* uznemirše cijelo dubrovačko svećenstvo: i doisto ne bez uzroka. Prečasni Ivan Stojanović, Dekan kaptola, piše da su ne samo Turci, i slavjanski Banovi, nego i Pape dosta muke nanijeli Dubrovniku, kad i malo dijete u Dubrovniku zna za neizbrojne blagodati kojim Pape milovaše Dubrovnik. Da nije bilo Pape Klementa XIV. Orlov bi bio srušio grad. Taj Papa posredovanjem Petra Leopolda toskanskog Nadvojvode spasi Dubrovnik.

Da bi naš Dekan opravdao svoje tvrdnje, iznosi neki dogagaj koji se zbio na Lopudu god. 1538, naine kad neke papine galije u vrijeme križarnih vojna počinise nasilje. Nu... zar su Pape ta nasilja naredili i odobrili? I sam naš Dekan piše, da je Admiralj Grimani teško pedepsao zločince. Ali kako je svakomu poznato naš Dekan boluje srpskom boli. On bi htio novih zasluga stići kod srba i crnogoraca, pa dogogajem papinih galija opravdati crnogorska nasilja i zločinstvo, koja ovi počinise god. 1806, kad poraziše svu dubrovačku okolicu, pod voga-jm Petra Njeguša. Zločini nekih skitalica na Lopudu ne mogu se usporedit sa onim cijele vojske. Oni zločini bijahu ipak teško pedepsani; ali neredi i nasilja crnogorskih četa ne bijahu ni prepriječeni ni pedepsani. Šteta od prvih nanesena iznosi vrijednost od 6.000 dukata a šteta Dubrovniku učinjena po Crnogorcima iznosi vrijednost od 20 milijuna. Admiralj Grimani ne bi prisutan neredu papinih galija, ali Crnogorski vladika Petar, bi glavni vojni vogja crnogorskih četa. Možda će se bit pokajao i proplakao nad ruševinam Dubrovnika, ali hvala mu na posljednomu kajanju!

U buduću molili bi dekana Stojanovića, da kad bude htjet prati svoje Srbe od povjesnih zločina počinjenih Dubrovniku, da ih pere sažaljenjem, a ne osvagijuć pape djelima, koje oni našemu gradu nijesu nikad počinili.

Naši Dopisi.

Ljubinje, 25 Oktobra.

Na 24 Oktobra otpočelo je primanje za erar u Ljubinju i u isto doba primali su se radnici u magazin duhana. Ovdješnja sirotinja puno se nadala, da će tom prilikom bit u prvom redu uzeta u obzir i tako zaslužiti koru hljeba. Ali dogodilo se inače, pak su domaći radnici iz kotara bili zapostavljeni, a uzeti oni koji su došli iz drugih susjednih krajeva. Mi iz Ljubinja ostali smo uprav izaenagjeni ovim postupanjem gospodina upravitelja. Govori se da je on to tako napravio, jer je ljut na Ljubinje, ali on može bit ljut na koga hoće, on je imao nastojati, da u svome mjestu zasluže kruh prvo oni, koji su tu rođeni i koji su isto tako dobri i radišni radnici, pak onda, ako bude potreba, pozvati i onih iz okolnih mjesta. Ma koja fajda, jednom učinjeno nema više lijeka, pak se mi htjedosmo samo u javnosti potužiti, da se vidi kako postupa upravitelj duhana u našem mjestu.

Ljubinac.

Kuna na Pelješcu, 25 Oktobra.

Megju iznimaka općinskih uprava u Dalmaciji, zemlji iznimaka, spada i naša općina. — Evo 5 mjeseci da je zakonito izabrano

novu općinu, vijeće bez ikakvog utoka; a još nije uređen dan za biranje novog općin. upraviteljstva. Nijesmo se čudili dok su stanovita gospoda hotjela da traje staro općin. upraviteljstvo, dok se budu vodili izbori za sabor; ali ovi su prošli. — Ipak bismo se mogli i tome dosjetiti. — Ovoliko eđa bi odlučujući faktori stavili malo reda.

Šibenik, 26 Oktobra.

Danas u 5 sati pred večer položise temeljni kamen spomenika Tommaseova. Kipar je talijanac po imenu Ximenes. Odbornici bijahu prisutni Penzi, Mazoleni, Maichsner, Dr. Miagostović, Dr. Lokas, općinski upravitelj Madirazza, mladi Dr. Marasović i dva golobradata mladića Lapena i Fosco. Sveštenici: pres. prep. biskup Dr. Zanon, kan. Martinović i kan. Čičmirko. Od Hrvata „alla Šupuk“ bijahu prisutni Dr. Borović i Dr. Katnić, dočim Fontanu i Šupuka nije bilo vidjeti. Naroda prisutnoga bilo je što muškog što ženskog spola po prilici od 160 do 170 osoba. Autonomasji nehtješe obznani općinstvo, nego skrovito se pripravljahu za svečanost obaviti, a to jedino s toga razloga, da ne prisustvuje hrvatski narod. Paval Mazzoleni izrekao je kratki ali bombastični govor, prije nego bijaše položen temeljni kamen. Opazili smo ga ganuta, a na oku mu je na čas zasjala kokodriljska suza. Njegov govor bio je popraćen sa „Evviva Nicolò Tommaseo!“ Dr. Borović i Dr. Katnić premda zastupatelji hrvatskoga naroda, ipak ne prosloviše ni riječi hrvatski. Narod je silno uzrujan radi nedičnog postupka gorespomenutih prestavnika jer hotimično htjedoše svečanost skroz da talijanski ispane. Pravaši ne htjedoše prisustvovati, pošto se nijesu mogli drugom čemu nadati, nego da i u ovoj prigodi neki kao i novo imenovani hrvatski zastupnik Dr. Katnić obruži hrvatsko ime. Spomenik je na općinskom zemljištu, a temelj. spomenika takogjer je općina uredila na svoj trošak.

U Konavlima, 27 Oktobra

Nakon sedmogodišnjeg boravka na Grudi odijelio se je od nas na 26. ov. mj. ravnajući učitelj g. Antun Mostahinić. Kroz sve ovo vrijeme pokazao se je on kao uzoran učitelj, kao valjan odgojitelj mladeži, za čije dobro starao se što je mogao i ne mogao kao brižan otac oko dječice svoje. Njegova učionica, uz još druge dvije u o- vome kotaru, bijaše od školskih strukovnjaka punim pravom nazvana „scuola di modello“; vazda se je pokazivao kao gorljivi zagovornik i branio učiteljskih pravica, niti je ikada, ma bilo kome, dopustio, da se vrijeđa ovaj zaslužni stališ; da je pak kao učitelj i mnogu gorku podnio, a tome neće niko ni da posumnja. — Osim školskih dužnosti, koje je vršio do najmanjih sitnica, zna- de svak amo, koliko je na Grudi vrijedio učitelj Mostahinić; štogogj je mogao da doprinese na boljak Grude, nikada nije uztezao, da ne učini, dapače je to radio uvijek sa ljubavlju i rijetkim samoprijegom, jer svoje zasluge nikad nije nije isticao. Za svoj savjesni rad u učionici bio je vi- še puta od starješina pohvaljen i nagragnjen, a e- vo sada školska vlast pozvala ga je, da u učite- ljištu u Arbanasima bude privr. nastojnik i uz to privr. podučitelj ondješnje vježbaonice, kojemu će zavodu biti jamačno na diku. — Ostaj z Bogom, mili i dobri Antune, vrijedni učitelju! Z Bogom! mogu ti reći u ime čitave Grude, a mogu i u ime svoga učiteljstva ovoga kraja, kojemu si se ti u- vijek znao da pokažeš kao vjeran prijatelj i sud- rug. — A kako da te ja pregorim, nenadoknadi- vi pobratime moj! Tā nema toga u ovim strana- ma, dasnije divio našoj prijateljskoj ljubavi, te govorio, da se milujemo više no rođena braća. Odista mogu da kažem sa pjesnikom: Slomjeno mi desno krilo, otkad tebe nema. Ali ti ideš ta- mo, gdje te dužnost zove; a mi, koji amo osta- jemo, od srca ti otkidamo: Dobra te sreća, juna- će, svuda pratila! Trnje ti se u cvijet obrtalo! — Nikola Ljubidrag.

Zaton, 29 Oktobra.

Dne 20 tekućega bila je u našem mjestu sjajna svečanost, a to za prigodu blagosova nove crkvice podignute na čast Bl. Gospe, na mjestu gdje nazad trista godina propade crkvice, koju bi- jahu podigli naši stari Gospi Blaženoj. Za podig- nuće te crkvice osobita je zasluga našeg vlč. gosp.

župnika Dn Toma Trošića, koji nije gledao ni truda ni troška, a da se crkvice podigne. Njemu uz bok stajao je i naš glavar gosp. Nikola Miloš i u svemu bio mu je na ruku.

Svečanost ispade na opće zadovoljstvo. Već iz rana jutra mjesto okiti se milim našim hrvats- kim trobojnicam takogjer i glavica na kojoj je crkvice podignuta, mužari bude selo, glazba iz Dubrovnika dolazi i pozdravlja mjesto. Eto ispod Vrbice pomalja lagja, na pogled koje zagrme mu- žari zaslave zvona, zasviru glazba a lagja se pri- bliža kraju, iz koje izkrcaje se naš općeljubljeni PresvjetliPragospodin Dr. Marčelić Biskup zanos- no pozdravljen od veselog naroda, komu On ga- nuto odzdravlja i blagosivljajuć ga kreće, da se spravi na crkovni obred. Tačno u deset sati za- počinje božija služba svečanim ophodom iz crkve Matice u kome četiri mladića nose sliku Bl Gos- pe, pred kojom stupa pontifikalno obučen Presvje- tli Biskup dvoren od nekoliko svećenika, te za- pjeva krasnu Gospinu pjesmu „Zdravo o vječna“ koju prihvate ostali svećenici i pjevači. Kad op- hod prispje na glavicu gdje je crkvice podignuta započe svečani blagoslov iste, a nakon njega sve- čana Sv. Misa, koju odpjeva Presvjetli preko koje Isti drža sočan govor, u kome naniže povijest pro- pale nazad trista godina crkvice; spomene prijaš- nje blagostanje Zatonu pohvali revnost današnjih mještana za podignuće crkvice i ponuka iste da bi slijedili izgled praotaca u bogoljubnosti prema Gospi Blaženoj. Poslje službe Božje Presvjetli sa- gje kući našeg Župnika gdje uz lijepu kitu sve- čenika i prijatelja bi gospodski pogošćen.

Poslje podne parobrodic „Cavtat“ prispje pun gostova, narod se kupi i veseli te zameće kolo uz lijepo i skladno sviranje glazbe. Tu smo se za dugo veselili.

Zatonjani spominjat će se do duga toga, za njih znamenitog dana, te i uspomena njihovih pra- otaca bit će se zanjela na slavi, što njihovi unu- ci, časteći njihove zaviete, blagodarno prirediše i

Kliču Živila Hrvatska!

Pogled po svijetu.

— Ministarstvo Ribotovo podleglo je nava- lama opozicije radi korupcije kod južnih france- skih željeznica i dalo je ostavku.

— U Rumunjskoj preuzeo je vladu u ruke Dimitar Sturdza nekad veliki iredenta. U Ugar- skoj su nezadovoljstvom primili njegovo imenova- nje ministrom predsjednikom.

— Lueger je izabran načelnikom Beča. Ka- tolička grupa konservativnoga kluba izjavila je, da će izaći iz stranke, ako njegov izbor ne bude potvrđen.

Domaće vijesti.

U stranci prava. — Iza istupa dra. Franka i družine Folnegović je položio čast presjednika kluba, tako da je danas presjednik kluba njegov potpresjednik Grga — nekad dr. Grga — Tuškan. „Hrvatska“ opet izlazi. Sjednicu kluba zazvao je potpresjednik za 6 ov. mj. u Zagreb, da odluče.

Srpske osvete. — Radi demonstracija u Za- grebu Srbi se gledaju osvetiti Hrvatima izvješa- vanjem srpskih trobojnica na prvo a hrvatskih na drugo mjesto. Radi toga bilo je u Srijemu štogod nereda. Samo ne znamo da li onu trobojnicu „Sr- bi“ izvješaju kao crkvenu ili kao narodnu zastavu.

„Jedinstvo.“ — Spljetsko „Jedinstvo“ ne- prestano navaljuje na naš list svakojakim infam- nim potvorama i klevetama. To nam je vrlo mi- lo, naprotiv žao bi nam bilo, da nas hvali list one stranke koja ima na svojoj duši Zadar, Šibenik, Makarsku — i još koješta. Neka „Jedinstvo“ sa- mo nastavi, ta za to je masno plaćeno iz blagajne spljetske općine. Pardon! — nije zato nego za oglase.

Pišu nam s Lastova. — Moli se nadležna vlast, neka jednom stavi u red poštu lastovsku, jer pri iskrcavanju trgovine po 2-3 sata zaostaje na moru pošta.

Megjutim ovo nek se znađe. Tuženi su neki u većem broju, te su pjevali Živio Starčević! Ži- vila Hrvatska! Živio zastupnik Biankini! i to ka- ko buntovnici proti carskoj povelji 20 aprila god. 1894. I u nas se dakle ta povelja uvela u kre-

post. Mi smo u prošlim izborima znatno pomogli pravaškoj pobjedi, naši birači glasovahu za Bian- kina. Jeste li razumjeli?

Pišu nam iz Gradca: — Na prvoj glavnoj skupštini izabralo je društvo „Hrvatsku“ za zim- ski semestar slijedeći odbor: Presjednik: cand. med. g. Luko Dražić, podpresjednik: drnd. jur. g. Ivan Učović, tajnik: stud. med. g. Milan Begić, bilježnik: drnd. jur. g. Mato Miloslavić, blagajnik: stud. med. g. Mato Duboković, knjižničar: stud. fil. g. Ivan Bellotti, gospodar: stud. med. g. Bal- do Cviličević, odb. zamjenici: drnd. jur. g. Ante Justi, stud. techn. g. Hinko pl. Emili, revizori: cand. med. g. Ante Brašić, stud. med. g. Ante Santica, cand. med. g. Ante Schwalba, časni suci: drnd. med. g. Josip Lochert, drnd. med. g. Mijo Cettolo, drnd. jur. g. Franko Dorčić.

Gradska Kronika.

Bonda. — Govore nam da je grof Bonda za- ludu došao u Dubrovnik. Sva njegova nastojanja da zbliženjem Srba i autonomasa i za buduće o- sjegura svoj zastupnički mandat bijahu uzaludna. Jadnoga Bonde, kuji se jedino bori — za načelo.

Teatar. — Od subote prestavlja u našem teatru venecijansko društvo Corazza u mletačkom dijalektu razne većinom šaljive igrokaze. Društvo je dosta dobro. Ističu se osobito glavni glumac i karakterista, ali i ostali vrše svoje uloge, da se ne možeš potužiti. Ipak u kazalištu malo svijeta, jer svak hoće da se pričuva za dramatičnog dru- štva, koje dolazi ovoga novembra.

Gradnja hôtela. — Novi hôtél što se na Pilama gradi počeo je ljepo napredovati. Već se dobrohno uzdignuo iznad zemlje. Temelj mu je od kamena, dočim ostalo biće od matuna, koje po- daje tvornica „Kupari“ u Župi.

Književnost i umjetnost.

Zagrebačko kazalište — Skoro sve novine koje su pisale o zagrebačkom teatru hvale njega i njegova inten- danta dra. Stjepana pl. Miletica, koji se ne bi imao oba- zirati na neka zagrizanja kojekakvih piskarala, nego u- vjeren da koristi domovini nastaviti svoj rad, a hrvatski narod biće mu zahvalan.

Od novih prestava najvećom smo napetošću čekali uspjeh nove komedije našega Dubrovčanina i hrvatskog književnika Iva Vojnovića, koja je dobila prvu nagradu, te se imala predstavljati na 30 Oktobra. O tom dobismo slijedeći brzogjav:

Zagreb, 30 Oktobra, Sjajni i potpuni uspjeh *Ekvi- nocija* Iva Vojnovića. Kazalište bijaše dupkom puno. Sva- ki čin primljen je općenitim usklikima i odobravanjem. Auktor bio je pozvan na pozornicu i odlikovan burnim pljeskanjem i vijencima. Poslije prestave ponovito se o- vacije. —

Mi se radujemo da je ovako odlikovan ovaj naš su- gragjanin, koji uz ostale slavne dubrovačke Hrvate koji su u Zagrebu, ukrasio je ovako hrvatsko kazalište Živio!

JAVNA ZAHVALA.

Hrvatsko pripomoćno društvo u Beču primilo je u svoje blagotvorne svrhe, naročito u svrhe utočišta koje za uboge hrvatske djake visokih škola u Beču uzdržaje te- čajem ove godine slijedeće darove:

Od slavne gradske štedione u Koprivnici 10 for.; od slav. grada Križevca 20 for.; od slav. Narodne čitaonice u Spljetu 20 for.; od slav. grada Karlovca 25 for.; od č. o. fra Angj. Franjića (guča gora kod Travnika) 2 for.; od slav. štedione u Samoboru 10.; od slavne dioničke šte- dione u Križevcih 25 for.; od slav. Novogradiške štedio- ne 25 for.; od slav. lieke štedione u Gospiću 8 for.; od slav. obćine Starigrad 25 for.; od slav. Hrvatske eskomp- tne banke u Zagrebu 25 for.; od visokog sabora kraljevi- ne Dalmacije 100 for.; od g. Miha Bielića u Kučistu (kroz Narodni List u Zadru) 5 for.; od veleč. Karla Dojkovića kanonika u Varaždinu za god. 95, 96 i 97 po 5 for.; od slijedeće gospode u Beču Leon Bonhal bankir 5 for.; od I. A. Kment veletržac 5 for.; od Ab. Petrak kućevlasnik 5 for.; od Dr. M. pl. Čačković 2 for.; od Dr. I. Radinger 2 for.; od Dr. K. Kozić 2 for.; od Andr. Kottas Helden- bežki 2 for.; od Ante Kottas Heldenbežki 2 for.; od Fra- nja Vahčić 2 for.; od Drag. Liebermann pravnik 1 f. 50.; od Ernesta Krauth medic. 2 for.

Plemenitim podupirateljem našeg društva bit će na- rodnostni rad naših šticećenika nagrada za njihovu ljubav hrvatskom djačtvu, a mi im se u ime naših šticećenika što toplije zahvaljujemo.

Hrvatsko Pripomoćno Društvo
U Beču dne 1. Listopada 1895

Predsjednik: Tajnik:
Dr. K. Kozić Franjo Vahčić
dvor. i sudbeni advokat, a. k. državni činovnik,

Povlaštena Poslovnica Internacionalnog Razašiljanja

PO PAROBRODIMA I ŽELJEZNICAMA
PRESTAVNIK
RAZNIH PAROBRODARSKIH DRUŠTAVA.

Na zahtjev podaje svakomu naputke.
OBRATITE SE

kap. Ivu A. Gjaji

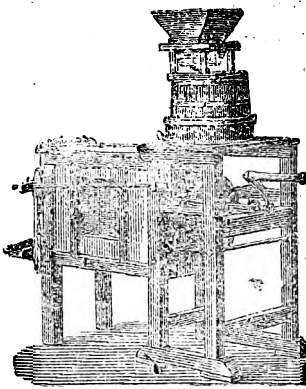
U TRSTU, via Arsenale 2

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se naj-
bolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

WEISSA

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Najbolje i najjefti-
nije SKLADIŠTE
za sve poljodjelske Stro-
jeve i sprave — Štrelj-
ke svake vrsti — Kotalce
— Šivaće strojeve —
Strojeve za pranje i su-
šenje — Patent. ručne
mline — Tijeskovne —
Štreljke za peronos-
poru — Pumpe za vino
— Motore na paru ili
petrolej

AUGUST KOLB, Tvornica strojeva

BEČ, II/7 Passetistrasse Br. 29-31.

Traže se solidni zastupnici.

Šesira, Odijela i Crevalja,
Najbolje vrsti uz jeftinu cijenu
kupuje se kod

M. Mitrovića

svake vrsti galanterie, mirisa, šivaćih stro-
jeva.

**AMIDO
DOPPIO
MACK**

Soltanto genuino se con questa
MARCA DI
FABBRICA.

Il sistema più semplice e più rapido per inami-
dare con poca fatica Colli, Polsini rendendoli
Belli come se fossero nuovi
è solo quello di servirsi dell'
Amido doppio Mack.
Ogni esperimento ha per effetto di continu-
arne l'uso.
Si trova ovunque a 3, 10 and 20 Kr. la scatola.
Deposito generale per l'Austria-Ungheria:
Gottlieb Voith, Vienna III/2.

Unico fabbricante
ed inventore:
**H. Mack,
Ulm s. D.**

OLLAS.

Častim se obznani moje poštovane mušte-
rije da sam u mojoj tvornici u Splitu otvorio rad-
nju Sprta koliko od „Cocco“ toliko od brule, i
sprta za tještenje ulja. Iste su priregjene po naj-
boljim ekonomskim sistemima a izragjene u sva-
koj mjeri po želji gospode naručitelja. Što se tiče
cijene snizio sam je vrlo jeftino, tako da se ne
bojim utakmice, kako se može svaki uvjeriti ko me
htjedne počastiti s cijenjenim naručbinama.

ANTUN MATOŠIĆ

tvornica konopa i Sprta za ulje u Spljetu.

U DROGARIJI Mata Franičevića

U DUBROVNIKU

nalazi se skladište pravog i izvrsnog

Sapuna od Kandije

sa svjedočkom izvrsnosti potvrđenom od Gene-
ralnog turskog Konsulata u Dubrovniku.
Jedino skladište za svu DALMACIJU.

Phönix-Pomada
nagradena na izložbi za zdra-
vstvo i njegovanje bolesnika
u Stuttgartu g. 1890; po lje-
čničkim svjedočbama i hiljada-
ma zahvala priznata kao jedi-
no opstojće djelujuće, neško-
dljivo sredstvo, da gospoda i
gospogje dobiju bujne i pune
vase i da se zapriječi otpa-
danje kose; mladići mogu s
njom odmah uzgojiti jake br-
ke. Garantirano za uspjeh i
za neškodljivost. Lontić 80.

novč., poštom ili poduzećem 90 novč.
K. Hoppe, Beč, XIV. Schweglergasse 12.

Kamel-havelock 9 f. sa ogr-
licom 13 fior. kabanice proti
vremenu iz devine dlake 7 f.
(najbolje) Loden-odjela u svim
bojama f. 16 uvijek zališno kod
Jakoba Rothbergera
c. i k. Dvorskog dobavlja-
ča u Beču I. Stephansplatz
Br. 9. Svakidan otvoreno do
ponoća.

STRAHOVITO IZNENAGJENJE!

Do malo, po nalogu našega čefa u Parizu naše 2
najveće filijale u Beču i Budimpešti prepustile nam sva
svoja skladišta. Zato smo u stanju najbolje i najkorisnije
prijedmete podati gotovo hadava, samo da prodaju ispa-
tino. Mi dajemo svih ovih 20 prijedmeta

SAMO ZA FIOR. 2:30 NG.

1 krasni **garantirani** sat na časove. — 1 prekrasni pozla-
ćeni lanac. — 1 iglu za krovate sa pravim koraljom. —
2 puce za manchette pariško-double zlato. — 3 puce za
kosulje par. doub. zlato. — 1 puce za ovratnik (takogjer.
— 1 prsten sa divnim kamenjem uliven. — 1 elegantni
parišku kutiju za cigaro. — 1 finu parišku cigarjeru. —
1 lijepi broš, najnovija moda. — 1 Coliers-lanac za gospo-
gje, pozlaćen. — 1 fino srce coliers-lancu. — 1 ženski
prsten pozlaćen. — 1 par finih naušnica sa lijepim kame-
njem. — 1 lijepi korisni prijedmet za gospogje (kao pri-
ložak gratis).

Neka svaki upotrebi ovu nijetku prigodu, dok zaliha
traje. Svaki može mirno bez rizika pokušati, jer ja uzimljem
natrag što se ne dopada i vraćam novac. Ja još dajem što
niko nemože: 1 finu srebrnu žepnu uru garantiranu, da
tačno ide i fini lanac k tomu skupa samo 3 fior., a fina
Nickel-Ura anker koja tačno ide samo 225. 1 pravi
fini zlatni prsten fior. 1.50 do 2 fior.

Dobiva se kod prvog skladišta satova.

SELA PELZ u KRAKOVU

CHINA SERRAVALLO PUNA ŽELJEZA

neophodno potrebita slabim i onim koji se oporavljaju
podražaje tek — jača živce — preporagja krv

Srebrne kolajne:

XI. Liječnički kongres Rim 1894, IV. tal. kongres kemije i farmacije Napulj 1894.

Zlatne kolajne:

Megjunarodne izložbe Mleci 1894, Kiel 1894, Amsterdam 1894, Berlin 1895.

Preko 300 liječničkih svjedočba.

Toplo preporučno od prvih liječnika kao: dvorskog savjet. prof. dr. Braun, dvor. savjet.
dr. Drasche, prof. dr. barun Kraft-Ebing, prof. dr. Monti, prof. dr. pl. Mosetig-Moorhof, prof.
dr. Neusser, prof. dr. Schauta, prof. dr. Weinlechner itd. itd.

Ovaj izvrsni okrepljujuci lijek daje se vrlo lako i djeci i gospogjama radi svog izvrsnog teka.

LJEKARNICA SERRAVALLO TRST

Prodaje se u Dubrovniku fior. 1: 10 novč. flaša od ½ litre — 2 fior. flaša od 1 litre.

BEČKO HRANIVO BRASNO

F. GIACOMELLI

Fünfhaus, Robert Hamerlinggasse 1

— BEČ —

Nagradjena

Patent za

za Austro-Ugarska

zlatnom medaljom

Italije

Priznata od prvih liječničkih auktoriteta i mnogo-
brojnih liječnika kao izvrsno hranivo sredstvo u naknadu
majčina mlijeka. Upotrebljuje se najboljim uspjehom u mno-
gim nahađistima i u bionicama za djecu. Zaslužuje da ga
svaka majka pokuša.

Prodaja se kod gosp. Nika Viskovića, ljekarnika
u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske,
Mali Iončić 45 nč., veliki Iončić 80 nč.

2-52

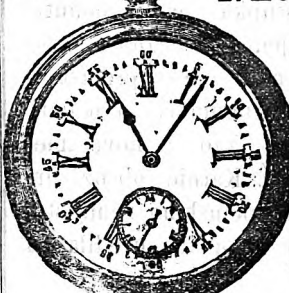
U ŽIVOTU

se
nikad više neće
pružiti rijetka prilika,
da se za

za samo f. 4.25

može dobiti slijedeće sjajne
predmete:

svih samo
10 10 fiorina
komada 4.25

1 prima anker-remontoir-
čepni sahat, tačno idući sa
trogodišnjim jamčenjem;
1 fini lanac od imitiranog
zlata sa sigurnom hulkom i
karabinerom;
2 prstena od imitiranog
zlata u najnovijem kovu sa
similibrilijantom, jakutom i
rubinom;
2 puceta za manžete od
loubie zlata quillochirane,
sa patentiranim mehanizmom
1 vrlo lijepa bašlija za go-
spogje pariške mode;
3 puceta od imitiranog zla-
ta (Chemis-tts).

Swih ovih 10 praktičnih
predmeta može se dobiti
za samo fior. 4.25.

Osim toga jedan nena-
lan predmet, da se moja fir-
na održi u trajnoj uspomeni.
Naručite brzo, jer se ovakova
prilika neće više pružiti. — Ra-
zašiljanje na svakoga az po-
uzeće. Ako ne bi odgovaralo
vrata se novac dragovoljno
la mušterija nema nikakova
kvara.

Dobaritja se samo kroz fir-
mu za satove

ALFRED FISCHER

Beč, I., Adlergasse 12

11-12

Tinct. Stomach comp.
Sv. Jakoba kaplje
za želudac.

Mnogogodiš-
nje prokušano
sredstvo za pro-
bavu i apetit.
Boce po 60 i 1
f. 20 n. Već vi-
še godina gla-
savit je D. ra
Liebera Eli-
zir za nerve
i snagu —
Znak i sidro
— Boce po 1, 2 i 3 ½ fior.
Pripravlja se poprepisu u
Ljekarni M. Fantu u
Pragu Glavna skladišta:
K. L. Bianchi i Andrović u
Zadru; nadalje Serravallo i
C. Zanetti u Trstu; Alte K.
K. Feld-Apotheke u Beču;
u Ljekarnam u Dubrovniku
kao i u svih većih Ljekarnā

Tinct.
chinae ner-
vtonica comp.

Prof. Dra Liebera
Elizir za nerve i snagu.)

Prava samo sa znakom
Križa i Sidra.

Pripravlja po propisu Lje-
karna Max Fantu u Pra-
gu. Ovaj preparat odavna
je poznat kao sredstvo za
učvršćenje živaca. Boca po
1, 2 i 3 ½ fior. Nadalje po-
kazaše se uspjehom Sv.
Jakoba kaplje za želu-
dac, Boca 60 i 1 fior. 20
novč. Glavna skladišta: K.
L. Bianchi i Andrović u
Zadru; nadalje Serravallo
i C. Zanetti u Trstu; Alte
K. K. Feld-Apotheke u
Beču; u Ljekarnam u Du-
brovniku kao i u svim ve-
ćim Ljekarnama.

5 do 10 fior. na dan
bez kapitala i rizika mo-
gu da zasluže i u manjim
mjestima gospoda ili go-
spogje, koji bi se htjeli
zauzeti oko prodaje sre-
ćaka vrjednosnih papira.

Ponude pod „Leichter
Verdienst“ na „Rudolfs
Masse u Beču.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na pò godine flor. 2; za *Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4: 50, na pò godine flor. 2: 25; za *inozemstvo* flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

I magjaroni!

Osvem poznate bolne i žalosne krize u stranci prava, koja nama i svakomu poštenomu Hrvatu, te iskreno čuti za svoj narod srce para, imade u Banovini još jedan stranački razdor, u magjaronskom taboru. Novine su ovih dana javile, da su gg. Nikola pl. Crnković i Julio pl. Jelačić istupili iz narodne stranke, a uz to da je prvi položio svoj zastupnički mandat na zajedničkom saboru u Pešti. Tako brzopjav. Ali organ narodne stranke, službene „Narodne Novine“ doniješe jedno priopćenje, po kome se stranka veseli, da je izgubila svoga nekadašnjega *leadera*, jer inače morala bi ga bila sama iz svoje sredine isključiti.

Nema mnogo, da je gosp. Nikola pl. Crnković bio prvakom i glavnim govornikom ove iste stranke, kuja mu se sada ovako zahvaljuje. Desna ruka bana Hedervarija i njegov najintimniji prijatelj, uživao je Crnković u Banovini i u Pešti skoro nevjerovatni upliv. Nikola pl. Crnković imao je neograničeno povjerenje svojih prijatelja Magjara, ponajviše zato što on nije bio od onih novokršteni magjarona, već stari unionista čiste pasmine. Još za Mažuranića on je bio u opoziciji jer njegova vlada nije bila toliko unionistična, koliko je to želio budući leader narodne stranke.

Političara ovoga kova imade i danas još dosta u Hrvatskoj i uprav na njima sgradio je grof Khuen Hedervari svoju većinu. Austrijsko-njemačkoj politici, koja je cvala u Hrvatskoj za doba Bachova apsolutizma, pretpostavljahu oni Ugarsko-Magjarsku politiku više u političkom nego u narodnom smislu. Čeda protivnika staroga ilirizma ostahu natražnjaci i za slavensko i za hrvatsko narodno pitanje u širokom smislu ove riječi. Ali zato nijesu prestali osjećati se Hrvatima, dapače ako njih slušaš, oni su bolji Hrvati nego svi ostali.

Nikola Crnković drži se kampijunom ove unionističke misli. Magjari su danas na vladi. Mi moramo uz svaki uvjet biti s Magjarima, a to zaradi Nijemaca. Magjari nijesu našem jeziku ni narodu tako pogibeljni kao Nijemci. Više je absolutizam ponijemčio u 10 godina, nego Magjari u 800 godina našega saveza. Oni su jedini spas za očuvanje naše narodne individualnosti naprama germanizmu, a isto tako i naprama panslavizmu, koji nije nego panrusizam. Ono što imamo danas, imamo zahvaliti jedino Magjarima. Bez njih ne bi imali ni ovo. — Ovako u glavnim potezima misli i govori pravi i iskreni hrvatski unionista kao što je Nikola pl. Crnković.

Da je ovo stanovište pogrešno i pogubno, to ne treba tek dokazivati, kao ni to koliko je ova stranka svojom politikom skrivila dosad Hrvatskoj. Jer uz ova načela kao otpor narodno-pravaškoj misli, koja je uvijek bila čisto-hrvatska slijedilo je neko zaničkanje hrvatstva, koje je bilo od kobnih posljedica za dobar dio hrvatske inteligencije, a naosob plemstva. Nikola pl. Crnković i to je izradio. Kao pobočnik grofa Khuena Hedervarija okupljao je u svoje kolo sve ono što je bilo na koji način ometalo neodvisnosti i jedinstvu Hrvata, pak su se tako u prvim redovima našli tamo i hrvatski Srbi, premda se ova dva elementa za živu glavu od vajkada ne slagahu. Grof Khuen kao oštrouman političar, poslužio se je kako je bolje mogao

sa djelovanjem g. Nikole pl. Crnkovića i tako su oni dva postali dobri prijatelji.

U neko doba puče svagja. Osobnost! govori li ljudi, dok s druge strane mnogi htjeli, da je tomu uzrok što gosp. Crnkoviću nije moglo poći za rukom dobiti neka veoma važna i unosna mjesta. Malo po malo, nastalo nepovjerenje, pak rovarjenje, mučka i potajna borba. Grof Khuen kao jači prolazio je bolje i stari unionista bude istisnut s mnogih mjesta, što ih je do sada obnašao u stranci ili u zemlji. Crnković je mučao ali je čekao prigodu. Ona se pružila za kraljeva dolaska prigodom demonstracija sa magjarskom zastavom. U Pešti se osigurao za naklonost, Banffy i Wekerla. On je tada tu zgodu uzeo u svoje ruke, učinio je „načelom“, pak pod izlikom, da grof Khuen Hedervary ne provagja kako treba ugarsku politiku u Banovini, Crnković je navalio na nj i na bivše svoje drugove i tako izazvao krizu narodne stranke. Njegov korak dakle ne znači načelno ništa boljega za hrvatski narod. On će u hrvatskom saboru zastupati reakciju, još goru reakciju nego li je zastupa magjaronška stranka. On dapače tuži bana, da je svoju dužnost iznevjerio, da popušta i da nagodbu neprovagja onako magjaronski, kako bi je provagjao, kad bi mogao — Nikola pl. Crnković.

Crnkovićeva opozicija i ako u sebi odurna, čini se na prvi mah neškodljiva, jer se on ne može mjeriti sa moći i uplivom grofa Khuena Hedervary. Ali prije svega mi moramo u obzir uzeti, da Nikola Crnković ni u Hrvatskoj nije sam. S druge strane on je kod Magjara vrlo obljubljen, a u buduću biće još i više, njegova politika naći će tamo mnogo oduševljenja, nadasve kod šovinsti koji preko Drave uplivišu na javno mnijenje. On će tako malo po malo podražiti ono nesuglasje, koje se razvilo izmed grofa Khuena i Magjara iza zagrebačkih demonstracija; nastaje nepovjerenje i u samoj Hrvatskoj, gdje će Crnković naći za sebe dosta onijeh, kojim je milije i korisnije prijateljstvo Magjara nego li ono narodne stranke. Zagrebčani govore, da Crnković mnogo prijeti a ništa ne izvagja, da je plašiv i neodlučan. Mi naprotiv mislimo da on ima svu dobru volju nastaviti akciju koju je započeo, u kom slučaju lako da Magjari nagju onih, koji će je preuzeti.

Kako mu drago u Hrvatskoj stupa na javu jedna nova politička struja, koja ide dalje nego sve ostale. Što ona traži to je sablazan za hrvatstvo. A sada nastaje pitanje: hoće li se narodna stranka toj struji kako treba oprijeti, te ju u zametku zagušiti, ili će se ona s njome takmiti, pak je u popuštanju i servilizmu natkriliti? U prvom slučaju, ona će doći u koliziju sa Magjarima kojim će šovinizam rastumačiti, da je to borba proti magjarskoj državnoj misli; u drugom sa nekim svojim krilom, sastavljenim iz ljudi koji i ako magjaroni, ne zaboravljaju da su do juče bili pravaši i neodvisnjaci, koji su i danas ostali Hrvati i za koje onamošnji srbi vele, da su „stekliši na dopustu.“ Mi bismo dakle mogli lako doživjeti nekijeh promjena. Svakako i narodnjaki prvaci u Zagrebu imaju sad što gristi, pak mješte da se vesele časovitoj pravaškoj neslozi, neka se radije bave gosp. Nikolom Crnkovićem i njegovom strankom.

U stranci prava.

Koli naši stranački protivnici, toli najljuciji protivnici hrvatskog naroda ne mogu da prikriju svoje veselje radi zadnjih dogagjaja u stranci prava. „Jedinstvo“, „Srpski glas“, „Dalmata“, „Dubrovnik“, „Srbobran“, pišu mal da ne u istom duhu. I ako ova sloga nam ne mora služiti, da od nje pravimo politički kapital, to je ipak vrlo simptomatično složno veselje naših protivnika. Nije to u interesu hrvatske stvari, ne. Oni su već više puta dokazali da za hrvatstvo nemaju pojma; ako mu nijesu smrtni dušmani. To je s toga što ovi elementi smatraju, da su naša načela i naša stranka život hrvatskoga naroda.

Mi čvrsto vjerujemo, da će ova nesuglasja brzo isčeznuti, da će krivci biti odstranjeni i da će se svi stari i neporočni pravaši naći opet zajedno u jednom kolu. To će biti i naša zadaća, da svim silama uspregnemo uspostaviti staru slogu i oživiti stari duh naše stranke. Hrvatski narod priznao je i osudio pogreške, što su ih počinili neki ljudi i u tom mi nalazimo najeklatantniji dokaz naše pravaške jakosti u hrvatskom narodu.

Iza našeg očitovanja donosimo danas, po „Hrvatskoj“, pismo što su ga na zagrebački klub poslali narodni zastupnici na carevinskom vijeću. Pismo glasi:

Slavni klube!

Podpisani pročitavši izvještaj „Izvanredne skupštine grad. zastupstva u Zagrebu“, tiskan u br. 242. od 21. listopada t. g. lista „Hrvatska“, i članak „Folnegović o svom govoru“, tiskan u br. 1. od 26. listopada t. g. lista „Hrvatska“, te doznajući, da su nekoji članovi stranke prava izstupili iz kluba iste stranke u Zagrebu radi rieči, što ih je zast. Fran Folnegović izrekao ili pročitao u rečenoj skupštini gradskoga zastupstva, izjavljuju, da je njihovo mnijenje u stvari sljedeće:

1. Ne slažu se sa zast. Folnegovićem u tom što je on odsudio djačku demonstraciju... (Ovdje obrazlažu članovi bečkoga hrvatskoga kluba ovo svoje mnijenje, a mi žalimo, što zbog naših tiskovnih prilika ne možemo priobćiti obrazloženje, nego će se sama izjava u celosti predložiti klubu stranke prava u Zagrebu.)

Nadalje se u izjavi veli:

2. Ne slažemo se sa onom gospodom, koji su radi onoga, što je g. Folnegović rekao ili čitao u gradskom zastupstvu, izstupili iz kluba stranke prava u Zagrebu. Za to, što se drži, da je jedan član kluba, ma bio on i predsjednik, pogriješio u bud kojem sboru, nema se učiniti odgovornim klub, a kamo li iz njega izstupati, nego bi se imalo pozvati na odgovornost pred klub onoga za kojega se drži, da je pogriješio. G. Folnegović je, kako se i izrično veli u spomenutom članku „Hrvatske“ br. 1, ne samo dužan, nego i pripravan odgovarati za svoju izjavu klubu stranke prava.

Gospoda, koja se ne slažu s njegovom izjavom, nek u klubu preuzmu obtužbu proti njemu. Ondje nek se zagovara i sam i sa svojim zagovornici. Klub nek mu sudi. Klubskom sudu nek se podvrgne svaki onaj, koji pripada stranci prava, kojoj je zadaća sloboda, jedinstvo i neodvisnost hrvatskoga naroda.

Istupaju li pojedinci iz kluba, kad jedan ili drugi član što pogriješiti; ne podlažu li se njegovi članovi zaključkom njegovim, — a on je zakoniti predstavnik stranke prava za Hrvatsku i Slavoniju, — ne može stranka napredovati u svome radu za boljak naroda, i onda se mogu veseliti to- mu samo neprijatelji hrvatskog naroda.

K tomu dodaju potpisani još ovo:

3. Dr. A. Starčević izvadio je iz srca naroda program, koji je uobličio i obrazložio, da se ne može bolje; za to mu je zahvalan svaki sin hr- vatskoga naroda, za to ga svak poštuje, za to će mu harna uspomena ostati među narodom, dok ovoga bude.

4. Drugi razni rodoljubi nastojali su i nas- toje oživotvoriti program dra. A. Starčevića. Težak je to posao. Pojedinci su u raznih prilikah posrnuli. Za to pak se ih nema dok se nema jasnih dokaza činjenica, da su hotice na stranputice zašli, da su hotice zatajili program — odsudjivati kao izdajice ili što slična; nego to budi svakomu opomenom, kako treba biti oprezni u provadjanju programa, u javnom radu, i kako pojedinac nema nikad podu- zeti znamenitijega koraka, prije nego li se slo- govori bar s onimi, koji su mu bliže, ondje, gdje je kakav odbor, sa članovi istoga.

5. Prerado se sumnjiči međusobno, a sumnji- čenje najpogibelniji je crv, razgrizajući svako ljud- sko društvo. S tim u savezu je i to, da se vodi borba više za osobe, nego za stvari. To se vidi među ostalim iz pisma dr. A. Starčevića na nje- gova nećaka Davida, iz nepripoznavanja odbora, redovito izabranih, sa strane nekih članova stran- ke prava (dr. A. Starčević, dr. Frank, dr. M. Star- čević), iz pisanja br. 1. „Hrvatske“ od 26 Listo- pada t. g. itd. Takova borba imala bi jednom za- uvijek prestati, ako se hoće, da se zadaća, koju i- ma stranka prava, čim prije i čim bolje izvrši.

6. Sva razna mnijenja, sve razmirice, nastale među članovi, nek se ne iznose na javu, nego nek se izglađe bud. međusobno, bud u eksekutivnom odboru ili skupštini kluba stranke prava u Zagre- bu, bud u odboru ili skupštini ciele stranke prava.

Podpisani kažu sve ovo sine ira et studio, bez ikakvih drugotnih svrha, sa jedinom svrhom, da se stranka konsoliduje i da uzmogne čim us- pješnije svoju zadaću vršiti.

Ne mogu a da neopaze na svrzi, da postu- pak od neko doba škodi bez dvojbe u Hrvatskoj i Slavoniji, a tako imenito i u Dalmaciji. Polutan- ske stranke dižu svoje glave najviše s toga pos- tupka u stranci prava, dočim mnogi, koji bijahu na putu, da udju u nju, odvrćaju se od nje.

U nadi, da će biti bolje i da će o tom nas- tojati na prvom mjestu taj slavni klub, bilježimo se s najodličnijim poštovanjem i bratskim pozdravom

U Beču 29. Oktobra 1895.

Juraj Biankini,
N. Dapar,
V. Perić,
Vjekoslav Spinčić.

* * *

Kako se vidi, ovo se u glavnom potpuno slaže sa našim *Očitovanjem*, koje je napisano u ime „Crvene Hrvatske“ i na koje smo primili do- sta izjava solidarnosti. Samo jedno. Mnogi nam ne odobravaju što smo „osudili“ dra Antuna Star- čevića. Ali ko pozna nas, taj zna koje je štovanje imao ovaj list od svoga postanka najmanje učite- lju i začetniku stranke prava. Mi njega kao njega nijesmo „osudili“ niti nam je to palo na pamet, jer mi najbolje znamo kako je on slučajno i kao i mnogi drugi zapleten u ovu tužnu spletku. Mi bi ga zaista iz dna duše osudili — jer je on sam tako učio, da se nema gledati na osobe — kad bi on ovdje bio ista kriv.

Što se njega samoga tiče on će uvijek imati našu neograničenu odanost i štovanje, kao što smo uvjereni, da se nebi ovoga bi- lo dogodilo, da je on krepak i zdrav. U novom listu dra. Franka izišao je članak sa potpisom Staroga, u kome Star kaže, da je ovaj raskol i ovaj korak za nj najsvrećniji događaj. Ne, ne vjerujemo mi to. Sretan događaj kad se odijelio od svoga Davida, od Grge Tuškana, ha- runa Rukavine, dra. Zorjavića, dra. Banjavčića, dra. Boroše i svih ostalih? Tome se može neko drugi veseliti, ali Stari nikada. Sva prošlost sije-

doga nam prvača i sav njegov politički rad prosvjed je proti ovomu izrazu! Hoćemo li mi i za to Staro- ga kriviti? Ni najmanje! Krivimo onoga koji je htio, da za njegova života učini nešto, što mu po- slije ne bi moglo poći za rukom.

Kako vidimo dakle ovdje nema po srijedi ni zere načela nego lih osobnosti, a mi ne smijemo nikada dopustiti, da se za osobnost žrtvuje stran- ka i načelo. Hrvatski narod trpi nad ovim razilo- rom, u koji je mnoge sama strast zavela, pak su neoprezno osobnosti i ličnim zadjevicam išli na ruku. Ne treba vele požrtvornosti da toga nes- tane, a po tom koliko će ko pregorjeti za hrvat- sku slogu moći će narod prosuditi patrijotizam pojedinih pravaša.

Rim i Dubrovnik.

I.

Osobita ljubav i privrženost pram Petrovim Nasljednicim, i sinovsko poklonstvo i strahopoči- tanje Dubrovnika prama sv. Stolicu, to je najsaj- nija tačka domaće naše povijesti. U Rimu Dubrov- nik crpijaše i crpi, kao na izvoru u sreću svoju moć, svoju slavu, svoju utjehu i zaštitu u nevolji; a Rim, mimo sve Slavene, ljubio je i ljubi svoj mili Dubrovnik. Eto i živući veliki i slavni Lav XIII. našem Ocu i Pastjeru zanosno nabraja ve- likane naše, i želi da im budemo premci u zna- nju i krjeposti. Da je to neoporeciva povjestnička istina, pokušat ću per summa capita dokazati, spravan povratiti se na prijedmet, bude li potreba.

Što o tome vele naši spisatelji? Prevagjam gdje nijesu pisali hrvatski.

„Napokon nemože se mimoći, što se je ima- lo odma i prva naspomenuti, i što ima biti od vanredne pohvale Dubrovčanom to, da ne samo kući neockvrnjenu sačuvaše Rimo-katoličku vjeru, nego da su ju gledali rasprostraniti. (Nik. Ivan Bunić l. 27).“

„Brižno i plodonosno bi njihovo nastojanje, ne samo doma katoličku vjeru njegovati, nego i braniti i rasprostranjivati. (Stjep. Gradić l. 31).“

„Zato trgovci . . . koji pohagajaju ona mje- sta, gdje kršćanska vjera, a nadasve Rimo-katoli- čka subližu je posve potištena (u Istoku) od var- vara, uzdrže svete crkve, u tomu uvijek kršćan- skim prjedorom naslijegjujuć veličanstvena djela otaca svojih. (Jak. Lukari l. 194).“

„U to doba napreglo nastojanje Skupnovlade na to, da zajedini obližnje narode sa Rimskom Crkvom, i vanrednoj važnosti stvari, bi posvećena najizučija marljivost, ne samo da ukrijepi glas, koj uživaše Skupnovlada u svemu svijetu radi gorljivosti u katoličkoj vjeri, nego i zdravog poli- tičkog načela, uvidiv da radi razlike u vjerozako- nu kod obližnjih lako bi se dogodile raspre u dr- žavnom mnjenju, i da u prigodi ponestalo bi one povjerljivosti, koja je nuždna, ali koje nije naći u osobam raznog vjerovanja. (Restić Gjono l. 89).“

„Najprvo treba je da spomenem s kojim po- žrtvovanjem Dubrovčani od postanka grada do najnovijega doba nastojali su sa svom snagom po- duprijeti posle sv. Stolice među susjednijem Srbi- ma i Bošnjacima, zaštitivati i podpomagati Nadbi- skupa Dubrovačkoga, Stonskoga, Trebinjskoga za rasplogjenje i uzdržavanje katoličanstva u Bosni i Hercegovini, te poslanikom papinijem pribaviti po- uzdanu pratnju i preporuku; paka nakon nesreć- noga dolaska turskoga pokrijepiti novcem, djelom i vlasti kršćane u Bosni, Srbiji i Bugariji. (Vjeko- slav Gjorgjić l. 33).“

„Prem da vjera kršćanska ne ima ikakve po- trebe od nadvornih čudesnijih znamenja, začeca da budu vjerovane nje istine, budući joj zadosta sama istinitost Božijeg sina, koji svekoliko objavi i predade ih Crkvi katoličanskoj (a to je Crkva Rimski) neka ih ona uzbude hraniti u istoj cjeli- ni i čistoći, kako su joj bile predane, ne budući joj ni to opravljati samoj po sebi, nego opet po istomu Božijemu sinu, koji obeća s njom bivati do svrhe svijeta, i koji poglavito pridade svoj život, za cieća da rečena njegova crkva uzbude vazda sveta, istinita, slavna, uzvišena, ter ne bude imati na sebi ikakve okorni ni rgja, ni ista ino tomu slično. Tim ko nebi hotio davati joj posluš u nje odlukah o vjeri, i djeloredstvu kršćanskom, ti bi bio

pri svijem pravovjercem ko nevjerač i nebogosto- vac . . . Bitće vigjeti svakomu, koji se udostoji štiti ovu svoju knjigu, jur nije za sumnjati da ve- ra, koja se vazda gojila u Dubrovniku, ter se go- ji i dan današnji, nije prava Božija Vjera, i Crkva Rimski, koje se on vazda drži, ne biva pravo a- postolska Crkva (Ivanović Tomo — Predgovor).“

„Megju mnogim vrlinama, kojim se po pra- vu mogu Dubrovčani podičiti, najslavnije je za njih da su primili od utemeljitelja njihovog grada Rim- sku katoličku vjeru, i da su ju do danas sačuvali, a da se nigda ni za dlaku odalečili nijesu od nje božanstvene nauke (Appendini I. l. 171).“

„Naše djelo, kakvogod bilo, hvala bogoslov- ci; ja pako Jerolimom želim da bude potvrđje- no od Petrove Stolice, jer toj samoj onu vjeru ko- ja niti može varati, niti prevarena biti podajem iz sve duše.“ (Sabo Dolci. Život Sv. Jerolima Predgovor).“

Jesu li i Pape tako o Dubrovniku mislili? Jesu. Papa Kalisto III. nazivlje Dubrovnik Crkvom svetom, s čistoće njihove vjere, Pavao III. piše, da je Dubrovnik sladko pristupište svakomu krš- ćaninu s istinitoga bogočaća; s milosrgja i s tr- govanja. Isti ih Papa uzvisuje radi ljubezne is- krene odanosti, i znamenite postojanosti u vjeri. Grgur XI. istim riječima to potvrđjuje. Grgur XV. kaže: Pokle se vi dičite ne toliko slobodom i vje- štinom pomorskom i vojničkom, koliko jedinstve- nom i vječnom odanosti i posluhom prama Stolicu Apostolskoj. Pio V. koji Dubrovniku daje nas- lov Republika Svetaca.

Neoporecivaj ovoj povijestničkoj istini ko da protuslovi? Na žalost, našao se je neki crkvenjak, koji u rišćanskom „Dubrovniku“ očito veli, da je protivnoga mnjenja, jer temelji da su Dubrovčani bili uvijek odani rimskoj crkvi u duhovnijem ob- redama, a protivni u gragjanskijem stvarima; da su mnogo žrtvovali za Pape, a radili sve što ide uz nos Papama; da su Pape dosta muke nanije- li Dubrovniku, dapače tu ulazi i nekakva politika Papá, i u šprnju se uzimlje svjetovna papinska vlast. Žaleći iz sve duše taj pojav, koji nije prvi kako ću dokazati, i koji teži da omalovaži u na- šem narodu najbolju krijepest i diku, dokazav što vele naši povjestničari, temeljim da je istinito da je bilo kadikad nesporazuma, ali odnošaje Dubro- rovnika prama Rimu svojski je osvijetlao nazad godinu skolop O. Vjekoslav Gjorgjić, a tu nedav- no plemeniti Dr. Kosto Vojnović, taj alem-kamen naših učenjaka i svjetovnjaka, komu iz srca zah- valjujem, jer mi je poklonio velevažno svoje dje- lo; koji razpršava svaku i najmanju sumnju, jer veli:

„Kad se stane usporegijivati nutrnja protu- crkvena politika Dubrovnika sa bezuvjetnom nje- govom odanosti napram Rimu, namiče se po sebi sumnja, da li je ova bila iskrena, da li nije po- kornost Petrovoj Stolicu bila Republici istrignuta političkom nuždom, da osigura sebi najmoćnijega štitnika svoje nezavisnosti proti neprijateljima, ko- ji su je okružavali. Zamašne i nepobitne činjenice raspršuju podpuno ovakovu sumnju i dokazuju nam, da pokraj oprijeka i sukoba, koje u ostalo- me nalazimo u povjesti drugih naroda, republi- ka Dubrovačka bijaše naji-krenije privržena rim- skijem papima, i da su joj interesi bili u tijesnom skladu s religioznoj osvjedočenjem.“

„Ovako vladanje još bi se moglo tumačiti kao uzdarje onoj potpori, što Dubrovnik crpaše iz Rima, iz kršćanskijeh država toliko puta svezanijeh proti Turčim. Ali nestaje svake sumnje, kad se motri, kako se on ponašao unutra svojijeh megja u pogledu katoličke vjere. Uzdržavati po svoj dr- žavi jedinstvo vjere, skućivši pod ovu XIV. i XV. vijeka nove istočne i zapadne stečevine na Ratu i u Konavlima, bi glavni stožer njezine nutarnje po- litike, kojemu republika ostade neumoljeno vjerna do zadnjeg daha, u vrijeme, gdje su joj interesi svjetovali da popušta Kad se XVI. vijeka prote- stantizam pomoli posred njezinih bedema, više za- briauta i revna od domaćijeh crkovenjaka, ona ga snažnom rukom uguši. Kad XVII. vijeka zaprijeti raskol crkvi uslijed tiranstva i lakomosti nadpas- tira, pravovjernost vlastodržaoca odvrća ga. Is- krenost dakle čuvstva vladajuće aristokracije nap- ram katoličkoj crkvi pojavljuje se kod mnogo i mnoga važnijih čina javnoga života, gdje joj nije

trebovalo prednjačiti se, gdje joj je bilo dosta ne činiti, da crkva pogje u netrag. A najsajjniji dokaz, da ona bijaše proniknuta kroz i kroz naukom i duhom rimske crkve, biše ono ukinuće trgovine s robovima još u početku XV vijeka, oni čovjekoljubni zavodi, kojim se starala redom stoljeća, počamši od srednjega vijeka, zadovoljiti potrebama prostog naroda, ustrojivši bolnice i ubožnice, strogo zabranivši kamatu, započevši svakog mjeseca u Senatu opremanje državnijeh posala činom darežljivosti za crkvu i za uboge, posvećivajući jedan dio novo stečenog teritorija Bogu kao vrhovnom gospodaru zemlje! „A dostojno bijaše, da se Dubrovnik povjeri Rimu i da ga sluša. Rimski pape opće od XV vijeka i republikom kao i nezavisnom državom, i dopisuju s' njom onijem istijem vanjskim obzirima, kako s velikijem katoličkim silama.“

„Gdjegod republika treba sankcije najvišega duhovnog autoriteta, da pribavi svojijem zakonima potpunu pokornost, dobir je.“

A kamo li protivni u gragjanskijem stvarima, a kamo li radili uz nos! Ej dum Ivane, dum Ivane!

A. L.

Naši Dopisi.

Šibenik, u Listopadu

U svojoj šetnji izduž naših obala, da je N. P. Namjesnik pohodio i naš grad, to je već davno poznato, nego poznato neće biti da je bio i u franovačkomu samostanu sv. Lovre, gdje se zadržao dosta vremena. Htio je g. namjesnik obači svaki nugao ovoga manastira. Onom sgodom provincijal Krelja stao nabrajati zasluge franovaca i lojalnost njihovu, pa privrženost prama narodnjacim, jer Krelja, od vatrenoga pravaša od kad postade provincijalom metamo rfozirao se u vatrenog narodnjaka. S toga ona glasovita njegova koloredna, s toga njegovo bezspristrano dopisivanje sa svakim župnikom i prijeteć; gladeć da se ne mišaju u izbore; s toga njegovo obličanje gdje je god znao, da još koji tvrdokorno misli glasovat za pravaše, s toga na dan izbora expres brzogjav gvardianu Baldu da ako glasuje sva odgovornost da će pasti na njega, s toga i gvardijanu Obiliću onaka pisma. Premda ovaj i za manastir zaostroški glasovao je za pravaše, tako da Bulat uzvrpoljio se pitajući ga o njegovu ponašanju. Usprkos svemu ovomu čujemo da se g. namjesnik provincijalu Krelji izrazio da se ovih zadnjih vremena fratri nijesu ponašali kako treba. I nijesu, jer ih razdvojio provincijal Krelja, dosta poznam i u Rimu. 4000 forinta vladine potpore za uzgoj mladeži je malo, pa pita više. I s toga ovakovo postupanje, premda nam se čini isti g. namjesnik tomu malo vjeruje pa se govori, da s toga Beč je protivno za sad obavijestio, i s toga, možda, do ovih zadnjih dana ni ono 4000 nije Krelja primio. Mučno je fra Kosto, što ste vi govorili prvo, svu prošlost zaboraviti. Na ovaj način bolje se opaža protivnost i neskladnost franovaca, s koje vi dosta gorkih krušaka grizete, da ne možete ni u pohode ove godine kako je bio običaj i dužnost prvašnjih provincijala. Za sada samo ovoliko.

Stolac, 1 Novembra.

Cijenjeni gospodine uredniče! U Stocu svak žali gosp. Nikolu Nardelli kotr. sudca koji je vršio službu 7 god. sve u Stocu, te je odavle skoro u Brčko premješten. Njega rese mnoge vrline koje je imao kao što nije drugi. Bio je sasvim nepristran, a svačije je tegobe i želje preslušavao i osobito rado je savjeta svakom davao. S toga je i ostavio u Stocu vrlo ugodnu uspomenu. No mogu reći i mislim da se neću prevariti za gosp. sudca, koji je u Stolac došao na mjesto prvog sudca, da će ga naslijediti u svakom pogled jerbo dosle gragjanstvo u njeg polaze veliku nadu, da će i pod njegovim valjanim radom svak zadovoljan biti. Kad je gosp. Nardelli pošao iz Stoca pratio ga je do na Aladiniće (Piletu) gosp. načelnik M. Šemić, gosp. podnačenik Nikola Pešić sa nekoliko još odličnih gragjana. Na odregjenom mjestu t. j. na Pileti lijepo su se proveselili jedno dva sahata, pa onda srdačno se pozdravili sa gosp. sudcem, te vratili se natrag.

Stočanin.

Zadar, 1 Novembra.

Kako je već poznato, pitomci dijecezanskog sjemeništa sad polaze na nauke u državnu gimnaziju. U sjemeništu imadu svog rektora, duhovnika i nekoliko prefekta iz centralnog zavoda. Kad iseliše Isusovci, upraviteljstvo zapade časnog dr. Gji-voje, a pošto presvijetli Uccellini bi imenovan Biskupom, dr. Gji-voje hode za ravnatelja u centralno sjemenište; a po tim ostade prazno mjesto ravnatelja u dijecezanskom zavodu. Preuzvišeni Nadbiskup htjeo, po što po to, da bude ravnateljem ovog zavoda dijecezanac, profesor bogoslovja čas. dr. Pulisić; nego spletke nečuvene, nezvanih ljudi, hiri osobni sa strane nekih koji najmanje imadu pravo da se u tom upliću, osujetiše njegovo imenovanje, a na njegovo mjesto što mu po pravu i po vještini išlo, bi pozvan čas. Počina, čovjek naš, profesor staroslovenskog jezika u Bogoslovju i kapelan u pokrajinskoj holnici. Ali čas. Počina nit se je rado primio tog imenovanja, a nit je rado tuj stao: prepošten, blage čudi, koj ne bi ni mravu, kako se veli, škodio; iza godine dana zahvalio se. Za čas. Počinom, eto početkom školske godine imademo kanonika Mioševića Zadranina. — Jesu li stare spletke bile obnovljene da ne ispane čas dr. Pulisić, il stari upliv tizih splekata držao još svoju moć; jal s ovim imenovanjem htjelo se pronać nekakav medium za izmiriti buntovne zadrane; svega toga ne znamo. Što znamo to je: da splet-kari sad grizu prste što su premašili cilj. — Zadranim je sad prosto obič, kad ih je volja, prostori-je sjemeništa; uplivat koliko ih je volja, da se pitomci upišu da im je materinski jezik talijanski; poslat u sjemenište kakav god broj zadrana, a sve na štetu seljaka, čiji sinovi služe, mal ne jedini Nadbiskupiju. Ne čuje se više po hodnicima hrvatska riječ, a nit za stolom hrvatski govori, sve se stalo potalijančit. „Lega“ ta mala kuga u našoj zemlji, eto i ona nagje svog poslovača u osobi gosp. Negovetića, te jasno med samim zidnam sjemeništa, bez ikakve bojazni, dijelila svoje knjige pitomcima. Prepušta li prečasni Miošević sve ove nepodobštine uplivan od svojih starih znanaca, jal po svom uvjerenju? Rekli bi smo i jedno i drugo: na što ne može sam doskočit, pušta slobodne ruke drugim. I ako prečasnomu ne može se prigovarati da nije dobar sveštenik, ne može ni sam nijekat, da nije strastveni autonomas. In medio stat virtus. — A vi gospodo doktori, berite sad plodove vaših splekata.

Y.

Pogled po svijetu.

— Pitanje hoće li Lueger biti potvrgjen već je riješeno. Car mu je uskratilo potvrdu. To je osapnulo svakoga, jer se do zadnjeg časa držalo, da će biti potvrgjen. Slijediće drugi izbor na komu po svoj prilici, da opet iza-ge dr. Lueger.

— Za čeških saborskih izbora staročesi zaključise potpunu abstinenciju. Tim je ova stranka u neku ruku prestala eksistirati.

— U Francuskoj sastavljeno je novo ministarstvo kome je Bourgeois na čelu. Podupiraju ga radikanci i socijaliste.

— Turska je zaključila, da se nove armenske reforme protegnu i na Macedoniju. Tim se je macedonski pokret mnogo utišao.

Domaće vijesti.

Na poziv svojijeh prijatelja otputovaoće danas naš urednik u Zagreb, gdje će se zadržati par dana. Zaradi kratka vremena nije mogao, da uredi što je od potrebe i zato u došastu subotu po svoj prilici neće izaći br. 45 „Crvene Hrvat.“ Radi zajedničke stvari o kojoj se radi, molimo naše prijatelje, da nam oprostite i da se us- trepe.

„Srpski Glas.“ — Smučilo se srpskom zadarskom drugu, da se našao jedan koji kao „pravoslavni Hrvat“ imenom i prezimenom izlazi na polje, da prosvjeduje protiv srpskih izazivanja u Zagrebu. „Srpski Glas“ se čudom čudi kako on može biti Hrvat a pravoslavni je, pak se domišlja drugijem kakvijem uzrocima. Milo nam je bilo čitati ovo uzmicanje ispred istine, kojim „Srpski Glas“ nastoji zabašuriti pitanje: može li se osjećati Hrvatom i jedan pravoslavne vjere? Mi ipak nijesmo mogli dokučiti, da je on na ovo ista odgovorio, pa mu ovim pitanjem ponovo dosagujemo, u nadi da se neće oglušiti,

U Beču. — Naši zastupnici čim dogjose u Beč razviše svoju neumornu djelatnost. Biankini je odmah postavio temeljiti upit o postupanju vlade prigodom zadnjih saborskih izbora.

Lekcije. — Bivši suradnik „Crvenog Glasa“ „Araukova Rabouna“, bivši urednik „Radnika“, „Hanperka“, „Zacrane“, i „Bavcanina“, a sadašnji odgovorni urednik narodnjačkog „Jedinstva“, u komu dijeli lekcije značaja i političke dosljednosti utvrio je u glavu, da nas nauči zašto je bila ustrojena „Crvena Hrvatska“, pak nam u posljednjem broju poručuje, da je ustrojena za pobijanje srpskog šovinizma. To je istina. Kad je to bilo on je u sarajevskom „Hanperky“ vikao proti nama i pozivao dubrovačke Srbe, da i oni podignu list, dokazujuć kako bi taj list mogao opstojati. Oni su ga doista poslušali. „Crvena“ je dakle ustrojena da se bori proti njegovu srpskom šovinizmu i proti šovinizmu onijeh Srba, koji su sada njegovi narodnjački gospodari u Šibeniku učinili zastupnicima hrvatskog naroda!

Pišu nam s Brkata 4 novembra:

Danas odijelila se je od nas i otputovala za Grudu vrlo naša učiteljica Balarin. Koliko je to inače skromna nastavnica u svome šestgodišnjem boravku među nami stekla ljubavi i štovanja, svjedoči opća žalost kad se je ista od nas opraštala.

Njezino temeljito znanje združeno sa neutrudivim marom oko napretka djece a naosob njezina materinska ustrpljenost, doprinijelo je da naša škola danas može se uzorom smatrati.

Dok megjutim svi mi opraštamo se s našom milom učiteljicom blagosiljavajući dane koje je među nami provela, čestitamo braći Grugjani- ma koji će bez sumnje u vrlo kratkom roku upoznati se s njezinim vrlinama.

Brgučani.

Gradska Kronika.

Lične vijesti. — U utornik otputovao je u Zadar bivši ravnatelj dubrovačkog gimnazija g. Škarica na svoje novo mjesto. Dobar mu put! — U petak je došao novi ravnatelj gosp. Zavadlal. — Prispio je takogjer i novi biskupski tajnik i vjeroučitelj na nautiki velč. dn. Ivo Fabris s Trpnja. Ovaj mladi svećenik hvaljen je radi svoje učeno- sti i dobrote.

Nov list. — I treći list u Dubrovniku! Uz „Crvenu Hrvatsku“ i srpski „Dubrovnik“ izlazi od utornika i „Pravo“, koje izdaje g. Gjuro Rašica. „Pravo“ će izlaziti tri puta na mjesec, baviće se socijalnim, ekonomskim i političkim pitanjima, po načelima stranke prava. U ovom smislu došao u zgodan čas!

Novi parobrod „Galeb“. U četvrtak došao je iz Glasgova dubr. parobrod „Galeb“. Nosi 2800 tunelata i zapada društvo preko 200.000 flor. U veće otputovao je put Trsta.

Teatar. — Na mnoge upite možemo za stalno odgovoriti, da će dramatično društvo Drago započeti predstavama na 1 decembra.

Naši mladi sugragjani. — Kao presjednik i potpresjednik hrvatskog akadem. društva „Hrvatske“ u Gracu bijahu izabrani naši sugragjani Luko Dražić i Antun Učović. Čestitamo!

Izgubila se. — Izgubila se jedna nova ince- rata na putu od Župe. Ako je našao pošten čovjek neka se javi.

Diskoras na Poljani.

Vlah o. — Izvan zora?! Ivo. — Jes, bio sam izišo malo put Gruža vigjet naše regrute kako muštraju... Rosate!... Pune su mi uši: ainc! evai! Per altro ima bit zdravo dignut se onako rano i prohmućat trbuh. Aptita!...

Vlah o. — Ne govorim ti ništa. Nego jadno onijem koji nemaju koji solad iz doma! Kad se vratu s Polja izjeli bi čavle, a valja čekat menažu. Ivo. — Rijet ću ti, tega u nas amo malo ima. Nema baš takijeh siromaha, da ne bi mogli stućit sinu koji fiorinić, kad ide u Landwer. Nego reci drugu: Ova tri godišta!... Imadu bit duga?!

Vlah o. — Čašpito! A što ćeš, nijesu ni naši sami. Ivo. — Razumijem, razumijem, ma svakako, trudno je. Familja izgubi pomoć. A znaš kad su Srbi po gradu obećivali, da će gaspar Frano, ako ga učinimo za deputata, dignut levu?

Vlah o. — Ja sam čuo, da se on isti hvalio u kafetariji. Ivo. — Ne može bit! Egli è un' uomo semplice e modesto. Ancì jutros kad sam se vraćo iz Gruža i pri- gledo kako krešiva novi hotel došo mi je na pamet un suo detto, po komu možeš sudit kakvo je on čeljad.

Vlah o. — Danu jadan! Ivo. — Onomadne (biće od tad mjesec dana) bio je došo jedan gaspar furesti i Frano mu je kazivo kako se gradi. Malo po malo došli na razgovor kako će bit kad se fine jedna sala — una specie od sale di letura, gje će bit obješeni kvadri od onijeh koji su se prestali za ovi hotel. Oni gaspar, za učinit Frano jedan kompliment, oservava mu, da će njegov litrat bit stavljen svakako na prvomu mjestu. A Frano, za ukazat se, stanuo vikati: „Mene? Mene u gjetto! Neka me stavu u gjetto!“ e così via. Oni gaspar isto inkantan, koliko je ovi čovjek podnizan. U ve- če se povero o temu razgovor u kafetariji i jedan nalazi, da je Frano reko jednu stvar s načinom,

Vlaho. — A je li tu bio on?
Ivo. — Nije ma su mu pripovijeli. Od onda ne govoru.
Vidiš što hoće rijet čet bit odviše malašan Adio Vlaho!
Vlaho. — Adio, bog s tobom! Učini mi se češće vijet.

Književnost.

Primili smo:

Uspomene. Izdaje don. Ivo Prodan ur. „Kat. Dalmacije.“ Sveščić III. IV. V. Ovo su uprav biseri hrvatstva, poštenja i pravaštva, koje ne umijemo dovoljno pohvaliti. Osobito nam se dopada sveščić V. „Moj album“ (složio Stekliš, objelodanio don. I. P.) koji bi morao služiti kao vademecum za svakoga poštenoga Hrvata. Tu je u kratko u izvatecima raznih spisa i govora sabrana čitava riznica neprocjeniva blaga za hrvatskog rodoljuba.

Pisma mladeži srednjih škola ili kako ćeš o uspjehom napredovati u naucima. Napisao dr. Rudolfo Vimer nastojnik nauka u kr. plem. konviktu, kateheta kr. vel. gimn. zagrebačke. Cijena 1 kr. Zagreb. Naklada pišćeva. Tisak Ign. Granitza 1895.

Augusto Senoa. Dio ne scampi dai Segnani. Racconto storico tradusse dal croato Ivan Kušar. Izdanje „Pensiera Slava“ u Trstu. Cijena 1 kr.

Ugarn zur Zit des Milleniums Orientirenden Daten. Veröffentlicht von der Press-Sektion der Milleniumus Ausstellung. Budapest.

JAVNE ZAHVALE.

Vrli moji parohijani Grudski inostrani i domorodci, te ostali prijatelji u Konavlima!

Duboko ganut na iskazima ljubavi, što mi ukazaste kroz vrijeme mog sedmogodišnjeg boravka na Grudi, pak prigodom odlaska od tamo, ne mogu, jer duša mi ne da mira, a da Vam ovim načinom najsrdačnije ne zahvalim. Dana koje sam tamo sproveo uvijek ću se ugodno sjećati, Vaša uspomena biće neizbrisiva u mojem srcu, koje Vas ne će nikad prestat ljubiti onom iskrenom ljubavlju, koju je uvijek za vas gojilo.

Vama pako Prečas. g. Don Jozo Crnica i vrli moj prijatelju Mašane Magude napose hvala za ono što mi bijaste uvijek na ruku bilo u školskom ili privatnom poslu. Svima bez razlike, mladom i starome, muško i ženskom, opet srdačno hvala.

Sjećajte se mene, kao što i Vas ne će nikada prestat i štovat i ljubiti

Vama odani i zahvalni

U Arbanasima 2. Novembra 1895.

A. Mostahinić.

Prigodom nenadoknadive nesreće koja nas zadesi dneva 1. Novembra t. g. smrću nezaboravne kćerke

JULKE

bijaše nam utjehom izrazi sućuti i prijateljstva, te zauzimanje oko sprovoda mile pokojnice, koje nam bijahu izkazane od mjestnog svećenstva, uglednog Općinskog upraviteljstva, učiteljskog Zbora, C. K. Oružništva i cijelog pučanstva ove varoši, kojima ovijem najsrdačnije zahvaljujemo. Osobita i vječna naša harnost nek bude obitelji častnog viteza Lujka Svilovića, učitelju Ivu Buntjeliću i milom prijatelju Marinu Petkoviću. — Donapokon zahvaljujem svim znancima i prijateljima grada Kerčule, koji su ljubezljivo došli u susret mrtvim ostancima naše nezaboravne pokojnice.

Blato, dne 5. Novembra 1895

Dr. Blaž Arneri
za se i obitelj.

AMIDO DOPPIO MACK

Soltanto genuino se con questa MARCA DI FABBRICA.

Il sistema più semplice e più rapido per inamidare con poca fatica *Cottiti, Polsini* rendendoli **Belli come se fossero nuovi** è solo quello di servirsi dell' **Amido doppio Mack.** Ogni esperimento ha per effetto di continuare l'uso.

Si trova ovunque a 3, 10 und 20 Kr. la scatola. Deposito generale per l'Austria-Ungheria: **Gottlieb Voith, Vienna III.**

OGLAS.

Visoko c. k. Namjestništvo vidiv mnoge okolnosti koje su mi išle u prilog zaradi odlikovanja već primljenih, dozvolilo mi je da mogu na obrtnoj oznaki i na dotičnom pečatu upotrebljavati lik carskog orla.

Silvino Mascarić
fotograf
u Dubrovniku.

Kod Grgura Perića u Dubrovniku nalazi se na prodaju svake vrsti koža za postolara. Kako radi vrsnoće tako i radi cene ne boji se konkurencije. Isti kupuje suhih koža malijeh i velikijeh naše klaonice.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

WEISSA

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Na prodaju je Velika kolekcija starih, skupocijenih Slika na postavu

Evo dobre prigode muzejima, galerijama, ljubiteljima slikarstva i bogatašima, koji žele krasnim umjetninama okiti svoje stanove. — Poblize kod uredništva.

5-10

BEČKO HRANIVO BRAŠNO
za djecu

F. GIACOMELLI

Fünfhäus, Robert Hamerlinggasse 1

— BEČ —

Nagradena sa zlatnom medaljom

Patent za Austro-Ugarska i Italiju.

Priznata od prvih lječničkih auktoriteta i mnogobrojnih liječnika kao izvrsno hranivo sredstvo u naknadu majčina mlijeka. Upotrebljuje se najboljim uspjehom u mnogim nahodištima i u bolnicama za djecu. Zaslužuje da ga svaka majka pokuša.

Prodaja se kod gosp. Nika Viskovića, ljekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske.

Mali lončić 45 nč., veliki lončić 80 nč.

3-52

CHINA SERRAVALLO PUNA ŽELJEZA

neophodno potrebna slabim i onim koji se oporavljaju podražuje tek — jača živce — preporagja krv

Srebrne kolajne:

XI. Liječnički kongres Rim 1894, IV. tal. kongres kemije i farmacije Napulj 1894.

Zlatne kolajne:

Megjunarodne izložbe Mleci 1894, Kiel 1894, Amsterdam 1894, Berlin 1895. Preko 300 liječničkih svjedočba.

Toplo preporučeno od prvih liječnika kao: dvorskog savjet. prof. dr. Braun, dvor. savjet. dr. Drasche, prof. dr. barun Kraft-Ebing, prof. dr. Monti, prof. dr. pl. Mosetig-Moorhof, prof. dr. Neusser, prof. dr. Schauta, prof. dr. Weinlechner itd. itd.

Ovaj izvrsni okrepljujući lijek daje se vrlo lako i djeci i gospogjama radi svog izvrsnog teka.

LJEKARNICA SERRAVALLO TRST.

Prodaje se u Dubrovniku fior. 1: 10 novč. flaša od ½ litre 2 fior. flaša od 1 litre.

Tipografija D. PRETNERA u Dubrovniku.

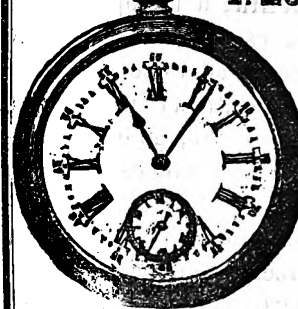
Kamel-havelocko 9 f. sa oglicom 13 fior. Zimske kabalice (najbolje) fior. 16. (najbolje) Loden-odjela fior. 16 u svim bojama uvijek zališno **Jakoba Rothbergera** c. i k. Dvorskog dobavljača u Beču I. Stephansplatz, Br. 9. Svakidan otvoreno do ponoća.

U ŽIVOTU

se nikad više neće pružiti rijetka prilika, da se za

za samo f. 4.25 može dobiti slijedeće sjajne predmete:

svih 10 komada samo 4.25 fiorina

1 prima anker-remontoir-džepni sahat, tačno idući sa trogodišnjim jamčenjem;
1 fini lanac od imitiranog zlata sa sigurnom halkom i karabinerom;
2 prstena od imitiranog zlata u najnovijem kovu sa Similbriljantom, jakutom i rubinom;
2 puceta za manžete od double zlata quillochirane, sa patentiranim mehanizmom i vrlo lijepa bašlija za gospogje pariške mode;
3 puceta od imitiranog zlata (Chemis-tts).
Svih ovih 10 praktičnih predmeta može se dobiti za samo fior. 4.25.

Osim toga jedan nenadani predmet, da se moja firma održi u trajnoj uspomeni. Naručite brzo, dok zaliha traje, jer se ovakova prilika neće više pružiti. — Rašaljanje na svakoga az puzee. Ako ne bi odgovaralo vraća se novac dragovoljno da mušterija nema nikakova kvara.

Dobavljaju se samo kroz firmu za satove **ALFRED FISCHER** Beč, I., Adlergasse 12 12-12

Tinct: Stomach: comp. Sv. Jakoba kaplje za želudac.

Mnogogodišnje prokušano sredstvo za probavu i apetit. Boce po 60 i 120 n. Već više godina glaso vit je **Dr. Liebera Elizir za nerve i snagu** — Znak i sidro — Boce po 1, 2 i 3 ½ fior.

Pripravljaju se poprepisu u: Ljekarni M. Fanta u Pragu Glavna skladišta: K. L. Bianchi i Andrović u Zadru; nadalje Serravallo i C. Zanetti u Trstu; Alte K. K. Feld-Apotheke u Beču; u ljekarnam u Dubrovniku kao i u svih većih ljekarni

Tinct. chinae nervitonica comp. Prof. Dr. Liebera Elizir za nerve i snagu.

Prava samo sa znakom Križa i Sidra.

Pripravljaju po propisu Ljekarna Max Fante u Pragu. Ovaj preparat odavna je poznat kao sredstvo za učvršćenje živaca. Boca po 1, 2 i 3 ½ fior. Nadalje pokazaze se uspješnim Sv. **Jakoba kaplje za želudac**, Boca 60 i 120 novč. Glavna skladišta: K. L. Bianchi i Andrović u Zadru; nadalje Serravallo i C. Zanetti u Trstu; Alte K. K. Feld-Apotheke u Beču; u ljekarnam u Dubrovniku kao i u svim većim ljekarnama.

5 do 10 fior. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospoda ili gospogje, koji bi se htjeli zauzeti oko prodaje srećaka vrjednosnih papira. Ponude pod „Leichter Verdienst“ na „Rudolfa Masse u Beču.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na polu godine flor. 2; za *Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4: 50, na polu godine flor. 2: 25; za inozemstvo flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne može list kad god pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi kojise više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Iz Zagreba.

Djeca su očinja zenica svojijeh roditelja. Pomislite sada da to nijesu bila mala djeca, već krasni, vitki mladići u najboljoj dobi života svoga, puni snage zdravlja i plemenitih osjećaja, ponos očin, ljubav materina. Pomislite da su na jednom lišeni svoje slobode, pak, okrivljeni teškim presudom, čekaju svoju sudbinu, koju će isto onako mirno snositi, kao što joj hladnokrvno u lice gledaju. Jest, ali srce roditeljsko u onaj čas ta im čuvstva ne oprašta, dapače ono u ljubavi krvavi i preuzimlje na se najveći dio onog strahovanja. A uz roditelje tu su braća i sestrice, tu vas onaj niz milih rodbinskih lica, koja su tim draža što ih ne vidiš. Pak sva ova čeljad svetih uspomena, skupljena zajedno, u onom času neće da razumiju, da si ti tu ponosom sjeo na optuženičku klupu; oni te plaću u tvojoj kobi, pak te gledaju kao nevinnu žrtvu, a ne mogu da ti pomoći pruže. Pomislite sada da je tu sjedalo ne deset, već do šesdeset takijeh sinova iz svih hrvatskih zemalja, pak se onda nećete začuditi, ako vam pokažemo staroga magjarona, prognitelja, ne misli, te mu je sina u zatvor poslala, kako stisnutim zubima, zgrčenom pesti čeka pred dvoranom Sudbenoga Stola, da ga puste neka počuje, kako se brani milo mezinče njegovo!

Politiku na stranu! ama, oni mlagjahn optuženici simpatični su i nekome, koji baš strogo ne spada u njihov obiteljski krug. Kako se lijepo, otmeno i gospodski drže! Svaki na prsima ima pravaški znak — crveni karanfil. Pa otkle molim vas, u tamnici karanfila? Zar su u ovaj mjesec dana i čuvari postali pravaši? Ne, druge ruke kite one junačke grudi, malo bijele niježne ručice, a srce hitro kuca, kuca, a oko gleda tamo amo, tamo, za boga kakav je tu grijeh? Patrijotizam je to! „Ja sam i danas donijela „našim dečkom“ klinčicu!“ — „Je, draga, ali belih, ne valjaju belih!“ — „Pa za kaj ne?“ — „Bele nose antisemiti, a crveni su pravaški znak. Evo glegl! Ja donesoh čisto crvenih!“ Onako veli jedna „krasička“ drugoj, a biće kogod, to je ovu nedužnu pogrešku ulovio, pak je sada kaže, no grešnika neće. Strogi pogled presjednika sudbenoga stola hoće da imponira strah, ali zaludu, kad ni stražar ne može, koji galerije izpražnjuje. A onda se „dečki“ čekaju vani, kad ih u zatvor vode... potsmjehli pogled! „Klinčac“ je tu.

Spojite ako možete sva ova čuvstva zajedno, pogledajte onu staru mamicu gore na galeriji, kako joj oči biserom blješte, pak ih nehotice rubcem utire, viggite i onu drugu, tamo dalje, ali ne ni „mamicu“ ni „taticu“ nego... (nebojte se nećemo kazati, jer to nijesu naše tajne) pak ćete i tamo naći one slatke rosice — u isto doba kadstari magjaron — inače visi činovnik a u sreću dobar Hrvat — gledajući preko glave svoga sina ozbiljno razmišlja, da li je baš u njegovoj domovini sve onako, kako bi moralo biti.

U toliko rasprava teče. Presjednik ispituje, zvoni, viče, kori i kazni. Mlado je ono pred njim, kô živo srebro. Državni odvjetnik ozbiljno prebire aktima, mrko gleda kazneni zakonik. Čita li paragrafe? Ili se možda sjeća svojih gjačkih dana, svojih idejala? Ko zna! S onu stranu branitelja iz

raznih krajeva Hrvatske, ljudi borbe i opozicije. Na prvom mjestu malen starčić, vaš život, glava sijeda, oko mu ikri, lice puno izražaja i duhovitosti, ali ne znaš da li se zgraža, smije, ruga li se. U ostalom izvrsno govori. To je dr. Derencin sada obzoraš, Pak mlad branitelj, koji je juče bio na sveučilištu, te će valjda megu svojim „klijentima“ još naći koga kolegu, kome je napijao brućošku dobrodošlicu. Do njega mrko momče, sinovac dra. Starčevića. Pjesnik Harambašić i on je s branitelj, karanfilom na prsima misli možda na svoje „Slobodarko“. Dr. Ružić, poštenjačina od čovjeka, skromna plemenita duša, ljubinac mladeži. Eno i onoga Primorca, mlade godine, ali stari pravaš, i on je pohrlio, da svoje znanje upotrebi u plemenitu svrhu, a za njim ne smije izostati ni Karlovac, „najrodoljubiviji grad u Hrvatskoj“. Skrajnj je pak dolje dr. Mazzura, nemiran, ali mrk, živo dalmatinsko oko. Koliko li opreke megu tim ljudima! Rekoše nam, zadnji stranački odnosi. Pa ipak — eno ih zajedno.

Reg bi, da ih optuženijem i ne treba. Oni se sami brane. „Ovim činom mi smo htjeli, da pokažemo Europi, da hrvatski narod nije ničiji...“

— „Molim, to je politika; o politici nedam govoriti.“

— „Vi me pozvaste da se branim. Moja namjera bila je politička. Jo moram to rastumačiti.“

— „O tom, apsolutno ne dam govoriti. Imate li još što reći na svoju obranu?“

— „Imam. Mi ovdje sjedimo kao prosti zločinci. Ali hrvatski narod uvažiti će...“

— „Rekao sam da o tom nedam govoriti. Oduzimljem vam riječ.“

I tako dalje.

U za sve to misao se nije zapriječila, jer se upće zaustaviti ne da. Suzbiveno pod oštrom i hlabrom formom izjave, ona je našla drugi put, pak je izmijelja na javu jorguljastim oblikom, medenim zvukom. U tom pogledu bilo se diviti gulobradim govornicima. Mnogi od njih pokazahu tako opsežno juridičko i narodno-političko znanje, da im se začudiše isti stari iskusni pravnič. Vatro i živo, a gdje je trebalo mudro i lukavo zagovarahu oni svoju stvar, ne tobož da se obrane (oni su to već unapred znali) nega da komentiraju i rašire onu ideju, koja ih je vodila k Jelačićevu spomeniku. Ono pak što nijesu znali ili umjeli iskazati, ono su osjećali. To se je najbolje vidjelo kod tumačenja: usklika: „Slava Jelačiću!“ koji su doviknuli kod spaljenja zastave i koji je većina pogrešno tumačila. Ali čim je jedan od branitelja (pravaš dr. Potočnjak) izjavio, da se ovim usklikom onidina ne identifikuje s onom mišlju, koja Jelačića vodila preko, već sa onom do Drave, da naime ona ne misli biti oružjen... itd. — oni su odmah tome govorniku — mimogred rečeno na žalost swijeh obzoraša — srdačno zahvalili, jer da je pogodio njihova čuvstva.

* * *

U subotu bijahu preduzete najstrože mjere oko Zrinjskoga Trga. Redari i oružnici nijesu dali nikome ni na blizu pristupiti palači Sudbenoga Stola. Satnije vojnika stajahu konsignirane, spravne na svaki mig oblasti. Hiljade naroda zgrnul se obilnim ulicama. Prolaz je bio zabranjen. Sami odvjetnici i novinari, te drvećali ljudi sa ulazni-

com moglo je u dvoranu. Optuženičke klupe bijahu prazne. Gjaci su onaj dan bili za kaznu zatvoreni, te sutamo čekali svoju osudu.

Nju pročita presjednik u polu-praznoj dvorani. Mladi ljudi koji spalise magjarsku zastavu osugjeni su na 2, 3, 4, 5 do 6 mjeseca teške tamnice. Optuženicima bijaše dozvoljen rok za priziv od 3 dana. Oni izjaviše, da neće prizivati.

Tako je svršila ova u našoj narodnoj borbi znamenita parnica, koja je već i odviše poznata, a da bismo je mi ovdje potanko donijeli. Ona je svršila ovom osudom, koja je zapanjila. Ne treba ni kazati kako se je to dojmilo hrvatskoga građanstva i cijeloga Slavenstva. Izmegu osugjenika imade sinova svih hrvatskih zemalja i svih 5 vjevera, koje su u našem narodu zastupane. Ne fali dakle ni muhamedanaci ni mile naše braće pravoslavne! Sa raznih strana domovine počеше dolaziti prinosi za pomoć zatvorenim gjacima i onim koji su već prije toga bili relegirani. Ljudi za koje se do sada samo čulo, da su skromni imućni građani ponudili znatne sume, ili se prijavili za potpuno oskibljenje jednog siromašnijeg gjaka sve dok svrši svoje nauke. Bratski Prag priteče u pomoć, a za njim i drugi gradovi. Rodoljubi potpisuju mjesečne prinose za uzdržavanje osugjenika, koji čim odleže svoju kaznu, biće prisiljeni ići na visoke škole drugih naroda.

* * *

Da je ova rasprava znamenita u narodno političkom pogledu, to ne treba tek dokazivati. Mnogo se tu dokazalo, a u prvom redu, dokazalo se to, da oni mladi ljudi koji sada u uzama leže, nijesu osamljeni pojav, kako je kogod htio da svijetu prikaže, nego da je u narodnoj ideji za njima ono, što se *narodom* zove. Dokazalo se, da pacifikacija Hrvatske ne može uspjeti, dok se god hrvatski narod ne bude dovinuo svojih prava. Varahu se Magjari kad mišljahu, da je Hrvat pristao da bude magjarskom provincijom. Ono saučesće, kojim je svijet hrvatstva pokazao mladim demonstrantima može naučiti Magjare, da su se u svojim računima prevarili, onako isto kao što je ukazalo Europi, da „Još Hrvatska nije propala!“

S te strane svrha je dakle polučena. Ali to nije sve.

Hrvatski patrijot koji teži za slobodom i jedinstvom svoga naroda, biće se čudom čudio, kad je opazio, da neki donraći elementi koje je on do sada smatrao negacijom idealne narodne slobodne i hrvatskoga rada, da i oni velju u veselje zaplivaše, te ga dapače nastoje nadmašiti. On se začugjen pita: odakle u njih na jednom toliko radikalizma, pak oduševljeno pljeska njihovom obraćenju. I mi bi se tome veselili, kad iz njih ne bi govorila opsjena pomiješana dahom tugje politike. Oni isti ljudi, koji danas do nebesa skaču, šute kao riba kad se radi o nekim pojavama, koje bi se što se tugijskog duha tiče mogle usporediti sa pojavama preko Velebita, da ih u tom nijesu natkrillile. Zar su dakle sami Magjari na koje se hrvatski narod ima pravo tužiti? Zar mi nemamo i drugih neprijatelja?

S te strane svak zna što htijamo kazati bez da nam iko može što predbaciti, jer smo one, koji uz pravaška načela hoće da se ugiblju na jednu ili na drugu stranu Litave, s prezirom žigosali,

* * *

A sada nastaje drugo pitanje: U koliko će ovi dogadjaji djelovati na odnošaje u Banovini?

Dobro, bez sumnje dobro. Ono je bila kao jedna iskra koja je elektrizovala. Ne, nije narod tamo kako se misli. Dispozicija je izvrsna. Sve što osjeća, osjeća opozicionajno. Predsjednik sudbenog stola misli valjda kao i oni gjaci koje je sudio. Sve je tamo nenaravno, prisilno, umjetno.

Pa ipak neće se ništa ozbiljna učiniti. Ljudi će čuvstvovati i žrtvovati od svoga imetka, svak će misliti i osjećajem biti solidaran i izmijeniti se nazori; opozicionajne novine napisace nekoliko oštih, veoma učenih uvodnih članaka, koji će biti redovito zaplijenjivani na tome, će svršiti. Jer su stranke razrovane, a njihovi prvi ljudi rastrvani jalom, klevetom, spletkarenjem, zavisti, neiskrenosti, krivim stanovištem i velikim pogreškama te ih počinise. Ovo je naše nekompetentno uvjerenje, a daj Bože da se u njem prevaramo!

Pravoslavni u Banovini.

Onomadne donijeli smo izjavu gosp. Marka Mileusnića načelnika maksimirske općine, koji izjavljuje, da je on pravoslavni, al da se zato nije otkracao svoje hrvatske narodnosti.

Danas možemo priopćiti drugi pojav. Kod gjačke rasprave, o kojoj se na drugom mjestu bavimo, sjedilo je na optuženičkoj klupi nekoliko sveučilišnih gragjana pravoslavne vjere. Oni su tuženi kao sukrivci demonstracije proti magjarskoj zastavi, pak su zajedno sa svojim katoličkim, muhamedanskim, grčkokatoličkim i židovskim sudrugovima branili sebe i izjavili se da su oni Hrvati.

Ovaki slučajevi nijesu onamo rijetkost. Mi vidimo veliki broj hrvatskih rodoljubi pravoslavne vjere. Gdje vam je dobra duša pokojni Dušan Kotur, koji je *Matici Hrvatskoj* ostavio znatan dio svog imetka? Najveći hrvatski pjesnik Petar Preradović bio je takogjer pravoslavni. Njemu podigne divan spomenik drugi hrvatski pjesnik i koji žeynik, mladi ali već zaslužni pisac i narodni dobrotvor dr. Miletić intendant hrvatskog kazališta. I on je pravoslavne vjere, ali Hrvat. Pravoslavni je takogjer profesor na zagrebačkom sveučilištu dr. Malin, za koga čujemo da je izvrsna pravnička sila; pravoslavni je narodni zastupnik, a sada veliki župan dr. Nikolić, ali svi ovi osjećaju se sinovima hrvatskoga naroda. Oni dijele vjeru od narodnosti, pak zato što su grčko-istočne vjere ne misle, da moraju biti i Srbi.

Kako se dakle vidi srpska propaganda pomoću pravoslavne vjere, koju je porzvali narodnim imenom, zbilja još nije sve zarazila. Čujemo dapače da u Banovini imade i sveštenika, koji se osjećaju Hrvatima, al radi razumljivih obzira teško im se odlučiti na javnost.

Ljudi koji u mutnu love grakću na nas a poimence na ovaj list, da mi mrzimo pravoslavni živalj. Nikad gore laži! Mi ga ne samo kao takova ne mrzimo, nego ga štujuemo i ljubimo, jer nazivamo da je u prostom njegovu puku isto tako krasan i bogat narodni osjećaj kao i u puku katoličke religije. Mi smo proti tome da se pravoslavna vjera zove srpskom, da služi oružjem u političke svrhe. Onim časom kad to prestine, naći će se pravoslavni elemenat u nama najvećeg svog prijatelja.

Opstoji vjerska borba. Ludo bi bilo od nas da mi to nijećemo. Ali to ne smije spadati u narodno pitanje. I onda kadami budemo složna braća, biće onih koji će sa vjerskog gledišta nastaviti svoju akciju, koli sa strane katoličke toli sa pravoslavne. Ali zašto da se to prenosi na narodno-političko polje? Zašto da se mi, jedan narod ili barem *jedno pleme*, cijepamo za to što se ovaj krsti sa pet a onaj sa tri prsta? Mi to ne pojmimo a najmanje pak danas kada još nijesmo obezbijedili svoj narodni život.

Ima Srba, dakako da ih ima. Ama jesu li svi pravoslavni Srbi? Ne nikad! Kô što može biti Srba katolika tako isto i pravoslavni Hrvata. Srbi i „srpska“ vjera to ne dopuštaju. U sjevernoj Dalmaciji i u Banovini ima na hiljade prostih seljaka hrišćana koji i danas vele, da govore hrvatski. Kako mogu oni biti Srbi? Kako se može jednaka vjera nazivati srpskom vjerom?

Može i te kako! Jer da ne može ni bismo danas bili zajedno i složno radili za ime, jezik i narodnost našu. Mi ne bismo gledali „kako se ko krsti“ već „čija mi krvca grije prsi“. Ali onda mi bismo bili jaki i zato — trebalo je tome doskočiti. Zar vi, braćo, to ne vidite?! Biće bilo s katoličke strane neke neskošljivosti kao što će je biti bilo i sa pravoslavne. Ali to još nije nikakav razlog, da se braća cijepaju i zato mi se dičimo i duboko klanjamo gornjim otačbenicima i onim pravoslavnim akademickim gragjanima, koji danas u tamnici leže, jer su se oni kao pravi rodoljubi uzdigli nad te nevolje, pak ne obaziru se na uvrede, koje su padale s jedne i s druge strane, ostali ipak vijerni svome plemenskomu imenu. Čast im!

Rim i Dubrovnik.

II.

Ali su Dubrovčani mnogo žrtvovali za Papu! Što? Povijest na proti nam kaže. Rim ne samo što brani i obrani Dubrovnik u vanjskijem njegovijem zapletajima, neumrla zasluge on steće u čvrstivši ga u nutarnjoj politici, sašavši za nj do posljednjih granica popuštanja, kod izvršavanja apostolske moći. Tako Julij II i Pavao III. potvrđuju pod prijetnjom crkvenih cenzura zakone ob ograničenju prćija, koji toliko utjecahu u dobrobit republike. Ovaj potonji Papa uz to na molbu Senata zagrozi se onijem crkvenjacima, koji bi uvozili u grad vina iz zabranjenijeh mjesta, ili bi u opće trgovali viaom. Klement oprašta od četvrtoga rodbinskog istupnja kod vjenčanja, samo da ne budu Dubrovčani prisiljeni uzeti žene kod svojijeh sumnjičijeh susjeda. Hadrijan VI. čini za Dubrovnik izvanrednu iznimku, dopustivši mu, da može od nevolje davati Turčinu oružja i drugu nepolaštenu džeban. Pavao II. uljeli velike milosti duhovne svilem seljacima i mještanom susjednih varoša, koji bi uništili u Dubrovnik hrane, novaca, oružja, i pomogli ga. Takogjer Siksto IV. Grgur XI. dopusti im trgovati s Turcima o čem visijase njihova hrana. Puna je povijest Dubrovnika, sjajnijeh uspomena onoga što su Pape učinili da obrane Dubrovnik od Turčina, od Mlečića i od Uskoka (a kamoli da su propuštavali hajduke Dum Ivane!), da mu pribave najmoćnijeh prijatelja i od strane pogubnijeh dušmana. Nikola V, Pio II, Pavao III, Pio V, Grgur XIII, Kliment VIII, Inokent X, Aleksandar VII. i Kliment XI. (u prigodi trašnje) Kliment XIV. ili ga spasiše od skrajne propasti, ili od gubitka česti teritorija, ili ga izbaviše od velikijeh neprimika.

I ne samo obraniše i potpomogose neprestano Dubrovnik, nego ga najvišim povjerenjem i časti proslaviše. Vaselenski Sabor Basileenski, dopušta im da trguju s nevjernicima. Sveta Stolica daje Skupnovladi oblast imenjivati Biskupe Stonske i Trebinske, i dozvolu upravljati crkvenijem imutkom; pogarja joj u svem što može ostaniti dodir Mlečića, i za to dijeli Korčulansku od Stonske biskupije. Rim g. 1478 ovjenčava lovorom u Kapitolju Elija Crjjevića. U Rimu su u najvišoj pošti i časti Fra Juraj Dobretić, Fra Bonifacij Dankolica, Fra Ambrozij Dubrovčanin, fra Tomo Rastić, fra Frano Radeljević, fra Dionisij della Torre, fra Dominik Andriasi fra Klime Ranjina, Ivan Lukari, Stjepan Gradić, Raimund Kunić, Frano Zuzzeri, fra Saho Dolci, Rugje Bošković, a nadasve Benedikt Stay, kojem pripjeva Zamagna: Cum tibi praesertim gemini plausere dixerto Clementes, atque Ipse Pius, quo Roma superbit, Per te transmitti sua seite oracula gaudet.

Nasijeh dana znamo koliko su tamo bili uvaženi i milovani knez Lukša Gozze i Dum Juraj Pulčić.

Neka nitko ne cijeni da ja napadam kako Hrvat, ne, gdje se radi o najvišim svetinjama, o istini tu nestaje hrvata i srba; radje dakako bio bi vidio da su se ozvali naši popovi i fratri srbjakovići, te da su u istom listu oprovrgli bludnje svojeg brata; ali bi rijet da su im zamazane oči, te da ne vide gdje se ide i na što se smijera. Ima godina da srpski politički listovi sustavno veličaju pravoslavlje; ima godina da sustavno napadaju posvećene osobe; ima godina da svakako prestrasuju naše naj-

više svetinje, a naši srbjakovići ni mukom! Preću je svakako posao braniti neko umišljeno srpsko pravo! Nijesam fanatik ne, ali vidim gdje se ide. Rekoh da nije ovo prvi napadaj. I eto da dokažem.

Godine 1885 dne 12 Februara sedamnaest gjaaka katoličkog vjeroispovjedanja objelodaniše kroz „Draškov Raboš“, protest odgovor grofu Eg. Bekrediju. Tu se dvoji da li hrišćanstvo jest od Boga; tu se kaže: „Trostruko okrunjena glava protipje tom nezgodom (zapadnim raskolom) grđni poraz, od kojeg se jedino mogla oporaviti, ako se na moral opozove; ali morala ni za lijek.“ Viškim slavenskim pregaocima pod Husom i Jeronimom Praškim (Slovinac ih je u raj uveo) ne pogje samo za rukom, da se otmu od ljudi te ne imagjahu vjere u Boga. Jedan Rim dozvaio je Turčina da skismetički istok iskonji; drugi je Rim Turčina održao, da mutni istok podvrgne. Ove rimske težaje, koje jedino smjeraju na rastprostriranje svjetovne vlasti u duhu niskog i nasilnog osvajanja — uz ostalo svjedoči nam i ta okolnost: što je prvom Rimu dovela briga o Hristovoj nauci razmišljati i evangjelske primjere obzirom na nebesno carstvo šljedovati, a drugi Rim isto tako niskoj bludnji podliježe, radeći kronički o tugjoj glavi, a bez nikakvog nužnog i poštenog opravdanja. Srce nas boli za velikog Bruna, Arnalda, Husa i Jeronima. Katolici smo ka' iko ali gdje je taj, te će Vratolomejsku noć oprostiti, ko li zaboraviti? Znaite da je taku braću lako pregovjati; mogli bismo i direktno s bogom općiti, kad je naš Rim s našom duhovnom štetom u savezu. Nikad oružje jezuicko: nikad gjetati svojega roda; nikad neprijatelji pravoslavni Slavena; nikad pravoslavlja neprijatelji, pravoslavlja što temelj slovenske narodnosti održava temelj, na kome je položena sudbina slavenska. Bilo bi još mnogo toga, ali za ovaj put neću duljiti. Popovi i fratri srbjakovići oko vas ti gjaci te potpisase taj gadni protest. Ne kako Hrvat, nego kako dubrovački svećenik, čim osugujem dum Ivanove sablazni, zaključujem Vjekoslavom Gjorgjićem: S. Mti Rimska Crkva nas je zadojila, njom će mo se vazda dičiti, za nje slavu i pobjedu skrbiti se; a još bolje knezom Vojnovićem: Usprkos isčeznuću političke slobode, samo ona tradicija, ako se ne prekine, može spasiti Dubrovnik od konačna rasula, i omogućiti mu, da izvrši kulturni zadatak napram susjednoj braći, te otvoriti mu obzorje čedne ali dostojne budućnosti. A. L.

Dubrovnik, 22. Novembra.

Prenoseć i komentirajući naše zadnje izjave o zadnjim dogadjajima „Il Pensiero Slavo“ predbacuje nam koješta, od čega se on isti pere, priznajući u jednom člančiću, da se je i on mogao prevaniti u osobama. Ali čim je opazio, da su zabrazile, veli da ih je ostavio. U tom pogledu „Il Pensiero Slavo“ nema prava pravu ašta predbacivati.

Ako smo i mi prije kadkad branili neke osobe u stranci prava, koje nam nikad nijesu uljjevale ni simpatije ni povjerenja, to je nekako bila stranačka dužnost, dok su u našoj stranci i kad su protivnici na njih najveće navaljivali. Branio ih je u svoje doba i „Pensiero Slavo“.

Moguće dakle da smo se i mi prevanili u osobama, ali čim smo opazili da su nemilo posrnule, mi ih, kako je on mogao lijepo vidjeti, nijesmo slijedili u njihovim pogreškama.

Neka se dakle s te strane mane naš „Il Pensiero Slavo“, jer nama osobe nijesu ništa, a načelo je sve. Mi niti smo ikad do ikoga bili inspirirani, niti s kim imamo kakvojeh obveza, pak smo za to mogli svakomu u brk kazati čistu istinu, i Franku i Folnegoviću i „Pensiero Slavo“ će zaludu čekati, da nam ko začepi usta. Neka nam „Il Pensiero Slavo“ kaže kad smo mi pogriješili naprama hrvatskome načelu, kad smo mi odobrili pogreške počinjene proti ideji slobode i nezavisnosti Hrvatske, pak ćemo mu onda zbilja skrušeno pitati proštenje, ako mu ne uzbudemo pokazali njegove pogreške u tom smislu počinjene.

Naši Dopisi.

Šibenik, polovicom Novembra.

(Općinski izbori u Šibeniku.) Mnogo se je pisalo o općinskim stvarima u Šibeniku; jamačno

bez razloga. Da poslovi nijesu bili u najboljem redu, svjedoči jasno i nepobitno okolnost, što je općinska uprava pod nadležnošću Ante Šupuka bila suspendirana. Gotovo tri godine upravljao je zatim općinom vladin povjerenik. Dr. Madiraca uredio je bez dvojbe ponešto, silno rastrovano ekonomsko stanje općine, ali općinu nije nimalo radikalno liječio, kad je dopustio, da opet preotmu mah oni elementi, koji su prouzrokovali one razne krize njezinih nespomena.

Trebalo je obnoviti općinu. Po posljedku zadnjih političkih izbora mogao se je već predviditi i ispadak općinskih. Naš ovdje ne može ništa iznenaditi ni začuditi. Ele, općina dolazi opet u „ustavnu“ kolotečinu. Obnova je uprave provedena početkom tekućega mjeseca, uz nevjerovatno, al tim značajnije nehaistvo izbornika. Stranka prava bijaše se od izbora abstenirala. U trećem izborništvu — vanjski odlomci općine — glasovalo je od 7900 birača samo 1070, a u drugom izborništvu — građanstvo od 630 glasovalo ih je 210 a u prvom tijelu — veleposreznici — glasovalo je od 180 izbornika samo 34. Od preke 7800 izbornika glasovalo ih je uz svu silu i sav napor 1314.

Važno je znati, ko je biran u gradsko vijeće, to je pače najkarakterističnije. Treće tijelo izabralo je dvanaest seljaka, drugo izborništvo, naime „građanstvo“ takogjer dvanaest seljaka i to nepismenih, a napokon prvo — svijet inteligencije — dalnjih 6 seljaka, zatim dva odvjetnika, Dr. Fontana i Katnić, dva zastupnika naroda koji jedva natučaju hrvatski, nadbije dva srbina trgovca i još druga dvojica, koju izabraše da broj bude potpun.

Od 36 vijećnika 30 je tež ka. Sva čast i poštenje tomu stališu, ali neka nam bude dozvoljeno konstatovati, da je žalostno, kad se od uprave jednog od prvih gradova u Dalmaciji drže daleko učeniji građani te se gradsko vijeće sastavlja u ogromnom nerazmjeru iz elemenata koji spadaju u seosko.

Vrijedno je zabilježiti da Dr. Borović nije biran u vijeće. Izgraše ga narodnjaci, odnosno Šupuk i Katnić.

U Ljubuškom, 8. Novembra.

Velečtovani gospodine uredniče! Devetnaesti je vijek zasjav poput sjajnog mjeseca, kojega zrake i u najmanji kutić dopiru. U njem se pojavila nova plemenita misao. Polet genija poplavi cijelo obzorje i razbistri tminu na njem, te učini kraj vladajućem razdoru. Zavlada javni kulturni život, podigoše razne učione i zavodi, te tako doprije iskra naobrazbe i u najzabitnije krajeve svijeta.

I naša dična domovina nije u starom stanju. I ona se osjeća sasvim druga, te se može reći, ako i ne sada, ali tečajem vremena, da će se moći s ostalim sestrana takmiti. I u nas amo malo po malo ustroji se dosta priličan broj učevnih zavoda, kako te se i naša mladež može sada prilično naobražavati.

Najposlije pridogje misao o priustroju mektebi-ibitadaja, što je zaista dobro došlo. Najprvo se to učinilo u Sarajevu, onda po cijeloj Bosni, a poslije i u našem okružju. Pokazao se vrlo dobar uspjeh kod djece. Narod s prva nije nove metode odobravao, opirući se sve starim fanatizmom, ali napokon pristade, uvidivši kako brzo djeca napreduju. Do duše i u našim starim mektebima učilo se prilično, ali bi trebalo puno vremena dok bi jedno djete postiglo, koliko sada za tri godine.

U našem gradu uvijek su bila dva mekteba, pošto je to zaškavalo dosta golem broj djece. Naš grad broji blizu hiljadu numera, pa je zbilja bilo od potrebe razdvojiti mektebe i glede zdravstvenih prilika, osobito u starim mektebima, gdje bi obično sva djeca u jednoj sobi učila, jer kad bi unišav unutra, zadahnulo bi te vrlo zagušljiv plin, koji je opasan ne samo za dječija slaba pluća, već i za najzdravijeg čovjeka.

Pa se i sada tako učini. Jedan se mekteb postavi u Šabljaku, drugi u Gožulju i ostadoše stari muallimi (učitelji), samo što im se dade po jedan pomoćnik. Obeća im se i neka svotica mjesecne plate. Naše hadže prihvatit će obučavati svom silom i marljivošću, osobito u Šabljaku, a djeca veoma počeo napredovati. Ali naši muallimi samo s prva primise po nekoliko forinti, valjda iz

nekakva paušala, pa više ne znam reći, da su i kada. Tako je trajalo cijele četiri godine, a učitelji gojeći nekakvu nadu, polazahu svoja mjesta, a da kako, da je uspjeh malakšao. Osobito se to opazilo u Gožulju, gdje je podučavao Muhamed ef. Ibrulj, nešto baš i od prirodnog nemara, dočim su naše žabljačke hodže i nadalje ustrajale, koji su se postavili na korist islamu, neobazirući se na nepogodu.

Sada se opet nešto pojavilo o našim mektebima, neko drugo preustrojenje.

Višoka zemaljska vlada odredila, da se Ljubuškom ima jedan mekteb napraviti za oba džemata i ustanovila sigurnu platu učiteljima. Narod sjetivši se starog običaja, da oni moraju imati dva m. i živo se uskomeša proti, te govori, da daju molbu da to ne bude.

Ali opet ima nešto drugo, što je dalo povoda toj razmiri. Zemaljska vlada namjerava imenovati upraviteljem Muhamed ef. Ibrulja, a pomoćnikom Abdulah ef. Sadilzovića, što zaista prvoga ne ide ni s kakva gledišta. Zašto, da bi se tako postupilo napram našim vrlim i općeštovanim A. ef. S. Za što se ne bi pogledalo na uspjeh djece, koji su postigli pred A. ef. Zar je to mala dika, što su sitna dječica uz naše svete dane učila u žabljačkoj džamiji kur-an tako po kiraetu (pravilu), da je bila milota slušati, a sve nastojanjem tame sposobnog našeg A. ef. Nije samo da mi ljubimo A. ef., nego i sami gožuljani, kad je bilo početkom septembra pri nastavljaju nauke odlazili su svoju djeru upisivati u naš mekteb.

Zar to nebi bila kao uvreda našem starom hodži E. ef. Sadikoviću, koji je općeštovan i obljubljen u našem gradu, za i izvan njega, bez razlike vjeroispovijesti. Već ima 25 godina, da je u njega u rukama žabljački m. i džamija, pa premda nije nikad uživao nikakve plate, on je na korist vjere sve to vrijeme probavio. Pa mislim, ako ga sad zamjenjuje sin A. ef. pod stare dane, da je ipak u njegovim rukama. Ja ovo iznesoh svom mišljenju i mislim da je pravo. Eman.

Pogled po svijetu.

— Svak s najvećom zanimivošću motri dvojboj koji se vodi med Badeniem i Luegerom. Koji će pobijediti? To se u ovaj čas još ne zna. Neosporivo je da Lueger ima za se ogromnu većinu hečkog pučanstva, ali Badeni ima u rukama ona mnogobrojna srestva, što mu ih dava vlast.

— Na istoku još je sve mutno. Predlozi Austro-Ugarske o tome koja bi se akcija imala poduzeti naprama Turskoj bijahu primljeni od Engleske, Francuske, Italije i Njemačke. U zadnji čas doznalo se, da je Rusija otklonila predloge Austrije za zajedničku akciju. Po tom se i Francuska povukla u rezervu. Poklanijeh Armenaci broji se na 5 000.

— Novo francusko ministarstvo nije baš loše sreće: uhvatilo je Artona, glavnoga agenta u Panamskom brlogu. Ovaj se skrivao već tri godine, ali sad ga nagjose u Engleskoj, koja ga megjutim još nije izručila. Arton posljeduje cijelu listinu kompromitovanih parlamentarara, pak je mnogog republikanskog patrijotu groza spopala, kad je dočuo, da je ulovljen. Ako ga Engleska izruči, idemo u susret drugom uvećanom izdanju panamske igre.

Domaće vijesti.

Opominjemo naše dužnike, da se sjete svoje dužnosti, jerbo više ne možemo čekati. Pretplatnike pak molimo, da na vrijeme obnove pretplatu za došastu godinu. Cijena je listu tako umjerena, da je zapinjanje više nemarnost nego išta drugo.

Razdor u stranci prava. — Na skupštini kluba stranke prava u Zagrebu, koja je jednoglasno osudila Folnegovićev govor i ovoga presilila, da se odreče svih časti u stranci, bijaše odlučeno da se spor koji je nastao preda na riješenje zastupnicima na car. vijeću. Ovi još nijesu odlučili i tako čeka i jedna i druga frakcija. U Banovini, u provinciji velika većina pristaje u stari klub, dočim Frankova frakcija (uz koju je i dr. Starčević) nije našla onoga odziva, na koji je računala. Mišle ljudi tamo: čemu se cijepati radi pogreške jednoga čovjeka, komu smo megjutim dali glas nepovjerenja?

U Dalmaciji većina misli da je najbolje za sada ostati neutralno, te se ne priključivati ni jednom ni drugom i bar amo sačuvati slogu. „Katolička Dalmacija“ desno i lijevo, nezvana i neizazvana napada i dijeli lekcije, a sama uvlači u Dalmaciju razdor, prešampavajuć uzajamna opadanja zagrebačkih frakcija. Megjutim prekojuće bio je u Spljetu pravaški sastanak, na komu se je imalo zaključiti da će stranka prava u Dalmaciji raditi za sada na svoju ruku. Ovo je jedini put koji se za sada i u ovim odnošajima mogao izabrati.

Nikola pl. Crnković. — Za proračunske raspave govorio je Crnković — proti banu. On je kazao da ban previše popušta Hrvatima, te da ne provagja kako bi trebalo — ugarsku državnu ideju i da se posve odalečio od unionističnog stanovišta. Crnković dakle traži, da još više pritisne! I ovijeh ljudi ima u Hrvatskvj!

Osugjeni gjaci. — Evo imena onih gjaka koji su na poznatoj raspravi zbog magjarske zastave bili osugjeni na strogi zatvor: Vladimir Vidrić 4 mjeseca, Stjepan Radić 6, Gjuro Balaško 5, Juraj Červaj 2, Antun Dabčević 2, Ivan Dobsanki 3, Antun Fabrio 3, Dinko Fabris 3, Josip Henneberg 3, Milan Hren 3, Frano pl. Jakša 3, Milan Kristof 3, Milan Krleža 3, Gedeon Knežević 3, Milan Metelko 3, Milan Remetinac 3, Josip Šikutrić 3, Stjepan Šiletić 3, Mate Veduš 3, Zvonimir Maravić 2, Ivan Divković 2, Franjo Urbani 2, Milan Dörwald 4, Osman Hadžić 4, Lavoslav Karan 3, Jozo Belović 2, Živko Bertić 3, Frano Bronzini 2, Stjepan Car-Kurjan 3, Josip Dostal 3, Žiga Hacker 2, Stjepan Kajba 3, Aleksandar Horvat 2, Ivan Janković 2, Milan Heimrl 2, Svetimir Korprić 3, Josip Krnjak 3, Roko Maričić 3, Kosta Momirović 2, Franjo Poljak 2, Frano Papratović 3, Zvonimir Pajk 3, Vjekoslav Špiler 3, Ivan Steinberger 3, Veljko Tomić 3, Zvonimir Vukelić 2, Krešimir Fibić 3, Ivan Frank 4, Vladimir Frank 4. Proti Ferdu Kalabaru povesti će se naknadna rasprava, a trojica su riješeni.

Pišu nam iz Beča 9. Novembra: Hrvatsko akadem. društvo „Zvonimir“ ima osobitu čast, da javi tom slav. ured. svoj ovogodišnji upravni odbor: Presjednik Milivoj Javand stud. med., Potpresjednik Stjepan Radulović cand. jur., I. tajnik Aleksandar Jo stud. ing., II. tajnik Jerko Alačević stud. ing. blagajnik Miho Poduje stud. jur., knjižničar Dušan Plavšić stud. ing., novinar Stjepan Paveli stud. jur. Odborski zamjenici Ante Bosnić stud. jur., Miho Jerinić stud. med., revizori Rudolf Milovčić stud. med., Šimun Tudor stud. med., Dragutin Köhler stud. ing., častni sud Ivo Grgurević stud. med., Milivoj Dežman stud. med., Božo Krnić stud. med., Stjepan Bratanić stud. theol. Petar Senjanović stud. ing.

Gradska Kronika.

Lične vijesti. — Ovih dana nalazili su se kod nas u službenom posjetu viši financ. savjetnik gosp. Vuleta i pomorski nadzornik gosp. Zamara.

U našoj luci. — Od ponedjeljnika nalazi se u našoj luci jedan parobrod što vadi glib, da je malo pročisti. Bilo je više i vrijeme, da se malo izdube i parobrodi koliko kreću ticali su dno, ako su se htjeli približiti kraju. Možemo reći, da u luku dolazi redovito preko sedmice 8 puta parobrod, dakle svaki dan, a za nju se ipak manje radi nego za ikakvu luku u Dalmaciji. U interesu je našeg prometa i trgovine, da se svi pozvani zauzmu, pak da se barem jedan od toliko projekata počne izvagjati.

Dubr. par. plovišta. — U sjednici dioničara od ponedjeljnika odlučilo se da društvo proda „Gruža“ jer da ne odgovara potrebi i da se kupi parobrod koji će zapadati oko 200.000 flor. Kako doznajemo svi dioničari nijesu bili ovoga muijenja.

Sv. Cecilija. — Juče na čast sv. Cecilije zaštitnice glazbe otpjevalo je u Gospi hrv. dubr. pjev. društvo „Gundulić“ svečanu službu božiju, kojoj je prisustvovalo mnoštvo odličnog građanstva. — Gradske glazbe obišle su grad svirajući.

Teatar. — U nedjelju društvo Corazza izvršilo je svoje prestave i otputovalo put Kotora. — Čini se, da opet ima nekakvih poteškoća glede dolaska društva Drago.

Parobrod „Wurmbrand“. — Čujemo da će s 1. Decembra parobrod „Wurmbrand“ odlaziti iz Gruža put Trsta ne na 6½ kao do sad nego na 4 po podne. Tako će se uredit dolazak u Spljet, koji je do sada slijedio u vrlo nezgodnu uru. Osvem toga moći će svaki put za stalno stići u Poli brzi vlak za Beč što dosad nije dospio, ako je ma i najmanje zakasnio.

Natječaj. — Otvoren je natječaj na mjesto opć. blagajnika, koje je dosad pokrivao pok. Kato Katić.

Priloženo *).

Molba ministru financija vit. pl. Bilinskom!

Vaša preuzvišenost u ovo kratko vrijeme uredovanja pokazala je, da prima svoj resort koli dobrom voljom praktičnim osjećajem toli i dubokim stručnim znanjem. Radi toga usloboginjem se upraviti Vašoj Preuzvi par riječi. Svejedno traži Moloh, pod imenom „male lutrije“ mnogobrojne žrtve i došad još nije se proti tome poduzeo nikakav ozbiljni korak. Ili su riječi zastupnika Rosera još uvijek glas vapajućeg? Zar će naša domovina još uvijek uživati zalosnu prednost, da jedina posjeduje instituciju male lutrije? Zabranom metati na lutriju pojedinih stranih gradova nije mnogo učinjeno, jer se mora potražiti ekvivalent maloj lutriji. U tom naš je pretekla naša susjeda Ugarska; tamo je već ustanovljena razredna lutrija i skoro obavljeno vučenje I klase dokazalo je, da je ova ustanova sposobna, da postane ekvivalent maloj lutriji, neuzvajući njezine mane.

Pa ipak mjesto ovoj instituciji otvoriti vrata, dogaj, se, kako mi javljaju, da je generalnom debiteuru ugarske raz. lutrije Karlu Heintzu u Budimpešti kod naš zabranjeno raspušćanje ovih srećaka za 2. Klasu, koji će se vući početkom Decembra. Moralo bi se bilo pokušati zajedno s Ugarskom na ovoj bazi iskorijeniti malu lutriju. Biće dobro ako Vaša Preuzv. ovom slučaju pokloni svoju pažnju. Državnik, koji će u Austriji ukinuti malu lutriju, steci će neprocjenjivih zasluga za materijalni i moralni razvitak naših narod.

Jedna žrtva na ime mnogih.

Peticija na carevinsko vijeće. — Potpisani obraća se jednom peticijom za uništenje male lutrije na car. vijeće i traži da mu se jednomišljenjaci u ovoj akciji priključe.

Ne treba da nabijam štetu koju prouzrokuje mala lutrija u gospodarstvenom i socijalnom pogledu. Mala lutrija vodi k ludosti, gradi kule u zraku na potpuno nesigurnoj sreći, podržaje presudu i ne rijetko dovodi nesretnog igrača do zločina ili do — samoubojstva, kako to jedna zadnja statistika svjedoči na odgovornost malo lutrije 15 o/o samoubojstva. U interesu zemlje, naosob blagostanja „malog čovjeka“ tražiti je da se ukinu mala lutrija, koja daje neznatni izgled na dobitak, kod koje nikad se ne mogu dobiti velike svote. Našlo bi se kako će se tome doskočiti!

U Ugarskoj već postoji razredna lutrija sa velikim brojem dobitaka. Za jednog prospekt Generaldebiteura Karla Heintze u Budapešti vadi, da na pr. za drugu kasu ove lutrije, čije vučenje biće početkom Decembra, kod 90.000 srećaka biće izvučeno preko 20.000 dobitaka u potpunom iznosu od 41 milijuna kruna — od kojih glavni zgođitak iznosi 1 milijun kruna. Koja razlika izmed ove igre i male lutrije! Ovo bi bila prava podnica na kojoj bi se moglo polučiti ukinuće male lutrije. Mi ćemo se zauzeti za uvođenje male lutrije u Austriji ili barem nastojati, da se ugarska razredna lutrija i u Austriji može javno prodavati. Poblize biće o tom brzo poznato, a u toliko mišlim za raširenje ove ideje.

Eduard Langer
Privateur.

*). Uredništvo ne uzimlje odgovornosti. Ur.

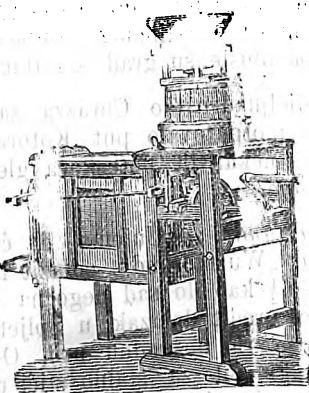
Oglas!

Posjedujem veliko gojište kame-nica u zaljevu malostonjskomu, zvano Kuta, od pantivijeka na glasu! Ko želi dakle kupiti dobrih zdravih i freskih kamenica (ostriche, die essbare Auster), nek se slobodno na me obrati bit će poslužen svakom naručkom od danas pa sve do svrhe mjeseca Ožujka 1896.

Ston, 20 Studenoga 1895

1—2

Antun Medi.

AUGUST KOLB, Tvornica strojeva

BEČ, II/7 Passetistrasse Br. 29-31.

Traže se solidni zastupnici.

FRANO SUPILO upravitelj, izdavatelj i odgovorni urednik.

OGLAS.

Castim se obznani moje postavane mušterije da sam u mojoj tvornici u Splitu otvorio radnju Sprta koliko od „Cocco“ toliko od brule, sprta za tijestene ulje. Iste su priregijene po najboljim ekonomskim sistemima a izrađene u svakoj injeri po želji gospode naručitelja. Sto se tiče cijene snizio sam je vrlo jeftino, tako da se ne bojim utaknice, kako se može svak uvjeriti k me htjedne počastiti s cijanjenim naručbinama.

ANTUN MATOŠEĆ

tvornica konopa i Sprta za ulje u Spljetu.

AMIDO DOPPIO MACK

Soltanto genuino se con questa MARCA DI FABBRICA.

Il sistema più semplice e più rapido per inamidare con poca fatica Coliti, Polstini rendendoli

Belli come se fossero nuovi

è solo quello di servirsi dell' **Amido doppio Mack.**

Ogni esperimento ha per effetto di continuare l'uso.

Si trova ovunque a 3, 10 und 20 Kr. la scatola.

Deposito generale per l'Austria-Ungheria: **Gottlieb Voith, Vienna III.**

Phönix-Pomada

agragijana na izoži za zdravstvo i njegovanje bolesnika u Stuttgartu g. 1890; po ličnim svjedočama i hiljadima zahvala priznata kao jedino opstojće djelujuće, neškodljivo sredstvo, da gospoda i gospođe dobiju bujne i pune vasi i da se zapriječi otpadanje kose; mladici mogu s njom odmah uzgojiti jaku brko. Garantirano za uspjeh i za neškodljivost. Lončić 80

novč. poštom u poduzećem 90 novč.
K. Hoppe, Beč, XIV. Schwezlergasse 12.

STRAHOVITO IZNENAGJENJE!

Do malo, po nalogu našeg čefa u Parizu naše 2 najveće filijale u Beču i Budimpešti prepustile nam sva svoja skladišta. Zato smo u stanju najbolje i najkorisnije prijedmete podati gotovo badava, samo da prodaju ispatimo. Mi dajemo svih ovih 20 prijedmeta

SAMO ZA FIOR. 2330 NO.

1 krasni garantirani sat na časove. — 1 prekrasni pozlaćeni lanac. — 1 iglu za krovate sa pravim koraljom. — 2 puce za manchette parisko-double. zlatu. — 3 puce za košulje par doub. zlatu. — puce za ovratnik (takogjer). — 1 prsten sa divnim kamenjem uliven. — 1 elegantnu parisku kutiju za cigare. — 1 finu parisku cigarjeru. — 1 lijepi broš, najnovija moda. — 1 Coiers-lanac za gospođe, pozlaćen. — 1 fino srce coiers-lanac. — 1 ženski prsten pozlaćen. — 1 par finih naušnica sa lijepim kamenjem. — 1 lijepi korisni prijedmet za gospođe (kao priložak gratis).

Neka svak upotrebi ovu rijetku prigodu, dok zalih traže. Svak može mirno bez rizika pokušati, jer ja uzimjem natrag što se ne dopada i vraćam novac. Ja još dajem što niko nemože: 1 finu srebrnu žopnu uru garantiranu, da tačno ide i fini lanac k tomu skupa samo 3 fior., a fina Nickel-Ura anker koja tačno ide samo fior. 225. 1 pravi fini zlatni prsten fior. 150 do 2 fior.

Dobiva se kod prvog skladišta satova.

SINA PELZ i KRAKOVU

CHINA SERRAVALLO PUNA ŽELJEZA

neophodno potrebna slabim i onim koji se oporavljaju
podražuje tek — jača živce — preporagja krv

Srebrne kolajne:

XI. Liječnički kongres Rim 1894, IV. tal. kongres kemije i farmacije Napulj 1894

Zlatne kolajne:

Megjunarodne izložbe Mleci 1894, Kiel 1894, Amsterdam 1894, Berlin 1895.

Preko 300 liječničkih svjedočba.

Toplo preporučeno od prvih liječnika kao: dvorskog savjet. prof. dr. Braun, dvor. savjet. dr. Drasche, prof. dr. barun Kraft-Ebing, prof. dr. Monti, prof. dr. pl. Mosetig-Moorhof, prof. dr. Neusser, prof. dr. Schauta, prof. dr. Weinlechner itd. itd.

Ovaj izvrzni okrepljujući lijek daje se vrlo lako i djeci i gospogjama radi svog izvrznog teka.

LEKARNICA SERRAVALLO TRIESTE

Prodaje se u Dubrovniku fior. 1:10 novč. flaša od 1 litre
2 fior. flaša od 1 litre.

Tipografija D. PRETNERA u Dubrovniku.

Šesira, Odijela i Crevalja,
Najbolje vrsti uz jeftinu cijenu
kupuje se kod

M. Mitrovića

svake vrsti galanterie, minisa, šivaćih strojeva.

BEČKO HRANIVO BRASNO

za djecu

F. GIACOMELLI

Fünfhaus, Robert Hamerlinggasse 1,

— BEČ —

Nagradjena
sa
zlatnom medaljom

Priznata od prvih liječničkih i auktoriteta i mnogobrojnih liječnika, kao izvrzno hranivo sredstvo u paknada majčina mlijeko. Upotrebljuje se najboljim uspjehom u mnogim nahodistima i u bolnicama za najdjecu. Zaslužuje da svaka majka pokuša.

Prodaja se kod gosp. Nika Viskovića, ličarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima Bosne i Hrvatske: Mali lončić 45 nč., veliki lončić 80 nč.

4—52

Kod Gagura Perića u Dubrovniku nalazi se na prodaju svake vrsti koža za postolara. Kako radi vrsnoće tako i radi cene ne boji se konkurencije. Isti kupuje suhih koža malijeh i velikijeh naše klaonice.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospođe i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

WEISSA

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Kamel-havelocko 9 f. sa ogrlicom, 13 fior. Zimske kabaniće (najbolje) 16 (najbolje) Loden-odijela 16 u svim bojama uvijek zalishno kod Jakoba Rothbergera u Beču i Dvorski dobavljača u Beču i Stephansplatz Br. 9. Svakidan otvoreno do ponoći.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je naprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na pò godine flor. 2; Za *Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4: 50, na pò godine flor. 2: 25; za inozemstvo flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi kojise više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Malo razgovora.

Pomnjivo pratimo pisanje „Jedinstva“ o *zidnim zagrebučkim dogadjajima*. U njegovim člancima nalazimo toliko hrabrosti i radikalizma, da bi neki od njih bez promišljanja mogli se preštamovati u najodrešitije pravaško glasilo. Napokon je bio i zaplijenjen. Mi pogadjamo ko te članke sastavlja, ali kod „Jedinstva“ ne radi se toliko o osobi. To je list jedne hrvatske stranke, koja za njim stoji i koja udara pravac i ton svome organu, pak se ono pisanje — koje je već mjesec dana sistematično traje — mora uzeti kao neke izjave hrvatske narodne stranke u Dalmaciji.

Ako ono dospije do ruka našega prostijega puka, on će nas u čudu pitati: čemu se onda prepirete? Tu je oštro neprijateljsko stanovište proti Magjarima, apel na omladinu, osuda magjarske zastave u Hrvatskoj. Šta tražite više? I zbilja onako držanje kadro je da zanese mnogo dobroćudne rodoljube, koji nalaze, da ni isti pravaši, ni sami zatvoreni gjaci nijesu toliko vikali na magjarsku trobojnicu, koliko organ umjerene većine dalmatinskog sabora.

Pa tu i leži opsjena! Mi ćemo u čas rastjerati zabunu našeg prostodušnog rodoljuba, kad ga povedemo na spljetski Gospodski Trg, pak mu na zgradi one općine čijim se organom zove „Jedinstvo“ pokažemo onu neku zastavu, kojoj je hrvatska trobojnica podala počasno mjesto. Ako mu i to ne bude dosta, onda ćemo sići na Obalu i tu će naći, ne više zgradu kakve javne općinske oblasti, već privatno narodnjačko društvo „Čitaonicu“, na kojoj opet hrvatska zastava ustupa nekoj drugoj počasno mjesto. Pa koja je to druga zastava? To je ona zastava koja u nas znači ono isto, što u Hrvatskoj magjarska, dapače, ako sravnimo naš sa prekovlebitskim položajem, ona ovdje prestavlja mnogo više. Što će na ovo onaj dobroćudni rodoljub, koji nas je malo prije onako prekorio? On će zacijelo kazati: To je obmana, fikcija, reklama! To se zove zavagjati narod! Gospoda Bulat, Mangjer, Bortić i družina neka najprije počnu u sebe doma, ali dok je pravo nemaju prava ni da pisnu grofu Khuenu Hedervari. Ta ova gospoda u Spljetu i u pokrajini postupaju upravo onako kao on, samo u drugome smislu i u drugome duhu! Onda je apel na omladinu bio samo igra, koja ide za tim, da iz zadnjeg pravaškog nesklada u mutnu lovi i da što više pobrka pojmove. To je, to je

Mi riječ nećemo izustiti, jer nam je sada stvar drugotne naravi, da po zaslugi ocijenjujemo ovu taktiku. Htjismo samo da upozorimo na slučaj i na golemu kontradikciju, koja opstoji između pisanja i djelovanja narodne hrvatske stranke.

U čem se ona razlikuje od vladine ili ti magjarske stranke u Zagrebu? Ako naši narodnjaci stoje na oportunističnom stanovištu pa govore: „mi smo još slabi, valja polako, ne smijemo se zalećet, ako ne možemo preskočiti“, na tom stanovištu stoje i narodnjaci preko Velebita. Nijesu ni ono sve „prodane mješine.“ Između njih — isto kao i između naših — ima ljudi, koji su tu samo zato, jer je stranka s vladom, pak iz toga crpaju masnu korist. Ali ima i dobrih Hrvata, koji neumorno rade za svoj narod i koji su uvjerenjem na

onome stanovištu, koje su oni tek naslijedili, držeć da se danas valja činit manji nego si i popuštati koliko možeš, da ne izgubiš i ono što imaš. U Hrvatskoj ima takovih ljudi. A naši narodnjaci? Ne rade li oni isto, ne raspredaju li oni nama istu stvar? Proti pravašima junaci, ne priznaju li nam u četiri oka, da valja držati s vladom, jer da bi inače Hrvati mogli izgubiti položaj, što ga imaju u pokrajini? U čemu se dakle razlikuju jedni od drugih? Što se oportunizma tiče u ničemu. Razlika je po našem mnijenju ta, da oni narodnjaci preko Velebita nešto imaju; imaju zajamčen i očuvan jezik u zemlji, imaju neku autonomiju u upravi itd. A što imaju naši u Dalmaciji? *Lege* i talijanašku birokraciju, koja je još samo tu, da preda svoju misiju novim piodirima nijemstva.

Ovoliko što se tiče same taktike oportunizma, po kojoj narodnjaci nemaju što prigovoriti magjaronskoj stranci. Ali kako stvari stoje, pak se u žestini ljudi često krat zalete i onamo, kamo ne bi rada da ih vide, to se mi iza zadnjih pojava pitamo: jeli pisanje „Jedinstva“ emanacija oportunizma? Ili se što drugo za tijem sakriva? Da li rad narodne hrvatske stranke neprestavlja možda i jednu ideju, koja je skroz protivna stanovištu zagrebačkih narodnjaka unionista? Ako je tako onda je naš razgovor svršen. Mi smo s njima posve na čistu. Ali sve do danas mi nijesmo imali tako jasnih dokaza našoj sumnji, pak ćemo primiti robu za ono zašto nam je prodavaju.

Uzevši dakle politiku našijeh narodnjaka strogo sa oportunističnog vida, mi ćemo za čas ostaviti naše pravaško gledište, koje nam nalaže, da ono što osugnjuje u Zagrebu ne smiješ podupirati ni u Zadru, pak ćemo se posaditi na stanovište političko-narodnog oportuniteta. Evo nas dakle na njemu! I mi smo sad od onih, koji govore da se ne valja zalećet, ako se ne može preskočiti, i mi smo „trijezni“ i „umjereni“, „ne gradimo kule po zraku“ nego se uvijamo kako otkud vjetar puše — u jednu riječ personifikacija umjerenosti. E pa dobro! Politika našijeh narodnjaka odgovara li ona — i s ovog stanovišta — težnji i interesima hrvatskog naroda i hrvatske misli? Ni najmanje. Oni rade upravo sve protivno nego bi imala raditi jedna hrvatska oportunistična stranka Dalmacije, koja veli da traži, da se ova sjedini sa Hrvatskom.

Što njoj ostaje ako hoće da radi na temelju zakona i opstojecih ustanova, ako hoće da računa sa okolnostima i stvorenim položajem — ili da ga uzdrži ili da ga s njim istim ruši, ako napokon želi da postupa „mudro“, „triježno“, „razborito“ i „umjereno“ sa čim nama toliko predbacuje? Ništa drugo nego postaviti se na temelj ugarsko-hrvatske nagodbe i tim putem tražiti naše priključenje k materijalnoj zemlji. Za pitanje aneksije mi drugoga oportuniteta ne vidimo. Po nagodbi je Dalmacija takogjer čest Hrvatske, a nagodba je danas koli u Austriji toli u Ugarskoj priznata zakonom. Ona će na tom putu naći se zajedno sa današnjom hrvatskom vladom. Sama stvar može dakle biti lako izvediva. Cijelo današnje nastojanje narodne stranke — kako nam ona veli — ide za tim da polako pohrvati (mi govorimo posrbo-hrvati) Dalmaciju. Ona se bori za jezik u školama i u uredima. Sjedinjenjem Dalmacije i po nagodbi to bi pitanje — za koje narodnjaci toliko se žrtvuju austrijskoj vladi — bilo eo ipso

riješeno. Onamo je u školama jezik samo hrvatski, kao što je u svim uredima. Hrvatska je cijela nutarnja uprava zemlje, na kotarskim poglavarstvima ne bi se više vijala crno-žuta zastava nego hrvatska trobojnica. Ima i još štogod što bi bilo konačno riješeno itd. Istina da tu borba nije prestala, ali narodnjaci bi se mogli lašnje izvući i pred drugim i pred narodom. On bi nam na pr. mogli kazati: Ako već imamo bit stegnuti i boriti se za narodni individualitet, je li nam bolje boriti se s narodom kojega nije više od nas, koji je otok na moru naše braće, koji nema svoje kulture, te nije kadar da nam uzme jezik i narodnost, kako se to dokazalo; ili naprotiv Hrvat se s mišlju i narodom koji broji 60 milijuna duša, odoljevat jednom svjetskom jeziku i njegovoj kulturi, koja je med prvim na zemlji?

Mješte svega toga, što čini „trijezna“ i „umjerena“ narodna stranka? Ona se upravo bacila na protivnu stranu nego bi je njezin oportunizam imao povesti, pak vikanjem i reklamom koja joj služi samo da brka pravaše, ona hoće da pretrgne i zadu u nit one jedine politike, koju bi s njezinim stanovištem mogli nekako razumjeti!

Ili ona neće ovim putem radi toga što se proti ugarsko-hrvatskoj nagodbi bori? Zbilja? Ako je tako — ruku amo da se izmirimo! Onda ste s nama pravašima jedno, ali tada što osugnjujete u Hrvatskoj ne *podupirite* ni u Dalmaciji, pak tjerajte i amo onu istu borbu i politiku, na kojoj sada u „Jedinstvu“ čestitate hrvatskoj omladini s one strane Velebita.

Inače vaše ponašanje ne može imati nego dva značenja: ili je djelo neozbiljnih političkih komedijasa, ili je srestvo jedne protu magjarske, ali isto tako tugje i protuhrvatske ideje.

Dalmacija ima se sjediniti sa Hrvatskom, a ne Hrvatska s nama. Mi nemamo nikakva prava, da ju vindiciramo. Ako dakle tako stvari stoje, onda onomu koji je na svoju zastavu napisao program sjedinjenja ne ostaju nego dva puta: ili ga tražiti u dualizmu preko nagodbe, biva preko postojećih dualizmom priznatih zakona, pak ove uzeti kao ishodište svoga daljnijega rada — ili se boriti na temelju načela stranke prava. *Drugoga izlaska nema*. Dalmatinska narodna stranka neće ni jedno ni drugo. Ona nema hrabrosti da se postavi ni na pravaško ni na nagodbenjačko stanovište; — ne na prvo radi svoje prijateljice austrijske vlade, ne na drugo radi nje i populariteta u narodu, koji je popularitet u drugoj prilici znala žrtvovati, kad je bila sjegurana, da će joj prijateljica vijerna ostati.

Za našu omladinu!

Primamo iz Beča ovaj proglas:

Hrvatski narode! Poznati su Ti događaji, koji se sbiše polovicom minulog listopada, prigodom boravka Nj. V. našega kralja u bielom Zagrebu.

Sveučilišna omladina u ogorčenosti svoje plemenite duše, pod bolnim utiskom raznih tudjinskih prikaza, koje odavaju hude namjere proti samostalnosti i onako već ponižene i razkomadane nam hrvatske domovine, u ime prosvjeda i odmazde spalila je pred Jelačićevim spomenikom magjarsku zastavu. Spalila je tu zastavu, jer po ni-

jednom zakonu nema prava da se vije na hrvatskom zemljištu i ne može se smatrati nego simbolom prevlasti i poniženja.

Ipak, radi toga, na graju naših dušmana, zametnuta je najstrožija kaznena i disciplinarna iztraga proti onim sveučilišnim građanima, znatni dio bačen je u tamnice, nezdrave i vlažne, kao da su najgori zločinci i poslie mjesec dana svakojakih muka i patnja, pozvani su na optuženičku klupu.

Nekim sretnim omenom na toj klupi, u pristolnici svih Hrvata, sjedili su ovih dana rame uz rame mladi inteligentni ljudi iz najzastatnijih hrvatskih zemalja; iz Hrvatske, iz Slavonije, iz Dalmacije, iz Istre, iz Bosne-Hercegovine. Naša hrvatska domovina vidila je tu za prvi put, ali lišenih slobode, okupljeno toliko najnadobudnijih svojih sinova iz onih krajeva, koje odavna želi okupiti pod svoje krilo nerazriešivim vezom ljubavi u obrani svog jedinstva i zaslužene svoje slobode.

Osuda je pukla! Četrdeset i osam sveučilišnih djaka kažnjeni su i ukupno osuđeni na 12 godina, naime: 1 na 6 mjeseci, 1 na pet mjeseca, 7 na 4, 27 na 3 mjeseca i 12 na dva mjeseca. Relegirano ih je dosad 26; razumije se, da su ovim i drugim uzkracena stipendija.

Hrvatski narode! Posljedice ovog drakoničkog postupka Tebi su poznate. Uništjuje se biće znatnog broja mlade hrvatske inteligencije, koje najviše trebate; upropašćuju se mnoge ubožne obitelji, koje svoj ponos i sve svoje nade polagahu u svoju mezimčad; potezom pera obraća se u crnu biedu ružičasta budućnost toli znatnog broja sveučilišnih građana, jer s nedostatka materijalnih sredstava, teško da već uzmognu dovršiti svoje nauke.

No može li sve to ravnodušno, dopustiti narod koji se diže na ideale budućnosti i koji je znao u svako doba posvjedočiti svoju poštivnost pa i prama onim, koji je nikad ne bijahu dostojni?

Hrvatski narode! Uvjereni da Ti nikad ne zapuštaš svoje vjerne sinove te da ih ni ovom vrlo znamenitom prigodom nećeš zapustiti, mi smo ovje sastavili odbor kojemu je svrha naročito skupljati dobrovoljne prinose u svrhu da osuđenim građanima hrvatskog sveučilišta i drugim nastradalim djacima oblaškamo posljedice pretrpljenog udara, tako da barem budu mogli svršiti nauke na jednom tudjinskom sveučilištu, kad ih već ljuta sudbina goni sa domaćeg ognjišta.

Hrvatski narode! Ne dvojimo ni za čas, da ovom plemenitom djelu Tvoje srce nije već raztvoreno, jer Ti pojmiš uzvišene otadžbeničke dužnosti, Ti znaš, što su nježni domovinski ideali, i kako ih poštivno treba promicati.

Hrvatski narode! Pruži blagu ruku nadi budućnosti, uzdanici naše ucviljene Hrvatske!

U Beču, 19 Studenoga 1895.

Za glavni odbor

u pripomoć hrvat. osuđenih i nastradalih djaka:

J. Biankini — N. Dapar — Dr. M. Laginja — V. Perić — Vj. Spinčić, narodni zastupnici. — Dr. K. Kozic, dvorski i sudbeni advokat — Drnd. M. Dežman — Drnd. M. J. Juhn — Drnd. M. Javand — Drnd. Vl. Krišković — Drnd. R. Milović — Drnd. A. Pavelić,

Izvršujući odbor:

Predsjednik: Dr. K. Kozic, dvorski i sudbeni advokat, — Beč. I., Bräunerstrasse 10.

Tajnik: Drnd. med. Milović kućevlastnik, — Beč. IX. Lazarethgasse 1.

Blagajnik: Drnd. med. M. J. Juhn veleposjednik, — Beč. I. Kärntnerring 17.

Prinosi šalju se na blagajnika gosp. M. J. Juhna, Beč. I. Kärntnerring 17. — Tko ne želi da mu ime dogje u novine, neka izvoli odboru javiti cifru, pod kojom će se oglašiti dotični prinos.

Naši Dopisi.

Škaljari kod Kotora, 10 Novembra.

Davno ti se naša mila „Crvena“ naša ju-načka braniteljice“ niko već ne javlja iz ovog našeg čestitog i rodoljubnog kremen sela Škaljara. — Imalo bi se naša draga „Crveno“ čega pisati

ali šta ćeš uzrok je tomu manjkavost vremena, našim rodoljubima.

Evo nas omiljena „Crvena“ nekoliko skupljeni u bratskom kolu, koji odlučismo, da se latimo pera. — Jer kao pravaši i žarki hrvatski rodoljubi, ne možemo bogme dopustiti da svaka stvar šutnjom prolazi, pak unapred odlučismo na javnost iznašati. Prije svega ćeš nam naša draga sumišljenice oprostiti jer nijesmo vele vješti peru i politici, nego mašklinu i motici, o komu zavisimo. Sad ti omiljena „Crveno“ javljamo nešto o našoj ljetini, koja je kod nas veoma slabo uspjela.

Žitija bilo veoma malo a o lozi ne treba ni pomisliti; peronospora uništila sve vinograde, a naš seljak još ostaje tvrdokoran i neuk, pak neće da slijedi dobroj upiti, i savjeta ovih izučenih ljudi, koji ga nče kako će obragijivati svoje zemlje i škropiti vinograde. Duhan neloše uspio, a bio bi i bolji, da mu je prošlog ljeta bilo kiše. Maslina jedino uzdanje, amošnjeg bijednog hrvatskog težaka, posve dobro, tako da se takova roda ne sjećaju ni sijedi starci, i tim je milostivi Bog svojim znamenitim čudom, nadoknadio štetu našim težačkim patnicima, kojima nije samo dosta, da se kinu i muče zaradom, i da se bori protiv svakojakim nepogodami koje ih često snagju, već moraju da još vode žestoku borbu protiv narodnih dušmana, za obranu svojih hrvatskih prava. Ali uzprkos svih nebratskih navala hrvatska svijest megu nami orijaški napreduje, i jača se pravaška misao. A kako i ne bi da megu nami napreduje hrvatska svijest, kad je Boka od svog postanka bila uvijek hrvatska zemlja. — U svakoj pšenici ima kukolja — pak i u našoj Boki izroda, ali kao što se razlikuje kukolj od pšenice, tako i u našoj Boki. Naša nekad miroljubiva braća hršćani, koji kroz zadnje doba postadoše Apoštoli nekakovog Srpstva, prije u Boki nikad nečuvana. Primiču se općinski izbori, a oni uložili sve svoje sile da nam otinu iz šaka ovu Općinu, i zato viču: „Došlo je već doba, kad će Dušan, izkrsnut iz groba.“ — Nu ni će Dušan iz groba ustati ni oni nas svladati, kao što se oni nadaju.

Znaju oni da naše selo — koje je bedem hrvatske misli u Boki — neće uz njih, pak zato okolo naših seljaka i ne blijeću, već nam prijetu, da ako oni pobjede, i osvoje općinu, da nam neće ni trobojnicu u selo dopustiti izvjesiti. A ne znaju li oni da naše selo, nije od straha strepilo ni ondar kad su godine 1811. udrili bili na njegov tri tisuće Crnogorskih ustaša, već ih Božijom pomoći svijuh nadvladali — i oteli im Alaj barjak koji se do nedavno u Škaljarim nalazio. Kad im je u naše selo svaki uspjeh onemogućen, oni oblijeću kroz druga mjesta pripadajuća ovoj općini — ali uzalud: svud im je izjalovljen posao, jer je narod već otvorio oči, pak vidi od kud ga led bije, od kud li sunce grije. Njeki dan bilo to u prav na dan svete Petke, spravila se masa kotorskih hrišćana na polazak u selu Kavču, gdje je na čast iste Božije ugodnice podignuta malena pravoslavna Crkva, ali ne tim uvjetom da se pomole i poklone Božijoj ugodnici, već da obraću narod zu buduće izbore.

I oni govore, da se ne služe vjerom u političke svrhe! To htjedismo istaknuti da se zna, da im je uzalud trud i drugdje a nadasve kod nas i da selo Škaljari neće klonuti u borbi za narodna prava dokle nas jednoga teče.

Kolo Škaljara.

Zadar, 22 Novembra.

„Il Dalmata“ u svom broju od 13 tekućega, odgovarajuć i na naš dopis uvršten u br. 44 „Crvene Hrvatske“, piše: da Lega opstoji po zakonu. Nijesmo ni mi nijekali da ona ne opstoji po zakonu; nu nek „Dalmata“ nami dokazuje da preč. Miošević ima pravo nagonit neke gjake da igju k Legi po knjige, polagaćemo odma naše oružje. Nego drago nam je čut, da i po „Dalmatu“ factum opstoji. — Su ovijeh par redaka mi smo se raskrstili „Dalmatom“, al red nam je da se još o nečem bavimo. — Rekosmo u spomenutom dopisu: „da preč. Miošević ne može se prigovarati da nije dobar sveštenik, nu da ni on ne može nama prigovarati ako ga krstimo fanatičnim autonomasem.“ Ispravićemo donekle našu zadnju tvrdnju, te ćemo izjavljati, da nije on pak toliko fanati-

čan, nu da se daje odveć lako zavesti od prijatelja fanaticara.

Stvar je javna, te nije perfidno da je iznašamo. Neke godine pošlo odaslanstvo iz cijele Dalmacije na poklon sv. Ocu Papi; pošto tad i preuzvišeni Strosmajer sa velikim brojem katolika iz Hrvatske. Njeko popova iz okolice benkovačke, poslalo brzojav Biskupu Strosmajeru — vogji jelog odaslanstva — da ih zastupa pred Sv. Ocem. Na tom brzojavu potpisao se i prečas. Miošević, tadanji dekan i župnik u Benkovcu. Kad čuli u Zadru prijatelji mu za njegov potpis, koji li ga za taj postupak, a on jedan morao sa priopćeno u „Dalmati“ izjavljati: da nije znao što potpiše. Ovo je factum: a sad nešto da na ovom gradimo. — Svak znade što je grad Zadar, a mi još bolje znamo koji su prisni prijatelji preč. Mioševića; bilo u redovima kaponika, bilo u onim svjetovnjaka, a i svojijeh rogjaka; te kako ti njegovi prisni prijatelji fanatiziraju, a da nije moguće e da on izbjegne njihovu uplivu; i tako kroz malo godina imaćemo ovo: jal' u Sjemeništu nareda, jal' popova talijanskijeh po hrvatskim župama. S ovijem bismo svršili da nas još nešto ne peče.

Začudno nam je, kako neki svijet — tobož naši ljudi — mjesto da se odrješito izjave u poslu Legimijeh knjiga, nadošlije u Sjemenište, stoje saspa rezervirani; a tek u četiri oka znadu koješta prigovarati, no i tada će krenuti glavom da gledaju da li ih ko čuje. Čuda da oni koji su prvi imali da ustanu na obranu našijeh pravica; jedini koji, s njihovog položaja, imali su dojaviti Starešini tu pogresku, čuće po kutovima svojijeh soba. Priznajemo da le carte si son cangiate, ali do Vas je da kola opet se vrate u prvašnju kolotečinu. Te mjesto da se mučite a da doznate ko je dopisnik „Crveno Hrvatske“, a jedino za to što je vas peklo, što se objelodanile vaše spletke; ra-gje recite: mea culpa va ono što je bilo; pa sad prvi izigjite da žigosate sve ono što bi moglo naškoditi svetoj našoj stvari, jal' biti na uhar našijem dušmanima. Niko od vas nije pitao ko piše u „Jedinstvu“, jer se vas nije ticalo; prem „Jedinstvo“ oštrijim tonom pisalo o Mioševiću i o vogjenju gjaka k Legašima. Ne gradite se velikimi sa nekimi, a mali sa drugimi, jer dotle neki drugi lukaviji nego li vi — a to su kanonici Rag-gazzini i Paccini — kako se veli, malo po malo uvuće se u polaču, a tad bi vam se moglo dogoditi što bi vam bilo na poniženje Y.

Zagreb, 24 novembra.

(Srpske izmišljotine o našem Bukovcu) Vi-jest koju je donesao „Srbobran a po njemu „Dubrovnik“ i vjerni im pobratim „Dalmata“, da je naš ženijalni umjetnik Bukovac na upit kraljev — da li je Hrvat ili Talijan — odgovorio da je Dubrovčanin — obična je srpska izmišljotina.

Pripovjedao mi je sam g. Bukovac da pošto je kralju bio prestavljen na franczkom jeziku a ne na njemačkom kao drugi prisutni, da ga je kralj upitao je li rodom iz Franceske. Bukovac je na to odgovorio: „Iz Dubrovnika, Veličanstvo“ a tad je kralj u talijanskom jeziku nastavio s njim razgovor.

Srpski novinari računaju samo na naivnost svojih čitatelja, kad u vladareva usta stavljaju onakav upit, nu neka budu tvrdo uvjereni, da je kralj upitao Bukovca za njegovu narodnost, da bi mu on bez okolišanja bio odgovorio ono što u istinu jest i što svi znadu da jest, naime Hrvat. Dobro je to poznato i srpskim črkarima, ali vjerni svesrpskom načelu, izvraćaju bezobzirno sve što im ne ide u račun.

Vrijedni naš Bukovac poslao je megjutim „Srbobranu“ vlastoručni dementi, a iz toga izvire i opet jedan dokaz više, da se Srbi služe podlim oružjem laži i izvraćanja. (Nadamo se da će i „Dubrovnik“ taj dementi prešampati kao ispravak na svoju netačnu vijest. Op. Ur.)

P. S. Kad smo na umjetnicima nadodat ču da je kralju bio prestavljen i drugi slavni dubrovački slikar čestiti Hrvat Medović, pak mu je kralj sam rekao, da je vidio njegovu sliku „Žrtva Baku“, koja da je prekrasno (prachtvoll) uspjela.

Peroslav.

Pogled po svijetu.

— **Saborski izbori u Češkoj** svršili su, kako se predviđalo potpunom pobjedom mladočeha. Staročesi nijesu se prikazali nego čekaju, da vide što će učiniti radikalna stranka. Jedno upada u oči, a to da je t. zv. narodnosni posjed — usprkos razdoru njem. stranke — ostao isti. Ni Nijemci ni Česi nijesu osvojili nijedan novi kotar. Ovo je karakteristično, da se vidi kojom upornošću čuvaju oba naroda ono što stekoše.

— **Položaj na istoku** neće se, kako se čini, tako lasno rasbistriti. Engleska je nepovjerljiva. Sultan je upravo Salisburyju vlastoručno pismo, u kom ga moli da oporeče svoj žestoki govor, te mu zadaje poštenu riječ, da će provesti reforme, ali Engleska diplomacija nije ni ovome koraku pošla u susret, jer se uopće drži, da je turskoj nemoguće uspostaviti red. — Sve velevlasti poslaše svoje brodovlje u englesko more. Kako je pak u Armeniji to se ne može znati. Jedni vele da je sve mirno, a drugi nabrajaju nove pokolje. Komu vjerovati? Nikomu, jer svak ima svoje vlastite interese, u ime kojih govori, ali da je situacija veoma kritična, to se neda poreći.

— **Maršal Martinez Campos** javlja s Kube, da će do brzo svladati ustanak. Tako će završiti ovaj dugotrajni rat između Španjolara Kube i stare domovine, ali za koliko to se ne zna.

— **Ruska carica** rodila je kćer, a bugarska kneginja drugoga sina. Ovomu će biti ime Ćiril. Knez je izjavio, da će pitanje o vjeroispovijedi prestolonasljednika biti brzo riješeno.

Domaće vijesti.

Pozivljemo naše predbrojnike, da se pozure s pretplatom, jer je već svrha godine.

Izjava čeških gjaka. — Češki naprednjački gjaci u Slav. Pragu čute najbliže simpatije sa progonjenom hrvatskom mladeži. Izjavljuju se potpuno solidarnim sa hrv. djacim koji trpe za obranu svoje vrijegjene narodnosti; izjavljuju se proti svakomu nasilju i za ideje potpune slobode i narodne samostalnosti.

Pružamo braći Hrvatima iskreno desnicu k zajedničkom radu za slobodu i kličemo im:

„Však prije jednom den odplaty
A potom budem' soudit my.“

Češki napred. sveučilištni gjaci.

U Slav. Pragu 19 Novembra 1895.

Živjela braćo! Evala Vam!

Iz Hrvatske. — Nikoli pl. Czernkoviću i Juliu pl. Jelačiću pridružio se i barun Pavao Rauch mlagji sin pok. bana Raucha. Tako je nastala unionistična opozicija. Barun Rauch je velikaš, mlad i bogat čovjek. On je došao u sabor i tu držao oštar govor proti banu, komu je predbacio, da ništa ne čini za gospodarstveni napredak zemlje i hrvatskog naroda. Čujemo da bi se ovoj grupi mogao približiti i grof Pejačević i neki drugi velikaši. Oni stoje na nagodbi, te su za ugarsku državnu misao, ali vele da treba Hrvate sprijateljiti s Magjarima, a ne silom ih nagoniti pod njihov barjak, kao što se to sada čini. Pojavu ove opozicije primili su Magjari s velikim veseljem, pak se tako već počelo izvršivati ono, što smo mi u br. 44 tek nagovijestali.

Stranka prava u Dalmaciji. — Na 21 ov. mj. imali su naši prijatelji i sumišljenjaci u Spljetu sastanak da odluče o svom držanju naprama pravaškoj neslozi, koja je nastala u Banovini. Kako smo u prošlom broju predviđeli, zaključena je neutralnost. Skupština je izjavila, da žali razdor; da se ne izjavljuje ni za jednu ni za drugu frakciju; da će se držati uvijek pravaških načela, ali neće biti solidarna s nijednom frakcijom; preporuča umjerenost u pisanju, dok se ne povrate normalni odnošaji; dozivlje u pamet kako razdor škodi osobito Dalmaciji, a napokon oduševljeno pozdravlja omladinu, koja trpi s magjarske zastave. Resolucije bijahu primljene jednoglasno.

Radi magjarske zastave. — Velika se polemika vodi između rektora i sveuč. gjaka, koji nijesu zatvoreni. Rektor dr. Spevec kazao je, da su mu gjaci dali poštenu riječ, da će se za kraljeva dolaska mirno vladati, a gjaci govore da se to odnosilo samo za sveučilište, a da im je sam rektor rekao: „A vanka demonstrirajte kako hoćete; ako ćete i istući Banffy, to je vaš posao.“ Sada

se dr. Spevec pravda da to nije rekao, a gjaci vele da jest. Stvar još nije svršena nego će kako se čini i proti ovim gjacima biti povedena istraga.

Zatvoreni gjaci bijahu nenadno preneseni u Belovarske kaznionice, bez da su ih o tom obavijestili. To je uzrujalo građanstvo i matere. Dr. Banjavčić odmah je upitao vladu i prestojnik pravosudja odgovorio je da ih za to tamo dao premijestiti, jer su belovarske tamnice mnogo bolje i udobnije. Građanstvo svejedno sakuplja prinose u pomoć postradalim.

Oni Magjari koji su napanuli i ranili sina zastupnika dra. Franka bijahu riješeni radi pomanjkanja dokaza. Željeznički činovnici privediše im veliku ovaciju. Državni odvjetnik uložio je ništovnu žalbu.

Karlovački načelnik. — Na 25 ov. mj. birao je Karlovac svog načelnika. Jednoglasno je izabran dr. Ivan Banjavčić narodni zastupnik i opće obljubljeni hrvatski rodoljub. Ali pošto je ovaj otklonio tu čast, da kao pravaški zastupnik ne dogje u sukob sa svojim načelima, to je izabran drugi odlični otačbenik gosp. Josip Vrbanić, ljekarnik. Čestitamo!

Žalost. — Našeg prijatelja i odličnog sumišljenjaka dra. Frana Potočnjaka odvjetnika u Zelinu zadesila je teška nesreća. Na 19 ov. mj. umro mu je u Novom Vinodolu starac otac u 73 god. života. Mladom rodoljubu naše saučestvovanje!

Veselje. — Vrli Hrvat Bokelj prof. Vido Petričević vjenčao se sa gji. com Milkom Vrdoljak iz Imotskoga. Čestitamo.

Gosp. Mato Žile opć. taj. na Mljetu vjenčao se sa gji. com Paulinom Benić iz Cavtata. Svakom srećom.

Zaradi pošte. — Pišu nam iz Rijeke dubrovačke: Poštu brzog parobroda koji dolazi u petak na 6 ura u večer mi primamo tek u subotu (prva sela po podne pa redom), a ako hoćemo poslati u subotu listove, mora da su u jutro u sanduku. Inače ko hoće da na list odgovori valja da trči u Gruž na poštu, jer naš knjigonoša samo u jutro kupi listove, a kad se vraća dijeli poštu. Čujte i ovu! „Crvena Hrvatska“ izlazi u subotu na podne, a mi je primamo tek u ponedjeljak iza podne, dakle prije je u Beču čitaju nego u Rijeci, koja spada u okružje pošte najbliže Dubrovniku. Brzjav je još sporiji. Nazad nekoliko dana došao je jednoj djevojčici brzjav, pak je taj stajao u brzjavnom uredu puna dva dana. Da ne duljimo jadikovkama, molili bismo stariju vlast, da učini da i naša općina — mislimo jedina u svoj Dalmaciji koja pošte nema — bude barem nekako provigjena, tim više kad se zna da amo ima trgovaca i imućnih posjednika, koji sa svijetom rade. — *Riječanin trgovac.*

Pišu nam iz Trstenika: Kako nam javlja prijatelj iz Beča u predračunu za 1896 stoji prva isplać od for. 5000 i za našu luku. Čini nam se razmjerno mala svota, pošto je predračunano potrošiti 63000, te kad bi se toliko u buduće godišnje davalo, docna bi kraja vidili. Svakako mi se isto obradovamo, jer barem sad naš će pomorac moći mirno da provede bez pogibelji zimsko doba u svojoj luci. Svima koji su nam na ovo nastojali srdačno zahvaljujemo!

Gradska Kronika.

Pohvalno. — Gospogja Vinka Carić supruga prof. Carića u mjesto vijenca prigodom smrti svoga strica g. Vicka Buića trgovca u Staromgradu poslala je „Hrv. (gjačkom) pripomoćnom društvu u Beču“ 12 florina.

Dražba. — U četvrtak prodaše se na javnoj dražbi dvije trećine kuće pok. Pera Gjurasovića na Placi za 8002 flor. i nekoliko novčića.

Dopust. — Lučki kapetan gosp. Herman Mirošević dobio je dopust, te je ostavio upravu ureda gosp. Simu Pulicu.

Na poštarskom uredu. — Mnogi nam preporučuju, da molimo gl. upravu naše pošte, da učini neka ured za pošiljanje novaca bude u utor-

nik otvoren na 8 sati radi brzog riječkog parobroda, koji polazi na 10½ iz Gruža, jer inače ne može se poslati na vrijeme. I od sad je bio otvoren, pak, ne zna se zašto, novim satokazom ova korisna iznimka bila je ukinuta.

Dolazak Lloyd. — „Wurmbrand“, valja reći dolazi redovito. Ali trgovački od četvrtka u jutro zakasni uvijek najmanje tri sata. Još nikada nije došao u svoju uru. Ovo čekanje nije korisno udobnosti građanstva i trgovaca, pak bismo mogli ravnateljstvo društva, da uredi netačnost, ili da promijeni vozni red.

Oluja na moru. — Na zadnjem putovanju „Lapada“ put Trsta oluja je toliko bijesnila, da se utopilo 36 brava. Ovi bravi bijahu vlasništvo tvrtke Ivana Lucića i družine.

Kragja. — Neki Franulić poznat pod Imenom Trojo dignuo je iz lagje Iva Brbore razne robe u vrijednosti od 30 fior. te je bio zatvoren. Doznalo se da je tu robu prodao Grcima s jedne trabakule, na koje je pala opravdana sumnja, da su znali da kupuju ukradeno, pak su i oni predani sudu.

Metite u sebe doma! — „Dubrovnik“ u posljednjem broju objesio je na veliko zvono onaj pravaški razdor, pak nas između redaka tijekom kori i govori: cvo kakvi ste! A zašto? Jer se u banovini rascijepala stranka prava. Ako se po tome moćesuditi o načelu jedne stranke hoće li „Dubrovnik“ da mu nabrojimo koliko ima srpskih stranaka preko Velebita? Evo ih: „srpska magjarska“, „srpska samostalna“, „srpska radikalna“, „srpska liberalna“, „srpska narodna radikalna“ i „neodvisna srpska narodna radikalna stranka.“ Ovo je nešto više nego rascijep u stranci prava. Što se pak sve ove među sobom kolju, to treba vidjeti. U Srbiji pak ni mi, ni „Dubrovnik“ isti ne zna koliko ima tih stranaka i faksija. Rugala se dakle lopižica povrijezu — na žalost i nesreću cijeloga našega naroda koji srpskog toli hrvatskog plemena.

Diskoras na Poljani.

Vlaho. — Duše mi sad se gradi!
Ivo. — A što će bit još! Put oko grada, put u Rijeci, most priko Rijeke! Preparandija!
Vlaho. — Biće svega jedan milijun!
Ivo. — Hoće zanago. Moglo bi se koristiti i vrelo od Rijeke, da je sreća. Ondi ima vode i snage. Da se nađe kogod moge bi u jedan put učiniti dva posla. Zvili pat luce elettrica za grada i u isto doba baciti jednjem tubom vodu gori na kono. Tako bismo imali vode i svjetlosti.
Vlaho. — A bi li terno konat?
Ivo. — Kako ne? Gje se fatiga s forcem naturalom — kako je voda u Rijeci, dolazi te svjeđica elektrika, da ti gori svu noć, kakva tri solda. Učini sad konat koliko bi ti pošlo petrolja! A gje ti je što se bolje vidi! Malo po malo svi bi je introdukali, grad, lokande, kafe, soćetati, ospedo, oficija — perćino kuće private. A gje ti je opet voda!
Vlaho. — Vidim da bi bio dobar impreditur. A jesi li, kad govorimo o impiezama, prolego onu neku dikjaracijon u „Dubrovniku“? Što je ono?
Ivo. — Ono je gospodar Frano mislio, da su njega potvori, da je on di nascosto uhjgo s kapitalima u poso od nove kazernie, pa govori, da on nije dō ni solda.
Vlaho. — E, kako je ono?
Ivo. — Ja, mu da ti pravo rećem, ovdi vjerujem.
Vlaho. — A onijem drugijem što su se potpisali s njim?
Ivo. — I „jima! Ako je koji dō dinara na jedan dobar skonat, pak mu je drago da stvar pogje alavija. A što ćeš, svak gleda svoju koris! Govoru mi da su učinjeni toliki rikorsi, a onamo se na prešu gradi.
Vlaho. — Jerbo sam čuo, da im je Frano reko, da nemaju straha, da će se on zato misljat. Anci, ako ne faljivam, bio je i u Zadru.
Ivo. — Jadniće, ako se on ubiti s Jelićom znaće mu duša. Bolje bi mu bilo, da pogje subito u njega pitat prošćenje.
Vlaho. — To mu je govorio i gospodar Ivo. Ma Orlando duro. U ime srske omladine — nećes! Da sad? Ne-ma druge nego činit vizite Vodnici, Gausu i dum Baru. Oni su mu jedini ostali fedeli. Jadnoga Frančeska! Oni su vražije impreze svegi bile njegova rovina. Adio Ivo!
Ivo. — Adio bog s tobom!

Književnost.

„Matica Hrvatska.“ — došampala je svoje ovogodišnje knjige, i to na broj njih deset (devet za članove, a jednu u nakladi), te je i društveni knjigoveža već sa dvie trećine svoga posla gotov, tako da od strane „Matice“ ne će biti zapreke, da se knjige „Matice“ za god. 1895 prema obećanju oko Božića stanu dieliti, dotično razasijljati. Umoljavaju se usljed toga i gg. povjerenici i članovi „Matice“, da ne bude zapreke što skorijemu dieljenju, dotično razasijljanju „Matićinih“ knjiga, da se požure sa prijavami i sa uplatom prinosa, pošto do danas (unatoč što je rok prijave i uplate prinosa ustanovljen do 1. Prosinca) nije se upravi „Matice“ od prošlogodišnjih članova-prinosnika (9.792) prijavilo i uplatilo svoje prinose više nego oko pet (5) stotina članova.
„Matica Hrvatska“ nložila je i ove godine sav svoj trud, da i ovogodišnji njen književni dar ne zaostane u nijednom pogledu za prošlogodišnjim, pak očekuje stalno, da ne će ni ovogodišnji odziv članova „Matice“ biti manji od prošlogodišnjega.

Naklada ovogodišnjih „Matičinih“ knjiga je ravni 12 000 primjeraka, pak će se članovi „Matice“ na ovogodišnje knjige „Matice“ primati tako dugo, dok bude zalih knjiga, a knjige će se dostavljati gg. društvenim povjerenikom onim redom, kojim svoje članove prijave i njihove prinose upravi „Matice“ dostave.

Zagreb, 23 Studenoga 1895

Uprava „Matice Hrvatske.“

Kolendari. — Prvi koji su ove godine dobili bio je „Bog i Hrvati“ nakladom A. Scholca u Zagrebu, veliki kalendar sa lijepim i krasnim slikama. Zatim nas je knjižara Hartmana izoonadila čitavom gomilom svojih raznovrsnih kolendara. Tu je *Zvonimir, Živita Hrvatska, Zvekan, Gospodarski kalendar, Katolički, Šoštari, Pučki kalendar, Block-kalendar i Zadnji kalendar*, zatim njemački kalendar i ćirilicom za pravoslavne. Kako se vidi toga na izbor imade dosta, ali od svih najbolji su ipak „Bog i Hrvati“ i „Zvonimir“ koji obilnošću sadržaja toli slikama. U prvom ovom imadu i slike sa kraljeva boravka u Zagrebu, koje je tiskara A. Scholca izdala posebice u „Prosvjeti“ i u posebnoj „Spomenici“ na kraljev boravak, koju takogjer sa zahvalnošću primismo.

— Ivan Tomašić učitelj dječjačke škole u Zagrebu pozivlje na pretplatu svoje knjige „Gimnastične igre“ koja će izaći tiskom dioničke tiskare. Cijena će joj biti 1 flor. 50 novč., a predbrojbe se imaju dostaviti najkasnije do 10 Januara g. 1896.

— Glazbeno-pjevačko društvo „Vienac“ u nadb. sjemeništu javlja, da se od sada kod istoga društva može dobiti II. izdanje Biserica uz sniženu cieniu i to: sva pjevačka društva i knjižare za 60 novč., ostali pako za 80 novčica. U Zagrebu 1 Studena 1895 Juraj Kolb predsjednik.

Priopćeno *).

Mjesni srpski organ „Dubrovnik“ u br. 46 u člančiću pod naslovom *cijena kruha*, a potpisan Orlando, napanuo je industriju mlina i trgovinu brašna trgovca Iva Jelića, prikazujuć to kao njegov monopol na štetu puka, pak pozivlje općinu, da providi i da se opet uvedu uredbe po kojim bi ona ustanovljivala cijenu kruha.

Vidi se da je pisac, koji je s pravom uzeo ime sredovječnog Orlando, dugo spavao i da se tek probudio, kad ne zna, da novica zakona industrije 15 marta 1883 (B. L. I. br. 39) na temelju načela slobodne utakmice, uništila je ustanovu utanačivanja cijena kruha.

Mješte da se zalud muči da je opet uvede, neka se dobrotvorni Orlando obrati svojim prijateljima kapitalistima, onijem kojim znaju sudjelovati u masti, parobrodarstvu i poduzećima svake ruke, pa neka ih nagovori da podignu jedan mlin, otvore peć i prodavaju kruh po cijenu brašna. Tako će dignut Jeliću unišljeni monopol i pomoć puku za čijoj dobrobiti oni toliko plaću.

Dok to Orlando ne učini mi ćemo imat razloga da vjerujemo, da njegov korak nije nego osveta proti Jeliću, koji je ovih dana dokazao na javnoj prilici, da nije 160.000 fiorina (kako se u početku govorilo) nego više od 220.000, što će se potrošiti za kasernu u Gružu. Drugijem riječima, da kaserna neće poslije 25 godišta ostati općini za samijeh 30.000 fiorina, kako je to uvjeravao načelnik, nego za vas trošak. tako da će općina nakon dvadeset i pet godišta bit opterećena sa više hiljada fiorina za kamate, a neće se moći iz kaserne ništa izvaditi.

Ali ovim besposlicam ne bavi se Dubrovnik, kad je poduzeće korisno njegovim ljudima; ništa šteta prigovara onoj trojici vijećnika, koji su, po jednom listu, zaposleni u radnji Job-Vuletić za gradnju kazernice, te su glasovali za odobrenje odnosne pogodbe bez obzira na daleko korisniju ponudu Jelićevu, dignuvši tako općini prištednju od nekoliko hiljada fiorina. Još ćemo se baviti sličnim dokazima patriotizma.

Ovoliko „Dalmata“ u br. 93 ov. god. —
Neki grugjani.

Gosp. Eduardu Laugeru, Posebniku.

Pridružujem se radosno Vašoj ideji, da peticioniramo na car. vijeće za uništenje male lutrije. Da bi se to što prije polučilo.

Ja ću Vam samo pridodati neke podatke, koji bi rečenoj peticiji mogli služiti kao obrazloženje. Neću govoriti o moralno i narodno-ekonomskoj šteti male lutrije. Mi živimo u dobi realizma i čovjek mora uzeti druge argumente. Ja ću dokazati, da je mala lutrija nerazborita igra bez najmanje sreće. Sreća kod male lutrije iznosi 90 brojeva i tako je mogućnost pogoditi izvučeni broj = 1/90. Ako se izvlači 5 brojeva to je sreća 5/90 ili 1/18. Za igrača je samo jedan slučaj, za blagajnu 17 slučajeva povoljno, radi čega bi mu ova morala pripoznati osvem izdatka još sedamnaest puta toliko, odnosno 90 puta. Na protiv plaća se za neopredjeljeno vučenje, samo 14, a za opredijeljeno 57 puta više. Na jednaki način plaćaju se ambi, terni itd. Od 90 brojeva mogu se po nauci kombinacije napraviti 4005 raznih amba, 117,480 terni, 2,555,190 kvaterni i 43,949,268 kvinterni. Pošto u vučenju 5 bro-

jeva ima 10 amba, 10 terni i 5 kvaterni, te moraju dobiti iznositi za ambo 4005 za terni 11,749 za kvaterni 511,038, a za kvinterni 43,949,248 puta više! Mješte toga daju blagajne male lutrije za ambo, terni i quaterni samo 250, 5000 i 64.000 puta više, dok se quinterni i neisplaćuje. Osim toga ako se dobitci nagomilaju, blagajna se nešto ograniči. Većina igrača dakle ne može pro-ječno dobiti, a blagajna nikad ne izgubi. Napokon neće svote ne mogu se polučiti na maloj lutriji.

I ja držim rasudnu lutriju za izvršno nadomješćenje male lutrije te predlažem — da budemo posve na čistu s ovom institucijom — da se obratimo na generalde-biteura ugarske razredne lutrije Karla Heintze u Budhupešti, da nam dade plan ove igre, koja je u Ugarskoj toliko u praksi.

Karlo Muhr (u Linzu).

*(Uredništvo ne uzimlje odgovornosti. Ur.

JAVNA ZAHVALA.

Kojom potpisani, takogjer u ime dolje nabrojanih svojih rođjaka, tronutim srcem svoju harnost izjavljuje onima, koji su toli nježno nakanili, ublaživati mu tešku bô usljed nesmiljene smrti njegove supruge

MARE DELAĆ

rogi. Turović.

Hvala gosp. srežkom liječniku Dr. Jak. Solneru i gosp. pukov. liječniku Dr. Teich-u te primalji g.gji Vici Storeli i mojoj svastiki Katici Turović, koji su neumorno sva sredstva i svu moguću muku, sav trud i najnježniju njegovu uložili da spase život miloj pokojnici. — Hvala na po se gosp. mjesnome grad. župniku Dum. Angjelu Glaviću koji je za vrijeme bolovanja preminule često ju tješio.

Srdačna hvala pako miloj gospodi prof. trgovačke škole L. pl. Matulić-u, Peri Sambrailu, Jos. Budaliću, Niki Jančiću i Kostu Vrčeviću koji su mi samaritskim svojim djelom u zadnje trenutke oplakane pokojnice tugu ublažili.

Najdulju harnost očitujem dalje časnim obiteljima gosp. kotarskog sucu Pajtoni. okružnog mjernika Strake, trgovca Dorschnera koji su kao što predsjednik i potpresjednik i odlučnik društva „Slavulja“ gosp. Jos. Dorschner, Stan. Mateko, Ivo Kušec sa odborom istoga društva, položili vjenice na ljesu nezaboravne mi supruge.

Osobito obvezanim se pako osjećam prema pomenutoj gospodi rečnog odbora i drugim društvenicima „Slavulja“, koji su hrabro i obzirno nastojali da sproved dragih ostanaka pokojnice bude čim dostojniji dapače sjajan.

Srdačna hvala konačno svoj gospodi činovnicima, učiteljima, c. i k. podčastnicima i gragjanima, koji su bez razlike vjeroispovjesti moju nezaboravnu pokojnicu do hladnog groba dopratili.

Trebinje, dne 8 XI 1895

Tugujući

Mile Delać, suprug

takogjer u ime roditelja Frano i Mare Turović, brata Miha i sestara Katice i Marijane Turović.

15 KOMIDA FIOR. 5:75

ISTINA!

Navadkriljiva je moja
Austrija-Collection
koja sastoji iz 15 nakita.

SAMO ZA
FIOR. 5:75

Jedna zlatna facon-
ura Remontoir sa tačno
reguliranim strojem (86

sati) i emaillovanim brojevima. Pokrivala krasno izrezana ne mogu se razlikovati od pravoga zlata i ne gube sjaj.

Za tačnost ove ure dajem trogodišnju pismenu garanciju.

1 imit. zlat. lanac.	1 vrecicu za uru.
2 kom. puca za manšete posl.	1 žepno ogledalo u etuis.
1 krasni broš.	1 iglu
3 kom. puca za prsi imit. zl.	2 Zl. imit. prstena sa imit.
1 Patent-puca za oberlien.	briljantim i rubrinim.
1 fina igla za kravate.	

svih ovih 15 krasnih predmeta **fior. 5:75.**
zajedno sa urom vrijede samo

Šalje se pouzezen, ko mu se ne dopada vraće novac tvrtko satova:

Alfred Fischer, Wien I., Adlegasse Br. 12.

1—6

Belgijskih kunića (kunjelja)

Najbolja rasa na svijetu, par može važiti do 30 funata. Prodajem od 3-4 mjeseca za 3 fior.; oplodjene ženske i preko 10 mjeseca stare kuniće po 6 fior. — inclusive otprem. Da će doći zdravi jamčim.

Max Pauly u Köflachu (Štajerska).

1—12

BEČKO HRANIVO BRAŠNO

za djecu

F. GIACOMELLI

Fünfhaus, Robert Hamerlinggasse 1

— BEČ —

Nagrađena
sa
zlatnom medaljom

Patent za
Austro-Ugarska
i Italiju.

Priznata od prvih liječničkih auktoriteta i mnogobrojnih liječnika kao izvršno hranivo sredstvo u naknadu majčina mlijeka. Upotrebljuje se najbo jinn uspjehom u mnogim nahodištima i u bionicama za djecu. Zaslužuje da ga svaka majka pokuša.

Prodaja se kod gosp. Nika Viskovića, ljekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske.

Mali lončić 45 nč., veliki lončić 80 nč.

5—52

CHINA SERRAVALLO PUNA ŽELJEZA

neophodno potrebna slabim i onim koji se oporavljaju
podražuje tek — jača živce — preporagja krv

Srebrne kolajne:

XI. Liječnički kongres Rim 1894, IV. tal. kongres kemije i farmacije
Napulj 1894.

Zlatne kolajne:

Megjuunarodne izložbe Mleci 1894, Kiel 1894, Amsterdam 1894, Berlin 1895.

Preko 300 liječničkih svjedočba.

Toplo preporučeno od prvih liječnika kao: dvorskog savjet. prof. dr. Braun, dvor. savjet. dr. Drasche, prof. dr. harun Kraft-Ebing, prof. dr. Monti, prof. dr. pl. Mosetig-Moorhof, prof. dr. Neusser, prof. dr. Schauta, prof. dr. Weinlechner itd. itd.

Ovaj izvršni okrepljujući lijek daje se vrlo lako i djeci i gospogjama radi svog izvršnog teka.

LEKARNICA SERRAVALLO TRST.

Prodaje se u Dubrovniku fior. 1: 10 novč. flaša od ½ litre
2 fior. flaša od 1 litre.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na pò godine flor. 2; za *Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4: 50, na pò godine flor. 2: 25; za *inozemstvo* flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ve vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi kojise više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Srbi na Upravi grada Dubrovnika.

Fakat o kome ćemo govoriti i ako na prvi pogled lokalne naravi, svojom tegobom nadilazi granice mjesnih interesa, te će zanimati i one, koji nijesu zvani da se u prvom redu bave interesima našega građanstva. Premda u nas u gradu svak pozná predmet, o kome ćemo se baviti, potreba je, da izvanjskoj publici stvar nešto rasvijetlimo.

Ovoga ljeta zaključilo je općinsko vijeće dubrovačko, da općina uzme na sebe gradnju velikih vojničkih kasarna, što će se podignuti u Gružu, te joj dozvolilo, da učini zajam od 180.000 flor. — Zajam je doista bio sklopljen sa dubrovačkim institutom „Blago Djelo“, koje je dalo novce uz 4½/o, Svi vijećnici bez razlike stranaka pristali su da se gradi ova kasarna, koja će biti od koristi našem građanstvu i našijem sinovima, te i du u vojnike. Svak je radosno dozvolio da općina, uz označene uvjete, poduzme ovu dosta veliku radnju, koja ne samo što nije mogla opteretiti nas novijem porezima, nego po uvjetima ponugjenim od vojničke vlasti bila bi za općinu j. dna ne mala dobit.

Pa kako su pri tom postupala gospoda Srbi, koji i ako u manjini, sačinjavaju sa načelnikom gosp. bar. Gondolom većinu u upraviteljstvu? Odgovor na ovo pitanje prepuštamo dvojici građana: gosp. Ivu Jeliću trgovcu i veleposjedniku u Dubrovniku i gosp. Božu Mičiću. opć. vijećniku i blagajniku „Blagoga Djela.“ Oni su učinili proti zaključcima Općinskog Upraviteljstva dva utoka, koja ovdje u cjelini donosimo:

Utok g. Iva Jelića glasi:

Visoki Odbore! U sjedaici držanoj dne 8 tek. Novembra općinsko Vijeće općine Dubrovnika odbacilo je molbu niže potpisanog, u kojoj isti podnio je ponudu za gradnju nove vojarne u Gružu sa 10/o niže od ponude učinjene sa strane Paska Joba i Sava Vuletića za tu gradnju i odobrilo je poduzetnu pogodbu te vojarne na korist ovih zadnjih. Proti zaključcima općinskog Vijeća niže potpisani ulaže slijedeći

U t o k.

U dražbenome Oglasu 4/10 1895 Br. 2531 za gradnju nove kasarne u Gružu bile su stavljene na dražbu putem ponude sve dotične zemljarske, zidarske, udesalačke, vojarske, kronarske i drvodjelske radnje, koje su za gori rečenu gradnju potrebite pa i oskrbu neragjenog i ragjenog gvozdja.

U tome dražbenome oglasu bilo je rečeno da približna cijena *svijuh radnja* iznosi okolo flor. 160.000 i da trebovnik sa dražbenim uvjetima i sa osnovnim nacrtima izloženi su kod Općine Dubrovačke svaki dan kroz obične uredovne satove od 9—1 u jutro, a od 4—7 na večer.

Ali ako je tako bilo proglašeno, općinsko Opraviteljstvo ipak nije se držalo ponipošto proglašenih uvjeta. A da je to doista tako dokazaće slijedeće okolnosti koje se navagjaju.

U prva dva dana od kada je bio proglašen društveni Oglas, trebovnik sa uvjetima koji je sastojao od više djela, bio je izložen *samo u njemačkom jeziku*, jednom jeziku koji nije jezik zemlje naše niti Općine, koja ju prestavlja. U tome trebovniku ukupna cijena *svijuh radnja* bilo je nošena sa preko f. 220.000, a taj trebovnik služio je

općinskome upraviteljstvu za temelj dražbenog oglasa.

Iza gorirečena dva dana trebovnik sa uvjetima nije se više nalazio izložen u općinskome Uredu, jer je bio oduzet da bude protumačen i pripisan na talijanski jezik, uslijed česa kako bi se prevagjalo tako bi se izlagalo, ali ipak netom zadnji dan prije dražbe bio je izložen najpoglavitiji trebovnik, koji se je odnosio na najpoglavitiju gradnju i koji iznosi ukupnu svotu od flor. 90.000. U taj zadnji dan dakle bio je izložen ukupni trebovnik sa uvjetima. U trebovniku na talijanskom jeziku bilo je uvršteno *neklih preinaka* i bile su posve izključene sve drvodjelske i neke druge radnje, a svota inih radnja iznosilo je preko flor. 180.000.

Do dana ustanovljena za predaje ponuda nije stigla nego samo jedna ponuda družine Job-Vuletić, koji po svoj prilici biti će bili već davno u posjedu dotičnog trebovnika i drugih izprava, te su mogli lasno i sa udobnošći sve pretresati i odlučiti se za ponudu glede vojarne.

Razlog pak da uslijed one dražbe nije se prikazao nego samo jedan ponuditelj, sastoji u tome, da pošto trebovnik sa uvjetima *nije bio izložen za sve vrijeme nego samo u zadnji dan i pošto je nastalo razlika u cjeni izmegj utrebovnika u njemačkom jeziku i onog u talijanskome i dražbenoga oglasa*, niko nije mogao u ono kratko vrijeme preduzeti sve korake za dotične informacije za proračunanje, u svahu da ima pod okom jedan ozbiljni temelj potrebit da učini jednu ponudu.

U nazočnome slučaju radi se o jednoj vojarni, za koju će se bez dvojbe potrošiti preko flor. 220.000 te je naravno da uslijed sve one konfuzije i dotičnih protinaslovja izmegju dražbenoga oglasa i trebovnika nije niko mogao tako *nesmotreno* baciti ponudu; jer za jednu takovu ponudu treba i dotično vrijeme za uzeti u obzir sve okolnosti, sve promisliti, pak na temelju jednog zdravog proračuna ponudu učiniti.

Današnji utočnik u društvu sa kamenarima Baldom Mišković i Tonkom Matičević imali su ozbiljnu namjeru, da učine ponudu za gradnju vojarne, ali je nijesu mogli učiniti, jer vrijeme bilo je posve kratko, a konfuzija tako velika izmegju uvjeta dražbenog oglasa i trebovnika, da nije utočniku bilo moguće to učiniti do dana uročenog u gore navedenom oglasu.

Kako se tumači i opravdati može, da općinsko upraviteljstvo naznačilo je u dražbenome oglasu, da sve radnje uključeno drvodjelske iznosile su flor. 160.000, dočim po trebovniku sastavljenome u njemačkome jeziku, ti troškovi stižu svotu od preko flor. 220.000?

Naravno da pri tom abnormalnome teku stvari, nikome nije moguće bilo podati jednu ponudu, već samo onim, koji su imali i mogli lako davno prije dobiti narise i trebovnike.

Ponuda učinjena od utočnika jest puno korisnija od one učinjene od družine Job-Vuletić, i zato je za čudo kako općinsko Vijeće nije *barem* odredilo jednu novu dražbu.

Razlozi navedeni da jedna nova dražba mo-

gla bi protegnuti radnju te tim nanijeti višu štetu, nemaju nikakvog smisla ni temelja, kad se pomisli da u svemu tome poslu moglo bi se izgubiti mjesec dana. A zar za mjesec dana ima se žrtvovati gorirečena razlika, a možda i veća?

Možda da pri novoj dražbi bit će i drugih ponuditelja i jeftinijeh cijena, te se pita zašto se nema obaviti jedna nova dražba za opću korist i korist općine?

Stalno je da ponuda Jelića puno je korisnija od one Joba-Vuletić, a tada zašto prama toj *pozitivnoj koristi* imaju se u obzir uzeti neki *eventualni* slučaj za žrtvovati prvu ovim zadnjim?

Trošak koji dubrovačka općina na sebe prima jest ogroman. Zato treba da se sve bolje pretrese i razmisli, a naročito, da se bude starati eda se što manjim troškom čini izvesti gradnju vojarne, pošto novi porez koji će postati uslijed tih troškova za općinare biti će vjekovit. Po dražbenome oglasu, troškovi za cijelu gradnju vojarne iznosili bi po prilici 160.000 flor., dočim po trebovniku u njemačkom jeziku, stignuti će do preko 220.000 flor.

Taka razlika dakle od 60.000 flor. nije kadra da prikloni Vijeće na jednu novu dražbu? Nije li u interesu cijele općine da se svako poduzeće za račun općine izvede sa što manjim mogućim troškom? Zašto su iz pogodbe učinjene sa Jobom-Vuletić isključene drvodjelske i druge radnje, kad iste su sadržane u dražbenom oglasu i u iznosu u istome naznačenu? Ako pak pazimo na isto glasovanje imamo zaključiti da izmegju većine postignute za predlog općinskog upraviteljstva i glasova protivnog predloga nema razlike nego od 1 i 2 glasa, i taj fakat pruža nam najbolji dokaz, da predlog općinskog opraviteljstva nije toliko koristan Općini koliko se misli, jer da je tako, bilo bi barem više vijećnika glasovalo sa većinom, ili bila bi se postigla jednoglasnost.

Gradnja nove vojarne zauzimalje interese cijele općine i bezdvojbeno je, da svaki od gosp. vijećnika da je predlog općinskog opraviteljstva koristan, bio bi za taj predlog glasovao. Ali osim toga treba nadodati da iza kako je prošao rok od ponude, općinsko vijeće bilo je nakon malo dana pozvato. Po § 41 op. prav. općinsko Vijeće rasuđuje o tužbama proti odredbam općinskoga opraviteljstva kad su se tužbe podnesene kroz 14 dana roka. Općinsko vijeće dakle imalo je biti pozvano netom iza tog roka, jer je svakome prosto podnijeti tužbu ili utok proti odredbam općinskog opraviteljstva, kako je baš to i utočnik učinio, pošto je on utok podnio na općinsko Vijeće proti dražbi držanoj od općinskog upraviteljstva glede nove vojarne, kako to proizlazi iz rubrike koja se prilaže pod A. I to je dakle jedan razlog koji uništjuje zaključke općinskog Vijeća glede vojarne. Po § 43 op. prav. općinski načelnik barem tri dana prije skupštine ima javiti poslove svim članovima Vijeća. U konkretnome slučaju netom dne 6 tek. Novembra počelo se dostavljati gosp. vijećnicima pozive na Vijeće, a Vijeće se je držalo dne 8 tek. Novembra tako da i ti zakoniti prepis nije bio poštovan.

U ovome poslu tim više se zahtijevalo, da se općina drži strogo tog prepisa, jer se bavi o važnome predmetu, za koji svakome valja da se ostavi na raspoloženje dotično vrijeme, da svaki član Vijeća može razgledati stvar. Ima suviše da pozivnica na Vijeće nije bila ni dostavljena vijećniku gosp. Saraki, koji nije na sjednicu ni pristupio i koji bi bezdvojbeno bio glasovao proti predlogu općinskog upraviteljstva, te tako ovaj bi bio pao.

Sve te protuzakonitosti uništavaju sve zaključke općinskog Vijeća glede nove vojarne. Nadodaje se pak, da općinsko upraviteljstvo prije nego je izdalo dražbeni oglas imalo je biti na to uoblašteno od općinskog Vijeća, jer općinsko Vijeće nije po nipošto dalo ikakav nalog upraviteljstvu, da uvrsti one uvjete koji su sadržani u dražbenome oglasu. Općinsko upraviteljstvo dakle i u tome smislu nije postupalo zakonito, te iz toga razloga zaključci općinskog Vijeća biti će uništeni.

Pošto pak u zapisniku općinskog Vijeća stoji da utočnikovi navodi glede držanja dražbe navedeni u molbi i ovdje opetovani ne odgovaraju istini, utočnik za dokazati istinitost svojih tvrdnja moli da se saslušaju svjedoci Dr. Baldo de Gradi, Baldo Mišković, Tonko Matičević, Michele Jančić svi iz Dubrovnika, a utočnik isti opetuje, da je sve istina ono što je on naveo.

Na temelju dakle navedenih razloga utočnik se obraća Visokomu Odboru molbom da izvoli uništiti napomenute zaključke općinskog Vijeća općine Dubrovačke primljene u sjednici 8 tek. Novembra, sa kojom bi odbačena molba utočnika za nižu ponudu gradnje nove vojarne u Gružu i odobrena poduzetna pogodba za gradnju te vojarne na korist Paska Joba i Sava Vuletića.

Ivo Jelich.

Evo zatim utoka gosp. Mičića:

Proti zaključku dubrovačkog Vijeća prihvaćenom u sjednici 8 tek. glede odobrenja pogodbe za gragju kasarne u Gružu, potpisani, s toga što onu pogodbu smatra štetnom za općinu, ulaže slijedeći:

U t o k.

Još u sjednici 22 Maja 1895. Općinskog Vijeća gosp. Načelnik prestavi kako bi bilo korisno za Dubrovačku Općinu da sagradi kasarnu za c. k. Dobrobranstvo i kako bi trošak za gragju, nabavu zemljišta, nacrt i trebovnik zapao općinu f. 180.000 a možda i manje, jer da je po prilici toliko bilo predračunano za normalnu kasarnu, te se je imala sagraditi u Ercegnovomu.

Zatim predloži da se uoblasti Opć. Uprav. da preduzme potrebite korake za uglavljenje zajma od f. 180.000, pod uvjetom da se ova glavnica isplati u roku od 25 godina godišnjim najmom od f. 11.400 koji bi Vlada, kroz 25 godina, isplaćivala Općini. Nastavi napokon, da bi kasarna nakon rečenog roka ostala vlasništvo Općine sa samim preostatom duga od kakvih 30.000 for.

Općinsko Vijeće, cijeneći da predlog gosp. Načelnika ne će nanijeti štete Općini, i uvaživ da bi nakon 25 godina mogla ostati Općini cijela zgrada za 30.000 f. dok u slučaju da bi Vlada otkazala najmovinu zgrade uvijek predstavljala bi vrijednost od 50.000 f. uoblasti Upraviteljstvo da sklopi zajam, kupi zemlju i podnese svoj rad vijeću na odobrenje.

Ovoliku, a ne veću svotu, cijeniło je Vijeće da Općina može žrtvovati u poslu gragje kasarne u Gružu.

Dne 3 Jula 1895 Općinsko Vijeće odobri pogodbu za nabavu zemljišta u iznosu od f. 8000 a u sjednici 14 Avgusta 1895 odobri i pogodbu zajma za f. 180.000.

Trebalo je sve ovo ovdje navesti, da se vidi kako je tekla cijela stvar.

A sada da vidimo što je uradilo Opć. Uprav. i kako je izvršilo zadaću te mu je Vijeće bilo povjerilo. Na žalost naprosto i nesmotreno!

Mješte da svaki svoj korak, u ovako važnom poslu, podnese Vijeću da ga pomnjivo i svestrano prouči, ono je, nečuvenom lakoumnosću, držalo tražbu, sklopilo pogodbu, dalo poduzetnicima uoblaštenje da počnu radnju, i tek onda donijelo Vijeću cijelu stvar na odobrenje.

O tome se je držala glasovita sjednica dne 8 tek. Novembra. U pogodbi podnesenoj Vijeću isključene su sve drvodjelske radnje, a one pako

koje su u njoj sadržane, proračunane su na temelju unitarnih cijena a ne ukupno, tako da Vijeće nije bilo u stanju da prosudi koliko će, kad bude svršena, zapasti cijela gradnja! Dakle zatvorenih oči, odobriti unaprijeda neizvjestan trošak, pa ga poslije nametnuti općinarima, kao božićni dar, neka ga prirezima podmire!

Na prosvjed Vijećnika gosp. D.ra Čingrije, koji je govorio i u ime svojih drugova, gosp. Načelnik, odvrati, da radnje nasene u pogodbi iznose po prilici trošak od f. 160.000, a da se u svim sličnim poduzećima običava iznijeti na dražbu napose zidarske a napose drvodjelske radnje.

To razloženje gosp. Načelnika bilo bi tačno, kad bi Trebovnici pojedinih radnja nosili, svaki po sebi, *ukupni* trošak; ali onaj uglavljene pogodbe — to se ne da poreći — osnovan je na unitarnim cijenama.

Pita se sada je li smjelo Opć. Oprav.:

1.o Uzeti u obzir trebovnik koji iznosi ukupni trošak od f. 220.000, dok ga je vijeće bilo uoblastilo do samih 160.000 ubrajući u ovu svotu i cijenu zemljišta?

2.o Držati dražbu na temelju unitarnih cijena, po kojima Vijeće nije u stanju da posudi ukupni konačni trošak?

3.o Postaviti na dražbu poduzeće, bez drvodjelske radnje, u iznosu od f. 160.000, dok je bilo uoblašteno od Vijeća (obzirom na trošak za nabavu zemljišta, za nacrt, trebovnik, pogodbu itd., koji bi najmanje dosegao do f. 14000) da potroši za sve samo uzajmljenu svotu od f. 180.000, od koje, notabene, danas prostaju samo f. 166.000?

4.o Kako je mogao biti govor od f. 160.000 za nepotpunu radnju, kad ova, po trebovniku, iznosi f. 181.000?

5.o Kako je moglo dopustiti poduzeću da počne radnje prije odobrenja pogodbe, sa strane vijeća općinskog?

6.o Te napokon, je li se pristojalo općin. upraviteljstvu, da prije nego proteče rok za utoke, dozvoli poduzeću da slijedi radnju pogodbe, za koju je sam načelnikov glas odlučio, dok druga polovina vijećnik prisutni pa i oni neprisutni i cijelo gragjanstvo, živo protestiraju proti tom ekonomičnom porazu dubrovačke općine?

Na osnovi onoga što je učinilo Opć. Uprav. valja računati da će kasarna proždrijeti:

Za poduzeće zidarsko	f. 181.000 —
za " drvodjelsko	" 40.000* —
za adicijonalne radnje, barem	" 20 000 —
U najsretnijem slučaju	ukupno f. 241.000 —

A od zajma preostaju, kako je gore rečeno, po prilici samih f. 166.000 —

Dakle, u najsretnijem slučaju falilo bi f. 75.000 —

Ko će uzajmiti Općini ovaj novac, a kad bi i to bilo, uz koju kamatu? — pa kad bi i kamata razložita bila, pita se otkle će se dug isplatiti? Ničim drugim nego općinskim prirezima, jer najmovinom kasarne treba isplatiti uzajmljenu glavnica od f. 180.000.

Očevidno je da bi se tako općinski prinesli za 25 godina strašno povisili.

Godišnja najmovina kasarne iznosi f. 11400. Cijela ova svota ide na račun kamate uzajmljene glavnice od f. 180.000, i ne preostaje ništa za uzdržavanje šest zgrada, za nabavu vode, bjeljenje, čišćenje itd. Ali nekakav trošak ipak treba ustanoviti za to, recimo godišnjih f. 1400 —

Kad se tomu pridruži kamata od 4 ½ o/o na novi zajam od f. 75000, koji će se morati učiniti jer, ne dosta je novca f. 3375 —

Godišnji teret na općinske prireze — iznosi o bi f. 4775 —

Ova svota od f. 4775 može se uzeti kao tačna kad bi se našlo patrijota koji bi dali novac i zadovoljeli se kamatom od 4 ½ o/o — a to je svakako sumnjivo.

Nego ima još nešto. Reklo se da bi Općina, nakon 25 godišta najma bila još dužna oko 30.000 f. ali da bi joj za to ostala kasarna. Ako se tome dugu priključi novi zajam od f. 75.000, presretni općinari dubrovački bili bi dužni glavnica od f. 105.000.

*) Ovdje utočnik računa kovačke, bravarske i druge unitarne radnje. Op. Ur.

Kad bi pak Općina morala da svojim prirezima isplati f. 105.000 u obrocima, tad bismo bili sa svim upropašćeni!

Šta misli Opć. Upr. da sino mi kakvi mameluci kojima se može dati razumjeti . . . što mu drago, i nametat nam poreze ufajuč, da mi već sada nijesmo u stanju da predvidimo što nas čeka?

Ruku na prsi, na stranu svaka stranačka strasti, nek isto Opć. Upr. prosudi je li ili nije ovo propast općine?

Cijela ova stvar, kô da je učinjena što nô se reče „a tamburo battente,“ a ipak u poslu ovako zamašne važnosti, bila je dužnost proučiti kako bi se gradnja jeftinije izvela; a ne ovako na laku ruku bacati hiljade, na korist pojedinaca a na golemu štetu cijeloga pučanstva koji je i odveć optrećen.

Nek se ne reče da je Općina morala ovako postupati radi prešnosti, jer da se mora kasarna zgraditi do svrhe februara 1897 i do tog roka isprazniti kuće u kojim je sada smješteno domobranstvo. Tome bi Opć. Upr. moglo doskočiti plaćajući za kratko vrijeme, sadašnjim vlastnicim nam, pa bilo makar sa 3000, — 6000, — 8000, — 10.000 f. na godinu, oni bi još ostali harni općini, a općinari i još više.

Nadodati je napokon da su cijene sadržane u trebovniku odveć pretjerane, jer u radnja ma vlada takav luksus da ga ne bi našao ni u palači kakvog bogataša. Vještaci koji pregledaše trebovnik tvrde da se normalna kasarna u Gružu može sagraditi samim 160.000 flor.

Na temelju gore navedenih razloga, dolje potpisani traži da taj V. Zemaljski Odbor uništi pogodbu sklopljenu sa gg. P. J. i S. V. glede gradnje domobranske kasarne u Gružu, i u isto doba da naredi opć. upr. da dađe napraviti redovit trebovnik, koji ukupno za cijelu gradnju ne bi smio da prekorači svotu od 160.000 flor. — jer bi drukčije ova općina troškom od 240.000 flor. za gradnju, godišnjim teretom povrh poreza od flor. 4775 i ne isplaćenom glavnicom od flor. 105.000, bila ekonomično upravo upropašćena.

Božo Mičić.

* * *

— Nepristrano i trijezno gragjanstvo Dubrovačko najbolje će komentirati postupanje načelnika gosp. baruna Gondole, c. k. komornika i člana gospodске kuće i njegovijeh Srba. Ovi utoci izazivlju takovih refleksija da se mi i nehotice pitamo: zar nije „načelo“ u njima istaknuto bilo ono, koje je vodilo naše Srbe, da zasjednu na upravu grada Dubrovnika?

Zaludu se Orlando u „Dubrovniku“ znoji, da pitanje skrene sa svoga puta, pak se u to ime služi i osvadama. Nije istina da je iko protivan gradnji nove velike kasarne, kako on svojim čitateljima hoće da predoči. Svi vijećnici bez razlike stranaka primili su predlog i uoblastili općinsko upraviteljstvo, da sklopi zajam, jer su uvjereni da stvar, onako kako je bila predočena, koristiće našemu gradu. Ne treba mu zato dokazivati ono o čemu je svak uvjeren. Ono što se je poslije dogodilo iznenadilo je svakoga. Isto tako niko ga nema proti poduzetnicima, koji su mimogred rečeno Srbi. Oni su samo gledali svoju korist. Pitanje je jesu li g. načelnik i srpski vijećnici gledali ovdje korist Dubrovnika?

Ovoliko kao ilustracija načelnikovanja gosp. baruna i slobodoumnih ideala srpske dubrovačke omladine. Gornji utoci pokazaaše, da oni u poslima „dične srpske Atene“ umiju biti vrlo praktična duha. Mi im ne zavijgamo.

Vjera i narodnost.

Naši Srbi uprav su čudni ljudi. Kad se tiče katolika našera roda i jezika, ili braće muhamedanaca, onda im se razveže liberalni jezik, pa tumače put sve četiri strane svijeta, kako vjera ne dijeli narodnost, kako je brat mio koje vjere bio, a vijek napretka prima ga svejedno u svoje krilo i kako katolici i muhamedanci i pravoslavni mogu i moraju biti po narodnosti jedno, a to jedno nijesu naravno niko drugi nego samo — Srbi.

A kad mi po toj istoj narodnoj teoriji, po kojoj dopuštamo da katolik može, dapače mora

biti Srbin, ako je Srbin rođen, kad ih mi onako od šale pitamo: *a mogu li pravoslavni biti Hrvati?* — e onda se oni čine nevješti pak obično pređu tako pitanje. Oni, kako se ono reče, na to uho dobro ne čuju.

U predzadnjem broju mi smo bacili par riječi o pravoslavnom elementu u užoj Hrvatskoj. pak smo kazali kako tamo ima puno čestitih i učenih Hrvata pravoslavne vjere, što više izmed onih zbog zastave zatvorenih gjaka ima takogjer više hrišćanskih Hrvata. I na ovo nadovezamo neke bilješke, kako vjera ne djeli narodnost.

Naš „Dubrovnik“ čim je pročitao ovo razlaganje, našao je da su to nekakvi „lukavi poslovi“. On misli da je tu nešto drugo po srijedi, radi čega se „Cr. Hrv.“ ulagiva „onijem otačbenicima i onijem akademičkim gragjanima pravoslavne vjere, koji iz poznatih nam razloga *hoće* danas da su Hrvati...“

Ovo „hoće“ „Dubrovnik“ je nabaška podvukao. Dakle oni *hoće* da su Hrvati, ali Hrvati nijesu? A zašto nijesu? Odgovor na ovo pitanje ostalo je u peru liberalnog „Dubrovnikova“ pisca, da se jadan ne poreče. Tā za to što su pravoslavne vjere!

Evo ovo se zove bizantinstvo. Svi srbi, baška vjera baška narodnost, ama ni onaj hrišćavin u Zagrebu nije Hrvat, jer je *srpske* vjere! Ovo je zaključak iz „Dubrovnikova“: „*hoće* da su Hrvati.“

U navedenom članku mi smo rekli: „Ima Srba, dakako da ih ima.“ „Dubrovnik“ to prenosi ne spominjujuć da je za ovom stavkom slijedilo: „Ama jesu li svi pravoslavni — Srbi?“ On to za to ispušta da ne potakne svoje čitatelje na razmišljanje, u čemu bi on samo izgubio. Pak se onda čudom čudi što smo mi rekli, da *ima Srba*, te govori da je ova popustljivost zato, što nam je došao luč do nokata!

Kakva popustljivost? Kakav luč? *Kad smo mi rekli, da nema Srba?* Ovo se zove upravo zagagat narod!

Mi ne govorimo da Srba nema, tim što poričemo, da je srpsko sve ono, što Srbima u glavu šune, da nam svojataju. *Ima Srba, ali nema srpske vjere!* „Dubrovnik“ i njegovi drugovi to ne mogu da razumiju, ali mi im nijesmo krivi. To je plod natražnjačkog odgoja onih svećenika, koji im pobrkaju vjerske i narodne pojmove.

U Hrvatskoj *svi* pravoslavni bijahu do nedavna Hrvati, pak su nam dali takovih umnika, kojim će slava u hrvatstvu vječno sjati. U Dalmaciji i danas pravoslavni vele da su Hrvati. I u Dalmaciji bilo je odličnih hrvatskih pjesnika i rodoljuba pravoslavne vjere. Danas popovi i inteligencija zovu se Srbima. A zašto? Bi li nam „Dubrovnik“ umio odgovoriti na ovo pitanje. Bi li nam onda po duši kazao: ko mješa vjeru s narodnošću? Ko se vjerom služi u političke svrhe?

Idemo još dalje. U Trstu i u Kranjskoj biće jedno 50 izobraženih Slovenaca, koji pripadaju pravoslavnoj vjeri. Molili bismo „Dubrovnik“, da nam odgovori, je su li i oni Srbi? Jesu li i oni sljedbenici *srpske vjere*? U Pragu i Češkoj ima danas više od stotine pravoslavnih Čeha. Po „Dubrovnikovoj“ teoriji, oni više nijesu Česi. Oni tek „*hoće*“ da su Česi, ali oni su pravi pravcati Srbi, jer pripadaju: „svetoj *srpsko*-pravoslavnoj vjeri“.

Evo do kakvih zaključaka dovodi srpski šovinizam i njegova vjerska intolerancija.

Naši Dopisi.

Dobrota, 3 Decembra.

„Mlad umire, ko je Bogu drag.“
Menandro.

(† *Osmrtica*). Dne 1 tek. u najljepšem cvijetu mladosti, petnaestgodišnji *Držislav Mata Radimira*, učenik V. razr. kot. gymn. usnuo je u Gospodinu, iza višednevne teške bolesti, angio-skom ustrpljivošću podnešene, opskrbljen svetotajstvima umirućih — svetom uprav smrću. — Mili *Držislav!* Uzdanka svojih, ponos otačbine, dika vjere! — Dobar, učen, uljudan i u svemu prijazan. — U ponašanju i nastojanju izgledan; u drugovanju i općenju uzoran. Poštenjak uprav do skrajnosti, iskreni prijatelj i drug do odanosti; čiste savjesti; srca plemenita. — U nauku marljiv, u školi odlikovan; van škole ponešen za glaz-

bon, omiljenim svojim tamburicama. — Mladenačkim zanosom, u rodoljubnom svom srcu preodan hrvatskom svom narodu, iz kog je poput mionirskog cvijetka rastao i lijepo se razvijao. — Ali vajme! Tuge i nevolje! Nenadno ga spopadne nemila holest i pokosi ga. Zalud požrtvovna njega i nastojanje obitelji liječnika i ostalih. Zalud sve! Svemoguć ga volio kod sebe u raju među odbačenicima, nego da vehne u ovoj tužnoj dolini. Vajme! Plaćite roditelji, braćo i svojto nema vam vaše uzdanice. Plaći otačbino tvog ponosa nema. Plaćite vjernici, nestalo je vaše dike. Plaćimo i mi prijatelji, omiljenog nam *Držislava* nema više!... — Nu dā. Nē, nē! Nemojte plakati. Tješite se. Suze vaše oterite. *Držislav* se porodio za bolji svijet. Preselio bo se u vječnost. Iz sadašnjeg svog boravišta lakše će izvesti u djelo namisli plemenitosti svoje. Sa nebeskih visina, prost i lišen zemaljskih briga, tuga i nevolja molit će se stalno uspješnije za ucviljene roditelje, ožalošćenu braću, svojtu i za nas prijatelje. Sjećat će se rodne Dobrote, rastrgane Hrvatske i svete nam vjere. Dā, *Držislave*, moli, neprestano moli! Tvoja će nam slika vavjek pred očima lebdjeti. Ogledalom ćeš nam biti. Nećemo te nigda zaboraviti. Nigda ter nigda! — Raja se nauživao i počivao u miru! —

Prijatelji.

Bihać, 25 Novembra.

(*Naše džamije*). Gospodin uredniče! Dvijo riječi iz ovih krajeva. Ljetos bi vladila podnešena molba preko naše vakufske komisije u Sarajevu po mutevelliji Mehagi Hadžiabdiću iz Bišća, da dade novaca i šume za popravak džamije. Molba je bila uslišana, te se odmah preduzela gradnja okorabljenе džamije u Gornjem Prekuzelu, te je ta džamija i njezina munara po trudu i nastojanju Mehage ovih dana lijepo dovršena. Ja htjedoh ovo javiti da iznesem pred moju braću muslomane, kako se Hadžiabdić ljudski zauzimlje za naše stvari i naše svetinje. Mnogo toga grize zub vremena, ima dosta našijeh džamija koje su zapuštene. pak ako se za njih ne providi, izgledaće do brzo kao ruševine. Potičem zato moju braću, da u svakom mjestu svim silama upru, da naše stvari ne propadu. Ima vakuf, ima vlada, pak neka se njima obrate. Vlada će dati pomoći za ovu stvar, jer i mi plaćamo porez kô i svaki drugi ako ne još više od svih vjera u Bosni i Hercegovini. Ne bacajmo s uma našeg rahatluca. Neka nam je i on emin, ko što je naš irz, naš mal i džan. Ja rekoh u najboljoj namjeri, a do dobrih je ljudi, da me poslušaju.

Mukibbi reatan Bioceli.

Pogled po svijetu.

— Umro je austrijski državnik bivši ministar presjednik grof Taffe. — Srpski radikali izjaviše se protivni reviziji ustava god. 1869 naznačenom u prijestolnom govoru. — Turska je mobilizacijom svojih bataljuna pokazala veliku nesposobnost za uspostavljenje mira. — *Pokrajinski sabori u Austriji sazvaće se za 28 ov. mjeseca.*

Domaće vijesti.

Težnja za slogom. — Zadnji dogagjaji s jedne i s druge strane Velebita nagloše u narodu sasvim drugi odziv nego su se nadale razne naše stranke ili frakcije. Iz mnogih pisama koji nam stižu sa svih strana od rodoljuba raznoga mišljenja mi možemo ističiti jednu glavnu i veliku misao: *sloga i uzajamno sporazumljenje.* — Za danas samo konstatujemo ovaj fakat.

Gimnazija u Zadru. — U proračunskom odboru car. vijeća izjavio je ministar Gautsch, da će se godine 1897 podignuti u Zadrę za sad niža gimnazija sa naukovnim jezikom hrvatskim. Ova vijest primljena je s velikom radošću po svoj Dalmaciji.

Makar da ovo nije, kako je iz prvine sabor tražio, pohrvaćenje opstojeće talijanske gimnazije, te se tako zadržanim talijanašima ništa ne diže, oni su se strahovito uzrujali na ovaj glas, pak su po Zadru pravili demonstracija. Tim su dokazali svojoj fanatičnu nesnošljivost naprama većini pokrajine, koja će to upisati na rabošu. Na Hrvatima je sada, da činom dokažu potrebu narodne gimnazije u Zadru.

Dr. Bogoslav Šulek †. — U subotu u večer umro je u Zagrebu poznati naš pisac i učenjak dr. Bogoslav Šulek akademikar i tajnik jugoslavenske akademije u 80oj godini svoga života. Dr. Bogoslav Šulek bio je rodom brat Slovak, pak je u

mladosti svojoj došao u Hrvatsku, i tako priljubio naš narod da je sve svoje sile posvetio njegovu napretku. Kao pisac okušao se od naravoslovja do politike na svakom polju, uvijek s izvrsnim uspjehom. Kao političar i novinar radio je skoro trideset godina sudjelujući u svijem važnijem dogagjajima od god. 1848. Pod starost, kao tajnik akademije, radio je od jutra do mraka, pak je tako rekuć umro s perom u ruci. Zagreb i Hrvatska iskazaše mu velike počasti. Laka mu bila hrvatska zemljica!

Pišu nam iz Dobrote 4 Decembra:

Žalosna srca javljamo vam, da je u nedjelju, dne 1 tek., preminuo mladi naš rodoljub g. Držislav Radimiri (sin poznatog vrllog otačbenika g. Mata Radimira), odlikaš petog gimnazijalnog razreda. Svak žali ovaj prerani i teški gubitak, kako očevitno svjedoči uprav krasni, još ovdje nevidjeni sprovod, koji je bio dne 2 tek. Sve su vlasti mjestne i kotorske bile zastupane, pak društva. Prisustvovali su učenici velike gimnazije, pomorske i pučke škole i veliki broj razne gospode. Bilo je više vijenaca i pjesničkih sastavaka. Nad otvorenim grobom izrekao je sudrug pokojnika g. Dragutin F. Radonić pogrebno slovo, tako da je sve prisutne ganuo do suza. A kako i nebi? Ko da ne plaće za vrlim Držislavom?... Ah! Ne možemo dalje, jer nam se ne da. — Pokoj ovoj mladjoj rodoljubnoj duši, a utjeha obitelji, što joj je dragi pokojnik onako oplakan i ispraćen bio do hladnog groba!

Dr. Ivan Bodlović †. — U nedjelju umre u Spljetu naglom smrću u cvijetu svoje mladosti dr. Ivan Bodlović, s kojim su rodotelji i prijatelji spajali najljepše nade. Kosnuti nenadnijem glasom vapimo našem preminulom prijatelju vječni pokoj!

Nadzornik Kulišić. — Pišu nam iz Boke: Ovih dana bio je svrgnut sa časti nazorništva prof. K. Kulišić, bez da mu je imenovan nasljednik. Ravnatelj gimnazije g. Dobriloviću naloženo je, da se privremeno brine nadzorničke posle. — Već više godina dižu se neprestane tužbe proti nadzorniku Kulišiću radi njegova srpstva.

Pišu nam iz Zagreba. — Društvo za potporu oskudnih a vrijednih dalmatinskih slušatelja na kr. hrv. sveuč. u Zagrebu imalo je 23 ov. mj. glavnu skupstinu u kojoj se je sastavio slijedeći odbor: presjednik Zvonimir Čipin stud. iur., tajnik Mihovio Škrvce stud. iur., blagajnik Peroslav Kovačević stud. iur., odbornici zamjenici: Milan Begović stud. phil. Branimir Brusina, stud. iur.; revizionálni odbornici: dr. Ante Tresić Pavičić i Peroslav Paskijević Čikara.

Gradska Kronika.

Lične vijesti. — U srijedu naš biskup presvj. Dr. Josip Marčelić pošao je u Ston, da posveti na novo popravljenju crkvu franjevacu.

Promocija. — Prošle sedmice promoviran je na bečkom sveučilištu na čast doktora filozofije (slavistike za uzgrednom filozofijom) gosp. Milorad Medini naš Dubrovčanin. Mladome prijatelju usrdna čestitanja, tim više što je on prvi dubrovački Hrvat, koji je postao doktor filozofije.

Stari novci. — Svrhom decembra i c. kr. blagajne prestaju primati *duple šestice* i *patakune*. Ko ih još ima, neka ih na vrijeme ponese promijenut.

Svečanost. — Sutra sa običnim slavljem proslaviće naši zaslužni franjevci Bezg. zač. bl. dj. M., ili kako se kod nas zove *Gospu od Končecijoni*. Po podne pjevaće se *Tantum ergo* sa orhestrom.

Opravdane tužbe. — Tuže nam se sa više strana na jedno stanje u kojem se nalode stube, koje vode k crkvi Jezuvita i vojničkoj bonici. Na mnogijem mjestima tako je to izpadeno i izgrizeno, da čudo kako se ne dogodilo koja nesreća. — Ne znamo ko je pozvan da to popravi, ali u svakom slučaju imala bi providjet općina.

Košturnica. — Pri gradnji novog hôtela, kad su kopali sa sjeverne strane nagloše veliku podzemnu izbu čunjaste forme duboku kakovih 7 metara i izragjenu opekam. Bila je puna kostura ljudi, žena i djece. Još su se nalazili i nestrunuti tragovi robe. Gragjanstvo navrvi gledati ovu grobnicu, za koju se dosad nije znalo, pak je o tom koješta nagjalo. Po kompetentnom mnijenju jednoga našega učenjaka možemo megjutim javiti, da su ovi kosturi starijih dubrovčana, koji su poginuli od nemile kuge, te je u nas harala god. 1363, pak su tamo svi skupa zakopani. — Kosti su odmah ponesene i zakopane na novom groblju.

Teatar. — Kako čujemo društvo Drago doći će iz Italije na 14 ov. mjeseca,

Književnost.

Imajte dobru priopćiti, da su izašle slijedeće najnovije tamburaške partiture: 1. Hrvatsko Kolo Cijena for. 1. 20 nč. 2. Pojedini glasovi „Hrvatskog Kola“ nč. 10. 3. Naprej zastava slave! nč. 60. 4. Hrvatska polka (od Sandučića) nč. 30. 5. Tuga (za brač solo) nč. 30. 6. Hrvatska polka (od Štoosa) nč. 60. 7. Kraljevka (Bože živi!) nč. 60. 8. Oj Hrvati, Oj junaci! nč. 60. 9. Frankopanka nč. 60. 10. Koračnica hrvatskoga junaka nč. 60. Veliki popis svih do sada izašlih partitura dobiva se kod mene. S odličnim štovanjem Milutin pl. Farkaš Zagreb, Gundulićeva ulica broj 6.

Priopćeno *).

Gosp. Eduardu Laugeru.

Na vaš poziv za peticiju na car. vijeće za ukinuće *male lutrije* i ja sam se odlučio, da nadostavim nekoliko podupirajućih primjedaba.

Neki gospodin Karlo Muhr iz Linca raspravljao je na ovome mjestu o šteti i gubitku kod *male lutrije*. Ja ću se ovome razrednom lutrijom. Ova institucija ima već nekoliko stoljeća, jer potiče iz srednjega vijeka. Već god. 1569 nalazimo je u Londonu a god. 1572 u Parizu. Živukala je tako više stotina godina i tek u zadnje vrijeme u Ugarskoj izišla je pobjediteljicom. Ugarska razredna lutrija može u svakom slučaju služiti uzrokom. Plan igre je takav, da mora dobiti svaka treća srećka. Po tom ova lutrija, čiji je glavni sabirač poznati „kralj igre“ *Karlo Heintze* u Budimpešti, dava takovu sreću kao nijedna druga. Izdani su u istinu vanredno visoki zgoditci, te se na pr. kod vučenja koje će slijediti sad u Decembru može u najsretnijem slučaju dobiti glavni zgoditak koji iznosi *jedan milijun kruna*, a može se sudjelovati lutriji počam sa 2 flor. unaprijed. Uvedenje jedne takove lutrije moralo bi se, po momu uvjerenju, u peticiji posebice istaknuti, te preporučiti ovaj način za temelj lutrijskih reforma u Austriji.

Karlo Lehrer
trgovac u Brnu.

*) Uredništvo ne uzimlje odgovornosti. Ur.

JAVNA ZAHVALA.

Svijem onijema, koji prigodom našeg vjenčanja saučestvovali iskreno budi ustmeno, budi pismeno, budi brzojavno, ili na koji mu drago način izkazali su nam svoju sućut, svijem srećem odani zahvaljujemo.

Osobito pak harni ostajemo dičnoj i prijateljskoj obitelji Bijelić, i onima prijateljima koji nas onako lijepo i srdačno pri našem polasku do parobroda u Gruz dopratiliše.

Naša im vječna harnost.

Paulina Benić i Mato Žile
supruzi.

BEČKO HRANIVO BRAŠNO za djecu

F. GIACOMELLI

Fünfhaus, Robert Hamerlinggasse 1

— BEČ —

Nagrađena
sa
zlatnom
medaljom

Patent za
Austro-Italijansku
i Italiju.

Priznata od prvih liječničkih auktoriteta i mnogobrojnih liječnika kao izvrsno hranivo sredstvo u naknadu majčina mlijeka. Upotrebljuje se najboljim uspjehom u mnogim nahodištima i u bionicama za djecu. Zaslužuje da ga svaka majka pokuša.

Prodaja se kod gosp. Nika Viskovića, ljekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske.

Mali lončić 45 nč., veliki lončić 80 nč.

6—52

Phoenix-Pomada

nagrađena na izložbi za zdravstvo i njegovanje bolesnika u Stuttgartu g. 1890; polječnički svjedočbama i hiljadama zahvala priznata kao jednino opstojće djelujuće, nedodijivo sredstvo, da gospoda i gospogje dobiju bujne i pune vlasi i da se zapriječiti otpadanje kose; mladići mogu s njom odmah uzgojiti jaku brku. Garantirano za uspjeh i za neškodljivost. Lončić 80

novč., poštom ii poduzećem 90. novč.
K. Hoppe, Beč, XIV. Schwefelergasse 12.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

WEISSA

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Kod Grgura Perića u Dubrovniku nalazi se na prodaju svake vrsti koža za postolara. Kako radi vrsnoće tako i radi cijene ne boji se konkurencije. Isti kupuje suhih koža malijeh i velikijeh naše klaonice.

Kamel-havelock 9 f. sa ogrlicom 13 fior. Zimske kabnice (najbolje) fior. 16. (najbolje) Loden-odjela fior. 16 u svim bojama uvijek zališno kod *Jakoba Rothbergera* c. i k. Dvorskog dobavljača u Beču I. Stephansplatz Br. 9. Svakidan otvoreno do ponoć.

Šesira, Odijela i Crevalja, Najbolje vrsti uz jeftinu cijenu kupuje se kod

M. Mitrovića

svake vrsti galanterie, mirisa, šivaćih strojeva.

15 KOMADA FIOR. 5.75

ISTINA!

Nenatkriljiva je moja Austrija-Collection koja sastoji iz 15 nakita.

SAMO ZA FIOR. 5.75

Jedna zlatna facon-ura Remontoir sa tačno reguliranim strojem (36

sati) i emailovanim brojevima. Pokrivala krasno izrezana ne mogu se razlikovati od pravoga zlata i ne gube sjaj.

Za tačnost ove ure dajem trogodišnju pismenu garanciju.

1 imit. zlat. lanac.
2 kom. puca za manšete posl.
1 krasni broj.
3 kom. puca za prsi imit. zl.
1 Patent-puca za oberlien.
1 fina igla za kravate.

1 vrećicu za uru.
1 žepno ogledalo u etuis.
1 iglu
2 Zl. imit. prstena sa imit. briljantim i rubrinim.

svih ovih 15 krasnih predmeta zajedno sa urom vrijede samo

fior. 5.75.

Šalje se pouzrećem, komu se ne dopada vraće novac tvrtka satova:

Alfred Fischer, Wien I., Adlegasse Br. 12.

2—6

CHINA SERRAVALLO PUNA ŽELJEZA

neophodno potrebna slabim i onim koji se oporavljaju podražuje tek — jača živce — preporagja krv

Srebrne kolajne:

XI. Liječnički kongres Rim 1894, IV. tal. kongres kemije i farmacije Napulj 1894.

Zlatne kolajne:

Megjunarodne izložbe Mleci 1894, Kiel 1894, Amsterdam 1894, Berlin 1895.

Preko 300 liječničkih svjedočba.

Toplo preporučeno od prvih liječnika kao: dvorskog savjet. prof. dr. Braun, dvor. savjet. dr. Drasche, prof. dr. barun Kraft-Ebing, prof. dr. Monti, prof. dr. Mosetig-Moorhof, prof. dr. Neusser, prof. dr. Schauta, prof. dr. Weinlechner itd. itd.

Ovaj izvrsni okrepljujući lijek daje se vrlo lako i djeci i gospogjama radi svog izvrsnog teka.

LEKARNICA SERRAVALLO TRST.

Prodaje se u Dubrovniku fior. 1:10 novč. flaša od ½ litre
2 fior. flaša od 1 litre.

SLASTIČARNICA

PETAR I. OREPIĆ

u DUBROVNIKU

Prigodom Božićnih blagdanā snabdjevena je velikim izborom MANDOR-LATE (Bademovca) obične, te raznih vrstā, kao: Salvini, Imperiale, Torrone, Benevento i u zavojcima.

Imade čuvene MOŠTARDE napravljene s engleskom senapom, u elegantnim posudama i zasebno; a takogjer slatkiša i bombona za božićnje stablo.

Rijetka osobitost! GJENOVEŠKI HLJEB! a ista slastičarnica preuzimlje naručbine za krštenja, večere i t. d., i sve zgotovlja u vlastitoj radionici.

Veliko skladište slastičarija, čokolade, vina, likera stranih i narodnih (domaćih). MARAŠKIN iz nagrađenih i povlašćenih tvornica u Zadru.

Sve najprve vrste, a uz cijene, koje se ne plaše ikakove konkurencije.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na pò godine flor. 2; Za *Austro-Ugarsku*, *Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4: 50, na pò godine flor. 2: 25; za inozemstvo flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi kojise više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Odlučni momenti.

Mi bismo rekli da je vidljivi početak ove nove promjene u monarkiji, koja je samo posljedicom historičkih razloga, potekao — iz Rumunjske. Ono ljetos bio je kralj Karlo u Beču. Govorili su ljudi, da je to samo čin udvornosti, nego dva vladara, naš i rumunjski ručali su zajedno, pak su se valjda i razgovarali. A o čemu? Ne sjegurno o lijepom vremenu. Biće govorili o svemu po malo, o politici, Austriji, trojnom savezu, Rumunjskoj i — *Rumunjima*. Budimpešta ovamo viče, da iredenta iz Rumunjske podupire one u Erdelju, pa možda da je kralj Karlo razlagao austrijskom ministru izvanjskih posala, da li je kriv onaj koji iredentu širi, ili onaj koji ju svojim postupanjem izazivlje. Mogahu tamo panuti i ovaki razgovori.

Ele iza tog posjeda mi vidimo pad rumunjskog ministarstva i temeljitu promjenu nutarnje politike u Rumunjskoj. I još više! Oni Rumunji te za narodna prava čamiše u magjarskim tamnicama bijahu nenadno pomilovani i pušteni na slobodu. Naš kralj ide u Erdelj, i prima poklonstva rumunjskih crkvenih i narodnih odličnika i s njima se razgovara. Ne znamo što je on tamo vidio. Ali netom otide iz Erdelja, doleti glas da su ugarski Rumunji imali veliku skupštinu, u kojoj odlučuje da se batali višegodišnja pasivnost i da se sudjeluje u saborskim izborima. Biva, oni se opet postavljaju na ustavno polje aktivne politike, za koju su do sada držali da mi je štetna. Ovo nešto znači.

Malo zatim opet će na put Njegovo Velikanstvo. — U Zagreb, u Hrvatsku. Je li išao po savjetu Magjara i bana Khuena, da vidi kako je ovaj proveo „pacifikaciju“ Banovine? Ili je naprotiv htio, da se na svoje oči uvjeri, da li su Hrvati zbilja taki magjarofili kako to pričaju oni suplemenjaci Lajoša Košuta i izgređnikâ Hentzijeve spomenika, koji su na vladi? Mučan odgovor na ova pitanja. Megjutim svi znamo kako je bio pričekan i što je tamo čuo i vidio. Znađu i Magjari od kojih veći dio sad buči i viče na Hrvate, a manji, — onaj trijezniji — koji gleda doma Nijemce i Rumunje, šuti i razmišlja što bi se još moglo dogoditi od Velike Ugarske.

Ovo je drugo. Treće pak bilo bi nešto što se odigralo u Cislajtani: — ona promjena vlade u Beču. Palo je koaliciono ministarstvo. Obalilo ga je jedno slavensko pitanje, u kome su svi Slaveni bili zaboravili da se zovu Česi, Poljaci, Hrvati i Rusini. Jedan jedini čovjek u velikoj njemačkoj liberalnoj stranci shvatio je ovaj dogagjaj, umio je da pogleda u budućnost, pak se prepanuo i ostupio. To je bio njezin vogja Plener. Sumišljenaci nijesu ga razumjeli, nego su se natjecali u šovinizmu i vikali na Slavene. Regbi da se sada kaju.

Došao je Poljak Badeni, koji neće da ga vode nego da vodi on sam. On je pogledao oko sebe: koga ima i na koga može računati. Bio je u Češkoj i tu se je razgovarao sa češkim namjesnikom. Biće govorili o češkom pitanju. O Poljacima i ne misli; on je Poljak i još druga dva ministra Poljaci su dakle njegovi! Vidio je da s antisemitim ne može, pak je udario na njih, jer mu je u

njemačkom narodu bolji materijal liberalna stranka. Ali to je još malo. Opet je bacio pogled na Češku. Ukinuo iznimno stanje, pripoznao potrebu nekog riješenja češke stvari. Česi ga gledaju i šute. Pak su došli i saborski izbori. Staročesi otstupili: „Kad nećete, vele, nas evo mi se uklanjamo da ne ometamo, da vidimo što će uraditi mladi“. I „mladi“ prodrli, pobijedili, osvojili cijeli češki narod.

Badeni je ovo predvigjao već onda kad je ono šetao po Pragu s češkim namjesnikom. A sada? Ništa lakše! Počeše se igrati na skrivice Česi i Badeni. Počelo ono neko političko ašikovanje: namignuše, nasmijaše se, pozdraviše i evo već govore kao stari znanci, ljupko ali mudro. Češka nevjestica stidna i umiljata, ama neda obraza prije nego popo blagosovi, a ovamo zaručnik neće da se izusti. Nego se nastavili dobri kumovi, braća Poljaci, pak tetoše tamo amo. I oni su napokon Slaveni. Igra je ozbiljna, pitanje zlamen to.

„Da je češki narod znao što ga čeka, bio bi drukčije odredio glede dinastije svoje!“ grmio je prekolani Gregr u Beču. Danas, mladočesi idu u Dvor. Njihov presjednik objedovao je s austrijskim carem za istom trpezom, uprav njemu licem u lice. Iz Beča pišu u Prag, da se je tu čulo značajnih riječi velika zamašaja, no da se to sad ne može pripočiti. Jer svaka stvar ima svoje vrijeme.

Sad je naš politički svijet upro oči u Prag. Rad bi znat kako će ovo svršiti. Čovjek se tako lako ne mijenja, pa ni mladočesi. Hoće li im dat državno pravo? Ili će—debit—neku autonomiju u Austriji? Neki vele: ni prvo ni drugo, nego da će im bit dosta, za sada, i jednakost jezika u uredim Češke, Moravske i Šleske. Ono „za sada“ valja zlata; ondje leži zec. Pitanje je, je li ovo politika mrvice, ili masnijeh komada. Idejno da vidimo!

U toliko dok se sve ove stvari izvagjaju na javnoj pozornici ispred naših oči, i mi ih gledamo i pratimo, ima nešto i onamo iza kulisa, što mi ne vidimo. Približa se onaj dan, o kome u Beču i Pešti to više misle, što manje govore: obnova dualizma na temelju austro-ugarske nagodbe. Ova nagodba obnavlja se ono svakih deset godina. Dokle mine rok nema nego godina dana, pak će se sastati austrijska carevina i ugarska kraljevina, da svoje stare ugovore od god. 1867 potvrde, ili nešto — promijene. Dosta se toga, ispod vode, sakupilo s jedne i s druge strane. U Pešti mrmoeše na nijemštinu. Nijemština u vojsci, nijemština u diplomaciji, a imalo bi, vele, bit sve bratski: pola meni, pola tebi. Ovako umuju oni t. zv. „umjereni“, koji vladaju. Ali trijeznost i opreznost nijesu doma na obalama Tise. Ugarska opozicija — onaj pravi arpadski *magyar ország* — neće ni da čuje za nagodbu. „Kakva nagodba i zajednički poslovi!“ viču Košut, Ugron, Pazmandy. „Personalna unija! I ovo je odviše!“

Jaoh vladinovecima, ako štogod kući ne donešu! Banffy je na žeravi.

S ove druge strane, u Beču, regbi da bolje poznadu kako poso stoji, pak se i oni spravljaju, ali ne sa tijem „idealnijem tričarijama.“ Amo su praktičniji ljudi, koji umiju računati. Nalaze da nije uredu da Ugarska daje 30, gdje Austrija postavlja 70, a obe jednaka prava. Ima ih dosta koji bi željeli ob ovomu porazgovarat se s Ma-

gjarima i taj će razgovor zacijelo biti veoma zanimiv. Inače amo je nekako posao lakši. Tu su Nijemci, ljudi posjeda i kulturne prevlasti; tu Poljaci, čeljad Galicije i njezinijeh potrebita. A Česi? Nebojte se, biće i Česi, malo prvo smo ih gledali. Eno sad se mire s Nijemcima, oni prijatelji. Rusa i slaveuske solidarnosti!

A Magjari?... Ako Pešta bude vele vikati, Beč će je skladno uzet za ruku, pak će joj Meternichovim štapićem pokazat Rumunje i Hrvate. Rumunje, čija tri milijuna naroda napuštaju pasivnost, ulaze u sabor i pitaju narodna prava, i Hrvate, koji su spalili magjarsku zastavu ispod sablje Jelačića bana.

I obnova austro-ugarske nagodbe biće gotov čin! —

* * *

A Hrvati?... Što će bit od nas? Što će bit od Dalmacije? Od sjedinjenja?.....

I na ova pitanja nije teško odgovoriti. Austro-ugarska nagodba obnavlja se svako deset godina. U ovoj nagodbi, sa ugarske strane, dolaze kao jedno krunsko jedinstvo i one zemlje koje spadaju pod ugarsko-hrvatsku nagodbu. Tu je i Dalmacija. Pa ipak Dalmacija pripada danas faktično Austriji. Ovo na temelju onih ugovora, koji u habsburškoj monarkiji vrijede danas kao zakoni, ne bi smjelo da i dalje traje. Sasvim tim Dalmacijaće ostati u današnjem svome stanju, jer obnova dualizma uzeće se više kao uzdržanje *statusa quo*, nego kao potpuna provedba dualističnih paragrafa. Za nas Hrvate dakle i obnova nagodbe i sve ono što se u Beču danas dogagja ne znati ništa drugo nego *produkcije našeg današnjeg političkog stanja za drugijeh deset godina dana*.

Ostaćemo dakle politički na starome. Ni sjedinjenja, ni financijalne autonomije. Oni preko Velebita, niti će što tražiti ni dobiti. Daj bože da se prevarimo, ali — u koliko poznamo većinu današnje saborske većine — to će biti teško. Mi pak amo, ako budemo dobri, ako ne budemo vikati, ni vele gledat put Zagreba, imaćemo u to doba prvi razred niže narodne gimnazije u Zadru i možda, možda kakvu malu koncesiju jezika u uredima.

A promislit, da su ovo momenti, u kojim se odlučuje o budućnosti naroda monarkije i da bi Hrvati u ovom poslu mogli igrati prvu ulogu!

Oportunistima s ove i s one strane Velebita na uraženje i razmišljanje!

Spljetskome „Jedinstvu.“

Čovjeku se uprav gadi polemizovat sa spljetskim „Jedinstvom“. Mješte odgovora, izvrtanja, mješte ozbiljne rasprave, butada, mješte polemike laži i kleveta. U pretprošlom broju u uvodnom članku mi smo narodnoj stranci u pitanju zagrebačkih demonstracija učinili nekoliko tako temeljitih opazaka, da su nam sami neki vrlo odlični članovi te stranke dali potpuno pravo. Mi nećemo sad ponavljati što smo ondje rekli. Taj članak pod naslovom *Malo razgovora* naći će naši čitatelji u br. 46 „Crvene Hrvatske.“ Spljetsko „Jedinstvo“ na sve naše razlaganje odgovorilo je takijem pogrdama i napadajima, koji bi bili zločinstvo, da nijesu lude lakardije.

Organ hrvatske vlade, službene „Narodne Novine“ osvrnuše ne na naš članak. — „Kojim pravom (pišu „N. N.“), pita dubrovački list dal-

matinske obzoraše, vičete vi na razvijanje magjarske zastave u Hrvatskoj, dočim austrijskoj dajete počasno mjesto ne samo na svojoj općinskoj zgradi, van i na svojoj narodnoj čitaonici! A malo prije toga piše isti list: „Ta dalmatinska narodna stranka, da bi posvjedočila svoj patriotizam, daje u svom organu napadati hrvatsku vladu i narodnu stranku, kao i temeljni zakon Hrvatske i Slavonije, hrvatsko-ugarsku nagodbu, dočim, s druge strane pokorno i odano služi svojoj, austrijskoj vladi.“

Primjetba „Narodnih Novina“ upravljena nar. stranci — mi se ne strašimo to potvrditi — posve je umjesna. Organ narodne stranke u Dalmaciji *iskrivio je i ispustio* neke riječi „Nar. Novina“, veleć da citira „od rieči do rieči,“ pak je po ovom svom bedastom majstorluku ishitrio nekakvu slogu izmed nas i „Narodnih Novina,“ a to valjda da potvrdi vijest prošlog broja, u kojoj je izmed redaka uštrcnuo — znate šta? *Da našega urednika plaća grof Khuen Hederwari preko Frana Folnegovića!* Ovo je jedna, a druga je, da naš urednik *pruža ispod žita ruku Srbima!* Ovo donosimo da se naši čitatelji malo nasimiju.

U rečenom br. 46 mi smo napisali: „Onomu koji je na svoju zastavu napisao program sjeđinjenja ne ostaju nego dva puta: ili ga tražiti u dualizmu preko nagodbe, *biva preko postojećih dualizmom priznatih zakona*, pak ove uzeti kao ishodište svoga daljnijega rada — *ili se boriti na temelju načela stranke prava*. Drugoga izlaska nema. Dalmatinska narodna stranka neće ni jedno ni drugo. Ona nema hrabrosti, da se postavi ni na pravaško ni na nagodbenjačko stanovište.“

I ovo je ovako. Pisac spljetskog „Jedinstva“, uzet samo da ruži i da se po Dalmaciji kara, naravno da ne može shvatiti značenje ovijeh našijeh riječi. Ali neka nas onda ne sumnjiči, već neka prije toga zapita svoje gospodare ili njihove prijatelje preko Velebita i oni će mu u četiri oka reći ono, što su i nama govorili: *da mi imamo pravo*.

Pisac „Jedinstva“ bio je Srbin i pisao je: „Kadgod uzimljem pero u ruke svoj mi pred očima lebdi srpstvo.“ — „Za svoje djelovanje odgovaram sam narodu, a doći će vrijeme, hoće boga mi, kad će svi moji dušmani crveniti, *onda* kad se vidi, da mi je djelovanje zadahnuto srpskim osjećajima.“ („Napredak“ br. 12, 15 g. 1891) Sad je veliki Hrvat. Godine 1891 pisao je: „Hristos uskresne! Braći Srbima svete pravoslavne vjere, one vjere djedova naših, koja nas je u najtežim i najmučnijim danima tješila.“ Sad je veliki katolik, ispovijeda se i piše u „Gospinu Kronicu.“ Nazad 8 godina klevetao je dra. Pera Čingriju, da je pronevjerio 40.000 fiorina, a dra. Klaića nazivao svakim pogrđnim imenima. Sad ih u nebesa kuje, a iza njih im se smije. Prije 6 mjeseca pisao je takijeh članaka u prilog pravaškim svećenicima, da su ovi članci u nekom pokrajinskom listu bili zaplijenjeni. Sada ih grdi i klevetice. To je sada — a sutra?..... I zato u organu narodne stranke reći poštenu čovjeku, koji radi za hrvatstvo a bori se svojijem sjeromaštvom, reći mu da je *prodanac*, to je njima tek šala.

Mi imamo našu ideju i naše nazore, koje ćemo i dalje razvijati. Ali prepirat se sa ovakom pisanijom kakva je u organu narodne stranke (na čast joj!) to je ispod dostojanstva ozbiljna čovjeka. I sovim, dokle god se u „Jedinstvu“ ne pojavi drugo pero, koje će stvarno i ozbiljno raspravljati, mi s njime prekidamo svaku polemiku, a njemu slobodno da se pred svojim čitateljima hvali, da smo to zato učinili, što mu bajagi ne možemo odgovarati.

Pismo iz Hercegovine.

U Ljubuškom, 4 Decembra.

(*Naše jadne prilike.*) Gospodine uredniče! Naš narod nikad nije bio u takom stanju, kao što je danas. Neću reći uopće ali moram istaknuti, da je mladež pokvarena, te čovjeku srce puca pomišljajući na kobnu budućnost, koja je čeka. Rek bi, da ta jadna mladež ne misli, nego na čas, u kom se nalazi, te kao slijepa srce u očitu opasnost, koja će je tek kasnije stići. Najgore je, što na žalost ne vrši ni religijske dužnosti, od šta sve neprilike dolaze, te zaboravlja na starijeg i bližnjeg svoga.

Neću reći, da i to sve dolazi od slabog nastojanja nadležnih, ali zao karakter zla djela stvara, te ako čovjek ne bude priječiti toga, može doživjeti nezgodnih prilika. „Kju!u memnuin metbu-un,“ glasi arapska poslovica, te ako čovjek pruži sva sredstva, kojima se zao duh uzgaja, onda mlada narav svom silom za njih prihvaća. Toga, žali Bože, u nas mnogo imade. Ne bi smjelo biti ovoliko pripušteno mladeži, ne bi trebalo dozvoljavati svakojake igre, koje su većinu naroda na prosjački štap dotjerale. Osobito to nesretno načelo vlada megju našim muhamedancima, pa još najviše uz svete dane, uz ramazan, kad bi trebalo, da se muhamedanci najbolje progju nevaljelih poslova. Pa još tome vlada u cijelom kotaru veliko pjanstvo, što se najstrože mora osugijivati. Ta jadna navada upropašćuje čovječji duh i uništava pravi moral. Više puta zlih posljedica prouzrokuje, a više ljudi tim svoj imetak upropasti, pa onda nema šta ni popiti ni izjesti, već gleda kud sunce mjeri. — Ja mislim, da bi oblast mogla tome na put stati. Ali neki njezini ljudi amo to nekako čudno shvaćaju. Oni misle, da to sve dolazi od stare generacije, jer i sami više puta reku: „Dok nestane stare generacije, sve će nadoći.“ Bog ti zna kud se time šiba, ali što no veli arapska poslovica, „helekel-muteservifun,“ mislim, da bi bolje bilo za rana se pobrinuti, jer staru hrastu teško je žile pokorjeniti, tako je i kod zla duha, kad se uvriježi u čovjeku, ni nova generacija ništa ne pomaže. Zar se nije i sam gosp. tajnik osvjedočio, kad su mu bila kola kamenjem polupana u Vitini, prem je on jako bio iz njih izišao?

Da još nešto uz put rečem, što bi se valjda moglo od strane uprave zapriječiti. U nas nema Bog zna kakova prometa s ragjom i kojekakvim trgovinama, te bi narod bar i s trudom mogao doći do kojeg novčića. Jedino je, da bi, osim svoje male privrede, mogao u svako doba godine zaslužiti što god u duhanskim magazinima, pošto je poznato, da naš kotar prilično tim produktom snabdjeva, te je tako upraviteljstvo potrebno ne malome broju poslenika. Ali koja korist, kad je i to jedino sredstvo malo ne sasvijem u korist stranih ljudi. Malo tu ima muhamedanaca i katolika, već su sami hrišćani, koji su dobavljani daleko iz drugih mjesta, pošto ih u nas nema mnogo. Osobito u posljednje vrijeme sve više i više nestaje tude posla našim ljudima. To zaista ne bi smjelo biti, jer se svakako mora reći, da je naš narod preči, nego li stranci.

Muhibbul-adl.

Naši Dopisi.

Zadar, 6 Decembra.

Kasnijeli smo svojijem našijem dopisom čekajući protuizjavu kakovu u „Dalmati“, sa strane neke gospode na naš dopis u zadnjoj „Crvenoj“, ali se prevarismo: te jal gospoda čekaju nastajni broj „Dalmate“, jal vole ne izložiti se, jal se s nami *smrtnicima* neće da se omjere. Da smo kasnijeli s neke nije nam ni žao, jere ne bismo javili nešto što je vrijedno da se zabilježi. — Utorak, uoči sv. Barbare, na j. tnaest sati banuo preuzvišeni Nadbiskup u Sjemenište. Neki nam rekoše da taj visoki posjet u odnošaju je sa Dalmatovom izjavom koj potvrguje *fact* o unešenju Leginijeh knjiga u taj zavod; no doznali smo docnije, ne samo da se nije toga ispitivalo, nego da se o tom u polači nije ni čulo, s obzira e da ne bi se komu drmale stolice. Valja priznat, da taština i potreba najveće su napasti po čovjeka komu značaja fali, a za to i ne kudimo što se svi stisli, i što nema koga, *inter Brutos*, koji bi obavijestili u polači što se sgodilo u Sjemeništu. Muka je nekijem ljudima staviti na *tapet il voto di fiducia*: jal vi, jal mi: jere se boje, po vjetru što puše, da bi njih mogo zapast *ciellum repulii*. — Mi cijenimo da Preuzvišeni prvi imao bi da da znade kako je u Sjemeništu, te njegov posjet u takovom poslu bio bi nuždan, a evo zašto. Žica još u petak najavila nam da godine 1896-97 otvorit će se hrvatska gimnazija u Zadru. Nastaje odmah pitanje: u koju će sjemeništi? hoće li u hrvatsku jal će u talijansku gimnaziju? — Svak je uvjeren, a i sami Dalmatovci znadu, da u svijeh 99 što župa, što zavisnijeh il nezavisnijeh kapelanija što

ih je u Nadbiskupiji, *ma* u cigloj da se ispovijeda jal propovijeda talijanski; svak je uvjeren, a i sami Dalmatovci, da u svim selima, koja mal ne jedino daju kontingent župnika, nema nit prilike talijanstvu, jal talijanstvu; te je naravno da će svi u hrvatsku gimnaziju, jere bilo bi smiješno praviti kakovu iznimku za jednoga dva-li Zadrana koji bi eventualno bili pitomci zavoda. Mi ne cijenimo da bi korektno bilo prepuštati roditeljima da se izjave, jer imade svijeta koj se turčinom zove pod tugjim uplijom. Pa što bi se iz svega toga izleglo? konfuzija, skandal, buna: jedan zavod dyoje škole; pitomci koj će uzvisit „Legu“, a drugi koj ju mrze kao opasnu svome rodu i plemenu; zavod razdijeljen u dvije stranke, te mjesto da bude gojilišten sloge, bio bi sjemenjakom razdora i mržnje. Tad će se staviti u istinu na *tapet il voto di fiducia*: a lahko bi se moglo trevit da se nagjemo iznenagjeni. Hoće li trpjet prečastni Miošević da mu podregjenici polaze u hrvatsku gimnaziju? Ne bude li on mogo trpjet, hoće li ipak Nadbiskup dati mu glas povjerenja, te puštati da nastane *chaos* ne previdljivi? — Sva ova pitanja danas ne bismo ih stavili da je bilo s neke strano više duševnosti a manje osvete; sve ovo ne bismo pretresali, da je bilo manje taštine a više ne-sebičnosti; pa ipak još se ne čuje da iko kaže: *mea maxima culpa*.

Y

Trebinje, mjeseca novembra

(*Odgovor dopisniku „Dubrovniku“*). Znam, mislio si, a i hvalisao si se pred svojom bratijom, da ti ja ne smijem odgovoriti na tvoj dopis, ali si se bogme ljuto prevario, jer što rekoh, to ne porekoh — evo me na megdanu — pa da vidimo, koine će — kako ti veliš — ostati „čelava glava“. Što me koris s „prirodom“ — hvala ti, istina je, ta danas svi pisci nastoje svoja djela osnovati na prirodi — dočim vi Srbi bavite se spletkarenjem, potvorama i lažju — a to i sam znadeš — da priroda krije u sebi najveće istine! Ovoliko o mojoj osobi — a sada i ja ću malo o gosp. Rajmanu — jer me Marko, Mirko, Jošo, Tošo ko ti, njeo za jezik, pa moram.

Veliš, da je gosp. Rajman zabranjivao jednom gjaku, da ne opći s gragjanima, pa i sa protom Kočovićem — oh besramna laži — kud si zabludila! Ti misliš bivseg gjaka trgov. škole Starovića — a možda si i ti sam to pisao. — No bio ko mu drago, ja sam obavijescen i evo me — da ti rečem u brk: „Starović je bio jedan od najljepšijih gjaka u učenju u trgovačkoj školi, a i prošao je na milost — dobro znaj na milost — učiteljskog zbora, a po zagovoru samog direktora gosp. Babića — proti kom onake fine (!?) srpske laži riga. Učitelji su ga više put gledali po kafanama i kod neke i neke gospode (!?), te su ga opomenuli (sama direkcija, a ne gosp. Rajman), da ragje sjedi doma i da uči, nego da se skita po kafanama i po krojačnicama klevetanja — no sada mu se prohtjelo lagati — e pa hajd udri proti onim, koji su ga na milost držali u školi! To je obična srpska zahvalost.

Što veliš o protu, i ta je fina (!?) srpska laž — no, ako me o njemu izazoveš jos jedanput o Staroviću i protu, tada ću baš i ja iznijeti nekoliko krupnih, pa će gospodar Starović vidjeti, da je hrvatsko meso slatko, a ne onako otrovno, da bi se i ribe u hendeku od njega otrovali, kao što si rekao! A sada, sto prebacuješ gosp. Rajmanu, da je posjetio zabavu društva „Slavulja“ — kako te već jezik ne zaboli od klevetanja. Zar je u tome tako neoprostiv grijeh? Zar je to tako zazorno kod Srba? A što veliš od onim činovnicima i učiteljima, koji su članovi srpskog društva i sveudilj su megju njima? A zašto nisi spomenuo i druge učitelje, koji su bili na istoj „Slavuljevoj“ zabavi, već samo Rajmana? Deuncijsko! A zašto bar — kao Srbu — nisi zahvalao, što je Rajman posjetio i vašu zabavu sada pri otvorenju društva „Sokola“?! Rajman nije posjetio zabavu vašu od straha, ili radi drugog kakovog uzroka, nego samo iz lojalnosti prema Srbima!

Navodom toga čina ti si samo htjeo njega ocrniti jer je Hrvat. Ali, molim te, šta će drugi biti? Zar Srbin? Zar Magjar? Može li to on biti kad ga nije majka tim mljekom zadojila, a i bi-

storija mu ne dopušta! Nije ti bilo dosta, što si Rajmana oklevetao, nego eto te s klevetanjem proti nikad zaboravnom Babiću! Izagji s potpisom gragjana svih vjera, pa nagješ li i jednog jedinog koji je proti njemu, onda mi reci „crn ti obraz“, a ovako ako hoćeš izaći s potpisima svih gragjana, koji povjerenje svako među u ruke bivšeg obljubljenog direktora Babića! A što si se uzradio za Babića, da je promješten, to je on sam učinio, jer nije mogao da bude među vama, a otišao je u žugjenu Banjaluku, dakle na bolje mjesto! Još ti je u oku i mali sin gosp. Babića Dragan. Čekaj bre! on je još malen, pak mu sada ne bi nudio svojim denuncijama!

O aferi vašeg junačkog (?) sveštenika Borčkovića, neću ti ja odgovarati, nego ima jedan, koji će ti lijepo nos oprati, pa će ti beli ostati „čelava glava“. To ti je sve lijepom (?) Simeonu!

A sada opet ti velim, prste sebi, i ne klevetaj. Opet ti poručujem, kao u prvom dopisu, ne pucaj iz busje, nego junačka (?) srpska delijo, izagji s imenom, a evo ti zadajem tvrdnu vjeru, da će urednik „Crvene Hrv.“ odmah moje objelodaniti. Dolje krinku, van s imenom, da vidimo ko je klevetnik poštenijih ljudi u našem Trebinju.

Oprosti, dragi Frano, što ti oduzeš nešto dragocijena prostora, ali nije druge, trebalo je tako. Megjutim ti primi iz čistog hrvatskog srca, hrvatski pozdrav uz usklik: Živila naša Hrvatska!

Pogled po svijetu.

— Pregovori izmegju Badeni i Mladočeha još traju. Česi zahtijevaju odreku na pjesnika Thuna. Talijanska vojska u Africi bila je hametom poražena. U Italiji se opravljaju na odlučni rat sa Abisinijom. — Stanje na istoku podržava se nesuglasjem velesila. Rusija je zauzela odlučno stanovište za Tursku proti Engleskoj. U Carigradu boje se za život sultana. Veliki vezir Said paš utekao je u englesko poslanstvo. — Srbija je izjavila lojalnost naprama Turskoj, a u Bugarskoj se spravljaju radi Macedonije. — U Njemačkoj je ministarska kriza. Ministar Köller, koji je najviše progonoio socijaliste, morao je da ostupi.

Domaće vijesti.

Braća Srbi. — Nazad godina dana u posebnom izdanju blatnog njemačkog listića u Mitrovici „Mitrovitzer Zeitung“ izašla su tri sastavka puna najgnusnijih naziva i najbezobraznijih uvriježda za Hrvate i hrvatski narod. Najgadniji od svih bio je članak „die Nation auf Puff“, u kom su se Hrvati nazivali takim imenima, da se čovjek stidi opetovati. Advokat dr. Kucelić koji je med ostalim direktno bio imenovan tužio je urednika. Na raspravi u Zagrebu ovaj je izjavio, da je jedan članak napisao srbin dr. Roknić, drugi srbin i nar. zastupnik te presjednik srpskog kluba u hrvatskom saboru. Čiro Milekić, a treći i najgadniji (die Nation auf Puff) nar. zastupnik srbin Gjuro Gjurgjević! Još se našlo Gjurgjevićevo vlastoručno pismo uredniku, da taj broj pošalje patrijarhi, Vasu Gjurgjeviću, „Srpskom Glasu“ itd.

Ovo otkriće proizvelo je bolan utisak po svoj Hrvatskoj kod onih koji nijesu znali, jer mnogijem bijaše poznata ova stvar, pak su šućeli, dok se pred sudom ne dokaže. Za čudo je što službene „Narodne Novine“ hrvatske vlade ob ovom svemu šute kao grob. I ove su sada u srpskim rukama! Sve ovo karakteriše hrvatsku većinu u saboru i — Srbe. Znatizeljni smo što će na ovo naš „Dubrovnik“ a onda ćemo se i mi osvrnuti na ovaj nepošteni, gadni, infamni čin srpskijeh zastupnika, čiji su djedovi goli i bosi dobregli u Hrvatsku.

„Hrv. Domovina“. — Stranka prava (stari klub) predao je svoje glasilo nar. zast. dru. Ružiću, koji ga izdava pod naslovom „Hrvatska Domovina“, da može u sve zemlje dolaziti. Dopada nam se mirni i skroz načelni način, koji dr. Ružić vodi u novome listu, u poslu zadnje krize u stranci. Tako treba! — Javljamo megjutim da dubrovački pravaši jednodušno pristaju na primljene resolucije spljetske skupštine.

Dr. Ante Starčević. — Čitamo da je sijedi vogja u takom stanju, da je već primio sv. sakramente umirućih. Vapimo da Bog otkloni od njega nemilu pogibelj!

Presjednik sabora. — Doznajemo iz pouzdanog izvora, da se je dr. Klaić odlučio primiti presjedništva dalmatinskog sabora i zemaljskog odbora. Ova vijest učinila je u nas na svakog pravog rodoljuba, koji narodne toli pravaške stranke neugodan utisak, obzirom na promjene koje tim mogu nastati u stranačkim odnosajima. Dr. Klaić je čovjek, koji je i kod protivnika svojih nazora uživao općenito štovanje. — Govori se da će potpresjednikom biti jedan Srbin.

Slovenci u Zagrebu. — U nedjelju oko 300 Slovenaca dogioše u Zagreb, da pohode braću Hrvate i naše novo hrvatsko kazalište. Bijahu, naravno, od svog zagrebačkog gragjanstva najoduševljenije dočekani. Osvem svečanijeh prestava, bi im u čast priregjen narodni komers, gdje su se braća s braćom grčila i pozdravljala. Vlada hrvatska nije dopustila, da im se drži proslov u kazalištu. Kako nas obavješćuju, to je učinjeno po želji izraženoj s ove strane Litave. Živjeli Slovenci!

Relegirani gjaci. — Sa zagrebačkog sveučilišta isključeni su i oni gjaci — 6 ih na broju — koji su u novinama poslali poznata otvorena pisma na rektora, u poslu gjačkih demonstracija. Megju njima je i sin nar. zastupnika Vicka Milića presjednika našeg okr. sudišta.

Pišu nam iz Cavtata: — U oči svetkovine sv. Nikole Čitaonica u Cavtatu dala je uprav veličanstvenu zabavu. Izmegju pjevanja patijotičkih pjesama predstavljena je šaljiva igra „Čestitam“. Svi su se istakli i zauzeli, da ova domaća zabava što sjajnije ispane, a u prvom redu gji. ce Kalačić i Bendon, zatim gg. Kalačić, Medini i Franičević. Zabava je svršila tombulom. (Majićeva „srbadija“ nije se ovaj put derala.)

„Bošnjaku“. — Izmegju zatvorenih gjaka u Belovaru nalazi se i muhamedanac pravnik Osman ef. Hadžić, jer je i on samčestvovao izgredu proti magjarskoj zastavi. Sarajevski „Bošnjak“ napada ga u svom zadnjem broju, pa govori, da će se tako dogoditi svakome ko se odreće svoje narodnosti. Mladi Osman Hadžić priznavao se je Hrvatom. Upitali bismo „Bošnjaka“, koje se je narodnosti „odrekao“ Osman ef. Hadžić? Valjda novo kovane bosanske, ali mi znamo da je Hadžić bio Hercegovac, a ne Bošnjak, te kao Hercegovca ne mogaše pripadati „bosanskoj“ nego u najgorem slučaju „hercegovačkoj narodnosti“. Sada „Bošnjak“ ima riječ.

„Hrvatski Radnik“ — U Zagrebu počeo je izlaziti list „Hrvatski Radnik“ glasilo hrvatskih radnika, koji će zagovarati njihove interese na temelju načela stranke prava. Cijena mu je na g. 1 flor. i 60 novč, a izlazi dva puta na mjesec. Svakom srećom!

Gradska Kronika.

Općinske sjednice. — U prošli petak bila je općinska sjednica, na kojoj jedan od najglavnijih prijedmeta bio je gradnja druge kasarne, odnosno proširenje one, koja se gradi i to za domobranski bataljun iz Boke. Poslije podulje rasprave u kojoj učestvovaše nač. Gondola, vladin savjetnik Tončić i vijećnici Dr. Čingrija, Šarić, Dr. Tolentino, Dr. Matijević, bi na predlog dra. Svilocossi odregieno, da se drži jedna konfidencijalna sjednica prije nego se odluči, da se potroši, uz sadašnjih 180.000, novijeh 140.000 za gradnju kasarne.

Treća tačka dnevnog reda bila je gradnja puta za novo lječilište. Dr. Čingrija se protivio da općina za to troši. Neka potroši društvo za hotele. Glede samih tih hotela rekao je, i punijem pravom, da se on straši, da to ne budu u Dubrovniku neke kule nijemštine. Ova tačka bila je primljena većinom glasova.

Privatna sjednica držala se u subotu u jutro i tu su vijećnici pitali i dobili razna razjašnjenja glede proračuna za proširenje kasarne. Zatim u utornik bi jednoglasno uovlašćena općina, da uputi rečenu gradnju do iznosa od 140.000 flor.

Imenovanje. — Gosp. Jozo Gentilica priglednik kod pošt. i brz. ureda u Gružu imenovan je

upraviteljem pošt. i brz. u Šibeniku. Na njegovo mjesto imenovan je g. Alberto Izmaelli. Čestitamo.

Za vogj po Dalmaciji. — U srijedu stignuo je novinar i publicista g. Dinko Politeo, koji putuje po nalogu presjednika društva za promicanje blagostanja u Dalmaciji, grofa Harracha, u svrhu da sastavi jedan vogj za našu pokrajinu. Gosp. Politeo obači će i našu okolicu. pak bi dobro i korišćeno bilo, da mu rodoljubi u ovom poslu budu na ruku.

Svečanost u Franjevacu. — Ove godine naši franjevci proslaviše B. G. Neockvr. Začeca na osobiti način, uz sudjelovanje požrtvovnog hrv. pjev. društva „Gundulić“, na veliko zadovoljstvo općinstva. Mi u Dubrovniku, i ako smo često imali prigodu čuti lijepe crkovne muzike, ali baš u strogo crkovnom slogu, kako u ovoj prigodi, nikada. Iza kako prvi talijanski glazbotvori, uslijed naredaba sv. Stolice, glede crkovnog pjevanja, posvetiše sve svoje sile crkovnoj muzici, u jednom natječaju za kakvo djelo u smislu naredaba sv. stolice, najsavršenijom radnjom bi procijenjena ova Misa, sastavljena po talijancu Bottazzi-u, koji za tu svoju radnju bi i odlikovan zlatnom kolajnom. Nu, i ako muzika Bottazzi-eva jest da tako rečemo, božanstvena, ipak to bi sve malo vrijedilo, da pjevači nijesu znali izraziti duh sastavljalateljev, s kojijem je misu pisao; a to je ono, što je vrijednom i zaslužnom g. Marcocchi, učitelju društva, pošlo za rukom postići sa svojijem pjevačima. Po podne pak pjevalo se uz pratnju orhestre glasoviti „Tota Pulchra“ franjevca Rado, „Letanije“ i „Tantum Ergo“. Radujemo se na ovakom napretku našega društva, naosob paka radujemo se i čestitamo g. Marcocchiju, koji kroz kratko vrijeme znao je do takog savršenstva izvježbat svoje pjevače, da su već sposobni izvagjat tako trudna djela, kakvo je ona Bottazzi-eva Misa.

Uslišena molba. — Doznajemo da je Ravnateljstvo Pošte uslišalo našu molbu, da se u utornik odsjek naputnica otvori na 8 mješte na 9, tako da se sad i u utornik mogu poslati novci s brzim riječkima. Zahvaljujemo u ime onih koji će se ovom ustanovom okoristiti.

Pohvalno. — Prigodom smrti gje. Fany Nouweiller, mjesni pošt. i brz. činovnici mjesto vijenca poslaše 50 kruna Javnoj Dobrotvornosti.

Promjena parobrodarske sveze. — Upozorujemo čitatelje na ozlas parobr. društva za liniju Gruž-Ston-Metković, uvršten u današnjem broju.

Diskoras na Poljani.

I v o. — Fala gosparu *Orlandu*, gje se je denjo okupat se od nama. U njegovoj velikoj dobroti reko nam, je da smo *furesti*. Vlaho, što ti se para?

V l a h o. — U mene se čaće (hog mu dō raj!) rodio ispod Minčete, a majka mi je Šumejka. Stali smo u knći pokonjega gospara Vlahja, ti se nečeš ni spominjat.

I v o. — Kako ne! kako ne! Stari gospar, u štapu s ručicom od zlata. Nije imo brka, ma peču obrva, da se pripaše. Brontulun!... Kurijoz!... Zaprdivalo! In fondo buon uomo, pokonji gospar Vlahj! Moj bože gje su ona čeljad!

V l a h o. — Pošla su gje ćemo poč i mi. Vlahj se je rodio još ispod republike. Nije se ženio. Nije mogo tuteške!

I v o. — Ja sam se rodio u onoj kući blizu gospe od Karmina, blizu onega volta. Pokonji moj stari bio je iz Konavala, iz Donje Gore i držo je na Prijekomu onu betulu, znaš? Majka mi dolazi bit po majci *pūčka*. Ja sam u mladost imo jednu antipatiju za librom. Stavili su me bili, kako znaš, u Jezuvita. Zaluđu. Na more! na more! Što hoće rijet mladost!

V l a h o. — Zato si vidio svijeta!

I v o. — Altro! ... Jedanes puta priko Atlantika, tri u Kini, pet oli šest u Indijama. Od Europi ti i ne govorim. Tri puta sam se pomogo razbit, ultin o on's pokonjijem kapetanom Pavom. Che bestia d' uomo!

V l a h o. — I oni nama da dogju rijet da smo *furesti*!

I v o. — Ma da bi ko!... *Orlando*! A čaće mu je došo kako financa u Dubrovnik tamo odnekle, sam ti ne bi umio rijet. Da mi mu je izvijet letanije njegovijeh Srba grajskijeh, da mi ga je pitat otkle su neki ter neki, što nam se sud prodavaju kako Dubročani. Ah moj Vlaho, ovo je finimondo, ovake bezočitati!...

V l a h o. — Perche imadu jednoga arlekina, koji im služi kako impostura. Ma puštimo hi, te naše nove Dubročane iz Zubaca i Krivošija. Adio Ivo, i ako viđiš *Orlanda* pozdravi mi ga. Reci mu da su ga pozdravili Ivo i Vlaho, koje bi on čio išćerat iz Dubrovnik!

I v o. — Za moć dovesti bjelače! Ma je docna, docna. Došla je mace na tiganec! Nije vino po što je prije bile. Na napijmi se, moj *Orlando*!

Oglas.

Počam od 14 Decembra una-
prijed parobrodi **Gruž — Ston —**
Metković neće više držati ovu pru-
gu i u nedjelju, kao do sada, ne-
go svaki ponedjeljnik. Ostale pru-
ge od utornika, četvrtka i subo-
te ostaju nepromijenjene, s tom
razlikom, da će od sada dolazak
u Gruž slijediti $\frac{1}{2}$ sata ranije.

JAVNE ZAHVALE.

Smatram svetom dužnošću da i javnim pu-
tem izrazim svoju doživotnu harnost Cijenjenoj
Gospodi liječnicima pri mjestnoj Bolnici Dr. R.
Mišetiću i Dr. J. Pugliesi, što su me, sa vanred-
nom vještinom izvedenom operacijom najpogibelnije
vrsti, te bratskim njegovanjem kroz sve kritično
vrijeme, od sigurne smrti izbacili.

Dubrovnik, 12 Prosinca 1895

Ivo Kosović.

Pri nesreći, koja nas zadesi prigodom gubit-
ka našeg nezaboravnog

F R A N A

ne možemo a da od srca ne zahvalimo svakome
koji nam na koji mu drago način priskočiše u bo-
lesti i smrti pokojnika, bilo vijencima bilo dru-
gijem.

Nadasve gospodi liječnicima, koji nastoješe
da ga nemilom smrti iz ruka ugrabe; zatim svoj
gos. oficirima, svijem dubrovačkim i kotarskim
podčastnicima. Napokon svom vojničkom i civilnom
staležu, koji no ga dopratiše do vječnog počinjanja.

Svijem budi vjekovita harnost.

U Dubrovniku na 28 Novembra 1895

Učviljena obitelj
Soltkykiewicz.

P. S. Bili bismo prije zahvalili, ali pošto su
nas neki Srbi privarili, da više neće izlaziti „Cr-
vena Hrvatska“ (što se babi htjelo), to joj se s njelo.
Ur.) to smo se ovako odocnili. Prijateju neka o-
proste.

Agli esimii Signori Ignazio Amerling, Dr.
Rocco Mišetić, Don Stjepo Tomašević, famiglia
Dabrović e Signorina Maddalena Lucijanović ed
ancor ai miei colleghi d' ufficio ed amici; per le
prestazioni e dimostrazioni d' amicizia onde leni-
re il mio ineffabile dolore per la morte della mia
indimenticabile consorte

F a n n y

rendo grazie di tutto cuore ed esprimo la mia
perenne riconoscenza.

Ragusa 11 Decembre 1895.

Silvano Nonveiller
I. R. Ufficiale Postale.

Prigodom smrti gosp. Toma Jeftanovića bi udjeljeno
na uhar siromaha od gosp. Abrama Tolentina kruna 5. i
od Ditte A. Poković & Comp. kruna 6.

„Povjerenstvo Javne Dobrotvornosti.“

Prigodom smrti gosp. Kalista Katić-a bi podijeljeno
mjesnom dječijem zaklonistu 10 kruna od g. Abrama i Dr.
Josipa Tolentino, 10 kruna gimnazijalci VIII. razreda.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se naj-
bolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

WEISSA

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

„Bog i Hrvati“

najveći i najbogatije slikami urešeni
kalendar za godinu 1896.
izišao je te se dobiva u svih knjižarah

Takova kalendara sa toli obilnim sadržajem te
sa 68 sliku od kojih 30 za premiju čitave strune
nije bilo.

Samo hrvatski kalendar „Bog i Hrvati“ ima opisan
boravak Njegova Veličanstva kralja u Zagrebu
sa šestnaest slika i to:

Car i kralj. — Put od kuldvora do prvog slavluka. —
Na Markovom trgu pod kraljevim konakom. — Pred ka-
zalištem prije polaganja zaključnog kamena. — Njegovo
Veličanstvo udara na zaključni kamen novog kazališta. —
Slavluk na trgu Franje Josipa. — Slavluk na uglu Mes-
ničke ulice. — Njegovo Veličanstvo u kazalištu. — Raz-
svjeta Jelačićevog trga. — Nove srednje škole u Zagrebu.
— Defiliranje školske djece pred kraljem. — Trg Franje
Josipa I. — Kralj na plesu grada Zagreba. — Treći sla-
voluk pred sveučilištem. — Banderij. — Odlazak kralja.

K tomu su u ovom kalendaru mnoge slike o potre-
su u Ljubljani itd. itd

Iz sadržaja spominjemo 3 pripoviesti (jedna krimi-
nalna) preko inih sastavaka, gospodarske pouke, sitnice,
smiesice, muhamedanski odio, skrižaljke za poštu, brzujav,
mjenice, obveznice itd.

Šematizam i sajmovnik.

Historički hrvatski kalendar, životopise, znanstvene
sastavke itd. itd.

Premda kalendar „Bog i Hrvati“ sa 68 slika ima
17 araka sadržaja stoji

broširan samo 50 novč. vezan 70 nč.

Nakladna tiskara Antuna Scholza u Zagrebu.

Trgovci dobivaju znatan popust.

1-5

Dva dječaka

koji žele učiti tiskarski zanat
primaju se na nauku u Pretne-
rovoj Tipografiji u Dubrovniku.

15 KOMADA FIOR. 5:75

ISTINA!

Nenatkriljiva je moja
Austrija-Collection
koja sastoji iz 15 nakita

SAMO ZA
FIOR. 5:75

Jedna zlatna fa-
çon-
ura Remontoir sa tačno
reguliranim strojem (36

sati) i emailovanim brojevima. Pokrivala krasno
izrezana ne mogu se razlikovati od pravoga zlata
i ne gube sjaj.

Za tačnost ove ure dajem trogodišnju pis-
menu garanciju.

1 imit. zlat. lanac.
2 kom. puca za manšete posl.
1 krasni broš.
3 kom. puca za prsi imit. zl.
1 Patent-puca za oberlien.
1 fina igla za kravate.

1 vrećicu za uru.
1 žepno-ogledalo u etuis.
1 Iglu
2-Zl. imit. prstena sa imit.
briljantim i rubrinim.

svih ovih 15 krasnih predmeta zajedno sa urom vrijede samo **fior. 5:75.**

Šalje se pouzecom, komu se ne dopada vra-
će novac tvrtka satova:

Alfred Fischer, Wien I., Adlergasse Br. 12.

3-116

CHINA SERRAVALLO PUNA ŽELJEZA

neophodno potrebita slabim i onim koji se oporavljaju
podražuje tek — jača živce — preporagja krv

Srebrne kolajne:

XI. Liječnički kongres Rim 1894, IV. tal. kongres kemije i farmacije
Napulj 1894.

Zlatne kolajne:

Megjunarodne izložbe Mleci 1894, Kiel 1894, Amsterdam 1894, Berlin 1895.
Preko 300 liječničkih svjedočba.

Toplo preporučeno od prvih liječnika kao: dvorskog savjet. prof.
dr. Braun, dvor. savjet. dr. Drašche, prof. dr. barun Kraft-Ebing, prof.
dr. Monti, prof. dr. pl. Mosetig-Moorhof, prof. dr. Neusser, prof. dr.
Schauta, prof. dr. Weinlechner itd. itd.

Ovaj izvrzni okrepljujući lijek daje se vrlo lako i djeci i gospogjama
radi svog izvrznog teka.

LEKARNICA SERRAVALLO TRST

Prodaje se u Dubrovniku **fior. 1:10 novč. flaša od $\frac{1}{2}$ litre**
2 fior. flaša od 1 litre.

SLASTIČARNICA

PETAR I. OREPIĆ

u DUBROVNIKU

Prigodom Božićnih blagdanâ snabdjevena je velikim izborom MANDOR-
LATE (Bademovca) obične, te raznih vrstâ, kao: Salvini, Imperiale, Torro
ne, Benevento i u zavojcima.

Imade čuvene MOSTARDE napravljene s engleškom senapom, u elegan-
tnim posudama i zasebno; a takogjer slatkiša i bombona za božićnje stablo.

Rijetka osobitost! GJENOVEŠKI HLJEB! a ista slastičarnica preuzim-
lje naručbine za krštenja, večere i t. d., i sve zgotovlja u vlastitoj radionici.

Veliko skladište slastičarija, čokolade, vina, likera stranih i narodnih (do-
maćih). MARAŠKIN iz nagragnjenih i povlašćenih tvornica u Zadru.

Sve najprve vrste, a uz cijene, koje se ne plaše ikakove konkurencije.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na pō godine flor. 2; za *Austro-Ugarsku*, *Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4: 50, na pō godine flor. 2: 25; za *inozemstvo* flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi kojise više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

U Dubrovniku, svrhom Decembra.

Mi možemo s ponosom pogledati na ovo pet godina rada, što ih evo do brzo za sobom ostavljamo. Punim pravom možemo kazati, da je u nas malo listova, koji su na narodno-političkom polju razmjerno toliko uradili, koliko upray „Crvena Hrvatska.“ Pokrenuta u najtežim, upravo zdvojnimi prilikama za hrvatstvo ovijeh južnijeh krajeva, a u prvom redu naše slavne Atene, sa plemenitom zadaćom da nam hrvatsko ime i ideju obrani, ona se može podičiti, da je, uz geslo: „Bog i Hrvati!“ svojoj velikoj misiji kroz ovo vrijeme dostojno odgovorila.

Prijatelji naši iz drugih krajeva sjećat će se, kako smo onda stajali u Dubrovniku. Potisnuti svakojakim sresstvima, savezima i uplivima, mi smo išli od poraza k porazu na korist srpske struje, koja je prijetila, da će zavladati našijem pukom. Hrvatski Dubrovnik pripravlja se, da igra tužnu ulogu odmetnika. A danas? Danas mi već bilježimo velikih pobjeda. Naša mladost, naše gragjanstvo i cijeli naš skladni puk, svijestan i odvažan ustaje na obranu hrvatstva gdje mu se god prilika pruži. Stara dubrovačka republika ostaje *najhrvatskija* zemlja! Ako „Crvena Hrvatska“ i nije sve to sama uradila, ona tu ima dobar dio svoga truda i svoje inicijative.

Istina je, još nije sve gotovo. Ima još jedna najljepša i najtvrgja kula, koju umjetno skovano srpstvo, premda u manjini, drži čvrsto u svojim rukama: grad Dubrovnik. Sam grad, velimo, sa svojim predgrađima. Ali složnim i neprestanim radom, gragjanskom svijesću i napretkom mlađeg naraštaja, dobićemo i ovu otetu nam tvrgjavu, koju već i sad prestavlja hrvatstvo.

„Crvena Hrvatska“ nastaviće junačku borbu na one baterije hrvatskijeh protivnika punom nadom, da će ih obořit, jer ne stoje na tvrdu temelju. I ove godine ovaj list bilježi u svoj ljetopis jednu veliku pobjedu. Mi smo učinili, da je srušena golema srpska propaganda za rashrvaćenje djece hrvatskih roditelja, koja se organizovano vodila na našoj gimnaziji. Naprijed samo! U to ime „C. H.“ okuplja oko sebe, i od sad kao i do sad, sve dubrovačke Hrvate, na kome mišljenju oni pripadali.

Naprma protivnicima hrvatstva bezobzirna i neumoljiva, u našim hrvatskim pitanjima širega vida slijedeće „Crvena Hrvatska“ svoj dosadašnji odlučniji pravac, nastojeć uz to uvijek, da se uzdrži na visini pristojnosti i umjerenosti. Razgovaraćemo s načelom, snosljivo, uvjerenjem i ljubavi, a ne s onim nekim prostotama, koje regbi postadoše kruh naš svagdašnji našega javnoga života, otkad mu se strast nametnula učiteljem.

Naravno je da nam kod ovakih nazora, uz *neodvisnost* našega lista koji nije ničiji organ, ne cvatu ruže. I „Crvena Hrvatska“ mora se boriti sa mnogim poteškoćama, kojim neurednost plaćanja pretplate nije možda najmanji krivac. Devedeset na sto hrvatskih rodoljuba i ne sanjaju koliko je teško izdavanje jednoga nezavisnoga i poštenoga lista, premda i oni neznatnom svoticom mogu mnogo učiniti. Mi zato pozivljemo i molimo sve rodoljubne Hrvate, da nas u mučnom radu za hrvatsku stvar još bolje podupru perom i pretplatom, a neka budu uvjereni, da ta njihova žrtva nije ni izdaleka tako velika, kao korist koju će donijeti onoj svetoj stvari, za koju im je evo sada pitamo.

Nova misao.

Imamo novu misao — *balkansku*. Iza ilirske, jugoslavenske, slovinske i srpsko-hrvatske, eto nam i balkanske misli. Zagovornik joj je neki Ild Bogdanov, poznat u vijeku pod imenom Josip Ljubić Dinkov, inače mlad čovjek, koji je napisao jednu dramatičnu stvarcu. Izaći će omašna njegova radna pod naslovom „Balkanska misao.“ Ovog januara ugledaće svjetlo prvi volum te radnje pod naslovom *Trenutak*, biva momenat. Balkanstvo je stara stvar pod novom haljinom. Slovenci, Hrvati, Srbi, Bugari postaju novi narod — Balkanci. Balkanski jezik, balkanski narod i balkanska kultura.

Gosp. D. P. u „Jedinstvu“ počeo se baviti ovom za sad osamljenom pojavom, pak konstatu-

je, da su je pravaši osudili — jer ona stoji na nekom višem gledištu. Kad ne bi bilo tako, veli gosp. D. P., ne bi bili pravaši.

Istina je da su pravaši protivni tijem novotarijama, nu nipošto s razloga, koje navagja gosp. D. P. I ne samo pravaši već svaki dobar Hrvat mora da je odbaci. Što hoće taj *balkanizam*? Da se svi južno slavenski narodi stoje u jednu narodno-kulturnu cjelinu. O drugoj kojoj cjelini, o državnoj naime, nema još govora. Jedan narod, jedan jezik od Crnoga do Jadranskog mora! Ideja je velika, zamamljiva nema sumnje, ali pitanje je jeli ona pravedna, je li izvediva. je li nam napokon korisna?

Bacilo se oko ponajprije na Hrvate. Oni su u nekom smislu južnoslavenski Francezi. Kō što su ovi u borbi slobode, bratstva i jednakosti u prvom redu svojom krvlju platiti sve eksperimente učinjene na tom polju, tako i Hrvati osugjeni su da podnose troškove svijeh pokusa južno-slavenske konfuzije. Mi bismo dakle imali početi. Ponajprije odreći se svoga imena, svoga plemena i svoga jezika, zatim svoje povijesti i kulture; učiniti *tabula rasa* sa hrvatskom državnom idejom. pak onda kad smo to sve zapustili i izdali, namećati narodu nova imena, nove misli i nove težnje i onda tražiti.... Zbilja! šta ćemo po njima tražiti? Zar sjedinjenje Dalmacije i samostalnost ovijeh našijeh zemalja?

Isto tako imali bi učiniti i Srbi!....

Pak se još kogod čudi ako se mi ovijem predlozima od srca smijemo!....

Biće lijepijeh i plemenitijeh nazora u izdanjima g. Ilda Bogdanova. Ali on će samo konstatovati neke činjenice, kojim neće naći nikakvog praktičnog i uspješnog lijeka. Ponajglavniji razlog onijeh koji predlažu neko naše jedinstvo jest taj, što smo mi Slovenci, Hrvati Srbi i Bugari, svaki za se, malen narodić, a svi skupa mogli bismo brojiti kakvijeh dvadeset milijuna. To je istina, ali što smo mi krivi što nijesmo veći? Kad bi se jedan narod zato što je malašan morao odricati svoje plemenske individualnosti, mi bismo odavna bili išeznuli s lica zemlje, a s nama još sijaset drugijeh naroda u Europi, koji i danas žive i lijepe napreduju. Eno Danaca, naroda mnogo manjeg nego li hrvatskog, koji ima, kao i mi svoju hiljadu godišnju povijest, pak kome je izmed njih, došlo na pamet, da svojim zemljacima predloži, da se odreknu svega i da se stoje s Norvežanima i Švedima u jedan jedini, *Skandinavski narod*? Ne samo, nego mi vidimo malu Dansku, gdje se bori proti velikoj Njemačkoj, a Dance u pruskim pokrajinama, kako najvećom upornošću čuvaju svoju narodnu osebinu. Mi sami moramo bit osugjeni, da pedeset godina raspravljamo o raznim načinima, kojim bi svoju smrt potpisali.

S druge strane ovi predlozi, i kad bi ih mi na našu štetu popriniili, ne bi nikako bili izvedivi. Braća Bugari svojim tendencijama, radom i položajem, pokazuju nam, da su oni sami sebi dosta i da nemaju nikakve volje odricat se svoga jezika i svoje državne ideje, koja ide za tim da Sofija zagospoduje Macedonijom i svim istočnim Balkanom. U jednu riječ ovaj narod nemade *kada*, da se bavi besposlicama, nemoj da bismo se mi obvezali, da ćemo *balkanizmom* primiti i bugarski jezik. Moguće da ovo nije dobro, ali fakt

je koji se ne može pobijati. Braća Srbi takogjer su zaposleni oko učvršćenja svoje državnice. Ako im to ne ide za rukom, neće se za to oni odreći onoga, pod čijom devizom vojevaše za slobodu na oslonu svoje prošlosti. Osvem toga interesi Srba i Bugara ne idu paralelno nego se kose. Ako gosp. Ild Bogdanov misli, da bi se *Balkanizmom* ti spor izravnao i da bi se još izravnao i spor srpsko-hrvatski, on se ljuto vara. On bi se samo pojavio pod drugom formom, recimo pod drugim imenom. Ako ne bi bilo pitanja srpstva i bugarstva s jedne, a srpstva i hrvatstva s druge strane, njihovi interesi rješavali bi se kao pitanje izmed Biograda i Sofije te Biograda i Zagreba. Stvar je u bitnosti ista. Ako gosp. Ild Bogdanov sumnja o našim riječima, pokazaćemo mu narod jednog imena, jedne povijesti, književnosti, vjere i jezika, gdje takav teški spor opstoji — narod srpski. Tu je Cetinje i Biograd. Zna li gosp. Ild Bogdanov koliko je daleko Cetinje od Biograda?

A kamo li ujedinit i stopit četiri plemena! Svlađat i podložiti Ljubljanu, Zagreb, Sarajevo, Biograd, Cetinje i Sofiju! A komu molimo? *Balkanstvu*? Hoće li taj novi gospodin sjedit u Sofiji, Zagrebu ili Biogradu? To je pitanje.

Neda se nijekati najbliži su i pak Hrvati i Srbi. Mi smo dva imena, dvije povijesti, dvije kulture i dvije literature, ali jedan jezik i po tome jedan narod. Za to velimo da smo dva plemena. Pojava svakako čudnovata, ali to nije dokaz da smo na krivom putu. Bolje bi bilo, da nije ovako, no što smo mi tome krivi? Nigdje na svijetu nema sličnog primjera, ali to nije ništa drugo nego dokaz, da smo mi Sibi i Hrvati jedna iznimka, koja potvrguje temeljna načela etnografskih nauka. A pošto i hrvatska i srpska misao imaju svaka svoje posebne interese, to se neda izglediti kakovim prisilnim sresstvima, ni umjetno skovanim imenima. Moguće da će nekada doći do sloge izmedju Srba i Hrvata. Balkanstvom razdor bi se samo povećao u toliko, u koliko bi ga svak na svoju ruku natezao, a većina krivo razumjela. Kako danas stvari stoje, mi Hrvati imamo jedino uade na bolju budućnost, ako se privriježimo i okupimo oko Hrvatske. Ostalo moglo bi s vremenom doći. Odricati se pak svojih prava i svojega programa bio bi znak zdvojnosti i slabooće naše na veliku radost našijeh dušmana. Mi te zdvojnosti u hrvatskom narodu ne vidimo. Hrvati su pokazali toliko narodnog života, da su svi pokušaji raznarogjenja ostali bezuspješni. Radi svih ovih i još mnogo drugih razloga mi držimo, da je koli *balkanstvo* toli svaka druga protuhrvatska ideja u nas pogibeljna i štetna. Mi ćemo se početi baviti s tim „velikim i širokim“ mislima tek onda, kad ostvarimo ovu našu „malenu“ domaću, ali isto tako slavensku misao hrvatske državne ideje — ili kad izgubimo svaku ma i najmanju nadu, da ćemo je ikad ostvariti.

Sveučilišni gjaci u zatvoru u Belovaru.

(Tri pisma iz zatvora.)

Znamo da su sada nježna srca roditelja, braće i sestrice, pa i ona prijatelja i znanaca, a možemo rijet i svih hrvatskih rodoljuba kod sve-

učilišne naše mladeži, te se danas nalaze u Belovarskim tamnicama, da s ovom ta niježna srca u jedno kucaju, čute i trpe. Na umirenje dakle zabrinutosti svih onih te zbog zatvora naše mladeži uznemiruju se, smatramo da je dužnost reći i priznati, da se s njom u zatvoru lije po postupa, i da i oni te vrhu nje bdiju, pokazuju da ona krv, što u žilama im teče, hrvatski bije. Evo što jedan od zatvorenih gjakâ piše svojim:

„U Zagrebu smo bili prilično lijepo namješteni, ali pošto nije bilo mjesta za ostale kažnjene, to su nas gledali prenjesti kamo drugamo. Napokon su se odlučili za Belovar, jer je ovdje najzgodnije. Na 22 pr. mj. u jutro rano krenulo je nas 26 u Belovar, daleko od Zagreba 4 sata željeznicom. Ovdje nam je mnogo bolje nego u Zagrebu. Zgrada, gdje je zatvor sudbenog stola, nova je, prostrana i na zračnom mjestu. Imamo pet sobâ za stan, u kojima je sve čisto i novo, možemo se slobodno šetati cijeli dan po dvorištu. Predsjednik suda, Dr. Herrnhaiser, je veoma dobar čovjek, koji postupa s nama kao s inteligentnim ljudima. Dava nam svakojakih knjigâ za čitanje i učenje, dao nam je dapače veliku dvoranu u sudu u tu svrhu. Hranu dobivamo iz gostionice svi skupa, a za to se brine posebni odbor, koji za nas sakuplja novce. Osim toga dobivaju Zagrebčani iz doma sve što treba, tako da nam ništa ne manjka. Svi smo potpuno zdravi i veseli.“

Opet isti sveučilištar piše jednom prijatelju, te mu se bijaše obratio, da mu iskaže svoje učestvovanje, ovako:

„Od 16. listopada, onog dana, kad je magjarska zastava planula, pa do dana današnjega, doživio sam — nemoj se čuditi — lijepih momenata. Sve što je dobra, plemenita, sve što zna pregorijevati, sve se je složilo, da nam osladi neobično stanje lijepom riječi i utjehom. I tvoje prijateljstvo pridružilo se nizu patriotskih izjava, koje nam duh uzdigoše.

„Znam da će ti biti poznato iz novinâ potanko o cijelom našem dogagjaju, pa i o našem nedavnom premještanju u Belovar. Da si nas samo vidio, kojom smo mirnoćom išli iz Zagreba ne znajući kuda ni kamo! Bili smo spravi i na Leopoglavu. U Belovaru smo veoma udobno, uprav ljudski namješteni. Nas 26, koji smo nastupili kaznu, razmješteno je u 5 sobâ, prostranih i čistih. Cijeli dan smo otvoreni i slobodni, da šetamo po velikom dvorištu. Preko dana smo obično zabavljani učenjem i čitanjem u velikoj dvorani sudbenoj. Pjevanja, veselja, posjeta ne manjka. Možeš dakle pomisliti naše stanje. Znaš, kada se sastane mlada krv, nepotišten duh, da sve oživu svojom pojavom bez obzira na okolnosti i mjesto. Imao bih ti više toga priopćiti, što bi ne zavelo u dugo. Dati će Bog, da se o svemu porazgovorimo.“

U trećem listu od 12 tek. piše isti gjak:

„Sad nas ima ukupno 36, jer ih je iz Zagreba opet nekoliko stiglo. Razdjeljeni smo u desetak soba, u svakoj 2-3-4-5, prema veličini sobe. Imamo sve čisto i lijepo, svijetle i suhe prostorije. Ustajemo obično u 7 sati, uredimo se i prošetamo malo po dvorištu, a u 8 sati idemo u dvoranu sudbenu, gdje učimo i čitamo do 11 sati. Do 12 sati šetamo, zatim poslije objeda opet imamo slobodno do 2 sata. Do 4 sata smo u dvorani, a tada do noći šetamo. U ostalom smo gotovo slobodni, tako je samo s nama u sporazumu uredio gosp. predsjednik Dr. Herrnhaiser kao neki kućni red, da nam vrijeme dugo i utaman ne prolazi. Dobili smo knjigâ iz vladine knjižice i od drugamo, ima dapače u zatvoru nekoliko violina i tamburica, tako da pjevanja i zabavljanja ne manjka. U opće se može kazati da nam je zatvor *custodia honesta*. O Božiću ćemo imati ispovijest misu u velikoj dvorani.

Nemojte misliti, da sam ja možda zlovoljan. Materijalno ne trpim; a inače sam miran.

Kako se čuje, ubrojiti će nam u kaznu istražni zatvor, a drugi kažu i o većim pogodnostima. Koliko je u tome istine vidjet ćemo u kratko vrijeme.“

Dvije, tri na odgovor.

Orlando u „Dubrovniku“ uzvijenao je na naš članak *Srbi na upravi grada Dubrovnika*, pak nam u pr. broju odgovara u članku pod naslovom *Novi Dubrovnik*. Mi smo se temeljito i stvarno pozabavili dražbom i zakupom gradnja novijeh kazarna, a Orlando nam za odgovor priča o velikom milostima, što su ih Srbi na Općini i njihov načelnik bar. Gondola prosuli po Dubrovniku. Tek na svrhu članka udostojao se osvrnuti na glavno pitanje o kome se radi, pak nam pripovijeda, kako smo ni nepošteno o Srbima ono pisali, jerbo je na općinskoj sjednici rekao mjernik g. Giberti da će prva kazerna zapasti samo 180.000, *fiorina*, a ne više! Tableau! misli Orlando. „Crvena Hrvatska“ je poražena, a pošto ona to ne priznaje, postupa nepošteno.

Polako. Mi smo ovu izjavu g. Giberti vrlo dobro čuli, ali smo čuli i još nešto što Orlando hotimice ispušta. Mjernik g. Giberti rekao je da će kazerna doći 180.000 a ne više radi *ušteđnja koje su se učinile*, jer je, veli, dignut *svaki nakit, luksus* it.d., obaljen dakle *svaki suvišni trošak*. Mi smo dakle pisali prostu istinu. Mi se nijesmo mogli obazirati na ušteđnje što ih je općina — na prosvjed javnoga mnijenja — bila usiljena učiniti *poslije dražbe*. U njemačkom dražbenom trebovniku *izdanom po općini da konkurenti mogu učiniti svoje ponude* stalo je, da će sve radnje zapasti 220.000 *fiorina*. Ovo je istaknuto u utoku g. Jelića. Fakt je da je općina bila uoblaštena da potroši samo 180.000 *fior.*, a što je ona poslije kidala i prečinjala, to jedino dokazuje njezinu pogrešku, a našem pisanju daje potpuno pravo. Ali Orlando koji se je ovdje poslužio jednom svojom mistifikacijom, da obrani Gondolu, *šuti kao riba o ponašanju načelnika i općine prigodom objave dražbe i kako se ta dražba vodila*, što je takogjer potanko navedeno u opome utoku g. Iva Jelića. Tu smo ga mi čekali! Ono je bila karakteristika — Srba na upravi grada Dubrovnika! Što se pak *Orlandovijeh* bezobraznijeh invetiva tiče, mi znamo da ko se u skripcu nalazi, svašta budali. A pošto on veli da je Dubrovčanin, dakle nije urednik, on kukavički postupa, kad sakriven iza drugoga bezobrazno laže. Ali ponavljamo, mi znamo da mu je teško, pak se i ovom njegovom kukavičluku od srca smijemo.

Grade se hôteli, kliče nadalje Orlando, evo i nove kazernice, brzo će doći i duhanana u Gružu, zatim i put oko grada. Pak što nam on to pripovijeda? Kao da je ko proti tome da se gradi kazerna i druge tolike lijepe stvari! Kao da se ovijem može zabašurit ono što smo mi donijeli i pisali u rečenome članku!

S druge strane niko ne niječe, da se radi i gradi, ali se dubrovačko građanstvo grohotom smije, kad mu Orlando stuca, da su to „uradili općinska uprava a na čelu joj g. barun Gondola.“ Ovo je zbilja nečuvena lakardija. Hôtel se gradi zato jer *Lloyd* hoće da konkurira Opatiji, koju opet podržaje Südbahn, a uz *Lloyd* je i čuveni prof. Schrötter, koji se, ne znamo zašto, tamo zavadio. Nikakve zasluge nema ni Gondola osvem te što svakomu dava razumjet, da je to sve njegovo djelo. Gradi se kazerna, jerbo vojnička vlast *nema više gdje* da smjesti domobrance, pak je zamolila općinu da kazernu sagradi, a općinsko vijeće jednoglasno je na to pristalo. Gradiće se duhanana, jerbo država ne može da nagje zgodni i prostrani stan za magazine i duhansku upravu u Gružu. To su prosti slučajji, koji su se dogodili za vrijeme načelnikovanja Gondolina. Ali Orlando sve ovo tako prikazuje, kao da bez Gondole ne bi ništa bilo i da je on providnost božija za Dubrovnik. Mi bismo se tome čudili, kad ne bi znali, da je staro svojstvo Srba kititi se tugijem perjem.

Novi Dubrovnik zove Orlando svoj članak, koji završuje pohvalom slavenožderskog „Pester Lloyd“ zadnjem Gondoli, načelniku „novog“ Dubrovnika. Mi smo se nasmijali. *Novi Dubrovnik i novi Dubrovčani!*

Dubrovnik, 20 Decembra.

Kako je moguće polemizovati s „Jedinstvom?“ U zadnjemu broju spljetskoga lista čitamo neke napadaje iz kojih se može izazeti, da mi ne samo

nijesmo osudili govor Folnegovića, u poslu omladine, nego da smo ga odobrili i da naš urednik radi toga govora brani Folnegovića (Gdje? Kad? Vidi *Očitovanje „Crv. Hrv.“* u br. 43).

Drugo: da smo mi napali „Jedinstvo“ „zato što smo (citiramo) ustali proti magjarskoj zastavi, zato što smo pisali one članke o zagrebačkim dogagajima.“ Na ovo pak slijede insinacije, podvale, laži i refleksije — dostojne „Jedinstva.“

Sad mi pitamo poštenu publiku i one rodoljube, koji pomnjivo naš list čitaju: Je li moguće polemizovati s „Jedinstvom?“ Zar mi nijesmo imali pravo kada s onakim pisanjem prekinusmo svaku polemiku?

Pogled po svijetu.

— Velika deputacija Rusina bila je u Beču, da se potuži na nasilja počinjena za zadnjih galickih izbora. Car je primio odbor deputacije i izrazio, da će njihove tužbe pomnjivo ispitati, ali ujedno sažalio na demonstrativnu inscenaciju same deputacije. Rusini su radi toga kivni na Badenia.

— Neke novine pišu, da će svi slovenski i hrvatski zastupnici kao posebna skupina u Hohenwartov klub. Mladočesi jošte ostaju u opoziciji.

— Italija spravlja vojsku od 12-15.000, da povede konačnu vojnu na Abisiniju. — Dogagjaji na Istoku slijede, jerbo vele vlasti nijesu složne u akciji. Turska je dopustila, da drugi stanični brod progje kroz Dardanelle.

— U Franceskoj doći će do novih škandala radi otkrića Artonovih. Sada je očito, da ga policija nazad 2 godine nije htjela uapsiti.

Domaće vijesti.

Radi božićnih blagdana došasti broj „Crvene Hrvatske“ izaći će, niješte u Subotu, u Nedjelju na podne.

Hrvati i Slovenci u Egiptu. — Hrvati i Slovenci u Egiptu sastavili su odbor od gg.: dra. Luj Žaje odvjetnika, Ivana Cibilića trgovca, Albina Volonška tvorničara i Ivana Ternusa zlatara, svi u Aleksandriji, da se osnuje društvo *Slovensko-Hrvatske Sloge*. Odbor je pozvao sve Slovence i Hrvate u Nilskoj dolini na sastanak u Aleksandriju treće Nedjelje ovog mjeseca. Svaka sreća pratila naše zemljake u njihovoj rodoljubnoj namisli!

Djevojačka škola. — Primili smo drugi *Program* c. k. ženskog učiteljišta u Dubrovniku koncem š. g. 1894-95. Osim krasne radnje *Pučko mišljenje o čudi i značaju prama znanosti* prof. Topića i školskih vijesti Ravnateljstva, konstatuje program žalosnu činjenicu, kako je broj učenica u ovom jedinom ženskom srednjem zavodu u Dalmaciji iz Dubrovnika i okoline iznosio 570/0, a iz cijele pokrajine *sami njih 400/0!* Iz nekih kotara kroz 10 godina nije bilo nijedne učenice! Zavod nije samo za učiteljice nego pruža sve uvjete izobrazbe budućoj otmenoj gospodji i majci. A ipak izim nekoliko dubrovačkih kćeri, *nijedna* obitelj iz Dalmacije nije u tu svrhu poslala amo svoju djevojčicu, dočim mnoge, kako *program* veli, šalju ih izvan zemlje i države.

Radi prostora ne možemo se opširnije zabaviti ovim veoma znamenitim pitanjem, nego jedino svraćamo pozornost nadležnijeh krugova, da se zauzmu, da ovaj zavod koji može služiti na ponos pokrajine bude pohagjan od dalmatinskih pitomica malo više nego je to do sada bivalo. — Pohvalićemo napokon g. Stijepa Bravčića, koji je ustanovio zakladu od 1000 *fior.*, da se dobici iste udijele jednoj zaslužnoj pitomici učiteljišta. Ovaj lijepi čin našao nasljednik!

Englezi o Srbima. — Dopisnik velikog engleskog lista „Daily Chronicle“ bio je u Biogradu, pak piše, da je ovo mrtvački grad na obali Dunava. Srpska vojska da je jadnija od korejske i kineške! Ovo je drugi put u godini dana, da se svjetski englezki listovi ovako o Srbima izrazuju. Srbija se zbilja nalazi u zdvojnomo stanju. Deficit je ogroman, a dugove ne samo što ne vraća nego ni kamate ne može da plaća. Oficiri po tri mjeseca nijesu dobili plaće a tako isto i činov

nici i vojnici, nego im se plaća nakon tri mjeseca za jedan i to ne cijela plata. Vojnici dobivaju 1½ novč. na dan. Skupština je htjela da im se plaća povisi na 6 novč., ali nije bilo novaca.

Sabor dalmatinski. — Službeno je već proglašeno, da će se dalmatinski sabor sastati na 11. Januara god. 1896.

Pišu nam iz Ljubinja: — Nedaleko Ljubinja u selu Ubosku dogodio se požar u kući Laze Janjića, koji kod velikog svoga dobra, ostade skoro o ničem sa svim svojim ukucanima. Da je zgrada bila osigurana to mu se ne bi bilo dogodilo. Ali narod naš još ne shvaća blagodati asikuracije.

Pišu nam iz Zagreba. — U zadnjem broju tvrdi „Dubrovnik“ da je int. hrv. kazališta Dr. S. Miletić odbio i povratio natrag osmrtnicu o jednom članu beogr. kazališta, koje mu je ondješnja uprava poslala, i to, navodno s razloga, što da je bila ćirilski napisana. Premda je svakom jasno da je to očita laž, upitao sam Dr. Miletića što je na stvari, a on mi reče da je doista primio upitnu osmrtnicu, pa je kao Europejac i naobraženi čovjek izrazio svoju sućut poslavši beogr. kazalištu posjetnicu sa slovima „p. c.“ Ako „Dubrovnik“ i druge srpske novine, na koje se on pozivlje, nisu još u kulturi tako daleko, da shvate tu formalnost uljudjenoga društva — mi im Hrvati nismo krivi. Hrvati, pa ni Dr. Miletić kao pravoslavni Hrvat nemaju zašto da mrze ćirilicu, i to tim manje, jer ju piše jedan dio hrvatskoga naroda i braća naša Rusi. Vijest „Dubrovnik“ je dakle očito prosta laž i podla kleveta.

Na moje pitanje bili on poslao „D.“ ispravka, odgovori mi da smatra izpod svoga dostojanstva, a kad mu ja na to rekoh da ću njegove izjave Vama priobiti za našu „Crv. Hrv.“ reče mi, neka „Crv. Hrv.“ izričito navede: ovlaštenu smo od Dr. Miletića itd. Priopćivši Vam tako doslovno moj intervju, molim Vas da ga u Vašem listu shodno upotrebite, a našem g. Supilu izvolite izručiti pozdrave Dr. Miletića.

Sa otačbeničkim pozdravom i veleštovanjem
X.

Gradska Kronika.

Općinska sjednica. — U utorak bila je općinska sjednica za proračun za god. 1896. Proračun je nakon male debate bio jednoglasno primljen. Vijeće je poprimilo neke predloge vijećnika Vlaha vit. DeGiulli, da se popravi Placa i predloge odbora za pregledanje računa: da Upraviteljstvo učini korake, da se u buduću bude plaćati i na ovaj mast, koji je do sad slobodno dolazio u grad. Pošto se nekoliko vijećnika udaljilo tekom sjednice, to se ova morala prekinuti, jer nije bio prisutan zakoniti broj.

Naša Čitaonica. — U nedjelju biralo se upraviteljstvo nove čitaonice. U upravu su izabrana gg. Ernesto Katić, prof. Juraj Carić, dr. Salamun Mandolfo, Klimo pl. Ghetaldi i Kristo Bajaj. Presjednikom je izabran g. Ernesto Katić.

Teatar. — Na drugom mjestu donosimo izvješće prijatelja g. M. Č. o prve tri prestave. Prekosinoć se predstavljao „Il figlio di Pombignac A. Dumas-a (sina). Gosp. Drago se kao obično istaknuo.

Društvo Drago čim je došlo pogodilo je jedini orkestar što je sastavljen u Dubrovniku, da udara u teatru. Ali Srbi hoće na svu silu da udara njihova glazba, pak su društvu zaprijetili, ako je ne uzme, da neće nijedan dolaziti u teatar. Društvo se našlo na muci, tim više što je već pogodilo orkestar, a zna se da jedna glasba — a osobito onaka — u teatru para uši, i da je mnogo prikladniji orkestar. Sada uprava teatra odredila je, da za 10 večeri ne svira niko. I ovo je jedan dokaz više, kako se Srbi svukud hoće nametnut, pa i ne imali nikakvo pravo.

Vrijeme. — Srijedu, četvrtak i petak šiloka izobilja. Uz to vlaga da pogineš. U četvrtak „Dubrovnik“ radi velika mora i vjetrova nije mogao uljesti u gradsku luku, nego je krenuo u Gruž.

Premještanje. — Gosp. Antun Rendić vježbenik na divoni bi premješten na Jelsu.

Večera. — U srijedu u večer u prostorijama restauracije „Ancora“ mjesni činovnici pošte i brzojava prirediše večeru u čast kontrolora gosp. Ismaelli, koji je bio premješten za upravitelja pošte u Gruž.

„Pravo“. — Uredništvo novoga lista „Pravo“ moli nas da javimo, da će došasti broj 6 izaći na 24. ov. inj. sa člancima broja 5.

Nevjerojatno. — U nedjelju u jutro po ulovima grada bijahu priljepljeni oglasi sa strane Lloydove agencije u Gružu, da će najbrži „Wurmbrand“ otputovati iz Gruža u Trst 24 ure kasnije, t. j. na 7 ura u nedjelju večer. Na 9 ura u jutro neki su vidjeli proći „Wurmbrand“ iz Kotora, pak misleći da bi mogao odmah otići pošli su u Gruž. I doista „Wurmbrand“ otputuje na 10 ura u jutro! Lloydova agencija u Gružu nije ništa učinila da se u gradu obznani ova nagla promjena svog prvašnjeg oglasa, pak su tako mnogi putnici izgubili parobrod. Mnogi se punim pravom tuže na ovako postupanje, a mi se nadamo da se više neće opetovati, nego da će Lloydova agencija, u interesu putnika, u buduću svaki put i u gradu oglasiti svaku sličnu promjenu.

Zanimivo. — Ima evo dva-tri puta da smo upitali „Dubrovnik“, priznaje li on, da može biti i Hrvata pravoslavne vjere. On nam još nije odgovorio na ovo pitanje, nego vijuganjem nastoji, da ga zalašuri. Zbilja, „Dubrovniče“? Ako može biti Srba katolika (što mi dopuštamo) zašto ne bi moglo i pravoslavnih Hrvata? Na ovo za nas veoma zanimivo pitanje čekamo odgovor.

Teatar.

Lugo i Drago. — Žena, koja će do skoro početi da spominje mladost, elegantne kretnje, strojna tijela, blijeda oka i pretananih usnica, malo plačnog ipak simpatičnog glasa, odlučna i izučena u prikazivanju, to vam je gospogja Lugo.

Čvrst čovjek, koji ono što glumi to je proučio, a što je proučio, to je shvatio, gospodin je Drago.

Njih dvoje glumi od nedjelje u našem teatru. Gospodina Draga već smo čuli pred tri godine, gospogja Lugo prikazuje se prvi put na našoj pozornici.

Supruzi Drago — gospogja je poznata u umjetničkom svijetu pod imenom Lugo — i ako ne odvojiše do svjetskog glasa, ipak su dobro poznati u talijanskoj drami. Već oboje odigralo je svoje zlatno doba, pa se sada nalaze u stadiju kad umjetnička zvijezda počinje da blijedi, ali njihova zvijezda imade još dovoljno svijetla da nas zamami. Položaj je gospogje Lugo teži nego položaj gosp. Draga. Ona valja da udovolji publici kao žena i kao umjetnica, a reći ću bez oklijevanja, da dobar dio naše teatralne publike voli prvo, nego drugo. Taj dio publike ne će biti zadovoljan s njome kako ona zaslužuje — jer zub vremena reže kud progje, pa će za to mnogi željeti svježiju Tosku, mlagju Alice, zamamniju Ciprianu. Ali pozornica nije samo da se na njoj pokazuje mladenački sjaj — ona je mali svijet. Mi hoćemo da na njoj vidimo život, čovjeka; pa i ako želimo mladu ženu da nam ugagja oku, opet tražimo da ona znađe uzdržati dosljednost karaktera, da joj se čuvstvo odrazuje u licu, intonacija glasa da odgovara misli, kretnja situaciji, a vrhu svega da bude naravna, bez prisiljene mimike i poze, bez nepotrebne krike i vriske. Ako sve to može samo umjetnost, gospogja je Lugo umjetnica.

Niti me volja, niti mi vrijeme dopušta da analiziram supruge Drago u tančinama, osvrnut ću se samo letimice.

Do danas su prikazivali u tri komada, u Sardou-ovoj „Tosca“ i „Facciamo divorzio“ i u „Dramma Nuovo“ Stebaueza, te su nam tako Drago i Lugo pokazali po tri karaktera.

Tosca je obijesna pjevačica, odana Bogu i vlasti, ali ponajvećma Mariju, koga ljubi, ljubi nada sve. Ona ga usrećuje zagrljajem, mori ljubomorom, te napokon izdaje i to sve iz ljubavi. Lugo je bila u nježnoj strani upravo dražesna, u ljubomoru i na kušnji prava žena, a u šeni napastovanja se je pokazala iskušana umjetnica. Kad zalazi k Mariju u tamnicu (4 akt) možda je malo preveć mirna za onu situaciju, nō umetak „ma prima te lo giuro“ u času kad pokazuje Mariju salvocondotto, što joj ga poda Skarpija, izrekla ga je tako u skladu sa situacijom da se savršeni ne da ni pomisliti. — Skarpiju tog lavert-a bez duše i bez srca, tog inkvizitornog bezdušnika stare policije gosp. Drago je glumio uprav majstorski. Mučno je i promisliti hladnokrvnijeg ubojicu pod plaštom dužnosti, nego li nam ga Drago pri-

kazuje. Čovjek misli ovaj nema ne samo srca, ma ni krvi u žilama, pa mu začudno biva kad vidi da plane željom za Toskom. Ali taj se proces kod Draga zbiva naravno. On ostaje uvijek isti, kod njega se ne ragja čuvstvo čovječje, on plane zvjerškim nagonom, te traži za ljubav svoju samo žrtava, kao što ih traži i za mučila, dok ne zastenje pod nožem. Šenu napastovanja u gluho doba noći, u dvoru zaokruženom vješalima, prenatrpanu ubojicam, možda najljepša šena što je potekla iz pera Sardou-a, Lugo i Drago glumili su upravo majstorski, te da je Toska pokazala pri omaku malo više strava i užasa pred lješinom, moglo bi se kazati savršeno.

U **Dramma Nuovo** uloga Alice ne pruža vele polja glumici da odvoji. Ta se uloga pokazuje još neznatnijom, kad je slušaš od iste umjetnice, koju si dan prije slušao u Toski, u kojoj Sardou sve moguće situacije ishitrio da Sarah uzmogne sjati. Stara je to pjesma: mlada djevojka ide za starijeg Yoricka, i izdaje ga sa njegovim posinkom Edmondom. Ljubi mladog, žali starog. Kaje se, priznala bi, ne bojeći kazni za se, ali se plaši za miloga svoga, te tako pušta prilikama da same raspute što su zamrsile. Ggja. Lugo nevjernu ženu, kakovu je pisac zamislio, glumila je dobro. Ona lomi vjeru, ali je lomi iz ljubavi ne od zana-ta, pa s toga kad muž posumnja, te je uzme da ispituje (2. Akt) ona taji, ali tajeći izdaje se, a ako Yorick ne uvigja, to je jedino jer joj je muž. Vječnu bojazan da joj muž ne saznade i unutar-nju grižnju grešnice, znala je da prikazuje vjerno sve do konca drame činom, kretnjom, riječju. — Koliko je uloga Alice bila neznatna za ggju. Lugo, toliko je uloga Yoricka bila znamenita za g. Drago. U ulogi Yoricka umjetnik može da poka-že svoj talenat, a g. Drago je sjajno dokazao da ga ima. Vidjelo se da on uči, i da znađe, kako prije spomenuh, shvatiti ono što prouči. Od prvog pomola sumnje, sve do časa osvete, on je ostao dosljedan čovjeku što sumnja o ženi koju ljubi, koliko u cjelokupnosti karaktera, toliko u tančinama. On sumnja i hoće da saznade; da to postigne služi se dosjetkama što samo nevolja može da nauči, pa i onom da siplje svome zavidniku krvave pogrde u lice, samo da mu ovaj vrati milo za drago. Ali neka i najmanja aluzija pane, njegov je ponos uvrijegjen — on ne će da vjeruje. I to se vuče kroz čitavu dramu, sve dok nema u ruci nepogrešiv dokaz nevjere što mu je zavist pribavila, te se onda sveči izdajniku i pamet gubi. Tu ulogu sumnje i neodlučnosti, g. Drago, koji u opće sjeća dosta na Hamleta, glumio je prekrasno. On glumi dušom. Bol i užas tako drastično prikazuje da ih i publika osjeća. S pred tri godine slušao sam ga kao Yoricka, pa me je onda, kao i sada zadivio.

Sinoć su prikazivali **Divorçons**, te nam tako pružili prigodu da ih čujemo i u šaljivom komadu. Uloga Cipriane podala je zgodu ggji. Lugo da odvoji i ona se je, kao i u Toski pokazala umjetnica. Cipriana, mlada djevojka udaje se iz krila materina. U čas se asimilira društvu i milicu u kojem živi. Muž joj Enrico (gosp. Drago), kruh svakidašnji, nije više tečan, te traži ljubavnika. Muž joj je dosadan, istrošen — ljubavnik primamljiv, vatra. Enrico se na vrijeme dosjeti varci, pa oštroumnosću, koja nas malo zabezeknuje, plete spletku, po kojoj on zauzmiđe ulogu ljubavnika, a ljubavniku predaje ulogu muža. Ljubavnik iznubivši atrakciju zabranjenog voća, pada, postaje dosadan, budala, dok muž osvaja, primamljuje i ona mu leti u naručaj. Bilo da smo joj obikli, bilo da je umjetnosću bolje znala nadknaditi narav, ggja Lugo i spoljašnosću nam se je bolje do-jimala nego prve dvije večeri. Damu francuskog društva prikazivala je kao francuska dama, žensku ljubomornost kao ljubomorna žena, a u prijelazima iz jednog čuvstva u drugo, bila je upravo dražesna. Kad razvija svoje teorije (1. Akt) možda je malo previše brzala u govoru, ali sve skupa glumila je krasno. Gosp. Drago bio je na svome mjestu kao uvijek.

U **Durand-Durand** što se je prikazivao u utorak u večer oni nijesu glumili.

—*—
I nechte odoljih, ali još samo dvije riječi prije nego završim. Stari je običaj g. Draga, da

se okruži slabim silama. Tomu se nije ni ovaj put iznevjerio. Karakterista je prilično slab, briljant nas nije udovoljio, jer i ako se vidi da je obikao pozornici, spominje preveć na dosadu, a dosada se za njegovu ulogu najmanje priliči. Gosp. Coltellini koga smo već i prije slušali, svoju ulogu uvijek dobro vrši.

Sudeći po odobravanju kojim publika prati prikazivanje gg. Lugo i Draga, regbi da dijeli nazore, koje gore istakoh, pa mi se s toga na silu nameće pitanje: zar nije zla svjedodžba po Dubrovnik, da umjetnici Lugo i Drago ne mogu da pribave više publike nego kakva Compagnia S. Marco?

18. Decembra.

M. Č.

Književnost.

„Hrvatski djaci pred sudom.“ — Upravo je pod ovim naslovom izašao izpod tiska u posebnu knjigu preštampan iz „Obzora“ stenografski izvještaj o glavnoj razpravi proti hrvatskim sveučilišnim djacima, obdržavanoj pred kr. sudbenim stolom u Zagrebu dne 11 do 16 studenoga. Cijela knjižica opsiže 268 strana u osmini. Cijena joj je 1 for. Čist prihod namijenjen je potpori hrvatskih sveučilišnih gragjana. Knjige se dobivaju u knjižari Dioničke tiskare na Jelačićevu trgu.

Tamburaši! — Poznati skladatelj i osobiti prijatelj naše milozvučne narodne tambure g. V. G. Brož, kapelnik i učitelj pjevanja i glazbe na kr. vel. hrv. gimnaziji riečkoj, izdati će 1. Siečnja „Album plesova“ za podpunni tamburaški zbor. Tim se omogućuje, da sva naša tamburaška društva budu mogli uz mali bud najbližih poklada kod plesnih zabavah sve moderne i domaće plesne komade izvagjati. Sadržaj: „Album plesova“ sastoji od osam najnovijih melodijoznih, efektnih i vrlo lahkih komada, name: 1. *U sladkoj sanji* (Valček), — 2. *Prvi cjelov* (Polka française), — 3. *Pokladne vragolje* (Polka tramlame), — 4. *Na te mislim ja* (Mazurka po motivih naslova), — 5. *Balkanska jeka* (Brzopolka-Galopp), — 6. *Škotska*, — 7. *Kolo*, — 8. *Uspomena na Zlatni Prag* (Četvorka) Cijena „Album plesova“ jest 5 for. i to u predplatah do 31 o. mj. kod skladatelja g. V. G. Broža, kapelnika. Rieka-Sušak.

Češka slovnica. — Do brzo će izaći tiskom Dioničke Tiskare u Zagrebu češka slovnica, što ju je napisao za Hrvate Stjepan Radić (onaj gjak koji je zbog magjarske zastave osugjen 6 mjeseca tamnice). U ovoj slovnici biće u kratko razloženo toliko koliko je potreba jednome Hrvat, da nauči češki. Opsezati će 9 štampanih araka a cijena joj je *jedna kruna* (poštom 60 novč.) Daljnje obavijesti daje Knjižara Dioničke Tiskare u Zagrebu

Očenaš. — Poduzetna knjižara G. Freytag & Berndt u Beču VIII/1. izdala je i poslala nam je ovih dana prekrasnu sliku *Očenaš*, koja prestavlja ovu molitvu u veće slike. Cijena je slici 1 for. 50 novč., a može se dobiti s latinskom, njemačkom, talijanskom, češkom i magjarskom jeziku.

Priručnik savršenosti za svjetovnjake i redovnike (Zorben i Tvorben). Sastavio mnogopoštovani O. Frano od Soave bivši državnik reda kapucinskoga, preveo O. Frano Dobrović franj. konventualac, hrvatski penitencijar i ravnatelj kora u bazilici sv. Antuna u Padovi. Tiskara Dolenc u Trstu. Cijena 50 novč.

Rječnik englesko-hrvatski sa točno označenim izgovorom. Napisao prof. Aleksander Lochmer. U Senju. Tisak i naklada Ivana pl. Hreljanovića. Svezak I. Biće u sve 10-12 svežtica ovoga djela a ukupna mu je cijena unaprijed flor. 3. —

BEČKO HRANIVO BRAŠNO

za djecu

F. GIACOMELLI

Fünfhäus, Robert Hamerlinggasse 1

— BEČ —

Nagrada
sa
zlatom
medaljom

Patent za
Austro-Ugarsku
i Italiju.

Priznata od prvih lječničkih auktoriteta i mnogobrojnih lječnika kao izvrsno hranivo sredstvo u naknadu majčina mlijeka. Upotrebljuje se najboljim uspjehom u mnogim nahodištima i u bolnicama za djecu. Zasluži da ga svaka majka pokuša.

Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, ljekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske.

Mali lončić 45 nč., veliki lončić 80 nč.

7—52

Šešira, Odijela i Crevalja,
Najbolje vrsti uz jeftinu cijenu
kupuje se kod

M. Mitrovića

svake vrsti galanterije, mirisa, šivaćih strojeva.

Belgijskih kunića (kumijelja)

Najbolja rasa na svijetu, par može važiti do 30 funata. Prodajem od 3-4 mjeseca za 3 fior.; oplogjene ženske i preko 10 mjeseca stare kuniće po 6 fior. — inclusive otprem. Da će doći zdravi jamčim.

Max Pauly u Köflachu (Stajerska).

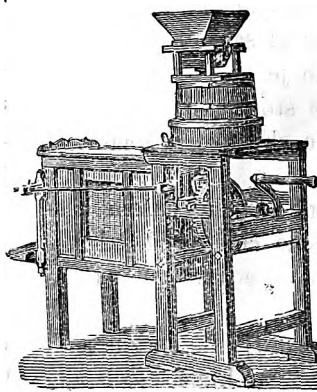
2—12

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

WEISSA

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Najbolje i najjeftinije SKLADIŠTE

za sve poljodjelske Strojve i sprave — Štrcaljke svake vrsti — Kotače — Šivaće strojeve — Strojve za pranje i sušenje — Patent. ručne mline — Tijeskovje — Štrcaljke za peronosporu — Pumpe za vino — Motore na paru ili petrolej

AUGUST KOLB, Tvornica strojeva

BEČ, II/7 Passetistrasse Br. 29-31.

Traže se solidni zastupnici.

Kamel-havelock 9 f. sa ogrlicom 13 fior. Zimske kabaniće (najbolje) 16. (najbolje) Loden-odjela 16 u svim bojama uvijek zališno kod *Jakoba Rothbergera* c. i k. Dvorskog dobavljača u Beču I. Stephansplatz Br. 9. Svakidan otvoreno do ponoća.

Kod Grgura Perića u Dubrovniku nalazi se na prodaju svake vrsti koža za postolara. Kako radi vrsnoće tako i radi cijen ne boji se konkurencije. Isti kupuje suhih koža malijeh i velikijeh naše klaonice.

Phoenix-Pomada

nagrada na izložbi za zdravstvo i njegovanje bolesnika u Stuttgartu g. 1890; polječnički svjedodžbama i hiljadama zahvala priznata kao jedino opstojće djelujuće, neškodljivo sredstvo, da gospoda i gospogje dobiju bujne i pune vlasi i da se zapriječi otpadanje kose; mladići mogu s njom odmah uzgojiti jake brke. Garantirao za uspeh i za neškodljivost. Lončić 80

novč. poštom ii poduzećem 90. novč.
K. Hoppe, Beč, XIV. Schwezlergasse 12.

„Bog i Hrvati“

najveći i najbogatije slikami urešeni
kalendar za godinu 1896.

izišao je te se dobiva u svih knjižarah

Takova kalendara sa toli obilnim sadržajem te sa 68 slika od kojih 30 za premiju čitave strane nije bilo.

Samo hrvatski kalendar „Bog i Hrvati“ ima opisan boravak Njegova Veličanstva kralja u Zagrebu sa šestnaest slika i to:

Car i kralj. — Put od kolodvora do prvog slavluka. — Na Markovom trgu pod kraljevim konakom. — Pred kazalištem prije polaganja zaključnog kamena. — Njegovo Veličanstvo udara na zaključni kamen novog kazališta. — Slavoluk na trgu Franje Josipa. — Slavoluk na uglu Mesničke ulice. — Njegovo Veličanstvo u kazalištu. — Razsvjeta Jelačićevog trgu — Nove srednje škole u Zagrebu. — Defiliranje školske djece pred kraljem. — Trg Franje Josipa I. — Kralj na plesu grada Zagreba. — Treći slavoluk pred sveučilištem. — Banderij. — Odlazak kralja.

K tomu su u ovom kalendaru mnoge slike o potrebu u ljubljani itd. itd

Iz sadržaja spominjemo 3 pripoviesti (jedna kriminalna) preko inih sastavaka, gospodarske pouke, sitnice, smiješice, muhamedanski odio, skrižaljke za poštu, brzovjav, mjenice, obveznice itd.

Šematizam i sajmovnik.

Historički hrvatski kalendar, životopise, znanstvene sastavke itd. itd.

Premda kalendar „Bog i Hrvati“ sa 68 slika ima 17 araka sadržaja stoji

broširan samo 50 novč. vezan 70 nč.

Nakladna tiskara Antuna Scholz u Zagrebu.

Trgovci dobiju znatan popust.

2—5

SLASTIČARNICA PETAR I. OREPIĆ u DUBROVNIKU

Prigodom Božićnih blagdanā snabdjevena je velikim izborom MANDORLATE (Bademovca) obične, te raznih vrsta, kao: Salvini, Imperiale, Torrone, Benevento i u zavojcima.

Imade čuvene MOŠTARDE napravljene s engleskom senapom, u elegantnim posudama i zasebno; a takogjer slatkiša i bombona za božićnje stablo.

Rijetka osobitost! GJENOVEŠKI HLJEB! a ista slastičarnica preuzimlje naručbine za krštenja, večere i t. d., i sve zgotovlja u vlastitoj radionici.

Veliko skladište slastičarija, čokolade, vina, likera stranih i narodnih (domaćih). MARAŠKIN iz nagragjenih i povlašćenih tvornica u Zadru.

Sve najprve vrste, a uz cijene, koje se ne plaše ikakove konkurencije.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na pò godine flor. 2; *Za Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4: 50, na pò godine flor. 2: 25; *za inozemstvo* flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

U Dubrovniku, svrhom Decembra.

Mi možemo s ponosom pogledati na ovo pet godina rada, što ih evo do brzo za sobom ostavljamo. Učinim pravom možemo kazati, da je u nas malo listova, koji su na narodno-političkom polju razmjerno toliko uradili, koliko uprav „Crvena Hrvatska.“ Pokrenuta u najtežim, upravo zdvojnim prilikama za hrvatstvo ovijeh južnijeh krajeva, a u prvom redu naše slavne Atene, sa plemenitom zadaćom da nam hrvatsko ime i ideju obrani, ona se može podičiti, da je uz geslo: Bog i Hrvati! svojoj velikoj misiji kroz ovo vrijeme dostojno odgovorila.

Prijatelji naši iz drugih krajeva sjećat će se, kako smo onda stajali u Dubrovniku. Potisnuti svakojakim sretovima, savezima i uplivima, mi smo išli od poraza k porazu na savez srpske struje, koja je prijetila, da će zavladata našijem pukom. Hrvatski Dubrovnik pripravlja se, da igra tužnu ulogu odmetnika. A danas? Danas mi već bilježimo velikih pobjeda. Naša mladost, naše građanstvo i cijeli naš skladni puk, svijestan i odvažan ustaje na obranu hrvatstva gdje mu se god prilika pruži. Stara dubrovačka republika ostaje *najhrvatskija zemlja*! Ako „Crvena Hrvatska“ i nije sve to suma uradila, ona tu ima dobar dio svoga truda i svoje inicijative.

Istina je, još nije sve gotovo. Ima još jedna najljepša i najtvrgja kula, koju umjetno skovano srpstvo, premda u manjini, drži čvrsto u svojim rukama: grad Dubrovnik. Sam grad, velimo, sa svojim predragijima. Ali složnim i neprestanim radom, građanskom svijesću i napretkom mladog naraštaja, dobićemo i ovu otetu nam tvrgjavu, koju već i sad prestavlja hrvatstvo.

„Crvena Hrvatska“ nastaviće junačku borbu na one baterije hrvatskih protivnika punom nadom, da će ih orboriti, jer ne stoji na tvrdu temelju. I ove godine ovaj list bilježi u svoj ljetopis jednu veliku pobjedu. Mi smo učinili, da je srušena golema srpska propaganda za rashvaćenje djece hrvatskih roditelja, koja se organizovano vodila na našoj gimnaziji. Naprijed samo! U to ime „C. H.“ okuplja oko sebe, i od sad kao i do sad, sve dubrovačke Hrvate, na kome mišljenju oni pripadali.

Naprama protivnicima hrvatstva bezobzirna i neumoljiva, u našim hrvatskim pitanjima širega vida slijediće „Crvena Hrvatska“ svoj dosadašnji odlučniji pravac, nastojeći uz to uvijek, da se uzdrži na visini pristojnosti i umjerenosti. Razgovaraćemo s načelom, snosljivosti, uvjerenjem i ljubavi, a ne s onim nekim prostotama, koje regbi postadoše kruh naš svagdašnji našega života, otkad mu se strast nametnula učiteljem.

Naravno je da nam kod ovakih nazora, uz neodvianost našega lista koji nije ničiji organ, ne cvatu ruže. I „Crvena Hrvatska“ mora se boriti sa mnogim poteškoćama, kojim neurednost plaćanja pretplate nije možda najmanji krivac. Devedeset članova hrvatskih rodoljuba i ne sanjaju koliko je teško izdavanje jednoga nezavisnoga i poštenoga lista, premda i oni neznatnom svoticom mogu mnogo učiniti. Mi zato pozivljemo i molimo sve rodoljubne Hrvate, da nas u mučnom radu za hrvatsku stvar još bolje podupru perom i pretplatom, a neka budu uvjereni, da ta njihova žrtva nije ni izdaleka tako velika, kao korist koju će donijeti ovoj svetovj stvari, za koju im je evo sada pitamo.

Svrhom godine.

Na kraju godine običavaju novine da, naprave mali pregled svijeh važnijeh dogagjaja, kojim je godina te umire bila pozornicom. I mi bismo se mogli držati toga običaja, tim više što ova godina ostavlja svojoj baštini — kao malo koja — bogato nasljedstvo započelih planova, kojim je teško proricati svrhe. Ali nećemo. Ostavimo i Kinu i Japan, Armence i istočno pitanje, Rusiju i Englesku, Talijane i Abisiniu, Engleze i Amerikanke i njihove velike ratne priprave. Neka naši drugovi o njima pišu. Mi imamo i doma nešto malo posala.

U pretprošlom broju u članku *Odlučni momenti* natuknismo ob ovoj malo iz daljega ne-

koj „evoluciji“, koja se sada udešava u našoj monarkiji i kako su braća Česi na putu, da se sastanu sa ministrom presjednikom gosp. Badeni, pa da se s njime nekako nagode glede toga blaženoga češkoga pitanja. Od onog članka do danas stvar je nastupila posve ozbiljnu fazu.

Pala je jedna znamenita izjava na ime mladočeske stranke. Za razprave o budžetu zastupnik dr. Kaizl dobio je zadaću, da u ime svojih drugova (što je sveisto kô da reknemo: u ime šest milijuna Čeha) „rasvijetli“ i opravda novu taktiku. Kaizl je govorio pomnjivo. Vidi se da ono što kaže bilo je već prije pretreseno i uglavljeno. Najprije je osudio staru češku pasivnu politiku, a za njom „nedisciplinirani radikalizam sa romantičnim prevratima“, koji se, kako veli dr. Kaizl, „ne osvrće ni malo na modernu državu i njezine potrebe, već sadržaje sva obilježja radikalizma te se drži načela: *ou tout ou rien* — a to ne valja opazi mladočeski govornik. Državno pravo lijepa stvar, ali puho hoda do toga. „Zato smo odustali od pasivnoga političkog radikalizma, koji misli da se takove ustanove dade kretom ruke provesti.“ Stoljeća su nam, veli, nanijela nepravde i samo stoljeća ih mogu po malo izbrisati. „S toga vidimo mi kao naš posljednji cilj niz važnih i velikih etapa“.

Ove izjave i odviše su važne, a da bi na njih upozorivali političare hrvatskog naroda, one su i odviše jasne, a da bi im trebalo kakva komentara. One umrlim riječima ne znače ništa drugo, nego da će se mladočesi pur et simple postaviti na stanovište narodno-političkog oportunizma. „Mi znamo da će naša stvar još poći dugim i dalekim putem prije nego dogjemo do praktičnih rezultata, *ama znamo i to, da se pri razglabanju ovog pitanja neće smijeti započeti s načelom: državno pravo ili ne državno pravo.*“

Gosp. dr. Kaizl nije mogao jasnije govoriti.

On je dapače pošao još i dalje, pak je ministru presjedniku razložio kako njegovi drugovi to umišljaju. On mu je prstom pokazao one „etape“, koje znače novu eru češke političke povijesti a takogjer i ove cijele monarkije. — „Prije svega treba naći dostojnu formu za izbornu reformu.“ To bi dakle bila prva etapa. „Drugi je korak“ — valjda češko državno pravo? kruna svetoga Vjencešlava? dvor u Hradšinu? Ništa od svega toga. — „Drugi je korak, veli dr. Kaizl, uređenje jezičnog pitanja. Dužnost je vlade, da stanovite sitne chikane odstrani i da jednim potezom pera uvede takozvani unutarnji službeni jezik, koji se uskraćuje proti pravu i zakonu.“ Ovo je ono što se kaže „za sada“.

Jest, ali skočite drugi. Podignuće se Rusini, Slovenci, Hrvati, pak će početi vikati: I mi pitamo svoj nutarnji jezik! Kad ste ga dali Česima, dajte ga i nama! Stvorite se, kako se ono reče, pogibeljan precedens. A onda?....

Dr. Kaizl i oni u ime kojih je besjedio, kô da su znali za ovaj prigovor, pak je on na nj već unaprijed odgovorio: „Ne stoji, veli, prigovor, da bi se to moralo dozvoliti, za drugih 8 do 9 jezika — jer mi stojimo na stanovištu: jednako pravo za sve narode u ovoj državi, ali *faktični razvitak kulturnoga stanja, niveau pojedinih naroda, za sada je još različiti. Prema tomu su i faktične potrebe svih naroda različite.*“ Ovo je ne-

kako najvažnija izjava, koja se je iz Kaizl-ovih usta čula. Makar da ona, kako mi iz pouzdana izvora znamo, ne cilja podnipošto na nas Hrvate i naš jezik, nego na neke druge hrvatske narode, mi ju donesosmo, da se vidi kako misle braća Česi, kad bi eventualno došlo do sličnijeh škakljivijeh pitanja. Najteža je stvar naći formu. Forma je tu, lijepa, elegantna, moderna. Ona vijuga putem razbora, pak nekako ne vrijegja. Ali ma koliko ova izjava bila potkrijepljena nekom naučnom teorijom većih i manjih kulturnih potreba pojedinih naroda, s njome Česi u suštini kažu ovo: Dajte vi samo nama, a za druge nam je malo stalo. Oni se mogu za sad proći bez toga što mi pitamo. jerbo... no jerbo im je „različiti razvitak kulturnog stanja.“

A kamo li slavenska solidarnost!

Ne prigovarajmo, ne osugnjemo ne komentiramo. S njihova gledišta Česi imaju potpuno pravo. Narod treba da se najprije misli za svoje interese. Mi samog prosvjedujemo protiv teorije dr. Kaizla, da razvitak kulturnoga stanja pojedinih naroda može vrijediti u narodnom načelu, jer bi onda narod i jezik više kulture imao nekako pravo, da gospoduje slobodom naroda i jezika kulture manje, da najme bogatiji tlači siromaha, a to ne smije da bude.

Ovako je govorio Kaizl želeć na svrhu svog govora, da ih ministar presjednik stavi u doticaj sa njihovim njemačkim zemljacima, eda bi se nekako nagodili. Mladočesi su njegovu govoru burno povlagivali.

Ali ovo nije još svekoliko. Par dana prije božića u glavnome organu mladočeske stranke izišao je važni članak, koji se može smatrati nastavkom Kaizlovijeh izjava. U njemu se veli, „da će se Mladočesi pridružiti samo onim faktorom vlasti, koji su najviše kudri koristiti Česima.“ Koji su to faktori? „Narodni Listy“ pobrijuše se da nam ih ukazuju. — „Koji su to faktori, pokazalo se je u Ugarskoj, gdje klerikalci ne mogu ništa izvojevati naprama crk. pol. osnovam, a kaže se i u Cislajtani, gdje se dru. Luengeru i rusinskoj deputaciji kažu vrata. *Sada poticati državno pravnu svagju bilo bi suvišno, a korisno samo Magjarom uoči obnove nagodbe.*“

Zbilja, da pravo rećemo, mi mladočehi više ne prepoznavamo.

Ovo gore drugijem riječima znači: Mi se nećemo držati saveza sa potlačenim narodima i strankama. U Austriji nastojaćemo se sporazumjet s Nijemcima, u Ugarskoj sa magjarskom liberalnom strankom. Nećemo poticati državno-pravnu „svagju“ (čitaj: pitanje češkog državnog prava) jer je to suvišno a štetno, nego se držimo Kaizl-ovih — etapa.

* * *

Mi nemamo prava, da prigovaramo Česima na njihovoj novoj evoluciji i politici. Kao narod koji teži da se dovine svoje nezavisnosti, ako kirsaju razne načine koji k tome vode, ko im to može zamjeriti. Njihova politika može biti dobra i zla po češki narod. To se sada ne dade predvidjeti. Mi samo iznosimo ovaj vele važni fakat koji nam otvara vrata novoj godini, u nadi da će gornje razlaganje potaknuti hrvatske rodoljube radikalne i oportunistične boje na razmišljanje i na neku inicijativu.

Nema sumnje, pred licem ovijeh čeških preokreta položaj cislajtanskih pravaša postao je veoma težak. Do danas u Beču stranka prava imala je moćnoga saveznika. Istina je, naše državno pravo stoji nešto na čvršćem temelju. Ono je potkrijepljeno i međunarodnim pravom državne individualnosti, jer Hrvati niti su se kad odrekli (niti bi se po međunarodnom pravu, bar za potomke, mogli odreći) svoje države, niti su imali Bijelu Goru. S te strane mi stojimo od Čeha puno bolje. Ali oni nadomješćahu slabe strane svog historičkog prava jakom voljom i narodnom svijetlošću bogatog i kulturnog naroda. Tako su pravaši i mladočesi bili nekako na istom položaju. Oni su radili zajedno i složno u svim češkim i hrvatskim pitanjima, kojim je državopravni program podavao načelnu važnost.

Sada mladočesi napuštaju svoju dojučoršnju politiku pak se približuju faktorima koji imaju u rukama sustav. Dosljedno tome pravaši ostaju osamljeni i to u ono isto doba, kad se u Zagrebu — kako nešto vidimo — pojavlja struja, koja hoće da se stranka prava povрати na staro svoje stanište negacije, koje je u zadnje doba bila počela napuštati.

Težak, vrlo težak kaže se položaj Hrvata svrhom godine 1895. Prilike su doduše takove, da bi moglo biti za nas puno bolje, ali... ali svemu našem zlu bili smo uvijek u prvom redu najviše krivi mi. Regbi da ni sadašnjost neće u laž utjerati ovu tužnu istinu.

Zadnje pojave u nama su još više utvrdile naše staro mnijenje. U hrvatskom narodu mogu se danas shvatiti i dopustiti samo dvije velike načelne stranke: stranka koja stoji na temelju postojećih zakona (razumimo se: zakon, a ne fiktivnog stanja) pak uzimajući ih ishodištem svoga rada, traži da se ovi zakoni zbilja vrše i ne krnje i da se s njima hrvatski narod što više okoristi. Ova stranka može imati mjesta i u Dalmaciji — dapače ovo je jedini oportunizam, koji danas Hrvati mogu tjerati. Dopuštamo uz to da se ova stranka u Banovini može podijeliti i u dva krila prema tome kako koje odlučnije i hrvatskije tumači opstojeće zakone, ali načelno ostaje jedna. — Druga stranka pak bila bi ona, koja niti prima niti priznaje postojeće uredbe i zakone, nego pod barjakom potpune narodne slobode služi se svijem ustavnijem srestvima, da oživotvori ili spravi narod na oživotvorenje svoje ideje. Ove dvije stranke imaju smisla; druge ne. I kad bi tako bilo, onda bi se uz novi preokret čeških političara mogao pojaviti analogan pokret dolje na jugu, pak bi se tako dobrijem uspjesima nekako i nadoknadilo, što su pravaši ostali osamljeni. Ovo naravno pretpostavlja da bi članovi osobito one oportunistične stranke bili u prvom redu dobri i čestiti Hrvati, željni koristiti svome narodu, kako su to magjarski vladinovi. Jer zaludu programi, zaludu dobar položaj, zaludu ideje, stranke, sabori, zaludu sve — ako nema ljudi.

Dubrovačke stvari.

I u zadnjem broju „Dubrovnika“ izvalio je Orlando nekoliko stupaca proti oporbi u općini. Ne znamo zašto. Ili prijeti kakva pogibelj, da su bratija dobavili posebnog suradnika, kome je poznati stari Orlando velikodušno uzajmio svoju firmu?

Da vidimo. Glavna tačka hrvatske oporbe u općinskoj sjednici za proračune bila je radi stavke, kojom se načelniku povjerava svota od 1630 fior. za razdjeljivanje nekijem sramlježljivijem siromasima. Ova stavka iznašla je prije 700 fior. Barun Gondola našao je da je to malo, pak je od lani ova povišena na 1630 fior. Hrvatska oporba preko vijećnika g. DeGiulli tražila je da se obali na staro, naime na 700 fior. tim više što ima druga stalna godišnja svota od 800 fior. za ubožista. Načelnik Gondola nedelikatno se upleo u raspravu, pak je sam branio ovaj predlog, dokazujući da ima puno siromaha, što više on je izjavio da bi nemoralno (!?) bilo ob ovome dalje razpravljati to je prekinuo raspravu. G. Gondola, a za njim Orlando napadajući g. vit. DeGiulli, vele da nije istina da je prije načelnik imao za siromahe samo 700 fior. nego da bi se toliko preventivalo, dok bi se potrošilo 1500 fior.

i više. Orlando i g. Gondola nijesu ovdje ništa drugo učinili nego izmješali onu stalnu svotu od 800 fior. za ubožista sa svotom povjerenom načelniku za razdjeljivanje sramežljivijem siromasima, pak je tako došlo 1500, što danas, kad bismo i mi tako uradili, ne iznaša više 1500 nego 1630 + 800, dakle 2430 fior.

Rekosmo da je nedelikatno bilo sa strane načelnika, da se on upliće u ovu raspravu. Nedelikatno što je uprav ova stavka, koja se osobno tiče načelnika, nekako kao pitanje povjerenja i nepovjerenja. Ali kad se nije niko drugi našao, morao je govoriti on.

Orlando napada g. DeGiulli što je učinio ovaj predlog, on tobož dobrotvor siromaha. Po najprije nije ga učinio on sam, nego i drugi član odbora za pregledanje računa, g. Ivo Jelić. Ovo je dokaz da nijesu samo Hrvati, koji g. barunu Gondoli neće da ostave na raspoloženje svotu za siromahe u iznosu od 1630 fior. na godinu, nego da ima i drugih u svakom pogledu odličnih građana, koji nalaze da je odviše, da mu se tolika suma za siromahe votira.

Ludo je od Orlando, da on sve ove — a osobito g. Vlaha DeGiulli, napada kao tobož neprijatelja siromaha. Sav grad pozna g. DeGiulli, koji jedan dio svog nemalog dohotka žrtvuje u dobru svrhu, bilo za pomoć siromašnijih familija, koje kako se ono reče prošle a usta ne otvaraju, bilo za ostale dubrovačke siromahe. I samome Orlando možda će biti ovo vrlo dobro poznato. kao što zna vas Dubrovnik, koji se je — izuzev dakako Srbe — zgadio na one infamne podvale proti gospodarstvu. Predlog g. DeGiulli poduprt i od člana odbora za račune g. Iva Jelića: da se svota od 1630 fior. što se davaju za siromahe načelniku, koji nije o tom držan dat ikome računa. da se ova svota obali na 700 fior. kako je prije bilo, ne potiče dakle iz nikakve mržnje na siromahe.

Orlando veli našem zastupniku Dubrovnika, da mu je otac došao u grad sa nekoliko stupica i imbricića. To je sve što mu ima reći! Ostavljamo skladnom dubrovačkom općinstvu, da prosudi ove gadne privatne napadaje, a poručujemo Orlando, da se mane čorava posla i zabadanja u familijarne posle. Otac gosp. DeGiulli uz „stupice i imbriciće“ donio je gotovih uovaca, koje je sin poštenim i neumornim radom uzumno. Neka nas Orlando ne pteže za jezik, jer ako mi počnemo pretresat kako je ko došo u Dubrovnik, počam od pokonjega mu čaće, imaće i on i njegovi prijatelji česa gristi. Ob ovom megjutim ne bi se ni bavili, da nijesmo htjeli pokazati kakvih se srestava hvata srpska družba, da crni ako može dubrovačke Hrvate na račun onijeh koje svaki dan iza brda dovodi, da nam viču, da su oni a ne mi pravi Dubrovčani, a mi da smo tek *furesti*!!

Istina da g. DeGiulli nije govornik, ali on će se i bez toga kao zastupnik zauzeti za interese grada Dubrovnika kako se zauzimlje kao vijećnik i kao predsjednik trg. komore. A zna li Orlando kakav je zastupnik bio njegov bar. Gondola? U dvanaest godina svoga zastupnikovanja nije nego jedan put otvorio usta, da reče par napisanih i na pamet naučenih riječi zastupniku Periću. Inače vas njegov dvanestogodišnji saborski rad sastojao se u tomu, što bi preko sjednica sjedno na klupi pak činio brodiće od karte i pengo čombuline! Ovo je Orlando bio uzor-zastupnik.

Odgovaramo obojici Orlando, jer valja znati da su dva Orlando. Jedan je vječiti kandidat na kakvu zastupničku stolicu, inače velika glava. Dosta ga je vidjet kako majestozno koraca preko Place, da odmah požališ, e se onaka glava gubi u ovome malome gradu i brčka po „Dubrovniku.“ Drugi je Orlando nesugjeni kandidat profesorskih ispita, kome su stari, ko i prvome, juče došli u Dubrovnik. Ovo su novi Orlandi novoga Dubrovnika, gdje zapovijeda pop Bućin i ostali došljaci iz Boke i Zubaca. Ali stari naš Orlando, onaj pred Lužom, Orlando staroga Dubrovnika, zna, da nikad Placa nije bila gore pometena, ni puti poliveni, ni ulice pune lokava, da nigda nije bilo više smutnja i da se nigda dubrovački siromasi nijesu više tužili, što od onda, od kad nam u gradu zapovijedaju ovi novi Orlandi i novi Dubrovčani.

U prošlom broju „Jedinstvo“ ima dugi stupac odgovora kratkomu entrefiletu prošlog broja našega lista, u kome još jedan put dokazano, kako nije moguće polemizovati sa pisanijom spleškoga glasila. „Jedinstvo“ je najprvo prenijelo naš entreglet, pak završuje: „Ovako od riječi do riječi Crv. Hrvatska“. Iza kako je „Jedinstvo“ od riječi do riječi prenijelo naš kratki člančić, m. dovezuje na nj svoj odgovor.

To bi bilo lijepo i pošteno. Vrag je da „Jedinstvo“, veleć da donosi od riječi do riječi, ispustilo je cijelu jednu brazdu našeg odgovora i to onu najglavniju. Ovako u polemici, ovako u načelnim, političkim i vjerskim pitanjima, ovako u svemu. Kad ono veli da u cjelosti citira a tamo ispusta najglavnije, kako neće izmuniti smisao?

Bilježimo, ali ne odgovaramo. Nije moguće polemizovat sa spljetskijem listom.

Naši Dopisi.

Aleksandrija, 20 Decembra.

Javljam Vam, da se je ovdje ustrojilo jedno slavensko društvo za uzajamnu pripomoć i prosvjetu pod imenom „Sloga“. — Na poziv privremenog odbora potpisan od najuglednijih članova slovensko-hrvatske naselbine odazvahu se mnogobrojni našinci, a Srbi poslaše svoja dva pouzdaničnika, da izjave, da će i oni stupiti u društvo, ako mu se nadjene ime „Slavjanska Sloga“. Na to je većina skupština pristala, ali dvojiti je, da uzprkos njihovoj izjavi i popustljivosti Slovenaca i Hrvata, da li će se oni upisati, toliko više što neće moći trpiti Hrvate ne samo, ali i još manje Bugare, koji, kako stvari do danas izgledaju takogjer namjeravaju pristupiti u naše mlado društvo. Pogovara se dapače, da između njih snuju kako bi ustrojili jedno slično svoje isključivo srpsko-pravoslavno društvo. Mi ih iz srca žalimo, jer smo im sirom otvorili naša vrata i primili kao braću i s nama su mogli lijepo skladovati i crpiti koristi; ali oni znaju, da će ovo prvo slavensko društvo u Africi biti osobito na diku Slovencima i Hrvatima, i to ih peče. Svakako mi ih bratski molimo, da prije neg se odluče, dobro o stvari razmisle.

Sva je prilika, da će „Sloga“ velikim korakom napredovati i biti će čvrstim oslonom Hrvatima i Slovencima.

Na upravi društva stoje poglavite ličnosti naše naselbine. t. j. predsjednikom Hrvat Lujo Žaja, čuveni odvjetnik, potpredsjednikom Slovenac Ivan Fernus, u velike ljublien i štovan radi svog rodoljublja i kremenjačkog poštenja, a blagajnikom-tajnikom trpanjski Hrvat Ivo Cibilić, trgovac koji je posvetio ovom društvu sve svoje umne sile i velik svoj upliv i jamačno će pod njegovom mjestom rukom tako se bujno razviti, da će biti divota. U upravnom odboru sjede još pet čeličnih Slovenaca i Hrvata i dva pripadnika ostalih slavenskih skupina.

Poglavita zasluga o ustrojenju mladog društva ide franjevca O. Hubertu Rantu, rodnom Slovenca, ali je i potpuno viest našoj miloj hrvatstini. U odgovoru sa vatrenim rodoljubom i vašim zemljakom Cibilićem i sa značajnikom Fernusom, nakon ne male muke, išlo mu je za rukom učiniti ono što se nije nikomu snijevalo, da se može obistiniti.

Naše je mnijenje, da se još nikada tako sjajno nije dokazala sloga između Slovenaca i Hrvata kako prigodom ustrojenja našeg društva.

Živjela sloga slovensko-hrvatska!

Naša se „Sloga“ svesrdno preporučuje uglednom uredništvu „Crvene Hrvatske“, da biju podupiralo u svakoj možebitoj potrebi. (Drage volje. Ur.) Živjela Hrvatska! Slavko.

Šibenik, 24 Decembra

Naša dva dopisa uvrštena u prošlim brojevima cijenjenog „Nar. Lista“, dadoše povoda dopisniku „Jedinstva“ da ustane na obranu presv. i prepošt. biskupa Dr. Zanoqa. Naša namjera ne bijaše poniposto napasti na presv. i prepošt. biskupa, da li jednostavno s političkog gledišta prorešetati njegovo postupanje, dokazujući kako nije

Književnost.

Matica Hrvatska. — Ponovno umoljava i gg. članove i povjerenike „Matice“, da se po mogućnosti požure sa sabiranjem i dostavljanjem članskih prinosa za ovogodišnje knjige „Matice“. Odbor „Matice“ želi svakako za koji dan (čim bude knjigoveza gotov) početi sa dijenjem dotično razaslanjem ovogodišnjih knjiga, — al to mu još do danas nije moguće i s razloga, što se od prošlogodišnjih preko devet tisuća članova-prinosnika do danas tek nešto oko tri tisuće prijavilo i svoje prinose uplatilo.

Pošto je u nekim povjereničkim kotarima i mjestima broj dosele prijavljenih članova „Matice“ ove godine manji od prošlogodišnjega, to se umoljavaju najusrdnije gg. društveni povjerenici, da pozovu i još jednom prošlogodišnje članove „Matice“ na uplatu članarine, i da uz nastoje svom snagom, da ako se broj članova „Matice“ u njihovom povjereničkom kotaru ili mjestu ne uzmogne ove godine povećati, da se bar ne umanjuje. „Matica Hrvatska“ — računajući na prošlogodišnji broj članova — ustanovila je prema tomu i nakladu i trošak za ovogodišnje knjige, i kad bi prošlogodišnji broj članova „Matice“ ove godine imao spasti, nanielo bi to znatnu štetu „Matici“ i spodarstvu, te bi se tada buduću književni rad „Matice“ na štetu hrvatske knjige i proti volji odbora „Matice“ morao donekle ograničiti. Ako se uvaži, da — bez razlike članovi „Matice“ pripadaju jakvom sloju naroda, koji bez velike žrtve plaća za obilni i birani književni dar „Matice“ godišnji prinos od tri for. — tad nema dvojbe, da će revni i poštovni povjerenici „Matice“ sa ponovnim pozivom kod još dosele neprijavljenih prošlogodišnjih članova „Matice“ svakako uspjeti.

Članovi „Matice“ na ovogodišnji „Matičin“ književni dar primati će se tako dugo, dok god bude zaliha ovogodišnjih knjiga. — Novo pristupivši članovi „Matice“ mogu — radi nastavaka — uz obilni prinos od tri for. dobiti i prošlogodišnje knjige „Matice“ (za god. 1894), kojih još dostatna zaliha imade.

U Zagrebu 22 Prosinca 1895

Uprava „Matice Hrvatske.“

Primili smo:

La liquidazione delle competenze d' introito e di esito presso gli uffici delle Imposte, daziari ed altri Uffici di percezione secondo le vigenti prescrizioni compilata da Simeone Domančić i. r. controllore steurale. Rap- gusa 1895 (A spese dell' Autore, Tipografia C. Pretner).

Urota Zrinjsko-Irankopanska. Napisao Evgenij Kumić. Drugo izdanje. — U nas su druga izdanja rijetkost. Kumićev veliki roman dočekao ga je, što mu je najbolja svjedočba. Nakladna kućara L. Hartmana pobrinula se, da ovo velevažno djelo našega romanopisca izdade u što sjajnijem ruhu. Opseže 530 stranica, a cijena mu je, lijepo uvezano samo 1 flor

JAVNA ZAHVALA.

Hrvatsko pripomoćno društvo u Beču primilo je u svoja dobrotvorne svrhe naročito u svrhe utišta koje za uboge hrvatske djeke visokih škola u Beču uzdržaje, sljedeće darove: g. P. V. Milović u Milni 10 for.; Josip Bole na Rieci 10 for.; gdje Barunice M. Unukić u Osieku 20 for.; i gdje Vinke Carić kroz g. M. Stojkovića u Dubrovniku 12 for.; U Beču darovao g. Zdenko Concilija gimnazijalac 50 for.; Drd. R. Milović, kuće vlastnik 10 for.; Drd. M. I. Juhn, posjednik 10 for.; I. Semenić, trgovac 2 for.; Fra Filip Pašalić 2 for.; Drag. Lieberman pravnik 1 for.

Plemenitim darovateljem bit će narodnostni rad naših štićenika, nagrada za njihovu ljubav hrvatskom djatvu, a mi im se što toplije zahvaljujemo

Hrvatsko Pripomoćno Društvo

U Beču dne 15 Prosinca 1895

Predsjednik:

Tajnik:

Dr. K. Kozić

Franjo Vahčić

dvor. i sudbeni advokat

c. k. državni odvjetnik

Sva pisma društvu molimo upravljati na tajnika: F. Vahčića Beč VIII. Lerchenfelderstrasse 38, III., 10.

15 KOMADA FIOR. 5:75

ISTINA!

Nenatkriljiva je moja
Austrija-Collection
koja sastoji iz 15 nakita

**SAMO ZA
FIOR. 5:75**

Jedna zlatna facon-
ura Remontoir sa tačno
reguliranim strojem (36

sati) i emailovanim brojevima. Pokrivala krasno izrezana ne mogu se razlikovati od pravoga zlata i ne gube sjaj.

Za tačnost ove ure dajem trogodišnju pismenu garanciju.

1 imit. zlat. lanac.	1 vrećicu za uru.
2 kom. puca za manšete posl.	1 žepno ogledalo u etuis.
1 krasni broš.	1 ligu
8 kom. puca za prsi imit. zl.	2 Zl. imit. prstena sa imit.
1 Patent-puca za oberljen.	briljantim i rubrinim.
1 fina igla za kravate.	

svih ovih 15 krasnih predmeta zajedno sa urom vrijede samo **fior. 5:75.**

Šalje se pouzecom, komu se ne dopada vraće novac tvrtka satova:

Alfred Fischer, Wien I., Adlergasse Br. 12.

4—6

Oglas!

Posjedujem veliko gojilište kamenica u zalijevu malostonjskomu, zvano Kuta, od pantivijeka na glasu! Ko želi dakle kupiti dobrih zdravih i freških kamenica (ostriche. die essbare Auster), nek se slobodno na me obrati bit će poslužen svakom naručbom od danas pa sve do svrhe mjeseca Ožujka 1896.

Ston, 20 Studenoga 1895

2—2

Antun Medi.

OGLAS.

Častim se obznaniti moje poštovane mušterije da sam u mojoj tvornici u Splitu otvorio radnju Sprta koliko od „Cocco“ toliko od brule, sprta za tiještenje ulja. Iste su priregjene po najboljim ekonomskim sistemima a izragjene u svakoj mjeri po želji gospode naručitelja. Što se tiče cijene snizio sam je vrlo jeftino, tako da se ne bojim utakmice, kako se može svak uvjeriti ko me htjedne počastiti s cijenjenim naručbinama.

ANTUN MATOŠIĆ

tvornica konopa i Sprta za ulje u Spljetu.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

WEISSA

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

„Bog i Hrvati“

najveći i najbogatije slikami urešeni
kalendar za godinu 1896.
izišao je te se dobiva u svih knjižarah

Takova kalendaru su toli obilnim sadržajem te sa 68 slika od kojih 30 za premiju čitave strane nije bilo.

Samo hrvatski kalendar „Bog i Hrvati“ ima opisan boravak Njegova Veličanstva kralja u Zagrebu

sa šestnaest slika i to:

Car i kralj. — Put od kolodvora do prvog slavluka. — Na Markovom trgu pod kraljevim konakom. — Pred kazalištem prije polaganja zaključnog kamena. — Njegovo Veličanstvo udara na zaključni kamen novog kazališta. — Slavluk na trgu Franje Josipa. — Slavluk na uglu Mezičke ulice. — Njegovo Veličanstvo u kazalištu. — Razsvjeta Jelačićevog trga. — Nove srednje škole u Zagrebu. — Defiliranje školske djece pred kraljem. — Trg Franje Josipa I. — Kralj na plesu grada Zagreba. — Treći slavluk pred sveučilištem. — Banderij. — Odlazak kralja

K tomu su u ovom kalendaru mnoge slike o potresu u Ljubljani itd. itd

Iz sadržaja spominjemo 3 pripoviesti (jedna kriminalna) preko inih sastavaka, gospodarske pouke, sitnice, smiešice, muhamedanski odio, skrižaljke za poštu, brzogaj, mjenice, obveznice itd.

Šematizam i sajmovnik.

Historički hrvatski kalendar, životopise, znanstvene sastavke itd. itd.

Predma kalendar „Bog i Hrvati“ sa 68 slika ima 17 araka sadržaja stoji

broširan samo 50 novč. vezan 70 nc.

Nakladna tiskara Antuna Scholza u Zagrebu.

Trgovci dobivaju znatan popust.

3—5

SLASTIČARNICA

PETAR I. OREPIĆ

u DUBROVNIKU

Prigodom Božićnih blagdanâ snabdjevena je velikim izborom MANDOR-LATE (Bademovca) obične, te raznih vrstâ, kao: Salvini, Imperiale, Torrone, Benevento i u zavojcima.

Imade čuvene MOŠTARDE napravljene s engleskom senapom, u elegantnim posudama i zasebno; a takogjer slatkiša i bombona za božićnje stablo.

Rijetka osobitost! GJENOVEŠKI HLJEB! a ista slastičarnica preuzimlje naručbine za krštenja, večere i t. d., i sve zgotovlja u vlastitoj radionici.

Veliko skladište slastičarija, čokolade, vina, likera stranih i narodnih (domaćih). MARASKIN iz nagragjenih i povlašćenih tvornica u Zadru.

Sve najprve vrste, a uz cijene, koje se ne plaše ikakove konkurencije.

CHINA SERRAVALLO PUNA ŽELJEZA

neophodno potrebna slabim i onim koji se oporavljaju
podražuje tek — jača živce — preporagja krv

Srebrne kolajne:

XI. Liječnički kongres Rim 1894, IV. tal. kongres kemije i farmacije Napulj 1894.

Zlatne kolajne:

Megjunarodne izložbe Mleci 1894, Kiel 1894, Amsterdam 1894, Berlin 1895, Preko 300 liječničkih svjedočba.

Toplo preporučeno od prvih liječnika kao: dvorskog savjet. prof. dr. Braun, dvor. savjet. dr. Drasche, prof. dr. barun Kraft-Ebing, prof. dr. Monti, prof. dr. pl. Mosetig-Moorhof, prof. dr. Neusser, prof. dr. Schauta, prof. dr. Weinlechner itd. itd.

Ovaj izvrzni okrepiljujući lijek daje se vrlo lako i djeci i gospogjama radi svog izvrznog teka.

LEKARNICA SERRAVALLO TRST.

Prodaje se u Dubrovniku fior. 1:10 novč. flaša od ½ litre

2 fior. flaša od 1 litre.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na pò godine flor. 2; za *Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4; 50, na pò godine flor. 2; 25; za inozemstvo flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

U DUBROVNIKU, 3. Januara.

U zadnjim brojevima prošle godine u dva puta natuknismo o lijepim uspjesima, što ih je postignuo ovaj list kroz pet godina svoga života. „Crvena Hrvatska“ može danas s nekim pravom kazati, da je nešto učinila za hrvatstvo. To svak vidi i priznaje.

Ali s našijem materijalnijem stanjem ne možemo se na žalost ni malo pohvaliti.

Regbi da malo ko shvaća sve one poteškoće, s kojim imade se da bori jedan neodvisni i poštenu hrvatski list. Čini se kao da je to mala stvar stajati suprot raznovrsnih i mogućih dušmana hrvatskog imena sa listom, koji ima zadaću da hrvatsku stvar čuva i brani, pak taj list izdavati sami, bez ičije pomoći i uzdržavati ga jedino sa pretplatom — većim dijelom manjkavom i netačnom — svojih predbrojnika. Da, braćo Hrvati, malo je onih koji uvažuju kako je to teško!

Naš je položaj veoma važan: Dubrovnik je to. Ovim se reklo svekoliko. Naša je misija suzbijati navale protivnika, koji hoće da nas istisnu s domaćeg ognjišta. Obraniti, očuvati, ukorijeniti Hrvatstvo! Ovo bi morao da bude prvi i najglavniji rad svakog rodoljuba. Jer što će nam hrvatsko državno pravo, ideja, sjedinjenje i sve ono čim hoćemo, da se i mi učinimo slobodnim narodom — ako ne bude *Hrvata i Hrvatstva*?

K ovoj svrsi cilja sve naše narodno-političko djelovanje. Mi nijesmo od onih koji misle, da su bez mana. I mi ćemo valjda imati svojih pogrešaka, jer niko na svijetu nije savršen. Ali mi smo potpuno svijesni, da nam niko ne može predbaciti, e smo tijekom ovijeh pet godina i jedan korak učinili, i jedan redak napisali, što nije u suglasju sa gore postavljenim načelom. Kako nam se pak odazivlje sa strane hrvatskog patriotizma? Bolje bi bilo da o tom prešutimo.

Srbi nadasve svim silama navališe, da nas iskorijene. Nijeću nam ime, jezik, povijest i pravice; svojataju nam naše velikane, družu se na zator Hrvata sa svijem našijem dušmanima. I oni se uzdrže, jerbo njihovo općinstvo, proniknuto srpstvom — bilo to i pod vjerskom formom — podupire sve ono, što služi za raširenje imena i ideje srpske. Svaki i malo izučeni Srbin grčko-istočne vjere pomaže branitelje srpstva, prima knjige i pretplaća se na novine, pa ih nikad i ne čitao, samo neka napreduje stvar. Evo i u nas primjera. Naši Srbi, premda u manjini, imaju svoju srpsku štampariju u koju žrtvuju dosta novaca; izdavaju list „Dubrovnik“, koji svaki amošnji Srbin prima i plaća i komu tako opstanak obezbijediše, da će do brzo početi izlaziti dva put na sedmicu.

A u nas?.... Kad bi „Crvena Hrvatska“ htjela odgovoriti na ovo pitanje, taj bi odgovor bio vrlo loša svjedočba za mnoge hrvatske rodoljube. Dosta nam je reći, da se teškom mukom borimo za opstanak. Mi bi se usudili kazati da u nas i nema skoro lista, koji se nalazi u našem položaju. Jedni imaju klubove što ih uzdrže, drugi štamparije, treći kojekakve odbore, da ih podupiru itd. „Crvena Hrvatska“ nema ništa od svega toga. Ona u svojoj teškoj borbi ostavljena je isključivo samoj sebi.

Prekidamo ovim tužnim razgovorom. Mi od naroda ne tražimo Bog zna šta. Nadamo se samo da će gdjekoji čestiti Hrvat čuti naše pravedne o-

paske i da će uvažiti kako malenom žrtvom jedne neznatne pretplate može nam dosta pomoći u obrani one svete i nama svima zajedničke stvari, za koju se mi dosada prilično žrtvovasmo. „Crvena Hrvatska“ drugo ne traži.

Dobar početak!

Običaj je da se reče: *dobar početak*. U o- stalom, ko zna? Godina te je umrla ostavila je za sobom i odviše žalostnih tragova, a da bismo mogli reći: *nova godina, novi život*.

U prvom redu padaju nam na pamet ovi naši blaženi stranački odnošaji uzeti sa političkoga i socijalnoga vida. Mi smo svi Hrvati, ali koliko ljudi toliko čudi i — mnijenja. Ima ih umjerenijeh, koji se prilagadjuju dogadjajim, te ih slijede mješte da ih stvaraju, ima opet nešto odlučnijih, koji bi rada dogadjaje popravljalati, a treći, radikalni, nepopustljivi, željni borbe proti svakome, čiji upliv osjećaju. Ovo su donekle naravne nuanse kod svih naroda na svijetu. Ali kod nas je puno drugačije.

Evo na pr. Magjara. I oni imaju u glavnom tri ovakove stranke: jedna, najumjerenija, vlada, druga je u umjereni opoziciji, a treća je skrajnja ljevica. No sve su to Magjari, pa kad se radi za interes, za čast naroda naprama vani, one se nagju zajedno. Biva dakle odlučnih dana, kad su oni u prvom redu Magjari i ništa drugo.

Mi regbi padamo iz jedne skrajnosti u drugu i uvijek više nego bi trebalo. Radikalac dosta puta ne znaš je li on odlučan čovjek ili je nerazborit zanešenjak. Bude momenata kad se sve sluša samo ne pamet i razbor, a sve tobož u ime nekakva načela. Jadno načelo, koliko li se puta njegovo ime ne uzimlje isprazno! Srednja stranka u nas lako da od umjerenosti skoči na apatiju. Sve ide dobro, ljudi rade i muče se, ali jedan mali neuspjeh — i onda neka vrug nosi svet! Oni umjereni pak redovito se najgoru zaborave. Mješte da promiču narodne interese i štite bar ona prava, u ime kojih ustadoše da ih sačuvaju, oni postaju njihovi najteži krvnici. Nije više ideja koja ih vodi, nego želja ostati na svome mjestu i zaradi toga, oni će sagriješiti mnogo više nego se nadao ikakav neprijatelj našega naroda. I to sve u ime „načela“! Pak se onda tužimo na „okolnosti“, na „prilike“ itd., a u istinu svemu smo krivi mi.

Povijest naša puna je dokaza našijem riječima. Da uzmemo jedan od novijeh. Godine 1866, prije rata i Kraljičina Gradca, vodili su se pregovori izmed Magjara i Hrvata. Magjari prije toga bijahu tako skloni izmirenju i nagodbi, da je Deak nudio Hrvatima glasoviti *bijeli list*. Za pregovora g. 1866 nije naravno moglo teći sve glatko. Bilo je pitanja u kojim se Hrvati i Magjari nijesu mogli složiti, jer ni jedni ni drugi ne htjedoše popustiti. Ali dok su Magjari držali tvrdo, iza legja hrvatske deputacije dolazili su Hrvati pak su sokolili Magjare, neka po ništo ne popuste već neka čekaju dok oni dogju na vladu, pak će se s njima povoljnije nagoditi. Kad su to vidjeli Magjari rekoše (i punijem pravom): „Što ćemo se mi s ovijem nagadjati, kad ima drugih koji će nam više popustiti? Čekajmo da dogja-

njihovo doba.“ Onda više nijesu nam nudili *bijeli list*, nego se ponašahu prkosito i osorno i u opće sve učiniše, da se pregovori odulje i prekinu. To im je pošlo za rukom. Nastupi rat. Iza rata, god. 1868, pregovori se nastaviše, ali položaj i elementi bijahu drugačiji. Tako je sklopljena današnja nagodba.

Sada se mi radi nagodbe ljutimo na Magjare. A kad tamo krivi Hrvati! Drugi put vidimo, kako se ta nagodba svaki dan gazi i krnji. A ko to dopušta ako ne opet Hrvati? — S druge strane pak kad hoćemo da se malo odlučniji pokažemo, kad se ono malo podignemo na patrijotičnije stanovište, onda poletimo nebu pod oblake, pak činimo svakojakih pogrešaka — ili snijevamo o slovinstvu, jugoslavenstvu, balkanstvu, itd. U jednu riječ ili oportunizam i umjerenost koji graniče sa abdikacijom, izdajstvom i apatijom; ili radikalizam i odlučnost, koji često krat dogju u susjestvo inahistosti, ludila i utopije! Malo ko zna da se snagje u svom položaju. I onda rat! Svako je srestvo dobro: tugjinski organi, vjerske svetinje, nasilja, klevete i sumnjačenja postaju izvrsna oružja. Uboj! za ideju. Pak se tužimo da je naš život rastrovan. Skoro skoro imaju pravo oni, koji vele, da se pozna da smo u rodu Srbima. Ovi nam još nose zastavu.

Ne predbacujemo nikome napose. Govorimo svijem, i nama istijem, narodnjacima, pravašima, magjaronima, obzorašima bez razlike. Jer ovo je ovako.

I onda ima još jedna rana, malo teža. Vidi to umjerenjaka, čovjeka upliva, podignao je kukuk i motiku, da satare odlučniju stranu, koja se bori proti tugjinu. Ni pò jada da je to njegovo uvjerenje, da sad valja oprezno, polako itd. On se ističe jer reflektira na neko podazeće, kakvu spektakciju, jedno mjesto, štiprdije ili ako ništa odlikovanje. Na stotine primjera našijem riječima. I s druge strane naći ćete rodoljuba. Odlučan, vjeren, značaj, borba živa. A *in fondo, in fondo* šta je? Ambicija. Bit zastupnikom, bit načelnikom, bit vicečnikom, bit vođjom stranke, bit u kakvom odboru, bit ne mari što, samo nešto bit. Ovaj je naprama prvome ako ništa pošteniji, ali i jedan i drugi, dosta puta bez potrebe, priprave jadnom narodu neugodnih časova.

Uzmimo k tome svemu da smo sa svih strana opkoljeni neprijateljima, koji gledaju kako će uništiti naša prava, kako će nam nametnut svoj jezik ili svoje ime i tako učinit, da ne dogje do oživotvorenja naše hrvatske ideje. Teško je zaista naše stanje.

Mi sami ne bismo mu znali naći lijeka, pak ako ovo iznosimo, činimo jedino zato, da razmatrajuć naše mane i pogreške svi skupa uznastojimo, da postanemo bolji i plemenitiji. Neka svak učini koliko može, a zadaća rodoljubnog novinstva, jest i ta, da bude nekim melemom teških domaćijeh rana.

Ovo u prvom redu.

U drugom redu pak čini se, da većina nas nije na čistu, kako se imaju shvaćati mnoga glavna političko-narodna pitanja, koja upisamo na svoj barjak. I o tom ćemo se malo porazgovarati.

Mi na pr. velimo da se borimo za jedinstvo i samostalnost hrvatskog naroda. Mnogi mijesaju ova dva pojma, te ih istovjetuju. Nikad veće po-

greške. Jedinstvo je jedno, a samostalnost drugo. Hrvatski narod može biti sjedinjen u jedno tijelo, pa ipak ne imati sve potrebite uvjete svojoj neovisnosti.

Ako je tako, nastaje pitanje: je li bolje da Hrvati, uz nesamostalnost, budu rascijepani u više dijelova, ili da su barem sjedinjeni?

Ovo je jedna od najvažnijih točaka našega programa. Ovo je, kako danas stvari stoje, glavno pitanje za Dalmaciju.

S naše strane mi mislimo, da je i samo sjedinjenje — bez potpune samostalnosti — jedna neprocijenjena stečevina. Sjedinjeni mi smo jedna cjelina s kojom se mora računati; ako je sad jednijem grubo, možda je drugim gore, a zajedno bilo bi nam lakše; dolazimo skupa u više, pak se možemo bolje i braniti; u slučaju velikih promjena mi smo već tu kao ujedinjen narod. dočim o rascjepkanim česticama lako je odregjivati kako hoćeš; sjedinjenjem Dalmacije sa Hrvatskom bila bi zatvorena vrata tugijskim aspiracijam na Bosnu itd. Osim svega toga ko govori da mi u Dalmaciji ne bi ipak nešto dobili?

Samostalnost pak posve druga stvar. No mi ne možemo direktne raditi za samostalnost, ako nijesmo sjedinjeni sa Hrvatskom. I zato svi Hrvati s ove strane Velebita imali bi u prvom redu uprijeti, da se sjedinimo. Poslije... biće što Bog da! Neki će na vladu, a neki u opoziciju.

Naši ljudi otezanjem dosta su krivi, da se o tom ne radi, ali su još više krivi oni neki s one strane, koji bi na temelju svoga programa mogli, dapače po onim ustanovama koje priznaju zakonom, oni bi morali pitati Dalmaciju. Pa ipak? Ono što smo malo prije govorili: ne znamo se uzdržati. Oportunizam prešao granicu.

Sad nas mame nekijem malijem obećanjima, stvaraju nam nuzgrednijeh pitanja, da se s njima zabavljamo. Govore nam: daćemo vam i ovo i ono.... samo se ostavite toga vašega sjedinjenja. Jedan dokaz više koliko nam je sjedinjenje nužno.

Oni koji nas poznaju nadaju se, da ćemo se mi ovijem mrvicama zbilja zabavljati, da ćemo se dapače povise njih ozbiljno poklati. Mrvica postaje pitanjem, a to je ono što se traži. Pitanja, samo novih pitanja! I Lombardezi prije god. 1859 imali su ovijeh napasti, ali oni nijesu išli na udicu.

A hoćemo li mi? Godina koja se rodila moći će nam dosta odgovoriti. Dao Bog da zanjete prošaste! U to ime — dobar početak!

Srpski šovinizam.

Naprosto nas niječu. Hrvata nema! Banovina, Bosna, Dalmacija, Istra to su sve srpske zemlje. U njima žive srpski narod. Hrvati nemaju ni prošlosti ni povijesti. Nema ih! U to ime pišu posebne brošure, koje raširuju po narodu, a u njima svakojakih budalaština i vjerskim fanatizmom zasojenijeh strasti i neka se ragje čita. Eno Ružičićevijeh povijesti. Ako je onako mogao pisati jedan biskup, kako neće prosti srpski piskarali!

Dosljedno tome, kad nas nema, a hoćemo da opstojimo i da govorimo, ukrali smo im jezik. U svjetskoj povijesti nema primjera, da pleme plemenu prebacnje, da mu je jezik otelo. Svaki dan slušamo i čitamo, kako ovaj jezik kojim pišemo nije naš, nego smo ga mi Srbima ukrali. A s jezikom ukrali smo im cijelu hrvatsku literaturu. Svi naši veliki književnici nijesu bili Hrvati nego Srbi. Oni pak koji su dali takovih dokaza hrvatstva, da o njihovom osvjedočenju nema nikakve sumnje, oni su doduše Hrvati, samo su svoja remek djela pokrali srpskim književnicima! Ovo na književnom polju. U politici pak združeni su sa svijem najgorijem neprijateljima našega naroda od Dunava do Jadranskoga mora. U Banovini podupiru proti Hrvatima Nijemce i Magjare, u Dalmaciji Talijane. Kogod se digne protiv hrvatstva, taj može biti sjeguran, da će u Srbinu naći svoga najboljeg saveznika. Mi smo to vigjeli i osjetili. Povjest našeg političkog života zadnjih godina puna je takovih primjera.

Ali to nije sve. Kada je Srbija stala skoro na rubu financijalne propasti, radikalna vlada otčinula je više hiljada dinara, te ih poslala u Zagreb nekijem, koji tamo drugoga posla nemaju

nego da grde i vrijeđaju Hrvate. Ona je darovala tijekom jedan list, koji bi te svojim ludostima u smijeh nagonio, kad ne bi pomislio, da ih je dosta, koji za njim stoje i koji misle kao i on, ako ne još i gore.

Neki srpski sveštenici u Banovini javno skidahu hrvatsku narodnu trobojnicu i u blato bacahu. Drugi srbi hvališe se svome patrijarhu, kako su Hrvatima „nokte okresali“ tim što su pomogli, da se ono upropasti hrvatska opera. Na našim kulturnim svečanostima, dovode jednu neuku masu da demonstrira toljagama i ribucima. Eno u Dubrovniku i Kninu. U ovom zadnjem mjestu u blizini starodavne hrvatske crkve našao se dragocijeni grob, koji bi mogao služiti kao zlameniti prilog hrvatske stare povijesti. Srbi su taj grob na najsramočniji način oskrvnuli, te su bili sudbeno i kažnjeni, a jedan srpski list nije se stidio, da ih za to nedjelo javno pohvali.

A što bismo više duljili? Zadnjih dana dokazalo se, da su prvi srpski političari u Hrvatskoj u jednom blatnom njemačkom listiću Hrvate tako pogrdili, da se čovjek stidi prevagjati imena, koja su im nadijevali. U Hrvatskoj svi su znali ko su inspiratori tih infamija, pak su mirno čekali, da se stvar sudbeno potvrdi.

Evo ovi i ovaki je srpski šovinizam. On nam niječe ime, jezik, kulturu, povjest, sve. On se protivi svijem hrvatskijem težnjama davajuć ruku historičkijem neprijateljima cijeloga Slavenstva. I još ovaki imaju obraza govoriti, da su oni za slavensku solidarnost!!

Osvem toga služeć se vjerom i miješajuć je sa narodnim imenom, Srbi su nam otugili veliku većinu prostoga naroda pravoslavne vjere. Premda se on Hrvatom priznaje, oni ga neprestano uče da Hrvat nije, jerbo da je srpske vjere, a po tom Srbini. Ovo se osobito tjera u Hrvatskoj, pak se mi čudimo, kako se onamo nije jošte našao čovjek, koji bi u saboru ustao protiv toga, da grčko-istočna vjera pod srpskim imenom služi sredstvom političke srpske propagande.

U jednu riječ Srbi: mogu biti razdijeljeni megu sobom u više stranaka. Ali naprama Hrvatima oni hoće samo jedno: srušiti i uništiti sve ono, što bi nam moglo zajamčiti opstanak i napredak. Radikali, liberali, naprednjaci nalaze se pred ovom mislju u istome kolu. Dr. Miša Polit pruža ruku Pavlu Jovanoviću. Ako ih forma dijeli, težnja im je jednaka.

Pomislimo uz to, da se sve ovo ne dogagja ni u Srbiji ni u Crnoj Gori, već u eminentno hrvatskim zemljama. Mi niječemo, da su svi pravoslavni u ovim zemljama Srbi, ali priznajemo da je amo prošlih vjekova dosta Srbalja bilo i, bosno pribjeglo ispred turskoga mača. Pa dok su djedovi kod Hrvata nalazili pomoći, zaštite i obrane, dok su im se darivale bogate zemlje hrvatske: čiji su gospodari poginuli u obrani domovine, njihovi potomci nemaju prečega posla, nego da dvakod odvrte gornjim nezahvalnim djelima!

Čini se kao da im je to prirođeno. I mi Dubrovčani znali bismo štogod slična pripovijedati braći preko Velebita. Svjedoci su popaljene palače dubrovačke vlastele, koji se do danas nijesu popravile. Ali nećemo tako daleko. Za zadnjih hercegovačkih ustanaka proti Turskoj, mnogo je bjegunaca sa granice našlo utočišta u gostoljubivijeh seljačkih kuća naše okoline, koje su ih primale pod svoj krov. Kad su se kući povratili mnogi od njih pozuavši mjesta, položaj i stanje kuća, stadoše im po noći izvagjati neke... financijalne operacije. To je bila njihova zahvalnost.

Kada dakle pomislimo na sve ono, što su nam Srbi u našoj zemlji do sada učinili, i kako svakim danom njihov šovinizam raste, onda se mi čuđom kamenimo, kako još imaju obraza, da onoliko viču na zagrebačke demonstracije proti srpskoj zastavi. Oni iskazi nijesu drugo već posljedicom njihova skrajnjeg mahnitog šovinizma.

Zavežimo. Kako bi ludo i nepatrijotično bilo, da oni Hrvati koji žive u Srbiji dadu se na rovarenje proti napretku srpske države, pak u to ime stanu se rotiti sa svakojakim njezinim dušmanima — isto je tako bratoubojničko i nepatrijotično ponašanje našijeh Srba, koji u jakoj Hrvatskoj neće moći izgubiti ni jezik ni narodnost. Njihov šovinizam neće uspjeti, ali kad bi se to kojom ne-

srećom dogodilo, Nijemci i Magjari, a ne oni, braći bi plodove njihovo izdajničkog rada. Rušenjem Hrvatske pripravljaju se ove zemlje za njemački Drang nach Osten, a ne za Veliku Srbiju. Rada bismo znati koju bi korist od toga crpalo Srpstvo.

Vjere i morala!

Tužnu vijest dobivamo sa ohala Save. Jedan skladni i učeni čovjek, naš Dubrovčanin, koji se nalazio u doljnoj Posavini, piše svome prijatelju: „Amo dobro, da ne može bolje. Zemlja plodna i bogata ragja svakijem darom božijem, guste šume sakrivaju neprocijenjeno blago. Vi tamo u goleti ne možete imati ni pojma ob ovijem poljanama. Ali koja korist. Pokvarenost izmegju našega naroda nadmašila je svako moje očekivanje. Ne bi sam vjerovao, da ti opišem što sam čuo i vidio. S one druge strane, u Slavoniji, još je i gore.“

Teška, žalosna, od svakoga priznata istina. Jadan je naš narod u onijem krajevima. Uz debela polja i bogate njive on je upao u takovo blato pokvarenosti, da bi čovjek skoro posumnjao hoće li se otale moći da izvuče.

Mi smo lani u više navrataka našli prigode, da upozorimo na ovu žalosnu činjenicu. Svakog pravog Hrvata i patrijota mora da duša, zaboli kad čuje što se otuda pripovijeda. Ne, nije moguće! kliknut će čovjek u prvi mah, ali tužna zbilja govori mu da jest.

Blud, u prvom redu blud. Seljački narod onijeh krajeva kao da je izgubio pojam moralnosti. Ženska glava regbi da više ne zna što je ženska čast. Čura nije još prestala biti djotetom, a već je žena. I to redom! Planduje se, pije, pjeva i ljubana. Službene novine onijeh krajeva po svoj prilici drže u redakcijam stalno složenu vijest čedomorstva. Samo što se ime promijeni. Uvijek isti uzroci, posljedice i unorstva. Uvijek oružničkoj postaji bude dojavljeno (isti seljaci iz osвете), da je Ana, Mara, Janja, za koju se govorilo da je noseća, na jednom osvanuli tanka. I nagje se jedna žrtvica ljudskog živinstva zakopana s d u zemlji, sad pod kruškom, sad na gujojištu, gdje zajedno s drugim sinećem gajije. I to ne jednom, ali dva puta, već ne progje skoro dana, što otkle ne baue slična vijest. Onamošnji sudovi imaju biti puni ovijeh rasprava... za ono što se zna, a za ono što se ne zna niko i ne pita. „U Srijemu i Slavoniji Vi ćete trudno naći seljakinje, koja se ne bi mogla za čas osvojiti.“ Ovako nam je jednom govorio prijatelj iz Zagreba. Mlađoj pustopašnoj krvi, ovake izjave mogu ugrijati uši, ali pitajmo se mi: kamo to vodi? Sadašnjost je već odgovorila na ovo pitanje: Naš narod propada. Nerad i ostale mane pozoblju kuću i imanje, koje ode na bubanj, a stranac, tugiin, kupuje debele livade i oranice, pak se često dogodi, da naš čovjek bude prisiljen raditi na djedovini kao tugi nadničar. Žalosno je to!

Nije samo gornja mana koja narod truje, već ima i drugih. A uz to je zlo tegnulo i u svetiju stranu čovjeka — u vjeru. To se osobito opazja kod grčko-istočnog dijela onamošnjeg naroda. Širi se nazarenstvo i socijalizam. I jedan i drugo znači u nekom pogledu zdvojuost.

Jedini lijek koji mi vidimo, da bi mogao biti uspješan jest podignuti vjeru i moral u onome puku. Jer je vjersko čuvstvo u jadnome stanju, kad ga se oni onako na laku ruku odriču. Kad ćete u nas čuti da se seljak, ili i izobraženiji kršćanin katolik odrekao svoje vjere? Mi se barem ne sjećamo. A onamo postati nazarenom stvar je od ništa i koliko god se proti tome radi, regbi da malo pomaže. To bi bio hrgjav znak. Govorilo se što se hoće, vjera je potrebna i narodu i pojedincu. Ubij mu vjeru, dignuo si mu svekoliko. Čovjek bez vjere postaje kao živina. Ako se uz to nalazi u primitivnom stanju našega seljaka, on će se podati onomu životu, koji će ga dovesti do potpune propasti. Vjera je majka morala, a moral je temelj obitelji. Rastrujmo obitelj uništiti smo narod. Ne treba biti dogmatik, da se ovo shvati, dosta je sam zdrav razum.

Mi nijesmo podrobno upućeni, kako stvari tamo stoje, al mislimo da se u ovom što kazasmo nijesmo prevarili. Staviti je s toga na srce rodoljubivom svećenstvu, da se ono zauzme, da vjera

i moral poraste u našem narodu, a to neumornim trudom i dobrim izgledom. Srijem, Slavonija, Bosna, to su krasne zemlje. Šteta za naš narod, da se tako gubi. Njeko običaje trebalo bi iskorijeniti i uvesti neke nove, da puk pojmi prezir naprama onim, koji se u blatu valjaju. U ovom smislu i mi ćemo se rado zauzeti i otvoriti stupce dobroj riječi, pak ćemo bit sretni, ako nešto pomognemo, da se izliječe ova teška zla, koja nam svijem zadavaju tolike boli.

Bokeški „Srbi“.

Iz Boke, koncem Decembra.

Amo je kod nas. moja mila „Crvena“ vrijeme sasvim mutno i nepovoljno. pak se nećeš začuditi, ako ti javim, da se je mnogim i pamet pomutila, a svijest im se naopako okrenula. Megju ovakovim slaboumnima, nalazi se u Kotoru i neki Stanoje Glavaš dopisnik i suradnik „Dubrovnika“, koji često kroz svoje revolver-dopise napada na najuglednije ljude Boke i ovog starodrevnog grada. Ali to nije nikakovo čudo, jer bezobrazluk i klevetanje je srpska lozinka. Znam moja „Crvena“, da će tvoji cijenjeni čitaoci bit znatiželjni koji je to veliki novinar i suradnik samozvanog „Dubrovnika“ Stanoje Glavaš? To ti je moja draga „Crvena“ neki sićušni Dr. Leso. Izmeđju ostalih laži i kleveta, koje siplje Lesova jezičina, nalazi se u br. 51 „Dubrovnika“ dopis, kojijem odgovara nekim našim rodoljubima na uvrštenom dopisu u 46 broju.

Sićušnom Lesu nije po čudi, jer se amo svaki dan širi hrvatska svijest. Gosparu Lesu je čudnovato, ako su naši rodoljubi kazali u slijedećem dopisu, da su hrišćani kroz ovo doba postali apoštoli nekakve srpske propagande. A zar su što skrivili? Nije li šior Leso ovih zadnjih dana za cijelu sedmicu bio odaljen od Kotora u jednom mjestu, da tamo agitira za nastajuće izbore? Znamo mi da uljudnom Lesu i njegovim drugovima nije po čudi, jer su im naši rodoljubi, za cijelo pogodili zašto su na 27 Novembra bili u malenom selcu Kavču. Ali neka bude uvjeren Leso i njegovi, da ćemo u napred svud pratiti srpske korake, pak se srpska gospoda ljutili koliko im drago. Ako smo mi sad ustali, probudili se i stali pisati kroz listove, ne činimo toga iz kakove objesti, već iz nevolje i prijeke potrebe, da sačuvamo naše ime i naše poštenje od srpskih klevetnika. Šior Leso se vele začudio kad su naši kazali u slijedećem dopisu da je srpstvo prijed u Boki bilo nečuvano! A zar nije tako?

Ko je prvi u Općini Kotorskoj razvio hrvatski barjak nego Leso tvoji hrišćani! Ko se je pod njim odvažno borio i stao u Kotoru i pobliznjim okolicama ondar širiti hrvatsku svijest nego Lesovi hrišćani? Ondašnji kotorski katolici izuzevši ih nekoliko, bili su većinom Autonomasi. Ko ih je korio, i napadao, i opominjao kroz ondašnji hrvatski list „Nazionale“, nego Leso tvoji hrišćani? A danas kad su se i katolici osvijestili i stupili po onom putu, komu su hrišćani temelj udarili, danas ih korite. Pak da niste bizantinci?

Odgovori Leso je li se znalo onda za to srpstvo u Boki, koje se danas kao nekoja bolest med vama ucijepila? Boka je svegjer bila i biće hrvatska zemlja kako je stara prednja kroz usta neumrlog Kačića nazivlje.

Mislim da će Dr. Lesu biti poznata ona knjižica glasovitog talijanskog pisca Luigja Palme pod naslovom: „Del principio di nazionalità“, gdje kaže na 24 strani: — „Kada se neki broj ljudi, otci-jepi od svoga naroda i ostavi te se prenese drugamo; ovdje ovaj broj ljudi ne stvara nove domovine, nego ovi ljudi budu prihodnici, tu se nastane, postanu gragjani, i ljube ju kao njihovi oci staru domovinu. Ne mogu obraniti narodnosti svoje, a još manje raznaroditi zemlju, koja ih je primila.“ Zapamtite izrode Leso, vi, i oni koji Boku smatrate srpskom zemljom, jer da su je Srbi naselili. Drži se Leso i savjetuj tvoje jednomišljenike, da budu ono što ih Palma uči. Okanite se krive staze, kojom ste zašli, pak se smatrajte ono što jeste i što morate biti. Prigrilite ovu izmučenu hrvatsku domovinu. Borite se pod onim barjacom koji su razvili vaši stari, a ne rušite ono što su oni trudnom rukom saizdali.

Sad mi gosp. Leso dopustite da vam još nešto kažem: Vi uz šprdnju uzimljete ono gdje su naši rodoljubi kazali vam: „Da nije su ni ondar od straha strepili kad su na naše selo (Škaljari) udrili tri tisuće Crnogorskih ustaša.“ Po svem vašem mnijenju, rek bi da u ovo ne vjerujete. Ali potrudite se do nekih ostarjelih hrišćana, koji vam još ne kažu da su Srbi, i uvjerit ćete se da je tako. A ja da vas bolje osvjedočim, kazati ću vam da se u selu Škaljari, svake godine na vaš hrišćanski Stjepan-dan blagosivlje oružje, i čita sv. misa, da se zahvali Bogu, jer ih je oslobodio od te silesije.

Nego moj doktore, meni ne ostaje vele vremena da se dalje bavim, a zatim opet da vele oduzimljem prostora ovom cijenjenom listu, koji za nas više vrijedi nego li sve vaše Srpstvo u Boki. Leso, izvinj me ako ti rečem, da one dopise koje ti sastavljaš mogu bit napisani od jednog djeteta, koje još nije došlo do razuma. Ti u istinu nijesi dijete, ali neću prenatlit, kad kažem da ti je pamet od djeteta, a još i gora, jer je djetetu pamet pram dobi. Ostavi se doktore te zlobne igre! Ne napadaj na one ljude kojima ni znoj sa nogā dostojan otrijeti nijesi! Ne preziri našu sv. vjeru, koju ti i majka ispovijeda. Prošlo je Leso vrijeme, kad ste nas mogli pōtezati za nos. I mi smo uvidjeli, da nijesmo drugo no Hrvati.

Na uzdarje ti ova rumena jabuka, u slast ti pala, o Božićnim blagdanima!

Škaljarski kremen.

Naši dopisi.

Huanaco u Americi, 10 Novembra *).

Španjolski dopisnici velikijeh novina hvale svoje čete, a napadaju Kubance svakim zlobam i lažima. Tu skoro bila je u „El Comercio“ brzojavka, da je Martinez Campos potukao sa 40 vojnika 1000 kubanskih ustaša. Nije ništa istina. Vrhovni vojvoda ustaški A. Maceo broji oko 22.000 na oružju. Bataljuni Sochesa Ruloffa otputovali su, da tuku neprijatelja. Nema jednoga Kubanca, da ne ide sa oružjem podavajući svoj život za Kubu. Svud se kliče: Viva Cuba libre! Uzrujanost je strahovita, ali se nadamo pobjedi. Vogja Maceo brzo ima prodrijeti sa vojskom „Oriental“ u Habanu. (? Op. Ur.) Kubanci su odlučili proit do najzadnje kapi krvi, ali se ne dat Španjolcima. Rafael Montero došao je iz Španje. Kubanci govore, ako je došao kao predstavnik vlade, da sklopi mir, može se slobodno vratiti. Svi pišu, da su Kubani srušeni, a Španja svako malo šalje vojsku u Kubu i svaki dan ide korak na se. Računa se da su Španjolci izgubili do svrhe oktobra u boju oko 7000; mrtvih od febre amarilla ima za 8000, a bolesnih 3000 vojnika. — Ovih dana s velikim čudom spasio se maršal Martinez Campos. Ležao je na svojoj škrinji od kože, a u to mu je dolećelo jedno tane, koje je probušilo škrinju. — Tako smo mi u Americi u ratu. Čujem da med ustašama ima i Slavena, koji se bore za neodvisnost Kube. Vaš sam M. A.

*) Priopćujemo ovo pismo prijatelja iz Amerike ponajviše zato, da naši čitatelji vide kakvo mnijenje vlada u Americi o španjolsko-kubanskom ratu, koje je kako se iz pisma razabire zahvatilo i naše zemljake. Prijatelj nam naime javlja pun entuzijazma, da će Španjolci bit potučeni i Kuba oslobodjena. (Op. Ur)

Pogled po svijetu.

— Otvorena je većina austrijskih sabora, ali svak gleda na Češku. Od onamo ima puknut odlučni glas. Mladočesi su do sada pokazali, da su skloni, da se nagode sa Nijemcima, ali neće ni da čuju za namjesnika Thuna. Kad je htio držati pozdravni govor izjavi predsjedniku Mladočeha, da se oni udaljuju iz sabornice i to su učinili uz veliku buku. Bađeni nije još sklon da žrtvuje namjesnika i s toga češko njemački pregovori sporo napreduju.

— Uhvatiše baruna Hammersteina negdašnjeg vogju pruskih konservativaca, koji bijaše pobjegnuo iza kako je pronevjerio za blizu pō milijuna maraka. Hammerstein, vele, ima mnogo materijala, da sobom povuče u propast tolike njemačke političare, pak njegovo uapšenje u velike zanimaju berlinske krugove. Uhvatiše ga u Ateni.

Domaće vijesti.

Miho Klaić. — Stanje zaslužnog rodoljuba malo daje nade. Bilo se u ponedjeljak i utorak nešto popravilo. Ali je opet krenulo na gore. U srijedu čitane su svete mise za njegovo zdravlje u svim zadarskim crkvama. Vijesti od četvrtka javljahu da je noć bolje prošao, ali vijesti od petka upravo su očajne. Čini se da bi katastrofa mogla nastati prije nego ovi retci dogju pred oči najbližih čitatelja. — Eda Bog dađe, da se prevarimo!

Lijepa zamisao. — U Spljetu postoji društvo „Carita“ za ukinuće prosjačenja. Da se unapredi zaklada društva ovo je došlo na zamisao, da se mješte običajnih posjetnica, što se primaju i odvrćaju na mlado ljetu upisuju u društvo prilozi.

„Jedinstvo“ nastavlja da nas kleveće. U prošlom broju, uz ostale, iznio je velikijem slovima, da je naš presv. biskup dr. Marcelić zabranio svojim svećenicima, da primaju naš list. Ovaku golemu laž ne treba ni pobijati, pak je donosimo, da se naši prijatelji malo nasmiju i da se još bolje uvjere, kako nije moguće polemizovat sa onakim razvratnim pisanjem spljetskoga lista.

Dopisnicima. — Molimo naše dopisnike, da se malo ustrpe. Navala gradiva učinila je, da njihovi rukopisi počekaju.

Po zaključku lista. Brzojav.

Zadar, 3 Januara u veče. Umro je Klaić.

Gradska Kronika.

Lične vijesti. — Povratio se je sa službenog putovanja predsjednik okr. sudišta g. Milić. — Gosp. R. Tacconi, upravitelj mjesnog financ. ravnateljstva povratio se je s dopusta.

Na pošt. uredu. — Gosp. Izmaelli preuzeo je upravu gruškog ureda. Do malo dana otputovaće na novo boravište dosadašnji upravitelj gosp. Gentilica.

Bolest d.ra Klaića pobudila je u našem gradu veliko saućešće, kod svih bez razlike stranaka. I pravo je, jer ma kakvi bili naši pol. do-nošaji možemo punim pravom reći, da je dr. Miho Klaić jedan od najvećih Dubrovčana ovoga vijeka.

Zabava. — Vojnički „Militär-Lese- und Casino-Verein“ priredilo je na zadnji godine zabavu Silvestrove večeri sa plesom i tombulom. Ovom prilikom bilo je razdijeljeno nekoliko pozvanica. Zabava je tekla veselo i naravno. Tačno na ponoć, kad se prelazilo iz jedne godine u drugu, dignuo se punom čašom stanični zapovjednik, topnički major gosp. Stanislav Strobl, pak pozdravljajuć godinu te se rodila, nazdravi Njeg. Veličanstvu uz klicanje svih prisutnijeh. Zabava je svršila u jutro rano.

Antun Kurelić †. Na 28 Decembra umro je poznati starac gosp. Antun Kurelić, umirovljeni pučki učitelj u 87oj godini života. Bio mu je krasan sprovod. Pokoj mu duši.

Pohvalno. — Prigodom smrti gosp. Iva Adamovića (oca ravnatelja pučke i gragjanske škole g. Vicka Adamovića) učiteljsko osoblje gragjanske i pučke učionice darovalo je dječjem zakloništu 10 kruna.

Ratni brod. — Od nekoliko dana boravi u Gružu ratni brod „Nautilus.“

Općinske stvari. — „Dubrovnikov“ Orlando pred novu godinu malo se umirio, pak dok svejedno pjeva slavu baruna Gondole i njegovijeh Srba, htio bi da opravda kako je ono u trebovniku stajao trošak za kazernu od fior. 220.000, a uzajmilo se samo 180.000. Nego taj mu posao ide teško od ruke, jer ne može da pobije naše tvrdnje i tvrdnje utoka g. Jelića, da uz različite svote naznačene u oglasu dražbe i u trebovniku (ovamo se pita 180.000, a onamo se veli, da će se potrošiti 220.000) privatnim poduzetnicima, nije bilo moguće učiniti ponude, jer nijesu znali na čemu se nalaze, pak su tako morali izostati od natjecanja i oni, koji kasnije kad su vidjeli kako stvar stoji, bili su spravni učiniti istu rabotu za nekoliko postotaka jeftinije. Mi se valjda domišljamo zašto su Srbi ono učinili i zašto je trebovnik u cijelom prevodu bio izložen samo dva dana prije roka dražbe, što je protuzakonito, a Orlando mješte da stuca, da su Hrvati proti gradnji kazerna, neka pobije ove činjenice. Hrvati nijesu proti gradnji, već proti načinu kako se vodila dražba i kako je uopće cijela stvar tekla.

Što se pak tiče neprocijenjenih zasluga baruna Gondole, stvar je jasna. Lloyd je htio konkurirati jednim liječilištem Opatiji. Čija je to zasluga? Gondole. Domobranstvo traži da se gradi jedna kazerna, jer ga šalju iz starog stana, a drugi ne može da nagje? Zasluga Gondole. Vojnička oblast želi premjestiti bokeški bataljun u Dubrovnik, pak pita da se kazerna raširi? Opet zasluga Gondole. Mi kompatiskamo „Orlanda“. On valja da se uliže za svoje mjesto, ali se ljuto vara ako misli, da se ovako može Dubrovčanima pridavati rog za svijeću.

Teatar. — I ove sedmice slijedito je društvo Drago svojijem prestavama. U ponedjeljak bila je serata brilanta, koja mu je dosta dobro uspjela. G. Parrini umio je, da do sita zabavlja publiku, a to je za njega dosta. I teatar je bio pun. Od svijeh komada što smo ih slušali kroz ovo 7 dana nema skoro nijedan, što ga nijesmo i prije vidjeli na ovoj pozornici. Ništa nova! Gosp. Drago i gja. Lugo glume dobro, publika je njihovijem društvom sa umjetničke strane posve zadovoljna, ali komadi ne pobuguju zanimanje. Većinu njih vidjeli smo — kako se reče — „stotinu puta“, predmet znamo u prste. Ne ostaje nam drugo da li uživanje skroz umjetničkog dijela, a to za mnogijeh nije dosta. Gragjanstvo bi željelo čuti kojegod od noviteta, koji sada prolaze europskim pozornicama, na pr. „Magdu“ (La casa paterna) Sudermanna, koju smo samo jednom vidjeli, nešto iz Ibsena, zatim nove talijanske komedije Martini, Rovette, štogod od Marka Prage itd.

Neki Srbi pokušale da demonstriraju otučenjem iz teatra proti orhestri, koja tamo svira. Ali većina Srba nije bila s tijem solidarna, pak je ta demonstracija doživila potpuni fiasco.

Književnost.

— Poduzetna knjižara G. Freytaga & Bernota u Beču poslala nam je svoju: „Neue Verkers- & Comptoir Karte von Österreich-Ungarn und der Balkan-Halbinsel mit sämtlichen Eisenbahn-Post- & Dampfschiffs-Verbindungen ser.“ Karta je veoma zgodna i praktična.

Primili smo: *Jedna noć na istoku*. Fantastični istočni ples. Za glasovir skladao Š. Bosiljevac u Sarajevu. Cijena 45 novč.

JAVNE ZAHVALE.

U teškoj gorkoj nesreći koja zadesila našu mnogobrojnu obitelj s prerane smrti našega oblijubljenoga

M A T A

koji usnu u Gospodinu dne 16 tek. Prosinca u mladoj dobi od 10 godina, čutimo iskrenu dužnost da izrazimo čutjenska preduboke harnosti, svim uljudnim osobam, koji su nanijeli nemale utjehe našoj čemernoj boli, pružajući kršćansku prijateljsku ruku u njegu i dvorbi milog nezaboravnoga anijela. Budi najprvo srdačna hvala našem općestovanom gosp. dušobrižniku D. Vjenčeslavu Batiću koji se zauzeo svojski za pružiti duhovnu službu, našem pokojniku i pratio je njegove ostanke do hladnog obiteljskog groba; istodobno zahvaljivamo veleštovanoj obitelji de Tietti, na neizrečene dokaze njezinog saučesća i ustrpljivosti u dugotrajnoj nemoći našeg oplakanog rajnika, dvoreći ga danu i noćju žaleći nikakvoga truda u ovoj zgodi kojoj sam svevišnji može dostojnu nagradu podati. — Slava i hvala svoj našoj mnogobrojnoj rodbini, koji ganuti u srcu s predubokog sažaljenja, učestvovali su s osobitom revnosti našoj neizmjernej boli pružujući sve moguće pomoći i utjehe. Hvala onijem koji vijencima ukrasiše njegov lijes! Na svrhu očitujemo vječitu harnost i zahvalnost upraviteljstvu mjestne učionice, koju je naš mili pohagjao s velikim uspjehom jer je nastojalo da ispane sprovod pokojnika veličanstveniji prateć sa djecom umrle njegove ostanke; istu zahvalnost izrazujemo mjestnim činovnicima, financijskoj straži i svim uglednim stanovnicima, koji milostivo sudjelovale sprovodu.

A ti anjele dobri, u Raju koji sad uživaš moli se svevišnjemu da tvojim uciviljenim roditel-

ljima braći i sestrama, stricu i rogiaku, isprosiš potrebnu milost da ih ne obori tvoje prerano preminuće i udjeli im žudjenu milost da kršćanskom ustrpljivošću, podnesu gorku bolest koju čute i čutit će do smrti.

U Trsteniku 18 Prosinca 1895

Uciviljeni roditelji

Mato i Mare Šarić

na ime svoje i sve braće, sestara, ožalošćena stricu i rogiaka pokojnikova.

Ovijem izričemo najsrdačniju zahvalu svijem onijem, koji na koji mu drago način zauzeli su se prigodom bolesti smrti i sprovoda našega oblijubljenoga oca, odnosno tasta i djeda

ANTUNA KURELIĆA

umirovljenoga učitelja odlikovana zlatnim krstom za zasluge.

Napose zahvaljujemo njegovijem starijem drugovima i prijateljima, na glazbi, kojom počastiše sprovod njegovih umrlih ostanaka.

U Dubrovniku, 3 Januara 1896

Federik Kurelić

c. k. poštarski priglednik

sinovi

Iginij Kurelić

c. k. priglednik

Marina Kurelić kćer

Petar Raffaelli

c. k. porezni prijarnik

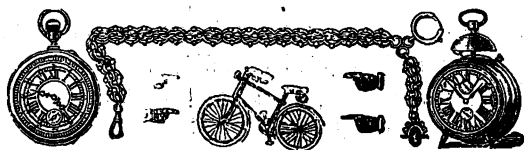
zet

Nedjelka Raffaelli

Niko Raffaelli

unuci

Marija Raffaelli

Fabrika satova J. Karecker u Lincu

razašleje uz gotivo prave srebrne cil. Remontoir fior. 5. — Anker sa 2, 3 srebrna pokriva fior. 7. — teške tula satove fior. 12, zlatne ure od fior. 15 unapred. Budilice, viseće satovo i lanu jeftinije no igdje. Takogjer najnovijih i najboljih vrsti bicikla. Za potanje obavijesti neka svak traži cijjenik. 1—52.

Phönix-Pomada

nagradu na na izožbi za zdravstvo i u govanje bolesnika u Stuttgartu z. 1890; polječničkiim svjedocima i hiljada ma zahvala priznata kao jedino opstojće djelujuće, neško dljivo sredstvo, da gospoda i gospogje dobiju bujne i pune vlasi i da se zapriječi otpadanje kose; mladići mogu s njom odmah uzgojiti jake brke. Garantirao za uspeh i za neškodljivost. Lončić 80 novč., poštom ii poduzećem 90. novč.

K. Hoppe, Beč, XIV. Schweizergasse 12.

BEČKO HRANIVO BRAŠVO

za djecu

F. GIACONELLI

Fünfhäus, Robert Hamerlinggasse 1

— BEČ —

Nagrađena sa zlatnom medaljom

Patent za Austro-Ugarska i Italiju.

Priznata od prvih liječničkih auktoriteta i mnogobrojnih liječnika kao izvrsno hranivo sredstvo u naknadu majčina mlijeka. Upotrebljuje se najboljim uspjehom u mnogim nahodištima i u bōnicama za djecu. Zaslužuje da ga svaka majka pokuša.

Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, ljekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske.

Mali lončić 45 nč., veliki lončić 80 nč.

8—52

O GLAS.

Častim se obznaniti moje poštovane mušterije da sam u mojoj tvornici u Splitu otvorio radnju sprta koliko od „Occor“ toliko od „Brube“, sprta za tiještenje ulji. Iste su prilagodne po najboljim ekonomskim sistemima a izražene u ispa, koj mjeri po želji gospode naručitelja. Što se tiče cijene snizio sam je vrlo jeftino, tako da se ne bojim utakmiće, kako se može svak uvjeriti ko me htjedne počastiti s cijenjenijim naručbinama.

ANTUN MATOŠIĆ

tvornica konopa i sprta za ulje u Splitu.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

WEISSA

Ima na prodaju fotografija Dubrovnik.

15 KOMADA FIOR. 5.75

ISTINA!

Nenatkriljiva je moja Austrija-Collection koja sastoji iz 15 nakita

SAMO ZA FIOR. 5.75

Jedna zlatna faconura Remontoir sa tačno reguliranim strojem (36

sati) i emailovanim brojevima. Pokrivala krasno izrezana ne mogu se razlikovati od pravoga zlata i ne gube sjaj.

Za tačnost ove ure dajem trogodišnju pis-menu garanciju.

1 imit. zlat. lanac. 1 vrećica za uru
2 kom. puca za manšete posl. 1 žepno ogledalo u etnis.
1 krasni broš 1 iglu
3 kom. puca za prsi imit. zl. 2 Zl. imit. prestena sa imit.
1 patent-puca za oberljen. briljantna i rubinim.
1 fina igla za kravate.

svih ovih 15 krasnih predmeta zajedno sa urom vrijede samo fior 5 75.

Šalje se pouzećem, komu se ne dopada vraće novac tvrtka satova:

Alfred Fischer, Wien I., Adlergasse Br. 12.

5—6

„Bog i Hrvati“

najveći i najbogatije slikami urešeni kalendar za godinu 1896.

izišao je te se dobiva u svih knjižarah

Takova kalendara sa toli obilnim sadržajem ka su 68 slika od kojih 30 su premaju čitave strane nije bilo.

Samo hrvatski kalendar „Bog i Hrvati“ ima opisan boravak Njegova Veličanstva kralja u Zagrebu

sa šestnaest slika i to:

Car i kralj. — Put od k. dvorac do prvog slavluka. — Na Markovu trgu pol kraljevim konakom. — Pred kazalištem prije polaganja zaključnog kameni. — Njegovo Veličanstvo udara na zaključni kamen novog kazališta. — Slavoluk na trgu Franje Josipa. — Slavoluk na uglu Mesničke ulice. — Nj. govo Veličanstvo u kazalištu. — Ruzi svijeta Jelačićevog trga. — Nove srednje škole u Zagrebu. — Defiliranje školske djece pred kraljem. — Trg Franje Josipa I. — Kralj na plesu grada Zagreba. — Treći slavoluk pred sveučilištem. — Banderij. — Odlazak kralja. K tomu su u ovom kalendaru mnoge slike o potrošni u ljubljani itd. itd.

Iz sadržaja spominjemo 3 pripoviesti (jedna kriminalna) preko inih sastavaka, gospodarske pouke, sitnice, smiješice, muhamedanski odio, skrižaljke za poštu, brzopjav, mjenice, obveznice itd.

Šematizam i sajmovnik.

Historički hrvatski kalendar, životopise, znanstvene sastavke itd. itd.

Predma kalendar „Bog i Hrvati“ sa 68 slika ima 17 araka sadržaja stoji

broširan samo 50 novč. vezan 70 nč.

Nakladna tiskara Antuna Scholzja u Zagrebu.

Trgovci dobivaju znatan popust.

4—5

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za *Dubrovnik*: na cijelu godinu flor. 4, na pò godine flor. 2; za *Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu*: na cijelu godinu flor. 4: 50, na pò godine flor. 2: 25; za *inozemstvo* flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

† Dr. Miho Klaić.

Ne treba ni spominjati kako je djelovao pusti glas, koji se munjom raširi hrvatstvom, jer je svak treptio nad toli dragocijenim životom, koji se je toli dugo borio sa smrću. Vijest od petka u večer porazila je svakoga. Sva hrvatska i srpska društva u Dubrovniku okitiše svoje stanove žalosnim znakovima. Gragjanstvo — to se vigjelo na svačijem licu — velikom tugom susrećahu ovaj gubitak. Svak je tražio da se Klaić ukopa u ovoj zemlji, koja ga je i rodila — u našem slavnom Dubrovniku. Stotine brzopleta sa svih strana odlećeše u Zadar, na krilo tužnoj obitelji, da joj svojim saučesćem bol ublaže, ili da joj je povećaju, spominjuć joj kakvu je glavu izgubila. Odmah sutra dan krenu u Zadar deputacija Konavljana, između kojih i nekoliko pokojnikovih rođjaka, da prime mrtve ostanke i doprate u rodno mjesto. Pa dok su ovamo dubrovački narodni zastupnici i posebni odbor spravljali što je potrebno, uskomesala se cijela Dalmacija, da svojom počasti ne okasni.

Sprovod u Zadru po pripovijedanju naših Konavljana, koji su tamo bili i po pisanju novina bio je takav, da ga Zadar ne pamti. Sve je učestvovalo. Drugi naš sugragjanin, preuzvišeni nadbiskup Rajčević dao je odriješanje. Borić i Ivčević držali su govore, preko kojih svi bez razlike — pravaši i narodnjaci — plakahu. Hrpe, gomile vijenaca ukrašene se s njegovim lijekom na parobrod „*Hungaria*“, na kome uz Konavljane pratio ga i brat mu Lujo, ravnatelj naše nautike.

„*Hungaria*“ se zaustavlja u Spljetu nekoliko sati. Prizori, koji su se za to vrijeme zbili, kadri su da orose oči i onome ko ih čita, a nekmo li onome ko im je svjedokom bio. Društva hrvatska u crno zavita, grad Spljet, vogjen načelnikom pristupio je pred obalu, da se po zadnji put od njega oprosti. Bio je takav muk, takav red, jer takva žalost, da bi se muha zujati čula. Načelnik se oprosti s Klaićem govorom, koji mu je jecanje udavilo. Zatim je narod oživio, klicajući *Slava!* Pak je glazba svirala tužne napjeve, a vrli „Zvonimirovci“ pjevali još tužnije pjesme. Jadni njegov brat, koji je bio svjedokom svega toga, nije, kažu, mogao izdržati više.

U ponedjeljnik u jutro stigne *Hungaria* u grušku luku. Brata pokojnikova i deputaciju dočeka dr. Čingrija sa drugim Hrvatima i tu se s njime nijemo izljubi. Od tronuća nije mogao govoriti. Zatim je parobrod prešao pred luku Dubrovnika, čija obala bila je puna gragjanstva, koje je tu više sati čekalo, dok se ukaže brod. Najprvo iskrcase tri barke pune puncate vijenaca, a za njima sam lijes u velikom drvenom sanduku, takogjer posut vijencima. Grad se već stao pripravljati na žalobni sprovod. Društva su od pokojnikove smrti neprestano vila zastave na polovinu stijega; počese se uz to ljepiti crno ovijeni sastavci, među kojim spomenućemo epigrafe Čitaonice, Hrvatske akademičke omladine, odu g. K., zatim ine osmrtnice, koje su stigle iz Dalmacije. Kuće su se počele kititi crnim sagovima. Oko 11½ sati lijes je bio prenešen u crkvu Sv. Vlaha, ka-

mo je neprestano dolazio narod, da se pomoli za pokojnikovu dušu.

Tačno u 3 sata po podne poče zadušna svečanost u našoj Gospi, gdje na krasnu katafalku ležahu mrtvi ostanci Miha Klaića. Zadušnice obavio je naš presvj. biskup uz asistenciju kapitula i pjevanje „hrvatskog pjevačkog društva Gundulić“. Zatim se sprovod uputio ovijem redom: 1. Seoska bratstva iz Gruža, Rijeke i Konavala pod barjacima. Oni su nosili silesiju vijenaca; 2. Učenik s križem; 3. Ženska učionica Pila; 4. Gradska ženska učionica; 5. Gradska bratstva pod barjacima; 6. „Hrvatska radnička zadruga pod barjakom; 7. Dubrovačko radničko društvo“ pod barjakom; 8. Dubrovačka gragjanska muzika; 9. Dječje sirotište; 10. Učitelj i učenici pučke učionice u Gružu; 11. Učitelji i učenici muške pučke učionice u Gradu; 12. Učitelji i učenici gragjanske učionice; 13. Učitelji i učenici poljodjelskog zavoda u Gružu; 14. Profesuri c. k. ženskoga učiteljišta; 15. Profesuri i učenici c. k. pomorske škole; 16. Profesuri i učenici c. k. velikog gimnazija; 17. M.M. P.P. O.O. Franjevci; 18. M.M. P.P. O.O. Dominikanci; 19. Svećenstvo; 20. Vijenci. Najprvo su išli oni te su vijence nosili, zatim dvoje kola puno krcato vijenaca. Napokon je dolazio lijes sa pokojnikom, koga su nosili njegovi rođjaci iz Konavala. Oko lijesa nošahu torčune šestorica članova „Hrvatske radničke zadruge.“ Vrpce s lijesa držahu zastupnici gg. Dr. Čingrija, i V. Milić, vlastela gg. Grof Niko Pučić, Dr. Mato pl. Zamagna, i Dr. Kosto knez Vojnović, i predsjednik Čitaonice g. Ernesto Katić. Nar. zastupnik Dubrovnika g. Vlaho vit. DeGiulli, potresen i nemilim događajem, a uz to malo boležljiv nije mogao sučestvovati sprovodu. — Za lijekom stupao je poglavar g. Tončić, koji je zastupao N. P. G. Namjesnika, pak načelnik Dubrovnika g. bar. Gondola, a za njima razna općinska i ina zastupstva zemlje, pak činovništvo vojničstvo i ostali narod. Općina je izvjesila crne sagove i spustila zastavu, a Placom gorjeli su u koprenu zaviti fenjeri.

Ovako veličanstvenog spirovoda još nije bilo u Dubrovniku. Mnoštvo naroda s jedne i s druge strane prisustvovalo, a drugo mnoštvo pratilo je umrle ostanke. Sve gragjanstvo *bez razlike strana* sudjelovalo je. Povorka je bila tako duga, da je prvi križ bio već na Boninovu, a zadnji pratilci izlazili su tek iz gradskih vrata. Osobito mnogo bijaše vijenaca. Položeno ih je dvije stotine i sedamdeset. Čitav list bi zapremili brojeći ih, pak to prepuštamo drugim. Mi ćemo samo spomenuti, da su i odbori stranke prava Spljeta i Dubrovnika položili prekrasne vijence, zatim sva društva naša i mal da ne sve Dalmatinske općine. Obitelj pokojnikova poklonila je vijence dumnama, da od njih naprave palme, koje će darovati siromašnijim crkvama, a samo po želji pokojnikova sina, nadobudnog dra. Pera sačuvane su ove vrpce: vijenca Zemaljskog Odbora, Spljetske općine i odbora stranke prava.

Već se bilo umračilo, kad su zadnji prispjeli na grobište Boninova, gdje je obiteljska raka Klaića. Članovi obih radničkih društava činili su špalir, a glazba je svirala tužne koračnice. Sve ono mnoštvo nagrne oko groba, tako da se nije moglo nikako naprijed potisnuti. Muk! U sred grobne tišine uzme riječ stari Klaićev drug i prijatelj dr.

Pero Čingrija, koji tronutim glasom, suzama na očima izreče ovi govor:

„Miha Klaića nije više! — On je bio!“

A bio je prethodnica zvijezda, koja je eto iznenada utonula, da nas u tami ostavi, s kojom se sada borimo.

Pregusta je ta tama i srce mi preveć krvari, da mu djela slavim i život pričam. Život i djela njegova pripadaju historiji. Ona će to povijedat potomstvu našem u stranicam našeg preporeda i njegovih velikih ljudi. A ja, poražen i uciviljen, imam jedva još snage, da mu, kao iskren prijatelj, stari drug i vjieran suborilač, u ovom svečanom času i svetom mjestu zadnji pozdrav pošaljem.

Miha Klaića nije više! On je bio!“

A bio je pitom kao onaj kraj, gdje je pred 67 godina prvo svijetlo ugledao; dubok pameću kao more, na komu mu je otac Pero kruh sticao; bistar umom, kao ovo nebo što mu se na zavičajem smije; čvrst značajem kao Stijene njegovih Konavala.

Prve nauke svršio je u Dubrovniku — Gimnaziju u Dubrovniku — u Padovi postade doktorom matematike — u Beču se usposobi za profesura. Bio učen kao malo ko, čedan kao niko. Radi vrline njegovih, učitelji ga milovahu, drugovi štovahu, a narod ga njegov poslije obožavao.

U doba njegovog djakovanja bila je Italija zemlja mučenika i mučiteljja. Svojom plemenitom dušom odmah pristane uz prve, pa općeci s njima, prateći i proučavajući zanosni preporek talijanskog naroda, nauči što je pravi patrijotizam, tu spasonosnu klicu presadi poslije u svoj mučenički narod. Odgojen u Italiji i simpatizirajući stini narodom iz dna duše, nikada ne pomuti kulturni pojam sa narodnim; nikad ne zamijeni čuvstvo simpatije sa čuvstvom krvi, pak je bio dobar Hrvat, kako što bi bio dobar Talijan, da se Talijanom rodio. I on se poda vas narodu iz koga je nikao. Kad ga skinuše sa službe radi svog patrijotičnog rada, on se ne prestraši, već naprijed igjaše stalnijem korakom, putem kojim bijaše udario. Kada ga, da ga ostrane poslaše za nazornika u posjed trimu Istru, on se odreče, a ne htjede se primiti ni profesurske stolice na padovanskom ni na zagrebačkom sveučilištu. Čitav, cijelom dušom pripadao je hrvatskom narodu u Dalmaciji, za koji je do zadnjeg daha požrtvovno radio.

Šesdeset i treće Dubrovnik ga, uz Pulića, pošalje na Dalmatinski Sabor, u koji od tada bijaše neprekinuto biran, a poslije na Carevinsko Vijeće i Delegacije, gdje je uvijek sjao i radio. S narodnom većinom uljegao je u Zemaljski Odbor, gdje je pokazao svu moć svoga velikog talenta i blagotvorne radinosti. Od prvog pomola našeg političkog života, do zadnjeg trena on je bio vogja naše stranke. — Prvi među prvim. Ni nezaboravni Pavlinović nije mu to mjesto otimao, dapače mu ga je uvijek priznavao. Kakav vogja bijaše on? — To najbolje znamo mi njegovi drugovi, a vama to najbolje kazuje poraz i zabuna, što nam čitate na licu sada, kad ga na vječni počinak spremamo.

Bijaše trijezan, kao da je politička trijeznost starih Dubrovčana u njemu zadnji otsjev našla; hladan u zboru kao da ga je Ingleska odgojila. Njegova je riječ uvijek bila odlučna, jer je bila

najbolji, — upliv nas je njegov spajao, jer nije bio upliv sile već srca i uma. Mi smo ga častili kao što nas je on ljubio, a ljubili smo ga kao što se brat i otac ljubi. Svojim vrlinama nas je zanosio, protivnicima imponirao. Za narod svoj sve pregarao a svakom pomagao, jer — kao čovjek nije znao za razliku između prijatelja i protivnika. S niskijem bio je blag, s visokijem ponosan, te je kročio naprijed, ne poznavajući druge svrhe, nego sreću naroda i svoje poštenje, te se ni o jedno ni o drugo nikad ogriješio nije. Vidio je i shvaćao zlo što mu otadžbinu mori, pa je svom dušom nastojao, da mu domovina bude jedna i slobodna i za to je radio, ostavljajući drugijem da to pripovijedaju.

Hladno i mirno znao je progutati mnogu čemernu čašu i ne obaziruć se na nezahvalnost ljudi, kojoj regbi da je bio obikao, jer se na nju nikad žalio nije.

Ta nezahvalnost u zadnje doba možda ga je nešto umarala, pak mi na 19. avgusta prošle godine piše: „danas sam ti svršio 66 godina i jedno oko izgubio, pa kako ćeš da imam volje, u ovakom stanju, da se još bavim našom politikom?“

Nije imao volje, ali je narod to od njega tražio i on mu se je odazvao, jer Miho Klaić nije znao da se ogлуši vapaju naroda svoga.

Sada, nakon pune 34 godine napornog parlamentarnog rada, bi imenovan predsjednikom Sabora naše kraljevine, a u tom imenovanju, volja zemlje složila se, kô za čudo, s prijedlogom bečkog ministarstva. Što bi bio učinio u svom novom položaju to je tajna, koju je providnost vječna htjela, da on sobom u grob ponese. Ja neću da gatam, ali mogu stalnošću reći: bio bi narodu koristio.

Miha Klaića nije više! — On je bio, ali umro nije! Nad njegovim grobom plače cijeli hrvatski narod, plače Slavenstvo, a ljudi, koje narodi plaču, ne umiru. Njih nestane, da im uspomena živi na usnama i u misli nastajnih pokoljenja, koje ih časte i s njima se diče.

Miho, Tebe nema više!

Dubrovnik Te dao i Dubrovnik Te sada u suzama prima, znajući što si mu bio.

Nek Ti laka bude zemlja ova, gdje Tvoji stari počivaju! Neka cvijeće, što Ti prijatelji na grob sipaju, bude utjeha ucviljenoj obitelji, a nada da će se među Tvojim starim prijateljima, koji Te svi jednako cijene, povratiti se stara sloga, utjeha užalošćenju domovini.

Bilo tako, mila uspomeno!

Oprosti prijatelju, ako se slabo s Tobom oprostih. Preveć si bio velik, da bi mogao dostojno; — preveć Te ljubio, da bi mogao mirno.

S Bogom Miho! — Vječni Ti pokoj! — Vječna Ti Slava!

Slava! Slava! Zaori iz hiljade grla. Mnogi plakahu.

Iza toga oprostio se s Klaićem na ime Dalmacije zast. Vicko Milić, koji reče:

„Miho Klaiću!

Na trećem stanku tvog zadnjeg žalobnog putovanja, evo ti se po meni trećem Dalmacija poklanja. Umniče i značajniče! Nije nam bilo suđeno, da te do koji dan ustoličimo na uzvišenom sjedalu sabskog predsjednika, prvog našinca, već te danas žalošću cijele kraljevine polažemo u grob tvojih roditelja. U pol vijeka tvoje radinosti stekao nisi do lovor-vijenac, koji si naukom u Italiji, toj blagoslovljenoj zemlji znanstva i umjetnosti, odlično postigao i ovaj jedini vijenac s tobom u grob pada.

Ali ti nijesi pod njim ostao samo matematik; ti si filozof, ekonomista, govornik, publicista, i državnik nastao jedino krepošću tvoje obilne i široke nauke.

Kao što tvoji pregji, stari Dubrovčani, u nje si se ugledao, koji junaštvom, književnošću, trgovinom, državništvom i zakonarstvom istodobno se odlikovahu. Ali što nijedna zemaljska moć podati ne može ti si stekao: povjerenje svoga naroda, koje od prvog ustavnog života pratilo te neograničeno i neprevidno do samog groba.

Tvoja se mudra riječ pomnjivo slušala na saborim Zadru. Zagroba, Beča i Pešte; svuda tvoje znanje značilo je ugodniju bijahu cijeno; kod nas postao si vjerkom i prvakom.

I dočim gledamo kako se kod velikih i naprednih naroda zlorabi javno pružanje od istih umnika i odličnjaka, mi maleni narod ponosom smo na tebe Klaiću gledali, ti si bo bio uresom i uzorom svake gragjanske krijeposti.

Dubrovčanin, znao si spojiti prošlost sa sadašnjosti, i u društvu vrlih suotačbenika proširio si obzorje. stopio si čuvstva narodna, i u državnom pravu prastare kraljevine nalazio si jamstvo razvitka i opstanka našeg, kao naroda, u javnom pravu Europe.

I kad si se uvjerio da sjedinjenje, za koje si zanosom radio, ne mogaše se još oživotvoriti, tvoju si neizmjernu djelatnost obratio na probitak uže domovine, pripravljać pristup široj.

Sve što zemaljskih zakona, uređaba i osnova imamo, sve smo tebi dužni. Ti si bio duša zemaljske samouprave. Ako smo poznati i uvaženi u ovoj monarkiji sve moramo tvomu umu i značaju.

Polag tih vrлина i zasluga, jesi li nam ti sav umro? Ne; jer kao da si slutio da će te skoro nestati, u zadnjem zasjedanju sabora kraljevine, napadnut da si se iznevjerio načelu, izrekao si onaj znameniti govor, koji nam je ostao oporukom tvoje državničke mudrosti, i domorodnog osjećaja.

Ti si bo naglasio, da razum bude u skladu sa srcem, da se dobrobit zemlje ne ima zapostaviti samom, ako i pohvalnom nadahnuću.

Tvoje bistro oko, narodni mudrač, predviđilo je dogagjaje u užoj i široj domovini; i eto, kao da se na Istoku pripravlja onaj čas, od tebe naviješten, kada će se morati sjediniti otočjepljena kraljevina. I sva zemlja odazvala se tvome glasu, a kad si imo stupiti na čelo istoj, nestade nam tvoj dragocijeni život, ali ne tvoj duh ni tvoje djelo.

Tvoja državnička mudrost ostavila je neizbrisivih tragova našoj ustavnoj povijesti, a da srećom nisi zapustio službu, prividnom štetom, tvoje bi ime bilo ostalo zakopano u kakvom činovničkom imeniku.

Ali, odabran služiti narodu, stekao si slavno ime, upisano onim svetim i zlatnim perom povijesti, „koje za unučad poznaju — djela otaca bilježi viteška.“

A sada, oplakan i slavljen, sagji spokojno u ovu skromnu grobnicu. Neće te, Klaiću, pokrivati sjajna arkada, ni mramor, ni zlatni uresi tebe okružiti, ali ti ćeš ležati na ovom hrežuljku, po sredini svetog Mihajla i svetog Jakova, kuda se nalazi neizmjerni broj posijanih grobova velikana i veleuma.

Cijelo ovo zemljište posvećeno je prahom slavnih tih pradjedova, a nad njim plavo i vedro nebo svod zavija. Ono sada trepti primajuć u svoje krilo novog neumrloga. Mi te evo polažemo u Mauzoleum slavnih dubrovčana.

Slava Ti!

Novi Slava! prohuji studenim zrakom. Bilo se već smrklo. Između čempresa zaori tužni glas divne Vilharove tužaljke. Pjeva je hrvatsko društvo „Gundulić“. Lijes se spušta i umrle ostanke Miha Klaića primi u svoje krilo zemlja slave i velikana — Dubrovnik!

Ali žalovanje još nije minulo. Sa svih strana dolaze glasovi o veličanstvenim zadušnicama, što ih spravljaju razna mjesta hrvatske domovine, za dobru dušu velikog pokojnika.

Laka mu zemlja bila!

* * *

O Miho Klaiću dala bi se napisati čitava knjiga. Njegova ličnost tako je spojena sa zadnjim trideset i pet godina našeg preporeda, da bi mu životopis bio ujedno i poviješću istog. Prva zraka narodnog osvita u Dalmaciji prenula je nekoliko, onda još mladih ali odlučnih ljudi. Među njima bio je i Klaić. Njegove vanredne kreposti i sposobnosti postavile su ga odmah na prvo mjesto, koje u narodno-hrvatskoj stranci sačuvao je do zadnjega svoga daha.

Čovjek svéstrano naobražen, izvrstan govornik; velika duha, široka vida; vedar i trijezan; ponosit, ali dobar kao kruh; čedan i umiljat; pošten do skrupuloznosti, a radin kao mrav; protivnicim osvetač dobrotinstvom, i

zaboravi, prijateljem odan do samozataje, fin i otmen, pun muževne ljepote, oka sokolova — eto to je bio Miho Klaić!

Pred otvorenim grobom jednoga ovakova čovjeka može se mnogo reći, kao što se moglo mnogo prešutiti. Mi smo dosta put prigovorili politici stranke, kojoj on bijaše vogjom. Ali u ovako poraznom momentu prestaju o-preke stanačkog stajališta, pak se klanjamo velikom rodoljubu i velikom značaju, kome se pokloniše sve hrvatske stranke, cijeli hrvatski narod i Slavenstvo!

Jer je sve svoje sile posvetio jednoj cijelji: svome narodu. Jer je njegov značaj čist kao dijamant. Jer je za narod mnogo uradio. On je dapače za nj i trpio.

Dopustićemo da su ovakovi ljudi za života mogli pripadati jednoj stranci, ali po smrti oni su svojina cijeloga naroda. Tu prestaju razlike političkog mišljenja, pa ako nećeš da ih slijediš, moraš da im se diviš. I zbilja, Miho Klaić uživao je neograničeno štovanje kod sumišljenjaka i protivnika. Malo ih je, o kojim se ovo može kazati.

A s druge strane mi kao Dubrovčani, dok plaćemo veliki gubitak, opet nam je drago čuti, kako širom velikog svijeta svi, svi bez razlike hvale i štiju Miha Klaića. Jer, napokon, on je bio naš, bio je Dubrovčanin.

Dr. Miho Klaić je umro, ali nije umro hrvatski narod. Mi i dalje opstojimo i mi ćemo i nadalje slijediti radikalnu ili oportunističnu, državo-pravnu ili nagodbenu politiku. Iz ovih borba i trzaja razvijaju se veliki koraci, koji narodu davaju život i napredak. Tijekom vremena mnogo će nas proći i nevidom isčeznuti; mnogo će se toga zaboraviti. Klaićevo ime neće. Ono je predano povijesti, da ga potomstvu sačuva i povijest će reći: Miho Klaić bio je veliki čovjek.

Naši dopisi.

U Spljetu, na 6. Januara.

(*Novi predsjednik.*) U subotu dne 4. tek. na najsvečaniji način, novo imenovani Presjednik ovog sudišta Presvjetli Gospodin Gjuro Laneve, preuzeo je upravu istoga.

Tačno u podne cijelo sudbeno osoblje u gala-uniformi našlo se je sakupljeno u velikoj dvorani od rasprava. Malo za tim ugje Gosp. Presjednik takogjer u gala uniformi predvogljen od privremenog Upravitelja Gospodina Savjetnika Mazzucchelli, te se postavi na čelo svojih činovnika. Gosp. Savjetnik Mazzucchelli izreče, onda prigodni lijep govor, u kojemu iztaknuvši vrline i zasluge Gosp. Presjednika, napomene kako je svatko, bez razlike staleža i politične stranke, radošću pozdravio njegovo imenovanje, te mu predade upravu Sudišta.

Za tim Gosp. Državni Odvjetnik Friedl, kratkim ali jezgrovitim nagovorom pozdravi ga u ime Državnog Odvjetništva, koje, akoprem odlučeno tijelo sudbene vlasti, htjelo se pridružiti svečanom činu, da ovaj bude tim svečaniji.

Uze za tim da govori Presvjetli Gospodin Presjednik. Lijepim i nakićenim riječima zahvali se najprvo predgovornicima, pa lijepim namišljajem spomene blagopokojnog svog predšastnika Gosp. Kapovića, te obeća da će i on slijediti njegove stope u nastojanju da vlada ljubav i sloga među osobljem, izrazi uvjerenje da će svak vršiti svoju dužnost i držati visoko dostojanstvo časti koju pokriva, a uvjeravao je sa svoje strane da će svakoga činovnika sa svim silama braniti. Sjeti se pak onoga koji s takvim dostojanstvom i razboritošću stoji na čelu Sudbene Uprave u Dalmaciji Presvjetlog Gospodina Presjednika. Priziv-

noć Sudišta, Brčića, i Njegove Preuzvišenosti Ministra Pravosudja, Vrhovnog Čuvara Pravice, te zaključio svoj govor pozivajući sve nazočne, da zajedno s njim zaviknu trokratni Živio N. V. Našemu Premilostivom Cesaru i Kralju Franji Jozipu I. na što zaori trokratni Živio, po za česa Presvjetli Gospodin Presjednik stisne svakomu ruku i tim svrši ovo slavlje, koje će se spominjati u sudbenim analizama ovoga grada.

U večer pak ovo je slavlje bilo zapečaćeno veličanstvenim sobetom na čast Presjedniku priregjenim od Gospode Činovnika Okružnog Sudišta i Državnog Odvjetništva.

Pri šampanju redale su se nebrojene nazdravice sve ljepše jedna od druge. Dugo bi bilo i samo napomenuti o čemu je ko govorio i za to ču se ograničiti na sami govor Prislušnika Dr. Štambuka, koji je u ime omladine takim zanosom, takim krasnim, naravno hrvatskim govorom, pozdravi o Gosp. Presjednika, da bi se reklo da je to stari parlamentarac u govorničtvu dobro uvježban.

I odgovor Gospodina Presjednika, ako nije bio ljepši, nije u ničemu zaostao za onim Dr. Štambuka. Odgovorio mu je takogjer tako lijepom hrvaštinom, da se moglo odmah razumjeti da je to čovjek koji je gojio hrvatsku knjigu, koji ljubi hrvatski jezik, koji je preživio među hrvatskim narodom.

Na pomoći, pošto otpratismo Svečara kući, rastadosmo se i ostavši u nami najbolja uspomena tako svečanog dana.

Omladinac pravnik.

Pogled po svijetu.

Obnova austro-ugarske nagodbe. — Ima nekoliko dana što ugarski i austrijski ministri presjednici, financija i trgovine vijećaju oko obnove austro-ugarske nagodbe, kojoj ove godine rok ističe. Mnogo je opreka s jedne i s druge strane navlastito što se tiče trgovačke i obrtničke strane. Opet radi kvote zajedničkih poslova nijesu ni malo složni. Austrija bi htjela povisiti kvotu na razmjer 62:38, dočim Magjari neće nego 66:34. Radi toga vijeća se već više dana. Politički i trgovački svijet s interesom prati ove predradnje ministara, koje će se nastaviti u Budimpešti. Zatim, kad sve bude gotovo izabraće se zajednička komisija od 15 članova sa svake strane (5 gospodске, a 10 zastupničke kuće), koja će nagodbu još jednom pretresti i uputiti parlamentima na odobrenje. Dotele Badenije se nada, da će nešto uglaviti sa najjačom opozicijom, sa Česima.

Češki sabor. — Mladočesi su ponudili ostalijem strankama kompromis na biranju u odbore, po kome oni traže za sebe u svakom odboru naprama ostalim strankama većinu od 1 glasa. Nijemci su odbili taj predlog, u Mladočesi su zaprijetili, ne prime li ga, da će se oni poslužiti svim sredstvima, što ih kao većina imaju na raspoloženju.

Rusinske stvari. — Badeni je na mukama radi Rusina, koji su u Galiciji od njega bili i odviše pritisnuti. Kako je poznato onomadne bila je u Beču deputacija, da se potuži vladaru na nezakonitosti zadnjih izbora, koja nije lijepo primljena. To je Rusije još više uzrujalo na Badeni-a. Ali sada stižu glasovi, da su pojedina rusinska okružja izjavila nesolidarnost sa odaslanstvom deputacije. Radikalni Rusini vele, da sa ove izjave maslo vlade. Kako se vidi odnošaj izmegju Rusina i Poljaka nije se ni malo poboljšao.

Rumunjski pokret. — Ovih dana bio je u Rumunjskoj vogja ugarskih Rumunja Lucacciu. Rumunjski ministar presjednik dojavio mu je, da radi obzira visoke politike, što prije otigje iz zemlje, a kad su ovaj nećkao i kad su mu neki htjeli prirediti banket, tad mu je zaprijetio ministar, da će ga dati prognati ako ne posluša. Ovo je megjutim samo „na jeziku“, radi politike, ali „u srcu“ je drugčije, jerbo je Lucacciu taj isti dan bio pozvan na objed — u istoga ministra presjednika.

Nesigurnost u Srbiji. — Čini se kao da su Englezi uprav zamrzjeli Srbe. Iza onih strahovitih članaka velikih Engleskih listova proti Srbiji, čitamo sada, da je Engleska odredila, da se

njezina istočna pošta ne prevozi više preko Srbije, nego preko Bugarske i Rumunjske, jerbo da u Srbiji radi hajdučkih provala nije sjegurna. Tim je srpska država izgubila više stotina hiljada dinara.

Zlatni glad. — Velika pobuna bila je ovih dana u južno-afričkoj republici Transvaal. Tamo su, kako je poznato, veliki zlatni rudnici. Republika je neodvisna država u rukama Boera (Bura), starinom Holandeza. Ovi Buri bijahu ljuborni na svoju vlast, a Englezi lakomi na zlato, koje burska država u svojoj utrobi krije. Englesko južno-afričko društvo *Chartered Company*, kome je na čelu t. zv. kralj dijamanta milijuner Cecil Rhodes, inače prvi ministar engleskog južno afričkog posjeda, odaslalo je ekspediciju vojske pod drom Jamiesonom, da provale u Transvaal. Oni su to učinili, ali ih presjednik republike Krüger, dan po novu godinu dočeka i hametom potuče, a Jamiesona zarobi. Doznalo se da je Engleska podupirala ovu ekspediciju i ona je morala sebe desauvirati, ali njemački car čim je doznao za pobjedu Bura, brzojano čestitao je presjedniku Transvaala. To je strašno ogorčilo Engleze i ohladilo odnošaje izmed Londona i Berlina. Očito je, da Engleska hoći da zagospoduje Afrikom. U ekspediciji Jamiesona bilo je sinova prvih engleskih lorda, koji su zarobljeni. Englezi od Johannesburga (drugi grad rep. Transvaal) pobuniše se i sabraše vojsku plaćajući svakom vojniku po 1 šterlinu na dan i hranu. Buri se i na njih spremaju s vojskom, ali ako budu potučeni, najplodniji predjeli Afrike dopastiće u ruke Engleske. Da se to ne dogodi govori se dapače i o jednom rusko-njemačko-franceskom savezu proti engleskoj preponderanciji.

Domaće vijesti.

Našijem predbrojnici. — Godina je minula, a mnogi od našijeh predbrojnika nijesu podmirili ni staru, premda se to imalo učiniti unaprijed. Ovako ne valja. Mi imamo trošaka za izdavanje lista, pak je reda da se ti troškovi plaćaju, a otkud ako ne od pretplate? I zato mi uvijek velimo, da najveći neprijatelji opstanka našega lista nijesu ni Srbi ni Talijani, nego oni Hrvati, koji ga primaju, a ne plaćaju. Ti nam najviše štete nanose. Mi ih dakle molimo da više ne kasne, a one koji su platili, da se požure s godinom 1896.

Dalmatinski sabor. — Kako je poznato, sabor se imao sastati na 11. ov. mj. Nego u to došla bolest i smrt dr. Miha Klaića, pa mnogi posli, koje je on imao u svom opsegu, nijesu mogli biti na vrijeme pripravljeni. Radi toga odgogjen je sabor do 23. ov. mj.

Bez sumnje je, da će bit imenovan novi presjednik, jer dr. Kvekić ne može voditi sabske poslove. Tri se imena pronose: Dr. Ivčević, Dr. Bulat i Vuković. Svakako morat će se popuniti još jedno mjesto na Odboru, a ako bi Ivčević bio presjednikom onda dva. Na mjesto Odborovo čujemo da narodna stranka misli metnuti zast. dr. Valu Micheli-Tomića kao zdravstvenog izvještajca.

Ovo zasijedanje biće u svakom pogledu zanimivo — ako se ne obistini druga verzija: da će se naime sabor samo sastati, da se konstituiru Zemaljski Odbor, a onda da će se odgoditi. Ako se ovo ne ispuni, onda bi sadašnje zasjedanje bilo veoma žlameno. Povodom Klaićeve smrti piše „N. List.“ — da je on bio: preduzeo zadaću, da kao presjednik sabora blagotvorno upliiva oko sloga. I „Jedinstvo“ viče za slogom, ali njegova sloga čini se da znači abdikaciju, a to više sloga nije.

Sada su dva kotara prazna: Trumbićev i Klaićev, pak će se u oba još ovoga ljeta obaviti naknadni izbori.

Novi list. — Vala niču kao gljive! Samo što je ovaj put porasla otrovna gljiva na buništu nesloge zadarskih Talijana. Odavna ima da je u Zadru potajni razdor. Jedni pod vjstvom načelnika Trigari pripadaju starim autonomašima, a drugi, mlagji, nezadovoljni Trigarijevom opotunističkom politikom hoće, da su Talijani *ultra*. Bilo je posrednika koji su nastojali da do razdora ne dođe, ali zaludu. Novom godinom osvanuo je novi organ ove mlade čisto-talijanske frakcije, „*Corriere Nazionale*“, koji će braniti interese talijanske narodnosti (ne više talijanskog jezika kao jezika kulture) u Dalmaciji. Sada stari „*Il Dalmata*“ viče da je to (per diol) i njegov program. Tako će se oni boriti oko istoga programa, pak nas to tješ, da nijesmo mi sami, koji imamo, u Zagrebu, čiste, i (ako se tako može reći) „nečiste“. Novi list biće od prilike ono što je u Trstu „*Indipendente*“, a „*Dalmata*“ će zastupati pravac „*Matina*“, koji se novom godinom početverostručio na čudo svojijeh malobrojnih predbrojnika. Ne treba ni dokazivati, da se „*Corriere Nazionale*“ svojom talijanskom narodnošću u Dalmaciji izvrgava smijehu svijeh ozbiljnih ljudi.

Srbi na čudu. — Radi otkrića pri raspravi proti „*Mitrovitzer Zeitungu*“ izgubiše glavu vladini Srbi u Hrvatskoj. Njihovi vogje zastupnici Milekić i Gjurović bijahu proneseni auktorima takovih gadnih, podlih i uvredljivih članaka proti Hrvatima, da u istoj vladinoj stranci megju nekim Hrvatima počelo je kipjeti, kako se mogu onakovi ljudi trpjeti u hrvatskoj sredini. Sam ban i pokrovitelj Gjurović, bio je nekako izložen. Stog razloga nastojalo se na sve načine da se stvar za- bašuri, ili barem izvrne. Uredniku „*Mitrovitzer Zeitungu*“ koji je pred sudom odao tajnu prijetili su i on je u Mitrovici proglasio, da je lagao. Napokon su našli i nekakvog Jovanovića iz Zemuna, koji je u „*Narodnim Novinama*“ izjavio, da je on pisac članka „*Die Nation auf Puff*.“ Sada urednik „*Mitrovitzer Zeitungu*“ izdao je izjavu, u kojoj veli da Jovanović laže, jer da je rukopis članka, rukopis Gjura pl. Gjurovića! Tableau! Zna- tiželjni smo što će sada Srbi u Banovini i kako će grof Khuen Hedervari oprati svoga miljenika.

Gradska Kronika.

Lične vijesti. — Čuveni propovijednik Dr. O. A. M. Miškov boravio je ovih dana u Dubrovniku. — Ovdje je takogjer drugi poznati redovnik O. A. Zubac, koji putuje da pregleda franjevačke samostane.

Za Konavosko polje. — Ove sedmice c. k. kot. poglavar g. Tončić boravio je više dana u Konavlinu, u svrhu radnja oko uregjenja polja, pak je pregovarao sa vlasnicima zemljišta, koji imaju posjed blizu rijeke.

U Zadruzi. — Naša „Hrvatska Radnička Zadruga“ baš krasno napreduje. Prigodom Klaićeve sprovoda ona se prvi put iskazala u javnosti, pak se svak začudio lijepom broju njezinih članova. Sada neki družinari küpe da dobave lijepi svileni barjak, pod kojim će društvo moći odsele izlaziti.

U nedjelju uz veliko saučestvovanje članova, koji se interesiraju za sve što se društva tiče, držala se godišnja skupština, na kojoj je izabrano upraviteljstvo za god. 1896. Izabrani su: presjednikom Antun Miletić tajnik, blagajnikom Gjuro Kovačević vinotražac, tajnikom Bogoslav Medini stud. iur., a upraviteljima: Dr. Salamon Mandolčić i Frano Supilo.

Mlada misa. — U ponedjeljnik rekao je mladu misu naš Dubrovčanin Dominikanac M. Kne-go. Čestitamo!

Vrijeme ove sedmice baš vuče! Do juče bura i studen, a juče osvanula susnježica s velikim vjetrom. Dosta nemoći po gradu, osobito po djeci.

Pohvalno. — Prigodom smrti gosp. Iva Adamovića darovaoše dječijem zakloništu gg. Kristo i Ane Kurajica po 3 krune, a prigodom smrti gosp. dra. Miha Klaića darovao je u istu svrhu presvj. gosp. biskup dr. Josip Marčelić 20 kruna. Učiteljski zbor c. k. učiteljišta i vježbaonice da iskaže svoje saučesće u općoj žalosti za gubitkom vrloga muža i vrijednog pedagoga i didakta gosp. Dra Miha Klaića, mjesto vijenca poklonio je ovomu dječijemu zakloništu 36 kruna.

Teatar. — Ove sedmice vidjeli smo Sardou-ovu *Andreinu* i Schillerovu *Mariju Stuart*. Produkcij *Marije Stuartove* nije nas zadovoljila, pak se nećemo prevariti, ako kažemo da je jedini g. Drago bio na svom mjestu. — U srijedu pak predstavljao se lijepi igrokaz „*Il 28 giorni di Clara*“, novo za Dubrovnik. Velika reklama dovabila je dosta publike, koja se je do sita smijala. Možda je štogod bilo malo odviše — bar za Dubrovnik, ali... eto! Bilo pa prošlo. U četvrtak komedija „*Il figlio di Coralia*“, lijep, potresni komad, u kome se istaknuo amoroso g. Baccani. Šteta što je, radi zime bilo malo svijeta. Sinoć se davala *Niobe*, a večeras je serata g. Baccani i predstavljao se glasoviti Sudermannov komad *l'Onore*.

Prosječno može se kazati, u teatru vrlo malo svijeta. Zašto? Nešto zima, poznati već komadi i apatija publike. Novom predbrojkom obećavaju se i neki novi komadi.

JAVNE ZAHVALE.

O Božiću potpisana Uprava primila je f. 10 (deset) od blagorodne gospogje grofice Saminiatelli. — f. 20 od dobrotvora gosp. I. Amerlinga. — f. 10 od časnog društva Drago za jednu predstavu u Teatru. — f. 5 od g. Marka Tomaševića —

Presvjetli gosp. načelnik Baruh Gondola darova svakome djetetu slatkog kruha, te su dječica kući ponijela.

U ime dječice potpisana uprava izrazuje dobroćincima najtopliju zahvalnost.

Dubrovnik, 9. Januara 1896.

Uprava Dječijeg Zakloništa.

Potpisano crkvinarstvo obratilo se bilo u Cerro de Pasco u Americi gosp. Niko Svilokosu, da bi sakupio između naših zemljaka koju pomoć za našu siromašnu crkvu. Gosp. Svilokos odmah se odazvao našoj molbi, te u društvu sa gosp. Birimišom sakupiše ukupno 118 peruvanskih peča ili ti 12 ingleskih lira, koju smo svotu potpuno u redu primili.

Ovijem pako najsrdačnije zahvaljivamo gore rečenoj gospodi, koji su se zauzeli i svijem onim kojim su svoj darak priložili u svetu i plemenitu svrhu.

Rijeka (Mokošica) 9. Januara 1896.

Crkvinarstvo Mokošice.

Prigodom smrti gosp. Miha Dr. Klaić-a bi udijeljeno na uhar siromaha od časne obitelji Maria Miletić kruna 20; od gosp. kanonika Du. Vice Palunko kr. 5; od g. Gjura prof. Dević kr. 20; od g. Marka kneza Pučića kr. 20. „Povjerenstvo Javne Dobrotvornosti.“

Fabrika satova J. Karecker u Lincu

razašlje uz gotovo prave srebrne cil. Remontoir fior. 5. — Anker sa 2, 3 srebrna pokriva fior. 7. — teške tula satove fior. 12, zlatne ure od fior. 15 unapred. Budilice, viseće satove i lanu jeftinije no igdje. Takogjer najnovijih i najboljih vrsti bicikla. Za potanje obavijesti neka svak traži cijenik. 2—52.

Šesira, Odijela i Crevalja, Najbolje vrsti uz jeftinu cijenu kupuje se kod

M. Mitrovića

svake vrsti galanterie, mirisa, šivaćih strojeva.

OGLAS.

Častim se obznaniiti moje poštovane mušterije da sam u mojoj tvornici u Splitu otvorio radnju Sprta koliko od „Cocco“ toliko od brule, sprta za tiještenje ulja. Iste su priregjene po najboljim ekonomskim sistemima a izragjene u svakoj mjeri po želji gospode naručitelja. Što se tiče cijene snizio sam je vrlo jeftino, tako da se ne bojim utakmice, kako se može svak uvjeriti ko me htjedne počastiti s cijenjenim naručbinama.

ANTUN MATOŠIĆ

tvornica konopa i Sprta za ulje u Spljetu.

5 do 10 fior. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospoda ili gospogje, koji bi se htjeli zauzeti oko prodaje srećaka vrjednosnih papira. Ponude pod „Leichter Verdienst“ na Rudolfa Mosse u Beču.

Kamel-havelocko 9 f. sa oglicom 13 fior. Zimske kabnice (najbolje) fior. 16. (najbolje) Loden-odjela fior. 16 u svim bojama uvijek zališno kod Jakoba Rothbergera c. i k. Dvorskog dobavljača u Beču I. Stephansplatz Br. 9. Svakidan otvoreno do ponoća.

FRANO SUPILO upravitelj, izdavalac i odgovorni urednik.

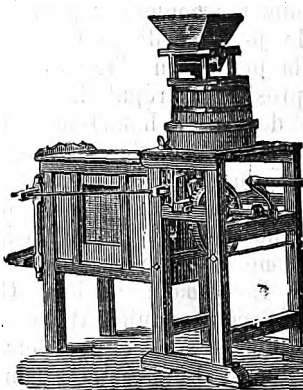

Phönix-Pomada

nagradena na izožbi za zdravstvo i njegovanje bolesnika u Stuttgartu g. 1890; poljotničkim svjedočbama i hiljadama zahvala priznata kao jedino opstojeće djelujuće, neškodljivo sredstvo, da gospoda i gospogje dobiju bujne i pune vlasi i da se zapriječi otpadanje kose; mladići mogu s njom odmah uzgojiti jake brke. Garantirao za uspeh i za neškodljivost. Lončić 80

novč., poštom ili poduzećem 90. novč. K. Hoppe, Beč, XIV. Schweslergasse. 12.

Najbolje i najjeftinije SKLADIŠTE

za sve poljodjelske Strojve i sprave — Štrealjke svake vrsti — Kotače — Šivaće strojeve — Strojve za pranje i sušenje — Patent. ručne mlinske — Tijeske — Štrealjke za peronosporu — Pumpe za vino — Motore na paru ili petrolej

AUGUST KOLB, Tvornica strojeva BEČ, II/7 Pasetistrasse Br. 29-31.

Traže se solidni zastupnici.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

WEISSA

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Svaka Hrvatica mora da se predplati na

Parišku Modu

Jedini hrvatskim jezikom pisani modni žurnal na slavenskom jugu.

Ciena je „Pariškoj Modi“:

na cielu godinu . . . 4 for.
na pol godine . . . 2 „
na četvrt godine . . 1 „

Predplatu prima:

KNJIŽARA LAV. HARTMANA {KUGLI I DEUTSCH}

Zagreb, Ilica.

1—10

„Bog i Hrvati“

najveći i najbogatije slikami urešen kalendar za godinu 1896. izišao je te se dobiva u svih knjižarah.

Takova kalendara sa toli obilnim sadržajem te sa 68 slika od kojih 30 za premiju čitave strane nije bilo.

Samo hrvatski kalendar „Bog i Hrvati“ ima opisan boravak Njegovu Veličanstva kralja u Zagrebu sa šestnaest slika i to:

Car i kralj. — Put od kolodvoza do prvog slavluka. — Na Markovom trgu pod kraljevim konakom. — Prvi kazalištem prije polaganja zaključnog kamena. — Njegovo Veličanstvo udara na zaključni kamen novog kazališta. — Slavluk na trgu Franje Josipa. — Slavluk na uglu Mesničke ulice. — Njegovo Veličanstvo u kazalištu. — Razsvjeta Jelačićevog trga. — Nove srednje škole u Zagrebu. — Defiliranje školske djece pred kraljem. — Trg Franje Josipa I. — Kralj na plesu grada Zagreba. — Treći slavluk pred sveučilištem. — Banderji. — Odlazak kralja.

K tomu su u ovom kalendaru mnoge slike o potresu u Ljubljani itd. itd.

Iz sadržaja spominjemo 3 pripoviesti. (jedna kriminalna) preko inih sastavaka, gospodarske ponke, sitnice, smiješice, muhamedanski odio, skrižaljke za poštu, brzojav, mjenice, obveznice itd.

Sematizam i sajmovnik.

Historički hrvatski kalendar, životopise, znanstvene sastavke itd. itd.

Premda kalendar „Bog i Hrvati“ sa 68 slika ima 17 araka sadržaja stoji

broširan samo 50 novč. vezan 70 nč.

Nakladna tiskara Antuna Scholza u Zagrebu.

Trgovci dobivaju znatan

Najljepši, najveći, najinter i najjeftiniji hrvatski ilustr koji je vriedan da resi hrvatske obitelji jest:

DOM I SVIET

Ciena mu je:

na cielu godinu . . . 6 for. —
na pol godine . . . 3 „ —
na četvrt godine . . . 1 „ 50 „

Sa šaljivim listom „Zvekanom“ 50 novč. više za svaku četvrt.

Predplatu prima:

CHINA SERRAVALLO PUNA ŽELJEZA

neophodno potrebita slabim i onim koji se oporavljaju podražuje tek — jača živce — preporagja krv

Srebrne kolajne:

XI. Liječnički kongres Rim 1894, IV. tal. kongres kemije i farmacije Napulj 1894.

Zlatne kolajne:

Megjunarodne izložbe Mlec 1894, Kiel 1894, Amsterdam 1894, Berlin 1895.

Preko 300 liječničkih svjedočba.

Toplo preporučeno od prvih liječnika kao: dvorskog savjet. prof. dr. Braun, dvor. savjet. dr. Drasche, prof. dr. barun Kraft-Ebing, prof. dr. Monti, prof. dr. pl. Mesetig-Moorhof, prof. dr. Neusser, prof. dr. Schauta, prof. dr. Weinlechner itd. itd.

Ovaj izvrzni okrepljujući lijek daje se vrlo lako i djeci i gospogjama radi svog izvrznog teka.

LEKARNICA SERRAVALLO TRST.

Prodaje se u Dubrovniku fior. 1:10 novč. flaša od 1 litre 2. fior. flaša od 1 litre.

Tipografija D. PRETNERA u Dubrovniku.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za Dubrovnik: na cijelu godinu flor. 4, na 6 godinu flor. 2; Za Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu: na cijelu godinu flor. 4, na 6 godinu flor. 2; 25; za inozemstvo flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini brojevi stoje 10 novči. Ko ne vrati list kad mu preplata mine, snatrit će da je predbrojem i za dostao: polugodište.

Preplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novči po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni Uredništvo ni uprava.

Preko Lovćena.

Ovo ima neko doba, da se češće čuje štogod o susjednoj Crnoj Gori. Poznato je onaj dar cara Nikolaja od 35.000 ostragaša i po izbor čeličnih topova. Onda se govorilo da je to priprema za rat, ali organ cetinjske vlade razbi sumnju, pa protumači, kako je i Crnogorcima trebalo, da izmijenje modernijim svoje staro oružje, a pošto su siromasi pak ne mogu da kupe, to im je ruski car u pomoć priskočio. Ovo je rečeno onako po diplomatsku.

Maloudana iza toga Njeg. Visočanstvo Knjaz Nikola porazgovarao se sa dopisnikom Londonskog „Chronicle“ i tu mu se otprto potužio.

Obn. 3. berlinskoga kongresa, koji nije dao, nekoliko gradne Hercegovina. Ej, Austrijo, Austrijsjednici, fu. Knjaz tom prigodom i udari se ru-austro-ugarskenu. Osvem Hercegovine, govorilo se tiče. Mnogi.

„Bošnjak“ osvrću se na ovu i vlastito što. Opet radi kriv. nesumnjao u njezinu autentičnost, lo složni. A ustivši da bi mogla biti i istina, o-mjer 62:38. Knjaz po svoj prilici malo našao, jer toga u-velika većina hercegovačkog pučanstva, da bi prije krv prolila nego pristala na cr-gorsko gospostvo.

koje i kako ako je ovo bila šala, malo je i, odv. e ozbiljna, a da bi je mogli za šalu uzeti, od 10 u o Hercegovini nije sama. Imamo i pje-smu Luč ovniku, u kojoj vladar-pjesnik priroče našem gradu, da mu u „budućnosti nigdje obla-čka nema“, samo neka u-traje u svome duhu. Ko-ji je pak taj duh, to nam tumači organ crnogor-ske vlade prenoseć članke „Dubrovnika“ proti Hrvatima. Da li je ovaj duh zbilja dubrovački, to je drugo pitanje. Dubrovnik je više puta protiv toga prosvjedovao.

Iza svega ovoga evo nam novijih vijesti, da se Crna Gora oruža. Svaki, pišu, srpski listovi, crnogorski vojnik dobio je naredbu, da do februa-ra bude potpuno spreman. Knjaz je tom prigo-dom držao govor, u kom reče: „Nemamo se ko-ga bojati: nećemo napasti nikoga, a ako ko nas takne u ljutu je zmiju takó! Bog i Rusi s nama stoje! Rusi, su nam toplo zapleće, a oni nikoga nemaju za plećima do Boga i vječnoga leđa, a ci-jelom su svijetu prsi obrnuli! Mi i oni ne bojimo se nikoga do Boga!“

Ovako je govorio Nikola I., a mi ovo dono-simo, iza gornjih redaka, da se vidi, da ko ovako govori i radi, on se nećemu nada, a u najgorem slu-čaju nada se da neće bit osamljen.

Ovako čovjek pomisli na prvi mah. Ali ima još nešto po srijedi. Treba znati, da u Crnoj Go-ri nije baš tako čvrsto, kako iz vana izgleda. U lahjskim brojevima našega lista mi smo imali pri-gode, da to dokažemo mnogobrojnim činjenicama crnogorskih emigranta. Nećemo ponavljati što smo onda pisali, samo ćemo dodati, da se stvari do danas nijesu ni malo na bolje promijenule. Tu je po srijedi antagonizam kuća Obrenovića i Petro-vića, a između njih i Karagjorgjevića o prvenstvo u srpstvu — i još nešto drugo.

Ob ovom „drugom“ što čini da u Crnoj Go-ri nije sve „u redu“ mi nećemo govoriti. U koli-ko se Crnogoraca tiče, nijesu se najbolje iskazali. Karakter je poginut za domovinu, ali je još veći

značaj odoljet nekoj drugoj napasti. Mnogi Crno-gorci regbi da to nijesu umjeli. Ali ostavimo o-ve razgovore.

Antagonizam srpskih dinastija! Dosljedno tome i srpske politike! Politika beogradska ne sli-či ni u čem cetinjskoj. Aleksandar I. ne bi nikad govorio kao Nikola I. A srpstvo, mlado, nadobu-dno, vasiono srpstvo neka gleda sluša i — neka prisposoblja. Pa neka se tada odluči.

Je li sada da na Cetinju ovako govore, što im zbilja prijete kakva pogibija? Ili treba da se unutra malo rehabilitiraju? Ili je napokom to sve neka pusta reklama za prvenstvo u srpstvu? Mi zbilja ne bismo umjeli odgovoriti ra ova pitanja, al nam se čini, da su ova dva zadnja najvjerovatnija.

U tom slučaju to su njihove domaće stvari, pa nek ih oni meju sobom rasciste kako bolje znadu. Ali zato nije lijepo, da se pri tom izaziv-lju narodni osjećaji susjednih plemena. Istina, da to čine i drugi Sibi i srpski listovi, ali tu su od-govorni pojedinci a ne narod i države. Na Cetinju stvari drugčije stoje. Što se ondje veli i piše, z-to narod nije odgovoran, jer nema ustavnih prava.

Nekad je Crna Gora bila čašćena i ljublje-na od svijeh južnijeh Slavena bez razlike vjere, imena i jezika. Hrvati su prama ovoj susjednoj državi gojili tople bratske osjećaje i onda, kad su bili zavagjeni sa domaćim Srbima. Sa Cetinja nagloše umjesno da se umješaju u našu plemēn-sku razmiricu, pristajući uz Srbe i donoseć njihove pogrdue pamflete proti Hrvatima. Službeni list crnogorske vlade nije se zaustavio na slavljē-nju pok. Bajamonta. On je od onda donio, ro-hvalio, usvojio ili preštampao sve ovo što je sa srpske strane bilo namijenjeno da Hrvate vrhjeja počam od Ružičiceve povijesti, sve do ludjih la-kardija beogradskih plaćenika u Zagrebu i to je sve začinio bizantijskim uzdisajima za bratskom slogom, kojom nas Srbi obično darivaju u onij isti čas, kad nam otinuju sve što imamo mila i sveta. Ovo ponašanje naravno da je izazvalo bgo-rčenje sa strane Hrvata.

Velikim pak aspiracijama preko Lovćena mi se od srca smijemo. Boka je laka od Hrvata, kako je već Ratić pjevao. U Hercegovini ogromna većina naroda, ili osjeća hrvatski, ili je Hrvatstvu sklonija. Stari Dubrovnik tako je Hrvatstvu pri-niknut, da može mirnim okom gledati u svoju bu-dućnost. Izuzet šake doseljenih rascata i nekoli-ko zavedenih katolika, koji su skupa tako nez-natni, da sami ne mogu uspjeti u nekakvom usta-vnom činu u cijeloj staroj dubrovačkoj republici, amo Srba nema.

Ovu činjenicu imala bi уваžit braća preko Lovćena i — ako im je stalo do dobra glasa, meju Hrvatima — u buduću malo bolje postu-pati. Hrvatsko ime i hrvatska državna ideja neće se tako lako iskorjeniti, dapače po svoj prilici, da onaj koji se danas svojim položajem prčinja prividno slabijim, u istinu je mnogo jači. A na-pokon na Cetinju ne smiju zaboraviti, da smo i mi Slaveni. Mi im zato po stoti put paručujemo, da bi bolje bilo, ako nas u našoj borbi neće za-govarati a tugjinske saveze Srba, desavvirati, da nas ruste na miru. Jer u svakom slučaju ne bi škodilo da se spomenu, da u ukupnim zemljama, o kojim smo gore zajedno govorili, imade barem tri puta više Hrvata nego Srba.

O sjedinjenju sa Hrvatskom.

Zao nam je što, pod ovim naslovom moramo odgovarati jednomu pravaškom listu: „Katoličkoj Dalmaciji.“ U prošlom broju ova nas je, na jednom mjestu pokudila, a na četiri mjesta pohvalila. Tako se stvar dovela nekako na ravnomjesje — izuzev kojekakve „opaske“ na koje se nećemo osvrćati, jer onda — polemika gotova! A mi nemamo ni malo volje, da radi sitnarija polemismo sa hrvatskim, pa još k tome, pravaškim novinam. Držimo se dakle same stvari.

U prethodnom broju mi smo napisali, da je „i samo sjedinjenje — bez potpune samostalnosti — jedna neprocjenjiva stečevina.“ „Kat. Dalmaci-ja“ najostrije osuđuje naše riječi, pak veli da bi se takim sjedinjenjem samo raširila tupačica, u ko-joj sada Magjari drže Hrvate. Ali, prije toga kaže, da se ona („Kat. Dalm.“) po svoj prilici tomu sje-dinjenju ipak ne bi protivila. Mi ne možemo doku-čiti kako se to slaže.

„Kat. Dalmacija“ prenašajući gorje naše ri-ječi, da je prenijela i razloge koje smo mi prije i poslije njih naveli, možda joj ne bi bilo potreba odgovarati, jer ti razlozi tako su jasni i bjeloda-ni, da će svakoga uvjeriti. — „Sjedinjeni (čita se iza onijeh našijeh redaka) mi smo jedna cjelina s kojom se mora računati; ako je sad jednijem grubo, možda je drugijem gore, a zajedno bilo bi nam lakše; dolazimo skupa, u više, pak se može-mo bolje i braniti; u slučaju velikih promjena mi smo već tu kao sjedinjen narod, dočim o rasejpanim česticama lako je odregijvati kako hoćeš; sjedinjenjem Dalmacije sa Hrvatskom bila bi zatvorena vrata tugjinskim aspiracijam na Bos-nu itd. A osim svega toga, ko govori, da mi u Dalmaciji ne bi ipak nešto dobili?“

Ovako smo mi obrazložili našu tvrdnju. A prije toga rekosmo:

„Jedinstvo je jedno, a samostalnost je drugo. Hrvatski narod može biti sjedinjen u jedno tijelo, pa ipak ne imati sve potrebite uvjete svojoj neod-visnosti.“

Da je ovo čista istina, šfeliramo na zdrav razum našijeh čitatelja.

A kad je tako, nastaje pitanje: „Je li bolje da Hrvati, uz nesamostalnost, budu još i rasejpani u više dijelova, ili da su barem sjedinjeni?“ Upitas-mo i odgovorismo i gornjim razlozima potkrijepis-mo naš odgovor, a pozivljemo sve hrvatske političa-re, da nas, ako mogu, u ovome potuju.

Mi se tijem ni najmanje ne odričemo prve i glavne tačke našeg programa: hrvatske državne samost. lnosti, kako misli „Kat. Dalm.“ Bog uču-vaj i od same pomisli na tako narodno izdajstvo! Ama mi u Dalmaciji, dok nijesmo sjedinjeni, ne možemo direkte raditi za ovu ideju. Mi ćemo bu-diti narodnu svijest, suzbijati protivnike hrvatstva, tumačiti misao narodne slobode itd. i to je tako-ger jedna vrst rada. Ali stvarati, odličivati i o-dregijvati, vrhu naše neodvisnosti mi u ovom po-ložaju ne možemo. Na kom temelju, molimo vas lijepo? Dalmacija sama po sebi kao pokrajina nema nikakva drugoga prava, nego da se sjedini sa Hrvatskom. Sjedinjena, njezin polo-žaj sasvim je drugčiji.

Ako ovako stvari stoje, nije li naravno, da svaki pravi Hrvat vapi za sjedinjenjem Dalmacije.

A poslije? Biće — kako mi rekosmo — što Bog da! Neki će na vladu, a neki u opoziciju, nastavljaću staru pravašku borbu proti podređenosti nagodbom, za samostalnost i daljnje sjedinjenje ostalih hrvatskih zemalja. Nije ovo „pustolovna politika“ kako misli „K. D.“, već je to jedina politika, koja se nameće hladnom razboru hrvatskih patrijota. Posve je pak naravno, da pravaši ne mogu preuzeti inicijativu ovakog koraka — ko što mu se ne bi smjeli protiviti. Zato smo mi u prvom redu upravlili naše riječi na opotupiste s jedne i druge strane Velebita, a osobito one u Zagrebu, koji bi po svom načelnom programu to bili dužni izvagjati. Ali oni govore da neće, jer nije zgodan čas, a zašto i kako nije zgodan, toga nam ne kažu.

Da pak dokažemo „Kat. Dalm.“, da mi nije samo sami koji ovako mislimo, nego da ovako mora misliti svaki hrvatski rodoljub, pozvamo se na „Hrvatsku Domovinu“, koja nazad nekoliko dana prenašala je odobravajuć naše nazore, a zatim na organ dra. Starčevića „Hrv. Pravo“, koje uprav u zadnjem broju što nam je pripisao, u članku „Dalmacija i nagodba“ razvija one iste naše misli, koje ovdje branimo. Što više „Hrv. Pravo“ citira i §§ nagodbe, po kojim Dalmacija pripada hrvatskoj, pozivljuć narodnu stranku i bana neka utječe u nagodbene dogovore Cizlajtanije i Translajtanije i neka svakako pita po nagodbi, da se ova Dalmacija već jednom utjelovi. Kako vidimo dakle, naši članci, pisani ovom prigodom, nijesu ostali bez odziva.

„Kat. Dalm.“ nekako misli, da će Hrvati doći do jedinstva i samostalnosti u jedan čas. To je moguće, ali kako? pitamo mi i na ovo pitanje u „K. D.“ ne nalazimo odgovora. „Neka bude, veli ona, poštenja, samoprijedora, ustrajnosti, sloge u dobru i čiste hrvatske svijesti i dopuštenosti odlučnosti, pak će doći Hrvatima i jedinstva i samostalnosti.“ Istina živa, riječi zlatne! Vrag je samo što ih svak tumači na svoju ruku. Ipak može biti i mi ćemo na jednom, kao grom iz neba, postati i sjedinjeni i samostalni, ali to nije jedini način našoj boljoj budućnosti. Mi bismo mogli biti prvo sjedinjeni pa tek onda, kad nam svijest pojača, dobiti ovo drugo, i ovaj zadnji način ima mnogo više izgleda od prvog. Što više, sve prilike oko nas i u nas vele nam, da hrvatska stvar, ako ima na bolje poći, poći će najprije ovijem putem.

Stvar je vrlo jednostavna. Mi možemo samo na dva načina promijeniti naš položaj i to ili unutarnjim ili vanjskim dogagajima. Od vanjskih regbi da se nemamo vele nadati. U slučaju jednog rata, ako dobije trojni savez, dobilo je u Austriji, Nijemstvu i Magjarstvu, mi ne. Ako pak izgubi, dobiće istina Slavenstvo, ali je pitanje hoće li dobiti i Hrvatsvo. Ovo što rekosmo vrijedi i za Čehe uprav toliko koliko za nas.

Ostaje dakle unutarnji preokret, jedini na koji Hrvati mogu direktno uplivati i to načinom kako gore razložismo. Govorimo većinam u Zagrebu i Zagrebu, jer pravaši u oba sabora nijesu nego neznatne manjine, koje ne mogu staviti ni jedan predlog. Kad bi mi bili većina, naravno da bismo radili drugčije, a dotle nek rade barem oni. Ako neće na našu nek rade na njihovu, samo nek nešto postignu, za ovo životno naše pitanje, da ne bude prekasno.

Ovo je, ako ko nije shvatio, bio smisao našeg pisanja. Nijesu to nikakve lekcije koje mi tobož dijelimo, već plod promatranja naših prilika. Mi još čekamo da nam kogod, ako može, s oportunističke strane stvarno odgovori, a u toliko pred vratima sabora nije s gorega, da se ovo ignese na razmišljanje rodoljubima i zastupnicima. Jer odlučna godina obnove dualistične nagodbe već je tu, a mi, koji bi mogli igrati najljepšu ulogu, ostaćemo po svemu izgledu i ovaj put praznih šaka.

Utopija?!*)

Svojim očima ne vjerujem! Da jedan list, koji u našoj zemlji izlazi može dandanas napisati,

*) Ovaj članak primismo od jednog odličnog prijatelja našega lista, koji ne pripada pravaškoj stranci. — Ur.

da bi sjedinjenje Dalmacije sa Hrvatskom i Slavonijom bila preta utopija! Ipak „Dubrovnik“ to naglasuje, u svečanom času kad zbori o političkom radu pokojnog Klaića.

Povijest nas uči, da za pet stoljeća bijasmo jedna država, a za 500 godina potčinjeni (Dalmacija) Mletačkoj, kad Ugarsko-Hrvatska napadnute od Turčina, nijesu mogle obraniti taj izložen svoj posjed.

Poslije zadnjih skoro 5 stoljeća, kad je Austrijska monarhija došla u posjed Dalmacije, kako pripovijeda Francez Abbè Pisani, god. 1797 Rukavina u ime Cara austrijskog zaokupi Dalmaciju, *pour conserver le droits aussi anciens, qu'incontestables qu'Elle a aux ce pays.* Zadar, Šibenik, Trogir, Spljet, Makarska, Hvar i ista Boka izjaviše poklonstvo Caru, kao ugarsko-hrvatskom kralju.

Je li to bila utopija naših praotaca?

Pisani pripovijeda kako se tada po bečkoj kancelariji osujetilo sjedinjenje.

God. 1860 izašla je listopadska diploma, a u njoj izraženo načelo historičko-zakonskih individualiteta, dosljedno tomu poziv na Dalmaciju od strane kralja Ug. Hrv., da se pošlju zastupnici iz Dalmacije, da raspravljaju sjedinjenje.

Je li i to bila utopija?

Patent od g. 1861 svojim izbornim redom osujeti to izaslanje, jer se opet centralizam pojavi.

Kad je sabor dalmatinski većinom postao hrvatski, trikrat zatraži sjedinjenje na temelju državnog prava trojedne kraljevine.

Je li i to utopija?

U zadnjem zasjedanju g. 1895 podnesen je predlog opet, ali ga većina odbi, ne jer je to pitanje utopija, nego kako razloži pok. Klaić, da tomu nije bila hora. I on je bistrinom svoga uma uprav uvidio, da okupacija Bosne i Hercegovine pospiješiti će rješenje. Jer, ili će biti ove zemlje anektirane Austro-Ugarskoj, uslijed dogagajja u Istoku, tada treba im dati državopravni položaj u Monarkiji, i tada Dalmacija ne može ostati otičepljena; ili će podpasti drugom, a tada, reinkorporirajući Turšku Hrvatsku, nužda je, da se Dalmacija priklapi, za osiguranje nje posjed, upravo jer po svom položaju bi bila izložena posjedniku ostale Bosne i Hercegovine.

Ovo je čiti smisao Klaićeve izreke, a ne utopija, koju bi on bio vidio. Svakako kao mudar politik nije bio suvišnim pitanjem, omestiti dobrobit zemlje, koja očekuje kao ozebo sunca, toliko materijalnih oblaka.

Sirovina Klaić, još mu je grob svjezan, a već njegove državničke misli izopačuju. Napokon reći ćemo sa jednim Francezom: si la nation s'est trompée, elle avait le droit. Niko ne smije nazvati utopijom što jedan čitav narod traži i želi kao uvjet svoga opstanka i to od jednoga vijeka nazad, s jedne i s druge strane Velebita.

Geografski položaj! Ta sindžir Velebitskih planina bolja je kopča nego ona Italije sa Sicilijom i Sardijom, a nova željeznička pruga iz Spljeta do Travnika, Banjeluke, Zagreba približit će nas bolje nego parobrod sa Zadrom.

Geografski položaj Dalmacije prema Hrvatskoj svakako je povoljniji, nego Irske prema Engleskoj.

A što ćemo reći o duševnoj svezi jezika i kulture? To sjedinjenje jur je provedeno i tako u Dalmaciji ne smatra Hrvatsku i Slavoniju drugčije nego svojom domovinom.

Pitanje sjedinjenja pitanje je vremena. Zgodan čas će nastupiti, ili odlučnom riječi parlamenta, ili vezom diplomatskih kombinacija i izvanjskih dogagajja. Od g. 1896 znamo da za Srbe nije. Oni očito žele, da Dalmacija ostane zapuštena i osamljena. Hrvatsko državno pravo, posvećeno javnim pravom europskim za njih ne opstoji, ko što za njih nema ni hrvatskog plemena ni imena, jer to njima u račuh ne ide. Ali Hrvati gdje se god nalaze, u Istriji kao u Bosnoj-Hercegovini, u Dalmaciji kao u Hrvatsko-Slavoniji, to pitanje sjedinjenja ne smatraju utopijom, nego njihovim životnim, i tvrdo je naše ufanje, da će ga ipak riješiti, koji su ga u ovom vijeku ponovili.

Ovo i čast narodna iziskuje.

Sa sveučilišta.

Zagreb, 16. Januara.

Držim, da nikome neće biti žao, ako pod ovim naslovom po gdjejkoju vijest sa našeg hrvatskog sveučilišta priopćim, jer je naša „alma mater“ u zadnje vrijeme u svijem krugovima hrvatskog svijeta izazvala pozornost; a pošto ni sada još nije taj interes za sveučilišne prilike zamro, zato će mnogog zanimati, što i kako se iza onih burnih vremena živi i radi na našoj univerzi.

Prije nego li šta stanem govoriti o današnjim prilikama, držim, da mi je na prvom mjestu spomenuti pitanje, koje se malo ne daromice iziće, — pitanje, koje ne bi došlo bilo, da ostane neriješeno, osobito radi onih sveučilišnih gragjana, koji su ili pristašvovali onim poznatim listopadskim dogagajima, ili su solidarni bili s tim dogagajima, a ipak ne sjede danas u bjebovskim uzama.

Svakome će biti poznato, kakav je metež i vrev nastala pod policije i na sveučilištu onog dana, kad se odigrao onaj prizor pred spomenikom Jelčića bana. Policija je imala pune ruke posla. Za čas se napuniše prostorije zagrebačke „crvene lampe“ hrvatskom omladinom, tako da se već nije znalo, kuda će se s tolikim mnoštvom ljudi. — Ali broj nije odlučivao dapače što bijaše veći, to je i zabuna rasla. Htjelo se najme, da se pred vanjskim svijetom može reći, da je nekoliko razigranih gjaka pohvatano, koje će onda držati začetnicima svega zla; da su oni sine quoque suverenitete pokušali, da dadu ustuk negodovanja svojih osjećaja, pa da im nije dosta bilo, da sami panu u zlo već da i svoje drugove zavedu, držeći se kod toga starog načela, da se masa ne kazni nikad onako, kao individui što se kazne. — Nego taj mandat zakasnio je, drugim riječima, taj je mandat našao već preko stotinu sveuč. gragjana pozatvorenih. U prvi se čas pričijalo, da je spomenuta namjera promašila svoj cilj. Ta to je bila jedina najzgodnija namisao, koja bi bila kadra ma i za čas odvratiti prijetetu zlo.

Na svagdje se našao ljudi, koji odmjerenom sredinom stupaju, držeć uvijek na umu onu „beata mediocritas“.

Shvativši u zgodan čas svu situaciju i njezine posljedke, ti ljudi dogđuše brzo do novog zaključka, da u čas svemu zlu doskoče. Imao se na drugi način broj zatvorenika sniziti, koliko se iole dade, do najmanjeg broja, pa ostao u zatvoru i jedan samo, pa će zato toga držati moralnim i faktičnim začetnikom i pokretačem svega, a drugi će biti oslobodjeni. Tako se barem po Zagrebu priča.

Kako svako razabire iz toga, — ovakav postupak izključuje svaku ideju solidarnosti, polazeći sa stanovišta „jedan za sve, ali ne svi za jednoga.“ Što se dakle radilo? Puštahu se na slobodu ljudi, ma iz kojih bilo razloga, a drugi pak pridržani su pritvoreni. Time se naravno broj pohvaćenih znatno i u velike promijenio, a poznato je putem javnih glasila, kako se taj broj mijenjao i padao.

Ali eto neočekivane pojave! Iz vana dolaze novi elementi, podvostručeni, jer vidimo nove redove sveuč. gjaka, kako iz čiste solidarnosti sve silom nagnuše pred policijsku zgradu, zabijevajući da budu i oni zatvoreni. Policija je dakako radila onako, kako je bilo naloženo. Kod toga se posla svakako postupalo, pa mnogi, koji su — svaka im bila čast i poštovanje — inače nekrivi bili i nedužni, koji su doduše solidarni bili sa tim poznatim dogagajima, t. j. paljevom magjarske zastave, ostali su zatvoreni, premda je nijesu ni spiritom polijevali niti sabljom držali, a niti su bili kod kakvih ceremonijalnih funkcija; — a da je s druge strane premnogo takih, koji su možda ne samo svojom glavom prisustvovali nego i u tom svom prisuću po koju ceremonijalnu misiju obavljali, a ipak ostali na slobodnoj nozi, te danas sa saučesćem prate sudbinu bjelovarskih kaznjenika, drugova svojih, uvjereni, da bi i njih bila imala ta kazan stići, i da ovako gube kod mnogog, kad dozna, da su i oni bili kod svih onih poznatih dogagajja, a da su ipak jeftino prošli, i dubro se provukli. Dakako da ih i takih ima, koji

*) Naši čitatelji znat će, kako smo u ovom malo drugih nazora nego gosp. pisac. — Ur.

se raduju tome, a žale, da prilike još povoljnije po njih ne ispadoše, ali ob ovim poštenjak ne govori. Zna se, ko su.

Po ovome se vidi, da nema krivnje na mnogim sveučilišnim građanima, koji doduše danas ne sjede u bjelovarskim uzama, a koji de facto baš onako kao i njihovi zatvoreni kolege misle.

Mnogi, koji su a priori zabacivali dogagije, koji počinise sveuč. glaci, koješta danas klepeću i svakoake vijesti turaju okolo o prilikama naše alme. Vele na primjer, da je iza onih burnih vremena svaki život, svaka mit socijalnog bitisanja prekinuta, sve zamalo, jer da je onom silnom re-akcijom svačiji poletniji patriotizam izgubio svoj polet, pa da je naša alma za vijek stagnirana.

Jest, nema ni časa dvojbe, da su oni dogagiji dosta i podosta uplivali na život akademickih građana. Nu opeta premda vjerujemo onim slatkim posticipando obećanjima, koja nam neki ljudi dobacivahu. Jest moramo to priznati, nu ako se bori pravedno za pravednu domovinsku stvar iz uvjerenja, taj ne samo da i najteže lako pati, nego će sveudilji ustrajan ostati. Ovakim ustrajnim pobornicima najvećih svetinja običajemo dovikivati "iza kiše sunašće", pa će tako i naša alma milošću pravednoga Boga opeta se povratiti sa prijašnjem radu i životu svome, jer "svaka sila za vremena" a povijest Napoleonova jača nas o tome uvjerenju.

Jedan hrv. sveuč. građanin.

Dubrovnik, 15. Januara.

Framasuni u Hrvatskoj. — U jednom od zadnjih "Obzora" ima člančić o hrvatskim framasunima koje "Hrvatska Vila" u Zagrebu. Po "Obzoru" koji donosi imena glavnih začetnika, najviše ih je židova. Nalazimo zatim u imeniku i našeg Dalmatinca prof. Brusinu, zatim i g. Frana Frlnegovića i dr. Ne znamo je li imenik tačan, nu to će se dobro vidjeti, ali svakako žaliti je da se je ta grdna i protukršćanska kuga raširila i po Hrvatskoj. Framasunstvo samo na oko priča da mu je do pomaganja iskrenjega, a u istini glavna cijelj sekte napetena je proti vjeri uopće, a napose proti katoličkoj. Mnogi framasuni to ni sami ne znadu, jer u tajne sekte upućeni su samo njezini prvaci. Čujemo privatno da ima i članova druge pozicije koji su pristale framasunstva. Nedično!

Kad smo na ovom jednom prijedmetu, spomenimo nešto i o framasunstvu u Dubrovniku, koji na sreću više ne opstoji. Kad su Francezi prijevratno ušli u grad i tako uništili hiljadugodišnju slobodu dubrovačke republike, osnovali dvije framasunske lože. Jedna od ovih bilo joj je sjedište u nekoj kući u Karmenu, gdje je poslije bila javna bludnica. (Čudna li slučaj!) Članovi ovih loža bijahu većinom francuski oficiri i činovnici, zatim neki od ovdajšnje mlađe vlastele, koji su putovali po Europi, donoseći nove ideje, pa uz dobro donijeli i zlo. Poslije odlaska Franceza propade malo po malo i dubrovačko-framasunstvo.

Nećemo nijekati da se i iza toga nalazilo tamo amo Dubrovčana upisanih u sektu. Bijahu to ponajviše naši pomorci, kapetani ili oni koji su dolazili u Ameriku, pak ih tamo upisali, da oni ni sami ne znaju zašto. Kapetani su se tim služili za sklapanje odnošaja za trgovinu. Kapetan framasun kad bi došao u tuđe mjesto, gdje ne pozna nikoga, obratio bi se loži, koja bi ga kao "brata" primila u svoj krug i članovi bi se za njegove stvari zauzeli. To je bilo većinom pro forma, jerbo poslije, kad bi došli doma, oni bi to obično podmetli, pak su bili dobri kršćani i nijesu više hajali za svoje "meštre" i "redove." Malo po malo, nestalo je u Dubrovniku i tih pojedinih slučajeva framasunstva, premda je moguće, da mnogi naši zemljaci, koji borave preko Oceana upisani su u kojejakve redarske lože. A da ih pitate zašto, uvjereni smo, da ni oni sami ne bi znali odgovoriti.

Pogled po svijetu.

Česi i Nijemci. — Zadnje češke izjave obećivale su, da će se Česi nagoditi sa domaćim Nijemcima. Radi toga svak je s napetošću čekao ovogodišnje zasjedanje češkoga sabora. Iz početka

činilo se zbilja, da će se nešto učiniti, jedina za-priječka da je svagja između namjesnika i mlado-čeha. Ali malo po malo tečajem rasprava, predlo-ga, izborā i odbora itd. opazilo se da je jaz iz-med Čeha i Nijemaca i odviše velik, a da bi ga se moglo šakom napuniti. Valja priznati da su do-sta krivi skrajnji elementi njemačkih stranaka, da su se strasti opet uspalile. Njemački nacio-nalci antisemite, kojih mnogo nema, ali čine veli-ku buku, više puta vriježali su Čeha, kao da oni inferiorna rasa. U tom se osobito istaknuo neki zast. Iro. Česi naravno nijesu mogli to pretrpjeti i odgovarahu, a sada štari plamen tako planica, da ga nije moguće ugasiti. Uspjeh je naravno ne-gativan, a u prvom redu zato, što namjesnik Thun sada mirno sjedi na svome mjestu. — Zastupnici velikog posjeda drže ravnovjesje izmed jednog i drugog naroda: sada glasuju sa Nijemcima, sada opet sa Mladočesima. Oni su glasovali i za He-roldov predlog adrese, pak će tako ova doći na dnevni red.

Priprave u Ugarsko. — Za svoju mile-nijsku izložbu čine Magjari velike priprave. U tu svrhu povelu se riječ među vogjama raznih stra-naka, kako bi bilo da se za ovu prigodu obusta-vi za čas svaka stranačka borba, pak se cijeli magjarski narod prikaže svijetu složan i jedin-stven. Vogja neodvišnjaka, grof Appony umio je ovu zamisao tako prestaviti, da preko Drave da-nas o drugom i ne govore. Ista obnova austro-ugarske nagodbe potisnuta je na stranu napram velikom interesu oko sloge i stranaka. To im me-gjutim neće poći za rukom, jer su magjarske stranke jedna na drugu vrlo osjetljive, pak će zlat-na Appony-jeva sloga koja, bi dosta škodila gla-su i položaju potlačenih narodnosti u Ugarskoj, ostati samo — na papiru.

Korupecija u Franceskoj. — Mladi mi-lioner Max Lebaudy umro je od sušice u kaser-mi. Liječnici ga nijesu htjeli pregledat i otpustit od straha, da im se ne reče, da su podmijeni. To je uzrujalo javno mnijenje. U istrazi koju je na-redio ministar izlazi sada, kako su jednoga Le-baudy gubili kojejakvi ljudi, obećavaju mu da će se za nj za uzeti, a uprotivnom slučaju prijeteć, da će pisati proti njegovoj stvari. Većina ovih no-vinari su, i to židovi doseljeni iz Njemačke. I u pananskoj aferi njemački židovi igrahu glavnu u-logu. Megjer će ti "Francezi s Rajne" npropastiti novu domovinu koja ih je u svoje naručje primi-la. — Ovo svejedno ko i kod nas Srbi!

Domaće vijesti

Sažalnice. — "Narodni List" i "Jedinstvo" počese priopćivati niz sažalnica, što su stigle obi-telj Miha Klaića prigodom njegove smrti. Ima ih sa svih strana monarkije od raznih odličnjaka, dr-žavnika, zastupnika, zatim naših općina, društava, itd. Zaslužio je!

Zadarski talijanaši. — Prigodom smrti Klaića, nijesu se ograničili na samu pasivnost, što i ako ne bi bila opravdana, jer je on Zadru dosta učinio, bila bi nekako razumljiva, nego su prigo-dom sprovoda provocirali svakojakim grdnim de-monstracijama dostojnih njih i njihove uljudnosti. Spljetska općina učinila je ozbiljan prosvjed pro-ti tome kome prosvjedu pridružiše se pismeno ili przojavno mal da ne svo dalmatijske općine. Na-damo se da se na tomu neće zaustaviti, jer sa zadarski talijanaši zaslužili da Hrvati već jednom prekinu svaki obzir.

Ug-Hrvatsko parobrodarsko društvo naredilo je novi veliki parobrod za brzu prugu, koju će stajati 300.000 flor., a plovće 18! milja na uru. Unutra biće uregjen sa svim mogućim konforom, jer je društvo uklonilo sve pogreške koje su se opazile kod drugih sličnih parobroda. Osobito postelje (50 u l. mjestu) biće komodno udešene. Počet će ploviti svrhom jula, i zausta-vljat će se samo 1 sat u mjestu. "Hungaria" o-staje isto kao i do sada. Kako čujemo, društvo se nada da će potpuno odgovoriti očekivanju, a njegovi brzi parobrodi imaju i tu dobru stranu što im zimske oluje Hvarnera ne škode, jer ga ne sijeku, nego prolaze iznutra, s dobrom srećom!

Naš Bukovac. — Ovih dana boravi u Be-ču naš Dubrovčanin i slikar g. Vlaho Bukovac, da naslika N. V. kralja za hrvatsku sabornicu. Kralj je pred njim više vremena sjedao i s njime se mi-lostivo razgovarao. Bukovac će naslikati kraljevu sliku i za dalmatinski sabor.

Zanimiva rasprava. — Mitrovački načel-nik Srbin Ćira pl. Milekić tužio je "Hrvatski Bra-nik" radi onih članaka što ih je pisao naš srijem-ski drug, kad se otkrilo, da su Milekić, Gjurko-vić i Roknić auktori onih gadnih članaka "Mitro-vitzer Zeitung." Ova rasprava biće vrlo zanimiva, jer će se tu iznijeti rukopisi, svjedočanstva i osta-li dokazi srpskih junačkih djela, počinjenih pod Hedervarijevom erom proti Hrvatima. Svak s ve-likom napetošću čeka.

Istarski talijanaši. — Kad su hrvatski i slovenski zastupnici iskrcali se u Piran dočekala ih je masa talijanaša svakojakim demonstracijama. U porečkom saboru predložio je presjednik Cam-pitelli, da se preko hrvatskih govora i interpela-cija jednostavno prelazi na dnevni red. Zemaljski potkapetan i hrvatski zastupnik dr. Stanger nije mogao govoriti hrvatski od velike buke talijanaša i galerija. Sasvim tim naši neustupaju nego se tako junački drže, da su već neki talijanaši zabrinuto počeli pisati, o razdjeljenju Istre na istočni (hr-vatski) i zapadni (talijanaški) dio. — U tršćanskom saboru još je i gore. Slovenski zastupnici bijahu prisiljeni izdati izjavu, da neće dolaziti u sabor, jer tamo ni njihova riječ ni njihova osoba nije slobodna od navala i vikanja bijesnih galerija. Ali to je sve zaludu. Pravica mora jednom pobijediti.

Nadzornik za Boku. — Imenovan je An-drija Lazarević pučki učitelj u Mokrinama c. k. kotarskim nadzornikom za Boku Kotorsku. Ovaj Lazarević, vele, poznat je kao ovejani Srbin.

Proti filokseri. — Dalmatinska vlada, ka-ko nam se čini željela bi da nešto učini proti fi-lokseri. To je lijepo i pohvalno, samo bi trebalo paziti kome se podavaju u ruke ovako važne rad-rje, da se ne dogodi kao ono prošle godine. U tu svrhu mi bi preporučili veliki oprez u biranju političnih pouzdanika. I još nešto! Čujemo da bu-kovički kmetovi promiču napredak filoksere. Mno-gi će se za uditi. ovoj našoj vijesti, koja dokazu-je koliko je zaostao siromašni seljački narod ovih krajeva. Evo kako oni to rade. Zemlja bude gaz-dina (gospodareva), a ložnje je kmetovo. Okužen vinograd mora se iskrčiti, a vlada za to plati po lozi stanovitu svotu njezinu vlasniku, u ovom slu-čaju kmetu. Sada, kako nam javljaju, neki kmeti sami, da potegnu ovo novaca prenese okužene lo-ze u zdrav vinograd, da se i on iskrči i tako go-spodaru ostaje gola zemlja! Ovo nije lijepo, os-vem što je štetno. Interesovani faktori imali bi nadzirati ovake kmete, upozoriti ih i ako je po-treba oštro kazniti, jer će se tako bolest u brzo raširit po cijeloj Dalmaciji, pak nećemo imati vre-mena, da stare vinograde iznjeno amerikan-skom lozom. Prepornačamo za to ponovo ovu stvar, a težarim na dušu, da se svi pobrine za amerikan-ske loznjake, da ih nesreća nagje spravne. Vlada ne može sve sama da učini.

Gradska Kronika.

Lične vijesti. — Naš sugrađanin dr. Jako Gjivanović nalazi se od ponedjeljnika ovdje rad bolesti svoje majke. — U utornik odlaze dubro-vački zastupnici na sabor.

"Gundulić." — Naše izvrsno hrv. pjev. društvo imalo je u Srijedu godišnju sjednicu, na kojoj su izabrana u Upraviteljstvo gospoda Dn. Mato Pišta za presjednika, Vlaho vitez Jastrem-sky za podpresjednika, Antun Paljetak za blagaj-nika, Dn. Mato Vlahušić za tajnika a Niko Cvita-nić za bibliotekara. Treba da zahvalimo cijeloj U-pravi, a osobito gosp. Paljetku, koji našom dušom i srcem o boljitku društva, ako je isto učinilo ve-like korake u financijskom i materijalnom pogle-du, a sa strane tehničke moramo zahvaliti mnogo vrijednom gosp. učitelju N. Marcocchiji.

Vrijeme. — Najbrži "Wurmbrand" stigao je prošli put za 48 sati kasnije. Kažu da je u Poli počivalo 10 parobroda, čekajuć da obla-ška oluja.

Imenovanje. — Vrli Hrvat fin. nadp. Mi-ho Held imenovan je carinarskim činovnikom u Bosni. Čestitamo.

Dubrovačka Narodna Čitaonica. — U-prava ovog društva jednoglasno je odlučila ne podati svojijem članovima ikakvu zabavu ove go-dine radi narodne žalosti smrću Miha Klaića.

Digitized by Google

CRVENA HRVATSKA

1. List izlazi svakom subotom, a cijena mu je unaprijed za Dubrovnik: na cijelu godinu flor. 4, na polu godine flor. 2; Za Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu: na cijelu godinu flor. 4; 50, na polu godine flor. 2; 25; za inozemstvo flor. 4 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu preplata, mina, smatra se da je predbrojen i za dosasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a. dopis. Za ogle, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi. Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankinane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Debata u Pešti.

U zajedničkoj sjednici ugarskog, ili (kako bi se po nagodbi imao zvati) ugarsko-hrvatskog sabora prigodom rasprave o hrvatskom proračunu razvila se zanimiva debata. Magjarska opozicija je tom prigodom izasla vreću svojih pograda na Hrvate, koji neće da budu magjarska provincija, koji neće da uvagjaju magjarski jezik i koji ne daju, da Magjari izvagjaju od njih što bi oni htjeli.

Hrvatska opozicija nije zastupana u zajedničkom saboru. Pravasi iz državopravnih načela ne bi išli u Peštu i kad bi ih izabrali. A pošto u saboru danas druge opozicije nema, tamo su sami t. zvani hrvatski i srpski „magjaroni.“ Prije su oni redovito sućeli. Hrvatski ministar Josipović, u desetak godina što sjedi na vladinoj klupi, do afera sa zastavama nije nikada usta otvorio. Još inače drugi, tako da se o budimpeštanskim hrvatskim mandatinima pronose po Zagrebu kojekakve šale i doskociće. Mogahu Magjari bog zna kako napadati Hrvate, hrvatski zastupnici uvijek su mučali, ispricavajući se da to ne govore njima nego našoj opoziciji. U ovo zadnje doba i u tom je malo bolji, jer se i Hrvati često čuju, što se takogjer ima zahvaliti mladim belovarskim kaznjenicima. Pa tako na navale i objede magjarske opozicije ozvase se u prvom redu zastupnici Josipović i dr. Nikola Tomasić.

Dr. Tomasić još je mlad čovjek i nasljednik onijeh milosti, što ih je u grifa Kluhen-Hedervarija do nedavno uživao Nikola pl. Czenkovič. Njega dakle smatraju jednim od prvaka narodne stranke, ako se u njoj može govoriti o kakvom stranačkom prvenstvu. Tomasić uz to, kažu ljudi, nije na se, dapače slovi kao dobar pravnik.

On je dakle odgovarao magjarskim sovinstima. On nije odbacio njihove uvrede, pobijao njihove tvrdnje i sveo stvar na pravo stanovište. Dr. Nikola Tomasić jednostavno se Magjarima — ispricavao. Ko čita njihove govore, pak ih sravnj sa hrvatskim odgovorom, dobice utisak, da tu nije uloge jednake. S jedne je strane tužitelj koji kori, viče, psuje, a s druge krivac koji je priznao, pak se izvinjava, moli i previja. Što su Magjari rekli, Hrvat pobio nije. On je nastojao da ono ublaži, ne pitajući za dojam hrvatskog naroda, samo da svoje „saveznike“ to gore ne razljuti. Mi znamo, narodna stranka reći će, da oni tako postupaju, da uzdrže ljubav i bratske odnose između jednog i drugog naroda. To bi bilo shvatljivo, kad bi sloga i ljubav počivale na temeljnim ravnopravnosti i saveza. Ali dok vam Magjari vele, da vi niste država, da niste narod, već prosta pokrajina magjarska, dotle nema govora o slozi i ljubavi ovih plemena. Reći će narodna stranka, da tako ne veli većina nego opozicija. To je takogjer istina i ako opozicija sačinjava srce magjarske u Ugarskoj. Ali na navale ove opozicije bratska i nagodbena većina mramorkom muči, prepuštajući Hrvatima, da se oni sami brane. Pa dok se u hrvatskom saboru u Zagrebu narodnjaci uprav natječu, kako će bolje i proslaviti i obraniti svoje prekodravske prijatelje od temeljitih prigovora hrvatske oporbe, mi još njesmo čuli, da se je dignuo jedan magjarski glas i iskreno uzeo u zaštitu „braću Hrvate“ od kleveta Kosutovaca i

ostalih svojih zemljaka. Nikada još nije jedan Magjar od vladine stranke, koji su Hrvati najbolja potpora, odgovorio Pazmandiju, Ugronu, Beóthiju i družini, da hrvatska nije magjarska pokrajina, nego posestrima i saveznicima kraljevine Ugarske. Jer zastupnik koji bi se usudio ovo iznuti, postao bi za čas najnepopularnijim čovjekom u cijelom Arpadovom pokoljenju. A vladar koji bi se ovim izjavom učinila jamcem, ne bi trajala niti dvadeset i četiri sata.

Evo ovaki su ti tobožnji saveznici naše braće preko Velebita. Neka gosp. Nikola pl. Tomasić pobije ovu našu tvrdnju, ako samo može. A ko je tome kriv? U prvom redu Hrvati onoga koga gosp. Tomasić i njegove stranke.

Oni su Magjare svojom politikom toliko uzdijestili, da se ovi čude, da se Hrvati usuguju da govore, makar i onako kao dr. Tomasić, pak bi rada s njima iz parlamenta obračunati sveisto ko sa Rumunjima, Slovacima i Srbima. Godina 1848 isčežla je u nepovrat. Svaki zahtjev magjarski nagje odmah u Hrvatskoj pristasa, koji ga brane i provagjaju. Tako je otpala Rijeka, Megjumuđe; tako svi oni bolji paragrafi nagodbe ostaju mrtvo slovo. Ne samo, nego se nastoji ugušiti svaki neodvisni slobodni glas, koji bi „braći“ istinu u brk rekao. Je li onda čudo, da vas proglašuju svojom zapanjom? A pred onom demonstracijom zastave, je li čudo da je cijela Magjarska ostala okamenjena, zabezegnuta, ne znajući kako, otkle toliko dobrog noga dula u onih, koje u Pešti prestavlja — dr. Nikola Tomasić?

Ako poštovani zastupnik onako postupi radi kakvog interesa, mi smo s njime obračunali prije nego li je usta otvorio. Ako li je pako njegovo držanje plod njegova dubokog uvjerenja, da se budućnost Hrvata može osigurati samo uz savez i slogu s Magjarima, mi mu to osvjedočenje poštujemo. Ima dosta Hrvata koji ovako misle i moguće, da bi bolje bilo, kad bi ova dva naroda pošteno izračunali. Ali onda djelovanje gosp. Tomasića vodi posve protivno od onih rezultata, što bi ih on htio postići. Na sve napadaje Magjarskih šovena, ne zna on ništa drugo nego da Hrvatima dovikne: učite magjarski! Na ogorčene tužbe skrajnje lijevice, da se Hrvati ne pomagjaruju i ne šire magjarski jezik, on se obraće k njima, pak im doslovice poručuje: „neka srestva k toj svrhi ne traže u prisilnom pomagjarivanju, jer povijest uči da je za to nužno drugo srestvo, da se to može postići samo putem prosvjete. Istisnite njemačku kulturu, ne silom, jer je to uzaludan posao, već promičite magjarsku kulturu, a kad ova bude dosta jaka, obamrjet će njemačka riječ i magjarska biće joj nasljednica.“

„Ovako može govoriti jedan Hrvat!“ „Narodne Novine“ vele da su u saboru ovoj izjavi, silno odobravali. Imali su i čemu. Hrvatska akademička omladina u Zagrebu dočekala je gošpodina zastupnika, pa ga je do zla boga izviždala. I tako prvak narodne stranke evo što je postigao. On je još više osokolio Magjare, koji sad intače, da se magjarski jezik uvede u hrvatske škole; razjario je hrvatsko slobodno mišljenje koje je odgovorilo demonstracijom, a tim još više zavadio Magjare i Hrvate. Ovo s jedne strane Velebita. S druge strane pak — amo u nas — njegov govor mogao je jedino oslabiti ideju sjedinjenja između rojene braće. Jerbo i u nas biće

svega i svačesa, ali Hrvata, koji će se dole za nijekati bilo bi bogme teško naći.

Ovo su posljedice „rada“ dra. Nikole Tomasića i njegove stranke u Pešti. Mi priznajemo da dvaj, rad može kogad rehabilitirati, pred magjarskim javnim mnijenjem, Hrvatskom narodu koristit ne može.

Dubrovački Srbi.

Lijep je ovaj novi „Dubrovnik“, kad mu je postao odgovornijem urednikom mjesto dosjaka Bokelja g. Stava Vl. Vrčevića, drugi dosjak Korčulanin g. A. Fabris bivši suplenat na gimnaziji i u okolici saradnik srpskih listova. Ova promjena znači pobjedu „Srba“ katolika u štampariji, koji su htjeli unistiti upliv hrišćana i popa Jova Bučina, te doveli „svoga“ i još k tome Dubrovčanina s Korčule.

Lijep je i g. Fabris kao novi urednik. On je, govore, učio nešto filologije, pak će znati, da se među srpskijem naučenjima ako nam svojatiju štokavštinu — još nije vidjelo brka, koji bi u čakavštini nalazio srpsko porijeklo. Otac g. Fabrisa rodni čakavac bio je dakle — po priznaju svojih, i srpskijeh filologa — pravi pravcati Hrvat. Ako je g. Fabris zahtijevao svoje plemenite tradicije, to su njegovi poslije i mi ovo konstatujemo, da prestavimo novog srpskog urednika po rodu i plemenu tuda se spomene, kad bude i nadalje tražio pokoljenje nekim odličnijem Hrvatima, ko su bili njegovi stariji i stariji.

Lijep je veliki urednik, ali još je ljepše ono što on tamo piše. Razgoropadio se na Hrvate koliko, ama sve sa slavenskog gledišta. S tog visokog slavenskog gledišta ovih koji tuđinstvom i tuđijem savezništvom, jer mi smo tako zadodeni, da ne umijemo nišjet po narodnu. A zašto to? Zato što su neki naši autonomasi ostavili braću Srbe, koji još njesu toliko jaki, da bi mogli nešto samu učiniti u Dubrovniku. Oni su ih ostavili na ejedilu i dosta im jada zadali, a „Dubrovnik“ na Hrvate, kao da smo mi tome krivi. Svakako novi urednik zaboravlja, da njegov „prvi sin“ „Novog Dubrovnika“ (u njih je sve novo), ako još sledi na načelnice stolici ima zahvaliti autonomasima, i da bi on diogenesovijem feralikom tražio srpske vijećnike po našoj općini, da nije bilo autonomaskih glasova. „Dubrovnik“ bi dakle htio, da se Hrvati srame, što su se Srbi zavadili sa autonomaskom strankom, a on se ne srami, da ih jedina autonomaska milost drži na općini. Neka samo neki autonomasi okom mignu, pak će naš Orlando zinut od čuda, kakve će tombule s općine činiti nadobudna srpska omladina.

Novi urednik regbi da se kaže ovijeh kompromis, ili barem da ih ne odobrava. A onda zna li šta? Neka posvjedoči svoje gošpodare, da prekinu srpsko-talijanski savez i da se odreknu vijećničkih mjesta, koje su dobili jedino usljed srpsko-autonomaskog uzajamnog kompromisa. Do tada neka svoje veliko slavenstvo objesi o čav i neka šuti!

Ali i inače postao je „Dubrovnik“ veoma zanimiv. Eno pisma mladoga conte Luja Vojnovića upravljena Antoniju Strazičiću, sadašnjem uredniku „Jedinstva“, u kome conte Lujb pripovijeda Antoniju, kako mu u žilama struji srpska krv i

kako je on u rodu, po starini, uprav s carem Dušanom, a jedan njegov pra-pra-djed bio je pretendat na srpsko-carsko prijestolje proti samom caru Lazaru. Ni više ni manje! Dakle nije izumrla Nemanjina loza? Ovo na znanje Milanu i Aleksandru čija dinastija nema ni stotinu godina. I još neka se dobro spomenu, da je „ništavan potomak“ Dušanovijeh rogjaka i Lazarevijeh takmaca „pripravan dati svoj život za slavu i veličinu srpskoga naroda.“ Sve ovo i još toga više piše Lujo Antoniju, a čita se u „Dubrovniku.“ Rato-borni duh mladoga conte i njegova svojbina s carem Dušanom uznemiruje Europu. Na burzama velika strava! Knjaz Nikola I, zabrinut i prepaden, htio se na mirne riješiti ovog najnovijeg i najopasnijeg pretendenta na srpsko carstvo, pak mu je ponudio mjesto osobnog tajnika sa 1800 fiorina godišnje plate u austrijskoj vjernosti, što je naš plemeniti conte Lujo milostivo prihvatio.

Čovjek ne bi vjerovao, a mi ne bi iznosili da se ne dogagja u Dubrovniku godišta gospodnjeg 1896 i da conte Lujo u svom pismu nije se zadro i o „Crvenu Hrvatsku“ (V. zadnji „Sr. Gl.“). Ona mu je kriva što brani hrvatstvo pravijeh Dubrovčana, koji se conte Luju slatko smiju, žaleći da ovako izlaže zaslužnog svog brata i oca.

Pred ovom svijetlom srpskom pojavom, pred potomkom Dušana Silnoga, kud li ode mali i čedni uredničić našega „Dubrovnik“ s njegovijeh 90 fiorina na mjesec! Pa ipak (gledaj smionosti!) i on, sin siromašnog korčulanskog kamenara, usudio se ispod riječi što ih je šarala kneževska ruka Nemanjina prauka, staviti nekoliko svojijeh opazaka. Ah demokracijo! demokracijo! On ne broji slavna djela svojijeh, nego izjavlja svijetu na znanje, da: „Dubrovnik“ od prvog početka zagovarao je slogu Srba i Hrvata, i priznavao Hrvate, što i sada radi i radiće.“ A gdje ih to priznaje? U Dubrovniku ne, u Boki ne, u Bosni ne, u Dalmaciji ne, u Slavoniji, Lici, Srijemu. Hrvatskoj i još manje. Čekamo odgovor, a u toliko svaka sreća pratila mladoga kneza i njegova vijernoga druga i urednika našeg „Dubrovnik.“ Oni dvojica kao pravi Dubrovčani predstavljaju Dubrovčane i Srbe.

Dok se ovo dogagja poviše crte, jadnoga dum Ivana Stojanovića začerali su ispod crte — u podlistak i on tamo pripovijeda koliko su rimski pape učinili zla Dubrovniku, u isto doba kad bocka popove, koji mu nedadu da se češlje i grana u koru. A on to jadan čini jerbo misli, da je u Dubrovniku smatran velikim samo onaj koji dobi je patent *originala*.

Pa da nijesu smiješni ovi „dubrovački“ Srbi! Molijeru, Molijeru, zašto si tako brzo umro!

Pismo iz Boke.

Kotor, 20. Januara.

Čast vam i poštenje, čestiti gosp. uredniče, jer svegjer odlučno u vašem glasilu ustajete na obranu naših prava i otvoreno korite izrode jodmetnike, koji kô zvijerad, nasrću na najsvetije naše amanete, i naše hrvatsko čuvstvo. A sad na stvar. Kako vam je već poznato, amo su kod nas brzo Općinski izbori, rok je minuo a ljudi na našoj Općini svijestni svake dužnosti, da ih sa strane protivnika ko ne prekori, sastaviše odmah listine koje bjehu u Općinskoj dvorani proglašene na 31. Decembra minule godine. Ove listnice sastavljene su pravedno i tačno, da im prigovora nema. Ali za naše Srbakoviće one su prava grdesija; krivo sastavljene, nezakonite, a zašto? Jer valjda u njima nisu uvršteni oni crnogorski podanici, koji nemaju pravo glasovanja. Negdašnji naš Ivo sastavlja protiv rečenim listnicam utoke, koje je on isti prošlih izbora uredio, a danas mu ih kao nezakonite treba uništiti. Neku večer kad je kod njega išao za neke privatne poslove neki naš rodoljub, izpriča mi da je kod Iva okolo stola vidio nekoliko kotorskih hrišćana. A što su kod njega radili oko ne o dogovaranju za nastajuće izbore! E nije tu šale ako se dočepaju Općinske časti! Prošlog ljeta svi kotorski autonomaši bili su našim Srbima opravili ono što i vaši u Dubrovniku: Ostavili ih i prekinuli s njima savez, a to sve zbog njihovog licumjernog ponašanja prema katolicima, koje hrišćani uvijek mrze i preziru. U istinu

da rečem ovaj korak kotorskih Autonomaša, nije bio vele iznenadio naše nazovi — Srbe. Briga njih za autonomaše kad im od njih potreba nije! Ali sad kad su Općinski izbori, stali im ljubiti skute i koljena. Nije nedjele ili blagdane a da se kod talijanaških obitelji ne nahodi po koji srpski prvak. Tu se klanja, moli i kokodriljske suze proliva, da za njih glasuju. Oni su se teško uzrujali za buduću sudbinu Općine Kotsorske. Nije šala, za njih je Općina Kotsorska bila zdjela, oko koje su se, kô mačke, okupljali. Pomoću Općine Kotsorske širila se je srpska propaganda. Pomoću Općine Kotsorske plaćali su se nečiji dugovi, pomoću Općine Kotsorske začinjale su se srpske svečanosti, koje su uvijek svršavale izgređima protiv nas Hrvata. Mi smo sve mirno podnosili i očekivali dan oslobogjenja svoga. Teško li je njima kroz ove tri godine bilo bez Općine Kotsorske, a tomu je najbolji dokaz prestalih srpskih brukah. Tužni i žalostni kô da im je nestalo cijelo srpstvo! Sada vele i sve će biti dobro, ako se katolici ne slože, ali ako se slože propali smo. S toga treba da se ulagivamo, autonomašima. Obećavajmo im svašta, i svačesa, neprestano hvalimo ih u našem *dičnom* „Dubrovniku“ varajmo, lažimo, budimo licumjerci ne stidimo se ničesa. A kad se dočepamo Općinske stolice onda su drugi posli. Onda treba da izbacimo iz Općine onaj pečat Sv. Tripuna, a zamjenimo sa Sv. Trojstvom i Ocem Nikolom. (Čovjek ne bi vjerovao koliko im smeta pečat sv. Trifuna). Sad opet oblijeću okolo seljačkog naroda. Mi ćemo, vele, raditi sve na glavnu korist i dobrobit vašu. Sve što budete zahtjevali sve će vam se dati.

U Općini će se kô i sada vijati hrvatska zastava! Uživat ćete s nama svaki mir, slogu, ljubav. Ovo su govorili nekim seljacima te u grad dolaze, ali oni na srpske laži glave ne okreću. Neki dan bili naumili po selima otpraviti Iva sa jednim zamotkom fiorina, da obrće parod. Ali opet odustali od te misli, jer vele: Iva svak poznaje, posao neće uspjeti! Neki dan opet u Čitaonici na skupštini bili odlučili: E ne bi li bilo bolje da lukavom namjerom otigjemo tamo u Škaljare, ne bi li smo ih ulovili u našem kolu. Usta-de neki od njih i govori: Prodajte se nije tu za nas, posla, ondjena ima Hrvata kô živa vatra. Tamo Petrović hrvatski barjak vije. Jedan od njih opet nastavi: A da je povirit tamo u Bogdašiće? Gdje narod još nije za hrvatstvo vele probugjen. Izme-gju prisutnih odgovaraju: Bilo bi dobro, ali tamo je Hrvatina Filip Luković općinski prisjednik. On će ih savjetovati za koga da glasuju. Nije ni tu posla. Ako što za nas ne dobijemo u Lepetane nigdje drugo, jer tuna ima Ivo nekoliko pristasa. Sve jedno držimo se složno, svi na rad i biće naš Kotor grad!

Da cijenjene čitaóce uvjerim koliko su oni sigurni pobjedi, kazat ću im da su oni već sastavili Općinsko Upraviteljstvo, i to slijedeću gospodu: Načelnika Radoslava Kreckića, prvim prisjednikom odmetnika Iva, drugim Milana Šušića, trećim Petra Ramadanovića (nehaje ako je podanik Crnogorski) četvrtim Nikolu Stefanović, petim Marko Marasovića, šestim Širogačića Marka. Tajnik će biti Dr. Leso. On ih je sam za tu čast molio, jer mu je već dodijalo kao sudbenom prislušniku, da ga gosp. Presjednik radi strančarenja na opravdanje pozivlje.

Nuder dakle braćo Hrvati i vi svi ostali katolici! U ovom važnom i odlučnom času stupite svi na izbornu poprište! Kanite se laskanja, ne vjerujte u obećanja! Ne plašite se prijetnja, složno dakle, junačka braćo, držimo se svi u jedno bratsko kolo i svladaćemo ove zabludjenike došljake. Borimo se svi složno, kô ono nazad tri godine, svi uz geslo: „Sve za vjeru i za domovinu“ pak ćemo s pomoću Boga i Sv. Tripuna predobiti neprijatelje našega opstanka.

Hrvat Bokelj.

Naši dopisi.

Drniš, 17 Januara.

Nećemo se upuštati na kojeakve tančine, pak nećemo izlaziti sa dokazim i tvrdnjam, od kojih bi se mogle i izbiljne posljedice izleći, nego ćemo samo jednostavno umoliti nadležnu vlast:

da amošnjeg poreznog upravitelja nauči pameti i da ga uputi na poslanicu ministra financija s tu-maćom: kako se ima ponašati sa strankam, kako pak utjeravati porez. Ovim svršava prva tačka. — Sad pređimo na drugu tačku, na drugu ranu što nas tišti. Ovamo — kako će Vam biti poznato sjedi na tajničkoj stolici čovjek, — o kom će nam budućnost kazati kakva mu je bila prošlost — koji je slab spomen ostavio svagdje rad svoje uprave, o kom smo se i mi lanjske godine dobrano pozabavili.

Uza sve što je bio toliko puta odregjen za odstranjenje — on sjedi, upravlja i ~~drži~~ ~~drži~~ koji su zato najviše radili, sad se mirno uz do-brotu njegovu griju i uzdrže ga. — A zašto!? Ima li u Drnišu mladeži? ne?! A bi li mogao koji domaći sin zasjest na to mjesto?! Ne?! Što će domaći, dok je stranač! — Hoće se značajnika?! — Da — pa zato neka naša gospoda preziraju svoje a podupiru one kojim se ne zna ni istok ni zapad, i one od kojih nikada nikakve koristi, a mladici u kojim i slijep može vidjet lijepu budućnost odbijaju svaku pomoć. A zašto ne bi, mjesto kojeakve potpore davati kojeakim srbofilim, hrvatožderim i drugim mogli jednog svog domaćeg sinka uzgojit i oplemenit, na korist naroda, a na diku svoju? Promislite dobro te istrijebite kukolj iz pšenice, a popravite zlo sa dobrim. Položite vjeru u omladini, koja neće nikad birat što je zlo, a vami će harna uvijek biti! Sad svršavajuć umoljavamo iznova, nadležnu vlast: da uzme u obzir — *prvu* — tačku; a slavno općinsko upraviteljstvo da mimo — *drugu* — ne prodje, — a Vami, gosp. Uredniče, šalje srecem pozdrav

Stari prijatelj.

P. S. Jučer na 16 bila je zadušnica Dr. Mihui Klaiću. Uz sjajan katafal otpjevana je svečana misa. Uz prisustvo svojih vlasti bijaše mnogo drugog svijeta da se pomoli za dušu velikog pokojnika. U velikom broju prisustvovao je vas krasni spol. — Evala! Dućani su bili pozatvorani — Čast i poštenje! —

Hvar, 22 Januara.

U nedjelju na 19 ovog mj. priredio se bio u malenoj, ali gizdavoj dvornici „Hvarskog Napretka“ krasni koncert uz veoma bogati program najizbranijih komada. Kad bi potanko stao da opišem, kako se one večeri izstavljao osobiti sjaj one malene dvornice, kako je sa licâ prisutnih izbijao neobični neki izraz veselja i duhovitosti, pak da iztaknem napose onu živahnost, koja je kroz čitavu večer svakim obvladala, cijenim, da bih daleko zabrazdio, te mi ne bi bilo moguće rad vremena i prostora da se potanje osvrnem na plod Orfejeve vještine, naime na muziku i pjevanje, koje ono veće igralo glavnu ulogu. Od komada koji su bili odregjeni za pjevanje, vrijedno je da na prvom mjestu spomenem „Rumunjsku legendu“ od Braga. U ovom se komadu na osobit način iztakao rijetki i mlazvučni glas gje. Buzolić, koja je shvativši duh one muzike umjela da upravo umjetnički pronikne u dušu onog velikog skladatelja, te da onu melodiju zaodjene baš onim izražajem, baš onom modulacijom, baš onim koloritom, što ga je onakav divni komad i iziskivao. Tako isto nagloše odziva i zadiviše publiku dva dvopjeva. jedan: Donizetti-ev „Zbogom“ za soprana i baritona, drugi iz Verdijeve „Traviata“, udešen za tenora i soprana. I ovdje se uz muške glasove opet nenadkriljivo odlikovao melodični glas gorispomenute gospogje, pak i njezina osobita vještina u izvagjanju i pratnji tih komada na glasoviru začarala je svakoga. K tomu se još pjevao jedan komad iz Bellini-eve opere „Sonnambula“ a bio je praćen od iste gospogje glasovirou. Čini mi se pak vrijedno da natuknem još i o raznim komadima, što ih je orhestarna harmonija valjano izvela. Među ovim potonjim onaj koji je pobudio najviše zanosa i na publiku najbolji utisak učinio, bijaše onaj poznati komad Czibulkov „San ljubavi poslije plesa“ i Desormesova „Serenada“. Iza onako divnog ispatka koli u pjevanju toli u muzici, u onako našaranoj i nakićenoj dvornici, uz onu opću radost toli sa strane onih, te su slušali glazhu i pjevanje, koli na onih, te su se producirali one večeri, kako da se na svačijem licu ne pokaže nekakav osobiti zanos i nekakova ljubav i

čeznuće za umjetnostima; kakove su glazba i pjevanje? Uspjeh one večeri u svakom pogledu urodio je bio neopisivim nekim veseljem i radosti, a završio veselim plesom, koji je potrajao do sata po ponoći.

Pogled po svijetu.

Izborna preinaka grofa Badeni napokon je probila na javu. Ona ustanovljuje 72 nova zastupnička mjesta, od kojih 2 otpadaju na Dalmaciju. U ovoj kuriji biraće svi građani, koji su navršili 24 godinu. Veliki gradovi biraju samostalno a mali sa seoskim općinama. Pokrajinskim saborima ostavljeno je, da oni odrede kako će se glasovati.

Novi ministri. — Ministrom za Galiciju imenovan je Poljak dr. Rittner. Tako sad Poljaci u Austriji imaju 4 ministra, Nijemci 6, a sve druge narodnosti nijednog. Na novo ministarstvo željeznica imenovan je ministrom fml. pl. Guttenberg.

Thun otstupio. — Češki namjesnik grof Thun bio je prisiljen da preda svoju ostavku. Ovo je jedna velika moralna pobjeda mladočeške stranke. Ostavka Thuna došla je megjutim vrlo kasno, kad su se duhovi uzrujali raspravom sabora. Badeni se nada, da će sada moći malo mirnije pregovarati sa Česima u onim stvarima, o kojim smo njihove izjave na koncu prošle godine opširno prikazali našijem čitateljima.

Talijani u Africi. — Nekad se pod usklikom *fuori lo straniero!* oslobagjalo Italija. Ko bi se bio nadao da će taj isti narod za četvrt vijeka dočekat, da mu Abisinci viču: *fuori lo straniero!* Ovo i ništa drugo je moralna talijanske tobož čovječanske misije u Africi. Sada je tamo veliki rat, jer je abisinski car Menelik sa svojom vojskom krenuo, da domovinu oslobi od tugi. Ali valja reći i Talijani se junački drže. Opsjednuti u tvrđi Macallè bez hrane i vode, dadoše divnih primjera ustrajnosti. General Baratieri sastavlja svoju vojsku, pa kad je okupi započeće pravi boj. Abisinci nijesu vješti modernu ratovanju, ali ima dosta Europejaca, koji su im se dobrovoljno ponudili, da ih brane od osvajača.

Domaće vijesti

Dr. Gajo Bulat imenovan je predsjednikom Zemaljskog Odbora i Dalmatinskog Sabora. Dr. Bulat prestavlja u nar. stranci — da tako rečemo — skrajnju desnicu oportunizma. Inače je poznat kao čovjek odlučan i jake volje, koji što zabije u glavu mora provesti, puklo kud puklo. Pravašima je veliki nepomirljivi protivnik.

Dalmatinski sabor. — Prekojuće bila je prva sjednica, koju je otvorio predsjednik dr. Bulat iza svečane službe božije. Dr. Bulat je komemorirao uspomenu obajuh preminulih predsjednika, a navlastito dra. Miha Klaića. Iza toga sjednica je zatvorena. Juče nije bilo nikakve sjednice. Druga je danas.

Saučešće za Klaićem. — I još sve jedno traje veliko saučešće žalosti radi smrti dra. Miha Klaića. Gradovi, općine, društva, jedan za drugim slijede svečanim zadušnicama. Jednu takovu priredio je i grad Zagreb, te joj je prisustvovalo sve ono što on ima boljšega na političkom, književnom i građanskom polju. — Isto tako naše hrvatske općine odazivlju se na prosvjed spljetski proti zadarskim demonstracijam. Do sad ih je jur većina, koje se prosvjedu pridružiše.

Za konavosko polje. — Kot. poglavar gosp. Tončić svršio je pregovore sa vlasnicima zemalja, koje su podvrgnute poplavi konavoskog blata. Pregledali smo radnje što će se u tu svrhu izraditi i možemo reći, da je nade, da će se polje znatno popraviti. Neki misle da će voda sasvim iščeznuti, što bi bila šteta, ali to ne stoji. Na ono 7 jazova što će se raztvoriti i rascistiti staviće se svukud vrata, s kojim će se, ustreba li, jazovi zatvoriti i voda neće moći oticati. Tako će blagotvorna voda isto djelovati, samo ne više kao blatina, već kao racionalna naplava, koja se može po volji sadržati i sniziti. Ovo je osobito korisno za vinograde radi filoksere, pak možemo punom sigurnošću utvrditi, da u konavoskom polju

neće biti filoksere sve donle, dokle uzbuđe voda može dopirati. — Cijela radnja proračunana je na 84.000 fior., od kojih 500/o daje država, 250/o pokrajina, a 250/o vlasnici zemalja podvrženih naplavi i to u razmjeru naprama istoj. Ovo 250/o utjerace se u 3 godine, tako da ne dolazi nego 7.000 svake god. na 700 vlasnika, što ih imade u dotičnom predjelu. Po svemu dakle sudeć prinos nije velik naprama koristima, koju će ostale crpati naše Konavle. — (Ovom vijesti istodobno odgovaramo na neke prigovore, koji su nam stigli sa strane nekijeh našijeh Konavljana, i koji, kako se nama čini, nikako ne stoje.

Dr. Ante Stojanović. — Umro je u Hrvatskom bivši zastupnik i političar dr. Ante Stojanović. On je bio jedan od onih rijetkih ljudi u narodnoj stranci, koji su unioniste iz osvjedočenja. Laka mu zemljica!

Na slobodi! — Na 18 ov. mjes. pušteni su na slobodu iz belovarskih tamnica prvi osugjeni ljudi i to njih četverica: Červar, Dabčević (Bokelj), Divković i Maravić (pravoslavni Hrvat). Veliko mnoštvo građana dočekalo ih je na zagrebačkom kolodvoru, te ih otpratilo u grad uz najsrdačnije ovacije. Za tim bijahu pušteni svi oni, koji su osugjeni na 2 mjeseca zatvora.

Mali Nenad. — U Petričevcu kod Banje-luke umro je od teške bolesti mladi franjevac O. Stjepan Gubić, koji je u svoje doba bio poznat hrvatskom općinstvu pod imenom *Mladi Nenad*. Bio je i naš saradnik. *Mladi Nenad* osobito je šibao srpsku propagandu u Bosni, koju je bio započeo sarajevski „Napredak“. I inače zauzimao se O. Gubić za hrvatsku stvar, pak je pravedno da se njegovo ime sa zahvalnošću spomene. Pokoj mu duši!

Pišu nam iz spljetske biskupije: Amovrije i sva je prilika, da brzo i prekipi. Intelligenti panca.

Zatvoren kalugjer. — Zatvoren je u Mostaru iguman Mihajlović, jer da je krivotvorio oporuku pokojnog trebinjskog načelnika Čerovića. I udovica Čerovićeve s istih razloga je zatvorena.

Značajno. — „Srpski Glas“ ustao je najodlučnije na obranu zadarskih talijanaša u poslu demonstracija proti Klaićevu sprovodu.

Gradska Kronika.

Obćini, društvima, zavodima i pojedincima koji izkazaše zadnju počast našem premilomu

Dr. MIHU KLAJĆU

harnim i ganutim srcem blagodarimo.

Zadar, 15. Siečnja 1896

Marija Klaić supruga	
Ane Luxardo rođ. Klaić	} sinovi
Dr. Pero Klaić	
Ljubo Klaić	
Lujo Klaić brat	
Kate pl. Khuepach	} sestre
Pavle Luftner	
Dr. E. Luxardo zet.	

Lične vijesti. — Došao je u grad čuveni franjevac O. Zubac, generalni vizitator ovoga reda, iza kako je nekoliko dana boravio u našoj ololici. Sadržace se nekoliko dana.

Promaknuće. — Financijalni vježbenici gosp. M. Siminiatti i K. Milić imenovani su koncipijentima. Sretno.

Samoubojstvo. — U atornik oko 11 ura u jutro ubio se iz puške Adolf Valenta c. i kr. časnik kod mjesnog topničkog zapovjedništva. Bio se zatvorio u magazin oružja, tako da su morali razlomit vrata, te su ga našli na zemlji razmrskane glave. Govore da neizlječiva bolest, od koje je trpio 15 godina, nagnala ga je na ovaj korak. — U četvrtak po podne bio mu je vojnički sprovod iz voj. bônice, kamo je tijelo bilo preneseno.

Žalost. — Našeg odličnog rodoljuba dra S. Mandolfa odvjetnika u Dubrovniku zajedno sa bra-

ćom i obitelji snašla je teška žalost. U nedjelju umro mu je starac otac Avram Mandolfo u 80 godini života. U ponedjeljak bio mu je sprovod, kome učestvovali veliki broj gijagjanstva. Laka mu zemljica!

Naš Bukovac u Beču. — Njemački listovi dosta se bave našijem Bukovcem i njegovim portraitom kraljevim, što ga sad u Beču slika. Bukovac sam vas veseo piše svojijem, kako mu Njeg. Veličanstvo stoji i kako s njime razgovara. „Uhvam, veli zatim, da će mi ovi portret izaći istinitiji nego ijedan drugi, jerbo nijesam zanešen da kralja učinim nego čovjeka, gledajuć svaki pokret njegova ličnog karaktera, a on će sam svojim plemenitim držanjem pokazati, da je kralj. Biće to slika, a ne ikona glorifikacije jednog ideala, nego u istinu živa iskaza kakav je on sad, kad mirno preda se gleda. — Novine hrvatske pišu, da mi kralj tako ljubezno stoji. To je u meni njima najveće zadovoljstvo i uhvanje, jer kroz mene vide ljubav Njeg. Veličanstva cijelom narodu.“

Okavko piše naš slavni Bukovac, a mi mu od sree želimo, da njegovo djelo preteče sve njegove opravdane nade. Živio nam na diku hrvatskog naroda i svoga Cavtata!

Zabava u Zadruzi. — I u nedjelju bila je mala zabava u našoj „Hrvatskoj radničkoj Zadruzi“, koja je bila tako dobro posjećena, da se upravo nije moglo micati. Svršila je kasno u noći u najboljem redu i raspoloženju.

Teatar. — Ove sedmice imamo zabilježiti jedan komad ispod svake kritike što se prikazivao u srijedu i seratu gosp. Drage u četvrtak. Prvi je *La gabbia di Cocco*, kojoj su zaludu glumci nastojali podignuti vrijednost, a za seratu Dragovu vidjeli smo *La morte civile* od Giacometti. Kazalište bilo je dupkom puno otmenim općinstvom. *La morte civile* lijep je predmet, koji potresa čovječjom dušom, ali čini se da piscu nije baš najbolje uspio. Sardonu je takogjer napisao jednu ovaku dramu, samo što je kog njega ženska, koja je za obitelj „građanski“ umrla. Sardonov komad *Odette* matkriljuje Giacomettijev čuvstvom, efektom i mislima, kojih amo nema baš izobilja. Velika umjetnička vještina g. Draga potros-tručila je vrijednost drami, osobito u onim prizorima, gdje riječ pisca ustupa mjesto nijemom izrazu glumca. Čovjek pokajan, shrvan bolju, trudom, osjećajem, a zabačen jer mrtav svijet! Gosp. Drago divno ga je interpretirao. Nekoliko puta bi izazvan od oduševljene publike. Uprava teatra predala mu je vijenac i drugih zlatnih darova.

Diskoras na Poljani.

Lujo. — Bon giorno Vlaho, jesi li bio u teatru u četvrtak na serati?
Vlaho. — Kako nijesam! Dovuko sam se i ja i gusto po svijetu. Ma sve sam se čudio što, sinjlika, da je oni jedini palak u *pepianu* bio prazan.
Lujo. — Prazan je svegi. Gospar Matij našo je, da naša orkestra stonava strahovito (a nijesu mi stonavali naši voći koji su ga učinili za konsiljera) i da njegove fine uši ne mogu to trpjeti i zato je učinio zavjet, da ga teatar više neće vidjeti.
Vlaho. — Ma što mi govoriš? Dunque i on se razumije u muziku?
Lujo. — Altro! Čućeš ga na prvomu koncertu što će ga dati u teatru za de pet nama autonoma ima. On će zapjevat onu romanzu „Vesela je Srbadija“, Matej će ga akompanjat na violonu, a Pilato na violoncellu. Imaćemo sto gusta. Kad bude avizaču i tebe i Iva.
Vlaho. — Nemoj manjkati. Tokaće me onu večer po u teatar da bi zno založit matarac. Adio Lujo! Drugo ništa novo?
Lujo. — Ništa nogo da je Giunta nell' affare delle caserme dala razlog rikovsinu gospara Iva i gospara Boža i pisanju „Crljeno“ i anulala onu sedutu komunalu. Frano je subito poletio u Zadar za akomodat poso.
Vlaho. — Dunque je „Crljeno“ pisala istinu? Ako vidiš *Orlanda* pozdravi ga i reci mu neka se napije Adio!

Književnost.

Došla je! Došla je! A ko? Ta ko drugi nego naša *Matica*! Primili smo snop knjiga, naravno za sad samo listovi, jer u nas još nije počelo razdavanje članovima. Pa da vidite kako su lijepe! Progovorićemo u došastom broju, a u toliko preporučamo Hrvatima da se požure.

JAVNA ZAHVALA.

Svim onim koji su se u teškoj nesreći koja nas je zatekla, gubitkom ljubljenog našeg muža i oca

A V R A M A

pridružili našoj boli, ili odpratili zadnje ostanke k vječnome počivalištu i svim onim te za vrijeme bolovanja i pogreba miloga pokojnika bijahu nam ljubezno pri ruci, izrazujemo najtopliju zahvalu.

Obitelj Mandolfo

Prigodom smrti gosp. Avrama Mandolfa bi udijeljeno na uhar siromahia od gosp. Vlahu vit. DeGiulli fior. 5.
Povjerenstvo Javne Dobrotvornosti.

Fabrika i satova J. Karecker u Lincolnu
 razasle, uz gotovo prave srebrne cil. Remontoiri
 fig. 5. Anker sat 2, 3 ispravana pokriva, flor. 7.
 teške tula satova, flor. 12, zlatne tula od flor.
 15, unapred. Budilice, visoke satove i lanu jeftinije
 no jedne. Također najnoviji i najboljih vrsti bicikla.
 Za potanje obavijesti neka svak traži cijenu.
 do 10. flor. na dan bez kapitala i rizika mo-
 gu da zasluže i u manjim mjestima gospoda ili go-
 spogje, koji bi se htjeli zauzeti oko prodaje sre-
 čaka "vrjednosnih" papira. Ponude pod "Leichter
 Verdienst" na Rudolfa Mosse u Beču.

Odijela i Crevalja
 za gospodu, gospogje i djecu kupuje se naj-
 bolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod
W. P. ISSA
 Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

BECKO HRANIVO BRASNO
 za djecu
F. GIACOMELLI
 Fünfhaus, Robert Hamerlinggasse
 — BEČ —
 Priznata od prvih liječničkih auktoriteta i mnogo-
 brojnih liječnika kao izvršno hranivo sredstvo u naknadu
 majčina mlijeka. Upotrebljuje se najboljim uspjehom u mno-
 gim nahodištima i u bionicama za djecu. Zasluhuje da ga
 svaka majka pokuša.
 Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, ljekarnika
 u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske.
 Mali lončić 45 nč., veliki lončić 80 nč.
 9-52

**Kamel-havelock 9 f. sa ogr-
 licom 13 flor. Zimske kaba-
 nice (najbolje) flor. 16. (naj-
 bolje) Loden-odijela flor. 16
 u svim bojama uvijek zališno
 kod Jakoba Rothbergera
 c. i k. Dvorskog dobavlja-
 ča u Beču I. Stephansplatz
 Br. 9. Svakidan otvoreno do
 ponoća.**

**Najbolje i najjefti-
 nije SKLADIŠTE**
 za sve poljodjelske stro-
 jeve i sprave — Strelj-
 ke svake vrsti — Kosače
 — Sivače strojeve —
 Strojove za pranje i su-
 šenje — Patent. ručne
 mlins — Tijeskovne —
 Streljke za peronos-
 poru — Pumpe za vino —
 Motore na paru ili
 petrolej
AUGUST KOLB, Tvornica strojeva
 BEČ, II. Praterstrasse Br. 29-31.
 Traže se solidni zastupnici.

FRANCO SUDLO upravitelj, ispravnik i odgovorni urednik.

NEW-YORK
 Uzajamno društvo za osiguranje na život.
 Utemeljeno god. 1845 — U Austriji od 1876.
 Društvo čisto uzajamno (mutualno) bez "dioničara"
 Glavni izvratci iz zaključnih računa 31. Decembra 1895. primljeni
 od centralne direkcije u New-Yorku po prekomorskom brzojau.

Imovina društva svrhom 1895.	875 milijuna
Dohodak god. 1895.	190
Prečetak na svrhu 1895.	120
Isplaćeno osiguranim g. 1895.	124.5

Novih poslova: 635 milijuna kruna.
 Pod ovim naslovom razumijevaju se samo one police, koje su uslijed u gotovom plaće-
 nih nagrada uljege u krepost sve do 31. Decembra 1895.
 Proizvod novih redovitih posala god. 1893 i 1894 bio je mnogo više nego ikakvog
 drugog društva na svijetu, koje osigurava na život.
 Nova opća polica "New-Yorka"
 spada meju najliberalnije ugovore, što će ih igda dati ikakvo drugo osiguravajuće druš-
 tvo na svijetu. Ovaj ugovor osigurani je od svakoga stezanja, klausola i daje najpoštenije
 uvjete, najšire garancije.
 Glavno Ravnateljstvo za "Austriju" — Beč I. Graben 8. Beč I. (u palači društva)
 Glavna agencija za Dubrovnik kod: Miha Seza, trgovca.

CHINA SERRAVALLO
 PUNA ŽELJEZA
 neophodno potrebna slabim i onim koji se oporavljaju
 podražuje tek — jača živce — preporagja krv
 Srebrne kolajne:
 XI. Liječnički kongres Rim 1894, IV. tal. kongres kemije i farmacije
 — Napulj 1894.
 Zlatne kolajne:
 Megjunarodne izložbe Mleci 1894, Kiel 1894, Amsterdam 1894, Berlin 1895.
 Preko 300 liječničkih svjedočba.
 Toplo preporučeno od prvih liječnika kao: dvorskog savjet. prof.
 dr. Braun, dvor. savjet. dr. Drasche, prof. dr. barun Kraft-Ebing, prof.
 dr. Monti, prof. dr. pl. Mosetig-Moorhof, prof. dr. Neusser, prof. dr.
 Schauta, prof. dr. Weinlechner itd. itd.
 Ovaj izvršni okrepljujući lijek daje se vrlo lako i djeci i gospogjama
 radi svog izvršnog teka.
LEKARNICA SERRAVALLO TRIESTE
 Prodaje se u Dubrovniku flor. 1:10 novč. flaša od 1 litre
 2 flor. flaša od 1 litre.

Kathreinerova
 Kneipkova slad-kava
 je kao
 primjesa k zrnatoj kavi
 jedino zdravo
 kavino-pice.
 Svagdje se doliva. — 1/2 Kl. 25 g.
 Pozor! Poradi nevriednih
 patvorina, neka se pazi na
 izvorne ombe sa imenom
Kathreiner

Phönix-Pomada
 nagrajena na izoibi za zdr-
 vstvo i njegovanje bolesnika
 u Stuttgartu g. 1890; polje-
 ničkim svjedočbama i hiljada-
 ma zahvala priznata kao jedi-
 no, opstojecje djelujuće, nesko-
 dljivo sredstvo, da gospoda
 gospogje dobiju bujne i pune
 vlasi, i da se, zapriječiti otpa-
 danje kose; mladići mogu s
 njom odmah uzgojiti jake br-
 ke. Garantirao za uspjeh i
 za neskođljivost. Lončić 80
 novč., poštom li poduzećem 90. novč.
K. Hoppe, Beč, XIV. Schwezlergasse 12.

**Sesira, Odijela i Creva-
 lja, Najbolje vrsti uz jeftinu
 cijenu kupuje se kod**
M. Mitrovića
 svake vrsti galanterie, minisa, šivaćih
 strojeva.

OG LAS.
 Častim se obznaniiti moje poštovane mušter-
 rije da sam u mojoj tvornici u Splitu otvorio rad-
 nju (Sparta) koliko od "Oceci" koliko od "prule",
 sprta, za tijestjenje ulja. Ista su priregjena po naj-
 boljim ekonomskim sistemima, a izragiene u sva-
 koj mjeri po želji gospode naručitelja. Što se tiče
 cijene snizio sam je vrlo jeftino, tako da se ne-
 bojim utakmice, kako se može svak uvjeriti ko me
 htjedne počastiti s: cijenjenim, paručbinama.
ANTUN MATOŠIĆ
 tvornica konopa i Spartu za ulje u Splitu
 Tipografija D. PRETNERA u Dubrovniku.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svake subote. Cijena mu je unaprijed *Opravništu lista*: na godinu flor. 4:50, na pō godine flor. 2:25; za *Dubrovnik sa donošanjem u kuću, a za Austro-Ugarsku, i Bosnu Hercegovinu s poštom*: na godinu flor. 5, na pō godine flor. 2:50; za *inozemstvo* flor. 4:50 i poštarski troškovi.

Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je prebrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Izbori u Kotoru.

U Kotoru su svrhom decembra izložene izborne listine za obnovu kotorskog općinskog zastupstva. Kako čujemo, velike se čine pripreme za ove izbore, jer je Kotor radi svog položaja znamenit grad i od velike važnosti u našem srpsko-hrvatskom sporu. Mislimo s toga, da neće biti zgoroga, da se ovom prigodom malo potanje pozabavimo osobitim kotorskim odnosajima.

Katolici sačinjavaju dvije trećine pučanstva općine kotorske, i radi blažene sloge življahu uvijek u miru i u ljubavi sa „braćom“ hrišćanima, držeći ih u svemu pravom braćom. Radi sloge, premda u većini, zajednički dijeljahu sudbinu općine kotorske. Nu na žalost „srpsko-pravoslavje“ htjelo je, da i u Kotoru — kō što drugodje po Boki — dogje do sveopće premoći i da sve skući pod „srpsko-pravoslavnom“ firmom. Već godine 1884 opažahu se u Kotoru neke nelijepe posljedice hrišćanskog nebratskog ponašanja. Od tad sve to veće i veće.

Prećerano vjersko obilježje srpsko-pravoslavnog opštetstva; istovjetni njihov politički i vjerski program; neumorno i višegodišnje njihovo nastojanje da po svaki način istisnu naše ljude iz javne uprave i sa svakog javnog položaja, da izbrišu naše svetinje i vjerske i domoljubne, i da promijenu historički karakter Kotoru, radeć sve u srpskom snislu; a uz to još da ga ekonomično upropaste, uvjerilo je kotorske rođoljube, da se prenu i da se okupe. Nepravica je bila velika. Svakome je bilo više dogorilo do nokata. Htjelo se sloge, da se odoli nepojmivoj srpskoj bahatosti i nečuvenom fanatizmu. Složnim radom imalo se nastojati, e da se na vrijeme sačuva što se još sačuvati dade. I zbilja! Pravedno i pošteno držanje kotorskih Hrvata učinilo je, da se k njima sami pridružiše neki katolici autonomaši, koji se uvjerise višegodišnjim iskustvom, što su i kamo ciljaju kotorski Veliko-Srbi, sa svojom politikom. Složnim postupanjem i nastojanjem, kako je poznato, osvojili su nazad tri godine svoju starinu: Općinu Kotoru. Koliko je to stalo truda i muke, u svoje je vrijeme opširno izvijestila „Crvena Hrvatska.“ Kroz sad minule tri godine naši ljudi lijepo upravljahu kotorskom općinom, neumorno radeć na boljitak i napredak grada i cijele općine, zakonom i pravicom u ruci, a pod vodstvom one dobre i poštene duše, dosadašnjeg kotorskog načelnika D.ra J. Pezzia, kojemu svak, prijatelj i neprijatelj, privrženik i protivnik iskazati će svoje priznanje kao revnom, miroljubivom i zaslužnom načelniku Kotoru. —

Buduć se dovršio trogodišnji rok izložene su, kako gore spomenusmo, izborne listine za nove izbore. Uslijed česa uzkomešalo se veliko-srpstvo bokeško, ne bi li u nastajućim izborima osvojilo kotorsku općinu. Sveto srpsko-pravoslavje, kako nam javljaju, naredilo je srpsko-pravoslavnom opštetstvu Kotoru, da upotrebi sve moguće pri izborima, u svoj prilog, za spas srpstva, koje ne može progutati, da grad Kotor nije u njegovim rukama. Pritekli su im u pomoć talijanaši legasi i pridružio im se bilježnik g. Ivo Giunio. Žao nam je, da ime ovog čovjeka spominjemo u svom kolu ali moramo, pošto on danas u Kotoru okuplja oko

sebe i predvodi „Srbe“ i talijanaše. Do jučer, da tako rečemo, predvodio je kotorske Hrvate, a sad? Sad mu se prohtjelo proglasiti se „pravašem“, pak pod ovim hrvatskim imenom u društvu Srba i Leginih talijanaša kidiše na Bokeške Hrvate, eda se dogodi zabuna pojmovala. Mi nećemo ovdje da raspravljamo, može li se zvati pravašem jedan koji ovako postupa. Dosta je da kažemo, da g. Giunia „pravaša“ naši pristaše stranke prava u Boki ne priznaše takovim. Uzalud mu je bio vas trud. A kad je uvidio, da mu plašt „pravaštva“ ne pomaže, i da se je sam izigrao, uskotio je u „Srbe“ i talijanaše. Diktirao im je uvijete zajedničkog rada proti našim ljudima.

U svojoj „pravaškoj“ kući držao je sastanke najljucih naših neprijatelja. I da bi bolje posvjedočio svoje „pravaštvo“ izposlovao je, da se ustroji izborni srpsko-talijanaški odbor, imenom „Unione Cittadina“, kojemu je on isti potpresjednikom, a Veliko-Srbin Dr. Kvekvć predsjednikom. Na ime odbora „Unione Cittadina“ bilo je prikazato 263 utoka proti izbornim opć. listinama, a te je utoke na talijanskom jeziku sastavio i svojim potpisom potkrijepio „pravaš“ g. Ivo Giunio!

Mi se uzdamo u prokušane rođoljube svijestnijih birača općine kotorske, da će bit uzaludan trud Veliko-Srba, talijanaša i gosp. Iva Giunia. Hrvati i katolici u Boki gorkih su okušali, mnogo su i mnogo kroz toliko godina pretrpjeli od nesugjene im braće. Ako su ustali, ustali su da svoje obrane. Opravdani njihovi zahtjevi i sveta njihova stvar za koju se bore sokoli ih, da ne kloun duhom, već da se junački drže — na obranu svojih prava i svojih svetinja.

U to ime želi im unapred svaku sveću „Crvena Hrvatska“, kojoj je na srcu vavijek bio Kotor „gnijezdo sokolovo“ kao što i sva kršna Boka „koja no je dika od Hrvata“, kako pjeva neumrlji Kačić.

Naprijed braćo!

A naši se smiju!!!

Ovijeh dana dogodio se u našem susjestvu jedan čin, na oko neznatan, ali koji u pčvijesti naroda i država bilježi novo poglavje.

Evo što: Gosp. Milovan Pavlović srpski general i odaslanik Aleksandra I. prošao je ovuda na Cetinje. S obom je donio ručno pismo svoga vladara na Gospodara Crne Gore i Brda, zatim ratifikaciju trgovačkog ugovora između Srbije i Crne Gore i orden Sv. Save I. razreda, što ga Srpski kralj šalje crnogorskom knjazu za njegove zasluge.... „na prosvjetnom i književnom polju.“

Neznatne posljedice velikih uzroka. Pa koji su ti uzroci? Nikada Crna Gora i Srbija nijesu živjele u dobrom prijateljstvu. Jedna drugoj zavidjela je položaj i saveznike, pa dok su megjusobno metanisale, ne približiše se. Srpska štampa vriježala je Crnu Goru i Crnogorce, kako ih najgori dušmani napadali nijesu i ne jednom morahu srpski publiciste da pred sudom za to odgovaraju. Posjeti Petrovića u Beograd nijesu nikako bili odvrćeni, što više, ovi se posjeti smatrahu kao nekim pokušajima.

Beograd nije htio da znađe, da opstoji i jedno Cetinje.

Protivno pak — ako je i deseti dio istina od onoga što pronose crnogorski nezadovoljnici — Crna Gora vraćala je milo za drago. Knjaz Nikola nije zaboravljao, da je tast kneza Petra Karagjorgjevića, srpskog pretendenta. Srpski radikali za Milanova doba dolazahu potajno u Crnu Goru na dogovore, a među njima bio je i Pašić, poslije prvi ministar Srbije. Što se tamo snovalo lako je ugonenuti, a danas se pozitivno znađe, jer očevitni svjedoci koji su činu sudjelovali javno ispričaju, da su onda Crnogorci spremali pokret na Srbiju i da se samo Turskoj ima zahvaliti, što nije pustila čete preko svoga zemljišta.

Ovako među se, ovako u politici. Nikada Srbija nije bila crnogorske politike. Dok je Crna Gora uvijek dosljedno stajala uz Rusiju, Srbija se promećala između trojnog saveza, Rusije, Engleske i Turske, kako joj je kad bilo potreba. Domaćim krizama dovedena na rub propasti, njezina politika bi više plod financijalne nego li narodno-plemenske nužde. Tako smo vidjeli Austriju, gdje je kod Slivnice spašava iz očite propasti, a poslije, kad joj je stala okrećati legja, gdje je gospodarskim ratom opominje na posluh. Ova skakanja nijesu naravno mogla u Rusiji proizvesti najbolji utisak. U Petrogradu nije se vjerovalo Biogradu, a Cetinje, vezano rodbijskim vezama znalo je poslušnoću očuvati negraničeno prijateljstvo. Znamo za neki slučaj iz prošlih vremena, kada crnogorski vladar nije htio primiti jedan bogati dar susjeda bez odobrenja Aleksandra II. Onda se Srbija priklonila trojnog savezu, vičući na Rusiju, da ju je na berlinskom kongresu prikratila na korist Bugarske!

Kada sve ovo i još mnogo toga na um uzmemo, onda je najnoviji dogagaj zbilja znamenit i može biti od nekih posljedica na Balkanu.

Očito je da je Srbija prva učinila ovaj korak zbliženja, kad se je napokom odlučila, da pošalje svoga čovjeka na cetinjski dvor. Tamo vrlo dobro znadu kako stvari stoje, pa im daju tumačenje koje ih ide. U posjetu generala Pavlovića ne vidi službeni organ Crne Gore nikakav stereotipni „čin kurtoazije“ i „dobrih odnošaja“, kako se obično prikazuju ove vizite. On čisto veli, da „Crna Gora najbratskije dočeka i najsrdačnije pozdravlja ovo poslanstvo iz bratske nam Srbije, u kom gleda najbolje jemstvo ostvarenja onijeh nacionalnijeh težnja i nada, za koje od vjekova rado proljeva krv djece svoje.“ I još više! „Njegovo Veličanstvo Kralj Aleksandar — piše dalje „Gl. Cr.“ — u tome domaćemu spokojstvu upoznaje na sjeveru onu zvijezdu, koja može srpski brod iz prijeteće oluje uvesti u luku spasenja i njegova vlada slijedi budno toj zvijezdi vodilji.“

„Na tom putu Srbija se danas, poslije toliko kolebanja naodi rame uz rame s Crnom Gorom, i mi smo u stanju već obradovati sve Srbe prvijem plodom te bratske zajednice, a to je dolazak na mitropolitiski prestô u Prizrenu arhipastira, rodom Srbina.“

„Ovaj naš uspjeh najbolje pokazuje djelom, što Srbija i Crna Gora mogu postići u bratskoj zajednici, pod okriljem moćne Rusije.“

Ovako „Glas Crnogorca.“ A sada dolazi najglavnije, ono što treba umjet čitat, kako se veli, između brazda:

„Otuda vjera u konačnu pobjedu svete srp-

ske stvari *treba da umiri nervoznost uopće srpskoga naroda*, koja mu prisobnost oduzimalje, kako bi ustrajao u postojanoj vjeri, da je njegova kotva spasenja u toj bratskoj zajednici Srbije i Crne Gore pod moćnijem okriljem bratske nam Rusije."

Što je pak Srbiju navelo, da na jednom, kô iz vedra neba, promijeni svoju staru politiku na prama Rusiji i Crnoj Gori? Teško bi se to dalo odgonenuti, da nam ne priskače u pomoć — opet organ crnogorske vlade. On govori o „*novim opasnostima*," koje „*prijete Srbiji i cijeloj srpskoj budućnosti*“ i koje učiniše, da svaka domaća borba iščezne i da se u „*mladoj kraljevini prosvjetljeni ljudi svih stranaka okupljaju oko prijestolja Obrenovića*." Ovakom Crna Gora Karagjorgjevićim zatvora vraća. Kakve su pak te nove opasnosti — toga nam cetinjski list ne kaže, al, po njegovim riječima, mi bismo mogli zaključiti, da su one uzrokom ovih promjena.

Bilježimo, ne komentiramo, a još manje napadamo. Srbi, kao Srbi, imaju pravo. Mi ne vjerujemo u trajnost njihovih novih odnošaja, ali ako im prijete te „*nove opasnosti*," što su sad uradili, uradili su, za se, dobro.

Nama se ovdje nameće drugo pitanje: *a Hrvati?*....

I djeca znadu, da su srpski interesi u nekim krajevima prama našim u takom položaju, kao što su u drugim prama interesima bugarskim. Pa dok bismo, kao braća, saučešćem željeli pobjedu njihovoj ideji, šta da radimo, ako ova istodobno znači poraz naše?

A s druge strane, jesmo li mi sjegurni, da će eventualni poraz njihovih pretjeranih i nepravdanih težnja biti zbilja pobjedom Hrvatske?....

Evo pitanja, evo raskršća. Odgovorite, kažite, odlučite, ako možete!

U ovom teškom položaju našem, prva bi naša briga imala biti, da *osiguramo hrvatsko*. Slaveni smo, ali prije svega *mi smo Hrvati*. Ko obratno misli, taj je u protuslovlju sa poviješću svih naroda ovoga svijeta. Kao Hrvati dakle mi bismo imali nastojati, da što holje ogradimo našu budućnost i utvrdimo naš plemenski posjed.

A koliko se u tom pogledu čini? Ovo malo narodne hrvatske svijesti, što je budi i žari hrvatska opozicija — i više ništa!

Šta rade oni koji u svojim rukama imaju ono nešto malo sudbine našega naroda? Misle li oni kada na ove skrajne granice hrvatstva, na ove neke „*izložene krajeve*“ našega naroda? Koliko su poduzeli, da se povrate materi zemlji?

Na njihovu dušu, neka odgovaraju povijesti i potomstvu, koje će se zgražati nad ravnodušnosti otaca svojih. A mi, ako ne možemo odlučiti o drugom, učinimo koliko možemo: *budimo dobri Hrvati!* I kao takovi hajdemo junački u susret svakoj kobi, dolazila nam ona sa srodne ili sa tugijske strane. Naša živa narodna svijest neka nam bude najbolja tvrgjava hrvatskoj ideji i hrvatskoj pravu.

Za sjedinjenje sa Hrvatskom.

Lani i ove godine u nekoliko navrata baviли smo se pitanjem sjedinjenja Dalmacije sa Hrvatskom, pak smo — ne odričuć se naravno načela hrvatske samostalnosti — kazali i dokazali, kako bi i samo ovo sjedinjenje bio jedan veliki korak naprijed. I doista sjedinjenjem Dalmacije sa Banočinom, ma bilo to i pod današnjim prilikama naše matere zemlje, mnogo bi se koristilo Hrvatskoj, jer bi smo bili već *jedna cjelina*, s kojom svaka kombinacija računati mora. A ovako?....

A pošto pravaši *kao pravaši* i *kao manjina* ne bi mogli poduzeti ovaj korak, to smo pozvali hrvatske oportuniste s jedne i s druge strane Velebita, neka oni učine nešto u tom smislu. Osobito oni s one strane. Ako je njima nagodba zakon, zašto taj zakon ne vrše? Zašto ne traže Dalmaciju, koja *i po nagodbi*, dakle i po onomu što danas u Austro-Ugarskoj vrijedi kao temeljni zakon, pripada Hrvatskoj? Isto tako i naši. Ako hoće da, iz oportunizma, „*računaju s postojećim prilikama*“, ne treba zato da pitanje aneksije bace u kut. Eno im „*postojećih prilika*“, koje to pitanje, na svoj način, *usakonjuju*. Neka se, kao oportuniste

s njima „*posluže*“ ili neka stupe u pravaše. — Ali onda „*što se usugljuje u Zagrebu*, ne bi se smjelo podupirati u Zadru“.

Premda je bilo nekih koji su našem pisanju prigovarali, gornje razlaganje tako je logično i razložito, da ga nije moguće stvarno pobiti. Što više veliki zagrebački opozicionálni listovi nastavljaју ga. Prošle subote „*Hrvatska Domovina*“ i „*Hrvatsko Pravo*“, kô po dogovoru, pišu o istom predmetu.

„*Hrvatski narod* — piše „*H. D.*“ — uza sve načelno i nepomično pristajanje uz svoj općeni narodni program, *vidio bi u sjedinjenju Dalmacije znatan napredak u tom pitanju*. S toga se želimo ovdje dotaknuti jedne okolnosti, koja se donekle pojavljuje kao zaprjeka tome sjedinjenju.

Kolikogod može bit istina, da se mi ovdje moramo potužiti na naš opstojećí odnosaj prema Ugarskoj, toliko je ne moguće izbrisati Hrvatskoj i u današnjem njezinom stanju značaj matice zemlje, pa se svako sjedinjenje hrvatskih krajeva mora zbiti utjelovljenjem toj Matici.... Naši prijatelji iz Dalmacije, *ne pitajuć za časovite nezgode matere zemlje*, potiču svakom zgodom sjedinjenje Dalmacije sa Hrvatskom, a to je samo u suglasju sa njihovim programom.... Ako hrvatska narodna stranka u Dalmaciji hoće sjedinjenje, ima načina i srestva da ga potakne, kao što taj način i ta srestva nalazi stranka prava, stavljaјуć taj zahtjev na čelo svome otačbeničkome radu“

„*Hrvatsko Pravo*“ istog dana, osvrćući se na novo zasjedanje dalmatinskog sabora veli doslovce: „*Ovo je pitanje (t. j. sjedinjenje) najvažnije danas, i riješi li se ono, sve će se drugo veoma lako i naravno riješiti*. Spoji li se Dalmacija sa Hrvatskom, Bosna i Hercegovina ne mogu uteći, *a u tako jakom sklopu pokrajina u kojih stanuje jedan narod, tomu narodu lako će biti postignuti sva svoja prava*. (Uprav ovako pisala je i „*Crv. Hrvatska*.“)

... Razumijemo da može biti radikalnih stranaka i da može biti oportunističkih, pače da oportunističke obično uspješnije djeluju nego radikalne. Ako narodna stranka neće dakle da se popraviši, ako hoće da opreznim oportunizmom nešto steče za narod i domovinu, neka se baci na korisni oportunizam, i neka upotrebi *sva srestva* što joj oportunizam dopušta za postignuće narodnih želja. *Mi bismo na primjer narodnu stranku razumjeli, da se u svojem oportunizmu uhvati nagodbe, pak da na temelju nagodbe traži sjedinjenje*. Tim bi stavila u veliku nepriključnu našu magjarone, a možda zastrašila i one njezine odlučujuće faktore, koji ne nalaze da je sada zgodno vrijeme za sjedinjenje. Ona je: uvjerena da pravaši svojim radikalizmom neće ništa postići: *neka se ona dakle okuša svojim oportunizmom*.“

Da i Obzoraši u ovom pitanju sjedinjenja slično misle, mogli bismo navesti stotine primjera iz prošlih „*Obzora*.“ Ako pak danas ne pišu, to je pitanje stranačke taktike, a ne uvjerenja. Svakako dobro bi bilo, da se u ovom poslu čuje mnijenje i „*Obzora*“, a tako isto i „*Narodnih Novina*.“

Istina je, našoj braći s one strane Velebita veoma je teško. Ama zar je nama amo holje? Pak što bi se to imalo gledati? Venecija u ujedinjenoj Italiji izgubila je onaj zlameniti trgovački položaj, što ga je imala kao glavni grad jedne austrijske pokrajine. Pa ipak Mlečani, koji su znali što ih čeka, sve su za jedinstvo Italije učinili i ne bi ga za živu glavu žrtvovali, premda bi im ekonomski mnogo bolje bilo. Isto može se kazati o Lombardezima. Ovo u ekonomskom pogledu, dok u nas je neosporivo dokazano, da bi sjedinjenje našu pokrajinu i ekonomski podiglo.

S narodno-političke strane ko ne vidi, kako bi nam u kakvoj kombinaciji, ovaj naš današnji položaj mogao biti osudnim? Sjedinjeni sa Hrvatskom, mi smo *cjelina, narod*, mi smo napokon *država*, doduše sa prikraćenom, ali ipak *s nekom autonomijom*. Mi smo onda *Hrvatska* sa svojom povijesti i prošlosti, sa svojim jezikom i kulturom; *Hrvatska* koja traži svoja ostala narodna i državna prava! A sada?.... Što je sada Dalmacija?....

Ko ne vidi istinitost i najbolju namjeru naših riječi, taj je slijep kod zdravih očiju. Ko zna što se iza brda valja! Uprimo zato za sjedinjenje što prije možemo, da ne bude kasno, kasno, kasno!

Dubrovački Srbi.

Nastavljamo.

DUBROVNIK, 25. Januara 1896.

Od neko doba učestale su u hrvatskim novinama, u Dubrovniku osobito, navale, na susjednu Crnu Goru i kraljevinu Srbiju, ni samog viteškog knjaza Nikolu I., tog najplemenitijeg narodnog vladara našeg vremena, ne štete drske ruke. Moralnom besvjesnošću, kojoj nema primjera u našoj jadnoj historiji te hajdučke novine gotovo u svakom broju donose najneznatnije sitnice, koje bi po njho-

vu mišljenju kakre bile poniziti ugled jedne ili druge srpske države, koje su krive što su žive i što su rijekama krvi i besprimjernom moralnom snagom podigle prve na Balkanu — barjak slobode.

Teške okolnosti u kojima živimo ne dopuštaju nam da odgovorimo tačku po tačku tim gadnim pamfletima i da ometemo grobarsku radnju ljudi, koji su jednako nedostojni i hrvatskog i srpskog imena.

Dok mi, dakle, u ime Dubrovnika i u ime Jugoslavstva prezirom odbijamo višemjesečne napadaје te hajdučke stampe, o kojoj nam se gadi i govoriti, pitamo č. kr. političku vlast i č. kr. državno odvjetništvo što rade? Zašto ne zabranjuju kolportaciju napadaја na jednu susjednu državu koja živi u prijateljstvu sa našom monarkijom? Pošto cenzura „*postoji*“, a mi je nijesmo stvorili, mnijemo da bi sveta dužnost naših vlasti bila da stanu na put čalcima bezočnih fanatika koji, u nadi da će Austrija izvaditi mač iz korica da stvori veliku Hrvatsku, nastoje ozbiljno da pomute dobre snošaje Austrije sa srpskim državama na Balkanu. —

Ovo i ovako — od slova do slova — čita se u zadnjemu broju našega „*Dubrovnika*“ na prvom mjestu u svečanom ruhu službenog *communiqué-a* lista ili ti stranke.

Čast! čast! novom i nadobudnom uredniku! Čast mu kao bivšem suplent. ex-kandidatu profesorskih ispita; kao historičaru i filologu; političaru i rodoljebu; publicisti i stilisti — ali gornjeg članka on pisao nije. Ne da mi sumnjamo u njegovu sposobnost, Bože sačuvaj! Sve, sve od dubokog *Političkog pregleda* do onog pomoćnika na četvrtoj strani, što ga traži mostarska apoteka, biće izišlo ispod njegova zlatnoga pera, ama onaj *communiqué* — nikad!

Jerbo — gospodin urednik „*Dubrovnika*“ zna — *le style c'est l'homme*, rekao je Buffon, veliki inače čovjek premda mu ime, bez njegove krivice, parodično potsijeca na — dubrovačke Srbe. Stil je čovjek! A ko je čovjek ako ne naš mladi i duhoviti conte Lujo. Njegova simpatična pojava izbija iz svakog retka — što govorimo? — iz svake riječi gore hvaljenog člancića i kad bi se syak onako znao slikati, fotografi mogli bi zatvoriti svoje radionice.

Mi bismo se okladili da je gornja izjava prava prova njegove sjajne diplomatske karijere — u budućnosti. I kako se odmah pozna žica Talleyrandova nasljednik! Dostojanstveno i ozbiljno; žigose i odbija, a ne imenuje. Molimo vas zabilježite ovo zadnje: Ne imenuje! Ovdje vidite državnika, koji s visine baca odlučne misli, bez da upada u niska zadijevanja osoba i stvari. A onda državna korist. Koli zgodno uvlači mladi conte Austriji u uši, da je njezina vlastita korist, ako zapriječi one napadaје — koji opstoje u njegovoj fantaziji. U to ime on pozivlje i č. k. Državno Odvjetništvo i Političku Vlast neka plijene taj neimenovani list — radi obostranih — skoro da rečemo međunarodnih — državnih interesa i europskoga mira! Prije je diplomacija učila himbu i prevaru. Moderna nauka preporuča naprotiv iskrenost. Takovi su bili svi veliki državnici zadnji vremena, Thiers, Cavour, Gorčakov, Bismark — a kako vidimo i njihov dostojni učenik conte Lujo. Plijenite „*Crvenu Hrvatsku*“, poručuje on u svom povrijeđenom srpskom zanosu.... austrijskoj vladil! A zašto, plemeniti conte? Jerbo „*Crvena Hrvatska*“ odlučno brani hrvatstvo svoga naroda protiv srpskih pohlepa, ma od koje strane one dolazile.

Šalu na stranu, vi ste se prevarili. „*Crvena Hrvatska*“ nikada nije napadala Crnu Goru. Ona što najviše je reagirala proti nekim izjavama i izrazima, koji su odonud dolazili na štetu hrvatskih interesa, koje u ovim stranama branimo. I da se to nije dogodilo Crna Gora ne bi nikada čula oštre riječi od našega lista, jerbo nas je za drugo malo briga, samo nek ne tiču u Hrvatsko. Sa Cetinja dakle mogu polaziti izjave u kojima se svojata Dubrovnik, Boka, Hercegovina, gdje žive tri put više Hrvata nego Srba, a kad mi na to odgovorimo, onda se vi, plemeniti conte, pozivljete na austrijske oblasti, da nam zatvore usta! Srbija može slati hiljade dinara u Hrvatsku, da se cijepa i svagja naš jadni narod i mi ne smijemo odgovoriti, jer bi — po mnijenju conte Luja — državne vlasti imale stati tomu na put „*radi dobrih državnih snošaja*“!

Mi se nijesmo nadali, da će novi tajnik crnogorski, u ovo kratko doba svoga imenovanja

Dalje u Prilogu.

je objelodanila. Čudnovato da je cijelo Upraviteljstvo podložno hirima jednoga samoga čovjeka. Čujemo, da je radi toga učinjen drugi utok na Zemaljski Odbor.

Teatar. — Društvo Drago dovršilo je u Srijedu seriju svojih prestava sa seratom na korist dubrovačkih siromaha, koja je potpuno uspjela na njihov uhar. U četvrtak otputovalo je društvo put Trsta, gdje će u tamošnjoj *Fenice* podati nekoliko prestava.

Diskoras na Poljani.

Ivo. — Pa govoru da nije Dubrovnik srski grad? Onomane kopajući hotel našli su se grebi kralja Strojila, a sad, ako prolegaš neku knjigu u „Jedinstvu“, načes parenta cara Dušana. Živ živcat!

Vlaho. — Nemoj jadan! Per la prima profesur Gjelčić, koji u tezijem stvarima peška više nego mi obadva, sostenja da su u onijem grebima bili zakopani oni što su umrli od kuge.

Ivo. — Appunto! Eto vidiš kako inkalcava na moju, jerbo Srbi i kuga bilo je za stare Dubrovčane sve isto. Nijedan od ove dvojice nije smio zavirit u grad, nego se kuga kopala na Jaminama, a Srbi fermavali u Taboru. Sad ko mi govori, da u onijem grebima nijesu ukopali i Strojila? Možeš li ti dimonstrat il contrario?

Vlaho. — Ne mogu certo.

Ivo. — Dunque vidiš. To ti je per la prima. E per la seconda?

Vlaho. — Ako je živ dišendenat Dušanov mogla bi, vraže, lasno skopijat gvera, jerbo će on s kartama u ruci ukazat, kako njega apartenja srpsko carstvo. Un pretendente di più! Meni se ova stvar čini smijati, ma znaš izvan našijeh mira ljudi vjeruju. È un' affar serio.

Ivo. — Ovo je čast za Dubrovnik. A naš je gospodar Frano mislio da je on u gradu prvi. Pala su mu krila!

Vlaho. — I kako! Ova mu stvar neda mirno spat. Staromu Brnji naredio je, da mu izvadi svu knjižetinu iz ormara i blana, koju će poslat u Vjenu, da ezaminaju, nema li i u njega koja kapljica kraljevske krvi. I ako se nagje — guai! Onda ti stojimo fresko, jerbo je Frano kapač gjiat tutte le corti d' Europa, da vidi za ti poso.

Ivo. — Isto bi mu se koljeno estingvalo, jerbo nema djece.

Vlaho. — A ko zna bi li? On bi ti se bio kadar još i oženit. Ah Ivo, Ivo! Ovo je finimondo. Što smo dočekali u Dubrovniku! Rugaće nam se svijet.

Ivo. — Neće jadan, pokladi su. Adio!

Vlaho. — Adio! Bog s tobom!

Književnost.

Knjige „Matice Hrvatske.“

Primili smo nove knjige „Matice Hrvatske“ njih devet na broju i desetu t. zv. Matičinu nakladninu. U omašnoj svesci predočio nam je prof. Oton Kučera *Naše nebo* zajedno sa mnogobrojnim slikama iz astronomije. Poučne knjige naše Matice nijesu suhoparna učenjačka raspravljanja, nego ugodna i zabavna štiva, u kojim se lakim stilom predstavljaju poučni predmeti, tako da mogu zanimati laika više neg samog strukovnjaka. Kučerino *Nebo* u tom smislu potpuno je uspjelo, jer ono ne umara nego „zabavljajuć — uči.“ — Zatim imamo jednu ostavštinu nezaboravnog Radoslava Lopašića *Oko Kupe i Korane*. Pokojni historičar nije svršio ove svoje dragocijene povjesne bilješke, koje rasvjetljuju našu prošlost, jer ga smrt zateče. Nadopunio ih je zato gosp. Emilij Laszowski, a Matica ih ukasila lijepim fotografijama hrvatskih gradova — oko Kupe i Korane. Svaki grad onih krajeva prestavlja povijest jednog krvavog dijela borbe hrvatstva sa tuginom. Tamo se ragjahu hrvatski bani, velikaši i junaci, čije ime slovalo je Europom za dobra velikih turskih ratova. Lopašić ih je dakle začinio svojim ljupkim pripovijedanjem dogagjaja, koji sliče romanu, da nijesu istine slavnih uspomena. — Pak nam evo i novih Matičinih suradnika u zabavnoj knjižici *Bez Nade*, pripovijesti iz mostarskog života od okupacije do danas. Sačinili su je dva naša mlada prijatelja, dva Hercegovca Hrvata, Katolik i Muhamedanac. Oni su pod pseudonimom *Osman-Azis* već otprije poznati u našoj beletristici, na kojoj s uspjehom zajedno rade. Erckmann i Šatriau hrvatske literature! „Azis“ je gosp. Ivan Miličević, a „Osman“ je mladi Osman ef. Hadžić, onaj isti koji sada leži u belovarskim tamnicama osugjen na 4 mjeseca zatvora radi magjarskih zastava. Oba Mostarci i pravnici. Hadžić je po tom prvi Mu-

hamedovac Hrvat koji se oglašio svojim perom u *Matici*. Nadamo se da će za njim dolećeti drugo kolo mladih, al već poznatih pjesnika iz Bosne ponosne, koji nam hrvatsku knjigu krasi. — Ove godine izišao je III. svezak Matičine „Slavenske knjižice“, u kojoj se nalaze dvije oveće pripovijetke još mladog, ali već na daleko čuvenog ruskog romanopisca Ignjata N. Potapenka i to *Generalova Kći* i *Seoski Roman*. Tako ćemo malo po malo dobiti u *Matici* sve što je boljega u cijeloj knjizi naše braće ostalih Slavena. — Ove godine izišao je na vidjelo i treći svezak *Pjesničkih djela* Mirka Bogovića i to drama *Frankopan* i Izabrane Pjesme sa slikom pjesnikovom. Dr. Milivoj Šrepel napisao je opširan uvod, koji je ujedno biografija i kritika pjesnikova. — Zatim imamo treći svezak *Slika iz svjetske književnosti*. Još godine 1891 počela je *Matica* pod ovim naslovom ciklus svojih publikacija o literaturi cijeloga svijeta, predstavljajuć nam, po Šrepelu i drugim, razne pjesničke velikane. Zatim je Šrepel lanjske godine nastavio *Ruskim pripovjedačima* uspjeh je bio tako sjajan ove krasne zamisli, da je privabila i najvećeg hrvatskog živućeg književnika filologa Jagića, koji je evo ispunio III. svezak sa *Ruskom književnošću u osamnaestom stoljeću*. Njegova neosporna kompetencija u ovoj struci i njegovo ime jamči nam za onaj sud, koji se mi ne usugljujemo izreći, a nadat se ako je ovo *prvo* Jagićevo djelo u Matici, da neće biti posljednje i da će nam on takogjer prikazati daljnji razvoj ruske književnosti ovoga vijeka. Jer zbilja bila bi šteta da onako pero ostane za uvijek zakopano u jedinim kojekakvim učenim arhivima nepristupnim širem narodu. — Dr. August Harambašić obradovao nas je svojim *Izabranim Pjesmama*. On je tu pomno sabrao ponajljepšu dječicu svoje bujne pjesničke duše, koja će se u hiljadam otisaka raširiti u narod, da ga krijepe i bodre na ustrajnost u teškoj borbi za opstanak. Ime Harambašićevo poznato je u našem narodu, a osobito ga voli mlagji naraštaj. Njegove pjesme, ako nijesu ljubavne, nemaju drugu težnju van sreću i jedinstvo tužne nam domovine. U tom smislu one dolaze kao blagi melem našim ljutim ranama, na slavu Augusta Harambašića čije ime već je upisano između prvih pjesnika našeg naroda. — Josip Eugen Tomić dao je drugi dio omašne svoje historičke pripovijesti iz prošloga vijeka: *Za Kralja — Za Dom*, u kojoj je pisac što vjernije nastojao prikazati tešku borbu između Hrvata i Magjara s jedne, a Bečkog Dvora s druge strane, koja se je vodila za cara Josipa II. Ovaj roman spada među najveće historičke romane hrvatske, a ragjen je — poput Kumičeve *Urote* lih pa posjesnim izvorima.

Pak na svrhu (dulcis in fundo!) ima i nešto specijalno naše, dubrovačko: *Ekvinocij* drama iz dubrovačkoga života, što je napisao Ivo Vojnović. Komad je lani nagragnjen prvom nagradom hrvatske vlade za kazalište, pak je prestavljen u novom zagrebačkom teatru. Iza toga pisac je znatno promijenio svršetak drame, uvaživ prigovore teatralne zagrebačke kritike. *Ekvinocij* se dogagja u dubrovačkoj kraju, po osobama regbi u Cavtatu, ali po mjestu u Gružu. Pisac je dopuštenom slobodom to po svoju udesio, začínjajuć svoje djelo tipičkim osobama dubrovačkog života, od kojih neke još su žive, pak će njegova radnja pobuditi znatiželjnost dubrovčana, tim veće što je pisac ostavio, koliko je mogao, netaknut naš dijalekat.

* * *

Sve ovo daje *Matica Hrvatska* svojim članovima za cigla tri florina.

Sam papir skoro vrijedi toliko!!

Matica Hrvatska u svom radu ne treba naše preporuke. Imena koja gore nanizamo jamče za kakvoću knjiga kojih imade čitava hrpa: Mi pak čestitamo neutrudivoj Upravi ovog zaslužnog društva i marljivim književnim radnicima, kojim će zacijelo najbolja nagrada biti u priznanju i zahvalnosti hrvatskoga naroda. —

Osvem ovoga Matica je izdala kao nakladnim drugi svezak prijevoda *Sofoklovih Tragedija* (cijena za članove 1 flor.) i drugo izdanje *Riječnika Hrvatsko-Slovenskog*, koji se daje na dar svakom Slovincu, te se upiše u Matičine članove.

Potreba drugog izdanja ovakog rječnika dokazuje, koliko je *Matica* raširena među našom braćom s one strane Sutle.

Primili smo sa zahvalnošću:

Milin valcer za glasovir glasbotvorio A. Zuna. Cijena 80 novč. Svojina nakladnika, nakladom svenč. knjižare Fr. Suppana (Rob. Ferd. Auera) u Zagrebu.

Jelkici (Gospogijci Jelkici Kirar posvećeno). Mazurka. Glazbotvorio Fran Matté. Cijena 50 novč. Nakladom svenč. knjižare Fr. Suppana (R. Ferd. Auera) u Zagrebu.

Naprijed, koračnica za glasovir. Glazbotvorio Fran Matić cijena 40 novč. Naklada gornja.

Igre. Za učitelje i roditelje. Napisao Davorin Trstenjak. 1896. Zagreb. Nakladom Fr. Suppana. Cijena 60 novčica.

Čestitarka, knjiga izvornih čestitaka za sve prigode u životu. Napisao Ljudevit Varjačić. Drugo izdanje Naklada Fr. Suppana. Cijena 40 novč.

Siget. Drama u pet čina. Napisao Higin Dragošić. Zagreb 1895. Tisak i Naklada Antuna Scholza. Cijena 40 novčica.

Kazališni godišnjak za god. 1896. Uredila i izdala Uprava Hrvatskog Zemaljskog Kazališta.

JAVNA ZAHVALA.

Najsrdacnije zahvaljujemo svijem onijem, koji su nam se prijateljski zauzeli prigodom bolesti i smrti naše neprežaljene majke, odnosno žene i babe

A N E

kao i onijem, te mrtve ostanke pokojnice otpriše do vječnog počinjanja.

U Dubrovniku, 28 Januara 1896.

Stijepo Gjivanović, muž

Dr. Jako Gjivanović, sin i File nevjesta.

Ane ud. Ivanov, kći

Darinka i Ljubica Gjivanović; Amelija Olimpija i Stijepo Ivanov, unuci.

Njegova preuzvišenost gospodin biskup Josip Juraj Strossmayer blagoizvolio je ponovno našem društvu doznati dar od sto forinta.

Mi se u ime naših štićenika njegovoj preuzvišenosti na ovom velikodušnom daru najsmjernije zahvaljujemo.

Hrvatsko Pripomoćno Društvo

U Beču 20 Siečnja 1896

Predsjednik:

Dr. K. Kozi

dvor. i sudbeni advokat.

Tajnik:

Franjo Vahčić

c. k. drž. činovnik.

Osjeđuravajće društvo

„NEW-YORK“

Dokazi društvene mogućnosti:

Beč, 3 Januara 1896.

Uzajamnom društvu za osjeđuravanje na život

„NEW-YORK“

u Beču (I. Graben, 8.)

Vi ste mi podmirili danas u gotovu iznos od 100.000 franaka (govorim) sto hiljada franaka u zlatu, osjeđuranih na police br. 246160 i 246161 na život moga muža Gosp. Adolfa Fraenkela, chefa tvrtke u drvima „Sin. Fraenkel i sin“ i to šest nedjelja prije roka uglavljenja u pogodnima police bez ikakva odbitka kamate.

Radi lealnog Vašeg postupanja, što mi ga ukazaste prigodom ovog bolnog slučaja ne mogu učinit s manjeg, a da Vam ne izrazim moju najsrdacniju zahvalu.

Bilježim s poštovanjem

Sidonia Fraenkel rogi. Popper.

Broj 86148.

Potvrđujem da gospogja Sidonia Fraenkel rogi. Popper, privatnica u Beču, od mene osobno poznata, metnula je u mojoj prisutnosti ovdje gore svoj potpis svojom vlastito rukom.

Beč, tri Januara 1896.

Taksa i Biljegovima
flor. 1:50

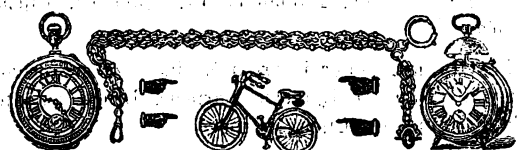
Z. P.

Dr. Mavro Reiner
c. k. Bilježnik.

AMIDO DOPPIO MACK

Soltanto genuino se con questa MARCA DI FABBRICA.

Il sistema più semplice e più rapido per inamidare con poca fatica *Colli, Polstini* rendendoli **Belli come se fossero nuovi** è solo quello di servirsi dell'**Amido doppio Mack.** Ogni esperimento ha per effetto di continuare l'uso. Si trova ovunque a 3, 10 und 20 Kr. la scatola. Deposito generale per l'Austria-Ungheria: **Gottlieb Voith, Vienna III.**

Fabrika satova J. Karecker u Lincu

razašlje uz gotovo prave srebrne cil. Remontoir fior. 5, — Anker sa 2, 3 srebrna pokriva fior. 7, — teške tula satove fior. 12, zlatne ure od fior. 15 unapred. Budilice, viseće satove i lanu jeftinije no igdje. Takogjer najnovijih i najboljih vrsti bicikla. Za potanje obavijesti neka svak traži cijenik. 4—52.

BEČKO HRANIVO BRAŠVO

za djecu

F. GIACOMELLI

Fünfhaus, Robert Hamerlinggasse 1

— BEČ —

Nagradena
sa
zlatnom medaljom

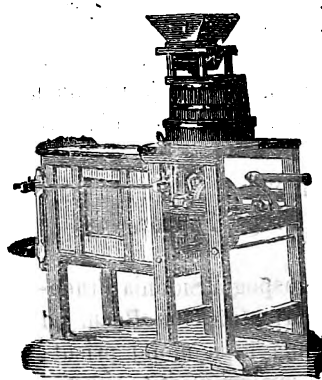
Patent za
Austro-Ugarska
i Italiju.

Priznata od prvih liječničkih auktoriteta i mnogobrojnih liječnika kao izvrsno hranivo sredstvo u naknadu majčina mlijeka. Upotrebljuje se najboljim uspjehom u mnogim nahodistima i u bolnicama za djecu. Zaslužuje da ga svaka majka pokuša.

Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, ljekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske. Mali lončić 45 nč., veliki lončić 80 nč.

10—52

Kamel-havelocko 9-f. sa ogrlicom 13 fior. Zimske kabnice (najbolje) fior. 16. (najbolje) Loden-odjela fior. 16 u svim bojama uvijek zališno kod **Jakoba Rothbergera** c. i k. Dvorskog dobavljača u Beču I. Stephansplatz Br. 9. Svakidan otvoreno do ponoća.

AUGUST KOLB, Tvornica strojeva
BEČ, II/7 Passetistrasse Br. 29-31.
Traže se solidni zastupnici.

Najbolje i najjeftinije **SKLADIŠTE** za sve poljodjelske Strojve i sprave — Štrcaljke svake vrsti — Kotaoe — Šivaće strojeve — Strojve za pranje i sušenje — Patent. ručne mline — Tijeskovne — Štrcaljke za peronosporu — Pumpe za vino — Motore na paru ili petrolej

CHINA SERRAVALLO PUNA ŽELJEZA

neophodno potrebna slabim i onim koji se oporavljaju podražuje tek — jača živce — preporagja krv

Srebrne kolajne:

XI. Liječnički kongres Rim 1894, IV. tal. kongres kemije i farmacije Napulj 1894.

Zlatne kolajne:

Megjunarodne izložbe Mleci 1894, Kiel 1894, Amsterdam 1894, Berlin 1895.

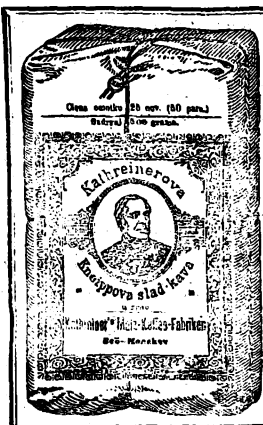
Preko 300 liječničkih svjedočba.

Toplo preporučeno od prvih liječnika kao: dvorskog savjet. prof. dr. Braun, dvor. savjet. dr. Drasche, prof. dr. barun Kraft-Ebing, prof. dr. Monti, prof. dr. pl. Mosetig-Moorhof, prof. dr. Neusser, prof. dr. Schauta, prof. dr. Weinlechner itd. itd.

Ovaj izvrzni okrepljujući lijek daje se vrlo lako i djeci i gospogjama radi svog izvrsnog teka.

LJEKARNICA SERRAVALLO TRST.

Prodaje se u Dubrovniku fior. 1:10 novč. flaša od 1 litre. 2 fior. flaša od 1 litre.

Kathreinerova

Kneipova slad-kava

je kao primjesa k zrnatoj kavi jedino zdravo kavino pice.

Svagdje se doliva. — 1/4 Kl. 25 u.

Pozor! Poradi nevriednih patvorina, neka se pazi na izvorne omote sa imenom

Kathreiner

Phönix-Pomada nagragjena na izožbi za zdravstvo i njegovanje bolesnika u Stuttgartu g. 1890; polječniškim svjedočbama i hiljadama zahvala priznata kao jedino opstojee djelujuće, nesko-dljivo sredstvo, da gospoda i gospogje dobiju bujne i pune vlasi i da se zapriječi otpadanje kose; mladici mogu s njom odmah uzgojiti jake brke. Garantirao za uspjeh i za neškodjivost. Lončić 80

novč., poštom ii podužećem 90. novč.
K. Hoppe, Beč, XIV. Schwezlergasse 12.

Sešira, Odijela i Crevalja, Najbolje vrsti uz jeftinu cijenu kupuje se kod

M. Mitrovića

svake vrsti galanterie, mirisa, šivaćih strojeva.

OGLAS.

Častim se obznaniati moje poštovane mušterije da sam u mojoj tvornici u Splitu otvorio radnju **Sprta** koliko od „Cocco“ toliko od *brule*, sprta za tiještenje ulja. Iste su priregjene po najboljim ekonomskim sistemima a izragjene u svakoj mjeri po želji gospode naručitelja. Sto se tiče cijene snizio sam je vrlo jeftino, tako da se ne bojim utakmice, kako se može svak uvjeriti ko me htjedne počastiti s cijenjenim naručbinama.

ANTUN MATOŠIĆ

tvornica konopa i Sprta za ulje u Spljetu.

Svaka Hrvatica mora da se predplati na

Parišku Modu

Jedini hrvatskim jezikom pisani modni žurnal na slavenskom jugu.

Ciena je „Pariškoj Modi“:

na cielu godinu . . . 4 for.
na pol godine . . . 2 „
na četvrt godine . . 1 „

Predplatu prima:

KNJIŽARA LAV. HARTMANA (KUGLI I DEUTSCH)

Zagreb, Ilica.

2—10

Najljepši, najveći, najinteresantniji i najjeftiniji hrvatski ilustrirani list, koji je vriedan da resi dom svake hrvatske obitelji jest:

DOM I SVIET

Ciena mu je:

na cielu godinu . . . 6 for. — nč.
na pol godine . . . 3 „ — „
na četvrt godine . . . 1 „ 50 „

Sa šaljivim listom „Zvekanom“ 50 nvč. više za svaku četvrt.

Predplatu prima:

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

W E I S S A

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Belgijskih kunića (kunijelja)

Najbolja rasa na svijetu, par može važiti do 30 funata. Prodajem od 3-4 mjeseca za 3 fior.; oplogjene ženske i preko 10 mjeseca stare kuniće po 6 fior. — inclusive otprem. Da će doći zdravi jamčim. **Max Pauly u Köflachu (Stajerska).**

4—12

autokratski ovoliko napredovati. Što će bit kasnije trudno se domisliti, ali se nadamo da će naš prijatelj, kad mu Bog dade vlast, oživit uspomena Ivana Groznoga. Svakako conte Lujo malo je uranio. Po svoj prilici u svojoj novoj mansiji misli, da se njezin „djelokrug“ proteže i do Dubrovnika.

Čekajući kojekakvu izjavu ili ispravak u srpskijem listovima, gdje će conte Lujo Vojnović izjaviti, da on nije auktor rečenog entrefleta, o kojem se bavismo, mi za danas završujemo. Naslov članka stavismo *Dubrovački Srbi*, sasvim da u njemu nijesmo govorili o Dubrovčanima. Ipak... neka ide! Mi nijesmo samoživci, pak rado dijelimo ono što imamo. Ako se kome milo zvati našijem imenom, neka mu bude. Ali reći će nam pominjivi čitatelji, zašto ga onda ne zovete i knezom, kad se on tako potpisuje? Eh, jest istina, imate pravo. Pa premda je od conte do kneza velika razlika, mi mu dopuštamo da se piše kako hoće i nećemo zvat u pomoć austrijske oblasti, da ispituju prave naslove Dušanova prauka, kako što ih je on bio pozvao protiv „Crvene Hrvatske“.

Dalmatinski Sabor.

Sjednica 25. Januara. — Zastupnici su se zakleli svi hrvatski, osvem autonomaša koji polažu prisegu talijanski. Zatim je predsjednik javio dojavljene mu vladine izvjestitelje i podijelio dopust zas. Lubinu. — *Biankini* pita zašto se nije urekao novi izbor radi odreke dra. Trumbića. Predsjednik će odgovoriti u jednoj od došastih sjednica. Prelazi se na izbor tajnika, financijalnog odbora, odbora molbeničkog i odbora za pregledanje rada Zemaljskog Odbora. — Prelazi se zatim na ovjerovljenje pojedinih zastupnika po kurijama. *Biankini* predlaže da se izbori, koji su na pretresanju i uopće svi izbori izruče naročitom odboru. Nabraja potanko mnoge nepodopštine, koje su se dogagjale prigodom izbora i kako je vlada uplivala na pojedine kotare. Spominje i neke brzajavke koje su lećele za južnu Dalmaciju u izborim gradova.*) Veli da je verifikacija zajednička stvar sabora, a ne pitanje koje pojedine stranke. *Biankina* je prekidao Dr. Trojanović, povicima: Boka je srpska! Sve su Srbi u Boci itd. Iza *Biankina* govorio je dr. *Vale-Micheli Tomić*, koji je napadao pravaše bez ikakva razloga. Narodu, veli, nije stalo do ove i do one politike, *Narod pita kruha*. (Dosljedno tome on će slijediti onoga ko mu kruha daje. Gosp. zastupnik misli vrlo neplemenito o narodu, kog predstavlja. Op. Ur.) — *Biankini* suzbija napadaje dr. Tomića na stranku prava, te govori i nadalje o uplivim vlade, koja da križićim, zajmovim i zakladam zavagja ljude. Odbija takogjer kritike dra. Tomića proti neodvisnim hrv. novinam u Dalmaciji. Govornik želi da se u nas bude razčistit posao o izborim kao u Engleza. — Iza odulje prepirke govori i autonomaš *Salvi*, koji opaža u ime svoje stranke, da se i oni, a ne samo pravaši moraju potužiti na zadnje izbore, te predbacuje *Biankinu* da je god. 1885 pljesk o vladu. (*Biankini*: nikada!) **) Pri glasovanju, proti glasovim srba, talijanaša i narodnjaka, pada *Biankinijev* predlog, da se svi izborni spisi izruče posebnom odboru.

Druga sjednica 27. Januara. — Nastavlja se rasprava o verifikaciji zastupnika, u kojoj sudjelovahu *Biankini*, *Čingrija*, *Borčić*, *Milić*, *Machiedo* i *Salvi*. *Biankinu* je bila napokon oduzeta riječ.

Treća sjednica takogjer nastavak o istoj ra-

*) Ovdje je *Biankini* opširno govorio o uplivim iz zadarske namjesništvene palače poduzetih proti izboru Hrvata Dubrovnika, dakle za g. DeGiulli, a ne proti njemu, kako to infamno i paklenski podmiće plaćeno piskaralo „Jedinstva.“ U Dubrovniku svakoga zgađiše one insinacije proti čas. *Biankinu*.

**) Rečeni plaćenik „Jedinstva“, koji ima zadaću da truje naš politički život, po tom što su se i autonomaši, ko i pravaši tužili na izbore, piše, da su se u saboru pravaši složili sa talijanašima. Ne branimo pravaške zastupnike od ovoga ocrnjivanja, jer njih se nije dotakao. Konstatujemo, da se bolje vidi u čijim je rukama uredništvo spljetskog „Jedinstva“, te može li se danas s njime ozbiljno razgovarati. Op. Ur.

spravi, naime o ovjerovljenju zastupnika. Na 30 ov. mj. nije bilo sjednice. Jučer (na 31) bila je četvrta sjednica. Nastavlja se rasprava o ovjerovljenju. Bilo je, kako nam brzojavljaju, nekoliko vrlo živahnih intermezza, koje će naši čitatelji opširnije naći u zadarskim listovima, jer za nas je već kasno radi vremena i prostora.

Naši dopisi.

Drniš, 22. Januara.

U pol. dneva na 19 t. veselo se sakupljamo „omladina“ drniška, da odemo i da zadnju počast pokažemo svom milom drugu, neustrašivom bodriocu O. Mihi Kotorasu. Kao da se je ista priroda pridružila veselju i zrelosti našoj; veselju, što je čas da mu dademo dostojnu počast, a žalosti, što iz našeg kruga bježi — u otaj dan veselo sunce svoje trakove spustaše a ni čuh vjetra nije pomutio naše odluke; — te tako sakupljeni pogjismo mirno stanu odlaznika da mu izlažemo svoju ljubav, da mu zahvalimo na njegovu djelovanju. Oh kako nas je dika bilo vidjeti, kad sjedismo za stol, preko četrdeset na broju, a svakom se na licu odrazivaše veselje i radost gledajući na svog druga i prijatelja, — uzor-svećenika, čelik-rodoljuba. Pa ko da mu ne zavidi, kad sami cvijet omladine vidi da mu počast daje?! Pa zar se je mirovalo, kad se je mlada krv ugrijala? Ne! Potla rujna vinca, uz izvrsni šampanjac pozdravi najprvi Prečasni grkokatolički biskupski vikar odlaznika, krasnim riječima, lijepim govorom, koji čim svrši burni „živio“ odzva se po dvorani, zatim diže se veleu. gosp. Dr. I. B., te nazdravi miloj pacenici, našoj divnoj hrvatskoj domovini, iza koga zapjevaše bistri glasovi „Ljepa naša domovina.“ Pa zar prestalo pjevanje i zdravice do mrkle noći?! Uz neprestane zdravice Dr. Anti Starčeviću, *Biankinu*, *Prodanu*, *Trumbiću* i dr. ispi čašu ljubavi i zahvale, na ime cijele Drniške hrvatske omladine gosp. N. Z. A. odlazniku, gdje sa lijepim riječima zahvali mu na njegovu djelovanju za vjeru i narod, izrazivši želju da i unaprijed stupa neustrašivo pod žezlom „Bog i Hrvati.“ Zatim zao-ri „Starčevićeva davorija.“

Sve je teklo u potpunom redu i skladu, tako da uz zvonki zveket čaša nije se čulo već pjevanje rodoljubnih pjesama i kad i koji usklik „živio!“

Dok se je na zemlji spuštala mračna koprena, digosmo se i mi sa našeg stola, te u dugoj povorci sa milim odlaznikom progjismo dva tri puta kroz grad pjevajući rodoljubne pjesme uz gromko: živio Starčević, *Biankini* i dr., dok napokon ne ustavismo se pred „Čitaonicom“ i tu lijepim riječima pozdravismo se sa našim milim drugom, obećajući da ćemo uvijek ostati vjerni vjери i domovini, kao što je i on.

Na 20 tek. a nas veći dio uputismo se put kolodvora za kočijom, u kojoj je sjedio mili odlaznik u pratnji prečasnog grčko-katoličkog bisk. vikara i našeg dekana, otkle oprostnim riječima pustismo suzama na očima, da ode od nas, al opet da se k nama vrati. — Fra Miho, ti odlaziš od nas, al uspomena tvoja ostaje med nama navjek. — Sjeme tvoje koje si posijao već plodi! — S Bogom — al nek ne bude zadnji s Bogom — povrati se opet k nama, jer taki nam se hoće, takih uzor-svećenika, čelik rodoljuba; povrati se k nama ostavljajući svagdje gdje budeš uspomenu, kakovu si ostavio ovdje! — I tako se rastadosmo najmilijim drugom.

S Bogom fra Miho, uzor svećeniče, čelik-rodoljube. S bogom kličem ti, opet na ime cijele drniške hrvatske omladine, tvoj prijatelj

Zvonimir.

Kotor, 24. Januara

Amo smo puno zaposleni zbog općinskih izbora. Radi se neumorno. Srbi, talijanaši lege i kruhorborci predvogjeni od Dra. Kvekića i Iva Giunia, nastoje iz petnih žila da osiguraju većinu u sva tri izborna tijela. „Srbi“ rade kod svojih jednovjernika hrišćana u ime: svetog „pravoslavlja“, talijanaši kod svojih jednomišljenika u ime razglašenog im liberalizma; kruhorborci itd. obljeću po gradu od Petra do Pavla molakanjem i zaklinjanjem. Svijema pak imponira sa svojim „pravaštvom“ bilježnik Ivo Giunio, koji im daje

shodne naputke — bez platno — u ime svoj pravaškog (!?) osvjedočenja i bani se po kafanam, da je za nj treće tijelo osigurano. Dakle za treće tijelo jamči Giunio; za drugo sveto pravoslavlje, a za prvo nazovi klub „Unione Cittadina“ koji na sramotu ne samo srpstva, dali i u opće svęga slavenstva, ustrojiše u Kotoru kotorski srpski rodoljubi s talijanašima i s tobož pravašem Ivom Giuniom. Što je dobro da se znade i dalje, a znat će se. Arkiv kotorske općine u buduće svjedočit će sa 263 eksemplara, potkrijepljenih vlastoručnim potpisom Srbina Dra. Rada Kvekića i bilježnika Iva Giunia, o opstanku „Unione Cittadina“ na sablazan potomaka, a da li na diku potpisanih — oni će znati najbolje. Svjedočit će koliko kotorski „Srbi“ s gosp. Giuniom ljube svoj materski jezik! — Molimo dopisnika „Dubrovnika“ da bi nam kazao, koje je njegovo mišljenje u ovom predmetu. Ovo su ozbiljne stvari, da se razmišlja o njima. — *Do viđenja!*

Pogled po svijetu.

Češke stvari. — Nijemci su izjavili, da ne sudjeluju nikakvoj raspravi o mladočeskoj adresi. Konservativci pako načelno joj se ne protive, nego opet svojim predlozima i zahtjevima malo po malo otkruli bi joj svaku vrijednost. — Bađeni nastavlja dogovaranja sa mladočesima. Govori se da će biti brzo imenovan ministar za Češku i zato mjesto označuju dra-Herolda. Svakako vlada u velike pazi na češke Nijemce, jer o njihovu držanju ovisi stanovište cijele ljevice, što će ga zauzeti prama vladi u Beču.

Antisemitizam napreduje usprkos svim mjerama novog kabineta i mnogi već misle, da je Bađeni raspustom bečkog zastupstva učinio jednu veliku pogrešku. Nema sumnje, da će do brzo antisemiti u općinu u još većom broju. Po tom bi Austrija mogla naići na velike poteškoće, prigodom obnove trg. ugovora sa Ugarskom.

Izmirenje ugarskih stranaka potpuno je promašilo cijelj. Predlozi grofa Appony ne samo što nijesu bili primljeni, nego se od onda razbuktala takova stranačka strast, da će Magjari teško moći proslaviti svoju izložbu onako mirno kako su mislili. Istodobno otkrilo se mnogo nečistih posala, što ih počniše razni veći i uplivniji magjarski političari, zlorabeć svoj politički položaj u vlastite svrhe, za kojekakva poduzeća, gradnje, koncesije itd. Kako se čini, ova milenijaska godina neće biti trijumf magjarizma.

Englezi su zabrinuti — Zadnji dogagjaji na Istoku i u Južnoj Africi zabrinuše englesko javno mnijenje, koje se pita, kako bi to bilo, kad bi se Engleska najednom našla osamljena? Njome nema spasa nego u moru i u pomorskoj snazi, zaključuju državnici i nalaze, da sadašnja engleska flota ne odgovara potrebama, ni brojem ni kakvoćom. Velika se agitacija vodi u to ime i posebna ad hoc sastavljena društva prave propagandu, da se vladu prisili neka brodove gradi. Svi veliki arsenali u Engleskoj rade bez prestanka, pak će ovih dana turiti u more 4 nove ogromne oklopnjače. Englezi hoće da njihova flota nadmaši flote kojih mu drago drugih trijuh država skupa, i onda, vele, bićemo sjegurni.

Novi savez. — U Beču, Berlinu i Parizu prosuo se glas, da su Rusija i Turska sklopile savez za obranu i navalu poput onoga od g. 1883 i da će mu se pridružiti i Francuska. Još se ne zna, je li to istina, ali moglo bi nešto biti, jer se ove države drže veoma prijateljski.

Talijani u Africi. — Opsadnici u tvrgji Maçallè morali su je napokon isprazniti. Istina da su ponijeli sobom oružje i sve, i da su im učinjene pri polasku vojničke počasti, ali ipak tvrgja je sad u Abisinskim rukama. Potpukovnik Galliano uputio se sa ostancima svojih četa, da dostigne glavni zbor vojske, te su se on i Baratieri u ovi četvrtak sastali. U Italiji pobudila je veliko oduševljenje vijest, da su se Menelik i Galliani nagodili, i da je ovaj spasio svoju vojsku, jer su je svi držali već za izgublenu. Bojimo se hoće li Italija moći uspješno nastaviti daljni rat, jer nemamovaca, a Engleska neće da ih daje.

Domace vijesti.

Istarski sabor. — Nije lako našoj braći u Istri. Izloženi su svakojakim neugodnostima. Obijesna talijanska većina ne da im govoriti hrvatski. Kad su se u saboru potužili na insulte u Piranu, doviknuo im je talijanaš Vergottini: „drugdje bi vas ubili.“ Uništiti su izbor Mandića i Jenka, usprkos vladina povjerenika, koji je prosvjedovao na take nezakonitosti. U jednu riječ trpe mnogo, ali se i drže junački. Naprama fanatiziranoj većini oni vojuju hladnim razlozima i oni će napokom pobijediti. Samo neka se uzdrže složni kô i do sad!

U Slavoniji, u Garčinskom kotaru ima se obaviti naknadni izbor za sabor. Stranka prava postavila je za kandidata bivšeg zastupnika gosp. Steva Kutuzovića. Kad je ovaj htio posjetiti svoje izbornike bi mu zabranjeno pristupiti u dotičnu općinu. Za vladina kandidata agituju svi činovnici. — Ovo nas sjeća na neke naše izbore s onu stranu Neretve.

„Hrv. Pravo“ bilo je donijelo vijest, da se dalmatinski pravaši dogovaraju s narodnjacima. „Nar. List“ opovrgnuo je ovu tvrdnju.

Iz Zagreba. — U br. 18 „Hrvatske Domovine“ organa staroga kluba, čitamo zlamenit članak, u kome se žali, što je stranka prava u svojoj adresi od god. 1892 pozvala se na zavjericu. — U „Hrvatskom Pravu“ dr. Ante Starčević saživlje sastanak za 5 marta. Prije toga, još u februaru, biće sastanak staroga kluba stranke prava, kome je, presjednikom barun Rukavina. Mnogi očekuju napetošću pravorijek zastupnika u Beču o sporu u stranci prava preko Velebita, i ako ovaj, kako mi držimo, neće imati uspjeha. — U ponedjeljak ubio se iz puške zagrebački podnačelnik Milan Stanković. Njegovo ubojstvo silno je djelovalo, tim više kad se čulo, da su mu uzrokom financijske neprilike. Stanković je bio pravoslavni, ali uprav ne bismo znali, kazati je li bio Hrvat ili Srbin. Sve do zadnjeg doba borio se u opoziciji, a onda je prošao u narodnu stranku. Kao presjednik zagrebačke pravoslavne opštine položio je ovu čast za kraljevih dana, jer je bio proti tome, da se pravoslavna crkva kiti srpskim zastavama. Bio je dosta bogat čovjek, pak se drži, da ga nesretne burzovne špekulacije prisiliše na ovaj korak. — U srijedu umro je u Zagrebu F. Hoeppeger starješina i opat milosrdnica, koji se dosta brinuo oko ustanova bolnica u Bosni.

Nauckan?! — U Ljubljanskom saboru zastupnik Klun, vogja slovenskih oportunistu u Hohenwartovu klubu stavio je predlog, da se Žumberak otcijepi od Hrvatske i pripoji Kranjskoj, premda ova nema na nj nikakva prava. Govori se da je Klun to učinio, da pomuti dobre odnose između hrvatskog i slovenskog naroda, što mu, Bogu hvala neće poći za rukom.

Pir. — Naš odlični prijatelj i otačbenik, mladi odvjetnik dr. Roko Arneri vjenčao se u Spljetu sa prekrasnom gospođicom Julijom Kolombatović. Pristalome paru naša najsrdanija čestitanja!

Zabave. — Polovinu bi lista ispunili, kad bi priopćili samo sve zabave, čiji nam pozivi ovih dana sa svijeh strana prispijevaju. Naravno da im se ne možemo odazvati, a rad prostora ni oglašiti. Javićemo samo, da će se ovih dana mnogo plesati u hrvatskom narodu. Nego što nam je milo vidjeti, da neka društva, osobito ona u Bosni i Hercegovini, uz ples prireguju obično i nekoliko deklamacija, pjevanja i prestavljanja narodnih komada, neka se tako uz mlado srce, okrijepi malo i naš narodni duh. Ističemo braću iz Trebinja, zatim one iz Mostara, Sarajeva i drugih naših gradova i varoša, koji prednjače ovim lijepim primjerom.

Hrvati u Americi. — Naša braća koja ostaviše domovinu svoju, da u novom svijetu pokušaju bolju sreću ne zaboravljaju tako lako ro-gjene grude ni svog milog jezika. Živo je med njima patrijotično čuvstvo i čežnja za otačbinom. U novije doba, kad ne mogu inače, nastoje da se okrijepe listovima, društvima, čitaonama i inim zabavama, koje im pobuđuju slatke uspomene

s ove strane oceana. Mogu drugi narodi ostavljati svoju zemlju za vavijek; Hrvati neće. Nema američkog Hrvata, koji bi se posvema odrekao svoga doma. Može vam se on kleti da mu je tamo lijepo i da će ga tamo zakopati, ali zaludu: u dnu srca njegova nije ugasla ona žarka i tajna želja, eda je bar jednom, pod stare dane dođe i počinut u svoj mili zavičaj. Mnogi se zbilja vrati, a mnogi postane žrtvom borbe za opstanak i velikog svijeta.

Pa kakvom se oni znatiželjnošću zanimaju za sve ono, što im se doma dogadja! Treba samo čitati njihova pisma. Pred nama je jedno takovo iz Steeltona u Sjevernoj Americi države New Yorka. Javljaju nam da su se okupili, ustanovili čitaonicu i da im pošaljemo novina. U isto doba bilo bi im, vidi se, milo da im i braća doma znadu, kako se nijesu zaboravili svoga imena. Presjednik Čitaonice zove se g. Ljubomir Rakovski, potpresjednik Martin Veher, tajnik Ivan Manetić, odbornici Mirko Guštrni, Ivan Crnjavac, Lovro Lešćanac, Lovro Vrlöss, Marko Manetić i Josip Kostelac. Po imenima suđeci, imadu bit Primorci iz Banovine.

Evala mila braćo! Ovala Vam vaše mlado društvo na diku tužne domovine naše!

Zatvoreni kalugjeri. — Osvem igumana Mihajlovića zatvoreni su još Jerasim, iguman manastira Duži i Nikifor, iguman manastira Zavale, pak gragjani trebinjski Perović i Dučić. Svi ovi optuženi su, da su sudjelovali kod falsifikacije oporuke pok. trebinjskog načelnika Čerovića, koji je po toj krivotvorenoj oporuci veći dio svog velikog imetka ostavio u srpske svrhe. Svak s velikom napetošću čeka ispadak ove sensacionalne parnice, koja će se voditi u Mostaru.

Odlučili smo da počam od ove godine podignemo cijenu lista za jednu krunu na godinu. Uzroci koji su nas na to naveli jesu: veliki troškovi za štampu, papir, dvojaka biljegovina koja odnese svakim brojem 2 novčića, zatim neuredno plaćanje predbrojnika, a donekle i samostalnost lista, koji se nikome ne klanja već neodvisno i pošteno brani hrvatsku stvar. Radi toga žrtvovalismo se sami velikom štednjom i oskudicom, a podignu-vši pretplatu za ovu neznatnu svoticu, molimo naše predbrojnike da se ne naljute i da nam ne uzmu za zlo, što bijasmo prisiljeni da učinimo. Tako će od sada listu biti temeljna cijena 4 flor. 50 novč. mješte 4 flor. Poštom 50 novč. više, a pošto raznašanje po Dubrovniku košta još više nego pošta, to i za gradske i za izvanjske pretplatnike u monarkiji dolazi 5 flor. na cijelu godinu ili 2½ flor. na polovinu.

Neka se naši prijatelji ne čude ovoj odluci. Drugi listovi imaju klubove, odbore stranaka, ili štamparije. Srpski list u Dubrovniku ima svoju štampariju, što mu je kupiš Srbi u Dubrovniku, koji uz to još dobrovoljno doprinose mjesečno velike svote, da se list uzdrži. Mi nemamo ništa: nikakve pomoći, ni kluba koji se misli, nikakva odbora koji bi list novčano podupirao, ni štamparije, ništa. Opstanak lista obješen je na vrat uredniku, koji crpa sve troškove jedino iz, većim dijelom netačnih, pretplata.

To je išlo velikom mukom i zapinjanjem. Polovinu rada odnese mu ovaj nehamni posao. Radi zaostalih pretplata i tekućih troškova, ostavljen samom sebi, jedva jedvice hvatao je kraj s krajem. Zato je odlučio malo poveriti pretplatu.

Cijena je sasvim umjerena, ako samo uzmemo u obzir druge listove, koji u nas izlaze jednom na sedmicu. Zaslužna „Naša Sloga“ vrijedi takogjer 5 flor., „Bošnjak“ 5 flor., „Svjetlo“ 8 flor., „Pensiero Slavo“ 8 flor., „Srpski Glas“ 7 flor. na godinu. Istina, da su ova dva zadnja malo većeg formata, ali u nas su sitnija slova, a oni su zato za 2 i 3 flor. skuplji.

Nastojaćemo uz to, da sa nekoliko priloga kroz godinu povećamo list, a podignuće-

mo ga što više na načelno stanovište. Zato molimo naše dopisnike, da nam najradije javljaju samo one mjesne stvari, koje mogu zanimati i šire općinstvo i koristiti hrvatstvu.

Neka nas naši, pretplatnici izvinu. Oni su uvjereni, bez da im razlažemo, o velikoj potrebi ovoga lista, za ove južne vrlo izložene krajeve, osobito u današnjim teškim prilikama, pak će nas rado poduprijeti. A mi ćemo odgovoriti našijem tradicijama: hranjećemo Hrvatstvo od svačijih napadaja, vapeć uvijek, da se svi čestiti Hrvati slože u poštenu radu za narodne pravice.

Uprava „Crvene Hrvatske“.

Umoljavamo predbrojnike, da kod isplate predplate pazé na gornju promjenu, a oni te su već nešto poslali, mogu svojedobno razliku izravnati. Ko ne zna kako mu stoje računi, neka pita dopisnicom, mi ćemo mu pismeno odgovoriti.

Gradska Kronika.

Novi provincijal. — U četvrtak naša služni OO. Franjevci izabrali su svog novog provincijala u osobi učenog, čednog i pobožnog O. Antuna Razilar, Cavtčanina. Radujemo im se na izboru!

Svečana misa. — U ponedjeljak hrvatsko pjev. društvo „Gundulić“ otpjevaće u stolnoj crkvi svečanu Misu Riccijevu, u kojoj u stankama pjevaće sami: izvrsni tenor g. Brešan i bariton naš mladi pravnik g. Nikša pl. Ghetaldi.

Svečanost sv. Vlaha. — Prekosutra je naša starodavna i uvijek nova dubrovačka svečanost: *festa svetoga Vlaha*. Grad se već kiti, a gragjanstvo se spravlja, da što bolje i dostojnije provede ovaj dan svoga Parca i zaštitnika slavnoga našega grada.

Zadušnice za dra. Miha Klaića držaće se u našoj bolnici u Srijedu, t. j. trideseti dan po njegovu pokopanju.

Ispravak. — Gosp. Marko Tomašević ispravila ovim, da ono 5 flor. što je bilo priopćeno u br. 2 „Cr. Hrv.“, da ih dao za Dječje Zaklonište, nije ih dao „o Božiću“, nego da počasti uspomenu dra. Miha Klaića. (Rado ispravljamo, premda nije naša krivica, jer mi smo onako zabilježeno primili od g. dra. Vlaha Matijevića na ime uprave Dječjeg Zakloništa. Op. Ur.)

Pohvalno. — Prigodom smrti g. gje Ane Gijvanović, bi podijeljeno mjesnom dječijem zakloništu od obitelji Škrabo kruna 10; od obitelji Luja Gjurića kruna 6.

Nema festanjula! — Do ovoga časa, biva do u oči svetkovine Sv. Vlaha, ne zna se ko su *festanjuli*, t. j. ona dva mladica, koji po staroj tradiciji organizuju svečanost. Iz početka bijahu odabrani gg. dr. Lujo Vojnović i mladi Flori, ali prvi našao je, da njega kao tajnika crnogorskog dvora ne ide da bude priregjivač svetkovine sv. Vlaha, pak se je zahvalio. Drugi Srbi ili nijesu htjeli, ili ih nije bilo, da se prime. Tako neće biti festanjula, jerbo Gondola, ne znamo zašto, i u ovu čisto katoličku svečanost uvlači strancarstvo. Zašto hrvatski mladici inaju bit *uvijek* isključeni? Mi imamo mladosti, nadasve sveučilištara, koji bi po pravu više nego iko drugi morali bit zazvani. Stara općina nije na to gledala, nego je i autonomašima kad god davala mjesto priregjivača svetkovine. Ali Gondola i njegovi Srbi, kad ne mogu nać svojijeh, vole uništiti ovu istinu neznatnu, ali ipak ugodnu staru uspomenu, nego učinit da sudjeluju i Hrvati.

U zadnji čas pak našli su i nagovorili dva Srba, koji su i *lam bili*, da se prime samo da ne bi bili prisiljeni uzeti druge.

I uvijek on! — Doznajemo pozitivno, da je Z-maljski Odbor uvažio uoake učinjene proti načinu kako se dala i glasovala gradnja nove kazerne i uništio *pravovaljanost* odnosno *općinske sjednice*. Pa ipak Općina nije priopćila, kako je njezina dužnost, odluke Odbora utočnicima biti ih

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svake subote. Cijena mu je unaprijed: *Opravništvu lista*: na godinu flor. 4:50, na pō godine flor. 2:25; *za Dubrovnik sa donošanjem u kuću, a za Austro-Ugarsku, i Bosnu Hercegovinu s poštom*: na godinu flor. 5, na pō godine flor. 2:50; *za inosemstvo* flor. 4:50 i postarski troškovi.
Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predhrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Vijesti sa Istoka.

Govori se da će se prijateljstvo između Obrenovićeva i Petrović-Njeguševa dinastije još bolje utvrditi uzajamnim posjetom Nikole I. u Beograd i Aleksandra I. na Cetinje. Druga vijest opet poriče ovaj izmjenični posjet, nego samo, da će se ova dva vladara sastati na jednom mjestu. Taj sastanak imao bi biti ovoga ljeta — ako vrijeme dopusti. Sa svim tim ima u Crnoj Gori jaka stranka nezadovoljnika, koja osvem što pita ustavnu slobodu, traži k tome i jedinstvo srpskih država pod Obrenovićevom dinastijom, veleć da bi tako prestale sve buduće razmirice, koje će prvim uspjehom nastati između ovih država.

Onomadne javismo, kako je knjaz Nikola I. drža vatren govor ispred Crnogoraca, u kome reče da je Rusija s njima, i da se oni uz Rusu osvem Boga nikoga ne boje. Sada doznajemo za uzrok toga govora. Knjaz je dao naredbu, da do Februara budu svi Crnogorci spremni. Ovaj nalog dobiše takoglar i Crnogorci, izvan domovine, dapače i same Crnogorke, koje se u našim krajevima nalaze u službi. Ovo se nemilo dojmilo svijeh, pak se nezadovoljan narod uzbunio, čemu to gospodar zove na pripremu, a mnogi dapače ne htjedoše ići. Knjaz sam bio je prinuđen doći među narod, da ga umiri, pak je tom prigodom držao opaj glasoviti govor. Sarajevski „Bošnjak“ nadovezuje na ovo nekoliko svojih opazaka. On veli da je knez Nikola htio pokušati, može li se crnogorska vojska mobilizirati, kao ona drugih država, pak je tom prilikom mjesto poslušnosti i zapta našao vike i nezadovoljstva, što baca čudno svjetlo na zapt i vojničku uredbu u Crnoj Gori.

Dočuli smo uz to, da se u Crnu Goru svejednako uvozi oružje i da je baš ovijeh dana došao u Bar jedan brod pun ratne zaire.

U predzadnjem broju „Glasa Crnogorca“ čitali smo, da granica izmeđ Crne Gore i Bosne Hercegovine, koja je više mjeseca bila zatvorena, opet se otvorila i to na zahtjev bosanske vlade. Po tom bi izgledalo, da je Crna Gora zatvorila granicu, pak bosanska vlada pitala, da ju otvori, a ona popustila. Nakon toga izagje u „Bosnische Post“ poluslužbeni komunike, koji veli da stvar stoji sasvim drugačije. U proljeću prošle godine radi opetovanih otimačina počinjenih iz Crne Gore, da je bosanska vlada zatvorila granicu. Ako je ova opet otvorena, to se zbilo ne na zahtjev, nego na naredbu bos. vlade i to radi velikog glada koji u Crnoj Gori vlada, pri čem su bos. vladu vodili motivi čovječnosti. Ovako piše „Bos. Post.“ Značiteljni smo što će na ovo odgovoriti „Glas Crnogorca“, pak ćemo onda viditi kako za pravo stvar stoji.

U toliko u Bugarskoj na muci su radi prekrštenja maloga Borisa. Knez Ferdinand bio je ovih dana u tom poslu u Rimu. Novine javiše, da je on išao ishoditi od Pape dopust, da mu sin može preći na pravoslavnu vjeru, ali to nije istina. Knez Ferdinand Koburg pitao je samo, da mu papa zajamči, da njega, oca, neće izopćiti iz katoličke crkve, ako sina prekrsti na pravoslavlje. Po onom kako je bio primljen sudi se, da je od pape dobio oštar odgovor i on se uputio kući mučniji no ikad. Ministarstvo Stoilovo odviše se ek-

sponiralo u ovom pitanju, pak se boje da će nastati u Bugarskoj ozbiljna kriza.

Svakako je stalno da Borisovo prekrštenje na pravoslavlje neće ipak knezu zadobiti simpatije Rusije. Rusija teško će se ikad izmiriti sa Bugarskom. Nama se čini, da tu po srijedi nije kakva simpatija i antipatija naprama Koburgu, nego da bi braća Rusi htjeli, da Bugarsku posvema pritegnu u svoje sfere, pak da im ona bude neki most do Carigrada, ako ne možda sutra i ruska provincija. Koburgi pak i sami vide, koji je kritičan položaj kneza Ferdinanda, pa ipak nedadu da se zahvali. On i majka mu potrošiše veliki dio svoga imanja, da im se uzdrži bugarsko prijestolje, sveisto kō što sada ide u tu svrhu i miraz mu ženin. Knez Ferdinand dao se na igru va banque do skrajnosti, pak neće tako lako popustiti. U zemlji regbi da ima za se većinu, ali do kada?

Srbija bi se rado oglasila, da može. Puste financije neće da se urede, pa ni kamate ne može da plaća. Ovih dana natovariše nov porez — na neženje. Ko se ne ženi morati će da plaća, jer je Srba malo. Čuje se da će prvi primjer dati kralj Aleksandar koji će uzeti za ženu mlagju kćer knjaza Nikole. Po tom bi Obrenovići došli u bliže srodstvo sa Petrovićim i sa Karagjorgjevićim.

Kako vidimo sve je nešto mutno i nestalno. Iskrice na sve strane vrcaju, ako koja u barut pane, mogao bi se lako zapaliti. Rusija i Turska zajedno su, premda bi se Turci, kako iz Carigrada pišu, rado prošli toga prijateljstva. S druge strane pak Njemačka nastoji, da se s Rusijom izmiri, u kom slučaju pustila bi Austro-Ugarsku na istoku samu sa Engleskom, tom starom protivnicom Rusa. Hoće li im to poći za rukom? Mi dvojimo. Jedno je samo istinito, a to da sve ove velike sile, počamši od Rusije, pa do Engleske ne lome svoja koplja oko Balkana za dobrobit Bugara, Srba ili Hrvata, nego za svoje vlastite državne interese. I kad ih postignu, platićemo ih najgore mi.

Balkanski Slaveni ne bi ovo smjeli nikada zaboraviti.

Prve sjednice.

Bolno nas se dojmiše prizori prvijeh sjednica u dalmatinskom saboru. Kad bi bili u prvom redu strančari, pak Hrvati, mi bismo se još mogli i radovati. Ali ono što se tamo dogagja nemilo vrijegja interese cijeloga hrvatstva.

Čin se da se većina naše narodno-hrvatske stranke posve istovjetovala sa većinom narodnjaka ili ti magjarona preko Velebita. Govorimo o *većinama*, jer ne možemo da se uvjerimo, da svi ovako misle.

Evo nekoliko činjenica kao dokaz našoj tvrdnji.

Amo je predsjednik sabora dr. Bulat, čovjek sile i vlasti, koji ne prebira mnogo srestva kako da tu vlast uzdrži i raširi. Ne slič li on, što se tiče slobode govora, u velikoj pokojnome Mirku Hrvatu? Još malo, pak će se i u nas uvesti isključivanje zastupnika.

Cijela akcija narodno-hrvatske stranke u Dalmaciji bi naprema proti pravašima. Sami njihovi zastupnici priznaše u saboru, da se instinktivno sve stranke nagioše složne protiv pravaša. — Nije li tako i kod narodne stranke u Banovi-

ni, koja sve sile Hrvata i Nehrvata upotrebi, da što manje bude opozicije?

Narodnjaci u Dalmaciji birahu Srbe i Talijanaše, samo da u sabor ne dogje toliko pravaša da mogu postaviti jedan predlog. — Onamo preko Velebita prošlih izbora uradiše isto vladinovi proti državopravnoj opoziciji. U Zadru za koji mu drago predlog (na pr. onaj za adresu sjedinjenja) potrebno je, da potpišu 4 zastupnika, — u Hrvatskoj 15. — Ni tamo ni amo hrvatska opozicija nije smjela doći do ovog broja.

U Hrvatskoj vlasti, silom bajuneta hrane opozicionalcima da idu u svoje izborne kotare. To se obzoraškim i pravaškim kandidatima, nebrojeno puta dogodilo. Da ne sižemo u prošlost, spomenemo kako zadnjeg naknadnog izbora u Garčinu g. Stevo Kotuzović bio je na silu ostranjen iz kotara, u koji se došao predstaviti kao kandidat stranke prava. — Nije li se to isto dogodilo i našem Matu Šariću, kad je kao kandidat za meretvanski kotar išao u Vrgorac, da prisustvuje glasovanju biranih birača, u isto doba kad je narodnjački kandidat u pratnji g. k. kot. poglavara trijumfalno se kotio po Vrgorcu?

Govore nam i novine pišu, da su politički činovnici u Banovini najveći agitatori za narodnu stranku. Imena Kovačevića, Čuvaja, Vinklerā, Matlachichā i drugih dopriješe i do ovih krajeva. — A u nas? Zar im ne nalazimo *pendant* u Blessichu, Vukoviću, Paviću, Jarabeku i ostalim?

Osvrnimo se sada malo na političko narodnu djelatnost jedne i druge stranke. Zar nijesu to dvije sestre? Ni jedna ni druga neće sjedinjenja, jerbo da nije *zgodan čas*, a ne kažu zašto nije zgodan i kada će taj čas nadoći. Izjave o državnom pravu učinjene od nekih narodnjačkih zastupnika u Zadru sličie izjavam Crnkovića i Tomašića. Istodobno pak dok se „magjaroni“ svaki čas nadbacuju s opozicijom, koliko su oni uradili za škole, gospodarstvo i drugo, i nama naši davaju to neprestano pod nos. Svaka i najmanja gradnja, počam od popravka kakvog zvonika, pa do uregjenja sesoske lokve, piše se američkom reklamom u zlatne stranice uspjeha narodne stranke!

A kad su se zagrebački vladinovi na veliku viku Magjara, prekasno stavili, pak sada na vrat na nos „popravljaju“ svoje čitanke, naši amo na njih viču, a zaboravljaju da su ih oni tako već odavna „popravili.“ Razlika je neznatna: s one strane ispušta se sve što je zazorno Budimpešti; amo se preinačilo onako kako je hotio Beč.

Naravno, da se na slično potupanje podiže u narodu nezadovoljstvo, pak mnogi viču, da su se ove stranke odrekle hrvatstva. Naprama tome i jedna i druga imadu isti odgovor. Ako amo prof. Mrkušić u saboru vapi i kune se, da je on isto tako dobar Hrvat kao i Biankini, nije li već davno rekao Nikola pl. Czernkovich: „Ja sam Hrvat i ostaću Hrvat. I kad bi me na atome raskidali svaki bi atom mojega mesa opet vikao: Nikola Czernkovich je Hrvat.“ — Kako vidimo Czernkovića izjava imade mnogo više poezije.

Narodnjaci u Zagrebu biraju Srbe umjesto pravaša i obzoraša, a Srbi, pod lozinkom: *što je moje, moje je, a što je tvoje i moje je i tvoje* — stvorili su narod u narodu, izrabljjuć svoj položaj gdje god mogu protiv Hrvatske. — Nije li zar i u nas tako isto?

Kad naš dr. Vale Tomić ustane pa deklamuje, da valja raditi na materijalnom polju, da se narod hrani kruhom a ne idealima, ne sjeća li nas on na slične govore t. zv. „magjaronskih“ zastup., koji ciničkim materijalizmom suzbijaju idealne težnje narodne slobode i narodnog jedinstva, što ih odvažno zastupa onamošnja opozicija?

Kao finale ovoga skladnoga koncerta jesu organi obijuh stranaka. Onamo „Narodne Novine“ sa Srbinom urednikom, a uzdrže ih, ne stranka, nego porezi i pristojbe kao službeni list; amo pak „Jedinstvo“ sa Srbinom urednikom, koje podmiruju porezi općine spljetske. Njihovo pisanje napere se proti pravašim i napće hrv. opoziciji, samo što o načinu kojim piše spljetski list nema ni prisposdobe.

Jedna jedina vrlo značajna razlika opstoji između obe stranke i to da oni u Zagrebu, kad hoće da se junače, stanu napadati — Austriju i austrijsku vladu, a ovi naši — Magjare i vladu magjarsku.

Evo prisposdoba i utisaka što nam pružiše prve sjednice dalmatinskog sabora. Čekamo u toliko koje brčno pero, da stvarno pobije naše prigovore.

Jest, mi ćemo biti valjda neiskusni, politička djeca, strastveni, slijepi i sve što hoćete. Ali nama jedna stvar ne može nikako, da igje u glavu: Kako može jednu stranku, koja teži da se Dalmacija otcijepi od Cizlajtanije, pak sjedini sa Hrvatskom, podupirati austrijska vlada?

Prigodom žestoke debate o izborim, što se u saboru razvila prošle sedmice izneseno je više pikantnih događaja. Biankini je na pr. čitao pismo c. k. kotarskog lučkog poglavara Pavičića, u kojem ovaj najvećim zanosom preporuča biraču, da radi i glasuje za narodnu stranku. Većina prati ovo pismo burnim odobravanjem i usklicim: Živio Pavičić! što je s njezina stanovišta posve u redu. Mi ne zamjeramo g. Pavičiću. On kao osvjeđen narodnjak zauzeo se i radio za svoju stranku i tim je vršio dužnost svoga uvjerenja. Mi samo pitamo šta bi do sada bilo, da je g. Pavičić, c. k. činovnik, onako pisao o pravašim i da je on na dan izbora poletio iz svog ureda u Spljetu državnim parobrodom na Hvar, da tamo agituje ne za narodnjačku, već za pravšku stranku? Ili još više, što bi se dogodilo od kakva siromašnog pokrajinskog pučkog učitelja, koji bi se bio za pravaše tako eksponirao?

U Korčuli bio je boj između narodnjaka i talijanaša. Pobijedio je narodnjak, jer su svi pravaši za nj radili i glasovali, da bar ne ispadne protivnik hrvatstva. Talijanaš Smrkinić govoreći ob ovom izboru, iznio je kako je c. k. kot. Poglavar u duši talijanaš uplivao naove izbore za narodnjake. Jednome talijanskome činovniku zaprijetio je premještajem, a drugo me je kazao da će onaj dan biti poslan u komisije, samo da ne glasuje proti narodnjaku. Ne da mi branimo talijanaše. Naši sumišljenjaci na Korčuli možda su se protiv njih najviše zauzeli. Mi samo pitamo: kako se ovi službeni uplivi, nagovori i prijetnje slažu — sa sjedinjenjem Dalmacije i Hrvatske?

Ne ostaje nego da pomislimo: ili da su narodnjaci čekajući zgodan čas, zaboravili na sjedinjenje, — ili da su u Beču izgubili glavu, pak podupiru one, koji, hoćeš nećeš rade proti očitim intencijam austrijske vlade.

Do protivnih dokaza i razloga, koje bi mi najoduševljenije pozdravili, ovo je naše čvrsto uvjerenje.

Pisma iz Boke.

Kotor, 3. februara. — Nekoliko je vremena, da neki ovdješnji domobranci grčko-istočne vjere (dakle Srbi) po krčmama i po ulicama neprestano se deru „Vesela je Srbadija!“ „Onamo onamo!“ „Rado idel!“ i druge srpske pjesme. Ali im na to ne bi mi ni mukajet, da oni uzgred ne izazivlju i Hrvate i hrvatski narod kojekakvim uvrijedama parodičnim primješanim u rečene pjesme i da ne grde najodličnije ljude naše čarobne Boke. Preporučamo g. majoru, da im zabrani ove provokacije, jerbi i naših ima u vojsci, kojim nije to milo, pak bi se lako mogla dogoditi kakva smutnja.

Kotor, 4. februara. — Negdašnji naš g. Ivo Gjunio neće da miruje, pače danomice sve to više bijesni na nas jadne i potisnute bokeške Hrvate. Laća se svakoga srestva, da Srbima omogući, da se opet dočepaju vlasti nad našim bijelim Kotorom, koji smo teškom mukom povratili u krilo Hrvatsva. Onomadne nagovarao je neke seljake iz Bogdašića, da glasuju kako im on bude preporučiti, t. j. za Srbe i Legaše. Ali nadajmo se da mu je sve uzalud, jer nijesu ljudi čuci. Sad ga je svak upoznao njegovom vlastitom krivnjom. Na dnevnom je redu njegov politički karakter! Isti Srbi i „talijanaši“ nemaju obraza, da ga brane u svojim listovima. Neka! Tako se događa onijem, koji svoju braću ostavljaju.

Iz Boke, 4. februara. — Vi ste, g. uredniče, više puta u našoj „Crvenoj“ pisali o velikim srpskim političarima a la Ružičić, Lazić, Paja Jovanović i družini. Ama šta mislite da takovih umnika nemamo i mi u Kotoru? Eno vam našega dra. Lesa, kome se već prinosi za spomenik kape. Nego šta ćete da vam kažem, od neko doba naš Leso boluje i Srbi zabrinuti strepe nad njegovim dragocijenim životom. Pa šta tišti našega prijatelja? Nije to obična boljetica, niti ljuta „bolja srdobolja“, već „Leso mučan, što mu se izmače masno. Uredništvo srpskoga „Dubrovnika“, koje mu je na pō usta bilo obećano. I valja reći, niko zgodniji od njega da zasjedne na ono „nizvišeno mjesto. Zato mnogi kotorski srbi prijetu, da neće više podupirati „Dubrovnika“, jer sve katolici oteše, a Vrčevića prognaše, koji, i ako je vele pisao o Papi i Vatikanu, al je opet bio „naš.“ Sad jedan Leso u nevolji traži druga, pak piskara tamo amo, eda mu zlatno pero ne zahrga.

U 4. br. „Dubrovnika“ odgovara na moj dopis o hrvatstvu naše Boke — ali kako? Izvrtanjem i ludorijama, jer je Leso mukom mimošao sve one retke, u kojim sam mu dokazao, da su negdašnji kotorski hrišćani bili Hrvati i da su oni prvi razvili — *hrvatski barjak*. Ovo je Leso mudro prešutio, pak mi prijeti, meni i našim junačkim Škaljarima, koji su uvijek prvi, kad je u Boci braniti hrvatsko. Ali sve mu je zaludu, jer mu u ime svijeh poručujem: prošla su ona vremena kad ste nas mogli za nos voditi. U Škaljarim nema živa čovjeka koji znađe čitati, da ne drži koju hrvatsku novinu. Narodna svijest tako je razbugjena, da bismo vas rada vidjet u naše pohode u izboru agitaciju, ako ste junaci, da vidimo, koliko ćete ih posrbiti. Zato, jedan Leso, ostavi se čorava posla i naših Škaljara. Uzbujenoj hrvatskoj svijesti u Boki neće bre odoljeti ni pametnije glave, nego li si ti. U toliko neboj se, budućnost ti je osigurana, srpstvo ti zasluge spoznade, te ako te dubrovački Srbi katolici ne htjede primiti na njihov list, čeka te tajničko mjesto u Kotoru. Ja mislim da te tvoji hrišćani neće prevariti, samo ako dobiju. Ne laje pas da selo brani, veli narodna poslovia. —

Škaljarski kremen.

Kotor, 6. februara. — Gosp. Uredniče! Ove godine proslavimo našeg pokrovitelja sv. Tripuna kao nikad, jer je bilo prekrasno vrijeme. Crkvena svečanost unutra i procesija bila je nipoznatna. Na stolnoj crkvi vijahu se, uz kraljeve, i naše hrvatske trobojnice. Pontifikovao je naš obljubljeni Pastijer presvjetli biskup Uccellini, a propovijedao je preč. dn. J. Zekan. Opoštenilo se naše slavno Tijelo Kotorske „Mornarice“, koje je u procesiji stupalo pod vodstvom svoga majora gosp. kap. Josipa I. Radoničića. Bilo ih je 130 svi u kićenim nošnjama. Tad se vidjelo čija je Boka. „Kotorska Glazba“ obavila je, uz pohvalu, svoju udarajuć birane komade. U večer bila je sjajna rasvjeta. Evo vam u kratko opisa ove veličanstvene svečanosti, kojoj se i stranci dive, govoreći da boljeg narodno-crkvenog slavlja ne vidješe.

Izgredi u Piranu. *)

proti hrvatskim i slovenskim zastupnikom istarskoga zemaljskoga sabora i njihov odjek.

Pošto su se objavili razni izvještaji o izgredih, sbivših se dne 10. januara, koji neodgovaraju istini i pošto nam ne bijaše moguće pobiti ta

*) Priopćujemo na molbu potpisane gg. zastupnika. Ur.

tendencijozna izvrtačenja u zemaljskom saboru, objavljujemo ovim čitav istinit događaj.

Dne 10. januara t. g. putovalo je nas 8 podpisanih zemaljskih zastupnika sa parobrodom „Quieto“ iz Poreča u Trst. Radi silno bjesneće bure morali smo se u Piranu izkrcati kao i svi drugi suputnici. Već na parobrodu najmili smo si omnibus, kojega nam je velikom pripravnosti ponudio vozar Dolce. On nas je pratio do kavane „dei signori“ da nebi najmili drugih vozova, koje nam se je takogjer nudjalo. Dva trhonoša preuzeli su našu prtljagu i to muž po prilici petdesetgodišnj i dječak po prilici šestnaestgodišnji, posljednji s crnim znakom na licu; obojica bili su veoma zadovoljni, da će si štogod zaslužiti.

Na mulu napali su nas infamno piranski „signori“. Izgrednici pratili su nas sa mula po cijelom gradu i vikali su neprestano: „Fora i sciavi!“ „In mar con loro!“ „Farabutti!“ „Abasso Spinčić!“ „Pereat Mandić!“ itd.

U takovom položaju nismo se mogli u gradu zaustaviti, i to tim manje, što ne bijaše viditi ni jednoga redare i što se obćinski načelnik dr. Fragiaco nije htjeo brinuti za red niti za vrijeme poznatih izgreda radi službenih napisa. Kazali smo vozaru, neka zapregne i za nami dodje. Čekali smo ga na prostoru, izloženi buri, polag gradskih zidina.

Pošto ne bijaše voza dulje vremena, poslali smo dječaka, koji nam je nosio prtljagu, da vidi, da li dolazi. Dječak se je skoro vratio s višću: „ne, nego dolaze gospođa“ — „no, ma vien i signori!“ Vozar u istinu nije došao; odgovorili su ga za stalno „signori“. Mjesto njega došli su ovi psovali nas na razne načine i grozili nam se. Među ostalimi prošao je mimo nas neki Pietro Amoroso i skoro se vrnuo, bez da bi demonstrirao. Došli su i dva mladja gospodina i išli na vrata male o cesti nalazeće se zgrade u neki vrt, možda za to, da sa svoje strane na voz čekaju. Upravo kad su došla dvojica po glavnoj cesti, približilo se je 4 ili 5 drugih po postranom putu tako, da su stajali pred nami na cesti. Ostali, koji su stajali na strani prema gradu, vikali su i kamenje pobirali.

U tom kritičnom položaju, bez zaštite, odlučili smo ići dalje po cesti. Išli smo praćeni sa dvojicom trhonoša i proganjani po „signori“, koji su vikali zviždali, psovali nas i kamenje za nama bacali. To je trajalo skoro pol ure. Starijega trhonoša bili su izgrednici nekoliko zaustavili, al nas je pak stigao na razkrižju, gdje vodi od glavne ceste cesta u Porto Rose. Ovdje izjavili su obojica trhonoša da neidu dalje. Kad bijahu plaćeni, izjavio je stariji, da se skoro boji vratiti se u grad — „go quasi riguardo tornar in città.“ Morali smo sada sami prtljagu nositi.

Na skoro preteklo su nas dvie kočije, jedna zatvorena, druga otvorena. Ne bez razloga smo odmah pomislili, da su ono 5 ili 6 osoba emisari. Lica bila su njim prikrita, da se jih nebi spoznao. Jedini oni mogli su nas viditi, da smo prtljagu na ramenih nosili, što je list „Il Piccolo“ već 11. januara obavio.

Na vozu nekoga u Trstu naseljenoga Hrvata, Brajkovića, što smo ga slučajno u Strunjanu našli, odvezli su se potpisani dr. Stanger i S. Q. Cosulich ujedno sa prtljagom u Izolu, gdje su se nadali, da će dobiti vozove za sva. Ali tamo njim se je kratko i osorno reklo: „danas se ne zapreza.“ To si nemožemo drugačije tumačiti, nego da je bio dotični vozar upozoren od spomenutih emisara i da je znao, da mi potrebujemo kočije. Dra. Stangera nit Cosulich ne pozna nitko u Izoli. Morali su dakle, ostaviv prtljagu u Izoli, ići pješice do Kopra, kamo su prispjeli posve utrudjeni.

Naš šest ostalih išli smo za njimi pješice iz Strunjana. Pred Izolom doznali smo od vraćajućega se Brajkovića, da ne bijaše moguće dobiti vozova. Morali smo s toga ići sa svojim drugovi u sumračju po cesti ob moru u neprestanoj pogibelji. Iz Izole brzojavili smo kotarskomu glavarstvu u Kopar, moleći ga, da pošalje kočije i asistencu i obavješćujući ga u kratko, o događaju. Tom prilikom čulo se je u Izoli nekoliko psovaka proti Slavenom. I jedan od dvojice prije spomenutih vozara, vraćajućih se iz Kopra, doviknuo nam je pred Izolom: „Fora i sciavi!“

Došli smo do pred Kopar, nesretno željno očekivane pomoći. Zapazili smo pak, da su dva mlada muška, prezađu za crkvičom „Semedela“, opazivši nas, brzo korakom u grad, valjda s toga da oglese naš dolazak svojom sačinom. Bilo je tamno, a mi smo bili poslije 11 sata noći posvećena obnemoglu. Prisilili smo se još nekako i išli smo, da minemo grad, daljim putem, još jedan kilometar puta u kasarnu financijalne straže kod sv. Nazarija pred Koprom, gdje bijasmo najprijeznije primljeni.

Nastojali smo odmah, da saznademo putem c. kr. kotarskoga glavarstva, što je sa dvojicom naših drugova i opisali nam dosta obširno, što se je dogodilo. Po financijskom stražaru doznali smo ustmeno, da kod kotarskoga glavarstva poznaju za nje, i da su išli vozovi i žandari u Izolu — dakako za nas prekasno. Kad su se, kasno po noći, vratili iz Izole, doznali smo, da su dr. Stanger i Cosulich zaštićeni kod jednoga u javnoj službi nalazećega se Hrvata u Kopru. Sljedećeg jutro odvezli smo se svi, kočijama iz Kopra u Trst. Čudili smo se ovi, da nas c. kr. kotarsko glavarstvo nije već one večeri saslušalo. U obće nismo niti kasnije nego dvojica saslušani bili.

To je istiniti opis onoga, što nam se je dne 10. t. m. dogodilo. Za to jamčimo sa svojom častju. Trščanski „Il Piccolo“ opisao je u kratko očitom radostju taj događaj u svojem broju od 11. t. m. i pripoznao izred u gradu Piranu i izvan njega.

Talijanski zastupnici sami pripoznavaju privatno, da se je u Piranu počelo izgrađivati protiv slavenkim zastupnicima i dodavati, da bijaše naporen samo protiv nekog njih. Oni pripoznavaju također, da u Kopru bijaše obavješteni o našem dolasku prije, nego li smo tamo došli. To bijaše moguće samo brzojavno ili po onih 6 ljudih u dvih kočijah. U listu „Il Piccolo della sera“ od 13. Janara ruga nam se, da nismo imali srčanosti ići u Kopar.

Pri svem tom, pisali su istodobno, dne 13. Janara, poluslužbena „Triester-Zeitung“ i „Il Piccolo“, da su slavenki zastupnici, usljed službenih obavijesti, išli posve nesmetani po Piranu. To je skrajna neistina. Protiv nam su demonstrirali sa mlađa po cijelom gradu, što ne uhićujući, nego „signdri“.

Još veća neistina je, da su Piranci — kako da je poznati piranski načelnik dr. Fragiako ustmeno izvjestio njegovu preuzvišenost gospodina namjestnika — za to protiv nam demonstrirali, jer da smo provokatorno ogledavali dvoje njih tablu na sudbenoj zgradi. „Il Piccolo“ sam tvrdi u svojem prvom odnosnom izvještaju, da smo prolazili gradom drzanjem „riservato e imbroneciato.“ I u istinu, išli smo po mulu i po gradu, neobazirajući se; nijedan od nas nije ni vidio sudbene zgrade, i tim niti table na njoj. Nijedan od nas niti ne zna, gdje je sudbena zgrada. I na to pripravnici smo svaki čas prisjećati.

Samu demonstraciju nadkriljuje ponašanje talijanskih zastupnika i talijanskoga občinstva u sjednici zemaljskoga sabora dne 17. Janara. Kad se je u toj sjednici zastupnik Spinić samo dotaknuo onih događaja i kad su talijanski zastupnici čuli riječ *Piran*, skočili su na noge, vikali razgovorno. Čulo se na među ostalimi posve razgovorno zastupnik N. Veniera: „Rispettate Pirano!“, zastupnik dra. Bennati: „Avete avuto quello che meritate!“ i zastupnik dra. Vergottini: „In altro paese vi avrebbero ucciso!“ Te riječi smo čuli. Zastupnik Spinić, nastavljaajući svoj govor, zahtjevao je glasn, da se riječi zastupnika dra. Vergottini-a zabijaju u zidove sjednice, pri tom jih opetovao talijanskim jezikom i upozorio na taj svoj zahtjev zastupnika c. kr. vlade.

Občinstvo na galeriji pljeskalo je na sve te uzklike i odobravalo jih s „bravo! bene!“, te imenito povladjivalo glasno dru. Vergottini-u s riječju „si, si!“

Presjednik nije radi toga opomenuo nijednoga govornika — vladin zastupnik je šutio!

U Poreču, dne 24. Janara 1896
Cosulich, Jenko, Kompar, Mandić, Spinić, dr. Stanger, dr. D. Trinajstić, dr. M. Trinajstić.

Pogled po svijetu.

Talijani u Africi. — Svaki čas očekuje se odlučna bitka. Menelik se krenuo naprijed te će doći do Adu, a Baratieri od Adaga Anissa povukao se za 25 kilometara natrag. Ovo micanje uslijedilo je iz strategičkih obzira. Sva Italija trepti od dana na dan, kad će doći osudna vijest.

Domaće vijesti

Dalmatinski Sabor. — I ovih dana najviše se raspravljalo o ovjerovljenju pojedinih zastupnika, pak je tom prigodom bilo debate radi izbornih presija. Neki izbori ovjerovljeni su odmah kao: spljetskih vanjskih općina, Makarske, zatim vrličko-kotarski, a ovaj bokoškog grada predan

je ovjerovitelnom odboru. Zatim su glasovali račun raznih zaklada, školski proračun i toliko drugih poslova. Izmegju ostalog dopitana je adovici Klaičevoj mirovina od 1200. florina. — Poznati ispravkom pravilnika prava su skućeni, da ne mogu učiniti nikakav predlog. Brzo će se sabor zatvoriti.

Dr. Ante Starčević. — Javlja nam iz Zagreba, da je zdravlje prvaka stranke prava u opasnom stanju, pak da bi svaki čas mogla nastati katastrofa. Sijedi bolesnik da očevito gine.

Biskup Strossmayer. — Ovaj drugi veliki rodoljub hrvatski nalazi se u najboljoj snazi Na 4. Februara navršio je upravo 81 godinu, krepak kao ptić.

Zadrani ne miruju. — Ovih dana ponovile su se opet velike demonstracije protiv hrvata i hrvatskim zastupnicima. Nekoliko zastupnika otišlo je, da se potuže namjesniku. Ovo stanje upravo je došlo do razgrdnja. Na drugom mjestu, na molbu naših zastupnika u Istri, donosimo izjavu, kako su bili napadnuti, kada su prolazili kroz Piran. Ali Zadrani imali bi se spomenuti, da nijesmo u Piranu i u Istri nego u Dalmaciji i da će o groznju većina hrvatskog naroda znat pribaviti zadovoljstiju za nanese uvrede njegovim zastupnicima. Neka gospoda talijanaši ne misle, da radi našeg razdora mogu takova šta poduzimati. Ovo je naša domaća stvar, ali naprama vanjskom neprijatelju, koji naše svetinje grdi, Hrvati se prestatu dijeliti u pravaše i narodnjake.

Zahvale. — Naša akad. društva zahvaljuju uredništvu svih listova, koji su im slali novine na po cijene ili besplatno.

Kako smo u prošlom broju javili, radi nečasnih pretplata, a velikih troškova — bez ichtje pomoći, ostavljeni sami sebi — bijasmo prisiljeni povisiti predbroju za 1 kr. u otpravištvu flor. 4: 50; za Dubrovnik s donošanjem u kuću, a za Austro-Ugarsku s poštom 5 flor.; za ostale zemlje flor. 4: 50 i pošt. troš. na godinu. Na po godinu razmjerno. — Predbrojci koji sada šalju pretplatu neka paze na ovu promjenu, koja vrijedi počam od g. 1896, a oni koji su je već poslali neka svojedobno namire ovu za njih neznatnu razliku, koja nama čini dosta.

Uprava „Crvene Hrvatske.“

Gradska Kronika.

Svečanost sv. Vlaha. — Lijepo vrijeme dovelo nam je ovaj put vanredno mnogo prijatelja iz okolnih mjesta, pak je svečanost uspjela kao malo kada. Barjaka je bila velika množina, a za svakim neobičan broj kićenog našeg seoskog svijeta. U stolnoj crkvi veliko mnoštvo svijeta, koje je religiozno pobožnošću osladilo pjevanje našega društva „Gundulić“, a nadgavje *Qui Tollis* pjevan od poznatog tenora g. Brešana i *motet*, što ga je sa osjećajem i potpunom intonacijom otpjevao mladi pravnik g. pl. Gheltaldi. Procesija ispala je veličanstveno, hoćeš radi careva vremena što je vladalo, pa li radi mnoštva i ljepote našeg naroda. Po podne obična *Tombula*. Ove godine prodalo se 6000 srećaka i po tome se može zaključiti, koliko je bilo puka. Ovaj put sv. Vlaho smilovao se na mladost. Prvu *tombulu* dobio je jedan gjak, drugu opet gjak klerik, a takogjer i *činkvnu* jedan učenik. *Terno* je bilo razdijeljeno u četvoricu. Poslije *tombule* glazbe otpratiše barjake po običaju. — U večer glazbeni *veljuni*. Malo se kad spominje da se u *Bačičevoj Dvorani* prodalo 400 ulaznica, u isto doba, kad ih je u *Teatru* bilo 600. Sve lože bijahu prepune gospodskoga svijeta, koje je došlo da se naučije ljerice, plesa i našijeh skladnijeh župljana. Stranci ne mogahu dosta, da nahlave njihov ples, njihovu bogatu nošnju, i junačku ljepotu. Uz to bilo je u teatru mnogo maškaranih parova, koji su plesali pod orhestrom. Zabave potrajahu sve do same zore, kad se naš zdvojni puk stao razilaziti svojim kućama. Uopće se može reći, da je ovogodišnja svečanost natkrilila sve ostale od nazad desetak godina.

Na svrhu priopćujemo ovdje prigodni *Sonet* u slavu svečanosti sv. Vlaha, koji je onaj dan osvanuo prilijepljen po gradskim zidovima, te je pobudio opću pozornost:

Stjeg se vije posred Dubrovnika
Opet ondje gdje se vio prije,
Još na njemu sjaje sveta slika
Uspomena dobe najmilije;

Kad Dubrovnik kroz desetak vika
Kud god sunca svojim žarom grije
Slavim stjegom božjeg ugostnika
Slavu svoju čestito razvije.

Što bi negda spominje se sada
Al Dubrovnik, sred svoje žalosti,
Opet tješi ova mila nada;

Da pod stjegom čestite prošlosti,
Pobjedit će svegi dok život bude,
Laski lude uz namjere hude.
Stari Dubrovčanin.

Lične vijesti. — U četvrtak prispio je ovdje iz Kotora presvj. kotorski biskup Uccellini.

Povratak zastupnika. — Kako čujemo, vraćaju se dubrovački zastupnici u srijedu parobrodom „Dubrovnikom“.

Novi Restaurant. — Hôtel Lacroma opet je otvorio svoj restaurant, koji je, kako vele, providjen dobrom kuharicom.

Ratna mornarica. — Prošlog četvrtka u večer prispjela je u Gruž oklopujača „Hum.“

Parobrod „Hungaria“ od 4 tek. odlazi iz Gruža put Rijeke na 10 ura u jutro, a ne na 10½ kao do sada.

Hrvatska Radnička Zadruga prireguje večeras u Bondinu Teatru svoju plesnu zabavu, na koju mogu pristupiti samo pozvanici. — Na dan sv. Vlaha držala je malu zabavu u svojim prostorijama, na koju je došlo mnogo gospode iz okolice, zatim radnici iz Hrvatske, koji rade na novom hotelu sa svojim tamburicama, koji su mnogo doprinjeli, da zabava ovako sjajno ispala.

Kragja. — U četvrtak neki radnik iz Banjeluke, rodom Magjar, pobjegao je nenadno iz Dubrovnika. Njegov stanar opazi zatim da mu je razlomljen ormar i da mu fali novaca, a M. Matičević s kojim je radio poginuo je sat s lancem. Sumnja je odmah pala na ovog radnika, pak je drž. odvjetništvo brzojavilo na bližnje parobrodarske postaje, da ga zaustave.

I uvijek s lažima! — Zadnji „D“. htio bi čini razumjet, da su festanjul gg. Negrini i Krekić imenovani od općinskog Upraviteljstva. Kako doznajemo, na toj sjednici nije bilo prisutno upravo polovina opć. prisjednika i to gg. Avosciani, Banaz i Vodnica. Prije toga iza odreke g. conte Luja Vojnovića, otišao je komešar g. Knego u drugoga festanjula g. Flori, da ga nagovori, da pošto nema druga neka se i on zahvali, što mu je pošlo za rukom. A kad tamo oni su našli ne jednoga nego dva druga i to Srba! Evo dokle dopire njihov eskluizizam i šovinizam, kad u ovoj maloj stvari oni, najmanja stranka u gradu, žele isključiti svakoga ko ne vjeruje — u Srbe sve i svuda.

Pohvalno. — Prigodom smrti gospogje Mare Rasborskji bi podijeljeno mjesnom dječijem zakloništu od Gosp. Mata Gjika kruna 8. —

Diskoras na Poljani.

Ivo. — E, Vlaho, gje si čovječe! Bona festa, u zdravlju i providenju! Isko sam te vas bužiji dan u Ponedjelnik, nikako te se si se bio zabio?

Vlaho. — Fala ti moj Ivo! Da ti svu istinu roćem, bio sam ti se iza mise rito doma, jerbo na dvoru prijatelji colla bona festa meni su očistili 2 krune. Znaš koja je, toka se napit, a Maslač ne razumije držat konte. U Nikoletića quasi i gore; on ti je kako demanijo: otkimo ti je peču karteluna, „Prodava se samo za gotovo.“

Ivo. — Dunge nijesi vidio prečesijun ni igro tombulu?

Vlaho. — Kako nijesam u mene s funjestre, a za tombulu pošla je ona moja praznika, za da jom se moć ismijati. Ma, nešto bi te čio pitat. Ti što si toliko fin, umjećeš mi dat razlog.

Ivo. — Nijesu moji meriti, nego vaši spiriti. Što?

Vlaho. — Zato gospodar Frano ide za prečesijunom gole glave. Meni g. je učinilo bolest gledat. Po onako tramuntani mogo je što i uhitit.

Ivo. — I meni je to upalo u oči, pak sam se informo i persvadeli su me, da tako ima bit, i da je urednik „Dubrovnika“ organizo gospara Frana, jerbo da je on našo jednu staru pergamentu, u kojoj govori da je *doge* ispod republike za prečesijunom svegi hođio gole glave.

Vlaho. — Po što ga ulazi *doge* s njime?

Ivo. — Tako ti duše, a nije on potestat? Jes, dunque? Što je prije bio *doge* to je sad on. Tako mu je spjego njegov vjerni Vlaho secondo il diritto internazionale.

Vlaho. — Pa što to ima čega činit o golom glavom?

Ivo. — Za kreanzu. Oni dan ima u gradu mnoštvo furstarije. Potestat ne može zafalit svakomu, zato drži klobuk u ruci što smijetka: dobri ste nam došli, sluga vaš!

Vlaho. — Sad sam te uhitio Bi li vragu došlo na pamet, ma ako je po starini tako bilo, evala mu bilo! Neka se konserva užanca. Gja što se trata starino on umije konservat.

Ivo. — Nego grubo su mu odvratili. On jedan perikula golom glavom, a oni se stavljaju od njega kako od lajskoga snijega.

Vlaho. — Kako što?

Ivo. — S jedne bande puco sam od smijeha, a s druge činio mi je kompasijun. Imaginaj se! Od sve feste, kako znaš, najbolji je poklonit oni kad barjaci odlazu doma, tad se dogju poklonit Sv. Vlahu, Biskupu, Čirkulu kako reprezentantu kraljevu i Potestatu kako gradu. Gospar Frano izišo na funjestru i čeka a svi barjaci mimonj kako da ga i nema! Razumješ li, sv?

Vlaho. — To mu je puk protestu zašto se dikjaro srb. Neka mu to bude lečion i njemu i svijem srbima,

da mi srbi nješto. On tako svake godine zapamti festu svetoga Vlaha. Ma mi smo se izrazgovarali, a mene čeka poso. Idem ti.
Ivo — I mene, i mene. Vlaho Bog s tobom I učini se vigjet.

Književnost.

Primili smo:

Majka u radu za Boga i Hrvatsku treće izdanje ove zlatne i neprocijenjive knjižice I. N. J. meršića u Grubišnom Polju u Hrvatskoj. Činjenica da je ova knjižica doprla do trećeg izdanja, najbolje ju preporučuje, a mi ne možemo nego nadodati par naših slabih riječi laskavim pohvalama naših velikana koji ju obasuse.

Praktična uputa za njemački jezik za svakoga. Priredio prof. Ferdo Miler. Cijena za I. i II. dio 1. flor. 80 novč. (s poštarinom).

Album grada Zagreba. Cijena 60 (s poštom 65) novčica.

Temeljne istine objave božje i razum vjeri i znosti poklanja I. Nep. Jemeršić, župnik Grubišnopolski. Cijena 40 (poštom 45) novč.

Milovanke. Pjesme i pripovijesti. Sastavio Ljudevit Varjačić. Cijena 40 (poštom 45) novč.

Tudjinke. Pjesme i pripovijesti. Pohrvatio Ljudevit Varjačić. Cijena 40 (poštom 45) novč.

Sve gornje knjižice izdala je kr. sveuč. knjižara Franje Suppana u Zagrebu.

Povjesno-umjetničke bilješke sa dalmatinskih ostrva. Priopćio Frano Radić. Sarajevo 1895. Zemaljska štamparija.

JAVNA ZAHVALA.

Pri golemoj nesreći, koja naš snagie prigodom smrti našeg nezaboravnog muža, odnosno oca, tasta i djeda

FRANA GANDINI

u nekoliko nam je od utjehe bilo veliko saučesće u našoj tuzi susjesta, znanaca i prijatelja, kako za vrijeme bolesti našeg milog pokojnika, tako i pri pogrebu svijem izjavljujemo našu vječitu zahvalnost. U prvom redu pak zahvaljujemo veleučenoj gospodi liječnicima Dr. J. Puljesi i dr. M. Wendziloviczu; zatim M. P. gosp. don. Stijepu Tomaševiću, koji mu je dijelio duševne utjehe i M. M. P. P. O. O. Franjevcima i svim mjesnim činovnicima te su pokojnika do vječnog počivališta dopratili. Još jednom svim ovim srdačna hvala.

Dubroynik, 7 Februara 1896.

Nike ud. Gandini
za se iza obitelj.

Kod Knjižare D. Pretnera u Dubrovniku, nalazi se na prodaji:

KORIZMENE PROPOVIJEDI

i besjede za različite svečanosti i prigode, O. Arkandjela
Kalića dubrovčanina

u-8 v., str. XVI-608, for. 3. 20.
sa poštarinom for. 3. 35.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

WEISSA

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Cijevčica za cigarete

(koje se napunjavu posebnim aparatom)

Perforé * La Siréne

Br. 2, 3 i 4

Kutija 18 novčica

30 kutija flor. 5. 40, poštom franko

LA COCARDE

Kutija 14 novčica

30 kutija flor. 4. 35, poštom franko

Papir za cigarete

Perforé * La Siréne

20 knjižica po 100 lista 30 nč.

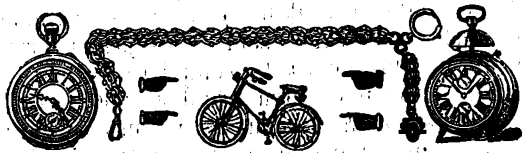
Clairon * Carneval

20 knjižica po 100 lista 27 nč.

šalje

TRGOVINA PAPIROM LEBAU
u ZADRU.

1-3

Fabrika satova J. Karecker u Linu

razašlje uz gotovo prave srebrne cil. Remontoir flor. 5. — Anker sa 2, 3 srebrna pokriva flor. 7. — teške tula satove flor. 12, zlatne ure od flor. 15 unapred. Budilice, viseće satove i lanu jeftinije no igdje. Takogjer najnovijih i najboljih vrsti bicikla. Za potanje obavijesti neka svak traži cijenik.

5-52.

BEČKO HRANIVO BRAŠNO

za djecu

F. GIACOMELLI

Fünfhaus, Robert Hamerlinggasse 1

— BEČ —

Nagrada
sa
zlatnom medaljom

Patent za
Austro-Ugarsku
i Italiju.

Priznata od prvih liječničkih auktoriteta i mnogobrojnih liječnika kao izvrsno hranivo sredstvo u naknadu majčina mlijeka. Upotrebljuje se najboljim uspjehom u mnogim nahodištima i u bionicama za djecu. Zaslužuje da ga svaka majka pokuša.

Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, ljekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske. Mali lončić 45 nč., veliki lončić 80 nč.

11-52

Šesira, Odijela i Crevalja, Najbolje vrsti uz jeftinu cijenu kupuje se kod

M. Mitrovića

svake vrsti galanterie, mirisa, šivaćih strojeva.

Otvorio se opet

RESTAURANT LACROMA

sa

izvrsnom kuhinjom!

Poviše gostionice je svratište. Sobe kao uvijek čiste.

Kupalište sa toplim i mrlim kupeljima.

Za tačnu poslugu jamči

Upravitelj Gostione.

1-3

Osjeuravajće društvo

„NEW-YORK“

Dokazi društvene mogućnosti:

Beč, 3 Januara 1896.

Uzajamnom društvu za osjeuravanje na život

„NEW-YORK“

u Beču (I. Graben, 8.)

Vi ste mi podmirili danas u gotovu iznos od 100.000 franaka (govorim) sto hiljada franaka u zlatu, osjeuranih na police br. 246160 i 246161 na život mog muža Gosp. Adolfa Fraenkela, chefa tvrtke u drvima „Sim. Fraenkel i sin“ i to šest nedjelja prije roka ugovorjena u pogodnima police bez ikakva odbitka kamata.

Radi lealnog Vašeg postupanja, što mi ga ukazaste prigodom ovog bolnog slučaja ne mogu utinit s manjeg, a da Vam ne izrazim moju naj-srdačniju zahvalu.

Pilježim s poštovanjem

Sidonia Fraenkel rogi. Popper.

Broj 85148.

biljeg.
50 nč.

Potvrđujem da gospogja Sidonia Fraenkel rogi. Popper, privatnica u Beču, od mene osobno roznata, metnula je u mojoj prisutnosti ovdje gore svoj potpis svojom vlastito rukom.

Beč, tri Januara 1896.

Taksa i Biljegovima
flor. 1:50

Dr. Mavro Reiner
c. k. Bilježnik.

2-4

Belgijskih kunića (kunjelja)

Najbolja rasa na svijetu, par može važiti do 30 funata. Prodajem od 3-4 mjeseca za 3 flor.; oplojene ženske i preko 10 mjeseca stare kuniće po 6 flor. — inclusive otprem. Da će doći zdravi jamčim. Max Pauly u Köflachu (Stajerska).

5-12

Kathreinerova

Aneippova slad-kava

je kao

primjesa k zrnatoj kavi

jedino zdravo

kavino pice.

Svagdje se doliva. — 1/4 Kl. 25 u.

Pozor! Poradi nevriednih patvorina, neka se pazi na izvorne omote sa imenom

Kathreiner

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svake subote. Cijena mu je unaprijed u *Opravništvu* lista na godinu flor. 4:50, na po godinu flor. 2:25; za *Dubrovnika* sa donosanjem u kuću, a za *Austro-Ugarsku*, *Bosnu Hercegovinu* s poštom: na godinu flor. 5, na po godinu flor. 2:50; za *inokentstvo* flor. 4:50 i poštarski troškovi.

Pojedini broji stoje 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništva.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Žalosno!

Susjedna Hercegovina — bolje govoreći: pravoslavni elemenat u njoj — imade na dnevnom redu škandal, koji je za naše prilike od velike socijalno-političke znamenitosti.

Evo što je u stvari. Kad je umro bogati trebinjski građanin i načelnik Čerović, srpske novine donesoše, kako je on u narodne i vjerske svrhe ostavio golemi dio, gotovo dvije trećine, svoga velikoga imanja. Onda su počeli hvalospjevi velikom srpskom rodoljubu, pozivom da se i drugi ugledaju u njegov primjer. Kako i što, ne znamo, nakon tri godine evo doznalo se, da je Čerovićeva oporuka bila krivotvorena. Sud je istraživao krivce. Za malo vremena zatvoren je sadašnji trebinjski podnačelnik, svekrva i udovica pokojnika i njegov brat, zatim neki drugi ugledni građani trebinjski, pak igumani Kristofor, Nikifor i Gerasim. Sve osobe odličnog socijalnog položaja, pak nije čudo što se toliko naš svijet zanima za ovim senzacionalnim događajem.

Mi se samome činu ne čudimo. Kada umire bogat čovjek, njegova blizina obično se zanima za pokojnikovom zadnjom voljom. Bude zlotvora koji je pogaze, uzdajući se u onu, da mrtvi ne govore. Bivalo je toga drugdje a i kod nas, pak je iskrivljivanje oporuka, mjenica ili sličnih papira postalo na žalost jedna ne rijetka stvar u novijoj kriminalistici. S toga i Čerovićev slučaj ne bi bio ništa izvanredna na ovome svijetu.

Ali ima druga po srijedi. Ovdje se ne pita što nego ko; pita se naime ko je počinio to sramotno djelo; ko je pogazio zadnju volju umirućeg božjeg stvora, vrhu njegovih zemaljskih dobara. Na ovo pitanje odgovor je upravo užasan.

Zašto to? upitaće nas čitaoci. Možda što tu ulaze redovnički prsti? Ili se zar toga i prije nije događalo? Ili zar svećenik nije čovjek, koji može pogriješiti kao i svaki drugi? Imate pravo, ama ne radi se ni o tome. Nije tu jedan čovjek, jedan obični prosti pop sa svojim manama i svjetovnim slabostima. Tu se radi o tri igumana, starješine trijuh manastira grčko-istočne crkve u Hercegovini. Ako pak pomislimo, da je kalugjer po sebi i po svom zvanju nešto iznad kreposti drugih ljudi, da je iguman biran između najboljih i najdostojnijih kalugjera i da to nije jedan iguman, nego njih trojica od najvažnijih manastira u Bosni i Hercegovini, onda tek možemo shvatiti od koliko je zamašaja ovaj, na prvi pogled prosti i obični, zločin.

Daleko od nas i sama pomisao, da gornje pretpostavke dalje slijedimo, pak da se upitamo: ako je ovaki skorup, kakvo je onda mljeko. Ne. Svako pravilo ima svoje iznimke, pak i u ovom slučaju vjerujemo, da je mljeko bilo bolje od skorupa. Pa koliko god je iznimka u teoriji i po samom svom nazivu rijetkost, mi je ovdje rado prihvaćamo. Naša namjera bila je, da kažemo nešto drugo, da se upitamo: koji moral daju puku slični pastijeri? Što će biti od onoga naroda u kome oni, koji sav svoj život posvećuju Bogu i kreposti, osviću najednom na optuženičkoj klupi kao prosti varalice i lopovi?

Na ovako pitanje težak odgovor, nedoglednih posljedica. Mi bi smo se htjeli na ovome za-

ustaviti, ali ne možemo. Ni ovaj slučaj nije osamljen ni u svojoj sadašnjosti. Malo dalje mi vidimo, ne više igumane, nego najviše crkvene, dostojanstvenike grčko-istočne vjere, patrijarhe i neke episkope, gdje ih isti njihovi vijernici sa svojim potpisom proglašuju lašcima, lupežima i falsifikatorima, pozivlju ih pred cijelim svijetom, da ih za ove uvrede tuže sudu... da im tamo mogu dokazati istinitost svojih riječi.

Ne iznosimo imena, jer i onako svak znađe o kome hoćemo da govorimo. Uz ovake prilike dakle, kako je moguće da napreduje narodni moral? Ako ovakijem ljudima ništa nije sveto, šta će biti sveto onijem, koje oni imaju poučavati i odgajati, te im svojim izgledom prednjačiti?

Ovo je pitanje već riješeno. Bilo jednog puka pravoslavne vjere po Srijemu, Banatu i Bačkoj, gdje se valja u blatu najgornjeg smrada. Pijanstvo, kragje, ubojstva, bludnost, ljenost na dnevnom su redu. Pak narodi propada, a na njegovo mjesto dolazi stranac. Pa kako se zlo širi brže od dobra, bolest je malo po malo zahvatila i katoličko pučanstvo u onijem krajevima, gdje živu pomiješani. O tom smo mi više puta govorili.

U Hercegovini, o kojoj se zaradi gornjih stvari ovim poglavito bavimo, opstoji još i danas u nekim krajevima običaj, koji dovoljno karakteriše stanje, u kome se nalaze naša braća pravoslavne vjere. Hrišćanin seljak (za izobraženje ne znamo) ako ima duge prste, običaje preko godine u svojoj parmeti učiniti mali bilanc, koliko je... prisvojio tugjega. Od aprosimativne vrijednosti što je nagje, on otkine jedan mali dio, pak ga u novcu ili u kakvom drugom daru prinese za svoje grijehe — na oltar. — Naravno ne govori za uzrok svoje zadužbine i seljak je onda uvjeren, da mu je pred Bogom sve prošteno što je uradio, samo se čuva od svjetovne vlasti, koja tako lako ne oprašta. Ova zadužbina zove se *kradačina*. Nije naša zadaća da se u dublje bavimo ovim pojavom. Konstatiramo samo kako je on najbolji dokaz, koji je u tome puku vjera, moral, poštenje sve izmiješano.

I doista! Velika većina prostog pravoslavnog naroda gore za brdom u svojoj neiskusnosti i dan danas shvaća za mnogo manji grijeh kragju, nego prestupak posti. Laž i kriva zakletva gotovo iscejavaju prama teškom grijehu mrsenja u posne dane! Mogli bi tomé navesti primjera, ali dosta će biti, da spomenemo, kako je ostroumlje naših Konavljana po narodnu persifiralo ovu manu prostog hrišćanskog elementa. U Konavlima se pripovijeda naime ovo: „Dočeka vlah (vlah nije uvredljiva riječ; ovako naš puk zove pravoslavne) bogata Turčina u klanu, da ga oguli. Turčin se bogme ne dao nego se pohrvati, dok ga vlah napokon ne osvoji i zakolje. U onome inadu i zoru razbijesnie se vlah, pa kad mu je mrtvu glavu skinuo, onda rovikne: — Ej Turčine majku ti, da ti se krvi napijem! — I obliže handžar sa koga je kapala još vruća čovječja krv! U to se sjeti da je baš onaj dan petak i velika post; padne na koljena i stane se bit pestima u prsi, da mu Bog prosti što je teško sagriješio, pak se krvlju omrsio i ne tegne gjavolju od šćara, nego ga svega preda za svoju dušu.“ Ovako pripovijeda naš narod.

Neće biti sve ovo ovako. Ali kada znamo neke presude i neke običaje, pa kada vidimo neke

gadne pojave, od kojih se nikada ne bi nadali, onda se naravno pitamo, a nije li sve to prepleteno nekim savezom? Gdje je dakle to veliko zlo, koje mora našu braću pravoslavne vjere?

Zlo leži u nemoralnosti, u krivu odgoju i pogrešnom shvaćanju ljudskoga poštenja, što se uvuklo u narod, kog u ničem drugom ne podučavaju nego da je *Srbini i srpske vjere*. Ovo je možda jedina nauka koju danas od svojih sveštenika prima prosti puk pravoslavni, te nije čudo što je tako zalutao. Zato su mu i u vjeri pojmovi pomiješani. On vjeruje i ljubi svoju vjeru, on bi za nju i poginuo. Ipak taj njegov fanatizam nije fanatizam vjerski. To je nekakav mixtum composi-tum klerikalizma, strančarstva, srpske politike, mržnje na druge vjere, osobito na katolike, i bizantinizma. Osobito bizantinizma. A sve skupa daje one tužne plodove, s kojim smo više puta prisiljeni baviti se.

Ali ostavimo puk i njegove zle navade. S glave riba smrdi. Pa tu imamo i drugu, valjda još goru pojavu. Na primjer onih naših igumana. Oni su zatvoreni radi krivotvorenja oporuke, da prisvoje bogastvo pok. Čerovića. I, što god parni-ča izvede, zna se već danas, da oni nijesu to učinili radi sebe. Prisvojeni novac bio je namijenjen čisto u srpske svrhe!

Sada mi imamo one neke naše lažliberalce, koji se koče u liberalizmu a ustrajaju srpske konfesionalne škole i koji viču na katoličke svećenike hrvatske narodnosti, što vrše svoja građanska i narodna prava, molimo ih neka vide i prisposobljavaju. Ako osuguju Hrvata popa zato što je svoj narod, čiji je sin, učio da bude dobar Hrvat; što bi i mali učiniti sa Srbima kalugjerima, koji se nijesu začali zlorabiti vjeru, čast i uzvišeno svoje poslanstvo kod umirućeg i koji su počinili gadni zločin kragje i prevare u srpske političke svrhe? Ali poštena srpska štampa na ovo mramorkom šuti.

Fanatizam pak, koji jednoga sveštenika dovodi do ovakovijeh djela, nije više patrijotizam. To je nešto gadnoga i živinskoga u sebi, su čim ne zapovijeda plemenita ljubav, već neka tajna mržnja. Čista ljubav za srpsku stvar ne može da ucka na gornje korake; samo strast i slijepa, iscrpiva mržnja i osveta mogu čovjeku ovako zaslijepiti oči. A nije se teško domisliti, što su časní srpski igumani tako žestoko mržjeli.

Uzamši sve ovo u obzir, mi ne možemo da osudimo njih i one koje su oni do sada predvodili i naučali. Mi ih nismo žalimo.

Iza saborisanja.

Kratko bijaše zasijedanje ovogodišnjeg sabora. Nakon kakvih petnaest dana raspravljanja zastupnici se povratih kući. Otvara se carevinsko vijeće pak se valjalo žuriti. Zadnji poslovi riješeni su dapače, kako se ono reče, a tamburo batent.

Mi ne znamo kako drugi misle o minulom saboru. Nas je nekako umorio i ako je bio ovako kratak. S nekom ravnodušnošću čitamo rasprave i sve ono što se tamo govorilo i pisalo. Kao da je bila zavlada neka apatija, pak ni same izjave pojedinih narodnjaka, koje su se ove godine kao nikad odlikovale vladinovačkim duhom, nijesu na

nas djelovale. Kao da smo im se više priučili! I zato kad bi nas ko pitao: kakav vam je dakle utisak učinio ovo saborsko zasjedanje, mi bismo odgovorili: nikakav! Progje nas neko čudno nislano čuvstvo, kad na nj pomislimo. Ono i nije bio sabor, nije bilo zasjedanje zastupnika slavne kraljevine. Mi ne znamo ni sami što je ono bilo.

Možda se mi ljuto varamo; naprotiv da je ovo najvažnije saborisanje što ga je Dalmacija ikada imala, ali zaludu kad se tako osjeća, a osjećaju se zapovijedati neda. Nešto je sve umrlo, ugaslo, a sami ne znamo što. Fali života, fali hrvatstva.

Da nije to posljedica prošlih izbora? Moguće i to. Evo na primjer toliko spominjani prof. Mrkušić, inače kad se s njime sastaneš čestita i prijateljska duša. Mi ne sumnjamo da je on Hrvat i to, po njegovu shvaćanju, dobar Hrvat. Pak se on može potrostručiti, može postati nasljednikom Pavlinovića u saboru, kô što ga je „naslijedio“ u kotaru. Može spasiti Dalmaciju. Zaludu! Nema onoga entuzijazma, onog žara. Jer mi znamo kako je bio izabran. Pa tako Katnić, koji je izabran s Pugliesijem, tako Vuković, tako Borelli, čiji su birači svoje glasove dijelili između njega i talijanaša Ghiglianovića, i dalje redom. A naš gospar Pero Čingrija, gdje govori Biankinu, da ako se c. k. kot. poglavar (notate bene: uvjerenjem talijanaš) zauzeo na Pelješcu za narodnjake, da je to učinio kaonoti za umjereniju stranku. Što bi Biankini htio, da je agitirao za nj?... Kako ti ovdje zgodno dolazi na pamet prizor iz stanovitog Sudermanova komada! A gospar Gajo Bulat, gdje u pozdravu na c. k. namjesnika slavi zasluge istog, pak se hvali kako svi zastupnici vrše uredno svoje dužnosti, *osim neke male iznimke!* Ta je iznimka Biankini. Zaboravilo se što je pisao g. P. Č. o stanovitijem kobnijem uplivima, koji upliv mi u Dubrovniku i u Boki teško čutimo. Bulatova nazdravica sve je desauvirala. Pa i — pak — mi smo naprama svemu tome ostali ravnodušni? Evo jesmo! Ovi nas pojavi umaraju.

Ovoga puta čuli smo dva nova govornika: Machieda i Šupuka. Machiedo je govorio talijanski. U četrdeset godina „rada i borbe na narodnom polju“ ovaj hrvatski zastupnik ni hrvatskoga jezika naučio nije. Kakvo je onda to hrvatstvo?

Vitez Šupuk napadao je pravaše. On je sklopio savez sa Srbima i izabrao dra. Puljezi, jerbo ga je bilo strah da pravaši ne izaberu talijanaše. U ovoj izjavi ima najmanje tri laži. Prva je da pravaši *nijesu* sklapali saveza sa talijanašima; druga je da talijanaš nije mogao bit nikako izabran, jer kako Šupuk govori, on je sa Srbima sklopio kompromis u zadnjem času poslije izbora biranih birača, a izmed ovih *nije* bilo talijanaša; treća je da on nije sklopio kompromis sa Srbima u zadnjem času, nego, kako je potvrdio Sava Bjelanović, *nekoliko mjeseca prije*, da se osigura proti eventualnoj pravaškoj pobjedi. Ima i četvrta laž, koja spada na narodnu stranku. Kad bi sve istina bila, *što nije*, da su pravaši htjeli izabrat autonomashe (koji nijesu imali u onom kotaru *nijednog* biranog birača) kako se to slaže, da je narodna stranka u Šibeniku toliko se zgražala nad tim tobožnjim izborom talijanaša, pak izabrala — Srbima, a u Zadarskom kotaru *ova ista stranka* proti pravašu Hrvat glasovala je... za talijanaša Ghiglianovića? Ko će dakle vjerovat u bojazan *bivšeg talijanaša* viteza Šupuka? To su lakardije i isprike, a istina je ovo: Narodna stranka, da ne prodre pravaš, birala je u Šibeniku srbima, a u Zadru talijanaša. Jer kad bi tamo i amo bio prodro barem po jedan pravaš, onda bi pravaši bili imali 4 zastupnika, t. j. oni bi mogli stavljati predloge za sjedinjenje, za civilnog namjesnika itd., a narodnoj stranci bilo je *nareggjeno*, da to ne dopusti i ona je poslušala.

Govorio je i vladin savjetnik Nardelli. On se je bavio stvarima Makarskim, pak je tvrdio da makarska općina nije bila raspuštena u izborne svrhe, nego radi nereda u redarstvu i upravi. Mi ćemo dopustiti, da je to zbilja tako i da je revni c. k. Kotarski Poglavar Blessich, poznat u nas radi afere sa hrvatskim grbovima i trobojnicama, zbilja našao tamo nereda, kako je to dokazivao gosp. Nardelli. Dobro. Ali onda povucimo posljedice od ovoga zaključka, pak se upitajmo: zar je općina Makarska *jedina* općina u Dalmaciji, u ko-

joj je bilo nereda? Zar nema i drugih? Ako nema skidamo kapu

i do crne klanjamo se zemlje; ali ako bude — što onda? A u tom poslu neka g. Nardelli ne pita nas, nego neko skoči u susjestvo općine raspuštene „radi nereda u upravi i redarstvu“, pa neka se tamo upita.

Ako pak g. Nardelli hoće svakako da i nas nešto pita, reći ćemo mu, da ima još jedna općina, koja uprkos velikijem dohotcima poreza i općinskih dobara, toliko godina nije plaćala svoje liječnike i činovnike; gdje su vijećnici radi nereda sami se zahvaljivali na svojoj časti; gdje je načelnik bio svrgnut; gdje su bili novi općinski izbori koji su jednoglasno ispali za stranku prava; pak ne samo da ta općina nije bila raspuštena, nego novo izabrano vijeće još ni danas nije ustoličeno, a staro je iznova rekonstruisano i svrgnuto načelnik narodnjak malo prije izbora opet uspostavljen u svojoj časti! Ova općina zove se Blatska. Evo dakle gosp. Nardellu mi odgovorismo imenom i potpuno potkrijepljenom tužbom. Ili ne... ne odgovaramo njemu, nego narodnoj stranci — koja se bori za sjedinjenje sa Hrvatskom! Jadnoga sjedinjenja!

Opazili smo uz to neko zbliženje između Srba i narodnjaka. Oni se ovoga puta, kô ni lani nijesu zadijevali, dapače gdje su mogli, išli su jedni drugim na ruku. Srbi su se bojali vrličkih i bokeških posala. Stari Pavo Kamenarović, nekad hrvatski prvak u Dobroti, a sada tašti hrvatski odrod i srpski zastupnik, pohitao je brzo u Zadar, da uredi neke posle u svom izboru. Narodnjaci su Srbima vratili milo za drago. Oni su ih poštediti i u Boki i u Vrlici, t. j. nijesu pisnuli ob onim izborima. Srbi pak svališe svu krivnju na pravaše i tako proti ludijem napadajima nekijeh Srba hrvatske narodnjake u Boki i Vrlici nije imao ko da brani nego... pravaš Biankini! Jedan dokaz više, da je pravaš, kad se radi o hrvatstvu proti dušmanima, ne pita za stranku nego za narodno ime.

A onda kao u svemu. Narodnjaci spljetski pokrenuše akciju proti Zadru radi demonstracija za sprovođa Klaićeva. Narodnjaci u Zadru ljute se na Spljećane da ih tako izlažu, jer da demonstracija bilo nije. Dr. Bulat pere ruke, jer da su čitavu stvar pokrenuli Borčić i Mangjer. Neuspjeh, konfuzija! Tako se dogodi kad se ozbiljne stvari neozbiljno začimaju.

Ovo megjutim iza kulisa, koje vrve još kojekakvim isticanjem. Borčiću se zamjera, da je on kriv, ako su odnošaji sa Biankinom ovako napeti; drugijem se prebacuje da ne rade ništa jer neće; trećijem jer ne umiju. Nezadovoljstvo meggju zastupnicim koji su narodu obećivali, da će mu vlada dati *mari e monti*, ako ne glasuje za pravaše. Sada valja obećanja ispuniti. Sam Mrkušić toliko pita, da mu ne bi bili dosta prihodi Česke. I drugi takogjer, jer se svaki obvezao.

Ali lako je obećivati, nego je teže ispunjati. A oni u Zadru čuju i ne čuju. Eto neprilika.

Kaos u načelnim pitanjima! Presjednik Milić priznaje talijanaše kao urogjeni elemenat, dr. Čingrija mu odgovara da to nije istina. Zori su svejedno Srbi i Hrvati; on, srpski književnik, a hrvatski političar, ljubi svakoga. I Vuković je Hrvat, ali *wild*, koji radi za materijalno i ekonomsko dobro svojijeh birača. Drugi o programima i ne govore. Ni za lijek mlađjih sila, punih poleta i idealâ. — Kaos u talijanaša koji ne znadu jesu li Talijani ili Autonomashe. Kaos u Srba, koji se pravdaju hoće li s talijanašim, ili s narodnjacin. A vrhu svega ovoga kaosa kraljuje presvijetli gospodin Pavić von Pfaufenthal, zadovoljan da je svoje visoko prepostavljene i ovaj put oslobodio onog škakljivog pitanja, koje se zove sjedinjenje sa Hrvatskom. Jerbo nije zgodan čas.

Ona dva pravaša u ovom metežu podnijeli su se kako su bolje mogli. Vršili su svoju dužnost. U zadnje Biankini stavio je upit na presjednika, da se potakne pitanje sjedinjenja. Presjednik mu je odgovorio da predlog nije poduprt od dovoljnog broja zastupnika (ako se ne sjećate za to je bio preinačen i pravilnik), te nije ni došao na raspravu.

Tako je svršilo ovogodišnje saborsko zasjedanje kraljevine Dalmacije, jedno od najsumornijih

što ih doživismo. Je li ono predteča putrefacije, ili novog života? Ko zna? Nas samo boli što smo oko njega istrošili ovoliko vremena i papira

Dubrovnik, 14 Februara.

Kako naši čitatelji razabiru, ne uplićasmo se u pravaški spor u Zagrebu i time se držasmo za ključaka dalmatinskih pravaša. U svoje doba, kad je razdor puknuo, rekli smo čisto i iskreno, što mislimo o istupu dra. Starčevića, dra. Franka i družine, koji istup mi još ne vidimo opravdanim, što nadalje o Folnegovićevoj izjavi i o nekim drugim stvarima u stranci prava.

Iza toga stari klub stranke prava stupio je u dogovore s našijem urednikom, da mu predade svoj list u ruke uz veoma povoljne novčane uvjete. Naš urednik bio je zato pošao u Zagreb, da vidi bolje kako stvar stoji. Tamo se sastao i porazgovarao sa gospodom raznog mišljenja i nije primio lista. Kazao je da sve njegove simpatije naginju na onu stranu, biva na stranu gdje su, između ostalih, barun Rukavina, dr. Žerjavić, dr. Boroša, Grga Tuškan, David Starčević, dr. Brlić, dr. Banjavčić, dr. Potočnjak i drugi, ali da ostati neće, jer je uvjeren da neće moći doprinijeti slozi i jedinstvu državnopravnih elemenata u Banovinu, onako kako bi on od srca želio. I vratio se na svoje staro mjesto. Drugo ništa!

To je dakle ona „tajna misija“ urednika „Crvene Hrvatske“ u Zagreb, na koju su njeki, u ovo doba razdora, toli znatiželjni.

List je zatim ponugjen nar. zastupniku i učenom pravniku dr. Ivanu Ružiću, koji se je primio uredništva organa staroga kluba stranke prava.

Od onda do danas stvar između novoga i staroga kluba nije se još izravnila, a Bog zna da hoće li. Koliko više motrimo ovaj nesretni razdor, toliko više dolazimo do uvjerenja, da mu je mati pusta *osobnost*. Strast je kod mnogih prevladala. Navlastito se to može kazati za stanovitu stranu. Neka gospoda u Zagrebu i odviše su angažirana u borbi. Oni kan da ne vide, da mnogo njihovo ponašanje izazivlje uprav protivno od onog, što bi oni htjeli polučiti i da bi se njihov pisanju čovjek morao smijati, da ne plače nad ovoj nesretnoj kobi, koja ne škodi samoj stranci prava. Neka dakle budu znati, da ljudi nijesu čuci, da im se može pridavat što hoćeš, te da mnogi umiju čitat i između redaka. Neka znadu još i to: da čovjeku koji svojom glavom misli — a tih je u nas dosta — ne imponuje nikakvo ime, nikakva fraza. On traži dokaza i razloga.

I onda još nešto. Kad uzimlju pero u ruku, da se prepiraju, neka se spomenu, da su do juče s onim ljudima na protivnoj strani sjedali za istom trpezom, da su se uzajamno hvalili i kadili, pak tako zavoli mnogoga od nas na skrajnim granicama domovine, koji nije imao prilike iz bližega motriti stvar. Jer oni postupajuć inače, ne ubijaju samo sebe: oni demorališu narod. I zato neki gadni i pogrdni izrazi morali bi izostati. (Mi govorimo, a ne imenujemo, a oni na koje se odnosi, s jedne, eventualno s druge strane, razumjeće i sami).

Ovo pravašima. I obzorašima imali bi nešto kazati. Oni se u ovoj prepirci drže dosta rezervirano, samo što kad kad bace malo ulja u vatru. Oni po svoj prilici misle, da će se pravaškom neslogom ojačati njihova stranka. Ali se ljuto varaju. Obzoraška stranka neće se tim ojačati, jer ona nema uopće solidnu i stabilnu bazu, a njezini ljudi nemaju hrabrosti, da izagju pred narod sa svojim pravim programom, na komu bi ipak nekoga vruga mogli koristiti. Ovako samo mute još više pojmove, a uz to potporujuć pravaški razdor, ne pomažu sebe nego narodnu stranku.

Ovoliko cijenismo da će biti dobro, ako se reče, ne namjeravajuć pritom nipošto — barem za sada — zalaziti dublje u zagrebačke razmirice.

Naši dopisi.

Kotor, 12 Februara.

Pišu iz Kotora „Dubrovniku“, da je presv. Uccellini na Tripun dan pozvao u svoj dvor svu „Mrnaricu“, da ih počasti i da im je tom prigodom držao „čisto politički govor“ itd. — Mi otvoreno kažemo, da je ovo prosta *laž* i izmišljotina,

koju je kadra izmisliti i javno tiskati samo pre-prednost poštenih „Srba.“ Istina je, da je kod presv. biskupa bila „Mrnarica“ i da joj je presvijetli izrekao govor, kojim im je kaono ti pravi duhovni otac svojim duhovnim sinovima podao neke savjete, ali je opetujemo laž, da je držao „čisto politički govor“ kako kaže „Dubrovnik.“ Tu nije bilo ni spomena o *nikakvoj* politici. Da je ovo ovako a ne kako piše „Dubr.“ *pozivljemo* se na poštenje sve „Mrnarice.“ — Vrijeme bi bilo gospodo „Srbi“, da prestanete goniti ovim zanatom. Sve ste nam pogazili, sve izružili; pustite te nam barem crkvnog glavaru u miru. Inače i mi ćemo očepiti. *Boznati* su nam dobro neki savjeti, neki govori, njeka preporučivanja, njeka molakanja, neki tajni sastanci, njeka dopisivanja i njeka putovanja. Ako mučimo — mučimo radi sjedinā do-tičnika.

Kotor, 12 Februara.

„Dubrovnik“ br. 6 donosi, da su se ovdje združili katolici i hrišćani „pod zastavom mira, sloge i ljubavi ovog do sad nesretnog grada, i ustanovili izborni odbor pod imenom *Gradski odbor*, koji će raditi pomoću Božijom i Sv. Tripuna, da jednom dogje kraj *pašovanja* sadašnje općinske uprave....“ Laž je da su se združili katolici i hrišćani. Istina je, da su svi hrišćani u jedno, a šnjima *legaši*, kruhoborci i Ivo Giunio, i da su ovi učinili izborni odbor, ali ne „Gradski odbor“ već „*Unione cittadina*“ na svoju vječnu sramotu. Odboru „Unione cittadina“ presjednik je glavom Dr. Kvekvić a potpresjednik Ivo Giunio. I ovaj je *dični* odbor podnio uroke na općinu i na poglavarstvo sve — sve — na *talijanskom* jeziku. Pozivljemo sve redom kotorske „Srbe“, te ljubitelje svog materinskog jezika, neka ovo zanijeću. Sram ih bilo! Nu, nu, na diku im srpsku bilo, kao što im je i na diku, da su bili na ples „*Lege nazionale*“ kako zadnji „*Il Dalmata*“ potvrguje. Pfui! — U toliko nek se naši drže složno pod svetim geslom „sve za vjeru i za domovinu“ pak ćemo se ogle-dati. Složno junacka braćo, rodoljubi Škaljara, Špi-ljara, Bogdašića, Lepetana i Tivta. Složno, pak nam je pobjeda sigurna, kako pravica zahtjeva. Živili! —

Pogled po svijetu.

Iz Bugarske dolazi nenadnijeh vijesti. Mali knez Boris prelazi na pravoslavnu vjeru i car Nikola II. čestitao je Ferdinandu na ovoj odluci i poslao je svoga zastupnika na obred prelaza. Pa-pa je radi ovog čina veoma ržalošćen, a Bugari veseli. Braća Rusi pokazuju ovom prigodom svo-ju veliku antipatiju naprama katolicima. Čini se da Borisovim prelazom na pravoslavlje predstoji izmirenje Bugarske sa Rusijom i Turskom. Mini-star presjednik Stoilov bio je primljen od Sultana.

Talijani u Africi. — Ima nekoliko dana, što nema nikakve vijesti iz Abissinije. Vladina censura ništa ne propušta. Baratieri je prešno zapitao drugih 12.000 vojnika, koje će mu vla-da poslati. Očekuje se glavna bitka.

U Srbiji radikali napaštaju pasivno politiku, te žele doći na vladu. Sad će opet početi velike stranačke prepirke, koje se bijahu utažile.

Španjolska na čudu. — Ustanak na Kubi Bog zna kad će biti ugušen, a na istoku se pojavlja novi pokret oslobogjenja na otocim Filipini. Japan podupire Filipinske ustaše, nadajući se da bi mu ovi otoci mogli pripasti.

Domaće vijesti

Dalmatinski sabor. — Zadnjih sjedni-ca radilo se na vrat na nos, da se poslovi dospiju prije nego se sastane car. vijeće: Primljeni su prororačuni i popunjen Zemaljski Odbor. Bijaju ponovo izabrani dr. Ivčević Vranković i Simić, a na četvrto mjesto iz kurije gradova biran je prof. Božo Korlaet profesur preparandije u Du-brovniku i zastupnik sinjski, inače čovjek ozbiljan i radišan. Kako čujemo Vranković će uzet Klai-ćev referat pokr. financijalne uprave, a Korlaet onaj pokr. školstva.

U zaključnom govoru dr. Bulat pozdravio je zastupnike, pak je zasijedanje svršilo trokrat-nim „Živio!“ Njeg. Veličanstvu.

Zdravlje dra Starčevića krenulo je ma-lo na bolje. Ovih dana učinjena mu je treća ope-

racija, koja mu je malo oblaškala, ali ipak vrlo je slab.

Folnegovićeva izjava. — U jednom od zadnjih brojeva „Hrv. Domovine“ čitamo pismo nar. zast. g. Frana Folnegovića, na presvj. bar. Rukavinu, u kojem ovaj izjavlja, da pošto se stran-ku toliko napada radi njega, on istupa iz kluba stranke prava. — Tim povodom veli, da je on istina nazad koju godinu dolazio u doticaj s frama-sunima, da ih proučava, ali da on nije framason i da nije član nikakve framansunske lože.

Čudnovato. — „Bosanska Vila“ svetkuje desetgodišnjicu. Srpsko društvo „Sloga“ prireguje zabavu u njezinu korist. „Dubrovnik“ javljajuć to, daje razumjeti kako valja podupirati ovaj list radi srpstva, koje se u Bosni nemilo progoni. A pet redaka prije toga donosi, da će na zabavi u korist „B. V.“ udarati i c. i kr. vojnička muzika. Zai-sta čudno!

Na saborske govore. — Javljaju nam iz Konavala: U raspravi o našim izborim rekao je gosp. Dr. Pero Čingrija, da su pravaški popovi u Konavlima predvodili narod u borbu sa crkvenijem barjacima. Dr. Pugliesi je na to nadostavio „s kri-žima.“ Ni jedno ni drugo nije istina.

Nova Čitaonica. — Na 12 Februara otvo-rila se Hrvatska Čitaonica u Pagu. Bilo sretno i po narod korisno!

Odgovor „Jedinstva.“ — U zadnjem bro-ju „Jedinstvo“ odgovara na naš članak o sabor-skim sjednicam, načinom za nj neobično umjere-nim. Glavno naše pitanje, kako može stranku ko-ja traži sjedinjenje sa Hrvatskom podupirati au-strijska vlada „Jedinstvo“ je propustilo. Na drugo nas je zlo shvatilo. Tako na pr. nijesmo se mi tu-žili što sabor neda, da i jedan sami zastupnik mo-že postavljat predlog, nego smo konstatirali kako narodna stranka, sveisto kao i vladinovi u Bano-vini, za izbora svim se srestvima služila, da u sa-bor ne dogje toliki broj pravaša, da mogu posta-viti jedan predlog na pr. onaj o aneksiji ili o ci-vilnom namjesniku. — Ako je nadalje naravno — kako opaža pisac „Jedinstva“ — da su se za iz-bora sve tri stranke, narodna, srpska i autonomaš-ka instinktivno složile proti pravašima, „jer je o-na proti svima“, nije bilo naravno da hrvatska-na-rodna stranka za to proti pravašim podupire hr-vatskog protivnika. — „Jedinstvo“ nadalje piše: „Nije istina da smo birali Srbe i Talijanaše; ili ako jest neka nam se reče kad i kako.“ U Šibe-niku dra. Pugliesi, a u Zadru dra. Ghiglianovicha. Ako ovaj zadnji nije prodro, tome su „krivi“ pra-vaši i neposlušnost biogragjanskih birača. Ako na svrhu korčulanski poglavar nije ovako radio za narodnjake u gradu, može li nam pisac „Jedi-nstva“ reći, da nije radio u vanjskim općinam?

Srbi i Hrvati. — Ovako se zove brošuri-ca, koju smo primili iz Kotora. Pisac joj je Alm Omladinski. Za ocjenu njezinu reći ćemo samo to, da je pisac jedan od najžešćih srpskih agitatora u Boki i takav Srbin, da je iz mržnje na Hrvate na zadnjem plesu „*Lege*“ u Kotoru upravljao kvadriljama. Ovim kazasmo i sadržaj brošure.

Odlikovanje. — Pišu nam iz Kotora 12 Februara: Vijest da je Knjaz Nikola I. odlikovao Dauilovim redom III. stepena našeg vrijednog drž. odvjetnika g. E. Colombani razveselila je sve ovdašnje Hrvate, jer nam na čast služi, da i strane dr-žavne pripoznavaju zasluge naših ljudi.

Zubar g. Ivan Stjepović Dabrović biće u Kotoru na 26 Februara.

* * *

Primamo i priopćujemo:

Gospodi predbrojnici „Prava“.

Na mnoge upite hoće li i nadalje „Pravo“ izlaziti, čast nam je javiti, da radi skorog odlas-ka urednikova iz Dubrovnika prestadosmo izdava-ti list.

Molimo svu onu gospodu, koja nam nijesu još poslala pretplatu, da to još kroz tek. mjesec učine. (Gradski predbrojnici 80 novč., vanjski 90 novč.)

Gospoda predplatnici, koja su nam bili po-slali predplatu za pō ili cijelu godinu, primiti će natrag onoliko, koliko im pripada.

Novci neka se šalju na adresu: Gjuro Ra-šica — Dubrovnik.

14. Februara 1896.

Uredništvo i Administracija „Prava“.

Gradska Kronika.

Lične vijesti. — U srijedu stigoše s „Du-brovnikom“ gg. A. Zunda nadnazornik pošta i br-

zjava i P. Afrić nadupravitelj. Isti dan proslife-diše put Kotora, otkle sve vratiše u četvrtak. Još borave u gradu.

Istim parobrodom povratili se nar. zastupni-ci čas. dr. Čingrija i Milić. Ovaj zadnji odmah je preuzeo ured. — Zastupnik Dubrovnika g. Vlaho vit. DeGiulli nije sudjelovao ovome zasijedanju sabora, jer je od nekoliko vremena bolestan.

Sobot u biskupa. — Naš presvj. biskup priredio je u nedjelju sobot pievačim hrv. pjev. Druš. „*Gundulić*“, koji su se onako valjano iska-zali za crkvenijeh svečanosti. Na sobot je pozvao i Upravu društva.

Napoleon Nonković. † — U nedjelju umro je od duge i teške bolesti Napoleon Nonković tajnik mjesnog c. k. kot. poglavarstva u 55. godini ži-vota. Pokojnik je bio dobar čovjek. Pokoj mu duši!

Pohvalno. — Prigodom smrti g. N. Non-kovića mjesni poštarski činovnici darovaše mješte vijenca 35 kruna Javnoj Dobrotvornosti.

Parobrod „Thebe“ pruge Trst-Carigrad nasukao se u ponedjelnik blizu Orebića. Zato nam je pošt jedan dan zakasnila. Sutra dan oslobodi-še ga pomoću drugih parobroda. Nije bilo štete.

Prašina — Kroz vas ovaj mjesec dana što traje lijepo vrijeme vijala se na Pilama kud kočije pro-laze velika prašina, da uprav nije bilo moguće prolaziti. Općina nije polijevala put kako je bila njezina dužnost. I „D.“ se tužio na prašinu, a zaboravio je, da je u opć. sjednici o proračunu vijeće usvojilo predlog dra. Matijeveća, da se svo-ta za polijevanje puta povisi na 200 god. flor., koji se imaju upotrebiti ne u stanovite mjesece, nego uvijek kad je velika potreba. Znadu Pilari je li ovaj mjesec potreba, a Srbi predlažu troško-ve, koje onda ne upotrebljuju kad treba, pak se još tuže na prašinu! Ala mudrosti! . . .

Za izgled. — Makaranin gosp. dr. Pavis-sich, koji je prije stanovao u Dubrovniku, rado se sjeća iz Gorice, gdje se sad nalazi ovoga grada. I ovih dana poslao je preko g. Vicka Adamovića gradu na dar pun sanduk svakovrsnijeh knjiga (u-kupno 28 komada) za gradsku biblioteku. Hvala mu!

Nijemština. — Opazismo na sprovodu pok. g. Nonkovića, da mu je kot. Poglavarstvo poslalo vijenac sa njemačkim natpisom k. k. Bezirkhaupt-mannschafta. U Dubrovniku! . . .

Pokladne zabave. — Naša mlada „Hrvat-ska Radnička Zadruga“ baš se iskazala. U subo-tu u veče dala je u Bondinu Teatru sjajnu ples-nu zabavu koja je najveličanstvenije ispala. Opa-zili smo na plesu oko 70 djevojčica, u krasnim toaletama, zatim mnoštvo mladića radnika, stude-nata i druge gospode. Gotovo svi palci bijahu pu-ni, a teatar sjajno rasvijetljen. Udarala je prigod-na harmonija naporede sa vrlim tamburašima, če-stitom našom braćom radnicima iz posestrime Hr-vatske, koji amo rade i koji su svojim tamburi-cama svakoga uznijeli. Hvala im! Mir, sklad i do-bra volja vladahu tijekom cijele zabave a plesalo se do 5 ura u jutro. Na ponoć bila je večera u kazališnoj restauraciji, koja je bila dupkom puna. Tu se pjevalo hrvatskih pjesama, napijalo i vese-lilo. Svak je otišao kući zadovoljan uspjehom na-šijeh skladnih radnika i odbora koji se zauzeo, da zabava što sjajnije ispane.

U nedjelju u Teatru bio je *veljun*, koji je dobro ispao. U četvrtak pretili takogjer. Večeras je ples u vojnika, a sutra opet *veljuni*. U utornik biće u teatru sjajni *veljun-paré* za koji se čine velike priprave.

Književnost.

Oglas — Potpisani namjerava izdati djelo pod na-slovom „*Pomirbeni Genij*“, u kojem će govoriti o postan-ku, raskolu, uztrajnosti i današnjem stanju tako rečenijeh istočnih crkava. — Djelo imati će izvor iz Sv. Pisma, Sv. Tomasa Akvinskog, Hergeuröther-a, katoličkih, grč-kih i ruskijeh pisaca.

Cilj ovome djelu biti će, po genijalnom napatku Sv. Otca Pape Lea XIII, u smislu apostolskijeh poslanica „*Praeclara gratulationis*“ i „*Orientalium dignitas Ecclesi-arum*“, dokazati sporazumak i puteskoće spajanja reče-nijeh crkava sa rimo-katoličkom — Cijena knjizi biti će dvije krune. — Ona P. N. Gospoda, koja žele imati na-značenu knjigu, nek se obrate pismeno potpisanomu, da može čim prije dat urediti jedan dovoljni broj istisaka. Gruz, 3/II 1896.

Dum Pero Sardelčić
župnik.

Primili smo:
Canti Russi versioni italiane ristampate dal „Pen-siero Slavo.“ Trieste Tipografia Augusto Levi 1896. Ele-gantan svezak biranijeh ruskijeh pjesama. Prevoditelj se ne potpisuje, ali kako čujemo, nije niko drugi nego po-znati talijanski književnik Domenico Ciampoli.

Prigodom smrti gosp. Napoleona Nonkovića bi udi-jeljeno na uhar siromaha od časne obitelji Illich kruna 2; od gospogje Marije ud. Raffanelli kr. 2; od gosp. Dragu-tina prof. Žagar kr. 2; od gosp. Činovnika Poštarskih i Br-zojavnih kr. 35

Povjerenstvo Javne Dobrotvornosti.

JAVNA ZAHVALA.

Svijem prijateljima koji su nastojali da nas utješe prigodom smrti našeg milog pokojnika su-
pruga, oca i brata

IVA GJIVANOVIĆA

izrazujemo najsrdačniju zahvalnost. Zahvaljujemo napose Presvjetlomu i Preoštovanomu Pragos-
podinu dr. Josipu Marčeliću biskupu koji nas je
je u nevolji znatno utješio. Zahvaljujemo časnoj
gošpodi liječnicima Dr. Mišetiću i Dr. Partsch-u,
koji su svaku brigu uložili, da krutoj smrti otmu
pokojnika. Zahvaljujemo poštovanim Dum Ivu Fer-
ranti i Dum Jakovu Vukičeviću, koji su ga u nje-
govoj bolesti često tješili. Srdačno zahvaljujemo
mnogopoštovanomu Dum Antunu Maffioli, zatim
čatnim obitelji Dr. Mata pl. Zamagne, Miha Ze-
ca i Miće Medara koji su nam u našoj nevolji pri-
ruci bili. Napokon harni smo Ravnateljstvu mje-
snog Sjemeništa, koje je poslalo na sprovod neko-
ličinu klerika, zatim M. M. P. P. Ocima Franjev-
cima, M. M. P. P. Ocima Dominikancima, gospodi
trgovcima i bratstvima, koji su pokojnika do stu-
dene ploče dopratili.

Dubrovnik dne 8/2 96

Ucvljena supruga

Made ud. Gjivanović

za se, za sinove i za svu rodbinu.

Broj 2201.

Oglas dražbe.

Kod c. k. Ureda za odkupu duhana u Gružu
ima se zgraditi jedno skladište, za gradnju kojeg
je pak poduvjetno previšnje odobrenje, i to uz
trošak petdeset jedne tisuće trista i petdeset i
devet fiorinta i sedamnaest novčića /: 51.359
f. 17 n. :/

Za da bi se pak osigurala predaja za ta-
kovu gradnju otvara se ovim natječaj sveobćoj
konkurenciji a to do dana 29 Februara 1896.

Za obližnje podatke obratit se je kod c. k.
Glavnog ravnateljstva režije duhana u Beču IX.
Waisenhausgasse N: 1, kod c. k. ureda odkupe
duhana u Gružu, kod c. k. Ravnateljstva financije
u Trstu i kod c. c. k. k. financijska kotarska
ravnateljstva Zadra, Spljeta i Dubrovnika.

U Beču 29 Siečnja 1896.

Kempf.

Kod Knjižare D. Pretnera u Dubrov-
niku, nalazi se na prodaji:

KORIZMENE PROPOVIJEDI

i besjede za različite svečano-
sti i prigode, O. Arkandjela
Kalića dubrovčanina

u-8 v., str. XVI-608, for. 3. 20.
sa poštarinom for. 3. 35.

Phoenix-Pomada
nagrada na izložbi za zdra-
vstvo i njegovanje bolesnika
u Stuttgartu g. 1890; polje-
ničkim svjedočbama i hiljada-
ma zahvala priznata kao jedi-
no opstojće djelujuće, neško-
dljivo sredstvo, da gospoda i
gospogje dobiju bujne i pune
vlasi i da se zapriječi otpa-
danje kose; mladići mogu s
njom odmah uzgojiti jake br-
ke. Garantirao za uspjeh i
za neškodljivost. Lončić 80

novč., poštom ili poduzećem 90. novč.
K. Hoppe, Beč, XIV. Zinkgasse 22.

15 KOMADA FIOR. 5:75

ISTINA!

Nenatkriljiva je moja
Austrija-Collection
koja sastoji iz 15 nakita
SAMO ZA FIOR. 5:75

Jedna zlatna fačotura Re-
montoir sa tačno reguliranim
stroje (36 sati) i emailovanim
brojevima. Pokrivala krasno
zrezana ne mogu se razli-
kovati od pravoga zlata i ne
gube sjaj!

Za tačnost, ove ure dajem
trogodišnju pismenu garan-
ciju.

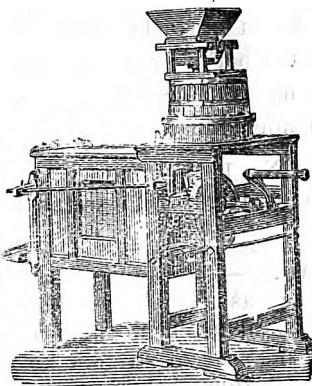
- 1 imit. zlat. lanac.
- 2 kom. puca za manšet posl.
- 1 krasni broš.
- 3 kom. puca za prsi imit. zlt.
- 1 Patent-puca za oberlien.
- 1 fina igla za kravate.

- 1 vrećicu za uru.
- 1 žepno ogledalo u etuis.
- 1 Iglu.
- 2 Zl. imit. prstena sa imit.
briljantim i rubrinim.

svih ovih 15 krasnih predmeta **fior. 5:75.**

zajedno sa urom vrijede samo
Salje se pouzecem, komu se ne dopada vraće novac
tvrika satova:

Alfred Fischer, Wien I., Adlergasse Br. 12.
1-12

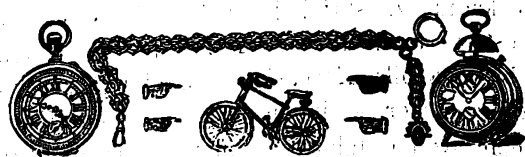
Najbolje i najjefti- nije SKLADIŠTE

zasve poljodjelske Stro-
jeve i sprave — Štrcalj-
ke svake vrsti — Kotače
— Šivaće strojeve —
Strojeve za pranje i su-
šenje — Patent. ručne
mline — Tijeskovne —
Štrcaljke za peronos-
poru — Pumpe za vino
— Motore na paru ili
petrolej

AUGUST KOLB, Tvornica strojeva

BEČ, II/7 Passetistrasse Br. 29-31.

Traže se solidni zastupnici.

Fabrika satova J. Karecker u Lincu

razašlje uz gotovo prava srehrne cil. Remontoir
fior. 5. — Anker sa 2. 3. srebrna pokriva fior. 7.
— teške tula satove fior. 12, zlatne ure od fior.
15 unapred. Rudilice, viseće satovo i lanu jeftinije
no igdje. Takogjer najnovijih i najboljih vrsti bicik-
kla. Za potanje obavijesti neka svak traži cijenik.
6-52.

Kamel-havelocko 9 f. sa ogr-
licom 13 fior. Zimske kaba-
nice (najbolje) fior. 16. (naj-
bolje) Loden-odjela fior. 16
u svim bojama uvijek zališno
kod *Jakoba Rothbergera*
c. i k. Dvorskog dobavlja-
ča u Beču I. Stéphanplatz
Br. 9. Svakidan otvoreno do
ponoća.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se naj-
bolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

WEISSA

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Svaka Hrvatica mora da se
predplati na

Parišku Modu

Jedini hrvatskim jezikom pisani modni
žurnal na slavenskom jugu.

Ciena je „Pariškoj Modi“:

- na cielu godinu . . . 4 for.
- na pol godine . . . 2 „
- na četvrt godine . . 1 „

Predplatu prima:

KNJIŽARA LAV. HARTMANA (KUGLI I DEUTSCH)

Zagreb, Ilica.

2-10

Najljepši, najveći, najinteresantniji
i najjeftiniji hrvatski ilustrirani list,
koji je vriedan da resi dom svake
hrvatske obitelji jest:

DOM I SVIET

Ciena mu je:

- na cielu godinu . . . 6 for. — nč.
- na pol godine . . . 3 „ — „
- na četvrt godine . . . 1 „ 50 „

Sa šaljivim listom „Zvekanom“ 50 nč.
više za svaku četvrt.
Predplatu prima:

CHINA SERRAVALLO PUNA ŽELJEZA

neophodno potrebna slabim i onim koji se oporavljaju
podražuje tek — jača živce — preporagja krv

Srebrne kolajne:

XI. Liječnički kongres Rim 1894, IV. tal. kongres kemije i farmacije
Napulj 1894.

Zlatne kolajne:

Megjunarodne izložbe Mleci 1894, Kiel 1894, Amsterdam 1894, Berlin 1895.

Preko 300 liječničkih svjedočba.

Toplo preporučeno od prvih liječnika kao: dvorskog savjet. prof.
dr. Braun, dvor. savjet. dr. Drasche, prof. dr. barun Kraft-Ebing, prof.
dr. Monti, prof. dr. pl. Mosetig-Moorhof, prof. dr. Neusser, prof. dr.
Schauta, prof. dr. Weinlechner itd. itd.

Ovaj izvrzni okrepiljujući lijek daje se vrlo lako i djeti i gospogjama
radi svog izvrznog teka.

LIJEKARNICA SERRAVALLO TRST.

Prodaje se u Dubrovniku fior. 1: 10 novč. flaša od 1 litre
2 fior. flaša od 1 litre.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svake subote. Cijena mu je unaprijed u *Opravništvu lista*: na godinu flor. 4:50, na polu godine flor. 2:25; za *Dubrovnik sa dopunjenjem u kću*, a za *Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu s poštom*: na godinu flor. 5, na polu godine flor. 2:50; sa *inosemstvo* flor. 4:50 i poštarski troškovi.

Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Prekrštenje Borisa.

Vas svijet piše sada o prekrštenju Borisa. Mogu i Hrvati. I oni će valjda u ovoj stvari imati neko svoje stanovište.

Iznajprije ne radi se o „prekrštenju“ maloga kneza, kako svijet pogrešno shvaća. Grčko-istočna crkva smatra krštenim, koli katolika, toli protestanta, makar ih krstili njihovim obredom, svejedno kao što crkva katolička ne krsti više pravoslavnog, koji se katoliči. Krštenje Borisa bilo je dakle priznato i valjano, samo su se nadostavili njeki obredi i izjave u temeljnim člancima, u kojim se razlikuje grčko-istočna od katoličke vjere.

Ovom činu knez Ferdinand žrtvovao je mir svoje porodice. Bio je prije u Rimu, da ishodi od pape dozvolu za prelaz svoga sina na pravoslavlje. Ako je to pitao, pitao je nešto što papa ne može dozvoliti i kad bi dozvolio ne bi više mogao biti glava katoličke crkve. Drugi hoće da je on išao moliti papu, da ga ne izopći kad bi eventualno svoga sinu prenio u pravoslavlje. Ni na to se papa nije obavezao. Možda princ Ferdinand neće biti formalno eskomuniciran, ali katolik koji svoje dijete daje drugoj religiji, crkva ga nekako po sebi izopćenim smatra. I zato je nuncij nadbiskup Menini zabranio moliti za kneza u svim katoličkim crkvama bugarskim.

I s druge strane teška je knezu Ferdinandu. Svome tastu vojvodi od Parme dao je bio pošteću riječ, da će djecu odgojiti u katoličkoj vjeri. Riječ je prekršena. Žena mu je na to uzela mlađega sina Ćirila, pak je otišla iz Bugarske svojoj materi. Govori se da će zatražiti rastavu braka, a po katoličkoj crkvi mogla bi je u ovom slučaju odmah dobiti. Mora da je bilo potresnih prizora prije nego li se mlada kneginja odlučila, da se odijeli od svoga muža i od prvorogjenoga sina!

Pa zašto se sve to dogodilo? Zar je knez Ferdinand uvjeren o prednosti pravoslavne vjere? Ne, jer inače on bi je prvi bio prihvatio. Ali dok on svoga sina tamo šalje, ostaje ipak katolik. Uzroci su dakle čisto zemaljski, državni. „Državni razlozi“ nagnuše Ferdinanda Koburga, da pogazi svoju riječ, savijest i uvjerenje.

Bugarski narod, s malom iznimkom, pripada pravoslavnoj vjeri. Bugari su dakle vruće želili, da im i vladar bude istoj vjeri pripadao. Oni su to želili i rado imali, ali nijesu stajali pravoslavlje kao *conditio sine qua non* vladanja u Bugarskoj. Battenberg bio im je veoma mio knez. Kad se morao odreći prijestolja, sva je Bugarska žalila za pobjednikom Slivnice. A ipak Battenberg nije bio hrišćanin. Ferdinanda Koburga izabrao je bugarski narod kroz svoje sobranje. Rusija ga nije htjela priznati, pak su se bugarski prijatelji Rusije prama njemu hladno držali. Da je Rusija promijenila svoje ponašanje, pak se s knezom izmirila bili bi mu se bacili pred noge, kao što to sada čine. Govorilo se da je Koburg uzurpator i kreatora Stambulova, koji je falsifikovao javno mnijenje. Dobro, ali kad je Stambulov pao, došla je na vladu njem sasvim protivna stranka, pak je i ona bila uz Koburga. Po tome sudeći, njegova di-

nastija među Bugarima nema načelnih protivnika. A Ferdinand je Koburg katolik. Oženio se s katolikinjom i svakome je bilo milo, premda su Bugari znali za uvjete, što mu ih je stavio vojvoda od Parme. Kad se rodio Boris bilo je slave i veselja. A ipak Boris je kršten od katoličkog sveštenika u katoličkoj crkvi.

Kako se vidi, sasvim je da bi Bugarima bilo milije, da im je knez njihove vjere, oni su se znali sprijateljiti i sa protivnim, samo da Bugarska bude veća i sretnija. Bugari su u tom bili dosta liberalni. Oni dakle nijesu glavni uzrok koji je nagnuo Ferdinanda, da poriče sina. On je to učinio u prvom redu radi Rusije.

Rusija nije nikada htjela pripoznati Ferdinanda Koburga. Ona je svoje agente iz Bugarske opozvala, pak je za više godina mala podunavska kneževina bila stavljena na preteške kušnje. Kroz cijelo to vrijeme Rusija je vodila veliku akciju proti Bugarskoj u Sofiji, u Carigradu i po evropskim dvorovima. Više puta knez Ferdinand pokušao je da se s Petrogradom izmiri i uvijek zaludu. Koburgi za Romanove nijesu eksistirali. Ferdinand se zavadio sa onim koji ga je doveo na bugarsko prijestolje, sa Stambulovom; promijenio je vladu; pomilovao je zatočene prijatelje Rusije; slao je deputacije na poklone, koje od cara nijesu bile primljene; odalečio se od trojnoga saveza; udario je u rusofilsku politiku. Sve zaludu! Iz Petrograda poručivahu, da su njima Bugari braća i da će se rado izmiriti, ali nikada s njihovim knezom, prostim uzurpatorom, kojeg Rusija neće nikada priznati bugarskim vladarom!

Koburg se dosjetio gdje zec leži, pak je dao prenijeti svoga sina na pravoslavnu vjeru.

Rusija je nato odmah promijenila svoju politiku! Car je brzojavno čestitao Ferdinandu na *patrijotičnom* koraku i primio mu se sinu za kuma. Posebno odaslanstvo došlo je iz Rusije, da ga zastupa kod obreda. Veliko veselje u cijeloj Rusiji! Bugarski knez nije više uzurpator; on je najzakonitiji vladar na svijetu. Onim časom čim je javio o prelazu sina na pravoslavlje, uputio se ruski diplomatski agenat u Sofiju i stari su odnošaji ponovo uspostavljeni. Što je bilo, zaboravilo se!

I Bugari se vesele, ali ne toliko radi prekrštenja Borisa. Njima je u prvom redu bilo stalo do toga, da se izmire sa Rusijom koja im je mogla dosta štete nanijeti. To su polučili, pak su sada zadovoljni.

Ne možemo tajiti, ovi zadnji dogadjaji bacaju na Rusiju vrlo nepovoljno svjetlo. Mi smo iz početka misljeli, da se Rusija protivi Koburgu kao Nijemcu. Sada vidimo, da ga ona nije htjela kao katolika. Ako je bio uzurpatorom, je li on to prestao čim je svoga sina prenio u pravoslavlje? Ako juče nije zaslužio prijateljstva Rusije, kad joj se nudio za pokornog saveznika, kako ga je mogao zaslužiti danas, kad je svome djetetu oduzeo vjeru otaca njegovih? Na žalost jest! I po tom jasno je, da Rusiju u ovom poslu nijesu vodili nikakvi narodno-politički, već čisto vjersko-politički motivi i da je njezina politika s vjerom tako spojena, da jedno od drugoga nije moguće razdijeliti.

Ova žalosna i po sve Slavene, koji ne pripadaju pravoslavju, veoma nepovoljna činjenica

veli nam, da se braća Rusi, usprkos velikoga napretka u zadnje doba, nijesu otresli svoga vjerskog fanatizma. Ona nam kaže, da će Rusi, ne samo kao pravoslavni, nego i kao Rusi, jednoga pravoslavnoga Nijemca uvijek pretpostaviti katoliku Slavenu. Ako je tako, onda mi Hrvati, koji smo velikom većinom katolici, nemamo da im vele zavidimo, al ni da se mnogo od njih nadamo. Izrecimo ovu doduše žalosnu, ali istinitu konkluziju iz zadnjih prizora u Bugarskoj. Tu se više ne pita: koje li si narodnosti i kojim jezikom govoriš. Pita si: koje si vjere. Riječ da je brat mio koje vjere bio, postaje tim prazna fraza.

Ovako je od vjeka bilo i kod naše braće Srba, koji su se razmetali svojijem liberalizmom ondje gdje je trebalo predobiti katolike na svoju stranu, a inače pravijem Srbinom ne priznaju nego onoga koji se krsti su tri prsta. Čini se dakle da je pravoslavnim to nekako u krvi. A i mora tako biti kad se vjera mješa sa narodnošću, kad opstoji nekakva *srpska*, bugarska i ruska vjera i crkva.

Mi se toj nauci ni malo ne divimo. Alternativa: odreci se ili vjere ili narodnosti, u sebi je divlja i mračna. Ona dovodi u sukob dva najsvetija čuvstva čovječanstva, religijozno i patrijotično osvjedočenje. Gadan li bi bio život ljudskoga društva kad bi jedno porije čuvstvo drugo ubijalo! Hrvati smo jer Hrvati, a ne jer katolici. Hrvati smo kad se rodimo, a onda još nijesmo katolici. Hrvati nam bijahu stari naši tamo za Karpatim, stotine godina prije nego su znali, što to znači kršćanin. Slaveni smo jer smo Hrvati. Pa kako bi to bilo ne primati nas za braću, ne poznati nas Hrvatima i Slatenima, zato jer smo katoličke vjere! Zato jer nas većina vjeruje da je glava kršćanske vjere nasljednik sv. Petra u Rimu, a ne ruski car! Ne smatrat nas braćom po rodu, nas koji s druge strane, po plemenu i rasi, daleko smo bliži Rusu Nikoli II., nego li Talijanu Lavu XIII! Do toga dovodi ruska politika, koja se ovih dana odigrava u Bugarskoj!

Mi se nijesmo čudili, da braća Bugari vladare koje su svojim priznali, žele imati u onoj vjeri, koju ispovijeda ogromna većina naroda. To je nešto drugo, a drugo je kada Rusi radi vjere progone jednu dinastiju i radi vjere praštaju joj sve ono, su čim su joj do juče predbacivali. Ovaka velika vjerska intolerancija ne može uroditi dobrim plodom po slavensku uzajamnost. Jer to bi braća Rusi imali dobro na um uzeti, da ako su Slaveni po broju pretežito pravoslavni, po plemenima oni su većinom katolici. A prelaz Borisa otkrio je mnogo retrogradnu stranicu ruske duše. Javno i štetno! Nadamo se da će sloboda i prosvjeta rastjerati ove nelijepo pojave u bratskoga nam ruskoga naroda.

Pisma iz Boke.

Kotor, 18. Februara. — Uredništvo srpskog „Dubrovnik“ u 7. br. piše doslovce: „g. Pavo Kamenarović pripovijedao nam je pravom indignacijom o posljednjem činu biskupa Uccellini i o tužbama koje je on (Pavo K.) u Zadru učinio protiv takog bogumrskog (ništa manje!) djelovanja.“ — Ovaj službeni *komunika* „Dubr.“ uredništva po-

tresao je našim redovima. Iznebušio nas je svijeh. Umirenja našeg radi, molimo sl. uredništvo „Dubrovnika“ da javi, o kojem je to posljednjem činu presv. biskupa „pravom indignacijom“ propovijedao vrli zastupnik Pavo Kamenarović, i koje je to tužbe i kome on (glavom Pavo K.) u Zadru učinio. Bit ćemo mu harni.

Kotor, 19. Februara. — I opet proti katoličkom našem sjemeništu! Nema ni pet mjeseca, da se otvorilo, a već je tri put bez uzroka bilo napadnuto od protivnika. Zadnji put, na svačije čudo, javno u saboru, kroz usta liberalnog Dra. Kvekvica. Srbinu Kvekvicu prohtjelo se, pri ovjervljenju zastupnika bokeških gradova, proti našem sjemeništu, ispucati jednu srpsku *lumbardu*, koje je žrtva bio on glavom. Neznajući naime kako pobiti govor zastupnika Biankina, Dr. R. Kvekvic htio je *lažima* (nek nam se dopusti izraz) prikriti istine od Biankina navedene. Između više laži, Kvekvic je rekao, da katolički sjemenišтари „ne pozdravljaju“ (dakle i sad!) hrišćanskog episkopa. Biankini se jedini obazreo na ovo i smeo je Kvekvicu. Dr. Kvekvic kaonoti srpska delija ispravlja se i veli, da katol. sjemenišтари „nijesu pozdravljali“ (dakle prošlo vrijeme!) episkopa i da su pače za to bili kažnjeni od svojih starješina. Prvo veli, da ne pozdravljaju, pak da nijesu pozdravljali. A mi velimo, da je oboje laž. Otvoreno kažemo, javno, da je Dr. Radoslav Kvekvic, potpresjednik dalm. sabora, zastupnik hrišćanskih veleposrednika, budući kotorski načelnik, a sad rodoljubni *avvocato in Cattaro* i predsjednik izbornog odbora „Unione cittadina“ rekao naprosto jednu laž, izrekavši ovu nesmotrenu i himbenu potvoru na katoličke sjemeništare. Katolički sjemenišтари pozdravljaju episkopa. Samo jednom jedan ga nije nehotice pozdravio, i zato je bio kažnjen od starješina zatvorom. Ovo je ovako. Ako je Kvekvic bio što čuo, imao se tačno uvjeriti, a ne poslužiti se lažima i to *onako*, u saboru. Sramotno je! — Do sad smo drugčije mnijenje imali o Dr. Kvekvicu, a sad se uvjerismo, da je i on kô i svi ostali njegovi jednomišljenici. — Ovom prigodom izazvani, pitamo: koliko hrišćanskih gimnazijalaca ne pozdravlja kat. biskupa, pače *ostentativno* prolaze ispred njega klobukom na glavi? Mi za ovo nijesmo pera umočili niti tužbe ikakove dijeli. A oni? Oni i u saboru — bez temelja! — Kad smo izazvani pozivljemo školsku vlast nek unapred zapriječi slične škandale, kao i njeka noćna izazivna pjevanja i sastajanja, kojih su *kapurioni* oni, koje je radi srpske propagande otjerala dubrovačka gimnazija. Razumijemo se!

Kotor, 15. Februara. — Na Tripunovo osvanula je na plokati Sv. Tripuna njeka tobožnja „Molitva Sv. Tripunu“, skroz uvrijedljiva sadržaja proti poštovanoj glavi katolika u Boki. Srećom bila je po starijoj odredbi odmah snimljena; — inače moglo je lako biti bruke. I onog svečanog dana prohtjelo im se je bilo provokacije — još onakove — praviti! U našem zadnjem izvješću nit slova vam ne javismo ob ovom. Mišljasmô, da je bolje premućati. Nu na naše i svačije čudo, zadnji srpsko — pravoslavni „Dubrovnik“ br. 6. donosi u javnost tu „Molitvu Sv. Tripunu“ i bezobraznošću, koja ga resi, pečata, da ona „nije uvredljiva ni po samoga pastira, za koga se veli, da Sv. Tripun izmoli u Boga, da ga obrati (oho!) na onu stazu sa koje će, kako mu to i u dužnost spada, propovjedati mir, ljubav i slogu. Ali na žalost, to je od njega daleko.“ Dosloce ovako uredništvo „Dubrovnika.“ Mi ovo prenosimo, e da čitaoci uvide, kako piše srpski „Dubrovnik“ o katoličkom biskupu Boke.

Kotor, 16. Februara. — Srpsko-talijanaška „Unione Cittadina“ neprestano radi. Lega ne miruje. Samo su prvaci malo na mucu radi općinskih časti. Srbi hoće Načelnikom dra. Kvekvicu prvim prisjednikom Gjunia, dok Legaši vole Gjunia načelnikom. Proti Gjunia je i Zanuttini zaradi nekijeh starijeh grijeha, a mi predlažemo, za „mir, ljubav i slogu“ Unione Cittadina, da se stvar pošlje na riješenje *zadnjoj istanci* (onoj kamo naši srbi obično šalju svoje raspre) i kako ova odredi neka bude svak zadovoljan. — Suviše su se zavladili oko tajničkog mjesta! Ima ih 4 koji se za to kolju i svaki ima svoje protektore. Ovo dok

je još zec u šumi, a što će biti ako dogje na ražanj!

Naravno da Kotorški Hrvati nijesu ostali dužni onijem koji su vriježjali čelik-Hrvata biskupa Uccellini. Na ustuk spomenute nakazne „molitve“ osvanula je na 9 ov. mjeseca kad se je „Mornarica“ drugi put okupila druga pjesmica, koje će se bokeški hrišćani (i za to srbi) za dugo sjećati. „Mir, sloga i ljubav!“ Oni propovijedaju mir, slogu i ljubav, oni koji su nesnošljivosti, spletkama i denuncijama razrušili mir naše slavne Boke! Sad se hoćete miriti, kad smo vas upoznali ko ste i što ste! E pa dobro, mi na mir pristajemo. Pri-grlite opet hrvatsko ime, kome ste se iznevjerili; razvijte iznova one stare hrvatske trobojnice koje ste na vašijem kućama prije razvijali, kanite se novoskovanog srpstva i mir je gotov. Inače dosta je vašeg bizantinizma i previjanja oko „mira, sloge i ljubavi.“ Razumijemo se!

Boka, 17. Februara. — Pročitali smo, g. uredniče, u 5 br. vašeg cijenjenog lista uvodni članak *Isbori u Kotoru*. Drago nam je bilo čuti da ste i vi osudili ponašanje negdašnjeg našeg Iva Giunia. Niko mu nije odobrio njegovo odmetništvo, neka je on htio tobožnjim pravaštvom pokriti svoje svrhe. Sada dopustite, da Vam i ja nešto javim o nečuvenom agitiranju protiv nas Hrvata i Kotorške općine. U tom se osobito ističu hrišćanski popovi, koji oblijeću pragove nekih autonomaša, moleći ih i zaklinjući, da za njih glasuju, jer je srpstvo u opasnosti. Ovo oblijećanje hrišćanskih popova zgadilo je mnoge poštene autonomaše katolike, takô da je jedan od njih istjerao nekog popa iz svoje kuće. Hrišćanski popovi koji su vjerom svoje stado za srpstvo osigurali, mogu sad agitirati oko katolika, da i njih pridobiju, a kad naši na to reagiraju, onda se po srpskim listovima diže urnebesna vika. Mi bi, po njima, imali sjesti, pa gledati šta njihovi popovi rade! Lete uz to pisma i denuncije, neke parobrodom u Zadar, a neke diljencom prek Cetinja. Zna se ko ih sastavlja, ali ćemo obojicu prešutiti radi njihovi sjedina. Gadno! I to se brojite me-gju pastire i zagovaratelje sloge!

Što ne mogu popovi i njihovi stariji molbama, prijetnjom i . . . pismima, to nekad naš Giunio uz Kvekvicu kuša obećanjim. Navalili na naše seljake iz Bogdašića, zovu ih doma, i obećavaju. Nebojte se braćo! Držite se vi čestitoga Filipa Lukovića i drugih kremenjaka. Ivo Giunio bio je i u Lepetane nadajući se, da će ih služeći se svojim tobožnjim pravaštvom, prevariti, al su mu odgovorili kako treba. Evala im! Tako valja sa onijem, koji je ostavio svoju vojsku, pa uskočio u protivni tabor, protiv koga je do juče vojevao. To nije pošteno. Takove ne štuj ni stari ni novi prijatelji.

Hrvat Bokelj.

Kotor, 19. Februara. Kad je „Lega Nazionale“ dala ples u Kotoru, čist prihod bio je namijenjen školama Lega, za *potalijančenje naše djece*. Srbi iz mržnje na Hrvate podupiru ovo društvo. Evo vam imena onih Srba, koji su bili na plesu u korist Lega Nazionale. Neka ih potomstvo slavi! 1) Petar Ramadanović, crnogorski agent, sa obitelji 2) Ilija Ramadanović sa sinom. 3) Braća Stefanović sa zaručnicama. 4) Stevo Radivović sa sinovima i kćeri. 5) Kosto Kulisić profesor. 6) Savo Krišto pučki učitelj. 7) Milan Šušić. 8) Braća Čirković. 9) Špiro Jovanović. 10) Braća Stojković. 11) Jovo Jovanović zlatar. 12) profesor Petrović Njeguš. 13) Ilija Čučak. 14) Nikola Jovanović. 15) Dr. Aleksandar Mitrović veliki srpski publicista ili ti po našu piskaralo. 16) Ilija Živanović učitelj. 17) Cijelo srpsko sveštenstvo u Kotoru. 18) Filip Gjurović. 19) Marko Mijašković. 20) Nikola Bjeladinović. 21) Bogdan Kalugjerović. 22) Stefo Gjurović. 23) Leso Živaljević sa sinom i kćeri. 24) Jovan Sundečić. 25) Obitelj zastupnika Kvekvica. 26) Mato Marasović. 27) Jovo Jakšić profesor, sa obitelji. 28) Gjuro Miletić. 29) Luka Kamenarović. 30) Božo Kamenarović. 31) Obitelj Vukasović. 32) Obitelj Mršulja. 33) Danijel Baldić. 34) Špiro Baldić. 35) Petar Petrović Njeguš. 36) Jovo Kadija. 37) Obitelj Protića. 38) Gjuro Žutkić sa sinovima i kćerama.

Biću koga još ispustio, ili pogrešno naveo,

premda mi isti Legaši za ove kazivahu. Evo dakle ko je začinio Lega! „Braća“ Srbi, a da ko! Samo neka je proti Hrvatima! Ovo na znanje našijem prijateljima u Dalmaciji, pa neka po ovome činu sude kolika je srpska mržnja za sve što se diči imenom Hrvatskim!

Iz Boke, 20. Februara. — Upitajte srpske piskarale što ga imadu proti biskupu našem? Zato jerbo kao pravi Hrvat ne krije se nego otvoreno ispovjeda svoju narodnost. Ta što bi drugo i bio kad je sin slavnoga Dubrovnika, pa kao pravi Dubrovčanin valja da je Hrvat, ko što su bili svi veliki Dubrovčani. Evala mu! Nego kako bi bilo da se mi stanemo osvrutati na biskupa Petranovića, koji je jedan od najvećih srpskih agitatora u Boku Kotoru i to ne otvoren, da kaže svoje osvjedočenje, nego pušta druge, a on radi ispod vode. Znamo mi, znamo. A neka se čuvaju oni na koje on svoj upliv ulaže, bili oni u Boki ili van Boke, bili muškoga ili ženskoga spola, jer bismo mogli jednom izać s dokazima na srijedu. U toliko poručujemo srpskijem piskaralima: ostavite se odličnog i čestitog našeg biskupa, jer bismo mogli udarit u druge diple. Zub za zub, oko za oko!

Matica Hrvatska.

(Dopis iz Banovine).

Konačno evo nam darova našeg mezimčeta, koje je toliko priraslo u srce svakoga Hrvata, koji ma ikoliko mari za ono što nosi ime hrvatsko, evo nam toli teško očekivanih knjiga naše Matice. — Prošla su doduše ona vremena iza pada apsolutizma, koja su uza sav biljeg ustavnosti bila skoro tako pogibeljna kamo i apsolutizam sam, kad su rodoljubi hrvatski nalazili još jedini svoj spas i opstanak narodni u što jačoj kulturi, pak nastojali da kulturne stečevine budu što stalnije i valjanije; prošla su doduše ta vremena, al nam ne ostaviše žugjena ploda mukotrpnih djela i težnja tadanjih ljudi, koji su istinskom ljubavi pregnuli da koriste domovini. Neizvjesne političke prilike, upađanje javnosti sad u krug vlade bečke sada u dohvrat Pešte, a preslaba samosvijest, učiniše da inteligencija nije bila u stanju da učini za narod ono što bi morala, t. j. ona nije znala da se postavi na stanovište čistoga hrvatstva, a za to je stajala od naroda nekako na strani, ne brineći se dovoljno za nj, a za to ni ovaj nije oćutio, da još ko god ima, koji se žrtvuje za domovinu. Otale tolike slabe sveze megu pukom i inteligencijom u Hrvatskoj sve do najnovijeg doba; naravno da je tom kriva dosta i jugoslavenska ideja, koja nije tražila oslonu u samom narodu, nego u nekoj idealnoj inteligenciji južnih Slavena, koje megu tim nije ni bilo. — Tek misao i progna stranke prava takva je da se u njima mora računati s narodom, jer je oboje iz njega samoga i njegove prošlosti izvagnjeno, pak je naravno bez njega neizvedivo. — Tek u novije doba stalo se dakle na svaki način računati s narodom, i hvala Bogu sva novija književnost kreće tim smierom. Jedina Matica Hrvatska zasiže dublje u tu nedavnu prošlost ne samo imenom hrvatskim, nego i izrazitim smjerom hrvatstva u kulturi, i za to je ona danas vez megu srcima svih Hrvata, a otale joj ona moć i snaga koja već samim svojim imenom stiče kuda god stupi, jer ona zastupa narod hrvatski. — Svojim izdanjima ona pokazuje koje su danas potrebe srednje naobrazbe u Hrvatskoj, ona pokazuje što može da uradi srednji kulturni stališ u Hrvatskoj a pogledaš li niz izdanih knjiga, pak porediš kako izdanja napreduju po sadržini, predmetu i vanjštini, vidit ćeš ujedno kako raste naobrazba u Hrvatskoj. Ona će budućem piscu hrvatske kulturne povjesti pokazati i snagu duha hrvatske inteligencije, jer ipak bez ićije pomoći evo privatno društvo može da i u današnjim žalosnim prilikama izdade po 10 knjiga, većinom originalnih. Velim žalosne prilike, jer prije godinu dvije, dok se je radilo o slozi hrvatstva, bio je duh silno ojačao, što se najbolje opažalo u bujnijoj književnosti. Nesretne sadanje političke prilike koje zahlađiše s onih mjesta, s kojih bi upravo trebala da dogje i moralna i materijalna pomoć, razlogom su da koješta zapnije. — Naročito djeluju one i na našu

i tako lako uspavljivu i mamurnu inteligenciju, naročito službenu, koja je usljed svog ovisnog položaja, slabog temelja u nekim gragjanskim vrlinama, koje su neophodno nužne svakom narodu, a usljed toga nalazi i napredovanje književnosti zapreka, ako već ne materijalnih, a ono svakako moralnih, koje nastaju s nehajstva.

Srećom ovo nehajstvo ne ulazi u odbor Matice, gdje se sastaju množevi raznih smjerova u javnom životu, ali ušavši u sjednice zaborave na dnevne zadjevice kano pravednik koji zaboravi uvrede bližnjih ušavši u hram božji. Hvala im za patriotski rad! Povjest će im to zlatnim slovima zabilježiti u zaslugu, kao što i mi danas. Samo ovakvom zajedničkom i složnom radu odbora ima se pripisati neprestano napredovanje Matice Hrvatske, koja jaka u sebi samoj, može da pretrpi časovit nazadak javnoga života, koji bi inače šteto djelovao po njen nazvitak. — No kao što do sada već više puta, tako ističem sada, da bi Matica Hrvatska morala proširiti kolo svojih radnika, koje je svegjer preusko. Kad Šrepel ne bi trošio svoje vrijeme i na izdavanje Bogovičevih, kao prije Turgenjevlevih djela, mogao bi on mjesto toga što drugoga i korisnijeg da učini, što bi odgovaralo više njegovim sposobnostima. — To je mana odbora, koje bi se valjalo otestiti.

Toliko o općenitom, a sada na pojedinosti. Mala statistika Matice iz lanjske i preklanjske godine neće škoditi. Do lani imala je Matica 354 povjerenika u 338 mjesta, razasutih po svim hrvatskim zemljama i podosta u tugini. Članova bilo je 11.295, za 1295 više nego li prekolane. Knjige, 9 ih na broj, tiskale su se krasno i ukusno bez prigovora, a u njima ima do 4 zemljovida i 97 slika. Dohodak iznosio je 39.350 flor. a izdatak 31.453. Glavnica sadanja iznosi 70.640 flor. a kuća vrijedi 90.000 flor., te je unijela čistih 3.913 flor. Članova ima u Banovini 7.393, u Dalmaciji 1.959, u Bosni 1000, u Istri 427, u Slavoniji 267, Austr. 106 it.d. Iznenađiti će svakoga Hrvata jamačno velik broj članova iz Bosne, koja će, pogje li tako dalje, doskora natkriliti samu Dalmaciju. Znači li to nazadak probugjene i razmjerne slobodnije Dalmacije, u kojoj ima 400.000 Hrvata, prema 550/o (muhamedanaca 350/o, katolika 200/o) onih od ono 1.430.000 st. koji ne mrze bar hrvatstvo. A kakve su žalosne prilike tamo u mnogoćem! Neka dakle razmišljaju o tome oni, kojih se tiče. Utješljivo je što i broj članova iz Slovenskih zemalja vidljivo raste.

Ali što ne zadovoljuje očekivanja, jest inteligencija po gradovima. Dok su se jedni baš upregli da podadu što više članova, drugi se pokazaše do sdvojnosti nehajima. Dok Dubrovnik ima 202 člana, Rijeka 244, Osijek 312, Gospić 132, Karlovac 294, Sarajevo 191, Spljet 342, Varaždin 226, Vinkovci 102, Zadar 272, Zagreb 1036, to imaju neki gradovi malo članova, zaostaju pače za najdrogjenijim gradovima u Istri, i najsiromašnijim gradovima hrvatskog Primorja. Tako n. p. slavni Brod na Savi samo 61, Šibenik 55, Trogir 30, slovom trideset. Ta ima sela malih, koja dade više nego koji o dovih trijuh gradova.

Pogled po svijetu.

Namjesnikom za Češku imenovan je grof Coudenhove, dosadašnji presjednik Šleske. On je još mlad čovjek (37 god.) a pozna dobro češki.

Izborna reforma grofa Badeni neće naći protivnika; čini se dapače da će biti primljena jednoglasno. Tako će Dalmacija dobiti 2 zastupnika više, a Istra 1.

Iz Afrike nema još nikakvih osobitih novosti. Dopisnici su protjerani, a vlada teško propušta vijesti. Crispi želi svakako jednu odlučnu bitku prije nego se parlamenat otvori, ali Baratieri oklijeva.

U Franceskoj je radi škandala južne željeznice ministarska kriza, koja će po svoj prilici dovesti do promjene ustava.

Na Istoku sada je prilično mirno. U Armeniji vlada veliki glad, pa Englezi sakupljaju dobrovoljne prinose. — Sve će vlasti priznati Ferdinanda Bugarskog.

Domaće vijesti.

Umoljavamo naše predbrojnice, koji nijesu još platili, da se požure pretplatom.

Dr. Ante Starčević. — Čujemo da je život našega Staroga u velikoj opasnosti. Sve su nade izgubljene. Bože učuvaj!

Iz stranke prava. — Na 12. ov. mj. imao je sastanak stari klub stranke prava pod presjedništvom baruna Rukavine, u kome je objavljeno, da on po statutima stranke ne može priznati onaj sastanak zvan na 5 Marta. — Razdor se u stranci, na žalost, sve više širi na veliku štetu naroda.

„Trenutak.“ — Pod ovim naslovom primismo sveščić od Ilda Bogdanova kao prvo poglavlje *Balkanske misli*. U svoje doba mi smo o balkanstvu svoju rekli, pa ne treba da se bavimo vele trenutkom. Značajno je da g. Ild Bogdanov svoje pokušaje može činiti jedino na Hrvatima. U predbrojnim arcima bilo je rečeno, da će djelo izaći ćirilicom i latinicom, ali pošto se na izdanje ćirilicom nije skoro niko predbrojio, to je izišlo samo latinicom. Ovo je dokaz koliko srpsko-pravoslavni, koji podupiru ovaki razdor megju Hrvatima, zanimaju se za fantazije Ilda Bogdanova. Mi valja da plaćamo!

Dobro je da se znade, da je Ild Bogdanov bio onaj tobožnji „profesur iz monarkije,“ koji je u svoje doba u „Bošnjaku“ proti Hrvatstvu i Srpstvu zagovarao Bošnjastvo. Tijem je dosta rečeno i o njegovoj najnovijoj metamorfozi — za Dalmaciju.

Izbori u Kotoru. — Još na 1 Februara, u 5 br. „Crvena Hrvatska“ donijela je pod ovim naslovom uvodni članak, obrazložen nepobitnim činjenicama. Tek zadnji „Dubrovnik“ od 16 tekuć., u *naručenom* članku iz Kotora, pod istim naslovom *kuša* igrom riječi, da omalovaži navedene činjenice u našem članku. Dobro je istaknuti, da „Dubrovnik“ nema srca ni pokušati, da pobije nijednu, od nas spomenutu činjenicu. Neka čitaoci izvole pročitati taj članak zadnjeg „Dubrovnika“, pa neka ga usporede s našijem. Bit će odmah na čistu. —

Pišu nam iz Kune, 15 Februara. Ovijeh dana odijelio se od nas O. Jozip Matović gvardijan našeg Franjevačkog samostana. Za njegova boravka kod nas svak ga je lijepo poštovao i ljubio jer se je držao uvijek onoga što njihov dični Franjevački red zahtjeva. Pokazao se uvijek prijatan i ljubežljiv prama svakomu, a što nam je najugodnije bilo, nije se uplićao u naše mjestne odnose. Uvijek bi mu bilo milo kad bi mogao pružiti kakove duhovne pomoći, ako bi ko zatražio. U jednu riječ svak je od njega zadovoljan bio. Radujemo se dakle stanovnicima Slanoga da su postigli pravog sveštenika kao što su i do sada imali. — Mješte njega dolazi nam O. Marković koji je i prije kod nas boravio.

Tužbe iz Hercegovine. — Primili smo nekoliko listova iz Nevesinja, u kojim nam se prijatelji na jednog činovnika poreznog ureda, da osorno i nepravedno postupa sa strankama. Mi te dopise nećemo priopćiti, jer se nadamo da će i ovo biti dosta.

Niko Vragolov. † — Umro je u Cavtatu Niko Vragolov, u ovim našim stranama dobro poznata ličnost. U prvo doba narodne borbe, bio je s braćom jedan od prvih koji su u Dalmaciji razvili hrvatsku zastavu, pak u to ime za naš jezik i narodnu stvar dosta pretrpili. Posljednje dvadeset godina živio je gospodar Niko o sebi, pak je slovio kao čudak i misantrop, ali u istinu to bio nije, kako svjedoči njegova oporuka, kojom je utro mnogu suzu cavtajskog siromaha. Laka mu zemljica!

Gradska Kronika.

I mi velimo neka dogje! — Prošli „Dub.“ javljajući, da će amo doći u vizitu presvj. namj. potpresjednik pl. Pavić, veli da mu je milo, jer će se moći sam uvjeriti o vjerskoj borbi koju tobože vode svećenici Hrvati. I mi velimo; neka dogje! Pa ako se baš i ne bude uvjerio o kakvoj

vjerskoj borbi..... uvjeriće se o čemu drugome..... Osobito bi mu preporučili, da pohodi susjednu nam Boku, da ispita „kakvoću“ onih nekih denuncijanata..... u dvostrukom pravcu.....

Razumiju li nas njihovi kolege, ščasmo reći Srbi oko „Dubrovnika“?

Zabava u Sjemeništu. — Piše nam prijatelj lista: Posljedni dan poklada u našem sjemeništu držana je večernja zabava, kojoj uz Presv. Biskupa prisustvovala cijelo svećenstvo sa učiteljskim osobljem ove Gimnazije i nekoliko odličnih gragjana. Dvadeset klerika izvagjahu tamburicama nekoliko naših najmilijih pjesama, dok drugi deklamirahu razne komade naših klasičnih pjesnika. Komad „*Draško u Mletkama*“, deklamiran od klerikā Kuljevana, Čurlice, Matića i Arbulića, pobudi opću oduševljenost kako i igra uz tamburicu praćena glasovirom od klerika Pecotića. — U sama četiri mjeseca učenja toliki napredak! Šaku ruke našim simpatičnim klericima, radosni da uz religiozni duh, znadu gojit i sve ono što je sveto, milo i drago našem narodu. Znak je da ih prati zdravi pravi odgoj sa strane njihove spametne i vrijedne starješine. Živjeli!

Poklade. — U nedjelju bio je *veljun* s plesom u Teatru i u Bačićevoj Dvorani. Maškara prilično. — U utornik, zadnji dan, veliki *veljun-paré* u teatru. Mnoštvo maškara. Posebno društvo iz najodličnijih krugova, njih jedno 25 parova. maškaranano od *Bebe* bijaše od svakoga pohvaljeno. U jednu riječ veljun-paré ispaao je sjajno. Osvem *bebe* bilo je još nekoliko maškara spomena vrijednih. Na ponoć živahna večera. Poslije opet bal, koji potraja do 5½ u jutro. Ono veće kupljene se u teatru 534 ulaznice, sasvim što je svaka lila florin. No mari! Počela je korizma.

Diskoras na Poljani.

V l a h o. — Ovi pokladi baš mledni!

I v o. — Kako? Balá je bilo priko brka.

V l a h o. — Ma nije maškara i zahara. Ja sam se nado da će kapitát kakva maškarata sinjifikanta. Ništa! A zahare! Sram me i rijet. Vidio sam neke, što se držu za prvu gospodu, da se bataljaju pituranijem graškom . . .

I v o. — I golokudom. Jadna djeca imaju bit pošla doma praznijeh špaga. Ma bilo je i knjižica, nemoj tako. E poi i koja lijepa maškarata. Per esempio ona od novijeh stabilimenata, koja bi bila pošla manjifiko, da nije bilo gospara potestata.

V l a h o. — Kako?

I v o. — Valja da znaš da su se neki bili maškarali, za staviti na pazar nove fabrike na Pilama. I jedan je u toj okaziji imo držat diskoras: kako se u nas bilo istetilo sjeme od patata i kako se našo jedan gospodar detto Buzdo, koji je učinio je an stabilmenat, za da se u njemu bude kotivat pravo sjeme od patata. Nakon tega imalo se zahvalit gosparu Buzdu i svi zajedno zavikat: živio naš Buzdo!

V l a h o. — Pak!

I v o. — Pak su ponijeli diskoras na komunu, da ga aprova i govoru mi, da se čela kombinacijon, da ga prolega baš gospodar Frano. Ja više ne znam kako je poso svršio, ma na svrhu komuna nije permetila, da se drži diskoras.

V l a h o. — Ja bi učinio rikoras. Gja više je docna, a Frano bi ti bio kapač odlečet u Zadar da sspendaju dečizijon, kako i za kazerno. Ma ne znaš novu? Jopet mu se povratila stara čud!

I v o. — Ne govori! . . .

V l a h o. — Ajme meni! Onomane, gjusto u pasani petak, bio sam pošo na komunu nešto za konat vode. Čekaj ja, čekaj, dokle me dogje red, evo ti jedne gospogje u komesara, molit ga nešto za nekakvo siromašno dijete što ima poć na more i što su mu obećali susidio, da pospiješ i što ti ja znam. Ova dvojica razgovaraju se skl.dno i mirno, kad evo ti njega. Došo iza one gospogje pak: „Ko ste Vi?“ Kako se raskrivio ja sam mislio, da mu je stogod prišlo. Oni se začli, ma ova se obruula supre njemu pa će ti mu: „A ko ste Vi?“ Razvikao se na to Frano kako. Da ti je samo bilo vijet komesara; on se sramio za njega. Ona mu gospogja nije govorila više ništa nego je konkludala s komesarom za onega maloga i pošla će bez javit mu se. A on osto na vratima zinut!

V l a h o. — Zaludu! Nekoč čeljadi nije koristi priporučivat. Koliko smo se samo mi izmućili, da ga naučimo kako se ima ponašat. Žalibože naš trud! Kad čovjek dogje u neka godišta, ne može više aplikat ništa!

V l a h o. — Imo bi se, per altro, spomenut, da nije doma. **I v o.** — Kako ne! Da je tu bio kogod furest, pa da je vidio onu ženu bio bi nam prosuo lijep glas. Reko bi, e con diritto: ako je ovaka glava, da kakvi su onda gragjani? Ma što ćeš učinit?

JAVNE ZAHVALE.

Svijem prijateljima i znancima, koji u našoj velikoj nesreći, te nas je desila gubitkom našega premiloga domaćina

NAPOLEONA NONKOVIĆ-A

su nas tješili i bili pri ruci, očitujemo našu vječitu harnost. Zafaljujemo Dr. Marčelu Wendzilo-
viću, koji se je služio sa svijem mogućijem sre-
stvima, da nam trgne od smrti milog nam pokojnika.
Našu harnost naj pače pik veleuglednu i vele-
poštovanom gospodinu biskupu Dr. Marčeliću, ve-
leuglednom gospodinu namješt. savj. I. Avoscani,
veleuglednoj Gospodi: Okružnom poglavaru gosp.
namješt. savj. I. Tontić-u, povjereniku gosp. kne-
zu Vojnoviću, prijatelju Arneriću i ostalijem gosp.
pisarima kancelarije, c. k. Vojničkoj Vlasti, c. k.
poštarskoj gospodi, koja se je osobitijem pregnu-
ćem nastojala da ublaže našu duboku bol.
Obitelj Nonković.

Prigodom smrti g. Nika Vragolova bi udije-
ljeno na uhar siromaha u Cavtatu: od brata mu
g. Stjepa Vragolova kruna 100; od nećaka gg.
Vjekoslava i Luce Brkljača kruna 20, Luka Ka-
lačića kruna 20 i to sve mješte vijenica.

Prigodom smrti Saborskog Presjednika g.
Dra. Miha Klaića bi udijeljeno na uhar siromaha
od g. Dra. Lovra Monti iz Kaina kruna 20.

Svim onim darovateljima najtoplije zahvaljuje.
Povjerenstvo Javne Dobrotvornosti u Cavtatu.

DOMENICO BOMBIERI

Rovereto (Austrija)

Protokolirana tvrtka utemeljena god. 1844.

UVOZ I IZVOZ ŠIVAČIJEH STROJEVA

Specijalitet tvrtke

Šivaći stroj na ruke za 18 florina!!
(Šalje se svukud po pošti).

Trećinu cijene treba poslati kad se naručuje, a
ostalo dignuće se poštanskim poduzećem.

Ovaj stroj najprikladniji je za obitelj. Šiji koju
mu dragu sukno i kaninu, elegantan u formi, a la-
san za raditi, a kako je vrlo solidan to ga ne tre-
ba nikada popravljati.

Svakomu kupcu šalje se jedna

polica za garanciju od 5 godina

Ako se kome ne svigja stroj prima se natrag
i vraćaju se novci pod uvjetom da se pošalje
najviše 8 dana kasnije i za primitka i to oba-
vješavajuć tvrtku.

Ilustrovani katalog, cijeni svih strojeva u za-
letu, razjašnjenja itd., šalje odmah na zahtjev svašiji.

Domenico Bombieri, Rovereto.

1-52

Otvorio se opet RESTAURANT LACROMA

sa
izvrsnom kuhinjom!
Poviše gostionice je svrati-
šte. Sobe kao uvijek čiste.
Kupalište sa toplim i mr-
zlim kupeljima.

Za tačnu poslugu jamči
Upravitelj Gostione.

Fabrika satova J. Karecker u Lincu

razašlje uz gotovo prave srebrne cil. Remontoir
flor. 5, — Anker sa 2, 3 srebrna pokriva flor. 7,
— teške tula satove flor. 12, zlatne ure od flor.
15 unapred. Budilice, viseće satove i lanu jeftinije
no igdje. Takogjer najnovijih i najboljih vrsti bici-
kla. Za potanje obavijesti neka svak traži cijeni-
k.

7-52.

BEČKO HRANIVO BRAŠNO

za djecu

F. GIACOMELLI

Fünfhaus, Robert Hamerlinggasse 1

— BEČ —

Nagrada
sa
zlatnom
medaljom

Patent za
Austro-Ugarsku
i Italiju.

Priznata od prvih lječničkih auktoriteta i mnogo-
brojnih liječnika kao izvrsno hranivo sredstvo u naknadu
majčina mlijeka. Upotrebljuje se najboljim uspjehom u mno-
gim nahodištima i u bônicama za djecu. Zasluhuje da ga
svaka majka pokuša.

Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, ljekarnika
u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske.
Mali lončić 45 nč., veliki lončić 80 nč.
12-52

Wilhelm Mühle,

dvorski dobavljač

gojenje bilja i sjemenja u Temišvaru.

podaje: Najbolje u Sjemenju,
Najljepše u Cvijeću,
Najnovije u Ružam,
Najfinije u Voću.

Sve pravo i garantirano, odmah i sjegurno
u sve krajeve monarkije i inozemstva.

Elegantni i bogato ilustrovani Cjenu šalje
svakomu na zahtjev badava i franco. 1-3

SVE STROJEVE ZA POLJODIELJSTVO I VINOGRADASTVO

Cijene iznova snižene

Preše za grožđe, diferencijalni sustav.

Ovaj sustav preša ima najveću tištujuu moć od
svih drugih, ma kojih mu drago bilo preša.

Preše za masline, hidrauličke preše, štrcaljke

proti peronospori. Vermorelov sustav;

ove moje štrcaljke su poznate kao najbolje i najjefti-
nije: automatične štrcaljke: mastilnice sa spravom
za muliti jagode, preše za sijeno, triere itd. tvori u
najboljem proizvodu

Ig. Heller, Beč

II/2 Paterstrasse 49.

Cjenike i svjedočbe gratis!

Traže se zastupnici! Čuvate se konfacija!

1-10

NEW-YORK

Uzajamno društvo za osjeganje zivot. Utemeljeno god. 1845. — U Austriji od 1876.
Društvo čisto uzajamno (mutualno) „bez“ dioničara.

Glavni izvatei iz zaključnih računa 31 Decembra 1895 primljeni od centralne direkcije u
New-Yorku, po prekomorskom brzopjavu.

Imovina društva svrhom 1895	875	milijuna kruna	65	milijuna kruna
Dohodak god. 1895	—	190	7.6	„
Pretičak na svrhu 1895	—	120	19	„
Isplaćeno osjeganim g. 1895	124.5	„	3.5	„

Novih poslova: 635 milijuna kruna.

Pod ovim naslovom razumijevaju se samo one police, koje su usljed u gotovom plaće-
nih nagrada uljele u krepost sve do 31 Decembra 1895.

Proizvod novih redovitih posala god. 1893 i 1894 bio je mnogo više nego ikakvog
drugog društva na svijetu, koje osjeganava na život. —

Nova opća polica „New-Yorka“

spada meju najliberalnije ugovore, što će ih igda dati ikakvo drugo osjeganavajuće druš-
tvo na svijetu. Ovaj ugovor osjegan je od svakoga stezanja, klausola, i daje najpoštenije
uvjete, najšire garancije.

Glavno Ravnateljstvo za Austriju. — Beč I. Graben 8. Beč I. (u palači društva).

Glavna agencija za Dubrovnik kod: Miha Seza, trgovca.

1-4

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svake subote. Cijena mu je unaprijed u *Opravništvu* lista: na godinu flor. 4.50, na p. godine flor. 2.25; za *Dubrovnik* sa *donosanjem* u kuću, a za *Austro-Ugarsku*, *Bosnu Hercegovinu* s *poštom*: na godinu flor. 5, na p. godine flor. 2.50; sa *inozemstvo* flor. 4.50 i *poštarski* troškovi.
Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i sa *dosta* polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.
Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.
Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Položaj.

Na poruku sa Cetinja.

U zadnjem „Glasu Crnogorca“ izišla je jedna izjava o Hrvatima. Pošto je „Gl. Cr.“ službeni organ knjaza Nikole, i pošto se onakove izjave ne mogu načiniti bez načelnog sprazumljenja, sa Gospodarom, ta izjava veoma je zlamenita. Evo glavnoga odlomka:

Naše držanje prema nacionalnijem težnjama hrvatskoga naroda poznato je svakome, ko se bavi narodnjim stvarima. Smatrajući Hrvate rodnom braćom Srba, od kojih ih je u nekoliko otugila istorija i zapadna prosvjeta, a najnovije vijeteme i politika naše su živie simpatije vazda, na njih bile: kaduvali smo se svakome njihovoj uspjehu i boljele nas je svaka njihova nedaća.

To naše držanje nikada niti na sam prirodno bratsko osjećanje, nego i naši interesi, jer kad bi Hrvatska u Habsburškoj monarkiji zauzela položaj samostalan, kao što ga Ugarska zauzima, tada bi ona postala najpoštenijem otporom protiv valova tuginštine, što prijetje sada preko nje izloženjem srpskijem zemljama.

Njihov razdor sa Srbima u Austro-Ugarskoj, kom je izvor politika, bolio nas je i boli; ali pošto je priroda, koja se ogleda najbolje u jedinstvu književnoga i jezika, jača od politike, osobito od neprirodne politike, smatrali smo i smatramo taj razdor prolaznim. I da ga ne bi grje razdražavali šutanjem smo ga pratili sa strogo neutralnog stanovišta; čim se „Glas Crnogorca“ ne malo zamjera svojoj sabradi u Austro-Ugarskoj, kod koje on vazda nalazi bratskoga odziva.

Mi znamo, da ima i Hrvata, koji isti položaj zauzimaju i prema težnjama srpskoga naroda u Knjaževini i u Kraljevini, i koji se raduju bratskoj slozi, koja se o Savinu dnevno objavljuje između Cetinja i Biograda; ali ko bi sudio po jednome dijelu hrvatske štampe, izgledalo bi mu da takvih Hrvata nema, a sudeći po drugom dijelu te iste štampe, izgleda da ih ima, i koje je obježena srpska sloga smutila i zabrinula. U toj slozi oni gledaju pobjedu srpsku, a u pobjedi srpskoj poraz hrvatski.

A zašto tako, jedna braćo? Ako su Srbi i Hrvati jedan narod, kao što jesu po prirodi, što je već nauka dokazala, interesi srpski ne mogu biti u suprotnosti s hrvatskim. Ako zajednica srpskih država postigne koji uspjeh, hrvatskoj stvari u Austro-Ugarskoj ne može odtuda prijetiti nikakva opasnost; kao što joj ni četrdeset i osme nijesu Srbija i Crna Gora bile na šteti. Nije li prva poslala djecu svoju na bojno polje protivu ondanjeg neprijatelja hrvatskog, i nije li druga bila gotova da to isto čini?

Pa što se ne sjetite tog knjičnog momenta u vašoj istoriji, što ne uzmete pred oči, kako su Srbi, vaši sugrađani, tada proljevali krv s vama rame uz rame. (Nijesu za nas nego za se, jer je i njima onda prijetila ista opasnost, u Vojvodini. Mogli bismo tada i mi istijem pravom kazati, da su Hrvati za njih krv proljevali.) Ugrožena opaska „Cr. Hrv.“ čim se najbolje dokumentirala bratimstvo Srba i Hrvata; nego zaboravljajući taj historijski događaj, koji nikakva bila već ne može izbrisati, sudite o srpskijem državama po međusobnijem situacijem razmirica, sa vašijem sugrađanima.

Neka se osnaže Crna Gora i Srbija, pa će se i hrvatski pravedni zahtjevi odma osnažiti suprot, prevlasti magjarsko-njemackoj u habsburškoj monarkiji, kojim putem Hrvatska može doći do svoje samostalnosti; a neka se Hrvati ne brinu za „posjed“ hrvatski, jer ima ko se za nj brine; osim toga, i Crna Gora i Srbija, razda se težile i teže, da se mogu mirno razvijati u prijateljstvu sa moćnom austro-ugarskom carevinom.

Gdje je priroda i istina tu zabluda ne može dugo vladati; i jesenašnji glas trijeznijih ozbiljnih Hrvata dra. Barčića i prof. Maretića u hrvatskom saboru („Glas Cr.“ čini se da ne zna ko li je jedan od drugog daleko načelom i stanovištem sa kojih govoriše. Op. „Cr. Hrv.“), kao i srpsko-hrvatski sklad u novome dalmatinskom saboru nagovješćuju kratak vijek i današnjoj velikoj hrvatskoj zabludi.

Crna Gora, vjekovna prestavnica srpske misli, — Bog vi a duša vi, — je li ikad dala povoda Hrvatima da se na nju s razlogom požale? Poslušajte u tome samo riječi prvoga Hrvata i prošavljenoga sveštenika, biskupa Strossmajera, koji od preko stideset godina stoji u najprijetljivijem odnosima sa knjazom Nikolom; i da je sreće i Srbi i Hrvati na njih bi se ugledali, pa ne bi svoje snage trošili u međusobnijem rasprama.

A „Glas Crnogorca“ nije se odzivaio nikada su se sa hrvatske strane vriježale najveće crnogorske slave: junstvo crnogorsko i genije Vladike Rada, — jer to izazivanje pripišujemo, mutnijem, neličvatskijem izvorima, kojim je, krio, što je crnogorski Gospodar, Knjaz-Pjesnik, najrevnosniji apostol srpsko-hrvatskog bratimstva, koje mora prije ili poslije, bilo kome milo ili žao, pobijediti. U toj vjeri, mi ćemo se postojano držati našega pravca, ma kako nam Hrvati odvracali i got stili.

Ovaklo „Glas Crnogorca“ odgovara „Obzoru“. Pošto „Obzor“ nije u zadnje doba ništa pisao, što bi se odnosilo na Crnu Goru, nego samo katkad prenio što su drugi hrvatski listovi pisali, to se ima uzeti, da je, po onoj *de minimis non curat* „Practor“, na adresu „Obzora“ odgovoreno ovijem hrvatskijem listovima.

Mi ćemo tačku potačku analizirati ovaj odgovor, koji bi bio vrlo lijep, da nije onako vjest i da je tačan. Ali prije nego se na najglavnije osvrnemo, neke glavne navode premućati ne možemo.

Odmah na početku, pak tečajem cijelog govora, „Glas Crnogorca“ hoće, da su se Hrvati otcijepili od Srba, a ne Srbi od Hrvata. Naravno je kad se pitanje ovako postavi, da se onda krijevo i sudi. Onda su Hrvati naravno svemu krivi, oni izgubljene i zalutale ovce, koje „Glas Crnogorca“, punijem pravom žali i boli ga „njihov razdor sa Srbima u Austro-Ugarskoj“, premda se nada, da će „toj današnjoj velikoj hrvatskoj zabludi“ biti kratak vijek.

Ali zadnja naša politička historija bilježi protivno. Ako uzmemo kao dokaz temeljnu istinu, da razdor ne čini onaj koji na starom načelu ostaje, nego onaj koji ga se odriče prihvaćajući novo, Srbi su a ne Hrvati krivci naše nesloge. U nas — da citiramo samo Dalmaciju — Srbi a ne Hrvati odrekoše se glavne tačke narodnog programa našeg sjedinjenja sa Hrvatskom. To „Glasu Crnogorca“ ima biti dobro poznato. Kad se je narodna stranka ojačala, Beč ju je htio načelno rascijepati, eđa tako oslabi ideju sjedinjenja Dalmacije sa Hrvatskom. U tu svrhu posluzio se Srbima Ljubisom koji je počeo stvarati zemljaštvo. Miho Klaić dokazao je da je Ljubisa bio plaćenik. Sabor mu je vikao: „doli nedostojni!“ i nije htio da mu Ljubisa presjeda. Zemljaštvo ipak nije uspjelo, a na to je Ljubisa bacio iz osвете zublju razdora i otcijepio Srbe. Nekađ prvi apostoli a neksije, postadoše joj krvni dušmani, podupirući naše najgore protivnike. Je li onda čudo što je i sa naše strane nastala reakcija? Je li čudo, što smo mi srpskom eskulzivizmu, koji nas ne pozna, grdi i proti nama s dušmanima radi, suprostavili eskulzivizam hrvatski? Za našu plemensku i političku borbu, to je bila naravna konsekvencija srpske politike, a „Glas Crnogorca“ kad bi sve ovo uvažio, onda bi priznao, ako su razdoru krivi i Srbi i Hrvati, da su u prvom redu krivi Srbi, a onda bi otpale sve one opaske namijenjene Hrvatima, koji su jedino reagirali — možda gdje kad malo i preastro, ali uvijek samo reagirali — da

od Srba obrane načelo, koje je nekad i njima bilo sveto.

I kad smo uspostavili ovu istinu, drago bi nam bilo, da možemo „Glasu Crnogorca“, koji gornjim člankom u našoj razmirici pere ruke, potvrditi, da je on ovaj razdor šutanjem pratio, sa strogo neutralnog stanovišta i miječno mu odgovoriti kada pita, je li ikada Crna Gora dala povoda Hrvatima, da se na nju požale. To bi lijepo bilo i mi od Crne Gore, nijesmo nikada drugo pitali, nego neutralnost i ona bi onim časom bila osvojila simpatije svijetih Hrvata. Ali na žalost nije bilo tako. Crna Gora u našoj domaćoj srpsko-hrvatskoj raspravi bila je uvijek na stranu Srba, imali oni pravo ili krivo. Kada su Srbi god. 1879 u kobnijem bukovičkijem izborima, prvi put izveli razdor u Dalmaciji, te se združili s talijanima, „Glas Crnogorca“ možda jedini između srpskih listova pohvalio je i odobrio onaj izdajnički korak. Dosta bi se pak bilo obazrijet na blizu sadašnjost da dokažemo kako na Cetinju nijesu tako neutralni, kako nam pripovijeda „Glas Crnogorca“. Neke izjave, riječi, brošure, pa ako baš hoćete i neka odlikovanja ljudi, koji nikakvih zasluga nemaju, osvešćuju što su se s talijanima borili protiv nas, nijesu baš dobra svjedočba cetinjske neutralnosti, niti dokaz, da su tamo naš srpsko-hrvatski spor smatrali domaćijem i prilaznijem. Može li se žaliti „Glas Crnogorca“, ako su Hrvati na to odgovarali?

Nama je milo čuti kako „Glas Crnogorca“ u gornjem članku teži za slogom. Ne neka sene poziva na izjave Maretića i na zadnje koketiranje u dalmatinskom saboru. Ono je neka čudna sloga vladinovačka proti pravašima. „Glas Crnogorca“ a s njime i mnogi Srbi misli zanago, da su pravaši Hrvati kojim je političko vjerovanje, da su Srbi „skot koji je dozrio za sjekiru“. Varaju se! Pravaši kao radikalna hrvatska stranka imaju malo uzvišenije idejale. Pravaši teže da osvješte hrvatstvo, da pomognu njegovoj samostalnosti i sjedinjenju i da otklone teski tuginjski upliv sa ovijeh našijeh najbližih zemalja. To je u prvom redu pravaški cilj, pak moguće, da nova sloga u koju se toliko nada „Glas Crnogorca“, nije drugo nego reakcija proti ovoj težnji, da je to samo nova edicija zemljaštva. Bože daj da se mi prevarimo!

Lijepo je ipak od cetinjskog nam druga, da on o slozi govori. Nije on sam. Opaža se uopće da dobar dio naše srpske štampe u zadnje doba želi slogu između Srba i Hrvata. Moguće da je Srbima razdor mnogo više štetovao nego su se nadali da će im koristiti, pak ga sada, iskreno ili lukavo, žale. I to je dobar znak njihova kajanja. Nijesu ni Hrvati protivni slozi, ali ova tesko će se ikada izvesti, doklegod naši Srbi ne vrte se na svoje staro stanovište. Nije ni ime koje nas toliko dijeli. Politika nas razdvaja. Poznate su težnje Hrvata koji idu zatijem da se iz ovijeh zemalja sačini jedan jaki hrvatski državni sklop. Kad bi Srbi, koji su u nas svukud manjina, zbilja željeli, da s Hrvatima u miru žive, njihova bi prva morala biti, da ih podupiraju, ili barem da im ne budu protivnici. Sutra pak, kad bi Bog dao, te bi se hrvatska ideja ostvarila, ne bi ni Srbima krivo bilo. Krv nije voda, a povijest nas uči da je Hrvat za bratstvo bio spravan žrtvovati sve što ima. Ako se to više ne bi moglo dogoditi,

neka bude uvjeren „Gl. Crnogorca“, da bi se bratski trud uvijek spoznao. Inače uz današnje političko stanovište Srba prema hrvatskom državnom pravu, o slozi ne može biti ni govora. Mi nemamo mandata da ovako poručujemo „Glasu Crnogorca“, ali on će i sam znati, da kako mu mi sad ovdje govorimo, da onako misle svi poštteni Hrvati bez razlike stranaka. A s tom činjenicom valja računati.

* * *

Cetinjski organ regbi da je i sam uvjeren ne samo o logičnosti hrvatskih riječi, nego i o besmislenosti srpske politike u Austro-Ugarskoj, ondje gdje govori, da uzajamnost Srba sa Hrvatima „ne diktira samo prirodno bratsko osjećanje“ nego i „naši (srpski) interesi.“ Jer kada bi — veli dalje „G. C.“ — Hrvatska u Habsburškoj monarkiji zauzela položaj samostalan, kao što ga Ugarska zauzimalje, tada bi ona postala najpouzdanijim otporom protiv valova tuginštine, što prijetje sada preko nje izloženijem srpskijem zemljama“.

Kad smo ovo čitali, nijesmo vjerovali vlastitim očima. Ta ovo su naše riječi, naše misli, naši razlozi, kojim evo godina, da nastojimo uvjeriti naše Srbe! Da, Hrvatska slobodna i samostalna bedem je cijelome južnome slavenstvu. Samo preko razvalina hrvatstva može nijemstvo i magjarsstvo dalje na istok! Ako je tako, kako onda ne vide naši Srbi, kakvu bratoubojnu politiku vode? Izjava „Glasu Crnogorca“ najveća je osuda njihovoj politici. Neka tako nastavi cetinjski organ, al neka to nama ne kazuje, jer mi smo o tom već davno uvjereni. Neka njima kaže i to ne riječima već djelom, naši će ga Srbi odmah poslušati i u nas će stvari teći drugačije nego do sada. Onda će se Hrvati veseliti i jačoj Srbiji i mogućnijoj. Crnoj Gori, u kojijema će zbilja vidjeti jamstvo, da se „osnaže hrvatski pravedni zahtjevi suprot prevlasti magjarsko-njemačkoj u habsburškoj monarkiji“ — dok dosle gledahu u njima ovim svojim „pravednim zahtjevima“ samo dva neprijatelja više. Ako dakle „Glasu Crnogorca“ pogje za rukom (a mi se nadamo da hoće, samo ako se iskreno zauzme za ono što je napisao) da o tom uputi naše Srbe, on će tako učiniti dobra i njima i Hrvatima, a u isto doba — po njegovijem riječima — i samoj Crnoj Gori i Srbiji, učvrstivši „najpouzdaniji otpor protiv valova tuginštine što prijetje sada preko nje (Hrvatske) izloženijem srpskijem zemljama“. Tada na Cetinju neće imati više povoda, da se tuže na „stanovitu hrvatsku štampu“.

U Banovini.

Mnogo se toga ovih dana tamo pripravlja. Iznajprije velika svagja među opozicijom. Ali o tom nećemo da govorimo. Ima i utješljivih pojava. Onomadne bijahu pušteni oni gjaci, koji su osugljeni na 3 mjeseca radi poznate afeze sa magjarskom zastavom. Organi sistema predvignjali su iskaze, pa su ih htjeli u Zagreb dopratiti sa oružijem. Ali se gjaci nijesu dali, nego po zakonu tražiše, da budu odmah iz zatvora na slobodu pušteni, što su, nakon velike muke, i postigli.

U Belovaru gragjani im prirediše velikih počasti. Bilo je banketa, kočija, cvijeća, pozdrava i klicanja. Gospogje i gospogjice istaknuše se. Do Križevaca pratiše ih Bjelovarčani. U Križevcima drugi doček. Policija zabranila je ulaz na željeznički peron, a gjacima nijesu dali da izlaze preko vrata stacije. Protestiranje nije pomoglo. Gragjani Križevčani, kad vidješe, da se s gjacima ne mogu inače sastati, pokupovaše karte za bližnje postaje. Ni ovako mnogi ne bijahu prepušteni. Drugi se ispeše na krovove manjih željezničkih zgrada, preko plotu i inače, samo da ih vide. Klicanju ni kraja ni konca.

U Zagrebu vrhunac oduševljenja. Više hiljada duša čekalo je čitav dan gjake, jer se nije tačno znalo kada će doći. Kad se pojavije zaori urnebesno klicanje: Živjeli gjaci! Živjela slobodna Hrvatska! Slava mučenicima! Živio Starčević! Pereat.....! Bilo je i potresnih prizora. Jedna majka dočekala sina, pak ga odnijela preko perona u naručju, ljubeći ga, uz neopisivo klicanje na-

roda. Zatim je slijedio ulaz u grad. Novine pišu, da su onako samo Dalmatinci bili dočekani, kad smo ono g. 1891 išli na izložbu.

Policija je nastojala, da rastjera gragjanstvo i da ga razbije po pokrajnijem ulicama. Ali nije uspjela. Narod je bio jači od njezinijeh golijeh sabalja, prodro je na Jelačićev trg i tu je napravio impozantnu ovaciju ideji slobode i ujedinjenja naše domovine. Zagrebački službeni organi, javljajući o tom, iza zuba nastoje prikriti značaj i veličinu ove slave, ali dosta je i njih same čitati, da se čovjek o protivnom uvjeri.

Pa za što je sve to uragjeno? Zar za to što su gjaci spalili magjarsku zastavu? Tako je uprav. Onaj motiv koji je potaknuo mlade sokoliće na glasoviti čin pred Jelačićevim spomenikom, taj je motiv pozvao gragjanstvo, Hrvatske, da proslavi one koji su radi nje trpili. Spaljenjem magjarske zastave nijesu gjaci htjeli vrijetjati magjarski narod kao takav. Oni mu samo tim pokazahu, da u svojoj domovini neće njegove supremacije. Oni za to bijahu i kažnjeni. A gragjanstvo, koje ih je slavilo, izrazilo se solidarno sa tom idejom, koja veli: Hrvatska Hrvatima!

Ovi dogagjaji mnogo nam kažu. Oni su dokazom, da ni u posestrimi nam Banovini, kô ni u nas, nije utrнула ona iskra pravog otačbeništva, ona čežnja za narodnom slobodom. Zagrebačke demonstracije nijesu obični izgredi pijane mase, kakvi se vide u većim gradovima Europe, koja se dere, lupa i pustoši tuge dućane. To je nešto otmjena, uzvišena i sveta.

Svakom čestitom Hrvatu mora da se srce od milinja topi, kada ob onim prizorima sluša ili čita. Oni vele, da onaj narod nije zadovoljan; da on nema sve što mu je potreba; da on za nečijem vapi. A za čijem? Pa ko to ne bi znao!

Velike prigode stvaraju velika djela i velike ljude. Bože daj samo prigode, da se vidi što hoće hrvatski narod.

Gosp. grof Khuen Hedervary bio se umislio da je umirio Hrvatsku, koja tobož nema bolje želje nego kako će slušati svoje prekodravske „saveznike.“ Duša se narodna pritiskala, zatajivala, ali se ubila nije. Pritisnute jače sve na više skale. Riječ se mogla zamuknut, osoba zatvorit, pismo zaplijenit. Ali misao leti nebu pod oblake, ideja ne pozna lanaca. Fakta kazaše da se plemeniti grof prevario i da Hrvati neće nikada priznati se podregjenim narodom. Kap dube kamen. Silni napori gosp. Khuen ostade bez uspjeha, a njega toliko umoriše, da sada u blagom podneblju tople Italije traži lijeka i okrepe svome izmorenom duhu.

Mi se nadamo, da će svi oni do kojih je napokon priznati istinu i pravicu. Sila magjarska ne koči se danas svojim starim prkosom. U Pešti su nešto zabrinuti. Banovina je rekla kako misli. Ovako osjeća sav naš narod. Njemu ne full nego dobrih i složnijeh vogja, a mi se nadamo da će i toga biti, kad se strasti slegnu.

Naši dopisi.

Iz Boke, 27. Februara.

Ako je grčkoistočni elemenat u našoj domovini pokvaren, kriva je tome slaba prosvjeta. Što mu popa reče, to je zanj sveto evanjelije. Pope sa inteligencijom navrnuše mu putem vjere srpstvo u krajevima gdje ga nikad nije bilo, razumijeva se zbog lične i tuge koristi, te taj neuki narod ne vidi danas u ničemu spas, doliš u srpstvu. Nauči li čitati, odmah mu šilju „Dubrovnik“, „Srbobran“, itd., da nahrani dušu zdravom hranom, i tad mu se čini da je najpametnijim postanu. Pofanatiči se, mrzi sve što nije pravoslavno i srpsko — jer je za njega sve ostalo nezdravo. Ali što nije zidano na zdravome temelju mora da propaše prije ili docnije.

Lukavi Savica i naš Rade (koji bi zbog velikog znanja u drugim gradovima puhao u šake) brane unešeno srpstvo doskočicama i strastvenim historičarima: Majkow, Lazić, Ružić itd., a od zdrave historije boje se kô vrag tamjana. Razmeću se u velike liberalizmom, a da su ni na politiku. Eto vidimo da skoro svi hrišćani u Hrvatskoj postadoše Srbima i to samo Srbima; u Bosni, Dalmaciji isto tako, dok se katolici i pripa-

dnici drugih vjera cijepaju na narodnjake, pravuše, divljake tolomaše, talijane i na neki mali dio slavohlepnika — Srbi katolici!! Dakle, ko je liberalan, mi ili vi? Posrbiste Boga, Isusa, crkvu itd.

Zapitaš li ih, kako mogu da budu Srbi, šteltelj barem nekih krajeva naše domovine, odgovoriće ti, jer su pravoslavni, jer slave krstno ime... Dokazaće ti najindiferentnijim načinom da su Kô navljani i Bokoški katolici pravi Srbi, jer su bili nekada hrišćani, jer nose široke gaće i košulje... a nebrojeni dokazi da je većina Bokelja bila katoličke vjere, ne vrijedi za njih ništa; i ako ih ista prezimena nekih njihovih porodica i bratstva (što su danas pravoslavne vjere i Srbi) čeraju u laž, kao n. pr. porodice: Barba, Pima, Battata, Benvegna, conte Bucchia (Bućin), Nobile, Mikič (Mikijelj), Casanegra, Lucrezia itd, i ako u istom paštrovskom manastiru nalaze se i dan današnji dobro sačuvani latinski natpisi na grobnicama Nobile porodice itd.

Naš Rade čera bogme svoju kô što se naučio. U zadnjem zasijedanju Sabora dalmatinskoga bezočno izlaga da gjaci katoličkog sjemeništa u Kotoru ne pozdravljaju vladiku Petranovića. Dok je više no istina da je biskup Uccellini najstrože naredio gjacima da imaju najučtivije pozdravljati sve odlične osobe, između kojih razumjeva se i vl. Petranovića, što gjaci zbilja i najtačnije vrše. Rekoh najstrožije, jer samo što nije pozdravio cigli jedan gjak, dok su bili svi 18 na šetnji, i to nehotice jedan dan vl. Petranovića, bio je zato oštro kažnjen od upravitelja sjemeništa, a suviše još u gimnaziji zatvorom od jednog profesora. Dakle dala mu se dvostruka kazna! Pak još gjaku, koji je malo kome u mjestu nepoznat zbog svoje rastrešenosti i žive čudil? Na je Rade ovo iznio u Sabor na temelju onoga lažnog dopisa lanjskog u „Mattinu“ što ga je skulupio poznati dopisnik, koji je sproveo dobar dio svojega života u zatvoru u Kopru i u Kotoru; naš se Rade dakle zaveo za starijim bivšim zastupnikom Vidovićem, koji bi branio interes talijanske stranke podacima, što bi jih pokupio u dopisima „Dalmate“.

Zadnji nazovi „Dubrovnik“ grdi čestitog Špiljara Vida Miloševića, da je potkupljen od naš časom vina; a hvali u velike nekakvog Marka Miloševića, kavaza Giuniovog, kruna Steva Vukova Vrčevića i pobratima hruhorca Piera quondam Beppa Trombettiera. Neka se uvjeri čni dopisnik, a isti mu urednik ostroljanin Fabris, da piskaranjem neće nijednog Špiljara nimalo pomaknuti, jer je on tvrda i nepomična litica. Mi pak nećemo da branimo čestitoga Vida, jerbo on ne treba ničije obrane, samo mu diela svjedoče kakav je on. A neka slobodno dopisnik „Dubrovnik“ hvali toga Marka Miloševića: blago njemu u dom. Niko od nas neće ni suze prolići ni za poturicom Markom niti za Giuniom, pa niti za stotinjak takovih, već daleko jim od nas kuća, pak bili srećni i veseli! X.

Pogled po svijetu.

U car. vijeću. — Rasprave u car. vijeću teku dosta mirno. Grof Badeni drži se do sad dosta dobro, a prave stranačke opozicije tako rekuć i nema. Socijaliste nijesu zadovoljni s njegovom izbornom preinakom, već traže sveopće izborno pravo za koje su i mladočesi. Ovi megjutim još čekaju.

Vijesti iz Afrike sve slabije po Italiju. Pobunilo se i zalegje Baratieri. Nova se vojska šalje. Abisinci hoće da opkole Talijane u njihovu logoru. Ako ih Mecelik potuče, okruniče se etiopskim carem.

Na Istoku se dogagjaji utišaše. Slavje u Bugarskoj smirilo se, a balkanske državnice pregoše posveme u sferu Ruske politike. Obistinila se vijest, da je Turska zatražila od Engleske neka isprazni Egipat. To bi moglo dovesti do novih komplikacija.

Domaće vijesti.

M. D. Babić † — Preminuo je vili pravaški rodoljub M. D. Babić bogati trgovac u Sa-

rajevu u najljepšoj dobi života. Bio je članom sređijeg odbora stranke prava i u našim krugovima veoma uvažena ličnost. Da je to zaslužio dokaz je njegova oporuka. Sav svoj veliki imetak ostavio je u narodne svrhe. Slava ovoj plemenitoj duši! Danas mu je sprovod.

Na granici. — U Krivošijama bilo je opet pucanja. Ali, kô što i prvi put, radi se o kriomčarima, koji su htjeli preko granice pognati volove. Volovi su sekvestrirani, a kriomčari pobješe.

Izbori u Sarajevu. — Brzo su izbori za grad Sarajevo. Pošto se katolički elemenat znatno povećao, to će katolici ovaj put dobiti podnačelnika, koga su do sad imali pravoslavni.

„Dubrovnik“ se osvrnuo na naš članak, u kome se bavismo o zatvorenijem igumanima, ali nije ni pokušao da pokaže što je rečeno o krivu odgoju pravoslavnog elementa, nego je grdnjama nastojao ono zabašuriti. U taman mu trud! Da je mučao bio bi bolje učinio, a ovako samo je potvrdio naše riječi.

Umro je u Sarajevu mitropolit Nikolajević, koji je u svoju mladost bio prav. paroh u Dubrovniku. Laka mu zemljica!

Na povratku. — Prošle nedjelje povratili se kući ona tri dalmatinska gjaka što su u Belovarskim tamnicama odsjedili 125 dana zatvora i to gg. Ante Fabio iz Starograda, Đinko Fabris iz Trpnja i Frano pl. Jakš iz Visa. U Zadru i Spljetu dočekalo ih je mnoštvo prijatelja, da ih pozdravi i da im zahvali za ono što su pretrpjeli.

Izbori na Braču. — Brzojavljaju „N. Listu“ da su u Pučištu na Braču izabrali opć. upraviteljstvo u pravaškom smislu. Načelnik je g. Ivo Marojević. Živjeli Pučiščani!

Lijepo! — U Zagrebu Srbi prirediše Miletićevo veče. Na proslavu došlo je i Hrvata. Uz ostalo srpski pjevači pjevahu i „Lijepa naša domovino, oj Hrvatska zemljo mila“, koju svi Srbi po hrvatskom običaju stoječki slušahu. Tako treba! Ovaj njihov čin sadrži čitav program našega izmirenja, kad bi se sami drugdje u djelo proveo.

Zubar Ivan Stjepović Dabrović nalazi se u Kotoru.

Braća u Aleksandriji. Društvo „Slavjanska Sloga“ u Aleksandriji od Egipta primilo je zahvalnošću slijedeće milodare: od gospodina Dra Luja Žaje, franaka 50, od g. Petra Harlovića franaka 12, od g. Oškara Mičića franaka 3, od g. kapetana Matijanića franaka 3, od g. N. N. franak 1. Nadalje stiglo je upravi društva od N. P. pragospodina O. Šimuna Milinovića, katoličkog nadbiskupa Crne Gore, slijedeće pismo, koje uprava društva ponosom iznaša na javnost:

„Veleslavna „Slavjanska Sloga“
„Radujem se iz sve duše lijepoj i plemenitoj Vašoj osnovi, da ste se u dalekoj „Nilskoj dolini“ okupili i ujedinili u narodno društvo, da „tiem načinom međusobno što bolje upoznajte se i složnim snagami na opću i posebnu korist potpomazete se. Kada bih mogao, i ja bih Vam vrlo rado u pomoć pritekao, ali u okolnostima u kojima se nahodim nije mi moguće. S toga primite moju dobru želju uz iskreni pozdrav svim članovima „Slavjanske Sloge“ ostajući. — „Bar. Crnogora, dne 30. Januara 1896. „Vaš odani“ O. Šimun Milinović „Arkebisku“
Za Upraviteljstvo „Slavjanske Sloge“ Taj. Ivan Cibilić.
Aleksandrija, dne 16. Veljače 1896.

Umoljavamo naše predbrojnice koji nijesu još platili, da se požure pretplatom. Naše stare dužnike opominjemo, da se sjete svoje dužnosti, jer inače bit ćemo prisiljeni da ih javno kroa list pozovemo.

Upravo kad nam je list bio sav složen i spravljen, doleti iz Zagreba kobna vijest, koju od više dana očekivamo:

Umro je Starčević!

Premda joj se svak od časa do časa nadao, čovjek ipak stoji zapanjen i satrven pred nemilom realnošću. Skršio se onaj veliki dub! Nema više onog ženijalnog borca za slobodu i samostalnost Hrvatske! Pa kako se velikanim svak klanja, tako i u nas u gradu svaki Hrvat bez razlike stranaka, ostao je kosnut kad je čuo da se ugasio ovaj Značaj!

Za danas nemamo ni vremena ni prostora, da odamo našu čednu počtu čovjeku, čije ime u hrvatskoj povijesti neumrlo ostaje. Danas samo žalimo narod i stranku, koja ga u svome najkritičnijem momentu izgubila. Slava njegovu imenu! Vječni pokoj njegovoj velikoj duši!

Gradska Kronika.

Naša društva u gradu. Dubrov. Nar. Čitaonica i „Hrv. Rad. Zadruga“ i hrv. pjev. druš. „Gundulić“ viju od juče hrvatsku zastavu na pobjedničkome stijegu radi smrti dra. Starčevića. Dubrovački pravaši sudjelovaše sprovodu i počastima, zastupništvom, vijencima i kondoliranjem.

Lične vijesti. — Prispio je zast. i novi prisj. Zem. Odb. prof. B. Korlaet. — Ovih dana boravio je u gradu presvj. O. Š. Milinović nadbiskup Bara i Crnogore.

Premještaj. — Gosp. Krsto Rujas pošt. oficijal na našoj pošti premješten je u Spljet. Žalimo odlazak ovog u svakom pogledu čestitog činovnika i prijatelja.

Propovjednik. — Ove korizme propovijeda o stolnoj crkvi vrlo Hrvat O. Stjepan Ivančić trećoredac. Propovijeda talijanski. Crkva je uvijek puna bogoljubnog gragjanstva, koje sluša njegove riječi i divi se njegovu govoru.

Miletićevo veče. — Prošle subote srpsko-pravoslavno crkveno pjevačko društvo „Sloga“ priredilo je Besjedu u slavu 70 godišnjice Miletićeve. Na besjedu je pozvalo i našu Čitaonicu i sve njezine članove. Uprava Čitaonice prisustvovala je slavi, što, po našem sudu, nije imala, ali ne radi Miletića. Nego i to je bio prosti čin udvornosti i ništa više.

O Miletiću mi smo lani opširno govorili. Mi ga poštujemo kao rodoljuba i mučenika. Razumijemo dakle slavlje u njegovu čast i ako dvojimo jesu li njemački, magjarski i talijanski saveznici u Banatu, Banovini i Dalmaciji dostojni da slave jednoga Miletića.

O gradnji kazerma — Doznajemo da je Zemaljski Odbor naredio načelniku g. bar. Gondoli neka priopći odluku onijeh utoka s kojom je bila uništena poznata opć. sjednica, u kojoj se glasovala pogodba za gradnju kazerma, te neka što prije u tom poslu sazove novu sjednicu. Pita mo Orlanda, da nam reče ko je imao pravo.

Neredi i izazivanja. — Na gradnji novog hotela poduzetništvo je dovelo vješte radnike zidare iz uže Hrvatske, koji se u nas uprav uzorno ponašaju, ali ne mogu ostati od izazivanja srpskih plaćenika po gradu.

Prošle nedjelje sjedali su mirno na večeri u gostionici „All Ancora“ gdje obično uvijek jedu. Neki „Srbi“ koji su negda takogjer bili radnici a sada žive na račun stranke i provociranja došli su da povire ko ima. Sa ulice jedan je posve glasno zavikao: „Jesu li u nutrima Hrvati?“ Kad su vidjeli da jesu, uljegli su — premda oni u tu gostionicu ne idu — sjeli su i stali su ih svakojakim riječima zadirkivati. Jedan od Srba nataknuo je dapače nekakve naočale pak ih je provokatorno motrio. Nije čudo da su se ovi na njihova izazivanja ozvali, pak je došlo do guste prepirke. Na to je došao nadredar Kalčić, koji je stanuo psovat Hrvate, a Srbima reče: „Čudim se s kijem ga imate!“ Jedan od Srba vikne capu;

„Mi se njih ne bojimo!“ pa obrćući se Hrvatima i kažući nadredara; „Ovo je naš otac, on će nas braniti.“ Radnici Hrvati nakon prepirke videći kako se s njima postupa izagjoše iz gostione, a Srbi za njima zviždali. Naravno da se na to ponovila smutnja. Hrvati počеше odgovarati. Nadredar reče Srbima: „ostanite vi zamnom, ja ću ih ako modat.“ Dogjoše i drugi pulicijoti i stadoše tobož razmećati kavgu, a u istinu tjerati Hrvate, a Srbi su išli za njima i provocirali. Među Srbima bilo je i landveraša. Smutnja se povećala. Srbi su vikali redarima: „Arestavajte ih mi ćemo ih pomoć vezivat.“ Jedan radnik zaviče: „Ne će me vezat regimenat vas, kad sam pravedan.“ Na to ga redari uhvatiše i zatvoriše. Osobito se istaknuo redar Gebauer koji je vikao: „Šta ste svinje hrvatske došle se ovamo najesti kruha, pa tu pravite škanđale.“ Ne čudimo se ni malo ako su Hrvati odgovarali na sve ove uvrjede. Srbi zaštićeni gonili su ih put Pila. Jedan Srbin bio se tako zaboravio, da su ga isti redari uhvatili, ali kad su vidjeli, ko je, pustili su ga. Došla je na to žandarmerija, kojoj su Srbi vikali koga će arestatiti, ali ona se nije osvrtała na njihove provokacije nego učinila neredim kraj.

Ovo je bilo u gradu. Na Pilama neko javi težacima da su im Srbi napanuli prota. Kad oni to čuše, skočiše se iz postelje pak na polje i dogodi se druga tučnjava. Pulicija ih je sedam zatvorila a nijednoga Srba. Sutra dan bijahu svi pušteni.

Nas stid oblijeva. Stid nas je jer su oni Srbi Dubrovčani. Ponašanju njihovu i općinskoga redarstva ne treba komenata.

Pohvalno. — Prigodom smrti gosp. Luke Pehovac bi podijeljeno mjesnom dječijem zakloništu od gosp. I. Papi kruna 5. Prigodom smrti g. Luke Potočnjaka od g. Vice Savinovića kruna 4.

Diskoras prid Lužom.

Vlaho. — Otkle to?
Ivo. — S komune, Bio sam nešto u gospara Vice. U Frana u kamari pako! Šeta se gori doli kako izvan sebe i sve više: „Platiće mi Ivo Jelić! Platiće mi Ivo Jelić!“ Što je to?
Vlaho. — Ne znam. A meno che nije mu gospar Ivo što dužan. A onda tako ti duše, hajde mu reci neka mu plati, jerbo mu je gospar Frano kapač pošlat sekvestar.
Ivo. — Imaš razlog, idem ga vigjet... Anci eno ga kalla Orlanda!... Na ne mogu sad, jerbo je s Vlahijom.... Adio Vlaho! Biće truke i pazara!

Drugi diskoras.

Ivo (Autonom). — E, Vlaho, je li na svrhu došlo što iz Zadra za konat kazerma?
Vlaho (Srb). — Nemoj šokat, znaš bolje nego ja da je izišlo na tvoju. Imaš bit dobro fatigo ispod vode, kad si arivo razbit našu imprezu.
Ivo. — Ja brate nijesam ti se movio. Mi smo bez otić u Zadar, arivali obalit oni vot onega koji je decido u konsilju.
Vlaho. — Jes, imaš razlog. Moj gospar odletio je u Zadar pur troppo! zaludu. Dobro si mu ofabriko, ma gledaj se, Ivo, od njega jerbo te može lasno multat. Svakako prosti neka ti rečem na sva usta, nijesi se imo prtit u kazermu. I to si mi, biva, zaludu kunjado!
Ivo. — Što ćeš, ne bi ni ja, ma me pogustala idea, da mog činit sparenjat komuni dvadesti i jednu tisuću florina. Što ti se para, nije grubi bokunić! A promisli, ako vama, to jes njima — kako je on govorio — ne bi bilo ostalo dobiti ni za vodu, ja gubim certo.
Vlaho. — Isto nećeš dajbudi prodrijeti u konsilju. Tvoji će te, biva, izdati. S nama je dum Bariša, pa i asesur gruški. Ufam da će i Abele sasvijem da nam i on nije više veliki prijatelj. S nama će i gospar Grgur i....
Ivo. — Kako? kako? neće bogme nijedan ni vaš ni naš. Traća se sparenjat 21.000 florina, te svak valja da gleda što čini. Reko je jedan naš konsiljer, poštteni starac, „s one 21.000 florina dovestićemo u grad vodu iz vrela Kisićeva, pa neće bit ljeti žegje.“ Jesi li razumio?
Vlaho. — Ja se najviše ufam u moga gospara. Kad se on bude izdrečit, kako umije, svi ćete umuknut. A ne boj se, ja ću mu spravit diskoras!
Ivo. — Oli misliš da smo fanag. Proša su više vremena: veži tovara gje hoće gospar. Magjoranca je magjoranca, a magjoranca valja da bude, jerbo je korisno komuni. Razumiješ li? 21.000 florina!...
Vlaho. — (Graće se po glavi i čini kalkule prstima). Biće, biće, vigjećemo mi ti poso. Prosti idem u štamariju. Adio!
Ivo. — Adio i priporuči im, da onoliko ne lažu,

Prigodom smrti g. gje. Di. mantine Marinović udije-
ljeno je na uhar siromaha od gg. Iva i Nebesnice Grgu-
revid i g. gje. Iyke Beric rogi. Grgurević 20 kruna; od g.
Luka G. Pehovca 20 kruna; od gosp. Iva Mitrović kr. 10
od gosp. Andra Puljizević kr. 4. Prigodom smrti g. Nikole
Saltarića udijeljeno je od gg. Iva i Nebesnice Grgurević
g. gje. Iyke Beric rogi. Grgurević 20 kruna.
„Povjerenstvo Javne Dobrotvornosti.“

JAVNA ZAHVALA

Ne možemo, a da ne zahvalimo
najtoplije svim prijateljima i znancima,
koji su nam iskazali sućut svoju pri-
godom teške nesreće, što nas je sna-
šla smrću ljubljenoga

LUKE PEHOVCA

Pošto svakome napose ne može-
mo da izrazimo svoju harnost, zahva-
ljujemo ovime javno svima, koji su
dijelili žalost našu i nastojali da nam
utru suze bilo razgovorom i izjavama,
bilo što su dopratili do hladnoga gro-
ba mrtve ostatke miloga pokojnika.

U Rijeci, 24. Febrara 1896.
Obitelji Pehovac i Bojanović.

JAVNA ZAHVALA

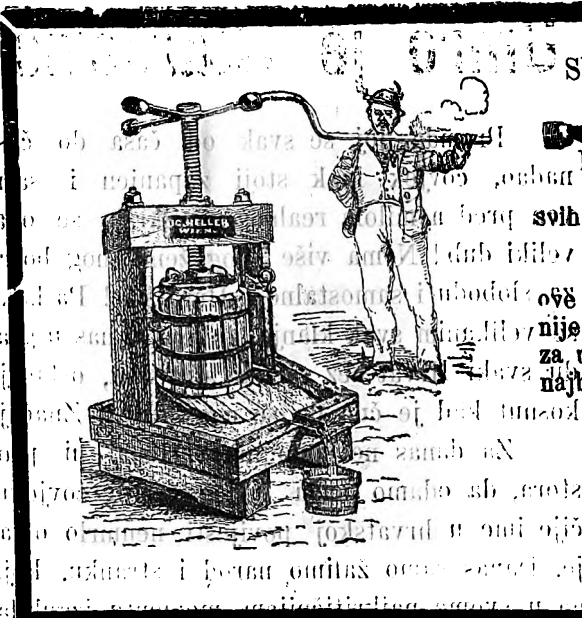
Svijem onijem, koji su se koliko
za kratke ali teške bolesti, toliko i pri-
godom smrti i sprovoda naše nepreža-
ljene

DIAMANTINE

udov. Marinović, rogi. Bjelovučić
bilo na koji mu drago način zauzeli,
da njome iskažu svoju zadnju počast,
a nama budu na ruku kao pravi prija-
telji, ovijem neka je izrečena naša naj-
srčanja harnost.

U Gružu, 25. Februara 1896.

Niko Marinović, sin
Luce Davanzo rogi. Marinović, kći
Ivo Davanzo, zet
Kate ud. Grgurević rogi. Bjelovučić
Mare Čurlića „ „ „ „ „ „
Amaliya Uzović „ „ „ „ „ „
Lovro Čurlića, „ „ „ „ „ „
Antun Uzović, „ „ „ „ „ „
Baro Marinović, „ „ „ „ „ „
Mare Azzaliya „ „ „ „ „ „
Frane Kunišić „ „ „ „ „ „
Adriana ud. Bjelovučić rogi. Cavalie.

SVE STROJEVE ZA POLJODIELISTVO I VINOGRADSTVO

Cijene iznova snižene
Preše za grozđe, diferencijalni sustav.
Ovaj sustav preša ima najveću tlačujuću moć od svih
drugih, ma kojih mu drago bilo preša.
Preše za masline, hidrauličke preše, štraljke
proti peronosperi, Vermorelov sustav;
ovih moje štraljke su poznate kao najbolje i najjefti-
nije; automatične štraljke; maslinice sa spravom
za muliti jagode, preše za sijeno, triere itd. tvori u
najboljem proizvodu

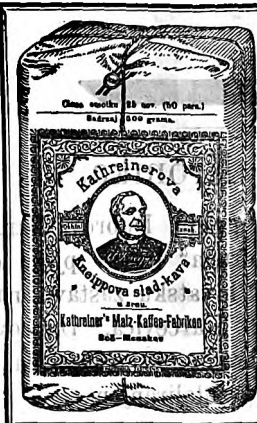
I. G. HELLER, Beč

II/2 Paterstrasse 49.

Osnovne i svjedodžbe gratis!

Traže se zastupnici! Čuvate se konfakcija!

Prigodno i pouzdanje ostaje isto!

Kathreinerova
Aneippova slad-kava

je kao
primjesa k zrnatoj kavi
jedino zdravo

Kavino pice.

Svagdje se dobiva, — 1/4 Kl. 25 u.

Pozor! Poradi nevjednih
patvorina, neka se pazi na
izvorne omote sa imenom

Kathreiner

Šesira, Odijela i Cre-
valja, Najbolje vrste uz

jeftinu cijenu kupuje se
kod

M. Mitrovića

svake vrsti galanterie, mirisa, si-
vacih strojeva.

Svaka Hrvatica mora da se
predplati na

Parišku Modu

Jedini hrvatskim jezikom pisani modni
žurnal na slavenskom jugu.

Ciena je „Pariškoj Modu“:

na cijelu godinu . . . 4 for.

na pol godine . . . 2 „

na četvrt godine . . . 1 „

Predplatu prima:

KNJIZARA LAV. HARTMANA (KUGLI I DEUTSCH)

Zagreb, Ilica.

Nuzgredna zaslužba

od 150-200 fl. mjes. za osobe
svih zvanja, koje bi se htjele zabaviti prodajom zak.
dop. srećaka. Ponude na Mjenjačnicu Adler &
Com. Budapest. 2-25
Utemeljena g. 1874.

Najljepši, najveći, najinteresantniji
i najjeftiniji hrvatski ilustrirani list,
koji je vriedan da resi dom svake
hrvatske obitelji jest:

DOM I SVIET

Ciena mu je:

na cijelu godinu . . . 6 for.

na pol godine . . . 3 „

na četvrt godine . . . 1 „

Sa šaljivim listom „Zvezanom“ 50 novč.

više za svaku četvrt.

Predplatu prima:

5 do 10 florina dan bez kapitala i rizika mo-
gu da zasluže i u manjim mjestima gospoda li go-
spodje, koji bi se htjeli zauzeti oko prodaje sre-
ćaka vrijednosnih papira. Ponude pod „Leichter
Verliensst“ novo Rndolfa Maase u Beču.

Osiguravajuće društvo

NEW-YORK

Dokazi društvene mogućnosti

Beč, 3. Januara 1896.

Uzajamnom društvu za osiguravanje na život

NEW-YORK

u Beču (I. Graben, 8).

Vi ste mi podmirili danas u gotovili iznos
od 100.000 franaka (govorim) sto hiljada fra-
naka u zlatu, osiguranih na police br. 246160 i
246161 na život moga muža Gosp. Adolfa Fraen-
kela, čefa tvrtke u drvima „Sinn, Fraenkel i sin“
i to šest nedjelja prije roka uglavljena u popu-
bama police bez ikakva odbitka kamate.

Radi realnog Vašeg postupanja, što mi ga
ukazaste prigodom ovog bolnog slučaja ne mogu
učinit s manjeg, a da Vam ne izrazim moju naj-
srdačniju zahvalu.

Bilježim s poštovanjem

Sidonja Fraenkel rogi. Popper.

Broj 85148.

Potvrđujem da gospođa Sidonja Fraen-
kel rogi. Popper, privatnica u Beču od
mene osobno poznata, metnula je u mojoj prisut-
nosti ovdje gore svoj potpis svojom vlastito rukom.

Beč, tri Januara 1896.

Taksa i Biljegovima

flor. 1:50

Z. P.

Dr. Mavro Reiner

Bilježnik.

Pri nesreći koja me zadesila prigodom gubitka moga miloga brata

NIKA

koji preminu dne 19. tek. potkrijepljen Sv. Otajstvima, ne mogu a da od sre-
ne zahvalim svakomu koji mi na koji mu drago način priskočiše u bolesti i smr-
ti pokojnika, bilo osobno bilo pismeno. Osobita zahvala budi časnom g. Župniku
M. Lazareviću, M. P. O. Josu Miliću, koji zadnje dane pokojnikove nastojahu
ublažiti; zatim vrijednome g. Dr. Bendonu koji nastojашe da ga nemiloi smrti
iz ruka otme; časnoj obitelji Bratić i g. Antuna Medini, koji nastojahu da spro-
vod čim sjajnije ispane; C. K. Činovnicima i svim mojim dragijem mještani-
ma, koji ga dopratiše do vječnog poćivanja.

Svim budi vječna harnost!

U Cavtatu, 25. Februara 1896.

Učvljeni brat

Stijepo Vragolov.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svake subote. Cijena mu je unaprijed u *Otkrivenstvu* lista: na godinu flor. 4:50, na polu godine flor. 2:25; sa *Dubrovnikom* sa *donošanjem* u kuću, a sa *Austro-Ugarsku*, *Bosnu* *Hercegovinu* s poštom: na godinu flor. 5, na polu godine flor. 2:50; sa *inozemstvo* flor. 4:50 i poštarski troškovi.
Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i sa dobiasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku, a doplatu šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

DR. ANTE STARČEVIĆ.

Stari se rodio godine 1823 u selu Žitniku kraj Gospića. Roditelji bijahu mu — i to na žalost većini naših velikih ljudi — ljudi iz puka, prosti graničarski seljaci. Rekosmo na žalost, jer je upravo žalosno, da uz onoliku hrvatsku aristokraciju ne bilježimo u njoj hrvatskih velikana. Malo ga Ličanina poslali su u njemačku školu, jer onda Krajihom zapovijedahu sablja i njemština. Zatim ga uze k sebi stric župnik u Kablobagu, pa ga pomoću prijatelja župnika Vlatkovića spravi za treći razred gimnazije, jer je Ante bio darovita glava. U gimnaziji u Zagrebu dobio je malu potporu od 100 flor. na godinu od prof. Romualda Kvaternika, oca slavnoga Eugena Kvaternika, pak je s tim živio, a opet se mučio poučavajući druge djake. Obilja nije baš bilo, ali ipak položi maturu sa sjajnijem uspjehom. U ono doba blistaše ga sa preporodom i iliristvom. Starčević postane vatreš ilir pak u malo što god. 1845 na Markovu Trgu nije zaglavio, zajedno sa drugim srpanjskim žrtvama.

Kad je svršio gimnaziju profesori ga htjedoše za kolegu, te ga nagovarahu da uči za filozofiju, ali Starčević poslušao strica i odabra svećenički stališ. Biskup Ozegović pošalje ga u Budimpeštansku bogosloviju. God. 1846 kad je kući za praznike došao, svrne u Klanac. Tu vidi čovjeka čija jedna sudbina učini od mlagajnog klerika budućeg vođu hrvatskoga naroda. Bio je to neki Baričević, koji je u svoje doba bio vojnik te naučio pisati. Onda su austrijski njemački oficiri pašovali u Krajinu i gonili narod, a Baričević je bio na ruku puku, pak mu sastavljao tužba na stariju vlast. Oficiri su radi toga imali dosta glavobolje, te da se Baričeviću osvete, otsjekose mu lijevu ruku. Ali kad se on i poslije toga zauzimao za seljake i pisao pritužbe, otkinu mu i desnu!

Sudbina ovog nesretnika strašno kosnu Antuna Starčevića. Suze mu navru na oči. Onaj čas on je sa svojom budućnošću otkućio. U crkvi preko podizanja sv. sakramenta, zavjetuje se stari, da će dokle god bude živ raditi za slobodu i osvjescenje naroda hrvatskoga. Od onda progje pedeset godina, a mi znamo je li on tu svoju riječ održao.

Na bogoslovnim naukama u Pešti zateče ga god. 1848 i on se preko Beča vrati kući. Biskup Ozegović htjede ga zaraditi i namjestiti kod sebe, ali Starčević ode u Senj na zadnji tečaj bogoslovije. Tu vidi da kao svećenik neće moći šire djelovati za svoju nakanu, pak se svuče. Prijatelji su nastojali da dobije mjesto profesura na zagrebačkoj pravoslavnoj akademiji i imenovanje bilo je već gotovo, ali potvrda nije došla. Kasnije se saznalo, da je to omeo biskup Ozegović, koji je na nj bio ljut, jer je ostavio svećenički stališ.

Tako ostane dr. Starčević na sred puta. Da dobije zaslužbu pogje u pisarnu dra. L. Šrama i tu ostane do god. 1860. Tamo je proživio cijelo doba apsolutizma radeći i učeći. God. 1860 izabere ga velika županija riječka svojim velikim bilježnikom. Kao veliki bilježnik izdade svoje glasovite prepravke, u kojima se zrcalio program stranke

prava. God. 1861 izabere ga Hreljinski kotar svojim zastupnikom u hrvatski sabor. Tada su se u saboru opazale u glavnom dvije struje: jedna koja je težila k Pešti i druga koju su Nijemci prisvojali za centralizam, a ona se podavala Beču, misleći da će tako bolje koristiti hrv. narodu. Po sredini ostaše dr. Starčević i Eugen Kvaternik, koji nijesu htjeli ni k Pešti u Beču nego ostati u Zagrebu. Njih dvojica sama bijahu malo da što odluče, ali ipak udariše temelj kasnijoj snazi stranke prava. Neprijatelji Hrvatske vidjeli su odmah s kijem imaju posla. God. 1862 bude Eugen Kvaternik prognan, a proti Starčeviću, po nalogu iz Beča povedena istraga radi jedne prestavke, koju je učinio kao bilježnik riječke županije i u kojoj je traženo da se Hrvatskoj povrate njezina prava i njezine zemlje. Sud je dra. Starčevića osudio na tamnicu od tri mjeseca i na gubitak doktorata. Tamnicu je Stari izvršio u Zagrebu, a nakon toga vraća se opet u pisarnu dra. Lavoslava Šrama, gdje je ostao do g. 1871. Godine 1865 zastupao je treći kotar grada Zagreba, a god. 1869, 1870 i 1871 pisao je u ondašnjem „Hervatu“ i „Hervatskoj“, što je uregijvao mladi ali daroviti rodoljub Bach. Pisao je o slobodi i nezavisnosti domovine i o hrvatstvu žigovito oštro svaki pokuš da se hrvatsko ime isčupa iz naroda.

Ideje slobode što ih je širio u Zagrebu Stari, a iz vana prognani Kvaternik, počese se primati naroda. Valjalo ih je ugušiti. Bečki listovi zvali malu četicu pravaša „razbojnicima“, pak su zalili „što Hrvatska nije rodila junaka koji bi ubio te razbojнике makar i iz zasjede“ („Wehr Zeitung“ Br. 57; „Zukunft“ br. 114 u Beču g. 1870). Na 11 Novembra god. 1871 ubiše u Rakovici Eugena Kvaternika i Vjekoslava Bacha. Iste noći bude u Zagrebu uhvaćen dr. Starčević, te poveden u zatvor odakle je na slobodu pušten na budnji dan g. 1871.

Izišav iz zatvora našao se u velikoj bijedi. Pristaše stranke, većinom mlagiji ljudi, sabirali su za nj prinose, da se uzdrži. Ban Rauch poznajući njegove sposobnosti nudjao mu je jedno visoko mjesto, ali je Stari to odbio, znajući da su tim ciljali, da u njem unište političkoga čovjeka. Tako je jedno proživio do g. 1873 uvijek radeći za narod. Od god. 1873 do 1878 živio je kod svoga sinovca dra. Davida Starčevića, pak je tu u zabiti napisao više svojih političkih rasprava. Rakovičkom katastrofom bio je stranci prava zahtat nemili udarac. Ali kršni Primorci i drugi počese opet podizati glavu. God. 1878 svaše na Sušaku „Sloboda“ i Stari bude pozvan na uredništvo lista, gdje je u velike poteškoće ostao do god. 1883, kad se je „Sloboda“ preselila u Zagreb kao dnevnik. Od onda je radio stalho u listu (poslije kao „Hrvatska“) i na saboru, kamo je bio neprekidno biran. God. 1878 iznio je nacrt svoje glasovite adrese, koja je pravo remek-djelo dostojanstva, slobode, historije i odlučnosti i koja je najvažniji politički spis dra. Starčevića. Adresa od g. 1878 temelj je na kome počivaju načela stranke prava.

Zadnje godine njegova rada poznate su svakome, a da bi ih ovdje potanje spominjali. God. 1892 na sastanku riječkom bude zaključeno, da mu narod u znak zahvalnosti sagradi veličanstveni *Dom*, koji mu je predan na 17 jula 1896. Sta-

ri nije bio aktivan politički borac. On je više učitelj stranke, a njegovi učenici i sljedbenici provagjahu njegove ideje u narod. Ove padoše na plodnu zemlju, pak se zadnjih godina stranka prava tako raširila, da je svojim načelima obuhvatila mal da ne sve neodvisne življe hrvatskoga naroda, a ni oni, koji joj ne pripadaju, ne mogu se više puta oteti njezinu duhu. Stranka je tako silno rasla i sticala novijeh pristasa. Na žalost megu njezinim pristasa u Banovini nije se mogla održati sloga, pak je tako puknuo onaj laoski razdor, koji se još nije zacijelio. Dr. Starčević u zadnje dvije godine neprestano je pobolijevao i bolest ga sve više obuzimala tako da nije mogao aktivno djelovati, dok ga vajmeh nije i satrla, te je neumrlu pokojnik u prošli petak u 3 ure i 20. časaka u jutro ispuštao svoju veliku dušu.

Dr. Ante Starčević neobična je pojava u životu jednoga naroda. Onakijeh ljudi ne razjaše svaki dan. U nas on se može punijem pravom nazvati spasiteljem Hrvatske.

Mlad narod koji je dugo spavao, kad se probudismo nagjosmo se na čudu. Silno svijetlo napretka, koje nas je zasulo, zablijestilo nam je oči. Nijesmo se prepoznali. Učinilo nam se da smo premaleni, pak htjedosmo biti veći nego smo. Otuda Ibirizam. Ilirizam nije uspio jer Srbi i Bugari nijesu htjeli pružiti ruku slozi. Ali Hrvati nijesu se zato smeli. Iza olovnog apsolutizma progledaše opet. I opet su htjeli biti nešto drugo: Jugoslaveni. Borba god. 1860 i 1861 i naprijed za hrvatsko pravo nije se smatrala životnim pitanjem hrvatske, nego je to bio put ujedinjenju drugih jugoslavenskih plemena. Izbrisati prošlost, povijest, razliku plemena i samo ime, pa od toga svega sastaviti jedan narod! To je bio ideal Jugoslavena koji su zaboravljali, na sve ono što je poslije učinilo, da je njihova u ostalom plemenita misao morala zaspiti.

Ali s njima nije bio sav hrvatski narod. S druge strane stajali su ljudi koji su isto tako bili dobri rodoljubi i relativno dobri Hrvati, ali nijesu bili dobri Sloveni. Kao element strogo konservativan oni se nijesu htjeli povagjati za tim „novotarijama.“ Oni su imali svoje stare „hrvatske pravice“ svoj latinski kulturni jezik i braću Magjare i zajedničkog neprijatelja u bečkoj kancelariji, koja je zatim išla „da potare hrvatske i ugarske pravice.“ Ljudi konservativni do skrajnosti, bez toliko narodne svijesti, koja se onda tek počela ragjati, oni su htjeli da ostane sve po starom. Zato su mrzjeli i Ilire i Jugoslaveni, premda bijahu i oni Hrvati. Za njih je toga odviše bilo, nijesu mogli probaviti i postadoše protivnici onoga, što se u ono doba zvalo *narodnom idejom*.

I jedna i druga strana je pretjeravala, prva do utopija, druga do izdajstva i abdikacije. Neprijatelji naši, koji su u osviještenju Hrvata nalezili svoju štetu, nijesu spavali. Oni su uckali jedne na druge. A pošto su onda Beč i Pešta bili u utakmici, a pošto su protu-narodnjaci držali se Pešte i njihovih zajedničkih plemićkih slobodina, to se dogajalo da je često ova druga strana pristajala k Beču. Tako je bilo onda, a tako je i danas. A kako ni jedna ni druga strana nije bila na pravoj stazi, tako su obe počele intog po-

grešaka, dapače kô da su se natjecale, kô će ih više počiniti.

Tu se pojavi dr. Ante Starčević. Kao mlađić pristajao je uz Ilire, jer su Iliri bili narodni ljudi, koji su iz Hrvatske gonili tugje adete i tugje jezike, a gojili svoj. Kao zrio čovjek uvidio je pogreške jednih i drugih, pak je Ilirstvu, Jugoslavenstvu i Magjaronstvu suprostavio Hrvatstvo. On nije vadio za starijem mrtvim imenima iz rimske dobe, koje je Napoleon I. htio uskrisiti ognjem i mašem; niti se zanio za nenaravnim geografskim pridjevima; ni pristao uz one koji su branili „horvatske pravice“, t. j. pravice svoje plemenske kaste, služili za odnarođenje. On je u živom narodu našao pravi izvor njegova opstanka. Jesmo li Hrvati? Ostanimo dakle Hrvati! Evo ovo je tajna uspjeha dra. Starčevića. Hrvatski narod shvati je ovu riječ; on je malo po malo odbacio sve što mu je bilo nenaravno i napetnuto i prigrio hrvatsku ideju, koju mu je pokazao dr. Starčević i održao se. Što više, sve gornje stranke morale su se pred ovom idejom savinuti. Mi još i danas imamo Ilira i Jugoslavena i Magjarona, ali ovo nijesu više oni stari. Oni su takogjer morali donekle podleći Starčeviću načelu hrvatstva.

Bolja pera od ovoga natječu se da ovjenčaju ovu neumrlu zaslugu Staroga koji je Hrvata naučio ljubiti Hrvatstvo i dosljedno tome boriti se za svoju slobodu. Nama je dosta da smo sada to konstatairali. Čitav svoj život posvetio je Stari ovoj cijelji. Svaka njegova riječ, svaki redak služio je ovome načelu. Sa protivnicima bio je do skrajnosti oštar izrazima i satirom. Čitajući dotične spise, skoro bi pomislio: ovaj čovjek mrzi. Ali ne! Jedna misao, jedna cigla riječ uvjeri te odmah o protivnom. Tu bi vidio da nije mržnja koja iz njegova govora, nego velika ljubav, ljubav za onom njegovom Hrvatskom, slobodnom i ujedinjenom, pak strepeći nad njezinim udesom, nema kada da uvjerava one za koje misli da u redu ne rade, nego ih žigoše i psuje. Premda je Stari bio čedan čovjek, bez ikakve taštine, pak nije tražio ni časti ni vlasti, ipak njegov duh nije se držao ravan drugomu. Pa kao što kapetan na brodu kad u oči orkana vidi pogrešku mornara, ne uvjerava ga nego mu zapovijeda da je popravi; tako se i on osjećao na narodnoj istini, i tražio posluha svojim riječima. Danas mu načelno davamo svi pravo.

I inače Stari je neobična pojava. U politici hrid koju nikakva sila nije mogla pomaknuti, u privatnom životu mek, tih, umiljen. Dok je bio u zdravlju i snazi rado je primao svakoga. On sam nije nikamo išao niti je ljudi tražio, nego je živio u svojoj siromašnoj sobici, čitao, pušio i pisao. Ali goste nije odbijao, a bilo ih je! jer kojigod pobolji pravaš došao u Zagreb, taj je redovito išao k njemu da ga pozdravi. Koje li razočaranje! Hrvati iz daljega, koji ga nijesu prije vidjeli nego ga poznavali po glasu, naukama i djelima, ne bi se u prvi mah mogli snaći. Umišljaš Starčevića ponosna i dostojanstvena gospodina, koji i ako pristo žive (kako si čuo), ali ipak odaje ti, ako ništa drugo, a ono bar jednoga doktora filozofije. Pa ništa od svega toga! Pred tobom osvane prost čovjek u starom jeftinom odijelu i modroj košulji, koji te pozdravlja po seljačku, dubokim staračkim glasom našega seljaka. I zbilja dr. Ante Starčević ostao je što se i rodio: pravi Ličanin od glave do pete. Čovjek klasično napobražen, nijeste mu to nikako mogli opaziti. Pitao bi otkle ste, koga imate, jesu li vam svi zdravi. Bogu hvala, pa kako ljetina, su čijem narodu žive it.d. Pisac ovijeh redaka bio je zadnji put kod njega nazad četiri mjeseca. Skoro ga nije prepoznao. Bio je već sasvim slab, iznemogao i omršavio, a mučio ga silan kašalj. Pa ipak htio je sve znati, kako je u našijem krajevima i valjalo mu je pripovijedati, je li bolest uništila vino, koliko se rodilo ulja, su čim se amo najviše trguje, seli li se naroda u Ameriku, jesu li se svi kmeti otkupili it.d. it.d. Ali on je s nekijem zvao i svrnuti razgovor. On da bi govorio o Grcima i Rimljanima, čitirao Tacita i Horaca, pa dalje sve do najnovije povijesti, o Cavouru i Massimu d'Azegliu, uvijek duboko, učeno i oštromno, kao čovjek koji se ne povagja za drugim nego u svemu ima svoj vlastiti sud. A pri tom se ne bi ni malo promijenio. Govorio je o Dantu kô da vam Krajišnik pripovijeda koliko je

ove godine posadio krumpira. Malo po malo Stari bi na posjetitelja drugačije djelovao. Njegova na prvi mah ne baš lijepa pojava, postala bi mu simpatična, nadasve osvajalo ga na ono oko, crno, a pronicavo, a živo kao vatra. Malo je na svijetu ljudi koji su doživjeli onoliko ovacija, primili onoliko poklona i brzovanja. Na nj to nije ništa uplivalo. On je ostao prost i čedan. U njega se nije išlo „na vizitu“ nego kakav si se našao, Stari je primao na našu, pa bi te podvorio vinom i cigarima. I onda, na rastanku, „zbogom, dragane, i učite i radite, nedažite se skotu“ (skot je bio njemu svaki tugjinac, bez razlike). A vi bi se oprostili od njega s uvjerenjem, da ste vidjeli jednoga velikoga čovjeka.

Zadnjih mjeseca kad se je u stranci dogodila kriza zaradi osobnosti i osobnih razmirica, Stari je bio već na smrtnoj postelji. Dr. Starčević brzo bi koga zavelio i ta osoba postala bi mu ljubimac. Tako je u svoje doba volio dra. Hinkovića. Kad se dr. Hinković odrekao stranke prava, bio je još toliko značajan, da posvema ostupio s političkog polja, a u posljednje doba ostavio je i Hrvatsku te sad živi u Parizu. Gubitak Hinkovića bio je strašan udarac za Staroga, koji ga je ljubio kao sina. Zatim, uza svoje nećake Davida i Milu, koje je uvijek rado imao, zavelo dra. Grgu Tuškana, pak mu ništa milije ne bi bilo, nego kad bi ga Tuškan pozvao k sebi u Sisak na nekoliko dana. Stari je znao koliko je za narodnu stvar žrtvovao ovaj mučenik, pak ga je ljubio. U posljednje doba pak uspjelo je bilo dru. Franku, da zadobije njegovo neograničeno prijateljstvo. Tada je Stari — koga je već mučila ljuta boljetic — ohladio naprama Grgi, dapače sa istim Davidom prekinuo, svaki odnošaj. Bolno se svakoga dojmio ovaj sukob sa Davidom, ali su pristale stranke to gutati, iz poštovanja naprama sijeđome vogji. Zatim se dogodio onaj razdor, lih radi osobnih motiva. Mi nijesmo odobrili što je Stari istupio iz staroga kluba, niti je klub to zaslužio, a i danas dvojimo bi li on bio to učinio, da je bio krepak tijelom i voljom, kao što je do svoje smrti ostao krepak duhom. I... a što bismo ob ovom duljili? Nad otvorenim grobom dra. Antuna Starčevića sabrala se opet cijela stranka prava iz svih hrvatskih zemalja. Pa kao što je on svakoga rado imao, ko je radio za hrvatsku stvar, tako su svi pravaši rado imali svoga učitelja, koji je napram njih mnogo smio. I ne samo pravaši, nego mi vidimo sve hrvatske stranke, gdje, svaka na svoj način, odavaju počtu čovjeku, s kojim se do duše nijesu slagale, ali koji je sav svoj život i sve svoje sila posvetio sreći i napretku hrvatskoga naroda.

Slava mu!

Bolna vijest o njegovoj smrti odjeknula je kao malo koja širom domovine naše. Od Drave do Bojane, od Drine do Jadranskog mora u svakom gradu, u najzabitnijem selu našlo se Hrvata koji izgubiše svoga prvaka. Velike žalosti danas se ne mogu ni opisati. One se tek nagagjaju, a po brzojavima i vijencima, sačešću i zadušnicama; žalobnim nakitima i odaslanstvima; po svim ovim neznatnim vanjskim izljevima, mi vidimo tužno hrvatsko srce, kako kuca puno boli i zahvalnosti. I to je dobar znak. Blago narodu koji plače za ovakim ljudima! Njegov vapaj, jest hvalospjev patriotizmu i značaju, a njegove suze sjeme iz kojeg će niknuti bolji potomci naši. Hrvatska žaleć Staroga, ne oplakuje samo velikog čovjeka, već i ono nešto mila i draga što joj je on nastojao da stee. Takav narod, imade svoju budućnost; on ne umire.

Sprovod dr. Antuna Starčevića, kako iz Zagreba javljaju, bio je najimpozantniji od svih što ih je do sada Zagreb vidio. Više od 30.000 ljudi sa svih strana Hrvatske domovine navrvjelo, da ga još zadnji put vide i da mu ukažu svoju počast. Pošto je pokojnik u svojoj oporuci naredio da ga ukopaju u jednom seoskom groblju bližu Zagreba, ta je tužna čast zapala Šestine, koje se nalazi na domaku Zagrebačke gore. Dr. Starčević istina zabranio je da se njegov lijes kiti vijencima, ali se volji naroda zapovijedati neda. Silna gomila vijenaca pokrila je njegov skromni grob. Naručbe bijahu tolike, da mnoge nijesu niti izvršene, jer

je i u velikom Zagrebu cvijeća i vijenaca svašvim ponestalo bilo. Sveučilišni gjaci u narodnom odijelu činjahu cijelo vrijeme oko odra počasnu stražu, a narod je dolazio kao na hodačaste. Za lijekom pak stupahu naiprije njegova tri nećaka, David, Mile i Martin. Bila je i Davidova gospogja. Zatim su dolazili ostali narodni zastupnici, pjesnici, književnici, učenjaci, novinari, trgovci, advokati, liječnici, gjaci, svećenici, u jednu riječ svijet i snaga Hrvatstva. Duga povorka krenula je Zagrebom čije gragjanstvo pravilo je špalir. Pjevačka društva, seljaci, gjačke deputacije, klubovi svih stranaka, deputacije gospogja, gragjanstvo, gimnazije i druge škole, sve je to pravilo neku veličanstvenu smjesu, koja ti srcem potresa, kada o njoj samo čitaš, a nekmo li kada je gledaš. Ne, još Hrvatska nij propala!

Nad čednom šestinskom rakom zaredaše tužni oprosnici govori. Govoriše dr. Frank, barun Rukavina, dr. Tresić Pavičić, gjak Nemec i radnik Timet. Govorili su ono što su druge hiljade osjećale, a narod je suzama na očima klicao Slava!

Pogled po svijetu.

Talijanski poraz u Africi.

Na 29 pr. mjeseca bila je odlučna bitka koja se tajila sve do otvora sabora. Evo o tom brzojavne vijesti:

Rim, 5 Marta. — Kod Adue strašna izgubljena bitka. Poginulo 5000 vojnika i 150 oficira, megu kojim 3 generala i pukovnik Galliano. Talijanci izgubiše 55 topova. Baratieri počeo pred ratni sud jer mješte zadnji prvi ostavi bojno polje. General Lamberti koncentrirao je vojsku u Asmari pozivljuć takogjer svu posadu iz kolonije. Na njezino mjesto stavljeni su pomorski oficiri i mornari ratne mornarice. Admiral Turi došao je u Massau-u. Naredilo se odmah 60 topova u Turin, da se namjeste izgubljeni.

Danas otvor sabora. Crispi priopći demisiiju ministarstva, koju je kralj primio. Pridržaće poslove do sastavka novog kabineta. Velike demonstracije protiv njega u parlamentu sa strane skrajnje lijevice, desnice i tribuna. Vojska je na javnim mjestima radi reda. (Ova brzojavka mora da o bitci govori mnogo blaže nego je u istinu bilo. Poraz kod Adue znači za Italiju nepredvidivih i teških posljedica. S njime je istodobno raskliman trojni savez).

Izbori u Beču. — Kako se predvigjalo, antisemiti dobiše u II. i III. tijelu upravo onoliko zastupnika koliko i lanjske jeseni, sa još većim brojem glasova. Ako i u I. tijelu sadrže isti razmjer onda će imati više od $\frac{2}{3}$ glasova. Nadaju se da će ovoga puta Badeni predložiti potvrđenje antisemitskog načelnika, jer mu je sada glavni posao obnova austro-ugarske nagodbe pa nema kada da se Bečom bavi.

Domaće vijesti.

Spor u stranci prava. — Poslije pogreba dra. Antuna Starčevića sakupiše se članovi obijuh frakcija najprije svaka napose, a onda na poziv ist. i dalm. zastupnika sve zajedno u Kolu, eda kako izravnaju spor. Kako čujemo to nastojanje nije uspjelo.

Mijo Babić. — Po smrti se znalo upravo kakav je ovo bio rodoljub. Sav svoj imetak ostavio je u narodne svrhe, društvima: Društvu sv. Cirila i Metoda u Istri, Matici, hrv. društvima u Sarajevu i u mnoge druge rodoljubne svrhe. Računa se da ostavština iznosi oko 150.000 fior. Time pokojni Babić izabrao je između najprvih hrv. dobrotvora sebi dostojno mjesto.

U subotu bio mu je veličanstven sprovod. Zastupnici Laginja i Spinić bliahu naročita došli iz Beča, da se zadnjom počasti zahvale dobrotvoru Istrana. Pokopan je na Mirogoju u obiteljskoj grobnici g. Frana Folnegovića.

Ban. — O bolesti banovoj ne čuje se ništa novo. On je u Italiji, ali novine pišu da je stanje tako opasno, da će morati u kakav zavod, Poslo-

vima u Banovini upravlja sada podban Danilo Stanković.

Ispravak. — Štovani Gosp. Uredniče! Molim Vas da jedino na čast istine a na temelju § 19. zakona o tisku, objelodanite slijedeći ispravak: Nije istina da smo, ni ja ni moj otac Božo Kamenarović nikad pa ni ove godine prisustvovali plesu „del gruppo della Lega Nazionale in Cattaro“; kako Vas je, Bog zna u kojoj namjeri, krivo obavijestio dopisnik iz Kotora, a Vi tiskali u 8. broju „Crvene Hrvatske“ od 22 Februara t. g.

Dobrota 27 Februara 1896.

Luka Kamenarović

privremeni učitelj c. k. pomorske učionice.

Na ovaj ispravak imamo nadodati, da je naš dopisnik sam odmah ne jamči, da li je pogrešno koga naveo, te je bio na plesu *Lege*, jer bilo je tamo mnoštvo Srba, a jedan isti Legaš kazivao mu je imena. On dakle nije kriv ako je dva tri pogrešno naveo, a druge neke ispustio. Tako čujemo da nije bio ni pjesnik Sundečić ni još neki, ali to ne smeta ništa što pojedinci ne pogloše, kad je meta bila većina vjernih Srba u Kotoru. Ostali koji su s njima solidarni, sveisto je kô da su i bili. Gosp. Sundečić braneci se od one vijesti, veli da on nije bio u *Lege*, jer „Sundečić, ni svoga značaja ni svojih načela nipošto ne mijenja.“ Evala mu za to, ali on je ovijem osudio svoje istomišljenjake gore nego onomadne „Gl. Cr.“, jer dosljedno njegovim riječima oni svojim te na Legi bijahu „promjenuše svoj značaj i svoja nala.“ I mi smo im nešto tako uvijek govorili.

Gradska Kronika.

Dr. Ante Starčević — Sva hrvatska društva u gradu vijala su zastave na pô stijega sva tri dana, što je pokojnik ležao nesahranjen. Osvem toga „Dubr. Nar. Čitaonica“ i „Hrvatska Rad. Zadruga“ poslaše uz sažalnice i vijence. Dubrovački pravaši poslaše takogjer vijenac, a zastupao ih je na sprovodu Biankini. Držao se u svoje doba zadužnice za velikog pokojnika. Poslano je i nekoliko sažalnica. Tako će se i Dubrovnik po svojim slabim silama odužiti uspomeni neumrlog pokojnika.

Klaićeva slika. — Ovih dana bila je izložena u dućanu g. Stijepa Bravatića velika slika na ugljen nezaboravnog dra. Miha Klaića, što ju je napravio g. I. Scatolini poštarski činovnik u Dubrovniku. Slika je potpuno uspjela, izraz je velikom vještinom pogojen. Čujemo da će je kupiti Čitaonica.

Gradnja Hotela lijepo napreduje. Ovih dana grade već drugi kat. Nadat se je da će ove godine biti sve gotovo.

Zaludu! — U sjednici za proračun na predlog g. Degjulli dao se nalog općini da popravi na nekim mjestima Placu, da ne bude onoliko lo-kava. Zaludu! Došli kišljivi dnevni a po Placi valja gledat da se gdje ne utopiš.

Prenos Uredništva. — U ponedjeljnik prenosimo se sa stanom, Odsada će uredništvo biti isto u *Ulici Između Bačvara*, ali kod Male Braće u kući prama dućanu g. Nika Pape. (Vrata u Betinoj Ulici na lijevu ruku). Tu ćemo stalno boraviti.

Općinska sjednica. — Prekojuće bila je veoma zlamenita općinska sjednica radi gradnja kazerna. Vis. Zem. Odbor, kako je poznato, uništio je zaključke općinskog vijeća u tom poslu radi toga što nekim vijećnicima nije bila uručena pozivnica, što su u trebovniku cijene bile krivo naznačene pak neki poduzetnici nijesu mogli učiniti svoje ponude itd., te naredio da se stvar uzme iznova u pretres, tim više što je g. Ivo Jelić učinio novu ponudu, s kojom za 70/o snizuje cijene na kojim se prva pogodba sklopila. Pošto se radi o velikoj svoti od 320.000 fior. to je svakoga interesiralo kako će svršiti ovaj posao.

Prije nego je počeo dnevni red načelnik spomene kako je umro veliki dubrovčanin dr. Miho Klaić, te pozove vijeće da u znak počasti ustanu na noge. Svi ustaju. Zatim tajnik pročita zahvalno pismo Zem. Odbora i dra. Pera Klaića općini i dubrovačkom gragjanstvu za saučesće pri sprovodu pokojnika.

Zatim se prišlo na dnevni red o kazermama. Načelnik sa svojom većinom u upraviteljstvu predlagao je da se uza sav ovaj popust od 70/o, ostavi ipak starijem poduzetnicima, koji su se obvezali dovršiti svu kazermu do 20 Decembra o. g. dočim se g. Jelić ne bi mogao na taj rok obvezati. Ovo zadnje ne odgovara istini, jer poduzetnici Job-Vuletić obvezali su se samo za prvu kazermu od 180.000 fior. do roka od 20 Decembra o. g., dočim je u to vrijeme došla i druga kazerna od 140.000, koja se imala na prvu nadostaviti i za koju nije bilo nikakva opredijeljena roka. Ali predlog općinskog Upraviteljstva ni je ni došao na

pretres, jer su se pred samu sjednicu natjecatelji nagodili. Gg. Job-Vuletić snizuje onu u pogodbi naznačenu cijenu na 70/o kao i Jelić i istodobno zamoliše g. Jelića da odustane od ponude, pošto su oni već započeli radnju i nabavili materijale. G. Jelić je na to pristao, kad je vidio da je njegov cilj polučen i da će napokon biti općini pristegjena svota od kakvih 21.000 fior. jer toliko iznosi snižena ponuda Job-Vuletić. Tako je ova jedina bila predmetom pretresanja.

Stvar bi bila primljena bez rasprave, da se nije podignuo prigovor o načinu glede inartikuliranja ove promjene u stari pogodbeni ugovor. Iz toga se razvila živahna rasprava u kojoj sudjelovahu gg. Čingrija, Banac, Jero pl. Natali, dr. Mandolfo, Mičić, dr. Tolentino, dr. Matijević M. Šarić, i načelnik. Ta rasprava trajala je čitava tri sata. Načelnik je htio dokazati da ponuda Jelićeva i sniženje od 70/o nije donijelo općini nikakve koristi, a na to ga je sjajno pobio prisj. Banac, da mu bar. Gondola nije znao što odvratiti. Općinstvo je klicalo. Dr. Čingrija i dr. Mandolfo iznesoše predlog da se sada i cijela svota od 320.000 fior. snizi za onoliko za koliko se snizila pogodba i da se preko te svote ne smije proći bez dozvole vijeća. Predlog dra. Čingrije bude nakon male debate primljen. Gragjanstvo se veoma zanimalo za ovu pikantnu raspravu pak je u velikom broju došlo na sjednicu.

Načelnik bio je tečajem cijele rasprave veoma... nervozan. Vikao je sad na jednoga sad na drugoga, napokon pozove dra. Mandolfa na red, jer je htio govoriti treći put, na što mu ovaj odvrat: „meni ne prema vaš red!“ On se skoči na noge, a općinstvo stane se smijati. Tad je sio zasramljen. I pravo mu je, jer u ovakijem stvarima dok je Hrvat u stegao riječ kad se treći put dignuo, Srbin pl. Natali govorio je barem dvadeset puta.

Ali nije ni čudo. Ova je sjednica pokazala uprav — Srbe na uprav grada Dubrovnika. Oni su u ovom poslu od kazerna počiniili toliko pogrešaka i nezakonitosti, da su ih morali po naredbi odbora polizati na fine roge i svu stvar donijeti iznova na pretresanje na veliku korist općinskog imetka, koji je tim prištedio 21.000 fior.

Književnost.

Matica Hrvatska razaslala je svim svojim članovom pripadajuće im knjige za god. 1895. Ako pometnjom koji vanjski član nije ipak primio ovih knjiga, ili ako koji zagrebački član nije po nje poslao, neka ih prvi u smislu naputka „Maticе Hrvatske“ točke 7. ili kod dotičnog društvenog povjerenika ili neposredno kod uprave „Maticе“ u Zagrebu potraže, a zagrebački članovi neka po iste društvenomu knjigoveži (Frankopanska ul.) pošalju; — jedni i drugi do uključivo 31. ožujka t. g. Tko u ovo vrijeme sebi pripadajuće knjige „Maticе“ za god. 1895. ne potraži, nema ih u smislu društvenoga naputka točke 7. prava iza toga vremena više tražiti, i kasnije reklamacije ne će se moći od „Maticе“ uvažiti.

Pošto „Matica“ imade od netom razlanih knjiga god. 1895. još veliku zalihu (preko jedne tisuće primjeraka), to se umoljavaju gg. povjerenici i članovi „Maticе“, da po mogućnosti nastoje, da još i starih — naročito u Zagrebu, gdje ovogod. broj članova još prošlogodišnjeg nije dosegao — i novih članova na ove knjige sakupe, koji će se primati i njima knjige dostavljati, dok god bude zalih knjiga.

Novo pristupivši članovi „Maticе“ mogu — radi nastavaka — uz obični prinos od tri for. d. biti i prošlogodišnje knjige „Maticе“ (za god. 1894.), kojih još takodjer dostatna zalih imade.

Umoljavaju se najučtivije svi oni članovi „Maticе“ — utemeljitelji i prinosnici — koji su zaostali s uplatom društvenih prinosa za god. 1895., da ove prinose što prije uplate, kao takodjer i društveni povjerenici, koji još prinosa svih svojih članova za god. 1895. blagajniku „Maticе“ dostavili nisu, da to svakako do prvih dana budećega mjeseca ožujka t. g. učine, jer „Matica“ taj novac i vele nužno, da zadovolji svojim obvezama, treba, i dok ga ne sabere, ne može društvene račune za upravnju god. 1895. zaključiti i glavnoj skupštini „Maticе“ predložiti. Nadalje se umoljavaju gg. povjerenici, koji još nisu imenika članova svoga kotara za god. 1895. u obće ili nepodpuno društvenomu blagajniku dostavili, da i na nj ne zaborave, da se uzmogne što prije i godišnje izvješće „Maticе“ i imenik članova za god. 1895. tiskati.

U Zagrebu, 20. veljače 1895.

Uprava „Maticе Hrvatske.“

Otvoreni dopisi „Crv. Hrvatske.“

Okorjelim dužnicima.

Pod ovom rubrikom počet ćemo donositi imena onih „rodoljuba“ koji utanoč nbrojenim pismenim pozivima, neće te neće da plate svoju preplatu, tako da smo

nekijem već morali obustaviti list. Neka se vidi ko su oni Hrvati koji najveće štete nanose poštovnom radu „Crvene Hrvatske“ u ovim krajevima.

Otvoreno pismo *).

U Ljubinju, 1. Marča 1896.

Gosp. Gjuri Čoroviću

u Mjesto.

Hvala Vi na časti koju od Vas primih! Boreći mi se misao, držeći sebi ispod do-stojanstva s Vami imati posla, riješih se, skidajući neki teret sa sebe, da Vam ovako zahvalim.

Slušao sam megu našim narodom poslovice „Na lozi grozd a ne sušnju babura.“ Ova poslovica iznosi sadržat Vašega oca, koji na vješalima svirepo, okonča svoj život. A vašu snagu meni ne treba toliko da predstavljate, ona će Vam najbolje služiti na štaciji u Mostaru, i na drugim mjestima gdje se vreće nose. Možete se dičiti i sa počinjenjem djelom, kod „Sičete“ u Stocu, kad ste noćili tražeći miraza.

A ja bi Vam rekao, da bi Vam bolje bilo stišati taj Vaš vatreni jezik, koji staara najbrenzobraznije riječi. A naravno, stari ljudi vele „kalkva tica, taki glas“.

Eto Vam jabuke pa je dobro razgledajte.

S poštovanjem
Bjelobrk, trgovac.

*) Uredništvo za ovo pismo ne prima na se nikakve odgovornosti. — Uredništvo.

JAVNA ZAHVALA

Pri nesreći, koja nas zadesi prigodom gubitke našeg nezaboravnog strica.

L U K E

ne možemo a da od srca ne zahvalimo svakome, koji nam bilo priskočiše u bolesti pokojnika, bila prigodom smrti izraziše svoje sažaljenje usmeno ili pismeno, i onijem koji lijes pokojnikov okitiše vijencima. Napokon hvala svijem koji popratiste ostatke milog pokojnika k vječnom počivalištu.

Dubrovnik, 3 Marta 1896.

Obitelj Potočnjak Riedel.

Prigodom smrti gosp. Luke vit. Potočnjak bi udijeljeno na uhar siromaha od gospde Dr. Marotti i Filomene Coporcich kruna 12.

„Povjerenstvo Javne Dobrotvornosti.“

15 KOMADA FIOR. 5:75

ISTINA!

Neatkriljiva je moja Austrija-Collection koja sastoji iz 15 nakita

SAMO ZA FIOR. 5:75

Jedna zlatna faconura Remontoir sa tačno reguliranim strojem (86 sati) i emailovanim brojevima. Pokrivena krasnom zvezana ne mogu se razlikovati od pravoga zlata i ne gube sjaj.

Za tačnost ove ure dajem trogodišnju pismenu garanciju.

1 imit. zlat. lanac.	1 vrecicu za uru.
2 kom pu a za manšet posl.	1 žepno ogledalo u etuis.
1 krasni broš.	1 Iglu.
8 kom. puca za prsi imit. zlt.	2 Zl. imit. prsteni sa imit. briljantim i rubrinim.
1 Patent-puca za oberlien.	
1 fina igla za kravate.	

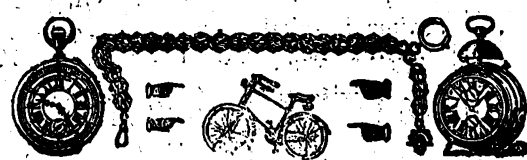
svih ovih 15 krasnih predmeta zajedno sa urom vrijede samo fior. 5:75.

Sajte se pouzecem, komu se ne dopada vraće novac.

tvorika satova!

Alfred Fischer, Wlen I., Adlergasse Br. 12.

2-12

Fabrika satova J. Karecker u Lincu

razašlje uz gotovo prave srebrne cil. Remontoir fior. 5. — Anker sa 2, 8 srebrna pokriva fior. 7. — teške tula satove fior. 12, zlatne ure od fior. 15 unapred. Budilice, viseće satove i lanu jeftinije no igdje. Takogjer najnovijih i najboljih vrsti bicikla. Za potanje obavijesti neka svak traži cijenik.

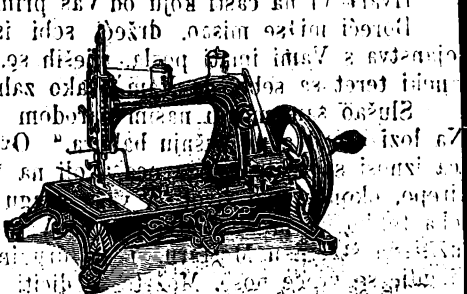
8-52.

DOMENICO BOMBIERI

Rovereto (Austrija)
Protokolirana tvrtka utemeljena god. 1844.
IZVOZ

SIVA CIJEVA STROJEVA

Specijalitet tvrtke

Sivaci stroj na ruke za 18 fiorina!!

(Šalje se svukud po pošti.)

Traginu cijena treba poslati kad se poručuje, a ostalo dignuće se poštanskim poduzećem.
Ovaj stroj najprikladniji je za obitelji. Siji koju mu dragu sukno i kaninu, elegantan u formi, a lagan za raditi, a kako je izvelo solidan to ga ne treba nikada popravljati.

Svakom kupcu šalje se jedna

polica za garanciju od 5 godina

Ako se kome ne svigja stroj prima se natrag i vraćaju se novci pod uvjetom da se pošalje najviše 8 dana kasnije i za primitka i to obavezno.

Ilustrovani katalog, cijene svih strojeva u zaleći, razjašnjenja itd. šalje odmah na zahtjev svašiji.

Domenico Bombieri, Rovereto.

2-52

BECKO HRANIVO BRAŠNO

za djecu

F. GIACOMELLI
Fünfhäus, Robert Hamerlinggasse

patent za

zlatom medaljom

patent za

zlatom medaljom

patent za

zlatom medaljom

patent za

zlatom medaljom

patent za

zlatom medaljom

patent za

zlatom medaljom

patent za

zlatom medaljom

patent za

zlatom medaljom

patent za

zlatom medaljom

patent za

zlatom medaljom

patent za

zlatom medaljom

patent za

zlatom medaljom

patent za

zlatom medaljom

patent za

zlatom medaljom

patent za

zlatom medaljom

patent za

zlatom medaljom

patent za

zlatom medaljom

patent za

zlatom medaljom

patent za

zlatom medaljom

patent za

zlatom medaljom

patent za

zlatom medaljom

patent za

zlatom medaljom

patent za

zlatom medaljom

patent za

zlatom medaljom

patent za

zlatom medaljom

patent za

zlatom medaljom

patent za

zlatom medaljom

patent za

zlatom medaljom

Kamel-havelocko 9 f. sa ogrlicom 13 fior. Zimske kabanice (najbolje) fior. 16. (najbolje) Loden-odjela fior. 16 u svim bojama uvijek zališno kod **Jakoba Rothbergera** c. i k. Dvorskog dobavljača u Beču I. Stephansplatz Br. 9. Svakidan otvoreno do ponoć.

5 do 10 fior. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospoda ili gosporje, koji bi se htjeli zauzeti oko prodaje srećaka vrijednosnih papira. Ponude pod „Leichter Verdienst“ na **Rudolfa Mosse u Beču.**

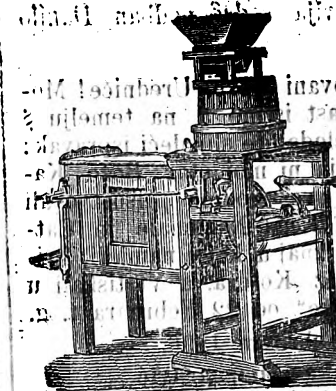
Svaka Hrvatica mora da se predplati na

Parišku Modu

Jedini hrvatskim jezikom pisani modni žurnal na slavenskom jugu.

Cijena je „Pariškoj Modu“ na cijelu godinu 4 fior. na pol godinu 2 fior. četvrt godinu 1 fior. Predplatu prima:

KNJIZARA LAV. HARTMANA (KUGLI I DEUTSCH)
4-10 Zagreb, Ilica.

Najbolje i najjeftinije SKLADIŠTE
za sve poljodjelske Strojve isprave — Strojke svake vrsti — Kotlovi — Sivace strojeve — Strojve za pranje i sušenje — Patent. ručne mline — Tijeskovice — Strojke za peronosporu — Pumpe za vino — Motore na paru ili petrolej

AUGUST KOLB, Tvornica strojeva
BEČ, II. Pasetistrasse Br. 29-31.
Traže se solidni zastupnici.

Nuzgredna zaslužba od 150-200 fl. mjesečno za osobu svih zvanja, koje bi se htjele baviti prodajom zak. dep. snećaka, **Pomude na Mjenjajniku Adler & Co. Budapest.** Utemeljena g. 1874.

ONajljepši, najveći, najinteresantniji, najjeftiniji hrvatski ilustrovani list, koji je vrijedan da čita svaka hrvatske obitelji jest:

DOM I SVIET

Cijena mu je: godišnja 6 fior. polugodišnja 3 fior. četvrt godišnja 1 fior. 50. Svakim listom „Zvekanom“ 50 nov. više za svaku četvrt. Predplatu prima:

KNJIZARA LAV. HARTMANA (KUGLI I DEUTSCH)
4-10 Zagreb, Ilica.

CHINA SERRAVALLO PUNA ŽELJEZA

neophodno potrebna slabim i onim koji se oporavljaju — podražuje lek — jača živce — preporagja krv

Srebrne kolajne: XI. Liječnički kongres Rim 1894. IV. taj. kongres kemije i farmacije Napulj 1894.

Zlatne kolajne: Međunarodne izložbe: Mlec 1894, Kiel 1894, Amsterdam 1894, Berlin 1895.

Preko 300 liječničkih svjedočba. Toplo preporučeno od prvih liječnika kao: dvorskog savjet. prof. dr. Braun, dvor. savjet. dr. Drasche, prof. dr. harun Kraft-Ebing, prof. dr. Monti, prof. dr. Mosetig-Moorhof, prof. dr. Neusser, prof. dr. Schauta, prof. dr. Weinlechner itd. itd.

Ovaj izvrsni okrepiljuć lijek daje se vrlo lako i dječji i gosnogama radi svog izvrsnog teka.

LEKARNICA SERRAVALLO TRST.
Prodaje se u Dubrovniku fior. 1-10 novčića od 1 litre 2 fior. flaša od 1 litre

Cijevčica za cigarete

Perfore * La Siréne

Br. 2, 3 i 4
Kutija 18 novčića
30 kutija fior. 5, 40, poštom franko

LA COCARDE

Kutija 14 novčića
30 kutija fior. 4. 35, poštom franko

Papir za cigarete

Perfore * La Siréne

20 knjižica po 100 lista 30 nč.

Clairon * Carneval

20 knjižica po 100 lista 27 nč.

TRGOVINA PAPIROM LEBAN u ZADRU.

SVE STROJEVE ZA POLJODJELISTVO I VINOGRADSTVO

Cijene iznova snižene — Preše za grožđe, diferencijalni sustav.

Ovaj sustav preša ima najveću tištujuu moć od svih drugih, ma kojih mu drago bilo preša.

Preše za masline, hidrauličke preše, strojke proti peronospori. Vermorelov sustav; nove moje strojke su poznate kao najbolje i najjeftinije.

automatične strojke: mastilnice sa spravom za muliti jagode, preše za sijeno, triere itd. tvori u najboljem proizvodu

I. G. HELLER, Beč
II/2 Paterstrasse 49.

Cijenike i svjedočbe gratis. Traže se zastupnici. Čuvate se konfrazija.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svake subote. Cijena mu je unaprijed u *Otpremništvu lista*: na godinu flor. 4:50, na 6 godinu flor. 2:25; za *Dubrovnik sa donošanjem u kuću, a za Austro-Ugarsku, i Bosnu i Hercegovinu s poštom*: na godinu flor. 5, na 6 godinu flor. 2:50; za inozemstvo flor. 4:50 i poštarski troškovi.

Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Sablazni u Zagrebu.

Pripovijeda, gref Zichy, da je taman bio u Tiflisu, kad je ono puknuo sramotni skandal Pulszky-evih, lopovluka, Kavkaski Rusi, za čudo se zanimahu za ovu magjarsku Panamu prateći pomnjivo njezin razvoj i u društvu sa ugarskim velikašem ispitivahu ga potanje o stvari. „Ja ne mogu kazati kako mi je onda bilo pri duši, veli ovaj rodoljub, al to je stalno, te mi se tu prvi put u mom životu desilo, da sam se sramio što sam Magjar.“

Uprav ovako čuvstvo obuzimlje nas, kada čitamo nešto što se ovih dana zbiva u zagrebačkoj stranci prava. Još se nije osušila zemlja oko Starčevićeva groba, a već se gospoda poklaše na raznijem skupštinama. Ko se je nadao nekome uspjehu, mora bez bel da je ostao razočaran. Tu se nije raspravljalo, nego se vikalo, sipalo poklicima i rekriminacijama. Auktoritet ljudi, koji su sav svoj život posvetili narodnoj stvari bio je prezren. Zastupnici iz krajeva, koje mi svi volimo kô zenicu očnjeg vida uvrijegjeni i porugani. „Ko ste vi?“ vikalo se je dru. Matku Lagioji, kad je ovaj ozbiljni političar, muževnošću koja ga rijesi zagovarao dobru stvar u stranačkome sporu. I još više! Toliko da su napokon neki naši ljudi zgagjeni ostavili Zagreb i njegove prepirke, da se u nj više za tu stvar ne povrate!

No borba nije zato prestala, dapače ona se baš tada raznjihala. Ogavno pisanje u novinama preuzelo je nastavak skupština. Neke čini se da za drugo i ne izlaze, tako su pune pogrda i ove sramne bratoubojnicke politike. Izgubio se svaki obzir, zaboraviše se i najprva pravila pristojnosti. Udri brate! Neka su bistril! Pak ti če prkaju po ovome blatu od zore do mraka na užas svijeh onijeh, kojijema sloboda i jedinstvo domovine i Hrvatstva nije stvar fraze i taštine, nego uvjerenja i prijegora.

Koliko to stranku slabi, a uz nju (što je glavni) one ideje, koje u narodu širi, to njih ni najmanje ne smeta. Naši prijatelji preko Velebita — nadasve u Zagrebu — ne taru zato glavu. Oni su toliko okupljeni svojim *patriotičnim* poslom, da za njih ne postoji danas prečega pitanja, za hrvatski narod nego uzdržati na pjestalu slavičnosti kakvoga svoga prvaka. Jer, naj gore u svemu ovome poslu jest to, da se o načelu ni malo ne radi. Sve je radi *osoba*!

Načelni i lični protivnici stranke prava nastoje, da ovaj skandal koliko više mogu izraze u svoju korist. I to im od čuda ide za rukom. A kako i ne bi kada im u tom idu na ruku sami pravaši. Pa tako vidimo ovih dana u „Narodnim Novinam“, „Jedinstvu“, „Obzoru“ i drugim hrvatskim nepravaskim i inim listovima nešto na što bismo mi htjeli odgovoriti, ali ne možemo, ne smijemo, jer uvigjamo da oni mogu imati pravo.

Nastaje reakcija u načelima stranke. Mnogi dobri ali ne upućeni rodoljubi, videći što se dogagja, zgagjeni ostavljaju ne samo stranku nego i ona načela koja ih snjom spajahu. A ko će nadoknaditi taj gubitak? Hoće li ona neka gospoda koja su sve ovo i doradila? Da u njima ima i

malo razbora, oni bi se svi povukli zajedno, sa svijem svojijem osobnijem mizerijama, a da hrvatstvo ne trpi ovoliki udarac. Jer ludo se varati. Zao čovjek ne čini štete samo sebi nego više drugome, pa tako i oni u prvom redu nanose kvara hrvatskom narodu, a tek onda i svojoj vlastitoj političkoj reputaciji.

Što misle ti ljudi, da smo mi budale, kojijem se može davati rog za svijecu? Da će se nezavisni Hrvati širom domovine odazvati njihovoj bjesomučnoj galami, pak se poklati kô i oni tamo, da se osigura kukavno pivenstvo, kojekakvih intriganata, koji pokazaše da nijesu dostojni hrvatskog imena? Polako bre! Ako su oni zašli, mi ne smijemo i do potrebe znat čemo se suprostaviti zagrebačkim izgrjednjeima, pak raditi sami. Njihove osobnosti ne smiju nas smesti, kô što ne smiju naškoditi načelu narodnog jedinstva i slobode, koje nam je duši priraslo.

Oni bi morali uvidjeti, da sve što više gledaju da se cijepaju, to će se više narod od njih odvracati. Ovo osobito naglasujemo jednoj strani. Kojekakva nadimena, kao *čisti* i dr. smrde nam prostom trgovačkom reklamom. Isto tako onaj klin koji se hoće potisnuti bučenjem ko je „starčevićanac“, a ko nije. Nama sve to ne imponuje. Dalmatinski pravaši razdora neće, pak svi ovi „*Noch nie dagewesen!*“ što ih od neko doba vidimo po Zagrebu samo su nam dokazom male skrupuloznosti nekih prijatelja naprama općoj svetoj stvari.

I još jednu. Ne kvarite nam mladež! Baciše se na nju kao pomamni korteši, ne da je što lijepa i plemenita nauče, nego da i tamo unesu zublju razdora i da stiču pristaša svojoj bruci. To nije lijepo. Tu je lako postignuti pristaša, jer omladina, ma koliko valjatna bila, obično je prenagla. Ali s moralne strane biti će štetno, jer ona tako već iz početka prima hrgjav politički odgoj, a poslije će većina njih odbaciti ove „ideje“ razdora i bratske svagje, pa pošto joj bolji u dušu ne bijahu usagjeni, izrodiće se. Drugi dio, mirniji i trjezniji, koji mnogo više misli nego li viče „živio!“, taj za razdor nećete dobiti, nego ćete ga za dobru i poštenu hrvatsku stvar izgubiti. Ako se ne varamo, već ima pojava, po kojim bismo mogli suditi da je mnoga mlada sposobna sila — videći što se oko nje zbiva — klonula, pak se uputila drugim putem. I to baš u Zagrebu.

Zato molimo neku gospodu da se ostave čorava posla, pa ako baš „ne mogu“ da se slože ili da neki ostupe, a onda neka ne provode sav dan u prepiranju, izdavajuć novine, koje se drugim i ne čave. Mi ih i onako u tom poslu nećemo slijediti. Držeći se zaključaka naše stranke uglavljjenih u Spljetu, radićemo za slobodno načelo hrvatske kako bolje znamo i umijemo, a osim toga biće nam kompetentan sud istarskih i dalmatinskih zastupnika u Beču, u koje imamo potpuno povjerenje. Ljudi kakav je na pr. dr. Laginja i njegovi drugovi pokazahu više puta, da im je do stvari i da *umiju voditi narod*. I zato što oni reknu to će biti plod patrijotizma i duševnosti, a ne nikakvog ličnog prkosa.

Ovo preporučamo i našijem prijateljima. Neka ih ne poplaše zagrebački dogagjaji onako kao što su nas svijeh rastužili. Oni mogu samo prolazno škoditi, ali ideju slobode i jedinstva u-

biti ne mogu. Ona se je tako već uvriježila u narod, da je niko satrijeti neće i što ne budu jedni sposobni da izvedu, doći će drugi, bolji, a nama neko je do stvari, a ne do osoba. Pravaši smo, ne zato jer je Petar ili Pavao pristaša stranke prava, već što mislimo da su pravaške ideje najbolje i najkorisnije po hrvatsko pleme!

Položaj.

Na Istoku.

Što nam odmah upada u oči, jest ona odlučnost kojom sada obiluju braća sa Cetinja. Nakon višegodišnje šutnje i reserve izlaze, pak ti otvoreno raspredaju svoju koli o hrvatskim pitanjima, toli o svakoj promjeni, te se je ovih dana zbilja. A doisto i bilo je velikih promjena. Niko se nije nadao da će ruska diplomacija proslaviti ovakav trijumf pod konac devetnaestog vijeka. Od kronštadskog slavlja do danas ona je bilježila pobjedu za pobjedom. Danas je Rusija tako sigurna, da nema pitanja, u kome ne igra, ako ne glavnu, a ono ipak znamenitu ulogu. Čak tamo u Maroku i u dalekoj Abisiniji imade ona svoju ruku radi nekijeh interesa, koji joj na srcu leže. A ne spominjemo uspjehe iz kinesko-japanskoga rata, u armenskom pitanju, u Carigradu, Sofiji, Beogradu — u jednu riječ svuda gdje se je ovih zadnjih godina za što zauzela.

U ovoj velikoj aktivnosti Rusija ima samo jednog velika neprijatelja, s kojim sada boji bje njezina diplomacija: Englesku. Sve drugo dapače isti trojni savez za nju je nuzgredna stvar, a samo u toliko ne, u koliko bi se Engleska mogla s njime poslužiti. U ovom dvoboju mi vidimo čudnovatih kombinacija. Rusiju na pr. tu staru protivnicu osmanlijsstva, gdje se Turskoj nameće zaštitičicom i pokroviteljicom, te je spasava iz teškoga škripca u koji ju je bila stavila Engleska sa poznatim armenskim pitanjem.

Rusija je i tu pobijedila. Što više ona je Bugarsku i Srbiju posvema isćupala iz trojnog režima, koji je zamijenila lih ruskijem uplivom. Postala je u jednu riječ gospodarica na Istoku, a carigradska Porta u njezinom društvu tako se osilila, da Sultan, koji je juče lorda Salisbury molio, da posreduje u korist Turske pred engleskim javnim mnijenjem, danas energično zahtijeva neka mu isprazni Egipat! I koliko engleska vlada ovu vijest krila, opet je ne može pobiti.

Ali ovo je tek početak, pišu ruski listovi: Iz Egipta doći će red i na Bosnu i Hercegovinu. Pa kako je misao teško sakriti, to ih već ima, koji su ovu stvar javno istaknuli.

Te kao da to nije bilo dosta, nadošao je golemi talijanski poraz u Africi, koji je od Italije učinio, ako ne baš državu drugoga reda, ali svakako vele vlast koja je svojim saveznicima više od ometo nego od koristi.

U takijem vodama nalazi se trojni savez početkom godine 1896, a u njemu naravno i naša monarkija.

Sve ovo i još mnogo toga nijesu drugo nego posljedice titanske borbe između Rusa i En-

*) Vidi i „Na poruku sa Cetinja“ br. 9.

gleza, koji sačinjavaju dva najveća carstva na ovom svijetu.

Zadnjim dogagajima doživjela je njezina njemačko-magjarska politika veliki udarac. Napoleon III. istisnuo je iz Italije, gdje je stoljećima vodila glavnu riječ; Bismarck joj zatvori vrata njemačkoga saveza. A pošto ju je htio imati prijateljicom, pokaže joj prstom na Istok. Magjar Andrassy posluša Bismarckov savjet i od onda — od Sadove do danas — politika Beča i Pešte imaše devizu Drang nach Osten. A pošto su s njome upravljali Magjari i Njemci, to je ona bila vogjena u tugjinskom, ne u slavenskom duhu, na veliku žalost svih austrijskih Slavena, koji u tom vidjeli su veliki sukob, što se je s vremenom imao dogoditi između naše monarhije i najveće slavenske države, čiji je narod nama po krvi bratski. Zato su Slaveni, a u prvom redu Česi uvijek pronosili mišljenje, da bi po nas i po našu monarkiju najbolje bilo, kad bi se ona iskopala iz Berlinskoga savezništva, a gledala živjeti u dobrim odnosima sa susjednom Rusijom.

Danas Austro-Ugarska diplomacija nalazi se u škakljivu položaju. Njezin upliv sa Istoka posvećen je istisnut. Knez Ferdinand okrenuo se put Petrograda, a tako isto i Srbija. Prvi naprednjak general Garašanin viče: Živio Nikola II. i eda se tako zaboravi njegova stara austrijanština, premda je za njegove vlade Austrija spasila Srbiju od Bugara. Na Istoku ne ostaje niko, a još k tome iz Moskve pišu o okupiranijem zemljama. I tako — kako danas stvari stoje — Drang nach Osten postao je pusta sanja.

Hrvatski narod nema razloga da žali što je tako. Politika koju je naša monarkija dosle vodila bila je magjarsko-njemačka. Slavenska većina nije se brojila. Mi dolje na jugu ne bijasmo narod, koji je trebalo urediti i osnažiti nego vrata — otvorena vrata nijemstvu na Istok. Hrvatska nije smjela da postane tvrdim bedenom, jer bi ovaj osjećao slavenski. A sada? Nadamo se, da su gospoda Nijemci i Magjari već jednom uvidjeli, kako su tvrdo bili zagrizli. Danas su vrata put Istoka sasvim zatvorena.

U takom stanju željeti je da se zanimani faktori kane maštanja. Ovdje dolje na jugu Hrvatska treba da se obrazuje čvrsta i jaka, Hrvatska koja će braniti prava svoga naroda protiv svakome ko u njih tiče. U ovom je jedini spas iz današnje neugodne situacije, od velike koristi koli za Istok toli za Zapad. Za Zapad jer Hrvatsko i ako je grana Slavenstva, ipak želi očuvati svoju plemensku individualnost i zapadnu kulturu; za Istok jer, da se poslužimo riječima „Glasa Crnogoraca“, Hrvatska bi tada „postala najpouzdanijim otporom protiv valova tugjinstine, što prijete sada preko nje izloženijem srpskijem zemljama.“

Mješte da se koljemo i prepiremo mi bismo morali sve naše sile u ovom pravcu upregnuti. Hrvatski političari bilo koje stranke trebalo bi da proniknu u ovo znamenito pitanje, što nam ga pruža promijenjeni položaj na Istoku: oportuniste, da rade ondje, gdje su vrata njima otvorena, a radikali da bude i svijeste narod, neka pita ono što ga po pravu ići.

A ovo znači, da je čas zgodan.

Politika „zgodna časa“, ako nije bila ispri-ka neka se sada pokaže. Ako nije „zgodan čas“ onda, kada je sistem koji nas prijete u naponu svoje snage, je li sada kad se taj sistem slabi? Veliki dogagaji lete istina preko nas i bez nas, ali mi moramo da se s njima poslužimo koliko više možemo i umijemo. Mala Sardinija znala je krim-skiem ratom, koji za nju nije bio od nikakve direktne koristi, udariti temelje današnjoj slobodnoj i ujedinjenoj Italiji. Zar da hrvatski narod ostane slijep i nijem na sve ono što se oko njega zgagja?

Pravorijek našijeh zastupnika u Beču u sporu stranke prava. *)

Hrvatskomu Narodu!

Kršćanska i rodoljubna dužnost zvala nas je da, koji možemo, sprovedemo do hladna groba sa-

*) Pod dojmom čitanja nekijeh zagrebačkih novina, hijasmo već bacili uvodni članak, kad nam od čas. dra. Matka Laginje stiže pisamce sa gornjom izjavom.

mrtne ostanke velikoga Hrvata Antuna Starčevića.

Tako odosmo od nas pet četvorica u Zagreb.

Kanili smo tom prigodom porazgovoriti se s pristašama stranke prava, koje prvakom držali smo i mi pokojnika, da čujemo mnijenja o sporu, što je u stranci nastao, te da budemo besjedom pomirnici mi, koji smo, svak u svojem čednom krugu, otkad spor traje, volili činom koristiti stvari naroda, nego li riječima buniti savjesti i ras-paljivati strasti drugih naših sumišljenika.

Taj pogovor, vogjen po našem drugu Spin-čiću, bio je dne 2. ožujka u jutro u zgradi Kola, a po podne u Starčevićevom domu u Zagrebu.

Pojednako pozivnica dali smo Dru. Ružiću za one pravaše, koji se okupljaju oko lista „Hrvatska Domovina“, a Dru. Milu Starčeviću za one koji se okupljaju oko lista „Hrvatsko Pravo“.

Tekom tih razgovora čulo se je izraza, koji mi pri treznom raspravljanju stvari među Hrvatima nismo navikli, pak i ako smo se iz početka nadali, da će prevladati mnijenje po našem sudu razložno, ipak, što je pogovor dalje išao, to smo tu nadu sve više gubili, dok nas napokon čini ne osvjedočiše, da megju nekimi pravašima, bar za vrijeme, nemože da bude bratskog susretanja, povjerljivog obćenja, jedinstvenog postupka.

Mi smo izjavili ove misli:

I). Na skupštini stranke prava od 17. srpnja 1895, prihvaćena je od svih organizacija stranke, po kojoj *vrhovno vodstvo ima središnji odbor stranke prava sastavljen od pristaša iz svih krajeva domovine, a na čelu mu doživotno Dr. Ante Starčević.*

Pošto je stranka ponarasila, trebalo je tako-ve ustanove, da cjelokupna, stranka prava netpi ako se u čem god spori klub sa klubom, ili član jednog kluba s drugim, ili ako cijeloj stranci treba za stanovitu zgodu dati naputak radi jedinstvenog postupka.

Bila ta uredba dobra ili zla, bili u središnji odbor za prvi put izabrani najbolji ljudi ili ne, te uredbu trebalo je držati se sve dotle, dok ju redovito sazvana skupština stranke nepromijeni.

II). Zaklinjali smo Dra. Franka njegovim rodoljubljem neka se, bar za vrijeme, nemješa u poslove stranke. neka učini što je učinio Folnegović, pošto smo osvjedočeni da je nekim članovom stranke nemoguće biti ondje, gdje jedan ili drugi od njih dvojice vodi glavnu riječ, i pošto, po našem sudu, ni Dr. Frank ni Fran Folnegović stranci prava nebi mogli biti ono, što je bio Ante Starčević. Tumačili smo, da je svak razložan mogao predvidjati, kako će po smrti Ante Starčevića biti borbe o prvenstvo u stranci, pak je pravo, da vrhovno vodstvo bude u središnjem oboru, u kojem će bez dvojbe biti zastupane sve zemlje po onih, koje stranka spozna najvaljanijimi.

Dr. Frank i njegovi prijatelji nisu pristali na te naše savjete i molbe, nego su se odmah i za spomeutih pogovora konstituirali u klub i na čelo postavili Dra. Josipa Franka.

Tako nam je razjasnjeno ono, što je „Hrvatsko Pravo“ pisalo u broju od 28 Veljače, dakle u istom broju, u kojem se oglašuje smrt A. Starčevića, *doživotnog predsjednika središnjeg odbora*, naime: „Evo jedva nešto preko pol godine boravio je Stari u svojem Domu. U to malo vremena, koliko važnih događajah! Dne 17. Srpnja držala se velika skupština stranke prava, na kojoj se *zametnula klica prelomu stranke ustrojenjem središnjeg odbora kao vrhovnoga vodstva stranke.*“

Dakle ono, što smo mi držali i zagovarali kao jamstvo jedinstva stranke i poslje smrti Antuna Starčevića, ono je za Dra. Franka „klica prelomu stranke.“ Njemu se je iza smrti Starčevića htjelo drugačijeg vodstva stranke, nego li je središnji odbor, u kojem bi imali sjediti najvredniji pravaši iz svih pokrajina hrvatske domovine, i u kojem odboru mogao je sjediti i on.

Vrhu toga neka bez strasti sudi sam hrvatski narod!

Naše mnijenje je slijedeće:

Uredba stranke prava postoji. Nje se radi reda i jedinstvenog postupka treba držati.

Ne treba ni da napominjemo kako se potpuno slažemo sa stanovištem našijeh zastupnika, tim više što smo još lani najoštrije osudili razdor i označili mu pravoga začelnika. Mi se nadamo da će svi pravaši uvažiti i usvojiti što im gg. zastupnici vele. Ur.

Po toj uredbi sazvana je za 29. Travnja 1896 u Zagreb skupština stranke prava. Komu je do obće stvari, taj će na tu skupštinu doći. Ona je- dina zvana je, da nakon trezne razprave stvara pravovaljane zaključke, a ti obvezuju moralno svakoga pravoga pristašu stranke prava.

Budu li na toj skupštini u vrhovno vodstvo stranke izabrani ljudi, koji pojedincem nisu po- čudni, tim pojedincem biti će sveta dužnost: ne- štati razdora, nerovati protiv stranci ni njezinim pristašama, ni njezinomu vrhovnom vodstvu, nego kao pravi Hrvati činiti dobra gdje i kako mogu, te tim načinom unapredjivati ukupnu stvar naroda.

U Beču 7. Ožujka 1896.

Zastupnici na carevinskom vieću:

Juraj Biankini — Dapar Nikola — Laginja Dr. M. — Perić V. — Spinčić V.

Dubrovnik, 13. Marta.

Stiže nam jutros zadnji broj „Jedinstva“ i u njemu vrlo znamenit članak „Što sada?“ sa šifrom g. M., narodnog zastupnika i uglednog člana narodne stranke. Članak je štampan bez ikakve ograde, što hoće reći da ga stranka usvaja kao svoj.

Govori o dogagajima na Istoku. Prijeti se tamo Austro-Ugarskoj sa Bosnom. Gosp. M. piše da je- dino preko Hrvatske može naša monarkija imati pozitivnog prava na okupirane zemlje.

Hrvati treba da se za to zauzmu. Ugarska neće pristati na ojačanje Hrvatske, „ali drugi može Ugarsku prisiliti, svojom akcijom ustavnom, i razriješiti odnose, kad to ne provagja nagodba.“

Od pravaša koji se povratili na stari program negacije ne nada se g. M. pozitivnu uspje- hu. Ostaje osvem narodne — koja u svem sli- jepo sluša Ugarsku — još obzoraška stranka. O- va može raditi. A pošto sjedinjenje opozicije nije moguće, „ne preostaje drugo neodvisnoj stranci nego istaknuti svoj prijašnji program, staviti se to jest na ustavni temelj, ponavljajući zahtjeve posljednje adrese, revizijom nagodbe.“

„Na tom bo temelju zakonitom jedino može biti poduprta od hrvatske narodne stranke u Dal- maciji, koja putem nagodbe može jedino razmiš- ljati na sjedinjenje i za isto se zauzeti. Drugog izlaska ne ima. Sada bi bilo vrijeme, da se u za- grebačkom i peštanskom saboru, kad se ponavlja nagodba sa Austrijom i kad je Istok potčinjen Rusiji, povede riječ o sjedinjenju Dalmacije na temelju postojećeg zakona, ali ko tamo zastupa Hrvatsku nije sklon interesu naroda Trojednice. Treba dakle da opozicija stupi u akciju, uznastoji pristupiti u zastupstvo zemlje, te povede ozbiljnu riječ u tom pravcu, a našla bi i amo odziva kad bi se po svuda ozbiljna akcija ustavna započela. U interesu je Austro-Ugarske najviše, da se taj proces pospiješi, jer može biti prekasno, kada ode i veleblasni položaj na istoku i na jadranskom mo- ru. Bez ojačanja Hrvatske toga svega nestaje. Ku- cnuo je zadnji čas za ozbiljno razmišljanje svim faktorim monarhije. Ovo je zgodan čas za aktivnu i odlučnu politiku pravih otačbenika okraj i on- kraj Velebita. Dogagaji bo se vrzu izvanrednom brzinom.“

G. M., kako se vidi, preporuča nešto, o čemu smo i mi više puta, sa svog stanovišta, pisali. Je- dini oportunizam razumljiv megju Hrvatima bio bi na temelju nagodbe i postojećih zakona. On to preporuča obzorašima i narodnoj stranci nukajući ih da se posluže nagodbom za interese hrvatskoga naroda.

Kad smo nazad malo dana i mi isto pisali i slali narodnjake ili megju nagodbenjake, ili na stanovište na kome je stranka prava, onda nas je „Jedinstvo“ ne baš uljudno napadalo. Milo nam je konstatovati da nam je napokon dalo pravo.

Kad bi se narodna stranka prihvatila politi- ke što je razgovara g. M., mi bi onda tu politiku nekako razumjeli. Današnji njezin oportunizam nikako!

Naši dopisi.

U Dubrovniku, 6. Marta *)

(Odlazak prof. Korlaeta.) Na 3 tek. otpu- tovaio je za Zadar popraćen do parobroda od svo-

*) Za prošli broj bilo prekasno predano. Ur.

jih kolega g. prof. Božo Korlaet, novi prisjednik Zem. Odbora. Bio je došao samo za 4 dana, da uredi obiteljske poslove i da se oprosti od kolega i od svojih učenika. Koliko ga ove cijene, štuku i ljube pokazale svojim čestitkama, usklikima i suzama više no spomencima koje su mu poklonile pri rastanku. Blage čudi, proniknut svojim zvanjem bio je otac svima, pa su žalile i koje se nijesu mogle pohvaliti primljenim redovima, što je učitelju najviša hvala. Kolege sastali se svi na 1 o. mj. na skrovnu večericu, da se oproste sa štovanim i milim drugom. Časni starina vit. Buzolić nazdravio prvu zdravicu, spominjući koliko je prof. Korlaet od osnutka zavoda sve do danas za nj radio prednjačeći dugim marom i radom i pomažući drugovima, koje je sve jednoga za drugim primio i djelom i svjetom, pak je zaključio zafaljujuć mu na radu i trudu i pozivljući ga, da se i u buduću stara za zavod, koji je od kolijevke odnjihao. Ganut do suza g. Korlaet zafaljujući odvratio je, da će se on uvijek smatrati učiteljem zavoda, koji mu je srcu prirastao i iz daleka pratiti njegov razvoj, a uredba li ikada opet se u nj povratiti ne žaleći ni muke ni truda. Zatim su mu nazdravljali Dević, spominjući njegovo prijateljsko, pače bratsko zauzimanje za pojedince, Ukas njegovu kolegijalnost, a Pivčević izrazujući mu čuvstva harnosti i štovanja njegovih učenika. I zbilja, miran, blag, zdušan, revan a pravedan zaslužio je ovu opću ljubav i štovanje onih koji ga iz bliže poznaju, pa smo stalni po tomu, da će ga zaslužiti i u novom položaju, koji mu je stvorilo povjerenje narodnih zastupnika. Bog dao te se naše nade ispunile, a školska mu vlast našla dostojna zamjenika!

Šibenik, 8 Marta.

Gospodine Uredniče! Ne da se polemika pokreće, nego da Vas obranimo. Komentirajući ovogodišnje zasjedanje dalmatinskoga sabora vi ste napisali da g. Šupuk nije rekao istinu, kad je kazao da je on sklopio kompromis sa Srbima iz straha da ne izagje talijanaš. Šibenski dopisnik „Jedinstva“ odgovorio Vam je na to, a mi ćemo se na njegov odgovor osvrnuti. Dopisnik veli da je g. Mijo Iljadica nudio pravašima da će narodnjaci glasovati za pravaša dr. Paštrovića samo ne za Prodana. Prvo Iljadica nije vogja šibenskih narodnjaka, drugo on nije pravašima ništa nudio, već se tek pred samo glasovanje s njima razgovarao i to pred don. Ivom Mirićem, don. Vickom Škarpom i Šimom Čarapinom. Jedan od ovih govoreći o srpsko-narodnjačkom kompromisu reče: „za Boga što je ovo sad megju nama“, a Iljadica: „neka bude i Turčin, ama neće pravaš.“ Ovako je bilo cijenjeni dopisniče „Jedinstva“, a kamo li da ste nam vi nudili dra. Paštrovića. Prije toga sklopio je Šupuk sa srbima kompromis i to sa skradinjskim načelnikom Sinobadom, njihovim popom i tajnikom na 7½ sati iz jutra. Velimo sklopio ili za bolje konačno utvrdio, jer kompromis bio je već davno prije dogovoren. Sami birači nijesu o tom ništa znali niti su znali za koga glasuju, te su neki glasovali za Pugliesi drugi za *Puljiza*, *Poljiza* itd. a komisija im je popravljala imena.

Nije napokon istina da su pravaši u Tijesnu sklopili kompromis sa autonomašima. Ako je njih 10-15 glasovalo za pravaške birače, to su stvari osobne a ne načelne. Pravaši niti su pitali njihovih glasova, niti su im se kakogod obvezali. Šibenski narodnjaci naprotiv sklopiše sa srbima formalni kompromis, koji će kako čujemo vrijediti i za izbore na carevinsko vijeće, pak će se Savi Bjelanoviću ispuniti davna želja, da i onamo pokaže svoj veliki govornički talenat. A zašto to? Za ništa drugo nego da ne izagje po vragu pravaš, koji bi svojim zauzimanjem i obranom hrvatskih prava mogao ometati moćnim pokroviteljima stranke g. Šupuka i družine.

Pogled po svijetu.

Kralj u Franceskoj. — Njeg. Vel. Frano Josip bio je od franceskog pučanstva oduševljeno pozdravljen kad je izmjenjivao posjete sa predsjednikom republike. Klicalo mu se kao vladaru mira.

Talijanska kriza. — Na mjesto Crispjjevo dolazi ministarstvo Rudini-Ricotti, koje će ima-

ti zadaću da uredi afrikanstu pustolovnu politiku prešasnika. Kralj nije sklon miru prije jedne odlučne pobjede.

Novi poraz Talijana. — Nakon poraza kod Adu, tal. vojska povukla se u Asmaru. Zapovjedništvo preuzeo je general Baldissera, koji traži velika pojačanja. Brzjavljaju da su Talijanci opet potučeni kod Adigrata i Asmare uz veliki gubitak. Raspršena vojska ne može da se uredi, a Šoanci poslužiše se dobrom prigodom. Na Kasalu navališe derviši, koji će je osvojiti. Položaj Talijana upravo je zdvojan. Tako se dogagja svakome narodu, koji je pogrdio sveti usklik: *fuori lo straniero!*

Domaće vijesti.

Po svijem krajevima domovine naše držale su se svečane zadušnice za dušu velikoga Starčevića, a hrpe je raznih sastavaka koji su se tom prilikom izdali, na slavu njegovu. Mi ne možemo svijeh ni pobrojiti, ali to nam je mило. Njihov ogroman broj svjedoči o živoj slobodnoj svijesti Hrvata. Istaknućemo da su se, kako uvijek, u ovoj prigodi osobito opoštenili naši prijatelji u Splitsku. Na čast njima i svijem, koji znadoše štovati vrline velikog pokojnika!

Pišu nam iz općine oraške: — U Majkovim se narod buni radi gradnje župničke crkve. Jedni bi htjeli da se gradi na sredini župe, a drugi na starome mjestu. Komisija na 27 Februara odredila je, da se ima graditi u sredini, a tako isto crkvena i ina oblast, ali jedan dio Majkovaca nezadovoljni ovom odlukom, no kivni na popa (kao da je on kriv!) dogoše u grad tužiti se crkovnim starješinama. Nadamo se, da se niko neće obazirati na tužbe i prijetnje, nego da će se graditi onako kako bude bolje i korisnije po *cijelo* mjesto. Ovakove smutnje samo ometaju dobroj stvari i otežu izvršenje radnje.

Hrvati u Americi. — Pod ovim naslovom javismo u br. 5. o. g. kako se u Steeltonu ustanovila hrvatska Čitaonica. Mlado društvo zahvalilo nam se, obećanjem da njegovi članovi uvijek će se sjećati svoje udaljene domovine te nastojati i u Americi uzdržati visoko čast i ime hrvatsko. Društvo je odabralo preuzvišenog biskupa Strosmajera i našega zaslužnoga Biankina počasnim članovima.

Bilježimo rado ovu vijest i ne možemo a da ne preporučimo i drugim našijem zemljacima preko oceana, neka se ugledaju u braću u Steeltonu, Chicagu, Pittsburgu i drugdje; neka osnivaju gdje god ih ima hrvatske čitaonice, koje će im služiti zakloništem i slatkim uspomenom na milidom. A sutra kad ih sreća posluži, pak se kući vrata, da uživaju plod svoga krvavoga truda, ti članovi američkih hrvatskih društava puni srestava i iskustva iz velikog svijeta biće kod kuće prvi megju prvijem na diku obitelji i rodnoga kraja, jer neće doći na pola tugji, nego kô da su se juče od nas odijelili.

Mnogo našljeh ima u New-Orleansu, Iquique, S. Francisco, Cerro de Pasco, Buenos Ayres, Lima, New-Yorku i drugdje, a u koliko mi poznamo nemaju hrvatske čitaonice. Istina veliki su ovi gradovi, ali da se bar jednom na godinu svi zajedno nagju, bilo bi za hrvatsku stvar od velike koristi. Mi im to poglavito na dušu stavljamo!

Dobrota, dne 10 Marta: — Tužna viest, da je umro narodni velikan Dr. Ante Starčević, nem lo se dojmila i ovih mještana, kao što i svih Bokelja. Vrla naša mladež brzjavno je zamolila Dra. Tresića Pavičića, da ju izvoli zastupati na sprovodu. I da se bolje oduži uspomeni neumrlog pokojnika, dala je danas odčitati svečane zadušnice u župnoj crkvi Sv. Matije. Zadušnicama prisustvovala mnogobrojni vijernici. — Pokoj velikoj duši Antuna Starčevića i vječna mu spomen u narodu! —

Pišu nam iz Starograda dne 9 tek. Juče, naše općinsko vijeće koje se je za prvi put sastalo poslije smrti oplakanog vogje i prvaka Dr. A. Starčevića, primilo je većinom zaključak: da općinsko upraviteljstvo izrazi svoje sažaljenje rodbini pokojnika.

Naknadni izbor na mjesto pok. dra. Miha Klaića za car. vijeće za izborni kotar Korčula-Orebić-Ston-Dubrovnik-Cavtat (vanjske općine) urečen je na 30 aprila o. g.

Gradska Kronika.

Zadušnice. — „Dubrovački pravaši prire-gjuju svome neprežaljenome vogji i velikom otačbeniku dru. Antunu Starčeviću svečane zadušnice, koje će se držati u Crkvi Sv. Vlaha u subotu na 14 ov. mj. na 10 sati pr. podne i na koje se ovijem Vaše p. n. Gospostvo uljudno pozivlje. U Dubrovniku, 12 Marta 1896.

Odbor.“

Ovaj poziv izdao je juče mjesni odbor stranke prava za svečane zadušnice velikome branitelju Hrvatske.

Lične Vijesti. — U subotu u večer prispio je u grušku luku N. P. admiral bar. Sterneck na svojoj yachti „*Pelikan*“. U ponedjeljnik rano krenuo je u Teodo gdje se nalazi eskadra.

„Galeb“. — Parobrod „Galeb“ bio se kod Montevidea nasukao. Drugi dan ispotezaše ga. Ima nešto štete.

Dr. Luksić Matković. — Ovaj glasoviti operateur i okulista prispjeće u Dubrovnik na 15 aprila i sadržaće se 2 dana.

Nova kućarina. — Tuže se po gradu gragjani, na veliku kućarinu što im je udarena sa strane c. k. poreznog ureda. Kako čujemo biće ovaj put neobično mnogo utoka, pošto ima nekijeh koji su za dvostruko oporezovani više nego lani. Kako to?

Zadirkivanje. — „Il Dalmata“ tuži se što je naš presvj. biskup svoju lijepu poslanicu upravo samo hrvatskim jezikom, jer, veli, kô u gradu govori talijanski neće je razumjeti. Ovo su prošta zadirkivanje. U gradu — osvem 5-6 stranaca *niko* ne govori isključivo talijanski, a *svak* naprotiv razumije i govori hrvatski.

Duhanana. — Poduzeće za gradnju duhanane u Gružu ostalo je na dražbi na g. Srinčiću i družini.

U „Obzoru“ izišao je jedan članak o Dubrovniku iz pera g. Dinka Politea, o kome se govori i o načelnikovanju bar. Gondole, te mu se izmegju ostaloga pripisuje glavna zasluga za lječilišta i hôtele, što se sada grade u Dubrovniku. Naš „Dubrovnik“ odmah je to objesio na veliko zvono, te nas kori „nepriistranim glasom“ hrvatskoga lista.

G. Politeo bio je u Dalmaciji, da sastavi o njoj jednu knjigu. U Dubrovniku posjetio je načelnika, koji mu se — kako čusmo — sam hvalio, da je on onaj, koji je učinio da se zgradi i izvagja... što drugi bez njega bijahu već odlučili. Gosp. Politeo dakle u „Obzoru“ nije priopćio ništa drugo, nego što mu je g. Gondola u svojoj čednosti sam pripovijedao.

Naše Uredništvo boravi sada u Ulici Izmegju Bačvara u kući prama dućanu g. Nika Pape. (Vrata u *Betinoj Ulici* na lijevu ruku).

Diskoras na Poljani.

I v o. — E, Lujo che nova? U vas tamo ima bit festa. Ima bit Ivo Jelić kontenat, da mu je oni poso pošto dobro?

Lujo. — È raggianti!

I v o. — Per altro che disilusione! Ja sam se nado da će tu bit svega. Ona seduta čekala se kako Mesija! Jesi li vidio koliko je puka bilo došlo. Nije se imalo gje stat. A kad tamo... ništa! Sve mirno.

Lujo. — Jerbo su se pogodili. A gosparu Ivu bio je više jedan impenj za činit sparenjat komuni 21.000 fiorina nego išta drugo. Kad je to otenjo, ritiro se. Naturalo nije moglo bit diskusijoni. Baš mu fala!

I v o. — I s moje strane! A jesi li vidio Frana, kako je bio crljen. Nije zno od jeda što će učinit. Jesi li ga vidio kako je skočio na dotura Mandolfa. Ja sam duše mi mislio, da će zazvat Sima da ga dogje arestat.

Lujo. — Smijali smo mu se do mile volje. Pa kad ti dogju rijet, da onaki fatigaju za interes grada!

I v o. — Drago mi je da si ga više i ti spozno.

Lujo. — Nijesam vjerovo, ma ovi ultimi poso otvorio mi je oči. Adio Ivo!

I v o. — Adio Bog a tobom!

Veliko skladište viškoga vina

Potpisani časti se obznaniti cijenjeno dubrovačko gragianstvo i posadu, da je ovih dana otvorio prodaju izvršnoga viškoga vina

u Ulici Između Polača.

U Dubrovniku, 12. Marta, 1896.

s poštovanjem
Radostlav Andreuci.

DOMENICO BOMBIERI

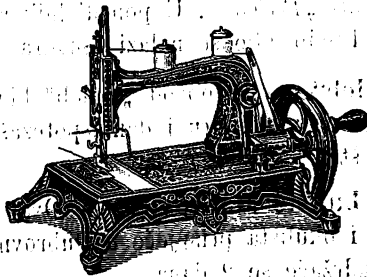
(Rovereto) (Austrija)

Protokolirana tvrtka utemeljena god. 1844.

UVOZ i IZVOZ

ŠIVAČIJEH STROJEVA

Specijalitet tvrtke

Šivači stroj na ruke za 18 fiorina!!

(Šalje se svukud po pošti).

Trećinu cijene treba poslati kad se naručuje, a

ostalo dignuće se poštanskim poduzećem.

Ovaj stroj najprikladniji je za obitelji, koji mu dragu stuko i kaninu, elegantan u formi, a lagan za raditi, a kako je vrlo solidan to ga ne treba nikada popravljati.

Svakomu kupcu šalje se jedna

polica za garanciju od 5 godina.

Ako se kome ne svigja stroj prima se natrag i vraćaju se novci pod uvjetom da se pošalje najviše 8 dana kasnije i za primitka i to oba vijesćujuće tvrtku.

Ilustrovani katalog, cijenik svih strojeva u zaletu, razjašnjenja itd., šalje odmah na zahtjev svaki.

Domenico Bombieri, Rovereto.

Belgijskih kunića (kuničelja)

Najbolja rasa na svijetu, par može važiti do 30 funata. Prodajem od 3-4 mjeseca za 3 fior.; oplodjene ženske i preko 10 mjeseca stare kuniče po 6 fior. — inclusive otprem. Da će doći zdravi jamčim. Max Pauly u Köflachu (Stajerska).

6-12

15 KOMADA FIOR. 5-75

ISTINA!

Nenatkriljiva je moja

Austrija-Collection

koja sastoji iz 15 nakita

SAMO ZA FIOR. 5-75

Jedna zlatna faconura Remontoir sa tačno reguliranim

stroje (36 sati) i emailovanim

brojevima. Pokrivala krasno

izrezana ne mogu se razlikovati od pravoga zlata i ne

guba sjaj.

Za tačnost ove ure dužem

trogodišnju pismenu garanciju.

1. imit. zlat. lanac.
2. kom puca za manšet posl.
1. krasni broš.
3. kom. puca za prsi imit. zlt.
1. Patent-puca za oherljen.
1. fina igla za kravaté.

1. vrećicu za uru.
1. žepno ogledalo u etuis.
1. Iglu.
2. Zl. imit. prstena sa imit. briljantim i rubrinim.

svih ovih 15 krasnih predmeta zajedno sa urom vrijede samo

Šalje se pouzecom, komu se ne dopada vraće novac

tvrtka satova:

Alfred Fischer, Wien I., Adlegasse Br. 12.

8-12

Fabrika satova J. Karecker u Lincu

razašlje uz gotovo prave srebrne cil. Remontoir fior. 5. — Anker sa 2, 3 srebrna pokriva fior. 7. — teške tula satove fior. 12, zlatne ure od fior. 15 unapred. Budilice, viseće satove i lanu jeftinije no igdje. Takogjer najnovijih i najboljih vrsti bicikla. Za potanje obavijesti neka svak traži cijenik.

9-52.

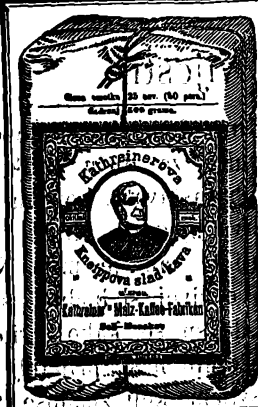
Nuzgredna zasluzba od 150-200 fl. mjes. za osobe svih zvanja, koje bi se htjele zabaviti prodajom zak. dop. srećaka. Ponude na Mjenjalicu Adler & Cqm. Budapešt. 425 Utemeljena g. 1874.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

WEISSA

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Kathreinerova

Hneippova slad-kava

primjesa k zrnatoj kavi

jedino zdravo

kavino pice.

Svagdje se doliva. — 1/2 Kl. 25 u

Pozor! Poradi nevrišćanih

patvopina, neka se opazi na

izvorne omote sa imenom

Kathreiner

Phönix-Pomada

nagradjena na izložbi za zdravstvo i njegovanje bolesnika u Stuttgartu g. 1890; polječniškim svjedočama i hiljadama zahvala priznata kao jedino opstijede djelujuće, neskođljivo sredstvo, da gospoda i gospogje dobiju bujne i pune vlasi i da se zaprijeti otpadanje kose; mladici mogu s njom odmah uzgojiti jake brke. Garantirao za uspeh i za neskođljivost. Lončić 80.

novč. poštom ii poduzećem 90. novč. K. Hoppe, Beč, XIV. Zinkgasse 22,

Šesira, Odijela i Crevalja, Najbolje vrsti uz jeftinu cijenu kupuje se kod

M. Mitrovića

svake vrsti galanterie, mirisa, i

vaćih strojeva.

DRUŽBE **LIEBIG** MESNI IZVADAK

može se u jedan čas pripravit juha od mesa i dati bolji kus svakoj drugoj juhi, zelju, umakama i jellima od mesa, vake vrste.

Pravi se i dobri ekstrakti dobija

samo, ako nudi ime pronalaz-

nikovo

modrim pismom.

SVE STROJEVE ZA POLJODIELISTVO I VINOGRADASTVO

Cijene iznova snižene

Preše za grozđe, diferencijalni sustav.

Ovaj sustav preša ima najveću čistuju moć od svih drugih, ma kojih mu drago bilo preša.

Preše za masline, hidrauličke preše, štrcaljke

proti peronospori. Vermorelov sustav;

ove moje štrcaljke su poznate kao najbolje i najjeftinije;

automatične štrcaljke; mastilnice sa spravom

za muliti jagode, preše za sijeno, triere itd. tvori u

najboljem proizvodu

I. G. HELLER, Beč

II/2 Paterstrasse 49

Cjenike i svjedočbe gratis!

Traže se zastupnici! Čuvate se konfrafacija!

3-10

NEW-YORK

Uzajamno društvo za osjeganje zivot. Utemeljeno god. 1845. — U Austriji od 1876.

Društvo čisto uzajamno (mutualno) „bez“ dioničara.

Glavni izvatei iz zaključnih računa 31 Decembra 1895 primljeni od centralne direkcije u New-Yorku, po prekomorskom brzojavu.

Višak naprama stanju svrhom 1894.

Imovina društva svrhom 1895 875 milijuna kruna 65 milijuna kruna

Dohodak god. 1895 — 190 — 7.6 — —

Pretičak na svrhu 1895 — 120 — 19 — —

Ispłaćeno osjegananim g. 1895 124.5 — 3.5 — —

Novih poslova: 635 milijuna kruna.

Pod ovim naslovom razumijevaju se samo one police, koje su usljed u gotovom plaćenih nagrada uljege u krepost sve do 31 Decembra 1895.

Proizvod novih redovitih posala god. 1893 i 1894 bio je mnogo više nego ikakvog drugog društva na svijetu, koje osjeganava na zivot. —

Nova opća polica „New-Yorka“

spada megu najliberalnije ugovore, što će ih igda dati ikakvo drugo osjeganavajuće društvo na svijetu. Ovaj ugovor osjegan je od svakoga stezanja, klausola, i daje najpoštenije uvjete, najšire garancije.

Glavno Ravnateljstvo za Austriju. — Beč I. Graben 8. Beč I. (u palači društva).

Glavna agencija za Dubrovnik kod: Miha Seza, trgovca.

3-4

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svake subote. Cijena mu je unaprijed u *Opravništvu lista*: na godinu flor. 4:50, na 6 mjeseci flor. 2:25; za *Dubrovnik sa donošanjem u kuću, a za Austro-Ugarsku, i Bosnu Hercegovinu, s poštom*: na godinu flor. 5, na 6 mjeseci flor. 2:50; sa inosestvom flor. 4:50 i poštarski troškovi.
Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni predništvo ni uprava.

Čas.

Vratimo se malo na neka naša poznata razlaganja.

Hrvati po plemenu, prošlosti i osvjedočenju, vjerujemo u budućnost Hrvatske. Ne smije ostati ovako kako je danas. Pa šta se ima raditi? Mnogo, veoma mnogo. A to mnogo sintetizovano je u dvije riječi: *samostalnost* i *cjelokupnost* domovine naše.

Evo ti je na reći će neki naši prijatelji. Sad će „Crvena“ sa svojim starijem teorijama, da nam dijeli lekcije desno i lijevo.

Ne, lekcije ne. A naše stare teorije ako su ikada bile na mjestu, jesu danas, kad sudbina naroda leži u rukam pukog slučaja, kad se oko nas spravljaju događaji, koji će možda odlučiti vjekovima budućnosti. Baš danas treba govoriti i biti na čistu u pitanjima, koji, prama tomu kako ih shvatimo, mogu izbaviti ili zakopati Hrvatsko.

Rekosmo dakle: *samostalnost* i *cjelokupnost*. Pa premda se ove riječi obično nalaze blizu, značenje im je različito. Hrvatska može biti samostalna a ne cjelokupna: razdijeljena to jest u više malih komadićasa potpunom državnom autonomijom, kao što opet može biti cjelokupna bez samostalnosti: jedan jedini zaobljen komad bez ikakve autonomije svoje. Treći je slučaj kad imamo i jedno i drugo i to je vrhunac naših političkih i narodnih aspiracija naprama vami.

Današnja Hrvatska u državno-plemenskom smislu ove riječi od svega toga nema ništa. Razdijeljena je u komade i kraljevine od kojih samo jedna, Banovina, ima neku veoma mršavu samoupravu, koju Magjari krnje koliko više mogu.

A sada nastaje pitanje: *Kako i kada* možemo mi doći do onoga, što nam srce žudi?

Kako? — Na više načina. Moguće je, te se dogodi i mi sretnim slučajem u veće omrknećemo a u jutro osvanemo sa svim pravima i povlasticama

hrvatske države. Preko noći došao kijamet i s nama ili bez nas, izveo jedinstvo i neodvisnost našu. Bivalo je i toga kadkada na svijetu, pa bi se moglo dogoditi i nama. Nego te su sreće koje i bijele muhe.

Drugi naravniji i u našim prilikama mnogo izgledniji slučaj bio bi, da mi koristeći se našom narodnom svijesću i ustavnom snagom, izvođimo malo po malo ono, što nam je malo po malo bilo izgubljeno. Tu treba pokazati značaja, svijesti i odlučnosti. Ne klonuti pred pritiskom, ne uzimati na laskave časti. Imati svojih metoda i ciljeva, polagano ali postojano osvajajući jednu po jednu tvrgjavu, povratajući domu jednu po jednu staru pravcu našu, dok ne dogremo k cilju. Potijest nas uči, da ovako postupaše svi moderni narodi od Italije i Njemačke, do Grčke, Srbije i do sada Bugarske i da je to najnaravniji put narodnog napretka.

Dolazi pitanje: *kada?* Ovom prigodom pa da nam na tim politika, zgodna časa.

Za neke stvari uvijek je čas zgodan, dok za druge treba ga čekati i onda čvrsto uhvatiti, da ti ne umakne. Kad je sistem, koji je proti nama, jak i sjeguran, onda je posao malo teži, ali ne smije se napustiti. Nego to je sve zaludu govoriti. Ako je „zgodan čas“ izlika, reći će ti ljudi koji ga zastupaju, da je „sistem“ jak, da su „faktori“ i odviše moćni, a da bi se što moglo pokrenuti. Ako taj sistem počne se rušiti i padati, oni će onda naći, da opet „čas“ nije „zgodan“, jer državni razlozi i što vam mi sve znamo, neće dopustiti, da se u takijem pogibeljnjem momentu pokreću pitanja, koja mogu promijeniti lice jednoj državnoj skupini. I tako, ne kad su protivnici jaki, ne kada su slabi, ne nikad, nemoj da bi njima samijem palo na pamet, da pokrenu naše pitanje i izvagaju naš program. No tako protivnike zatvorili bi po političkim pravilima u kaku ludnicu.

„Prepuštam geniju skladatelja, da pomoću dekorateura prenese u kazalište tajnu ekvinočijalne oluje. Iz nje izvire ova drama, a opet u njoj nalazi svoj simbolični smisao. Ko bolje nego glazba, da oživi dijelu nenatkriljivu poeziju oluje te vjerne slike borbe ljudskoga života?“ — Ovako piše pred trećim činom, odavajući nam samu ideju, što ga je vodila pri pisanju drame. Groza ekvinočijalne noći, kad se regbi svi elementi rote proti svemu, što diše, kad hoće da uguše dah, što nas oživljuje, zgodno je odabrata, da tajnom koprenom zastere burne momente duševnog života Ivova, koga muči ljubav i bojazan, da mu ko ne otme dragu. Urlikanje oluje sjeća Jelu na prošlost, kad joj dragi uzvraća joj svijet njezina djelovanja pobjegne u bijeli svijet, ostavljajući je samu sa plodom njezine sramote, a i u grudima Nikovijem bude se slutnje prošlih vremena, njegove mladosti. Sva su trojica zaokupljeni borbom za opstanak, ali po različitom shvaćanju života u zimlje, ta borba različiti oblik, pa regbi da nije sve isto ono, što je po svomu začetku identično. Dok Niko u bogastvu i zlatu vjigja jedinu sreću, dok njegovim srcem gospoduje pomamna želja za gospodstvom, njegova borba ne može sastojati u drugom nego u nastojanju, da se na propasti i

Kako se vidi, ova politika nije ništa drugo van šeptrljanje iz straha, da se ne izgubi pusti položaj, s koga se može premjestiti jednoga činovnika, drugome isposlovat imenovanje te pojedinijem mjestima svog izbornog kotara udovoljiti kakvom malom uslugom.

Ova politiku zovu u nas oportunizam, a nije nego abdikacija. Izgovor da opozicija ne može ništa napraviti jedan je, jer opozicija redovito tako je skućena, da jedva može podignuti glas svojega prosjeda.

Ali vratimo se na naš prijedmet. Rekosmo dakle da samostalnost i cjelokupnost nije ista stvar.

A pošto naša je težnja da se svi okupimo oko Banovine, ima ih koji dvoja, bi li smo u današnjim prilikama, u kojima se nalazi naše posebnosti, što tim dobili. Mi smo u tom na čistu, cijeneći da i u današnjim prilikama Banovine sjedinjenje bilo bi za nas jedna velika stečevina.

Mi bismo za jednu etapu bliže došli našem cilju. U nas amo prestala bi se ipso ova borba za jezik, jer u Banovini — i uz onu autonomiju — službeni jezik hrvatski je. Osvem toga novi život nastajao bi neposrednim dodirima dalmatinskog, krajiškog, zagorskog i slavonskog življa. Mislite da bi to bila mala stvar za našu državnu samosvijest imati Zagreb mjesto Zadra glavnijim gradom? Mi bi tim zatvorili vrata tugijskom uplivu u Bosnu, a osim toga valja da dobro upamtimo i to, da mi kao otcijepljena pokrajina Dalmacija ne možemo izravno raditi za samostalnost Hrvatske.

I zato da bi nas kogod zapitao: bi li smo se protivili, da se Dalmacija i pod nagodbom sjedini sa Banovinom, mi bi odgovorili ne samo da ne, nego da bi još stogod i žrtvovali, da se to što prije dogodi. Samo neka smo zajedno, pa ako ćemo bit i u tamnici — ko što je neki rekao — bolje da smo u jednoj nego u dvije sobe.

Sa svijeh ovijeh i još stotinu drugih raz-

PODLISTAK

EKVINOČIJE

od Iva Vojnovića.

Između knjiga, kojijem je ove godine nadarila *Matice* hrvatski narod, mislim da se nijedna nije takovom napetosti iščekivala kao *Ekvinočije* Iva Vojnovića. Svaki pa i najmanji pojav na polju hrvatske dramatike dobija znamenitosti radi slaba razvitka te po narodni duh i svijest tako korisne grane pjesništva. Vojnović sa svojim Psihom bio je stekao već pjeke ime kao dramatski pjesnik, a borba, što se po novinama zapogjela prije nego je knjiga i svijet ugledala, prouzročena dosugijavanjem nagrade zemaljskog kazališta u Zagrebu, povećala je samo interes, što ga je čitalačka publika bila namijenila novomu djelu već poznatoga pisca. Cijenim s toga, da neće biti suviše, ako čitaocima „Crvene Hrvatske“, barem u glavnim crtama prekažem ovu dramu, to više, što ona uzimajući za sujet svoje radnje sliku iz života dubrovačkog, kadra je da zanima i šire slojeve našeg puka.

Ivešinama drugih popne Ivo naprotiv traži u ljubavi sreću i raj, pa je kadar silom maknuti s puta onoga, koji mu krati ono što misli, da je po Bogu i duši njegovo. Jeli napokon borba za život uzimlje oblik nastojanja, da se novom upravi svoju čast, da vrati sinu ono, što mu je podlost i izdaja vlastitoga oca otela, pa je ta borba tjera do toga, da na otaru materinske ljubavi žrtvuje sebe, postane ubicom. Sva su trojica pripravna u potriebiti sve, da zadovolje svojim čuvstvima, pa sukobe li se njihovi interesi, treba da dogje do katastrofe. Jedna jedina Nikova riječ može ovu ukloniti nu on neće, da bude sinu Ivu ono, što mu je po naravi on prezirao odbija od sebe ono, kojoj je oteo sve što žena ima a ne može da da, pa treba da podlegne zahtjevu moralno-etičkog zakona koji traži njegovu propast. On pada od Jeline ruke, ali ona ne smije da zagrlji više rukom okrvavljenom krvi Ivova oca, svoga sina. Ona kojoj je cilj života bio jedino taj, da bude čvarom sinovljevim, koja je samo živjela kako majka Ivova, nipošto kako Jele. Jedinić plače svojom smrću grijeh mladosti, zadovoljna da je osigurala sreću jedinca. Njezina je žrtva potpuna.

Proti ovakvoj zamisli teško bi se dalo isto progovoriti, pa i postepeno naplivanje radnje, što

loga pobijamo onu jadnu politiku koja se krije iza „zgodna časa.“

* * *

U toliko nastupiše veliki izvanjski dogagjaji, koji mnogo pitanje preokrenuše. Danas ne stojimo kao prije. Sa same oportunistične strane osjeća se neka nemirnost, neko kretanje, a ima i onih koji javno ispovjediše, da je hora došla.

Dakako da jest, još odavna, ali današnji dan bolji je od jučerašnjeg. I prama tome mi bismo se mogli punijem pravom nadati, da će se nešto učiniti, da ne poznamo „našu čeljad,“ te se već sada u duši ljute na nedišiplinirane članove svoje stranke, koji mogu svojim ponašanjem kompromitovati čiji osobni položaj. Jest, čas je zgodan i prilike su take, da ako se sada ne okoristimo, teško će nam bolja zgoda doći. Ali što nam sve to ha-sni? S one strane Velebita većina neće se maknuti radi Magjara, s ove amo zaradi Beča. Naši oportuniste spasavat će sistem, a za narod ima i onako dosta: Ta gradiće se brzo, ako bog da.... spljetska željeznica!...

Čoravi vide da Hrvati mogu danas uzdrmati dualizmom. On je u našijem rukama. Slavenstvo pobjeguje. Magjari se nalaze u jadnome stanju. Energičan korak prekovlebićana može da hab-sburškoj monarhiji za čas poda drugo lice. Pa i pak svi veliki dogagjaji preći će preko nas. Nema nikakva pokreta, ni tamo ni amo. Naši oportuniste ne idu u Zagreb na dogovore, oni od onamo ne dolaze u Dalmaciju. Ovi ljudi i ne poznaju se, nikakva općenja među njima nema. Velebit je za njih kineski zid, koji ih dijeli, a svaki se boji i šta započeti, jedni da se ne zamjere Pešti, drugi Beču.

Reći ćete a gdje su pravaši? Njih su oportuniste pomoću austrijske i magjarske vlade učinili nemogućim za svaku veliku akciju. Službeni aparat i tamo i amo dignuo nam je svaku moć. Oni je imadu. Evo dogagjaja, evo prigode, evo zgodna časa. Sami priznadoše. A mi stojimo pa gledamo, šta će lijepa isposlovati našoj domovini u ovome odlučnome momentu.

Talijani u Africi.

Ko bi bio rekao nazad pedeset godina, da će talijanska stvar doći u ovo stanje! Onda kad su u tamnicam ili na lombardskim poljanama gnjeli najbolji sinovi Italije davši život za slobodu svog naroda, onda je slobodoumna Europa pokličom simpatije i udivljenja pratila njihovu borbu, a drugi narodi ne mogahu želji odoljeti, da im u pomoć ne priskoče. Danas pako kada čitaš što se tamo dogagja, uhvati te čuvstvo ogorčenja na ljude, koji tako brzo poplesashe, što je njima nekad najsve-tije bilo.

ide napored sa sve to jačim plamsanjem strasti mislim, da je izvedeno po pravilima drame. U prvom činu nugja se oku čitaoca nježna ljubav Ivo-va sa Anicom, kćeri kapetana Frana Dražića. U drugom činu eto nam Nika, gdje odbija Jeline molbe, koja pita ime sinu. Zlatom, on hoće, da plati njezine jade, misleći da je to kadro i Jeli zaslijeptiti oči, kako je sklonulo i Frana, da mu obeća Anicu za ženu. U trećem činu pruža se I-vu prigoda, da makne s puta omrzla takmaca, ali ga odvraća od zla čina ispovijest majčina: Niko je njegov otac. Njemu su vezane ruke pa očajava-jući kreće u četvrtom činu u Ameriku, Anica bje-ži s njime a kad Niko iz osvete što se je vidio prezren od vlastita sina, hoće da ih dade uhvati-ti, stiže ga smrt od ruke Jeline. Sud dobrih lju-di oslobagja je nu prijeći joj vidjeti više Iva, što se nje tako kosne, da joj puca srce od žalosti.

Nu ako je pisac uspio i u zamisli i u podje-ljenju i razvijanju radnje, mislim da bi mu se gdje i gdje moglo prigovoriti crtanju karaktera pojedinih lica. U crtanju Nika cijenim, da je pisac i prekoračio mjeru. On je istina kadar za svoj vla-stiti „ja“ i umoriti čovjeka, ali da se tijekom hvasta on, koji ipak hoće da zauzme u društvu ugledan položaj, čini nam se nevjerovatno. Njegov cinizam moći je naći u društvu razbojnika, ali razbojnik ostavi li svoju špilju i zagje li u bijeli svijet, ne hvali se svojim lopovštinama. Pojava pak i djelo-

I zaista ne možemo pomisliti nedostojnijeg političkog poduzeća od talijanske kolonijalne poli-tike. Ako se uopće smije dignut sloboda jednome narodu, onda su svi imali više prava da pogjarme A-bisince osvem Italije, koja se tek juče oslobodila i ujedinila. Talijani zaboraviše cijeniti slobodu, kad je drugome otimaju.

Abisinija je stara zemlja. Narod je ono koji, na svoj način, uživa najmanje 4000 godina slobode. Onda kad nije bilo Talijana ni Rimljana, hi-ljade godina prije začetka romanske race, opsto-jala je Abisinija, stara Etiopija i Egipatski kra-ljevi željni sile i tugjih zemalja povedoše mnogu bezuspješnu borbu, da pogjarme Etiopce. Ali oni se kako nam heroglifi pričaju, hrabro branijahu i Egiptu mnogo muke zadavahu, pak se tako odr-žaše u svojoj postojbini sve do dana današnjeg. A sada pane na pamet Italiji, koja je juče posta-la državom, da im otme zlatnu slobodu, za koju jadni narod u hiljade godina toliko je krvi prolio, da bi njom svu svoju zemlju natopio! Zar to ni-je odurno, upravo nečovječno?

Posve je dakle naravno što po Europi svak, kome tu interesa nema a sloboda mu je mila, sim-patiše sa Abisincima. Njihove velike pobjede kod Amba Alagi, Macallè i Adue — i ako su se Tali-jani borili zamijernom hrabrošću — triumf su slo-bode. U protivnome slučaju slavilo bi slavlje sa-mo tirjanstvo.

U *Zelenim Knjigama* što ih talijanska di-plomacija izdava u Afričkim stvarima, vidi se jas-no himba i lukavost talijanska, a iskrenost i otvo-renost crnijeh gorštaka žarke Afrike. Oni su ih varali da ih osvajanje tamo ne vodi već trgovina i Afrikanci im rado otvoriše kućna vrata. Ali kad vidješe da je njihov gost koga oni ljuhežno dvore uhoda, da u Goggiam, Tigre i drugdje ne dolaze trgovci slonove kosti, nego preobučeni viši tal. ča-snici, da istražuju pozicije, onda nije se čuditi, što je u onijem ljudima prekipjelo, pa nevakli na fina licemjerstva i modernu diplomaciju, izmr-cvariše one koji im spravljahu zamku narodnoj ne-zavisnosti. U tome se istaknuo stari abisinski voj-voda ras Alula, koji kod Dogali, talijanskom kr-vlju natopi prevarom oteto mu zemljište. On je istina poslije svoju knežiju izgubio, ali se sad evo opet natrag vraća kao vojskovogja u svoga kralja i kao pobijeditelj.

Govori se da je Italiju vodila u Afriku ci-vilizatorna svrha. Po njihovijem novinama naći će te o tome na pretek bombastičnijeh fraza. Jadne li civilizacije koja se unaša mačem, kojoj je cijena vjekovito ropstvo. Afrikanci se te kulture drage volje odriču. onako isto kô i mi njemačke i ma-gjarske. Europa — osobito Njemačka i Italija — nije dala lijepih primjera u Africi, van što je o-nim narodima ako su htjeli braniti svoj dom, po-kazala, da smo mi amo gori barbari od njih, jer i-

vanje Franovo, da pravo kažemo nerazumljivo je. Koji bi mogao biti drugi uzrok, da on sili jedini-cu da pozje za nečruga nego taj, što je uvjeren da će mu kći uz bogata muža biti sretna? Vla-stita korist nije ga u tomu vodila, jer Niko za-htijeva da mu odmah zapiše svoje imanje pušta-jući mu uživanje do smrti. Po tomu bismo se na-dali vidjeti u Franu oca tirana, koji ne će da zna za volju djece svoje, nego zahtijeva da bude ona-ko kako je on pomislio, da će biti po njih dobro. Nije pak bilo potrebno dapače je bilo sasvim su-višno slikati ga tako da on zna, kakva je hulja Niko koji uzimlje ženu samo da mu ragja djecu i redi kuću, pa kad mu Niko priča svoja junaštva, ne samo ne reagira nego se smije. Čovjek bi pro-mislio da je on hotio upropastiti svoju jedinicu a je li to bila zbilja namjera piščeva? Što Frano sam o sebi govori usporegujuć se Nikom „našla slika priliku“ pa što se u prvom činu natuca o piratstvu Franovu, ne cijenim da sve razjašnjuje uza sve to slika nam je njegova nejasna, što ipak ne škodi vele cjelini, jer srećom uloga Franova nije glavna. Slikanju ostalih lica drame ne samo da ne mogu što prigovoriti nego dapače smatram, da su glavne crte njihova karaktera sasvim jasno izražene i konsekvantno provedene do svrhe. U Anici vigjamo naivnu djevojku pa se ugodno čita-oca doima lijepo provedeni kontrast među poslu-hom i ljubavi. Spomenuti je i sakob odgoja ma-

matno užasnih srestava za uništenje iskrnjega, o kojim narodi Kameruna i Konga ne imahu ni poj-ma. To je skoro sva „kultura“, što im do sada uspjesmo pokazati.

Ali ni ovaj izgovor za Abisiniju ne stoji. A-bisinci nijesu divljaci, kako ih naši iredenti pri-kazuju. Oni imaju svoju prošlost i svoju povijest, koja bi što se slave tiče mogla nam služiti izgle-dom. Oni su napokon kršćani koji, na svoj način, vjeruju u Boga; imaju svoje crkve, svetinje i cr-kovne stariješine. Njihovi bolji uče čitati i pisati, a osvem toga i po jedan strani jezik, arapski, fran-ceski ili talijanski. Mnogi su učili po europski-jem školama. Civilizacije dakle tu nešto ima, a Italija, ako je toliko željna da je širi, može osta-ti i doma. Jer u Sardiniji, Siciliji i Kalabriji naći će zato i odviše posla.

Sve ovo i još mnogo toga dolazi ti na pa-met kada čitaš, kako pišu da je Abisinija njihova zemlja u kojoj treba spasiti „narodnu čast.“ Ka-kovu to čast? Izaći brže bolje, da se oni crnci tamo ne rugaju njima, a u njima uopće cijeloj bijeloj rasi, koju bi punim pravom morali sažaljevati — kad bi svi bili kao talijanci. Nego i između njih ima takogjer razložitih i ozbiljnih ljudi, koji tra-že, da se domovina okrene od ovih vratolomija i da pozove svoju djecu iz daleke Afrike, da tamo utaman ne lijevaju svoju krv. Ali ti su još ri-jetki. Šovinizam nadvlaguje i traži se osveta.

Koliko su u tome plemenitiji Abisinci! Oni, pobijeditelji ne tjeraju mak na konac. Oni prista-ju, dapače sami pitaju mir i ne traže od pobije-gjenih ništa drugo, nego da im vrate što su od njihove domovine osvojili!

U ovome času o tome se radi. Sva se Itali-ja uzrujala na glasove mira i tako možda će se rat nastaviti, ako ne sada jer kiše nastaju, a ono ove jeseni. Talijani su pripovijedali da Abisinci nemadu srestava i da nijesu strategji. Naprotiv pokazalo se da su dobro opskrbljeni hranom, pre-nosom, zairom, topovima, puškama i najboljim generalima, koji bi mogli naučiti mnoge europj-ske. Major Salsa gledao je 7 ura prolazak trupa, koje mu Menelik na počast, ukaže. U njegovome taboru radi brzopuz i telefon, a osvem svega to-ga i vojska je bolja. Crni čovjek uzdrži čvršće svaku nepogodu.

Ovo jedno, a na drugu ruku oni su doma. Cara Menelika malo košta vojna, jer u njih je u ratu svak vojnik, zemlja dava hranu u naravi i to je sve. Italija naprotiv sve mora da plaća skupi-jem novcem: A novaca nema. U Rimu su na mu-ci kako da ih nagju, kad ni kamate na stare du-gove plaćati ne mogu. I tako ova talijanska vojna dok načelim narodne slobode i kulture nije već jedna velika blamaža, s financijske strane može biti propast mlade kraljevine, koja čim se pokazala svojom stala je otimati tugje!

terinog i očeve krvi kod Iva a o karakteru Jeli-nu rekli smo već prije.

Jedna od najboljih strana drame jest ta što je sastavljaču pošlo za rukom, da vijerno na-slika život dubrovačkih primoraca i prostoga pu-ka. Slike Pava, Kate, Marije, Lucije, Vlahu Slije-poga, Toni svaka u svojoj vrsti izvrsno su pogo-gjene. To su tipi vagjeni baš iz života pa čitajući njihove razgovore n. pr. u kući Jelinoj prije o-luje diviti se je piscu, koji je znao na hartiju pre-nijeti ono, što mi svaki dan vigjamo. Da to ko-piranje nije baš lako nego dapače jedna od naj-trudnijih stvari dostatan je dokaz to, što su se mnogi kod nas trsili, da nam naslikaju život pro-stoga naroda a koliko ih je uspjelo, može se iz-brojiti na prste.

Istina, pri tomu je g. Ivu Vojnoviću dosta koristilo to, što se je držao načela, da treba pi-sat pučke komade dialektom onoga kraja, gdje se što dogagja. Dubrovački dialektat nije ni za ostalu čitalačku publiku nerazumljiv, ubjegne li se nepo-trebno ono umećanje talijanštine. Pisac je nastojao, da tumačem razjasni pojedine nejasne riječi, ali mislim, da bi to bilo shodno i za čitave prizore, kad se ti odnose na specijalno dubrovačke običa-je. Lijepi i živahni razgovori u prvom činu (III prizor) ne će biti svakomu jasni, ko ne zna, ka-ko se sve do tu nenadno razaslijalja pošta po du-brovačkom okolišu.

To znamo najbolje mi Hrvati. I u nas su dolazili. Pa kao što u nas nagjoše Vis, u Africi ih dočeka Adua. U tom im u jednu sliču Srbi, koji imaju Slivnicu. Žalosno, ali pravedno!

Naši dopisi.

Iz Oraške općine, 16. Marta.

(Pohvalno). U broju 11 „Crv. Hrvatske“ od 14. Marta t. g. dopisom iz općine Oraške bi javljeno, kako se u Majkovima bune rad gragjevine nove crkve, ne samo, nego i kako su kivni na svog popa, kao tobož da im je on kriv da se gradi gdje je komisija dne 27. februara izabrala mjesto, tako su neki kivni, da Antun Perić reč. Stjeputina nije hotio ni da mu njegov pop krsti dijete, nego ga donio Prisv. i Prepošt. Biskupu, koji je tako energično, ali očinski ukorio Antuna Perića, rad njegovog postupanja prema svom dušobrižniku, da mu više neće doći na pamet doći u Biskupa dijete krstiti. Ne samo, da li, Presv. i Prepošt. Biskup, činio je da isti kapelan Majkova, koji se je onaj čas nalazio kod istog, krsti dijete Stjeputine, što m. p. kapelan odmah i učini.

Prisv. i Prepošt. Pragosp. Biskupu budi hvala, i sa naše strane, a nekim seljacima budi za izgled, koji hoće netemeljito da prkose prema svojim dušobrižnicima.

Sa Otoka Mljeta.

Vijest da se dijeli sa ovoga otoka Gosp. I. Stuck razalosti svačije srce. Uz sve svoje teške dužnosti, koje je duševno vršio bijaše od svakoga ljubljen, a to se naj bolje vidjelo pri njegovom odlasku. I ako je njegov odlazak bio iznenađan, ipak se sakupi lijepi broj prijatelja i znanaca, koji ga doprate do parobroda uz neprestano pucanje i pjevanje. Nego da bude i na dalje njegova uspomena živjela u srcima prijatelja i znanaca na predlog Gosp. J. Franulovića sakupi se 17 kruna za Belovarske mučenike. Darovaše: Gosp. J. Franulović 1 krunu, Luka Peš 2, Dn. N. Baničević 2, A. Mitrović 2, V. Bekavac 1, Gja. Martignoni 1, Gosp. N. C. 1, M. Žile 1, I. S. 1, I. S. 1, A. Milić 1, J. Bašica 1. N. G. 1, J. Milić 1.*)

*) Ovu svoticu poslamo blagajniku odbora g. drd. M. I. Juhnu veleposjedniku Beč. I. Kärntnering 17. Ured.

Pogled po svijetu.

U zastupničkoj kući u Beču teku rasprave proračuna. Mladočesi najaviše najoštriju opoziciju proti vladinoj izbornoj reformi, jerbo da se Badeni s njima misli igrati kao Taaffe sa Staročesima, te ako prodru liberalci uhvatit se opet njih. — Dalmatinski hrv. zastupnici kod raznih točaka proračuna uložise svoju riječ u korist naših potreba.

Mi štujemo slobodu pjesnikova pera, nu i pak nam se čini, da se može prepirati o tomu, da li je umjestan ili ne prigovor zagrebačke kritike o sudu dobrih ljudi. Da je drama historičkog sadržaja, ne bi se imalo što zamjeriti, ali drama iz pučkog života, još k tomu skoro iz sadašnjosti, zahtijeva realnost onoga, što se priča, a uva-gjanju suda dobrih ljudi, pa još u onoj formi fali baš to. Ne poričemo opstanak suda dobrih ljudi, ali da mu je na čelu svećenik, zastupnik da tako rečemo vlasti na selu, pa da taj priječi, ne znamo kojom vlasti, majci *oslobodjenoj od puka* više vidjeti sina, čini nam se odviše.

Još bi jednu primjetili. Prva tri čina dogagjaju se u ekvinociju dakle oko 20. Septembra, a zadnji 8 dana po sv. Nikoli. Smiješno je vidjeti grobara, gdje tekar tada čisti groblje od lišća, što mu ga je nanijela ekvinocijalna oluja, a samo s toga da ostavi motiku, kojom će Jele ubiti Nika.

Da svršimo! Po momu mnijenju Ekvinocij je drama koja uzimlje odlično mjesto u sadanjoj hrvatskoj dramatici. Zapletu i zamisli teško bi se dalo što prigovoriti. Karakteri neki slabije su izvedeni, a u raspletu čini mi se, da ima odviše toga što bi, da tako rečemo, sjećalo na nekakvog Deus ex machina.

Dubrovnik, Marta 1896.

Dr. M. M.

Njemačka i Austrija. — Grof Goluchovski davno se iz Berlina vratio, a novinstvo još se bavi sa cijelji njegova putovanja. Velika većina složna je da je on tamo išao, da izmiri Englesku i Njemačku, koje su se bile ohladile nakon transvaalskih dogagjaja. Drugi opet tvrde, da je grof Goluchovski htio se obavijestiti o njemačko-ruski-jem odnošajima, te svog saveznika upozoriti na mogućnost rusko-austrijskog sporazumka. Tako se nagagja, ali se ne zna ništa.

U Africi nastalo je primirje. Čini se da će Abisinici i Talijani zbilja sklopiti mir. Uvjeti mira još su tajni. Stalno je da Baldissera ne traži više vojske. — U toliko Englezi zaploviše uz Nil na dervise, koji smetaju granicama Egipta. Njihovi protivnici vide u tom samo njihov pretest, da se što više uzdrže u zemlji.

Domaće vijesti.

U stranci prava. — Većina pokr. kublova u Banovini izjavila se solidarna sa pismom našijeh zastupnika u Beču. Eda jednom taj rascjep prestane, jer ako nikad bogme sada pravaši bi morali imati ozbiljnijeh misli nego da se megju sobom inade radi... osobnih kultusa.

Dr. Ivan Marković franjevac u Sinju i poznati teolog bio je potpisan — ne znamo kako *) — na jednoj sinjskoj sažalnici prigodom smrti dra. Starčevića. U „Jedinstvu“ izjavljuje on da svog potpisa dao nije, što mu ne zamjeramo, ali tako uvredljivo naprama uspomeni pokojnika, da smo upravo ostali začugjeni. Poznato je da su sve hrvatske stranke saučestvovala žalosti, pa ako P. dr. Marković nije, to su njegovi posli, ali nam se čini, da se on, *franjevac i doktor bogoslovije* imao malo blaže izraziti o čovjeku koji ne živi, ali kome su „u čast manifestirale“ sve stranke hrvatskog naroda osyem dra. Markovića. *Pas trop de zèle!* časni doktore, a moguće je da se dobro.... razumijemo.

Josip Eisenhut †. — U Zagrebu preminuo je poznati hrvatski glazbenik Josip Eisenhut, brat pok. glazbenika Gjura Eisenhuta. Laka mu zemljica!

Metite pred svojom kućom! — „Il Dalmata“ ruga se Hrvatima radi pravaškog spora u Zagrebu! A „Corriere Nazionale“? A bruka u Africi i Italiji? A razdor u Trstu? Bolje bi mu za to bilo, da se kani čorava posla. Svaki narod imao je u svojim strankama momentanih osobnih kriza, sličnih ovim u Zagrebu. Ovo preporučujemo i Srbima, kojim ćemo do zgode još nešto prišapnuti o okolini oko dra. Miletića, što je mnogo ma mnogo gore od pravaške nesloge preko Velebita. Nek nam se „Srpski Glas“ samo javi i biće poslužen.

*) Ima bit bio potpisan naš dr. Ivan Maravić odvjetnik u Sinju, pa oni u Zagrebu naopako štampali. Ur.

Gradska Kronika.

Imenovanja. — Gosp. Rikard Tacconi financ. tajnik i privr. upravitelj naše financ. Intendature imenovan je fin. savjetnikom, a g. Salvino pl. Benvenuti višim fin. povjerenikom.

Gosp. Tacconi vrhu toga imenovan je intendentom financijskog Upraviteljstva u Dubrovniku. Čestitamo mu na ovoj osobitoj časti i povjerenju, koje je dokazom da poznata radinost i sposobnost novoimenog savjetnika i kod starijih našle su dužno priznanje.

Zadušnice za dra. Starčevića. — U subotu kako je bilo objavljeno držale su se u crkvi Sv. Vlaha zadušnice za neprežaljenoga dra. Antuna Starčevića. Misu je rekao velč. dn. Mato Vlahušić uz asistenciju velč. dn. Marina Gavranica i dn. Fridrika Burića. Hrv. pjev. druš. „Gundulić“ pjevalo je žalobne komade. Kao prestavnici bija-hu svi narodni zastupnici dubrovački koji borave u gradu, presjednici hrvatskih društava i institucija, zatim mnogo gragjana. Slava velikom pokojniku!

Dan sv. Josipa proslaviše naši maranguni kao obično svake godine. Pošto je taj dan imendan biskupa i kot. poglavara, svirahu pred njihovim stanom glazbe. — Dubrovačka Hrvatska dru-

štva sjetitše se i ove godine glakovačkog svečara preuzvišenog biskupa Strosmajera srdačnim čestitkama, kojim se i mi pridružujemo kličući mu: Živio na mnogo ljeta i godina!

Ratna mornarica. — U ponedjelnik oko podne prispjela je u Gruž iz Tivta ratna mornarica, otkle je u četvrtak krenula put sjevera.

Nadina Slavjanski kći glasovitog Slavjanskog sa svojim zborom namjerava dati u aprilu 2 koncerta u našem teatru. U tu svrhu kako čujemo obratila se upravi teatra.

Marko Gijvanović naš Dubrovčanin i su-gragjanin i veliki trgovac i posjednik u New-Orleansu u Americi umro je ovijeh dana. Ostavio je veliki imetak. Naši ljudi, koji su tamo bivali hvala ga, da je našijem išao na ruku i da je bio do-brotvor. Laka mu zemlja!

Megju Domobrancima. — Doznajemo iz pouzdana izvora, da su neki domobranci dubrovačkog bataljuna primili poštom, neznajući ni sami od koga, kojekakvih srpskih listova i sastavaka, u kojim se potiču na neposluh i na prekršenje zakletve. Ovi sastavci štampani su u Americi. Čujemo da vojnička vlast istražuje.

Carlo Airoli. — Čitismo u milaneškim novinama, da je na 29. februara u večer krenuo iz Milana pješak Carlo Airoli, da preko Italije, Hrvatske, Dalmacije i Arbanije prisprije, u Atenu na dan otvora novih Olimpijskih igara. Put je to od 2000 kilometara. Prekojuče je Airoli prošao kroz Dubrovnik — malen čovjek, ali jak i mišićav. On se nada da će za 14 dana stignut pješke u Atenu.

Diskoraz na Poljani.

Vlaho. — Reci mi što je ova konfuzijon po gradu zaradi kazatike?

Ivo. — Ne govori! Blažen oni ko nema kuće! Krešili su stvar za ne vjerovat. Mene na ono bokun bužarčića dolazi duplo. Duše mi moje bolje plaćat fit.

Vlaho. — Smokava! Lasno je tebi, ma ko je što plati sve, to smo mi. Mene je gospodar gja krešio tri fiorina. Informo sam se i našo sam da mu je kazatik bio isan samo za dva i tako sotto questo pretesto dobio mi je fiorin na mjesec. Oni su uhitili gospare, a ovi afituale i tako će platit jadan siromah.

Ivo. — Imaš razlog. Ma jopet s druge strane nije ni na ma lasno. Brzo ćemo svi doć maggiori censiti, ako ovako podura. Jedno me jedi. Lego sam „Dubrovnik“ kako se tuži i viče za da se reče da kura interese od puka....

Vlaho. — ...jes, a onemu što je sve ovo najviše ingvazdo dali su onomane večeru i žalili što je pošto ča iz grada, jerbo je Srb.

Ivo. — To sam baš i ja čio rijet. A sad mu zvijdi.

Vlaho. — Tako je. Invece jesi li vidio kako „Dubrovnik“ muči o svemu onemu poslu od kazermne, kako je bila anulana dražba, zašto je bila anulana e cosl via? Kako se ondij jadno podnio! Šutj kako uskopljen za da oni u Srbiji ne vidu kakvih činu ovi naši veliki patrijoti.

Ivo. — Ne možeš preteugjat, jerbo bi komprometio gospara Frana. Po motivacijonima od Gjunte povíše inkapta para da je tu bilo nekijeh malijeh.... inezateca! Sad njima prema za glas u gradu, a za one u Srbiji „Dubrovniku“ je lasno. Našla slika pri-liku. Zato valja mućat. I Bog mi s tobom!

Vlaho. — Adio arivederči!

Književnost.

Primili smo:

Прославна Спомена на четирисотогодишнице об-дске шtamпарије. Издао одбор. Петинъ. Државна шtamпарнија 1896. — U ovoj knjizi izdan je opis svečanosti, glasovi novina, zatim govori, adrese i brojavi učinjeni tom prigodom.

Poziv. — Na želju mnogih prijatelja naumio sam objelodaniti svoga „Bosanskog korabljara“ koji je naše občinstvo tako laskavo primilo. Djelo će se štampati u glasevirske udesbi te će stojati 1 for. 20 nt. Nu pošto domaće glasbenine žalibože obično zlo prodju te pošto ja sam daljnjih žrtava u tom pogledu doprinosati ne mogu, štampati će se djelo samo onda, ako se prijavi dovoljan broj predbrojnika. Ovim dakle pozivam svakoga, koji želi djelo imati da mi to tekom ovoga mjeseca na dopisnici uz obvezu prijaviti izvoli.

U Zagrebu, 8. Ožujka 1896.

F. S. Vilhar.

Otvoreni dopisi okorjelim dužnicima.

Gosp. I. B. Blato. — Kad ćete nam poslati ono 6 fior. i 80 novč. koje nam dugujete ima 3 godine?
Gosp. P. S. Mostar. — A Vi fior. 10?
Gosp. I. L. Stolac. — A Vi fior. 18:50?
Gosp. V. B. Pločice, Gruda. — Vi takogjer 15:75?
Ovako ćemo bez obzira nastaviti, ali ne samo početnim slovima već cijelim imenom pozivati naše stare duž-nike koji nikako neće da plate što su nam dužni, neka narod vidi ko su najveći neprijatelji ovoga hrvatskoga, u ovim stranama toli potrebnoga lista.

Digitized by Google

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svake subote. Cijena mu je unaprijed u *Otpremništinu lista*: na godinu flor. 4:50; na 6 mjeseci flor. 2:25; za *Dubrovnika* sa *donošenjem u kuću, a sa Austro-Ugarsku, i Bosnu Hercegovinu s poštom*: na godinu flor. 5, na 6 mjeseci flor. 2:50; sa *inosemstvom* flor. 4:50 i *poštarski troškovi*.

Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a doplatu šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima, ni uredništvo, ni uprava.

Sloga?!

U narodnoj stranci, osobito u spljetskim narodnjačkim krugovima sluje se o slozi sa Srbima. Brzo su opći izbori za carevinsko vijeće. Plan prava sastojao bi se u ovim tačkama: 1) Nijedan pravaš ne bi smio vidjeti Beču; 2) Srbi će glasovati za narodnjake svud gdje bude potreba protiv pravašim i suviše podupriječje ih u veleposrednom kotaru; 3) hrv. nar. stranka prepušta Srbima bokaški kotar, a uz to će glasovati u Šibenik-Drniš-Kninu za jednoga Srbina.

Ovo bi bila osnova kompromisa, kako ga zamišljaju narodnjaci. Ima ih koji idu još i dalje, pak bi željeli uglaviti jedan trajni savez sa srpskom strankom, iz kojeg bi imala nastati sloga. U koliko nam je poznato, ova namjera po Dalmaciji ne nalazi protivnika u krugovima stranke, te jedina ometa bila bi južna Dalmacija radi svojih osobitih prilika, koje se po mnijenju mnogijeh ne dadu tako lako urediti. Već se opaža kako organ stranke šteti Srbe koliko više može, a i u saboru učinilo se u vrlo škakljivijem pitanjima koliko se više moglo.

Na sve ovo Srbi niti daju niti obećaju. Poglagljeni i polaskani, drže se u svojim zahtjevima posve rezervirano. Svakako oni bi htjeli mnogo više imati nego bi im narodnjaci dali. Jedna strana neće da se odijeli od zadarskih talijanaša, a drugi su na čudu kako će amo kod nas. Svakako većina u načelu rado prihvaćaju slogu, koju joj narodnjaci nude.

I mi bi se veselili toj novoj slozi in spe. Veselili bi joj se kad bi ova značila slogu u jednom velikom načelu. Ali ovdje se o tom ne radi. Narodna stranka ne misli ni potaknuti to pitanje. Svak će ostati na svome, te bi se samo imao učiniti neki kartel za obranu i navalu protiv zajedničkog neprijatelju. Srbi dakle ne prihvaćaju hrvatsko državno pravo ni načelo sjedinjenja; oni im i dalje ostaju smrtni protivnici te i oni koje narodna stranka svojom pomoći u sabore protura, radiće bez obzira i glasovati protiv toj prvoj tački političkog vjerovanja dalmatinskih Hrvata.

U takom položaju pitamo mi, je li moguće doći do sloge ili saveza? Mislimo da ne. Hrvatska narodna stranka stoji na načelu sjedinjenja. Ako je to zbilja tako, Srbi koji mu se protive doći će s njome u sukob onaj isti čas, kad ga ova na tapet postavi. Kako može tu biti govora o kakvu kompromisu?

Čini nam se, da će se sve ovo učiniti protiv pravašima, koji u Dalmaciji predstavljaju odlučniju politiku. Mi smo prošlih izbora već imali precedens, gdje je narodna stranka voljela birati Srbina nego pravaša. Kad bi se radilo o osobama, to bi bilo pitanje simpatije i ukusa. Ali ovdje se radi o načelu. A pošto su pravaši takogjer Hrvati, pošto oni *barem* koliko narodnjaci brane hrvatske interese, a Srbi niti su Hrvati niti za naše interese rade, to ne znamo kako hrvatska narodna stranka može protiv pravašim snovati srpski savez. U svoje doba čudili su se Srbima koji se s talijanašim rotiše protiv jednome slavenskom elementu. Danas ovi isti Hrvati sa neprijateljem hrvatske ideje vojuju protiv jednom dijelu hrvatskoga nara-

da. To bi isto bilo kako da bi se Francezi protiv Francezim združili s Nijemcima.

I srpsko-hrvatski spor ima svoju Elsas-Lotaringiju. Pa kakovi kriteriji vladaju u tom u Parizu i kod nas! I onamo ima stranaka koje se među sobom i te kako bore. Ali kad se radi o francuskoj ideji i francuskom imenu, prestaju nutarne stranke. Kako je poznato sad je na vladi antiklerikalno radikalno-socijalistično ministarstvo Bourgeois. Monarhični i ultramontanski *Figaro* pisao je prigodom zadnjeg englesko-francuskog nesporazumka, na zlobne primjetbe da podupire francuskog ministra vanjskih posala, radikalca Berthelota, da u njih vanjski poslovi Franceske nijesu ni radikalni, ni liberalni, ni klerikalni. Oni su jedino *francuski*. U komori bijesni rat. Slobodni mislioci napada katolika, socijalista, konservativca, radikalac oportunistu. Ali čim se spomene neprijatelj domovine ovi zaborave svoje strančarstvo i postaju, Francezi.

U nas čini se vladaju drugčiji običaji. Mi kad ne možemo da se složimo ni da jedan drugoga oborimo onda zovemo u pomoć tugjina. Povjesnica našega naroda koli hrvatskog toli srpskog plemena puna je takovih primjera. Opaziće nam narodna stranka, da Srbin nije tugjinac. Hrvatu. Nu on je tugj našoj ideji jedinstva i slobode, a to je za nas sve isto.

I s druge strane biće pogibeljan srpsko-narodnjački kompromis, u koliko će ideja hrvatska kod samih narodnjaka još više oslabiti. Srbi neće od srpstva ni za dlaku popustiti. Hrvati na protiv poći će malo po malo tako daleko, da će se za ljubav sloge odricati i onoga što nam mora biti najmilije. Mi smo to već vidjeli. To može bit svejedno političaru od zanata, koji se inspirira na kalkulima učinjenim kod svoga stola. Ali ko se osjeća Hrvatom; toga taki pojavi od srca bole. Nastaje polutanstvo; maštanje i kojekakve sanjarije koje su već počele. Ove stvari ili su produkcija zločestog narodnog odgoja, ili su dosta puta izlika. Ima onijeh koji na sva usta viču: „Meni je Hrvatstvo premaleno, ja hoću jednu ideju višu i širu; ideju sloge svijeh Slavena, veliko narodno jedinstvo it.d., it.d.“ a dok se to dogodi on se svojim „slavenstvom“ preporučuje, glasujući i radeći protiv hrvatskom državnom pravu onako kako hoće sistem i vlada.

Mi znamo i razumijemo naše narodnjake. Oni ne mogu pravaše. No zato nije im potreba sklapati kompromise sa Srbima i tražiti potporu austrijske vlade. Neka se s pravašim natječu ko će bolje braniti Hrvatstvo od njegovih protivnika, ko će uspješnije širiti u narodu patrijotizmi ime hrvatsko. Neka pitaju i brane naša hrvatska prava, nastoje za sjedinjenjem, pokrenu akciju u Zagrebu, u jednu riječ neka čine onako kako sad postupaju Česi. Tako će najbolje pobijediti pravaše, a naš razdor, ako ga onda uopće i bude, imaće tu dobru stranu, što će biti — kô i u Franceskoj — konsekvencija natjecanja, ko će više uraditi za narod i domovinu.

Mi dakle poručujemo narodnoj stranci, a osobito spljetskoj gospodi: Ako smo i pravaši, opet smo Hrvati. Ako ga što imate s nama riješimo između nas. Nemojte izlaziti na ulicu zvat u pomoć nečiju policiju, zatim kninske toljagaše i bokaške obukane. To neće biti korisno ni vama ni nama,

Četvorni savez

U malo dana promijenio se je položaj. Iza rusko-franceske pobjede na Istoku našlo je novo pitanje. Sultan osokoljen, potražio je od Engleske da isprazni Egipat. Ova je učinila uši od trgovca, a kako je bila izolirana, gledala je dobiti vremena. Rusija je urgirala, jer kako smo već jednom rekli, borba je u prvom redu između ove dvije velike sile. Nema tačke na zemaljskog krugli gdje se njihovi interesi ne razilaze.

Ali Egipatsko pitanje, ako je Rusiji srestvo da oslabi Englesku, tu je u prvom redu interesovana Franceska. Zato su njezini listovi pisali, da će iz Istočnog uspjeha i Franceska dobiti svoj dio.

U to nadogje talijanski poraz kod Aduge. Derviši navališe na Kasalu. Engleska vlada našla je način da pokaže kako Derviši prijetu granicama Egipta. Sastavila se Englesko-Egipatska ekspedicija na Dongolu, da brani zemlju. Stvar se je komplicirala. Engleska je našla u Egiptu posla, a dok ga ne svrši izaći neće. Dongolska vojna tako je ujedno i odgovor na sultanov zahtjev.

Ali Engleska ne bi, toliko smjela, da nije bila sjegurna potpore većine. Nego ako je sa Austrijom i Italijom mirna, Njemačka joj je nešto namrgogjena radi Transvaala. Austrija je uzela ulogu posrednika. Grof Goluchovski minio je u Berlinu Englesku i Njemačku. To mu je poslo za rukom. Još ima malo nosa, ali Njemačka ako joj nije pružila svu ruku, učinila je znat da joj neće bit protivna. Tako su se odnošaji po malo izravnali.

Franceska je iz početka vikala na Dongolsku vojnu. Ministar vanjskih posala rekao je engleskom poslaniku ni više ni manje, nego da će njihova njlska vratolomija imati *teških posljedica*. Prepao se vaš svijet. Bio je čas kad je svak mislio: *ovo je*, a po ztaku čuo se vonj pušćanoga praha. Franceska nije povratila što je rekla, ni Engleska što je učinila. Sukob neizbježiv. Pa i pak nije se dogodilo ništa.

Franceska je u ovom kritičnom momentu pogledala put Petrograda. Spomenula se što je učinila na Istoku, u Kini, u Abisiniji. Čekala je da joj se odvrati. Došao je momenat u kome se Rusija imala pokazati. A kad tamo, Rusija se nije ni makla. Četvrt sata ostali su u Parizu skoro osamljeni u Europi.

Rusija je vidjela da se položaj promijenio iza putovanja grofa Goluchovskog. Franceskoj diplomaciji izbjeglo je, da već de facto postoji četvorni savez. Egipatska stvar našla je zajedno Englesku, Njemačku, Austriju i Italiju. Egipat ne spada u sferu ruskijeh interesa. Rusija se nije htjela izložiti i Franceska je morala povući se natrag. Pa premda engleske čete omjemeš prvu bojnu sreću u Sudanu, *teške posljedice* g. Berthelota ostadoše prazna riječ.

Ovaj veliki politički poraz duboko se dojmio u Parizu, tim više što je došao nenadno. Oni se nijesu nadali tolikoj nezahvalnosti sa ruske strane. Ali politika nije inad nego stvar razbora. Opresnost prevladjuje, pak se u Parizu tješe tim što na svoju diplomaciju svaljuju svu krivnju. Ona nije vladu izvijestila što se između Engleske i Austrije snuje, pak je Berthelot udario glavom u zid.

Diplomacija je kriva! *Figaro* veli, da bi ministar morao protjerati neke lijepe poslanike, koji ne vide što im se pod nosom dogagja. Tako na javi, nego izmegju redaka čita se golema srdžba na saveznika, koji hoće da mu Francezi vade iz vatre kestenje, a sebi da ostavljaju samo koru i opečene prste.

Ovaj osamljeni slučaj odaje svu nakanu ruske politike. Ona hoće da služi ruskoj državi i nikome drugome, pak će primiti svačiju pomoć — i njemačku kao lani u Kini — ali vraćati neće, ako njoj nije od koristi. Ona bi rado bila obračunala sa Engleskom, ali se najednom našla pred četvericom, od kojih jedna sama na moru nadmašuje rusko-francesku snagu, pak se je pred tom pojavom mudro povukla. Franceska se sada kaje, što se je onoliko bila izložila.

Valja reći pravo, ovi su Poljaci lukavi ljudi. Grof Goluchovski pametna je glavica.

Mi dakle stojimo evo pred četverostrukim savezom. Ovaj ako nije još uglavljen i potpisan, pokazalo se da će raditi zajedno. Naši Nijemci i Magjari odahnuše. To se vidi po njihovoj štampi, koja počinje hvatati kuraže iza onolikoga straha.

Koliko će to trajati ne znamo. Ali iz novih dogagjaja mi izvagjamo ovo:

Pobjedom ruskog upliva na Balkanu današnja politika naše monarkije bijaše dovedena u težak položaj. U tom stanju Njemačka ju je pustila na osece, jer je već davno izjavila, da za cijeli Istok ne bi žrtvovala niti jednoga pomeranskog mušketicara.

Koliko joj taj savez vrijedi, može se po sebi prosuditi. Slavenstvo u Austriji nadalo se, da će se tom prilikom monarkija sporazumjeti sa Rusijom, u čem bi joj Franceska bila rado služila za posrednika, kako se to vidjelo po oduševljenom dočeku, što ga njezin puk priredi našem vladaru. Tako bi Njemačka bila ostala osamljena.

Megjutim dogodilo se inače. Austrijska politika, mješte Petrogradu i Parizu, okrene Berlinu, posredujuć da se ovaj sa Londonom izmiri. Na taj način austrijsko-ruski odnošaji nalaze se u svom starom stadiju.

Ovo hoće reći, da je u našoj monarkiji njemačko-magjarsko-poljski savez prevladao mišljenje ostalih slavenskih naroda. Nijemci u približenju Rusiji vide konac njihovome apsolutnome gospodstvu u jednoj, a Magjari u drugoj polovini. Austrija, prijateljica Rusije, bila bi udovoljila pravednim težnjama Čeha, Rusina, Hrvata, Slovaka, Slovenaca, Rumunja i Ugarskih Srba. Toliko bi bili izgubili Nijemci i Magjari.

Poljaci su Slaveni kô i mi, ali njima su Rusi historički neprijatelji. Oni ne mogahu (a mi ih donekle i razumijemo) pristati na savez sa onijem, koji su u neku ruku uzrok propasti i raskomadnjanja Poljačke. Grof Goluchovski veli da je Austrijanac, nu on je u prvom redu Poljak. Tako se nagloše zajedno s Nijemcima i Magjarim proti željama ostale svoje braće.

Ne može se tajiti, da je ova četverostruka zajednica kadra suprostavit se Rusiji i Franceskoj i na kopnu i na moru. Engleska ima veću ubojnu morsknu snagu nego obe saveznice skupa. Osvem toga u slučaju jednog rata Rusija će morati da računa sa Japanom, koji je danas sila prvoga reda. Japanci jedva čekaju priliku da osвете lanjske uvjete, što im je Rusija nametnula, kad su iz kineskog rata izašli pobijeditelji. Ne valja još zaboraviti ni Rumunjsku, koja će takogjer biti na stranu četvornog saveza. Italija jedina zadaje im brige, ali će Engleska, ako joj dogori do nokata, priteći Talijanima u pomoć dobrim zajmom i tada njezina flota valja mnogo. Regbi dakle da se vraćamo na staru, samo malo na gore.

Moguće da će se sve ovo za hip promjenuti. Zadnjih dana vidjesmo žestoke ratove i velike pobjede, bez da je puška pukla. Sve se vodi na zelenom stolu kao partija šaha. Ko zna dakle, da se opet udes ne preokrene. Ali ako ustraje i učvrsti se kako je započelo, onda se po austro-ugarske Slavene vraćaju opet teški dani, jer će se politika naše monarkije krećati taman protivno od onoga kako bismo mi željeli.

Dubrovnik, 27. Marta.

Ovih dana dogovaraše se birani i ovlašteni pouzdanici stranke prava iz općina južne Dalmacije, koje stanovište da zauzmu naprama pravaškom sporu s one strane Velebita. Nakon usmenih i pismenih pregovora poprimljen je slijedeći zaključak:

Stranka prava južne Dalmacije o sporu prekovelbitskih pravaša izjavljuje ovo:

1) Žali nesretni razdor i vapi, da mu se što prije na kraj stane.

2) Polaže potpuno pouzdanje u pravaške zastupnike na Carevinskome Vijeću, te ih ovlašćuje, da je u ovom poslu zastupaju i u ime njezino takogjer odlučuju — Ako pak vide da nije moguće polučiti tamo ništa dobra, cijeni, iz bojazni da se pogubni razdor i amo ne prenese, da bi najbolje bilo prekinuti za sad sveze sa pravašima u Banovini, te raditi na temelju pravaških načela zasebe i neodvisno. U Dubrovniku, 24. Marta 1896.

Za stranku: Dr. Roko Mišetić i Frano Supilo.

Sa ovijem dakle dana je našijem pravaškim prijateljima u okružju direktiva kako se imaju vladati. Mi se ne smijemo cijepati. Za nas će biti mjerodavni faktori naši zastupnici Biankini, Dapar, dr. Laginja, Perić i Spinčić, pa kako oni urade biće dobro učinjeno. Inače došli bismo u sukob sa našijem parlamentarnijem predstavnicima, i tim izazvali novu smutnju kod nas, na veliku štetu čiste hrvatske ideje, koju ovamo pronosi stranka prava.

Ovoliko našijem stranačkim prijateljima na preporuku i uvaženje.

Naši dopisi.

Kotor, 24. Marta.

Zadnji „Dubrovnik“ br. 12, donosi podulji dopis iz Kotora, u komu hoće da izvijesti svoje čitaoce o zabavi, koju je ovdje priredio „Slavj. Dom“ u korist postradalih od požara u Škaljare. Zabava je potpuno uspjela po *priznanju* istih Srba, koji su joj prisustvovali. Rečeni je dopis lažan i tendenciozan od početka do kraja. Ne mislimo na nj odgovarati, već ćemo samo doslovce prenijeti slijedeće. Na 2. strani „Dubrovnika“ IV. stupac a redak 5 čita se izmegju ostaloga: „...spomenuću samo, tek da opis bude potpuniji, onaj tableau vivant, koji je prikazivao kako sv. Ozana u djevičanskom odijelu i djevičanskijem vijencem na glavi razgoni brige sa čela kotorskoga načelnika i kako mu svojom zlatnom kosom utire znoj, koji ga je spopao rađeci za dobro ovoga grada.“

Očito je, da se ovdje u sprdnju uzimlje i ruglu izvrgava velika i čudotvorna Božja ugodnica Bl. Ozana, koje se tijelo čuva na oltaru u kotorskoj crkvi Sv. Marije. — Prenijelismo gornju stavku iz „Dubrovnika“ a da se i na dalje znađe megju kakovijem stvorovima živimo amo u Boki. Napadali su nas, da smo prevjerili, da smo izdali narodnost svojijeh pregja. Obasipali su svakakovim pogrđama i uvrijedama našeg presv. biskupa, svećenike, i sve odličnije i pobolje naše svjetovnjake, pak sad eto počeli su i na one, koje ovaj katolički puk časti na sv. Oltarima. — Neka se znađe! —

New Orleans, svrhom Februara.

Draga „Crvena“! Kadno su ono junački naši sveučilištari demonstrirali pred Jelačićevim spomenikom, uskliknismo: bar se netko našao u Hrvatskoj, koji se odvažio da azijsku pokaže zube. A kad se opet prosuo glas da su gjaci pozatvarani te da trebaju pomoći, pomislimo opet: valaj, nećemo mi New-Orleanski Hrvati biti zadnji. Svak kako je ko mogao pružio je svoj prinos, i da se mladeži pomogne i da se svijetu dokaže, kako i mi iz daleke, nu slobodne tugjine, prosvijedujemo proti tugjinskom narivanju u našoj domovini. Sabiraše gg. Stjepan Jurjević na ostrigarskom predjelu, a g. Lupis u gradu, te se skupila slijedeća svota:

Skupio g. Jurjević:

Stj. Jurjević dollara 3., S. M. Fučić d. 2., A. Skurla d. 1., S. Puh d. 1., D. Marlais d. 1., Tomo Marlais d. 1., M. Vujinović d. 1., Gašp. Berlin d. 1., M. Mucalo d. 1., P. Ivanković d. 1., T. Petrović d. 1., Iv. Vodopić d. 1., Petar Lučić d. 1., A. Škobelj d. 1., D. A. Jurišić d. 1., Vl. A. Jurišić d. 1., A. i M. Kulišić d. 1. 50., M. Peruško centi 50., A. Vekarić c. 50., I. Okiljević c. 50., D. Koludrović c. 50., A. Milovčić c. 50., D. Muhoberac c. 50., Stj. Kandić c. 50., Jero Lovrović

c. 50., D. B. Šepuk c. 50., Jos. Barišić c. 50., F. Vojković c. 50., F. Adolf c. 50., Krs. Antičić c. 50., P. Giljević c. 50., N. Giljević c. 50., M. Kuluz c. 50., A. Bartulović c. 50., R. Vukasović c. 50., N. Andrijić c. 50., M. Pičinić c. 50., J. Skvrce c. 25.

Sabrao g. Lupis:

Lupis D. F. d. 3., V. Bautović d. 1., J. Simić d. 1., F. Starčić d. 1., R. C. Petrović d. 1., N. N. d. 1., A. L. Cibilić d. 1., Š. Tomasović c. 50., J. D. Cibilić c. 50., D. Mustur c. 50., A. Kosić c. 50., M. Duha c. 25., M. Pičinić c. 25., D. Berić c. 25., Vl. Smišljan c. 25., D. I. Cibilić c. 25., D. O. Cibilić c. 25., V. Jurišić c. 25.

Svega ukupno doll. 43. 50 c. *)

Živjela Hrvatska!

Mladen.

*) Ovu svotu šaljemo danas blagajniku odbora g. drnd. M. I. Juhnu veleposjedniku Beč I. Kärntnerring 17. — Ured.

Kotor, 25. Marta.

Ko je pročitao onaj dopis iz Kotora u „Dubrovniku“ od 22. Marta, mora da mu se zgadi, jer je od glave do pete pun najcrnije laži, pun osvada i uvrjeda nanešenih najprvim mjesnim ličnostima, a to sve iz prostog gnjeva, što onakove sjajne akademije još nije bilo u Kotoru. Dopis, za služuje svako preziranje, kao i list koji ga prima.

Crni dopisnik sa svojim položajem jest prava bruka i sramota za sve mu sadrugove u Dalmaciji. Neću da mu za sad ime iznosim, nego ću danas navesti samo jedan dio činjenica, koje će ga najbolje karakterisati, te će ozbiljni i nepristrani čitaoci uvidjeti kakove suradnike i dopisnike imade „Dubrovnik“, list koji brani interese srpske misli u najjužnoj Dalmaciji, i tako se uvjeriti što je ovdješnje srpstvo.

Počmimo dakle sa tim dopisnikom.

To je od kojih 27 godina, okošti i žuteljavi momak, momak da drugoga ne bi zaisto ovdje našao kome bi bolje poznat bio i najzabitniji čošak u gradu, ka da je narednik u općinskoj straži. Poznaje sva mjesta zdrava i nezdrava, i sve neprohodne ulice, grdi i psuje sve poštene ljude bili Hrvati jali Autonomasi, ne šteti ni tugji prag, ne vidi sebi gredu a drugome i slamku nahodi — rijedak je doista Kotoranin (izim Srba) da ga voli, ako nije baš kano on ili kano mu brato Sl. Blo je i na višim naukama, ali se vratio pokvareniji nego što je prio bio. A ko je svemu tome kriv? Na žalost ali istinito zli mu uzgoj, poznat ovdje i Janku i Marku.

Mnogo se nesretnik posilio otkad je osvojio „Porušenu Kulu“, posilio se mnogo sa nenadne sreće, koja mu novaca donese. E, bogme nije šale, baštine mu tamo negdje u ercegnovskoj općini dobro ragjaju, vinogradi bolje, a voćnjak dunje i jabuke najbolje. Ali oyo je nepojmljivo i rijetko u Boki: „jedna mu jabuka i to najviša dala odavna čudan plod, ali sa svim tim ne moga mu naći ovdje nikako kupca, jer trgovci rekoše svoju „nezdrava je“; te ti on u prirogjenoj svojoj ljutini njima: „Vidjećete glupani“, sa svom jabukom ravno u Spljet. A zbija da mu je otančala pamet svjedoče maskirani plesovi u kafani gdje se kupi Suša i Maruša, gdje je Leso duša svega, gdje se Leso vrtoglavo u dvorani vrti, pomamno se smije i na vas glas viče „Živjela Sloboda“ da se neki čudom začudiše, neki opet nasmijaše a neki rukama zapljeskaše. Bravo, bravo Leso!

A kad je Melko izišao iz tamnice večerom u domino obučen, koga je najprvi dočekao u gostionici... i šnjim se u lice iz želje izljubio? A da ko drugi nego Leso.

Neka upamti Leso poslovice: „ko drugome jamu kopa, sam u nju pada, ili onu: „Bog ne plaća svake subote.“ Ono njegovo prefino uho što je u stanju čuti jasno i tačno šaputanje čak na vrh Lovčena, svakome je ovdje predobro poznato što je najbolje i tu skoro djelom zasvjedočio na onome mjestu i zato se ljudi njega klone kano žive vatre. A ne pjeva se uzaludno:

„Dva se brata Leso Slade
„Sporazume, srušmo...“
„Zadajmo mu trista jada,
„Da mu prsnu oba oka,
„Sad je hora, lep je čas!
„Da bez vere plati pas.
„Osvanuo treći dan,
„Leso, Slade... spokojan,
„Od radosti krv jim vri,
„Dali... dana tri!

Nego Bog ga pedepsa, a ne vidi jadan. Užutio ko čafran, očigledno gine, pusta bezsanića svest ga peče. Ne pomagaju ni Morfeus ni baba Tode, ni preklinjanja kalugjera, jer mu neman ušao u krv. Kaza mi susjeda da po noći u snu pjeva:

„Al mi moje zdravlje kvari
„Ovo kletu strašno mesto
„Gde je grdno mučen stari
„Lanjskog leta živet presto!

Oj porušena kulo! oj svjetionice, vi mu pomozite, Vi!

Za danas dosta. Usudi li se Leso pojaviti onako još jednom u „Dubrovniku“ i ovako po srpski sramotiti naše prve ljude, kojim nije dostojan oputu odriješiti, riječ mu dajem da ću u druge diple zaguditi, jasniji biti i još ga javno spomenuti. „Uomo avvisato mezzo salvato.“

Bič.

Pogled po svijetu.

Austro-Ugarska nagodba. — Ovih dana prekinuti su privremeni pregovori između Austrijske i Ugarske vlade radi obnove nagodbe. Ugarski ministri povratili se u Budimpeštu. Iza uskrsa doći će austrijski ministri u Peštu, da se pregovori nastave.

Nijemac priznaje federalizam. — Prošle sedmice izašao je u „N. Fr. Presse“ članak zastupnika i češkog zemaljskog podmaršala Lippertha, u komu pobijajući teoriju češkog državnog prava, dopušta ipak da bi moglo doći do federalizma u Austriji. Cijela njemačka ljevica, kojoj pripada i Lippert prosvjedovala je protiv ovoj teoriji, koja zadaje udarac njemačkom jedinstvu u Austriji. „N. Fr. Presse“ morala je da ublažnje utisak spomenutog članka. Po tom se vidi koliko su Nijemci skloni, da šta popuste Slavenima.

U raspravama Car. Vijeća potužiše se mnogi zastupnici da se u Galiciji gradi mnogo nepotrebnih željeznica iz državnog poreza, dočim ima zemalja (kao Dalmacija) koje još nijesu željeznicom svezane. Zastupnik Biankini u kratkom ali oštrom govoru opomenuo je vladu, da se već jednom prene i uradi što za Dalmaciju.

Engleska vojska napreduje put gornjega Nila na Drviše. U Crvenom Moru iskrcat će se čete indijskih urođenika da podupru ekspediciju. Vlada će uzeti za ovaj rat 1/2 mil. šterlina na egipatski zajam. Sve su vlasti odobrile taj zajam osvem Franciske i Rusije, čije odobrenje do brzo će slijediti.

Njemački car otišao je u Genovu, a otale će u Napulj, Siciliju i Veneciju. U ovom zadnjem gradu sastat će se sa talijanskim kraljem. Vijest da bi mogao tome sastanku prisustvovati i rumunjski kralj za sad se pobija. Iz Venecije vratiće se Vilim II. preko Beča kući. Ovo putovanje ima političku svrhu.

U Italiji nijesu još na čistu hoće li mir ili ne. Kralj Menelik pitao je ratnu otštetu od 1 milijuna šterlina, a Italija neće da na to pristane, jer Menelika smatra svojim vazalom. Čini se po tom da će se rat nastaviti. Ministar-presjednik de Rudini nema u komori potrebitu većinu za uzdržanje svoje vlade, pak se drži jako oprezno, da ne dogje do nove krize. — General Baldissera brzojavljja da će se opkoljeni Adigrat moći održati. Iz Napulja polaze dnevne nova pojačanja. — De Rudini pozvao je redom sve poslanike u Rim, da vijećaju s novom vladom.

Domaće vijesti.

Belovarski kažnjenici koji odsjedoše po 5 mjeseca puštani su iz zatvora. Među njima nalazi se mladi spisatelj Hrvat muhamedovac Osman ef. Hadžić. Tom prilikom došlo je do velikih ovacija. Zatvoreno je više demonstranata. Neki su navali na policiju, koja je htjela doček prepriječiti i rastjerati.

Tomaseov spomenik otkriće se koncem maja u Šibeniku. Čujemo da se spravlja mnoštvo izletnika iz Italije.

Nikolajevičev nasljednik. — „Novo Vreme“, list koji stoji blizu vladinih ljudi doznaje da će nasljednikom pok. saraj. mitropolita Nikolajeviča postati zadarski episkop Milaš. Ako se to dogodi niko veseliji od „Srpskog Glasa“, koji ne vidi ure, da mu se episkop Nikodem makne s očiju.

Talijanskim listovima u Dalmaciji stoji tako na srcu sudbina Talijana u Africi, da hrvatske novine ne smiju pisnuti o njihovu porazu, da ih ove po puljsku ne napadnu trivijalnim uvredama. U pr. br. donesom objektivni članak o talijanskim stvarima u Africi, gdje dokazasmo, da narod koji se juče oslobodio, nije pravedno da ide dizati tisućgodišnju slobodu drugome narodu. „Dalmata“ iza kako nas je posuo kitom njegovih mirisavih komplimenata, završuje: „E questo giornale, che insulta (?) così bassamente (?) i doldri di nazioni civili, è scritto da preti e ispirato da preti!“ Zatim pita kako ovo može trpjet presvj. biskup Dr. Marčelić.

Za umirenje Dalmati reći ćemo mu, da „questo giornale“ non è nè scritto nè ispirato da preti i da je prava istina što poručismo Talijanima u Africi. Ovo isto poručujemo i izrodim u Dalmaciji: *fuori lo staniero!* — Razumije li nas „Il Dalmata“?

Mladi ali daroviti Vrlićanin Milan Begović izdao je u Zagrebu u Dioničke Tiskare svoje *Pjesme*. Lijepe su! Na mnogome mjestu naći će se još tragova početnika, ali vidi se da u mladog pjesnika klica prava pjesnička žica.

Barun Chlumetzky. — Ovako je ime novome parobrodicu, što se je ovih dana porinuo u Lošinj, te će poslovati na pruzi Dubrovnik-Ston-Metkoviće. Drugi je parobrod takogjer gotov, ali još mu nijesu našli zgodno ime.

Opet dakle Barun Chlumetzky! Ne znamo kakvih sveza ima hrvatski Dubrovnik sa časnim i nače vogjom hrvatožderske njemačke ljevice. Što će u našijem vodama parobrod čije ime prestavlja nam jednoga od najžešćih protivnika slavenstva? Zar ovom novom nijesu mogli kakvo drugo ime nadjenuti?

Drugi nije još imenovan. Mi predlažemo da ga nazovu „*Barun Banffy*“ i tako će se se uzdržati ideja dualizma s ove i s one strane stonjskoga kanala.

Gradska Kronika.

Večera. — Mjesni financijski i carinarski činovnici u gradu i Gružu prirediše u utorak u večer sjajnu večeru u Hôtel de la Ville u čast novo imenovanome financ. savjetniku Tacconi.

Stavnja. — U ponedjeljak i utorak grad je bio pun mladosti naše i zdvorne, koja je došla na stavnju. Prvog dana uzeto ih je mnogo, drugog samo pet.

Propovjednik — Hvaljeni propovjednik O. Ivančić koji u Gospi propovijeda na talijanskom jeziku, držao je na Blagovijest riječ hrvatski. Crkva je bila tako puna puka, da se skoro nije moglo dihati.

Trešnja. — U srijedu u jutro na 3 ure čula se je jaka i trajna trešnja, koja je dosta čeljadi probudila.

Kućarina. — Gospodari kuća koji nalaze, da su previše oporezovani novom kućarinom neka učine na vrijeme, svaki napose, svoje utoke, gdje će izložiti razloge koji se tiču jedino njihova bića. To je najbolji način, da se što postigne.

U Car. Vijeću već je bilo tužba o pretjeranoj kućarini. Zast. Biankini napravio je oštar i temeljit upit na vladu.

Nadina Slavjanski. — Društvo Nadine Slavjanski dolazi u Dubrovnik na 31, te će dati prvi koncert u Bondinu Teatru drugi dan Uskrsa.

Iz Sudnice. — Ovih dana bile su na sudu dvije zanimive rasprave, prva proti župniku Kliševa velč. g. dn. Niku Zlovečeri, koga je tužio jedan žandar radi uvrjede poštenja, a druga proti gosp. Franu Gollu „Lloydovu“ agentu u Gružu takogjer radi istog prekršaja. Velč. Zlovečera bi riješen od optužbe i proglašen nevin, a g. Goll osuđen tri dana zatvora pretvorenih u 12 f. globe. Prošle sedmice na 16 o. m. bila je još jedna

pikantna rasprava proti Ivu Bijellcu i družini što su pokrali i pojeli neke kokoši. Ima ih 8 osuđenih od 1 sedmice do 4 mjeseca teške tamnice.

Novi članovi kot. šk. vijeća. — Za dubrovački kotar imenovana su gg. prof. Lujo Klaić i prof. dr. Josip Posedel. „Oba Hrvati!“ kliče „Dubrovnik“, koji se ljuti što nijesu imenovali jednoga Srba, pošto Srbi, kako je poznato, u ovom kotaru sačinjavaju najmanje *stoti* dio pučanstva.

Khuen Hedervary u Dubrovniku? U „Dubr.“ čitamo da je Hrvatski ban bio na 18 incognito u gradu sa grofom Bethlenom, te da su na 19 otputovali za Sarajevo. „Narodne Novine“ od 23 ov. mj. javljaju, da na 21 ban i banica vratiše se iz Italije.

Opet tužbe na skaline od Jezuvita! Molimo građane neka pogju i prigledaju onu skalinat, koja se nalazi u takome stanju, da je pogibeljno po njoj ići. Ako stoji do općine, neka jednom napravi, ako ne, neka providi.

Bezočnost. — „Dubrovnik“ hoće da svečanost sv. Josipa prikaže kao da je ispala u srpskom duhu, dok vas grad vidio je da na tradicionalnom oblazu s barjakom oko grada za glazbom nije bio niko od braće, jer je glazba bila srpska.

Orlando mješte da se stidi za svoje gospodare, koji ga plaćaju, da u „Dubrovniku“ piše laži, on je toliko beztužan, pak se u zadnjem broju ruga g. Ivu Jeliću, koji je poznatim zauzimanjem u gradnji kazerna učinio, da općina **prištedi 21.000 florina!**

Nama je pravo, a mislimo da je i gosp. Jeliću, što Orlando ovako korisnu stvar uzimlje u šprdnju. To dokazuje koliko je Srbima stalo za interese ovoga grada. One škandalozne dražbe, koje je Zemaljski Odbor morao ukinuti jasno svakome svjedoče, kako Srbi raspolažu općijem imetkom. Nama je pravo da se tome svemu Orlando smije. Pitanje ukusa i... poštenja.

Orlandova šala nije ipak potpuna. On zna da naši Srbi nijesu vješti jedino u građevno-dražbenim poslima, nego i u tkalačkoj industriji. Za hercegovačkog ustanka dobrovoljni engleski komiteti slali su ustašam svilu, koja bi se nekom magičnom moći pretvarala u vrećine i kočeti, dok bi dospjela do „kosovskih osvjetnika“. Jerbo... domovina prije svega! Živjelo srpstvo i oni koji su na jadnoj hercegovačkoj raji, te se za slobodu borila mastili bradu!

Ovih nama treba, da rađe „za dobro dubrovačkoga puka!“

U toliko upozorujemo *Orlanda*, da drugi put kad misli zakinut gosp. Vlaha Degjulli presjedništvom „blage uspomene“ dubrovačkog pomorskog društva, pogje prije u gospara Nika Boškovića, koji je zajedno s prvijem bio u direkciji istoga društva i neka *njega* pita *hoće li i što će* pisat u tom predmetu proti gosp. Degjulli. G. Bošković će mu *najbolje* umjet pripovijet su čim se tu može napasti i obijedit ovaj općeljubljeni i štovani naš zastupnik.

Za danas... dosta!

Diskoras na Poljani.

Vlaho. — Jesi li lego u „Dubrovniku“ kako oni žučjivac piše da bi valjalo dignut Orlanda isprid Luže i Miha Pracata u Dvoru i staviti na njihovo mjesto gospara Vlaha Degjulli i Iva Jelića come i benefattori del popolo?

Ivo. — Aja! Ne valja mu. Ja bi proponjo bolju. Na mjesto Orlanda neka stavu profesura Šenkela iz Vijeće, a na mjesto Miha Pracata pokonjega Ali-pašu iz Stoca, jerbo ova dvojica *indirettamente* bili su najviši dobročinitelji Srpstva u Dubrovniku.

Vlaho. — Kako?

Ivo. — Pitaj *Orlanda!*

Otvoreni dopisi okorjelim dužnicima.

Gosp. Ivan Batistić Blato. — Kad ćete nam poslati ono 6 flor. i 30 novč. koje nam dugujete ima 3 godine?

Gosp. Pero Soldo Mostar. — A Vi flor. 10?

Gosp. Ivan Leušić Stolac. — A Vi flor. 13:50?

Gosp. Vuko Brajević Plotice, Gruda. — Vi takogjer 15:75?

Ovako ćemo bez obzira nastaviti, ali ne samo početnim slovima već cijelim imenom pozivati naše stare dužnike koji nikako *neće* da plate što su nam dužni, neka narod vidi ko su najveći neprijatelji ovoga hrvatskoga, u ovim stranama toli potrebitnoga lista. Svi će doći na red!

JAVNA ZAHVALA

Svim onima, koji za vrijeme duge i teške bolesti moje predrage i nezaboravne

MARIJE

ma bud kojim načinom, iskazaše svoje objektivne osjećaje prigodom dotične bolesti, prije i poslije sprovoda, ovijem najsrdajnije zahvaljujem.

Na osobiti način gospodinu Dr. M. Wendiloviću, koji upotrebi sva moguća srestva, a da istrgne iz žvala nemile smrti moju pokojnicu i uteži bol zadnjih časa.

Mnogopoštovanom ocu Fantiniu, R. L. paroku dum Vici Mediniu, koji joj više puta podijeliše svete sakramente, častnom gospodinu Dr. B. Podiću, cijenjenoj obitelji Angeli, brastvu Sv. Josipa, i svim drugim koji svojim saučestvom isplovaše da sprovod bude što ljepši.

Svijem od srca blagodarim, pripoznajući, da na tolika i takva saučestva, nijesam u stanju ni iz daleka se odužiti.

Dubrovnik 23. Marča 1896.

Gotfrid Duzhaba, muž i svojdbina.

Prigodom smrti gospođe Marije Duzhaba bi udijeljeno na uhar siromaha od gosp. Balda Dr. Podića kruna 10.

Prigodom smrti gosp. Iva Šarića s Trstenika, bi udijeljeno na uhar siromaha: gospođa trgovci vina u Dubrovniku prihod sakupljenijeh novaca iz plaćena vijenca poslata mu, ostale kruna 12.

Povjerenstvo Javne Dobrotvornosti.

Omiškoga i Šibenskoga Vina!

Velika prodaja
Na Prijekomu u Dubrovniku
u kući g. S. Valencina kod
Sv. Nikole

Jamči se da je vino zdravo, izvršno i naravno, bez ikakve mane.
Cijena po 24 i 26 novč litra.

Imam nadalje
Vina Pečenog

pravog omiškog muškata (Moscatto Rosa) dvogodišnjeg.

U flašama od $\frac{3}{4}$ litre po 1 florin.

Prodaju otvaram u došastu subotu.

Dubrovnik, 20. Marča 1896.

2-2 IVAN PERAK, vinotražac.

Phönix-Pomada

nagradjena na izložbi za zdravstvo i njegovanje bolesnika u Stuttgartu g. 1890; polječniškim svjedočbama i hiljadama zahvala priznata kao jedino opstojće djelujuće, neškodljivo sredstvo, da gospođa i gospođe dobiju bujne i pune vlasi i da se zapriječi otpadanje kose; mladići mogu s njom odmah uzgojiti jake brke. Garantirao za uspeh i za neškodljivost. Lončić 80

novč., poštom ii podužem 90. novč.
K. Hoppe, Beč, XIV. Zinkgasse 22.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospođe i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

WEISSA

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Nakladom D. Pretnera u Dubrovniku izašao je:

ITINERARIO

delle linee di

NAVIGAZIONE A VAPORE

nell' Adriatico e nel Mediterraneo,

e delle Coincidenze delle
Ferrovie Austro-Ungariche.

(Le ulteriori modificazioni verranno pubblicate mensilmente.)

Cijena 20 novč.

DOMENICO BOMBIERI

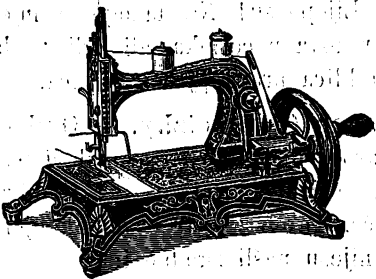
Rovereto (Austrija)

Protokolirana tvrtka utemeljena god. 1844.

UVOZ i IZVOZ

ŠIVACIJEH STROJEVA

Specijalitet tvrtke

Šivaći stroj na ruke za 18 florina!!
(Šalje se svukud po pošti).

Trećinu cijene treba poslati kad se naručuje, a ostalo dignuće se poštanskim podužem.

Ovaj stroj najprikladniji je za obitelji. Šije koju mu drago sukno i kaninu, elegantan u formi, a lagan za raditi, a kako je vrlo solidan to ga ne treba nikada popravljati.

Svakomu kupcu šalje se jedna polica za garanciju od 5 godina

Ako se kome ne svigja stroj prima se natrag i vraćaju se novci pod uvjetom da se pošalje najviše 8 dana kasnije i za primitka i to obavješćujući tvrtku.

Ilustrovani katalog, cijenik svih strojeva u zaletu, razjašnjenja itd., šalje odmah na zahtjev svašiji.

Domenico Bombieri, Rovereto.

4-52

Kathreinerova

Kneippova slad-kava

je kao
primjesa k zrnatoj kavi
jedino zdravo
kavino pice.

Svugdje se doliva. — $\frac{1}{4}$ Kl. 25 u.

POZOR! Poradi nevriednih
patvorina, neka se pazi na
izvorne omote sa imenom

Kathreiner

Najbolje i najjeftinije SKLADIŠTE

za sve poljodjelske Strojewe i sprave — Štrcaljke svake vrsti — Kotalce — Šivaće strojeve — Strojewe za pranje i sušenje — Patent. ručne mline — Tijeskoce — Štrcaljke za peronosporu — Pumpe za vino — Motore na paru i petrolej

AUGUST KOLB, Tvornica strojeva

BEČ, II/7 Pasettistrasse Br. 29-31.

Traže se solidni zastupnici.

15 KOMADA FIOR. 5:75

ISTINA!

Nenatkriljiva je moja Austrija-Collection koja sastoji iz 15 nakita

SAMO ZA FIOR. 5:75

Jedna zlatna façonura Remontoir sa tačno reguliranim stroje (36 sati) i emaillovanim brojevima. Pokrivala krasno izrezana ne mogu se razlikovati od pravoga zlata i ne gube sjaj.

Za tačnost ove ure dajem trogodišnju pismenu garanciju.

- 1 imit. zlat. lanac.
- 2 kom. puca za manšet posli.
- 1 krasni broš.
- 3 kom. puca za prsi imit. zlt.
- 1 Patent-puca za oberlien.
- 1 fina igla za kravate.

- 1 vrećicu za uru.
- 1 žepno ogledalo u etuis.
- 1 Iglu.
- 2 Zlt. imit. prstena sa imit. briljantim i rubinim.

svih ovih 15 krasnih predmeta zajedno sa urom vrijede samo

fior. 5:75.

Šalje se pouzdaćem, komu se ne dopada vraće novac

tvrtka satova:

Alfred Fischer, Wien I., Adlegasse Br. 12.

4-12

Fabrika satova J. Karecker u Lincu

razašlje uz gotovo prave srebrne cil. Remontoir fior. 5, — Anker sa 2, 3 srebrna pokriva fior. 7, — teške tula satove fior. 12, zlatne ure od fior. 15 unapred. Budilice, viseće satove i lani jeftinije no igdje. Takogjer najnovijih i najboljih vrsti bicikla. Za potanje obavijesti neka svak traži cijenik.

10-52.

Šešira, Odijela i Crevalja, Najbolje vrsti uz jeftinu cijenu kupuje se kod

M. Mitrovića

svake vrsti, galanterie, mirisa, šivacih strojeva.

SVE STROJEVE ZA POLJODIELISTVO I VIÑOGRADASTVO

Cijene iznova snižene
Preše za grožđe, diferencijalni sustav:
Ovaj sustav preša ima najveću tištujuu moć od svih drugih, ma kojih mu drago bilo preša.
Preše za masline, hidrauličke preše, štrcaljke proti peronospori. Vermorelov sustav; ove moje štrcaljke su poznate kao najbolje i najjeftinije; automatične štrcaljke: mastilnice sa spravom za muliti jagode, preše za sijeno, triere itd. tvori u najboljem proizvodu

IG. HELLER, Beč

II/2 Paterstrasse 49.

Cjenike i svjedočbe gratis!

Traže se zastupnici! Čuvate se kontrafacija!

4-10

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svake subote. Cijena mu je unaprijed u *Otpremnicu lista*: na godinu flor. 4:50, na 6 mjeseci flor. 2:25; za *Dubrovnik sa donosanjem u kuću, a sa Austro-Ugarsku, i Bosnu Hercegovinu s poštom*: na godinu flor. 5, na 6 mjeseci flor. 2:50; *na inostranstvo*, flor. 4:50 i poštarski troškovi.
Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu je predbrojen i za dosta polugodište.

Pretpлата i oglasni placaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, kahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglas koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Uskrs.

Kršćanstvo danas pozdravlja velikom pobožnošću uspomenu onoga dana, kad je Spasitelj zapečatio svoju božansku nauku velikim čudom vlastitoga samouskršenja. Hiljade crkava slave ovaj čas Gospodina, a milijuni srčaca uzdižu mu vapaje svoje.

Slučajem i naša braća pravoslavne vjere slave, na svoj način, ove godine istu svečanost istoga dana. Dao Bog, došlo brzo doba, da ove razlike ne stane, da bude uz jedan dan i jedan hram, u kome će narod te vjeruje, podizati molitve Onomu, od koga isčekuje svako dobro.

U toj nadi, saučestvujmo iskreno molitvi pobožnijih duša, nazivljemo katolicima i braći grčko-istočne vjere: *čestit Uskrs*!

Uzroci i posljedice.

U Mostaru vodi se sada ona rasprava proti hercegovačkim igumanima, o kojoj smo se bavili u jednome od prošlih brojeva našega lista. Optužena su, biva, tri starješine hercegovačkih manastira, da su, u društvu sa svojtom pok. Trebinjskoga načelnika Čerovića i nekim drugim u glednijim Trebinjcima pravoslavne vjere, sastavili krivu oporuku o njegovoj posljednoj volji.

Odmah za prvoga časa uvidjelo se, da se taj zločin nije počinio za čiju ličnu i privatnu korist. Pokojni Čerović bio je, vele, dobar patrijot u srpskome smislu i prilično imućan čovjek. Za života svoga davao je i podupirao vjerske i narodne stvari. Nije imao djece, te je govorio, kako će na samrtnom času dobar dio svog imetka ostaviti u srpsko-pravoslavne svrhe. Njegovi drugovi i prijatelji to su uopće znali, a i po sudbenoj raspravi jasno ističe, da je tako. Najedared on umre bez ikakve oporuke. Nije se valjda nadao, da će tako brzo sa ovoga svijeta. Iza njega ostane udovica i nekoliko braće i sestara. Vlast dakle nije mogla da učini drugo, nego podijeliti Čerovićevu imanje među njih onako kako je to zakonom odredjeno. Nego Trebinjski Srbi nastojahu, da barem braća izvrše pokojnikov amanet, pa ostave stogod i srpsko-pravoslavnoj trebinjskoj opštini. Ali ovi cinj se, da ni jesu tako mislili, jer, vele, i u njih u selu imade crkava, kojim i onako ne bi ništa bili dali.

Sto sada? Sino Perović općinski tajnik i sin podnačelnika zamisli, kako on sam na sudu kazivaše, „kako bi to bilo, da bi se u brk *onim kućama* ispunila volja pok. Sćepa.“ On tu svoju namjeru priopći udovici i oni se odluce, da sastave jednu krivu oporuku. Perović sam napiše, a Angjelina je prepise, dok je potpis na njihovu molbu iskrio nekakav Njemac, slikar, ne znajući zašto. Ovako oni govore. Vjestaci pak tvrde, da je potpis potekao iz pera igumana Kristifora Mihajlovića iz Mostara. Ele, kako mu urago, Mihajlović došao je zato iz Mostara u Trebinje, a s njime bijahu Gerasim Jovanović iguman manastira Duže, Marko Dučić trgovac, Todor Perović podnačelnik. Oni su se potpisali kao svjedoci, pak su

tu ispravu stavili po igumanu Nikiforu Vojinoviću u manastir Zavala, a nekoliko dana iza toga došao je pred sud iguman Kristifor sa gornjom „oporukom“, koju mu je bajagi nazad nekoliko godina Čerović na pohraju dao i po njoj je onda imetak i razdijeljen. Ostavljeno je Srp. prav. opštini velika kuća „Hôtel Orient“, siromasima 1000 flor.; katol. crkvi 1000 flor.; crkvi Blagovjestežnja 3000 flor.; a supruzi kućarini Trebinju. (Ovakvo po „Glasu Hercegovca“ iz koga smo izvadili ovu oporuku, drž. odvjetništva i njezino obrazloženje. Kad se procijeni kuća ostavljena udovici pak sravnica četvrtim dijelom bića, vidi se — kako isti sud priznaje, da tu sad mnogo manje dolaže, nego bi je po pravu išlo. Ona se dakle nije koristila. Nego nekako stvari se u njoj u trag bi svi gore imenovani budu predani sudu. Tamo oni ispravjediše više manje sve što su učinili, braneći se, da su tako postupali „jer je opće dobro bilo po srijedi.“

Mi smo već prvi put komentirali ovaj dosta neobični slučaj, onako kako zaslužuje. Pokazali smo fanatizam onih ljudi, koji se ni zločina ne žacaju za svoju političko-vjersku korist. No! sada prei ko rasprava izišle je još nešto, o čemu dobro je da se zha i da se mnogo razmislija.

Kao jedan od glavnih sukrivaca sjedio je na optuženičkoj klupi i prečasni Gerazim Jovanović iguman manastira Duži. Duža je tu gore malo preko granice, od Dubrovnika daleko najviše tri sata u kočiji. Na propisano pitanje predsjednika: koje ste vjere? odgovori: srpske! Predsjednik ga na to popravi i kaže mu: pravoslavne.

Drugi od glavnih krivaca jest prečasni Nikifor Vojinović iguman manastira Zavale, čovjek od pedeset i jednu godinu. I njemu predsjednik postavlja obvezane upite, a kad dogje na onaj: *pismen? odgovori* iguman Nikifor, *da umije ponešto pisati!*

Ostalo spada na sud i njegovu kompetenciju. Nama i svakome ko se politikom bavi i moć tri ovaj jedni bratoubojni rat između jednokrvne braće, nama velju i ovo je odviše. Mi imamo tu tri velika fakta. Igumana, dakle sveštenika i još k tome učitelja i poglavicu sveštenika, koji svoju vjeru ne umije zvati, nego je zove političko-narodnim imenom. Imamo drugog sameštanskog poglavicu, koji nam veli da znade samo *ponešto* pisati. Sada ako uzmemo ovo dvoje dobro u obzir, onda se nećemo čuditi što se pojavio i treći fakat, bija teški zločin prevare, koji nije drugo nego posljedica prvih. Uprav. žalosno! Pomislimo samo da su to poglavice manastira, a što će tek biti od nižih. Kada iguman kaže da je vjere *srpske*, njegov kalugjer skoro i ne zna da imade drugih vjera na svijetu; ako iguman piše samo *ponešto*, kalugjer će valjda zarezivati u raboš. Evo ovo je rasadnik našega umjetno skovanoga vjerskoga srpstva. Odovle izlaze u narod „apostoli“ bratske ne-sloge, koji prestome puku nadijevaju nepoznata imena i vode ga u boj proti narodnoj ideji svoje braće! Odovle pojiesničari, a la Ružičić, koji zadojeni takovim „naukama“ okreću glavu na četiri strane i srbe cijeli svijet od Sibirije do Afrike i Amerike u ime *srpske* vjere, srpske kulture i srpske povijesti, izmisljene u njihovim bolesnim glavama. A pošto srpske vjere bez srpskoga Boga, raja i srpskih anđela ne može da bude, bila je

naravna posljedica, što zagioša u nebesa, pak traže tamo, što im se na svijetu premaleno činjase. Ne, mi se ne šalimo. Svak, će nam priznati, da govorimo istinu koju svaki dan pred očima gledamo. A šta će da bude, od svega toga, to mi ni sami ne znamo.

Ne treba ni pitati kako, kod svega toga, prolazi jedan narod, kome su svi ljudi, prosvjetitelji i odgojitelji. Zar čamo se više da čudimo, što je u njihov instinkt usao tako iskrivljeni pojam vjeri i narodu, da se je to sve izmiješalo, pak se oni sada Srbima, katolicima, u potaji smiju? Ni najmanje. Kakvo noće takav plod, a narod ipak nije kriv što je tak. Biće kogod koji, se, za svoje svrhe svijem ovijem žalosnim presudama uspiješno služi. I da bi ikada došlo, do sluge prosvjetljenih Srba i Hrvata na narodnom polju, ta sluga ne bi nikada mogla uhvatiti, korijenja, sve dok opstojе kalugjeri i igumani, koji znaju *ponešto* pisati i koji svoje narodu propovijedaju da je *srpske* vjere. Mi bismo, onda, došli, pećto, u sukob sa njihovom reakcijom, koja pod drugim vidom ni danas neda, da se braća nagju zajedno oko nešta, što bi i jednomu i drugomu bilo od velike koristi.

Ovo su uzroci. Današnje naše srpstvo, onako kakvo je, nije nega posljedica krivoga religioznoga odgoja naše zavedene braće pravoslavne vjere.

Oko nas.

Kad ima narod koji ti je geografski bliziti, a do juče dijelio s tobom istu sudbinu, uvijek je po učno pratiti njegov razvoj. U prvom redu zato, da se ako je moguće, njegovim iskustvom okružiš, pak ne padneš sutra u pogreške, koje su njega opametile.

A ne možeš da ne priznaš, kako se Italija pošlije Aduanskoga poraza veoma pametno drži. Ima tamo stranka, koja je za njezino jedinstvo najmanje uradila, što je nije smetalo, da prva zasjedne za gotovu trpezu. To je parlamentarna ljevica. Neke ne baš velike pogreške ljudi stare desnice, dove doše — ima 20 godina — njezinu protivnicu na vlast i od onda datira početak velikoj financijskoj nevolji, koja mladu državu davi. Učinjena Italija, treba sad učiniti Talijane — pisao je Massimo d'Azeglio. Prijašnje talijansko državlje slabo su gospodarile. Njihove vlade ne bijahu narodne, a vladari se umišljah, da je puk stvoren za njihovu porabu. Od tuda silni prekomjerni dugovi u Napulju, Toskani, Parmi i drugdje. Pijemont, a nektirajući ove zemlje i sastaviv iz njih Italiju, morao je po megjunarodnom zakonu primiti na se sve njihove novčane obveze. Bilo je toga mnogo, nekoliko hiljada milijuna, tako da je ukupni javni tal. dug iznosio nekijeh 9.900 milijuna tal. fra.

U takim vodama što je ostalo mladoj kraljevini? Ništa drugo nego, postignut narodni ideal, zavući se u se kao spuž, pak se prihvatiti energično oko nutarnjeg kulturnog i ekonomičnog razvitka i promicati gospodarstvo i trgovinu, oslobađati kmeta neka poskoči zemaljski produkt, otvarati izvozu vrata i živjeti mirno sa svakijem, od koga imade potrebu, da se bar nekako okrpi i uredi. To se barem prečinja svakome razboritome čovjeku.

Talijani nijesu tako mislili. Oni su prezirno odbacili stranku, koja je težila za mirnom i mudrom upravom kao nepatrijotičnu. Ljevica je obećivala zlatne kule, čast, veličanstvo, ugled u Europi i došla je na vladu. Tada se Talijani bacili u veliku politiku. Svadiše se sa susjedima, od kojih su najviše koristili crpali i zatvorili put svome najvećem proizvodu, vinu, u Francisku. Trebalo se pokazati dostoini saveza i saveznika. U tu svrhu prosuše milijune na veliku i nepotrebnu vojsku, a druge na silne ubojne brodove, koji im do danas nijesu ništa služili. Na stare dugove navališe nove. Narod nije mogao da odoli, al mu se svakako dokazivalo, da to od njega traži narodna čast. Ta tobožnja „narodna čast“, osvem što je doma stala zaluda i trošila, htjela je da osvaja tugje zemlje. Novi troškovi i novi dugovi! Ali jednom tamo, nije se moglo više uzmaknuti. Snjelo im se, da „narodna čast“ zahtijeva neka osvoje svu Abisiniyu. Slala se vojska, trošilo se bez svake mjere. Iz početka ih sreća poslužila, ali poslije nadošao poraz i danas se mnogi u čudu pitaju, jesu li bili pri sebi, kad su išli na one vratolomije.

Još i tada našlo se ljudi koji su vikali narodu, da treba spasiti „narodnu čast“, pak ga zvali pod svoju zastavu, neka vodi rat, dok jednoga teče. Tako se zove ona „guerra a fondo“, koju sada propovijedaju ljevičari s jednoga do drugoga kraja lijepog ali rastuženog poluotoka. Guerra a fondo! To znači: bacimo na kocku sve što imamo, odrecimo se i ono malo siromaštva i našijeh najboljih sinova, samo osvojimo ono kamenitih afrikanških gora, koje će nas poslije... više koštati, nego sam rat. To je u najboljem slučaju posljedica — rata do skrajnosti.

Nego regbi da većina naroda u zadnji čas uvidjela je kud je zašla, pak se opet vraće na staru. Opet se pojavlja historička desnica, koja je ujedinila Italiju, da je sada spasi. Ona vidi kud se je zašlo, te se energično odriče te lažne „narodne časti“, zaklinjuć narod da se ostavi megalomanije, koja bi ga konačno upropastila. To je dobro i plemenito. Ali ima i drugih posljedica. Imadu mase prostoga i izmučenoga naroda, koje se dižu, gladne i isisane, pak proklinju i narodnost i jedinstvo domovine, pošto misle, da ih je ono svemu krivo. No ti neće odlučiti. Ostaće trijezni elementi koji su dokazom, da u Italiji još imade potomaka Machiavellija i Cavura, premda se bojimo, da li će štogod isposlovati za narod, ako se ne pokažu toliko hrabri, pa žrtvuju uz bregove Afrike i onaj položaj u kobnom savezu, koji im je svemu kriv. Ako im to pogje za rukom, onda će se zbilja cijeli svijet diviti državničkoj mudrosti mlade kraljevine.

Susjedna Srbija upala je u onu istu pogrešku, o kojoj je do sad bilo govora. Sad je kasno. Najbolje vlade teško da mogu šta pomoći. Stanje u kom se ova državnica nalazi, uprav je žalosno. Činovnici neplaćeni, kase prazne, a niko ne daje novaca. Zadnje vijesti javljaju, da se ne isplaćuju ni same privatne puštarske pošiljke, nego da stranke po svojim doznačnicama čekaju po više dana dok dogju do svoga novca. Njeke vlasti opomenuše na to svoje podanike, da u Srbiju ne šalju novce doznačnicama preko pošte, nego u gotovu u zatvorenim paketima. Samo da se i to ne sekvestira! Ministri sami ne znaju kako će se pomoći, jer narod više ne može da plaća. To bi bilo žalosno, kad se ne bi znalo, da Srbija ima razmjerno najveći dispozicioni fond, za propagandu i druge veliko-srpske svrhe, a kud ti novci idu, to nije baš tako teško doznati....

Uz to se pojavilo veliko hajduštvo po svoj zemlji. U samome glavnome gradu nijesi više sje-guran. Pa kao da sve to nije dosta, izbijaju tamo amo antidinastični pojavi. Uza sve ovo prijete velika stranačka kriza, jer se radikalcu misle upustiti opet u aktivnu politiku. Ako se pomisli da su oni svemu i krivi, onda će se tek moći da prestavi, što znači njihov najnoviji korak. Pa ipak Srbi je im raširenih ruka poći u zagrljaj.

Ova zemlja, gdje je mogla, pokazala se je velika neprijateljica Hrvatima. Kod kuće nijesu imali, da tako rećemo, ni kaše da se najedu, a amo šalju na hiljade franaka na godinu, neka naši iz-

rodi to bolje podupiru hrvatske neprijatelje. Na taj način misle oni, da će stvoriti Veliku Srbiju od Crnoga do Jadranskog mora.

Kad bi se Srbija okanila takove politike, pak bratski svjetovala one koji put nje gledaju, neka — barem sada u ovakom položaju — nastoje da pomognu hrvatskoj ideji, koja je do juče i njihova bila, onda bi ova zemlja našla u Hrvatu najboljega prijatelja. Danas na žalost stojimo sasvim drugčije, a ko je tome kriv neka nepri-strani svijet prosudi. I tamo, kô u Italiji, vlada velika megalomanija, pak im je malašan cijeli Balkan. U Biogradu čvrsto vjeruju, da Slovenci i Hrvati s jedne, a Bugari s druge strane nijesu za drugo živi, nego da postanu Srbi.

Lete po zraku, a kod kuće rasulo!

Zato učimo u njih. I mi smo malen narod. Kanimo se sanjarija i umišljenih veličina, koje oni pod srpskim, a naši pod jugoslavenskim, balkanskim, ilirskim imenom snijevaju. Onoliki koliki smo, nastojmo da se odgojimo kako treba i da budemo dobri Hrvati, pak ćemo biti i dobri Slavani. Jedno drugo ne može da isključi.

U Ungariji pak spravljaju se iz svijeh sila, kako će bolje proslaviti tisućnu godinu kad su Magjari došli na obale Tise. Mi se nadamo da im neće poći za rukom, da pokažu Europi kako su oni posvema potčinili Banovinu i Ugarske narodnosti i kako je od stare Ungarije postala Velika Magjarije. Dignuće se, ma otkle bilo, glas prosvjeda proti tome. Hrvati, Slovaci, Srbi i Rumuniji nemaju da slave nikakav milenijum, pak su lijepo uradili, što njihovi neodvisni življi nastoje, da se narod drži pasivno od ovog panmagjarizma, koji nije drugo nego gešeft novoskovanih Magjara iz Frankfurta. Ipak... onaj narod ima ponosa i samosvijesti. On ne samo da je umio da se iskopa iz bečkog upliva, nego je pod svoj stjerao tolike narodnosti, jer kolika je šaka Arpadovaca u prostranoj Transilvaniji da nije ovih. Kako to? Pomoću svoje velike narodne svijesti. Najzatucaniji magjarski gragjanin veći je u svojoj duši Magjar, nego što je mnogi hrvatski zastupnik Hrvat. Magjar je tako prožet svojom narodnošću, da bi mogao svijem služiti kao uzor ljubavi za domovinu. Biće i u njih iznimaka, ali veoma malo. I da se sutra što dogodi... oni se ne bi mnogo premišljali i našli bi se složni. Jer njihov patrijotizam nalazi gore izgleda i pobude. Magjarski velikaš, koji inače umije živjeti, to vam je takav proniknuti patrijota, da je spravan svoj imetak, život i sve žrtvovati za svoju narodnu ideju. Mi smo to vidjeli. Aristokracija vodi riječ, potiče pitanja, bori se, ide u narod i osviješćuje ga. Bolji gragjani neće da za njom zaostanu, tako da apatija postaje opća sramota. Oni se u saboru ne natječu, ko će više popustiti kojekakvim saveznicima, nego ko će im više dignuti. Njihovi bogataši davaju na stotine hiljada u narodne svrhe, ne tražeć, da im se to razviče na sve strane, jer uvjereni, da su učinili svoju dužnost.

A u nas? Što rade naši bogataši? Kakva je hrvatska aristokracija? U Hrvata imade velikaša (i to ne malo) ko ji plaćaju po 10.000, 20.000, 30.000, dapače neki i po 50.000 (pedeset hiljada) fior. poreza na godinu. To dakle prestavlja neko bogastvo. Pa ko za njih zna? Što su kad učinili? Ko je čuo njihovu riječ na obranu narodnih prava, ili bar za njeku pomoć što su je pružili narodnoj stvari. Imade grofova koji ne znaju šta će od svojih šuma, krava, volova, a novac im onako leži čekajuć na kakav Beč, Pariz, London. Stoti dio njihova dohotka kadar bi bio, da podiže škole u jednoj našoj Istri, da širi hrvatsku knjigu ondje gdje je treba i oni bi isto ostali bogati ljudi. I ne bi trebalo nego da se samo pojave, pak bi ih narod oduševljen nosio i slavio i bi li bi izmegju nas prvi u prvijem, a drugi se u njih ugledali i naša bi stvar bolje stajala. Nije tako u Magjara!...

Dubrovnik, 3 Aprila.

Čitamo u „Hrvatskom Pravu“, da je bio u Zagrebu neki sastanak pravaša u Starčevićeve Domu i da je na tom sastanku mladi hrvatski književnik Osman ef. Hadžić spomenuo neke taktične pogreške što ih je učinio gosp. dr. Frank. Izmegju ostalog reče i to da je dr. Frank u staroj „Hrvat-

skoj“ prigodom kraljevog dolaska u Zagreb pisač, da smo u ovih 27 godina nagodbe lijepo napredovali te se mogli razvijati. — Na to su počeli na skupštini vikati, da to nije istina itd. Dr. Frank reče, da je ovo „zlobno izvrtačenje širila „Crvena Hrvatska“ pak je stanuo citati rečeni članak u „Hrvatskoj“, iz koga su se — piše „H. P.“ — prisutni uvjerali, da ima baš protivni smisao, usljed česa nastane silno ogorčenje. —

Pošto se tiče nas, treba da nešto odgovorimo. Lanjske godine kad je pukao spor u stranci prava, napisasmo ono *Očitovanje*, u komu iznesosmo nekoliko pogrešaka što ih, po našem sudu, počinise razni pravaški prvaci s onu stranu Velebita, bez obzira na osobe. Izmegju ostalog bila je i ova tačka:

Pogreškom zovemo onu izjavu glavnoga organa stranke u svečanom ruhu prigodom kraljeva dolaska u Zagreb, gdje je rečeno „da od 27 godina hrvatski narod mogao se je mirno razvijati na gospodarstvenom i kulturnom polju.“ Tim se je, po svoj prilici nehote, zanijekalo pravo opstanka naše stranke u Banovini.

I više o tom ni riječi! Kako svak vidi, mi nijesmo kazali, da je ono napisao g. dr. Frank (koji mislimo, u ono doba nije ni imao više nadzor nad listom), nego *glavni organ stranke*, s toga nije trebalo da se on brani. U ostalom tu nije ništa ni ispušteno ni nadodano. Gornja izjava glavnog organa jasno kaže ovo: od 27 godina, dakle od nagodbe, hrvatski narod mogao se je mirno razvijati na gospodarstvenom i kulturnom polju. Dakle uprav protivno od onoga što nam kaže program stranke prava! Što je poslije u članku slijedilo, to je ovdje sasvim nuzgredno, kao i to da je on bio zaplijenjen. Gornje riječi stoje same za sebe i sačinjavaju jednu cjelinu, čiji se smisao ne može nikako ni iskriviti ni zlo tumačiti. A ko ih je napisao mi nit smo tražili, nit rekli, već smo jednostavno konstatovali, da od pravaša nikada ne smjedoše da poteknu onake izjave, a najmanje u onom momentu.

Ovoliko na razjašnjenje.

Naši dopisi.

Dubrovnik, 21. Marta.

(Kako se upravlja javnijem imetkom.) Nazad koju godinu c. k. Demanije prodale općini dubrovačkoj Tabor na Pločama zajedno sa ona dva zdanja poznata pod imenom Han i Čardaš za ukupnu cijenu od samih 1200 fior. u šest godišnjih obroka.

Uvjet prodaje i kupovine bio je ovaj: Općina se obavezuje da napravi na onom mjestu, u što kraće vrijeme, jednu poljanu za promet i stovarišanje trgovine i za držanje priv. kola i kočija kao na Pilama. Ne smije nikako ništa da proda privatnijem, nego jedino da sadrži za javnu porabu. Kad bi općina ovo dvoje prekršila, pogodba je uništena, a novac, već podan, izgubljen. Pod taj uvjet dakle mjesto što valja najmanje 50.000 fior. bilo je dano za samih 1200 fiorina.

Demanije od svega ovoga nije istina zadržalo za sebe nego samo jedan neznatni dio s gradom za prodaju soli i dvije druge kućice, pak je ozgar do dolje sagradilo mali zid, da se znade gdje je granica. Ali baš taj zid smetao je nekako slobodnom i širem micanju u Taboru, a kad je bio raširen put od Ploča, jedina velika vrata u Tabor ostala su na Istoku blizu kuće g. Alage, što nije bilo zgodno za osobe, trgovinu i kola, koja su iz grada i Gruža imala se ondje zastavljati. Radi toga općina (onda su još bili tamo naši ljudi) bila je prisiljena pitati u Demanije, da joj pušti još jedan komadićak od rezervisanog zemljišta, t. j. koliko je dosta, da se može s vrata od grada odmah lijepo poć u Tabor s kolima i su čijem hoćeš. I tako bi općina mogla ispuniti stare uvjete. Demanije odmah pristane i prodade sa istim uvjetima taj komad zemlje za samih 20 fior.

Iza toga dogje na upravu tzv. „nova“ Općina. Gdje je dakle taj obvezani prostor koji se morao napraviti za promet grada okolice i Hercegovine. Gdje je ta stanica za kočije, što bi za Ploče bila od velike koristi? Od toga svega nema ništa. Naprotiv još danas čim izideš iz gradskih vrata, vas put sve do Bučića pretvoren je u ono zašto bi imao služiti Tabor. S jedne strane kočij-

je, s druge kola, kreca se, iskrcava, konji prolaze goveda, ovce, koze, svinjad se u tome silnome gnoju i glibu po putu valja, sve je puno izmetina, sijena, mokrače i smrada. Sam pak Tabor nije drugo nego jedno veliko i neuregjeno gnojište puno stijena i lokvetina. Tako dakle izgleda jedan od najljepših predjela našega Dubrovnika. a koliko je to štetno za razvitak lijepijeh Ploča, svak se može domisliti.

Ali ima još nešto. Odmah na ulazu u tabor Demanije je neoprezno prodalo jednomu posjedniku komad zemljišta, gdje je on sagradio kuću. Tim je u velike oštećen ulaz s vrata, tako da općina imala je sve učiniti, da ovo zemljište ne pusti u privatne ruke. Sada dotični vlasnik kuće sa jednim novim zidom prešao je gornji demanijalni pogranični zid i u isto doba ne samo djelomično zatvorio zapadni ulaz u Tabor, tako da je sad kolima vrlo teško unutra, nego je još uzeo — ne znamo je li putem kakve pogodbe — i komad općinskog zemljišta, te je k tomu pokaldrmao sve ono tlo što je pred njegovom kućom.

Pitamo sada: zašto nadležni organi u mjestu dopuštaju ovaj dvostruki porok sa svim posljedicama, koje dolaze od državnog puta na Ploče? Zašto općina ne izvrši one uvjete, što ih je kod kupovine Tabora na se preuzela? Zašto Demanije ne ište da se u krepost provedu ovi uvjeti, a u protivnom slučaju ne pokuša poslužiti se svojim pravom, te općinu na taj način prisili, da učini nešto, da se Ploče malo urede? Ne znamo kako može toliko godina trajati ovo stanje i zato javno pitamo: kada će to svršiti? X.

Pogled po svijetu.

Car. Vijeće prekinulo je svoje sjednice radi uskrasnih praznika. Činovnicima su plaće povišene. Osnova za izbornu reformu imat će skoro jednoglasnost. — Austrijski i Ugarski ministri sporazumili se glede kvote u obnovi nagodbe.

Odgogjen je izbor bečkoga načelnika. —

U Franceskoj bila je ovih dana kriza. Ostupio je ministar vanjskih posala Berthelot službeno radi zdravlja, a u istinu što se je preveć izložio u egipatskom pitanju. Njegovu lisnicu preuzeo je ministar predsjednik, a njega je u nutarnjim poslima zamijenio radikalac Saurien.

Engleska se osvetila Franceskoj radi Egipta. Na objavu da je Franceska pripojila sobi Madagaskar, odgovori Cuizon protestom, koji sadrži onaj isti izraz „teških posljedica“, radi koga je Berthelot morao da ostupi.

Talijanski premier de Rudini našao se na čudu kad je izjavio da je Crispi ponio sobom spise glede predaje Macallea. Pošto Francezi pišu, da je Macallè prodan uz veliku otkupninu, to je Rudini morao — čini se na samu intervenciju kralja — opoznati svoje riječi. Radi toga drži se, da je uzdržano povjerenje između krune i vlade, pak bi moglo doći do krize.

Ustaše na Kubi drže se junački. General Weyler hoće da se povuče, jer ne može ništa učiniti. Kuba će po svoj prilici brzo postati republikom.

Domaće vijesti.

+ Makso Lončarević župnik i bivši narodni zastupnik umro je u Kobašu u 50 o. godini života. Pokojnik bio je krasan rodoljub, čedan i radin. Pripadao je stranci prava. Laka mu zemljica!

Novi kanonici. — Njeg. Veličanstvo imenovalo je počasnijem kanonicima velč. dn. Pera Bijelića dekana na Orebiću, velč. dn. Joza Crnicu dekana konavoskog i velč. dn. Iva Šemana dekana blatskog. Čestitamo uglednim svećenicima na ovome odlikovanju!

I „Katolička Dalmacija“ bila je, poput nas, prisiljena da poviši pretplatu, ona na 1 fior. na god., sasvim da ima još štampariju. Ovo je dokaz da je našem neodvisnom novinstvu bez razlike vrlo teško, i da mi nijesmo od objesti preduzeli onaj korak. Neodvisno hrvatsko novinstvo nema ni kvijetance ni jasala, nego žive lih od pretplate, većim dijelom kasne i netačne, svojih predbrojnika. Molimo dakle prijatelje i rodoljube, da se oni zauzmu za nas i da nam malom žrtvom dogju u susret teškom nastojanju oko razvitka slobodne hrvatske svijesti u našeg naroda.

Pišu nam iz Oraške općine: — U br. 12 „Crv. Hrv.“ neko je krivo izvijestio, da smo mi Majkovi protivni našem župniku č. dn. Jozu Brilli zaradi mjesta gdje će se graditi nova crkva. Rada bismo dakle da se zna, da ovo nije glavni uzrok našijeh nesuglasica. Primite g. uredniče naš pozdrav! — *Neki Majkovi.*

Proces u Mostaru. — Pukla je osuda procesa, o kome se bavimo na uvodnom mjestu. Osuđeni su: Simo Perović, Angelina Čerović i Todor Perović po 3 godine teške tamnice; iguman Mi-

hajlović na 2½ god. teške tamnice; iguman Garašim 2 godine, iguman Nikifor 3 mjeseca, Marko Dučić na 2 godine. Ostali optuženici riješeni su.

Čini se da će zaspati dalmatinsko željezničko pitanje. Kako doznajemo ove godine nije ništa bilo uvršteno u proračunu, dočim se u Bosni prešno gradi. U nas se još nije napravio niti projekat puta, a dok se ovaj pretrese, promijeni, odobri i počne izvajati proći će nekoliko godina.

Gradska Kronika.

Velika sedmica. — Lijepo vrijeme dopustilo je pobožnome svijetu da pohodi crkve. Prva tri dana, po običaju, bijaše u stolnoj crkvi izloženo Svetotajstvo. U večer iza propovijedi, koju je držao m. p. O. Ivantić klerici pjevali su *Miserere* na dva glasa, a prvi i treći dan g. Nikša pl. Ghetaldi svakoga je zanio svojim slatkim pjevanjem *Tantum ergo* Clementi-ev i Cappucci-ev. — Zadnja tri dana pjevali su krasno *Miserere* gornji gjaci pod upravom svog učitelja pjevanja, a u crkvi mm. pp. OO. Franjevaca hrvatsko pjevačko društvo „Gundulić“ izvajalo je sa djecom umjetno *Miserere* Basily-a, bez da se je „tugjim perjem okitilo.“ Tako, s umjetničke strane, svečanosti ispile su, da nijesu mogle bolje, a ne treba ni spominjat mnoštvo puka koje je sudjelovalo.

Lične vijesti. — Počeše dolaziti proljetni gosti! Prof. Krafft-Ebing i prof. Obersteiner boravili su dva dana u Gružu i krenuli put Spljeta. — Novi fin. intendenat g. Tacconi otputovao je u Trst na dopust.

Nadina Slavjanski. — U Dubrovniku boravi umjetnica Nadina Slavjanski sa svojom glasovitom pjevačkom družinom. Daće prvi koncert na 6, a drugi na 7 aprila. Program je ruski i izabran. Željeli bismo da daće tri koncerta, da je svak može čuti.

Nasukao se. — U ponedjeljnik nasukao se kod Lapada Lloydov parobrod *Argo*, tako da ga dva parobroda nijesu mogla da ispotežu. Na svrhu kad je došla plima i pomoću financ. parobrodića zaplivo je veoma lagano.

Općinska sjednica. — U ponedjeljnik bila je općinska sjednica za odobrenje ugovora glede gradnja kazerna onako kako se u prošloj zaključilo.

Pohvalno. — Prigodom smrti gosp. Iva Šarića iz Trstenika, bi podijeljeno mjesnom dječijem zakloništu od gosp. Abrama Tolentino 4 krune.

Tučenjava. — Zadnji „Dubrovnik“ po običaju lažno piše o nekoj svagji. Između Vrta sa radnicima iz Hrvatske. Valja znati, da one jadne radnike koji mirno obavljaju svoj posao, naša srpska fukara toliko izazivlje, da je uprav sramota po naš grad. Nema dana kad ih u večer ili kame-njem no dočekivaju, ili ih riječima ne bockaju. Ono večer, o kom piše „D“, hodili su neki Srbi put njihova stana pjevajući i vičući, a hrvatski radnici, misleći da su to oni, koji su ih dan prije na tom mjestu kamenjem napali, poletiše put njih. Bilo bi došlo do gustijeh, da ih neki naši radnici iz grada, ne uvjeriše, da ih ovi nijesu kamenjem zadijevali. To je sve, a „D.“ bi imao poručiti svojim vucibatinama, da se ostave mirne čeljadi, pak se neće nikome ništa dogoditi.

Fotografije Dubrovnika. — Kod g. L. Angeli izložene su prekrasne fotografije Dubrovnika, što su mu došle iz Dražgjana.

Vrijeme. — U subotu na noć padala je tuča, koja je u Župi dosta štete napravila. U četvrtak okrenula — ako i kasno — marčana bura.

Književnost.

(Matica Hrvatska) moli usrdno svoje društvene povjerenike, da uznaštoje svakako do prvih dana budućega mjeseca sabrati i druženom blagajniku dostaviti zaostale još prinose članova „Matice.“ „Matica“ računa stalno na uplatu zaostalih prinosa, jer imade budućega mjeseca da još namiri i ostatak troška za svoje prošlogodišnje knjige, a i vrijeme je, da — radi skore glavne skupštine „Matice“ — svoje prošlogodišnje račune zaključiti. Uz članske prinose neka se dostave i točni imenici prošlogod. članova „Matice“, u koliko još nису dostavljeni. — Prošlogodišnjih knjiga „Matice“ imade još dosta velika zilaha, te se članovi na iste još uvijek primaju.

Otvoreni dopisi okorjelim dužnicima.

Gosp. Ivan Batistić Blato. — Kad ćete nam poslati ono 6 fior. i 30 novč. koje nam dugujete za list? Gosp. Pero Soldo Mostar. — A Vi fior. 10? Gosp. Ivan Leusić Stolac. — A Vi fior. 18:50? Gosp. Vuko Brajević Pločice, Gruda. — Vi takogjer 15:75? G. P. R. M. Zagreb. — Molimo Vas za onu pretplatu od 11 fior. 25 novč. Više je vrijeme! G. prof. V. K. Zagreb. — Vas za fior. 6:30. G. N. S. Varcar Vakuf. — Vas za fior. 12:25! G. R. K. Stolac. — I Vas za fior. 15:25! Ovako ćemo bez obzira iz početka samo početnim slovima, a poslije cijelim imenom pozivati one dužnike, koji nikako neće da plate što su nam za list dužni, neka narod vidi kakvijeh ima rodoljuba i neka prosuđi ovako njihovo postupanje.

JAVNA ZAHVALA

Kojom potpisani, očituju ovim javnim putem, svoju najučtljiviju i predu-boku harnost, svim plemenitim sumješćanim c. k. mjesnim Vlastima financijskim, mjesnom školskom Vijeću, mladim i pobožnim učenicima sa svojom učiteljicom, časnoj svojtbini, mnogobrojnim prijateljima i poznancima štovanoj obitelji de Finetti, radi iskazanih čuvstava najiskrenijega sažalovanja, prigodom smrti i sprovoda oplakano Oca, odnosno brata

Ivana pok. Ivana Šarića

posjednika i veletržca na Trsteniku koji u 60 godini svoga življenja usnu u Gospodinu dne 22 Ožujka 1896.

Osobito zahvaljujemo Veleštovanim Župnicima od Trstenika, Janjine i Gjulijane, koji su prisustvovali na sprovodu, i njihovim vrućim molitvama dopratili mrtvo tijelo do hladnog groba. Očitujemo našu nezaboravom harnost svim veledušnim štovanim prijateljima i poznancima koji su poslali tolike Vijence, za pristojno urešenje lijesa preminuloga, i uporavili mnoge brzotjane našoj Obitelji, očitujući svoje iskreno saučešće našoj krutoj boli. Takogjer svijem onijem koji u novcu pokloniše preko javne dobrotvornosti. Svi-ma obećajemo uzdržati u našim srcim vjekovitu harnost, i nezaboravnu uspomenu.

Ivo, sin

Mato, brat s obitelji.

JAVNA ZAHVALA

Prigodom smrti našeg milog i nikad nezaboravnog oca odnosno muža i tasta

PERA ŠUTIĆA

koji u svojoj najljepšoj dobi od 45 godina, preseli se u vječnost, ne propuštamo ovijem izjaviti našu najveću blagodarnost gosp. Dr. Roku Mišetiću, koji sa svojim rijetkijem liječničkim znanjem nastojao da nam milog pokojnika otme od nemile smrtne kose. Neka je hvala i Prečasnom Parohu Dm. I. Fabrisu, koji se je zadnje čase Bogu molio za milog nam pokojnika i mrtvo mu tijelo materi zemlji predao. Nek je vječita hvala i časnoj Obitelji Jurišin a takogjer i g. Kiri, koji nastojahu da nam bol ublaže i u svakom času bili pri ruci.

Napokon zahvaljujemo svoj gospodi trgovcima, znancima i prijateljima, koji svojim mnogobrojnijem prisustvom uveličaše sprovod i otprištše pokojnika do vječitog počivanja.

Bože daj da svakome u radosti i veselju vratimo.

Dubrovnik, 27 Marta 1896.

Kate udovica Šutić za sebe, svoju djecu i svojtu

Ivo Kurolt, č. i k. Oružnički poštovogja, zet.

Mare Kurolt, čer.

NOVO! Gdje i kako??

Svak može dobiti dosta novaca prodajom jednog novog artikla. Ponude pod Sifrom „A. B. C.“ na Spediciju Oglasa Schalek u Beču. 1-2

Wilhelm Mühle,

dvorski dobavljač

gojenje bilja i sjemenja u Temišvaru.

podaje: Najbolje u Sjemenju,

Najljepše u Cvijeću,

Najnovijem Ružam,

Najfinije u Voću.

Sve pravo i garantirano, odmah i sigurno u sve krajeve monarhije i inozemstva.

Elegantni i bogato ilustrovani Ojenu šalje svakomu na zahtjev besplatno i franco.

Veliko skladište viškoga vina

Potpisani časti se obznaniti cijenojeno dubrovačko gragijanstvo i opšadu, da je ovih dana otvorio prodaju izvršnoga viškoga vina

u Ulici Između Polaća.

U Dubrovniku, 12. Marta 1896.

s poštovanjem

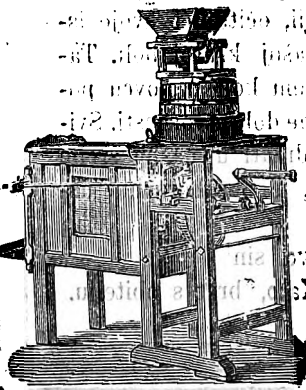
3-4 Radoslav Andrećui.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospođe i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

W. E. S. S. A.

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Najbolje i najjeftinije SKLADIŠTE

za sve poljodjelske strojeve i sprave.

Štrcaljke svake vrsti — Kotlače

— Sivače strojeve

— Strojeve za pranje i sušenje — Patent. ručne

mline — Tijeskovne —

Štrcaljke za peronosporu — Pumpe za vino

— Motore na paru ili petrolej.

AUGUST KOLB, Tvornica strojeva

BEČ, II. 7. Passetistrasse Br. 29-31.

Trže se solidni zastupnici.

DOMENICO BOMBIERI

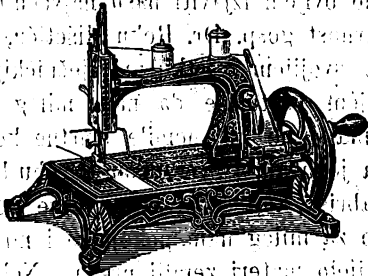
Rovereto (Austrija)

Protokolirana tvrtka utemeljena god. 1844.

UVOZ I IZVOZ

ŠIVAČIJEH STROJEVA

Specijalitet tvrtke

Šivači stroj na ruke za 18 florina!!

(Šalje se svukudi po pošti)

Trčicu cijene treba poslati kad se naručuje, a ostalo dignuće se poštanskim poduzećem.

Ovaj stroj najprikladniji je za obitelji. Šije koju mu drago iskno i kaninu, elegantan u formi, a lagan za raditi, a kako je vrlo solidan to ga ne treba nikada popravljati.

Svakomu kupcu šalje se jedna

polica za garanciju od 5 godina.

Ako se kome ne sviđa stroj prima se natrag i vraćaju se novci pod uvjetom da se pošalje najviše 8 dana kasnije i za primetka i to oba- viješćujući tvrtku.

Ilustrovani katalog, cijenik svih strojeva u za- leti, razjašnjenja itd., šalje odmah na zahtjev svašiji.

Domenico Bombieri, Rovereto.

5-52

Belgijskih kunića (kunjelja)

Najbolja rasa na svijetu, par može važiti do 30 funata. Prodajem od 3-4 mjeseca za 3 flor.; oplojene ženske i preko 10 mjeseca stare kuniće po 6 flor. — inclusive otprem. Da će doći zdravi jamčim. Max Pauly u Köflachn (Stajerska).

7-12

Nuzgredna zaslužba od 150.200 fl. mjes. za osobe svih zvanja, koje bi se htjele zabaviti prodajom zak. dop. srećaka. *Ponude na Mjesečnicu, Adler & Com. Budapest.* Utemeljena g. 1874.

BECKO HRANIVO BRASNO

za djecu

F. GIACOMELLI

Fünfhäus, Robert Hamerlinggasse 11

BEČ

Priznata od prvih liječničkih auktoriteta i mnogo- brojnih liječnika kao izvršno hranivo sredstvo u naknadu majčina mlijeka. Upotrebljuje se najboljim uspjehom u mnogim nahodistima i u bionicama za djecu. Zaslužuje da ga svaka majka pokuša.

Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, lekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske.

Mali lončić 45 nč, veliki lončić 80 nč.

Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, lekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske.

Mali lončić 45 nč, veliki lončić 80 nč.

Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, lekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske.

Mali lončić 45 nč, veliki lončić 80 nč.

Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, lekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske.

Mali lončić 45 nč, veliki lončić 80 nč.

Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, lekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske.

Mali lončić 45 nč, veliki lončić 80 nč.

Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, lekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske.

Mali lončić 45 nč, veliki lončić 80 nč.

Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, lekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske.

Mali lončić 45 nč, veliki lončić 80 nč.

Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, lekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske.

Mali lončić 45 nč, veliki lončić 80 nč.

Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, lekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske.

Mali lončić 45 nč, veliki lončić 80 nč.

Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, lekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske.

Mali lončić 45 nč, veliki lončić 80 nč.

Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, lekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske.

Mali lončić 45 nč, veliki lončić 80 nč.

Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, lekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske.

Mali lončić 45 nč, veliki lončić 80 nč.

Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, lekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske.

Mali lončić 45 nč, veliki lončić 80 nč.

Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, lekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske.

Mali lončić 45 nč, veliki lončić 80 nč.

Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, lekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske.

Mali lončić 45 nč, veliki lončić 80 nč.

Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, lekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske.

Mali lončić 45 nč, veliki lončić 80 nč.

Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, lekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske.

Mali lončić 45 nč, veliki lončić 80 nč.

Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, lekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske.

Mali lončić 45 nč, veliki lončić 80 nč.

Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, lekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske.

Mali lončić 45 nč, veliki lončić 80 nč.

Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, lekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske.

Mali lončić 45 nč, veliki lončić 80 nč.

Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, lekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske.

Mali lončić 45 nč, veliki lončić 80 nč.

Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, lekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske.

Mali lončić 45 nč, veliki lončić 80 nč.

Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, lekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske.

Mali lončić 45 nč, veliki lončić 80 nč.

Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, lekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske.

Mali lončić 45 nč, veliki lončić 80 nč.

Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, lekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske.

Mali lončić 45 nč, veliki lončić 80 nč.

Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, lekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske.

Mali lončić 45 nč, veliki lončić 80 nč.

Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, lekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske.

Mali lončić 45 nč, veliki lončić 80 nč.

Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, lekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske.

Mali lončić 45 nč, veliki lončić 80 nč.

Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, lekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske.

Mali lončić 45 nč, veliki lončić 80 nč.

Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, lekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske.

Mali lončić 45 nč, veliki lončić 80 nč.

Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, lekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske.

Mali lončić 45 nč, veliki lončić 80 nč.

Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, lekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske.

Mali lončić 45 nč, veliki lončić 80 nč.

Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, lekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske.

Mali lončić 45 nč, veliki lončić 80 nč.

Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, lekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske.

5 do 10 flor. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospodari gospođe, koji bi se htjele zauzeti oko prodaje srećaka vrijednosnih papira. Pomoć i pošt. Leichter Verdict, na Rudolfa Mosse u Beču.

5 do 10 flor. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospodari gospođe, koji bi se htjele zauzeti oko prodaje srećaka vrijednosnih papira. Pomoć i pošt. Leichter Verdict, na Rudolfa Mosse u Beču.

5 do 10 flor. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospodari gospođe, koji bi se htjele zauzeti oko prodaje srećaka vrijednosnih papira. Pomoć i pošt. Leichter Verdict, na Rudolfa Mosse u Beču.

5 do 10 flor. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospodari gospođe, koji bi se htjele zauzeti oko prodaje srećaka vrijednosnih papira. Pomoć i pošt. Leichter Verdict, na Rudolfa Mosse u Beču.

5 do 10 flor. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospodari gospođe, koji bi se htjele zauzeti oko prodaje srećaka vrijednosnih papira. Pomoć i pošt. Leichter Verdict, na Rudolfa Mosse u Beču.

5 do 10 flor. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospodari gospođe, koji bi se htjele zauzeti oko prodaje srećaka vrijednosnih papira. Pomoć i pošt. Leichter Verdict, na Rudolfa Mosse u Beču.

5 do 10 flor. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospodari gospođe, koji bi se htjele zauzeti oko prodaje srećaka vrijednosnih papira. Pomoć i pošt. Leichter Verdict, na Rudolfa Mosse u Beču.

5 do 10 flor. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospodari gospođe, koji bi se htjele zauzeti oko prodaje srećaka vrijednosnih papira. Pomoć i pošt. Leichter Verdict, na Rudolfa Mosse u Beču.

5 do 10 flor. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospodari gospođe, koji bi se htjele zauzeti oko prodaje srećaka vrijednosnih papira. Pomoć i pošt. Leichter Verdict, na Rudolfa Mosse u Beču.

5 do 10 flor. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospodari gospođe, koji bi se htjele zauzeti oko prodaje srećaka vrijednosnih papira. Pomoć i pošt. Leichter Verdict, na Rudolfa Mosse u Beču.

5 do 10 flor. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospodari gospođe, koji bi se htjele zauzeti oko prodaje srećaka vrijednosnih papira. Pomoć i pošt. Leichter Verdict, na Rudolfa Mosse u Beču.

5 do 10 flor. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospodari gospođe, koji bi se htjele zauzeti oko prodaje srećaka vrijednosnih papira. Pomoć i pošt. Leichter Verdict, na Rudolfa Mosse u Beču.

5 do 10 flor. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospodari gospođe, koji bi se htjele zauzeti oko prodaje srećaka vrijednosnih papira. Pomoć i pošt. Leichter Verdict, na Rudolfa Mosse u Beču.

5 do 10 flor. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospodari gospođe, koji bi se htjele zauzeti oko prodaje srećaka vrijednosnih papira. Pomoć i pošt. Leichter Verdict, na Rudolfa Mosse u Beču.

5 do 10 flor. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospodari gospođe, koji bi se htjele zauzeti oko prodaje srećaka vrijednosnih papira. Pomoć i pošt. Leichter Verdict, na Rudolfa Mosse u Beču.

5 do 10 flor. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospodari gospođe, koji bi se htjele zauzeti oko prodaje srećaka vrijednosnih papira. Pomoć i pošt. Leichter Verdict, na Rudolfa Mosse u Beču.

5 do 10 flor. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospodari gospođe, koji bi se htjele zauzeti oko prodaje srećaka vrijednosnih papira. Pomoć i pošt. Leichter Verdict, na Rudolfa Mosse u Beču.

5 do 10 flor. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospodari gospođe, koji bi se htjele zauzeti oko prodaje srećaka vrijednosnih papira. Pomoć i pošt. Leichter Verdict, na Rudolfa Mosse u Beču.

5 do 10 flor. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospodari gospođe, koji bi se htjele zauzeti oko prodaje srećaka vrijednosnih papira. Pomoć i pošt. Leichter Verdict, na Rudolfa Mosse u Beču.

5 do 10 flor. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospodari gospođe, koji bi se htjele zauzeti oko prodaje srećaka vrijednosnih papira. Pomoć i pošt. Leichter Verdict, na Rudolfa Mosse u Beču.

5 do 10 flor. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospodari gospođe, koji bi se htjele zauzeti oko prodaje srećaka vrijednosnih papira. Pomoć i pošt. Leichter Verdict, na Rudolfa Mosse u Beču.

5 do 10 flor. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospodari gospođe, koji bi se htjele zauzeti oko prodaje srećaka vrijednosnih papira. Pomoć i pošt. Leichter Verdict, na Rudolfa Mosse u Beču.

5 do 10 flor. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospodari gospođe, koji bi se htjele zauzeti oko prodaje srećaka vrijednosnih papira. Pomoć i pošt. Leichter Verdict, na Rudolfa Mosse u Beču.

5 do 10 flor. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospodari gospođe, koji bi se htjele zauzeti oko prodaje srećaka vrijednosnih papira. Pomoć i pošt. Leichter Verdict, na Rudolfa Mosse u Beču.

5 do 10 flor. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospodari gospođe, koji bi se htjele zauzeti oko prodaje srećaka vrijednosnih papira. Pomoć i pošt. Leichter Verdict, na Rudolfa Mosse u Beču.

5 do 10 flor. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospodari gospođe, koji bi se htjele zauzeti oko prodaje srećaka vrijednosnih papira. Pomoć i pošt. Leichter Verdict, na Rudolfa Mosse u Beču.

5 do 10 flor. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospodari gospođe, koji bi se htjele zauzeti oko prodaje srećaka vrijednosnih papira. Pomoć i pošt. Leichter Verdict, na Rudolfa Mosse u Beču.

5 do 10 flor. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospodari gospođe, koji bi se htjele zauzeti oko prodaje srećaka vrijednosnih papira. Pomoć i pošt. Leichter Verdict, na Rudolfa Mosse u Beču.

5 do 10 flor. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospodari gospođe, koji bi se htjele zauzeti oko prodaje srećaka vrijednosnih papira. Pomoć i pošt. Leichter Verdict, na Rudolfa Mosse u Beču.

5 do 10 flor. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospodari gospođe, koji bi se htjele zauzeti oko prodaje srećaka vrijednosnih papira. Pomoć i pošt. Leichter Verdict, na Rudolfa Mosse u Beču.

5 do 10 flor. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospodari gospođe, koji bi se htjele zauzeti oko prodaje srećaka vrijednosnih papira. Pomoć i pošt. Leichter Verdict, na Rudolfa Mosse u Beču.

5 do 10 flor. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospodari gospođe, koji bi se htjele zauzeti oko prodaje srećaka vrijednosnih papira. Pomoć i pošt. Leichter Verdict, na Rudolfa Mosse u Beču.

5 do 10 flor. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospodari gospođe, koji bi se htjele zauzeti oko prodaje srećaka vrijednosnih papira. Pomoć i pošt. Leichter Verdict, na Rudolfa Mosse u Beču.

5 do 10 flor. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospodari gospođe, koji bi se htjele zauzeti oko prodaje srećaka vrijednosnih papira. Pomoć i pošt. Leichter Verdict, na Rudolfa Mosse u Beču.

5 do 10 flor. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospodari gospođe, koji bi se htjele zauzeti oko prodaje srećaka vrijednosnih papira. Pomoć i pošt. Leichter Verdict, na Rudolfa Mosse u Beču.

5 do 10 flor. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospodari gospođe, koji bi se htjele zauzeti oko prodaje srećaka vrijednosnih papira. Pomoć i pošt. Leichter Verdict, na Rudolfa Mosse u Beču.

5 do 10 flor. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospodari gospođe, koji bi se htjele zauzeti oko prodaje srećaka vrijednosnih papira. Pomoć i pošt. Leichter Verdict, na Rudolfa Mosse u Beču.

5 do 10 flor. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospodari gospođe, koji bi se htjele zauzeti oko prodaje srećaka vrijednosnih papira. Pomoć i pošt. Leichter Verdict, na Rudolfa Mosse u Beču.

5 do 10 flor. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospodari gospođe, koji bi se htjele zauzeti oko prodaje srećaka vrijednosnih papira. Pomoć i pošt. Leichter Verdict, na Rudolfa Mosse u Beču.

5 do 10 flor. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospodari gospođe, koji bi se htjele zauzeti oko prodaje srećaka vrijednosnih papira. Pomoć i pošt. Leichter Verdict, na Rudolfa Mosse u Beču.

5 do 10 flor. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospodari gospođe, koji bi se htjele zauzeti oko prodaje srećaka vrijednosnih papira. Pomoć i pošt. Leichter Verdict, na Rudolfa Mosse u Beču.

5 do 10 flor. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospodari gospođe, koji bi se htjele zauzeti oko prodaje srećaka vrijednosnih papira. Pomoć i pošt. Leichter Verdict, na Rudolfa Mosse u Beču.

5 do 10 flor. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospodari gospođe, koji bi se htjele zauzeti oko prodaje srećaka vrijednosnih papira. Pomoć i pošt. Leichter Verdict, na Rudolfa Mosse u Beču.

5 do 10 flor. na dan bez kapitala i rizika mogu da zasluže i u manjim mjestima gospodari gospođe, koji bi se htjele zau

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svake subote. Cijena mu je unaprijed u *Otpremništvu lista*: na godinu flor. 4:50, na pò godine flor. 2:25; za *Dubrovnika sa donošanjem u kuću, a sa Austro-Ugarsku, i Bosnu Hercegovinu s poštom*: na godinu flor. 5, na pò godine flor. 2:50; sa *inozemstvo* flor. 4:50 i poštarski troškovi.
Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i sa dožasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Ko se vjerom služi?....

Ispred sjajnog napretka istine, koju amo kod nas prestavlja hrvatstvo, srpstvo, potisnuto, poraženo, koli u prostom narodu, toli u gragianskom staležu, ne znajuć kako da opravda svoj poraz, ne dolazi mu drugo na pamet nego *vjera*. Hrvati se, biva, vjerom služe u svoje političke svrhe, zlorabeć crkvu i oltare na korist hrvatstva.

I koliko puta ovu laž stjeramo u grkljan, onome koji je izbaci, ona se iza male stanke opet pomoli, ogavnija i perfidnija nego prije. Tuže se braća, da smo mi zavadili jedan narod dvije vjere, a to naravno Srbe, jer otkud da bude Hrvata u ovijem krajevima? To njima ne ide nikako na račun.

Tako i u zadnjemu nazovi-„Dubrovniku“, pišu došljaci i jadikuju se da katolički sveštenici „upotrebiše u političke svrhe i crkvu — *grozno je pomisliti* — još i same crkvene svečanosti.“ Međutim, tješi se pobožni piskaralo, „javna je štampa jur osudila ono kićenje crkava političkim zastavama.“

Mi se ne možemo dosta da načudimo bezobrazluk onijeh, koji ovo pišu, a znadu što se oko njih dogagja. Crkovne svečanosti drže se u katoličkim crkvama strogo po katoličkome obredu. U nas u gradu još niko nije vidio, da se tu kakva hrvatska propaganda tjera. Katolička vjera nije hrvatska vjera, nego opća i zato kad katolički sveštenik u crkvi govori, on ne predika „svojoj miloj braći Hrvatima“, već svijem onijem koji vjeruju u načela crkve, kojoj je članom. Hrvata ima katolika i nekatolika, a isto tako katolika ima i drugih naroda. Hrvati u katoličkoj vjeri ne sačinjavaju niti stoti dio njezinih duša, te po tom dakle ne može se govoriti o kakvom monopolu, što bi tobož bilo Hrvatstvo uvelo na katoličku crkvu.

Naše crkvene svečanosti nemaju na sebi nikakva političkoga obilježja. Služba božija drži se većinom latinski. U crkvi ne vidi se nikakvog narodno-političkog znaka. Jedine boje koje se ističu, to su boje papinske zastave: bijele i žute. Na crkvama viju se uvijek na prvome mjestu crkvene zastave, te jedino kad su derneći i sajmi, da narod po selima okiti ih uz to još i svojim trobojnicama. Ali to obično uvijek bude oko crkve. Naš narod nije svoju vjeru pohrvatio. On znade da ima talijana, nijemaca i drugih, koji ne znaju ni beknuti hrvatski, pak se sveisto mole s njime u istoj crkvi, u kojoj se i on moli. Katolički sveštenik može biti Hrvat, Srbin, Talijanac — ali samo izvan crkve. U crkvi u njegovu sv. činu on je samo — katolički sveštenik, koji ne poznaje narodnosti ni staleža, nego samo ono uzvišeno zvanje, kome je posvetio cijeli svoj život.

Još se nikada nije našao Hrvat katolik, koji je svoju vjeru nazivao *hrvatsko-katoličkom vjerom*; još nikada nijesmo čuli kakva župnika, koji je tumačio narodu o hrvatskoj crkvi, hrvatskoj vjeri, hrvatskome Bogu i angjelima. Pa to je i posve naravno, jer katolička vjera jest nešto internacionalna, stvar savijesti i božanstva, a ne politike. I svaki svećenik, koji bi protivno učio, taj bi po katoličkoj crkvi počinio hereziju i bio bi riješen svoga čina. A to se kod nas još nije dogodilo.

Mogu li ovako govoriti Srbi? Rada bismo, da ih jednom čujemo.

Pravoslavna vjera ne zove se danas svojim pravim imenom. Ona je u rukama lukavih političara postala srestvom srpske propagande. Srpska vjera! Ko je pravoslavni taj je srpske vjere, a ko je *srpske* vjere, taj ne može da bude drugo nego Srbin. Onomadne čuli smo kako u Mostaru iguman, koji je iz političkog fanatizma počinio zločin, na upit koje je vjere, odgovara samo: *srpske*! Taj naziv je što više u nas službeno priznat. *Srpsko-pravoslavna vjera, srpsko-pravoslavna crkva, srpsko-pravoslavna eparhija, srpsko-pravoslavna opština, srpsko-pravoslavni paroh*. Uvijek i svukud „*srpsko*“ i to prvo srpski, pa tek onda pravoslavni! I Srbi imaju obraza da pišu, kako se oni (liberalni!) ne služe vjerom za politiku i kako je njima „brat mio koje vjere bio“, a samo Hrvati „siju u ime vjere ljutu mržnju izmegju jednokrve (t. j. srpske, naravno) braće!“

Bizantinci!

Ali zagjimo malo i u tu srpsko-pravoslavnu crkvu. Naći ćemo po svim krajevima srpskih trobojnika. Svaka i najneznatnija stvar udešena je tako, da odaje redom tri boje: crvenu, modru i bijelu. Hoćeš li odežde sveštenika, hoćeš li one vrpce kojim prevrće listove molitvenika i crkvenih knjiga, boje oltara sve je to... *srpsko*. Donapokon i ona djeca koja služe oko sveštenika, okićena su vrpčama poredanijem tako, da izlazi srpska zastava. Ne vjerujete li, pogjite u prvu pravoslavnu crkvu kad je kakova svečanost, pak ćete svojim očima vidjeti. U velikim danima pak, kad se crkva sjajno okiti, su čijem se oni okite nego srpskijem zastavama od dna do vrha. To više ne izgleda kuća božija, nego stan jednog srpskog političkog društva, koje — recimo — slavi godišnjicu svoga opstanka. Ovo se može vidjeti u malenu i u Dubrovniku, a što je tek po mjestima gdje su oni u većini! Kakvi li su tom prigodom pravoslavni manastiri! Mnogi Dubrovčanin bio je na grčko-istočnu svečanost V. Gospe na Savini u Boki. E pa dobro, a što je tamo vidio? Nije li zar sve, počam od zvona i zvonika, pa do okolnih hrastova, do samih papirnatih mjehurića za rasvjetu okićeno srpskim bojama? Pa tako je ne samo na Savini nego svukud, gdje god se u našega naroda pravoslavne vjere slavi kakva crkovna svečanost.

I oni još plaću jer svećenici katolici hrvatske narodnosti kite tobož svoje crkve političkim zastavama!

Bizantinci!

A kakvi su tek govori što ih fanatizovani popovi drže narodu! Svaka treća im je: „*braćo Srbi!*“ — „*naša sveta srpska vjera*“ — „*pravoslavno srpstvo*“ — „*naš srpski bog*“ — „*srpski narode moj*“ — „*ja kao srpski sveštenik*“ i t. d. Pogjite, molimo vas, na prvu prediku srpskoga popa, pak ćete se s toga u obilju naslušati, a mi u Dubrovniku ponosimo se u tom i jednim novim otkrićem, jer se je u gradskoj pravoslavnoj crkvi, prigodom nekog svečanog parastosa pronašao „*sveti raj*“, u kome je „*srpska kolonija*.“

Nego ne ostaje samo na tome. Mnogi *srpski* sveštenik ne zadovoljava se samo gornjim tvrdnjama, on se laća i invetiva. U tom slučaju *sva srpsko-pravoslavna predika nije drugo do li*

kakav šovinistički članak „*Srbobrana*“ i „*Srpskoga Glasa*“ (pravi Srbi ne vjeruju u srpstvo našijeh izroda i njihova lista). I ne samo sveštenici nego i episkopi tako postupaju. Zadnja korizmena poslanica episkopa Milaša nije drugo nego skup kojekakvih uvrijeda proti „*Rimu*“, koje na mnogo mjesta graniče sa trivijalnošću. „*Obzor*“ mu je punim pravom temeljito zamjerio, i rekao kako se ne dostoji jednome biskupu, da onako piše. Na Uskrs — u jednoj pravoslavnoj crkvi nama vrlo blizu, bila je pred mnoštvom naroda pročitana ova napadna poslanica Milaševa, puna napadaja na katolike i na Hrvate. Rečena crkva ne spada u episkopiju zadarskoga biskupa, a pošto svaki episkop samo svome stadi piše, pročitana je i ovdje jedino radi njezine polemične naravi. Dotični pop, kao dobar pastir svojijeh ovčica, popratio je ovu poslanicu takovijem komentima, da su se isti neki pravoslavni pitali: spada li i to u crkvu i na oltar? Mi mislimo da spada. Ako je pravoslavna crkva postala *srpskom*, zašto se s njezinih oltara ne mogu da drže i političke predike?

I ovi se još tuže na naše Dominikance, da su u crkvu uveli politiku... zato što (incredible dictu!) neki od njih, jer ikave, ne govore *Jesus* i *Djevica*, nego *Isus* i *Djeca*!!!

Bizantinci!

* * *

Mogli bismo nastaviti, al to bi nas daleko odvelo. U ostalom dusta je i ovo. Puk na ovaj način odgojen ne može naravno da pojmi pravo načelo narodnosti. Zato se u Srbiji i dan danas čude, kakvi su to Srbi katoličke vjere, a Dubrovčaninu Gjadi, nekada ministru srpskom, nijesu nازلili boljeg prigovora nego taj, da je rođen katolik! Ne, pravoslavni narod toga ne pojmi, što je iza gornjih nauka posve naravno. Zato u nas u Dalmaciji imade i danas seljaka, koji će vam kazati da *govore hrvatski*, ali da su *srpske vjere* i zato *Srbi*. Pa kako bi inače moglo i biti? Uzmimo slučaj, da jedan protestant, Englez, ili još bolje Čeh, dogje k nama, zavoli pravoslavlje i primi ovu religiju. Kada on u svojoj novoj crkvi u svaku drugu čuje: „*Vi Srbi!*“ „*vaša srpska vjera*“ itd., zar nije posve logično, da kaže: pošto ja nijesam Srbin, nego Čeh, onda ne mogu da i nadalje budem članom vjere, koja mi nijeće narodnost, nego ili ću je opet promijenuti, ili ću i ja postati Srbinom kao i svi ostali? Ta ovo je naravna posljedica srpskoga klerikalizma i zato mi nećemo u nas naći nijednoga hrišćanina, koji nije u isto doba i Srbin, a u Hrvatskoj, ako ih još ima, to je dokaz da ova nekolicina imadu širi vidik, pak se znadoše oteti pogubnom protunarodnom fanatizmu svoga popa.

Da zavežemo. Mi ne tajimo, moguće da je gdjeod počinjena koja pogreška. Biće bilo, kad je koji katolik, po narodnosti Hrvat, mislio da je Hrvat zato što je članom rimokatoličke vjere; dopustićemo dapače da se i u nas oltar kadgod upotrebio u političke svrhe, jerbo — eh! nije pravila bez iznimke. Mi to žalimo i ne odobravamo i znamo, da kad bi se to dogodilo i obaznalo, dotičnik bio bi od svojih crkovnih starješina ukoren i kaznjen. Jer... vjera jedno, a narodnost drugo. Ali ono što u nas može biti samo iznimkom, u Srba je pravilom — takovim pravilom, da mi još imamo da vidimo energičnog pravoslavnog

sveštenika i pravoga vijernika, koji će podignuti glas proti ovakovim zloporabam, što se čine na račune njegove vjere i crkve.

I ovakovi ljudi imaju smionosti, da viču na vjersku nesnošljivost i na vjeru kao političko srestvo! Bizantinci! ništa drugo nego bizantinci!

Nijemci nas priznaju!

Veliki državnici za to su „veliki“, što znadu dosta ranije nego drugi ljudi predvidjeti, kako će se razviti neki događaji, te do kojih posljedica mogu dovesti kojekakve odluke. Govoriti, raspravljati i vikati zna svak. Ali vidjet što će biti sutra, tu te hoću!

Ako ovo u politici vrijedi kao pravilo — onda je Plener bio veliki državnik.

Kad je ono lani pitanje Celjskoga gimnazija obalilo koalicioni kabinet, ženijalni vođa velike njemačke ljevice izjavio, je da se povlači s političkoga polja. Kao ministar financija, vele, glasovao je da se braći Slovencima dade što ih po pravu ide; Stranka nije htjela da popusti i on se je s njome našao u sukobu. Uklonio se je. Onda je Nijemstvo zaplakalo. Njegovi drugovi moliše ga da promijeni svoju odluku; gradovi šiljahu svoja predstavništva; društva odaslanstva; adrese i priznanja stizahu sa svih strana. Što je tada Plener doživio bilo bi laskavo i za jednoga vladara. Zaludu! On pokaže, da je njegova odluka nepromjenjiva.

Ljudi ljevice i ako su za njim žalili, opet se tješili, da će stranka ovaj gubitak pretrpjeti. Ali danas se lijepo vidi, da nije sitno celjsko pitanje sklonilo Plenera, da odstupi sa političkog poprišta; nego ona velika ideja, koja se za njim skriva i od koje se je dr. Plener tako prepao, da je pobjegao glavom bez obzira.

On je vidio da u Austriji nije više moguće vladati ni bez Slavena, a kamo li proti njima. Njemačka Austrija i njemačka supremacija postadoše nemogućim. Liberalna stranka dolazila je u sukob sa mladim i žilavim elementom, koji će s vremenom postati jači, jer je brojniji. Trebalo je popustiti pravičnosti, pak podati slavenskim narodnostima što ih ide. Do toga mora doći. A pošto mora da dogje, a pošto liberalci neće da na to pristanu, vidio je Plener, da će se pravica izvagjati bez njih, dapače proti njima. Njegovo oštro oko ugledalo je, da je blizu čas, kad će se nepravedne težnje ljevice survati pred našijem zahtjevima. On je nastojao da stranku prijatelji sa ovom novom mišlju. U to ime nije bio protivan celjskome pitanju. Stranka ga nije umjela ili htjela shvatiti; i on, nehtijuć da je vodi u propast, kamo je, silom hrilila, ostavio ju je. Biva, dr. Plener izgubio je vjeru u pobjedu načela svoje stranke, pak se je uklonio.

Njegov odlazak ostavio je duboki, neizbrisivi trag. Uzroci njegova koraka poznati su, intimnijim mu prijateljima. Oni su o tom ozbiljno razmišljali, pa na koncu nagjose, da je Plener imao pravo. Ne, ne može ovako dalje ići! Ako Slavenim monarkije ne damo sami što ih ide, doći će čas kad će oni uzet i naše i njihovo, a da nas i ne pitaju! — Ovaka mora da je suština razmišljanja Plenerovijeh sumišljenjaka, koji sada tamo amo bojazljivo ističu svoje misli. Prvi se odvažio češki Nijemac Lippert, veliki prijatelj bivšeg liberalnog prvaka i zemaljski podmaršal u Češkoj. On u svom glasovitom članku u „Neue Freie Presse“ pripoznaje donekle opravdanost češkoga državnoga prava i... federalizma! Ko bi se bio igda nadao, da će se jedan liberalac ovako izjaviti!

Stranka je istina desavirala njegove riječi. Kazala je da se ona s njima ni malo ne slaže... od straha da joj nacionalci šoviniste, koji u Austriji ne vide do Nijemaca, zemljište ne otmu. Ali led je probiven! Našlo se ozbiljnih liberalaca, koji se s izjavom svoje stranke ne zadovoljiše i eno ih gdje sada rišu, kako je u Austrijskoj monarkiji potrebit federativni sustav, u kome bi svi narodi mogli uživati svoju autonomiju!

Ovo su velika priznanja. Nikada ih dosle slušali nijesmo. Mi znamo da će se naći Nijemaca, koji će ovim ljudima vikati, da su izdali svoju domovinu kô što su i Pleneru govorili, da se je pro-

dao za mjesto predsjednika vrhovnog računarskog dvora. Ali misao je izašla na javnost i neće je zatomiti, jer kako vidimo, ona nalazi sljedbenika.

Kamo sreće da im je prije palo na pamet, da postanu... razboriti! Koliko ih nevolja, koliko borba manje! Nijenci su prvo imali ideju fiksu, da su oni apsolutni gospodari u habsburškoj monarkiji. Napokon prisiljeni podijeliše ovu svoju supremaciju zajedno s Magjarima, a sad su na putu, da se nje sasvijem odreknu, jer vide, da i nače ne ide. Slaven je miran, ali je žilav; on se ne predaje ni onda kad se u prahu valja. Slaven-ski napredak u narodnome duhu pokazao je napokon, da mi nećemo gospodara ni skrbnika, već da smo ravni svijem slobodnijem narodima, kako je i pravo!

Koliko muke nije ih stala ova pravedna misao! Denuncirani na sve moguće načine, a progonjeni u najbitnijim granicama jezika i naroda! Nijemci se rugahu našijem državnijem pravima nazivljuć ih svakijem pogrdnijem imenima. Austrija bijaše njemački posjed, u koji nije se smjelo dirati. A sada evo ih, kako, jedan po jedan, misle šta su uradili, kud su zašli i govore da su imali krivo.

Federalizam! Sasvijem da je ovo mnogo manje od državnoga prava, ipak liberalci nikada ne izustiše tu fatalnu riječ bez pogrde ili groznje. Federalizam! Bila je šaćica Nijemaca, koja se nekada usudila o tom razmišljati, pak je u dvadeset i četiri sata morala otprhnuti s vlasti. Sada oni isti vele da su pogriješili.

Nama je milo da priznaju i to je glavno, a da li federalizam ili državno pravo, to je naša stvar. To će sve ovisiti o volji i sposobnosti slavenskih naroda, svjedočno kao što je naš napredak evo prisilio najljucije naše dušmane, da nam javno pred svijem svijetom ispovijede, kako nam nije bilo pravedno učinjeno.

Mala ilustracija.

Onomadne izagje u Smotri jedan dopis „Sa pelješkog poluotoka“, u kome se zagovara kako bi to dobro bilo, da se c. k. kot. Sud sa Orebića prenese na Kunu, i tu nabraja dopisnik sve one lokalne i geografske pogodnosti, te bi ih pelješki sud uživao na Kuni, a sada mu na Orebićim fale. Ispod dopisa potpisan je „Puk.“

Mi smo se namah začudili, kako službeni list c. k. Dalmatinske Vlade, mješte da javlja njezine odluke, pretiče je posebnim zahtjevima svojih dopisnika i to vrlo škakljive naravi, kao što je ovaj o premještanju jednoga Suda iz jednog u drugo mjesto. Biva da je postalo obratno, te sada službeni list upliviše na vladu, mješte ona na nj. Ali naše čugjenje za čas isčezne.

U istom broju istoga službenoga lista, odmah iza gornjeg dopisa ima i drugi opet sa pelješkog poluotoka, ovaj glavom iz Janjine. I u njemu se — gledaj čuda! — govori o Orebićkome sudu, neka se ovaj digne iz one varoši i preseli, ne više na Kunu nego... na Janjinu, jerbo Janjina ima toliko drugih lijepijeh svojstava, prema kojim i ista Kuna zaostaje. Dopisnik „iz Janjine“ čuo je, da Kuna, kad ne bi mogla imati sud u sebe, opet bi voljela da ostane na Orebićima, nego da bude na Janjini ili Trpnju. Pisac iz Janjine malo je pravedniji, pak kad ne bi mogli imati oni, a onda neka Sud bude na Kuni, njemu je svejedno. Samo da ne pogje kojim slučajem na Trpanj, jer na to ne može nikako pristati. —

Ovoliko dopisnici naše cijenjene Smotre, koja na dnu veli, da za ništa drugo, nego „da se svačigova čuje“ uvrstila je ove dopise. I — — punktum!

Pa šta bi više i trebalo? Pitanje je bačeno, a ostalo doći će u svoje vrijeme.

U nas amo svakome je poznat veliki antagonizam, koji opstoji izmegju ova četiri krasna i ubava mjesta našega rodoljubnoga Pelješca zaradi Kotarskog Suda. Orebiće bi htjelo da ostane u njemu, Trpanj se muči, kako da ga u svoje krilo primi, a tako isto Janjina i Kuna. Mjesta su udaljena, pak je naravno da bi svak volio, da mu je do suda u deset minuta, nego da putuje četiri do pet ura hoda. Svi naši listovi znadu za ovo, pa ipak mislimo nijedan ne bi o tom što god primio,

Svaki bi od prilike odgovorio, da su to lihi mjesne stvari, u koje se neće upuštati, da jednoj ili drugoj varoši na žao ne učini i da razdor ne potpiruje u puku. Samu iznimku napravila je vladina Smotra.

Valja znati da su na Pelješcu mal da ne svi pravaši. Primiću se uz to brzo izbori na Car. Viće, do malo naknadni, a do godinu opći. I... ostalo će se lako pogoditi. Taman kô na svatbi Peleja, kada nepozvana Eris baci zlatnu jabuku na dar božici „najljepšoj“, koja jabuka dovede do trojanskog rata — i naša nevina Smotra vrgla je ovdje svoju jabučicu u obliku Kotarskoga Suda s natpisom „najdostojnijem“! Vidi se da se gospoda u Zadru radô zabavljaju sa mitologijom. Smotra nada, da će, kao u grčkoj priči, zavagjene božice potražiti pravorijek u dalmatinskog Parisa na Prijamova, koji pase na brdu Idi naše političke ovce. I on će proglasiti „najdostojnijom“ onu božicu (općinu) kršnog Pelješca, koja se bude najviše iskazala proti hrvatstvu i pravaštvu.

Evo riješenja gore hvaljenijeh Smotrimijeh dopisa!

Nego vara se naša zadarska drugarica. Takove utakmice nikada neće doživjeti na značajnom Pelješcu, a mi ovo iznesosmo samo zato, da se vidi kakvijem se sve srestvima služe neki krugovi proti stranci, koja se bori za sjedinjenje sa Hrvatskom.

Naši dopisi.

Mostar, 2 Aprila.

Na 26 pr. mj. počela je rasprava kod ovdšnjeg okružnog suda radi poznatog krivotvorenja oporuke pok. Šćepana Čerovića načelnika trebinjskog, o kojoj je već u svoje doba bilo javljeno u našoj „Crvenoj Hrvatskoj“. Rasprava je počela na 26 a svršila na 28 u več, trajala je dakle cijela tri dana. Kod rasprave imao je da bude kao porotnik uz 1 katolika i 1 muhamedanca i 1 pravoslavni, i to baš g. Lazo Bilić, nu Bilić izjavi u 8 sati, da je bolestan i da ne može doći. Govore po gradu da je Bilić izmakao ovoj za njega vrlo neugodnoj časti, da ne dogje u sukob sa Srbima, što se je dogodilo njegovu rođaku glavaru Biliću. Ovaj je bio prisutan i morao je da premeće kuću okrivljenog igumana Kristifora, pak ga sada Srbi drže kô nevjernika i krste ga se kô šejtana. — Za vrijeme rasprave trjemovi su bili puni, ponajviše t. zv. naših Srba. Oni se nadahu, da će Kristifor biti riješen, jer da on nije ništa kriv. Kako su sada u ratu sa vladikom, to prosuše da je bajagi Kristifor morao onako postupati. Tako ovamo brani srpstvo Kristifora, koji je njedno veliki takmac episkopu i kandidat na njegovu stolicu. Ele, osuda je pukla i krivci bijahu kažnjeni. (Osudu priopćismo u pr. broju. Ur.) Što su tako malo kažnjeni ima se uzeti u obzir velika olakoćujuća okolnost, da su ispovidjeli svoj prestupak. Za vrijeme proglašenja osude bijahu puni svi trjemovi naše nadobudne srpčadi. Mnogi bijahu spravni, u slučaju da Kristifora riješe, da mu — za inad vladici — naprave veliku ovaciju. a kad tamo dogodilo se sve protivno. Osudom Kristifora propagandna srpstva gubi jednoga od svojih kolovogja u Hercegovini, a Hrvati velikog dušmanina, koji nas je uprav iskreno mrzio. Inače ne može se poreći, da je to bio veoma sposoban i talentiran čovjek. —

Na 29 pr. mj. umro je policajni komesar Špiro Janković. Sprovod mu bijaše na 30 u 3 sata p. p. i prisustvovala mu sva službena čeljad i mnoštvo naših Srba. Pokojnik je bio veliki Srbin, pak je kao policajni komesar više puta govorio, da je on za to i došao u Mostar, da iskorijeni Hrvatstvo, a koliko mu je to pošlo za rukom, zna se. Megjutim laka mu bila ova hrvatska zemljica!

Mostarac.

Pogled po svijetu.

Veliki sukob u republici. — U Francuskoj traje veliki ustavni sukob izmegju vlade i senata. Senat je opetovano votirao nepovjerenje radikalnom kabinetu Bourgeois, a ovaj neće da odstupi, jer ima u komori većinu. Svak s napetošću čeka kako će se to svršiti i hoće li doći do revizije ustava. Na velikoj uskršnjoj troj pućanstvo

pariško napravila je silnu demonstraciju u prilog senatu.

Olimpijske igre — Nakon 2000 godina uspostavljene su opet grčke olimpijske igre u Ateni. Otvor je bio na uskrš, a prisustvovalo im je više od 30.000 ljudi. Prvi dan izagjoše dobitnici stanovnici novoga svijeta — Amerikanci.

Talijanska vojska imala je više manjih okršaja sa dervišima i svukud je dobila. To je ponešto podiglo duhove u zemlji. Čini se da će Italija platiti Meneliku veliku ratnu oštetu pod naslovom otkupnine za zarobljenike.

Ustaše na Kubi. — U zadnjem okršaju kod grada Pidor Španjolci izgubiše 800 vojnika. Suviše pošlo je ustašam za rukom, da izkrcaju iz Amerike pun parobrod ratne džebane.

Car Vilim na putovanju. — Na povratku iz južne Italije svrnuće se njemački car u Veneciju, gdje će se sastati sa talijanskim kraljem. Otale će krenuti u Beč, u kome već se čine velike pripreve, da ga što sjajnije dočeka.

Domaće vijesti.

Česka opera u Spljetu. — Čitamo u „Jedinstvu“, da je česka opera koja sada u Spljetu predstavlja, izvrсна u svakom pogledu. Smetanina *Prodana Nevjesta* potpuno je uspjela.

Uskršnji broj „Obzora“ ima članak, u kome se zagovara koalicija ili ti kompromis između staroga pravaškoga kluba i obzoraške stranke. Pošto jedinstvo opozicije nije se moglo provesti, „Obzor“ bi bio sklon da se na nove izbore stupi na temelju nekog kartela. (Iznosimo samo suštinu ovog zanimivog članka. Ur.)

Imenovanja. — Njeg. Svetost Lav XIII. imenovao je odlične i vele zaslužne bosanske kanonike dr. Antuna Jegliča i dr. Andriju Jagatića apostolskim protonotarima. Čestitkam mnogobrojnih njihovih štovatelja neka se i naša pridruži.

Za gjake. — Valjani medicinar iz Stona g. Miho Jerinić sakupio je u knjižicu pod naslovom *Slatke uspomene i Božićnja jabuka* sve što se važnijeg reklo, učinilo i napisalo o aferi sa magjarskom zastavom i o kažnjenim gjacima. Cijena knjižici 83 novč. (s poštom).

Pišu nam iz Spljeta: — Nadali smo se da će kogod javiti, al kad nije, evo nas. Kad se je čulo, da će se u Imotskome držati zadušnice neumrlom dru. Antunu Starčeviću, naš biskup brzojavno zabrani svećenicima ove krajine da ne učestvuju istim. Nekoliko svećenika redovnih i svjetovnih ipak pristupilo. Čujemo da su primili za to paprenu depešu, a biće i još štogod. Megjutim. — Živila Hrvatska!

Pišu nam iz Sinja: — Provincijal naših m. p. oo. franjevaca, poznat u zadnje doba kao veliki protivnik pravaša, ponosi se, da mu je vlada obećala graditi u Sinju novo sjemenište i na mjesto 4.000 potpore da, će odsle davati 10.000. To bi bilo hvalevrijedno od vlade, kad bi se obistinilo, ali opet neki hoće da su to samo pusta obećanja iz poznatih uzroka. Eto ko dožive vidjet će! — I na nas je neugodan utisak učinila ona izjava O. Dra. Markovića. Znajte dakle da je dr. Marković jedan od najžešćih narodnjaka u franjevcima, koji je dobrahno kriv, da su neki po župama radi svojih pravaških nazora izloženi raznim neugodnostima i kolorednicama. Zato uprav ime dra. Markovića nije ni moglo doći na brzojavku pokonjenu Staromu.

Jedna naša molba — Najljubeznije molimo cijenjenu „Katoličku Dalmaciju“, da se već jednom ostavi bockanja i zabadanja u nas, bilo preko svog uredništva, bilo preko svojih tobož-dopisnika. Nama nije nimalo milo voditi po listu polemike radi kojekakvih nuzgrednih osobnih sitnacija i to još s listovima, koje bi imao s nam uzajamno veživati zajednički rad za slobodu i jedinstvo domovine i za osviješćenje Hrvatstva. Radi toga ne odgovaramo. Ali ako hoće, mi joj možemo lako dokazati, da sve ono što nama u grijeh upisuje — ako je zbilja grijeh ne odobravati neke stvari s one strane Velebita — mi i u njezinim

stupcima vidjesmo. No opet govorimo, najbolje bi bilo da nas pusti u miru, kako i mi puštamo nju. Tako će, ako ništa, biti manje prepiranja i škandala. I ovako ih je odviše.

Gradska Kronika.

Lične Vijesti. — U četvrtak prispio je u grad savjetnik i školski izjavitelj gosp. Vuković.

Vjenčanje. — Danas će se vjenčati dr. zezna gospojica Mimy Ciurlizza kćer gosp. Lovra Ciurlizza sa mladim vojničkim liječnikom drom Wolfom, bratom vrloga našega rodoljuba, odvjetnika dra. Wolfa u Zadru. Sretnome paru i naša srdačna čestitanja!

Propovjednik. — U četvrtak odijelio se od Dubrovnika korizmeni propovjednik O. Ivančić, praćen mnogobrojnim prijateljima i štovateljima. Otišao je u Zadar. Ne velimo mu: s Bogom! nego: do vidjenja!

Izletnici. — Na uskrš po podne prispio je u Gruž Lloydov parobrod *Metković* sa 52 izletnika, koji obilaze Dalmacijom. U utorak prosljedio je put Kotora.

Mlada misa. — U ponedjeljnik u Maloj Brači rekao je mladu misu O. Ilarijo Lešić Misa je pjevana od djece a *Juravi* otpjevao je naš prijatelj i vrli Hrvat g. Nikša pl. Ghetaldi.

Stanko pl. Saraca. — Odlična i opće štovana obitelj našega g. Dr. Ugja pl. Saraca bila je poražena teškom vijesti, da mu je brat umro Stanko, u Rotkizanu, gdje je otišao, da u obiteljskom krugu provede uskršne blagdane. Stanko pl. Saraca bio je čestit i veoma dobar čovjek. Pokoj mu plemenitoj duši, a obitelji naše sažaljenje.

Nadina Slavjanski. — U ponedjeljnik, utorak i srijedu dalo je društvo Slavjanski tri vokalna koncerta. Premda je društvo sastavljeno od dosta dobrih sila, ipak radi manjeg zbora, svak ko je lani čuo zbor oca gje. Nadine, priznaje da ga ova još nije dostigla. Prve večeri bilo je dosta svijeta, dočim druge i treće veoma slabo. Društvo je u četvrtak krenulo put Boke.

Andrea Hofer. — U srijedu na 11 ura u jutro prošao je ispred grada parobrod „Andrea Hofer“ sa Namjesnikom, koji je pošao u Roku, da se pokloni Njemačkomu Caru, koji će tamo stignuti na svojoj jahti „Hohenzollern“ Sinoć je „Hohenzollernu“ prošao Dubrovnika put Mletaka.

Doznajemo da je pok. Marko Gjivanović, dubrovački milijoner koji je umro u New-Orlean-su, ostavio općim nasljednikom svoga neputa gosp. Nika Gjivanovića sudca u Ljubuškom, a uz to spomenuo se je cijele svojte, nekijeh prijatelja, pak i same službe, kojoj namijeni priličnu nagradu.

Nesreća. — U srijedu u večer inžinir iz Trebinja gosp. Emanuel Straka sa svojom gospojom dogje u Dubrovnik, da štogod kupi, a po podne odveze se u kočiji kući. Blizu Trebinja sretnu kola s teretom pokrivena pokrivalom, koje nekako padne na zemlju. Jedna žena te se blizu nalazila podigne pokrivalo i poda ga kočijašu. To megjutim poplaši konje od kočije, u kojoj se nalazio nesretni par. tako da su trčali bezglavce sunovrativši se u jednu provaliju. Jadna gospojica ostane na mjestu mrtva, a muž joj i kočijaš zadobiše veoma teških ozleđa.

Trešnja i „Dubrovnik.“ — U preprošlom broju javismo, da je na 25 marta bila *jaka i trajna trešnja*, koja je dosta čeljadi probudila. Tako je pisala i „Smotra“. „Dubrovnik“ megjutim nijeće to sve i govori da nije bila nego slaba trešnja, podmećuć nam, da smo stvorili jednu . . . bumbu! On je ovdje rekao dvije, jer svak u gradu, koga god zapitaš, kazaće ti, da se je tako zatrešlo, da je skočio iz postelje, a ako urednik „Dubrovnika“, nije ništa čuo, može bit da je on sad tvrda sna, što je veoma zdravo za bolesne živce. Neka ga siromaha!

Tuže nam se s Konala: — Onomadne jedan domobranac malo nakresan, u društvu sa svojim prijateljima *shladnim* Srbićima, zadirkivao je po Konalu prolazeću čeljad, megju kojom i njake djevojčice. Nepristojno! Ovo nije prvi put da se to događa, pak molimo pol. vlas, neka učini da se njezini organi radi sigurnosti prošeću kadgod i ovijem stranama, gdje se uprav lijepijeh vidi. — *Jedan s Konala.*

Otvoreni dopisi okorjelim dužnicima.

Gosp. Ivan Batistić Blato. — Kad ćete nam poslati ono 6 flor. i 30 novč. koje nam dugujete za list?
Gosp. Pero Soldo Mostar. — A Vi flor. 10?
Gosp. Ivan Leušić Stolac. — A Vi flor. 18:50?
Gosp. Vuko Brajević Pločice, Gruda. — Vi takogjer 15:75?
G. P. R. M. Zagreb. — Molimo Vas za onu pretplatu od 11 flor. 25 novč. Više je vrijeme!

G. prof. V. K. Zagreb. — Vas za flor. 6:30.
G. N. S. Varcar Vakuf. — Vas za flor. 12:25!
G. Rafo K. Stolica. — I Vas za flor. 15:25!
Ovako ćemo bez obzira iz početka samo početnim slovima, a poslije cijelim imenom pozivati one dužnike, koji nikako neće da plate što su nam za list dužni, neka narod vidi kakvih ima rodoljuba i neka prosudi ovako njihov postupanje.

Priopćeno *)

Zubei Grab, dne 5 Aprila 1896.

Bog je stvorio čovjeka da se muči trudi i da sve podnosi ustrpljeno što na nj dogje, istina dobro je pretrpjeti svaki napadaj i uvredu, ali vazda trpjeti i mučati to ne valja, jer kad čovjek se i na prvu pozivnicu ne odazove već se smatra kao krivac. Dakle eto dogje vrijeme da se moram odazvati na vrlo žalostna izazivanja i napadanja koja se već trpjeti ne mogu. Vrlo je teško da bi se već i Bogu ražalilo, kada jedan pravedni čovjek koji živi teškim trudom i muči se kao crv da prehrani sebe svoju djecu i u opće cijelu obitelj, te napadnut i napastovan na svake moguće načine, valja da se brani od onih ljudi koji zaista neće da znaju da ima Bog niti duša, niti da se jedno mora mrijeti, već misle da ako imaju svojih nekoliko lira što su im stari doranili, da su oni sve mogući i da ih ne smije postići nikakova nezgoda. U njihovoj objesti, zloći, neuljudnosti, i nenavidnosti, gledaju i na svake moguće načine nastoje upropastiti siromašnoga čovjeka, koji nastoji i želi truditi i raditi da živi pošteno.

Daklen ja ovdje neću nikoga grđiti ni psovati, Bog sačuvo jere nijesam se tomu naučio, jedino ovim hoću da se svijetu izjadujem, kako nevinno stradam i što sam svašta na pravdi Božijoj pretrpio, što se još slična nigdje dogodilo ni vidjelo niti čulo nije. To hoću Vas Gospodine V. P. da pitam, da mi odgovorite kroz ovo javno glasilo, koje sam Vam zlo učinio, te me napadate i hađučki me napastujete. Evo već punih sedam mjeseca, da Vi Gospodine V. P. ne radite drugo ništa, nego na sve moguće načine nastojite da me upropastite. Dakle molim Vas odgovorite mi kad Vas ovako iskreno pitam, što sam Vam učinio, jesam li Vam što ukro, izmamio, kuću Vam zapalio, spijao Vas, imbruljao, kao što Vi Gospodine V. P. meni sad činite. Odgovorite mi samo jednu malenkost da sam Vam učinio, e ako kažete istinito: učinio si mi to ili ono, e vjeru ti dajem da ću s kapom u ruci pitati u Vas za oprostjenje, što baš Vi Gospodine V. P. ne bi ste bili toga dostojni, ma eto učinicu samo ako mi odgovorite, te uzimate što.

Ta čovječe Bog ti pamet prosvijetlio, ako ja gradim u Mrcinama ono malo kućice, da otvorim butigu, pa što zato, ne gradim na tvom trbuhu, niti na tvojom očevini ni djedovini, nego na svomu, mučim se pošto nemam drugoga zanata.

Daklen ako ti je do toga buduć da imaš ti butigu pa si se moguće prepanno da ću ti ja ugrabiti tvoju trgovinu, pa se hojiš da ti ne bi djeca pomrla od gladi čovječe boži nije to tako. Ja iz tvoje butige neću niti mogu nikoga zgrabiti za vrat da silom dogje kupiti u mene, gdje koga volja bude, ondje će i kupovati, ta jadi te ubili valja da svak živi ne možeš ti sam biti živ na svijetu. Svak sa svojom malomakom pa što komu Bog da. Evo ovdje u ovom malomu i siromašnomu mjestu Grabu ima sedam butiga sve vrata u vrata pa živimo svi i to u miru i u ljubavi, ako nemamo bogastvo kao i vi ono fala Bogu kada bar neodvisimo od vaše milosti. O moj Gospodine V. P. Vama se nije potreba bojati, da ću Vi ja što naškoditi pošto vi se računate u tisuće i tisuće, ma to što su vam stari doranili, a vaše tečevine ne bi ste imali sigurno niti za solad šibica. A ja priznajem da bogat nijesam, ali isto mogu od srca Bogu zahvaliti, da sa mojim trudom mukom i velikim nastojanjem u moje kratko vrijeme sam dobro uspio, i što imam mogu reći: moje je, ja sam stekao pošto mi nije ostavio Petar, niti Pavlo, pa zašto da mi zavidiš, jazuk ti bilo. Ja krasti ne smijem, kalašiti ne dadu, špijun nijesam naučan biti, da molim te što bi ti samnom zahŕjevao; ti bi po svoj prilici želio da se ja zabijem u tikvu pa da ne vidim sunca ni mjeseca, e neće Bog toga. Srce mi se od jada trese kada pomislim što si ti Gospodine V. P. u ovo sedam mjeseca meni skrojio, koliko si puta prouzrokovao, da se moja gragjevina obustavi i dovodio čete tebi sličnih, da nas biju drvijem i kamenjem, misleći da smo muhe, te kad si vidio da ti je jalov posao, najposlije u tvojoj teškoj zlobi nagovorio si Čauša Odža, da kupi Parukiju cijelu, i da svaki kuće domaćin dogje na Mrcine da mi se zabranu ostaviti vrata na kuću. Adžo bogme valjan se u činio isto kao i ono kad se peo na žukove grane; jadni ljudi skupili se svi preko sto ljudi ne znajući zašto ih Čauš zove, te kad su razumjeli zašto su došli, ostali su svi kao izvan

*) Uredništvo ne uzimlje za ovo nikakve odgovorno.

sebe i svi su ti se od srca smijali i ti si moj Gospodine ostao na cjedilu. Čast i poštenje svoj našoj braći Parokijanima što se nije našao niti jedan da je što protivno kazao, jer nije su čoravi vide što je pravica, a mora se mrijeti. Ti moj Gospodine meni se činiš veoma smiješan da reci mi jesi li igdje na svijetu vidio ili čuo da ima kuća bez vrata? Ta jadan bio nijesam muha pa da se mogu provući kroz kupijertu, Bog me stvorio na njegovu sliku i priliku. Daklen ništa drugo nego vjeruj da te ja od srca sažaljujem što si taki; bolje bi ti bilo da pričuvaš to malo zdravlja jer svakako slabo ga i imaš nego da se prtiš u svačije putine i rutine i smućuješ siromašne večere kao što si i moju više puta smutio i dobro znaš, da onu jamu koju od davna kopaš podamnom, da ćeš se sam u nju strmoglavit, a neće ti dati Bog da meni naškodiš, a sebi si dosta naškodio, jer si sada odkrio svoj kukavičluk i ništavilo. U toliko Bog ti čovječe prosvijetlio dušu i pamet i obrnuo te na pravi put, i očistio ti srce od toga blata. Bog dao da svremenom bude mo i u ljubavi, ja želim sa svakim sa svim da si mi dosta zla učinio, ali ko mene kamenom jaću njega kruhom, ali i oni čakatalica Bog mu vidio e kako pravo, tako i u dobri čas

na zdravlje!
Cvijeto Gjuraš.

JAVNA ZAHVALA

Potpisani ne može inače, a da ne zahvali svijem znancima i prijateljima, koji su se prigodom bolesti, smrti i sprovoda nezaboravne nam

MARE

bilo na koji mu drago način zauzeli, da nam budu prijateljski na ruku, a pokojnici olakšaju teške časove. Imenita hvala velč. župniku dn. Vici Medini, zatim veleučenoj gg. dru. Petru Nikoloviću i dru. Roku vit. Mišetiću, koji su uprav svojski oko nje nastojali, kao takogjer i svijem ostalijem mnogobrojnijem saučesnicima naše žalosti.

U Dubrovniku, 10. Aprila 1896.

Niko Matičević, muž
za se i za cijelu obitelj.

NOVO! Gdje i kako??
Svak može dobiti
dosta novaca prodajom jednog novog artikla.
Ponude pod šifrom „A. B. C.“ na Spediciju Oglasa Schalek u Beču. 2-2

Phönix-Pomada
nagrada na izložbi za zdravstvo i njegovanje bolesnika u Stuttgartu g. 1890; polječniškim svjedočbama i hiljadama zahvala priznata kao jedino opstojeće djelujuće, neškodljivo sredstvo, da gospoda i gospogje dobiju bujne i pune vlasi i da se zaprijeti otpadanje kose; mladići mogu s njom odmah uzgojiti jake brke. Garantirao za uspjeh eih za neškodljivost. Lončić 80 novč., poštom ili poduzećem 90. novč.

K. Hoppe, Beč, XIV. Zinkgasse 22.

Veliko skladište viškoga vina

Potpisani časti se obznanimi cijenjeno dubrovačko gragjanstvo i posadu, da je ovih dana otvorio prodaju izvrsnoga viškoga vina u Ulici Izmegju Polača.

U Dubrovniku, 12. Marta 1896.

s poštovanjem
Radoslav Andreuol.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

WEISSA

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Belgijskih kunića (kuničelja)

Najbolja rasa na svijetu, par može važiti do 30 funata. Prodajem od 3-4 mjeseca za 3 flor.; oplogene ženske i preko 10 mjeseca stare kuniće po 6 flor. — inclusive otprem. Da će doći zdravi jamčim. Max Pauly u Köflachu (Stajerska). 8-12

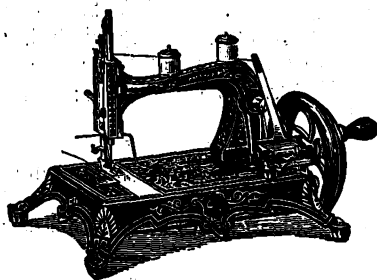
DOMENICO BOMBIERI

Rovereto (Austrija)

Protokolirana tvrtka utemeljena god. 1844.

UVOZ I IZVOZ

ŠIVAČIJEH STROJEVA
Specijalitet tvrtke

Šivači stroj na ruke za 18 florina!!

(Šalje se svukud po pošti).

Trećinu cijene treba poslati kad se naručuje, a ostalo dignuće se poštanskim poduzećem.

Ovaj stroj najprikladniji je za obitelj. Šije, koju mu drago sukno i kaninu, elegantan u formi, a lagan za raditi, a kako je vrlo solidan to ga ne treba nikada popravljati.

Svakomu kupcu šalje se jedna

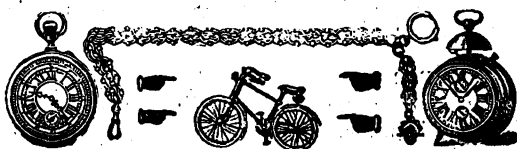
polica za garanciju od 5 godina

Ako se kome ne svigja stroj prima se natrag i vraćaju se novci pod uvjetom da se pošalje najviše 8 dana kasnije i za primitka i to obaviještavajuć tvrtku.

Ilustrovani katalog, cijeni svih strojeva u zaleti, razjašnjenja itd., šalje odmah na zahtjev svašiji.

Domenico Bombieri, Rovereto.

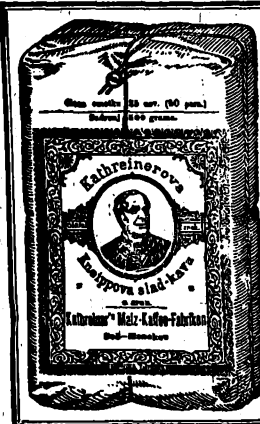
7-52

Fabrika satova J. Karecker u Lincu

razašlje uz gotovo prave srebrne cil. Remontoir flor. 5. — Anker sa 2, 3 srebrna pokriva flor. 7. — teške tula satove flor. 12, zlatne ure od flor. 15 unapred. Budilice, viseće satove i lanu jeftinije no igdje. Takogjer najnovijih i najboljih vrsti bicikla. Za potanje obavijesti neka svak traži cijenik.

11-52.

Kathreinerova

Mneippova slad-kava

je kao

primjesa k zrnatoj kavi

jedino zdravo

kavino pice.

Svagdje se doliva. — 1/4 Kl. 25 u.

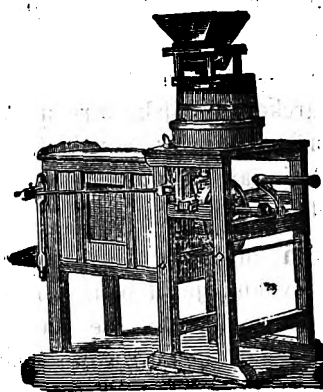
Pozor! Poradi nevriednih patvorina, neka se pazi na izvorne omote sa imenom

Kathreiner

Šesira, Odijela i Crevalja, Najbolje vrsti uz jeftinu cijenu kupuje se kod

M. Mitrovića

svake vrsti galanterie, mirisa, šivaćih strojeva.

Najbolje i najjeftinije SKLADIŠTE

za sve poljodjelske Strojjeve i sprave — Štrcaljke svake vrsti — Kotade — Šivaće strojeve — Strojjeve za pranje i sušenje — Patent. ručne mline — Tijeskové — Štrcaljke za peronosporu — Pumpe za vino — Motore na paru ili petrolej

AUGUST KOLB, Tvornica strojeva

BEČ, II/7 Passetistrasse Br. 29-31.

Traže se solidni zastupnici.

Nuzgredna zaslužba od 150-200 fl. mjes. za osobe svih zvanja, koje bi se htjele zabaviti prodajom zak. dop. srećaka. Ponude na Mjenjačnicu Adler & Com. Budapest. Utemeljena g. 1874. 5-25

Osjeuravajće društvo

„NEW-YORK“

Dokazi društvene mogućnosti:

Beč, 3. Januara 1896.

Uzajamnom društvu za osjeuravanje na život

„NEW-YORK“

u Beču (I. Graben, 8.)

Vi ste mi podmirili danas u gotovu iznos od 100.000 franaka (govorim) sto hiljada franaka u zlatu, osjeuranih na police br. 246160 i 246161 na život moga muža Gosp. Adolfa Fraenkela, čefa tvrtke u drvima „Sim. Fraenkel i sin“ i to šest nedjelja prije roka uglavljena u pogod. bama police bez ikakva odbitka kamate.

Radi lealnog Vašeg postupanja, što mi ga ukazaste prigodom ovog bolnog slučaja ne mogu učinit s manjeg, a da Vam ne izrazim moju najsrdačniju zahvalu.

Bilježim s poštovanjem

Sidonia Fraenkel rogi. Pepper.

Broj 85148.

Potvrđujem da gospogja Sidonia Fraenkel rogi. Pepper, privatnica u Beču, od mene osobno poznata, metnula je u mojoj prisutnosti ovdje gore svoj potpis svojom vlastito rukom. Beč, tri Januara 1896.

Taksa i Biljegovima
flor. 1:50

Z. P.

Dr. Mavro Reiner
c. k. Bilježnik.

4-4

SVE STROJEVE ZA POLJODIELISTVO I VIENOGRADASTVO

Cijene iznova snižene

Preše za grožđe, diferencijalni sustav.

Ovaj sustav preša ima najveću tištujuu moć od svih drugih, ma kojih mu drago bilo preša.

Preše za masline, hidrauličke preše, štrcaljke

proti peronospori. Vermorelov sustav;

ove moje štrcaljke su poznate kao najbolje i najjeftinije: automatične štrcaljke: mastilnice sa spravom za muliti jagode, preše za sijeno, triere itd. tvori u najboljem proizvodu

IG. HELLER, Beč

II/2 Paterstrasse 49.

Cjenike i svjedočbe gratis!

Traže se zastupnici! Čuvate se konfracija!

5-10

CRVENA HRVATSKA

U DUBROVNIKU 18. Aprila 1898. Godina VI.

Preplata i oglasi plaćaju se naprijed, Crvena Hrvatska u Dubrovniku, a doplatu šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni Uredništvo ni uprava.

Ljuta rana.

Poslom primismo ovu štampanu okružnicu:

P. n. gospodine!

Vašem p. n. gospodstvu, biti će jamačno poznato iz javnih glasila, kakova socijalna nevolja vlada u našem narodu, koji je pobjeđen i srušen se preko granica naše Hrvatske, demotivirajući se i osiguravajući svoju egzistenciju. Znamo je kako naš hrvatski narod pati, što zbog prenapučenosti, što zbog skrajnjeg siromaštva u Hrvatskom Zagorju, Primorju, Lici, Podravini i Karlovačkoj okolini. Mnogi bi, kad bi mu samo moglo, otišli u rodni kraj i otisli u tuznu, gdje bi se zaživjeli u punom osvjedočenju, da ga vlastita zemlja ne može uzdržavati.

Svaki Hrvat pozvan je da svima svojim umnim i materijalnim silama štogod doprinese tomu, kako bi se takovim nesretnikom pomoglo i kako bi se naš narodni element očuvao od propasti. Tomu bi se pravo lahko moglo, kad bi se našlo što više domoljubnih ljudi, koji bi stvorili društvo, sa zadatkom u Hrvatskih zemljama odkupljivati sva suvišna i izpražnjena zemljišta i na ova naseljavati Hrvate, koji bi preuzeti posjed izplatili amortizacijom.

Neima dvojbe, da bi takovo društvo poduprla i visoka vlada, kao što neima dvojbe, da bi takovo društvo moglo najbolje uspjeti, kad bi se Hrvati uvrstili u slovožno kolo, da takovo plemenito i ujedno patriotsko društvo osnuju. Takovo društvo, dalo bi se osnovati i na dionice, a moglo bi započeti i manjom glavnicom. Eno, u Slavoniji i Bosni imade na pretek zemalja. Već dio, koji je pust i neobrađen, a moguće dobiti u cijavi posjedi upravo u bezcijenu. Sam pisac ovih redaka, kada je desetak takovih posjeda, gdje se svaki sastoji od kuće, 10-20 jutara zemljišta, pa bi se svaki takav posjed mogao odkupiti sa ciglih tisuću forinti, a na svaki bi se moglo naseliti po dvie obitelji, koje bi time usrećene mogle biti.

U Slavoniju naseljuje se sve više tuzlinskih domaćih, upućenih po naš narod i domovinu, i već stoga dionici su Hrvati, podvostručiti svoje sile, da se Hrvatskomu narodu pomogne a tuzlinski zatvore vrata.

Uvaži li se, da se rek bi preko noći stvaraju razni novčani zavodi, zašto da se i ovakvo društvo ne stvori, koje bi se brinulo za blagostanje i napredak Hrvatskoga naroda?

Nekada su Hrvatski velikasi i imućniji za narod i domovinu živjeli život i sav imetak svoj, zar da se i danas nebi našlo dovoljno rodoljuba, koji bi pripravnili za sreću svoga naroda pristupiti u društvo sa malom novčanom svotom, koja bi mu još i koristila svoja.

Pisac ovih redaka nije u stanju pokrenuti osputak tako patriotskoga društva, no zato nedvojli, da će se naći hrvatskih uglednika, koji će o tom htjeti raditi.

Poznavajući otačbeničtvo Vašeg p. n. gospodstva preporuča Vam ovaj predlog na razmatranje.

Radoljub iz Slavonije.

Ovi retci nesmiljenom realnošću otkrivaju nam tešku ranu na jednome dijelu našega naroda.

Tužna je to stvar, o kojoj smo više puta govorili. Razni i većim dijelom vrlo žalosni uzroci bijahu početkom ovom nemilom propadanju našega naroda u prostranim i bogatim krajevima Posavine ravne. Gdje su se nekada kotila ubava, seoca, gdje su starci junačke pjesme pjevali, a momci i djevojke kolo vodile, danas je tamo žalosno-garište tužne uspomene. Zamukla je pjesma hrvatska, ne čuju se gusle javorove, a debele granice spavaju u ledini, čekajući utaman ruku preporoditeljicu. Drugda opet nije tako. Dimi, dimnjak, perad se pred kućom natječe, pjesma se ozvanja i vesela riječ odjekuje. Al ta pjesma nije naša hrvatska, ta riječ tugja je riječ tugjega, naroda, pa sam ne znaš je li žalosnije ognjište staro kada je pusto ostalo, ili kad ga je tugjim sebi prisvojio.

Ovako propada bogata Slavonija, kitajasti Srijem, Bosna, ponosna. A kud se djede njihovo

Anomalije.

Nestade ga tragom i nevidom, bubanj mu odnio što je bolje bilo, a onogore ostalo mu kolo za ruglo, neka sobom nosi u bijeli svijet, otkle ga rodna kuća više ne dočeka.

Treba li dokazivati šta to sve znači za naš narodni život? Ako ovako potraje, kako je počelo, bogme, neće proći mnogo vremena, pak će se po nekadašnjim hrvatskim i slavenskim zemljama širiti općine i sela isto tako njemačka, kao da su u Bavorskoj nikla. Tome se mora svakako na put stati, pak se nadamo, da glas rodoljuba iz Slavonije neće ostati ovaj napijućeg iz pustinje.

Na groznoj okružnici nema nikakva imenita potpisa. Ali mora da je zbilja rodoljub onaj, koji ju je u svijet turio. On svoju osobu krije ispred svete stvari domovine. On veli, da sam ne bi mogao učiniti što je potreba, pak pozivlje druge, neka se zauzmu, a nada se da ni vlada neće stati prekrštenih ruka. I mi to mislimo. Čudimo se apatiji s kojom hrvatska vlada susreće ove pojave. Ne zna se, da je ona ista učinila, neka se zlu na kraj stane. Ne, čovjek ne može ni pomisliti, da bi se mogao naći Hrvat — ma kakav on bio — kome bi bilo, da nam dolaze Kohai, Ergeri i Bergeri samo zato, što će oni, kad se su tra dobro nagniježde, da postanu najjačim uporištem na kome počiva današnji sustav u Hrvatskoj.

Ovo, osvem što nam veli, kakav je taj sustav, daleko bi nekijem faktorima takovu svjedočbu patrijarhizma, da bi ih mogli usporediti sa novim Brankovićim, al na sreću ne čemo bit još tako duboko pali.

S druge strane ne znamo koji se klijamet uhvatio naše braće na obalam Save i Bosne. Evo u naš zemlja nije ni iz daleka tako rodna, a da pravu kažeš, i nema je. Iz krša i kamenja trebalo stvoriti vinograd i koliko jedan težak muke viditi svaku bi lozu mogao mu znojem zeliti. Tu do skoro sve je bilo gosparevo, a seljaci kmeti, radili i trudili i bolji dio davali onome, čija je zemlja bila. Pak malo po malo, udri danas udri sutra, ne samo što su se mal da ne svi otkupili nego mnogi ima štogod i gotovine. A siromah, koji baš ne može da se prehrani, na onome komadu zemlje, ako je ima, on bježi u svijet, da se bamo na trudu znoj, okupa i kad je stekao koju paru, vraća se svojoj domovini, da se doma muči i radi sa stečenim novčićem. Zato su stranca zatvorena vrata, u koliko se bar seljačkog stališa tiče.

U Slavoniji reg bi da tako nije. A i ko je kriv? Mi ne znamo, al sve nam se čini, da je jednu istragu povesti, ne bi pravo izišlo mnogi tak su u prvom redu zvanj da se brinu za domovinu i materijalno dobro puka. A bez toga zauditi je ideja, zapluna borba. Siromah, još nešto, al govoreni siromah, nikada neće biti kadar, da spasi domovinu. Ovaj koji nije znao svoje posebnosti, ču vati, kako će braniti ono što mu je s drugim zajedničko? Al opet velimo: puk nije toliko kriv, koliko su oni, koji mu se zovu tobož odgojitelji.

Na rad dakle, ledine ima dosta i oči A žalosno je da nam novinarim dolaze onake okružnice, kad mnogi koji bi htio da pomaže, nema ni prigode, ali još je žalosnije da veliki bogataši, onijeh zemalja dopuštaju, da se onako moćno reći, Ta napokon, čini se, da bi bila njihova korist.

Anomalije.

Kad nazad trideset i više godina Dalmacija, Dubrovnik i Bosna istase da prihvate našu narodnost i jedinstva sa Hrvatskom, bila je stara talijanska autonomija u naponu svoje snage. Naravno je s toga da se je ondašnja narodna stranka u prvome redu ogledala s njome i borba se vodila junački, a možemo kazati uspješno. Talijanski neprijatelj, bila je deviza Hrvata i onijeh koji su se proglasili Srbima. I neprijatelj morao je podlegnuti istini i pravici, jer, to svaki zna u Dalmaciji i Talijana nema.

Nasi stariji ljudi i danas su puni uspomena one dosta mučne borbe. Mnogi od njih još u duhu živu u dobi zlatne. Roznera, Rajamonti, kad se hrvatskim jezikom riječ sašlo govoriti, a iko se na sve muke nevolje jedva otimala tajni skome dahu. Ma mlađi onda, nijesmo bili još ni živi, pak smo samo znanjem i čuvenjem doznali, što su bili doživjeli. A zbilja ona borba mora da je bila lijepa, a još bi lijepa bila, da se odmah kanilo svakog jugoslavenskog, slovenskog i ilirskog političara, te izaslo pod zastavom čistoga hrvatstva. Mi bismo danas mnogo bolje stali.

Nego ta si vremena već davno prošla. Ono nećemo da ovijem kažemo, da je talijanstina u noge utučena. Kamio sreće! Ali više s te strane nema onih neke pogibelji, pa kad bi se našijem nemarom ili nesrećom moglo da dogodi, te da se opet u čemu izgubi, nema, čijenimo, bojazni da bi se mogla povratiti stara vremena. A i to me ako su stariji radili, nijesu bogme i mlađi stali zahtidu, nego su ihogu krivu ispravili i hrvatski porjam doveli na pravo njegovo mjesto.

Danas mi imamo ispred talijanskog drugu, a možda i opasniju dušmana, koje svi poznajemo. Pa i pak starija generacija, vedinom ljudi narodne stranke, još i sada žive u onoj dobi. Ona svejedno gleda kletu talijansku hidru razmrskane glave, kako se miče i strah je da se nekvda ne bi oporavila. Narodnoj stranci, ostase dalmatinski talijanski još uvijek najveći i najpogibelniji dušman naše narodnosti na obalam jadranskog mora, protiv kojim treba sve sile upotrebiti.

Ovo u glavnom jer i tu ima žalosnijeh iznimaka. Na krajevima gdje se stari neprijatelji združuju protiv zajedničkog dušmaninu — pravu stvar, ali nzmimo da su to iznimke.

Premda, kako gore rekosmo, mi danas drugačije stvar vidimo, ipak se ne čudimo gornjem shvaćanju našijeh narodnjaka. Trideset godina borbe u jednom te istom pravcu neda se lako svladati, pak te od neprijatelja strah i onda kad si ga smatrao ranio. Nego da vidimo malo je li bas sve te tako odgovara li narodnjačka teorija i praksi? Također i praks?

Bezodlično velimo! Ne! Na jedan se način više i piše, a na drugi se radi.

Zagrijmo samo u koji mu dragi od naših dalmatinskih varoša i gradova, da se o tom o svjedočimo! U gradu X. ima Čitaonica. Narodnjaci su još u većini, stari veterani i učenci vremena, kad su kao mahjina o zgodnom času drugačije mišljeli. Razgovaraju se među sobom i ta- vanjati. U drugoj dobi, tamo neki igraju, Prepri-

se i talijanski. Otac obitelji govori sa svojom gospođom talijanski. Mnogi ne govore hrvatski nego sa seljacima, službom i gdje kad sa sinovima, koji su tad obično pravaši. Drugdje je taj rodoljub odvjetnik. Možete biti sjegurni, da sve svoje spise pravi i podnosi jedino na talijanskom jeziku. Sud, naravno, odgovara onako kako mu se šalje, a sutra kada ovi isti u saboru predlažu pohrvaćenje sudova, izlazi im vlada sa brojevima i govori, da od 100 podnesaka nema ih ni 20 na hrvatskom jeziku!

I... i tako dalje. Talijanski se govori, talijanski piše, talijanski se misli, a ovamo velika borba proti tugjinštini, koje se sami ne umiju da otrese. Tako postaje sve fikcija. Šta nam je stalo, da su u varošici Y svi ulični natpisi hrvatski, kada obitelj govori tugjim jezikom? Stranac koji dođe k nama, ne nalazi mnogo puta nikakve nazlike između talijanaša i Hrvata. U čemu? Jedino u izvanjskim znakovima, ali nutarnost je ista. Dokaz tome, da mi imamo nekoliko narodnih zastupnika, koji u trideset godina borbe nijesu se potrudili, da nauče pravilno govoriti hrvatski. Ne možemo tražiti da nam stariji ljudi, uzgojeni u talijanskim školama, sada uzmu da uče fonetiku i etimologiju. Neki su i to učinili. Ali ako su Hrvati, neka bar govore svojim jezikom i neka ga rabe ne samo u službenim, prigodama, jer to je samo pro forma, kada on u privatnom životu uzimlje podregjeno mjesto nego svukud!

Čast jeziku više kulture! No talijanštine kao jezika općenja, davno bi bilo nestalo, da smo mi malo više ljubili hrvatski jezik. Ali mi mu uvijek dajemo podregjeno mjesto. Neka se sastanu talijanaši i hrvatski rodoljubi. I jedan i drugi znadu dobro hrvatski, pa ipak Hrvat talijanašu za volju govorić se u svojoj kući tugjim jezikom. A moralo bi biti obratno. I onda čemo čitat po novinama hušne fraze o „Legi“, o „talijanskoj hriškoj“, da diže glavu“, i o „prekomorskoj zmiji“. Zar to nijesu fraze?

Zato opet veličmo pišimo hrvatski, mislimo hrvatski, govorimo hrvatski, uvijek i svagdje u kući, na ulici, u gospodskom salonu, sa svakim za koga znamo da i ovališno pozna naš lijepi jezik i onda će naš dom biti osjegan od svake tugjinske natruhe. To će prije riješiti pitanje našega jezika, nego svi mogući upiti, predlozi i dekreti. Nestaje onda velike pogibelji od talijanaša koji bi davno bili ischezli, da im mi sa ovim našim slabostima ne podajamo života i nade.

Promjene u Banovini.

Ovih dana izvedene su tamo veoma zlamenite promjene. Iz Italije vratio se ban grof Khuen Hedervary pak nakon malo dana, zatim otpustio i umirovio prestonika za bogoštovje i nastavu dra. Isa Kršnjavoga, a na njegovo mjesto dobio svoga pouzdana prijatelja. Ottona pl. Krajčevića. Iza toga opet nanovo otpustio u Italiju na liječenje.

Ljudi vele da je gosp. Iso, Kršnjavi panu u nemilost bana, još od zadnjih listopadskih događaja, kad su ono gijaci spalili magjarsku zastavu. Zna se da onda nije bio predložen za odlikovavanje. Čekalo se syaki čas da pane, pa i on je to znao i zato se zadnjeg sabora htio onim glasoviti tim magjarofilskim govorom, da rehabilitira. Onda ga je ban uzao na rahoš, kao pogibeljig takmaca. Nije potrajalo mnogo i Iso je panuo. Tim je sa jedne strane grof Khuen Hedervary htio pokazati, kako je on još uvijek onaj koji u Hrvatskoj vedri i oblači.

Gosp. Iso Kršnjavi spada u među onih ljudi, kojima svoji politički prijatelji neće davje ruju. Mnogo se dade kazati njegovu petogodišnjem radu. Ali opet s druge strane ne može se reći nijekati, da je gosp. Kršnjavi radio i to dosta radio. Ma kakvi bili njegovi nagodbeni razori, držimo da je to bila samo surova kora, ispod koje ipak kucalo je hrvatsko srce. Inače ne bi se dalo protumačiti, kako se je gospodar Iso i dan i noć njojio, da podigne onolike prosvjetne zavode, koje mi u Dalmaciji možemo tek snijevati. Ta napokon ono nije bilo namijenjeno Magjarima nego nama. Sada ga mnogi s toga krivo gledaju, „Srbi“ ga zvađu „pravašem na dopustu“, Magjari mrmlijađu, a gosp. Kršnjavi bi onda udrio u hvalu Srba i magjarskog

jezika koji potpuno za Hrvate i Hrvatsku jezik je o tom govorio, danas bi sv. škole bile magjarske. Magjari mu dakle nijesu vjerovali, a moguće da su imali i pravo. U jednu riječ, nama se čini da gosp. Iso Kršnjavi spada u onu grupu magjarona, s kojim se možemo ne slagati, koje ćemo i pobijati kad treba, al o kojim ne možeš kazati, da, ma i na svoj način, ne ljube svoj hrvatski narod.

Možda je zato Kršnjavi morao i pasti? Možda su Magjari sumnjali, da je u tim svim arpadofilskim školama hrvatskog ministra nastave, još ipak i odviše hrvatskoga duha? Mi se sve bojimo, da je tako. Ovo bi bio još jedan dokaz više, kako nas ljube tobožnja „braća“ i „saveznici“ naše prekovalebitske braće.

Nasljednikom gosp. Kršnjavoga postao je gosp. Otto pl. Krajčović, dosadašnji državni nadodvjetnik i intimni prijatelj banov. Možda nije puki slučaj htio, što je sada hrvatska škola predana u ruke jednog državnog odvjetnika. Gosp. Otto Krajčović pl. Ilbčki dani se zvao naprosto Otto Spitzer. Kad je dobio plemstvo protijereno je svoje ime, a ne piše se Krajčović nego po magjarsku: Krajcsolics. Ovako hrvatski ministar nastave štije hrvatski pravopis. Po ovoj situaciji možemo nekako suditi kako će on biti raspoložen. Dao Bog da se mi ljuto prevarimo.

Opraštajući se sa svojim suradnicima izjavio je umirovljeni prestonik, da se on nipošto ne povlači iz javnoga i političkoga života. On će dakle i dalje raditi. Kako? To jest pitanje. Zagrebatke novine pišu, da ga se sad vidi češće ispod ruke sa gosp. Nikolom pl. Crnkovićem. Ne zna se hoće li mu tako u Pešti više vjerovati, ali svakako mu čelom g. Crnkovića postaje sve to jači. Ban se toga regbi najviše liboji, jer opozicija nije složna, a Crnkovićevo opozicija stvar je osobnosti, ipak je prije odlaska sazvao i sbbi na dogovor sve velike župane, da im dade naputke i izbornim pripravljam. Nakon toga otišao je da nastavi kurd svoje nervoznosti.

U Dubrovniku, 16 Aprila.

Još se ne bješe ni osušio prošli članak „Crv. Hrv.“ „Ko se vjerom služi?“, koji je, mnogogre rečeno, s raznih strana bio odobren i pothvađen, a već naš velečasni pop Jovo Bućin uzimlje pero u ruku da se obrani od članka, u kome je, osvēm što se, onako pogano (t. j. s razlozima) napada pravoslavno sveštenstvo srpske narodnosti, namijenjeno „nekoliko žučljivosti redak“ i „mojof“ (t. j. popa Jova) „malenkosti.“ Ali to on ne čini s toga što mu je bajagi stalo, što „Crvena“ o njemu piše. „Ne toliko radi „Crv. Hrv.“ za koju ja malo ili nimalo ne marim“ piše naš velečasni prijatelj, koliko za neki dio štov. građanstva, kome su hrvatski farizeji svašta nalagali o toj tobožnjoj mojoj propovijedi.“ I zato moli štovnog gosp. Urednika, da izvoli ustupiti malo mjesta u cijeljenom „Dubrovniku“ slijedećoj mojoj izjavi.

Izjava govori da je sve laž što smo mi pisali o nekom srpsko-pravoslavnom popu, koji je o uskršen pročitao Milaševu poslanicu punu napada na katolike i na Hrvate je popratio s nekim veoma zgodnim komentima. Velečasni Jovo Bućin veli da je on glavom bio taj pop, ali poslašica nije sadržala napada na Hrvate (a zašto onda polemise s „Obzorom“?) i da je on nije „jednom ciglom srijedi komentisao“ a do duše komentirajući i ne treba jer je jasna i otvorena.

On ju je samo pročitao. — „Zašto sam ti poslanicu pročitao, imao sam svojih uzroka i mislim da mi je bez dopusta „Crv. Hrv.“ dozvoljeno tvrditi i meni povjerene parohijane i sveštenima pravoslavne vjere, kao i katoličkim sveštenicima u istinama svoje vjere. Dubrovnik 11 Aprila 1896.

Jovan Bućin, pravoslavni paroh. — Za nas je sve ovo veliko iznenađenje. Uvijek se držalo da je jedini, pravi i nepromjenjivi urednik našega „Dubrovnika“ glavom pop Jovo Bućin. A kako i ne bi kad siromah po vas dan u koliko ne utvrđava povjerenje naših parohijane u istinama i t. d. — po vas božiji dan kisa u srpskoj štampariji. A kad tamo, ne samo da je to kisa na hrvatska denuncija, nego on moć, mora da moliti gospodina urednika, da mu primi dvije brazde u cijenjeni svoj list! Otito je dakle da pop Jovo ne zapovijeda u štampariji, iz koje iz-

laze onoliki napadaji na sve što je hrvatsko i koji hoće neka mu vjeruje. To je, s naše strane, svakome prosto.

Druga je, što smo obaznali, da smo lagali. Ovo nije prvi put, da nas pop Jovo dariva jednom od tolikih vrlina svojih istomišljenika. On nije napravio nikakvih komenata Milaševoj poslanici, t. j. nije je „komentisao“. Mi mu i to dopuštamo, a bogme biće tako jer gdje bi se on usuudio, da komentise onako učeno i miroljubivo djelo. Ama onda biće, prije nego je stannu da čita napravio, onako po svoju, jedan mali uvod, za da se slušatelji upute o čemu se radi, a to je upravo ovo što i mi htijamo kazati. Je li tako pop Jovo?

Ima i treća u njegovoj dubokoj izjavi, treća koja će napraviti umpu i duševnu revoluciju u mudroslovlju ove „doline suza“.

Do sada su filozofi učili da je istina samo jedna. Pop Jovo naprotiv govori da su dvije: jedna je istina katoličke, a druga pravoslavne vjere. Dvije istine! Nijesmo od prijedmeta, pak se sa strahopoćitanjem zaustavljamo pred ovim ženi-jalnim otkrićem prepustajući stručnjacima, neka o tom razmišljaju. Naš srpski prijatelj možda i ne sanja koliku je tvrdnju izustio. On je s jednim retkom oborio nauku svih filozofa ovoga svijeta od Aristotela do svetoga Augustina i Tome Akvinskoga. Mi mu čestitamo, premda ne znamo kako će proći kod svojih starješina, jer priznajući istinom uprav onu nauku katolika, od koje se njegova razlikuje (a i ova je istina), to je ni više ni manje nego šizma. Svakako, ako mu se što dogodi, neka ne klone, uvjeren da trpi za nova načela svijeta. A što se nada, da mu je i bez dopusta „Crv. Hrv.“ slobodno, utvrđivati svoje parohijane, slobodno brate! Mi mu, ako nas baš pita, dajemo potpuno dopust, neka ih utvrđava koliko mu je duši drago. To su njihovi posli i koje mi nećemo prava da se paćamo.

Četvrta je naj bolja. Utisak članka „Crv. Hrv.“ za koju on malo mari — bio je na popu Jova tako silan, da je on ništa manje nego promijenio svoj stari naslov! Uzmite sveskolike njegove ispravke i izjave te je do sada izdao na obranu miloga srpstva, pak ćete svud naći, kako se velečasni Bućin potpisiva punijem naslovom srpsko-pravoslavna paroha, kao dokaz da on vjeru sa narodnošću ne mijša. Na najnovijem djelu popa Jova uzalud tražismo onu „srpsku“ prikrpu, koja je tolišno pristajala nazivu jedne vjere. A sada nastaje pitanje: kad je pop Jovo Bućin bio... pravi pop Jovo? Da li onda kad se cifrao srpsko-pravoslavni ili sada kao naprosto pravoslavni paroh? I ovdje su dvije nauke, ili kako bi on rekao, dvije istine, pa smo mi na čudu kojoj da vjerujemo. Svakako hvala mu! Sjeme našijeh riječi nije palo na neplodnu zemlju i on je aprofiterao. Naj teže bijaše početi, jer govori poslovica, da je syaki početak težak. Ali sada neka ne služe u političke bratoubojne svrhe. Tako budite!

Naši dopisi.

Pločice u Konavlim, 11 Aprila.

Nadali smo se da će kogod javiti kako je bilo ovdje na 28/3, kad su bile zadušnice za pol. Starčevića, 30ti dan njegove smrti. Kad niko ne molim da nam uvrstite u prvi broj naše „Crvene“ da slične svečanosti još u Konavlima nije bilo. Na 27 večte žalosni zvuk zvona navješćivao je sutrašnju svečanost. Na sred Crkve podizao se je prekrasni veliki katafalak vas uresen vijencima, gorom i cvijećem. Na sve četiri strane bilo je napisano velikim slovima (uprav ispod njegove slike pokojnikove koja je bila pokrivena crnim velom). Molimo braćo za vječni pokoi duše prvog sina Hrvatske Dr. Antuna Starčevića. II. Za oca svih Hrvata Dr. A. Starčevića. III. Za preporodi-telja Dr. A. Starčevića. IV. Za neustrašivog vođu svih Hrvata Dr. Antuna Starčevića. — Uprav na 11 sati započeo je žalobni svečanost M. P. Dr. Antun Tvrđić iz Čilipa uz pripomoć M. P. Ra-

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svake subote. Cijena mu je unaprijed u *Otpremništvu lista*: na godinu flor. 4:50, na 6 mjeseci flor. 2:25; za *Dubrovnik sa donatanjem u kuću, a sa Austro-Ugarsku, i Bosnu i Hercegovinu s poštom*: na godinu flor. 5, na 6 mjeseci flor. 2:50; za *inozemstvo* flor. 4:50 i poštarski troškovi.
Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.
Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.
Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Nezdrava politika.

Nama, a zacijelo ne nama samijem, od više vremena vrte se po jeziku da koga upitamo što je sa onom *zadarskom aferom*?

Poznato je, kako prigodom sprovođa Miha Klaića pukao je glas, da su zadarski talijanaši u ličnim demonstracijama nastojali tokaljati zadnju počast ovome rodoljubi. Organ stranke, čiji je vođa bio pokojnik, pobrinuo se da nas o svemu potanko informira, žigšuć do skrajnosti ostrim člancima ova talijanaška postupanja. Talijanaši su se gradili neviniem i polemika vodila se junački i neustrašivo. Organ stranke branio je većinu naroda, čast Dalmacije, Hrvatske i Slavenstva protiv... Nećemo spominjati protiv kome, ali naslovi podani onom prigodom možda da su odgovarali. Svak je kipio gnjevom protiv Zadra. Na pravaše se napadalo, da premalo napadaju. Borba se prenijela i na drugo polje. U sjednici Spljetske Općine prihvaćen je jednoglasno oštri i energični zaključak protiv demonstracija i njihovu gradu. Sastavila se okružnica u kojoj je taj zaključak bio pretiskan i upravlja se svim Općinama Dalmacije. Ove su sazivale svoja vijeća, koja su još energičnijim izjavama pristajala uz spljetski protest. Vidjesmo onda rijedak prizor, kako se sva Dalmacija, skoro sve općine, podigloše protiv Zadra, na način do sad nečuven, a organ stranke koja je stala na čelu akcije, već mu je brojio dane njegova prvenstva u pokrajini. Malo je u nas bilo onakijeh pokreta.

Pak?... ..

Regbi da od onda ima dvadeset godina, a prošla su cigla četiri mjeseca dana. Pitanje je zaspalo, zaboravilo se. Narodna stranka mramorkom šuti.

Kud li ode ona silna hajka?

Govori se da u Zadru nije bilo onakijeh demonstracija, kako su ih razglasili po narodu. Tu bismo se mogli razgovarati, kako bismo onda okrstili onaj pokret, koji se temeljio... na pretjeranim i neistinitim tvrdnjama. Neozbiljnost bila bi najblaža riječ. Ali pustimo stvar koja se nije razbistrila, jer se je nenadno *zakopala*.

Narodna stranka, vidjelo se, ima ga sa Zadrom. Zadar je grad u kome se još goji talijanština, ona stara kljusina, po kojoj umjereni element, radi naroda, još se usugljuje, da junački mlati. Akcija iz Spljeta nije pokrenuta da nakon dva mjeseca zaspri. One izjave dalmatinskih općina morale su imati svoj nastavak u Saboru. Ove su zbilja i ponesene u Zadar, neka Sabor i Odbor reknu svoju; a sada leže na kakvoj zaboravljenoj polici Zemaljskog Odbora.

A zašto?

Evo zašto. Narodna stranka u onom času ogorčenja, kad je poviknula: *dolje sa Zadrom!* bila se malo zaboravila. Ona je misljela, da su još ona stara vremena, kad se borila sa Roznerom i Lapenom, kad je odoljela Rodićevim pokusima, a protiv Jovanoviću izišla pobjediteljicom. Misljela je nadalje, da su još ona doba kad je ona sama i protiv volji... nečijoj izlazila na izbornu poprište. Ali ta su vremena već davno minula. Danas stranka nije više sama nego ima druga i ovaj njezin drug htio je, da se i on pita u poslu za-

darske afere. I on je, prvacima lijepo i uljudno kazao, da on ne misli ništa, da se pokreće *zadarsko pitanje*.

Tableau! Čim se za to doznalo, ugrizlo se za jezik oni te su cijelu galamu započeli. Eh, da su prije znali! Ali, kako rekosmo, zaboraviše se, pak se precijeniše. A valja starijih valja da se poslušaju, pak se stranka učinila nevješta svemu onome, što je nazad malo danah htjela da uradi. Njezini prvaci zanagom i ovdje čekaju onaj pusti... je zgodan čas.

Sada, mi ne potakosmo ovo ni radi afere, koja je, kažu, malo i pretjerana, a takogjer ne ni radi Zadra, ni radi narodnjaka. Iznesosmo jedan slučaj neka se vidi kakovu politiku tjeraju prvaci narodne stranke. I to samo oni. Mnogo je čestitih narodnjaka, patrijotičnih u svakom pogledu, koji ne odobravaju svojoj stranci, ali još ne umiju da prekinu odnose, s kojima ih prošlost i tradicija vežu. Ovim se ne govorim, jer oni nijesu krivi.

Kako se sada sa *zadarskom* stvari dogodilo, tako je uprav bilo i sa pitanjem sjedinjenja. Ovo pitanje nijesu mlagji pokrenuli, oni su ga od starih naslijedili. Naš mladi naraštaj bio je god. 1861, 1865 i 1870 još u kolijevci, a mnogi se ne bješe ni rodio. A za sjedinjenje se radilo, pisalo, agitiralo i... trpilo. Da, i trpilo! Sada kad bi se moglo nadati, da će se štogod isposlovati, umiješao se drugi koji ga nikako neće, a stranka pognula glavu, pak govori: Amen!

Reći se nam se, da u Banovini stvar zapinje. To je na žalost istina. Ali što su, molimo vas, pokušali ovi naši oportuniste, da te zapreke sylvadaju? Jesu li oni u današnjem položaju ikada išli u Zagreb, pak sondirali terrain, da vide kako bi prošli kad bi nešto poduzeli? Prvaci su se u vijek bojali stupiti u neke bliže odnose sa braćom s one strane. Mi nikad ne govorimo ovakijeh tvrdnja bez dokaza. Kad se bila izmirila opozicija cijela hrvatska zemlja uzrada se sretnome danu. Kontrast je činila narodna stranka sa svojim organom, kome su onda mnogi zamijerali. Grad Spljet poslao je bio čestitku sa više stotina potpisa, pravaša i narodnjaka. Na njoj su jedino falili potpisi narodnjačkih prvaka. „Obzor“ je o tom napisao žestok članak i pokudio ih. Prije toga, za izložbe, kad je 300 Dalmatinaca došlo u Zagreb bez ijednog svog zastupnika, nego su ih došli uzeti u Karlovac kao... i onda su „Obzoraši“ htjeli pokrenuti zajedničku akciju za sjedinjenje. Dogovaralo se, dr. Bulat u škripcu, obećao da će stvar doći u njihov klub, a onda bi hrvatska opozicija (i pravaši bili bi tu) pod pokrićem sjedinjenja stupila na izbore. Ali ono što se u Zagrebu obreklo, u Zadru se oporeklo. Narodna stranka nije ništa poduzela, iz Zadra nije niko pošao u Zagreb i sve ostade prazna sanjarija. Od onda do danas progjoše četiri godine, bez da je stranka išta učinila, dapače protivno, onoliko koliko je mogla i umjela. A zašto to? Zar se je teško domisliti?

I još nešto. U početku „Srbi“ bijahu za sjedinjenje. Kad ga, po tugjem naputku, odbaciše, istupiše iz narodne stranke. Danas mi nemamo gorih protivnika hrvatsku nego što su ti Srbi. Narodna stranka to vrlo dobro zna, i sama je osjetila. pa ipak njezini prvaci svim silama nastoje da se sklopi savez sa srpskom strankom protiv Hrvatim

koji njihov oportunizam ne odobravaju. Mi smo to prvi temeljito donijeli, a organ stranke mješto, da nas pobije, zakukurijekao je nekakav suludasti odgovor pjesme u prozi. Mišljasmu da su pobnavili.

Zna se da odličnjaci stranke u Južnoj Dalmaciji, radi mjesnih okolnosti, ne mogahu pristati na predloge spljetskih prvaka o združenju sa Srbima. A sada lete amo pisma iz Spljeta, u kojima se mole i zaklinju neka popuste, a to sve radi pravaša. Mogli bismo donijeti imena onijeh koji su ih pisali i onih koji su pisma primili. Mi smo se amo borili i vidjeli teških dana. Branili smo hrvatsko ime i hrvatstvo naše i povraćali narodu pedalj po pedalj otetog zemljišta, čovjeka po čovjeka. I kad se uspjelo, kad se počelo napredovati, sad se to sve ima zaboraviti, pomiješati i učiniti jedan kaos, jednu novu bruku bez ideje i cilja, savez na obranu i navalu... protiv onijem istijem, koji su se najviše zauzeli, da pobijedi Hrvatsko! A što ćeš da učiniš? Dogje ti, pak ne možeš ni da odgovoriš. Ne znaš bi li se ljutio, ili smijao.

Ovo je nezdrava politika, koja na razvoj i napredak hrvatstva otrovno djeluje. Izgubiće se cijelj, nastaje konfuzija, zatomiće se narodna ideja. Ako ovako potraje, narodnjaci u Dalmaciji imaće samo jedan program: mržnju na pravaše i spljetsku željeznicu, sa nebrojenim priložima čatrnja, lokava, zvonika, sudbenih ureda, puteva, mula, premještaja, imenovanja itd. To će sačinjavati jednu narodnu ideju! Sve ostalo staviće se u ormar kao i protuzadarske izjave, neka čeka „zgodan čas.“

Mi znamo, da je ovo oštro, ali je iskreno i istinito. Ne borimo se mi valjda za kakav „položaj.“ Da je mlagjim ljudima do časti i položaja, prometli bi se, kô neki njihovi sudruzi, u narodnjake, pak bi i oni postali ako ništa drugo, a ono barem članovi kakvoga kotarskoga školskoga vijeća. Ostalo došlo bi redom. Mlagji naraštaj svijestan je da ovako ne valja i on je zato protiv narodnjačkoj politici. Da ga u tom ne vodi nikakva lična korist, o tom sa mnogim primjerima svak se uvjerio. A što se „položaja“ i „budućnosti“ tiče, sve se pokorava zakonima naravi pak i ljudi narodne stranke. Oni će danas sutra iščeznuti i ostavit svoje mjesto mlagjem naraštaju. Dočekali, da Bog da, svaki po sto godina, ali taj čas mora doći. A jesu li ikada promislili, što će mu ostaviti na ovaj način? Ono što nagje i preuzme biće prisiljen da promijeni, jer nikakva stečevina, nije udešena u čisto hrvatskom duhu. Sve što imamo (a imamo veoma malo) sve je to šareno.

Vladari na putovanju.

Zadnjih dana vladari i državnici Europe skoro i nijesu drugo radili nego putovali.

Vilim II. bio je u Napulju, Siciliji, Veneciji. Ovdje se sastao sa svojim saveznikom, kraljem talijanskim, komu je u ovaj čas dobro došao. Iz Venecije ode u Beč, gdje je s velikim počastima pregledao proljetnu smotru austrijske vojske, koju mu je predvodio glavom Frano Josip I. Nakon dva dana boravka vrati se u Berlin i sad bi se spravljao put Engleske. Nego londonski listovi javiše, da onamo ne dolazi pokrovitelj kao u Italiju, već pokajnik, koji će okajati glasovitu transvaalsku brzojavku i to ga je malo zbunilo.

Ovu mladici car mnogo putuje, govori i radi. Sad je na mostu parobroda, kojim ravna kao kapetan u admiralskoj odori; do malo drži vojnicima govor, koji je istodobno i jedan opširni odlomak pruske historije; pak se obori na socijaliste, iza kako je bio u kakvoj pučkoj kuhinji, da okuša jelo! I u sve se razumije. Vodi manovre, sastavlja pjesme, komponira, a u veče čita. Od 5 jufrom do 10 večeri njegov duh nema živa mira. Iz početka mislilo se, da će tu biti pogreška kao maloga boba, al Vilim II. sve ostavi u čudu, jer u najživljem času, on uvijek sačuva u svojoj nutarnosti veliku mirnoću i pronicavosti, uza svu žestoku narav nije se još nikada prenaglio, kako su se neprijatelji Njemačke nadali. Zavedeni našijem i drugim novinstvom, mi bijasmo naučeni gledati u njemu jednoga velikoga prpošu i ništa više. A kad tamo, sve drugo, pa koliko on u duši gori od želje da se iskaže jednim velikim, makar i ratnim djelom, koje će mu zabilježiti neumrlu slavu, toliko je opet oprezan i zna se svladati. U politici nije vladar, već diplomata. Njegova čud oda je auktoritet, sjaj, slavu, gospostvo, pa ipak koliko se on znade ulagivati, eda bi kako zadobio prijateljstvo Rusije, premda ne ljubi Slavenstvo. Stari Jules Simon koji je imao prilike da s njim dosta intimno druguje, stavlja ga između prvijeh ljudi sadašnjosti.

* * *

Mladi srpski kralj bio je u Grčkoj, gdje su ga dosta lijepo dočekali. Ima tamo kao i u Srbiji dosta ljudi koji snuju o velikom savezu balkanskih država. Inače u narodu je stara mržnja na Srbe, i obratno, radi Macedonije. To je bugarsko-grčko srpska Bosna. Bilo se za olimpijskih igara nešto utišalo, ali puki slučaj htio je da je baš na Uskrs u jednoj macedonskoj crkvi, došlo do velikog pokolja između Srba i Bugara. Ipak kralj Srbije ne može se tužiti na boravak u klasičnoj Ateni.

Aleksandar I. još je premlad, a da bi se o njemu moglo temeljito suditi. U koliko je do sad imao prilike da se iskaže, reklo bi se da se nije umetnuo u oca. Pokazao se dosta ozbiljniji i zreliji, dapače kad je trebalo dao mu je energičnih savjeta i ako neće imati Milanova talenta. U domaćim poslima postupa dosta samostalno držeć se koliko više može nad strankama. Na njega ako iko ima upliva, ima ga u prvom redu mati, žena rijetkih vrлина i kreposti. Mnogo toga on je uradio po njezinu savjetu. Nego zaludu kad ima posla sa onakovim odnošajima. — Dok je on boravio u Grčkoj, išao je ministar financija u Pariz da traži novaca. Putem mu ukradoše sve dokumente i valjalo je poslati nove. Tamo su sklopili dosta povoljan zajam, od 70 milijuna. Ali koja hvajda, kad će to sve osušiti zaostali troškovi. Treba platiti vojsku, časnike, činovnike, koji odavna puhaju u šake. Treba uz to napraviti neke neophodno potrebite uredbe. A kad se sve to smiri, onda opet nema novaca, što ih treba za nove troškove, novi dug i kamate starih dugova, koje se slabo plaćaju. Tad valja opet tražiti novaca. Aleksandar I. pokušao je da stane na put izrogjenoj vladavini, koja je davila Srbiju, obustavom ustava, ali nije ni to mnogo pomoglo. Srbija ima svega, samo nema... ljudi. Ali ona se tješi, da se ova oskudica ne opaža samo kod nje.

* * *

Putuje i bugarski Ferdinand Koburg. Bio je u Carigradu, da se pokloni sultanu, koji ga je napokon primio. Nazad tri godine morao se je na pō puta kući vratiti. Sultan ga je odlikovao redovima i počastima i imenovao ga feldmaršalom turske vojske. Otale pogje u Petrograd, gdje su ga takogjer sjajno pričekali. Ali prije njegova dolaska dogodio se mali slučaj, o komu se dosta govorilo.

I Slavensko Dobrotvorno Društvo vijećalo je hoće li pričekati kneza. Presjednik društva general Ignjatijev bio je proti tome, pošto knez Ferdinand neka se poklonio Rusiji, ostao je još uvijek uzurpatorom Bugarske. Tim je Ignjatijev najodlučnije osudio politiku kneza Lobanova. Govorilo se da presjednik nije osamljen, nego da će biti velikih demonstracija proti knezu. Ali viša volja nije bila toga mnijenja. Grof Ignjatijev morao je ostupiti, a Slavenstvo Dobrotvorno Obćestvo pokloniti se Koburgu pod vodstvom generala Černjajeva

va i Komarova, urednika „Svieta.“ Černjajev mti je još pružio po običaju kruha i soli i svetu sliku za princa Borisa.

Tada za nastale obične ceremonije ovakovih vizita: poklonstva, pohodi, prestavnistva, ručki, večere i zabave koje još traju, a svršice se, kao uvijek, silnim odlikovanjima i redovima s jedne i s druge strane. To je izvanjska strana. Suština su govori kneza Ferdinanda, koji je „sretan što se može kao slavenski knez predstaviti ruskome caru, svom uzvišenom zaštitniku“, a isto tako sretan, kad ga u Petrogradnu stanujuću Bugari pozdraviše „što može u srcu Rusije, osloboditeljice Bugarske, čuti bugarske riječi“, naglasivši „duboku ljubav i zahvalnost Bugara prema Rusiji.“

Usprkos tomu Koburgova pojava ne inspirira nikomu simpatije. On je pokazao da je pripravan sve poduzeti, samo da ostane vladarom njemu tugjega naroda. Promijenivši sve što je politika, sad se, on Nijemac, predstavlja slavenskim knezom, a sina je odagnao iz vjere, koju on ipak neće da ostavi. Odnosaji Bugarske kolikogod su se poboljšali ovim putovanjem, nijesu još uvijek dobri. Sada je nastao opasan sukob između crkava. Carigradska patrijaršija htjela bi opet pod svoju vlast skućiti Bugare, a to bi im s političkog gledišta bilo pogibljivo. Ali s druge strane i Rusija nastoji kako bi se sofijski ezarhat priključio svetome Sinodu. Ima Bugara toliko rusofilskih, da to zagovaraju. Kad bi se ovo dogodilo, bugarska nezavisnost bila bi prazna riječ. Poglavica ruske crkve i vjere, car ruski, postao bi ne samo prijatelj i dobar zaštitnik nego uprav apsolutni gospodar bugarskog naroda, koji bi izgubio svu svoju slobodnu volju. Mislimo da do toga ne smije da dovedu slavenska uzajamnost, ali nema sumnje, da će se ob ovom prijedmetu u Petrogradu sada ozbiljno razgovarati. Knez Ferdinand pristaje na sve, što mu budu predlagali. Njemu je sada samo stalo do toga, da učvrsti svoju dinastiju na bugarskom prijestolju, a to ne može učiniti bez milosti Rusije.

„Jedinstvo“ i Sundečić.

Spljetske „Jedinstvo“ u 28 broju, među domaćim vijestima, denijelo je *entrefilet*: „radi istine“, važan sadržaja svoga radi. Naumice se nijesmo htjeli na nj obazrijeti. Puštali smo, neka se oglašaju kojih se osobito ticalo. Mislimo, da se sad neće zamjeriti, ako i mi koju, po novinarskoj dužnosti, rećemo.

„Jedinstvo“ je spomenutim *entrefiletom* ponovno uzelo u obranu poznatog miritelja — slogara, svoje vrsti, gosp. popa Jova Sundečića, *slavnog*, kako ga ono zove. Ova je tobožnja obrana navlaš učinjena, pošto je nije trebalo. Tim manje od spljetskog, hrvatskog lista.

Prelazimo posmiijehom, preko onoga, što „Jedinstvo“, kaže, da Jovo Sundečić „ima prijatelja (opetujemo: prijatelja!) od Ruskog cara do Crnogorskog knjaza, od Lava XIII (se è poco!) do Strosmajera“, jer smo uvjereni, da će se bit smijao, ako ne i uvrijedio sam Sundečić. Ovo je jedna prosta Stražičićeva *butada*! Ali ne možemo proći ovako preko onoga, što slijedi, gdje po svaki način hoće, da opravdava i brani popa Jova. Da budemo kraći rekapitulacemo pisanje spljetskog lista na troje. „Jedinstvo“ dakle kaže: 1) Ako je g. Sundečić izpjevao poznatu pjesmu proti pok. Starčeviću, ne može se reći, da je pjevao proti cijelom hrvatskom narodu. 2) Ako je izpjevao pjesmu, izpjevao je „u času ogorčenja“, kad je pročitao one uvrijede proti svom plemenu. 3) Sundečić osugjuje talijanaško-srpski savez. —

Odgovaramo na 1): Sundečić je poznatim svojim „Uzdarijem“, (koje je „u jezgri lijepa zbirka grdnja i psovanja“, kako se sgodno onda izrazio zagrebački „Vienac“, kojemu je Sundečić do tad bio stari prijatelj i suradnik), pošto je do mile volje nebratski, nekršćanski i nečovječni izgrdio pok. Starčevića, nazvavši ga uvrijedljivim izrazima iz srpskog galatea; izružio je i uvrijedio cijeli hrvatski narod. Da nam se ne reče, da mi izmišljamo, prenosimo *doslovce* slijedeći ulomak iz „Uzdarija.“

„Preslaba je uzdanica
„Staro pravo — kada
Jaka ruka s njime drma,
S njim po čelu vlada!“

„Tek za ono — u šakama
Našijema što je,
Sm' jemo danas ustvrditi;
„Ovo mi je moje!...“,
A id' smišljat bajne kraljevine
Bez u ruci moći ičesove,
— Majčin sine, alal ti sjedine —
So se pravim „umobolom“, zove!“ —

Jasno je kao sunce, da se ovdje izvrgava ruglu hrvatsko državno pravo, koje je prva i glavna tačka programa, ne samo pok. Starčevića, nego li i svih svjesnijeh Hrvata. Staro povješno hrvatsko kraljestvo pop Jovo nazivlje „*bajnom*“ kraljevinom, a nastojanje rodoljuba, da se oživotvori opet, pjesniku sloge izgleda kō težnja „*umobolnika*“! Ne vrijegja li se dakle ovim cijeli narod? — Barem ovako mi shvatismo i shvaćamo, kao što shvatiše i sve hrvatske novine, netom je ono ugledalo svijetla u službenom organu crnogorske vlade — koji do danas nije ono požalio, što nuzgredno spominjemo. Poznato je, kako je Sundečić bio u neku moralno prisiljen od javne štampe, da se izpriča. I izpričao se lijepo, na svaki čudo, u pokojnom čači „Jedinstva“ spljetskom „Narodu“, od god. 1892. Dobro se sijećamo, kako je u jednom broju „Naroda“ ovako slogar-pjesnik poručio Hrvatima: „... Hrvati, — osobito pri današnjem prilikama, — neka odustanu od svojih *neizvedivijeh* (ovdje se ne vrijegja cijeli narod!) zahtijevanja, koja su *škopćana* s mišlju *državnoga* prava onako, kao što mu se danas smisao tumači i pronosi. — Ideja o „državnom pravu“ u toj formi, nije drugo do *rdjav prijesad iz Mađarske unešen* (a možda i lukavo proturen) u Hrvatsku“. Ovako slogar Sundečić javno kaže mnijenje o hrvatskom državnom pravu, pak da ne vrijegja ovim hrvatski narod? —

Na 2) odgovaramo: *Nije istina*, da je Sundečić izpjevao onu pjesmu „u času ogorčenja“. Sam je Sundečić u opaski *izjavio*, da mu je pjesmu „iz njedara *izazvala* sama *najiskrenija ljubav prema časti i ponosu narodnom*“. — Kasnije pak *njeko* mjeseci, odgovarajuć na nepristranu kritiku urednika zagr. „Vienca“, Sundečić je u istom „Narodu“ pečatao, da je njegova pjesma „*puna pucata žarkoga patrijotizma i bratoljublja*“. Da se u njoj sadrži „čist i jasan naš *narodno-politički* program“ i da se u njoj *ogleda* „svako do jakošnje“ njegovo (Sundečićovo) „*načelo*“, „u koliko se tiče naše *uzajamnosti, bratoljublja i snžna zajedničkoga rada*“. Što ovim slavni Sundečić kaže? — Moguće, da ovo nije poznato sadašnjem uredniku „Jedinstva“. Ali prije nego je tiskao o Sundečiću onakove *butade*, imao se s kime posavjetovati, ili barem prelistati godišnjake „Naroda“.

Nr 3) odgovaramo: „*Ne vjerujemo*“, (dok Sundečić ne izjavi) da on osugjuje talijanaško-srpski savez, kako kaže neovlašteno „Jedinstvo“. Poznato, mislimo, bolje Sundečića, nego li g. Antonije Stražičić. Sundečić živi u Kotoru, a kotorski su nam odnošaji dobro poznati. Znamo Sundečićovo djelovanje u Kotoru — sadašnje — Nepristrani smo. Čast i priznanje Sundečićevoj prošlosti. Ali... ali otkad je ono mjeseca novembra 1889 upravo poznato javno pismo upravi „Slavj. Doma“, te tim probudio u Kotoru nov razdor i novu mržnju, do dana današnjega drugojače o njemu mislimo. Izbori općine Kotorske od god. 1892 ko i drugi politički, dobro su nam u pameti. Istina je Sundečić ne glasuje, *jer nema pravo glasa*. Nu kako se ponaša pri izborima raznim u Kotoru, gdje opstoji talijanaško srpski savez — to mi dobro znamo. Ako ne zna „Jedinstvo“ nek se izvijesti po svojim kotorskim dopisnicima. Sigurno će tad inače pisati.

U toliko bi unaprijed pametnije uradilo „Jedinstvo“ da više promozga svoje vijesti, koje ne mogu bit na uhar hrvatstvu — osobito u Kotoru i u Boki.

Razumijemo se. Nek nam se ne zamjeri. Što napisasmo — napisasmo jedino iz otačbeničke dužnosti.

Dubrovnik, 23 Aprila.

Urednik „Jedinstva“ ima nekijeh starijeh računa sa ured. „Srpskoga Glasa“. Oni su to ovijeh dana pokušali malo rascistiti, pak je između ostalih i to rećeno, da bi Srbi u Dalmaciji svi bili za slogu sa narodnjacima, da nema Save Bjelano-

vića, koji je proti slozi rad toga što se on iz razdora crpa koristi, inače ne bi mogao otkuda da žive.

Ova tvrdnja, koja bi u nekom pogledu mogla biti i valjana, upekla je, kako je naravno, Savu Bjelanovića. On se svojim čitateljima opširno izjadio, kako od svojeg „patrijotičnog“ rada i „obrane“ srpstva on ne samo nema nikakve koristi, nego još štete, jerbo da se nije primio „Srpskog Glasa“ on bi mogao biti.... Sad nam Sava prinovijeda šta bi on sve mogao biti, a izmegju raznijeh karijera, što mu se nasmijsahu u mlagjahnome vijeku, najčešća je bila policajska. Tu bi on bio zanago dobro uspio, o čemu smo i mi duboko osvjedočeni. Tako od galunaša i milijonera *in spe*, Sava postane srpski novinar, koji moljaka oko kalugjera da mu potpore šalju i kupi krune po čiloz Srbadiji — ne za se nego za domovinu. Pa i tada, da je htio, mogao je postati prisjednikom Zemaljskoga Odbora, ali je volio ostati na svome ponosnom glasilu. Neće biti baš to tako i urednik „Jedinstva“ možda ima pravo kad veli, da je Sava zbilja htio, ali nije mogao, jer ga ne htjede „Srbi“ iz Dubrovnika, a ovaj bogme može znati kako su onda te stvari tekle.

Ele, Savi nije bilo dosta što se je sam pohvalio nego je htio da ga i drugi pohvale. Pisalo se i počeo dolaziti priznanice u kom se prosvjeduje proti pisaniji „Jedinstva“ i nazivlje Savu Bjelanovića dičnim „prvakom“ i „vogjom našim“ t. j. dalmatinskih Srba. Prva je došla od zastupnika na saboru i ironija sudbine klete htjede, da se na njoj nagje u prvijem potpis staroga Pava Kamenarovića, koji javlja svemu svijetu da ga vodi ex-kalugjer Sava! Dobro apetit gospodaru Pavo! I tako „Jedinstvo“ mješte oborit Bjelanovića, ono ga je još više podiglo, a za bolje, da poraz bude potpun, na pō puta po starijoj pohvaljenoj naredbi podvilo rep i umuklo puštajuć Savu neka se po novim lovorikama šepiri kako kokotić na buništu. Novoga „vogju“ toliko oduševise ove izjave, da se sad raskukurijekao u svome listu o svemu i svačemu. Naš i strani politički svijet sa trepetom čeka, šta će da piše „Srpski Glas“ o svjetskim i narodnim pitanjima, a veliki svjetski listovi poslaše u Zadar svoje izjavitelje, koji će brzojavno dojavljivati u Pariz i London tekst glasovitih Savinih *Pabiraka*. Zar to nije slava?

Mi ne marimo ispitivati ima li u Srba kogod, kome ta slava ne da mirno spavati. Sudeći po izjavi tobožnje srpske stranke u Dubrovniku, koja se pridružuje ostalim, regbi da ima. Ova nije onako topla, a priznaje Savi da je na čelu samo „Srba Dalmatinaca“. Pod ovijem se pokrajinski razumjeva i Dubrovnik.... u Hrvatskoj i Srbiji. Ali Dubrovčanin bio Srbin ili Hrvat ne imenuje se Dalmatincem, a tako isto i Bokelj. Naši Srbi ne mogu podnijeti da im je vogjom.... Bjelanović, a što se tiče Toni Pugliesi on je potpisao kao zastupnik, a kao takav i on je zastupnik dalmatinski, ne dubrovački.

Ali to su njihovi posli. Značajno je samo da su u ovijem izjavama Srbi, onako po svoju, izgrdili i „Jedinstvo“ i urednika mu i stranku koja ga drži, a da njezin organ ne smije ni pisnuti. Proti Srbima zabranjeno je polemisati. Ali kad se je ticalo pravaša, onda je „Jedinstvo“ u posebnim prilozima zalazilo u njihove privatne stanove i svijećom u ruci gledalo što oni tamo rade po noći i po danu.

Domaće vijesti.

Odnosaji u Banovini. — Zastupnik Srbin na hrvatskom saboru poznati Stevo Popović napravio je tužbu proti zaslužnom „Hrvatskom Braniku“, jer da mu je ovaj rekao, da je primio mito od općinskog upravitelja Alimpića u Lipovcu, neka isposluje za nj, da ostane na ovome mjestu. I Alimpić je Srbin. „Hrvatski Branik“ odgovara Popoviću, da ne povlači ništa od onoga što mu je rekao, da mu je dapače milo što će stvar doći do suda, gdje će moći svoje tvrdnje dokazima potkrijepiti. Ovaj Alimpić učinio je svakojakih neurednosti u općinskoj upravi, pak se je lijepi Steva na njegovu... molbu zauzeo, da mu u Zagrebu pomogne, a on je pri tom mastio bradu. Ovak „H. B.“ Mnogo li smiju Srbi u Hrvatskoj.

Borba u Zadru. — Dok narodnjaci spočituju pravašim što ne viđu proti upravi općine

zadarske, a sami o njoj ništa ne pišu, dotle pravaši neumorno rade oko osviješćenja onoga hrvatskoga naroda. Na 23 ov. mj. otvorila se u Arbanasim kod Zadra hrvatska čitaonica. Ovo je treća hrv. čitaonica u okolini zadarskoj. *Zarattini* da puknu od jada na ovaj bujni napredak hrvatske svijesti, a mi čestitamo našoj braći na lijepim uspjesima i požrtvovnosti. Naš je narod čestit i plemenit, treba ga samo uputiti i poučiti, pak će te onda vidjeti što vrijedi.

Naša mornarica. — Pišu nam iz Cardiffa u Engleskoj na 16 aprila: Ovdje je bio naš vrli otačbenik, kapetan Miho Bjelić iz Kučišta, kupio je veliki parobrod od 3000 tonelata i otputovao je na 15 ov. mj. krcat ugljena za Polu. Društvo ovog parobroda jesu gg. Mimbelli iz Trsta (takogjer Pelješčanin), barun Ralli iz Trsta, kap. Stijepo Bjelovučić iz Janjine i kap. Miho Bijelić. Parobrod je lijep i veoma prostran, ide brzinom jedanaest milja na uru. — Sutra se nadamo drugome parobrodu koga su kupili kapetani gg. Drobac iz Dubrovnika i Račić iz Cavtata za privatno društvo. I ovaj nosi 3000 tonelata i krcat će ugljen za Trst. — Onomadne bila je regata, na kojoj se istaknuo vaš Dubrovčanin g. Gjivović. Dohio je za nagradu srebrni pehar vrijedan 250 franaka.

Pir. — Čestiti stonjski Hrvat gosp. Ivan Medi vjenčao sa gospogjicom Gizelom Jerić. Čestitamo.

Pišu nam iz Boke: — Kad je zadnji put bio ovdje namjesnik gosp. David najprvo je pohađio grč. ist. vladiku, pak zatim, iza kako je obavio mnoge druge vizite, došao je u večer u katoličkog biskupa, kojeg tada nije našao kod kuće. Dosad je uvijek bio običaj kao svukud tako i ovdje, da se službeno pohodi najprije katolički biskup, te radi toga ova novost gosp. Davida amo se kod nas živo komentira. — Na poglavarstvo stignno je komesar iz Zadra, da riješava prikazane utoke. Kako čujemo proći će dosta vremena dok se taj posao obavi.

Gradska Kronika.

N. V. Kraljevna Stefanija. — Iza kako je razgledala okolicu, grad, bila na Lokrumu, šetala se po Placi itd. Njez. Visost otputovala je u ponedjeljnik put Italije. — Po gradu se govori da je kupila za sebe zapušteni samostan sv. Jakoba na Pločam. Ona je istina bila tamo, ali što mi znamo do sad niti ga je kupila, niti je želju izrazila.

Lične vijesti. — U utornik po podne prispio je s Yachtom „Fantasia“ feldzeugmeister barun Beck chef generalnoga štopa i za vladarem prva vojnička ličnost u monarkiji. U srijedu u jutro otišao je u Trebinje otkle se vratio u večer. U četvrtak otputuje za Dalmaciju.

Dr. Vlaho Šarić † — Stari liječnik dr. Vlaho Šarić umro je u nedjelju večer iza kratke bolesti u 78oj godini života. Gospar Vlaho bio je veoma dobar čovjek od svakoga ljubljen, a kao liječnik tako popularan, da će bit malo našijeh obitelji u gradu, u koje on nije zašao da pruži pomoć. Zvahu ga osobito za djecu. U utornik bio mu je veliki i sjajni sprovod uz veliko saučestvovanje gragjanstva. Na grobu je govorio liječnik g. dr. Frano Trošić ističući vrline i požrtvovnost pokojnika. Laka mu zemljica!

Premještaj. — Kako čujemo ministar Italije na crnogorskom dvoru grof Sanminiattelli ostavlja svoje mjesto, na koje dolazi opet markiz Bianchi de Lavagna di Castelbianco, koji je i prije bio u Dubrovniku.

Općinski blagajnik. — Ima preko tri mjeseca da je zatvoren natječaj općinskog blagajnika, a još nije stvar donesena na vijeće. Ovo ničim ne opravdano zakašnjenje ne može se trpjet, pak bi bilo vrijeme da općina vrši svoju dužnost.

Spljetsko „Jedinstvo“ mnogo bi bolje učinilo da se ostavi našijeh dubrovačkih stvari, kad o njima ne zna pisati i našijeh odličnijeh Hrvata bilo pravaškog ili narodnjačkog mišljenja, kad ih ne zna braniti. Čovjeku komu se radi karaktera, poštenja i ugleda klanja vas Dubrovnik ne treba onake *fakinske* obrane, kakvu mu šalje

zadnje „Jedinstvo“ i koja bi bolje stala u ustima lera s Porporele, nego u stupcima organa jedne stranke. Takav je utisak učinilo svakome, ko je pročitao člančić: „*Dubrovnik*“ se nasukao u br. 32 spljetskoga lista. S toga dakle, ako drugčije ne zna, neka se ostavi, jer su i prije neke vijesti „Jedinstva“ iz Dubrovnika, po svoj prilici skovane u Spljetu, naišle na opće ogorčenje svih Hrvata. A mi ćemo i bez „Jedinstva“ kao i do sad, kad god bude potreba odsrpskih napadaja braniti dubrovačke Hrvate onako kako treba i kako se pristoji.

Pohvalno. — Prigodom smrti gosp. Dr. Vlaho Vit. Šarić-a bi podijeljeno mjesnom dječijem zakloništu Udovica, Sin i Kćeri kruna 100. Obitelj Bibiza kruna 20. Dr. Vlaho Matijević kruna 20. Laura Ud. Paladino i Lisa Ud. Bogdanović kruna 10. Đuro Prof. Dražević Jelić kruna 10. Josip Paladino kruna 10. Niko Miloslavić kruna 10.

Diskoras na Poljani.

Vlaho. — E Ivo! Ono ti je uprav što je užanca rijet stagione morta!
Ivo. — Ništa novo! Uprav da pogješ na Pontu i da se baciš u more!
Vlaho. — Nemoj na Pontu, smrdi. Ako ti je dodijalo živjet hajde na Porporelu, oli na Pričipiciju, onamo je čistije.
Ivo. — Così per dire. Niente, niente, proprio niente. C'è una cosa. Da nam nije bilo popa Jova a kojijem se osomadne Crljena malo naburlala, ne bi se znalo o čemu će se govoriti.
Vlaho. — Kako ne! A promisliti da je po svemu svijetu guera! Što je od Italije?
Ivo. — Ne znam. Baš sam malo prije hodeći na Poljanu provirio u butigu gospara Pava za čut koju notaciju, pak mi mali govori da je izišo.
Vlaho. — Čulo se da su dobili, pa opet, da nije istina. Giuochi di borsa! U toliko jesi li vidio koji su pohjegli za ne bit uzeti. Govoru da ih ima i u nas u gradu više od dvadeset.
Ivo. — Biće, biće, što ćeš, jednada čeljad? Pak nam nema ni gospara Frana. Kako je?
Vlaho. — Pito sam neki dan Brnju: „Bolji je, bolji!“ Liječnici po vas dan amo, ne bi rada da mu se još koji vrag dogodi. De resto koja žalost! Gospar guvernatu, kad je bio ovdje za pričekat imperatura od Gjermanije, pošto mu je in persona učinio vizitu zajedno s gosparom Nikom Gospar Frano protestavo je da on toliko nije mirito, i nije se mogeo umiriti, dokle ga nijesu persvadali, da su njegovi meriti još viši, ali neka prosti, jer u onoj čirkostanci nije se moglo učinit kako bi se čelo.
Ivo. — Ja mu molim Boga za zdravlje. Zaludu, ako nam njega ne stane, valjaće per forza da ne stane i nas. On barem konserve u gradu la nota lepida.
Vlaho. — Koju puk dosta puta skupo plati. Nije moj Ivo on lepid nego je.... ma ostavimo ga duše ti dokle se sasvijem ne rimeti, jerbo bi mu moglo nautit. Ti znaš da on u svom životu nije drugo učinio ni lego nego naše diskorse, koji mu kadgod nčinu sensa. Pasajmo na drugo. Čuo sam da je Niko Bošković ovijeh dana činio testamenat i da je u testamentu zavijeh 20.000 florina komunitati od crkve, s kojim dinarom ona ima sostenjat „Dubrovnik“ za da može bolje kombatit Hrvate.
Ivo. — Nemoj jadan!
Vlaho. — Čeljade što mi je reklo ima bit dobro informano, pa sam se i ja poslje acertio. Taki su ti Srbi, a naši.... njejmjo govorit. Ima Hrvata što broju stotine tisuća, a za njih se i ne zna.
Ivo. — Pak će onda doć govorit da Dubrovčani sostenjaju srpsku štampariju. Evo vidiš!
Vlaho. — Svi ovi divitacije i na silu pravi Dubrovčani, a ti ćeš bit forest. Tako je došla moda. Bošković i pop Jovo su čitadini, a mi smo *partit furestijeh*. Pa reci da oni *Orlando* nije perfid!
Ivo. — Ono nije perfidija nego nemoć. Valja konsiderat. A što si spomenuo gospara Nika i popa Jova, jesu li se pomirili?
Vlaho. — Ajbo! Što nije učinio Bošković, da bi ga se kakogod moglo poslat ča! Ma zaludu, jerbo u temu ima i on svoj partit, a opet vladiku govori da bi to bila jedna sodistacijon Hrvatima, koji ga ne mogu ni čut ni vigjet. I tako paroh stoji na roge gospara Nika.
Ivo. — Da mi je znat što mu je učinio.
Vlaho. — Ja ne znam, to imadu bit stare stvari. S moje strane ja, koliko želim zdravlje gosparu Franu, toliko mi bi bilo žo, da bi popa Jova trazlokali. Onaki se njima hoće aveštenik....
Ivo. — Idem, imam posla. Izkundurovali smo! Kad se nema o čem govorit dolazu ti na pamet čakule.
Vlaho. — Adio, idem i ja. Ako što bude, javi mi se.
Ivo. — Hoću, ne misli.

Književnost.

I promessi sposi. — Prof. Antun Sasso na spljetskoj realci izdati će Glasovito Manzonijevo remek djelo u hrvatskom prijevodu. Opsevat će oko 600 stranica a cijena mu je s poštom 1 flor. i 10 novč.

Hartlebenova knjižara u Beču izdala je „Illustrirter Führer durch Dalmatien längs der Küste von Albanien bis Korfu und nach den Jonischen Inseln“ treće izdanje. Djelo je ukrašeno sa mnogo slika. Zapada 1 flor. 50 novčica.

Prigodom smrti Gosp. Vlaho D. ra vit. Šarića bi udijeljeno na uhar siromaha od časnih obitelji: Mirošević kr. 10; Kalisto Katić kr. 10; Frano Dabrović kr. 20; Mamo pl. Gradi kr. 10; Frano Romano kr. 10; Mato pl. Maigna flor. 10; Božo Pilato flor. 10; prof. Posedel kr. 8; Baldo Givović kr. 10; od gospogje Nike ud. Deanović kr. 10; od gosp. Vlaho vit. DeGiulii kr. 10; od časne Uprave Sjemeništa u Dubrovniku kr. 10.

Povjerenstvo Javne Dobrotvornosti.

VINOGRADARI!!

Primiće se vrijeme za štrapanje loze, da je i ove godine peronospora ne opustoši. Prva stvar u tom poslu jest izabrati dobru i solidnu štrcaljku, koja sitno i široko štrapa, mnogo traje, a uz to da ne bude ni skupa. To je vrlo teško naći. Ali ko uzme štrcaljku što se zove

„Austria“

taj se zacijelo neće pokajati ni kazati, da je novac utaman bacio.

Gujte pa sudite!

što o toj glasovitoj štrcaljki kažu oblasti i uvažena poljodjelska društva:

Poljodjelsko društvo u Kriehbergu kod Wagrama: — Od svih štrcaljki, što ih primismo od c. k. poljodjelskog društva u Beču, najbolje su od svih štrcaljki „Austria“

Polj. druš. Langelois i okoline: — Za uporabu poslano 4 štrcaljke „Austria“ izvršno su uspjele, jer rade bez prestanka s velikom lakoćom. Otvor rasipača mogao bi dapače bit još finiji, jer radi i bez toga sa velikim pritiskom. „Austria“ pripada najboljim štrcaljkama za peronosporu.

Društvo u Lengenfeldu: — Presjedništvo društva javlja, na pitanja o uporabi ovih od c. k. poljodjelskog društva dobivenih štrcaljki, i koje su općem sudu potpuno odgovorile svim zahtjevima.

Polj. Društvo u Wartbergu: — Polj. društvo posjeduje ližim štrcaljku „Austria“, što mu je za po cijene poslano c. k. polj. društvu: još i jedan sistem Schmid. Štrcaljke „Austria“ nose neosporno prvenstvo, jerbo su malo snage da je gotovo dvostruko od Schmidtove (Klosterneuburska); a k tomu još ugodnije je raditi.

Općina u Schitein: — Štrcaljka je vrlo jednostavna, lako radi, vrlo je naručna, pak se puno preporuča.

Polj. društvo u Gornjem Stockstallu: — Ono 5 štrcaljki što je ovdje prispjelo preteklo je u radnji i trajnosti sve štrcaljke koje su se dosad nalazile, a osobito se „Austria“ najbolje preporučuju.

Općina Rechberg kod Kremsa: — Javlja se službeno, da su od Centralnog odbora primljene štrcaljke za peronosporu najbolje odgovorile. Učinjeni su pokušaji sa drugim ovakim štrcaljkama i to sa Schmidt-ovim, sa Klosterneuburskim, sa Allweilerovim i nijedna od ovih štrcaljki nije dorasla u nikakvom pogledu štrcaljki „Austria“, što smo od odbora primili, samo treba paziti kod ove štrcaljke da se kaučuk nalazi u dobrom stanju.

Općina Heindorf: — Štrcaljke „Austria“ prednjače ispred svih dosad poznatih sistema.

Na stotine imade ovakvih svjedočaba u Fabriki FRANA NECHWILE u BEČU, koji imade patent na ovaj sistem c. k. poljodjelskog društva. Jamči se za više godina!

Ima ih na prodaju i u Dubrovniku.

Najbolje se lašti (utijava) rubenina kod
JOZA CISAJ u DUBROVNIKU
Ulica sv. Josipa br. 519.
Preuzimlje takogjer i prano rublje na utijavanje sa novom izvršnom mašinom. 1-3

Belgijskih kunica (kunjelja)

Najbolja rasa na svijetu, par može važiti do 30 funata. Prodajem od 3-4 mjeseca za 3 fior.; oplogene ženske i preko 10 mjeseca stare kunice po 6 fior. — inclusive otprem. Da će doći zdravi jamčim. Max Pauly u Köflachu (Stajerska). 9-12

Za mjesec Maj, preporučaju se slijedeća bogoljubna djela:

SVIBANJ

(mjesec maj)

posvećen Bl. Djevici Mariji

ili razmišljanja o poglavitim izvršnostima Marijina života, s molitvama i izgledima preko mjeseca svibnja, čemu se nadodaju misne molitve, priprava na ispovijest i sv. pričestjenje i neke druge pobožne zabave, a zatim kita pjesmica (80) na čast Bl. Djevice Marije. Uredio: Stj. Skurla, u-16, str. XVI-412, s poštom nč. 85.

GOSPA OD LURDA

Povijest i molitve. Treće izdanje, u kome su priložena druga bogoljubna djela za svaki dan, za sv. misu, pričestjenje i za šest nedjelja sv. Luigja, uz druge bogoljubnosti, 1887, u-16, str. 270, s poštom nč. 65.

Knjižara D. Pretnera u Dubrovniku.

VEZIVA ZA RUBENINE

(rekama za bjankarije) ta- kogjer i veziva u bojam i u zlatu izvršuje se uz veoma jeftinu cijenu.

Primaju se djevojčice koje žele naučiti vezivo, a u isto doba i njemački govor, uz veoma povoljne uvjete.

S poštovanjem L. Draftzker
U Dubrovniku: (Ulica Beteina br. 429.)

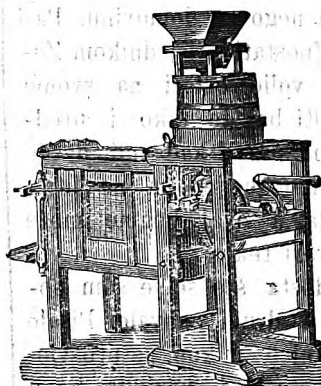
2-3

Nuzgredna zaslužba od 150-200 fl. mjes. za osobe svih zvanja, koje bi se htjele zabaviti prodajom raz. dop. srećaka. Ponude na Mjenjačnicu Adler & Com. Budapešt. 7-25
Utemeljena g. 1874.

Fabrika satova J. Karecker u Linču

razašlje uz gotovo prave srebrne cil. Remontoir: fior. 5, — Anker sa 2, 3 srebrna pokriva fior. 7, — teške tula satove fior. 12, zlatne ure od fior. 15 unapred. Budilice, viseće satove i lanu jeftinije no igdje. Takogjer najnovijih i najboljih vrsti bicikla. Za potanje obavijesti neka svak traži cijenik. 13-52.

Najbolje i najjeftinije SKLADISTE

zasve poljodjelske Strojewe i sprave — Štrcaljke svake vrsti — Kotlače — Šivaće strojeve — Strojewe za pranje i sušenje — Patent. ručne mline — Tijeskovu — Štrcaljke za peronosporu — Pumpe za vino — Motore na paru ili petrolej.

AUGUST KOLB, Tvornica strojeva

BEČ, II/7 Passetistrasse Br. 29-31.

Traže se solidni zastupnici.

Phönix-Pomada

nagradjena na izložbi za zdravstvo i njegovanje bolesnika u Stuttgartu g. 1890; polječnički svjedočbama i biljadama zahvala priznata kao jedino opstojće djelujuće, neškodljivo sredstvo, da gospoda i gospođe dobiju bujne i pune vlasi i da se zapriječi otpadanje kose; mladići mogu s njom odmah uzgojiti jake brke. Garantirao za uspjeh i za neškodljivost. Lončić 80

novč., poštom ili poduzećem 90. novč.
K. Hoppe, Beč, XIV. Zinkgasse 22.

SVE STROJEVE ZA POLJODIELISTVO I VINOGRADASTVO

Cijene iznova snižene

Preše za grozđe, diferencijalni sustavi.

Ovaj sustav preša ima najveću čistotinu mase od svih drugih, na kojih mu drago bila preša.

Preše za masline, hidrauličke preše, štrcaljke protiv peronospori. Vermorelov sustav.

Ove moje štrcaljke su poznate kao najbolje i najjeftinije: automatične štrcaljke; mastilnice sa spravom za muliti jagode, preše za sijeno, triere itd. tvori u najboljem proizvodu.

I. G. HELLER, Beč

II/2 Paterstrasse 49.

Cjenike i svjedočbe gratis!

Traže se zastupnici! Čuvate se kontrafakcija!

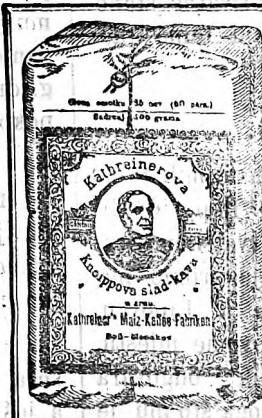
6-10

Šešira, Odijela i Crevalja, Najbolje vrsti uz jeftinu cijenu kupuje se kod

M. Mitrovića

svake vrsti galanterie, mirisa, šivaćih strojeva.

Kathreinerova

Rheinova sladkava

je kao

primjesa k zrnatoj kavi

jedino zdravo

kavino pice.

Svugdje se doliva. — 1/4 Kl. 25 u.

Pozor! Poradi nevrednih

natvorina, neka se pazi na

ispravne omote sa imenom

Kathreiner

Prva C. K. austro-ug. isključ. priv.

Tvornica Boja za Zidove

Karla Kronsteiner, Beč, III., Hauptstr. 120, im eig. Hause.
Odlikovana zlatnom medaljom.

Nabavljač nadvojvod. i knežev dobara, c. k. vojničkih uprava, željeznica, obrtnih, brdskih i talioničkih društava, gradjevnih poduzeća, poluzetnika i zidara, kao takogjer tvorničara i posjednika. Ova boja za zidove koja se u vapnu topi prodaje se u prašini, u 40 raznih vrsti počim od 16 novč. po Kilu, a što se tiče čistoće boje slična je uljenoj boji potpuno.

Uzorci, kao i naputak uporabe šalju se po želji gratis i franko.

FRANCO ŠUPILO upravitelj, izdavač i odgovorni urednik.

Tipografija D. PRETNERA u Dubrovniku

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svake subote. Cijena mu je unaprijed u *Otpremništvu lista*: na godinu flor. 4:50, na 6 mjeseci flor. 2:25; sa *Dubrovnikom* sa donošanjem u kuću, a sa *Austro-Ugarsku*, i *Bosnu Hercegovinu* s poštom: na godinu flor. 5, na 6 mjeseci flor. 2:50; sa inosemstvom flor. 4:50 i postarski troškovi.

Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i sa dosta polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiškaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Mistifikacije.

Odmah u početku narodnog preporoda u Dalmaciji prva narodno-politička ideja koja se pojavi bijaše *sjedinjenje sa Hrvatskom*. Po historičkom i narodnom pravu znalo se da Dalmacija pripada Banovini i tražilo se, da se ona njoj povрати. U tome se osobito istakose Dubrovčani i Bokelji.

Naprma toj zamisli borila se druga stranka, onda bez ikakve ideje narodnosti. Ona nije nikako htjela prisajedinjenje Dalmacije sa Hrvatskom, nego da ostane ovako kako je danas. Samo se po sebi razumije, da Beč nije mogao dobrim okom gledati one koji tražijahu, da on izgubi iz svog posjeda ovaku lijepu pokrajinu, a naprotiv da je bio svijem simpatijama za one, koji su se tome protivili.

Tako se dogodi da je stranka za sjedinjenje pretrpjela svakojakih veksacija, a ona druga uživala sve pogodnosti. Pa to je u neku ruku bilo i shvatljivo.

Ali usprkos tomu elamenat za sjedinjenje osvoji većinu naroda. A osvojio ga je, jer je on sam bio narodan, stojeći strogo na narodnom načelu i boreći se za prava, vlast i jezik kojim govori dalmatinski puk. Protivna strana propala je sasvim, ponajviše zato, što je uz antianeksionističku misao bila prožeta tugjim talijanskim duhom. Tako je moralo da se i dogodi. No da antianeksionistična strana nije bila talijanska, nego isto narodna, pak branila jezik i narodnost, ali ne htjela k Zagrebu, ona možda ne bi bila tako brzo propala.

Svakako o tom više nije razgovora. Fakt je da je ona podlegla i za uvijek izgubila prevlast.

Je li to moglo biti drago onijem na Dunavu? Zacijelo da nije. Oni su vidjeli kako se topi njihov tad još jedini prijatelj, koji se opirao da se Dalmacija ne otečepi od Austrije. I pomagali su mu koliko su mogli. Ali onda su neki naši ljudi drugačije sudili o jakosti naroda. I vidjelo se da je narodna volja jača.

Što sada?

Dušman sjedinjenja uvidio je da mu se u talijanaše nije mnogo uzdati. Pokušalo se zato s druge strane. Htjelo se u zemlji stvoriti uprav onakovu stranku, kakva bi bila morala da je kako gore rekosmo — autoionaška, da se bolje može održati. Stranku koja je isto govorila, da se bori za naš jezik, za našu narodnost i naša prava protiv tugjinstva — ali nije htjela *sjedinjenja sa Hrvatskom*. Tako postane *zemljaštvo*. Na čelu ove stranke postavi se (čitaj: postavljen je) čovjek, koji je do tada bio najveći zagovaratelj sjedinjenja: Šćepan Mitrov, Ljubliša. Bilo je i drugih koje je on zaveo, ali su se poslije pokajali. Zemljaštvo nije uspjelo, jer je većina naroda bila složna i odeljela napastio.

Nije kuda, ovaj se eksperimentat izjalovio. Narodnu stranku nije bilo moguće razdijeliti u dvije političke frakcije: onu koja *htjela* sjedinjenje i u onu koja ga *neće*. Onda se pokušalo na drugi način. Jedan dio aneksionista pripadao je katoličkoj, drugi pravoslavnoj vjeri. Uzela se vjera kao srestvo. Onaj isti čovjek koji je služio srestvom za politički (zemljaški) razdor, primio se da ga izvede u *vjerskom* smislu: Šćepan Mitrov Ljubliša.

I kad mu je narodna stranka za njegovo gadno izdajstvo jednodušno zavikala ovaj glasoviti: *doli nedostojni!* Ljubiša je sakupio u Boki zbor hrišćana i njihovim svećenicima je tu kazao, da je on branio svetu pravoslavnu vjeru. On ih je umio uvjeriti, da je sjedinjenjem njihova vjera u pogibelji i tako ih je malo po malo predobio za svoju stranu. Za malo vremena svi pravoslavni — do juče najveći subornici sjedinjenja — postadoše braći krvni neprijatelji. Uz staru ideju ostane samo narodno krilo katoličke vjere. Onaj *treći* tr'o je od veselja ruke. Uspjelo mu je razdijeliti narodni elemenat u Dalmaciji. Sada ima napokon stranku koja veli da je narodna, a neće sjedinjenja. Sa talijanašim ona bi mogla nešto i ometati. Pa tako se i dogodi. Ljubiša dopane velikih časti i umre kao *javni bilježnik* bez da je igda vidio gimnazije, a kamo li pravičkog fakulteta!

Ovako postane današnje dalmatinsko srpstvo. Ovo je njegova geneza.

Kada oni stanu da se hvale svojim slavenstvom, srpstvom i liberalizmom, čovjek koji im pozna čaču, mora da se smije njihov bulazenju. Kad ih slušamo, kako nam se kunu da oni ne mišaju vjeru sa narodnošću, dogje nam na pamet onaj Ljubišin govor u Boci, gdje je popove zaklinjao, da je vjera u opasnosti, ako ostanu vijerni sjedinjenju. Na tobožnja njihova mučeništva, od kojih jauču da se svijet ne domisli, ne treha ti drugo nego da se sjeti, da ko ih je uzgojio. Taj ih sada neće progoniti, jer bi mu to vlastita šteta bila. Mi moramo priznati, da se je borba poslije zaoštrila i da je s hrvatske strane pala takogjet po koja krupna. Ali to bijahu posljedice a ne uzroci srpskoga razdora. A kome ne bi uzavrelo, kad vidi da oni isti koji su juče najviše upirali za sjedinjenje, danas mu se rugaju, da oni koji razaviše hrvatsku trobojnicu, sad je skidaju i drugom zamjenjuju. Kako se dobro vidi tu prst *trećega!*

Ovo je u neku ruku posve, naravno, pak se našijem srbima ne čudimo što se brane i nastoje mistificirati javno mnijenje, da oni nijesu orugje u tugjim rukama proti aspiracijama ogromne većine hrvatskog naroda. Niko neće rijeti da je *nećiji sin*. Ali se čudimo *pravijem Srbima*, onijem van granica naše domovine, koji ih svijem silama zagovaraju i podupiru. Čudimo se još nekim ter nekijem, koji su tako „naivni“, pak nam daju krivo, što nijesmo našijem odmetnicima podigli spomenike, dok u nas svak vidi, da Srpstvo prestavlja jednu neslavensku nenarodnu misao, koju je tugjim začeo, eđa osujeti, da se učini jedna Hrvatska. — „Jer kada bi (pisao je nazad malo dana „Glas Crnogorca“). Hrvatska u Habsburškoj monarkiji zauzela položaj *samostalac*, kao što ga Ugarska zauzimalje, tada bi ona postala najpouzdanijim otporom proti valova tugjinstine, što prijete sada preko nje izloženijem srpskijem zemljama“.

Ovako piše „Glas Crnogorca“.

Ovako misli i „tugjinstina“. I za to, da po vragu ne bi „Hrvatska u Habsburškoj monarkiji zauzela položaj samostalan“, to je „tugjinstina“, kad joj bijahu premalo neki drugi elementi, stvorila i naše „Srbe“, koji joj dosta dobro služe. Od kolike je pak to koristi po „izložene srpske zemlje“,

neka sudi ko ima logike i zdrava razuma.

Ovo je istina. Sve ono što naši Srbi o tome pišu nijesu nego njihove obične mistifikacije.

Za Muhamedovce.

Sarajevo, 20 Aprila.

(Veleštovanoj g. g. piscima krasne pripovijesti „Bez nade“, „Osmanu i Azizu“). Baš ovih dana pročitao sam vašu krasnu pripovijest „Bez nade“, a opet prije toga onu „Trule dubine“ u „Viencu“. Da pravo rečem nemam dovoljno riječi, kojima bih mogao ih pohvaliti, te to vrlo žalim. Vrlo vješto, vrlo skladno, a nadasve istinito i dirljivo, oboje ste izveli. Samo, da je sreće, da ih proučavaju oni — Alage i Hadži ef., — kojima su baš i namijenjene, jer je u njih kormilo od lagie. Osobito mi se svigja ona lijepo, ugodno i majstorski izvedena „Bez nade“. Svi tipovi, koji su u njoj na ugodnim mjestima, toli vješto s dvora orisani, još su bolje opisane i iznešene njihove pojedine kretnje, njihova duša, u pogledu vrlina i mahna. Samo se ima s bolnim srcem žaliti, što još uvijek su Alage i Mehmed Alije *) u snazi kod nas, dočim Ayde (kasnije Avdage) i Miše (kasnije Muharem age) su rijetki. A Omer efendije i Hilme i ako su rijetki, nadat se je, da će se prije uvećati, nego li će Hadži efendije izčeznuti, ali će te nes Hadži efendije ipak u valovima Omer efendije izgubiti se. Sa onakim Hadži efendijama vidili ste opet kako se malo — gotov nikako — Omer efendije uspijevaju, pa dakle, treba najpre njih pa da se onda Mehmed Alije, mogu odgajati, kako će se održati na svojoj svetoj grudi zemlje, bez svake tuge i žalosti, kako u mladim danima, tako i potkraj svog života — u starosti. Jer su onake Hadži efendije krive, ne samo našoj propasti u Bosnoj, već propasti i potamajelosti cijelog Islama diljem hijelog i širokog svijeta.

Nek ih Bog za to pita!

One Vaše nužne pripovijesti, došle su ko melem onima, koji to već odavna bolnih grudi čute, a nijesu u stanju da onako što napišu i da svojim bolnim grudima tako oduška dadu. One su opet, sa tijem zajedno, mladeži prave zvijezde, koje će im svjetliti put, koji je obrastao šipovim trnjem, a koje bi oni — ako budu smjeli — rado krčiti htjeli. Treba snažna ruka, treba dobar trnokop, treba svjetlo, da se vidi krčiti, jer neće trebati sve baš istrijebiti. Trebati će hlada ostaviti onima koji će tuda kad upeče božija zvijezda prolaziti, bez da ustrebaju oni oko drveće za hlad saditi, jer se tako drveće slabo prima — najviše se prosuši. Vaše se ove pripovijesti za promatraoće pune svega toga, samo treba ne očajati i što brže uz njih biti, vjerovato im se a ne kao zmije iz Mostarske pećine bojati se i žiziti. Štap je u rukama čovječe! Samo onako moglo bi za nas valjati, pa budimo braćo Muslimani, i demo već jedan put protrljati oči — kročiti naprijed. Kormilo je još u rukama, moglo bi našoj zalutaloj lagji pomoći. Mičimo se dakle, dok je još more tiho, jer kad vali zavaljaju i najbolje i najtvr-

*) Pisac pretpostavlja da su čitatelji „Crv Hrv.“ već pročitali ovogodišnju Matičinu poučnu pripovijest *Bez Nade*, u kojoj se riše sadašnjost starosjedioca u Bosni i Hercegovini. *Opazka*.

gje zrhlije tonu u bezdan. Kako bi bilo lijepo po Alagu da je slušao Omer ef. I ništa ono ne bi „bečim“ očekao, što je bio očekao. Kajo se, ali nije pomagalo. — potlje beja kopljem a tanje. Ostao bi njegov Mehmed Alija tvrđji „čurčin“ da je Rušdiju (školu) polazio, nego li će biti Zenicu (Bos. tamnica) polazeći.

Sramota se je seliti, te tako dušmanima o-staviti da se šire i potprgiju na našem dobru. Ta čovječe nije to junaštvo radi male nerazumljive stvari, odmah nepremišljamo ojunčiti se i za iseljivanje pasoš tražiti, tužeći se da se uz kaure živjeti ne može. Junaštvo pako usprkos svima o-lujama uzdržati se i šnjima se čupati za svoj opstanak na ovoj lijepoj grudi zemlje, koju su naši djedovi natopili krvlju dok su je zanimali, a kašnje opet na godine branili i nama kao amanet ostavili, pa da mi to činimo i da se selimo! Kakvo je to srce?! kakav li obraz?! Ne nipošto, bez ve-like nužde!, pa ako bude trebalo bolje joj je (do-movini) i glavu na prag turiti, nego li je kuka-vički pustiti.

Vigjeste li Krilića s njegovim vraćanjem iz hidžreta što je zadobio, vigjeste li te sramote i jada! Ni tamo ne nude sa medenim kolačićima. A zaisto imamo mi tih Krilića puno, pa zašto da se to čini? Nemojmo draga braćo! Brinimo se za se i za svoj opstanak. Ako baš ne umijemo, nagli-mo da naučimo, ne objesimo ruke nikakve pa ne-gledajmo otkle sunce izlazi kao onaj u „*Trulim dubinama*“, već za poslom svak. Nije se sramote nije ugledati u Švabe — kaure. Pa i u ostale vla-he; eno ih i zdrveta i skamena kopaju, pa ne tuže se, ne sele se, već naseljuju i gazdare. Vidi-te, pred očima nam je svaki dan, kako se ponosi-to po našim šeherima dižu veličanstvene palače, pa ko ih gradi? — sve stranci. Ko su radnici? — sve stranci. Eto projuri 18 godina po okupaciji pa koliko se naših ljudi zadade i uputi da nauči taj koristonosni zanat, kakav vrijeme iziskuje i hoće? Od Muhamedovaca još niko!! Pa zar nije to jazuk — sramota. Zar je dostojnije hamoliti?! Nijesu stari Arapi taki bili!

Ne klonimo duhom; nek nam nije svejedna-ko došlo prošlo; nek nas pak boli srce za svima onim, koji kao Alaga nastradavaju, pa ustanimo i takve stvari zaprečujemo vještima načinom — ne uništujemo, se ljudi! U nas su prilike u nas je i-metak većinom još u rukama, pa bismo mogli a-ko sami sebi nijesmo dušmani. Istina što kakve daće i porezi isisaše nas, na koje dosad nijesmo bili naučeni, ali šta ćete tijekom je cijeli svijet po-plavljen. Napokon radilo se ne radilo, mora se davati, pa da li je bolje iz posla davati ili iz go-tovine? Ljudi vele, da su porezi tamo u Srbiji još žešći; onamo su na rubu bankrota a opet ne vele da se sele. Vole i u hajduke nego li seliti, a sa-mo nek su u svom na svom. Jer je i horoz na svom domu slobodni, pa i jači, take bake vele.

Znajmo junaci dobro, da smo mi sami sebi sve krivi zbog našeg nehananja. „Švaba“ nam ni-je kriv, i njega su ovamo poslali pa kanimo se one Alagine prazne Nade, koja ga onako surva, već pregnimo za poslom, kao što je to Avdaga učinio, vrijeme je. Baš onako kako nas Omer ef. svjetuje, preko Alage. Drugačija nam je sudbina gora — sugjena nam je — od Alagine.

Mogli bi se časom svi — nek nas Bog sa-čuva — pretvoriti u one „dobre turke“ kao što bijahu Mehmed Alija i Salko, pa bi ih kakvi nov-čari mogli jeftino pokupovati, a sve to do tog do-vode proklete nade Alagine i nehaj. Kao Gjulsu, mnogo onako nevinih duša džaba propadne, kod onakog tvrdoglavog Alage; a nebrojeno Meh-med Alija Zenicu nagje, kod onakih otaca, kao što je nesretni Alaga, premda bi šnjima druga-čije bilo, da je najpre sam Alaga razumio se u stanje svijeta, pa da je Mehmed Aliju dao da u-či i škole polazi, a ne da ga pusti bez pažnje pa da Zenicu nagje.

Šta išta Hanuma u mukama i jadima, kao i ona Alaginica, kod nakog čovjeka, kao što je A-laga, svoj život onako tragično završi, bez da u-bere plaću, bar za ono, što je u pogledu svoje djece nastojala, da budu čestiti, valjani i sretni, kamo li za ono, što je onako plaćnim očima Ala-gu bez broj puta molila, da radi, da ne prodaje, da se ne skita od sijela do sijela, da se za dje-

čiji izvan kućni odgoj brine i da nastoji za sre-ćom svog poroda i njihovog boljeg bitka, da mu ne bude svejednako što Mehmed Alija pije i lije. Pa ko ne bi ogrizno u suze, od teške žalosti i ja-da, nad ovakim našim stanjem; pa ko ne bi čak i prokleo onake Alage! Zar nije sramota, da da-nas, mnoga sitna dječica kakvog Mehage po so-kacima pružili ruke pa prose ili vuku na legjima sepete za tankim švabicama, a do jučer im je o-tac bio zgodan i ugodan, pa troši i trati, a ne ra-di, — i tako svoju ubogu dječicu praznijih ruku ostavi, da sepete na svojim legjima vucare i gr-bavi ostanu. Ili ih je dočeko odrasle, pa se nije brigo, da ih dade izobraziti, već ih ostavio, nek rastu kao prutovi u šumi, bez svake pažnje i o-stavio im svega dosta, ali proketo piće i tanane švabice taj sav imetak progutaju i oni hamali o-staju. Do tog nas sve dovode one nejasne „nade“ i izgledajući njih, a netrseći se posla mi očito propadamo. Sramota je dakle i prava besposlica, pa i budalasto je uzdati se u „Fortu“, kao što je to Alaga činio, a objesiti ruke ni za se, pa ona-ko iz dvora čumeze preseljivati se i onako osiro-mašiti, bez čega bi se moglo biti. Vidje ste li ka-ko zbog Alagina nehaja, zadnji mu se bakrač s va-tre muntava. Treba pregnuti za poslom, kako to Omer ef. lijepo svjetuje, a ne isčekivati, kada će se Osman Digme i njegovi derviši iz tako daleke Afrike ovamo navratiti da preobrnju upravu i otje-raju „Švabu“. Osman Digme nijesu naš narod, ma da su naše vjere! Tijem pukim fantazijama ništa se postići neće, dapače to nas samo gore u rub propasti baca i našu propast pospješuje. Kanimo se tih nas nedostojnih fantazija, jer nam je sveta dužnost borba za opstanak i uzdržanje.

Tako dakle, jer Vaše pripovjesti upućuju na ono, što bi za nas dobro bilo, ako se latimo i u-zliječimo one rane, koje su u nas u obilju, od ne-procjenjive su vrijednosti za nas, koje bi se mo-gle s „čurca“ predavati. A za ostale su u toliko opet vrijedne pročitati, jer se kroz njih jasno zr-cale običaji Muhamedanaca u Mostaru, koji su vjerno prikazani sa svake strane. Osobito je isti-nito, ali i majstorski izveden život Muhamedov-skih ženskinja u kućama, te je Hanuma i njezina kćer Gjulsu tako vjerno izvedena da ne može bo-lje biti. Hanumina pobožnost i briga za uredbom kuće i kućana, pa ugodni odgoj kćeri i briga za njezinom srećom, sve je to prekrasno opisano i kao da gledaš isto ono gdje se odigrava po tava-nima. Gjulsina stidljivost, nevinost i poslušnost, te pažnja na kućni rad i sve ostale ljepote, vrlo su dobro izvedene, da će se svaki, koji je zapa-dnu literaturu čito o haremima, a koja je pu-na laži no iste, moći okoristiti od ovog djelca kad ga pročita, jer će u njem bar naći vjerno o-pisan život ženskadije Islamske u ovim zemljama na što gg. piscima osobito blagodarimo. Od srca preporučujem pažnji ovu pripovijest svima mojim Muslimanima, da je čitaju i o njoj razmišljaju, a i onima, koji bi radi bili znati naše običaje, naš život, te koji žele krije pojmove o nama, koje su dobili preko drugih, da isprave. Čitajte je, vjera je nećete se kajati! Napose vrijedi, da je proči-taju oni, koji nad ovakim našim stanjem boluju, jer će je oni i razumjeti.

Uzbugjeni, na toli lijepu Vašem uspjehu, ne mogoh odoljeti svom srcu, a da Vam ovako javno ne ne čestitam i od srca ne pozdravim taj vaš bla-goslovni rad. Ujedno čestitam vam i stupanje u kolo suradnika čestite „Matice Hrvatske“. Živili valjani sokolovi! Bože Vam u buduću još boljeg uspjeha, pa da opazite i „semeru“ vašeg truda i požrtvovanja za svoj dom i rod.

Hvala slavnoj „Matici“, koja je to djelo pri-mila, nagradila i izdala.

Budite nam zdravo, pa nas i opet obradujte onako čijem, kako ste nas ovijem o čemu odlje-govorismo.

Mahsus selam i od srca pozdrav!

Sezaya.

Naknadni izbor na Carevinsko Vijeće.

U četvrtak na 30. aprila obavio se u Du-brovniku i Korčuli naknadni izbor za car. vijeće

za kotare Korčula-Pelješac-Ston-Dubrovnik-Gavrat-na mjesto pok. dra. Miha Klaića. Izabran je nje-gov sin dr. Pero Klaić odvjetnik u Zadru.

Ovaj izbor može se pogledati sa dvije stra-ne: sa nutarnje (domaće) i sa vanjske. S domaće strane gledano, gosp. dr. Pero Klaić izabran je jednoglasno. Bilo je istina borbe za biranje u ne-kim općinama gdje su narodnjaci i pravaši razlu-čeni, pak su i jedni i drugi htjeli sadržati svoj položaj. Tako su pravaši dobili u Korčuli, Lasto-vu, Kuni, Trpnju, Mljetu, Slanomu, Šipanu — još štogod. Ali na izboru ovi su se većim de-lom ustegli, pak je prodro kandidat narodnjačke stranke. Amo u nas ne treba megjutim uzeti to onako kao što se uzimlje gore u Dalmaciji, pre-ko Neretve. Svi naši narodnjaci nijesu ba narodnjaci u spljetskome smislu. I zato u našim mnogo mjesta treba čekati dokle stvar dođe. Pobijeda pravaškim načelom ne fali, ali u mnogo krajeva ona bi se odocnila, kad bi je htjeli po-spiješiti. Mnogi naš narodnjak osjeća i misli kao i pravaš i za to razumijemo se. Čisto hr-vatstvo napreduje i osvaja zemljište.

Što se pak tiče novog zastupnika taj je još mlad i nije se do sad čuo. Intimniji mu drugovi uvjeravaju, da je on srcem pravaš i zbija on, sin prvaka narodne stranke, sve do sada nije dao povoda da se o njemu kaže, da je oportunist. U Zadru bio je od prvih među omladinom, koja je listom pravaška i radio je za hrvatstvo. Po oči-noj smrti mnogom u Konavlima palo oko na dra. Pera. Njeki prvaci narodnjaka iz početka nijesu to lijepo gledali. Pisalo se iz Spljeta (sad je tamo Commando stranke) da gledaju naći „starog“ i „ozbiljnog“ čovjeka. Nego se poslije popustilo, kad je mladi gospodar Pero izjavio, da će stupiti u na-rodnjački klub. Tim činom odbio je od sebe pra-vaše. Da je ostao neutralan, van stranaka, bio bi isto izabran, a pravaši bili bi kako čujemo glaso-vali. Na nj bi onda mnogi izgledali, pak mislimo, da je ovako pogriješio. Po jednoj njegovoj riječi on stupa u narodnjački klub, ali da će biti malo „radikalniji“. Sad idemo da vidimo, u čemu će se sastojati taj radikalizam mladog zastupnika u o-pportunističnom kolu. —

Ovo je kako rekosmo, domaća strana. Gle-dajmo pak izbor s izvanjske strane, ne možemo nego radovati se, jer predstavnici Hrvatske u nje-dnoj općini nijesu se niti pojavili. U mnogo mje-sta znalo se da će biti Hrvati narodnjaci i Hrvati pravaši razdijeljeni, pa ipak ni tu nije im palo na pamet da pokušaju sreću, jer su unaprijed znali da bi se izvrgli ruglu. U samim odlomcima grada Dubrovnika (Graču, Lapadu i Župi) Hrvati (a ne pitamo sada koji su) proti Srbim tako su bili si-gurni, da nije skoro niko ni došao na izbore!

Ovo je narod! Gdje su dakle ti Srbi? Bili ih u gradu, ona šačica došlihaka, koji s nercima dižu veliku galamu o srpskom Dubrovniku. U o-vim izborim u kojim je glasovao puk stare republike vidjelo se ko su Hrvati, a ko su Srbi i dogoni.

Naši dopisi.

Kotor, 29. Aprila.

Izvolite g. uredniče samo ova dva retka u-vrstiti u naredni broj „Crvene Hrvatske.“

Znađite g. dr. A. Mitroviću, č. k. prislusniče sudbeni, da je već minuo rok od mjeseca dana otkada Vi pozvaste u prvoj Vašoj izjavi u „Du-brovniku“ nekoga V. P., da Vam se pismeno ili usmeno glavom prijavi, jer inače biste ga Vi po-tražili i s njime lično obračunali.

Ali nelijepo bi od Vas što ne održaste riječi, što ne obračunaste sa tim V. P. — doista ne li-jepo! A pusti mjesec istekao!

A, koja je ta živa duša u Koturu, a da se nije slatko nasmijala, kad je pročitala i onu dru-gu Vašu izjavu u „Dubrovniku“, gdje Vi dajete i drugi rok od petnaest dana onome V. P.; a da se i ne bi okladila u živu glavu, da će doći i tre-ći i četvrti rok a najposlije i neizvjesni rok?

Čujte me g. č. k. sudbeni prislusniče dr. A. Mitroviću! Pošto Vi g. doktora zbija znadete koji je to V. P., čemu mu onda „kao obražan“ i po-šten čovjek ne iznesete ime i prezime u cjelini. Zovnite ga dakle pravim imenom i prezimenom, a

Polj. Druš. u Wartbergu: — Polj. društvo posjeduje izim štrcaljka „Austria“ što mu je za po cijene poslalo c. k. polj. društvo još i jedan sistem Schmid. Štrcaljke „Austria“ nose neosporno prvenstvo, jerbo su malo snage da je gotovo dvostruko od Schmidtove (Klosterneuburska); a k tomu još ugodnije je raditi.

Općina u Schitein. — Štrcaljka je vrlo je-dnostavna, lako radi, vrlo je naručna, pak se puno preporuča.

Polj. društvo u Gornjem Stockallu: — Ono š štrcaljka što je ovdje prispjelo preteklo je u radnji i trajnosti sve štrcaljke koje su se dosad nalazile, a osobito se „Austrija“ naj-bolje preporučuje.

Općina Rechberg kod Kremsa: — Ja-vlja se službeno, da su od Centralnog odbora pri-mljene štrcaljke za peronosporu najbolje od-govorile. Učinjeni su pokušaji sa drugim ova-kim štrcaljkama i to sa Schmidt-ovim, sa Klo-sterneuburskim, sa Allweilerovim i nijedna od ovih štrcaljki nije dorasla u nikakvom pogledu štrcaljki „Austrija“, što smo od od-bora primili, samo treba paziti kod ove štrcaljke da se kaučuk nalazi u dobrom stanju.

Općina Heindorf: — Štrcaljke „Austrija“ prednjače ispred svih do sad poznatih sistema.

... i t. d. ... i t. d. ... i t. d.

Na stotine imade ovakvih svjedočaba u Fabriki FRANA NECHWILE u BECU, koji i-made patent na ovaj sistem c. k. poljodjel-skog društva. Jamči se za više godina!

Ima ih na prodaju i u Dubrovniku kod Gjura F. Kovačevića trgovca vinom

Traži se

jedan poboljši stan od 4-5 Soba sa ili bez vrtom, u gradu ili u blizini vrata Pila ili od Ploča za početka Juna. Ponude pod K: 500 na administraciju ovoga Lista.

Daje se u najam

LIJEPI VELIKI STAN NA PILAMA

pod nogu sa krasnim vidikom na grad i okolicu. — Poblize kod Uredništva.

GLAS

Reforma igre na lutriju. — Opet se go-vori o reformi igre na lutriju. Slični planovi izbi-laju svake godine kod pretresanja državnih pred-loga. Navaljuje se na parlamenat sa peticijama za ukinuće male lutrije i uopće uređenje lutrijskog organizma. I u društvenom području pravi se ak-cija, koja uvijek na zaključku sabora propaše. Ovi pokreti opravdani su. Govoriti o šteti male lutrije znači svijetliti suacu, ali i s druge strane traži lu-trija reforme i uređenje. Ako se obazremo po drugim državama doći ćemo do uvjerenja, da je institucija razredne lutrije najbolji lijek. Raz-redna lutrija uvedena je od više godina u mnoge države i udomila se kao ugodni drug. Prednosti raz. lut. očite su: davaju vanredni izgled na do-bitak, jer veliki broj srećaka mora dobiti: sa ma-lim sumam može se dobiti veliki zgoditak, a osim toga može se izgubiti samo opredijeljeni iznos. Do-kaz ovom pruža i Ugarska Razredna Lutrija. Ovdje je već II. lutrija i to veliko zadnje glavno vučenje koje će biti od 12-28 maja. I u Ugarskoj se uzdrži ova lutrija, što je naravno kod ovakog dotiranja. Bacimo samo pogled na igrači plan ove lutrije što ga šalje generaldelriteur iste Karl He-intze u Budimpešti. Seroitenplatz Nr. 3, i vidje-ćemo da goreimenovano glavno vučenje ima 25.007 dobitaka i jednu premiju od 600.000 kruna u u-kupnoj vrijednosti od 6.384.000 kruna. Glavni do-bitci iznose 400.000, 300.000, 200.000, 100.000, 40.000, 20.000, 10.000 itd. kruna. Ovim dobitci-ma odgovara srećka od 60 flor., ali je uvedena u-stanova po kojoj se srećke dijele na pola, deseti-nu i dvadesetinu (dvadesetina 8 flor.) da i šire općinstvo može sudjelovati. U onoj formi uvedena je institucija razredne lutrije i naša bi financ. u-prava učinila dobro da poprmi ovaj primjer. Ta-kovoj bi se vladi sa ekonomske i socijalne strane moglo čestitati.

Uporaba Kathreiner-Kneipove sladove kave, najviše kao primjesa zrnatog kavi, sve se više udmo-ljuje, naročito se mora s radošću priznati, da ovaj zdravi do-maći proizvod od dapa na dan postaje redovitom potre-

bom mnogim obiteljima. Kathreinerova kava već se veoma često rabi „čista“ dakle bez zrnate kave, a to je u pri-log zdravlju i kućanstvu. Stara i istinita riječ, da si oho; što je dobro, uzprkos svim predrudama, konačno ipak, u-tire put, ovdje je opet jedan put sjajno dokazana! Što se je međutim ova sladova kava trko brzom obćenito udo-mila u obitelji, kao što i u većini javnih zavoda, svakako je u mnogo posleđu zaslugu takodjer uglednih i izkusnih liečnika, koji su baš u posljednje vrijeme razložili, kako zrnata kava štetno djeluje. Svuda stečeno iskustvo, da se ovo djelovanje, što je često tako škodljivo po zdravlje, mo-že odstraniti primjesom Kathreinerove kave, da se time ne izgubi obiljubljeni ukus kave, olakotilo je ovu promje-nu u priredjivanju dnevnoga obiljubljenoga napitka, a to je veoma utješljiv pojav i sa stanovišta naše domaće in-dustrije i gospodarstva.

Jeftina perja od guske

1 funat samo 70 novč.
Potpune sasme nove sive perušine od guske, 1 funat (1 kg. samo 70 kr. šalje u po-kusnim pošt. paketima, sa 5 kg. uz pouzede.

I. KRASA trgovina perja u PRAGU

620-I. 76. Povratak dopušten!

Fabrika satova J. Karecker u Lincu

razašlje uz gotovo prave srebrne cil. Remontoir fior. 5, — Anker sa 2, 3 srebrna pokriva fior. 7, — teške tula satove fior. 12, zlatne ure od fior. 15 unapred. Budilice, viseće satove i lanu jeftinije no igdje. Takogjer najnovijih i najboljih vrsti bici-kla. Za potanje obavijesti neka svak traži cijenik.

14—52.

Nuzgredna zaslužba od 150-200 fl. mjes. za osobe svih zvanja, koje bi se htjele zabaviti prodajom zak. dop. srećaka. Ponude na Mjenjačnicu Adler & Com. Budapest. 8-25. Utemeljena g. 1874.

VEZIVA ZA RUBENINE

(reklama za bjankarije) ta-kogjer i veziva u bojama i u zlatu izvršuje se uz veoma jeftinu cijenu.

Primaju se djevojčice koje žele naučiti vezi-vo, a u isto doba i njemački govor, uz veoma po-voljne uvjete.

S poštovanjem L. Draftzker

U Dubrovniku (Ulica Belfina br. 429.)

DOMENICO BOMBIERI

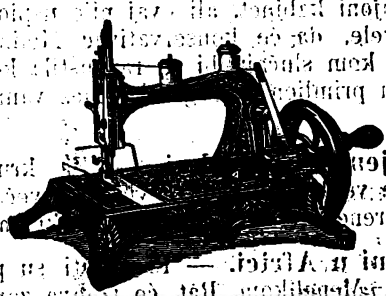
Rovereto (Austrija)

Protokolirana tvrtka utemeljena god. 1844.

UVOZ i IZVOZ

ŠIVAČIJEH STROJEVA

Specijalitet tvrtke

Šivači stroj na ruke za 18 florin!

(Šalje se svukud po pošti).

Trećinu cijene treba poslati kad se naručuje, a ostalo dignuće se poštanskim poduzećem.

Ovaj stroj najprikladniji je za obitelji. Šije koju mu drago sukno i kaniun, elegantan u formi, a la-san za raditi, a kako je vrlo solidan to ga ne tra-ba nikada popravljati.

Svakomu kupcu šalje se jedna

Polica za garanciju od 5 godina

Ako se ikome ne svigja stroj prima se natrag i vraćaju se novci pod uvjetom da se pošalje najviše 8. dana kasnije i za primitka i to oba-viještjuć tvrtku.

Ilustrovani katalog, cijenik svih strojeva u za-leti, razjašnjenja itd., šalje odmah na zahtjev svakij.

Domenico Bombieri, Rovereto

„THE MUTUAL“

COMPAGNIA DI ASSICURAZIONE SULLA VITA DI NEW-YORK

la più ricca e potente Società di Assicurazione del mondo

PURAMENTE MUTUA - SENZA AZIONISTI

CONDIZIONI LE PIÙ LIBERALI - AMMINISTRAZIONE SOLIDA

Polizze incontestabili ed indecadibili

Larghi dividendi e Premi netti modicissimi

Stato di assicurazione al 31 Dicembre 1894 oltre 4431 milioni di franchi

Fondo di garanzia al 31 1894 1060 milioni di franchi

Riserva di dividendi al 31 1804 116 milioni di franchi

Pagato agli assicurati dalla fondazione 2012 milioni di franchi

ESEMPIO N. 108 N. N. TONTINA

Assicurato Signor Gottlieb Krammer in Vienna — Pagato nel Maggio 1895

Somma assicurata Franchi 75.000

Aumento per Dividendi 36.695

Totale pagato della „Mutual“ Franchi 111.695

cioè circa il 5% oltre alla soma assicurata

NB. Prospetti e la rivista mensile gratis presso la Rappresentanza Generale in Trieste

in Ragusa presso il Signor Pietro Orepic Agente.

CHINA SERRAVALLO

PUNA ŽELJEZA

neophodno potrebna slabim i onim koji se oporavljaju podražuje tek — jača živce — preporagja krv

Srebrne kolajne:

XI. Liječnički kongres Rim 1894, IV. tal. kongres kemije i farmacije Napulj 1894.

Zlatne kolajne:

Megjunarodne izložbe Mleci 1894, Kiel 1894, Amsterdam 1894, Berlin 1895.

Preko 300 liječničkih svjedočba.

Toplo preporučeno od prvih liječnika kao: dvorskog savjetnika prof. dr. Braun, dvor. savjet. dr. Drasche, prof. dr. barun Kraft-Ebing, prof. dr. Monti, prof. dr. pl. Mosetig-Moonhof, prof. dr. Neusser, prof. dr. Schauta, prof. dr. Weinlechner itd.

Ovaj izvrzni okrepljujući lijek daje se vrlo lako i djeci i gospogjama radi svog izvrznog teka.

LIJEKARNICA SERRAVALLO TRST.

Prodaje se u Dubrovniku fior. 1: 10 novč. flaša od 1 litre

2 fior. flaša od 1 litre.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svake subote. Cijena mu je unaprijed u *Opravništvu lista*: na godinu flor. 4:50, na pol godine flor. 2:25; za *Dubrovnik sa donošanjem u kuću, a sa Austro-Ugarsku, i Bosnu, Hercegovinu i poštom*: na godinu flor. 5, na pol godine flor. 2:50; *sa inosetstvom* flor. 4:50 i poštarski troškovi.

Pojedini broji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je prebrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Na oprez!

Spljetska gospoda narodnjaci, nezadovoljni što su svojom kampanilskom politikom izmetoklasili ovako naše stranačke odnose, nego što da im gjavo baš ne da mira, hoće da zamute i sami naš politički i plemenski pojam *hrvatsko*.

Ima, bija, neko, kome pravaši ne dadu mirno spavati. Ova nije ovdje jedna onako bačena fraza, nego se riječi, mirno spavati moraju uzeti onako kako glase. Ovi pravaši viču, kore, napadaju, da se nešto radi, da se trgnemo od mrtvila, šibaju one koji su na kormilu pokrajinske lagje upitima, govorima, novinama. Pak je tu muke i zapovjetanja, narod se budi, hoće da pita jezik, sjedinjenje i toliko drugih... *sekatura*, koje onijem, te su pozvani da to zapriječe nedadu uprav — mirno spavati.

Zato bi trebalo ma bilo pod koju cijenu ukloniti ove nesretne pravaše.

Narodna stranka po svoj sadašnjosti bila bi prva pozvana, da u pomoć priskoči. Ali ona, i ako je uz dobar naslon junačka i jaka, opet misli da bi u ovome zajedničkom lovu na pravaše, moglo biti i zle sreće, to jest da se dogodi, pa da jedan sami nekako umakne onamo, gdje im ne bi smjelo biti mjesta. A jedan i deset, ista je neprijava. Ošobito kad se nagje da može dosta radit i govorit. I zato, za veći mir, slogu i ljubav naše Dalmacije prošla je riječ, da ne bi smio umaknuti nijedan. A pošto, kako tu gore rekosmo, narodnjaci sumnjaju, da bi oni mogli sami održati stražu, pozvaće u pomoć Srbe.

Misliće kogod da se mi rugamo. Gospoda Bulat i Borčić osobito su zauzeti za ovaj najnoviji program svoje stranke. Gosp. Borčić u dokolici svog političkog rada piše biele knjige na sve četiri strane, da se javno mišljenje ne bi našlo iznenajeno. Gosp. Bulat pušta da se radi. Tako su u našu ponosnu Boku doleće zapovijedi, da se nagje pod svaku ruku jedan *modus vivendi* sa Srbima. Ima toga i u nas u Dubrovniku, a u koliko će poći za rukom, idemo da vidimo.

Naglasismo da je to nastojanje lih Splječana narodnjaka. Mi ne možemo da shvatimo zašto se oni toliko za Srbe zauzimlju. Da su ih tamo pred zid pritisluli, još još. Ali u Spljetu Srba i nema. Možda se tu radi po starijoj naredbi? Bacila se parola i ta je parola: *Bonda!* Bondu valja uništiti pod koju mu drago cijenu. Mi sad ne vidimo u čemu je Bonda danas postao gori nego je bio juče. I mi smo se proti njemu dosta žestoko borili i ako Bog da još ćemo, ali da vam pravdo kažemo, bolje — kad već mora da bude protivnik — da u Beč ide jedan autonomaš, nego li dva Srbina i to jedan na mjesto onog autonomaša, a drugi na bivše hrvatsko mjesto. Ne vidimo da tu ima kakve dobiti.

Spljetski gospari mogu o tom biti protivna mišljenja, ali svakako je stalno da njima srpstvo ne prijete. Ako se pak boje autonomaša, koje još ne nijesu nadvladali, imaće proti njima, kakvih drugih, boljih srestava, nego da ondje gdje bar njima ti autonomaši ne prijete, stvaraju konfuziju u političkom i plemenskom smislu.

Do sad se u Dalmaciji razlikovahu stranke po tome kakvo one stanovište zauzimlju naprama

hrvatskom državnom pravu, koje je u nas shvaćano u prvoj tački istog — u sjedinjenju. Imamo stranke *za i proti* aneksiji. Ovamo talijanaše i u zadnje doba Srbe, a onamo oportuniste i pravaše. Sada s toga što ovi pravaši misle da narodnjaci ne rađe kako bi imali raditi, oni imaju zvat u pomoć i vrage i gjavola, da se održe na svom položaju, pak se sdužat sa najgorim neprijateljem one iste ideje, koju vele da su na svoj barjak napisali. Ova čeljad ili su izgubili glavu, ili rađe po napatku drugoga, a koliko je to patrijotično neka sudi trijezan otáčbenik.

Dogjite, poručuje nam se; dogjite vi pravaši u naše kolo, neka bude sloga, pak mi neće moć držati sa dušmanima. Vi ste tome krivi. — Sloga, to je lijepa riječ; ali poći u narodnjake, pak tjerati onu politiku koju oni danas tjeraju, to je malo grubo. Mi znamo da bi nas oni rado primili, jer nemaju podmatka (ono pet, šest mladih vladinovača i budućih štrebera na razne časti ne brojimo), ali na takovu slogu pravaši pristati ne mogu. A kad ne mogu, kad neće da stupe u narodnjačko kolo, zar su oni odgovorni zato, što ovi radi svoga položaja počinjaju zločin na hrvatskoj ideji.

Da, zločin i nijesmo rekli ništa odviše. Svak zna kako je u nas amo bilo. Bilo je doba kad je srpstvo preotelo maha. U Dubrovniku, okolici, Konavlim i drugdje. Teška bijahu ova vremena za sve one koji osjećahu hrvatski. I radilo se, borilo, zauzelo se; tumačilo se narodu hrvatska ideja i širila se hrvatska svijest. I narod po instinktu uigje odmah što je njegovo, uigje kud ga vode Srbi i priljubi se svome hrvatstvu. Mi smo napredovali i pobjegjivali. Bilo je dana kada su hiljade Dubrovčana pod hrvatskom trebojnicom klicali: Živjela slobodna i ujedinjena Hrvatska! Protivnik ščeran u gradske zidine, još se malo koči dok ga nestane. Još koje doba i pobjeda sjajna, potpuna. Tako je to kod nas bilo, i svakom koji se čuti Hrvatom napunjalo grudi radošću i ponosom. Jer smo svi radili i svak je imao zadovoljstina, da je i on koliko je mogao doprinio očuvanju hrvatske Atene od bizantinskih pandža.

A sada gospoda Bulat i Borčić, koji u svemu ovom nijesu ništa učinili, poručuju po ovijem stranama, da se svakako gleda naći sa Srbima *modus vivendi*. Kakav *modus vivendi*? Zašto *modus vivendi*? Jesu li ti njihovi Srbi pristali na sjedinjenje sa Hrvatskom, o kom se danas toliko... šuti? Pa šta bi nama narod kazao? Zar ne bi punijem pravom mogao reći, da smo ga varali?

Kad bi smo htjeli biti veći strančari nego Hrvati, mi bismo se mogli samo radovati ovim pokušajima našijeh narodnjaka, jer pravaši u tom mogli bi samo dobiti. Ali kakav bi udarac tim zadržala hrvatska skupna stvar, o tom neka promišljaju oni koji to začinju.

Mi znamo vrlo dobro da su nam Srbi braća, premda ovake „braće“ ne bi željeli ni našijem dušmanima. No mi još i to znamo, koliko su oni učinili, eda bi im kakogod pošlo za rukom, da iskorijene i unište hrvatstvo. Ima li hrvatske zemlje za koju oni ne kažu da je srpska? Ima li hrvatskog velikana kog nam ne svojataju? Ima li neprijatelja hrvatstva i slavenstva s kojim se oni nijesu proti nama združili? Pak mi sve to imamo zaboraviti? Dobro, mi smo i na to spremni, kada

se Srbi ostave tih bratoubojnih makinacija; ali dok oni svoje ponašanje ne promijene, o miru govoriti ne može. A napokon onaj mir koji hoće neki narodnjaci, je li to mir bratski, slavenski, slobodni, ili kakav befehl... no bolje da o tom i ne govorimo.

Nadamo se da će onijem narodnjacima koji ne dijele mišljenje gornje gospode, poći za rukom uvjeriti svoje istomišljenike. Inače u svakom slučaju dobro je da narod zna što se snuje, te mi bilježec ove pojave, ne možemo drugo nego da preporučimo: *oprez!*

Magjarska „slava.“

Otvorila se magjarska milenijska izložba. Znamo što je to. Znamo ko su i što su Magjari. Hrvatsko novinstvo preko Velebita zaključilo je, pošto pod sadašnjim okolnostima ne može da izrazi svoje mišljenje, da o magjarskoj izložbi neće izvješćivati. Hrvatski novinari povratili su poziv na izložbu i sve karte za putovanje badava, koje su im stavljene na raspoloženje.

Pa to je bilo i očekivati. Onaj narod čiji su najbolji sinovi nazad po godine spalili magjarsku zastavu ne može da prisustvuje milenijskoj izložbi. Ono što je tamo pošlo, to je službeno, a mislimo da nas niko neće tako... pa kazati, da ono prestavlja hrvatski narod.

Hrvati megjutim neće ostati osamljeni. Rusi, Česi, Slovaci, Sloveni, Rumunji i incredible dictu Srbi odustaše takogjer. Tako Magjarim nema gostiju nado nešto Nijemci i Poljaci. Zagnje vijesti javljaju da su srpski gjaci u Beogradu pred spomenikom knjaza Mihajla spalili magjarsku zastavu kao prosvjed proti onom značaju, što ga Magjari hoće da utisnu milenijskoj svetkovini. U tom su srpski gjaci i ako načelno razdijeljeni, dali ruku hrvatskijem. Šta će pak da učine Rumunji i Slovaci to se još ne zna, ali po nekijem vijestima čini se da i oni nešto spravljaju. Ova četiri naroda ovdje su direktno zainteresovana svaki za se i na svoj način. Ali iz njihove akcije izbija jedno veliko jedinstvo, koje veli: da ugarski narodi nijesu zadovoljni sa Magjarijom i da oni ne trpe njezina gospodstva. Ovo se i prije znalo i čulo, ali kad je u koga doma slava, onda mu se svaka bolje gleda, pak će tako Europa ove hrvatske, srpske, rumunjske i slovačke... izjave malo bolje zapamtiti. A kad se uzme da ove narodnosti sačinjavu u Transilvaniji više duša nego Magjari, onda će svaki pametan čovjek uhvatiti od toga pravu sliku mira i zadovoljstva u sretnoj Ungariji. I tako milenij mješte da proslavi hiljadugodišnjicu magjarske države, on će postati jedan veliki magjarski fiasco.

Ovo s političkog vida. Opet kažu da izložba nije magjarska. Kad se, vele, digne što su tamo njemački fabrikatori izložili radi trgovine, magjarskog ne bi ostalo drugo nego oni smolom zasukani braci izložbenijeh čuvara. Tako je isto s njihovom kulturom. „Obzor“ je onomadno donio o tom zgodan članak, iz kog se vidi, da kad bi im dignuo iz jezika sve hrvatske i slavenske riječi, ne bi mogli ni kruha pitati. Tako je s nošnjom koju su uzeli od Hrvata, jer kako je svakome poznato oni su amo došli u ovčijem kožama, pak su hrvatske

gospodare dolame kopirali i to svijetu podavaju kao njihovo. Tako je i sa pravim genetičnim Magjarima. Kad bismo digli sve one židove koji su iz špekulacije zagrlili velikomagjarizam i one neke, te su za 50 novč. biljegovine svoja imena pomagjarili, malo bi toga ostalo što je Arpad doveo, a i ono malo ne bi valjalo ništa. Ali manjak kulture, napretka, naroda, nadomješćaju Magjari svojim velikim, nečuvanim svojatanjem tugjega. Kako je pri tom okolnim narodnostima, one najbolje znadu.

U Zagrebu na dan milenijuma bile su izvještene magjarske zastave po nekim uredima. Peštanski listovi i ovaj grad spominju izmeggju ostalih „provincijalnih“ gradova, koji su proslavili tisućgodišnjicu magjarske države. Da vidimo kako je to bilo. Čete policije stale su pod svakom zastavom i čuvala je od općinstva. Sva policija bila zaposlena i redarstveni list nije onaj dan ni izišao. U kasarmama vojska bila konsignirana. Nekoliko satnija stajahu spravi pod oružjem sa 40 naboja vojnika, u slučaju da se ne dogode nemiri. Evo ovako je Zagreb sačestvovao milenijumu svojih 800 godišnjih „saveznika.“

I po ostaloj Europi izdaci će na vidjelo magjarska bahatost. Ozbiljne talijanske novine tuže se na veliki šovinizam koji u izložbi vlada. Sve što je tamo nosi magjarske natpise. Vidjesmo prije ko su gospodari izloga, ali ipak ovi hoće da budu još veći Magjari od pravijeh, pak se natječu kako bi ih u šovinizmu natkrilili. I tako u jednu riječ rečeno, nama je sa svakoga gledišta vrlo milo što Magjari slave ovaj milenij. Ovo je prilika kad će potlačeni narodi da reknu svoju i da se ta čuje i uvaži, a za izložbu importiranih proizvoda najmanja nas briga. Komunikacije danas su vrlo razvijene, pak je lako od svuda svašta dobiti. Jedno se samo mora priznati, a to da Magjari ako i nemaju sposobnosti i uvjeta, da budu prvi, imaju volje i ova njihova velika volja i ljubav za magjarštinom održa ih evo tisuću godina u državnom životu. Tu bi Hrvati i, nadasve hrvatska aristokracija imali mnogo toga da nauče.

Ston i Konavle sa vjersko-narodnog gledišta.

„Katolik nije Hrvat, ako dokažeš da su negda njegovi stari pripadali onoj grupi naroda, koja je pripadala istočnoj crkvi.“

Ovako veli neki Srbin u „Srp. Glasu“ u br. 14 t. g. pa zaključuje: pošto su Stonjani i Konavljani negda pripadali istočnoj crkvi, oni ako su i sada katolici nijesu Hrvati nego Srbi.

I Srbi ne mijenjaju vjeru sa narodnošću!!! Držeć se tog pravila, jedino da za čas ugledimo našim protivnicima, mi ćemo dokazat usuprot, da pošto je u Stonu i u Konavlima još od starih vremena živio narod katoličke vjere, koji je imao svoje Biskupe i svećenike, ondje živjeli su kao što i sad žive ne Srbi nego pravi pravcati Hrvati. Da vidimo.

Grad Ston, sa pelješkim poluotokom spadao je negda pod Zahumsku Županiju, koja se po Porfitogenitu u općenitome smislu od njega na sjeveru pružala od Dubrovnika do rijeke Neretve. Po Coleti, vjera kršćanska u Zahumju uvedena je još u Apostolsko doba. I pošto u pglavitim gradovima Dalmacije, u nekim ranije a u nekim docnije, bijahu ustrojene biskupije; pomenuti historičar drži da je cijele Zahumlje onda pripadala ili *Narodnitskomu*, ili *Epidauritskomu*, ili *Risanskomu* biskupu. Tek druge polovice devetog vijeka (877) u velikomu crkvenomu saboru, koji se držao kako kaže pop Dukljanin *in planitie Dalma*, Zahumci dobiše svoga biskupa, koji se zvaše u početku *Zahumskim biskupom* od zemlje koju obuhvaćase, a potla Stonjskim, od glavnog grada Zahumske županije. Nadjakon Toma, brojeći biskupe područne spljetskoj metropoliji piše: *in Stamnum nihilominus fuit Episcopus, ipsiusque parochia erat in Comitatu Chelmensi*. Od sabora dalmatinskoga (877) Stonski biskup bi područen Dukljanskomu metropolitu; pa kako se vidi po pismu Benedikta pape, g. 1023, nadbiskupu dubrovačkomu, a opet kako piše pomenuti nadjakon, g. 1030, spljetskomu metropolitu. Godine 1121, po pismu Celestina II. Stonjska zahumska biskupija pripadala je opet metropolitu dubrovačkomu okolo godine 1071, spljet-

skomu, a na svrhu dubrovačkome za treći put, komu postane podložna sve dok nije bila ukonstata. Odavle je jasno da su stari Stonjani-Zahumci bili katolici, jer su imali svoga biskupa a sa biskupom i svoje svećenike. Da je pak taj biskup bio katoličke vjeroispovjedi zna se za to, jer je pripozno Papu za svoga crkvnog glavaru i za svoga *zapadnog patrijarku*, kako su ga i poznali i poznaju do sada svi latinski dalmatinski episkopi. Vidi se to iz povijesti i susljedice stonskih-zahumskih episkopa, i razumije se lasno po odnošajim njihovim sa rimskim Papom, koji po nuždi vremena njih su, kao što prije rekosmo, podlagali sad ovomu sad onomu metropolitu.

No Srbi tvrde da je stonjsko-zahumska biskupija bila osnovana od sv. Save. Kako smo dokazali, Zahumci dobiše svoga biskupa druge polovice devetoga vijeka (877), dok je sv. Sava tek godine 1221 od cara, i kako se misli od latinskog patrijarke dobio vlast nadbiskupsku i umro godine 1237. Od IX. vijeka do godine 1825, povijest dubrovačka broji osam stonjskih biskupa latinskog obreda. Zato i Coleti, komu su poznate srpske tvrdnje spovjeda, da sv. Sava nije osnovao pomenutu biskupiju niti je mogao osnovati. Istina je pak da sv. Sava negdje u Zahumlji osnova biskupiju grčkog obreda, ni u početku ova je morala biti ne obzirajući se na obred, katoličke vjeroispovjedi, jer je sv. Sava bio katolik, ako i grčkog obreda (rita), pak ga i danas katolička crkva slavi kao svog sveca.

Moderno nagagjanje o mjestu gdje je sv. Sava ustrojio svoju biskupiju naslanja se jedino na mnjenja srpskih starih listina. Nu ove se megu sobom ne slažu.

U jednomu od starih srpskih ljetopisa čita se da je S. Sava osnovao biskupiju u Zahumlji, bez da se Ston imenuje. U drugom imenuje se Zahumlja i Ston; dočim se tvrdi u trećemu, da je u Stonu stolovao biskup Zahumlje i Zete. Lequien u svome radu: „*Oriens Christianus*“ brojeći svetosavske biskupije piše: *episcopos duodecim instituit qui in monasterio mararentur. Primum Zahulmiae in monasterio Panegiae* (T. II Parisii 319) Isusovac Martinov, Rus, u ljetopisu od njega pregledanu pročitao, da je S. Sava ustrojio biskupiju in Chelmia in Stopa a ne in Stona in templo B. M. V. (Annus Ecclesiasticus Graeco-slavicus pag. 43-54.).

I sam Golubinski dvoji o istini narečenih označivanja, opominjući da je još u staro doba Ston bio stolica katoličkih biskupa. Drže neki da grčko-istočni biskup imadijaše svoju stolicu kod Nevesinja u Crkvi B. D. Marije, koja crkva ondje se negda vidjela i do XVI. ga vijeka, pak otkle prenesena u Trebinje u manastir Tvrdoš, a potle godine 1751-63 u Mostar gdje je i sada. (Vidi Crkva katolička i vjeroispovjedanje istočno u Boiki Kotprskoj.).

Pomenute srpske tvrdnje o grčko-istočnoj biskupiji u Stonu imale kakvegod vrijednosti ili ne, jasno je da proti njima protuslovi cijela dubrovačka crkvena i gragjanska povijest. Ma nijedan dubrovački kronista ne imenuje kakvagod stonjskog, grčko-istočnog episkopa, u doba kad, kako smo pisali, od IX. vijeka Stonjska biskupija može se dičit sa susljedicom svojih katoličkih biskupa i pripovjedit njihova dična djela toliko korisna kršćanstvu u našim mjestima. Ne znaju se imena, prva tri biska ali se poznaju njihovi odnošaji sa rimskim Papom, i njihova pokornost katoličkim mitropolitom latinskog obreda i prisutnost jednoga od njih izkornim saborima one dobe. Istinito je da kad je Zahumlja pala pod tiranstvo *patarensko* pa i cijeli poluotok pelješki; da je i stolica stonjska češće ostajala bez svoga pastijera. Ipak u takim okolnostima samo jednom, kako će se vidjet, silom be u vuče *raskolni biskup*; dapače zna se kako godine 1206 Petrislav, Pardika prozvan, srditi Patarenac, zamoli dubrovačkog Nadbiskupa Leonarda, da nakon smrti stonjskog biskupa Donata, od njega prognana, bude imenovati za novog stonjskog biskupa jednoga od dubrovačkih kanonika. Dobro vri izjaloviše jer udarahu *simonijom* (Ecclesiae Ragusinae M. od str. 324 do 328). Odatle se vidi da usprkos progonstva bijesnijeh paterena još se nalazila u Stonu i u cijeloj Zahumlji privremeni katoličke vjerospovjedi. (Svršite se)

Pogled po svijetu. 91

Načelnikom bečkim biće antisemita Strobach. Lueger prvim, a dr. Neumayer drugim podnačelnikom. Tako je bečko pitanje za sada riješeno. Liberalci se uzdaju, da antisemiti neće imjeti upravljati općinom i da će se na vladi rascijepiti.

U Rumunjskoj čuje se veliki pokret proti Magjarima. Premda je vlada preduzela sve mjere, boje se ipak da bi u Bukareštu moglo doći do velikih iskaza.

U Franceskoj je za sada opet mirno. Konservativac Meline sastavio je ministarstvo i dobio većinu u komori. To će biti ministarstvo red. Rusko javno mnijenje veoma je simpatično protiv dravilo ovu promjenu, što je za vladu dobro, da se u zemlji učvrsti.

Šah Persije ubiven je na prvi maja od nog sektara iz revolvera. Sin, Musafar Edin stupio je na prijestolje. Mir nije poremećen. Stari šah bio je poznat kao napredan azijski vladari veliki prijatelj Rusije i Franceske.

Na 8. septembra proslavice se u Crnoj Gori 200-godišnjica opstanka Petrović-Njegoševih nastije. Na Cetinju se nadaju da ni Hrvati neće izostati kod ove njihove domaće radosti.

Prvi maja prošao je, više manje, svud dosta mirno. Samo u Beču bilo je velikih iskaza protiv najviše za opće pravo glasovanja, pak je mnogo demonstranta i zatvoreno.

Talijani u Africi. — Regbi da se Talijanima u Africi okreće sreća. General Baldissera uputio se prema Adigratu, da ga oslobodi. Sin (na 7 ov. mj.) došao je o njegovu kretanju slijedeći brzovaj.

Rim, 7 maja. — Baldissera došao sa divizijom Heusch do na tri četvrt sata blizu Adigrata. Tigrini sa okolnih brda napastovali marš, ali nijesu navalili. Operacija potpuno uspjela. Adigrat je oslobogjen. Prestinari vidjen je u taboru Baldissere. Ranjeni i bolesni prenešeni su u Adi Catè. Ras Alula povukao se takogjer u Aduu sa 2000 Tigrina, ras Mangaša povukao se takogjer s brda koje su posjeli Talijani. — Ministarstvo u Rimu raspravljalo je imali se ostati ili povući iz Adigrata. Kralj je savjetovao da se ostane.

Po ovome dakle još nije došlo do sukoba. Abisinski vojskovođe rade veoma mudro kad se povlače, očekujući da prispije Menelik sa glavnim zborom vojske. Onda će po svoj prilici slijediti odlučna bitka.

Domaće vijesti.

Zadnje „Jedinstvo“ veli da mi ne odgođavamo jerbo ga ne možemo pobiti. Nama je vrlo milo što se on u tome uobrazuje i nije nam ni malo stalo, što će oni te do „Jedinstva“ držati u ovo vjerovati. Neka pak zna da onaj „stak“ koji je u Dubrovniku osudio odgovor „Jedinstva“ našemu listu (koji s njime nije imao posla nego sa strankom), da ono nije samo urednik „Crvenog Hrv.“ nego zbilja *svak*, bez razlike pravaštva i narodnjaštva. Neka spljetski inspiratori onoga lista dogju malo amo, da čuju što o njegovoj luđoj pisaniji govore svi njihovi istomišljenjaci, a ne samo urednik „Crvene Hrvatske“. U ostalom to je pitanje ukusa, a mi nemamo ništa proti tome što „Jedinstvo“, onako piše. Kad smo popratili naknadni izbor dra Pera Klaića, rekosmo da drugovi novog zastupnika „uvjeravaju da je on srcem pravaš“. U Zadru bio je od prvih među onladinom, koja je listom pravaška i radijo je za „hrvatstvo“. „Jedinstvo“ piše da smo mi rekli „da je dr. Pero pravaš zato što je radijo za hrvatstvo“. Neka tako dalje. U dobar čas. Samo bi ga molili da nam kaže koje su one gragjanski katorani, koji ne odobravaju dopise u „Crven. Hrv.“ iz Boke? Da ne budu po vragu oni, s kojim preporuci gosp. Borića moraju Bokeski Hrvati naći modus vivendi? O tam smo zbilja vrlo znatiželjni, pak bi „J.“ dobro učinilo, da one gragjane ne imenuje.

Iz zagrebačkoga teatra. — Prošle sedmice prikazivala se u hrvatskom teatru nova drama našega mladoga i darovitoga pjesnika dra. Tresića Pavičića *Simeon Veliki*. Kako citamo u zagrebačkim listovima komad je potpuno uspio, pak su tom prigodom auktoru napravljene velike srdačne ovacije. Jedan list koji je prije hvalio pjesnika našao je umjesno da ga bocka, jer ne spada u njegovu stranku. Nije lijepo! Dr. Tresić odgovorio je na ova napadanja.

Čudnovato. — Kada su srpski gijaci spali li magjarsku zastavu, ustao je na njih „Odjek“, organ radikalne stranke, pak je taj čin nazvao „ludom djetinarijom“. Magjari su na sve strane svijeta brzojavno raznijeli ovaj sud radikalnog lista. I ono u Zagrebu bila je djetinarija. Čudnovato je samo kako ove „djetinarije“ uzrujavaju braću u Pešti, a za „Odjek“ je nepojmljivo ovo držanje njegovo. Zanimivo je pak šta će kazati hrvatski Srbi, koji, kako je poznato, najveći su izmečari Magjara.

Sport. — Hrvatski klub biciklista „Sokol“ u Zagrebu prireguje na 24. Maja veliku utrku na cesti Zagreb, Križevci-Koprivnica-Varaždin-Zagreb od 210 kilometara. Pravo utrke imaju svi bicikliste iz Hrvatske, Slavonije, Dalmacije i Bosne Hercegovine, te članovi hrvatskoga ili slovenskoga saveza biciklista iz Kranjske, Štajerske, Istrije, Koruske i Ugarske.

Pišu nam iz Bečkog Novog Mjesta: — Javljamo Vam, da smo po običaju danas (30/VII.) došli ovamo da posjetimo stratište naših mučenika Zrinjskog i Frankopana i da položimo vijenac na njihovu spomen ploču. Nama se pridružila deputacija hrv. radnika u Beču sa svojim vijencem. Uz hrvatski pozdrav: Bog i Hrvati: *Hrv. akad. mladež u Beču.*

Franjevački jubilej u Hercegovini. — Pišu nam iz Mostara: Amo se neumorno radi da se što dostojnije proslavi pedesetgodišnjica postanja posebne franjevačke redodržave u Hercegovini. U tu svrhu sastao se posebni odbor pod pokroviteljstvom našega opće ljubljenoga i prezaslužnoga biskupa presvj. fra Paska Buconjića. Sretno!

Gradska Kronika.

Lične vijesti. — U petak i subotu boravio je u gradu nadzornik genija fml. barun Oto Beck.

Zadušnice. — U ponedjeljak bijahu u stolnoj crkvi držane svečane zadušnice za caricu Marijanu. Prisustvovahu sve oblasti.

Melko Podić. — U Nedjelju u veče umro je poznati mladi kapetan Podić u 33 godini života. Pokojnik je bio naš prijatelj, od svakoga ljubljen i štovan. Bio je više godina kapetanom na parobrodima „Dubrovačke Plovitbe“. Na sprovodu mu se skupio veliki broj gragjana i prijatelja. Kakav je bio čovjek svjedoči nam najbolje to, što će svojedobno čitav njegov imetak poći u dobrotvorne svrhe. Pokoj mu duši!

Zlatna misa. — Časni starina O. Lujo Uccellini, dosadašnji provincijal dubrovačke redodržave ispjevaće na 7. juna ov. god. svoju zlatnu misu. Svakom srećom!

Niko Bošković. — Juče u jutro umro je Niko vit. Bošković, trgovac u Dubrovniku. Niko Bošković došao je iz Hercegovine zajedno s bratom Božom u službu u Dubrovnik. Do malo vremena steću velik imetak, tako da se pok. brojio u najbogatije trgovce u gradu. Kako čujemo glavni je nasljednik obitelj Kostantinović u Beogradu. Bošković je bio pravi vogja naših Srba. Laka mu zemljica!

Izletnici. — U nedjelju s parobrodom „Metković“ prispjelo je u Gruž 60 izletnika iz Beča. U četvrtak otputovaše put Kotora.

„Petka“. — U utornik prispio je novi veliki parobrod „Petka“ Dubrovačke Plovitbe, koji će preuzeti brzu prugu između Dubrovnika i Kotora na mjesto „Dubrovnika“. Parobrod je krasan, udoban i providjen sa svim konfortima, kao i drugi parobrodi ove vrsti. Ovih dana izmijenilo mu se na posjet možemo reći cijelo dubrovačko gragjanstvo.

Sa Lokruma. — M. P. OO. Dominikanci odredili su, da na Lokrum ne može niko ko nije providjen iskaznicom za koju se plaća. Djeca plaćaju 10 novč. gragjani 20 novč. a stranci 1 krunu. Ko ne bude donio sobom ovu iskaznicu biće povraćen, ili će morati da plati na otoku 2 krune. Iskaznice se mogu dobiti u Samostanu ili kod gosp. S. Tuškana trgovca na Placi.

P. OO. Dominikanci bijahu prisiljeni da poduzmu ove uredbe radi srestava i reda. Sada neće moći svak na Lokrum, bez prijave i pitanja, nego se mora prijaviti i platiti. Uzdržavanje onakog parka kakav je ovaj divni otok iziskuje velikih troškaka, koje Dominikanci ne mogu da izdaju, te bi bili prisiljeni da lijepe ali bezkorisne perivoje napuste i ovaj „zemaljski raj“ praktično upotrijebe. Radi toga oni se utekoše ovome srestvu ulaznine, jer od nikud nemaju pomoći za uljepšavanje i uzdržavanje „bisera na jadranskom moru“. Opravdano je!

Ispravak. — U pr. br. pogrešno javismo da ponude za građnju mula u Gružu treba prika-

ti do 11. ov. mj. već ih se može prikazati do 11. sati dana kad će biti dražba t. j. na 20. maja.

Naš umjetnik Bukovac pričekao je kralja u hrvatskom paviljonu za umjetnost na milenijskoj izložbi u Budimpešti. Tu ga je kralj odmah prepoznao i počeo s njime govoriti talijanski. Vanredno ga je začudilo kako je njegov pretret umjetnik onako brzo dogotovio, pak je nad napretkom hrv. umjetnosti izrazio svoje previšnje zadovoljstvo.

Nesreća. — Na radnji kazerna u Gružu pane u srijedu jedan radnik neoprezno sa armature. Ponesen je u bônicu.

Naselbina Spljetska u Dubrovniku dala je u četvrtak u Maloj Braći svečanu misu, pošto taj dan pada spljetski parac sv. Duje.

Izravne putnice iz Dalmacije do Budimpešte i natrag, za vrijeme milenijske izložbe. — Ugarko-hrvatsko dioničko parobrodarsko društvo na Rijeci umoljava nas da oglasimo, da za vrijeme dokle bude otvorena milenijska izložba u Budimpešti, u sporazumku sa upravom k. ug. državnih željeznica, izdavati će kombinovane putnice I. II. i III. razreda za putovanje iz dalmatinskih luka do Budimpešte i natrag, uz znatno sniženu cijenu. Ove putnice mogu se dobiti kod društvenih opravništva i vrijediti će 30 dana, a svaka ima posebni odrezak za pojedini dio puta, t. j.: od mjesta odlaska do Rijeke, iz Rijeke do Budimpešte, za povratak iz Budimpešte u Rijeku i konačno za povratak iz Rijeke u mjesto odakle je put započeo. Posjednik jedne ovakove putnice moći će prekinuti putovanje u megjupostajam ako se odmah prijavi kod kapetana odnosno kod glavarara postaje, izuzam na Rijeku i u Budimpešti gdje ova potvrda nije nužna. Nije odmjereno koliko će se zadržati u svakoj megjupostaji, samo ne smije premašiti valjanost putnice, jer ova neće biti produljena pod nijednim uvjetom.

Ostale ubavjesti glede cijena i uvjeta dati će ravnateljstvo i upravništva na svaki upit, i kod našeg Agent B. Banca u Dubrovniku. (Uvršćujemo da pogodimo ugl. društvu. Inače pozna je odluka svih Hrvata, koji milenijsku izložbu pohoditi neće. Uredništvo.)

Književnost.

Matica Hrvatska javlja svojim članovima i druženim povjerenikom, da je nasljednik u redakciji „Matičina“ izdanja: „Hraatskih narodnih pjesama“, g. dr. Stjepan Bosanac, skorih dana predao odboru „Matice Hrvatske“ od pok. dra. Ivana Broza započetu a uslijed njegove smrti nedovršenu prvu knjigu „hrv. nar. pjesama“ posve gotovu za tisak, tako da sada nema nikakve zapreke, da prva knjiga „Matičina“ izdanja „hrv. nar. pjesama“ udje u štampu i odbor „Matice Hrvatske“ je zaključio, da se prva knjiga „hrv. nar. pjesama“ što prije štampa, da bude najdulje do konca tek godine doštampana, i da se s budućim godišnjim knjigami med članove „Matice“ razdieli.

God. 1893., kad je „Matica Hrvatska“ bila pozvala svoje članove na predbrojku prve knjige „hrv. nar. pjesama“, predbrojilo se je bilo oko 4.500 (četiri tisuće pet stotina) članova „Matice“ i učenika na ovu knjigu, — i prema tomu broju je bila tada i ustanovljena naklada knjige. Danas, pošto je broj članova „Matice“ od god. 1893. i opet znatno porasao, mora da „Matica“ i opet svoje članove pozove na predbrojku prve knjige „hrv. nar. pjesama“, pak uslijed toga i šalje na svoje društvene povjerenike nove predbrojne arke, te se isti usrdno umoljavaju, da svakako do konca mjeseca Svibnja t. g. izprave i popune sa novim predbrojnicima stare predbrojne arke i uprave „Matice“ do opredijeljenog vremena i predbrojni novac dostave i točno jave, koliko predbrojnika imaju u pojedinom povjereničkom kotaru na ovo „Matičino“ nakladno izdanje.

Prva knjiga „Matičinih“ „hrv. nar. pjesama“ (najstarije epske pjesme) imati će daleko veći obseg — preko četrdeset stampanih araka — nego što se je prvobitno (god. 1893.) pomišljalo, — nu čiena knjizi za članove „Matice“ i učenike ostaje prvobitna, 1 for. 50 novč.

Budući da se „Matica Hrvatska“ pouzdano nada, da će rezultati njezinog mnogogodišnjeg truda oko „hrvatskih nar. pjesama“ odgovarati svim zahtjevom, što ih stavlja današnja nauka na izdanja ove vrsti, te da će ova knjiga biti na čast narodu hrvatskomu, to ona očekuje pouzdano od svojih vrijednih članova, — a u prvom redu od svojih članova-utemeljitelja, — da će ju oni svi u ovom njenom trudnom i mučnom poslu što brojnijom predbrojkom poduprijeti. Upozoruju se ujedno članovi „Matice Hrvatske“, da se za vremena predbroje i uplate predbrojninu na „hrv. nar. pjesme“, da se uzmogne što prije točno udariti naklada, knjizi, — pošto „Matica“ ne smije i ne može na nesigurno možda odveć veliku nakladu ove knjige tiskati. I zato neka bude već sada javljeno, da ako se koji član „Matice“ za vremena ne predbroji na ovo nakladno izdanje „Matice“, neka ne zamjeri, ako slučajno iza nekog vremena — pošto bude sva suviše tiskana zaliha knjige razpačana — ne bude mogao više ove knjige dobiti.

U Zagrebu, 25. Travnja 1896.

Uprava „Matice Hrvatske.“

Primili smo sa zahvalnošću: Brodarska higijena. N. pisao dr. Jako Gijvanović c. k. kot. liječnik dodjeljen zdravstvenome odjelu kod c. k. namjesništva u Zadru. Veoma korisna, poučna i potrebna knjiga za našeg pomorca. Čestitamo gosp. piscu na ovako krasnoj i sretno izvršenoj zamisli.

Prigodom smrti gosp. Melka kap Podića, bi udijeljeno na uhar siromaha od gospogje Nike ud. Podić kruna 10.; od gosp. Vlaha vit. DeGiulli flor. 5.; od gosp. Marka Tomašević kruna 10.; od časne obitelji Pava Dropca kruna 10.

Povjerenstvo Javne Dobrotvornosti.“

ZAHVALA

Na ljubavi i prijateljstvu iskazanom nam sa strane prijatelja i znanaca prigodom bolesti i smrti našeg premilog

MELKA PODIĆ-A

pomorskog kapetana

najsrdanije zafaljujemo, želeć da Bog bude svijema u dobru odvratiti.

Osobitu pako blagodarnost izrazivamo gg. Dr. Jeru Pugliesi i Dr. R. Mišetić-u koji svojski nastojaše da milom pokojniku ublaže tjelesne boli, kao takogjer časnome Dum Matu Vlahušiću koji utjeham vjere nastojaše da mu o-blakša rastanak s' ove zemlje.

Hvala takogjer P. T. Gospodi koja se potrudise, bilo da polože vijenac na odar pokojnika, bilo da udjele zadušbinu siromasima i poprate smrtne o-stauke do hladnog groba.

Gospodinu Ivu Jeliću pako koji blagohotno izvoli da u počast pokojnika pri sprovodu pošalje muziku izrazivamo takogjer najdublju blagodarnost.

Dubrovnik, 8. Maja 1896.

Rastužena svojta.

JAVNA ZAHVALA

Svoj onoj svojti, prijateljima iz grada, Crne Gore i ostalih mjestija, koji su se spomenuli od nas prigodom naše preteške nesreće smrti našega miloga

HERMANA ZAKARIJE

kadeta na barku Austrijskom „Emma“, koji je preminuo u Rio de Janeiro od teške žute groznice, izražuje našu najveću blagodarnost.

Na osobiti način od srca zahvaljuje prijateljima gg. Ivu Jeliću, Simu Puliću Mihui Jančiću za bratsko njihovo zauzimanje u ovoj našoj žalosti.

Obitelj Zakarija.

RAJSKI PRATILAC

K PRVOJ PRIČESTI

ili

ZALOG VJEČNOGA SPASENJA

za svakoga osobito ZAMLADEŽ priredio kan. **Vicko Palunko** gimn. kateheta, uprav. sjemeništa. U Dubrovniku nakladom D. Pretnera. Cijena sa poštarinom 63 novč.

Prodala bi se stara villa dubrovačke vlasteoske obitelji Stay. Ova se nalazi u jednome od najljepših položaja bajne dubrovačke okolice. Sada je otkrita, no moglo bi se sa malo troška popraviti i ko bi to učinio imao bi villu kakve je teško na daleko naći radi svog romantičnog položaja i zgodna smještaja. — Potanje obavijesti pružice Uredništvo ovoga lista.

Ljetnik sa Kupalištem

u **MLINIMA** u **ŽUPI** na moru!

Udoban stan sa 4 sobe i kuhinjom.

Unajmio bi se najmanje za cijelo ljeto.

Pobliže obavijesti kod Uredništva.

VINOGRADARI!!!

Primiće se vrijeme za štrapanje loze, da je i ove godine peronospora ne opustoši. Prva stvar u tom poslu jest izabrati dobru i solidnu štrcaljku, koja sitno i široko štrapa, mnogo traje, a uz to da ne bude ni skupa. To je vrlo teško naći. Ali ko uzme štrcaljku što se zove

„Austria“

taj se zacijselo neće pokajati ni kazati, da je novac utaman bacio.

Cujte pa sudite!

što o toj glasovitoj štrcaljki kažu oblasti i uvažena poljodjelska društva:

Poljodjelsko društvo u Krichbergu kod Wagrama: — Od svih štrcaljki što ih primismo od c. k. poljodjelskog društva u Beču, najbolje su od svih štrcaljki „Austria“.

Polj. druš. Langels i okoline: — Za uporabu poslanih 4 štrcaljke „Austria“ izvršno su uspjele, jer rade bez prestanka s velikom lakoćom. Otvor rasipača mogao bi dapače bit još finiji, jer radi i bez toga sa velikim pritiskom. „Austria“ pripada najboljim štrcaljkama za peronosporu.

Društvo u Lengenfeldu: — Presjedništvo društva javlja, na pitanja o uporabi ovih od c. k. poljodjelskog društva dobivenih štrcaljki, koje su općem sudu potpuno odgovorile svim zahtjevima.

Polj. druš. u Wartbergu: — Polj. društvo posjeduje izim štrcaljke „Austria“ što mu je za po cijene poslalo c. k. polj. društvo još i jedan sistem Schmid. Štrcaljke „Austria“ nose neosporno prvenstvo, jerbo su malo snage da je gotovo dvostruko od Schmidtove (Klosterneuburska); a k tomu još ugodnije je raditi.

Općina u Schiternu: — Štrcaljka je vrlo jednostavna, lako radi, vrlo je namučna, pak se puno preporuča.

Polj. društvo u Gornjem Stockstallu: — Ono 5 štrcaljki što je pydje prispjelo, preteklo je u radnji i trajnosti sve štrcaljke koje su se dosad nalazile, a osobito se „Austria“ najbolje preporučuje.

Općina Reichenberg kod Kremsa: — Javlja se službeno, da su od Centralnog odbora primljene štrcaljke za peronosporu najbolje odgovorile. Učinjeni su pokušaji sa drugim ovakvim štrcaljkama i to sa Schmidt-ovim, sa Klosterneuburskim, sa Allweillerovim i nijedna od ovih štrcaljki nije dorasla u nikakvom pogledu štrcaljki „Austria“, što smo od odbora primili, samo treba paziti kod ove štrcaljke da se kaučuk nalazi u dobrom stanju.

Općina Heindorf: — Štrcaljke „Austria“ prednjače ispred svih do sad poznatih sistema.

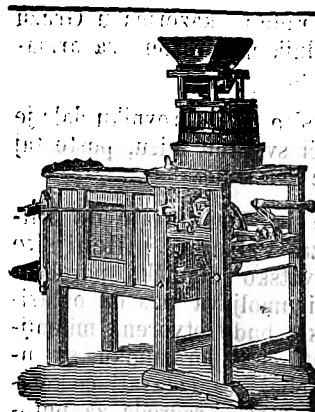
Na stotine imade ovakvih svjedočaba u Fabrike FRANA NECHWILE u BEČU, koji imade patent na ovaj sistem c. k. poljodjelskog društva. Jamči se za više godina.

Ima ih na prodaju i u Dubrovniku kod Gjura F. Kovačevića trgovca vinom

O. G. L. A. S.

Tajna listova. — Poznato je da u Austriji nije dopuštena prodaja srećaka ugarske državne lutrije, pa opet se rećene srećke i iz Austrije naručuju. Najširi krugovi sudjeluju ovoj igri, ponukani tim da lutrija čije zadnje glavno vučenje pada već na 12-28. Maja daje velike zgoditke. Ovo vučenje ima 25.007 dobitaka i premiju od 600.000 kruna. Između toga su glavni zgoditci od 400.000, 300.000, 200.000, 100.000, 40.000, 20.000, 10.000 kruna itd. Do sad se lako moglo zapriječiti javnu prodaju srećaka, jer su one, koje (uz cijelu srećku od 60 for. mogu se prodavati i polovina, desetina i dvadesetina (u kom slučaju nose razmjerni dobitak) bile razasijane u četvrtima pod potpunim naslovom Generaldebiteura lutrije: „Karla Heintze (Budimpešta) i Servitenplatz N. 8“ na čelu. Ali za dalje lutrija svoje srećke bez ikakva pečtanog naslova, tako da je nemoguće zapriječiti slanje srećaka bez povrede zakonom zajamčene listovne tajne. Ne mogu se otvoriti svi iz Ugarske dolazeći listovi pod sumnjom da oni sa-

drže ugarskih razrednih lutrija, samo zato da se srećka povraća predavatelju, jer drugih posljedica naručitelj ne može imati. Tako je vladi ne moguće zapriječiti raspačavanje srećaka bez da erar ista može. Pitanje je, ne bili austrijska vlada, koja tu ima neki svoj gubitak, nešto ma kako učinila, da sačuva svoje stanovište. Mogao bi se naći modus za odnosno sporazumljenje sa ugarskom vladom. Riješenje toga bilo bi kad bi austrijska vlada u dovoljila uvagjanju razredne lutrije.

Najbolje i najjeftinije SKLADIŠTE

zastave poljodjelske Strojave i sprave — Štrcaljke svake vrsti — Ketače — Sivače strojeve — Strojave za pranje i sušenje — Patent. ručne mline — Tijeskovje — Štrcaljke za peronosporu — Pumpe za vino — Motore na paru ili petrolej

AUGUST KOLB, Tvornica strojeva

BEČ, II/7 Passetistrasse Br. 29-31.

Traže se solidni zastupnici.

Svaka Hrvatica mora da se predplati na

Parišku Modu

Jedini hrvatskim jezikom pisani modni žurnal na slavenskome jugu. Cijena je „Pariškoj Modi“: na cijelu godinu 4 for. na pol. godine 2 for. na četvrt godine 1 for. Predplatu prima.

KNJIZARA LAV. HARTMANA

Zagreb, Ilica.

DRUŽBE LIEBIG-OVE MESNI IZVADAK

može se u jedan čas pripraviti juha od mesa i dati bolji kus svakoj drugoj juhi, zelju, umakama i jelima od mesa vake vrste. Pravi se i dobri ekstrakt dohla samo, ako nosi ime pronalaznikovo modrim pismom.

SVE STROJEVE ZA POLJODIELISTVO I VINOGRADASTVO

Cijene iznova snižene. Preše za grožđe, diferencijalni sustav. Ovaj sustav preša ima najveću tištujuu moć od svih drugih, ma kojih mu drago bilo preša. Preše za masline, hidrauličke preše, štrcaljke proti peronospori. Vermorelov sustav. Ove moje štrcaljke su poznate kao najbolje i najjeftinije: automatične štrcaljke: mastilnice sa spravom za muliti jagode, preše za sijeno, triere itd. tvori u najboljem proizvodu

IG. HELLER, Beč

II/2 Paterstrasse 49.

Cjenike i svjedočbe gratis! Traže se zastupnici! Čuvate se konfrafacija! 6-10

Najbolje se lašti (utijava) rubemina kod JOZA ČISAI u DUBROVNIKU

Ulica sv. Josipa br. 519. Preuzimlje takogjer i prano rublje na utijavanje sa novom izvrsnom mašinom.

Belgijskih kunića (kuničja)

Najbolja rasa na svijetu, par može važiti do 30 funata. Prodajem od 3-4 mjeseca za 3 for. oplogene ženske i preko 10 mjeseca stare kuniće po 6 for. — Inklusive otprem. Da će doći zdravi jamčim. Max Pauly u Köflachu (Stajerska). 10-12

Nuzgredna zaslužba od 150-200 fl.

svih zvanja, koje bi se htjele zabaviti prodajom zak. dop. srećaka. Pomude na Mjenjajnicu Adler & Com. Budapest. 9-25 Utemeljena g. 1874.

Odijela i Crevalja

za gospodju, gospogje i djeću kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

WEISSA

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Najljepši, najveći, najinteresantniji i najjeftiniji hrvatski ilustrovani list, koji je vriedan da resi dom svake hrvatske obitelji jest:

DOM I SVIET

Cijena mu je: na cijelu godinu 6 for. na pol. godine 3 for. na četvrt godine 1 for. 50. Sa šaljivim listom „Zvezanem“ 50 novč. više za svaku četvrt. Predplatu prima.

na cijelu godinu 6 for. na pol. godine 3 for. na četvrt godine 1 for. 50. Sa šaljivim listom „Zvezanem“ 50 novč. više za svaku četvrt. Predplatu prima.

Tvornica Boja za Zidove

Karla Kronsteiner, Beč, III., Hauptstr. 120, im eig. Hause. Odlikovana zlatnom medaljom.

FRANCO SUPILO upravitelj, izdavatelj i odgovorni urednik.

Nabavljač nadojvod. i knežev. dobara, c. k. vojničkih uprava, željeznica, obrtnih, brdskih i talioničkih društava, gragjevnih poduzeća, poduzetnika i zidara, kao takogjer tvorničara i posjednika. Ova boja za zidove koja se u vapnu topi prodaje se u prašini, u 40 raznih vrsti počam od 16 novč. po Kilo, a što se tiče čistote boje slična je uljenoj boji potpuno. Uzorci, kao i naputak uporabe šalju se po želji gratis i franko.

Tipografija D. PANTNERA u Dubrovniku

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svake subote. Cijena mu je unaprijed u *Opravništvu lista*: na godinu flor. 4.50, na polu godine flor. 2.25; za *Dubrovnik* sa *donosanjem u kuću, a sa Austro-Ugarsku, i Bosnu Hercegovinu* s poštom: na godinu flor. 5, na polu godine flor. 2.50; za *inozemstvo* flor. 4.50 i postarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojima i za došle polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvena Hrvatska“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Čerajući lisicu, da ne išćeramo vuka?

Od početka našeg narodnog preporoda, uz sve druge slične stvari, kom se danas tolišno misli, u prvom redu je prvo pitanje: borba za narodni (hrvatski) jezik protiv tugištini. Onda je bilo sve talijanski škole i uredi, nijesu poznavali hrvatskog glasa, ako ne uz ruglo talijanaške gospode. Hrvatski govorilo se samo isključivo i sa slugom — dok ovaj ne nauči talijanski. Malo po malo, vidjelo se da tako ne ide, naposljetku u školi Stvorio se istina nekakav i naziv srpsko-hrvatski, ali jezik je opet onaj isti, naš, i u njemu se poučava. Svakozna da je to veoma malo. Da jezik naroda jedne zemlje bude u svojoj pravici, treba ga uvesti u svu granu javnoga života. Tu je u prvom redu javna uprava, biva, uredi. I zato Hrvati u Dalmaciji, a i u Istri nastoje svim silama, da se naš jezik dočepa onoga što ga po pravici ide. U nas se je do sada uređovalo sve talijanski. Braća Česi koji su tražili češki kao uredovni jezik u zemljama krunu sv. Vjenceslava, na dokaze Nijemaca o potrebi jedinstvenoga jezika za upravljanje posala monarhije, pozivali su u pravu nas, pak su u parlamentu češće govorili: Kako u južnim pokrajinama može vladati talijanski kao uredovni jezik, bez da škodi državi, tako dajte i nama češki.

U tom je kod nas u zadnje doba nešto malo popravljen: u koliko Hrvati imaju pravo služiti se svojim jezikom u općenju sa oblasti i tražiti, da mu ista u tom jeziku i odgovara. Ako ste kadgod imali posla sa sudom, poštom, poreznim uredom, političkom vlasti itd., pak se savjesno držali ovoga svoga prava: (što uvijek preporučamo), bićete u njemu redovito najsavjesnije posluženi. Na hrvatski spis na sudu, ovaj odgovara hrvatski na hrvatski zahtjev kod pošte, političke vlasti, i t. d. — to je hrvatski odgovor.

Pa šta bismo tražili više? Ništa, ako smo poslovođe i trgovci, koji radimo i želimo da nam se posli opravljaju u onome jeziku u komu mislimo i govorimo. Mnogo, veoma mnogo, ako smo narod koji hoće da bude u potpunom posjedu svih svojih državnih i narodnih prava. U onom uredu, koji nas služi onako lijepom hrvatinom i fonetičkim pravopisom, ona je samo časoviti gost. Čim smo se mi udaljili, ostaje sama tugiština, koja kraljuje na stolu savjetnika i sudca, poglavara i presjednika, poreznika i poštanskog upravitelja, koja se širi po knjižurinama zapisničara i dnevnika i po policama i arhiva, da svojom težinom duši svaki narodni osjećaj. Sve je talijanski! Sud će suditi hrvatski, ako odvjetnik ima volje i mara da na svom jeziku parnice vodi (što je u nas rijetkost); ali on dopisuje talijanski. Isto tako porezni ured, financijski, poštarski, i tako dalje sve do prostih financijskih odjela u kojim nadzirači hrvatske narodnosti moraju sastavljati svoje raporte i izvješća talijanstinom, da Bog mili, učuva! Eto to je ono što se zove *uredovni jezik*.

Kako rekomo, želja je naroda i njegovih ljudi da ova nepodobnost koliko je moguće prije prestane. U narodno pravu za to su i razlozi od praktične koristi. Naš mladić primi svu svoju temeljnu naobrazbu u hrvatskom jeziku. On u tom

jeziku misli i koncipira. Po svršetku srednjih škola, ako se misli posvetiti nižoj činovničkoj karijeri, on nalazi na velike neugodnosti. On doista pozna talijanski i pisao je pravilnije nego mnogi Talijanci, ali na svakom svom koraku osjeća, da to nije njegov jezik. Ako je pak otišao na više nauke, tamo se istina nešto obiknuo tugijskim jezicima, nego podloga njegova znanja napisana je i pak u svome. Hrvatski jezik ostao mu je isklesan u srcu i u mozgu. Nije onda lako činiti toliku linguističnu gimnastiku, a... nije ni potreba.

Premda se mnogo obećivalo u pitanju pohvaćenja ureda i narodna stranka, koja je vladu blizu, više puta uvjeravala je, da će joj to do brzo poći za rukom, nije se do dana današnjega u tom pogledu ništa, ama baš ništa postiglo. Dapače u koliko je moglo krenulo je na gore i to nas sa strahom napunja. U koliko se moglo istisnulo se talijanstinu, ali na njezino mjesto nije došao hrvatski nego njemački jezik. Evo na pr. političke oblasti u pokrajini dopisuju sa Namjesništvom samo u njemačkom jeziku, a predsjednik Namjesništva u tom jeziku isključivo i uređuje.

I tako bojat se, da mi čerajući lisicu ne išćeramo vuka. A što znači širenje nijemštine u našoj Dalmaciji, to se je lako domisliti.

Nije dakle dosta boriti se protiv tugištini i jerat talijanstinu kad se uvlači nijemština. Valja i protiv njoj podići svoj glas. U koliko nam je poznato — osvem pravaša — malo se ko za to zauzimlje, dok se protiv talijanstini gromovima pucala. A mi mislimo da nam je njemački jezik ipak pogibeljnije, jer je istodobno predstavnik jedne državne ideje protiv kojoj smo, što talijanski nije.

Pohvalno je dakle raditi da se talijanskome jeziku digne nepravedni položaj što ga u zemlji uživa, ali još bi pohvalnije bilo, da se i protiv njemačkog zauzme onako isto odlučno stajanje kakovo naša braća u Banovini zauzimlju protiv uvlačenja magjarskog jezika. Onamo se to doduše brutalnije izvagja pak se teže i osjeća, a ovamo kod nas ide laganu, neopazice, ali postepeno i sigurno, tako da bismo se mogli jednog dana probuditi i naći da je talijanski s njemačkim posve zamijenjen, a onda je hrvatskom odzvonilo, sve dok ne dogje onaj sretni čas, kad ćemo se združiti sa prekovalebitskom braćom.

Magjarska „slava“.

Nastavljamo prosvjedima.

Hrvatski akademski gragjani u Beču izdali su i priopćili ovaj

Prosvjed:

„Hrvatska akademska mladež u Beču svečano prosvjeduje protiv svakog sudjelovanja hrvatskih kraljevina i zemalja kod proslave tisućgodinje što su Magjari provalili u slavenske zemlje. Kad su divlji magjarski čopori pustošili Europu i dok još ni snijevali njesu o kulturi i o kakvoj državnoj uredbi, bila je kraljevina Hrvatska već 200 godina samostalna država na istom stepenu kulture sa ostalim evropskim narodima.

Milenijske su svečanosti proslava magjarske invazije, proslava supremacije nad drugim narodima, proslava tobožnje magjarske kulture; te svečanosti su bahato izazivanje drugih naroda, vršak su magjarskog šovinizma.

Hrvatska akademska mladež u Beču, držeć uvijek visokostijeg hrvatstva izjavljuje, da će se uvijek najodlučnije boriti za hrvatsko državno pravo kao što će uvijek podupirati namagjarske narodnosti Ugarske u borbi za njihova prava.

U Beču, 2. Svibnja 1896.

Hrv. akad. mladež u Beču.

Ako se naši momci teče u Beču ovako opostenise, ni oni iz Praga ne ostadoše za njima. Evo dokaza:

Prosvjed:

hrvatske akad. mladeži u Pragu.

Mi hrvatski akademski gragjani u Pragu najodlučnije prosvjedujemo protiv svakom sudjelovanju hrvatskih kraljevina i zemalja kod proslave tisućgodinje provala Magjara u slavenske zemlje.

Svečanost milenijska jest proslavom pobjede sile nad pravom, divljaštva nad kulturom, laži nad istinom!

Sila i divljaštvo još su i danas iza tisuć godina jednim temeljem magjarske premoći nad slavenskim narodima u kraljevini Ugarskoj.

Kao Hrvati, kao Slaveni, kao ljudi moramo osuditi ovu posvetu sile i nemoralu, uvjereni, da još ima u Europi toliko svijesti o pravdi i pravici, te da će znati i htjeti razumjeti ovaj prosvjed mladeži tlačenoga i vrijeđanoga hrvatskoga naroda.

Prag, 2. Svibnja 1896.

Vladimir Skočić medicinar — Lav Mazzura pravnik — Josip Sikutric prav. — Vladimir Kondrat teh. — Tomislav Petrušić prav. — Ivan Božićević teh. — Bogdan Barbot prav. — Milan Heimerl prav. — Svetomir Korporić prav. — Živko Bertić prav. — Antun Vigjević med. — Milan Metelka fil. — Frano Poljak prav. — Josip Dostal prav. — Jakov Bertić prav. — Ivan Dobžanski fil. — Milan Šarić fil. — Stjepan Šiletić fil.

Megju ovim mlade dosta imena onih krasnih mladica naših, koji su božićnje sveće proveli u bjelovarskim tamnicama.

Ove izjave bile su objelodanjene i u većim evropskim listovima i onda u našim domaćim. Po njima se obaznalo malo bolje kako Hrvati misle o Magjariji.

Još suviše hrvatska akademska omladina u Pragu odaslala je brzojavni pozdrav srpskoj omladini u Biogradu, koja je spalila magjarsku zastavu i čestitala joj, što su se bar u ovoj prigodi našli zajedno.

Ova brzojanka dospjela je do Budimpešte i tu su je Magjari zaplijenili i povratili natrag u Prag. U Pragu je bila priopćena u svjesno češkim listovima pak je tako i danas doprla.

I braća Slovaci učinise svoju. Njihovi organi izdaše prigodom milenijuma najostrije prosvjede protiv magjarske supremacije. Slovačka omladina koliko je mogla i smjela učinila je, da nijedan Slovak ne sudjeluje onomu što za Slavene znači podređenost. Živila braća!

Ugarski Nijemci nagloše se ovaj put zajedno sa slavenskim narodnostima. Organ Erdeljskih Sasa nečuvenom oštrinom odgovorio je magjarskom pjesniku Mavru Jukaju, koji je htio dokazati pravičnost i nepristojnost Magjara i teškim

faktna pobio je Jokayeve izmišljotine. Ovaj list dokazao je da u Ugarskoj gdje ima 9 milijuna Nemagjara, nema nijedne nemagjarske škole, koju uzdrži država. To je magjarska pravičnost!

* * *

Ali ko se najbolje istaknuo to su bili Rumunji. I pravo je, jer oni od Magjara najviše trpe. Vogja Ugarskih Rumunija mučenik dr. Ratiu sazvao je sastanak narodnog odbora. Vlada nije dozvolila ovaj sastanak, ali sveisto njegova je svrha polučena. U Bukareštu pak, u slobodnoj Rumunjskoj došlo je do velikih nevidjenih demonstracija proti nasilju Magjara na Ugarskim Rumunjim. Gjačstvo se stavilo na čelo pokreta, komu se odazvalo cijelo otmeno građanstvo glavnoga grada. Ophodnja u Bukareštu brojila je više od 50.000 duša, koje je sve klicalo proti Magjariji. Vlada se nije ničim umiješala, jer mir nije bio porušen, što više, sam ministar presjednik u parlamentu nije niti jednom riječi osudio iskaz nego samo preporučio opreznost. Manje nije mogao kazati, a to znači da ga je on mučki odobravao, neka Europa vidi što o Magjarima misle najbliži njihovi susjedi.

Pri ovakom raspoloženju Hrvata, Rumunja i naroda u Ugarskoj, teško da će kome narodu — osvem službenog Nijemstva i Poljaka — pamt na pamet da pogje u pohode Magjarim i tim izazove Hrvate, Srbe, Slovake, a preko njih cijelo veliko slavenstvo. U Parizu o tom i ne misle, dapače u koliko mogu nastojeće da se magjarskom pozivu niko ne odazove. I u samoj Italiji toj velikoj prijateljici „viteškog“ naroda primljen je ovaj poziv veoma hladno. Dapače u sred parlamentu u Rimu preporučise se pravedne težnje ugarskih Rumunja i protestovalo se proti magjarskoj tiraniji.

* * *

I tako s jednoga kraja do drugoga, gdje god je progovorila slobodna svijest kulturnih naroda, taj glas bio je glas ogorčenja i negodovanja, a vapaj potištenih vapaj, prosvjeda protiv samosilju, koji je bio tako žestok, da je odjeknuo na sve četiri strane svijeta.

U to ime kako se vidi dobro je došla „magjarska slava.“ Ona će „viteškom“ narodu učvrstiti u Europi neprolaznu političku reputaciju, koja mu neće služiti na diku.

Tako se dogagja svakome koji ne poštuje tugje pravice. A mi se tješimo, da je svaka sila sa vremena.

Ston i Konavlje sa vjersko-narodnog gledišta.

II.

Trinaestog vijeka, kako kažu dubrovački spomenici, cijeli pelješki poluotok, a na njemu Ston nadasve, pretrpi teških nezgoda, zbog nutrnjih borba zahumskih vladara, tako da god. 1252. grad Ston u nekom spomeniku spominje se kao razoren (Stannum nunc destructum). Oko godine 1260, bi opet sagragjen od Jele supruge Stjepana Nemanica. Jela rodod francuskinja revna je i pobožna katolikinja. Ona čini zazidat mnogo crkava i samostana, među kojim u Stonu samostan negda prozvan B. D. Marije a potla S. Nikole, za kalugiere Sv. Vazilija (Historia Ecclesiae Ragusinae Coleti p. 327). Sv. Sava, zna se da je bio regjen za Nadbiskupa god. 1221, i da preminu god. 1237. Otkle novi dokaz da nije mogao u stonjskom samostanu ustrojiti svoju biskupiju, jer taj samostan sazidan je nakon njegove smrti. (V. Monumenta historiae Prov. Ragusinae O. M. etc. etc. Sebastiano Dolci Napoli etc. etc. 1846. p. 18, 19).

Na žalost, samostan Sv. Nikole postane rasplodistem raskola. Dok Patarenstvo, sekta od najgorih što su se igda pojavile proti kršćanskoj vjeri, pomoću Zahumskih velmoža još prije raskola dade teški udarac katoličkoj vjeri u cijeloj Zahumlji pa i na pelješkom poluotoku, stonjski Biskup Ivan de Cruce (1300) progonjen nemilo i porobljen od krivovjernih, usiljen je premjestiti svoju stolicu na Korčulu, uz stanovite uvjete, koji se čitaju u ugovoru od njega sklopljenom sa Marinom Gjorgićem Korčulanskim knezom i sa druga dva

poslanika, u dubrovačkom dominikanskom samostanu, što je potvrđeno od Pape Urbana VIII. Tako postane Korčulansko-Stonjska biskupija. Uvjeti ugovora nalaze se u povijesti dubrovačke crkve po Coleti (pag. 329) a napose u posebnoj knjižici u biblioteci franjevaca u Dubrovniku. I pak sred progonstva, katolicizam ne propaše posve u Stonu ni na pelješkomu poluotoku. Zna se da su katolici tih mjesta slijedili davat desetine svome Biskupu, i da je on i pohodio katkada poluotok, tješio i krijepio u vjeri svoje proganjene duhovne podanike. (V. Ecclesiae Ragusinae Historia pag. 329.) Od početka trinaestog vijeka, sve do godine 1546, brojilo se osamnaest Stonjsko-Korčulanskih biskupa.

Za veliku sreću katolicizma, a tim i civilnog i kulturnog napretka ovih strana južne Dalmacije, trinaesti vijek sa susljednim bilježi doba neprekidnog širenja dubrovačke države. Ova pod svoju vlast već je bila uzela Bosanku, Brgat i Osojnik. Stjepan Kotromanović godine 1338. u znak svoje harnosti i prijateljstva proda Dubrovniku Ston sa svim poluotokom za godišnih 500 i perpera (Lucari: Annali di Ragusa pag. 92). Malo godina po-tlje Ostoja bosanski kralj ustupi Dubrovačkoj Republici zemlje Primorja između Oračica i stonške Imotice, tako da najbolje zemlje zahumske kneževine već su spadale pod vlast dubrovačke republike. Ovoj je onda bila prva misao poboljšati moralno i materijalno stanje svog novog posjeda. Grad Ston obzidaše novim tvrgjam dapače se vjernoje da su Dubrovčani sagradili mali Ston svezajući ga zidinami i kulam sa starim Stonom, i to na obranu cijelog poluotoka, od hajduka, koji su neprestano silazili iz Hercegovine i mučili njihov novi posjed (V. Ecclesiae Ragusinae Historiae pag. 337-338).

Časti je dostojno njihovo nastojanje da svojim novim podanicima povrate negdašnji religiozni mir, ukinuvši razkol i izkorijenivši gadnu protuvjersku i protisocijalnu patarensku sektu. I to ne silom ni krvoprolićem neg blagostim evangelijskog propovijedanja. U tome poslu prvu ruku dadeše Republici bosanski franjevci, koji se naselise na poluotok još prije neg ovaj pane pod vlast republike (V. Monumenta Historiae Prov. Rag. O. M. c. p. Sebastiano Dolci pag. 18, 19, 20.). Poštovani O. Sardinjski Andrija, Ingleski Ivan sa O. Ivanom iz Varaždina, god. 1330 na povratku iz Bosne, gdje pomoću bana Stjepana Kotromanovića i kanonika dubrovačkog Volcija Bobalia svladahu patarensko krivevjerje, nastaniše se na poluotoku. Sa oružjem, kojim se služe katolički apostoli, to jest uzornim svetim življenjem i propovijedanjem Evangjelja u malo doba cijeli oni narod povrate vjeri njegovih praotaca. Taj neki Srbin u pomenutome br. „Srp. Glasa“ piše, da su ti fratri uz svoju vjeru u narod unosili i ime hrvatsko. Po njemu bi dakle ime hrvatsko u ovim stranama bilo svakako veoma staro. A mi odgovaramo da je ta tvrdnja prava budalaština. U ono doba nije se znalo za narodno pitanje, pa za borbu Srba i Hrvata. Najzaslužniji pak apostoli u obraćenju Stonjana na katoličku vjeru franjevci Ivan i Andrija ne bijahu rodod ni Srbi ni Hrvati, neg prvi bijaše Inglez, a drugi Talijanac iz Sardinije. Njima je jedino bilo na duši iztrijebiti kukolj (patarenstvo) iz pšenice i povratiti Stonjane vjeri njihovih praotaca negda u prva doba katolika; što im i pogje za rukom. No velecijenjenim nakanami franjevaca opriječivahu se vasiljanski kalugjeri. Nije bilo moguće da Stonjski katolički biskup trpi njihov prkos. Katolički biskup stanovaše kod S. Marije od polja, ali kalugjeri sve jednako podavahu u S. Nikoli manje redove, vrijegjajući tako biskupova prava. (V. Luccari pag. 14). Nego srećom Republici pogje za rukom sklopiti na mirne snjimi ugovor, po komu odlučise kalugjeri o-stavit Ston, a nastanit se u Macedoniju u samostan brda Athos; dok republika spoznavši njihovo pravo na vlasništvo stonjskog samostana, ovlasti ih neka opreme svake treće godine u Dubrovnik svoje poslanike, da im po ugovoru izbroji zadužbinu od 262 groša, 28 dinara sa jednom voštanom svijetom. Kako znak zamjenite poznaje, bila je polovica jednog zlatnog pjenaza prelomljena, koju je trebavalo da poslanici kalugjeri prekažu kad bi se u Dubrovniku prekazali Senatu. U knjiži od nas

između zaporka spomenutoj: *monumenta historiae Prov. Rag.* nalazi se javni spis g. 1332, koji se odnosi na odstup kalugjera i na posjed franjevaca. Dubrovačka republika vjerno održi uvjet sve do svoga pada. Zna se da godine 1804 na 20. Augusta kalugjeri od brda Athos dogjose u Dubrovnik i prekazahu se Senatu za običajnu zadužbinu, noseći sobom i oni obične darove, *lješnika, višanja, pinja i zaferana*, koji bi se razdijelili među knezom, savjetnicima i kancelijerom republike. U ceremonijalu republike nalazi se spomenut ovaj možda najposljednji dolazak kalugjera u Dubrovnik.

Neće bit žao našim čitateljima, ako im stavimo pod oči primjerak lista što bi ga pisali Igumani, kad bi poslali svoje kalugjere da prime običajnu zadužbinu.

Van Lista: Plemenitim i mudrim i svake xjasti dostojnym Visoko slavnog grada Dubrovnika obranom knezu i vasam privrednim Vlastelom.

U Listu: Plemenitim i mudrim i svake xjasti dostojnym visoko i slavnoga i Bogobranimoga grada Dubrovnika obranom knezu i Vasam Vlastelom smerno pohlognegnu.

Iz svete gori Atona Zarku: svagtem Zarku monastier u Hilander vascia Bogomojja u „svetoj Zarkvi molobitni Bogzili, i vascega gospodstva, molimo gospodina Boga i Blasgenā Gospu, i vascemu mnogolitnomu svetomu sdravglju, i smiregnu Slavnoga i Bogobranimoga vascega grada. Sada premilostivi gospodi Vlasteli, octo Vasce gospostvo posla sviechia Svetoj Gospi u Svetu Goru, da se po toj svieczni Gospodin Bog i Sveta Gospa za Gospostvo i zdravlje vasci i sa vas ostali grad molli, octo ibi Bogu Blasgenā Gospa mnoge litta usagivotu ti u sdravglju mirno pridavagjala i pokrilla, od vragh vidimih i ne vidimih, u najporesce od slyh i dukovih i bugomirskih esik. Toga radi poslalom do vascega sviglece gospostva, Bratta nascega, i vasci se pokloni vascemu plemenitomu Gospostvu u Vas kako je Sveta Gospa nastavilla, i naucilla da ego primite i recenu sviechia pogliese kakoste i do sad; a mi vako dolseni smo Bogu molit i Svetu Gospu sa vasci sdravlje i sa vas ostali slavnog grad stebi Bog i Blasgenā Gospa mirno uciulla se mnogo litta Vascega Gospostva. Amin u Svetoj Gori Atonu

Smireni Iguman kilahdarski

N. N.

Ovaj primjerak nagjismo u biblioteci dubrovačkih franjevaca u rukopisu: *Lib. Zibaldone delle memorie storiche di Ragusa, raccolte del P. Giov. Maria Mattai.* (Svrsice se).

Dubrovnik, 14. Maja

Čitamo u prošlom broju „Katoličke Dalmacije:“ Prigodom Klaićeva izbora „Cr. Hrv.“ koja u njegov izbor nije ulazila i za koji Dr. P. Klaić nije ništa ne duguje — osim svoj izbor; rabi neku osobitu taktiku, e da kakogod odvrati pozornost od pravoga glasa i prikaže izbor čak kao nekakvu sreću! Sreću barem u toliko u koliko se tobože dokazalo, da je cijelo ono izborništvo — hrvatsko.

To je objesna! Narodnjaci ne predstavljaju narod nit njegovo pravo mišljenje. S toga otačbenik nemože doći do onoga zaključka do kojega kuša, da dodje „Cr. Hrv.“

Nam je za čudo kako i „Hrv. Pravo“ nasjelo na vijest „Cr. Hrv.“ te i ono vidi neku „veliku važnost“ u Klaićevu izboru. I njoj je ovaj izbor „dokazao“ (?) da narod u dubrovačkom području nije zaražen srbofilskom „idejom“.

Tamo se, piše dalje „Hrv. Pravo“, „Srbofilji ni pojavili nisu.“ Mi cijenimo nasuprot da je Klaićev dokazao sve obratno, da su se Srbofilji pokazali na izborim i da je na njima ostalo.

Svak zna, da su prigodom zadnjih saborskih izbora „Srbi“ bili oni koji su odlučili pobjedu u onom izborništvu (?) za blagopokojnoga Dra Miha Klaića, proti čeliku pravašu, svećeničkoj dci pred. Liepopitiu. U koliko znamo ti su „Srbi“ još živi. A što se ovaj put nijesu kao „Srbi“ oglašili, nije bilo zato, jer su „Srbofilji“ izezli, nego jer su vidjeli, da i neki pravaši idu Srbofilim na ruku, pa je bilo suvišno, da se oni muče. Ta i djeca u Dalmaciji znadu, da narodnjaci, inokupno, nit nijesu, po djelu, Hrvati, nego Srbo-Hrvati, te i njihova „pobjeda“ stanovitom „pravaškom“ uslužnošću dobivena, prava je praveća srbofilska pobjeda.

Tko misli drugčije, varu se, a tko drugčije piše varu narod, da ne vidi svoje pravo klo na izvoru.

Ovako od riječi do riječi. Ono krupnijem slovima potcrtasmo mi neka bolje otskoči.

Glanciću je naslov: „Za istinu.“ — Jadne li istine!

Prenosimo ga zato, da povjerenici stranke prava u južnoj Dalmaciji, kojima je sve poznato, i koji su sudjelovali i odlučili bilo uopće, bilo svaki za svoju općinu, da oni vide i da prosude list koji ovakova šta piše i tiska.

U ovo zadnje doba bijasmo bar dvadeset puta zakinuti od „Katoličke Dalmacije“, premda kako svak vidi, mi nastojimo da ne dogjemo u susret njezinoj živoj volji za karanjem i svagjanjem. Ali ovi podvalni napadaji premašuju granice. „Crvena Hrvatska“ neće se braniti od insinuiranih i nedokazanih kleveta. One su bačene ne samo na nju nego na cijelu stranku prava našega okružja, a nadasve na povjerenike i pravaše onih općina, u kojim se bud s kojih god uzroka za sad nije moglo učiniti onako kako se željelo. Megjutim napredak se pokazao očito, kad se zna da smo — kao pravaši — osvem starih dobili i *dvije nove općine*, dočim neki eventualni „gubici“ sasvim su relativni. Delikatnost prijedmeta neda nam, da na javnu klevetu javnom obranom odgovorimo, ako ovaki napadaji uopće i zaslužuju odgovora. Naš odgovor glasi: da bi se mi sramili onakog pisanja, a koliko je ono lojalno i kolegijalno sa strane pravaša, neka prosude čitatelji.

Pak se još tužimo na razdore u stranci pravaša.....

Naši dopisi.

Sarajevo, 10. Maja. *)

Kod nas u Sarajevu nalaze se četiri medrese (učione) u kojima se nastavlja arapski, turski i perzijski jezik i kao najglavniji predmet je tu vjeronauk. Spomenute su medrese u takvom stanju, da učenici tih medresa ne smiju u njima više zazimiti, pošto ne mogu reći ja kao i svaki očevidac, da će te medrese moći prvi snijeg koji padne održati. Danas bi se iz spomenutih medresa moglo najmanjom rukom kola bunjišta istjerati, te su se seljaci s konjima počeli tamo svraćati, misleći da je to han dok toliko bunjišta leži. Muderisi (učitelji) tih četiriju medresa imaju trojica podvorničke plaće (25 for.) a jedan ne dobiva ni novčića. Učenici oni većinom su seljaci, koji cijelo ljeto kod kuća na zemlji rade i tim sabere ono malo hrane, kojom se mogu zimi da nekako kukavno prehrane nastavljajući nauke u ovim medresama. Sve četiri ove medrese nalaze se pod Vakufskim uređenjem. — Pa zaista se kako videsno lijepo i uređuju. Ali nesrećom našom ima se ko za nas i pobrinuti — imade naše lijepo sjedište koje po cijeli mjesec spava, a samo se na 30 o. mj. probudi i jedan drugog pita kaoa je ovo prvi.

Ovo je nužno uvidjelo da treba u tim medresama nauku pospješiti i izdalo nalog 3. Marta o. g. koji sadržaje 13 tačaka, pa zaista za učenike podobnih iz kojih se baš vidi, da im je bratsko vrijeme za smišljanje bilo. Od tih tačaka istaknuću Vam jednu od nižih, u kojoj se veli da se mora nauka u tim medresama na 10 mjeseci držati, neobaziruć se na stanje učenika, koji kako gore navedosmo jedva da se mogu i samo zimi obdržavati, ali valjda da se tim hoće da medrese zatvore, pa onda je stvar gotova ako se samo muderisi za tim povedu da ostvare tu tačku.

Tako rade oni, koji su postavljeni da uzgajaju Muhamedanski elemenat u Muhamedanskom duhu!

Primitite srdačni pozdrav!

Sarajva.

Iz Kotora 11. Maja.

Bilo je javljeno, da je na naše poglavarstvo došao iz Zadra, posebni vladin povjerenik, da riješava utoke prikazate od izbornog odbora „Unione Cittadina“ proti općinskim izbornim imenicama. Dočim nije tako. Iz dobra izvora doznasmo, da je novoposlani povjerenik preuzeo referat povjerenika Zamagne, a da Zamagna glavom riješava spomenute utoke. Dobro je spomenuti, da je ovo onaj isti Zamagna, koji je onako znao riješiti naše utoke prigodom zadnjih saborskih izbora, osobito glede Ercegnovoga. Neće biti sgorega natuknuti, da sad Zamagna često zalazi kod gosp. Iva Giunia, potpresjednika „Unione Cittadina“, koji je i utoke sastavio, i da s njim podulje opći. — Zli jezici govore, da su gosp. Zamagni neophodno potrebiti savjeti i naputci gosp. Iva Giunia. Ne vjerujemo. — Svakako znatiželjnošću očekujemo riješenje utoka. Gremo, da vidimo! —

Pogled po svijetu.

Izborna reforma u Austriji primljena je. Kralj je iz Budimpešte brzojavno čestitao Badeni-

*) Pod odgovornost dopisnikovu priopćujemo po onoj: ako je što zla, nek se popravi. Ur.

ju na uspjehu. Sada se raspravlja o poreznoj reformi, koja nalazi mnogo opozicije u svim krugovima.

U njemačko liberalnoj stranci sve se više raspada oštupom Plenerovim. Sada je istupio jedan od kolovogja zastupnik Suess, nezadovoljan nad ponašanjem stranke u poslu bečkih općinskih izbora. Dobro je!

Poljački klub u Beču kô da se kaje što je izagnao iz svog kola demokrata dra. Levakovskog, jer je ovaj u zemlji razvio taku agitaciju proti *šlahi*, da će do brzo puknuti jedinstvo poljačkih vječnih vladinovaca.

Ministarstvo Meline sve se to bolje učvršćuje. Tome je dosta doprinijela bivša radikalna vlada Bourgeois, koja je pripovijedala pravo i moral, a ovamo sušila blagajne za mito i favoritizam. — Listovi bilježe megjutim ozbiljni orleanski pokret u zemlji.

Talijani su ispraznili i napustili Adigrat. Sada se pogagjaju oko iskupe zarobljenika, pak će onda nastati primirje barem do jeseni. Komora je odobrila postupanje ministarstva.

Frankfurtski mir. — Na 11 ov. mj. proslavila je njemačka 25godišnjicu glasovitog Frankfurtskog mira u kome je dobila Elsas-Lotringiju i 5 hiljada milijuna. Tom zgodom upravio je car Vilim Bizmarku najlaskaviju priznanicu, na kojoj je ovaj smijerno zahvalio.

Rat na Kubi. — Sastao se novi španjolski parlamenat. Prijestolni govor naglašuje, da se neće prepasti nijedne žrtve, da održi Kubu. To znači da će se voditi rat do skrajnosti.

Domaće vijesti.

Iz Zagreba. — Klub stranke prava u Zagrebu imao je ovih dana sjednicu, da izabere trojicu za vijećanje o uspostavi sloge sa onom frakcijom, koja je iz kluba istupila. Izabrani su gg. narodni zastupnici dr. Banjavčić, dr. Ružić i župnik dr. Boroša. Kako se vidi sve odlični i požrtvovni rodoljubi, kojim je stalo samo do hrvatske stvari, kako su to više put zasvjedočili. Želimo pregovorim najbolji uspjeh!

Okršaj u Boci. — U utornik na 5 ov. mj. bio je na crnogorskoj granici krvavi sukob između financ. stražara i žandara te crnogorskih krijomčara, koji su gonili goveda. Palo je s jedne i s druge strane mrtvih i ranjenih, ali izvješća službenih listova crnogorskog i dalmatinskog u takom su protuslovlju, da se ne može tačno kazati ni uzrok okršaja, ni koliko je s jedne i s druge strane mrtvih. — Biće sjegurno da „Smotra“ ima pravo, da je bilo krijomčarenje, jer se ovo odavna goni iz Crne Gore, pak i neke „ugledne“ srpske osobe u Boki upletene su u jednoj velikoj parnici o krijomčarenju sa govedim.

Pišu nam iz Župe: — Ovamo je u nedjelju slijedilo svečano ustoličenje našega dosadašnjeg žup. upravitelja, dobrog dum. Nika Štuka. Veliko sauešće naroda tom prigodom, dokazom su ljubavi koju mu nosi župski puk. Živio!

Pišu nam iz Graca: — Na sjednici „Hrvatske“ od 2. maja izabran je za društvenog presjednika Vaš dubrovčanin drnd. Luko Dražić. Ovo je drugi put da je naš Luko presjednikom „Hrvatske.“ Znak uvažanja i štovanja što ga uživa među drugovima!

„Jedinstvu.“ — Mi smo pitali „Jedinstvo“ da nam kaže koji su to Kotorani Hrvati, koji ne odobravaju dopise naše, a on govori, da on toga nije spomenuo. Kako ne? A nema li u pretprošlom broju dopis iz Kotora (skovan u Spljetu?) koji ne odobrava pisanje o... *Lesu*?

Pišu nam iz Kotora: — U pouzdanici po slanoj iz Kotora „Srpskom Glasu“ i Savi Bjelanoviću polovina potpisanih crnogorski su podanici i došljaci, a ostali većinom sluge, djeteli u dućanima, fakini ili ljudi bez ikakvog zanimanja. Čestitamo Savi na ovim pristašam u Kotoru.

Gradska Kronika.

Lične Vijesti. — U nedjelju boravio je u Dubrovniku presjednik pomorske vlade u Trstu Becher sa svojim činovnicim u službenom putovanju.

Odlazak. — U četvrtak odijelio se od nas poznati rodoljub velč. dum. Vice Medini, koji jo otišao kao župnički upravitelj na Kunu. Žalimo odlazak i želimo mu svaku sreću na novom mjestu!

Za sveučilištare. — Da počaste uspomenu pok. kap. Melka Podića pripislaše preko nas za nastradale sveučilištare gosp. Ivo Stjepović-Dabrović zubar 6 kruna, gosp. Vicko Rakidžija 4 krune. (Novac otposlamo na drnd. Juhna u Beč. Ur.)

Spasov dan. — U četvrtak pod vostvom presvj. biskupa obdržavala se spasovska procesija.

Yacht. — U srijedu prispio je pod Lokrum yacht „Norseman“ iz Liverpoola kap. L. Luscou be sa 20 mornara i 6 putnika. Vlasništvo je si S. R. Platta Egr. Ourien-a koji putuje sa gospo gjom i 4 suputnika.

Teatar. — Doznajemo da se vode pregovori, eda bi došla i u Dubrovnik češka operna družina za nekoliko večeri.

Dobro djelo. — Upraviteljstvo Dubrovačke Parobrodske Plovitbe u čast uspomena svog preminulog presjednika gosp. Nika Boškovića poslalo je našoj Trgovačko-Obrtničkoj Komori 500 fior., da ih razdijeli, po uvjgavnosti svog gosp. Presjednika, između našijeh siromašnijeh mornara, njihovijeh udovica i sirota.

Pohvalno. — Prigodom smrti gosp. Melka Podića bi podijeljeno mjesnom dječjem zakloništu od gospogjice Rafe Podić kruna 30.

Književnost.

„Album“ koncertnih komada za tamburaške zborove od V. G. Broža. — Pošto je „Album plesova“ posve zadovoljio svojoj svrsi, odlučio je poznati skladatelj izdati „Album koncertnih komada“, koji sadržava osam originalnih, najefektnije instrumentiranih pjesama koncertnih, a ti su: 1) Večer na moru, Fantazija. 2) Pozdrav dragaj, Senenada. 3) Pod slavjanskim krovom, Potpourri slavjanskih pjesama. 4) Moj san, Glazbena slika. a) Ljetna večer; b) Pastiri se vraćaju sa stadom kući; c) Zvona pozivlju na „Ave Maria“; d) Iz crkve se čuje svršetak pobožne pjesme, praćene orguljama; e) mladež se sakuplja oko pukovnije koja prolazi sa glashom; f) Mladost pleše narodne pjesove; g) Noć; h) Čuje se iz daljine slavuljevo pjevanje; i) Poštarska kola prolaze šumom; j) Čuje se pjevanje zagorskih pjesama u krčmi; k) Polnoc; l) Vilinski sastanak; m) Igre i pjesme vila; n) Jutro. 5) Souvenir de Ruine, Garotta; 6) Nazdravice mornara, Fantazija veselih mornarskih pjesama; 7) Vijećanje češko-moravskih pjesama; 8) U spomen „Tomislavu“, Vijećanje ljubavnih pjesama. — Album koncertnih komada iziće 16. svibnja t. g., i stoji u pretplati 5 (pet) forinti. P. N. gospoda i tamburaški zborovi, koji žele album nabaviti, neka se najdulje u roku od osam dana uz pretplatu prijave, kod skladatelja V. G. Broža, učitelja pjevanja i glazbe na kr. hrv. vel. Gimnaziji na Sušaku kraj Rijeke.

Izvještaj upraviteljstva i dvadeseti i peti bilanc prve pučke dalmatinske banke u Spljetu.

Poziv na pretplatu. — Netom je izašlo ispod tiska moje izvorno djelo pod naslovom: „Iz tajinstvenog svijeta“ sastojeće se iz 6 poglavlja i to: 1. Kako sam postao spiritistom 2. O fenomenologiji spiritizma 3. O spiritističkoj teoriji 4. Kako se drže seanse 5. O magnetizovanju 6. O snovima. U tom sam djelu nastojao čitatelja uputiti o bitnosti misticizma, pa pošto su danas pojavi istoga na dnevnom redu, to mislim da će ova knjiga dobro doći svakom inteligentnom čovjeku ako i ne da ga osvjeđujući a to barem, da ga potakne na razmišljanje, te mu dađe prilike (prema principu: audiatur et altera pars) da si stvo-ri objektivan sud o tome, mogu li se i smiju li se fenomeni misticizma a priori proglasiti iluzijama i halucinacijama nekolicine ograničenih ili ekzaltovanih ljudi. Knjiga se dobiva uz cianu od 80 novč. (uz poštarinu 85 novč.) u knjižari jugoslovenske akademije u Zagrebu na Jelaciće-ovom trgu i kod podpsanog.

Dr. Gustav Gaj odvjetnik u Jaksu.

Relazione del I. Congresso internazionale degli archeologi cristiani tenuto a Spalato-Salona nei giorni 20-22 Agosto 1894 del prof. dr. G. A. Neumann primo segretario dello stesso Congresso. Spalato. Tip. A. Zannoni (S. Bulat).

Najnoviji svezak Starohrvatske Prosrjete sadržaje veoma poučnih radnja sa slikama. Preporučamo ovaj mjesecnik!

Prigodom smrti gosp. Nika vit. Boškovića bi udjeljeno na uhar siromaha od časne obitelji Stijepa Bravčića kruna 10.

Povjerenstvo Javne Dobrotvornosti.

JAVNA ZAHVALA

Potpisani ne može inače, a da ne zahvali svijem onijem koji su se prigodom bolesti i smrti njegova nezabornoga oca

NIKA PAPA

bilo ma na koji mu drago način prijateljski zauzeli. Hvala prijateljima, koji su prigodom duge i teške bolesti pokojnikove priskočili u pomoć njegovom i uslugom; hvala gospodi i znancima, koji su za smrti i pri sprovodu umrlih ostanaka pokojnika iskazali onoliku sućut i sauešće, svijem neka je još jednoć moja najsrdačnija hvala i harnos do groba.

U Dubrovniku, 13. Maja 1896.

ožalošćeni sin
Šimun Papa.

DAJE SE U NAJAM
Veliki i prostrani stan u
Gružu u kući Puljizevića na
11 katu sa 11 soba i kuhinjom;
sa pećima i dvostrukim prozo-
rima. Za potanje obavijesti va-
lja se obratiti vlasniku. 1-3

DAJE SE U NAJAM
Veliki postrani stan u gra-
du sa lijepim položajem i kra-
snim vidikom. Poblje kod U-
redništva ovoga lista.

OTVORENO U SVAKO DOBA
**Kušajte ovogodiš-
njeg mladog sira**
Sa otoka PAGA
U gostioni IVA NIKOLETICA
Može se dobiti na malo i na
puno. Imade i šunke kuhane
i sirove!
Ugarskog Salama!
Zambona!!
Kod IVANA NIKOLETICA

OGLAS.
Sa budimpeštanske milenijske izložbe.
— U grozničavom naporu daje se zadnja ruka ra-
botama na milenijskoj izložbi. Ako se što vanred-
na ne dogodi biti će brzo izložba gotova za po-
sjetitelje. Iz jedne skoro prionuće komunikacije
izložbene uprave razaznaje se da trošku ne prije-
ti deficit. Uvela se za djelomično pokrivanje troško-
va institucija razredne lutrije, pak vigji čuda i
tu se Ungarija iskazala jer se novost tako dobro
drži, da je pavilonu što ga za nju gradi General-
debiteur lutje Karl Heintze opredjeljeno počas-
no mjesto. Odmah u prve dane izložbe pada ta-
kogjer i glavno vučenje ove lutrije, čiji najveći
dobitak u najretnijem slučaju iznosi jedan mi-
lijun kruna, jer je ustanovljena i premija od
600.000 kruna. Uz premiju su glavni zgoditci lu-
trije 400.000, 300.000, 200.000, 100.000, 40.000,
20.000, 10.000 i 6.000 kruna. U svemu ovo vu-
čenje dotirano je sa 5.000 dobitak, a sa pre-
mijom u potpunom iznosu od 6.284.000 kruna.
Ako se ovoj pogodnosti suprostavi da srečka iz-
nosi 60 fior. i da se prodaje i polovinu, desetinu,
dvadesetinu iste, to će se svatiti, da je glavna
prodavaonica, koju je podigao Generaldebiteur na
Servitenplatz N. 3, po svagdan krcata. Tu je o-
kolnost firma shvatila pak je na izložbi veliki pa-
viljun sagradila. Nijedan posjetitelj neće pripustiti
prigodu, da ne posjeti Heintzov paviljun i da
ne pokuša svoju sreću.

Najbolje se lašti (utljava) rubenina kod
JOZA CISAJ u DUBROVNIKU
Ulica sv. Josipa br. 1519.
Preusimlje takogjer i prano rublje na utlja-
vanje sa novom izvrsnom mašinom. 3-3

Odijela i Crevalja
za gospodu, gospogje i djecu kupuje se naj-
bolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod
WEISSA
Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Ljetnik sa Kupalištem
u MLINIMA u ŽUPI na moru!
Udoban stan sa 4 sobe i
kuhinjom.
Unajmio bi se najmanje
za cijelo ljetovanje.
Poblje obavijesti kod Uredništva.

RAJSKI PRATILAC
KUPVO PRICESTI
IZALOG VJEČNOGA SPASENJA
za svakoga osobito ZA MLADICE priredio
kan. Vicko Palunko gmn. kateheta, upr. šje-
meništa. U Dubrovniku nakladom D. Prema-
ra. Cijena sa poštarinom 63 novčića.

BEČKO HRANIVO-BRAŠNO
F. GIACOMELLI
Fünfhäus, (Robert) Hammerlinggasse 1
BEČ
Priznata od prvih liječničkih autoriteta, i mnogo-
brojnih liječnika kao izvrsno hranivo sredstvo u naknadu
majčina mlijeka. Upotrebljuje se najboljim uspjehom u mno-
gim nahoditima i u bionicama za djecu. Zasluzuje da ga
svaka majka pokuša.
Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, ljekarnika
u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske.
Mali lončić 45 nč., veliki lončić 80 nč.

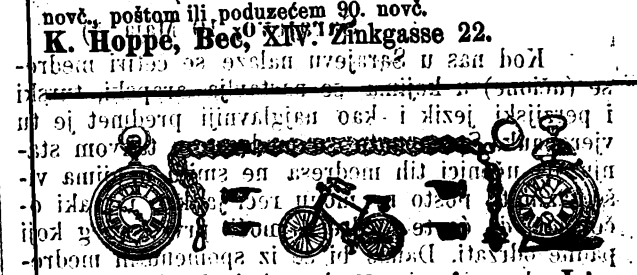
**Šesira, Odijela i Cre-
valja, Najbolje vrsti uz
jeftinu cijenu kupuje se
kod**
M. Mitrovića
svake vrsti galanterije, mirisa, si-
vacihi strojeva.

CHINA SERRAVALLO
PUNA ŽELJEZA
neophodno potrebna slabim i onim koji se oporavljaju
iz nepodražuje tek — jača živce — preporagja krv
Srebrne kolajne:
XI. Liječnički kongres Rim, 1894. IV. tal. kongres kemije i farmacije
Napuli 1894.
Zlatne kolajne:
Međunarodne izložbe Mleci 1894, Kiel 1894, Amsterdam 1894, Berlin 1895.
Preko 300 liječničkih svjedočba
Toplo preporučeno od prvih liječnika kao: dvorskog savjet. prof.
dr. Braun, dvor. savjet. dr. Drasche, prof. dr. barun Kraft-Ebing, prof.
dr. Monti, prof. dr. pl. Mosetig-Moorhof, prof. dr. Neusser, prof. dr.
Schantz, prof. dr. Weibschner, itd. itd.
Ovaj izvrsni okrepljujući lijek daje se vrlo lako i djeci i gospogjama
radi svog izvrsnog teka.
LEKARNICA SERRAVALLO TRIST.
Prodaje se u Dubrovniku fior. 1:10 novč. flaša od 1 litre
2. fior. flaša od 1 litre.

Prodala bi se stara villa
dubrovačke vlasteoske obite-
lji Stary. Ova se nalazi u jed-
nome od najljepših polo-
žaja baine dubrovačke okolice.
Sada je otvorena, na uglo-
saj malo troška popravila i ko-
bi to učinio imao bi villu kak-
vo je teško na daleko naći na-
di svog romantičnog položaja i
zgodna smjestaja. Polanje
obavijesti pružice Uredništvo o-
voga lista.

Phönix-Pomada
nagrada na izložbi za zdr-
vstvo 1890. godine (Bolesnik)
u Stuttgartu, 1890. godine
ničkim svjedočbama i hilada-
ma zahvala priznala kao jedi-
no opstojće djelujuće, neško-
divno sredstvo, da gospoda i
gospogje dobiju lijepu i pake
vlasu i da se zapriječi otpa-
danje kose; mladici mogu s
njom odmah uzgojiti jake br-
ke. Garantirao za uspjeh i
u neskočinosti. Lončić 80
novč., poštom ili poduzetom 90. novč.
K. Hoppe, Beč, XIV. Zinkgasse 22.

Fabrika satova J. Karacke i Linco
razasle uz gotovo prave sredine cila Remontoir
Anker sa 293 srebrna pokriva fior. 7,
teske tula satove fior. 12, zlatne ure od fior.
15 unapred. Budući, više satova i lanu jeftinije
no gdje. Također najni i najbolje vrsti tili-
kla. Za potanje obavijesti neka svak traži cijenik.
Uz pomoć a ežna u dubrovniku uštinu 1505202

Kathreinerova
Aneippova slad-kava
je kao sarsotbu
primjesa k zznatoj kavi.
jedino zdravo
kavino pice.
Svagdje se doliva. — 1/4 Kl. 25. u. y
Pozor! Poradi nevriednih
patvorina neka se pazi na
izvorne omote sa imenom
Kathreiner

Kathreinerova
Aneippova slad-kava
je kao sarsotbu
primjesa k zznatoj kavi.
jedino zdravo
kavino pice.
Svagdje se doliva. — 1/4 Kl. 25. u. y
Pozor! Poradi nevriednih
patvorina neka se pazi na
izvorne omote sa imenom
Kathreiner

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svake subote. Ocjena mu je unaprijed u *Opravnom listu*: na godinu flor. 4.50, na polgodinu flor. 2.25; sa *Dubrovnik sa donatijem u kuću, a sa Austro-Ugarsku, i Bosnu Hercegovinu s poštom*: na godinu flor. 5, na polgodinu flor. 2.50; sa *inozemstvo* flor. 4.50 i postarski troškovi.

Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i sa došasto polugodišta.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a doplatu se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Bokelji i sjedinjenje.

Često se čita po srpskim novinama takove neistine o našim domaćim stvarima, da bi čovjek rekao kô da ti ljudi u snu bunčaju. „Srpski Glas“ je stari vještak, uprav *specijalista* u izvrtanju i u krivom prikazivanju naše povjesti, ne samo stare, dali i povjesti zadnjih doba, od kojih još živu očevitni svjedoci. Glasoviti su *Pabirci* „Srpskog Glasa.“ U njima postavlja svu svoju umnu snagu proglašeni vogja dalmatinskog srpstva Sava Bjelanović. U jednome od zadnjih brojeva tako izvješćuje o početku naših ustavnih borba — uzimljuć u obzir osobito Dubrovnik i Boku — kô da oni nijesu bili za sjedinjenje, za *uniju* (kako kaže „Srp. Glas“) za hrvatsko državno pravo! Nijesu mislili o sjedinjenju *onako* kako se katkad s hrvatske stane govori i piše, umije „Srpski Glas“. Svak znade, da je protivno, nego što pabirci Bjelanović. Mi smo u ovome listu više puta imali prigode dokazati o Dubrovčanima *kako* su mislili o sjedinjenju. Naši će se čitaoci dobro sjećati, da *nije* kako bi htio organ srpske stranke. Namjera je naša stoga danas pozabavit se osobito Bokom te dokazati *kako* su Bokelji mislili i radili za sjedinjenje — za hrvatsko državno pravo. Povjest nam je ustavnih borba pred nama. Navest ćemo nepobitne dokaze; *samo* glavnije. Počnimo.

Kad je Banska konferencija, 19. Decembra 1860 izdala na Dalmatince proglas o sjedinjenju Dalmacije, nije se nijedan kraj njezin tako odazvao, kao što se odazvala Boka — uz Dubrovnik.

Usljed predstavlke Banske konferencije, novembra iste godine, koja je pitala sjedinjenje Dalmacije, te uslijed ručnog pisma našeg kralja od 5. Decembra 1860, kojim se Nj. Velič. izjavljalo pripravno udovoljiti predloženoj želji, i „jedno na regjivalo, da se u Dalmaciji izaberu poslanici, koji bi zajedno riješili ovo pitanje — ustrojše se u našoj pokrajini dvije političke stranke. Jedna je bila za sjedinjenje: narodna hrvatska stranka, a druga *proti* sjedinjenju: autonomaska stranka. Bokelji pristadoše uz prvu, uz stranku za sjedinjenje. Tad je bila nečuvena agitacija. Općine Zadra i Spljeta, buduće u autonomaskim rukama, prosvjedovaše *proti* sjedinjenju i pozvaše druge općine, da se pridruže prosvjedu. I Boki se je bio red izjaviti. Na 21. Januara 1861 bila je u Kotoru skupština bokeških općina, u kojoj *jednoglasno* zaključise, da se ne pristane na prosvjed Zadra i Spljeta, već da se izaberu tri povjerenika, koji će se u Dubrovniku moć dogovoriti s dubrovačkom općinom i zajednički izabrat i poslat poslanike ravno u Beč, kralju. Između tri povjerenika, koje na onoj skupštini Bokelji izabraše, bio je i odlični gospodin Luka Tripković, sadašnji načelnik Dobrote. Neka se njemu obrate naši novi „Srbi“, da im priča *kakovo* je onda *oduševljenje* bilo u Boki za sjedinjenje, i kakovim su slavljem ovdje bili dočekani. Sporazumješe se. I bjehu izabrani kao poslanici za Beč: Niko Pučić i Lujo Serragli.

Aprila 1861 imao se je otvoriti, za prvi put, dalmatinski sabor. Bokelji izabraše za svoja četiri zastupnika, gorljive zagovornike sjedinjenja: gg. Gjurovića, Ljubišu, Tripkovića i Veronu, koji se nepomično držahu narodne manjine u saboru. Većina je bila autonomaska, izabrata na poznati način. Saborska izvješća kažu, da je dan 18. aprila

bio na dnevnom redu predlog vlade, da se biraju poslanici, koji su imali ugovarati o sjedinjenju. Autonomas Dr. Galvani, poduprt od Bajamonta, predložio je, na ime većine, da se poslanici ne biraju. Manjina je prosvjedovala. Taj prosvjed potpisaoše svi bokeški zastupnici.

U Beču po nalogu kraljevu, maja mjeseca, 1861, dogovarali su se odaslanici iz Banovine i iz Dalmacije: o sjedinjenju. Predsjedao je maršal barun Mertens. Našu je manjinu zastupao Knežević, vladika hrišćana dalm. (i bokeških!) i *Bokelj* Ljubiša. Oba oduševljeno govoriše u prilog sjedinjenja. Vladika Knežević jamčio je, da 80 hiljada hrišćana žele i čeznu za sjedinjenjem. Ljubiša je izjavio uz ostalo, da „*sjedinjenje* zahtijeva *geografično položnje* Dalmacije, *motivi ekonomični i interesi umni i materijalni*.“ Ovo potvrguje nepobitno Ljubišin ispravak na izvješće „Pressino“ o ovom dogovoru i polemika s istom „Pressom“.

U carevinskom vijeću septembra 1861, Ljubiša govoreć o sjedinjenju, i pobijajući Dra. Lapennu, izjavio je, da „*većina* dalmatinskog puka *uniju* željno čeka.“ Decembra pak, slijedeće 1862 godine, u carev. vijeću, Ljubiša je rekao, da sjedinjenje žele, jer će „*bez njega* ostati vječito za bačen razvitak umni narodnosti...“

Kad se 1867, na 4. Juna, u carev. vijeću raspravljala adresa, te se radilo o dualizmu, Ljubiša se je izrazio: „... ne mogu glasovati o adresi, u kojoj nije zahtijevana *cjelokupnost* trojedne kraljevine... ne mogu glasovati o adresi, u kojoj nema riječi o *okončenju državno-pravnoga pitanja Dalmacije*...“ Kad mu je Dr. Lapenna prigovorio, Ljubiša mu je odvratio: „Ja nijesam došao ovdje, da predavam istorično znanje. Kod nas *svaki učenik* osmog gimnazijalnog razreda zna, da je Dalmacija sa svojim županijama *pripadala* trojednoj kraljevini...“

Kad je iste godine, 1867, neumrli Miho Pavlinović bio prognan iz sabora, prvu mu priznanicu potpisaoše zastupnici, između kojih bijahu i zastupnici Boke. Cijela je Boka onom prigodom mnogobrojnim i rodoljubnim izjavama izrazila Pavlinoviću svoje pouzdanje.

U hrvatskom saboru, u Zagrebu, 11. Maja 1867, bila je pročitana izjava, prikazata saboru od grofa Nika Pučića, na ime narodne manjine dalmatinskih zastupnika. U toj izjavi čita se: „*Brat! Jurve stopljeni* dušom i gojeći *jednake* zakonite požude, mi *pohlepno iščekivamo* onaj čas, kad *sjedinjenje* Dalmacije, Dubrovnika i Kotora s Hrvatskom i Slavonijom bude *činom dovršeno*. To sjedinjenje *mi držimo*, da je od *glavne* potrebe za *spasenje* narodnosti naše i dostignuće prave *samoostalnosti*...“ Ovu izjavu potpisaoše i bokeški zastupnici.

Kad je god. 1870 hrvatski narod dobio u zadarskom saboru svoju većinu, *proti* svim naprima namjesnika Rodića, u sjednici od 3. Septembra, bila je glasovana znamenita adresa na kralja glede sjedinjenja. U toj adresi, između ostalih zлата vrijednih izreka, čita se i ovo: „*Državno pravo* ove vaše kraljevine, ako i *neizvedeno*, još *onako opstoji*, kako ga primiše, priznaše i općuvažše... slavnj pradjedovi V. V. a i samo Vel. Vaše. To *državno pravo*, koje *potpuno odgovara* i *prirodnomu narodnomu pravu*, *svjednako žive* u *čuvstvu i savjesti* naroda...; on je *sve* *gjer osjećao* i *osjećao* sebe *čvrsto* *privezana* s *otim*

pravom uza Vašu svijetlu krunu; te ga smatra uz nepomičnu svoju podaničku vijernost V. V. *glavnim* stožerom svoga državnoga opstanka...“ Ovu adresu svih narodnih zastupnika potpisao je i opremio saborski pretsjednik Stefan Ljubiša. Dapače isti je Ljubiša *nadostavio svoju prisegu*: „*Branit* ću do svake zgrade *državno pravo* trojedne kraljevine, kojoj po *historijskom i prirodnom pravu* spada *sva današnja* Dalmacija, *neizuzam* nijedne česti njezine, ni *pojedina* okoliša, i *nastojat* ću na sve moguće načine, da se Dalmacija *sjedini*, na temelju saborske adrese, sa Hrvatskom i Slavonijom. *Tako me Bog pomogao i svetli Jovan, i krsno moje ime sveti Dmiatar*.“ Ovako su kune Ljubiša. — Ista većina, god. 1871, još je izričiti-tije dokazala potrebu sjedinjenja, glasovavši drugu adresu. I ovu adresu potpisaoše zastupnici Boke.

Glasovita je godina 1869 u analizama općine Kotorke; jer tad u nju stupiše naši, narodni ljudi. Općinskim stijegom proglasiše *hrvatsku trobojnicu*, koja se do tad *svugdje* po Boki *vi* *jala*. Perast i Dobrota na osobiti način ovo može potvrditi. Nek samo izvole „Srbi“ u Perastu propitati *conta* Viskovića, a u Dobroti našeg odmetnika Pava Kamenarovića. I ako *crvenom* obrazu morat će im ovo posvjedočiti. Prvo je vijeće Kotora izabralo njeke bokeške borce radi *zašluga* za sjedinjenje „svojim počastnim gragjanima.“ U vijeću, po vjeri, većinom bijahu hrišćani. — Ali *na* došla je nesretna godina 1873. Petoricu dalm. zastupnika glasovali su u Beču za zakon o *izravnim* izborima, kojim se dala većina u carev. vijeću Njemcima. Izdajstvo je bilo *počinjeno* za... zna se zašto!... — Razdor je nastao i *ustrojio* se list „Zemljak.“ Porodilo se „Zemljaštvo“. Rodić je znao šta je radio. Zemljaci su u *svojem* listu posijali sjeme „srpstvu.“ „Zemljak“ je *poticao* *vjersku osjetljivost* i *vjerske mrnje*. Tome su pomagali mnogi hrišćani, koji su bili išli u zemljake, *zamaslakani* maslom Rodićevim! Na čelu im je bio Ljubiša. Onaj isti Ljubiša, koji se je do tad *ona* *ko* junački držao! *Dobro* je ispunio svoju prisegu!... Od godine 1873 unapred Beč je sijao srpstvo. Vjersku borbu hrišćani pokrenuše. „Nema krsta — do tri prsta“ i „ko je hrišćanin, taj je Srbin“ bile su lozinke kod hrišćana na dnevnom redu. Tako se dalje išlo, da se uvaženi srpski list „Zastava“ god. 1877 nije stidio pisati: „Srbi *uzimaju* i *vjeru* za *karakterističnu* notu *razlike* između njih i Hrvata. *Ime srpsko* *identificirano* je, ili bolje rekuć *usko* je *shopčano* s našom *pravoslavnom vjerom*.“ God. 1880 počeo izlaziti „Srpski List“ u Zadru. *Kako* je i *šta* je ovaj list pisao o sjedinjenju o hrvatskom državnom pravu i u opće o hrvatstvu, to je još svakome u pameti.

Šta se nastojalo iz palače kod Sv. Šimuna, to se i postiglo. Svi hrišćani proglasiše se „Srbi-ma.“ Od najvećih zagovornika sjedinjenja, pretvorise se u najuljuće protivnike. U Boki kao i drugdje po Dalmaciji. I tako se lako može tumačiti *sadašnja* vladina politika u Boki, koja je u prilog „Srba.“ Iskustvo nas tako uči. A pobit se ovo ne može sa par redaka, ma bilo u kojem listu.

U Boki se sad sa srpske strane vodi vjerska borba. Srpski ju prvaci započeoše, oni ju izazvaše i podržavaju je. A žalosno je, da u Boki imade još katolika, koji ne vide kamo to smijera.

Rekosmo.

Ston i Konavle sa vjersko-na- rodnog gledišta.

III.

Netom bjehu ostranjeni vasilijanski kalugjeri iz Stona, preda senat crkvu sv. Nikole najprvo ne-kome svešteniku Vidu, a potlje i crkvu i dotični samostan bosanskim franjevcima, koji već od Pa-pa bijahu dobili pravo duhovne vlasti neodvisno od biskupa.

Godine 1349, franjevci na mjestu stare crkve sv. Nikole, stanu graditi novu zadužbinu pravovijerni-ka, tako i novi samostan na mjestu staroga. An-drija Sardenjski i Ivan Ingleski nadživješe gra-gjevinu nove crkve i samostana i preminuše u nji-ma kao božji ugodnici. Bjehu pokopani u rečenoj crkvi kod oltara sv. Frana. Nad njihovim grobom koji je bio slavan kod naroda još za vrijeme Luc-cari častila se njikova slika. (V. Cenni storici sui minori osservanti di Ragusa, raccolti del P. Evan-gelista Kusmić pag. 12. 13.). Kada je zbog zlobe vremena zatvorena crkva i opustošen samostan, ostanci imenovanih apostola preneseni su u Du-brovnik i to godine 1843. i položeni u Crkvu sv. Frana u koru za velikijem Oltarom. Prošle godi-ne na dan 6. decembra crkva sv. Nikole poprav-ljena, privatnim zadužbinam, svečano, sa sudjelovanjem naroda, cijelog polnoka povraćena je bo-žijoj službi. — Sad Stonjani goje nadu da će što prije mili ostanci njihovih Apostola biti njima po-vraćeni i samostan sv. Nikole da će oživjet starim duhom revnih franjevaca.

Bijaše već prošlo više nego stotina i deve-deset godina od kada Ston sa cijelim poluotokom postane svojinom dubrovačke Republike. Kroz to vri-jeme Dubrovčani više puta pretrpe ozbiljnih nasilja sa strane bližnih knezova i svegi navidnih Mle-čića. Na to Republika izabrala inostranskijem osvećenima da vode duhovnu pastvu u stonjskoj biskupiji a to radi straha da ne bi pod izlikom vjere pobunili narod. Jednom mal da ne propade republika zajedno sa Stonom, kad neki Nikola Ne-stić splete urotu. Isto tako malo se htjelo da ne izgubi svoju vlast i slobodu sa strane silnog Du-šana srpskog cara. *) Htjela se samo fina dubro-vačka politika, da predobije, pa da učini smješ-šnom svu silu srpsku. (V. Cenni pag. 99-100). Zato je dubrovčanima bilo uvijek na duši da ostrane svaki tuđi moralni upliv, pa da jednom sa sva-kog gledišta ostanu gospodari u svojoj kući. Sta-nu dakle odmah vojevati, kako bi otcijepili stonj-sku biskupiju od korčulanske, koja se nalazila pod vlasti mletačkog lava.

U toliko izmegju republike i stonjsko-kor-čulanskih biskupa nastade oštar spor, koji ustraje od g. 1342-1422 radi desetine, koju stonjski na-rod nije htio plaćati, nadasve od kada se podložni republiki. Pridržavši republika, nebirajući desetine, g. 1347 ugovorom potvrdjenjem po. Papi Klemen-tu, obvezala se da će svake godine davati zajed-ničkomu biskupu, za stonjsku biskupiju, 100 zla-tnijeh dukata. Ali opet se zametne sporica g. 1386, pa g. 1422, pod Papom Martinom V. Odatle se izvodi da svegi i od kada je stonjski biskup pre-nio svoju stolicu iz Stona u Korčulu, da je svegi u Stonu i na poluotoku bilo katolika, jer da ih bilo nije, on bi bio izgubio svako pravo na dese-tine, ne imajući u opsegu negdašnje svoje bisku-pije, duhovnih podanika. — Megjutim republika svom silom nastojala imati svoga biskupa u Sto-nu. Godine 1525 u dugoj spomenici upravljenoj svome pokrovitelju, kardinalu Agustinu Trivulzio obrazložila ona državne razloge, zbog kojih zahtije-vaše razlučenje korčulanske od stonjske biskupije. Spomenici nosi: Coletti (p. 349) i Mattei (p. 282-284). Vidi se da pisat spomenice morao je bi-ti kakav tajnik tuzimac, komu je malo bila po-znana povijest dubrovačka. Pona je historičkih netočnosti, megju kojim opaža se i ova, da je Stjepan, bugarski kralj, predao dubrovčanima Ston sa poluotokom. Papa Klement VII. bguši se mo-ženici Republike, ali što ona ne mogla dobiti od njega ni od njegovog nasljednika, dobi od Pavla III. velikog njezinu prijatelja, koji bulom od 2

*) Car Dušan htjede posrbiti Dubrovnik, ali mu to ne pogje za rukom. Nakon pet vjekova eto neki dubrovački zroli inado se kako da oživtore Dušanove ideale. Koli e ovo simptomatično!

Decembra 1541, razdijeli stonjsku od korčulanske

biskupije, imenovavši dominikanca Tomu Cervu, biskupom. Od tada sami Dubrovčani rodnom, za-premiše stonjsku stolicu. Republika opskrbljivši bi-skupa dotacijom od 200 dukata, i ostavivši mu u-tjerivanje desetina, dobi pravo patronata. Stol-na stonjska crkva sagrajena je troškom Republi-ke i posvećena pokrovitelju Republike Sv. Vlahu. Korčula dobi svoga posebnog biskupa. Tečajem vremena ustroje se na poluotoku nove župe i sa-gradiše milostinjom naroda na Kuni i na Pelješcu novi samostani za franjeve; pa tako i za domi-nikance na Vignju. U malo doba sav poluotok za-ljubi vjeru svojih praotaca i postane katoličkim. Da je na stonjskomu-pelješkomu poluotoku od da-vnine živio hrvatski i katolički narod zna se i po tomu, što se na njemu od svećenstva rabilo gla-goljica, isto kao i u mnogim župama starog du-brovačkog zemljišta. U arhivju dubrovačkomu na-lazi se da su iz Krka dolazili glagoljaši; pa da Republika bojeći se tugijskog upliva i da zbog njihova neznanstva mješte koristni mogli su po-stati pogibeljni i za vjeru i za domovinu, ostrani ih, te sasvim uredi novo svoje domaće svećenstvo. (V. „Slovinac“ br. 2 g. V. s. 30).

(Svršice se).

Naše vjersko pitanje.

Pred nama je na stolu nova elegantna i u-kusna knjiga *Balkan*. Jedinstvu i bratskoj slogi. Izdao uz sudjelovanje mnogih prijatelja sjedinje-nja crkava dr. Aleksandar pl. Bresztyenszky. Sve-zak I. — Znalo se otprije da će izaći. Već u naslovu veli se o čemu će se baviti ova velika slavenska smotra. O jedinstvu. Kojem jedinstvu? Jedinstvu crkava. O bratskoj slozi. Kakovoj slozi? Slozi re-ligije i vjerskog osvjedočenja. I tako evo nas, pred jednim velikim javnim i kako se čini ozbiljnim po-kušajem, da se vjerski razdor koji do sada, hara Slavenstvo, ako je moguće, ukloni; da se Istok i Za-pad izmire, a u koliko će taj pothvat uspjeti, to nam može reći samo budućnost.

Mi sada jednostavno konstatiramo činjenice. Nikada se vjera nije tako napadala i nikada nije bila tako branjena kao sada. Zaludu se varati i obmanjivati. U našoj borbi Srbi i Hrvati (kojim je *Balkan* u prvom redu i namijenjen) vjera je od vajkada igrala ako ne uvijek jedinu, a to svakako jednu od glavnih uloga. Ko ovo nije, htje da zataji jednu veliku istinu. Mi smo obojica uvijek govorili da nam vjera ne smije da bude zaprijetkom u narod-nom, ili barem u plemenskom jedinstvu, pa ipak nijesmo slušali naše riječi. To je fakat. Ko je u o-voj borbi imao pravo, to je drugo pitanje. Srbi dr-že, da su oni na pravom kada tvrde da bismo mi svi bili Srbi da nijesmo po vjeri većinom katolici; mi naprotiv velimo to isto njima, jer da su vjeru prozvali narodnim imenom i u naš pravoslavni narod koji se još i sad priznaje Hrvatima, aveli najprije vjersko, a onda i političko narodno srpsko ime. Ko od ove dvojice govori pravo? Na to bi nam bilo teško odgovoriti. Ovdje je mišljenje stvar u-vjerenja. Da mi nijesmo uvjereni ob ošom što tu tvr-dimo, ne bi bili Hrvati i obratno Srbi ne bi osta-li Srbi. Ali bilo kako mu drago, jedna činjenica ostaje neopovrziiva i za nas i za njih, a ta činje-nica kaže: da Srbi nijesu pravoslavne vjere i da Hrvati nijesu većinom katolici, danas bi srpsko-hrvatsko pitanje — ako bi ga uopće i bilo — sta-jalo na drugom skoku nego li je sada.

Što se Srbima u prvom redu mora zamje-riti jest, da su oni svoju vjeru, koja je takogjer kršćanska, proglasili narodnom vjerom, vjerom srpskom. Katolici Hrvati nikada neće dotle doći, jer jedno narodnost a drugo vjera. Ali znajući ovu žalosnu činjenicu, mi možemo već sada naagati, da će ovi pokušaji o jedinstvu crkava veoma teško uspjeti, sve dok neke crkve budu uzdržale, više nego religiozni, narodni plemenski i politi-čki karakter. Idmo malo dalje bez obzira na Rim i Byzant, na Focija i pape, bez obzira na dogme. Ako se jedan svjetovnjak, koji je vladar, drži u-jedno i najvišim svećenikom i zapovjednikom cr-kve i vjere, on se tih dragocijenih srestava za svoju moć i politiku neće nikada odreći i doslje-du tome crkveno jedinstvo ostaje pustom željom. Svakako ljepo je i korisno, da se o tom

zameće i radi. Svaka je sloga načelno dobro stvar, ako ide za plemenitom svrhom, pa kud bi bolju tražili od jedinstva zavagjenih crkava. U to ime čudno se čini kako neki to jedinstvo bezuvjetno odbijaju. Nego to su stvari čisto vjerske naravi. S narodno-političkog gledišta pak, kako rekosmo, nama bi bilo veoma mlo kad bi se uspelo, jer bi se onda svi Slaveni i na tom polju našli u jednome kolu, što se sada ne vidi. Pravoslavni Rus ne drži danas pravim Slavenom katolika Hrvata.

Ako *Balkanu* pogje za rukom, ne velimo uspostaviti ono što je na čelu svog lista napisao, nego samo utrti put nekoj snošljivosti, shvaćanju i razumijevanju naših stvari, on je tim već do-šta učinio. Dobro je pogodio, kad je pozvao i braću pravoslavne vjere, neka u nj pišu i neka iznashaju svoje želje i svoje razloge. Takova ras-prava, ako ne bude strasvena, unapredit će čijelj toga lista, koji će se izdavati crkvenom i latini-com. A ono dobra što on, poluč u vjerskom po-gledu, služiti će svijem Slavenima i za dobro nji-hove političke i narodne stvari. U to ime poz-dravljamo plemenitu zamisao, koja je vodila za-četnike *Balkana*.

Ne treba ni kazati, da je ova smotra izvrsno uređivana. Ima tu pera čijem auktoritetu treba skinuti kapu. Osvem toga opaža se da u barata-nju pitanja prodire neki moderni čili duh, mješte one zasukanosti, koja se u ovijem djelima često opaža. S toga će i onaj koji u theologiju nije dublje upućen, ovakovu knjigu rado pročitati. Smotri je kako čujemo opstanak osjegurao, jer se nalazi pod pokroviteljstvom moćnih ljudi, koji su sav svoj život posvetili ideji, koju je ova na svoj barjak napisala.

Naši dopisi.

Kuna, 16. Maja.

Nakon dugog boravka u ovoj prostranoj župi, ostavi nas ovih dana naš vrli i nezaboravni žup-nik dum Niko Buntjelić i pogje u Janjinu. Njegov odlazak iz naše župe svakoga je žalostio, jer je svakome bio ugodan, susretljiv a najvlastito, vršio je svoje rečovničke dužnosti, tako da ga je svak ljubio i poštovao. Kada se doznalo, da se ima o-djeliti od nas, odlučilo se je što, bolja i svečanije otpratitiga pri polasku što se i učini. — Jučer premda je bio dan od radnje, i da su veliki pe-slovi sada na polju, u 2 sata popodne barjaci i trobojne zastave bijahu poregijene i izrješane iz-pred općine, okolo 3 sata počeo se narod tu sa-kupljati da čekaju one ostalih selja, koji baš u to dogoše u velikom broju dakako, s trobojnim zastavam. Svi tako na okupu u neopisivom broju eto našega dum Nika; praćen od M. P. Franjevac pogje još jednom u Maticu a otale u općinu, da se pozdravi sa gosp. načelnikom i upraviteljstvu, koji su bili za to sakupljeni. Čim se pozdravi kre-nu zajedno iz općine te šnjime neizbrojni narod, koji je iz pred općine izčekivao do učione i tu se pozdravi sa djecom, koja da mu odvrate pogju u pratnju sa ostalim učenicima iz okolostojjećih se-lja. Cijela povorka pod zastavama i neprestano pucanje mužara obigie ovu varoš, gdje se je tom prigodom opet dum Niko a narod šnjime pozdrav-ljao kličuć mu neprestano: Živio! pa onda krene put Janjine. Eto svijeh do megjaša Janjinske opći-ne. A sada što da kažem, kad se je od nas imao odjeliti; to ću samo navesti u kratko. Sri se oko njega sakupljaju nastaju redomice oprosti, govori, crtajući njegove vrline, njegovo bistro hrvatsko o-svjedočenje pravasko, vršenja njegovih dužnosti. Čim su svršili govori dum Niko se ljepo zahvali svakoga ljubežljivo pozdravi i pogje a narod ne-prestano kličuć mu: Živio! Pucanstvo ostane na megjašu dok odregjena lica koje su imali da ga doprate do Janjine u znak počasti odajete se s njime. Tako je ispala ova velika svečanost, te i ako se od nas odijele dum Niko, isto ostaje u našim srcima o njemu lijepa uspomena, a raduje-mo se pucanstvu Janjine, gdje su stekli vrijedna i dobra župnika.

Sibenik, 16. Maja.

Radnja oko Tomazeova znatno je napredo-vala, ipak još se za pravo ne može utajaciti dan-ovak, ali kako mnogi kažu, što je i najvjero-

DOMENICO BOMBIERI

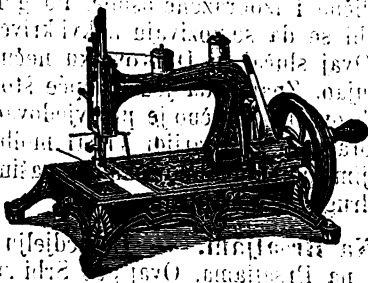
Rovereto (Austrija)

Protokolirana tvrtka utemeljena god. 1844.

UVOZ I IZVOZ

SIVACIJEH STROJEVA

Specijalitet tvrtke

Sivaci stroj na ruke za 18 florina!!
(Salje se, svukn po pošti).

Trećinu cijene treba poslati kad se naručuje, a ostalo dignuće se poštanskim poduzećem.

Ovaj stroj najprikladniji je za obitelji. Sije koju mu drago sukno i kaninu, elegantan u formi, a lagan za raditi, a tako je vrlo solidan to ga ne treba nikada popravljati.

Svakomu kupcu šalje se jedna Polica za garanciju od 5 godina

Ako se kome ne sviđa stroj prima se natrag i vraćaju se novci pod uvjetom da se pošalje najviše 8 dana kasnije i za primitka i to obavješćujući tvrtku.

Ilustrirani katalog, cijenik svih strojeva u zaloti, razjašnjenja itd., šalje odmah na zahtjev svačiji.

Domenico Bombieri, Rovereto.

10-52

DAJE SE U NAJAM

Veliki i prostrani stan u Gružu u kući Puljizevića na II^{om} katu sa 11 soba i kuhinjom; sa pećima i dvostrukim prozorima. Za potanje obavijesti valja se obratiti vlasniku.

DAJE SE U NAJAM

Veliki postrani stan u gradu sa lijepim položajem i krajnim vidikom. Robiže kod Uredništva ovoga lista.

Ljetnik sa Kupalištem

u MLINIMA u ZUPI na moru!

Udoban stan sa 4 sobe i kuhinjom.

Unajmio bi se najmanje za cijelo ljeto.

Pobliže obavijesti kod Uredništva.

BEČKO HRANIVO BRAŠNO

F. GIACOMELLI

Fünfhäus, Robert Hamerlinggasse 1

Priznata od prvih liječničkih autoriteta i mnogobrojnih liječnika kao izvrsno hranivo sredstvo u naknadu majčinih mlijeka. Upotrebljuje se najboljim uspjehom u mnogim nahodistima i u bionicama za djecu. Zaslužuje da ga svaka majka pokuša.

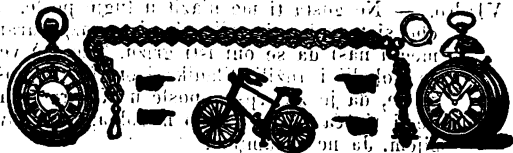
Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, ljekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske. Mali lončić 45^{ne}, veliki lončić 80^{ne}.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

W. F. I. S. S. A

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Fabrika satova J. Karecker u Linzu

razašle uz gotovo prave srebrne cil. Remontoir fior. 5. Anker sa 2, 3 srebrna pokrija fior. 7, teške tula satove fior. 12, zlatne ure od fior. 15 unapred. Budilice, viseće satove i lanu jeftinije no igdje. Takogjer najnovijih i najboljih vrsti bicikla. Za potanje obavijesti neka svak traži cijenik.

16-52.

Belgijskih kunica (kunijelja)

Najbolja rasa na svijetu, par može važiti do 30 funata. Prodajem od 3-4 mjeseca za 3 fior. oplodjene ženske i preko 10 mjeseca stare kunice po 6 fior. — inclusive otprem. Da će doći zdravi jamčim. Max Pauly u Köflachu (Stajerska).

11-12

OTVORENO U SVAKO DOBA

Kušajte ovogodišnjeg mladog sira Sa otoka PAGA

U gostioni IVA NIKOLETIĆA

Može se dobiti na malo i na puno. Imade i šunke kuhane i sirove!

Ugarskog Salama!

Žambona!!

kod IVANA NIKOLETIĆA

OTVORENO U SVAKO DOBA

Kamel-havelocko 9 f. sa ogrlicom 13 fior. Zimske kabnice (najbolje) fior. 16. (najbolje) Loden-odjela fior. 16. u svim bojama uvijek zališno kod Jakoba Rothbergera u k. Dvorskog dobavljača u Beču I. Stephansplatz Br. 9. Svakidan otvoreno do ponoća.

Kathreinerova Mneippova slad-kava je kao primjesa k zrnatoj kavi jedino zdravo kavino pice.

Svugdje se doliva. — 1/4 Kl. 25 u.

Pozor! Poradi nevjernih patvorina, neka se pasina izvorne omote sa imenom Kathreiner

LIEBIG MESNI IZVADAK

može se u jedan čas pripremiti jela od mesa i dati bolji kus svakoj drugoj juhi, zelju, umakama i jelima od mesa wako izvratu.

Pravi se i dobar ekstrakt dobija samo, ako nosi ime pronalaz-nikovo modrim plamom.

Šesira, Odijela i Crevalja, Najbolje vrsti uz jeftinu cijenu kupuje se kod

M. Mitrovića

svake vrsti galanterie, mirisa, šivaćih strojeva.

Tvornica Boja za Zidove

Karla Kronsteiner, Beč, III., Hauptstr. 120, im eig. Hause.

Odlikovana zlatnom medaljom.

Nabavljač nadvojvo i knežev. dobara, c. k. vojničkih uprava, željeznica, obrtnih, brdskih i talioničkih društava, gradjevnih poduzeća, poduzetnika i zidara. kao takogjer tvorničara i posjednika. Ova boja za zidove koja se u vapnu topi, prodaje se u prašini, u 40 raznih vrsti počam od 16 novč. po Kilu, a što se tiče čistoće boje slična je uljenoj boji potpuno.

Uzorci, kao i naputak uporabe šalju se po želji gratis i franko.

FRANCO RUFILO upravitelj, izdavaatelj i odgovorni urednik.

Tipografija D. PRUTNERA u Dubrovniku

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svake subote. Cijena mu je unaprijed u *Opravništvu lista*: na godinu flor. 4:50, na 6 godinu flor. 2:25; za *Dubrovnik sa donošanjem u kuću, a sa Austro-Ugarsku, i Bosnu Hercegovinu s poštom*: na godinu flor. 5, na 6 godinu flor. 2:50; za *inozemstvo* flor. 4:50 i poštarski troškovi.
Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za dosta polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rakopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Kad baš hoće!....

„Katolička Dalmacija“ ne daje si mira. U predzadnjem broju ima opet žestok i ujedljiv članak proti nama i našem uredniku, zato jer smo se usudili da odgovorimo na prvu njezinu nepravdu navalu. I kakav članak! Da nije podulji i njega bi prešampali kao i prvog, a ovako moramo se zadovoljiti samijem izvatom. „Katolička Dalmacija“ nam dakle veli, da je naš urednik tobožnji „pravaš“; da je on „proturao“ u Beč narodnjaka dra. Pera Klaića proti pravašu; da „šara“; da u isto doba kad niže prosvjede proti Magjarima, pravi im reklamu; da nije dosljedan itd. Sve ovo i još mnogo toga piše naša zadarska družica ne u ime svoje, nego tobož u ime stranke prava! Prošti ako je malo!

Ovakav postupak bio bi donekle, ne opravdan, nego recimo shvatljiv obzirom na ovaj zadarski list, kad bi smo ga mi bili prvi napali. Zna se da u prepiranju „Kat. Dalmacija“ u izrazim širokih je rukava. Ali svak ko prati naše pisanje zna i to, da onaj koji je izazvan to smo mi. Barem dvadeset puta zagrizla nas je „Kat. Dalm.“, a da većinom ni odgovarali nijesmo. Mi nju pak nikada nijesmo prvu dirnuli, nego samo jednom, nazad pet godina, kad smo između redaka izrazili, da ne odobrayamo njezine, ondašnje pokušaje, da se preko opstojeće stranke prava u Dalmaciji ustreja jedna nova, t. zv. „katolička hrvatska stranka“. To je bilo sve. Ali kad je njome milo da nas neprestano bocka, a u zadnje doba ružno i kleveće, mi nemamo ništa proti tome. Samo će i nam dozvoliti da joj par riječi odgovorimo.

Ona nam ponovo podvaljuje, da smo „proturali“ u car. vijeće narodnjaka mladog Klaića, a kad mi to proglašujemo klevetom, ona nas pozivlje neka samo priopćimo *uvjeren* prepis što ga je naš urednik (o njemu se osobno većinom i bavi) pisao dru. Klaiću. Mi to bogme ne možemo učiniti s razloga što taj prepis *nijesmo* napravili. Ali kad mladi zastupnik služio se po Zadru jednim privatnim pismom, bez da je na nj dao odgovora, neka ga slobodno pošalje i „Kat. Dalm.“, da ga ona u cijelosti priopći. Mi možemo sad samo kazati, što je u tome pismu bilo.

Kad je umro pok. Miho Kaić, mnogi baciliše oko na njegova sina, za koga se općenito držalo da je uvjerenjem pravaš i ako se ne ističe. Između tih bijahu mnogi pravaši na Korčuli i na Pelješcu, osobito na Trpnju. I Konavoski narodnjaci zaintačiše, da će zastupnikom sina svoga domorodca Miha, bez obzira na to što se govori da je on radikalniji. Uplivni narodnjaci po Dalmaciji nijesu begenili te glasove o „radikalstvu“ dra. Pera, pak su se vogje odlučno protivili njegovoj kandidaturi i u tom smislu *amo su* lećela pisma, tako da se nekad činilo da će dr. Klaić biti kandidat s jednim krilom narodnjaka proti cijeloj stranci. Stranka je tada počela govorit u narodu, da valja nosit starijega čovjeka; da bi i oni bili za Klaića, ali da se on neće primit, jer je sad pun posala; da je dr. Miho ostavio duga, a on mora da radi da obitelj od toga izbavi itd. Naš urednik dobio je u to doba pismenu zahvalu od dra. Pera radi saučesća prigodom očine smrti, kakvu su zahvalu dobili i drugi. On uhvati tu prigodu pak mu piše, kako ih ima amo koji bi njega nosili, ali da

se čuje da se on neće primiti, pak zato on (urednik) misli, da ne bi učinio dobro, kad bi tako naprećac odbio svaku ponudu. Ovo je sadržaj toga pisma, o kom prijeti „K. D.“ i koje je bilo pisano *tri mjeseca prije izbora*. Mnogi naši i odlični prijatelji u Dalmaciji govorili su nam tada o dru. Peru kao uvjerenom pravašu, koji za živa oca nije htio da javno dolazi u sukob sa narodnom strankom, a obzirom na ondašnji položaj i na narodnjačku protivnost Perovoj kandidaturi, naš urednik, mislimo, ovim pismom nije počinio izdaju Hrvatske. Dokaz tome i to što je isti naš Biankini ne vele prije izbora govorio s drom. Perom i predlagao, mu da neulazi u narodnjački klub, pa da bi pravaši bili za nj. Uprav onako kako je svojedobno rekla i „Crvena Hrvatska.“

Megjutim narodna stranka kad je vidjela situaciju, okrenula je igru, pak je kandidirala dra. Pera, iza kako je umjela učiniti, da ovaj potpiše njezin oportunistički program i da uđe u narodnjački klub. Naravno da se onda stvar sasvim promijenula. Povjerenici stranke prava iz okružja imali su pismene i usmene dogovore i utanačiše što će raditi. Odlučilo se da se prepusti zadnja riječ zastupniku Biankiniu. On nije htio sam da odluči nego se posvjetoval sa spljetskim odborom. Na tome sastanku, na kome se još štogod razgovaralo, bio je i naš urednik, a imao je biti i urednik „Kat. Dalm.“ I tu bijaše odlučeno da se stavimo u odlučnu borbu proti dru. Peru Klaiću kao narodnjaku.

Zašto urednik „Kat. Dalm.“ nije došao na taj sastanak? Zašto se ne propita prije nego onako javno stane na nas sipati? A koliko je on u svemu ovome informiran razumjeće povjerenici stranke prava našeg okružja i članovi spljetskog odbora najbolje po tome, kad im rećemo, da „Katolička Dalmacija“ piše, da je eventualni pravaški kandidat proti dru. Peru Klaiću bio preč. dn. Antun Ljepopili!

Ako se nije uspjelo, nedostojno je radi toga bijediti onoga, koji se po svojoj dužnosti zauzimao koliko je više mogao. Mi smo dobili *dvije nove općine*. Naš urednik, koji u privatnom pismu na zastupnika Biankina, toli na spljetskom sastanku na vlas je pogodio kakav će biti uspjeh u pojednim općinama, jer mu je dobro poznat naš položaj. Neka „Kat. Dalmacija“ upita povjerenike *onih mjesta*, u kojim bud s kojih god razloga stranka, ili nije prodrla, ili se nije prikazala i zašto se nije sad prikazala, pak će dobiti odgovor. Te se stvari ne mogu javno razglabati i ludo je potezat nas za jezik, da o tom javno odgovaramo. Što se može kazati, nek „Kat. Dalm.“ zna, da dva mjeseca prije izbora u našem uredništvu pravaški *odaslanici* iz Konavala (dakle iz jedne od odlučnih općina) radi njihovih osobitih mjesnih prilika bili su zato da se oni ne *ovaj put* upuštaju u borbu. Takvih prilika bilo je i drugdje, na pr. u Stonu i, usprkos svim nagovorim, u Blatu i još gdje god. Ali ipak da je bilo nade na uspjeh, mnogi tobož narodnjački glas bio bi drugčije *odlučio*. Pa koje su te mjesne prilike? I to bi mogao urednik „K. D.“ upitati pouzdanike stranke.

Kada pak on uz sve ovo tvrdi da je naš urednik „proturao“ u Beč dr. Pera Klaića mi nemamo ništa da kažemo. *Neka svijet sudi njegovu pisanju!* Dr. Pera Klaića izabrala je narodna

stranka u kojoj se on sudeći po njegovu ulazu u car. vijeće bez da se državopravno ogradio, lijepo nalazi a da će se zauzet materijalno za svoj kotar to misli pokazati, ali čovjek ne žive o samome kruhu.

Ovoliko o toj blaženoj „aferi.“ Na druge klevete skoro se ne treba ni osvrćati. „Katolička Dalmacija“ piše, da mi „na prvoj strani na Magjare prosvjede nižemo a na *zadnjoj im reklamu pravimo*“ zašto što smo na zadnjoj stranici *među oglasima* donijeli oglase za prodaju nekakvih ugarskih srećaka, koje su oglasile donosili *naš* *svi pravaški* i drugi hrvatski listovi, a bila bi i „Kat. Dalmacija“, samo da su joj ih poslali! Isto tako mogli bi mi njome reći da ona Srbima pravi reklamu, jer oglašuje trgovinu Srbina Nikolića, Kalugjerovića i dr. I od ovakih objeda moramo da se branimo! Zar nijesmo pravo imali, kad smo kazali, da bi se stidili onog pisanja?

Što se pak po stoti put onako *iskreno* zgraža „da smo umirućem Starcu potkurili“ reći čemo da mi Starčeviću načelno nijesmo „potkurili“ nego samo nijesmo odobrili, kada su on, dr. Frank i družina istupili iz kluba stranke prava u Zagrebu, i to svoje mnijenje do danas promijenili nijesmo. „Katolička Dalmacija“ koja tako pobožno nad umirućim starcem, komu je „Crvena Hrvatska“ „potkurila“, misli izazvati nekakav pijetet oporčenja proti nama, zaboravlja da *da ni ona ista* u prvom početku nije odobravala onaj istup! Kada? Gdje? — Lani, u prvom članku u komu se počela baviti pravaškim sporom, *na ovom istom mjestu* gdje nas osupnjuje što smo osudili istup Staroga i Franka, ona *u istome stupcu* osupnjuje njihov istup!! Neka izvoli poviriti pak će naći. A neka nam ne dolazi dijeliti lekcije o „pravaštvu“ i o poćitanju naprama dru. Starčeviću. Uvjerenje se ne promijeniva kao rukavice. Mi smo Staroga uvijek poćitovali i bili njegovi znanci, pa kad u čemu ne bijasmo složnih nazora, to bi mu u razgovoru usmeno priopćili i Stari je to rado imao dok je bio zdrav i ugodno se sjećamo onih naših razgovora u njegovoj sjeromašnoj sobici. On je između ostalog pisao na starinsku, a mi fonetikom. I koliko bi se tu raspravljalo o pravopisu! Stari je u tom bio nepopustljiv, dokazivao kako se „čvrst“ mora pisati „čverst“, ali uvijek je na lijepo svršio časicom vina i prijateljskom zdravicom. Pa tako i u drugim pitanjima. Poslije se Stari od mnogih svojih prijatelja nekako odvrnuo, ali on je njima ostao onaj isti. Naš urednik ne treba lekcije starčevićanstva ni pravaštva od „Kat. Dalm.“ ni s toga razloga, što je on bio pravaš još onda, kad je urednik naše zadarske drugarice napadao na dra. Antuna Starčevića i prisposobljao ga sa jednijem Crispijem! Kako brzo zaboravljamo....

Što pak „Kat. Dalm.“ govori o *tajnim dogovorima* našeg urednika u Zagrebu, koji su „rasplamsali vatru“ ti su dogovori u toliko tajni u koliko za njih svak zna. Naš urednik bio je u Zagreb pozvan da preuzme uredništvo glavnog organa stranke prava i nije se mogao primiti toga laskavoga mjesta. Zašto se nije primio to je kazao gospodi i rodoljubima dru. Ivanu Banjavčiću, dru. Stjepanu Borosi, dru. Jurju Žerjaviću i dru. Grgi Tuškanu, koji ga počastiše svojim visokocijenjenim prijateljstvom. U koliko pak „Kat. Dalm.“ „teškom mukom gasi razdor u Zagrebu“ tim što

Uređivače napada neka ih i naše Dalmatinsko općinstvo čita, biće kako ona voli, ali znamo da se to „gašenje“ mnogijem ne dopada, dapače znamo da je neki ugledni pravaš jednom zgodom kazao, da bi ona to svoje „gašenje“ (t. j. preštapavanje zagrebačkih polemika) mogla prepustiti „Smotri“, koja taj posao mnogo savjesnije obavlja.

I s ovim smo svršili sa zadarskom drugaricom. A sada je još jednom najljepše molimo, da nas ne izazivlje. Ali ako je ona željna raspre i rasprave, neka zna da joj pobjeći nećemo, premda bismo najvoljeli, da se toga progijemo, ne zato što bi nas, kako ona misli, njezine „istine“ „boljele“, nego kako već jednom naglasismo, narodu je dosta ovijeh petljanja, a mi amo „mammo“ prečega i po hrvatsko korisnijega posla. Molimo naše čitatelje, da nas izviniu.

Ston i Konavle sa vjersko-narodnog gledišta.

IV.
Uz tolike vjerske i državne dužetrajne borbe u Zahumskoj kneževini, u kojoj gospodovahu katolički, sad pateranski sad grčko-istočni kneževi, postaje pitanje je li se sigda utopio u Stonu stonjski biskup, stonjska stolica, kakav grčko-istočni, nekakav biskup? Ima li to i danas zasjedečih stvari. Zna se, da je jednom, to četrnaestoga vijeka, kad je vladao stonjsko-korčulanski biskup, Ivan IV., da se i bio uvukao u Ston za biskupa, neki grčko-istočnjak. U poslanici Pape Urbana VI. g. 1478. pisanjoj Trebinjskomu biskupu, Dessi, u kojoj papa ovome namjuguje da iskušaj i smiri parricu među stonjskim korčulanskim biskupom i gragjanima stonjskim zbog desetine, nalaze se sljedeći tekstualni izrazi:

„Dudum siguidem pro parte Ven. fratris nostri Joannis Episcopi Stagnensis expositum fuit Gregorio XI. predecessori nostro quod dilecti filii eius, et habitatores civitatis et Diocesis Stagnensis qui a longinquis temporibus schismatici et infideles fuerunt, veram et catholicam fidem agnascientes ad Ecclesiae unitatem erant conversi, quodque dicti eius et incolae et habitatores quendam iniquitatis filium, qui secundum ritum Graecorum et schismaticorum Episcopatum et Ecclesiam Stagnensem jamdudum detinuerat occupatas, de civitate et diocesis praedictis expulerunt, etc. etc.“ (Historiae Ecclesiae Ragusinae, pag. 324.)

Odavle dakle, iznosi se što narokosmo, da negda i za dugo vrijeme u Stonu za biskupa stolovao je neki skizmatik, neki koga Papa nazivlje „iniquitatis filium“ (homo iniquitatis) da Stonjani koji su za mnogo vrijeme pali bili u krivovjerje, spoznavši istinu katoličanstva, njega protjeraše. Sada, hoteci, mogli bismo iznijeti na vidjelo, je dnu bogata naslijeđicu katoličkih biskupa, koji od začetka do ukinuća stonjske biskupije (1828) odlikovahu se manošću i svetosću življenja, dok Srbi šepiraju se sa svojim prošlosti, iznose i ovaj put neke epizode iz njih, na diku.

Narom crkvi možemo se poslužiti kao dokazima za bistranost narodnosti. U to ime katolik nije Hrvat zato što je katolik, nego je on Hrvat ako dokazuje da nekada njegovi stari pripadali su onoj grupi narodnoj koja je pripadala istočnoj Crkvi. Tako piše S. G. (Br. 14. ove godine). Iznoseć pak sebi u prilog što piše Appendini o negdašnjemu vjerskomu stanju u Stonu i na njegovu poluotoku, kako još prije rekosmo S. G. zaključuje da pošto su Stonjani pripadali onoj narodnoj grupi koja je pripadala istočnoj crkvi, Stonjani ako i jesu sada katolici, nijesu Hrvati, nego Srbi.

Mi ne po svome uvjerenju, neg jedino da u godimo Srbima, uzimajuć časom za naše to načelo, dokazamo da starijsedoci Stona i njegova poluotoka (koji se zove „punta Stagni“) bili su katolici, jer je očividno da su imali svoju jerarhiju svoje biskupe i svoje svećenstvo, i da su bili katolici sve dok se nijesu kod njih dovikli skizmatički i pateranski. Da su svojim biskupima plaćali desetinu i onda kad su zbog pateranskog i skizmatičkog pregonstva usiljeni bijahu premjestiti svoju biskupsku stolicu na Korčulu. Dokazali smo

da i tada biskupi stonjsko-korčulanski obavljali su na poluotoku svoje pastirske poudbe, što je znak da unatoč svakoj sili na poluotoku živ bijaše još katolički živalj. Pretresli smo pitanje: je li igda u Stonu osnovana bila grčko-istočna jerarhija, i vidjeli smo da kako se jednom uvukao bio neki razkolnik (homo iniquitatis) da bude protjeran, to ništa ne koristi srpskomu načelu. Crkva u svojoj povjesti broji na stotine takih pustolovina. Ako je pak bilo u Stonu vasilijanskih kalugjera, ni to Srbima ne ide u prilog.

Od trećega sve do šestog vijeka, kad S. Benedikt ustanovi svoj red na zapadu, vasiona crkva drugog reda izuzam vasilijanskog nije imala, pak zato svud po istoku tako i po zapadu dizali su se vasilijanski samostani. Zar li zato sav istok i zapad morao je pripadati srpskoj narodnosti? Mislimo da ni sam Ružičić ne bi došao do takoga zaključka. A sada, što se tiče Stona, eto da zaglavimo.

Kako smo dokazali starijsedoci Stona i stonjskog poluotoka pripadali su onoj grupi naroda koji je pripadao ne istočnoj, nego katoličkoj crkvi i stoga, po samome načelu „S. G.“ oni su ond baš što u svakoj zgodi svjedoče — Hrvati! Mi, jedino da ugodimo Srbima, a ne po svojem osvjedočenju, hotjeli smo i bistrinu narodnost Stonjana po načelu srpskomu, jer smo uvjereni da to načelo ne bistri neg gore smućuje narodno, pitanje. Po ovome, ni sami Srbi ne bi bili Srbi, ni ti su Srbi; jer su i oni negda pripadali onoj grupi naroda koji je pripadao katoličkoj vjeri. Od katoličkih svećenika Srbi kao i Hrvati primiše krsćansku vjeru. To svjedoči Porfirogenit koji pripovijeda, da su Srbi pokršteni, bili od svećenika iz Rima poslanih. (Da administr. Imperio cap. 3.) A Porfirogenit je takav Srbima auktoritet, da mu se protuslovit ne može! (Svršiće se).

Dubrovnik, 27. Maja.
Katolički pop. dn. Andro Muratti posrbljeni Hrvat u br. 21. „Dubrovnika“ dao je izjavu, u kojoj unaprijed prosvjeduje protiv našoj čestitoj „Matice Hrvatskoj“, kad bi se usudila izdati pjesme, koje je on njoj nekad poslao, nazivom hrvatskih narodnih pjesama.

Ovu izjavu mi kô da već vidimo preštampanu u „Srbobranu“, „Srpskom Glasu“ i svijem ostalijem srpskijem listovima, koji će iz nje da prave veliki politički kapital, pa smo dužni, da se na nju nadi naša mile „Matice“, malo osvrnemo.

Znamo da pjesme poslane od pape Muratti „Matici Hrvatskoj“ su hrvatske, a ne dijelom srpske, kao on ispovijeda. One su sakupljene u narodna na Šipanu gdje svi hrvatski osjećaju, kako su to Šipanjani uvijek pokazali i viši broj njih bio mu je diktiran od njegove dobre majke, Hrvatice, sestre preč. kanonika Palunka, takogier dobrog Hrvata. Dn. Andro Muratti poslao je svoje pjesme „Matici“ znajući kome ih šalje i ona mu ih je obilato isplatila. On je te pjesme sakupljao onda kad je bio Hrvat i poslao ih je kao šta Hrvat šalje svoje hrvatske narodne pjesme, svojoj hrvatskoj „Matici“. Sada dn. Andro kad se pretvorio u vatrena Srbica misli, da su i šipanske narodne pjesme u Zagrebu učinile tu istu metamorfozu, pak pozivlje „Matice“ da to konstatuje i da mu ih povratiti. Ne, dragi dn. Andro, ako hoćeš da te svijet ozbiljno uzme, moraš znati, da „Matice“ nije dužna bilježiti tvoje... evolucije. Pjesme su ostale isto hrvatske i onda, kad si se ti na veliku zabavu svijeh nas proglasio ovejanim Srbinom.

Zato držimo da se „Matice“ neće odazvati izjavi pape Muratti, a bude li potreba sav Šipan, koji je ono pjesničko blago u svojem narodnom perivoju i gojio, ustaje na obranu hrvatsstva svojih narodnih pjesama. Neka ih zato naša „Matice“ slobodno štampava kako pravica traži.

Ima nekoliko vremena da je dn. Andro Muratti bio umro za snpstvo. Prošlih dana došao je u grad pa ga Srbi usilovali, da se učini živ. Da im pogodi napisao je onu izjavu. Povero diavolo!

Naši dopisi.

Kotor, 24. Maja.
(+ Dr. Josip Pezzi). U petak dne 2 tek. kako vam je brzojav javio usao je u Gospodinu,

obljubljeni i štovani kotorski načelnik bilježnik Dr. Josip Pezzi. Često je poboljšavao zaslužni naš pokojnik od zaduhe (asme) i srčane boli, ali se zadnjih dana lijepo bio oporavio. Tako, da je obavljao svoje poslove i ishodio vanka. I na jednom nestade ga, u 54 godini života.

Zalosna vijest o njegovoj smrti munjevnom se brzinom raznijela po gradu, po Boki i drugovdje. Svakoga je presenetila — porazila. Osobito naše jednomišljenike Bokelje, i rodoljube van Boke, kojima su poznate naše okolnosti, i koji znadu što je nama bio u sadašnjim kritičnim momentima Dr. J. Pezzi. Kako je poznato Dr. J. Pezzi je bio zastupnikom bokeških gradova. Odgojen talijanskom školom, pripadao je autonomaskom klubu. Kao takav drugovao je i općio bliže s našim „Srbima“. I po vlastitom višegodišnjem iskustvu osvjedočio se je kakovi su i kamunjihovom politikom smijeraju. I on katolik ne samo po imenu, dali i po djelovanju, poštenjak diamantskog karaktera i savjestan domorodac nije mogao više stati u njihovome društvu. Odijelio se od njih i sa svojim drugovima se pridružio kotorskim Hrvatima. Svojevoljno je god. 1889. ustupio zastupnički mandat gosp. prof. Brajkoviću. Kotorški rodoljubi poznavajući plemenite sposobnosti Dra. Pezza, postavili su ga u prvim redovima. I kad je god. 1892. bila osvojena iz srpskih ruku naša starina — Kotorska općina, Dra. Pezzi bi jednoglasno izabran kotorskim načelnikom. Kao načelnik radio je uvijek savjesno, pošteno, i nepristrano, posvetivši sve svoje sile napretku rodnog grada, kome je uspostavio stani, povjesni hrvatski karakter. Uprav je nevjerojatno koliko je uradio Dr. Pezzi sa svojim drugovima u praviteljstva za duševne i stvarne probitke naše općine u ovo kratko vrijeme. Moglo bi se mnogo o tome napisati. Sasvim tim kleti naši protivnici nijesu prestali, a da ga priregjenim im sredstvima ne ocrnjuju i ne napadaju. Pa ipak je svak pak i starije vlasti, u nji povjerenje imao. Od nove godine smo se pripravljali na općinske izbore, okupljajući se oko njegove osobne ličile. Sad kad nam ga je najviše trebalo nemila nam ga smrt iznada ugrabila. Kakov je udarac i kakova je nesreća našoj pravednoj stvari zadala ovom smrću nedade se izreći.

Sprovedu jučer, je najbolje posvjedočio kako je bio ljubljen i čašćen Dr. J. Pezzi. Započeo je na 11. ura pr. p. i završio je lijevala cijelo jutro bez prestanka, velika kisa — prava oluja, ipak se sakupilo nepregledno mnoštvo svijeta svake ruke, da isprati zadnjom svog ljubimca načelnika. Bile su zastupane sve vlasti, sve Bokeške općine, razna društva, itd. Bilo je mnogo vijenaca i dupliera. A lijepa se svota doprinijela u razne dobrotvorne svrhe. Prisustvovalo je spovedu i presvijetli biskup Uccellini, koji je potiskovao i dao odriješanje u stolnoj crkvi Sv. Tripuna, da tim iskaže najveću počast pokojniku, kojega za života u velike čijenio i očinski ljubio. Kotorska Glasba žalobnim komadima pućevala je žalost. Na grobištu je velenčeni prof. gosp. Brajković iznekao pogrebne slove tako, da je prisutne ganuo do suza.

Oprostismo se pokojnikom ucvljenja srca i turobna lica, čvrsto uvjereni, da će nas i naš pravedni rad, preporučivati milosrđu i blagoslovu Božjemu.

Pokoj vječni Dru. Josipu Pezzi!

Pogled po svijetu.

Moskva! Moskva! Moskva! ništa nego Moskva. Oaa ispunja čitav politički život ovijeh dana i nastajnog mjeseca. Illuminacije, poklonstva, odaslanstva, govori, darovi, svečani ulasci, službe božije, čestitke, slavlja, i t. d. Počni s početka ili s kraja izlazi se na isto. A iz sred toga velikoga kaosa i mješavine izlazi Rusija — sveta Rusija — velika, moćna i slavna. Zaludu bi mučili naše pero da opišemo što se i onako opipati neda, ali što se i ovamo osijeca. Velika Rusija htjela je da se prikaže svijetu u svemu svome veličanstvu i to joj je po priznanju samijeh Nijemaca potpuno uspjelo. Mi kao Hrvati kad to sve slušamo, zaboravljamo neke presude, koje će s vremenom isče-

Kupujem

Postarske biljege stare (timbrate) svih inostranih država uz najpovoljnije cijene. Ko želi prodati neka se obrati dopisnicom ili neka ih pošalje na adresu: Gosp. P. G. postrestante SPLJET.

DAJE SE U NAJAM

Veliki i prostrani stan u Gružu u kući Puljizevića na II. katu sa 11 soba i kuhinjom sa pećima i dvostrukim prozorima. Za potanje obavijesti valja se obratiti vlasniku.

DOMENICO BOMBIERI

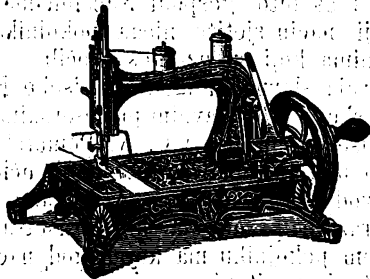
Rovereto (Austrija)

Protokolirana tvrtka utemeljena god. 1844.

UVOZ I IZVOZ

ŠIVACIJEH STROJEVA

Specijalitet tvrtke

Šivaći stroj na ruke za 18 florina!! (Šalje se svukud po pošti).

Trećinu cijene treba poslati kad se naručuje, a ostalo dignuće se poštanskim poduzećem.

Ovaj stroj najprikladniji je za obitelji. Šije koju mu drago sukno i kanin, elegantan u formi, a lagan za raditi, a kako je vrlo solidan to ga ne treba nikada popravljati.

Svakomu kupcu šalje se jedna

Polica za garanciju od 5 godina

Ako se kome ne sviđa stroj prima se natrag i vraćaju se novci pod uvjetom da se pošalje najviše 8 dana kašuje i za primitka i to obavješujući tvrtku.

Ilustrovani katalog, cijenik svih strojeva u zaletu, razjašnjenja itd., šalje odmah na zahtjev svašiji.

Domenico Bombieri, Rovereto.

11-52

BECKO HRANIVO BRAŠNO

za djecu

F. GIACOMELLI

Fünfhäus, Robert Hamerlinggasse

— BEČ —

Priznata od prvih liječničkih autoriteta i mnogobrojnih liječnika kao izvršno hranivo sredstvo u naknadu majčina mlijeka. Upotrebljuje se najboljim uspjehom mnogim nahodistima i u bionicama za djecu. Zaslužuje da ga svaka majka pokuša.

Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, ljekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske. Mali lončić 45 nč., veliki lončić 80 nč.

19-52

Belgijskih kunica (kunjelja)

Najbolja rasa na svijetu, par može važiti do 30 funata. Prodajem od 3-4 mjeseca za 3 flor.; oplogene ženske i preko 10 mjeseca stare kunice po 6 flor. — inclusive otprem. Da će doći zdravi jamčim. Max Pauly u Köflachu (Stajerska).

12-12

Nuzgredna zaslužba od 150-200 fl. mjes. za opobu svih zvanja, koje bi se htjele zabaviti prodajom zak. dop. srećaka. Ponude na Mjenjaciću, Adler & Com. Budapest. 9-25. Utemeljena g. 1874.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

W. KISSA

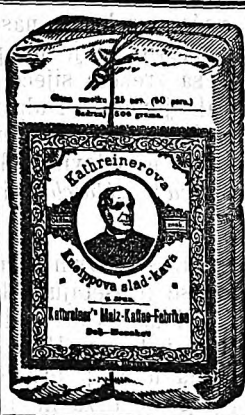
Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Phoenix-Pomada nagrađena na izložbi za zdravstvo i njegovanje bolesnika u Stuttgartu g. 1890; polječniim svjedočbama i hiljadama zahvala priznata kao jedino opstojće djelujuće, neškodljivo sredstvo, da gospoda i gospogje dobiju bujne i pune vlasi; i da se zapriječi otpadanje kose; mladici mogu s njom odmah uzgojiti jake brke. Garantirao za uspjeh i za neškodljivost. Lončić 80 nč., poštom ili poduzećem 90. nč.

K. Hoppe, Beč, XIV. Zinkgasse. 22.

Kathreinerova

Kneippova slad-kava

je kao primjesa k zrnatoj kavi jedino zdravo kavino pice.

Svagdje se doliva. — 1/4 Kl. 25 n.

Pozor! Poradi nevriednih patvorina, neka se pazi na izvorne omote sa imenom Kathreiner

Kamel-havelocko 9 f. sa ogrlicom 13 flor. Ziuske kabnice (najbolje) fior. 16. (najbolje) Loden-odjela fior. 16 u svim bojama uvijek zališno kod Jakoba Rothbergera c. i k. Dvorskog dobavljača u Beču I. Stephansplatz Br. 9. Svakidan otvoreno do ponoći.

CHINA SERRAVALLO

PUNA ŽELJEZA

neophodno potrebna slabim i onim koji se neopovrhavaju podražuje tek — jača živce — preporagja krv

Srebrne kolajne:

XI. Liječnički kongres Rim 1894. IV. tal. kongres kemije i farmacije Napulj 1894.

Zlatne kolajne:

Megjunarodne izložbe Mleci 1894, Kiel 1894, Amsterdam 1894, Berlin 1895.

Preko 300 liječničkih svjedočba.

Toplo preporučeno od prvih liječnika kao: dvorskog savjet. prof. dr. Braun, dvor. savjet. dr. Drasche, prof. dr. barun Kraft-Ebing, prof. dr. Monti, prof. dr. pl. Mosetig-Moorhof, prof. dr. Neusser, prof. dr. Schauta, prof. dr. Weinlechner, itd. itd.

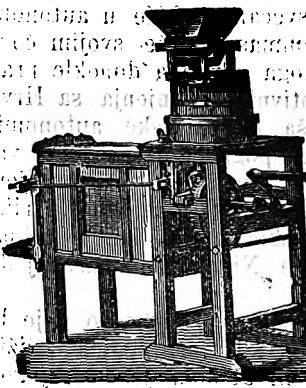
Ovaj izvršni okrepljujući lijek daje se vrlo lako i djeci i gospogjama radi svog izvršnog teka.

LJEKARNICA SERRAVALLO TRIEST

Prodaje se u Dubrovniku flor. 1:10 nč. flaša od 1 litre 2 flor. flaša od 1 litre.

Kupa-lište!!

Otvorilo se morsko kupalište ILIJA S. ULICA U KOLORENTIPI LAMA. Provizije no sa svim potrebitim konfortom. Cijena najumjerenija.

Najbolje i najjeftinije SKLADISTE sa sve poljodjelske strojeve isprave — Štrcaljke svake vrsti — Kotlovi — Šivaće strojeve — Strojeve za pranje i sušenje — Patent, ručne mlince — Tijeske — Štrcaljke za peronosporu — Pumpe za vodu — Motore na paru ili petrolej

AUGUST KOLB, Tvornica strojeva

BEČ, II/7 Pasettistrasse Br. 29-31. Traže se solidni zastupnici.

Šesira, Odijela i Crevalja, Najbolje vrsti uz jeftinu cijenu kupuje se kod

M. Mitrovića

svake vrsti galanterije, mirisa, svacih strojeva.

DRUŽBE LIEBIG MESNI IZVADAK

može se u jedan čas pripravititi juha od mesa i dati bolji kus svakoj drugoj juhi, zelju, umakama i jelima od mesa svake vrste. Pravi se i dobar ekstrakt dobija samo, ako nosi pronaalaznikovo modrim plamenom.

Tvornica Boja za Zidove

Karla Kronsteinera, Beč, III., Hauptstr. 120, im eig. Hause. Odlikovana zlatnom medaljom.

Nabavljač nadvojvod. i knežev. dobara, c. k. vojničkih uprava, željeznica, obrtnih, brdskih i talioničkih društava, građevnih poduzeća, poduzetnika i zidara, kao takogjer tvorničara i posjednika. Ova boja za zidove koja se u vapnu topi prodaje se u prašini, u 40 raznih vrsti počam od 16 nč. po Kilu, a što se tiče čistote boje slična je uljenoj boji potpuno. Uzorci, kao i naputak uporabe šalju se po želji gratis i franko.

BRANO BURLLO upravitelj, izdavač i odgovoran uređnik.

Tipografija D. FRETNERA u Dubrovniku

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svake subote. Cijena mu je unaprijed u *Otpremništvu lista*: na godinu flor. 4:50, na polu godine flor. 2:25; za *Dubrovnik sa donošenjem u kuću, a sa Austro-Ugarsku, i Bosnu Hercegovinu s poštom*: na godinu flor. 5, na polu godine flor. 2:50; sa *inozemstvo* flor. 4:50 i postaraki troškovi.

Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i sa došasto polugodišta.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Križanje plemenâ.

Za velikih kruničbenih svečanosti u Moskvi došlo je nekoliko puta, da su bila spomenita imena onih ruskih državnika i dostojanstvenika, koji stoje na najvišim stepenicama oko carskoga prijestolja. Prigodom odlikovanja mnogog od ovih velikih imena pronese brojav cijeljem svijetom, neka se zna kako se car i samodržac u svome veselju nije zaboravio njihovih neprocijenjenih zasluga za Rusiju. Broj tih ljudi nije velik, tek jedno tridesetak osoba, ali po tom vidi se, da se je tu pomno biralo među izabranijem, da su nagradjeni bili samo najprvi i najbolji u ruskome carstvu. Evo imena nekih koji najčešće bijahu prozivani:

Osten-Sacken, Heyden, Richter, Taube, Frederichs, Sturlen, Kauffmann, Mohrenheim, Staal, Vlangali, Saffiano, Stüvler, Al. von Oldenburg, Hirsch, Possiet, Benckensdorf, Witte, Rosing, Salomon, Marens, Merder, Frisch, Goltgoher itd.

Svaki ovaj ima najmanje rang velikog drž. savjetnika, ili generala, vojske. To su ministri, vojskovođe, poslanici, državni tajnici, tajni savjetnici, vrhunac ruske državne uprave. Drugih imena, koja nijesmo spomenuli, nema tek jedna trećina.

Pred ovim prezimenima koji u sverossijskoj Moskvi nekako čudno zvuče. Čovjek ostaje frapiran, pak se pita: nije li kakvom pometnjom izmijenio prijestolnice i kamo drugodje zalutao? I doista, gornja imena bila bi tek u kakvom Berlinu na pravome svome mjestu. Krunisanje njemačkoga cara ne bi se moglo okititi dvorjanstvom germanskih prezimena. Pa nema tu samo njemačkog podrijetla. Njeki se odaju kao Skandinavci, dapače ima i Latinskih suplemenjaka, zatim nešto valjda i Anglo-saksona. Svega samo ne Slavena!

Jesu li dakle oni pravi Rusi? Na ovo pitanje može se bez okolišanja samo *jesno* odgovoriti. Oni su isto tako dobri Rusi kao i njihov drug u časti i u odlikovanju, knez Golenišev-Kutuzov, čiji je pradjed ispod Moskve gonio Napoleona Velikoga. Oni su Rusi jezikom, mislju, osjećajem, dapače — što je u Rusiji jedan od glavnijih uvjeta — i istom svojom vjerom. Oni su Rusi po svemu onome što ih uspomenam veže; po svojoj okolini, po svojoj sadašnjosti i budućnosti. Ali nijesu Rusi po prošlosti i po krvi. Možda su prošla stoljeća otkad su praoci mnogog od njih utopili svoju kapljicu stare neslavenske rase u ogromnome ruskome moru. Čovjek bi rekao, da se je ta tekućina dobro promiješala i da je isčeznuo svaki trag one kapljice. Na očigled tako i jest, ali ipak ostalo je nešto: ostao je onaj neki slični atom neznatnoga kvasca, koji je u ovoj novoj ruskoj krvi i nadalje vrio i koji je učinio, da su danas svi ovi Heydeni, Kauffmanni, Richter i Staal, mješte mnogih proruskih knezova, na ovome odličnome mjestu.

Germanski elemenat koji je od Petru Velikoga kroz stoljeća kapao u ruski narodni život, ako mu i nije podao drugo lice, on ga je iznutra navnuo. Nećemo tijem da dajemo kakvu prednost hindogermanskoj rasi. Ona ima svojih mana i svojih krijepesti; ali, kao što Hindo-Slaveni, ima i ona svojina, koje ih naprama drugim plemenim odlikuju. Slaven je uman, vanredno darovit, idealista, pjes-

nik, ali je s druge strane blage čudi, miran, pustljiv. Ustrajnost, eneržija, velika radinost i po-duzetnost nijesu naše najbolje strane. Naprotiv Nijemac, obično naravnim darovima dosta škrt obdaren, tu se uprav ističe. Nijemac, ma bio on i slabijeg talenta, doći će obično mnogo dalje nego li Slaven bolje obdaren, jer će svoju manjkavost nadomjestiti onom svojom velikom voljom i ustrajnošću, da pukneš, s čega su Germanci bez razlike svojih ogranaaka izašli na glas po cijelome svijetu. I kada se ova dva elementa kako treba pomiješaju, onda iz njih postaje nešto boljeg i od jednog i od drugog, pa imalo to treće slavenskih ili njemački karakter. Mi vidimo to u samoj Njemačkoj, gdje su upravo oni krajevi najrazvijeniji i najnapredniji, koji starinom bijahu napućeni Polabskim Slavenima. Sasi i Prusi, najprvi između svijeh Nijemaca, sinovi su naše slavenske krvi, koja se nije ni pošto izgubila nego se je tečajem vjekova ponijemčila i njemačko stablo o plemenila. S njima se pravi potomci prastarih Germana, zatucani i nerazvijeni Švabe iz južno-njemačkih pogorja, ni savnjivati ne mogu. Taj isti rezultat, ali u drugom duhu, opažamo u bratskoj Rusiji, za koju možemo slobodno kazati, da najveći dio onih ljudi, kojijem ona ima zahvaliti ono što jest, potječe iz ovoga velikoga križanja plemena.

Mi to imamo i kod nas u mnogo eklatantnijim primjerima. Najprvi Slaveni kao narod jesu nesumljivo Česi. Ovi Česi koliko su puta križani sa Nijemcima! Od sv. Večeslava do danas Češka nije drugo nego tlo njemačke imigracije i da je sve ovo ostalo germansko što je amo došlo, malo bi danas Čeha bilo. Rieger, Scholz, Purgarth, Engel, Schwarzenberg i hiljade drugih Čeha to svjedoče. Vogja češkoga naroda dr. Gregr porijetlom je Nijemac. Otac mu je bio pravi Germanac i zvao se Gröger. Uzmimo kataloge čeških fabrikanta i naći ćemo, da svi ovi inače vatreni rodoljubi češki imaju većinom njemačka imena. I oni su redovito najbolji. Toliko je na Čehu uplivalo ovo križanje race, da ih mnogi i ne drže za prave Slavene. „Česi su Nijemci koji češki govore,“ rekao je ovih dana jedan uvaženi ruski političar u redniku „Neie Freie Presse.“ Vidi se da je ovaj Rus zaboravio na uplio tugijske krvi u Petrogradu. Ali ako je to istina, Česi će se tješiti radi ove nečistoće pasmine, da su oni najnaprednije i najrazvijenije slavensko pleme, koje s uspjehom odoljeva jednomu od najjačih i najkulturnijih naroda na svijetu. Česi u Češkoj stoje opet daleko ispred Čeha u Moravskoj, premda su ovi zadnji narodniji i, kako bismo rekli? po krvi mnogo čistiji Slaveni.

To se opaža ako prisposobljamo našu braću Slovence, koji su mnogo toga usisali od Germana, što je učinilo da izgubiše onu lijenu, mirnu Slavensku čud, onaj *dolce far niente*, koji se rado prolazi svakoga otpora i navale, pak se iz njih razvio uzoran i napredan elemenat, koji nam u radu i gospodarstvu može da služi uzorom. I u Banovini mi vidimo razliku između Zagreba i Slavonije. Ima tamo ljudi koji rade, tako rade, da mi iz Dalmacije kad dogjemo u Zagreb ostanemo zinitu. Pa koliko ih od tih naših najboljih rodoljuba nemaju hrvatsko prezime! Možda je to bilo i dobro za nas. Naprotiv susjedna Srbija gdje je Slavenski elemenat narodniji i njegovo čisto porijetlo koli u seljaštvu toli u gradovima bolje

sačuvano, koliko je ona ostala ponazada! Ni prisposodbit je ne možemo sa Hrvatskom, a kamo li sa Slovenačkom i Češkom, makar da je već sto godina slobodna država. Izgovor da je ona čamila kroz stoljeća pod turskom tiranijom, ne stoji, jer eno Bugarske, koja je čamila više od nje, koja nema nego tek 18 godina života i još nije potpuno slobodna, pak ju je ipak već u svakom pogledu dva puta pretekla. Ali Bugari su plod tatarske sile, upornosti i osvajačkog duha, inestirane na blagu i bogatu slavensku podlogu, pak su valjda zato i dali bolje rezultate.

Čini se dakle da ovo križanje plemena oplemenjuje rase i nije tako štetno. To se zbija samo onda kada strani elemenat malo po malo utječe u domaći, pak se u njemu što prije potpuno izgubi. Ali ako ta imigracija ima oblik sistemati-zovanih naselbina, onda postaje vrlo pogibeljna. Njemačke dobro očuvane naselbine na Baltičkom moru, na Volgi i u Kazanu jesu prava sumporna kiselina, koja podrgriza ruski narodni život. Isto možemo kazati o kolonijama u Slavoniji, Srijemu i Banatu. To je nešto sasvim drugoga. Ove kolonije tako su uregjene, da će ih naš narod teško moći apsorbirati.

Ima nam susjedstvu jedna naša zemlja, u koju sada strani elemenat neprestano utječe. Dolazi tamo Nijemaca, Magjara, Čeha, Poljaka; ipak domaći elemenat nampeće se i podaje njihovoj djeci svoj jezik. Mi se danas tužimo na ovu invaziju, a ko zna, da nam sutra sinovi ovih ljudi, nikli na domaćem tlu, ne budu učitelji napretka i patrijotizma? Ipak narod ne može gledati ovu pojavu dobrim okom. Svaki je narod po sebi konservativan, pak mu nije milo, da mu starinu nadomješćuje tugin. Neda se to nikako podnijeti, ali iz toga se ne može zaključiti da je ovakav došljak redovito štetan, kako svjedoče svi ovi *manni* *ergeri*, *dorfi* i *rschli* koji su danas glavni stupovi pravoslavne Rusije.

Njihoha imena i pobudiše nas na ova razmišljanja.

Ston i Konavljje sa vjersko-narodnog gledišta.

V.

Dopisnik „Srpskog Glasa“ (br. 14.) jer je pročitao kako piše Appendini (Notizie ist. crit. N. 331 — 302) da su negda Konavljani bili Manihejci i Patareni, pa potlje kao i Stonjani preobraćeni u rimokatolike, sudi da oni, kako i Stonjani nijesu Hrvati nego Srbi. Mi ne razumijemo kako vijest, koju je „S. G.“ pročitao u Appendini, može mu služiti za *bistrenje*, kojoj narodnosti pripadaju Konavljani. — Naziv Patarena ne bijaše svuda isti kako ni u samim Konavljima, gdje se zvali Manihejci. U Bugarskoj gdje im je bio i začetak, nazivahu se *Bogomili*, u Bosni samo *Patareni*, u Italiji *Patrimi* i *Pathriste*, u Francuskoj *Kathari* ili *Albigesi*. Nazivahu se, *Babuni*, *Maniheji*, *Publikani*. Ta sekta svuda se bila razgranila. Ona je nosila sobom svoje pogane nauke, ali nijednomu narodu nije nametala niti je mogla nametat tugu narodnost. Zato ne znamo kako Konavljani, pa i Stonjani, koji nijesu bili samo skizmatiči nego i Patareni, mogu biti Srbi, kako sudi „Srpski Glas“.

Sada, nakon ove opaske, da ugodimo *glasovitomu načelu* „S. G.“, red nam je kazati, kojoj vjeri pripadali su stari Konavljani, prije nego sa

Patarnstvo kod njih uvuklo, i prije nego su pali

pod vlast Dubrovačke Republike. Konavle sve do XV. vijeka pripadahu Trebinjskoj Županiji. Porfirigenit pise (cap. 84.) *Trebinjitarum Canalicorumque eadem regio est.* Pa tako i Trebinjskoj biskupiji. Neka stara u Konavlima predaja priča, da crkva S. Trojstva u Pridvorju bila je prva kršćanska crkva. Srušena i nazad ne vele godina, sa velikom svečanosti, radošću cijelih Konavala opet je popravljena i povraćena božijoj službi. Trebinjski pa tako i Konavoski biskupi stolovahu u Trebinju, glavnome gradu cijele županije. Trebinjska biskupija graničila je: sa zapada s Makarskom, sa sjevera s Bosanskom, s juga sa Stonjskom i Dubrovačkom (V. Crkva i Država u Dubrovačkoj Republici str. 18.) Njezin postanak gubi se u tami ni vremena. Od devetog vijeka do godine 1792 Coleti broji 40 biskupa. Prife, međusobni ratovi trebinjskih knezova, i njihove neprijateljske postupanje proti katoličkoj vjeri, usili trebinjske biskupe, da se zaklone u Dubrovnik, ili na otočić Mrkan i primise naslov: *Mrkano — Trebinjskih biskupa*. Na svrhu godine 1456 biskup Mihajlo prozvan *Trebinjski*, preporučivši svoju biskupiju kanonicima Čičeva i Ivanu Knezu Popova i Trebinja, konačno pribjegne u Dubrovnik. (Luccari pag. 73. Coleti pag. 297 — 298.) Senat dubrovački opskrbi trebinjske biskupe nadorbino od sto zlatnih dukata, i tako stee pravo imenovanja Trebinjsko-mrkanskoga biskupa. Biskupi Trebinjski upravljahu iz Dubrovnika svojom biskupijom to je kadkada i pohagjahu: znak je to, da svegi bijaše ne mali broj katolika u njihovoj biskupiji, prem da već ubrojenoj među one koje se nazivlju, *in partibus infidelium*. Po izvješću biskupa Krisostoma. Antica koji je počeo vladati god. 1615, nalaze se tačno opisano ondašnje stanje cijele Trebinjske biskupije. To isto izvješće svjedoči, da unatoč sili pretrpljenih progona živ se uzdržao katolički živalj onda kao i danas. (V. Crkva i Država u Dubrovačkoj Republici str. 58, 59.) Regbi pače da su ga Turci, nastojanjem Republike donekle i branili, jer je poznata u dubrovačkoj povijesti *Irada Cara Osmana* g. 1620, kojom Trebinjskim biskupima bila je dana i osigurana sloboda u pohodu biskupije. (Mattei: Documenti delle chiese di Ragusa.)

Pop. Dukljanin broji dvije crkve u Trebinju. Jedna je bila posvećena S. Mihajlu Arkangjelu, koji je bio kako je i sada nebeski pokrovitelj Trebinjske biskupije. Crkva je srušena, samo joj ostane zvonik, na komu Turci napraviše svoj dobnjak. Broji još crkvu Sv. Petra od polja (S. Petri de campo). Njezine zidine još su malda, ne cijele dok joj je svod srušen. Uz ovu crkvu naslonjena vidi se druga manja, u istome stanju i slogu više. Oboje nalikuju krstu latinskomu. Uz ove crkve koje se vide u Čičevu selu, obitovaše sbor čičevskih kanonika. Trebinjsko-mrkanska biskupija povjerena je bulom Grgura XVI. od 30. Septembra 1839 Dubrovačkim biskupima kao apoštolskim upraviteljima. *Breviem* od 8. Jula 1890 izručena je Mostarskom biskupu, dok ne dobije svoga vlastitog pastira. Broji osam župa, jednu suviše (a to je Trebinjska) od kada Austrija zapremi Bosnu i Hercegovinu, sa 11.000 katolika.

Konavljani dakle uz Trebinje imali su svoga katoličkog biskupa i svoje svećenstvo. Otac Mattei opaža. (Zibaldone III. p. 490) kako u Konavlima još XII. vijeka živa je bila katolička vjera, sudeći po jednoj Lokrumskoj pergameni u kojoj na spisu nekog bogatog Trebinjca, koji dariva svoju imovinu jednoj dubrovačkoj obitelji, vidi se potpis svećenika po imenu Drasich, Nadpopa Konavoskoga (Archipresbiter de Canali) a Arkipresbiterat je dostojanstvo katoličke crkve.

(Svršice se.)

Pisma iz Boke.

Kotor, 31. Maja. *Ljubisa u drugom izdanju.* Mislimo, da ćemo najbolje okrstiti zastupnika Srbina Dra Rađa Kvekvića, ako rećemo, da je on uprav Ljubisa u drugom pogoršanom izdanju. Dobro je štošta opetovati, da se ne zaboravi. Dr. R. Kvekvić, kao zastupnik na carevinskom vijeću, prvim svojim govorom, u Beču, izrečenim, dne 15. decembra 1892, pokazao je općinstvu, koliko mu je

stalo do istine. Mi smo ga onda pobili i utjerali u laž u 1 br. „Narodnoga Lista“, g. 1893, ako se ne varamo, dr. R. Kvekvić je mućao. — Dr. R. Kvekvić, kao zastupnik na dalmatinskom saboru ove godine, prvim govorom, kojeg je izrekao kao „bokeški“ zastupnik, pri ovjerovljenju zastupnika Pava Kamenarovića, još se je bolje otkrio, rekavši više laži (neka se dopusti izraz). Rekao je naim, da naši sjemenišтари „nepozdravljaju“, pak se ispravio da „nijesu pozdravljali“ vladiku Petranovića. Mi smo ga utjerali u laž u 8 br. Crv. Hrvatske“ tek. god. A Dr. Kvekvić je mućao, ko što muči do danas u družbi svih srpskih dopisnika, sve srpske štampe. Rekao je, da je naš „Slavjanski Dom“ „prosvjedovao“ proti bivšem zastupniku veleuč. gosp. prof. T. Brajkoviću, „da ga je osudio i da mu je na povratku „demonstrativni doček“ „spravio“. Uprava „Slavj. Doma“ izjavom u „Jedinstvu“ i u „Narodnome Listu“ utjerala je u laž Kvekvića. — Dr. Kvekvić je mućao. — Izjavom u „Jedinstvu“ gg. Tripo Pezzi, Ermen. Petrović i J. Jakićević pozivali su javno, u odregjenom roku, dra Kvekvića da iznese, što je o istijema u svome govoru „zatajao“. Prošlo je od tad više vremena, a dr. Kvekvić na sve ovo mramorkom je mućao. U svome spomenutom govoru rekao je, da „sve što je „naveo“ poštenom svojom riječi jamči. Utjeran javno u laž, nije iznio dokaze. — Dakle zaključimo: Dr. R. Kvekvić, zastupnik zadarski i bečki, itd. itd. naprosto je lagao, jamčeći poštenom svojom riječi... da... laže. — Da smo u Engleskoj, što bi bilo od zastupnika ovakova to svak znađe. A u nas? — U nas imade ljudi, koji obožavaju ove kreposti dra R. Kvekvića.

Iz Boke, 1 Juna. Još Aprila mjeseca, u 17 br. „Crv. Hrv.“ javismo, kako je namjesnik David, kad je zadnji put amo bio najprvo pohodio grč-istoč. vladiku, pak zatim iza drugih posjeta, otišao je u večer u katoličkog biskupa. Istakli smo, kako je uvijek bio običaj „kao svukud, tako i ovdje“, da se „službeno“ pohodi najprije katol. biskup, te kako se radi toga ova novost kod nas „živo komentira“. — Na ovu vijest nije se s nikakve strane ništa primjetilo. Tek sada, poslije više od mjeseca dana, zadnji 20 br. „Srpskoga Glasa“ obazire se na svoju. Između ostaloga „Srpski Glas“ katedratičnim tonom veli doslovce: „Mi možemo umiriti duhove, alarmirane ovom vijesti „Crv. Hrv.“ i uvjeriti svakoga, da je sav naš puk bez razlike ravnodušan prema takijem dogagajima. Pravoslani vladika Petranović stariji je od biskupa više od 20 godina, odlikovan je od Nj. Vel. visokim ordenima te mu se prvenstvo pristoji...“ — Dakle Petranoviću prvom vladiki grč-istoč. u Kotoru prvenstvo se pristoji! Zašto? — Jer je vladika stariji po godinama. Do sad se u svijetu držalo, da godine ne podavaju prvenstvo u javnim službama i častima, nego dotične službe i časti, a sad je novo iznašasće iznio „Srp. Gl.“ Petranović je vladika (biskup), a Uccellini je biskup. Razlika je što Uccellini sjedi na stolici katoličkog biskupa, u Kotoru utemeljenoj nazad 1000 godina, a Petranović sjedi kao prvi grč-istoč. vladika, na stolici grč-istoč. vladike, utemeljenoj u Kotoru ko se ne sijeća kad? Kojom prigodom? — Na vječnu spomen „Šematizam pravoslavne eparhije Bokokotorsko-Dubrovačke za god. 1874“ na str. 8 svjedoči, da je Nj. V. kralj Frano Josip I. previše riješenjem od 6. novembra 1870 ustanovio za Boku i Dubrovnik osobitu, od dalmat. odvojenju, eparhiju sa arhijerskom stolicom u Kotoru; i da je previše riješenjem od 26. Februara 1871 imenovao za episkopa Gerasima Petranovića, koji je upravu novoustrojene eparhije primio dne 23. decembra 1872. Ovako u članku, kojeg je sastavio Gerasim Petranović, i u „Šematizmu“ pečatao. — Dakle, molimo, kojoj stolici ide prvenstvo? — Pa i da nije ova razlika, kako jest, nego metnimo, da je protivno, zar „Srpski Glas“ ne znađe, koji običaj vlada u „službenim pohodima“, svukud u Austriji? Ako sbilja ne zna, neka priupita „Smotru.“ Nije mu daleko. Ona će mu najbolje umjet kazat. — Od prijeke nužde napisasmo ove retke, radi bezobrazluka „Srp. Glasa.“

Iz Kotora, Juna. Bilježnička komora u Kotoru nije bila zastupana na sprovodu pok. Dra Pezza. Nije bila pozvana, a nije ju se moglo po-

zvati, pošto je ista ignorirala svog Meta. Pok.

Pezza, u poznatoj prigodi premjestaja savjetnika Bressana u Zadar. Bilježnik g. Ivo Giunio, kako nam kažu, nastojao je oko sudbenih činovnika, onako kako on znađe, da Sud ne prisustvuje sprovodu. Zahvaliti je jedino presjedniku g. Martecchiniu, što se nije ispunila Giuniova želja. Sud je bio na sprovodu. To je Giunia, vele razjarilo. I opazilo se je da je po podnevi onog istog dana kad zalazi u kafanu Dojmi, demonstrativno, bez pozdravit, prošao mimo stola, za kojim bijahu neki sudbeni činovnici, što običaj g. Iva nije. Zli jezici hoće, da je tim Ivo htio javni ukor udijeliti. Ali... predomislio se je kasnije, ili mu je ko što prišap-puo, pak smo vidjeli, da su se odmah sutri dan, po Ivoru naputku obavili neki posjeti.

Pogled po svijetu.

Delegacije. — Prijestolni govor kod otvora ovogodišnjih delegacija naglasio je da mir nije nikako poremećen. To su isto kazala i oba presjednika, a zatim su počele radnje. Ovaj put ministar rata pita velikih svota za vojsku i oružje.

Krunisanje u Moskvi. — Nebrojene svečanosti slijede svojim tekom. Ali je jedna velika nesreća rastuzila carsko srce Nikolaja II. Na pučki objed bio je on pozvao u goste cijeli ruski narod, pak se je tom zgodom na hodinsko polje skupilo oko 600.000 seljaka, da ručaju u cara. Ova ogromna masa prije vremena krenu na mjesto gdje se razdijeljivalo, pak je u tom nevidjenom metazu pršlo oko 2700 ljudi, a nekoliko stotina ranjenih. Car je plakao kad mu nesreću pripovjediše, posjeti ranjene i obitelji svakog poginulog seljaka dade 1000 rubalja. Narod se tad još više oduševio za cara.

Ustanak u Kreti guši. Turska ognjem i mačem. Rusija je našla dobro da se ne umiješa u posle i Krećani su prepušteni samijem sebi. U Grčkoj vlada velika ogorčenost.

U Italiji omalo da nije bilo velike krize. Rudini se o dlaci uzdržao. — Pošto do 6. maja o. g. nijedna od velevlasti trojnog saveza nije otkazala ugovor, ovaj je tim produžen sve do god. 1903.

Kolera u Egiptu osvem što se širi, upravi hara. Umire ih oko 93 %, t. j. skoro svaki što se razboli.

Domaće vijesti.

Otkriće Tommaseova Spomenika prošlo je mirno. Svečanosti su uz Šibenčane osobito brojno sačevstvovali Spljećani pak Zadrani. Govori koji su se držali bili su tako udešeni da ne izazovu stranke. Govorio je presjednik odbora Mazzoleni, načelnik Šupuk, zastupnici dr. Katnić i dr. Lubin. Spljeski sokolaši izvagjali su igre na oružju. Premda je stvar bila u talijanaškim rukama narod je svečanosti udario obilježje hrvatsko, a to je bilo i naravno jer u Dalmaciji obitava samo jedan narod. Tommasea slaviše kao velikog Šibenčanina koji je, na svoju, ljubio naš narod, premda bijaše protivnik sjedinjenja sa Hrvatskom.

Spor u stranci prava. — Ne uspješe pregovori za slogu u Zagrebu. Razlog neuspjehu moram tražiti u ličnim izvorima. Ima ljudi koji svoju osobu sad na jedan sad na drugi način, sad hinjeno, sami ili pomoću drugih nastoje potisnuti pred interese naroda i stranke. To je kobno po svaku stranku pa i po stranku prava. — Sutra na 8. juna držaće pristaše staroga kluba stranke prava, kome je presjednik barun Rukavina svoju godišnju skupštinu, na kojoj će odlučiti šta će da rade.

Izgledno. — „Zbor duhovne mladeži“ u Senju, slavi pedesetgodišnjicu svoga opstanka. Tom prigodom izdao je krasnu i ukusnu Spomenicu u kojoj uz kratku povijest društva ima i drugih radnja, nadasve životopis sv. Tome od Aquina.

O sukobu u Boci. — Poznat je krvavi sukob što se na austrijskom zemljištu u Boki dogodio između žandara, fin. stražara i crnogorskih krijomčara, koji htjedoše da silom progone volokao kontraband. Službeno je ustanovljeno da je bilo više od 80 Crnogoraca. Doznajemo sada iz

pouzdanog izvora, da puške iz kojih su ovi krijomčari ubili one žandare bijahu one ista što ih je ruski car tu skoro darovao Crnoj Gori. U koliko se sjećamo po tumačenju „G O“. plemeniti vladar poklonio je ovo oružje za obranu Crne Gore, koja je sjeromašna kad nema odakle, da staro oružje, izmijenjen novijem. Kako se vidi Crnogorci ne čine baš najbolju uporabu sa velikodušnim ruskim darom.

Prosvjed iz Praga. — Sveukupna češka, hrvatska, slovačka, slovenska i srpska omladina što uči u Pragu objelodanila je u češkim novinama „Nar. Listy“ „Čas“ i drugim o milenijskim magjarskim svečanostima ovaj prosvjed:

Danas, kada se po višem nalogu — kojemu su se podložili neki biskupi odmetnici nemagjarskih narodnosti — služe bogoslužje po hramovima cijele Magjarske na proslavu hiljadogodišnjega opstojanja magjarske države, proglasivamo mi slavenska mladež praška, da proti tim proslavam, koje su svojom slikom i tendencijom, teškom uvredom nemagjarskih narodnosti, što najodlučnije prosvjedujemo.

Stojeć na stanovištu pravice i humaniteta na stanovištu potpune ravnopravnosti narodnosti, političke, kulturne i socijalne svih naroda, u dubokom razgorčenju osugujemo bezgledni pritisak i nepravicu, koje trpe u svim tim smjerima nemagjarske narodnosti u Magjarskoj sa strane magjarskih usurpatora političke moći.

Oslugujemo istini se opiruću moć Magjara koja smjera na to, da prikaže Magjarsku, kao zemlju u kojoj su nosioci svega napretka i svega kulturnoga i političkoga života sami Magjari a nemagjarske narodnosti — kojim u istinu u svakom pogledu napretka Magjarske, za prošlih tisuć godina pripada lavljí dio — kao da su samo inferioni živalj, koji ne sačinjavaju nikakvih, socijalnih ni kulturnih faktora.

Oslugujemo nasilnu šovinističku narodnosnu politiku Magjara, koja se neosvrće ni na zakone priznanih prava nemagjarskih narodnosti u Magjarskoj, lišavajuć ih i kao skupine i kao pojedine privrženike istih i temeljnih prava gragjanskih, te im tim onemogućuje sudjelovati u zakonitoj mjeri u javnom životu — koja stavlja sve moguće zapreke nemagjarskim narodima u njihovom napretku kulturnom, lišavajuć ih sredstava, kao što su školstvo, znanstvene i gospodarske institucije, slobodno sastajanje i društvovanje itd. i koja nemoralnim uplivom divljeg svemoćnika demoralizuje sve, koji nemaju dovoljnih sredstva proti toj demoralizaciji.

Za to pak moraju biti milenijske svečanosti, s jedne strane da zabašure te utiske, krivica, nepravdnosti i nasilja, s druge strane prikazati istinu tih laži, da su nemagjarske narodnosti u Magjarskoj sa tim svojim političkim i socijalnim stanjem zadovoljni. — Prosvjedujemo odlučno i jednoglasno proti tim svečanostima njihovoj slici i njihovoj tendenciji, što je sve dubokom uvredom potlačenih nemagjarskih narodnosti u Magjarskoj a u isto doba i svakog osjećaja pravice i čudoredja.

Pridružujemo se ovako k prosvjedu drugova bečkih, inomostskih, biogradskih, bukareških i hrvatskih akademickih gragjana praških, i proglašavamo svoju potpunu abstinenciju od svečanosti milenijskih i izložbe budimpeštanske, te ćemo u krugovima nama prisutnim raditi proti svečanostima i izložbi, i stati na stanovište proti svakom pisanju o istim u češkim novinama.

Gradska Kronika.

Lične vijesti. — Od utornika do četvrtka boravio je u gradu službenom svrhom brigadir iz Kotora general Manojlović.

Jubilej. — Sutra će dakle m. p. starina O. Lujo Uccellini proslaviti 50. godišnjicu svoga mishikovanja. Osvem našeg biskupa prisustvovala svečanosti i svečarov neput presvj. Uccellini biskup Kotorski.

Pir. — U ponedjeljnik vjenčao se gosp. Lovro pl. Ivanišević sa krasnom gospogjicom Jelkom Žagar. Sretno.

Slika Rafa Pozze. — Imali smo prigode da vidimo sliku neprežaljenog našeg dr. Rafa kneza Pučića, što je za Čitaonicu napravio g. Ivo Scatollini. Slika je učinjena ugljenom i potpuno je uspjela. Čestitamo mladome diletantu.

Procesija. — Na Tjelovu držale su obične procesije, na Pilama u jutro, a glavna u Gradu na podne. Krasno vrijeme učinilo je, da je ista prekrasno ispala uz veliko saučeeće puka.

Dr. Gjuro Berić. — Javlja ju nam iz Gruža da čestiti liječnik dr. Gjuro Berić, koji je do sad bio općinskim liječnikom na Kuni, ponudio se općini, da će za 6 mjeseca u Gružu besplatno liječiti, na mjesto bolesnog općinskog liječnika dra. N. Wronowskoga. Pohvalno!

Zadušnice. — U ponedjeljak držahu se u Gospi zadušnice za pok. nadvojvodu Karla Ljudevita, kojim prisustvovalahu sve mjesne oblasti. — U utornik mjesna ženska Preparandija sa vježbaticom obdržavala je u crkvi Isusovaca posebne svečane zadušnice sudjelovanjem cijelog učiteljskog osoblja i pitomica. Kroz misu su pitomice, po slavjanskoj glazbi, uz pratnju vrijednog učitelja g. Marcocchie pjevale crkovne pjesme, a vel. kateheta gosp. Pivčević izrekao je prigodni govor.

Put oko grada. — U ponedjeljnik počela je radnja puta oko grada u Posatu. Taj put podat će novi život gradu, osobito u ljetno doba. Osvem toga čitav predjel od *Kapelice* do *Greba Žudioskih* dobiva na položaju. Ovaj će put, nadamo se, postati jednim od najmilijih šetališta radi svoga hlada. I onako ono što je bilo učinjeno da gragjanin odahne, izgubismo krivnjom općine.

Uprava Teatra. — Na biranju nove uprave našega teatra izabrani su u istu gg.: Ivo Avoskani, Stijepo Bravačić, Ivo Jelić, Ernest Katić i Božo Mičić.

Neće da razumiju! — Nekakav „Srb“ iz Dalmacije u podlisku „Dubrovnik“ slavi uspomenu dr. Vlaha Šarića, čije srpstvo u zvijezde kuje, premda smo mi pisali i svak u gradu zna, da je pok. dr. Vlaho bio ne Srb nego Autonomas. Ovako oni u svakom pitanju, pak je opravdano ono naše: da „Dubrovnik“ piše za Srbe u Srbiji, a u koliko je pošteno varat njih koji ne poznaju naše prilike neka sude sami.

U „Bosanskoj Pošti“ izašao je odulji dopis izleta muškog pjevačkog d ruštva iz Sarajeva, u kojem se veoma simpatično i s entuzijazmom govori o Dubrovniku, Lokrumu i našoj okolini.

Diskoras na Poljani.

Ivo. Hoćeš li da ti pripovijedim jednu pripovijes? Vlaho. — Je li od onih: „Bio je kralj i kraljica...“?

Ivo. — Ne, jednu drugu, di aktualita.

Vlaho. — Neka čujem!

Ivo. — (Kaha! kaha!) Bilo je vrijeme kad se u gradu Pljesnavcu živjelo mirno, skladno i na domaću, olići kako bi mi u Dubrovniku rekli, *na našu*. Malo po malo nasuljalo se tamo neke čeljadi, koju nijedan pravi Pljesnavac ne bi čio ni u putu sresti. Neki od ovijeh na razne i nepoštene načine stekoše velik dinar; našlo se Pljesnavaca koji su se stali klanjat dinaru a zatim i njima, što više koji su im dali svoje ime. I tako ovi dogoni danas hoće da su oni pravi genuini Pljesnavci! I rehuškalo im. Dobavili su Ližizadnjića, koji ih u svemu sekonda. Pravi Pljesnavci znadu tanko po tanko kako su ovi *novi Pljesnavci* stekli svoje biće i kako Ližizadnjić svojim imenom čini butigu, ali te se stvari na dvoru ne poznadu i ono što sjaje svijet uzimlje za zlato. Ova klika stavila se s dinarima oko mladosti, koju šteti susidijama ećetera, anci da se zaboravu stara sramotna djela pretengja kadgod činit od gospara. U Pljesnavcu gledaju, smiju se i muću. Ima tamo jedan folj koji hi kad i kad tegne i reče svojim gragjanima kako hi nije sram držat se take kumpanije. Onda su oni našli nekakvo stvaranje da hi brani za dobre dinare i da suje svakoga ko krene u njih. I onomadne učinili su jednu od onih njihovih porkarija (cose da galera!) i kad je neko na to aludo, niko živ nije mogo trpjet ovega plaćenoga kučka, koji je lajo a piu non poso....

Vlaho. — Meni se para da je ti grad jakon blizu Dubrovnik.

Ivo. — On je od pravoga Dubrovnik a onoliko daleko, koliko se ovi novi Pljesnavci od pravijeh Dubrovčana. Ma to nije kvestijon. Kvestijon je za obaznat: *ko je krio?* Je su li ovi manigoldi što su došli u tugu kuću širit se i zapovijedat kako u sebe doma? Jesu li one ludorijice od Pljesnavaca, što ih potežu za nos kako beke? Je li kriv Ližizadnjić što su ga isali na ono mjesto s kojega uz gori liže koga bolje može, a niz doli prdeca kopitom kako mazga? Ja govorim: ne! Krivi su Pljesnavci koji take stvari pudnosu i koji su bili toliko brestužni i ovoj čurmalji obučenoj od gospara dopustili, da uzme ovoliku potolast.

Vlaho. — Imaš razlog. I mirita će ime Pljesnavaca, a njihov grad zvaće se Pljesnavac, oli kako bi talijani rekli: *Il paese della muffa*, u komu svaka predrstina biće tratan od gospara a svaki gospar insolentan od plaćenijeh galjočina Uomo avvisato!

Ivo. — Tako je! A sad mi reci što ima novo?

Vlaho. — Počeo je opet pisat dn. Andro Muratti.

Ivo. — Ne čudim se, skopijala je vrucina. Per altro ja bi ga svjetovo da se kupa.

Vlaho. — Ancora una! Što hoće rijet da Frano ovega puta nije hodio za protesijunom?

Ivo. — Jerbo je ovo jedini put kad ne može hodit pod baldakinom. Ja sam od opinionu da bi se u ovoj prigodi imala za njega učinit eccezion. Onaki čovjek! Ja ti se klanjam!

Vlaho. — Adio Ivo!

JAVNE ZAHVALE

U preteškoj žalosti u koju nas zavede rana smrt naše neprežaljene kćeri i sestre

V I N K E

ne možemo, a da ovijem putem iz svega srca ne zahvalimo, svoj onoj gospodi prijateljima i znancima, koji su se na koji mudrago način pobrinuli, da nam bol i tugu ublaže.

Osobitu dužnost smatramo da izrazimo najsrdačniju našu zahvalnost C. K. ženskomu Prepa-

randiju, koji Uglednom Profesurskom Zboru, toli Plemenitim Pitomkinjam Zavoda, koji se toliko zauzeše; C. K. Velikom Gimnaziju i Ravnateljstvu „del Circolo Filarmonico Raguseo“, koji prisustvovalaše sprovedu i koji učinise sve moguće, da nam nezaboravljenoj pokojnici sproved čim sjajni ispane Dubrovnik, 1. Juna 1896.

Jerko Chirighin, otac
File Chirighin rođena Botteri, mati
Frane, Stijepo, Antun i Ivan, braća

Potpisana zahvaljuje se najdublje i najiskrenije svijem koji su mi pokazali svoje saučeeće za smrt moga preljubljenoga supruga

P E R A

ali osobito prestovanome gospodinu *Luju pl. Serragli* koji je počastio svoga vijernoga radnika na način kakvog doista nije bilo primjera u Dubrovniku, zatim M. P. dn. *Iu Ferranti*, obiteljima *Serragli, Radulović, Pulić, Gozden i Soltikiewicz* it.d. koji su svojim rijetkim iskazima prijateljstva ublažili moju veliku žalost.

Vječna im hvala!

U Dubrovniku, 30. Maja 1896.

Mare udov. Peko

Dr. A. Barkanović

Specijalista za bolesti od oči

doći će u Dubrovnik na 26 Juna

i sadržaće se do 2 Jula. 1-4

Šešira, Odijela i Crevalja, najbolje vrsti uz jeftinu cijenu kupuje se kod

M. Mitrovića

svake vrsti galanterie, mirisa i šivaćih strojeva.

Žurite se Vinogradari!

jer će se do brzo rasprodati sva

VELIKA ZALIBA

najboljih štrcaljka za Peronosporu

„AUSTRIA“

iz tvornice Frana Nechville u Bečn

na prodaju kod

GJURA F. KOVAČEVIĆA

vinotrčca u DUBROVNIKU

Prodala bi se stara villa dubrovačke vlasteoske obitelji Stay. Ova se nalazi u jednome od najljepših položaja bajne dubrovačke okoline. Sada je otkrita, no moglo bi se sa malo troška popraviti i ko bi to učinio imao bi villu kakve je teško na daleko naći radi svog romantičnog položaja i zgodna smještaja. — Potanje obavijesti pružice Uredništvo ovoga lista.

Ljetnik sa Kupalištem

u MLINIMA u ŽUPI na moru!

Udoban stan sa 4 sobe i kuhinjom.

Unajmio bi se najmanje za cijelo ljeto.

Pobliže obavijesti kod Uredništva.

Nuzgredna zasluzba od 150-200 fl. mjes. za osobe svih zvanja, koje bi se htjele baviti prodajom zak. dop. srećaka. Ponude na Mjenjalicu Adler & Com. Budapest. 10-25 Utemeljena g. 1874.

OTVORENO U SVAKO DOBA

Kušajte ovogodišnjeg mladog sira sa otoka PAGA

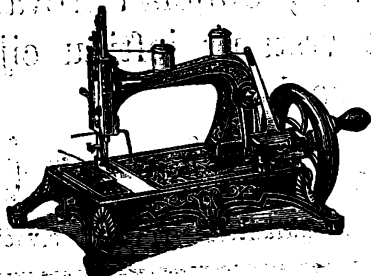
U gostioni **IVA NIKOLETICA** Može se dobiti na malo i na puno. Imade i šunke kuhane i sirove!

Ugarskog Salama!
Žambona!!

kod IVANA NIKOLETICA

DOMENICO BOMBIERI

Rovereto (Austrija)
Protokolirana tvrtka utemeljena god. 1844.
UVOZ I IZVOZ ŠIVACIJEH STROJEVA
Specijalitet tvrtke

Šivači stroj na ruke za 18 fiorina!!
(Šalje se svukud po pošti).

Trećinu cijene treba poslati kad se naručuje, a ostalo dignuće se poštanskim poduzećem.
Ovaj stroj najprikladniji je za obitelji. Šije koju mu drago sukno i kaninu, elegantan u formi, a lagan za raditi, a kako je vrlo solidan to ga ne treba nikada popravljati.

Svaki kupcu šalje se jedna Polica za garanciju od 5 godina.
Ako se kome ne sviđa stroj prima se natrag i vraćaju se novci pod uvjetom da se pošalje najviše 8 dana kasnije i za primitka i to obavješćujući tvrtku.

Ilustrovani katalog, cijenik svih strojeva, u zaletu, razjašnjenja itd., šalje odmah na zahtjev svašiji.
Domenico Bombieri, Rovereto.

BEČKO HRANIVO BRAŠNO
za djecu

F. GIACOMELLI

Fünfhaus, Robert Hamerlinggasse 1 BEČ

Priznata od prvih liječničkih auktoriteta i mnogobrojnih liječnika kao izvrsno hranivo sredstvo i naknadu majčina mlijeka. Upotrebljuje se najboljim uspjehom u mnogim nahodištima i u bolnicama za djecu. Zaslužuje da ga svaka majka pokuša.

Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, ljekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske. Mali lončić 45 nč., veliki lončić 80 nč.

Prva C. K. austro-ug. isključ. priv.

Tvornica Boja za Zidove

Karla Kronsteinerja, Beč, III., Hauptstr. 120, im eig. Hause.
Odlikovana zlatnom medaljom.

FRANCO SUZLO upravitelj, izdavač i odgovorni urednik.

100 do 300 fior. mjesečno mogu zaslužiti osobe svakog zvanja u *svim mjestima* časno i sigurno bez kapitala i risika kroz prodaju zakonom dopuštenih vrijed papira i srećaka. Ponude pod „leichter Verdienst“ na Rudolf Mosse u Beču.

DAJE SE U NAJAM

Veliki postrani stan u gradu sa lijepim položajem i krajinskim vidikom. Poblje kod Uredništva ovoga lista.

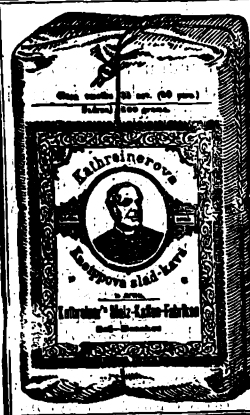
KUPALIŠTE.

Otvorilo se morsko kupalište **LUJA ŠULICA** u **KOLORINI** na **PILAMA** provigneno sa svim potrebitim konforom. Cijena najumjerenija.

Phoenix-Pomada nagradjena na izložbi za zdravstvo i njegovanje bolesnika u Stuttgartu g. 1890; poljetničkim svjedočbama i hiljadima zahvala priznata kao jedino opstojeće djelujuće, neškodljivo sredstvo, da gospoda i gospođe dobiju bujne i pune vlasi i da se zaprijeti otpadanje kose; mladici mogu s njom odmah uzgojiti jake brke. Garantirao za uspjeh i za neškodljivost. Lončić 80 novč., poštom ili poduzećem 90. novč.

K. Hoppe, Beč, XIV. Zinkgasse 22.

Kathreinerova
Kneippova glad-kava

je kao primjesa k zrnatoj kavi **jedino zdravo kavino pice.**

Svugdje se doliva. — 1/4 Kl. 25 u.

Pozor! Poradi nevrednih patvorina, neka se pazi na izvorne omote sa imenom **Kathreiner**

Kamel-havelocko 9 f. sa ogrlicom 13 fior. Zimske kabnice (najbolje) fior. 16. (najbolje) Loden-odjela fior. 16 u svim bojama uvijek zališno kod **Jakoba Rothbergera** c. i k. Dvorskog dobavljača u Beču I. Stephansplatz Br. 9. Svakidan otvoreno do ponoći.

Kupujem

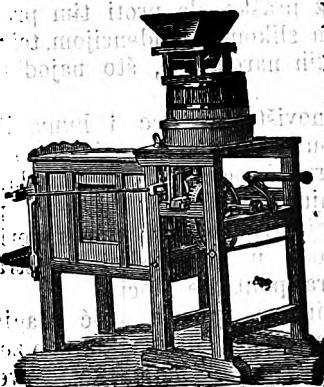
Postarske biljege stare (timbrate) svih inostranih država uz najpovoljnije cijene. Ko želi prodati neka se obrati dopisnicom ili neka ih pošalje na adresu: Gosp. P. G. postrestante SPLJET. 2-5

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospođe i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

WEISSA

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Najbolje i najjeftinije **SKLADIŠTE**

za sve poljodjelske Strojve i sprave — Štrcaljke svake vrsti — Kotabe — Sivaće strojeve — Strojve za pranje i sušenje — Patent. ručne mline — Tijeskovne — Štrcaljke za peronosporu — Pumpe za vino — Motore na paru ili petrole.

AUGUST KOLB, Tvornica strojeva

BEČ, II/7 Pasettistrasse Br. 29-31.
Traže se solidni zastupnici.

Fabrika satova J. Karecker Line

razašilje uz gotovo prave srebrne cil: Remontoir fior. 5, — Anker sa 2, 3 srebrna pokrija fior. 7, — teške tula satove fior. 12, zlatne ure od fior. 15 napred. Budilice, viseće satove i lance jeftinije no igdje. Takogjer najnovijih i najboljih vrsti bicikla. Za potanije obavijesti neka svak traži cijenik. 17-52.

DRUŽBE LIEBIG-OVE
MESNI IZVADAK

može se u jedan čas pripraviti juha od mesa i dati bolji kus svakoj drugoj juhi, zelju, umakama i jelima od mesa wake vrste.

Pravi se i dobar ekstrakt dobija samo, ako nece ime pronalaz **J. Liebig** nikovo modrim pismom.

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO

I VINOGRAĐARSTVO

Cijene i znova snižene

Preše za grozđe, diferencijalni sustav.

Ovaj sustav preša ima najveću tištajuću moć od svih drugih, ma kojih mu drago bilo preša.

Preše za masline, hidrauličke preše, štrcaljke proti peronospori. Vermorelov sustav.

ove moje štrcaljke su poznate kao najbolje i najjeftinije automatične štrcaljke: maslinice sa spravom za muliti jagode, preše za sijeno, triere itd. tvori u najboljem proizvodu

IG. HELLER, Beč

II/2 Paterstrasse 49.

Cjenike i svjedočbe gratis!

Traže se zastupnici! Čuvate se konfacija

7-10

Nabavljač nadvojvod. i knežev. dobara, c. k. vojničkih uprava, željeznica, obrtnih, brdskih i talioničkih društava, gradjevnih poduzeća, poduzetnika i zidara. kao takogjer tvorničara i posjednika. Ova boja za zidove koja se u vapnu topi prodaje se u prašini, u 40 raznih vrsti počam od 16 novč. po Kilu, a što se tiče čistoće boje slična je uljenoj boji potpuno.

Usorci, kao i naputak uporabe šalju se po želji gratis i franko.

Tipografija D. PRETNERA u Dubrovniku

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svake subote. Cijena mu je unaprijed u *Opravništvu lista*: na godinu flor. 4.50; na 6 mjeseci flor. 2.25; za *Dubrovnika* sa *donašanjem u kuću, a za Austro-Ugarsku, i Bosnu i Hercegovinu s poštom*: na godinu flor. 5, na 6 mjeseci flor. 2.50; *za inozemstvo* flor. 4.50 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se *upravi Crvene Hrvatske* u *Dubrovniku* a doplatu šalju se *Uredništvu*. Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi. Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni *uredništvo* ni *općina*.

U sred rata.

Drugijem imenom i ne možemo nazvati ovaj gplemi, spqr izmegju Austrije u Ugarske, koji se spleo kad su delegati jedne i druge državne polo vide stali, da vijećaju o obnovi austro-ugarske nagodbe. To je pravi rat sa političkog, financijalnog i ekonomičkog vida.

Iz početka išlo je dosta glatko i ako su, i na jednoj i na drugoj strani, mrmjali, i kostrešili se. Ali malo po malo stvar je dovedena u danšnji položaj, koji ako nije kritičan, ali je ipak toliko ozbiljan, da mu državnici naše monarhije ne znadu naći izlaza. I ne bismo se mišta čudili, kad bi ovo pitanje o kvoti, što je svaka polovina ima davati za zajedničke troškove, progutalo koje ministarstvo.

Pa baš u tome sporu pokazuje se sva odlučnost i upornost Magjara, koji su spravi da strimoglavu i Banffia i njegovu družinu, ako bi se ovaj usudio da u nečemo popusti Austriji. A ipak, uzeta stvar sa strogo neutralnoga stanovišta, Magjari imaju posvema krio. Ako se kvota ima odmjeriti, kako zakon nalaže, razmjerno po poreznoj znazi obijuh polovina, onda je i pravo da Ugarska svoju za onoliko povisi, za koliko je njezina porezna snaga u ovaj zadnji decenij poskočila. Magjarski renuncij na ovo stanovište daje takav odgovor, koji mučki ne kaže ništa drugo, nego da je ugarski napredak fikcija. Ako je tomu tako, što bi moglo iako i da bude, taj bi odgovor naprama opstojecim ciframa mogla i Austrija posvojiti, pa kazati, tako je i u mene. A onda? Ali kad se ima uzeti broj za broj, a svota za svotu, Austrija, što traži da Ugarska svoju kvotu povisi, radi posvema pravo. Dapače čijeni se, da Austrija mogla bi još i dalje ići, pak pitati, da za odmjerenje kvote ne budu vladati porezni i financijalni kriteriji, nego da se ova udani u razmjenu naprama državnim pravima, što ih u skupnoj monarkiji uživa jedna i druga državna polovića. Jerbo ako Magjari u monarkiji u zajedničkim poslima dijele sa Austrijom tačno po pola, a dosta puta svojim šovinizmom uzmu i više, je li onda pravo, kad se do kese dogje, da oni daju samo 30 a Austrija čak 70%? Kad su jednaka prava mogu biti jednaki i troškovi, ili ako se to protivi načelu apsolutne državne nezavisnosti (kao što se protivi, jer će svak za se trošiti koliko može), za kojom Magjari idu, onda je posve pravedno što se od njih pita, da razmjerno onoliko dadu, koliko njihova zemlja producira.

Nego ovaj put čini se da je Austrija upravo energično odlučila, da stane na kraj svakijem privilegijama. Pokrajinski sabori podigli su velikih i opravdanih tužba proti povlasticama Magjara. Ista njemačka liberalna ljevica, ma koliko joj sreću pri rasli magjarski liberalci nalazi da su joj mnogo bliži interesi njezinih birata, koji je i onako malo po malo ostavljaju. Vidjeli smo pak da grof Badeni spada među one državnike, koji umiju da svoju stvar dovedu k svrši. Hoće li svi ovi uspjeti? To se ne zna, ali što se zna jest, da se barun Banffy može i ne vraćat u Peštu, ako pristane na bečke zahtjeve. Onda bi mogla i kruna da se umiješa u posao i da se posluži pravim što joj ih u ovakim konfliktima daje ustav.

Usred ove velike i po monarkiju vrlo značajne borbe što radi naša Hrvatska? — Šleski, moravski, austrijski pokranjski sabori za ono nekoliko hiljada fiorina podignuše taku vik u Magjare, a što govori naša Dalmacija na svoj neravnini položaj? Austrija i Ugarska najvjestiške skoro financijalni rat, a Hrvati nemaju nikakva drugoga stanovišta, nemaju nikakva prečega posla nego da se bace, jedan na stranu Beča, i drugi na stranu Bešte. Obnova nagodbe znači produljenje današnjega našega stanja na drugijem 40 godina. Zar je ovo stanje kulmen naše sreće? Zar Hrvatska nema ništa da pita, a Dalmacija ništa da pogje? O tome se kod nas ne govori. Mi smo postali čimbenici trećega reda, koji se možemo sretnijem nazvati, kad se naši veliki pokrovitelji u Pešti i Beču budstoj da nam štogod uzmu. Sjedinjenje to je malenkost, za koju se ne isplati staviti na kocku velike i važne „položaj“ naših većina, od koga se položaj trese Evropa. Hrvatski sabor i hrvatska vlada neće učiniti ama niti jednoga koraka, da se u ovoj velikoj debati i hrvatsko pitanje na tapet postavi. Pa to je i posve naravno. Kandidat na stoliceu magjarskog ministra-presjednika ne može da se zamjeri svojoj budućoj većini. Hrvatski narod je vrlo dobroćudan; on će to oprostiti.

Ovakvo će preko nas preći svaki dogajaj, veći i manje važnosti. Mi se nećemo znati ni moći ni njime okoristiti, jer usprkos svijem deklaracijama o slobodi i samostalnosti, u praksi se redovito pokazalo, da su to samo lijepi naši sni, koje ne umijemo izvesti. Mi samo umijemo da se međusobno svagjamo, grdimo i prepiremo. U tome smo majstori i junaci. Ali uloviti dobru zgodu, potražiti odlučno svoja prava to nijesu naše vrline. Jedan dio naših prvih ljudi gleda samo svoj položaj, svoje ambicije i svoju korist, koje neće stavljati na kocku zbog vratolomnih poduzeća, oko narodnog dobra. Drugi pak dio, koji bi na to bio i pripravan ne može, a dobrim dijelom sam je tome kriv. I tako nam vrijeme prolazi.

Zašto baš mora da bude tako? Zašto se ne bi mogli ugledati u druge narode, na primjer u Magjare, koji evo junački drže naprotiv zahtjevni Cislajtani je sasvim da imaju krivo? Čemu ne bi i mi ovako, barem onje gdje imamo pravo? Nego kao da nekakav zlobui usud visi nad našim narodom, mi smo tu da budemo na raspoloženje svega i svakoga, samo ne Hrvatske.

I Poljaci su nekad bili takovi. Danas — kad su izgubili i državu i slobodu i sve što su imali — danas su se oni opametili. Kaju se za svoju prošlost i nastoje da je poprave. To je donekle utješljivo, samo je vrag, da mi ne znamo što imamo još da izgubimo, da se poput njih prenamo i pokajemo.

Ston i Konavljje sa vjersko-narodnog gledišta.

(Svršetak)

Pod pritiskom patarenskih knezova, kao što bijahu Hranici i Pavlovići, ne malen dio Konavljana okuži se vjerskim bludnjam svojih gospodara. No za veliku korist vjere i naroda, Dubrovačka Republika dogje u posjed cijele morske obale od

Stona do Vitaljine. Ona, pošto je već bila uopili, godiše 1399. od bosanskog kralja Ostoje Primorje, godiše 1419. kupi od Sandalja Hranica, a od Radoslava Pavlovića godiše sljedeće, cijelo Konavle (V. Listine kod Miklošića op. cit. p. 233. 288. 291. 300. 306.) Brizna ona svojim novim podanikima, slobodu vjeroispovijesti. U *Zelenj venjku* na str. 173. 14. Julija 1439. pod naslovom *(Cognitio et immunitatis concessio habitantibus Civitatis, nalis, nalazi se upisano: „Item quod omnes personae, quae in dicta parte in possessione habitant, et habitare voluerint, cujusvis legis et conditionis, eorum fidei tenore possint ad secundum legem vivere, obsequio aliqui dominatibus nostris esse pedimento.“* (V. Rad Jugoslavenske Akademije knjiga VIII. str. 140). Kako u Stonu, tako i u Konavlima, franjevci, onih vremena, jedini katolički misijonarji u Bosni i Hercegovini, podupirahu Republiku.

Uz patarenstvo u nekim selijima nove stečevine (*terre nuove*) nalazjase se i živjeli grčko-istočne crkve, koji se onda nazivase *vlaskim*, na koga ponisto nije se mogla obazirati dubrovačka Republika. Ondašnje grčko-istočno svećenstvo, bilo je toliko zapušteno i neizobraženo, da se dogajalo, kako svećenik grčko-istočni prišezec u katoličku vjeru nije znao je li bio kršten. *Kakav svećenik taki i narod*. Prostota naroda bijaše takva da je ovaj malo i znao za razliku obiju vjera. (V. Rad jugoslavenske akademije. . . knjiga VIII. str. 184) Nadodat je uz to, da se krivovjere bilo već ughajezdilo i u grčke samostane. Kalugjeri vasiljanski nazivahu se onda *patareni* (monaci patareni). Godiše 1429 crkva S. Jure u Popovićima bila je dana franjevcima za božiju službu; potlje ona Sv. Martina u Pridvorju, gdje im zazida Republika na svoje troškove samostan uz crkvu posvećenu S. Vlahu. (V. cenni storici sui Minor. Osservanti di Ragusa p. 13).

Za starješinu franjevačkog poslanstva imenovan bijaše neki fra Šime fratar iz samostana Dubrovačkog Rijeke, koji, kako se vidi u listinama Dubrovačkog Arkivija, sam ponudi Republici svoj rad. Ostala je predaja u narodu, da su franjevci, dosta pretrpjeli, a da su neki i smrću mučenika zaglavili vršec svoje pastirske dužnosti. Da bi u potpunom redu, išli vjerski i državni posli, u novoj stečevini, Republika dostigne (ne znajući uprav koje godiće) od Pape, da Konavljje budu razdružene od Trebinske biskupije, a podvržene Dubrovačkoj Nadbiskupiji. Njezino nastojanje, za izrijebljenje krivovjere u Konavlima i Primorju, razabire se najbolje iz pisma, koje dne 16. prosinca 1403 upravi kralju Sigismundu, u kojem spominje troškove što no ih imaše, kod obraćanja, svojih novih podanika od bosanske (patarenske)

vjere na katoličanstvo, i kod podizanja novih crkava (Lettere e commissioni di Levante msc. ragus. arch. val a 1402 — 1410: in convertir li abitanti de la fede bosignana al cristianesimo etc. etc.) Tako sudjelovanjem crkvene i državne vlasti u malo vremena nestala Patarena u Konavlima i u cijelomu Primorju. Tečajem godine Konavljani dosta pretrpiše da bi ostali vijerni, vjeri i državi, sa strane okolo stojećeg naroda, u dubrovačkim listinama *vlaškim* prozvana.

Šesnaestog vijeka, Herceg Stjepan surovi potomak patarenskih Hranača, opetovano silnom vojskom navjesti rat Dubrovniku navali na Konavle. Ognjem i željezom uništi kuće, vinograde, stable. Ne prosti ni crkvama ni svetim stvarima. Pobije nekoliko svećenika, a nekoliko ih dade mučiti i dovoli vojnicima da razgrabe sveto posudje. (Diplomatorium, p. 517 — 519).

Češće Konavljani i unaprijed pretrpiše sličnih nasilja, tako da Republika za sigurnost svojih podanika bila je usiljena da dade naredbe, po kojim svi *vlasi* koji su bili ostali ili se naselili u njezine zemlje, morali su biti prognani. Naredbe nose naslov: *de expellendis Valacchis*.

U novo doba, god. 1806, Konavle osta oplje-njeno i opaljeno od crnogorskih četa, kao i cijela Dubrovačka okolica. Potla . . . mal da ne sve do zaposjednuća Hercegovine sa strane austrijske vlade, Konavljani morali su stati sa puškom u ruci, na obranu svoga života i imetka. Ne mogu dakle, bez groze spominjati svoju prošlost, kad su bili robovi poganskih gospodara niti željeti, kako da zamijene svoje katoličke svećenike sa srpskim, negda patarenskim kalugjerima. Oni živo osjećaju kao i svi stanovnici stare države Sv. Vlahi da su *katolici*, i da su *Hrvati*. Da su katolici, kako su bili i njihovi stari i ako su ovi negda neki bili i zabludili pod pritiskom sile i lukavštine krivih proroka. Da su Hrvati *jer žive u okrugu stare Crvene Hrvatske*. Rade i radit će u hrvatskom smislu, uvjereni da rade za svoj *moralni kulturni i narodni opstanak*. Tako će biti zaludan trud svih poslanih, koje tura kod njih dubrovačka Srbadija, kao što su isprazna i blebetanja njezina organa papirnato *„Dubrovnik“*, što svuda mukte siplje. *Od Lovišta do Molunta, čuje se jedan jedincati usklik: Živjela Hrvatska!*

Stari Dubrovčanin.

Spor u stranci prava.

Nakon oduljih pregovora nijesu se ipak mogle sporazumjeti pravaške frakcije u Zagrebu. Zadnji put rekosmo zašto: osobnost i osobna taština nadvladala je interes stranke i opće koristi i radi toga mora da ostane sve na starome.

Čini se da su se odnosi izmještali između pojedinih pravaša iza ovih pregovora još gore užestili, toliko da su napokon sinovi i neputovi dra. Franka dočekali i napali na ulici na nar. zast. dra. Ružića, koji brojno svladan nije se mogao kako treba obraniti, za koju navalu pitahu poslije napadači i njihov otac dru. Ružiću javno oprostjenje. Kad su stvari doyle došle, onda je pomisljivo, kako je teško, da izmještali nekih osoba ikada dogje do sloge.

Mi bismo takogjer mogli progovoriti koju ob ovom razdoru, te ko mu je moralni začetnik, premda je naše nekompetentno mnijenje u ovom poslu dobro poznato. I još o čemu dalo bi se govoriti. Ali nije doba. To će doba doći, kad se bude ozbiljno stalo raditi o općoj rekonstituciji stranke prava.

Vidimo da je ovo veoma potrebno, ako nećemo da se stranka prava raspe poput njemačke ujedinjene ljevice. Mnogo se toga na njoj pokvarilo otkad su njezine glavne ideje: *sloboda i hrvatstvo* počele dublje prodirati u narod. To s načelnog gledišta, to pogledom sa stranačke taktike. Stranka koja je uzela kao cilj osviješćenje i ujedinjenje hrvatskoga naroda, a koja je uz to u Banovini jedina parlamentarna stranka, ne bi smjela davati ovakvih nekih primjera pogrešaka i inače drugih pojava, koje baš ne daju najlakšaviju svjedočbu sposobnosti, da je ova zbilja kadra izvesti ono za čim je pregnula.

Tomu u ostalom nijesu kriva načela nego ljudi. Ljudi u stranci učinili su dosta puta, da je nepristrani motrioc mogao posumnjati, e se u

ovom kolu mještala načela krije osobna taština, mještala ljubavi za narod i domovinu, tek samo pustalična mržnja i zavist na one Hrvate koji politički drugčije rade i našoj stranci ne pripadaju. Bilo je nadalje i takijeh momenata kad se je moglo pomisliti, da će se i kod nekih pravaša moći vidjeti sablažnjivi prizor, (koji se kod drugih stranaka već vidjeo) da bi voljeli da šteti opća hrvatska stvar, nego u pogibeljnom času proti zajedničkom neprijatelju hrvatstva pružiti ruku onijem, koji su isto tako Hrvati kao i mi, samo što ne misle i ne rade kao i mi.

Ne, to ne bi bio pravi hrvatski odgoj i stranka prava bolje da ne opstoji nego da se u takovu nakazu izvrigne.

Ne, to ne smije da bude. Ljudi koji uče narod samo kako će nekoga mrziti, a ne kažu mu nikad riječ ljubavi naprama svome pragu i ognjištu, ti ljudi ma kazali se oni sto put boljim rodoljubima, ne mogu biti narodni odgojitelji. Oni svojim ije-dom i žuču truju narodnu dušu, jer narod se ne smije da bori zato što koga mrzi, nego zato što ljubi svoje i traži da mu se poštuje.

Ali ovo je pitanje odgoja a ne načela, pa dok mislimo da je prosječno većina naroda i stranke dobro odgojena, ima na žalost i onakijeh, koji samo teže za častima i slavom; ima ih koji ti se prikazuju kao čedni, ponizni i požrtvo-vni rodoljubi, a ovamo će zapalit Hrvatsku, samo ako njihova osoba nije imala ono, što bi je po njihovu skrovnome mnijenju po pravu išlo. Ovi obično to ne traže u ime sebe, Bože sačuvaj! oni bi se toga bremena drage volje odrekli, ali „narod“ pita, „stvar“ ište, a oni za „opće dobro“ i za „dobro domovine“ spravni su evi, da se pokore „volji“ naroda, da se „žrtvuju“ i da prime ono . . . što je možda bio vrhunac njihovih nada i idejala i njihove ambicije.

Vidjelo se i to!

U stranci prava ne smije da bude takovih ljudi, ili bar oni ne bi morali imati prevlast. Zadnje nesuglasice s ove i s one strane Velebita dokazuju, da se na to nije dosta pazilo, da se je gledalo više na usta nego na srce, pak mnogi koji je u svaku drugu imao: Živio! i Slava Starčeviću! svaku treću: ujedinjenu i slobodnu Hrvatsku a svaku četvrtu: smrt Slavosrbima i narodnjacima, postignuo je, da se je njega, samo njega držalo za pravoga pravaša ne pitajući *kakav* je to čovjek i *zašto* on psuje obzoraše i narodnjake. Mnogi drugi pak koji su malo vikali, ali tim više misljeli i radili, koji nijesu vapili smrt slavosrbima i vikali im da su izdajice, nego dokazivali narodu da njihova politika ne odgovara zahtjevima naše slobode i našega jedinstva, ti su bili sumnjičeni i kle-vetani kako izdajice stranke. I tako se dogodilo da je stranku prava ostavio mnogi čestiti *uvjereni* patrijot, koji bi joj bio mnogo koristio, ili ako je nije ostavio povukao se je natrag. Pitamo naše cijenjene čitatelje, koji su pravaši dušom i uvjerenjem, koliko ih ima koji kad su vidjeli njeke stvari, nijesu se u sebi zakleli, da se više neće prtit, pa neka sve vrug nosi? A zašto to? Uzroci nepodopština koje im oteše ovaj ljutiti usklik bijahu upravo oni, te ih ovdje razložismo.

Za danas dosta. Nije vrijeme, da se o pojavama koje sada površno izložismo dublje bavimo. Ako naši znanci u Banovini uzbudu umjeli da ih otklone i da stranku moralno podignu i preporode oni učiniše jedno veliko djelo. Stranka koja ima načela stranke prava potrebna je hrvatskome narodu. Ali u njoj ne bi smio da bude no čovjek uvjerenja i požrtvovanja. Ko traži paše svojoj ambiciji ili ličnim interesima, tome ondje mjesta nema.

Pogled po svijetu.

Proces Baratieri. — Proti ovome nesretnome talijanskome generalu vodi se sada u Asmari ratni proces. Do sad se Baratieri dosta dobro brani i vidi se, da je golema premoć Abisin-ska porazila talijansku vojsku. Skoro svi svjedoci oficiri izrazuju se njemu u prilog, pak se drži da neće biti na smrt osugjen, ali i onako za njega je u vojsci odzvonilo.

Franceska vlada imala je u ponedjelnik žestok udarac sa strane socijalista, ali je izašla po-

bjednicom. To je učvrstilo umjerenu vladavinu Melina-ova kabineta.

Sa Krete dolaze vijesti o novijem krvavijem sukobima. Turska je proglasila iznimno stanje. Vojška ne šteti srestva i do malo ustaše biće svladane.

Bratime se Srbi i Bugari. — To bi izgledalo čudno, jer se srpski i bugarski interesi u Macedoniji nemilo kose, ali se razmije jer Rusi hoće da tako bude i obojica biće za sada prijatelji. Knjaz Nikola poći će u Sofiju i u Beograd tu će se uspostaviti dobri odnosi između kua Petrovića i Obrenovića. Po svoj prilici kralj Aleksandar vratiće mu posjet još ovoga ljeta.

U Španjoskoj miču se anarhisti. Za procesije bačena je u Barceloni ove nedjelje bomba koja je ubila a 40 ranila. Mnogstvo anarhista zatvoreno je i nad gradom proglašeno iznimno stanje.

Domaće vijesti.

U stranci prava. — Na skupštini stranke prava u Zagrebu zaključeno je, da će stranka u svoje redove primiti opet svakoga člana osvom dra. Josipa Franka. Tijem je dr. Frank na predlog dra. Banjavčića isključen iz stranke.

Dr. Jagatić kanonik sarajevski i papinski protonotar imenovan je starješinom milosrdnica za sve južnoslavenske zemlje. Nikad sposobnije osobe na tako odlično mjesto!

Srpski šovinizam čini se da se svuknu uvlači pa i u službeni list sarajevske vlade. Njegov urednik kad ne može drugo, on posrbljuje imena službenih i inih osoba o kojim list piše. Tako prigodom smrti gospođe poglavara zemlje, ovu je prozvao mješte Ivankom ili Izkonom, Jo-vankom!

Srebrna misa. — Prekojuče je glasoviti govornik i propovjednik dr. O. Miškov srekao svoju srebrnu misu. Svakom srećom.

Kanonik Klun + — Umro je zastupnik i delegat Kranjske kanonik Klun. On je bio vođa skrajnjih oportunističkih braće Slovenaca, prvak slovenačke klerikalne stranke. Bio je inače veoma darovit čovjek, dobar političar i rodoljub. Laka mu zemljica!

Prosvjedi proti Milenijumu. — Hrvatske, češke, bugarske, srpske, slovenačke i druge novine objelodanjuju ove prosvjede omladine iz Graca: Kao što cijela Hrvatska prosvjeduje proti proslavi, koju Magjari upriličiše ove godine u Budimpešti, tako prosvjedujemo i mi hrvatski akademici u Gracu.

Prosvjedujemo, jer je historička neistina, da je tisućgodišnje kraljestvo hungarsko imalo značenje, koje mu Magjari danas davaju svojom proslavom, naime njihova gospodstva nad ostalim narodima Hungarije; da je u istinu danas tako, nije plod naravnog historičkog razvitka, prosvjete, bratstva, slobode, nego bezobzirne sile, koju Magjari od nekakvih 100 godina upotrebljavaju proti svojim sudržavljanima, koji su za opstanak Hungarije možda zaslužniji nego oni.

Radi takovog magjarskog ponašanja i mi kao svako, ko ljubi svoju, a štije tugju slobodu, pozdravljamo svaki otpor nemagjarskih narodnosti Hungarije proti sili, koja ih tlač; kao Hrvati pak i pripadnici kraljestva hrvatskog, Hungariji u svemu po pravu ravnopravnog, a u dobi starijeg najodlučnije prosvjedujemo proti svakom činu, koji se uradio i koji će se uraditi u ime sudjelovanja hrvatskog naroda k toj nepravdnoj a Hrvat i prava hrvatskog kraljestva slavi.

U Gracu dne 6. Lipnja 1896.

Hrvatski akademici u Gracu.

Na poverljivom sastanku Bugara, Čeha, Hrvata, Poljaka, Rumunja, Rusina i Srba odlučeno je, da se dađe u javnost ovaj

Prosvjed! Pošto mi smatramo ugarske milenijske svečanosti rugom 19. stoljeća i uvrijedom, bačenom u lice naobraženoj Europi, pošto ugarske milenijske svečanosti nisu plod visoke kulture i moralne zrelosti nego prevlasti surovog nasilja, koje su Magjari tijekom kroz 1000 godina vršili nad ostalim narodima Ugarske; a pošto cijela naobražena Europa iz nepoznavanja pravog položaja ne prosvjeduje proti ugarskim milenijskim svečanostima *prosvjedujemo* mi zastupnici mlagje inteligencije na sveučilištu u Gracu. *)

Slovenici i Hrvati. — Utješljivu pojavu sloge i sporazumka pružaju Slovenici i Hrvati. Kako što oni idu ruku pod ruku u svijem narodnjem pitanjima, tako i njihova omladina na visokim školama bratski se pazi i ljubi. Eto na 2 ov. mj. prirediše Slovenici i Hrvati u Gracu veliki komers na komu proslaviše osnutak hrv.-slov. pjevačkog društva „Sloga“. Na taj komers pozvaše i ostalu svoju braću.

*) Molimo cijelu našu rovinu, da prešampa ove prosvjede.

Isto doba piše nam prijatelj iz Praga da se je tamo kao podružnica sveslavenskog akadem. društva „Slavije“ ustrojio hrvatsko-slovenski klub. Na glavnoj skupštini od 27. maja primio se odbor „Slavije“ a na redovitoj sjednici dne 30. maja potvrdio. Odbor je sljedeći: Lav Mazzura st. jur. predsjednik, Drag. Švajger st. jur. zamjenik predsjednika, Ivan Milan Hribar st. jur. tajnik, Živko Bertić st. jur. blagajnik, Ivo Dobžansky stud. phil. knjižničar, Andro Heparović st. phil. zamjenik ostalih funkcionara.

Bilo sretno i na korist sve to boljeg bratinstva između Slovenaca i Hrvata!

Primamo iz Kune: — Molim, poručite tamošnjem „Dubrovniku“, da mi je drago bilo vidjeti u njegovim stupcima preštampanu jednu nekadašnju Stražičičevu *butadu* glede mene, koji se u ostalom ponosim što sam u broju onih, doista rijetkih pitomaca negdašnjeg dubrovačkog gimnazija — koji, unatoč svemu, nakon svršenih nauka znadoše se uzdržati Hrvati.

Kuna, 9. juna 1896.

D. Vice Medini.

Gradska Kronika.

Lične vijesti. — U ponedjeljnik preko St. na i Metkovića otišao je u Sarajevo presvj. dr. J. Martelić biskup dubrovački na posjete i razgovore u presvj. dr. J. Stadlera nadbiskupa bosanskog.

Jubilee O. Luja Ucellini. — U nedjelju proslavio je bivši redodržavnik naših franjevaca svoj misnički jubilej (zlatnu misu). Tom prigodom prigodom primio je odlični starina sa svih strana i iz svih slojeva gragjanstva bez razlike toliko iskaza štovanja i simpatija. Crkva je bila dupkom puna puka, dok su naši pjevači pjevali svetu misu. Neput svečar biskup Ucellini nije mogao sudjelovati svečanosti, ali je bio naš biskup presvj. dr. Marcellić. U oči toga dana mjesne glazbe htjede da ga počaste serenadom, koju je on kao franjevac zahvalno otklonio. Onih dana prispjeli su mu sa svih strana mnogi darovi na uspomenu, a o čestitkama i ne govorimo. Čujemo da su mu se uzradovali počam od prvoga hrvatskoga biskupa redom nadbiskupi, biskupi, kanonici i drugi crkveni i svjetovni odličnjaci naše domovine. Bilo je i nekoliko prigodnih pjesama, megu kojim spomenućemo one kan. Alibranti, dn. A. Ljepopili i Vlahu vit. Jastremsky, kan. Stojanovića dn. Nika Gijvanovića, O. Aug. Pavlića, dn. Balda Glavića, dn. Marina Beusana, Iva Ipsića i drugih.

I zaslužio je! Mi mu s naše strane na sve ove zaista rijetke i neprisiljene nego srdačne iskaze počasti i ljubavi nemamo što nadostaviti, nego: dao mu Bog da dočeka i *dijamantsku misu* o nako isto čil i krepak kako je i sada!

Poštarske kašetine. — Lijepo je da se u gradu na mnogo novih mjesta postaviše poštarske kašetine, tako kod okružnog suda, kod Čitaonice itd., nego ne znamo od šta zavisi, da mnogo puta ne mogu knjige uljesti i ako su kašetine prazne. Kogod hoće, da koža ne bude dobro rastresena i to prouzrokuje nepravilnost. Molimo da se providi.

Operacija. — Dr. Josip Tolentino poznati odvjetnik u Dubrovniku, koji je od časa do časa pogibeljno obolio, tako da su se prijatelji i svoj-ta mu bili pobožali, podvrgnuo se u Trstu veoma ozbiljnoj operaciji u utrobi. Čujemo da je ta operacija izvršno uspjela i da obitelji dolaze svaki dan to bolje vijesti, po kojim se on očividno oporavlja, što mu svak od srca žudi.

Žalost. — Našega sugragjanina i opće štovanog činovnika Blagog Djela gosp. Kosta Hoppe ucivilila je teška nesreća. Umrlo mu je nakon kratke bolesti jedinica kćerka Esther u mlaglahnoj dobi od 7. godina. Prošle subote bio joj je prekrasan sprovod s velikim saučesćem. Ožalošćenim roditeljima neka je i naše sažaljenje!

Kakvi su! — Čujemo da su se gospoda na općini ganula na naše mnogobrojne tužbe radi *Skalinata od Jezuvita* i da su dali jednome kamenaru da napravi trebovnik. Ali kako je taj za mnogo vremena zaposlen, to će se morati počekat dokle se ova rabota izvrši. Čemu ovo čekanje? Zar je, pitamo mi, u Dubrovniku postalo baš obligatorno da svaki posao općine mora da radi kakav Srbin?

Nesreća. — U ponedjeljnik po podne pala je od III. poda novog hotela jedna radnica, te je ostala dosta teško ozlegjena. Prenesena je u bolnicu.

Trešnja. — U srijedu oko 11 sati u veče osjetio se u gradu i okolici udarac potresa, koji je bio dosta jak, ali nije trajao ni 2 sekunda.

Pohvalno. — Prigodom smrti gospogjice Esther Hoppe bi podijeljeno mjesnom dječijem zakloništu od gosp. Kosta Hoppe (oca) kruna 50; gosp. Vlaho DeGiulli kr. 5, gja. Mare ud. Roić kr. 10. Prigodom smrti gosp. Nika Boškovića od gosp. Honvaldt iz Kiela kruna 50, a prigodom

smrti gosp. Iva Botteri iz Starograda nastanjena u Zadru od gosp. Vice Buića kr. 4.

Dubrovačko ulje. — Zadnji „D.“ tuži se da na spljetskom natječaju za nagradu finoga maslinova ulja nije bio nagrađen nijedan Dubrovčanin, pak podmeće i sumnjiči kao da je komisija za nagradu pristrano postupala, jer da će uvijek dubrovačko ulje bit bolje od „bračkog.“

Nije ni lijepo ni korisno, da se je „Dubr.“ (nauckan od koga?) tako lakoumno upustio u pisanju o stvari o kojoj niti je bio obaviješten niti se razumije. Sa sigurna izvora možemo javiti da je komisija postupala posve lojalno, jer se u istraživanju nije znalo čije je koje ulje, pošto su sva bila, za komisiju, samo brojevima označena. U toj komisiji bilo je razmjerno najviše Dubrovčana i ocijenilo se savjesno i pravedno, toliko, da su neki predložili da se ne nagradi ulje za koje se poslije konstatiralo, da je bilo njihovo!

Dubrovačko ulje bilo je i biti će vazda na glasu i nosiće barjak svemu dalmatinskom ulju. Ako ovaj put nije bilo nagragjeno moguće da su posjednici, koji su bliži eksperimentalnoj štaciji znali za natečaj, pak su uložili svu svoju vještinu, da onaj mali kvantum izvrsno naprave, dok dubrovački natjecatelji uzeli su svoj uzorak iz kamence kako su ga našli. Lako je napraviti nekoliko flaša, ali massa finog ulja koja ide u trgovinu biće uvijek najbolja dubrovačka. No po tome ne može se ništa kazati komisiji, koja je postupala pošteno i savjesno pak je kazala svoj sud po duševnosti, ne znajući onaj hip ni sama komu nagradu daje.

Opet o narodnim pjesmama dn. Andra Muratti. — Zadnji „Dubrovnik“ ne zna kako da pobije naše primjetbe na famoznu izjavu dn. Andra Muratti. pak veli da je pjesme dn. Andro kupio i poslao „Matici Hrvatskoj“ kao Srbin, koji je uvijek srpski osjećao. Da je dn. Andro srpski osjećao bi li mu njegova majka, *Hrvatica a ne Srpkinja*, bila diktirala hrvatske narodne pjesme? Bi li mu ih Šipanjani bili dali? Bi li ih on poslao Matici Hrvatskoj? Ova pitanja očekuju odgovor. A što se tiče srptva dn. Androva, govorio „Dubrovnik“ što hoće mi znamo da je dn. Andro bio Hrvat dokle se držao „starijih nauka“. „Nove nauke“ posrbiše našega dn. Andra. Mi nećemo dokazivati „Dubrovniku“, nego bismo željeli, da nam dum. Andro, on glavom, izjavi da nije prije bio Hrvat, pak ćemo njemu i odgovoriti je li bio ili nije. Deder dun. Andro, oporecite ako možete.

Naše pjesme nijesu srpske nego hrvatske jer mi nijesmo Srbi nego Hrvati, jer u našem puku Srba nema. Ono što je naše pravo je da nosi i naše ime, bilo to komu drago ili ne. Čudimo se bezobrazluku nekijih ljudi koji bi tako bezočno htjeli da poplesaju narodnu misao i narodnu volju. Svak zna da je srpstvo u Dubrovniku unešeno i da se do juče za nj nije ni znalo. Sadašnja srpska društva *do prekolani* (do god. 1893) kitiše se hrvatskim trobojnicama, a tek onda zamijeniše ih srpskijem. Eno u srpskom Radničkom Društvu na barjaku još i danas hrvatskih znakova. Zašto ih ne dignu? Na dubrovačkim brodima vila se hrvatska trobojnica, a na parobrodima Dubrovatke Parobrodarske Plovitbe eno i sada grba Hrvatske. Ovakvo se nekad listom osjećalo u Dubrovniku. Ali narod ne čini metamorfoze, kao neki plaćeni-ci srpski, narod u svojoj većini ostaje ono što je. Dubrovčani su Hrvati!

Diskoras na Poljani.

Vlaho. — Imaš li koga prijatelja u Spljetu?

Ivo. — Imam, Miha Miletića, dentistu. On je naš dubrovčanin i dok je bio amo bili smo in buone relazioni. Ne pišemo se, ma isto . . . A što me to pitaš?

Vlaho. — Da bi komu piso, neka duše ti insisti oko spljetskijeh gospara, da oni njihov folj ne piše od našijem stvarima. Šteti nam poso. U pasanomu lumeru reko je po našijem razgovorima nekoliko lijepijeh koje je u ovemu jopet sve polizo.

Ivo. — A zašto? Svak je to oservo i kritiko. Neka se onda ne prti. Ja bi piso Mihui, ma ne bi rada da se nasučem, jerbo i tamo su partiti i vragovi pak ne znam ko je s kijem. Nego ti se poznaš s Antonijom. Kad si ono votavo za Gondulu po vaz dan ste kišali zajedno u pokonjega Mišare u butizi, gje vam je držo predike. Piši mu.

Vlaho. — Jes, ma ne znam da ga ne bi ofengjo, jerbo sam čuo da je on sad u Spljetu veliki gospodar. U neku nije ni potreba. Ohaznaće kakogod o čemu se sad mi ovdj razgovaramo. A ako si me mislio ubosti s onijem što si mi pridodo da sam votavo za Gondulu, falio si. Jesam voto, ma to je bilo u početak, kad nam se Toni Puljiz kleo da oni nijesu Srbi nego Dubrovčani.

Ivo. — A che jadan, ja sam ono onako mimogred spomenuo. Ja znam kako su oni lagali puku svašta za da bude s njima. Ma ona vremena prolaze. Sad ih više dobro poznamo.

Vlaho. — I kako! A čuj, ovo je drugi put da „Dubrovnik“ prjeti da u onemu nekomu poslu od Vla-

ha Matilevića, pok. Boškovića i što ti ja znam, oni neće, da se ponovi „Slučaj Pugliesi.“ Što ono hoće rijet?

Ivo. — Spominješ li se od onega velikoga pročesa, što ga je kontra „Crljenoj“ nazad tri godine bio movio gospodar Jero Pugliesi. jerbo je nešto pisala od stvarima na ošpedalu? I na temu pročesu „Crljena“ je dovela svjedoke i dokazala se istina, pak je gospodar Jero izgubio kauzu i bio osuđen da plati sve spenze. Sad govori „Dubrovnik“ da oni nijesu ljudi poč provat ti skerac i drugi put.

Vlaho. — Imaju i razlog. Što je bolje, bolje je. A reci mi sad zašto se onda Vlaho onoliko jedi? Mi ga anci iznosimo na glas kako avokata

Ivo. — I ja to mislim. U toliko ja ti se klanjam. Idem na Pontu vigjet je li došlo štogod ribe. Jutros je bila skupa kako vosak. Promisli: srdjele po četre-sti kilo!

Vlaho. — Ma što mi govoriš! A zbilja, petak je, idem i ja!

Književnost.

Književni natječaj. — pošto uslied književna natječaja, što ga je raspisala „Matica Hrvatska“ 2. januara god. 1895 za nagradu iz zaklade Dušana Kotura za god. 1895., ni jedan od prispjelih rukopisa nije mogao biti nagrađen, to raspisuje „Matica Hrvatska“ u smislu zakladnice iz zaklade Dušana Kotura ponovno istu književnu nagradu za god. 1896. u iznosu od tri stot i petdeset (350) flor. a. vr., i to: „za jednu izvornu pripoviest (novelu ili roman), koja obseže barem deset tiskanih araka, ili dramski proizvod bez obzira na obseg.“

Ovaj ponovni natječaj traje do konca mjeseca februara god. 1897., do kojega roka imadu se rukopisi u običnoj formi podneti „Matici Hrvatskoj“ na ruke njezina tajnika.

Po odboru „Matice“ nagradjeni rukopis postaje vlastništvom „Matice Hrvatske“, koja ga je u smislu zakladnice dužna tiskati tetajem godine dana, pošto je nagrada dopitana.

U Zagrebu, 20. maja 1896.

Odbor „Matice Hrvatske.“

Internacionalni zavod za Bibliografiju. — Pod ovijem imenom ustanovilo se je u prvoj internacionalnoj bibliografskoj skupštini, držanoj prošle jeseni u Briselju pod pokroviteljstvom belgičke vlade u dinjenje književnika, knjižničara i bibliografa svijuh zemalja i narodnosti. Zadaća je tome zavodu da organizira pomoću pojedinih vlada svjecku bibliografsku službu, za izdanje jednog kataloga svijuh književnih radova. — U tu svrhu postoji već u Briselju „office international de Bibliographie“ koji je podregjen ministarstvu zastave one države i koji važi kao centralni ured. — Opširnija izvješća i potankosti o ovom velikom poduzeću pozdravljenom sa oduševljenjem u svim krugovima nauke i znanosti nalaze se u prvom njemačkom objelodanjenju ovog zavoda, u jednoj brošuri štampanoj kod A. Höldera u Beču, a mogu da se dobiju takogjer i direktno od zavoda koji se privremeno nastanio u Briselju M, rue Ravenstein. —

JAVNA ZAHVALA

Pri ljutoj nesreći koja nas je zadesila smrću naše ljubezne i nezaboravne kćeri

ESTHER

dužnost nam je da našijem prijateljima i znancima ovijem putem izrazimo svoju najtopliju blagodarnost na njihovom saučesću te je bilo melemom na ranjeno srce naše.

Prije svega hvala vrijednome doktoru gosp. Wendzilović-u koji je na svaki način nastojao da nam milog angjela otme okrutnoj smrti. Hvala zatim osobita gji Rozi Glavić koja nam je za vrijeme bolesti i pri sprovodu mile rajnice bila primjerom rijetkog požrtvovanja i dobrote srca. Jednaka hvala gospogji Niki Škrabo i gospogji Milki Marinović koje su nam u svako doba bile od pomoći; gospogjam Mari Grgurević i Madi Gjurić, uglednoj obitelji Dević, kao i gospogjici Pavli Bijelić i gospogji Mari Füllenhal-Kastropil na njihovom osobitom zauzimanju da sproved što sjajnlji ispane.

Zahvaljujemo pak svojoj onoj gospodi te položise vijence na mrtvački lijes i nastojaje lično ili pismeno ili ma kojim drugim načinom, da nam golemu tugu ublaže te svojim prisustvom sprovod uveličaše. Neka svi budu uvjereni naše vječite harnosti.

Kosto i Malvina Hoppe
za se i za ostalu rodbinu.

MED. UN.
Dr. A. Barkanović
Specijalista za bolesti od oči
doći će u Dubrovnik na 26 Juna
i sadržaće se do 2 Jula. 1-4

Mattonieva
GISSHÜBLSKA
NAJČIŠĆA
Alkalična Kiselica
HINKO MATTONI
U GISSHÜBL SAUERBRUNN

Phonix-Pomada
nagrada na izložbi za zdravstvo i njegovanje bolesnika u Stuttgartu g. 1890; polječnički svjedocima i hiljadima zahvala priznata kao jedino opstojće djelujuće, neškodljivo sredstvo, da gospoda i gospođe dobiju bujne i pune vlasi i da se zaprijeti otadanje kose; mladići mogu s njom odmah uzgojiti jake brke. Garantirao za uspeh i za neškodljivost. Lončić 60 novč., poštom ili podužecem 90. novč.
K. Hoppe, Beč, XIV, Zinkgasse 22

100 do 300 flor. mjesečno mogu zaslužiti osobe svakog zvanja u svim mjestima časno i sigurno bez kapitala i risika kroz prodaju zakonom dopuštenih vrijed. papira i srećaka. Ponude pod „leichter Verdienst“ na Rudolf Mosse u Beču.

Odijela i Crevalja
za gospodu, gospođe i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod
WEISSA
Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Žurite se Vinogradari!
jer će se do brzo nasprodati sva
VELIKA ZALIHA
najboljih štrcaljka za Peronosporu
„AUSTRIA“
iz tvornice Frana Nechville u Beču
na prodaju kod
GJURA F. KOVAČEVIĆA
vinotrsca u DUBROVNIKU

Najbolje i najjeftinije **SKLADIŠTE** za sve poljodjelske Strojove i sprave — Štrcaljke svake vrsti — Kopače — Šivaće strojeve — Strojove za pranje i sušenje — Patent. ručne mlince — Tijeskovce — Štrcaljke za peronosporu — Pumpe za vino — Motore na paru ili petrolej
AUGUST KOLB, Tvornica strojeva
BEČ, II/7 Passetistrasse Br. 29-31.
Traže se solidni zastupnici.

NEIZMIJERNO IZNENAGJENJE!
SAMO JEDNOM U ŽIVOTU!
Kroz ugovor s najvećim tvornicam Europe i kupovine prirodni masa mogu prodati, slijedeće uz prvirnu cijenu: Dajem 19 predmeta samo za flor. 2.50: 1 divni pozlaćeni sat. tačan, na minute, garantiran, 1 divnu iglu sa koraljom ili pariškim kamenom, 2 puca za manšete, 3 puca za kosulje, 1 puca za kravatu sve patent-zatvorom pariz. double zlato, 1 muški prsten lijepim kamenjem, pozlaćen, 1 elegantnu par. kutiju za cigare, 1 ista šnu, 1 eleg. broš nove mode pravi koralj ili pariški kamen, 1 divnu narukvicu pariš. double-zlato, 1 kolijer-lanac ženski, pozlaćen, 1 arce za lanac sa lijepim kamenjem, 1 eleg. žen. prsten sa lijepim kamenjem, 1 par naučnica sa pariš. kamenjem. 1 nakit za kosu sa pariškim kamenjem. — Gor. nji predmeti 18 komada mješte obična sata sa finim remontoir satom vrijede skupa samo flor. 8.70. Ista zbirka samo mješte sata, ženski sat remontoir-anker, dobar, vrijedi flor. 4.60; srebrni ženski remontoir sat, dobar i 18 gor. nji predmeta flor. 650. Ova se prilika ne vraća lako, neka svak naručuje, dok ima, jer uzimljem što se ne dopada i vraćam novac; dakle nema pogibelji. Dajem također finu novi srebrni žepni sat remontoir za f. 4.50 do f. 5.25. Sa dyostrukim pokrovom remontoir-anker od f. 6.50 do f. 7. Židni sat sa lijepim ormarom i pozlaćenim nakitom ide 30 sati sa kucanjem pč i cijeli sat 50-55 cm. dug garantiran, reguliran samo flor. 5.50 do 6.50. 1 žepni sat anker remontoir od nikla tačan samo flor. 2.50 do 3. Isti da ide 36 sati anker f. 3. Tačan amerik. budilica f. 1.80 budilica-automat sa figuram (sajna) f. 2.50 do f. 3. Fina gošdin-ura remontoir uprav ko zlato, tačna od f. 3.50 do f. 4.50. Dobiya se ponzećam kroz prvu en gros izvozu tu tvrtku za ure **S. PELZ u Krakovu Stradon 2.**
Cijenici stoje na uvid.

DRUŽBE LIEBIG-OVE
MESNI IZVADAK
može se u jedan čas pripravit i juha od mesa i dati bolji kus svakoj drugoj juhi, zelju, umakama i jelima od mesa vake vrste.
Pravi se i dobi ekstrakt dobija samo, ako nosi ime pronalaznikovo
Liebig
modrim pismom.

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO I VINOGRADARSTVO
Cijene iznova snižene
Preše za grožđe, diferencijalni sustav, Ovaj sustav preša ima najveću čistujuću moć od svih drugih, ma kojih mu drago bilo preša.
Preše za masline, hidrauličke preše, štrcaljke proti peronospori. Vermorelov sustav, ove moje štrcaljke su poznate kao najbolje i najjeftinije: automatične štrcaljke, maslinice sa spravom za muliti jagode, preše za sijeno, triere itd. tvori unit najboijem proizvodu
I. G. HELLER, Beč
II/2 Paterstrasse 49.
Cjenike i svjedocbe gratis!
Traže se zastupnici! Čuvate se konfracija!
7-10

CHINA SERRAVALLO
PUNA ŽELJEZA
neophodno potrebita slabim i onim koji se oporavljaju podražuje tek — jača živce — preporagja krv
Srebrne kolajne:
XI. Liječnički kongres Rim 1894, IV. tal. kongres kemije i farmacije Napulj 1894.
Zlatne kolajne:
Megjunarodne izložbe Mleci 1894, Kiel 1894, Amsterdam 1894, Berlin 1895.
Preko 300 liječničkih svjedocba.
Toplo preporučeno od prvih liječnika kao: dvorskog savjet. prof. dr. Braun, dvor. savjet. dr. Drasche, prof. dr. harup Kraft-Ebing, prof. dr. Monti, prof. dr. pl. Mosetig-Moorhof, prof. dr. Neusser, prof. dr. Schauta, prof. dr. Weinlechner, itd. itd.
Ovaj izvrzni okrepljujući lijek daje se vrlo lako i dječji i gospojama radi svog izvrznog tka.
LEKARNICA SERRAVALLO TRST.
Prodaje se u Dubrovniku flor. 1: 10 novč. flaša od 1 litre. 2 flor. flaša po 1 litre.

Nuzgredna zaslužba od 150-200 fl. mjesečno za osobe svih zvanja, koje bi se htjele baviti prodajom srećaka. Ponude na Mjenjačnicu Adler & Com. Budapest. 10-25
Utemeljena g. 1874.

BEČKO HRANIVO BRAŠNO
za djecu
F. GIACOMELLI
Fünfhäus, Robert Hamerlinggasse 1

Priznata od prvih liječničkih auktoriteta i mnogobrojnih liječnika kao izvršno hranivo sredstvo u naknadu majčina mlijeka. Upotrebljuje se najboljim uspjehom u mnogim nahodistima i u bolicama za djecu. Zaslužuje da ga svaka majka pokuša.
Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, ljekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Posne i Hrvatska. Mali lončić 45 nč., veliki lončić 80 nč.

Kamel-havelocks 9 fl. sa ogralicom 13 flor. Zimske kabane (najbolje) flor. 16. (najbolje) lodjen-odjela flor. 16 u svim bojama uvijek zališno kod **Jakoba Rothbergera** c. i k. Dvorskog dobavljača u Beču I. Stephansplatz Br. 9. Svakidan otvoreno do ponoća.

Prva C. K. austro-ug. isključ. priv.
Tvornica Boja za Židove
Karla Kronsteiner, Beč, III., Hauptstr. 120, im eig. Hause.
Odkovana zlatnom medaljom.

Nabavljač nadvojvod. i knežev. dobara, c. k. vojničkih uprava, željeznica, obrtnih, brdskih i talioničkih društava, gradjevinih poduzeća, poduzetnika i zidara, kao takogjer tvorničara i posjednika. Ova boja za židove koja se u vapnu topi prodaje se u prašini, u 40 raznih vrsti počam od 16 novč. po Kilu, a što se tiče čistoće boje slična je uljenoj boji potpuno.
Uzorci, kao i naputak uporabe šalju se po želji gratis i franko.

BRANO SURLO...
Tipografija D. RHETTERA u Dubrovniku

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svake subote. Cijena mu je unaprijed u *Otpremništvu lista*: na godinu flor. 4.50; na polu godine flor. 2.25; za *Dubrovnik sa donošanjem u kuću, a sa Austro-Ugarsku, i Bosphoru Hercegovicima i poštom*: na godinu flor. 5, na polu godine flor. 2.50; sa inosetstvom flor. 4.50 i postarski troškovi.

Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je prebrojen i sa dosta polugodišta.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a doplati šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Stanje u Srbiji.

„Srpska Zastava“, organ bivšeg regenta Ristića donosi iz Požarevca jednu prošnju na kralja, u kojoj se tuži na ponašanje njegove vlade.

Tu piše, da se vjerni podanici iz najboljih obitelji u požarevačke tamnice nedužno zatvaraju u stranačke svrhe i u tamnici svakojako muče. Ovi ljudi, veli adresa, tako se drže, da izgledaju kao da si ih iz groba izvadio. Imadu posebna mučila, s kojim ih mrcvare i krvlju oblijevaju. Mnogi su od toga postali sakati. Drugijem pak od velika rastezanja pokuboše ruke i noge, a neke bičevaju do krvi. To, veli adresa u „Srpskoj Zastavi“, nije su nikakvi zločinci, nego ljudi koji su od naroda više puta bili izabrani na prva mjesta... Ali... ne spadaju naprednjačkoj stranci.

Adresa pred svrhom kliče:

„Veličanstvo! Mi sada trpimo veći zulum, nego li je bio onaj, što je tvoga prethoda Miloša potaknulo; da razriješi ustavi ustanaka protiv turskih zulumčarima.“

Ovo je grozan krik, koji se neda nikako oprostiti. Nikada liberalci nijesu smjeli zgriješiti ovako protiv načela narodne slobode, jer ovdje se izmogu redaka jasno veli, da je Srbiji mnogo bolje bila kad je bilo robilje Turske, nego li joj je sada. A raširivat u narodu ovakve misli — pa da su baš sve i prave — to je pravo zločinstvo. Jer narodna sloboda mora biti draže nego ikakvo materijalno i individualno dobro, ako to dobro donosi robovanje tujem narodu.

Ali kad je organ jednoga od najprihvatljivijih političara Srbije došao do ovakoga usklika, megjer mora da bude to stanje upravo nesnosno. Jovan Ristić hvaljen je kao trijezan i prekrasni diplomata, koji je Srbiji učinio mnogo dobra. Pa kada njegov list vapi da je gore sada nego je bilo pod turskim zulumom, svak te pozna poglavicu liberalne stranke, mora zaključiti, da on bez velike nevolje, ne dopušta ovakvih navala i da je u Srbiji najmanje tri put gore nego li to kaže organ bivšeg regenta mlade kraljevine.

Ove stvari nijesu megjutim preko Drine, ništa novo. Mi smo ih odavna slušali i prenosili, samo što su dolazili sa protivnih strana. Kad vladahu radikalci, onda su naprednjaci i liberalci javljali kako se živjeti ne može, vlada je varala i svake zloporabe radila: radikalni krčmari postajahu predsjednici tribunala i prefekti okružja, a tamnice se puniše nevinih liberalnih građana; lopovi se pojavili bez opasnosti, hajduštvo procvjeta, vojska ne primaše plate, birači ne plaćahu poreza: naprednjaci i liberalci da izgube pravo glasa, a radikalci zato da glasuju za vladu. To se svaki danom dokazivalo, javljalo, pretresalo dok napokon stvorio se kaos, u kome se nije znalo ni ko vlada ni ko sluša i radikalci bijahu s vlade uklonjeni.

Nastupiše liberalci. Ovi su iz početka bili bolji, ali poslije oponašahu svoje prešasnike. Stanje u Srbiji mješte da se popravi ono se još više pogorša. Zloporabe, nezakonitosti i svaka nedjela bijahu na dnevnome redu. Onda su radikalci preuzeli ulogu tužitelja, pak su oni sa naprednjacima počeli da broje sva ova zločinstva šta ih počini stranka na vladi. Opet novi vrug. Kralj je bio prisiljen, da ih počera, da obustavi ustav i da pozove na vladu naprednjačku stranku.

Ova vlada evo već tri godine dana bez ikakve kontrole, jer skupština koja je tamo nije nego neka parada, kad ustava nema. To jest ima ustav, ali ovaj graniči s apsolutizmom. A kako vlada? Stari neprekidni tužitelji radikala i liberala, nalaze se evo sada pred njima na optuženičkoj klupi i oni im opetuju i dokazuju ono, i još grjeje, što su oni njima kroz tolike godine dokazivali.

Ovo hoće reći da u Srbiji više manje svete stranke vrijede jedna koliko i druga, pak da svaka samo za to želi da dogje na vladu, da počini ona su čim je do juče prekoračala svoju protivnicu. Drugijem riječima, narod je postao u pravo nesposoban, da se vlada i da izmogu svojih boljih sinova izabere sebi jednu krepku ali pametnu vladu.

Mi tim ne kažemo da u Srbiji ne ima ljudi, koji bi tome odgovarali. Držimo da ih ima i uz sve pogreške što ih je liberalna stranka do sad počnula, cijenimo ipak da su Ristić i družina od svih drugih najbolji. Ali narod baš zato nije s njima; on je sa lošijim koji ga dovode do takih momenata, da se poštenu i rodoljubnu Srbiju mora pitati, da li je bolje pod Tartinom nego li je sada. Ispred ove opaske otpada svaki kometat. Srbija se nalazi u takom položaju, koji je bankrotiraju veoma blizu. I baš u taj čas, dok bi joj trebalo gvozdene ruke i najvećeg apsolutizma, njezina vlada ide da se odvaži na takav jedan čin kao što je revizija ustava! To je čudo. Ali ko će se tome čuditi kad se zna, da radikalima, dakle najvećoj srpskoj stranci, ni to nije dosta, nego da su oni izjavili, da se neće upuštati u poslove revizije, ako im se načelno ne zajamči onaj ustav od god. 1888 i ako se njih ne pozove na vladu! A upravo ustav od 1888 i njihova vlada i dovela je Srbiju do ovake propasti.

Jesu li ta čeljad izgubila glavu? Ili je u Srbiji patrijotizam tako nisko spao, da bi svaka stranka bila spravna, da upropasti domovinu, samo kad se njome neda da vlada.

U ovakijem okolnostima dolazi u Beograd Nikola I. knjaz Crnogorski, da posjeti srpskoga kralja i da izmiri zavagjenu Petrovićevu i Obrenovićevu dinastiju. Bolnijem podsmijehom mogli bi odgovoriti na one eksaltirane glasove Srba, koji u tome susretu vide novu eru. Ali ako uzmemo u obzir ono, što srpski listovi ovom prigodom dosta misle a izmogu svojijeh redaka brižljivo skrivaju, i ovaj susret, koji bi mogao da obim vladarima bude kao neka utjeha i okrijepa u kojoj će da zaborave jade svojih zemalja — i ovaj velju susret ima služiti kao temelj veliko-srpskih tendencija. Ove tendencije zna se kamo smijeraju i kako diraju u nešto, na što Hrvati misle da imaju veće pravo nego Srbi. A pošto je sveg tijelu bliža košulja od kaputa, to bi i hrvatska štampa i hrvatski politički svijet imao ovaj susret srpskih vladara shvaćati onako, kako se Srbi tom prigodom budu podnosili naprama onomu, što nas svijeh interesovati mora, ako želimo da jednom postanemo narodom.

Što se pako Srbije tiče, njezino stanje moramo žaliti, jer kakvi god bili opet su nam svoji. Iz njihove nesreće mogli bismo i mi Hrvati mnogo toga naučiti i zapamtiti.

Carevo krunisanje.*)

Njeki naš drug u Zagrebu izreče: da je ruskoj kulturi doznačena uloga, da preporodi čovječanstvo. To se ne čini ozbiljno, poslije riječi Carskog proglasa, zavjetom *dogragjena Rusije i utvrđenja pravoslavlja*.

Dakle Rusija ima još osvajati u Europi i Aziji, te naravno i budućim stečevinam nametnuti pravoslavlje? Je li ta dva zahtjeva ruskog samodršca sadržavaju uvjete kulture i napretka? Nama se to ne čini. Rusija je Poljskom u Evropi pokazala, da nje zadaća nije kulturna, jer bi štedila pleme i vjeru Poljske. Što namjerava na istoku? Uzdržati Tursku, koja se ruga Europi sa zahtjevanim reformam. To nije zadaća preporoda čovječanstva. U Aziji već zaokuplja Klnu, nastoji zaposjesti Mandžuru, makar joj Sibirskaja željeznica otvara put na Tihj Ocean. Dakle opet osvajanja u vid. Rusizam i pravoslavlje, to su stožeri razvika ogromnog Carstva, a nit jedan niti drugi ne može biti postulat čovječanstva.

Svoje pleme i jezik puci ljube, a vjera je plod duševne slobode. Jer smo Slaveni, ne možemo i ne smijemo podupirati takove težnje, jer to bi znatilo odvracati se od zapadne kulture, koja je jedina uljudbu i slobodu ukrasila. Nikakva, uzajmnost ne može nas navesti, da hvalimo što je našetu slobode i napretka. Mi imamo uvjete opstanka i razviku bez rusizma i pravoslavlja, a znamo da bez tog obilježja Rusija nas ne priznaje za suplemenjake.

Politika sadašnje Rusije ide za tim, da za gospodi svijetom, ali uz to trpi a tim i podupire pokolje u Aziji i Europi, koji natkriljuju one prvih vijekova kršćanstva. Ako je njoj do preporoda čovječanstva, nje sila mogla ih je zaustaviti i prokrčiti put uljudbi i napretku. Ali regbi da su nje državne koristi jače od razloga uma i srca, ona je osujetila pothvat Englezke, tako da ogorčenjem Gladstone, prvi državnik vijeka, piše o solidarnosti inih velevlasti.

Ali povjest će zabilježiti, da kad najvećim sjajem bi obavljeno krunisanje ruskog Cara, da je baš tada u Aziji i Europi kršćanstvo i katoličkog i pravoslavnog krila pretrpjelo najgroznija progona, koja čine zaboravljati na ona Nikomedijske. Mi Slaveni bi željeli, da ogromno rusko Carstvo bude ono što bilježi njeka slavenska novina: zaštita uljudbe, po njoj kršćanstva, nama je teško gledati, da politička sebičnost zaustavlja slobodni razvitak ljudstva, da se Rusija zauzmiče za odurni status-quo, koji znači tiraniju i zator tolikih kršćanskih a i slavenskih plemena, kojima od Rusije prva bi pomoć imala salaziti u društvu ostalih njima naklonih velesila. Užasom sluša svijet što se dogagja, a ipak se radi solidarno za uzdržanje status-quo, to jest — barbarstva. (U čemu se jedino još Magjari slažu, kako se to vidjelo ovi delegacija. Ur.) Istina, Rusija je doprinijela za oslobogjenje dijela Istoka, ali su te zemlje na putu Carigrada, kuda vodi nje težište. Neka Rusija kaže da u Antiokiji i Kreti nju oduševljuje sloboda i kršćanstvo, pak će svijet vjerovati nje zadaći preporoda čovječanstva. Ako je Engleska pota-

*) Od uglednog prijatelja našega lista, komu prepuštamo odgovornost za nazore, od kojih mnogi žalibože sadrži gorku istinu, Uredništvo.

M.

Na jedan ispravak.

Evo što je na stvari. Pred nekoliko vreme-

19. kolobrednici O. prvoinicijala upravljeni na
fratre svoje države prigodom zadnjih saborskih
bora,

3) pismo upravljenog O. A. ču pogodnom šifrom

4) imenik Istraga, ukora i pedepsa kroz za

Neka budu utjereni časi! Oči ispravljaj

Za danas dosta. Najbolja nas je namjera vo
dila, kad smo ove retke turili na javu, nadam
se da će svak, pa i ne begenisać ih, tu namje
ru uvažiti.

Pisma iz Boke.

Boka kotorska, duma i tbo ebednjimkvi

Iz Boko, 14. Juna. — Dok se oizabiraju svi

Znaja gospoda, da mi pijesmo 6 piti možemo. b

gorski Knez Nikola u svoje vrijeme (1870-1890)

"Cryena Hrvatska", br. 21, uvodnim člank

bilat u svojim „Pabircima“ nema riječi u odgo

ma kao i do sad, na javu. Treba pamtiti!

na, list, prednika, sumnjiči, klevetanje

zan. Ali svaka strpljivost ima svoje granice,

[illegible]

U prethodnom broju donosimo jedan čl.

Naglasujemo ove riječi. Mistifikacija je jedna

vatska" zove u naš narod njemačku invaziju, od

shorsn bo uz illoq'ogon ,JELION VAREAN

je njegovo pismo pisano 4 mjeseca prije izbora

su izrazili radi kojih ovi njestvrdlošibni izvor

iz Šadra bockat, naj je teže u manodruvi i kraj to

stom broju. Tako će uvrstiti stranke prave

Pogled po svijetu.

Pogled po svijetu.

...je ...
...je ...

osnovu o čukaru. Njemačka ljevica već se po-

Papa je izvojevao veliku pobjedu u pab

govori potpuno uspjeti. Talijanski laži-dib

neskim Bismarkom putuje po europskim dvor

misli uvesti u svoju državu.

sabla - gradovima: drže tielovske opouder i dyl tu

e, pak | vore da su zastitnici siobozes,

Mattonieva
GLIESSHÜBLSKA
NAJČISĆA
Alkalična Kiselica
HINKO MATTONI
 U GLIESSHÜBL SAUERBRUNN

MLADIĆ, katolik od tridesetak godina nastanjen u Sjevernoj Americi (Stati Uniti) ima svoju prodaju u dobro stanje, vjenčao bi se za djevojčicu ili udevicu, po mogućnosti Dubrovkinju; ispod 30 godina, koja bi htjela da mu u poslu pomaže. Ponude sa fotografijom te pravim imenom ili cifrom u zapečaćenom pismu sa oznakom: **I. G. br. 1041 — Amerika** preko ovoga lista. (Diskrecija zadržana.)

NEIZMIJERNO IZNENAGJENJE!
SAMO JEDNOM U ŽIVOTU!

Kroz ugovor sa najvećim tvornicama u Europi i kupovnine prirodne mase mogu se prodati, uz prethodnu cijenu, 19 predmeta samo za 250. 1. divni pozlaćeni sat, tačan na minute, garantiran, 1. divnu iglu sa korajom ili pariskim kamenom, 2. puca za manšete, 3. puca za košulje, 4. puca za kravatnu sve patent zatvorom (pariz, double zlat, 1. muški prsten, 2. ženski prsten, 3. elegantan par kutij za cigare, 1. ista finu, 1. elegantan broš nove mode pravi koraj ili pariski kamen, 1. divnu narukvicu pariz, double zlat, 1. kolijer lanac ženski pozlaćen, 1. srce za lanac sa lijepim kamenjem, 1. elegantan prsten sa lijepim kamenjem, 1. par naučnica sa pariz, kamenjem, 1. nakit za kose sa pariskim kamenjem. Gornji predmeti 18 komada mjesto obična sata sa finim remontoir satom vrijede skupa samo 370. Ista zbirka samo mjesto sata, ženski sat remontoir anker, dobar, vrijedi 460. srebrni ženski remontoir sat, dobar i 18 gornjih predmeta 650. Ova se pilika ne vraća lako, neka svak naručuje, dok ima, jer uzimljem što se ne dopada, i vraćam novac, dakle nema pogibelji. Dajem također, finu, novi srebrni, žepni sat remontoir za 450. 5. 25. Sa dyostrukim pokrovom remontoir anker od 650. do 7. 7. Zidni sat sa lijepim ormarom i pozlaćenim nakitom ide 30. sati sa kucanjem po cijeli sat 50-55 cm. dug garantiran, reguliran samo 650. do 650. 3. žepni sat anker remontoir od nikela tačan samo 250. do 3. Isti ide 36 sati anker f. 3. Fina američka budilica f. 1.80 budilica automat sa figuram (sajna) f. 2.50 do f. 3. Fina goldin-ura remontoir uprav ko zlat, tačna od f. 3.50 do f. 4.50. Dobiva se pouzecom kroz prvu en gros izvoznu tvrtku za ure **S. PELZ** u Krakovu Stradon 2. Cijenici stoji na uvid.

Najbolje i najjeftinije SKLADISTE
 za sve poljodjelske Strojve i sprave — Štrcaljke svake vrsti — Kodače šivaće strojeve — Strojve za pranje i sušenje — Patent. sušne mline — Tijeskovne štrcaljke za peronosporu — Pumpe za vino — Motore na par i na petrolej

AUGUST KOLB, Tvornica strojeva
 BEČ, II, Passatstrasse, Br. 29-31.
 Traže se solidni zastupnici.

Kupujem Poštarske biljege stare (timbrate) svijuh inostranih država uz najpovoljnije cijene. Ko želi prodati neka se obrati dopisnicom ili neka ih pošalje na adresu: **Gosp. P. G. postrestante SPLJET.**

Phönix-Pomada nagradjena na izoibi za zdravstvo i njegovanje bolesnika u Stuttgartu g. 1893; polječnikim svjedočbama i hiljadama zahvala priznata kao jedino opstojće djelujuće, neškodljivo sredstvo, da gospoda i gosposje dobiju bujne i pune vlasi i da se zapriječi otpadanje kose; mladići mogu s njom odmah uzgojiti jake brke. Garantirao za uspjeh i za neškodljivost. Lončić 80 novč., poštom ili poduzećem 90. novč.

K. Hoppe, Beč, XIV. Zinkgasse 22.

Prva C. K. austro-ug. isključ. priv.

Tvornica Boja za Zidove
 Karla Kronsteiner, Beč, III., Hauptstr. 120, im eig. Hause.
 Odlikovana zlatnom medaljom.

Šesira, Odijela i Crevalja, najbolje vrsti uz jeftinu cijenu kupuje se kod

M. Mitrovića
 svake vrsti galanterie, mirisa i šivaćih strojeva.

100 do 300 fiorli mjesečno mogu zaslužiti osobe svakog zvanja u svim mjestima časno i sigurno bez kapitala i risika kroz prodaju zakonom dopuštenih vrijed papira i srećaka. Ponude pod "Reichter Verdict" na Rudolf-Mosse u Beču.

BECKO HRANIVO BRASNO
F. GIACOMELLI
 Fünfhaus, Robert Hamerlinggasse 1 BEČ

Priznata od prvih liječničkih auktoriteta i mnogobrojnih liječnika kao izvrsno hranivo sredstvo u naknadu majčina mlijeka. Upotrebljuje se najboljim uspjehom u mnogim nahodistima i u bionicama za djecu. Zaslužuje da ga svaka majka pokuša.

Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, Jekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske. Malo lončić 45. novč., veliki lončić 80. novč.

Fabrika satova J. Karecker Linc
 razasile uz gotovo prave srebrne cil. Remontoir 5. — Anker sa 2, 3 srebrna pokrija 7. — teške tula satove 12, zlatne ure od 15. unapred. Budilice, viseće satove i lance jeftinije no igdje. Takogjer najnovijih i najboljih vrsti bicikla. Za potanje obavijesti neka svak traži cijenik: 18-52.

LIEBIG-OVE
DRUŽBE
MESNI IZVADAK

može se u jedan čas pripremiti jaha od mesa i dati bolji kao svakoj drugoj juhi, zelju, umakama i jelima od mesa wake vrste.

Pravi se i deblj ekstrakt dobija samo, ako neolime pronalaz modrim plemen.

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO I VIÑOGRADARSTVO
 Cijene iznova snižene

Preše za grozđe, diferencijalni sustav. Ovaj sustav preša ima najveću tištajuću moć od svih drugih, ma kojih mu drago bilo preša. Preše za masline, hidrauličke preše, štrcaljke proti peronospori. Vermorelov sustav. ove moje štrcaljke su poznate kao najbolje i najjeftinije. automatične štrcaljke: mastilnice sa spravom za muliti jagode, preše za sijeno, triere itd. tvori najboljem proizvodu

IG. HELLER, Beč
 II/2 Paterstrasse 49.
 Cjenike i svjedočbe gratis!
 Traže se zastupnici! Čuvate se konfrazija!

Nabavljač nadvojvod. i knežev. dobara, c. k. vojničkih uprava, željeznica, O. brtnih, brdskih i talioničkih društava, gragjevnih poduzeća, poduzetnika i zidara, kao takogjer tvorničara i posljednika. Ova boja za zidove koja se u vapnu topi prodaje se u prašini, u 40 raznih vrsti počam od 16 novč. po Kilo, a što se čistoće boje slična je uljenoj boji potpuno.

Uzorci, kao i naputak uporabe šalju se po šlji gratis i franko.

Nuzgredna zasluzba od 150-200 fl. mjes. za osobe svih zvanja, koje bi se htjele zabaviti prodajom srećaka. **Ponude na Mjenjačnicu Adler & Com. Budapest.** Utemeljena g. 1874. 11-25

DOMENICO BOMBIERI
 Rovereto (Austrija)
 Protokolirana tvrtka utemeljena god. 1844.
UVOZ I IZVOZ ŠIVAČIJEH STROJEVA
 Specijalitet tvrtke

Šivaći stroj na ruke za 18 fiorina!! (Šalje se svukud po pošti).

Trećinu cijene treba poslati kad se naručuje, a ostalo dignuće se poštanskim poduzećem. Ovaj stroj najprikladniji je za obitelji. Šije koju mu drago sukno i kaninu, elegantan u formi, a laskan za raditi, a kako je vrlo solidan to ga ne treba nikada popravljati. Svakomu kupcu šalje se jedna Polica za garanciju od 5 godina. Ako se kome ne sviđa stroj prima se natrag i vraćaju se novci pod uvjetom da se pošalje najviše 8 dana kasnije i za primitka i to obavješćujući tvrtku. Ilustrovani katalog, cijenik svih strojeva u zaletu, razjašnjenja itd., šalje odmah na zahtjev svašiji.

Domenico Bombieri, Rovereto.

Kathreinerova
Hneippova slad-kava
 je kao primjesa k zrnatoj kavi jedino zdravo kavino pice.

Svagdje se doliiva. — 1/4 Kl. 25 u.

Pozor! Poradi nevriednih patvorina, neka se pazi na izvorne omote sa imenom **Kathreiner**

Kamel-havelocks 9 f. sa oglicom 13 fior. Zimske kabnice (najbolje) 16. (najbolje) loden-odijela 16 u. svim bojama uvijek zalisno kod **Jakoba Rothbergera c. i k. Dvorskog dobavljača u Beču I. Stephansplatz Br. 9. Svakidani otvoreno do ponoći.**

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO I VIÑOGRADARSTVO
 Cijene iznova snižene

Preše za grozđe, diferencijalni sustav. Ovaj sustav preša ima najveću tištajuću moć od svih drugih, ma kojih mu drago bilo preša. Preše za masline, hidrauličke preše, štrcaljke proti peronospori. Vermorelov sustav. ove moje štrcaljke su poznate kao najbolje i najjeftinije. automatične štrcaljke: mastilnice sa spravom za muliti jagode, preše za sijeno, triere itd. tvori najboljem proizvodu

IG. HELLER, Beč
 II/2 Paterstrasse 49.
 Cjenike i svjedočbe gratis!
 Traže se zastupnici! Čuvate se konfrazija!

Nabavljač nadvojvod. i knežev. dobara, c. k. vojničkih uprava, željeznica, O. brtnih, brdskih i talioničkih društava, gragjevnih poduzeća, poduzetnika i zidara, kao takogjer tvorničara i posljednika. Ova boja za zidove koja se u vapnu topi prodaje se u prašini, u 40 raznih vrsti počam od 16 novč. po Kilo, a što se čistoće boje slična je uljenoj boji potpuno.

Uzorci, kao i naputak uporabe šalju se po šlji gratis i franko.

CRVENA HRVATSKA

4. list izlazi svake subote. Cijena mu je unaprijed u *Opravništvu lista*: na godinu flor. 4.50, na 6 mjeseci flor. 2.25; za *Dubrovnik sa donošanjem u kuću, a sa Austro-Ugarsku, i Bosnu Hercegovinu s poštom*: na godinu flor. 5, na 6 mjeseci flor. 2.50; sa inosemstvom flor. 4.50 i postarski troškovi.

Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu preplata mine, smatra se da je prebrojen i za došasto polugodište.

Preplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Stranka prava u Banovini.

Onamo se u zadnje doba mnogo toga u go-re promijenilo. A kako je Zagreb naša glava i mi teško osjećamo razdor preko Velebita. Događi se, točno što se po granicama teškom mukom čuva i sabire, u središtu se u matu i prkosu na ma-hove raspljeće, pa nikad berićeta.

Stranka prava imade veliki upliv na razvi-tak narodnog života Hrvatske. Mogu mnogi Hr-ivati i ne biti pravaši, ali moraju priznati, da su njezina načela uzvišena i sveta za narod. Osvjetlo toga ona je danas jedina parlamentarna opozicija proti teškom sistemu koji tišti posrestrime Hrvat-sku i Slavoniju. Bila se lijepo uputila, narod je počeo umjnu gledat kao u svoju izbaviteljicu. Na-dalo se, da ako i ne bude ona sama oslobodila Hrvatsku, potaknut će i napraviti taki položaj u zemlji, koji mora dovesti do promjena, a u svijesti naroda staklo bi da učini, pak da te promje-ne budu za bolje.

Najednom puče ovaj veliki krvavi razdor. Srce te boli čitajući što se u Zagrebu zbiva. Pa ko je svemu tome uzrok? Na čijoj je strani prav-o, a na čijoj krivo? Težak odgovor kad se radi rasprava osobne naravi.

Ja sam imao nesreću da malo iz bližega vidim ovaj prelom i da ga rukom opipam. Zato ću iskreno iznijeti što mislim, da može bit dobro da se znade i da služi za uputu. Bilo komu mr-ski ili mihi ovi retci, neka ih svak uzme u na-mjeri koja ih potiče: koristiti hrvatskom narodu i stranci koja mu predstavlja ideal slobode.

Razdor u stranci čutio se već onda kad je lani zagrebački klub isključio iz svoga kola gosp. dr. Davida Starčevića. Odmah zatim istupi iz kluba i njegov presjednik barun Rukavina. Ovaj ne-čuveni postupak proti jednomu od najvećih mu-čenika stranke prava bolno se dojmio širom do-movine.

Zašto isključise toga čovjeka, koji je za stranku i narodna prava sve žrtvovao? Evo za-što. Prvak stranke dr. A. Starčević napisao je svome sinovcu, s kojim je uvijek živio u najbo-ljim odnosajim, nenadno oštro pismo. Tu mu se veli „Gospodine“ i „Vi“ i kako se ovi dvojica ima već 20 godina ne slažu, i kako je izmed njih sve svršilo, tako da mu zabranjuje doći predanj, jer ako stupi nogom u njegovu kuću, da će ga policijom na dvor istjerati! — Ovo pismo bude pre-dano i klubu, koji je imao birati: ili Davida van, ili će van Stari. Klub, da ne bude škandala, a opet iz harnosti i obzira naprama sijedome vogji, žrtvuje Davida.

Ma koliko štovali Staroga, neda se nikako opravdati ovaj njegov korak naprama svome si-novcu.

„Kad sam primio stricevo pismo — kazivao mi je gosp. dr. David Starčević ove zime u Jaski — ja sam se u prvi mah teško rastuzio. Mislio sam da mu se dogodila velika nesreća (dr. David rekao je jači izraz). Kakvo nesuglasje od dvade-set godina! Kakvo rovanje proti njemu! A sam-nom je do juče živio ko u svojoj kući! ... Ro-vanje? ... A njegovan ga u Jaski ko oca! Pak još da će me istjerat s policijom! Zasto? S ma-gjarskom policijom! Ovdje je druga. — Zao mi

strica, i baš se spravljah da ću u Zagreb, kad evo ti i drugo pismo od Folnegovića, gdje ti on meni o-nako slatko kako on ume, da su me isključili iz kluba, da se moralo i što ti ja znam. Oho! Sad razumijem! Pak ti ja lijepo spravi i jedno i dru-go pismo u „arhiv“ i ne miči se nikud.“ — Prem-da se dr. David pravio ravnodušan pak se svome isključenju „smejao“ i u šali dokazivao kako on više nije „pravaš“, vidjelo se da ga ova afera veoma boli.

Pa ko je Staroga naučio, da se zavadi sa Davidom? Sva Hrvatska s jedne i s druge stra-ne Velebita, ne izuzam ni istoga Davida, rekla je onda: Frank! niko nego Frank!

Neću da o tom istražujem. Prijatelji dra. Franka, primjerice gosp. Kumičić, dokazivahu, da je on nevin, dapače da je molio dr. Starčevića neka „oprosti“ Davidu. Kako da ne vjeruješ? Možda je onda kriv kogod drugi, a gosp. dr. Frank igrao ulogu tobož-pomiritelja? I ovo je mni-jenje u Banovini rašireno. Zna se da pokojnik što je jednom zamislio nije tako lako mijenjao. Mož-da su molbe dra. Franka, pred svjedocima, bila tako udešene, da su Staroga još više potkreplji-vale u odluci? Ne mogu na ovo savjesno odgo-voriti, ali po drugim okolnostima sumnjam da je Stari, onako bolestan, bio naučkan na sinovca i da ova zauzimanja nijesu bila odviše ozbiljna.

Svakako nezadovoljstvo proti Franku bilo je toliko, da sam prijednik barun Rukavina pobježe iz kluba. Gosp. Dr. Frank kad je vidio to raspo-loženje prama njemu, mješta da se za čas pote-gne malo natrag, stao se sve to više isticati, što je mnoge još više ozlovoljilo.

Ele jedan od najodličnijih pravaša bio je uklonjen. Na 17 jula bio je otvor doma i godišnja skupština. Tu je dr. Starčević odlikovao dra. Fran-ka kao svoga najboljega druga i radnika. Mnogi su došli na skupštinu rasliučeni na g. Franka, da traže razloge o isključenju Davida, da pitaju ra-čun o preinakam u programu, ali to se sve obzi-rom na Staroga primirilo. Na glaynoj pak skup-štini g. dr. Frank, aludirajući na glasine proti nje-mu, reče od riječi do riječi:

„Reklo mi se bilo, da je većina u stranci proti to-me, da ja vodim stvar stranke. Čim sam ja to doznao, a napose da se misli da se namećen kao vogja, smatrao sam mojom dužnošću, da u prvoj sjednici kluba izjavim, da ostupam od lista, da istupam iz svakog odbora, da po-lažem svaku koju mi je stranka podijelila, te neću pod nikakav uvjet stupiti u kakav odbor, koji bi upliva-o na samo posredno na vodstvo stranke, a napose polože-no: čast prijednika saborskog kluba stranke. Ja sam to smatrao za potrebno u interesu konsolidovanja stranke, jer ja neću da moja osoba bude kamen smutnje i da slu-ži, ma u kojem pravcu, za razdor stranke. Ja ću stranku služiti ravno kao i do sada, nu samo kao prosti vojnik, i gdje će biti borba najteža tamo će me stranka naći uvijek u prvim redovima.“

Kud ćete požrtvovnije i čednije izjave! Ona je imala ubiti svaku sumnju, da dr. Frank nasto-ji neka se zavadi i ostrani svaki, od koga se stra-ši, da bi mogao naslijediti Staroga. Mnogi govori-moci megju kojim i naši dalmatinski i istarski za-stupnici čestitahu g. dr. Franku na ovoj izjavi.

No pitanje: što će biti ako Stari — koji je već bio tako bolestan i oslabljen, da mu liječnici zabrane govoriti. — danas sutra umre, zanimalo je svakoga, pa da se stranka ne nagie bez glave, ustanovljen je na predlog istarskih zastupnika gg. Laginje i Spinića središnji odbor stranke prava,

U taj odbor, kome je dr. Starčević morao biti do-životnim presjednikom, izabrano je po 2-3 prava-ša iz svake hrvatske pokrajine. On je imao voditi i upravljati strankom, te je baš zato bio učinjen, da se sutra kakav pojedinac ne bi stao nametati vogjom. Ali čini se da nijesmo bili dozreli za ta-ko ozbiljnu i mudru ustanovu koja vlada u svim velikim strankama u Europi.

Gosp. dr. Frank koji je čas prije izjavio da u takav odbor neće nipošto stupiti — a skupština ovu izjavu primila — nije naravno bio izabran u središnji odbor. Dogagijaje koji poslije nastadoše daju da se posumnja, da li ova njegova izjava bi-la ozbiljno učinjena. Mnijenje je da je g. dr. Frank očekivao da se njegova odreka neće primiti, nego da će se u silnom oduševljenju klicati njegovoj samozataji i čednosti. Mislim da kad bi bio iza-bran, bio bi se primio.

Nijesam tada bio u Zagrebu. No pošto su i mene metnuli u taj središnji odbor, čija prva op-ća sjednica bila je uoči otvora kazališta i kraljeva dolaska, to sam rado prihvatio poziv, da budem ovom prigodom u našem glavnome gradu. Moglo se tamo odmah opaziti, da sa nutarnjim borbam u stranci ide sve na gore. Odnosaji izmegju ljudi sve napetiji. Mnogi megjusobno općili su samo pismeno, što je u jednoj stranci redovito preteča preloma.

Na sjednici došlo dosta članova, gg. Dr. Brlić, dr. Žerjavić, Folnegović, Kumičić, dr. Banjav-čić, Akacić, dr. Ružić, prof. Spinić, dr. Boroša, dr. Tuškan, dr. Kovačević. Tu se odma vidjela situacija. Dr. Ante Starčević radi teške bolesti nije mogao doći, ali je preko drugih činio razu-mjet, da on od toga odbora ne drži ništa, jer u njemu nema. . . . g. dra. Franka! Popraviću se: on nije izrično spomenuo njegovo ime, ali se ra-zumjelo da na njega misli. To nam kaže i ona tačka pisma u komu on i drugovi, mjesec i po dana kasnije, najaviše istup iz kluba i koja go-vori o isključenju vrijednih članova iz odbora. Zna se da one dane g. dr. Frank bio je uvijek kod Staroga. Pa kako, kad se je tri mjeseca prije sam odrekao, sad se Stari za nj tuži, a i gosp. Frank se je mnogijem tužio? Evo zašto mi se one odre-ke nijesu činile ozbiljne.

Suviše pokonjik se jadao, da je u odbor uze-to i članova koji su golobradeci. Mišljah da to ide mene, ali dobih kompetentni odgovor od gosp. Kumičića, da Stari nije na me mislio, da me on dapače rado ima, o čemu se poslije i sam osvje-dočih. To se odnosilo na neke članove odbora, ko-ji su najmanje desetak godina stariji od mene, a na mene ne! Čudno! Pozvadoh otprije dra. Star-čevića. Kako se on u ovo zadnje doba bio promi-jenio!

Ali dvojica proti kojim je najviše bio bijahu gg. Dr. Grza Tuškan i Frano Folnegović. Izrično Stari nije tražio da se oni isključe, ali to se iz-megju redaka razumjevalo. I Davida se tako ne-kako frknulo van. Gosp. Tuškan, vatren i nagal, nije stajao ravnodušan. — Kako? Starom do juče bijah najdraži drug, godinama boravio u mene u Sisku! Po čitave mjesece dvorih ga kao oca! Ni-kad riječi grke med nama! Da je on mene ci-jenio nadostojnim, ne bi se tako samnom podno-sio. A sad na jednom postadoh „hulja“! Zašto?

Valja znati da ovaj Tuškan bio je doktor, odvjetnik, zastupnik. On je radi stranke i hrvatskih prava sjedio u tamnici, izgubio doktorstvo i odvjetništvo i istrošio imetak. Negdašnji doktor prava postao je kavanar u Sisku, ali se Hedervariju poklonio nije. Ovo je, mislim — nešto.

Valjalo bi dakle isključiti i Folnegovića i Tuškana i onda bi bilo mirno, bar za čas, jer bi opet došlo što novo. Zašto ih isključivati? Za ništa, za što se isključilo i Davida, za kakav „rekao“ i „reka“, jer valja znati onda je u stranci vrtilo ogovaranjem. Dr. Ante Starčević, premda u postelji, znao je za najmanju sitnariju, što je ovaj ili onaj rekao, a osobito ako se to ticalo njega. To je njega srdilo i uzrujavalo. Ne znam komu je sve to donosio i dražio ga, ali nije bilo lijepo.

U takovom položaju odboru nije baš bilo ugodno. Odbor je vidio kud se ide, pak zaključio da je po yotumu skupštine, dok se ne sakupi nova, jedini on vlastan voditi stranku. Drugi dan bnde sjednica zagrebačkog kluba, da bira predsjednika i potpredsjednika. Velikom većinom glasaova izabrani su gg. Folnegović i Tuškan protiv gg. Franku i Kumičiću, koji dobiše samo 5 glasova. Tu je g. Tuškan malo žestoko navalio na one koji gledaju da se on ostrani iz stranke, ali je prošlo mirno.

Kada iza svega toga posjetih Staroga nagjoh ga veoma slaba. Primio me, kao uvijek, ljubezno i tužio sa na svoje stanje. Bio je već sasvim iznemogao i omršavio, da me stiskalo gledat ga onako jedina. Okrene razgovor na stvari u stranci i počne hvaliti g. dra. Franka, a na gg. Davida, Folnegovića, Tuškana napadat tako da sam morao svrnuti razgovor. Činilo mi se da u tome nema drugo nego pitanje neke osobne simpatije i antipatije. Tužio mi se na njih i na druge, da su ga izdali, da su postali takovi i onakovi, premda ne mogoh razumjeti u čemu. Uopće opazih da se naš Stari bio nekako promijenio. Sitnice i govorkanja preko kojih je nekad prezirno s visoka gledao, sada ga stadoše zanimati. Kogod će mi zamjerit, da se ovo nije imalo iznositi. To znam, ali u interesu je stranke da se čuje, premda nije lijepo.

Iz svega razumjeh ovo: za vodstvo stranke natječu se Frank i Folnegović. Folnegović je za se imao u stranci veliku većinu, ali se Stari s njim zavadio; a Frank većini stranke, nije bio nimalo simpatičan, ali je uživao neograničeno prijateljstvo vogje. Je li se on pomoću njega nastojao riješiti onih (a tih je bilo mnogo) koji su mu smetali? Moje je mnijenje, da jest. Rekoh mnijenje, jer se to neda dokazati nikakvim stvarnim dokazom, kako iste gosp. Frank, pošto se u svijem ovijem spleticama nijesu vodili zapisnici, ali hiljadu sitnih momenata govore mi, da se ne varam.

Tako su stvari stajale prije formalnog istupa. Odlični ljudi uvjeravahu me već onda kad dr. Frank nije bio izabran predsjednikom kluba, da se oni boje da bi mogao svaki dan nastupiti raskol. Neću navoditi njihova imena.

U to se dogodi ona stvar sa magjarskom zastavom i ona nesretna izjava Folnegovića u gradskom zastupstvu. I o njoj se može nešto kazati. Gosp. Folnegović spada u one pravaše, koji su uvjereni, da ćemo se mi i Magjari ipak jedan dan morati izmiriti i po narodna prava pošteno nagoditi, ako hoćemo da se i jedni i drugi očuvamo od germanizma. S toga: da borbu proti Magjarim, ali ne mržnju izmed jednog i drugog naroda. Jedni govore: nikad s Magjarim! a ovi drugi: u svaki čas, ali jednaka prava! Ima u Banovini dosta takovih opozicijonalaca i ko zna imaju li baš krivo. S tog gledišta mislim polazila je Folnegovića izjava, koji je osudio što je mladež spalila zastavu i rekao da će je ona ista u čast uspostaviti kad bude predstavljala ne gospostvo nego brastvo izmegju obih naroda itd. Tako je nekako govorio. Ali u ono doba i u onaj čas nije se mogla dati netačtnija izjava. Svi su priznali, dapače i isti gosp. Prodan, koji se odlučno bacio na stranu g. dra. Franka, da nije bila načelna nego taktična pogreška. Ovo je zaista i bila, jer mislilo se što se hoće, pravaš nije smio desauvirati mladež, koja se u času opravdanog ogorčenja nad nametništvom onako ju-nački podnijela. Nego to je sve došlo za zgodnu izliku i abio se onaj poznati istup dr. Starčevića, dr.

Franka i drugova iz kluba stranke prava. Ne vjerujem da je Stari iz vlastite inicijative istupio.

Uz ono što se otprije znalo, ko će vjerovati da je Folnegovića izjava bila povodom istupu? U pitan za mnijenje, nijesam se začao osuditi razdor u brzjovci koja se danas sa strane prijatelja g. dr. Franka toliko spominje. Moje je čvrsto uvjerenje onda i sada, da se nipošto nije smjelo istupati pak od toga ne odustajem pred nikakvim a-uktoritetom. Ako je Folnegović pogriješio, to se imalo raspraviti u klubu. Čemu činit razdor radi jednoga člana? Sam klub nije odobrio njegovu izvjavu. Nego u pismu kojim se najavlja istup ima baš i ona tužba, da se zaslužne članove stranke isključuje iz odbora. Tu je zec! Ah vi blaženi odbori i časti i slavičnosti!

Sada ako su oni koji ostadoše u klubu postali najednom „pripuzi“, „izdajice“, „slavosrbi“, kojih se stranka „očistila“ — kako to da se s njima išlo tražit slogu, dapače za nju „sve učinilo“, ali ovi „nečisti življi“ ne htjedoše na nju pristati? Ovo nije iskreno.

U ovom tonu vodi se sada polemika u Zagrebu. Moram reći da je u tom organu gosp. dr. Franka puno bezobzirniji. Tako ne bi moralo ići. Ljudi koji su sav svoj život posvetili dobru Hrvatsky i domovine, ne prestadoše za to biti dobri Hrvati, što neće da ih vodi ova ili ona osoba.

G. dr. Frank, govore, pametan je čovjek. On to vidi, a ipak dopušta i zato je odgovoran. On je postavio pitanje o svome poštenju: dokažite da sam nepošten i ja ću ostepiti! Ali tu se ne radi o privatnom poštenju gosp. Franka, nego mnogi pravaši nijesu zadovoljni s njegovim djelovanjem u stranci; mnogi u Banovini ne odobravaju toliko toga što je on rekao i poduzeo; premnogi ga drže krivcem isključenja Davida i onoga koraka što ga je pred svoju smrt Stari učinio. On može biti sto put pošten, ali nije zadobio širu simpatiju u stranci, u koju je tek nazad nekoliko godina stupio. Osim toga bilo je časova kad su mnogi vidjeli da on želi da postane vogja, a nijesu ga htjeli. On je htio silom prokrciti put i evo do šta se došlo. Naš je narod takav.

On je uvijek govorio da ne teži za vodstvom, ali čini dokazivahu obratno. Evo u zadnjoj skupštini svoje frakcije na 8 juna on je svečano izjavio, da njegova osoba ne smije da bude zaprekom sloge u stranci i da će on rado ostepiti. Naravno je bilo, da će mu iza toga njegovi prijatelji doviknuti: Vi ne smijete toga učiniti! To je bio kompliment na koji se nije ima obazirati, ako je držao do svoje odluke. Ali on je... ostao!

Gosp. dr. Frank biće vidio, da on može biti yogja jedne frakcije, cijele stranke ne. Poricat onim drugim pravaštvu nije lijepo, a htjet silom i velikom agitacijom kidat komadićak po komadićak još je i gore. Sve je lično pitanje. Sve se radi radi osobnosti. Folnegović se je uklonio. Imao bi sa za sad ukloniti i on. Sada je li on kriv ili nije to postaje nuzgredno pitanje, kad se čuje da je njegova osoba uzrokom nesloge. Stari Atenjani udarahu ostracizmom one sugragjane, čiji je upliv bio toliko narasao, da su mogli postati pogibeljni domovini. I Aristio je bio prognan. Osoba dra. Franka postala pogibeljna slozi stranke prava. Zna se da on ima nekoliko prijatelja i pristaša, koji misle da će bez njega propasti Hrvatska, ali dokazano je da ih i stari klub ima, možda za stranku i zaslužnijih. Tamo su Rukavina, Banjavčić, Ružić, Tuškan, Boroša, Žerjavić, Brlić, Potočnjak, Spinić, Laginja, Kovačević, David Starčević i toliki drugi. Svi ovi ljudi imaju u povijesti stranke prava odlično mjesto. Ovi ga neće, a vodstva bez jednostudnosti i općeg povjerenja nema.

Nema čovjeka, koji je apsolutno potreban. Od najvećeg svoga sina narod je veći i njegovi su interesi preći. Radi čega sav ovaj razdor? Radi interesa jednoga čovjeka. Ne vidimo zašto se drugo svagjaju u Banovini i zašto prijatelji gosp. Franka onako nečuveno grde svakoga koji nije za nj. Jučerašnje najbolje prijatelje misle da vrijegjaju, kad ih u ime njegovo svakojakim riječima napadaju. Stari nije u svom istupu naveo nijednog načelnog razloga. Ako je dakle kod njih načelo, onda je stari klub na pravom stanovištu, jer je zapustio i zanijskao „okvire“ i „zavjerpice“ i postavio se opet na idealni program slobode narodne.

Sve je osobnost. Ali mi ne radimo ni za Franka ni za bar. Rukavinu ko što nijesmo radili za dra. Starčevića. Borimo se za naš narod i naš jezik, za naše Hrvatstvo, njegovu slobodu i napredak. Kakav napredak iz ovoga razdora? Kakva sreća u kaosu, koji postaje odurnim?

Dr. Ante Starčević zaslugama za Hrvatstvo učinio je spomen neumrlim. Neke malahne, izazivne i nepotrebne obrane škode njegovu imenu mnogo više nego protivnički napadaji. Njegov sljedbenik je onaj koji slijedi njegovu nauku o slobodi i hrvatstvu. Za drugo se nije nikad pitalo. Mnogi velikani dok su u idejam i načelim bili učitelji, u drugotnim nenačelnim pitanjim često su počinili velikih pogriješaka. „Mene neće niko na svijetu uvjeriti, da nije bila pogreška, kad je dr. Starčević izišao iz kluba“, rekao je zastupnik dr. Banjavčić. Zar on za to ne štije svoga učitelja?

Dalmatinci, kako se po svemu vidi, nemaju volje da se previše upliću u ovu raspru, koju nijesu izazvali. Moje je mnijenje da zagrebački klubovi oko kojih se prepirka vodi nijesu za nas mjerodavni i da bi svaki pravaš imao smatrati kontinutetom stranke središnji odbor, u kome su pravaši iz svih hrvatskih zemalja. Kad se ne radi o načelu što smeta, ako je jedna osoba unutra više ili manje? To se može lako ispuniti. Zar i oni izvan odbora ne mogu isto raditi u narodu?

Ovakoliko smatrah za patrijotičnu dužnost da izvjestim o stanju i postanku razdora u stranci prava. Apelirajmo na samozataju i patrijotizam naše braće preko Velebita, da ostrane ili barem izglađe opreke, koje su na putu normalnom razvitku stranke, i to što prije — da ne bude prekasno. Neka pogledaju kako hrvatski neprijatelj uz njihovu neslogu napreduje i kako im se fino ruga, pak će ih proć volja nastavljati sablazni.

Pisma iz Boke.

Kotor, 22 Juna. Barem u nas, u Boki, može vlada na žandarmariju štediti, u koliko se Hrvata tiče. Mi imamo amo tako uregijenu i vrsnu srpsku policiju, da znade uhoditi Hrvate, pa i u najzabitnijim mjestima i kutima, da je uprav činovato. N. pr. skoro je umro na Mulu dobri starac Gracija Šimović, otac veleuč. prof. dra. Tripa Šimovića. Ovom zgodom, da počaste uspomeni pokojnika, učenici razreda, kome je razrednik prof. Dr. Šimović, sakupiše njeku svotu, i upitaše savjet u velečanskoga prof. Srećka Vulovića, gimnaz. katehete. On ih je savjetovao, da mješte vijenca, svotu ulože u kakovu dobrotvornu svrhu, nadođavši, da mogu i u zakladu crkovne orhestre Mula, rodnog pokojnikovog mjesta. Srpska revna policija dočukala je za ovaj plemeniti, s kršćanskog i sa svakog pogleda, savjet, i ovo je dostatno bilo, da po svoju napadne u 24 br. „Dubrovnika“ veleuč. prof. Vulovića, starešinu gimnazije i sam zavod. I da bolje udari u oči nazivlje lažno „crkovnu orhestu“ na Mulu „hrvatskom“ (orhestrom), dočim joj tako naziv nije niti joj može biti, kad je poznato, da ju je utemeljio zaslužni Franjevac O. Konrado i Napulja (Talijanac rodom i osjećajem), kako potvrđuje sam „Il Dalmata“, prisni „Dubrovnikov“ drug, u broju od 20 tek. i baš u dopisu iz Ercegnovoga. Ako su pak dotični vrli mladići, koji udaraju, u orhestri, Hrvati, to je drugo pitanje. Rogjeni su na Mulu, u Boki, pak inače što mogu biti, ako li ne sgoljni Hrvati, neka „Dubrovnik“ izvoli kazati. Samo ne iz glasovite „torbice Stanoja Glavaša!“ —

Kotor, 24 Juna. Još u 8 br. „Crk. Hrv.“ mi smo nepobitno dokazali, da je Dr. Rade Kvekić zastupnik i potpred. na dalmat. saboru rekao više laži, u svome prvome zastupnič. govoru od 7 Februara t. g. Osim nas isto je dokazala javna izjava Uprave „Slavjanskog Doma“ u „Narod. Listu“ i u „Jedinstvu“. Dr. Kvekić je znao za onu Pitagore: „Muči ili znaj reći nešto što vrijedivše od muka“. Toga radi pametno jz mućao. Dase ne zaboravi mi smo se u 28 br. „C. H.“ ponovno ob ovomu bavili i pod naslovom: „Ljubiša u drugom izdanju“ iznijeli smo potpunu fotografiju političkog rada dra. Kvekića. I dr. Kvekić je mućao. Pitagora, Pitagora! Sad na svatije čudo mjesto dra. Rada, stupa ponosito u javnost „Stanoje

Nuzgredna zasluzba od 150-2
mjes. za
svih zvanja, koje bi se htjele obaviti prodajom
dop. arecaka. Ponude na Mjenjaticnu Ad.
Com, Budapest.
Utameljena g. 1874. 11

RIESTE

LOTTA
Kuća ko

a. razasilje na veliko, utemeljena godine 184

ARMACIA SERRAVALLO TRIESTE

LEKA
Kuća ko

svog izvršnog teka.

TRNICA-SERBAVALLO TRS

razaslije na veliko, utemeljena godine 184

Digitized by Google

CRVENA HRVATSKA

U list izlazi svake subote. Cijena mu je unaprijed u *Opravništvu lista*: na godinu flor. 4.50, na polu godine flor. 2.25; za *Dubrovnik sa donošenjem u kuću, a sa Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu s poštom*: na godinu flor. 5, na polu godine flor. 2.50; *sa inosemstvom* flor. 4.50 i poštarski troškovi.
Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.
Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.
Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Opet bosanski emigranti!

Na povratku iz Rusije svratio se u Beograd knjaz Nikola Crnogorski. Tu se pozdravio i izljubio s mladim srpskim kraljem, koji mu je preveo vojsku, imenovao ga srpskim, generalom a njegovu pratnju obasuo ordenima. To je, sa srpske strane, lijepo i korisno, da se braća mire, pak niko nema ništa proti tome.

Čuje se da će Aleksandar I. u svoje doba odvratiti vizitu. Doći će na Cetinje, gdje će mu knjaz prekazati svoje junake, imenovaće ga vojvodom, pratnju odlikovat ordenima i drugim počastim. I to je takogjer lijepo. Etiketa zahtijeva da se vizita vrati.

Ali u ovom izmirenju nije moglo a da ne bude i nekoga izaziva. Glasoviti „bosanski emigranti“ koji žive u Beogradu pompozno zamoliše knjaza da ih primi u audijenciju. Knjaz Nikola I. kao fini diplomatičar nije uslišao njihovu želju.

Ne treba ni kazati ko su ti emigranti. To su dva beskućnika koji iza kako su svašta poradili, pobjegoše iz Bosne i u Beogradu nagjohše za shodno, da ih zaustave, napoje i nahrane i od tada prave s njima reklamu kao s tobožnjom bosanskom emigracijom, koja hoće da stvara Veliku Srbiju. Nema jedne zgode, a da je velikosrpski agitatori ne upotrebe, te ove svoje komedijante, koji na njihov račun dobro jedu, a u sebi se slatko smiju, ne iznesu pred oči Europe.

Srpski šoviniste znali su vrlo dobro da ova dvojica od knjaza neće biti primljena no i pak ih „lanciraše“ neka brzoglav po svijetu raznese, kô da u Beogradu opstoji velika četa bosanskih mučenika, te ništa drugo ne čekaju nego kako će u naručje Srbije, koja je više puta dokazala, da sve umije, samo ne umije da bude uređenom državom.

Stanje u Bosni i Hercegovini nama Hrvatima nije ni malo poćudno. Nedavno smo čitali u „Obzoru“ o napadajim na hrvatsku trobojnicu u Donjoj Tuzli. Policijski komesar silom ju je dizao sa prsa izletnika društva „Majevica.“ A trobojnica predstavlja hrvatsku misao, pak se po tom može suditi. Ali Srbi nemadu se pravo tužiti u ničem. Nijedan pravoslavni Srbin nije se iz Bosne iselio radi okupacije, naprotiv mnogi se doseliše i obogaćuše svakojakim poduzećim, pri čem gledahu da vladi idu na ruku. S toga u Beogradu nema bosanskih emigranata, pa kad bi ih i bilo. oni ne predstavljaju mnijenje bosanskog i hercegovačkog pučanstva.

I kad bi popovim i kalugjerim bilo pošlo za rukom da posrbe sve pravoslavne, njih je u Bosni manjina naprama katolicim i muhamedancim, a u Hercegovini i naprama samim katolicim. Luđo je onda kazati da oni govore u ime zemlje, u kojoj dvije trećine žiteljstva neće ni da zna on za njihove sanjarije.

Bosna i Hercegovina hrvatske su zemlje, jer u njima žive Hrvatski narod. Ne bismo ništa tako radosno pozdravili kao jedan plebišit, u kome bi narod okupiranih pokrajina imao da bira između Srpstva i Hrvatstva. Tu bi se vidjelo kako ko misli.

Ako je tako onda je pravo i pošteno, da Bosna bude dijeliti svoju sudbinu zajedno sa Hrvatskom i Dalmacijom. Njome je spas u hrvatskom državnom i narodnom pravu i nikamo drugamo.

Ako je danas tamo teško, teško je i nama, a ne znamo je li i u Srbiji bolje. No to je prolazno. Sistemi padaju a narodi ostaju. Mi bijasmo tisućgodišnja republika, koje više nema. Naša braća u Dalmaciji imahu svoje kraljeve, pak ugarske, pak Mlečića, Turčina, Austriju. U Hrvatskoj isto tako i Magjare. Bosna je bila hrvatska, za malo doba srpska, pak opet hrvatska pod domaćom dinastijom, pak turska i austro-ugarska. Koliko li promjena! A narod je tu: svjež, jak kao uvijek i ništa ga nije slomilo ni izbrisalo.

Nadat se s toga da će i ovo prelazno stanje proći i da će doći bolja vremena. Svi simptomi govore za to, bilo iz vana bilo iz nutra. Bošnjaci i Hercegovci samo će tada biti u svome društvu, ako s nama budu dijeliti sreću i nesreću. Oni nijesu nikada bili Srbi niti su sada. S tog razloga budalasta beogradska reklama sa „emigrantima“ imaće samo tu svrhu da poveća i onako duboko rastvoreni razdor između Srba i Hrvata i više ništa.

Ako su to želieli braća u Beogradu, mi nemamo ništa protiv njima. Regbi da je otimačina u njih prirođena stvar. Kao što je Bosna hrvatska tako je i Macedonija neosporivo bugarska. Tamo žive narod koji govori sa spolnikom kô i u Sofiji. Ali Srbi i jedno i drugo niječu i u isto doba bizantinski viču, da su Hrvati i Bugari koji vođu mute, njima koji su za veliku sveslavensku slogu! Hoće im se mora i s jedne i s druge strane, pak je sve njihovo što im na pamet pane.

Čestitat je knjazu crnogorskom što se nije dao upotrebiti, nego je odbio te tobožnje bosanske „emigrante.“ Na Cetinju ova riječ pobugjuje nekijeh uspomena.....

Naš Arhiv.

Kažemo naš, jer spada bivšoj Republici koja bijaše municipij, a ne sadržana spisa ikoje vlade, bilo francuske, bilo austrijske. Za čudo je, kako se komisija u Beču, koja se bavila pitanjem arhiva i njihove uredbe, mogla baviti tugjom stvari, nepripadajućom državi austro-ugarskoj, već našoj bivšoj domaćoj; pak i ako se faktično jedan dio našega arkiva nalazi pod političkom, drugi pod sudbenom vlasti, to nije nipošto po pravu, jer ovaj danas pripada općini dubrovačkoj.

Čudimo se, kako u vijeću niko ne podigne glasa da rivindicira to neosporivo pravo Općini, koja bi morala redovitim putem zahtijevati, da se arhiv njoj kao zakonitoj baštini izruči, a ne da dospije u druge ruke, pod kojim jednom bi mogao biti premješten gdje u Beč, kamo su dospjeli toliki spisi tajnog arkiva Republike.

Za vrijeme treba tražiti svoje, a Općina mogla bi ga smjestiti gdje je sada muzej ili gdje drugdje, kao na pr. u protivno krilo od muzeja, koje i onako skoro je prazno.

Jer ako vlada preuzme arhiv, postaviti će svog čuvara, a Općina neće u to svoje dragocijeno vlasništvo imati prava ni zaviriti, kamo li izvršivati koju kontrolu. Pak kamo će se izručiti izvrsni zakoni Republike, taj jedini biser prestavši od sjajne joj prošlosti? Ko može jamčiti, da će biti na vjekove očuvani? To samo može Općina, kojoj ne ima promjene u vremenu. Dosada ih je čuvalo Predsjedništvo Sudišta, pod garancijom organičkog zakona. Sama Općina može odgovarati

za svoje baštinstvo, niko drugi. Ma koliko bila pohvalna namisao komisije, ona nema prava paćati se u tugje vlasništvo, jer faktični posjed još nije pravo. To je slijedilo u okupaciji novih vlada, a znamo da Općina tada nije pravovaljano ustrojena bila. U sveopćoj tadanjoj apatiji, niko se nije brinuo za to domaće blago; ali sada, kad se misli sjediniti arhiv, što bi veoma potrebno bilo, treba ustati pa potražiti svoje.

Ovo nije ikakvo nepovjerenje, ali kako Dubrovnik ne bi pustio nikomu svoje moći, tako ne smije svoj arhiv, jer je to jedino ostalo od prijašnje slave i bogatstva. Ovo treba sačuvati za sva vremena, pod svoju ruku, u svojoj zgradi, pod svojim čuvarom, jer je to pravo isključivo Općine dubrovačke. Izpitavateljem biti će prosto u Općini čitati i prepisati, a niko bolje od nje neće sačuvati svoje blago.

Naše je mnijenje da se Vijeće obrati na komisiju za arhive, tamo obrazloži svoje pravo, traži izručenje arkiva, jer svakako bi ostao put otvoren za tegobu na Upravno Sudište. Kad Općina bude poslala garanciju za smještanje i čuvanje arkiva, tad neće biti poteškoće da se postigne predaja, jer je pravo Općine jasno kao sunce. Republika bila je Municipij ovaj zamijenit Općina, kao vrhovno tijelo po ustavu, dakle njoj pripada arhiv bivšeg municipija. U zakonu se republika uvijek zvala: Comune Ragusii. A sada na posao s pomoću Boga!

Svečanost u „Hrv. Rad. Zadrugi.“

Dokaz o hrvatstvu našega naroda jest i to, da se svaka i najmanja svečanost, što je dubrovački Hrvati prirede, pretvori u opću. U nedjelju mlada „Hrvatska Radnička Zadruga“ prenijela se u nove velike društvene prostorije, te je tom prigodom dala blagosloviti i po prvi razviti svoj novi skupljeni društveni barjak. U tu svrhu postavio se iz radničkih članova društva posebni odbor za proslavu, koji nije žalio ni truda ni vremena. Glazba društva „Slavulj“ iz Trebinja bude pozvana da nas razveseli, a posebni parobrod najmljen za izlet u Župu. — U jutro je došla trebinjska glazba, koja je svirajući svakovrsne koračnice obišla grad. Lijepo se svakoga dojmila kao i njezino odijelo sa fesom. Na 10½ sati u starijem prostorijam društva slijedilo je blagosov. Tu se sakupilo toliko članova i pozvanika, da se baš vidjelo koliko je Uprava dobro učinila, što je veliki stan unajmila. Od pozvanika bijahu predstavljena druga hrvatska gradska društva Čitaonica i „Gundulić“ zatim bijahu zastupnik grada dubrovnika gosp. Vlaho vit. DeGiulli, nar. zastupnici čas. gg. dr. Pero Čingrija i Vicko Milić i mnogo drugog gospode.

Preč. Kan. dn. Mato Pišta prije nego će blagosloviti barjak upravi nekoliko mladenačkim žarom pobugjenih riječi, u kojim krasno razloži o radničkom staležu, koji je kršćanstvo usdiglo iz staroga ropstva, o hrvatstvu našega grada, o napretku ovoga hrvatskoga društva, njegovoj zastavi i o znamenovanju blagosova, što ga on preko nje upravlja cijelome društvu, njegovim članovima i njihovim familijama. Na to je slijedio blagosov ba-

barjaka, koji se ponosito kočio usred dvorane. Glazba završava, pjevači hrv. pjevačkog društva „Gundulić“ zapjevahu, a tamburice naših tamburaša završavaju na nagradu uz odlično oduševljenje i klicanje prisutnih članova.

Presjednik Zadruga *Antun Miletić*, fotograf, spomene zatim kako je društvo dobilo svoje obilježje, hrvatski barjak. Istakne napredak društva, koje je iz prvine bilo primarno sklonut se u malu kućicu, a sada kad je prevalo broj od 130 članova, uz novi barjak, prelazi u gospodске prostorije. Ako Bog da, ni na tom broju neće se zaustaviti, ali se hoće sloge s kojom i male stvari rastu, dok ne slože sve pokvari. On apelira na tu slogu koju će voditi društveni barjak hrvatska trobojnice. Ona će nam biti svjetinjom. Danas se ovo dijelimo iz stare u novo kuću! Naprijed braćo, istim žarom oko našeg barjaka, a tebi mila hrvatska trobojnice kličemo! Stijeg nam sloge budite nas, probudite! Naša svečanost započeta je s molitvom, koja će nam biti uslišana jer smo djeca ovog naroda, čije je geslo: Bog i Hrvati! Živili zadrugari! Živili Hrvatska!

Grmlji „Živila“ odazove se na ove riječi, pak se onda svikolici, dva a dva, uz sviranje muzike iza barjaka upute u nove prostorije obilježići grad. U novom stanu bilo je već sve pripremljeno i urešeno hrvatskim trobojnicama. Velika zastava sa natpisom društva vije se na zgradi.

Član Zadruga *Gjuro Kovačević*, vinotržac, reče onda: Evo nas braćo u novoj Hrvatskoj Radničkoj Zadrugi! Donijeli smo naš dični barjak iz starog stana u novi! Danas počinje u Zadrugi novi život. Bilo je teško do ovoga doći, ali evo se došlo a ako još što treba i to će se vladati. Istakne kako zasluša da je društvo uspjelo i da članove i poštovno Upraviteljstvo, koje nije žalilo ni truda ni vremena. Najveća zahvalnost pak neka je gosp. Antunu Miletiću kao prvom društvenom presjedniku, stoga on i ime članova Zadruga pita ga da dozvoli da se njegova slika za uspomenu kao prvog presjednika u dvorani izvjesi i pozivlje svi-jehi da kliknu: Živio Presjednik!

Uz sviranje glazbe i pjevanje pokliče se opetuje. Gosp. Miletić neće na to da pristane jer, veli, „ja nijesam ni pjesnik niti sam učinio kakvo veliko djelo, da se inoja slika meće,“ ali na opće zahtjevanje članova mora da popusti.

Upravitelj Zadruga *Frano Supilo*, urednik, zahvali pozvanicima i društvima koji pristupiše na ovu našu malu domaću svečanost. Reče zatim kako u ime društva prima novi blagoslovljeni barjak. Barjak kao takav nije ništa, komad platna. Ali barjak kao misao, kao ideja, koju predstavlja postaje svetinjom, cjelinom svih nas koji smo tu i koji će doći, biće koje u ovim prostorijama kraljuje neograničeno. Ali osvem što je ono barjak Zadruga, po kojem on je hrvatska trobojica, čiji smo svi poštovni vojnici koji se moramo pokoravati njezinu duhu. Kaže se da je stara zastava čast kapeta-na. Naš barjak nije star, on je nov. Nije, braćo, vaša krivica da je tako, a vaša je zasluga da je on tu! Nastojmo da nadoknadimo! Naš barjak naš pohos, naš vogja. Govornik završi: Vodi nas dakle dični barjače, mili uzore, vodi nas od pobjede do pobjede. Ti si nov, ali si ovdje misliju star, što je star ovaj grad čiji te sinovi danas razvijaju. Mi ćemo te slijediti za dobro domovine naše i sam grob rastaviće nas od tebe. A sutra, ako Bog da, kad te zub vremena bude istrošio — u sve to boljem evatu ove Zadruga — naši sinovi i unuci, koji se budu okupljati pod tvojim hladom, neće nadam se osjećati više ova vremena, nego će bretni i veseli, u spomenu tužnijih dana, s poštovanjem pred tobom skidati kapu kao pred stardom mačenikom, koji je u mučno doba pred vodio narod u borbu za prava svoja. — U to ime zamoli da se pozdravi naš barjak, naša Zadruga i Hrvatska jedna i slobodna, što bude popraćeno živim klicanjem.

Iza toga uz pjevanje, sviranje i tamburanje slijedila je okrijepa, pak se svak razišao kući. Ropodna u 2 sata sakupiše se opet članovi u Zadrugi, otkle se uz pratnju muzike pod barjakom, korporativno uputiše oko grada i preko Plance, sve dva i dva marširajući, svi okićeni, kao i u jutro hrvatskim vrpcom i crvenim karanfilom. Na Ribarnici ukrcaše se u naručeni parobrod „Mela-

niru,“ koja se punčata napuni. Silno gragjanstvo napunilo obalu, obližnje lagje i parobrode, Por-porelu. Došlo da nas isprati. Klicanju, pozdravljanju, sviranju, pjevanju ni kraja ni konca. U Mlinima dočekaše nas pucanjem iz mužara, mahanjem rubaca i trobojnicama. Sve što je boljega u Župi sleglo se taj dan na Trgovište. Župljani i Župke gosposki odjevene, mnoštvo kočija iz Dubrovnika, a kao da ni to nije bilo dosta došao je posebni parobrod „Cavtat“, na svoju ruku, koje je za izletnicima doveo radoznalo gragjanstvo. Tako se na Trgovištu nakupila koja hiljada duša, kô da je dernek. Na kući g. Goga u koga se u-žina pripravljala vije se ogromna hrvatska troboj-nica, a na njegovim šetnjicam prostiru dugački stolovi, uz koji posjedoše članovi Zadruga, pozvanici iz Župe, župnici, seoski glayari, vijećnici i mnogi odličniji Župljani. Ostali puk nagrne oko stolova. Dok je užina, tekla glazba je svirala. Na pečenome ustane upravitelj društva

Frano Supilo da na ime izletnika nazdravi Župljanima. Dolazio je i prije u Župu i može re-ći de je malo župskih kuća u kojim nije bio. On-da se branilo od nametnika, budilo u narodu hr-vatsku svijest, krijevalo ga u borbama za svoja pra-va i svoj jezik. Mnogi Župljani bijahu zavedeni od protivnika, ali čim začuše istinu povratiše se svomu. Narod je instinktivno osjećao, da je Hrvat i naš trud bio je blagoslovljen, jer smo govorili od srca i srcu. Narodna duša shvatila je što je rijezi-no, a što nije i usta na obranu svog obilježja. Župljani podadoše divan primjer što može narod koji je upućen i svjestan svojih prava. Mi se svi sjećamo onih junačkih dana, kad je župski kre-menjak postao uzorom patrijotizma u našoj do-movini. Danas nijesmo došli na borbu nego na bratsko veselje, da uživamo našu svijest i da se od vas naučimo i s vama provedemo. Ovo će nam služiti za okrijepu u buduću, a vi braćo na-prijed onom stazom, kojom ste se uputili, neka vas sva Hrvatska spominje i za izgled kaže. Va-ša slava naš je ponos. Hvala vam braćo! Živeli Župljani!

Kad se klicanje sleglo dignu se član Zadruga *Gjuro Kovačević* nazdravi radnicima Hrvatske Radničke Zadruga. Veseo nas je dan sakupio ov-dje, iza trudna napora uspjeh se pokazao. Hrvat-ska Radnička Zadruga broji danas 137 članova, a biće ih i više, jer u njoj svaki radnik nalazi samo braću. Ondje nema neprijateljstva. Bilo je poteškoća dok se društvo ustanovilo, ali se hrvatski sinovi probudiše uz krasnu rečenicu: „Crven bijel i plavi, to je barjak pravi“ i uz nauk svojih učitelja: „Bog i Hrvati!“ „Sve za vjeru i domovi-nu!“ U milom Dubrovniku hrvatskoj Ateni slavi Hrvatska Radnička Zadruga dvostruku svečanost: posvetu društvenog i hrvatskog barjaka. Braćo ra-dnici! Kako nas naše obitelji nukaju na rad za opstanak, tako i domovina traži da pucimo naše dužnosti. Pokažimo da smo vrijedni njezini si-ci i da radimo za Boga i Hrvatsku. Živila Hrvatska!

Živila! Živila! klicalo se sa svih strana. Glazba završava. Član *Ivo Pijevac* ustane da i on u tom smislu reče nekoliko riječi. Zatim Župljanin Postranjanin starina *Stjepo Gagre Spiletak* za-hvali na nazdravici Župljanima i nazove braći iz Dubrovnika dobrodošlicu. Župljani će od sad ko i do sad svi za jedan štap na obranu hrvatskih pra-va. Župnik od Mandalijene gosp. *dn. Niko K-sić* zahvali i on zanesitim riječima uvjeravajućo ne-pokolebivosti Župe čiji je on rođeni sin. Pravnik g. *Fattori* nazdravi slobodi Hrvatske i uspomeni dn. *Starčevića*, čija će načela nezavisnosti i slo-bode uvijek živjeti. I dalje se napijalo. Glazbe, pjevanje, tamburice začinjahu veselje, a kolo se u-hvatilo. Nikad na Trgovištu toliko svijeta!

Dogje vrijeme odlasku i tu se sa Župljani-ma najbolje oprostismo; pozdravljajući ih barjakom, pak u redu na parobrod s koga se puštavahu ra-kete i inače se zabavljalo do u Gruž. Na gruškom mulu dućeka nas dosta svijeta premda je bila po-čela kiša i tu se obnovi klicanje. Idemo u grad. Lijepo vrijeme koje nas je u Župi veselilo izvrgne se u noć u veliku kišu, ali ne mari, maršira se preko grada uz svirku muzike i palenje bengala, sve do Zadruga, gdje se nakon male stanke svak razigje kući. Zaboravismo spomenuti da je došlo i nekoliko brzogajnih pozdrava iz vana,

Sutra dati pogje muzika u Trebinje, iza ka-ko je pozdravila Zadrugu, Biskupa, Poglavarstvo, Općinu i Čitaonicu, koja kroz svu ovu svečanost bila se takogjer nakitila trobojnicama. U veće to-ga dana držala se mala plesna zabava uz tambu-ranje tamburaša, na koju je došlo mnoštvo lijepih djevojčica, kćeri i sestara naših zadrugara, pak se je plesalo sve do ponoća. Tako je skladno i mir-no završila svečanost posvete našeg društvenog barjaka.

Zadrugar.

Zadarske stvari.

Zadar, 28 Juna.

Mislim da će mi bit dopušteno u ovom ci-jenjenom listu iznositi neke važnije stvari iz na-šega kneževskoga grada, a osobito o nekim zlo-porabam što se dogagaju u upravi naše općine i drugo. Ponajprije da progovorim koju o listu ko-ji se zove *italiano liberale* i koji je počeo izlaziti u Zadru prvih dana ove godine. Naslov mu je „*Corriere Nazionale*.“ Ovaj list uregijvan od ne-koliko mladića, među kojim je najpametniji dne-vničar Inkjostri, bio se stavio, da će nepristrano isticit, uz svoju veliku italijanomaniju i pogreške na upravi našega grada, te braniti opće interese Zadrana. Ali kad se staviše na čelo pokreta dva antipatična trgovca u maraškinu, taj list promije-ni program, pak sada sa rijetkom bezobraznošću ima hrabrosti da ovu zemlju proglašuje *italijan-skom*!! Ta za boga, bio je *Dalmata* i nije se o-sjećala potreba da se u nas pojavi drugi list, koji će mu činiti konkurenciju. Nego svako zlo ne ško-di, pa tako i ova nova pojava, nečista i škanda-lozna, dok hoće da brani umišljenju talijanštinu, postala je igračkom istih smišljenjaka, koji se iz-megju sebe smiju i rugaju, čitajući onaj hebeti-zam, što se zove zadarski — *Corriere Nazionale*. Ovaj list na kome već susica razvija svoje blago-tvorno djelovanje, pisan od dječetine, pun je laži, uvrijeda i kleveta, pomiješanih sa nekim smiješnim irendentizmom Dalmacije, punim sažaljenja za one buride, koji se na tako lak način izvrgavaju javnom ruglu. Neka ih! Mi se zabavljamo sa ovim izvr-gjenim plodom jedne protunarodne politike.

U izobraženim sferama zadarskog društva bi sa velikom žalosti primljen glas o ispatku proce-sa što ga naš ilustrissimo cavaliere Trigari, Go-dnig e Comp. poduzeše proti uredniku *Pensiera Slava* u Trstu gosp. Jakiću. Osuda gosp. Jakića bila je veoma živahno komentirana. Gosp. dr. For-lani divnim potezima opisao je našega magnificu-sa, ne kao prestražu italijanizma u Dalmaciji, ne-go kao vladina čovjeka, koji čini sve što hoće „očinska.“ Svi su mu pravi Zadran bez razlike stranaka onda u duhu kliknuli: Bravo Forlani! A što se samog procesa tiče mi se nadamo da se zadnja riječ još nije čula i da će doći dan kad će Trigari, Godnig e Comp. zajedno s *Dalmatom* proklinjati čas i uru kad su se uprtili u ove vra-žije posle. Sto govorite vi gospodo od *Corriere Nuzionale*? Imam li pravo?

O toliko na općini vlada uzorni red. Stari tajnik ne može da odgovara svojoj dužnosti radi starosti. Pisao je jedan list iz Pole da bi ga bilo dobro promijenut i zamijenit s jednjem, te su mu duševne sposobnosti bolje sačuvane. Glas va-pijućeg! Na našoj općini nema nego jedan samo liječnik. Pisalo se u nekom riječkom listu da naš magnificus prije nego otvori natječaj gleda da naš gje kakva mameluka sebi odana, pak će ga onda raspisat, kad naravski ne bude potreba. Za javnu moralnost brine se neki komisar, koji je u našem gradu poznat na sve strane radi svojih velikih djela i lijepog ponašanja. Zaludu je o tom pisao neki puljski list. Čujem nadalje da općin-ska blagajna nalazi se u veoma dobrom i ured-nom stanju, pak se na nju niko i ne tuži nego na one koji su okolo. U jednu riječ ovdje imamo u-zornu općinu, a *Dalmata* i *Corriere* zaludu se trude da nas o tom uvjere. Mi smo svi duboko uvjereni, pak ih puštamo da do mile volje izmi-šljaju tobožnje neredne pokrajinskih općina, koje imaju taj jedini grijeh da pripadaju hrvatskoj stranci.

Za danas dosta, a u buduću malo više i op-širnije.

Pogled po svijetu.

U Turskoj. — Turska vlada čini sada zadnji i najveći pokušaj, da uspostavi mir u svojim zemljama. Na Kretu je poslan za guvernera kršćanin, knez Samosa. Osvem toga i u Anatoliji u vagja promjene. Veliki vezir izjavio je, da bi to već bilo davno gotovo, ali da Европа svojim uplićanjem daje povoda da se nezadovoljnici bune. Sultan je rekao, da uplićanje Europe čini se nova križarska vojna. Grčka radi koliko može da umiri pučanstvo, ali ovo dobrovoljno ide na Kretu u ustaše. Mnogi drže da, ako Turskoj sada ne pogije za rukom, da se održi, da joj je odzvonilo.

Politika Austro-Ugarske. — Makar da se već davno zatvoriše delegacije još uvijek politički svijet raspravlja o izjavama grofa Goluchovskog. Premda je mir za sad osiguran, izgleda i pak da se naš ministar vanjskih posala u svakom važnom istočnom pitanju misli istaknuti vlastitom inicijativom. Kallay je nazvao Austro-Ugarsku *bal-kanskom državom*. Tako se prije nije govorilo. Ova riječ znači sve. Slaveni cijene da će Austrija biti samo onda čvrsta i jaka kada bude *slavenska država* ili bolje: skup slavenskih država. Gospoda Nijemci i Magjari to ne razumiju, zato tjeraju sasvim oprečnu politiku.

Magjari sa njihovom izložbom prolaze veoma loše. Dva mjeseca da je otvorena, a još nikakav brat nije došao u pohode. Šaka bečkih demokrata i to je sve! Vlada na sve načine nastoji da dolazi svijeta, pak se službeno organizuju izleti, u kojim se seljacima daje badava hrana, stan i putovanje. Na taj način postignut je prvi milijun posjetitelja.

Bavarska i Njemačka. — Bavarski prestolonasljednik princ Ludvik posjetio je njemačkoga cara, da mu obrazloži svoj prosvjed proti poznatoj zdravici u Moskvi, u kojoj je on figurirao kao „pratnja“ princa Henrika pruskoga. Njemački listovi drže da je ovaj incident više sasvim završen i da se budući bavarski kralj smatra uvijek njemačkim knezom.

Domaće vijesti.

Umoljavamo naše predbrojnike da se požure sa preplatom. Sramota je reći da neki još nijesu *ni lanjsko namirili!* Mi nijesmo zaslužili takog ponašanja sa strane rodoljuba Hrvata.

Osuda „Pensiera Slava“. — Ob ovoj osudi o kojoj se bavi naš današnji zadarski dopisnik suvišno je da i riječi progovorimo. Nadometnućemo samo da je ona i u nas svakoga iznenadila.

Demonstracije proti Jagiću. — Radi toga što je Kallaju odobrio „bošnjaštvo“ napraviše hrvatski gijaci u Beču Jagiću veliku demonstraciju, koja ga se nemilo kosnula. Hrvatski gijaci u Gracu izjaviše se solidarni sa Bečkim u brzopjavi njima otpravljenom, u kojoj Jagića nazivlju „učenjacom izdajicom roda i jezika“.

Izbori na Visu. — Prošle sedmice obavili su se naknadi izbori na Visu u trećem tijelu. Narodnjaci i talijanaši združili se proti pravašim i pobijediše. — Ko? Talijanaši pišu da su dobili oni, a narodnjaci da nijesu nego oni. Pravaši su očuvali čisto hrvatsko ime.

Rasprava u Spljetu. — Na 30 pr. mj. počela je rasprava proti optuženicim radi afere u spljetskoj gimnaziji u noći od 8 i 9 februara 1895. Rasprava se vodi tajno.

Proti polemiki. — Doznajemo da su neki m. p. svećenici iz grada i iz okolice i prijatelji koji naši toli g. urednika „K. Dalm.“ sami se zauzeli i zamolili ga, da obustavi napadaje na „C. Hrv.“, koji su bili, po samom njihovom uvjerenju, dosta netačni. S njihove strane vrlo pohvalan korak, a nadamo se, da u ime sloge, neće ostati neplođan.

I to su Hrvati! — Neki mladi studenti u Zagrebu u želji da se kakogod istaknu, združili se sa srbicim koji ih proti Hrvatstvu svakako izrabljuju. Dok je žaliti ovaj pojav, valjalo bi se pitati, da li i naša stranka nije štogod kriva, da su je neki malodušniji mladići ostavili. Njihovo veliko srpsko-hrvatsko slavenstvo u ostalom nije ozbiljno. Znamo iz iskustva da ovi razbuceni „pan-slaviste“ postaju poslije valjani politički činovnici i naprave dobru karijeru, jerbo se, kao Veliki Sloveni, protive ujedinjenju... naše male Hrvatske.

Pir. — Pišu nam iz Sinja da se je čestiti Hrvat g. Josip Delić vjenčao sa gijcom Viktorinom Miotto iz Spljeta. Sretno.

Za nove izbore. — Ministarstvo je naredilo općinama da sastavljaju listice pete kurije za izbore zastupnika na car. vijeću. U ovu kuriju spadaju svi muškarci koji navršiše 24 godine i u onoj općini gdje žive od 6 mjeseca.

Nadbiskup barski presvj. O. Š. Milinović razbolio se teško od upale pluća.

Gradska Kronika.

Na prolasku put Cetinja prošao je juče u karocam kroz grad knjaz crnogorski Nikola I. sa svojom pratnjom.

Lične vijesti. — U ponedjelnik prispio je u Gruž parobrod *Andreas Hofer* sa gijom. namjesnikom i gosp. namjesnikom. U srijedu pohađio je g. namjesnik škole. U petak otputovaše put sjevera. — Ima više dana da u gradu boravi zdravstveni izjavitelj dr. Ivanić i viši tehnički savjetnik Hänisch u službene pohode. — Prispio je novi porezni nadzornik g. Juričević.

Zadušnice. — U utorak držahu se u stonoj crkvi zadušnice za pok. cara Ferdinanda u prisuću svih oblasti.

Kanonizacija. — U nedjelju bijaše svečano kanonizovanje novoimenovanih kanonika preč. gg. dn. Pera Bielića, dn. Joza Crnice i dn. Iva Semana. Srdačno čestitamo.

Put oko grada. — Primamo iz grada: Kako bilježka kaže, čini se da će odmah kod mosta pred vrata od Pila okrenuti u Posat. To bi bila velika grdesija za pročelje samih vrata grada i njegovih glasovitih mira, te se čudimo kako *Općina* i *čuvar* starina nijesu prigovorili takovom nacrtu. Ipak je na vrijeme, neka ti pozvani činbenici se zauzmu da se popravi linija novoga puta koji bi se imao svratiti u Posat baš gdje put na Posat počinje i gdje se uz Posat čini ugal, tada vožnja bi slijedila na novom putu bez nagrade mira i pročelja vrata od grada. Starine se imaju čuvati ne samo u bitnosti, nego i u izgledu jer stranci koji bi došli proučiti ih i razgledati, čudili bi se takovom vandalizmu koncem devetnaestog vijeka. Mi smo našu dužnost učinili — X,

Svetkovina na Grudi. — Čujemo da će biti sutra na Grudi velika svečanost zaradi imenovanja grudskog dekana kanonikom. Iz grada ide Glazba.

Općinska biblioteka. — Ovo mlaglahno zavedenje, što će do brzo postati od časti i koristi našem gradu napreduje danomice sve na bolje, te već sada čim se još nalazi u prvom zametku, uživa pripomoć ne samo od ostalih gradova naše pokrajine, nego se i cijelo slavenstvo ganutljivim načinom odazivlje pozivu grada, u kojemu se najprvo začela misao o slavenskoj uzajamnosti. Tako se ovijeh dana sjetili naše knjižnice slavna uprava č. k. velike realke u Spljetu, koja pokloni svoju zbirku „Programa“, onda P. N. gg. Vit. Čudina, Prof. Gasperini, Prof. M. Lucijanović, Mons. Vit. L. C. Pavišić i Prof. Zarbarini (koji pokloni 40 komada knjiga) sa vlastitim i tujim proizvodima. Svijem hvala na lijepom daru, a u svoje vrijeme nadamo se, da će se potanko iznijeti štogod su pojedini zavodi i razna gospoda darovali na po se.

Pohvalno. — Prigodom smrti gijce. Esther Hoppa bi podijeljeno mjesnom dječijem zakloništu od gosp. Frana Rakos kruna 4. a prigodom smrti gije. Luise Radulić iz Stona od gg. Ernesta Bonavia kr. 10, dr. Antuna Pugliesi kr. 10, Pera Kosovića kr. 10.

„Wurmbrand.“ — Agencija u Gružu moli nas da ispravimo da će biti kogod drugi, a ne ona prosuo vijest, da će „Wurmbrand“ u buduće dolaziti u gradsku luku.

Diskoras na Poljani.

Ivo. — Evo ga, duše mi! Bjež, čuvaj se, ako te vidi.

Vlaho. — Mene? Ti si bio provodič. Pak isto je više pasalo in prescrizione! Ma reci bolje: evo hi!

Ivo. — Imaš razlog, višebroj. Tanto è vero da se ne može uprav ni znat ko se broji.

Vlaho. — To ti je kako ona od Bulata, znaš li je?

Ivo. — Ne znam, koja?

Vlaho. — Pripovijdo mi je Duje Spalatin. da je jedanput hodio jedan Solinjanin u pokon ega biskupa Marka u Spljetu. Ovi Solinjanin bio je čovjek dobro stojeći i prijatelj s biskupom Ulazi i nalazi s njime Bulata gje sjedi, a on onda gleda jednoga, gleda drugoga pak će ti biskup: „Prisvitli, veli, koga ću poljubiti u ruku?“ Biskup Marko, dobra duša, razumio je kud ta ide i stanuo se smijati.

Ivo. — Kud ta prolazi!...

Vlaho. — Kako kud prolazi? Ovo ti pripovijedam što se je dogodilo u Spljetu nazad deset godišta.

Ivo. — Čnjem, čujem A u onoj drugoj kvestijoni komu bi ti poljubio ruku?

Vlaho. — Ja? Ženskoj svegij valja nositi viši respekt. Ja sam ti svegij bio galan.

Ivo. — A što ti se para od našijeh velikijeh srba? Jesu li junaci, jesu!

Vlaho. — Oni su svegi lizali koga su bolje mogli. U neku imaju i razlog. Njihova su čeljad.

Ivo. — Čujem da će ih brzo vrag odnijeti.

Vlaho. — Koga? Srbe?

Ivo. — Ne Srbe.

Vlaho. — Ah!

Ivo. — Pa što se ludove veselili? Kako koji tako gori. Taki je naš destin.

Vlaho. — Jes ma ne mogu vigjet onu karavanu da mi se pripoteživa po gradu i da intrigava.

Ivo. — Koju karavanu?

Vlaho. — Nju! Što su to niezini posli? Imo bi joj on rijet, da stoji doma. Svak se smije, jer ne zna... komu će poljubiti ruku.

Ivo. — Kako oni Solinjanin. Govoru da nas Hrvate mrzi kako hudobe. Da može, utopila bi nas u žmuru vode.

Vlaho. — Injenjava se koliko može. Mnogi je čuo njezinu ruku. A je li to pravo?

Ivo. — Danas je sve pravo. A što ćeš učiniti kad svak muči. Tako ti je to kad žena obučne gaće. Adio Vlaho.

Vlaho. — Adio Ivo.

JAVNA ZAHVALA.

Svijem prijateljima i znancima, koji su mi pri nesreći koja me je zadesila gubitkom mog nezaboravnog sina

KARLA CHICCA

bili pri ruci i tješili me, od svega srca zahvaljujem.

Osobita pak hvala gg. Dr. Niku Sviolocossi, Dr. Baldu Podiću, Dr. Abele Seragli, Ivu Jeliću, Dr. Peru Nikoloriću i svijem koji su ili vijencima okitili lijes pokojnikov, ili ga dopratili do zadnjeg počivališta.

U Dubrovniku 29 Juna 1896.

Marko Chicco otac
za se i obitelj.

Frano Supilo upravitelj, izdavatelj i odgovorni urednik.
Tipografija Dragutina Pretnera u Dubrovniku.

Foulard-svila 60 nč.

do flor. 3.35 metar. — japanska, kineska itd. najnoviji nacrti i boje, kao crna, bijela, bojadisana **HENNEBERG-VA SVILA** od 35 nč. do flor. 14.65 met. — glatka, poštrapan, karirana, ismnoštrana, damast itd. (oko 240 raz. vrsti i 2000 raz. boja, nacrti itd.) slobodno porto i poreza u kuću. — Uzorke na povratak. Dvostruka poštarina za Švajcarsku. (No 2.)

Fabrika svile **G. Henneberg** (c. k. dob.) Zürich

Fabrikacija

makina i aparata svake vrsti
IVAN SCHINDLER, BEČ-HIMBERG

Aparati i makine za ratarstvo, vinogradarstvo, kafane, mehane, mesare, slastičarnice, bojadžije, sedlare, tapetate itd. kao i za gospodarstvo uz najjeftinije fabrične cijene. Cijenici u hrvatskom jeziku sa više od 300 slika besplatno i franko. — Dopisivanje u hrvatskom jeziku.

Neka se obrati neposredno na
IVANA SCHINDLERA, Beč-Himberg.

Milijun

vinovih loza iz neokužnih predjela oplemenjena na *solo-nis, riparia, portalis, rupestris monticola, metalica* itd. itd. u velikom izvoru traženog grožđa za stol i za vino, kao i neoplemenjenih američkih ključa a prima, nudi za jesen 1896, preporuča se za naručbe na vrijeme da može odgovoriti pošiljkam.

Emanuel Mayr, posjednik ključica,
Marburg a/D., Donja Štajerska.

Šešira, Odijela i Crevalja, najbolje vrsti uz jeftinu cijenu kupuje se kod

M. Mitrovića

svake vrsti galanterie, mirisa i šivaćih strojeva.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

WEISSA

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Jedina tvornica mašina, koja kataloge također šalje, mo na hrvatskom jeziku razaslije jest fabrika *Teana Schmidera Beč Humberg*.

Veliki krah!

New-York i London ne zadržavaju ni evropsko kopno i velika tvornica srebrnih predmeta bila je prinuđena razdati svoje skladište sa posve malenom nagradom radnih sila. Ja sam ovlašten, da izvršim taj naloz. Ja šaljem dakle svakom sljedeće predmete za samo f. 6.60, t. j. 6 komada najfinijih stolnih noževa sa pravom engleskom liti, 6 komada vilica od amer. patent srebra iz jednog komada, 6 komada žlica od patent. amer. srebra, 12 komada žličica za kafu od patent. amer. srebra, 1 žlicu za juhu, od patent. amer. srebra, 1 žlicu za mlijeko od patent. amer. srebra, 2 komada stakla za jaja od patent. amer. srebra, 6 komada engleskih podčasa Victoria, 2 komada lijepih stolnih svijećnika, 1 procjeđać čaja, 1 posipać čukra, 44 komada, skupa samo f. 6.60.

Gornja 44 komada vrijedila su prije f. 40, a sada su za tu minimalnu cijenu od f. 6.90. Američansko patent srebro jest posve bijela kovina, koja uzdrži boju za 25 godina, zašto se jamči. Za bolji dokaz da ovo nije nikakva prevara, ja se javno obvezujem svakom, komu predmeti ne pristaju, povratiti iznos, i ne bi smio niko propustiti ovu prigodu, da ne dobavi ovu sjajnu opranu stola, koja je osobito zgodna za

svatbene i prigodne darove

Samo kod: **A. HIRSCHBERG**

Glavno odpravlništvo združenih tvornica američanskoga patentiranog srebra.

Beč, II., Rembrandtstrasse, 19 Telefon Br. 7114.

U pokrajini se šalje podučetom ili predplatom K to mu, prah za svjetljanje 10 novčića.

Pravo je samo sa gornjom markom (Gesundheitsmetall).

IZVADAK IZ PISAMA PRIZNANJA

Ljubljana, Zadovoljan sam sasvim poslijkom, preko očekivanja, i neću stediti truda, da stvar svudi toplo preporučim,

Ivan Lušin, c. k. pov. geometar.

Olomouc 1. svibnja 1892. Poslijkom sam u velike zadovoljan, nadkrilila je svako moje očekivanje.

Kapetan Cz., Platzkommando.

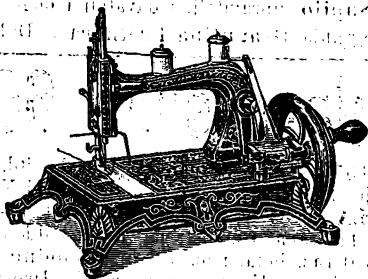
DOMENICO BOMBIERI

Rovereto (Austrija)

Protokolirana tvrtka utemeljena god. 1844.

UVOZ I IZVOZ ŠIVACIJEH STROJEVA

Specijalitet tvrtke

Šivači stroj na ruke za 18 fiorina!!

(Šalje se svukud po pošti).

Trećinu cijene treba poslati kad se naručuje, a ostalo dignuće se poštanskim podučetom.

Ovaj stroj najprikladniji je za obitelji. Šije koju mu drago sukno i kaninu, elegantan u formi, a lagan za raditi, a kako je vrlo solidan to ga ne treba nikada popravljati.

Svakom kupcu šalje se jedna

Polica za garanciju od 5 godina

Ako se kome ne sviđa stroj prima se natrag i vraćaju se novci, pod uvjetom da se pošalje najviše 8 dana, kasnije i za primitka i to obaveznoć tvrtke!

Ilustrirani katalog, cijenik svih strojeva u zaletu, razjašnjenja itd., šalje odmah na zahtjev svašiji.

Domenico Bombieri, Rovereto.

BEČKO HRANIVO BRAŠNO

za djecu

F. GIACOMELLI

Fünfhaus, Robert Hamerlinggasse 1 BEČ

Nagrada sa zlatnom medaljom

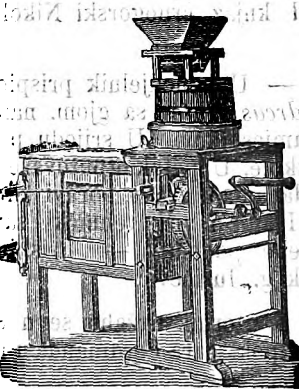
Patent za Austro-Ugarsku i Italiju

Priznata od prvih lječničkih auktoriteta i mnogobrojnih lječnika kao izvrsno hranivo sredstvo u naknadu majčino mlijeko. Upotrebljuje se najboljim uspjehom u mnogim nahodistima i u bionicama za djecu. Zaslužuje da ga svaka majka pokuša.

Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, ljekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske. Mali lončić 45 nč., veliki lončić 80 nč.

Nuzgredna zaslužba

od 150-200 fl. mjes. za osobe svih zvanja, koje bi se htjele zabaviti prodajom zak. dop srećaka. Ponude na Mjenjačnicu Adler & Com. Budapest. Utemeljena g. 1874. 12-25

Najbolje i najjeftinije SKLADISTE

za sve poljodjelske Stroj

jeve i sprave — Štrcaljke

sve vrste — Kopače

— Šivaće strojeve

— Strojve za pranje i su-

šenje — Patent. ručne

mline — Tijeskov

— Štrcaljke za peronos-

poru — Pumpe za vino

— Motore na paru ili

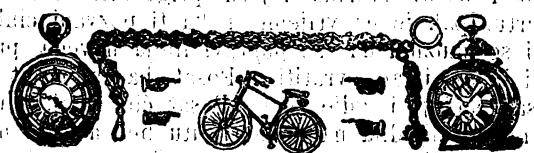
petrolej

AUGUST KOLB, Tvornica strojeva

BEČ, II. 7 Pasettistrasse Br. 29-31.

Traže se solidni zastupnici.

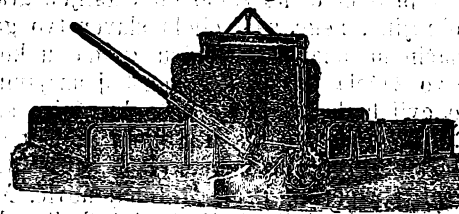
100 do 300 flor. mjesečno mogu zaslužiti osobe svakog zvanja u svim mjestima časno i sigurno bez kapitala i risika kroz prodaju zakonom dopuštenih vrijed. papira i srećaka. Ponude pod „leichter Verdienst“ na Rudolf Mosse u Beču.

Fabrika satova J. Karecker Line

razaslije uz gotovo prave srebrne cil. Remontoir fior. 5, — Anker sa 2, 3 srebrna pokriva fior. 7, — teške tula satove fior. 12, zlatne ure od fior. 15 unapred. Budilice, viseće satove i lance jeftinije no igdje. Takogjer najnovijih i najboljih vrsti bicikla. Za potanje obavijesti neka svak traži cijenik. 18-52.

SVESTROJEVE ZA POLJODJELSTVO I VIENOGRADARSTVO

Ig. Heller, Beč

Praterstrasse 49.

Cijene iznova snižene

Preše za grozđe, diferencijalni sustav.

Ovaj sustav preša ima najveću tištajuću moć od svih drugih, ma kojih mu drago bilo preša.

Preše za masline, hidrauličke preše, tričljke pro-

ti peronospori, Vermoreloy sustav, i

ove moje štrcaljke su poznate kao najbolje i najjeftinije

automatične strojeve maslinice sa spravom za multi jagu-

de, preše za sijeno, tlače itd. tvori u najbolji mogući način

Cjenike i svjedočbe gratis!

Traže se zastupnici! Čuvajte se konfacija!

Skladište šivaćih strojeva

Veliko skladište pokućstva iz prvih i najs. lidnijih tvornica

**SVE VRSTI
SVE VRSTI
SVE VRSTI
SVE VRSTI**

drvenog pokućstva, garniture, kreveta, ormara, stolova, prolišta itd.

željeznog pokućstva od najjeftinijeg do najfinijeg

drvenih stolčica uz najnižu cijenu

najukusnijih slika u svim veličinama

Primam naručbe na sprema za nevjestu. Ureglujem gostione i Čitaonice. Preuzimam tapetarske izradnje te priugotavljam kanape, stolce, materace iz vune i sa sustom.

Cijene vrlo umjerene, roba solidna i dobra.

Ivo Milicich — Dubrovnik

(Prodavaonica pokućstva prije P. G. Svago)

Skladište željeznih blagajna „Wertheimer“

Tvornica Boja za Zidove

Karla Kronsteiner, Beč, III., Hauptstr. 120, im eig. Hause.

Daljkovanje zlatnom medaljom.

Nabavljač nadvojvod. i knežev. dobara, c. k. vojničkih uprava, željeznica, obrtnih, brdskih i talioničkih društava, gragjevnih poduzeća, poduzetnika i zidara. kao takogjer tvorničara i posjednika. Ova boja za zidove koja se u vapnu topi prodaje se u prašini, u 40 raznih vrsti počam od 16 novč. po Kilu, a što se više čistoće boje slična je uljenoj boji potpuno.

Uzorci, kao i naputak uporabe šalju se po želji gratis i franko.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svake subote. Cijena mu je unaprijed, u *Otpremnicu* lista: na godinu flor. 4:50, na polu godine flor. 2:25; za *Dubrovnik sa donatijem u kuću, a sa Austro-Ugarsku, i Bosnu i Hercegovinu s poštom*: na godinu flor. 5, na polu godine flor. 2:50; sa *inosemstvom* flor. 4:50 i poštarski troškovi.
 Pojedini broj koji 10 nov. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.
 Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 nov. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.
 Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Dalmatinsko Srpstvo.

Onomadne na Kosovu Polju blizu Knina, na Vidov dan apriličila se, pod izklikom svete službe božije, velika srpska demonstracija. To je bilo moguće kod Knina. Tamo stanuje hrvatski narod pravoslavne vjere, koga su njegovi popovi naučili, da je njegova srpske i po tome srpske i narodnosti.

Sleglo se na to polje sa 87 popova sa svih strana pred njima vladika Milaš, pa premda tu nema ništa osobita, oni su se poslužili imenom onoga polja, spojili to ime sa Vidov danom srpske propasti i ostalo se razumije.

Kosovo polje kod Knina, ne crpa svoje ime od Kosova polja u Staroj Srbiji. U nas ima više geografskih, jednakih naziva. Petrovo polje ima u Konavlima i u Drništu; Ljuta u Konavlima i u Lici; Bijeka kod Dubrovnika i u Crnoj Gori; Hum, Prisoj, Prijedor na stotinu mjesta. Tako i Kosovo Polje. Naziv Kosovo Polje postade kako čusmo od toga što se ono daje lakše, kositi nego pravo Knin-sko. Polje, koje je valovito i brežuljasto. „Srbi“ su pak iz toga umjetno stvorili „predaju“ i tamo idu na uspomenu Vidov dana. Znamo što je bio Vidov dan. Srpstvo, razdoro, nesložno i bratoubojno među sobom, dočekalo je Turčina. Neki su došli u boj, a neki, nijesu htjeli, treći su izdali i Turčin je uništio srpsku vojsku i osvojio Srbiju oružjem u ruci. Čemu to slaviti? Jedini narod na svijetu, koji slavi svoje poraze.

Nego, tu na dalmatinskom Kosovu sakupilo se sila Srbadije. Pilo se, pjevalo, držali se govori velike — politički. Vladika i popovi govorili su u crkvi o srpskome carstvu i o srpskoj politici. To su isto opetovali kalugjeri na svjetovnu obučeni pred narodom, prostim neobraženim seljacima, koje su tu doveli opo. 37 popova i kalugjera, da jeđu, piju i viču i koji se u njihovom sirovom shvaćanju imaju bit možda i čudili, kakvi su to Srbi, koji hrvatski govore.

„Narodni List“ u jednom od onih njegovih članaka, koji se odlikuju ozbiljnošću, prisposoblja ovu slavu s vladikom i kalugjerima — nigdje političnog komesara! — sa Kačićevom slavom u Makarskoj, gdje se je šetalo u šumi bajuneta s četom političkih povjerenika, jer je svečanost bila hrvatska.

Ne mari ništa. I onako tu je bilo ljudi koji su jamčili za red u Dalmaciji i opstojeci sustav, igrajuć dvostruku političku ulogu srpskih rodoljuba i izmećara kamarile, koja neće hrvatskog državnog prava. To se u Srba znade divno spojiti.

Izmegju govornika koji se istakose bio je i Kulišić, zastupnik na Saboru i načelnik Vrlike, srpske općine u gornjoj Dalmaciji, jerbo je polovina njezinih Hrvata pravoslavne vjere. Kulišić je napio Savi Bjelanoviću, koji je ovijeh dana bio proglašen vogjom dalmatinskoga srpstva. U svojoj nazdravici broji je Kulišić Savine zasluge, koga malo ko vidi, jer je patuljak, ipak svak ga poznaje po velikim djelima njegovim. A koja su ta velika djela? Gosp. Kulišić zamučio se da nam ih narreda. Izmegju ostalih u prvom redu to što je Sava bio prvi, koji je u ovoj našoj kršnoj Dalmaciji razvio srpsku zastavu i visoko nju podigao, nebu pod oblake.

Oni jadni Kninjani, kojim su prekolani bili utakli, toljage proti Hrvatima, biće se devetili, slu-

šajuć Kulišića i gledajući Savu, kako je on onoljšni mogao da dokuči sa srpskom trobojnicom u nebeske visine. Oni bolan ne razumiju sliku pojizije. Ali u toj pojiziji mi nagjesmo i malo proze. Gosp. Kulišić rekao je da je Sava bio prvi koji je u Dalmaciji razvio srpsku trobojnicu. Ovo je istina.

Sava Bjelanović razmjerno je mlad čovjek, mlagji od Kulišića. U početku narodne borbe istaknuše se toliki pravoslavni kao provodiči pokreta proti tugjinstvu. Te ljude već davno zemlja krije. Kulišić nije imao da vele prebire, koga bi mogao među njima naći. Imao je doma uzor značaj staroga Krstu Kulišića, koji je onda kad se Sava još nije bio ni rodio, na Cetini kupio junake pod barjak Jelačića bana. Znade li Kulišić pod kakvu ih je zastavu slao njegov otac? Znade bogme, jer da ne znade, ne bi bio na Kosovu zavapio da je Sava prvi, koji je u Dalmaciji razvio, a mi govorimo *unja* srpsku trobojnicu.

Kad je bilo sloge i bratstva onda se srpska zastava nije vila po Dalmaciji. Hrvatska zastava predstavljala je narodne ideale. Mogu li nam Sava Bjelanović i Kulišić zaniijekati, da hrišćani gornje Dalmacije nijesu bili Hrvati? Ako nijesu čemu su onda razvijali hrvatske zastave? Pod njima išli su na borbu stari Dubrovčani i isti pravoslavni Bokelji, koji je danas grde i psuju, a u svome Kotorskome društvu još se snjome kite. Barjak Srpske Garde još i danas je hrvatski i oni su ga davna izdali i zanijekali, ali nemaju srca da ga odbace. Nije se onda za srpstvo znalo.

Ali kad je hrvatska trobojnica postala odviše moćna i jaka, onda je kleti tugjin donio još jednu — srpsku. On ju je dao Ljubiši neka snjome razmaha po pravoslavnom narodu, a Ljubiša je ostavio Savi, koji je, po riječima Joza Kulišića, podignuo nebu pod oblake. Ljubiša je za svoj rad bio dobro plaćen. Mi ne znamo, je li još plaćen Sava Bjelanović, ali ako nije, vrijeme je, jer on svoju misiju obavlja uprav onako, kako željahu oni te mu je zasnovaše.

On je srpskom proglasio i ovu zemlju u kojoj služi estafazom tugje politike, i ovaj narod komu nameće neprirodno nazivlje, i ovo naše more. Pak još kliče iza svega toga da je on „hajdučkoga koljena.“ Ovo je bilo sasvim suvišno, pošto se to vidi iz njegovijeh djela. Ni hajduci nijesu toliko otimali koliko Sava hoće da otme jednome narodu.

A što da reknemo o episkopu Milašu tome krvnome neprijatelju Save Bjelanovića? Vladin čovjek, šutio je kao janje, dok se je nadao da će na sarejevsku mitropoliju. Ali kad je vidio da je bilo njegovijeh „Srba mučenika“ koji su ga u pokornosti pretekli, onda je od jada pobitao Savi na Kosovo, zajedno sa svojih 87 popova, kô da se tijem kome osvećuje što je bio izigran! Ne preosvešteni! Dotični biće Vam zato još više zahvalni. Vi biste im se osvetili tek onda, kad bi ste vaše stado podučili, da ostane ono što bijahu i njegovi stari, što ste nekad bili i Vi isti.

Nego usred ovog silnog srpstva u Dalmaciji, koje broji ništa manje nego šesti dio pučanstva — ako uzmete da su Srbi svi oni koji se krste su tri prsta — mi imamo nešto da opazimo. Hrvatsko može mirne duše gledati njihovu halabuku, jer vikali oni što hoće, mi smo ovdje doma i

mi ćemo ovdje ostati. Mogu nastati kojemu drago promjene, one će proći preko našijeg glava kao vjetrić, koji nije ostavio nikakva traga. U Hrvatsvu nama je spas! Ovo treba dobro zapamtiti. Hrvatsvo nad sve ino! Mi ćemo se držati ove lozinke, koja će nas učiniti jakim da odolimo. Sviem izazivima dolazili oni sa sjevera ili sa istoka. Neka to upamti naša mlagja generacija, koja bi mogla vidjeti drugih dana, nego što ih je vidjela starija. Onijem časom kad bismo mi je nicali žarom naprama Hrvatsvu, mi bismo zalutali, pak bismo nesumnjivo propali u nepovrat. U nama dakle stoji, da se to ne dogodi. Budimo Hrvati, dobri Hrvati, uza sve nezgode, za svaki slučaj, usprkos svih dogagajaja. Ne dajmo se! Neka dogje poraz, tugjin, sila, koja će sve satrijeti. Ne odričimo se Hrvatsva! Budimo vjerni hrvatskoj i misli, hrvatskome imenu i hrvatskome programu, pak će sve oko nas proći kako je i došlo, a mi ćemo ostati i pobijediti. Sava Bjelanović i oni koje on zavodi nijesu nego plod tugjinskoga uplija. I naša je bila krivica, da su oni smjeli da se sadu onako čuju, jer smo više put bili neodlučni. Toga ne smije biti u buduću. Hrvati, Hrvati, Hrvati — ništa drugo nego Hrvati. Pieme je u politici najstarije, njegovi su interesi najbliži. Brani ih svom dušom svojom i onim uvjerenjem koje je dovodi pobjedi, pak ćemo brzo vidjet kako će se tugja nametnica, plod fanatizma i vjerske ignorancije, zadaviti u našoj živoj svijesti i kako će i oni Hrvati — koji se danas stide svoga porijetla, sutra biti bolji od bolijeh. Sve je uspješ. Naš uspjeh ne stoji samo do nas, ali u prvom redu od nas. Kada mi budemo imali toliko energije i čežnje za narodnim dobrom, koliko sada imamo volje za razdorom, onda je naša budućnost osigurana.

Ovo megjutim bilo uzgred rečeno. Dalmatinsko srpstvo čedo je tugje politike, koja ga je stvorila, da oslabi Hrvatsvo i njegove težnje. Kad se to zna, sve ono što rade i govore tobožnji „srpski“ rodoljubi na ovom „srpskom“ primorju nije nego komedija. Njihovo srpstvo jest srpstvo Ljubišino, jedinoga čovjeka, koga je cijela Dalmacija jednom pozdravila sa pokličom: „doli nedostojni!“

Beogradski sastanak.

Njeg. Visočanstvo knjaz Nikola I. povratio se je kući. On mora da je posve zadovoljan sa beogradskim posjetom, bar mu se veselje čitalo na licu, kad se iskrcao u Gružu i provezao preko Dubrovnika i Konavala. Sin mu se bio opasao razbolio, ali i to je prošlo. Mali Mirko povratio se sa svojim ocem zdravo i veselo. Govori se da je ovaj mladić veoma darovit i da ga knjaz osobito voli.

Knjaz Nikola osvem što je vladar, on je još i pjesnik. Vladar-pjesnik može da svojim mišljama da neko pjesničko obilježje. Ovaj put bio je zbija vrlo ekspanzivan. On je u Beogradu grlio svojega „dragoga brata“ srpskog Aleksandra I., vapije slogu svih Srba i poslužio se narodnom rečenicom „oteto proketo“; prolazeć mimo Frušku Goru on se je pobožno prekrstio i pomolio tiho ali daga svi vide. Na koncu se taknuo dubrovačkog zemljišta, pak se zadovoljan vratio kući, žaleći samo što srp. kralja neće moći onako sjajno dočekati u svome malenome Cetinju.

Hrvatske novine izrekle su svoju ob onome pohodu. „Obzor“ se je mudro izbavio velike napa-
 pasti. On se je radovao i tugovao, odobravao i osugljavao, ali se izmegju redaka moglo čitati da ni on ne odobrava tendenciju, koja se ovome posjetu daje. Zašto se baš moralo tražiti izmegju redaka osuda za svojatanjem nečesa, što mi svi držimo da je naše? „Hrv. Domovina“ bila je mnogo otvorenija, a tako isto „Hrv. Branik“, koji nekako čudno klima na one molitve ispred Fruške Gore.

Naše mnijenje već je odavna poznato. Crnoj Gori i Srbiji želimo svaku sreću — u sebe doma. Ali kada njihovi sinovi zaborave svoju granicu, pak pogledaju u ono što bi punijem pravom imalo biti naše, onda su drugi posli. To se i ovog puta jasno pokazalo. Rekli su nam to oni naši odmetnici, iz kojih je nekada tugjinska politika — da oslabi Hrvatsko — xierom stvorila Srbe, ne znajući ni sama što radi. Oni su beogradski sastanak tumačili kao jedino napereu proti Hrvatima i . . . Bugarima. Usprkos svega bratstva što nas veže, srpske aspiracije idu jedino na hrvatski i bugarski račun. Rekao nam je još jasnije sam knjaz Nikola, kad je tumačio poslovice „oteto proketo“. Zna se da je on ove zime tužio se dopisniku jednoga londonskoga lista, da mu je oteta Hercegovina. Hercegovina se doista nalazi u nenaravnom položaju, ali Hrvati misle, da je ona dio njihove domovine, s kojom će ili danas ili sutra sačinjati cjelinu. Knjaz Nikola drugoga je mnijenja. Valjda se u to ime sokole sa Cetinja naši umjetno stvoreni Srbi? Čudna li slučaja, gdje Beč i Cetinje imaju ipak jednu dodirnu tačku, kad se radi proti hrvatskim težnjama! E pa dobro. Neka se upita Hercegovina: bi li Srpstvu ili ka Hrvatsstvu i ako ona sa dvije trećine svojih sinova ne pristane uz Hrvate, onda će se Hrvat drage volje odreći svake nade, te priznati, da neke aluzije nije su nikakova provokacija.

Nego ostavimo za časak ove opaske, koje su i onako dobro poznate. Hrvatski rodoljubi spomenuće se, uhvamo se, da su oni, usprkos svemu nartarnjem razdoru, ipak Hrvati. Knez Nikola bio je u Beogradu. Obrenovićeva i Petrovićeva dinastija izmirene su. Knez je prvi posjetio kralja, a kralj će knjazu samo vizitu odvratiti. Nego nama se čini da ovdje nema ravnopravnosti. U kiši najtoplijih riječi sa strane cetinjskog prijatelja čini se da je beogradski dragi brat ostao nekako postrance. Ovo je bila zgoda da se knjaz Nikola I. pokloni Aleksandru I., koji i ako je mlagji, ipak je on srpski kralj i da mu kaže svoju odavna štampanu pjesničku kiticu, kako je za srpsku slogu spravan „pred šator ću stražiti kralju“. Toga nema u zdravić knjaza Nikole, nego se tu ističe na osobit način, kako je Crna Gora sačuvala kontinuitet srpske državne nezavisnosti i po tom dakle ona bi imala biti nucleus oko koga bi se okupilo buduće srpsko jedinstvo. Kralj Aleksandar I. držao se za svih ovih izjava veoma čedno i rezervirano, što bi se pristojalo mladiću, kome bi knjaz mogao biti djed, da ovaj mladić ne nosi na glavi srpsku krunu. Savez, sloga, prijateljstvo zvonilo je na ustima, ali ispod svega toga bilo je dosta hladno. Službeni organ „Gl. Cr.“ slaveći sastanak vladara, nije znao u prilog Obrenovićevoj Srbiji ništa drugo reći nego da ju je oslobodio . . . Karagjorgje, djed Petra Karagjorgja! Ej ljudsko srbe zaganetko vječna! Goyorio ko što hoće, mi vidimo borbu dviju dinastija, dapače trijuh, koja se borba silom političkih dogagaja morala utišati, ali ne zatomi-
 ti. Prijatelji nam javljaju, da su mnogi srpski političari liberalne i naprednjačke stranke ostali nezadovoljni. Nu i to će proći. Na sastanku u Sofiji novi veliki Slaven knez Ferdinand, koji je pre-
 stao biti usurpatorom iza Borisova prelaza u pravoslavlje, začudit će svijeh u toplini svojih čustava za veliko svesilno slavenstvo. Tu će se otkriti prava njegova duša onom diplomatskom iskrenošću, kojoj mu se stari ortodoksni Rusi diviše u Moskvi. Sofijski sastanak nastaviće što je beogradski započeo. Bugari će za srpsko prijateljstvo žrtvovati svoju Macedoniju, svedjedno kô što je Cetinje žrtvovalo Beogradu svoje prvenstvo za oslobogjenje Srba!!

Naši dopisi.

Sulina na Dunavu, 29 Juna.

Ovdje ima okolo trideset našijeh porodica, čija djeca idu u školu koja se nalazi pod austrijskom zaštitom. Učitelj je neki Poljak, zvanjem svećenik. Do sada su se u ovoj školi upotrebljavale knjige kao i u drugijem austrijskijem školama t. j. tiskane u Beču. Ali ima neko vrijeme da su se počele rabiti knjižice iz Italije. To ne bi bilo ništa zlo kad nebi vrijegjalo naša čuvstva. Uvedena je za zemljopis geografija prof. Giovanni Venturini izdana od G. B. Paravia & Comp. u kojoj sve diše iredentističnim talijanskim duhom. Trst, Istria i druge naše zemlje ubrojene su kako talijanske, spadajuće Italiji. Dosta je pročitati od str. 19-21 i str. 77 istog zemljopisa, da se o tom svak uvjeri. Pod naslovom *Territori italiani soggetti a governi stranieri* i *L' Italia sotto la dominazione dell' Austria* broji se Primorje, Tirol južni, Gorica, Gradiška, Trst, Istra i Rijeka!! Nama se čini da se ovake knjige ne bi imale širiti u školama, koje uzdržava austro-ugarska vlada i to tim više megju djecom našega naroda i jezika. Ovo htjedismo oglasiti kroz ovi list, neka se čuje u domovini i neka svaki do koga je zauzme se, da se istrijebi ovaj iredentizam iz austrijskijeh škola.

Hrvat pomorac.

Gruda u Konavlima, 7. Jula.

Cijenjeni gospodine uredniče! Znam da imate prečega gradiva od ovog, ali Vas ipak umoljavam, da biste mi ustupili malo prostora, da opišem rijetko slavlje, koje obavljeno dneva 5 tek. na Grudi, u čast prečasnog gosp. dekana dn. Joza Crnice, prigodom njegovog imenovanja za počasnog kanonika prvostolne dubrovačke crkve. Prije nego počnem opisivat svečanost od 5 tek. reći ću u kratko kako se do ovog došlo. Uprav na cvjetnu nedjelju stiže žicom vijest da je općeljubljeni i velezaslušni naš dekan imenovan od Njegovog Veličanstva za kanonika. Taj dan pak i unaprijed stižu prečasnom neizbrpne čestitke, brzojavno, pismeno i usmeno od sve naše širom domovine. Znajući gosp. dn. Jozo koliko ga ljube njegovi župljani i kako oni svaki njegov napredak ushitno pozdrave, navijesti im s oltara božijeg ovu veselu vijest, koja neizmerno uzraduje povjereni mu narod i ovaj se dogovori da treba na svaki način da počaste svoga dobrog župnika, koga rese rijetke kreposti. Što rekoše ne porekoše, sastavi se odbor komu presjednikom izabraše dosta poznatog Mata Maguda Mašana sina nezabornog pok. načelnika Melje Maguda, koji je sve svoje sile uložio i doprinio, da je onako divno i u najljepšem redu bilo. Narodna poslovice kaže: „Zrno po zrno pogača. — kamen do kamena palača,“ teko i haran grudski narod, ko višim a ko manjim prinosom učini da se sakupi lijepa svota. — U subotu 4 t. m. već je sve mjesto u nekoj žurbi. Kuće se sve okitile to se razumije hrvatskim trobojnicam tim našim narodnim znakom. U 6 sati po p. istog dana oglašise se maškuli su 31 hitac uz svečano slavlje zvona. Svak veseo i jedva čeka sutrašnji dan. Eto osvanula i Nedjelja krasno jutro, preljeva se lazurno nebo bez ikakvog oblaka i narav kao da se natječe s Konavljanima ko da bolje uljepša svečanost. Okolo 5 ura počnu pucati maškule a vogjena našom milom trobojnicom dubrovačka glazba buditi na uranak, koja je i mnogo doprinijela veličanstvenijem ispatku svečanosti. U to pristanu dolaziti gosti ali osim Konavljana i lijepa kita gospode iz Dubrovnika i petnaestorica vrijednih pjevača a u isto doba i tamburaša našeg hrvatskog pjevačkog društva „Gundulić“. Na 9 ura bio je donešen kip B. D. Marije, koji je ostao od 2. o. m. u obližnjoj crkvi od derneka nazvana „Gospa od Zaluga“. U deset sati razvi se prekrasni ophod, koji pogje uzet kući svečara i dovest u maticu, gdje je slijedila sv. misa uz pjevanje i udaranje pjevača Gundulićeva društva. Iza sv. evanđelja mnogopoštovani dn. Ivo Ferranti, koji bijaše poslat od crkve prestavi nam milog dn. Joza kanonikom oslovivši njegove kreposti i vrline, koje mi već odavna poznaismo. Njegov značajni učeni i sočni govor svakoga je zadio i napetom pozornošću bijaše od prisutnih slušan, te mu mi ne možemo već iskreno zahvaliti že-

leć i njemu najholju sreću! — Kad se svršila sv. misa uputi se nepregledni ophod okolo mjesta koji svečara doprati kući i to ovim redom: učenici i učenice pod školskim barjakom i vodstvom svojih učiteljica, trobojnica t. j. društvena zastava čitaonice, glazba, okolo 150 kršne i junačke momčadi pod svojim barjacima i lijepim narodnim oružjem i odijelom, svečar izmegju gosp. c. k. Kotarskog Poglavaru i gosp. Načelnika, pak ostali gosti a onda neizbrojna masa naroda.

Na 1 uru sjedismo za gospodsku sofru načinjenu pod vedrim nebom, a okolo nas okićenim zelenilom i trobojnicama, a trpeza svakim blagom božjim. Ma nije šala ima nas na broju 104. Za vrijeme objeda svira glazba a kad ova ima odmor čuje se gdje čiliću gusle i udara ljerica, pod kojom mladost se uhvati u kolu, jer neće ni časa da propusti a da se veselo ne zabavlja. U ljepši dio objeda diže se svečar i nazdravi N. S. ocu Papi, Premilostivom Vladaru, Presvijetlom Biskupu, N. Preuzvišenosti gosp. Namjesniku i Presvijetlom gosp. Poglavaru. Zatim nazdravi Presvijetli gosp. Tončić, Premilostivom Caru i Kralju i svečaru a onda se zaredaše nebrojne zdravice sve jedna od druge od strane učenih i seljaka pak i sa strane krasnog spola. Naspomenut ću samo neke jer neću da otimljem prostor. Nazdravio je gosp. Načelnik svečaru, pak svečar nazdravi Konavljanima i mjesnim učiteljicama. Osim gori rečene nazdravi presvijetli gosp. prisutnom Generalnom Turskom Konsulu Maksim Effendiji, i njegovoj plemenitoj gospogji, pak Konavljanima i krasnom spolu. Gosp. Klement pl. Ghetaldi nazdravi presjedniku odbora, gijica. Stanišlava Balarin učiteljica mjesna, svečaru a Nike Balarin isto mjesna učiteljica odzdravi nazdravici. Gosp. Vlaho vitez Jastremski, mnogo poštovani dn. Ivo Ferranti i mnogopoštovani otac Violoni svečaru. Ali u neke diže se i mladi sveučilištar Nikša pl. Ghetaldi, da i on izreče prigodnu nazdravicu. Njegova krasna zdravica, bijaše prožeta rodoljubnim osjećajima on se jedan sjeća majke domovine, nazdravlja svečaru moleć ga da i nadalje bude stati u prvim redovima boraca, koje stoje na braniku premile Hrvatske. Mlada krčma i ne može drugče! Svečar mu na to odgovori da će uvijek poput nepomičnih konavoskih stijenja stati na obrani, gojit iste osjećaje pomagati i raditi za domovinu kako i do sada. Preko nazdravice i poslije vrijedni pjevači ili sn udarali ili pjevali. Bijaše ispjevana i himna „Lijepa naša domovino“ koji su svi prisutni stoječki slušali. Mi ne znamo čemu smo se više divili, ili pjevanju ili udaranju na tamburice. Zahvaljujemo i čestitamo ovom društvu na njihovom orijaškom napretku. Evala im i bilo im na čiku!

Gosti pogjoše da se malo naužiju narodnog kola a ujedno da se i dive ljepoti i čistoći konavoskih djevojaka, koje su s toga na daleko i poznate.

U toliko se i vrijeme rastanka približalo, prvi nas ostaviše vrijedni tamburaši, mi im i sada kličemo sretno pošli a brzo nam u naš krug došli! Pak onda ostali gosti i glazba, a napokon pomalo i sav narod. Ova svečanost svakome je duboko u srce uvriježena ostala, a kako nećeš kad onako je krasno i mirno prošla. Osobito je začarala svakoga umiljatost Prečasnog gosp. dn. Joza. Mi smo veseli i radosni kako nas je Bog obdario ovakom dobrom starješinom i šaljemo vruću molbu pred prestolje Previšnjega, da nam ga Bog poživi dugo i dugo na životu!

Konavljanin

Dubrovnik, 9 Jula.

(Neurednosti u gradu.) — Grehot, da grad koji uživao je lijepo ime zbog svoje čistoće i reda danas žalibože ne može se tim više ponositi jer strašno zapušten sa strane čistoće i sjegurnosti. A od kada? Od tada od kada su na upravi općinskoj Srbi, oni Srbi, koji još uvijek kažu i hvalisaju se da su preporučili naš Dubrovnik!!! Lijepo su ga zaisto preporučili! Neka jedan pogje, pak pomljivo obagje naš grad i okolo njega, ti će onda svojim očima vidjeti i osvjedočiti se o zapuštenosti i neredu. Na Pločama jedna skalina ta je, da se odcijepi od zida i Bože sačuvaj ako se to zgodi u času, kad ko bude tu prolaziti, taj više kruha ne jede, iz pod kuće g. Banca i

made tako prečeljan otvor zida sa strane morske, da ako slučajno bi tu nevjesta sa zapadne strane otvora dogje bez sumnje mora opusti dolje na kamenje, pa u more, jer je strašna visina. Velika nečistoća je na klaonici i izpod nje, gdje ženske koje ne mogu potrošiti i poći na vojničko kupalište, usilovane su kupati se, jer im ne ima drugog pristupna mjesta da bi mogle k moru se spustiti. Tako isto smrad je velik a navlastito obdan kad sunce peče gore na putu od Ploča svrh klaonice, da moraš usta zatvoriti kad tuda progješ. Zgornje strane preko puta iz pod Lazareta gdje se nigda i ne čisti, tu je zahvaliti Bogu što ovoga ljeta čestokrat imadosmo dažda, koji je tako kad i kad oplakao ovo zemljište uvijek nečisto od mnogobrojnih konja. Konjušnice takogjer su držane u najgorom načinu, dočim te bi se imale čistiti svaki dan i gujoj iznašati vani, a ne da konji umorni dogju tu i u tom smradu da moraju ura i ura ostati i tako osipaviti, a prolaznici da su usilovani ubrućicom u ruci začepiti usta i nos kad tuda prolaze. Smrad je i na Pilama gdje je stanica kočija i gdje se rijetko kad i nikad prolje karbola, da se ubije smrad konjske nečistoće. Javne zahode na Ponti ne treba ni spominjati. Ono je prava sramota, smrad, nečistoća i kužnost najviša, dočim bi se lijepi zahod mogao načiniti baš ondje i dovesti vodu koja nije daleko odmah ondje izpred lučkog ureda, pa da ta voda uvijek plače. Premda ovdje neopstoji društvo za obranu životinja, ali ipak imamo jednu Općinu koja je u dužnosti svaku pogibelj ukloniti, zato imala bih paziti da svaki dan na podne sa Ploča prolazi jedna kočija su dva konja i su 11 osoba. Je li to žalosno kad se promisli, da dva jadna mršava i slaba konja moraju uz onu uzbrdicu 11 osoba voziti? Je li to pogibeljno za one osobe, ako niz brdo pukne kolo ili što drugo? Je li prilično i humanitarno da 2 konja voze u kočiji 11 osoba a to 6 unutra, 3 napred a 2 nazad kočije? Da je i tramvaj bilo bi mu dosta. *Motrilac.*

Pogled po svijetu.

Ustanak na Kreti. — Teška se piša ustasama na Kreti! Vlasti su prosvjedovale u Ateni protiv njihovu podupiranju i zagovaraju turske predloge radi česa nema nade, da bi im sada moglo poći za rukom izvojsiti slobodu. Njihov vapaj ostaje nesaslušan pred finom europskom diplomacijom.

Izbori za Beč. — Bio se prosuo glas da će se ove jeseni raspustiti car. vijeće. Sada se to službeno opovrgava. Izbori će po svoj prilici slijediti došaste godine.

U Italiji se odigrala velika stranačka promjena. Rascijepila se skrajnja ljevica i jedan njezin dio sa Cavallottijem pristao je uz vladu i uz trojni savez. Veli se da će bivši ropublikanac Cavallotti postati ministrom.

Francuska sada zabavlja se oko uregjenja svoje rente, na koju bi vlada htjela nametnuti porez, kako je i u Austriji ali se umjereni republikanci tome protive. U ovoj raspi uspjele je za rukom Rouvieru, da se jednim govorom rehabilitira.

Domaće vijesti.

Umoljavamo naše predbrojnice, da se požure sa pretplatom. Sramota je reći, da neki još nijesu ni lanjsko namirili! Mi nijesmo zaslužili takog ponašanja sa strane rodoljuba Hrvata.

Rasprava u Spljetu. — Otegla li se gjačka rasprava u Spljetu! Evo ima deset dana da su je pune sve naše pokrajinske novine. Jedno se danas može za sigurno reći i to: da izgrednicima nije bila namjera počiniti veleizdaju nego nered, jer su oštećene ne samo kraljevske nego i sve ime slike, zatim tablice, zemljovid i itd. Vidjećemo kako će svršiti.

Zapljena službenog lista. — Br. 149. „Narodnih Novina“ bio je zaplijenjen radi toga što je preštapao jedan odlomak iz „Obzora“. Svak se je slatko nasmiyao.

Gradnja mula u Trsteniku. — Pišu nam od onamo, da će javna dražba za gradnju mula i obale slijediti u subotu na 18 ov. mj. pri ovdješnjem lučkom poglavarstvu. Trebovnik je učinjen za f. 58.179 flor. 15 novč. Ponude se mogu predati sve do 11 sati u jutro istog dana.

Kateketski sastanak. — Ovogodišnji sastanak hrvatskih kateheta obdržavaće se u Spljetu na 4 avgusta. Odbor iz Zagreba poslao je krasan poziv na sve kolege katehete.

Gradska Kronika.

Lične vijesti. — Povratio se sa službenog putovanja savjetnik gosp. Tacconi. — Prijamnik gosp. Szommer pošao je na dopust usljednoćeve smrti. — Od petka boravi ovdje pokr. šk. nazornik presvj. gosp. Glavinici radi ispita.

Ispiti. — U četvrtak započeo pismeni ispit, kod mjesnog c. k. ženskog učiteljskoga.

Ruka sv. Vlaha. — U nedjelju na dan Ruke sv. Vlaha bila je velika svečanost u crkvi gradskoga parca, koja je bila dupkom puna.

Dr. Josip Tolentino. — Nade se nijesu ispunile. Brzjav juče javlja da je u Trstu umro dr. Josip Tolentino dubrovački odvjetnik. On je pripadao autonomaškom stranci, ali kao čovjek i gragjanin bio je i od drugih štovan. Čujemo da će ga donijet u Dubrovnik. Laka mu zemljica.

Dr. Barkanović. — Čujemo da sve operacije što ih je na očima učinio dr. Barkanović imale su sretan uspjeh. Tako ne treba da nam dolaze stranci, kad ima valjanih domaćih okulista.

Na prugi Gruž-Ston-Metković. — U utornik pokvarila se makina na parobrodu „Chlumetzky“ koji je iz Metkovića hodio put Maloga Stona. Kod Komina morao se zaustaviti. Putnici što su išli u Dubrovnik prekrcaše se na Rismondov do Trpnja, a odavle na Orebiće po suhu, pa na Korčulu, da dostignu „Petku“ koja je išla u Dubrovnik.

Dopisniku „Dalmate.“ — Poznati dopisnik „Dalmate“ nastoji da lakardijama omalovaži lijevu svečanost naše „Hrvatske Raioničke Zadruge.“ Mi ga nećemo pobijati, niti mu o tom išta odgovarati, jer ne zaslužuje, pošto svak mogao se na svoje oči uvjeriti o istinitosti navoda „Dalmatova“ dopisnika. Osvrnuće mo se ragje na nešto drugo. „Dalmatov“ dopisnik mal da ne u svakom dopisu, pa i u ovom, iznosi da je preč. kanonik dn. Mato Pišta pisac onijeh *Diskorasa na Poljani*. što izlaze u našem listu i to zlobnom namjerom da proti njemu budi goru mržnju Na umirenje *Dalmatova* dopisnika, koji zlobno laže i kleveče, reći ćemo mu, da preč. kan. Pišta ne samo nije spisatelj ni poticatelj onijeh diskorasa, nego da *nikad* — otkad izlazi „Crv. Hrv.“ — *nikakav* diskoras na Poljani nije izišao iz njegova pera. Ovo će se nevjerovatno činiti koli Dalmatovu dopisniku toli mnogome dubrovačkome gragjaninu, a ipak rekosmo čistu istinu, koju koli mi toli preč. Pišta možemo uvijek zakletvom potvrditi. Javno se mnijenje može dosta puta teško prevariti! Megjutim preč. Pišta drugim načinom pobija dubrovačku Srbadiju.

Suviše „Dalmatov“ dopisnik kad god opazi u našem društvu, ili kod kakve naše domaće hrvatske svečanosti činovnika ili stipendirana učenika, brže bolje on to iznosi na javnost, zlobnom nakanom da bi im škodio kod zadarske vlade. On je dakle lažac i spijun di cartello. Što mu još fali? Ne možemo upisat. U ostalom mi ga pozivljemo da iznese najavnost imena onih *stipendiranih sveučilištara*, koji su prisustvovali svečanosti „Hrv. Rad. Zadruga“ neka denuncija bude potpuna.

Ispravci. — U prošlom broju opisujuć svečanost „Hrv. Rad. Zadruga“ za posvetu barjaka nijesmo istaknuli, da se zauzimanju g. A. Šutića ima najviše zahvaliti da je društvo dobilo onaj krasni i bogati barjak. — Isto tako omakao nam se u četvrtjoj vijesti gradske kronike golemi lapsus. Mjeste: „kanonizacija“ ima biti: *kanonikalna instalacija*.

Naša šetališta. — Ako izuzmeš Gornji Konô, nemamo skoro nijedno šetalište. Ali i ono je za mlagie ljude. Inače putem Gruž i Župe mora se čovjek u prašini ili blatu kupati. A ipak otvorenjem hôtela morala bi se općina pobrinuti, da pribavi ubavno šetalište toliko strancim koliko domaćim Ima ga posve blizu: Iljinu Glavicu, koja je već sada tako zaraštena, da se može uređiti lijepim parkom, ako se otvore vrata sa strane Sv. Andrije, naprave putići i namjeste sjedališta. Ovo je općina dužna već sada učiniti ne čekajuć otvorenje hôtela, pošto smo i onako, njezinom krivnjom, izgubili Teodorinu Gradinu. Već ovog ljeta mogli bismo se nauživati lijepog zraka, izgleda i zelenila na Iljinu Glavicu, bez izložit se prašini i uspinjanju na Konô. Još nešto: a što je s Taborom? U svoje doba bilo je u ovom listu i njemu govora. Je li sramota za nas da imamo onakove Ploče. Taborom izgrgjene?

Neka ugledno Općinsko Upraviteljstvo ne gleda ko ovo piše, nego što piše, pak tada smo uvjereni da će se pobrinuti za poljepšanje grada, kome ne fali krasnog položaja i podneblja, samo zauzimanja za napredak i poljepšanje. Mi smo i prije ob ovom govorili i nećemo prestati, a ako Upraviteljstvo ne bi se zauzelo neka Općinsko Vijeće potakne ovo pitanje. Jer nama je do stvar, a ne do osoba, do ugleda našega grada a ne do inada. Uprav je sramota da moramo za svaku pisat po novinam, kad načelnik ne gleda ništa drugo, nego ako je došao kakav gospodin, koji bi mu mogao u Beču koristiti ili štetovat. Evo na pr. polievanje puteva. Rasipač je toliko širok, da obuhvata *svu Placu* s jedne strane na drugu, da se prištedi vremena. Na putu izmegju vrata od grada nije moguće ostat, kad on progje, jer će te sve-

ga polit, nego valja trčat naprijed *ni natrag* da te ne srete. Onomadne neke gospogje koje nijesu mogle ubjeć bijahu polivene po ođjelu *sve do* pasa, jer je put uzak. Ljudi na općini to ne vide ništa, mora se pisat po novinama za svaku nepodopštinu.

Diskoras na Poljani.

Ivo. — Jadan Frano! Neće niko da mi ga sluša.

Vlaho. — Oli je što novo?

Ivo. — Kako ne? Bio je pošu u Gruž prigledat fatigu od fabrika od tabaka i tu je počeo vikat, sovat, ne zna ni on zašto, samo da se čuje. Iza tega došo je u Posat gje se dube put. I tu je uhitio riječi s inžinijerom, da se nijesu imale posjeć neke murve. Inžinijer je sosterio, da se po disenju nije moglo učinit drugovačije.

Vlaho. — Kako? Pa što su to njegovi posli fabrika od tabaka i put oko grada? Za njega je prigledat da se pometu ove ulice, koje svaki dan osviću gnušnje.

Ivo. — Jes, ma on hoće da se vidi. In soma počeo je sovat inžinijera i vikat ua nj kako da mu je plaga, dokle u neko doba i on ti se opejnio i govoru mi da je Frana tako ispasô, da se je našo na gradikuljama. Reko mu je: što su to tvoji posli, ja imam moje starješine, koji će prigledat, ko te zvo, što se ti razumiješ... svega!

Vlaho. — Mirita. Čio bi dat razumjet da je on ne znam ko, a unipoco dogje ko viši stane lizat, Jesi li vidio onomadne?

Ivo. — Jesi li lego onu tercinu u sonetu:

E a non smentir se stessso prepotente

Mostrossi ognor più, despota, villano,

Servil coi grandi e cogli altri insolente

Ma drago mi je da se je namjerio na meštra. Taki

ti je on. Ove primavere multo je jednoga karocijera!

jerbo ga je paso s karocom!

Vlaho. — Sad prijeti inžinijeru da će ga poč u Zadar denuncijat, što ga ne gluša

Ivo. — Ako tamo nagje sebi sličnijeh možemu i rebuškaf.

A ima li zato što plate?

Vlaho. — Hajde ti dan danas sve dokuči! Pa njemu nije ni potreba. On žive s njegovom renditom.

Ivo. — Come no? striže kupone! Adio Vlaho!

JAVNA ZAHVALA.

Prigodom moga imenovanja za počasnog kanonika prvostolne dubrovačke crkve, primio sam neizbrojene iskaze ljubavi, s toga mi je dužnost, da zahvalim ovim javnim putem. U prvom redu zahvaljujem mojim milim Konavljanim moje župe, koji su se uprav natjecali, ko da me bolje počasti, a osobito pako hvala gosp. Matu Magudu Mašanuu, koji se je svojski zauzeo, da ova svečanost što sjajnije ispane ne žaleći ni vremena, ni truda, a ni novca. Hvala budi Mnogopoštovanom Dum Ivu Ferranti, pak vrijednim pjevačima i tamburašima „Gundulićeva“ društva, a napokon svoj gospodi, koja je svojim prisućem uzveličala ovu svečanost.

Od mene još jednom svim skupa srdačna hvala!

Na Grudi, 10. Julija 1896.

Dum Jozo Crnica, kanonik Dekan.

JAVNA ZAHVALA.

Prigodom tuge i teške bolesti moje supruge upoznao sam um i srce presvj. gosp. Roka vit. Mišetića, ravnatelja Pokrajinske Bónice. Divim se upravo njegovoj požrtvovnosti i zauzeću kojim je nastojao da mi moju gospogju od nemile smrti spasi. On je najprvo poduzeo mučnu operaciju, koja mu je potpuno uspjela. Osvem toga on je kroz sve vrijeme pogibelji dolazio neprestano i po suncu i po kiši i po noći i po danu, za više dana po 4 do 5 puta dnevno ne žaleć truda, penjuć se do moga stana, samo da mi iskaže pravu liječničku i prijateljsku brigu nad životom majke moje djece, koju je samo na taj način povratio zdravlju, svijetu i mojoj Obitelji. Sigurno mogu reći: da njega nije bilo, bila bi se nam mojom obitelji dogodila teška katastrofa i samom njemu imam zahvaliti, što se ova s pomoću Boga uklonila. On nije žalio ni truda ni vremena, pak se je zauzeo, ne kao liječnik nego uprav kao prijatelj i dobrotvor moje familije, očinskom brižljivošću, i rijetkim svojim znanjem.

Nema na svijetu novca s kojim bi se mogle po zasluži naplatiti ovake usluge. Ljubav koju mi je on učinio — ma koliko se budem mučio, neću mu moći odvratiti onom mjerom, ali će moja harnost naprama njemu biti vjekovita. I zato mu uprav ovijem pismom pred svijem gragjanstvom najtoplije zasvjedočavam moju preveliku zahvalnost, pa ako od radosti što mi povrati kućno veselje, ne mogu naći riječi, da mu je što toplije izrazim, neka bude uvjeren, da mu moje srce svojim osjećajem svaki izraz za vijeke nadomješta.

U Dubrovniku, dne 10. Julija 1896.

odani i zahvalni

Andro Paulin

c. k. pošt. preglednik.

PRIOPĆENO

Gospodina

Luku Tonkoviću

Trgovište.

Potpisani časti se ovim da Vama javno zahvali na skladnijem riječima, Vas dostojinijem, kojim ste ga Vi samo mogli počastiti dne 27 prošloga mjeseca u veče pred Vašim dućanom. Ko što ima ono i dava.

S poštanjem koje Vam se dolikuje
Mlini, 5. Julja 1896.

Mile Delac.

Velečijenjeni Gospodine Uredniče!

Molim da biste na moju odgovornost tiskali u slijedećem broju vašega cijenjenoga lista slijedeću izjavu:

Zaradi mojih ukućana opozivljem ovijem načinom, da nije stalno da sam se vjerio za onu osobu za koju sam bio imenovan od ugledne osobe presvj. poglavaru Tončiću na objedu na Grudi, na 5 ov. mjeseca.

Popovići u Konavlima, 6. Julija 1896.

S poštovanjem

Antun Gjurac.

*) Za pisma, pod ovim naslovom uredništvo ne uzimlje na se odgovornosti.

Frano Supilo upravitelj, izdavatelj i odgovorni urednik.
Tipografija Dragutina Pretnera u Dubrovniku.

Hennebergova svila

— samo prava, ako se direkto iz Fabrike naručni crna, bijela, bojadisana od 35 novč. do 14. 65 met. — glatka postrapana, karirana, izmuštrena, damast, itd. (oko 240 raz. vrsti i 2000 raz. boja, nacrti itd.) slobodno porto i poreza u kuću. — Uzorke na povratku dvostruka poštarija za Svajcaršku.

Fabrike Svile G. Henneberg (č. k. dob.) Zürich

Suhijih crijeva za nadijevanje kobasica

Slanijeh za salame i mortadela

(govegijeh i bravljijsih)

Loja na puno i na malo

prodava jeftino i dobre vrsti

Strojarnica crijeva

Enrico Radetzky trgovac u Dubrovniku.

Gereinigte, getrocknete und gesalzene

Rinder- und Hammeldärme

für Würste, Salami u. Mortadella

Talg en gros u. en detail

bittet in vorzüglicher Qualität und billig

Enrico Radetzky Kaufmann in Ragusa.

VELIKA PRODAJA POKUĆSTVA

I SVEGA OSTALOG

IVA MILICICH-A

nalazi se

gdje je prije bila trgovina P. G. Svaga.

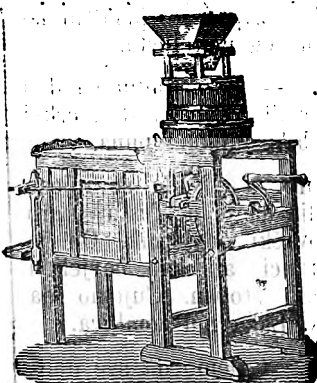
(Cijene koje se ne boje konkurencije).

Najbolji, najcijeniji, osvežujući napitak, čine daleko poznati šumeći (pjeneći) „limonade-bonboni“ sa ovom markom

i firmom

A. MARŠNER,
tvornica orijentalnih bonbona.
Prag. Král. Vinohrady „Plzenka.“
Glavno skladište u Beču.

AUGUST KOLB, Tvornica strojeva
BEČ, II/7 Passetistrasse Br. 29-31.
Traže se solidni zastupnici.

Najbolje i najjeftinije
SKLADIŠTE
za sve poljodjelske Stroj-
jeve i sprave — Štrcalj-
ke svake vrsti — Kotlače
— Šivaće strojeve —
Strojeve za pranje i su-
šenje — Patent. ručne
mline — Tijeskovne —
Štrcaljke za peronos-
poru — Pumpe za vino
— Motore na paru ili
petrolej

Mattonieva
GIESSHÜBLSKA
NAJČIŠĆA
Alkalična Kiselica
HINKO MATTONI
U GIESSHÜBL SAUERBRUNN

NEIZMIJERNO IZNENAGJENJE!
SAMO JEDNOM U ŽIVOTU!

Kroz ugovor s najvećim tvornicam Europe i kupov-
nine prirodnih masa mogu prodati slijedeće uz prežurnu
cijenu: Dajem 19 predmeta samo za flor. 250: 1 divni po-
zlaćeni sat, tačan, na minute, garantiran, 1 divnu iglu sa
koraljom ili pariškim kamenom, 2 puca za manšete, 3 pu-
ca za košulje, 1 puca za kravaču sve patent-zatvorom pa-
riž. double zlato, 1 muški prsten lijepim kamenjem, pozla-
ćen, 1 elegantnu par. kutiju za cigare, 1 ista finu, 1 eleg.
broš nove mode pravi koralj ili pariški kamen, 1 divnu
narukvicu pariš. double-zlato, 1 kolijer-lanac ženski, po-
zlaćen, 1 srce za lanac sa lijepim kamenjem, 1 eleg. žen.
prsten sa lijepim kamenjem, 1 par naučnica sa pariž. ka-
menjem, 1 nakit za kose sa pariškim kamenjem. — Gor-
nji predmeti 18 komada mješte obična sata sa finim re-
montoir satom vrijede skupa samo flor. 870. Ista zbirka
samo mješte sata, ženski sat remontoir-anker, dobar, vri-
jedi flor. 460; srebrni ženski remontoir-sat, dobar i 18
gornjih predmeta flor. 650. Ova se prilika ne vraća lako,
neka svak naručuje, dok ima, jer uzimljem što se ne do-
pada i vraćem novac, dakle nema pogibelji. Dajem tako-
đer finu, novi srebrni žepni sat remontoir za f. 450 do f.
525. Sa dvostrukim poklovcem remontoir-anker od f. 650
do f. 7. Zidni sat sa lijepim ormarom i pozlaćenim naki-
tom ide 30 sati sa kucanjem po i cijeli sat 50-55 cm. dug
garantiran, reguliran samo flor. 550 do 650. 1 žepni sat
anker-remontoir od nikela tačan samo flor. 250 do 3. Isti
da ide 36 sati anker f. 3. Fina amerik. budilica f. 180
budilica-automat sa figuram (sjajna) f. 250 do f. 3. Fina
goldin-ura remontoir uprav ko zlato, tačna od f. 350 do
f. 450. Dobiva se pouzdaćem kroz prvu en gros zvoz-
nu tvrtku za ure S. PELZ u Krakovu Stradoin 2.

Cijenici stoje na uvid.

Kamel-havelocks 9 f. sa ogr-
licom 13 flor. Zimske kaba-
nice (najbolje) flor. 16. (naj-
bolje) Loden-odjela fior. 16
u svim bojama uvijek zališno
kod Jakoba Rothbergera
c. i k. Dvorskog dobavlja-
ča u Beču I. Stephansplatz
Br. 9. Svakidan otvoreno do
ponoća.

Phoenix-Romada

nagradena na izložbi za zdra-
vstvo i njegovanje bolesnika
u Stuttgartu g. 1890; polje-
ničkim svjedočama i hiljada-
ma zahvala priznata kao jedi-
no opstojeće djelujuće, nesko-
dljivo sredstvo, da gospoda i
gospogje dobiju bujne i pune
vlas i da se zapriječi otpa-
danje kose; mladići mogu sa-
njom odmah uzgojiti jake br-
ke. Garantirao za uspjeh i
za neškodljivost. Lončić 80

novč., poštom ili poduzećem 90. novč.
K. Hoppe, Beč, XIV. Zinkgasse 22.

Sešira, Odijela i Crevalja, naj-
bolje vrsti uz jeftinu cijenu ku-
puje se kod

M. Mitrovića

svake vrsti galanterie, mirisa i šivaćih strojeva.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se naj-
bolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

WEISSA

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

OTVORENO U SVAKO DOBA

Kušajte ovogodiš-
njeg mladog sira
sa otoka PAGA

U gostionici IVA NIKOLETICA

Može se dobiti na malo i na
puno. Imade i šunke kuhane
i sirove!

Ugarskog Salama!

kod IVANA NIKOLETICA

DRUŽBE LIEBIG-OWE
MESNI IZVADAK

može se u jedan čas pripraviti juha od mesa i dati
bolji kus svakoj drugoj juhi, zelju, umakama i jelima
od mesa wake vrste.

Pravi se i dobri ekstrakt dobija
samo, ako nosi ime proizlaza-
nikovo

J. Liebig
modrim plavom

VINO od

CHINE SERRAVALLO
ŽELJEZASTO

prepisano preporučeno od liječničkih auktoriteta kao: dvorskog savjet. prof.
dr. Braun, dvor. savjet. dr. Drasche, prof. dr. barun Kraft-Ebing,
prof. dr. Monti, prof. dr. pl. Mosetig-Moorhef, prof. dr. Neusser,
prof. dr. Schauta, prof. dr. Weinlechner, itd. itd.
(za slabe i one te se oporavljaju).

Srebrne kolajne:

XI. Liječnički kongres Rim 1894, IV. tal. kongres kemije i farmacije
Napulj 1894.

Zlatne kolajne:

Megjunarodne izložbe Mleci 1894, Kiel 1894, Amsterdam 1894, Berlin 1895.

Preko 500 liječničkih svjedočba.

Ovaj izvrsni okrepiljujući lijek daje se veoma lako gospogjam i djeci, radi
svog izvrsnog teka.

LEKARNICA SERRAVALLO TRST.

Kuća koja razaslije na veliko, utemeljena godine 1848.

CRVENA HRVATSKA

Liat izlazi svake subote. Cijena mu je unaprijed u *Opravništvu lista*: na godinu flor. 4:50, na po godine flor. 2:25; za *Dubrovnik* sa *donašanjem u kuću, a sa Austro-Ugarsku, i Bosnu Hercegovinu: s poštom*: na godinu flor. 5, na po godine flor. 2:50; *sa ličnom dostavom* flor. 4:50 i postarinski troškovi.

Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretpлата mine, smatra se da je predbrojen i za doista polugodište.

Pretpлата i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a doplati šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Naš Položaj.

Pariski *Temps*, ozbiljni i dobro informirani list, koji stoji vrlo blizu gosp. Hanotaux-a, ženi-jalnog ministra izvanjskih posaja, pripovijedao je ovijeh dana, kako se crnogorski knez nikako nije htio ponižiti i približiti srpskome kralju, navagja-juć da je stariji i on i njegova dinastija. Tek na velike molbe — a kad ni to nije pomoglo — na enerģične zahtjeve cara Nikole II. morao je knjaz da popusti, pak je, malo po malo, došlo do beo-gradskog sastanka. Poznavajući odnosaje, mi vje-rujemo da je *Temps* rekao čistu istinu, koja se — si licet parva — na dlaku slaže sa nazorima izraženim u našem preglašnjem članku „Beograd-ski sastanak“ i da nemamo za se tu okolnost, da pariski list do prošle subote nije mogao biti u Dubrovniku, skoro bi se reklo da smo ih iz nje-ga ispisali. A dokaz tvrdnji da se knjaz, teška sr-čica odlučio k Avali, jest, njegova moralna *revanche* u Beogradu, gdje je on, pokoravajući se nalogima ruskoga cara, ipak umio da okrene ulogu, pak se danas čini da nije tamo bio jedan srpski knez, da se pokloni srpskome kralju, nego ko neki njegov pokrovitelj, koji je vrlo jasno svakome činio ra-zumjeti, da je u srpstvu on stariji i da je starija i njegova dinastija.

No tolika su buzdnevne stvari, koje bi tek kasnije, — kad bi se sve nade ispunile — mogle do-nijeti velikih posljedica. Za nas je, sada glavno, da se savez učini po želji, dapače na zapovjed Rusije, u kojoj se sferi ovo nalaze sve slobodne slavenske države na Balkanu.

A pošto se tu na nas Hrvate ne računa isto ko da nas i nema, ako ne da nam to u slučaju dobra uspjeha stogod lijde, što mi držimo da je naše, to za nas postaje ovaj položaj izvanredno te-žak. Mi se nalazimo između dvije vatre: s jedne strane pravoslavno Slavenstvo, a Rusijom na čelu, koje neće biti za nas, jer smo po vjeri većinom katolici, a s druge strane Nijemstvo i Magjarsstvo, koji nas gledaju umišti, jer smo Slaveni. U takoj okrutnoj dilemi čovjek na prvi mah ne zna kamo bi glave okrenuo. Ako dobiju prvi, dobila su naša braća, ali smo sveisto mi izgubili, dobiju li drugi, mi smo osugjeni. Kako izaći iz ove situacije?

Mi smo uvijek bili za onu, da su Hrvatima najpreći interesi — hrvatski! Nikada se Francez nije žrtvovao latinstvu, van da mu je ovo bila do-bra izlika, da koristi Franceskoj. Nikada Rus ne zapostavi ruske „probitke“ interesina ostalih sla-venskih plemena. Košulja je tijelu najbliža, a pro-ti glavi i oca po glavi. Rečeno je jasno i očito za čijem se teži, a ono što se hoće, cilja na našu propast. Zar mi smijemo radi nekakva bratstva, koje nam je samo zlo učinilo, na to pristati? Ako baš moras da budeš sluga, je li bolje služiti brata koji te ne voli, ili tugjina? Teško pitanje. Ali pri-je nego se to dogodi, ne bi bio čovjek, kada ne bi sve svoje sile proti tome žrtvovao.

Uz ovako stanje, mudar političar pomišlja, da je u interesu same monarhije, da oslanjajuć se na načelo narodnosti i državno pravo, koje zastu-pamo, podupre i ostvari naše zahtjeve i tako stvo-ri ovdje dolje na jugu, jaki i nepobjedivi slaven-ski sklop, o koji će se, kao neprimodne, razbijati sve izvanjske navale. To se tako čini, ali tako se

ne radi, jer gospodjući narodi na Dunavu misle: da smo mi njihov zaloga. Zato oni gledaju da ko-liko moguće više oslabe naše težnje, pak vidimo: čudan slučaj: da dok pobijaju izvanjsko srpstvo i njegove namjere, nutarnje srpstvo oni podupiru i stvaraju, neka to više oslabi hrvatstvo. Nijemci i Magjari, nalazili se u kojoj mu drago stisci, ne bi nikad pristali, da hrvatski narod učini Hrvatsku, kad idu za tim da ta Hrvatska bude njihova po-krajina. Eto tako mi se nalazimo u ovome nejas-nome stanju, opkoljeni srodaim ili nesrodaim pro-tivnicima, od kojih nas svaki pod jednom ili pod drugom izlikom sebi prisvaja.

Nijemci i Magjari, sa svoga osvajačkog sta-novišta, imaju potpuno pravo. Promiču li oni ti-me interese i svoje dinastije, koja je u isto doba i hrvatska? To je drugo pitanje.

Koliko bi bilo bolje po nas, da nas ovaki momenti nagju, ako ne baš potpuno slobodne i nezavisne, a ono barem sjedinjene kao jednu na-rodnu cjelinu. Ima li u nas parlamentarne veći-ne, koja bi ovo shvatila? Rogbi da nema. U o-vijem ozbiljnijem časovima naše većine nemaju prečega posla nego da se zauzimlju za svoje po-krovitelje, koji su opet megiusobno u ljutoj bor-bi. Tako imamo smiješan prizor, da ovi od ovamo psuju i napadaju Magjare i junaci se kad ih ovi „progonu“, a oni od onamo viču na Nijemce i na bečku kamarilu. Tako su jedni — recimo i proti svojoj volji — izmećari njemačke, drugi ma-gjarske politike. Za hrvatsko pitanje, za sjedinje-nje i spas hrvatskih zemalja, ne brinu se koliko ni za lanjski snijeg.

A mi smo amo izloženi kao nikad. Neka se niko ne vara: Dubrovnik i Boka nalaze se u opa-snom položaju za hrvatstvo. Ima tu ciljeva i pla-nova i našlo se načina, da nam se ovi čine ra-zumjet. Mi se branimo, koliko možemo, ali je vri-jeme, skrajnje vrijeme, da se naša braća prenu, da se ne budemo kajali kad nam više na vrijeme ne bude.

Ne treba zdvajati. Nadajmo se, da ove bu-žice, koje se s istoka i zapada dižu, da nas pro-gutaju, da će promašiti cilja. One će se možda i sukobiti i razliti preko nas, ali mi ćemo ostati, čvrsti i nepomični kao klisura, preko koje se mor-ski valovi utaman prelijevaju. To će biti samo on-da, ako budemo ljudi, dobri junaci i dobri Hrvati.

Naš je narod prešao i drugih klanaca. Uz-dajmo se dakle! Ali kad smo lijepo razgledali o-ko sebe: put juga, istoka, sjevera i zapada, a kad smo zašli doma, pak vidjeli kako je u Banovini i u Dalmaciji, možemo da zaključimo, da nikada stanje Hrvata u oči velikih dogagjaja nije bilo lo-šije nego sada.

Zašto? Zašto? Radi izdajstva, malodušnosti ili razdora domaćijeh sinova, od kojih jedni, ruku-juć s tugjinom, odrekoše se hrvatskih pravica, a drugi, koji bi imali da ih brane, u razdoru radi osobnosti izazivlju sablazan i žalost u narodu. Ah! zar nam je baš tako sugjeno?

Ne, nije jadna narod kriv, već njegovi vogje. Nema nam spasa na Dunavu ni na Drini, niti u razdoru, zadinkivanju i osobnoj reklam za „pr-vake“, koji se tog imena pokazaše nedostojni. Tražimo ga u nadi i svijesti i jakosti našega hr-vatskoga naroda; bacimo se u naručje našeg mi-

log hrvatstva, da kao novi Anteji iz njega, crpimo silu za obranu i opstanak. Crni su dani. Mi ćemo im s božijom pomoći odoljeti, ali ako se bude ići kako se počelo, crnja nam se piše. Na dušu oni-jem koji mogu da nešto učine.

Čudni posli.

Nije naša zadaća, da se bavimo s velikim pokretom oko sjedinjenja crkava, katoličke i grčko-istočnih, oko čega radi veliki Lav XIII i povje-renik sv. Stolice dr. Štadler nadbiskup bosanski uz ostale katoličke biskupe. Ali ćemo ipak da malo pogledamo, kako se ova ideja dojmljena onijeh ko-jim je namijenjena.

Dok bi svakoga pravoga kršćanina, kao ta-kova, morao veseliti svaki pokušaj za jedinstvo crkava, to su naši Srbi izgubili glavu. Zašto? Jer hoće da ih polatine, jaude „Srpski Glas.“ Jer ho-će da nas pohrvate, viče „Dubrovnik.“

Polatiniti i pohrvatiti dva su izraza, koja još ne govore u vjerskom pogledu posvema ništa. Ne razumijemo zašto bi se pravi Srbi polatinili, kad bi do toga došlo, te se crkve složile, a još manje zašto bi se imali pohrvatiti. „Dubrovnik“ veli da ga pišu i izdaju Srbi katolici. Ako je to istina, i ako su ti Srbi zbilja katolici, onda bi njima kao krš-ćanina — makar to u narodnost ništa ne ulazilo — imalo biti žao, da su im braća u vjeri, koja po katoličkom shvaćanju nije prava. Oni bi se i mali radovati nastojanju oko sjedinjenja crkava. Ako ovako ne misle, onda oni nijesu katolici, te je njihovo razvikano katoličanstvo samo jedna ne-dostojna reklama za paraliziranje identifikiranja srpstva i pravoslavlja, što je za srpsku otimačnu u katoličkom pučanstvu veoma štetno. Ili se mož-da boje, da bi jedinstvom crkava srpstvo izgubilo onaj dio hrvatskog pravoslavnog pučanstva, koje je vjerskim fanatizmom srpske vjere steklo za svoje svrhe? Ako bi se to i dogodilo, ispunila bi se jedna pravica i ništa više. Ali moglo bi biti i obratno, jer kako ovo 15-16 Srba-katolika svojim „katoličanstvom“ misle po Hrvatima u mučnu lo-žiti, što bi tek mogla Srbija kao katolička drž-žava! I ovo pitanje može se nametnuti, ali mi držimo da se naši Srbi-Katolici protive misli o sjedinjenju crkava, da se ulaskaju pravoslavnijem popovima i kalugjerima koji govore: *nema ni srp-stva ni krsta, bez tri prsta*, pak se načelno protive svakoj pomisli zbliženja i nimalo ne vjeruju tobož-njemu srpstvu našijeh velikijeh „katoličkih“ Srba.

I doista mora da je tako. Dok su ovi, u stisci kako da se kao katolici protive slozi krš-ćanstva, našli onu lijepu lakardiju, da bi kršćan-ska sloga Srbe pohrvatila! dotle vladika Milas čis-to i bistro pozivlje narod i na krv i na silu, da se suprostavi svakom pokušaju zbliženja. Nije naša da o tom govorimo, ali nam se čini čudno, da dok jedan Gladston, anglikanac, s papom se dogovara, o slozi kršćanski biskup, za koga se Milas drži, mo-že ovako prostački slogu napadati. Nu to su njihovi posli. Srpstvo, koje se straši, da bi se samim čin-om jedinstva crkava moglo pohrvatiti, daje o sebi najžalosniju osudu, što je može izreći jedan narod. Srpstvo bo time kaže da ono nije *narodno* srpstvo, nego *umjetno*, vjerom stvoreno i vje-rom uzgojeno, koje se boji da bi odmah propa-lo, čim bi vjeru promijenilo. Tu vas vodi naša

dragocijena izjava, koja nam čisto i bistro otvrguje ono što smo mi uvijek pisali: da je amo naše srpstvo stvoreno iz hrvatskih odmetnika pravoslavne vjere. Rusi, Englezi, Bugari, Grci prelaze u ovo zadnje doba na katoličanstvo i ostaju svejedno Rusi, Englezi, Grci i Bugari. Sami naši Srbi strahu se, da bi se jedinstvom crkava mogli pohrvatiti. Dokaz da oni nijesu nipošto pravi nego umjetni, novoskovani Srbi.

Mi se ne mislimo upuštati u meritornu raspravu samoga pitanja o sjedinjenju crkava. Ako se bude našla zapreka, koja će smetati uspjehu, njoj će biti ime politika. Pravoslavna vjera, kako smo lijepo vidjeli, izvorno je političko srestvo protiv Hrvatima. Srbima ne trebaju političkih društava gdje je srpskih crkava i srpskih popova. Vjera je postala obilježjem narodnosti, izvor narodne „svijesti“, pak zato vidimo Srbe, koji inače ne vjeruju ni u palicu, kako se znoje i brane „svoju“ vjeru — sveto pravoslavlje od Rim-pape i latinskih popova. To je po sve naravno, jer čijelo istočno vjersko pitanje nije nego politika.

To nas u ostalom ni malo ne čudi. Samo nam dolazi na smijeh, kada slušamo ili čitamo, kako se ovi isti ljudi pred katolicima i muhamedancima zaklinju, da u njih vjera ne ulazi u narodnost.

Dubrovnik, 17 Jula.

Oni neki mladići u Zagrebu (a nema ih mnogo) što su se regbi sdržili sa Srbima, našli su se uvmjegjeni na opasku kojom smo popratili njihovu brzojavku u Beograd, pak nam odgovaraju kroz spljetsko „Jedinstvo“, koje zadovoljno što je u tom pismu bilo nekoliko napadaja na pravaše, na „Nar. List.“ i „Crv. Hrv.“ požurilo se — ne gledajući na tendenciju — da ga bez reserve štampa.

Mi nećemo da toliko zamjeramo onijem koji se dadoše na nekakve saveze sa Srbima, a oni pak najmanje imaju razloga, da nas kore sa straukom prava, nas koji smo se prvi upitali nijesu li baš neki ljudi iz nje, svojim ponašanjem, bili krivi, da se u mladež počela uvlačiti malodušnost. Nećemo s ovim mladićima ni da raspravljamo o njihovim načelima. Poznamo ih. Oni su u Zagrebu počeli drugovati sa nekoliko Srba. Ovi Srbi stali su im se bizantinski ulizivat i uvjeravat ih o svome slavenstvu, slogi i velikoj ljubavi za hrvatstvo. Svaki Srbin tako govori kad se sastane oči u oči sa Hrvatom. Onaj čas po njemu regbi Hrvat nema većega prijatelja. Oni mladi studenti povjerovali su i pošli su za njima. Nijesu ni oni prvi. Ilirstvo, Jugoslavenstvo, Srpstvo-hrvatstvo, Balkanstvo svjedoči, da su se i naši stariji znali prevariti, pak misljeli, da se sa Srbima na bratski način može doći do sloge.

No mi bi htjeli reći tim mladićima: Dobro. Vi držite nas izdajicama i šovenima što branimo naše milo hrvatstvo od napadaja svačijih, pak i braće Srba koji nam niječu jezik, ime, velikanje, prošlost, sadašnjost i budućnost. Vi idete s njima na srpske sastanke, brzojavljate na svečanosti koje su upravljene protiv našijem zemljama itd. i to sve za ljubav sloge. A jesu li vam, molimo vas, ti vaši novi drugovi obrekli, da će oni pripoznati Hrvata, da će oni raditi ili barem da se neće protiviti vašem budućem radu za hrvatsko državno pravo i za slobodu ovih hrvatskih zemalja, čiji ste sinovi? Ne nikada! Pokažite nam jednu takovu njihovu izjavu. Oni dok na jednu stranu vas lijepim riječima zavagaju, ovamo se kupe oko beogradskog plaćenika Paja Jovanovića, koji vam usred bijelog Zagreba dan na dan pripovijeda, da vas nema, da ste mu ukrali jezik i da ste vi srpski izrodili.

Zašto ti vaši srpski drugovi u srpskim listovima ne ustanu protiv svojim političarima i ne osude njihov bratoubojni rad protiv aspiracijama Hrvata?

Mi ne nijećemo, da su neke pojave u Zagrebu upravo škandalozne. Neko pisanje smućuje dušu čestita rodoljuba i Hrvata. Ali toga ima i drugdje, a u samom Beogradu deset puta gore. No iz toga što pojedini ljudi imaju neke slabosti, mi ne smijemo da ustanemo protiv hrvatskom načela slobode i cijelokupnosti Hrvatske za koje vojuju pravaši, naprotiv mi moramo još više raditi, da popravimo i nadoknadimo ono što se u Zagrebu i drugdje radi lične taštine pokvarilo. Kad nam Srbi — koji u ovijem zemljama, u koliko ni-

jesu vjerom podrbljeni pravoslavni Hrvati, došli su, a svakako su u manjini, kad nam ti Srbi budu išli u tom na ruku, onda ćemo im vjerovati, prije jok. Oni istu slogu u Z grebu gdje ih je došlo pet ili šest, da psuju Hrvate! Tamo su spravi da s njima po pola dijele! Ali u Dubrovniku, Boki, Lici, Bosni, Srijemu, Slavoniji gdje ih ima malo više, tu neće da dijele, tu je sve njihovo. Žao nam je da se našlo nekoliko sinova hrvatskih roditelja, koji im u tom idu na ruku.

Mi ne dijelimo narod na dva naroda. Mi smo iznimka u historiji i u etnografiji. Jest, Srbi i Hrvati jedan su narod, ali su dva plemena, dvije prošlosti, dvije političko-narodne težnje, a možda i dvije kulture. Mi nećemo da se za ljubav sloge odričemo svoga i pretapamo u pleme koje se pokazalo nesposobnijim i usprkos svoj tobož-slobodi nazadnijim i koje nas gleda iskorijeniti. Mi imamo sve uviete za naš narodni i državni opstanak. Radimo oko toga da se u djelo provede. Prije nego sami ne postanemo *Hrvatskom*, mislimo da nemamo ni prava ni dužnosti baviti se s pitanjima, kojim u ovom stanju ne možemo ništa doprinijeti. Tijem se samo slabi hrvatstvo i hrvatska državna ideja na veliku korist *onijeh*, koji su uprav protiv toj ideji podigli i poduprli... one Srbe i drugove našijeh zagrebačkih mladića, o kojim govorimo.

Mislimo da je hrvatskoj omladini namijenjena posve druga zadaća. A značajno je da između hrvatskih listova zagrebački srpski prijatelji utekli su se na obranu jedino spljetskome „Jedinstvu.“

Naši dopisi.

Zadar, 8 Jula *

Po smrti preč. kanonika Nagiakona Barba- lića otvorio se natjecaj i na mjesto jednog kanonika u zadarskoj katedrali. Kažu da je sila natjecatelja; a vele da je već trojka na predsjedjal- nom stolu visok. Namjestništva. Govori svijet da se neki natjecali samo da dokažu da žive; a neki da se nadali, pomoću protekcija, da će bit imenovani: a nekoliko ih da su uvjereni o svojim zaslugama, te se natjecali. Nas neće zapaniti i za to jer se nijesmo natjecali, a nijesmo se natjecali jer imade mnogo zaslužnijih od nas, a da bude- mo i najzaslužniji i tako ne bi nas zapalo, jer našu čud ne bi trpjeli. Nije moguće begenišit, što se begenišit ne daje: al na svijetu je svakojakih ljudi, povlagjivaju i onda, kad bi imali ustati na otper. Ipak, u ovom, nešto nam je žao, a to je: da imenovanjem novoga kanonika neće Biskupija ništa steći, jedino će kanonički sbor imati jedno- ga doktora više u svojem krilu. Nadali smo se da će se natjecati ugledni Pavao Zanki, i onda bismo se bili čemu nadali u koliko kanonički sbor imao bi svojega vogju, radi dobrih odnošaja sa pojedinim njegovim članom, a možda i *Zmajevićevu sjemenište* svog pravog rektora; nu ne htjede a drugi ga ne zvali i on osta nadpomen u Ninu. Nego vraćajmo se mi na podleženu trojku. U trojki — kaže svijet — tri su suvremena vanjska župnika. Jedan je apostol i mučenik: čovjek, ne- ćemo reć, svestranog iznjanja, nu čovjek učen koji je gimnaziju, filosofiju i bogoslovje dovršio odli- kom. Zaregjen, slali ga med hrišćane, tu je i da- nas, u mjestu gdje je sjelo kršćanske općine. On je tu svoj apostolat vršio, utvrdeć svoje u vjeri, kudeć staru ranu o nekim premješanim crkovnim običajima, i tu za to trpio sa strane hrišćana. Do skora nije imao nit župničkog stana, morao sta- novat u najmu; a za neku nesreću, nema ni da- nas blagodatni povišenja župničke plate, što ju dru- gi uživaju zakonom od godine 1885; jer tu župu C. K. Vlada smatra fratarskim patronatom. Vele da je pravaš, al svugda nit narodnjake ne trpe; i narodnjak je u kakovim predjelima nekomu za- zoran. Prilika ipak, uz sva ova svojstva, kojim nadodaj i uzorno ponašanje, ako je i u trojki, ne- će ispast. — Drugi je takogjer učen: filosofiju i theologiju svršio odlikom; i danas se bavi čitanjem filozofičkih i theologičkih radnja; uživa veliki ugled u župi, jedino u vršenju dekanatske službe kažu da se sitnicami bavi, i pravaškim župnicima, a takovi su svi u njegovom dekanatu, izim jedno- ga, pravi neprilika bez potrebe, za to župnici de-

* Iz svedeničkih krugova zadarske biskupije. Uvršćuje- mo, da pogodimo dopisnika i prijatelju našega lista. Dr.

kanata ne maju ga rado. Boje političke ina i na- ma, samo kad je pri izboru zastupnika, pače se kadkad i direktno da ispane vladinovac, i ako mu ne pogje za rukom. Hoće li ovi ispast? možda i neće. — Treći je — a prvi kažu u trojki — do- bričina, i kad si rekô dobričina, o njemu si kazao sve. Nit bi figurirao u salonu a niti u društvu, nema čistog izraza nit kretnje ugleda; nit se čim izticao a nit se o čem ogriješio. Nosi po starin- sku: crnih bječava i škrljata klobuka; koraca ka ukočeno al ma je naravno; vanjštini nemaš da prigovaraš, a de internis non judicat praetor. Hr- vat je i dušom i tijelom, al nit radi nit glasuje jer se boji neprilika. Nadbiskup ga voli, i svima u oči udara kako ga voli. — Šad je Biskupu sa vladom, i Vladi sa Biskupom da se pogode koga će od ove dvojice. — Možda je sve drugačije ne- go li mi pišemo, a pisali smo na temelju glasila; ako se varamo nećemo se čuditi jere: *gli estri sono i gran moventi!* X

Župa, 9 Jula.

Ovih dana slijedilo je kod nas brojenje du- hana, kog se ove godine usadilo preko milijun struka, ali suša nam prijeti. Vrijedni naši seoski glavari bili pri ruci financ. poštovogji u brojenju duhana, ali začudno moraju besplatno da budu na raspoloženje svaki put kad treba duhan pre- gledati. Je li to pravedno i po zakonu? Ovako je svukud. Seoski glavari moraju da hrane svoju o- bitelj sa svojih deset prsta, pa kad dogje doba pregledanja duhana, onda ostavi svaki posao neka leži, pa hajd za stražom od kuće do kuće. A ko će mu nadoknaditi trud i gubitak? Preporučamo, čas. Biankinu, koji se brine za naš narod, neka i za ovo providi. — Do malo slijediće procjena ko- likoće duhana. U komisiji ima biti jedan član opć- inskog upraviteljstva, ali naši upravitelji razumi- ju se u gojenje duhana koliko i mi u kineski je- zik. Molili bi zato Upravu Otkupe Duhana, da zazove u komisiju mjesto opć. prisjednika, glavara sela u kom slijedi procjena, to žele svi koji sade. — Ljetina kod nas ide srednje, osjenča ima de- sta, u nekim mjestima pojavila se peronospora na lozi. — Od zdravlja dobro, ali to ne isključuje potrebu općinskog liječnika koga bi i mi mogli imat kako ga imaju Dubrovnik i Gruž.

Pogled po svijetu.

Teška li je nagodba s Ugarskom! — Ministar predsjednik Baderi morao je prekinuti let- nje praznike, da nastavi pregovore za nagodbu s Ugarskom, koji još nijesu svršili, a nagodba i kada će. Nedaju Magjari ni zere. — Već se sada predviga da će izložba imati veliki deficit.

Kriza u Italiji. — Ministar rata Ricotti ne imajuć novaca, htio je umanjiti vojsku, ali ga drugovi zapriječiše, a on dade demisiu. S njime odoše ministri financija, pošte i vanjskih posla. To se opet pokrpilo s Rudini na čelu! Ministar vanjskih posla postao je staci dizaslužni maršal Visconti-Venosta, horac za oslobogjenje.

Habsburgi i Orleansci. — Nadvojvotkinja Marija Dorotea zaručila se je s pretendentom na francusko prijestolje knezom Ellipom Orleanskim.

Njemačka i Francuska. — Njemačka će sudjelovati pariškoj izložbi od god. 1900. U Fran- ceskoj se je to najugodnije dojmilo. — Prigodom smotre u počast kineskom rotkralju pucao je je- dan otpušteni činovnik put Faura, ali ga nije pogodio.

Na Kreti. — Sastala se kretska skupština. Svi konsuli nastoje da se Krećani na miras nagu- de s Turskom koja im mnogo obećaje.

Domaće vijesti.

Rasprava u Spljetu. — Nakon dvanaest dana svršila je gjačka rasprava u Spljetu. Iza go- vora državnog odvjetnika koji je trajao 4 sata, branitelji poruču sudu kompetentnost da sudi u ovoj procesu u kome bi, po njima, imao suditi samo porotni sud, pak se svi odriču obrane. U nedjelju u jutro proglašena je osuda. Optuženik Sigoreo proglašen je nevini, a Vučić i Fontana krivim, te se prvi osuđuje na 5, a drugi na 6 mjeseca tamnice. Vučić je negutim već odsjedio 9 mjeseca u istražnom zatvoru. — Optuženici pri- javili su utok protiv ovoj osudi.

Denuncije. — „Srpski Glas“ na drugo i široko denuncira vladi profesore koji su Hrvati. Ne čudimo se, zato je i ustrojen. Mi znatno da on vrši svoju dužnost, a i pravo je. Danas se u

Dalmaciji ne bi smjelo biti Hrvatima, osobito ako čovjek živi u Dubrovniku. Takvi su Srpsko-glasnici. Nave Bjelanić. On ima prijatelja na nekom mjestu, koji su veći, srbi-omladinci od njega, pak će po mogućnosti uslišati njegovu pravednu molbu. Još malo te će „Srpski Glas“ postati kod nas sasvim suvišan. Ima ko za Srbe radi, a profesori Hrvati, ako im je milo živjeti u miru, neka se posrbe.

Kako nas je Ugarska branila. — Pod ovim naslovom objelodanio je čestiti hrvatski otadžbenik dr. Stjepan Borša u posebnoj knjižici niz svojih krasnih članaka u „Hrv. Domovini“, u kojoj je on historijski pobio tvrdnje magjarona da, Tomasića, da Ugarskoj ima Hrvatska zahvaliti svoj opstanak, da temelju neizbrojnih fakata koji se redaju od XI vijeka do 1848, dokazao, da ne samo Ugarska nije nikada branila Hrvatsku, nego joj je, gdje je samo mogla, gledala krnjiti prave i zemljište. Ta njezina nakana, nije do danas prestala, a do samih Hrvata je, da joj na put stanu. Ova u svakom pogledu poučna knjižica — koju našoj mladeži najtoplije preporučamo — dobiva je u Zagrebu u svijem knjižarama a kod Antuna Scholza Gajeva Ulica br. 7 i na više eksemplara. Vrijedi 60, sa poštarinom 65 nv.

Gjački sastanak u Osijeku. — Ima već više dana, da su zagrebačke novine javile, da će u Osijeku biti ove godine sastanak hrvatske gjačke omladine. Narodne Novine, sada javljaju, da će taj sastanak biti zabranjen, jer gjači obično... nijesu punoljetni ljudi. Dobro. Ama oni gjači koji u Beču, Pragu, Budimpešti i po svemu naobraznome svijetu čine svoje sastanke, jesu li oni punoljetni?

Blatska Općina. — Jedva više! Nakon skoro dvije godine dana otezanja — kroz koje vrijeme bilo je mnogo važnih političkih izbora — naša glava odlučila se, da potvrdi novu zakonito izabranu općinu na Blatu, pak je prošlih dana bilo izabrano Općinsko Upraviteljstvo. Načelnikom biran je vrlo Hrvat gosp. Ivan Petković, veleposjednik u Blatu.

Katoličkoj Dalmaciji. — Premda mi od zadnjih polemika nijesmo napali „Kat. Dalm.“, koja je bila obećala, da će prestati hockanjem, ona ipak u jednom od zadnjih brojeva ima članak *točak iz južne Dalmacije*, u komu nas ne zvana žestoko napada zato što smo mimo i trijezno nastojali razložiti kako je bio nastao nesretni razdor u Zagrebu i kako bi ga se moglo ukloniti. Pošto se nijesmo izjavili za g. dr. Francka, čijem postupku ne možemo po duševnosti našoj nikako dati pravo, to smo mu dužni imali invetiva. Ne smeta. Mi ćemo izbjegavati polemiku. Samo bi rado znali, koji je taj pravaš tobož iz južne Dalmacije, koji je izjavio da se ne slaže sa pisanjem „Crv. Hrv.“ „Kat. Dalm.“ konstantovala je da se svi ne slažu, a mi odgovaramo: Neka doge pa neka vidi, jer uvijek ratuju, jer je rat je posao, a osobito ovako izdaleka. Nego ako nije znala, može se obavijestiti koliko se ugledni svećenici pravaši ne slažu sa jezinih pisanjem, a o svjetovnjacima i ne govorimo.

Izjava „Bošnjaka“. — Sarajevski „Bošnjak“ osvrću se na poznatu zdravicu kneza Nikole I. najodlučnije pobija njezinu tendenciju. „Mi smo, veli „B.“ da bi trebalo, gdje je računati i sa muslimanistvom Bosne i Hercegovine, da bi trebalo pitati i nas. A tuđe smo mi muhamedanci glavni i odlučni čelnici. Mi ipak čistili svuku da prije nego li pod srpsku kapu. Mi živimo ovdje mirno na ovome i naš je, koji je proljao ovdje nekada, nosioce nas, i dalje po ovim hrđama, a da ostademo što smo bili. Katolici koji su istina nemanjini, neće ni da čuju o kakvom sjedinjenju sa Srbima.“

Ovo je mišljenje onih muhamedanaca, koji se drže „Bošnjaka“ i bošnjaštva. A pošto u Bosni i Hercegovini Srba muhamedanaca nema, kako će moraju misliti oni koji nijesu uz „Bošnjaka“ nego se zajedno s nama osjećaju Hrvatima! Najmanje dvije trećine bosanskog i hercegovačkog pučanstva oprie bi se svom silom onom pokušaju, kamo je neoprezno otišla zdravica kneza Nikole. Srbi braća — ali kada bratski rade i druguju, ne mogu se osjećati kao mišice, da nam se nameću za gospodare. Čujemo da na Cetinju ne uvažuju mišljenje ovoga dubrovačkog „listića“. Neka ih nam se naprotiv čini, da ovaj „listić“ ovim izrazima čuva i osjećaje milijuna ljudi, a s tom činjenicom moraju računati, ako i neće sa ovim komadićkom papira, što nama, u ostalom, nije ni stalo.

Ne dajmo se Hrvat! Za gospodara ni brata ni tugjina!

Gradska Kronika.

Lične Vijesti. — U utornik boravio je u našem gradu prešv. Adano Uccellini, kotorski biskup. — U četvrtak bio je na prolasku s „Petkom“ mlađji sin kneza Nikole, Mirko, koji je otišao na liječenje.

Sprovod dru. J. Tolentina. — U srijedu

prispio je parobrodom „Petka“ lijes dra. Tolentina. Na 7½ u jutro uputio se je sprovod sa Ribarniče put izraelitskog groblja pod Boninjom. Lijes je bio na mrtvačkim kolima kojim su prednjačile glazbe. Bilo je doneseno mnogo vijenaca, a broj se pomnožio u Dubrovniku. Pol. prijatelji iz Dubrovnika i Spljeta učiniše mu nekoliko sastavaka, koji bijahu prilijepljeni po zidovima. Na sprovodu prisustvovahu sve obitelji, društva i veliki broj građana bez razlike mišljenja. Na grobu se s njime oprostio na ime odvjetničke komore njezin presjednik gosp. dr. Niko Svilogossi ganutljivim slovom, a na ime pol. sumišljenjaka gosp. dr. Abele pl. Serragli, koji je istaknuo koliko u njemu gubi autonomna stranka u Dubrovniku.

Pokojnik je neumornim radom u malo vremena stekao priličan imetak, koji je ostavio srednjemu bratu g. Abramumu Tolentino.

Ubojstvo. — U srijedu u jutro doveli su žandari iz Cavtata nekoga Konavljana Bajića, s Mrcina, koji je u nedjelju teško ranio u kapi seljaka Gjuraša, takogjer s Mrcina.

Vrućina. — Ne može se živjeti! Ovo je usklik koji se sada čuje po gradu kamo se je okreneš. Gospoda sa sjevera koji nam se rugaju na našu veliku „studen“ od + 1 C., neka dogju, da vidimo kako će izdržati ovijeh 35 C. u hladu. Nije ni čudo da su sva kupališta puna. Gostioničari s pivom leda čine posala, a hladovita mjesta ne žele gostiju. Ali jedno upada u oči. Jadni kućki koji se smuču po gradu imaju pucat od vrućine i od žege. Nigdje u gradu nema lokvice vode da se napiju! Sto bi se iz toga moglo izleći svak će pogoditi, a mi smo imali slučajeva, da je bijesan pas ugrizao čeljad. Zašto općina ne providi? Nije do sad, pak neće ni od sad sa nedat gust „Crvenoj“, kako govori gosp. načelnik. Bravo!

Naši zubari. — Pišu nam iz Mostara: „Ovamo boravio je ovih dana za prvi put vaš sugrajanin g. Ivo Stjepović Dabrović zubar, koji je do sad prakticirao u Dalmaciji, Cetinju i Albaniji. gdje je od škadarskog paze stekao osobito priznanje za njegov rad. I mi smo bijasmo posve zadovoljni, pak nam, kod domaćih, ne trebaju tugjini.“

Električno rasvjetljenje grada. — Poznati trgovac i posljednik velikih mlina u Župi gosp. Ivo Jelić radi sada okolo toga, kako bi u već u grad električno svjetlo pomoću snage što je dala voda u Mlinima. U to ime bio je ovdje šibenski inžinir gosp. Mechnsner koji je proučavao plan, te se o njem najpovoljnije izrazio. Sretao!

Pomanjkanje vode. — U nas se ljeti osjeća veliko pomanjkanje vode, jer vrela što je do sada imala i nije dostatno. Općina je oko toga bez ikakve koristi potrošila oko 15.000 flor. utanočivim našim svojedobnim dokazivanjem protiv onijem radnjama. Danas se najbolje vidi kako smo onda imali pravo! Nego nestajša vode osjeća se, a bit će buduć i veća, jer će se gradski vodovod oslabiti za tri cijevi, koje će odvoditi vodu na duhananu, kazernu i novi hotel. „Il Dalmata“ sada doznaje, da je općina u pregovorima sa posljednikom riječkog izvora gosp. Vlahom Kisićem, pak da bi se njegova voda posebnim spravama bacala na konu od Šumeta. Jedva jednom! Da se je oko toga i prije nastojalo, danas bi bilo za svakoga vode, a osim toga ne bi bilo potreba trošiti one bezuspješne popravke na Glavi od Vode, za koje je sad novac ko utaman bačen.

Od mjesnog turskog konsulata primili smo službeni iskaz poginulih za jesenskih buna u Maloj Aziji. Iz toga se razabire da je broj poginulih Armena, Grka i Srba iznosio ukupno 8707, a na kako su neki listovi donijeli 60 000. Ranjenih bilo je 2238. Muslimana mrtvih 1828, a ranjenih 1433. Najviše je Armena poginulo u Sivaskom vilajetu (2337) a muslimana u Diaribekirskom (523). Ove cifre govore da je bilo pokolja s jedne i s druge strane, ako i ne u onom izvornu, ipak prilično žestoka, jer ukupni broj mrtvih nadmasuje za dva puta broj Talijana, koji su poginuli u bitci kod Adu.

Teatar. — Čujemo da uprava Teatra ugovara s gosp. prof. Marcocchioni za operu. Preporučamo toplu, da se posao sretno kraju privede, jer smo više nego uvjereni, da će nas gosp. Marcocchia razveseliti sa dobrom operom.

Pohvalno. — Prigodnom smrću gospodina Dr. Josipa Tolentina bi podijeljeno mjesnom dječijem zakloništu: od g. obitelji Tolentino kr. 100; obitelj Bibica kr. 20; obitelj Janni kr. 10; obitelj Srinčić kr. 10; od časne gospode Salamon pok. Moise Valenzin kr. 20; g. Felic pok. Moise Valenzin kr. 20; g. Vlaho DeGiulli kr. 10; g. Salamon Tolentino kr. 10; Izraelično općinstvo kr. 30; g. Božo Banac kr. 10; g. Barun Frano Gondola kr. 20; g. Inje Amerling kr. 20; g. Lujo Serragli kr. 10; g. Dr. Luka Marquis Bona kr. 10; g. Vlaho pok. Paska Kisić kr. 20; g. Abele Dr. Serragli kr. 10; g. Lujo Suhor kr. 10; g. Bernard Weiss kr. 10; g. Felic G. Valenzin kr. 10.

Na uspomenu. — G. Barun Billnberg g. Dr. Giunio i g. Dr. Kyekić iz Kotora poslaše dubrovačkoj izraelitskoj Općini dvanaest kruna za siromahe njezine, prilikom smrti Dr. Joza Tolentina.

Posrbljenja. — Zadnji „Dubrovnik“ posrbio je takogjer i pok. dra. Tolentina. Iza dr. Vlahu Sarića, koji je bio prikazan kao pravi overjani Srbin, ne čudimo se.

U istom broju rijetkom bezobraznošću tvrdi, da je najveći hrvatski pjesnik Preradović bio Srbin. Preradović je bio pravoslavne vjere, pak će valjda biti zato da ga dubrovački Srbi katolici — koji ne miješaju vjeru, nazivlju Srbinom. On je još god. 1861 iz Temišvara pisao dru. Ignjatu Brliću: „Srbi se odmiču od nas više na svoju nego na našu štetu, to će oni osjetiti kasnije kad se bude kolač dijelio.“ A god. 1863: „Čujem da i kod Vas tamo ta nesretna raspra svoje zube kesi i da brat na brata reži; čujem, da i među katolici nekakva srpska stranka biva.“ I. Preradović je mudrijem ljudima oko „Dubrovnika“ bio Srbin. Na razmišljanje gospodarima koji vladaju tonom spljetskoga „Jedinstva!“

Bezobrazne laži. — Zadnji „Dubrovnik“ donasa da preč. kan. Pišta, koji na ime biskupa ovih dana po svijem školama inspicira napredak škola u vjeronauku, u gimnaziji je vodio hrvatsku propagandu i tumačio učenicima da su Hrvati i da je ovo hrvatska zemlja. Da im je gosp. dr. Mato Pišta to rekao, rekao bi im bio samo jednu istinu, koja je mislimo svukud drugdje dopuštena, jer ne znamo da se kome tako brani nazivati se svojim imenom, kako nama Hrvatima. Ali je bezobrazna laž, da kan. Pišta igdje ista o tom gjacima spomenuo, te samo fantazija nekijeh ex-profesura ili ex-suplenata mogla je skovati ovu podvalu. Preč. Pišta smatra ispod svoga dostojanstva na nju odgovarati i braniti se od klevetanjekijeh ljudi, koji postaviti sve to crni što se hrvatska svijest to više širi. Zaludu im svako sresstvo. Mi smo Hrvati a ne Srbi, lagao „Dubrovnik“ koliko hoće.

RINGRAZIAMENTO.

I sottoscritti commossi fino al profondo del cuore delle innumerevoli prove d'affetto e di stima rese al defunto loro indimenticabile figlio e fratello

Dr. GIUSEPPE TOLENTINO

Avvocato

non trovano parole adatte ad esprimere la loro profonda gratitudine.

Sieno pertanto rese pubbliche e sentitissime grazie alle Spettabile Comunità Israelitica, Amministrazione e Consiglio Comunale, Camera degli Avvocati, e tutte le altre Autorità Ecclesiastiche (cattolica ed ortodossa) civili e militari, al Gabinetto di Lettura, alla Narodna Štornica, al Circolo Filarmonico, agli Autonomi di Ragusa, alla gioventù autonoma, al Ceto Commerciale di Ragusa, all'Avvocato I. R. Tribunale di Cattaro, agli egregi Signori Avvocati e Notai della medesima città, agli egregi Signori Avvocati di Curzola, ai diletissimi nostri Concittadini dimoranti a Spalato, nonché a tutti quei gentili, che cercarono di lenire il nostro profondo dolore e vollero — pietosi — tributare un ultimo pensiero d'affetto e di stima all'amatissimo nostro Estinto, sia con l'invviare telegrammi, lettere o carte, sia col devolvere a scopi pii somme non indifferenti, sia col deporre corone sulla bara, sia col tenere discorsi sulla tomba, sia dedicando alla memoria del caro defunto epigrafi e componimenti poetici, sia mandando la musica ai funerali, sia accompagnando la cara salma fino all'ultima sua dimora sia infine in qualsivoglia altra maniera, chiedendo scusa, se nella foga del dolore abbiamo commesso qualche involontaria omissione.

Ragusa li 16 Luglio 1896.

Giuditta ved. Tolentino, madre
Isacco Tolentino Secretario di Consiglio presso l'I. R. Tribunale di Cattaro, fratello
Abramo Tolentino, agente Daziario, fratello
Estella Ricchetti, sorella

Prisjećeno *)

Primamo i priopćujemo pod odgovornost potpisano.

Imamo u Poljice za šumskoga gorara nekoga Andra Nikova Mladoševića iz Vitaljine, koji se podnaša kako ne bi nikakav čovjek na ovome svijetu. Nije samo meni skrivio, nego se čitavo selo na nj tuži, da se ne može živjeti od njegove nepravde. Čovjek, koji se sa svakim nepristojno podnaša, često se napije, pak ne zna što radi, uliječe u kuću i na silu hoće da mu se da konjak, pit i jesti. Ako mu se ne da onda te tuži za kakav šumski prekršaj, što ga on sam izmisli. Kad mi je jednom u kući učinio nered, pak ga iščerao na dvor, ne mogu ostati od njega i njegovih tužba, što ih proti meni čini. Makar mu nijedna tužba nije upalila, ipak bi se htio kurtarisat njegovijeh nepravda. A kakav je najbolje se vidi što je rekao u mene doma: „Ja ne smijem svakoga tužiti“. U jednu riječ mi u Poljice nijem možemo se proč od njegovijeh nasilja i nepravdijeh osveta, pak bi molio Slavnu Opčinu neka nam ga digne, a namjesti koga drugoga, mirna i duševna čovjeka, koji neće gledat ako ima s klijem kakvu razmiricu, da mu se kao gorar u službi osvećuje, nego će radit pošteno i po zakonu.

Ivan Antunović pok. Luke iz Poljica u Konavlima

*) Za ovo pismo uredništvo ne uzimlje na se nikakve odgovornosti. Ur.

Prigodom smrti gosp. Joza Dr. Tolentino bi udijeljeno na uhar siromaha od gosp. Dr. L. Marotti kruna 40; od gosp. Dr. S. Mandolfo kruna 10; od g. Luja pl. Bizzara kr. 10; od gosp. Iva Vuletića c. k. sudca, kr. 6.

„Povjerenstvo Javne Dobrotvornosti.“

Frano Supilo upravitelj, izdavatelj i odgovorni urednik. Tipografija Dragutina Pretnera u Dubrovniku.

Foulard-svila 60 nč.

do fl. 3,35 metar. — japanska, kineska itd. najnoviji narodi, kao crna, bijela, bojadisana HENNEBERG-OVA SVILA od 35 nč. do fl. 14,65 met. — glatka, postrapana, karirana, ismnostrana, damast itd. (oko 240 raz. vrsta i 200, raz. boja, narcta itd.) slobodno porto i poraz. Sukuću. — Uzorke na povratku poštom. (N. 2.) Fabrika svile G. Henneberg (c. k. dob.) Zürich

Milijun

vinovih loza iz neokuženih predjela oplemenjena na solon, riparia, portalis, rupestris monticola, metalica itd. itd. u velikom izvoru traženog grožđa za stol i za vino, kao i neoplemenjenih američkih ključica prima, nudi za jesen 1896, preporuča se za naručbe na vrijeme da može odgovoriti pošiljkama.

Emanuel Mayr, posjednik ključica, Marburg a/D., Donja Stajerska.

Fabrikacija

makina i aparata svake vrsti

IVAN SCHINDLER, BEČ-HIMBERG

Aparati i makine za ratarstvo, vinogradarstvo, kafane, mehane, mesare, slastičarnice, bojadžije, sedlare, tapetate itd. kao i za gospodarstvo uz najjeftinije fabrične cijene. Cijenici u hrvatskom jeziku sa više od 300 slika besplatno i franko. — Dopisivanje u hrvatskom jeziku.

Neka se obrati neposredno na

IVANA SCHINDLERA, Beč-Himberg.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

WEISSA

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

100 do 300 flor. mjesečno mogu zaslužiti osobe svakog zvanja u svim mjestima časno i sigurno bez kapitala i risika kroz prodaju zakonom dopuštenih vrijed. papira i srećaka. Ponude pod „leichter Verdienst“ na Rudolf Mosse u Beču.

Šesira, Odijela i Crevalja, najbolje vrsti uz jeftinu cijenu kupuje se kod

M. Mitrovića

svake vrsti galanterie, mirisa i šivaćih strojeva.

Nuzgredna zaslužba od 150-200 fl. mjes. za osobe svih zvanja, koje bi se htjele baviti prodajom zak. dop. srećaka. Ponude na Mjenjalicu Adler & Com. Budapest. 12-25. Utemeljena g. 1874.

Najbolji, najcijeniji, osvježujući napitak, čine daleko poznati šumeci (pjeneci) „limonade-bonboni“ sa ovom markom

i firmom
A. MARŠNER
tvornica orijentalnih bonbona.
Prag. Král. Vinohrady „Plzenka.“
Glavno skladište u Beču.

Suhijeh crijeva za nadijevanje kobasica

Slanijeh za salame i mortadela

(govegijeh i bravljijeh)

Loja na puno i na malo

prodava jeftino i dobre vrsti

Strojarnica crijeva

Enrico Radetzky trgovac u Dubrovniku.

Gereinigte, getrocknete und gesalzene

Rinder- und Hammeldärme

für Würste, Salami u. Mortadella

Talg en gros u. en detail

bietet in vorzüglicher Qualität und billig

Enrico Radetzky Kaufmann in Ragusa.

Mattonieva

GISSHÜBLSKA

NAJČIŠĆA

Alkalična Kiselica

HINKO MATTONI

U GISSHÜBL SAUERBRUNN

Skladište šivaćih strojeva

Veliko skladište pokućstva iz prvih i najsolidnijih tvornica

SVE VRSTI drvenog pokućstva, garniture, kreveta, ormara, stolova, prolišta itd.

SVE VRSTI željeznog pokućstva od najjeftinijeg do najfinijeg

SVE VRSTI drvenih stolčica uz najnižu cijenu

SVE VRSTI najukusnijih slika u svim veličinama

Primam naručbe na sprema za nevješte. Uregujem gostione i Čitaonice. Preuzimam tapetarske izradnje te priugotavljam kanape, stolce, materace iz vune i sa šustom.

Cijene vrlo umjerene, roba solidna i dobra.

Ivo Milicich — Dubrovnik

(Prodavonica pokućstva prije P. G. Svago.)

Skladište željeznih blagajna „Wertheimer“

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO I VINOGRADARSTVO

Cijene iznova snižene

Preše za grožđe, diferencijalni sustav.

Ovaj sustav preša ima najveću tlačuću moć od svih drugih, ina kojih mu drago bilo preša.

Preše za masline, hidrauličke preše, strcaljke proti peronospori. Vermorelov sustav;

ove moje strcaljke su poznate kao najbolje i najjeftinije: automatične strc. mastilnice sa spravom za mliti jagode, preše za sijeno, triere itd. tvori u najboljem proizvodu

Ig. Heller, Beč Praterstrasse 49.

Cjenike i svjedocbe gratis!

Traže se zastupnici! Čuvajte se konfacija!

Veliki krah!

New-Jork i London ne zadržavaju ni u vroepejskoj kopu i velika tvornica srebrnih predmeta bila je prinuđena razdati svoje skladište sa posve malenom nagradom radnih sila. Ja sam o vlastitu, sliedeći predmet, za samo f. 6,60, t. 6 komada najfinijih stolnih noževa sa pravom englezkom liti, 6 komada vilica od amerik. patent srebra iz jednog komada; 6 komada žlica od patent. amer. k. srebra; 12 komada žlica za kafu od patent. amer. k. srebra; 1 žlicu za čaj od patent. amer. k. srebra; 1 žlicu za mlijeko od patent. amer. k. srebra; 2 komada stol. ka. za jaja od patent. amer. k. srebra; 6 komada engleskih podčasa Victoria; 2 komada lijepih stolnih svijećnika, 1 procjeđać čaja; 1 posu. pač cukra; 44 komada skupa samo f. 660.

Gornja 44 komada vrijedila su prije f. 100, a sada su za tu minimalnu cijenu od f. 6,60. Amerikansko patent srebro jest posve bijela kovina, koja uzdrži boja za 25 godina; zašto se jamači. Za bolji dokaz da ovo nije

nikakva prevarta, ja se javno obvezujem svakomu, komu predmet ne pristaju, povratiti iznos, i ne bi smio nikome pristupiti ovu prigodu, da ne dobavi ovu sjajnu opremu stola, koja je osobito zgodna za svatbene i prigodne darove

Samo kod: A. HIRSCHBERG

Glavno odpravništvo združenih tvornica amer. k. srebra

Beč II. Rembrandtstr., 19 Telefon N. 7114

II. pokrajinu se šalje pouzecom ili predplatom K tomu prah za svijetljanje 10 novčića

IZVADAK IZ PISAMA PRIZNANJA

Izjavljana, izdovoljan sam sasvim posiljkama preko očekivanja, i neću štediti truda, da svaki svudi toplo preporučim.

Olomna 1. svibnja 1892. Pošiljkom sam uvelike zadovoljan, nadkrilila je svako moje očekivanje.

Kapetan Cz., Platzkommandant

Pravi je samo sa ovom markom

(Gesundheitsmetall).

Phönix-Pomada

nagradjena na izložbi za zdravstvo i njegovanje poljsnika u Stuttgartu g. 1890; polječniškim svjedočbama i hiljadima zahvala priznata kao jedino opstojalo djelujuće, neškodljivo sredstvo, da gospoda i gospogje dobiju bujne i pune vlasi i da se zapriječi otpadanje kose; mladići mogu s njom odmah uzgojiti jaku brk. Garantirao za uspjeh i za neškodljivost. Londić 80. novč. poštom ili poduzecom 90. novč.

K. Hoppe, Beč, XIV. Zinkgasse 22.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svake subote. Cijena mu je unaprijed u Opremištvu lista: na godinu flor. 4:50, na pō godine flor. 2:25; za Dubrovnik sa donošanjem u kuću, a sa Austro-Ugarsku, i Bosnu Hercegovinu s poštom: na godinu flor. 5, na pō godine flor. 2:50; sa inosemstvom flor. 4:50 i poštarski troškovi.

Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a doplaćuju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Opravljan prigor.

Službeni organ hrvatske vlade, „Narodne Novine“, nose u broju od prošle subote pod naslovom *Nedosljedna politika* članak iz pera njihova glavnoga suradnika g. Janka Iblera, u komu se bave spljetskim „Jedinstvom“ i dalmatinskom hrvatskom narodnom strankom. Oni su konstatovali, da u lanjskoj izbornoj borbi ovaj „organ umjerene narodnjačke stranke“ mnogo je goropadnije, i odurnije pisao, nego isti organ pravaške, dakle *skrajnje* opozicije i kako bi uz onako revolver pisanje umjerenjaka „moralo u društvenom životu dalmatinskih Hrvata zavladati potpuno rasulo“ — prelazi zagrebački list na onu za svakoga naivnoga rodoljuba u ostalom čudnu činjenicu, kako *Jedinstvo* sistematski napada i grdi hrvatsku vladu u Zagrebu, bana i sve njegove sumišljenjake, uopće sve ljude s onu stranu Velebita — osvem obzora — tako da kad piše o onijem odnosajima na Savi, umjereni spljetski organ postaje na oko najadručnijim, najneustrasivijim i najbezobzirnijim braniteljem hrvatskih pravica.

„Narodne Novine“ čude se kako gosp. dr. Bulat odobrava to pisanje. „Jer — veli od slova do slova organ grofa Hedervarija — a mi obilnije prenosimo pošto znamo da s ovu stranu Velebita malo ko dolazi do „Nar. Novina“ — nije samo karakteristično, što *Jedinstvo* u najcrnjem svjetlu prikazuje javne prilike i muževe saborske većine u Hrvatskoj, nego i to što se isti list gotovo nikad ne upušta u kritiku svoje pokrajinske ili centralne vlade, te već odavna, utanoč svome imenu, ne dokazuje potrebu, da se Dalmacija pripoji Hrvatskoj, nego nasuprot priopćuje glasove pojedinih javnih muževa u Dalmaciji, koji raspredaju o nekim drugim konjekturama za budućnost Dalmacije, a ne o sjedinjenju sa Hrvatskom. Nije li potonji postupak samo konsekvencija onog prvog? Ne nameće li se sumnja, da list, što no sveudilj na svoj način govori o prilikama u Hrvatskoj, koje u prvom redu ne spadaju na nj, dok se u velike čuva da kritizuje unutrašnje odnose Dalmacije, na koje bi morao u prvom redu paziti, — ne nameće li se sumnja da taj list, postupajući tako, ne zastupa stranku, koja ozbiljno misli i radi o sjedinjenju, drugim riječima, da ta stranka samo još *pro forma* u prvoj točki svoga programa imade sjedinjenje sa Hrvatskom, a u istinu ne samo da iz obzira na političku shodnost ovo pitanje na stavlja na dnevni red, nego da ozbiljno i ne misli na nj.“

„Kakvi motivi — završuju „N. N.“ — gone politički nezrelo čeljade koje upravlja *Jedinstvom*, da bogumarsko ocrnjuje javno stanje u Hrvatskoj, nama je sasvim irelevantno, ali nam nije svejedno, što dalm. narodna stranka u istini misli o pitanju sjedinjenja, pa bismo zato željeli dobiti na naglašena pitanja autoritativan odgovor, kojega će iskrenost djelima dokumentirati. Mi smo za sada voljni vjerovati, da je dalm. nar. stranci ozbiljno stalo do ostvarenja prve točke u njezinu programu, te da je dosadašnje predstavljanje odnošaja u Hrvatskoj u svomu organu samo za to trpjela, jer nije uvidjela, da takvo postupanje nije u skladu sa glavnim ciljem njezine politike, a vrijeme će i čini dokazati, da li se radi samo o politi-

čkoj, nedosljednosti, ili o političkoj neiskrenosti.“

— Proprio le ragioni di Perpetua! govorio je u sebi don Abbondio, na teške i nepobjedive opaske milanskoga nadbiskupa. Taman razlozi Perpetua! zaboravljajući — piše Manzoni — da ovo suglasje između svoje služavke i Karla Boromeja hoće reći mnogo protivu njemu.

Ovaj nam je pasus iz pripovijesti koja ne umire došao na pamet kad smo čitali ove nenadne prikore „Narodnih Novina.“ Taman onako kako je u svoje doba pisala i „Crvena Hrvatska.“ Pitanje aneksije ostalo je za naše vladinovec samo *pro forma*, niti se oni za nj ozbiljno zauzimlju, kad iz prikrajka bacaju pitanjem, kako bi to bilo kad bi se Dalmacija sjedinila sada s Bosnom. Oni su sjedinjenje sa Hrvatskom doista napisali za svoj program, ali se toga ne drže i za nj ništa ne rade. Nije nego prosti politički švindl našijeh vladinovača kad ne prestano napadaju vladu u Banovini, a šute o svim koracim vlade u Dalmaciji i Beču, koja bi ih imala prije interesirati da, *Narodne Novine* imaju u tom pogledu potpuno pravo i mi se ne žacamo te naše mnijenje ovim javno i priznati.

Uz silne filipike i navale što ih organ narodnjaka siplje na zagrebačku vladu, jeste li čuli da je on ikada prigovorio što vladi bečkoj ili zadržskoj? Pohvalna bi bila ona obrana naše braće preko Velebita, od invazije magjarskog i magjarskog uplija, kad bi joj odgovarala i druga obrana za Dalmaciju. Zar je zbilja u nas sve tako dobro i poćudno, da ne treba pera umočiti? Nikada narodna stranka nije bila austrijskoj vladi poćudnija, nego otkad šnjome vlada pokrovitelj spljetske željeznice i Topich-Rismondovijeh parobroda gosp. dr. Bulat, a nikada nije hrvatstvo naše pokrajine veće progonojeno i zatajivano. To je dokazala gjačka rasprava u Spljetu. „Narodni List“ osvrću se na nju, i prispodobio je stara vremena kad su učenici u *Hrvatskoj Dalmaciji* smjeli pjevati hrvatske pjesme, kad se u školi čitao i tumačio Preradović, Mažuranić, sa današnjom dobom, u kojoj se to smatra teškim političkim zločinom. Da gospodo, našoj djeci u našoj Dalmaciji, u našim školama nije dopušteno biti Hrvatom niti svoj jezik nazivati hrvatskim imenom, pod prijetnjom kazne i isključenja, a naši vladinovci, dok to mirne duše gledaju i šute, ne stide se napadati svoje drugove u Hrvatskoj, u kojoj, ako nije štogod bolje, neće barem biti gore nego li je kod nas. Ne samo, nego ako denuncijantim pogje za rukom uštrcati sumnju, da se pod tim našim hrvatstvom krije možda kakvo *pravaštvo*, onda su naši narodnjaci prvi, koji uzimlju mansiju komesara, pak se svijem niskijem i nepatrijotičnijem srestvima služe, da to „zlo“ iskorijene. Mi imamo dan na dan dokaze kako se u Dalmaciji sa strane Beča nastoji svaka ideja, svaki pokret za sjedinjenje sa materom zemljom uništiti, ili ako ne uništiti, a ono uzgajanjem i podupiranjem protivničkih misli paralizovati. Pak naši narodnjaci, ne samo da proti tome ništa ne rade, niti svoga glasa podižu, nego dapače svojim postupanjem u poslu sjedinjenja ove ciljeve još više podupiru i učvršćuju. Sav se Balkan budi, miče, radil Istok vri, narodi se kupe, dogovaraju, traže svo-

ja prava. A šta radimo mi? Dalmacija sretna i blazena spava i sniva, jer ona nema ideje koja bi je razgrijala, ona nema pitanja koje ju zove i čeka!

„Narodne Novine“ imaju dakle pravo. Samo što su njihove opaske promašile adresu. Nije gosp. Bulat, vogja hrvatske narodne stranke, Njezin pravi vogja stanuje u Zadru i zove se drugim imenom.

Nego ako su prigovori prekovlebitskih vladinovača, našim upravljani, sasvim umjesni, mi bismo se htjeli okrenuti prama njima pak ih upitati: a što ste pak vi, koji takogjer sačinjavate vladajuću većinu u zemlji, uradili da se životno pitanje sjedinjenja Dalmacije sa Hrvatskom što prije kraju privede? Vaš sabor, vlada i ban nose i danas u svome naslovu ime Dalmacije, pak jeste li ikad ikakva koraka poduzeli, da se to pravo ne smatra ironijom sudbine, nego stvarnim posjedom Hrvatske? Kada li se je vaša stranka sjedila, da u sabornici na Markovu Trgu ne sjede i braća iz Dalmacije, kojim je jedino tamo zakonito mjesto? Je li hrvatska vlada, koja ipak raspolaže mogućnijim srestvima od nas Dalmatinaca, još ikad pokušala, da zapita od Austrije ono, što ju ide ne samo po narodnom i državno-historičnom pravu, nego i po samoj nagodbi, koja je za vas izvor svih hrvatskih slobodina? Što ste kao braća naša učinili do sada, da se ovaj naš tužni i teški položaj promijeni i popravi? Jeste li vi sami u svakoj prigodi branili vaše hrvatstvo, ili i vi dopuštate da se to hrvatstvo tjera i progoni iz straha da ne bi bilo pravaštvo? Korite, i pravo imate, naše narodnjake što ne dižu svoga glasa na obranu hrvatskih pravica proti našoj pokrajinskoj i centralnoj vladi. A kada ste vi i vaši zastupnici u Zagrebu i Pešti podigli svoj glas proti samosilju, svojatanju i nepravdnim pretensijama vlade magjarske, koja tako postupa s nama, kao da vas smatra svojim županijama?

Mi se nadamo da će nam pisac „Nar. Novina“ odgovoriti na ova pitanja, pa dok čeka da mu naši narodnjaci u shvatanju prve tačke svoga programa, biva sjedinjenja Dalmacije sa Hrvatskom, precizuju svoje žalosno stanovište, mislimo da će nam on kazati svoje, isto tako tužno i nevoljno kao što je njihovo. Ako, braćo, budete čekati da vam Nijemci i Magjari dopuste, da radite oko jedinstva i slobode hrvatskoga naroda, mi ćemo prije svi pomrijeti, i naši sinovi, i unuci i prauunci, ali toga dana doživjeti nećemo. Ovo bi bila naša poruka i spljetskome „Jedinstvu“ i zagrebačkim „Narodnim Novinama“, poruka koja u današnjim nesretnim okolnostima stranke prava znamo da nema onoga auktoriteta, ali njezine riječi sadržaju neosporivu istinu. Pa u tome samo i sastoji jakost našijeh argumenata proti megjusobnim prigovorima vladinovača s ovu i s onu stranu Velebita. Svakako ako je i bilo osobnih razmirica i nesporazumaka, većina stranke prava, nije načelno zabasala i pogriješila, pak ona jedina u Hrvatskoj ima zato i pravo, da ovako progovori obim strankama, koje uz isto narodno ime odavaju tako protivne tendencije, na veliku štetu probitaka naše-ga naroda.

Srbi će u Budimpeštu!

Najnovije vijesti vele da su se Srbi i Magjari najednom potpuno izmirili. Srbija će službeno sa- učestvovati pri otvorenju Željeznih Vrata na Du- navu, a to je prvi pretest dok se ne dogje do pu- tovanja Kralja Aleksandra i ministra presjednika u Beč i na Budimpeštansku izložbu. Kako to? Ta još se nije ni osušilo crnilo na svijem srpskijem novinama koji su proti magjarskom bezobrazluku vapili osvetu do neba! E, lijepo. Magjarska vlada na *poniznu molbu* Srba dozvolila je uvoz svinja iz Srbije. Na to je u cijeloj Srbiji nastalo veliko oduševljenje. U Beogradu je gragjanstvo priredilo ovaciju Magjarima i klicalo im: Živjeli Magjari! Živjela Magjarska izložba! i tako dalje.

Eto vidite kako smo se ludo prevarili. Mi- sljeli smo da je uzrok radi čega jedina srpska vlada nije bila prisutna otvorenju Budimpeštanske izložbe, ona zastava se veprovom glavom strjeli- com ubodenom, koja se imala nositi za milenij- skog ophoda kao znak, da je nekad Ugarska u Srbiji zapovijedala. Svak je držao da je srpski gnjev opravdan. Neki slični razlozi ponakaše i Hrvate da izložbi navijeste publicistični rat, koji joj bogme nije koristi donio. A kad tamo, bilo je ono što je govorio „Pester Lloyd“, današnji veli- ki srpski prijatelj, biva da su Srbi proti Ugarskoj, jer je ova zabranila uvoz srpskijeh svinja preko ugarske granice.

Magjari su ipak uvezli svinju — onu vepro- vu glavu na srpskoj zastavi, jer i vepar spada u pračiji rod. Ali vepar je divlja svinja, a Srbima je bilo dotoga da im uzmu pitome, pa kad nijesu htjeli, onda su iz Beograda na njih vikali. Njima dakle za veprovu glavu strjelicom ubodenu nije bilo nimalo stalo.

Vidi se očito kako je srpsko-magjarski pre- lom bio svinjski rat. I to svinjski rat megjuso- bom, pravi bratoubojni, gragjanski rat izmegju utovljenijeh domaćijeh i divljijeh svinja (vepara), koji je rat brzo svršio na veliko zadovoljstvo cijele Europe. Sad će Srbi veselo goniti svoj jedini proizvod preko Dunava u Magjarsku, da iz njega Magjari prave svoje paprene kobasice i paprika- špek, izvrstan za gošćenje birača prigodom izbora.

A braća će Srbi veselo pohrliti na magjarsku izložbu da se dive kulturi i moralu bratskoga naroda i da prisposodbljaju, je li naprednija Budimpešta od Beograda. Prva sa svojim milenijjskijem tobož- haremima (profacija islamstva!) punijem bludnica iz Gross Varadajina i Debrecina, a drugi sa svo- jim glasovitim zavodima od gusaka i zelenim lam- pama

Ljudi govore našla slika prilika. Ovi su u ostalom složni i u tom, da Hrvata na svijetu ne- ma, samo ne znamo hoće li se tu opet za vrat pograbiti ili će ih bratski podijeliti: Magjari Ba- novinu, a braća s Morave, Bosnu i Dalmaciju, o- stavljajući nas i Hercegovinu Cetinju, da u Sla- venstvu ne čini galame.

Ko će ipak u svemu ovome najgore proći, to su bez sumnje veprovi plemeniti rođjaci. Oni su se bili obeselili, da će ih minuti teška sudbi- na, i da će veselo dočekati stare dane u krugu svoje porodice. Ali nade izjaloviše se. Srpski bat nemilo lupa po njihovijem čekinjastijem zatiljcima, a orijentalna željeznica, koju su Srbi pošteno sebi prisvojili, vodi ih na vagone . . . na magjarski milenij.

Jadnijeh prasaca!

Dubrovnik, 23 Jula.

Iza dum Andra Muratti valjalo je da se oglasi i njegov pobratim dum Ivo Rajić, da pro- svjeduje, da se one narodne pjesme, što ih je on podao svome bivšem profesuru dum Baldu Gla- viću štampaju u Matice Hrvatske pod imenom hr- vatskih narodnih pjesama. To što je Rajić dao dum Baldu, prama cijeloj njegovoj ogromnoj zbir- ci, veliko je kako jaje od cicine prema jaju od noja. Pa ipak i te su pjesme, kac i one dum Andra Muratti čisto hrvatske, jer one dum Andro- ve diktirane mu od njegove majke Hrvatice, kako se pjevaju u hrvatskog naroda u Šipanu — a one dum Ivo ve sakupljene takogjer u hrvatskoj Her- cegovini kod hercegovačkih Hrvata jedne ili dru-

ge vjere. Je li tako dum Ivo? Ako nije, deder bolan sačini jednu izjavu, da je taj narod u kome si pastir Srbin i ako ti se petina tvojijeh paroki- jana na nju potpiše, onda mi nemamo pravo ne- go ti.

Dokazali smo u svoje doba, da je dum An- dro Muratti bio Hrvat i kao Hrvat sakupljao hr- vatske narodne pjesme. „Dubrovnik“ je to nijekao, ali mi smo pozvali dum Andra, neka nam *on gla- vom*, ako obraza ima, reče da nije bio Hrvat. Dum Andro je na to pametno umuknuo. Ni Rajić nije bio Srbin kad je pjesme sakupljao. Što više Ra- jić je ikavac, iz ikavskog sela u Hercegovini, a ikavštinu nam ni najbezobrazniji srpski šoviniste ne otimlju. Rajić je još u sjemeništu pisao ikav- štinom svoje zadaće, onda kad je sakupio ono par *hrvatskih* narodnih pjesama koje bi rad posrbiti kô i dum Andro njegove, kad se posrbiše oni. Od onda ima dvanaest godina. Od onda su Srbi izrigali more žuci na Maticu našu, jer da im je ona tobož ukrala njihove pjesme. Zašto su se oni tek sada oglasili? Jer posrbljeni i nagovoreni od du- brovačke Srbadije, kojoj hrvatske narodne pjesme ne daju mirno spavati.

Mi priznajemo da izmedju našijeh narodnijeh pjesama ima ih, koje pjevaju o Kraljeviću Marku, za koga neki historičari vele, da nije ni opstojao i o Milošu Obiliću, svejedno kao što ih ima, koje pjevaju o Ivu Senjaninu, Ličkom Mustajbegu, ba- nu Zrinoviću, Jelačiću banu i t. d. No kad bi se po pojedinim junacim, koji se u pjesmi nalaze su- dio karakter naroda, onda bi mi bili i Magjari ili Rumunji, jer naš narod pjeva i o Janku Hunyady-u (Sibinjanin Janko), koji se nalazi isprepleten s Mu- sama i od Zadra Todorima! To ništa ne odlučuje. Narod je hrvatski pak je i pjesma hrvatska, pje- vala ona troglavoga crnog arapina, jili svijetloga pa- pu latinskoga.

Šaka Srbića, koji su neki njihovi učitelji kao neuku djecu posrbili i za sobom zaveli ne sačinja narod niti može u ime njegovo da progovori. Na- ši srbići mogu samo govoriti u ime *trećine* dubro- vačke komune i to ako im dozvole autonomaši, koji su ih tamo izabrali. Vidjeli smo lani kako se skotrljao bar. Gondolaz kad mu je palo na pamet da otkriva srpski karakter Dubrovnika. To u gra- du dočim sve ostalo kolo naokolo čisto je hrvat- sko i hrvatsko će ostati usprkos svijem atentatima domaćijeh izrogjenijeh sinova i izvanjske braće.

Ovo bi poručili onijem koji su najprije dum Andra, a sad jadnoga dum Iva nauckali, da čine one neslane izjave, u kojim samo javljaju „svijetu“, da su oni *postali* Srbi. Na zdravlje!

Naši dopisi.

Sulina na Dunavu, 13 Jula.

Kako se postupa kod našijeh konsulata. O- vijeh dana bio je dignut sa službe privremeni pe- rovogja kod ovdješnjeg austro-ugar. konsulata g. Pero Peruško, koji je potpuno vješt govoru i pi- smom njemački, franceski, talijanski i rumunjski a naravno i hrvatski, jer je gimnaziju izučio u Du- brovniku. Zamijenio ga je ministerijalnim dekret- om mlado njemačko momče g. Fischer koji nepo- znaje nego njemački i nešto magjarski, oba jezika za austro-ugarske podanike na Sulini nepotrebna, jer ovdje Nijemaca i Magjara nemamo na broju nego 4 obitelji, dočim od 360 podanika svi su ostali slavenskoga roda, najvećim brojem Hrvati iz Dalmacije. A gdje su naši mnrari što se ovuda na parobrodicim promeću, te kad zima zaprijeti svi se slegnu da zimuju ovdje, a gdje opet paro- brodi iz hrvatskog primorja koji svake sedmice dolaze i na njima sve naša čeljad! Sve ovo do- kazuje da je neophodna potreba da imamo u kon- sularnoj kancelariji čovjeka koji zna naš jezik, a ne da moramo u kancelariju države čiji smo po- danici dragomana (tumača) voditi i dobro ga pla- čati, samo da kakav Nijemčić ima komadić mjesta.

Ovako nije samo na Sulini nego i drugdje i da nas je sreća dopala te gosp. Biankini bio ovaj put biran u delegacije, mi bi vam se gosp. ured- niče bili mnogo toga potužili, da ga zamolite ne- ka iznese pred ministra izvanjskijeh posala, jer ostali hrvatski zastupnici malo se brinu za nas. Primite hrvatski pozdrav. *Hrvat pomarač.*

Pogled po svijetu.

Na Istoku. — Misljelo se da će se Kreta umiriti kad se otvori skupština. Ali ovaj novi rat čini se da je ozbiljniji nego svi prejašniji. Kršćan- ski zastupnici ostaviše skupštinu. Ustaše se upor- no drže, jer im sa svih strana stižu srestva. Sam jedan Grk u Aleksandriji poslao je odboru (500.000) franaka. Borba megju ustašama i vojskom neču- veno je žestoka. Franceska je poslala i drugi rat- ni brod u krećanske vode.

Njemački kancelar knez Hohenlohe bio je u Alt-Aussee na razgovoru s ministrom Go- lchovskim.

Talijansko ministarstvo sastavilo se. Mar- kiz Visconti-Venosta postao je ministrom izvanj- skih posala. On je dugo oklijevao, dok nije bio na čistu, kako da se vlada sa tunijskim pitanjem. Vlada ima većinu, ali nema novaca za pokriće bud- geta, koji se sada traže u novim porezima.

Ruski car i carica počel će putovanja po Europi. Na 26 doš. mj. doći će u Beč, a otale krenuće drugim dvorovima europskim. Drži se kao stalno da neće posjetiti Berlin, pak ni Pariz, što je Frarnezima veoma žao.

Domaće vijesti.

Obiteljska tuga. — Zastupniku, uredniku i vrlome borioću za Hrvatsku čas. Jurju Bianki- nu preminu starac otac u 82 godini života, čas- čen i ljubljen od svojijeh sugragjana. Cijenjenoj o- bitelji neka se uz ostala pridruži i naše saučesće.

Pravoslavni Hrvati. — Imam u ruci važni i neoborivi dokaz o Hrvatstvu dalmatinskih hri- šćava, po kome će se očito vidjeti kakvi su izro- di i odmetnici oni naši pravoslavni, koji zatajiše svoje ime, pak se s vjerom posrbiše. Mi ćemo taj dokaz priopćiti u došastome broju našega lista, a ovim samo upozorujemo tobož-srbe, neka ga, kad izagje, dobro prouče, da vide: ko je promijenio, a ko je ostao dosljedan.

Pedesetgodišnjica hercegovačke franjevač- ke redodržave slavi se ovijeh dana u Mostaru. Ko zna kako se hercegovački franjevci odlikuju sva- kim vrlinama, megju kojim patrijotizam nema naj- zadnje mjesto, taj će s velikim veseljem pozdra- viti ovu njihovu domaću slavu i slavu cijeloga hr- vatskoga hercegovačkoga pučanstva katoličke vje- re. U mnogo prilika hercegovački franjevci bijahu citirani uzorom drugoj braći, pak su oni zaista i zaslužili glas koji se o njima pronosi. Mi im že- limo svaku sreću!

Sama proslava biće veoma raznovrsna: kon- certi glazbe *Narodnog glazbenog pjevačkog dru- stva* u Mostaru, pjevanje istog društva, vatrometi, prestave, a na glavni dan svečanosti na 26 jula pontifikalna svečana služba božija sa prigodnim govorom presvj. Buconjića biskupa i Franjevca. Od prestava dāvaće se *Kumovanje* vesela igra u 3 čina i *Zvonimir* kralj hrvatski drama u 5 čina.

„Katolička Dalmacija“ i u zadnjem svom broju neprestano nas bocka i napada, premda je mi kako svak vidi u ničem ne izazivljemo. Mi bi mogli *sve* njezine podvale i izmišljotine u glavu pobiti, ali, umoljeni od našijeh prijatelja, nećemo je slijediti u njezinoj želji za svagjom i znovetanjem.

Pišu nam iz Drniša: — Stiže nam vi- jest, da je naš sudac premješten. Napokon! De- vetnaest punijeh godina megju nama sjedio, a po- lazi ne ostavljajući u narodu ni znanca ni prijate- lja, te velimo mu: sretan put. Premješten je *rad* roda sa Skelinovijem, a da ne bi tog slučaja sam Bog znade kad bi se kurtarisali. Fala slučajul Govore pak da i pristav P. traži premještaj. Sret- no! Tako trsiće se svegjernog dosagjivanja S— ovijeh, njihova kumstva i prijateljstva.

Megjutim dobro nam došao novi sudac.

Pišu nam iz Graca: — U subotu 18 t. mj. promoviran je ovdje juris Dr. Eugen pl. Me- ichsner sin hrvatskog Primorja. Mnogobrojni se prijatelji sakupiše u auli, da pozdrave svog vijer- nog druga i čestitog Hrvata gromkim Živio! i da mu zažele srećan put u Dalmaciju njegovu drugu kolijevku. Na 20 ov. mjeseca položio je treći ri- goroz s odlikom, a na 22 bio je promoviran na

časť doktora prava čestiti Hrvat dr. Ivo Bijelić iz Vignja na Pelješcu, uz sarčesće velikog broja svojih prijatelja, koji novome doktoru kliknuše srdačni „Živio!“

I mi se tijekom poklicima pridružujemo. Neka naše mladosti i budućih spobornika za hrvatske pravice!

Glas Hercegovca ima sada novu štampariju, čista slova, veći format i lijepi oblik. Želimo mu svaku sreću, neka brani hrvatsko ime od svakojakih navala....

Pišu nam iz Sarajeva: — „Interesiraće Srpski Glas“ kad mu javimo da srpska mučenica Sarajevska „Bosanska Vila“ u svome srpskome dječičanstvu prima potporu od zemaljske vlade.“

Mi smo u svoje vrijeme donijeli kako joj je na nekoj proslavi, u kojoj su svi srpski listovi pozivali da se podupire ova mučenica, sudjelovala i c. i kr. vojnička glazba. Čisti prihod bio je namijenjen „Vili.“ Sada dobro dolazi i ova. Zrno do zrna pogača.

Mi se nadamo da će braća Česi oko „Narodnih Listy“ opaziti ovo i ako im svaka proti Srbima umakne, a proti Hrvatima na korist Srba nijedna.

Gradska Kronika.

† Stjepo Bazdan kanonik dubrovačke stolne crkve i tajni komornik Njeg. Svetosti Lava XIII. umro je u utorak u jutro naglom smrću. Rodio se je u Dubrovniku god. 1828 bio je župnikom u Župi, na Kuni itd. a zadnje u Gružu, gdje ga zateče imenovanje kanonikom. Po smrti biskupa Vodopića bio je kroz dvije godine vikarom dubrovačke biskupije. Čovjek čedan, skroman i puno dobar, koji je činio dobra siromasima, i od svakoga ljubljen. Pripadao je Hrvatstvu i bio je član svih naših društava, ali se politikom — osvemu što bi glasovao — nije bavio. U srijedu mu je bilo veliki i sjajni sprovod, komu prisustvovalaše sve oblasti i mnoštvo gragjanstva. Vječni mu pokoj!

Ratna Mornarica pod zapovjedništvom vice-admirala bar. Spauna boravila je tri dana pod Loznicom. U ponedjeljak na 30-godišnjicu više bitke bila je mornarska regata, u večer rasvjeta u Gružu sa obe dvije glazbe. U utorak odoše u Tivat.

Omaklo joj se! — Prigodom sprovoda prečasnog Bazdana neka gospogja, Srpkinja iz Orne Gore, od nekoliko vremena nastanjena u Dubrovniku, gledajući sprovod reče poznatome Božu Morretti: „E, Božo, da bi ovako čela svaki dan po dva!“ Tu je bio jedan Hrvat, koji joj je odgovorio kako treba, ali ona je misljela da je Srbin, pak joj se neoprezno omakla ova za jednu srpsku gospogju vrlo plemenita želja, da bi bilo dobro, kad bi svaki dan smrt ponijela po dva Dubrovačka Hrvata. Naravno! Tada bi srpski došljaci brzo grad zauzeli i posrbili. Bez komenata.

Ispiti. — Prekojuče svršili su ispiti zrelosti na nautičkoj školi. Progjoše zreli s odlikom: Carić Ivo, Jurićević Ivo, Fran Božo, Marinković Domeniko; zrelim: Kosović Frano, Matković Vjekoslav, Monopolo Marin, Pavlović Antun i Radoš Niko. Dvojica imaju popravni ispit na 2 mjeseca jedan na godinu, a jedan nije bio pripušten ispitu.

Mada ud. Lizza. † — U petak umrla je u Slanome gospogja Made ud. Lizza rođena pl. Saraca u 102oj godini života. Do zadnjeg časa uživala je zavidno zdravlje. Časnoj obitelji naše sažaljenje!

Ugarsko-Hrvatsko Društvo — Na 5 došastog počet, će kako čujemo, nova linija najbržeg riječkog parobroda Ug. hrv. par. društva, koji će iz Gruža na Rijeku doći za same 23 ure! Osvem toga ovaj parobrod uređen je sa svijem mogućijem konfortom.

Dražba. — Na 12 doš. mjeseca slijediće kod mjesnog vojničkog magazina javna dražba radi dobave stanovite količine sijena i slame. Poblje o tom u dotičnom oglasu vojničke oblasti, koji se može kod nje dobiti.

Nagjeno. — Našao se jedan lanac od zlata (katinela). Ko ga je izgubio neka se prijavi našem Uredništvu, gdje će ga uz oznaku natrag dobiti.

Opet „Wurmbrandov“ satokaz. — Ni luka jeo ni njim vonjao! Gospoda na Lloydu ne okreću glave na opravdane tužbe Dubrovčana na sadašnji nesretni satokaz „Wurmbranda“ za koji bi se reklo da ga je sastavljalo čeljade, koje je na sve načine gledalo kako će više štetovati Dubrovniku. Barun Gondola se hvali i razmeće prijateljstvom Lloydova presjednika. Zašto se sada ne zauzme, da se ova sablazan ukloni? Ne bi li mogao „Wurmbrand“ putovati uz stari satokaz, ili kako su i stari brat dolazili u petak u jutro, †

odlazili u subotu u večer. Može i u Kotoru čekati dan, kad i onako u Trstu ne radi ništa. Mi imamo prava tražiti pogodnosti, kad plaćamo poreze od kojih je Wurmbrand obilno subvencioniran. Da vidimo malo ko će se za ovo zauzeti!

Izjava.

Jednom za svegi! Neki moji prijatelji čude se mome muku na klevete i laži, kojijem me često obasiplje „Dubrovnik“. Ja im moram odgovoriti da je meni usuprot za čudo što se oni tome čude. I sami mogu znati, da bi ja izgubio od svojega, kad bi počeo pisati izjave i ispravke proti lažima laživog Dubrovnik. Mogu znati pak i ovo, da sam ja stari katolički sveštenik koji valja da trpi i prašta. Ako su neki protivnik mnijenja i drže da se ne bih ogriješio kad bi odvratilo šilo za ognjilo u obranu svoje potlačene časti, nek budu uvjereni, da tu moja ustrpljivost nema nikakvih zasluga, jer špotice srpskih katoličkih pisara mjeste me vrijeme, meni služe za veliku zabavu.

Želim jednog urednika lista „Dubrovnik“, pak bi ga želio i opravdati što se tako srditi kaže proti mojoj osobi. Dan mu je bio nalog od srpskih dubrovačkih ministara da juriša na Hrvate, a nadasve na svećenike hrvatske narodnosti još jače nego li je to činio njegove blage uspomene prešasnik, inačije da će i njemu faliti jedino srestvo životarenja. Mene savjest opominje, da sam do sada na korist vjere i hrvatske domovine radio koliko sam bolje znao i mogao. Zato sam usiljen pripoznati, da sam zaslužio srditost Srbadije. Ali nek budu uvjereni moji prijatelji i dušmani, da sva srpska srditost nadimlje mi grudi (izraz je srpski) od smijeha. U toliko poručujem gosp. Fabrisu, da i unaprijed, ako mu srpski moral i srpska savjest dopustit budu, neka piše proti meni sve što gore može, pak neka mi svaki put pošlje račun za pisaniju proti mojoj osobi, da mu je platim. Za posao može zvati u pripomoć i Dalmatova dopisnika. Toliko jednom za svegi!

U Dubrovniku, 22 Julija 1896.

Mato kan. Pišta

Javna Zahvala. — Gospodin Riko plemić Saraka, mješte da položi vijenac prigodomp okopanja pok. Gospodje Made udovice Lizza, udjelio je siromasima ove župe for. 20. radi česa podpisani na ime ovog Povjerenstva Javne Dobrotvornosti najsrdačnije Mu zahvaljuje.

Slano, 23 Srpnja 1896.

Lujo Milić Dn. Niko Kurelja
presjednik Tajnik — Blagajnik

Diskoras.

(U Cavtatu, na Prijekomu).

Kate Lučina. — Mare Perova! Mare Perova! Ko su bila ona dva čomba, što si se malo prije s njima razgovarala kala Sukna? Nekakve face blažena Gospo! Bože te ti znaš! Govoru u Lice da su kampijuniste. Što hi nijesi poslala u Agustina?

Mare Perova. — I ta je! Poj vraže s vragom. Hajde jedna ne šokaj! Kako ne? Govorila je pokonja Kate Pavova: ovo ti je kad se kogač idea. Bor s nama i audio božiji! Došlo je vrijeme da ne možeš skročit kupit dva solda konca bijeloga.

Kate Lučina. — Čudne malice je probokavanja Pa komu? Duga si kako korizma. Reci ko su, rođicu.

Mare Perova. — Uhu! Je li ti preša? Nema perikula. Na Gospu dva godišta da je Luko partio u Carigrad, skunom Račićevom. Ne zuam koje bi se lemba za te više zakučalo. Bonsinor je umro. Čekaj me malo neka odahnem.

Kate Lučina. — Ovak pešta! ovakoga jezika! Ni da si se rodila Pod Rokom. Ovo ti je po kasati. Dobro ti je govorila Marija Žigilina: može ti sinko Bog dati! Dunque ko su?

Mare Perova. — One, jedna Kate, dvije hudobe pakljene od Iva i Vlahi iz grada. Momenat su me fermali, gje stoji Mare Herendinova, jerbo da u nas drugoga nikoga ne poznadu. Nemoj mi govorit ništa. Našli su me kako Kikicu.

Kate Lučina. — Ivo i Vlaho! Ovo ti mi se noćaske snjela taranta i gjusto govorim s mojom malom: to će ti, vigjećeš, ueko kapitat. A što su došli?

Mare Perova. — Da hi je poslala u komesijom Crkvena zaradi onega posla od pokonje Mile Ercegovke. U dvije riječi, jerbo mi je na 'gnju morko s fundacom: Nekakav pop Jovo da je bio učinio teribilu denunciju kontra našem paroku, gje mu je reko da je Milu krstio „na silu i na privaru.“ Promisli!

Kate Lučina. — Moja čerco, moja čerco, moja čerco! Gjurat će se vas Cavtat od Tornja do Rata. Bila sam joj na času od smrti. Mile se čela krstit sama. Ona je hodila u paroka. Jasnoga dun Marka! Da hoće li mu štogod bit?

Mare Perova. — Ništa, jerbo je pravedan kako Duh Sveti. Anci po naredbi starijih on je valjalo da učini popu Jovu tužbu per calunnia i sad ti poviše njera pendi veliki proćes. Pak su ti oni došli da razvidu i ja sam im rekla, sve kako je bilo i kako se Mile dobre volje krstila na našu. Dun Marko ni je mogo onda učinit a manje,

Kate Lučina. — Pak? Što su na to rekli?

Mare Perova. — Ništa, nego da je pop Jovo na čudu za obranit se od onijeh laži što hi je upiso na pulitiku kontra paroku. Tu će ti izić pravi parango!

Kate Lučina. — Nijesam, sestro, ništa znala! Oni naš parok ne bi ti što pripovidio, a gusta ga sve obaznat. Idem sutra u njega, kako da ću se poč ispo-vigjet.

Mare Perova. — Jes, da te išćera. To su ti jedna stvari sekrete, koje ako ne išćanu Ivo i Vlaho, mi nećemo zaisto.... Ovo zvonu pet! Ajmeh idem (lupa se pestima u prsi) ubiće me moj. Imala sam mu okrpit košulju, večeras idu pod Mrkan. Ako što ne donese, sutra ti je suša (čini križ priko usta s prstom palačkim). Lasno je tebi s lirama!

Kate Lučina. — Jes baš! Ima dva mjeseca da nije sam imala ni knjige. Pitaj Jovana. Ležao mi je u ošpedalu od Žmirna mjesec i po od romatike. Nego moja Mare prosti.

Mare Perova. — Na čemu? Ovo što smo malo i pogovorili. Idem, idem, (a ne miče se, nego se prislonila na megju i kunduruju naprijed).

Otvoreni dopisi „Cr. Hrvatske.“

Gosp. Antun Kosovac. San Francisco Kalifornija. — Kad ćete nam više podmiriti onu pretplatu na list? Sramota je da iza svih listova moramo Vas još i ovako pozivati.

Oglas. — Upozoruju se ovim gospoda krojači na renomirano skladište platna, sukna i što krojačima treba gospode Grün & Comp. u Budimpešti. (Waitzner Boulevard Br. 8 kod Marokanske kuće).

Ova firma prodaje na veliko i na malo uz originalnu cijenu fabrike i postavila se da bogatim usorcima posluži svu gg. krojače, koji njihove mušterije dobro a jeftino služe, bez da navale na veliki trošak golemo skladište robe.

Radi pravodobnog pošiljanja ove kolekcije uzoraka za došastu jevensku ili zimsku Saisonu obratit se je što prije gornjoj firmi.

JAVNA ZAHVALA.

Mojijemo parokijanima nastanjenjem u Rosendale kod New-York, Gospodi: Franu Maždinu za dolara 5, Antunu i Ivu Miliću 4. Marijani supruzi Antuna Milića 1, Mihu Pavlini 3, Peru Gjenralu 2, Baldu Smrdelju 2, Nikoli i Stjepu Gvozdenici 3, Baldu i Mihom Miliću 2, Stjepu Bobiću 2, Matu Miliću 1, Ivu Deliji 1, Božu Jeliću 1, Matu Čoić 50 cent, Petru Pavlini 50 cent, — Svega američanskih dolara 33 = fiorina 79 a. v. poslanih mi za nabavu crkvenih uresa, od svega srca zahvaljujem.

Vrlu i dobru našu mladost neka dobri Bog blagoslovi za plemenito djelo, te lijepim zdravljem i svakom dobrom srećom podari

Banići na dan Sv. M. Mandaljene 1896.

Dum Niko Baća parok.

Prigodom smrti Gosp. Dun. Stjepa kanonika Bazdan bi udijeljeno na uhar siromaha od Gosp. Nika kap. Vodopić-a kruna 10. —

„Povjerenstvo Javne Dobrotvornosti“

JAVNA ZAHVALA.

Teško uciviljeni radi prevelikog ubitka našeg milog oca

Melka Stjepčevića

koji preminu u gospodinu na 2. t mj. iza duge i teške bolesti, potkrijepljen sv. sakramentima, dužnost nam je ganutim, ali harnim srcem zahvaliti svim onim, koji su nam, ma bud kojim načinom bili pri ruci, bilo u bolesti milog pokojnika, bilo pri sprovodu i koji su nas u ovoj našoj nesreći tješili.

Osobita nam je dužnost zahvaliti gg.: Dr. R. Jokoviću, liječniku, Dn. B. Glaviću župniku, B. Glaviću učitelju, M. pl. Gradi, Gjuru Dobudu i Sugjuranima, koji premda daleko od mjesta, učestvovalaše sprovodu.

Opet od nas vam svim fala; a od Boga plata.

U Luci Šipanjskoj, 18 Julija 1896.

Rastužena obitelj.

JAVNA ZAHVALA.

Potpisani ožalošćeni gubitkom svoga dragoga i neprežaljenoga strica

dum Stijepa Bazdana

Kanovika Stolne Crkve i Tajnog Komornika Njeg. Svetosti zahvaljujemo svoj onoj Veleuglednoj Gospodi, koji su na koji mu drago način poćastili njegovu uspomenu. Imenito i u prvome redu budi hvala presvjetlom pragospodinu Biskupu dru. Josipu Marcellu; Uglednome Kapitolu Stolne Crkve dubrovačke i velečasnom Kleru; Slavnome c. k. Kotarskome Poglavarstvu; slavnoj c. i k. Vojničkoj Oblasti i svijem Ostalijem Uglednijem Mjesnijem Oblastima Dubrovačkoj Narodnoj Čitaonici; Hrvatskoj Radničkoj Zadrugi; Sirotištu; Bratstvu sv. Mihaela i svoj ostaloj mnogobrojnoj gospodi i gragjanima iz Grada i Gruža, koji našega dobroga pokojnika otpratiše do vječnoga počivališta.

U Dubrovniku, na 24. Jula 1896.

Petar i Stjepan Bazdan
neputovi, za se i za svojtu.

Frano Supilo upravitelj, izdavatelj i odgovorni urednik.
Tipografija Dragutina Pretnera u Dubrovniku.

VELIKA PRODAJA POKUĆSTVA I SVEGA OSTALOG IVA MILICICH-A

nalazi se
gdje je prije bila trgovina P. G. Svaga.
(Cijene koje se ne boje konkurencije).

Mattonieva GIESSHÜBLSKA NAJČIŠĆA Alkalična Kiselica HINKO MATTONI U GIESSHÜBL SAUERBRUNN

Najbolji, najcijeniji, osvežujući napitak,
čine daleko poznati
šumeći (pjeneci) "limonade-bonboni"
sa ovom markom

i firmom
A. MARŠNER,
tvornica orijentalnih bonbona.
Prag. Král. Vinohrady "Plzenka."
Glavno skladište u Beču.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

WEISSA

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Pogibelj kolere je vrlo opasna, a zato je dužnos svakoga čovjeka čuvati se te pošasti. Kolera se najviše razširuje zloćestom vodom za piće koja u sebi ima klicu bolesti. Takova vodu najbolje čiste i čine zdravom Maršnerovi šumivi limunadovi bonboni. Ti sastoje iz voćne citronove kiseline koju je prof. Dr. Christmas ravnatelj po celom svetu znamenita Pasteurovog bakteriološkog ustava u Parizu najboljim čistiteljem bakterija nazvao.

Maršnerovi šumivi limunadovi bonboni mogu se u nas svuda, dobiti a pošto je to iznasašće i fabrikacija češka, možemo je našim čitaocima najtoplije preporučiti.

Šešira, Odijela i Crevalja, najbolje vrsti uz jeftinu cijenu kupuje se kod

M. Mitrovića

svake vrsti galanterie, mirisa i šivaćih strojeva.

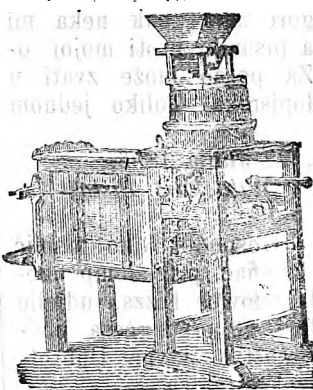

Phoenix-Pomada

nagragjena na izložbi za zdravstvo i njegovanje bolesnika u Stuttgartu g. 1890; polječničkim svjedočama i hiljadama zahvala priznata kao jedino opstojće djelujuće, neškodljivo sredstvo, da gospoda i gospogje dobiju bujne i pune vlasi i da se zaprijeti otpadanje kose; mladići mogu s njom odmah uzgojiti jake brke. Garantirao za uspeh i za neškodljivost. Lončić 80 novč., poštom ili poduzećem 90. novč.

K. Hoppe, Beč, XIV. Zinkgasse 22.

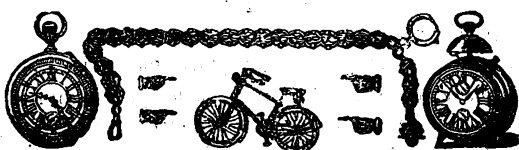

Najbolje i najjeftinije SKLADIŠTE

za sve poljodjelske Strojve i sprave — Štrcaljke svake vrsti — Kotače — Šivaće strojeve — Strojve za pranje i sušenje — Patent. ručne mline — Tijeskovce — Štrcaljke za peronosporu — Pumpe za vino — Motore na paru ili petrolej

AUGUST KOLB, Tvornica strojeva

BEČ, II/7 Pasettistrasse Br. 29-31.
Traže se solidni zastupnici.

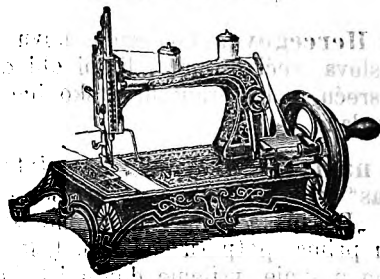
Fabrika satova J. Karecker Line

razašilje uz gotovo prave srebrne cil. Remontoir fior. 5; — Anker sa 2, 3 srebrna pokrija fior. 7; — teške tula satove fior. 12, zlatne ure od fior. 15 unapred. Budilice, viseće satove i lance jeftinije no igdje. Takogjer najnovijih i najboljih vrsti bicikla. Za potanje obavijestj neka svak traži cijeni. 18-52

DOMENICO BOMBIERI

Rovereto (Austrija)

Protokolirana tvrtka utemeljena god. 1844.
UVOZ I IZVOZ ŠIVAĆIJEH STROJEVA
Specijalitet tvrtke

Šivaći stroj na ruke za 18 fiorina!!
(Šalje se svukud po pošti).

Trećinu cijene treba poslati kad se naručuje, a ostalo dignuće se poštanskim poduzećem.

Ovaj stroj najprikladniji je za obitelj. Šije koju mu drago sukno i kaninu, elegantan u formi, a lagan za raditi, a kako je vrlo solidan to ga ne treba nikada popravljati.

Svakomu kupcu šalje se jedna

Polica za garanciju od 5 godina

Ako se kome ne svigja stroj prima se natrag i vraćaju se novi pod uvjetom da se pošalje najviše 8 dana kasnije i za primitka i to obavišeću tvrtku.

Ilustrovani katalog, cijenik svih strojeva u zaleti, razjašnjenja itd., šalje odmah na zahtjev svašiji.

Domenico Bombieri, Rovereto.

BEČKO HRANIVO BRAŠNO za djecu

F. GIACOMELLI
Fünfhaus, Robert Hamerlinggasse 1 BEČ

Priznata od prvih liječničkih auktoriteta i mnogobrojnih liječnika kao izvrsno hranivo sredstvo u naknadu majčino mlijeko. Upotrebljuje se najboljim uspjehom u mnogim nahodjstima i u lončicama za djecu. Zasluzuje da ga svaka majka pokuša.
Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, ličarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske.
Mali lončić 45 nč., veliki lončić 80 nč.

Kathreinerova Kacippova slad-kava

je kao
primjesa k zrnatoj kavi
jedino zdravo

kavino pice.

Svugdje se doliva. — 1/4 KL 25 u

Pozor! Poradi nevriednih
patvorina, neka se pazi na
izvorne omote sa imenom

Kathreiner

VINO od CHINE SERRAVALLO ZELJEZASTO

prepisano preporučeno od liječničkih auktoriteta kao: dvorskog savjet. prof. dr. Braun, dvor. savjet. dr. Drasche, prof. dr. barun Kraft-Ebing, prof. dr. Monti, prof. dr. pl. Mosetig-Moorhef, prof. dr. Neusser, prof. dr. Schauta, prof. dr. Weinlechner, itd. itd.
(za slabe i one te se oporavljaju).

Srebrne kolajne:

XI. Liječnički kongres Rim 1894. IV. tal. kongres kemije i farmacije Napulj 1894.

Zlatne kolajne:

Megjunarodne izložbe Mleci 1894, Kiel 1894, Amsterdam 1894, Berlin 1895.

Preko 500 liječničkih svjedočba.

Ovaj izvrsni okrepljujući lijek daje se veoma lako gospogjam i djeci radi svog izvrsnog teka.

LEKARNICA SERRAVALLO TRST.

Kuća koja razasilje na veliko, utemeljena godine 1848.

Tvornica Boja za Zidove

Karla Kronsteiner, Beč, III., Hauptstr. 120, im eig. Hause.
Dokazovana zlatnom medaljom.

Nabavljač nadvojvod. i knežev. dobara, c. k. vojničkih uprava, željeznica, obrtnih, brdskih i talioničkih društava, gragjevnih poduzeća, poduzetnika i zidara, kao takogjer tvorničara i posjednika. Ova boja za zidove koja se u vapu topi prodaje se u prašini, u 40 raznih vrsti počam od 16 novč. po Kilu, a što se tiče čistote boje slična je uljenoj boji potpuno.

Usorci, kao i naputak upotrebe šalju se po želji gratis i franko.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svake subote. Cijena mu je unaprijed u *Opravništvu* lista: na godinu flor. 4:50, na 6 mjeseci flor. 2:25; za *Dubrovnik* sa dostavljanjem u kuću, a za *Austro-Ugarsku*, *Bosnu* i *Hercegovinu* s poštom: na godinu flor. 5, na 6 mjeseci flor. 2:50; za inostranstvo flor. 4:50 i poštarski troškovi.

Pojedini broji stoje 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a doplatu se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Ko je izdao?

Evo jednog važnoga dokumenta za postanak dalmatinskoga srpstva. Ovo je zapisnik, tobož srpske općine Vrlike, sjednice 21. Novembra 1867. Načelnik Vrlike bio je onda pok. gosp. Krsto Kulišić pravoslavne vjere, a zapisnik vodio je svojom rukom sin mu gosp. Josu Kulišić, današnji vrlički načelnik i zastupnik na dalmatinskom saboru. Prepisujemo od riječi do riječi.

Po pročitavanju zapisnika progovori načelnik ovako:

— Evo teče upravo sedma godina, otkako je u našoj ubogoj ali nama miloj Dalmaciji nastalo nespornost i ogorčena borba između dva partija, od kojih se jedan autonomaskim a drugi narodnim nazivlje. Ona borba vrti se ponajviše oko našega narodnoga jezika.

Autonomaski partit iz svih petnih žila nastoji, kako bi našem jeziku svako pravo oduzeo i u školi i u sudu i na svakom mjestu gdje se radi o dobru našega naroda. Ali narodni partit buduću niknuo iz sredine naroda, i jer poznaje potrebe njegove, ustao je, da se bori za najveću svetinju za svoj hrvatski jezik, kojim govori velika većina naroda dalmatinskoga.

Kad je Njegovo Veličanstvo naš premilostivi kralj, imenovalo preuzvišenog Gosp. Filipovića upraviteljem naše Dalmacije, nazirao je narodni partit u toj previšenjoj odluci zoru ljepše budućnosti pa se i nije prevario. Jer Njegova Preuzvišenost sadanji upravitelj odma se bio zauzeo za sve, što smjera na boljak našega naroda, što zasijeva u sve struke javnoga života; a što je još najviše on je svu svoju brigu posvetio uvođenju hrvatskoga jezika u škole, u sudstvo i u drugu javnu upravu.

Ali autonomaski partit zavidnim je okom pratio ovaj napredak, te je svakom prilikom gledao, da Njegova Preuzvišenost omrazi i pred narodom i pred istim sjajnim prijestoljem. Tako se je istom bilo proćulo, da se naš hrvatski jezik kani uvesti u škole i u sudstvo, i odma pohriše nametnici našega naroda u Beč, da ospjete plemenite namjere Njegove Preuzvišenosti; ali im loša bijaše sreća, jer i Njegova Preuzvišenost, carski namjesnik zaputi se za njima u prijestolni grad, da razbije mreže koje se bijahu proti narodnom jeziku razaplele. I on će ako Bog da lijepimi glasovi u našu se sredinu povratiti.

Moja Gospodo! Za velike zasluge koje je stekao i još stiče sadanji carski namjesnik za hrvatski jezik i narod u Dalmaciji od 80 općina poslalo ih je 56 zahvalnice Njegovoj Preuzvišenosti. Ovo Upraviteljstvo nije htjelo da bude zadnje u domoljubju i domoljubnom priznanju domoljubnih čina, te se je i ovo prije nekoliko nedjelja odvažilo, da pogje trgom svojih vrlih sestrica, drugih narodnih općina, i ono je odpremilo pošiljku priznanja i zahvalnosti carskome namjesniku Preuzv. gosp. Baronu Filipoviću. Ovo Upraviteljstvo izvršit će samo svoju dužnost ako pozove gospodu općinare, da pristanu i odobre pošiljku koja će se evo sad prošiti —

Pročitavši presv. Gosp. Načelnik pošiljku u stanu se svikolici usklikom: Živio car! Živio njegov namjesnik!

Od onda do danas koliko promjena!! Gornji rečci, koje svakomu preporučamo, da ih pomnijivo pročita, govore jasnije od svih kometanja. Načelnik Vrlike hrišćanin Kulišić zove svoj jezik *hrvatskim*, a svoj narod *naš hrvatski narod*. Njegov sin hrišćanin Josu Kulišić slaže se u tom sa svojim ocem i vodi ovaj krasni zapisnik općinske sjednice. Što čine oni? Ništa drugo nego tumače prava čuvstva i osjećaje dalmatinskoga puka ispod dinarskih planina, koji je velikom većinom pravoslavne vjere i koji jednoglasno odobrava njihove riječi i njihove izjave.

Gosp. Josu Kulišić ne misli danas kako je kad i kako je govorio njegov roditelj trideset godina nazad. Prosti narod ostao je isto hrvatski, on tako i sada svoj jezik nazivlje, jer u narod umjetne narodnosti teže prodiru, ali Josu Kulišić, Sava Bjelanović i svi ostali vogje toga hrvatskoga naroda postadoše Srbi.

Po ovome se vidi ko je izdao, ko je promijenio svoja stara narodna načela. Ovi ljudi danas su najveći dušmani Hrvati i da mogu iskopali bi ih, da im se traga ne nagje, jer se odmetnik najviše boji pripora onih koje je ostavio, pak ih gleda uništiti. A zašto tako jedna naša negdašnja braćo? Ovo lijepo ime hrvatsko kojemu je većina Dalmacije vjerna ostala, bilo je nekad ime vaše i vašijem otaca, koji su vam ga kao amanet na obraz ostavili, pak što ste od njega učinili?

Zaludu se izgovarati vjerom. Vjera nije smjela da buke izlikom za odrojenje naroda. Nije vjerska intolerancija katolika, kako vi to svaki dan pišete, nego promjena vašega imena i vaše politike kriva je da vas danas ne možemo gledati kao prije. Ko će ljubiti brata svoga, koji, izakko je zanjekao ime svoje obitelji, nastoji da je još i raskopa?

Naši popovi i fratri, na koje danas toliko vičete zagričie u narodnosti i politici vaše prote i kalugjere kao pravo jednokrvnu po jeziku i rodu braću; svejedno kao što je katolički pop Pavlinović grlio svoga pobratima pravoslavnog popa Sundečića, dok je ovaj vojevao za Hrvatsku ideju. Ali kada vi hoćete da se od nas po vjeri dijelite, pa kada otkrivete za se neka nova nazivlja, onda je posve naravno, da ne možemo biti s vama.

Kako je do toga došlo, braćo naša? Rekosmo već više puta *kako*. Kleti tugjin, kome stoji na putu sreća našega roda i jezika, vidio je da nas je puno, i da ćemo, ako budemo složni, pobijediti narodne dušmane. Pak nas je vjerom razdijelio i tako se dogodilo, da su prvi sinovi naše pravoslavne braće počeli pljuvati na ono, što su juče častili; da su se odrekli sjedinjenja sa Hrvatskom, za što su se oni prvi najviše borili; da su pogazili milu hrvatsku trobojnicu, koju su nekad od Dinare do Boke najsnažnije u svojim junačkim šakama vijali; i da su promijenili naziv svoga roda i jezika, pak je nestalo ovoga negdašnjega *hrvatskoga* jezika u staroj kući Kulišića i drugih, a sad se tamo govori *srpski*. Pa ko se tome raduje? Opet tugjin, jer ako i malo, on je od jedinstva ipak nešto otkinuo.

Ovo su neoborivi fakti i razlozi, koje neće pobiti nikakve sofistije ni prazne fraze. Zato naša zavedena braća, mješte da i dalje u inadu ustraju, imali bi pogledati oko sebe, upitat se kako

su njihovi stari radili, pak se povratiti onamo kamio su i oni išli. Onda će tek vidjeti, kako kod nas vjera ne djeli narodnost, što je njima do sad bilo svega na ustima. Nadat se, da činjenice kakva je gornja ne bi smjele ostati bez ikakva uspjeha.

Ali dok nam ovaj govor starog načelnika vrličke općine pokazuje i dokazuje, da su dalmatinski Srbi na krivome putu kada misle, da su Srbi, on nam s druge strane otkriva neku drugu tešku današnju ranu.

Ovi naime negdašnji namjesnici, koji su hrli u Beč da zagovaraju pred kraljem hrvatski jezik za školu, sud i upravu naše Dalmacije, Daleko li su odmakla ona vremena!

Od onda progje trideset godina. Narodna stranka bijaše u manjini u saboru i junački se borila za prava narodna. Namjesnik Filipović vidio je karakter zemlje i nepravdu težuju umjetne talijanske većine. On je po riječima načelnika Kulišića radio da se ovaj narod smije zvati svojim hrvatskim imenom i 56 općina Dalmacije izrazi mu za to svoju blagodarnost.

A danas? Ne odgovaramo, jer ne treba. To prepuštamo zanimanim našim narodnim faktorima neka misle, neka prisposobljavaju i neka zaključuju.

Položaj u Banovini.

Ovih dana naši veći drugovi u pokrajini mnogo se baviše položajem u Banovini i to povodom članka što ga objelodaniše „Nar. Novine“, pak je tom prigodom bilo rečeno, da je onamo mnogo gore nego kod nas.

Mi, s dopuštanjem, ne mislimo da je tako. Magjarski upliv koji se na žalost preko domaćih sinova vrši u Banovini očit je i brutalan. To je prama čudi toga naroda, koji se na sve načine muči da s nama zavlada (uzalud muku!) pak su njegova srestva takove naravi da moraju izazvati otpor u svakoga pravoga rođoljuba. Kod nas amo postupa se na drugi način — batom od pamuka. Ova je sistema bila uvijek pogibeljnija i malo je kad promašila. Beč je uvijek bio finiji i lukaviji, a Magjari suroviji i bahatiji.

Svakako bez obzira na gore ili na bolje mi moramo tražiti sjedinjenje sa materom zemljom, jer samo tada moći ćemo u Dalmaciji uspješno raditi za oživotvorenje svih narodnih naših prava. Sjedinjene, našle bi nas sve unutarnje ili vanjske promjene kao jednu državu i narodnu cjelinu, koja bi onda lašnje odoljela nepovoljnim kombinacijam, a u povoljnu slučaju moga dapače i ostvariti svoje narodne ideje cjelokupnosti i samostalnosti.

Prigovor da je Dalmacija pasivna, i da to oteže pitanje sjedinjenja, imao bi se izbjegavati, barem s one strane koja veli da sjedinjenje traži, jer od prigovora lako da nastane izgovor. Ako je Dalmacija pasivna, to je samo kao jedina prava primorska pokrajina jedne velike velevlasti, koja mora da preko nje mnogo više troši, nego njezine potrebe to traže. S druge strane, kad bi i bogata Belgija imala oko sebe susjede, koji bi je htjeli izolirati od ostale Europe, i ona bi u čas bila pasivna. Bosanski proizvodi mješte k moru okreću se put Budimpešte; neće da nas se spoji željeznicom sa Zagrebom i Europom radi šavatljivih

političkih razloga. Vas ovaj promet koji bi morao ići preko naših ruku ide na drugu stranu. Eto pasivnosti kojoj ne pomažu ni hoteli ni svi ovi turisti, što nam ih iz Beča obećaju, da će doći u Dalmaciju, da pojedu par piladi i popiju litru našega vina. Hoće se drugih srestava, pak tad Dalmacija ne bi bila pasivna.

U ostalom ako smo baš na štetu, zašto nas Beč ne pusti k Hrvatskoj, kad to mi sami hoćemo? Tako bi se gospoda oslobodili golema troška, što ga za nas imaju, a mi bi im još uz to bili vrlo zahvalni, kad se za nas ne bi više *brinuli* kao do sad.

Mislimo, da u Banovini stvari ne stoje tako loše kao kod nas. Poznamo tamo posjednika Hrvata, koji plaćaju samog poreza za 50.000 fior. na godinu. Znamo biskupa koji imaju 200.000 prihoda, prostih župnika sa dohotcima od 10.000 fior.; milijunera, koji žive u Beču i Parizu; tvorničara i trgovaca koji broje na milijune. Bogata zemlja!

Nego ako s tog pogleda tamo stvari bolje stoje, sa stranačko-političkog oni su malo nazad. Ovaj razdor što se tamo sada uspješno širi pogubniji je po nas od istih „saveznika“ preko Drave. Stranka prava pocijepana, neodvišnjaci ne znaju ni sami šta će ni kuda će. Ovijeh dana bio je u Spljetu sastanak dalmatinskog pravaškog odbora. Između ostalih stvari tu se govorilo i o položaju u Banovini i zaključilo, da se prama njihovom stranačkom nemiru drži stroga pasivnost. Preporučilo se našim novinam, da se čuvaju, da se ne bi prenašanjem vijesti i pisanjem uveo razdor i u Dalmaciju. Žalosno je da se dolazi do ovakvih zaključaka naprama braći, od koje smo primili prvu zraku naše političke svijesti.

Osobito je pak zaključeno, da se drži one točke spljetskih lanjskih rezolucija, koja preporuča braći preko Velebita, da se ime dr. A. Starčevića ne poteže po ovim nedostojnim polemikama. Svaki dalmatinski pravaš štuje ovoga velikana i učitelja naroda koji je ostavio neumrlu nauku o slobodi i jedinstvu Hrvatske. I oni koji njegov jedan korak ne odobriše, ne prestatše ga zvati svojim vogjom i prvakom. I mi spadamo među te. Naše riječi tumačile su se kao proti Starčeviću. To je mistifikacija i izvrtanje.

Ali uz odanost učitelju prave pravaše boli kad gledaju, kako se njegova slavna uspomena profanira kad se s njegovim imenom čini nedostojna reklama. Danas se u Zagrebu hoće da prestavi, da svaki onaj koji slijedi dra. Antuna Starčevića eo ipso postaje privrženikom gosp. Franka. A to nije tako. Mi smo svi pristaje Staroga, ali zato nijesmo dra. Franka. Jedno je dr. Ante Starčević, a drugo je dr. Jozip Frank. To su antipodi. Starčevićanstvo i Frankovstvo dva su pojma tako protivna, da se među sobom isključuju. To se je nekoj gospodi iz Zagreba čisto i bistro kazalo i oni su dobro razumjeli, da Dalmacija, ako štiti, zgraža se. Mi se nadamo da će se u buduću drugčije vladati, pak stvar jednoga čovjeka neće prišivati za neumrlo ime našega učitelja.

Hoće li da čuju još jednu našu poruku? Svak vidi da se razdor u Banovini porodio radi osobnosti. Njemu su krive u prvom redu dvije osobe: Folnegović i Frank, svaki na svoj način. Sada, bio dr. Frank politički pošten ili ne, to je u ovom slučaju sasvim svejedno. Ne pita se tu ko je izdao, niti se imaju tražiti dokazi, ko je prodao domovinu. Do toga Bogu hvala još nijesmo došli. Radi se o tom ko je razdoru kriv. To je nešto drugo. Zato ova dvojica, Frank i Folnegović, ako su Hrvati, ako su rodoljubi i pravaši, ako im je stalo do Hrvatske, do sloge i napretka u stranci prava, imali bi se posvema ukloniti s političkog poprišta. Mi znamo da će prijatelji dra. Franka na nas vikati, ali svakomu je starija sloga i dobra stvar nego osoba. Kad bi se ova dvojica povukla, onda bi lako bilo uspostaviti dobre odnošaje između drugih prekovalebitskih pravaša, koji se danas po novinam bratski grde, ali se i pak u duši ne mrze, i Dalmatinci bi tad rado preuzeli posredujuću ulogu, od koje sada zaziru, jer se boje da ne bi ostala bezuspješna.

Ovoliko mišljamo da će biti dobro, ako poručimo s onu stranu Velebita, s primjedbom, da ćemo se dotle držati zaključaka naše stranke u Dalmaciji.

Dubrovnik, 31 Jula.

„Hrvatsko Pravo“ organ gosp. Franka ima veliku želju da se zalijeće po Dalmaciji, eda se i ovamo začne razdor, koji se ovako uspješno goji po Banovini. Pa premda su on i njegovi kod takovih pokušaja kod svih ozbiljnih dalmatinskih pravaša učinili veliki fiasco, to on ipak pomno kupi i lovi tamo i amo neke elemente, s kojim bi umjetno htio da prestavi, kako da je dalmatinsko pravaštvo pristalo za stvar dr. Franka. U to ime regbi da se ponudio kao stovarište svih tajnijeh osobnijeh mržnja, kojih će biti i u pravaškoj stranci kako ih ima po svim strankama cijeloga svijeta, jer tutto il mondo è un paese. Mi ovdje nećemo sada pobliže spominjati što se tiče našijeh odličnijih sumišljenjaka gornje Dalmacije, već ćemo se osvrnuti na neku odluču epistolu, koja je pred malo dana izišla u „H. P.“ pod naslovom iz Dubrovnika i u kojem se svakojakim načinom, iz kojeg proviruje samo velika lična mržnja, napada na naš list i na našega urednika. Kostatujemo da je već u naslovu jedna neistina, jer dopis nije „iz Dubrovnika“. Na sadržaj samoga dopisa nećemo se vele osvrutati, umoljeni od mnogobrojnijeh prijatelja našega lista, koji znaju da sve što se u njemu govori od početka do kraja nijesu nego *lažne insinuacije* nedostojne javne štampe, nedostojne lista koji veli da je pravaški i koji ih samo zato štampa, što se naš urednik nije izjavio za osobu dra. Franka. Mi bi molili „Hrv. Pravo“ da nagje dva, cigla dva dubrovačka pravaša, koji će potpisati one zlobne i možda osvetne neistine, koje su plod kakve velike lične mržnje i ako ih nagje neka nam njihova imena privatno pošalje, pak ćemo se tada osvrnuti na onaj dopis tobož iz Dubrovnika i njega tačku po tačku pobiti. I to ne u našem listu, jer mi ga nijesmo ustanovili, da širimo sablazni i u njemu izlijevamo kakvu osobnu osvetu, nego u privatnome pismu na uredništvo „H. P.“, od koga se nadamo da bi naš ispravak priopćio. Je li ovako pošteno?

A baš ako hoće, može se u Dubrovniku lako obavijestiti, kako je naš urednik u *svim* važnim pitanjima radio *uvijek* dogovorno, po nalogu, ili po odobrenju dubrovačkih pravaša.

Ovoliko na odgovor zagrebačkome listu, koji nije učinio najbolju uslugu hrvatskoj stvari štampavajuć pod krinkom načela kojekakve lažne osvade, te ih diktira osobnost. U ostalom pak, ako on misli da će tijem dopisima naškoditi našem uredniku ispred njegovih političkih prijatelja, mi bi ga u tom slučaju molili, da nastavi s takovim dopisima. Neka uz to još zna, da naš urednik nije nikakav „vogja“ pravaša, da treba isticat da on ne govori u ime „pravaštva južne Dalmacije.“ Manjka što se danas sve krsti pravašem! On govori u ime svoje i lista, a njegovo mnijenje dijele samo svi pametni, ozbiljni i uvjereni pravaški rodoljubi u južnoj Dalmaciji... i još gdjeod drugdje.

Naši dopisi.

Metković, 24 Julo 1896.

Ovogodišnjeg sv. Ilinskog sajma nijesmo toli zadovoljni, jer izjutrašnje kišno vrijeme, prouzrokovalo je da nas ne posjeti pola lanjskog svijeta, a osobito iz susjedne Hercegovine, i tim je je trgovina u opće bila mršava. — Na 19 t. m. na 1 sat poslije ponoći neki zlikovci napadnuše na njegovim kućnim vratim Nikolu Ivaniševića, čovjeka oženjena od 31 godinu stara i mirnoćudna ter ga sa kolcim izlupaše, tako da je sav modar. Ivanišević je upoznao napadače, i zločin prijavio oružnicim. On isti u jutro se podignuo da bi na nj bila namah dovedena liječnička komisija. On je došao u ured c. k. Suda da napadače po liječničkim izvidim tuži. A šta mu je tamo odgovoreno? „Čekaj subote!“ Takovo postupanje u nikakvome smislu ne može da bude opravdano, jer smo potpuno uvjereni, da nakon cijelu sedmicu dana, liječnik bi možda oštećenika našao ne u tolikoj ozled, ko prije 7 ili 8 dana. Na zahtjev oštećenika Sud je imao zločin primiti na zapisnik, ter po liječničkim izvidim zametnuti najstrožiju istragu. Da vidimo.

Kotor, 28 Jula.

Ova šačica hrišćanskih došljaka u Kotoru razvikala se po srpskijem listovima, ko da neko

po njima kandžijom mlati. A zašto to? Nesko im je što upraviteljem naše kotorske općine nije bio imenovan koji brat Srbin, koji bi ovu općinu i njezino gragjanstvo nastojao osigurati za budućnost našega miloga srpstva s ovu stranu brda. E da! Da je takav čovjek postao upraviteljem Kotora, onda bi općina bila u najboljim rukama na ovome svijetu, dok ovako najbolji čovjek ne valja. Našega današnjega upravitelja svak pozna kao poštena, vrijedna, uljudna i dobro stojećeg čovjaka, koji je od svakoga poštovan. Svak je zadovoljem s njegovim upravljanjem osvem srpskih došljaka, koji na nj laju ne radi sela nego radi sebe i svojih potajnih ciljeva, koje mi i onako svi znamo. Bolje bi bilo srpskim piskaralim da nabruče sebe napadajući čovjeka, kome nijesu dostojni, da obuću odriješe. Dosta nam bijaše njihova gospostva, fanatizma i vjerske intolerancije, koju smo trpjeli sve do god. 1892, kad smo je slavno skinuli, sa Kotora grada. Vjera vi božija neće se vaša sila više nametati.

Pogled po svijetu.

Otvor Željeznijeh Vrata na Dunavu biće povod kad će se sastati Franjo Josip I. sa srpskim kraljem. Tu će se zapečatiti bratska ljubav između magjarskog i srpskog ministra predsjednika. Naravno da na Cetinju ne gledaju dobrijem okom ovo izmirenje, koje ih ostavlja obješena nosa, pošto su Crnogorci mislili, da su Srbijanci bolji Srbi, nego su. A Bože zdravlja ne bi ni Cetinje ostalo ponazada, kad bi se radilo o kakvoj koristi po Crnu Goru. Tako su Željezna Vrata i srpske svinje raspršali balkanski savez. Govorilo se da će se kralj Aleksandar I. zaručiti sa crnogorskom kneginjom Jelenom. Ta se vijest sada i s jedne i s druge strane najodlučnije opozivlje.

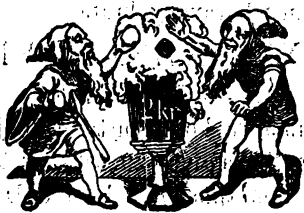
Njemačka napredna stranka. — Tako se zove nova stranka koja je u Austriji uskrala na razvalinama stare ljevice. „Neue Freie Presse“ ešofirala se za njezin napredak, ali se čini da joj to sasvim slabo pomoći i da novokršteni naprednjaci neće dobiti ni trećinu mandata stare ljevice. Jedan bi dio pripao pučkoj stranci, drugi nacionalcima, treći antisemitima ili ostancima ljevičara, koji su stranci ostali vijerni.

Na skrajnjem Istoku. — Brzjavljaju da se Japan potajno žurno naoružava. Na škverima rade se bojni brodovi, a u tvornicama puške i topovi. Odakle pogibelj? Od Kine valjda, čiji se potkralj po Europi šeta, reforme proučava i oružje kupuje? Ne bi se reklo. Japanci i Kinezi davno su se izmirili, pod iskustvom, da se je njihovim bratoubojnim ratom okoristila sama Europa. I japanske priprave i kineske naručbe namijenjene su jedino bijeloj raci. Veliki europski državni već predvigaju čas, kada će skočiti na noge ono 500 milijuna žutoga naroda, koji se već budi. To će biti prava borba Istoka i Zapada, žute i bijele rase, a ruska sibirski željeznica, koja se sada gradi, služiće za kinesku invaziju radnika koji će našijem otimati koru hljeba. Kada pak bude Kina, poput malog Japana, moderno uregjena, sa svim opskrbljena država, onda bi ona mogla diktirati zakone Europi. Taj je dan još daleko, a Li Hung Čang po Europi uči, kupuje, motri i štiti.

U Turskoj vlada velika financijska kriza, Vlada je zaradi novaca na velikoj muci, jer su je zadnji krvavi dogogjaji istrošili pak ni za javni dug nema više nikakve garancije. — Na Kreti je takovo stanje da je sam ruski car bio prisiljen kod sultana intervenirati, na obranu kršćanskog pučanstva. Pošto je zapela sva radnja u polju, to došaste zime na Kreti nesumnjivo glad gospoduje.

U Njemačkoj šire se glasovi, da će se badenski vojvoda proglasiti kraljem i da će se onda Badenu definitivno priključiti Alsacija i Lorena, koja će sačinjavati s Badenskom personalnu uniju poput Austro-Ugarske ili Švedske i Norveške. Makar da je ova vijest s kompetentne strane bila opovrgnuta, biće ipak istinita, jer pruski junkeri strašno proti tome rade, a u Franceskoj pak izazvala je pravu buru, te bi lako moglo doći do kakvih zapletaja, kad bi se obistinila.

Najbolji, najcijeniji, osvježujući napitak,
čine daleko poznati
šumeći (pjeneci) „limon-bonboni“
sa ovom markom

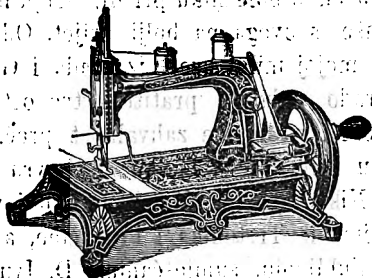

i firmom
A. MARŠNER,
tvornica orijentalnih bonbona,
Prag. Král. Vinohrady „Plzenka“
Glavno skladište u Beču.

DOMENICO BOMBIERI

Rovereto. (Austrija)

Protokolirana tvrtka utemeljena god. 1844.
UVOZ i IZVOZ ŠIVACIJEH STROJEVA
Specijalitet tvrtke

Šivaći stroj na ruke za 18 fiorina!!
(Šalje se svukud po pošti).

Trećinu cijene treba poslati kad se naručuje, a
ostalo dignuće se poštanskim poduzećem.

Ovaj stroj najprikladniji je za obitelji. Šije koju
mu drago sukno i kadinu, elegantan u formi, a la-
san za raditi, a kako je vrlo solidan to ga ne tre-
ba nikada popravljati.

Svakomu kupcu šalje se jedna

Polica za garanciju od 5 godina

Ako se kome ne sviđa stroj prima se natrag
i vraćaju se novci pod uvjetom da se pošalje
najviše 8 dana kasnije i za primitka i to oba-
vijestujući tvrtku.

Ilustrovani katalog, cijenik svih strojeva u za-
leti, razjašnjenja itd., šalje odmah na zahtjev svašiji.

Domenico Bombieri, Rovereto.

Veliki krah!

New-Jork i London ne zaštedišu ni e-
vropejsko kopno i velika tvornica srebrnih pred-
meta bila je prinuđena razdati svoje skladište sa
posve malenom nagradom radnih sila. Ja sam o-
vlašten, da izvršim taj nalog. „Ja šaljem dakle
svakomu sljedeće predmete za samo f. 6.60, t. j.: 6
komada najfinijih stolnih noževa sa pravom en-
glezkom liti, 6 komada vilica od amerik. pa-
tent. srebra iz jednog komada; 6 komada žlica
od patent. amerik. srebra; 12 komada žličica
za kafu od patent. amerik. srebra; 1 žlicu za ju-
hu, od patent. amerik. srebra; 1 žlicu za mli-
jeko od patent. amerik. srebra; 2 komada stal-
ka za jaja od patent. amerik. srebra; 6 komada
engleskih podčasa Victoria; 2 komada lijepih
stolnih svijećnika, 1 procjedač čaja; 1 posi-
paln cukra; 44 komada skupa samo f. 660.
Gornja, 44 komada vrijedila su prije f. 40,
a sada su za tu minimalnu cijenu od f. 6.90. A
amerikansko patent srebro jest posve bijela kovi-
na, koja uzdrži boja za 25 godina, zašto se jamči.
Za bolji dokaz da ovo nije

nikakva prevara
ja se javno obvezujem svakomu, komu predmeti
ne pristaju, povratiti iznos, i ne bi smio niko
propustiti ovu prigodu, da ne dobavi ovu sjajnu
opremu stola, koja je osobito zgodna za
svatbene i prigodne darove

Samo kod: **A. HIRSCHBERG**
Glavno odpravništvo združenih tvornica ameri-
kanskoga patentiranog srebra.

Beč II. Rembrandtstr., 19 Telefon N. 7114

U pokrajinu se šalje pouzecom ili pred-
platom K tomu prah za svijetljenje 10 novčića.

IZVADAK IZ PISAMA PRIZNANJA:

Izobližana, Zadovoljan sam sasvim pošiljkom,
preko očekivanja, i neću štediti truda, da stvar
svudi toplo preporučim.

Ivan Laušin c. k. pov. geometar.

Olomne 1 svibnja 1892. Pošiljkom sam u velike
zadovoljan, nadkrilila je svako moje očekivanje.
Kapetan Cz., Platzkommando

Pravi je samo sa ovom markom

(Gesundheitsmetall).

BEČKO HRANIVO BRAŠNO

za djecu

F. GIACOMELLI

Fünfhaus, Robert Hamerlinggasse 1 BEČ

Nagradena
sa
zlatnom medaljom

Patent za
Austro-Ugarsku
i Italiju.

Priznata od prvih liječničkih auktoriteta i mnogo-
brojnih liječnika kao izvršno hranivo sredstvo u naknadu
majčino mlijeko. Upotrebljuje se najboljim uspjehom u mno-
gim nahoditima i u bobicama za djecu. Zaslužuje da ga
svaka majka pokuša.

Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, ljekarnika
u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske.
Mali lončić 45 nč., veliki lončić 80 nč.

Fabrikacija

makina i aparata svake vrsti
IVAN SCHINDLER, BEČ-HIMBERG

Aparati i makine za ratarstvo, vinogradar-
stvo, kafane, mehanu, mesare, slastičarnice,
bojadžije, sedlare, tapetate itd. kao i za go-
spodarstvo uz najjeftinije fabrične cijene.
Cijenici u hrvatskom jeziku sa više od 300
slika besplatno i franko. — Dopisivanje u
hrvatskom jeziku.

Neka se obrati neposredno na
IVANA SCHINDLERA, Beč-Himberg.

Šesira, Odijela i Crevalja, naj-
bolje vrsti uz jeftinu cijenu ku-
puje se kod

M. Mitrovića

svake vrsti galanterie, mirisa i šivaćih strojeva.

Skladište šivaćih strojeva

Veliko skladište pokućstva iz prvih i najsolidnijih tvornica

SVE VRSTI
SVE VRSTI
SVE VRSTI
SVE VRSTI

drvenog pokućstva, garniture, kreveta,
ormara, stolova, prolišta itd.
željeznog pokućstva od najjeftinijeg do
najfinijeg
drvenih stolčica uz najnižu cijenu
najukusnijih slika u svim veličinama

Primam naručbe na sprema za nevjestu. Ureglujem gostione i Citonice
Preuzimam tapetarske izradnje te pripremljam kanape, stolce, materace iz
vune i sa sustom.

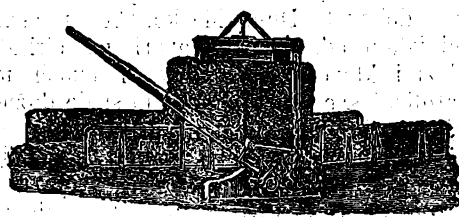
Cijene vrlo umjerene, roba solidna i dobra.

Ivo Milicich — Dubrovnik

(Prodavaonica pokućstva prije P. G. Svago.)

Skladište željeznih blagajna Wertheimer

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO I VINOGRADARSTVO

Cijene iznova snižene
Preše za grožđe, diferencijalni sustav.

Ovaj sustav preša ima najveću tištajuću moć od svih
drugih, ma kojih mu drago bilo preša.

Preše za masline, hidrauličke preše, štrcaljke pro-
ti peronospori. Vermorelov sustav;

ove moje štrcaljke su poznate kao najbolje i najjeftinije;
automatične štrc. mastilnice sa spravom za mljeti jago-
de, preše za sijeno, triere itd. tvori u najboljem proizvodu

Ig. Heller, Beč II Praterstrasse 49.

Cjenike i svjedoke gratis!

Traže se zastupnici! Čuvajte se kontrafacija!

Tvornica Boja za Zidove

Karla Krongsteina, Beč, III., Hauptstr. 120, im elg. Hause.

Odlikovana zlatnom medaljom.

Nabavljač nadvojvod. i knežev. dobara, c. k. vojničkih uprava, željeznica, o-
brtnih, brdskih i talioničkih društava, gragjevnih poduzeća, poduzetnika i
zidara, kao takogjer tvorničara i posjednika. Ova boja za zidove koja se u vapnu
topi prodaje se u prasinu, u 40 raznih vrsti počam od 16 novč. po Kilu, a što se tiče
čistoće boje slična je uljenoj boji potpuno.

Uzorci, kao i naputak uporaba šalju se po želji gratis i franko.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svake subote. Cijena mu je unaprijed u *Opravništvu lista*: na godinu flor. 4:50, na polu godine flor. 2:25; za *Dubrovnika* sa *donošenjem u kuću*, a sa *Austro-Ugarsku*, i *Bosnu, Hercegovinu* s *poštom*: na godinu flor. 5, na polu godine flor. 2:50; za *inozemstvo* flor. 4:50 i *poštarski troškovi*.
 Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i sa *došasto* polugodište.
 Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a doplatu šalju se Uredništvu.
 Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.
 Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Sarajevo?

Novine pišu i govore ljudi, da se Kallay sprema, da u Sarajevu podigne medicinski fakultet, za uzgajanje mladijeh liječnika južnijeh, slavonskijeh zemalja.

Ako je ovo istina — a moglo bi lako da bude — onda možemo smatrati zamisao bosanskoga ministra kao gotov čin, jer on je pokazao, da sve ono šta mu pane na pamet, umije, sa svoja stanovišta, dobro i izvesti. On je u zadnjim delegacijam prvi put izustio znamenitu riječ, da je Austro-Ugarska *balkanska država*. Prama tome cilju ide cijelo Kallajevo djelovanje u okupiranim zemljama, počivajući sa bošnjaštvom, a svršavajući sa — *Nadom*. Balkanska država, ne valjda kao monarkija koja sastoji iz Slavena, koji na jugu imaju neka svoja prava, nego takova kao država austrijskih Nijemaca i Magjara, koji se umišljaju da imaju neku misiju na istoku.

Bosanska vlada umije da nagje novaca, kad joj trebaju. Našla ih je za toliko sitnijeh poduzeća, za sarajevske svečanosti i butnirske utrke. Biće ih i za medicinski fakultet na Miljacki. A ne valja zaboravit, da je on već sada polovinom gotov, jer najglavnije u liječničke škole jest dobro uređjena bolnica. Sarajevo ima danas jednu od najboljih i najmodernijih bolnica, što se broje u monarkiji.

Kako je pak tamo nekako na domaku Dalmacije (osobito kad željeznica proćera), Crne Gore, Srbije, a takogjer i Hrvatske i Slavonije; s druge strane kako bi se u Sarajevu moglo i hrvatski ili ti bosanski podučavati, to bi ova škola u brzo okupila sve medicinare rečenijeh zemalja. Bilo bi tamo nekoliko stotina, možda hiljada gjaka, ponajviše Hrvata, koji bi se nehotice ogrijevali na bosanskom suncu. Kallay je to sve prije razvidio, i ako se odluči na slično poduzeće, hoće reći da će uspjeti.

Sarajlije, bili oni Hrvati ili ne bili, oduševljeno će pozdraviti ovu zamisao i svak će ih razumjeti. Radi se o njihovoj gradu i o njegovu napretku. Mučno je dirati u taj osinjak lokalnijeh interesa. Ali ima nešto važnije po srijedi. Ima, biva, da sveučilište u Sarajevu nije osamljena stvar. Ono, zajedno sa ostalim institucijam koje se tamo napraviše, ima da prestavlja jednu misao i jednu težnju, a ta težnja ne samo što isključuje *hrvatsku*, nego je uprav protiv nje i naperena. Iz Sarajeva hoće da se malo po malo podigne jedan kulturni, politički i „narodni“ centrum, koji bi paralizirao i onemogućio, da se Hrvatska okupi oko onoga središta, te mu je po historiji i srcu jedino i prvo.

Vide li to naša braća u Zagrebu? Regbi da ne vide, jer oni svim svojim silama nastoje, kako bi ovu politiku još poduprli. Ima dvadeset i dvije godine što je tamo universa. Ako ta universa ima jedino tu zadaću da *lićferira* Hrvatskoj i Slavoniji svake godine potrebiti kvantum eksemplara ljudskoga mesa, koji će sutra ispuniti praznine u njihovoj birokraciji, onda ona potpuno odgovara svojoj svrsi. Ali nama se govorilo, da će tim Zagreb postati Atenom koja će okupljati hrvatske mladice sa svih strana? Sve se učinilo da do toga ne dođe. Filozofski ispiti

u Zagrebu Dalmatincu ne vrijede, a tako isto ni pravnički osvemu prvoga. Ostala bi sama medicina. Ta bi vrijedila za sve. Nego s fakultetom se otežalo, pod izlikom, da nema novaca. Narod, osjećajući što je to za nj, stanoio kupit sam i sakupilo se kakvijeh 1 0.000 flor. Pa ni tada ne bilo ništa! Mi doista nemamo pravo, da raspolazemo sa žepom banovine, no čini nam se da ona ima sres-tava, da podigne medicinsku školu, *samo kad bi htjela*. Trošilo se u mnoge druge svrhe manje važnosti.

Jedna je po srijedi. Gospoda u Pešti razumiju posve dobro šta bi to bilo, kad bi Zagreb imao *sveučilište*, otkle bi svake godine izlazilo do stotinu mladijeh liječnika Hrvata širom prostrane domovine. Valja poslušati gospodu u Pešti, a što hrvatski narod od toga trpi, briga njih.

I ova ista gospoda koja neće da Zagreb bude ono što bi imao biti, sada mu podižu takmiaca u Sarajevu, i nama ga amo, koji usprkos svemu tome gledamo preko Velebita, kažu prstom i govore: „*uuti sunca*! onamo je vaša budućnost!“ Jest, Sarajevo je naše sunce, jer su tamo Hrvati! Ali Sarajevo neće ne smije da igra onu ulogu koju mu nameću, jer ta hoće da razori onu zgradu, koju teškom mukom gradimo. Zagreb mora da čeka i na Sarajevo.

U ostalom pak svaka sreća i napredak ale-mu Bosne ponosne. I ako on dobije ono o čemu se ovdje razgovaramo, biće mu na korist. Mi pak nijesmo krivi da Zagreb nema ono što je odavna morao da ima. Kriv je on, Zagreb, kriva je Baho-vina, koja čini se da ima prećega posla nego da misli, kako bi odgovorila onim nadama i zahtjevima, koje u nju polažu svi Hrvati od Drine do Jadranskoga mora.

Ili snijevaju ili su pomahnitali.

(Iz Dubrovačke Okolice).

„Dubrovnik“ ko da nema čime da napunja svoje stupce uvijek se kao pas vraća na stare rigotine. Tako u šest navrataka u prošlim brojevima, pod naslovom „*Naše prilike*“ iznaša opet na srijedu pitanje ko se vjerom služi u političke svrhe, tom samo promjenom, da ovaj put baš po bizantinsku upliće u politiku i uniju, da tim bolje zaslijepi slijepce i zavede proste. Gadi nam se zaista opet se na ovu stvar povraćati, tim više što je „Crvena“ u 15 broju od 11 Aprila ove godine uprav matematičnom točnosti riješila to pitanje, tako da čovjek zdrava uma ne može a da se ne uvjeri na čijoj je strani razlog a na čijoj prijevара. Sasvim tim da se bezobrazluk „Dubrovnikovih“ piškarala još bolje u svojoj golotinji pokaže, i ako je slučajno koga magla prijevare pokrila, da ga opet sunce istine ogrije, osvrnut ćemo se na nje-koga glavnija pitanja, a zatim ćemo vidjeti kako-va oprijetka postoji između Srpstva i unije, te što je u istinu ono što uniju faktično priječi. Najprvo „Dubrovnik“ tvrdi da *narodna propast ističe iz škole i crkve*; u tome i mi se šnjime potpuno slažemo, samo ćemo da stvar malo bolje razjasnimo, da vidimo naime iz čijih baš škola i čijih crkava ta propast ističe. Pisac ovih redaka imao je sreću, da kao dijete nastavi pučku školu u jednom mjestu Boke-Kotorske i da bude u školi sam ka-tolik između dosta velikog broja grčko-istočnjaka,

Ne čuvši do tada za ikakvu politiku, i ako dijete, vrlo se dobro sjeća, u toj školi puklo mu je pred očima za prvi put more velikog Srpstva. Nije bilo predavanja nije bilo riječi, nije bilo govora gdje Srpstvo nije ulazilo. Nevina još djeca okićena srpskim kapama kakvu je i sam učitelj nosio, nijesu znala za drugo osim Srpstva. To im se je predavalo u školi i izvan škole, naime na kratkim izletima, koji su se često pravili. Videći djeca da ja za to njihovo Srpstvo ništa ne znam ili bar da ne marim, bio sam za njih kao nekakav „*homo novus*“ te su me naprosto latininom zvali. On-da naravno kao dijete o tome ni najmanje nijesam mislio, ali mi se danas dosta puta nametne ta mi-sao, te razmišljam i žalim onu jednu dječicu, ko-ja prije neg se i prekrstit znadu, o nekakvom na-rinutom Srpstvu propovjedaju. Eto vam primjera kako se u školama kuje Srpstvo i kako iz škola ističe narodna propast. O takovim valjda školama „Dubrovnik“ piše, kojih je u Boci na pretek, a neka se što takova dokaže o ovdješnjim našim školama! A što da kažemo o konfesionalnijim grčko-istočnim školama? Prije nego u školu, izlazeći, povviše vrata vidiš premisu „*srpsko-pravoslavna škola*“ iz koje se sada sasvim lako zaključak izvesti.

Na dalje „Dubrovnik“ kaže iz *crkve narodna propast* ističe, pa eto nas da i to malo razjasni-mo. Buduć da s glave riba smrdi početo ćemo i mi s glavom. Ta komu nijesu poznata famozna pastirska pisma vladike Nikodima u Zadru. Ali da bolje čitaoće uvjerimo, navest ćemo samo njeke tačke iz prvog njegovog pastirskog pisma, izd. n. g. u Beču 16 Septembra 1890, odakle se čisto vidi ko mješa vjeru s politikom i ko se vjerom služi u političke svrhe. Na listu 9 piše: *Porod crkve pravoslavne... čuvajmo našu srpsku narodnost*. ... *Ako mi budemo čvali i njegovali kao što treba našu srpsku narodnost, mi ćemo njem jedno sačuvati i privrženost našu i našu ljubav k pravoslavnoj crkvi. Srpska je narodnost vezana tjesnom vezom sa pravoslavnom crkvom*. Na dalje na str. 9 i 10. veli: *Naši stari ovo su dobro razumjevali, te od tuda ono nastojanje njihovo, da se svagda staraju o jednoj radi druge, o crkvi radi narodnosti i o narodnosti radi crkve*. Na str. 10 kaže: *Blagodareći srpskome sreštenstvu narodnost se naša mogla očuvati*. U Uskršnjem pako pozdravu izdanom u Zadru 1892, govoreći o pravoslavnoj vjeri kaže doslovce: *Ja sam vam kazao i dokazao svetinju njezinu i pokazao sam i značaj njezin za nas i za našu srpsku narodnost*. *Blagodareći toj crkvi mi smo mogli da se kao Srbi sačuvamo*. Mislim da je ovim preosv. Nikodim riječ u riječ utjerao u grlo pisaniju „Dubrovnika“ i ako „Dubrovnik“ s druge strane rijet bi osuguje ovo Nikodimovo pisanje kad kaže, da bi crkva i mala među rođenom braćom širiti ljubav, dok u ovakim poslanicam nema ljubavi, ko ni mljeka u jalove krave. Sad bi molili revnog dopisnika „Dubrovnika“ da skupi sve moguće poslanice kojih god hoće katoličkih biskupa, pa ako nagje da se u njima propovjeda politika a ne vjera, kao u Nikodimovim, spravi smo dignut kapu njegovom pisanju. O izrabljivanju pako štada, sa strane prostog svećenstva, u političke svrhe, i o kideanju crkava trobojnicama, opet upozorujemo „Dubrovnik“ na 15. br. „Crvene“ od 11 Aprila ove godine, gdje je sve tanko po tanko dokazano. Ali opet velimo:

riba s glave smrdi, pa dok je grčko-istočna crkva sv. Ilije u Zadru, koja je pod vladinim nosom, u neke svečane dane okićena srpskom trobojnicom, čemu se čudit ostalijem? Kad je tako po gradovima, čemu se čudit onomu što se događa po selima? Eto vam katoličkih crkava na pretek i u Zadru i u Dubrovniku, pa ako možete dokažite što slična, a dok ne dokažete sramite se i sakrijte se.

Na dalje *katolički* (!) „Dubrovnik“ jadikuje, da unija prijete Srpstvu, te kaže da će svi Srbi prije izginuti nego napustiti svoju pravoslavnu crkvu, izmjeđu ostalog i zato što im je tijekom srpsko ime garantovano. Pitamo sada zove li se ovo razložit glavom ili petama? Ta Bogu fala, katolička crkva rasprostranjena po svemu svijetu, odatle joj i ime, katolička, goji u svome krilu vjernike svakovrsnih narodnosti i malih i velikih i jačih i slabijih, te se do danas u 19. vijeka nije još čulo, da je ova crkva pomoću vjere jednome narodu nametla ime drugoga naroda, već je svakome svoje ostavila, dapače u potrebi i obranila. Ova vjera ne nosi pridjevak ni srpske ni kineske, već jedino katoličke. Ako dakle ova vjera nijednome narodu nije ime digla, ako se toga ne boje ni Rusi ni Bugari, mogu zaista biti sigurni i Srbi, pa gdje god se oni nalazili, da im katolička vjera neće ni najmanje u ime taknuti. A što pako naši dubrovački nazovi-srbi propadaju, nije tomu kriv ni Rim ni unija, već naravski zakoni, koji hoćeš nećeš valja da se vrše. Dubrovački nazovi-srbi iznenada su iznikli gdje nijesu posijani bili, kao u evanđeoskoj priči kukolj među pšenicom, pa koje dakle čudo da se sad kad je vrijeme žetve šenica sprema u žitnice a kukolj na vatru meće? Utopljenak se i pjene hvata pa se tako sada događa i dubrovačkim nazovi-srbima, koji videći kakav im vjetar puše, nema broja, a da ne udaraju bilo na uniju, bilo na biskupe, bilo na crkvu, bilo na svećenike eda, bi barem tim gadnim srestvom što god uspjeli.

A sad eto nas na uniju. *Retorquendo argumentum* dokazat ćemo u kratko, da je baš izrabljivanje otara u političke svrhe sa strane našeg grčko-istočnog svećenstva onaj bedem, koji uniji toliko smeta. Njekoje crne duše prikazuju uniju kao kakvu sedmoglavu azdaju, dok ista kad se čovjek dobro promisli ne sastoji u drugom, već u priznajući nekotijih dogmata koje je učila i koje uči katolička crkva i koji se više ili manje jasniji od sunca nalaze i u samim liturgičnim knjigama istočne crkve i u istočnim sv. ocima. Pa kako je moguće, mnogi će sada upitati, da i njihove knjige to uče kad tolike prepirke i tolika nesporazumljenja glede istoga? Odgovor veoma lak. Ili je tvrdokornost ili je himbenost. Prvo ne dao Bog ne ćemo ustvrditi jer humanum est errare, ali je diabolicum perseverare, i po tome ne ostaje nego da se ustvrdi drugo. Ali opet nastaje pitanje što je uzrok da je naše grčko-istočno svećenstvo tako? Naći ćete odgovor u „Dubrovniku“, a to je izrabljivanje otara u političke svrhe. Na otaru se liturgija čita, mala im briga da razumiju što čitaju, dostatno je da srpstvo s otara šire i propovjedaju. Eto smo došli i mi do istog zaključka kao i „Dubrovnik“ da naime izrabljivanje otara u političke svrhe prijeći uniju, samo što smo mi to malo jasnije dokazali. Nek se naše grčko-istočno svećenstvo mami toga uzaludna posla, a nek one ure upotrebljava u proučavanju Zlatošta, Basilija i svojih liturgičnih knjiga, koje danas skoro ne zna ni da opstoje.

Na dalje „Dubrovnik“ navagja kao propagandu hrvatstva riječi nekog župnika, koji da je govoreći o Njegovom Veličanstvu kazao: *Car njemački i naš kralj hrvatski*, jer da toga u tituli cesarovoju nema. Prije svega da budemo na čistu, treba da se dobro razumijemo, kojim riječima prepisuje „Dubrovnik“ propagandu hrvatstva, ili riječima *car njemački* ili onim *naš kralj hrvatski*, te o kojim kaže da se u tituli cesarevoj ne nalaze. Riječi *car njemački* da se u tituli cesarevoj ne nalaze istina je, ali cijenimo da „Dubrovnik“ tim riječima ne prepisuje propagandu hrvatstva, jer u tom slučaju takovoj vrsti mahitaca ne bi ni u Šibeniku mjesta bilo. Ne ostaje nam dakle drugo nego uzeti da se ono što tvrdi „Dubrovnik“ odnosi jedino na riječi *naš kralj hrvatski*, pa evo nas

da dokažemo protivno od onoga što on tvrdi. Doista g. dopisnik kao u svemu tako i u ovom odviše je loše sreće, te se čudimo, ako još nije vidio titule Njegovog Veličanstva, kako mu nije barem gdje god pod oko pala slika sa dotičnim titulima, koja se nalazi u svim školama i župničkim uredima. Možda će još g. dopisnik biti u sumnji, a da mu se opet gdje god ovaki makaruo ne izmakne, upućujemo ga na adresu gdje može dotičnu sliku dobiti i tako imat sreću titule i ako kasno naučiti, jer je bolje igda nego nigda. Adresa je slijedeća: Tisak i naklada cesarske kraljevske dvorske i državne tiskarne u Beču. Samo ne bi htjeli da g. dopisnik opet uznastoji da nagje u jaku dlaku, pa da reče da u tituli nema ono zaime naš, što mislimo može svaki Hrvat potpunim pravom kad o Njegovom Veličanstvu govori nadodati, a da tim ništa u bitnosti promjeni.

Još jednu pa smo gotovi. „Dubrovnik“ kaže: *Srbi katolici jednako ljube svoju crkvu i srpsku narodnost*. Mi bi veoma radosni bili kad bi imali pred sobom i dokaze gornje tvrdnje. Ali, ako se ne varamo, dotičnici malo ili ni malo shvaćaju značenje glagolja „ljubiti“ kad onako pišu. Nama se čini da crkvu ljubi, ne onaj koji kaže da je ljubi, nego onaj koji ne sudi crkvi svako osam dana i koji nje zapovijedi izvršuje; intelligenti panca.“ Više dakle vjere, više iskrenosti a manje bizantinstva i bezobrazluka.

Naši dopisi.

Blato, 30. Jula.

Kad je otrog osam godina Vlaho Arneri sin našega *gospara* Rafa bio proglašen doktorom sveukupne medicine u Gracu odmah se doseli k nama, da nam liječi bolesnike i da ih grabi iz čeljusti proždrljive smrti. Kad je pak najbolje suglasje vladalo izmjeđu njega i cijeloga Blata, kleta sudbina htjede ga odučiti iz naše sredine, pak se u tu svrhu posluzi zdravljem njegova maloga prvenca. Ta nevesela vijest brzo se raširi, da nas dr. Vlaho ostavlja i da ide k moru na Orebiće. Mnogi ga zaludu zaklinjali, ali on ne mogao se svladati svoje roditeljske ljubavi. Kad je dakle trebalo da tako bude sastadoše se prijatelji u jedno kolo i prirediše mu na 28. ov. mj. njemu i plemenitoj mu gospogji počasnu večeru, da tako još jednom iskažu svoju ljubav. Velika dvorana bila je okićena hrvatskim slikama i zastavama. U bolji dio stola diže se novoizabrani blatski gosp. Načelnik, te u ime općine izreče nazdravicu svečaru, a zatim se stadoše redati i ostale izmjeđu kojih spomenućemo onu književnika P. Kuničića, mladog Hrvata Iva Petkovića g. Sardelića itd. A ne treba ni kazati da se je dr. Vlaho lijepo zahvaljivao. Palo je i drugih zdravica domovini i njezinim vrljedinim sinovima. te kad se pjevala jedna pjesma pok. Buzolića ustade gosp. P. Kuničić da reče kolu u slavu tog muža i tom se prigodom sakupiše 24 krune za izdavanje njegovih djela. — Ponoć je bila dobrahno odmakla, kad ustane dr. Vlaho, da se opet svijem zahvali, nakon čega gosp. L. Stipković predaše gospogji Arneri vijenac sa trobojnicom i otpratio ih kući uz pjevanje hrvatskih davorija. Na 29. ov. mj. odijelio se konačno od nas. Mnogobrojni prijatelji opet se sakupiše da ga otprate daleko od mjesta do crkvice Blagovijesti, gdje se s njime i s njegovom plemenitom gospogjom oprostiše suzama na očima. Njegova će nam uspomena za dugo u srcu ostati kao domoljuba i čovjekoljuba, koji je i danju i noću nastojao oko zdravlja i dobrostanja našeg. I ako žalimo njegov odlazak, tješimo se uvjereni da nas je i on teška srca ostavio kao što smo ga mi pustili. Mi mu to radi zdravlja njegova miljenca tim ragnje opraštamo, želimo da mu ga dobri Bog uzdrži na radost i diku njegovu i njegova zaslužnoga oca, staroga djeda Rafa. Cvalo im!

Tugomil.

Sarajevo, 1. Avgusta.

Slavno uredništvo! Dne 27. pr. mj. obdržavao se je ispit u ovdajšnjoj I. muhamedanskoj djevojačkoj školi, te se je pokazao prilično dobar napredak. Osobito pak imalo se šta viditi u sobi, gdje bijaše izloženo staro bosansko vezivo. Posjetila je taj ispit uz ostale honoracije i gja. Vilma pl. Kallay, te se vrlo lijepo izrazila o napretku

te škole. Pri koncu ponudi Njezinu Preuzvišenost školski nadzornik da izvoli izabrati koji lijep komad od bosanskog veza za uspomenu, nu ona se ustručavaše primiti taj dar, govoreći, da će žaliti djevojčice. Na to reče gosp. nadzornik, neka Nijena Pr. izvoli samo što god izabrati, a da škola ima paušal. — I sbilja škola ima dosta veliki paušal, od kojeg u ovoj godini nije ništa siromašnim djevojčicama dato, dočim dok bijahu nadzornicima ove škole najprije bivši mearifski nadzornik Ahmed ef. Ribić, a kasnije profesor šerijatske škole Hadži Hasan ef. Spaho uvijek se iz paušala davalo siromašnim djevojčicama materijal, te one tim vezle, a izragjeni bi se komadi njima poklonili ili ako su isti u sličnu svrhu bili nužni, to bi se djevojčicama trud vrlo skupo naknadio, premda tada bijaše paušal mnogo manji nego danas. To je djevojčice veselilo, poticalo ih na rad. Jednom riječju škola napredovala, jer djevojčice nijesu davna radile. A sada? Stvari djevojčice žale, osobito pak siromašne, kojim su roditelji krvavim znojem zaradili, te za napredak svoje djece potrošili. Danas im je to oteto. Kad se ovako počne raditi, onda će nestati napretka u ovoj školi, jer djevojčice neće više onako dobrom voljom raditi kao do sada; svak će se bojati, da joj se neće „oteti“. A kako ima dosjetljive djece, neka će hotimice lošije izraditi nego bi mogla, jer će reći: „Pa kad mi ne bude lijepo neće mi ga uzeti.“ Kakav je to onda napredak? Čemu će onda škola? Idemo, da vidimo, kakav će u dojdjućoj školskoj godini biti.

Prijatelj.

Kotor, 4. Avgusta.

(*Vjeritba talijanskog kraljevića*.) Poluslužbene novine donose dementi o vjeritbi principa Viktora Emanuela sa crnogorskom knjeginicom Jelenom. Mogu vas ipak uvjeriti, da je ovo istina. Nadbiskup Milinović pričekao kraljevića, koji ovih dana dolazi u Bar i odmah će biti vjeritba — tajna. Javno će se proglasiti na 20. septembra: 200. godišnjicu crnogorske dinastije i godišnjicu ulaska Talijana u Rim. Knjeginica će se pokatolitićiti. Ruski car već je dozvolio da Jelena pređe na katoličku vjeru. Naravno da je kod Srba veliko veselje, što Jelena ide u Rim na kraljevsko prijetolje. ali to veselje potamnjuje žalost što ostavlja pravoslavlje. Ovo je prva crnogorska knjeginja koja se odriče vjere, radi toga u malom crnogorskom puku vlada neko ogorčenje, da će se u knjaža šcer „polatiniti“. Tako će Petrović-Njegoševa dinastija stupiti u srostvo sa malda ne svim evropskim dinastijama. Ovo je veliki skok. Za 200. godišnjicu pak spravljaju se velike svečanosti. Čuje se da će gostima iz Boka biti grališ put i stan na Cetinje.

Pogled po svijetu.

Istočne tmine. — Nikada položaj na Istoku nije bio tako tmuran i nemiran kao što je sada. Sve vijesti koje od tamo dolaze slažu se naglašujući veliku opasnost rata. Krećani vode ustanak najvećoj upornošću, a turska vojska pokazala se preslabom da im se odupre. Zna se da Engleska njih podupire, neka stvara smutnju Rusiji jer pravi boj vodi se izmed ove dvije vele-sile. Europa je pak složna u nesloji i kontradikcijama. Čas je za Tursku, čas za Krećane. Ovi će po svoj prilici izvojsiti slobodu. Brzjavljaju iz Beča, da su sastavili provizornu vladu, a osim toga brzo će se izdati proklamacija na narod o sjedinjenju Kreće sa Grčkom. Ovo s jedne strane. — I u Macedoniji razbuktio se grčki ustanak, kome prijeću u pomoć oficiri grčko vojske. Vlada govori da je preuzela sve mjere proti tome ali uzalud. I u Armeniji se iznova buue. Svrgnut je armenski patrijarh i drugi je postavljen na njegovo mjesto. — Što će sada biti? To je teško kazati. Mnogi misle da je nadošao čas diobe turske carevine. Drugi misle, da će se ona još održati, ali da će ovaj put dosta izgubiti.

Domaće vijesti.

Opet žalost — Još se nije osušila zemlja nad grobom starine Jurja Biankina, koji je hrvatskome narodu uzgojio onaku četicu sokolova kao što su braća Biankini — a već se taj grob opet otvara, da primi u svoj zagrljaj i uzornu mu suprugnu čestitu staricu Cvijetu. Teško je u 15. dana izgubiti i ora i majku, ali saudešće s kojim rodoljubi popratše ovu žalost neka tješiti zastupnika Jurja i braću njegovu, ako ovdje ista sina utješiti može. Uzornoj starici vječni pokoj!

Žalost u Didolici. — Brata Didolici sačinjavaju tako rekuć veliku buržoasku dinastiju na Braču, i njihova ugledna i rodoljubna kuća poznata je diljem cijelog Hrvatskva. Prvi u hrvatsku, pa žrtvama i u borbi. Pa kad ovakovu kuću zadesi nesreća onda se čuje i žali od svih onih koji znadu, koliko je ona uradila za narod. — Vijest nam stiže da im je umrla sestra Laura u Pragu, kamo je uzalud tražila lijeka svojoj boljetici. Laka joj zemljica!

Izbori u Gradcu. — U Gradcu u Primorju vode se sada općinski izbori. Tamo su zamršeni odnosi upravo nešto kao na Bletu. Upravitelja općine g. Andrijaševića prisposobljavaju s g. Batistićem. Drugi ljudi govore da upravu za ono zašto je tobož bila raspuštena Makarska općina, za ono zbilja čuvala se gradačka. Na upravu bio je narodnjak i vladin čovjek pa doista. Izbori se vode uz jaku asistenciju poglavara i njegovih komesara i negdašnjeg Hrvata, a sadašnjeg vladinova prof. Mrkušića. (Neka nas g. Mrkušić ne pobija da je on sada „narodnjak“. On je pokazao da je prvo vladinovac a onda — ostalo.) Brzjavljaju „Nar. Listu“ da se tu ukida polovina pravaških glasova, a za protivnike glasuju i mrtvi i maloljetni. Naravno. Tako je i zastupnik gosp. Tonko bio „biran“ zastupnikom. U ostalom ovaj put on ne radi za sebe.

Kateketski sastanak u Spljetu radio je neumorno. Presjednikom sastanka izabran je dr. Rubetić potpresjednikom kanonik Palunko, a dr. Jambrečević bilježnikom. Stiglo je mnogo brzjavaka uz papin blagoslov.

„Il Dalmati.“ — Grazie, caro, mille grazie! Čujemo da ste već unajmili u Jakinu stan za vašu redakciju?

Gdje smo? — Čitamo u novinama, da su u ponedjeljnik ubili u Malom Lošinj mladica jedina u majke i vatrena Hrvata. Ubili su ga jer je pjevao hrvatske pjesme i to glavom dva redara one talijanaške općine!

Veliko ogorčenje koje je radi toga zločina prohujiло cijelim narodom, povećalo se kad se čulo da su ta dva redara iza nedjela nevino šetali trgovom cigarom u ustima. Zastupnik naroda čas. Šime Kosulić Kvirin upravio je brzjavu na vladu. Hoće li biti kakve koristi za buduću? Dvojimo, da će se riječi zastupnika Spincića na zadnjoj skupštini *Edinosti* na vlas ispuniti.

U Istri tako. U nas amo radi se na drugi način. Srpska omladina i njezini pokrovitelji na visokim mjestima pripravljaју terrain drugoj politici. Samo nek je protiv Hrvata!

Pitanje sjedinjenja. — Gosp. J. Ibler odgovorio je u „Narodnjem Novinama“ na naš prethodni članak *Opravdan prigoror*. Prekasno primismo organ vlade i stranke bana Khuena, a da bismo se na njegove opaske osvrnuli. Ostaje vremena.

„Katolička Dalmacija“ kô da se baš svojski nastavila, da nas zadijeva, pak je počela u tu svrhu i priloge izdavati. Svak vidi da je mi ne izazivljemo. Ako joj je drago „čistiti“ neka mete u sebe doma, mogla bi tamo naći posla. Iza kako nas je nepravdno potvrdila prigodom jednog izbora, iza kako nas je osumnjičila radi oglasa, koje svi pravaški listovi priopćuju, iza kako nas je nadarila sa toliko drugih zabadańja, sad se ona gradi uvrijegjenom, pak u to ime puni svoje stupce. Neka joj bude. Mi je u tom slijediti nećemo.

Samo ćemo jednu kao ilustraciju Na svakojake napadaje zato što nijesmo odobrili istup dr. Franka i družine iz kluba, bijasmo prisiljeni, da joj spomenemo, kako smo mi još onda štovali i slijedili dr. Starčevića, kad ga je ona prisposobljavala s Crispijem. „Kat Dalm.“ da nas pobije donosi kao dokaz dva članka iz prijašnjih vremena u kojim ga ona nije tako maltrahirala, pak nas iza toga dariva šakom lijepih riječi. To kô onaj cigarin koji naprama onome jedinome svjedoku koji je vidio da je ubio čovjeka, htio je dovesti hiljadu drugih koji *nijesu vidjeli*. Ali to su sve lakardije, koje samo služe za oznaku... „mjestu i vremenu“, a glavno je to: da bi „Kat. Dalmacija“ mnogo bolje uradila, kad bi nas pustila na miru, a njezin urednik, ako baš hoće da mete ispred naših vrata, neka ostavi ove jadne polemike, koje u narodu prave smutnju. Čini se da smo u istoj stranci, da pače u jednome kolu, te ako misli da nam ima što kazati, neka nam nekome pred drugovima, kad se sastane s našijem urednikom. Onda bi na mnoge upite dobio jasan odgovor, a prijatelji sudili bi ko ima pravo, ko krivo. Ovo je u ovoj polemici, koju nijesmo izazvali, naša zadnja riječ.

„Hrvatsko Pravo“ donosi iz Spljeta vijest da je odbor stranke prava zaključio da naš urednik opozove nekakve tobož uvrijede, što ih je on nanio dru. Starčeviću i da je naš urednik pristao na taj zaključak.

Ovo je od početka do kraja gola izmišljotina. Nikakav zaključak nije o tom učinjen niti je

mogao biti, niti bi mu se kak hrvatski pokorio, jer on nije nikad vriježjao, nego je uvijek častio, što vao i slijedio dr. A. Starčevića, samo što mu nije odobrio kad je istupio iz kluba stranke prava, u kome mnijenju i danas ustraje. Žalosno je pak da se u Zagrebu ime Antuna Starčevića rabi za političku butigu jednoga inače radina čovjeka, čija su načela i politika daleko od načela i politike koje nas učeše Stari, koliko nebo do zemlje.

Izrod i odmetnik. — Pišu nam: Poručite dn. Ivo Rajiću tobožnjem „Srbinu“, da je on nekad bio gorljivi Hrvat i kao takav sakupljao pjesme, koje sada srpskim prozivlje. Evo dokaza: kad je rekao prvu misu dao je tiskati u sarajevskoj „Vrhbosni“ zahvalu, u kojoj zove hrvatskim svoj jezik i hrvatskim svoj narod i kliče: „Živila Hrvatska!“ Ako je dakle dn. Ivo postao Srbinom, nije se rodio, a narodne pjesme ostadoše ono što su bile prije i poslije njegove metamorfoze: čisto hrvatske!

Na željeznici u Spljetu. — Piše nam prijatelj: Pretprošle sedmice u nedjelju dolazio je neki moj prijatelj željeznicom iz Šibenika u Spljet, da se prekrcna na brzi parobrod, koji je one noći krećao u Gruž. Ali mu činovnik ne samo nije htio dati prtljagu, nego ga je još opsovao pogrdnijem riječima i tako se osorno ponašao kao sa slugom. Mislio je da ima posla sa smetenjakom, ali se namjerio na čovjeka koji je obišao svijet i koji mu je isto tako oštro odgovorio, zahtijevajući da mu odmah pade robu, a ne sutra u jutro, pošto on one noći odlazi i ima pravo tražiti, da mu se prtljag odmah izruči. Tad ga je zbilja i dobio a mi pitamo upravu dalmatinske željeznice, pristoji li se da njezin činovnik ovako osorno postupi s putnicima. Tâ on nije knez, nego javni sluga naroda koji ga plaća! X.

Gradska Kronika.

Plemstvo. — Čujemo da je gosp. Riccard Tacconi savjetnik i upravitelj mjesne intendence dobio plemstvo. Čestitamo.

Tužba. — Pišu nam iz općinstva: Na Pila ma premda stoji pošt. škrinjića mučno je bit poslužen u poštanskim tiskanicama, jer dotični dućandžija pod izlikom: nemam, nestalo mi je! mučan je u poslugi. Molimo oblast da providi.

Još nova pruga. — Na zadnjoj stranici donosimo Oglas uvršten od ugarsko-hrvatskoga parobrod. društva o promjeni i brzim prugama. Danas ćemo nadodati samo to, da je nova najbrža pruga Rijeka-Kotor već otvorena, ali kako veliki brzi parobrod „Panonia“ još nije prispio, to će ovu prugu sudržati za nekoliko dana parobrod „Croatia“. Naravno da za ovo nekoliko puta neće biti sve kako je odregjeno, ali do brzo kad stigne novi najbrži parobrod on će preuzeti liniju i odgovoriti svijem zahtjevima što ih ista iste.

Puljizi. — U nedjelju u večer došlo je iz Boka u Dubrovnik puno Puljiza, koji su išli tamo na radotu. Nego kako vlada u svojim velikim radnjama na tvrgjavam daje prednost austrijskim podanicima i s drugih razloga, našli su se ovi talijanski radnici bez radnje i srestava, pak su tako poslani na konsulat u Dubrovnik. Pred stanom konsula napravivše malo buke. Mnogi koji ne nagjoše ni ovamo zaslužbe otpremljeni su u Italiju.

Ispiti zrelosti kod mjesnog c. k. ženskog učiteljista obavili su se pod presjedanjem pokr. nadzornika gosp. vit. Perićića. Od javnih pitomica (29) proglašene su zrele s odlikom: Balarin Stane, Gjadrov Ada, Hropić Anka, Kelez Ljubica, Kristović Anka, Lesica Luce, Matulić Amelija, Mitrović Daroslava, Persić Milka i Vuletić Darinka; prosto zrele: Berger Franka, Dalma Evelina, Gricević Franka, Giorgi Lodovika, Held Jelisava, Krekić Anka, Kukuljica Lukre, Longhi Vjekoslava, Miloslavić Luce, Nadramija Jele, Novak Jurka, Pavasović Jovanika, Pavlin Marija, Pekas Marija, Traini Zorka i Žiška Josipa; trima bi odgogjen sud dok ne ponove ispit iz jednog predmeta na 2 mjeseca. — Od 2 privatna kandidata jedan nije uspio, a drugome bi odgogjen sud dok ne ponovi ispit iz jednog predmeta nakon 2 mjeseca.

I na mjesnoj c. k. Velikoj Gimnaziji obavise se ispiti pod presjedništvom školskog nadzornika gosp. vit. Glavinica. Proglašeni su zreli s odlikom: Bibica Marko, Čurlića Lovro, Hein Fridrik, Katić Emilije, Maslač Petar, Matić Ivan, O niskijević Josip, Wilfan Josip; zreli: Dević Pavao, Ilić Ernest, Kunić Nikola, Kalčić Vjekoslav, Obradović Antun, Šeparović Jerko. Jedan ne bi pripušten, jedan se ustegao sa svjedodžbom osmog razreda, a trojici odgogjen je ispit na 2 mjeseca.

Diskoras na Poljani.

Sava. — Ima ura da slijedim onoga liječnika od živina. Gje su ga vragovi odnijeli?

Jovo. — A šta će ti, brate Srbine?

Sava. — Ne govori srpske ti vjere. Razholjelo mi se krmče; bača, srpska mi, kô da je na njemu kolera.

Jovo. — A odati po bogu brate?

Sava. — Ne znam ni sam, srpske mi hogorodice. V' eto u nedjelju poslo maloga po *kuljene* u štampariju, pa tamo pop: „uzmi još, uzmi još“, natovario ga pune naruče. Bilo svakomu preko zuba, a što je ostalo vrglo dijete u avliju, jer, govori pop, da valja odmah izjesti, ako ne, uzranketivice se spirit. Bojim se da nije naljegô.

Jovo. — Pa jadan pobratime ono nije akuvano za ajvan nego za Srbe. Kud ti je pamet bila puštat bacat živomu?

Sava. — I ja sada vidim. Nego mišljah naše je, neće mu naudit.

JAVNA ZAHVALA.

Danas, kad Lučki puk svečano slavi dovršetak gradnje zvonika, pišuća Uprava tumačeć njegova čuvstva, lijepo zahvaljuje svim domorodcima u dalekoj Americi, koji su sa svojom pripomoći doprinijeli, da se gradnja privede kraju, a osobito gg. Andru Malovozu u San José i Federiku Glavica u Iquique koji — osim što su u više navrata za to doprinijeli prvi 25, a drugi 20 zlatnih lira — još su se postarali, da i od drugih sakupe milodara u ovu svrhu. Njihov primjer zavičajne ljubavi bio izgledom svim sinovima hrvatskoga naroda u tugjoj zemlji!

Živjeli i sretni bili!

Uprava Općine Šipanjске.

U Luci, na Stjepan-dan 1896.

Načelnik

R o m a n o

Prisjednici: Niko Palunko, Ivo Malovoz, Miho Mrše.

Priopćeno *)

Na odgovor one vijestice tiskane u gradskim vijestima lista „Dubrovnik“ od 2 t. m.

Prvo svega nije istina da kafana, kuća isve uza nje, nije bilo pogogjeno sa dotičnim vlastnikom g. Birimišom, već nasuprot je bilo sve lijepo pogogjeno i ugovoreno, kaho će to dotični svjedoci na svoje vrijeme na sudu dokazati.

Nije istina da je *peticija*! kako ju ovaj novi talentovani mladi odvjetnički kandidat nazivlje prikazana od mene i g. Petra I. Orepića, već od sama mene, pošto sam ja ugovorio i pogodio za sama sebe goripomenute lokale sa gori rečenim vlasnicim, kako to izvire iz napisate bilježničke pogodbe; dočim g. Orepić je posredovao za dovesti svrhi pogodbu, — tražio im novi zajam — kuću za stanovati i drugih posala na korist istih opremao.

Već rek bi, da mladi kandidat Sarajevski, nekom ironijom je htjeo ono malo brazda u gradske vijesti uvrstiti!!!

Ne preši brajanel jer ko preši vrat lomil! Neka je on, kako no kaže na njemačkom jeziku pravo izučio, — ko zna je li baš pogodio na onaj § i je li ga dobro shvatio, koji će moći unikčiti jednu stvar ugovorenu i pogogjenu!!!

Ono malo redaka su dakle prvi plod tolikog učenja budućeg odvjetnika!!! Slabo doista je svoje vrijeme na Universi izgubio, jer s onom vjesticom neće ništa koristovati rečenim vlasnicim, mladi kandidat već će cijenim razumjeti kako!!! Dakle gremo da vidimo! Peticija će ovih dana biti prikazata, pak onda, treba imati ustrpljenja dok se ne iskoli ona.

„Chi ride l' ultimo riderà meglio“. Jesi li me razumio moj gosparu mladi zakonša?

Dubrovnik, 7 Augusta 1896.

Dinko Dunda.

*) Za ovaj sastavak uredništvo ne uzimlje na se nikakve odgovornosti. Ur.

Frano Supilo upravitelj, izdavatelj i odgovorni urednik. Tipografija Dragutina Pretnera u Dubrovniku.

Foulard-svila 60 nč.

do fi. 3.35 metar — japanska, kineska itd. najnoviji nacrti boje, kao crna, bijela, bojadisana HENNEBERG-OVA SVILA od 35 nč. do flor. 14.65 met. — glatka, poštapano karirana, ismnostrena, damast itd. (oko 240 raz. vrsti i 200, raz. boja, nacrti itd.) slobodno porto i poraza Sukuću. — Uzorke na povratak. Dvostruka poštarina za Švajcarsku. (No 2.)

Fabrika svile G. Henneberg (c. k. dob.) Zürich

Našla se jedna katinela (lana) od zlata. Ko je izgubio nekaj se prijavi našem uredništvu, gdje će je, uz oznak, na-trag dobiti.

Diplomirani Ijekarnik

sa 2 godine prakse traži mjesto u DALMACIJI ili izvana. Poblize kod uredništva.

J. B. MAURONER

u St. Ulrich Gröden
(Tirol)

Preporuča se za iz-
vršenje kipova Jezusa
i svetaca, predstavljaj-
nja: božijih, jaslaca, i
križa iz drva. Izvaga
u stilu kako se hoće
i najfinijom izradbom.

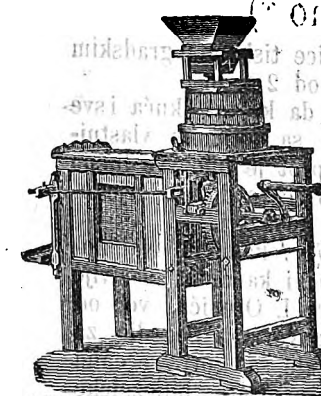
Oltara, propovije-
daonica, ispovijedao-
nica, krstionica, kle-
cala, ilustrovani cje-
nik gratis i franko.
Sahrisarijam i fo-
tografijam stoji rado
na uslugu.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se naj-
bolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

WEISSA

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika

Najbolje i najjefti-
nije **SKLADIŠTE**
za sve poljodjelske stro-
jeve i sprave. — Stročal-
ke svake vrsti. — Kotao-
ci. — Šivaće strojeve. —
Strojeve za pranje i su-
šenje. — Patent ručne
mline. — Tijeskovne —
Stročalke za peronos-
poru. — Pumpe za vino.
— Motore na paru ili
petrolej.

AUGUST KOLB, Tvornica strojeva

BEČ, II/7, Passetistrasse, Br. 29-31.

Traže se solidni zastupnici.

Phoenix-Pomada
nagrada na izložbi za zdra-
vstvo i njegovanje bolesnika
u Stuttgartu g. 1890; polje-
ničkim svjedocima i biljad-
ma zahvala priznata kao jedi-
no opstojće djelujuće, nesko-
djivo sredstvo, da gospoda i
gospogje dobiju bujne i pune
vlas i da se zapriječi otpa-
danje kose; mladici mogu s
njom odmah uzgojiti jake br-
ke. Garantirao za uspeh
za neškodljivost. Londić 80
novč. poštom ili poduzećem 90. novč.
K. Hoppe, Beč, XIV, Zinkgasse 22.

Suhijeh crijeva

za nadijevanje kobasica

Slanijeh

za salame i mortadela

(govegijeh i bravljijs)

Loja: na puno i na malo

prodava jeftino i dobre vrsti

Strojarnica crijeva

Enrico Radetzky trgovac u Dubrovniku.

Gereinigte, getrocknete und gesalzene

Rinder- und Hammeldärme

für Würste, Salami u. Mortadella

Talg en gros u. en detail

bietet in vorzüglicher Qualität und billig

Enrico Radetzky Kaufmann in Ragusa.

Mattonieva

GLIESSHÜBLSKA

NAJČIŠĆA

Alkalična Kiselica

HINKO MATTONI

U GLIESSHÜBL SAUERBRUNN

100 do 300 flor. mjesečno mogu zaslužiti osobe
svakog zvanja u *svim* mjestima i časno i sigurno bez
kapitla i risika kroz prodaju zakonom dopuštenih
vrijed. papira i srećaka. Ponude pod *leichter Ver-*
dienst na Rudolf Mosse u Beču.

Nuzgredna zasluzba

94-150-200, 4
svih zvanja, koje bi se htjele zahvatiti prodajom zak.
dop. srećaka. *Ponude na Mjesečnom* Adler &
Wanda u ulazu Gornj. Radapet u i 12-25
— kao dojava Utemelj. 5. 1874. abno

CHINE SERRAVALLO ZELJEZASTO

prepisano preporučeno od liječničkih auktoriteta kao: dvorskog savjet. prop.
(dr. Braut, dvor. savjet. dr. Drasche, prof. dr. barun Kraft, Ebinger,
prof. dr. Monti, prof. dr. pl. Mosetig-Moorhef, prof. dr. Neusser,
prof. dr. Schauta, prof. dr. Weinlechner, itd. itd.)
(za slabe i one te se oporavljaju).

Srebrne kolajne: 1894. IV. tal. kongres kemije i farmacije.
Napulj 1894. Zlatne kolajne: 1894. V. tal. kongres kemije i farmacije.
Megjunarodna izložba Meici 1894, Kiel 1894, Amsterdam 1894, Berlin 1895.

Preko 500 liječničkih svjedoča.
Ovaj *veerni* olrepljujući lijek daje se *veoma lako* gospogjam i djeci radi
svog izvrsnog teka.

LEKARNICA SERRAVALLO TRST

Kuća koja razaslije na veliko, utemeljena godine 1848.

Ugarsko-Hrvatsko-dioničko pomorsko parobrodarsko društvo u Rieci

PLOVITBENI RED

vriedi od 1. kolovoza 1896 do nove objave.

POLAZAK		Brza pruga RIEKA-KOTOR (A)		POVRATAK	
Sriedu 10.30*) pr. podne		odlazak Rieka		dolazak Subota 2*) pr. podne	
9.30*) pr. podne		odlazak Zadar		dolazak 7.30*) pr. podne	
6 —		odlazak		dolazak 10.30*) pr. podne	
11.30*) pr. podne		odlazak Spljet		dolazak 11.30*) pr. podne	
Cetvrtak 3.30*) pr. podne		odlazak		dolazak Petak 11.30*) pr. podne	
8.30*) pr. podne		odlazak Gruž		dolazak 10.30*) pr. podne	
9.30*) pr. podne		odlazak Kotor		dolazak 10.30*) pr. podne	
1. po podne		odlazak		dolazak 10.30*) pr. podne	
Od 5. kolovoza 1896.		Priljučak sa brzovlakom iz Budimpešte-Zagreba		15. ter iz Beča 9.50 pr. podne	
*) Priljučak sa post. vlakom za Beč i Trst u 4.25		pr. podne		10.10 na večer	
*) Priljučak sa post. vlakom za Beč u 7.35 i		Zagreb-Budimpešta			

POLAZAK		Brza pruga RIEKA-KOTOR (B)		POVRATAK	
Nedjelju 1 —*) pr. podne		odlazak Rieka		dolazak Sriedu 10.30*) pr. podne	
8.30*) pr. podne		odlazak Zadar		dolazak 7.30*) pr. podne	
10.30*) pr. podne		odlazak		dolazak 6.30*) pr. podne	
5 — po podne		odlazak Spljet		dolazak 10.30*) pr. podne	
10 — po podne		odlazak Gruž		dolazak 9.30*) pr. podne	
Ponedj. 7.15 pr. podne		odlazak		dolazak 6.10*) pr. podne	
1.10 — po podne		odlazak Erečnovi		dolazak 5.30*) pr. podne	
1.20 — po podne		odlazak Kotor		dolazak 5.30*) pr. podne	
2.30 — po podne		odlazak		dolazak 5.30*) pr. podne	
Od 2. kolovoza 1896.		Opazka: Za vrijeme boravka c. i k. brodovlja u Tivtu pristatište parobrodi također je u uporabi			
*) Priljučak sa post. vlakom iz Budimpešte-Zagreba 6.45.		pr. podne		10.10 na večer	
*) Priljučak sa post. vlakom iz Beča u 9.02 ya večer		pr. podne			
*) Priljučak sa post. vlakom iz Beča i Trsta u 12.30 u noći.		pr. podne			
*) Priljučak sa post. vlakom za Beč i Trst u 4.25 po p.		Zagreb-Budapešta			
*) Priljučak sa post. vlakom za Beč 7.35 i					

POLAZAK		Brza pruga RIEKA-METKOVIĆ		POVRATAK	
Ponedj. 10.30*) pr. podne		odlazak Rieka		dolazak Petak 10.30*) pr. podne	
Utorak 6.30 pr. podne		odlazak Zadar		dolazak 7.30*) pr. podne	
8 — pr. podne		odlazak		dolazak 6.30*) pr. podne	
3.30 po podne		odlazak Spljet		dolazak 11.30*) pr. podne	
12 — u noći		odlazak		dolazak 2 — po podne	
		Makarska.		dolazak 1 — po podne	
		Trpauj.		dolazak 1 — po podne	
Sriedu 7 —*) pr. podne		odlazak Metković		dolazak Cetvrtak 8.30*) pr. podne	
Od 3. kolovoza 1896.		Priljučak sa post. vlakom iz Budimpešte-Zagreba		6.45 i sa brzovlakom iz Beča u 9.02 ya večer.	
*) Priljučak sa post. vlakom za Beč i Trst u 4.25		pr. podne		10.10 na večer	
*) Priljučak sa post. vlakom za Beč u 7.35 i		Zagreb-Budapešta			
1) Priljučak sa osobnim vlakom za Mostar u 9.20		pr. podne			
2) Priljučak sa post. vlakom iz Mostara u 6.55 pr. podne					

Poštanska pruga Rieka-Kotor ostaje nepromijenjena i vraćanja samo što će od 6. kolovoza
dolaziti u Dubrovnik u nedjelju, a odlaziti u ponedjelnik u iste sate kao i do sada.

RAYNATELSTVO.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svake subote. Cijena mu je unaprijed u *Opravništvu lista*: na godinu flor. 4:50; na 6 mjeseci flor. 2:25; sa *Dubrovnikom* sa *donošenjem u kuću, a sa Austro-Ugarsku, i Benu Hercegovinu* a *poštom*: na godinu flor. 5, na 6 mjeseci flor. 2:50; sa *inozemstvo* flor. 4:50 i *poštarski troškovi*.
Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i sa *doista* polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

„Narodne Novine“, „Jedinstvo“, pravaši i sjedinjenje Dalmacije sa Hrvatskom.

Danas ćemo da se malo dulje razgovaramo. Na naš članak kojim popratismo prigovore „nedosljedne politike“, te ih *Narodne Novine* upraviše na adresu dalmatinske narodne stranke, i u kome zapitasm o neka nam organ gosp. Khuena Hederwary izrazi čisto i bistro svoje stanovište u pitanju sjedinjenja, požurio se zagrebački list, da nas kroz pero svoga suradnika gosp. Iblera poduljim odgovorom posluži. Taj odgovor sadržaje citacije zadnjih izjava, što ih u tom pogledu učinise bilo organ hrvatske vlade s kojim se razgovaramo, bilo najodličniji ljudi prekovlebitske narodne stranke kao što su gg. prof. dr. Pliverić i dr. Vladimir pl. Nikolić sadašnji veliki župan ogulinske županije. Mi nećemo prenositi ove izjave, koje nam „Narodne Novine“ daju kao „tačno označeno stanovište narodne stranke u pitanju o jedinstvu“, već ćemo izažeti iz njih glavnu misao, koja se u sve trojice na dlaku slaže i koja veli: *da nar. stranka preko Velebita (ili kako ih ono zovu: magjaroni) i hrvatska vlada bila bi spravna na prisajedinjenje Dalmacije materi zemlji, ali jedino pod tim uvjetom, da ovo sjedinjenje ne smije promijeniti i taknuti onaj državo-pravni odnošaj, što ga danas Hrvatska zauzima naprama Ugarskoj, a to je nagodba.* Narodna stranka u isto doba obrazlaše ovo svoje stanovište tim, da Hrvatska sama sjedinjenje nikako ne bi mogla izvesti bez sudjelovanja i odobrenja Ugarske, pak ne samo ova da nikada ne bi pristala, da se to uradi uz uvjet uništenja današnje ugarsko-hrvatske nagodbe, nego i hrvatska vlada ne bi se htjela izložiti pogibelji, da se u nagodbu tiče, pa makar se sjedinjenje i ne izvelo. Ovo sve zato što oni tamo koji vladaju u Banovini drže, da je ugarsko-hrvatska nagodba na veliku korist Hrvatske, da je narod hrvatski s onu stranu Velebita „utrošio — vele „N. N.“ — puno teške borbe i položio na oltar domovine mnogo žrtava, dok je sebi izvojšio današnji položaj (t. j. nagodbu), pak on nebi mogao ni bratu svojem (čitaj: Dalmatincu) dopustiti da se proigrava s tim položajem, da na osnovu nekih historičkih prava, kojih niko još nije ni pokušao konkretizirati, u opasnost stavlja pozitivno pravo naše, kojemu imamo zahvaliti svoj noviji napredak i koje jedino može poslužiti kao srestvo, da se jednom dalmatinska braća nagju sa braćom prekovlebitskom u hrvatskom saboru.“ — A pošto ovome stanovištu u Dalmaciji nema odgovora, to, piše službeni list, „nijesu ispunjeni ni *preduvjeti*, da bi se ovdješnja narodna stranka sa vladom uz odlučnu pomoć ugarskoga sabora mogla ozbiljno upustiti u borbu za polučenje nagodbom označene cjelokupnosti.“

Mi, naravno, o nagodbi i o pravima što ih ona tobož obezbjeđuje Hrvatskoj malo drugačije mislimo i to smo mišljenje više puta i dokazali. Ali to nas ni malo ne priječi, da ne priznamo da su „Narodne Novine“ ovaj put tačno i konkretno označile svoje stanovište u pitanju sjedinjenja Dalmacije. Ono se iz svega gornjega sintetizira u malo riječi: *ili po nagodbi, ili nikako.*

U spljetskom „Jedinstvu“ ustao je gospodin L.(ovro) B.(orčić), da u ime svoje stranke odbije objede izražene u, sada već glasovitom, članku „Nar. Nov.“ *Nedosljedna politika* i u kojem su one predbacile dalm. nar. stranci, da se ona odrekla sjedinjenja i da više ozbiljno ni ne misli na nj. Gosp. Borčić veli da to nije nipošto istina, te dok bi mogao razumjeti da pravaši to pišu, čudi se piscu službenoga lista. On nadalje nabroja koliko je toga skrivio današnji sustav u Hrvatskoj i većina, koja ovaj sustav brani i podržava, a na koncu dovodi u kolo uz razne isprike i financi jalno pitanje (može li se ovim Dalmacija izgovarati? Ur.), koje oteže da se Dalmacija sjedini. Ali nakon svega toga „svakako držimo, veli g. Borčić, da se pitanje sjedinjenja može i mora putem adrese samo onda na tapet iznijeti, kad bude o tome vladalo potpuno suglasje između hrv. zastupstava s one i s ove strane Velebita. Neka se N. N. ne plaše, da bi ikada nar. hrv. stranka u Dalmaciji došla na manje svojoj patrijotskoj dužnosti, te mi poručujemo, da u *onaj isti mah*, kad većina s one strane Velebita, kao vladajuća stranka, prikaže adresu za sjedinjenje, ni naša stranka neće ni časa oklijevati, a da ju i ona ne iznese.“ Ovako od slova do slova g. L. B. A pošto je on pravi alter ego g. dr. Gaja Bulata, koji i ako je priznati vogja još je i neograničeni zapovjednik velike većine u klubu hrv. nar. stranke, to možemo ovo uzeti i za njegove nazore, ako ono „u *isti mah*“ nije neozbiljna šala, s kojom se naši vladinovi igraju sa zagrebačkim na slijepoga miša.

Nego nastaje pitanje: *Kako* bi se one većine s jedne i s druge strane dogovarale, kad gospoda oko „Nar. Novina“ tačno označiše nagodbu kao granicu, preko koje nikako ne smiju ili neće da progju? Makar da je ova njihova poruka, upravljena indirektno „Crvenoj Hrvatskoj“, izišla mnogo kasnije, ipak je gosp. Borčić na nju predhodno odgovorio i to ondje u onim retcima, gdje kaže: „Što mi hoćemo, barem za sada, jer znamo da se neke pretvorbe ne dadu preko noći stvoriti, to je da svi *poštuju zakone*, ban prvi, pak za njim svi ostali koji su uz njega. Kad bi se temeljni zakon, što je nagodba, *kojoj naša stranka nikada nije zaniijekala pravovaljanosti*, uporavio u duhu i smislu, koji je nadahnjivao one te su je sklopili...“ Ispuštamo, jer ono što slijedi nema apsolutne važnosti, koja se sadrža u riječima, da je nagodba „temeljni zakon“ i da joj narodna hrv. stranka „nije nikada pravovaljanosti zaniijekala.“ Ovo je glavno, *načelno* glavno, a pitanje da li se nagodba vrši i kako se vrši, to je podregjena, relativna tačka, koja načelne važnosti ne može imati. Vidi se dakle da narodna hrvatska stranka, kad bi amo bila prostijeh ruka, bila bi voljna ugovarati o sjedinjenju i preko onoga mosta, što joj ga pruža ugarsko-hrvatska nagodba. Ovo nije doduše izraženo u spljetskome članku, ali se u njegovim retcima hvata. I gosp. Borčić odgovorio je sa svojega stanovišta sasvim konkretno.

Kako vidimo, gospoda s jedne i s druge strane načelno su složna, pak bi se moglo iza ovih izjava, koje smo pod drugom formom i prije slušali, punijem pravom zaključiti, da neće proteći ni mjesec dana, a da će i s jedne i s druge strane poteći ozbiljan predlog za reinkorporaciju

Dalmacije. Ban hrvatski neće se, po riječima njegova lista, tome pokretu protiviti, kad naša dalmatinska većina nagodbu priznaje zakonom, kome nikada nije pravovaljanost zanijekala. Kad bi pak dalmatinska saborska većina u čemu god i formulirala kakve posebne želje, tim bi se opet vršila nagodba, čiji § 65 jasno veli, kako se ima „svakako Dalmacija o uvjetih inkorporacije saslušati.“ Koji bi mogli biti ti uvjeti? U ovom slučaju samo oni koji ne diraju temeljnu ustanovu nagodbe, kao na pr. onaj kad bi Dalmatinci pitali (što bi se u svakom slučaju pregovora i dogodilo), da im se ostavi netaknuta općinska autonomija. Ovo sa strane stanovišta hrvatske vlade. S druge strane pak, kako bi se dalmatinska narodna stranka mogla protiviti sjedinjenju, kad ga oni od onamo zaištu na temelju nagodbe, koja to sjedinjenje ipak u sebi involvira i preko kojeg temelja oni preći neće? Ako se zakon nagodbe, ne vrši danas, onako kako su ga, po riječima gosp. Borčića, shvatili oni koji su nagodbu gradili, a kad bi se onako shvaćalo, to bi po njegovu istomu razlaganju „Hrvatska danas drugačije izgledala“, onda je dužnost gosp. Borčića i njegovijeh drugova, da ne samo ovako sjedinjenje ne odbiju, nego da ga što prije potraže, da pohrle u Zagreb, da *isprave* ono što su drugi iskrivili i da nastoje da toj nagodbi dadu što prije onaj „*stari duh*“, po kome bi Hrvatska danas „*drugčije izgledala*.“ Ovo nam kaže sam zdrav razum, pomoću kog izvodimo logične zaključke iz gornjih raspravljanja hrv. većina s jedne i s druge strane vilovitog Velebita.

I zbilja tako bi moralo da bude, a postavimo se za čas na njihovo oportunistično stanovište, pak ćemo se odmah uvjeriti da je to *jedini put* kojim može ići hrvatski oportunist, ako ga u našim današnjim prilikama uopće smije da bude.

Treba samo iznijeti cigla dva pitanja pred hrvatski narod, da se na njih po duževnosti odgovori i naša gornja tvrdnja dokazana je.

Prvo pitanje glasi: što bi Hrvatska dobila, a što bi izgubila sjedinjenjem Dalmacije?

Izgubila ništa. Ako je za nju nagodba zbilja magna carta, nju će joj dalmatinski narodnjaci srčano braniti, kad se samo obiknu na novi položaj, nova prijateljstva i nove uplive. Mi već vidimo neke naše narodnjačke prvake odjelnim prestonjima ili velikim županima Zadra, Spljeta i Dubrovnika.

Dobila bi pak Hrvatska jednu ne baš tako lošu pokrajinu koja joj po pravu pripada.

Drugo pitanje: Što bi izgubila i dobila Dalmacija?

Ovdje se o gubitku ne može govoriti, jer Dalmacija nema što da izgubi. Gledala bi sačuvati autonomiju općina i mislimo, da bi joj to pošlo za rukom.

Dobila bi:

a) osjegurao hrvatski jezik u uredim, sudstvu, školi i u cijeloj upravi, zašto se mi amo danas toliko i bezuspješno borimo, a sjedinjenjem bilo bi gotovim činom;

b) svezani sa Hrvatskom oživili bi naši naravni trgovački odnošaji, jer svak priznaje, da se onamo barem ekonomsko stanje njeguje i podupire bolje nego kod nas. Ima napokon još i to, da dok je sada Dalmacija udionikom ogromne kvote od 70%, što je prinasa Austrija za vojsku, mornaricu, vanj-

ske poslove i druge zajedničke troškove cijele mornarike — s onu stranu sudjelovala bi u razmjerno neznatnoj kvoti od 30, kad se obnovi nagodba najviše 35%, a to je velika razlika;

c) bilo bi napokon riješeno jedno glavno hrvatko pitanje, koje od 35 godina drma našim životom i crpa narodne sile u borbi za njegovo izvedenje i narod bi onda mogao krenuti naprijed.

Sve ovo znači nešto malo više nego „od dvije tamnice učiniti jednu.“ Mi tada postajemo jedna cjelina, koja ima u sebi *klicu države*, a od slobodne svijesti Hrvata stalo bi onda, hoće li se ta cjelina razviti do potpune neodvisnosti i cjelokupnosti. Osobito bi se racionalizirala naša narodna borba u Dalmaciji. Mi ovako ne možemo ništa valjama i trajna učiniti, jer se nalazimo u privremenom i prelaznom stanju. Naš rad nije rad jednoga naroda koji teži za svojim pravima, nego je grčevita borba jednoga *odlomka narodnosti*, koji se bori na smrt i život za svoj opstanak, u vječnom strahu, da mu se crna piše, ako se što prije ne priključi materijalnoj zemlji. Sve ono što mi Hrvati postignemo kao austrijska pokrajina (a što smo molimo vas do sada postigli?) prolazno je i časovito.

Još bi se nešto dalo zabilježiti. *Kako* ćemo mi izvesti to sjedinjenje? Valjda uslijed izvanjskih događaja i velikih promjena, koje bi iz toga mogle nastati? Mnogi u to vjeruju. Ali sve se nešto čini, da izvanjski događaji, bili oni dobri ili loši po Slavenstvo, za nas će biti *svejedno osuđeni*, ne nagju li nas gotovo u jednoj narodnoj cjelini, koja bi nas jedina mogla očuvati. Mi smo u jadnom položaju: naprama Germanstvu jer smo Slaveni; naprama Slavenstvu, jer smo po vjeri većinom katolici. U ovakom škripcu treba se pomoć kako bolje umiješ i to što brže, da ne bude prekasno.

Kako bi se pako u ovome pokretu podnijeli pravaši? Pravaši su danas tamo i amo u saboru u velikoj manjini. Mi nemamo mandata da govorimo ovdje u ime stranke prava, ali po onomu što znamo i poznamo nju i ljude, u čijemu se kolu nalazimo, mislimo da stranka prava ne samo ne bi se protivila ovim nastojanjima narodnjaka sjedne i s druge strane Velebita, nego da bi ih, uz svoju državopravnu ogradu, ako treba još i podupirala. Sjedinimo se! glasila bi deviza. A poslije, kad se pitanje riješi, jedni će na vladu da brane, krnje (biće i tog), provagjaju ili preinačuju nagodbu, a drugi su i onako ostali u opoziciji, da njeđe hrvatsku svijest i da se bore za potpunu slobodu hrvatskoga naroda.

„Ovak, samo ovako mi možemo shvatiti rasdiobu hrvatskih stranaka u oportuniste i radikalce.“

Pa ipak uza sve gornje, na oko složne izjave „Jedinstva“ i „Narodnih Novina“, koji računaju s okolnostima, stoje na zakonima itd. i usprkos očite koristi, koje bi izišla i iz toga njihova krnj-rada za jedinstvo, ne samo da se neće ništa učiniti, nego se neće uopće ništa ni pokušati.

A zašto? Ne pitajte nas, već njih.

Hrvatska narodna stranka u Dalmaciji uza sve svoje izjave kroz pero g. Bortića neće sjedinjenja sa Hrvatskom ponajviše zato, što ona nema sjegurne jamčevine, bi li uzdržala svoj položaj, kad bi to pitanje pokrenula, bilo da pokušaj propadne i da ostanemo opet u Austriji, bilo da uspije i da pređemo k Hrvatskoj. Ona nije stalna, pa dok amo muči i sluša, junači se radikalizmom na Magjare i Magjarone, a šteti svoju pokroviteljicu, vičući kroz kupljena pera na svakoga koji u toj galami vidi reklamu i opsjenu prostote, da je prodan Magjarima! Kad gosp. Bortić ustane na obranu hrv. prava u Austriji, onako kako ih u „Jedinstvu“ brani u Banovini, i kad papane hrvatske „prijatelje“ u Zadru i u Beču onako kako je napao gosp. Khuena Hedervarija, onda ćemo vjerovati njegovijem riječima. Naša većina nema volje ni snage da štogod poduzme.

Narodna stranka u Banovini pako ne samo da za Dalmatince, koji su napokon i po istoj uzinoj nagodbi čest Hrvatske, nikada ništa nije poduzela, te pokušala da „makar po nagodbi“ ovo veliko pitanje naše aneksije kraju privede, nego je dapače izgubila mnogo toga, što je po pravu i po fakti bilo već integralna čest materijalne zemlje, kao na pr. Rijaku.

Pa dok nitko i nikakva temeljita razloga ne možemo naći ovoj politici, koja *onamo* nagodbu, koju Magjari svaki dan krše, e *ovamo* jadni stranački položaj predpostavlja velikoj koristi sjedinjenja Dalmacije i Hrvatske, dogagjaji se oko nas vrzu strahovitom brzinom. Sve nam govori da će nastupiti veliki momenti, s kojim se mi nećemo znati okoristiti isto kô što ne znadoše ni naši stariji godinama 1848, 1859, 1866, 1868, 1873, 1878 i tolikim drugim.

Čija krivina? Zar Magjara i Nijemaca? Oni su zvani da gledaju svoje interese, a ne naše i te interese brane i šire na račun svih, koji se oko njih nalaze. Kao uvijek, bićemo krivi mi.

Ljetna žega.

U Zagrebu vodila se ovijeh dana golema rasprava protiv velike čete zločinaca iz Stenjeveca blizu Zagreba, koji su nazad mnogo godina dosta zločina počinili. Oblasti je pošlo, za rukom, da toj uregjenoj četi u trag ugje, na optuženičku klupu pred sud dovede, koji, iza duge i temeljite rasprave krivice je teško kaznilo i oni će izvršiti svoju pedepsu ko u zatvoru ko na vješalima.

Pa šta ga to ulazi u politički članak? Ulazi jerbo je, pripekla ljetna žega, ovih dana, kô nikad, koja je ugrijala živce i moždane našijem nazovi-Srbima oko „Dubrovnika“ i oni nam pod nos donose tu raspravu u Hrvatskoj, da tijem tobož pokažu kakvi su Hrvati, te nas na koncu pozivlju neka uokvirimo slike ovijeh stenjevačkih zločinaca i neka ih metnemo na naš urednički stol, pak u nje gledamo kad budemo pisali o nedjelima u srpskome narodu i o srpskome „moralu.“

Mi smo ovaj savjet poslušali i pogledasmo u moralnu fotografiju zločinaca zagrebačke okoliće. I evo što nam ta fotografija kaže: Vas je svijet jedna zemlja. U Zagrebu i u njegovoj okolini isto tako može da bude lupeža a u krajev ubojica, kao što ih ima u Parizu, Rimu, Londonu i u svijem prosvijetljenijem državama ovoga svijeta. Suviše takovih zločinaca može biti megu hrvatskim seljacima, kao što ih je megu časnicima, advokatima, bogatašima dapače i istim svećenicima i njihovim rodama. To na žalost u čovječanstvu nije ništa nova ni neobična, a čim *manje* bude u narodu tih slučajeva, to je taj narod *napredniji* i *moralniji*. Je li pak *manje* zločina u Hrvata ili Srba, to prepustamo, da nam odgovori naš oijenjeni „nazov-Dubrovnik“ i njegovi prijatelji iz Beograda.

Ali ovdje je hrvatska oblast uhvatila, sudila i kaznila preste neuke seljake, njih nekoliko, koji se u jednom selu prometaše u razbojničku četu. Takova pojava zato je pobudila veliku senzaciju, jer je u Hrvatskoj stvar vanredno neobična. U Srbiji pak hajduštvo je na dnevnome redu, gore južnijeh krajeva pune su razbojnih četa, tako da se uprav nedavno čitalo, da je vlada namnila razoriti sela za 15.000 duša, u kojim se od hajduštva živjeti ne može.

Ali razlika ne leži ni u tome, nego u vrsti zločina. *Jedno* je kada seljak otme, a sud ga zatvori i kazni, a *drugo* je kada to počine poglavari svijeh manastira jedne pokrajine, a *drugo* je kada ista oblast ne samo zločine ne progovni, nego ih štiti, ako ih i sama ne počinja, kako se to dogagja u Srbiji dan na dan, samo ako su dotični pristase vladine stranke.

Ovo nam je rekla fotografija stenjevačkih zločinaca kao razliku izmegju srpskog i hrvatskog morala.

Što se pak tiče o propadanju srpskoga elementa u Ugarskoj, neka bude uyjeren „Dubrovnik“, da se mi tome ne veselimo, kô što bi se oni veselili za nas, jer na srpsko ognjište dolaze Nijemci i Magjari.

Ljetna žega uzбудila je i živce našega prijatelja radikalnoga srpskoga zastupnika dr. Trojanovića, u dokolici i srpskoga pjesnika, kad je pročitao onaj govor pokojnog vrličkog načelnika, u kome ovaj zove svoj jezik *hrvatskim*. On nije mogao počekati pošte, nego munjevnom žicom prosvjeduje i brzojavlja svome „Dubrovniku“, da je govor Kulišićev izvenut, te mjesto *hrvatski* u originalu stoji *slavijanski*. Mi nemamo nikakva raz-

loga da ne vjerujemo biza u žestokoga Srba srpskoga sina, premda se njegova mašta može živno zagrijati, ta ne vri u njemu zaludu pjesnička krv. Samo jedan momenat. Naš dopisnik, koji nam ovaj govor dostavi, veli da je iz originala prepisan i da se s njime slobodno poslužimo. U tome prepisu stoji čisto i bistro rečeno da je pravoslavni Kulišić zvao svoj jezik *hrvatski*, kako ga još i danas zove prosti pravoslavni puk u sjevernoj Dalmaciji. Naš je dopisnik čovjek u godinama, naobražen, trijezan, savjestan, naš dobar prijatelj i dobar Hrvat. Ko će na to pomislit da je on nama poslao prepis u kome je glavna stvar *hotomično iskrojljena*, znajući da se u arhivu općine vrličke, koja je sada u srpskim rukama, čuva *original toga prepisa* i da će se Srbi kada to na javu izagje tim originalom odmah poslužiti, pak njega i naš u laž utjerati? To može pomisliti kakav Srbin kod ove ljetne sparine i mi rado puštamo, da se u tom uvjerenju utvrde. Pаметan čovjek, koji pozna srpske zanešenjake i zna što su oni kadri učiniti, doći će do druge sumnje, tim više kad zna, da je original govora u njihovijem rukama i kad se sjeti, kako je onaj isti hrišćanin Kulišić ne god. 1867, nego još god. 1848 pozivao Cetinjane pod barijak Jelačića bana i u svome glasovitome pismu pokretačim govorio: „puku valja kazati da je ban narodni čovjek **pravi Hrvat**“ za da ovaj lašnje za njim pristane. I mi govorimo: Slava uspomeni Krste Kulišića! Službo uzorom pravoslavnom puku naše jadne Dalmacije, na bruku i sramotu odroda, koji u hrvatski narod unose *srpskom vjerom* srpsko ime!

Ali iah nama kad bi mi imali samo taj jedan dokaz o hrvatstvu pravoslavnoga puka u Dalmaciji. Mi imamo kao dokaz sav prosti narod od Kotara do Cetine kroz Bukovicu i Dinaru, koji još i dan danas, usprkos što su ga popovi i kalugjeri s otara učili da je Srbin i srpske vjere, zove svoj jezik *hrvatskim*. Neke nam ovo poreče Sava Bjelanović, Vlado Trojanović i njegov gospodar Joso Kulišić; neka kažu da to nije istina, a dok to ne kažu i ne dokažu, ostaje da su oni izrodi i odmetnici, koji pomoću vjere cijepaju jednokrvnu braću tugjim imenom u tugje svrhe, na štetu Hrvatstva, a na korist Nijemstva i Talijanstva, u ime čega Ljubiša je dobio nagradu, a i Savu će Talijani, ako ih sreća posluži, jednijem sjedalom u Carevinskome Vijeću što on odavna čeka.

Dolje nedostojni!

Naši dopisi.

Makarska, na Lovrinca.

Alea jacta est. Nakon 20 mjeseci zatezanja od strane visoke Vlade, napokon ovih dana bi i imenovan korolnim dekanom prečasnih kanonika i papinski komornik Don Mato Pavlović-Čiča. Ovo nas imenovanje ni najmanje ne iznenađiva, jer smo znali, da onako naprezanje, zauzeće, napori požrtvovanje pri biranju zastupnika lanijske godine sa strane prečasnog kanonika i brata mu Zane, e da pošto po to prečasnog kandidata, neće ostati, a da ne bude nagrađeno. Eto tek sada pri ovom imenovanju riješen nam je i taj gordijski čvor, zašto se je prečasnih dekan budućih stališ mena i odrekao pravca u djelovanju svog neumoljivog zemljaka Don Mihe Pavlinovića, koji bi svakomu znao bez ikakva straha i obzira zube obilježiti. Ali *Auri sacra fames* mnogog je već gnala, da zajedno Mihovila i onoga pod njim ka di, te se nije čuditi, da se sebe pred svijetom ponizi. Rekoh, da se nije čuditi, jer i naš prečasnih uza se drži jamu bezdanku — *intelligenti sat.* — Ali sve ovo nije ni pô jada, koliko ono, što je svakomu, ko se krstom krsti a Boga vjeruje, u oči udarilo. A što je to? Čujte, pa se lijevom mješte desnom krstite. Prečasnih čim je doznao, da je zbilja imenovan korolnim dekanom, časa ne počasi, nego odmah kao papinski komornik uz svilene narukvice oblači ljubicastru odoru i ide u posjete g. pogl. Blessich-u i da mu zahvali na dostojanstvu, kao da su zbilja danas postali po novom sistemu biskupima u Dalmaciji c. k. poglavari. Ele baš je naš prečasnih s ovim dokazao, da je istinita ona poslovice, što ono veli, da su česti

Falsificirana svila

crna. — Izgore se komadić svile, koju se hoće kupiti, pak se odmah poznaje falsifikat: prava, čisto bojadisana svila sprži se odmah, ugasi brzo i ostavi malo pepela svjetlo-crne boje. — Falsificirana svila (koja se lako zamasti i kida) gori po malo i ostavlja tamno-crni pepeo. koji ne prska nego tmi. Potare li se pepao prave svile prevrati se u prašinu, a patvorene ne Fabrike svile G. Henneberga (c. k. dvor. dobavljač) u Zürichu šalju rado uzorke njihove prave svile svakomu i daju robu i cijele komade *franko na kuću bez takse*.

Najbolji, najcijeniji, osvežujući napitak, čine daleko poznati sumeci (pjeneci) „limonade-bonboni“ sa ovom markom

i firmom
A. MARSNER,
tvornica orijentalnih bonbona.
Prag. Král. Vinohrady „Plzenka.“
Glavno skladište u Beču.

Šešira, Odijela i Crevalja, najbolje vrsti uz jeftinu cijenu kupuje se kod

M. Mitrovića

svake vrsti galanterie, mirisa i šivaćih strojeva.

VELIKA PRODAJA POKUČSTVA
I SVEGA OSTALOG

IVA MILICICH-A

nalazi se

gdje je prije bila trgovina P. G. Svaga.

(Cijene koje se ne boje konkurencije).

Veliki krah!

New-York i London ne zadržavaju ni evropsko kopno i velika tvornica srebrnih predmeta bila je prinuđena razdati svoje skladište sa posve malenom nagradom radnih sila. Ja sam ovlášten, da izvršim taj nalog. „Ja šaljem dakle svakomu slijedeće predmete za samo f. 6.60, t. j.: 6 komada najfinijih stolnih noževa sa pravom engleskom lič. 6 komada vilica od amer. patent srebra iz jednog komada; 6 komada žlica od patent. amer. srebra; 12 komada žličica za kafu od patent. amer. srebra; 1 žlicu za juhu, od patent. amer. srebra; 1 žlicu za mlijeko, od patent. amer. srebra; 2 komada stalaka za jaja, od patent. amer. srebra; 6 komada engleskih podčasa Victoria; 2 komada lijepih stolnih svijećnika, 1 proćjedač čaja; 1 posipuć cukra; 44 komada skup. samo f. 660. Gornja 44 komada vrijedila su prije f. 40, a sada su za tu minimalnu cijenu od f. 6.90. Amerikansko patent srebro jest posve bijela kovina, koja uzdrži boja za 25 godina, zašto se jamči. Za bolji dokaz da ovo nije

nikakva prevara ja se javno obvezujem svakomu, komu predmeti ne pristaju, povratiti iznos, i ne bi smio niko propustiti ovu prigodu, da ne dobavi ovu sjajnu opremu stola, koja je osobito zgodna za svatbene i prigodne darove

Samo kod: **A. HIRSCHBERG**
Glavno od pavnih sruženih tvornica amer. i kanskoga patentiranog sreb. a.
Beč II. Rembrandtstr. 19. Telefon N. 7114

U pokrajini se šalje poštećem ili predplatom K tomu pak za svijetljanje 10 novčića.

IZVADAK IZ PISAMA PRIZNANJA:
Ljubljana, Zadovoljan sam sasvim pošiljkom, preko očekivanja, i neću štediti truda, da stvar svudi toplo preporučim.

Ivan Lušin, c. k. pov. geometar.
Olomouc 1. svibnja 1892. Pošiljkom sam u velike zadovoljan, nadkrilila je svako moje očekivanje.
Kapetan Ch., Platzkommando

Pravi je samo sa ovom markom

(Gesundheitsmetall).

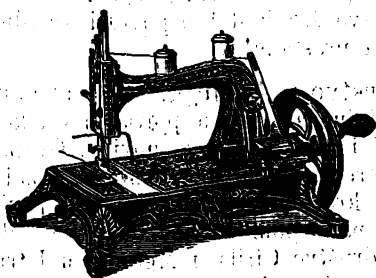
DOMENICO BOMBIERI

Rovereto (Austrija)

Protokolirana tvrtka utemeljena god. 1844.

UVOZ I IZVOZ ŠIVAĆIJEH STROJEVA

Specijalitet tvrtke

Šivaći stroj na ruke za 18 fiorina!!
(Šalje se svukud po pošti).

Trećinu cijene treba poslati kad se naručuje, a ostalo dignuće se poštanskim poduzećem. Ovaj stroj najprikladniji je za obitelji. Šije koju mu drago sukno i kaninu, elegantan u formi, a lagan za raditi, a kako je vrlo solidan to ga ne treba nikada popravljati.

Svakomu kupcu šalje se jedna

Polica za garanciju od 5 godina

Ako se kome ne svigja stroj prima se natrag i vraćaju se novci pod uvjetom da se pošalje najviše 8. dana kasnije i za primitka i to obavješćujući tvrtku.

Ilustrovani katalog, cijenik svih strojeva u zaletu, razjašnjenja itd. šalje odmah na zahtjev svaštiji.

Domenico Bombieri, Rovereto.

Phönix-Pomada

nagradena na izložbi za zdravstvo i njegovanje bolesnika u Stuttgartu g. 1890; polječnički svjedočbama i hiljadama zahvala priznata kao jedino opatojeće djelujuće, neškodljivo sredstvo, da gospoda i gospogje dobiju bujne i pune vlasi i da se zapriječi otpadanje kose; mladići mogu s njom odmah uzgojiti jake brke. Garantirao za uspeh i za neškodljivost. Lončić 80 novč. poštom ili poduzećem 90. novč.

K. Hoppe, Beč, XIV. Zinkgasse 22.

Suhijeh crijeva

za nadijevanje kobasica

Slanijeh

za salame i mortadela

(govegijeh i bravljijeh)

Loja na puno i na malo prodava jeftino i dobre vrsti

Strojarnica crijeva

Enrico Radetzky trgovac u Dubrovniku.

Gereinigte, getrocknete und gesalzene

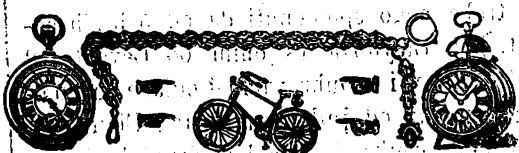
Rinder- und Hammeldärme

für Würste, Salami u. Mortadella

Talg en gros u. en detail

bietet in vorzüglicher Qualität und billig

Enrico Radetzky Kaufmann in Ragusa.

Fabrika satova J. Karecker Linc

razašilje uz gotovo prave srebrne cil. Remontoir fior. 5. — Anker sa 2, 3 srebrna pokriva fior. 7. — teške tula satove fior. 12. zlatne ure od fior. 15 unapred. Budilice, viseće satove i lance jeftinije no igdje. Takogjer najnovijih i najboljih vrsti bicikla. Za potanje obavijesti neka svak traži cijenik. 18-52

Mattonieva

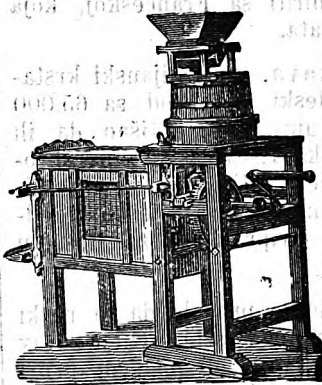
GISSHÜBLSKA

NAJČIŠĆA

Alkalična Kiselica

HINKO MATTONI

U GISSHÜBL SAUERBRUNN

Najbolje i najjeftinije SKLADIŠTE

zasve poljodjelske Strojave i sprave — Štrcaljke svake vrsti — Kopače — Šivaće strojeve — Strojave za pranje i sušenje — Patent. ručne mlins — Tijeskovs — Štrcaljke za peronosporu — Pumpe za vino — Motore na paru ili petrolej

AUGUST KOLB, Tvornica strojeva

BEČ, II/7 Pasettistrasse Br. 29-31.

Traže se solidni zastupnici.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

WEISSA

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

BEČKO HRANIVO BRAŠNO

za djecu

F. GIACOMELLI

Fünfhaus, Robert Hamerlinggasse 1 BEČ

Nagradena sa zlatnom medaljom

Priznata od prvih liječničkih auktoriteta i mnogobrojnih liječnika kao izvrsno hranivo sredstvo u naknadu majčino mlijeko. Upotrebljuje se najbolje u uspješnom mnogim nahodistima i u bionicama za djecu. Zaslužuje da ga svaka majka pokuša.

Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, Ljekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima Bosne i Hrvatske. Mali lončić 45 uć. veliki lončić 80 uć.

Kathreinerova

Hneippova glad-kava

je kava primjesa k iznatoj kavi

jedino zdravo

kavino pice.

Svagdje se doliva. — 1/2 Kl. 25 u.

Pozor! Poradi nevrednih patvorina, neka se pazi na izvorne omote sa imenom

Kathreiner

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO I VINOGRADARSTVO

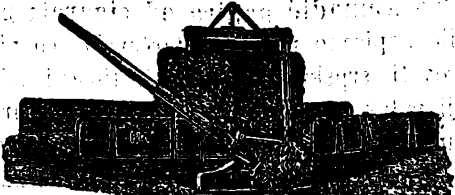
Cijene iznova snižene

Preše za grozgje, diferencijalni sustav.

Ovaj sustav preša ima najveću tištajuću moć od svih drugih, ma kojih mu drago bilo preša.

Preše za masline, hidrauličke preše, štrcaljke protiv peronospori. Vermorelov sustav;

ove moje štrcaljke su poznate kao najbolje i najjeftinije; automatične štrc. mastilnice sa spravom za muliti jagode, preše za sijeno, triere itd. tvori u najboljem proizvodu

Ig. Heller, Beč Praterstrasse 49.

Cjenike i svjedočbe gratis!
Traže se zastupnici! Čuvajte se konfracija!

Nuzgredna zaslužba od 180-200 fl. mjes. za osobe svih zvanja, koje bi se htjele zabaviti prodajom zak. dop. srećaka. Ponude na Mjenjačnicu Adler & Co. Budapest. Utemeljena g. 1874. 12-25

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svake subote. Cijena mu je unaprijed u *Otpremnicu lista*: na godinu flor. 4.50, na polu godine flor. 2.25; sa *Dubrovnikom* sa *donosanjem u kuću, a sa Austro-Ugarsku, i Bosnu Hercegovinu s poštom*: na godinu flor. 5, na polu godine flor. 2.50; sa *inozemstvo* flor. 4.50 i poštarski troškovi.
Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i sa došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku, a doplatu se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Sentimentalizam u politici.

Na Istoku imamo, žalibože krvav, ali poučan primjer.

Nije ovo prvi put da su Krećani prihvatili oružje za slobodu domovine. Kreta se dizala već onda, kad se je Byron borio za slobodu doma Aristotela i Homera. Ali usud htjede, da je Kreta podlegla. Od tada do danas neprekidni rat i ustanak, koji je pozobao dobar dio najboljih grčkih sinova. Dok Krećani ginu, iz Atene lete mladići, da im pomognu krv prolijevati.

Nije kuda, naše bi simpatije morale biti za ustaše. Govori se da su Krećani i uopće svi Grci sumnjiv, nevjeran narod. Može biti. Već se sv. Pavao o Krećanima užasno izrazio. Ali oni imaju pravo, da se priključe majci Grčkoj, jer s njom — bili kršćani ili muhamedovci — sačinjavu jedan narod. Oni vojuju za svoju slobodu u ime načela narodnosti, troše novac i život za taj ideal, a tome činu treba skinuti kapu. Bili kakvi bili, Krećani kao Grci pokazuju se veliki patrijoti, dostojni uvažanja i štovanja.

Nego prama velikoj Turskoj sve njihove sile uzaludne su, te ostavljeni samijem sebi, biće prisiljeni predati se na milost i nemilost teških osveta i kazna, što obično stizaju „buntovnike“. I to će im se po svoj prilici dogoditi.

Oni su se nadali u simpatiju i pomoć Europe. Ali hladna Europa ostade gluha njihovim vapajima, dapače zaprijeti Grčkoj, da ne utječe, koja se sad nalazi na živoj žeravici od muke, jer „krv nije voda“. Jedan narod ne može skrštenih ruka gledati, kako mu braća ropstvo trpe.

Ovu evropsku politiku predvodi Rusija. Ona se pokazala najvećom protivnicom kretske slobode, te je s njezine strane potekao i onaj predlog o blokiranju otoka, da se u nj ne uvozi oružje i ne iskrcavaju grčki uskoci. U jednu riječ Rusija je sve učinila, da Turskoj pomogne, da ustanak uguši i Krećane pogjarmi. Ostale kontinentalne velevlasti, iz bojazni rata ili iz drugih interesa, sekundiraju ovu rusku politiku i tako pomagaju gnječiti ovu plemenitu borbu za slobodu. Da Rusija hoće, Kreta bi već sada bila slobodna. Ovo je istina, koju se mi usugujemo izreći usprkos mnogome neodobranju.

Pa kako to? Krećani su kršćani, još grčko-istočnjaci kao i Rusi, a Rusija je „osloboditeljica balkanskih naroda“ i „spas pravoslavija“. Kako se to slaže?

Jedina Engleska podupire očito Kretske ustanak. Njezina vlada učinila im je svaku uslugu u koncertu evropske diplomacije, a nadasve što je zapriječila, da ne dogje do blokade otoka sa strane vlasti. Engleski narod živo simpatije za grčku stvar na Kreti poput svoga najvećeg pjesnika ovoga vijeka, koji je za grčku narodnu slobodu život izgubio. A ipak Englezi poznati su kao narod koji zatire slobodu drugih naroda, pak ih gleda na svaki način iserpiti i skućiti. Svjedoci Indije, Amerika i tolike druge strane svijeta.

Onaj na Kreti prizor, gdje anglikanska Engleska zauzimalje se za pravoslavne kršćane, a pravoslavna Rusija njih pušta osveti njihovijeh gospodara, govori nam jasno. Rusija danas zapušta Krećane jer u *njezinu interesu* ne stoji da brani

njihovu stvar. Zaludu su oni kršćani i pravoslavni. Prošla su vremena, kad se iz bratstva i humaniteta krv lijevalo. Danas je ruski interes, da se Turska sačuva onolika kolika je, dočim godine 1878 bilo je u njezinu interesu, da se ta Turska produma i oslabi. Onda je Rusija podigla na Turčinu rat, ne tobož da „oslobodi Slavene i kršćane“, kako nam se to još i danas piše i pripovijeda, nego za svoje vlastite interese, a što su se pri tome Srbi, Bugari i Rumunji dovinuli slobode to je bila nuzgredna stvar. Držimo, da nije bilo ljubomornih susjeda, koji, *samo zato* da se Rusija odviše ne ojači, zagovaraše proširenje i ustrojenje balkanskih državnica, danas bi karta ovoga poluotoka drugačije izgledala. Isto tako u današnje doba Rusija nije preuzela upliv u Bugarskoj, da štiti bugarske, nego da širi ruske interese i ako bude hodit kako je počelo, ko zna što će se izleć. Rusija će isto tako u srpsko-bugarskom sporu biti uvijek na strani Bugara, jer su ovi njezinoj političkoj sferi bliži. U Biogradu se još i danas tuže, da im je jugoistočne granice na korist Bugarske pokratila, premda nijesu ni ono zaslužili. Magjar je Andrassy na berlinskom kongresu, nasuprot Rusiji koja je davala Bugarima, pomoću Bizmarka dizao i dao Srbima, ne radi Srba, nego jer je tako zahtjevala austro-ugarska politika. Kad su Bugari marširali put Beograda, Rusija ih je pustila neka rade. Eto koliko joj na srcu leže pravoslavni Srbi! Nijemci i Magjari zakrčiše put Bugarima, ne opet za lijepe oči Milanove, nego jer im nije stalo dobro, da ovi pogjarme Srbe. Sada je Rusija velika pokroviteljica Crne Gore. Ali Crnogorci (u ovom slučaju ne baš oni nego Hrvati) imaju zahvaliti Rusiji, da početkom ovoga vijeka za vazda izgubiše Boku Kotorsku, koju su privremeno bili osvojili. I tako dalje, sve do danas do Krete, gdje je Rusija uzela ulogu tlačitelja pravoslavnih naroda, a Engleska se za njih žnoji. Zar iz humaniteta? Kad je današnji poglavar kretske provizorne vlade 90-godišnji starac Volondakis god. 1878 išao na berlinski kongres, da zagovara slobodu svoga otoka, svi su ga diplomati surovo odbili, sama se Engleska ponužila, da će se ona „zauzeti“ i u to ime „okupirati Kretu“. Prestavnike velevlasti toliko je preplašila ova „osloboditeljna“ misija, da su Englezi odmah uvidjeli, kako je grožnje kiselo, pak ušutili ideju, ali je nijesu zaboravili. Engleska humanitarnost podupire Kretu, ne iz ljubavi naprama narodnom načelu i blagostanju otoka, pošto se o tome ne može govoriti u narodu koji jadne Irce ima na duši, nego stoga što se nadaju, da bi Kreta njima pripala, a iz nje bi onda bilo lako učiniti nepredobivu stražu i uz Maltu, Gibraltar i Suez drugu tvrgjavu za očuvanje puta u Indije. Tu leži... engleski zec.

Ovo nam služi kao jedan od tolikih dokaza, da u politici sentimentalizma nema. To još mogu da goje mali potlačeni narodi, inače veliki misle samo za svoje interese, spravni da i brata zadave ili pušte zadaviti, samo ako je to njima od koristi. Narodu se dakle nije uzdati, da će ga iko pomoći ni za to što je kome svoj, ni za to što mu je drag, nego ako što sam ne steče, po drugome trudo. Popravićemo se: može biti, da će jedan put doći njegova stvar za dobre svrhe brata ili prijatelja i onda će se ovaj za nju zauzeti. Prije

ne! A da se to dogodi, treba prije svega da narod bude u sebi jak i dobar i da je kadar isposoban, ma kako god bilo, biti i drugome na uštrb, pak iz te usluge crpsti za se što veću korist. Dok veliki dogadjaji ne stoje u njegovijem rukama, ovo drugo bez njega nije moguće ni pomisliti. Treba dakle jačati se, pak lako da se nagje neko, ko me ćemo trebovati, ako za ništa drugo, a oao da pomagajuć nas, podigne sebi u našoj slobodi tvrdi meteriz proti provali moćnog tugjineca, kog ne više boji nego nas.

Né valja se dakle varati. Rusi su Slaveni, ali oni su prvo i jedino Rusi i to opet pravoslavni i Rusi. Oni imaju ruske vidike, rusku politiku i ruske interese, koje šire gdje bolje mogu, pak ni je u tu svrhu svaka poluga dobro došla, bilo to mala Crna Gora ili republikanska Francuska. Ko radiji od nas, da ovi Rusi postanu malo i *Slaveni*? No ti su dani, čini se, još veoma, veoma daleko.

Zalžno ali istinito. U politici regbi da nema bratstva nego interesa; nema sentimentalizma ni bratske solidarnosti, nego narodnog egoizma, koji ne gleda nikome u oči, kad se tiče da nešto dobije ili izgubi. Hoće li Hrvati ikada naučiti se, da računaju sa ovom istina okrutnom i nemilosrdnom, ali očitom činjenicom?

Smijemo li upitati?

Na Cetinje došao je talijanski nasljednik princip Viktor Emanuel i zaprosio knjeginjicu Jelenu ščer knjaza Nikole, i zaruke se obavile i slavila je bilo, kô što bi ga bilo u svakome domu gdje se čura zarukuje, a nećeš ovdje, gdje je zaručnik pravi kraljićom jednoga naroda. U redu je ta slava i veselje. Ima ih koji vele da će to uplivati i na politiku, neki govore bolje po nas, a neki gore, no to nas sad ne zanima. Mladi par veseo, veseli njegovi roditelji, kućna slava, a srce je srce, u vladara kao i u prosjaka. Drugačije ne može da bude. Pa kad je nešto gospodarim milo, onda se i njihovi podanici vesele i tako se ova radost širi, danas srpstvom i talijanstvom, ako ćemo pravo, malo i preko granica njihovih država. Puna čaša meda, pak se evo i niza nju preljeva.

Nas ovdje nešto drugo zanima. Viktor Emanuel je katoličke, a Jelena pravoslavne, ili kako, ši hrišćanski popovi uče, srpsko-pravoslavno vjere. Knjeginjica će prije vjenčanja preći na katoličanstvo, te će ostaviti religiju otaca svojih. To je tvrdo već ugovoreno. Knjaz Nikola I. njezin otac pristaje na ovaj prelaz, a isto tako i Nikola II. car ruski, koji je u vjerskim stvarima grčkoistočne crkve najviša instanca. Cetinjski mitropolit i poglavica crnogorske pastve nije niti jednom riječi oponirao, dapače kako nas od onamo uvjeravaju i on je pristao, da se mlada knjeginja „polatini“.

To su sve njihovi posli. Ama mi pitamo: može li po pravu i po zdravome razumu jedan crkveni poglavar bilo koje religije pristati i odobriti, da njegov vijernik ostavlja svoje stado? Mi smo vidjeli početkom godine kad je Koburg išao u Rim, da radi prekrštenja Borisa isposluje papinu neutralnost, šta je dobio. Jer papa i kad bi sve htio, on ne može pristunati, da jedan ostavlja vjeru, o kojoj on uči, da je jedina prava i spasavajuća. Ovo je tako logično i naravno, da ne treba ba dokaza.

Cetinjski metropolit i svi oni pravoslavni sveštenici koji odobriše ovo pokatoličenje upadaju u tako golemu kontradikciju, da je to posve suvišno ovdje isticati. Ako on vjeruje u ono što uči, čitatelj će lako predotčiti kakav grijeh čini onaj, te tu nauku ostavlja. I kada se tome činu daje odobrenje, onda se ovaj čudan postupak samo povećava, a prostodušni vijernik mora se u čudu pitati: gdje se nalazim. Mi smo imali slučaj u nas, da je jedna žena, sama od svoje volje prešla na katoličku vjeru sa pravoslavne i njezin bivši paroh, iza kako je sve pokušao, podignuo je napokon tužbu na katoličkog paroha. U gornjem slučaju pak ne samo da s kompetentne strane nije učinjen nikakav prosvjed, nego se odobrava i veseli.

Ovo sve služi kao neoporiv dokaz da je danas pravoslavna vjera kod srpskog naroda postala srestom u političke svrhe. Ona se iznosi i brani, pak se još i srpskim imenom krsti, onje gdje to politici služi; drugdje pak „brat je mio koje vjere bio“, a drugdje opet oni koji bi po svome zvanju i položaju imali ustati na njezinu obranu, oni prvi puštaju da se ostavlja... jer tako iziskiva politika.

Mi znamo da će na ove primjetbe vrisnuti naši Srbi kao ubodeni, a to zato jer se one pobiti ne daju. Ili se vjeruje ili se ne vjeruje? — Ako se vjeruje, onda onaj koji vjeru mijenja — u očima onih te vjeruju — spravlja sebi vječnu propast, pak može li se to dopustiti? — Ako se ne vjeruje, onda... no onda su naši zaključci po dotične crkvene poglavare takovi, da ih ragje u peru ostavljamo.

I ovi ljudi imaju obraza pisati dan na dan, da mi Hrvati mješamo vjeru s politikom!

Sada će oni kazati da smo mi „intolerantni“. Ali ovdje se o toleranciji ne radi. Jedno je, trpiti i ljubiti braću druge vjere (što oni baš ne čine: svjedok Srbija), a drugo je kad crkveni poglavice radi politike dozvoljavaju da se njihova vlastita vjera ostavlja.

Ljetna žega.

Ova prokleta vrućina još nije jenjala. A ona i niko drugi učinila je, da je onaj neznani N. Crnogorac u zadnjem „Dubrovniku“ napravio onu pjesničku epistolu Hrvatima, koja je puna svakojakih uvredljivih izraza.

Gosp. N. ljuti se na hrvatsku štampu jer da ova napada na srpsko crnogorski savez i da vrijeđa i grdi srpske Vladare: Aleksandra I. kralja Srbije i Nikolu I. viteškog vladaoca junačke Crne Gore. Ko? gdje? kada? Toga lista hrvatskoga mi ne znamo, pak bismo molili N. Crnogorca da nam ga imenuje. Mi znamo, on bi htio da se mi oduševljavamo za taj „savez“, u koji niko, ko pozna Srbe, ne vjeruje, pak se s toga i ljuti. On pita nemoguće grdeći Hrvate da hvale i pristaju uz ono, što je u prvom redu napereno proti njima. To se, brate Crnogorče, ne može.

Pa kakvih lijepijih pogrda savija on u crnogorsku kiticu, koja nam s Lovčena dariva! Hrvati su „gmizavci“, koji „bljuju gadni otrov“, oni „čovstva nemaju“, junaci samo po krčmama, kada, pod Bahušovićem uplivom, razvijaju svoju veliku utopiju — velike hrvatske, kada opijeni (oduševljenjem!) pjevaju: Još Hrvatska nije propala — „I nije — kliče N. Crnogorac — ali je jadnica već sklona padu, već su je rogjeni sinovi doveli do rake, osiđjali je do III. stepena“.

Ovo i još mnogo toga o našim „pseudo-historičarima“ šalje nam brat Crnogorac na poklon. Hvala mu! On je valjda zato i izmislio da Hrvati grde srpske vladare, da nas on može ovako podariti. Hvala mu i opet! Ali neka zna, da ko srpske vladare zbilja „vrijeđa“ i „grdi“ to su Srbi. Ili je N. Crnogorac zaboravio onu glasovitu brošuru što su je crnogorski emigranti u Srbiji izdali i štampali proti knjazu Nikoli I? Je li zaboravio na one izvještaje srpskih listova u Šumadiji i o Petrović-Njeguševoj dinastiji kad je knjaževa mati umrla? Bilo je radi toga i procesa i zatvora. S druge strane neka upita Pašića, ko je, u dogovoru sa... N. Crnogorac znade s kime, spremao preko Cetinja pobunu, da sruši Obrenovićevu kuću i čijoj je narodnosti pripadao glasoviti Čebinać i njegovi drugovi. Kad to sve u pamet došove onda će ga

proć volja, da brani srpske vladare od onih koji ih ne napadaju, samo da nas uzmogne malo pogrditi. Mi bismo mu znali odvratiti dokaznije i po-desnije, ali nećemo.

Nego se N. Crnogorac malo zaletio, kad je uz Hrvate spomenuo i Magjare. Polako pobro. To su vam sada braća protivu nas, ako niste zabravili, kad ste ih ovih dana iz Beograda išli u deputaciji moliti, da vam oprostite i da vam otvore granicu za svinje, koje vam više nijesu htjeli primati. Onako poniženje ne doživite pognečeni i „sučijavi“ Hrvati, nego „slobodna“ i „velika“ Srbija. Sad ste opet stari prijatelji.

U ostalom svaka sila za vremena. Idemo da vidimo, no sve se čini, da će i ova ljetna žega malo durati, te će nastupiti hladniji dani.

Naši dopisi.

Boka Kotorska, 18 Avgusta.

I ove je godine svečanost, na 15 tek. blagdan Velike Gospe, na otoku pod Perastom bila u pravo prelijepa u svakom pogledu. Zauzimanjem onog zaslužnog crkvišarstva, glasovitog Svetišta Blažene Gospe od Škrpjela, crkva i sav otok bio je divno narešen i uređen za svečani dan. Jutrom počele su se redati tihe Sv. Mise do svečane, koju je ispjevao peraštanin, velečasni kan. Dum Ivo Matković, župnik Škaljara. Naroda je bilo i izmijenilo se na hiljade sa svih strana Boke, pak i iz daljega, čemu je doprinijelo i liepo ljetno vrijeme. Po podnevi parobrodima „Bokeške Plovitbe“, na došlo je još više svijeta, da pohodi čudotvornu sliku starodavne naše moguće Odvjetnice. Na 6 sati po podne peraštanin velečasni Monsignor Dum Jozo vitez Kolović uz asistenciju dao je blagoslov sa Svetotajstvom. U večer pak otok je bio sjajno rasvijetljen i palile su se umjetne vatre. Do kasne ure noći vojnička je glazba zabavljala na otoku mnogobrojni sakupljeni svijet, koji se je zadovoljan razišao svojim kućama.

Kotor, 18 Avgusta.

Poznato je i Petru i Pavlu, kako nas bokeški Srbi po svijem svojijem listovima denunciraju, da smo pravaši. Očita je svrha koju oni hoće timjem da poluču, jer zna se da dalmatinska vlada zazornijim okom gleda na pravaštvo nego li na i kakvu drugu stranku. Ističe li se neko kao Hrvat, bio narodnjak ili obzoraš, on je odmah pravaš i starčevićanac, samo da očinska bude protiv njemu. Onijem denuncijama misle Srbi dobiti potporu vladinu kao dobri i lojalni građani, protiv pravaša, buntovnika i veleizdajnika. Evo kamo to smjera, pak se u to ime denuncira osobito činovnik, ako je Hrvat, da ga se premjesti ili inače mu naškodi.

Mnogijem našijem dodija taj mrski zanat naših lojalnih tobož-sugragjana (tobož jer ih je barem polovine juče došlo s onu stranu Lovčena) pak da se pokaže ko su i kakvi su ti srpski naši špijuni, objelodani neko iz Kotora dopis u „Hrvatski Narod“, u kome se reklo kako neki potčasnici tjeraju megju našim Domobranstvom srpsku propagandu, za koju bi izuzam naše Srbe vas Kotor mogao dokazati; nadalje neki M. Ramadonović dobiva iz Beograda list „Bosansko-Hercegovacki Glasnik“, pak se isti razdijeljiva izmegju hrišćanskih Domobranaca. Mi nećemo sad pretresati je li trebalo Srbima odgovoriti onom istom mjerom s kojom nas oni od toliko godina služe, ali ima nekijeh, koji hoće da je dopisnik imao pravo, jer kad oni nas denunciraju lažima, zašto ne bi naši iznosili njihove istine. Ele, kako mu drago, ona vijest učini veliki utisak pak je za nju doznao i sam gosp. major, koji odmah naredi, da se potražu škrinjice i sanduci, ne bi li se našao koji primjerak beogradskog zabranjenog lista. Ali nije se našao nijedan. Naši Srbi podignuše onda veliku galamu, da je dopisnik lagao, dapače govori se da će vojnička vlast podignuti tužbu proti gore spomenutom listu.

Dopisnik lagao nije. Mi znamo i vjerujemo, da gosp. major u pretragi koju je bio naredio nije našao ni jednog eksemplara „Bos. Herc. Glasnika“, ali to nije dokaz da je dopis lažan. List u kojem ono bijaše došao je u Kotor i svi ga čitahu pak i isti Srbi, te je tako od usta do usta do-

lo i do g. majora iza poduljeg vremena. Je li sada za pomisliti, da se bratija nijesu na vrijeme stavili i svoje odmah nagovorili, da, ako još imaju, sve brzo spale i unište, da ih ne bi eventualna istraga zatekla. A i s druge strane moglo se za nju doznati, tako da svak u Kotoru — i ako ne odobrava neke napadače u spomenutom dopisu — smije se kad čuje kako se naši Srbi, sa velikim strahopoštanjem pozivlju na bezuspješni rezultat ove istrage. X.

Pogled po svijetu.

U Austriji. — Kralj je odlikovao ministra izvanjskih posala grofa Goluchowskog redom zlatnoga runa. Ovo je jedna od najvećih časti u monarkiji, pak se s toga ona može uzeti kao priznanje za onu politiku, koju vodi grof Goluchowski u europskom koncertu.

Njemačka ljevica konačno se rascijepila u tri stranke: u naprednjake pod vodstvom dr. Schlegelera, liberalce pod vodstvom baruna Chlumekoga i narodnjake sa Derschattom na čelu. Bilo sretno! Samo naprijed ovako, a čini se da hoće, ako sreća dađe.

Italija i Crna Gora. — Kraljević Emanuel stigao je na Cetinje i zaručio se sa knjeginjom Jelenom. Tu je bilo velikoga veselja u narodu. On će se povratiti kući, pak će opet doći i vjenčanje će se obaviti, kako se čini, na 20 septembra, skrovno u obiteljskoj sredini. Pošto će se knjeginjica prije toga pokatoličiti, vjenčaću ih barški nadbiskup O. Šimun Milinović.

Knjaz je odredio, da se proslava 100 godišnjice vladanja Petrovićeve dinastije odgodi za do godine prividno što nije sve pripravno, faktično radi svatova što ih ima sada u kući.

Rusija i Ugarska. — I ako se ova imena ne mogu ovako lako zajedno naći, ipak je ovih dana prošao mlaz simpatije i zahtvalnosti kroz jedan i drugi narod. Ruski car darovao je Magjarim čuvenu Rakocijevu sablju, koju su Rusi god. 1849 bili zaplijenili. Magjari su s velikom zahvalnošću primili ovaj dar, pak je tom prigodom bilo čitati u magjarskim listovima simpatičnih izjava o Rusiji i njezinu vladaru.

Kinezi se miču. — Brzjav je javio da je Li-Hung-Cag učinio naručbu u Engleskoj za 20 mil. lira. Ako je istina, to je ovaj čin sa budućnošću zamašniji od ikakvoga dogagjaja, što se je u ovo zadnje doba zabilježilo.

Put ruskoga cara. — Stalno je da će ruski car na svom putovanju posjetiti i Pariz. Ove sedmice dolazi u Beč gdje će se zadržati tri dana.

Kriza u Bugarskoj. — Demisioniraše ministri Petrov i Načović. Zadnje vijesti donose, da je demisionirao čitav kabinet Stoilov i da će sastav nove vlade biti povjeren skrajnjem rusofilu Cankovu.

Kriza u Srbiji. — Demisionirao je ministar rata Franasović. Stara srpska bolest: na čudu su otkle će dobiti novaca.

Domaće vijesti.

U mnoga mjesta dolaziće naš list u ovo zadnje doba bez sumnje mnogo kasnije nego li prije. Kriv je tome sadašnji vozni red parobroda, koji tako dobro kombinira, da dok u razmaku od 30 sati imamo tri brza put sjevera, cijela ostala sedmica čeka skoro na njih. Mi se nadamo da ova neurednost neće dugo potrajati; ako bi, onda ćemo promijeniti dan izdanja, pak će tako list, ko i prvo, brzo dolaziti.

Biankini u izb. kotaru. — Znamo da je Biankini bio u Velojluci i Blatu, gdje je bio uprav oduševljeno dočekan. U Velojluci niko nije ostao kući, nego je zajedno s glazbom izišao preda nj na obalu Danas bi, po njegovu programu imao držati javni zbor na Korčuli, pak otol dubrovackim parobrodom put Stona, tičući Trstenik gdje će ga na prolasku pozdraviti vijenčiji ljudi iz mjesta. U Stonu, čujemo, sastavio se odbor za priček, a općina mu je ustupila svoju dvoranu, da u njoj položi račun svojim biračima. I na Kuni u velike se spravljaju, tako i drugdje, a za Trpanj nije potreba ni govoriti.

Premda se u ovim polaganjima računa nema baš mnogo nova kazati, osobito kad je čovjek zastupnik i urednik ovećeg lista, pak ima prigode da tu reče svoju, ipak su dužnost, a osvem toga služe za megjusobno upoznavanje, izmjenu mnijenja i bugjenje narodne svijesti. Doticaj sa izbornicima zazoran je samo onijem, koji nikada nijesu u narod zalazili, da ga sokole i da mu reknu junačku riječ, nego su izbore vodili dekretima i onom politikom koja je doradila, da je danas u hrvatskom Spijetu talijanska stranka onako jaka. Ovo na

indirektne prigovore „J.“, koji cituje Ferry-a. Jules Ferry i „Jedinstvo“!! Zemljo otvori se!

Rukavina i Strosmajer. — prigodom „Davorove“ svečanosti u Brodu na Savi sastaje se preuzvišeni biskup Strosmajer i presjednik stranke prava presvj. gosp. barun Rukavina. Novine ne kažu o čemu su se ove dvojica tamo razgovarala, ali se pogagja.

Svukud naokolo nas vri, pak nije čuda što patrijote Hrvati, koji ljube domovinu srcem a ne ustima, bili oni radikalnije ili umjerenije struje, nastoje, da se porazgovore šta će i kako će. Eto ih tamo u dobri čas, ako Bog da!

U nas su se neki zaletili za komedijom, pak se sada kaju, a misle da im dosljednost ne da na trag. To je pogrešno shvaćanje. Koliko bi bolje bilo da smo svi u jednome, u starome kolu. Il tempo è galantuomo, pak će se jednom vidjeti ko je pogodio. Dobro bi dakle bilo, ako se neće drugo, da se gleda i čeka.

U toliko mlo nam je bilo čitati o sastanku presjednika kluba stranke prava s biskupom, koga drže za vogju umjerenije opozicije.

Odgovor gosp. Kulišića. — Jučerašnji „Srpski Glas“ donosi naviješteno pismo zastupnika i načelnika vrlčkog gosp. Kulišića, kojim odgovara na naš poznati članak: *Ko je izdao?* — Možemo odmah reći da smo ostali na konju. Nego prekasno primismo koliko gornje pismo, toliko i dokumente o istinitosti naših navoda, a da ovaj put odgovorimo. Ostaje za došasti put, a poštene će ljudi da sude.

Crkvenica. — Na hrvatskom primorju podiglo je bilo jedno budimpeštansko društvo veliko lječilište i kupalište. Javljaju sada da je hōtel obustavio plaćanja, jer nije bilo gostiju, usprkos što je pokrovitelj društva nadvojvoda Josip pomagao ga sa velikim svotama.

Izborna borba u Zadru vodi se u redu. Započeli su je i predvode je pravaši i neki mlagji narodnjaci. Gospoda u stanovitoj palači na zadar-skim zidovima nijesu nikada potakli borbu, dapa-će nekijem je žao da se ne svade s gop. Trigarijem, s kojim podržavaju kulinarско savezništvo à la Stanković. Zagrebčani će nas razumjeti. Ovo na odgovor jednome listu, koga žalimo, što je dobio... novog i onakog dopisnika iz Dalmacije. Basta.

Pišu nam iz Trstenika: — Ovi-jeh dana odijelio se od nas čestiti pravaš naš iskreni prijatelj gosp. Mato Ivanović, iz trgovačkih obzira u Drače kod Janjine. Premda nije daleko ipak će se njegov odlazak u nas osjetiti, pak se žalosna srca s njime opraštamo i želimo mu najbolju sreću u novoj postojbini. — *Prijatelji.*

Pišu nam iz Kotora 18 ovoga mjeseca: Buduć danas Kraljevdan u Stolnoj crkvi sv. Tripuna bila je Pontifikalna svečana misa, preko koje su, za prvi put, udarali vrli Dobrotski tamburaški diletanti uz pjevanje mladeži iz Dobrote i više gragjana, na svačije zadovoljstvo. Milozvučno blagoglasje lijepih tamburica udivljenjem se slušalo i pratilo. Crkva je bila puna svijeta i svak je pohvalio vještinu dičnik mladih diletanata i njihovog učitelja zaslužnog gosp. Rudolfa Passanera Uprav se opoštenuše. Evala im! Živili!

Gradska Kronika.

Lične vijesti. — U ponedjeljnik otputovao je presvj. gosp. biskup preko Korčule na Lastovo, da pregleda i uredi, kako čujemo, mnoga crkovna dobra, koja se nalaze na onom otoku. — U četvrtak otišao je drž. odv. g. Illich na dopust od 6 sedmica, na liječenje.

Kraljev dan. — Na rojendan Njeg. Vel. bi u Stolnoj Crkvi držana svečana služba božija uz prisutnost svijuh oblasti Hrv. Pjevačko društvo „Gundulić“ ispjeva onu misu od Gospe Velike istim pohvalnim uspjehom. Pošto se cijela mjesna posada nalazi na manovrama, to nije bilo na Placi obične vojničke parade.

Svečanost Gospe Velike u našoj stolnoj crkvi sjajno je ispala. Presvj. biskup služio je pontifikalno sv. misu, koju ispjeva hrv. pjev. društvo „Gundulić“ pod upravom svog učitelja g. Mazzoni. Skladba mise duga je i mučna, ipak učitelj sa svojim pjevačima znao je odoljet svijem poteškoćama. Mi im se radujemo uspjehu, osobito pak tenoru g. Brešanu i baritonu g. Ghetaldi. Znamo skromnost famoznog orguljaša gosp. dum Jaka Vučkčevića, pak nam treba o njemu mučati, nu ipak neka nas izvini, ako rečemo da je njegova pratnja dostojna najbolje pohvale. Tako sude vještaci. — Po podne bio je svečani ophod sa slikom Gospe od Porata uz prisustvo mnogobrojnog naroda. Nakon ophoda bio je blagoslov. — Ovom prigodom ne možemo bolje završiti, nego ako preporučimo patrijotizmu našijeh sugragjana naše mlo „Gundulić“ društvo za njegov opstanak i napredak.

Općinska sjednica. — U četvrtak bila je sjednica općinskog vijeća. Odobrio se obrazac

4½ %tnih obveznica općinskog zajma za gradnju kazerna u sumama od 200 i 1000 kruna. Odobrio se potrošni račun za god. 1895. Za člana u povjerenstvo Izborna Trgovačko-Obrtničke Komore (koji će slijediti do godine) predložen je g. Božo Bačić. Odbila se neka molba za povišenje mirovine (s razlozima koji su svakoga zabezegnuli) i riješilo nekoliko sitnijih posala.

Izlet na Mljet. — Sutra, ako bude lijepo vrijeme i dovoljno putnika, društvo Cesare & Comp. s novim parobrodom poduzimlje izlet na otok Mljet, da se obagje divno mljetsko Jezero (Lag). Trošak puta i ješe 5 fior. na glavu.

Dobri glasovi činovnicima. — Dolaze glasovi, da će s prvijem januara biti stalno povišene plaće činovnicima, pošto je to i previšnja želja. Tako bi bilo zadovoljno njihovom svakidašnjem očekivanju.

Radujemo im se, premda, kao novinari, ne bismo imali (neka se za ovo gospoda ne naljute), jer uprav obzirom na ovo povišenje bio je prekolan odbiven predlog mnogih zastupnika i prijatelja štampe, učinjen koli u plenumu Car. Vijeća, toli u proračunskoj sjednici, koji je pozivao vladu da ukine ovaj Zeitungs-Stempel, koji tako teško tišti slobodnu štampu. Ministar financija priznao je da je Zeitung-Stempel vrlo okrutan, ali kad bi se on ukinuo, država bi izgubila nekoliko milijuna fior. prihoda na godinu, a to ne može osobito obzirom na veće izdatke radi povišenja plaće. Tako su sva nastojanja u prilog novinstvu ostala bezuspješna, pak proti interesima štampe pobijediše interesi burokracije.

Neka i njima! Ali nama će bit dopuštena jedna nevina opaska, s kojom ćemo, cijenimo, pogoditi misao svih našijeh sudrugova velikih i malih: da u Europi ima mnogo država u kojim činovnici ni iz daleka nijesu tako plaćeni kao u Austriji, ali u cijelom svijetu nema nego dvije države, u kojima još opstoji Zeitung-Stempel: Austrija (t. j. sama Cislajtaniya) — i Turska.

Metamorfoza. — Imamo da zabilježimo nov dokaz hrvatsva u Dubrovniku. Prigodom kraljeva rojendana i naši Srbi okitiše svoja društva. Tom zgodom Dubrovačko Radničko Društvo, koje je sada u srpskim rukama, prvi put izvijesilo je niz prozore svojih prostorija srpske trobojnice.

Dubrovačko Rad. Društvo postoji već **dvadeset i dvije** godine u Dubrovniku. God. 1885 kad je slavilo desetgodišnjicu onstanka društvena catara, na kojoj se pjevalo i sviralo, bila je uprav obavita **hrvatskim trobojnicama**, koje su kumovale društvu od njegova postanka. Mi ne kažemo da Srbi, kad su se našli u većini nijesu imali pravo isključiti ove trobojnice i postaviti srpske, već samo konstatujemo, da su oni to sada zbilja **promijenili** i istisnuvši starinu uveli jednu novotariju.

Tako se dogodilo i u Štionici, koja se sve do nazad 4 godine kitila **hrvatskim** zastavama. Štionica je najstarije dubrovačko društvo i to joj bijaše nakit *od postanka njena*. Kad su Srbi prodri u većini oni su za dvije godine pridržali hrvatske zastave, jer ih je bilo stid, da tako odmah pljunu na prošlost društva. Zatim su ih izmijenili sa dubrovačkim, koje su podržali samo godinu dana, a god. 1893 i ove odstranili i objesili srpske.

Ovo su najbolji dokazi *ko je izdao*. Za srpsku zastavu nije se do juče ni znalo u Dubrovniku.

Očekujemo sada da i kotorski izrodi, koji se sada zovu Srbima, skinu sa svoje *Garde* hrvatsku trobojnicu, s kojom se ona još i sada kititi i da je zamijenu srpskom. Tada će biti metamorfoza potpuna. Dubrovački „Srbi“ (došljaci iz Hercegovine) dali su im u tom izgled, kako se danas gazi ono što si juče častio. Živjela dosljednost!

Pucanje mina u Posatu. — Premda su se poduzetnici mučili pokrivajući mine *velikim trupima od drva*, pak *dugim i teškim gradama*, za tim svaki put kad će pucat trubili po Pelinama, ipak je kamenje bacalo i u petak dogodila se nesreća na Pilama, jer je jedan veliki kamen doletio i pogodio konja, koji je na mjestu ostao mrtav. Drugi kamen omalo da ne pogodi dva svećenika. Pučanstvo se, kako je naravno, na ovo uzrujalo, jer i ako za izdubenje puta valja pucati mine, a gdje su mine tu je i kamenja, koje dosta puta nagje put, makar bilo pokriveno, opet svak ima prava tražiti, da bude sješan za život. Zato je radnja za dva dana bila obustavljena, pak su kroz to vrijeme poduzetnici vodili pregovor sa oblasti i nagodiše se. Sada mine, osvem što će se dobro pokrivati, pucat će u jutro rano prije rabe i u 2 s po podne, dakle u doba kad na Pilam i Posatu nema skoro nikakva prolaska.

Jedna bolja od druge. — Javljaju nam: U Srijedu po podne oko šest sati neki bogoslov, mladić mirne čudi, koji se ovih dana nalazio u našem gradu, ode da se prošeće preko Posata, da vidi radnju novoga puta. Kaš se odmakao nekoliko koraka od dućana gosp. R. V. iza grada, trefi dva hrišćanina, žalibože na civilnu obučena, te kad je do njih došao jedan će drugomu: „Čuj, obrni se,

da ko ne vidi, pa tu s lacmaninom dolje!“ Mladić se tada zaustavi da dokaže da ih se ne boji i naravno da je prijetnja imala da bude više insult nego fakat. Na ovo smo spali u Dubrovniku!

Inventar. — Sad se čini inventar u drogariji pok. Afan de Rivere, koji je na operaciji u Trstu umro, a do koji dan slijediće inkanat.

Književnost.

Opet o talijanskom prevodu Lučićeva djela *De Regno Dalmatiae et Croatiae* (Otporuka na „Epistolu“ Mons. Pavišića. Napisao B. Poparić učitelj na c. k. Velikoj Gimnaziji u Spljetu. Nakladom „Bihaća“ hrvatskog društva za istraživanje domaće povijesti u Spljetu. Cijena 80 novč. — Na prvu kritiku gosp. Poparića, u kojoj bi citacijam originala i prijevoda dokazano kako je preč. Pavišić hotomično iskrivio Lučića proti Hrvatim odgovorio je ovaj Epistolom gosp. Popariću. Sada on gornjom brošuram ovu epistolu uprav u prah satire. Ugodno je i poučno čitati ovu učenu polemiku g. Poparića, koja dokazuje šta su sve naši protivnici kadri, da poduzmu proti Hrvatstvu, pak nam je veoma mlo, da ju je zaslužni Bihać o svom trošku izdao i megju članove razdijelio. — Vrijedi zabilježiti da su Srbi pohvalili iskrivljeni prijevod Pavišićev neka je na štetu našega naroda, ali je u prvom redu na štetu Hrvata, a to je njima dosta.

JAVNA ZAHVALA.

Kroz moj dugi boravak od osam godina u Blatu kao općinski liječnik, a osobito prigodom mog odlaska iz one varoši, primio sam toliko dokaza ljubavi od strane svijuh stanovnika Blata, Smokvice i Kćare, da mi je dužnost ovijem svima zahvaliti; uvjeravajući ih, da će mi uvijek za života moga kao slatka uspomena ostati lijepi dani sprovedeni u njihovom društvu.

Orebić, 17 kolovoza 1896

Dr. Blaž Arneri.

JAVNA ZAHVALA.

U teškoj nesreći, koja me je zadesila gubitkom nikad nezaboravnog muža

LUDVIGA COFFOU

ne mogu a da od svega srca ne blagodirim svoj onoj gospodi, koja su nastojali, da mi na kojimudrago način bolest ublaže. Osobita hvala Dr. Božu Kurajici igo-spogji mu Karli, na njihovom svojskom i prijateljskom zauzimanju; svoj gospodi č. k. pošt. i brzojav. činovnicima u Dubrovniku i u Šibeniku, i svijem onijem koji vijencima okitiše lijes pokojnikov, ili ga dopratiše do zadnjeg počivališta.

U Dubrovniku, 14. Avgusta 1896.

File ud. Coffou-Moretiti
za se i ostalu svojtu

Franjo Supilo upravitelj, izdavalatelj i odgovorni urednik.
Tipografija Dragutina Pretnera u Dubrovniku.

Falsificirana svila

crna. — Izgori se komadić svile, koju se hoće kupiti, pak se odma pozna falsifikat: prava, čisto bojadisana svila sprži se odmah, ugasi brzo i ostavi malo pepela svjetlo-crne boje. — Falsificirana svila (koja se jako zamasti i kida) gori po malo i ostavlja tamno-crni pepeo, koji ne prska nego tmi. Potare li se pepeo prave svile pretvori se u prašinu, a patvorene ne **Fabrike svile G. Henneberga** (c. k. dvor. dobavljač) u Zürichu šalju rado uzorke njihove prave svile svakomu i daju robu i cijele komade *franko na kuću bez takse*.

PRODAJE SE radi odlaska: pokućstvo i jedna od vatre osjegurana blagajna.

Pobliže svaki dan do 1 Septembra:

od 9 do 11 ura pr. podne i

od 3 do 6 ura po podne.

Boškovićeva kuća, na Placi, I. pod

SI VENDE causa trasloco: mobili ed una casa sicura dal pericolo d' incendio.

Informazioni ogni giorno fino 1 Settembre:

dalle 9 fino 11 ore a. m. e

dalle 3 fino 6 ore p. m.

Casa Bošković, Stradone, 1.º piano.

Diplomirani ljekarnik

sa 2 godine prakse traži mjesto u DALMACIJI ili izvana. Pobliže kod uredništva.

Našla se!

u Gružu u dnčanu Gosp. P. Lujaka svota novaca. Ko je izgubio neka se na potonju oznaku tamo obrati.

Šesira, Odijela i Crevalja, najbolje vrsti uz jeftinu cijenu kupuje se kod

M. Mitrovića

svake vrsti galanterie, mirisa i šivaćih strojeva.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti uz jeftinu cijenu kod

WEISSA

Ima na predaju fotografija Dubrovnika.

Fabrikacija

makina i aparata svake vrsti

IVAN SCHINDLER, BEČ-HIMBERG

Aparati i makine za ratarstvo, vinogradarstvo, kafane, mehane, mesare, slastičarnice, bojadžije, sedlare, tapetate itd. kao i za gospodarstvo uz najjeftinije fabrične cijene. Cijenici u hrvatskom jeziku sa više od 300 slika besplatno i franko. — Dopisivanje u hrvatskom jeziku.

Neka se obrati neposredno na **IVANA SCHINDLERA, Beč-Himberg.**

Nuzgredna zaslužba od 150-200 fl. mjes. za osobe svih zvanja, koje bi se htjele baviti prodajom zak. dop. srećaka. **Ponude na Mjerjaticu Adler & Oom. Budapest.** 12-25 Utemeljena g. 1874.

Prodaća bi se stara villa dubrovačke vlasteoske obitelji Stay. Ova se nalazi u jednome od najljepših položaja bajne dubrovačke okolice. Sada je otkrita, no moglo bi se sa malo troška popraviti i ko bi to učinio imao bi villu kakve je teško na daleko naći radi svog romantičnog položaja i zgodna smještaja. — Potanje obavijesti pružice Uredništvo ovoga lista.

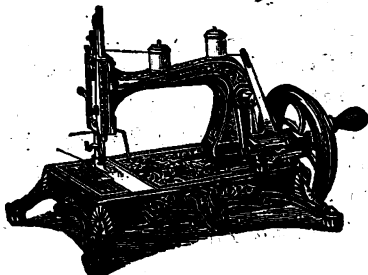
DOMENICO BOMBIERI

Rovereto (Austrija)

Protokolirana tvrtka utemeljena god. 1844.

UVOZ I IZVOZ ŠIVAĆIJEH STROJEVA

Specijalitet tvrtke

Šivaći stroj na ruke za 18 florina!! (Šalje se svukud po pošti).

Tredinu cijene treba poslati kad se naručuje, a ostalo dignuće se poštanskim poduzećem.

Ovaj stroj najprikladniji je za obitelj. Šlje koju mu drago sukno i kaninu, elegantan u formi, a lagan za raditi, a kako je vrlo solidan to ga ne treba nikada popravljati.

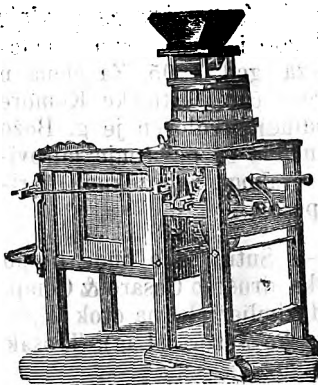
Svakomu kupcu šalje se jedna

Polica za garanciju od 5 godina

Ako se kome ne avigje stroj prima se natrag i vraćaju se novci pod uvjetom da se pošalje najviše 8 dana kašnjenje i za primitka i to obavješćuje tvrtku.

Ildustrovani katalog, cijenik svih strojeva u zaletu, razjašnjenja itd., šalje odmah na zahtjev svašiji.

Domenico Bombieri, Rovereto.

AUGUST KOLB, Tvorica strojeva

BEČ, II/7 Passetistrasse Br. 29-31.

Traže se solidni zastupnici.

Najbolje i najjeftinije **SKLADIŠTE** zasve poljodjelske strojeve i sprave — Štrcaljke svake vrsti — Kotače — Šivaće strojeve — Strojve za pranje i sušenje — Patent. ručne mline — Tijeskovje — Štrcaljke za peronosporu — Pumpe za vino — Motore na paru ili petrolej

Mattonieva GIESSHÜBLSKA NAJČIŠĆA

Alkalična Kiselica

HINKO MATTONI

U GIESSHÜBL SAUERBRUNN

100 do 300 fl. mjesečno mogu zaslužiti osobe svakog zvanja u svim mjestima kao i sigurno bez kapitala i riska. kroz prodaju zakonom dopuštenih vrijed. papira i srećaka. Ponude pod "leichter Vertheilung" na Rudolf Mosse u Beču.

Jedino pravi engleski balzam

(Tinctura balsamica)

A. Thierry-a, Pregrada

ljekarnika

kod Rogatačkih kiseljaka

Od zdravstvenih oblasti ispitani i odobreni.

Najstarije, najprokusanije, najčistije i najjeftinije pučko dobrućuće maće sredstvo.

ICH BIEN

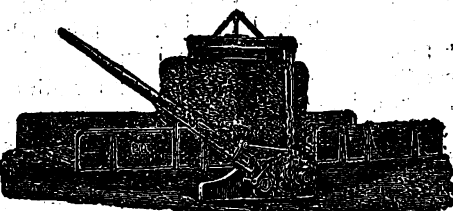
Da se sve prevare izbjegn, voditi tu odznanu sele ovu oblastno registrovano zaštitnu marku.

Utišuje kašalj, utjaže vnanje i nutarnje boli, lagodno pročišćuje, izvana prot zubnoj boli, zimnici, opiznam i t. d. Ovaj je balzam pravi i neiskvaren samo onada, ako je svašta boćica zatvorena sa srebrnom kapicom u koju je utisnuta moja tvrdka Adolf Thierry, Ljekarna "k angļu čuvāru" u Pregradi i ako je svaka boćica obložena sa zelenom nanacnom, sa sasna jednaki znak širni znakom kao ovije gore. Na ovaj zaštitni znak valja uvijek paziti! — Izopacivatelj i nasljedno avelji moga jednog pravoga balzama biti će od meno na temelju zakona za zaštitne znakove strogo sud bogo prgonjeni, kao što također svi preporuavaoci topoglednih krivotvorina. Svjedočba strukovnjake visoke kr. zem. vlade (br. 5782b, 6108) glasom analitičkoga nalaza očitio tvrdi, da moj proizvod podrijetlo ne sadržaje zabranjene, ili završljn škodljive sastavine. **Gdje ne postoji nikakovo skladište moga balzama, neke se uvraću n.ručni i neka s. adrešira: Ljekara k. andjeln čuvāru "A. Thierry-a" u Pregradi kod Rogatca. Na svakoj pošti Austro-Ugarske stoji franko 12 malih ili 6 dvostrukih boca 4 krune, u Bosnu i Hercegovinu 12 malih ili 6 dvostrukih boca 4 krune i 60 flira. Manje od 12 malih ili 6 dvostrukih boca ne razasija se. Razasijanje samo uz predplatu ili pouzetećem.**

ADOLF THIERRY, Ljekarnik

u Pregradi kod Rogatca (Rogatački kiseljaci).

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO I VINOGRADARSTVO

Cijene iznova snižene

Preše za grožđe, diferencijalni sustav.

Ovaj sustav preša ima najveću tištajuću moć od svih drugih, ma kojih mu drago bilo preša.

Preše za masline, hidrauličke preše, štrcaljke proti peronospori. Vermorelov sustav;

ove moje štrcaljke su poznate kao najbolje i najjeftinije: automatične štrc. mastilnice sa spravom za multi jagode, preše za sijeno, triere itd. tvori u najboljem proizvodu

Ig. Heller, Beč II Praterstrasse 49.

Cjenike i svjedočbe gratis!

Traže se zastupnici! Čuvajte se konfamacija!

VINO od

CHINE SERRAVALLO ZELJEZASTO

prepisano preporučeno od liječničkih auktoriteta kao: dvorskog savjet. prof. dr. Braun, dvor. savjet. dr. Drasche, prof. dr. barun Kraft-Ebing, prof. dr. Monti, prof. dr. pl. Mosetig-Moorhef, prof. dr. Neisser, prof. dr. Schauta, prof. dr. Weinlechner, itd. itd.

(za slabe i one te se oporavljaju).

Srebrne kolajne:

XI. Liječnički kongres Rim 1894, IV. tal. kongres kemije i farmacije Napulj 1894.

Zlatne kolajne:

Megjunarodne izložbe Mleci 1894, Kiel 1894, Amsterdam 1894, Berlin 1895.

Preko 500 liječničkih svjedočba.

Ovaj izvrzni okrepljujući lijek daje se veoma lako gospogjam i djeci radi svog izvrznog teka.

LJEKARNICA SERRAVALLO TRST.

Kuća koja razasija na veliko, utemeljena godine 1848.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svake subote. Cijena mu je unaprijed u *Otpremnicama lista* na godinu flor. 4:50; na 6 godinu flor. 2:25; za *Dubrovnik sa donatanjem u kuću, a sa Austro-Ugarsku, i Bosnu, Hercegovinu i poštom*, na godinu flor. 5, na 6 godinu flor. 2:50; sa *inosemestrom* flor. 4:50 i poštarski troškovi.
Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretpata mine, smatra se da je pretpatjen i na došasto polugodište.

Pretpata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a doplati se Uredništvu.
Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.
Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Ko je izdao?

Ne možemo naći prikladnijega naslova za odgovor na odgovore našem članku: *Ko je izdao?* u br. 31 „Crv. Hrv.“ gdje su se donosili dokazi, kako današnji pravoslavni tobož-Srbi naše Dalmacije bijahu juče čestiti — pravoslavni Hrvati.

Odgovoreše dvojica: nar. zastupnik gosp. dr. Trojanović, koji u „Dubrovniku“ naziva naš izvještaj u jednu riječ *lažnim* i nar. zastupnik gosp. Joso Kulišić načelnik vrljčki, koji u dugom pismu na urednika „Srpskog Glasa“ drugim riječima, isto piše, pak hoće da dokaže, da on i njegovi stari bijahu uvijek ovelani Srbi. Po njemu, dakle, nije istina, da je njegov otac zvao g. 1867 svoj jezik *hrvatskim*, nego je dotični zapisnik općinske sjednice iskrivljen. Treći srpski zast. gosp. Sava Bječanović u svome listu potvrđuje Kulišićovo srpstvo.

Sad bi trebalo da mi odgovorimo, jer ovo je pitanje vrlo zlamenteo. Ne radi se tu o samoj, inače časnoj obitelji Kulišića, nego da izostavimo Banovinu, barem o 80.000 pravoslavnih Dalmatinaca, koji su danas najžešći protivnici hrvatskog imena i hrvatske ideje.

No mjesto nas, neka govori naš jednomišljenjak, a Kulišićev prijatelj gosp. Ivan N. Plazonić ovijem pismom:

Gospodine Uredniče!

Vaš članak „Ko je izdao“, štampan u br. 31 „Crvene Hrvatske“, ljuto je ošinuo ovamošnje Srbe, koji u svojoj zabuni utekoše se dru. Trojanoviću, da jednostavno javi, da je sve laž što članak kaže, a tiskani zapisnik općinske sjednice 21. Novembra 1867, da je skroz izmišljen, jer da u originalnim dokumentima u arhivu općine sastavljen je zapisnik jedan na italijanskom a drugi na srpskom jeziku, u kome da se naš jezik nazivlje *slavjanski* a ne *hrvatski*.

U interesu same stvari, a kao dobrom poznavocu obitelji Kulišića, kao kumu i prijatelju kao općinskome prisjedniku i drugu gosp. načelnika za više godina, dužnost mi nalaže, da istinitim dokazim u pomoć dogjem na obranu onoga što dr. Trojanović grdno izvrće.

Evo me na prijedmetu:

Godine 1893 u junu dogjoh na općinu i nagjoh u arhivu mladica Stjepana Gjukića, gdje slaže spise, koji su iz pisarne morali na svoje stalno mjesto. Tu mi pade na um što mi je kazivao pokojni općinski tajnik Rube Novaković onom gornjem općinskom zapisniku, te počeh tražiti u spisima god. 1867 i zbilja namjerih se na nj i na brzojav, koji je upravljen isti dan namjesniku Filipoviću, u kome se ističe zahvalnost za njegovo marno zauzimanje za uvođenjem *hrvatskoga jezika* u sve javne urede. Taj brzojav tako je sastavljen, da mnogo više odiše *hrvatstvom*, nego isti u „Crv. Hrv.“ štampani zapisnik. Iza kako sam to pročitao, rekoh mladome Gjukiću, da mi to odmah prepíše, jer htjedoh da imam u džepu najveći dokument hrvatstva kuće Kulišića. Kazah zatim moje drugu gosp. prisjedniku Begoviću, da sam našao u zapisniku sjednice od 1867 sve onako kako je i njemu kazivao p. k. tajnik Novaković.

Pisar Gjukić odmah mi je prepisao zapisnik i brzojav i dao mi je prepise, koje sam sravnio

s originalom i mojim poštenjem jamčim, da je vjerno i tačno prepisat zapisnik sjednice onako kako je bio štampan u „Crvenoj Hrvatskoj.“ Prisjednik Begović išao je sa mojim bratučedom Ivanom gledati gore rečeni zapisnik i brzojav, koga se dobro sjećaju i dobro znadu čije je pismo, takogjer mislim da će se sjećati i Gjukić.

Prepisani zapisnik i brzojav držao sam kod sebe, ter sam ga davao od ruke do ruke, dok eto zapisnik sjednice dospio je u Uredništvo „Crv. Hrv.“, a prepis brzojava otišao mi je ne znam kuda, pak ne znam kod koga se danas nalazi, a možda da i propadne.

Kad je izišao članak „Crv. Hrv.“ *Ko je izdao?* općinski tajnik pozvao našeg doktoranda g. Dušana Begovića, pak pokazujuć mu zapisnik na talijanskom jeziku, kaže mu: „vidiš da nema hrvatskog zapisnika.“ A da gdje je gosp. tajnik? Vi ste ga ja mislim vidjeli i čitali. Dakle hrvatskoga zapisnika nema, možda ga danas nema ni u arhivu, a dr. Trojanović kaže da uz talijanski ima i srpski. Po tome mi smo stavnii, da je onaj članak ljuto upekao Srbe.

Istina je da je jedan zapisnik sastavljen talijanski, a drugi i brzojav hrvatski. Iz talijanskoga preveden je na hrvatski, a neka čitateljstvo znade, da ga je preveo današnji načelnik i neki unijski pop Latković, koji ne znam žive li danas gdje u Hrvatskoj.

Srpskih „dokaza“ da ovo nije istina biće i na pretek, ali ja pozivljem gospodu Srbe, neka nam pokažu zapisnik i brzojav, ter ako ne bude pisano kako ja izjavljujem i ako onaj brzojav u *hrvatskom duhu* ne bude pisao današnji načelnik i srpski zastupnik gosp. J. Kulišić, onda ću ja sama sebe u svim srpskim novinama proglasiti, da sam nepošteno lagao. Pokažite nam dakle one originale, imenovah četvericu koja smo ih vidjeli i mi demo ih prepoznati.

Za ovih neoborivih dokazim, da je kuća Kulišića čitila hrvatski još ću štogod navesti. Kada je Njeg. Veličanstvo Frano Josip I. posjetio Vrljku, Kulišić je tada svoju kuću ekito hrvatskim zastavama i još jabljanje ispred kuće. Ljudi njegove dobe sjećaju se, da je današnji načelnik onda varošč kitio *svojom rukom* i to — hrvatskim trobojnicama.

Gosp. načelnik i zastupnik Kulišić mora se dobro sjećati, kad mu je današnji vladika Milaš pisao, da *propagira srpstvo*. A on? Šetajući se sa ondašnjim našim župnikom i danas živućim fra. Andrijom Copicom na Kalauri kaže mu: „Gledaj što mi Milaš piše! Ali ja sam mu odgovorio, da ne hlepim za crvenim pojasom i da za to srpstvo neću znati. Ja ću biti ono što sam bio i do sada i što je bio moj otac.“ — Živ je Copic i na njega se pozivljem, ako ureba, da dokaže je li ovo istina ili laž.

Gosp. načelnik i zastupnik Kulišić sjećat će se bukovačkog izdajstva (god. 1879 kad su se hrišćani prozvali Srbi, otcijepili od braće i združili s talijanima. Op. Ur.), u koje doba on nije bio kod kuće nego negdje čini mi se na liječenju, a na mjesto njega bio je upraviteljem prvi prisjednik, koji je brzojavno pristao uz bukovačko izdajstvo. Kada se je Kulišić povratio, našao je izdajstvo gotovo i potuži se momu ocu (koji Bogu hvala

la i danas je živ i zdrav i koji će, ureba li, potvrditi) na prvog prisjednika: „Što čini moj zamjenik! Ja zato srpstvo neću znati. Bjeću ono što i moji stari bijahu.“

Godine 1879, kad je prvi put biran zastupnikom današnji vrljčki načelnik gosp. Kulišić, tada se u Drnišu zakleo svojim biračim, da će slijediti stope svoga oca, da će biti ono što i njegov otac i da će biti pravi nasljednik pokojnoga svoga oca. A je li izvršio?

Još mogu kazati, da sve vrijeme dok sam općio sa gosp. Kulišićem, nijesam nikada čuo da svoj jezik nazivlje srpskim, nego uvijek hrvatski, dapače znade se da je rečenica Kulišića: razumiješ li hrvatski?

Otkada je blagopokojni Krsto Kulišić postao načelnikom pak sve do danas hrvatska trobojnica vijala se na našoj općini, u kojoj su načelnici hrišćani bili i nikomu nije smetala. Nije smetala ni njegovom sinu Jozi, jer je bila čisti izraz njegova osjećaja. Dočim danas vidimo na općini samo austrijsku zastavu, pak bi metnuli i kinesku, samo nek nije hrvatska. To će reći slijediti stope svoga oca!

Dr. Trojanović kaže da je drugi spis onog zapisnika sastavljen u „srpskom jeziku.“ A ja mu odgovaram; neka on nagje ma jedan spis od početka općine, pa do nazad dvije godine, dok sam ja bio općinski prisjednik, u kojem se jezik nazivlje srpski i onda ću ja pred Srbima kapitulirati. Neke ove dokaze pobije gosp. Kulišić, ako može, pak neka baš vidi čitateljstvo: ko je izdao? ko gazi svetinje svoga oca, a pljuje istini u čelo?

Da je ustati starome Krstu, pak da vidi kako ga Trojanović Srbinom stvara, ne znam bi li mu se smijao, ili bi ga sažaljeval.

U Vrljci, 18 avgusta 1886

Ivan Plazonić Nikolin.

* * *

Kako se vidi, ovo pismo pisano je prije nego je izišla Kulišićeva izjava, no ono ja je ipak, načelno, do noge potuklo.

Mi ne bismo imali što da nadostavimo, o čemu nijesmo i prvo govorili u ovome listu. Evo ovdje očitog dokaza, kako se je malo po malo uvuklo srpstvo u naš pravoslavni puk, koji je hrvatski osjećao, hrvatskim svoj jezik zvao i hrvatsku zastavu razvijao.

Vjerom! vjerom! srpsko-pravoslavnom vjerom! unijelo se u nas srpstvo, a uniješe ga Ljubišini popovi, polaskani i poglagjeni s visoka neka se samo narod razdijeli u dva dijela, koja se možda nikada više sastaviti neće.

Ah! ono pismo Nikifora Milaša ondašnjeg častohlepnog kalugjera, a današnjeg *srpsko-pravoslavnog* episkopa, koji — iza kako je sam vjerom prevrnuo *) — učaše druge, kako da to sa svojom narodnošću izvedu! Koliko nam govori ona opaska Kulišićeva, da on za srpstvo neće znati, jer ne hlepi za crvenim pojasom! Dakle ovo srpstvo, ova protivnost sjedinjenju sa Hrvatskom, koja je Ljubiši donijela najviše časti... i još štogod, ono je na drugu ruku donosilo — crvene pojase?

A zašto? zašto? recite nam, negdašnja braćo naša! Zar ne vidite, da onaj koji se odrekao starine, koji je promijenio to što vi, postajuć ta-

*) Vladika Milaš bio je katolik.

ka šrestvom politike, koja je evo sve pokušala, da nas omete u našem cilju.

Tobožnji „vogja“ srpske stranke u Dalmaciji, a nasljednik Ljubiše — u narodnjemu zlu, gosp. Sava Bjelanović, ne treba da se u svome listu, kao onomadne, hvali, da bi mogao isto živjeti i bez glasila, kao politički činovnik i inače. On ovako igra važniju ulogu i čini bolje usluge, jer pomaže razarati i trovati hrvatsku misao u Dalmaciji, bilo to vjerskim šrestvom, ili nadri historijskim, ili pako i samim denuncijama na pravaše, čega su puni stupci njegova lista. Ali taj Sava Bjelanović zna, da narod kninski pravoslavne vjere osjeća hrvatski, dapače da ista njegova svojta, rogjaci mu i prosti seljaci, koji se zovu njegovim prezimenom, pred njim, samim nazivahu hrvatskim svoj jezik, ne znajući jadni kako time izgubljaju na čelo svome „učenome“ rogjaku. Neka gosp. Bjelanović i ovo pokuša pobiti. Narodno ime i narodni osjećaj ne crpa se iz knjiga „Austrijskih Hofratha“, nego u sjeromašnoj seljačkoj kuhinji, tamo na djevičanskom viru narodne duše. Tu bi mi htjeli da se nagjemo sa gosp. Kulišićem, Bjelanovićem, Milašom, Simićem i drugima današnjim vajnim dalmatinskim Srbima. Ne Biedermann ni Miklossich, već kojetnudrago prosto bukovačko čobanče pravoslavne vjere neka nam sudi i kada na naše pitanje: „kojim jezikom govorite?“ odgovori: „hrvatski“ — je li isto doba izrekao kompetentnu i nepriznivu osudu svojim prvacima? — odgovorite i na gornje pitanje: Ko je izdao?

Onda i sada.

Bilo je to godine 1860 Iza katastrofe na lombardskim poljanama puče teški apsolutizam u Austriji. U Zagrebu banska konferencija, sazvana na 26. novembra, izda adreštu, kojom se po narodnom i državnom pravu pitalo, da se Dalmacija pripoji materij zemlji i da na prvom njezinom saboru bude zastupana.

Carevo ručno pismo od 5. decembra iste godine izjavlja se pripravnno odgovoriti željama Banovine, te joj javlja, da je pozvalo poslanike Dalmacije, neka se ob ovome pitanju izjave.

Onda se u Dalmaciji podijeliše stranke u dva tabora: za sjedinjenje i proti njemu.

Ali narodna svijest tek se je počela buditi u ovim našim krajevima. Dubrovnik je istina prednjačio, jer je u njemu još bilo dosta staraca, koji se sjećahu, kad su bili slobodna republika. No na ostalu Dalmaciju bijaše talijanska mora pritiska narodni hrvatski duh.

Sastadoše se dalmatinski zastupnici u državnom vijeću, da raspravljaju o sjedinjenju. Onda autonomasi bijahu u većini. Njihov govornik conte Frano Borelli na ime svih reče:

„Većina je Dalmatinaca slavenska; velika nas većina iskreno ljubi svoju slavensku braću; mi smo pripravnno činom zasvjedočiti svoje narodno čuvstvo, srčano se zahvaljujemo na pozivu (tj. pozivu za združenje s Hrvatskom) ali moram očitovati, da tomu još nije vrijeme.“

Nije, biva, po njemu bio — „zgodan čas“!

Na ovo veli oplakani Miho Pavlinović:

„Ali narodnjaci dalmatinski bez iznimke, poglayito su papirali na združenje. Borellu je odmah odgovoreno općim povlagjivanjem: „Mi smo većim djelom zgoljni Hrvati. Mi hoćemo združenje i vrijeme mu je.“

Bio je, biva, po njima — „zgodan čas“!

A zašto se autonomas Borelli protivio združenju sa Hrvatskom, jer „još nije bilo vrijeme“? I ovdje odgovara pokojni Pavlinović: „Želio je da se prvo uđe u Bosnu i Hercegovinu.“

Tako je dakle bilo godine 1860. Sada smo u godini 1896 — trideset i šest godina naprijed.

Je li se stvar u čemu promijenila?

Jest, malo. Oni autonomasi postali su talijanaši i sada ne pišu, da je njihovo čuvstvo slavensko, nego gledaju preko mora.

Pravoslavni postadoše Srbi i nijesu više za sjedinjenje sa Hrvatskom nego za Dušanovo carstvo, pak čekajući na nj, u dokolci pomažu, da se ta Hrvatska sagradila ne bi.

A većina u Dalmaciji kao i onda još uvijek čeka „zgodan čas“ i gleda na „bosansko pitanje.“

Ta većina uvjerava, da je slavenska, ne

sarpski, nije ni negoi, djelom, uprāv onako kako je to govorio conte Borelli trideset i šest godina natrag.

Samo što se ta većina ne zove više autonomaskom.

A manjina, odlučna manjina prestavnica hrvatstva i naroda, stoji još i danas kao i onda i govori: „Mi hoćemo združenje i vrijeme mu je.“

Koja dakle razlika od onda do sada, od 1860 do 1896?

Nikakva! Promjeniše uloge, ali igra ostaje ista, a hrvatsko pitanje ostalo je u onom istom stadiju u kome se je i začelo. Mješte namjesnika koji su išli u Beč, da pred kraljem proti talijanstini zagovaraju i brane jezik hrvatski, došli su drugi koji mješte talijanskog uvode njemački. I to nam je sva stečevina!

U trideset i šest godina!... Je li moguće?

Narode, ne vjeruj nam. Okreni se oko sebe, pogledaj i vigji sam i onda nam reci: lažemo li ti mi, ili te varaju oni, koji ti govore, da ti mi lažemo?

Opet vjera!

U službenom listu hrvatske (i) vlade, „Narodnijem Novinama“ čitamo slučajno imenik onih, koji prigodom svečanosti kraljeva rođendana (na 18. avgusta) saučestvovali su svečanom objedu u banskijem dvorima. Između ostalih vele, „N. N.“, bio je i gosp. Ambrozije Pavlović, „Srpski paroh“.

„Mi smo ovaj čas u gornjem članku razložili o srpsstvu u Dalmaciji vjerom unesenom. To isto ovo radi se u Banovini. Kod „Nar. Novina“ biće izobraženijeh pisaca, a možda i koji Hrvat. Pita-

mo ih mi, kakav je to srpski paroh u Zagrebu? Da to nije valjda srpski konsuo, pak one pogrešno napisale? Srpski konsuo može biti gosp. Ambrozije Pavlović; on može biti i Srbin pravoslavne vjere, ako je to njemu mило i mi nemamo ništa protiv tome; on nadalje može se zvati i paroh Srbin A. Pavlović. Ali srpski paroh nigda za nigda, ako je u svijetu još ostalo i malo istine, pravice i poštenja. Ko jednoga pravoslavnog sveštenika zove srpskijem parohom, taj nema pojma o razlici između religije i narodnosti.

Srpski paroh nevine su riječe. Ali one mnogo znače. Ona šaćica zagrebačkih gragjana pravoslavnih bijahu nekad dobri Hrvati — kad se njihova vjera nije zvala srpskom, ni njihov paroh srpskijem parohom. Još ih među njima ima, koji su ostali vijerni svojoj narodnosti i hrvatskom imenu kao dr. Miletić, prof. dr. Mallin, savjetnik Mallin i toliki drugi. To nije bilo dobro. Ova nesretna politika koja je u nas razdijelila braću, dijeli ih i po Hrvatskoj — amo u slavu Beča, onamo na račun Pešte. Pak na mjesto grčko-istočnih ili pravoslavnih sveštenika mi imamo danas samo sveštenika srpskih takovim službeno priznatih u službenome listu grofa Hedervarija!

„Srpski paroh“ u „Narodnijem Novinama“ to nije više izdaja pojedinaca, već je to pravi narodni grijeh, da ne upotrebimo gori izraz, koji se preračunano i sustavno provagja i koji bi svaka narodna vlada strogo kaznila, a u nas ne samo da se tolerira, nego se još potiče, samo da ne budemo složni i jedni.

Očekivalo bi se da će kadgod Hrvati bilo kojega god mišljenja, pravaši, obzoraši, narodnjaci, samo ako su Hrvati, ustati proti ovoj zloperabi vjere u protunarodne svrhe. Ali uzalud! Opozicija ima prečega posla, a mnogi od nje dapače prilagodiše se ovoj novoj modi, pak zovu i smatraju Srbima sve ono što se krsti su tri prsta. Ob o nim drugim što da rečemo? Ništa! Gospodinu grofu tako je mило, a ovi valja da čine ono, što on hoće, jer su zato bili poslani.

Hrvatski zastupnik na hrvatskom saboru imao bi učiniti predlog i pozvati vladu, da se pravoslavna vjera, crkva i sveštenstvo ne zove srpskim narodnim nego vjerskim imenom. Ili ako baš grčko-istočna religija mena da ima narodno obilježje, ne bi li se onda moglo tražiti, da se njezina crkva u Hrvatskoj zove kako bi pošteno i pravedno bilo: hrvatsko-pravoslavnom crkvom?

Rodoljubima na razmišljanje.

Naši dopisi.

Blato, 20. avgusta.

(Biankini među obratnicima). Naše Blato

valiano se spremilo da dočeka svoga zastupnika, koji prvi od svih i jedini pohriće nam, da nam dade račun njegova rada. U jutro na 17. ov. mj. bila je svaka kuća okićena hrvatskom trobojnicom, bez razlike; prozori cvijećem i sagovima, a po zidovima bijahu prilijepljene razne Prigodnice. Čim sunce otkočiło uputi se deputacija do Veleluke da ljubljenog zastupnika u ime blatskog puka pozdravi i da ga dovede u našu sredinu. Po varoš sve se kreće, ljudi se kupe na buljuku, a o drugome se i ne govori nego o Biankinu. Tako prođe jutro. Kad po podne eto ti hrvatske čete pod četovogjom g. Antom Cetinićem i barjaktarom g. Matom Kunjašićem pod hrvatskom trobojnicom pogje mu u susret. Oko 6 sati imao je Biankini da stupi u varoš. Cio narod sa svim što ima od ličnijeg na čelu dočeka ga i tu mu prvi od prvijeh nazovu dobrodošlicu. Triumfalno praćen narodom uz urnebesne pokliče: Živio hrvatski sokol! branitelj hrvatskih pravica! protivnik klauzule! itd. a vijeran svome biser-geslu Bog i Hrvati! pohri u crkvu, da se Bogu pomoli, a zatim u općinu koju nagje.... praznu, premda joj je javio dolazak (još naša općina nije ustoličena). Otale ode u dvore našeg oblubljenog dn. Iva Šemana, a u večer zaputi se u gospodsku kuću gosp. A. Petkovića da drži govor, pošto mu javno bi zabranjeno govoriti. U ime birača pozdravi ga preč. kan. dr. Perš Bačić i istakne mu potrebe mjesta, a tad uzme riječ sam gosp. zast., te kićenim govorom razvije svoj program i rastumači svoje političko djelovanje za narodna prava. U večer bi mu priregjena gospodska večera u dvorani okićenoj hrvatskim trobojnicama, a na pročelju slika neumrlog velikana dra. Antuna Starčevića. Padoše tu mnoge napitnice u zdravlje visokog gosta, da nam ga Bog poživi na diku i korist naroda, koji nam ga je dao.

U jutro pak može se reći cijelo Blato prati ga podalek komad puta, vraćajući se kući utvrgjen u čistoj hrvatskoj svijesti ovijem posjetom čas. Biankina, koji će u nas ostaviti neizbrisvu uspomenu. Tugomil.

Ston, 25. Avgusta.

(Biankini u Stonu.) Danas za prvi put imali smo sreću, da vidimo u našoj sredini dičanog nam zastupnika, čelik-rodoljuba Don Juru Biankini, koji je obilazeći svoj izborni kotar došao i do Stona. Mimoilazeći doček, koji je a da se i ne spominje bio dosta oduševljen, te radost i veselje pučanstva kad je vidjelo megju sobom svoga zastupnika, osvrnut ćemo se malo na sastanak, koji je ovdje bio držan.

Javni sastanak u Stonu imao se je držati u općinskoj dvorani na 23. t. mj. u 4½ sata poslije podne. Narod zgrnuo sa svih strana, da čuje za prvi put slatku riječ svoga pobornika, te da mu prikaže svoje bjede i nevolje, te ga zamoli da im po mogućnosti lijeka nagje. Dok je narod tako napeto očekivao odregjenu uru, ova već i došla; te baš u času kad je časni Bjankini imao da krene put općinske dvorane i kad se radi kratkoće vremena ni telegrafično više ništa učiniti nije moglo, doleti poglavarstvena odluka, kojom se sastanak zabranjuje, jer da molbenica za dopust sastanka nije bila prikazana tri dana prije istoga! Narod koji je iz daleka bio došao, te se do kasnijega u Stonu zadržao, samo da Don Juri svoje nevolje očituje, iznenagien ovim dogagajem, ko od groma ošinut, razigje se. Megjutim mjesni pravci dogovorno sa g. načelnikom uroče sutradan privatni sastanak takogjer u općinskoj dvorani, i zbilja što je jučer zabranjeno bilo, danas se je u djelo provelo, samo šteta, što buduć radotni dan, nije se mogao toliki broj naroda zgrnuti, kolik se je u nedjelju okupio bio.

Točno u 9 sati iz jutra stupi prečasn Biankini, praćen od lijepe kite mladih sokolova u općinsku dvoranu, gdje ga dočeka g. načelnik i općinski prisjednici. Kad se je sakupio narod, koji je na sastanak pozvan bio, najprvo prečasn Bjankini zahvali biračima na pouzdanju, kojim su ga obdarili, da naime zastupa ovaj narod na dalmatinskom saboru. Zatim obeća da će unaprijed ko i do sad po svojim slabim silama nastojati, da što bolje i duševnije vrši svoje zastupničke dužnosti. Da je on ovo za prvi put stupio megju svoje birače, da na licu mjesta upozna narodne potrebe

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svake subote. Cijena mu je unaprijed u *Otpremništvu lista*: na godinu flor. 4.50, na pol godine flor. 2.25; za *Dubrovnik sa donošenjem u kuću, a sa Austro-Ugarsku, i Bosnu Hercegovinu s poštom*: na godinu flor. 5, na pol godine flor. 2.50; sa inostranstvom flor. 4.50 i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a doplatu šalju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Stečevine.

Vijest da će se u Spljetu otvoriti talijanska pučka škola porazno je djelovala u redovima dalmatinskoga hrvatstva, a njegovo krilo koje se krsti narodnom hrv. strankom uprav je iznenadila. Taj čin zadaje užasnu osudu njezinoj politici, a nadasve gosp. dru. Gaju Bulatu.

Gospoda narodne stranke, koja se odlikuju posluhom naprama vladi i njezinijem političkijem namjerama, a silnom prepotencijom prema Hrvatima, koji u tom neće da ih slušaju, biće se oni-jeim ukazom zanago uvjerila, koliko su klimavi oni njihovi izgovori, da mi ne smijemo žrtvovati naše velike stečevine nestalnom uspjehu odlučnije borbe za sjedinjenje Dalmacije i za ostala naša narodna prava.

Mi smo do sada nebrojeno puta bavili se ovim ispričama, pak pitali, što je to što mi amo imamo, i koliko bi odgovor na ovo pitanje, i na neka druga, bio teži — toliko bi infamnije i poganije podvale leće na našu adresu, na koje se podvale mi osvrtni nijesmo, jer do ljudi koji ih pišu, ni do lista u kome se štampalo, kao ni do 90% onijeh, koji ga primaju ništa ne držasmo.

Ali ako dotični, ubodeni u ranavo, ne znaju inače da odgovore nego psokama, mjereći svako-ga svojijem laktom, to je dokaz, da su naši razlozi bili na mjestu i opravdani.

A sada na stvar:

U nas u Dalmaciji u *svijem uredima* vlada kao službeni jezik talijanski. Premda pokrajina broji preko 500.000 što pravih što posibljenih Hrvata, a samo 16.000 „Talijana“, ipak Dalmatinac ne može biti činovnik, ako ne pozna talijanskog jezika.

Istina je, da stranka ima pravo tražiti i barati sa oblastim hrvatskim jezikom, ali to nije nikakva *stečevina* ni povlastica, nego prijevika nužda, jer ćete bogme dopustiti, da naš Konavljaniin ili Bukovčanin, koji osvem hrvatskog beknuti ne zna, na sudu bude pitan i odgovara u svome jeziku. Ali duh, dopisivanje i sve ostalo, što oblast ne čini za stranku nego za se, nije narodno nego tugje.

Ima više godina da nar. stranka govori, kako ona radi za pohrvaćenje ureda i u to ime dosta je naših muka pritajala, dosta oportunizma iz vreće sasula. A što je postigla? Postigla je do sad samo to: da iz nekijeh ureda doduše pomalo isčezava talijanski jezik, ali ga ne zamjenjuje hrvatski nego njemački. Na c. k. Dalmatinskom Namjesništvu uređuje se danas l'h u njemačkom jeziku, isto tako i kot. poglavarstva, koja su od i. r. *capitanati distrettuali* postali k. k. *Bezirrhauptmannschaften*. Osvem toga svi viši upravni organi Pošta i Brzjava, Financija, Pomorskog Zdravstva it.d. ureduju pretežno njemački.

Dalmatinac i Hrvat, koji se posvetio činovničkoj karijeri, uz najbolje svjedočbe teško će, ako ne zna dobro njemački, prodrijeti dalje od IXog. razreda. Naprotiv ima ih mnogijeh koji su u karijeri dosta visoko doprli samo zato, što su njemačkome jeziku bili perom i govorom izvršno uyježbani. Treba li tomu dokaza? Gospoda činovnici, do kojih slučajno dopru ovi retci, odgovorite da ne treba.

Hajdemo dalje!

U Dalmaciji, zemlji eminentno hrvatskoj po svijesti, prošlosti i sadašnjosti i ono malo hrvatstva, što je dozvoljeno — nije hrvatstvo. Govori se da su naše škole pohrvaćene, velike se zasluge nižu oko pohrvaćenja gimnazija i pučkih škola. Da vidimo malo. Učenik tu ne smije da zove svoj jezik onako kako ga doma naučiše nego *srpsko-hrvatski*. Neka gimnazijalac na svoju zadaću napiše *hrvatski jezik* i ako on ne htjede to opozvati — *on će biti nesumnjivo istjeran iz škole kao politički agitator*. Zašto ono *srpski*? Zato zašto su i dalmatinski Srbi, iz pravoslavnih umjetno stvoreni kao protusrestvo hrvatstvu i ideji hrvatskog sjedinjenja.

Može li se dakle u ovom slučaju govoriti o *pohrvaćenju* našijeh škola? Ne, jer škole bi onda bile *hrvatske*, i u njima, ako se i ne bi smjelo govoriti o politici, bi o narodu i o jeziku onako kako se u nas zove. Baš ovo nije dozvoljeno, dapače knjige, koje su za njih sastavljene, imajahu glavnu brigu, da izbjegnu svakoj i najmanjoj aluziji, po kojoj bi djeca doznala kome narodu pripadaju. A to za to, da se tobož ne uvrijedi ravnopravnost one šačice od juče „Srba“, za to stvorenih, da služe u svaku svrhu proti nama.

Evo ovo je ta velika stečevina. U južnom Tirolu, Istriji, dapače u samom Zadru, talijanski jezik uči se kao talijanski. Češka djeca zovu svoj jezik *češki*, slovenska *slovenski*, poljačka *poljski*. Samo hrvatskoj djeci u dalmatinskim školama nije dopušteno kazati *hrvatski*. I dio njih spada u provincijalnu upravu i mi imamo zemaljski odbor i hrvatsku većinu kao vladinu stranku i većinu u pokrajinskom školskom vijeću!

Neka bar ob ovom razmišljaju gospoda oko „Obzora“, kad se budu osvrtna na Dalmaciju pak će, mislimo, razumjeti našu opoziciju, koju nekad odobravahu.

A najčudnovatije kod svega toga jest, da i ono malo što imamo, ako i ne hrvatskoga *po duhu*, ali po *glasu* jezika opet našega, učinjeno je za doba, kad je narodna stranka bila u opoziciji. Od onda do danas ova ne može na ništo pokazati, jer ako se što krenulo naprijed, to je hvala radu naroda, a ne vlade i narodnjačkog oportunizma.

Oni se izgovaraju kojekakvim dobitcima materijalne naravi. Ali to nijesu nikakve *narodne stečevine*, jer na pr. zgragjenje kakve luke ili željeznice zagovaraće i talijanaši, da su u većini. isto kao Hrvati, te će i oni to dobiti kao i mi. Mi ćemo priznati, da će se gosp. dr. Bulat bit zauzeo za spljetsku željeznicu, ali da je živ dr. Bajamonti i da je kao vogja talijanaša u većini u kojoj se nalaze narodnjaci, bio bi se zauzeo i on kao i dr. Bulat. Na te stečevine, kad se o narodnosti govori, niko se ne može pozivati.

Oni se nadalje nadaju mnogo od grofa Badenijsa. Zar još nijesmo upoznali historičnu i glasuvinu politiku Beča? Grof Badeni to je drugo pogoršano izdanje grofa Taaffeja, u toliko u koliko je ovaj Poljak finiji i lukaviji. On je rekao, da se ne da voditi nego da vodi, pak obećiva na sve strane mari e monti, a ne izvršiva ništa nego ostavlja svakoga u očekivanju, uz to on mirno vlada. On dakle zbilja vodi za... sve stranke, koje mu vjeruju, i u isto doba otupljuje im ubod, pak ih rastvara. On dosad nije odgovorio nadama našijeh narodnjaka, a podario nas je evo talijanskom šk-

lom u Spljetu. Tamo Talijana nema, zato je ta škola dana u stranačke svrhe. Ako je iz pravednosti, zašto se onda i našoj braći u Istri ne daju škole narodne?

Spljetski *borgežani* nijesu Talijani i njihova djeca govore hrvatski. Oni će imati talijansku školu. U Poli u predgragjima žive zgoljni Hrvati. Njihova djeca ne znaju ni beknuti talijanski, ali škola je *scuola popolare* a pošto je pohagjanje obvezatno, to oni moraju u nju. Zašto se i tamo ne zadovoljavaju narodnosti?

Naši narodnjaci zapustiše pitanje sjedinjenja čekajući „zgodan čas“, put Zagreba ne usuguju se ni gledati, nego fantaziraju o kombinacijama s Bosnom. U isto doba ne smiju ni da pisnu na sve ono što se u Dalmaciji dogadja. Lani je gosp. dr. Pero Čingrija pisao: Ako imamo dočekivati ovakih iznenađenja, zašto se onda borimo? Evo im sada talijanske škole u Spljetu; evo im u kome se stanju nalazi hrvatstvo i naš jezik u javnim uredima; evo pitanje o sjedinjenju.

Zašto se onda borite?

Jel'te da bi ovo bilo ludo pitanje? Oni se uopće više i ne bore, nego uz brigu očinske kon-serviraju svoj „položaj“. I ako se kad zašto zauzmu, to je jedino za uništenje *pravaštva*, koji se diže proti ovoj fenomenalnoj inakciji naših narodnjaka! U tome sastoji cijela njihova današnja borba, a uspjesi koje na tom polju, pomoću vlade, postizavaju jesu svekolike sadašnje toli razvikane „stečevine“ narodne hrvatske stranke.

I opet: ko je izdao?

Mislmo da članci, priopćeni u našem listu pod gornjim naslovom koriste bistrenju našeg srpskog i hrvatskog spora, barem u toliko u koliko se ovaj odnosi na Dalmaciju. Dokazi u njima iznešeni ne mogu, da ne zaustave rodoljuba, zvao se on Srbin ili Hrvat, da on malo promozga o uzrocima, koji učiniše da se pravoslavni dio našega naroda ovako stavio, da gazi sve, što mu je juče bilo sveto.

Ovo bistrenje nalazi odjeka i u narodu. Prošli put donesmo list bivšeg prisjednika općine Vrličke, u kome se osvjetljuje kako je postalo pravoslavno srpstvo u Sjevernoj Dalmaciji. Ovaj put oglašio se je drugi prijatelj i sumišljenjak sa skraj-njega juga. Pred nama je pismo uglednog Boke-lja, Budvanina, koji ne želi da mu se ime iznese na javnost, ali to u ovom slučaju ni malo ne odlučuje, kad će se iznijeti fakti koji su mnogo važniji. Evo toga pisma:

Časni Gospodine Uredniče!

Evo i mene iz ovoga gnijezda sokolova:

koje no je dika od Hrvata

i vješko srce od junaka

kako pjeva naš Katić neumrla, da Vam podacima u pomoć pritečem za riješenje onoga pitanja, što ga postaviste pod naslovom: Ko je izdao?

Govoriću o Budvi, dakle o najjužnijem kraju današnje Dalmacije. Odavle je Štepan Mitrov Ljubiša, onaj isti, koji kad nije mogao *zemljaštvom*, počeo je *srpstvom*, da razdvaja i zavagja jedno-krvnu braću katoličke i pravoslavne vjere.

Prije toga, kada je Ljubiša u sabor poslan, on je po Budvi dijelio hrvatske trobojnice pravoslavim obiteljima. Mnogo katolika bijaše pada-

još otugjeno svome narodu, a ko nas je osvješćivao i učio, da ljubimo svoj jezik, da vijemo milu hrvatsku trobojnicu i da se borimo za sjedinjenje Dalmacije sa Hrvatskom to bijahu pravoslavni. Grčko istočne crkve u nas nijesu se onda kitile kako sada srpskim, nego našim hrvatskim trobojnicama. Na Trojičin dan u velikom ophodu pravoslavne crkve nosile su se uvijek dvije hrvatske zastave, a među njima državna. Uopće se naša zastava držala svetom i pod jedno kolo okupljala koli pravoslavne toli katolike.

Nema nego jedno 15 godina što neki kalugjeri poučkanj od Ljubiše, koji im je otkad je izdao, uvijek pišivao i govorio, da se ne smiju držati s katolicima, jer da im je vjera u opasnosti; što oni tako naučkanj počeo sijati razdor i od hrvatstva i sjedinjenja otugjivati svoje stado nazivljuć se Srbima i vjeru srpskom. Tako se malo po malo pogaze stara čuvstva i uvedu novi osjećaji.

Evo gosp. uredniče, ko je pogazio svoje svjetinje i otkad se u Boki srpstvo usijalo: Ovo Vam sveskoliko mogu u svako doba, ako ćstreba, potvrditi mnogobrojnim našim potpisima, jer je očevidno u Budvi bivalo.

Budva, 29 Avgusta 1896

(sljedeći potpis.)

S naše strane pak nemamo na ovo pišamce šta da nadostavljamo, van da opet ponovimo ono su čijem smo popratiili druge dokaze, koje u svo je doba iznesosmo. Ljubiša je za svoj odmetnički rad primio zasluženu platu, ali mu je cijela Dalmacija kroz svoj sabor doviknula: *Dolje nadostojni!* To se nije još nikomu dogodilo. *Dolje nadostojni!* klicahu mu onda i pravoslavni. Danas je Ljubiša postao njihov vođa njegov duh lebdi nad njima i bodri ih u samoubojnom radu.

A šta da rečemo? Ništa. Jedan narod može trpjet progonstva, izdaja, razdora, mržnje, ali ko ima svoju povijest i onaku kulturu taj iščeznuti neće. Svaka sila za vremena. Promijenice se vlade, pasti će sistemi, neće se ispuniti današnje želje naših Srba, jer Hrvat neće pod ničiju zastavu nego pod hrvatsku i mi ćemo se održati. A onda? Nadat se je da će se do tad braća osvijestiti.

Pisma iz Boke.

Ispod Lovćena, 1. Septembra. Sve novine, domaće i strane, ne prestaju izvješćivati o zarukama Viktora Emanuela sa kneginjom Jelenom i o raznim kombinacijama. Možemo uvjeriti čitaoce, da su opće govoreći, svā ta izvješća netačna i prećerana. Od svih novina, najbolje je izvješćen Milanski „Corriere della Sera“, *) kojeg je urednik stiguo na Cetinje za prijestolonasljednika i šnjim se često druži. Novine su javile njeke, da je prijestol. već otišao, a njeke da će u zadnji ponedjelnik; dočim on je još gore. Javile su i o vjenčanju gdje će bit i kad, dočim vas možemo osigurati, da se još nije ništa o tomu odredilo a i neće prije sastanka Nikole s Umbertom. Što se pak govorilo o velikom oduševljenju u Crnoj Gori, ni to ne stoji. Istina je, da je okolica knjaževa oduševljena, (pak bilo i prividno) ali nije prosti crnogorski puk. Ko ne vjeruje, moljen je, neka amo dogje, pak će se lako uvjeriti. Crnogorci, koji silaze u Boku, žalošću govore o prelazu Jelene na katoličanstvo. Ovemu su krivi popovi i kalugjeri, koji su bili vični, puku Crne Gore, predstavljat katolike, te „nevjerne latine“ u najcrnijim bojama, kao kakova strašila. Zato puk ne može, da shvati ovaj prelaz, a još manje, da to metropolit Mitrofan Ban uzimlje na znanje bez opaske, a da kalugjeri i popovi brane, oni koji su dosad proklinjali i anatemitisali i pljuvali na one, koji bi se odrekli svetog srpskog pravoslavlja! — Članak „Crvene Hrv.“ *Smijemo li upitati?* koji se bavio ovim prelazom, amo svi pravi hrišćani odobravaju. Na nj čekamo odgovor sa srpske strane.

Kotor, 2 septembra. „Dubrovnik“ je javio, da u nedjelju dolazi ovdje parobrodom „Europa“ „nekoliko stotina talijanaca, koji idu na Cetinje s muzikom. I u ovemu je htio „Dubr.“, da igra svoju vazdašnju ulogu. Neka mu!

*) To je prvi i najozbiljniji list u talijanskom narodu, i ako o nama nije tačno upućen. Ur.

Istina je, da je imao doći, to što je i došao par „Europa“ sa sto i nekoliko talijana, koji su imali i glasbu. Na ime općine koja je bila zamoljena da im nagje prevozne kočije, pozdravio ih je opć. prisjednik g. Meneghello. Dao im je dobrodošlicu i crnogorski konsuo g. Ramadanović. Nu naša velika Srbadija nije bila tim zadovoljna. Radi toga otigloše na „Europu“ gg. Pavo Kamenarović i Gjuro Vukotić, srpski zastupnici ove srpske Boke, na srpskom saboru srpske Dalmacije. Govori se, da su Talijane pozdravili ova dva zastupnika „na ime dalm. sabora“ i da su govorili o nekoj boljoj budućnosti Boke. . . . Mi ovo ne možemo vjerovati. Nu ipak ako je istina, želili bi znati u kome to smislu „bolja budućnost Boke“? — Pod kim? Dični zastupnici gg. Pavo Kamenarović i Gjuro Vukotić, koji se do danas nijesu zahvalili na quietancu austrijske vlade — imadu riječ. —

Naši dopisi.

Aleksandrija, 25 Avgusta.

Netom se je vratio iz Evrope g. Ivo Cibilić, učestase odborske sjednice našeg mladog društva i sve ide lijepo, skladno i nadobudno naprijed, da je divota. Za odsutnosti našeg tajnika, poslala je Prva Hrvatska Stedionica u Zagrebu našem društvu 50 florina, na čemu joj se je upravni odbor vrlo krasnim pismom zahvalio. U posljednjoj odborskoj sjednici Slavlanske Sloge, odlučilo se ustrojenje jedne čitaonice pod imenom „Cercle Slave“ *) u kojoj će se okupljati svi Slaveni ovdje nastanjeni, a koji su zbiljskim načinom željni sloge. Tu ćemo izmjenjivati naša mnijenja o svečlavenjskim političkim i kulturnim potrebam, priregjivati ćemo zabava na koje ćemo pozivati i inorodne uglednije naseljenike, da nam se tako što bolje širi ime i ugled. Namjerava odbor osnovati jedan odjel za zaštitu interesa siromašnijeg dijela naše naselbine, a u tomu području društvo može učiniti zaista mnogo dobra. — Nazad nekoliko dana javio neko kroz novine, da će do skora oglasiti jedan list ovdje na ruskom, hrvatskom, srpskom, (htjeli su kazati ćirilskim slovima) i slovenskom jeziku, ali o tomu upravi našeg društva ne bješe ništa javljeno. Dogjoše neki da izpitaju g. Iva Cibilića o tomu naumu, ali pošto je ovaj uvjeren, da nikako sličan list ne bi mogao dostojno opstojati, uzkratio je osnivačem svaku moralnu i materijalnu potporu i tako se stvar zakopala. Promislite kakav bi taj list bio, u kojemu bi suragjivali i Hrvati i Srbi i Rusi i Slovenci! Tako va se šta ne da na žalost nit pomisliti a kamo li provesti. Ako kadgod utemeljimo ovdje kakav list, to će bit samo slovensko-hrvatski list, a zagovarati će slogu između dva bratska naroda koje jedina sudbina čeka. —

Još se sveudilj Srbi drže daleko od našeg društva, a mi ih doduše i ne molimo da pristupe, a moraju se podvrgnuti stegi propisanoj u pravilniku beziznimno za svakoga člana, jer ne mislimo bit popustljivi za ničigove lijepe oči. Ovdje ne vladaju Zadar i Beč!!!

Uz ostalo Slavlanska Sloga lijepo napreduje, svaki dan imamo novih pristupnika i odlučili smo pozvati članove na izvanrednu glavnu skupštinu koja će odlučiti, da sve ustanove predviđene u pravilniku stupe odmah u krjepost, osobito uzajamno podpomaganje, za koje smo bili ustanovili da se ima provesti nakon jedne godine poslje utemeljenja Slavlanske Sloge i to ako se dostatno sredstava skupi za takovu namjeru u djelo izvesti. A naše društvo neima još punih osam mjeseca života! . . . Još Hrvatska ni propala!

Slavko.

Pogled po svijetu.

Poležaj. — Ruski car bio je u Beču sa svojom caricom. Doček je bio vanredno krasan, zabava tekla za zabavom. Ali politički momenat istaknuo se u zdravicam na objedu i u čestim do-

*) Lijepo! Ali pošto će Hrvati sačinjati to društvo, i pošto se za Slavene zna po svemu svijetu, a za Hrvate malo ko i to naopako ne bi li bolje bilo da se čitaonica nazove „Cercle Croate“? Ostala braća, razumije se, dobro došli, ali što je naše neka se zna da je naše. Uredništvo.

govorima grofa Goluchovskog i Lobanova. Naš vladar u svojoj kratkoj ali srdačnoj zdravici istaknuo je kako u ovom posjetu „rado nazrijava nov dokaz prijateljstva, koje nas veže“. Premda Nikola II. nije dotaknuo ovaj pasus i premda se ne zna šta su Rus i Poljak kao najpri ministri svojih vladara vijećali, ipak novine koje su jednome i drugome vrlo blizu uvjeravahu, da je ovaj posjet veoma učvrstio dobre odnose Austrije i Rusije osobito u istočnom pitanju.

No gledaj usuda! Uprav ovaj dan kad je ruski car u Beč stupio buknu u Carigradu revolucija. Prava pravcata revolucija. Armeni nenadno navalise na otomansku banku, pak je htjedoše u lagam dignuti. Oni koji su to izveli, došli su izvana i bijahu iz banke na slobodu pušteni samo da ne prižegnu svoje strahovite dinamite. Ali na to ustade muhamedansko pučanstvo i — klanje po carigradskim ulicama još i danas traje. — Vojska se kao uvijek pokazala nemoćnom, dapače vrlo pristanom i palo je, pišu; više hiljada Armiena. Armenski revolucionarni komitet prijeti ako se Armeni ne zaštite, da će bombama. Postanice su na čudu sa protestima i permanentnim vijećanjima. Ali svak je jednoga glasa: da je ovu jabuku pripravila Engleska, ne Turskoj nego Rusiji na smutnju Njezina četa iskrcala se na kraj nabijenim bajunetam i na sve prosvjede Porte, da su na tugjenu zemljištu, odgovorile, da će uzmaknuti tek onda kad ova bude dokazala, da je i dnako štiti Armence kao i muhamedance. — Ruski car u toliko otišao je iz Beča, pak u prav radi Istočnih nemira nije htio pustiti kneza Lobanova, da u Beču malo počine, nego ga je želio imati s obom u Kijevu. Ali na putu u željezničkom kupeju uture ovaj najpri današnji aktivni državnik i diplomata u Evropi. Umro je od kapla. To je veliki gubitak za Rusiju i možda za cijelu Europu, jer svi priznaju da je Lobanov bio onaj rijetki politik, koji je velika pitanja mirnim putem rješavao. Car je plakao, kad je on pred njim ispustio dušu. Svak veli, da ova smrt u današnjem položaju mnogo znači, jer još se ne zna ko će biti Lobanovu nasljednik. Najviše izgleda ima grof Kaunitz poslanik u Beču, za koga drže da će slijediti stopama svoga prećasnika.

Dok se u Italiji vesele zarukama svoga prijestolonasljednika sa lijepom crnogorskom kneginjom, čuje se da mir sa Menelikom neće biti u glavljem, i doći će do novog rata u Abisiniji, ako je istina, ovaj put bez utjecaja Rusije. To bi bile donijele ove zaruke. Ali rat nije samo u Africi, niti se krv proljeva jedino u Carigradu. Makedonija i Kreta plamte ustankom, Mala Azija se buja, a dok Balkan vri ne spavaju ni Pireneji. O svem Kube ima sada Španjolska revoluciju na Filipinam. Ministar Canovas rekao je da nikad ponolozaj nije bio ozbiljniji. I nije, ne samo za Španjolsku nego za čitavu Europu, koja se sama čudi, kako se kod ovoliko iskara još nije upalila njena ogromna barutana.

Domaće vijesti.

Svome Učitelju. — Poznati su napadaji na onoga učenika s kojim se Dalmacija diči i koji je priznat auktoritetom u Zagrebu i Beču, u Parizu, Rimu, Berlinu, svud gdje učenjaci raspravljuju prošlost čovječanstva. Svak zna da govorimo o Buliću, koji ima tu veliku manu, da je Hrvat i da se osjeća dobrijem Hrvatom. Radi toga narodnjačke talijanska kika, udružena, ori nebo izemlju kako bi ga srušila. Njegovi učenici, videći to sve, upraviše mu ovih dana ovo otvoreno pismo:

Presvijetli Gospodine!

U času, kad se sa različitih strana stalo svakojako nasrtati na Vas i na zavod, kojemu posvećiste cijeli Vaš mar, Vaše znanje, i svu ljubav, koja Vas uz omladinu veže, kad bi se htjelo učiniti Vas odgovornim za ono, što Vi nazvaste paklenim djelom, paklenskom osnovom, mi Vaši bivši učenici, spominjuć se dobroćinstva, kojim nas nadariste za našeg gjakovanja i visoko čijeneći našo uspješno nastojanje oko naobrazbe i odgoja mladeži, osjećamo potrebu da vam izrazimo našu duboku odanost i zahvalnost.

Mi imadosmo sreću da u Vama upoznamo čovjeka, koji, crpivši na bogatom vrelu nauke ne samo suho znanje, nego i čuvstvo ljepote i dobrote, u maglahna srca svojih učenika znade ucijeliti, i na klasičnim primjerima oživjeti muževnost i umjerenost, postojanost, pravednost i samoprogorenje: starinske kreposti, kojih ste nam Vi bili, i jeste, živi uzor. Potvrđujući, Svojim izgledom da one mogu i u vijeku, gdje su toliko zapostavljene, pribaviti čovjeku pravedniku nutnji mir i zadovoljstvo, koje ljudska zloba nije kadra pomutiti.

Zato Vam, naš Učitelju, neće nikada pomanjkat ljubav Vaših učenika, koje naučiste i čestiti sve što je lijepo i plemenito u čovjeka, a nećete Vas mimoći ni javno priznanje svih dobrih i pravednih ljudi. Brižljivi će oči i nadake mirne

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svake subote. Cijena mu je unaprijed u *Opravništvu lista*: na godinu flor. 4.50, na polu godine flor. 2.25; za *Dubrovnik sa donatanjem u kuću, a sa Austro-Ugarsku, 6.00*. *Hercegovačinu s poštom*: na godinu flor. 6, na polu godine flor. 2.50; sa inosemitom flor. 4.50 i postaraki troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i sa došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu. Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi. Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Crna Gora i Hrvati.

Zamjerilo se s jedne strane onijem hrvatskim listovima, koji su prigodom vjeritbe talijanskog kraljevića sa crnogorskom kneginjom Jelenom u oduševljenim i vrlo simpatičnim člancima pozdravili ovaj radosni događaj za Petrović-Njegoševu dinastiju i Crnoj Gori upravili par topličih riječi.

Zamjerilo se takogjer s druge strane hrvatskim listovima, koji su se ovom prilikom vrlo hladno podnijeli, te ili ništa ne pisali ili učinili nekolicu svojih primjedaba, ne proti Gospodaru Crne Gore, koliko sa narodno-vjerskog gledišta, koje su primjedbe Hrvatim mogle dobro doći za neke njihove nutarnje raspre sa vjerskim srpstvom. Tako je bilo prepirke. Obična stvar hrvatskoga novinstva. Mi na pr. ne umijemo o najnevažnijem poslu kazati svoj sud, a da se kroz mjesec ne upustimo u polemiku samo zato jer je list A. rekao da je nebo modro, a list B. da je plavo. List B. neće pustiti A. u svome uvjerenju, te on držati svoje, a općinstvo neka sudi, nego će se odmah poklati na užas onijeh koji to čitaju. Mi ne kažemo da je ovaj crnogorski slučaj neznatna stvar, nego kao karakteristiku naših novinarskih prilika, s kojim — budimo pravedni i priznajmo istinu! — ako smo dosta koristili, ali smo opet u narodu mnogo pokvarili.

To je megjutim nuzgredno. Glavno je da su se Hrvati stali izrazivati — povoljno ili nepovoljno — pak bismo se ovom prilikom usudili natuknuti ob odnošajima između Hrvata i Crnogoraca, respektive njihova junačkog Gospodara.

Hrvati kao narod i Crnogorci imali su od vjekada megjusobnih simpatija. I onda kada je najviše buktio razdor između Srba i Hrvata, neka su se Crnogorci priznavali srpskom državom i srpskim plemenom, Hrvati su ih svejedno rado imali, ne znajući zašto, nekako po srcu i simpatiji.

A valja reći i Crnogorci su odvrćali braći miho za drago. Pak još i danas na koliko odnošaji postali drugi nije se regbi između Crnogoraca i Hrvata „krv otrovala“, kako što to obično biva u bratskome pokolju. Mi smo amo bliže na domaku granice, mi smo štogod čuli što se nas tiče, i nije nam moglo biti miho. Mi imamo i naše braće u Boci, a ko pozna tamošnje sveze i prilike, tome je ovijem sve rečeno. Mi smo dakle u drugome odnošaju. Ali zato hrvatska zagrebačka štampa, koja je malo podalje, mogla je nekako da se drugčije vlada. A i sam knjaz Nikola I. pokazao je prema Hrvatima veliku pažnju, kad je o veselom domaćem činu brzojavno obznanio vladiku Strossmajera. Ima Hrvata koji se ne slažu sa političkim mišljenjem djakovačkog biskupa, no svak priznaje da je on danas u našem narodu prva i najslavnija ličnost živuća, pak je knjaz Nikola I. preko njega zbilja poručio cijelome hrvatstvu svoj radosni događaj.

To su sve lijepi znakovi. Nego ima i drugih dublje naravi, koji su u stanju da oye izbrisu. Dok se Crnogorci držahu nad našim srpsko-hrvatskim sporom, njima svaka čast. Ali, osobito u zadnje doba, oni su se počeli tako uplićati u partijski razdor, da se nemaju nimalo čuditi, ako kod Hrvata, koji su bliže njima ne nalaze više one stare simpatije.

Evo na primjer. Crnogorci hoće da su oni Srbi. Knjaz Nikola u zadnje doba svoje srpstvo rado ističe. Po njegovim pjesmama, izjavama, napitnicama i činima poznate su njegove namjere u Srpstvu. To su nutarnje stvari srpskoga naroda, u kome bi takogjer morao da bude prvi onaj, koji je najbolji. Mi ne znamo, niti smo pozvani da odgovaramo na ovo pitanje. Ali Knjaz Nikola I. radi naklonosti pravoga plemenskoga srpstva čini se, da je priljubio i ovo umjetno stvoreno, bratoubojno, neprirodno naše Srpstvo.

Dokazalo se kako je naše Srpstvo biljka, koju su megju nas unijeli naši neprijatelji, kad bijasmo jaki i složni, da narod zavade i da ga odbiju od ideje slobode i jedinstva Hrvatske! To se lijepo dokazalo i u Dalmaciji i u Hrvatskoj prošlosti i sadašnjosti, potporama što ih imaju sa strane Beča i Pešte; Ljubišama, Gjurkovićima i družinom koji su, masno nagragnjeni, zabijali klin pomoću vjere. Dokazalo se je kako je naše srpstvo vjersko srpstvo, usagjeno tugom rukom na razdor naroda; zahijevano vjerskim svetinjama od onih koji bi prvi imali da paze, da se vjera u narodnost ne umješa. U zadnje dane donio je i ovaj list mnogo takovih podataka, koji još čekaju, da ih neko pobije. Dokazalo se nadalje, kako se to naše srpstvo, osvem što je protunarodnog postanja, javno roti i udružuje sa svijem najljućijem dušmanima Hrvata i kako ovijem svijem srestima pomaga da nas zatiru, samo da se ne bi napravila Hrvatska. A nakon svega toga jedan naš čedni upit: kada Hrvati vide i gledaju kako Crnogorci ovo naše srpstvo ne samo ne osuguju, nego još proti nama brane, mogu li oni ostati raznodušni? Palo je iz Crne Gore odlika na prsa ljudi, koji nikakvih drugih zasluga nemaju, nego što, izakako su sami zanjekali svoje staro hrvatstvo, za koje su se negda borili, sada sve načine smišljaju kako da ga raskopaju. Jesu li Hrvati mogli to mirna srca pogledati?

Evo dokaza našijem riječima. Naše srpstvo uživa sve povlastice. Makar da ih je samo šestina, oni u Dalmaciji s nama dijele po pola. U Banovini pak grof Khuen Hedervari srestvima koji ga proglasiše, podiže ih na prva mjesta i Magjari ih zovu svojim najvećim prijateljima. Tako je megju Hrvatima. Ali u Bačkoj i Banatu, gdje su Srbi u svojoj kući, ide to malo drugčije. Nema srestva koje se proti njima ne preuzimlje. Pripovijedao nam je neki uvaženi hrvatski književnik, kako je bio u pohodim jednome i u Crnoj Gori dobro poznatom srpskom rodoljubu u Novome Sadu, koji mu je suzama na očima rekao: da bi najvolio odmah usnuti, pak se probuditi kao pravi Magjar, samo da ne vidi i preživi ono što srpski narod u Ugarskoj nesumljivo čeka. To je zaista sdvojnost.

Ali dok 600.000 pravih Srba u Magjariji nemaju niti jednoga svoga zastupnika, 400.000 pravoslavnih Hrvata u Hrvatskoj, sada vjerom Srba, imaju ih trideset. Njihovi prvaci zovu nas *Nation auf Puff!* i usred bijeloga Zagreba nemaju dovoljno pogrda kojim da ipsuju sve što je hrvatsko na radost onijeh, koji ih zato nagragnjuju?

Evo s ovakijem Srbima počelo se simpatizovati na Cetinju. Čijom krivnjom. Moguće da su oni isti, došavši tamo, donijeli ovaj novi duh u junacke planine? Ne marimo sada ispitivati.

Mi nećemo biti nikada proti pravim Srbima, dokle god oni ostaju pasivni naprama našem srpstvu. Naše srpstvo nije srpsko srpstvo. To je izrogjeno hrvatstvo, bečko i peštansko srpstvo i kada naša braća desauviraju ovaj njihov rad, onda je sloga gotova i izmed nas mogu nastati drugi odnošaji. Prije teško. Hrvati su uvijek letili po zraku i sanjali o bratstvu i ljubavi, a malo mislili na svoje posle koji su hodili naopako. Vrijeme je da se malo spustimo na zemlju na kojoj živimo. Bilo je lijepih izjava iz Cetinja u prilog Hrvatstvu i čuli smo, da „kad bi Hrvatska u Habzburškoj monarkiji zauzela položaj samostalan kao što ga Ugarska zauzimalje, tada bi ona postala najpouzdanijem otporom protiv valova tugjinstine što prijete sada preko nje izloženijem srpskijem zemljama.“ Ovo je bilo pametno i pravedno rečeno. Vidjeli smo brzozjavku Strossmajeru na koju su se naši Srbi užasno razljutili. Ali riječi su ostale riječi, a čini slijede starijem tekom.

Mi mislimo, da je knjaz Nikola I. odviše zabrazdio sa srpstvom. Velike poteškoće, koje će i on isti teško moći da svlada ako se na što odluču, mogu po njegove nasljednike budu veoma kobne. Ne treba zaboraviti da se je čuo neko, koji ne samo nije se radovao novom veselju Petrović-Njegoševu dinastiji, nego je uprav na nj ustao, a to su bili Srbi iz Srbije. Poluslužbena *Agence Serbe* pisala je, da su to atentati na Srbiju i Obrenovićevu dinastiju. Reklo se onda, da ovaj list ne stoji u nikakvom odnošaju naprama vladi, ali mi znamo koliko vrijede te izjave. Osvem toga i ma još štogod u samoj Crnoj Gori, što nećemo spominjati, jer bismo mu morali ružno ime dati.

Knjaz Nikola I. imao je ostati na onoj visini, na kojoj je Crnu Goru u početku podignuo, pa makar kandidijom protjerati sve one došljake, koji učiniše da se Crnogorcima pomutio bistri vid u našim srpsko-hrvatskim pitanjima. Danas bi mukotrpi Hrvati drugačije susretali crnogorsku braću, a knjaz Nikola I. ne bi imao rašta, da se na njih požali. Ko zna? ... možda su pod Lovćenom ljuto pogriješili i za sad — i za buduće.

Glas Franceza.

U svjetskoj smotri *Revue de deux Mondes* izišla je iz pera gosp. Charles-a Loisseau opširna radnja o srpsko-hrvatskom sukobu. Gosp. Loisseau mlad je Francez, koji se je oženio u Hrvatskoj za kćer poznatog rodoljuba bivšeg zastupnika i profesura na sveučilištu dr. Kosta conte Vojnovića. Tako je on došao do bližeg poznavanja našijeh odnošaja. Nije nam poznato je li on stalan publicista, ili se tim preko posla bavi, ali svaka-ko gosp. Loisseau piše mnogo, osobito u katoličkim listovima Franceske, a mora biti valjan čovjek, kad mu je već i najprva svjetska smotra otvorila svoja vrata.

Le conflit serbo-croate više je politična *causerie* nego li sustavna studija, pak se i lagodnije čita. Pisac je po svoj prilici znao, da će, čim pročitaju naslov njegove rabote, i Srbi i Hrvati uzeti dvostruke naočale, možda i sitnozor, a u ruku finu vagu, na koju će sabirati i najvišom pomnjom mjeriti ima li više u prilog jednijeh ili drugijeh. To je megjutim u svakoj prepirci naravna stvar.

Zato je on koliko moguće više nastojao, da izbjegne i ukloni sve ono, po čemu bi se dalo namjati, da je skloniji jednoj nego li drugoj strani. Ova velika briga, koja se opaža na svakome retku, da se ne reče nešto što bi jednjem ili drugijem moglo biti odviše neugodno — učinila je da su mnoge stvari ostale u peru g. pisca, premda mu imaju biti dobro poznate. Ali i ono što je ostalo u koliko je tačno prikazano, može donekle da uputi strana čitatelja u naše prilike.

Gosp. Loisseau uvodi nas u spor sa Vukom, koji je svojom devizom: *Srbi svi i svuda* izazvao: *Hrvati svi i svuda*. Prikazuje zatim jednu i drugu stranu, njihove težnje javne i prikrivene; razlike spora prave ili izlične, razne stranke i nijance, koje sastavljaju srpstvo i hrvatstvo. U tome je bio baš sretne ruke. Isto tako shvatio je novo *bosanstvo*. Epizoda sa zagrebačkog sveučilišta pokazuje, da on načelne naše stvari vrlo dobro pozna, pak ih radi gornjih razloga nije htio podobnije razlagati. — „Vi ste Bošnjak?“ upitalo je Njeg. Veličanstvo mladoga sveučilištara u fesu. — „Da Veličanstvo, *Hrvat muhamedanac* iz Bosne.“ U ovom odgovoru leži hrvatski narodni program. Opisuje raspoloženje muhamedovaca naprama srpstvu, borbu u Bosni, Banovini i Dalmaciji. Može se izmegju redaka jako lijepo čitati, kako su hrvatski Srbi magjarski izmječari proti Hrvatima. Bavi se opširnije sa spaljenjem magjarske zastave pred Jelačićevim spomenikom, što je dobro, da je ta stvar izišla u detaljnom opisu pred cijeli izobraženi svijet. Na koncu tegnuo je i lanjsku izbornu borbu u Dalmaciji, gdje spominje kako se narodnjaci udružili sa vladom, Srbima i talijanima, da potuče pravaše. Zaglavak je na apotuzu misli narodnog jedinstva inkarniranu u najboljem djelu pjesnika, kome je Dubrovnik nazad tri godine spomenik podigao.

U radnji gosp. Loisseau ima dakako i dosta netačnosti. Tako na pr., da drugo ne spominjemo, on pripovijeda kako u Dalmaciji u svakome gradu Srbi i Hrvati imaju dva društva: *Hrvati Citonici*, a *Srbi Štionici*, po čemu bi se moglo zaključiti, da su oba plemena (ili stranke?) u nas na pola razdijeljena. Očito se vidi, da je gosp. pisac dulje vremena živio u Dubrovniku, čije je iznimne prilike prevukao na cijelu Dalmaciju. Nadalje na mnogo mjesta, kad govori o Hrvatima, gdje ih zove provincijalnim nego genetičnim imenom. Tako bi se po njemu reklo, da na Gundulićevoj slavi Hrvata nije ni bilo, a bilo ih je barem 10 puta više nego Srba i t. d. Ali uza sve to mi smo njegovu radnju sa zadovoljstvom pročitali, te cijenimo, da i ako ne potpuna, biće nam korisna, nadasve u našem sporu sa Magjarima, koji je gosp. Loisseau izvršno rasvijetlio i uprav nam prijateljski prikazao otimača našijeh prava onakav kakav je i kakav će se prije ili poslije morati sramiti pred cijelijem svijetom. Magjari će na ovo dignuti veliku buku, pak je vrlo utješljivo i značajno, što je *Revue de deux Mondes* ovaj članak ipak uvrstila.

Mi pozdravljamo pojavu učenog i talentiranog francuskoga pisca na polju naših pitanja. Hrvati su uopće uvijek slabo shvaćali korist, koju bi naša stvar imala, kad bi s njome bila upoznata Europa. Naši najprvi ljudi, čije pero ne bi bilo odbiveno u svjetskim listovima, dok se zna da je dosta puta bilo i traženo, pokazale zato malo odziva. Koliko li je Hrvata koji pišu ruski i franceski, a svojim naslovom mogli bi da otvore stupce najozbiljnijih listova! Pak? Znamo dapače da je u svoje doba vlasnik jednoga od najprvih ruskih dnevnika uprav *nuđio* svoj list nekomu odličnome pravašu, neka stranka u nj piše. Ne treba ni da spominjemo koji je onaj, kome je pošlo za rukom otkloniti rusku ponudu, usprkos mnijenju većine i koga se najprvo predobilo, da se proti ovoj bratskoj ruci svojim auktoritetom izjavi. Nema tomu vele vremena. Nadat se je, da će se ovo nekad popraviti.

Kad nijesu htjeli naši, našao se Francez, koji se potrudio da svoj rod upozna snama. Gosp. Loisseau je lani pisao o hrvatskoj opoziciji proti Magjarima; ove godine o pariškom meetingu proti mileniju u *Revue hebdomadaire*, a sada evo članak o srpsko-hrvatskom sporu. Vidjelo se da je ovo za njega bilo neharo i škakljivo pitanje.

No on može na drugi način učiniti našoj stvari još bolju uslugu. Mi bismo mu naime prišapnuli, da nas posebice preštavi svojim suplemenjima: da im reasumira naše težnje, našu ideju i naše borbe za državno i narodno pravo naše. On je u sretnom položaju da to izvede mnogo bolje nego iko drugi, a hrvatska patrijotična inteligencija odužila bi mu se svojim prijateljstvom, zahvalom i simpatijom, koju kod nje i onako u obilnoj mjeri uživa.

Dubrovnik, 11. Septembra.

Prekojuče držala se velika skupština stranke prava u Spljetu. Njoj je prisustvovalo nešto 180 pravaša. Iz svakog kraja Dalmacije bilo je odaslanika i vigjenijih pristaša.

Ljudi su se dogovarali što će i kako će: to obzirom na Banovinu, to na položaju Dalmaciji. Nije lako ni tamo ni amo. Amo su brzo opći izbori za Car. Vijeće, pak će Dalmacija da pošalje u Beč prvi put 11 zastupnika. Vogje narodne stranke i zastupnici, u Beču našli su se sa našijem prvacima i rekoše im par riječi. Naši su o tom izvijestili svoje drugove. Nametaše se svakome razna pitanja i vidici. Napokon se, načelno, došlo na jedno. Mi mislimo da se je jako dobro zaključilo, no što će od toga biti, to se još ne zna. To sve odvisi o postupanju koji jedne toli druge strane, a nas je iskustvo lani mnogo toga naučilo, kad smo ono gledali kako se bratu Hrvatu odlučnijega mišljenja pretpostavlja i Talijana i Srbina i vladin čovjek. Mi bi željeli narodnoj hrvatskoj stranci najveću neodvisnost naprama gore, pak nema sumnje, da bi rezultati obostranih koraka bili takovi, da bi zadovoljili *hrvatsku* naše pokrajine, koje nam svijem ima biti nad sve ino.

Govorilo se i o jednom sporu u Banovini. Skupštinom je vladala jednodušnost u osuglivanju istog, ali i ogorčenja naprama glavnim krivcima. Samo želi i potrebi, da se i kod nas ne dogje do rasejpa ima se pripisati onaj zaključak neutralnosti. To je bilo potrebno radi pojava istih, što smo ih na skupštini vidjeli. Ali kakvi god oni bili, mi smo se na njoj uvjerali, da ogromna većina pristasa stranke prava u Dalmaciji neće nikada na to pristati, da joj se nameću vogjama neki ljudi, koji su tamo preko svojim ponašanjem jasno pokazali, da im je do Hrvatske samo u toliko, u koliko im ona može služiti u spekulativne svrhe osobnoj ambiciji. Ovo što rekomo vrijedi osobito za mlagju našu inteligenciju, koja je zgagjena nad sablaznjivim mefistofelizmom i koja se čudi, kako ga neki inače vrijedni i zaslužni patrijote još nijesu shvatili. Ipak Dalmacija u sporu hoće da ostane neutralna, o svem u slučaju da je pozovu da posreduje, a to će reći: „mi čekamo i gledamo, što ćete vi tamo znati da učinite. Simpatije mogu biti za jedne ili za druge, ali stranka kao takova toga ne pozna. To će ovisiti o vašemu radu i postupanju, a *prilika će se brzo pružiti* pak da vidimo“. Premda smo mi već na čistu, ipak nam se čini ova odluka po nas i po braću preko Velebita zdrava, korisna — i poučna, pak je zagovaramo.

Malo prije bilo je govora o mlagjoj pravaškoj inteligenciji u Dalmaciji. To je zbilja utješljiv pojav. Mi imamo mnogo mladih ljudi takovih sposobnosti, da nam na njima mora zaviditi ma koja stranka. To se je vidjelo na spljetskoj skupštini i kakogod stvari pošle, samo izmegju njih — izmegju ovih „doktorica“, kako ih nazivlju — morat će nekad da narod traži. To su mladići puni oduševljenja i ljubavi za svoje idejale, a s druge strane izvršni govornici, učeni i naobraženi. Znamo jošte koliko ih je koji na skupštini nijesu bili, a s njome su. Na ovu lijepu pojavu u stranci prava treba računati, i mi je sa velikim zadovoljstvom i utjehom ovdje bilježimo.

Osvem ljudi iz pravaškog uvjerenja, ima u stranci prava i takovih elemenata, koji joj pripadaju više zato što se ona nalazi u opoziciji, a to uprav odgovara njihovoj čudi. Ovo su obično plemeniti, ali zanosni i žestoki, koje ćete naći u svakoj opoziciji na ovome svijetu, jer samo u oponiranju njima je pravo mjesto. Kad se ovo uzme na um, onda se shvaća mnogo čega, što se i ne smije drugčije tumačiti. Ne valja zaboraviti da uprav ovaki elementi mogu biti za jednu stranku od dragocijene

vrijednosti oporbenu stranku, koja umije njihove sile na dobro upotrebiti.

Ovo megjutim samo nuzgredno. Skupština stranke prava u Spljetu ispala je impozantno koli brojem, toli kakvoćom učesnika kao i patrijotičnim zaključcima. Ona bi bila još brojnija, nego radi blagdana, koji je dan prije sljedio, nijesmo mogli imati u našoj sredini nego razmjerno jako malo pristasa iz svećeničke ruke. Inak i ono što ih je bilo dostojno je zastupalo svoje odsutne drugove. O mnogim izmegju njih, koje smo od prije ili sada upoznali, ne bi mogli nego opetovati, što rekomo o našim mlagjim silama.

Na koncu skupština stranke prava nije mogla, a da kroz usta zastupnika Biankina ne prosvjeduje protiva nedunošetu talijanskih škola, koje hoće da se nameću hrvatskom narodu u Dalmaciji, iza kako ih je on teškom mukom iz svoje kuće uklonio.

Kad bi pak dodali da je organizacija stranke preinačena i da je izabran novi Odbor, koji će s njome upravljati, izvijestili bismo o cijelom radu ove prve opće skupštine stranke prava u Dalmaciji. Bilo sretno, beričetno i po narod korisno!

Pogled po svijetu.

Svečanosti u Vratislavi pripravljene u počast ruskoga cara slične na dlaku bečkim. Car Vilim II. napravio je skoro oduševljenu zdravicu, u kojoj se razvezao njegov ekspanzivni duh, ali pod kišom lijepijeh riječi bila je fina stupičica, ondje gdje je mladi njemački vladar sjećao se, kako su se pradjed ruskoga mu gosta i njegov sastali na šleskome zemljištu. Oni su onda zajednički vojevali proti Napoleonu I. i Franceskoj. Nikola II. vješto je izmaknuo sklizalici, pak je samo zahvalio, uvjeravajuć da je proniknut istim tradicionalnim osjećajima kao i njemačko Veličanstvo. Kojim? pita vas svijet, a Francezi odgovaraju: tradicionalnim osjećajima svoga oca! Do sada je jasno da je Šiškin naslijedio Lobanovljevu stazu, a da li će ga naslijediti i u časti, to je, čini se, pitanje vremena.

U toliko u Parizu tako su izgubili glavu za ruskijem carem, da ozbiljni listovi upozoruju kako to nije više entuzijazam za saveznika nego, pravo narodno poniženje. Šaljivi listovi rugaju se svojim čitateljima, da već ne preostaje nego da caru poklone Francesku. Razumjet je kako je cijela *grande nation* stala napeto na sastanak u Vratislavi, i onaj veliki *ah!* kojim je odahnula, kad je čula, da Nikola II. nije rekao ništa, što bi njome moglo biti neugodno. Pariz će zaključiti tako zvano političko putovanje ruskoga cara. Sada svak gleda put obale Seine.

Domace vijesti.

Biskup Strossmajer. — bio je u Sarajevu dočekan glazbama, pjevačkim društvima, bakljadom i serežadom uz ogromno mnoštvo naroda.

Novo društvo. — Ustrojilo se hrv. zabavno društvo „Zvonimir“ na Janjini. Potrebno je bilo.

Bosanski žandari. — Pišu nam iz Orašca: Bosansko-hercegovački žandari dolaze k nama pod oružjem, šetaju se i imponiraju, te zahtijevaju da ih se pozdravlja. Jedan put udario je neki bosanski žandar nekoga Ivankovića iz naše općine, jer mu se nije javio. Još nam je u pameti kako je nazad 4 godine bosanski žandar pucao iz puške na općinskog prisjednika g. Vicelju, al ga srećom ne pogodi, dok je iz jedne krtme istjerao svu čeljad, koja ga nijesu pozdravili kad je uljebao. Čini se da se ovi slučaj i opet ponavljaju. Mi u Cislajtaniji imamo naše žandare koji drže red, te mislimo da bosanski ne mogu van službe pod puškom dolaziti. Upozorujemo Viskoku Zemaljsku Vladu u Sarajevu, neka oni učini da se gospoda žandari iz nama bliže postaje, kad su amo, bolje podnose, jer ako im se ko javi to je od dobre volje, ne na silu, da mora. Naravno da nijesu svi ovakovi, ali oni, neki kojih se tiče znadu se.

Pišu nam iz Trebinja: U jednom zadarškom listu bilo je javljeno iz Trebinja o velikom negodovanju ovamošnjeg katoličkog pučanstva radi (po dopisniku reklo bi se navlašnog) isključenja katoličkih odličnjaka od dinera na carski dan u vojničkom kazinu. Red nam je kazati da katolici u Trebinju ne dijele ovo mnijenje dopisnika, pošto se stvar dogodila slučajno, u pometnji kod razasijanja poziva, te je odmah kako se najbolje moglo i umjelo bila izravnanja, tako da se niko ne može potužiti o zapostavljanju katoličkog diela ovog pučanstva. — *Hercegovac.*

Gradska Kronika.

Lične vijesti. — U nedjelju vratio se iz Korčule presvj. biskup dr. Josip Marčević.

Teatar. — Radi vijesti, koje su kolale o operetnom društvu, što ima stignuti u Dubrovnik, uprava kazališta poduzela je shodne korake, da prestave budu dobre i kako čujemo primila je dobre glasove.

„Pannonia“. — Prekojuče prispio je u Gruž ovaj novi parobrod Ugar.-Hrvat. društva, dočekan na ulaz u grušku luku parobrodićem „Cavtakan“ punijem izletnika, na mulu glazbama i mnoštvom grunjama. Tako su ga i u Spljetu pričekali. Naravno da je svak navalio da mu učini prvu vizitu.

Mi smo u prošlom broju donijeli opis po jednome engleskome listu, a sada vidjesmo, da potpuno odgovara. Prostrana paluba na kojoj bi mogao velocipedom voziti, elegantna pušionica, prekrasno stubište, elegantni upravo gospodski salon sa najboljim ukusom smješten, širok i prostran, pred njim ograde za gospogje, pod njim isto tako krasne kabine za spavanje, nenatrpene posteljama nego razjebene. Zatim rekli bismo isto tako ukusno II. mjesto, koje je najbolje od svih što smo ih vidjeli. Njegovi putnici neće imati neugodnost objedivanja i večerivanja u istoj sobi gdje se spava, jer su baška dvorana, a baška četiri spavaonice. Putovanje je na njemu najugodnije, jer i ako brzo ide (16 milja, na voznom redu 13) ipak se to ne osjeća, jer se nimalo ne trese, a lupanje stroja skoro se i ne čuje. Služba je na brodu izvrsna, sobari pomno birani megju uslužnom i uljudnom čeljadi, a što se tiče pak vojske i zapovjednika simpatičnog kapetana gosp. Bakarića, o njemu ne treba ni govoriti, jer je on svojih manjama i prijateljstvom stekao široki glas u našem putujućem svijetu. Može se bez oklijevanja kazati da je „Pannonia“ pogledom na sve zbilja najbolji brzi parobrod, koji će sjeći valove naše mora.

Ovaj prvi put putovala je s njime cijela Uprava Društva, megju kojima je društvo veoma zaslužni Ravnatelj gosp. Mate Pollich, a s njima nekoliko prijatelja s Rijeke i Hrvatske.

Ratna mornarica. — U nedjelju prispijela je u Gruž fregata „Donau“ sa pitomcima pomorske akademije. Prispjele su takogjer mnoge torpedinijere.

Gusto Kaznačić + sin pok. Kaznačića, kapetan u ruskoj vojsci umro je u subotu nakon odulje bolesti. Istaknuo se u ratu rusko-turskom u Bugarskoj, a u svoju mladost bio je jedan od najvećih veselja u Dubrovniku. Sprovod mu je bio u nedjelju uz sudjelovanje vojske po propisu koji odgovara njegovu činu. Laka mu zemljica!

Gospa od Milosrgja. — U utorak na Malu Gospu ovaj put neobična množina naroda sa svih strana hrllila je ka ovoj staroj zavjetnoj crkvi, tako da su njezine prostorije bile preneznatne za toliko svijet.

„Halt wer da?“ — Kad se onomadne u Diskorsu progovorilo ob ovoj stvari, htjelo se da se u blagoj pogodi opozoriti na c. i k. Vojničku Oblast na neugodnosti, što ih imaju mnogi gragjani koji u veće moraju da prolaze kući mimo mjesta, gdje je straža. Do danas mi ne vidimo, da se išta učinilo, te se slučajevi često ponavljaju. Ovijeh dana u veće dogodilo se što mi znamo dva puta, da vojnik na straži nije nikako htio pustiti proći. Sada ko stoji poviše magazina u onijem uličicama od Rupa, zar mora da učini svu onu dalečinu i obakoli cijelu Svetu Mariju, da dođe do kuće, koja mu je od magazina možda dva koraka udaljena! Zašto?

Mi znamo da ni Sl. Vojnička Oblast to ne traži, kao što znamo da je u ovom poslu najviše do samih vojnika, koji ne znaju kako se imaju vladati. Oni zacijelo imaju druge instrukcije, jer inače ne bi nijedan stražar propuštao, a to se ne dogagja. Molili bi dakle, u interesu gragjanstva, da bi se učinilo nešto neka se prolazeći ne smetaju. Po našem mišljenju bolje bi bilo samo o- dalečivati one, koji bi se oko magazina zaustavljali, nego vraćati one te se vidi, da mirno mimo prolaze.

Skalinata od Jezuvita. — Mi smo opetovano upozorivali na žalosno stanje ovoga stubišta, koje načelnik ne popravlja valjda samo zato što je dotični poduzetnik zabavljen drugijem poslom. Ovijeh dana jedna odlična žena (gja. P. N.) pala je niz one razdore i navinula je nogu. Što se još čeka, da kogod mrtav ostane? Čudimo se kako „Dubrovnik“ koji je vas zauzet za dobrobit grada ob ovome se ništa ne bavi.

Pohvalno. — Prigodom smrti gospogje E-veline Prvan rogi. Tacconi bi podijeljeno mješnom dječijem zakloništu: Č. K. Činovnici Financijskog Ravnateljstva u Dubrovniku kr. 16. — Prigodom smrti gosp. Gusta Kaznačića: prof. Rafo Janni

kr. 4. — Prigodom smrti gosp. Santa Janni: gosp. Julija i Abram Tolentino kr. 15; gosp. David i Colomba Mandel kr. 10; gosp. dr. Vlaho Matije- vić kr. 10; gosp. Isak Tolentino nastanjen u Ko- toru kr. 6.

Tužbe na redarstvo. — Tuže nam se iz gragjanstva: „Kako je već bilo javljeno redar Gebauer pobire općinske takse i nadgleda općinsku mesarnicu što se tiče reda u izvršavanju zdravstve- nih propisa. Kako Općinska Uprava može puštati da jedan prosti redar pobira općinske takse pošto to nije njegov posao nego onoga koji je uzео zakup? U ime čije i na čiju korist on dapače na- plaćuje više nego i zakupnik zahtijeva? (Za tim- branje teletine uzimlje 50 mješt 30 novč.) Na- branje jadni mesari moraju slušati, jer inače može doći do inada, po kome se zdravo meso u čas pretvara u bolesno. Tužit se nemaju komu, jer ako pogju u redarstvenog povjerenika neće im dat pravo kad se tiče Gebauera. To Gebauer zna, pak se javno hvališe, da je njemu za sve lasno dok ga komesar brani. Ne samo na mesu nego Geba- uer pobira takse i na Pilama za čišćenje mjesta za kočije. Jadni smetlištari sad se tuže, na to „pobiranje“. Ovaj je posao bio prije nadredara Kalčića, ali sad je to sve predato Gebaueru — jer pobire malu platu! Zašto ga komesar proteži- ra? Mi ne znamo, ali biće zanago kakav uzrok, po kome je on njemu toliko mio.

Gebauer je javno govorio: Neka „Crvena“ piše ja nemam od nikoga straha, kad me kome- sar štiti. Isti Gebauer psovao je vjeru nekom re- daru hrišćaninu (što govori pop Jovo?), a nje- vane službe sastoji većinom u sjedanju pred čas- som piva do kasne noći. Isti Gebauer rekao je: Gledam X-u na svaku malu, ali ne mogu da ga ulovim, a volio bi ga zatvoriti nego da mi kogod dade sto tisuć fiorina. — Taj gosp. X. autonomas- je i k tome općinski vijećnik! Kako se dakle vidi, oni pobire sve takse, pobire više nego je prepisano, psuje Srbe, Hrvate, Autonomashe, gleda kako će zatvoriti općinske vijećnike i na to na općini niko ni makac! Općinsko upraviteljstvo da- lo mu je za sve to, na predlog komesara još i jednu nagradu od 20. fior. Dapače čuje se da se misle radi njega poslati opet četiri redara, jer se s njime ne slažu. Mi bi predložili da ih butum po- šalju svijeh, jer ga nijedan ne može. Opetujemo: ima bit nešto po srijedi kad je on ovako zaštićen.

Gragjani.

Ovo je ne znamo koji put da primamo tuž- bu proti tome redaru. Nešto smo priopćili, a ne- što ispustili. Općinski Upravitelji i Vijećnici poz- vani su da bdiju na red, ako neće Načelnik i nje- govi organi. Čini se da je potrebno, da ih na ovo upozorimo.

Našli su se neki novci. Ko je izgubio ne- ka se uz oznaku prijavi Uredništvu.

Diskoras na Poljani.

Vlaho. — Ivo gje ideš?

Ivo. — U Svetoga Vlahu.

Vlaho. — Zašto?

Ivo. — Ne znaš da je danas deset setembra.

Vlaho. — Pak?

Ivo. — Aniversario kad je naš tovar učinio onu veliku- tumbulu.

Vlaho. — Ah, imaš pravo. Idem i ja s tobom.

Luj o (za njima). — Čekajte eto i mene s vama.

(Ulaze sva trojica u Svetoga Vlahu).

Književnost.

Društvo za poznavanje austrijskih naroda. Primamo da priopćimo: U Beču ustrojilo se je pred go- dinu dana društvo za poznavanje austrijskih naroda (Ve- rein für österreichische Volkskunde). Smjer društva je doista prekrasan i za austrijske, što stoji probitačan, pa je to društvo tim simpatičnije, što stoji pod pokro- viteljstvom prejasnoga nadvojvode Ljudevita Viktora, a pod predsjedanjem ugodno poznatoga baruna Josipa Alexandra Helferta. Kako se djelokrug društva proteže na sve kraljevine i zemlje zastupane u carevinskom vieću, to je veoma da željeti, da bi se i naših krajeva upisalo članova i da bi se društvu pružilo gradiva za bolje po- znavanje našeg naroda, jer što smo medju austrijskim na- rodima na našu štetu tako zapušteni, imadosmo u velike pripisati upravo tomu, da nas malo poznavaju i krivo pro- sudjuju. — U kratkom vremenu od godine dana sabralo se je u rečeno društvo preko 1100 članova iz najotmeni- jih krugova i svih austrijskih zemalja. Računa se, da će za koju godinu društvo narasti na 10.000 članova, te se već ustrojava društveni muzej, u kojemu željeti bi bilo, da i naš narod bude dostojno zastupan. — Članarina iz- nosi na godinu samo 1 for. a za članove, koji žele dobi- vati i glasnik društva „Zeitschrift für österreichische Volkskunde“, koji krasno uređjivan i ilustriran izlazi u mjesečnim svezcima, na god. 3 for. Preporuča se osobito našim čitaonicam, g. g. svećenikom i članovom učiteljstva, koji su najbolje u položaju pružiti društvu gradiva za gla- snik i muzej. Perovodja društva je g. Dr. Miho Haberlandt, poslovođa g. Dr. Vilim Hein (Wien, Burging br. 7) ko- ji i hrvatske dopise primaju.

RINGRAZIAMENTO.

Colpiti nel più profondo del cuore per la morte di

AMALIA CASTELLANI

nata Sustersig

seguita in Gravosa li 8 corr. i sottoscrit- ti esternano a tutti i cortesi, che nella luttuosa circostanza si prestarono a lenire il loro dolore i più vivi ringraziamenti.

Speciali ringraziamenti poi si abbia- no il molto Reverendo Padre Priore fra Domenico Ljubić, che con zelo veramente cristiano si prestò ad assisterla nei supre- mi momenti, nonchè le esimie famiglie dei Signori Paolo Gardellini e Nicolò Cuni- cich come pure i vicini di casa, che nulla trascurarono in tale dolorosa circostanza.

Ragusa-Meleda, 11 Settembre 1896.

Giovanni Castellani, marito
Carlo, Gino, Beppino, Umberto. Maria, figli
Antonietta Sustersig, madre
Antonio Sustersig, fratello
Catterina Sustersig, cogneta

Franco Supilo Dravutina, izdavalac i odgovorni urednik.
Tipografija Dragutina Pretnera u Dubrovniku.

OGLAS.

U Glavnoj Skupštini Dioničara *Prve Pučke Dalmatinske Banke u Spljetu*, obdržanoj dne 15 kolovoza tekućega, bi u smislu § 3 Društvenoga Pravilnika odlučeno, da se izdade 2000 novih di- onica od fior. 60 nominalne vrijednosti svaka, uz slijedeće uvjete:

1. Dionice su upisane na naznačeno ime.
2. Izdatna cijena novih dionica jest fior. 80 — za svaku, a ta svota može se uplatiti na jedan put ili u mjesečne obroke, ne manje od pet forin- ti za svaku dionicu.
3. Ono 20 fior. što će se uplatiti preko no- minalne vrijednosti, idje na povećanje sadašnje pričuvne glavnice.
4. Dionice izplaćene za cijelo smatrati će se kao izdate na 1 siečnja 1897, i učestvovati će di- videndu 1897, a do 31. prosinca 1896 na njihov iznos platit će se mjesečno dividenda 5%.
5. Dionice što se izplaćavaju na obroke ne- će učestvovati dividendu dok ne svrši izplaćivanje, a medintim uživati će dobitak 5% godišnjih na uplaćene svote.
6. Upisivanje prima se u Spljetu u uredu *Prve Pučke Dalmatinske Banke*, a u Dubrovniku kod Gosp. V. DeGiulli-a.

Spljet, 18 Kolovoza 1896

UPRAVA

Prve Pučke Dalmatinske Banke
u SPLJETU.

Trpanjski EXCELSIOR!!

Ko hoće u slasti pojedje trpanjskih **SRDJELA FRIGANIH** (uso *Nantes a la to- mate*), takogjer **VENUTA**, *Filets anchois a l'huile ou a la tomate*; **SARDINES anchois a l'huile** i drugih raznih vrsta nek se obrati na potpisanog koji ima skladište

Tvornice

SOCIÉTÉ GÉNÉRAL FRANÇAISE de Conserves Alimentaires

koja je od lani namjestila ovdje svoju veli- ku tvornicu.

Ko želi pak imati i ove godine par sla- dokusnih **IKARA** (*butarge, boutargue*) po- što je do sad odveć mali lov bio neka se na vrijeme javi potpisanome.

Trpanj, 1 Septembra 1896.

NIKOLA NESANOVIĆ.

Milijun

vinovih loza iz neokuženih predjela oplemenjena na solon, riparia, portalis, rupestris monticola, metalica itd. itd. u velikom izvoru traženog grožđa za stol i za vino, kao i neoplemenjenih američanskih ključica prima, nudi za jesen 1896. preporuča se za naručbe na vrijeme da može odgovoriti posiljkom.

Emanuel Mayr, posjednik ključica, Marburg a/D., Donja Štajerka.

„Prvi Vojnički Zavod za Osiguranje“
(„Erste Militärdienst-Versicherungs-Anstalt“) pod protektoratom Njeg. c. i kr. Visosti Nadvojvode Josipa, Uprava za Austriju Beč I. Franz Joseph Platz 1 traži jednog prikladnog

ZASTUPNIKA za DUBROVNIK

Neka se pravomoćne ponude učine na gore označenu Upravu.

Phoenix-Pomada
nagrade na izložbi za zdravstvo i njegovanje bolesnika u Stuttgartu g. 1890; polječnički svjedocima i hiljadama zahvala priznata kao jedino opstojće djelujuće, neškodljivo sredstvo, da gospoda i gospođe dobiju bujne i pune vlasi i da se zapljete otpadanje kose; mladici mogu s njom odmah uzgojiti jake brke. Garantirao za uspjeh i za neškodljivost. — Bončić 80 novč., poštom ili poduzećem 90. novč.

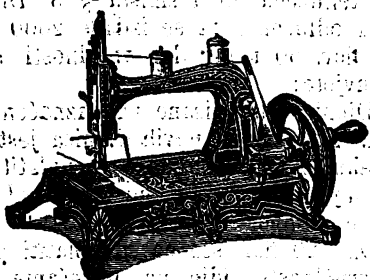

K. Hoppe, Beč, XIV. Zinkgasse 22.

DOMENICO BOMBIERI

Rovereto (Austrija)

Protokolirana tvrtka utemeljena god. 1844.
UVOZ I IZVOZ ŠIVACIJE STROJEVA
Specijalitet tvrtke

Šivaći stroj na ruke za 18 florina!!

(Šalje se svukud po pošti).

Trećinu cijene treba poslati kad se naručuje, a ostalo dignuće se poštanskim poduzećem. Ovaj stroj najprikladniji je za obitelji. Šije koju mu drago suknjo i kaninu, elegantan u formi, a lagan za raditi, a kako je vrlo solidan to ga ne treba nikada popravljati.

Svakomu kupcu šalje se jedna

Polica za garanciju od 5 godina

Ako se kome ne sviđa stroj prima se natrag i vraćaju se novci pod uvjetom da se pošalje najviše 8 dana kasnije i za primitka i to obavješćujući tvrtku.

Ilustrovani katalog, cijenik svih strojeva u zaleći, razjašnjenja itd., šalje odmah na zahtjev svašiji.

Domenico Bombieri, Rovereto.

Fabrikacija

makina i aparata svake vrsti

IVAN SCHINDLER, BEČ-HIMBERG

Aparati i makine za ratarstvo, vinogradarstvo, kafane, mehanice, mesare, slastičarnice, bojadžije, sedlare, tapetare itd. kao i za gospodarstvo uz najjeftinije fabrične cijene. Cijenici u hrvatskom jeziku sa više od 300 slika besplatno i franko. — Dopisivanje u hrvatskom jeziku.

Neka se obrati neposredno na

IVANA SCHINDLERA, Beč-Himberg.

J. B. MAURONER
u St. Ulrich Gröden (Tiro)

Preporuča se za izvršenje kipova Jezusa i svetaca, prestavljanja božijih jaslica i križa iz drva. Izvagia u stilu kako se hoće i najfinijom izradbom.

Oltara, propovijedaonica, ispovijedaonica, krstionica, klečala. Ilustrovani cijenik gratis i franko.

Sa risarijam i fotografijam stoji rado na uslugu.

Mattonieva

GISSHÜBLSKA

NAJČIŠĆA

Alkalična Kiselica

HINKO MATTONI

U GISSHÜBL SAUERBRUNN

Knjigâ

svakojakih, zabavnih, poučnih, hrvatskih, srpskih, talijanskih u dobrom i zdravom stanju i velikom izboru prodalo bi se uz povoljne uvjete. Ko bi želio da što kupi uredništvo će ga uputiti vlasniku.

100 do 300 flor. mjesečno mogu zaslužiti osobe svakog zvanja u svim mjestima časno i sigurno bez kapitala i risika kroz prodaju zakonom dopuštenih vrijed papira i srećaka. Ponude pod „leichter Verdienst“ na Rudolf Mosse u Beču.

Nuzgredna zaslužba

od 150-200 fl. mjes. za osobu svih zvanja, koje bi se htjele zabaviti prodajom zak. dop. srećaka. Ponude na Mjenjačnicu Adler & Com. Budapest. Utemeljena g. 1874.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospođe i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

WEISSA

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Šesira, Odijela i Crevalja, najbolje vrsti uz jeftinu cijenu kupuje se kod

M. Mitrovića

svake vrsti galanterie, mirisa i šivaćih strojeva.

Skladište šivaćih strojeva

Veliko skladište pokućstva iz prvih i najsolidnijih tvornica

SVE VRSTI

drvenog pokućstva, garniture, kreveta, ormara, stolova, prolišta itd.

SVE VRSTI

željeznog pokućstva od najjeftinijeg do najfinijeg

SVE VRSTI

drvenih stolica uz najnižu cijenu

SVE VRSTI

najukusnijih slika u svim veličinama

Primam naručbe na sprema za nevjestu. Uređujem gostionice i Citanice. Preuzimam tapetarske izradnje te priugotavljam kanape, stolce, materace i vune i sa sustom.

Cijene vrlo umjerene, roba solidna i dobra.

Ivo Milicich — Dubrovnik

(Prodavaonica pokućstva prije P. G. Svago.)

Skladište željeznih blagajna Wertheimer

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO I VINOGRADARSTVO

Cijene iznova snižene

Preše za grožđe, diferencijalni sustav.

Ovaj sustav preša ima najveću tištajuću moć od svih drugih, ma kojih mu drago bilo preša.

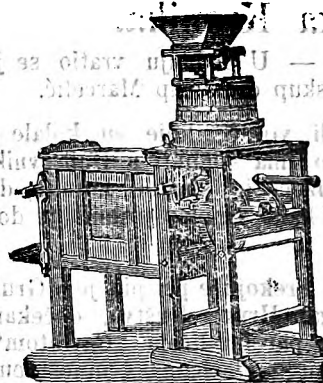
Preše za masline, hidrauličke preše, štrcaljke protiv peronospori Vermorelov sustav;

ova moje štrcaljke su poznate kao najbolje i najjeftinije; automatične štrc. mastilnice sa spravom za muliti jagode, preše za sijeno, triere itd. tvori u najboljem proizvodu

Ig. Heller, Beč Praterstrasse 49.

Cjenike i svjedocbe gratis!

Traže se zastupnici! Čuvajte se konfracija!

Najbolje i najjeftinije **SKLADIŠTE** zave poljodjelske Strojve isprave — Štrcaljke svake vrsti — Kotlače — Šivaće strojeve — Strojve za pranje i sušenje — Patent. ručne mline — Tijeskovne — Štrcaljke za peronosporu — Pumpe za vino — Motore na paru ili petrolej

AUGUST KOLB, Tvornica strojeva

BEČ, II/7 Pasettistrasse Br. 29-31.

Traže se solidni zastupnici.

Jedino pravi englezki balzam
(Tinctura balsamica)

A. Thierry-a, Pregrada

kod Rogatačkih kiseljaka

Od zdravstvenih oblasti ispitano i odobreno.

Najstarije, najprokušnije, najučinkovitije i najjeftinije pučko domaće sredstvo.

Utišuje kašalj, utiče vanjske i unutarnje boli, lugužno pročišćuje, izvana protu zubnoj boli, zimnici, oprčinam i t. d. Ovaj je balzam pravi i neiskvaren sam u sebi, ako je svaka bočica zatvorena sa srebrnom kapicom, a onda je utisnuta moja tvrdka Adolf Thierry, Ljekarna „k angļu čuvaru“ u Pregradi i ako je svaka bočica obložena sa zelenom naznačicom, sa sasvim jednakim zaštitnim znakom kao ovdje gore. Na ovaj zaštitni znak valja uvijek paziti! — Izopačitelji i nasljednici koji ne poštuju zakon za zaštitne znakove strogo sudbeno progonjeni, kao što također svi preprodavaoci topoglednih krivotvorina Svjedočba strukovnjaka visokog kr. zem. vijeće (br. 5782b, 6108) glasom analitičkoga i lažaz očit tvrdi, da moj proizvod podupire ne sadržuje zabranjene ili zdravljnu škodljive sastavine. Gdje ne postoji nikakovo skladište mog balzama, neka se pravu u ruci i neka se adresira Ljekara k. and. elu čuvaru A. Thierry-a u Pregradi kod Rogatca. Na svakoj postaji Astro-Ugarske stoji franko 12 malih ili 6 dvostrukih boca 4 krune, u Bosnu i Hercegovinu 12 malih ili 6 dvostrukih boca 4 krune i 60 flira. Manje od 12 malih ili 6 dvostrukih boca ne razaslija se. Razaslijanje samo uz predplatu ili ponuće.

ADOLF THIERRY, Ljekarnik

u Pregradi kod Rogatca (Rogatački kiseljaci).

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svake subote. Cijena mu je unaprijed u *Otpremnicu lista*: na godinu flor. 4:50, na p. godine flor. 2:25; za *Dubrovnik sa donosanjem u kuću, a sa Austro-Ugarske, i Bosnu Hercegovinu s poštom* na godinu flor. 5, na p. godine flor. 2:50; za *inosematvo* flor. 4:50 i poštarski troškovi.
Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopisi šalju se Uredništvu.
Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta iskazuju po pogodbi.
Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Rusi i Hrvati.

Ovijek dana imali smo prigode, da čitamo o jednom karakterističnom slučaju. Nekoliko mladih Hrvata na sveučilištima u Zagrebu, Beču i Gracu dogovoriše, da ove praznike upotrebe tako, da kao *akademički tamburaški zbor hrvatski* posjete braću Ruse i njihovu veličanstvenu izložbu u Nižnjem Novgorodu. Što rekoše to i učiniše: sabraše se u društvu pak njih dvaestak, pod vodstvom jednoga mladoga doktoranda medicine, valjana, uljudna i marljiva, gjača, a muzikalno duboko naobražena, krenuše u bratsku zemlju. U *Hrvatskoj Domovini* i *Obzoru* izlaze dopisi o njihovom putovanju i vidi se, da su im pojedinci bili svukud na ruku, od granice do cilja njihova putovanja. Gdje im se priličnije činilo, dadoše svoje koncerte, koji su dobro uspjeli i braća su ih lijepo dočekali. U Petrogradu nagloše svojih zemljaka, koji ne požališe ni truda ni vremena, da ih uvedu u ruska društva i da ih izmjenično upoznađu sa ruskom braćom.

U Nižnjem Novgorodu prirediše takogjer više koncerata i Rusi su ih rado slušali. Kad, kao grom iz vedra neba, udari nekakvo moskovsko *Rusko Slovo* na mlade gjače, potvaraju ih, da oni „čisto srpske“ melodije proturaju i podvaljuju Rusima kao svoje. Gjači su na to poslali rečenome listu lijep ispravak, koji je ujedno i njihova izjava. Rekoše kako oni nijesu došli u Rusiju kao propagandiste rimske, nego kao braća i državne „austrijske centralizacije“ i „magjarske državne ideje“, kako oni nijesu ultramontanski šoviniste latinizma, dapače da se Hrvati bore za slavensku liturgiju itd. Najzad opravdaše hrvatske melodije koje sviraju i kazaše, kako na repertoaru njihovom nema nijednog srpskog kompozitora. Pri izboru komada nijesu se povodili nikakvim vjerozakonskim pogledima, tim više, što među njima imade i pravoslavni Hrvata. Zaključieše na pokon spomenom, kako je ovo *prvi put* da Hrvati korporativno posjećuju Rusiju, zašto je trebalo osvem materijalnih žrtava još i drugih, jer Nijemci i Magjari gladaju na njih kao na nedopuštenu izjavu hrvatskog rusofilstva i zaključieše, kako je žalosno, da želja Hrvata pehoderiti rusku izložbu i upoznati svoj braću na sjeveru sa slovenskom muzikom izaziva u Austro-Ugarskoj gonjenje, a u Rusiji nepovjerenje.

Što je na ovo odgovorio rečeni gostoljubivi moskovski list? On je potvrdio svoje pređašnje uvrede, zatim im je sasuo grdnu litaniju svakoja-kih podvala. *Rusko Slovo* reklo im je, da su Hrvati veliki katolički šoviniste, kako to svjedoči pravoslavna crkva u Zagrebu „koja se tako vrije-gja da nije moguće riječima iskazati.“ Spomenu zatim pitanje kako su Hrvati tražili, da se sa srpske (??!) crkve skine srpska zastava i istakne hrvatska što je izazvalo velike neredne (**). Reče

još, kako su Hrvati združeni sa neslavenstvom proti jadnijem Srbima, koji rad tog toliko trpe *) i još toliko drugih besmislica, da ih ne treba ni bilježiti.

Odmah se pogagja, da je ovo srpsko maslo. Kakav brat Srbini pravoslavni, koji u Moskvi študira obično na troškove Rusije, pucao je od jada videći kako su naši mladi gjači došli na lijepu pomisao, kako uspjehe slave i svuda ih lijepo dočekuju. On je onda po onoj srbobranskoj jauknuo, da su Hrvati Srbima te melodije ukrali! Jer gdje bi inače jedan Rus, ma koliko neuljudan bio, to spočitnuo jednome svome gostu? Članak proti Hrvatim i onaj odgovor na njihov ispravak sastavio je naravno taj lijepi brat Srbini u onda pobjedonosno poslao dotične brojeve na uredništva srpskih listova, pa i našega „Dubrovnik“, gdje „Rusko Slovo“ ne primaju, neka ih oni tamo proti nama kako bolje znadu izrabe. Gdje bi ljudima oko moskovskoga lista palo na um, da oni to sami urade, kad sjegurno i ne znadu za naše srpske listove? I tako ono što je imalo doći direktno u naše lažitorbe prošlo je kroz rešetko moskovskoga lista, eda se tako poveća vrijednost bezobraznoj tvrdnji, koja — usprkos tome što naši gjači javno ispovjediše, da na svom repertoaru nemaju nijednog srpskog kompozitora — ipak ponovo hoće da su oni hrvatske melodije Srbima ukrali! Ovo je prvi put, da se u nas čuje, kako Srbi imaju svoju muziku i svojih kompozitora!

Ovaj mali intermezzi što se je našijem gjačima dogodio u bratskoj Rusiji, ne bi zaslužio da se s njime toliko bavimo, kada on s druge strane ne bi imao svoju kako rekomo karakteristiku. On nam naimo pokazuje raspoloženje Rusa u našem srpsko-hrvatskom sporu djelomično, istina, ali sveisto dosta jasno. On nam veli, da će Rusi mnogo prije vjerovati Srbima nego nama, makar ih oni varali, (kô što su ih do sad toliko izvarali!) makar im govorili ovakijeh bedastoća kao što ih gore spomenismo, a to zato, što su Srbi pravoslavni, a Hrvati su većinom katolici. Pomislimo rusku redakciju kao izraz ruskoga javnoga mnijenja. U nju stupaju Srbin i Hrvat, da čuju svoj sud. I Srbini biće dosta da pokaže svoja tri prsta, da pogleda na Hrvata i da mu reče, da je on privrženik „rim pape“. Hrvat može imati sve pravice. Rus se neće mnogo premišljati.

Ovu žalosnu istinu ne treba zatajivati, nego joj valja u lice pogledati. Ovdje se slavenska uzajamnost grubo kosi i teško je predvidjet vrijeme, kad će ove presude isčeznuti. Rusi su Slaveni kao i mi, ali oni su prvo svega *Rusi*. Rusi su Slaveni i Rusi, ali i preko toga oni su prvo i prvo pravoslavni. Katolici Rusi nemaju kod braće svoje nikakve simpatije. U ovakom istom mišljenju odgojeni su i naši Srbi, pravi Srbi, pravoslavni Srbi, samo što oni iz političkih i faktičnih razloga to ne mogu da iskazuju, radi našijeh Srba-Katolika, koji im služe za potkopavanje i razaranje Hrvatstva. Ali u Srbiji gdje Srba-Katolika nema, oni na sva usta pripovijedaju kako je Srpstvo pravoslavna vjera, a pravoslavna vjera srpstvo i kako je to dvoje tako spojeno, da se jedno bez drugoga pomisliti neda.

*) Uprav obratno, kako u nas već i mala djeca znadu. Ur.

U takome stanju, čekajući dok se promijeni ovo shvaćanje kod braće Rusa, pa dok i oni počnu shvaćati, da se ne gleda ko se kako krsti, no čija mu krvca grije prsi, čemu možemo i mi doprinijeti — nama je u prvom redu nastojati, da budemo i ostanemo dobri Hrvati. Samo kao *dobri Hrvati* mi ćemo biti u isto doba i *dobri Slaveni*, jer snaga Slavenstva sastoji samo u snazi pojedinih slavenskih naroda. Čim je koja grana jača, tim je jače i cijelo stablo. Ako pak mi budemo šeptrljiti i zanašati se za kojekakvim, umjetno skovanim kombinacijama, mi ne stvarajući ništa, slabimo i raskopavamo hrvatsku ideju na veliku radost našijeh neprijatelja.

Mislimo da ovo ne treba tek dokazivati. U to ime tražeći izvor svojijeh sila u nama istijem i u vlastitoj narodnoj svijesti, mi ćemo postati jak i osviješćen narod, koji, i ako malen, imat će toliko snage, da će svakoga moći prisiliti, da barem u njegovoj kući mora računati s njime.

U tom slučaju mi ćemo imati za prijatelja svakoga, kome se vlastiti interesi ne budu s našijem križali, nego se još popunjali, a to će u prvom redu biti bez sumnje naša po rodu braća, koje s nama jedna krv veže i ako nas vjera dijeli. Jer *Slavenstvo* i *Hrvatstvo*, koje je za našu nesreću na prvome udaru germansko-magjarskoj narodnoj erupciji, ne mogu se nikako megjusobno isključivati. Što su presuda i fanatizam stvorili, to će srušiti spoznaja zajedničkih narodnijeh interesa i onda će Hrvati, jak i krepak narod, kod svoje braće biti malo bolje susretani.

Poplave.

Ovo ljeto bilo baš bogato elementarnim negodam. Dalmaciju pohodile ponajviše poplave, nadasve otok Brač. Nijesu to poplave rijeka nego ozgor. Prolomio se oblak, sasule se kabline vode, na curke, na potoke i eto kud progje ostavlja trag svoga prokletoga puta: vinogradi uništeni, baštine razrované, zemlja u more odnesena. To sve u čas. Gdje je prije stalo uzdanje cijelijeh sela, tu je sada pustoš i vododerina. A narod jedan gleda, pa se čudi.

Nego valja živjet i to je ona nevolja. Neka što je propala ljetina, ama neće bit bolje ni do godine, ni ko zna do kad, dok se baštine opet urede, zasade, rode, a donle valja isto braniti se, plaćat poreze i stotinu drugih trošaka. Muka golema siromahu težaku. Otkud pomoći?

U takom slučaju pomogne nešto pravica, nešto dobra djela. Sela, općine obraćaju se na vladu, neka za one godine ukine porez, neka pomogne novčanim srestvima siromasima i glavnim radnjama u mjestu prepriječi nove nesreće. Mogla ih je — onda se veli — i prije napravit, pak se ovoga ne bi dogagjalo. Pravica je da vlada u pomoć skoči. Kad narod ima i kad mu se ragja, on plaća svoj porez novcem i krvlju (kao vojnik). Kad udre nenadna, bilo s koje strane, pravo je da bude zaštićen. S druge strane udr i dobra djela. Susjedi, koje s nastradalijem veže čuvstvo susedstva i prijateljstva pomagaju, kao općine i gradovi, premda nijesu dužni. Daju bogati, daje i vladar, koji se u ovijem prilikama uvijek istaknuo, što mu je na diku. I onda se, od tamo od amo, svakovrsnim srestvima nesrećnicima nekako pomogne.

nauke uzme list u ruke, smiješa boje i stane ne-
umorno raditi. Samo kad kad nadziraše je i pra-
tiše u radnji naši umjetnici slikari Bukovac, Me-
dović i Muratti, kojim se ona zato sveg zah-
valna kaže.

Kad je neki bečki slikar, akademik posje-
tio njezin atelier na Pilama, gdje stanuje, rekao
je: vidi se genij! I zbilja svak ko ljubi slikarstvo,
ostane ugodno začugljen, kad vidi zbirku krasnijih
i raznovrsnijih radnja ove naše vrijedne slikarice.

Izmegju ovih spomenućemo samo neke: dva
uljena portreta ženske dječice; studij ženske dje-
včiačke glave; portret pok. oca slikarice iz foto-
grafije izvagjen; slika čovječe lubanje; dva stu-
dija mrtve prirode; dva studija starice (a carbon-
cino) it.d. it.d. Nadodati je i posljednji rad — por-
tret pokojnoga dr. Gjure Pulica iz njegove mla-
de dobe izvagjen iz fotografije.

Zajedno sa vještacim koji su vidjeli rečene
radnje mi se radujemo vrijednoj slikarici. Čija čed-
nost neda da se ona ističe, kako bi zaslužila. Ona
radi i za naručbe i zato oni, koji bi htjeli da do-
biu svoj portret ili sliku religioznog ili inog zna-
čenja, biće u svakom pogledu zadovoljni.

Dubrovnik, 16. Septembra.

Molim Vas gosp. Uredniče da objelodanite u
„C. H.“ ovo par riječi, ne za drugo već jedino da
se čitatelji malo nasmiu i vide koliko nam stoji
do napadaja nekih dopisnika oko „Dubrovnika“.

Nekakav dopisnik „Dubrovnika“, komentira-
juć gradsku vijest 37 br. „C. H.“ „Katoličanstvo
srpskih katolika“ kaže da se osvrće na tu vijest
u toliko „što cijeni, da je potekla iz pera kojeg
popa pravaša tamburaša.“ Evala! Pop ti se pra-
vaš tamburaš raduje jedino te žali jadnice što si
se kruto prevario; rašta ne budi ti muka prilije-
piti na paletun ove riječi: „stultum est dicere
putabam.“ Privario si se dopisniče, jer onaj pop
pravaš tamburaš na koga ciljaš nit je napisao, ni-
ti znao za onu vijest.

Ama čovječe božiji, zašto ne promišljaš pri-
je neg počneš pisati? Da razborito radiš, ne bi
doista nekakvih budalaština izvaljivao. Ti si se
nasukao, i po tomu se vidi da nijesi vješt krmilar.
Zelio bi znati zašto nijesi pravim imenom i pre-
zimenom napao popa tamburaša kako u br. 35
„Dub.“ nego pop pravaš tamburaš? Možda si izo-
stavio njegovo ime stoga što će ti biti pri nagje-
danju kuljena ili kuhanju kapnula kap mlake vo-
de ili upao komad drogarije u crnilo na ti pero
u pisanju zakrklilo? Ako je tako žao mi je; nemoj
se zato ljutiti. U svakoj stvari valja da se što do-
godi, neće nikada da stvar ispane kako bi čovjek
želio. Žao mi je da te taka nesreća zadesila, budi
miran on ti kaže, da si pod imenom pop pravaš
tamburaš, ciljao na popa Boglića. Zar ćeš reći da
nije tako? onda bi te on nazvao ludovom, a za-
što ćeš da te nazivlje ludovom, kad još do savr-
šenstva ludovanja nijesi došao? tek si počeo lu-
dovat; može Bog dat da i ozdraviš. On bi rada
vjeruj mu, jer rad tvoga ludovanja srce ga boli pošto
si mu iskrunji. Dakle u pamet. On se onim ime-
nom kojim si ga nazvao dići i ponosi, a ti grizi
orahe — e tanto basta.

Ne treba dopisniče da „zahvaljuješ popu pra-
vašu tamburašu“ ti hvali i zahvaljuj komu drugo-
mu koji će tvoje hvale u zvijezde kovati, a pop
će pravaš tamburaš sve tvoje hvale i zahvale o-
premit u Indije.

„Popu pravašu tamburašu, nije tamburica i
hrvatstvo pomela pamet, niti pati abnormalnosti“
kao i ti moj dopisniče. On se Bogu hvala nije još
pokazao u takovom stanju niti će, a ti si se ta-
kav istakao pri nagjedanju kuljena u komu lažeš,
napadaš i klevečeš još si pokazao da živeš neto-
čnim izvještajima br. 37 „Dub.“

Ama čovječe božiji nemoj tako, imaj malo
obraza, ako i nećeš rad sebe a to barem radi čit-
atelja „Dubrovnika.“ Zar misliš da su oni svi kao
i ti? zar misliš da kad im prestaviš pet za deset
da ti svi vjeruju? Nemoj ludovat. Žalim te moj
dopisniče! Ama što ću ti ja, žalim te u velike jer
uprav vidim da ti je smrad uzvištena kuljena pro-
uzrokovao indigestijom i po tomu febra zamlatila
u glavu, te si u buncalu mislio ili vidio popa pra-
vaša tamburaša gdje se vozi na „biciklu.“ Opet
velim što ćeš da ti učinim? Ja ti kriv nijesam.
Imao si paziti da ne držiš kod sebe uzvištene ku-
ljene, na kad te i to vrag natentio, imao si odmah
uzeti purganat.

Ako ti n. pr. febra opet zamlati u glavu
„povrati se slobodno na djelovanje popova prava-
ša tamburaša“ Pop pravaš tamburaš znaće te kon-
siderat od nemile febre, al se uplašit neće niti će
na nj postat straha te se odreći svojih načela i
tamburice, samo te moli da ga u čast ne uvrije-
diš jer ćeš se ljuto pokajat. Nemoj ostati pri to-
mu, „potrudi se da se tvoj glas čuje i ondje gdje
treba“, jer onda ćeš tako prestrašit popa pravaša
tamburaša, da će vas apetit izgubit, a ti možeš
primit patent za tvoje časno zvanje.... U toliko
moj dopisniče ljuti se ti koliko ti drago, a pop
će tamburaš veselo sa svojim veselim i revnim
tamburašima časno i pošteno naprijed.

Ovo ti je prvi i najzadnji put. Što ti se od-
zivilje pop tamburaš, kod njega ti je guarda e pas-
sa, pisao ti štogod pisao. Jedino što ti može u
znak časti i zahvale učinit, to je prirediti ako ho-
ćeš za tambure jedan potpourri sa naslovom „Ku-
ljen br. 37“ koga ćemo svake večeri pri svršetku
škole i u drugim zabavam zaoriti na uspomenu
tvoga dopisa.

Dixi semel pro semper. Koga srbi neka se i
češlje, a mi braćo zdravo i veselo!

pop Boglić

vješt tamburaš koji u onomu društvu (Gundulić)
poučava udaranje u tambure („Dubr.“ br. 35.)

Polazeći iz Dubrovnika, radi kratkoće vre-
mena, nijesam gotovo nikoga pozdravio i ovijem
velim svijem prijateljima i znancima u ovom gra-
du: „S Bogom.“

Matej Milas
za se i za obitelji.

Priopćeno*)

Očitovanje:

Cijelo vrijeme predtečno gornjoprimorskim
izborim Trpanjci uvjereni da se tu vodi borba
lih radi osobe gosp. Andrijaševića, naime: za ili
proti njegovom načelnikovanju; te uvjereni da
k napretku one općine bilo je željeti pobjedu
stranke gosp. Andrijaševića, pristajali su uz ovu.
Barem u takom smislu svedjer su u čitaonici
razpravljali. 1)

I ja sam bio istog mnjenja, a morao sam bi-
ti barem dotle dokle je protivna stranka držala u
tminam novog načelnickog kandidata.

Da ja kao što i vas Trpanj, budemo imali
uzroka misliti da se tu ne tiče i borbe za poli-
tičko načelo, inače govoreć borbe izmed pravaštva
i narodnjaštva, ista protivna stranka prilično je
uradila da nas u toj misli o isključenju politike
podrži.

Jer: izbori za pokrajinski sabor, a protivna
se stranka i ne prikazuje; jer Dr. Ante Starčević
umire, a od protivne stranke nikakvog iskaza ža-
losti; jer i sadašnja se borba zapodjela, a od ni-
kog znaja da se to radi iz političkih razloga; jer
izašao proglas radi općinskih izbora, a u njem o
pravaštvu ni slova; jer u novinam se piše da se
protivna stranka izjavlja vladinom, a nitko od nje
to ne opovrgava.

Razabirajući iz svega dakle da se tiče samo
osobne borbe, a osvjedočen da za općinu gornjo-
primorsku — dok se protukandidat krije — na-
čelnikovanje gosp. Andrijaševića značilo je civilni
nje napredak, kao birač stajao sam uz njegovu
stranku.

Medjutim vraćam se sa birališta u Trpanj;
za mnim polazi brzajavka iz Gradca na gosp. na-
čelnika; ovaj razglasiva je Trpanjcima, koji me
dočekuju, iskazim kakovim cijenim da bi i njima
bilo sada milo da se zaboravi.

Dakle u javnom mnjenju Trpanjaca dogodio
se na priječac preokret. — Što su do časa misli-
li da je osobnost, od časa prikazalo im se da je
političko i to baš pravaško pitanje po srijedi. —
A to im je prikazao gosp. — ako se ne varam
pravnik A. — baš kroz izbore.

A sada se porazgovarajmo hladno i dosto-
janstveno. Prigodu nam pruža isti gosp. Trpanj-
ski načelnik, koji sutra dan iza priredjenog mi iz-
kaza priljepljuje onu brzajavku iz Gradca proti
meni prispjelu mu (valjda eda opravda učinjeni
mi izkaz?)

Što je brzajavka prinovjedala? — O pritisku
vladinom 2), o mučenju birača i o meni Trpanj-
skom sinu moralnom i materijalnom auktoru k pri-
pravam izbora.

Ako sam se priuba maknuo i to tako da po-
stanem u očima protivne stranke glavnim aukto-
rom izbornih priprava, dosljedno to nije moglo
proći mućke. — Što me dakle nitko protivne stra-
ne pa i s Trpnja (ako su po govorancijam gosp.
A. ča toliko povjerovati mogli) što me velju
nitke ne upozorio da upravljam koplje u srce to-
bože pravaštva?

Nu jesu li moji Trpanjci sutra dan čitavši
onu priljepljenu brzajavku upitali sama sebe, če-
mu ju podpisuje na prosto „Odbor“ a ne „pra-
vaški odbor“? te čemu za odnosni „Odbor“ nitko
svojim imenom ne jamči? — Da brzajavka je za-
vršivala usklikom: „Živila Hrvatska“, ali zar se
taj usklik nije čuo i na izborim od stranke gosp.
Andrijaševića? Trobojnice hrvatske zar se nijesu
vijale s obe strane?

Dakle? — Dakle ako su gospoda stranke
protivne gosp. Andrijaševiću ili pravaški čutili ili
za načelnicku stolicu boljega kandidata nosili; i-

*) Priopćujući ovo očitovanje ne uzimljemo na se nika-
kve odgovornosti, ni osobne ni načelne. Premda je pozna-
to naše skrovno mišljenje u poslu ovih izbora, pustamo
irak gosp. Jeriću — koga smo poznali kao dobra prava-
ša — da se kroz naš list opravda, a na svoju, kako re-
kosmo, odgovornost. Uredništvo.

1) Toliko da gosp. Jure kapetan Mrčić obć. prisjedi-
nik iskao je od gosp. Grge Viskovica punomoć izbornu u pri-
log gosp. Andrijaševiću.

2) Ob. ovom ne govorim jer na to pozvate nadležne vlasti.

mali su to sve čisto izdati a ne tajiti iz kojeka-
kvih obzira kojima se lako dosjetiti, nu koje se
u stranci iskrenoj ne smijedu gojiti.

Ovako naknadna kazivanja, pa makar gosp. A.
meni iza leđa, 3) naprama negativnim biljezim
borbe za pravaštvo u izborim obćine gornjopri-
morske, naprama tajni koja još obavlja protukan-
didata načelnickog neopravdavaju nitkoga koji ho-
će da se blatom baca na moje političko i osobno
poštenje.

Trpanj 25. Kolovoza 1896.

Eugen Jerić.

3) Pripoviedao je i to da mi je stiglo pošt. doznakom
od Puč. Banke Splitske for. 5000 za trošak gornjo-
pri morskkih izbora i da se ta doznaka vidila prolazeći poštom
Makarske.

U Smrt

IVA KOSTOVA GLAVICA

Cvijeta Mladosti i Ljepote.

Cvijet bijah — koji se razvija
Iz pupoljka na stabalcu bujnu
Kad mu jutrom sunašće prosija
Svježe inje i tu boju rujnu,
A zrak vjeran naokolo širom
Diše njegovim preugodnim mirom.

Cvijet bijah drugi uz prvoga,
Ovaj trunu u dalekom svjetu,
I nestade milog brata moga,
Rod mu štuje uspomenu svetu,
Žalosnijem procivilo glasom
I crnim se opasao pasom.

Cvijet bijah nad gubitkom tijem
Da osušim suze žalosnice
Rodu svome i da mu privijem
Melem rani, da uz moje lice
Bol iščezne, i opet zavlada
Ljepa radost s mene cvijeta mlada.

Cvijet bijah na toj istoj strni
Rumenilom i mirisom dičan.
Rašta poče pās blijegjet crni.
Snošljiv posta udes neobičan.
Prvom cvjetu te još od imena
Lebdi samo živa uspomena.

Cvijet bijah, med cvjetov'ma dika
I rodnoga ures perivoja,
Zla kob don'je crva protivnika,
S koga trunu sva ljepota moja,
Nesta mira, nesta boje rujne
I stabljici sve zeleni bujne.

Cvijet bijah, al me veće nije,
Inje pada jutrom jesenskijem,
Sa visina žarko sunce grije
Putujući putem nebeskijem,
Na me inje, ni sunčana zraka
Već ne pada, jer me krije raka.

Cvijet bijah, s mojega udesa
Stoput ljuće stvorile se rane,
Tožiti je Bogu do nebesa
Kakve bol je razmahala grane,
I zastrla crno pod okrilje
Roda moga sve odlično milje.

Cvijet bijah, spominju me sada,
Nabrajaju odlične vrline,
Pod pritiskom velikoga jada
Jednoglasan buktu iz dubine
Srca, vapaj, moje mjesto rodno
Za mnim posta samo plačom plodno.

Cvijet bijah na zemljici dolje
Ures kući, cijelome rodu,
Hitrim letom mijenih u bolje
Krati život, na nebeskom svodu
Cvatem sada ljepotom opeta,
Kakvu daje samo vjera sveta.

Cvijet bijah pa sam opet cvijet
U božjemu očinskome krilu,
Gdje no žive neumrli svijet
I moli se za rodbinu milu
Srećom istom da ona procvate
Kad joj t'jelo u zemljicu sprate.

Cvijet bijah, ne plač'te me veće,
Ne žalite, otarite suze,
I s moje se veselite sreće,
Dobri Bog me zaljubi i uze,
Prije neg me taj svijet okuži
Milostivu desnicu mi pruži.

Cvijet bijah, pa gdje moje kosti
Sahranjene budu u grob novi
I ostanu zalag za vječnosti.
Ondje zlatnim napišite slovi
Cvijet bijah za umrlo doba,
S Bogom cvijet cvatem iznad groba.

U Luci na Šipanu, dne 11. Rujna 1896

Baldo Melkov Glavić
rogjak — župnik.

Prigodom smrti gosp. Antuna Lui iz Kotora bi u-
djeljeno na uhar siromaha od časne obitelji Gjurinović iz
Gruža kruna 6.

Prigodom smrti gosp. Nika Franičević bi udjeljeno
na uhar siromaha od g. Iva pok. Mata Kulišić hr. 10.

„Povjerenstvo Javne Dobrotvornosti.“

Tako je bilo nazad 4 godine na Boku, tako se radi i sada: po onoj, polovini braćkih sela, koja je povodnja poharala. Teško im je, čujemo, i zato se hoće što obilnije pomoći.

Nego ovom žalosnom prilikom, ne možemo a da ne opazimo nešto, što nas je u glavnom i navelo, da ovaj članak napišemo. Mi mislimo naime, da bi se ovijem neprocijenivijem štetama, koje su gore u Dalmaciji veoma česte, dalo lako izbjeći. Čini se da nije kiša ni voda toliko kriva koliko obragijvanje tla, kako se onamo provagja. Dosta je proći parobrodom uz hvarske i bračke obale, da se čovjek o tom uvjeri. Vinogradi protežu se od obale morske do na vrh brdija, koja su dosta strma, pa usprkos tome nema nigdje vidjet nijedne megje, nijednoga dōca. Kada gledaš one strmine meke obragjene zemlje, čini ti se da će ih sad na prva kišica sve u more splaviti, pak se čuđom čudiš, kako se je moglo do sad održati. I održi se i jedan i deset puta, nego dogje nenadna, malo jača i onda se dogodi ono što je stranac predvigjao.

To je megjutim do običaja obragijvanja tla, jer onaj narod radin je i marljiv do čuda. U nas na pr. u Dubrovačkome kraju isto su brda strma, a možda i više, ali se kod nikakve poplave ne dogagja velikih šteta. Jer je sva zemlja uz brdo *podignuta na dōce*, koji su podgragjeni tvrdijem megjama. Zemlja onda leži vodoravno i voda, ma kako velika bila, ne može da naudi, najviše ako gdjegod prospe koju lošiju megju. Dapače gleda se, da je dolac ako je moguće nešto k brdu nagnut, pak se ni cvijet zemlje u mulju ne gubi nego ostaje u jarku pod megjom. Tako se izbjegnulo mnogim neizbježivim nesrećama. I najviše strmine dadu se sačuvati i obraditi. To svjedoče između ostalih vinogradi pod Majkovim kod Slanoga, zatim baštine s desne strane Rijeke, mnogi predjeli u Konavlima itd.

Prigodom teške nesreće, koja je sada zadesila našu braću otočane cijenimo da neće biti suvišno, ako ovo istaknemo eda bi u buduće i oni proučili, ne bi li bilo bolje po strminama podizati baštine, kako to rade naši posjednici. Trošak je istina malo veći, ali to se isplati u drugim koristima. Bilo bez zamjerke rečeno.

Na vlastitu obranu.

U Ljubuškom, 14. septembra 1896.

Čitao sam više hrvatskih knjiga i pjesama i rado ih imam u rukama; ali nijesam nikad naišao na priliku, koja bi mi ogorčila volju napram hrvatskoj književnosti. Može biti, da i tu postoji neka razlika u shvaćanju kao što se jasno vidi među nekim hrvatskim mjestima. U hrvatskom glavnom gradu, Zagrebu, većina brzo shvati, što i kako im treba pisati u slučaju, kad se što o muhamedancima piše. Uvidješe, da bosanski narod ima dosta razuma, dara i volje za napretkom, kao i ostali, a dotično muhamedanci. On pojmi dobro što je jedan narod, što je to narodnost, koju vrijednost ima ona gruda zemlje, na kojoj se rodio i teži za njenim blagostanjem i napretkom, sjeća se i za zadovoljstvom pripovijeda o svojoj pregijma, te ih slijedi u radu i domovinskoj ljubavi, te uza to žarko i iskreno ljubi i štuje svoju domovinu. Takovom narodu ne treba dokazivanja za njegovu dužnost.

Dapače smijem reći, da naš narod bolje i mnogo bolje pojmi domovinu i njenu ljubav, njegove tradicije bolje pozna, nego li neke hrvatske zemlje. Možda odatle i pridolazi, te neki misleći, da smo mi muhamedanci gori od afričkih crnaca, te nas mrze, navaljuju na našu svetu vjeru, običaje, karakter i sve ostalo, pak onda nečuvane zlobe i pogrde na nas bacaju, čega osobito puno ima megju fanatičnim srbendama. Neka dogje takov jedan gvozdenjak u društvo muhamedansko, te vidi, što smo mi, kako živimo, kako li se susrećemo i koju će ljubav i nagnuće imati, kakav li će pojam dobiti. Neka se točno raspita o vjeri i običajima našim, pak će vidjeti, ne će li i on sam posumnjati o svojoj osobi i zastranjenosti. Velim točno nek se upozori, jer se može naći ljudi, koji tobože proputuju Bosnu i Hercegovinu, te općeci s onima koji presuda su odavna u našoj domovini, dobije od njih krive pojmove, te onda

pisara po novinama, pa i drugor obacuje u glavu onako, kako je on razumio. Premda, nijesam vrijedan i sposoban govoriti o višim književnicima i spisateljima, ipak ne mogu ovdje mimoći dr. Antu Tresića Pavičića, koji je nedavno opisao u „Domu i Svijetu“ svoj put po Bosni i Herc., jer mi je upravo žao na onako razumna i učevna čovjeka, da se nije dobro uputio u običaje bosansko-hercegovačkih muhamedanaca. On do duše vrlo lijepo piše i stil mu je prekrasan i uglagjen, da ga čovjek s nasladom čita, ali kad počne opisivati običaje i karakter muhamedanaca, čitatelj muhamedanac primoran je ili ostaviti, ili sasvim mehanički proći. Rek bi da se Tresić više poslužio tugjim presudama, nego li svojim vlastitim iskustvom.

Ovaj slabi pojam o nama najviše postoji u Dalmaciji, izuzevši grad Dubrovnik, koji je od vaze imao prilike, da dogje u bliži dodir s muhamedancima. Obično druga mjesta drugom misli dišu. U gradu Splitu izlazi novina pod naslovom „Pučki list.“ Ja ga nijesam nikad imao u rukama do sad prvi put, te sam rado uzeo da ga pročitam. Pretplatnik njegov upozori me na jednu pjesmu o Banoviću Sekulu i reče mi da će ga odmah vratiti. Svaki je muhamedanac ogorčen kad se o njegovu bratu neuljudno govori, pa još s kojim ga vjera spaja, pa ma gdje on bio, kamo li uzeti te jednog muhamedanskog vladara, koji sjedi na svečevj stolici, smatrati kao najprostiju osobu. Tako i spomenuti list, misleći da smo mi bez primjedbe donosi u svom 17. br. pjesmu od nekakva Josipa Pavla Ivanova, koji rek bi da ne razumije ni šta je to pjesma, kamo li da s njom ushiti čitatelja. Premda nijesam pjesnik mislim da pjesma bo ove vrste treba da zanese čovjeka, te i on sam da misli, e mu je handžar u ruci i da je sam ona osoba koja igra glavnu ulogu pjesme.

Priznajem da je pjesniku duh slobodan, te mu nije grijehote i laž u istinu zavijati, ali mislim treba ipak da pjesma u čovjeku uzbudi ili žalost ili veselje, a ne da ogorčava i zatire volju čitatelju. Što je Pavelova pjesma skroz sva lažna, moglo bi se oprostiti da nije i u laži sasvim pritjerano. Čuđim se „Pučkom listu“ što prima ovakove stvari. Nu ako on misli da mi ne znamo čitati na onaj jezik, kojim je on pisan onda ništa i ne govorimo. Neka ga razumije „Crvenu Hrvatsku“ i to ju molim, da ga opomene i nasvjetuje kako će vršiti svoju zadaću. Kad je „Pučki list“ njegova je zadaća upućivati i rasvjetljivati svoj narod o njegovoj domovini.

Ovoliko na javu uz molbu, da se sa bratske strane naših sunarodnjaka u buduće ima malo više obzira na nas muhamedovce, koji smo sinovi jedne majke — Hrvatske, a ne da se u tom povodi za Srbima.

Zihinja.

Pogled po svijetu.

Nemiri na Istoku nijesu još svršili. Turska vlada tjera iz Carigrada Armence uprav na masse. Engleska je sva uzbunjena, Gladston se stavio na čelo pokretu proti Turskoj nazivljuć sultana teškom uvrijedom. Po svoj prilici doći će do novih i ozbiljnijih izgreda usprkos svakoj intervenciji centralnih vlasti. Računa se da je ubijeno do 8000 Armena.

Domaće vijesti.

Umoljavamo naše zaostale predbrojnike, da se već požure svojom pretplatom.

Kompromis u Banovini. — Čujemo da je stranka prava u Banovini, koja se kupi oko *Hrvatske Domovine* sklopila *izborni kompromis* sa neod. nar. strankom ili ti *Obzorašima*, da se zajedno prikažu na izbore proti zajedničkome neprijatelju: sistemu i magjaronima. Čujemo da su Obzoraši pristali da niko od njih ne kandiduje, ko ne stoji barem na temelju starog uglavljenog programa sjedinjene oporbe.

Dr. Frank razvio je žestoku agitaciju proti ovom kompromisu, ali nema sljedbenika. *Hrvatska Domovina* mu odgovara, da će se slično posvoj prilici učiniti i u Dalmaciji. Na to *Hrvat. Pravo* hoće da dokaže, da su dalm. narodnici mnogo bolji nego obzoraši, tvrdnja koja bi bila smiješna, da nije za smutnju.

Enciklika. — Doinili smo se zahvaliti najnoviju papinu encikliku o sjedinjenju crkava.

Mato Mrazović — osnivač i za dugo vrijeme vogia narodne a poslije nezavisne stranke umro je u Zagrebu. Laka mu zemljica!

Strossmayer u Bosni. — Naknadno javljamo, da su biskupu u Sarajevu učinjene najveće ovacije od cijelog gragjanstva bez razlike vjere. Pri otvoru sjemeništa i dotičnoj crkvenoj svečanosti Strossmayer je držao veliki govor o jedinstvu crkve. Nakon toga otišao je u Travnik gdje je isto tako bio dočekan. Znak vremena.

Francuzi u velikom izletu putuju po Dalmaciji parobrodom *Senegal*, najsrdačnije dočekan. Jutros bi imali doći u Dubrovnik.

Vino. — Pišu nam iz Trstenika: Jematva u nas bolja nego lan i osobito se dobro podnio čuyeni naš *dingač*, da nikad tako.

Pošta. — Pišu nam iz Trpuja: Molili bi da se već jednom i u nas stavu pošt. škrinje koje su odavna došle na naš ured.

Hrvat reformator zrakoplova. — Zagrebački, bečki i berlinski listovi donose da je Zagrebčanin g. D. Švarcu pošlo za rukom da izumi zrakoplov kojim se može po volji upravljati. Balon sastoji say iz nekakve vrlo lake smjese od aluminija. Švarc ga je već dogotovio u Berlinu i pokusi su dobro uspjeli. Ako potpuno odgovori očekivanju, to će biti izum koji će izvesti u prometnome svijetu takovu revoluciju, da se ova sada ne može uprav ni zamisliti. Raduje nas da je izumitelj Hrvat.

Gradska Kronika.

Lične vijesti. — Ovih dana boraviše u Dubrovniku poznati hrv. pisac dr. *Milo Krišpčić* i prof. na hrv. svenč. dr. *Sándor Egersdorfer* narodni zastupnik vladine stranke.

Odlazak. — Nakon šest-godišnjega boravka u Dubrovniku odijelio se od nas prof. *Mato Milas*, koji je bio namješten kao suplenat na mjesnoj gimnaziji. Odlazi za gimn. učitelja u Mostar ostavljajući u krugu mnogobrojnih prijatelja najljepšu uspomenu. Svaka ga sreća pratila!

Ispravei. — Na članak „*Tužbe na Redarstvo*“ uvršten u pr. br. primili smo iz općine ništa manje nego *šest isprava* jedan zanimiviji od drugoga. Premda gosp. sastavljač, kao dobar poznavatelj zakona, *zahtijeva* — i to još po § 19 zakona o štampi — da ih tiskamo u ovom broju, mi ćemo ih ipak ostavit za došasti, a tomu je između ostalog i taj razlog, što smo ovaj put u zadnji čas primili jedan odlučni sastavak. Ovo za zaduženje čitatelja. Neka se dakle ustrpe do druge subote, kad ćemo ih donijeti, u koliko budu u redu sastavljeni.

Da se nasmiješ! — „*Il Dalmata*“ piše, da ot kad se u Gospi od Milosređa govore letanje hrvatski puk stoji nijem, a kad su bile latinski da je lijepo odgovarao. Bez komentara.

Novo svjetlo. — Od nekoliko dana zastupnik društva *Società Elettrica e Industriale* u Milanu pravio je javne pokuse sa novo iznagjenim svijetlećim plinom *acetilene*, koji su što se svjetlosti tiče dobro uspjeli. Ovaj plin razvija se iz vapienog ugljika (*carburo di calcio*) Nego jedan kemičar u Parizu pronašao je, da je već 30% plina u zatvorenoj sobi dovoljno, da uguši čovjeka, pak bi bilo dobro ovu stvar razvidiet je li istina.

Ulomak iz povijesti. — Naši Srbi rado ističu u dokaz tobožnjeg dubrovačkog srpstva, kako su stari Dubrovčani uvijek gojili najbolje odnošaje sa srpskim kraljevima i knezovima. Ma da bi to bilo od neznatne važnosti za dokaz jedne narodnosti, osobito kad se zna da su Dubrovčani trgovali po Srbiji ipak — da budemo Srbima na ruku u njihovoj tvrdnji poslužiti ćemo ih jednim dokazom još iz god. 1371. Republika je te godine poslala dva vlastelina *ser Dobre de Calich et ser Jahan de Grede*, da se na ime Boga et *misser sancto Blasio* sa strane iste prikažu ugarsko-hrvatskome kralju i fla mu se protuže na veksacije, koje trpe sa strane Srba (Rašijana). Nadasve imadoše nalog da se potuže na nekog župana Nikolu, a to *perzo ca intra tutti li altri baroni de Ras-sa a vegna che tuti sia falsi et iniqui, esso he lo pizor uomo plus arogante et traditor*.

Ovo su oni prijateljski odnosi između Dubrovčana i Srba.

Slikarica Dubrovkinja. — Gospogjica *Dome Stohor kći pok. Luke Stohor* dubrovačkog pomorskog kapetana još od malena djetinjstva osjećala je živi zanos za slikarstvom. Nije mogla da se temeljito naobrazi u toj krasnoj umjetnosti; ipak nije klonula duhom, nego nakon nešto malo

JAVNA ZAHVALA.

Teškom nesrećom koja nas pohagja do dna duše uciviljeni neizrecivim gubitkom svoga premiloga sina, odnosno nećaka
IVA GLAVIĆA

gimnazijalnog učenika, koga neumoljiva smrt ranije u mladoj dobi od 15 godina dne 10 tek. mjeseca n. Luci na Šipanu, žalosna ali harna srca najiskrenije zahvaljivamo Doktorima Roku Jokoviću i Franu Trošiću, koji svu pomaju uložili, da ga otmu smrti; — župniku i rođaku Dum Baldu Glaviću osobito za njegovo dušobrižničko nastojanje, kao i cijeloj svojti, a najveće gosp. Ani Stjepović, koji svi se zauzimahu za pokojnika ne žaleći truda i nastojanja. Napokon najsrdačnije blagodarimo svijem prijateljima, domrocima i svoj onoj gospodi, koji nas tješiše u nevolji i pri sprovodu pokojnika svojim učestvovanjem izkazahu nam svoju počast, a osobito gospodi Franu Dabroviću i svojti Ivi Stjepović-Dabrović, dr. Franu Trošiću i njegovoj gospođi Pavli Stjepović-Dabrović. Od Boga im plata a od nas nezaboravna spomen — i svesrdna hvala. —

U Luci na Šipanu, na 11 rujna 1896.
Kosto Glavić otac — Federiko Glavić dundo za se i za braću Gjura i Massimiliana Glavića u Mollendi.

Franjo Supilo upravitelj, izdavalac i odgovorni urednik
Tipografija Dragutina Pretnera u Dubrovniku.

Hennebergova svila

— samo prava, ako se direkte iz Fabrike naruči crna, bijela, bojadisana od 35 novč do 14: 65 met. — glatka postrapana, karirana, izmuštrena, damast, itd. (oko 240 raz. vrsti i 2000 raz. boja, nacrti itd.) slobodno porto i poreza u kuću. — Uzorke na povratku dvostruka poštarija za Švajcarsku. No. 1
Fabrike Svile G. Henneberg (c. k. dob.) Zürich

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospođe i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

WEISSA

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Šesira, Odijela i Crevalja, najbolje vrsti uz jeftinu cijenu kupuje se kod

M. Mitrovića

svake vrsti galanterie, mirisa i šivaćih strojeva.

Phoenix-Pomada
nagradjena na izložbi za zdravstvo i njegovanje bolesnika u Stuttgartu g. 1890; polječnički svjedochama i hiljadama zahvala priznata kao jedino opatojeće djelujuće, neškodljivo sredstvo, da gospođe dobiju bujne i pune vlasi i da se zapriječi otpadanje kose; mladići mogu s njom opatojeće usgostiti jake brke. Garantirao za uspeh i za neškodljivost. Lontić 80 novč., poštom ili poduzećem 90. novč.

K. Hoppe, Beč, XIV. Zinkgasse 22.

Mattonieva
GISSHÜBLSKA
NAJČIŠĆA
Alkalična Kiselica
HINKO MATTONI
U GISSHÜBL SAUERBRUNN

Parobrodarsko Društvo CESARE & C.

otvorilo je novu

brzu prugu

GRUŽ-KORČULA-METKOVIĆ

izvršno kombiniranu za sve usputne varoši.
Polazak iz GRUŽA svakog petka na 5 1/2 ura u jutro.

RADIONICA DRVODJELCA USTANOVLJENA GODINE 1854.

NOVO SKLADIŠTE POKUJSTVA

PAVLA SRINCICH-A

U DUBROVNIKU

u vlastitoj kući ulica „Zlatarićeva“ prama radionici istoga.

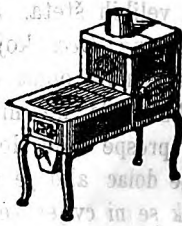
Cijene što se ne straše konkurencije

Potrebe za kuhinju, Decimale mjerne i utezi redovito biljegovani, Ditmarove svijeće, cijene kao u tvornici. Putni kovčezi (BAULI).

Šivaći strojevi svake cijene. Pletena kolica za malu djecu. Okvira, Zrcala, Oleografija, Pušaka, Revolvera i municije raznih sistema.

Pokujstva i tapecarije svake vrste vlastite i bečke tvornice, Radionica tapecarija i ŠUSTA za postelje, Stolice TONET od f. 2 do 2.50. Igračaka za djecu. Mrtvački ljesovi od kovi-ne. Svjetionici i vijenci za pogrebe, Mrtvačka kola umjerene cijene.

Poduzeća za gradnje, prenose i otporavacine.

U radionici Drvodjelaca izvršavaju se najtačnije različite radnje za gragjevine, kao zátvore za prozore, persijane, vrata i podove.

Na zahtjev šalju se cjenici

PODUZEĆE ZA PREVOZ VOJNIČKE POŠTE U HERCEGOVINU

Jedino pravi englezki balzam

(Tinctura balsamica)
Ljekarnika

A. Thierry-a, Pregrada

Kod Rogatačkih kiseljaka

Od zdravstvenih oblasti izpitani i odobreni.

Najstarije, najprokušanije, najučinije i najjeftinije pučko domaće sredstvo.

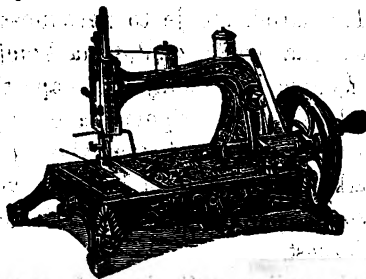
Utišuje kašalj, utičuće vanjske i unutarnje boli, lagodno pročišćenje, izvana proti zubnoj boli, zimnici, opržinam i t. d. Ovaj je balzam pravi i neiskvaren samo onda, ako je svaka bočica zatvorena sa srebrnom kapicom, u koju je utisnuta moja tvrdka Adolf Thierry, Ljekarna „k angelu čuvaru“ u Pregradi i ako je svaka bočica obložena sa zelenom nasnačnicom, sa sasvim jednakim zaštitnim znakom kao ovdje gore. Na ovaj zaštitni znak valja uvijek paziti! — Izopćivatelji i nasljednici a-telji moza jedino pravoga balzama biti će od mene na temelju zakona za zaštitne znakove strogo sudbeno progonjeni, kao što također svi preprodavaoci nepoglednih krivotvorina Svjedochba strukovnjaka visoke vr. sem. v. i. s. (br. 5782b, 6108) glasom analitičkoga nalaza obito tvrdi, da moj proizvod podnipošto ne sadržaje zabranjene ili zdravljju škodljive sastavine. Gdje ne postoji nikakovo skladište mog balzama, neka se ravni u rudi i neka se adresira: Ljekarna k. i. m. elu čuvaru A. Thierry-a u Pregradi kod Rogatca. Na svakoj postaji Austro-Ugarske pošta franko 12 malih ili 6 dvostrukih boca 4 krune, u Bosni i Hercegovinu 12 malih ili 6 dvostrukih boca 4 krune i 60 filira. Manje od 12 malih ili 6 dvostrukih boca ne razaslija se. Razaslijanje samo na predplatu ili pouzećem. J. m. i. s. p. o. v. a.

ADOLF THIERRY, Ljekarnik
u Pregradi kod Rogatca (Rogatački kiseljaci).

DOMENICO BOMBIERI

Rovereto (Austrija)

Protokolirana tvrtka utemeljena god. 1844.
UVOZ I IZVOZ ŠIVAĆIJEH STROJEVA
Specijalitet tvrtke

Šivaći stroj na ruke za 18 fiorina!!

(Šalje se svukud po pošti).

Trećinu cijene treba poslati kad se naručuje, a ostalo dignuće se poštanskim poduzećem. Ovaj stroj najprikladniji je za obitelj. Šije koju mu drago sukno i kaninu, elegantan u formi, a lagan za raditi, a kako je vrlo solidan to ga ne treba nikada popravljati.

Svakomu kupcu šalje se jedna

Polica za garanciju od 5 godina. Ako se kome ne svigija stroj prima se natrag i vraćaju se novci pod uvjetom da se pošalje najviše 8 dana kasnije i za primitka i to obavezno vijesćujući tvrtku.

Ilustrovani katalog, cijeni svih strojeva u zaloti, razjašnjenja itd., šalje odmah na zahtjev svaki.

Domenico Bombieri, Rovereto.

Nuzgredna zaslužba od 150-200 fl. be svih zvanja, koje bi se htjele zabaviti prodajom zak. dop. srećaka. Ponude na Mjerjacišcu Adler & Com. Budapest. Ut. meljena v. 1874.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svake subote. Ocjena mu je unaprijed u *Otpisništvu lista*: na godinu flor. 4.50, na p. godine flor. 2.25; za *Dubrovnik* sa donajanjem u kuću, a sa *Austro Ugarski* i *Bosnu Hercegovinu* s poštom: na godinu flor. 5, na p. godine flor. 2.50; sa inosemstvom flor. 4.50 i poštarski troškovi.

Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se a predbrojen i za čisto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a dopis alju se Uredništvu.

Za oglase, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta iskaju po pogodbi.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Prigodom jednoga kongresa.

Ovijeh dana držaće se u Tridentu u Tirolskoj prvi protuframansunski kongres, na koji će doći odaslanici i učesnici iz cijele Europe. I Hrvatska bila je na taj kongres pozvana. Onomadne u Zagrebu dr. Breščenski sazvaio je veliku skupštinu u tu svrhu i ona je odredila dva izaslanika, koji će otići u Trident u ime svih onijeh Hrvata, koji bi željeli, da framansunske sekte nestane sa lica zemlje.

Što su framansuni? U nas se dosta o njima čuje. U našijem primorskim gradovima punijem pomoraca, kapetana i ljudi, koji su se vratili iz svijeta, nije rijetko čut, kako se za kojijem povjerljivo šapće: *ono je framansun!* Vratio se seljak iz Amerike, najviše iz Kalifornije, donio malo novaca, pak se pred svojijem kočij, hoće da je malo drugčiji od njih, psuje engleski, ne ide u crkvu, ne ispovijeda se: odmah framansun! Dosta i dosta puta ovaj pridjevak bude nepravedan, ali kadgod opet i istinit. Bivalo je našijeh pomoraca, koji su upisani u kakove svjetske framansunske lože. A ipak, okladili bi se, da ni oni isti, niti oni koji ih framansunima nazivlju, ne znaju značenje te riječi.

S toga naše framansunstvo ne valja ozbiljno uzeti. Ono je sporadično, ograničeno na pojedince. Naš čovjek u spurgemu svijetu dospio je slučajno u tako društvo. Kapetan je brodio morem i framansunski znak služio mu je u tugjenu gradu kao upoznaj, po kojom je dolazio do posla. Došli obojica doma i zaboravili na svoju „braću“, pak živu i umiru kao kršćani. Pitaš li ih, to je društvo, u kome jedan drugoga pomaže, imaju svoje znakove i na kraj svijeta framansun će da se zauzme za framansuna. I doista više im nije ni bilo rečeno.

Čini se zbilja, da je početak framansunstva i bio osnovan na ovom međusobnom podupiranju. Evo kako: U srednjem vijeku bile su bratovštine (cehovi) veoma razvijene, a to zato što je aristokracija imala neograničenu vlast, pak su se prosti građani, da se mogu braniti od njezine šile, udruživali u društva, koji su sastavljali po zanimanju. Postadoše tako bratovštine kovača, šavaca, crevljara, zidara, mesara itd. I danas ih ima, ali ih novi duh, u kome su ljudi bar pred zakonom i ustavom izjednačeni, sve više tamani. Ovo su ostatci starijih cehova, koji su siromašnim obrtnicima bili potrebiti za obranu i zaštitu. Između njih, u Njemačkoj osobito, najviše se razvila bratovština *zidara*. Općeci sa fratrićima i gradeći samostane, oni ih htjedoše na svoju oponašati, učiniše neke uredbes, uvedoše znakove po kojim se mogu poznavati. Tako je zidar išao iz jednoga grada u drugi, po znakovima poznao svoje i bio zaštićen. Zašto ta tajnost? Ne znamo. Regbi da je ljudskoj čudi tajnost nekako sklona. I evo iz ovoaga, iz početka nevinoga kamenarskog udruženja izvrgnulo se i razvilo današnje opće i svesilno svjetsko framansunstvo, koje se i zove po svom postanju imenom *slobodnih zidara*.

Na dugo bi bilo pripovijedati njegov razvitak prošloga i ovoga vijeka. Mnogo se toga od starijih uredaba promijenilo počam od cilja pak do forme. Ali jedno je ostalo: tvrda, nijema i nešlomljiva tajna! Mučati kan da je bila deviza framansunska. Ne smiješ se odati da si fran-

sun, ni što radiš, ni ko su braća itd. — u jednu riječ: u svijetu šuti, jer jaoh onome koji to prekrši! Radi toga o framansunstvu prije se malo znalo, tek da postoji, oni koji su unutra ne pripovijedahu, koji su izašli ne smjedoše, radi primjera osvete, koje su vidjeli. Tajna čini čovjeka znatiželjnijim i stvar strašnijom. Što je to?

U zadnje doba sve se otkrilo. Tome je najveće doprinio jedan Francez, koji se potpisuje Leo Taxil. On je bio veliki faktor u restauraciji treće republike, veliki framansun, koji je došao do najvećih časti u ovome tajnom društvu. Inače taj Taxil ima bit bio jedna do čuda eksaltirana glava. Ali ne mari. Kako? što? on se najednom odriče svoje „braće“, vraće se megiu katolike i stane pisati o framansunskim društvima i njihovim uredbama. Njegova otkrića zabezakuše neupućeni svijet, koji iz početka nije htio vjerovati. Nego za Taxilom slijediše „apostate“ oskoljeni njegovim primjerom, koji potvrdiše i nadopuniše njegove riječi; katoličko svećenstvo našlo je opet načina, da se uvjeri o istinitosti njihovih navoda i tako je svrha i čitavi organizam framansuna danas javan, usprkos njihovoj velikoj tajni. Oni su otkriveni.

Framansuni su dakle jedna velika po svem svijetu razgranjena političko-vjerska udruga. Ova sekta ima nebrojno mnoštvo ceremonija od kojih su neke simbolične, a neke su formalne i vrlo smiješne. Osvem toga sastoji iz gradacija. Svaki član je „brat“ (ženska „sestra“), ali oni iz donjih redova nijesu drugo nego nesvjesno oruđe više braće, pak većim dijelom i ne znaju za tajne. Do njih se teško i dolazi, ali se moraju izvršivati naredbe, koje su poglavito vjersko-političkog značaja. Tako je framansunstvo igralo velike uloge u mnogim političkim promjenama, što su nastale u ovom vijeku u Europi, ali nije naša zadaća, da se ovdje o tom na dulje bavimo.

Rekosmo da framansunstvo ima svoju vjeru i to je istina. Framansuni „vjeruju“ i po tom ih treba dobro razlikovati od *slobodnih mislioca*, koji vele da nemaju religije i ne vjeruju u ništa. A što vjeruju ti framansuni? Sasvim protivno od onog što uči *kršćanstvo*, a za njim i sve druge monoteističke vjere na svijetu. Kršćani vjeruju u Boga jedinoga i trojnoga, stvoritelja neba i zemlje i izvora svega dobra. Framansuni vjeruju u Vraga, nosioca svjetlosti i slobode! Evo ovo je glavna, bitna razlika između kršćanstva i framansunstva, po čemu se odmah može da vidi, u kojoj ogromnoj protivnosti stoji jedno proti drugome. Framansunstvo hoće da razori kršćanstvo, u prvom redu katoličanstvo, da ubije vjeru u Boga i da na tijem ruševinama postavi temelj neobuzdanoj slobodi činiti sve što hoćeš u koje mu drago pogledu. Simbolično je stoga što kod nekih viših redova, onaj koji ih prima mora da pogazi papirsku tiaru i kraljevsku krunu...

U moralnom pak pogledu framansunstvo se izrodilo tako, da — ako je istina i polovica od onoga što pišu njegovi bivši članovi — to je osobito obzirom na „sestre“ postala jedna orgija. Uzeto sve skupa, mi ćemo o njemu dobiti najbolji pojam ako pokažemo današnju Italiju, u kojoj on kraljuje. Stanje u koje su framansuni doveli onu zemlju i njihovo postupanje takovo je, da su neki isti zastupnici liberalnijih načela ušli u parlament i tražili od vlade, neka ener-

gičnom rukom raskrinka ovu tajnu udružbu! To im, naravno, nije pošlo za rukom.

Čitave knjige dale bi se napisati o njihovome djelovanju u mnogim vrlo važnim pitanjima. Oni su država u državi, koja u tmini traži svjetlost i spletkari kojekakve makinacije u raznovrsne svrhe, a u prvom redu proti kršćanskoj vjeri. Radi toga razumljivo je, da se kršćanski vijernici dižu na noge, pak će i antifrmanunske kongres u Tridentu mnogo doprinijeti, da se framansunstvo još bolje rasvijetli.

Već s toga zanima nas ovaj znameniti sastanak, za nas još znamenitiji, jer će se na njemu naći i dva hrvatska izaslanika. U Banovini, kako čujemo, ima nešto malo framansuna, koji su podijeljeni u lože u Zagrebu, Sisku i Zemunu. Te su lože bez ikakve važnosti, jer podregijene u svemu magjarskim ložama, a sastoje poglavito iz židova i magjaronu. Veliki meštar zagrebačke lože govore da je prof. Špiro Brusina, što on sve do danas nije opozvao. Nego s vremenom mogle bi ove lože, koje sada broje najviše 60 članova, da zauzmu drugi položaj u našem životu, koban i po hrvatsku narodnost i po vjeru, koja je u narodu duboko uvriježena. To je u prvom redu imala na umu zagrebačka skupština, kad je birala dva odaslanika. Prof. Breščenski lijepo je razložio, kako framansunstvo — osobito u Hrvatskoj — ne ubija samo vjeru, nego ide i za tim da apsorpira male narode. On je pitanje proučio i ono što govori zna i shvaća.

Nego ima u nas nešto što valja dobro uzeti u obzir. Framansunstvo se danas nekako uzimlje i proti stranci prava. Govori se da je g. Folnegović framansun. Ne zna se je li bio — on govori da nije — ali ako je i bio, nije više. Mnogi su pošli u sektu ne znajući ni sami što je ona, pak su se poslije pokajali. Nu Folnegović je istupio iz kluba stranke u kojoj se nalazi cvijet hrvatskoga svećenstva i stranka se izrazila proti framansunstvu. Ima framansuna u obzorašima, a i u magjaronima. Pa ipak tamo se šuti, dočim se ovaj već riješeni slučaj izrabljuje proti pravašima, e da se kakogod smute naši redovi. U tom se nalaze složni oni koji stranku prava kao takovu ne shvaćaju i mrze i oni koji je gledaju raskopati, kad je nijesu mogli zajašiti. Ali cilj je shvatljiv i hrvatsko svećenstvo — osvem pojedina, kojim je strast i želja za razdorom zaslijepila oči — shvaća tu igru, namijenjenu da rastruje i omrazi stranku, koja je zvana da svojim načelima vodi hrvatski narod. Hrvatsko svećenstvo u svojoj ogromnoj većini ne vjeruje licemjercima, koji, iza kako su sve vjere i sve stranke prošli, sada hine da su oni jedini pravi katolici i pravi Hrvati, u svrhe svoje ambicije i sebičnosti.

Ovo je bilo nužno da se natkne, da se pojmovi ne mute. Mi pak radošću pozdravljamo pojavu iskrenoga, nesebičnoga i uvjerenoga katolika i Hrvata gosp. dr. Breščenskoga, koji, ne pripadajući ni pravaškoj ni obzoraškoj stranci, regbi da je pozvan da bude vezom svih onih, te ljube i hoće da pomogne jadnoj Hrvatskoj, i ako se u srestvima razlikuju. Njegova će, između ostalih, biti zasluga, što će Hrvati kao narod biti zastupani na ovom velikom kongresu proti framansunima, čije smotendenije ovdje na brzu ruku poredali.

Naši dopisi.

Blato, 17. Septembra.

Poslije dugog krzmanja i otezanja i nama pukne zora i svanu dan, kad je novo općinsko upraviteljstvo imalo primiti općinsku lagju. I svanu taj krasni dan na 16. ov. mjeseca velika radost oćuti se na svaćijem licu. Već ranim jutrom naša hrvatska glazba pozdravi varoš milim hrvatskim koraćnicama, pozivljuć u isto vrijeme narod, da se spravi na svećani čas; kuće se okite sagovima i trobojnicama; po zidovima se vidi sijaset prigodnih pjesmica; mužari gruvaju sa svih okolo stojećih brežuljaka a mlado i staro izlazi iz kuće da prisustvuje tom željnomu činu! Oko deset sati uputi se novo općinsko upraviteljstvo sa vijećnicima do stana novog načelnika g. Ivana Petkovića a odtale krenu svi skupa put općinskog doma. Tu gospodin Načelnik sa ostalim prisjednicima položiv svetčanu zakletvu, uz prisutnost vladinog povjerenika g. Dr. Königa, c. k. poglavarstvenog liječnika na Korčuli, prozbori po prilici ovako: „Slavno Vijeće, časna gospodo i mila braćo! Evo, nadošao je onaj čas iza dugog čekanja, da je pravica i istina pobjedila na korist naše općine! Zahvaljujem vam na pouzdanju kojim me obdariste. Težak zaista teret primio sam na svoja pleća, ali uz svoju dobru volju i uz vašu pripomoć nadam se u Boga da ću odoljeti svima poteškoćama, koje će mi putem doći u susret.

Ja vam neću obećavati kula po zraku ni zlatnih jabuka, već vjeran ostajuć tvrdo svom bisser geslu „Bog i Hrvati“ radit ću na korist moralnu i materijalnu naše općine i našeg mučeničkog hrvatskog naroda, za sinove kojega svi se cijesimo. Zakon i pravica će neprestano vladati ne obaziruć se ni na Petra ni na Pavla. Ja sam čvrsto uvjeren i nadam se da ćete me i odsad kao dosad svjetom i djelom podpomagati u ovom mi trudnom poslu. Gojeć najbolju nadu pozivljem vas da trikrat uskliknete: „Živio Nj. V. našem milostivomu hrvatskomu kralju Franu Josipu I. i gospodinu Namjesniku.“ Na te riječi odjeknu trikrat „živio“ iz tisuć grla dvoranom. Čim se utiša g. vladin povjerenik čestita g. Načelniku i novom općinskom upraviteljstvu, davajuć im pečat i zapisnik u ruke. Tad ustane vjećnik g. A. Franatović iz Smokvice, te on u ime vijeća pozdravi g. Načelnika obećavajuć mu slogu i ljubav u radu kao i dosad te završi govor sa živio Načelnik g. Ivan Petković; na što mu bi odgovoreno sa stotinu i stotinu grla. Dok se ovo u vjećnici općinskoj zbivaše na dvoru glazba neprestano sviraše a mužari grmljaše. — Primivši pravu općinsku u ruke, Načelnik otvori odmah prvu sjednicu opravdajuć zašto buduć je predjematnu, koja je na kućnom pragu, ne moguće a takogjer i kroz istu, jer domaći poslovi ne dopuštaju; moli nadalje imali kogod štogod da predloži ali samo važno. Na to ustaje veleć. D. P. Bačić te stavlja prešni predlog obrazloživši ga, pitajuć je li općina sklona dati zemljište za „hram božji“ gdje je presvijetli biskup diocenzanski prošle godine položio temeljni kamen; opet se diže F. Tomašić vjećnik iz Smokvice, i on ostavlja prešni predlog, pitajuć hoće li općinsko vijeće biti tako dobro, da proda šumu odlomka Blata a nalazi se tik granicama odlomka Smokvice, buduć da im je požar nezad četiri godine bio uništio malne sve gorje. Opet ustaje mnog. štov. D. L. Šeman, vjećnik, i stavlja prešni predlog, da se imenuje mjesno školsko vijeće, kojeg odavna u Blatu ne ima. Ustaje zatim g. Dr. Kunjašić, vijećnik, te slažuć se s predgovornicima, predlaže s bog oskudice jutrašnjeg vremena, da g. Načelnik ureće sjednicu za pos. pod. na riješenje istih. G. Načelnik stavlja sada na glasovanje četvrti predlog napose a svi jednoglasno ga odobriše, te gosp. Načelnik zatvori sjednicu i utanačuje drugu za pos. pod. na tri sata.

Svršivši sjednica Načelnik s vladinim povjerenikom i cijelim ostalim vijećem krene kući, gdje ih gospodski pozdravi, uz pratnju glazbe koja je svirala i uz neprestano klicanje naroda „živio“. Poslije podne kako bi utanačena sjednica tako i započne. Sva tri predloga bijahu jednoglasno primljena i odobrena na želju predlagatelja. Za mjestno škol. vijeće bijahu izabrani gg. Ivo Petko-

vić-Kovač pok. Ante, D. P. Bačić, Niko Marinović, Ivo Bosnić-Kovačić. Sjednica svršivši cijelo se općinsko vijeće fotografiralo za uspomenu potomcima buduć za ovo prvo pravaško vijeće.

Kad je prošla ura noći cijela varoš plane u svijetlost od rasvijete po kućama i bakljade; nebesku visinu pako rasvijetljavaju umjetni ognji a glazba je međutim na plokati svirala birane komade do kasne ure noći a poslije pogje pred stan Svečarov, gdje bijaše svećana večera kojoj prisustvovahu odlični starci uz svu omladinu. Mnoge se nazdravice izredaše preko iste u čast svećara Hrvatske, i zaslužnih otačbenika, u slavu Starčevića, Zrinjskog i Frankopana it.d. Svaka nazdravica bi popraćena sa uznebesnim „živio“, pjevanjem naših hrvatskih pjesama a zatim sviranje glazbe.

Večera svršila preko trećeg sata pos. ponoći te se tad rastasmo s gosp. Načelnikom uz veliko zadovoljstvo, noseć na srcu mnogo lijepih nada, na korist nam Hrvatske domovine, a u srcu ponavljajuć riječi neumrlog pjesnika „Zora puca bit će dana.“ Tugomil.

Pogled po svijetu.

Istočno pitanje. — Napeto se slijedi ruskoga cara na njegovu putovanju u Englesku. Oтуда se nešto očekuje radi istoka, jer u Carigradu, govorilo se što se hoće, buna još traje. Kakav je pak položaj Turske naprama Rusiji reći će činjenica, da je prošlih dana jedan ruski general u pratnji ruskog pukovnika pregledivao utvrde na Dardanellim i izrazio, što bi tu valjalo još popraviti. Ovo je radi Engleske.

Lord Salisbury nema mira od javnoga mnijenja. Po cijeloj velikoj Britaniji čine se meetingi u prilog potlačenijeh kršćana, a prosvjedi dolaze sa svih strana. Stari Gladston, onako vremešan, nalazi se izmegju prvijeh. Ali rata se boji svak i Engleska i Rusija i oni isti koji ga pitaju. Turska je sada pod ruskijem uplivom. Turska vlada ponaša se znano kako, vojska kolje kršćane po ulicama ili gladni umiru u tamnicama. Rusija štiti Tursku, Francuska Rusiju podupire u svemu, a i Njemačka u istočnom pitanju, za koje ona ne bi žrtvovala niti jednog pomeranskog grenadira. Ali valja reći pravo, u ovom istočnom poslu Rusija igra veoma ružnu ulogu. Mi ne znamo kako bi se gore mogla podnijeti, nego što se podnosi. — Ruski car je u Engleskoj. Nadaju se da će osobno me uplivu kraljice, princa Waleskoga i lorda Salisbury poći za rukom, da ga sklone neka promijeni politiku, jer samo složno s Rusijom mogu se, bez rata, zapriječiti daljnji pokolji i urediti odnosi na Istoku.

Položaj u Austro-Ugarskoj. — Ovih dana obavljahu se sabsorski izbori u mnogim austr. pokrajinama. Po njima se vidi, da će liberalna stranka sasvim isčeznuti, osvem možda u Moravskoj, gdje će je uzdržati osobni upliv bar. Chlumetzkoga. Zamjenjuje je posvuda novo ustrojena njem. pučka stranka, koja je još zagonetkom. Ovo je važno za opće izbore, koji neće kasniti premda se car. vijeće oktobra otvara. Nove stranke, nova grupiranja, a možda i novi ljudi. Što li će oni donijeti? Idemo da vidimo. U toliko Ugarska kô da će nas preteći. Barun Banffy ne može nikako da s ovom komporom vlada, ni da nagodbu provedi, pak će je raspustiti. I tamo će pučka stranka izaći snažno u borbu. Njezin je program oboriti sadašnje crkveno-državne zakone, s kojim kršćani nijesu zadovoljni, i narodna ravnopravnost, ali ovo zadnje valja u Magjara s rezervom primati.

— Inače, ako se izuzmu pariške priprave za carev doček, glavobolja Španjolske sa svojom vječnom revolucijom na Kubi, a sada i na Filipinam, nema ništa nova što bi zaslužilo da se zabilježi. Ima samo to, da se je Li-Hung-Chang preko Amerike vratio u Kinu. O tome kako česad u Peking biti primljeni njegovi predlozi za reformiranje ogromnoga carstva, koje broji 450 milijuna duša, zavise možda vjekovi budućnosti cijeloga svijeta. Ako kinezi, na čelu im car, prihvate po-europljenje države, idemo u susret novoj eri nedoglednih posljedica koji za Europu toli za čitav

naobraženi svijet. I upravo zato ova sitna „lična vijest“ o povratku kineskog Bismarka čini nam se zlamenitijom od svih inijeh dogagaja.

Domaće vijesti.

Umoljavamo naše zaostale predbrojnike, da se, već požure svojom pretplatom.

Kulišića srpstvo. — Onako grozno potučen od g. I. N. Plazonića „Srpski Glas“ ima još obraza, valda u ime g. J. Kulišića, pisati da smo mi njega lažno obijedili, da su njegovi bili Hrvati, a da dokazali nijesmo. Uprav — po srpski!

Vjerska snošljivost. — Pišu nam iz Kotora: Ima tri godine što je amo učiteljicom g. A. velika Srpkinja — ali katolikinja. Ovih dana Srbi su svim silama nastojali u kot. šk. vijeću, da je pošlju ća, da namjestu drugu Srpkinju — hrišćanku. Dokaz njihove vjerske snošljivosti, gdje ih ima malo više.

„Corriere Nazionale“ protjeraše iz Zadra Trigajevci. Sad izlazi u Trstu otkle će u ime skrajnjeg talijanstva (!!) napadati zadarskog načelnika. Bravo Corriere!

Milenij u Zemunu. — U zemunu otkrio se spomenik u čast tisućgodišnjice države? Kakve tisućgodišnjice? Hrvati imaju državu već tisuću i dvjestu godina. Kakve države? Hrvatska je i po nagodbi svoja država. Tako bar uči najveći autoritet u vladinoj stranci g. dr. Pliverić.

Kako je naravno bilo, niko od neodvisnih Hrvata nije prisustvovao ovoj slavi, koja je na čast — sadašnjim zemunskim nazovi-Srbima. Samo neka se ruši Hrvatska, a što s njom bezdno nosi i Srbiju, to bratska mržnja ne vidi. Živjeli braća Srbili!

Izbori u Kotoru. — Naši Srbi uzeli posao za glavu, da napadaju općinu Kotorsku. A zašto? Jer vlada ne uredi nove izbore. Pa to je ono što i mi želimo. Neka se ureknu izbori, neka se postupa po zakonu, pak će se vidjeti jesu li Kotorani Hrvati ili Srbi.

„Hrvatsko pripomoćno društvo u Beču.“ — U utočištu Hrvatskog pripomoćnog društva u Beču izpražnjeno je 7 mjesta, koja će se za prvi semestar školske godine 1896/7 15toga Oktobra popuniti.

U utočištu davamo besplatan stan, ogrijev i podvorbu.

Mjesto takovo potražiti može svaki dostojni i siromašni gjak hrvatske narodnosti, koji sveučilište ili drugo ovomu ravno učilište u Beču polazi, te svojoj molbi priloži:

I Svjedočba siromaštva, potvrđjena gradskim (općinskim) načelnikom, župnikom i gruntnom oblaću;

II. Školske svjedočbe (jednu ispitnu ili dvije o kolokvijama) posljednjeg semestra, dotično svjedočbu zrelosti;

III. Indeks.

Molbe neka se do 15. Oktobra t. g. uprave na potpisanog tajnika društva.

U Beču 15. Septembra 1896.

Predsjednik: Dr. K. Kozic
Tajnik: Franjo Vahčić
dvor. i sudbeni advokat. c. k. drž. činovnik.
Adresa: F. Vahčić, Beč 811, VIII/1 Lerchenfelderstrasse se 38, III., 10.

Gradska Kronika.

Francuski izletnici sa parobrodom *Sene-gal* boraviše u Dubrovniku u subotu do podne. Bilo ih je 135. Dočekali ih i otpričali glazbe, u ime općine pozdravi ih gosp. Ivo Avoscani prvi prisjednik. Razgledaše grad na brzu ruku i otputovaše dalje put Kotora.

Nova Misa. — Sutra će u Maloj Braći reći mladu misu naš sugrajanin fra A. Kukuljica. Čestitamo njemu i njegovoj obitelji!

Liječnik. — Gosp. Dr. Frano Trošić nastanio se stalno u Dubrovniku (Na Pilama, Izmegju Vrta), te će u nas u gradu prakticirati kao privatni liječnik. Hvale ga kao vrsnu mladu silu!

Na sudu. — Naš prijatelj gosp. Niko Ma-ge ušao je kod mjesnog c. k. kot. suda kao vježbenik.

Trganje. — Grad je pun kola sa grožjem i mastom, koje dovode iz Konavala, da prave vino. U Polju Konavoskome trga se na vas mah, da ne uhvati kiša. Kad se polje uredi, neće bit od potrebe ovaka preša.

Sprovd. — U nedjelju bio je sjajan sprovd fin. stražar Jakbu Zokoviću, koji je umro nakon 26 god. službe. Glazba je prednjačila, za njom cijela financijska straža pod oružjem, po naredbi fin. savj. gosp. Tacconi, koji je stupao za lijesom na čelu činovnika financ. okr. Ravnateljstva.

Pohvalno. — Prigodom smrti gosp. Santa Janni bi podijeljeno mjesnom dječijem zakloništu od gosp. Jera i Nike pl. zamagna kruna 4.

Tužbe. — Tuže nam se da se sada grad mete vrlo kasno. na veliku neugodnost prolaznika. Ovo je istina. Placu smo vidjeli čistit na 8 ura, kad najviše čeljad izlaze. Ne bi li se moglo vratit. na staru, kad su u svanuće bila pometena barem ona mjesta, kud je glavni prolazak?

Učiteljska skupština. — Na 23 t. mi. otvorila se je dubrov. kot. učit. skupština. Naše vrijedno učiteljstvo kako svake tako i ove godine s rijetkom vještinom i lijepom slogom riješava svoja pitanja. Osobito se ovoga puta istakla valjana mlada učiteljica na Grudi gji. ca Nike Balarin na XI. tački dnevnoga reda. Ona je izvrsno odgovorila svojoj zadaći, jer nam je izložila 284 različita svoja konavoska veza s teškim trudom i velikim kasnim troškom. Skupštinu i izložbu su počastili svojim posjetom do dva puta presvj. biskup Marčević i preč. kan. Palunko, te zamjenik kotar. Poglavar gosp. Ivo conte Vojnović.

Ispravci. — Evo dakle onijeh ispravaka, što smo ih iz općine primili na članak *Tužbe na redarstvo* i koji se svi pozivlju na § 19 zakona o štampi za svoje uvrštenje:

I. Ispravak redara Gebauera, koji donosimo u cjelosti i glasi: „Nije istina da ja naplaćivam neku taksu 50 novč. mjesto 30 kako stoji rečeno u listu *Crvena Hrvatska* br. 35 i opetovano u istome listu br. 37 t. g. — Nije istina da ja naplaćivam *ikakve općinske* takse na mjesto zakupnika, niti da ih naplaćivam više nego zakupnik zahtijeva. — Nije istina da se ja hvalim da je meni sve lasno, kad me gosp. komesar brani. — Nije istina da ja na Pilam pobirem taksu za čišćenje mjesta za kočije. — Nije istina da sam govorio: Neka „Crvena“ piše ja nemam od nikoga straha kad me gosp. komesar štiti.“ — Nije istina da sam ikada Hrvate vriježao, jer sam i ja Hrvat iz Hrvacke, što bi se zvalo u obraz pljuvati. — Nije istina da moja služba sastoji većinom u sjedanju pred čašom piva do kasne noći. — Nije istina da sam rekao: „gledam X-u na svaku malu ali nemogu da ga ulovim a volio bi ga zatvoriti nego da mi kogod dade sto tisuća fiorina. — Nije istina da ja pobirem sve takse, da pobirem više nego je propisano da psujem Srbe, Hrvate i Autonomaše, da gledam kako ću zatvoriti općinske Vijeknike i u jednu riječ nije istina niti što je glede službenoga djelovanja napisano u članku *Tužbe na redarstvo* „Crvena Hrvatska“ br. 37 od ove godine. — U Dubrovniku 14 Septembra 1891. — *Stjepan Gebauer, redar.*“

II. Ispravak redarstvenog povjerenika g. Iva Knega. Iz njega donosimo: — „Nije istina da ja dajem mesarima krivo za pravo kad se tiče redara Gebauera. — Nije istina da je redar Gebauer protežiran od mene. — Nije istina da je redar Gebauer na moj predlog dobio 20 fior. nagrade. — Nije istina da se misli poslati iz službe 4 redara jer da se s redarom Gebauerom neslaže. — Nije ništa istinito niti ostalo što je proti mene i moje službe izrečeno u članku *Tužbe na redarstvo* br. 37 „Crvene Hrvatske“ od 12 Septembra tek. god. — Dubrovnik 14 Septembra 1896. — *Ivan Knego* povjerenik grackog Redarstva.“

Druge tačke sadržane u ispravku ne donosimo, jer se ne cijenijemo po zakonu dužni.

III. Ispravak pometaća općinskih ulica koji glasi: U članku: „*Tužbe na redarstvo*“ koji je štampan u zadnjem br. 37 „Crv. Hrv.“ pišući o pobiranju neke takse na Pilama megju ostalome rečeno je: „Jadni smetlišari sad se tuže na to pobiranje. „Mi stoga očitujemo da to nije istina“.

Ostalo iz ispravka ispuštamo. Na njemu su potpisani: „Enrico Jostremsky. + Vicka Vilović, + Antuna Begini, + Jozta Karniera. + Mata Mikulić + Balda Zeca. Pometaći općinskih ulica. R. M. Marić svjedok, Vicko Hrdalo svjedok.“

IV. Ispravak nadredara g. Sima Kalčića koji donosimo u cjelosti: „Nije istina da redar Gebauer na Pilam pobire taksu za čišćenje mjesta za kočije, kao što i nije istina da je taj moj posao bio njemu predat, inkino je rečeno u članku *Tužbe na redarstvo* br. 37 „Crvena Hrvatska“ od ove godine. Dubrovnik 14 Septembra 1896. — *Simo Kalčić nadredar.*“

V. Ispravak zakupnika Frana Bašića, koji glasi: „Nije istina da redar Gebauer pobire op-

ćinske takse u mesarni mješte mene i da on tako naplaćuje više nego ja (zakupnik) zahtijevam, kako je rečeno u članku — *Tužbe na redarstvo* — ovogodišnji broj 37 „Crvene Hrvatske.“ — Dubrovnik 14 Septembra 1896. — *Frano Bašić* zakupnik.“

VI. Ispravak odbijamo u cjelosti sa porukom onijem, koji su ga poslali: ko vas zašto pita? —

Onaj isti zakon, koji nam nalaže da ove ispravke priopćimo, veže nas, da u ovome broju ne možemo ih pobijati. Stoga odgovor ostaje za došasti put.

Tuženi. — Doznajemo, da je Općina dubrovačka bila podnijela na c. k. Državno Odvjetništvo tužbu ili upit bi li ono radi članka *Tužbe na redarstvo* postupalo proti našem uredniku. Državno Odvjetništvo nije zadovoljilo želji općine. I ob ovom ćemo se baviti u došastom broju.

Diskoras na Poljani.

Vlaho. — Tebe ću baš pitat, kad mi niko ne umije rijet: Zašto Frano, kad su došli Frančezzi, nije on po- šo da ih pozdravi, nego je poslo gospara Iva maloga?

Ivo. — Bella! Jerbo ne umije frančezzi. To jes, on govori da je negda zno, ma da mu je izišlo iz pratike u dugu vremenu što ne govori. Pak rijet u ti, nije mu ni potreba.

Vlaho. — Kako? Jedan jezik koji se govori po svijem salunima od svega svijeta! Prosti Ivo, ma ova ti ne regji. Frančezzi je prvi jezik od svijeta, potrebit d' ga zna svak ko hoće da čini od gospara.

Ivo. — Biće to sve tako, ma, kako ti govorim, Franu ne služi. Reci mi molim te zašto? Njemu je dosta da zna tudeški. De resto ako mu je potreba ima Matej, koji ga govori kako parigin.

Vlaho. — Ti se rugaš, ma on je čovjek od aristokracije. To svegi govorim da je falio karijeru. A je si li vidio Frana, kad su udarali *Bože živi!* Svi srbi s klobucima, a on sam gole glave! Invece na *Rado ide* digli su bili barete.

Ivo. — Ono ih je Frano učio, kako valja činiti. A s druge bande ukazo je s opijem komu što je bio blizu i koji bi moglo potrebit, jerbo da nije, njega je on u Dubrovniku vrlo potrebit, ondo da nije, njega, koji come buon Austriaco drži Srbe na uzdi, svi bi pobjegli *onamo, onamo, za brda ona* . . . Vlaho: Matijević prvi.

Vlaho. — A za njim Fabris sa njegovijem jednjem čmarom. Gdje? U kapunaru kako ono na Konalu! Ajde jadan.

Ivo. — U toliko ti govori, a on misli i činu ti razumjet izmegju riga. Vidi se, da ti ne umiješ legat matafoliko (metaforično). Ma oni ko ih je učinio, za oslabit Hrvate neka hi glogije.

Vlaho. — On ih još i pomaga. Ja samo znam da je Franu u ovomu poslu lijepo. On je divento indispensabile, sopra tutto, ako je potreba zatrubet na koga Hrvata. Onamo opet a quattro occhi pripovijeda, da Srbe valja lizat, jerbo će nčinit drugo Krivošije. Ko? Fabris, Matej i Pilato! Uhuhu! Znaš onu od omladine?

Ivo. — Koju?

Vlaho. — Onu, kad su se kupili dolazili Bokelji, činili sastanak, gijte na Trsteno, dokle hi pravi Dubrovčani nijesu istukli. U Zadr su se bili pripali, da nijesu ovo *srstvo* odviše posijali, e chi di dovere nije ih od svemu temu informavo ništa.

Ivo. — Pak?

Vlaho. — Učinili su mu rimprover. I kad je primio questo biasimo pošto je (tako se almeno pripovijeda) u Maškarića oli u Jelaske, kunio je jednu fotografiju i poslo je u Zadar ex officio s ovom notom: ako ste se od ovega pripali, telegrafajte, ja ću agjiškat. A znaš li čigova je bila fotografija?

Ivo. — Znam! Onega što se je svadio Franom, jerbo ga nije bio presento jednomu arčiduki. Ah buride, buride, buride! Ma ko zna je li istina.

Vlaho. — Zli jezici govori, da bi lasno moglo bit. U toliko ja ti se kljam.

Ivo. — I ja tebi. Bog s tobom.

JAVNA BLAGODARNOST.

Svijem prijateljima i znancima koji su nas u našoj velikoj nesreći, koja nas je zadesila gubitkom našeg preljubljenog i nikad nezaboravnog oca

FRANA VODNICE

tješili i bili pri ruci na kojimudrag način nemožemo, a da ovijem putem od svega srca ne zahvalimo.

Osobito prečasnijem dum Tomu Trošiću, dum Peru Sardeliću, dum Andru Murati, dum Niku Zilovečeri, pa gosp. Luku grofu Gozze i Niku Njiriću kao i svoj braći Zatonjima, koji dopratiše milog nam pokojnika do vječnog počivališta, ostaćemo za uzijek blagodarni.

Zaton, 24 Septembra 1896

Antun i Jozo Vodnica.

Prigodom nenadoknadivog gubitka, koji nas je zadesio smrću našeg premilog i nezaboravnog muža i oca

N I K A

primili smo sa svih strana od svojte, znana i prijatelja, toliko izraza prijateljstva i saučešća, da nam je nemoguće svijem napose zahvaliti.

Stoga budi ovim putem izrečena najsrdačnija hvala svoj gospodi, koji su nas osobno, pismeno ili brzojavno tješili i učestvovali našoj tuži; koji su na lijes položili vijence; koji su mrtvoo tijelo milog pokojnika do groba otpratili i nastojali i zauzeli se da sprovod što bolje uspije; koji su u počast pokojnika položili svote novaca u dobrotvorne svrhe; i uopće, koji su na koji mu drago način nastojali, da nam tešku bol ublaže.

Dužnost nam je napose zahvaliti veleč. župniku Dum S. kan. Hrdalu i M. P. O. Fantini Isusovcu, koji su ne žaleć truda duhovno kriepili pokojnika i veleuč. gosp. liječniku Dr. Nikoloriću.

U Dubrovniku, dne 23 rujna 1896.

Ucvijeljena
Obitelj Franičević

JAVNA ZAHVALA

Nenadno ucvijeljeni roditelji nad pre- ranim gubitkom našega anđela, nezaboravne rajnice

M A R I C E

najprvo nam je dužnost da u ovoj našoj tuži srdačno zahvalimo svijem onijem koji su nas u ovoj nesreći nastojali pomoći i utješiti. Vječna pako hvala Veleučenom Gosp. Dr. Jozipu Bendonu, koji je jedino radi čovjekoljublja svu svoju znanost i vještinu upotrebio eda bi nam okrunost smrti ugrabio naše miljenče, uza nju požrtvovno radeći danom i noći! Srdačna hvala Prečasnomo Kanoniku Dum Jozu Crnici, koji je očinsku ljubav ovom prigodom prama nama iskazao! Hvala takogjer gg: Niku Klaiću, Niku Magudu i Baldu Kulišu, koji su najprvi u koliko su mogli nastojali da nam rajnicu od ognja obrane! Hvala Velečijenjenim Ggji. cama Učiteljicama Stanislavi Balarin, Niki Balarin, Jelki pl. Ghetaldi; Osobita hvala g. ci Jelki Juričević i gg: Matu Magudu Mašanu, Vuku Glaviću, Tomu Sunari, Duju Dimović i njegovoj Gospoggi supruzi Mari, Pavu i Mari Bušković koji su nastojali, da rajnicu što pristojnije sahrane. Hvala napokon Braći Sela Grude i Bačevdola. U jednu riječ hvala svijem mješćanima i svijem onijem koji su na kojimudrago način nastojali da njihovim saučešćem budu melemom na naše ranjeno srce.

Vječna im hvala, a Bog ih zato naplatio!

Gruda, 22. Septembra 1896.

Ucvijeljeni roditelji

Anka i Ivo Zipfel

za se i za ostalu rodbinu

Frano Supilo upravitelj, izdavatelj i odgovorni urednik
Tipografija Dragutina Pretnera u Dubrovniku.

Foulard-svila 60 nč.

do fi. 3.35 metar. — japanska, kineska itd. najnoviji nacrti boje, kao crna, bijela, bojadisana HENNEBERG-OVA SVILA od 35 nč. do fior. 14.65 met. — glatka, po- štrapanja karirana, ismnostrana, damast itd (oko 240 raz. vrsti i 2000. raz. boja, nacrti itd.) slobodno porto i po- reza Sukuću. — Uzorke na povratak. Dvostruka pošta- rina za Svajcarsku. (N.o 2)

Fabrika svile G. Henneberg (c. k. dob.) Zürich

Suhijeh crijeva za nadijevanje kobasica

Slanijeh za salame i mortadela

(govegijeh i bravlijeh)

Loja na puno i na malo

prodava jeftino i dobre vrsti

Strojarnica crijeva

Enrico Radetzky trgovac u Dubrovniku.

Gereinigte, getrocknete und gesalzene

Rinder- und Hammeldärme

für Würste, Salami u. Mortadella

Talg en gros u. en detail

bietet in vorzüglicher Qualität und billig
Enrico Radetzky Kaufmann in Ragusa.

OGLAS.

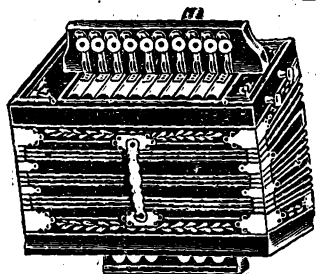
U Glavnoj Skupštini Dioničara *Prve Pučke Dalmatinske Banke u Spljetu*, održanoj dne 15 kolovoza tekućega, bi u smislu § 3 Društvenoga Pravilnika odlučeno, da se izdade 2000 novih dionica od fior. 60 nominalne vrijednosti svaka, uz sljedeće uvjete:

1. Dionice su upisane na naznačeno ime.
2. Izdatna cijena novih dionica jest fior. 80 — za svaku, a ta svota može se uplatiti na jedan put ili u mjesečne obroke, ne manje od pet forinti za svaku dionicu.
3. Ono 20 fior. što će se uplatiti preko nominalne vrijednosti, ide na povećanje sadašnje pričuvne glavnice.
4. Dionice izplaćene za cijelo smatrati će se kao izdate na 1. siječnja 1897, i učestvovati će dividendu 1897, a do 31. prosinca 1896 na njihov iznos platit će se mjesto dividenda dobitak 5%.
5. Dionice što se izplaćuju na obroke neće učestvovati dividendu dok ne svrši izplaćivanje, a međutim uživati će dobitak 5% godišnjih na uplaćene svote.
6. Upisivanje prima se u Spljetu u uredu *Prve Pučke Dalmatinske Banke*, a u Dubrovniku kod Gosp. V. DeGiulli-a.

Spljet, 18. Kolovoza 1896

UPRAVA

Prve Pučke Dalmatinske Banke
u SPLJETU.

Za sama 4 1/2 fior. dajem svoju glasovitu *Harmoniku „Bohemia“* sa dugim poklopcem i pravim točičem od perle. Ima 2 dvostruke kože 11teu lupinu sa metalom zaštićenu Glasovi su na pojedinih pločam radi čega dobiva Harmonika veličanstveni orguljaški ton.

40 glas 2 reg. veličina 15 1/2 x 33 cm. = fior. 4 1/2
60 " 3 " " 17 x 34 cm. = fior. 5 1/2
80 " 4 " " 17 1/2 x 34 1/2 cm. = fior. 6 1/2
Pouka badava, omot i rorto 60 nč. il. cjenik gratis; šalje se pouzdom; izmjena dozvoljena; sveze za prodaju tražene
C. A. SCUSTER, Harmoničar, GRASLITZ, ČESKA

Milijun

vinovih loza iz neokuženih predjela oplemenjena na *sołona, riparia, portalis, rupestris monticola, metalica* itd. itd u velikom izvoru traženog grožđa za stol i za vino, kao i neoplemenjenih američanskih ključa a prima, nudi za jesen 1896, preporuča se za naručbe na vrijeme da može odgovoriti pošiljkam.

Emanuel Mayr, posjednik ključica, Marburg a/D., Donja Štajerska.

„Prvi Vojnički Zavod za Osjeganje“ („Erste Militärdienst-Versicherungs-Anstalt“) pod protektoratom Njeg. c. i kr. Visosti Nadvojvode Josipa, Uprava za Austriju Beč I. Franz Josif Quai 1 traži jednog prikladnog

ZASTUPNIKA za DUBROVNIK

Neka se pravomoćne ponude učine na gore označenu Upravu.

Trpanjski EXCELSIOR!!

Ko hoće da n slasti pojede trpanjskih SRDJELA FRIGANIH (*uso Nantes a la tomate*), takogjer VRNUTA, *Filets anchois a l'huile ou a la tomate*; SARDINES anchois a l'huile i drugih raznih vrsta nek se obrati na potpisanog koji ima skladište

Tvornice

SOCIÉTÉ GÉNÉRAL FRANÇAISE de Conserves Alimentaires

koja je od lani namjestila ovdje svoju veliku tvornicu.

Ko želi pak imati i ove godine par slatokusnijeh IKARA (*boutarge, boutargue*) pošto je do sad odveć mali lov bio neka se na vrijeme javi potpisanome.

Trpanj, 1. Septembra 1896.

NIKOLA NESANOVIC

Šešira, Odijela i Crevalja, najbolje vrsti uz jeftinu cijenu kupuje se kod

M. Mitrovića

svake vrsti galanterije, mirisa i šivaćih strojeva.

Najbolje i najjeftinije SKLADIŠTE za sve poljodjelske Strojve i sprave — Štrcaljke svake vrsti — Kotače — Šivaće strojeve — Strojve za pranje i sušenje — Patent. ručne mline — Tijeskovke — Štrcaljke za peronosporu — Pumpe za vino — Motore na paru ili petrolej

AUGUST KOLB, Tvornica strojeva

BEČ, II/7 Passetistrasse Br. 29-31.

Traže se solidni zastupnici.

Mattonieva GIESSHÜBLSKA NAJČIŠĆA

Alkalična Kiselica
HINKO MATTONI
U GIESSHÜBL SAUERBRUNN

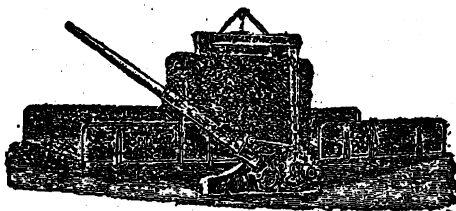
Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

WEISSA

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO I VIINOGRADARSTVO

Cijene i iznova snižene

Preše za grožđe, diferencijalni sustav.

Ovaj sustav preša ima najveću tištajuću moć od svih drugih, ma kojih mu drago bilo preša.

Preše za masline, hidrauličke preše, štrcaljke protiv peronospori. Vermorelov sustav;

ove moje štrcaljke su poznate kao najbolje i najjeftinije; automatične štrc.; mastilnice sa spravom za muliti jagode, preše za sijeno, triere itd. tvori u najboljem proizvodu

Ig. Heller, Beč II/2 Praterstrasse 49.

Cjenike i svjedočbe gratis!

Traže se zastupnici! Čuvajte se kontrafacija!

Parobrodarsko Društvo CESARE & Co

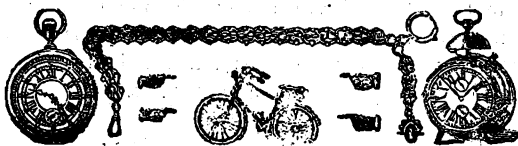
otvorilo je novu

brzu prugu

GRUŽ-KORČULA-METKOVIĆ

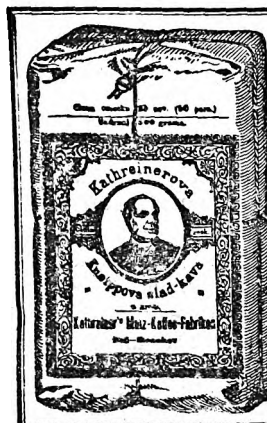
izvršno kombiniranu za sve usputne varoši.

Polazak iz GRUŽA svakog petka na 5 1/2 ura u jutro.

Fabrika satova J. Karecker Linc

razašilje uz gotovo prave srebrne cil. Remontoir fior. 5. — Anker sa 2, 3 srebrna pokrija fior. 7. — teške tula satove fior. 12, zlatne ure od fior. 15 unapred. Budilice, viseće satove i lance jeftinije no igdje. Takogjer najnovijih i najboljih vrsti bicikla. Za potanje obavijesti neka svak traži cjenik. 18-52

Kathreinerova

Kneippova slad-kava

je kao

primjesa k zrnatoj kavi

jedino zdravo

kavino pice

Svagdje se doliva. — 1/2 Kl. 25 u.

Pozor! Poradi nevrednih patvorina, neka se pazi na izvorne omote sa imenom

Kathreiner

VINO od CHINE SERRAVALLO ZELJEZASTO

prepisano preporučeno od liječničkih auktoriteta kao: dvorskog savjet. prof. dr. Braun, dvor. savjet. dr. Drasche, prof. dr. barun Kraft-Ebing, prof. dr. Monti, prof. dr. pl. Mosetig-Moorhef, prof. dr. Neusser, prof. dr. Schauta, prof. dr. Weinlechner, itd. itd.

(za slabe i one te se oporavljaju).

Srebrne kolajne:

XI. Liječnički kongres Rim 1894. IV. tal. kongres kemije i farmacije Napulj 1894.

Zlatne kolajne:

Megjunarodne izložbe Mleci 1894, Kiel 1894, Amsterdam 1894, Berlin 1895.

Preko 500 liječničkih svjedočba.

Ovaj izvrsni okrepjujući lijek daje se veoma lako gospogjam i djeci radi svog izvrsnog teka.

LEKARNICA SERRAVALLO TRST.

Kuća koja razašilje na veliko, utemeljena godine 1848.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svake subote. Cijena mu je unaprijed u *Otpremnicu lista*: na godinu flor. 4.50, na 6 mjeseci flor. 2.25; za *Dubrovnik sa donosanjem u kuću, a sa Austro-Ugarsku, u Bosnu i Hercegovinu i poštom*: na godinu flor. 5, na 6 mjeseci flor. 2.50; *sa inozemstvom* flor. 4.50 i poštarski troškovi.
Pojedini broj stoji 10 nov. Ko ne vrati list kad mu preplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Preplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku a doplaćaju se Uredništvu.
Za oglašavanje i ost. plaća se 10 nov. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi.
Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Novi položaj u Austriji.

(Ovih dana obavili su se pokrajinski saborski izbori u nekoliko pokrajina Cislajtanije, pak je njihov rezultat iznenadio sve one, te radi kojega god uzroka ne mogahu da pobliže motre unutarnji politički procesi koji se razvijaju u austrijskim njemačkim predjelima otkad se je raspala velika njemačka liberalna stranka.

Sada se lijepo vidi, kako se na njezinom truležu razvije ništa manje nego četiri nove njemačke stranke: njemački liberali i ti koji ostadoše vjerni i programu i politici stranke njemački naprednjaci (Fortschrittlichen) i koji su vjerni, doduše programu, ali ne politici pokojne ljevice, pak mješte njezina oportunitizma hoće da tjeraju jaču odlučnost kol' u slobodnimnoli u njemačko-narodnim pitanjima; njem. narodnjaci (Deutsch-Nationalen) kojih je doduše i prije bilo, ali im se broj sada pomnožio, a stranka malo evolucijenirala u pogledu liberalnih načela, dočim u narodnom smislu postadoše još gori pan-germani nego što su do sada bili, tako da se glasoviti Schönerer opet usugljuje stavljati na čelo ovome pokretu i napokon njem. pučku stranku (Deutsche Volkspartei). Ona stupa na javnost potpuno nova.

Osim ovih još imaju Nijemci konservativci, ili kako ih zovu katolici, koje predvodi Hohenwart i sve ove frakcije okušale su svoju sreću u različitim pokrajinama, u kojim se obnavljahu sabori. Rezultat je ovaj. Konservativci sadržali su manje više svoja stara mjesta. Nekoliko su ih doduše izgubili, ali to neće odlučno uplivati na njihov položaj. Od ostalih pak grupa njemačka pučka stranka slavi nevigjeni uspjehi. Može se kazati, da gdje se ona pokazala, tu je porazila sve svoje protivnike. Liberalci jedva sačuvaše toliko mandata, koliko im je dosta, da se ljudi sjećaju njihova imena. Naprednjaci nijesu bili mnogo bolje sreće. Porazeni i protjerani iz vanjskih općina, utekoše u gradove i među veliki posjed, pa i tamo ih je pučka stranka znala s uspjehom progoniti. Ne samo oni, nego i isti klerikalci moradoše da joj, na lijepe ili na grube, otpuste nekoliko svojih mjesta. I tako ova stranka za koju se lani još nije ni znalo, dolazi evo jača od ostalih u austrijske saboru s njemačkom većinom. A kako su brzo i opći izbori za Car. Vijeće, pa kako je posve naravno i predvidljivo, da ono što se je sada dogodilo, ponoviti se do brzo, možda u još jačoj snazi — to nije nikakvo čudo, što politički krugovi u Cislajtaniji, ma kojoj narodnosti oni pripadali gledaju ovo novo neonošće tu pučku stranku, koja će u novome parlamentu da igra jednu od prvih uloga. I zato se sad svak pita ili tumači: što je to njemačka pučka stranka.

I mi bismo se usudili kazati svoje mnijenje. Pučka stranka ima u sebi više oznaka. Ona je njemačko narodna, jer joj je nijemstvo jedna od najglavnijih poškoga. Ali Nijemci su i naprednjaci. Razlika je u tom što se ovi sastoje i iz židova, koje pučka stranka ne smatra pravim Nijemcima nego tugjom rasom, koja rastvara zdravo njemačko tijelo. U tome su pogledu ovi pučani, kako se vidi, u isto doba i antisemiti, pak kod Luigerovih pristasa nalaze velike simpatije. Pučka stranka još je i katolička, ali isto tako „katoličkija“ od konservativaca kao što je „njemačkija“ od li-

beralaca i naprednjaka. Ona je u tome više, kako oni kažu, christlich-social. A osveim svega toga ona je još i liberalna! Kako to? Lijepo, kad se veliki dio njezinih ljudi rekrutira upravo iz ovih elemenata, koji su do juče vodili glavnu riječ u pokrajinskom liberalizmu. I zbija, ako sravnimo imena novih narodnih zastupnika sa onim, koji su birani godine 1890, naći ćemo da su velikom većinom isti ljudi, s razlikom da su sada izabrali kao njem. pučku stranku, dok onda bijahu liberalci! Čini se čudno, pa ipak je istinito. A narodna naša poslovice govori, da vuk dlaku mnijenja ali čud nikada. Iz sve ove mješavine ima da se još kroz ovu godinu razvije i kristalizira potpuna politička stranka, u kojoj će njemački antisemitizam biti prvo i najglavnije načelo. Prama Slavenima oni će biti onako kao i svi Nijemci, i ako nam gdje kad što popuste, to će biti jedino zato, da im pomognemo slomiti liberalce i naprednjake, koje oni drže pogibeljnim pravome njemačkome napretku. Tako su radili i antisemiti u Beču. Sve što je novo nekako zanima, pak i pučka stranka, koja je kod austrijskih Nijemaca postala u modi. Ona ima uvjeta da se održi i ukorijeni u narodu, a njezina sposobnost ovisiće o sposobnosti njezinih vogja. Ali jedno stoji, a to je, da pučka stranka u narodnom pogledu nama je možda još pogibeljnija, nego li je bila njemačka ljevica. Skrajnji Nijemci — kojim smo mi još uvijek barbari — misljeli su, da se stara ljevica odviše zanima protu-katoličanstvom, a zapušta Nijemstvo. Ovo je uzrok koji je ljevicu uništio, a pučku stranku podignuo i tim je za nas — sve rečeno.

Inače, što se drugih narodnosti tiče, ostade od prilike na starome i glede stranaka i glede grupa. Ali ova nova stranka, ako se održi kako je počela, a čini se da će i poskočiti, ona bi mogla nahirupiti u Reichsrath sa kakovih 50-60 zastupnika, koji su kadri, da stvore unutra u Cislajtaniji drugi položaj, sasvim nov i nepoznat.

Jedna lekcija.

Onomadno je bilo govora, kako je nekakav brat Šrbini u jednom moskovskom listu pokriomčario jedan svoj članak proti mladim našim akademčarima, koji su kao tamburaški zbor išli u Rusiju na novgorodsku izložbu. Tu im se po srpskome običaju reklo, da su oni one pjesme Šrbima — ukratki, premda su naši gjači izjavili, da na svoje repertoaru nemaju niti jednoga srpskoga kompozitora.

Iza njih je došlo u Nižnji Novgorod nekakvo srpsko pjevačko društvo iz Beograda, koje je u svoj program — kako pišu „Obzoru“ — metnulo i srpske pjesme iz Bosne (!) i srpske pjesme iz Dalmacije (!!). Te pjesme onako nazvane imale su da Ruse tendecijozno pouče, da u Bosni i u Dalmaciji žive srpski narod. Bili bi oni stavili i srpske pjesme iz Hrvatske, ali su se bojali, jer Rusi — i ako se odlikuju fenomenalnim neznanjem glede svega što se nas tiče — tu bi se opet mogli lako prevarti domisliti. Srpska Dalmacija i srpska Bosna mogu se inače insinuirati, jer nose druga imena.

Ni te srpske pjesme nijesu bile srpske. Megju nje metnuše zgojne hrvatske napjeve kao *Majka Maru*, i *Vrbniče nad morem*. Vrbnik je u

Istri, kako svi znamo, ova divna pjesma jest skroz hrvatska. I oni su imali toliko bezobrazluka, da su je jednim potezom pera posrbili, pak je braća Rusima kao svoju prikazivali.

Gospoda Srbi kako se vidi imaju vrlo dobar umjetnički ukus, pak su kod nas izabirali što je bolje. Tako i u književnosti u kojoj im se sviđaše Preradović, Šenoa, Gundulić i Mažuranić. Mi im ne zamjeramo, jer to je pitanje morala. Braća Rusi pak nijesu ih upozorili na ono što je tugje, prvo jer nijesu ni sami znali, a drugo i kad bi znali ne bi, jer to je pitanje vjere. Ali mi njih nijesu u Nižnjem Novgorodu oduševljeno pričekali. Nižegoroški listok veli, da su mnogi pošli iz Rusije nezadovoljni, jer su njihove koncerte slabo posjećivali. Ali šta ćemo! Ići na koncert samo za to, što su koncertanti Slaveni, mi se nijesmo naučili, pak se nećemo nikad ni naučiti. Ovo drugim riječima veli, da nijesu umjetnici.

Tako su Srbi usprkos njihovu šovinizmu doživjeli u Nižnjem Novgorodu veliki poraz. A to je i naravno bilo. Oni nijesu mogli, da hrvatske pjesme u malo dana dobro nauče, biva, nijesu se umjeli lijepo okititi tugijem perjem. S narodno-političkog vida njih će Rusi još za dugo vremena pretpostavljati nama, jer su bliži njihovoj sferi akcije i jer su pravoslavni. Ali i mi i Srbi bićemo Rusima uvijek sitnice, koje ovi neće razumjeti, u svojoj veličini i u svojim težnjama. Preveć smo maleni.

Mi tome nijesmo ni malo krivi. Ali i ako smo maleni, izdajnik je svaki onaj, koji radi toga hoće da mete i plete nekakve kombinacije, koje su pomrsile i ono malo pojma o nama, po kome nas mogu poznati u Europi. U tome pogledu Srbi dobro rade, kada hoće da ostanu Srbi i ništa drugo. U njima imamo izgled i dobru lekciju, da ne valja lećet po zraku, nego se držat zemlje i svoga i branit ono što imaš, jer i ako je malašno, naše je, pak je zato slatko.

Naši ljudi nijesu nikada isticali svoje Hrvatstvo u tugjemu svijetu, već su se uvijek zvali Slavenima. Za to nas ni sami Slaveni dobro ne poznaju. Srbi naprotiv zvalu srpskim i svoje i naše, pa zato nijesu prestali biti Slaveni. Njih u Rusiji poznaju kao Srbe i vjeruju i njihovijem istinama i njihovijem lažima. No i to sve nuzgredno, jer kako smo hiljadu puta rekli, Rusi se ne osjećaju Slavenim. Oni su Rusi i to samo pravoslavni Rusi.

Ovo bi moglo hrvatske rodoljube, koji u Europi imaju sveza i prijateljstva, uputiti kako imaju da postupaju, ako hoćemo, da nas svijet upozna za ono što smo. A što se pak tiče Srba i njihovijeh svojatanja, oni su se na to već naučili. U nama stoji, da im već jednom na svoj liniji doviknemo: prste k sebi! To će biti onda kad svi budemo zbija osjećali hrvatski, a ne kao sada, dok se jedni za hrvatstvo bore, drugi šaraju u srpstvo-hrvatstvu i u kojekakvim sanjarijama, koje su na štetu naše narodne sadašnjosti i budućnosti.

Konavoski vez na učiteljskoj skupštini.

U prošleme broju „C. H.“ mi smo nešto malo napisali o školskoj učiteljskoj skupštini, koja se otvorila u Dubrovniku dne 23. a svršila dne 26. prošloga mjeseca. Ali čutimo dužnost da se na nju malo opširnije obazremo, jer zbilja zaslužuje.

Vrlina našijeh mladijeh učitelja i učiteljica, pa i njihovo ponašanje u promatranju raznijeh pedagogijskih pitanja i predloga mogla je dati svakomu u oko, kako i vještina nadzornika g. Devića, koji je vodio raspravu. — No svak ko se bavi pedagogijom traži da se izvede iz ove znanosti štogod praktična i korisna za narod, bilo glede nauka, bilo glede odgoja. Naša ženska preparandija može se ovaj put dičiti, da je zbilja shvatila ono što od nje naš narod očekiva. U dvorani Preparandije gdje se sastala skupština, sav Dubrovnik divio se ovaj put prekrasnoj zbirci ondje izloženih konavoskih rukotvorina, koja sastoji od 284 uzorka, sakupljenijeh u Konavlima od vrijedne učiteljice na Grudi gospođice Nike Balarin. Ko je vidio ovu zbirku ostao je do duše začugljen, razmišljajući da je rečena gospođica, revna sveg u ispunjanju svoje školske dužnosti, bila kadra kroz samih sedam mjeseca, sakupiti i izraditi sadašnje, a iznaći i sačuvati starinske rukotvorine, pa dati strukovnjacima zgodu, da obogate hrvatski riječnik riječima i nazivima, koji se do sada ne nalaze u našem riječniku: ona bo je nad svakim predmetom do najmanje njegove čestice njegovo ime i naziv točno zabilježila.

Narodna je rukotvorina razpoređena na *pletanje, šivenje* i *vezenje* u bijelo; tkanje i na *vezenje* u šarama, što je najviše zastupano, jer ga konavoke najviše rade.

Vez na šarama dijeli se na starinski i onaj što sad vezu. Vez starinski ima 50 godina da se već ne veze; možda još dvije tri stare konavoke znadu ga vesti. Zato konavoske učiteljice dosta su pretrpjele dokle su mu način rado iznašle. U vezu na postavu ističu se *nadasve boje crvene, modre i zelene*, a u starinskom vezu i crne sa zlatnim žicama, i taj vez zove se *zlatnica*. Tako vezenje služi *nadasve za ukat košulje*, na kojoj se tako kite prsi i rukavi; pak za *pasa i dno pregače*. Jačermicu crne boje, koju nose konavoke, vezu zlatom dubrovački *terzije*.

Svakomu je za čudo kako bez ikakva podotčima narisa, konavoke znadu izvesti na postavu sa svilom takih nakita, u tolikim raznim oblicima. Kažu da svaka konavoka mora da nauči vezenje, i to na prsi, jer treba da sve pripravi što joj služi za ures svoga odijela.

A sad evo popisa svih sakupljenijeh predmeta, uzoraka i t. d. izloženijeh u dvoranci ove C. K. Preparandije:

1. Otvoreni ogrovi 11 uzoraka. — 2. Zatvoreni ogrovi 8 uzoraka. — 3. Otvorene ošve a 18 uzoraka. — 4. Otvorene ošve b 19 uzoraka. — 5. Zatvorene ošve a 15 uzoraka. — 6. Zatvorene ošve b 15 uzoraka. — 7. Rukavi otvoreni 16 uzoraka. — 8. Rukavi zatvoreni 16 uzoraka. — 9. Otvorenijeh raznijeh vezova od 1. a do 19 a 19 uzoraka. — 10. Zatvorenijeh raznijeh vezova od 1. b do 11 b 11 uzoraka. — 11. Starinskih ve-

PODLISTAK

Jedan meognito. — Mnogo našijeh građana vidjelo je zanago prošle sedmice, svako jutro dva mrnara kako punijem košom, svake hrane suhe i zelene idu put Gruža, a s njima treći, nešto poput *dispensijera*, čovjek od kakovih 45 godina. Na Pilama uzeli bi kočiju. Dva mrnara sjela bi s kočijama unutra, dok onaj treći užišao bi do kočijaša, pa tako put Gruža.

Onaj „dispensijer“, koji je svaki dan dolazio u grad u kupovinu bio je glavom Njeg. c. i kr. Visost nadvojvoda Ljudevit Salvator brat Ferdinanda Salvatora velikoga vojvode Toskanskoga, u koga je naš učeni Dubrovčanin gosp. Vlaho Bogdan uzgojiteljem djece.

Nadvojvoda Ljudevit Salvator došao je u Gruž svojim jahtom *Nixe*, kako se po gornjemu vidi, u najstrožem incognito. On vrlo voli ovakova putovanja, u kojim može da se riješi onih nekih obzira, što mu ih nalaže njegov visoki položaj. Lučki kapetan u Gružu, kako nam pripovijedaju, došao je bio na jahtu, da se stavi na raspoloženje, jer čuo da je na njemu nadvojvoda. Namjeri se uprav na nj, koji se nešto bavio s mrnarima, obučen skoro kô i oni. — „Ko je kapetan?“ — „Ja sam!“ — „Čuo sam da na brodu ima jedna visoka ličnost?“ — „Nema nikakva; ovdje smo svi jednaci.“

Ovaj odgovor, za koji nam jamči pouzdana osoba, odaje skromnost visokog gosta, koga su ljepote dubrovačke okolice tako začarale da se od nje nikako nije umio odijeliti. Ljudevit Salvator nije samo kapetan i turista, već je i pisac.

zova i rukava na 4 kartuna 9 uzoraka. — 12. Sadašnjijeh vezova u naravi od svile 8 para. — 13. Starinskih vezova u naravi 3 para. — 14. Sadašnjijeh rukava u naravi 6 para. — 15. Starinskih rukava u naravi 3 para. — 16. Raznijeh narukava 11 para. — 17. Česica ili mjehir za duhan 1 komad. — 18. Zaglavci ili krajevi od pasa 3 komada. — 19. Gajtani, špag i rasporak 2 komada. — 20. Kapica konavoska i rukavice 2 komada. — 21. Pačetvorina za pas 1 komad. — 22. Razne kurdjelice (od svile 3 a od vunice 7 kom.) 10 komada. — 23. Muški ogror, uzice i opjet 5 komada. — 24. Torbice 3 komada. — 25. Tkanica ili pas 1 komad. — 26. Pregljače (zimski i ljetni) 2 komada. — 27. Bječava 3 para. — 28. Marama za hondelj 1 komad. — 29. Pokrivača za hondelj 1 komad. — 30. Ubručić bijeli pavezani 1 komad. — 31. Koretac 1 komad. — 32. Modrina 1 komad. — 33. *Hondelj* 1 komad, (nalikuje u formi frigijskoj kapi, ili ptici i sastavljen je od bijeloga postava i nosi na sprednjoj strani krunicu sastojecu od zaklenijeh iglica a kad od iglica pozlaćene korine. Nad hondelj stavljaju se pokrivači sa krajima u bijelo vezanim. Sva ka žena udata morala ga je nositi. Sada je smetnut, i zamijenjen sa crvenom kapicom bijelim naštrpanim ubručićem pokrivenom. Nose je i udate i djevojke). — 34. Uzorci veziva u bijelo, na kartunu 14 uzoraka. — 35. Lutka obučena u cijelini u narodnom Konavoskom ženskom odijelu (visoka 9 cm.). — 36. Različita roba po čemu se veže 9 komada. — 37. Sredstva vezenja (na kartunu) 28 komada. — 38. Stativo ili stan u cijelini 1 komad.

Po ovome popisu vidi se kakva truda morala je pretrpjeti gđa. Balarin dokle je sve opisane predmete prekulila i tako tačno izložila. Nu treba da ovdje dodajemo, ono što ona sama svjedoči, da joj je bio svom silom na ruku prečasn i dekan Ornica, koji joj je podao svoju moralnu i novčanu pripomoć, tako da jednoglasno sakupljena skupština, njemu je brzojavom zahvalila. Isto pak razlog zahtijeva da spomenemo i gđu. Katu Hožman učiteljicu na Pločicam, koja netom postane u Konavlima učiteljicom stane se baviti o predmetu i već prošlih godina na konferencijama dokazala u poslu svoju vještinu. Zanimivo je pak, da po odluci skupštine među ručne radnje uvesti će se u školu i obučavanje narodnih konavoskih rukotvorina, po osnovi izvedenoj od same gospođice Balarin. — Uz prilog viteza g. Vice Buzolića velezaslužnog ravnatelja Preparandije zahvalah sav Dubrovnik pristaje da Vlada kupi sve gori označene predmete, konavoskih rukotvorina, te da ih sačuva u ovoj Preparandiji, a neće se pokajati, jer ovakog umjetničkog narodnog veziva ne može, mislimo, ukazati nijedan narod na svijetu.

Sve što se radi u duhu našega hrvatskog naroda sve nas uštitom zanima. Radujemo se dakle na novoj stečevini i harni ostajemo dičnoj

On je mnogo proputovao i mnogo toga zabilježio u knjigama kojih nema na prodaju, ali imaju veliku književnu vrijednost. U predzadnjem svesku *Nuova Antologia* donosi čuveni Paolo Mantegazza o njemu nekoliko simpatičnih i vrlo laskavih crtica. Nadvojvoda je imao prije drugu *Nixe*, krasnu veliku jahtu, koju mu je s nepažnjom razbio kapetan, na obalam sjeverne Afrike. Jedva se spasiše, ali je propala velika kolekcija prirodnina i umjetnina, sabrana po svemu svijetu, od neprocijenjive vrijednosti. Nadvojvoda je sam opisao ovaj brodolom i Mantegazza veli da u tom opisu ima stranica, koje su pravo remek-djelo stila i poezije. Propalu *Nixe* zamijenila je ona što smo je vidjeli u Gružu, malo manja, na kojoj nema više stranog kapetana, budući je sam svijetli vlasnik uzeo u svoje ruke upravu broda.

Na veliku položaju, pametan, a po ocu i rodu bogat, Ljudevit Salvator mogao je da se popne veoma visoko. Nu on je ostao čednim pukovnikom, službu koju nosi samo u naslovu, radostan da se može baciti svom svojom silom velike mašte u čamnu bajnu prirodu cijeloga svijeta, koji svojom *Nixe* krstari, diveći se svemu što je plemenito i lijepo. Inače stanuje na Balearskom otoku (Majorci) u Španji, gdje je na svome velikome imanju u isto doba i valjan gospodar i milosrdan dobroćinac i ljubitelj narodnoga blaga. On je sakupio i izdao silu španjolskih narodnih pjesmica, koje je ocijenio kao duboki poznavatelj literature i jezika.

Dubrovnik mu je osobito omilio, napose Trsteno i onaj glasoviti park dubrovačkog vlastelina gosp. Vita conte Gozze. Stupiv unj prvi put, bu-

upravi zavoda, koja ovako lijepo zna odgajati svoje učenice.

Dubrovnik, 26 Oktobra.

U nas je amo svakoga Hrvata bolno iznenadila vijest o umirovljenju ravnatelja spljetske gimnazije preč. pragospodina prof. Frana Bulića.

Ima već više godina, da su se proti Buliću položaju kopali lagumi sa dvije protivne strane. Autonomasi, naosob spljetski, kivni na ovoga hrvatskoga sina, koji je kao učenjak pronosio ime sebi i svome narodu izvan granica domovine naše, nijesu požalili srestva javne i tajne denuncije, eda njegovu ugledu naškode. Dosta je uzeti u ruke njihov organ kroz ovo zadnje 8 godina. Jer je Bulić bio Hrvat i učenjak, dika zavoda i ponos mladeži, koja ga je štovala i ljubila kao malo koga, kako to pokazahu zahvalne adrese, što mu ih ovih dana upraviše. Kad se iz spljetske gimnazije istjerao talijanski jezik kao nepravедno nametnut, autopomasi pokušahu sile, eda bi se pokazalo, da hrvatski jezik, jezik puka i pokrajine, ne odgovara svojoj svrsi. Uzaludan trud, jer je hrvatski jezik otmad svojoj kulturi i književnosti, jer je narod ljubio blago svoje i jer je na čelu velike spljetske gimnazije, prve u Dalmaciji, stajao jedan Bulić — jedini čovjek, koga danas Dalmacija ima kao učenjaka, koji se glas sluša i štuje u mudrijem krugovima predne Europe.

Trebalo je dakle promijeniti taktiku. S druge strane pak, Bulić, ako je i bio o. k. Ravnatelj i kao takav državni činovnik, bio je opet Hrvat i to dobar Hrvat. Opredijeljen za nasljednika Milha Pavlinovića, on je stupio na političko polje kao narodni zastupnik. Ali njegova čista narodna duša, njegov žarki i nesebični patriotizam nije mogao gledati njeke pojave, okoloje su i njegovom neumrlom prečastniku ogorčile zadnje godine života. Frano Bulić, čvrsta klišura poštenja i uvjerenja, ljubio je narodna prava iz srca ne iz špekulacije; bio je Hrvat jer ga je hrvatska majka rodila i takovim se osjećao otkad je misliti počeo, a nije to postao za amad pok. Antunu Bajamontu. On je uvidio da šaranje, oportunizam i plagiranje našijem neprijateljima, neće pomoći našoj budućnosti, da se narod ne hrani civilnim mrvicama nego svojim pravima — i on je pokušao, i u Zadru i u Beču, da svojom mudrom glavom ispravi, što se je iskrivilo. Nije uspio, što nije njegova krivica, ali je zato popio mnogo gorku čašu, koja je rastužila njegovo plemenito srce, i odviše dobro i nježno, a da to sve hladno podnese. Bulić se je onda povukao sa političkoga polja, baveći se jedino svojom znanosti i svojom školom, no svoga uvjerenja promijenio nije. On je ostao onaj isti stari Bulić, koji bi, upitan, bezobzirno kazao svoje nazore, ni malo laskave za politiku onih, te su jedini krivi današnjemu stanju, u općini u kojoj se

de od gostoljubivog i skladnog domaćina nekako prepoznat, pak je nekoliko dana ranim jutrom tamo dolazio, a kasnom večeri odlazio. Zalazio je u narod, proučavajući uredbu, nošnju, radnju, običaje, snimao je najkrasnije predjele u okolici, a iz sa moga parka islikao je mnogo dražesnih krajeva. Nije dao da se za nj pravi u čem ikakva iznimka, ni u selu, kamô je zalazio, ni u kući gosp. Gozze, čiji je stol počastio. Toliko ga je zanio onaj krasni kraj, da je, kako čujemo, upitao njegova vlasnika bi li ga prodao. Ali poznata je ljubomornost kojom gosp. Gozze čuva onu dragocijenost. On je otišao s Trstenoga uvjeravajući, da je u onom kraju sproveo vrlo ugodne časove svoga života, kojih će se uvijek sjećati, a po svoj prilici novim dolascima i osvježiti.

Gosp. Nadvojvoda odijelio se od Dubrovnika noseći sobom najbolje uspomene koli našijeh krajeva, toli našega puka, koji, premda je na više mjesta znao ko je on, ipak je štovao njegovu želju, pak mu nije dosagijavao neskladnom radoznalošću, koja se gdje god u ovim prilikama neugodno okusi. To pažljivo oku visokog gosta nije izbjeglo, pa ga se ova okolnost najugodnije dojmila.

Ljudevit Salvator pošao je iz Gruža s jahtom dalje put juga, a mi smo htjeli da budemo indiskretni, pak da iznesemo ovaj posjet i utisak što je na visokog „kapetana i dispensijera“ *Nixe* učinio Dubrovnik, za dokaz prirodnijeh ljepota što ih naš kraj uživa, koje su toliko naslagivale ovo ga čovjeka fina ukusa, koji mora da se razumije, kad je obišao i opisao sve najljepše krajeve cijeloga svijeta.

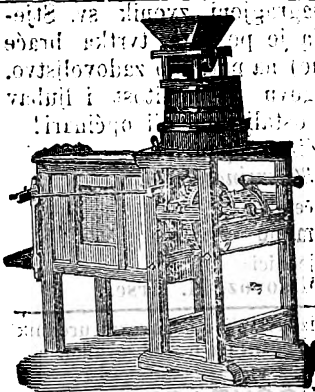
OGLAS.

U Glavnoj Skupštini Dioničara *Prve Pučke Dalmatinske Banke u Spljetu*, obdržanoj dne 15 kolovoza tekućega, bi u smislu § 3 Društvenoga Pravilnika odlučeno, da se izdade 2000 novih dionica od fior. 60 nominalne vrijednosti svaka, uz sljedeće uvjete:

1. Dionice su upisane na naznačeno ime.
2. Izdatna cijena novih dionica jest fior. 80 — za svaku, a ta svota može se uplatiti na jedan put ili u mjesečne obroke, ne manje od pet forinti za svaku dionicu.
3. Ono 20 fior. što će se uplatiti preko nominalne vrijednosti, ide na povećanje sadašnje pričuvne glavnice.
4. Dionice, izplaćene za cijelo, smatrati će se kao izdate na 1 siječnja 1897. i učestvovati će dividendu 1897. a do 31. prosinca 1896 na njihov iznos platit će se, mjesto dividende dobitak 5%.
5. Dionice, što se izplaćuju na obroke, ne će učestvovati dividendu dok ne svrši izplaćivanje, a međutim uživati će dobitak 5% godišnjih na uplaćene svote.
6. Upisivanje prima se u Spljetu u uredu *Prve Pučke Dalmatinske Banke*, a u Dubrovniku kod Gosp. *V. DeGiulli-a*.

Spljet, 18. Kolovoza 1896.

UPRAVA Prve Pučke Dalmatinske Banke u SPLJETU.

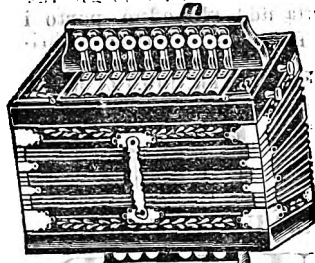
Najbolje i najjeftinije SKLADISTE

za sve poljodjelske Strojve i sprave — Štrcaljke svake vrsti — Kotače — Šivaće strojeve — Strojve za pranje i sušenje — Patent. ručne mlinske — Tjeskove — Štrcaljke za peronosporu — Pumpe za vino — Motore na paru ili petrolej.

AUGUST KOLB, Tvornica strojeva

BEČ, II/7 Pasettistrasse Br. 29-31.

Traže se solidni zastupnici.

Za sama 4 1/2 fior. dajem moju glasovitu *Harmoniku „Bohemia“* sa drugim poklopcem i pravim točicom od perle. Ima 2 dvostruke kože i teru lupinu sa metalom zaštićenu. Glasovi su na pojedinih pločama, radi čega dobiva Harmonika veličanstveni orgljasti ton.

40 glas 2 reg. veličina 15 1/2 x 33 cm. — fior. 4 1/2
60 " 8 " 17 x 34 cm. — fior. 5 1/2
80 " 4 " 17 x 34 cm. — fior. 6 1/2
Pouka badava, omot i porto 60 nč. il. cjenik gratis; šalje se pouzecom; izmjena dozvoljena; isveže za prodaju tražene
C. A. SCUSTER, Harmoničar, GRASLITZ, ČESKA

Phönix-Pomada

nagrđena na izložbi u Parizu i njegovanje bolesnika u Stuttgartu g. 1890; polje ničkim svjedočama i biljadima zahvala priznata kao jedini opstojeci djelujući, neškodljivo sredstvo, da gospoda i gospođe dobiju bujne i pune vlasi i da se zaprijeti otpadanje kose; mladici mogu s njom odmah uzgojiti jake brke. Garantirao za uspjeh i za neškodljivost. Londić 80 novč., poštom ili pouzecom 90. novč.

K. Hoppe, Beč, XIV. Zinkgasse 22.

J. B. MAURONER u St. Ulrich Gröden (Tirol)

Preporuča se za izvršenje kipova Jezusa i svetaca, predstavljajući božijih jaslaca i križa iz drva. Izvaglia u stilu kako se hoće i najfinijom izradbom. Oltara, propovijedaonica, ispovijedaonica, krstionica, klečala. Ilustrovani cjenik gratis i franko. Sa risarijama i fotografijama stoji rado na uslugu.

Fabrikacija makina i aparata svake vrsti

I. VAN SCHINDLER, BEČ-HIMBERG.
Aparati i makine za ratarstvo, vinogradarstvo, kafane, mehanice, mesare, slastičarnice, bojadžije, sedlare, tapetate itd. kao i za gospodarstvo uz najjeftinije fabrične cijene. Cijenici u hrvatskom jeziku sa više od 300 slika besplatno i franko. — Dopisivanje u hrvatskom jeziku.
Neka se obrati neposredno na
IVANA SCHINDLERA, Beč-Himberg.

Šesira. Odijela i Crevalja, najbolje vrsti uz jeftinu cijenu kupuje se kod

M. Mitrovića

svake vrsti galanterie, mirisa i šivaćih strojeva.

100 do 300 fior. mjesečno mogu zaslužiti osobe svakog zvanja u svim mjestima častno i sigurno bez kapitala i risika kroz prodaju zakonitih dopuštenih vrijed. papira i srećaka. Ponude pod „leichter Verdienst“ na Rudolf Mosse u Beču.

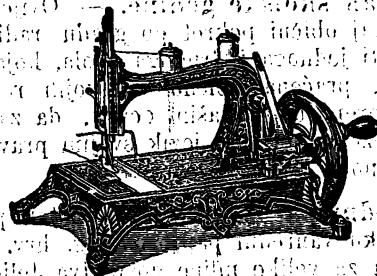
DOMENICO BOMBIERI

Rovereto (Austrija)

Protokolirana tvrtka utemeljena god. 1844.

UVOZ I IZVOZ ŠIVAĆIJEH STROJEVA

Specijalitet tvrtke

Šivaći stroj na ruke za 18 fiorina!!
(Šalje se svukud po pošti).

Trećinu cijene treba poslati kad se naručuje, a ostalo dignuće se poštanskim poduzećem. Ovaj stroj najprikladniji je za obitelji. Šije koju mu drago sukno i kaninu, elegantan u formi, a lagan za raditi, a kako je vrlo solidan to ga ne treba nikada popravljati.

Svakomu kupcu šalje se jedna

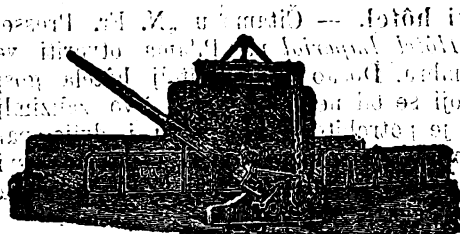
Polica za garanciju od 5 godina.

Ako se kome ne sviđa stroj prima se natrag i vraćaju se novi pod uvjetom da se pošalje najviše 8 dana kasnije i za primitka i to oba viješćujuć tvrtku.

Ilustrovani katalog, cjenik svih strojeva u zaleći, razjašnjenja itd., šalje odmah na zahtjev svaštiji.

Domenico Bombieri, Rovereto.

SVE STROJEVE ZA POLJODJELSTVO I VINOGRADARSTVO

Cijenice i svjedočbe gratis!

Preše za grožđe, diferencijalni sustav.

Ovaj sustav preša ima najveću istupajuću moć od svih drugih, ma kojih mu drago bilo preša.

Preše za masline, hidrauličke preše, štrcaljke protiv peronosporu, Vermorelov sustav.

Ove moje štrcaljke su poznate kao najbolje i najjeftinije; automatične štrc. maslinice sa spravom za multi jagode, preše za sijeno, triere itd. tvori u najboljem proizvodu.

Ig. Heller, Beč Praterstrasse 49.

Cijenike i svjedočbe gratis!

Traže se zastupnici! Čuvajte se kontrafakcija!

CHINE SERRAVALLO ZELJE ZA STO

prepisano preporučeno od liječničkih auktoriteta kao: dvorskog savjeta, prof. dr. Braun, dvor. savjet, dr. Drasche, prof. dr. barun Kraft-Ebing, prof. dr. Monti, prof. dr. pl. Mosetig-Moorhef, prof. dr. Neusser, prof. dr. Schauta, prof. dr. Weinlechner, itd. itd. (za slabe i one te se oporavljaju).

Srebrne kolajne: XI. Liječnički kongres Rim 1894, IV. tal. kongres kemije i farmacije

Napulj 1894.

Zlatne kolajne: Megjunarodne izložbe Mlecie 1894, Amsterdam 1894, Berlin 1895.

Preko 500 liječničkih svjedočba.

Ovaj izvršni okrepljujući lijek daje se veoma lako gospođama i djeci radi svog izvršnog teka.

LJEKARNICA SERRAVALLO TRST

Kuća koja razaslije na veliko, utemeljena godine 1848.

Milijun

vinovih loza iz neokuzenih predjela oplemenjena na solom, mis, riparia, portalis, rupestris, monticola, metalica itd. itd. u velikom izvoru trazenog grožđa za stol i za vino, kao i neoplemenjenih američkih ključa i prima, nudi za jesen 1896. preporuča se za namučbenu vrijeme da se odgovorit pošiljkam.

Emanuel Mayr, posjednik ključica

Marburg a/D., Donja Stajerka.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospođe i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

WEISSA

Ima na prodaju fotografija Dubrovnik.

Jedino pravi englezki balzam

(Tinctura balsamica)

Ljekarnika

A. Thierry-a, Pregrada

kod Rogatačkih kiseljaka

Oa zdrastvenih oblasti izpitani i

odobreni

Najstarije, najprokušnije, naj-

sucnije i najjeftinije pučko do-

maće sredstvo.

Utišuje kašalj, utazuje vanjske i unutarnje boli, lagodno pročišćuje, izvana proti zubnoj boli, zimnici, oprčinam i t. d. Ovaj je balzam pravi i neiskvaren samo onda, ako je svaka bočica zatvorena sa srebrnom kapicom, u koju je utisnuta moja tvrdka Adolf Thierry, Ljekarna „k angelu čuvaru“ u Pregradi i ako je svaka bočica obložena sa zelenom naznačnicom, sa sasvim jednakim zaštitnim znakom kao ovdje gore. Na ovaj zaštitni znak valja uvijek paziti! — Izopačivatelji i nasljedovatelji mogu jedino pravoga balzama biti će od mene na temelju zakona za zaštitne znakove strogo sudbeno progonjeni, kao što takodjer svi preprodavaoci topoglednih krivotvorina. Svjedočba strukovnjaka visoke kr. zem. vlade (br. 5782b, 6108) glasom analitičkoga nalaza očito tvrdi, da moj proizvod podnipošto ne sadržaje zabranjena ili zdravljju škodljive sastavine. Gdje ne postoji nikakovo skladište moga balzama, neka se pravni naruči i neka se adresira: Ljekara „k angelu čuvaru“ A. Thierry-a u Pregradi kod Rogatca. Na svakoj postaji Austro-Ugarske stoji franko 12 malih ili 6 dvostrukih boca 4 krune, u Bosnu i Hercegovinu 12 malih ili 6 dvostrukih boca 4 krune i 60 filira. Manje od 12 malih ili 6 dvostrukih boca ne razaslije se. Razaslije se samo uz predplatu ili pouzecom.

ADOLF THIERRY, Ljekarnik

u Pregradi kod Rogatca (Rogatački kiseljaci).

kakva političkoga upliva. Pa ipak? Treba li da prisposobljamo? da iznosimo njihov narodno-jezični upliv, koga se Hrvati Banovini nikako ne mogu otrresti? da rečemo kako jakost njihovih kolonija iznosi već 120.000 duša, koje su — osobito u Srijemu — pozobale dosta hrvatskih i srpskih kuća? Ta to su sve tužni prizori tako dobro poznati svijem nama! Pogijmo još i dalje pak recimo ovako: „Hrvati u Banovini (i oni koji se zovu Srbi, u ovom slučaju to je svejedno) ima 800 godina, da su u odnosima sa Magjarima. Hrvati u Dubrovniku nijesu nego 80 godina u odnosima s Nijemcima i nećemo se prevariti ako kažemo, da u Dubrovniku ima danas razmjerno sto puta više Hrvata (Srba), koji znadu njemački, nego u Banovini te znadu magjarski.“ — Ovo isto vrijedi i za Srbe (Hrvate) u Banatu i Bačkoj, premda su s Magjarim toliko stotina godina u istoj kući.

Kako iz svega ovoga možemo razabrati, Nijemstvo ima takovu narodnu snagu, da je možda osvem Engleza nema nikakav narod u Europi. Ono Nijemstvo koje je kadro, ako se križanjem rase u Slavenstvu izgubi, da dobro djeluje na naš razvoj, postaje nam opasnim protivnikom onim istim časom, čim mu je uspjelo, da se u tome Slavenstvu neozlegjeno sačuva.

Ako je tome tako, a jest, gdje je onda prava pogibelj Hrvatstvu i cijelome Slavenstvu?

Mogli bismo u ovom pravcu još mnogo nadostaviti, a u prvom redu pokazati na upliv, koji njemačka knjiga i studena njemačka filosofija imadu na cijelu svjetsku literaturu, ne isključiv ni francesku. Iz Pariza na pr. primamo danas mnogo toga prvobitno njemačkoga, što su Francezi distilirali i probavljivim učinili, sveisto kao i fini Bordo, koji većinom nije drugo nego pripravljeno i prenatije naše crno dalmatinsko vino. Mogli bismo nadalje ukazati na veliku konkurenciju, koju sada njemačka industrija, mornarica i trgovina pravi i Engleskoj i Franceskoj po tržištima cijeloga svijeta od Kine do Brazila, pak stotinu drugih pojava. Ali nećemo. Htjedismo samo konstatovati neka fakta na razmišljanje mnogijem našijem rodoljubima, koji regbi da ih ne vide, a narodu predočiti, kako se ovakoga protivnika valja više ozbiljno bojati nego li ga pošprdnno omalovažavati. Pred njim skoro istezava svaka druga pogibelj naša.

I hoće da zanovetaju!

U proš. br. „Dubrovnika“ nalazi se, da kad su neki Francezi razgledali Moćnik naše stolne crkve, da je jedan od popova, kazajući im drvo sv. Križa rekao, kako ga je poklonila dubrovačkoj republici kraljica Margarita supruga Stjepana kralja hrvatskoga. Kako se vidi po srpskom „Dubrovniku“, ova tvrdnja, da je darovateljica Križa bila jedna Hrvatica, supruga Stjepana kralja hr-

vatskoga, teško je smutiti. Onđe neke prisutne dubrovačke tako zvane „katoličke Srbe“, koji su svuda pratili Franceze, jer su ih htjeli, što im nije pošlo za rukom, uglaviti, da su u Dubrovniku srpske i same svetinje.

Sada i mi Hrvati treba da nešto progovorimo o tome poslu.

Pop, koji je kazao moći rečenim putnicima jest preč. kanonik dum Mato Rajičević, odabran zato, jer vrlo učen i suviše kao dobar poznavalac franceskog jezika.

Prečas. kanonik rekao je ono što o darovateljici pišu svi dubrovački ljetopisci i povjesničari. Svi je nazivlju istim imenom i suprugom Stjepana kralja Hrvatskoga, a istodobno Dalmatinskoga i Bosanskoga. Njezin dolazak u Dubrovnik, njezina djela i život opširnije opisuje Luccari, a pak i Coleti. Luccari (str. 8-9) pošto je pripovjedio kako je kralj Stjepan Dalmatinski kralj (u prav ne označujući doba) poklonio dubrovačkoj republici Župa, Grui, Rijeku i Zaton, kaže, da se nakon njegove smrti preselila u Dubrovnik i njegova supruga Margarita, noseći sobom dva komada svetog Križa sa drugim moćima svetaca, te da ih je postavila u crkvu sv. Stjepana, koju i sam Perifrogenit spominje. Appendini nadodaje u svojoj povijesti (pag. 225 T. I.), da je ova Margarita bila u srodstvu sa plemenitom rimskom obitelji de Oruce, koja je kako se nalazi u Arhivju, uživala pravo patronata nad crkvom sv. Stjepana sve do svoja izcezuća. Luccari pak slijedi pripovijedat, da je Margarita (pag. 8-9) u Dubrovniku sagradila crkvu na slavu svoje imenjače, i u njoj sebi grob priprala; i kako je ponukovala dvije svoje dvorkinje Jelu i Luciju, da i one sagrade dvije crkvice, jednu svetoj Jeli i drugu sv. Luciji, da se Bogu posvetila, koludricom postala i kao svetica preminula. Šestnestog vijeka, kad je ciparski rat buknuo, crkva sv. Margarite bi srušena, a na mjesto njezino sagragjena tvrđa, koja se i danas nazivlje sv. Margarita, a na drugo mjesto sagragjena crkvice rečenoj svetici posvećena, koja dandanas služi za mrtvačnicu vojničke bolnice. Još se čitaju dva natpisa na ploči, jedan nad vratima crkvice, a drugi među ruševinam crkve sv. Stjepana. Prvi svjedoči da je Margarita bila „Bosanska Kraljica“, a drugi da je bila supruga Stjepana „Bosanskog kralja“. Kad je crkva sv. Stjepana srušena od velike trešnje, kako ostale moći, tako i drvo sv. Križa, preneseno je u moćnik stolne crkve.

„Dubrovnik“ pozivajući se na raspravu dra Račkoga, piše da su naši pisci zamjenuli Margaritu suprugom hrvatskog kralja sa Margaritom suprugom Stjepana Vojislava zetskog župana; i toga da je ova a ne prva darovateljica sv. Križa, dakle ne Hrvatica nego Srпкиnja! Dižemo kapu velikomu hrvatskomu povjesničaru, nu ne možemo da smetnemo u kut sve naše stare pisce i kroniste, koji

se slagaju u mnenju da je darovateljica ovog križa bila Margarita supruga hrvatskog ili dalmatinskog kralja Stjepana. Nu bila ona Hrvatica ili Srпкиnja za stalno bila je katolikinja, što za nas puno vrijedi kad se zna što je Srpstvo. Nek se pak uglave Srbi, da sv. Križ ne može ni pohrvatiti ni posrbiti Dubrovnik, jer Spasitelj svijeta koji je na njemu umro, nije bio ni Srbin (ne znamo što o tomu misli Ružičić) ni Hrvat. Ko je pak darovao Dubrovčanima Župu, dio Šumeta, Rijeku i Zaton, ili Stjepan hrvatski kralj, kak pišu stari dubrovački historičari, ili Stjepan Zetski župan, kako hoće „Dubrovnik“, nami je sveisto, jer smo uvjereni, da se te zemlje nalaze u opsegu Crvene Hrvatske, koj negda, za doba kralja Sigismunda, bio je, ako i u naslovu za upravitelja Crvene Hrvatske, (governatore della Croazia Rossa) brat glasovitoga dubrovačkog plemića Mata Luccari, Ivan Luccari. (Luccari — XXI.) — Nu pošto se rado have naši srbi katolici sa srpskim, bilo pravim bilo tobožnjim spomenicima mi ćemo im bit pri ruci; mi ćemo, pošto oni hoće da zanovetaju, staviti pod oči dva uprav srpska spomenika, koji opstojie u našijem crkvama. Jedan naspominje negdašnju sturovost i tirjanstvo srpskijeh vladara, a drugi po svojoj prilici srpsku bezbožnost i škrtost. Pa evo nas na posao. Ko ulazi u moćnik naše Stolne Crkve, sa strane lijeve može opaziti na jednomoj stoli drveni pozlaćeni kovčeg, a u njemu kroz staklo razabrati kosti trijuh bokeljskih mučenika Petra, Andrije i Lovre. Taj kovčeg baš je pravi srpski spomenik, napominje krutno tirjanstvo Nemanjićeve obitelji, kad ona XII vijeka zauzme vlast u Boki kotorskoj. Iz jedanaest izvora, nešto pisanih a nešto već štampanih evo u kratko što smo mogli saznati o rečenomu srpskomu spomeniku.

Nemanjići (sveopće kolebali su između Rima i Carigrada, kako bi se svigjalo njihovoj palitici. Kad kad ne zhaš pravo suditi, koju su vjeru ispevjedali. Negda su branili katolike a negda grke ras-kolnike. Upravljali su i papk listove prepune odanosti, gradili su katolicima crkve i oltare, a do malo progonili ih, mučili, mrovarili. Tako u Boki kotorskoj stane postupati proti katolicima Stjepan Nemanja I sin Deše, začelnika Nemanjićeve obitelji. Toga Stjepana Nemanjića optužuju naši povjesničari kao prvog pokretača gorkog mučeništva i smrti troje braće Petra, Andrije i Lovre. Rodom su bili iz Zagnice sela Portorose, koji je negda bio svojina gospode Zaguri. Ne htjedoše pristati na volju svojih gospodara koji ih silovahu da ngode Nemanjićima i da se odreknu vjere svojih otaca. Sklonuše se zato na brdo Lovćen a jer dođu pećinu, otkde bi obilazili susjedna mjesta da se milostinom prehrane. Ali ih uhvatiše, pa pošto ne hotjedoše pristati na prevjerjenje (bijahu za tri dana privezani goli o tri grede, i potle povereni na Pladinu u Lepetane, gdje dne 7. Julija 1189. raskomadani krutom mučeničkom smrću za-

ljudski) nije mogao da se više uzdrži, nego je u kafetariji javno rekao:

— Ako nagjem l' uomo fossile, moje će ime biti slavnije od imena Kristofora Kolumba! Zanao su se u onaj čas kosti neumrlog Genoveza u grobu okretale od teške muke i goleme straha.

Ele, naš Kolumbo Veliki sakupi gornju lijeputu i parobrod zadimi u Molunat praćen blagoslovom znanosti. Tamo je svaki htio da se prvi iskrci i dogje do žugjenoga cilja, pak je Frano morao da položi vrh svoj neuzdrmani auktoritet i debeli glas, da sačuva prvenstvo. On je dakle prisao u slavnu pećinu u ime srpske nauke, čiji je dični prestavnik. I zbilja... eno... nešto se vidi u mrkoj hridini!... Jest, on je, okamenjeni čovjek!... Slava je njegova — i srpska; jer on je pravi srpski sin kao i onaj tamo, koji od vjekova u hridi leži, čigovo će srpstvo dokazati slavni vladika-historik. Trenutak je bio božanstven i ganutljiv! Dvije vruće suzice pohmile niz obraz gospara Frana.

Ali kad se je dr. Jero Pugliesi malo bolje približio toj čudnovatoj okamenini, pak rekao da ono čovjek nije, oblije našega načelnika ledeni znoj, a jezuri mu polaze po debelijem butima, Poviri i gosp. Baldo Kosić čuvar domorodnog muzeja i kao dobar anatomitar pristane odlučno uz mnijenje doktora Jera. Zar i ti sine Brtae? Svaka njihova riječ paralala je kao oštar nož. I ostali članovi ekspedicije složiše se s njima, a gaspar Frano, zapanjen, bez riječi, samo je gledao sad jednoga sad drugoga svojim velikim modrim očima. Što je bilo dakle? Kost i na koje su s peći-

PODLISTAK

Jedna naučna ekspedicija — I do nas je došao glas o Nansenu, slaynomé polarnomé putniku. I u nas se čulo s kojijem oduševljenjem dočeka ga na povratku u Kristijaniju kralj, na čelu cijeloga naroda. Pa dok znamo i slušamo kako se veliki ljudi nagraguju u dalekim zemljama, evo gdje svak ko na oklad šuti o domaćoj slavi, dubrovačkoj ekspediciji, koja svojim zamašajem za čovječanstvo istu Nansenovu daleko natkriljuje.

To je uprav okrutno, osvem što je kadro da dubrovčane prikaže kao zavidnike tugje slave. Moglo bi se posumnjati, e se je naš gragjanin zakleo, da mukom ubije svako veliko djelo, što ga on sam nije potinio, pa bilo to i na štetu svoga iskrnjega sugragjanina. Odavna se je reklo: nemo propheta in patria. I tako je na žalost. Ali mi ćemo da ustanemo proti ovoj nemiloi riječi, da prekinemo njezine tradicije i da cijelom svijetu pokazemo, kako nas u stvarima, koje su u rodu sa slavom i ženijem ne vodi osobna i partizanska strast.

Koncem prošloga mjeseca ukrcala se je dale u gradskoj luci na parobrod „Gravosa“ čudna četica, koju je taj novi „Fram“ hitro put juga odnio. Većina u družini nije bila na čistu o čemu se radi, ali je sluktila, da je nešto uprav goleme. Članovi ekspedicije bijahu glavom gospoda: prof. Baldo Kosić čuvar domorodnog muzeja, dr. Jero Pugliesi liječnik pokrajinske bolnice, savjetnik i kot. poglavar Josip Tončić, ministarijalni

*) „Fram“ zove se parobrod, koji je vodio Nansena na sjeverni pol

savjetnik u ministarstvu poljodjelstva, dr. Lorenz, nekoliko drugih osoba; i — last, not least — naš obljubljeni Frano barun Gondola, načelnik dubrovački, član gospodske kuće u Beču i tako dalje. Pak premda smo njega ovdje zadnjega pobrojili, on je bio prvi, bio je ovda i pokretač ovoga velikoga koraka, on je jedini, znao o čemu se radi.

Evo o čemu. Svak pozna našega baruna kao uzornog načelnika, izvrnog agronoma i strastvenog filatelistu. Ali da je on uz to i paleontolog prve vrsti, to zaojelo nije niko znao, ni on isti, sve dok mu neko (a ne zna se ko) ne pripovidi, kako se u Konavlima u Moluntu nalazi jedna špija i u njome okamenjeni čovjek (l' uomo fossile). Frano je iz prvine mislio, da su to male stvari, kako i buli od Italije kojih svukud ima i u filatelistici ništa ne vrijede. Ali kad je, razgovarajući sa svojom učenijom okolinom u kafi ispod komune, njima o tom nešto natuknuo, oni zinuli od čuda, zašuti naš velemožni kao riba. Onda je potajno stao privrćati neke knjige, u kojim stoji pisano, da se u svijetu okamenjeni čovjek još nije našao. Naći uomo fossile hoće reći oboriti cijelu dojakošnju znanost i predaju o postanku svijeta, a u prvome redu sveto pismo. Naći čovjeka u doba mamutha i masthodont, čije okamenine nijesu rijetke, ili dapače još u doba kamenog ugljena! Mi ne možemo da maštamo o posljedicam takog otkrića, kojim se naturaliste uzalud muče. Milijuni godina ljudske povijesti prolaze ispred našijeh oči. A naša povijest nije nego 7000 godišta stara! Pak cijela ta zasluga ide u čast našem Franu! — I zato kad je on to sve shvatio, uzdrhta pred velikim imenom, koje ga čeka i od silnog veselja (slabosti

glavke i tu ih pokopase. Dubrovčani obavijestili o njihovom mučenstvu i smrti nakon 50 godina sakupiše njihove kosti pobožno ih sabraniše u posebnoj crkvi. Pošto se u vrijeme trešnje crkvice sruši, ostanci njihovi budu preneseni u stolnu crkvu, časte se u moćniku u kovčegu od nas gore opisanu. Ovo je baš pravi spomenik negdašnjeg tiranstva srpskih vladara.

Ali ima još i drugi, koji kako rekospo svjedoči po svojoj prilici nešto drugo i to je baš tako prozvan *Urošev križ* koji „Dubrovnik“ ima smijonstva umetnut u svoj pogrdni članak.

U moćniku bijelih frataru stuje se ti križ. Sastavljen je od srebra, a u njemu su zakovana tri komadića drveta Sv. Križa. Nosi napis ćirilskim slovima, koji kaže da ga je dao sastaviti Stjepan Uroš Nemanjić, uz pripomoć Patrijarhe Grigora II. za crkvu sv. apostola Petra i Pavla. U istom napisu čita se, da *proklet bio* ko bi se usudio ovaj Križ oteći iz crkve sv. apostola ili šta dignuti od drveta sv. Križa. Ovaj spomenik nalazi se kako svjedoče domaći rukopisi, kod bijelih frataru još prije god. 1618, pače oni ga i popraviše. Isti rukopisi, a po njima i sam povjesničar Domenikanske kongregacije kaže, da su ga Dubrovački trgovci u Srbiji dobili. Moglo bi se pomisliti da su ga iz turske ruke otkupili, ali u tome slučaju, bili bi ga potlje vlastnikom povratili. Za čudo je da spomenik tolike dragocijenosti ne samo zbog kovine od koje je sastavljen, nego još više radi svetinje koju sadrži i koja je u nj umetnuta bila od glasovita dva velikana, mogao je tako lakoumno propasti. Pada dakle sumnja, kao što i predaja svjedoči, da su ga Dubrovčani golemim novcem kupili. Evala im ako je tako, jer su ga sačuvali i u bolje i sigurnije mjesto postavili.

Ko ovo piše vidio je pismo nekog Franceza istražitelja i ocijenitelja starih svetih spomenika, u komu ovaj svjedoči, da drveta rečenog križa jesu autentična. Sada ne ostaje nami neg moliti naše Srbe katolike, da naredbe gosp. Fabrisu, da u naprijed ne meče u svoj kuljen naše i njihove svetinje i da katkada, pomole se pred Uroševijem križem, neka Svemožni zbrisi sa onog križa *urezano prokletstvo*, koje od davnina mori srpski narod. Ne ka kleknu pred ostancim bokeljskih mučenika, moleći ih da prosti Srbima sve ono zlo što su učinili i još čine Hrvatima i katolicima. Oni će, nadamo se, uslišati ovaj naš poziv.

Muhamedovske škole.

Sarajevo, 5. Oktobra

Uvijek rado čitamo što naša „C. H.“ piše, članci su joj kao da prebiraš srce naroda što misli, ali i bistri kao kristal, samo valjalo bi da se i našim stvarima po češće bavi, jer smo uvjereni, da dosta koristi doprinosi. (Drage volje. Šaljite nam podataka, pak ćemo se zauzeti. Ur.)

Od lanijske godine pisale su neke novine a i onako se dosta govorilo o razširenju našega Nuvaša (ser. škole) na osam razreda kao gimnazija, pa ni „Vatan“ ne zna što bi se mladim nuvašlijama, kad kadinskih mjesta nema. Svaka vjeroispovijest trudi se da uzgoji prama zahtjevima vremena svoje svećenstvo, jer zna da je to za narod najvažnija stvar u svakom pogledu. Osim toga govorilo se je o ustanovljenju velike Hodžinske škole (Teologija) poput one u Carigradu. Ovakih

ne padale debele kaplje, koje s vremenom napraviše jednu stalagmitsku naslagu. A čije kosti? U tome se gospoda ne slažu. Dr. Jero misli da su noge teleta, ili svakako mladoga vola, dočim su drugi za tovarce. Poviše toga ostalo je otvoreno pitanje, koje će riješiti srpski naučenjaci. Ali jedno je uglavljeno već na licu mjesta a to, da se stalagmitske naslage mogu napraviti u malo vremena, po čemu se može suditi, da ni one noge — čije god bile — nijesu odavna ondje. I tako, barem za sada, izbjegli smio strahovitoj revoluciji u povijesti čovječanstva, s kojom nam je gosp. barun prijetio.

Nego ako je ljudsko društvo odahlo — nije on. Izvjetriše pusti snovi! . . . Ode slava do boljih dana, možda u nepovrat! . . . Težak bijaše to trenutak! . . .

Ali pomoći nije. I gosp. Frano Gondola vratio se u Dubrovnik, pomislite s količijem nosom, a s njime i svi njegovi suputnici, koji će bit, mūčki. sami sebi zadali tvrdnu besjedu, da će se drugi put dobro promisliti, prije nego ih njihov prijatelj nasuče na kakvu novu znanstveno-paleontološku ekspediciju. Tako je svršila ova potraga.

Jedno pitanje vrta se još na svačijem ustima: ko će platiti parobrod? Kad bi se nas tu pitalo, mi bi odgovorili bez premišljanja: Općina. Jer kao što bi Dubrovnik sa svojim načelnikom bio podijelio cijelu eventualnu slavu, pravo je da nosi i troškove, i da zahvali sudbini što mu je ovakoga čovjeka stavila na čelo.

Ako li ima li zemlji na više mjesta i više halka, ali nijesu redovne niti mogu stati uz one što ih imaju najnapredniji Muhamedovci u Alžiru, na koje bi trebalo u mlogo čemu svrnuti pogled. O svemu tome danas se šuti. Ko bi se imao brinuti za ovake stvari razumije se, ali kad se neće da brine ko je pozvan znak je da nazadujemo znak da ne pojmimo vrijeme s kojim imadosmo računati, i o tom našem računanju da mlogo šta ovisi. Koliki se vidi nazadak u nas, iz nijednog mjesta u Bosni ne vidimo da se brinu o vakufskim stvarima. To nije u nas dokaz da su vakufi izvršno uređeni. Po dosta se vidi naš nazadak dok se bavimo tugom politikom, svoje niti nevidimo, uređeni nismo kako bi se mogli brinuti. Ono vakufske komisije što se jednom sastoje iz svih okružja, ne znamo što i o čem raspravljaju pa ne može niko svoj sud izreći, ele ko da je i nema. Starije hodže misle da su oni duboki i ne znaju da je dublji švabo, ele kud god okreneš nigdje dva zajedno.

S toga istom napominju se ovdje naše stvari ne bi li se mladež pobrinula i odvažila, da traži i kuca, a mi bi držali svakoga čovjeka mladim samo nek mu je mlado srce pa da mu je 100. god.

Uz to vam mogu javiti da je i naše mladeži muhamedovske bilo na Strossmajerovoj serenadi, koji su nosili lampione i klicali su mu sa ostalim živio hrvatski mecena! jer je malo onakovih ljudi na zapadu a kamo li na jugu.

Allahemanet.

Darul Funun.

Pogled po svijetu.

Car u Franceskoj. — Nikola II. bio je u Chebourgu i Parizu dočekan najoduševljenijim i najsjajnijim iskazima i svečanostima, što ih samo umije da priredi franceski narod. U neopisivome slavlju plovio je Pariz sa 3 milijuna stranaca iz svijeh krajeva. Predugo bi bilo da sve spomenemo, već ćemo kao najglavniju tačku istaknuti, kako je car Nikola na nazdravicu presjednika prihvatio sveze o kojim je ovaj govorio i rekao, da će prijateljstvo između njega i francuskog naroda vršiti blagoslovan upliv. Kako se vidi, ova se nazdravica bitno razlikuje od onih u Beču i Vratislavi.

Svečanosti su već minule, u najboljem redu, te se car nalazi na putu u Njemačku.

Car. vijeće prihvatilo je raspravu o budetu. Česi su podigli proti vladi najoštriju opoziciju a tako isto i ljevičari.

U Ugarskoj. — Sabor je raspušten kraljevom besjedom, koja je istaknula najbolje odnose sa svim vlastima. Sada se u zemlji razvila velika izborna agitacija.

Gregor + — Braća Česi teško tuguju nad gubitkom d. ra Julija Gregra urednika „Nar. Listu“ i brata vogje mladočeške stranke d. ra E. Gregra. Pokojnik bio je veliki i zaslužni patrijota češki. Laka mu zemljica.

Na istoku vlada sada prividno mir. Čuje se da se Armeni potajno oružaju belškim puškama, istodobno pak da je Turska odredila postaviti 10 torpedača u Dardanelle iz straha pred Englezima, čija velika flota stoji na vratima spravna. — Ali čini se da se u Balmoralu između Nikole II. i Salisbury-a nešto utanačilo i da će Englezi dobiti kakvu zadovoljstvinu jer se umirše.

U Italiji u velike se spravljaju za vjenčanje prestolonasljednika, koji je već stignuo na Cetinje.

Domaće vijesti.

Opomena. — Opet sjećamo naše predbrojnice, da je godina na izmaku. Mi njima list i obranu hrvatskih prava, a oni nama ono malo preplate. Tako je pošteno. Molimo zaostale, da ne kasne, jer nam tim stvaraju mnogo poteškoća.

Zaslužene ovacije. — Umirovljenome ravnatelju Buliću priredila je učeća mladež uz sveučilišne gragane u Spljetu velikih i dirljivih ovacija, koje su žandari i općinski redari nastojali raspršiti. Zatim mu je mnogobrojno gragjanstvo došlo na poklon, dok je iz vana primio veliko mnoštvo brzjava. To je dužna počast onakom rodoljubu. Isti neki narodnjaci žale njegovo umirovljenje.

Pišu nam iz Budve: — Umro nam je naš mili Gjuro Medin žarki rodoljub i vogja Budvanskih Hrvata. Svaki Hrvat u Boki oplakuje njegovu smrt, jer smo s njime dosta izgubili. Laka mu zemljica.

Slavlje u Janjini. — Pišu nam iz Janjine, da će se na 18. tek. mj. svečano otvoriti njihovo mlado hrvatsko zabavno društvo *Zvonimir*. Svakom srećom!

Tužni odjek. — U četvrtak bio je naš urednik od c. k. Okružnog Suda u Dubrovniku prslušan kao svjedok u jednoj od onijeh nebrojenih tužba, što ih je poznata firma u Hrvatskoj podigla proti najuglednijim otačbenicima stranke prava.

Zalosno se da se neki ljudi na njeke pojave ne mogu još osvijestiti, nego idu na ruku imposturi, koja se rijetkom smjelošću služi sa Starčevićem imenom u kojekakve svrhe. No vidjeće se ko je vjera, a ko je nevjera.

Gradska Kronika.

Zadarska kolonija u Dubrovniku proslavila je svoga parca Sv. Šimuna svečanom misom u Maloj Braći.

Zrakoplovac Merighi. — U nedjelju po podne dignuo se u Gružu u zrak čuveni Merighi u prisutnosti mnogobrojnog gragjanstva. Pošto ga je jaki južnjak gonio u konal od Zatona, to se uspeo tek kakovih 150-200 metara pak se je brzo spustio, ali ipak panuo je u more. Plivajući došao je na kraj.

Novi parobrod. — Naše parobrodarsko društvo *Unione* (ne valja ga zamijenut sa društvima *Dubrovačka Plovitba* i *Naprijed*) kupilo je novi veliki parobrod *Northering* od 3070 tonelata. Dovesiće ga iz Rotterdama kap. Ivo Račić. Ovo je najveći parobrod rečenog društva, a kupljen je za 100.000 fior. Čujemo da društvo čini vrlo dobrih posala, iz čega se akcioneri nadaju obilnim dividendima. Neka je na blagostanje našega grada, na čast i diku našijem poduzetnijem pomorcima i upraviteljima društva.

U toliko društvo *Naprijed* klupi potpiše, da i ovo kupi novi veliki parobrod.

Pokrali blagajnu. — Nepoznati zlikovci uljegli su u noći od subote i nedjelje u *prvu kuću od Gruža* gdje poduzetništvo Job-Vuletić od gradnje kazerna drži svoju kancelariju i pokrali blagajnu u kojoj je bilo malo više od 120 fior., pošto tu novce drže samo koliko je potreba za isplatu.

Pišu nam iz grada; — U crkvi Male Braće, u sredini oltara s desne strane, opstoji mramor neobično izragn u barokom stilu. Povrh njega, na ciemru postavljena je slika veličine jednog metra, predstavljajuća Sv. Frana, koja sakriva grb plemićke porodice, ko navlaš, da ga pokrije. Ta porodica, očevidno na slavu Majke Božje, sagradi oltar za vječnu uspomenu, a nije lije po da je obdarena crkva općinstvu sakriva, kao nešto profana, dočim u gradu Dubrovniku istom u Crkvi Gospe, Dominikanaca i Jezuvitah opstoji na oltarim grbovi onih plemića, koji ih sagradiše, na uspomenu, te se lijepo čuvaju. Vrijeme je da ona nepodobština u crkvi Male Braće prestane, i da se slika drugamo prenese, za da općinstvo i stranci vide, ko je onaj lijepi i skupi oltar podigao. X.

Frano Supilo upravitelj, izdavatelj i odgovorni urednik
Tipografija Dragutina Pretnera u Dubrovniku.

Foulard-svila 60 nč.

do fi. 3.35 metar. — japanska, kineska itd. najnoviji nacrti boje, kao crna, bijela, bojadisana **HENNEBERG-OVA SVILA** od 55 nč. do fior. 14.65 met. — glatka, poštapanja karirana, ismjestrena, damast itd (oko 240 raz. vrsti i 2000. raz. boja, nacrti itd.) slobodno porto i poraza Sukuću. — Uzorke na povratak. Dvostruka postarina za Švajcarsku. (No 2.)
Fabrika svile G. Henneberg (c. k. dob.) Zürich

Šešira. Odijela i Crevalja, najbolje vrsti uz jeftinu cijenu kupuje se kod

M. Mitrovića

svake vrsti galanterie, mirisa i šivaćih strojeva.

Za nastajni mjesec
preporuča se bogoljubna knjižica:

MJESEC NOVENBAR
na korist
svetijeh duša čistilišta
ponašio O. A. Pavlić
strana 240 cijena nč. 50 s poštom nč. 55
prodaje se u Dubrovniku u knjižarnici
Pretner i Tošović.

SAMO 3 Fior.

NAJLJEPŠI I NAJČUVSTVENIJI SVEČANI DAR

(USPOMENA NA POKOJNE)

PORTRETI

u naravnoj veličini
Po svakoj pripisanoj fotografiji.
Garantirana najvjernija sličnost.
Fotografija se ne pokvari.
izraguje

ANTUN BREYCHA

slikar u Dubrovniku.
Za potanje obavijesti obratiti se uredništvu.

„Prvi Vojnički Zavod za Osiguranje“
(„Erste Militärdienst-Versicherungs-Anstalt“) pod
protektoratom Njegr. c. i kr. Visosti Nadvojvode
Josipa, Uprava za Austriju Beč I. Franz Jo-
srfh Quai 1 traži jednog prikladnog

ZASTUPNIKA za DUBROVNIK

Neka se pravomoćne ponude učine na gore ozna-
čenu Upravu.

Milijun

vinovih loza iz neokuženih predjela oplemenjena na *solo-
nis, riparia, portalis, rupestris monticola, metalica* itd. itd.
u velikom izvoru traženog grožđa za stol i za vino, kao
i neoplemenjenih američkih ključica prima, nudi za
jesen 1896. preporuča se za naručbe na vrijeme da može
odgovoriti pošiljkama.

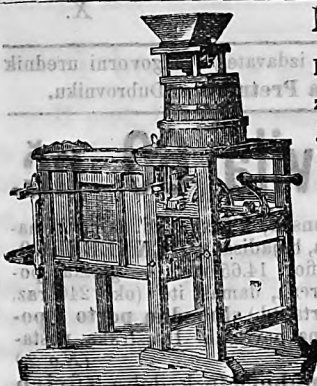
Emanuel Mayr, posjednik ključica.
Marburg a/D., Donja Stajerska.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se
najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

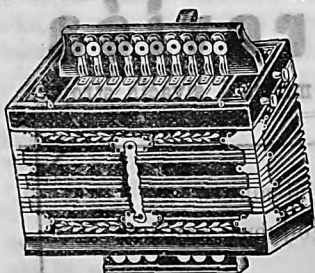
WEISSA

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Najbolje i najjefti-
nije SKLADIŠTE
za sve poljodjelske stro-
jeve i sprave — Štrcalj-
ke svake vrsti — Kopače
— Šivaće strojeve —
Strojeve za pranje i su-
šenje — Patent. ručne
mline — Tijeskovne —
Štrcaljke za peronos-
poru — Pumpe za vino
— Motore na paru ili
petrolej

AUGUST KOLB, Tvornica strojeva
BEČ, II/7 Pasettistrasse Br. 29-31.
Traže se solidni zastupnici.

Za sama 4 1/2 fior. da-
jem svoju glasovitu Har-
moniku „Bohemia“ sa
dugim poklopcem i pra-
vim točičem od perle. Ima
2 dvostruke kože 11teru
lupinu sa metalom zašti-
ćeru Glasovi su na po-
jednim pločam, radi če-
ga dobiva Harmonika ve-
ličanstveni orguljaški ton.

40 glas 2 reg. veličina	15 1/2	33	cm.	fior. 4 1/2
60	3	17	34	fior. 5 1/2
80	4	17 1/2	34 1/2	fior. 6 1/2

Pouka badava, omot i porto 60 nč. il. cjenik gratis; šalje
se pouzecom; izmjena dozvoljena; sveze za prodaju tražene
C. A. SCUSTER, Harmoničar, GRASLITZ, ČESKA

Phönix-Pomada
nagrada na izložbi za zdra-
vstvo i njegovanje bolesnika
u Stuttgartu g. 1890; polje-
ničkim svjedočama i hiljada-
ma zahvala priznata kao je-
dino opstojće djelujuće, neško-
dljivo sredstvo, da gospoda i
gospogje dobiju bujne i pune
vlasi i da se zapriječiti otpa-
danje kose; mladići mogu s
njom odmah uzgojiti jaku br-
ke. Garantirao za uspeh i
za neškodljivost. Lončič 80
novč., poštom ili podužem 90. novč.
K. Hoppe, Beč, XIV. Zinkgasse 22.

Parobrodarsko Društvo CESARE & C.º

otvorilo je novu

brzu prugu

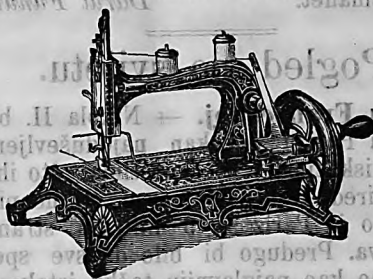
GRUŽ-KORČULA-METKOVIĆ

izvršno kombiniranu za sve usputne varoši.
Polazak iz GRUŽA svakog petka na 5 1/2 ura u jutro.

100 do 300 fior. mjesečno mogu zaslužiti osobe sva-
kog zvanja u svim mjestima časno i sigurno bez kapita-
la i risika kroz prodaju zakonom dopuštenih vrijed-
papira i srećaka Ponude pod „leichter Verdienst“ na
Rudolf Mosse u Beču.

DOMENICO BOMBIERI

Rovereto (Austrija)
Protokolirana tvrtka utemeljena god. 1844.
UVOZ I IZVOZ ŠIVACIJEH STROJEVA
Specijalitet tvrtke

Šivaći stroj na ruke za 18 fiorina!!
(Šalje se svukud po pošti).

Trećinu cijene treba poslati kad se naručuje, a
ostalo dignuće se poštanskim podužcem.
Ovaj stroj najprikladniji je za obitelji. Šije koju
mu drago sukno i kaninu, elegantan u formi, a la-
san za raditi, a kako je vrlo solidan to ga ne tre-
ba nikada popravljati.

Svakomu kupcu šalje se jedna
Polica za garanciju od 5 godina
Ako se kome ne svigja stroj prima se natrag
i vraćaju se novci pod uvjetom da se pošalje
najviše 8 dana kasnije i za primitka i to oba-
vješćujući tvrtku.

Ilustrovani katalog, cijenik svih strojeva u za-
leti, razjašnjenja itd., šalje odmah na zahtjev svašiji.
Domenico Bombieri, Rovereto.

Jedino pravi englezki balzam

(Tinctura balsamica)

Ilekarnika

A. Thierry-a, Pregrada

kod Rogatačkih kiselljaka

Od zdravstvenih oblasti ispitani i
dobren.

Najstarije, najprokušnije, naj-
suočnije i najjeftinije pučko do-
maće sredstvo.

Utišuje kašalj, utiče vanjske i unutarnje boli,
lagačno pročišćuje, izvana protli zubnoj boli, zimnici,
oprčinam i t. d. Ovaj je balzam pravi i opiskvaren samo
onda, ako je svaka bočica zatvorena sa srebrnom kapicom,
u koju je utisnuta moja tvrdka Adolf Thierry, Ilekarna
„k angelu čuvaru“ u Pregradi i ako je svaka bočica ob-
ložena sa zelenom naznačnicom, sa sasvim jednakim za-
štitnim znakom kao ovdje gore. Na ovaj zaštitni znak
valja uvijek paziti! — Izopačivatelji i nasljedova-
telji mogu jedino pravoga balzama biti ču od mene
na temelju zakona za zaštitne znakove strogo sud-
bene progonjeni, kao što takodjer svi preprodavaci
topoglednih krivotvorina. Svjedočba strukovjaka visoke
kr. zem. vlade (br. 5782b, 6108) glasom analitičkoga na-
laza očito tyrdi, da moj proizvod podmiposto ne sadržaje
zabranjene ili zdravlju škodljive sastavine. Gdje ne
postoji nikakovo skladište sastava balzama, neka
se izravno u ruči i neka se adresira: Ilekara „k angelu
čuvaru“ A. Thierry-a u Pregradi kod Rogatca. Na svakoj
postaji Austro-Ugarske stoji franko 12 malih ili 6 dvo-
strukih boca 4 krune, u Bosnu i Hercegovinu 12 malih
ili 6 dvostrukih boca 4 krune i 60 filira. Manje od 12
malih ili 6 dvostrukih boca ne razaslija se. Razaslijanje
samo uz predplatu ili pouzecom.

ADOLF THIERRY, Ilekarnik

u Pregradi kod Rogatca (Rogatački kiselljaci).

RADIONICA DRVODJELCA USTANOVLJENA GODINE 1854.

NOVO SKLADIŠTE POKUJSTVA

PAVLA SRINCICH-A

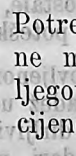
U DUBROVNIKU

u vlastitoj kući ulica „Zlatarićeva“ prama radionici istoga.

Cijene što se ne straše konkurencije

Veliki izbor svake mjere i vrste greda i pilanoga
drvija. Stura za podkrovlje (ŠTUK), Cimenta,
Klaka, Stakala, prostog i izragjenog Željeza, Peći
i Ogništa (SPARHERD), Closets gvozdena i zem-
ljena, alata za svaki zanat.

Potrebe za kuhinju, Decimal-
ne mjere i utezi redovito bi-
ljevovani, Ditarove svijeće,
cijene kao u tvornici. Putni
kovčezi (BAULI).

Šivaći strojevi svake cijene.
Pletena kolica za malu djecu.
Okvira, Zrcala, Oleografija,
Pušaka, Revolvera i municije
razpijeh sistema.

Pokujstva i tapecarije svake vrste vlastite i
bečke tvornice, Radionica tapecarija i ŠUSTA
za postelje. Stolicе TONET od f. 2 do 2.50.
Igračaka za djecu. Mrtvački ljesovi od kovi-
ne. Svjetionici i vijenci za pogrebe, Mrtvačka
kola umjerene cijene.

Poduzeća za gradnje, prenose i otpravaćine.

U radionici Drvodjelca izvršavaju se najtačnije različite radnje za gragje-
vine, kao zatvore za prozore, persijane, vrata i podove.

Na zahtjev šalju se cjenici

PODUZEĆE ZA PREVOZ VOJNIČKE POŠTE U HERCEGOVINU

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svake subote. Cijena mu je unaprijed u *Otpremništvu lista*: na godinu flor. 4.50; na p. godine flor. 2.25, za *Dubrovnika sa donošanjem u kuću*, a za *Austro-Ugarsku*, salju se Uredništvu. Za oglas, priopćeno, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku; a oglas koji se više puta tiskaju po pogodbi i uz razmjerni popust. Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Pretpata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku, a dopisi salju se Uredništvu. Za oglas, priopćeno, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku; a oglas koji se više puta tiskaju po pogodbi i uz razmjerni popust. Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Crnac iz poslovice.

Mi smo pomnjivo pregledali budget, što ga je austrijska vlada predložila za god. 1897 i koji će se sada pretresati u Carjevinjskom Vijeću. Ali nigdje nijesmo našli, da je makar jedan ciglinovčić opredijeljen za ovu spljetsku željeznicu, koja je nama i našem hrvatskomu načelu toliko jada zadala.

Kad su ono izbori, i prije njih, onda se stanovita stranka uhvati spljetske željeznice kao pijan plota. Tu se brzojavlja, kako je Bulat bio tamo; kako mu se reklo ovo i ono; pitanje o željeznici počne „dozirijevati“, osnove se „proučavaju“, stvar je „načelno“ (jer i željeznica ima načelo) već „gotova“ itd. A onda stanu udarat velika zvona ili ti organi i dokazivat narodu, kako će to bit lijepe: kad šikne prvi vlak iz Aržada put Spljeta. Spljet emporijum na Jadranskom moru, uzdanica naša, takmac Marsilje i Hamburga, a čija zasluga sve to? Ničija druga nego našijeh narodnjačkih prava, a u prvom redu, dičnoga vogje dra. Bulata, toga preporoditelja Spljeta u narodnom (!) i materijalnom (!) pogledu i njegove mudre politike, koja slavi svake uspjehe, a i pravo je, kad ga narod slijedi, jer da dogju, pravaši oni bi sve srušili i ne bi se imalo ništa. Ovako onda škripaju plaćena pera.

A narod gleda, sluša, čita — pak vjeruje i ne vjeruje. Ali većina umuje ovako: Stvar bi mogla da bude istinita, te onda bez sumnje dobro i Spljetu i cijeloj srednjoj Dalmaciji, jer od željeznice nam velika korist — ako uzbudemo umjeli. Pravaši bi mogli sve da pokvare, jer oni su proti vladi. Držmo se dakle vladinovaca, ne zato što su na dobru putu, nego što će bolje moći, da isposluju jednu korisnu stvar.

Ali godine prolaze a željeznice nema. Već se je i zaboravilo, kako su se imali poklati Sinjani i Poljičani kuda će da progje. Pak se godine 1894 obećivala za 1895. Prošle godine nije se za nju ni mašklinom udarilo, ali se zato toliko pisalo, da su se ljudi ove jeseni mislili s njome voziti u Zagreb! Pak ništa, ni lani ni ove godine. Ali biće barem za došastu; računao svijet i prevario se u računu. Evo proračuna, pa ako ko nagje i novčića za spljetsku željeznicu, mi smo drugi.

Ne radi se o kakvoj pacifičnoj ili sibirskoj pruzi već o komadiću traka, koji ne može da bude dulji od kakvih pedeset kilometara! Do granice je toliko, od granice gradi Bosna.

Ali svrha je polučena. Vladinovci umjeli su okrenuti narod, u kome mnogi vjerovahu u njihovu mogućnost. Sada puhaju u šake, pa ipak se nijesu smeli.

Što nije bilo 1897 biće 1898, a do godine su opći izbori. Vidiš, sretna slučaj, koji je htio da se može ponoviti stara igra s narodnijem očekivanjem. A kad se ta silna željeznica napokon zgradi, sutra ili do stô godina, onda će narodnjaci sa najozbiljnijim licem ovoga svijeta uvjeravati narod, da je to *njihova zasluga!*

U ovo tri godine zgradila je Franceska u Alžiru, a Engleska u južnoj Africi više željeznica nego će ih Hrvatska ikada imati. Švabe takogjer. Afrički crnci već su se priviknuli i po Senegalu i Kaplandu putuju u trećim razredima. Za Dalmaciju hoće se ruka božija za ciglijeh 50 kilometara gvozdenoga puta. Jedan njemački poslanik,

načionalc Prade iz Reichenberga predbacio je baš ove godine vladi, da je investirala u neke pruge Galicije, koje se za ništa drugo ne grade, nego da dovedu do fabrike kakvog poljskog veleposjednika! Ovdje bi se moglo malo i zaustaviti. Na jednome kraju grade se željeznice neka tvornica bogata i uplivna političara po njoj izvozi svoju radnju, a na drugome neće da se sveže jedan narod i tri pokrajine bogate raznovrsnim proizvodima. Zašto to?

Mi ne znamo, znaće naši vladinovci, koji se puštaju iznabljivati od ove politike i odbaciše pitanje sjedinjenja o kome se u njih više i ne govori, samo zato jer im je očinskom potporom zamčen: ovaj njihov jadni položaj u jadnijoj pokrajini. Pa kad svrše svoju zadaću i kad u ime *hrvatstva* svoga budu narod sasvijem odvrtili od prave staze i poslali u bečke skute, onda će se i njima kazati: „crnac je svoju dužnost izvršio; crnac može otići.“

Onda će se vadit kojekakvim doskočicama kako i sada. Naši narodnjaci čuvaju se da javno po novinama hvale vladu. To se čini na drugi način prosipjuć u narod umjetne uplive i nazore koji su postali općim mnijenjem. U nas se na pr. svud veli: Zadarska vlada ima veliku volju, da materijalno pomogne pokrajini, ali šta ćete, kad im oni u Beču ometaju. Dakle čemu ga gonit proti Zadru? A u narodnim poslima govori se: Bečka vlada bila bi sklona, da nam dađe zadovoljstvinu u jeziku; ama oni u Zadru od toga je odgovaraju. Zašto sad udarat na Beč? Drugi put siplje se riječ: dati će nam sve, i željeznicu i jezik i gimnaziju, samo valja batalit, za sad, adrese za sjedinjenje sa Hrvatskom, jerbo nije zgodan čas!

Pak ni željeznice, ni jezika ni sjedinjenja, nego freškijeh talijanskijeh škola, koje će se podignut na pokrajinske ili državne troškove, neka se opet budemo vraćat natrag kako rak.

Ima i još nešto: umirovljenje Bulića. Kako i zašto je Bulić umirovljen rekli smo i mi i poznato je. Ko ga je umirovio i to se zna. Umirovio ga je onaj, koji mu je odavna jamu kopao i čiji skutošose poslužise se svijem srestvima proti Buliću, a ne bi bili bez stanovitog odobravanja i privoljenja. To dokazuje spljetski proces u svim svojim potankostima. Danas su licemjerci promijenili taktiku, da izbjegnju žigosanju javnoga mnijenja, koje bi ih osudilo. A u buduće talijanaši znadu kome će se obratiti, da ruši i truje pravo hrvatstvo, gdje to njima ne bude išlo za rukom.

Jer crnci su još tu, pošto ih trebaju da se iz dalmatinske Hrvatske išćupaju načela i otupe one ideje, koje nas vode k materi zemlji. „Obzor“ koji naše Austrijance za ono isto hvali i brani, zašto svoje Magjarone kudi i napada, znaće, nadamo se, ovo uvažiti, ako mu je stalo do iskrenosti i političkog poštenja, koje osugjuje neku dvoiličnost u stranačke svrhe.

No mi se toliko i ne čudimo „Obzoru“. Čudimo se nekijem ljudima, koji se još ne domišljaju, kako se za njima u Beču moraju da smiju njihovi pokrovitelji. Oni tamo mogu punijem pravom aplicirati na nas glasovite riječi švedskog kancelara i kazati: Kolišno li se hoće mudrosti da se vlada s Dalmatinskim Hrvatima!

Iza pariškog slavlja.

Nekako se trefilo, pak smo baš u prošleme broju upozorili na veliku pogibelj koja od Nijemaca prijeti Evropskim narodima a nadasve Slavenima. Ukazali smo neke podatke, poznate svakome, premda se o njima malo misli, kako se Nijemci uvlače u nas i naše susjede, pak nešto svojim naselbinama, a nešto jezikom uprav kô kiselina podgrizaju naš narodni život. Uprav u taj čas slavila je cijela Franceska, a s njome se radovalo svenkupno Slavenstvo, dolazak ruskoga cara u glavni grad čovječanstva, ili, kako ga je ono nazvao Viktor Hugo, mozak svijeta.

Mi nećemo da podobno opisujemo te svečanosti, jer smo i onako okasnili. Bile su divne. I prijatelj i neprijatelj kaže, da takova šta Paziz doživio nije; a kad nije on, nije onda cijeli svijet. To je o njima dosta rečeno.

Francezi imaju velikijeh računa da izraynaju s Nijemcima. Poraženi god. 1870-71 kako se to još nije čulo, osamljeni u Europi u prilikama najgorim, oni uprav napraviše čudesu, da se dovinu današnjemu stanju. Nijemac je njihov smrtni neprijatelj, prama kome svakome Francezu, od monarkiste da anarhiste krv u glavu udara. Bizmark je ono od njih učinio i odnio u Prusiju vagone zlata 5.000 milijuna franaka. Za taki novac nije se prije čulo. Francezi su ga dali i pregorjeli. Ali ne mogu da pregore onaj golemi poraz, a još više dvije divne pokrajine — Elsas i Lorenu, koja je slavodobitna Germanija odnijela za svojim triumfatornim kolima. Jer, vele Francuzi, to je naš narod i naša krv. Otuda osveta na Nijemce i glasovita *revanche*.

Rusi naprotiv nemaju šta da revanširaju, ali mnogo toga da urede. U Rusiji bijaše svakako, u svakome smislu. Oni imadu mnogo potreba, ali i velike snage. Francezi su bacili oko na ovog orijaša i razumjeli što treba. Nastao je „savez srdaca“, kako se ono pjesnički u novinama piše, ali kako u politici srca nema, to se ispod saveza srdaca krio „savez kesâ“. Francuzi su bogat narod. Oni su dali Rusima silne novce i Rusija je okrpila svoje potrebe. Rusija je uredila dobru vojsku, sagradila silne željeznice (i onu sibirsku), podigla tvornice, uredila svoje financije, nadasve valutu, a sve sa franceskijem zlatom. Kažu strukovnjaci, da je od Kronstadta do danas otišlo u Rusiju oko 8.000 milijuna franaka, uz kamate dakako, ali ih Rusi ne bi bili tako lako našli. Franceska zato nije još primila, što želi, no ona se uvijek nada.

A kakva je ta nada? O tom se šuti i piše se o miru, ali i malo dijete u Europi znade, da se ona sastoji u tom, da Rusija pomogne Franceskoj, pak da krvlju ili mirnim putem dobije natrag otete pokrajine na Rajni.

Rusija se malo skanjivala, pak evo njezin je vladar bio u Parizu. To je veliki historički čin i golemi udarac po trojni savez, učinjen opet od Bizmarka, da čuva dobivene pokrajine od navale Franceske. Njemački listovi pišu da rusko-franceski savez ne opstoji. To je u neku ruku istina, kako se po svemu vidi. Ali pisani savez njima i nije potrebit, kad su ova dva naroda spojeni *naravnim vezom* prijateljstva, ljubavi i uzajamnih interesa. Pisani savezi u današnjem vijeku nijesu velika stvar. To svjedoče Talijani, koji ne mogu da se sbliže svo-

Jim berlinskim saveznicima, usprkos svih ugovora. Savez rusko-francuski daleko je moćniji, neka ga na papiru nema i neka Nikola II. ovu riječ u Parizu izustio nije.

Nego ima nešto drugo po srijedi. Nama ne može biti nego mio ovaj savez, koji ide zatim da se slomije Nijemstvo i njegova i po nas pogubna prevlast u Europi. Ali mi sumnjamo, da će Rusija sekundirati želje Franceza. Njezina je politika finja i viša. Rusija neće da jednomu ratu (keji se ne zna kako bi mogao svršiti, jer su dvojini i trojni od prilike jednako snažni, a s Engleskom, koja bi vrlo lako mogla se naći proti Petrogradu ovi zadnji daleko jači), izloži svoje velike i široke osnove. Ona će agirati kad se pripravi i to bez ikakva obzira na Francesku, već samo na svoju politiku, koja ima druge ciljeve i druge pute i nije joj do Elsas-Lorene nimalo stalo. Prigoda bi se mogla naći, pak ako se Francuska s njome okoristi, to će biti kao nuzgredna stvar. Rusija se radi nje neće u nikakvom slučaju da izlaže. Ovo se može zaključiti iz ponašanja Rusije i iz rusko-gajavnoga mnijenja.

S toga gledišta ne vidimo da će se u mnogo promijeniti situacija u Europi iza pariškog posjeta cara Nikole II.

I to ćemo da dokazujemo. Ali prije svega valja znati da Nijemci Elsas-Lorenu ne gledaju kao nešto zaplijenjena, nego kao svoju starinu. To bijahu prvobitno njemačke zemlje, koje Francezi oteše i pofrancužiše u 18 i 19 vijeku. Ovo je povijest i pravedno je priznati. Došao je slučaj i nasimijala se sreća Nijemcima. Francuzi im bijahu digli polovinu Germanije, ulaziše u Jenu, Auerstadt i Berlin i šetahu se tamo kao gospodari. Prusi im vratiše milo za drago i odvratili im vizitu u Parizu. To je dvoboj između dva jaka i velika naroda, gdje je sreća bila sad na jednoj strani sad na drugoj, a mi svi trpimo i cijela Europa stoji do zuba oružana. Da Francezim pogje za rukom, uz sudjelovanje Rusije, izvesti rat, mi Hrvat, Česi, Rumunji, Srbi, Slovaci, Poljaci itd. — uza sva naša narodna pitanja koja nas muče, išli bismo se tući za Elsas-Lorenu!

Iza posjeta Nikole II. stvar je ostala na istome. Njemačka, prepadena od onih demonstracija, a ugrožena da bi mogla izgubiti i ono što je uzela i još više, neće valjda stati prekrštenih ruka, nego će se još bolje spravljati. Svaki „Vive la Russie!“ što se čuje u Parizu, salije po jedan top u Kruppovim tvornicama. Za njom će tako njezini saveznici, a takogjer i Francuska sa svojim. I tako iza svijeh ovijeh divnijeh svečanosti, iza kako su se svi nagovorili o miru i njegovoj blagodati, poći će kući, pak će lijevati topove, graditi puške podizati tvrđave i oklopnače i uzimati nove vojnike. Zar nije ovako? Eno na pr. Engleske, koja će ove i došaste godine porinut u more čitavu veliku flotu nepredobivijeh gvozdenijeh kolosa. I niko neće da ostane zadnji. Kako je to teško!....

Rusko-francuski savez, ili ti kako se zove prijateljstvo, mogao bi nešto dobra učiniti jedino mirnim putem t. j. kad bi mu uspelo za rukom da osami Njemačku. Ali do toga po svemu izgledu neće doći, premda svak želi, nadašve Slavenu. A neće doći s razloga što se toliki interesi na mnogo mjesta križaju i upravo ti interesi drže one te imaju vlast u ruci podijeljene u ovake grupe.

Kako je nama i svijem malijem narodima u ovome gvozdenome stanju, to mu se lako domisliti. Narodna riječ kaže: „gdje veliki konji igraju tu malijem trbusi pucaju“. Ali vidimo bogme, da je teško i velikijem.

Jedno zadovoljstvo ipak mora da osjeća svaki Hrvat i Slaven i to kad gleda, kako je onu njemačku silu polio ovaj ledeni tuš. Čovjek je čisto razdragan od veselja, pak zaboravlja na svoje jade. To se sada lijepo opazilo širom svih zemalja, kuda stanuju Slavenu.

Naši dopisi.

Gornje Primorje, 9 listopada *)

Odgovor gosp. Eugenu Jeriću. — Kad je gosp. Eugen pisao svoje očitovanje objelodanjeno u „C. H.“ pod nadnevkom 25 kolovoza t.

*) Na odgovornost dopisnika, koji će, treba li, izaći na javu. — Ur.

g., zaista je svu čitalačku publiku drgao za čupke. Da opravda svoje nerodoljubno vladanje pri našim općinskim izborima, on tobožnji otvoriti pravašima srca tvrditi da je cijenio da borba koja se je kod nas vodila nije za načelo, nego samo radi osobe gosp. Andrijaševića, t. j. za ili proti njegovu načelnikovanju!!! Ta cijela Dalmacija uočila je i poznala da je borba bila ne samo za materijalne interese općinara koji pod upravom Andrijaševića veoma loše stoje, nego i za političko načelo, naime: borba pravaštva proti mameluškom narodnjaštvu, a sam g. Jerić koji žive u općini i dobro poznaje njezine odnošaje, on to ne uvidio!!! Da ne spominjemo drugo pitamo ga: Nije li njegov saveznik Andrijašević svojom pisanijom u „Jedinstvu“ i slijepa i gluha mogao uvjeriti da je borba i za načelo? Nije li mogao uočiti cilj našoj borbi iz dopisa tiskanih u „Narodnom Listu“ prije izbora? Nisu li mu barem mogle otvoriti oči brzojavke istomu upravljene kroz izbore III. leg. tijela, u kojim se je oporbena stranka čisto histro nazivala pravaškom? Zar nije za vrijeme ovih izbora čuo od iste oduševljeno klicati: „živila stranka prava?“ A šta ćemo dalje, već nek nam gospodar iztumači kako je poslije ovakvih javnih manifestacija za stranku prava, on kao osvjedočeni pravaš mogao prisustvovati izborim II. i I. tijela, te svim agitirati za potičkog vrtikapu i za nevolju skutočnošću „očinske“ Mimolazeć prijetnje i obećanja Zaostrožanim neka samo kaže, je li kao pravaš smjeo slati fior. 100 Petru Diani neka dogje za Andrijaševića glasovati. Ako može neka opravda tražbice koje je odmah poslije izbora učinio svim pravašim iz Podace i Zaostroga, stoga što niju htjeli za Andrijaševića glasovati. Kad sva napomenuta pobije dotično opravda, onda ćemo vjerovati u njegovo pravaštvo.

Nego našemu g. Ugji ne manjka smionosti. Svak se lijevom prekrstio na njegovu tvrdnju da jedino rad napretka općine želio je pobjedu Andrijaševića, i stog uz ovoga pristajao. Za ovakovu izvaliti si vuol coraggio, da ne rećemo što drugo... Nek Eugen iznese na vidjelo to dobro, tu korist koju je Andrijašević u 16 godina svoga načelnikovanja općini učinio, i rad šta bi želio da on još načelnikuje. Nek upre prstom ma u sami novčić napretka učinjen od strane općine u ijednom odlomku. Bit će zar napredak što su nam privrezi poskočili od 25 na 180 fiorina? Ili što se godimice troši od 11-12 hiljada, a liječnika, redara, cestara, nit ista drugog imamo? Ili što imamo lugara, poljara, čauša itd. za više godina neplaćenih? Jerića niti je mogla niti jest korist općine pridružila Andrijaševiću. Nego od pravaša ga je otcijepila a k Andrijaševiću prilijepila puka osobna stvar. A evo kako: Mati Matutinović iz Zaostroga imala je poći kuća i veći dio njegovih najboljih zemalja na dražbu, u vrijednosti od 7-8 hiljada fiorina, a to za dug od samih fior. 1800. Matutinović našavši se u škripcu nugao Jeriću kuću na prodaju. Ali on ne htio, jer mislio na dražbi sve odnijeti za 1300 fiorina. Nu srećom našao se čovjek koji na moljkanja i zaklinjanja nevoljnika, iz same humanitarnosti zamolio jednog imućnika a ovaj mu uzajmio fior. 1800 i tako se on spasio od sjegurne propasti. Od tada Eugen napeo nos na neke pravaše. Kad mu prva nije upalila pokušao drugu sreću, koja ga je k Andrijaševiću sasvijem prilijepila. Omjerio i ujedno sa Andrijaševićem uložio sve moguće da dobije općinsko zemljište na Racu u Zaostrogu, gdje bi sagradio kuću za magazinu i dućan. Ovoj pustož želji on je žrtvovao političko načelo, ovo je razlog njegovog agitiranja. — Nego recimo da naša borba i nije bila načelna, ipak pitamo gosp. Eugena je li on mogao samo kao pravedan čovjek onakvim izborim sudjelovati i cijelih 6 dana bezprikladno prisustvovati onim nečuvenim bezakonijem, te odobravati ih, potpomagati ih i na poslijetku nad njihovom pobjedom veseliti se? Neka o tomu što-vano općinstvo, ma bilo koje stranke sudi.

Sa dosada navedenim cijenimo da smo dovoljno utjerali u šašak gosp. Eugena glede njegovih tvrdnja da nije znao da smo se borili za političko načelo, i da je on jedino radi dobrobiti općine pristajao uz Andrijaševića. A sad da odgovorimo na njegove prigovore: što niju smo sudjelovali izborim za sabor; što se ne žalovamo radi smrti

Starčevića; što ne izaglasimo sa kandidatima načelnništvo. Dragi Eugene čuj: Na izbore za sabor niju smo se prikazali, jer znadijamo da naša općina ne može u nijednom slučaju odlučiti o uprjebu izbora zastupnika; i jer stalni smo bili, da bi nam uzaludno bilo koplja lomiti, kad bi nas silom utamanili, pa da taj nemili udes ne bude ubitačno djelovati na narod za općinske izbore, ustegli smo se od akcije. — I ako ne poslamo sažalnice radi smrti Starčevića, to ne dokazuje da niju smo pravaši, jer koliko je pravaša koji to učinili niju? — Sa kandidatima za načelnništvo niju smo izašli, jer ga ni imali niju smo. Naša namjera je bila izabrati 36 najrodoljubnijih, najpoštenijih i najsposobnijih vijećnika, a njihov bi kasnije posao bio, između sebe najboljega izabrati za načelnika.

Eto mi odužismo se gosp. Eugenu i donajdga raskrinkasmo, tvrdo odlučujući, da s njime radi njegova postupanja nećemo se više parati niti mu odgovarati, a neka štovano općinstvo sudi imamo li pravo. Gospoda pak rodoljubni Trpanjci kako su prama zaslugam primili Eugena, tako neka mu dostojno od svoje odgovore na njegova zakidanja. Gornjoprimorski pravaši.

Gruda, 15 Oktobra.

U 39. Br. „Dubrovnika“ pod naslovom „Konavoski vezovi“ zabilježismo jednu krupnu laž, koju, istini na čast radi nanešenog poniženja našijem Konavokama, moramo da ispravimo.

Nije istina da je g.gjica Nike Balarin, kako „Dubrovnik“ tvrdi, svojijem prstićima one vezove izradila bila, jer je, ako ne dalje, a to bar u našem kotaru svakome poznata istina, da ona vezova, koja uprav zaslužuje odlično mjesto u narodnoj umjetnosti, postoji u Konavlima još od pamtivijeka, već je nasuprot nepobitna istina, da su one vezove isključivo konavoski prsti izradili i to oni slijedeće djevojčice: g.gjice Luce Vuković, Pave Bratoš, Anka Koprivica, koja se je nedavno preselila na onaj svijet, Mare Mostahidić, i Mare Drašković. Prve dvije besplatno, ostale uz umjerenu platu. One su svojijem vlastitijem prstićima od prvoga do najzadnjega uzorka izradile i bile su istoj g.gjici N. Balarin učiteljicom u predmetu. Osim navedenja, poznat je mal da ne svijem Konavokama onaj vez, kojijem, osobito mlade čobanice na paši, najragje provagaju svoje vrijeme.

Isto tako i dopisnik „C. Hrvatske“ u 39. Br. netačno tvrdi, da je ona zbirka stajala teškoga truda i velikoga troška g.gjicu N. Balarin. Iz pouzdanog izvora znamo, da je za cijelu zbirku potrošena svota od 290 fior., od kojijeh je g.gjica Balarin doprinijela od 35-40 fior., dočim je sve ostalo doprinio prečasnij kanonik Crnica.

Zasluga je neporična g.gjice N. Balarin što se je postarala kod jedne ugledne Obitelji na Radovićima za starinski vez, a osobito je hvalovrijedna zato, što je u jednu zbirku sakupila stari i novi vez uz odnosnu terminologiju, i to sve tolikijem ukusom, tačnošću i vijernošću, da je u potpunij mjeri zaslužila laskavo priznanje cijele Kot. učiteljske skupštine.

Ovoliko istini na čast smatrasmo svojom dužnosti da ispravimo dopisnika „Dubrovnika“ i onoga „C. Hrvatske“ uvjereni da smo na taj način tumačili želju iste g.gjice Balarin. Još jednu našu narodnu vezovu niju srpski, kako hoće mlade glave oko „D.“ nego hrvatski, zato što smo i mi svi zgoljni Hrvati. Konavljani.

Pogled po svijetu.

Carev posjet ostavio je duboki utisak u Parizu, a nadasve u Berlinu. Treba čitati kako su Nijemci konsternirani. Iz Pariza im poručuju, da je njihovoj hegemoniji u Europi odzvonilo, a to ih još više draži. Megjutim odlučujući krugovi čuvaju hladokrvnost. Nikola II. sada se nalazi na tastbini u Darmstadtu, gdje je sjajno pričekan, ali taj posjet strogo je privatan. Drži se da će se još jednom sastati s Vilimom II. — Šiškin biće stalno nasljednik Lobanova.

U Ugarskoj razvila se je žestoka izborna borba. Proglas pučke stranke traži reviziju crkvenih zakona i štovanje nemagjarskih narodnosti(!!). Košutovci hoće samo personalnu uniju i stegnuti izbornu pravo na one koji znadu magjarski čitati i pisati. Vlada će dobiti veliku većinu.

Radi Gladstonova govora proti Sultanu odrekao se lord Rosebery vjštva liberalne stranke. To je veliki dogagaj u Engleskoj, jer tamo javno mnijenje vodi poslove. Ne zna se ko će mu biti nasljednik, no po svoj prilici sir Harcourt.

U car. vijeću vlada je sjegurna većine. S toga će se glasovati budget i riješiti svi važniji poslovi, pa tek onda biće ono raspušteno.

Phonix-Pomada
nagrada na izložici zdravstva i njegovanje bolesnika u Stuttgartu g. 1896. polječ-
ničkim svjedocima i hiljadu-
ma zahvala priznata kao jedi-
no opstojeca djelujuca, nesko-
dijivo sredstvo, da gospoda i
gospogje dobiju bujne i pune
vlasi i da se zaprijeti otpa-
danje, kose, mladici mogu
njom odmah uzgojiti jaku br-
ke. Garantirao za uspeh i
za neškodljivost. London 80
novč. poštom ili poduzećem 90. novč.
K. Hoppe, Beč, XIV, Zinkgasse 22.

J. B. MAURONER
u St. Ulrich Gröden
(Tirol)

Preporuča se za iz-
vršenje kipova Jezusa
i svetaca, prestavlja-
nja božijih jaslica i
križa iz drva. Izvagja
u stilu kako se hoće
i najfinijom izradbom.
Oltara, propovije-
daonica, ispovijeda-
nica, krstionica, kle-
čala. Ilustrovani cije-
nik gratis i franko.
Sa risarijama i fo-
tografijama stoji rado
na uslugu.

Milijun

vinovih loza iz neokuženih predjela oplemenjena: *solon-
is, riparia, portalis, rupestris, monticola, metalica* itd. itd.
u velikom izvoru traženog grožđa, za stol i za vino, i kao
i neoplemenjenih, američkih, ključica, prima, rudi i za
jesen 1896. preporuča se za naručbe na vrijeme, da može
odgovoriti po želji kamionima i drugima.

Emanuel Mayr, posjednik ključica,
Marburg a/D., Donja Štajerska.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se
najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

WEISSA

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Glavni
dobitak
500.000
maraka

Sreća!!

Za
dobitke
jamči
država

POZIV

na sudjelovanje kod vučenja u novčanju lutriji koja je
od države habsburške zajamčena i u kojoj sigurno
dobivenih biti 10 milijuna 746.990 maraka. Do-
biti te dobiti valjane novčanju lutrije koja samo 112
hiljada srećaka ima jesu slijedeći:

Glavni zgotitak u slučaju 500.000 maraka	
Nagrada 300.000 m.	46 zgotitka 5.000 m.
1 zgotitak 200.000 m.	108 zgotitka 8.000 m.
1 zgotitak 100.000 m.	206 zgotitka 2.000 m.
2 zgotitak 75.000 m.	782 zgotitka 1.000 m.
1 zgotitak 70.000 m.	1348 zgotitka 400 m.
1 zgotitak 65.000 m.	42 zgotitka 300 m.
1 zgotitak 60.000 m.	138 zgotitka 200, 150 m.
1 zgotitak 55.000 m.	3527 zgotitka 155 m.
2 zgotitak 50.000 m.	8961 zgotitka 124, 104.
1 zgotitak 40.000 m.	111.100 m. 100 m.
3 zgotitak 20.000 m.	9249 zgotitka 73, 45, 21 m.
21 zgotitak 10.000 m.	Ukupno 56.240 zgotitka, a isti će biti za nekoliko mjeseci u 7 odijeljenja sigurno razdijeljeni.

Glavni zgotitak prvog razreda iznosi 50.000 ma-
raka uzdiže se u 2 m na 55.000 maraka, u 3 m na
60.000 maraka, u 4 m na 65.000 maraka, u 5 m na
70.000 maraka, u 6 m na 75.000, u 7 m 200.000
i s nagradom od 300.000, sličajno 500.000 m.

Za prvi razred koji je službeno utanačen.
stoji 1 cijela originalna srećka samo 3 flor. 50 novč.
polovica " " " " 75 " " " " 90 " " " "

Ulošci za slijedeće razrede, kako što i točni is-
kas dobitaka, jesu vidivi u službenom, državnim grboim
provijenom izkazu vučenja, koji ja na svaki zahtjev
još prije vučenja šaljem gratis i franko.

Svaki udionik dobiva uz originalnu sreću i o-
riginalan plan, provijen državnim grbom, zabađava,
odmah poslije vučenja a da ga i ne traži.

Isplatu i razaslanje dobitaka izvršajem direk-
tno i uz strogo čuvanje.

Svako naručnje može se učiniti ili poštanskom
naputnicom, tli preporučenim pismom.

Radi skorog vučenja, neka se svaki obrati sa na-
ručkom do

29 oktobra t. g.

JOSEPH HECKSCHER
Banquier u. Wechsel-Comptoir in HAMBURG

Trpanjski EXCELSIOR

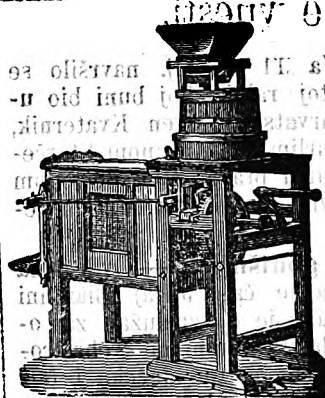
Ko hoće da u slasti pojedje trpanjskih
SRDJELA FRIGANJE (uso Nantes a la to-
mate), takogje FRIGANJE, Filets anchois a
l'huile, ou a la tomate, SARDINES anchois
a l'huile i drugih raznih vrsta neki se obrati-
na potpisanoj koji ima skladište

**Tvornice
SOCIÉTÉ GÉNÉRAL FRANÇAISE
de Conserves Alimentaires**

koja je od lani namjestila ovdje svoju veli-
ku tvornicu

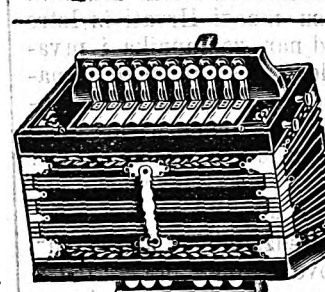
Ko želi pak imati i ove godine par sla-
dokusnijih IKARA (Contarge, bouillie), po-
što je do sad odveć mali broj nek se na-
svijemeljavi potpisanoj

Trpanj, 1. Septembra 1896.
NIKOLA NESANOVIC

AUGUST KOLB, Tvornica strojeva

BEČ, II/7 Passatistrasse Br. 29-31.

Za sama 4 1/2 flor. da-
jem moju glasovitu Har-
moniku „Bohemia“ sa
dugim poklopcem i pra-
vim točicom od perle ima
2 dvostruke kože literu
lupinu sa metalom zašti-
ćenu. Glasovi su na po-
jedinih pločama radi ce-
ga dobiva Harmonika ve-
ličanstveni orguljaški ton.
40 glas 2 reg. veličina 15 1/2 x 33 cm. = flor. 4 1/2
60 " 3 " " 17 " 34 cm. = flor. 5 1/2
80 " 4 " " 17 1/2 x 34 cm. = flor. 6 1/2
Pouka badava, omota 60 nč. il. cjenik gratis; šalje
se pouzećem; izmjena dozvoljena; sveze za prodaju tražena
C. A. SCUSTER, Harmoničar, GRASLITZ, ČESKA

B. ŠVERLJUGA RIJEKA

bavi se komisionalnim i otpremnim poslom, a naročito izvozom Dal-
matinskih i uvozom Hrvatsko-Slavonskih produkata, te se p. N. Op-
ćinstvu i trgovačkom svijetu u Dalmaciji najtoplije preporučuje.

Šipanjiskijeh Srgjela u Škatuljama

iz glasovite tvornice **Usines de l'Ancienne Société Générale
Française de Conserves Alimentaires**

koja na Šipanu ima veliku filijalnu fabriku za priregjivanje
srgjela uso Nantes.

Posto su ove srgjele na glasu radi svoje tečnosti, preporučam se p. N. Op-
ćinstvu i Gospodi Sladokuscima domaćijem i vanjskijem, uvjeravajući ih da će u sva-
kom pogledu biti uzorno posluženi.

Naručbe i eventualni upiti upravljaju se na
B. A. SMRDELJ LUKA ŠIPANJSKA (DALMACIJA)

CHINE SERRAVALLO ZELJEZASTO

prepisano preporučeno od liječničkih auktoriteta kao: dvorskog savjet. prof.
dr. Braun, dvor. savjet. dr. Drasche, prof. dr. barun Kraft-Elbing,
prof. dr. Monti, prof. dr. pl. Mosetig-Moorhef, prof. dr. Neusser,
prof. dr. Schauta, prof. dr. Weinlechner, itd. itd.
(za slabe i one te se oporavljaju).

Srebrne kolajne:
XI. Liječnički kongres Rim 1894. IV. tal. kongres kemije i farmacije
Napulj 1894.

Zlatne kolajne:
Megjunarodne izložbe Mleci 1894, Kiel 1894, Amsterdam 1894, Berlin 1895.

Preko 500 liječničkih svjedočba.
Ovaj izvrsni okrepiljujući lijek daje se veoma lako gospogjam i djeci, radi
svog izvrsnog teka.

LEKARNICA SERRAVALLO TRST
Kuća koja razaslije na veliko, utemeljena godine 1848.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svake subote. Cijena mu je unaprijed u *Otpравнишtvu lista*: na godinu flor. 4:50, na pò godine flor. 2:25, za *Dubrovnik sa donošanjem u kuću, a za Austro-Ugarsku, Bosnu Hercegovinu s poštom*: na godinu flor. 5, na pò godine flor. 2:50, za *inozemstvo* flor. 4:50, i poštarski troškovi.
Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku, a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, priopćeno, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više tiskaju po pogodbi i uz razmjerni popust.
Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Dobri glasovi.

Dobri glasovi dolaze iz Banovine. U koliko smo obaviješteni, vode se pregovori između stranke prava i neodvisno-narodne ili ti obzoraške stranke, eda se uzmognu naći zajedno, putem jednoga poštenoga kompromisa, na bojnom poprištu, proti svijem raznovrsnijem neprijateljima Hrvatske, koji svakako misle i svakako se grupiraju, ali zajedno rađe na štetu dobrog napretka hrvatske ideje.

Danas se lijepo znade kako su se razbili pregovori za sjedinjenje opozicija. Ko je tebe u prvom redu bio kriv, to ne marimo ispitivati. Ali iz one žestoke raspre koja je iza pretegnutih pregovora nastala, moglo se jasno vidjeti, kako hrvatska opozicija sastoji od stranaka, čiji su ljudi među sobom još u takoj načelno-taktičnoj opreci, da nije moguće uzdati se, da bi se moglo polučiti ono stranačko jedinstvo opozicije, koje bi bilo najbolja garancija za jednodušnost i dobar uspjeh.

U takom slučaju treba napustiti pozitivno polje jedne političko-oporbenne akcije, pak se baciti na *negativnu* stranu, to jest sakupiti u dogovor i zajedničko djelovanje sve one patrijotične elemente u zemlji, koji *nijesu* za današnji vladajući sistem, bilo to radi samog načela, bilo radi načina kako se taj sistem provodi, ili radi osoba koje ga imaju u rukama i s njime se po svojoj i tugjoj volji služe. I koliko se na prvi mah ova dodirna tačka, na kojoj se za sad može naći hrvatska oporba, činila nenačelna i nedovoljna, ona je u današnjim prilikama nužna, a biće i korisna, ako kod njezine uporabe elementi načelne pravaške borbe sačuvaaju čisto delineirano svoje stranačko stanovište.

Obzoraška stranka usprkos svemu njezinome prigodnome državopravnom radikalizmu, nije ipak ništa drugo do li jedna nagodbena stranka, čije najbolje sile do juče su vladale i zagovarale onaj sustav, koji sada hoće da ruše. Mi smo uvjereni, da kad bi se odnošaji nevažno promijenili, pak bi nastala nada i mogućnost, da bi se ona nagodbena stranka, koja je danas na vladi mogla purificirati od svojih najgorih elemata, i kad bi bilo nade da će se nagodba tumačiti i vršiti u duhu kako je sastavljena, a ne na štetu Hrvatske, — da bi onda veći dio obzoraške stranke listom napustio opozicionarno stanovište i prešao u vladin tabor. Priznajemo da se ovako misleći elementi ne mogu natezati da stupe u stranku prava. Ali ovi ljudi, koji pravaški nikada osjećali nijesu, mogu dobroj stvari opozicije mnogo koristiti, ako se nagju proti općemu dušmaninu rame uz rame sa strankom prava, jerbo oni — ume sve svoje mane — imaju i lijepih svojstava, i sposobnosti, za koje je uprav grehota, da rgjaju u neradu ili da se troše u intrigiranju proti jednodušnosti stranke prava. Mi slimo da su nam prekovelebitske stvari dosta poznate, pak neprećerujemo položaj obzoraške opozicije. Ona ima nekoliko vrsnih sila, sa svog gledišta dobro uređivano glasilu, koje se mnogo čita i veliku potporu u imenu slavna čovjeka, zatim po zemlji dobar broj osamljenih pristaša i ništa više. Ona kao stranka ne bi mogla izaći sama na megdan, jer joj fali vojske, pak će se tako uz možebitnu koaliciju sa strankom prava moći samo o-koristiti. O tom nema sumnje. Pitanje je samo: čini li stranka prava „dobar posao“ kad se upu-

šta u dogovore i koaliciju za neodvisnom narodnom strankom?

Reklo se kadgod: mi se ne borimo za osobe već za načelo. Dobro! Reklo se dalje: dok ovaj sustav postoji nama je svejedno ko ga provagja, jer mi vojujemo proti sustavu a ne proti osobama. Naopako! Ova je formula vrlo zgodna, jer je komodna, ali ona se ne smije čuti iz usta jednoga hrvatskoga radikalca. Jer nama ima biti stalo ne samo do sustava, nego i do osoba koje taj sustav brane samo i drže, jer mi ne smijemo principijelizovati proti sistemu i njegovim mrtvim paragrafima, ostajući ravnodušni naprama ljudima, koji one paragrafe čine, na svoj način, živijem, jer mi ako hoćemo da srušimo ili zamjenimo današnji naš sustav, moramo u prvom redu da rušimo one osobe, koje isti najupornije brane. I zato nije prava deviza: proti sustavu a ne proti osobam, nego: proti sustavu i proti osobam. Ako pako u Banovini ima i takovih ljudi (ne mislimo ovdje neodvisnjake), koji su jedino proti osobam te sustav drže, stranka prava morala bi se i tome pojavu veseliti, jer ide u prilog njezinoj stvari. Stog razloga ona ne radi ništa proti svome načelu, ako pomaže one, za koje neki huškaju da se hoće popeti na vladu, da sruše nešto što se tako nesmiljeno ukorijenilo u Hrvatskoj. Ne bi opet bilo ništa užasna, kad bi ova primila od njih onu potporu koju im sama daje. A to je u nekim krajevima neophodno nužno, ako se hoće zajamčiti dobar uspjeh, pošto u Hrvatskoj ima kotara, koji uz složnu opoziciju, daće nesumljivo opozicionalcu — ovdje obzoraša onamo pak pravaša jer u kompromisu vrijedi riječ: *do ut des* — dočim kad bi svaka izišla o sebi, pobijedio bi magjaron. Smiju li one to dopustiti?

S toga i s mnogo drugih razloga, između kojih nije zadnji ni želja naroda, koji se u politiku toliko ne upliće, a koji bi želio da se dogje do nekog sporazuma proti općim dušmanima, mi evo iskreno velimo, da bi nam vrlo drago bilo, da se ovi dobri glasovi što su do nas dopri obistine i da bismo se veselili, kad bi se stranka prava i obzoraši umjeli dogovoriti i sporazumjeti glede zlamenite borbe, koja će do godine nastati u Hrvatskoj. Pretpostavljamo naravno da će se zaključiti pravedno i pošteno. Stranka prava ne bi s toga načelno ništa izgubila.

Srpsko sve, a opet ništa.

Kad smo se još g. 1892 bavili u našem listu o prošlosti Boke kotorske pod naslovom: *Srpska junaštva u Boki kotorskoj*; dotjeravamo sve pretjerane zahtjeve o negdašnjemu *srpstvu* u rečenom predjelu naše hrvatske domovine do istinitijeh granica. Premda ne bismo direktna odgovora; ipak se vidjelo da je onaj rad srbe do duše kosnuo; o čemu imali smo dokaza od dopisa iz Boke, sastavljenih jedino na temelju Ljubušinih bajka, pod sjenom Bajove kule, koji su se čitali u „*Dubrovniku*.“ U ovim dopisima iznosila se opisana negdašnja moć srpskih bokelja, sa jadikovkom proti sadašnjemu hrvatskomu življu. Ali srbima ne bijahu posve po volji onaki lakoumnii dopisi. Njima se htjelo pripomoći sa strane kakve naobražene ugledne osobe, koja bi svojim *auktoritetom* potvrdila sve što je do sada bilo pi-

sano od g. M. Crnogorčića u knjizi *Miholjski zbor u Boki kotorskoj* (Biograd 1893) ili od Vladike Petranovića u svome šematizmu, u prilog srpske a na štetu hrvatske prošlosti u Boki kotorskoj; jer u Boki valja za budućnost spraviti zemljište i u njoj ako se i ne može naći, treba stvoriti narodno a tim i državno pravo... velikoga Dušana Carstva. I Srbi... tu naobreženu i uglednu osobu nagloše! Za njihov tako ozbiljan posao zauzme se g. Gjorgje Stratimirović, potomak plemenite porodice Stratimirovića. On je u XXVIII. knjizi Spomenika srpske kraljevske akademije u Beogradu, štampao monografiju pod naslovom: *O prošlosti i neimarstvu Boke kotorske*. Ali eto... usiljeni smo priznati, da je i ovaj put *zla* srpska kob, jer ni naučnost, ni auktoritet Stratimirovića nijesu *ma ni zere* koristile srbima; pošto se g. arkeolog nemilo nasukao. Da govorimo istinu dokazuje nam učeni rad g. Frana Radića štampan u časopisu „*Starohrvatske Prosvjete*“, a skoro preštampan u Zagrebu tiskom Dioničke Tiskare, komu je naslov: *Opaske na Gjorgje Stratimirovića monografiju: O prošlosti i neimarstvu Boke kotorske*. Dok se sada svuda razmeće srpska bahatost raspravama svojijeh vjetrenijeh piskara, mislimo da će bit zgodno, ako se i mi pozabavimo ako i letimice sa pomenutim radom, koji razjašnjuje i bolje dopunjuje staru tvrdnju, da u Boki kotorskoj srbi u staroj prošlosti nijesu imali ništa svoga, a što posjeduju sada, to je mal da ne sve oteto Bokeljskim Hrvatima, ili na njihovim ruševinam osnovano i sagrađeno.

Da u Dalmaciji nema *pravoslavlja*, ili kako narod govori *hrišćanstva*, o *srpstvu* se nebi ni govorilo ni pisalo.

To je taka istina, da srbi kad hoće da dokažu da je ovaj ili onaj predjel Dalmacije srpska zemlja, kad ne mogu da u njemu nagju, tada stvaraju hrišćanske spomenike, kao na primjer: *svećenstvo, crkve, slike, samostane itd.*

U Boki kotorskoj od začetka kršćanstva pa barem do XII. vijeka o hrišćanstvu ni govora nije bilo. Imala je Boka tri katoličke biskupije, *Kotorsku, Budvansku i Risansku*; od ove tri biskupije najstarija je *risanska*, jer je bila ustrojena već šestoga vijeka; i ove biskupije zapremale su ne samo svu sadašnju Boku, nego su se šterale kako dokažuje g. Radić i preko današnjih njezinih granica. Svaka biskupija mora imati kako svoj opseg tako i u njemu svoje pučanstvo i to one vjere kojoj pripada sam biskup. U ovim biskupijama koji se obred rabio? Ni traga ne nalazimo baš ni u vrijeme grčkog gospodovanja, drugomu obredu ako ne latinskome. Mogu li srbi stvoriti kakav spomenik, da nam unište ovu tvrdnju? Mogu li zanijekati, da je negda cijela Boka bila katolička? Srbi vele da mogu, jer im hrabrost ne dolazi na manje neg samo kad se sa Bugarim bore; a kad perom mlade, njima je sve lasno, njihov je sav svijet, oni su dobitnici; dosta je čitati Ružičiceve lakardije. Pa eto i g. Stratimirović uzeo pero, te uz pripomoć revnog učitelja g. Crnogorčića svojim auktoritetom hoće da prema starijem katoličkim biskupijam, oživotvori biskupiju za hrišćansko pučanstvo Zete a istodobno i Boke kotorske, na Prevlaki u današnjemu Tivatskomu Zatonu u manastjeru Sv. Mihaila. Istina je da ova njegova tvrdnja nije bila prva, ali kako se vi-

di po njegovoj razpravi, on je već mislio da je već po njemu, i sa njegovim auktoritetom ostala nedvojbeno. On bo ovako piše: Poklen je srpska crkva (g. 1219) *autokefalnom postala*, ustanovi Sv. Sava, uređujući istu, na *dioklitijskoj strani kotarskog zaliva pravoslavnu episkopiju za Zetu*, čija stolica bijaše u manastiru Sv. Mihajla na Prevlaci u današnjemu *Tivatskom Zatonu*.

Ni u samoj Zeti u staro doba ne spominje se ma ikakva biskupska stolica prije neg je XIII. vijeka, osnovao Sv. Sava, i to da on katolik, ako i grčkog obreda, opriječi se patarenskoj kugi, koja je bjesnila i u samoj Zeti. No da je toj biskupiji bila stolica na Prevlaci, kako piše g. Stratimirović, dokazuje g. Radić da to niko ozbiljan ne može utvrditi. Isti u svome radu imenuje sve pisce kao Novakovića, Jastrebova i Rovinski, pak Maksimova, M. Šobaica, koji na temelju starih izvora i modernih studija, pobijaju sve razne spisatelje, koji su u prilog Prevlake. Na koncu iznosi zaključak učenog Rusa Jastrebova, da je Sv. Sava osnovao biskupiju u *Zlatiči* kod crkve sv. Mihajla kod koje se još vide razvaline starog manastira. Gdje se može promisliti, piše Šobaic, da bi Sv. Sava namjestio na Prevlaci stolicu za Zetu i tako, *navlaš zimi, onemogućio svako saopćenje svojom diocezom odjeljenom visokim brdima od Primorja?* A gosp. Radić nadodaje: gdje i promisliti da bi Sv. Sava, namjestio episkopsku stolicu megju narodom drugog obreda? Suviše u prilog katoličkim piscima, gosp. Radić imenuje razne povelje vladara Nemanjićeve kuće, a kojim se pripoznaje i potvrđuje Kotoranima pravo nad Prevlakom. Ne imenuje nego samo onu koju je izdao Car Dušan god. 1851, jer ista potvrđuje sve ostale izdate od njegovih pregja. Kaže od koga i gdje je više puta tiskana, talijanski i latinski. Ovu su povelju objelodanili Kukuljević, Miklošić i Rački i spoznali za autentičnu. Bez sumnje original povelje mora biti napisan ćirilicom, ali gdje se nalazi? U starim bilježkama stoji, kako piše g. Radić, da se ona kako i ostale raznih vladara Nemanjića, nalazi u kovčegu gdje su moći Sv. Tripuna. Nu srpski pisci kad vide da su im dokazi iz povijesti šepavi, oni tada naslanjaju svoje tvrdnje na *pučke predaје, na neozbiljne priče, na rukopise kojima se trag izgubio, na navode kojima se ne zna izvora, na sumnjičenje o autentičnosti nekih isprava, a ne priznaje drugih, za koje se izvjesno zna da su patvorene*. I da je tako fakti dokazuju. Crnogorčić, da bi mogao ikako dokazati, da je Prevlaka bila srpska, da je na njoj bila biskupska stolica u samostanu Sv. Mihajla, na temelju predaje, jedino predaje gradi bogumirsko djelo kojim okrivljuje Mlečice, da su oni pomoću nekog Družka kotarina katolika zbog mržnje na pravoslavne, srušili manastjer i crkvu na Prevlaci; a Stratimirović po

predaji čakako isto i po rukopisu *komu se trag izgubio*, dalje piše da je pomenuti Družko otrovao sve kalugjere, a Mlečici topovima razorili crkvu zvonik i manastjer. Ni *zere* istina, kako se vidi iz protuslovlja u koje po opazkama g. Radića upadaju i Crnogorčić i Stratimirović kad pripovijedaju od nas u malo iznesenu bajku.

Ni jedan suvremenik ne piše o tome događaju, niti se poznaju bar na razvalinama tragovi topova i lumbarda, pa niti se našlo kopajući u Prevlaci cigli grobni natpis, u Prevlaci gdje su po misli srba bili pokopani nebrojni kalugjeri, jeronaci, arhimandriti, igumani i episkopi. Usuprot, opaža g. Radić, došli su na svjetlost dosta stariji spomenici, na kojima su očiti tragovi hrvatsko-bizantinskog sloga, našlo se ploča iz kojih se nesumnjivo razabire, da je na Prevlaci bio *benediktinski samostan*, i da je crkva na Prevlaci bila romanskog stila.

Dolazi se dakle na zaključak da na zemljištu Boke kotorske ovome lijepome predjelu naše domovine u staro doba nije bilo hrišćanske biskupije, pa zato ni Srba, po *srpskome načelu*, po komu je srpstvo gdje i hrišćanstvo. Poznato je da Zetski biskup, sada crnogorski, imao je još od davnina svoju stolicu u manastjeru Sv. Vasilije ne daleko od Cetinja, i da opseg njegove biskupije bijaše vrlo stegnut. Po tom, pomoću svojih hrišćana i turaka znađe raztegnut megje svojoj biskupiji na štetu susjednih katoličkih biskupija, kad Crnogorci progonjeni od Turaka pokoriše se Mlečicima, naseliše se u zemljište mletačko malo daleko od Rudve u manastjer Stanjevički, dok opet budući se Crnogorci pokorili Turcima postavi svoju stolicu na Cetinje, gdje gospoduje i sada, ne već kako negda sa civilnom nego jedino sa duhovnom vlasti, sa naslovom Cetinskog i Skadarskog metropolita, dobivenim od Petrogradskog sinoda. (Svršice se).

Dubrovnik, 23 Oktobra.

Gosp. Niko pl. Jakša bivši načelnik Visa spada u onu odličnu kitu starijih rodoljuba, koji su do juče bili stupovi i najbolja uporišta narodne stranke. Ali kad su vidjeli da je stranka zašla sa stare staze, pak zanijekala ili barem bacila u kut ideale sjedinjenja, gni su je bez promišljanja ostavili i malo po malo približili se stranci prava.

Gosp. Jakša bio je više godina na upravi Visa, koji je uzorno upravljao. U zadnje doba njegov upliv i rad mlagjih ljudi doveo je višane u stranku prava, pak su njihovi birači dva put glasovali za pravaškog kandidata. U došastim općim izborim jaki položaj Visa mogao bi znatno da upliviše na ispadak izbora spljetskog kotara vanjskih općina, što ga drži g. dr. Bulat. To je valjalo zapriječiti. Valjalo je dignuti gosp. Jakša i pravašim iz ruka općinu višku.

Da su se narodnjaci u to ime latili poštenih političkih srestava, ni po jada. Ali oni su se združili sa talijanašima, dajući im obilao mjesta u

misle, da se u vrijeme štampe, parobroda, željeznica i brzog voza može goniti na starinsku, kad je svaka roba imala svoje okružje, u kojem je mogla izdržati svaku vanjsku konkurenciju. Danas valja tražiti šira tržišta i više ih.

Ovo govorimo i s narodno političkog gledišta i evo kako. Koja korist od pisanja i mišljenja za sjedinjenjem sa Hrvatskom, ako to ima ostati neka idealna i kulturna sveza i onda, kad se isto oživotvori? Hoće se tvrdih odnošaja izmegju pokrajine i pokrajine, koje nam može pribaviti jedan živahan trgovački saobraćaj bolje nego svi sabori i novinarski članci. U kakvom je sada Dalmacija odnošaju sa Banovinom? Mi od onamo primamo njihovih listova, koji, dosta puta ne baš najzdravije, uplivišu na naš politički život, mi im šalje-mo u zajamnost našu politiku i to je sve. Inače Dalmacija u svemu što se trgovine i prometa tiče opći s Trstom.

U tomu je skoro odlučno ono fenomenalno megjusobno nepoznavanje, što kod nas postoji. I jedna i druga zemlja ima vlastitih proizvoda što su im od uzajamne potrebe. Dalmacija pravi dobra vina, finije i običnije vrsti, osobito pečenoga; finoga ulja ima u nas izobilja, zatim drugih proizvoda što ih Hrvatska rado troši kao srdjela, smokava, kamenica itd. Pak sve to, u koliko se iz pokrajine izvozi, ide preko Trsta i Banovina našu robu kupuje sasvim iz drugih ruka, koje su na njoj već dobili. Hrvatska je bogata stokom, osobito govedima i svinjama (u Slavoniji) zatim šljivama, drvlem svakovrsnim, brašnom, sočivom itd. Ali dalmatinski trgovci srijemske i bosanske šljive umiju kupiti u Trstu, a slavonsko brašno i pšenicu naručuju u Budimpešti, dok im hrvatsko drvlje takogjer preko tršćanskih ruku dolazi! A zašto sve to? U glavnom iz ovog nepoznavanja,

upravi i vijeće općine; a što je još gore oni su u svojim izjavama, dopisima, proglasima itd. davali razumjeti, ne možda da se oni bore da pravašim dignu općinu i da bolje utvrde položaj svoje stranke u izbornom kotaru spljetskih vanjskih općina, nego da je njih (čujtel!) loša općinska uprava, financijalna neurednost i neuredno baranje općinskim novcima i računima, ponukalo da se stave u borbu proti viškome načelniku gosp. Niku pl. Jakši! U to ime izlazili su u narodnjakom organu dopisi, koji su svakojakim insinujama izmegju redaka govorili, da je kao načelnik bio sve prije nego pošten čovjek.

Stranka prava na Visu proti ovim klevetama branila je svoga vogju iznoseć u novinama opširne podatke općinskih trošaka i računa. Slučaj je htio da baš oni narodnjaci koji su htjeli srušiti Jakšu bijahu u financijalnom odboru pravaške uprave, pak su se iznijele njihove izjave i njihovo pregledanje blagajne i trošaka. Ali usprkos svemu tome plaćemo čeljade na narodnjačkome listu i dalje je insinuiralo i klevetalo *ne iznoseć uz to ništa konkretna* i to na takav perfidni način sumnjičenja, da ga sličnog u nikakvim pamfletima našli nijesmo.

Gosp. Jakšu kao poštenoga čovjeka morale su boljeti ove klevete, pak ne znajući što će više (iza kako su sto puta pozvali narodnjački organ, da se izjavi otvoreno o računim općine viške, a on uvijek obilazio sumnjičec) on upravi otvoreno pismo na predsjednika kluba narodne stranke g. Ivana Vrankovića pozivljuć ga na odgovornost za one klevete, što ih proti njemu sistematično iznosi list, koji nosi na čelu naslov *glasilo hrv. nar. stranke*. Ovo Jakšino otvoreno pismo pobudilo je u Dalmaciji veliku senzaciju, te će ostati dokument u našoj političkoj borbi.

Gosp. Ivan Vranković, prisjednik zemaljskog odbora i predsjednik kluba narodne stranke, odgovorio je na Jakšin list drugim otvorenijem pismom. On tu izjavlja, da njegovu općinsku upravu smatra poštenom, ali da ne može odgovarati za one klevete (u ime kojih je narodna stranka, za publiku, tobož i zapodjela borbu proti viškim pravašima), jer za pojedine spise lista odgovara samo urednik narodnjačkog glasila. Gosp. Jakša smisao je riječi gosp. Vrankovića, ako neće da ulazi u doticaj sa odgovornim urednikom "Jedinstva", nema pak prava da njega, predsjednika narodne stranke, javnom štamptom izazivlje na odgovornost za ono što organ narodnjački proti njemu piše!

Drugijem riječima, narodna stranka, kojoj je "Jedinstvo" glasilom, nije odgovorna za ono što ovaj list piše, nego je zato odgovoran njegov urednik u osobi..... Antuna Stražičića!!!

Ovako se jedino mogu uzeti riječi g. Vrankovića predsjednika narodne stranke.

Mi nećemo da ni ciglu riječ komentira nadstavimo na ovo postupanje, da ne pokvarimo onaj utisak što ga je na čitatelja već učinilo.

Naši dopisi.

Janjina na Pelješcu, 19 Oktobra.

Dne 18 o. m. bio je svečani otvor našeg mladog Hrvatskog Društva "Zvonimir" — Premda posve ružno vrijeme, ipak program svečanosti ispio je tačno i redovito, osim što, zbog kišovitog vre-

koje opstoji izmegju jedne i druge strane, jer na pr. naši dućandžije bolje poznaju najzadnjeg tršćanskog komesa nego li prvog hrvatskog ili srijemskog trgovca, za kog ne znaju ni da opstoji, a prekovalebitski trgovci imaju svoje odnošaje sa Bečom i Peštom i dr. za ono što bi snasim mogli raditi.

Tugji trgovci to znadu podržavati služeći se za svoje poslove domaćom reklamom pak smo tako došli, da su betke i ine firme u nas daleko bolje znane i uvažene nego iste domaće.

Kad bi naši trgovci, koji se bave pripremanjem finijih proizvoda i izvažanjem robe, ili i nim kakvimgod poslom shvatili korist novinarske reklame, oni bi ovo srestvo izdašno upotreбили. Naši dalmatinski listovi u koliko je nama poznato dosta se čitaju u Banovini, a njihovi zalaze amo. Čestim oglašivanjem ljudi bi stupili u bližnji saobraćaj, od koga bi najmanju materijalnu korist crpila opet jedino novina, ako se uzmu u obzir prednosti što ih ona za ono par fiorina inrentu u svakom pogledu pruža. Novinarska poslovna reklama, osvem što je od pomoći štampi, ona je od velike koristi za trgovački i industrijalni napredak zemlje, a u današnjem vijeku u pravo neizbježiva.

Ali usprkos svijem dobrijem razlozima, mi ipak govorimo gluhijem. Naš narod neće novotarija u ničem pa ni u tom I tako se dogodilo, da su malda ne iz svih naših većih tržišta modernizovani i napredni stranci istisli domaće. To nam dokazuje Rijeka gdje su magjarski i njemački židovi sve osvojili, pak Slavonija, Bosna osobito Sarajevo i Mostar, a što će bit od Spijeta ako igda dogje željeznica? Sve se bojimo, da ćemo tamo doživjeti drugo *Francu*.

PODLISTAK.

Novinarska reklama u Hrvata. — Može se kazati, da oglašuje pružaju listu izdašnu a poštenu potporu ima zemalja u kojima se novina uzdržaje isključivo prihodim od oglasa. U Engleskoj, Franceskoj, Njemačkoj, a nadasve Americi takvi prihodi iznose kadšto na milijune. Ako uzmemo jedan strani list u ruke, osobito njemački ili engleski začudiće nas nebrojna množina insercija, koja dosta puta sačinja veći dio lista. I svi oni oglašju skupo su plaćeni. Toliko ih je da dosta od njih čitatelj i ne zapazi. Zašto se uvršćuju? Isplaćuje li se onaj trošak? Morat ćemo dozvoliti, da svi oni fabrikanti, trgovci, novčari nje su čuci. Ako oni troše godišnje znatne svote novaca, budući da je reklama kod svjetskih listova vrlo skupa, hoće reći da su uvidjeli da im to koristi.

Barnum, kralj reklame, govorio je, da je oglašivanje svjedočba solidnosti i glasa jednog trgovca, jer on je kadar da izdaje u tu svrhu stanovitu godišnju svotu. I doista tako je. Koliko li se firma populariziralo u narodu jedino s toga što se njihovo ime nalazi svaki put u listovima natiskano. Čovjek čita svoj list i zatvorajuć ga nehotice pogleda na ona imena. Daj danas, daj sutra ona mu ostanu utisnuta u pamćenju i kad mu je što potreba on zna gdje će se obratiti. To se može kazati u prvom redu za velike fabrike i trgovačke kuće iz inozemstva, koje u našim domaćim novinam oglašuju svoju prodaju i svoje zanimanje.

Nijemci i drugi tugiinci, kao prometni i svjetski ljudi, razumiju svoju korist i pune naše novine svojim oglasima. One to primaju, za platu, i ne čine ništa neljepa. Naši domaći regbi da su i u tom zaostali, kao i u svemu ostalom što se novinstva tiče. Oni se još drže starih običaja pak

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svake subote. Cijena mu je unaprijed u Otpremništvu lista: na godinu flor. 4:50, na p. godine flor. 2:25, za Dubrovnik sa donošanjem u kuću, a za Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu s poštom: na godinu flor. 5, na p. godine flor. 2:50, za inozemstvo flor. 4:50, i poštarski troškovi.
Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku, a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, priopćeno, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi i uz razmjerni popust.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Naši muhamedovci.

Na 17. ov. mj. mnogo gospogja u Sarajevu primilo je iz donje Tuzle ovaj poziv:

„Nous avons l'honneur d'inviter Madame à diner chez nous à Bukinje, dimanche le 18. octobre à midi. Le train spécial sera à disposition et partira de la gare à 11 heures précises — retour à 5 heures.“

Hanumes née Tuzlić et hanoume Kulović.

(Častimo se pozvati Gospogju na objed k nama u Bukinje na 18. Oktobra. Posebni vlak biće na raspoloženje i krenuće sa stanice tačno u 11 sati — povratak u 5 sati. — Hanume rođjene Tuzlić i hanuma Kulović).

Sve pozvanice, kako čitamo u sarajevskim novinama, odazvaše se ovome pozivu i pogjose u Bukinje, gdje ih dočeka hanuma Kulović sa svojim suprugom Essad efendijom i nazove im dobrodošlicu. U jednoj šumici krasne ville čekao je bogato prostrti stol, na kom su se služila polovinom turska polovinom naša jela. Zabava tekla je vrlo animirano i gospogje iz Sarajeva vratiše se u veće kući najzadovoljnije.

Ovo je jedna sitna novinarska vijest, od onih što se meću u rubriku svaštica i različitih vijesti. Ali u našim prilikama ona ima veliku važnost, pak zaslužuje sa strane Hrvata onu pozornost, koju smo joj i mi na ovome mjestu svratili.

Da dvije od najodličnijih familja stare muhamedanske aristokracije u Bosni dogju do ovoga koraka, htjela se je neka velika revolucija, koja je za nas tim čudnija, što nijedan od kršćana nije mogao, da je ma niti iz daleka motri. Vjekova i vjekova stala je bosanska hanuma u svome haremu, daleko svijeta, te joj je jedino drugovanje bilo ono, dosta puta puno čemera i ljubomora, svojih haremskih drugarica. Ako se je ikad sastajala čeljadi van obitelji, to su opet mogle da budu samo prijateljice muhamedanke slična stanja i slična položaja. Kako li joj je pri tom vječnom polu zatvoru pri duši bilo? Kako je živjela muhamedanka? Što je život barema? To su bila izvjeđljiva pitanja Europejaca, na koja se nije odgovaralo, jer kršćanin sam ne smije stupiti preko praga ove domaće svetinje, dok je muhamedovac smatrao ovaka pitanja neuljudnim i na njih se nije izostao. Pa zato je uprav i harem razgrijavao mnogu maštaniju zapadnjaku i dao jednu od glavnih čari onomu bajnome svijetu, što ga nazivljemo imenom Istoka.

Austrijskom okupacijom u Bosni i Hercegovini, ovaj Istok, naučan živjeti u svojoj mistično-religioznoj slobodi, bio je nekako neugodno zatečen. Bilo mu je kao kad te kogod u najboljoj zabavi, nepozvan, iznenadi. To se dade shvatiti i nije čuda. Zato su teške dane prolazili naša braća bosanski i hercegovački muhamedanci u prvo doba zaposjednuća. Oni se nijesu mogli obiknuti novome stanju, tim više što ovo i kad bi bilo htjelo, nije uvijek moglo, da im podade bar fikciju onih starijih prilika. I oni su nužno gledali u zemlju, tugovali za izgubljenim danima, ne radili ništa i selili u Aziju!

Ali malo po malo vjigjeniji i umniji počehše promišljati i pitati se: kuda to vodi? Glasovi iz Male Azije dolazahu nepovoljni. Oni koji su tamo išli, da ne gledaju „Švabu“ i koji su za ništa pro-

dali svoje biće, javljahu prijateljima u starinu, da je življenje u novim krajevima mnogo gore nego u Bosni. Ljudi se prevariše. Mišljahu da je vjera jedini vez koji ljudstvo međusobno spaja, pa je dosta da se nagju među onijem, koji klanjaju, da im dobro bude. Tamo nagjose istina svoju vjeru u potpunoj snazi, ali — druge ljude, drugi jezik, druge običaje, drugu zemlju, drugu predaju i drugu — tugju krv. Sama vjera nije mogla sve to nadoknaditi i bilo je teško. I uvidjehše da je vjera mnogo, ali ima još nešto, što veže čovjeka s čovjekom. Ivan se krstio, a Mujo je klanjo. Ivan i Mujo življahu zajedno u Bosni ponosnoj. Bijahu braća, ali jedan drugome tugji, a bijahu ipak prijatelji. Došlo je teško doba i Mujo odselio, pak u Anatoliji našao Kurde i Osmanlije. I oni su klanjali kao i on, pa ipak — ipak onaj Ivan bio mu je nekako bliži. Kako to? Zašto to? Jer braća bijahu, a ne znadijahu, jer bijahu sinovi jednog doma, jedne domovine. Nije luda ona narodna riječ: nema doma do doma! I ona druga: svud je dobro, ama doma je najbolje.

S okupacijom došlo je mnogo svijeta. I, valja reći pravo, teško ga bijaše gledati. Mučno je bilo slušati one neke čudne tugje zvukove. Ali uz njih čula se i domaća riječ. Ovi „došljaci“ ne bijahu svi tugjiinci. Travnjački Ivo našao je među njima dosta svoje braće, s kojom se onako veselo pozdravio, kao što se braća nakon dugog rastanka grle. Mujo je gledao ovaj zagrljaj i Ivo ga takogjer priveo ovome „došljaku“ i kazao mu, kako je to i njegov brat Hrvat i kako su svi sinovi jedne majke ako ih vjera dijeli.

Mujo je iz početka bio nepovjerljiv, ali su njegova djeca, mali Alije i Hasan stupili otvoreno k „strancu“, kojim im je iz Banovine i Dalmacije donio hrvatski pozdrav. Oni su osjetili, da je to njihovo, da su tu riječ i oni slušali

* *

Čitava inteligentna muhamedanska omladina osjeća danas hrvatski, što je dokazom da je ona shvatila svoju veliku misiju u Bosni i Hercegovini. Ona neće bogme da seli u Aziju, ona će da ostane ovdje i da se sutra bori za onu rođenu grudu zemlje, što će joj ostati od otaca na vječni ponos amanet.

Franceski poziv na zabavu u Bukinje svjedoči, da se novi duh nije zaustavio samo na omladini, već da je preko starih familja počeo prodirati u svetost harema, koju će čuvati kako treba, ali će razagnat presude. Mi znamo kako se sa stanovite strane vas ovaj moderni pokret hoće, da izrabi proti hrvatskoj narodnoj ideji. Ali mi ga ipak pozdravljamo, jer ga se ne plašimo. Krv nije voda, a braća ne mogu biti nego braća. Načelo narodnosti biće jače nego li ikakva umjetna politika. U njegovo kolo vodiće napokon svaki napredak, koji se pokaže kod naše braće Muhamedove vjere, kako je već doveo njihovu dičnu omladinu.

Evo zašto ovaj nevini poziv gospogja Tuzlić i Kulović dobija veliku zlamenitost.

Srpsko sve, a opet ništa.

II.

Zaludno je dakle u Boki kotorskoj tražiti u staro doba hrišćanskog biskupa, pa tako i njemu podregjeno svećenstvo. Kako je sva Boka s jedno-

ga na drugi kraj bila katolička, tako iste vjere bili su i njezini duhovnici.

G. Radić iz vjerodostojnih listina kao što su one *Theimera* i *Miklošića*, crpeć dokaze, broji u Boki do jedanaest benediktinskih samostana, i nekijem označuje i mjesto gdje su se nalazili: a) Rotac u Sutomoru, b) Samostan Sv. Gjorgja na otočiću prema Perastu, c) Samostan Sv. Mihovila na Prevlaci, d) Samostan Sv. Petra de Campo, e) Sanctus Petrus de Gradec, f) S. Maria Buduanensis, g) S. Luca de Chertole, h) Samostan S. Nicolai de Petranice; nije poznato gdje se nalazio, i) S. Marci de Pinića; nije poznato gdje se nalazio, j) Sancta Maria de Risan, l) S. Maria de scopulo. Sada da se obazremo na crkve. Ko obilazi Boku, svuda vidi zazidane prekrasne crkve. Sve, koje nijesu bile zazidane ovog vijeka, po cijeloj Boki nose znakove katoličkih crkava. Da počnemo o crkvi Sv. Trifuna. Ova crkva bila je sagrađena IXog vijeka od nekog revnog bogatog katolika po imenu *Andreaccio Saracenis*, kako piše Porfirogenit, imala je u početku okrugli oblik i četrnaestog vijeka bila je povećana i dovedena do sadašnjeg oblika. Posve nalikuje starinskim rimskim bazilikom. U potrijemku stolne kotorske crkve S. Trifuna vidi se grobni spomenik pomenutog Andreuća i njegove supruge Marije (Gelčić, *Memorie storiche di Cattaro* pag. 43). Nad spomenikom Boko-kotorska općina godine 1811 postavi natpis u latinskome jeziku, u komu se čitaju poglavite zasluge Andreuća Saracenia. Njemu se pripisuje zgragja crkve B. Gospe; njemu stečevina moći S. Trifuna i gradnja templu istomu svecu posvećena. Sve što Srbi protivna pričaju, sve je izmišljotina. Oni vele uz pripomoć g. Stratimirovića, da crkva S. Trifuna potiče iz srpskog doba i da je bila sagrađena milostinjom Stjepana Prvovjencanoga, i zato naslanjali su se na neku povelju rečenog kralja. Nu g. Radić pokazao je u svome radu kao što i prije prof. Gelčić, da je ta povelja posve apokrifna. G. Gelčić tvrdi da je bila izmišljena a ne otkrivena od Vasilije, Jeromonaka Miloševog manastjera.

Kako spomenuti natpis kaže, na temelju ne falsifikanih spisa, neg na temelju povjesničnih dokaza i spomenika Andreući a ne srpski kralj, kao što se nalazi u rečenoj povelji, prije nego li crkvu S. Trifuna, već je bio sagrađio i crkvu Blažene Gospe Infunara. Stratimirović se bavi i o crkvi Sv. Luke i to na svoju. I djeca kotorska znadu od koga i kad je bila zazidana ova crkva, pa kako je upala u hrišćanske ruke. Još se čita na njezinim zidinam latinski natpis, po komu se zna da je sagrađena bila od Marka Andrije *Casa Franci* i supruge mu *Bone*, g. 1195. Nad njom pravo patronata od g. 1193 uživale su *koludrice od Angjela*. G. 1684 dozvolom obijuh vlasti, grčko istočnjaci koji su davali razumjet onda da su *unijati* posvojiše ovu crkvu za porabu bogoštovja, ali samo za vrijeme rata (durante tempore belli) održavši u njoj svoj oltar i krstionicu. Latini takogjer posjedovahu oltar pred kojim kapitul Stolne Crkve u oči svečanosti S. Luke ispjevo bi večernjicu svake godine.

Unatoč pravu uživanu od pomenutih koludrica i pritužba katoličkih kotorskih biskupa hrišćani ostanu gospodari crkve i još je sadrže.

Sadašnja stolna hrišćanska crkva negda je bila svojina *domenikanaca*, koji su posjedovali kod

nje i svoj samostan; posredovanjem neke gospođe, francuski gjenaro Marmont predaje hrišćanima. — Toliko o crkvama grada Kotora. — G. Radić tvrdi pa i dokazuje, da sve ostale crkve izvan grada od starijih bile su gragjene od katolika, osim ona u Podima, a Savinska, kako svak zna, da je *nova crkva*. Nego još nadodaje u svojoj opaski da glede crkve S. S. Srgja i Roka na Podima natpis koji je u njoj mora bit patvoren i da se vidi oko kubeta iz nutra zabilježena godina rimskim brojevima MIV. pa zato drži, da je i ova prastara crkva bila svojina katolička, unatoč protivnom mnenju srpskih pisca.

Otimaciina je bila prastara obika naših Srba. Poznato je, piše i dokazuje g. Radić da su hrišćani pod zaštitom Dušanovih pretšastnika neprestano prišvajali katoličke samostane crkve i njihove posjede, dok su se Boko-kotorski katolički biskupi opirali sili i nastojali vindicirati svoja prava. Papa Kliment VI. dne 6. Sječnja g. 1346. zamoli cara Dušana, da čini povratit kotorskomu biskupu ništa manje nego *osam* izmegju onih *jedanaest* od nas pomenutih Benediktinskih manastira, a uz to tolike crkve, njihova zemljišta i selija koja su mal da ne sva imenovana u rečenoj molbenici.

Srpski pisci inade se kako da protivno dokazuju, te da svoja nedjela starosjediocim Hrvatim propišu. U tu svrhu dok nijekaju autentičnost Dušanovijeh povelja i njegovijeh pregja, o kojim već nema sumnje, oni znadu umećat gdje im mjesta nema srpske natpise i iznosit bajke i predaje. G. Stratić napadajući na katolike piše, da je crkva S. Petra u Bogdašićima još početkom XV. vijeka bila pravoslavna, pa u to vrijeme oteta a narod nasilno prevjeren. Zbilo se sve drugo. Po ispravi izdanoj od Theinera zna se, da je ova crkva i samostan u Bogdašićima pripadali Benediktincima pod imenom od nas pomenutih, *Sancti Petri de Gradac* i da su tu crkvu i samostan oteli hrišćani katolicima. Da je tako svjedoči i natpis latinski u kamenu urezan što se nalazi u duvaru s desne strane oltara. Srpski natpis, kojim se hvataju srbi, bio je od nekud donešen i kao *prосто gradivo rabljen pri gradnji crkve*. To dokazuje Prof. Gelčić a s njime se potpuno slaže g. Radić. Ako pak nije dosta isprava izdana od Theinera, da je Prevlaka bila katolička i crkva S. Mihajla sa samostanom pripadala Benediktincima, nadodati će mo sa g. Radićem, da *više vrijedi one same ploče što ju je g. Crnogorić Srbin, sam na Prevlaci izkopao a na kojoj je urezana riječ „Abbas“, nego stotina pučkih predaja i priča, i još toliko rukopisa kojima se „trag izgubio“ !!*

Ko je dakle otimao tugje? (Svršić se.)

Dubrovnik, 30 Oktobra.

Iza 31.000 dinara Paji Jovanoviću i njegovu „Srbobranu“, iza srpskih stamparija i Ružičićevijeh povijesti, nijekanja Hrvata i svojatanja njihovih dijela — počeli su nas sada iz Beograda darivati i šovinističkim komedijama. Čita se u novinama, da se je ovijeh dana predstavljao u Beogradu nekakav komad, koji ima da uvjeri Srbijance i ostali svijet, da je Dubrovnik zgoljno srpski grad, u kome žive ovejani Srbi-katolici, i koji je imao da pripovije, kakve sve muke nepodnose ovi jadnici s toga što ne miješaju vjeru sa narodnošću. Iza toliko moralnih potpora što ih naši Srbi primaju s onu stranu Drine, htjela se je još i ova, koja, sa sujetom iz bizantinskog „Srpskog Glasa“ i dubrovačkog organa bokeških kalugjera, imala je da živom riječi, na daskama „koje svijet znače“ insinuira narodu misao o srpstvu našega grada.

Pisac je jedan od onijeh sinova pravoslavne vjere, čiji su se stari nazivali Hrvatima, a on je, poput „toliko hrišćana iz sjeverne Dalmacije, ovo svoje narodno ime odbacio, pak se prezvao imenom, što mu ga je nametnula njegova tobož *srpska* vjera. I uprav ovaj bio je pozvan da obradi komediju za srpsku propagandu, ako je ona uopće njezinoj politici s ovu i s onu stranu Drine kakvu novu i trebala, poslije svega onoga što smo od nje doživjeli.

Megjutim volja bijaše jaka nego tijelo slabo, pak se čulo, da je taj pozorišni komad o srpstvu Dubrovčana — slavno propao. To je priznala ista

beogradska kritika. I tako mi nećemo imati veselja, da vidimo kako će se on i do nas obrediti.

Ali ne mari. Srpska propaganda u hrvatskim zemljama naći će drugijeh srestava da se s njima posluži, eda se iskorijeni ime i ideja *hrvatska*. A neki će Hrvati, u ime nekoga zlo shvaćenoga slavenstva, i nadalje širiti prama njima ruke i dijeliti s njima ono što je naše, puštajući neka Srbi na tom dijelu, sve svoje za sebe sadrže.

Ako braća u Srbiji misle ovim i još nekim drugim načinom, koji dobro poznamo, pak ćemo ga do zgođe i iznijeti, da će oni pridobiti za sebe simpatije ovamošnjijeh Srba, mi im već sada možemo poručiti, da su se kasno dosjetili. Cetinje je preteklo Beograd, pak će u tom pogledu sva njegova rabota kod našijeh talijanaških saveznika biti uzaludna, jer se sada na obzorju vasionoga srpstva diže nova zvijezda, koja, ako za sad ništa drugo, a ono barem dopušta, da se braća Srbi s tugjinom rote proti onijem Hrvatima, koji su im krivi što su živi i što neće da se bezuvjetno zaničaju, u slavu Dušanova carstva.

Braća u Srbiji, ako pak još misle da su Dubrovčani Srbi, neka dogju k nama, neka proputuju starom dubrovačkom republikom i neka te Srbe izbroje. Mi drugo i ne želimo. Ako je pak u njih doma tako lijepo i krasno, da im ostaje vremena i za radnju preko granice, znadu li šta će? Eno im u južnoj Ugarskoj i odviše posla. Novi Sad taj srpski cvijet, nosi kao svoga kandidata, Gabrijela Ugrona, *vogju skrajnje magjarske ljevice*, a podupiru ga u prvom redu srpski gragjani!

Tamo liječite ako hoćete, naći ćete dosta gnjila, a nas i naše jedno pritisnuto hrvatstvo puštite na miru!

Naši dopisi.

Gradac, 24 Oktobra.

Napokon, uređeni i Makarski izbori za 26. o. m., a bome došao gosp. savjetnik Vuković. Kako običajno biva, kad si u najvećem poslu eto koga da te smeta, tako se dogodilo i gosp. savjetniku. On u najvećim ragjem i pripravnim, kad eto ti mu našeg uče. Žmirka svojim pogledom, jednom rukom po džepu prebire, drugom zavije kuštrasti brčić, pripovijeda mu zasluge svoje za minulih izbora u Gornjem Primorju, kaže kako još u palcu čuti *febbre di cancellaria*, jer valjalo po cio dan i noć prokure stvarati, dakle došao je k njemu za svoj trud. Još bi mu se priporučio za štipendij jednom svom šuri, i da bi mu se dao učiteljski quinquenij. Dakako, nagrada mu je udjeljena, a štipendij i quinquenij stalno obećan i zabilježen u promemorij gosp. savjetnika. Borme, da nije sve to upalilo našem uči a i pohvaljen njegov rad, ne bi se on onako po Gradcu hvastao!

Pogled po svijetu.

Položaj u Austriji. — Rasprave u car. vijeću teku dosta glatko, jer grof Badeni svojim izbornim strašilom ima u žepu sve velike stranke. Mladoćesi mu nešto oponiraju. Bugdet će biti pretresen i glasovan, a onda će po svoj prilici slijediti raspust ovoga parlamenta. Kakvi će biti izbori može se i po tom suditi što je pod pokroviteljstvom glade pošlo za rukom u pokrajniskim izborima Gornje i Donje Austrije sastaviti kompromis izmegju velikoga posjeda i konservativne ili ti klerikalne stranke. Stara ljevica prešla je u zadnji čas u opoziciju.

Na Istoku. — Sve se govori, da Turska provagja reforme u prilog kršćana, a sve dolaze vijesti o novim pokoljima. Komu sada vjerovati? Neke novine javiše, da je ovih dana turcima bilo razdijeljeno dosta oružja i da su vlasti to uzele kao hrgjav znak, pa prosvjedovale kod Porte.

Vjenčanje tal. kraljevića ispalo je sjajno, usprkos želji kraljevoj, da se slava što skromnije sprovede. Knjeginjicu Jelenu pratio je u Rim otac i mlagji brat vojvoda Mirko. U Bari prešla je ona na katoličku vjeru. U Rimu se zgrnulo naroda i deputacija iz svih gradova Italije. Knjaz Nikola I. bio je prijedmetom općih simpatija kamod god se pojavio po ulicama rimskim. Rimski aristokracija potpuno se ustegla od svakog saučešća. Knjaz Nikola htio je posjetiti papu, ali po želji kraljevoj taj posjet izostao.

Bizmarkova otkrića. — Organi bivšeg kancelara donio je vijest, da je izmegju Njemačke i Rusije sve do godine 1890 opstojao tajni savez uzajamne neutralnosti u slučaju, da bi se jedna ili druga država zaratila Kaprivi da je kriv što taj savez nije bio obnovljen. — Ova vijest iznenadila je cijelu Europu, te ima nekoliko dana, što se o njome bave svi politički krugovi. Zna se da ugovorom trojnog saveza Austrija i Njemačka zajamčiše si u slučaju rata megjusobnu pomoć. Ovaj tajni savez s Rusijom ubija krepост prvoga. Ovaki je političar bio Bismark. Ove izjave ne uzmimju ozbiljno ni u Beču ni u Rimu, ali ipak nepovjerenje naprama Njemačkoj raste, a bilo bi i za nas dobro, kad bi se Austrija iz njezina društva iskopalala.

Izbori u Ugarskoj. — Žestoka izborna agitacija donijela je već desetak mrtvijeh i mnoštvo ranjenijeh. To se megjusobno biju same magjarske stranke, jer presija na nemagjarske narodnosti takova je, da se nijedna ne misli ni prikazati na izbore. A u Ugarskoj ima 7 milijuna Njemačara! To je sloboda!

Iz Srbije dolaze sve to gore vijesti o njezinom stavu. Naprednjaci ponavljaju negdašnju vladavinu radikala, kad se nije znalo ko pije, ko plaća. — Kralj Aleksander neće da sad još na Cetinje, a obaviješteni kraljevi vele, da se cetinskorska slava nije ugodno u Beogradu dojmila. Aleksandar I. ide na posjet rumunjskom kralju, što daje povoda, da se nagagja o novom trojnom savezu na Balkanu izmegju Rumunjske, Srbije i Grčke pod pokroviteljstvom Austro-Ugarske.

Iz Kine dolazi vijest, da je potkralj Li-Hung-Chang imenovan ministrom izvanjskijeh posla. Ovo je dokaz da je njegov upliv na dvoru jak i da će njegovi predlozi biti izvedeni.

U sjedinjenim državama sjev. Amerike obavi će se izbori za presjednika. Sudu se, da će ovaj put prodrijeti republikanac Mac Kinley pristaša protekcijonizma, t. j. ostracizma Europe.

Domaće vijesti.

U četvrtak, 5. novembra sastao se na Rijeci članovi središnjeg odbora stranke prava iz svih hrvatskih zemalja, da se dogovore o radu i postupanju stranke u mnogim djezinim poslima nntarnijem i vanjskijem, a poglavito, kako čujemo, u koliko se tiče velikih izbora, što će se do brzo obaviti u Hrvatskoj i o odnosima, te će ih tom prigodom uzet stranka prava s onu stranu Velebita naprama drugomu krilu hrvatske opozicije.

I naš urednik rado se je odazvao pozivu na ovaj dogovor, pak je želio da se ureče dan, koji bi bio i za njega što priličniji. Nego što je za jedne zgodno, za druge nije. Trojica od članova središnjeg odbora ujedno su i narodni zastupnici na Car. Vijeću i to gospodari dr. Matko Laginja, prof. Vjekoslav Spinčić i don Juraj Biankini. U Beču imade sada važnijeh posala, pak kad oni označiše peti novembra, kao dan za njih najzgodniji jer inače ne bi im bilo moguće doći, njihov predlog kako je i pravedno, bio je usvojen.

Radi toga naš urednik biće izočan došastu sedmicu i još više, pa tako u subotu na 7. Novembra „Crvena Hrvatska“ po svoj prilici neće izaći.

U tom slučaju, naši čitatelji s ovijem znadu zašto, pak ih molimo, da nas ispričaju. A kad bi sreća bila, pak ovaj riječki sastanak centralnog odbora stranke prava urodio željenim i očekivanim plodom, ovaj bi se naš mali izuzetak i za naše rodoljubne predbrojke već time stotruko nadoknadio.

Izbori u Makarskoj. — Počeli su očekivani izbori u sada glasovitoj Makarskoj. Zna se kako je počela agitacija u junačkom Primorju proti stranci prava, ko je za nju najviše zaslužan i za čije svrhe se ta agitacija vodi. Jer u Primorju je sve bolje pravaško, a Makarska je davni klamac u onome kotaru za izbore na car. vijeće. Ponaavlja se viška igra, na drugi način. Odgovoran nije niko drugi do li narodne stranke, jer ona hoće i dopušta, da se u njezino ime radi, sve što se tamo radi.

Općina je bila pravaška. Narvdnjaci hoće da je dobiju, ali nema glasova. Malo prije izbora došao je bio u Makarsku zastupnik i c. k. činovnik savj. Vuković. On je budući kandidat stranke i još koga za car. vijeće. Radi se na sve strane, svijem mogućijem uplivima. Kažu da se osobito zauzimlje gosp. Blessich c. k. kot. poglavar. Zastupnici stranke prava upitaše za nj i vladu. Ele borba u potpunome razmahu, a kakva borba!

Zastupnik Biankini otišao je tamo, da glasnom riječi što se događa. On je narodni zastupnik, ima pravo i može. Ali je došao i c. k. profesor spljetske gimnazije, čuveni gosp. Antun Mrkušić. Ostavio školu i vodi izbornu brigu.

Izbiri trećeg tijela trajaće sedam a možda i više dana. Pravaši do četvrtka imaju većinu od 137 glasova, ali u to se nije uzdati. „Nar. Listu“ brzojavljaju, da se glasovi stranke prava odbijaju desno i lijevo.

Sada svak napeto gleda i čeka što će tamo da bude. Borba je tek počela i mi ćemo se na nju osvrnuti.

„Smotri“ — Zadarska „Smotra“, ne znamo zašto, nikada ne zove našu stranku prava pravim imenom, dok i srbe i talijanaše i narodnjake piše upravo onako kako se i oni pišu. A nas drugčije. Ako ne zna, mi joj evo kažemo, pak se nadamo od njezine nepristranosti, da će ovo u buduću uvažiti.

Naknadni izbori u Hrvatskoj za nekoliko ispraznjenih mandata obaviće se već mjeseca novembra. Vlada je označila svoje kandidate, izmedju kojih nalazi se i novi kultussek Krajcovic, nasljednik dobro, kako kažu, podbana Danila Stankovića.

„Glas Hercegovca“ opet će početi da izlazi pod uredništvom g. dn. F. Miličevića.

Sastanak biskupa. — Ovijeh dana državu sa pod predsjedništvom zadarskog nadbiskupa i dalmatinskog mitropolite biskupskoga i kalim prispustovahu svi dalmatinski biskupi. Ove konferencije završene su i biskupi su se vratili svojim biskupijama.

Bošnjak profesor. — Mladi hrvatski pjesnik dr. Alaupović položio je na zagrebačkom sveučilištu profesorski ispit. Ovo je prvi diplomirani profesor iz Bosne u Hercegovine. Sretno!

Pjesma u Slavu Starčevića, što je pučkom gušlar skitio u „Pučkome Listu“ pretiskana je napose, i dobavlja se kod gosp. Mate Jankova u Splitu uz cijenu od 15 novč. prosto od poštarine. Ova je pjesma zgodna za puk sastavljena, pak zaslužuje, da se naruči i da se što više u narod rasturi.

Premetačina u Samostanu. — Pišu nam iz Livna, da je tamo na 6 ov. mj. nenadno obavljena premetačina u franjevačkom samostanu na Gorici. Premetačinu je izveo kot. kancelist sa nekoliko oružnika i fin. stražara, koji su sve pretražili i ne našli — ništa! Jesu tri stare puščetine, koje se kao starina čuvala u knjižnici samostanske i koje je svak svaki dan mogao gledati. Sumnja se da se tu radi o kakvoj anonimnoj denunciji proti našim franjevcima, koji su nevini bili ovako izloženi. Stvar se je kosnula našega pučanstva i pobudila veliku pažnju. Čuje se da će se franjevci radi ovog koraka potužiti na nadležno mjestu.

Spomenik Lopašiću. — Rade Lopašić je zaslužan pjesnik hrvatski, osobito za svoj rodni grad Karlovac i za okolne gradove. Zahvalni Karlovčani skupiše se u Odbor, da mu se u rodno mjestu spomenik podigne. U to ime izdadoše mjglas na hrvatski narod. Prinosi se šalju blagajniku, gosp. Vladimiru Pureblu trgovcu u Karlovcu. Predsjednik je odbora gosp. Josip Vrbanić načelnik Karlovački.

„Hrvatska“. — Pišu nam iz Graca, da se na 24. ov. mj. izabrala Uprava akad. društva Hrvatske. Predsjednikom je dr. med. Ante Šantić, tajnikom stud. iur. Stj. Pavličić, blagajnikom st. med. Rudolf Herzog, a ostale časti razdijeljene su među druge gjake.

Gradska Kronika.

Novi Hotel. — Kako čujemo radnje što ih je imalo obaviti poduzetništvo Pilār, Mally i Bau- da iz Zagreba već su sasvim svršene. Treba napomenuti, da ovo poduzetništvo moralo se u svemu držati nacrti i planova, što im ga je Društvo predložilo. Sada se unutra živo radi oko dekoracija i ostalih potreba. Govori se da će se hotel moći otvoriti već na početak došastog januara.

Plin acetilene. — Opet se čine pokušaji u gradu sa plinom acetilene, pak su se u to ime držale prelekcije u Bačićevoj Dvorani. Acetilene će bez sumnje prokričiti put u rasvjetu radi jakosti svoga svjetla i jeftinoće. Nego čini se da još treba, dok se razvijanje i uporaba ovoga gasa sa svim obezbijedi.

Opet nas pitaju kako naši Srbi šute na ono, što smo mi donijeli, da su oni na svim tobož svojim društvima imali prije hrvatske trobojnice, a sada su ih zamijenili sa srpskim. To bi valjalo pitati „Dubrovnik.“

Dubrovački parobrodi. — Galeb, kap. S. Golubijed, odlazi iz Mursilje put Tangaroka. — Naprijed, kap. A. Skurić na put je iz Tangaroka u Mursilju krcat žita (prošao Carigrad na 28

ov. mj.) — Hartington, kap. I. Šoletić iskrcava u Barceloni drvle iz Baltika. — Northering, kap. I. Račić na putu je iz Cardiffa u Norovu krcat ugljena. — Oskar, kap. Stanoš došao je u Bardiansku (Azov) i krcat žito. — Lapad, kap. I. Kastropil na putu je iz Tangaroka u Italiju krcat žita.

Na uspomenu. — Na počast uspomene pokojne gje. Pavle Dević učiteljski je zbor mjesne Preparandije i Vježbovnice poklonio pučkoj učiteljskoj Zadrugi dubrovačkog kotara 18 kruna.

Pohvalno. — Prigodom smrti gje. Kate pl. Saraca bi nadalje udijeljeno na uhar siromaha od g. drn Gjura Negrini 10 kruna.

Istom prigodom podijeljeno je dječjem zakloništu: Ugl. obitelji Hreljanović 20 kr., Kristo i Ane Kurajka, iz Gruža 12 kr., gg. dr. Vlaho Matijević 20 kr., Ivo Avoscani 12 kr., dum. Mato Kantonik Pišta 10 kr., Giulia, Isak, Abram Tolentino 5 kr., gja Rosa pl. Saraca 10 kr., g. Tomo Negrini 10 kr.

U istu svrhu prigodom smrti gje. Pavle Dević učiteljsko osoblje opće pučke i gragj. škole kr. 9. Prigodom smrti gosp. Boža Dabrovića Pasko Job 8 kr.

Naiyno. — Zadnji „D.“ javlja da je g. Mato Harlović položio ispit zrelosti, pak se tuži na nas što smo lani pisali, da je Harlović bio jedan od kapurijona koji su bili organizovali onu bjese-mučnu srpsku propagandu izmęgu malijeh gimnazijalaca, a on se je — kako „Dubr.“ veli — s njima samo zato družio, da se obavijesti o toku nauka o gimnaziji, za koju je evo sada i konačni ispit položio.

Nijesmo misljeli, da nam se ob ovom valja opet baviti, kad „Dubrovnik“ hoće, evo nas. Mi vjerujemo njegovijem riječima. Vjerujemo, da se je g. Mato Harlović, mladić od preko trideset godina, sastajao na Srgju sa gimnazijalcima drugog i trećeg razreda, jer mu je bila potreba, da se on od njih „obavijesti o toku nauka u gimnaziji.“ Evo dakle mi priznajemo, da je ovako kako veli „Dubrovnik“. Je li zadovoljan?

Za Preparandiju. — Vlada je potpisala ugovor kupovine onog posjeda putem od Danača za gradnju preparandije. Drži se, da će natječaj bit otvoren već početkom godine.

Nova luka u Župi. — Pišu nam iz Župe: U nedjelju parobrod Albania Dubrovačke Plovit- be, kap. N. Füllenhsal pun žita za fabriku g. Iva Jelića pristao je lijep na muo naše luke i žito se tako iskrcalo. Ova novo sagrađena luka, kako se vidi, od velike je koristi za Mline i svu Župu, pak bi nam još trebalo samo da se do mora dovede put, da mogu kola dolaziti. Hoće li se vlada na to odlučiti? Mislimo da je ne bi došlo skupo, a nama bi puno valjalo.

Diskoras na Poljani.

Ivo. — Niente di nuoyo?!

Vlaho. — Niente!... Da je Mato Šarić bio u lovu i da je ubio lisicu.

Ivo. — Gje? U Podgorici?

Vlaho. — Ne nego na Dipari. Nijesu ga čeli invitat alle cacce di corte.

Ivo. — To je mancaza, koju jedan oficir Danilova reda ne bi imo pustiti pasat lišo. Ina mu se bit kogod osvetio, prama komu je on u Dubrovniku čio bit prvi. Zato nije bio ni na Cetinju.

Vlaho. — Jadan Mato! A vidiš sad mi pada na pamet. On je sikuro onda bio u lovu, jerbo u onoj nekoj kumpaniji, što je Frano vodio u Molunat iskat čovjeka od kamena nije manjko niko nego on.

Ivo. — Digo si mi je s usta. I u tennisu on ti je prvi.

Vlaho. — Što je tennis?

Ivo. — Pa ne znaš! Ona igra u Gružu s onu bandu staroga škara, gje bacaju one botice od gome. Pošo sam toliko puta vigjet kako se naša aristokracija divertiška.

Vlaho. — Aristokracija?

Ivo. — Šior al, šior, aristokracija! Jerbo ko pasa quel recinto od drva, subito mu se krv tinga. Barem tako mi je pripovijedo gaspar Mato, pasja para od čovjeka, koji se ruga sa svijem gradom. A što ćeš? Mi smo ti Dubrovčani velike pridržtine. Nijedna li- jepa novitat ne može da nam imponja.

Vlaho. — Ma ništa to, ma će počet soiré....

Ivo. — Ne govori se soiré nego soaré frančezi!

Vlaho. — Non fa caso, ja sam tako vidio upisano. Dun- que soare s koncertima i akademijama.

Ivo. — I držaće se salons, kako u Parigju. Neka hi ne- ka. To je u neku i potreba, sad kad diventavamo luogo di cura. Valja da neko bude umjet divertiš- kat ove principe i kavalijere, što se nadamo, da će doć do godine kašljat u Dubrovnik. Ma pušti hi s mirom. Znaš što sam obazno? Da je gaspar Frano kad je hodio iskat l' uomo fossile bio poslo in- vite svijem kapovilama po Konavlima, da se oni dano nagnu u Moluntu?

Vlaho. — Da da da došli.

Ivo. — Jadan Vlaho! Kako da su Konavljani on! Biće rekli oni iz Molunta kad su ga vigjeli: I ovi im je u Dubrovniku potestat!

JAVNA ZAHVALA

Svim bez razlike staleža i vjere, znancima i prijateljima, koji nam iznosaše svoju ljubav i prijateljstvo pri teškom gubitku našeg nezaboravnog brata

G J U R A

Ostajemo vječito harni i zahvalni. Osobi- ta pak hvala Prečasnom i Prepoštovanom paroku Don B. Lazzari-u koji je pokoj- nika pokrijepio Svetim Otajstvima; pak Uglednom Općinskom Upraviteljstvu; svim ovomjesnim činovnicima; Časnom Go- spodinu Oficiru ovgsješnjeg C. K. Vojni- čkog živeža. Gosp. Baumgartneru. Hvala takogjer i blagodarnost Prečastnom i Pre- poštovanom Kanoniku B. Berničeviću i Časnom Gosp. Andri Rajčeviću pomor- skom c. k. pristavu, koji nam pismenim putem izkazaše njihovo sažaljenje.

Budva, 25 Listopada 1896.

Simo Medin brat

Ivanka Ud. Gregović	} sestre.
Stane Ud. Anzulović	
Kate Ud. Lovović	
Gasparina Ud. Defranceschi	

Otvoreni dopisi „Crv. Hrvatske.“

Gospodi X. Y. Južna Dalmacija. — Ona sprava dopala je gosp. A. I. na Trpju, te mu je već poslana. Hrvatski Vam pozdrav!

Upozoruje se na oglas posla i trgovine Grgura G. Perića

O vinu od Chine Serravallo prof. dr. F. Mracek u Analima bečke bönice god. III. izrazuje se najlaskavije, te ga preporuča svim drugim srestvima za liječenje cloroanemije.

Interesantan je u današnjem broju iskaz sreće od Josipa Heckschera u Hamburgu. Ova je kuća kroz svoje brzo i tačno plaćanje osvuda dobivenih iznosa takav glas stekla, da se na današnji njezin inserat upozoriti može.

Frano Supilo upravitelj, izdavatelj i odgovorni urednik Tipografija Dragutina Pretnera u Dubrovniku.

Foulard-svila 60 nč.

do fi. 3.35 metar. — japanska, kineska itd. najnoviji na- crti boje, kao crna, bijela, bojadisana HENNEBERG- VA SVILA od 35 nč. do fior. 14.65 met. — glatka, po- štrapanja karirana, izmnoštrena, damast itd. (oko 240 raz- vrsti i 2000, raz. boja, nacrti itd.) slobodno porto i po- reza u knuću. — Uzorke na povrat. Dvostruka pošta- rina za Švajcarsku. (N. 2.)

Fabrika svile G. Henneberg (c. k. dob.) Zürich

Traži se

kao nadglednik zreliji čovjek, koji bi bio vjiran i sposoban, da nadzire ra- dnike i donekle upravlja jednim povećim poslom. Potrebno je znanje čitanja i pisanja. Zaslužba je stalna i dugotrajna, a pristojba oko 40 fior. mje- sečno i stan. Pretpostavljaje se umirovljeni straž- meštri, oružnici i slično. Ponude šalju se preko Uredništva ovoga lista.

Traži se

cijela kuća ili samo jedan pod, udoban za stanovanje obitelji u Dubrovniku stal- no namještene. Poblize kod Uredništva.

Za nastajni mjesec preporuča se bogoljubna knjižica:

MJESEC NOVEMBAR

na korist svetijeh duša čistilišta

ponašio O. A. Pavličić

strana 240 cijena nč. 50 s poštom nč. 55 prodaje se u Dubrovniku u knjižarnici Pretner i Tošović.

„Prvi Vojnički Zavod za Osjeganje“

(„Erste Militärdienst-Versicherungs-Anstalt“) pod protektoratom Njeg. c. i kr. Visosti Nadvojvode Josipa, Uprava za Austriju Beč I. Franz Jo- srfh Quai 1 traži jednog prikladnog

ZASTUPNIKA za DUBROVNIK

Neka se pravomoćne ponude učine na gore ozna- čenu Upravu.

Šešira. Odijela i Crevalja, najbolje vrsti uz jeftinu cijenu kupuje se kod

M. Mitrovića

svake vrsti galanterije, mirisa i šivaćih strojeva.

Freškijeh, sladokusnijeh Kobasica!

Krenwüřtela!
u IVA NIKOLETIĆA.

Od Države Garantirana Hamburska Lutrija

U 311. velikom vučenju što će brzo početi moraju
od 112.000 srećaka

56.240 dobitaka

biti izvučeni u iznosu od 11. Milijuna 140.590
Maraka.

Lutrija sastoji iz sedam klasa i već u prvoj
klasi može se imati dobitak od Mk. 500.000. Naj-
veći dobitak 7. klase iznosi eventualno 500.000 Mk.
Ovi veći dobitci dolaze u 1-7 klasi do vučenja:

Nagrada: 300.000 mk.	1. zgod. po 200.000	2. zgod. po 100.000	3. zgod. po 75.000	4. zgod. po 50.000	5. zgod. po 30.000	6. zgod. po 15.000	7. zgod. po 10.000
1. zgod. po 200.000	3	21	46	106	206	782	1848
2. zgod. po 100.000	3	21	46	106	206	782	1848
3. zgod. po 75.000	3	21	46	106	206	782	1848
4. zgod. po 50.000	3	21	46	106	206	782	1848
5. zgod. po 30.000	3	21	46	106	206	782	1848
6. zgod. po 15.000	3	21	46	106	206	782	1848
7. zgod. po 10.000	3	21	46	106	206	782	1848

Za prvi razred cijena je:

za cijelu srećku M. 6 = flor. 3.50 a. v.

za polovicu srećke M. 3 = flor. 1.75 a. v.

za četvrt srećke M. 1.50 = flor. — 90 a. v.

Naruče na originalne srećke sa njem. držav.

pečatom odmah ili u svakom slučaju do

20 Novembra t. g.

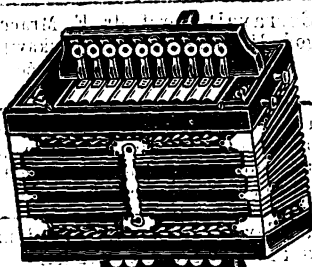
da mi se pošlju. Svi nalozi izvršuju se brzo i di-
skretno. Poblize ustanove lutrije nalaze se u službe-
nim planovima, koje razaslijem gratis i franko. Zad-
njih godina imao sam veselje, da mojim naručitelj-
ima isplatim dobitke od 250.000; 150.000; 100.000;
80.000; 75.000; 65.000; 60.000; 50.000; 40.000;
30.000; Maraka itd.

Philipp Fürst

Hauptcollecte ustanovljena g. 1868. Glavni

lutrijski bureau

Hamburg, Grosse Bleichen 82.

Za sama 4 1/2 flor. da-
jem moju glasovitu Har-
moniku „Bohemia“ sa
dugim poklopcem i pra-
vim točnim od perle ima
2 dvostruke kože i luteu
lupinu sa metalom zašti-
ćenju Glasovi su na po-
jedini pločam radi če-
ga dobija Harmonika ve-
ličanstveni orguljaški ton.

40 glas 2 reg. veličina 15 1/2	33 cm.	fior. 4 1/2
60 „ 3 „ 17	34 cm.	fior. 5 1/2
80 „ 4 „ 17 1/2	34 1/2 cm.	fior. 6 1/2

Pouka badava, omot i porto 60 n. il. cjenik gratis; šalje
se pouzdanjem; izmjena dozvoljena; sveze za prodaju tražene
C. A. SCUSTER, Harmoničar, GRASLITZ, ČESKA

Glavni
dobitak
500.000
maraka

Sreća!!

Za
dobitke
jamči
država

POZIV

na sudjelovanje kod vučenja u novčanjoj lutriji koja je
od države hamburske zajamčena i u kojoj sigurno mo-
ra dobiti biti 10 miliona 746.990 maraka. Do-
bitci te doista valjane novčane lutrije, koja samo 112
bilijada srećaka ima jesu slijedeći:

Glavni zgoditak u slučaju 500.000 maraka	Nagrada 300.000 mk.	1. zgoditak 200.000	2. zgoditak 100.000	3. zgoditak 75.000	4. zgoditak 50.000	5. zgoditak 30.000	6. zgoditak 15.000	7. zgoditak 10.000
1. zgoditak 200.000	3	21	46	106	206	782	1848	
2. zgoditak 100.000	3	21	46	106	206	782	1848	
3. zgoditak 75.000	3	21	46	106	206	782	1848	
4. zgoditak 50.000	3	21	46	106	206	782	1848	
5. zgoditak 30.000	3	21	46	106	206	782	1848	
6. zgoditak 15.000	3	21	46	106	206	782	1848	
7. zgoditak 10.000	3	21	46	106	206	782	1848	

Glavni zgoditak, prvog razreda iznosi 50.000 ma-
raka uzdiže se u 2 m na 55.000 maraka; u 3 m na
60.000 maraka; u 4 m na 65.000 maraka; u 5 m na
70.000 maraka; u 6 m na 75.000; u 7 m 200.000
i s nagradom od 300.000, slučajno 500.000 m.

Za prvi razred koji je službeno utanačen.
stoji 1 cijela originalna srećka samo 3 flor. 50 novč.

polovica 1 „ 15 „
četvrt 1 „ 7 1/2 „
Uloži za slijedeće razrede, kako što i točni is-
kas dobitaka, jesu vidivi u službenom, državnim grbom
proviđenom izkazu vučenja, koji ja na svaki zahtjev
još prije vučenja šaljem gratis i franko.

Svaki udionik dobiva uz originalnu sreću i o-
riginalan plan, provijen državim grbom, zabavna,
odmah poslije vučenja a da ga i ne traži.

Isplatu i razaslijanje dobitaka izvršujem direk-
tno i uz strogo čitanje

Svako naručenje može se učiniti ili poštanskom
naputnicom, tli preporučnim pismom

Radi skorog vučenja, neka se svaki obrati, sa na-
ručbom do

19 Novembra t. g.

sa pouzdanjem na

JOSEPH HECKSCHER

Banquier u. Wechsel-Comptoir in HAMBURG

Milijun

vinovih loza iz neokuženih predjela oplemenjena na solo-
nis, riparia, portalis, rupestris monticola, metalica itd. itd
u velikom izvoru traženog grožđa za stol i za vino, kao
i neoplemenjenih američanskih ključa a prima, ludi za
jesen 1896, preporuča se za naručbe na vrijeme da može
odgovorit pošiljkom.

Emanuel Mayr, posjednik ključica,
Marburg a/D., Donja Stajerska

Fabrikacija

makina i aparata svake vrsti

IVAN SCHINDLER, BEČ-HIMBERG

Aparati i makine za ratarstvo, vinogradar-
stvo, kafane, mehanic, mesare, slastičarnice,
bojadžije, sedlare, tapetate itd. kao i za go-
sposdarstvo uz najjeftinije fabrične cijene.

Cijenici u hrvatskom jeziku sa više od 300
slika besplatno i franko. Dopisivanje u
hrvatskom jeziku.

Neka se obrati neposredno na
IVANA SCHINDLERA, Beč-Himberg.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se
najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

WEISSA

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Phoenix-Pomada
nagradjena na izložbi za zdra-
vstvo i njegovanje bolesnika
u Stuttgartu g. 1890; polje-
ničkiim svjedočbama i biljda-
ma zahvala priznata kao jedi-
no opstojeće djelujuće, nesko-
dljivo sredstvo, da gospoda i
gospogje dobiju bujne i pune
vlasi i da se zapriječi otpa-
danje kose; mladići mogu s
njom odmah uzgojiti jake br-
ke. Garantirao za uspeh i
za neškodljivost. Lončić 80
novč. poštom ili podužecem 90. novč.

K. Hoppe, Beč, XIV, Zinkgasse 22

DIREKTNI UVOZ

ZA OPANAKA

Svake vrsti

MUŠKIH ODIJELA, KIŠOBRANA, KOŠULJA

najbolje vrsti uz jeftinu cijenu kupuje se kod

Grgura Perića Petrova

u DUBROVNIKU

SUHIH KOŽA PARAGUAY

IZ AMERIKE

Tvorničko Skladište

Tvorničko Skladište — Umjerene Cijene

TRIPO PERUŠINA — Dubrovnik

ima za Crevljara svake vrste Korama od 8-20 kila i pola. — Gropuna od 5-10 kila i pola. — Korame-
ta od 1/2-3 kila i pola. — Svake vrste tanke robe t. j. j. Sovranele, Gemsa, Vitela, Sagrina, Lake i ostale
fine robe. Koža za postave svake boje, Fuca za geta, Očeta, Spigeta Patine, Grasa bijeloga i crnoga, Kole
više vrsti, Lina, Kanave, Lastika, Tranata, Broka od drva, grožđa i latuna, Podkova za crevalja, Rokela
za makine crnijeh, bijelijeh i žutih, Vosta crnoga i bijeloga, Pegule. Svake vrste Drita spravnijeh muški-
jeh Pzenskijeh od flor. 1.40 unaprijed. Sapuna u škatulama za crevalja bijelijeh i žutih. Svake vrste a-
lata za crevljara. Takogjer ima za Papučara Vaketa crnijeh i bijelijeh, Mješina crnijeh i bijelijeh iz Ta-
bakarije Dubrovačke. — Mješina i Kaisera Arbanaskijeh više vrsti.

Kaisera Mostarskoga po flor. 2.70 kilo.

Tvorničko Skladište

Tvorničko Skladište

Šipanjiskijeh Srgjela u Škatuljama

iz glasovite tvornice „Usines de l'Ancienne Société Générale
Française de Conserves Alimentaires“

koja na Šipanu ima veliku filijalnu fabriku za priregjivanje
srgjela uo Nantes.

Posto su ove srgjele na glasu radi svoje tečnosti, preporučam se P. N. Op-
ćinstvu i Gospodi Sladokusćima domaćijem i vanjskijem, uvjeravaju ih da će u sva-
kom pogledu biti uzorno posluženi.

Naručbe i eventualni upiti upravljaju se na

B. A. SMRDELJ, LUKA ŠIPANJSKA (DALMACIJA).

Tvorničko Skladište

Tvorničko Skladište

VINO od

CHINE SERRAVALLO

ZELJEZASTO

prepisano preporučeno od liječničkih auctoriteta kao: dvorskog savjet. prof.
dr. Braun, dvor. savjet. dr. Drasche, prof. dr. barun Kraft-Ebing,
prof. dr. Monti, prof. dr. pl. Mosetig-Moorhef, prof. dr. Neusser,
prof. dr. Schauta, prof. dr. Weinlechner, itd. itd.

(za slabe i one te se oporavljaju).

Srebrne kolajne:
XI. Liječnički kongres Rim 1894, IV. tal. kongres kemije i farmacije
Napuli 1894.

Zlatne kolajne:
Megjunarodne izložbe Mleci 1894, Kiel 1894, Amsterdam 1894, Berlin 1895.

Preko 500 liječničkih svjedočba.

Ovaj izvršni okrepiljujući lijek daje se veoma lako gospogjam i djeci radi
svog izvršnog teka.

LIJEKARNICA SERRAVALLO TRST.

Kuća koja razaslije na veliko, utemeljena godine 1848.

Tvorničko Skladište

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svake subote. Cijena mu je unaprijed u *Opravništvu lista* na godinu flor. 4:50, na po godinu flor. 2:25, za *Dubrovnik* sa donošanjem u kuću, a za *Austro-Ugarsku*, *Bosnu Hercegovinu* s poštom na godinu flor. 5, na po godinu flor. 2:50, za inozemstvo flor. 4:50, i poštarski troškovi.
Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku, a dopisi šalju se Uredništvu.

Za jologe, priopćeno, zahvala i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglaš koji se više puta tiskaju po pogodbi i uz razmjerni popust.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo, ni uprava.

Na povratku s Rijeke.

Središnji odbor stranke prava za sve hrvatske zemlje držao je, kako je bilo javljeno, svoju sjednicu na Rijeci dneva 5 i 6. novembra. Najprvo se je odbor konstituirao, izabrao svojim predsjednikom nar. zastupnika na istarskom saboru i na carevinskom vijeću prof. Vjekoslava Spinčića, potpredsjednicima gg. baruna Jurja Rukavina i nar. zast. dr. Ivana Banjavčića, izvjestiteljem nar. zast. dr. Ivana Ružića i dr. Frana Potočnjaka, a tajnicima Cezara Akačića i odvjetnika dr. Vladimira Kovačevića.

Zatim se prešlo na rad. Možda je ova riječ u mnogim pravaškim sastancima bila mrtvim slovom, pustom frazom. Nadamo se, da se ob ovome neće moći to kazati, već da će sjednica središnjeg odbora stranke prava uroditi zbilja dobrim plodom. To je naše čvrsto uvjerenje.

Ponajprije nas u tom utvrđuje sretni izbor predsjednika za ovu godinu odborova rada. Vjekoslav Spinčić pokazao je u posebnosti Istri koliko se on može i umije zauzeti za narodnu stvar, a on je opet i u takome položaju, da može ne samo sve svoje sile posvetiti dobroj ideji Hrvata, nego da bude i najbolje obaviješten o svemu što može biti na korist ili štetu našu i stranke prava.

Prof. Spinčić kao predsjednik odbora ima i pravo i dužnost, da pokreće svaku inicijativu u radu stranke prava i da se upliće naputcima i savjetom ili pitanjem obavijesti u svaka i najmanja pitanja, što će ih pravaši ma gdje imati. On ima pravo da stupi u tijesno dogovaranje sa svim klubovima i pristašama stranke kamo god se oni nalazili, dogovarajući se s njima te u slučaju razlikosti mišljenja, upravlja ih u duhu onih zaključaka, koje je Središnji Odbor na ovogodišnjoj sjednici utanačio. I kad se svi pravi i osviješćeni pristaše stranke prava budu savjesno odazvali, te priskočili u pomoć dobroj volji predsjedništva Središnjeg Odbora, nije moguće da naša stranka opet ne procvati onim svojim starim ponosom, da ne oživi onim svojim starim životom odlučnosti i samozataje, koji su je učinili, kako je i pravo, onako popularnom u hrvatskom narodu.

Mi smo kroz ovu godinu bili osugjeni, da u razvoju stranke prava gledamo neku tešku i žalosnu krizu, koja je nemilosrdno drmla uprav njezinim opstankom. Ta kriza nije još do danas sasvim prestala, još se gdje gdje opaža njezino djelovanje, ali, po svim znancima, možemo već sada mirne duše kazati, da ju je stranka prava u glavnom sretno prebrodila. Ovo je radosna vijest s Rijeke, koju možemo javiti stranačkim pristašama i onim Hrvatima, koji stranku prava kao izvor hrvatstva nalaze potrebnom i ako se s njome ne slažu.

Kriza u stranci prava imala je pretečom za čudo dosljedan niz svakojakih pogrešaka, te ih počinje nekadašnji njezini prvi ljudi, tako da je začugljenje i nezadovoljstvo u stranci bilo veoma poskočilo. Mnogi se pitahu, da li oni koji hoće da se ide u Peštu, koji su bili u Bosni, ili priznali banu arhiva čiste prste, a jednome Danilu Stančeviću zdušnu upravu — i u jednu riječ počinili sva ona golema iznenađenja, da li oni znadu što je stranka prava i uopće mogu da je i nadalje vode? Jest, ne da se tajiti, da je samo još malo ta-

ko išlo, stranka prava stala je da se zaniječe, da pogrdi svoju prošlost i svoj program i da se izrodi u puku nagodbenjačko-oportunističku frakciju, koja bi se mogla sasvim lijepo, kako vjetar puše, uvijati izmegju Pešte i Beča, ali ne bi bila kadra ni zvana, da predstavlja hrvatstvo i slobodu hrvatskoga naroda.

Veselimo se, da je riječki sastanak mnogo učinio, da se vazduh rasčisti, te nije više straha da će stranka ili oni koji je vode dopustiti, da se upada u slične pogreške. Činilo nam se na ovoj sjednici, da se u naše stare prokušane borbe povratio onaj stari duh, kojim se stranka prava od vjekada krasila, duh, koji ne pozna transakcija u načelu, nego se čvrsto drži ideje narodne slobode i svih konsekvencija, što iz iste proizlaze. A to je veliki pojava.

Neka drugi kušaju, da putem uvijanja i oportunitizma sruše sustav i ljude koji ga u svojoj ruci drže. Stranci prava to ništa ne škodi. Ona bi se mogla radovati njihovoj uspjehu, u koji u ostalom vrlo sumnja, jer ne može pomisliti, da će oni, te sad u ruci drže našu svitu i naše nožice, biti tako ludi, te bez velike nevolje pustiti nas, da mi sebi po volji krojimo. Ali, kako rekomo, neka samo pokušaju. Stranka prava u koliko joj načelo dopušta, mogla bi ih uvjetno i poduprijeti. Ali ona ne smije da se uvija, ona valja da bude u svojoj cjelini radom i primjerom nepomična. A tako će, ako ništa drugo biti barem ona sila, koja će učiniti, da oni Hrvati, te se s njome ne slažu, ali ipak iskreno ljube svoju domovinu, na političkom polju više postignu, nego što bi, bez nje, bili polučili. Primjer nam u Ugarskoj. Mi dvojimo da li bi Magjari zauzimali danas onakov položaj u Europi i Austro-Ugarskoj monarhiji, da nemađu u narodu onaku jaku i žilavu stranku, koja više da je sve ono ipak malo i koja hoće potpunu slobodu i samostalnost Magjarije u svim njezinim unutarnjim i vanjskim poslovima. Neka nas ovaj primjer poučava.

Ele, dakle ako svi znaci ne varaju, za stranku prava počinje nova era, a kako je s njome usko spojena i budućnost naroda hrvatskoga, to se nadamo da će ovu vijest pozdraviti narod širom domovine. Dosta je pogrešaka, dosta je komedije i žalosnih prizora. Rada nam se hoće. Prigoda je blizu.

Kad su vijećanja bila dovršena, članovi središnjeg odbora odazvahu se pozivu Primoraca kršnog hrvatskog primorja i posjetiše one krajeve, gdje se je tako rekuć rodila stranka prava: Sušak, Trsat, Dragu i Bakar. Bijahu dočekani najvećim oduševljenjem od onoga krasnoga naroda, pucanjem iz mužara, klicanjem. Na kućama vijahu se hrvatske trobojnice a ženske obasipahu cvijećem. Navlastito je David — nekad dr. David — Starčević bio predmetom velikog oduševljenja. Narod ga je upravo pozdravljao kao mučenika, koji se nakon deset godina ostracizma, što mu ga je ljudska osveta skovala, evo opet vraća na političko polje. U Bakru izašli su na susret najvigjeniji pravaši, megju njima bivši zastupnik stranke prava, sjedi starac ali mlado srce, župnik Urpani i predsjednik bakarskih pravaša. U gradskoj gostioni priregjena je bila gospodska večera i tu su članovi Središnjeg Odbora imali prigodu, da iskažu mišljenje svoje i stranke.

Razigloše se zatim svojim kućama tvrdom vjerom u stvar domovine naše i vrućom željom, da stranku prava kao narodnu predstavnicu podignu na njezin stari nivo, a mi se uzdamo u Boga i u dobru volju ozbiljnih i radinih sumišljenika da će im to poći za rukom.

Da zaključimo. I ako smo iz raznih sastanaka dobili neko iskustvo, ipak s ovim riječkim mi smo posve zadovoljni. Radilo se ozbiljno i pаметно, a svi znaci nam vele da će se odsada tako i nastaviti.

Nasijem riječima ne bi mogli priložiti boljeg dokumenta od ovog brzogjava, što ga baš ovaj čas, pišući gornje retke, dobismo i koji glasi:

Delnice, 12. novembra. U naknadnom izboru za gorski kotar, koji je bio ispražnjen smrću neprežaljenog dr. Antuna Starčevića, zadobio kandidat stranke prava David Starčević 270 glasova. Kandidat vladine stranke odvjetnik Gašparac odustao.

Tako je David Starčević izabran narodnim zastupnikom. Njegova pojava u hrvatskom saboru znači nov život stranke i naroda u borbi za hrvatska prava.

Bilo je već skrajnje vrijeme, da se nešto počne.

Srpsko sve, a opet ništa.

Dok je Boka spadala pod vlast srpskih gospodara, povelje i naredbe ovih ostale su bez uspjeha, jer su ih hrišćani znali zaštititi. Ali poslije katolici isposlovali su, da im se oteto povrati. Tako g. 1455. katolicima bjehu povraćene crkve na *Prevlaci*, *Bogdašićima*, *Ljeskoviću*, i na *Eastri*, sa dobrima njima otetim od crnogorskog episkopa. Ko tomu smije prigovoriti, pravo pita g. Radić?*) Uz to neka hrišćani dokažu da su u cijeloj Boki, katolici njima igda oteli ma ciglu jednu crkvu, ili cigli jedan oltar, dok je dokazano po ispravi *Theinera*, da su hrišćani samo do XV. vijeka oteli bili katolicima osam samostana, kako već pisasmo, sa četrnaest crkava. No držovitost g. Strašimirovića dolazi do skrajnosti, kad kaže da su hrišćani u vrijeme mletačko usiljeni bili pripustavati latincima u svojim crkvama latinske oltare. Ma u kojim to crkvama? U staro doba, u cijeloj Boki, grčki obred tek se može naći u kakvoj crkvi spadajućoj samostanu vasiljanskog reda: Boka broji sada osam vasiljanskih samostana, ali veći dio ovih, kako iz povijesti i sam episkop G. Petranović u svome skematizmu sagrađen je bio u vrijeme mletačke vladavine. Na posvetbi stolne crkve S. Tripuna, obavljene od biskupa Malon, g. 1066, uz tri biskupa latinska, i pet opata benediktinskih, nalazi se da su bila prisutna samo dva Arhimandrita, dostojanstvenika vasiljanskog reda, a grčkog obreda, onda u vjeri sa katolicim združena. (Coleti pag. 433) — Sve se obratno sagajalo. Bilo je doba, kad katolički svećenici u Boki bježući od turske sile, ostavljahu svoje župe i svoje crkve. Tada pod pokroviteljstvom turske vladavine

*) Gosp. Radić javlja nam, da je veći dio one radnje o kojoj se naš pisac ovdje bavi napisao gosp. S. koji je i podbijen na brošuri, a on da je samo nadostavio o naj dodatak povjesno-umjetničkih opazaka u „Starohrvatskoj Prosvjeti.“ Toliko na čast istine. — Uredništvo.

de popi i kalugjeri zapremivši zapuštena mjesta, varali bi kukavni narod, da ako su i onog obreda, da su ipak katoličke vjere; i tako prevareni narod podložio bi se bez inada njihovoj duhovnoj vlasti. Hrišćansko svećenstvo znalo se prečinjati sve do smrti Pija VI., kad sebe neodvisna proglasi od katoličke crkve, zadržavajuć sve što mu do onda pogje za rukom oteti snošljivim katolicima.

— U Boki kotorskoj sbilo se katolicima što i drugdje. Svak zna da je crkva S. Ilije u Zadru bila negda svojina katolika. U vrijeme mletačko, vojnici grčko-istočne vjere, pod nazivom *Stradioti* poslani od vlade, dolazili bi u Dalmaciju da brane dalmatinske međe od Osmanlija. Crkvena vlast dopusti da obavljaju u katoličkoj crkvi S. Ilije božiju službu, na posebnom oltaru po njihovu obredu. Sve do smrti Pija VI. i oni prečinjali su se kao katolici, prisustvujuć latinskim svečanostima, obredima, ophedima. Potlje proglašise se napose, zajedno sa ostalim hrišćanima koji se Srbi danas nazivlju; niti je bilo moguće već da povrate katolicima crkvu u koju su milostivo bili negda primljeni. G. 1516, Gjorgje Crnojević vidjeć svoju Crnogoru odasvuda od turske sile obsjednutu, pobjegne i skloni se u Mletke, dok veliko mnoštvo crnogoraca i hercegovača nagje spas i naseli se u Boku. I ovo je doba kad dobrostivost kotorskih biskupa dopusti im, da u katoličkim crkvama za porabu božje službe podignu oltare po svom obredu. Pak je baš i ovo znamenito doba, kad vrlo velikih šteta u pogled vjere pretrpe katolici. U cijeloj Boki kotorskoj hrišćani sadašnji Srbi preuzeše maha, i malo po malo od *gosta postanu gospodari*. Propaganda srpstva znalo je već od kad se bilo ukorijenilo u Boki upotrebit srestva svakojako, da dogje do namjenjene cilji. Uplivom crnogorskih episkopa, nastani svuda po cijeloj Boki uz crnogorske i hercegovačke bjegunce svoje svećenstvo, svoje pope i kalugjere; i tako pogje joj za rukom upropastit već polovinom petnaestog vijeka risansku, a početkom šesnaestog vijeka budvansku biskupiju.

Ali poglavito i najuplivnije srestvo hrišćanske propagande bilo je kao što je i danas ne samo u Boki nego i po cijeloj Dalmaciji *mješoviti brak*. Hrišćani netom se nastane u Boki stanu sklapat ženidbe sa katolikinjama. Na take ženidbe nije pazila onda crkvena vlast, jer kako rekosmo da hrišćani, prem da inog obreda, ispovijedali su, da su unijati. Djeca kojim je bio otac hrišćanin ipak bi bili kršćani od hrišćanskog popa, pa tako jednom u oni dan kad su se hrišćani proglašili od crkve katoličke razdruženi i zajedno sa svojom drugom braćom pristali raskolu, treći dio Boke kotorske, *osvane po vjeri srpski*. Ovo je trebalo donijet jer ova braća hrišćani sad su po vjeri *zgodni Srbi*. Neka se dakle vidi kad su ti „Srbi“ došli i kako su u našoj Boki postali.

G. Stratimirović razpoznavši svuda po Boci srpske spomenike u opisu crkava i samostana, bavio se i o neimarstvu, pa eto stvara u Boci nekakav lokalni *srpski stil*! Mi se ne možemo neg nasmiyat ovome novome srpskome otkriću. Ni jedna gragja u Boki kotorskoj, po sudu svijuh koji su do sada pisali o Boki kotorskoj pa bila starinska bila moderna inog sloga ne predstavlja do *bizantinskoga* ili *romanskoga*. Kako piše g. Stratimirović, ima preko 60 vijeka da ovako pišu i ostali Srbi u svojim brošurama i listovima.

Hrišćani sadašnji čitaju to, i po tome sude da se baš nalaze kao gospodari, ondje gdje su od juče postali gosti. Smješna je njihova bahatost, ali ne male štete donosi starosjediocima Hrvatima. Ima neko doba da su postali posve ljutiti i smijoni. Eto u „*Dubrovniku*“ organu tako zvanih katoličkih Srba, i u „*Srpskome Glasu*“ hrišćanskih popova i kalugjera, često Srbi napadaju na Bokokotorskog pa i Dubrovačkog biskupa; a zašto? Jer ovi brane svoje, jer ovi *po vjeri* katolički su biskupi a *po narodnosti* oduševljeni Hrvati kao i narod u kome živu. Nu ta napadanja nijesu nova. Mi smo se o toj borbi već kako napomenusmo obširnije bavili, niti je iko imao obraza zanijekat. Ali i u Dubrovniku bližnji hrišćani katkada nijesu dali mirovat Nadbiskupima dubrovačkim; tako da Nadbiskup Angiolo Franchi htjede odreći se nadbiskupske časti. Samo se umiri onda kad mu Benedikt XIV. u svome listu 28. Maja 1744. upra-

vi sljedeće riječi, koje i mi, na bez dopust, ta, upravljamo našijem biskupima: *Pulcre moritur miles qui supra cadentia moenium propugnacula mortem appetit; et in supremi Numinis conspectu pulchrior est Episcopi interitus, qui animis plenus Dei caussae minimum cedit.*

Stari dubrovčanin.

Dubrovnik. 13. Novembra.

Prošlih dana vodila se u Makarskoj žestoka, nečuvana borba, da se pravašima otme ona općina, veoma važna za zastupničke izbore koji na dalmatinski sabor toli na car. vijeće.

Ispadak je već u sve krajeve poznat, jer je cijela Hrvatska neobičnom pažnjom motrila razvitak makarske borbe. U trećem tijelu sve se pokušalo, ali sila naroda bila je tolika, da se ipak nije moglo učiniti ništa. Treće tijelo ostalo je u rukama stranke prava. Drugo i prvo tijelo stranka je izgubila — a na koji način i kojim srestvima, to je trebalo biti tamo pa gledati. Između ostalog znamo, da su u Dubrovniku neki još nestalni činovnici, s pravom glasa u Makarskoj dobili dopust, da iz Dubrovnika pogju tamo glasovati.

Stranci prava dignuta je makarska općina. To evo već znamo. Mi smo izgubili. *Kako se to dogodilo, to je drugo pitanje. Ali dok znamo ko je izgubio, ne znamo ko je dobio.*

U Makarskoj ima nekoliko autonomasa, 4 ili 5 Srba i onda narodnjaka. Svi ovi složno glasovale proti Hrvatima pravašima. U općini biće svi zastupani, jer u cedulji predloženika, koji „pobjediše“ cedulju pravašku imade narodnjaka, talijanaša (i to najžešćih) i t. zv. Srba. Čujemo da će se iz svih ovih elemenata sastavit i općinsko upraviteljstvo, koje je već među strankama uglavljeno.

Punijem pravom mi možemo dakle pitati: ko je dobio u makarskoj općini? To se ne zna. Ali zna se da su se ovi izbori vodili pod upravom narodne stranke, koja je umjela, da proti stranci prava u svoje kolo okupi i srbe i talijanaše. Ovo u ostalom nije nikakva velika mudrost, jer će narodnjaci proti pravašim i Hrvatim naći srbo-talijanaše uvijek spravne, da ih podupiru. Ne pitamo je li to *hrvatsko*, već je li to *pošteno*?

Rekosmo da je narodna stranka vršila pokroviteljstvo nad makarskim izborim. Nego to je bilo samo prividno. Ona je dala tek svoje ime i svoju firmu. U njezino ime radio je neko drugi.

Lanjskih izbora mi smo vidjeli dosta gada. Vidjesmo kako naroda stranka glasuje za talijanaša Ghiglianovicha i kako bira srbina Pugliesi. Ove godine imamo talijanaško-narodnjački kompromis na Visu i naredno-talijansko-srpski u Makarskoj, a sve pod moćnijem okriljem... To je dakle sistem!

Jadna braćo kuda ćete? Zar se tako radi za sjedinjene Dalmacije sa Hrvatskom? Tako li pripravljate narod na onaj vaš kukavni „zgodan čas“?

Pogled po svijetu.

U car. vijeću u odboru za proračun panne je predlog Nijemaca, da se ukine dotacija za slavonsku gimnaziju u Celju, a primljen Ceha da se česka Komenska škola u Beču prizna javnom. I pitanje o kongru primiče se riješenju.

Košutovci misle se spojiti sa Ugrovovom frakcijom te poprimiti skrajnju opoziciju. Misli se da će se Frano Košut odreći politike.

U Sjed. Drž. izabrani predsjednik Mac Kinley kani novom godinom, kad primi službu, sazvat kongres radi uređenja carinarskih tarifa. Te će biti veliki udarac za evropsku industriju.

Lord Salisbury držao je ovih dana govor u kom reče, da se je engleski narod izjavio proti osamljenoj akciji proti Turskoj. Engleska zato mora potražiti saveznika. — Osvem toga upliveni krugovi engleski izjaviše tu skoro velike svoje simpatije za — trojni savez.

Papinski odaslanik biskup Kopta Makarij, koji je otišao da s Menelikom ugovara radi zarobljenika, vratio se bez da je ista opravio. Drže da mu je tal. vlada misiju osujetila.

Domaće vijesti.

Ministar Daniel u Dalmaciji. — Parobrod *Pannonia* ug. hrv. društva, koji mu je sta-

vijen na raspoloženje putuje sada dalmatinski ministar trgovine barun Daniel. On je s Rijeke pošao u Polu i Veneciju, ali glavni cilj mu je Dalmacija.

Putuje incognito i, kako se veli, radi zabave. U koliko smo s vjerodostojne strane obaviješteni, magjarski ministar posjetit će sve glavnije gradove naše pokrajine. On će na ovom svome zabavnome putovanju da proučava Dalmaciju sa trgovačkog, komunikacionog i narodnog gledišta.

Gosp. Daniel velika je politična ličnost među Magjarim. On je ovijeh dana bio imenovan barunom. Ovaj njegov put ima neku važnost, te ni pitanje o dalmatinskoj željeznici nije od njega vrlo daleko. Poznato je da se Magjari najviše protive našoj željezničkoj svezi, jer se boje da im ne šteti Rijeku. Regbi da će ministar Daniel ovo i još koje drugo pitanje na licu mjesta proučavati. Ovoliko kao kroničari.

Nova vrst kalendara. — Litograf u Zagrebu gosp. I. Matić izdaje sasvim novu vrst kalendara za zid, u kojem će alegoričnim slikama u tri polja biti predstavljene ideje slobode, narodnosti i prosvjete. Posvećen će biti uspomeni 100. godišnjice pjesnika hrvatske himne A. Mihanovića, te će imati trajnu vrijednost. Cijena mu je 40 novčića.

Brodolom. — U srijedu noći za onih velikih oluja, što ih imasmo razbila se s onu stranu Cavtata jedna grčka škuna, nakrcana Roba je propala, ali se kapetan s momčadi spasio.

Kriza u nar. stranci. — Iza Kršnjavoga i Crnkovića ode evo i veliki župan Kovačević iz milosti banove. Kovačević je bio veliki stup sustava. Ima gnjila u Danskoj....

Pišu nam iz Zatonske okolice: Ovoga ljeta se bilo razglasilo ovuda, da je vis. Vlada sklona da pokloni raznim posjednicima iz općine znatnu svotu novca uz veoma povoljne uvjete, u svrhu da se dobave potrebite sprave kojim bi se bolje priregivalo naše ulje, koje na žalost pri današnjim prilikama i zahtjevima onako na božju spravljeno, nema niti one vrijednosti, niti one cijene do čega bi inače lasno moglo doprijeti uz poznata svojstva kojim se odlikuje. Ta vijest bila e obradovala svakoga u nas, a to se lasno može pojmiti kad se promisli da je ulje skoro jedini proizvod na koji može računati ovaj narod; ali za malo, jer ne samo što se nije obistinila nego je ostala tako zabašurena da se više o njoj i ne govori. Ne vjerujemo da je to sve bilo izmišljeno, ta ko bi se usudio iz same objesti rugat se samevoljom? ne vjerujemo opet da Upraviteljstvo ove Općine, koje je za tu stvar najprvo imalo da obazna, i koje se ima brinuti za napredak i boljitak općinara, ne bi je bilo prošlo i potaklo naše posjednike i kapitaliste, da se prijave i odazovu toj vladinoj ponudi. Ne vjerujemo opet ikazemo, ni to, ni to; dali se baš s toga nalazimo na takvoj dvoumici te nas ne malo uznemiruje i muči! Molimo vladinu „Smotru“ da nam nešto razjasni. Zatonjani.

Pišu nam iz Gruža: „Doznajemo, kako je naš prečasn župnik Dm. Pero Sardelić poslao na poklon Sv. Otcu Papi svoju ukusno vezanu knjigu „Pomirbeni Genij.“ Na što sv. Otac udostojao se je, po svom stožerniku Rampolli, pismenostaviti, da je istu radošću primio, baš u ovo zgedno doba kad se radi o spojenju istočnih Crkava, pa mu zato šalje njegov apostolski blagoslov. Ovo je na diku prečasnomu Sardeliću, jer je s ovim uvjerio Rimsku Stolicu, da i dalmatinski župnici rade neumorno po želji Vrhovnog Vladara Crkve, kojemu leži na srcu, da doživi vidjeti jedno stado pod jednim pastinom.“ Gružani.

Pišu nam iz Stoca: Na 20. oktobra 1900. čela je duhanska komisija klasificirati duhan u otkupnom uredu u Stocu. Mišljamo da će ove godine, iz lanjskih tužba bolje biti, ali se grdnno prevaramo, pa evo niko da se na klasificiranje ne može pobraliti. Veći dio mi je tako slab odmjeren, da se naš seljak pita, je li mu ga fajde više i saditi, kad ga ovako slabo plaćaju. Još na naše opaske neki činovnici kod otkupne odgovaraju riječima, koje sve drugo znače nego razlog. Nama je to velika šteta, jer mi moramo govinu, osobito u Stocu, od duhana živjeti. Svak zna kako je naš duhan, dophar. Za hercegovački duhan otimlju se po svoj Europi. Englezi ga naručuju i Magjari ga u svoju tranku prodavaju, a kad na otkupu, kako se ovo klasifikuje, čovjek bi reko, da ga niko ni pušiti neće. Ovo pišemo, eda dogje do znanja sarajevske vladi, pak da ona se zauzme, ako hoće, da se narodu njegov trud nešto bolje naplaćuje nego to sada biva, jer i ona, od duhana država veliku korist vuče. Nadamo se, da će se naš glas uzvratiti, inače jednolično smo potužit se drugljem putem. Primitite g. uredniče, pozdrav i zahvalju što ćete nam ovo štampati. Nekoliko Stočana, koji sade duhan. (Naša je dužnost, da iznosimo potrebe i želje naroda, neka se čuju, zato nemate na čemu zahvaljivati. U ostalom mislimo da bi najbolje bilo, kad bi se općina ili odličniji posjednici zauzeli, pak podastili

Nuzgredna zasluzba od 150-200 fl. meca. za osobe svih zvanja, koje bi se htjele obaviti prodajom zak. dep. srećaka. **Pomde, na: Mjanjačicu, Adler & Comp, Budapest.** Utemeljena g. 1874.

Elektrotehnička Firma prvog ranga traži za ovdješnje predjele dobro uvedenoga

ZASTUPNIKA

Oni koji u tehničkim stvarima rade imaju prednost. Ponude na **Rudolf Mosse, Prag** pod šifrom **0.9700**.

Alojzij Mozetić Trst

Trgovačka plokata broj 1
(Piazza. Negozianti. Numero 1)

Povlaštenu ured za putovanje po Austro-Ugarskoj, te inozemstva, posreduje putovanja u Aziju, Afriku, Ameriku i Australiju, te po cijeloj Evropi, zastupa najbolja parobrodarska društva, posreduje kod osiguranja proti neizgoda uz besplatnu poduku toliko pismenu kao usmenu u svim mogućim putnim prigodama; jamči najnižje cijene i najbolju poslužbu.

Sve vrsti Tambura!!

pravi i prodaje tvrtka
J. Stjepušin
SISAK (Hrvatska)
CJENIK šaljemo na zahtjev svako-mu franko.

M. O. J. L. E. A. B. R. I. K. A. T. I.

su daleko poznati i cijeni
Rem. Nickel, flor. 3.50; Remont. srebrni 800/1000 flor. 6; Rem. Anker, Spiral Brequet, 15 St. flor. 10; 16 St. 1 Châton (Sist. Calk) poklopac flor. 12; Budilice, Anker, svijetleće prva vrst flor. 1.70.
Regulator i dnevi zvuk flor. 5.75; 10 dnevi zvuk flor. 8.50.
Ilustri. cjenik povike ura. Regulatora, lanaca, zlatnih i srebrnih stvari de najfinijeg geura a gratis i franko; Nepovoljno zamjenjuje se ili se vraće novac.

EUG. KARECKER, Fabrika satova BREGENZ
na Bodenskom jezeru,
2 godine garancije

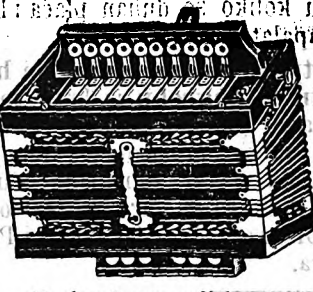
Od Države Garantirana Hamburgska Loterija

U 311. velikom vučenju što će brzo početi moraju od 112.000. srećaka
56.240. dobitaka
biti izvučeni u iznosu od 11. Milijuna 140.590 Maraka.
Loterija sastoji iz sedam klasa i već u prvoj klasi može se imati dobitak od Mk. 50.000. Najveći dobitak 7. klase iznosi eventualno 500.000 Mk. Ovi veći dobitci dolaze u 1. i 2. klasi do vučenja: Nagrada: 300.000 mk. 1. zgod. po 40.000 mk. 1. zgodit. po 200.000 " 21 " 20.000 " 1. " 100.000 " 46 " 10.000 " 2. " 75.000 " 106 " 5.000 " 1. " 70.000 " 206 " 3.000 " 1. " 65.000 " 782 " 2.000 " 1. " 60.000 " 1848 " 1.000 " 1. " 55.000 " 1848 " 400 " 2. " 50.000 " itd. itd.
Za prvi razred cijena je: 1. razred 3.50 a. v. 2. razred 1.75 a. v. 3. razred 1.00 a. v. 4. razred 0.50 a. v. 5. razred 0.25 a. v. 6. razred 0.125 a. v. 7. razred 0.0625 a. v.
20. Novembra t. g. da mi se pošlju. Svi nalazi izvlače se brzo i diskretno. Pobjeđe ustanove lotrije nalaze se u službenim planovima, koje razasijem gratis i frank. Zadnjih godina imao sam veselje, da mojim naručiteljima isplatim, dobitke od 250.000; 150.000; 100.000; 80.000; 75.000; 60.000; 50.000; 40.000; 30.000; Maraka. itd.
Philipper Fürst
Hauptcollecte ustanovljena g. 1868. Glavni iveri- i bureau
Hamburg, Grosse Bleichen 32.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod
W E I S S A
Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Phoenix-Pomada nagradjena na izložbi za zdravstvo i njegovanje bolesnika u Stuttgartu g. 1890; polječniškim svjedočbama i hiljadama zahvala priznata kao jedino opstojee djelujuće, neškodljivo sredstvo, da gospoda i gospogje dobiju bujne i pune vlasi i da se zapriječi otpadanje kose; mladici mogu s njom odmah uzgojiti jake brke. Garantirao za uspeh i za neškodljivost. Lončić 80 novč., poštom ili podućeem 90. novč.
K. Hoppe, Beč, XIV. Zinkgasse 22.

40 glas 2 reg. veličina 15 1/2 x 33 cm. = flor. 4 1/2
60 " 3 " " 17 " 34 cm. = flor. 5 1/2
80 " 4 " " 17 1/2 " 34 1/2 cm. = flor. 6 1/2
Pouka, badava, omot i rorto 60 nč. il. cjenik gratis; šalje se pouzeteem; izmjena dozvoljena; sveze za prodaju traže se
C. A. SCUSTER, Harmoničar, GRASLITZ, ČESKA

Šesira. Odijela i Crevalja, najbolje vrsti uz jeftinu cijenu kupuje se kod

M. Mitrovića

svake vrsti galanterije, mirisa i šivacih strojeva

OSOBITA VRST KOLENDARA ZA ZID.

Novi hrvatski kalendar za zid za godinu 1897. izaci će nakladom **MATICEVE LITOGRAFIJE U ZAGREBU** za najkraće vrijeme povodom stogodišnjice slavne uspomena pjesnika hrvatske himne **ANTUNA pl. MIHANovića** sa njegovom slikom sjajno opremljen u 7 boja urešen slikama iz života hrvatskog naroda a napose grupama, koje zastupaju trgovinu i obrt; na dnu kalendara izrajena je slika hrvatske metropole — **Zagreb**, zatim vidici glavnoga grada i okolice, te grupami hrvatskih seljaka i seljakinja u duhovitoj narodnoj nošnji i inim ukrasom. Kalendar imati će format 45/59cm., a cijena mu je najumjerenija i to samo 40 nč. a sa postaršinom 45 nč. Umoljavam hrvatske rodoljube, da me podupru i preporuču u svih rodoljubivih krugovih, kako bi se ovaj jeftini svoje vrsti hrvatski kalendar za zid u spomen slave nesmrtnoga pjesnika što više u sve krajeve gdje hrvatski narod živi razširio.
Sakupljači pretplate dobiti će u ime nagrade za njihov trud primjeran rabat. Kalendar slati će se samo onima, koji pošalju pretplatu unaprijed.
Istodobno preporučujem se p. n. općinstvu za sveukupnu i ukusnu izradu litografskih stvari, kao diploma, posjetnih karata, papira za pisma, zaručnih karata i sve što u litografsku struku spada
Sa poštovanjem
Matičeva litografija
ZAGREB, Nikolićeva ulica 13.

DIREKTNI UVOZ

Svake vrsti
MUŠKIH ODIJELA, KIŠOBRAHA, KOŠULJA
najbolje vrsti uz jeftinu cijenu kupuje se kod
Grgura Perića Petrova
u DUBROVNIKU
SUHIH KOŽA PARAGUAY

Tvorničko Skladište — Umjerene Cijene
TRIPO PERUŠINA — Dubrovnik
ima za Crevaljara svake vrste Korama od 8-20 kila 1 pola. — Gropuna od 5-10 kila 1 pola. — Korame ta od 1/2-3 kila 1 pola. — Svake vrste tanke robe t. j.: *Sovranele, Gensa, Vitela, Sagra, Lake* i ostale fine robe. Koža za postave svake boje, *Puca za geta, Očeta, Spigeta Patine, Grasa* bijeloga i crnoga, *Kole* više vrsti, *Lina, Kanave, Lastika, Tiranata, Broka* od drva, gvozdja i latuna, *Podkova* za crevalja, *Rotkela* za makine crnijeh, bijelijeh i žutijeh, *Vosta* crnoga i bijeloga, *Pegule*. Svake vrste *Drita* spravnijeh muški-jeh i ženskih od flor. 1.40 unaprijed. *Papuna* u škatulama za crevalja bijelijeh i žutijeh. Svake vrste alata za crevaljara. Takogjer ima za *Papučara Vaketa* crnijeh i bijelijeh, *Mješina* crnijeh i bijelijeh iz Ta-bakarije Dubrovačke. — *Mješina* i *Kaisera Arbanaskijeh* više vrsti.
Kaisera Mostarskoga po flor. 2.70 kilo.
Tvorničko Skladište — Umjerene Cijene

VINO od
CHINE SERRAVALLO
ZELJEZASTO
prepisano preporučeno od liječničkih auktoriteta kao: dvorskog savjet. prof. dr. Braun, dvor. savjet. dr. Drasche, prof. dr. barun Kraft-Ebing, prof. dr. Monti, prof. dr. pl. Mosetig-Moorhef, prof. dr. Neusser, prof. dr. Schauta, prof. dr. Weinlechner, itd. itd.
(za slabe i one te se oporavljaju).
Srebrne kolajne:
XI. Liječnički kongres Rim 1894, IV. tal. kongres kemije i farmacije Napulj 1894.
Zlatne kolajne:
Megjunarodne izložbe Mleci 1894, Kiel 1894, Amsterdam 1894, Berlin 1895.
Preko 500 liječničkih svjedočba.
Ovaj izvrsni okrepnjujući lijek daje se veoma lako gospogjam i djeci radi svog izvrsnog teka.
LEKARNICA SERRAVALLO TRST
Kuća koja razasijlje na veliko, utemeljena godine 1848.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svake subote. Cijena mu je unaprijed u *Otpremništvu lista*: na godinu fior. 4:50, na p. godine fior. 2:25, za *Dubrovnik sa donošanjem u kuću, a za Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu s poštom*: na godinu fior. 5, na p. godine fior. 2:50, za *inozemstvo* fior. 4:50, i poštarski troškovi.
Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretpлата i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku, a dopisi šalju se Uredništvu.
Za oglase, priopćeno, zahvala i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi i uz razmjerni popust.
Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Prvaci.

Mi pravaši imali smo prigode, da iskusimo (i kako teško!) kako je to, kad ti se u stranku uvuče čovjek, koga nije rodila hrvatska majka, koji je umjetno naučio naš jezik i koga nije ogrijao hrvatski dah. Mi smo iskusili kud' bi tak' pošli i što bi radili, ako su još ambiciozni, a stranka im za neko doba povjeri vlastvo svojih posala.

Ali čini se, da mi sami nijesmo, iako svjedoci narodna stranka u Dalmaciji, koja se danas nalazi u tom pogledu u onom položaju, u kome se lani nalazila stranka prava. Dapače tamo je u toliko gore, u koliko je ovakovih elemenata došlo mnogo više, pak je ona postala kadra, da počini danas ono, za što bi ti nazad 10 godina svi stari narodnjaci bili oči iskopali.

Govorimo o sablaznim na Visu, gdje su se narodnjaci združili sa zakletim neprijateljim svega što je hrvatsko, samo da unište pravaše Hrvate; o Zadru gdje su proti pravašu dru. Trumbiću htjeli izabrat talijanaša dra. Ghiglianovicha; o Šibeniku gdje su birali Srbina Pugliesi; o jednoj Makarskoj i cijelom Primorju gdje je njihovo postupanje vrhunac doseglo, da se osjigura kotar vladinu čovjeku Austrije, koji hoće da bude narodnim zastupnikom. Govorimo o umirovljenju Bulića slavnoga, djelu narodne stranke, u koliko ona nije niti prstom makla, da se to ne dogodi, što više ona mu je preko svojih pouzdanika zamku i zapela.

Gdje smo ovo? s kije smo? Je li ovo ona stranka, koja se bori za sjedinjenje sa Hrvatskom? Kako se sve ovo izrodilo?

Ali tako je moralo biti. Prvaci narodne stranke danas jesu samo tri. Ostali će biti ljudi ugleda i zasluḡa, ali samo trojica vode stranku, dok drugi ili iza zuba mrmoše, ili se pokoravaju. Ta trojica zovu se: gg. dr. Gajo Bulat, Ivan vitez Vranković i Ante vitez Šupuk.

Ostavimo na stranu predsjednika kluba gosp. Vrankovića, čovjeka dobra ali komodna, koji se mislimo i sam čudi kako je dospio na predsjedničku stolicu, one stranke, za koju isti njegovi govore, da joj je vođa dr. Bulat. Ako je tako, a jest, onda gosp. Vranković samo presjeda sjednicam i podijeljuje riječ članovima kluba, ako se uopće može dopustiti, da neko u njemu smije izreći mišljenje, te se ne slaže sa onim „preporoditelja Splita“. Ali isti gosp. Vranković jest čovjek talijanskog duha, talijanski uzgojen, koji još ni danas ne zna napraviti jedan hrvatski sastavak. Hajdemo dakle dalje.

Kad je (mislimo god. 1872) pok. Pavlinović bio na prolasku kroz Šibenik zaustavio se na noćište u svoga prijatelja kan. Mrkice. Baš bio za večerom a neko kuca na vrata. Izlazi Mrkica: „Ko je?“ — „Je li gore don Mijo?“ pita nepoznati iskrivljeni glas. — „Jest što će ti?“ — „Neka izagje na prozor imamo mu nešto reći.“ Don Mijo baš pomolio i viknu: „Ko je?“ A ozdo magarac: iai iai iai! Zareve što jače mogao. Ljudi držali magarca spravna, pa kad čuli glas don Mije počesali ga na onome mjestu gdje treba i on zavreo. A čiji bijaše onaj glas s ulice? Dobro upućeni narodnjaci pripovigjet će vam, da je ono bio glas današnjeg prvaka narodne stranke i zastupnika Ante viteza Šupuka ondašnjeg velikog talijanaša, glasovita s demonstracije jajima počinjene drugom prigodom proti istome Pavlinoviću.

naša, glasovita s demonstracije jajima počinjene drugom prigodom proti istome Pavlinoviću.

Dr. Gajo Bulat nije češljao magarce, neka revu na glas prvaka narodne stranke. On je kao svršeni doktor prava i odvjetnik (dakle zreo čovjek) bio tajnikom zadarske trgovačke komore. Kad su talijanaši u Dalmaciji ustali proti sjedinjenju, najžešće se izjavi ona. Njezin protest proti aneksiji sastavio je dr. Bulat i on se na njem mora da nalazi potpisan kao tajnik komore. Njegova ga je ruka pisala, a njegova glava zamislila. Onda je dr. Bulat bio desna ruka starijih talijanaša i Bajamonta. Dr. Kosto Vojnović umio bi, kad bi htio, mnogo pripovijedati o nekoj demonstraciji proti njemu, kojoj je i Bulat sudjelovao. Ali malo po malo Bulat se zavadi sa Bajamontom. Evo zašto. Bilo je ispražnjeno mjesto tajnika na spljetskoj trgovačkoj komori i dr. Bulat želio je da tamo pregie. Nije mu bilo učinjeno po volji, jer je Bajamonti njemu pretpostavio dra. Lalicha, koji je onda imenovan. Tu se začela svagja, koja se kasnije pooštrila i Bulat se zakleo osvetiti Bajamontu. Da ga sruši počeo je, u četrdesetim godinama, učiti hrvatski i prešao u narodnu stranku.

Ovi i ovako odgojeni ljudi danas su vogje iste stranke, a njihovi ih plaćenici nama predstavljaju kao uzore, kao preporoditelje hrvatske Dalmacije!

Pokojni Miho Pavlinović kao da je predviđao što će se dogoditi još god. 1885, kad je u privatnom pismu drniškim biračima pisao: kažite Klaiću, da narod samo njega uz mene priznaje vogjom. Šupuk neka stoji u Šibeniku, a Bulat u Splitu. Dalje narod neće za njih da zna.

Davno je već što se sudbina narodne stranke nalazi u rukama dra. Bulata, koji joj se nametnuo *spljetskim pitanjem*. Mnogo su trpjeli i šutali. No danas, kad su ova gospoda i vidljivi zapovjednici narodne vojske, kad imamo one sablazni što ih je stranka počinila, i rad kojih se mnogi njezini uvjereni članovi sami stide, a onda ne preostaje drugo nego pokazat narodu ko ga vodi, a gdje će ga odvesti to on i sam može naslutiti.

Nama se kaže: „Mi smo morali onako postupati, jer ste vi podigli na nas kuku i motiku. Dogjite s nama, budimo složni, pak se toga neće događati. Vi ste dakle krivi.“

Kao da stoji napisano u knjizi istine, da će propasti svijet, ako oni izgube njihov položaj! Odrecite se vaše politike, pak je sloga gotova.

Gosp. Bulat sada je proti sjedinjenju sa Hrvatskom kao onda kad je za zadarsku trg. komoru sastavljao protest proti aneksiji. Razlozi će se biti promijenili, ali suština je ista. Mi ne kažemo da on nema sposobnosti, ali to u narodnoj stvari nije dosta. Osjećaja hrvatskoga treba. Inače te zasljepe ambicija, u ime koje ćeš sutra postati dobar Mađaron onako isto kao što si danas dobar Austrijanac.

Mnogima će se činiti preoštrim naše riječi. Ali ako pomisle, da danas sva *politička akcija* narodne stranke sastoji u pobijanju stranke prava i da se ona kod toga nitiakvome neprijatelju Hrvatâ ne žaca pružiti ruke, onda će nam dati pravo. Tomu su sve krivi prvaci, kojim, ovako odgojenim, ako ih se primilo u stranku, nije se smijelo dopustiti, da s njome zapovijedaju i da je vode.

Bosansko pitanje.

Sarajevski „Bošnjak“ u zadnjem broju najodlučnije i najoštrije pobija glasine što se ovih dana sa srpske strane i njihovih prijatelja siplju, kô da bi Bosna imala poći pod Srbiju, a Hercegovina pod Crnu Goru. „Bošnjak“ veli, da su to izmišljotine i da bi one državi mnogo bolje učinile, da se bave svojim jednim odnošajima, nego da ovakim vijestima hrane fantaziju svojih šovinista.

„Bošnjak“ je u položaju, da bude upućen. On veli da je organ muhamedanaca. Mi znamo da se svi muhamedovci ne slažu s „Bošnjakom“, ali to nas ipak ne smeta, da njegovo mišljenje ne uzmemo u obzir, baš zato što oni koji s njime nijesu osjećaju se Hrvatima i u gornjem pitanju zauzeće uvijek još izrazitiije stanovište nego i on sam.

Kad bi se dogodilo ono što Srbi snijevaju, to bi značilo početak njihove svrhe, jer bi se Srbija u Bosni a Crna Gora u Hercegovini međusobno prije poklale nego bi unutra unišle. Ali toga nadamo se neće biti, jer će se morati računati i s narodom Bosne i Hercegovine, koji u svojoj *velikoj većini* i ako nije zadovoljan sa današnjim stanjem, neće pristati, da pregie pod srpsvo i da mu se nametne onako plemići onaka uprava, kako što se tamo pokazalo.

Srbija nije sposobna, da upravlja ni svojim srpskim narodom jednoga imena i jedne vjere, a kamoli će upravljat sa Hrvatima dviju vjera, koji za njezino gospodstvo neće ni da čuju.

Bosna-Hercegovina nalazi se danas u teškome stanju, jer tako je kada poslove vodi uprava, koja ne pripada njezinu narodu. Ali njezina je budućnost s nama i nikamo drugo. Dalmacija, Hrvatska, Slavonija, to su zemlje koje grle Bosnu, tamo se okreće sva njezina trgovina, mi smo joj vrata, a mi smo s njome jedan te isti narod. Kad bi neki ter neki razumjeli ovu istinu, kad bi shvatili pravi položaj i izmirili se sa ovom činjenicom, ne bi oni danas sve sile upirali, da smetu i rastroje Hrvatstvo koli amo, toli u Bosni. Jer neka upamte dobro, da Austro-Ugarska monarhija kao takova ne može se ozvati za Bosnu i Hercegovinu nikako drugačije nego na temelju narodnoga prava. Ali to pravo nije niti austro-ugarsko niti njemačko-mađarsko nego je hrvatsko. Hoće li ikada zasljepljeni naši dušmani to uvidjeti? Dužnost samih Hrvata bila bi, da ih o tom milom, ili silom svojih zahtjeva „upute.“ A što u tom pogledu čine naše većine s jedne i s druge strane Velebita?

Odgovor „Bošnjaka“ odlučan je i značajan. Ako su krozanj htjeli njegovi prijatelji da dadu svoje mišljenje, rekoše, u koliko se tiče srpskog gospodstva, i ono velike većine naroda. Nego pitanje može se i drugačije postaviti, pa kad bi sve naše nade propale i kad bi se moralo birati *jedino između nijemstva-mađarstva — i srpstva*, mi ne znamo kako bismo onda mi Hrvati govorili. Jerbo

Neka o tom razmišljaju oni koji nam račune mute, dok im je na vrijeme.

Omladina Buliću.

Št. Gradac, dne 13 Novembra 1896.

Presvjetli Gospodine!

Brzovjnom viješću bilo Vam je jur priopćeno, da Vas je naše društvo na izvanrednoj sjednici.

ci od 30 Oktobra 1896 izabralo svojim počasnim članom.

Milo nam je, a i dužnost nam je, da Vam u kratko obrazložimo, koji nas razlozi potaknuše, da Vas jednoglasno odlikujemo počasću, kojoj je naše društvo, od svojega postanka do danas, podavalo najvišu važnost i prema tomu je nujalo samu najznamenitijim sinovima našega naroda.

Dogogiaji zadnjih vremena, koji su skopčani sa Vašom osobom ponukale nas, da nješto dublje promotrimo Vaš rad i da razmišljamo o svakom djelu, kojim ste nastojali da izvršite svoju dužnost prema narodu i domovini,

Razmišljamo i dogiosmo do uvjerenja, da sve što do sada uradiste: svaku vašu želju, svaku riječ, svaki čin potekloše iz čista uvjerenja i žarke ljubavi prema Hrvatskoj.

Znamenita Vaša znanstvena djela, plod bogata uma i neumorna nastojanja, proslaviše naš narod ne samo kod kuće, gdje Vaše ime slovi megju korifejima povjesne znanosti dovnuvši se do neumrle slave: „utemeljitelja narodne hrvatske arheologije“, nego i preko granice, u kojima se razliježe naša besjeda, te, dok u Vama učeni svijet poštuje znamenita radnika na kulturnom polju čovječanstva, mi Vam iskazujemo naše udivljenje i zahvalnost kao *učenjaku-značajniku*.

Da, velimo značajniku, jer vaša riječ nije bila nikada u službi nikomu nego istini, u Vaše pero nije se dalo nikada okretati nit samovoljom mogućnika, nit prijetnjama nametnika, nit mrgodnom prkosu ulagivanja, koje osobito u današnje tužno vrijeme služi na užtrb znanosti i podkapa sreću naroda.

Mimoilazeći jedno razdoblje Vašega javnoga značajnoga rada, svraćamo ponovno Vašu pozornost na onu krepku i nepokolebivu falangu hrvatskih mladenaca, i vrljih muževa, Vaših bivših učenika, koji svojom stvorenom i dostojanstvenom izjavom pokazahu cijelomu narodu: njegovim vrijednim i nevrijednim sinovima, što Vi sve učiniste, razbistriste i podignuste na diku i korist naroda našega.

S toga dakle, jer Vaš rad i Vaš čelik-značaj ne imadu i ne mogu imati poštenih neprijatelja i jer Vas vaši prijatelji i čestiti protivnici moraju smatrati svojim uzorom, oduševljeno Vas uvrstismo u imenik svojih počasnih članova, — kojima na čelu stoji pok. Ante Starčević, — da naši drugovi svegi budu imali pred očima Vas, kao sjajno ogledalo, kako treba služiti domovini.

Diploma bit će Vam poslana u svoje vrijeme. Izvolite, Presvjetli gospodine uz hrvatski pozdrav primiti izraz našega osobitoga poštovanja.

Štajerski Gradac dne 11 novembra 1896

Hrv. ak. lit. zab. društvo „Hrvatska.“

Za odbor:

Presjednik:
Santić.

Tajnik
St. Pavelić.

Na dalmatinskoj pošti.

Za naše mladiće, koji hoće da postanu c. k. poštarski činovnici traži se najmanje ispit zrelosti. Kad su ga položili upisani su kao vježbenici. Tada čekaju 5-6 godina dokle budu imenovani pomoćnicima. Viša i njihova mjesta zapremaju Nijemci podoficiri. U cijeloj Austriji bilo je tu skoro promaknuto 500 vježbenika na pomoćnike, a od svih ovih sama 3 (tri) spala su na Dalmatince. A ipak ima u našoj pokrajini 50 vježbenika, koji su u službi stariji nego ovi u ikakvoj drugoj pokrajini. Drugovdje dosta je dvije godine službe da se postane pomoćnik. U nas ima nekih, koji su već 4 godine vježbenici pak bi bili sretni, kad bi im ko obećao, da će tek nakon 2 godine postati poštarskim pomoćnicima!

Ovih dana na poštarskom tečaju u Zadru imade 6 podoficira i 1 oficir. Svi ovi ne uče nego samo 6 mjeseca i proći će ispite, da je divota. Naši pak sa ispitom zrelosti i 3-4 godine prakse padaju na ispit jedan za drugim i još k tomu, kao što se dvojici tu skoro dogodilo poslani su z službe. Najglavniji porok našijem mladićima jest što ne poznaju njemački jezik.

Podoficirima se u pitanju jezika gleda dosta kroz prste. Imade doduše nekih — sada c. k. pošt. pomoćnika — koji su hrvatski ponešto na-

učili. Ali većina njih nema o našem jeziku ni pojma. Imade ih na našim poštama koji ne znaju što je *Trst, Šibenik, Dubrovnik*, prije nego im ko mu drago u uredu ne protumači, da je to *Triest, Sebenico, Ragusa*, pa ipak ovi kako vidimo imaju neizmjernu prednost u imenovanju za pratikan- te i njihov broj čini, da naši mladići moraju čekati godina i godina dok ih kadgod dogje red. Mnogijem je to čekanje dodijalo, te su prihvatili drugu službu ili su bili prisiljeni, da velikim žrtvama upišu se na sveučilište.

Ali najbolje u svemu ovome jest to, da Ravnateljstvo preporučuje podregjenim Uredima, kad im šalje ove njemačke praktikan- te, koji ne znaju hrvatski, da, pošto ne znaju jezik naroda, ne stavljaju ih na otvore (sportele) gdje će biti u doticaju sa strankama, već da ih upotrebe u unutarnje uredske svrhe. Nego u oskudici naših pomoćnika moraju na otvore mećati i njih i onda se nalaze u neprilici. Jednom kad je neki gospodin predavao brzojavku za Šibenik upita ga dotični činovnik: „Šibenik? Šibenik? In Serbien nicht war?“

U drugim pokrajinama podoficiri one ili druge narodnosti prolaze na ispitim, ali dosta puta i padnu. Oni pako koji progju čekaju kadgod i godinu da budu promaknuti. U nas tu skoro bio je otvoren natječaj na više mjesta i imalo bit imenovano barem 15 pomoćnika. Tako bi naši vježbenici bili koraknuli naprijed. Ali u to doba prijavio se neki podoficir da pohagjañ post. tečaj. Onda su se imenovanja zaustavila i bijahu imenovana samo 3 (tri). Sada pak kad ovi svrše tečaj i kad polože ispite (a položice ih sigurno, jer još nikad nijedan nije pao) biće imenovani bez natječaja i bez da znadu, kao što je potrebno, hrvatski. Od naših vježbenika zahtijeva se osvem hrvatskog i talijanskog još i njemački, pa štogod i francuski;

Uz ovake prilike strani podoficiri u drugu struku neće ni da pogju, jer ne bi bili imenovani radi nepoznavanja hrvatskog i talijanskog jezika. Na pošti je to kako vidimo moguće.

Iznesosmo ovo nekoliko suhih fakata da se vidi i do koga je, da se zauzme. Naši zastupnici kao svukud i ovdje spavaju — na lovorikama svoje slave. Oni mislimo nijesu kadri isposlovati ni da ih u ovoj stvari vlada poslušna, a oni je ipak tako uslužno podupiru. Tako je u svijem pitanjima. Ono 10.000 zadarskih Talijana imaju veliku gimnaziju. A 150.000 Hrvata gornje Dalmacije tek su dobili malu, s tom razlikom da će se u talijanskoj učiti djeca, da jezik zovu talijanski, a u onoj drugoj mješte hrvatskog zvaće se srpsko-hrvatski. Eto stečevine eto zaslugâ!

Nova sabornica?!

Čitamo u organu narodne stranke, da pošto sadašnja sabornica „ne odgovara dostojanstvu sabora jedne kraljevine“, presjednik gosp. Bulat „zapogjeo je pregovore, da se nagje druga zgodnija sabornica, te se je nadati, da će se neke zaprijeko odstraniti i da će uspjeti.“

Zastupnici sabora dalmatinskoga drže naime svoje sjednice u nekoj staroj crkvi sv. Antuna u Zadru, koja se je kako se bolje moglo preurediti za ovu porabu. Po sebi se razumije, da ne odgovara svrsi. Zato se govorilo da bi se imala graditi pristojnija sabornica. God. 1875 to je predlagao jedan talijanaški zastupnik kod rasprave o proracunu. Ali narodna stranka — *ondašnja* narodna stranka — još je shvaćala svoje zvanje. Financi- jalni odbor predložio je da se preko ovoga predloga pregje, „do boljih vremena“, na dnevni red. Na to se dignuo Miho Pavlinović, te kaže, kako se on s ovim obrazloženjem ne slaže, jer bi tim povrijedio svoj pravac politički. „Ja ne želim, reče, da niko ni za čas ne začne nadu, da bi se možda ikad narodna stranka mogla odreći svojih temeljnih težnja. *Mi svi znamo već koji krov i koja kuća nas čeka, ako Bog da, i to što prije: pa ne ne treba da nikomu ni za čas laskamo*. Pristajem na prosti dnevni red, izuzetkom onih riječi „do boljih vremena.“ *Kad nadogju bolja vremena, mi svi znamo gdje ćemo biti.*“

Ovako je govorio vogja narodne stranke iz god. 1875. Od onda je prošlo dvadeset godina. Sadašnji vogja narodne stranke ne čeka na „bolja vremena.“ On je postao presjednikom Dalmatinskoga Sabora i ne misli (a bilo bi mu neugodno na to i misliti), da bi se ta čast mogla splinuti, da bi dalmatinskog sabora po programu njegove stranke moralo nestati. On ne shvaća kako pokojni Pavlinović, da se dalmatinski zastupnici samo privremeno skupljaju u palači sv. Antuna u Zadru, da njih čekaju drugi dvori — u Zagrebu. Gosp. presjednik se je tu udomio, ali njemu kao finomu i velikomu gospodinu ne pristoji stara crkva sv. Antuna. On hoće nove, sjajnije i udobnije dvore, koji bi odgovarali „dostojanstvu jedne kraljevine“ i visokom položaju onakoga predsjednika, kakav je dr. Bulat. Zadarski talijanaši s velikim će veseljem doći mu u susret, oni će mu, ako baš hoće, sami sagraditi sjajnu sabornicu, jer sabornica u Zadru spada u program njihove stranke.

Dosad se moglo saborisati u staroj kući, pak može i sada. Ako je tamo našijem zastupnicima usko vlažno, mračno, tim bolje. To će ih što prije ponukati, da ostave onu sabornicu i da potraže *onu svoju pravu*. Gosp. Bulat, da je drugi, imao bi je sam otkriti, neka u nju kiša pada i južna puše, eda bi se naši oci domovine sklonuli, da pitaju ono mjesto, što ih po pravu ide.

Koja li razlika u ovo dvadeset godina od 1875 i 1896! Koja li razlika izmegju Pavlinovića koji, i ako narodnjak, onako je govorio, i Bulata te sad po Zadru gleda, kako bi se što udobnije i trajnije u svom dostojanstvu namjestio! Zalosne li slike sadašnje narodne stranke! Njome je čekajući „zgodan čas“ već dodijalo, pak traži nove sabornice i nove „dvore“.

Ovo nije pitanje jedne zgrade ili druge. Ovo je pitanje ideje i politike našeg, jer nova Sabornica znači nešto, što je za program sjedinjenja Dalmacije sa Hrvatskom upravo osudno, a što ono znači za politiku narodnjaka to se već po sebi kaže.

Naši dopisi.

Dubrovnik, 10 Novembra. *)

Na 29 p. m. moj prijatelj Don Silvo Čelligogje, župnik Dola, slavio je dvadeset i pet godišnjicu svoga misnikovanja. Kojim se veseljem on prijavljao na tu svečanost, to je on već prije roka prijateljima pokazao pismeno, a na to ga je potakla harnost napram Bogu, radi udjeljena mu zdravlja, da je dočekao, da se ponovno kaonoti mladom- snik prikaže na svetomu žrtveniku. Ko nije vidio njegove muke i nevolje kroz 6 mjeseca dana njegove nemoći, taj vjerovati ne može. Bog ga je kušao, a on kao ustrpljivi Job uvijek Bogu zahvaljivao. Tako je silno žurila na nj nemoć reumatizma da pisac ovih redaka nije niti u snu snivao, da će ikada na noge stati. Ali ko je kao Bog. On pokara pa i pomiluje. — Osvanuo krasni dan, svečar predvogjen crkvenim barjakom, za kojim se redali u svečanom ruhu dva i dva njegovi župljani uz pratnju od 8 svećenika, susjeda i prijatelja krene put seoske kapele. Pred crkvom uz zvonjenje zvona i grujanje mužara primi od M. P. Dekana svetu vodu, kojom poskropivši puk, uljeze u crkvu. U 10 sati započne sv. misa uz asistenciju M. P. Don Iva Božića i O. Jova Matovića i M. P. Don Ante Ljepopili prezbitera, a ostali svećenici pjevahu uz pripomoć hrvatskog tamburaškog zbora, koji je za to naročito iz Stona došao. Crkva je bila dupkom napunjena narodom. Premda ovaj dan bijaše radotni, ipak seljani za harnost svoga pastira svetkovahu. Po evagjelju M. P. Don Ante Ljepopili izreče govor u slavu svečarevu. Po misli bi ispjevano „Tebe boga hvalimo“ te uz istu pratnju krene svečar kući. Na 1 sat stigoše nova 3 gosta iz Stona i to: c. k. bilježnik g. Pugliesi i c. k. sudac g. Kosović i g. Perić, sin stonjskoga načelnika, te posjedasmo iza stola uz veselo napijanje i udaranje stonjskog tamburaškog zbora. Preko objeda stigoše svečaru čestitke iz različitih mjesta što od svojete, što prijatelja i znana. Na 4 sata iza kako je svršio objed, krenuše mal da ne svi gosti i tamburaški zbor svak svojoj kući. I tako svršši ova svečanost koju će Doljani u srce usaditi. A ja završujem ovaj opis željeći mojemu prijatelju Don Silvu, da kako je dočekao srebrnu tako da dočeka i zlatnu misu. X

Kotor, 16 Novembra.

Poplava u Boki. — Jadna Boko! Ovakovi se kukavni usklik sad amo danomice čuje. A i razlogom! — Ima više od mjeseca dana da u Boki kiša pada; nu koliko je iste palo dne 9 tekućega, nemoguće je povjerovati. Onako strahovitu kišu niko amo ne pamti. Potoci i rijeke nabreknuše i izagjoše iz svojijeh korita. Svukud je nastala velika poplava. Katorska je obala (bila pod morem. Grad je plivao u vodi, i u nekim ulicama moglo se je laglom voziti. Voda iz ulica prodrila je u kuće i u dućane i nanijela je velike štete. — Rijeka Škurda izašla je iz svog korita, poplavila Benovo-polje za vojničke vježbe i sasvim prekinula prometom s Dobrotom — Ovom poplavom i mnoga mjesta pretrpiše ogromne štete. Najveće pak od svih selo Škaljari. Sve su ondje baštine i obragjene zemlje uništene i nasute kamenja, koje je nanijela iz gora velika voda. Gradsko groblje u Škaljarima, naše i hrišćansko jako je oštećeno. Voda je srušila megjašnje zidove, pak je tako slabodnije prodrila u grobište i počinila velike štete. Raznijela je natpise, križeve i spomenike, a sve je nasula kamenjem. Grobište je poput kakove gomile. U hrišćanskom grobištu silna je voda iz zemlje izbacila i kosti mrtvijeh. Jadno li je ovo i spominjati. Iza Škaljara, Grbalj je mnogo oštećen, pak Bogdašići, Tivati, Lastva, Kamenari, Bijela itd. Nema mjesta u Boki, koje nije imalo štete. Na mnogo mjesta porušeni su putovi i prekinut je promet. I novi kolni put za Cetinje je na više mje-

*) Dopisnik nam za proli put kasno predao. — Ur.

...ostecen, da konji i kola ne mogu hoditi. Tako oni za Budvu: Uprav. strahota. Jadrna Boko! Ne priteče li vlada brzom i obilnom pomoći teški nas dani čekaju!

Pogled po svijetu.

Antisemiti staviše prešni predlog za otkazanje carinarskog ugovora Ugarskoj. Prešnost je primljena i ministar je u raspravi izjavio, da će se ugovor otkazati prije roka.

U Njemačkoj se raspirila silna polemika radi Bismarkovih otkrića o Rusiji. Konservativci vele da je Bismark tim učinio neizmjerenu korist domovini. Drž. tajnik Marschall govorio je o tom Reichstagu.

Mir izmegju Abisinije i Italije sklopljen je. Zarobljenici su pušteni te se zatražila samo naknada za troškove održavanja. Italija je Abisiniju priznala neodvisnom državom. Kralj Umberto potpisao je mir.

U Srbiji je kriza. Ministri prosvjete, pravosugja i trgovine podnijeh ostavku. Kralj se spravlja u Rim na pohode tal. kralju. (Hoće Srbijanci da razvodne neke utiske. Ur.)

U Francuskoj primljen je zakon o reformi izbora u Senat. Ovo je klimava staza, koja će vladu odnijeti nizbrdice i narodu pripravit novih iznenagjenja, premda se na oko čini da je reforma dobra.

Domaće vijesti.

Izbor Davida Starčevića. — Od Srijema do Boke potresla je narod hrvatski radosna vijest, da je mučenik David izabran narodnijem zastupnikom. Zato i lete sa svih strana brzoglasne čestitke čovjeku, koji je za stranku prava i slobodu Hrvata toliko trpio.

Prošlih dana bio je i gosp. David Starčević na Rijeci, kao član našeg Središnjeg Odbora. On je tamo zgodnim i trijeznim savjetima mnogo doprinio našoj dobroj stvari, a u izletu u Bakar pokazao svoj stari nedostiživi govornički dar, kojim će mnogo koristiti, da se naši odnošaji poboljšaju. Ovaj izbor pak znači veliku osudu politike Khuen Hedervarija i zato je njegova vlada bila se neobično zauzela, da ga osujeti. Ako nije uspjela, to je slava Gorskog Kotara i njegovih izbornika, u koje bismo se svi morali ugledati. Živio narodni zastupnik David Starčević!

Josip barun Šokčević †. — Na 16 ov. m. umro je u Beču fm. Josip barun Šokčević, koji je od god. 1860 do 1867 bio banom Hrvatske, Slavonije i Dalmacije. Šokčević je bio vrstan vojskovođa i dobar Hrvat. Politika nije bila njegova najbolja strana. Laka mu zemljica!

Naknadni izbori. — Na 22 doš. m. obaviće se naknadni izbor za dalm. Sabor u izbornim kotarima vanjskih općina Dubrovnik-Cavtat na mjesto pok. dr. Miha Klaića i Zadar-Biograd-Pag na mjesto dr. Antuna Trumbića, koji lani, kako je poznato, uz one prilike nije se hotio primiti zastupničke časti.

Novi list. — Na Rijeci a za Istru izlazi novi list *Prava Naša Sloga*, ustrojen da sije razdor izmegju složenih istarskih Slavena, da zagovara slogu s talijanašima i uopće da probudi u Istri neku vrst zemljaštva. Naperen je u prvom redu protiv Spinčića i Laginji, a talijanaški listovi na Rijeci, Trstu i u Zadru lijepo su ga pozdravili. Rodio ga je inad, a kumovaće mu naši neprijatelji. Žalosno!

O „Zvonimiru“. — Ob ovom gjačkom društvu u Beču primili smo brošuricu, što ju je napisao stud. med. gosp. Ivo I. Grgurević. U njoj se zagovara sloga gjačke omladine i članova „Zvonimira“, da se ovo zaslužno društvo pomladi i ponovo proslavi.

Pir. — Naš prijatelj i vatreni Hrvat gosp. Baldo Smrdelj iz Šipana vjenčao se na 25 ov. m. za gji. cu Klaru Margaretić takogjer iz Šipana. — Na 15 ov. m. vjenčao se sin dičnog mljetskog prvaka gosp. Luke Peša, Ivo L. Peš sa gji. com Anom Dobud. Čestitamo obojici.

Za glagolicu. — Prof. Ivan Radetić u Senju objelodanio je svoja *Predavanja o knjizi staroslovenskoj* u posebnoj knjizi, koja je pod tim naslovom izašla u Senju nakladom knjižare Iva pl. Hreljanovića, a može se dobiti i drugodje, u nas u knjižari Pretner i Tošović. Zaslužuje svake preporuke.

„Bosanska Pošta.“ — Primili smo prvi broj ovog novog lista u Sarajevu. Pravac mu je isti kao u „Bosnische Post“, samo što izlazi u našem jeziku.

Pišu nam iz Spljeta: — Često moram u Spljet. Kada sam tu treba mi svaki put od crkve do crkve ko prosjaku od vrata do vrata, dok nagjem gdje reći misu, jer po opstojećim diocenzanskim propisim, glagoljaši moraju da se služe novim starosloviniskim misalom, a taj na zdravlje

u svem Spljetu jedan, pa ga pram potrebi nosaju od crkve do crkve, te nikad nijesi stavgandje. A kada ga i napokon nagješ, ako su dvojica glagoljaši, jedan valja da čeka dok drugi svrši. — Ova neprilika do koga je molimo nek ju ukloni.

Svećenik-Glagoljaš.

Gradska Kronika.

Lične vijesti. — U gradu boravi ove sedmice pokr. nadz. vit. Peričić, koji presjeda ispiti-ma usposobljenja.

Kraljičin dan. — U četvrtak na imendan Nj. Vel. kraljice bila je u Gospi sv. misa u prisuću svih mjesnijeh oblasti.

Zabava u Zadrugi. — Sutra će u Hrv. Rad. Zadrugi biti lijepa zabava sa programom, što je u pozivu na drugome mjestu priopćen.

Redarstvu. — Ove sedmice ulazili su u nekoliko kuća na Pilama dva čovjeka koja su govorila njemački. Prof. Ivan Ukas našao je jednoga u svom stanu na 10 ura u veče. Upitan što traži, odgovori, da moli potporu za put. Isti ti ljudi ulazili su i u dvorište g. Andrijaševića, a možda i u druge kuće. Preporučamo redarstvu, da pripazi jer ovih dana mnogo je stranaca, koji su od svukud došli u grad, da traže radnje ili zašto dođu.

Teatar. — U subotu i nedjelju je društvo ponovilo *Flik e Flok*, u komu se je prima balerina gji. ca Elena Tani istaknula kao dobra plesačica, uz pljeskanje općinstva. U ponedjeljnik dala se čuvena *La figlia di madama Angot*, koja se u turnik opetovale. U ovome komadu istakle su se ponovo obe gji. ce Tani, što im je živim odobranjem bilo priznato. U srijedu imala je biti *L'orfana Catalana Marina* i poznata *La Gran Via*, ali radi tužne zgode u obitelji tenora g. Rose mješte prve dadoše dva baletna čina od *Flik e Flok*. *La Gran Via*, kako je ovo društvo izvagja, nije nas ni najmanje zadovoljila. Gji. ca Elena Tani dražesno je obavila svoje i bariton gosp. Rotti, koji je mislimo u društvu najbolja pjevačka sala. Ali ostala eksekucija bijaše vrlo mršava. U *Orfana Catalana Marina*, koja se je s *Gran Via* u četvrtak dala, zadovoljila je gja. Arrigoni i gg. Rotti i Rosa. Sinoć isto kao i u četvrtak, a večeras daje se Offenbachov *Orfeo all' Inferno*.

Uopće društvo zadovoljava. Preporučili bismo da se izostave neki neslani umetci, koji se sjegurno ne nalaze u originalu opereta. Što se pak orhestre tiče, o toj se ne može dati kritike.

Ispiti. — Ovih dana obdržavaju se u mjesnoj Preparandiji ispiti usposobljenja za pučke i gragjanske škole pod presjedništvom nadzornika gosp. Peričića. Pošto su tek sinoć svršili, javićemo uspjeh u došastom broju.

Diskoras na Poljani.

Vlaho. — Ovo je sve kako mrtvo.

Ivo. — Da nema to malo teatra ne bi se imalo o čemu ni pisat.

Vlaho. — Ima hôtel. Da će se prvijeh gjenara moć poč prigledat. Hoćeš li?

Ivo. — Zašto ne? Imadu ga bit iznutra manjifiko spravili. Čuo sam da će doć velikijeh gospara na alogj. A eto, vigječemo. Nego znaš. Na 6 decembra naši ti autonomasi otvoraju *Legu*.

Vlaho. — Ma duše ti? Reci bolje otvaraju je Srbi, jerbo po dubrovačkijem autonomima ova se ne bi bila učinila. Čudim se kako mi Lujo o temu nije govorio ništa.

Ivo. — Vigječemo, hoće li poč za rukom ovijem impjegatićima iz Dalmacije, da nam potalijanču Dubrovnik. Kako hi nije bilo sram, doć se prti u tuđe mjesto?

Vlaho. — Ostavi jadan. Ja sam čuo da su stavili multu ko hude govorit naški. I ovo smo doživjeli u Dubrovniku!

Ivo. — Tješimo se da nijesu naši i kako su došli tako će i poč. A ti š njima ako dogješ na pripozit ne govori nikako nego hrvaski. Ti si u tvojoj kući. Ako će te razumjet dobro, ako ne neka idu otkle su i došli. Jer ogni troppo....

Vlaho. — Tako je. Pa neka se multavaju koliko im duši drago. Čeljad koja tako mrzu jezik grada u kojemu su kako furesti ne miritaju nego da ih disprec mo.

Ivo. — Ja im se smijem. Adio Vlaho!

Otvoreni Dopisi „Crvene Hrvatske.“

Č. g. „Sarajka.“ Sarajevo. — Ne možemo uvrstiti, kad nam se nijeste potpisali.

POZIV.

Pozivlju se ovijem sva p. n. gg. članovi „Hrvatske Radničke Zadruge“, da izvole doći na bavu, što je Ugledno hrv. pjev. društvo „Gundulić“ priregjuje, uz sudjelovanje tamburaških dilekanta na dan sv. Cecilije dne 22 ov. m., u 7 sati u veče u velikoj dvorani našega društva.

Program je slijedeći: — 1. Kor. „Zvonimira“ od N. Fallera igra tamburaški zbor. — 2. *Intermez-zo* iz Op. „Cav. Rusticana“ Mascagni igra tambura-

ški zbor. — 3. „Krasni spol i ljubav“ od Eisenhutha pjeva muški zbor. — 4. „Braća“ od P. Prerađovića deklamiraju M. Kipre, P. Ortolani i V. Turčinović. — 5. „Povračanac“ narodni slavonski ples od A. Gütscha igra tamburaški zbor. — 6. *Karišik* iz opere „Zrinjski“ od I. pl. Zajca igra tamburaški zbor. — 7. „Zemaljski Raj“ od N. Štossa pjeva muški zbor. — 8. „Dome moj blagi“ dvo-pjev za tenor i bariton pjevaju I. Birimića i J. Kentra. — 9. „Na valovih jadranskoga mora“ val-čik od V. G. Broža igra tamburaški zbor. — 10. „Vienac hrvatskih popjevaka“ od S. Katkica igra tamburaški zbor. — 11. „Bojna pjesma“ od F. Vilhara pjeva muški zbor. — 12. „Uznesi se“ za bas solo od I. pl. Zajca pjeva M. Kipre. — 13. *Rukotvorci* razgovor megju šavcom, crevljarom, klobučarom, marangunom i barbierom Deklamiraju J. Funjak, P. Ortolani, V. Turčinović, P. Funjak i Miho Kovač. — 14. *Narodna koračnica* iz opere „Prodana Nevjesta“ od Smetana igra tamburaški zbor. — *Zatim Ples*.

U Dubrovniku, 20 Novembra 1896.

Uprava „Hrvatske Radničke Zadruge“.

Franjo Supilo upravitelj, izdavatelj i odgovorni urednik
Tipografija Dragutina Pretnera u Dubrovniku.

Foulard-svila 60 nč.

do fl. 3,85 metar. — japanska, kineska itd. najnoviji nacrti boje, kao crna, bijela, bojadisana HENNEBERG-VA SVILA od 35 nč. do fl. 14,65 met. — glatka, po-štrpana karirana, izmnoštrena, damast itd. (oko 240 raz. vrsti i 2000. raz. boja, naorta itd.) slobodno porto i po-reza u kuću. — Uzorke na povratak. Dvostupka pošta-rina za Švajcarsku. (No 2.)

Fabrika svile G. Henneberg (c. k. dob.) Zürich

Kušajte

sladokusnih hrvatskih koha-sica freških krenviršta, žam-bona (kubane šunke) i takogjer novog izvrsnog križevackog si-ra iz Hrvatske itd. itd. kod IVA NIKOLETICA.

Oglas.

U zamjenu za jedan prikladni posao u DUBROVNIKU ili METKOVIĆU uručila bi se tvornica, koja se već kroz 100 godina nalazi u najboljem stanju. Ista je u najljepšem predjelu Štajerske, na željezničkoj postaji. Upiti neka se šalju na vlasnika V. GERT-A u WEIZ, ŠTAJERSKA.

Šešira. Odijela i Crevalja, najbolje vrsti uz jeftinu cijenu kupuje se kod

M. Mitrovića

svake vrsti galanterije, mirisa i šivaćih strojeva.

Elektrotehnička Firma prvog ranga traži za ovdješnje predjele dobro uvedenoga

ZASTUPNIKA

Oni koji u tehničkim stvarima rade imaju prednost. Ponude na Rudolf Mosse, Prag pod šifrom 0.9700.

Cijena Brašna.

Ivo Jelić Dubrovnik časti se ponuditi proizvod „Mlina Maria“ u Zavreliju Župe uz ove sadašnje cijene:

		za kilograma	
		100	63.
		flor. nč.	flor. nč.
Kris pšenična (Simulata) A. B. C.		14 50	—
Muka pšenična Br. 0		14 50	—
" " " 3		14	8 85
" " " 4		13 50	8 50
" " " 5		13	8 20
" " " 6		12	7 60
" " " 6½		11	6 95
" " " 7		9 50	6
" " " 8		7 15	4 50
" " " 9		6	—
Palje sa dvije vreće		4 30	—
Simulin sa dvije vreće		4 30	—

Sa vrećom, franko na kola, na brod ili uz popust do 3 novčica po kvintalu za prenos. Isplativo u Dubrovniku.

Nuzgredna zaslužba od 150-200 fl. mjes. za osobe svih zvanja, koje bi se htjele zabaviti prodajom zak. dep. srećaka. Ponude na Mjenjačnicu Adler & Comp. Budapest. Utemeljena g. 1874.

Glavni
dobitak
500.000
maraka

Sreća!!

Za
dobitke
jamči
država

POZIV

na sudjelovanje kod vučenja u novčanju lutriji koja je od države hamburske zajamčena i u kojoj sigurno mora dobiti biti 10 miliona 746.990 maraka. Dobitci će doista valjane novčane lutrije, koja samo 112 hiljada srećaka ima jesu slijedeći:

Glavni zgoditak u slučaju 500.000 maraka		
Nagrada	300.000 m.	46 zgoditka 5.000 m.
1 zgoditak	200.000 m.	106 zgoditka 3.000 m.
1 zgoditak	100.000 m.	206 zgoditka 2.000 m.
2 zgoditak	75.000 m.	782 zgoditka 1.000 m.
1 zgoditak	71.000 m.	1348 zgoditka 400 m.
1 zgoditak	65.000 m.	42 zgoditka 300 m.
1 zgoditak	60.000 m.	138 zgoditka 200 m.
1 zgoditak	55.000 m.	85327 zgoditka 155 m.
2 zgoditak	50.000 m.	8961 zgoditka 134 m.
1 zgoditak	40.000 m.	100 m.
3 zgoditak	20.000 m.	9249 zgoditka 73 m.
21 zgoditak	10.000 m.	9249 zgoditka 45 m.
Ukupno 56.240 zgoditka, a isti će biti za nekoliko mjeseci u 7 odjeljenja sigurno razdijeljeni.		

Glavni zgoditak prvog razreda iznosi 50.000 maraka uzdiže se u 2 m na 55.000 maraka; u 3 m na 60.000 maraka; u 4 m na 65.000 maraka; u 5 m na 70.000 maraka; u 6 m na 75.000; u 7 m 200.000 i s nagradom od 300.000, slučajno 500.000 m.

Za prvi razred koji je službeno utanačen, stoji i cijela originalna srećka samo 3 flor. 50 novč. polovica " " " 1 " 75 " 90 "

Ulošci za slijedeće razrede, kako što i točni iskas dobitaka, jesu vidivi u službenom državnim grbom provijenom izkazu vučenja, koji ja na svaki zahjev još prije vučenja sa i m gratis i franko.

Svaki uložnik dobiva uz originalnu sreću i originalan plan, provijen državnim grbom, zabavna, odmah poslije vučenja a da ga i ne traži.

Iskazu i razložanju dobitaka izvršujem direktno i uz strogo čuvanje

Svako naručenje može se učiniti ili poštanskom naputnicom; ili preporučnim pismom

Radi skorog vučenja, neka se svaki obrati sa namuchom do

10 Decembra t. g.

sa pouzdanjem na
JOSEPH HECKSCHER
Banquier u. Wechsel-Comptoir in HAMBURG

BEČKO HRANIVO BRAŠNO
za djecu

F. GIACOMELLI

Fünfhaus, Robert Hamrelingasse 1 BEČ

Triznata od prvih ljecničkih auktoriteta i mnogobrojnih lijecnika kao izvrsno hranivo sredstvo u naknadu majcino mlijeko. Upotrebljuje se najboljim uspjehom u mnogim nahodistima i u bionicama za djecu. Zasluzuje da ga svaka majka pokuša.

Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, ljekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske. Mali lončić 45 nč., veliki lončić 80 nč.

**Trpanjski
EXCELSIOR!!**

Ko hoće da u slasti pojede trpanj-kih
SRDJELA FRIGANIH (uso Nantes a la tomate), takogjer **VERNUTA**, **Filets anchois a l'huile ou a la tomate**; **SARDINES anchois a l'huile** i drugih raznih vrsta nek se obrati na potpisano koji ima skladište.

**Tvornice
SOCIÉTÉ GÉNÉRAL FRANÇAISE
de Conserves Alimentaires**

koja je od lani namjestila ovdje svoju veliku tvornicu.

Ko želi pak imati i ove godine par sladosnijih **IKARA** (butarge, boutargue) pošto je do sad odveć mali lov bio neka se na vrijeme javi potpisano.

Trpanj, 1 Septembra 1896.

NIKOLA NESANOVIĆ.

MOJI FABRIKATI

su daleko poznati i cijeni

Rem. Nickel flor. 3,50; Remont. srebrni 800/1000 flor. 6; Rem. Anker, Spiral Bréquet, 15 St. flor. 10; sa 16 St. 1 Châton Sist. Cakl. poklopac flor. 12; Budilice, Anker, svijetleće prva vrst flor. 170.

Regulator i dnevni zvuk flor. 575; 10 dnevni zvuk flor. 850.

Ilustr. cjenik poviše ura. Regulatora, latic, zlatnih i srebrnih stvari, de najfinijeg genro-a gratis i franko; Nepovoljno zamjenjuje se ili se vraće novac.

EUG. KARECKER, Fabrika satova BREGENZ
na Bodenskom jezeru
2 godine garancije

Phoenix-Pomada
nagradiena na izložbi za zdravstvo i njegovanje bolesnika u Stuttgartu g. 1890; polje-ničkim svjedočama i hiljada-ma zahvala priznata kao jedi-no opstojće djelujuće, neško-dljivo sredstvo, da gospoda i gospođe dobiju bujne i pune klasi i da se izpriječti otpa-danje kose; mladići mogu s njom odmah uzgajiti jake br-ke. Garantirao za uspjeh i za neškodljivost. Lončić 80 novč., poštom ili podužem 90 novč.

K. Hepp, Rec. XIV, Zinkgasse 22.

Za sama 4 1/2 flor. da-jem svoju glasovitu **Har-moniku** „Bohemia“ sa dugim poklopcem i pra-vim točicama od perle. Ima 2 dvostruke koze. Ilteru-lupinu sa metalom i zašti-ćenu Glasovi su na po-jedinim plućem, radi čeg-ga dobija Harmonika ve-ličanstveni orguljaški ton.

40. glas 2. reg. veličina 15 1/2 x 33 cm. = flor. 4 1/2
60. " 3 " 17 1/2 x 34 " = flor. 5 1/2
80. " 4 " 17 1/2 x 34 1/2 cm. = flor. 6 1/2

Ponka badava, omot i rorto 60 nč. il. cjeniki gratis; šalje-se pouzecem; izmjena dozvoljena; sveza za prodaju tražene.

C. A. SCUSTER, Harmoničar, GRASLITZ, ČESKA

**Jedino pravi
englezki balzam**

(Tinctura balsamica)

Ijekarnika

A. Thierry-a, Pregrada
kod Rogatačkih, kiseljaka

Od zdravstvenih oblasti ispitani i odobren.

Najstarije, najpokušanije, naj-sučnije i najjeftinije pučko do-maće sredstvo.

Utišuje kašalj, utažuje vanjske i unutarnje boli, lagodno pročišćuje, izvana proti zubnoj boli; zimnici, opržinam i t. d. Ova je balsam pravi i neiskvaren sato-onda, ako je svaka botica zatvorena sa srebrnom kapicom, u koju je utisnuta moja tvrdka Adolf Thierry, ljekarna „k angjelu čuvaru“ u Pregradi i ako je svaka botica ob-ložena sa zelenom naznačicom, sa sasma jednakim za-štitnim znakom kao ovdje gore. Na ovaj zaštitni znak valja uvijek paziti! — Izopačitelji i nasljedova-telji mogu jedino pravoga balzama biti ee od mene na temelju zakona za zaštitne znakove strogo su-dbeno progonjeni, kao što također svi preprodavaoci opoglednih krivotvorina. Svjedočba strukovnjaka visoke kr. zem. vlade (br. 5782b, 6108) glasom analitičkoga na-laza očitio tvrdi, da moj proizvod podnipošto ne sadržaje zabranjene ili zdravlju škodljive sastavine. Gdje ne postoji nikakovo skladište mog balzama, neka se pravu u ruci i neka s adreaira: Ljekara „k angjelu čuvaru“ A. Thierry-a u Pregradi kod Rogatca. Na svakoj postaji Austro-Ugarske stoji franko 12 malih ili 6 dvo-strukih boca 4 krune, u Bosnu i Hercegovinu 12 malih ili 6 dvostrukih boca 4 krune i 60 filira. Manje od 12 malih ili 6 dvostrukih boca ne razaslija se. Razaslijanje samo uz predplatu ili pouzecem.

ADOLF THIERRY, ljekarnik
u Pregradi kod Rogatca (Rogatački kiseljaci).

Od Države Garantirano

Hamburska Lutrija

U 811. velikom vučenju što će brzo početi moraju od 112.000 srećaka

biti izvučeni u iznosu od 11 Milijuna 140.590

Maraka

Lutrija sastoji iz sedam klasi i već u prvoj klasi može se imati dobitak od Mk. 50.000. Naj-veći dobitak 7. klase iznosi eventualno 500.000 Mk.

Ovi veći dobitci dolaze u 1. klasi do vučenja.

Nagrada: 300.000 mk. 1 zgod. po 40.000 mk.

1 zgod. po 200.000 " 3 " " 20.000 "

1 " " 100.000 " 21 " " 10.000 "

1 " " 75.000 " 48 " " 5.000 "

1 " " 70.000 " 106 " " 3.000 "

1 " " 65.000 " 206 " " 2.000 "

1 " " 60.000 " 782 " " 1.000 "

1 " " 55.000 " 1848 " " 500 "

21 " " 50.000 " 36.960 " " 100 "

Za prvi razred izdijeljena je srećka od 50.000 z. za cijeli srećku M. 6 = flor. 3,50 z. srećku za polovicu srećke M. 3 = flor. 1,75 z. srećku za četvrt srećke M. 150 = flor. 90 z. v.

Naruče na originalne srećke, sa njem drža-većatim odmah ili u svakom slučaju do

10 Decembra t. g.

da mi se pošlju. Svi nalozi izvršuju se brzo i di-skretno. Publike ustanove lutrije nalaze se u službe-nim planovima, koje razaslijem gratis i franko. Za-dnjih godina imao sam veselje, da mojim naručitelji-ma isplatim dobitke od 250.000; 150.000; 100.000; 80.000; 75.000; 65.000; 60.000; 50.000; 40.000; 30.000; Maraka itd.

Philipp Fürst

Hauptcollecte ustanovljena g. 1868. Glavni lutrijski bureau

Hamburg, Grosse Bleichen 32.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospođe i djecu kupuje se

najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

WEISSA

ima na prodaju fotografija Dubrovnička

100! do 300 flor. mjesečno mogu zaslužiti osobe (sva)kog zvanja u svim mjestima časno i sigurno bezkapita-lala i risika, kroz prodaju zakonom dopuštenih vrijed-nipapira i srećaka. Ponude pod „leichter Verdienst“ na Rudolf Mosse u Beču.

100! do 300 flor. mjesečno mogu zaslužiti osobe (sva)kog zvanja u svim mjestima časno i sigurno bezkapita-lala i risika, kroz prodaju zakonom dopuštenih vrijed-nipapira i srećaka. Ponude pod „leichter Verdienst“ na Rudolf Mosse u Beču.

100! do 300 flor. mjesečno mogu zaslužiti osobe (sva)kog zvanja u svim mjestima časno i sigurno bezkapita-lala i risika, kroz prodaju zakonom dopuštenih vrijed-nipapira i srećaka. Ponude pod „leichter Verdienst“ na Rudolf Mosse u Beču.

DOMENICO BOMBIERI

Rovereto (Austrija)

Protokolirana tvrtka utemeljena god. 1844.

UVOZ I IZVOZ SIVAČIJEH STROJEVA

Specijalitet tvrtke

Sivači stroj na ručke za 18 florina!!

(Šalje se svikud po pošti).

Trećinu cijene treba poslati kad se naručuje, a ostalo dignuće se poštanskim pouzecem.

Ovaj stroj najprikladniji je za obitelj. Sije kojim mu drago suknjo i kaninu, elegantan u formi, a la-san za raditi, a kako je vrlo solidan to ga ne tre-ba nikada popravljati.

Svakomu kupcu šalje se jedna

Polica za garanciju od 5 godina

Ako se kome ne svigja stroj prima se natrag i vraćaju se novci pod uvjetom da se pošalje najviše 8 dana kasnije i za primitka i to oba-vješćujući tvrtku.

Ilustrovani katalog, cjenik svih strojeva u za-letu, razjašnjenja itd., šalje odmah na zahtjev svaki.

Domenico Bombieri, Rovereto.

100! do 300 flor. mjesečno mogu zaslužiti osobe (sva)kog zvanja u svim mjestima časno i sigurno bezkapita-lala i risika, kroz prodaju zakonom dopuštenih vrijed-nipapira i srećaka. Ponude pod „leichter Verdienst“ na Rudolf Mosse u Beču.

100! do 300 flor. mjesečno mogu zaslužiti osobe (sva)kog zvanja u svim mjestima časno i sigurno bezkapita-lala i risika, kroz prodaju zakonom dopuštenih vrijed-nipapira i srećaka. Ponude pod „leichter Verdienst“ na Rudolf Mosse u Beču.

100! do 300 flor. mjesečno mogu zaslužiti osobe (sva)kog zvanja u svim mjestima časno i sigurno bezkapita-lala i risika, kroz prodaju zakonom dopuštenih vrijed-nipapira i srećaka. Ponude pod „leichter Verdienst“ na Rudolf Mosse u Beču.

100! do 300 flor. mjesečno mogu zaslužiti osobe (sva)kog zvanja u svim mjestima časno i sigurno bezkapita-lala i risika, kroz prodaju zakonom dopuštenih vrijed-nipapira i srećaka. Ponude pod „leichter Verdienst“ na Rudolf Mosse u Beču.

100! do 300 flor. mjesečno mogu zaslužiti osobe (sva)kog zvanja u svim mjestima časno i sigurno bezkapita-lala i risika, kroz prodaju zakonom dopuštenih vrijed-nipapira i srećaka. Ponude pod „leichter Verdienst“ na Rudolf Mosse u Beču.

100! do 300 flor. mjesečno mogu zaslužiti osobe (sva)kog zvanja u svim mjestima časno i sigurno bezkapita-lala i risika, kroz prodaju zakonom dopuštenih vrijed-nipapira i srećaka. Ponude pod „leichter Verdienst“ na Rudolf Mosse u Beču.

100! do 300 flor. mjesečno mogu zaslužiti osobe (sva)kog zvanja u svim mjestima časno i sigurno bezkapita-lala i risika, kroz prodaju zakonom dopuštenih vrijed-nipapira i srećaka. Ponude pod „leichter Verdienst“ na Rudolf Mosse u Beču.

100! do 300 flor. mjesečno mogu zaslužiti osobe (sva)kog zvanja u svim mjestima časno i sigurno bezkapita-lala i risika, kroz prodaju zakonom dopuštenih vrijed-nipapira i srećaka. Ponude pod „leichter Verdienst“ na Rudolf Mosse u Beču.

100! do 300 flor. mjesečno mogu zaslužiti osobe (sva)kog zvanja u svim mjestima časno i sigurno bezkapita-lala i risika, kroz prodaju zakonom dopuštenih vrijed-nipapira i srećaka. Ponude pod „leichter Verdienst“ na Rudolf Mosse u Beču.

100! do 300 flor. mjesečno mogu zaslužiti osobe (sva)kog zvanja u svim mjestima časno i sigurno bezkapita-lala i risika, kroz prodaju zakonom dopuštenih vrijed-nipapira i srećaka. Ponude pod „leichter Verdienst“ na Rudolf Mosse u Beču.

100! do 300 flor. mjesečno mogu zaslužiti osobe (sva)kog zvanja u svim mjestima časno i sigurno bezkapita-lala i risika, kroz prodaju zakonom dopuštenih vrijed-nipapira i srećaka. Ponude pod „leichter Verdienst“ na Rudolf Mosse u Beču.

100! do 300 flor. mjesečno mogu zaslužiti osobe (sva)kog zvanja u svim mjestima časno i sigurno bezkapita-lala i risika, kroz prodaju zakonom dopuštenih vrijed-nipapira i srećaka. Ponude pod „leichter Verdienst“ na Rudolf Mosse u Beču.

100! do 300 flor. mjesečno mogu zaslužiti osobe (sva)kog zvanja u svim mjestima časno i sigurno bezkapita-lala i risika, kroz prodaju zakonom dopuštenih vrijed-nipapira i srećaka. Ponude pod „leichter Verdienst“ na Rudolf Mosse u Beču.

100! do 300 flor. mjesečno mogu zaslužiti osobe (sva)kog zvanja u svim mjestima časno i sigurno bezkapita-lala i risika, kroz prodaju zakonom dopuštenih vrijed-nipapira i srećaka. Ponude pod „leichter Verdienst“ na Rudolf Mosse u Beču.

100! do 300 flor. mjesečno mogu zaslužiti osobe (sva)kog zvanja u svim mjestima časno i sigurno bezkapita-lala i risika, kroz prodaju zakonom dopuštenih vrijed-nipapira i srećaka. Ponude pod „leichter Verdienst“ na Rudolf Mosse u Beču.

100! do 300 flor. mjesečno mogu zaslužiti osobe (sva)kog zvanja u svim mjestima časno i sigurno bezkapita-lala i risika, kroz prodaju zakonom dopuštenih vrijed-nipapira i srećaka. Ponude pod „leichter Verdienst“ na Rudolf Mosse u Beču.

100! do 300 flor. mjesečno mogu zaslužiti osobe (sva)kog zvanja u svim mjestima časno i sigurno bezkapita-lala i risika, kroz prodaju zakonom dopuštenih vrijed-nipapira i srećaka. Ponude pod „leichter Verdienst“ na Rudolf Mosse u Beču.

100! do 300 flor. mjesečno mogu zaslužiti osobe (sva)kog zvanja u svim mjestima časno i sigurno bezkapita-lala i risika, kroz prodaju zakonom dopuštenih vrijed-nipapira i srećaka. Ponude pod „leichter Verdienst“ na Rudolf Mosse u Beču.

100! do 300 flor. mjesečno mogu zaslužiti osobe (sva)kog zvanja u svim mjestima časno i sigurno bezkapita-lala i risika, kroz prodaju zakonom dopuštenih vrijed-nipapira i srećaka. Ponude pod „leichter Verdienst“ na Rudolf Mosse u Beču.

100! do 300 flor. mjesečno mogu zaslužiti osobe (sva)kog zvanja u svim mjestima časno i sigurno bezkapita-lala i risika, kroz prodaju zakonom dopuštenih vrijed-nipapira i srećaka. Ponude pod „leichter Verdienst“ na Rudolf Mosse u Beču.

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svake subote. Cijena mu je unaprijed u *Otpравнишtvu* lista: na godinu flor. 4.50, na pō godine flor. 2.25, za *Dubrovnik* sa *donašanjem* u kuću, a za *Austro-Ugarsku*, *Bosnu Hercegovinu* s *pošt-m*: na godinu flor. 5, na pō godine flor. 2.50, za *inozemstvo* flor. 4.50, i poštarski troškovi.

Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretpata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretpata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku, a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, pripćenno, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi i uz razmjerni popust.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Kotor.

Srpski listovi u Dalmaciji donose telegram, da je odbor za kotorske izbore „jednoglasno odlučio odustati od svakog učestvovanja u prestonim izborima općine Kotsrske, ostavljajući široko polje i svu odgovornost onima koji su na današnju upravu, koji ih podupiru, a koji im kumuju.“ Na brzojavci potpisan je: *Izborni Odbor*.

Sve ovo nije drugo nego jedna obična srpska mistifikacija, počam od prve riječi brzojavke do potpisa. Tobažnji *Izborni Odbor* izmišljotina je, stvorena da zavede lakovijerni svijet, jer u Kotoru nije opstojao nikakav „*Izborni Odbor*“, pošto i Srbi i Talijanaši kupiše se u odbor, koji se nije zvao srpskim (ili ti hrvatskim) nego talijanskim imenom i to: *Unione Cittadina*. Ljudi koji su se toliko vremena sakupljali pod imenom *Unione Cittadina* imaju evo obraza, da to svoje dično ime, koje sve kaže, pred svijetom promijene, i da se prozovu *Izbornim Odborom*, neka bi kakav luđi brat mislio, da su oni mučenici *Slavenstva*!

Unione Cittadina okupljala je u se najžešće talijanaše Lege Nazionale, koji mrze naš jezik i naše pleme slavensko, pak, stranci i došljaci, nastoje da dom koji njihov nije, rastruju tugjim jezikom i tugjom narodnošću. Okupljala je nadalje braću Srbe, koji iz mržnje naprama svome bratu Hrvatu, te u ponosnom Kotoru hoće da zapovijeda, jer mu je ono staro ognjište, a preslabi, da proti Hrvatu sami što pokušaju — združiti se i ovaj put sa svijem zakletijem dušmanima našega roda i jezika, eda nam našu kuću iskopaju!

Ova združena klika radila je grozomoru na sve strane, jedni u ime Pulje i Kalabrije, a drugi na račun Dušanova carstva pod blagim pokroviteljstvom nekijeh, koji, da su samo htjeli, mogahu jednim migom raspršati svu protubratsku urotu. Ali jer nijesu, znak je da su je u srcu svome odobravali, a mi to lijepo na raboš uzimljemo, za onoga dana, kad se neko radi svoga ponašanja proti Hrvatima uzbude ljuto kajati. Radila je klika i na jednu i na drugu stranu, pogoršala je društveni odnos u Kotoru; infamnim revolver-dopisima trovala javni i privatni život u onomu gradu, a posljedak svega toga kako vidimo jest, da se *Unione Cittadina*, prekrštena prigodno u „*izborni odbor*“ raspustila i odlučila ne prikazat se na kotorske općinske izbore!!

Otkuda ta nagla promjena?

Radu velikih nepravica što su joj se učinile? Tako barem daju razumjeti u svome brzojavu lakovijernome svijetu. Nova mistifikacija. *Unione Cittadina* iskrenije bi govorila, kad bi bila javila, da su joj se izjalovile *njeke lijepe nade*, koje je ona u svojoj sredini gojila; da se u zadnji čas nekako natukalo, da bi se *te nade* mogle i ne ispuniti onako kako je ona željela; pak su braća Srbi i Talijani mudro zaključili, da je bolje odustati s dostojanstvenim prezirom na „nepravdu i sablazni“, nego se izvrći smijehu i ruglu ispred cijelog srpskog i talijanskog svijeta.

Srbima i vajnim Talijanima u Boki Kotsrskoj nije dosta, da se imenici izbornika tačno naprave, da se općinskoj upravi digne iz ruka ta stvar, te da izbore strogo nadgleda jedan politički činovnik. Njima nije bilo dosta da se stvar vodi nepristra-

no, a to je i naravno, jer bi oni onda izgubili. Oni su htjeli da se kotorska općina milom ili silom preda u njihove ruke i u to ime uložise sve svoje sile, da poznate neke kotačiće sklone neka se okreću u njihovu korist. Umiljato janje *dvi*je majke sisa, kaže narodna poslovice. Nego ovaj put narodna riječ promašila, pak i ako je bilo, nije bilo onako i onoliko koliko su Srbo-Talijanaši željeli, a njima onda druge nije ni preostalo, nego da se povuku natrag.

Jer, logika je očita i jasna. Pošto je njima trebalo sve *mo*guće i *ne*moguće potporu, da uspiju u Kotoru, a pošto je nijesu mogli imati *svu*d onako koliko im bijaše potreba, to je naravno da su favorizirani Hrvati! Pravednost, jednakost, poštenje prazne su fraze. Kotor moraju imati Srbi i Talijanaši, a za drugo neka niko ne pita.

U općini kotorskoj ima najmanje *dvi*je *tre*ćine elemenata koji pripadaju hrvatskoj stranci. U trećemu tijelu na primjer, Hrvati imaju tri i četiri puta više glasova nego što ih može naći *Unione Cittadina*. Iz ovoga stvoriti manjinu vrlo je teško, ali se može. Srbo-Talijanaši, osokoljeni nekim pojavama u Dalmaciji, nadahu se da će im to poći za rukom denuncijama, pak su po svojim listovima i u saboru Bokeljske Hrvate proglašivali kao najžešće pravaše! Oni se nijesu stidili ni tih srestava i to uprav oni! Ali se većina pučanstva ne da izbrisati ni manovram ni denuncijama.

Odluka *dell' Unione Cittadina* u Kotoru za nas je vrlo utješna, jer pokazuje svijetu ima li u Boki tih Hrvata ili ih nema. Mi pak čestitamo našoj braći Bokeljima na njihovom mudrom i valjanom držanju, radujući se s njima, što i u teškim prilikama, koje ih u zadnje doba pohodiše, znali su se snaći i održati na čast i diku čarobne Boke i cijele nam domovine Hrvatske.

U dualizmu.

Čini se kô da su u Beču već počeli kazati zube naprotiv velike prepotencije Magjara. Događaji koji su se lani nagovijestili počinju se malo po malo izvagjati. Cislajtani neće da u poslu nagodbe dopusti, da je Magjari sklope na njezinu štetu. U tome se osobito ističu antisemiti s razloga vrlo pojmljivijeh. Oni i pokrenuše cijelu akciju, uz mlade Čehe, koji im donekle u tom sekundiraju. Tako je nastao pravi rat izmegju političkih faktora jedne i druge polovine.

Magjari su iz početka užasno bućili, da oni neće popustiti, misleći da će se ovi preko prepašiti od njihove buke. Ali kad vidješe, da to njih ni najmanje ne ženira, prepadoše se oni. Sada Ugarska malo tiše govori o poslu nagodbe i uplivni ljudi vladajuće liberalne stranke postadoše oprezniji.

Oni su ovijeh dana imali izbore. Liberalna stranka izvostila je veliku, sjajnu pobjedu. Nego tu je bilo mrtvih i ranjenijeh. 200.000 vojnika spravnih na oružju pazilo je na red kod izbora. Nema sumnje da su ovi vojnici došli znanjem i zahtjevom vlade i da ih ona nije zvala, ne bi bili tu. Ali nastaje pitanje, da li oni ne bi bili u potrebi sveisto tamo išli i proti volji magjarske vlade? U tom slučaju njezina sila spada u ništa, jer danas sa željeznicam, mobilizacijam, opetušam i topovima, godina 1848 neda se više ponoviti. Beč je

na koji mu drago način učinio ovijeh dana, da Pešta malo progleda i da vidi one tajne konce, kojim on još raspolaže. I ovo neko približenje izmegju vlade i antisemita znači mnogo za Magjare.

Sad još niko ne zna kako će se svršiti ovaj zlameniti boj, ali stalno je da će Magjari morati popustiti, a nama ima to bit mlo, ne za drugo nego s toga, što se, makar kako, počela kršiti ona njihova arogancija, s kojom bijahu se nametnuli svijem narodima u Austro-Ugarskoj monarhiji.

Kao Hrvati, a s gledišta ekonomskoga, i u ovomu poslu mi smo razdijeljeni na dvoje. Ovi u Cislajtani stog pogleda imali bi naravno željet, da Austrija dobije, jer će onda manje plaćati za zajedničke stvari kao što su vojska, mornarica, itd. koji odnose više stotina milijuna. S istoga razloga oni preko Velebita voljeli bi da dobije Ugarska, jer je porezno njima onda bolje. Ovo je jako lijepo predvidio naš narodni zastupnik dr. Matko Laginja svojim krasnim i političkim govorom, kad se je radilo o prešnome predlogu antisemita Pattai. Tako se dogagja kad braća nijesu svoji i u jednom kolu, nego razdijeljeni na više odlomaka.

Megjutim politički obziri nalagali bi nam, da želimo neka se Magjarima i Nijemcima što više računi pometu, pa bilo to i na račun naše časovite štete. Njihova sloga bila je ubitačna po razvoj hrvatskog i češkog naroda. Sada se ta sloga nemilo pomutila, u Cislajtani propala je njemačko lažliberalna ljevica i nema nade, da će opet uskrsnuti. Druge stranke nijesu obožavatelji magjarske framasonerije kao što je ona bila, a ove druge stranke, u koliko im je pošlo za rukom da suzbiju Magjare, neće nas nikad više moći pritisnuti onako kao ljevičari. Ele, mi smo usred velikoga rata, bez naše ikakve štete, nego, ako budemo umjeli, s našom koristi.

Bilo je više vrijeme, da se jednom i naši dušmani meajusobom posvade.

U Banovini.

Otvorio se hrvatski sabor. David Starčević unišao je u nj kao zastupnik, na 19 novembra, uprav onoga dana i onoga mjeseca, kojega je nazad 11 godina bio praćen u Lepoglavu. Čudna li slučaja! Na 19 novembra u Lepoglavu, a na 19 novembra u hrvatski sabor. I ako u današnjim prilikam hrv. sabora ni ovaj, u koliko se slobode govora tiče, ne zaostaje za slobodom osobnom, koja vlada u ipak je to za Davida Starčevića velika moralna zadovoljština, najveća što mu je mogao dati hrvatski narod, koji ovim nije dopustio, da se Davida politički utiče. Sasvim tim rebi, da ga neće ovjeroviti. Dok su drugi bili odmah verificirani, presjednik je najavio, da proti njegovu izboru ima prigovora, pak je upućen verifikacijom odboru.

Davida neće ovjeroviti, jer nije uvršten u izborne listine. Ovo je istina, da njegovo ime nije u listinam, jer on je tek tu skoro dobio građanska prava. Ali David Starčević ima kuću i zemljišta na koja plaća porez. On je dakle i izbornik, jer ima *pravo glasa*, jer porez plaća, a što nije u listinam, to je s razloga, što se te listine u Hrvatskoj obnavljaju tek svako pet godina. Većina dakle neće gledati je li David *praktično* birač, kako i zakon veli, nego je li u listinam, koje se na-

kon 5 godina mijenjaju, pa ako ga nema usprkos svjedodžbi poreznog ureda, neće ga ovjerovit. Ako se ne varamo, isti slučaj dogodio se još jedan put u hrv. saboru, i to nazad koju godinu. Ali onda se radilo o bratu Srbinu, članu magjarske većine i vladinovi ga priznaše zastupnikom, kako je bilo i pravedno. Dvije mjere!

No glavni uzrok zašto će se ovaj posao Davidova verificiranja protegnuti na dugo, jest što on kao neovjerovljeni zastupnik može doduše glasnovati, ali ne može govoriti. Ina mnogijeh kojim bi njegov glas bilo vrlo neugodno slušati.

Za izbora zastupnika u Peštu, stranka prava na usta zast. Jakčina izjavila je, da ona, pošto ne priznaje sabor peštanski nadležan za Hrvatsku i njezine posle, s načelnih razloga ne može ni sudjelovati tome izboru, te se udaljila iz sabornice. Frankovci su ostali, a dr. Mile Starčević bio je u tom izboru imenovan skrutatorom i on se ja toga primio. Može li jedan pravaš ma kako god bilo, sudjelovati izboru zastupnika u peštanski sabor? Prigovor, koji će na ovo dr. Frank i ona dvojica-trojica, što su se za njim povelu podignuti, da naime i dalmatinski i istarski pravaši šalju svoje zastupnike u Beč, ne stoji, jer mi smo amo sada proste austrijske pokrajine, a to Hrvatska prama Ugarskoj nije niti smije da bude i takov položaj da priznaje. Ipak usprkos svoj dobroj volji Franka, samo su magjaroni birani za Peštu.

Prigodom oglašavanja smrti dr. Antuna Starčevića, koju je predsjednik, proti svakoj delikatnosti, sa dvije sulioparne riječi javio, digao se dr. Frank da on govori, ali mu niješu dali. U tom govoru koji je sutra štampan izišao, predlaže, da se na uspomenu Starčeviću reinkorporira Dalmacija. Dr. Frank ovim nije išao za drugim, nego da ime Staroga još jednom kao reklam u svoje svrhe izrabi, da Dalmatince na svoju udicu levi, pak znajući to, niko ozbiljan nije ozbiljno uzeo njegove riječi.

U vladinoj stranci u toliko sve nešto vri. Ovo bi bile glavne crte položaja: Iza lanjskih dogadjaja grof Khuen ne uživa više ono povjerenje u Magjara, ali je sačuvao povjerenje na višem mjestu. Sada ljudi narodne stranke nijesu na čistu ko je jači, Magjari ili grof Khuen. Mnogi su za Magjare i kako se čuje tamo su učvršćavali svoj položaj na račun gosp. grofa, koji je sve obaznao i dotičnjem se ljuto osvetio. Pokazao im je, da, bar za sada, on još ipak može više. S tim je stvorio jaku četinu nezadovoljnika, koja mu u Pešti čepka tlo ispod nogu, a što će biti u buduću to se ne zna. Nego ove opreke urodiše jednom ne lijepom posljedicom: da se naime vladinovi u Hrvatskoj natječu ko će bolje ugoditi Magjarima. To je od našega političkoga života doradila nagodba! Zato je i sada u hrvatskom saboru prošlo sa odobravanjem mnogo toga, što je očita povreda samih nagodbenih ustanova.

Na svrhu imamo javiti, da se je gosp. Frano Folnegović pismom na Davida Starčevića odijelio od stranke prava. Ako su zbilja dnu razlozi koje navagja njega na to potakli, onda je on to učinio nešto malo kasno, jer mi volimo vidjeti u njemu uvjerena protivnika, nego li neuvjerena pravaša. Istina, načela stranke prava i njezin program nijesu prikladni za politiku mrvica i „stečevina“, ona znače nešto više, idejnije, što se postizava već onda kad narod pronikne u svoju svijest, svoje hrvatstvo i težnju za potpunom slobodom. Ako stranci prava pogje za rukom, da ovo troje u naroda temeljito rašiti, ona je već time svoju zadaću obavila. Ostalo će već po sebi doći.

U toliko približuju se izbori, pak se po svemu ovom i još čemu, može zaključiti, da će se ovaj put borba u Hrvatskoj dosta razlikovati od prethodnje, jer će se pojaviti novih stranaka.

Na njeke tužbe iz Bosne.

Iz posestrime Bosne i Hercegovine dolazi nam često svakojakih tužba. Mi ih razdijelimo: njeke priopćimo u našem listu, druge, osobito teže, progijemo dalje, njeke opet ostanu u „arkivu“, jer neznatne, da se s njima u listu bavimo, a opet ne toliko, da bi se moglo preko njih proći, kako se kaže, na dnevni red.

Izmegju tih tužba, koje nam ljudi našega naroda šalju, najviše ih dolazi na činovništvo. I to

ne na više činovništvo, na sudce, upravnike, prestonike itd., nego na ono niže, dapače najniže na ono koje se u pravom smislu riječi i ne može za činovništvo uzeti, već kao njeko njegovo priručno srestvo, da brže i tačnije obavlja one poslove, koji, uz umnu, zahtijevaju i neku materijalnu radnju.

To su obično pisari (dnevničari), desetari, kanceliste, itd. Najviše našijeh dopisa, kad bi bili priopćeni, bavili bi se o njima, govoreći za njeke da se zlo ponašaju strankama, da ih psuju i kažu im se kako su oni moćni, prijete i sva moguća srestva upotrebljuju, da se pokažu, kako su i oni „velika gospoda“ — velika, da tako rečemo, jer gospodin koji je i činom i ponašanjem velik, neće se nikada tako ponašati sa neukom i neizobraženom strankom, za koju je na koncu konca i on tu, da joj u njezinim pravima i dužnostima bude na ruku, biva, da je posluži.

I, čudna slučaj, naši ljudi, koji će od ove „velike gospode“ mnogo toga pretrpjeti, ne dopuštaju da im niži ni dobro jutro naopako reknju. Zato uvijek tužbe i prepirke s jedne strane, koja na svaki način hoće da uzdrži svoje „dostojanstvo“, pa makar to bilo osornim ponašanjem i s druge, koja, znajući s kijem ima posla, nikako ne dopušta, da joj se tako pod nos dava neko veliko „gospodstvo“, koje ona cijeni da ne opstoji.

Ali to je nuzgredna stvar, u kojoj se ogleda njeka vrst borbe izmegju društvenijeh klasa, od kojih svaka misli, da je veća od druge. Mi ne poznamo do kraja administrativnu vlast u Bosni i Hercegovini ni način kojim ona izvršuje svoje poslove. Nego nama se čini — uprav na temelju ovijeh gor-nijeh tužba, da se odviše velika „jurisdikcija“ povjerava ovim nižim i pomoćnim organima, što više, da su oni u mnogim slučajevima upravo jedini, koji s masom naroda dolaze u izravnu svezu. Kod nas na pr. u Austriji, onakove tužbe ne bi bile moguće, ne možda s toga što je dotični kvalitet bolji, nego u prvom redu zato, što ovaj i uopće nema nikakve prigode, da svoju kakvu-takvu direktnu djelatnost prama narodu pokaže, pošto stranke dolaze u dodir sa činovnicima, koji stoje na drugome stepenu i koji, kao što se pretpostavlja, imaju veći stupanj odgoja i naobrazbe. U Bosni reklo bi se, da je u tom malo drugačije.

Ovo smo htjeli istaknuti, eda upozorimo zanimane faktore, da se o tom malo pozabave, a suviše je i napominjati, kako je to samo od koristi za narod, kad bi se svi poslovi predali u ruke isključivo pravijeh činovnika, po čemu bi bila ostra-njena, ili barem umanjena, mogućnost inada ili zloporaba.

Hrvati u Americi.

Za velike predsjedicijske borbe, što se početkom ovoga mjeseca vodila izmegju kandidata demokrata Bryana i Mac Kinley republikanca, koji je i pobijedio istakli, su se i Hrvati. Ovo je prvi put, da se naša narodnost u važnom pitanju kojim se baviše Sjedinjene Države tražila i čula, jer zbilja obje su se stranke otimala za njihove glasove.

Hrvata u Sjedinjenim Državama biće od prilike 100.000 duša svuda rastrkanih, ali najviše ih je u Kaliforniji, državama New-Orleansa (Louisiana), New-Jorka i Chicaga (Illinois). Oni imadu u Sjedinjenim Državama mnogo društava, političkih, dobrotvornih, zabavnih, kao čitaonica itd. Najviše društvo jest *Hrvatska Zajednica*, sa svojim filijalkama rastrkanim po svoj zemlji. Tu se plaća neki mjesečni prinos, te u slučaju bolesti ima se podborba i liječnik, a ako član umre onda se njegovoj udovici ili siročadi daje stanovita svota novaca. Imaju osim društava i 4 lista: i to *Chicago, Sloboda, Napredak* i *Hrv. Slogu*, koji izlaze u raznim gradovima zemlje i pišu vrlo slobodno, jer tamo censure nema. Uregjeni su više po američansku.

Nastojanjem ovijeh društava i ovijeh listova najveći dio Hrvata u Americi učiniše se američkim građanima i tako, s drugim narodnostima ili sami, utječu kako bolje mogu u ustavni život one zemlje, te i ako ih je razmjerno malo, njihove se želje uvažuju, jer se tamo ne gleda na broj koliko na opravdanost zahtjeva. Tako su oni u toliko stvari činili se čut, a imaju uz to i liječnika i branitelja, koji su se iz Hrvatske tamo preselili.

Ovdje mimogred nešto o tom američkom građanstvu. Američki građani Hrvati, stekavši tamnošnje državljanstvo nijesu zato prestali biti austro-ugarski državljani, jer ako im je ona zemlja svoja prava dala, ova se nije na njih od svojih odrekla. Zato jedan ovaki hrvati američanski građanin u našoj monarkiji smatran je kao građanin

austro-ugarski, ali u drugim državama na pr. u Engleskoj, Francuskoj itd. on je priznat kao državljani Sjedinjenih Država, te se nalazi pod njihovom zaštitom i protekcijom. Po tome naši vojnički bjegunci i ako su postali američanski podanici, u nas su uvijek smatrani vojničkim bjeguncima, što je bilo nužno istaknuti, jer ih ima koji protivno misle.

Oni dakle učestvovali su u borbi za predsjednika i pobijedila je ona strana s kojom su bili, jer su se svi Hrvati izjavili kao republikanci, te radili i glasovali za izbor Mac Kinley, novoga predsjednika. Irci na pr. bijahu dušom i tijelom odani demokratu Bryanu, koji je u njima našao najvišu pomoć. Istina Iraca ima više milijuna, a Hrvata samo 100.000, pak njihovi glasovi nijesu se toliko brojili ali su ipak nešto vrijedili. Slovenci premda ih je tamo malo razdvojilo se: neki za Bryana, neki za Mac Kinley. Ni Srbi kojih je najmanje ne bijahu složni. Veći dio odlučio se za Bryana. Možda je i koji Hrvat za nj glasovao, no velika većina bila mu je protivna. Zastupnici i političari Mac Kinleyevi dolazili su u doticaj i društvo Hrvata. Ne marimo istraživati što je naše suplemenjake potaknulo, da se ovako svi zauzmu za kandidata zlata, koji je oko sebe okupio i veći i bolji dio Amerikanaca. Konstatujemo sami fakat, jer je po sebi zanimiv.

Naši listovi u Americi hvale se na veliku slobodu koja kod izbora tamo vlada. Glas je taj i slobodan. Vlada je još za sada demokratska (Hrvati su dakle bili za opoziciju), pa ipak nikome ne bi ni na pamet panulo, da utječe u izbor. Vlada samo pazi da ne bude nereda, a njezini organi ne mogu ni pristupiti stolu gdje se glasuje.

Koliko li nam svakovrsnijeh misli ne pobuguju ovi Američanski Hrvati i njihova izborna akcija!

Naši dopisi.

Iz Zatonjske općine, 24. Novembra.

Njeki dopisnik pod imenom *Zatonjanina*, kao da je iz mjeseca megu na spanuo, ili se on mudro pričinja, piše u broju 45-46 „Crk. Hrv.“, da je tek ove godine vlada bila odredila neku svotu za pripravljanje domaćeg ulja, dok je ista već po prilici nazad tri godine, bila ponudila, kako smo dobro informirani, bez ikakve kamate do 60.000 fior. našoj općini, da se u nas podigne moderna tvornica ulja, koja bi odgovarala svijem onijem zahtjevima, potrebitijem, da se napravi fino ulje. Ova je stvar sad nekako zaspala, ali tomu je ku-vnja megu nama, jerbo kako znamo, bio je neko ko je htio, da on sam uzme u svoju režu i na svoj račun ovu uljarnicu. Vlada pak regbi da nije htjela na to pristati, nego da se ima iz više u-glednijeh općinara sastaviti kao jedan konsorcijum, koji će s tijem po ugovorenim pogodbama, ravna-ti upravljati, od prilike onako kako se to učinilo za radnje vrhu prorusenja Konavoskoga Polja.

Na tu želju došao je glas iz naše općine, da amo nije moguće učiniti takovo društvo, jer nema za to pripravnih i sposobnih ljudi. Vlada pak nije htjela pristati, da se daje u ruke jednome jednome čovjeku, koji bi se onda sa ovakom uljarnicom mogao nametnuti cijelomu pučanstvu naše općine, te najviše uljem živi i tako je, kako rekomo, stvar zaspala.

Mi nećemo za ovaj put ulaziti u detaljnije podrobnosti, samo ćemo napomenut, da ni nama nije nipošto drago, da se i u tome kao u toliko drugih stvari, što se u nas dogadjaju uvede monopol, koji bi mogao da bude od štetnijeh posljedica za naše posjednike. Izjavivamo još: da nije istina, da amo nema ljudi koji bili i kadri i spravi preuzeti takovu stvar i dogovorno je voditi na korist *svijeh* nas. Ima ljudi koji ne samo to, nego bi bili pripravnici, da kapitalom ili imanjem zajamče, da će uljarnica zbilja neoštećeno i korisno biti vogaena u onom smislu, za koji bi se sagradila.

Ne znamo kad će biti ustoličenje nove općine i zašto se toliko oteže, ali preporučamo novome vijeću, da se sa tim važnim i korisnim pitanjem pozabavi, da učini da se pogreške i ometke uklone i da razvidi gdje i u kojemu odlomku bilo bi najkorisnije da se eventualno uljarnica podigne, a u isto doba dajemo na znanje vladu, kako je ona bila u ovome poslu sasvim hrgjavo obaviješčena i prevarena, radi čega je ovo pučanstvo pretrpjelo možda dosta štete. Zatonjska Općina producira dosta ulja, pak dobra i racionalna uljarnica nama je od prijeko nužde i velike koristi.

Ovoliko je sada, u nadi da novo izabrani vijećnici i prisjednici zatonjske općine neće se više puštit voditi za nos, ni dopustiti, da stvari idu kao što su do sada hodile.

Pogled po svijetu.

U Austriji je velika borba izmegju ljevice i vlade. Prva se užestila iza izjave Luegerove, koji je rekao jednom francuskom novinaru, da je vlada potajno za nj. Ljevičari viču, da grof Badeni samo rastvara stranke.

Srpski kralj boravi ovih dana u Beču, gdje je primio mnoge političke ličnosti. Odnosaji između Srbije i Austro-Ugarske dobri su. Srbija se vraća na staru politiku.

Poplave. — Velike povodne uništio srpsko i bosansko Podrinje zatim crnogorske krajeve oko skadarskog jezera i druge su zemlje pretrpile silnih šteta.

Domaće vijesti.

Odgovor. — Bulatov organ osvrću se na naš članak iz prošloga broja, „*Prvaci*“, naš list zove jednjem drugim imenom, pak njemu (pod tim imenom) stavljaju u navodne znakove riječi i datume, koji se ne nalaze u članku *Prvaci* i njih pobija. Ne odgovaramo, jer mi naš članak nismo pisali za Bulatove plaćenike, koji moraju da ga brane, nego za svjesne Hrvate — a to je nešto drugo. Što do nas drži spljetski list nama nije ni najmanje stalo, pak preziremo njegove lude podvale onako isto kao i naši neki prijatelji preko Velebita njegove nametne hvale.

Pišu nam iz Stona: — Prigodom smrti gosp. Marina Bandura Stonska Dobrotvornost primila je od časne obitelji Bandur i svoje fior. 50 za stonske siromahe. Pohvalno!

Zlatna misa. — Poznati talijanaš i neprijatelj svega što je hrvatsko kan. Pavissich slavi ovih dana zlatnu misu u Gorici. Naš „*Dubrovnik*“ posvetio mu je tom prigodom spomen-člančić velike hvale, a nesugljeni pjesnik Vid-Vuletić-Vukasović predan sonet. Zašto? Jer je pisao za Talijanaše protiv Hrvata, Evala im!

Pišu nam iz Šipana: — Naš domorodac gosp. Federiko Glavić, koji se nazad malo vratio iz Amerike nabavio je našoj omladini potpuni orhestar hrvatskih tamburica, pak će, kako čujemo, na svoj trošak poslati im vrhna učitelja, da ih kroz nekoliko dana u glazbanju uputi. Toliko je ovome našem dičnomu španjaninu omilila naša tamburica. Mi mu svesrdno zahvaljivamo i vapimo mu svaku sreću i veselje, njemu na čast, Šipanu na diku.

Pišu nam iz Vrgorca, da im je ovaj put duhan klasificiran slabo kô nikad tako. Njake vrsti stavne da će u I. klasu ne dohvaćati ni III. Narod ozlovoljen, jer palazi, da je na više mjesta bolje klasificiran duhan iz polja nego iz brda. Osobito je Vrgorac ružno prošao. Ni skladište duhana ne odgovara, jer je premalen, pak se dosta puta pokvari. Govore da tu štetu treba u plaćanju izjednačiti, no bolje bi bilo, da režija sagradi još jednu magaznu, jer u nas ima duhana dosta i dobar je. Molimo zastupnike, da nam se zauzmu, da se ovaj zli običaj klasificiranja u niže od vrijednosti iskorijeni.

Pišu nam iz Gruža: — Na našem zvoniku na Krstu ima sat. Ali ko ga vidi? Samo onaj koji stoji na starome mulu i neke kuće pred zvonikom u Lapadu. Ni Gruž ni Kantafig ne može se okoristiti njegovim kazalom, jer su mu sa strane, dočim kad bi se ovaj sat tako uredio da mu i sa strana budu kazaljke, i sjedne i s druge strane Gruža mogli bi se po njemu ravnati. Molim da bi se providilo. — *Gružanin.*

Radnički sastanak. — Radnički klub stranke prava u Zagrebu priređuje za 8 decembra veliki radnički sastanak u klubskim prostorijama (Zagreb, Vlaška Ulica br. 46). Mnogi radnički skupovi iz Hrvatske šalju svoje odaslanike. Iz Dalmacije to će biti teško, ali naši radnici mogli bi se pridružiti braći u Banovini pismenim ili brojnim izjavama, da se tako i među njima uhvati neka solidarnost.

— *Umoljavamo naše zaostale predbrojnice, da se požure sa pretplatom jer se ovo već približava i svrha godine. Nije lijepo, da nas čine ovoliko čekati.*

Gradska Kronika.

Ispiti. — Na 10. ov. mj. svršili su se ispiti učiteljske sposobnosti pri ovom c. k. učiteljskom pod-presjedništvom c. k. pok. škol. nadzornika Jozipa vit. Peričića. a) Za uzposobljenje na pučkim učionicama prikazahu se 5 kandidatica i 3 kandidata. Od prvih bijahu proglašeni sposobnim gije: Giadrov Marija i Živković Erminija, a prosto sposobnim gije: Gamulin Marija i Kantonij Jozica. Jedna nije bila usposobljena. Od posljednjih sva tri naime gg. Barbarić Jakov, Gašić Pero i Miličević Josip bijahu proglašeni sposobnim. — b) Za usposobljenje na gragjanskim učionicama prikaza se jedini kandidat g. Šiljak Jovan, te je bio proglašen sposobnim za I. skupinu nauka gragjanskih učionica.

Dubrovački Parobrodi. — *Galeb* kap. Golubović radi leda bio je prisiljen da ostavi Tan-garok sa 3/4 tovara, te ga je na 24 tek. nadopunio u Sebastopolju za Marsiliju. — *Napried* kap. Skurić, krca se u Berdianskoj za Marsiliju. — *Hartington* kap. Šoletić, krcat iz Marianopolja u Sre-

dozemno More. — *Northering* kap. Ratić, krcat iz Nikolajeva za Sredozemno More. — *Oskar* kap. Stanoš, krcat iz Ibrajle za Genovu.

Provala u crkvu. — Kad smo prošli put upozorili, da se po gradu skita nepoznatih lica bez zanimanja, nijesmo se nadali, da će se do dva dana činom posvjedočiti opravdanost našim opomenam. U noći od ponedjeljka nepoznati zlikovci porobiše crkvu m. p. oo. Dominikanaca. Na svu sreću nijesu odnijeli nego nešto malo zlata i inih stvari u vrijednosti od kakvih 70 flor., biće valjda kogod išao pak ih omeo. Zlikovci imaju biti u veće ostali sakriveni u zatvorenoj crkvi. Još nijesu pronagjeni. Pazimo dakle! Dobro bi bilo kad bi naše redarstvo po noći obilazilo ne samo Prijeko i niži dio grada nego i ostalo, zatim ponešto i Pile i Ploče.

Zabava na Sv. Ceciliju. — Po programu oglašenu u proš. broju našega lista, dalo nam je hrvatsko pjevačko društvo „*Gundulić*“ u nedjelju na dan zaštitnice glazbe lijepu zabavu u prostoru „*Hrvatske Radničke Zadruga*.“ Na nju bijaše pozvana Uprava Čitaonice i članovi „*Gundulića*“ i „*Zadruga*.“ Na 7 1/2 ura u veće već je Zadruga bila puna svijeta. I ako smo u njoj tu skoro učinili neke radnje, oborili jedan zid, iz dvije sobe napravili jednu, i tako izim Bačičeve dobili najprostraniju dvoranu u Dubrovniku — ipak toliko je bilo navale, da je samo krasni spol i jedan veoma mali dio muškaraca mogao stati unutra, dočim ostali valjalo je da se zbijaju i u drugu dvoranu. Ovo nam je bilo vrlo milo vidjeti, jerbo je to sjajan dokaz, da nas ima.

Što se pak same zabave tiče, ta je izvedena tako krasno da su se mnogi komadi morali opetovati. Naši tamburaši pokazahu svoju vještinu i napredak i u teškim komadima, što ih ono veće odigraše. Isto se može kazati i o pjevačkom zboru, koji je stekao opće priznanje i povlačenje zboru. Mladi ali valjani glazbenik naš sugragjanin gosp. Radovani upravljao je i jednim i drugim vrlo vješto i usrdno. I deklamacija Preradovićeve *Braće* izmegju gg. M. Kipe, P. Ortolani i V. Turčinovića zaslužuje da se pohvali, a tako isto i dvopjev izvrsnih tenora i baritona gg. I. Birimiše i J. Kentre. *Uznesi se* od Zajca pjevao je bas g. Kipe, koji u ovom komadu nije mogao da pokaže svu jakost i ljepotu svoga dubokoga i jakoga glasa, kome u gradu premca nema. Napokon dogjose i željno očekivani *Rukotvorci* ili ti razgovor izmegju šavca, crevljara, klobučara, maranguna i barbijera što ih deklamirahu J. Funjak, P. Ortolani, V. Turčinović, P. Funjak i Miho Kohn u krčmi prigodnoga krčmara g. J. Ivančića. Smijehu koji su oni već svojom pojavom izazvali nije bilo ni kraja ni konca; oduševljeno pljeskanje pozdravi njihov razgovor. Program završi koračnicom iz češke *Prodane Nevjeste* koju odigra tamburaški zbor.

Iza malog odmora započne ples. Mnogstvo lijepijih mladih djevojčica u ukusnim toaletama pobudi opće udivljenje. I zbilja jedna bijaše riječ, riječ hvale i priznanja ljepoticama, koje počastije prostorije „*Hrvatske Radničke Zadruga*.“ Ko je još sumnjao o proverbijalnoj krasoti Dubrokinja, mogao se je tada uvjeriti. Hvala im! Mi im zahvaljujemo na njihovom mnogobrojnom prisuću, jer su nam one bile najljepši ures. Nećemo prećerati ako rećemo, da je bilo najmanje stotinu parova za ples, koji naravno nijesu se mogli svi u jedan mah okretati i zato su naši tamburaši bili na čudu, da zadovolje, jer plesalo se neprestance, a to znadu najbolje prsti tamburaša.

Zabava je svršila onako lijepo i skladno, kako je i počela, oko 2 sata po ponoći, kad je svak zadovoljan otišao svojoj kući na počinak.

Hvala „*Gunduliću*“ i „*Zadrugi*“, koji nam priredje ovaki rijetki užitak.

Teatar. — U subotu *Orfeo all' Inferno*, opera Offenbachova. Moramo odmah reći, da nas njezina eksekucija nije nimalo zadovoljila. Gji.ca E. Tani uspjela je kao uvijek. U nedjelju isto uz veliku navalu svijeta. — U ponedjeljnik davala se *Santarellina* glazba od Warney. Gji.ca E. Tani i g. Avelino radili su dobro, uz pljeskanje općinstva. Zasluguje da ga se istakne i g. Furlai koji svoje uloge uvijek lijepo odigra. Utornik isto. — U srijedu opetovala se *Donna Juana*, u kazalištu malo puka radi ružna vremena, ali je komad bio jako dobro predstavljen i otpjevan. Isto se može reći i o repizi *La figlia di Madama Angot*, što se je dala u četvrtak. Ovdje su se ohje gji.ca Tani istaknule, dobro gg. Avellino, Furlai i DiNapoli, dok tenor malo se zapušta. Ima lijepi glas, ali kô da vele za nj ne baje. Dobar plesač g. Sornaga. — Sinoć velika baletna prestava *L'Angelina Belverde* glazba Straussa, Offenbacha i Ricci, koja se večeras ponavlja.

Tri društva ponudiše uz to upravi svoje gostovanje čim pogju operete G. Tani i to: drama-tičko društvo Duse, koje je prekolani bilo, mletačko Corrazza koje je lani gostovalo i hrvatsko (srpsko) Protićev, te sada prestavlja u spljetskom kazalištu. Duse je prekolani zadovoljio, Corrazza je imao dobrih sila, a za Protića čujemo, da ga u Spljetu mnogo hvale. Mi bi bili za Protića.

Književnost.

Primili smo:

Velebit, koledar sa zabavom i poukom za prostu godinu 1897 (sa slikami). U Senju 1896. Nakladom i tiskom T. Devčić & Comp. — Veliki i lijepo obragljeni koledar. Cijena mu je 30 novč.

Život sv. Lucije djevice i mučenice, opjevan prostim pučkim stihom od N. Batistića. Cijena 1 krana. Može se dobiti kod samog pisca, g. Lovra Mazzanti i kod drugih knjižara u Zadru.

Neki računi o Splitskoj općini. Napisao Dujam Mikatić, prešt. iz „*Jedinstva*.“ U Splitu. Štamparija A. Zannoni (St. Bulat) 1896

Pobijeljeni Grobovi. Pripoviest. Napisao Evgenij Kumičić. Cijena 45 novč. Tisak i naklada knjiž. L. Hartmana (Kugli i Deutsch) Zagreb.

Pripovijetke gospodarstvenog sadržaja. Napisao Marcel Charlot. Preveo Milan Krešić. U Zagrebu. Tisak Dioničke Tiskare 1896. — Cijena 50 novč.

„Dubrovnik.“ Kalendar za g. 1897. Izdanje i Naklada Srpske Dubrovačke Štamparije A. Pasarića 1896. — U ovome kalendaru imađe nekoliko malih sastavaka većinom tendencijozna duha za srpsku stvar. Inačica vidi se da je sve na brzu ruku skalupljeno. Za narodnu „pouku“ ima, da su Holandija i Nizozemska dvije države. Novci Holandije zovu se Guld. a Nizozemske For., Njemačka i nema svojih novaca, Franceska je za prostor cijele Dalmacije veća nego je u istinu, a Rusija u Europi broji 100 milijuna i toliko drugih netačnosti. Dopali su nam se sastavci dum Iva Stojanovića, koji, vidi se, stoje u kalendaru za srpsku propagandu kô Pilato u vjerovanju.

„Vienac.“ — Radošću opažamo veliki napredak u zagrebačkoga „Vienca“, otkad mu je novi urednik gosp. prof. Bartol Inhof posvetio sve svoje nade. Sadašnjik „Vienca“ zauzeo je opet svoje staro književno mjesto.

Frano Supilo upravitelj, izdavatelj i odgovorni urednik Tipografska Dragutina Pretnera u Dubrovniku.

SVILA ZA PLESOVE 35 nč.

do 14.65 metar — kao i crna, bijela i bojadisana Hennebergova svila od 35 nč. — fl. 14.65 met. glatka, pos-trapana, karnana, izmuštrena damasti itd. (oko 240 raz-vrsti u 2000 raz boja i nacrti itd.) slobodno porto i poreza u kuću. Uzorke na povratak. Dvostruka poštari-na za Švicarsku.

Fabrike svile G. HENNEBERG. (c. i. k. dob.) ZÜRICH

Ko želi imati

Dobrih freškijh kamenica

(Ostriche, Austern)

neka se obrati na gojitelja kamenica

ANTUNA MEDI u STONU (Dalmacija)

i biće dobro poslužen.

1-4

Cijena Brašna.

Ivo Jelić Dubrovnik časti se ponuditi pro-izvod „*Mlina Maria*“ u Zavrelju Župe uz ove sadašnje cijene:

	za kilograma			
	100	63	100	63
Kris pšenična (<i>Simulata</i>) A. B. C.	14 50	—	—	—
Muka pšenična Br. 0	14 50	—	—	—
" " " 3	14	8 85	—	—
" " " 4	13 50	8 50	—	—
" " " 5	13	8 20	—	—
" " " 6	12	7 60	—	—
" " " 6 1/2	11	6 95	—	—
" " " 7	9 50	6	—	—
" " " 8	7 15	4 50	—	—
" " " 9	6	—	—	—
Palje sa dvije vreće	4 30	—	—	—
Simulin sa dvije vreće	4 30	—	—	—

Sa vrećom, franko na kola, na brod ili uz popust do 3 novčića po kvintalu za prenos. Isplativo u Dubrovniku.

Šesira. Odijela i Crevalja, najbolje vrsti uz jeftinu cijenu kupuje se kod

M. Mitrovića

svake vrsti galanterije, mirisa i šivaćih strojeva.

Kušajte

sladokusnih hrvatskih koba-sica freških krenviršta, žam-bona (kuhane šunke) i takogjer novog izvrsnog križevačkog si-ra iz Hrvatske itd. itd. kod IVA NIKOLETIĆA.

Uz veliku proviziju traži Banka I. reda (na akcije) a valjani Agenti za prodavanje zaka-nom zaštićenih srećaka na obroke. Ponude pod „*Fortuna*“ na Bernharda Ecksteina An. Exp. Bu-dimpešta V. Badgasse 4.

Nuzgredna zasluzba

od 150-200 fl. mjes. za osobe svih zvanja, koje bi se htjele zabaviti prodajom zak.dep. srećaka. Ponude na Mjenjačnicu Adler & Comp. Budapest. Utemeljena g. 1874.

Od Države Garantirana
Hamburška Lutrija
U 311. velikom vučenju što će brzo početi moraju
od 112.000 srećaka
56.240 dobitaka
biti izvučeni u iznosu od 11 Milijuna 140.590
Maraka.

Lutrija sastoji iz sedam klasa i već u prvoj
klasi može se imati dobitak od Mk. 50.000. Naj-
veći dobitak 7. klase iznosi eventualno 500.000 Mk.
Ovi veći dobitci dolaze u 1-7 klasi do vučenja:
Nagrada: 300.000 mk. 1. zgod. po 40.000 mk.
1. zgod. po 200.000 " 3 " " 20.000 "
2 " " 100.000 " 46 " " 10.000 "
1 " " 75.000 " 106 " " 5.000 "
1 " " 70.000 " 206 " " 3.000 "
1 " " 65.000 " 782 " " 2.000 "
1 " " 60.000 " 1848 " " 1.000 "
1 " " 55.000 " " " 400 "
2 " " 50.000 " " " " "
" " " " " " " "

Za prvi razred cijena je:
za cijelu srećku M 6 — flor. 3.50 a. v.
za polovicu srećke M 3 — flor. 1.75 a. v.
za četvrt srećke M 1.50 — flor. — 90 a. v.
Naruče na originalne srećke sa njem. držav.
pečatom odmah ili u svakom slučaju do
10 Decembra t. g.

da mi se pošlju. Svi nalozi izvršuju se brzo i di-
skretno. Pobješte ustanove lutrije nalaze se u službe-
nim planovima, koje razaslijem gratis i frank. Zad-
njih godina imao sam veselje, da mojim naručitelji-
ma isplatim dobitke od 250.000; 150.000; 100.000;
80.000; 75.000; 65.000; 60.000; 50.000; 40.000;
30.000; Maraka itd.

Philipp Fürst
Hauptcollecte ustanovljena g. 1868. Glavni
lutrijski bureau
Hamburg, Grosse Bleichen 82.

MOJI FABRIKATI

su daleko poznati i cijeni
Rem. Nickel flor. 3.50; Remont. srebrni
800/1000 flor. 6; Rem. Anker, Spiral Bre-
quet, 15 St. flor. 10; sa 16 St. 1 Châton
Sist. Cakl. poklopac flor. 12; Budilice; An-
ker. svijetleće prve vrst flor. 1.70.
Regulator 1 dnevni zvuk flor. 5 75; 10
dnevni zvuk flor. 8.50.
Ilustr. cjenik poviše ura. Regulatora, la-
naca, zlatnih i srebrnih stvari do najfinij-
jeg genre-a gratis i franko. Nepovoljno zamjenjuje se fil-
se vraće novac.
EUG. KARECKER, Fabrika satova 60 Bregenz
na Bodenskom jezeru,
2 godine garancije

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se
najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

WEISSA

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

Glavni dobitak 500.000 maraka
Sreća!!
Za dobitke jamci država

POZIV

na sudjelovanje kod vučenja u novčanog lutriji koja je
od države hamburške zajamčena i u kojoj sigurno mo-
ra dobiti bititi 10 miliona 746.990 maraka. Do-
bitci te doista bititi novčane lutrije, koja samo 112
hiljada srećaka ima jesu slijedeći:

Glavni zgoditak u slučaju 500.000 maraka
Nagrada 300.000 m. 46 zgoditka 5.000 m.
1 zgoditak 200.000 m. 106 zgoditka 3.000 m.
1 zgoditak 100.000 m. 206 zgoditka 2.000 m.
2 zgoditak 75.000 m. 782 zgoditka 1.000 m.
1 zgoditak 70.000 m. 1848 zgoditka 400 m.
1 zgoditak 65.000 m. 42 zgoditka 300 m.
1 zgoditak 60.000 m. 183 zgoditka 200, 150 m.
1 zgoditak 55.000 m. 85327 zgoditka 155 m.
2 zgoditak 50.000 m. 8961 zgoditka 184, 104.
1 zgoditak 40.000 m. 100 m.
3 zgoditak 20.000 m. 9249 zgod. 73, 45, 21 m.
21 zgoditka 10.000 m. Ukupno 56.240 zgoditka, a
isti će biti za nekoliko mjeseci u 7 odijeljenja sigurno
razdijeljeni.

Glavni zgoditak prvog razreda iznosi 50.000 ma-
raka uzdiže se u 2 m na 55.000 maraka; u 3 m na
60.000 maraka; u 4 m na 65.000 maraka; u 5 m na
70.000 maraka; u 6 m na 75.000; u 7 m 200.000
i s nagradom od 300.000, slučajno 500.000 m.

Za prvi razred koji je službeno utanačen.
stoji 1. ojele originalna srećka samo 3 flor. 50 nov-
polovica " " " 1 " 75
četvrt " " " " " 90

Ulošci za slijedeće razrede, kako što i točni is-
kas dobitaka, jesu vidivi u službenom, državnim grbom
provijenom izkazvu vučenja, koji ja na svaki zahtjev
jes prije vučenja šaljem gratis i franko.

Svaki udiohcar dobiva uz originalni sreću i o-
riginalan plan, provijen državnim grbom, zabada-
odmah pošlja vučenja a da ga i ne treži.

Isplatu i razaslanje dobitaka izvršujem direk-
tno uz strogo čuvanje.

Svako naručenje može se učiniti ili poštanskom
naručenom, ili lično u našem pišem.

Radi skorog vučenja, neka se svaki obrati sa na-
ručbom do 10 Decembra t. g.

sa pouzdanjem na
JOSEPH HECKSCHER
Banquier et Wechsel-Comptant HAMBURG

DIREKTNI UVOZ

ZA OPANAKA

Svake vrsti
MUŠKIH ODIJELA, KIŠOBRANA, KOŠULJA
najbolje vrsti uz jeftinu cijenu kupuje se kod
Grgura Perića Petrova
u DUBROVNIKU

IZ AMERIKE

SUHIH KOŽA PARAGUAY

Skladište svijeća

Skladište šivaćijeh strojeva

IVO MILICICH DUBROVNIK

(prije prodavaonica pokućstva P. G. Svago.)

Veliko skladište pokućstva iz prvijeh i najsolidnijih tvornica.
Sve vrsti drvenog pokućstva, garniture, kreveta, ormara, stolova, prališta.
Sve vrsti željeznog pokućstva od najjeftinijeg do najfinijeg.
Sve vrsti drvenijeh stočića uz najnižu cijenu.
Sve vrsti, najukusnijih slika svake veličine.
Primam naručbe na sprema za nevjestu. Ureglujem gostione i čitaonice.
Preuzimam tapetarske izradnje te priugotavljam kanape, stolce, ma-
terace iz vune i sa šustom.
Cijene vrlo umjerene koje se ne straše konkurencije a roba solidna i dobra.

SKLADIŠTE ŽELJEZNIJEH BLAGAJNA „WERTHEIM“

Skladište drvenog pokućstva

Skladište zrcala

VINO od CHINE SERRAVALLO ZELJEZASTO

prepisano preporučeno od liječničkih auktoriteta kao: dvorskog savjet. prof.
dr. Braun, dvor. savjet. dr. Drasche, prof. dr. barun Kraft-Ebing,
prof. dr. Monti, prof. dr. pl. Mosetig-Moorhef, prof. dr. Neusser,
prof. dr. Schauta, prof. dr. Weinlechner, itd. itd.
(za slabe i one te se oporavljaju).

Srebrne kolajne:
XI. Liječnički kongres Rim 1894, IV. tal. kongres kemije i farmacije
Napulj 1894.
Zlatne kolajne:
Megjunarodne izložbe Mleči 1894, Kiel 1894, Amsterdam 1894, Berlin 1895.
Preko 500 liječničkih svjedočja.
Ovaj izvrsni okrepiljujući lijek daje se veoma lako gospogjam i djeci radi
svog izvrsnog teka.
LIEKARNICA SERRAVALLO TRST.
Kuća koja razaslije na veliko, utemeljena godine 1848.

B. ŠVERLJUGA RIJEKA

bavi se komisionalnim i otpremnim poslom, a naročito izvozom Dal-
matinskih i uvozom Hrvatsko-Slavonskih produkata, te se P. N.
Općinstvu i trgovačkom svijetu u Dalmaciji najtoplije preporučuje.

Šipanjiskijeh Srgjela u Škatuljama

iz glasovite tvornice „Usines de l' Ancienne Société Générale
Française de Conserves Alimentaires“
koja na Šipanu ima veliku filijalnu fabriku za priregjivanje
srgjela uso Nantes.

Pošto su ove srgjele na glasu radi svoje tečnosti, preporučam se P. N. Op-
ćinstvu i Gospodi Sladokuscima domaćijem i vanjskijem, uvjeravajuć ih da će u sva-
kom pogledu biti uzorno posluženi.

Naručbe i eventualni upiti upravljaju se na
B. A. SMRDELJ, LUKA ŠIPANJSKA (DALMACIJA).

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svake subote. Cijena mu je unaprijed u *Opravništvu lista*: na godinu fior. 450, na pō godine fior. 225, za *Dubrovnik sa donošanjem u kuću, a za Austro-Ugarsku, Bosnu Hercegovinu s poštom*: na godinu fior. 5, na pō godine fior. 250, za inozemstvo fior. 450, i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku, a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, priopćeno, zahvala i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi i uz razmjerni popust. Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Preokret.

Malo je sjednica ovako važnih kao što bijaše ona na 26. novembra u Bačkome Parlamentu. Na tako nuzgredno pitanje dalo je povod velikim koracima, koji su možda za decenije odlučili austrijskom politikom.

Na dnevnom redu zakon o povišenju činovničkih plata. Ministar financija Bilinski pita, da mu se glede reka kad će početi povišenje puste slobodne ruke, jer prvo hoće da nagje potrebite *fundove* na taksi piva i alkohola. Dotični *Odbor* ovoga posla, u komu ljevičari imaju većinu, stavi predlog: da se zakon aplicira na 1. Jul 1897. Tako dogoše pred kuću dva predloga: vladin i *odborov*; treći predlog učinio grof Zedtwitz, koji, pošto se od vladina samo formalno razlikovao, vlada učinila svojim.

Cijela stara njemačka ljevica brojna i složna nagje se na okupu, da glasuje proti kabinetu *Badenijevu*. I prodr. *Zeidwitzov* predlog propane proti 9 glasova većine. Mladi Česi nijesu glasovali. Oni su ovaj put izašli iz dvorane.

Sada je imao da dogje na glasovanje predlog *Odborov*. Ako ovaj prodr, ministarstvo je poraženo. Što sada?

Sada se dogodilo nešto što niko ne zna, ali svak osjeća. U onijem uskijem hodnicima zastupničke kuće, kamo se skrivaju zastupnici, da popuše cigaretu, ili da se ustegnu škakljivih glasovanja, potražio je grof *Badeni* vogje češkoga naroda. Šta je on njima rekao, to se lako nagagja. Što su oni njemu odgovorili? Šta je on na to kazao? To je za danas sve tajna. Ali fakt je, javni fakat, da su iza te igre na skrivice mladi Česi došli u parlamentarnu aulu, da su glasovali proti predlogu *Odborov*, kako je *Badeni* htio i da je ovaj predlog propao sa 33 glasa većine proti!

Dogodilo se čudo i iznenagjenje. Njemačka ljevica pobijesni. Njezini stari i ozbiljni ljudi zaboraviše da su u saboru i uzburka se taka galama, da predsjedniku nije druge ostalo, nego da prekine sjednicu. Pošto su panula oba predloga niko nije znao kako se iskupati. Tu se predsjednik sjeti, da predlog grofa *Zedtwitza* u malini ipak se razlikovao od predloga vladina i, na otvorenoj sjednici, stavi ovaj na glasovanje. Vladin predlog primljen je s ogromnom većinom glasova te tako kabinet grofa *Badeni*, koji je čas prije visio o žici, izagje pobjedonosan.

Zanimiva je tada bila polemika izmegju predstavnik ljevice, dr. *Koppa*, i *Mladočeha*. Dr. *Kopp* izjavi, da vlada spretnim postupanjem sa strankama i njoj protivnim, može u saboru proturati što je volja i zato on se priključuje nazoru prijatelja svojih, da se njihov nezgodan položaj nastoji izraziti proti njima (ljevičarima).

Ovo drugijem riječima znači, da vlada, ugovorima i pregovorima trguje sa strankama. *Mladočesi* nagjoše se tu pogogjeni. Dr. *Kaizl* u ime svojih drugova oštro odbije *Koppove* riječi. *Mladočeska* se — reče — stranka zauzela za poboljšanje činovničkih plata, ali time ne misli ona praviti nikakve političke spekulacije.

Kaizlova izjava bijaše doduše vrlo oštra, samo je imala neku malu manu: ona je hramljala. Jer hoćemo li pravo, ljevica se sama — naravno u stra-

načke svrhe — zauzela za činovnike, kad je predložila ubrojivost povišice od 1. jula 1897. Vladin predlog odgagja je na neizvjesnost. Tu o zauzeću za činovnike nije ni govora. Dakle? Dakle nešto je drugo po srijedi.

Vlada bi bila propala da ne bijaše *Mladijeh* Čeha. Oni su je spasili. Radi dojakošnje politike ne, jer bijahu u opoziciji. Radi činovničkog boljitka ne, jer ono što su htjeli ljevičari bilo je s tog gledišta bolje. A onda radi čega? To se ne zna.

Ali ako se ne zna što je, zna se da nešto jest. Ima odavna, da se mladočeska opozicija vodi onako pro forma. Zastupnik *Eim* odavna igra neku posredujuću ulogu med *Badenijem* i svojim kolegama. Da ne bude sada puklo? Da ne bude grofu *Badeniju* pritužilo, pa popuštio nešto što je toliko nećkao?

Ako je tako, kao što nam sve ove sitnice vele, onda će on morati, da računa i sa posljedicama onoga svoga trkanja po hodniku, kad je češke prvake lovio da mu spase kabinet. *Mladi Česi* nijesu ljudi koji će se pustiti da ih neko za nos vodi. Prije nego sigjoše na glasovanje, tu se moralo tvrdo uglaviti. U tom slučaju grof *Badeni* naći će veliku većinu *Nijemaca* proti sebi. On mora obrazovati drugu većinu proti njima, koja se bez Čeha i ostalih Slavena ni pomisliti neda. Tu će morati da dogje do novih pregovora. I evo kako se s neznatnih uzroka najednom preokrenuo politički položaj u monarkiji. Razumije se po sebi da se je to otprije spravljalo.

* * *

Mi ovdje nanizismo samo goli prikaz događaja. Jesu li *Mladočesi* radili dobro ili ne? Na to se ne može odgovoriti tako stoječki, tim više što se ne zna glavna stvar. Mislimo da su i naši zastupnici bili tu s njima i da s ovim mladočeskim korakom ima nekoga saveza i ona vijest, da su svi hrvatski i slovenački zastupnici pristali, da se u *Beču* učini jedan hrvatsko-slovenski klub. Poziv na preliminaru sjednicu, kome se svi odazvaše, potekao je od dr. *Matka Laginje*, pristaše stranke prava. Zna se što *Laginja* radi da ne radi čoravo. Zato valja počekati, premda se čini, da će ovaj klub biti, već prama grupama iz kojih je sastavljen a u prvom redu pravaške, politički u drugome položaju nego li mladočeski.

Jedno se već sada može predvidjeti. Ne isposlujn li *Mladi Česi* od grofa *Badeni* takovih koncesija, koje bi bile po svojoj snazi vrlo srodne samome češkome državnome pravu, to će oni naći proti sebi dobar dio češkoga naroda. Izmegju njihovih radikalnijih elemenata i omladinaca može lako da se izобрази jaka stranka, koja će onu žestoku opoziciju nastaviti, ondje gdje su je *Mladi Česi* prekinuli. U tom slučaju oni će dobro razgledat što čine, ako nijesu prihvatili misao, da se i putem sve to većih koncesija sa strane austrijske vlade može ostvariti češka država, što je, uzevši u obzir snagu i žilovost ovoga naroda, također moguće. Ali ovaka politika mogla bi i pokvariti, a do političara je, da unaprijed vidi i da se ne prevari.

Ispravak.

Naš članak *Prvaci*, čini se da je učinio nekoga utiška u krugovima dalmatinske narodne

stranke, a što je glavnije, mnogi su mu u duši dali pravo i rekli: tako je!

Njihovi ljudi, pozvani da ih brane, hvataju se slamke, pak hoće da nuzgrednim sitnicama nama dokažu, da smo neistinu rekli. Jer ako je na pr. gosp. *Šupuk* god. 1872. već bio narodnjak, a mi upisali, kako cijenimo, da je one godine napravio demonstraciju protiv *Pavlinovića*, to nije dokaz, da smo lagali. Demonstracija je bila malo prije, kad je gosp. *Šupuk* kao autonomas slovio come una di quelle celebri lame, kako ih je svojedobno šibao prof. *Natko Nodiho*.

Što se pak gosp. *Bulata* tiče, istina je da dr. *Lallich* nije bio nikada tajnikom trg. komitete spljetske. Ali istina je da su se *Bajamonti* i *Bulat* radi toga zavadili, što je *Bajamonti* *Bulatu* pretpostavio dr. *Krusseviča* (a ne *Lallich* kako smo mi pogrešno upisali) koji je bio i imenovan. Radi toga nastala je velika osobna zavađa, koja je učinila, da se dr. *Bulat* — onaj isti koji je svojoj autonomasnoj stranci pisao adrese proti Sjedinjenju — promethuo u žestokoga protivnika autonomasa i sadašnjega vogju narodne stranke. Ovoliko kao naš ispravak, koji u ostalom mijenja samo njeka nuzgredna imena i datume, ali stvar od nas navedena ostaje ista.

Mnogi će opaziti: Čemu ta navagjanja starijeh, zaboravljenijeh dogagjaja? Čemu te rekriminacije i osobni napadaji na prvake narodne stranke u času kad se oni tome najmanje nadaju? Polagano. Ovo nijesu ni osobni napadaji ni rekriminacije, nego prosti politički čini javnijeh ljudi, koje mi imamo potpuno pravo, da pretresujemo, o nim časom kad su ti ljudi uzeli u svoje ruke voštvo jedne hrvatske stranke. Mi imamo pravo i dužnost da kažemo narodu ko su prije bili ti njegovi vogje, ne valjda kao privatne osobe (premda bi i to smjeli, kad bi bilo čega) nego kao političari i negdašnji veliki protivnici svega što je hrvatsko.

Ovo imamo pravo tim više, što danas i sljepci vide, da ovi vogje i političari ne rade hrvatski. Njeke stvari nije suvišno stō puta ponoviti. Ali ostavimo lanjske izbore i toliko drugih pojava. Evo vam sada na *Rabu* i *Pagu* skloppljeni općinski kompromisi izmegju narodnjaka i autonomasa. Eno na *Visu*, gdje su autonomasi od narodnjaka dovedeni u općinu, da se bore proti pravšima. Zar to smije da radi jedna hrvatska stranka?

Makarskim izborima onako kako su pošli vesele se zajedno Srbi, Autonomasi i Narodnjaci. Kako i ne bi? U općinskom upraviteljstvu, uz načelnika, narodnjaka bez boje, sjedaće dva srba, dva talijanaše i dva narodnjaka! To je grozno, a koje svemu tome kriv? Ta narodna stranka i njezin vogja, koji je kroz svoje veće i manje satelite i priredio ovo poniženje domovini pokojnoga *Pavlinovića*. Ovo je očito i jasno kao sunce. A onda mi nemamo pravo da ispitujemo političku prošlost, tezijeh prvaka, jer to su tobožnje „osobne navale“!

Ovo o Makarskoj na znanje ljudima oko „Obzora“, kad im pane na um, da brane naše narodnjake u stanovitiem dopisima iz Dalmacije.

Ako dalmatinski pravaši neće da gone narodnjačku politiku, biće tome uzroka i na žalost dosta očitijeh. Ako narodnjaci misle, da je njihova bolja i da su oni na prvome putu, naravno je da megju nama mora da bude nekoga trvenja. E pa onda borimo se, ali se borimo megju nama, a

nemojmo iz inada zvati u pomoć najgore neprijatelje obojice i davati im najbolji dio samo zato, da ga ne dobije pravaš. To je pravo izdajstvo Hrvatsvu, koje bi nam imalo biti nad sve ino.

Stranka prava u Dalmaciji ne govori ovako radi svoga „položaja“. Ona zna koliko vrijedi razglašena jakost narodne stranke, pak se za svoju budućnost ni malo ne plaši. Ali to nije dosta, jer kada narodnjaci, da se uzdrže, ne žacaju se ni zajedničku kuću zapaliti, prestaje svaki govor. Tu nije više poražena stranka prava nego samo Hrvatsvo, pa u ime njega mi ovo i govorimo. A kad iznesemo prošlost glavnijih začetnika ove protuhrvatske narodnjačke politike, mi smo tijekom dosta toga rastumačili, pa neka se ijedi ko hoće.

Iz Dubrovnika.

Dubrovnik, u svoje staro doba, bijaše *pravi muzej*. Crkve, samostani, vlasteoske kuće, bile su pune izvrsnih djela svakovrsne umjetnosti. U njima mogao si se diviti slikama, rezbarijama, dragocijenjenim radnjama u zlatu i srebru i ostalim djelima klasičnih auktora. Prvo velika trešnja i požari uništio možda bolji dio takih krasnih zbiraka. Poslije franceska vlada iz crkava i samostana otme mal da ne sve, što je bilo u zlatu i srebru. Dubrovčani prepisuju čudu, da je iz take otimačine ostao spašen glasoviti moćnik, pa i sam njima toliko omiljeni *kip Sv. Vlaha*. U sadašnje doba inostrani sabirači starinskih radnja, prisvojiše mal da ne sve što još ne bijaše oteto, i to za malo novaca da obogate sebe, a tim i kojigod inostrani muzej. Nu ipak još je nešto ostalo sačuvano i to se nalazi u našim crkvama i samostanima. Jošte resu našu stolnu crkvu neke prekrasne slike Ticijana, Rafaela, Pordenona, Padovanina i Andrije di Sarto i nekih drugih klasičnih auktora. Opću pozornost budi u crkvi Otaca Domenikanaca Ticianova slika Sv. Mandalijena, popravljena na troškove obitelji Pucića. Nu nami nije da se bavimo o ovome blagu, svakomu otkrivenu i poznatu. Mi sada treba da nešto progovorimo o nekome domaćemu blagu, koji do jučer stao je nepoznat pa i samim vještacima.

Držalo se negda da Dubrovnik nije podao ma ni jednoga ciglog slikara na glasu. Htjede slučaj, da jednom Eitelberger poznati njemački književnik, prvi spazi potpis na jednoj slici pobočnog oltara crkve *B. Gospe na Dančam*, u komu je označeno ime slikara *Nikole Dubrovčanina* (Nicolaus Ragusinus) sa nadnevkom radnje 1517. Slika tom slične, koje su sve izragjene na drvetu, vidjelo se u crkvi Domenikanaca u Dubrovniku, pa i u nekim crkvama dubrovačke okolice. Srbi, koji se inade da svuda uvedu vodu u svoj mlin, trubljahu da su to radnje *bizantinske škole*, pa tako novi dokaz negda kraljujućega srpstva u Dubrovniku. Nu prof. Gelcich pošto ih stane pomnijivo ogledati prem da su bile oštećene, prizna njihovu lijepost i karakteristična svojstva, te o nekim ureče istovjetnost kista, pa i školu kojoj je pripadao. Auktor je *Nicolaus ragusinus*, a škola je *Muranenska škola*, čiji izvorni primjerci vide se kod Akademije lijepih umjetnosti u Mlecima.

Po potpisima koji se čitaju na nekim može se suditi da su bile izragjene svršetkom petnaestog a početkom šesnaestog vijeka. Polje na komu se vide slike uopće je zlatno. Sve to promatrajuć prof. Gelcich upravi molbenicu *Centralnoj Komisiji za uzdržavanje starina u Beču*, da bi se zauzela popraviti radnje dubrovačkog prije nepoznatog slikara. Nakon mnogih pisanija pogje mu za rukom oživotvoriti što mu je bilo na duši. Godine 1894. *Centralna Komisija za uzdržavanje starina*, otpremi u Dubrovnik g. *Eduarda Gerisch-a* čuvara *Galerije slika akademije lijepih umjetnosti u Beču*. On je najprije popravio krasnu sliku pobočnog oltara u crkvi Gospe na Dančam, auktora Nikole dubrovčanina, okolo urešenu sa pozlaćenim vlecijenjenim rezbarijama, koja je razdijeljena u troje na zlatnome polju i prestavlja u sredini B. Gospu sa djetecom Jezusom na skutu, a pred skutom malašnog Ivana Krstitelja. Gospa je dvorena od nekoliko angela; na jednoj njezinoj strani vidi se S. Grgur Veliki, a na drugoj S. Martin na konju kad polovinu svoga plašta daje Gospodinu u prilici siromaha prošnjaka.

Pošto g. Gerisch popravi tye prvo remek-djelo dubrovačkog slikara, stane popravljat ostale slike rečenog auktora u crkvi otaca Domenikanaca u našem gradu.

Najprvo sliku S. Nikole koja se vidi na lijevoj strani velikog oltara. Ova slika prestavlja S. Nikolu u sredini, a na jednoj i drugoj strani po dva druga sveca. Potla popravi sliku koja se vidi na oltaru kapitula. I ova ima u sredini B. Gospu, a sa strana S. Tomasa od Aquina i druge neke svece. Nu remek-djelo glede slikarstva i rezbarije jest uprav prekrasni oltar u stilu gotičkome, koji stoji u riznici rečene crkve. Rezbarije su pozlaćene, kao i polje. Ima jedno desetak slika koje se vide na oltaru, među kojim prvo mjesto drži ono krštenje Gospodinovo. Ne zna se uprav njihov auktor, ali s njima cijel oltar bi od popravitelja proglašen velike vrijednosti. Sa slikom S. Nikole kojoj je auktor Nikola dubrovčanin trebalo je popraviti i sliku istog auktora koja se vidi na desnoj strani velikog oltara u spomenutoj crkvi. Prestavlja B. Gospu, a sa strane S. Vlaha i S. Pavla i druge neke svece. Drveto na kojoj je bilo izragjeno bijaše već izcivotočeno; zato sobom je ponese u Beč, pa sa onom vještinom koja je dandanas vrlim zanatlijam poznata, tako je sa već gnjila drva prenese na pozlaćeno platno, da ko ne zna za taj trud, suditi bi mogao da je ta slika skoro izragjena.

Sada nam je prinijeti revni rad vrlor akademičara na Lopud, na onaj negda toliko bogati otok, koji je bio zavičaj vele zaslužnog patrijote Miha Pracata.

U crkvama ovog mjesta g. Gerisch iznagje ne manjih predmeta svome radu nego li u samome Dubrovniku. On je popravio na Lopudu slijedeće slike. a) U matici Gospi od Šušnja na pobočnome oltaruslika S. Katarine, S. Roka, Gospe sa Jezusom i vječnog Oca. Pripada šesnaestome vijeku, po prilici je iz mletačke škole i njoj se ne zna auktor. b) Sliku drugog pobočnog oltara koja prestavlja S. Anu, Joakima i Gospe. Pripisuje se valjanome kistu. Auktor se krije pod monogramom *ABD*, abd, možda je Nikola dubrovčanin. c) Sliku Gospe od Milosrgia bizantinska škola. d) Sliku Gospe od Šušnja su četiri druge, iste škole i vrijednosti. e) U Svetoj Mariji (de spilica) franjevac popravio oltar veliki, na kojem su bile osam slika 15-16 vijeka i to Sv. Frane, Roka, Ivana krst. Elizabete, B. Gospe i Angjela. Među ovim ističe se nadasve ona koja prestavlja poljubac Judin. Ova slika ulazećemu u crkvu ončas budi u srcu najživlje čustvo nekog neobičnog strahopoćitanja i takvo dava u oko, da za dosta vremena ne dopušta svrnut ga drugdje. Oltar je urešen dragocijenjenim pozlaćenim rezbarijama. f) Pobočni oltar, na kome je Gospa od Karmena, radnja iz šesnaestog vijeka velike vrijednosti. Ne zna se auktor. U crkvi O. Domenikanaca na pobočnome oltaru iznagje sliku na drvetu, koja prestavlja Blagovijest, sa slijedećim svojeručnim potpisim u talijanskome i latinskome jeziku. *Nicold Ragusino pinse anno Dni 1513 a di XVI. Marcio — Marco de Biasias Colendich Patrono de Nave fece fure questo altare in onore dell' Annunziata Insula Te Media quibus potest laudibus extollit Benedixisti terram tuam, avertisti captivitatem Jacob — Ecce Ancille D.mni etc*

Pošto drveto na komu je slika, gnjilo je i izcivotočeno, g. Gersich odnese sobom sliku da je popravi onako kao i sliku crkve Domenikanaca u Dubrovniku, o kojoj je gori bilo govora. Tako i ovo blago našega Nikole dubrovčanina biti će povraćeno prijašnjoj sjajnosti i spaseno.

Ima još u dubrovačkim crkvama slika ne male vrijednosti, koje očekuju vještaka da ih *procijeni, popravi i spasi*. Ove su već pale u oko g. Gerischu i nade je da njegovim uplivom i nastojanjem prof. Gelcicha biće *procijenjene popravljene i spasene*. Vas Dubrovnik ostati će zahvalan prvome kao i drugome na očekivanome zauzeću.

Stari dubrovčanin.

Za naše posjednike.

Ovijek dana držao se *uljarski tečaj* na Zemaljskom Poljodjelskom Zavodu u Gružu, koji je trajao od 9 do 23 novembra. Došlo je iz raznih

krajeva Dalmacije 13 redov. slušaoca, kojim je vlada dala po 50 fior. potpore i 6 klastrioca maslina iz Orašca i Trstenoga, što ih je vlada uzela, da naše težake podučavaju u klastrenju, za koji posao dobavljahu se prije Talijani iz Pise za skupe novce. Predavanja je vodio vrsni učitelj i strukovnjak, pristav Zem. Zavoda gosp. Stijepo Bulić.

Sedam dana držala se u Gružu teor. i prak. pouka, a tada svi skupa odoše u Italiju u Pulju. Posjetiše Brindisi, Monopoli, Bari, Barlettu i Andriu. U Monopoli razgledaše veliku tvornicu ulja Fratelli Filomeno, u Bari tvornicu uljarskih i vinar. strojeva De Blasio, tvornicu za vagjenje ulja iz kolina i fabriku sapuna Oss Mazzuane, uljarsku školu, podrum traovca ulja Milina (rodod Bokelja); u Andriji uljarsku školu; u Barletti modernu konobu trg. Combes-a it.d. Razgledaše obilježje maslinjake, kako su tamo držani i više drugih manjih tvornica ulja. Osobito ih je zanimao najnoviji moderni tjesek iz tvornice De Blasio, koji ima snagu od 3000 kvintala pritiska, a zapada od prilike 1500 fior., zatim sprave za pranje ulja mješta da ga se filtrira i svakovrsni lagani tjeskovi za fino ulje. U Andriji bijahu svi izletnici za jedan dan gosti ondješnje poljodjelske škole, a ne treba ni reći, da su svukud velikom gostoljubivošću dočekani. Pošto radi velike oluje izgubiše parobrodom jedan dan, to nijesu mogli obaći sve što namuše. Izlet se pokazao vrlo koristan, za naše posjednike upravo potrebit, a cijeli trošak za putovanje iznosio je samijeh 12. fior. na glavu!

Na povratku sa puta dočekao je izletnike pokr. nadz. poljodjelstva g. Zotti, da se uvjeri o sposobnosti najmljenijih klastrioca, te je ostao vrlo zadovoljan za njihovom radnjom.

Ovoliko nam je pripovidio jedan od sudbenika. Mi ovo priopćujemo, da potaknemo naše posjednike, da se malo više zauzmu za ove tečaje, koji su po njih od velike koristi. Mnogi bi mogli na njih doći i bez potpore vladine, a ono 50-60 fior. što bi potrošili bilo bi im na drugi način nadoknagjeno. Radujemo se da su naši Trsteniani i Orašani pokazali se dobrim učiteljima klastrenja, te će oni svojoj zadaći odgovoriti bolje nego Pisanci, koji nijesu znali jezik puka i nijesu mu umjeli tumačiti.

Bilo bi lijepo da vlada i na dalje uzdrži ovaj korisni običaj uljarskih tečaja, jer mali je trošak naprama nauci, koja se odmah može upotrebiti. Nadamo se da će to biti, i još štogod, jer uopće se opaža otkad je došao strukovnjak na ovaj odio, da se novci za promicanje poljodjelstva korisnije ulažu.

Čujemo da je vlada izdala velikih potpora i polakšica za gnjojibhu, umjetnim gnjojem itd. To se štampa u *Objavitelju*, koji malo ko čita. Preporučili bi da se ovakove vijesti šalju i drugim novinam, makar su u opoziciji — jer će se tako više rasprostraniti i posjednik će se ovim pogodnostima poslužiti.

Dubrovnik, dne 5 Decembra.

Ekspetoracije. — Sutra bi se imala otvoriti u *Gabinetu Lega* Nazonale za Dubrovnik! Njekoliko *Dalmatinaca*, koji su amo došli kao činovnici i činovničici te se ističu sa svojim talijanstvom, uspjelo je da se nametne dubrovačkim autonomasima i da ih uprav prisili, da zajedno s njima osnivaju *Legu*. Gospogje dotičnijeh takogjer iz Dalmacije *jedine su gospogje*, koje u Dubrovniku govore talijanski koli megjusobom toli sa svojom djecom. Naše gospogje Dubrovkinje znadu i talijanski i još koji jezik, ali one — bile Hrvatice; Srpkinja ili Autonomasice — govore uvijek naški ili ti hrvatski. Po ovoj oznaci lako je raspoznat Dubrovkinju, a uhvamo da će tako bit i u buduću, da će naše gospogje održati lijepi običaj, koji ih nad ostalim odlikuje.

Nego kako jedna lastavica ne čini proljeća, tako ni ovi doseljeni talijanaši ne čine iz Dubrovnika... *Legu*. Mi žalimo što su se dubrovački auton maši za njima povel, jer tijekom ne daju našemu gradu dobru svjedochbu. Dubrovčani nijesu nikada mrzjeli talijanski jezik, oni su se — i stari i mladi — dosta s njime služili, a govore ga i pišu, kad je potreba, mnogo bolje nego ovi dalmatinski talijanaši. Ali pravi Dubrovčanin ne smije nikada dopustiti, da mu se taj jezik prestavlja kao materinski i da talijanski, koji u nas sami naši autonomasni smatraju nekakvim kulturnim jezikom, da se velju taj talijanski jezik nama silom nameće kao naš narodni jezik za čim upravo ide *Lega Nazionale*.

OGLAS.

Po nalogu primljenom od Uglednog Općinskog Upraviteljstva, javljamo da je otvoreno potpisivanje zajma od 280.000 kruna u obligacijama po 200 kruna i 1000 kruna, s čistijem interesom od 4 1/2 %, i s povratkom putem postepene amortizacije.

Ko želi kupiti pomenutih obligacija, neka se obrati jednome od nas dvojice potpisanih, ili ravno Uglednom Općinskom Upraviteljstvu.

Dubrovnik, 1. Decembra 1896.
Dr. V. Matijević B. Banaz

BEČKO HRANIVO BRAŠNO za djecu.

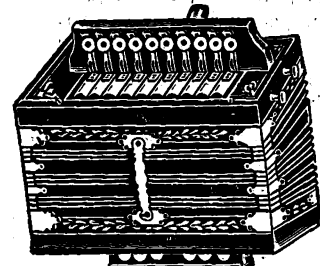
F. GIACOMELLI

Fünfhäus, Robert. Hamrelinggasse 1 BEČ

Priznata od prvih lječničkih auktoriteta i mnogobrojnih lječnika kao izvrsno hranivo sredstvo u naknadu majčino mlijeko. Upotrebljuje se najboljim uspjehom u mnogim nahodistima i u bolicama za djecu. Zasluži da ga svaka majka pokuša.

Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, ljekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske. Mali lončić 45 nč., veliki lončić 80 nč.

Za samu 4 1/2 for. dajem moju glasovitu Harmoniku „Bohemia“ sa dugim poklopcem i pravim točicama od perle. Ima 2 dvostruke kože 1 literu lupina sa metalom zaštićenu. Glasovi su na pojedinim pločama, radi čega dobiva Harmonika veličanstveni orguljaški ton.

40 glas 2 reg. veličina 15 1/2 x 33 cm. = flor. 4 1/2
60 " 3 " " 17 " 34 cm. = flor. 5 1/2
80 " 4 " " 17 1/2 x 34 1/2 cm. = flor. 6 1/2

Pouka badava, omot i porto 60 nč. il. cjenik gratis; šalje se pouzecom; izmjena dozvoljena; sveže za prodaju tražene C. A. SCUSTER, Harmonikar, CRASLITZ, ČEŠKA

Sreća!!

POZIV

na sudjelovanje kod vučenja u novčanom lutriji koja je od države hamburške zajamčena i u kojoj sigurno mora dobiti biti 10 miliona 746.990 maraka. Dobitci te doista valjane novčane lutrije, koja samo 112 hiljada srećaka ima jesu slijedeći:

Glavni zgotitak u slučaju 500.000 maraka	
Nagrada 300.000 m.	46 zgotitka 5.000 m.
1 zgotitak 200.000 m.	106 zgotitka 3.000 m.
2 zgotitka 100.000 m.	206 zgotitka 2.000 m.
1 zgotitak 75.000 m.	782 zgotitka 1.000 m.
1 zgotitak 70.000 m.	1348 zgotitka 400 m.
1 zgotitka 65.000 m.	42 zgotitka 300 m.
1 zgotitka 60.000 m.	138 zgotitka 200, 150 m.
1 zgotitak 55.000 m.	35327 zgotitka 155 m.
2 zgotitak 50.000 m.	8961 zgotitka 134, 104 m.
1 zgotitak 40.000 m.	100 m.
3 zgotitak 20.000 m.	9249 zgotitka 73, 45, 21 m.
21 zgotitka 10.000 m.	Ukupno 56.240 zgotitka, a isti će biti za nekoliko mjeseci u 7 odijeljenja sigurno razdijeljeni.

Glavni zgotitak prvog razreda iznosi 50.000 maraka uzdiže se u 2 m na 55.000 maraka; u 3 m na 60.000 maraka; u 4 m na 65.000 maraka; u 5 m na 70.000 maraka; u 6 m na 75.000; u 7 m 200.000 i s nagradom od 300.000, slučajno 500.000 m.

Za prvi razred koji je službeno utanačen, stoji 1. cijela originalna srećka samo 3 flor. 50 novč. polovica " " 1 " 75 " četvrt " " " 90 "

Ulošci za slijedeće razrede, kako što i točni iskaz dobitaka, jesu vidivi u službenom, državnim grbom provijenom izkazu vučenja, koji ja na svaki zahtjev još prije vučenja šaljem gratis i franko.

Svaki udionik dobiva uz originalnu sreću i originalan plan, provijen državnim grbom, zabavna, odmah poslije vučenja a da ga i ne traži.

Isplatu i razaslanje dobitaka izvršujem direktno i uz strogo čuvanje

Svako naručenje može se učiniti ili poštanskom naputnicom, tli preporučenim pismom

Radi skorog vučenja, neka se svaki obrati sa naručkom do

10 Decembra t. g.

sa pouzdanjem na

JOSEPH HECKSCHER

Banquier u. Wechsel-Comptoir in HAMBURG

Nuzgredna zaslužba od 150-200 fl. mjes. za osobe svih zvanja, koje bi se htjele zabaviti prodajom zak. dep. srećaka. Ponude na Mjenjačnicu Adler & Comp. Budapest. Utemeljena g. 1874.

Kušajte

sladokusnih hrvatskih kobasica, freskih krenviršta, zambona (kuhane šunke) i takogjer novog izvrsnog križavca og si- ra iz Hrvatske itd. itd. kod IVA NIKOLETICA.

100 do 300 flor. mjesečno mogu zaslužiti osobe svakog zvanja u svim mjestima časno i sigurno bez kapitala i risika kroz prodaju zakonom dopuštenih vrijed. papira i srećaka. Ponude pod „leichter Verdienst“ na Rudolf Mosse u Beču.

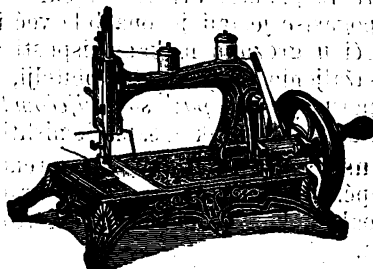
DOMENICO BOMBIERI

Rovereto (Austrija)

Protokolirana tvrtka utemeljena god. 1844.

UVOZ I IZVOZ ŠIVAČIJEH STROJEVA

Specijalitet tvrtke

Šivaći stroj na ruke za 18 fiorina!!

(Šalje se svukud po pošti).

Trećinu cijene treba poslati kad se naručuje, a ostalo dignuće se poštanskim poduzećem.

Ovaj stroj najprikladniji je za obitelji. Šije koju mu drago sukno i kaninu, elegantan u formi, a lagan za raditi, a kako je vrlo solidan to ga ne treba nikada popravljati.

Svaku kupcu šalje se jedna Polica za garanciju od 5 godina

Ako se kome ne sviđa stroj prima se natrag i vraćaju se novci pod uvjetom da se pošalje najviše 8 dana kasnije i za primitka i to obaviješćujući tvrtku.

Ilustrovani katalog, cijenik svih strojeva u zaletu, razjašnjenja itd., šalje odmah na zahtjev svašiji.

Domenico Bombieri, Rovereto.

Kathreinerova

Kneippova slad-kava

je kao

primjesa k zrnatoj kavi

jedino zdravo

kavino pice.

Svugdje se doliva. — 1/4 Kl. 25 u.

Pozor! Poradi nevjernih patvorina, neka se pazi na izvorne omote sa imenom

Kathreiner

Odijela i Crevalja

za gospoda, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

WEISSA

Ima na prodaju fotografija Dubrovnika

Jedino pravi

englezki balzam

(Tinctura balsamica)

Ijekarnika

A. Thierry-a, Pregrada

kod Rogatačkih kiseljaka

Od zdravstvenih oblasti izpitani i odobreni.

Najstarije, najprokušnije, naj-sučnije i najjeftinije pučko do-maće sredstvo.

Utišuje kašalj, utiče na vanjske i unutarnje boli, lagodno pročišćuje, izvana proti zubnoj boli, zimnici, opršinam i t. d. Ovaj je balzam pravi i neiskvaren samo onda, ako je svaka bočica zatvorena sa srebrnom kapicom u koju je utisnuta moja tvrdka Adolf Thierry, ljekarna k angelu čuvaru u Pregradi i ako je svaka bočica obložena sa zelenom naznačnicom, sa sasvim jednakim zaštitnim znakom kao ovdje gore. Na ovaj zaštitni znak valja uvijek paziti! — Izopćivatelji nasljedno n-telji mogu jedino pravoga balzama biti će od mene na temelju zakona za zaštitne znakove strogo sud-beno progonjeni, kao što takodjer svi preprodavaoci topoglednih krivotvorina Svjedočba strukovnjaka visoke kr. zem. vlade (br. 5782b, 6108) glasom analitičkoga na-laza očitio tvrdi, da moj proizvod podnipošto ne sadržaje zabranjeno ili zdravljn škodljive sastavine. Gdje ne postoji nikakovo skladište mog balzama, neka se pravu u ruci i neka s adresira: Ljekara k „angelu čuvaru“ A. Thierry-a u Pregradi kod Rogatca. Na svakoj pošlaji Austro-Ugarske stoji franko 12 malih ili 6 dvo-strukih boca 4 krune, u Bosni i Hercegovinu 12 malih ili 6 dvostrukih boca 4 krune, i 60 silira. Manje od 12 malih ili 6 dvostrukih boca ne razasilja s. Razaslanje samo uz predplatu ili pouzajem.

ADOLF THIERRY, Ijekarnik

u Pregradi kod Rogatca (Rogatački kiseljaci)

Fabrika satova J. Karecker Line

razaslije uz gotovo prave srebrne cil. Remon-

toir fior. 5. — Anker sa 2, 3 srebrna pokri-

va fior. 7. — teške tula satove fior. 12; zlatne

ure od fior. 15 unapred. Budilice, viseće sa-

tove i lance jeftinije no igdje. Takogjer naj-

novijih i najboljih vrsti bicikla. Za potanje

obavijesti neka svak traži cijenik. 18-52

OSOBITA VRST KOLENDARA ZA ZID.

Novi hrvatski kalendar za zid za godinu 1897 izaci će nakladom

MATICJEVE LITOGRAFIJE U ZAGREBU

za najkraće vrijeme povodom stogodišnjice slavne uspomenne pjesnika hrvatske himne

ANTUNA pl. MIHANOVIĆA sa njegovom slikom

sajno opremljen u 7 boja urešen slikama iz života hrvatskog naroda a napose grupama, koje zastupaju trgovinu i obrt; na dnu kalendara izrađena je slika hrvatske metropole — Zagreb, zatim vidici glavnoga grada i okolice te grupami hrvatskih seljaka i seljakinja u duhovitoj narodnoj nošnji i inim ukrasom.

Kalendar imati će format 45/59cm., a cijena mu je najumjerena i to samo 40 nč. a sa poštarinom 45 nč. Umoljavam hrvatske rodoljube, da me podupru i preporuče u svih rodoljubivih krugovih, kako bi se ovaj je-dini svoje vrsti hrvatski kalendar za zid u spomen slave besmrtnoga pjesnika što više u sve krajeve gdje hrvatski narod živi razširio.

Sakupljači pretplate dobiti će u ime nagrade za njihov trud primjeran rabat.

Kalendar slati će se samo onima, koji pošalju pretplatu unaprijed.

Sa poštovanjem

Maticjeva litografija

ZAGREB, Nikolićeva ulica 13.

Tvorničko Skladište — Umjerene Cijene

TRIPO PERUŠINA — Dubrovnik

ima za Crevljara svake vrste Korama od 8-20 kila 1 pola. — Gropuna od 5-10 kila 1 pola. — Korame-

ta od 1/2-3 kila 1 pola. — Svake vrste tanke robe t. j.: Sovranele, Gensa, Vitela, Sagrina, Lake i ostale

fine robe. Koža za postavu svake boje, Puca za geta, Očeta, Spigeta Patine, Grasa bijeloga i crnoga, Kole

više vrsti, Lina, Kanave, Lastika, Tiranata, Broka od drva, gvozdja i latuna, Podfona va crevalja, Rokela

za makine crnijeh, bijelijeh i žutih, Vosta crnoga i bijeloga, Pegule. Svake vrste Drita spravnijeh muški-

jeh i ženskih od flor. 1.40 unaprijed. Sapuna u škatlama za crevalja bijelijeh i žutih. Svake vrste a-

lata za crevljara. Takogjer ima za Papučara Vakea crnijeh i bijelijeh. Mješina crnijeh i bijelijeh iz Ta-

bakarije Dubrovačke. — Mješina i Kaisera Arbanaskijeh više vrsti.

Kaisera Mostarskoga po flor. 2.70 kilo.

Tvorničko Skladište — Umjerene Cijene

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svake subote. Cijena mu je unaprijed u *Opravništvu lista*: na godinu flor. 4:50, na polu godine flor. 2:25, za *Dubrovnik sa donošanjem u kuću*, a za *Austro-Ugarsku, Bosnu Hercegovinu s poštom*: na godinu flor. 5, na polu godine flor. 2:50, za inozemstvo flor. 4:50, i poštarski troškovi.
Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku, a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, priopćeno, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi i uz razmjerni popust.
Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Otvoramo pretplatu za došastu godinu pozivajući p. n. gg. pretplatnike, da nas i nadalje podupru svojom predbrojnom, neka to bolje možemo braniti naša prava i naše ime, koje je u ovim krajevima izloženo svakojakim navalama. Ostale prijatelje i rodoljube molimo, neka i oni priskoče u pomoć malom žrtvom. Nije bez uspjeha. Naš rad — po sudu mnogih otačbenika — donio je lijepih rezultata, a i u buduću će, ako Bog da i sreća junacka.

Naš je list stvoren od potrebe, da se obrani Hrvatsko ovijeh krajeva. Ko ga drži, taj ga u tu svrhu i podupire. Ovo neka imaju na umu naši prijatelji u drugim pokrajinama. Mi se nadamo da nam njihova pomoć neće ni sada uzmanjati, a do nas će biti, da je borbu za Hrvatsko, širenjem hrvatskih načela i žigosanjem narodnih protivnika, zbilja zaslužio.

Umoljavamo uz to sve zastale predbrojnice, da se požure, jer njihovo zatezanje nama velikih zapreka pravi. To nije lijepo ni patnjotično.

Što je to u Beču?

Mi nećemo da prejudiciramo, nego ćemo samo iz daleka iznijeti naše skrovno mnijenje na sva ova silna iznenagjenja, što nam ovih dana stižu sa obala Dunava i koja su uskomešala cijelu monarkiju, a osobito njezin slaveni svijet.

Grof Taaffe držao se četrnaest godina na vladi, a držao se samo zato, jer je umio da narkotizira i uspava narodno pitanje, u Českoj, Sloveniji, Dalmaciji i svukud, gdje je ono bilo životnim pitanjem dotičnih naroda. Ali, nakon toliko vremena, Česi se probudiše i postaviše ga na dnevni red. Onda se rasklimao položaj ministra predsjednika. On je tada kušao da klin klinom izbije — narodnu stvar ekonomičkom potrebom, pak je ovu proglasio svojim programom. Ali narodi rekoše: mi ne živimo o samome kruhu. I ne prihvatit će njegove namjere. Nije bilo druge nego pokoriti se ili otići. Taaffe je prihvatio ovo zadnje. No prije nego ode bacio je treće pitanje: „socijalno“. Baci predlog o raširenju izbornoga prava. Mislio je: ni za klasa u narodim zabaviće se oko toga, a pušće ono drugo. No prevario se i tu. Narodi se doisto zabaviše oko njegove meke ali samo zato, da proširenje izbornog prava upotrebe u narodno političke svrhe.

Iza Taaffea ovi Windischgraetza sa koalicionim ministarstvom. I ovo je imalo program: uzdržati *status quo*, isključiti, uspavati narodno pitanje i skrenuti s njega misao naroda monarkije. U to ime koalirale se stranke najoprečnijih načela i počele se baviti svakim lijepim stvarčicama, izbjegavajući oprezno ždrijelo niz koje se sunovratilo preglašnje ministarstvo. Tako se dogodilo, te, sve prigušujući, zrak se nakupio pun narodne eksplozije. Nije trebala nego iskrica, da prasne. A iskrica u državi u kojoj ima 8 nezadovoljnih narodnosti, nije mogla kasniti, sva se pitanja ne da du mimoći dok su narodi tu. Ta iskra u ovom slučaju zvala se *Celje*. Sjevnula je, planulo je, prasio — i ode koaliciona vlada kneza Windischgraetza. Srušilo je opet narodno pitanje.

Ali vladati treba, a za vladanje valja imati većinu. Na koji način? Na financijskom i ekonomskom temelju? Kad neće da slušaju! Na socijalno-izbornom pitanju? Moglo bi se pokušati. I na narokozu narodnog, zašto ne? Samo treba imati čovjeka.

A taj je čovjek (prelazno poslovno ministarstvo Kielmanseggovo ispuštamo) niko drugi nego grof Badeni današnji austrijski ministar predsjednik.

On je došao, *homō novus*, jak, mudar i okretan, iza kako je u Galiciji ostavio dokaza svoje spretnosti. Zar kao obećani Mesija potlačenih narodnosti, kojim ima pružiti svoju moguću desnicu i doći u susret njihovim težnjama? Ni izdaleka! On je sišao u Beč kao pacifikator Austrije, sa misijom da je „izliječi“ od narodne bolesti na kojoj boluje, da stvari vladu i većinu koja se neće baviti narodnim pitanjem, te toliko drmaju državom, nego će nastojati, da je umiri i iznutra konsoliduje bilo kako god, za da njegov zemljak i stariji drug grof Goluchowski bude imati u koncertu veselila što snažniju riječ.

Te je program gospodina Badenija. I zato je on izrekao onu svoju: da neće biti vogjen nego će voditi. Drugačije, on neće da mu kriteriji i načela većina kažu put i pravac, nego će on to njima učiniti, ako ga ushtjedu slušati. Ako pak neće? Gore po njih, veli na ovo pitanje gornji program.

U to ime počelo se najprije javnome mnijenju okretati glavu na drugu stranu. Zvalo ga se na drugo polje — na socijalno. Stvorila se nova kurija sa 72 zastupnika. Tu se računa da će probiti na površinu neka druga stranka, proti kojoj mora se naći složan *bourgeois* svih naroda i pokrajina. Vigjet ćemo to do godine. Megjutim ako su neki narodi ovo povišenje radosno prihvatili, prihvatit će ga samo oni, u kojim je narodno pitanje jače nad sveino, pak se tako nadaju povišenju mandata i glasova za narodnu stvar. Ali Nijemci, koji su na naš uštrb narodno pitanje odavna riješili, ne pristadoše rado, da im buduću antikapitaliste odvrću puk od borbe za uzdržanje gospodujućega položaja u monarkiji.

Malo po malo grof Badeni morao je računati sa ovim gospodujućim položajem jednoga naroda. Nijemci se njega neće lako odreći. Tu se on uhvatio u koštac sa ljevicom, pak joj je lagano odbio zube. Ona više ne grize kao prije. Ali ostadoše drugi, njihovi protivnici Česi, koji isto onako žestoko traže da se njihova narodna ravnopravnost i državno pravo uspostavi, kako su se Nijemci proti tome borili. Sada se grof Badeni okrenuo k njima i uzeo ih na oko. Zar da im da ono što žele? Ne budimo ljudi. On ih misli uzeti na „liječenje“, da i njima odbije male oštre zubiće i da ih pripitomi.

Mi vigjesmo da je narodno pitanje jedino pitanje, koje trese u Austrijskoj monarkiji. Mi vigjesmo kako su i Taaffe i Windischgraetz i drugi sve pokušali, da to pitanje skinu sa dnevnoga reda. Čim bi, ma i časak, uspjeli — išlo im je, čim se ono pojavilo eto muke. To je dokaz, da će se naša monarkija tek onda naći u pravom razvoju za napretkom, kad se riješi stvar njezinih naroda i kad izmegđu njih ne bude ove razlike. Donle sva druga pitanja nas ostavljaju prilično indiferentnim.

Je li grof Badeni došao iz Galicije da to obavi? Ta ne vidimo li da je on pošao stopama svojih prešasnika, pak hoće da narodno pitanje na svaki način zatomi, samo što ne on, kao vječiti i sposobni, služi drugim srestvima. Hoće li mu to poći za rukom? U tomu leži jezgra današnje naše situacije, a sve odvisi od dotičnih naroda i njihovih vogja. S naše strane pak, neka govori ko što hoće, ali naše je evo čvrsto uvjerenje, da se ponavja, na drugi način, stara igra i da će se, po imence braća Česi, negda ljuto kajati, što su se

zaveli, u prigodi kad im je do ostvarenja njihovih idejala trebalo samo junacki prevaliti ovu, doduše najtežu, ali možda i najzadnju kušnju.

Izazivanja.

U Beogradu ima listova, koji ne smiju u Austro-Ugarsku monarkiju ni u Bosnu Hercegovinu, premda su isključivo namijenjeni tobožnjim Srbima u Dalmaciji, Hrvatskoj Slavoniji i okupiranim pokrajinama. U tijem listovima, dan na dan piše se o velikom progonstvu ovamošnjih Srba, koji trpe sva moguća i najgroznija nasilja sa strane vlade. Priповijeda se o mukama i patnjama srpskoga naroda, prama kojim je španjolska inkvizicija pir i božić, a onda se najprostitijim uvredama i osvadama ruže Hrvati, jer da oni idu na ruku ovome zatiranju srpstva, kao vjerski fanatiki i još mnogo toga što se ne pristoji ni prenositi.

U nas amo te deklamacije izazivale bi smijeh, jer je svakomu poznato kako, kad i zašto je nastalo naše srpstvo, ko mu je čača, ko kum, a ko saveznik. Svakome je poznato da je srpstvo zato tu, da u istom narodu podržaje elementat protivan težnjama narodnoga jedinstva oko uže Hrvatske, koja je tugjini trn u oku. Ali Srbijanci, koji malo poznaju i svoje stvari, a nekmo li susjedne, vjeruju u ova pričanja njihovih povina, ili iz neznanja ili jer im stoji dobro i prama tome tugjinske saveznike i kreature smatraju... žrtvama za slobodu i slavenstvo!

Ovijeh dana zaputila se u Beč nekakva bosanska deputacija iz pravoslavnih, da se potuži. Srpske novine tu su stvar objesile na veliko zvono, pak zvone neka sve selo čuje. Pravoslavna deputacija ide se potužiti na silne nepravde, što se u Bosni prave tobožnjemu srpsko-pravoslavnome žiteljstvu.

Te nepravde sastoje u tome, što bosanska vlada neće Srbima da izvrši sve ono, te oni traže. Oni u ostalom ne istu nego „pravicu“.

Pravoslavni u Bosni i Hercegovini uživaju najveće pogodnosti. Oni su najprvo, kao i drugdje, vjeru posrbili i svaki hrišćanin po vjeri je odmah postao Srbinom. Sa srpskom vjerom imaju i srpska pravoslavna opštества, koja bi uprav imale biti nekakve crkovne fabricerije, ali se malo po malo izvrgnuše u srpska udruženja. Uz srpska opštества imaju svoje konfesijonalne škole, a što se uči u „srpsko“ pravoslavnim konfesijonalnim školama, to je već svakome poznato.

Ako se ovaj položaj isporedi sa položajem što ga tamo imaju Hrvati, onda će se tek vidjeti golema razlika. Mi nećemo ništa drugo reći nego da se u Bosni hrvatska društva ne zovu hrvatskim imenom, a o hošnjaštvu suviše je i govoriti. Srbim to ne smeta. Oni se zatvore u svoju crkvu, opštinu ili školu, gdje je sve srpsko.

Pa ipak ovi idu da se tuže! Srpski listovi — oni o kojim smo gore govorili — čine od toga veliku reklamu, samo neka se zna kako u Bosni ima Srba i kako ovi Srbi grozne muke trpe. A suradnik praških „Nar. Listy“, koji ima referat za naše stvari, to će sve nepristrano pobilježiti i još jednom proglasiti Bosnu Hercegovinu čisto srpskim zemljama.

Svak vidi da ova deputacija inscenirana je jedino za reklamu i to proti Hrvatima, na koje se

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svake subote. Cijena mu je unaprijed u *Otpremništvu lista*: na godinu flor. 4:50, na 6 mjeseci flor. 2:25, za *Dubrovnik sa donosanjem u kuću*, a za *Austro-Ugarsku*, i *Bosnu Hercegovinu s poštom*: na godinu flor. 5, na 6 mjeseci flor. 2:50, za inozemstvo flor. 4:50, i poštarski troškovi.
Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku, a dopisi šalju se Uredništvu.

Za oglase, priopćeno, zahvala i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi i uz razmjerni popust.
Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Otvoramo pretplatu, za došastu godinu pozivajući p. n. gg. pretplatnike, da nas i nadalje podupru svojom predbrojbom, neka to bolje možemo braniti naša prava i naše ime, koje je u ovim krajevima izloženo svakojakim navalam. Ostale prijatelje i rodoljube molimo, neka i oni priskoče u pomoć malom žrtvom. Nije bez uspjeha. Naš rad — po sudu mnogih otačbenika — donio je lijepih rezultata, a i u budućće, ako Bog da, i sreća junacka.

Naš je list stvoren od potrebe, da se obrani Hrvatsvo ovijeh krajeva. Ko ga drži, taj ga u tu svrhu i podupire. Ovo neka imaju na umu naši prijatelji u drugim pokrajinama. Mi se nadamo da nam njihova pomoć neće ni sada uzmanjati, a i do nas će biti, da je borbenosti hrvatsvo, širenjem hrvatskih načela i žigosanjem narodnih protivnika, zbilja zaslužio.

Umoljavamo uz to sve zastale predhodnike, da se požure, jer njihovo zatezanje nama velikih zapreka pravi. To nije lijepo ni patrijotično.

Što je to u Beču?

Mi nećemo da prejudiciramo, nego ćemo samo iz daleka iznijeti naše skrovno mnijenje na sva ova silna iznenagjenja, što nam ovih dana stižu sa obala Dunava i koja su uskomešala cijelu monarkiju, a osobito njezin slavenski svijet.

Grof Taaffe držao se četrnaest godina na vladi, a držao se samo zato, jer je umio da narkotizira i uspava narodno pitanje, u Českoj, Sloveniji, Dalmaciji i svukud, gdje je ono bilo životnim pitanjem dotičnih naroda. Ali, nakon toliko vremena, Česi se probudiše i postaviše ga na dnevni red. Onda se rasklimao položaj ministra predsjednika. On je tada kušao da klin klinom izbije — narodnu stvar ekonomičkom potrebom, pak je ovu proglasio svojom programom. Ali narodi rekoše: mi ne živimo o samome kruhu. I ne prihvatit će njegove namjere: Nije bilo druge nego pokoriti se ili otići. Taaffe je prihvatio ovo zadnje. No prije nego ode bacio je treće pitanje: „socijalno“. Baci predlog o raširenju izbornoga prava. Mislio je: ni za klasa u narodim zabaviće se oko toga, a pušće ono drugo. No prevario se i tu. Narodi se doisto zabaviše oko njegove meke ali samo zato, da proširenje izbornog prava upotrebe u narodno političke svrhe.

Iza Taaffea evo Windischgraetza sa koalicionim ministarstvom. I ovo je imalo program: uzdržati *status quo*, isključiti, uspavati narodno pitanje i skrenuti s njega misao naroda monarkije. U to ime koalirale se stranke najoprečnijih načela i počele se baviti svakim lijepim stvarčicama, izbjegavajući oprezno ždrijelo niz koje se sunovratilo preglašnje ministarstvo. Tako se dogodilo, te, sve prigušujući, zrak se nakupio pun narodne eksplozije. Nije trebala nego iskrica, da prašne. A iskrica u državi u kojoj ima 8 nezadovoljnih narodnosti, nije mogla kasniti, sva se pitanja ne da du mimoići dok su narodi tu. Ta iskra u ovom slučaju zvala se *Celje*. Sjevnula je, planulo je, prašlo — i ode koaliciona vlada kneza Windischgraetza. Srušilo je opet narodno pitanje.

Ali vladati treba, a za vladanje valja imati većinu. Na koji način? Na financijskom i ekonomskom temelju? Kad neće da slušaju! Na socijalno-izbornom pitanju? Moglo bi se pokušati. I na narkotizaciji naroda, zašto ne? Samo treba imati čovjeka.

A taj je čovjek (prelazno poslovno ministarstvo Kiehlmanseggo ispuštamo) niko drugi nego grof Badeni današnji austrijski ministar predsjednik.

On je došao, *homo novus*, jak, mudar i okretan, iza kako je u Galiciji ostavio dokaza svoje spretnosti. Zar kao obećani Mesija potlačenih narodnosti, kojim ima pružiti svoju moguću desnicu i doći u susret njihovim težnjama? Ni iz daleka! On je sišao u Beč kao pacifikator Austrije, sa misijom da je „izliječi“ od narodne bolesti na kojoj boluje, da stvari vladu i većinu koja se neće baviti narodnim pitanjem, te toliko drmaju državom, nego će nastojati, da je umiri i izautra konsoliduje bilo kako god, za da njegov zemljak i stariji drug grof Goluchowski bude imati u koncertu velesila što snažniju riječ.

To je program gospodina Badenija. I zato je on izrekao onu svoju: da neće biti „vogjen“ nego će voditi. Drugačije, on neće da mu kriteriji i načela većina kažu put i pravac, nego će on to njima učiniti, ako ga ushtjedu slušati. Ako pak neće? Gore po njih, veli na ovo pitanje gornji program.

U to ime počelo se najprije javnome mnijenju okretati glavu na drugu stranu. Zvalo ga se na drugo polje — na socijalno. Stvorila se nova kurija sa 72 zastupnika. Tu se računalo da će probiti na površinu neka druga stranka, proti kojoj mora se naći složan *bourgeois* svih naroda i pokrajina. Vigjet ćemo to do godine. Megjutim ako su neki narodi ovo povišenje radosno prihvatili, prihvatit će ga samo oni, u kojim je narodno pitanje jače nad sve i no, pak se tako nadaju povišenju mandata i glasova za narodnu stvar. Ali Nijemci, koji su na naš uštrb narodno pitanje odavna riješili, ne pristadoše rado, da im budućći antikapitaliste odvrću puk od borbe za uzdržanje gospodujućega položaja u monarkiji.

Malo po malo grof Badeni morao je računati sa ovim gospodujućim položajem jednoga naroda. Nijemci se njega neće lako odreći. Tu se on uhvatio u koštac sa ljevicom, pak joj je lagano odbio zube. Ona više ne grize kao prije. Ali ostadoše drugi, njihovi protivnici Česi, koji isto onako žestoko traže da se njihova narodna ravnopravnost i državno pravo uspostavi, kako su se Nijemci proti tome borili. Sada se grof Badeni okrenuo k njima i uzeo ih na oko. Zar da im da ono što žele? Ne budimo ludi. On ih misli uzeti na „liječenje“, da i njima odbije male oštre zubiće i da ih pripitomi.

Mi vigjesmo da je narodno pitanje jedino pitanje, koje trese u Austrijskoj monarkiji. Mi vigjesmo kako su i Taaffe i Windischgraetz i drugi sve pokušali, da to pitanje skinu sa dnevnoga reda. Čim bi, ma i časak, uspjeli — išlo im je; čim se ono pojavilo eto muke. To je dokaz, da će se naša monarkija tek onda naći u pravom razvoju za napretkom, kad se riješi stvar njezinih naroda i kad između njih ne bude ove razlike. Donle sva druga pitanja nas ostavljaju prilično indiferentnim.

Je li grof Badeni došao iz Galicije da to obavi? Ta ne vidimo li da je on pošao stopama svojih prešasnika, pak hoće da narodno pitanje na svaki način zatomi, samo što ne on, kao vještiji i sposobniji, služi drugim srestvima. Hoće li mu to poći za rukom? U tomu leži jezgra današnje naše situacije, a sve odvisi od dotičnih naroda i njihovih vogja. S naše strane pak, neka govori ko što hoće, ali naše je evo čvrsto uvjerenje, da se ponavja, na drugi način, stara igra i da će se, po imence braća Česi, negda ljuto kajati, što su se

zaveli, u prigodi kad im je do ostvarenja njihovih idejala trebalo samo junački prevaliti ovu, doduše najtežu, ali možda i najzadnju kušnju.

Izazivanja.

U Beogradu ima listova, koji ne smiju u Austro-Ugarsku monarkiju ni u Bosnu-Hercegovinu, premda su isključivo namijenjeni tobožnjim Srbima u Dalmaciji, Hrvatskoj Slavoniji i okupiranim pokrajinama. U tijem listovima, dan na dan piše se o velikom progonstvu ovamošnjih Srba, koji trpe sva moguća i najgroznija nasilja sa strane vlade. Pripovijeda se o mukama i patnjama srpskoga naroda, prama kojim je španjolska inkvizicija pir i božić, a onda se najprostijim uvredama i osvadama ruže Hrvati, jer da oni idu na ruku ovome zatiranju srpstva, kao vjerski fanatici i još mnogo toga što se ne pristoji ni prenosit.

U nas amo te deklamacije izazivale bi sudijeh, jer je svakomu poznato kako, kad i zašto je nastalo naše srpstvo, ko mu je čaća, ko kum, a ko saveznik. Svakome je poznato da je srpstvo zato tu, da u istom narodu podržaje elementat protivan težnjama narodnoga jedinstva oko uže Hrvatske, koja je tuginu trn u oku. Ali Srbijanci, koji malo poznaju i svoje stvari, a nekmo li susjedne, vjernu u ova pričanja njihovih novina, ili iz neznanja ili jer im stoji dobro i prama tome tugjinske saveznike i kreature smatraju.... žrtvama za slobodu i slavenstvo!

Ovijeh dana zaputila se u Beč nekakva bosanska deputacija iz pravoslavljnih, da se potuži. Srpske novine tu su stvar objesile na veliko zvono, pak zvone neka sve selo čuje. Pravoslavna deputacija ide se potužiti na silne nepravde, što se u Bosni prave tobožnjemu srpsko-pravoslavnome žiteljstvu.

Te nepravde sastoje u tome, što bosanska vlada neće Srbima da izvrši sve ono, te oni traže. Oni u ostalom ne istu nego pravicu.

Pravoslavni u Bosni i Hercegovini uživaju najveće pogodnosti. Oni su najprvo, kao i drugdje, vjeru posrbili i svaki hrišćanin po vjeri je odmah postao Srbinom. Sa srpskom vjerom imaju i srpska pravoslavna opštества, koja bi uprav imale biti nekakve crkovne fabricerije, ali se malo po malo izvrgnuše u srpska udruženja. Uz srpska opštества imaju svoje konfesijonalne škole, a što se uči u „srpsko“ pravoslavnim konfesijonalnim školama, to je već svakome poznato.

Ako se ovaj položaj isporodi sa položajem što ga tamo imaju Hrvati, onda će se tek vidjeti golemu razliku. Mi nećemo ništa drugo reći nego da se u Bosni hrvatska društva ne zovu hrvatskim imenom, a o bošnjaštvu suviše je i govoriti. Srbim to ne smeta. Oni se zatvore u svoju crkvu, opštinu ili školu, gdje je sve srpsko.

Pa ipak ovi idu da se tuže! Srpski listovi — oni o kojim smo gore govorili — čine od toga veliku reklamu, samo neka se zna kako u Bosni ima Srba i kako ovi Srbi grozne muke trpe. A suradnik praških „Nar. Listy“, koji ima referat za naše stvari, to će sve nepristrano pobliježiti i još jednom proglasiti Bosnu Hercegovinu čisto srpskim zemljama.

Svak vidi da ova deputacija inscenirana je jedino za reklamu i to proti Hrvatima, na koje se

najgroznije i napada. Ali u neku ona je i poučna, jer bi imala našijem ljudima mnogo toga kazati. A eto vidjećemo kako će uspjeti ova najnovija srpska izazivanja.

Falsifikatori.

Kako naši čitatelji vide, mi se rijetko upuštamo u polemiku sa listom. što ga u nas pod imenom „Dubrovnika“ kojekakvi došljaci osnivaše i podupiru. Nije koristi. Oni ljudi imaju svoj cilj i svoj sistem; oni misle i hoće da je ovo sve srpsko. Zaludu njima dokazi, činjenice bjelodane, glas naroda, sve nama u prilog. Oni ne vide jer neće da vide. Oni hoće da su Dubrovčani Srbi, pa Bog. U svoje doba, kad se o prošlosti radilo, dokazivamo im kako su citate izvrćali, iz tugjih jezika protivno prevagjali itd. Sve utaman. Sa takom čeljadi nema polemike. Njima treba narodnijem glasom pokazati što je i čiji je Dubrovnik i ko su Dubrovčani, kao što smo mi u zadnje doba dva puta ukazali. Oni se toga dobro sjećaju, pa ipak se ne opametije. Da je to njihovo srpstvo uvjerenje, moglo se onda uvjeriti. Čini se da je dubrovačko srpstvo bolest, ideja fiksa nekolicine za-nešenjaka, pak dosta.

Ali iz zabave iznijećemo jedan posljednji njihov fakat. U br. 46 „Dubr.“ spomenuše njeku namjesništvu odluku još iz god. 1869 u prilog dalmatinskomu srpstvu. U preprošlom broju donesoše ovu odluku. To je pismo namjesnika Wagnera prof. Franu Grgureviću (oba sada pokojnici) i nosi broj k. 1157.

„Dubrovnik“ iza kratka uvoda o njoj piše:

„Sada evo te odluke, koja se u italijanskom izvorniku čuva kod svoje pokojnog prof. Frana Grgurevića za koga ista bi i napisana.“

Zatim donosi naški prijevod. Iz njega vadi-mo od riječi do riječi dvije izreke. U prvoj piše Wagner Grgureviću:

„Kako je meni poznato Vaše svestrano poznavanje srpskoga jezika i Vaša opšta kultura, odredio sam Vas, gospodine profesore, za takav povjerljiv posao *), za koji znam, da ste potpuno doraali i nadam se da ćete ga se primiti.“

Druga izreka glasi:

„Za lingvistički prevod neka g. profesura rukovode najnoviji napretci filologije i slavenske (srpske) gramatike.“

Ovo su glavne tačke radi kojih se pismo donijelo, a donosi ga „D.“ zato da dokaže kako je već g. 1869 dalmatinska vlada priznavala, „da je jezik (citiramo) što se u Dalmaciji govori, srpski jezik.“ Ona je, biva, već onda priznala dalmatinsko srpstvo. Nadalje hvali prof. Grgurevića kao velikog učenjaka, grecistu itd.

Ovo je zbilja dobar dokaz, samo što je „Dubrovnik“ počinio jednu malu pogrešku, koju smo mi, od šale, uzeli da je ispravimo. Talijanski one dvije gornje stavke, što smo ih citirali, kako ih je „Dubrovnik“ preveo, glase doslovce:

Prva:

„Note essendomi le cognizioni in fatto di lingua illirica e cultura generale che distinguono Lei, Sig. Professore, ho deciso di affidare tale incarico, fiducioso che Ella vorrà accettarlo e corrispondervi pienamente.“

A druga:

„Nella revisione linguistica; il Sig. Professore saprà giovare dei progressi fatti negli ultimi tempi della scienza filologica e grammaticale della lingua slava.“

Kako se lijepo vidi ovdje srpskomu imenu i srpskomu jeziku ni traga nema. Oni oko „Dubr.“ kad su prevagjali, sami su to nadostavili i štampali velikijem slovima, pak upotrebili u svoje srpske svrhe.

To je jedna. Ali ima i druga za nas još važnija. „Dubrovnik“ kako vidjesmo veli, da se ova isprava u italijanskom izvorniku čuva kod svoje pokojnoga prof. Frana Grgurevića. Po tome bi se dakle moglo reći, ili barem temeljem posumnjati, da su oni rečenu ispravu od svoje dobili, prepisali pak falsificirali.

E pa dobro, svojta pok. prof. Grgurevića ne samo da im ni sada niti ikada nije davala spomenu te isprave, nego nas je dapače uoblastila, da to i izjavimo, te nam sama pružila original Wagnerova pisma, da ga proti falsifikatu „Dubrovnika“ upotrebimo.

Oni ga dakle nijesu dobili od Grgurevićeve obitelji, niti bi ga igda mogli dobiti, pošto ta u-

*) To jest za sastavljanje čitanaka. Opaska „Cr. Hrv.“

gledna obitelj osjeća hrvatski. Od nje ga nikada niko nije ni prepisivao, do nas prvijeh.

Da otkle im onda? Jer sve ostalo izim spomenutih srpskih umetaka prevedoše, je tačno onako kako je pisao namjesnik Wagner.

Izim *originala*, koji je u obitelji Grgurevića, ima od rečenog pisma još samo jedna *kopija* i ta se nalazi na c. k. Dalmatinskom Namjesništvu u Zadru. Jesu li ga oni od tamo dobili? To je moguće. A ko im ga je onda izvadio i prepisao? Puki slučaj učinio je, da smo mi i to mogli vrlo lako pogoditi i ukazati prstom dotičnoga Srbića. Ali za ovaj put nećemo, da ne bi skočili da ih denuncijavamo, ama za drugi neka se zaisto čuva.

No ovo i ako za nas dosta vrijedi, za samu stvar bijaše nuzgredno. Glavno je dakle, da se pokaže kakvijem se sve srestvima služi naš tobož- „Dubrovnik“, da dokaže nešto što se dokazati neda.

A mi pitamo: Ako se ljudi iz srpske štamparije, koji su znali da ćemo mi, kadgod ushtijemo, moći dobiti original isprave koju posrbljuju i njima je u lice pokazati, nijesu uza sve to bojali ni stidili tu ispravu onako grdno falsificirati i onoliko se u malo redaka izlagati; što da kažemo o onim navodima koji se nalaze u njihovim rukama i gdje je svaka naša kontrola nemoguća, kao na pr. u onom poslu o hrvatstvu vrlčkoga načelnika Kulišića? Ma tu su oni i njihovi kadri da učine deset puta gorijeh stvari, ako uopće gornju bezočnost može nešto da natkrili.

Ovo smo se osvrnuli, što no riječ, *una volta tanto*, a razborit čovjek prosudiće sam, ima li toga više. Mi nemamo ni volje ni prostora, da sve njihove izmišljotine pobijamo i izpravljamo, jer im u nas i onako niko ništa ne vjeruje, a za one u Srbiji, koji to sve čitaju kao sveto pismo, nije nam vele ni stalo. Toliko je toga, da bi se „Dubrovnik“ (list) mogao već punim pravom prezvati LAŽ, kad to ne bi bio već tim, što se — on i njegovi! — nazivlju imenom slavnoga Dubrovnika.

Izbori u Kotoru.

Prekosinoć primismo ova brzojavku:

Kotor, 10 Decembra. — Treće tijelo naše sa 436 glasova. Protivnik se ne prikazuje.

Danas, na 12 Decembra, biraće drugo tijelo, a na 14 prvo. Srbo-talijanaši mogahu gojiti kakove puste nade jedino u II. tijelu, jer tamo ih je slučajno najviše, premda smo uvjereni, da bi im naši i to bili junački oteli. Ali po njihovu zaključku oni se neće ni prikazati i tako borbe biti neće.

A kako bi je i bilo sa ovakijem uspjehom Kotorskih Hrvata? Oni u III. tijelu sakupiše bez borbe 436 glasova. Neka Srbo-talijanaši pokušaju naći jednu trećinu od ove sume! Zna se pak da to nije sva vojska, kojom naši raspolažu. Kad protivnika nema na megdanu mnogi ne dogju. Toliki zaposleni, odsutni ili komotni ljudi koji bi, da je pogibelji, bili svakako na biralištu, u ovakom slučaju ostanu kod kuće ili gdje su, za svojim poslom. Zato mi možemo sa sjegurnošću reći, da broj hrvatskih glasova III. tijela u kotorskoj općini daleko nadmašuje onaj sada polučan. Ali da i nije tako ovaj broj može svakoga jasno i bistro uvjeriti, da je Kotor hrvatski grad, jer 436 birača *representiraju* narod.

Mi sada još bolje razumijemo zašto su se Srbo-talijanaši ustegli sa izbora. Njima je trebalo da se u trećem tijelu uništi najmanje 300 glasova hrvatske stranke, pak bi oni onda bez sumnje bili prodrli i proglasili Kotor srpskim gradom. No to bi bilo malo preveć, te kad vidješe kakva im se piše, odrediše, da je najbolje, pod krinkom ogorčenja na velike nepravde, odustati od izbora, pak su napravili onu komediju, što se zove izjava odbora *Unione Cittadina*.

Stanje Hrvatsva vrlo je teško. Kudgod se okreneš neprijatelji i spletkami, domaći i vanjski, koji svim mogućim srestvima nastoje, kako bi nas kao narodnosti nestalo sa lica zemlje. U ovome jadu mnogi naši ljudi ili se megju sobom svagaju ne misleći ništa drugo nego o intrigama proti bratu; ili idu na ruku našijem protivnicima bilo iz inada, bilo iz ambicije; ili napokon povode se za kakvijem hipokritama i špekulantima. Malo je onijeh pravijeh. U takom položaju nevjerojatno je to kako djeluje jedna vijest, poput onog brzojava

što ga iz Kotora primismo. Ona dogje kao melem koji ublaži ljutu boljeticu; ona osokoli i potrese dušu naroda i napuni je nekom novom nadom u dobro svoje stvari.

Mi se radujemo s braćom Kotoranima na njihovu junačkom držanju, koje će i sljepcima oči otvoriti i pokazati svijem našijem dušmanima, da je Kotor hrvatski grad, a Boka dika od Hrvata i viteško srce od junaka, kako je već nazad 100 godina pjevao neumrli Kačić.

Živio hrvatski Kotor! Živjela naša dična Boka! Živjeli krasni rodoljubi, koji ovako sebi i narodu lice osvijetlaste!

Hrvatski-Slovenski klub.

Ovo je *communiqué* što su ga izdali hrvatski i slovenački zastupnici u Beču;

„Danas su se na poziv gospodina Dra Laginje sastali na vijećanje slijedeći slovenski i hrvatski zastupnici, gospoda: Biankini, Borčić, Dapar, Dr. Ferjančić, Dr. Gregorčić, Dr. Gregorec, Kobljar, Kušar, Nabrgoj, Perić, Pfeiffer, Povše, Robić, Spinčić, Dr. Sušteršić i Višnjikar.“

Uvažujući želju sa više strana javno izrečenu, da bi se naime u novom državnom saboru svi slovenski i hrvatski zastupnici za uspješno djelovanje združili u jedinstveni parlamentarni klub, *izjavili su suglasno*, da je, uza sve načelne razlike, ne samo moguće, nego obzirom na stečeno iskustvo i na korist naroda upravo potrebno, da svi hrvatski i slovenski zastupnici u budućem državnom saboru osnuju megju sobom parlamentarnu skupinu, u svrhu odlučnog solidarnog postupanja u narodnosnim i gospodarstvenim pitanjima. Odlučili su nadalje, da se očitovrenje te namjere pripusti vštviim raznim političkih stranaka u pojedinim pokrajinam, a zastupnici svih stranaka *izjavili su*, da su njihova vštva spremna stupiti u dogovore u tu svrhu, *potrebite*.

Prešnim poslovim izvan Beča zabavljeni zastupnici, gospoda: Dr. Bulat, Grof Coronini, Dr. Klaić, vitez Šupuk i Vošnjak, *izjavili su* posredno svoje suglasje.

Beč, 26 studenoga 1896.

Dr. Laginja — Borčić — Perić — Dr. Ferjančić — Dr. Sušteršić.

Ovakav klub odavna se zagovarao, pak je sada inicijativom i zauzećem dr. Matka Laginje evo i k cilju doveden. Klub se nije dotiše još konstituirao, ali to se može smatrati formalnošću. Izjava govori da će klub solidarno postupati u pitanjima narodnim i gospodarstvenim, i to je dobro, jerbo tako će se s većim brojem moći više i isposlovati ili sačuvati.

To je kaže izjava uza sve načelne razlike ne samo moguće, nego nužno. Dakle načelne razlike i nadalje opstojte, a s njima i politika koja nas dijeli. Zastupnici pravaši ne stapljaju se u narodnjake niti narodnjaci u pravaše. Svaki ima slobodno polje akcije kako misli da je bolje za narod, samo u narodnim i gospodarstvenim pitanjima oni su složni.

Milo nam je, da su gospoda s protivne strane napokon, ako i na papiru, ovo priznali. Mi smo uvijek predikali: ako imamo megju nama kakvih razlika, borimo se, ali nedajmo da šteti narodnost, nedajmo da se neprijatelji našim oprekam za se okoriste. Da su se ovi neprijatelji i u pomoć zvali i njima se proti nama mjesta davala, to je poznato. Regbi da će novi klub takove nepodopštine zapriječiti, kao što ih je svojom izjavom već desavirao.

Pogled po svijetu.

U car. vijeću zast. Russ od lijevice podnio je prešni predlog da se ukine Zeitung-Stempel i dopusti kolportiranje novina itd. Zast. kuća skoro jednoglasno primila je prešnost i uputila predlog odboru, koji će kroz 14 dana izvijestiti. Liberalci, Mladočesi, Antisemite, Hrvati, Slovenci, a čini se i Poljaci glasovaće za ovaj predlog, pak će se tako ukinuti ustanova, koja ne bijaše u životu još nego samo kod nas i u Turskoj.

Rasprava u Berlinu. — U Berlinu se vodi rasprava proti novinarima, koji iskrivlje vrtislavsku zdravicu cara Nikole II. i iskrivljent proturiše je u službenu agenciju. Ta rasprava malo po malo otkrila je veliki komplot i intrige, kojim njemački političari i visoki dostojanstvenici, jedan drugomu jamu kopaju. Istodobno prikazala je u crnome svjetlu njemačku državnu policiju, koja tijekom svrhama preko štampe, te je u njezinoj vlasti služiti. Proces pobuguje veliku sensaciju, jer je upleteno mnogo visokih ličnosti.

Kralj Milan magjarofil. — Odbor poznatog meetinga u Parizu, koji se držao proti miloniju i Magjarim, poslao je izvješće o tom protestu i kralju Milanu. Milan je brošuru vratio s pismom u kome veli, da srpski narod mora živjeti s Magjarim u najtješnjem prijateljstvu. Suvišna preporuka, najlastito kad se radi proti Hrvatima.

U Italiji pod Rudinijevim ministarstvom znatno se popraviše financije. Predračun za god. 1896-97 završio je s viškom od 8 mil. lira.

Nijemci i Englezi. — U Hamburgu je veliki štrajk. Preko 20.000 radnika u luci dalo se u besposlicu. Radi toga vas promet zapeo je i oko 300 parobroda stoje i čekaju, da se iskrcaju. Njemačka štampa krivi Engleze, da su oni to potpuhali iz zavisti na konkurenciju, što je Hamburg čini Londonu i Liverpoolu. Radi toga u Njemačkoj velika mržnja na Engleze i ako oni štrajku po svoj prilici nijesu krivi.

Domaće vijesti.

Hrvatski sabor. — U sjednicam hrv. sabora raspravlja se novi poslanik. U svim važnim pitanjima zastupnici stranke prava neumorno se trude, da vladi oponiraju.

Izbori u Zadru. — Juče su počeli izbori za općinu zadrsku u III. tijelu. Hrvatska stranka, složna, stupila je junački u borbu sa proglašom svoga Odbora, u komu preporuča 12 svojih kandidata. Među njima ima pravaša i narodnjaka. Italijanaši upriješe sve sile, da im Hrvati ne odnesu treće tijelo. Borba biće ozbiljna i žestoka. Do sinoć ne imasmo nikakvih vijesti, ali nije bilo ni moguće, jer se do tada po svoj prilici ni komisija nije izabrala.

Kakav god uspjeh bio, mi se radujemo braći Zadranima i zadraskoj okolini, što odlučno ustadoše, da za Zadra skinu tugje obilježje.

Unioniste proti banu. — Uz pojavu baruna Pavla Raucha cvo sada i njegova starijega brata Gelze Raucha, koji je govorio proti vladi. Nucleum oko koga se skupljaju otpadnici većine svakako je Nikola pl. Czernković, a glavna im se cijelj već znade. Njih je u saboru sada pet i to baruni Geza i Pavao Rauch, grof Jelačić, Nikola pl. Čeruković i dr. Iso Kršnjavi, a biće ih i još više, ali se ne iskazuju. Ovi su se već konstituirali u klub i izabrali predsjednikom grofa Jelačića. Ovo bi bilo uskrišenje stare unionističke protubečke i magjaroñilske stranke u Hrvatskoj.

Centrum? — Čuje se da je i pokojni centrum oživio. Njeki hrvatski aristokrati hoće da se obrazuju na centrumaškom stanovištu i među njima da je i g. Fran Polnegović, koji se sa strankom prava posvema raskrstio. Ove vijesti nijesu opovrgnute.

Nova vrst kalendara. — Primili smo zidni kalendar, što ga je izdala litografija I. Matića vrlo lijepo i ukusno sa bojadisanim slikama. Ovaj kalendar može se metnuti u okvir i biće nakit u svakoj sobi. Cijena mu je samo 40 novč.

Angjelo Katalinić † — Veletržac i bivši predsjednik spljetske trgovačke komore Angjelo Katalinić umro je u Spljetu. Bio je pravedan čovjek, a svojim neumornim radom ostavio je znatan imetak. Pokoj mu duši!

Dr. Josip Kopač. † — Preminuo je jedan od najuglednijih zagrebačkih odvjetnika dr. Josip Kopač. Pokojnik se isticao u narodnoj borbi kao pristaša neod nar. stranke. Laka mu zemljica!

Urednik osugjen. — Gosp. Ante Jakić urednik „Pensiera Slava“ osugjen je bio na 8 mjeseci zatvora radi članaka proti upravi načelnika Trigari, što ih je u onom listu pisao g. J. Modrić. G. Jakić utekao se na vrhovno sudište, nu ovo je osudu potvrdilo. Tako će morati da izvrši zatvor. Zanimivo je znati, da se g. Modrić ponudio bio da će on pružiti dokaze njegovim tvrdnjama o upravi zadrarske općine.

Kako se po ovome vidi, novinarski život nije tako lasan kô što se misli.

Hrvatsko kazalište u Zagrebu. — Prošle sedmice davala se nova Zajčeva opera *Armida*, za koju su libret napisali dr. Stjepan pl. Miletić i dr. August Harambašić. Slavni Kuhač piše u „Prosvjeti“, da je Armida kao glazbena kompozicija najbolje Zajčevu djelo, koje natkriljuje samoga Zrinjskoga. — Ovih dana gostovao je tamo čuveni tenor Poljak W. Alberti, koga je uprava za skupe novce dobavila u Zagreb, prije bila je Belincionka, a čujemo da će doći i Duse i mnogo drugih gostova svjetskoga glasa.

Sve je to zasluga onoga dobroga, plemenitoga i patrijotičnoga momka, što se zove dr. Stjepan pl. Miletić, intendant hrv. teatra. On je svojim neumornim radom i zauzimanjem zatim velikim novčanim žrtvama uzdigao zagrebačko kazalište na visoki stepen, da nam na njemu mogu zavidjeti mnogi i veći narodi. A kad se uzme u obzir, da on iz svega toga ne samo nema nikakve koristi, jer služi badava, nego još trošaka i neugodnosti, onda se mora vjerovati, da ga je sama ljubav za hrvatskom prosvjetom i umjetnošću sklonula, da svoj talenat i bogato iskustvo položi pred noge hrv. Taliji. Hrvatski mu narod toga ne smije nikada zaboraviti, a to će Miletiću biti najslagije priznanje.

Zanimiv predlog. — U „Hrvatskoj Domovini“ izišao je ovih dana značajan članak iz pera jednog pravoslavnog Hrvata, koji se tuži na

to, da se njegova vjera zove srpskom i izrabljuje u protu hrvatske svrhe. Radi toga on predlaže, da se pravoslavna crkva pravoslavnih Hrvata zove hrvatsko-pravoslavnom crkvom.

Mi smo više godina proti tome vojevali, da se srpskom vjerom odvrću od nas naša braća, koja su po rodu s nama jedno. Radi toga radosno pozdravljamo predlog pravoslavnog Hrvata u „H. D.“ sa živom željom, da naši suplemenjaci druge vjere preko Velebita ne ostanu pri tom na samoj riječi, nego da se nešto i uradi.

Gradska Kronika.

Lične Vijesti. — U ponedjelnik s *Pelikanom* prispio je u Gruž barun Sterneck, prigledao je novi hōtel i odmah otputovao put Kotora.

Imenovanje. — Naš prijatelj gosp. Slavomir Markovinić imenovan je praktikantom kod c. k. okružnog Suda u Dubrovniku. Čestitamo!

Sjemenište. — U naše sjemenište bila se prošlog mjeseca uvukla opasna bolest (skarlatina). Prestojnik preč. Palunko odmah je zatvorio zavod, zdrave gjake poslao svojim kućama, a bolesne ostavio na liječenju. Pogibelj je sretno minula, bez ikakvih posljedica, bolest isčezla, pak su se mladi klerici nakon nekoliko dana opet povratili i sjemenište se otvorilo.

Život sv. Lucije, djevice i mučenice opjevan prostim pučkim stihom od velč. N. Batišća moći će se prigodom svetkovine svete, t. j. na 13. ov. mj., nabaviti u sakristiji sv. Vlaho. Ovoliko nam javljaju, da dademo na znanje pobožnom puku.

Srbi i Lega. — Kad se je *Lega* otvorila, naši Srbi privatno i po kavanama ne nagjōše dovoljno izraza, da psuju i grde *Legu* i autonomaše. U svome organu pak ne samo da nijesu ni riječi opazili, nego nijesu ni spomenuli, da se *Lega* u nas ustanovila. Neka svak ocijeni ovo postupanje, onako kako se pristoji.

Ali tome se niko neće čuditi, kad mu kažemo, da ima nekoliko Srba, koji su juče došli u Dubrovnik, i koji su se upisali u „*Legu Nazionale*“! Komenata ne treba.

Nesreća na moru. — Prošli petak u večje prispješe sa barkom lu gradsku luku više mrtvi nego živi 6 Bokelja u najgorem stanju. Još prošle nedjelje ispred Sutomora bacila ih oluja na široko more, na kome su lutali 6 dana. U četvrtak vidješe jedan bark, koji ih nije htio primiti, nego im je dao malo kruha, vode i dva vesla. Bila je žalost gledat jadnu čeljad. Općina i lučka oblast provigjela je potrebito, ali su morali otići u bōnicu.

Kragja u Čitaonici. — U ponedjelnik u večje oko 8 sati u našoj Čitaonici iz predsjoblja gdje se roba vješa, nestalo nenadno toliko stvari. Savjetniku g. Tacconi odnešen novi novceti kaput, takogjer pravniku g. Crespi, načelniku Slanoga g. Miliću kišobran, a g. dru. Mandolfu klobuk i kišobran. Neko aprofitirao kad poslužnika nije bilo dolje, uljegao gore, bilo s kojom god namjerom, pa pokupio što mu se svidjelo, jedan kaput obukao, ostalo potpazuho, a svoj stari kaputić objesio na ono mjesto. Radi neobičnog slučaja svak se zabunio i velika znatiželjnost nastala u gradu. Redarstvo odmah priskočilo. Nego u kaputiću, za koji se je tek malo kasnije konstatiralo, da u Čitaonici nema gospodara, našla se dopisnica i na njoj ime *Fried.* Posumnjalo se na stanovitu osobu, koja je u isti čas bila aretirana. Njeke stvari nagjōše još kod njega, ostalo spasiše, pak ga spratiše u zatvor.

Nesretnik zove se, kako veli, Antun Fried, rodod iz Osijeka u Slavoniji. Ima više dana što se nalazi u Dubrovniku, te je dolazio u razne urede tražeći kakvu zasluzbu, a poslije i milostinju. Veli da je svršio gimnaziju i da je učio medicinu, a znade govoriti hrvatski, njemački, magjarski. Biće mu oko 30 godina.

Obrtnička škola. — Početkom nove godine otvoriće se u gragjanskoj školi neka vrst obrtničke škole, koju su obvezati pohagjati svi šegrti u gradu. Predavanja držaće se u večje.

Dubrovački parobrodi. — *Galeb* kap. Golubović, na 9. ov. mj. prosljedio je iz Carigrada put St. Louis i Marsilje krcat žita iz Tangaroka i Teodosije. — *Napried* kap. Skurić brzo će u Marsilju krcat žita iz Berdianske. — *Hartington* kap. Šoletić otputova u četvrtak iz Novorossijska gdje je nadopunio žito za Marsilju. — *Northerin* kap. Račić u putu iz Nikolajeva i Odese krcat žita za Marsilju. — *Oskar* kap. Stanoš na putu iz Ibraille za Genovu, krcat žita.

Plovljenje po Azovu sasvijem je zatvoreno, a takogjer i Nikolajev. Čeka se svaki čas smrznuce Dunava teradi toga skoro i nema krcanja u Crnome Moru.

Teatar. — Društvo Tani otputovalo je u četvrtak. U subotu, nedjelju i ponedjeljak dalo je *Le donne guerriere* Scalvini i zarzuelu *I lupi marini*. Ova zadnja veoma se svigjala općinstvu. — U utornik *La Bella Galatea*, operetu jako slaba

vrijednosti i *Il duo dell' Africana*, zarzuelu u jednom činu i tri prizora. — U srijedu serata gji. ce E. Tani sa punim kazalištem. Prestavljala se opereta il *Bacio proibito* i *Lubino o il vedovo eremita*. Među njima gji. ca E. Tani pjevala je tršćansku kanconetu *Fazo l' amor se vero* . . . sa dotičnim metamorfozom i tad se je na ime društva ljubezno onprostila od Dubrovnika. Zaboravismo kazati, da je dobila na dar krasnih zlatnih nakita.

Stiglo je u to Protićevo društvo. Večeras ide prvi put na šenu sa Sardouovom *Madame sans Gène*. Čujemo da je društvo dobro.

Cirkus. — Cirkus Zavatta slijedi svojim produkcijama na Pilama, koje su brojno posjećene. Svako večje nakupi se mnogo svijeta, osobito učenika, koji se onijem akrobatičkim lakardijama do sita ismiju. Cirkus ima jednoga osobito valjana gimnastu.

Diskoras na Poljani.

Vlaho. — Moj Ivo što je ovo? Ulazu u crkve, u kuće, po danu, po noći, spoljavaju, krađu. Gje smo?

Ivo. — U Dubrovniku, koji malo po malo diventava unluogo di cura. Ma to ti je još ništa, prve prove. Nadaš mi se do koje godište. Biće kako u Triješću, gje ne smiješ ostavit ni ključa u bravi od kamare.

Vlaho. — Gje je naš lijepi stari Dubrovnik!

Ivo. — A gje je? U fakinima iz Hercegovine, Srbadiji, tudešcima, Legama i hōtelima. Mi smo ti se više internazionizali.

Vlaho. — Detronizali?

Ivo. — Ne jadan, diventali smo internacionali, pomiješali smo se.

Vlaho. — Gje su ti ona vremena kad su kuće stale otvorene, a po noći zatvori se skačaturu e basta!

Ivo. — A vrata od butige, kad si čio gje poč, prikrizi s bokun gređice i to je bio senj, da nema nikoga unutra. Sad se hoće mašiji i saljaturi.

Vlaho. — Da hoće li ovo durat?

Ivo. — Durat? Idemo sve u grgje!

Vlaho. — U grgje? A zašto?

Ivo. — Svijet se miješa. Nije bilo posibilo da stojimo više izolani, kako kinezi. Neko ide neko dolazi. A dolazi svake čeljadi, i bolje i gore. Neki nam mogu bit od izgleda, druge bolje da naša kuća nigda i ne vidi. Taki ti je svijet.

Vlaho. — Ja se ne mogu nikako obiknut. Hajde na placu, u kafetariju. Sve foresti! Face što mi se nijesu nigda ni snjele. Gje su ona naša čeljad? Gje su naši stari gospari, naši originali?

Ivo. — Umrli su, moj Vlaho. A mladi su nam pošli negvijem putom. Do peset godišta nećemo ni znat da smo bili republika.

Vlaho. — Do peset?! Ni do pet! Pa će ti se počet govorit tudeški.

Ivo. — A ne čuješ i sad. Pune su nam uši onega slatko-ga jezika. Ma tako valja da bude. Naši mladići ne mogu imat bokun kruha, ako ne znadu tudeški.

Vlaho. — Zašto ko za to ne vidi?

Ivo. — A ko će ti vigjet? Valja da vidimo mi; da bude-mo oni pravi i da ostanemo oni što smo. Neka se pritapa ko hoće, mi nećemo. Naš grad i naš jezik. Jesi li me razumio?

Vlaho. — Jes, to je sve lijepo. Ma što govori *Lega*?

Ivo. — Pošli hi u kupus, otkle si s tom kapitō. Nego idem na Pontu, vidio sam Stonjanina na karu provesti lije-pijeh trupā, dokle mi ne razgrabu. (Rastaju se.)

Frano Supilo upravitelj, izdavatelj i odgovorni urednik
Tipografija Dragutina Pretnera u Dubrovniku.

Foulard-svila 60 nč.

do fl. 3.35 metar. — japanska, kineska itd. najnoviji nacr-ti boje, kao crna, bijela, bojadisana **HENNEBERG-OVA SVILA** od 35 nč. do flor. 14.65 met. — glatka, poštrapanja karirana, ismostrena, damast itd. (oko 240 raz. vrsti i 2000. raz. boja, nacrta itd.) slobodno porto i po-reza u kuću. — Uzorke na povrtak. Dvostruka pošta-rina za Švajcarsku. (N. 02)

Fabrika svile G. Henneberg (c. k. dob.) Zürich

OGLAS.

Po nalogu primljenom od Uglednog Općinskog Upraviteljstva, javljamo da je otvoreno potpisivanje zajma od 280.000 kruna u obligacijama po 200 kruna i 1000 kruna, s čistijem interesom od 4½ %, i s povratkom putem postepene amortizacije.

Ko želi kupiti pomenutih obligacija, neka se obrati jednome od nas dvojice potpisanih, ili ravno Uglednom Općinskom Upraviteljstvu.

Dubrovnik, 1. Decembra 1896.

Dr. V. Matijević B. Banaz

Kušajte sladakusnih hrvatskih kobasica, freških krenviršta, žambona (kuhane šunke) i takogjer novog izvrsnog križevačkog sira iz Hrvatske itd. itd. kod LVA. NIKOLAIĆA.

Sešira. Odijela i Crevalja, najbolje vrsti
uz jeftinu cijenu kupuje se kod
M. Mitrovića
svake vrsti galanterije, mirisa i šivaćih strojeva.

Cijena Brašna.

Ivo Jelić Dubrovnik časti se ponuditi pro-
izvod „Mlina Maria“ u Zavrelju. Župe uz ove
sadašnje cijene.

	za kilograma	100	63
Kris pšenična (Simulata) A. B. C.	fior. nč. fior. nč.		
Muka pšenična Br. 0	14 50	—	—
" " " 3	14 50	—	—
" " " 4	14 50	8 85	—
" " " 5	13 50	8 50	—
" " " 6	13 50	8 20	—
" " " 6 1/2	12 50	7 60	—
" " " 7	11 50	6 95	—
" " " 8	9 50	6 50	—
" " " 9	7 15	4 50	—
Palje sa dvije vreće	4 30	—	—
Simulin sa dvije vreće	4 30	—	—
Muka pšenična (farinella) A	12 80	—	—
" " " B	12 30	—	—
" " " C	9 40	—	—
" ražena	12	—	—

Sa vrećom, franko na kola, na brod ili uz popust
do 3 novčića po kvintalu za prenos. Isplativo u Dubrovniku.

Dobrih freskih kamenica

(Ostriche, Austern)
neka se obrati na gojitelja kamenica
ANTUNA MEDI u STONU (Dalmacija)
i biće dobro poslužen.

Uz veliku proviziju traži Banka I. reda
(na akcije) a valjani Agenti za prodavanje zak-
nom zaštićenih srećaka na obroke. Ponude pod
„Fortuna“ na Bernharda Ecksteina An. Exp. Bu-
dimpešta V. Badgasse 4.

Sve vrsti Tambura!!

pravi i prodaje tvrtka
J. Stjepušin
SISAK (Hrvatska)
CJENIK sa-
ljem na zah-
tjev svako-
mu franko.

Phoenix-Pomada
nagradjena na izložbi za zdra-
vstvo i njegovanje bjesnika
u Stuttgartu g. 1890; po lječ-
ničkim svjedočbama i biljad-
ma zahvala priznata kao jedi-
no opstojće djelujuće neško-
dljivo sredstvo; da gospoda i
gospogje dobiju bujne i pune
vlaši i da se zapriječi otpa-
daje kose; mladici mogu s
njom odmah uzgojiti jake br-
ke. Garantirao za uspjeh i za
neškodljivost. Lončić 80 nč.
poštom ili poduzećem 90 nč.
K. HOPPE, BEČ, XIV. Zinkgasse 22.

Za sama 4 1/2 for. dajem
moju glasovitu Harmoniku
Bohemia“ sa dugim po-
klopcem i pravim točićem
od perle. Ima 2 dvostruke
keže literu, lupinu sa me-
talom zaštićenu. Glasovi
su na pojedini m. pločam,
radi čega dobiva Harmo-
nika veličanstveni orgu-
ljaški ton.
40 glas 2 reg. veličina 15 1/2 x 33 cm. = fior. 4 1/2
-60 " 3 " " 17 1/2 x 34 cm. = fior. 5 1/2
80 " 4 " " 17 1/2 x 34 1/2 cm. = fior. 6 1/2
Ponka badava, omot i porto 60 nč. il. cjenik gratis; šalje
se pouzecom; izmjena dozvoljen; sveze za prodaju, tražene.
C. A. SCUSTER, Harmoničar, CRASLIZT, ČESKA

Nuzgredna zasluzba od 150-200 fl.
mjes. za osobe
svih zvanja, koje bi se htjele zabaviti prodajom zak-
dep. srećaka. Ponude na Mjengajnsku Adler &
Comp. Budapest.
Utemeljena g. 1874.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se
najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod
WEISSA
Ima na prodaju fotografija Dubrovnika.

MOJI FABRIKATI
su daleko poznati i cijeni
Rem. Nickel fior. 3.50; Remont. srebrni
800/1000 fior. 6; Rem. Anker, Spiral Bre-
quet, 15 St. fior. 10; sa 16 St. 1 Châton
Sist. Cakl. poklopac fior. 12; Budilice, An-
ker. svijetleće prva vrst fior. 1.70.
Regulatori 1 dnevni zvuk fior. 5.75; 10
dnevni zvuk fior. 8.50.
Ilustr. cjenik poviše ura. Regulatora, la-
naca, zlatnih i srebrnih stvari do najfini-
jeg geure-a gratis i franko; Nepovoljno zamjenjuje se ili
se vraće novac.
EUG. KARECKER, Fabrika satova. 60 Bregenz
na Bodenskom jezeru,
2 godine garancije.

Kathreinerova
Hneippova slad-kava
je kao
primjesa k zrnatoj kavi
jedino zdravo
kavino pice.
Svagdje se doliva. — 1/2 Kl. 25 n.
Pozor! Poradi nevrednih
patvorina, neka se pazi na
izvorne omote sa imenom
Kathreiner

BEČKO HRANIVO BRAŠVO

— za djecu
F. GIACOMELLI
Fünfhäus, Robert Hamrelingasse 1 BEČ
Nagrada sa
zlatnom medaljom
Priznata od prvih lječničkih auktoriteta i mnogo-
brojnih liječnika kao izvrsno hranivo sredstvo u naknadu
majčino mlijeko. Upotrebljuje se najboljim uspjehom u mno-
gin nahodistima i u bionicama za djecu. Zaslužuje da ga
svaka majka pokuša.
Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, ljekarnika
u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske.
Mali lončić 45 nč., veliki lončić 80 nč.

Fabrika satova J. Karecker Linc
razaslije uz gotovo prave srebrne cil. Remon-
toir fior. 5. — Anker sa 2, 3 srebrna pokri-
va fior. 7. — teške tula satove fior. 12, zlatne
ure od fior. 15 unapred. Budilice, viseće sa-
tove i lance jeftinije no igdje. Takogjer naj-
novijih i najboljih vrsti bicikla. Za potanje
obavijesti neka svak traži cjenik. 18-52

DIREKTNI UVOZ
Svake vrsti
MUŠKIH ODIJELA, KIŠOBRAHA, KOŠULJA
najbolje vrsti uz jeftinu cijenu kupuje se kod
Grgura Perića Petrova
u DUBROVNIKU
SUHIH KOŽA PARAGUAY

ZA OPANAKA
IZ AMERIKE

VINO od
CHINE SERRAVALLO
ŽELJEZASTO
prepisano preporučeno od liječničkih auktoriteta kao: dvorskog savjet. prof.
dr. Braun, dvor. savjet. dr. Drasehe, prof. dr. barun. Kraft-Ebing;
prof. dr. Monti, prof. dr. pl. Mosetig-Moorhef, prof. dr. Neusser,
prof. dr. Schauta, prof. dr. Weinlechner, itd. itd.
(za slabe i one te se oporavljaju).
Srebrne kolajne:
XI. Liječnički kongres Rim 1894, IV. tal. kongres kemije i farmacije
Napulj 1894.
Zlatne kolajne:
Mejunarodne izložbe Mlec 1894, Kiel 1894, Amsterdam 1894, Berlin 1895.
Preko 500 liječničkih svjedočba.
Ovaj izvrsni okrcpljujući lijek daje se veoma lako gospogjam i djeci radi
svog izvrsnog teka.
LJEKARNICA SERRAVALLO TRST.
Kuća koja razaslije na veliko, utemeljena godine 1848.

Prodaja Marka Mitrovića
Utemeljena god. 1876
premještena je na Placu na uglu Široke Ulice.
U ovoj prigodi je bogato providila sva svoja razna skladišta,
pak se preporučuje P. N. G. mušterijama za
galanterije, profumarije, rukavice, igračke,
klobuke, kišobrane, šivaće strojeve, bječve, postole,
rublje i odjeće, za gospodu i gospogje
po najnovijoj, modi uz cijenu koja se ne boji utakmice.
Veliki izbor stvari za božićne darove.

Novost! Novost! Novost! Novost!

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svake subote. Cijena mu je unaprijed u *Opravništvu lista*: na godinu flor. 4:50, na pola godine flor. 2:25, za *Dubrovnik sa donošanjem u kuću, a za Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu s poštom*: na godinu flor. 5, na pola godine flor. 2:50, za inozemstvo flor. 4:50, i poštarski troškovi.
Pojedini broj stoji 10 novč. Ko ne vrati list kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došasto polugodište.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku, a dopisi šalju se Uredništvu.
Za oglase, priopćeno, zahvala i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglasi koji se više puta tiskaju po pogodbi i uz razmjerni popust.
Rukopisi se ne vraćaju. Dostave ne frankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Otvoramo pretplatu za došastu godinu pozivajući p. n. gg. pretplatnike, da nas i nadalje podupru svojom predbrojnom, neka to bolje možemo braniti naša prava i naše ime, koje je u ovim krajevima izloženo svakojakim navedenim. Ostale prijatelje i rođoljube molimo, neka i oni prikoče u pomoć malom žrtvom. Nije bez uspjeha. Naš rad — po sudu mnogih otačenika — donio je lijepih rezultata, a i u buduću će, ako Bog da i sreća junacka.

Naš je list stvoren od potrebe, da se obrani Hrvatsko dvije krajeva. Ko ga čita, taj ga u tu svrhu i podupire. Ovo neka imaju na umu naši prijatelji u drugim pokrajinama. Mi se nadamo da nam njihova pomoć neće ni sada izostati, a do nas će biti, da je borbu za hrvatsko, širenjem hrvatskih načela i žigosanjem narodnih protivnika, zbilja zaslužimo.

Umoljavamo uz to sve zaostale predbrojnice, da se požure, jer njihovo zatezanje nama velikih zapreka pravi. To nije lijepo ni patrijotično.

Protiv bana.

Gosp. Pavao Rauch, vlastelin i barun, mlad je čovjek. Nema mu, kažu, trideset godina. On je sin pok. bana Raucha, a kao hrvatski velikaš ima pravo na virilni glas u hrvatskom saboru. On ima starijega brata, Gejzu Raucha. Oba su dobri gospodari, ne poput naših, nego poput mnogih tamo u Banovini, gdje je posjeda, te bi mogli da služe uzorkom racionalnog obragijavanja. Oba brata sjetili su se, lani, da bi uz dobro gospodarstvo mogli se baviti po malo i politikom. Prilika im se dobra desila. Spaljena magjarska zastava nije pred spomenikom Jelačića bana ostavila nikakva traga, jer su ljudi pomno pokupili pepeo i otpatke, da ih sačuvaju kao uspomenu. Ali ona je izvela ovaj neki drugi preokret, koji se evo od lani nadimlje, a još ne može da pukne. Braća Rauchi opaziše ovu promjenu. Uz to se s banom zavadio i njegov vijerni drug Nikola pl. Ozernković, koji je sobom povukao i grofa Julija Jellačića. Baruni Rauchi potražili su ove otpadnike, oni se sporazumješe i tako nastane pomiljena „unionistična stranka.“

Više se puta pisalo što su to hrvatski unioniste, ali se u Dalmaciji ova stranka nikako ne shvaća. To su Hrvati, koji hoće da Hrvatska žive u što užoj svezi i što boljem prijateljstvu sa Magjarim, ne odričući se radi toga svoga hrvatstva. Od ovih magjarona valja razlikovati druge, koji isto hoće, ali ne iz uvjerenja, nego radi svoga položaja, koji im odvisi od Magjara, a od ovih je sačinjen veći dio današnje narodne stranke preko Velebita.

Ova nova stranica stala oponirati banu i njegovoj upravi. Ona nije iznijela nikakav novi program. Lani je barun Pavao kazao, da on votira proračun i ako uprava nije u redu, ali da grofu Khuenu neda ni novčića, jer u nj nema povjerenja. Tu se vidi što gospoda hoće. Ove godine išlo je to malo žestće. Najprvo je otvorio vatru barun Gejza radi Božjakovine. Vlada je na Božjakovinu (veliko imanje) potrošila stotine hiljada, za zemlju koja ništa ne vrijedi, pa tek onda, na gotov čin, iste privolu sabora. Rauch misli da tu nije čist posao, osvém što je protustavan. Ali što je mislio stariji, to je mlađi brat rekao odlučno i otprto. On je navalio na bana nečuvenom žestinom, spočitnuo mu nevaljalu upravu prenos arhiva u Peštu, zatim Galdovo i Božjakovinu, rekao mu da su te kupovine učinjene iz favorizma na veliku štetu zemlje, da je on državne novce upotrebljavao u bursove svrhe, da po-

mogne blagajnam i ljudima koji njega podupiru i napokon zaključio da je „grof Khuen-Hederwary izvrstan učenic gospodina Tanlonga od banke Romane“.

Ovaj govor izazva u Zagrebu veliku senzaciju. Zastupnici većine prosvjedovaše protiv govora baruna Raucha. Prvi među njima dr. Nikola pl. Tomašić veliki prijatelj banov. Dr. Tomašić mlad je čovjek ispod 40 godina, i vrlo talentiran. (On je sveuč. profesor, osim toga zastupnik na hrv. saboru i u Pešti. Ovo i profesura nosi mu oko 6.000 flor. Zatim je u ravnateljstvu raznih banka i novčanih zavoda. Računa se da on kod svih ovih mjesta skupa zasluzi godišnje od 16.000 do 20.000 flor.) On je žestoko branio bana, a za njim i drugi. Presjednik sabora reče, da će sabor radi Rauchova govora morati uzeti nekakav zaključak i doista sutra presjedništvo nar. stranke predloži da se Raucha isključi na 30 sjednica, što bi i učinjeno.

Osim svega toga pogje u bana i zborni voji zapovjednik general-kavalerije barun Bechtolscheim, da mu izjavi svoje mišljenje, dapače i sam nadvojvoda Leopold Salvator, koji boravi u Zagrebu. Ban je poslao Rauchu svoje gjevere, a isto tako i narodna stranka. Nakon svega toga izdade Pavao Rauch pismo na presjedništvo sabora, da on visoko cijeni osobno poštenje grofa Khuen-Hederwary, u koje nije ni mislio dirati ruku. To je većina primila s velikim klicanjem i tako je afera, za sada, izravnana. Ona vizita Njeg. Visosti Nadvojvode Salvatora ima biti dala povoda mladome barunu, da razmisli, nije li on možda prešao one prave granice, do kojih je smio doći, a da se na višem mjestu ne zamjeri, pak će ga biti ona u prvom redu i sklonula, da se povрати ona dva koraka natrag, što je suviše bio poskročio.

Ovo je sve javno, svak znađe i čita, ovo su kako se ono veli, „činjenice.“ U Zagrebu, kako se vidi, imaju sada o čemu govoriti. Ovoliko smo i mi iz njihova pisanja doznali. No to je samo vanjska strana, biva pozornica. Glavno je ono što se iza kulisa događa. Ova borba u Zagrebu nije samo onako lična borba između bana i njegovih, te njihovih protivnika, premda ima i toga. Ovdje se kose i neke druge struje, koje za udes naše domovine mogu imati neku riječ.

To se daje kazati u malo riječi. Grof Khuen-Hederwary izgubio je više svako povjerenje Magjara. On je to odmah uvidio, pak se za vremena pobrinuo, da to izgubljeno blago drugačije nadoknadi i uspije. Ono što je izgubio u Pešti našao je u Beču. To sve vide i znaju njegovi privrženci. Sada se oni pitaju: je li tvrgji Beč ili — Magjari? Većina je za to, da je ban, bilo kakogod, još ipak najjači u Hrvatskoj i da se njega treba držati. Ali bilo je onih koji pomisliše: „A ko zna je li tako? Za to za svaki slučaj preporučimo se mi braći na Tisi, dok je na vrijeme. Magjari su dobili mnogu borbu, pak mogu i ovu. A kakva nam se onda piše?“ — Što rekoše to i učiniše. Počeše amo tamo spletkariti, nekakve konce hvatati i govore držati. Ban je bio na liječenju. Ali on ima prijatelja, čim dogje izvjestiše ga. No on je mudar čovjek pa udrio kud treba, radi izgleda. Tako padne jadni dr. Iso Kršnjavi, a veliki župan Kovačević o dlaci osta u sedlu. Ministar Josipovich ostade, on je u Pešti, a tamo je malo teže doći. Kad drugi vigješe da tu šale nema, kaniše se čorava posla, pak se to bolje prisloniše uz svoga vo-

đu, uz stare njegove prijatelje. Ali ne svi. Oni koji su bili već zapalili mostove ne mogu se vratiti. I to je obilježje čitave ove borbe, koja ne nenadno povelu u Hrvatskoj. Kojim uspjehom? To će se vidjeti. Neko kako se i čelik, ako se s njim dugo tare izdere i izliže, tako se i grof Khuen — vidi se jasno — politički istrošio. On nije više ona sila od nazad koju godinu dana. To je posve naravno osobito za duga vladanja kao što je njegova. Današnji valja da izdrži strahovit borbu u kojoj broj ništa ne kaže. Jer ako se samo za hip nkaže, da su izgledi Pavla Raucha povoljniji, viđećemo kako se jatomiće k njemu prelazi. Banovu stranku ne drži s njim nikakvo načelo, kad je i program Raucha svejedno nagođen i unionističan. Tu se onda daje lakše mijenjati.

Sic transit... Ko bi bio rekao nazad dvije godine, kad se je grof Khuen, odlikovan najvišim povjerenjem, pun nadu vozio u Peštu, da bude premijerom zemalja krune sv. Stjepana, a listovi svega svijeta — osim nekoliko hrvatskih prijatelja — donasahu mu dugačke životopise i slavljahu ga kao pacifikatora Hrvatske!

Stranka prava u Banovini i druga umjerena opozicija oko „Obzora“ gledaju ove prizore pomunivim okom. Mnogi pravaški patnici biće ovih dana zanao češće pomislili na onu narodnu riječ: „Bog je spor, ali je i dostizan.“

Ima li nas?!

I drugo i prvo tijelo dobiše naša braća pod Lovćenom. U drugome tijelu Srbo-talijanaši nau-miše, da pokušaju sreću, ali u zadnji čas odustase od neharu posla, kad vidješe, da bi se i tu isto onako grdu obručili, kao i u trećem i u prvom tijelu, pak zato zaključise, da je bolje ustrajati u olimpičnom preziru na „zloporabe“ i odustati sasvim od izbornoga čina.

Mogu se čucima prodavat tikve za dinje. Ali političar će kazati, da je apstinencija uvijek bila posljedica zdvojnosti, jer ako imaš i malo nade, ne da ćeš pobijediti, ali da ćeš barem iznijeti toliko glasova, da se možeš pred svijetom nekako iskazati — onda se ne bježi doma s izbornog prišta, nego se hrli tamo, pa što Bog da i sreća junacka. Zašto nijesu to učinili i Bokejski Srbi i Talijanaši, da vidimo njihove glasove i njihovu snagu, a oni pak da se mogu tužiti na ogromne nezakonitosti, kojim su podlegli. To se je htjelo, ali onda za srpski Kotor u srpskoj Boci bila bi bruka grozna, pak je bolje bilo ostati sakriven pod pregačom babe Lege, nego izaći na bio dan pred cijelo slavenstvo.

Ovako pišemo jer nam je dodijalo slušati i gledati kako se šaka došljaka po Boki i Dubrovniku razmeće i u ime našega naroda traži amo nekakva srpska prava. Dodijalo nam je slušati tužbe i denuncije na naše ljudi, koji moraju — ako su u javnoj službi — zato jer su Hrvati drhtati ispred kojekakvih piskarala i mantijaških denuncijata, jer je tobož ovo amo srpska zemlja i ovo srpski narod. Naša braća po gornjoj Dalmaciji neka dogu amo i u Boku, pak će vidjeti, kako je stanovita klika, ne znamo u čije svrhe, umjela da se toliko razviče, te se i u dalje počelo misliti, e bi možda zbilja bilo onako kako što se ona hva-

sta. Zato je i trebala jedna ovakova lekcija, kao ona u Kotoru, koja je svakomu čisto i bistro kazala: prste k sebi! Ovo je hrvatska zemlja i ovdje su samo hrvatska prava. Razumjeće nas sada stanovite figure, koje su po svojoj akrobatičnoj vještini umjele nekako doći u položaj, otkuda o nama i o našem Primorju siplju i insinuiraju svakojakih laži. Mi se nadamo da će mnogi te im vjerovahu sada barem otvoriti oči i uvigjeti pravi položaj ove zemlje i prave težnje naše.

Srpstvo amo nema šta da traži. Njemu slobodno, da se po miloj volji razvija u svome kraju, ali neka u naše ne dira. Dubrovnik i Boka nikada nijesu osjećali srpski, niti će ikada srpski osjećati. Pogledajte naše općine. Evo vam Dubrovnik u komu Srbi udruženi sa talijanima moradoše podleći u onome tijelu, gdje ne odlučuju doseljeni činovnici nego narod. Vidjeli smo kad se biralo za zastupnika grada, kako su Dubrovčani s ogorčenjem odgovorili, da oni neće da im se nameće tugji, srpski, karakter, te izabraše za predstavnika Hrvata gosp. De-Giulli. Pogledajte sada Kotor, hrvatsko gnijezdo ispod gordoga Lovčena i ostale bokaške općine, kojih imamo većinu, dok dubrovačke sve su naše. Pa kada to sve vidite, onda nam kažite malo: što hoćete u nas?

Da mi postanemo Srbi?! No to nam baš ni na um ne pada. Mi imamo naše ime i naše težnje, mi znamo zašto se borimo i kuda ćemo, gdje ćemo s vremenom i doći. Ako nas slučajno nešto tišti, preko nas je i gorijeh oluja prošlo, pak će i to, ali da se mi pretvaramo i odričemo našega imena i našega bića, nigda za nigda. U tom smislu braća Kotorani dali su dobar odgovor, neka čuje ko nije čuo. Tako treba. Hrvatstvo je napadnuto — ovamo uplivim i mistifikacijama, onamo pak vjerom razdvajajuć pravoslavne Hrvate od Hrvata katolika. Na nama je sada da se odupremo svijem ovijem makinacijama i da svemu svijetu pokažemo djelom: ima li nas ili nas nema!

Kotorski izbori.

Kotor, 11 decembra.

Otkad su bile izložene izborne listine za obnovu kotorskog općinskog vijeća, redovito smo vam se javljali kadgod smo držali, da naše pisanje može koristiti svetoj stvari za koju amo radimo. Bismo vam javili, da se amo radi neumorno. Srbi, talijanaši *Lege* i g. Ivo Giunio, *samozvani* pravaš nastojali su iz petnih žila, da osiguraju većinu u sva tri izborna tijela. Za to bi i utemeljen odbor „*Unione cittadina*“, komu predsjednik bijaše, ona slavenska duša, neutrudivi zastupnik-radiša dr. Rade Kvekvic, a potpredsjednik poznati otačbenik dr. Ivo Giunio. Na ime „*Unione cittadina*“ bilo je prikazato 263 utoka proti izbornim opć. listinama (*nota bene*: proti pojedinim imenicama, a ne proti svima ukupno kao *tobož* nezakonito sastavljenim od općine!) i to na talijanskom jeziku. Kako su utoci bili riješeni i jesu li protivnici do riješenja stali prekrštenih ruku, to mi znamo najbolje. Radili su očajno uvjerenjem, da su sigurni u sva tri tijela. Tako su i trubili i mnogi su vjerovali. Mi smo znali na čemu smo i mučali smo, osvjedočeni, da će izbori najbolje pokazati. Kad odjednom na 21 pr. novembra puče glas po Kotoru, da se je, večer prije, raspustio izb. odbor „*Unione Cittadina*“ izjavom, da se oni, protivnici, neće prikazivat na izbore; jer se sjetiše, jadnici, tek na 20 novembra 1896, da je *nezakonita* kotorska općina sastavila *nezakonito* općinske listine, proti čemu, do 20 novembra nikad ne prigovoriše! Mi se smijamo toj *butadi* dosjetljivog Iva, jer nam bješe poznat pravi razlog, radi kojega se ne usuđiše prikazati. Matematika je po srijedi! —

Tako vesela lica očekivasmo dane izbora i u sva tri izborna tijela osvijetlasmo sebi lice, i zabravši 36 vijećnika naših predložnika, kako je već poznato. U III. tijelu glasovalo je 436 birača, premda nije bilo borbe. U III. tijelu protivnici nijesu ni mislili, u zadnje vrijeme ni prikat se; jer je narod bio za nas.

U II. tijelu glasovalo je 14 naših birača, a 3 smo imali u rezervi za potrebu, dakle u sve 17 glasova; dočim protivnici, da su se prikazali mogli su imati najviše 13 glasova.

U I. tijelu imali smo 53 glasa. Zadnjeg pu-

ta, kad je bila borba, imali smo 54. Ova 53 glasa dobismo bez isticaj upliva. Svi vojnički činovnici ustegnuše se od glasovanja, što je dobro zabilježiti, pošto je „*Dubrovnik*“ bio javio, da su oni dobili nalog za koga imadu glasovati. — Da su se protivnici prikazali, bili bi imali jedno 30 glasova najviše. Bude li potreba, mi smo spravni *imenovati* sve one, koji bi glasovali za srpsko-talijanaško-Giuniove predložnike. — Protivnici pametno uradiše, jer se ustegoše od glasovanja, jer će tako još biti prostodushnika, koji će vjerovati u *srpstvo* birača kotorske srpske općine.

Mi smo uspjehom izbora prezadovoljni, jer po svojim silama pokazasmo svijetu *čiji je Kotor*. Odabراسmo u svojoj općini svoje ljude, koji će znati svijesno i duševno vršiti svoju dužnost, na korist ovoga grada slavne prošlosti.

Radosni smo, da u Kotoru hrvatska svijest napreduje i da se širi. Mi bokaški hrvati — starosjedioci Boke — teških smo proždimali i gorkih pretrpjeli u više godina od svoje jednokrune braće — nebraće. Ali pravednost i sveta stvar za koju se borismo, slijedeć stope svojih pradjedova, nije dopustila da podlegnemo pretrpljenim teškim kušnjama. Pomoću Božjom i odvjetnika Sv. Tripuna, sve nadvladasmo i danas ponosito stupamo u Kotoru u svoju općinu, kaonoti u svoju starinu da branimo svoja prava i svoje svetinje.

Neka budu uvjereni rodoljubi širom domovine, da ovim izborima očuvasmo i za buduće povjesnički karakter našeg Kotora, u kojem je srpskoj bahatosti za vazda odzvonilo! — (Evala Vam braćo mila. I mi ćemo se ugledati u Vaš svijetli primjer! Ur.)

Hrvat-Bokelj.

Lega Nazionale.

Pokojna *Pro Patria* bi raspuštena radi jednog političkog iskaza. To je znak da društvo nije imalo politički već samo talijansko-kulturni program. Kad ga je prekoračilo, austrijska vlada učinila je svoje korake i zaplijenila imovinu društva. Nakon toga Talijanima i talijanima pošlo za rukom, da ovaj imetak natrag dobave. Na mjesto *Pro Patria* ustrojila se *Lega Nazionale*. Drugo ime, ali cilj ista. Ona je naslijedila imanje, tendenciju i program svoje prešasnice

Je li dakle *Lega* političko društvo? Po svome statutu nije. Njezin je zadatak da širi, ili kako oni govore „brani“ talijanski jezik i talijansku knjigu. U to ime ona može da ustraja škole, da podiže filijalke za sabiranje novaca, daruje knjige itd., stvari koje su sve s politikom veoma blizu, ali — ako se baš hoće da tocilji zakon — politika nijesu. *Lega*, biva, ne može, da radi za izbore, da izdava odredbe glede političkog držanja svojih članova itd.

Ovako govore Talijani i talijanaši i ovako stoji napisano. U ovom smislu rastumačio je tu skoro njezino žiće i gosp. Ivo Avoscani predsjednik „*dubrovačkoga*“ grupa. Kao jedno nepolitičko i kulturno društvo ona ima mnogo veće povlastice i slobodštine, nego bi ih imala inače. Zato vidimo kako u nas svud niču *Lege* kao gljive iza dobre kiše, a u njima kako po *Legi* vrve činovnici i činovnički, mali i veliki, koji se tamo slobodno upisuju i prinose svoj obol za talijanski jezik.

E pa dobro. A što se to nas tiče? Polagano. Evo što nam iz Kotora javljaju:

„Ovdje opstoji odio *Lega Nazionale* utemeljen za kulturno-školske svrhe. Član je *Lege* i trgovac g. D. Mandel. Ovaj gospodin, koji prvo bijaše veliki prijatelj Srba, upoznavši njihovo bizantinstvo, nije htio da više imade posla s njima u političkim stvarima, te se sam dobrovoljno pridružio Hrvatima i na izborim svojevoljno glasovao za naše. Mislimo, da je on bio gospodar raspolagati glasom po svojoj volji kako je htio. Ali nijesu mislili tako *factotumi Lege* gg. Marko Dabovich i Piero Zanuttini. S toga poslaše ova dvojica g. D. Mandelu dekret, kojim ga se isključuje iz „*Lege*“ i pozivlje, da preda račune. Zar se je ogriješio g. Mandel o pravila *Lege* glasovavši po svojoj volji? Mislimo da nije, jer *Lega* nije utemeljena u političke svrhe kako svjedoči njezin statut. Onda čemu od strane *Lege* pisati ovako? Molimo da nam se kaže je li ovim grup kotorske *Lege* prekoračio svoj djelokrug od zakona mu priznat?“

Kako se iz ovoga pisma vidi, u Kotoru je isključen jedan član *Lega Nazionale* iz istoga društva radi toga što je on glasovao za Hrvate a ne za Srbe. Mi braći Srbima ni malo ne zavidimo na ovoj svjedočbi, što im je ovako njihova miljenica *Lega* makar i nuzgredno izdala. Ali i kad bi pitanje jezika, koji talijanski nije, bilo po srijedi, *Lega* je opet počinila jedan politički korak, jer Srbi i Hrvati imaju jedan jezik. Ako dakle član *Lege* na izborim ne smije glasovati po svojoj volji, nego ga se zato isključuje — a isključenje iz jednoga društva pošteno čovjeku nije nikad ugodna stvar — onda je *Lega* eminentno politička ustanova, koja pod firmom ljubavi za talijanski jezik i kulturu, vrsta u svoje redove discipliniranu četu talijanaša, spravna da ih odmah i kazni, ako se ne pokore njezinim političkim odredbama.

Postupanje Kotorske *Lege* jasno nam veli da je tako. Gg. Dabovich i Zanuttini biće se valjda oslonili na kakove privatne §§ koji se u statutu niti ne nalaze, ali ih svaki član mora na izust znati. Radi toga mi smo evo vrlo znatiželjni, da znamo što je ta *Lega*. Jer ako ona ima pravo da svoje članove radi samog glasovanja u općinskom izboru izključuje iz svoje sredine, onda je ona političko društvo, a ako pak talijanaški činovnički činovnički mogu se ipak u *Legu* upisivati i voditi tamo glavnu riječ, pitamo samo, da to isto, i bude dopušteno i našijem činovnicima u našijem stvarima

Znamo slučaj kad je neki činovnik Hrvat, po starijoj naredbi morao istupiti iz uprave jednoga *pjevačkoga društva* u pokrajini, a pogledajte samo što radi *Lega*!

Na pomoć za postradale.

Od Ministarstva za Bosnu i Hercegovinu primismo ovaj proglas:

Divotni predjeo na gornjoj i srednjoj Drini u Bosni postao je pozornicom teške katastrofe od velike vode. Usljed dugotrajnih, velikih kiša u visokim brijegovima na trostrukoj granici između Bosne, Crne Gore i Sandžaka pjevaljskog i novopazarskog narasla je naprasno Drina, a podjarila su je pritoke, koje ona sa sjevera ove brdovite zemlje u se prima i u Savu svodi, tako, da je dostigla dosele još nevigjenu visinu. Visoka struja ove i onako brze rijeke, trгла je osobito u mjestimice jako suženom joj gornjem i srednjem toku sve sobom, što joj na putu stajalo: mostovi i prelazi su porušeni i raznešeni, drumovi i putevi odplavljeni, kuće na obali, koje su ležale na najvećoj visini, do koje je voda ikad dostizala, srušene su sa zemljom, zimski usjevi su uništeni, čitava sela kao Rudo su nestala. Imovina stanovnika na obalama, njihovo pokućstvo i orugje, njihova stoka postala je ili po temelju ili većim dijelom plijen burnih vala. Mnogi je preveo više sati u samrtnom strahu na nesigurnom mjestu, na krovu u pola porušene kuće ili na vršku drveta, koje je još virilo iz mutne vode, dok mu nije došla željena pomoć ili dok nije voda ustukla natrag, a mnogi je tu spasio samo gđ život.

Sve prirečice Drine: Sim, Čehotina, Dobrunja, Ržava itd. sve su se one prometnule u burne rijeke, koje naniješe stanovnicima svojih obala silnu nesreću. Još grglja sudba zadesila je one, koji stanuju u ravnici na brdske uzine, razlila se ovuda te potopila i razorila humusom bogato i plodovito zemljište, čijim dužom Drina teče u Savu. Kao valovito, burno jezero izgledao je ovaj kraj. Stanovnike mu zadesila je neiskazana nesreća: O samnaestorica su izgubila život u talasima, hiljade ih izgubiše sav svoj imetak. Varošica Janja, sela Amajlija, Dvorovi, Velino selo i druga, napredna, njemačka kolonija Franz-Josefsfeld, varoš Bjeljina, teško su postradale. Najgore Franz-Josefsfeld, gdje je od 178 uništeno 150 kuća.

Pomoć je prjeko potrebna za hiljade njih, koji su pali u crnu nevolju te sa strahom očekuju lutanje zimu.

Jedino uzdanje im je pomoć iz monarhije, kojoj se tvrdo nadaju.

Potpisano c. i k. ministarstvo moli sve one kojima se dosiže srca nesreća ovih nevoljnika, da im makar i naimanjim darima priteku u pomoć. Darovi će se primati sa zahvalom i dijeliti postradalima.

Molimo, da se prilozi šalju uredništvu lista, ili potpisanom c. i k. Ministarstvu za djela Bosne i Hercegovine u Beču I. Johannesgasse 5.

Spisak sviju darova objaviće se u svoje vrijeme. C. i k. zajedničko ministarstvo za djela Bosne i Hercegovine.

Dubrovnik, 18 Decembra.

U glasilu g. Franka „Hrv. Pravo“ br. 337 napanuo na me nekakav dopisnik, tobož iz Du-

brovnika, svakojakim lažima i klevetama, koje mogu mirne duše propustiti mukom. Ali ima jedna koju miješati nikako ne mogu i ne smijem, jer veli ovo: „Nazad ne veće vremena, baš kad je u Dubrovniku bio došlo glas, da je David bio izključen iz kluba, govorio je (Supilo) u prostorijama Radničke Zadruga svega i svašta proti njemu. krsteći ga nepolitičarom, vjetrogonjom, mahničem, i da su posve pravo imali, što su ga izključili jer da njegovo djelo veće je od štete nego od koristi.“

Na ove zlobne i perfidne izmišljotine, podbačene u kojekakve svrhe, odgovaram priopćujući ovo pismo:

Dragi Frano!

Na tvoju želju rado ti izjavljamo, da nije istina što piše „Hrvatsko Pravo“ u dopisu iz Dubrovnika br. 337, da si ti u prostorijama „Radničke Zadruga“ govorio svega i svašta proti velenč. gospodinu dru. Davidu Starčeviću, kad ovaj bijaše isključen iz kluba. Mi bijasmo prisutni u „Zadruzi“ ono veće kad je došao o tom glas i veleč. gosp. don. Vice Medini sada žup. upr. na Kuni učinio predlog, da se Davidu od strane pravaša pošalje pouzdanica. Drugi htjedoše da se pošalje g. dru. Franku. Ti si onda rekao, da se nema slati ni jednomu ni drugomu, jer da su stvari u Zagrebu mutne. Što se pak tiče gosp. Davida Starčevića, rekao si, da mi amo još i ne znamo uzrok radi koga je bio isključen iz kluba; da si ti čuo da je to učinjeno na zahtjev samoga g. dr. Antuna Starčevića, pak da bismo se tim pouzdanicama stavili u sukob proti samome prvaku stranke prava i zato da valja počekati, dok se stvari razjasne. — Velika većina prisutnih povukla je onda s obih pouzdanica svoje potpise.

Nije poniposto istina, da si ti išta govorio proti gosp. dru. Davidu Starčeviću, a kamo li ga nazivao onim riječima, koje se nalaze u „H. Pravu“.

U Dubrovniku, na 8. prosinca 1896.

Tvoji

Antun Miletić (Presjednik „Hrv. Rad. Zadruga“.)
Gjuro Kovačević (Ondašnji blagajnik „Hrv. Rad. Zadruga“.)

Na ovo pismo ne treba ni da riječi nadostavim, sveisto kao što se na ostale budalaste podvale osvrćati neću. Ali je žalosno, veoma žalosno, što se našao ma samo jedan čovjek — poput dopisnika „Hrv. Prava“ — koji se iz kakve lične mržnje ne bi žacao zapaliti svu Hrvatsku, nekmo li ovako gadno rovariti i klevetati, a još je žalosnije, da se i za takve stvari može naći mjesta u onome zagrebačkome listu.

Pogled po svijetu.

U Car. Vijeću velika debata za proračun. Grof Badeni učinio je takovih izjava, da ga „N. Fr. Presse“ zove Taaffeovim učenikom. Ipak za nj glasuju i liberalci i konservativci. Sada će o božićnim preznici prekinuti sabor, pak će se opet sastati po novoj godini.

U ugarskom saboru velika galama oko adrese. Opozicija kivna na Banffija radi izbora i sad mu se osvećuje Pučka stranka sastavila je sama svoju adresu.

Put kroz Dardanelle. — Rusija sada o tom radi, da se otvore dardanelska vrata za prolaz svim brodovima, jer Crno More nije više tursko more. — Čini se da će sultan pomilovati sve Armentce, koji su saučestvovali u prošlim bunama.

Milan i Aleksandar sastadoše se blizu Linca. Novine pišu da se je sin sa ocem išao posavjetovati o položaju. Druge vele, da se Aleksandar zaručiti sa jednom od austrijskih nadvojvotkinja, da tako dogje u sróstvo najstarijih dinastija u Europi.

U Franceskoj sada vijećaju o povišenju ratne mornarice. Misle potrošiti do 200 milijuna, a to sve ide na utakmicu Engleske. Svak se oružava — i piše o miru!

Domaće vijesti.

Pošto je Božić u petak, Stjepan dan u subotu, pak nedjelja, to će došasti broj našega lista izati u četvrtak.

Ovom prilikom preporučamo p. n. gg. predbrojnicima da što prije obnove pretplatu za došastu godinu, a zaostale predbrojnice molimo, da izravnavaju račune sa Upravom lista, jer mi ne možemo slati list u vjeresiju.

Hrvatski sabor. — Za prorač. rasprave govorio je i David Starčević uz veliku pažnju cijele kuće. Počeo je zazivljuć Boga u pomoć, pak je zatim podvrgao oštroj kritici vladavinu grofa Khue-na Hederwarija. Njegov govor učinio je velik utisak.

Dalmatinski sabor. — Kako čujemo dalmatinski sabor imao bi se otvoriti na 28 decembra, te bi trajao samo nekoliko dana, jer će s novom godinom car. vijeće nastaviti svoja vijećanja.

Izbori u Zadru. — Hrvatska stranka u trećem tijelu odnija je sjajnu pobjedu. Ovako pišemo neka su tu izabrani talijanaši, jer mi se na-

damo u pravicu da će pobijediti i da će se ovaj izbor ukinuti kao protuzakonit i nepravedan. Njeke osobe glasovahu po 15 puta, te je tako hrvatska stranka morala izgubiti. Naši su se držali uzorno i složno. Strančarstvo bijaše za čas isčezlo, borilo se samo hrvatstvo proti tuginstvu.

Značajno je i to, da ona šaćica hrišćana, nagovoreni od svojih srpskih istovjernika glasova kao jedan čovjek za talijanašku stranku. Neka se stide.

Nedelikatno! — U Beču zastupnik Biankini iznio tolike nevolje, koje tište Dalmaciju i potužio se, da mi imamo vojničkoga namjesnika, u čije doba čuje se, da se i neke žene bave politikom.

Zastupnik Borčić na to se je dignuo pobijati Biankina. rekao da nije ni stoti dio istina od onoga što on veli i pohvalio dalmatinsku vladu, a namjesnika u zvijezde uzdigao! Evo na ovo smo mi došli sa narodnjačkim spljetskim skupom, koji u pokrajini vedri i oblači. I ovi ljudi usuglajuju se onda predbacivati zagrebačkim magjaronim, da su vladinovci!

† Miloš Zec urednik „N. Novina“ umro je u četvrtak. Zec je bio zastupnik u Zagrebu i Pešti, a kao Srbin, govore, nije mogao podnositi hrvatstvo. To se opazalo u službenom listu hrv. vlade i čim bi Zec otišao na dopust, ovaj — ako ništa drugo — ne bi onako zazirao od hrvatskog imena. Međutim na raki prestaje ovaj svijet, pak laka zemlja našem novinarskom kolegi!

Za postradale u Bosni kupe se prinosi na sve strane. Do 14. decembra sabralo se 46.688 flor. i 59 novč.

Veselje. — Pišu nam iz Budve: I u nas je amo radosno odjeknuo glas o velikoj hrvatskoj pobjedi u Kotoru. Naši dični Kotorani i junački izbornici pokazaše dušmanskim kleveticima, da je Boka dika od Hrvata i da je narod s njima. Mi im čestitamo. Svakome iole poštenome čovjeku poznato je da oni revolver-dopisi srpskih listova prekoračiše svaku granicu i izazvaše najgore ogorčenje. Ali moljavanja obećanja i grdnje ne pomogloše, pravda je pobijedila, a protivnici pokunjani gledaju napredak hrvatske svijesti na ovim našim izloženim tačkama. Radujemo se našoj Boki uz onake kršne sokolove. Živjeli kotorski izbornici. — *Dragomir iz Budve.*

Tužbe naroda. — Pišu nam iz Vrgorca: Odijelio se od nas pristav por. ureda g. Portolan, koji je vršio službu mjesto c. k. prigljednika. Do bar mu put i svaka sreća, samo ga naše oči više ne vidjele. Iz revnosti da se brže u više popne činio utjeravati nekakve globe od 10-15 godina nazad. Kako se pri tom postupalo dosta je reći, da su nekom seljaku i svilaj oko pasa zarobili za porez ili globu, ne znamo pravo. Odašlanik ureda bogme dobivao na robačini.

A u našoj općini općinski prirezi iznose sada 2880 flor.!! Je li se to gdje vidjelo! Kud se troši taj silan novac? Metnite sada carsku, pokrajinsku trgovačku, od 10 flor. carskih izagje 60 flor. A ti plati, ako nećeš onda porob. Općinska nas ubija, jer je golema, a ne bi bilo, da je bolje uprave. Molili smo, kumili, da se za ovo vidi. no zaludu; na upravi narodnjaci. Sad je njihova doba pa štiti. Na znanje Zemaljskom Odboru i Vlastima naše tužno stanje. *Zagorac.*

Matica Hrvatska. — Ovijeh dana povjerenici Matice obilaze oko rodoljubnijih Hrvata, da se upišu kao članovi toga društva. Ne rade tu oni za se nego za narod i za njegovu prosvjetu. Neka ih niko ne odbije, ma kakovom god izlikom. Izvještaj Matice postao je adresarom svijeh naobraženijih Hrvata, svijeh Hrvata koji ljube svoj narod i svoju knjigu. Zato sramota po onoga „rodoljuba“ kome se ime tamo ne nalazi. Za cigla tri fiorina dobiva hrpu knjiga. Upišujmo se dakle u našu *Maticu.*

Gradska Kronika.

Osugjen. — Sud je osudio onoga Antuna Frieda što je pokrao Čitaonicu na mjesec i po zatvora. Čovjeka kome je bio prodao robu za 30, a njegovu ženu na 15 flor. globe. Roba je vlasnicima povraćena.

Lega Nazionale. — Talijanaški listovi pišu da *Lega* u Dubrovniku broji 300 članova. Što mi znamo ima ih samo 210, ali i to se da rastumačiti, kad se zna da su i mnogi Srbi u nju upisani, da su talijanaši zapisali svoju djecu, žene, sluškinje itd. i da su se napokon upisali svi Puljizi nastanjeni u Dubrovniku koji imadoše pravo.

Zabava. — U našoj „Hrv. Rad. Zadruzi“, opet se spravljaju, da dadu novu zabavu, poput one od prošloga puta. Zabava bi se imala držati na Vodokršće.

Na članak o falsifikatu. — Javlja nam prijatelj: Vaš člančić o falsifikatu Wagnerova pisma sa strane Srba neugodno se dojmio odbora Srpske Štamparije. Oni su sada na misli kako da se operu. Nego nije to sve. (Znamo, znamo. Ur.) Iz pouzdana vrela znadem, da ona povijest dubrovačke književnosti što se štampava u podliscim „Dubr.“ u rukopisu drugačije se čita. Pisac, da

mu je štampaju, dopušta da se mnogo toga što je nepoćudno Srbim „zaobli“, ali veli, kad izagje u posebnoj knjižici, da će to on ispraviti. (Teško nam je vjerovati, da kan. Stojanović na to pristaje, ali danas je sve moguće. Ur.)

Cirkus Zavatta. — Još će nekoliko dana da se producira cirkus Zavatta. Sada ima dva muzikalna clowna, koji na flašama udaraju, na veliko veselje djece. Borac Meyer zadivljuje svojom snagom.

Dubrovački Parobrodi. — *Galeb* je juče prispio u St. Louis du Rhone krcat žita iz Tangaroka i Teodosije. — *Naprijed* će brzo otići iz Marsilije za Rijeku. — *Hartington* je na putu iz Marijanopoli i Novorossijska u Marsiliju krcat žita. — *Northerin* krca se u Marsiliji za Liverpool i Škotsku. — *Oskar* na putu iz Ibraille za Genovu krcat žita. Juče se zaustavio u Millazzo radi oluje koja je bijesnila.

Krcanje je postalo slabo, navlastito u Crnom moru, jer su i Azov i Nikolajev i Dunav već sasvim smrznuti.

Naprijed i *Galeb* ugovorili su krcanje drvla (ljesa) iz Rijeke za Bordeaux i za Cardiff. Otuda imaju po tovar ugljena za Trst.

Teatar. — U nedjelju počelo je Protićevo društvo nizom svojih prestava. Davalo je *Šokicu* igrokaz našega književnika Ilije Okrugića u 5 čina. Teatar je bio dupkon pun kao malo koji put, tako da se u parteru teškom mukom moglo stati. Glumci su aplaudirani. U ponedjeljak odmor, u utorak *Madame sans Gène* Sardouova. Vestarij društva bio je mnogo dobar. U srijedu *Dva Brata*, komedija Erkmanna i Chatiana, u četvrtak šalji-va igra *Tri Žene*, pochade od Renè Dancourt-a, a sinoć je bio odmor. Da se ne upuštamo u potanju analizu svijeh prikazivanja možemo kazati u jednu riječ, da je društvo dobro i da zadovoljava koli u svojoj cjelini, toli u pojedinim prvim partijama. Nama Dubrovčanima, a osobito našim gospogjama, malo se teže naviknut na ekavski izgovor, pošto su glumci sami ekavci i na ovaj na- glasak našega jezika, kako ga oni izgovaraju. Onako se govori i u Hrvatskoj i u Srbiji, dočim naš je govor nešto mekši, raznježen i rastegnut. Ali malo po malo uho se privikne i onda se ta razlika niti ne opaža, što više, isključiv ekavski izgovor, jezik je njihovih franceskih prijevoda u pravo krasan. Tako i treba jer pozornica osvem što je škola života, mora da bude i škola narodnog jezika.

Naši gragjani rado dolaze proći veće u Bondin teatar na Protićeve prestave i ako je kišljivo vrijeme, pak je i kazalište dosta posjećeno. Mi ćemo daljnijom zgodom progovoriti napose o samome društvu i njegovim članovima, za danas pak ograničimo se na to, da je Protićevo društvo sada mnogo bolje nego je bilo nazad 7 godina, kad je ono gostovalo u Dubrovniku.

Književnost.

Primili smo sa zahvalnošću:

Balkan jedinstvu i bratskoj slozi. Izdao u sudjelovanje dr. Aleksander pl. Bresztyenszky. Svezak II. Zagreb 1896. Tisak i Naklada Antuna Scholza.

Lira. Pjesmarica sa kajdama za mušku i žensku školsku mladež. Izdao Ljudevit Varjačić. U Zagrebu 1897. Nakladom sveuč. knjiž. Fr. Suppana.

Oficij ili služba na Božić to jest Gospodinovo Porogjenje. Drugo izdanje popunjeno i popravljeno. Priredio i objelodanio Svećenik V. Š. Čiena 20 novč. Tisk. Vitaliani i sinovi u Zadru.

Pobijeljeni Grobovi pripovijest. Napisao Eugen Kumičić. Cijena 45 novč. Tisak i Naklada knjižare Lav. Hartmana (Kugli-Deutsch) u Zagrebu.

Frano Supilo upravitelj, izdavatelj i odgovorni urednik Tipografska Dragutina Pretnera u Dubrovniku.

Svileni Damasti 65 nč.

do flor. 14:65 met. — kao i crna, bijela i bojadisana Hennebergova-Svila od 35 novč. do flor. 14:65 po met. glatka, postrapana, karirana i zmuštrena, damasti itd. (oko 240 raz. vrsti u 2000 raz. boja nacta itd.) slobodno porto i poreza u kuću. Uzorke na povratak. Dvostruka poštarina za Švicarsku.

Fabrike svile G. Henneberg (c. k. dob.) Zurich.

Ko želi imati

Dobrih freškijeh kamenica

(Ostriche, Austern)

neka se obrati na gojitelja kamenica

ANTUNA MEDI u STONU (Dalmacija)
i biće dobro poslužen. 1-4

Kušajte

sladokusnijeh hrvatskijeh kobasica freških krenviršta, žambona (kuhane šunke) i takogjer novog izvrsnog križevačkog sira iz Hrvatske itd. itd. kod IVA NIKOLETIĆA.

Nuzgredna zaslužba od 150-200 fl. mjes. za osobe svih zvanja, koje bi se htjele zabaviti prodajom zak. dep. srećaka. *Ponude na Mjenjačnicu Adler & Comp. Budapest.* Utemeljena g. 1874.

OGLAS.

Po nalogu primljenom od Ugleđnog Općinskog Upraviteljstva, javljamo da je otvoreno potpisivanje zajma od 280.000 kruna u obligacijama po 200 kruna i 1000 kruna, s čistijem interesom od 4 1/2 %, i s povratkom putem postepene amortizacije.

Ko želi kupiti pomenutih obligacija, neka se obrati jednome od nas dvojice potpisanih, ili ravno Uglednom Općinskom Upraviteljstvu.

Dubrovnik, 1. Decembra 1896.

Dr. V. Matijević

B. Banaz

Cijena Brašna.

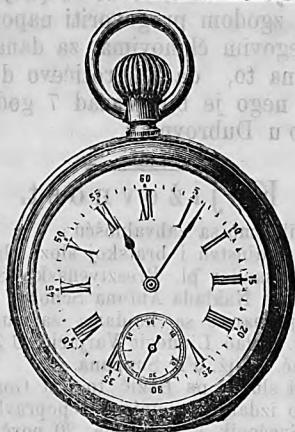
Ivo Jelić Dubrovnik časti se ponuditi proizvod „Mlina Maria“ u Zavreli Župe uz ove sadašnje cijene:

		za kilograma	
		100	63
fior.	nč.	fior.	nč.
Kris pšenična (Simulata) A. B. C.			
Muka pšenična Br. 0		14	50
" " " 3		14	50
" " " 4		13	50
" " " 5		13	50
" " " 6		12	50
" " " 6 1/2		11	50
" " " 7		9	50
" " " 8		7	15
" " " 9		6	15
Palje sa dvije vreće		4	30
Simulin sa dvije vreće		4	30
Muka pšenična (farinella) A		12	80
" " " B		12	30
" " " C		9	40
" ražena		12	

Sa vrećom, franko na kola, na brod ili uz popust do 3 novčića po kvintalu za prenos. Isplativo u Dubrovniku.

U ŽIVOTU
se nikada više neće pružiti rijetka prilika
da se za
SAMO Fior. 3.50
može dobiti sljedeća sjajna zbirka robe
10 KOMADA fior. 3.50

1. prima anker-remontoir-džepni sat, tačno idući sa trogodišnjom jamčevinom;
1. fini lanac od imitiranog zlata;
2. prstena od imitiranog zlata sa Similibriljantom i rubinom;
2. puceta za manšete od imitiranog zlata sa patentiranim mehanizmom;
1. vrlo lijepa bašlja za gospođe;
3. puceta od imitiranog zlata (Chemisetta).

Svih ovih 10 nakitnih predmeta samo for. 3.50
Osim toga jedan predmet bađava kao uspomena na moju tvrtku.

Naručujte brzo, dok je još u zalih, jer takova prilika neće se više ukazati. Za nepovoljno vraća se novac te tako je za kupca svaki gubitak isključen.

Razašiljanje uz pouzete kroz firmu za satove
Alfred Fischer, Beč, I., Adlergasse 12.

J. B. Mauroner

u St. Ulrich Gröden
(Tirol)

Preporuča se za izvršenje kipova JEZUSA SVETACA, predstavljanja BOŽIJIH JASLICA i KRIŽA iz drva. Izvagja u stilu kako se hoće i najfinijom izradbom.

OLTARA, PROPOVIJEDAONICA ISPOVIJEDAONICA, KRSTIONICA, KLEČALA. Ilustrovani cijenik gratis i franko.

Sa risarijama i fotografijama stoji rado na uslugu.

Šesira. Odijela i Crevalja, najbolje vrsti uz jeftinu cijenu kupuje se kod

M. Mitrovića

svake vrsti galanterije, mirisa i šivaćih strojeva.

Odijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

WEISSA

Ima na prodaju fotografija Dubrovnik

Tko pije

Kathreiner-

Kneippovu sladovu kavu?

Svaki

tko ljubi tečnu kavu a prištedit hoće i zdravlje sačuvati.

Sada kad zabave nastaju, kad se plesovi spravljaaju, društva u život sazivlju i okupljaju, a tamburice naručuju usugjuje se preporučiti poznata tvrtka

J. STJEPUŠIN

U SISKU

sa bogatom zalihom svojih svakovrsnih finih tamburica uz vrlo pristojne cijene.

Fabrika satova J. Karecker Line

razašilje uz gotovo prave srebrne cil. Remontoir fior. 5, — Anker sa 2, 3 srebrna pokriva fior. 7, — teške tula satove fior. 12, zlatne ure od fior. 15 unapred. Budilice, viseće satove i lance jeftinije no igdje. Takogjer najnovijih i najboljih vrsti bicikla. Za potanje obavijesti neka svak traži cijenik. 18-52

Skladište svijeca

Skladište šivaćijeh strojeva

IVO MILICICH DUBROVNIK

(prije prodavaonica pokućstva P. G. Svago)

Veliko skladište pokućstva iz prvijeh i najsolidnijih tvornica.
Sve vrsti drvenog pokućstva, garniture, kreveta, ormara, stolova, prališta.
Sve vrsti željeznog pokućstva od najjeftinijeg do najfinijeg.
Sve vrsti drvenijeh stočića uz najnižu cijenu.
Sve vrsti najukusnijih slika svake veličine.
Primam naručbe na spremu za nevjestu. Uregijem gostione i Čitaonice.
Preuzimam tapetarske izradnje te priugotavljam kanape, stolce, materace iz vune i sa šustom.
Cijene vrlo umjerene koje se ne straše konkurencije a roba solidna i dobra.

SKLADIŠTE ŽELJEZNIJEH BLAGAJNA „WERTHEIM“

Skladište drvenog pokućstva

Skladište zrcala

RADIONICA DRVODJELCA USTANOVLJENA GODINE 1854.

NOVO SKLADIŠTE POKUJSTVA

PAVLA SRINCICH-A

U DUBROVNIKU

u vlastitoj kući ulica „Zlatarićeva“ prama radionici istoga.

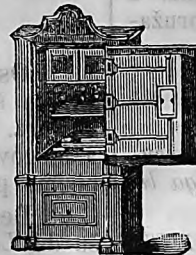
Cijene što se ne straše konkurencije

Veliki izbor svake mjere i vrste greda i pilanoga drvla. Stura za podkrovlje (ŠTUK), Cimenta, Klaka, Stakala, prostog i izragjenog Željeza, Peći i Ogništa (SPARHERD), Closets gvozdena i zemljena, alata za svaki zanat.

Potrebe za kuhinju, Decimalne mjere i utezi redovito biljegovani, Ditmarove svijeće, cijene kao u tvornici. Putni kovčezi (BAULI).

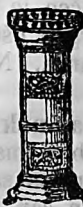

Pokujstva i tapečarije svake vrste vlastite i bečke tvornice, Radionica tapečarija i ŠUSTA za postelje. Stolicе TONET od f. 2 do 2.50. Igračaka za djecu. Mrtvački ljesovi od kovine. Svjetionici i vijenci za pogrebe, Mrtvačka kola umjerene cijene.

Poduzeća za gradnje, prenose i otpravačine.

U radionici Drvodjelaca izvršavaju se najtačnije različite radnje za gragjevine, kao zatvore za prozore, persijane, vrata i podove.

Na zahtjev šalju se cjenici

PODUZEĆE ZA PREVOZ VOJNIČKE POŠTE U HERCEGOVINU

VELIKI IZBOR GREDA, PILANOGA DRVA IZRAGJENOG I PROSTOG ŽELJEZA

SKLADIŠTE POKUJSTVA, SVIJEĆA, PEĆI, BOJA, KISTA, ČAKLA I OEOGRAFIJA

CRVENA HRVATSKA

List izlazi svake subote. Cijena mu je u godinu flor. 4:50, na polu godine flor. 2:50, a za Dalmaciju sa dostavom u kuću, a za Austro-Ugarsku, Bosnu i Hercegovinu s poštom na godinu flor. 4:50, a za inozemstvo flor. 4:50. i poštarski troškovi. Pojedini broj stoji na novčanici, kad mu pretplata mine, smatra se da je predbrojen i za došastu polugodišnju.

Pretplata i oglasi plaćaju se upravi „Crvene Hrvatske“ u Dubrovniku, šalju se Uredništvu.

Za oglase, priopćenje, zahvale i ost. plaća se 10 novč. po retku, a oglašivači više puta tiskaju po pogodbi i uz razmjerni popust.

Rukopisi se ne vraćaju. Listove nefrankirane ne prima ni uredništvo ni uprava.

Otvoramo pretplatu za došastu godinu pozivljuć p. n. gg. pretplatnike, da nas i nadalje podupru svojom predbrojkom, neka to bolje možemo braniti naša prava i naše ime, koje je u ovim krajevima izloženo svakojakim nalam. Ostale prijatelje i rodoljube molimo, neka, i oni priskoče u pomoć malom žrtvom. Nije bez uspjeha. Naš rad — po sudu mnogih otačbenika — donio je lijepih rezultata, a i u buduću. Čed, ako Bog da i sreća junačka.

Naš je list stvoren od potrebe, da se obrani Hrvatsko ovijeh krajeva. Ko ga drži, taj ga u tu svrhu i podupire. Ovo neka imaju na umu naši prijatelji u drugim pokrajinama. Mi se nadamo da nam njihova pomoć neće ni sada uzmanjati, a do nas će biti, da je borbom za hrvatsko, širenjem hrvatskih načela i žigosanjem narodnih protivnika, zbilja zaslužimo.

Umoljavamo uz to sve zaostale predbrojke, da se pozure, jer njihovo zatezanje nama velikih zapreka pravi. To nije lijepo ni patrijotično.

Božić.

Eto nam u dođući petak osviće Božić; Božić premila svečanost, koja nam napominje doba i dan poroda Hrista Spasitelja i Otkupitelja ljudskog roda. Njegov ovaj porod naviješten je bio, kao porod *magni regis* velikog kralja, koga je kraljestvo od drugog svijeta, sa koga trebalo je da on donese sobom ono što je ovome svijetu falilo; to jest: istinu, pravicu i ljubav; ovo troje što jedna jedincata riječ sadruži, a ta je... Mir, pošto bez istine, pravice i ljubavi, nema *Mira*.

Zar je igda, prije došastva Hristova, ljudski narod znao za istinu, za pravicu, za ljubav, pa zar je on igda uživao mira? Mislimo da ne. Jezus Hrist pretečen je bio od najviših genija; nu svi slavni mudraci toliko hvaljene prošlosti, ne bijahu kadri dokazati što je istina što li pravica, što li prava ljubav, ni svi ti bijahu toliko silni, da sruše ma ni jedan cigli hram ili oltar podignut najgadjnijem strastvima iskvarena ljudskog srca. Pa Svemožni, baš da dokaže da bez njega čovjeku nema spasa, u ono isto doba kad se cijelo ljudstvo nalazilo na koncu propasti posla Hrista sina svoga. No jer je čovjek slobodan i tom sličan i priličan svome stvoritelju, i sam spasitelj čovjeka, nikomu se silom ne nameće. Pa zato Angeli božiji kad pastjerima navještise njegov porod, zapjevahu: Slava Bogu na visini, a na zemlji mir ljudima, kojim ljudima? Ljudima dobre volje. Ovdje je sve rečeno.

Naš mili Hrvatski narod od davnine zagri Isukrstovu vjeru i dokaza, da je *dobre volje*. Hrvati su i danas u svojoj većini revni kršćani, i da su tak, pokazali su kroz toliko vjekova proljevanje svoju krv, na obranu svoje vjere. U staro doba Hrvatska je bila bedem proti navali nekršćanskih naroda.

Nu sada, kao svakomu, tako i hrvatskomu narodu pridošlo je doba kušnje i napasti. Regbi da tako treba da bude; jer svaki narod, ili zbog svojih pogriješaka, ili zbog inih uzroka, vrgnut jedino od Božije providnosti, u svome razvitku, u borbi za svoju slobodu i za sam svoj opstanak valja da mnogo pretrpi. Hrvatski narod nalazi se u teškoj nevolji. U svome zavičaju, sa strane svoje jednokrvne braće od njega vjerom ili inim razdijeljene svakdan prima neprijateljskih udaraca. Nadutost njihova. pripomoći tugjina, postaje sve jača; tako da već gosti sred Hrvatske domovine, Hrvatskoj i sam naziv bezočno nijekaju. Talijanci Hrvate ometaju u svakomu njihovom koraku u Istri, Dalmaciji i drugdje; kad istodobno silni i naduti

Madžari ne dopuštaju im, da se reče baš ovako, ni odahnut u njihovim najpravednijim težnjama. I kako da je sve to malo, vogje hrvatskog naroda međusobno se psuju i grde, u doba kad nam krov gori nad glavom, i kad već Hanibal pustoši domovinu. Hrvatskome narodu dakle Božić srećno ne osviće. U našoj Dalmaciji jedino u *Kotoru* Hrvati ove godine mirno i veselo proslavit će Isukrstovo porogjenje. Nakon tolikih borba za opstanak svojih najmilijih načela pobijediše: ispod Lovčena zasagjena vije se hrvatska mila trobojnica. Ovaj put dobre volje slozinih kotorana, dobilo je mir; nadvaladala je kod njih istina i pravica, pak će i međusobna ljubav, jer je Hrvat kršćanin, on za osvetu ne zna, osveta je otačbina njegovih dušmana. Cijela Hrvatska toj se pobjedi raduje, i dičnim kotoranima čestita tu lijepu božićnu jabuku.

Spasitelj svijeta već ne umire, a upisano je da u njega *narodi ufaju: in quem gentes sperant*. Poslovice narodna kaže: *gdje je manje ljudske tu je veće Božije*. Spasitelj je trpio, umro, pa uskrsnuo. Tako je i udes kršćanskih naroda. Hrvatska poginut neće samo neka bude *dobre volje*, nek se drži gesla: *Bog i Hrvati*, pak bilo kad bilo, i njoj će osvanut jednom veseo i čestit Božić.

U to ime: radimo i uhvajmo! Ovo je najbolja poruka što je možemo poslati hrvatskom narodu, te mu nazivljemo čestite ove svete blagdane.

Za naš puk.

Uz dovoljno probugjenu narodnu svijest, u Dalmaciji smo veoma zaostali u političkom — ekonomnom odgoju naroda. Dok prilično revno pratimo dnevna pitanja velike i male politike — a osobito razvoj stvari preko Velebita, pak se esofiramo *pro* i *contra* nekih sljepara, koji bi svom silom htjeli, da se nametnu narodu vogjama i parcima, zaboravljamo ono polje, do sada u ledini, ali koje moramo početi racionalno obragjivati, hoćemo li, da napredujemo. Mislimo na narodno — gospodarstveno i financijsku akciju na korist našega puka. To bi bila poluga, koja bi sve kotače narodnoga življenja pomogla uspješnije micati. Ne bude li se naš narod gospodarski pridigao, sve što je do sada postignuto mnogogodišnjom ljutom borbom, na pijesku je zidano. Prosjak svakomu sluga. Mi nemamo, kao drugi narodi, aristokraciju i visoku buržoaziju, da bi predvodile narod u borbi, da bi svakomu narodnomu podhvatu bilo sjegurni uspjeha, kad bi se te dvije kaste za nj zauzele. One su našoj stvari još otugjene, a cijelo nam je uporište u zdravoj, nepokvarenoj jezgri seljačkoga i malograđanskoga puka. Treba ga dakle očelicitati tako, da se bude dostojao sam sebi. Kako napreduje u puku hrvatska misao, tako isto valja nastojati da se unapredi njegovo blagostanje. — Osim tih konsideracija, dužni smo, koliko možemo i gdje možemo, da pomognemo stradajućem. Da narod u Dalmaciji, osobito po zagorskim krajevima skapa, a najviše usljed groznoga lihvarstva, poznata je stvar i ne treba dokaza. Red je dakle pomoći. A bi li moglo biti sjegurne pomoći, da se pridigne njegovo materijalno stanje, da se uguši lihvarstvo? kako bi se to mogli postići? — Ako proučimo što je bilo u drugim zemljama i što je sada, bez okljevanja možemo

odgovorit na gornja pitanja: jestno, a lijek je *udruživanje*. I druge su zemlje bile pale na zadnje grane, i drugdje je bilo kao kod nas, ako ne i gore, pak hvala u prvom redu načelu udruživanja, narod se je tamošnji nevjerovatno oporavio i nije straha, da bi opet upao u staru nevolju.

Načelo udruživanja staro je, i slavenski narodima osobito po čudi, ta svima je poznata stara slavenska institucija *zadruga*. — Megju Česima, od zemanâ, cvijetaše *salozne*, u koje spravljaje narod živež za crne dane, te se braća Česi mogu istim pravom njima dičiti, kao Francezi svojim starodrevnijem *frutierama* i Englezi, modernijem konsumnijem društvima po Rochdale planu. — Ali domovina novčanih zavoda, kakvih bi mi trebivali, jest Njemačka. Preko njih je jedino moguće doći siromašnom narodu do jeftina kapitala. Apoštoli ideje ustrajanja novčanih zavoda na temelju udruživanja i međusobnoga jamčenja bijahu Raiffeisen i Schultze-Delitsch — istodobno — jedan na zapadnom, a drugi na istočnom kraju njemačke zemlje. Njihova nauka je u bitnosti ta, da pojedinac, naime, dogje teško do jeftine vjeresije, dočim u zajednici može lakše. Razlikuju se u tomu, da je prvi propovijedao neograničeno jamčenje, a drugim ograničeno: To jest Raiffeisen hoće, da svaki zadrugar za svakoga drugoga jamči sa svim svojim imanjem; a Schultze-Delitsch uči, da pojedini zadrugar plati u drugu malu svotu novaca, pak da jamči za deset i dvadeset kratni njezin umnožak. Ovi veliki ljudi nijesu ostali samo pri teoriji nego su se uhvatili marljivo posla i praktično radili, koliko su samo mogli. Njihov rad urodio je blagoslovljenjem plodom i pridigao osobito poljodjelski i obrtnički stalež u Njemačkoj; nauke jim se raširile daleko preko njemačkih granica i svuda puštile duboko žile. U Austriji se broji takovih zadruga na stotine, a omogućen im je osnutak i život zakonom od 13. Aprila 1873. I pojedini pokrajinski sabori i zemaljski odbori, pospješile jim razvoj i savjetom i novčanom pomoći i svakijem drugijem sredstvom kojim mogaše raspolagati. — Ali bez ičije pomoći, sami od sebe, uzdržani samom dobrom voljom, dapače u brk gdje kojim državijem organima, protivnijem iz plemenske mržnje, naša braća *Slovenci* presadiše tu njemačku biljku u svoje tlo, i širom Kranjske, Štajera, Koruške i Primorja izniknu sijaset novčanih zavoda „Posujlnica“ (riječ dolazi od posuditi), da vrše svoj blagoslovljeni namjen. Ovih dana je Centralna sveza slovenskih posujlnica izdala svoj VI. ljetopis, za god. 1895, pun velike nauke i primjera dostojnih nasljedovanja. Iz njega vadimo, da je do lani bilo u tim pokrajinama 119, (slovom stodevetnajest) takovih zavoda, od kojih mnogi imadu važnost i značenje velikih banka i prometu po nekoliko milijuna na godinu. Pa ko je sve to učinio i ko tim rukovodi? Zar bogataši, bankjeri, vlada? Ne, nego priprosti ljudi i učitelji, trgovci, popovi i seljaci. Pred petnajestak, dvajestak godina prvi takov zavod ustrojio se u Celju sa kapitalom od kukavnih 500 for. a sada? Po zadnjem ljetopisu radilo je tih 119 zadruga sa vlastitim i tugjim kapitalom u iznosu od 12½ milijuna forinta, koji su preneseni iz naroda u narod uz najpovoljnije uvjete. Imale su 44.865 zadrugara, zadruga na ograničeno jamčenje; a one na neograničeno 32.544

zadrugara. Ovi brojevi se umnažaju u godini po 20-25%. Reservni fondovi svih zavoda dapriješe god. 1895, do znamenitoga iznosa od 600 tisuća forinti; a zadruge darovaše u dobrotvorne i narodne svrhe for. 13'482. —

Ne treba dokazivati moralne i materijalne blagodati, koje ta društva donesoše narodu, dosta je spomenuti da gdje je njih, lihvarstva nema, a ljudi priviknu na računanje, marljivost, štednju i razvije se u njima čustvo ljudskoga dostojanstva. Srce se cijepa čovjeku u grudima kad gleda ili čuje, kako narod u Dalmaciji stenje pod nemilosrdnijem lihvarstvom, a mogli bi se tomu zlu doskočiti poštovanjem, patriotizmom dobrom voljom. Što su učinili „kranjci“ zašto ne bismo mogli i mi? Od mnogo godina pionir ideje, koju mi danas zagovaramo, častni Srećko Dr. Karaman nastoji, da je popularizira u Dalmaciji. Sabor je, ako se ne varamo god. 1893, glasovao odboru zemaljskomu dozvolu za sklopljenje zajma, da se dijelom toga novca budu pomagale Posujilnice, ali do danas nije bilo praktičnog uspjeha. Skrajuje je vrijeme da se prenememo. Regbi, da će se brzo ustrojiti zemljišno-vjeresijski zavod u Dalmaciji. Svaka pokrajina Austrije imade već takov zavod, i vrijeme je da se i u nas osnuje. Taj zavod biće od velike koristi, ali neće izliječiti sve rane. Iz razvitka tih zavoda u drugim pokrajinama možemo po prilici pogoditi i njegov. Zemljišno-vjeresijski zavodi daju zajmove samo na hipoteke, a ne goje nimalo osobni kredit, osim toga posugjuju jedino ondje, gdje su sjegurni, da će moći pravo u časno utjeravati amortizacije obroke. To je posve naravno i mora tako biti radi života zavoda i časti pokrajine, koja za nj jamči. Ali je to uzrok, da se gleda manje zajmova davati na zemljišta, osobito na male seljačke posjede, gdje nije sjegurno da će u urečeni dan novac biti gotov, te se pozajmljuje ragje ili na velika dobra ili na kuće po gradovima. Od toga malomu posjedniku, seljaku, koga najveća nevolja tišti, slaba korist, a ne konvenira mu ni tražiti zajam u času potrebe radi velikih troškova skopćanih podjeljenjem istoga, radi dugih birokratičkih okapanja dok se zajam dobije, a kad ga dobije prošla je ona potreba ili je već utopljen, uduživ se u kakvoga lihvara. — Kod zavoda na temelju zakona od g. 1873 naprotiv sa malim troškom, na osobni kredit ili na uknjižbu i poljodjelac i obrtnik, u času nužde kad polje ne rodi, kad pošast pomori blago, kad je da poreze plati, da se materijala za radnju nabavi, može hitro dobiti jeftinoga novca i pokrpati se dok Bog da bolje. — Uz vjeresijski zavod za velike hipoteke, valja nam dakle ustrojiti Posujilnice za potrebe manjega poljodjelca, gradskoga majstora i trgovčica. Vjeresijsko-zemljišni zavod mogao bi podupirati i vršiti kontrolu nad Posujilnicama, čim bi sjegurno divno upotpunio djelatnost koja mu je opredjeljena i odgovorio onim nadama, koje se u njegovo ustrojenje polažu. A da se započne ustrajanjem Posujilnice samih, mislimo da bi najbolje bilo ustrojiti za sada po jedno takovo društvo na ograničeno jamčenje u većim gradovima Zadrui, Spljetu i Dubrovniku. Uspjeh njihov djelovao bi primjerom na druge gradove, da i one ustanove svoje, u čemu bi ih već ustrojene Posujilnice podupirale zborom i tvorom, a najposlje osvjedočeni o velikoj koristi, i seljaci bi počeli ustrojavati svoje male seoske na neograničeno jamčenje. U malo vremena uvjereni smo, mogla bi se cijela zemlja pokriti mrežom tih novčanih zavoda, među sobom u svezi za bolju nabavu i placiranje kapitala. — Iz njih bi se lako opet izleglo drugih zadruga sa produktivnim ili konsumnim ciljem, a odgojilo bi se i naraštaja sposobna za vogačenje poslova gradskih štedionica, koje bi se takogjer imale s vremenom osnivati u većim mjestima sa općinskom garancijom, a usljed ove imale bi pravo pupilarne sjegurnosti, što Posujilnice nemaju. Ele kako se vidi široko polje za ljude dobre volje. —

Stavljamo na dušu, našoj patriotskoj omladini da počne ozbiljno o tomu mišljati i da se dade na radnju, kojom će neizmjereno koristiti narodu, iz kog je potekla i kog iskreno ljubi. Ne čekajmo sve od vlade. Miknimo se samo, pomozi-mo se pak će nam i Bog pomoći. S. G.

Još o falsificiranju.

Kô ubodeni riknuše ljudi oko „Dubrovnika“ na naš članak, kojim dokazasmo, kako je ono pismo namjesnika Wagnera skroz falsificirano.

To je i naravno, jer ništa bolje ne pogodi što istina kada je gorka. Zato se ne čudimo njihovu gnjevu, a milo nam je što i oni sami priznaju svoju pogrešku, samo neka im „Cr. Hrv.“ pruži original Wagnerova pisma. Čudan zahtjev! Kad bismo im mi na sve njihove laži morali tražiti izvornike te ih pobijaju, onda bi valjalo obustaviti izdavanje lista, pak putovat od nemila do nedraga Nego oni, dok od nas u poslu Wagnerova lista nevino pitaju, da im original pokažemo, ne čine ništa drugo nego na onu staru laž prišivaju jednu novu, pošto mi dobro znamo, da su oni taj original već i sami potražili i našli i ostali zinuti, kad vidješe, da je „Crvena Hrvatska“ rekla naprosto čistu istinu. Pripovijedanja kako im je, onaj prepis, dao neki prijatelj, koji ga je od *naзад godinā* (!) imao od nekog gospodina itd., to su babje priče, u koje mi ni najmanje ne vjerujemo. Očito je da oni boće da zavrgnu onaj pravi izvor otkuda su imali rečeno pismo i koji smo mi u pretprošlom broju jasno spomenuli.

No oni nama hoće da vrate milo za drago, pak nam spominju, da je i *Matica Hrvatska* pohrvatila narodne pjesme sakupljene od dum Andra Muratti i dum Iva Rajića, današnjih velikih Srba. Nešto što je po sebi hrvatsko ne treba pohrvaćivati. Ova dva popa bijahu u mladost *Hrvati*. Oni kao *Hrvati* sakupljahu naše narodne pjesme, koje su hrvatske i nijesu ih slali ni u Beograd, ni Matici Srpskoj, nego u Zagreb Matici *Hrvatskoj*. Ako su se oni kasnije iz Hrvata prometli u Srbe, pak sad žele da tu metamorfozu naprave i naše narodne pjesme, koje je ovaj hrvatski narod spjevao, to je dovoljno da se mi malo s njima nasmijemo, ali da će ih učeni ljudi oko „Dubrovnika“ uzeti u obranu proti „hrvatskim falsifikatorima“, to je više nego bezobrazno. Ta prva bi majka popa Muratti koja je većinu onih pjesama sinu u pero govorila, skočila i prosvjedovala, da se one srpskim nazovu!

„Dub.“, da opere fiasco sa izvrtanjem Wagnerova pisma, nudi nam sada nekakvu staru odluku zemaljskog Odbora, u kojoj se jezik zove „lingua Slavo-Dalmata, vale a dire lingua Serba“ i zove nas da mi sami dogjemo pogledati ovu ispravu. Hvala, ne treba! Mi smo jednim potezom pera uništili svu njezinu vrijednost, kad kažemo, da su ono pisali *talijanaši-autonomaši*, koji onda bijahu na Zem. Odboru na zapovijedi!

I s ovim smo odgovorili žučljivome piskaralu „Dubrovnika“, koji se razmeće svojom velikom „učenosti“, a ne zna jadnik, da je on prvi odmetnik svoga plemena, jer ako i dopustimo (što ne možemo) da su ovo amo Srbi, ta on je sin *čakavaca*, koje i najžešći srpski hrvatožderi priznavaju Hrvatima. Njegova „učenost“ mora biti zaista vrlo duboka, kad niti toga ne zna.

Pisac „Dubrovnika“ dok nas grdi i pobija, u isto doba veli, da nije vrijedno nama odgovarati. Mi to od njega i ne tražimo, pa znamo da on ono i ne piše za nas ni nama, nego za ... one u Srbiji. Ovdje im i onako niko živ ne vjeruje. A ni mi nijesmo pisali za njega ni njegove — bože sačuvaj! — mi smo pisali za nas i za naš hrvatski puk ove krajine, koji nama vjeruje, jer mu istinu govorimo, pak je srpske zavodnike listom odmetnuo.

Piskaralo „Dubrovnika“ govori još te: „nije naš zanat falsificiranje.“ Ovdje ćemo staviti tačku, jer od smijeha ne možemo dalje. Bezočni svijet uživaju, veli poslovice — a naše gragjanstvo uvjeren je, da smo je sada umjesno spomenuli.

I ne potežite nas više za jezik!

Naknadni izbori u Dubrovačkim i Zadarskim općinama.

Prekojuče na 22 ov. mj. obaviše se ovi naknadni izbori.

U Zadarskom kotaru narodna stranka kandidiraše učitelja Lorini, a pravaši d.ra Antu Trumbića. U Dubrovačkom kotaru nar. stranka nosila je d.ra Pera Klaića, njegov protukandidat bio je kan. dn. Joza Crnica, koji je postavio kandidatu-

ru proti volji vöstva nar. stranke i u Konavlima uspio prodrijeti sa svojim biračima.

Pravaši su motrili razvoj cijele stvari. Ali kada čitamo u „Nar. Listu“, „Kat. Dalm.“ i „Smotri“, da su u zadarskom kotaru njeke do sad pravaške općine poslale narodnjačke birače, i da tako narodnjaci imaju birača gotovo dvojstruko, da uz to stavljaju svoga kandidata, mi držasmo zacijelo da pravaški kandidat dr. Trumbić neće u Zadrui nikako izaći, pa odlučismo, u zadnji čas, da ovu vrsnu silu — ako bude moguće — amo u nas tako rekuć osvetimo.

Glasovanje odilo se u Dvoru gdje je Kot. Počelavstvo za Dubrovnik. Borba je bila prilično animirana ali skladna. Pri prvom glasovanju dn. Joza Crnica dobiše 20, dr. Ante Trumbić 13, a dr. Pera Klaić 10 glasova. Izbor se ponovio, te je Crnica imao 22, dr. Trumbić 13, dr. Klaić 7 glasova. Moralo je doći do užeg izbora među Crnicom i Trumbićem, pak za d.ra Trumbića glasovaše 22, a za dn. Joza Crnicu 20 birača. Po tom je predsjednik komisije uz veselo klicanje prisutnih pravaša proglasio izabranim dr. Antuna Trumbića.

I baš kad mu mnogi dubrovački pravaši čestitahu na ovom izboru, stiže amo glas, da je on izabran i u Zadrui! Pravaški birači, koji lani izabraše kneza Borelli, narodnjaka, smatrahu, da ovaj put imaju pravo na svoga zastupnika i narodnjaci, kako se čini, u posljednji čas, pred užim izborima popustiše. Tako je naš prijatelj postao na jednom zastupnikom u dva kotara, slučaj, koji se može dogoditi u ovakim situacijama, gdje se važne odluke u hip stvaraju, a i sam brzoglav previše je spor, a da ih jednoj ili drugoj strani na vrijeme dojavlj.

Dr. Pero Klaić mogao je biti izabran u ovome kotaru, da je njegova stranka pristala — kako bi bilo pravedno — na predlog dubrovačkih pravaša, da našim istomišljenjacima i njihovu kandidatu dru. Trumbiću puste slobodne ruke u zadarskom kotaru. Ali zadarski narodnjaci upotrebiše razna srestva, da istisnu Trumbića i ne htjedoše nikako odustati od svoje protukandidature, za koju bijahu već prikupili relativnu većinu birača. Po tom nama je zadarski ispadak bio jasan, a pošto se u nas dogodio neki preokret, to mi onda, da dr. Trumbić bude izabran, odlučismo stupiti u borbu, upotrebiv položaj, koji bijaše nastao i iznesosmo njegovo ime. Zadarski narodnjaci, prisiljeni valjda od svojih istih birača, moradoše u zadnji momenat i bez da smo mi znali, promijeniti svoju odluku i tako oni koji d.ra Trumbića ne htjedoše ni u jednom kotaru, sad ga imaju u dva. Dubrovački pravaši zadovoljni su svojim djelom, te evo sada dva prestavnika dubrovačkih općina, oba su pristaše stranke prava: Biankini i Trumbić. Biankina već poznamo. Dr. Trumbić mlad je čovjek, koji još ne bijaše u Saboru, ali njegovi prijatelji koji ga dobro znadu, mogu da ga pohvale kao vrsnu i dragocijenu silu, što je već i tim dokazano, da ga u isti dan biraju i Zadran i Dubrovčani.

U toliko: Živio naš novi narodni zastupnik!

Naši dopisi.

Zlatni Prag, 17 Decembra.

(Naši trgovci!) Ovdješnji trgovac jedan donese mi često put kakvo pismo iz hrvatskih strana, da mu ga preveden. I čudim se, a i ljutim se, Hrvati iz Dalmacije pišu vrlo često talijanski, a iza strašne talijanštine u svakom retku izvire brkati dalmatinski Hrvati! Ovo spominjem, da upozorim naše čestite trgovce, nek se mane ovoga ružnoga običaja. Jer samo za to drže u stranom svijetu kolijevku Hrvata talijanskom, što naši ljudi uvijek mijenjaju svoj glas u talijanski, kadgod s tugjim čovjekom imadu posla, pa bio to Talijan ili ne bio. A za što da se preokrećemo, kadogod ko hoće? Dalmatinac, koji je srcem Hrvat i komu je stalo do naše narodne stvari, ne bi nigda smio zaboraviti, da je jezik talijanski iz čiste naše krvi stvorio i stvara još Ghiiglianoviche, Gliubiche, Boxiche, Coporciche, i mnoge slične, koji danas bez stida usred našega svijeta pozivlju naše ljude, da se odmetnu, od svoga roda i da brane jezik talijanski. Čast lijepom jeziku talijanskom i Talijanim u Italiji, pa čast mu i svagdje, gdje je umjestan al u Dalmaciji, gdje je narod hrvatskoga debila grana, a Talijani samo imela na toj grani, nema mu mjesta. Lijepo je, kad Dalmatinac zna talijanski, al ružno je, kad ga zna za to, da svojim manje govori. Ko je pravi čovjek, kad vidi brezobrazluk Talijanaca u našoj

zemlji, ne bi smio ni riječi nametničke prozboriti. Al dalmatinci brzo zahoravljaju ili ljaga odmetništva kao da se nije još sasvim izbrisala i kod dobri Hrvata inače. Tako Hrvat iz drugih krajina mora često slušati, kako sveučilišni građani iz Dalmacije, kadg d se sastanu, obično govore talijanski. Za što, ne znamo, al vrlo ružno jest. Obično slušamo, da narodnjaci zaziru od hrv. jezika, al opazili smo, da to nehotice čine u tuđini i neki pravaši.

Upozorujemo čestite naše trgovce, koji imaju biti u prvom redu glasačeli našega roda i junackoga imena, da toga ne čine. Onda nek niko ne misli, da se i drugdje tako talijančari kao u Dalmaciji. U Češkoj će svako prije razumjeti hrvatski nego talijanski.

Hrvat u Pragu.

Beč, 18 Decembra.

Štovani gospodine uredniče! Ponosom bilježim, da je sinoć rijedak slučaj osvjetlao lice nama Hrvatima pred njemačkom slavenožderskom publikom. Vrijedni naime Hrvat, gosp. Makso Šostarić, koji je pred kratko vrijeme pronašao njeku novu od tada nepoznatu bilinu, držao je sinoć predavanje o svojem znanstvenom putovanju u Albaniju. Predavanje (držano u universi) bilo je vrlo posjećeno i od najprvih ličnosti. Počastili su ga svojim prisustvom i općeljubljeni naši narodni zastupnici gg. dr. Leginja i Spinić. Hrvatsko akademsko društvo „Zvonimir“ bilo je brojno zastupano sa preko 40 članova. Početak je bio na 6 ura, a svršetak poslije 7½. Predavanje je bilo sasvim zanimivo, i nama je čast, da je Hrvat držao javno predavanje na bečkoj universi pred njemačkom publikom, pred kojim je odmah na početku svoga predavanja očito istaknuo, da je Hrvat i da je svršio hrvatske škole.

Ali dulcis in fundo. Hrvatska kolonija u Beču, čiji su uvijek stup hrvatski akademici, svijesna te osobite svoje časti, darovala je poslije predavanja mladome učenjaku pozdravljenu burnim pljeskanjem prekrasni lovor — vijenac sa trobojnim vrpcom, na kojoj je bio tiskan zlatnim slovima natpis: „Hrvati u Beču svomu vrlomu sunarodnjaku M. Šostariću dne 17 prosinca 1896.“ — Taj je vijenac svojom krasotom daleko nadmašio drugi, što mu ga je darovalo prirodopisno društvo bečke univerze. To je opet nama svakako na čast, jer su tako u osobi gosp. Šostarića počašćeni svi Hrvati od svih dušmana, koji su eto priznali, da i između Hrvata ima vrijednih ljudi.

Dubrovački Hrvati.

Pogled po svijetu.

Praznici. — Nastadoše božićni praznici, za vasioni svijet. Kršćanstvo se zatvorilo u svoju orbitelu. Svak je otišao da slavi narogjenje Hristovo u krugu svojih milih. Zato spava politički život. Ali prvo toga bilo je tamo i amo burnih pripora. U Ugarskoj rasprava adretna tekla je — magjarskom žestinom. U Italiji dogje baš pred Božić, na odobrenje zakon o apanaži napuljskoga kneza. Valjalo je čitati kako su republikanci i socijaliste napanuli tom zgodom na monarkiju. Njihove riječi izazvaše od komore velike prosvjete, te je bilo vike i buke, a mi tom zgodom pomišljamo na slobodu riječi, koja tamo vlada i na stotine sjednica od kojih bi u nekoj drugoj zemlji ovi zastupnici bili isključeni. Imamo još da je potvrgjena vijest o ubijstvu ustaškog vogie Macea. Na Kubi će provesti rgjav božić i ustaše i Španjolci. Kongresni odbor sjedinjenih država zaključio je da se Kubancima priznaju prava ratujuće oblasti, jer ih Španjolci nemilo proganjaju. To će biti izvorom novih sukoba između Španje i Amerike.

Dok se kralj Aleksandar muči da izmiri svoja oca sa svojom materom, njegov, — kako se čini, saveznik — grčki kralj hitro se naoružaje. Ova vijest svijet je usplahirila i mnogi se pita, da li će nova godina u proljeću veselo otvoriti svoje pupke, ili će biti krvi. Nadajmo se da neće, a imamo tome i ozbiljnog razloga: sve su države do zuba naoružane, ali i do grla zadužene, njihovi ministri razbijaju glavu otkuda da podmiri sve troškove, pak se boje upuštati u sukobe, koji bi gdjegod mogli svršiti sa golemim prahom već prije nego se i zapodjenu.

U austrijskom novinarskom svijetu vlada veselje i nada radi nekih reforma, koje će po svoj prilici do brzo nastupiti. Ako se to dogodi — a po proračunskom odboru regbi da hoće — onda je našem novinstvu dosta olakšalo. U toliko naš parlament izumire. Još nekoliko proračunskih sjednica, pak je gotov, a u novim izborima boriće se među sobom 8 naroda, koji u sebi imaju skupa kakovih dva tuceta stranaka! Silna li komešanja!

Domaće vijesti.

Hrvatski sabor. — U raspravi o proračunu govoriše svi pravaški zastupnici. Od unionista digao se opet barun Geza Rauch da govori o Božjakovini i proti upravi zemlje. Zatim je sabor bio zatvoren.

Dalmatinski sabor neće se, kako se mislilo, otvoriti na 28 tek. mj. On je od ostalih ispušten.

Okresivački izgovori. — Gjuro Gjurović priznao je u hrvatskom saboru da je on napisao onaj famozni članak *Nation auf Puff*, u kome je svakim nazivima grdio Hrvate. Ali on govori da to nije htio reći hrvatskom narodu neg — opoziciji. No opozicija je stranka, a ne narod (Nation), kako je svoju glupu pisaniju krstio Gjurović. Eto dakle, on je najprvo nijekao, pak je priznao, ali uz novu laž. Ovo je vladin Srbini.

Bosanska deputacija, koju pokrenuše Srbi, da se prituži Njeg. Veličanstvu nije bila predanj pripuštena, nego je u kancelariji ostavila spis svojih tužba, pak se vratila kući.

Promjene. — Pišu nam iz Zadra: Čujemo da na našem Namjesništvu prestoje neke važne promjene u pogledu prvih mjesta. Njeki osobni antagonizmi fra i pezzu grossi postadoše tako napeti, da se u Beču, gdje je sve poznao, zanimaju da tu nepodobnost uklone.

Gradska Kronika.

Odlikovanje. — Naš sugragjanin gosp. Kosto Hoppe bijaše imenovan vitezom italijanske krunice. Čestitamo!

U „Hrv. Rad. Zadruzi“ za njezinu pozornicu napraviše braća Funjaci prekrasan siparium. Siparij prestavlja krasno dvorište našega Dvora sa Mihom Pracatom, te je uprav vrlo vješto i krasno izragjen.

Srpski Dubrovnik! — U utornik kad se birao zastupnik za vanjske općine od 45 biranih birača, koji predstavljahu šest dubrovačkih općina, nije bilo ni jednoga Srbina. Uza sve to što Hrvati ovaj put ne bijahu složni, Srbi ne samo da nijesu tim ništa dobili, nego mislimo nijednomo od njih nije ni u snu palo, da i pomisli, da bi oni mogli štogod polučiti. Ono je jedan od najboljih dokaza kako su Dubrovčani zgoljni Srbi. naše pjesmice srpske pjesme. naši običaji srpski običaji, a naš narod srpski narod. Ako ih ovake činjenice ne mogu opametiti, onda ne znamo što će ih opametiti.

Općinska sjednica. — U subotu bila je općinska sjednica sa pretresanjem proračuna za g. 1897. Primljen je bez promjene jednoglasno. Velikim povišenjem kućarine umnožiše se i ostali prirezi, pak je dosljedno, prama troškovim, općinski spao na 50½%. Komesaru g. Knegu povišena je na njegovu molbu plata, zatim se odredilo, da se zemljište na Gradcu parcelira za prodaju.

Sjedište Dubrovačke Plovitbe. — Ovo pitanje, bačeno od nekoliko glavnijih akcionera *Dubrovačke Plovitbe*, koji žive u Trstu, da se naime sjedište društva prenese iz Dubrovnika u Trst, zanima neobično živahno naše gragjane. Gg. Scuglievich i družina navode kao glavni razlog svome predlogu taj, što su svi parobrodi upisani u Trstu, ali taj razlog pada, kad se zna za uzroke, koji su društvo potakli, da se u Trst upiše. Obećanje da će društvo svejedno sačuvati svoje ime prazna je utjeha za Dubrovčane, koji znadu, da bi im ovako malo po malo ispuzilo iz ruka ovo naše veliko i dobro vogjeno društvo. Gospoda tršćanski akcioneri nemaju se rašta tužiti na dubrovačku upravu, kako to svjedoče lijepi dividendi, njihovih akcija.

Dubrovački akcioneri zauzeše se, kako je naravno, za ovo pitanje. Gg. Lujo pl. Serragli i Vlaho vit. DeGiulli sazvaše na 26 ov. mj. na 4 po podne dubrovačke karatiste na jedan dogovor u prostorije Upraviteljstva Dubrovačke Plovitbe, koja ih je blagohotno za to ustupila.

Dubrovački parobrodi. — *Galeb* iza kako je iskrcan dio tovara u St. Louisu prispio je u Marsiliju na 20 ov. mj., gdje će se vas iskrcati, a tada prosljediti put Rijeke. — *Naprijed* otputovao iz Marsilije put Rijeke na 19 tek. prazan. — *Hartington* prispio na 20 tek. u Marsiliju sa žitom iz Marjanopolja i Novorossijska. — *Northerin* iskrcava u Marsiliji žito iz Nikolajeva i Odese, pak će ukrati brašno za Liverpool i Glasgow. — *Oskar* iskrcava u Genovi žito iz Ibraille, pak će poći u Batum, da se nakrcna petrolja za Aleksandriju.

Teatar. — U subotu dalo je Protićevo društvo *Nervozne žene*, opet jednu od onih šaljivih franceskih komada. Gja. Rumbićka bijaše nervozna žena, zaista dosta nervozna. U nedjelju *Graničari* poznati i popularni komad našega neprežaljenog Josipa Freudenreicha. Teatar je bio pun, udušen. Gja. Protićka bijaše dobra *Maca*, gji. ca Jovanovićeva vrlo slaba *Karolina*, a gosp. Filipović kao *Grga* na svome mjestu. On je one večeri vrlo dobro odigrao svoju ulogu, a publika mu je to obilno priznala. U utornik davala se *Bračna sreća*, komedija od Valabrega, koju smo više puta vidjeli talijanski predstavljati. Ovaj komad mora da teče od početka do kraja velikom živahnošću, jer ako i malo zapinje, onda je sav efekt promašen. Talijanski glumci u tome su mnogo okretniji, oni prikazuju naravno i na pozornici se razgovaraju

kao na placi, naravnim glasom. To komediju kolorira i slušatelju podaje svaki čas iluziju zbilje. Ne možemo reći da smo to doživljeli u *Bračnoj Sreći*, predstavljenoj na našem jeziku i ako su razvoditeljice gje. Protićke i Rumbićke učinile sve moguće. Osobito se kod gospode muškaraca opaža neka ukočenost, koja i kod najduhovitijeh *pointes* daje licu strogi mukli izraz, te gdjekada odaje deklamatornu glumačku školu, a ponekad opet nesigurnost u glumljenju. U takom slučaju ovakove franceske komedije ne mogu se nikako gustirati onom slašću, koji je njihov *verve* zaslužip.

Pozabavićemo se malo i osobljem. Gospogja Protićka i Rumbićka dobre su sile, vješte pozornici i njenom životu, prva prikladnija za serijozne komade, gdje se plaće, ljubi, moli i zapovijeda, a druga sa svojim sitnim glaskom za one uloge u kojim od glavnu rolu igra ženska prevrtljiva nestašnost sad vesela sad tužna sa svim svojim zanovetanjima. Od gospode cijenimo da moramo staviti na prvo mjesto gosp. Filipovića. On je jako dobar glumc kao karaterista. Čim ga dignete iz njegova elementa, nije više onaj. Ko bi na pr. rekao da *Napoleon I* u Madama sans Gène i *Oskar Chaplou* u *Nervoznim ženama* nije niko drugi nego *učitelj Flourens* u Braći Rantzau i *Grga Krčmar* u Graničarima. Mimogred rečeno i g. Filipović bio bi isto onako dobar Oskar Chaplou, no mislimo nije shvatio onu ulogu. Imamo nadalje gosp. Bujdića. vrsnu silu, koji bio mnogo bolji da se hoće ostaviti onog deklamatornog govora. Gosp. Milenković umije lako da probudi smijeh slušatelja kao dobar i vrlo naravan brilant. Gg. Petrović i Topalović igrati će mnogo bolje naše narodne drame i tragedije.

Sinoć se dao *Nemanja* drama u 5 čina od Miloša Cvetića.

Diskoras na Poljani.

Vlaho. — Molim te Ivo što se ono dum Ivo Stojanović jedi u zadnjemu lumeru „*Dubrovnika*“? Ja ne razumijem.

Ivo. — Znaš da ti on svegi govori matafoliko, njega valja intendit između riga. Ono hoće rijet da je njemu čika gje mu je „*Crigena*“ rekla, da ono što piše, Srbi mu primoderavaju na njihovu.

Vlaho. — Pa zašto joj ne reče, da nije istina?

Ivo. — Kako će rijet, kad jes. Zato se izvadio: neka redatur govori što hoće i tako se pokrio da ne reče una bugia, kad ne može da konferma la veritè.

Vlaho. — Kako i naš gospodar Frano. Pripovijedaju da je onda kad su ga Srbi publikali za Srba, njima reko: učinite što hoćete, a u Zadar brzo piše: „*Oni* govori da sam ja Srb, ma ja to nijesam nigda reko.“

Ivo. — I ta bi mogla imat mjesta. De resto čudo kako se od njemu više ništa ne govori. Otkad je bio iskat l'uomo fossile divento je uomo morto.

Vlaho. — Ima ga bit hipnotizo. Oli može bit spravlja Relacijon sulla scoperta, pak je okupan?

Ivo. — Mogla bi bit i ta. A reci mi je li upisan u *Legu*?

Vlaho. — Neko govori da jes, neko da nije. Može bit da će se upisat za došastijeh elecijoni. U toliko za ovo godište pozdravimo i njega i svu njegovu Sbradiju!

Ivo. — Da, a tebi moj Vlaho, bone feste u zdravlju li dočekivo sa svom tvojom familjom!

Vlaho. — I tebi, Ivo moj, na isti način i konserve mi se na mnogo ljeta i godina na veliku rados svijeh Hrvata. Hoćeš li na ponoća?

Ivo. — Ja sam ti od Gospe. Nijesam nigda manjko kad sam bio doma. Gusta me vigjet onu noćnju konfuzijon.

Vlaho. — Ja ne! Ja se lijepo naštimam, pak u odar. Neka zvonu!... Dignem se ranije, na misu. Kupio sam tak lonze, ima u njemu pet kila.

Ivo. — Bravo! A meni je Šumećanin donio jednu mladu huličicu, mislim je poslat u peć intijeru.

Vlaho. — Ta je još bolja. Dunque u slasti bone feste.

Ivo. — Grazie, parimenti. Adio.

Frano Supilo upravitelj, izdavatelj i odgovorni urednik. Tipografija **Dragutina Pretnera** u Dubrovniku.

Foulard-svila 60 nč.

do fl. 3.35 metar. — japanska, kineska itd. najnoviji ncerti boje, kao crna, bijela, bojadisana **HENNEBERG-VA SVILA** od 35 nč. do flor. 14.65 met. — glatka, poštrapano karirana, ismostrena, damast itd. (oko 240 raz. vrsti i 2000. raz. boja, nacrtu itd.) slobodno porto i poraza u kuću. — Uzorke na povratak. Dvostruka poštarina za Svajcarsku. (No2)

Fabrika svile G. Henneberg (c. k. dob.) Zürich

Šešira. Odijela i Crevalja, najbolje vrsti uz jeftinu cijenu kupuje se kod

M. Mitrovića

svake vrsti galanterije, mirisa i šivaćih strojeva.

Nuzgredna zaslužba od 150-200 fl.

mjes. za osobe svih zvanja koje bi se htjele zabaviti prodajom zak. dep. srećak. **Ponude na Mjenjačnieu Adler & Comp. Budapest.** Utemeljena g. 1874.

Cijena Brašna.

Ivo Jelić Dubrovnik časti se ponuditi proizvod „Mina Maria“ u Zavrelju Župe uz ove sadašnje cijene:

	za kilograma	
	100	63
	fior. nč.	fior. nč.
Kris pšenična (Simulata) A. B. C.	14 50	—
Muka pšenična Br. 0	14 50	—
" " " 3	14	8 85
" " " 4	13 50	8 50
" " " 5	13	8 20
" " " 6	12	7 60
" " " 6 1/2	11	6 95
" " " 7	9 50	6
" " " 8	7 15	4 50
" " " 9	6	—
Palje sa dvije vreće	4 30	—
Simulin sa dvije vreće	4 30	—
Muka pšenična (farinella) A	12 80	—
" " " B	12 30	—
" " " C	9 40	—
" ražena	12	—

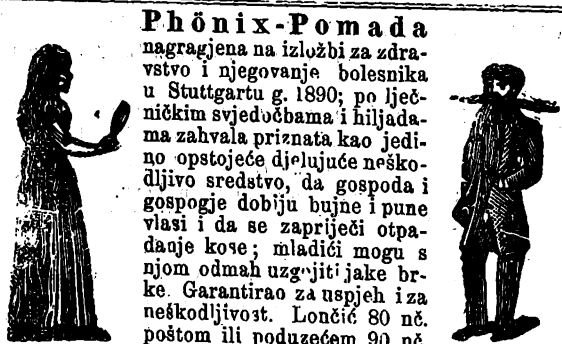
Sa vrećom, franko na kola, na brod ili uz popust do 3 novčića po kvintalu za prenos. Isplativo u Dubrovniku.

Ocijela i Crevalja

za gospodu, gospogje i djecu kupuje se najbolje vrsti i uz jeftinu cijenu kod

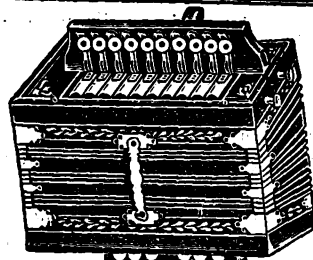
WESSA

Ima na prodaju fotografija Dubrovnik.

Phönix-Pomada nagradjena na izložbi za zdravstvo i njegovanje bolesnika u Stuttgartu g. 1890; po lječničkim svjedočbama i hiljadama zahvala priznata kao jedino opstojće djelujuće neškodljivo sredstvo, da gospoda i gospogje dobiju bujne i pune vlasi i da se zapriječi otpadanje kose; mladići mogu s njom odmah uzgijati jake brke. Garantirao za uspjeh iza neškodljivost. Lončić 80 nč. poštom ili poduzećem 90 nč.

K. HOPPE, BEČ, XIV. Zinkgasse 22.

Za sama 4 1/2 for. dajem moju glasovitu **Harmoniku** „Bohemia“ sa dugim poklopcem i pravim točićem od perle. Ima 2 dvostruke kože 11 teru lupinu sa metalom zaštićenu. Glasovi su na *pojedini* pločam, radi čega dobiva Harmonika veličanstveni orguljaški ton.

40 glas 2 reg. veličina 15 1/2 x 33 cm. = fior. 4 1/2
60 " 3 " " 17 1/2 x 34 cm. = fior. 5 1/2
80 " 4 " " 17 1/2 x 34 1/2 cm. = fior. 6 1/2
Pouka badava, omot i porto 60 nč. il. cjenik gratis; šalje se pouzecom; izmjena dozvoljen; sveze za prodaju tražene
C. A. SCUSTER, Harmoničar, CRASLIZT, ČEŠKA

BEČKO HRANIVO BRAŠNO za djecu

F. GIACOMELLI

Fünfhaus, Robert Hamrelingasse 1 BEČ

Priznata od prvih lječničkih auktoriteta i mnogobrojnih liječnika kao izvrsno hranivo sredstvo u naknadu majčino mlijeko. Upotrebljuje se najboljim uspjehom u mnogim nahodištima i u bionicama za djecu. Zaslužuje da ga svaka majka pokuša.

Prodaje se kod gosp. Nika Viskovića, ljekarnika u Kotoru, i po svim većim gradovima, Bosne i Hrvatske. Mali lončić 45 nč., veliki lončić 80 nč.

MOJI FABRIKATI su daleko poznati i cijeni

Rem. Nickel fior. 3.50; Remont. srebrni 800/1000 fior. 6; Rem. Auker, Spiral Breguet, 15 St. fior. 10; sa 16 St. 1 Châton Sist. Cakl. poklopac fior. 12; Budilice, Anker. svijetleće prva vrst fior. 1.70.

Regulator 1 dnevni zvuk fior. 5.75; 10 dnevni zvuk fior. 8.50.

Ilustr. cjenik poviše ura. Regulatora, lannaca, zlatnih i srebrnih stvari do najfinijeg geure-a gratis i franko; Nepovoljno zamjenjuje se ili se vraće novac.

EUG. KARECKER, Fabrika satova 60 Bregenz na Bodenskom jezeru, 2 godine garancije

100 do 300 fior. mjesečno mogu zaslužiti osobe svakog zvanja u svim mjestima časno i sigurno bez kapitala i risika kroz prodaju zakonom dopuštenih vrijed papira i srećaka Ponude pod „leichter Verdienst“ na Rudolf Mosse u Beču.

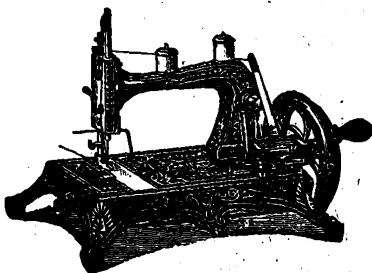
DOMENICO BOMBIERI

Rovereto (Austrija)

Protokolirana tvrtka utemeljena god. 1844.

UVOZ i IZVOZ ŠIVAČIJEH STROJEVA

Specijalitet tvrtke

Šivaći stroj na ruke za 18 fiorina!!

(Šalje se svukud po pošti).

Trećinu cijene treba poslati kad se naručuje, a ostalo dignuće se poštanskim poduzećem.

Ovaj stroj najprikladniji je za obitelji. Šije koju mu drago sukno i kaninu, elegantan u formi, a lasan za raditi, a kako je vrlo solidan to ga ne treba nikada popravljati.

Svakomu kupcu šalje se jedna

Polica za garanciju od 5 godina

Ako se kome ne svigja stroj prima se natrag i vraćaju se novci pod uvjetom da se pošalje najviše 8 dana kasnije i za primitka i to oba-vješćujući tvrtku.

Ilustrovani katalog, cijenik svih strojeva u zaleti, razjašnjenja itd., šalje odmah na zahtjev svaštiji.

Domenico Bombieri, Rovereto.

Jedino pravi

englezki balzam

(Tinctura balsamica)

ljekarnika

A. Thierry-a, Pregrada

kod Rogatačkih kiseljaka

Od zdravstvenih oblasti izpitani i odobreni.

Najstarije, najprokušnije, naj-sučnije i najjeftinije pučko do-maće sredstvo.

Da se sve prevare izbje-gnu, voditi ču od-sele on oblasno regitrovannu zaštitnu marku.

Utišuju kašalj, utišuju vanj-ke i nutarnje boli, lagadno pročišćuju, izvana proti zubnoj boli, zimnici, opržinam i t. d. Ovaj je balzam pravi i neiskvaren samo onda, ako je svaka bočica zatvorena sa srebrnom kapicom, u koju je utisnuta moja tvrdka Adolf Thierry, ljekarna „k angelu čuvaru“ u Pregradi i ako je svaka bočica ob-ložena sa selenom naznačnicom, sa sasma jednakim za-štitnim znakom kao ovdje gore. Na ovaj zaštitni znak valja uvijek paziti! — Izopačivatelji i nasljedova-telji mogu jedino pravoga balzama biti ču od mene na temelju zakona za zaštitne znakove strogo sud-beno prgonjeni, kao što takodjer svi preprodavaoci (opoglednih krivotvorina Svjedočba strukovnjaka visoke kr. zem. vlađe (br. 5782b, 6108) glasom analitičkoga na-laza očitio tvrdi, da moj proizvod podnipošto ne sadrži-je zabranjene ili zdravlju škodljive sastavine. Gdje ne postoji nikakovo skladište mog balzama, neka se pravu naruči i neka se adresira: Ljekara k „andjelu čuvaru“ A. Thierry-a u Pregradi kod Rogatca. Na svakoj postaji Austro-Ugarske stoji franko 12 malih ili 6 dvo-strukih boća 4 krune, u Bosni i Hercegovinu 12 malih ili 6 dvostrukih boća 4 krune i 60 filira. Manje od 12 malih ili 6 dvostrukih boća ne razaslija se Razaslijanje samo uz predplatu ili ponzećem.

ADOLF THIERRY, ljekarnik

u Pregradi kod Rogatca (Rogatački kiseljaci).

Tvorničko Skladište — Umjerene Cijene

TRIPO PERUŠINA — Dubrovnik

ima za Crevljara svake vrste Korama od 8-20 kila 1 pola. — Gropuna od 5-10 kila 1 pola. — Korame-ta od 1/2-3 kila 1 pola. — Svake vrste tanke robe t. j.: *Sovranele, Gemsa, Vitela, Sagrina, Lake* i ostale fine robe. Koža za postavu svake boje, *Puca za geta, Očeta, Spigeta Patine, Grasa* bijeloga i crnoga, *Kole* više vrsti, *Lina, Kanave, Lastika, Tiranata, Broka* od drva, gvozdja i latuna, *Podkova* za crevalja, *Rokela* za makine crnijeh, bijelijeh i žutijeh, *Vosta* crnoga i bijeloga, *Pegule*. Svake vrste *Drta* spravnijeh muški-jeh i ženskih od fior. 1.40 unaprijed. *Sapuna* u skatulama za crevalja bijelijeh i žutijeh. Svake vrste a-bakarije Dubrovačke. — *Mješina* i *Kaisera Arbanaskijeh* više vrsti.

Kaisera Mostarskoga po fior. 2.70 kilo.

Tvorničko Skladište — Umjerene Cijene

Novost!

Prodaja Marka Mitrovića

Utemeljena god. 1876

premještena je na Placu na uglu Široke Ulice.

U ovoj prigodi je bogato providila sva svoja razna skladišta,

pak se preporučuje P. N. G. mušterijama za

galantarije, profumarije, rukavice, igračke,

klobuke, kišobrane, šivaće strojeve, bječve, postole,

rublje i odjeće, za gospodu i gospogje

po najnovijoj, modi uz cijenu koja se ne boji utakmice.

Veliki izbor stvari za božićne darove.

Novost!

Novost!

VINO od CHINE SERRAVALLO ŽELJEZASTO

prepisano preporučeno od liječničkih auktoriteta kao: dvorskog savjet. prof. dr. Braun, dvor. savjet. dr. Drasche, prof. dr. barun Kraft-Ebing, prof. dr. Monti, prof. dr. pl. Mosetig-Moorhef, prof. dr. Neusser, prof. dr. Schauta, prof. dr. Weinlechner, itd. itd. (za slabe i one te se oporavljaju).

Srebrne kolajne:

XI. Liječnički kongres Rim 1894, IV. tal. kongres kemije i farmacije Napulj 1894.

Zlatne kolajne:

Megjunarodne izložbe Mleci 1894, Kiel 1894, Amsterdam 1894, Berlin 1895.

Preko 500 liječničkih svjedočba.

Ovaj izvrsni okrepiljujući lijek daje se veoma lako gospogjam i djeci radi svog izvrsnog teka.

LEKARNICA SERRAVALLO TRST.

Kuća koja razaslije na veliko, utemeljena godine 1848.

